

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΤΟΥ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ

ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ.

LUCIANI

SAMOSATENSIS OPERA.

PARISIIS. — EXCUDEBANT FIRMIN DIDOT FRATRES, VIA JACOB, 56.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΤΟΥ ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ

ΤΑ ΣΩΖΟΜΕΝΑ.

LUCIANI

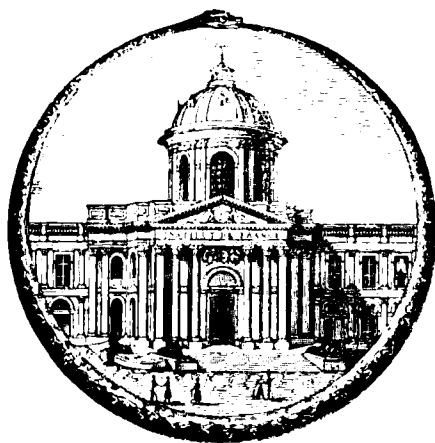
SAMOSATENSIS OPERA

EX RECENSIONE

GUILLIELMI DINDORFII.

GRÆCE ET LATINE CUM INDICIBUS.

EDITIO ALTERA EMENDATIOR.

PARISIIS,

EDITORE AMBROSIO FIRMIN DIDOT,

INSTITUTI REGII FRANCIAE TYPOGRAPHO.

M DCCC XLII.

PRÆFATIO.

Tradimus Tibi Luciani scripta, sicut nuper Polybiana, talibus formis expressa, ut uno volumine nequaquam inhabili comprehensa tractare possis. Quod quum per se videretur multis exoptatum accidere, tum in ornando et expoliendo volumine nec impensæ nec labori parsimus. Nam in ea editione, qua *Jacobitzius* Lipsiensis præclaro instituto totum Lucianum primus ad optimorum codicum præscriptionem revocavit, multa leguntur quæ a tali scriptore, atque adeo illa ætate sic scribi non poterant. Quare literis appellavimus *Guilielmum Dindorfium*, virum celeberrimum, ut, quæ eum scibamus parata habere ad emendandum Lucianum, ea nobiscum pro sua in nos benevolentia communicaret. Misit autem exemplum editionis Jacobitzianæ, cujus vix una alterave pagina non esset manu ipsius notata. Neque ex codicibus modo et conjecturis criticorum protraxit quæ ipsi videbatur Lucianus scripsisse, sed suis emendationibus ad centum sexaginta locos male affectos sanavit. In *Tragodopodagra* et *Ocypode* multum profuit varia scriptura codicum trium, in ipsius usus collatorum; in *Epigrammatis* Anthologia Palatina, cujus indicio epigrammata quædam, ut aliorum poetarum, ejecta, nova quinque addita sunt. Ceterum exemplo, quod criticus celeberrimus transmiserat, ita nos astrinximus, ut in græcis nihil contra mentem ipsius positum esse confidamus (*).

Translationem latinam condere inchoaverat *Hemsterhusius*, præstantissimam illam et qualis a tali viro poterat expectari, sed in qua non raro desiderabis argutam simplicitatem et claram facundiam Luciani: nam multa nimis artificiose nec satis usitato genere loquendi expressa leguntur. In *Nigrino* servavit versionem *Solani*, in *Timone*, *Tanaquilli Fabri*, quam utpote liberrimam, plurimis locis ad sententiam aut modum græcæ orationis revocavi-

(*) Sero nobiscum communicata est hæc admonitio. « Pag. 37, Halcyon. § 3, versu 11, post voc. δυνάμεις inserenda sunt verba ἢ τὰς τῆς ὁλης φύσεως ».

mus. Hemsterhusianas ea qua decebat modestia tractabamus, nihil mutationis admittentes nisi ubi vel græca nostra diserte præciperent, vel latina nimis essent impedita.

Reliqua omnia, a libro *de Sacrificiis*, pag. 525 ed. Reitzianæ, ad finem, nobis iudicibus, eximie transtulit *Matthias Gesnerus*. « Illud, » inquit, « inter alia dedi operam, ut, quantum ejus per « utriusque linguæ rationes liceret, non discederem a singulorum « verborum significatione, nec ab ordine verborum et figura « ctionis; sed ipsum quoque genus dicendi eumque quem chara- « ctera vocant exprimerem. » Et paullo post: « Voluimus ergo « interpretationem nostram Lucianæ orationi, quantum ejus con- « sequi potuimus, esse simillimam. » Quæ res ei successit egregie, neque minuuntur laudes huic operi debitæ locorum aliquam- multorum notatione, in quibus græca non recte assecutus est: nam ea sorte utuntur translationes latinæ, ut taceantur sexcentæ difficultates feliciter superatæ, lapsus unus et alter protrahatur in lucem, ducatur in triumphum. Nos licet longe plura *Gesneri* correxerimus quam quæ ante nos notata fuerant, permulta prorsus aliter verterimus, propius ad mentem et verba Luciani accessisse opinantes, tamen Gesneriani operis, si universum spectas, præstantiam plane singularem læti testamur. Illud solum mirati sumus, in libro *de dea Syria* Gesnerum immemorem fuisse promissorum de *charactere* servando; nam orationem Herodoteam, quæ ibi regnat, in latinis ligavit et compsit. Ceterum per se intelligitur, omnia nostris græcis, quæ sæpissime discrepant ab Reitzianis, esse accommodata. In carminibus de Podagra non videbamus operæ pretium facturi, si versus recte modulatos Gesnerianis substitueremus. Epigrammata pleraque ab *Hugone Grotio* versa sunt, quattuor aut quinque ab nobis.

Indicem denique Reitzianum multis locis correximus, et quadringentis fere additamentis auximus. Tituli asteriscis notati libros supposititios indicant.

SCRIPTA LUCIANI.

- I. Περὶ τοῦ Ἐνυπνίου, ἥτοι Βίος Λουκιανοῦ.
De somnio, seu, Vita Luciani.
II. Πρὸς τὸν εἰπόντα, Προμηθεὺς εἰ ἐν λόγοις.
Ad eum qui dixerat, Prometheus es in verbis.
III. Πρὸς Νιγρίνον ἐπιστολή.
Epistola ad Nigrinum.
IV. Δίκη Φωνηέντων.
Judicium vocalium.
V. Τίμων, ἢ Μισάνθρωπος.
Timon, sive Misanthropos.
*VI. Ἀλκυὼν, ἢ περὶ Μεταμορφώσεως.
Halcyon, seu de Transformatione.
VII. Προμηθεὺς, ἢ Καύκασος.
Prometheus, sive Caucasus.

VIII. ΘΕΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΙ. DEORUM DIALOGI.

- 1. Προμηθεὺς καὶ Διὸς.
Promethei et Jovis.
— 2. Ἔρωτος καὶ Διὸς.
Cupidinis et Jovis.
— 3. Διὸς καὶ Ἑρμοῦ.
Jovis et Mercurii.
— 4. Διὸς καὶ Γανυμήδους.
Jovis et Ganymedis.
— 5. Ἥρας καὶ Διὸς.
Jovis et Junonis.
— 6. Ἥρας καὶ Διὸς.
Junonis et Jovis.
— 7. Ἡφαίστου καὶ Ἀπόλλωνος.
Vulcani et Apollinis.
— 8. Ἡφαίστου καὶ Διὸς.
Vulcani et Jovis.
— 9. Ποσειδῶνος καὶ Ἑρμοῦ.
Neptuni et Mercurii.
— 10. Ἑρμοῦ καὶ Ἡλίου.
Mercurii et Solis.
— 11. Ἀφροδίτης καὶ Σελήνης.
Veneris et Lunæ.
— 12. Ἀφροδίτης καὶ Ἑρωτος.
Veneris et Cupidinis.
— 13. Διὸς καὶ Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἡρακλέους.
Jovis, Æsculapii et Herculis.
— 14. Ἑρμοῦ καὶ Ἀπόλλωνος.
Mercurii et Apollinis.
— 15. Ἑρμοῦ καὶ Ἀπόλλωνος.
Mercurii et Apollinis.
— 16. Ἥρας καὶ Λητοῦς.
Junonis et Latonæ.
— 17. Ἀπόλλωνος καὶ Ἑρμοῦ.
Apollinis et Mercurii.
— 18. Ἥρας καὶ Διὸς.
Junonis et Jovis.
— 19. Ἀφροδίτης καὶ Ἑρωτος.
Veneris et Cupidinis.

- 20. Θεῶν κρίσις.
Dearum judicium.
— 21. Ἄρεος καὶ Ἑρμοῦ.
Martis et Mercurii.
— 22. Πανὸς καὶ Ἑρμοῦ.
Panis et Mercurii.
— 23. Ἀπόλλωνος καὶ Διονύσου.
Apollinis et Bacchi.
— 24. Ἑρμοῦ καὶ Μαίας.
Mercurii et Maïæ.
— 25. Διὸς καὶ Ἡλίου.
Jovis et Solis.
— 26. Ἀπόλλωνος καὶ Ἑρμοῦ.
Apollinis et Mercurii.

IX. ΕΝΑΛΙΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ. DIALOGI MARINI.

- 1. Δωρίδος καὶ Γαλατείας.
Doridis et Galatææ.
— 2. Κύκλωπος καὶ Ποσειδῶνος.
Cyclopi et Neptuni.
— 3. Ποσειδῶνος καὶ Ἀλφειοῦ.
Neptuni et Alphei.
— 4. Μενελάου καὶ Πρωτέως.
Menelai et Protei.
— 5. Πανόπης καὶ Γαλήνης.
Panopes et Galenæ.
— 6. Τρίτωνος, Ἀμυμώνης καὶ Ποσειδῶνος.
Tritonis, Amymones et Neptuni.
— 7. Νότου καὶ Ζεφύρου.
Noti et Zephyri.
— 8. Ποσειδῶνος καὶ Δελφίνων.
Neptuni et Delphinum.
— 9. Ποσειδῶνος καὶ Νηρηίδων.
Neptuni et Nereidum.
— 10. Ἴριδος καὶ Ποσειδῶνος.
Iridis et Neptuni.
— 11. Ξάνθου καὶ Θαλάττης.
Xanthi et Maris.
— 12. Δωρίδος καὶ Θέτιδος.
Doridis et Thetidis.
— 13. Ἐνιπέως καὶ Ποσειδῶνος.
Enipei et Neptuni.
— 14. Τρίτωνος καὶ Νηρηίδων.
Tritonis et Nereidum.
— 15. Ζεφύρου καὶ Νότου.
Zephyri et Noti.

X. ΝΕΚΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ. MORTUORUM DIALOGI.

- 1. Διογένηος καὶ Πολυδεύκου.
Diogenis et Pollucis.
— 2. Πλούτων ἢ Κατὰ Μενίππου.
Pluto, seu Contra Menippum.

- 3. Μένιππου, Ἀμφιλόχου καὶ Τροφωνίου.
Menippi, Amphilochi et Trophonii.
  - 4. Ἑρμοῦ καὶ Χάρωνος.
Mercurii et Charontis.
  - 5. Πλούτωνος καὶ Ἑρμοῦ.
Platonis et Mercurii.
  - 6. Τερψίωνος καὶ Πλούτωνος.
Terpsionis et Platonis.
  - 7. Ζηνοφάντου καὶ Καλλιδημίδου.
Zenophantæ et Callidemidæ.
  - 8. Κνήμωνος καὶ Δαμνίππου.
Cnemonis et Damnippi.
  - 9. Σιμύλου καὶ Πολυστράτου.
Simyli et Polystrati.
  - 10. Χάρωνος καὶ Ἑρμοῦ καὶ νεκρῶν διαφορῶν.
Charontis et Mercurii et mortuorum diversorum.
  - 11. Κράτητος καὶ Διογένης.
Cratetis et Diogenis.
  - 12. Ἀλεξάνδρου, Ἀννίβου, Μίνως καὶ Σκηπίωνος.
Alexandri, Annibalis, Minois, Scipionis.
  - 13. Διογένης καὶ Ἀλεξάνδρου.
Diogenis et Alexandri.
  - 14. Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου.
Philippi et Alexandri.
  - 15. Ἀχιλλέως καὶ Ἀντιλόχου.
Achillis et Antilochi.
  - 16. Διογένης καὶ Ἡρακλέους.
Diogenis et Herculis.
  - 17. Μένιππου καὶ Ταντάλου.
Menippi et Tanti.
  - 18. Μένιππου καὶ Ἑρμοῦ.
Menippi et Mercurii.
  - 19. Αἰακοῦ, Πρωτεσίλαου, Μενελάου καὶ Πάριδος.
Æaci, Protesilai, Menelai ac Paridis.
  - 20. Μένιππου καὶ Αἰακοῦ.
Menippi et Æaci.
  - 21. Μένιππου καὶ Κερβέρου.
Menippi et Cerberi.
  - 22. Χάρωνος καὶ Μένιππου.
Charontis, Menippi (et Mercurii).
  - 23. Πρωτεσίλαου, Πλούτωνος καὶ Περσεφόνης.
Protesilai, Platonis et Proserpinæ.
  - 24. Διογένης καὶ Μανσώλου.
Diogenis et Mausoli.
  - 25. Νιρέως καὶ Θερσίτου καὶ Μένιππου.
Nirei, Thersitæ et Menippi.
  - 26. Μένιππου καὶ Χείρωνος.
Menippi et Chironis.
  - 27. Διογένης καὶ Ἀντισθένης καὶ Κράτητος.
Diogenis, Antisthenis et Cratetis.
  - 28. Μένιππου καὶ Τειρεσίου.
Menippi et Tiresiæ.
  - 29. Αἰάντος καὶ Ἀγαμέμνονος.
Ajacis et Agamemnonis.
  - 30. Μίνως καὶ Σωστράτου.
Minois et Sostrati.
- XI. Μένιππος ἢ Νεκρομαντεία.
Menippus sive Oraculum mortuorum consultum.
  - XII. Χάρων, ἢ Ἐπισκοποῦντες.
Charon sive Contemplantes.
  - XIII. Περὶ θυσιῶν.
De sacrificiis.

- XIV. Βίαν πρῶσις.
Vitarum auctio.
- XV. Ἀλιεύς ἢ Ἀναδιοῦντες.
Piscator vel Reviviscentes.
- XVI. Κατάπλους, ἢ Τύραννος.
Trajectus sive Tyrannus.
- XVII. Περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων.
De mercede conductis potentium familiaribus.
- XVIII. Ἀπολογία.
Apologia.
- XIX. Ὑπὲρ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσμα.
Pro lapsu in salutando.
- XX. Ἑρμώτιμος ἢ περὶ Αἰρέσεων.
Hermodimus sive De sectis.
- XXI. Ἡρόδοτος ἢ Ἀετίων.
Herodotus sive Aetion.
- XXII. Ζεῦξις ἢ Ἀντίοχος.
Zeuxis aut Antiochus.
- XXIII. Ἀρμονίδης.
Harmonides.
- XXIV. Σκύθης ἢ Ἡρόδεως.
Scythæ seu Conciliator hospitii.
- XXV. Πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν.
Quomodo historia conscribenda sit.
- XXVI. Ἀληθοῦς ἱστορίας λόγος πρῶτος.
Væræ historiæ liber primus.
- XXVII. Ἀληθοῦς ἱστορίας λόγος δεύτερος.
Væræ historiæ liber secundus.
- XXVIII. Τυραννοκτόνος.
Tyrannicida.
- XXIX. Ἀποκηρυττόμενος.
Abdicatus.
- XXX. Φάλαρις πρῶτος.
Phalaris prior.
- XXXI. Φάλαρις δεύτερος.
Phalaris alter.
- XXXII. Ἀλέξανδρος ἢ Ψευδόμαντις.
Alexander s. Pseudomantis.
- XXXIII. Περὶ ὀρχήσεως.
De saltatione.
- XXXIV. Λεξιφάνης.
Lexiphanes.
- XXXV. Εὐνούχος.
Eunuchus.
- *XXXVI. Περὶ τῆς ἀστρολογίης.
De astrologia.
- XXXVII. Δημόνακτος βίος.
Demonactis vita.
- *XXXVIII. Ἔρωτες.
Amores.
- XXXIX. Εἰκόνες.
Imagines.
- XL. Ὑπὲρ τῶν εἰκόνων.
Pro imaginibus.
- XLI. Τόξαρις ἢ Φίλια.
Toxaris seu amicitia.
- *XLII. Λούκιος ἢ Ὄνος.
Lucius sive Asinus.
- XLIII. Ζεὺς ἐλεγχόμενος.
Jupiter confutatus.
- XLIV. Ζεὺς τραγῳδός.
Jupiter tragædus.
- XLV. Ὀνειρος ἢ Ἀλεκτρυών.
Somnium seu Gallus.

- XLVI. Ἰκαρομένηππος ἢ Ὑπερνέφελος.
Icaromenippus sive Hypernephelus.
- XLVII. Δις κατηγορούμενος ἢ Δικαστήρια.
Bis accusatus seu Tribunalia.
- XLVIII. Περὶ παρασίτου ἥτοι ἐπὶ τέχνη ἢ παρασιτική.
De parasito, sive Artem esse parasiticam.
- XLIX. Ἀνάχαρσις ἢ περὶ Γυμνασίων.
Anacharsis sive De exercitationibus.
- L. Περὶ πένθους.
De luctu.
- LI. Ῥητόρων διδάσκαλος.
Rhetorum praeceptor.
- LII. Φιλοψευδής ἢ Ἀπιστῶν.
Philopseudes sive Incredulus.
- LIII. Ἱππίας ἢ Βαλανεῖον.
Hippias seu Balneum.
- LIV. Προλαλιά ὁ Διώνυσος.
Praefatio Bacchus.
- LV. Προλαλιά ὁ Ἡρακλῆς.
Praefatio Hercules.
- LVI. Περὶ τοῦ ἤλεκτρου ἢ τῶν κύκνων.
De electro seu cygnis.
- LVII. Μυσίας ἐγκώμιον.
Musae encomium.
- LVIII. Πρὸς τὸν ἀπαιδεύτον καὶ πολλὰ βιβλία ὠνούμενον.
Adversus indoctum et libros multos ementem.
- LIX. Περὶ τοῦ μὴ ῥαδίως πιστεῦν διαβολῇ.
Non temere credendum esse delationi.
- LX. Ψευδολογιστής ἢ Περὶ τῆς ἀποφράδος κατὰ Τιμάρχου.
Pseudologista sive De die nefasto contra Timarchum.
- LXI. Περὶ τοῦ οἴκου.
De aeco.
- * LXII. Μακρόβιοι.
Longaevi.
- LXIII. Πατρίδος ἐγκώμιον.
Patriae encomium.
- LXIV. Περὶ τῶν διψάδων.
De dipsadibus.
- LXV. Διάλεξις πρὸς Ἡσίοδον.
Disputatio cum Hesiodo.
- LXVI. Πλοῖον ἢ Εὐχαί.
Navigium seu vota.
- LXVII. ΕΤΑΙΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.
DIALOGI MERETRICII.
- 1. Γλυκέρα καὶ Θαΐς.
Glycera et Thais.
- 2. Μύρτιον καὶ Πάμφιλος καὶ Δωρίς.
Myrtium, Pamphilus et Doris.
- 3. Μήτηρ καὶ Φιλίνα.
Mater et Philinna.
- 4. Μελίττα καὶ Βακχίς.
Melissa et Bacchis.
- 5. Κλωνάριον καὶ Λαίνα.
Clonarium et Laena.
- 6. Κρωβύλη καὶ Κόριννα.
Crobyle et Corinna.
- 7. Μήτηρ καὶ Μουσάριον.
Mater et Musarium.
- 8. Ἀμπελὶς καὶ Χρυσίς.
Ampelis et Chrysis.
- 9. Δορκάς, Παννυχίς, Φιλόστρατος, Πολέμων.
Dorcus, Pannychis, Philostratus, Polemo.
- 10. Χελιδόνιον καὶ Δροσὴ.
Chelidonium et Drose.
- 11. Τρύφαινα καὶ Χαρμίδης.
Tryphaena et Charmides.
- 12. Ἰόεσσα καὶ Πυθίαις καὶ Λυσίας.
Ioessa, Pythias et Lysias.
- 13. Λεόντιχος, Χηνίδας καὶ Ὑμνός.
Leontichus, Chenidas et Hymns.
- 14. Δωρίων καὶ Μυρτάλη.
Dorio et Myrtale.
- 15. Κοχλὶς καὶ Παρθένια.
Cochlis et Parthenia.
- LXVIII. Περὶ τῆς Περεγρίνου ταλентῆς.
De morte Peregrini.
- LXIX. Δραπέται.
Fugitivi.
- LXX. — 1. Τὰ πρὸς Κρόνον.
Saturnalia.
- 2. Κρονόσολων.
Cronosolon (legislator Saturnalium).
- 3. Ἐπιστολαὶ Κρονικαί.
Epistolae Saturnales.
- LXXI. Συμπόσιον ἢ Λαπίθαι.
Convivium seu Lapidiae.
- LXXII. Περὶ τῆς Συρίας θεοῦ.
De Syria dea.
- LXXIII. Δημοσθένους ἐγκώμιον.
Demosthenis encomium.
- LXXIV. Θεῶν ἐκκλησία.
Deorum concilium.
- LXXV. Κυνικός.
Cynicus.
- LXXVI. Ψευδοσοφιστής ἢ Σολοικιστής.
Pseudosophista seu Solocista.
- *LXXVII. Φιλόπατρις ἢ Διδασκόμενος.
Philopatris seu Qui docetur.
- *LXXVIII. Χαρίδημος ἢ περὶ Κάλλους.
Charidenus sive De pulchritudine.
- *LXXIX. Νέρων ἢ περὶ τῆς ὀρυχῆς τοῦ Ἰσθμοῦ.
Nero sive De Isthmo perfodiendo.
- LXXX. Τραγοδοποδάγρα.
Tragodopodagra.
- *LXXXI. Ὀκύπους.
Ocyus (Celeripes).
- LXXXII. Ἐπιγράμματα.
Epigrammata.

INDEX ALPHABETICUS.

A.

ABDICATUS, XXIX.
 ACCUSATUS (BIS), XLVII.
 ADVERSUS INDOCTUM, LVIII.
 ACTION, S. HERODOTUS, XXI.
 ALEXANDER, S. PSEUDOMANTIS, XXXII.
 AMICITIA, S. TOXARIS, XLI.
 AMORES, XXXVIII.
 ANACHARSIS, S. DE EXERCITATIONIBUS, XLIX.
 ANTIOCHUS, S. ZEUXIS, XXII.
 APOLOGIA, XVIII.
 APOPHRAS, S. DE DIE NEFASTO, S. PSEUDOLOGISTA, LX.
 ASINUS, S. LUCIUS, XLII.
 ASTROLOGIA (DE), XXXVI.
 AUCTIO VITARUM, XIV.

B.

BACCHUS. Præfatio, LIV.
 BALNEUM, S. HIPPIAS, LIII.
 BIS ACCUSATUS, S. TRIBUNALIA, XLVII.

C.

CALUMNIA (DE), S. CALUMNIÆ NON CREDENDUM, LIX.
 CATAPLUS, S. TYRANNUS, XVI.
 CAUCASUS, S. PROMETHEUS, VII.
 CHARIDEMUS, S. DE PULCHRITUDINE, LXXVIII.
 CHARON, S. CONTEMPLANTES, XII.
 CONCILIUM DEORUM, LXXIV.
 CONTEMPLANTES, S. CHARON, XII.
 CONVIVIUM, S. LAPITHÆ, LXXI.
 CRONOSOLON, i. e. LEGISLATOR SATURNALIUM, LXX, 2.
 CYCNI, S. ELECTRUM, LXVI.
 CYNICUS, LXXV.

D.

DEARUM JUDICIUM, VIII, 20.
 DE ASTROLOGIA, XXXVI.
 DE DIE NEFASTO, S. PSEUDOLOGISTA, LX.
 DE DIPSADIBUS, LXIV.
 DE ELECTRO, S. CYCNIS, LVI.
 DE EXERCITATIONIBUS, S. ANACHARSIS, XLIX.
 DE GYMNASIIS, idem.
 DE LUCTU, L.
 DE MERCEDE CONDUCTIS, XVII.
 DEMONACTIS VITA, XXXVII.
 DE MORTE PEREGRINI, LXVIII.

DEMOSTHENIS ENCOMIUM, LXXIII.

DE NON TEMERE CREDENDO DELATIONI, LIX.

DE OEKO, LXI.

DEORUM CONCILIUM, LXXIV.

DE PARASITO, S. ARTEM ESSE PARASITICAM, XLVIII.

DE SACRIFICIIS, XIII.

DE SALTATIONE, XXXIII.

DE SECTIS, S. HERMOTIMUS, XX.

DE SYRIA DEA, LXXII.

DIALOGI DEORUM, VIII.

- 1. Promethei et Jovis.
- 2. Cupidinis et Jovis.
- 3. Jovis et Mercurii.
- 4. Jovis et Ganymedis.
- 5. Junonis et Jovis
- 6. Junonis et Jovis iterum.
- 7. Vulcani et Apollinis.
- 8. Vulcani et Jovis.
- 9. Neptuni et Mercurii.
- 10. Mercurii et Solis.
- 11. Veneris et Lunæ.
- 12. Veneris et Cupidinis.
- 13. Jovis, Æsculapii et Herculis.
- 14. Mercurii et Apollinis.
- 15. Mercurii et Apollinis.
- 16. Junonis et Latonæ.
- 17. Apollinis et Mercurii.
- 18. Junonis et Jovis.
- 19. Veneris et Cupidinis.
- 20. Dearum judicium.
- 21. Martis et Mercurii.
- 22. Panis et Mercurii.
- 23. Apollinis et Bacchi.
- 24. Mercurii et Maïæ.
- 25. Jovis et Solis.
- 26. Apollinis et Mercurii.

DIALOGI MARINI, IX.

- 1. Doridis et Galatææ.
- 2. Cyclopi et Neptuni.
- 3. Neptuni et Alpei.
- 4. Menelai et Protei.
- 5. Panopes et Galenes.
- 6. Tritonis, Amymones et Neptuni.
- 7. Noti et Zephyri.
- 8. Neptuni et Delphinum.
- 9. Neptuni et Nereidum.

- 10. Iridis et Neptuni.
- 11. Xanthi et Maris.
- 12. Doridis et Thetidis.
- 13. Enipei et Neptuni.
- 14. Tritonis et Nereidum.
- 15. Zephyri et Noti.

DIALOGI MORTUORUM, X.

- 1. Diogenis et Pollucis.
- 2. Pluto, s. contra Menippum.
- 3. Menippi, Amphiloichi et Trophi.
- 4. Mercurii et Charontis.
- 5. Plutonis et Mercurii.
- 6. Terpsionis et Plutonis.
- 7. Zenophantæ et Callidemidæ.
- 8. Cnemonis et Damnippi.
- 9. Simyli et Polystrati.
- 10. Charontis et Mercurii et diversorum mortuorum.
- 11. Cratetis et Diogenis.
- 12. Alexandri, Annibalis, Minois, Scipionis.
- 13. Diogenis et Alexandri.
- 14. Philippi et Alexandri.
- 15. Achillis et Antilochi.
- 16. Diogenis et Herculis.
- 17. Menippi et Tantal.
- 18. Menippi et Mercurii.
- 19. Æaci, Protesilai, Menelai et Paridis.
- 20. Menippi et Æaci.
- 21. Menippi et Cerberi.
- 22. Charontis, Menippi (et Mercurii).
- 23. Protesilai, Plutonis et Proserpinæ.
- 24. Diogenis et Mausoli.
- 25. Nirei, Thersitæ et Menippi.
- 26. Menippi et Chironis.
- 27. Diogenis, Antisthenis et Cratetis.
- 28. Menippi et Tiresiæ.
- 29. Ajacis et Agamemnonis.
- 30. Minois et Sostrati.

DIALOGI MERETRICII, LXVII.

- 1. Glycera et Thais.
- 2. Myrtium, Pamphilus et Doris.
- 3. Mater et Philinna.
- 4. Melissa Bacchis.
- 5. Clonarium et Leæna.
- 6. Crobyle et Corinna.
- 7. Mater et Musarium.
- 8. Ampelis et Chrysis.
- 9. Dorcas, Pannychis, Philostratus, Polemon.
- 10. Chelidonium et Drose.
- 11. Tryphæna et Charmides.
- 12. Ioessa, Pythias et Lysias.

- 13. Leontichus, Chenidas et Hymnis.
- 14. Dorio et Myrtale.
- 15. Cochlis et Parthenis.

DIPSADES. DE DIPSADEBUS, LXIV.

DISPUTATIO CUM HESIO, LXV.

DOMUS. DE DOMO S. OËCO, LXI.

E. —

ELECTRUM. DE ELECTRO, S. CYCNIS, LXVI.

ENCOMIUM DEMOSTHENIS, LXXIII

ENCOMIUM MUSCÆ, LVII.

ENCOMIUM PATRIÆ, LXIII.

EPICRAMMATA, LXXXII.

EPISTOLA AD NIGRINUM, III.

EPISTOLÆ SATURNALÆ, LXX, 3.

EUNUCHUS, XXXV.

F.

FUGITIVI, LXIX.

G.

GALLUS, S. SOMNIUM, XLV.

GYMNASIA. DE GYMNASIIS, S. ANACHARSIS, XLIX.

H.

HALCYON, S. DE TRANSFORMATIONE, VI.

HARMONIDES, XXIII.

HERCULES. Præfatio, LV.

HERMOTIMUS, S. DE SECTIS, XX.

HERODOTUS, S. AETION, XXI.

HESIODUS. DISSERTATIO CUM HESIO, LXV

HIPPIAS, S. BALNEUM, LIII.

HISTORIA QUOMODO CONSCRIBENDA, XXV.

HISTORIÆ VERÆ LIB. I, XXVI.

HISTORIÆ VERÆ LIB. II, XXVII.

HOSPITII CONCILIATOR, S. SCYTHA, XXIV.

HYPERNEPHELUS, S. ICAROMENIPPUS, XLVI.

I.

ICAROMENIPPUS, S. HYPERNEPHELUS, XLVI.

IMAGINES, XXXIX.

IMAGINIBUS (pro), XL.

INCREDULUS, S. PHILOPSEUDES, LII.

INDOCTUS. ADVERSUS INDOCTUM, LVIII.

ISTHMUS. DE ISTHMO PERFODIENDO, S. NERO, LXXIX.

J.

JUDICIUM DEARUM, VIII, 12.

JUDICIUM VOCALIUM, IV.

JUPITER CONFUTATUS, XLIII.

JUPITER TRAGOEDUS XLIV.

L.

LAPITHÆ, S. CONVIVIUM, LXXI.

LAPSUS. PRO LAPSU IN SALUTANDO, XIX.
 LEXIPHANES, XXXIV.
 LONGÆVI, s. MACROBII, LXII.
 LUCIANI VITA, s. SOMNIUM, I.
 LUCIUS, s. ASINUS, XLII.
 LUCTUS. DE LUCTU, L.

- M.

MACROBII, LXII.
 MENIPPUS, s. NECYOMANTIA, XI.
 MERCES. DE MERCEDE CONDUCTIS, XVII.
 METAMORPHOSIS, s. HALCYON, III.
 MISANTHROPOS, s. TIMON, V.
 MORS. DE MORTE PEREGRINI, LXVIII.
 MUSCÆ ENCOMIUM, LVII.

N.

NAVIGIUM, s. VOTA, LXVI.
 NECYOMANTIA, s. MENIPPUS, XI.
 NEFASTUS DIES. DE DIE NEFASTO, s. PSEUDOLOGISTA, LX.
 NERO, s. DE ISTHMO PERFODIENDO, LXXIX.
 NIGRINUS, III.

O.

OCCYPUS, LXXXI.
 OECUS. DE OECO, LXI.

P.

PARASITUS, s. ARTEM ESSE PARASITICAM, XLVIII.
 PATRIÆ ENCOMIUM, LXIII.
 PEREGRINUS. DE MORTE PEREGRINI, LXVIII.
 PHALARIS PRIOR, XXX.
 PHALARIS ALTER, XXXI.
 PHILOPATRIS, s. QUI DOCETUR, LXXVII.
 PHILOPSEUDES, s. INCREDULUS, LII.
 PISCATOR, s. REVIVISCENTES, XV.
 PREFATIO. BACCHUS, LIV.
 PRÆFATIO. HERCULES, LV.
 PRO IMAGINIBUS, XL.
 PRO LAPSU IN SALUTANDO, XIX.
 PRO MERCEDE CONDUCTIS, s. APOLOGIA, XVIII.
 PROMETHEUS ES IN VERBIS, II.

PROMETHEUS, s. CAUCASUS, VII.
 PSEUDOLOGISTA, s. DE DIE NEFASTO, LX.
 PSEUDOMANTIS, s. ALEXANDER, XXXII.
 PSEUDOSOPHISTA, s. SOLOECISTA, LXXXVI.
 PULCHRITUDO. DE PULCHRITUDINE, s. CHARIDEMUS, LXXXVIII.

Q.

QUOMODO HISTORIA CONSCRIBENDA SIT, XXV.

R.

REVIVISCENTES, s. PISCATOR, XV.
 RHETORUM PRÆCEPTOR, LI.

S.

SACRIFICIA. DE SACRIFICIIS, XIII.
 SALTATIO. DE SALTATIONE, XXXIII.
 SALUTARE. PRO LAPSU IN SALUTANDO, XIX.
 SATURNALIA, LXX.
 SCYTHA, s. CONCILIATOR HOSPITII, XXIV.
 SECTÆ. DE SECTIS, s. HERMOTIMUS, XX.
 SOLOECISTA, s. PSEUDOSOPHISTA, LXXXVI.
 SOMNIUM, s. GALLUS, XLV.
 SOMNIUM, s. VITA LUCIANI, I.
 SYMPOSIUM, s. LAPITHÆ, LXXI.
 SYRIA DEA, LXXII.

T.

TIMON, s. MISANTHROPOS, V.
 TOXARIS, s. AMICITIA, XLI.
 TRAGODOPODAGRA, LXXX.
 TRIBUNALIA, s. BIS ACCUSATUS, XLVII.
 TYRANNUS, s. CATAPLUS, XVI.
 TYRANNICIDA, XXVIII.

V.

VERÆ HISTORIÆ LIB. 1, XXVI.
 VERÆ HISTORIÆ LIB. 2, XXVII.
 VITARUM AUCTIO, XIV.
 VOCALIUM JUDICIUM, IV.
 VOTA, s. NAVIGIUM, LXVI.

Z.

ZEUXIS, s. ANTIOCHUS, XXII.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

ΣΑΜΟΣΑΤΕΩΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

I.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝΥΠΝΙΟΥ ΗΤΟΙ ΒΙΟΣ
ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ.

1. Ἄρτι μὲν ἐπεπαύμην εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶν ἤδη τὴν ἡλικίαν πρόσηδος ὦν, ὃ δὲ πατὴρ ἐσκοπεῖτο μετὰ τῶν φίλων ὃ τι καὶ διδάξαιτό με. Τοῖς πλείστοις οὖν ἔδοξε παιδεία μὲν καὶ πόνου πολλοῦ καὶ χρόνου μακροῦ καὶ δαπάνης οὐ μικρᾶς καὶ τύχης δεῖσθαι λαμπρᾶς, τὰ δ' ἡμέτερα μικρά τε εἶναι καὶ ταχεῖάν τινα τὴν ἐπικουρίαν ἀπαιτεῖν· εἰ δὲ τινα τέχνην τῶν βαναύσων τούτων ἐκμάθοιμι, τὸ μὲν πρῶτον εὐθὺς ἂν αὐτὸς ἔχειν τὰ ἀρκούντα παρὰ τῆς τέχνης καὶ μηκέτ' οἰκίσιτος εἶναι τηλικούτος ὦν, οὐκ εἰς μακρὰν δὲ καὶ τὸν πατέρα εὐφρανεῖν ἀποφέρων αἰὲ τὸ γινόμενον.

2. Δευτέρας οὖν σκέψεως ἀρχὴ προὔτεθη, τίς ἀρίστη τῶν τεχνῶν καὶ ῥάστη ἐκμαθεῖν καὶ ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ πρέπουσα καὶ πρόχειρον ἔχουσα τὴν χορηγίαν καὶ διαρκῆ τὸν πόρον. Ἄλλου τοίνυν ἄλλην ἐπαινοῦντος, ὡς ἔκαστος γνώμης ἢ ἐμπειρίας εἶχεν, ὃ πατὴρ εἰς τὸν θεῖον ἀπιδῶν, — παρῆν γὰρ ὁ πρὸς μητρός θεῖος, ἀριστος ἐρμογλύφος εἶναι δοκῶν — Οὐ θέμις, εἶπεν, ἄλλην τέχνην ἐπικρατεῖν σοῦ παρόντος, ἀλλὰ τοῦτον ἄγε — δείξας ἐμέ — καὶ δίδασκε παραλαβὼν λίθων ἐργάτην ἀγαθὸν εἶναι καὶ συναρμοστήν καὶ ἐρμογλυφεᾶ· δύναται γὰρ καὶ τοῦτο φύσεώς γε, ὡς αἶσθα, τυγῶν δεξιᾶς. Ἐτεκμαίρετο δὲ ταῖς ἐκ τοῦ κηροῦ παιδιαῖς· ὁπότε γὰρ ἀρεθείην ὑπὸ τῶν διδασκάλων, ἀποξέων ἂν τὸν κηρὸν ἢ βόας ἢ ἵππους ἢ καὶ νῆ· ἀνθρώπους ἀνέπλαττον, εἰκότως, ὡς ἐδόκουν τῷ πατρί· ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν διδασκάλων πληγὰς ἐλάμβανον, τότε δὲ ἔπαινος εἰς τὴν εὐφυΐαν καὶ ταῦτα ἦν, καὶ χρηστάς εἶχον ἐπ' ἐμοὶ τὰς ἐλπιδας, ὡς ἐν βραχεὶ μαθήσομαι τὴν τέχνην, ἀπ' ἐκείνης γε τῆς πλαστικῆς.

3. Ἄμα τε οὖν ἐπιτήδειος ἐδόκει ἡμέρα τέχνης ἐνάρχεσθαι, καγὼ παρεδεδόμην τῷ θεῷ μὰ τὸν Δι' οὐ σφόδρα τῷ πράγματι ἄχθομενος, ἀλλὰ μοι καὶ παιδιάν τινα οὐκ ἀτερπῆ ἐδόκει ἔχειν καὶ πρὸς τοὺς ἡλικιώτας ἐπίδειξιν, εἰ φαινοίμην θεοὺς τε γλύφωιν καὶ ἀγαλμάτιά τινα μικρὰ κατασκευάζωιν ἑμαυτῷ τε κάκείνους οἷς προηρούμην. Καὶ τό γε πρῶτον ἐκεῖνο καὶ σύνθεσι τοῖς ἀρχομένοις ἐγίνετο· ἔγκοπτα γὰρ τινὰ μοι δούς ὁ θεῖος ἐκέλευσέ μοι ἡρέμα καθικέσθαι πλακὸς ἐν μέσῳ κειμένης, ἔπειτ' ὦν τὸ κοινὸν « ἀρχὴ δέ τοι ἤμισυ παντός. »

LUCIANUS I.

LUCIANI

SAMOSATENSIS

DIALOGI.

I.

DE SOMNIO, SEU VITA LUCIANI.

Editionis Reitz. p. 1-8.

1. Nuper admodum quum desiissem in scholas ventitare, jam pubertati proximus, tum pater consilium inire cum amicis, quid me doceret. Plerisque igitur eruditio visa fuit et labore multo, et longo tempore, et sumtu non exiguo, et fortuna indigere splendida; reculas autem nostras tum tenues esse, tum promptum quoddam subsidium postulare: sin aliquam villum istarum artium, quæ manu constant, edidicissem, primum me quidem ipsum statim inde habiturum quo vitam tuear, neque amplius domi cœnaturum (paternæ mensæ gravem) id ætatis; dein non diu fore quin patrem sim hilaraturus, allato usque quod mihi natum erit mercedis.

2. Ergo secundæ deliberationis initium est propositum, quæ optima sit artium, et ad ediscendum facillima, et homini libero conveniens, et expedito sumtu parabilis, et quæstu commodo. Alio aliam commendante, ut cujusque sensus aut experientia ferebat, pater ad avunculum conversus (aderat enim maternus avunculus, qui optimus statuarius ferebatur), Fas non est, inquit, aliam artem primas tenere, te præsentē: quin tu illum ducito (me demonstrans), tuamque in curam receptum effice lapidum artificem bonum, et coagmentatorem, ac statuarium: potest enim, idque ingenio præditus, ut nosti, dextro. Scilicet argumentum capiebat ab istis e cera ludicris: nam dimissus a magistris, derasa cera boves aut equos aut, ita me Jupiter amet, homines effingebam, scitule, ut videbar patri: ob quæ quidem a magistris vapulabam; at tunc ad ingenii felicitis laudem ista quoque pertinebant: quare bona tenebantur de me spe, fore ut brevi artem discerem, idque ex ista fingendi dexterritate.

3. Simul igitur atque idonea videbatur dies arti auspicandæ, committebar avunculo, rem haud sane quam valde gravatus: quin et ludum quendam non injucundum mihi videbatur habere, et ad æquales ostentationem, si deos sculperem, et simulacra quædam parva concinnarem mihi met ipsi, et quibus vellem. Tum primum illud, et quod solet incipientibus, accidit: scalpro mihi dato avunculus jussit leniter perstringere tabulam in medio jacentem, ad dens vulgatum illud, « Dimidium facti, qui cœpit, habet: »

Σκληρότερον δὲ κατενεγκόντος ὑπ' ἀπειρίας, κατεάγη μὲν ἡ πλάξ, ὁ δὲ ἀγανακτήσας σκυτάλην τινὰ πλησίον κειμένην λαβὼν οὐ πρῶως οὐδὲ προτρεπτικῶς μου κατήρξατο, ὥστε δάκρυά μοι τὰ προοίμια τῆς τέχνης.

4. Ἀποδράς οὖν ἐκείθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἀφικνούμαι συνεχῆς ἀνολοῦζών καὶ δακρύων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπόπλευς, καὶ διηγούμαι τὴν σκυτάλην, καὶ τοὺς μύλωνας ἐδείκνυσεν καὶ κατηγοροῦν πολλὴν τινὰ ὁμότητα, προσθεὶς ὅτι ὑπὸ φθόνου ταῦτα ἔδρασε, μὴ αὐτὸν ὑπερβάλλωμαι κατὰ τὴν τέχνην. Ἀγανακτисαμένης δὲ τῆς μητρὸς καὶ πολλὰ τῷ ἀδελφῷ λοιδορησαμένης, ἐπεὶ νῦν ἐπῆλθε, κατέδαρθον ἔτι ἑνδακρυς καὶ τὴν σκυτάλην ἐννοῶν.

5. Μέχρι μὲν δὴ τούτων γελάσιμα καὶ μειρακιώδη τὰ εἰρημένα· τὰ μετὰ ταῦτα δὲ οὐκέτι εὐκαταφρόνητα, ὦ ἄνδρες, ἀκούσεσθε, ἀλλὰ καὶ πάννυ φιληγόνων ἀκροατῶν δεόμενα· ἵνα γὰρ καθ' Ὅμηρον εἴπω

Θεῖός μοι ἐνύπνιον ἦλθεν ὄνειρος
ἀμφοσίνην διὰ νύκτα

ἐναργῆς οὕτως ὥστε μηδὲν ἀπολείπεσθαι τῆς ἀληθείας· ἔτι γοῦν καὶ μετὰ τοσούτον χρόνον τὰ τε σχήματά μοι τῶν φανέντων ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς παραμένει καὶ ἡ φωνὴ τῶν ἀκουσθέντων ἑναυλος· οὕτω σαφῆ πάντα ἦν.

6. Δύο γυναῖκες λαβόμεναι ταῖν χερσίν εἰλκόν με πρὸς ἑαυτὴν ἑκατέρα μάλα βιαίως καὶ καρτερῶς· μικροῦ γοῦν με διεσπᾶσαντο πρὸς ἀλλήλας φιλοτιμούμεναι· καὶ γὰρ ἄρτι μὲν ἂν ἡ ἑτέρα ἐπεκράτει καὶ παρὰ μικρὸν θλον εἶχέ με, ἄρτι δ' ἂν αὖθις ὑπὸ τῆς ἑτέρας εἰχόμεν. Ἐβόων δὲ πρὸς ἀλλήλας ἑκατέρα, ἡ μὲν ὡς αὐτῆς ὄντα με κεκτῆσθαι βούλοιο, ἡ δὲ ὡς μάτην τῶν ἀλλοτρῶν ἀντιποιοῖτο. Ἦν δὲ ἡ μὲν ἐργατικὴ καὶ ἀνδρική καὶ αὐχμηρὰ τὴν κόμην, τὸ χεῖρε τύλων ἀνάπλευς, διεκλωσμένη τὴν ἐσθῆτα, τιτάνου καταγέμουσα, οἷος ἦν ὁ θεῖος, ὅποτε ἔξοι τοὺς λίθους· ἡ ἑτέρα δὲ μάλα εὐπρόσωπος καὶ τὸ σχῆμα εὐπρεπὲς καὶ κόσμιος τὴν ἀναβολήν. Τέλος δ' οὖν ἐφῆσάν μοι δικάζειν ὁποτέρᾳ βουλοίμην συνεῖναι αὐτῶν. Προτέρα δὲ ἡ σκληρὰ ἐκείνη καὶ ἀνδρώδης ἔλεξεν·

7. Ἐγὼ, φίλε παῖ, Ἑρμογλυφικὴ τέχνη εἰμὶ, ἣν γθὲς ἤρξω μανθάνειν, οἰκεία τέ σοι καὶ συγγενὴς οἴκοθεν· ὅτε γὰρ πάππος σου — εἰποῦσα τοῦνομα τοῦ μητροπάτορος — λιθοζόος ἦν καὶ τὸ θεῖον ἀμφοτέρω καὶ μάλα εὐδοκιμεῖτον δι' ἡμᾶς. Εἰ δ' ἐθέλεις λήρων μὲν καὶ φληνάφων τῶν παρὰ ταύτης ἀπέχεσθαι, — δειξάσα τὴν ἑτέραν — ἐπεσθαι δὲ καὶ συνοικεῖν ἐμοί, πρῶτα μὲν θρέψῃ γεννικῶς καὶ τοὺς ὤμους ἕξεις καρτερούς, φθόνου δὲ παντὸς ἀλλότριος ἔση καὶ οὐποτε ἀπει ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπήν, τὴν πατρίδα καὶ τοὺς οἰκείους καταλιπὼν· οὐδὲ ἐπὶ λόγοις, ἀλλ' ἐπ' ἔργοις ἐπαινέσσονται σε πάντες.

8. Μὴ μωσαχθῆς δὲ τοῦ σώματος τὸ εὐτελὲς μηδὲ τῆς ἐσθῆτος τὸ πιναρόν· ἀπὸ γὰρ τῶν τοιούτων ὁρμώμενος καὶ Φειδίας ἐκείνος ἔδειξε τὸν Δία καὶ Πολύκλειτος τὴν Ἥραν εἰργάσατο καὶ Μύρων ἐπηνέθη καὶ

me vero durius impingente prae imperitia, contracta est tabula: ille indignatus, scutica, quae sub manu erat, capta, haud placide neque adhortantis more me iniciavit, sic ut lacrimae mihi proemium essent artis.

4. Hinc ergo me domum proripio, crebros singultus ducens lacrimisque oculos oppletus: commemoro scuticam, vibicibusque ostensis et incusata multa quadam (avunculi) crudelitate, adjeci, haec illum ex invidia fecisse, (metuentem) ne arte se superarem. Indigne ferens mater quum multa fratri dixisset convicia, ego primis tenebris obdormivi adhuc in lacrimis, et scuticam in animo habens.

5. Hactenus quidem, quae dixi, ridicula sunt et puerilia: quae vero deinceps consequuntur, non jam contemptu digna, o viri, accipietis, sed talia, quae valde diligentes auditores requirant: ut enim cum Homero dicam, Divinum mihi secundum quietem venit insomnium almam per noctem, tam clarum, ut nihil abesset a veritate: adeo post tantum tempus species rerum visarum in oculis usque inhaeret, et sonus auditorum auribus insonat; tam erant omnia manifesta.

6. Duae mulieres prehensis manibus me utraque ad se trahabant vehementer sane et valide, sic ut parum abesset, quin me discernerent illo motuo contendendi studio: namque modo haec superior pæne me totum habebat, modo rursus ab altera tenebar: interea vociferabantur invicem ambæ; haec, eam me suum possidere velle: illa, frustra res alienas istam sibi vindicare. Erat autem una operaria, virilis, squalida coma, manibus callo plenis, succincta vestem, calce referta, qualis erat avunculus, quum poliret lapides: altera vero facie valde formosa, habitu decora, atque eleganti vestitu. Tandem ergo mihi permittunt arbitrari, utri malim adesse. Prior autem inculta illa et virilis sic est locuta:

7. Ego, care puer, ars sum Statuaria, quam heri coepisti discere, et domestica tibi et cognata genere: etenim et avus tuus (matris ipso nomine patrem appellabat) lapidum erat sculptor, et avunculus uterque magnam sunt adepti laudem ex nobis. Quodsi optes nugis et quisquiliis, quas illa praebet, abstinere (monstrabat alteram) et me sectari mecumque degere, primum tu quidem aleris firmo cibo, et humeros habebis robustos, ab omni autem invidia eris alienus, neque unquam abibis in peregrinas regiones, patria familiaribusque relictis: nec te sane propter verba laudant cuncti, sed propter opera.

8. Cave autem fastidiveris habitus vilitatem, aut illud vestimenti sordidum: a talibus enim initiis profectus etiam Phidias ille Jovem exhibuit, et Polycletus Junonem effinxit, et Myron in laude, et Praxiteles in admiratione

Πραξιτέλης ἐθαυμάσθη· προσκυνοῦνται γοῦν οὗτοι μετὰ τῶν θεῶν. Εἰ δὲ τούτων εἰς γέναιο, πῶς μὲν οὐ κλεινὸς αὐτὸς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἔσθι, ζηλωτὸν δὲ καὶ τὸν πατέρα ἀποδείξεις, περίβλεπτον δὲ ἀποφανεῖς καὶ τὴν πατρίδα; Ταῦτα καὶ ἔτι τούτων πλεονα διαπταίονσα καὶ βαρβαρίζουσα πάντοθεν εἶπεν ἡ Τέχνη, μάλα δὲ σπουδῇ συνείρουσα καὶ πείθειν με πειρωμένη· ἀλλ' οὐκέτι μέμνημαι· τὰ πλείστα γάρ μου τὴν μνήμην ἤδη διέφυγεν. Ἐπει δ' οὖν ἐπαύσατο, ἄρχεται ἡ ἑτέρα ὁδὸς πως·

9. Ἐγὼ δὲ, ὦ τέκνον, Παιδεία εἰμὶ ἤδη συνήθης σοι καὶ γνωρίζω, εἰ καὶ μηδέπω εἰς τέλος μου πεπειρασσαι. Ἠλίκα μὲν οὖν τᾶγαθὰ πορτῇ λιθοδόξος γενόμενος αὕτη προεῖρκεν· οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ ἐργάτης ἔσθι τῷ σώματι· πονῶν κἂν τούτῳ τὴν ἅπασαν ἐλπίδα τοῦ βίου τεθειμένος, ἀφανὴς μὲν αὐτὸς ὢν, ὀλίγα καὶ ἀγεννῆ λαμβάνων, ταπεινὸς τὴν γνώμην, εὐτελής δὲ τὴν πρόοδον, οὔτε φίλοις ἐπιδιχάσιμος οὔτε ἐχθροῖς φοβερός οὔτε τοῖς πολίταις ζηλωτός, ἀλλ' αὐτὸ μόνον ἐργάτης καὶ τῶν ἐκ τοῦ πολλοῦ δήμου εἰς, αἰεὶ τὸν προϋχόντα ὑποπτύσσων καὶ τὸν λέγειν δυνάμενον θεραπεύων, λαγὼ βίον ζῶν καὶ τοῦ κρείττονος ἔρμαιον ὢν· εἰ δὲ καὶ Φειδίας ἢ Πολύκλειτος γέναιο καὶ θαυμαστά πολλά ἐξεργάσαιο, τὴν μὲν τέχνην ἅπαντες ἐπαινέσονται, οὐκ ἔστι δὲ ὅστις τῶν ἰδόντων, εἰ νοῦν ἔχοι, εὐξαίτ' ἂν ὁμοίᾳ σοι γενέσθαι· οἷος γὰρ ἂν ᾦς, βάνασος καὶ χειρῶναξ καὶ ἀποχειροβίωτος νομισθῆσθαι.

10. Ἦν δ' ἔμοι πεῖθη, πρῶτον μὲν σοι πολλὰ ἐπιδείξω παλαιῶν ἀνδρῶν ἔργα καὶ πράξεις θαυμαστάς, καὶ λόγους αὐτῶν ἀπαγγέλλουσα καὶ πάντων ὡς εἰπεῖν ἔμπειρον ἀποφαίνουσα, καὶ τὴν ψυχὴν, ὅπερ σου κυριώτατόν ἐστι, κατακοσμήσω πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς κοσμημασι, σωφροσύνῃ, δικαιοσύνῃ, εὐσεβείᾳ, πραότητι, ἐπιεικειᾳ, συνέσει, καρτερίᾳ, τῇ τῶν καλῶν ἔρωτι, τῇ πρὸς τὰ σεμνότατα δριμύ· ταῦτα γάρ ἐστιν ὁ τῆς ψυχῆς ἀκέρτατος ὡς ἀληθῶς κόσμος. Λήσεις δὲ σε οὔτε παλαιὸν οὐδὲν οὐτὲν νῦν γενέσθαι δέον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα προόψει μετ' ἐμοῦ, καὶ ὅλως ἅπαντα, ὅποσα ἔστι, τὰ τε θεῖα τὰ τ' ἀνθρώπινα, οὐκ εἰς μακρὰν σε διδάξομαι.

11. Καὶ ὁ νῦν πέννης ὁ τοῦ δαίμονος, ὁ βουλευσάμενός τι περὶ ἀγεννοῦς οὕτω τέχνης, μετ' ὀλίγον ἅπασι ζηλωτὸς καὶ ἐπίφθονος ἔσθι, τιμώμενος καὶ ἐπαινούμενος καὶ ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις εὐδοκίμων καὶ ὑπὸ τῶν γένει καὶ πλούτῳ προϋχόντων ἀποβλεπόμενος, ἑσθῆτα μὲν τοιαύτην ἀμπερόμενος, — δείξαα τὴν αὐτῆς· πᾶν δὲ λαμπρὰν ἐφόρει — ἀρχῆς δὲ καὶ προεδρίας ἀξιούμενος· κἂν που ἀποδημῆς, οὐδ' ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀγνώως καὶ ἀφανῆς ἔσθι· τοιαῦτά σοι περιθῆσω τὰ γνωρίσματα, ὥστε τῶν ὁρώντων ἕκαστος τὸν πλησίον κινήσας δείξει σε τῷ δακτύλῳ «οὗτος ἐκεῖνος» λέγων.

12. Ἄν δέ τι σπουδῆς ἄξιον ᾦ καὶ τοὺς φίλους ἢ καὶ τὴν πόλιν ὅλην καταλαμβάνῃ, εἰς σε πάντες ἀποβλέπονται· κἂν ποῦ τι λέγων τύχης, κεχρηνότες οἱ πολλοὶ

fuernnt : hi nunc propterea cum diis adorantur. Jam si tu unus eorum fias, qui potest fieri quin celebris apud omnes homines ipse habere? imo patrem efficies ut beatus praedicetur te filio, patriamque insuper reddes illustrem. Ista atque istis itidem plura titubans et usquequaque barbare locuta dixit Statuaria, perquam sane sedulo composita, ut quae mihi persuadere conaretur : sed non amplius recordor ; nam plurima jam quidem memoriam effugerunt. Postquam igitur desiiit, inest altera hunc fere in modum :

9. Ego, fili, Eruditio sum, jam tibi familiaris et nota, etsi necdum ad finem usque me pertentaveris. Quanta quidem tu bona sis consecuturus, si statuarius fias, ista praedixit : nihil utique nisi operarius eris, corpus labori impendens, in eoque spem vitae omnem habens repositam ; dum ipse sis obscurus, parvam eamque illiberalem accipias mercedem, humilis animo, vilisque prodeas et incommittatus in publicum, neque amicis utilis advocatus, nec inimicis metuendus, nec quem tui cives aemulentur ; sed ipsum illud operarius, unusque e plebe multa, qui semper praestantiorum reveratur, dicendo promptum colat, leporis vitam vivens, potentiorisque praeda facilis. Fac autem te Phidiam aut Polycletem fieri, multaue admiranda affabre perficere : artem cuncti laudabunt ; at nullus eorum, qui spectant, si quidem sapiat, optet se tibi similem esse : qualiscumque enim fueris, vilis artifex mercenariusque et manibus vitam quaerens habebere.

10. Verum mihi si morem geras, primum equidem tibi multa ostendam veterum virorum acta, resque gestas admirabiles, dum eorum scripta tibi recito, atque omnium, ut plane dicam, te peritum reddo. Quin et animum, quae tui pars est primaria, excolam multis bonisque ornamentis, temperantia, justitia, pietate, placiditate, aequitate, prudentia, constantia, honesti amore, acri denique praestantissimarum rerum studio ; ista enim vere sunt sincera mentis decora. Praeteribit autem te nec vetustum quicquam, nec quod nunc fieri expedit : quin et futura prospicies mecum ; et in universum quicquid est rerum divinarum humanarumque, non diu erit quod te docebo.

11. Tum qui nunc pauper audis, et istius, cujus nomen vix constat, filius, qui jam fere deliberasti de tam ignobili arte, paulo post omnibus eris aemulationi et invidendus : honores laudemque consequeris, ob rerum optimarum cultum insignis, quique genere ac divitiis excellent te snscient ; porro tali veste (sua, quam splendidissimam gerebat, ostentata) amictus, magistratu primaeque sedis honore dignus habebis ; si quo peregre proficiscaris, ne in externa quidem regione ignotus eris obscurusve : ejusmodi tibi circumdabo insignia, ut videntium unusquisque proximum impellat, teque digito designans, Hic ille est, aiat.

12. Si quid autem majoris momenti aut amicos aut civitatem etiam universam occuparit, ad te cuncti respicient : dixeris aliquando publice, a tuo decidentis ore plerique pen-

ἀκούσονται, θαυμάζοντες καὶ εὐδαιμονίζοντές σε τῶν λόγων τῆς δυνάμεως καὶ τὸν πατέρα τῆς εὐποτίας· ὁ δὲ λέγουσιν, ὡς ἄρα καὶ ἀθάνατοί τινες γίνονται ἐξ ἀνθρώπων, τοῦτο σοι περιποιήσω· καὶ γὰρ ἦν αὐτὸς ἐκ τοῦ βίου ἀπέλθης, οὐποτε παύσῃ συνὼν τοῖς πεπαιδευμένοις καὶ προσομιλῶν τοῖς ἀρίστοις. Ὅρᾳς τὸν Δημοσθένην ἐκείνον, τίνος υἱὸν ὄντα ἐγὼ ἡλίκον ἐποίησα; δρᾷς τὸν Αἰσχίνην, ὃς τυμπανιστρίας υἱὸς ἦν; ἀλλ' ὅμως αὐτὸν δι' ἐμέ Φίλιππος ἐθεράπευσεν. Ὁ δὲ Σωκράτης καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῇ ἐρμολογικῇ ταύτῃ τραφεὶς ἐπειδὴ τάχιστα συνῆκε τοῦ κρείττονος καὶ δραπετεύσας παρ' αὐτῆς ἠτύμολογῃσεν ὡς ἐμέ, ἀκούεις ὡς παρὰ πάντων ἄξε-
ται.

13. Ἄφεις δὲ σὺ τοὺς τηλικούτους καὶ τοιούτους ἀνδράς καὶ πράξεις λαμπράς καὶ λόγους σεμνοὺς καὶ σχῆμα εὐπρεπὲς καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ ἔπαινον καὶ προεδρίαν καὶ δύναιιν καὶ ἀρχάς καὶ τὸ ἐπὶ λόγοις εὐδοχιμεῖν καὶ τὸ ἐπὶ συνέσει εὐδαιμονίζεσθαι, χιτώνιον τι πιναρὸν ἐνδύσῃ καὶ σχῆμα δουλοπρεπὲς ἀναλήψῃ καὶ μοχλία καὶ γλυφεῖα καὶ κοπέας καὶ κολαπτῆρας ἐν ταῖν χερσὶν ἔξεις κάτω νενευκῶς εἰς τὸ ἔργον, χαμαι-
πετῆς καὶ χαμαιζήλος καὶ πάντα τρόπον ταπεινός, ἀνακύπτων δὲ οὐδέποτε οὐδὲ ἀνδρωίδες οὐδὲ ἐλευθέρων οὐδὲν ἐπινοῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔργα ὅπως εὐρυθμια καὶ εὐσχήμονα ἔσται σοι προνοῶν, ὅπως δὲ αὐτὸς εὐρυθμος καὶ κόσμιος ἔσῃ, ἥκιστα περροντικῶς, ἀλλ' ἀτιμότερον ποίῳν σεαυτὸν λίθων.

14. Ταῦτα ἐτι λεγούσης αὐτῆς οὐ περιμείνας ἐγὼ τὸ τέλος τῶν λόγων ἀναστὰς ἀπερφηνάμην, καὶ τὴν ἄμορφον ἐκείνην καὶ ἐργατικὴν ἀπολιπὼν μετέβηνον πρὸς τὴν Παιδείαν μάλᾳ γεγηθὼς, καὶ μάλιστα ἐπεὶ μοι εἰς νοῦν ἦλθεν ἡ σκυτάλη καὶ ὅτι πληγὰς οὐκ ὀλίγας εὐθύς ἀρχομένῳ μοι γρὸς ἐνετρίψατο. Ἡ δὲ ἀπολειρθεῖσα τὸ μὲν πρῶτον ἠγανάκτει καὶ τῷ χεῖρι συνεκρότει καὶ τοὺς ὁδόντας συνέπριε· τέλος δὲ, ὥσπερ τὴν Νιόβην ἀκούομεν, ἐπεπῆγει καὶ εἰς λίθον μετετέβλητο. Εἰ δὲ παράδοξα ἔπαθε, μὴ ἀπιστήσῃς· θαυμαστοίτοι γὰρ οἱ ὄνειροι.

15. Ἡ ἑτέρα δὲ πρὸς με ἀπιδούσα, Τοιγαροῦν ἀμεί-
φομαί σε, ἔφη, τῆσδε τῆς δικαιοσύνης, ὅτι καλῶς τὴν δίκην ἐδίκασας, καὶ ἔλθῃ ἤδη, ἐπιβῆθι τούτου τοῦ ὀχήματος, — δείξασά τι ὄχημα ὑποπτερώων ἵππων τι-
νῶν τῷ Πηγᾷσι εὐοικῶν — ὅπως ἐὼς οἶα καὶ ἡλίκᾳ μὴ ἀκολουθήσας ἐμοὶ ἀγνοήσῃν ἔμελλες. Ἐπεὶ δὲ ἀνῆλθον, ἡ μὲν ἤλαυνε καὶ ὑφηνόχει, ἀρθεὶς δὲ εἰς ὕψος ἐγὼ ἐπεσκόπων ἀπὸ τῆς ἐν ἀρξάμενος ἄχρι πρὸς τὰ ἐσπέρια πόλεις καὶ ἔθνη καὶ ὄχλους, καθάπερ ὁ Τριπτολέμος ἀποσπείρων τι ἐς τὴν γῆν· οὐκέτι μὲν-
τοι μέμνημαι ὅτι τὸ σπειρόμενον ἐκεῖνο ἦν, πλὴν τούτου μόνον, ὅτι κάτωθεν ἀφορῶντες ἄνθρωποι ἐπῆλθον καὶ μετ' εὐφροσύνης καθ' οὓς γενοίμην τῇ πτήσει, παρέ-
πεμπον.

16. Δείξασα δὲ μοι τὰ τοσαῦτα καὶ με τοῖς ἔπαινοῦ-
σιν ἐκείνοις ἐπανάγαγεν αὐτῆς οὐκέτι τὴν ἐσθῆτα ἐκεί-

debunt auditores admirabundi, et gratulabuntur tum tibi disertae orationis potentiam, tum patri prolis felicitatem. Quod autem ferunt immortales fieri quosdam ex mortalibus, id tibi conciliabo : etenim quum e vita discesseris, non tu desines unquam adesse doctis, et consuetudinem habere cum optimis. Viden' Demosthenem illum, quo patre natum ego quantum reddiderim? viden' Aeschinem, qui patricis tympanum pulsantis erat filius? et tamen ipsum propter me Philippus coluit. Socrates autem et ipse sub ista Statuaria nutritus, simul atque meliora percepit illaque deserta transfugit ad me, audis ut ab omnibus celebretur?

13. His tu missis tantis talibusque viris, rebus splendidis, sermonibus sapientissimis, habitu decoro, honore, gloria, laude, principe considendi loco, opibus, dignitate, facundae orationis fama, publica prudentiae gratulatione, tuniculam indues sordidam, et habitum suscipies servilem, vecticulos, caeta, malleolos, scalpra in manibus habebis, vultu ad opus prono, humilis et humilia consecretans, omnemque in modum abjectus : nunquam tu rectum caput efferes, virile nihil, nihil liberale cogitabis; sed opera quomodo tibi concinna et elegantia procedant, providebis; ut ipse sis concinnus et honestis moribus ornatus, minime curabis, sed lapidibus te viliorum reddes.

14. Haec quum adhuc diceret, ego, non exspectato sermonum fine, surgens litem decrevi, atque deformi illa et operaria spreta, conferebam me ad Eruditionem valde laetus : maxime quandoquidem in mentem mihi venit scutica, et plagas statim non paucas inchoanti mihi hesterno die fuisse impositas. Illa deserta primum indignabatur manibus complosis, et dentibus infrendens : tandem, quomodo Nioben audimus, fixa dirigit, inque lapidem fuit versa. Si vero passa videatur incredibilia, ne tamen non credatis; miras enim somnia praestigias objiciunt.

15. Tum altera, quum ad me respexisset, At ego jam, inquit, tibi vices rependam causae justissime dijudicatae : age ergo, inscende in hunc currum (currum aliquem ostendebat equorum alatorum, Pegaso similium), ut perspicias qualia et quanta, si te mihi non dedisses, fuisses ignoraturus. Simul autem ascendi, agitabat illa et moderabatur : atque ego in altum evectus contemplantur, ab Aurora cursu instituto ad Occidentem usque, urbes, gentes populosque, quasi Triptolemus seminis quiddam in terram projiciens : quanquam haud sane memini, qualenam esset sparsum illud semen, nisi hoc tantum, homines ad me suspicientes laudare, et faustis acclamationibus, quoscumque volatu adissem, prosequi.

16. Postquam igitur tot res mihi meque laudantibus istis ostendisset, reduxit iterum non ista quidem veste in-

νην ἐνδεδικυῖα, ἣν εἶχον ἀφιπτάμενος, ἀλλ' ἐμοὶ ἐδόκουν εὐπερυφός τις ἐπανάχειν. Καταλαβοῦσα οὖν καὶ τὸν πατέρα ἐστῶτα καὶ περιμένοντα ἐδείκνυεν αὐτῷ ἐκείνην τὴν ἐσθῆτα καὶ μέ, ὅς ἤκοιμι, καὶ τι καὶ ὑπέμνησεν, ὅα μικροῦ δεῖν περὶ ἐμοῦ ἐβουλεύσαντο. Ταῦτα μέμνημαι ἰδὼν ἀντίπαις ἐτι ὦν, ἐμοὶ δοκεῖ, ἐκταραχθεὶς πρὸς τὸν τῶν πληγῶν φόβον.

17. Μεταξὺ δὲ λέγοντος, Ἡράκλεις, ἔφη τις, ὡς μακρὸν τὸ ἐνύπνιον καὶ δικανικόν. Εἴτ' ἄλλος ὑπέκρουσε, Χειμερινὸς δνειρος, ὅτε μήχισταί εἰσιν αἱ νύκτες, ἢ τάχα που τριέσπερος, ὥσπερ δ' Ἡρακλῆς, καὶ αὐτός ἐστι. Τί δ' οὖν ἐπῆλθεν αὐτῷ ληρῆσαι ταῦτα πρὸς ἡμᾶς καὶ μνησθῆναι παιδικῆς νυκτός καὶ δνείρων παλαιῶν καὶ ἡδὴ γεγρακτόνων; ἔωλος γὰρ ἡ ψυχρολογία· μὴ δνείρων ὑποκριτάς τινας ἡμᾶς ὑπέλιπεν; Οὐκ, ὠγαθέ· οὐδὲ γὰρ δ' Ξενοφῶν ποτε διηγούμενος τὸ ἐνύπνιον, ὡς ἐδόκει αὐτῷ [πυρκαϊὰ ἀναστῆναι] ἐν τῇ πατρῴᾳ οἰκίᾳ καὶ τὰ ἄλλα (ἴστε γάρ), οὐχ ὑπόκρισιν τὴν δψιν οὐδ' ὡς φλυαρεῖν ἐγνωκῶς αὐτὰ διεξῆει, καὶ ταῦτα ἐν πολέμῳ καὶ ἀπογνώσει πραγμαμάτων, περιεστῶτων πολεμίων, ἀλλά τι καὶ χρήσιμον εἶχεν ἡ διήγησις.

18. Καὶ τοίνυν καὶ γὰρ τοῦτον τὸν δνειρον ὑμῖν διηγήσάμην ἐκείνου ἕνεκα, ὅπως οἱ νέοι πρὸς τὰ βελτίω τρέπωνται καὶ παιδείας ἔχωνται, καὶ μάλιστα, εἰ τις αὐτῶν ὑπὸ πενίας ἐβλοκακεῖ καὶ πρὸς τὴν ἥττω ἀποκλίνει φύσιν οὐκ ἀγεννῆ διαφθεῖρων· ἐπιρρωσθήσεται εἰ οἶδ' ὅτι κακείνος ἀκούσας τοῦ μύθου, ἱκανὸν ἐαυτῷ παράδειγμα ἡμῆς προστεσάμενος, ἐννοῶν ὅλος μὲν ὦν πρὸς τὰ κάλλιστα ὥρμησα καὶ παιδείας ἐπεθύμησα μὴδὲν ἀποδειλιάσας πρὸς τὴν πενίαν τὴν τότε, ὅς δὲ πρὸς ὑμᾶς ἐπανεληλυθα, εἰ καὶ μὴδὲν ἄλλο, οὐδενὸς γοῦν τῶν λιθογλύφων ἀδοξότερος.

II.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΙΠΟΝΤΑ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΕΙ
ΕΝ ΛΟΓΟΙΣ.

1. Οὐκοῦν Προμηθέα με εἶναι φῆς; εἰ μὲν κατὰ τοῦτα, ὦ ἄριστε, ὡς πηλίνων καὶ μοι τῶν ἔργων ὄντων, γνωρίζω τὴν εἰκόνα καὶ φημι ὅμοιος εἶναι αὐτῷ, οὐδ' ἀναίνομαι πηλοπλάθος ἀκούειν, εἰ καὶ φαυλότερος ἐμοὶ δ' πηλὸς ὅς ἐκ τριόδου, βόρβορος τις παρὰ μικρόν· εἰ δὲ ὑπερ-επαίνων τούς λόγους ὡς δῆθεν εὐμηχάνους ὄντας τὸν σοφώτατον τῶν Τιτάνων ἐπιφημιζέας αὐτοῖς, ὅρα μή τις εἰρωνεῖαι φῇ καὶ μυκτῆρα ὅσον τὸν Ἀττικὸν προσ-εἶναι τῷ ἐπαίνῳ. Ἡ πόθεν γὰρ εὐμήχανον τοῦμόν; τίς δ' ἡ περιττὴ σοφία καὶ προμηθῆεια ἐν τοῖς γράμμασιν; ὡς εἰμοιγε ἱκανόν, εἰ μὴ πάνυ σοὶ γῆ' ἵνα ἔδοξε μὴδὲ κομιδῇ ἀξία τοῦ Καυκάσου. Καίτοι πόσω δικαιοτέρων ἡμεῖς ἂν ἐικάζοισθε τῷ Προμηθεῖ, ὅποσοι ἐν δίκαις εὐδοκίμειτε ἔνν ἀληθείᾳ ποιοῦμενοι τούς ἀγῶνας; ζῶντα γοῦν ὡς ἀληθῶς καὶ ἐμψυχα ὑμῖν τὰ ἔργα, καὶ νῆ

datum, quam habebam, quum volucris curru efferrer: sed videbar omnino mihi in amictu honoratiore et prætextato redire. Quin et, ut patrem invenit astantem meque operientem, monstrabat ipsi vestem illam, et me qualis reverterer: imo etiam submonefecit, quam malum de me consilium pæne jam inivissent cognati. Ista me vidisse memini pueritiam tantum quod egressus, ut mihi quidem videtur, conturbatus ex verberum metu.

17. Hæc dum exsequor, Hercules, inquit nonnemo, quam longum somnium et judiciale: tum alius interpellat, Hibernum scilicet, quando longissimæ sunt noctes: aut si forte trinotiale et ipsum, quemadmodum Hercules: quid vero ipsi in mentem venit, ut ista nugaretur ad nos, puerilemque noctem commemoraret, et somnia vetera jamque obsoleta? futile profecto hoc narrationis frigus: num nos somniorum interpretes esse quosdam statuit? Minime certe, o tu, quisquis es: nec enim Xenophon, quum narraret aliquando somnium, sibi visum [incendium oriri] in paterna domo et reliqua (nostis enim), velut histrionicam, visionem istam, neque nugaturus de industria persequeretur, idque in bello et desperatione rerum, urgente hoste; sed sane et utile quiddam habebat ista narratio.

18. Similiter et ego somnium istud meum enarravi vobis ejus rei causa, ut juvenes ad meliora convertantur, et eruditioni studeant: imprimis si quis eorum ob paupertatem animo deficiat, seque deterioribus applicet, indolem haud ignobilem corrumpens: hic, sat scio, confirmabitur, audita somnii nostri fabula, meque sibi idoneum exemplum ob oculos ponet considerando, ex quali conditione ad pulcherrima me contuli, eruditionemque concupivi, nequaquam ignave cedens rei familiaris, quæ tum premebant, angustiis; itemque qualis ad vos me recepi, si nihil aliud, at saltem nemine sculptorum obscurior.

II.

AD EUM QUI DIXERAT, PROMETHEUS
ES IN VERBIS.

1. Prometheus igitur me esse ais: si ea ratione, o optime, quod et mea opera lutea sint, agnosco imaginem, meque similem illi esse fateor, neque luti figulus dici recuso; tametsi lutum mihi vilius sit, quale ex triviis colligitur, cænum propemodum: sin vero extollens orationem meam, perinde ut artificiosam, doctissimi illius Titanum nomine eam cohonestas, vide ne quis ironiam dixerit, et quasi quandam Atticam subsannationem subesse huic laudi. Vel dic, undenam artificiosum, quod ego facio? quæ vero eximia sapientia et prudentia in scriptis meis? Mihi certe illud satis fuerit, si non lutea prorsus, aut digna Caucasio tibi videantur. At vero quanto justius vos comparari Prometheo poteratis, quicumque in causis agendis celebres estis, vera certamina subeuntes! Viva enim revera atque animata vobis opera sunt, et per Jovem etiam calor illorum.

Δία καὶ τὸ θερμὸν αὐτῶν ἐστὶ διάπυρον· καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ Προμηθεύς ἂν εἴη, πλὴν εἰ μὴ διαλλάττονται, ὅτι μὴ ἐκ πηλοῦ πλάττεται, ἀλλὰ χρυσᾷ ὑμῖν τοῖς πολλοῖς τὰ πλάσματα.

2. Ἡμεῖς δὲ οἱ ἐς τὰ πλήθη παριόντες καὶ τὰς τοιαύτας τῶν ἀκροάσεων ἐπαγγέλλοντες εἰδὼλα ἅττα ἐπιδεικνύμεθα· καὶ τὸ μὲν ὄλον ἐν πηλῷ, καθάπερ ἔφην μικρὸν ἐμπροσθεν, ἢ πλαστικὴ κατὰ ταῦτα τοῖς κοροπλάθοις· τὰ δ' ἄλλα οὕτε κίνησις ὁμοία πρόσσεστιν οὕτε ψυχῆς δειγμά τι, ἀλλὰ τέρμις ἄλλως καὶ παιδιὰ τὸ πρᾶγμα. Ὡστε μοι ἐνθυμεῖσθαι ἐπεισὶ μὴ ἄρα οὕτω με Προμηθεά λέγεις εἶναι, ὥς ὁ κωμικὸς τὸν Κλέωνα· φησὶ δὲ, οἶσθα, περὶ αὐτοῦ·

Κλέων Προμηθεύς ἐστι μετὰ τὰ πράγματα.

Καὶ αὐτοὶ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς χυτράς καὶ ἱπνοποιούς καὶ πάντας, ὅσοι πηλοουργοί, Προμηθεάς ἀπεκάλουν ἐπισκώπτοντες ἐς τὸν πηλὸν καὶ τὴν ἐν πυρὶ οἶμαι τῶν σκευῶν ὅπτησιν· καὶ εἰ γε σοι τοῦτο βούλεται εἶναι ὁ Προμηθεύς, πᾶν εὐστόχως ἀποτετρεῖται καὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν δριμύτητα τῶν σκαμμάτων, ἐπεὶ καὶ εὐθρυπτα ἡμῖν τὰ ἔργα, ὥσπερ ἐκείνοις τὰ χυτρίδια, καὶ μικρὸν τις λίθον ἐμβαλὼν συντρίψειεν ἂν ἅπαντα.

3. Καίτοι, φαίη τις ἂν παραμυθούμενος, οὐ ταῦτα εἰκασέ σε τῷ Προμηθεῖ, ἀλλὰ τὸ καινουργὸν τοῦτο ἐπαίνων καὶ μὴ πρὸς τι ἄλλο ἀρχέτυπον μεμιμημένον, ὥσπερ ἐκείνος οὐκ ὄντων ἀνθρώπων τέως, ἐννοήσας αὐτοὺς ἀνέπλασε, τοιαῦτα ζῶα μορφώσας καὶ διακοσμήσας, ὥς εὐκίνητά τε εἶη καὶ ὀρθῶναι χαρίεντα· καὶ τὸ μὲν ὄλον ἀρχιτέκτων αὐτὸς ἦν, συνειργάζετο δὲ τι καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἐμπνέουσα τὸν πηλὸν καὶ ἐμψυχα ποιοῦσα εἶναι τὰ πλάσματα. Ὁ μὲν ταῦτα ἂν εἴποι πρὸς γε τὸ εὐφημότατον ἐξηγούμενος τὸ εἰρημένον. Καὶ ἴσως οὕτως ὁ νοῦς ἦν τῷ λελεγμένῳ. Ἐμοὶ δὲ οὐ πᾶν ἔκων, εἰ καινοποιεῖν δοκοῖην, μηδὲ ἔχει τις λέγειν ἀρχαιότερόν τι τοῦ πλάσματος, οὐ τοῦτο ἀπόγονόν ἐστιν, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ χάριεν φαίνοιτο, αἰσχυνοίμην ἂν, εὖ ἴσθι, ἐπ' αὐτῷ καὶ συμπατήσας ἂν ἀφανίσαιμι· οὐδ' ἂν ὠφελήσειεν αὐτὸ, παρὰ γοῦν ἔμοι, ἡ καινότης, μὴ οὐχὶ συντετρίφθαι ἄμορφον ὄν. Καὶ εἰ γε μὴ οὕτω φρονοῖην, ἄξιός ἂν εἶναι μοι δοκῶ ὑπὸ ἑκατάδεκα γυπῶν κείρεσθαι, οὐ συνιείς ὥς πολὺ ἄμορφότερα τὰ μετὰ τοῦ ξένου ταῦτὸ πεπονθότα.

4. Πτολεμαῖος γοῦν ὁ Λάγου δύο καινὰ ἐς Αἴγυπτον ἄγων, κάμηλόν τε Βακτριανὴν παμμέλαιναν καὶ δίχρωμον ἀνθρωπινόν, ὥς τὸ μὲν ἡμίτομον αὐτοῦ ἀκριβοῦς μέλαν εἶναι, τὸ δ' ἕτερον ἐς ὑπερβολὴν λευκόν, ἐπ' ἴσης δὲ μεμερισμένον, ἐς τὸ θέατρον συναγαγὼν τοὺς Αἰγυπτίους ἐπέδεικνυτο αὐτοῖς ἄλλα τε πολλὰ θεάματα καὶ τὸ τελευταῖον καὶ ταῦτα, τὴν κάμηλον καὶ τὸν ἡμίλευκον ἀνθρωπινόν, καὶ ᾗτο ἐκπλήξεν τῷ θεάματι. Οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν κάμηλον ἐφοβήθησαν καὶ ὀλίγου δεῖν ἐφυγον ἀναθορόντες, καίτοι χρυσῷ πᾶσα ἐκεκόςμητο καὶ ἐλουργίδι ἐπέστρωτο καὶ ὁ χαλινὸς ἦν λιθοκόλλη-

ignitus est. Quod ipsum a Prometheo profectum videri possit, nisi quod hoc discriminis inest, quod ex luto vos non fingitis, sed aurea vobis plerisque figmenta sunt.

2. Nos autem, qui ad multitudinem prodimus, atque ibi hujusmodi declamationes profitemur, simulacra tantum quaedam spectanda exhibemus. Et in summa, circa lutum, uti paulo ante dixi, haec figulina versatur, quemadmodum puparum figuli : ceterum neque motus similis inest, neque animae significatio ulla, sed delectatio quaedam ad summum, et lusus merus est. Ut cogitare incipiam, num ita me Prometheum dixeris, ut Comicus Cleonem : de quo (nostri) hoc ille dixit :

Cleon Prometheus ipse post negotia est.

Ipsi etiam Athenienses figulos ollarum, furnorum constructores, et quicumque circa lutum versantur, Prometheos vocabant olim, alludentes ad lutum, opinor, et ad illam, quae sit in igne, vasorum cocturam. Quod si hoc sibi vult Prometheus iste tuus, admodum directe jaculatus es, et secundum Atticam illam mordendi acerbitem ; quoniam et nostra opera fragilia sunt, perinde ut illorum ollulae ; et modicum quispiam lapillum injiciens, facile contriverit omnia.

3. Atqui, dixerit aliquis consolando nos, nequaquam in hanc partem te assimilavit Prometheus ; sed novitatem illam laudans et ad nullum aliud exemplar effictum opus ; velut ille, quum nondum essent homines, sua solertia excoctos illos finxit, ac talia animantia formavit atque adornavit, quae et moverentur facile, et aspectu gratiosa forent ; et in summa, architectus ipse erat, sed cooperabatur tamen etiam Minerva, quae et lutum inspirabat et figmenta illa animata reddebat. Talia quidem ille dixerit, in optimam partem dictum istud exponens. Et fortassis haec sententia etiam dicti fuit. Verum mihi non sane satis est, si videar nova finxisse, figmentoquo nostro nihil vetustius afferri possit, cujus progenies censeatur : sed nisi elegans videatur, pudeat me sane (sat scias) illius, et conculcans disperdiderim ; neque illi profuerit apud me novitas, quominus conteratur, si non et formosum videatur. Ac nisi ita sentiam, dignus mihi videor qui a sedecim vulturibus arrodari : ut qui non intelligam longe deformiora ea esse, quam peregrinitate conjunctam habent turpitudinem.

4. Ptolemaeus certe Lagi filius, quum duas res novas in Aegyptum adduxisset, camelum Bactrianam totam nigram, et hominem bicolorem, cujus dimidia pars plane nigra, altera autem supra modum candida erat, ex aequo distributis quae uterque color occupabat locis ; congregavit in theatrum Aegyptios, et exhibuit illis cum alia multa spectacula, tum postremo loco haec quoque, camelum et semialbum hominem : putabatque se magnam admirationem isto spectaculo concitaturum esse. At illi ad cameli quidem conspectum perterriti sunt, et parum absuit quin exsistentes profugerent, quanquam tota ea auro exornata, ac purpura instrata erat, frenum etiam gemmis distinctum habebat,

τος, Δαρειὺν τινὸς ἢ Καμβύσου ἢ Κύρου αὐτοῦ κειμήλιον· πρὸς δὲ τὸν ἄνθρωπον οἱ μὲν πολλοὶ ἐγέλων, οἱ δὲ τινες ὡς ἐπὶ τέρατι ἐμυσάττοντο· ὥστε ὁ Πτολεμαῖος συνείς ὅτι οὐκ εὐδοκίμει ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲ θαυμάζεται ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἢ καινότης, ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς τὸ εὐρυθμον καὶ τὸ εὐμορφον κρίνουσι, μετέστησεν αὐτὰ καὶ τὸν ἄνθρωπον οὐκέτι διὰ τιμῆς ἦγεν ὡς πρὸ τοῦ· ἀλλ' ἢ μὲν κάμηλος ἀπέθανεν ἀμελουμένη, τὸν ἄνθρωπον δὲ τὸν διττὸν Θέσπιδι τῇ αὐλητῇ ἐδωρήσατο καλῶς αὐλήσαντι παρὰ τὸν πότον.

5. Δέδοικα δὲ μὴ καὶ τοῦμόν κάμηλος ἐν Αἰγυπτίοις ἦ, οἱ δὲ ἄνθρωποι τὸν χαλινὸν ἔτι αὐτῆς θαυμάζωσι καὶ τὴν ἀλουργίδα, ἐπειδὴ οὐδὲ τὸ ἐκ δυοῖν τοῖν καλλίστοις συγκεῖσθαι, διαλόγου καὶ κωμωδίας, οὐδὲ τοῦτο ἀπόχρη εἰς εὐμορφίαν, εἰ μὴ καὶ ἡ μῖξις ἐναρμόνιος καὶ κατὰ τὸ σύμμετρον γίγνοιτο· ἔστι γοῦν ἐκ δύο καλῶν ἀλλόκοτον τὴν ζυνθήκην εἶναι· ὅσον ἐκεῖνο τὸ προχειρότατον, ὁ ἱπποκένταυρος· οὐ γὰρ ἂν φαίης ἐπέραστόν τι ζῶον τοῦτι γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ ὕδριστότατον, εἰ χρὴ πιστεῦειν τοῖς ζωγράφοις ἐπιδεικνυμένοις τὰς παροινίας καὶ σφαγὰς αὐτῶν. Τί οὖν; οὐχὶ καὶ ἔμπαινον γένοιτο· ἂν εὐμορφόν τι ἐκ δυοῖν τοῖν ἀρίστοις ζυντεθὲν, ὥσπερ ἐξ οἴνου καὶ μελιτος τὸ ξυναμφότερον ἤδιστον; Φημί ἔγωγε· οὐ μὴν περὶ τῶν ἐμῶν ἔχω διατείνεσθαι ὡς τοιούτων ὄντων, ἀλλὰ δέδια μὴ τὸ ἑκατέρου κάλλος ἢ μῖξις συνέφθειρεν.

6. Οὐ πάνυ γοῦν συνήθη καὶ φίλα ἐξ ἀρχῆς ἦν ὁ διάλογος καὶ ἡ κωμωδία, εἰ γὰρ ὁ μὲν οἶκος καθ' ἑαυτὸν καὶ νῆ Δία ἐν τοῖς περιπάτοις μετ' ὀλίγων τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο, ἡ δὲ παραδοῦσα τῷ Διονύσῳ ἑαυτὴν θεάτρῳ ὠμίλει καὶ ζυνέπαιζε καὶ ἐγελωτοποιεῖ καὶ ἐπέσκαπτε καὶ ἐν ρυθμῷ ἔβαινε πρὸς αὐτὸν ἐνίοτε, καὶ τὸ ὅλον, ἀναπαίστοις μέτροις ἐποχουμένη τὰ πολλὰ, τοὺς τοῦ διαλόγου ἐταίρους ἐχλεύαζε φροντιστάς καὶ μετεωρολέσχας καὶ τὰ τοιαῦτα προσαγορεύουσα· καὶ μίαν ταύτην προαίρεσιν ἐπεποιήτο ἐκαίνοις ἐπισκώπτειν καὶ τὴν Διονυσιακὴν ἐλευθερίαν καταχεῖν αὐτῶν, ἄρτι μὲν ἀεροβατοῦντας δεικνύουσα καὶ νεφέλαις ζυνόντας, ἄρτι δὲ ψυλλῶν πηδήματα διαμετροῦντας, ὡς δῆθεν τὰ ἀέρια λεπτολογουμένους. Ὁ διάλογος δὲ σεμνοτάτας ἐποιεῖτο τὰς συνουσίας φύσεώς τε περὶ καὶ ἀρετῆς φιλοσοφῶν· ὥστε τὸ τῶν μουσικῶν τοῦτο, δις διὰ πασῶν εἶναι τὴν ἁρμονίαν, ἀπὸ τοῦ δευτάτου ἐς τὸ βαρύτατον. Καὶ ὅμως ἐτολήσαμεν ἡμεῖς τὰ οὕτως ἔχοντα πρὸς ἀλλήλα ξυναγαγεῖν καὶ ξυναρμόσαι οὐ πάνυ πεπιθόμενα οὐδὲ εὐμαρῶς ἀνεχόμενα τὴν κοινωνίαν.

7. Δέδια τοίνυν μὴ αὐθις ὁμοῖόν τι τῷ Προμηθεὶ τῷ σῶ πεποιηκῶς φαίνωμαι τὸ θῆλυ τῷ ἄρρενι ἐγκαταμίξας καὶ δι' αὐτὸ δίκην ὑπόσχω· μάλλον δὲ μὴ καὶ ἄλλο τι τοιοῦτος φανείην ἑξαπατῶν ἴσως τοὺς ἀκούοντας καὶ ὅσα παραθεῖς αὐτοῖς κεκαλυμμένα τῇ πιμελῇ, γέλωτα κωμικὸν ὑπὸ σεμνότητι φιλοσόφῳ· τὸ γὰρ τῆς κλεπτικῆς — καὶ γὰρ κλεπτικῆς ὁ θεός — ἀπαγε· τοῦτο μόνον οὐκ ἂν εἴποις ἐνέειναι τοῖς ἡμετέροις· ἦ

ex Darii, aut Cambysis, aut etiam ipsius Cyri thesauris depremitur : homine autem viso, plerique ridebant : quidam etiam ut monstrum sunt aversati. Quare Ptolemæus intelligens parum laudis capere neque in admiratione esse apud Ægyptios novitatem, sed præ ipsa concinnitatem probari justamque formam, abduci ea jussit; hominemque non amplius eodem honore habuit, quo antea. Camelus neglecta mortua est : hominem autem illum duplicem The-spidi cuidam tibicini, cum in convivio belle cecinisset, dono dedit.

5. Vereor itaque ne et mea sint camelus in Ægypto, cujus homines adhuc frenum et purpuram admirentur : neque enim ad elegantiam sufficit, quod ex duobus optimis constat, dialogo et comœdia, nisi et ipsa compositio inter se consentiens, justaque proportionem temperata fuerit. Ex pulchris certe duobus compositio absurda fieri potest, quale illud vulgatissimum est Hippocentaurus. Non enim amabile hoc animal esse dixeris, sed potius contumeliosissimum, si modo convenit pictoribus credere, temulentiam et cædes illorum exhibentibus. Quid ergo? an non rursus ex duobus optimis compositum fieri potest pulchrum, ut ex vino et melle commistum et temperatum suavissimum? Potest sane : meas vero compositiones contendere non ausim tales esse; quia potius vereor, ne utriusque pulchritudinem ipsa mixtura corruperit.

6. Neque enim omnino consueta inter se atque affinia ab initio dialogus et comœdia fuere : siquidem ille domi et seorsum, ac, mehercle, in ambulacris cum paucis quibusdam disputationes suas habebat : hæc vero, Baccho se totam tradens, in theatris versabatur, simulque ludebat, et risum movebat, gaudebatque salibus et dicacitate, et ad numeros tibie incedebat interdum; sæpe etiam anapesticis versibus vecta, dialogi sectatores ut plurimum subsannabat, meditatores, ac vanos sublimium rerum disceptatores, et id genus alia vocitando. Atque id solum ei cordi erat, ut eos sugillaret, et Dionysiacam istam libertatem in eos effunderet; nunc in aere ambulantes et cum nubibus versantes illos exhibens, nunc pulicum saltus metientes, de aereis videlicet et sublimibus istis rebus nimis exiliter argutantes. Dialogus vero gravissimas disputationes habebat, de natura rerum deque virtute philosophans : ita ut musicorum illud, bis per omnes chordas, ab acutissimo nimirum ad gravissimum sonum, ipsorum esset concentus. Et tamen ausi fuimus nos, hæc ita sese habentia inter sese conjungere et coaptare, non admodum obsequentia nec facile societatem sustinentia.

7. Vereor itaque ne denuo simile aliquid Prometheo isti tuo fecisse videar, ut qui feminam cum mari commiscuerim, et ob id ipsum nunc reus agar : vel potius ne in alia re talis qualis ille appaream, dum decipio fere auditores, ossa apponens ipsis pinguedine obducta, risum scilicet comicum sub philosophica gravitate. Ad furtum enim quod attinet (nam et furandi arte hic deus insignis est), absit ;

παρὰ τοῦ γὰρ ἂν ἐκλέπτομεν; εἰ μὴ ἄρα τις ἐμὲ διέλαθε τοιοῦτους πιτυοκάμπτας καὶ τραγελάφους καὶ αὐτὸς συνθεθεῖως· πλὴν ἀλλὰ τί ἂν πάθοιμι; ἐμμενετέον γὰρ οἷς ἀπαῖς προειλόμην· ἐπεὶ τό γε μεταβουλεύεσθαι Ἐπιμηθέως ἔργον, οὐ Προμηθέως ἐστίν.

III.

ΠΡΟΣ ΝΙΓΡΙΝΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Λουκιανὸς Νιγρίνῳ εὖ πράττειν.

Ἡ μὲν παροιμία φησὶ, Γλαῦκα εἰς Ἀθήνας, ὡς γελοῖον ὃν εἴ τις ἐκεῖ κοιμίζοι γλαῦκας, ὅτι πολλαὶ παρ' αὐτοῖς εἰσιν. Ἐγὼ δ' εἰ μὲν δύναμιν λόγων ἐπιδείξασθαι βουλόμενος ἔπειτα Νιγρίνῳ γράψας βιβλίον ἔπεμπον, εἰχόμεν ἂν τῷ γελοίῳ γλαῦκας ὡς ἀληθῶς ἐμπορευόμενος· ἐπεὶ δὲ μόνην σοι δηλῶσαι τὴν ἐμὴν γνώμην ἔθελω, ὅπως τε νῦν ἔχω καὶ ὅτι μὴ παρέργως εἰλημμαι πρὸς τῶν σῶν λόγων, ἀποφεύγοιμ' ἂν εἰκότως καὶ τὸ τοῦ Θακυιδίδου λέγοντος ὅτι ἡ ἀμαθία μὲν θρασεῖς, ὀκνηροὺς δὲ τὸ λελογισμένον ἀπεργάζεταί· ὅλον γὰρ ὡς οὐχ ἡ ἀμαθία μοι μόνη τῆς τοιαύτης τολμῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ πρὸς τοὺς λόγους ἔρως αἵτιος. Ἐρρωσο.

ΝΙΓΡΙΝΟΣ ἢ ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΠΘΟΥΣ.

ΕΤΑΙΡΟΣ, ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ.

1. ΕΤΑΙ. Ὡς σεμνὸς ἡμῖν σφόδρα καὶ μετέωρος ἀπανελήλυθας. Οὐ τοίνυν προσβλέπειν ἡμᾶς ἔτι ἀξιοῖς οὐθ' ὁμιλίας μεταδίδως οὔτε κοινωνεῖς τῶν ὁμοίων λόγων, ἀλλ' ἄφνω μεταβέβησαι καὶ ὅλως ὑπεροπτικῶς τινι δοικας. Ἡδέως δ' ἂν παρὰ σοῦ πυθολίμην ὅθεν οὕτως ἀτόπως ἔχεις καὶ τί τούτων αἴτιον.

ΛΟΥΚ. Τί γὰρ ἄλλο γε, ὦ ἐταῖρε, ἢ εὐτυχία;

ΕΤΑΙ. Πῶς λέγεις;

ΛΟΥΚ. Ὅδοῦ πάρεργον ἦκω σοι εὐδαίμων τε καὶ μακάριος γεγεννημένος καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἀπὸ τῆς σκηνῆς ὄνομα, τριστόλβιος.

ΕΤΑΙ. Ἡράκλεις, οὕτως ἐν βραχεῖ;

ΛΟΥΚ. Καὶ μάλα.

ΕΤΑΙ. Τί δὲ τὸ μέγα τοῦτο ἐστίν, ἐφ' ὅτῳ καὶ κοιμᾶς, ἵνα μὴ ἐν κεφαλῇ μόνῳ εὐφραίνωμεθα, ἔχωμεν δέ τι καὶ ἀκριβὲς εἰδέναι τὸ πᾶν ἀκούσαντες;

ΛΟΥΚ. Οὐ θαυμαστόν εἶναι σοι δοκεῖ πρὸς Διὸς, ἀντὶ μὲν δούλου με ἐλευθερον, ἀντὶ δὲ πένητος ὡς ἀληθῶς πλούσιον, ἀντὶ δὲ ἀνοήτου τε καὶ τετυφωμένου γενέσθαι μετριώτερον;

2. ΕΤΑΙ. Μέγιστον μὲν οὖν ἀτὰρ οὕτω μανθάνω σαφῶς ὅ τι καὶ λέγεις.

ΛΟΥΚ. Ἐστάνην μὲν εὐθὺς τῆς πόλεως βουλόμενος ἱτρὸν ὀφθαλμῶν θεάσασθαι τινα· τὸ γάρ μοι πάθος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ μᾶλλον ἐπετείνετο.

hoc certe nostris inesse non dices. Unde enim furatus sim? nisi forte quis me fugit, qui ejusmodi Pityocamptas et Hircocervos et ipse composuerit. Verum quid faciam? Perseverandum enim est in iis quæ semel elegi; mutare enim consilium, Epimethei, non Promethei est.

III.

EPISTOLA AD NIGRINUM.

Lucianus Nigrino salutem.

Noctuas Athenas, inquit proverbium: quasi ridiculum sit si quis eo noctuas apportet, quoniam apud illos abundent. Ego vero si dicendi facultatem ostendere volens Nigrino librum a me scriptum mitterem, plane obnoxius equidem huic ridiculo forem: nunc autem, quum id solum agam, ut sententiam meam tibi aperiam, et quo nunc sim animo, et quod non leviter oratione tua affectus fuerim, effugero sane merito etiam Thucydidis illud, dicentis: Imperitia audaces, res autem cogitata atque considerata cunctatores efficit. Manifestum est enim, mihi non imperitiam solum, verum etiam amorem ac studium literarum, hujus audaciæ causam esse. Vale.

NIGRINUS SIVE DE MORIBUS PHILOSOPHORUM.

AMICUS, LUCIANUS.

1. AM. Quam oppido gravis nobis et sublimis rediisti! Neque enim aspicere nos amplius dignaris, neque conversaris nobiscum, nec sermones ut antea confers; sed repente immutatus es, et omnino fastidiosus videris evasisse. Luthens vero audierim ex te, unde ad hoc insolentiae perveneris, et quæ ejus rei causa sit.

LUC. Quid enim aliud, o amice, quam felicitas?

AM. Quid ais?

LUC. Dum aliud ago, felicem me et beatum vides factum, et, quod in scena solet usurpari, ter beatum.

AM. Papæ! tam subito?

LUC. Ita res habet.

AM. Quidnam autem tantum illud est quo te sic effers? ut non summatim modo letemur, sed, singulis etiam auditis, accurate scire possimus.

LUC. An non admiratione dignum tibi videtur, per Jovem, pro servo me liberum, pro paupere vere divitem, pro stulto autem et insano factum modestum?

2. AM. Immo vero maximum. Sed nondum tamen plane intelligo quidnam illud sit quod dicis.

LUC. Recta in urbem profectus sum, ut ibi oculorum aliquem medicum circumspicerem: nam ille oculi affectus, quo laborabam, magis ac magis ingravescebat.

ΕΤΑΙ. Οἶδα τούτων ἕκαστα, καὶ ἠῤῥάμην σέ τι νι σπουδαίω ἐπιτυχεῖν.

ΛΟΥΚ. Δόξαν οὖν μοι διὰ πολλοῦ προσηπεῖν Νιγρίνον τὸν Πλατωνικὸν φιλόσοπον, ἔωθεν ἐξαναστὰς ὡς αὐτὸν ἀφικόμην καὶ κόψας τὴν θύραν τοῦ παιδίου εἰσαγγειλαντος ἐκλήθην· καὶ παρελθὼν εἰσὼ καταλαμβάνω τὸν μὲν ἐν χερσὶ βιβλίον ἔχοντα, πολλὰς δὲ εἰκόνας παλαιῶν σοφῶν ἐν κύκλῳ κειμένας. Προὔκειτο δὲ ἐν μέσῳ καὶ πινάκιον τι τῶν ἀπὸ γεωμετρίας σχημάτων καταγεγραμμένον καὶ σφαῖρα καλάμου πρὸς τὸ τοῦ παντὸς μίμημα ὡς ἐδόκει πεποιημένη.

3. Σπρόδρα οὖν με φιλοφρόνως ἀσπασάμενος ἡρώτα ὅ τι πράττοιμι. Κἀγὼ πάντα διηγησάμην αὐτῷ, καὶ δῆτα ἐν μέρει καὶ αὐτὸς ἤξιον εἶδέναι ὅ τι τε πράττοι καὶ εἰ αὐτὸς αὐτῷ ἐγνωσμένον εἴη στέλλεσθαι τὴν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ δὲ ἀρξάμενος, ὦ ἑταῖρε, περὶ τούτων λέγειν καὶ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην διηγῆσθαι τοσαύτην τινά μοι τῷ λόγῳ ἀμβροσίαν κατεσκέδασεν, ὥστε καὶ τὰς Σειρήνας ἐκεῖνας, εἰ τινες ἄρα ἐγένοντο, καὶ τὰς Κηληδόνας καὶ τὸν Ὀμήρου λῶτον ἀρχαῖον ἀποδείξαι· οὕτω θεσπέσια ἐφθέγγετο.

4. Προήχθη γὰρ αὐτὴν τε φιλοσοφίαν ἐπαινέσαι καὶ τὴν ἀπὸ ταύτης ἐλευθερίαν καὶ τῶν δημοσίων νομιζομένων ἀγαθῶν καταγέλασαι, πλούτου καὶ δόξης καὶ βασιλείας καὶ τιμῆς, ἔτι τε χρυσοῦ καὶ πορφύρας καὶ τῶν πάνυ περιβλέπτων τοῖς πολλοῖς, τέως δὲ καὶ δοκούντων· ἅπερ ἔγωγε ἀτενεῖ καὶ ἀναπεπταμένη τῇ ψυχῇ δεξάμενος αὐτίκα μὲν οὐδὲ εἶχον εἰκάσαι ἅπερ ἐπεπόνθειν, ἀλλὰ παντοῖος ἐγινόμην· καὶ ἄρτι μὲν ἐλυπούμην, ἐληλεγμένων μοι τῶν φιλάτων, πλούτου τε καὶ ἀργυρίου καὶ δόξης, καὶ μόνον οὐκ ἐδάκρυον ἐπ' αὐτοῖς καθηρημένοις, ἄρτι δὲ αὐτὰ μὲν ἐδόκει μοι ταπεινὰ καὶ καταγέλαστα· ἔχαιρον δ' αὖ ὥσπερ ἐκ ζοφεροῦ τινος ἀέρος τοῦ βίου τοῦ πρόσθεν ἐς αἰθρίαν τε καὶ μέγα φῶς ἀναβλέπων· ὥστε δὴ, τὸ καινοτάτον, τοῦ ὀφθαλμοῦ μὲν καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἀσθενείας ἐπελανθανόμην, τὴν δὲ ψυχὴν δευδερκέστερος κατὰ μικρὸν ἐγινόμην· ἐλελήθειν γὰρ τέως αὐτὴν τυφλώττουςαν περιφέρων.

5. Προῖον δὲ ἐς τὸδε περιήχθη, ἅπερ ἄρτιος ἡμῖν ἐπεχάλει· γαῦρός τε γὰρ ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ μετέωρός εἰμι καὶ δλωὺς μικρὸν οὐκέτι οὐδὲν ἐπινοῶ· δοκῶ γὰρ μοι ὁμοῖον τι πεπονημένοι πρὸς φιλοσοφίαν οἶόν περ καὶ οἱ Ἴνδοι πρὸς τὸν ὄλνον λέγονται παθεῖν, ὅτε πρῶτον ἐπιὼν αὐτοῦ· θερμότεροι γὰρ ὄντες φύσει πίνοντες ἰσχυρὸν οὕτω ποτὸν αὐτίκα μάλᾳ ἐξεδακχέυθησαν καὶ διπλασίως ὑπὸ τοῦ ἀκράτου ἐξεμάνησαν. Οὕτω σοι καὶ αὐτὸς ἐνθεὸς καὶ μεθύων ὑπὸ τῶν λόγων περιέρομαι.

6. ΕΤΑΙ. Καὶ μὴν τοῦτο γε οὐ μεθύειν, ἀλλὰ νῆφειν τε καὶ σωφρονεῖν ἐστίν. Ἐγὼ δὲ βουλομένη ἂν, εἰ ὅλῳ τε, αὐτῶν ἀκοῦσαι τῶν λόγων· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ καταφρονεῖν αὐτῶν οἶμαι θέμις, ἀλλως τε εἰ καὶ φίλος καὶ περὶ τὰ ὁμοία ἐσπουδαχὼς ὁ βουλούμενος ἀκούειν εἴη.

ΛΟΥΚ. Θάρρει, ὦγαθέ· τοῦτο γάρ τοι τὸ τοῦ Ὀμή-

AM. Ordine hæc omnia novi, ideoque optabam, ut in bonum atque peritum aliquem incideres.

LUC. Quum igitur statuissem, Nigrinum quoque illum Platonicum philosophum, ut quem longo temporis intervallo non videram, compellare, mane surgens, ad ipsum adeo, et pulsata janua, quum puer intro de me renunciasset, arcessitus sum. Ingressus, deprehendo ipsum quidem manibus librum tenentem, circum autem undique multas veterum sapientum imagines positas. In medio autem erat etiam tabella quædam, in qua geometricæ quædam figuræ descriptæ erant, ac sphaera arundinea, ad imitationem universi, ut videbatur, composita.

3. Amantissime igitur me amplexatus ille interrogavit de rebus meis. Quibus omnibus illi expositis, ego quoque vicissim ex eo quæsi, et quid ipse ageret, et numquid apud se statuisset in Græciam denno navigare. Ibi vero ille, o amice, posteaquam cœpisset de hisce rebus dicere suamque sententiam explicare, tantam verborum ambrosiam mihi affudit, ut mihi plane Sirenes illas, si quæ umquam fuerunt, et Celedones et Loton illam Homeri obscurasse et obliterasse videretur: adeo divina erant quæ loquebatur.

4. Huc enim dicendo provectus est, ut philosophiam laudaret, et quæ ab ea manat, libertatem, et ista, quæ vulgo pro bonis habentur, irrideret, divitias nimirum, gloriam, regna, honores; præterea aurum quoque et purpuram, et cetera quæ admodum spectabilia plerisque, antea vero etiam mihi videbantur. Quæ ego animo intento atque aperto accipiens, continuo ita affectus fui, ut quid paleretur ipse nescirem, atque in omnes partes raperer: nunc quidem dolebam, quod vanitatis coarguerentur ea quæ mihi carissima fuerant, divitiæ videlicet, argentum, et gloria: ac tantum non lacrimabar, quum de gradu dimota cernerem: eadem mox mihi videbantur vilia et ridicula esse; gaudebamque rursum tanquam ex tenebroso quodam aere prioris vitæ ad serenitatem et magnam aliquam lucem prospiciens: adeo ut, novo sane exemplo, neglecto oculo ejusque infirmitate, animo perspicaciore paulatim evaserim, quem ad id tempus cæcutientem insciens circumtulera.

5. Tandemque in eum statum adductus sum, quem modo mihi exprobrabas: nam et elatus oratione illius, et tanquam in sublime evectus sum, et omnino humile nihil jam cogito. Videor enim mihi a philosophia non aliter affectus, quam Indi a vino feruntur, quando primum bibere eis contigit: natura enim calidiores quum jam essent, accedente potu adeo vehementi, continuo bacchari cœperunt, ac duplo magis ex mero insanire. Ita et ego oratione ejus quasi furore captus atque ebrius obambulo.

6. AM. Atqui hoc quidem non est ebrium, sed sobrium atque temperantem esse. Ego vero optarim, si fieri possit, ipsam illam audire orationem. Neque enim contemnere eam, opinor, fas est; præsertim si qui audire cupit, et amicus est, et eodem tenetur studio.

LUC. Bono animo esto, o bone! nam juxta Homericum

ρου, σπεύδοντα καὶ αὐτὸν παρακαλεῖς, καὶ εἰ γε μὴ ἐφθης, αὐτὸς ἂν ἐδεήθην ἀκοῦσαι μου διηγουμένου· μάρτυρα γάρ σε παραστήσασθαι πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐθέλω ὅτι οὐκ ἀλόγως μαίνομαι· ἄλλως τε καὶ ἡδύ μοι τὸ μεμνηθῆαι αὐτῶν πολλάκις, καὶ ταύτην ἤδη μελέτην ἐποιήσαμην· ἐπεὶ κἂν τις μὴ παρὼν τύχη, καὶ οὕτω δις ἢ τρίς τῆς ἡμέρας ἀνακυκλῶ πρὸς ἑμαυτὸν τὰ εἰρημένα.

7. Καὶ ὥσπερ οἱ ἑρασταὶ τῶν παιδικῶν οὐ παρόντων ἔργ' ἄττα καὶ λόγους εἰρημένους αὐτοῖς διαμνημονεύουσι καὶ τούτοις ἐνδιατρίβοντες ἐξαπατῶσι τὴν νόσον, ὡς παρόντων σφίσι τῶν ἀγαπωμένων· ἐνιοὶ γοῦν αὐτοῖς καὶ προσλαλεῖν οἴονται καὶ ὡς ἄρτι λεγομένων πρὸς αὐτοὺς ὧν τότε ἤκουσαν, ἡδοναὶ καὶ προσάψαντες τὴν ψυχὴν τῇ μνήμῃ τῶν παρεληλυθότων σχολῇ οὐκ ἀγοῦσι τοῖς ἐν ποσὶν ἀνίσσθαι· οὕτω δὲ καὶ αὐτὸς φιλοσοφίας οὐ παρούσης τοὺς λόγους, οὐς τότε ἤκουσα, συναγείρων καὶ πρὸς ἑμαυτὸν ἀνατυλίττων οὐ μικρὰν ἔχω παραμυθίαν· καὶ ὅλως, καθάπερ ἐν πελάγῃ καὶ νυκτὶ πολλῇ φερόμενος ἐς πυρσὸν τινα τοῦτον ἀποβλέπω πᾶσι μὲν παρῆναι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πραττομένοις ἄνδρα ἐκείνον οἴομενος, ἀεὶ δὲ ὥσπερ ἀκούων αὐτοῦ τὰ αὐτὰ πρὸς με λέγοντος· ἐνίοτε δὲ, καὶ μάλιστα θῶν ἐνερεῖσω τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ μοι φαίνεται καὶ τῆς φωνῆς ὁ ἦχος ἐν ταῖς ἀκοαῖς παραμένει· καὶ γάρ τοι κατὰ τὸν κωμικὸν ὡς ἀληθῶς ἐγκατελίπέ τι κέντρον τοῖς ἀκούουσι.

8. ΕΤΑΙ. Παῦε, ὦ θαυμάσιε, μικρὸν ἀνακρουόμενος καὶ λέγε ἐξ ἀρχῆς ἀναλαβὼν ἤδη τὰ εἰρημένα· ὡς οὐ μετρίως με ἀποκναίεις περιάγων.

ΛΟΥΚ. Εὖ λέγεις, καὶ οὕτω χρὴ ποιεῖν. Ἄλλ' ἐκεῖνο, ὦ ἑταῖρε, ἤδη τραγικούς ἢ καὶ νῆ Δία κωμικούς φαύλους ἐόρακας ὑποκριτὰς, τῶν συριττομένων λέγω τούτων καὶ διαφθειρόντων τὰ ποιήματα καὶ τὸ τελευταῖον ἐκβαλλομένων, καίτοι τῶν δραμάτων πολλάκις εὖ ἔχοντες τε καὶ νενικηκότων;

ΕΤΑΙ. Πολλοὺς οἶδα τοιοῦτους. Ἀλλὰ τί τοῦτο;

ΛΟΥΚ. Δέδοικα μὴ σοι μεταξὺ δόξω γελοῖως αὐτὰ μισεῖσθαι, τὰ μὲν ἀτάκτως συνείρων, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἀσθενείας τὸν νοῦν διαφθεῖρων, κατὰ προαχθῆς ἡρέμα καὶ αὐτοῦ καταγνῶναι τοῦ δράματος. Καὶ τὸ μὲν ἐμὸν, οὐ πάνυ ἀχθομαι, ἢ δὲ ὑπόθεσις οὐ μετρίως με λυπήσκειν εἴκοι συνεχίπτουσα καὶ τὸ ἐμὸν μέρος ἀσχημονοῦσα.

9. Τοῦτ' οὖν παρ' ὅλον μέμνησό μοι τὸν λόγον, ὡς δὲ μὲν ποιητῆς ἡμῖν τῶν τοιούτων ἀμαρτημάτων ἀνεύθυνος καὶ τῆς σκηνῆς πόρῳ που κᾶθηται, οὐδὲν αὐτῷ μέλον τῶν ἐν θεάτρῳ πραγμάτων. Ἐγὼ δ' ἑμαυτοῦ σοι πῆραν παρέχω, ὅποιός τις εἰμι τὴν μνήμην ὑποκριτῆς οὐδὲν ἀγγέλου τὰ ἄλλα τραγικοῦ διαφέρων. Ὅστε κἂν ἐνδεέστερόν τι δοκῇ λέγειν, ἐκεῖνο μὲν ἔστω πρόγειρον, ὡς ἄμεινον ἦν καὶ ἄλλως δὲ ποιητῆς ἴσως διεξήκει· ἐμὲ δὲ κἂν ἐκσυρίττης, οὐ πάνυ τι λυπήσομαι.

10. ΕΤΑΙ. Ὡς εὖ γε νῆ τὸν Ἑρμῆν καὶ κατὰ τὸν τῶν βητόρων νόμον πεπροοιμασθαι σοι· εἰσικας γοῦν

illud, ultro festinantem hortaris; ac nisi prævortisses, jam ipse rogassem, me narrantem audires. Testem enim te adhibere apud homines volo, me non sine ratione insanire. Quin et crebro meminisse volupe mihi est; et hanc meditando familiarem jam exercitationem feci: nam etiamsi nemo mihi adsit, tamen sic quoque his terve de die dicta illa mecum ipse revolo.

7. Et quemadmodum amatores, absentibus amasiis, dicta eorum et facta memoria repetunt, iisque immorando morbum fallunt, perinde ac si illi ipsi amati adsint: quidam vero etiam colloqui secum illos putant, atque iis, quæ tum sibi audire visi sunt, quasi paulo ante revera dictis, gaudent, animumque memoriae præteritorum applicantes, macerandi sese præsentibus otium non habent: sic sane et ipse, philosophia non præsentē, verba, quæ tum audiavi, recolligens, et mecum crebro revolvens, non exiguum capio solatium. In summa, perinde ac si in pelago et per noctem atram ferar, ad hanc quasi quandam faciem respicio, omnibus illis rebus, quæ a me geruntur, virum illum coram adesse existimans, semperque velut audiens ipsum eadem illa sua ad me dicentem: interdum etiam, et maxime, quando mente in id defixa constiti, vultum ipsum illius videre mihi videor, et vocis sonus in auribus mihi resonat; etenim juxta Comicum, revera aculeum quandam in auditorum mente reliquit.

8. AM. Subsiste, o admirande, paulumque retrocede, et ab initio repetens jam tandem dicta illa enarra, quoniam non mediocriter me his ambagibus excrucias.

LUC. Recte dicis, atque ita facto opus est: sed illud quæso, vidistine aliquando sive tragicos, sive etiam, per Jovem, comicos histrones, malos istos dico, qui sibilo excipiuntur, quique poemata agendo corrumpunt, ac postremo theatris ejiciuntur, tametsi ipse fabulæ sæpenumero bene se habeant ac palmam etiam reportarint?

AM. Multos novi tales. Sed quorsum hoc?

LUC. Vereor ne et ipse subinde inepte imitari videar; alia quidem inordinate conserens, interdum autem etiam ipsam sententiam præ imbecillitate ingenii corrumpens; adeo ut cogaris sensim ipsam damnare fabulam. Nam ad histroniam meam quod attinet, non admodum ægre id feram: ceterum argumentum ipsum non mediocri dolore me affecturum esse videtur, si mecum una cadat et mea culpa indecorum appareat.

9. Proinde hoc per totam memineris mihi orationem, quod poeta quidem ipse talium peccatorum immunis est, ac procul a scena sejunctus alicubi sedet, neque quicquam eorum curat, quæ in theatro aguntur: ego vero mei ipsius periculum tibi exhibeo, qualis scilicet histrio sim, quantumque memoria valeam, quod ad cetera attinet, nihil a nuncio tragico distans. Quare si quid minus pro rei dignitate dicere visus fuero, illud tibi in promptu sit, quod scilicet melius hoc fuerat; et quod ipse poeta aliter fortassis idem dixerat: me vero si exsibilaveris, non admodum moleste feram.

10. AM. Ut bene sane, ita me Mercurius amet, et juxta rhetorum leges exordium hoc tibi peractum est. Videris

κάκεινα προσθήσειν, ὡς δι' ὀλίγου τε ὑμῖν ἡ συνουσία ἐγένετο καὶ ὡς οὐδ' αὐτὸς ἤκεις πρὸς τὸν λόγον παρεσκευασμένος καὶ ὡς ἀμεινον εἶχεν αὐτοῦ ταῦτα λέγοντος ἀκούειν· σὺ γὰρ ὀλίγα καὶ ὅσα οἶόν τε ἦν, τυγχάνεις τῇ μνήμῃ συγκεκομισμένος. Οὐ ταῦτ' ἐρεῖν ἐμελλες; Οὐδὲν οὖν αὐτῶν ἐστὶ σοὶ δεῖ πρὸς ἐμέ· νόμισον δὲ τούτου γε ἕνεκα πάντα σοὶ προειρησθαι· ὡς ἐγὼ καὶ βοᾶν καὶ κροτεῖν ἔτοιμος. Ἦν δὲ διαμέλλης, μνησικαχῆσω γε παρὰ τὸν ἀγῶνα καὶ δῆξιντα συρίζομαι.

11. ΛΟΥΚ. Καὶ ταῦτα μὲν, ἀ σὺ διήλθες, ἔβουλόμην ἂν εἰρησθαι μοι, κάκεινα δὲ, ὅτι οὐχ ἐξῆς οὐδὲ ὡς ἐκείνος ἔλεγε, ῥῆσιν τινα περὶ πάντων ἔρω· πάννυ τοῦθ' ἡμῖν ἀδύνατον· οὐδ' αὖ ἐκείνῳ περιβίς τοὺς λόγους, μὴ καὶ κατ' ἄλλο τι γένωμαι τοῖς ὑποκριταῖς ἐκείνοις ὅμοιος, οἱ πολλὰκις ἢ Ἀγαμέμνονος ἢ Κρέοντος ἢ καὶ Ἡρακλέους αὐτοῦ πρόσωπον ἀνελήφότες, χρυσίδας ἡμφιεσμένοι καὶ δεινὸν βλέποντες καὶ μέγα κυχνότες μικρὸν φθέγονται καὶ ἰσχνὸν καὶ γυναικῶδες καὶ τῆς Ἐκάβης ἢ Πολυξένης πολὺ ταπεινότερον. Ἰν' οὖν μὴ καὶ αὐτὸς ἐλέγχωμαι πάννυ μείζον τῆς ἑμαυτοῦ κεφαλῆς προσωπεῖον περικείμενος καὶ τὴν σκευὴν καταισχύνων, ἀπὸ γυμνοῦ σοὶ βούλομαι τοῦμοῦ προσώπου προσλαλεῖν, ἵνα μὴ συγκατασπάσω που πεσὼν τὸν ἥρωα δν ὑποκρίνομαι.

12. ΕΤΑΙ. Οὗτος ἀνὴρ οὐ παύσεται τήμερον πρὸς με πολλῇ τῇ σκηνῇ καὶ τῇ τραγῳδίᾳ χρώμενος.

ΛΟΥΚ. Καὶ μὴν παύσομαι γε· πρὸς ἐκεῖνα δὲ ἤδη τρέφομαι. Ἡ μὲν ἀρχὴ τῶν λόγων ἔπαινος ἦν Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἀνθρώπων, ὅτι φιλοσοφία καὶ πενία σύντροφοι εἰσι καὶ οὔτε τῶν ἀστῶν οὔτε τῶν ξένων οὐδένα τέρπονται δρῶντες, δς ἂν τρυφὴν εἰσάγειν εἰς αὐτοὺς βιάζεται, ἀλλ' ἦν καὶ τις ἀφίκηται παρ' αὐτοὺς οὕτω διακείμενος, ἥρῃα τε μεθαρμόττουσι καὶ παραπαιδαγωγῶσι καὶ πρὸς τὸ καθαρὸν τῆς διαίτης μεμισταῖν.

13. Ἐμμένητο γοῦν τινος τῶν πολυχρύσων, δς ἐλθὼν Ἀθήνας ἐμάλ' ἐπίσημος καὶ φορτικὸς ἀκολούθων ὄχλῳ καὶ ποικιλῇ ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ αὐτὸς μὲν φέτο ζηλωτὸς εἶναι πᾶσι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ὡς ἂν εὐδαίμων ἀποβλέπεσθαι· τοῖς δ' ἄρα δυστυχεῖν ἔδοκε τὸ ἀνθρώπῳ, καὶ παιδεύειν ἐπεχείρουν αὐτὸν οὐ πικρῶς οὐδ' ἀντικρυς ἀπαγορεύοντες ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πόλει καθ' ὅντινα τρόπον βούλεται βιοῦν· ἀλλ' ἐπεὶ κἂν τοῖς γυμνασίοις καὶ λουτροῖς ὄχληρὸς ἦν θλίβων τοὺς οἰκέτας καὶ στενοχωρῶν τοὺς ἀπαντῶντας, ἡσυχῇ τις ἂν ὑπεφθέγγατο προσποιούμενος λανθάνειν, ὥσπερ οὐ πρὸς αὐτὸν ἐκείνον ἀποτεινὼν, Δέδοικε μὴ παραπολῆται μεταξὺ λούμενος· καὶ μὴν εἰρήνῃ γε μακρὰ κατέχει τὸ βαλανεῖον· οὐδὲν οὖν δεῖ στρατοπέδου. Ὁ δὲ ἀκούων ἀ τὴν μεταξὺ ἐπαιδεύετο. Τὴν δὲ ἐσθῆτα τὴν ποικιλὴν καὶ τὰς πορφυρίδας ἐκείνας ἀπέδυσαν αὐτὸν δστέως πάννυ τὸ ἀνθρώπῳ ἐπισκώπτοντες τῶν χρωμάτων, Ἐὰρ ἤδη, λέγοντες, καὶ Πόθεν ὁ ταῶς οὗτος; καὶ, Τάχα τῆς μητρὸς ἐστὶν αὐτοῦ· καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ τὰ ἄλλα δὲ

igitur etiam hæc additurus, sermonem inter vos non fuisse longum, neque ad dicendum non venire paratum, et melius futurum fuisse, si ipsum dicentem audissem; te enim pauca quadam et quantum licuit memoriæ mandata depromere. An non hæc quoque dicturus eras? Nihil igitur illis apud me tibi opus est: existimes autem, quantum ad hoc attinet, omnia jam tibi prædicta esse: habes enim et acclamare et plaudere paratum. Sin vero moras necitis, quum in rem ipsam ventum erit, alieniore me usum te scias et acutissime sibilaturo.

11. LUC. Equidem et hæc, quæ tu commemorasti, dicta volui, et illa quoque, me neque ordine, neque, ut ille, justa quadam et continua oratione de omnibus dicturum esse; meæ enim facultatis hoc minime est: nec rursum illius personæ attribuendo sermonem, ne alia etiam in parte histrionibus illis similis fiam, qui sæpenumero aut Agamemnonis, aut Creontis, aut etiam ipsius Herculis persona assumpta, ac vestibus auro contextis induti, et horrendum tuentes, ore in immensum diducto, exiguum et gracile, adeoque mullebre quiddam loquuntur, ipsa etiam Hecuba Polyxenave multo demissius. Ne igitur et ipæ deprehendar majorem omnino, quam pro capite meo, personam induisse, ipsumque ornatum dehonestare, ex nuda tecum volo meaque propria persona colloqui, ne cadens alicubi, quem ago heroem, mecum una convulsam terræ affligam.

12. AM. Homo hic non desinet hodie apud me crebra illa scena atque tragoedia uti.

LUC. Imo desinam, et ad incepta me nunc convertam. Principium igitur orationis illius commendatio fuit Græciæ et eorum hominum, qui Athenis commorantur, quod cum philosophia et paupertate degant, et neque civium neque peregrinorum quemquam intueri gaudeant, qui luxum ad sese invehere conetur: sed si quis etiam veniat ad illos ita affectus, et paulatim transforment ipsum, et veteres mores dedoceant, atque ad puritatem vitæ transferant.

13. Memorabat itaque quendam ex istis multo auro fulgentibus, qui quum Athenas venisset admodum insignis et turba comitum gravis, varia veste auroque ornatus, Atheniensibus omnibus sese admirationi esse existimabat, et tanquam beatum suspici; quum iis contra infelix esse homuncio videretur: quin et erudiendum eum sibi sumserunt, non acerbè neque aperte vetantes, ne in libera civitate pro lubitu viveret: sed quum in gymnasiis et balneis molestus esset, suis servis premens et in angustum cogens obvios, submissa voce quidam, quasi latere vellet, neque illum perstringeret: Metuit, inquit, ne inter lavandum pereat: atqui pax certe maxima balneum tenet: proinde nihil opus est exercitu. Ille autem verum audiens, interea erudiebatur. Præterea varia illa veste atque purpurea eundem exuerunt, urbane admodum floridum colorum nitorem irridentes: Jam ver adest, dicebant: et, Unde nobis pavo hic? et, Fortassis materna est: et similia. Atque eodem pacto

οὕτως ἀπέσχωπον, ἡ τῶν δακτυλίων τὸ πλῆθος ἡ τῆς κόμης τὸ περιέργον ἡ τῆς διαίτης τὸ ἀκόλαστον. Ὡστε κατὰ μικρὸν ἐσωφρονίσθη καὶ παρὰ πολὺ βελτίων ἀπῆλθε δημοσίᾳ πεπαιδευμένος.

14. Ὅτι δ' οὐκ αἰσχύνονται πενίαν ὁμολογοῦντες, ἐμέμνητο πρὸς με φωνῆς τινος, ἣν ἀκοῦσαι πάντων ἔφη κοινῇ προεμένων ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Παναθηναίων· ληφθέντα μὲν γὰρ τινὰ τῶν πολιτῶν ἄγεσθαι παρὰ τὸν ἀγωνοθέτην, ὅτι βαπτὸν ἔχων ἱμάτιον ἐθεώρει, τοὺς δὲ ἰδόντας ἐλεῆσαι τε καὶ παραιτεῖσθαι καὶ τοῦ χήρυκος ἀνειπόντος ὅτι παρὰ τὸν νόμον ἐποίησεν ἐν τοιαύτῃ ἐσθῇ θεώμενος, ἀναδοῆσαι μὲν φωνῇ πάντας ὥσπερ ἐσκεμμένους, συγγνώμην ἀπονέμειν αὐτῷ τοιαῦτά γε ἀμπεχομένῳ μὴ γὰρ ἔχειν αὐτὸν ἕτερα. Ταῦτά τε οὖν ἐπῆναι καὶ προσέτι τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἐκεῖ καὶ τῆς διαίτης τὸ ἀνεπίφθονον, ἡσυχίαν τε καὶ ἀπραγμοσύνην, ἀ δὴ ἀφθονα παρ' αὐτοῖς ἐστίν, ἀπεφαίνετό τε φιλοσοφία συνωδὸν τὴν παρὰ τοῖς τοιοῦτοις διατριβὴν καὶ καθαρὸν ἥθος φυλάττειν δυναμένην σπουδαίω τε ἀνδρὶ καὶ πλούτῳ καταφρονεῖν πεπαιδευμένῳ καὶ τῷ πρὸς τὰ φύσει καλὰ ζῆν προαιρουμένῳ τὸν ἐκεῖ βίον μάλιστα ἡρμοσμένον.

15. Ὅστις δὲ πλούτου ἐρᾷ καὶ χρυσῷ κεκλήλῃται καὶ πορφύρᾳ καὶ δυναστείᾳ μετρεῖ τὸ εὐδαιμον, ἀγευστος μὲν ἐλευθερίας, ἀπείρατος δὲ παρρησίας, ἀθέατος δὲ ἀληθείας, κολακείᾳ τὰ πάντα καὶ δουλείᾳ σύντροφος, ἡ ὅστις ἡδονῇ πᾶσαν τὴν ψυχὴν ἐπιτρέψας ταύτῃ μόνῃ λατρεῖν διέγνωκε, φίλος μὲν περιέργων τραπέζων, φίλος δὲ πότων καὶ ἀφροδισίων, ἀνάπλευς γοητείας καὶ ἀπάτης καὶ ψευδολογίας, ἡ ὅστις ἀκοῦν τέρπεται κρουμάτων τε καὶ τερετισμάτων καὶ διεφθορότων ἀμάτων, τοῖς δὲ τοιοῦτοις πρέπει τὴν ἐνταῦθα διατριβὴν.

16. Μεστοὶ γὰρ αὐτοῖς τῶν φιλτάτων πᾶσαι μὲν ἀνυαί, πᾶσαι δὲ ἀγοραί· πάρεστι δὲ πάσαις πύλαις τὴν ἡδονὴν καταδέχεσθαι, τοῦτο μὲν δι' ὀφθαλμῶν, τοῦτο δὲ δι' ὠτων τε καὶ ῥινῶν, τοῦτο δὲ καὶ διὰ λαιμοῦ καὶ δι' ἀφροδισίων· ὑφ' ἧς δὴ ρεύσεως ἀενάῳ τε καὶ θολερῷ ρέματι πᾶσαι μὲν ἀνευρύνονται ὁδοί· συνεισέρχεται γὰρ μοιχεία καὶ φιλαργυρία καὶ ἐπιτοχία καὶ τὸ τοιοῦτο φῶλον τῶν ἡδονῶν παρασύρεται δὲ τῆς ψυχῆς ὑποκλυζομένης πάντοθεν αἰδῶς καὶ ἀρετῇ καὶ δικαιοσύνῃ· τῶν δὲ ἔρῃμος ὁ χώρος γενόμενος δίψης αἰεὶ πιμτλάμενος ἀνθεὶ πολλαῖς τε καὶ ἀγρίαις ἐπιθυμίαις. Γοιὰ τὴν ἀπέφαινε τὴν πόλιν καὶ τοσοῦτον διδάσκαλον ἀγαθῶν.

17. Ἐγὼ γ' οὖν, ἔφη, ὅτε τὸ πρῶτον ἐπανάγειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, πλησίον που γενόμενος ἐπιστήσας ἐμαυτὸν λόγον ἀπήτητον τῆς δεῦρο ἀφίξεως, ἐκεῖνα δὴ τὰ τοῦ Ὁμήρου λέγων·

Τίπτ' αὐτ', ὦ δύστηνε, λιπὼν φάος ἡλίοιο,

εἴν' Ἑλλάδα καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐκείνην καὶ τὴν ἐλευθερίαν

ἡλυθες, ὅρα ἴδης

cetera illius cum risu carpebant, nunc annulorum multitudinem, nunc comam justo curatiorē, nunc victus luxuriosam intemperantiam notantes. Ita paulatim ad modestiam est revocatus, et longe melior, sic publice emendatus, abiit.

14. Quod autem non pudeat eos paupertatem confiteri, referebat mihi vocem quandam, quam aiebat publice ab omnibus emissam audisse sese in ludis Panathenaeis. Deprehensum enim quendam ex civibus fuisse et ad praesidem ludorum adductum, quod veste tincta amictus spectaculo interesset : quo viso misertos illius ac veniam precalos esse, praecone autem proclamante contra leges fecisse, quod tali cum veste ludos spectaret, omnes una voce, quasi antea super hoc deliberassent, exclamare coepisse, ut venia ei daretur tali veste induto : neque enim aliam habere illum. Haec igitur ille laudabat, et praeterea libertatem, quae illic est, ac victus frugalitatem, et tranquillitatem, et otium, quae apud illos sunt cumulativissima. Ostendebat etiam, conversationem eorum hominum philosophiae consonam esse, moresque puros conservare posse ; viroque gravi, et qui divitias contemnere didicisset, et qui secundum ea, quae natura honesta sunt, vivere statuisset, vitam, quae illic vivitur, quam maxime aptam atque accommodatam esse.

15. At qui divitias amat, aurumque stupet, purpuraque et potentia felicitatem metitur, qui libertatem in dictis factisque nunquam gustavit, qui veritatem nunquam vidit, et cum assentatione et servitute enutritus est, aut qui totam animam voluptati addixit, eique uni inservire statuit, amans opiparæ mensæ, indulgens vino ac rebus veneris, plenus praestigiarum, fraudis atque mendacii ; aut cui chordearum pulsationes instrumentorumque lascivos crepitus cantilenasque perditas audire volupe est : talibus videlicet hominibus convenire huius urbis consuetudinem.

16. Hic enim rerum carissimarum ipsis omnes plateas omniaque fora referta esse : ac licere ipsis omnibus quasi portis voluptatem recipere, partim per oculos, partim per aures et nasum, partim per gulam, et per venerea : qua fluente perenni turbulentoque flumine, omnes viae dilatantur ; una enim irruunt et adulterium, et avaritia, et perjurium, et reliqua id genus voluptatum cognatarum natio : a quibus exundantibus animo undique submerso, verecundia, et virtus, et iustitia abripiuntur : quibus carens jam solum semper siticulosus multis ac feris cupiditatibus suppullulat. Talem esse urbem, taliumque magistrum bonorum ostendebat.

17. Ego itaque, inquit, quando primum ex Graecia reversus jam propius accessissem, constitui, a meque ipso rationem poposci mei huc adventus, Homericam illa videlicet mecum ipse dictitans :

Cur autem, infelix, deserto lumine Phœbi

(Graeciae nempe et felicitate illa atque libertate)

venisti, ut videas

τὸν ἐνταῦθα θόρυβον, συκοφάντας καὶ προσαγορεύσεις ὑπερηφάνους καὶ δεῖπνα καὶ κολακας καὶ μαιφονίας καὶ διαθηκῶν προσδοκίας καὶ φιλίας ἐπιπλάστους; ἢ τί καὶ πράξειν διέγνωκας μὴτ' ἀπαλλάττεσθαι μὴτε χρῆσθαι τοῖς καθεστῶσι δυνάμενος;

18. Οὐτοὶ δὲ βουλευσάμενος καὶ καθάπερ ὁ Ζεὺς τὸν Ἑκτορα ὑπέξαγαγὼν ἐμαυτὸν ἐκ βελέων, φησίν,

ἐκ τ' ἀνδροκτασίης ἐκ θ' αἵματος ἐκ τε κυδοιμοῦ,

τὸ λοιπὸν οἰκουρεῖν εἰλόμην καὶ βίον τινὰ τοῦτον γυναικῶδη καὶ ἀτολμον τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα προτιθέμενος αὐτῇ φιλοσοφίᾳ καὶ Πλάτῳ καὶ ἀληθείᾳ προσλαλῶ, καὶ καθίσας ἐμαυτὸν ὥσπερ ἐν θεάτρῳ μυριάνδρῳ σφόδρα που μετέωρος ἐπισκοπῶ τὰ γινόμενα, τοῦτο μὲν πολλὴν ψυχαγωγίαν καὶ γέλωτα παρέχειν δυνάμενα, τοῦτο δὲ καὶ πείραν ἀνδρός ὡς ἀληθῶς βεβαίως λαβεῖν.

19. Εἰ γὰρ χρὴ καὶ κακῶν ἔπαινον εἰπεῖν, μὴ ὑπολάβῃς μεῖζόν τι γυμνάσιον ἀρετῆς ἢ τῆς ψυχῆς δοκιμασίαν ἀληθεστέραν τῆςδε τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς· οὐ γὰρ μικρὸν ἀντισχεῖν τοσαύταις μὲν ἐπιθυμίαις, τοσαύτοις δὲ θαύμασι τε καὶ ἀκούσμασι πάντοθεν ἔλκουσι καὶ ἀντιλαμβανομένοις, ἀλλ' ἀτεχνῶς δεῖ τὸν Ὀδυσσεᾶ μιμησάμενον παραπλεῖν αὐτὰ μὴ δεδεμένον τῷ χεῖρι, δειλὸν γάρ, μὴδὲ τὰ ὅτα κηρῷ φραζάμενον. ἀλλ' ἀκούοντα καὶ λελυμένον καὶ ἀληθῶς ὑπερήφανον.

20. Ἐνεστί δὲ καὶ φιλοσοφίαν θαυμάσαι παραθεωροῦντα τὴν τοσαύτην ἄνοιαν, καὶ τῶν τῆς τύχης ἀγαθῶν καταφρονεῖν ἔρῳντα ὥσπερ ἐν σκηνῇ καὶ πολυπροσώπῳ δράματι τὸν μὲν ἐξ οἰκέτου δεσπότην προϊόντα, τὸν δ' ἀντὶ πλουσίου πέννητα, τὸν δὲ σατράπην ἐκ πένητος ἢ βασιλέα, τὸν δὲ φίλον τούτου, τὸν δὲ ἐχθρόν, τὸν δὲ φυγάδα· τοῦτο γάρ τοι καὶ τὸ δεινότατόν ἐστιν, ὅτι καίτοι μαρτυρομένης τῆς Τύχης παίζειν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα καὶ ὁμολογούσης μὴδὲν αὐτῶν εἶναι βέβαιον, ὅμως ταῦθ' ὁσημέραι βλέποντες ὀρέγονται καὶ πλούτου καὶ δυναστείας καὶ μεστοὶ περιίσι πάντες οὐ γιγνομένων ἐλπίδων.

21. Ὁ δὲ δὴ ἔφη, ὅτι καὶ γελᾶν ἐν τοῖς γιγνομένοις ἐνεστί καὶ ψυχαγωγείσθαι, τοῦτο ἤδη σοι φράσω. Πῶς γὰρ οὐ γελοῖοι μὲν πλουτοῦντες αὐτοὶ καὶ τὰς πορφύριδας προφαίνοντες καὶ τοὺς δακτύλους προτείνοντες καὶ πολλὴν κατηγοροῦντες ἀπειροκαλίαν; τὸ δὲ καινότερον, τοὺς ἐντυχάνοντας ἀλλοτρίᾳ φωνῇ προσαγορεύοντες, ἀγαπᾶν ἀξιοῦντες, ὅτι μόνον αὐτοὺς προσέβλεψαν; οἱ δὲ σεμνότεροι καὶ προκτυνεῖσθαι περιμένοντες, οὐ πόρρωθεν οὐδ' ὡς Πέρσαι νόμος, ἀλλὰ δεῖ προσελθόντα καὶ ὑποκύψαντα καὶ τὴν ψυχὴν ταπεινῶσαντα καὶ τὸ πάθος αὐτῆς ἐμφανίσαντα τῇ τοῦ σώματος ὁμοιότητι τὸ στήθος ἢ τὴν δεξιὰν καταφιλεῖν, ζηλωτὸν καὶ περιδλεπτον τοῖς μὴδὲ τούτου τυγχάνουσιν· ὁ δ' ἔσθην παρέχων ἑαυτὸν εἰς πλείω χρόνον ἐξαπατῶμενον. Ἐπαίνῳ δὲ γε ταύτης αὐτοῦς τῆς ἀπανθρωπίας, ὅτι μὴδὲ τοῖς στόμασιν ἡμᾶς προσέειπαι.

loci hujus tumultum, sycophantas, salutationes superbas, epulas, adulatores, caedes, testamentorum exspectationes, et amicitias simulatas? aut quid tandem facere decrevisti, quum neque discedere hinc, neque institulis hisce uti possis?

18. Quum ita mecum consultassem, et quemadmodum Jupiter Hectorem, ita me ipsum e telis, ut ait ille, subducens, eque hominum caede, atque tumultibus, eque cruore,

de cetero domi me continere statui, et vitam hanc muliebrem et timidam plerisque visam anteponeus, cum ipsa philosophia et Platone et veritate colloquor: ac me ipsum quasi in frequentissimo theatro collocans, ex sublimi admodum contempler ea quae geruntur; quae partim ejusmodi sunt, ut multum delectationis ac risus exhibere possint; partim talia, in quibus vir vere constans periculum de se ipso faciat.

19. Nam si malorum quoque encomium aliquod dicere convenit, ne credas majorem ullam virtutis palaestram esse, aut veriora usquam animorum experimenta fieri, quam in hac urbe et in ea, qua hic vivitur, consuetudine. Neque enim parum est resistere tot cupiditatibus, tot spectaculis atque aurium illecebris undique atrahentibus ac detinentibus: sed oportet omnino Ulyssis exemplo praeternavigare illa, non quidem ligatis manibus, ut ille (nam hoc formidolosum foret), neque etiam auribus cera obturalis, sed audientem et solutum, et vere animum supra haec elatum habentem.

20. Licet autem et philosophiam mirari, conferendo cum illa tantam hominum amentiam; bonaque ista fortunae contemnere, ubi aspexeris, velut in scena ac multiplicitum personarum fabula, alium quidem ex servo dominum prodire, alium autem ex divite pauperem; contra alium ex paupere satrapam, aut regem; rursus alium amicum hujus, alium inimicum, alium etiam exulem esse. Nam hoc certe vel gravissimum est, quod licet Fortuna ipsa testetur sese in humanis rebus ludere, fateaturque nihil illarum certum ac stabile esse, nihilo minus tamen qui quotidie ista aspiiciunt, et divitias expetunt et potentiam, ac pleni obambulant omnes earum rerum spe, quae non contingunt.

21. Quod autem dixi, licere in iis, quae geruntur, etiam ridere animumque oblectare, illud tibi jam exponam. Quomodo enim non ridiculi sint divites ipsi, qui et purpuram suam spectandam exhibent, et digitorum annulos ostentant, et multas produnt ineptias? Quod autem omnium absurdissimum est, etiam obvios aliena voce salutant, et hoc quasi magno aliquo contentos esse volunt, si solum ipsos aspexerint. Quidam vero fastuosiores adorari etiam se patiuntur, non e longinquo, neque ut Persis mos est, sed necesse est propius accedentem, et sese incurvantem, animo diu jam ante demisso, illiusque affectu etiam per corporis similitudinem declarato, pectus aut dextram deosculari; quod beatum atque spectabile videtur iis, qui ne hunc quidem honorem assequuntur: ille vero diu stat se ipsum praebens decipiendum. Illorum autem laudo inhumanitatem, quod ad ora osculanda nos non admittant.

ἀκούσονται, θαυμάζοντες καὶ εὐδαιμονίζοντες σε τῶν λόγων τῆς δυνάμεως καὶ τὸν πατέρα τῆς εὐπορίας· ὁ δὲ λέγουσιν, ὡς ἄρα καὶ ἀθάνατοί τινες γίνονται ἐξ ἀνθρώπων, τοῦτο σοι περιποιήσω· καὶ γὰρ ἦν αὐτὸς ἐκ τοῦ βίου ἀπελθὼς, οὐποτε παύσῃ συνὼν τοῖς πεπαιδευμένοις καὶ προσομιλῶν τοῖς ἀρίστοις. Ὁρᾷς τὸν Δημοσθένην ἐκεῖνον, τίνος υἱὸν ὄντα ἐγὼ ἡλίκον ἐποίησα; ὁρᾷς τὸν Αἰσχίνην, ὃς τυμπανιστρίας υἱὸς ἦν; ἀλλ' ὅμως αὐτὸν δι' ἐμέ Φίλιππος ἐθεράπευσεν. Ὁ δὲ Σωκράτης καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῇ ἐρμούλουφικῇ ταύτῃ τραφεὶς ἐπειδὴ τάχιστα συνῆκε τοῦ κρείττονος καὶ δραπετεύσας παρ' αὐτῆς ἠτομολόησεν ὡς ἐμέ, ἀκούεις ὡς παρὰ πάντων φέρεται.

13. Ἄφεις δὲ σὺ τοὺς τηλικούτους καὶ τοιούτους ἀνδρας καὶ πράξεις λαμπράς καὶ λόγους σεμνοὺς καὶ σχῆμα εὐπρεπές καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ ἔπαινον καὶ προεδρίαν καὶ δύναμιν καὶ ἀρχάς καὶ τὸ ἐπὶ λόγοις εὐδοκιμεῖν καὶ τὸ ἐπὶ συνέσει εὐδαιμονίζεσθαι, χιτώνιον τι πιναρὸν ἐνδύσῃ καὶ σχῆμα δουλοπρεπές ἀναλήψῃ καὶ μοχλία καὶ γλυφεῖα καὶ κοπέας καὶ κολαπτήρας ἐν ταῖν χερσὶν ἔξεις κάτω νενευκῶς εἰς τὸ ἔργον, χαμαιπετῆς καὶ χαμαιζήλος καὶ πάντα τρόπον ταπεινός, ἀνακύπτων δὲ οὐδέποτε οὐδὲ ἀνδρῶδες οὐδὲ ἐλευθέριον οὐδὲν ἐπινοῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔργα ὅπως εὐρύθμα καὶ εὐσχήμονα ἔσται σοι προνοῶν, ὅπως δὲ αὐτὸς εὐρύθμος καὶ κόσμιος ἔσῃ, ἥκιστα περροντικῶς, ἀλλ' ἀτιμότερον ποῶν σεαυτὸν λίθων.

14. Ταῦτα ἔτι λεγούσης αὐτῆς οὐ περιμείνας ἐγὼ τὸ τέλος τῶν λόγων ἀναστὰς ἀπεφηνάμην, καὶ τὴν ἀμορφὴν ἐκείνην καὶ ἐργατικὴν ἀπολιπὼν μετέβαινον πρὸς τὴν Παιδείαν μάλα γεγηθώς, καὶ μάλιστα ἐπεὶ μοι εἰς νοῦν ἦλθεν ἡ σκυτάλη καὶ ὅτι πληγὰς οὐκ ὀλίγας εὐθύς ἀρχομένη μοι γρῆς ἐνετρίψατο. Ἡ δὲ ἀπολειφθεῖσα τὸ μὲν πρῶτον ἡγανάκτει καὶ τῷ χεῖρε συνεκρότει καὶ τοὺς ὁδόντας συνέπριε· τέλος δὲ, ὥσπερ τὴν Νιόβην ἀκούομεν, ἐπεπῆγει καὶ εἰς λίθον μετεβέβητο. Εἰ δὲ παράδοξα ἔπαθε, μὴ ἀπιστήσῃτε· θαυματοποιοὶ γὰρ οἱ δνείροι.

15. Ἡ ἑτέρα δὲ πρὸς με ἀποδοῦσα, Ὅιγαροῦν ἀμείψομαί σε, ἔφη, τῆςδε τῆς δικαιοσύνης, ὅτι καλῶς τὴν δίκην ἐδίκασας, καὶ ἔλλοι ἤδη, ἐπιβῆθι τούτου τοῦ ὀχήματος, — δείξασά τι ὄχημα ὑποπτέρων ἵππων τινῶν τῷ Πηγάσῳ εἰοικῶν — ὅπως εἰδῇς οἷα καὶ ἡλίκᾳ μὴ ἀκολουθήσας ἐμοὶ ἀγνοήσῃν ἐμελλες. Ἐπεὶ δὲ ἀνῆλθον, ἡ μὲν ἤλαυνε καὶ ὑφηνόγει, ἀρθείς δὲ εἰς ὕψος ἐγὼ ἐπεσκόπων ἀπὸ τῆς ἐνὶ ἀρξάμενος ἄγρι πρὸς τὰ ἐσπέρια πόλεις καὶ ἔθνη καὶ ὄχλους, καθάπερ ὁ Τριπτόλεμος ἀποσπείρων τι ἐς τὴν γῆν· οὐκέτι μὲν τοι μέμνημαι ὅτι τὸ σπειρόμενον ἐκεῖνο ἦν, πλὴν τούτου μόνον, ὅτι κάτωθιν ἀγορῶντες ἄνθρωποι ἐπῆνουν καὶ μετ' εὐφημίας κατ' οὓς γενοίμην τῇ πτήσει, παρέπεμπον.

16. Δεῖξασα δὲ μοι τὰ τοσαῦτα καὶ μετὰ τοῖς ἐπαινοῦσιν ἐκείνοις ἐπαινῆγεν αὐθὺς οὐκέτι τὴν ἐσθῆτα ἐκέ-

debunt auditores admirabundi, et gratulabuntur tum tibi disertæ orationis potentiam, tum patri prolis felicitatem. Quod autem ferunt immortales fieri quosdam ex mortalibus, id tibi conciliabo : etenim quum e vita discesseris, non tu desines unquam adesse doctis, et consuetudinem habere cum optimis. Viden' Demosthenem illum, quo patre natum ego quantum reddiderim? viden' Æschinem, qui patricis tympanum pulsantis erat filius? et tamen ipsum propter me Philippus coluit. Socrates autem et ipse sub ista Statuaria nutritus, simul atque meliora percepit illaque deserta transfugit ad me, audis ut ab omnibus celebretur?

13. His tu missis tantis talibusque viris, rebus splendidis, sermonibus sapientissimis, habitu decoro, honore, gloria, laude, principe considendi loco, opibus, dignitate, facundæ orationis fama, publica prudentiæ gratulatione, tuniculam indues sordidam, et habitum suscipies servilem, vecticulos, cæta, malleolos, scalpra in manibus habebis, vultu ad opus prono, humilis et humilia consecrans, omnemque in modum abjectus : nunquam tu rectum caput efferes, virile nihil, nihil liberale cogitabis; sed opera quomodo tibi concinna et elegantia procedant, providebis; ut ipse sis concinnus et honestis moribus ornatus, minime curabis, sed lapidibus te viliorē reddes.

14. Hæc quum adhuc diceret, ego, non exspectato sermonum fine, surgens litē decrevi, atque deformi illa et operaria spreta, conferebam me ad Eruditionem valde lætus : maxime quandoquidem in mentem mihi venit scutica, et plagas statim non paucas inchoanti mihi hesterno die fuisse impositas. Illa deserta primum indignabatur manibus complosis, et dentibus infrendens : tandem, quomodo Nioben audimus, fixa dirigit, inque lapidem fuit versa. Si vero passa videatur incredibilia, ne tamen non credatis; miras enim somnia præstigias objiciunt.

15. Tum altera, quum ad me respexisset, At ego jam, inquit, tibi vices rependam causæ justissime dijudicatæ : age ergo, inscende in hunc currum (currum aliquem ostendebat equorum alatorum, Pegaso similitum), ut perspicias qualia et quanta, si te mihi non dedisses, fuisses ignoraturus. Simul autem ascendendi, agitata illa et moderabatur : atque ego in altum erectus contemplabar, ab Aurora cursu instituto ad Occidentem usque, urbes, gentes populosque, quasi Triptolemus seminis quiddam in terram projiciens : quanquam laud saue memini, qualenam esset sparsum illud semen, nisi hoc tantum, homines ad me suspicientes laudare, et faustis acclamationibus, quoscumque volatu adlisset, prosequi.

16. Postquam igitur tot res mihi meque laudantibus istis ostendisset, reduxit iterum non ista quidem veste in-

νην ἐνδεοῦκ' ἔτα, ἣν εἶχον ἀφιπτάμενος, ἀλλ' ἐμοὶ ἐδόκουν εὐπαρυφός τις ἐπ' ἀνήκειν. Καταλαβοῦσα οὖν καὶ τὸν πατέρα ἐστῶτα καὶ περιμένοντα ἐδείκνυνεν αὐτῷ ἐκείνην τὴν ἐσθῆτα καὶ μέ, οἷος ἤχοιμι, καὶ τι καὶ ὑπέμνησεν, ὅα μικροῦ δεῖν περὶ ἐμοῦ ἐβουλεύσαντο. Ταῦτα μέμνημαι ἰδὼν ἀντίπαις ἐτι ὦν, ἐμοὶ δοκεῖ, ἐκταραχθεὶς πρὸς τὸν τῶν πληγῶν φόβον.

17. Μεταξὺ δὲ λέγοντος, Ἡράκλεις, ἔφη τις, ὧς μακρὸν τὸ ἐνύπνιον καὶ δικανικόν. Εἴτ' ἄλλος ὑπέκρουσε, Χειμερινὸς δνείρος, ὅτε μήκιστα εἰσιν αἱ νύκτες, ἢ τάχα που τριέσπερος, ὥσπερ δ' Ἡρακλῆς, καὶ αὐτός ἐστι. Τί δ' οὖν ἐπῆλθεν αὐτῷ ληρῆσαι ταῦτα πρὸς ἡμᾶς καὶ μνησθῆναι παιδικῆς νυκτός καὶ δνείρων παλαιῶν καὶ ἤδη γεγηρακῶν; ἔωλος γὰρ ἡ ψυχρολογία· μὴ δνείρων ὑποκριτάς τινες ἡμᾶς ὑπέλπιφεν; Οὐκ, ὦγαθέ· οὐδὲ γὰρ δ' Ξενοφῶν ποτε διηγούμενος τὸ ἐνύπνιον, ὧς ἐδόκει αὐτῷ [πυρκαϊὰ ἀναστῆναι] ἐν τῇ πατρὶα οἰκίᾳ καὶ τὰ ἄλλα (ἴστε γάρ), οὐχ ὑπόκρισιν τὴν ὄψιν οὐδ' ὡς φλυαρεῖν ἐγνωκώς αὐτὰ διεξῆκει, καὶ ταῦτα ἐν πολέμῳ καὶ ἀπογόνῳσι πραγμάτων, περιεστῶτων πολεμίων, ἀλλὰ τι καὶ χρησίμῳ εἶχεν ἡ διήγησις.

18. Καὶ τοίνυν κατὰ τοῦτον τὸν δνείρον ὑμῖν διηγήσάμην ἐκείνου ἕνεκα, ὅπως οἱ νέοι πρὸς τὰ βελτίῳ τρέπωνται καὶ παιδείας ἔχωνται, καὶ μάλιστα, εἰ τις αὐτῶν ὑπὸ πενίας ἐθελοκακεῖ καὶ πρὸς τὴν ἡττω ἀποκλίνει φύσιν οὐκ ἀγεννή διαφθείρων· ἐπιρρωσθήσεται εἰ οἷδ' ὅτι κακείνος ἀκούσας τοῦ μύθου, ἱκανὸν ἑαυτῷ παράδειγμα ἐμὲ προστησάμενος, ἐννοῶν οἷος μὲν ὦν πρὸς τὰ κάλλιστα ὥρμησα καὶ παιδείας ἐπεθύμῃσα μηδὲν ἀποδειλιάσας πρὸς τὴν πενίαν τὴν τότε, οἷος δὲ πρὸς ἡμᾶς ἐπανεληλυθα, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, οὐδενὸς γοῦν τῶν λιθογλύφων ἀδοξότερος.

II.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΕΙΠΟΝΤΑ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΕΙ
ΕΝ ΛΟΓΟΙΣ.

1. Οὐκοῦν Προμηθεά με εἶναι φής; εἰ μὲν κατὰ τοῦτα, ὦ ἀρίστε, ὧς πηλίνων καμοὶ τῶν ἔργων ὄντων, γνωρίζω τὴν εἰκόνα καὶ φημι ὁμοῖος εἶναι αὐτῷ, οὐδ' ἀναίνομαι πηλοπλάθος ἀκούειν, εἰ καὶ φαυλότερος ἐμοὶ δ' πηλὸς οἷος ἐκ τριόδου, βόρβορός τις παρὰ μικρόν· εἰ δὲ ὑπερεπαίνων τοὺς λόγους ὧς δῆθεν εὐμήχανους ὄντας τὸν σοφώτατον τῶν Τιτάνων ἐπιφημίζεις αὐτοῖς, ὅρα μὴ τις εἰρωνείαν φῇ καὶ μυκτῆρα οἷον τὸν Ἀττικὸν προσεῖναι τῷ ἐπαίνῳ. Ἡ πόθεν γὰρ εὐμήχανον τοῦμόν; τίς δ' ἡ περιττὴ σοφία καὶ προμηθεῖα ἐν τοῖς γράμμασιν; ὧς ἐμοίγε ἱκανὸν, εἰ μὴ πάντῳ σοὶ γῆν' αἰδοῖς μηδὲ κομιδῇ ἀξία τοῦ Καυκάσου. Καίτοι πόσῳ δικαιοτέρον ὑμεῖς ἂν εἰκάζοιστε τῷ Προμηθεῖ, ὅποσοι ἐν δίκαις εὐδοκιμεῖτε ζῶν ἀληθείᾳ ποιοῦμενοι τοὺς ἀγῶνας; ζῶντα γοῦν ὧς ἀληθῶς καὶ ἐμψυχα ὑμῖν τὰ ἔργα, καὶ νῆ

dutum, quam habebam, quom volucri curru efferrer : sed videbar omnino mihi in amictu honoratiore et prætextato redire. Quin et, ut patrem invenit astantem meque operientem, monstrabat ipsi vestem illam, et me qualis reverterer : imo etiam submonefecit, quam malum de me consilium pæne jam inivissent cognati. Ista me vidisse memini pueritiam tantum quod egressus, ut mihi quidem videtur, conturbatus ex verberum metu.

17. Hæc dum exsequor, Hercules, inquit nonnemo, quam longum somnium et judiciale : tum alius interpellat, Ilibernum scilicet, quando longissimæ sunt noctes : aut si forte trinotiale et ipsum, quemadmodum Hercules : quid vero ipsi in mentem venit, ut ista nugaretur ad nos, puerilemque noctem commemoraret, et somnia vetera jamque obsoleta ? futile profecto hoc narrationis frigus : num nos somniorum interpretes esse quosdam statuit ? Minime certe, o tu, quisquis es : nec enim Xenophon, quom narraret aliquando somnium, sibi visum [incendium oriri] in paterna domo et reliqua (nostis enim), velut histrionicam, visionem istam, neque nugaturus de industria persequeretur, idque in bello et desperatione rerum, urgente hoste ; sed sane et utile quiddam habebat ista narratio.

18. Similiter et ego somnium istud meum enarravi vobis ejus rei causa, ut juvenes ad meliora convertantur, et eruditioni studeant : imprimis si quis eorum ob paupertatem animo deficiat, seque deterioribus applicet, indolem haud ignobilem corrumpens : hic, sat scio, confirmabitur, audita somnii nostri fabula, meque sibi idoneum exemplum ob oculos ponet considerando, ex quali conditione ad pulcherrima me contuli, eruditionemque concupivi, nequaquam ignave cedens rei familiaris, quæ tum premebant, angustiis ; itemque qualis ad vos me recepi, si nihil aliud, at saltem nemine sculptorum obscurior.

II.

AD EUM QUI DIXERAT, PROMETHEUS
ES IN VERBIS.

1. Prometheus igitur me esse ais ? si ea ratione, o optime, quod et mea opera lutea sint, agnosco imaginem, meque similem illi esse fateor, neque luti figulus dici recuso ; tametsi lutum mihi vilius sit, quale ex triviis colligitur, cœnum propemodum : sin vero extollens orationem meam, perinde ut artificiosam, doctissimi illius Titanum nomine eam cohonestas, vide ne quis ironiam dixerit, et quasi quandam Atticam subsannationem subesse huic laudi. Vel dic, undenam artificiosum, quod ego facio ? quæ vero eximia sapientia et prudentia in scriptis meis ? Mihi certe illud satis fuerit, si non lutea prorsus, aut digna Caucaso tibi videantur. At vero quanto justius vos comparari Prometheus poteratis, quicumque in causis agendis celebres estis, vera certamina subeuntes ! Viva enim revera atque animata vobis opera sunt, et per Jovem etiam calor illorum.

Δία καὶ τὸ θερμὸν αὐτῶν ἐστὶ διάπυρον· καὶ τοῦτο ἐκ τοῦ Προμηθεύς ἂν εἴη, πλὴν εἰ μὴ διαλλάττοτε, ὅτι μὴ ἐκ πηλοῦ πλάττετε, ἀλλὰ χρυσῷ ὑμῖν τοῖς πολλοῖς τὰ πλάσματα.

2. Ἡμεῖς δὲ οἱ ἐς τὰ πλήθη παριόντες καὶ τὰς τοιαύτας τῶν ἀχροάσων ἐπαγγέλλοντες εἰδῶλα ἅττα ἐπιδεικνύμεθα· καὶ τὸ μὲν ὄλον ἐν πηλῷ, καθάπερ ἔφην μικρὸν ἐμπροσθεν, ἢ πλαστικὴ κατὰ ταῦτα τοῖς κοροπλάθοις· τὰ δ' ἄλλα οὕτε κίνησις ὁμοία πρόσσεστιν οὕτε ψυχῆς δειγμά τι, ἀλλὰ τέρφῃς ἄλλως καὶ παιδιὰ τὸ πρᾶγμα. Ὡστε μοι ἐνθυμεῖσθαι ἔπεισι μὴ ἄρα οὕτω με Προμηθεά λέγειν εἶναι, ὥς ὁ κωμικὸς τὸν Κλέωνα· φησὶ δὲ, οἶσθα, περὶ αὐτοῦ·

Κλέων Προμηθεύς ἐστι μετὰ τὰ πράγματα.

Καὶ αὐτοὶ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς χυτρεάς καὶ ἱπνοποιούς καὶ πάντας, ὅσοι πηλοῦργοι, Προμηθεάς ἀπεκάλουν ἐπισκώπτοντες ἐς τὸν πηλὸν καὶ τὴν ἐν πυρὶ οἶμαι τῶν σκευῶν ὅπτησιν· καὶ εἰ γε σοι τοῦτο βούλεται εἶναι ὁ Προμηθεύς, πᾶν εὐστόχως ἀποτετέξεσθαι καὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν δριμύτητα τῶν σκαμμάτων, ἐπεὶ καὶ εὐθρυπτα ἡμῖν τὰ ἔργα, ὥσπερ ἐκεῖνοις τὰ χυτρίδια, καὶ μικρὸν τις λίθον ἐμβαλὼν συντρίψειεν ἂν ἅπαντα.

3. Καίτοι, φαίη τις ἂν παραμυθούμενος, οὐ ταῦτα εἰκασέ σε τῷ Προμηθεῖ, ἀλλὰ τὸ καινουργὸν τοῦτο ἐπαινῶν καὶ μὴ πρὸς τι ἄλλο ἀρχέτυπον μεμιμημένον, ὥσπερ ἐκεῖνος οὐκ ὄντων ἀνθρώπων τῶς, ἐννοήσας αὐτοὺς ἀνέπλασε, τοιαῦτα ζῶα μορφώσας καὶ διακοσμήσας, ὥς εὐκίνητά τε εἶη καὶ ὀρθῇναι χαρίεντα· καὶ τὸ μὲν ὄλον ἀρχιτέκτων αὐτὸς ἦν, συνεργάζετο δὲ τι καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἐμπνέουσα τὸν πηλὸν καὶ ἐμφύχα ποιοῦσα εἶναι τὰ πλάσματα. Ὁ μὲν ταῦτα ἂν εἴποι πρὸς γε τὸ εὐφημότατον ἐξηγούμενος τὸ εἰρημένον. Καὶ ἴσως οὗτος ὁ νοῦς ἦν τῷ λελεγμένῳ. Ἔμοι δὲ οὐ πᾶν ἱκανὸν, εἰ καινοποιεῖν δοκοῖν, μηδὲ ἔχει τις λέγειν ἀρχαιότερόν τι τοῦ πλάσματος, οὐ τοῦτο ἀπόγονόν ἐστιν, ἀλλ' εἰ μὴ καὶ χάριεν φαίνοιτο, αἰσχυνοίμην ἂν, εὖ ἴσθι, ἐπ' αὐτῷ καὶ συμπατήσας ἂν ἀφανίσαιμι· οὐδ' ἂν ὠφελήσειεν αὐτὸ, παρὰ γοῦν ἔμοι, ἡ καινότης, μὴ οὐχὶ συντερεῖσθαι ἄμορφον ὄν. Καὶ εἰ γε μὴ οὕτω φρονοῖν, ἄξιός ἂν εἶναι μοι δοκῶ ὑπὸ ἑκατάδεκα γυνῶν κείρεσθαι, οὐ συνιὲς ὥς πολλὰ ἀμορφότερα τὰ μετὰ τοῦ ξένου ταῦτο πεπονθότα.

4. Πτολεμαῖος γοῦν ὁ Λάγου δύο καινὰ ἐς Αἴγυπτον ἄγων, κάμηλόν τε Βακτριανὴν παμμέλαιναν καὶ δίχρωμον ἀνθρώπων, ὥς τὸ μὲν ἡμίτομον αὐτοῦ ἀκριβοῦς μέλαν εἶναι, τὸ δ' ἔτερον ἐς ὑπερβολὴν λευκὸν, ἐπ' ἴσης δὲ μεμερισμένον, ἐς τὸ θέατρον συναγαγὼν τοὺς Αἰγυπτίους ἐπεδείκνυτο αὐτοῖς ἄλλα τε πολλὰ θεάματα καὶ τὸ τελευταῖον καὶ ταῦτα, τὴν κάμηλον καὶ τὸν ἡμίλευκον ἀνθρώπον, καὶ ὥστε ἐκπλήξῃν τῷ θεάματι. Οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν κάμηλον ἐφοβήθησαν καὶ ὀλίγου δεῖν ἔφυγον ἀναθορόντες, καίτοι χρυσῷ πᾶσα ἐκεκόσμητο καὶ ἄλουργίδι ἐπέστρωτο καὶ ὁ χαλινὸς ἦν λιθοκόλλη-

ignitus est. Quod ipsum a Prometheo profectum videri possit, nisi quod hoc discriminis inest, quod ex luto vos non fingitis, sed aurea vobis plerisque figmenta sunt.

2. Nos autem, qui ad multitudinem prodimus, atque ibi huiusmodi declamationes profitemur, simulacra tantum quaedam spectanda exhibemus. Et in summa, circa lutum, uti paulo ante dixi, hæc figulina versatur, quemadmodum puparum figuli: ceterum neque motus similis inest, neque animæ significatio ulla, sed delectatio quædam ad summum, et lusus merus est. Ut cogitare incipiam, num ita me Prometheus dixeris, ut Comicus Cleonem: de quo (nosti) hoc ille dixit:

Cleon Prometheus ipse post negotia est.

Ipsi etiam Athenienses figulos ollarum, furnorum constructores, et quicumque circa lutum versantur, Prometheus vocabant olim, alludentes ad lutum, opinor, et ad illam, quæ fit in igne, vasorum cocturam. Quod si hoc sibi vult Prometheus iste tuus, admodum directe iaculatus es, et secundum Atticam illam mordendi acerbiteriam; quoniam et nostra opera fragilia sunt, perinde ut illorum ollulæ; et modicum quispiam lapillum injiciens, facile contriverit omnia.

3. Atqui, dixerit aliquis consolando nos, nequaquam in hæc partem te assimilavit Prometheus; sed novitatem illam laudans et ad nullum aliud exemplar effictum opus; velut ille, quum nondum essent homines, sua solertia excoctos illos finxit, ac talia animantia formavit atque adornavit, quæ et moverentur facile, et aspectu gratiosa forent; et in summa, architectus ipse erat, sed cooperabatur tamen etiam Minerva, quæ et lutum inspirabat et figmenta illa animata reddebat. Talia quidem ille dixerit, in optimam partem dictum istud exponens. Et fortassis hæc sententia etiam dicti fuit. Verum mihi non sane satis est, si videar nova finxisse, figmento quoque nostro nihil vetustius afferri possit, cujus progenies censeatur: sed nisi elegans videatur, pudeat me sane (sal scias) illius, et conculcans disperdiderim; neque illi profuerit apud me novitas, quominus conteratur, si non et formosum videatur. Ac nisi ita sentiam, dignus mihi videor qui a sedecim vulturibus arrodar: ut qui non intelligam longe deformiora ea esse, præ cum peregrinitate conjunctam habent turpitudinem.

4. Ptolemæus certe Lagi filius, quum duas res novas in Ægyptum adduxisset, camelum Bactrianam totam nigram, et hominem bicolorum, cujus dimidia pars plane nigra, altera autem supra modum candida erat, ex æquo distributis quæ uterque color occupabat locis; congregavit in theatrum Ægyptios, et exhibuit illis cum alia multa spectacula, tum postremo loco hæc quoque, camelum et semialbum hominem: putabatque se magnam admirationem isto spectaculo concitaturum esse. At illi ad cameli quidem conspectum perterriti sunt, et parum abfuit quin exsistentes profugerent, quanquam tota ea auro exornata, ac purpura instrata erat, frenum etiam gemmis distinctum habebat,

τας, Δαρείου τινὸς ἢ Καμβύσου ἢ Κύρου αὐτοῦ κειμήλιον· πρὸς δὲ τὸν ἄνθρωπον οἱ μὲν πολλοὶ ἐγέλων, οἱ δὲ τινες ὡς ἐπὶ τέρατι ἐμυσάττοντο· ὥστε δὲ Πτολεμαῖος συνεῖς ὅτι οὐκ εὐδοκίμει ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲ θαυμάζεται ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἢ καινότης, ἀλλὰ πρὸ αὐτῆς τὸ εὐρυθμον καὶ τὸ εὐμορφον κρίνουσι, μετέστησεν αὐτὰ καὶ τὸν ἄνθρωπον οὐκέτι διὰ τιμῆς ἦγεν ὡς πρὸ τοῦ· ἄλλ' ἢ μὲν κάμηλος ἀπέθανεν ἀμελουμένη, τὸν ἄνθρωπον δὲ τὸν διττὸν Θέσπιδι τῷ αὐλητῇ ἐδωρήσατο καλῶς αὐλῆσαντι παρὰ τὸν πότον.

5. Δέδοικα δὲ μὴ καὶ τοῦμὸν κάμηλος ἐν Αἰγυπτίοις ἦ, οἱ δὲ ἄνθρωποι τὸν χαλινὸν ἐπὶ αὐτῆς θαυμάζωσι καὶ τὴν ἀλουργίδα, ἐπειδὴ οὐδὲ τὸ ἐκ δυοῖν τοῖν καλλίστοις συγκεῖσθαι, διαλόγου καὶ κωμωδίας, οὐδὲ τοῦτο ἀπόχρη εἰς εὐμορφίαν, εἰ μὴ καὶ ἡ μῆξις ἐναρμόνιος καὶ κατὰ τὸ σύμμετρον γίγνεται· ἔστι γοῦν ἐκ δύο καλῶν ἀλλόκοτον τὴν ξυνθήκην εἶναι· ὅσον ἐκεῖνο τὸ προχειρότατον, δὲ ἵπποκένταυρος· οὐ γὰρ ἂν φαίης ἐπέραστόν τι ζῶον τοῦτ' γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ ὕδριστότατον, εἰ χρὴ πιστεῦναι τοῖς ζωγράφους ἐπιδεικνυμένοις τὰς παροινίας καὶ σφαγὰς αὐτῶν. Τί οὖν; οὐχὶ καὶ ἐμπαλιν γένοιτ' ἂν εὐμορφόν τι ἐκ δυοῖν τοῖν ἀρίστοις ξυντεθέν, ὥσπερ ἐξ οἴνου καὶ μέλιτος τὸ ξυναμφοτέρων ᾗδιον; Φημί ἔγωγε· οὐ μὴν περὶ γε τῶν ἐμῶν ἔχω διατείνεσθαι ὡς τοιούτων ὄντων, ἀλλὰ δέδια μὴ τὸ ἑκατέρου κάλλος ἢ μῆξις συνέφθαιεν.

6. Οὐ πάνυ γοῦν συνήθη καὶ φίλα ἐξ ἀρχῆς ἦν δὲ διάλογος καὶ ἡ κωμωδία, εἰ γε δὲ μὲν οἴκοι καθ' ἑαυτὸν καὶ νῆ Δία ἐν τοῖς περιπάτοις μετ' ὀλίγων τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο, ἡ δὲ παραδούσα τῷ Διονύσῳ ἑαυτὴν θεάτρῳ ὠμίλει καὶ ξυμπαιζέει καὶ ἐγελωτοποιεῖ καὶ ἐπέσκωπτε καὶ ἐν ῥυθμῷ ἔβαινε πρὸς αὐτὸν ἐνίοτε, καὶ τὸ ὄλον, ἀναπαίστως μέτροις ἐπογουμένη τὰ πολλὰ, τοὺς τοῦ διαλόγου ἐταίρους ἐχλεύαζε φροντιστάς καὶ μετεωρολόσχας καὶ τὰ τοιαῦτα προσαγορεύουσα· καὶ μίαν ταύτην προαίρεσιν ἐπεποίητο ἐκείνους ἐπισκώπτειν καὶ τὴν Διονυσιακὴν ἐλευθερίαν καταχεῖν αὐτῶν, ἄρτι μὲν ἀεροδατοῦντας δεικνύουσα καὶ νεφέλαις ξυνόντας, ἄρτι δὲ ψυλλῶν πηδήματα διαμετροῦντας, ὡς ὄηθεν τὰ ἀέρια λεπτολογουμένους. Ὁ διάλογος δὲ σεμνοτάτας ἐποιεῖτο τὰς συνουσίας φύσεώς τε περὶ καὶ ἀρετῆς φιλοσοφῶν ὥστε τὸ τῶν μουσικῶν τοῦτο, δις διὰ πασῶν εἶναι τὴν ἁρμονίαν, ἀπὸ τοῦ ὀξυτάτου ἐς τὸ βαρύτατον. Καὶ ὅμως ἐτολήμυσamen ἡμεῖς τὰ οὕτως ἔχοντα πρὸς ἀλλήλα ξυναγαγεῖν καὶ ξυναρμόσαι οὐ πάνυ πειθόμενα οὐδὲ εὐμαρῶς ἀνεχόμενα τὴν κοινωσίαν.

7. Δέδια τοίνυν μὴ αὐτὸς θεοῖν τι τῇ Προμηθεὶ τῷ σῶν πεποιηκῶς φαίνωμαι τὸ θῆλυ τῷ ἄρρενι ἐγκαταμίξας καὶ δι' αὐτὸ δίκην ὑπόσχω· μᾶλλον δὲ μὴ καὶ ἄλλο τι τοιοῦτος φανεῖν ἐξαπατῶν ἴσως τοὺς ἀκούοντας καὶ δοτᾶ παραβεῖς αὐτοῖς κεκαλυμμένα τῇ πικρῇ, γέλῳτα κωμικὸν ὑπὸ σεμνότητι φιλοσόφῳ· τὸ γὰρ τῆς κλεπτικῆς — καὶ γὰρ κλεπτικῆς ὁ θεός — ἀπαγε· τοῦτο μόνον οὐκ ἂν εἴποις ἐνεῖναι τοῖς ἡμετέροις· ἢ

ex Darii, aut Cambysis, aut etiam ipsius Cyri thesauris depremitum : homine autem viso, plerique ridebant : quidam etiam ut monstrum sunt aversati. Quare Ptolemæus intelligens parum laudis capere neque in admiratione esse apud Ægyptios novitatem, sed præ ipsa concinnitatem probari iustanque formam, abduci ea jussit ; hominemque non amplius eodem honore habuit, quo antea. Camelus neglecta mortua est : hominem autem illum duplicem Thespidi cuidam tibicini, cum in convivio belle cecinisset, dono dedit.

5. Vereor itaque ne et mea sint camelus in Ægypto, cujus homines adhuc frenum et purpuram admirentur : neque enim ad elegantiam sufficit, quod ex duobus optimis constat, dialogo et comœdia, nisi et ipsa compositio inter se consentiens, justaque proportionem temperata fuerit. Ex pulchris certe duobus compositio absurda fieri potest, quale illud vulgatissimum est Hippocentaurus. Non enim amabile hoc animal esse dixeris, sed potius contumeliosissimum, si modo convenit pictoribus credere, temulentiam et cædes illorum exhibentibus. Quid ergo? an non rursus ex duobus optimis compositum fieri potest pulchrum, ut ex vino et melle commistum et temperatum suavissimum? Potest sane : meas vero compositiones contendere non ausim tales esse; quin potius vereor, ne utriusque pulchritudinem ipsa mixtura corruperit.

6. Neque enim omnino consueta inter se atque affinia ab initio dialogus et comœdia fuere : siquidem ille domi et seorsum, ac, mehercle, in ambulacris cum paucis quibusdam disputationes suas habebat : hæc vero, Baccho se totam tradens, in theatris versabatur, simulque ludebat, et risum movebat, gaudebatque salibus et dicacitate, et ad numeros tibie incedebat interdum; sæpe etiam anapæsticis versibus vecta, dialogi sectatores ut plurimum subsannabat, meditatores, ac vanos sublimium rerum disceptatores, et id genus alia vocitando. Atque id solum ei cordi erat, ut eos sugillaret, et Dionysiacam istam libertatem in eos effunderet; nunc in aere ambulantes et cum nubibus versantes illos exhibens, nunc pulicum saltus metientes, de aereis videlicet et sublimibus istis rebus nimis exiliter arguentes. Dialogus vero gravissimas disputationes habebat, de natura rerum deque virtute philosophans : ita ut musicorum illud, bis per omnes chordas, ab acutissimo nimirum ad gravissimum sonum, ipsorum esset concentus. Et tamen ausi fuimus nos, hæc ita sese habentia inter sese conjungere et coaptare, non admodum obsequentia nec facile societatem sustinentia.

7. Vereor itaque ne denuo simile aliquid Prometheo isti tuo fecisse videar, ut qui feminam cum mari commiscuerim, et ob id ipsum nunc reus agar : vel potius ne in alia re talis qualis ille appaream, dum decipio fere auditores, ossa apponens ipsis pinguedine obducta, risum scilicet comicum sub philosophica gravitate. Ad furtum enim quod attinet (nam et furandi arte hic deus insignis est), absit ;

παρὰ τοῦ γὰρ ἂν ἐκλέπτομεν; εἰ μὴ ἄρα τις ἐμὲ διέλαθε τοιοῦτους πιτυοκάμπτας καὶ τραγελάφους καὶ αὐτὸς συντεθεινῶς· πλὴν ἀλλὰ τί ἂν πάθοιμι; ἐμμενετέον γὰρ οἷς ἅπασι προειλόμην· ἐπεὶ τό γε μεταβουλεύεσθαι Ἐπιμηθέως ἔργον, οὐ Προμηθέως ἐστίν.

III.

ΠΡΟΣ ΝΙΓΡΙΝΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Λουκιανὸς Νιγρίνῳ εὐ πράττειν.

Ἡ μὲν παροιμία φησὶ, Γλαῦκα εἰς Ἀθήνας, ὡς γελοῖον ὃν εἰ τις ἐκεῖ κομίζοι γλαυκάς, ὅτι πολλαὶ παρ' αὐτοῖς εἰσιν. Ἐγὼ δ' εἰ μὲν δύναμιν λόγων ἐπιδειξασθαι βουλόμενος ἔπειτα Νιγρίνῳ γράψας βιβλίον ἔπεμπον, εἰχόμεν ἂν τῷ γελοίῳ γλαυκάς ὡς ἀληθῶς ἐμπορευόμενος· ἐπεὶ δὲ μόνην σοι δηλώσαι τὴν ἐμὴν γνώμην ἔθελω, ὅπως τε νῦν ἔχω καὶ ὅτι μὴ παρέργως εἰλημμαι πρὸς τῶν σῶν λόγων, ἀποφεύγοιμ' ἂν εἰκότως καὶ τὸ τοῦ Θουκυδίδου λέγοντος ὅτι ἡ ἀμαθία μὲν θρασεῖς, ὀκνηροὺς δὲ τὸ λελογισμένον ἀπεργάζεται· ὃν γὰρ ὡς οὐχ ἡ ἀμαθία μοι μόνη τῆς τοιαύτης τολμῆς, ἀλλὰ καὶ ὁ πρὸς τοὺς λόγους ἔρως αἴτιος. Ἐρρωσο.

ΝΙΓΡΙΝΟΣ ἢ ΠΕΡΙ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΗΘΟΥΣ.

ΕΤΑΙΡΟΣ, ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ.

1. ΕΤΑΙ. Ὡς σεμνὸς ἡμῖν σφόδρα καὶ μετέωρος ἀπανεληλυθας. Οὐ τοίνυν προσβλέπειν ἡμᾶς ἔτι ἀξιοῖς οὐθ' ὁμιλίαις μεταδίδως οὔτε κοινωνεῖς τῶν ὁμοίων λόγων, ἀλλ' ἄφνω μεταδίδωσαι καὶ θλιῶς ὑπεροπτικῶς τινι ἔοικας. Ἡδῶς δ' ἂν παρὰ σοῦ πυθοίμην ὅθεν οὕτως ἀτόπως ἔχεις καὶ τί τοῦτων αἴτιον.

ΛΟΥΚ. Τί γὰρ ἄλλο γε, ὦ ἑταῖρε, ἢ εὐτυχία;

ΕΤΑΙ. Πῶς λέγεις;

ΛΟΥΚ. Ὅδοῦ πάρεργον ἦκα σοι εὐδαίμων τε καὶ μακάριος γεγεννημένος καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἀπὸ τῆς σκηνῆς ὄνομα, τρισόλβιος.

ΕΤΑΙ. Ἡράκλεις, οὕτως ἐν βραχεῖ;

ΛΟΥΚ. Καὶ μάλα.

ΕΤΑΙ. Τί δὲ τὸ μέγα τοῦτό ἐστιν, ἐφ' ὅτῳ καὶ κομᾶς, ἵνα μὴ ἐν κεφαλαίῳ μόνῳ εὐφραινώμεθα, ἔχωμεν δὲ τι καὶ ἀκριβὲς εἰδέναι τὸ πᾶν ἀκούσαντες;

ΛΟΥΚ. Οὐ θαυμαστὸν εἶναι σοι δοκεῖ πρὸς Διὸς, ἀντὶ μὲν δούλου με ἐλευθερον, ἀντὶ δὲ πένητος ὡς ἀληθῶς πλούσιον, ἀντὶ δὲ ἀνόητου τε καὶ τετυφωμένου γενέσθαι μετριώτερον;

2. ΕΤΑΙ. Μέγιστον μὲν οὖν ἀτὰρ οὕτω μανθάνω σαφῶς ὅ τι καὶ λέγεις.

ΛΟΥΚ. Ἐστάλην μὲν εὐθὺ τῆς πόλεως βουλόμενος ἱκτρὸν ὀφθαλμῶν θεάσασθαι τινα· τὸ γὰρ μοι πάθος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ μᾶλλον ἐπετείνετο.

hoc certe nostris inesse non dices. Unde enim furatus sim? nisi forte quis me fugit, qui ejusmodi Pityocampas et Hircocervos et ipse composuerit. Verum quid faciam? Perseverandum enim est in iis quæ semel elegi; mutare enim consilium, Epimethei, non Promethei est.

III.

EPISTOLA AD NIGRINUM.

Lucianus Nigrino salutem.

Noctuas Athenas, inquit proverbium: quasi ridiculum sit si quis eo noctuas apportet, quoniam apud illos abundant. Ego vero si dicendi facultatem ostendere volens Nigrino librum a me scriptum mitterem, plane obnoxius equidem huic ridiculo forem: nunc autem, quum id solum agam, ut sententiam meam tibi aperiam, et quo nunc sim animo, et quod non leviter oratione tua affectus fuerim, effugero sane merito etiam Thucydidis illud, dicentis: Imperitia audaces, res autem cogitata atque considerata cunctatores efficit. Manifestum est enim, mihi non imperitiam solum, verum etiam amorem ac studium literarum, hujus audaciæ causam esse. Vale.

NIGRINUS SIVE DE MORIBUS PHILOSOPHORUM.

AMICUS, LUCIANUS.

1. AM. Quam oppido gravis nobis et sublimis rediisti! Neque enim aspicere nos amplius dignaris, neque conversaris nobiscum, nec sermones ut antea confers; sed repente immutatus es, et omnino fastidiosus videris evasisse. Luthens vero audierim ex te, unde ad hoc insolentiae pervenieris, et quæ ejus rei causa sit.

LUC. Quid enim aliud, o amice, quam felicitas?

AM. Quid ais?

LUC. Dum aliud ago, felicem me et beatum vides factum, et, quod in scena solet usurpari, ter beatum.

AM. Papæ! tam subito?

LUC. Ita res habet.

AM. Quidnam autem tantum illud est quo te sic effers? ut non summatim modo lætemur, sed, singulis etiam auditis, accurate scire possimus.

LUC. An non admiratione dignum tibi videtur, per Jovem, pro servo me liberum, pro paupere vere divitem, pro stulto autem et insano factum modestum?

2. AM. Immo vero maximum. Sed nondum tamen plane intelligo quidnam illud sit quod dicis.

LUC. Recta in urbem profectus sum, ut ibi oculorum aliquem medicum circumspicerem: nam ille oculi affectus, quo laborabam, magis ac magis ingravescerebat.

ΕΤΑΙ. Οἶδα τούτων ἕκαστα, καὶ ἡδέαμην σέ τι νιν σπουδαίῳ ἐπιτυχεῖν.

ΛΟΥΚ. Δόξαν οὖν μοι διὰ πολλοῦ προσεῖπεν Νιγρίνον τὸν Πλατωνικὸν φιλόσοφον, ἔωθεν ἑξανασταῖς ὡς αὐτὸν ἀφικόμην καὶ κόψας τὴν θύραν τοῦ παιδίου εἰσαγγεῖλαντος ἐκλήθην· καὶ παρελθὼν εἰσὺν καταλαμβάνω τὸν μὲν ἐν χερσὶ βιβλίον ἔχοντα, πολλὰς δὲ εἰκόνας παλαιῶν σοφῶν ἐν κύκλῳ κειμένας. Προῦκειτο δὲ ἐν μέσῳ καὶ πινάκιον τι τῶν ἀπὸ γεωμετρίας σχημάτων καταγεγραμμένον καὶ σφαῖρα καλᾶμου πρὸς τὸ τοῦ παντός μίμημα ὡς ἐδόκει πεποιημένη.

3. Σπρόδρα οὖν με φιλοφρόνως ἀπασάμενος ἡρώτα ὅ τι πράττοιμι. Καὶ γὰρ πάντα διηγησάμην αὐτῷ, καὶ δῆτα ἐν μέρει καὶ αὐτὸς ἡξίου εἰδέναι ὅ τι τε πράττοι καὶ εἰ αὐθις αὐτῷ ἐγνωσμένον εἴη στέλλεσθαι τὴν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ δὲ ἀρξάμενος, ὦ ἑταῖρε, περὶ τούτων λέγειν καὶ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην διηγέσθαι τοσαύτην τινά μου τῷ λόγῳ ἀμβροσίαν κατεσκεδάσεν, ὥστε καὶ τὰς Σειρήνας ἔκεινας, εἰ τινες ἄρα ἐγένοντο, καὶ τὰς Κηληδόνας καὶ τὸν Ὀμήρου λωτὸν ἀρχαῖον ἀποδείξαι· οὕτω θεσπέσια ἐφθέγγατο.

4. Προήχθη γὰρ αὐτὴν τε φιλοσοφίαν ἐπαινέσαι καὶ τὴν ἀπὸ ταύτης ἐλευθερίαν καὶ τῶν δημοσίων νομιζομένων ἀγαθῶν καταγέλασαι, πλούτου καὶ δόξης καὶ βασιλείας καὶ τιμῆς, ἔτι τε χρυσοῦ καὶ πορφύρας καὶ τῶν πάνυ περιβλέπτων τοῖς πολλοῖς, τέως δὲ καὶ μοι δοκούντων· ἀπερ ἔγωγε ἀτενεῖ καὶ ἀναπεπταμένην τῇ ψυχῇ δεξάμενος αὐτίκα μὲν οὐδὲ εἶχον εἰκάσαι ὅπερ ἐπεπόνθειν, ἀλλὰ παντοῖος ἐγινόμην· καὶ ἄρτι μὲν ἐλυπούμην, ἐληλεγμένων μοι τῶν φιλάτων, πλούτου τε καὶ ἀργυρίου καὶ δόξης, καὶ μόνον οὐκ ἐδάκρυον ἐπ' αὐτοῖς καθηρημένοις, ἄρτι δὲ αὐτὰ μὲν ἐδόκει μοι ταπεινὰ καὶ καταγέλαστα· ἔχαιρον δ' αὖ ὥσπερ ἐκ ᾧπερ οὗ τινος ἀέρος τοῦ βίου τοῦ πρόσθεν ἐς αἰθρίαν τε καὶ μέγα φῶς ἀναβλέπων· ὥστε δὴ, τὸ καινότερον, τοῦ ὀφθαλμοῦ μὲν καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἀσθενείας ἐπελανθανόμην, τὴν δὲ ψυχὴν ὀξυτερὰ κατὰ μικρὸν ἐγινόμην· ἐλελήθειν γὰρ τέως αὐτὴν τυφλώττουσαν περιφέρων.

5. Προῖων δὲ ἐς τότε περιήχθην, ὅπερ ἄρτιως ἡμῖν ἐπεκάλει· γαῦρός τε γὰρ ὑπὸ τοῦ λόγου καὶ μετεωρὸς εἰμι καὶ ὅλως μικρὸν οὐκέτι οὐδὲν ἐπινοῶ· δοκῶ γὰρ μοι ὁμοίον τι πεπονθέναι πρὸς φιλοσοφίαν ὅσον περ καὶ οἱ Ἴνδοι πρὸς τὸν οἶνον λέγονται παθεῖν, ὅτε πρῶτον ἐπιὼν αὐτοῦ θερμότεροι γὰρ ὄντες φύσει πίνοντες ἰσχυρὸν οὕτω ποτὸν αὐτίκα μάλᾳ ἐξεδακχεύθησαν καὶ διπλάσιος ὑπὸ τοῦ ἀκράτου ἐξεμάνθησαν. Οὕτω σοι καὶ αὐτὸς ἐνθεὸς καὶ μεθύων ὑπὸ τῶν λόγων περιέρχομαι.

6. ΕΤΑΙ. Καὶ μὴν τοῦτο γε οὐ μεθύειν, ἀλλὰ νῆφειν τε καὶ σωφρονεῖν ἔστιν. Ἐγὼ δὲ βουλοίμην ἂν, εἰ ὅλῳ τε, αὐτῶν ἀκοῦσαι τῶν λόγων· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ καταφρονεῖν αὐτῶν οἶμαι θέμις, ὅλως τε εἰ καὶ φίλος καὶ περὶ τὰ ὁμοία ἐσπουδαχὼς ὁ βουλόμενος ἀκοῦει εἴη.

ΛΟΥΚ. Θάρρει, ὦ γὰρ· τοῦτο γὰρ τοι τὸ τοῦ Ὀμή-

AM. Ordine hæc omnia novi, ideoque optabam, ut in bonum atque peritum aliquem incideres.

LUC. Quum igitur statuissem, Nigrinum quoque illum Platonicum philosophum, ut quem longo temporis intervallo non videram, compellere, mane surgens, ad ipsum adeo, et pulsata janua, quum puer intro de me renunciasset, arcessitus sum. Ingressus, deprehendo ipsum quidem manibus librum tenentem, circum autem undique multas veterum sapientum imagines positas. In medio autem erat etiam tabella quædam, in qua geometricæ quædam figuræ descriptæ erant, ac sphaera arundinea, ad imitationem universi, ut videbatur, composita.

3. Amantissime igitur me amplexatus ille interrogavit de rebus meis. Quibus omnibus illi expositis, ego quoque vicissim ex eo quæsi, et quid ipse ageret, et numquid apud se statuisset in Græciam denuo navigare. Ibi vero ille, o amice, posteaquam cœpisset de hisce rebus dicere suamque sententiam explicare, tantam verborum ambrosiam mihi affudit, ut mihi plane Sirenes illas, si quæ umquam fuerunt, et Celedones et Loton illam Homeri obscurasse et obliterasse videretur: adeo divina erant quæ loquebatur.

4. Huc enim dicendo provector est, ut philosophiam laudaret, et quæ ab ea manat, libertatem, et ista, quæ vulgo pro bonis habentur, irrideret, divitiis nimirum, gloriam, regna, honores; præterea aurum quoque et purpuram, et cetera quæ admodum spectabilia plerisque, antea vero etiam mihi videbantur. Quæ ego animo intento atque aperto accipiens, continuo ita affectus fui, ut quid paterer ipse nescirem, atque in omnes partes raperer: nunc quidem dolebam, quod vanitatis coaruerentur ea quæ mihi carissima fuerant, divitiæ videlicet, argentum, et gloria: ac tantum non lacrimabar, quum de gradu dimota cernerem: eadem mox mihi videbantur vilia et ridicula esse; gaudebamque rursum tanquam ex tenebroso quodam aere prioris vitæ ad serenitatem et magnam aliquam lucem prospiciens: adeo ut, novo sane exemplo, neglecto oculo ejusque infirmitate, animo perspicaciori paulatim evaserim, quem ad id tempus cæcutientem insciens circumtulera.

5. Tandemque in eum statum adductus sum, quæ modo mihi exprobrabas: nam et elatus oratione illius, et tanquam in sublime evector sum, et omnino humile nihil jam cogito. Videor enim mihi a philosophia non aliter affectus, quam Iudi a vino feruntur, quando primum bibere eis contigit: natura enim calidiores quum jam essent, accedente potu adeo vehementi, continuo bacchari cœperunt, ac duplo magis ex mero insanire. Ita et ego oratione ejus quasi furore captus atque ebrius obambulo.

6. AM. Atqui hoc quidem non est ebrium, sed sobrium atque temperantem esse. Ego vero optarim, si fieri possit, ipsam illam audire orationem. Neque enim contemnere eam, opinor, fas est; præsertim si qui audire cupit, et amicus est, et eodem tenetur studio.

LUC. Bono animo esto, o bone! nam juxta Homericum

ρου, σπείδοντα καὶ αὐτὸν παρακαλεῖς, καὶ εἰ γε μὴ ἔφθης, αὐτὸς ἂν ἐδεήθην ἀκοῦσαί μου διηγουμένου· μάρτυρα γάρ σε παραστήσασθαι πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐθέλω, ὅτι οὐκ ἀλόγως μαινόμεαι· ἄλλως τε καὶ ἡδὺ μοι τὸ μεμνηθῆναι αὐτῶν πολλάκις, καὶ ταύτην ἡδὴ μελέτην ἐποιήσαμην· ἐπεὶ κἄν τις μὴ παρὼν τύχῃ, καὶ οὕτω δις ἢ τρίς τῆς ἡμέρας ἀνακυκλῶ πρὸς ἑμαυτὸν τὰ εἰρημένα.

7. Καὶ ὥσπερ οἱ ἔραστοι τῶν παιδικῶν οὐ παρόντων ἔργ' ἅττα καὶ λόγους εἰρημένους αὐτοῖς διαμνημονεύουσι καὶ τούτοις ἐνδιατρίβοντες ἐξαπατῶσι τὴν νόσον, ὡς παρόντων σφίσι τῶν ἀγαπωμένων· ἐνιοὶ γοῶν αὐτοῖς καὶ προσλαλεῖν οἴονται καὶ ὡς ἄρτι λεγομένων πρὸς αὐτοὺς ὧν τότε ἤκουσαν, ἡδοναὶ καὶ προσάψαντες τὴν ψυχὴν τῇ μνήμῃ τῶν παρεληλυθότων σχολῇ οὐκ ἄγουσι τοῖς ἐν ποσὶν ἀνιᾶσθαι· οὕτω δὲ καὶ αὐτὸς φιλοσοφίας οὐ παρούσης τοὺς λόγους, οὓς τότε ἤκουσα, συναγείρων καὶ πρὸς ἑμαυτὸν ἀνατυλίττων οὐ μικρὰν ἔχω παραμυθίαν· καὶ ὅλως, καθάπερ ἐν πελάγει καὶ νυχτὶ πολλῇ φερόμενος ἐς πυρσὸν τινα τούτον ἀποβλέπω πᾶσι μὲν παρῆναι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πραττομένοις ἄνδρα ἐκεῖνον οἴομενος, ἀεὶ δὲ ὥσπερ ἀκούων αὐτοῦ τὰ αὐτὰ πρὸς με λέγοντος· ἐνίοτε δὲ, καὶ μάλιστα ὅταν ἐνερεῖσω τὴν ψυχὴν, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ μοι φαίνεται καὶ τῆς φωνῆς ὁ ἦχος ἐν ταῖς ἀκοαῖς παραμένει· καὶ γάρ τοι κατὰ τὸν κωμικὸν ὡς ἀληθῶς ἐγκατέλιπέ τι κέντρον τοῖς ἀκούουσι.

8. ΕΤΑΙ. Παῦε, ὦ θαυμάσια, μικρὸν ἀνακρουόμενος καὶ λέγε ἐξ ἀρχῆς ἀναλαβὼν ἡδὴ τὰ εἰρημένα· ὡς σὺ μετρώς με ἀποκινεῖς περιάγων.

ΛΟΥΚ. Εὖ λέγεις, καὶ οὕτω χρὴ ποιεῖν. Ἄλλ' ἐκεῖνο, ὦ ἑταῖρε, ἡδὴ τραγικοὺς ἢ καὶ νῆ Δία κωμικοὺς φαύλους ἑόρακας ὑποκριτὰς, τῶν συριττομένων λέγω τούτων καὶ διαφθειρόντων τὰ ποιήματα καὶ τὸ τελευταῖον ἐκβαλλομένων, καίτοι τῶν δραμάτων πολλάκις εὖ ἐγόντων τε καὶ νενικηκότων;

ΕΤΑΙ. Πολλοὺς οἶδα τοιούτους. Ἄλλα τί τοῦτο;

ΛΟΥΚ. Δέδοικα μὴ σοι μεταξὺ δόξω γελοῦς αὐτὰ μιμεῖσθαι, τὰ μὲν ἀτάκτως συνείρων, ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἀσθενείας τὸν νοῦν διαφθεῖρων, κἄτα προαχθῆς θῆρεμα καὶ αὐτοῦ καταγνῶναι τοῦ δράματος. Καὶ τὸ μὲν ἐμὸν, οὐ πάνυ ἄχθομαι, ἢ δὲ ὑπόθεσις οὐ μετρώς με λυπήσειν ἔοικε συνεχίπτουσα καὶ τὸ ἐμὸν μέρος ἀσχημονοῦσα.

9. Τοῦτ' οὖν παρ' ὅλον μέμνησό μοι τὸν λόγον, ὡς δὲ μὲν ποιητῆς ἡμῖν τῶν τοιούτων ἀμαρτημάτων ἀνεύθυνος καὶ τῆς σκηνῆς πόρῳ που κᾶθηται, οὐδὲν αὐτῷ μέλον τῶν ἐν θεάτρῳ πραγμάτων. Ἐγὼ δ' ἑμαυτοῦ σοι πεῖραν παρέχω, ὅποιός τις εἰμι τὴν μνήμην ὑποκριτῆς οὐδὲν ἀγγέλου τὰ ἄλλα τραγικοῦ διαφέρων. Ὡστε κἂν ἐνδεέστερόν τι δοκῇ λέγειν, ἐκεῖνο μὲν ἔστιω προγοίρον, ὡς ἄμεινον ᾗ καὶ ἄλλως ὁ ποιητῆς ἴσως διεξήκει· ἐμὲ δὲ κἂν ἐκσυρίττης, οὐ πάνυ τι λυπήσομαι.

10. ΕΤΑΙ. Ὡς εὖ γε νῆ τὸν Ἑρμῆν καὶ κατὰ τὸν τῶν ρητόρων νόμον πεπροοιμάσται σοι· ἔοικας γοῦν

illud, ultro festinantem hortaris; ac nisi prævortisses, jam ipse rogassem, me narrantem audires. Testem enim te adhibere apud homines volo, me non sine ratione insanire. Quin et crebro meminisse volupe mihi est; et hanc meditando familiarem jam exercitationem feci: nam etiamsi nemo mihi adsit, tamen sic quoque his terve de die dicta illa mecum ipse revolo.

7. Et quemadmodum amatores, absentibus amasiis, dicta eorum et facta memoria repetunt, iisque immorando morbum fallunt, perinde ac si illi ipsi amati adsint: quidam vero etiam colloqui secum illos putant, atque iis, quæ tum sibi audire visi sunt, quasi paulo ante revera dictis, gaudent, animumque memoriæ præteritorum applicantes, macerandi sese præsentibus otium non habent: sic sane et ipse, philosophia non præsentē, verba, quæ tum audiui, recolligens, et mecum crebro revolvens, non exiguum capio solatium. In summa, perinde ac si in pelago et per noctem atram ferar, ad hanc quasi quandam faciem respicio, omnibus illis rebus, quæ a me geruntur, virum illum coram adesse existimans, semperque velut audiens ipsum eadem illa sua ad me dicentem: interdum etiam, et maxime, quando mente in id defixa constitui, vultum ipsum illius videre mihi videor, et vocis sonus in auribus mihi resonat; etenim juxta Comicum, revera aculeum quendam in auditorum mente reliquit.

8. AM. Subsiste, o admirande, panillumque retrocede, et ab initio repetens jam tandem dicta illa enarra, quoniam non mediocriter me his ambagibus excrucias.

LUC. Recte dicis, atque ita facto opus est: sed illud quæso, vidistine aliquando sive tragicos, sive etiam, per Jovem, comicos histriones, malos istos dico, qui sibilo excipiuntur, quique poemata agendo corrumpunt, ac postremo theatris ejiciuntur, tametsi ipsæ fabulæ sæpenumero bene se habeant ac palmam etiam reportarint?

AM. Multos novi tales. Sed quorsum hoc?

LUC. Vereor ne et ipse subinde inepte imitari videar; alia quidem inordinate conserens, interdum autem etiam ipsam sententiam præ imbecillitate ingenii corrumpens; adeo ut cogaris sensim ipsam damnare fabulam. Nam ad histrioniam meam quod attinet, non admodum ægre id feram: ceterum argumentum ipsum non mediocri dolore me affecturum esse videtur, si mecum una cadat et mea culpa indecorum appareat.

9. Proinde hoc per totam memineris mihi orationem, quod poeta quidem ipse talium peccatorum immunis est, ac procul a scena sejunctus alicubi sedet, neque quicquam eorum curat, quæ in theatro aguntur: ego vero mei ipsius periculum tibi exhibeo, qualis scilicet histrio sim, quantumque memoria valeam, quod ad cetera attinet, nihil a nuncio tragico distans. Quare si quid minus pro rei dignitate dicere visus fuero, illud tibi in promptu sit, quod scilicet melius hoc fuerat; et quod ipse poeta aliter fortassis idem dixerat: me vero si exsibilaveris, non admodum moleste feram.

10. AM. Ut bene sane, ita me Mercurius amet, et juxta rhetorum leges exordium hoc tibi peractum est. Videris

κάκεινα προσθήσειν, ὡς δι' ὀλίγου τε ὑμῖν ἡ συνουσία ἐγένετο καὶ ὡς οὐδ' αὐτὶς ἤκειε πρὸς τὸν λόγον παρεσκευασμένος καὶ ὡς ἀμεινον εἶχεν αὐτοῦ ταῦτα λέγοντος ἀκούειν· σὺ γὰρ ὀλίγα καὶ ὅσα ὁλόν τε ἦν, τυγχάνεις τῇ μνήμῃ συγκεκομισμένος. Οὐ ταῦτ' ἐρεῖν ἐμέλλες; Οὐδὲν οὖν αὐτῶν ἐστὶ σοὶ δεῖ πρὸς ἐμὲ· νόμισον δὲ τούτου γε ἕνεκα πάντα σοὶ προειρησθαι· ὡς ἐγὼ καὶ βοᾶν καὶ κροτεῖν ἔτοιμος. Ἦν δὲ διαμέλλης, μνησικαχῆσθαι γε παρὰ τὸν ἀγῶνα καὶ δξύτατα συρίζομαι.

11. ΛΟΥΚ. Καὶ ταῦτα μὲν, ἃ σὺ διηλθες, ἐβούλομην ἂν εἰρησθαι μοι, κάκεινα δὲ, ὅτι οὐχ ἐξῆς οὐδὲ ὡς ἐκείνος ἔλεγε, ῥησὶν τινα περὶ πάντων ἐρῶ· πάντῃ γὰρ τοῦθ' ἡμῖν ἀδύνατον· οὐδ' αὖ ἐκείνῳ περιθεὶς τοὺς λόγους, μὴ καὶ κατ' ἄλλο τι γένωμαι τοῖς ὑποκριταῖς ἐκείνοις ὅμοιος, οἱ πολλὰκις ἢ Ἀγαμέμνονος ἢ Κρέοντος ἢ καὶ Ἡρακλέους αὐτοῦ πρόσωπον ἀνελήφότες, χρυσίδας ἡμφιεσμένοι καὶ δεινὸν βλέποντες καὶ μέγα κελυγνότες μικρὸν φθέγγονται καὶ ἰσχνὸν καὶ γυναικῶδες καὶ τῆς Ἐκάδης ἢ Πολυξένης πολὺ ταπεινότερον. Ἴν' οὖν μὴ καὶ αὐτὸς ἐλέγχωμαι πάντῃ μεῖζον τῆς ἑμαυτοῦ κεφαλῆς προσωπεῖον περικείμενος καὶ τὴν σκευὴν κατασχέων, ἀπὸ γυμνοῦ σοὶ βούλομαι τοῦμοῦ προσώπου προσλαλεῖν, ἵνα μὴ συγκατασπάσω που περὶ τὸν ἦρωα ὃν ὑποκρίνομαι.

12. ΕΤΑΙ. Οὗτος ἀνὴρ οὐ παύσεται τήμερον πρὸς με πολλῇ τῇ σκηνῇ καὶ τῇ τραγῳδίᾳ χρώμενος.

ΛΟΥΚ. Καὶ μὴν παύσομαι γε· πρὸς ἐκεῖνα δὲ ἤδη τρέφομαι. Ἡ μὲν ἀρχὴ τῶν λόγων ἔπαινος ἦν Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἀθηναίων ἀνθρώπων, ὅτι φιλοσοφία καὶ πεινὰ σύντροφοι εἰσι καὶ οὔτε τῶν ἀστῶν οὔτε τῶν ξένων οὐδένα τέρπονται ὀρῶντες, δὲ ἂν τρυφὴν εἰσάγειν εἰς αὐτοὺς βιάζεται, ἀλλ' ἦν καὶ τις ἀφίκεται παρ' αὐτοὺς οὕτω διακείμενος, ἥρέμα τε μεθαρμόττουσι καὶ παραπαιδαγωγοῦσι καὶ πρὸς τὸ καθαρὸν τῆς διαίτης μεθιστάσιν.

13. Ἐμέμνητο γοῦν τινος τῶν πολυχρύσων, δὲ ἐλθὼν Ἀθήνας ἐμὴν ἐπίσημος καὶ φορτικὸς ἀκολουθῶν ὄχλῳ καὶ ποικίλῃ ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ αὐτὸς μὲν ᾤετο ζηλωτὸς εἶναι πᾶσι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ ὡς ἂν εὐδαίμων ἀποβλέπεσθαι τοῖς δ' ἄρα δυστυχεῖν ἐδόκει τὸ ἀνθρώπῳ, καὶ παιδεύειν ἐπεχείρουν αὐτὸν οὐ πικρῶς οὐδ' ἀντικρυς ἀπαγορεύοντες ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πόλει καθ' ὅντινα τρόπον βούλεται βιοῦν· ἀλλ' ἐπεὶ κὰν τοῖς γυμνασίοις καὶ λουτροῖς ὀχληρὸς ἦν θλίβων τοὺς οἰκέταις καὶ στενοχωρῶν τοὺς ἀπαντῶντας, ἡσυχῇ τις ἂν ὑπαφένετο προσποιούμενος λανθάνειν, ὥσπερ οὐ πρὸς αὐτὸν ἐκείνον ἀποτεινῶν, δέδοικε μὴ παραποληταί μεταξὺ λουμένων· καὶ μὴν εἰρήνῃ γε μακρὰ κατέχει τὸ βαλανεῖον· οὐδὲν οὖν δεῖ στρατοπέδου. Ὁ δὲ ἀκούων ἃ ἦν μεταξὺ ἐπαιδεύετο. Τὴν δὲ ἐσθῆτα τὴν ποικίλην καὶ τὰς πορφυρίδας ἐκείνας ἀπέδυσαν αὐτὸν ἀστεῖως πάντῃ τὸ ἀνθηρὸν ἐπισκώποντες τῶν χρωμάτων, Ἐὰρ ἤδη, λέγοντες, καὶ Πόθεν ὁ ταῶς οὗτος; καὶ Τάχα τῆς μητρὸς ἐστὶν αὐτοῦ· καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ τὰ ἄλλα δὲ

igitur etiam hæc additurus, sermonem inter vos non fuisse longum, teque ad dicendum non venire paratum, et melius futurum fuisse, si ipsum dicentem audissem; te enim pauca quadam et quantum licuit memoriæ mandata depromere. An non hæc quoque dicturus eras? Nihil igitur illis apud me tibi opus est: existimes autem, quantum ad hoc attinet, omnia jam tibi prædicta esse: habes enim et acclamare et plaudere paratum. Sin vero moras nectis, quum in rem ipsam ventum erit, alieniore me usurum te scias et acutissime sibilaturo.

11. LUC. Equidem et hæc, quæ tu commemorasti, dicta volui, et illa quoque, me neque ordine, neque, ut ille, justa quadam et continua oratione de omnibus dicturum esse; meæ enim facultatis hoc minime est: nec rursum illius personæ attribuendo sermonem, ne alia etiam in parta histrionibus illis similis fiam, qui sæpenumero aut Agamemponis, aut Creontis, aut etiam ipsius Herculis persona assumpta, ac vestibus auro contextis induti, et horrendum tuentes, ore in immensum diducto, exiguum et gracile, adeoque muliebre quiddam loquuntur, ipsa etiam Hecuba Polyxenave multo demissius. Ne igitur et ipæ deprehendar majorem omnino, quam pro capite meo, personam involuisse, ipsumque ornatum dehonestare, ex nuda tecum volo meaque propria persona colloqui, ne cadens alicubi, quem ago heroem, mecum una convulsum terræ affligam.

12. AM. Homo hic non desinet hodie apud me crebra illa scena atque tragoedia uti.

LUC. Imo desinam, et ad incepta me nunc convertam. Principium igitur orationis illius commendatio fuit Græciæ et eorum hominum, qui Athenis commorantur, quod cum philosophia et paupertate degant, et neque civium neque peregrinorum quemquam intueri gaudeant, qui luxum ad sese invehere conetur: sed si quis etiam veniat ad illos ita affectus, et paulatim transformant ipsum, et veteres mores dedoceant, atque ad puritatem vitæ transferant.

13. Memorabat itaque quendam ex istis multo auro sulentibus, qui quum Athenas venisset admodum insignis et turba comitum gravis, varia veste auroque ornatus, Atheniensibus omnibus sese admirationi esse existimabat, et tanquam beatum suspici; quum iis contra infelix esse homuncio videretur: quin et erudiendum eum sibi sumserunt, non acarbe neque aperte vetantes, ne in libera civitate pro lubitu viveret: sed quum in gymnasiis et balneis molestus esset, suis servis premens et in angustum cogens obvius, submissa voce quidam, quasi latere vellet, neque illum perstringeret: Metuit, inquit, ne inter lavandum pereat: atqui pax certe maxima balneum tenet: proinde nihil opus est exercitu. Ille autem verum audiens, interea erudiebatur. Præterea varia illa veste atque purpurea eundem exuerunt, urbane admodum floridum colorum nitorem irridentes: Jam ver adest, dicebant: et, Unde nobis pavo hic? et, Fortassis materna est: et similia. Atque eodem pacto

οὕτως ἀπέσχωπον, ἢ τῶν δακτυλίων τὸ πλῆθος ἢ τῆς κόμης τὸ περιέργον ἢ τῆς διαίτης τὸ ἀκόλαστον. Ὡστε κατὰ μικρὸν ἐσωφρονίσθη καὶ παρὰ πολλὸν βελτίων ἀπήλθε δημοσίᾳ πεπαιδευμένος.

14. Ὅτι δ' οὐκ αἰσχύνονται πενίαν ὁμολογοῦντες, ἐμέμνητο πρὸς με φωνῆς τινος, ἣν ἀκοῦται πάντων ἔφη κοινῇ προεμένων ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν Παναθηναίων· ληφθέντα μὲν γάρ τινα τῶν πολιτῶν ἀγεσθαι παρὰ τὸν ἀγωνοθέτην, οἱ βαπτὸν ἔχων ἱμάτιον ἐθεώρει, τοὺς δὲ ἰδόντας ἐλεῆσαι τε καὶ παραιτεῖσθαι καὶ τοῦ κήρυκος ἀνειπόντος ὅτι παρὰ τὸν νόμον ἐποίησεν ἐν τοιαύτῃ ἐσθῇ θεώμενος, ἀναβοῆσαι μὲν φωνῇ πάντας ὥσπερ ἐσκεμμένους, συγγνώμην ἀπονέμειν αὐτῷ τοιαῦτά γε ἀμπερομένῳ· μὴ γὰρ ἔχειν αὐτὸν ἕτερα. Ταῦτά τε οὖν ἐπήγει καὶ προσέτι τὴν ἐλευθερίαν τὴν ἐκεῖ καὶ τῆς διαίτης τὸ ἀνεπίφθονον, ἡσυχίαν τε καὶ ἀπραγμοσύνην, ἃ δὲ ἄφρονα παρ' αὐτοὺς ἐστίν, ἀπεφαίνεται τε φιλοσοφία συνωδὸν τὴν παρὰ τοῖς τοιοῦτοις διατριβὴν καὶ καθαρὸν ἦθος φυλάττει δυνάμεν σπουδαίει τε ἀνδρὶ καὶ πλούτου καταφρονεῖν πεπαιδευμένῳ καὶ τῷ πρὸς τὰ φύσει καλὰ ζῆν προαιρουμένῳ τὸν ἐκεῖ βίον μάλιστα ἡρμοσμένον.

15. Ὅστις δὲ πλούτου ἔρξ καὶ χρυσοῦ κεκλήται καὶ πορφύρα καὶ δυναστεία μετρεῖ τὸ εὐδαιμον, ἀγευστος μὲν ἐλευθερίας, ἀπείρατος δὲ παρρησίας, ἀθέατος δὲ ἀληθείας, κολακεία τὰ πάντα καὶ δουλεία σύντροφος, ἢ ὅστις ἡδονῇ πᾶσαν τὴν ψυχὴν ἐπιτρέψας ταύτῃ μόνῃ λατρεῖν διέγνωκε, φίλος μὲν περιέργων τραπεζῶν, φίλος δὲ πόνων καὶ ἀφροδισίων, ἀνάπλευς γοητείας καὶ ἀπάτης καὶ ψευδολογίας, ἢ ὅστις ἀκούων τέρεται κρουμάτων τε καὶ τερετισμάτων καὶ διεφθορότων ἁσμάτων, τοῖς δὲ τοιοῦτοις πρέπει τὴν ἐνταῦθα διατριβήν.

16. Μεστὰ γὰρ αὐτοῖς τῶν φιλάτων πᾶσαι μὲν ἀγυαί, πᾶσαι δὲ ἀγοραί· πάρεστι δὲ πάσαις πύλαις τὴν ἡδονὴν καταδέχεσθαι, τοῦτο μὲν δι' ὀφθαλμῶν, τοῦτο δὲ δι' ὠτων τε καὶ ῥινῶν, τοῦτο δὲ καὶ διὰ λαίμου καὶ δι' ἀφροδισίων· ὑφ' ἧς δὲ βρώσης ἀενάω τε καὶ θολερῷ βρέματι πᾶσαι μὲν ἀνευρόνται· ὁδοὶ συνέισέρχεται γὰρ μοιχεία καὶ φιλαργυρία καὶ ἐπιτορκία καὶ τὸ τοιοῦτο φῦλον τῶν ἡδονῶν παρασύρεται δὲ τῆς ψυχῆς ὑποκλυζομένης πάντοθεν αἰδῶς καὶ ἀρετῇ καὶ δικαιοσύνῃ· τῶν δὲ ἔρμος ὁ χῶρος γενόμενος δίψης ἀεὶ πιμτλάμενος ἀνθεὶ πολλὰς τε καὶ ἀγρίαις ἐπιθυμίαις. Γοιούτῃν ἀπέφαινε τὴν πόλιν καὶ τοσούτων διδάσκαλον ἀγαθῶν.

17. Ἐγὼ γ' οὖν, ἔφη, ὅτε τὸ πρῶτον ἐπανήειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, πλησίον που γενόμενος ἐπιστήσας ἑμαυτὸν λόγον ἀπήρτων τῆς δεῦρο ἀφίξεως, ἐκεῖνα δὴ τὰ τοῦ Ὁμήρου λέγων·

Τίπτε' αὐτ', ὦ δύστηνε, λιπὼν φάος ἡλείοιο,

ἐν Ἑλλάδι καὶ τὴν εὐτυχίαν ἐκείνην καὶ τὴν ἐλευθερίαν

ἤλυθες, ὅρα ἰδὼς

cetera illius cum risu carpebant, nunc annolorum multitudinem, nunc comam justo curatorem, nunc victus luxuriosam intemperantiam notantes. Ita paulatim ad modestiam est revocatus, et longe melior, sic publice emendatus, abiit.

14. Quod autem non pudeat eos paupertatem confiteri, referebat mihi vocem quandam, quam aiebat publice ab omnibus emissam audisse sese in ludis Panathenaicis. Deprehensum enim quendam ex civibus fuisse et ad praesidem ludorum adductum, quod veste tincta amictus spectaculo interesset : quo viso misertos illius ac veniam precalos esse, praecone autem proclamante contra leges fecisse, quod tali cum veste ludos spectaret, omnes una voce, quasi antea super hoc deliberassent, exclamare coepisse, ut venia ei daretur tali veste induto : neque enim aliam habere illum. Haec igitur ille laudabat, et praeterea libertatem, quae illic est, ac victus frugalitatem, et tranquillitatem, et otium, quae apud illos sunt cumulatissima. Ostendebat etiam, conversationem eorum hominum philosophiae consonam esse, moresque puros conservare posse ; viroque gravi, et qui divitias contemnere didicisset, et qui secundum ea, quae natura honesta sunt, vivere statuisset, vitam, quae illic vivitur, quam maxime aptam atque accommodatam esse.

15. At qui divitias amat, aurumque stupet, purpuraque et potentia felicitatem metitur, qui libertatem in dictis facisque nunquam gustavit, qui veritatem nunquam vidit, et cum assentatione et servitute enutritus est, aut qui totam animam voluptati addixit, eique uni inservire statuit, amans opiparæ mensæ, indulgens vino ac rebus veneris, plenus praestigiarum, fraudis atque mendacii ; aut cui choridarum pulsationes instrumentorumque lascivos crepitus cantilenasque perditas audire volupe est : talibus videlicet hominibus convenire huius urbis consuetudinem.

16. Hic enim rerum carissimarum ipsis omnes plateas omniaque fora referta esse : ac licere ipsis omnibus quasi portis voluptatem recipere, partim per oculos, partim per aures et nasum, partim per gulam, et per venerea : qua fluente perenni turbulentoque flumine, omnes viae dilatantur ; una enim irruunt et adulterium, et avaritia, et perjurium, et reliqua id genus voluptatum cognatarum natio : a quibus exundantibus animo undique submerso, verecundia, et virtus, et iustitia abripiuntur : quibus carens jam solum semper siticulosum multis ac feris cupiditatibus suppullulat. Talem esse urbem, taliumque magistrum bonorum ostendebat.

17. Ego itaque, inquit, quando primum ex Graecia reversus jam propius accessissem, constitui, a meque ipso rationem poposci mei huc adventus, Homericam illa videlicet mecum ipse dictitans :

Cur autem, infelix, deserto lumine Phœbi

(Græciæ nempe et felicitate illa atque libertate)

venisti, ut videas

τὸν ἐνταῦθα θόρυβον, συκοφάντας καὶ προσαγορεύσεις υπερηφάνους καὶ δεῖπνα καὶ κόλακας καὶ μαιφονίας καὶ διαθηκῶν προσδοκίας καὶ φιλίας ἐπιπλάστους; ἢ τί καὶ πράξειν διέγνωκας μήτ' ἀπαλλάττεσθαι μήτε χρῆσθαι τοῖς καθεστῶσι δυνάμενος;

18. Οὕτω δὲ βουλευσάμενος καὶ καθάπερ ὁ Ζεὺς τὸν Ἑκτορα ὑπέξαγαγὼν ἐμαυτὸν ἐκ βελών, φησίν,

ἐκ τ' ἀνδροκτασίης ἐκ θ' αἵματος ἐκ τε κυδοιμοῦ,

τὸ λοιπὸν οἰκουρεῖν εἰλόμην καὶ βίον τινὰ τοῦτον γυναικῶδη καὶ ἄτακτον τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα προτιθέμενος αὐτῇ φιλοσοφίᾳ καὶ Πλάτῳ καὶ ἀληθείᾳ προσλαλῶ, καὶ καθίσας ἐμαυτὸν ὥσπερ ἐν θεάτρῳ μυριάδων σφόδρα ποῦ μετέωρος ἐπισκοπῶ τὰ γινόμενα, τοῦτο μὲν πολλὴν ψυχαγωγίαν καὶ γέλωτα παρέχειν δυνάμενα, τοῦτο δὲ καὶ πείραν ἀνδρὸς ὡς ἀληθῶς βεβαίου λαβεῖν.

19. Εἰ γὰρ χρὴ καὶ κακῶν ἐπαίνειν εἰπεῖν, μὴ ὑπολάβῃς μεῖζόν τι γυμνάσιον ἔρετης ἢ τῆς ψυχῆς δοκιμασίαν ἀληθεστέραν τῆσδε τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐνταῦθα διατριβῆς· οὐ γὰρ μικρὸν ἀντισχεῖν τοσαύταις μὲν ἐπιθυμίαις, τοσοῦτος δὲ θεάμασι τε καὶ ἀκούσμασι πάντοθεν ἔλκουσι καὶ ἀντιλαμβάνομενοι, ἀλλ' ἀτεχνῶς δαί τὸν Ὀδυσσεᾶ μιμησάμενον παρπλεῖν αὐτὰ μὴ δεδωμένον τῷ χεῖρει, δειλὸν γάρ, μὴδὲ τὰ ὥτα κηρῶ φραζάμενον. ἀλλ' ἀκούοντα καὶ λελυμένον καὶ ἀληθῶς ὑπερήφανον.

20. Ἔνεστι δὲ καὶ φιλοσοφίαν θαυμάσαι παραθεωροῦντα τὴν τοσαύτην ἀνοίαν, καὶ τῶν τῆς τύχης ἀγαθῶν καταφρονεῖν ἐρῶντα ὥσπερ ἐν σκηνῇ καὶ πολυπροσώπῳ δράματι τὸν μὲν ἐξ οἰκέτου δεσπότην προϊόντα, τὸν δ' ἀντὶ πλουσίου πένητα, τὸν δὲ σατράπην ἐκ πένητος ἢ βασιλέα, τὸν δὲ φίλον τούτου, τὸν δὲ ἐχθρόν, τὸν δὲ φυγάδα· τοῦτο γάρ τοι καὶ τὸ δεινότατόν ἐστιν, ὅτι καίτοι μαρτυρομένης τῆς Τύχης παίζειν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα καὶ ὁμολογούσης μὴδὲν αὐτῶν εἶναι βέβαιον, ὅμως ταῦθ' ὁσημέραι βλέποντες ὀρέγονται καὶ πλούσιον καὶ δυναστείαν καὶ μεσοὶ περίεσι πάντες οὐ γιγνομένων ἐλπίδων.

21. Ὁ δὲ δὴ ἔφην, ὅτι καὶ γελᾶν ἐν τοῖς γιγνομένοις ἐνεστι καὶ ψυχαγωγείσθαι, τοῦτο ἤδη σοι φράσω. Πῶς γὰρ οὐ γελοῖοι μὲν πλουτοῦντες αὐτοὶ καὶ τὰς πορφύριδας προφαίνοντες καὶ τοὺς δακτύλους προτείνοντες καὶ πολλὴν κατηγοροῦντες ἀπειροκαλίαν; τὸ δὲ καινότερον, τοὺς ἐντυγχάνοντας ἄλλοτρίᾳ φωνῇ προσαγορεύοντες, ἀγαπᾶν ἀξιοῦντες, ὅτι μόνον αὐτοὺς προσέβλεψαν; οἱ δὲ σεμνότεροι καὶ πρωτκυνεῖσθαι περιμένοντες, οὐ πόρρωθεν οὐδ' ὡς Πέρσαις νόμος, ἀλλὰ δεῖ προσελθόντα καὶ ὑποκύψαντα καὶ τὴν ψυχὴν ταπεινῶσαντα καὶ τὸ πάθος αὐτῆς ἐμφανίσαντα τῇ τοῦ σώματος ὁμοιότητι τὸ στήθος ἢ τὴν δεξιὰν καταφιλεῖν, ζηλωτὸν καὶ περίελεπτον τοῖς μὴδὲ τούτου τυγχάνουσιν· ὁ δ' ἔσθηκε παρέχων ἑαυτὸν εἰς πλείω χρόνον ἐξαπατώμενον. Ἐπαίνῳ δὲ γε ταύτης αὐτοῦ τῆς ἀπανθρωπίας, ὅτι μὴδὲ τοῖς στώμασιν ἡμᾶς προσίενται.

loci huius tumultum, sycophantas, salutationes superbas, epulas, adulatores, caedes, testamentorum exspectationes, et amicitias simulatas? aut quid tandem facere decrevisti, quum neque discedere hinc, neque institutis hisce uti possis?

18. Quum ita mecum consultassem, et quemadmodum Jupiter Hectorem, ita me ipsum e telis, ut ait ille, subducens, eque hominum caede, atque tumultibus, eque cruore,

de cetero domi me continere statui, et vitam hanc muliebrem et timidam plerisque visam anteponeus, cum ipsa philosophia et Platone et veritate colloquor: ac me ipsum quasi in frequentissimo theatro collocans, ex sublimi admodum contempler ea quae geruntur; quae partim ejusmodi sunt, ut multum delectationis ac risus exhibere possint; partim talia, in quibus vir vere constans periculum de se ipso faciat.

19. Nam si malorum quoque encomium aliquod dicere convenit, ne credas majorem ullam virtutis palastram esse, aut veriora usquam animorum experimenta fieri, quam in hac urbe et in ea, qua hic vivitur, consuetudine. Neque enim parum est resistere tot cupiditatibus, tot spectaculis atque aurium illecebris undique attrahentibus ac delinentibus: sed oportet omnino Ulyssis exemplo praeternavigare illa, non quidem ligatis manibus, ut ille (nam hoc formidolosum foret), neque etiam auribus cera obturatis, sed audientem et solum, et vere animum supra haec elatum habentem.

20. Licet autem et philosophiam mirari, conferendo cum illa tantam hominum amentiam; bonaque ista fortunae contemnere, ubi aspexeris, velut in scena ac multiplicium personarum fabula, alium quidem ex servo dominum prodire, alium autem ex divite pauperem; contra alium ex paupere satrapam, aut regem; rursus alium amicum huius, alium inimicum, alium etiam exulem esse. Nam hoc certe vel gravissimum est, quod licet Fortuna ipsa testetur sese in humanis rebus ludere, fateaturque nihil illarum certum ac stabile esse, nihilo minus tamen qui quotidie ista aspicunt, et divitias expetunt et potentiam, ac pleni obambulant omnes earum rerum spe, quae non contingunt.

21. Quod autem dixi, licere in iis, quae geruntur, etiam ridere animumque oblectare, illud tibi jam exponam. Quomodo enim non ridiculi sint divites ipsi, qui et purpuram suam spectandam exhibent, et digitorum annulos ostentant, et multas produnt ineptias? Quod autem omnium absurdissimum est, etiam obvios aliena voce salutant, et hoc quasi magno aliquo contentos esse volunt, si solum ipsos aspexerint. Quidam vero fastuosiores adorari etiam se patiuntur, non e longinquo, neque ut Persis mos est, sed necesse est propius accedentem, et sese incurvantem, animo diu jam ante demisso, illiusque affectu etiam per corporis similitudinem declarato, pectus aut dextram deosculari; quod beatum atque spectabile videtur iis, qui ne hunc quidem honorem assequuntur: ille vero diu stat se ipsum praebens decipiendum. Illorum autem laudo inhumanitatem, quod ad ora osculanda nos non admittant.

22. Πολὺ δὲ τούτων οἱ προσιώντες αὐτοὶ καὶ θεραπεύοντες γελιοῖότεροι, νυκτὸς μὲν ἐξανιστάμενοι μέσης, περιθέοντες δὲ ἐν κύκλῳ τὴν πόλιν καὶ πρὸς τῶν οἰκετῶν ἀποκλειόμενοι, κύνας καὶ κόλακας καὶ τὰ τοιαῦτα ἀκούειν ὑπομένοντες. Γέρας δὲ τῆς πικρᾶς ταύτης αὐτοῖς περιόδου τὸ φορτικὸν ἐκεῖνο δεῖπνον καὶ πολλῶν αἰτίων συμφορῶν, ἐν ᾧ πόσα μὲν ἐμφαγόντες, πόσα δὲ παρὰ γνῶμην ἐμπιόντες, πόσα δὲ ὧν οὐκ ἔχρην ἀπολαλήσαντες ἢ μεμφόμενοι τὸ τελευταῖον ἢ δυσφοροῦντες ἀπίσιν ἢ διαβάλλοντες τὸ δεῖπνον ἢ ὕβριν καὶ μικρολογίαν ἐγκαλοῦντες. Πλήρεις δὲ αὐτῶν ἐμούντων οἱ στενωποὶ καὶ πρὸς τοῖς χαμαιτυπείοις μαχομένων· καὶ μεθ' ἡμέραν οἱ πλείονες αὐτῶν κατακλιθέντες ἰατροῖς παρέχουσιν ἀφορμὰς περιόδων· ἐνιοὶ μὲν γὰρ, τὸ καινότατον, οὐδὲ νοσεῖν σχολάζουσιν.

23. Ἐγὼ μὲντοι γε πολὺ τῶν κολακευομένων ἐωλεστέρους τοὺς κόλακας ὑπέληφα, καὶ σχεδὸν αὐτοὺς ἐκείνοις καθίστασθαι τῆς ὑπερηφανίας αἰτίους· ὅταν γὰρ αὐτῶν τὴν περιουσίαν θαυμάσωσι καὶ τὸν χρυσὸν ἐπαίνεσωσι καὶ τοὺς πυλῶνας ἔωθεν ἐμπλήσωσι καὶ προσελθόντες ὥσπερ δεσπότας προσεῖπωσι, τί καὶ φρονήσῃν ἐκείνους εἰκὸς ἐστίν; Εἰ δέ γε κοινῷ δόγματι καὶ πρὸς ὀλίγον ἀπέστροντο τῆσδε τῆς ἐθελοδουλείας, οὐκ ἂν οἶε τούναντίον αὐτοὺς ἐλθεῖν ἐπὶ τὰς θύρας τῶν πτωχῶν δεομένους τοὺς πλουσίους, μὴ ἀθέατον αὐτῶν μὴδ' ἀμάρτυρον τὴν εὐδαιμονίαν καταλιπεῖν μὴδ' ἀνόνητόν τε καὶ ἀχρηστον τῶν τραπέζων τὸ κάλλος καὶ τὸν οἶκον τὸ μέγεθος; οὐ γὰρ οὕτω τοῦ πλουτεῖν ἐρώσιν ὥς τοῦ διὰ τὸ πλουτεῖν εὐδαιμονίζεσθαι. Καὶ οὕτω δὴ ἔχει, μὴδὲν ὀρελὸς εἶναι περικαλλοῦς οἰκίας τῷ οἰκοῦντι μὴδὲ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, εἰ μὴ τις αὐτὰ θαυμάζῃ. Ἐχρῆν οὖν ταύτη καθαιρεῖν αὐτῶν καὶ ἐπειυνίζειν τὴν δυναστείαν ἐπιτείχσαντας τῷ πλούτῳ τὴν ὑπεροψίαν· νῦν δὲ λατρεύοντες εἰς ἀπόνοιαν ἄγουσι.

24. Καὶ τὸ μὲν ἄνδρας ἰδιώτας καὶ ἀναφανδὸν τὴν ἀπαίδευσιν δημολογοῦντας τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, μετριώτερον ἂν εἰκότως νομισθεῖν· τὸ δὲ καὶ τῶν τινας φιλοσοφεῖν προσποιουμένων πολλῷ ἔτι τούτων γελιοῖότερα ὄρεῖν, τοῦτ' ἔδῃ τὸ δεινότερόν ἐστι. Πῶς γὰρ οἶε τὴν ψυχὴν διατεθεῖσθαι μοι, ὅταν ἴδω τούτων τινὰ, μάλιστα τῶν προβεβηκότων, ἀναμειγμένον κολάκων ὄχλῳ καὶ τῶν ἐπ' ἀξίας τινὰ δορυφοροῦντα καὶ τοῖς ἐπὶ τὰ δεῖπνα παραγγέλλουσι κοινολογοῦμενον, ἐπιστημότερον δὲ τῶν ἄλλων ἀπὸ τοῦ σχήματος ὄντα καὶ φανερώτερον; καὶ ὁ μάλιστα ἀγανακτῶ, ὅτι μὴ καὶ τὴν σκευὴν μεταλαμβάνουσι, τὰ ἄλλα γε ὁμοίως ὑποκρινόμενοι τοῦ δράματος.

25. Ὁ μὲν γὰρ ἐν τοῖς συμποσίοις ἐργάζονται, τίνι τῶν καλῶν εἰκάσομεν; οὐκ ἐμφοροῦνται μὲν ἀπειροχάλωτερον, μεθύσκονται δὲ φανερώτερον, ἐξανίστανται δὲ πάντων ὕστατοι, πλείω δὲ ἀποφέρειν τῶν ἄλλων ἀξιοῦσιν; οἱ δὲ ἀστεῖότεροι πολλὰκις αὐτῶν καὶ ἄσαι προήχθησαν. Καὶ ταῦτα μὲν οὖν γελοῖα ἡγεῖτο· μάλιστα δὲ ἐμμένῃ τοῦ ἐπὶ μισθῷ φιλοσοφούντων καὶ

22. Ceterum his multo ridiculi magis sunt, qui eos secantur atque observant, de media nocte surgentes, et totam urbem circumcursantes, et a servis foribus exclusi, canes, et adulatores, et id genus alia audire sustinentes. Praemium vero acerbæ illius circuitionis, onerosa illa, atque multorum malorum causa, cœna est: in qua illi, quam multis comesis epotisque præter animi sententiam, quam multa non dicenda prolocuti! postremo reprehendentes, aut ægre ferentes discedunt: et vel ipsam criminantur cœnam, vel contumeliam et sordes accusant! Pleni autem et angiportus sunt vomitibus istis, et circa vilissima quæque prostibula depugnantibus. Et plerique eorum in multum diem decumbentes, circumeundi causam medicis præbent: quibusdam enim, novo sane exemplo, ægrotandi adeo otium non est.

23. Ego vero adulatorem longe iis, quibus adulantur, nequiores existimo, et propemodum auctores illis existere superbæ ac fastus istius. Nam quum illorum opulentiam admirantur, aurum laudibus extollunt, vestibula mane complent, et adeuntes ipsos quasi dominos appellant, quid quæso illos cogitare consentaneum est? Quodsi vero communi decreto vel tantisper abstinerent ab hac voluntaria servitute, an non putas vice versa ipsos divites ad fores pauperum venturos esse, ultro rogantes, ne ignobilem et absque teste latentem suam felicitatem relinquerent, neve inutilem et ab omni usu remotam mensarum pulchritudinem et domorum magnitudinem esse paterentur? Neque enim tantopere divitias amant, quam propter divitias beatos atque felices sese existimari. Atque ita sane res habet, ut neque pulchrarum ædium, neque auri, neque eboris ulla domino sit utilitas, nisi sit qui illa admiretur. Oportebat igitur tali aliqua via diruere ipsorum et vilem reddere potentiam, contemptum hunc quasi munimentum divitis opponendo: nunc vero colendo ad amentiam perducunt.

24. Ac certe homines indoctos et ignorantiam aperte confitentes talla facilitare, tolerabilius merito existimetur: verum aliquos quoque, qui se philosophari simulant, multo etiam ineptiora his, magisque ridicula facere, illud tandem omnium maxime dolendum est. Quomodo enim me putas animo affectum esse, quoties video istorum aliquem, maxime eorum qui ætate proveci sunt, adulatorum turbis immixtum; et illorum aliquem, qui honores gerunt, satellitum modo sectantem; et cum iis, qui ad cœnam vocant, sermones conferentem: ceteris insigniorem et magis conspicuum ob habitum? et quod vel maxime indignari soleo, quando non itidem habitum mutant, quum utique, quod ad cetera attinet, easdem partes agant.

25. Nam quæ in conviviis designantur, cui quæso honestæ rei comparabimus? an non magis rustice replentur cibo, an non inebriantur magis, quam alii, manifeste? a convivio autem surgunt omnium ultimi; deinde et plura aliis auferre secum volunt: si qui vero ipsorum urbaniores paulo sunt, sæpenumero etiam cantare non erubescunt. Atque hæc quidem ille ridicula censebat. Præcipue vero eorum mentionem faciebat, qui pacta mercede philosophan-

τὴν ἀρετὴν ὧν ὡς περ ἐξ ἀγορᾶς προτιθέντων· ἐργαστήρια γοῦν ἐκάλει καὶ καπηλεῖα τὰς τούτων διατριβὰς· ἡξίου γὰρ τὸν πλούτου καταφρονεῖν διδάζοντα πρῶτον αὐτὸν παρέχειν ὑψηλότερον λημμάτων.

26. Ἀμελὶ καὶ πράττων ταῦτα διέτελει, οὐ μόνον ποιοῖα τοῖς ἀξιοῦσι συνδιατρίβων, ἀλλὰ καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν καὶ πάσης περιουσίας καταφρονῶν, τοσούτου δέων ὀρέγεσθαι τῶν οὐδὲν προσηκόντων, ὥστε μὴδὲ τῶν ἑαυτοῦ φθειρομένων ποιεῖσθαι πρόνοιαν, ὅς γε καὶ ἀγρὸν οὐ πόρρω τῆς πόλεως κεκτημένος οὐδὲ ἐπιδῆναι αὐτοῦ πολλῶν ἐτῶν ἡξίωσεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ εἶναι διωμολόγει, ταῦτ' οἶμαι διειληφώς, ὅτι τούτων μὲν φύσει οὐδενός ἐσμεν κύριοι, νόμῳ δὲ καὶ διαδοχῇ τὴν χρῆσιν αὐτῶν εἰς ἀόριστον παραλαμβάνοντες ὀλιγοχρόνιοι δεσπότης νομιζόμεθα, καπειδὴν ἡ προθεσμία παρέλθῃ, τῆναι αὐτὰ παραλαβὼν ἄλλος ἀπολαύει τοῦ ὀνόματος. Οὐ μικρὰ δὲ οὐδὲ ἐκεῖνα παρέχει τοῖς ζηλοῦν ἐθέλουσι παραδείγματα, τῆς τροφῆς τὸ ἀπέριττον καὶ τῶν γυμνασίων τὸ σύμμετρον καὶ τοῦ προσώπου τὸ αἰδέσιμον καὶ τῆς ἐσθῆτος τὸ μέτριον, ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις τῆς διανοίας τὸ ἡρμοσμένον καὶ τὸ ἥμερον τοῦ τρόπου.

27. Παρῆναι δὲ τοῖς συνῶσι μὴδ' ἀναβάλλεσθαι τὸ ἀγαθόν, ὅπερ τοὺς πολλοὺς ποιεῖν προθεσμίας ὀριζόμενους ἑορτὰς ἢ πανηγύρεις, ὡς ἀπ' ἐκείνων ἀρξομένους τοῦ μὴ ψεύσασθαι καὶ τοῦ τὰ δέοντα ποιῆσαι· ἡξίου γὰρ ἀμελλήτον εἶναι τὴν πρὸς τὸ καλὸν ὁρμὴν. Δῆλος δὲ ἦν καὶ τῶν τοιούτων κατεγνωκῶς φιλοσόφων, οἱ ταύτην ἀσκήσιν ἀρετῆς ὑπελάμβανον, ἣν πολλαῖς ἀνάγκαις καὶ πόνοις τοὺς νέους ἀντέχειν καταγυμνάσσει, τοῦτο μὲν δεῖν οἱ πολλοὶ κελεύοντες, ἄλλοι δὲ μαστιγοῦντες, οἱ δὲ χαριέστεροι καὶ σιδήρῳ τὰς ἐπιφανείας αὐτῶν καταξύοντες.

28. Ἦγεῖτο γὰρ χρῆναι πολὺ πρότερον ἐν ταῖς ψυχαῖς τὸ στερεὸν τοῦτο καὶ ἀπαθὲς κατασκευάσαι, καὶ τὸν ἄριστα παιδεύειν ἀνθρώπους προαιρούμενον τοῦτο μὲν ψυχῆς, τοῦτο δὲ σώματος, τοῦτο δὲ ἡλικίας τε καὶ τῆς πρότερον ἀγωγῆς ἐστοχάσθαι, ἵνα μὴ τὰ παρὰ δύναμιν ἐπιτάττων ἐλέγχῃται πολλοὺς γοῦν καὶ τελευτᾶν ἔρασκεν οὕτως ἀλόγως ἐπιταθέντας· ἓνα δὲ καὶ αὐτὸς εἶδον, ὅς καὶ γευσάμενος τῶν παρ' ἐκείνοις κακῶν, ἐπειδὴ τάχιστα λόγων ἀληθῶν ἐπήκουσεν, ἀμεταστρεπτὶ φεύγων ὡς αὐτὸν ἀφίκετο καὶ δῆλος ἦν ῥῆθον διακείμενος.

29. Ἦδη δὲ τούτων ἀποστὰς τῶν ἄλλων αὖθις ἀνθρώπων ἐμέμνητο καὶ τὰς ἐν τῇ πόλει ταραχὰς διεζήτει καὶ τὸν ὀθισμὸν αὐτῶν καὶ τὰ θέατρα καὶ τὸν ἱππόδρομον καὶ τὰς τῶν ἡνιόχων εἰκόνας καὶ τὰ τῶν ἱππῶν ὀνόματα καὶ τοὺς ἐν τοῖς στενωποῖς περὶ τούτων διαλόγους· πολλὰ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἢ ἱππομανία καὶ πολλῶν ἤδη σπουδαίων εἶναι δοκούντων ἐπιλήπται.

30. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐτέρου δράματος ἤπτετο τῶν ἀμφὶ τὴν νεκυίαν τε καὶ διαθήκας καλινδουμένων, προστιθεὶς ὅτι μίαν φωνὴν οἱ Ῥωμαίων παιῶδες ἀληθῆ

tur, virtutemque ipsam venalem tanquam de foro proponunt. Hinc et officinas cauponasque illorum scholas vocabat. Censebat enim eum, qui divitias contemnere alios docere vellet, primum se ipsum quaestu superiorem gerere debere.

26. Quod et praestabat ipse, non solum gratis conversando ac disserendo cum volentibus, sed et indigentibus necessaria subministrando, omnemque omnino opulentiam contemnendo. Ac tantum aberat ut aliena expeteret, ut ne suarum quidem rerum, quae corrumpebantur, curam gereret; ut qui agrum, quem non procul ab urbe situm habebat, jam tot annis ne invisere quidem dignatus fuerit: immo ne suum quidem prorsus esse affirmabat; illud, opinor, reprensans, quod natura istarum rerum nullius domini sumus, lege autem et per successionem usum earum in tempus incertum accipientes, temporarii possessores habemur: quo exacto tempore, alius easdem a nobis accipiens, nomine eodem fruitur. Idem non parva praebet imitari volentibus exempla, victus scilicet frugalitatem, exercitiorum justum modum, vultus modestiam, et vestitus mediocritatem, et super omnia haec compositam mentem morumque mansuetudinem.

27. Monebat secum versantes, ne bene agendi tempus prorogarent, ut multis solemne est, certum sibi tempus praesentibus, aut festos dies, aut solemnes conventus, quibus auspicentur non mentiri et recte agere. Moras enim expertem esse illum ad honesta impetum debere volebat. Ostendebat etiam se philosophos illos damnare, qui ad virtutem formare se adolescentes putant, si multis tormentorum necessitatibus atque laboribus sustinendis exercent; vincire plerique jubentes, alii flagris caedentes, et si qui elegantiores, etiam ferro cutim perradentes.

28. Putabat enim ille multo prius in animis duritiem istam et firmitatem contra dolores ac perturbationes parandam esse; eumque, qui homines optime instituere velit, partim animi, partim corporis, partim etiam aetatis et prioris educationis rationem habere debere, ne, ea quae vires excederent imponendo, reprehensionem incurrat. Multos certe et mortuos ex eo esse dicebat, dum praeter rationem ita supra vires intenderentur. Unum autem etiam ipse vidi, qui quum jam ea apud illos mala degustasset, audita statim vera doctrina, irrevocabili cursu aufugiens inde, ad ipsum venit, quem mox ab eo refectum cernere erat.

29. Jam vero ab istis ad alios digressus, urbis tumultus, et turbæ conflictus persecutus est, et theatra, et circum, et aurigarum statuas, et equorum nomina, deque iis ipsis in angipertis colloquia: frequentissimum enim revera equorum insanum studium, quod jam et multos summæ existimationis viros invasit.

30. Post hæc quasi alteram fabulam orsus est, notando ea quae circa funera et testamenta agitantur, hoc addens, unam hanc vocem Romanos per omnem aetatem veram

παρ' ὅλον τὸν βίον προίενται, τὴν ἐν ταῖς διαθήκαις λέγων, ἵνα μὴ ἀπολαύσῃ τῆς σφετέρως ἀληθείας. Ἄ δὲ καὶ μεταξὺ λέγοντος αὐτοῦ γελᾶν προήχθη, ὅτι καὶ συγκατορῦττειν ἑαυτοῖς ἀξιούσι τὰς ἀμαθίας καὶ τὴν ἀναληγσίαν ἔγγραφον ὁμολογοῦσιν, οἱ μὲν ἐσθῆτας ἑαυτοῖς κελεύοντες συγκαταφλέγεσθαι, οἱ δ' ἄλλο τι τῶν παρὰ τὸν βίον τιμίων, οἱ δὲ καὶ παραμένειν τινὰς οἰκέτας τοῖς τάφοις, ἔνιοι δὲ καὶ στέφειν τὰς στήλας ἀνθεσιν, εὐθύβεις ἔτι καὶ παρὰ τὴν τελευταίαν διαμένοντες.

31. Εἰκάζειν οὖν ἡξίου τί πέπρακται τούτοις παρὰ τὸν βίον, εἰ τοιαῦτα περὶ τῶν μετὰ τὸν βίον ἐπισκήπτουσι· τούτους γάρ εἶναι τοὺς τὸ πολυτελὲς ὄψον ὠνούμενους καὶ τὸν οἶνον ἐν ταῖς συμποσίοις μετὰ χρόνων τε καὶ ἀρωμάτων ἐκχέοντας, τοὺς μέσου χειμῶνος ἐμπιπλάμενους ῥόδων καὶ τὸ σπάνιον αὐτῶν καὶ παρὰ καιρὸν ἀγαπῶντας, τὸ δ' ἐν καιρῷ καὶ κατὰ φύσιν ὡς εὐτελὲς ὑπερηρεαυνοῦντας· τούτους εἶναι τοὺς καὶ τὰ μύρα πίνοντας, ὃ καὶ μάλιστα διέσφουεν αὐτῶν, ὅτι μὴδὲ χρῆσθαι ἴσασιν ταῖς ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ καὶ ταύταις παρανομοῦσι καὶ τοὺς δροῦς συγχέουσι πάντοθεν τῇ τρυφῇ παραδόντες αὐτῶν τὰς ψυχὰς πατεῖν, καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἐν ταῖς τραγωδίαις τε καὶ κωμωδίαις λεγόμενον, ἥδη καὶ παρὰ θύραν εἰσβιαζόμενοι. Σολοικισμὸν οὖν ἐκάλει τὸ τοιοῦτον τῶν ἡδονῶν.

32. Ἀπὸ δὲ τῆς αὐτῆς γνώμης κακείνο ἔλεγεν ἀτεχῶς τοῦ Μώμου τὸν λόγον μιμησάμενος· ὡς γὰρ ἐκεῖνος ἐμέμφετο τοῦ ταύρου τὸν δημιουργὸν θεὸν οὐ προθέντα τῶν ὀφθαλμῶν τὰ κέρατα, οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς ἡτιῶτο τῶν στεφανομένων, ὅτι μὴ ἴσασιν τοῦ στεφάνου τὸν τόπον· εἰ γάρ τοι, ἔφη, τῇ πνοῇ τῶν ἰων καὶ ῥόδων χαίρουσιν, ὑπὸ τῇ ῥινὶ μάλιστα ἐχρῆν αὐτοὺς στέφασθαι παρ' αὐτὴν ὡς οἶόν τε τὴν ἀναπνοήν, ἢ ὡς πλείστον ἀνέσπων τῆς ἡδονῆς.

33. Καὶ μὴν κακείνους διεγέλα τοὺς θαυμάσιόν τινα τὴν σπουδὴν περὶ τὰ δειπνα ποιούμενους χυμῶν τε ποικιλίας καὶ πεμμάτων περιεργίας· καὶ γὰρ αὖ καὶ τούτους ἔφρασκεν ὀλιγοχρόνιόν τε καὶ βραχείας ἡδονῆς ἔρωτι πολλὰς πραγματείας ὑπομένειν· ἀπέφαινε γοῦν τεσσάρων δακτύλων αὐτοῖς ἕνεκα πάντα πονεῖσθαι τὸν πόνον, ἐφ' ὅσους δ μάλιστα ἀνθρώπου λαιμός ἐστιν· οὔτε γὰρ πρὶν ἐμφαγεῖν, ἀπολαύειν τι τῶν ἐωνημένων, οὔτε βρωθέντων ἡδὺ γενέσθαι τὴν ἀπὸ τῶν πολυτελεστέρων πλησμονήν· λοιπὸν οὖν εἶναι τὴν ἐν τῇ παρόδῳ γιγνομένην ἡδονὴν τοσοῦτων ὠνεῖσθαι χρημάτων. Εἰκότα δὲ πάσχειν ἔλεγεν αὐτοὺς ὅπ' ἀπαιδευσίας τὰς ἀληθεστέρως ἡδονὰς ἀγνοοῦντας, ὧν ἀπασῶν φιλοσοφία χορηγὸς ἐστὶ τοῖς πονεῖν προαιρουμένοις.

34. Περί δὲ τῶν ἐν τοῖς βλανείοις δρωμένων πολλὰ μὲν διεξήκει, τὸ πλῆθος τῶν ἐπομένων, τὰς ὕβρεις, τοὺς ἐπικαιμένους τοῖς οἰκέταις καὶ μικροῦ δεῖν ἐκφερομένους. Ὅτι δὲ καὶ μάλιστα μισεῖν ἔωκει, πολὺ δ' ἐν τῇ πόλει τοῦτο καὶ τοῖς βλανείοις ἐπιχωριάζον· προϊόν-

emittere, ea intelligens quæ in testamentis scribuntur, videlicet ne, dum in vivis sint, fruantur sua veritate. Quæ vero dum ab eo dicebantur, risum tenere non potui, hæc nimirum sunt, quod et secum sepeliri ignorantiam suam velle eos aiebat, et stoliditatem suam aperte scripto etiam testari, dum hi vestes, alii aliud quid eorum, quæ per vitam fuerant carissima, comburere eodem rogo secum mandant : alii et servos certos ad sepulcra astare, alii etiam cippos sertis coronari præcipiunt, stolidi videlicet etiam in ipsa morte manentes.

31. Conjecturam igitur inde fieri volebat, quid in vita ab illis actum sit, quando talia de iis, quæ post mortem secutura sint, testamentis mandant. Hos enim illos esse, qui cara obsonia emunt, vinumque in conviviis cum croco et odoribus effundunt; qui media hieme rosis opplentur, quas, dum raræ sunt et intempestivæ, amant; tempestivas et a natura (nullo cogente) datas tanquam viles fastidiunt. Hos illos esse, qui etiam unguenta bibunt; et, quo nomine vel maxime eos carpebat, qui ne uti quidem cupiditatibus scirent, sed et in hisce peccarent, finesque earum confunderent, animum suum voluptatibus undique conculcandum permittentes, et quod in tragædiis atque comædiis dicitur, alia quavis parte potius, quam per patentem januam, irruentes. Solæcismus igitur vocabat tale voluptatum genus.

32. Ceterum et hoc ex eadem sententia dicebat, prorsus Momi dictum imitatus. Ut enim ille reprehendebat tauri artificem deum, quod cornua ante oculos non posuisset : ita et ipse inscitiae arguebat eos, qui corollas in capite gestabant. Nam si odore, inquebat, violarum rosarumque delectantur, sub naribus potissimum eas collocari oportebat, juxta ipsum, quam proxime fieri potest, spiraculum, ubi quamplurimum attraherent voluptatis.

33. Eos quoque irridebat, qui miram quandam diligentiam in apparandis cœnis adhibent, dum condimentorum varietatem et cuppediarum belliorumque curiosam compositionem sectantur. Nam et hos brevis ac momentaneæ voluptatis amore multa negotia sustinere aiebat. Indicabat autem, quatuor illos digitorum causa totum hunc suscipere laborem solere, quorum mensuram vix longissimum hominis guttur æquet : neque enim antequam edant, ullam ex emtis tanto pretio cibis voluptatem eos capere; nec devoratis, suaviorem, quam quæ ex ceteris villioribus sit, repletionem reddi : restare igitur, ut illam, quæ velut in transcurso percipitur, voluptatem tam grandi pecunia mercentur. In hæc autem absurda delabi eos minime mirum esse dicebat, utpote imperitis veriorumque ignaros voluptatum quas omnes philosophia suppeditat laborare volentibus.

34. De his autem, quæ in balneis aguntur, multa commemorabat : multitudinem prosequentium, contumelias, eos qui servis impositi gestantur ac propemodum efferuntur. Unum autem maxime ac præter cetera odisse visus est, quod in urbe frequens, et in balneis valde familiare. Præuantes

τας γάρ τινας τῶν οἰκετῶν δεῖ βοᾶν καὶ παραγγέλλειν προορᾶσθαι τοῖν ποδοῖν, ἣν ὑψηλὸν τι ἢ κοῖλον μέλλωσιν ὑπερβαίνειν, καὶ ὑπομιμνήσκειν αὐτοὺς, τὸ καινότατον, ὅτι βαδίζουσι. Δεινὸν οὖν ἐποιεῖτο, εἰ στόματος μὲν ἄλλοτρίου δειπνοῦντες μὴ δέονται μὴδὲ χειρῶν, μὴδὲ τῶν ὤτων ἀκούοντες, ὀφθαλμῶν δὲ ὑγιαίνοντες ἄλλοτρίων δέονται προορᾶσθαι καὶ ἀνέχονται φωνὰς ἀκούοντες δυστυχέσιν ἀνθρώποις πρεπούσας καὶ πεπηρωμένοις· ταῦτα γὰρ αὐτὰ πάσχοysin ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἡμέρας μέσης καὶ οἱ τὰς πόλεις ἐπιτετραμμένοι.

35. Ταῦτά τε καὶ πολλὰ ἕτερα ταιαῦτα διελθὼν κατέπαυσε τὸν λόγον. Ἐγὼ δὲ τέως μὲν ἤκουον αὐτοῦ τεθηπὸς μὴ σιωπῇ καὶ περὸρῆμένῳ· ἐπειδὴ δὲ ἐπαύσατο, τοῦτο δὴ τὸ τῶν Φαιάκων πάθος ἐπεπόνθειν· πολλὴν γὰρ δὴ χρόνον ἐς αὐτὸν ἀπέβλεπον κεκηλημένος· εἴτα πολλῇ συγχύσει καὶ ὀλίγῳ κατειλημένος τοῦτο μὲν ἰδρῶτι κατερρέομην, τοῦτο δὲ φθέγγασθαι βουλόμενος ἐξέπιπτόν τε καὶ ἀνεκοπτόμην, καὶ ἡ τε φωνὴ ἐξέλειπε καὶ ἡ γλῶττα διημάρτανε, καὶ τέλος ἐδάκρυον ἀπορούμενος· οὐ γὰρ ἐξ ἐπιτολῆς οὐδ' ὥς ἔτχεν ἡμῶν ὁ λόγος καθίκετο, βαθεῖα δὲ καὶ καίριος ἡ πηγή ἐγένετο, καὶ μάλα εὐστόχος ἐνεχθεὶς ὁ λόγος αὐτὴν, εἰ οἶόν τε εἰπεῖν, δέικοψε τὴν ψυχὴν· εἰ γὰρ τι δεῖ καμὲ ἤδη φιλοσόφῳ προσάψασθαι λόγων, ὧδε περὶ τούτων ὑπεῖληξα.

36. Δοκεῖ μοι ἀνδρὸς εὐφυοῦς ψυχῇ μάλα σκοπῇ τινι ἀπαλῶ προσοικεῖναι. Τοξόται δὲ πολλοὶ μὲν ἀνὰ τὸν βίον καὶ μεστοὶ τὰς φρετέρας ποικίλουν τε καὶ παντοδαπῶν λόγων, οὐ μὴν πάντες εὐστοχᾶ τοξέουσιν, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν σφόδρα τὰς νευρὰς ἐπιτείναντες εὐτονώτερον τοῦ δέοντος ἀφίσαι· καὶ ἄπτονται μὲν καὶ οὗτοι τῆς ὁδοῦ, τὰ δὲ βέλη αὐτῶν οὐ μένει ἐν τῇ σκοπῇ, ἀλλ' ὑπὸ τῆς σφοδρότητος διελθόντα καὶ παροξεύσαντα κεχρηναῖαν μόνον τῷ τραύματι τὴν ψυχὴν ἀπέλειπε. Ἄλλοι δὲ πάλιν τούτοις ὑπεναντίως· ὑπὸ γὰρ ἀσθενείας τε καὶ ἀτονίας οὐδὲ ἐρικνεῖται τὰ βέλη αὐτοῖς ἄχρι πρὸς τὸν σκοπὸν, ἀλλ' ἐκλυθέντα καταπίπτει πολλάκις ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ· ἣν ὅς ποτε καὶ ἐρίχηται, ἄκρον μὲν ἐπιλίγδην ἄπτεται, βαθεῖαν δὲ οὐκ ἐργάζεται πληγὴν· οὐ γὰρ ἀπ' ἰσχυρᾶς ἐντολῆς ἀπεστέλλετο.

37. Ὅστις δὲ ἀναθὸς τοξότης καὶ Τεύκρῳ ὅμοιος, πρῶτον μὲν ἀκριβῶς ὕψεται τὸν σκοπὸν, εἰ μὴ σφόδρα μαλακὸς, εἰ μὴ στερρότερος τοῦ βέλους· γίνονται γὰρ δὴ καὶ ἄτρωτοι σκοποί. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ἴδῃ, τῇ νικαῦτᾳ χρίσας τὸ βέλος οὔτε ἰῶ, καθάπερ τὰ Σκυθῶν χρίεται, οὔτε ὀπῶ, καθάπερ τὰ Κουρήτων, ἀλλ' ἡρέμα δηκτικῶς τε καὶ γλυκεῖ φαρμάκῳ τοῦτο χρίσας ἀτεγῶς ἐτόξευσε· τὸ δὲ ἐνεχθὲν εὐ μάλα ἐντόνως καὶ διακόψαν ἄχρι τοῦ διελθῆναι μένει τε καὶ πολὺ τοῦ φαρμάκου ἀφίησιν, ὃ δὴ σκιδνάμενον ὀλῃ ἐν κύκλῳ τὴν ψυχὴν περιέρχεται. Τοῦτό τοι καὶ ἔδονται καὶ δακρύουσι μεταξύ ἀκούοντες, ὅπερ καὶ αὐτὸς ἔπασχον, ἡσυχῇ ἄρα τοῦ φαρμάκου τὴν ψυχὴν περιέβοντο. Ἐπεί μιν δ' οὖν μοι πρὸς αὐτὸν τὸ ἔπος ἐκεῖνο λέγειν·

LUCIANUS. — I.

enim quosdam ex servis clamare oportet et admonere, ut ante pedes prospiciant, si quid exstaret paullo, aut cavum prætergrediendum sit, atque commonefacere eos (id quod absurdissimum est) quo scilicet sese incedere meminerint. Indignabatur itaque, si, quum ederent, alieno ore non indigerent, aut manibus; neque quum audirent, aliorum auribus uterentur: oculis autem aliorum, valentes ac sani, ad prospiciendum opus haberent, ac sustinerent voces audire, quæ miseris hominibus et excæcatis convenirent: audiunt enim has ipsas in foro, et medio die etiam ii viri, quibus demandata est urbi cura.

35. Hac atque hujusmodi alia multa oratione persecutus, dicendi finem fecit. Ego vero interim, dum loquebatur, stupens auscultabam, metuens ne conticesceret. Ubi vero loqui desiit, illud nimium, quod Phæacibus olim accidit, ego quoque passus sum. Diu enim delixis in eum oculis permulsus constitui; deinde multa confusione atque vertigine correptus, et sudore manabam, et loqui volentem oratio deficiebat ac retro inhibebat; ipsaque vox interdicebat, et lingua titubabat: postremo animi pendens lacrimabar. Neque enim summam duntaxat cutem perstrinxerat, aut leviter me ejus oratio tetigerat, sed altius et letale vulnus erat: scite enim admodum librata oratio ipsum, si ita dici fas est, animum trajecit. Quodsi jam decet nonnihil et me philosophicus attingere sermones, ita de hisce existimo.

36. Videtur mihi animus hominis bona indole præditi admodum similis esse scopo alicui tenero. Sagittarii autem in hac vita multi, qui plenas quidem pharetras variis atque omnis generis orationibus habent: ceterum non omnes certo jaculantur ac destinata feriunt; sed alii nervo nimium intento vehementiori quam par est impetu telum emittunt: et hi ab recta quidem via non aberrant, sagittæ autem ipsorum non manent in scopo, sed præ vehementia ictus penetrantes ac permeantes hiantem modo vulnere animum relinquunt. Aliorum contra sagittæ præ imbecillitate virium, et quod laxiore nervo emittuntur, ad scopum usque non perveniunt, sed languente impetu, sæpenumero in medio cursu deficiunt: quodsi vero interdum scopum contingant, summum illum quidem leviter perstringunt, altius autem vulnus nequaquam infligunt: neque enim valido missu conjiciebantur.

37. At qui bonus jaculator est ac Teucro illi similis, principio quidem diligenter scopum perspicit, num valde mollis, num rursus nimis solidus et telo impenetrabilis: sunt enim scopi quidam invulnerabiles. Ubi autem hac omnia perspecta habet, tum demum tincta sagitta, non veneno, quemadmodum Scytharum sagittæ tinguntur, neque succo, ut Curetum, sed sensim mordicante pariter et dulci pharmaco infecta, certo jam jaculator. Telum autem, valide quantum satis est impulsus, eo usque penetrans ut inhaereat, intus manet et multum medicamenti emittit, quod videlicet dispersum, totum circumquaque animum amittit. Hinc est quod et oblectantur et lacrimas inter audiendum emittunt: quod et mihi accidit, sensim medicamento illo animum mihi pervagante. Succurrebat igitur mihi Homericum illud ipsi dicere:

Βάλλ' οὕτως, αἱ κέν τι φῶς ἀνδρῶσι γένηαι.

Ὡςπερ γάρ οἱ τοῦ Φρυγίου αὐλοῦ ἀκούοντες οὐ πάντες μαίνονται, ἀλλ' ὅσοι αὐτῶν τῇ Ῥέα λαμβάνονται, οὗτοι δὲ πρὸς τὸ μέλος ὑπομιμνήσκονται τοῦ πάθους, οὕτω καὶ οἱ φιλοσόφων ἀκούοντες οὐ πάντες ἐνθεοὶ καὶ τραυματίζονται ἀπίαςιν, ἀλλ' οἷς ὑπὴν τι ἐν τῇ φύσει φιλοσοφίας συγγενές.

38. ΕΤΑΙ. Ὡς σεμνὰ καὶ θαυμάσια καὶ θεῖα γε, ὦ ἑταῖρε, διελήλυθας, ἐλελήθεις τέ με πολλῆς ὡς ἀληθῶς τῆς ἀμβροσίας καὶ τοῦ λωτοῦ κεκορεσμένος· ὥστε καὶ μεταξὺ σοῦ λέγοντος ἔπασχόν τι ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ παυσάμενου ἄχθομαι καὶ ἵνα δὴ καὶ κατὰ σὲ εἰπῶ, τέτρωμαι· καὶ μὴ θαυμάσης· ὅσθα γὰρ ὅτι καὶ οἱ πρὸς τῶν κυνῶν τῶν λυτῶντων δηχθέντες οὐκ αὐτοὶ μόνοι λυτῶσιν, ἀλλὰ καὶ τινες ἐτέρους καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ μανίᾳ τὸ αὐτὸ τοῦτο διαθῶσι, καὶ οὗτοι ἐκφρονες γίνονται· συμμεταβαίνει γάρ τι τοῦ πάθους ἅμα τῷ δῆγματι καὶ πολυγονεῖται ἡ νόσος καὶ πολλὴ γίνεταί τῆς μανίας διαδοχή.

ΛΟΥΚ. Οὐκοῦν καὶ αὐτὸς ἡμῖν ἐρᾶν ὁμολογεῖς;

ΕΤΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν, καὶ προσέτι δέομαί γέ σου κοινήν τινα τὴν θεραπείαν ἐπινοεῖν.

ΛΟΥΚ. Τὸ τοῦ ἀρα Τηλέφου ἀνάγκη ποιεῖν.

ΕΤΑΙ. Ποῖον αὖ λέγεις;

ΛΟΥΚ. Ἐπὶ τὸν τρώσαντα ἐλθόντας ἰᾶσθαι παρακαλεῖν.

IV.

ΔΙΚΗ ΦΩΝΗΤΩΝ.

1. Ἐπὶ ἀρχόντος Ἀριστάρχου Φαληρέως, Πυαναψίωνος ἐβδόμῃ ἱσταμένου, γραφὴν ἔθετο τὸ Σίγμα πρὸς τὸ Ταῦ ἐπὶ τῶν ἐπὶ τῶν Φωνηέντων βίας ὑπαρχόντων καὶ ἀπατηγῆς, ἀπαρῆσθαι λέγον πάντων τῶν ἐν διπλῷ ταῦ ἐκπερομένων.

2. Μέχρι μὲν, ὦ Φωνηέντα δικασταί, ὀλίγα ἡδικοῦμεν ὑπὸ τουτουὶ τοῦ ταῦ καταχρωμένου τοῖς ἐμοῖς καὶ καταίροντος ἐνθα μὴ δεῖ, οὐ βαρέως ἔφερον τὴν βλάβην καὶ παρήκουον ἐνια τῶν λεγομένων ὑπὸ τῆς μετριότητος, ἣν ἴστε με φυλάσσοντα πρὸς τε ὑμᾶς καὶ τὰς ἄλλας συλλαβὰς· ἐπεὶ δὲ ἐς τοσοῦτον ἤκει πλεονεξίας τε καὶ ἀνοίας, ὥστε ἐφ' οἷς ἡσύχασα πολλάκις, οὐκ ἀγαπῶν, ἀλλ' ἤδη καὶ πλείω προσβιάζεται, ἀναγκαιῶς αὐτὸ εὐθύμως νῦν παρὰ τοῖς ἀμφοτέροις εἰδοσὶν ὑμῖν. Δέος δὲ οὐ μικρόν μοι ἐπὶ τῆς ἀποθλίψεως ἐπέρχεται τῆς ἐμαυτοῦ· τοῖς γὰρ προπεπραγμένοις αἰεὶ τι μείζον προστιδὲν ἄρδην με τῆς οἰκείας ἀποθλίψει χώρας, ὡς ὀλίγου δεῖν ἡσυχίαν ἀγαγόντα μηδὲ ἐν γράμμασιν ἀριθμείσθαι, ἐν ἴσῳ δὲ κείσθαι τοῦ ψόφου.

3. Δίκαιον οὖν οὐχ ὑμᾶς, οἱ δικάζετε νῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ γράμματα τῆς πείρας ἔχειν τινὰ φυλακὴν· εἰ γὰρ ἐξέσται τοῖς βουλομένοις ἀπὸ τῆς καθ' αὐτὰ τάξεως ἐς ἄλλοτρίαν βιάζεσθαι καὶ τοῦτο ἐπιτρέψετε ὑμεῖς,

Sic jace, si qua viris per te nova lux oriatur.

Quemadmodum enim qui Phrygiam tibiam audiunt, non omnes in furorem vertuntur, sed quotquot ipsorum a Rhea corripuntur, ii vero audito carmine, prioris affectus reminiscuntur: ita et qui philosophos audiunt, non omnes a deo inspirati ac saucii abeunt; sed illi solum, quorum ingenio quiddam philosophiae cognatum subest.

38. AM. Quam gravia et admiratione digna et divina, o amice, commemorasti! quantaque revera ambrosia, quanto loto saturatus, me inscio, fuisti! Quare et te dicente, animo commovebar, et nunc desinente, mœrore afficior, et, ut tuis verbis utar, saucius sum. Neque vero mireris: nosti enim eos, qui a canibus rabiosis mordentur, non solos rabie corripi, sed et si quos alios ipsi in ea insaniam momorderint, etiam illos mente dejici atque in furorem verti solere. Nam simul cum morsu etiam morbi istius quiddam in alium transfertur et propagatur, fitque insaniae istius multiplex successio.

LUC. Itaque etiam ipse nobis jam amare te confiteris?

AM. Maxime: oroque insuper, ut communem aliquam medicinam nobis excogites atque invenias.

LUC. Ergo Telephi illud necesse erit facere.

AM. Quodnam illud dicis?

LUC. Ad eum, a quo vulnerati sumus, eundum esse, et ab illo medicinam petendam.

IV.

JUDICIUM VOCALIUM.

1. Archonte Aristarcho Phalereo, septimā Pyanepsionis, actionem instituit Σίγμα adversus Ταῦ apud judices septem Vocales, de vi et rapina bonorum; spoliari se dicens omnibus illis vocibus, quae duplici ταῦ proferri solent.

2. Quamdiu, o judices Vocales, non admodum gravibus injuriis affectus sum ab hoc ταῦ, dum meis rebus abutebatur et eo se inferebat, ubi nullum ei jus erat; damnum non graviter tuli: nonnulla etiam, quae dicebantur, audisse me dissimulabam, propter modestiam, quam nostis me servare cum erga vos, tum erga alias syllabas: postquam vero eo avaritiae et amentiae pervenit, ut non modo non sit contentum iis, quae ego saepe dissimulavi, verum jam majorem vim inferat, ipsa me necessitas cogit ut accusem ipsum apud vos, qui utrumque nostrum novistis. Non autem exiguus metus propter istam extrusionem mei me invasit. Nam quum prioribus injuriis majores semper addat, prorsus me e domestica sede expellet, eoque prope modum rediget, ut silendum mihi sit, et ne inter literas quidem amplius numerer, sed sibi modo locum habeam.

3. Est itaque æquum non modo vos judices, sed omnes etiam reliquas literas ab hocce dolo sibi cavere. Nam, si ut libet unicuique licebit e suo ordine in alium violenter irrumper, idque vos, sine quibus nihil omnino scribitur,

ὦν χωρὶς οὐδὲν καθόλου τι γράφεται, οὐχ ὁρῶ τίνα τρόπον αἱ συντάξεις τὰ νόμιμα, ἐφ' οἷς ἐτάχθη τὰ κατ' ἀρχάς, ἐξουσιν. Ἄλλ' οὕτε ὑμᾶς οἶμαι ποτε ἐς τοσοῦτον ἀμελείας τε καὶ παροράσεως ἤξειν, ὥστε ἐπιτρέψαι τινὰ μὴ δίκαια, οὔτε, εἰ καθυψήσετε τὸν ἀγῶνα ὑμεῖς, ἐμοὶ παραλειπτέον ἐστὶν ἀδικουμένῳ.

4. Ὡς εἶθε καὶ τῶν ἄλλων ἀνεκότησαν τότε αἱ τόλμαι εὐθὺς ἀρξαμένῳ παρανομεῖν, καὶ οὐκ ἂν ἐπολέμει μέγρι νῦν τὸ λάμβδα τῷ βῶ διαμφοισθητὸν περὶ τῆς κισήρεως καὶ κεφαλάργας, οὐδὲ τὸ γάμμα τῷ κάππα διηγωνίζετο καὶ ἐς χεῖρας μικροῦ δεῖν ἤρχετο πολλάκις ἐν τῷ γναφείῳ ὑπὲρ γναφάλλων, ἐπέπαυτο δ' ἂν καὶ πρὸς τὸ λάμβδα μαχόμενον τὸ μόγις ἀφαιρούμενον αὐτοῦ καὶ μάλιστα παρακλέπτον, καὶ τὰ λοιπὰ δ' ἂν ἡρέμει συγχύσεως ἀρχεσθαι παρανομῶν· καλὸν γὰρ ἕκαστον μένειν ἐφ' ἧς τετύχηκε τάξεως· τὸ δὲ ὑπερβαίνειν ἐς ἄ μὴ γρὴ λύοντός ἐστι τὸ δίκαιον.

5. Καὶ ὃ γε πρῶτος ἡμῖν τοὺς νόμους τούτους διτυπώσας, εἴτε Κάδμος ὁ νησιώτης εἴτε Παλαμήδης ὁ Ναυπλίου — καὶ Σιμωνίδῃ δὲ ἐνιοὶ προσάπτουσι τὴν προμήθειαν ταύτην —, οὐ τῇ τάξει μόνον, καὶ ἦν αἱ προεδρίαὶ βεβαιοῦνται, διώρισαν, τί πρῶτον ἔσται ἢ δεύτερον, ἀλλὰ καὶ ποιότητας, ἃς ἕκαστον ἡμῶν ἔχει, καὶ δυνάμεις συνείδον. Καὶ ὑμῖν μὲν, ὧς δίκασται, τὴν μείζω δεδωκάσι τιμὴν, ὅτι καθ' αὐτὰ δύνασθε φθέγγεσθαι, ἡμιφώνοις δὲ τὴν ἐφεξῆς, ὅτι προσθήκης εἰς τὸ ἀκουσθῆναι δεῖται· πασῶν δὲ ἐσχάτην ἐνόμισαν ἔχειν μοῖραν ἐννέα τῶν πάντων, οἷς οὐδὲ φωνὴ πρόσεστι καθ' αὐτά. Τὰ μὲν οὖν φωνήεντα φυλάσσειν ἔοικε τοὺς νόμους τούτους.

6. Τὸ δὲ γε ταῦτο, οὐ γὰρ ἔγωγε χεῖρον αὐτὸ ὀνομάσαι ῥήματι ἢ ὧς καλεῖται, ὃ μὴ τοὺς θεοὺς, εἰ μὴ ἐξ ὑμῶν δύο συνῆλθον ἀγαθοὶ καὶ καθήκοντες δραβῆναι, τό τε ἄλφα καὶ τὸ ὤ, οὐκ ἂν ἡκούσθη μόνον, τοῦτο τοίνυν ἐτόλμησεν ἀδικεῖν με πλείω τῶν πώποτε βιασασμένων, ὀνομάτων μὲν καὶ ῥημάτων ἀπελάσαι πατρῶν, ἐκδιώξαι δὲ ὁμοῦ συνδέσμων ἅμα καὶ προθέσεων, ὥς μηκέτι φέρειν τὴν ἐκτοπον πλεονεξίαν· ὅθεν δὲ καὶ ἀπὸ τίνων ἀρξάμενον, ὥρα λέγειν.

7. Ἐπεδήμιον ποτὲ Κυβέλω — τὸ δὲ ἐστὶ πολίχνιον οὐκ ἀηδὲς, ἀποικον (ὡς ἔχει λόγος) Ἀθηναίων — ἐπηγόμην δὲ καὶ τὸ κράτιστον βῶ, γειτόνων τὸ βέλτιστον· κατηγόμην δὲ παρὰ κωμωδιῶν τινη ποιητῇ, Λυσίμαχος ἐκαλεῖτο, Βοιωτίας μὲν, ὡς ἐφαίνετο, τὸ γένος ἀνέκαθεν, ἀπὸ μέσης δὲ ἀζῶν λέγεσθαι τῆς Ἀττικῆς· παρὰ τούτου δὴ τῷ ξένῳ τὴν τοῦ ταῦτο πλεονεξίαν ἐφώρασα· μέγρι μὲν γὰρ δόλῳ ἐπεγείρει, τετραράκοντα λέγειν ἀζῶν, ἔτι δὲ τήμερον καὶ τὰ ὅμοια ἐπιπαρόμενον, συνήθειαν ὅμην ἴδια ταυτὶ λέγειν, καὶ οἷστον ἦν μοι τὸ ἀκουσμα καὶ οὐ πάντι ἐδακνόμεν ἐπ' αὐτοῖς.

8. Ὅποτε δ' ἐκ τούτων ἀρξάμενον ἐτόλμησε καττίτερον εἰπεῖν καὶ κάττυμα καὶ πίτταν, ἔτα ἀπερυθριᾶσαν καὶ βασιλιτταν ὀνομάζειν, ἀποστεροῦν με τῶν συγγεγενημένων μοι καὶ συντετραμμένων γραμμάτων, οὐ με-

permiseritis, non video quomodo sua quique ordines jura, juxta quæ a principio constituti sunt, tuebuntur. Sed non existimo vos unquam ad tantam incuriam vel negligentiam perventuros, ut ea feralis, quæ cum æquo et jure pugnant: nec, si vos certamen declinaveritis, mihi, qui injuria affectus sum, negligendum erit.

4. Atque utinam aliarum quoque literarum audacia ab initio statim, quum cœperunt contra leges delinquere, esset repressa: neque enim digladiaretur ad hunc usque diem λάμβδα cum βῶ disceptans de voce κισήρης et κεφαλάργας: neque etiam τῷ γάμμα esset cum κάππα certamen, neque tam sæpe ad manus propemodum venisset in fullonia de dictionibus γναφεῖον et γνάφαλλα: quin cessasset etiam hoc γάμμα cum λάμβδα contendere, dictionem μόγις illi extorquens, immo suffurans: adeoque reliquæ item literæ quievissent, nec confusionem legibus velitam inferrent. Est enim pulchrum unamquamque literam in eo ordine, quem primum sortita est, manere: transcendere vero eo, quo non oportet, ejus est qui jus et æquum evertit.

5. Et qui primus nobis hæc leges fixit, sive Cadmus fuerit ille insularis, sive Palamedes Nauplii filius (sunt et qui hanc curam Simonidi tribuant), non ordinem tantum, per quem sua quibusque literis sedes stabilita est, finierunt, quæ debeat esse prima, quæ secunda; sed qualitates etiam et virtutes, quas habent singulæ nostrum, perspexerunt. Et vobis quidem, iudices, honorem tribuerunt maximum, propterea quod sonum edere sine ope aliena valetis: semivocalibus vero secundum, quia, ut perfecte audiantur, aliqua accessione egent: omnium autem postremum novem inter omnes literis decreverunt, quibus ne vox quidem per se ulla est. Et vocales quidem, ut apparet, his legibus obtemperant.

6. Hoc vero ταῦ (neque enim possum ipsum turpiori nomine appellare, quam quo nominari solet), quod per deos, nisi dum quædam bonæ ex vobis, et specie derenti, ἄλφα scilicet et ὤψιλον, (ejus miserræ) convenissent, ne audiretur quidem, hoc inquam ταῦ mihi majorem vim, quam ullæ unquam literæ, inferre ausum est. Nam nominibus et verbis patriis me extrudere, præterea ex ipsis etiam conjunctionibus et præpositionibus expellere tentat; adeo ut istam immanem aviditatem ferre ulterius nequeam. Verum jam tempus est dicere, unde et a quibus initiis cœperit.

7. Peregrinabar aliquando Cybeli (id oppidulum est non injucundum, colonia, sicuti fertur, Atheniensium), adduxerantque mecum fortissimum illud βῶ, ex vicinis meis optimum. Divertebam vero apud comicum quendam poetam, Lysimachum nomine, genere, quantum apparebat, Βοιωτίαν, sed qui se tamen e media Attica oriundum dici volebat. Apud hunc hospitem ego hujus ταῦ aviditatem deprehendi: quod dum pauca modo aggredere, τετραράκοντα dicere amans, præterea τήμερον, et similes quasdam voces ad sese pertrahens, consuetudinem ipsi hanc esse opinabar, ut suo illa more proferret, ac patienter audiebam, nec vehementer admodum me ea res mordebat.

8. Sed postquam, sumto ab his initio, eo audaciæ processit etiam, ut καττίτερον, et κάττυμα, et πίτταν pronunciar, deinde, abjecto omni pudore, βασιλιτταν quoque nominaret, privans me iis literis quæ mecum essent natarque

τρίως ἐπὶ τούτοις ἀγανακτῶ καὶ πίμπραμαι θεοῖος μὴ τῷ χρόνῳ καὶ τὰ σῦκα τῦκά τις ὀνομάσῃ. Καὶ μοι πρὸς Διὸς ἀθυμοῦντι καὶ μεμονωμένῳ τῶν βοηθησόντων σύγγνωτε τῆς δικαίας ὁργῆς· οὐ γὰρ περὶ μικρὰ καὶ τὰ τυχόντα ἐστὶν ὁ κίνδυνος, ἀφαιρουμένη τῶν συνήθων καὶ συνεσχολακῶτων μοι γραμμάτων· χίσσαν μου, λάλον ὄρεον, ἐκ μέσων ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν κόλπων ἀρπάσαν κίτταν ὠνόμασεν· ἀρείλετο δέ μου φάσσαν ἄμα νήσσαις τε καὶ κοσσόφοις ἀπαγορευόντος Ἀριστάρχου· περιέσπασε δὲ καὶ μελισσῶν οὐκ ὀλίγας· ἐπ' Ἀττικὴν δὲ ἦλθε καὶ ἐκ μέσων αὐτῆς ἀνήρπασεν ἀνόμως Ὑμηττὸν, ὠρώντων ὑμῶν καὶ τῶν ἄλλων συλλαβόν.

9. Ἀλλὰ τί λέγω ταῦτα; Θεσσαλίαις με ἐξέβαλεν ὅλης Θετταλίαν ἀξιοῦν λέγειν, καὶ πᾶσαν ἀποκλείει καὶ τὴν θάλασσαν οὐδὲ τῶν ἐν κήποις φεισάμενον σευτλίων, ὡς τὸ δὴ λεγόμενον μὴδὲ πᾶσσαλόν μοι καταλιπεῖν. Ὅτι δὲ ἀνεξικακὸν εἰμι γράμμα, μαρτυρεῖτέ μοι καὶ αὐτοὶ μὴδὲποτε ἐγκάλεσαντι τῷ ζῆτα σμάραγδον ἀποσπάσαντι καὶ πᾶσαν ἀφελόμενῳ Σμύρναν, μὴδὲ τῷ ξυ πῆσαν παραδάντι συνθήκην καὶ τὸν συγγραφέα τῶν τοιούτων ἔχοντι Θουκυδίδην σύμμαχον· τῷ μὲν γὰρ γείτονί μου βῶ νοσήσαντι συγγνώμη, καὶ παρ' αὐτῶν φυτεύσαντί μου τὰς μυρρίνας καὶ παίσαντί μέποτε ὑπὸ μελαγχολίας ἐπὶ κόρρης. Κἀγὼ μὲν τοιούτων.

10. Τὸ δὲ ταῦ τοῦτο σκοποῦμεν ὡς φύσει βίαιον καὶ πρὸς τὰ λοιπά. Ὅτι δὲ οὐδὲ τῶν ἄλλων ἀπέσχετο γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ τὸ δέλτα καὶ τὸ θῆτα καὶ τὸ ζῆτα, μικροῦ δεῖν πάντα ῥόικησε τὰ στοιχεῖα, αὐτὰ μοι καλεῖται τὰ ἀδικηθέντα γράμματα. Ἀκούετε, Φωνήεντα δικασταί, τοῦ μὲν δέλτα λέγοντος· ἀφειλετό μοι τὴν ἐνδελέχειαν, ἐντελέχειαν ἀξιοῦν λέγεσθαι παρὰ πάντας τοὺς νόμους· τοῦ θῆτα χρούοντος καὶ τῆς κεφαλῆς τὰς τρίχας τίλλοντος ἐπὶ τῷ καὶ τῆς κολοκύνθης ἐστερησθαι· τοῦ ζῆτα, τὸ συρίζειν καὶ σαλπίζειν, ὡς μηκέτ' αὐτῷ ἐξεῖναι μὴδὲ γρύζειν. Τίς ἂν τούτων ἀνάσχοιτο; τίς ἐξαρχέσειε δίκην πρὸς τὸ πονηρότατον τουτὶ ταῦ;

11. Τὸ δὲ ἄρα οὐ τὸ δμοφύλον τῶν στοιχείων μόνον ἀδοικεῖ γένος, ἀλλ' ἤδη καὶ πρὸς τὸ ἀνθρώπειον μεταβέβηκε τουτονὶ τὸν τρόπον· οὐ γὰρ ἐπιτρέπει γε αὐτοὺς κατ' εὐθὺ φέρεσθαι ταῖς γλώσσαις· μᾶλλον δὲ, ὡς δικασταί, μεταξὺ γάρ με πάλιν τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα ἀνέμνησε περὶ τῆς γλώσσης, ὅτι καὶ ταύτης με τὸ μέρος ἀπῆλασε καὶ γλῶτταν ποιεῖ τὴν γλῶσσαν. Ὡς γλώσσης ἀληθῶς νόσημα ταῦ. Ἀλλὰ μεταβήσομαι πάλιν ἐπ' ἐκεῖνο καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναγορεύσει ὑπὲρ ὧν εἰς αὐτοὺς πλημμελεῖ· δεσμοῖς γάρ τισι στρεβλοῦν καὶ σπαράττειν αὐτῶν τὴν φωνὴν ἐπιχειρεῖ. Καὶ ὁ μὲν τι καλὸν ἰδὼν καλὸν εἰπεῖν αὐτὸ βούλεται, τὸ δὲ παρειαπείδον τάλῳ εἰπεῖν αὐτοὺς ἀναγκάζει ἐν ἅπασι προεδόριαν ἔχειν ἀξιοῦν· πάλιν ἕτερος περὶ κλήματος διαλέγεται, τὸ δὲ — τλήμων γάρ ἐστιν ἀληθὺς — τλήμα πεποίηκε τὸ κλήμα. Καὶ οὐ μόνον γε τοὺς τυχόντας ἀδικεῖ, ἀλλ' ἔθνη καὶ τῷ μεγάλῳ βασιλεῖ, ὃ καὶ γῆν καὶ θά-

et educata: tum vero haud leviter sum commotus, et ira accensus, timens ne quis temporis successu etiam σῦκα, τῦκα appellet. Oro autem vos per Jovem, ut afflictus et omni ope et auxilio destitutus justam indignationem feratis. Neque enim parvum hoc aut vulgare periculum est, quum assuetis et familiaribus me verbis spoliatur; nam χίσσαν (id est picam) meam, avem loquacissimam, ex medio, ut ita dicam, sinu abreptam, κίτταν appellavit: quin et φάσσαν (id est palumbum), una cum νήσσαις (id est anatibus) et κοσσόφοις (id est merulis), interdicens Aristarcho, mihi eripuit. Pertraxit etiam ad se non paucas μελισσας (apes): in Atticam vero veniens, ex media illa regione Ὑμηττὸν praeter jus rapuit, idque vobis ipsis ceterisque inspectantibus.

9. Verum quid ego ista commemoro? tota me Thessalia expulit, vultque eam Thettaliam dici: toto insuper θαλάσῃ (mari) sum exclusus. Neque a σεύτλοις (betis) hortensibus sibi temperat, ut jam, quod dici solet, ne πάτταλος (paxillus) quidem mihi reliquus sit. Quod vero litera sim injuriarum patiens, vos ipsi mihi testes estis: neque enim unquam accusavi literam ζῆτα, quae mihi σμάραγδον abstulit, et totam Σμύρναν surripuit; nec ipsam etiam ξυ, omnes συνθήκας (foedera omnia) rumpentem et συγγραφέα (scriptorem historiarum) Thucydidem in tali re nactam σύμμαχον (socium). Etenim vicino meo ζω venia danda, quod morbo laborans meas apud σε μυρρίνας (myrtus) plantarit, et aliquando atra bile percitum me ἐπὶ κόρρῃς (in maxillam) percusserit. Talis quidem ego sum.

10. Hoc vero ταῦ quam sit natura violentum adversus reliquas etiam literas, jam consideremus. Nam quod a ceteris quoque minime abstinerit, sed et δέλτα et θῆτα et ζῆτα et prope omnia elementa injuria affecerit, de hoc mihi literas laesas ipsas accesse in testimonium. Auditis, Vocales iudices, ipsum δέλτα dicens: Surripuit mihi meam ἐνδελέχειαν, pro qua ἐντελέχειαν dicere jubet; quod sane contrarium est omnibus legibus. Auditis θῆτα plangens et capiti capillos evellens, eo quod privatum est κολοκύνθῃ (cucurbita). Auditis ipsum etiam ζῆτα, querens sibi ablatum esse συρίζειν et σαλπίζειν (fistula et tuba canere), adeo ut ne γρύζειν quidem (id est mulire) illi porro liceat. Quis ista quaeso ferat? aut quae prena satis magna erit tam scelesto Tau?

11. Verum hoc non tantum cognatum sibi elementorum genus laedit, sed jam in homines ipsos grassatur, in hunc modum. Neque enim iis permittit, ut recta ferantur linguis: immo vero, Iudices: interim enim res humanae rursus me admonuerunt γλώσσης (id est linguae): nam me hac quoque ex parte extrusit, et γλῶσσαν facit γλῶτταν. Ο γλώσσης vere morbus ταῦ. Verum redeo ad illud quod caeperam, hominibusque patrocinabor in iis, in quibus adversus eos delinquit. Nam vinculis quibusdam vocem eorum torquere et discerpere conatur. Quum quis pulchrum quidpiam videns, id καλὸν (pulchrum) appellare velit, hoc ταῦ ex transverso irruens τάλῳ ipsum dicere cogit: adeo cupit in omnibus primas sedes obtinere. Rursum alius quispiam dicit, περὶ κλήματος (id est, de palmitis): hoc vero, est enim revera τλήμων (id est scelestum), τλήμα facit, quod erat κλήμα. Nec plebeios tantum homines injuria afficit, sed jam etiam magno illi regi, cui fama est ipsam terram et

λασσαν εἰζαί φασι καὶ τῆς αὐτῶν φύσεως ἐκστῆναι, τὸ δὲ καὶ τούτῳ ἐπιβουλεύει καὶ Κύρον αὐτὸν ὄντα Τύρον τινα ἀπέφηνεν.

12. Οὕτω μὲν οὖν ὅσον ἐς φωνὴν ἀνθρώπους ἀδικεῖ· ἔργῳ δὲ πῶς; Κλάουσιν ἄνθρωποι καὶ τὴν αὐτῶν τύχην ὀδύρονται καὶ Κάδμῳ καταρῶνται πολλάκις, ὅτι τὸ ταῦ ἐς τὸ τῶν στοιχείων γένος παρήγαγε· τῷ γὰρ τούτου σώματι φασι τοὺς τυράννους ἀκολουθήσαντας καὶ μιμησαμένους αὐτοῦ τὸ πλάσμα ἔπειτα σχήματι τοιούτῳ ξύλα τεκτῆναντας ἀνθρώπους ἀνασκοπίζειν ἐπ' αὐτά· ἀπὸ δὲ τούτου καὶ τῷ τεχνήματι τῷ πονηρῷ τὴν πονηρὰν ἐπωνυμίαν συνελθεῖν. Τούτων οὖν ἀπάντων ἔνεκα πόσων θανάτων τὸ ταῦ ἄξιον εἶναι νομίζετε; Ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι δικαίως τοῦτο μόνον ἐς τὴν τοῦ ταῦ τιμωρίαν ὑπολείπεσθαι, τὸ τῷ σχήματι τῷ αὐτοῦ τὴν δίκην ὑποσχεῖν, ὃ δὲ σταυρὸς εἶναι ὑπὸ τούτου μὲν ἐδημιουργήθη, ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ὀνομάζεται.

V.

TIMON H MISANTHROPOS.

TIMON, ZEVS, ERMHΣ, ΠΛΟΥΤΟΣ, ΠΕΝΙΑ,
ΓΝΑΘΩΝΙΔΗΣ, ΦΙΛΙΑΔΗΣ, ΔΗΜΕΑΣ, ΘΡΑΣΥΚΛΗΣ.

1. TIM. ὦ Ζεῦ φίλιε καὶ ξένιε καὶ ἑταιρεῖε καὶ ἐφῆστιε καὶ ἀστεροπητῇ καὶ ὄρκιε καὶ νεφέληγερέτα καὶ ἐρίγδουπε καὶ εἰ τί σε ἄλλο οἱ ἐμβρόντητοι ποιηταὶ καλοῦσι, καὶ μάλιστα ὅταν ἀπορῶσι πρὸς τὰ μέτρα· τότε γὰρ αὐτοῖς πολυὺν ὄντος γινόμενος ὑπερείδεις τὸ πῖπτον τοῦ μέτρου καὶ ἀναπληροῖς τὸ κεχρηγὸς τοῦ βυθμοῦ· ποῦ σοι νῦν ἡ ἐρισμάρατος ἀστραπή καὶ ἡ βαρύδρομος βροντή καὶ ὁ αἰθιρῶν καὶ ἀργήεις καὶ σμερδαλέος κεραυνός; Ἄπαντα γὰρ ταῦτα λῆρος ἤδη ἀναπέφηνε καὶ καπνὸς ἀτεχνῶς ποιητικὸς ἔξω τοῦ πατάγου τῶν ὀνομάτων. Τὸ δὲ αἰοιδιμὸν σου καὶ ἐκρηβόλον θπλον καὶ πρόχειρον οὐκ οἶδ' ὅπως τελείως ἀπέσβη καὶ ψυχρὸν ἔστι μηδὲ ὀλίγον σπινθήρα ὀργῆς κατὰ τῶν ἀδικούντων διαφυλάττον.

2. Θᾶττον γοῦν τῶν ἐπιπορεῖν τις ἐπιχειροῦντων ἔωλον θρυαλλίδα φοβηθεῖν ἂν ἢ τὴν τοῦ πανδομάτορος κεραυνοῦ φλόγα· οὕτω δαλὸν τινα ἐπανατείνεσθαι δοκεῖς αὐτοῖς, ὡς πῦρ μὲν ἢ καπνὸν ἀπ' αὐτοῦ μὴ δεδιέναι, μόνον δὲ τοῦτο οἶεσθαι ἀπολαύειν τοῦ τραύματος, ὅτι ἀναπλησθήσονται τῆς ἀσβολοῦ. Ὡστε ἤδη διὰ ταῦτά σοι καὶ ὁ Σαλμωνεὺς ἀντιβροντᾷ ἐτόλμα, οὐ πάντῃ ἀπίθανος ὢν, πρὸς οὕτω ψυχρὸν τὴν ὀργὴν Δία θερμοουργὸς ἀνὴρ μεγαλαυρούμενος. Πῶς γάρ; ὅπου γε καθάπερ ὑπὸ μανδραγόρα καθεύδεις, ὅς οὔτε τῶν ἐπιπορούμενων ἀκούεις οὔτε τοὺς ἀδικούντας ἐπισκοπεῖς, λημᾶς δὲ καὶ ἀμβλυώττεις πρὸς τὰ γινόμενα καὶ τὰ ὧτα ἐκκεκώρησαι καθάπερ οἱ παρηγηχότες.

3. Ἐπεὶ νέος γε εἶ καὶ βξύθυμος ὢν καὶ ἀχμαῖος τὴν ὀργὴν πολλὰ κατὰ τῶν ἀδίκων καὶ βιαίων ἐποίησας

mare cessisse atque naturam suam mutasse, insidiatur et ex ipso, quum Κύρος sit, τύρον (caseum) quendam efficit.

12. Atque in hunc modum vocem hominum lædit. Quomodo vero re ipsa et opere eosdem lædat, audite. Plorant homines atque suæ fortunæ vices deflent, atque ipsum sæpe Cadum exsecrantur, quod τᾶν in elementorum genus invexerit: aiunt enim Tyrannos ejus literæ corpus secutos atque figuram imitatos, postea simili figura cruces fabricasse, quibus homines affigerent: atque ex hoc huic tam perniciosæ fabricæ pessimum nomen (σταυροῦ) obvenisse. Propter ista omnia quot mortibus ipsum τᾶν dignum esse censetis? Ego quidem existimo merito hoc solum ad supplicium ipsius τᾶν relinqui, ut poenam in sua illa figura sustineat, quæ sane ut σταυρός (crux) esset istius opera effectum est, nomenque hoc apud homines sortiretur.

V.

TIMON, SIVE MISANTHROPOS.

TIMON, JUPITER, MERCURIUS, PLUTUS,
PAUPERTAS, GNATHONIDES, PHILIADES, DEMEA,
THRASYCLES.

1. TIM. O Jupiter Philie, et Xenie, et Hetarie, et Ephesie, et Asteropeta, et Horcie, et Nephelegereta, et Erigdupe, et si quo te alio vocant nomine attoniti poetæ, idque adeo quum in versu faciundo hærent impediti (tunc enim iis magno nominum agmine sustines versum labantem, et rhythmum hiantem reples): ubi nunc fulgur illud tuum tanto strepitu erumpens? ubi tonitru tanto fremitu boans? ubi illud flammans, candens ac terribile fulmen? Cuivis sane constare potest, ea omnia nihil esse aliud quidquam præter nugas ac fumum plane poeticum, nominum strepitum si demas. Telum autem tuum decantatum illud et longe feriens et expeditum, nescio quo pacto plane restinctum est, et refrixit, ne tantilli lulam quidem iræ scintillam adversus sceleratos retinens.

2. Inde est quod perjuri potius metuerint hesternum aliquod ellychnium, quam fulminis cuncta domantis flammam: ita videris illis titionem jaculari, ut ignem ejus vel fumum haud timeant, hocque unum ex vulnere malum sibi accidere existiment, quod fuligine operiantur atque inquinentur. Hinc adeo est quod Salmoneus ille, te contentito, contra tonare ausus est, vir qui hanc de se opinionem in animis hominum facile tueretur, audax quippe et ardens animo adversus Jovem tam frigidum. Quidni enim? quum tu veluti ex mandragoræ potu dormiens perjuros non audias, neque injustos aspicias: contra autem lippis et lusciosis oculis ea quæ sunt videas; atque auribus, velut senes, absurdueris.

3. Nam quum adhuc juvenis eras, ardenti animo et iracundia gravi, multa quotidie adversus injustos ac violento-

καὶ οὐδέποτε ἦγες τότε πρὸς αὐτοὺς ἐκχειρίαν, ἀλλ αἰ ἐνεργὸς πάντως ὁ κεραυνὸς ἦν καὶ ἡ αἰγὶς ἐπείσειτο καὶ ἡ βροντὴ ἐπαταγεῖτο καὶ ἡ ἀστραπὴ συνεχὲς ὥσπερ εἰς ἀκροβολισμὸν προηκοντίζετο· οἱ σεισμοὶ δὲ κοσκινῶδὸν καὶ ἡ χιών σωρηδὸν καὶ ἡ χάλαζα πετρηδόν· καὶ ἵνα σοι φορτικῶς διαλέγῃμαι, ὑετοὶ τε βαρδοαῖοι καὶ βίαιοι, ποταμὸς ἐκάστη σταγών· ὥστε τήλικαυτὴ ἐν ἀκραιῇ χρόνου ναυαγία ἐπὶ τοῦ Δευκαλίωνος ἐγένετο, ὡς ὑπόβρυγιον ἀπάντων καταδεδοκυῶν μόγις ἐν τῇ κιβώτιον περιωθῆναι προσοκίλειαν τῷ Λυκωρεῖ ζώπυρρόν τι τοῦ ἀνθρωπίνου σπέρματος διαφυλάττον εἰς ἐπιγονὴν κακίας μερίζον.

4. Τοιγάρτοι ἀκόλουθα τῆς θαυμάσιας τάπτεσθαι κομίζῃ παρ' αὐτῶν, οὔτε θύοντος ἐτι σοὶ τινος οὔτε στεφανοῦντος, εἰ μὴ τις ἄρα πάρεργον Ὀλυμπίων, καὶ οὗτος οὐ πάνυ ἀναγκαῖα ποιεῖν δοκῶν, ἀλλ' εἰς ἔθος τι ἀρχαῖον συντελεῖν· καὶ κατ' ὀλίγον Κρόνον σε, ὦ θεῶν γενναϊοτάτε, ἀπορναοῦσι παρῳασάμενον τῆς τιμῆς. Ἐγὼ λέγειν ποσάκις ἤδη σου τὸν νεὼν σεσυλήχασιν· οἱ δὲ καὶ αὐτῷ σοὶ τὰς χεῖρας Ὀλυμπίασιν ἐπιβεβλήκασιν, καὶ σὺ δ' ὑψιβρεμέτης ὠκησας ἢ ἀναστήσαι τοὺς κύνας ἢ τοὺς γείτονας ἐπικαλέσασθαι, ὡς βοηδρομήσαντες αὐτοὺς συλλάβοιεν ἐτι συσκευαζομένους πρὸς τὴν φυγὴν· ἀλλ' ὁ γενναῖος καὶ Γίγαντολέτωρ καὶ Τιτανοκράτωρ ἐκάθησο τοὺς πλοκάμους περιχειρόμενος ὑπ' αὐτῶν, δεκάπτεχον κεραυνὸν ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ. Ταῦτα τοίνυν, ὦ θαυμάσιε, πηνίκα παύσεται οὕτως ἀμελῶς παρῳάμενα; ἢ πότε κολάσῃ τὴν τοσαύτην ἀδικίαν; πόσοι Φαέθοντες ἢ Δευκαλίωνες ἱκανοὶ πρὸς οὕτως ὑπεραντλῶν ὕδριν τοῦ βίου;

5. Ἴνα γὰρ τὰ κοινὰ ἑάσας τὰ μὲν εἶπω, τοσούτους Ἀθηναίῳν εἰς ὕψος ἄρας καὶ πλουσίους ἐκ πενestsάτων ἀπορῆνας καὶ πᾶσι τοῖς δεομένοις ἐπιουρήσας, μάλλον δὲ ἀθρόον εἰς εὐεργεσίαν τῶν φίλων ἐκχέας τὸν πλοῦτον, ἐπεὶ δὲ πένης διὰ ταῦτα ἐγενόμην, οὐκέτι οὐδὲ γνωρίζομαι πρὸς αὐτῶν οὐδὲ προσβλέπουσιν οἱ τέως ὑποπτήσσοντες καὶ προσκυνοῦντες καὶ τοῦ ἐμοῦ νεύματος ἀπηρτημένοι, ἀλλ' ἦν που καὶ δῶν βαδίζων ἐν τῷ τινὶ αὐτῶν, ὥσπερ τινὰ στήλην παλαιοῦ νεκροῦ ὑπείαν ὑπὸ τοῦ χρόνου ἀνατετραμμένην παρέρχονται· μηδὲ ἀναγνόντες, οἱ δὲ καὶ πόρρωθεν ἰδόντες ἑτέραν ἐκτρέπονται δυσάντητον καὶ ἀποτροπαῖον θέαμα δῖεσθαι ὑπολαμβάνοντες τὸν οὐ πρὸ πολλοῦ σωτῆρα καὶ εὐεργετὴν αὐτῶν γεγεννημένον.

6. Ὡστε ὑπὸ τῶν κακῶν ἐπὶ ταύτῃ τὴν ἐσχάτην τραπόμενος ἐναψάμενος διφθέραν ἐργάζομαι τὴν γῆν ὑπόμιθος ὁδοῶν τεττάρων, τῇ ἐρημίᾳ καὶ τῇ διέλλῃ προσφιλοσοφῶν. Ἐνταῦθα τοῦτο γοῦν μοι δοκῶ κερδανεῖν, μηκέτι δῖεσθαι πολλοὺς παρὰ τὴν ἀξίαν εὖ πράττοντας· ἀνιαιρότερον γὰρ τοῦτο γέ. Ἦδὴ ποτὲ οὖν, ὦ Κρόνου καὶ Ῥέας υἱέ, τὸν βαθὺν τοῦτον ὕπνον ἀποσεισάμενος καὶ νήδυμον — ὑπὲρ τὸν Ἐπιμενίδην γὰρ κεκοίμησαι — καὶ ἀναρριπίσας τὸν κεραυνὸν ἢ ἐκ τῆς Οἴτης ἐναυσάμενος μεγάλῃν ποιήσας τὴν

parabas, sublataque omni induciarum spe, bella cum iis gerebas, neque unquam otiosum erat fulmen; ægis concussa illis intentabatur, tonitru remugiebat, fulgur in morem velitaris pugnae usque et usque mittebatur: terræ autem motus ita frequenter fiebant, ut cibri agitationem plane referrent; nix acervatim ruebat, grandinem autem sæva diceret; et ut violentius elatiusque tecum loquar, imbres effusi et vehementes deferrebantur in terras; singule guttæ fluvium æquabant. Quamobrem puncto temporis sub Deucalione tantum factum est naufragium, ut omnibus aqua abruptis unica modo superfuerit arcula ad Lycoreum montem appulsa, veluti quendam generis humani fomitem servans, quo majora deinde scelera sobolescerent.

4. Ergo condignum pretium ob socordiam ab iis tulisti, cui nemo hodie rem sacram facit, nec coronam imponit, nisi forte unus aut alter quasi Olympiorum corollarium, idque qui tibi præstat, rem se haud sane pernecessariam facere existimat, sed veteri nescio cui instituto id dandum credit. Illi te, o deorum præstantissime, paulatim in Saturni locum redigent, omni te honore spoliantes. Mitto jam dicere quoties templum tuum expilarint: quidam etiam manus tibi apud Olympiam sunt admoliti; et tu, quem ὕψιβρεμέτην (altitudinantem) poetæ vocitant, ne ausus quidem es excitare canes vel vicinos advocare, qui e vestigio concurrentes comprehenderent sacrilegos, res suas etiamnum convasantes, ut in pedes se protinus darent. Sed tu, fortis bellator, et qui γίγαντολέτωρ et τιτανοκράτωρ (Gigantum et Titanum victor) prædicaris, sedebas, manu decumbitale fulmen sustinens, interea dum cincinatos aureos otiose tibi attondebant. Hæc igitur, o deus admirabilis, quando tandem dissimulare desines? quando erit ut tanta facinora ultum eas? quot orbis conflagrationes Phæthontæ, quot Deucalionea diluvia satis esse queant, ut tam inexhausta hominum insolentia compescatur?

5. De me enim ut dicam, iis, quæ ad ceteros pertinent, omissis, postquam tot Athenienses evexi, divitesque ex pauperimis reddidi, atque omnibus ea, quibus egebant, benigne largitus sum, seu, ut verius dicam, postquam acervatim, ut in amicos beneficis essem, opes effudi, atque ea re factum est, ut ad inopiam redactus sim: illi me prorsus ignorant, ac ne aspiciunt quidem, quum tamen antea me reverentur, adorarent et ex meo penderent nutu: quin etiam si forte cui ipsorum in via occurram, si me veluti eversum hominis jamdudum sepulti titulum, temporis diuturnitate collapsum, prætereant, ne legentes quidem: alii autem quum longe me vident, in aliam deflectunt viam, rati quippe visuros se spectaculum aliquod occursu infastum atque aversandum, me, inquam, qui non ita pridem servator ipsis audiebam et beneficiorum auctor.

6. Tot itaque malis circumvallatus, in hunc remotum et desertum agrum concessi, et suspensio ex humeris rhenone terram colo, quatuor in diem obolis locata opera, cum ligone et hac solitudine philosophans. Hic enim hoc certe laboris mei videor præmium consequi, quod plerosque præter æquum et meritum fortunatos non sum visurus: id enim mihi nimis molestum. At nunc tandem aliquando, Saturni ac Rheæ filii, excutiens altissimum istum somnum ac νήδυμον (depositu difficillimum) (nam Epimenidem dormiendo vicisti), flatu denuo suscitans fulmen, aut ex Cæta

φλόγα ἐπιδείξαιό τινα χολὴν ἀνδρώδους καὶ νεανικοῦ Διός, εἰ μὴ ἀληθὴ ἐστὶ τὰ ὑπὸ Κρητῶν περὶ σοῦ καὶ τῆς ἐκεῖ ταφῆς μυθολογούμενα.

7. ΖΕΥΣ. Τίς οὗτός ἐστιν, ὦ Ἑρμῇ, ὁ κεκραγὼς ἐκ τῆς Ἀττικῆς παρὰ τὸν Ὑμηττὸν ἐν τῇ ὑπὸ ῥείᾳ πιναρὸς ὁλος καὶ αὐχμῶν καὶ ὑποδίφθερος; σκάπτει δὲ οἶμαι ἐπικεκυφώς· λάλος ἀνθρώπος καὶ θρασύς. Ἦ που φιλόσοφος ἐστίν· οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἀσεβεῖς τοὺς λόγους διεξήκει καθ' ἡμῶν.

ΕΡΜ. Τί φῃς, ὦ πάτερ; ἀγνοεῖς Τίμωνα τὸν Ἐχεκρατίδου τὸν Κολλυτέα; οὗτός ἐστιν ὁ πολλὰκις ἡμᾶς καθ' ἱερῶν τελείων ἐσιτάσας, ὁ νεόπλουτος, ὁ τὰς ὁδὰς ἐκατόμβας, παρ' ᾧ λαμπρῶς ἐορτάζειν εἰώθαμεν τὰ Διάσια.

ΖΕΥΣ. Φεῦ τῆς ἀλλαγῆς· ὁ καλὸς ἐκεῖνος, ὁ πλούσιος, περὶ δὲ οἱ τοσούτοι φίλοι; τί παθὼν οὖν τοιοῦτός ἐστιν; αὐχμηρὸς, ἀθλιος καὶ σκαπανεὺς καὶ μισθωτὸς, ὡς ἱοικαι, οὕτω βαρεῖαν καταφέρων τὴν δίκελλαν.

8. ΕΡΜ. Οὕτωσί μὲν εἴπειν, χρηστότης ἐπέτρυψεν αὐτὸν καὶ φιλανθρωπία καὶ ὁ πρὸς τοὺς δεομένους ἅπαντας οἶκτος, ὡς δὲ ἀληθεῖ λόγῳ, ἄνοια καὶ εὐθθεια καὶ ἀκρισία περὶ τῶν φίλων, δὲ οὐ συνίει κόραξι καὶ λύκοις χαριζόμενος, ἀλλ' ὑπὸ γυπῶν τοσούτων ὁ κακοδαίμων χειρόμενος τὸ ἥπαρ φίλους εἶναι αὐτοὺς καὶ ἐταίρους ᾔετο, ὑπ' εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτὸν χαίροντας τῇ βορᾷ· οἱ δὲ τὰ ὅσα γυμνώσαντες ἀκριδῶς καὶ περιτραγόντες, εἰ δέ τις καὶ μυελὸς ἐνῆν, ἐκμυζήσαντες καὶ τοῦτον εὖ μάλα ἐπιμελῶς, ᾤχοντο αὐτὸν καὶ τὰς ρίζας ὑποτετμημένον ἀπολιπόντες, οὐδὲ γνωρίζοντες ἔτι οὐδὲ προσδιδόντες — πόθεν γάρ; — ἢ ἐπικουρούντες ἢ ἐπιδιδόντες ἐν τῷ μέρει. Διὰ ταῦτα δικελίτης καὶ διφθερίας, ὡς δρᾷς, ἀπολιπὼν ὑπ' αἰσχύνης τὸ ἄστυ μισθοῦ γεωργεῖ μελαγχολῶν τοῖς κακοῖς, ὅτι οἱ πλουτοῦντες παρ' αὐτοῦ μάλα ὑπεροπτικῶς παρέρχονται οὐδὲ τούνομα, εἰ Τίμων καλοῖτο, εἰδότες.

9. ΖΕΥΣ. Καὶ μὴν οὐ παροπτέος ἀνὴρ οὐδὲ ἀμελητέας· εἰκότως γὰρ ἡγανάκτει δυστυχῶν· ἐπεὶ καὶ ὁμοία ποιήσομεν τοῖς καταράτοις κολάζειν ἐκείνοις ἐπιλεησμένοι ἀνδρὸς τοσαῦτα μηρία ταύρων τε καὶ αἰγῶν πίοτατα καύσαντος ἡμῖν ἐπὶ τῶν βωμῶν· ἔτι γοῦν ἐν ταῖς ῥισὶ τὴν κνίσαν αὐτῶν ἔχω. Πλὴν ὑπ' ἀσχολίας τε καὶ θορύβου πολλοῦ τῶν ἐπιορκούντων καὶ βιαζομένων καὶ ἀρπαζόντων, ἔτι δὲ καὶ φόβου τοῦ παρὰ τῶν ἱεροσουλόντων — πολλοὶ γὰρ οὗτοι καὶ δυσφύλακτοι καὶ οὐδὲ ἐπ' ὀλίγον καταμύσαι ἡμῖν ἐφίᾳσι — πολλὴν ἤδη χρόνον οὐδὲ ἀπέβλεψα ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ μάλιστα ἐξ οὗ φιλοσοφία καὶ λόγων ἐρίδες ἐπεπόλασαν αὐτοῖς· μαχομένων γὰρ πρὸς ἀλλήλους καὶ κεκραγόντων οὐδὲ ἐπακούειν ἔστι τῶν εὐχῶν· ὥστε ἢ ἐπιβυστάμενον χρὴ τὰ ὅσα καθῆσθαι ἢ ἐπιτρεῖσθαι πρὸς αὐτῶν, ἀρετὴν τινα καὶ ἀσώματα καὶ λήρους μεγάλῃ τῇ φωνῇ ξυνειρόντων. Διὰ ταῦτά τοι καὶ τοῦτον ἀμεληθῆναι ξυνέβη πρὸς ἡμῶν οὐ φαῦλον ὄντα.

10. Ὅμως δὲ τὸν Πλούτων, ὦ Ἑρμῇ, παραλαβὼν

accendens, ingenti edita flamma, irac aliquid fortis illius ac manu prompti Jovis exseras, nisi forte vera illa sunt, quae de te Cretes et de aepulcro tuo apud se sito fabulantur.

7. JUP. Quis hic est, Mercuri, qui ex Attica vociferatur ad radicem montis Hymetti, sordidatus plane et squalidus, et caprinia pellibus semiamictus? incurvus autem, opinor, fodit; homo garrulus atque audax. Haud dubie philosophus est; neque enim sermones de nobis adeo impios deblaterasset.

MER. Quid ais, o pater? tun' ut Timonem Colyptensem, Echecratidae filium, haud noris? hic ille est, qui nos toties sacris rite factis opipare accepit; ille recens dives; qui totas hecatombas mactabat; apud quem splendide solebamus agere Diasia.

JUP. Heu! quae istaec rerum conversio? illene pridem honestus, dives, quem tot amici colebant? Unde igitur eo miseriarum devenit, squalidus, infelix, et fossor mercede conductus, uti ex ligone conjicere est, quem ille adeo gravem in terram demittit?

8. MER. Sua illum, ut solent loqui, comitas perdidit atque humanitas, praeterea effusa in omnes inopes misericordia: vere autem ut dicam, stultitia et simplicitas, et imprudentia in admittendis amicis; qui non animadverteret corvis se et lupis gratificari; sed existimaret tot vultures jecur sibi assidue exedentes, amicos esse et sodales, qui aliqua in ipsum benevolentia permoti obsoniis ejus gauderent. Ii vero sedulo nudatis Timonis ossibus et circumrosis, ac medulla etiam, si qua inerat, probe et diligenter exsucta, aridum illum et ab radicibus imis excisum relinquentes abierunt, ne noscentes quidem amplius aut aspicientes (cur enim id facerent?) aut opem ferentes, vel aliquid vicissim largientes. Itaque ligone, uti vides, et rhenone instructus, urbe praepudore relicta, agrum mercede conductus colit, tot malis ad insaniam adactus, quod certos homines a se antea ditatos praetereuntes superbissime videat, ne hoc quidem tenentes, Timon necne dicatur.

9. JUP. Sane nobis talis vir haudquaquam contemnendus negligendusve est. Infelix enim jure indignabatur, si quidem eadem faciemus ac scelesti illi assentatores, virum talem negligentes, qui nobis tot caprarum, tot taurorum femora pinguissima in altaribus cremaverit; eorum certe nidorem etiamnum in naribus habeo. Ceterum propter negotia, quibus districtus fui, ingentemque pejerantium turbam, et eorum qui per vim rapiunt; tum vero propter metum sacrilegorum (ii enim bene multi sunt, et quos haud facile quis vitet, neque nobis connivendi spatium relinquunt), jam diu est ex quo in Atticam oculos non conjeci; maxime postquam philosophia et verbosae illae concertationes inter eos exortae sunt. Quum enim inter sese digladiantur perpetuoque vociferentur, non est ut quisquam nostrum preces et vota hominum possit exaudire: quare vel obstructis auribus otiose sedendum est, aut ab iis molestia confici necesse, virtutem nescio quam, et incorporea, et meras nugas magna voce connectentibus. Hanc ipsam ob causam evenit, ut hic Timon, vir sane neutiquam contemnendus, a nobis usque adhuc fuerit neglectus.

10. Sed utut haec se habent, assumito tecum Pluto abi,

ἀπιθι παρ' αὐτὸν κατὰ τάχος· ἀγέτω δὲ ὁ Πλούτος καὶ Θησαυρὸν μετ' αὐτοῦ καὶ μενέτωσαν ἀμφω παρὰ τῷ Τίμωνι μὴδὲ ἀπαλλαττέσθωσαν οὕτω βρόδιως, ἅν' ὅτι μάλιστα ὑπὸ χρηστότητος αὐτοῦ ἐκδιώκη αὐτοὺς τῆς οἰκίας. Περὶ δὲ τῶν κολάκων ἐκείνων καὶ τῆς ἀχαριστίας, ἣν ἐπέδειξαν τὸν πρὸς αὐτὸν, καὶ αὐτὸς μὲν σέφσθαι καὶ δίκην δώσουσιν, ἐπειδὴν τὸν κεραυνὸν ἐπισκευάσω· κατεαγμένοι γὰρ αὐτοῦ καὶ ἀπεστομωμένοι εἰσὶ δύο ἀκτίνες αἱ μέγισται, ὅποτε φιλοτιμότερον ἡκόντισα πρῶτην ἐπὶ τὸν σοφιστὴν Ἀναξαγόραν, ὃς ἐπειθε τοὺς ὁμιλητὰς μὴδὲ θλῆς εἶναι τινας ἡμᾶς τοὺς θεοὺς. Ἄλλ' ἐκείνου μὲν διήμαρτον, — ὑπερέσχε γὰρ αὐτοῦ τὴν χεῖρα Περικλῆς — ὁ δὲ κεραυνὸς εἰς τὸ Ἀνακείον παρασκήφας ἐκείνῳ τε κατέβλεψε καὶ αὐτὸς ὀλίγου δεῖν συνετρίβη περὶ τῇ πέτρᾳ. Πλὴν ἱκανῇ ἐν τοσούτῳ καὶ αὕτῃ τιμωρίᾳ ἐσται αὐτοῖς, εἰ ὑπερπλουτοῦνται τὸν Τίμωνα ὁρώσιν.

11. EPM. Οἷον ἦν τὸ μέγα κεκραγένη καὶ ὀχληρὸν εἶναι καὶ θρασύν. Οὐ τοῖς δικαιολογοῦσι μόνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς εὐχόμενοις τοῦτο χρήσιμον· ἰδοὺ γέ τοι αὐτίκα μάλα πλούσιος ἐκ πενησάτου καταστήσεται ὁ Τίμων βοήσας καὶ παρρησιασάμενος ἐν τῇ εὐχῇ καὶ ἐπιστρέψας τὸν Δία· εἰ δὲ σωτὴ ἔσκαπτεν ἐπικεκυφώς, ἔτι ἂν ἔσκαπτεν ἀμελοῦμενος.

ΠΛΟΥΤ. Ἄλλ' ἐγὼ οὐκ ἂν ἀπέλθοιμι, ὦ Ζεῦ, παρ' αὐτόν.

ΖΕΥΣ. Διὰ τί, ὦ ἄριστε Πλούτε, καὶ ταῦτα ἐμοῦ κελεύσαντος;

12. ΠΛΟΥΤ. Ὅτι νῆ Δία ὕβριζεν εἰς ἐμέ καὶ ἐξεφόρει καὶ ἐς πολλὰ κατεμέριζε καὶ ταῦτα πατρῶν αὐτῷ φίλον ὄντα, καὶ μονονουχὶ δικράνοις ἐξεώθει με τῆς οἰκίας καθαπερ οἱ τὸ πῦρ ἐκ τῶν χειρῶν ἀπορριπτοῦντες. Αὐτοῖς οὖν ἀπέλθω παρασίτοις καὶ κόλαζι καὶ εταίραις παραδοθησόμενος; Ἐπ' ἐκείνους, ὦ Ζεῦ, πέμπε με τοὺς αἰσθησόμενους τῆς δωρεᾶς, τοὺς περιέφοντας, οἷς τίμιος ἐγὼ καὶ περιπόθητος· οὗτοι δὲ οἱ λάροι τῇ πενίᾳ ξυνέστεισαν, ἣν προτιμώσιν ἡμῶν, καὶ διφθέραν περ' αὐτῆς λαβόντες καὶ δίκελλαν ἀγαπάτωσαν ἄθλιοι τέτταρας ὁβολοὺς ἀποφέροντες, οἱ δεκαταλάντους δωρεὰς ἀμελεῖται προϊέμενοι.

13. ΖΕΥΣ. Οὐδὲν ἔτι τοιοῦτον ὁ Τίμων ἐργάσεται περὶ σέ· πάνυ γὰρ αὐτὸν ἡ δίκελλα παιδιᾷ γώγηκεν, εἰ μὴ παντάπασιν ἀνάληγτός ἐστι τὴν ὀσφύν, ὥς χρῆν σὲ ἀντὶ τῆς πενίας προαιρεῖσθαι. Σὺ μέντοι πάνυ μεμψίμοιρος εἶναι μοι δοκεῖς, ὅς νῦν μὲν τὸν Τίμωνα αἰτιᾷ, διότι σοι τὰς ὕρας ἀναπετάσας ἠφίει περινοστεῖν ἐλευθέρως οὔτε ἀποκλείων οὔτε ζηλοτυπῶν· ἄλλοτε δὲ τούναντιον ἡγανάκεις κατὰ τῶν πλουσίων κατακεκλεισθαι λέγων πρὸς αὐτὸν ὑπὸ μαγλοῖς καὶ κλεισὶ καὶ σημείων ἐπιβολαῖς, ὥς μὴδὲ παρακῦψαι σοι ἐς τὸ φῶς δυνατόν εἶναι. Ταῦτα γοῶν ἀπωδύρου πρὸς με ἀποπνίγεσθαι λέγων ἐν πολλῷ τῷ σκότῳ· καὶ διὰ τοῦτο ὠχρὸς ἡμῖν ἐφαίνου καὶ φροντίδος ἀνάπλευς, συνεσπαχῶς τοὺς δακτύλους πρὸς τὸ ἔθος τῶν λογισμῶν καὶ ἀποδράσεσθαι

Mercuri, ad illum quam ocissime. Adjungat sibi comitem Thesaurum Plutus; maneantque ambo apud Timonem, neque tam cito ex ejus arcebus concedant, licet vel maxime eos Timon, qua bonitate est, denuo emittat. De assentatoribus autem illis, qui se adeo immemores beneficiorum praeberunt, post video: eos plectere certum est, ubi fulmen recusum fuerit; radii enim ejus duo omnium maximi diffracti sunt et retusi, quum illud nuper vehementius paullo in Anaxagoram sophistam jacularer, qui discipulis suis persuadebat nos deos in rerum natura prorsus non existere; et ab illo quidem aberravi frustrato ictu (protenta namque manu tutatus eum est Pericles); fulmen autem in Castorum ardem: quum praeter spem delatum esset, eam exussit; ipsum vero tantum non ad saxum comminutum est. Quanquam interim satis poenarum lucent assentatores, si in re perquam ampla Timonem viderint.

11. MER. Quantam affert utilitatem magnis clamoribus rem agere, et molestum esse atque audacem! neque id modo causarum actoribus utile est, sed iis etiam, qui deos comprecantur. Vel hic Timon, quam repente dives ex pauperimo factus est! nimirum ingenti clamore vociferans et magna dicendi libertate in precibus usus, Jovem ad sese advertit denique: sin vero facitus incurvusque fodisset, etiamnum neglectus foderet.

PLUT. At ego, Jupiter, ad ipsum non ibo.

JUP. Quid ita autem, optime Plute, me praesertim jubente?

12. PLUT. Quia per Jovem in me injurias erat, domo me extrudens ac frustulatim partiens, qui tamen ipsi paternus essem amicus; neque tantum non furca expellebat, et ut eos facere videmus, qui ignem manibus haerentem excutunt. Quid igitur? redeamne ad eum, parasitis, assentatoribus et meretriculis obliciendus? Ad illos, Jupiter, me, quaeso, mittas, qui benignitatis modum intelligant, qui me amplectantur, quibus pretiosus sim et desiderabilis: hi vero fatui cum Paupertate usque et usque versentur, quando illam me potius ducunt, accepioque ab ea rethone et ligone, miseri quatuor obolorum mercedula contenti vivant, qui decem talentorum munera sic neglectim abiciunt.

13. JUP. Nil tale posthac adversus te Timon faciet; a ligone probe perdoctus fuit te Paupertati antepone, nisi si lumbos forte sortitus est cuilibet dolori impenetrabiles. At tu mihi mirum in modum querulus videris, qui nunc Timonem accuses, quod tibi reclusis foribus hac illac vagari, prout libitum fuit, permisit, neque domi claudens, neque in te zelotypia ardens: olim vero adversus divites indignabaris, claudi te ab iis conquerens repagulis, clavibus et annulo impresso, ut ne oculis quidem obliquis lucem tibi fas esset aspicere. Haec igitur apud me lamentabaris, in tantis tenebris suffocari te dictitans: ac propterea nobis pallidus videbaris, curis perditus, digitosque contractos habebas ob frequentem computandi consuetudinem; quia et

ἀπειλῶν, εἰ καιροῦ λάθοιο, παρ' αὐτῶν· καὶ ὅλως, τὸ πρᾶγμα ὑπέρδειον ἐδόκει σοι, ἐν χαλκῷ ἢ σιδηρῷ τῷ θαλάμῳ καθάπερ τὴν Δανάην παρθελεύεσθαι ὑπ' ἀκριβέσι καὶ παμπονήροις παιδαγωγοῖς ἀνατρεφόμενον, τῷ Τόκῳ καὶ τῷ Λογισμῷ.

14. Ἀτοπα γοῦν ποιεῖν ἔρασκες αὐτοὺς ἐρῶντας μὲν ἐς ὑπερβολὴν, ἐξὸν δὲ ἀπολαύειν οὐ τολμῶντας, οὐδὲ ἐπ' ἀδείας χρωμένους τῷ ἔρωτι κυρίους γε ὄντας, ἀλλὰ φυλάττειν ἐργηγοράτας, ἐς τὸ σημεῖον καὶ τὸν μογλὸν ἀσκαρδαμυκτὴ βλέποντας, ἱκανὴν ἀπολαύσιν οἰομένους οὐ τὸ αὐτοὺς ἀπολαύειν ἔχειν, ἀλλὰ τὸ μηδενὶ μεταδιδόναι τῆς ἀπολαύσεως, καθάπερ τὴν ἐν τῇ φάτνῃ κύνα μήτε αὐτὴν ἐσθίουσαν τῶν κριθῶν μήτε τῷ ἵπῳ πεινῶντι ἐπιτρέπουσαν. Καὶ προσέτι γε καὶ κατεγέλας αὐτῶν φειδομένων καὶ φυλαττόντων καὶ τὸ καινότατον αὐτοὺς ζηλοτυποῦντων, ἀγνοοῦντων δὲ ὡς κατάρκτος οἰκέτης ἢ οἰκονόμος ἢ πεδότης ὑπείσων λαθραίως ἐμπαροινῆσει τὸν κακοδαίμονα καὶ ἀνέραστον δεσπότην πρὸς ἀμαυρόν τι καὶ μικρόστομον λυγνίδιον καὶ διψαλέον θρυαλλίδιον ἐπαγρυπνεῖν ἑάσας τοὺς τόκους. Πῶς οὖν οὐκ ἄδικοι ταῦτα, πάλαι μὲν ἐκεῖνα αἰτιᾶσθαι, νῦν δὲ τῷ Τίμωνι τὰ ἐναντία ἐπικαλεῖν;

15. ΠΑΟΥΤ. Καὶ μὴν εἰ γε τὰληθὲς ἐξετάζεις, ἄμω σοι εὐλογα δόξω ποιεῖν· τοῦ τε γὰρ Τίμωνος τὸ πᾶν τοῦτο ἀνειμένον ἀμελὲς καὶ οὐκ εὐνοϊκὸν ὡς πρὸς ἐμὲ εἰκότως ἀνδοκῆ· τοὺς τε αὖ κατὰ κλειστον ἐν ὑβραῖς καὶ σκότῳ φυλάττοντας, ὅπως αὐτοῖς παχύτερος γενοίμην καὶ πιμελὴς καὶ ὑπέρσυχος ἐπιμελούμενος, οὔτε προσπαττούμενος αὐτοὺς οὔτε ἐς τὸ φῶς προάγοντας, ὡς μηδὲ ὀφθεῖν πρὸς τινος, ἀνοήτους ἐνόμιζον εἶναι καὶ ὕβριστάς, οὐδὲν ἀδικοῦντά με ὑπὸ τοσούτοις δεισμοῖς κατασέποντας, οὐκ εἰδότας ὡς μετὰ μικρὸν ἀπίαν ἄλλω τινὶ τῶν εὐδαιμόνων με καταλιπόντες.

16. Οὐτ' οὖν ἐκείνους οὔτε τοὺς πᾶν προχεύουσιν εἰς ἐμὲ τοὺς ἐπαινοὺς, ἀλλὰ τοὺς, ὅπερ ἄριστόν ἐστι, μέτρον ἐπιθῆσοντας τῷ πράγματι καὶ μήτε ἀφεξομένοους τὸ παράπαν μήτε προσησμένους τὸ ὅλον. Σκόπει γὰρ, ὦ Ζεῦ, πρὸς τοῦ Διὸς, εἰ τις νόμῳ γήμας γυναῖκα νέαν καὶ καλὴν ἔπειτα μήτε φυλάττοι μήτε ζηλοτυποῖ τὸ παράπαν, ἀφίεις καὶ βαδίζειν ἔνθα ἂν ἐθέλοι νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν καὶ ξυνεῖναι τοῖς βουλομένοις, μᾶλλον δὲ αὐτὸς ἀπάγοι μοιχευθησομένην ἀνοίγων τὰς θυράς καὶ μαστροπεύων καὶ πάντας ἐπ' αὐτὴν καλῶν, ἄρα ὁ τοιοῦτος ἐρᾶν δόξειεν ἄν; οὐ σύ γε, ὦ Ζεῦ, τοῦτο φαίης ἂν ἔρασθεις πολλάκις.

17. Εἰ δέ τις ἐμπαλιν ἐλευθέραν γυναῖκα εἰς τὴν οἰκίαν νόμῳ παραλαβὼν ἐπ' ἀρότῳ παίδων γνησίῳν, ὁ δὲ μήτε αὐτὸς προσάπειτο ἀκμυχίας καὶ καλῆς παρθένου μήτε ἄλλω προσβλέπειν ἐπιτρέποι, ἄγονον δὲ καὶ στεῖραν κατακλείσας παρθελεύει, καὶ ταῦτα ἐρᾶν φάσκων καὶ ὅῃλος ὢν ἀπὸ τῆς γρῶας καὶ τῆς σαρκὸς ἐκτετηκυίας καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ὑποδεδυκότων, ἐσθ' ὅπως ὁ τοιοῦτος οὐ παραπαίνει δόξειεν ἄν, δέον παιδοποιεῖσθαι καὶ ἀπολαύειν τοῦ γάμου, καταμαραίνων εὐπρόσωπον

minitabaris te quandoque aufugiturum, si quam nancisci occasionem posses. Ad pauca ut redeam, gravissimum tibi videbatur, in ferro aut aereo thalamo virginem custodiri velut alteram Danaen, et sub acribus et scelerosis paedagogis educari, Fornore et Ratiocinio.

14. Eos itaque plane ineptos esse dicebas, qui quum te misere amarent, possentque frui, non auderent tamen: neque amore suo secure uterentur, quibus id liberum esset, sed te pervigili custodia servarent, sigillum aut repagulum oculis haudquaquam demotis aspicientes; seque abunde potiri existimantes, non si fruerentur ipsi, sed omnibus fruendi facultatem si praeceptum irent; quod plane canem in praesepio faciliare videmus, qui nec ipse hordeum attingat, nec equum esurientem sinat attingere. Insuper etiam irridebas eos, qui perpetuo parcerent, et custodirent, et (quod prodigii instar sit) in se ipsos zelotypi forent, ignorarent autem scelestissimum aliquem servulum aut dispensatorem aut furciferum, clanculum subeuntem in vino lascivire, interea dum licrum inamabilem et diis iratis natum ad lucernam obscuram et exiguum habentem ellychnium paululoque instructam oleo usuris computandis sinat invigilare. Qui autem, o Plute, absurdum non sit, haec olim divitiibus objecisse te, nunc vero plane contraria Timoni vitio vertere?

15. PLUT. Atqui si vera lubet inquirere, utrumque cum ratione videbor facere. Nam hujus quidem Timonis soluta licentia, mera negligentia, non benevolentia, ad me quod spectat, haberi debet: illos autem qui me clausum tot ostiis in tenebris detinent, dantes operam, ut me crassiorum redderent et pinguiorem atque corpulentiorum aequo, neque ipsi me attingentes, neque in lucem producentes, ut ne a quoquam conspicerer, prorsus desipere et in me contumeliosos esse rebar, qui nihil peccantem computrescere juberent tot vinculis impeditum, nescientes interim post paullo se e vita decessuros, neque fortunatorum cuipiam relicturos.

16. Itaque adeo neque illos restrictos laudem, neque eos rursus, qui me libentius contractant et insumunt, sed potius eos, qui, quod apprime in vita utile est, moderationem adhibeant, qui neque prorsus abstineant, neque omnino projiciant, et cuilibet obtudant. Illud enim per Jovem vide, quæso, Jupiter; si quis legitimis nuptiis formosulam aliquam uxorem in ipso ætatis flore duxerit, deinde neque domi custodiat, neque ullo zelotypiæ sensu moveatur, noctu et interdiu qua visum est ei vagari permittens, et cum obviis quibusque ætatum suam oblectare; aut ipse potius aliquo corrumpendam ab adulteris ducat, fores aperiens, prostituens et omnes ad eam convocans: talis, quæso, vir uxorem amare videatur? Haud istud tu quidem dixeris, Jupiter, qui quid sit amor, re sæpenumero expertus es.

17. Si quis contra uxorem lege domum duxerit ad procreandos liberos ingenuos, florentem autem puellam neque attingat ipse, neque alium quenquam ad illam oculos adiacere sinat; domi autem conclusam custodiat virginem, nullam ex ea prolem suscipiens, ejus tamen amore flagrare se diclitans, idque indicans vultus colore, macrescente in dies et horas corpore, concavis et introrsum recedentibus oculis; an non ejusmodi vir pro cerrito circumferri debeat, qui quasi Cereri sacerdotem per totam vitam nutriens, tam venustam tam-

οὕτω καὶ ἐπέραστον κόρην καθάπερ ἱέραϊν τῇ Θεομοφόρῳ τρέφων διὰ παντὸς τοῦ βίου; Ταῦτα καὶ αὐτὸς ἀγανακτῶ πρὸς ἐνίων μὲν ἀτίμως λαττιζόμενος καὶ λαφυσσόμενος καὶ ἐξαντλούμενος, ὑπ' ἐνίων δὲ ὥσπερ στιγματίας δραπέτης πεπεδημένος.

18. ΖΕΥΣ. Τί οὖν ἀγανακτεῖς κατ' αὐτῶν; διδόασι γὰρ ἄμφω καλὴν τὴν δίκην οἱ μὲν ὥσπερ ὁ Τάνταλος ἄποτοι καὶ ἄγευστοι καὶ ξηροὶ τὸ στόμα, ἐπικεχρηγότες μόνον τῷ χρυσίῳ, οἱ δὲ καθάπερ ὁ Φινεὺς ἀπὸ τῆς φαρυγγοῦ τὴν τροφὴν ὑπὸ τῶν Ἀρπυιῶν ἀφαιρούμενος. Ἄλλ' ἀπιθὶ ἤδη σωφρονεστέρω παρὰ πολλὸν τῷ Τίμωνι ἐντευζόμενος.

ΠΑΟΥΤ. Ἐκεῖνος γὰρ ποτε παύσεται ὥσπερ ἐκ κοφίνου τετρυπημένου, πρὶν ὅλως εἰσρυῆναί με, κατὰ σπουδὴν ἐξαντλῶν, φθάσαι βουλόμενος τὴν ἐπιβρόχην, μὴ ὑπεραντλος εἰσπεσὼν ἐπικλύσω αὐτόν; ὥστε ἐς τὸν τῶν Δαναίδων πῖθον ὑδροφορήσειν μοι δοκῶ καὶ μάτην ἐπαντλήσειν, τοῦ κύτους μὴ στέγοντος, ἀλλὰ πρὶν εἰσρυῆναι, σχεδὸν ἐκχυθησομένου τοῦ ἐπιβρέοντος· οὕτως εὐρύτερον τὸ πρὸς τὴν ἐκχυσιν κεχρηγὸς τοῦ πῖθου καὶ ἀκώλυτος ἡ ἐξόδος.

19. ΖΕΥΣ. Οὐκοῦν εἰ μὴ ἐμφράζεται τὸ κεχρηγὸς τοῦτο καὶ ἐς τὸ ἀπαξ ἀναπεπταμένον, ἐκχυθέντος ἐν βραχεῖ σου βραδίας εὐρήσει τὴν διεθέραν αὐθις καὶ τὴν δίκελλαν ἐν τῇ τρυγί τοῦ πῖθου. Ἄλλ' ἀπιτε ἤδη καὶ πλουτίζετε αὐτόν· σὺ δὲ μέμνησο, ὦ Ἑρμῇ, ἐπανιών πρὸς ἡμᾶς ἄγειν τοὺς Κύκλωπας ἐκ τῆς Αἰτνῆς, ὅπως τὸν κεραυνὸν ἀκονήσαντες ἐπισκευάσωσιν ὥς ἤδη γε τεθηγμένου αὐτοῦ δεησόμεθα.

20. ΕΡΜ. Προΐωμεν, ὦ Πλούτε. Τί τοῦτο; ὑποσκάξεις; ἑλελήθεις με, ὦ γεννάδα, οὐ τυφλὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ χωλὸς ὢν.

ΠΑΟΥΤ. Οὐκ αἶ τοῦτο, ὦ Ἑρμῇ, ἀλλ' ὁπόταν μὲν ἀπίω παρὰ τινά πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Διὸς, οὐκ οἶδ' ὅπως βραδύς εἰμι καὶ χωλὸς ἀμφοτέροις, ὥς μόλις τελεῖν ἐπὶ τὸ τέρμα, προγηράσαντος ἐνίστε τοῦ περιμένοντος, ὁπόταν δὲ ἀπαλλάττεσθαι δέη, πτηνὸν ὄψει, πολλὸν τῶν ὀνείρων ὠκύτερον· ἅμα γοῦν ἔπασεν ἡ ὑσπληγὲς, καὶ γὰρ ἤδη ἀνακρηττόμαι νενικηκώς, ὑπερπηδήσας τὸ στάδιον οὐδὲ ἰδόντων ἐνίστε τῶν θεατῶν.

ΕΡΜ. Οὐκ ἀληθῆ ταῦτα φής· ἐγὼ δέ τοι πολλοὺς ἂν εἰπεῖν ἔχοιμί σοι χθές μὲν οὐδὲ ὀβολὸν, ὥστε πρίασθαι βρόχον, ἐσχχότας, ἄφνω δὲ τήμερον πλουσίους καὶ πολυτελεῖς ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους ἐξελαύνοντας, οἷς οὐδὲ κἂν ὄνος ὑπῆρξε πώποτε· καὶ ὁμως πορφυροὶ καὶ χρυσόχειρες περιέρχονται οὐδ' αὐτοὶ πιστεύοντες ὅτι μὴ ὄναρ πλουτοῦσιν.

21. ΠΑΟΥΤ. Ἐτεροῖον τοῦτ' ἐστίν, ὦ Ἑρμῇ, καὶ οὐχὶ τοῖς ἑμαυτοῖ ποσὶ βαδίζω τότε, οὐδὲ ὁ Ζεὺς, ἀλλ' ὁ Πλούτων ἀποστέλλει με παρ' αὐτοὺς ἅτε πλουτοδότης καὶ μεγαλόδοτος καὶ αὐτὸς ὢν· δηλοὶ γοῦν καὶ τῷ ὀνόματι. Ἐπειδὴν τοίνυν μετοικισθῆναι δέη με παρ' ἑτέρου πρὸς ἕτερον, ἐς δελτον ἐμβαλόντες με καὶ καταπημαγμένοι ἐπιμελῶς φρηγδὸν ἀράμενοι μετακομί-

que amabilem puellam deflorescere absque omni veneris usu sineret, quum contra liberos ex ea tollere et conjugio frui deberet? Hæc ipsa ego indignor, dum quidam me calcibus ignominiose quatunt, luxuriaque sua effundunt atque exhauriunt, a nonnullis autem velut fugitivus aliquis notis compunctus vincior.

18. JUP. Quid, quæso, illis succenses? utrique enim pulchras pœnas dant: veluti Tantalus aliquis, ore sicco ac jejuno perstant, ad auri modo aspectum rictu diducto hiantes: illi autem sibi, itidem ut Phineus, cibum ex ipsis faucibus ab Harpyiis eripi vident. Sed jam abi: nam Timonem multo impensius quam antea sapere deprehendes.

PLUT. Quid autem? an is aliquando desinet consulto, veluti ex perforato cophino, exhaurire me, priusquam lotus influxero, veluti prævenire studens nimiarum opum influxum, ne copiosior incidens ipsum inundem? Quare videor mihi aquam in Danaïdum dolium congesturus et frustra infusus, quum vas perfluat, et id quod ingeratur, jam jamque sit effluxurum, priusquam influxerit: adeo latus est ad effluxum liquoris hiatus dolii ac facilis exitus.

19. JUP. Proinde rimam istam et perpetuo fluentem fissuram nisi obstruxerit, in sæce dolii rhonem una cum ligone reperiet facile, postquam tu cito effusus fueris. Sed jam aliquando abite, atque hominem ditare. At heus tu, Mercuri, revertens curato adductos tecum ex Ætna Cyclopes, qui mihi fulmen exacuant ac reficiant; eo enim liene acuto nobis jam erit opus.

20. MER. Pergamus, Plute. Quid hoc autem? claudicas? Ignorabam, o bone, esse te non modo cæcum, sed claudum etiam.

PLUT. Id mihi non semper usu venit: sed quum ab Jove ad quempiam mittor, nescio quomodo repente tardus fio et utroque crure claudus, ita ut vix atque ægre itineris finem attingam, quum is jam, ad quem missus fueram, senio confectus plerumque jacet. At si quando discedendum sit, tum vero me alatum dicas, ipsis somniis citiorem. Itaque ubi primum cecidit circi repagulum, jam me victorem proclamat præco, qui stadium tanta pernicitate percurrerim, ut aliquando spectatores ipsi oculis me currentem sequi non potuerint.

MER. Minus vere istæ, Plute, dicis: nam multos ego memorare possum, qui, quum heri ne obolum quidem haberent, qui sibi pararent laqueum, hodie repente divites existunt, sumtus ingentes faciunt, et bigis albis veluntur, quibus ne asellus quidem unquam domi fuit; et tamen purpura aureisque annulis fulgentes incedunt, qui, ut opinor, nondum satis sibi persuadere possunt, suas illas opes somnium non esse.

21. PLUT. Istuc quod dicis, Mercuri, longe diversum est; nec tunc meis me pedibus porto, neque me tunc Jupiter, sed Pluto ad eos mittit, utpote qui πλουτοδότης (opum largitor) et ipse sit et splendidorum munerum dator, quod et suo ipsius nomine satis indicat. Itaque quum mihi ab alio ad alium migrandum est, me in tabulas testamentarias conjiunt, ac diligenter obsignant domo me baju-

ζουσι· καὶ ὁ μὲν νεκρὸς ἐν σκοτεινῷ που τῆς οἰκίας πρόκειται ὑπὲρ τὰ γόνατα παλαιᾷ τῇ ὁδῷ σκεπτόμενος, περιμάχτος ταῖς γαλαῖς, ἐμὲ δὲ οἱ ἐπελπίσαντες ἐν τῇ ἀγορᾷ περιμένουσι κεχρηγότες ὥσπερ τὴν χελιδόνα προσπετομένην τετριγότες οἱ νεοττοί.

22. Ἐπειδὴν δὲ τὸ σημεῖον ἀφαιρεθῇ καὶ τὸ λίνον ἐντμηθῇ καὶ ἡ δέλτος ἀνοιχθῇ καὶ ἀνακρυχθῇ μου ὁ καινὸς δεσπότης ἦτοι συγγενὴς τις ἢ κόλαξ ἢ καταπύγων οἰκέτης ἐκ παιδικῶν τίμιος, ὑπεξηρμημένος ἐτι τὴν γνάθον, ἀντὶ ποικιλίων καὶ παντοδαπῶν ἡδονῶν, ἃς ἡδὴ ἔξωρος ὢν ὑπηρετήσεν αὐτῷ, μέγα τὸ μίσθωμα ὁ γενναῖος ἀπολαδῶν, ἐκείνος μὲν, ὅστις ἂν ᾗ ποτε, ἀρπασάμενός με αὐτῇ δέλτῳ θει φέρων ἀντὶ τοῦ τέως Πυρρίου ἢ Δρόμωνος ἢ Τιβίου Μεγακλῆς ἢ Μεγάβαρος ἢ Πρώταρχος μετονομασθεὶς, τοὺς μάτην κεχρηγότες ἐκείνους ἐς ἀλλήλους ἀποβλέποντας καταλιπὼν ἀληθὲς ἀγόντας τὸ πένθος, οἷος αὐτοὺς ὁ θύννος ἐκ μυχοῦ τῆς σαγήνης διέφυγεν οὐκ ὀλίγον τὸ δέλεαρ καταπῶν.

23. Ὁ δὲ ἔμπεσὼν ἀθρόως εἰς ἐμὲ ἀπειροχάλος καὶ παγύδερμος ἄνθρωπος, ἐτι τὴν πῆδον πεφρικὼς καὶ εἰ παρῶν ἄλλος μαστίζει τις, ὄρθιον ἐφίστας τὸ οὖς καὶ τὸν μυλῶνα ὥσπερ τὸ Ἀνάκτορον προσκυνῶν οὐκέτι φορητὸς ἐστί τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ἀλλὰ τοὺς τε ἑλευθέρους ὑβρίζει καὶ τοὺς ὁμοδούλους μαστιγοῖ ἀποπειρώμενος εἰ καὶ αὐτῷ τὰ τοιαῦτα ἐξεστίν, ἄχρι ἂν ἢ ἐς πορνίδιον τι ἔμπεσὼν ἢ ἵπποτροφίας ἐπιθυμήσας ἢ κόλαξι παραδούς ἑαυτὸν ὁμνύουσιν, ᾗ μὴ εὐμορφότερον μὲν Νιρέως εἶναι αὐτὸν, εὐγενέστερον δὲ τοῦ Κέκροπος ἢ Κόδρου, συνετώτερον δὲ τοῦ Ὀδυσσεύς, πλοσυρώτερον δὲ συνάμα Κροίσων ἑκατάδεκα, ἐν ἀκαρεῖ τοῦ χρόνου ἄβλιος ἐκχέη τὰ κατ' ὀλίγον ἐκ πολλῶν ἐπιποριῶν καὶ ἀρπαγῶν καὶ πανουργιῶν συνευλεγμένα.

24. EPM. Αὐτὰ που σχεδὸν φης τὰ γινόμενα· ὁπότεν δ' οὖν αὐτόπους βαδίζης, πῶς οὕτω τυφλὸς ὢν εὐρίσκει τὴν ὁδόν; ἢ πῶς διαγιγνώσκεις ἐφ' οὗς ἂν σε ὁ Ζεὺς ἀποστελεῖ χρίνας εἶναι τοῦ πλουτεῖν ἀξίους;

ΠΛΟΥΤ. Οἷς γὰρ εὐρίσκειν με οἰτίνες εἰσι; μὰ τὸν Δία οὐ πάν· οὐ γὰρ ἂν Ἀριστείδην καταλιπὼν Ἴππονικῳ καὶ Καλλίᾳ προσήην καὶ πολλοῖς ἄλλοις Ἀθηναίων οὐδὲ ὀβολοῦ ἀξίους.

EPM. Πλὴν ἀλλὰ τί πράττεις καταπεμφθεὶς;

ΠΛΟΥΤ. Ἄνω καὶ κάτω πλανῶμαι περινοστῶν, ἄχρι ἂν λάθω τινὶ ἔμπεσῶν· ὁ δὲ, ὅστις ἂν πρῶτός μοι περιτύχῃ, ἀπαγαγὼν παρ' αὐτὸν ἔχει, σὲ τὸν Ἑρμῆν ἐπὶ τῷ παραλόγῳ τοῦ κέρδους προσκυνῶν.

25. EPM. Οὐκ οὖν ἐξηπάτηται ὁ Ζεὺς οἰόμενός σε κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν πλουτίζειν ὅσους ἂν οἴηται τοῦ πλουτεῖν ἀξίους;

ΠΛΟΥΤ. Καὶ μάλα δικαίως, ὦγαθέ, ὅς γε τυφλὸν ὄντα εἰδὼς ἔπιμπεν ἀναζητήσοντα δυσεύρετον οὕτω χρῆμα καὶ πρὸ πολλοῦ ἐκλελοιπὸς ἐκ τοῦ βίου, ὅπερ οὐδ' ὁ Λυγκεύς ἂν ἐξεύρι βράδιως, ἀμαυρὸν οὕτω καὶ μικρὸν ὄν. Τοιγαροῦν ἄτε τὸν μὲν ἀγαθὸν ὀλίγων ὄντων, πονηρῶν δὲ πλείστων ἐν ταῖς πόλεσι τὸ πᾶν ἐπεχόν-

lorum opera efferunt; interea mortuus in obscuro aliquo ardiu locu jacet, detrito linteo oblectis genibus, dum circa ipsum decertant feles ejus cadaver attingere gestientes; me vero ii, qui jam diu speraverant, ad forum itidem ut hirundinem advolantem pulli stridentes, ore hiantes expectant.

22. Ubi autem sublatum est sigillum, et lineum testamenti vinculum incisum est, tabulaeque apertae, ac novus dominus meus declaratus est, cognatus aliquis, aut assentator, aut servulus denique, qui ad obsequium venereum praesto erat, et ea gratia ceteris praelatus omnibus, rasa etiamnum mala; magnum pretium ferens ille praestantissimus tam multiplicitum voluptatum, quas hero attulit, dum se, jam exoletus, ei ad omnia obsequiose permittebat. Is igitur, quisquis tandem est, me cum testamenti tabulis arripens, curriculo domum contendit, mulato repente nomine, ut qui antea Byrria, vel Dromo, aut, si mavis, Tibius vocabatur, deinceps Megacles, Protarchus, aut Megabyzus dicatur: illos incassum hiantes et inter se aspicientes relinquens, jam dolore non ficto lugentes, qui tantum thynnum ex intimo saganæ recessu elapsam amiserint, esca plurima inutiliter consumpta.

23. In me igitur irruens talis vir, omnis honesti impeditus, stolidus; qui pedicas etiamnum exhorrescit, et, si quis temere praeteriens loris increperit, arrectis auribus repente resistit, pistrinum autem veluti templum adorat, talis, inquam, vir, iis, quibuscum versatur, non amplius tolerabilis, sed et in homines liberos contumeliosus est, et conservos suos flagellis urit, quasi experiundi gratia, num id sibi quoque liceat; usque adeo donec meretriculam aliquam nactus, vel equorum alendorum studio insaniens, aut assentatoribus sese totum dedens, dejerantibus formosiores ipsum Nireo esse, Cecrope aut Codro nobiliorem, Ulysse prudentiorem, sedecim simul una Cræsis ditiores; puncto temporis ea effundat infelix, quæ unciam ex multis perjuriis, rapinis ac fraudibus erant parva.

24. MER. Id ferme, quod res est, dicis. Quum vero tuis ipsius pedibus uteris, qui, quæso, tanta in te quum sit cæcitas, viam tamen invenis? aut qui tandem dijudicas, ad quos te miserit Jupiter, divitiis illos esse dignos deputans?

PLUT. Credis videlicet invenire me, quinam illi sint? minime vero, per Jovem: neque enim rejecto Aristide ad Hipponicum me aut Calliam contulissem, multosque alios ex Atheniensibus, homines vix obolares.

MER. Ceterum ab Jove missus quid facis?

PLUT. Sursum deorsum vagor perambulans, donec imprudens in quempiam incidam; is autem, qui me cumque primum obvium habuerit, abductum domi servat, te, Mercuri, ob lucrum adeo insperatum venerans.

25. MER. Deceptus ergo est Jupiter, eos a te ditari de suo decreto existimans, quos ipse opibus dignos judicarat?

PLUT. Neque vero injuria, o bone; qui quidem me caecum esse sciens, eos quæsiturum mittebat, rem, ut vides, quam non sine summo labore quis reperiat, quæque jam pridem inter homines defecit; illam ne Lynceus quidem facile reperiat, quum adeo sit evanida et exilis. Itaque quum boni perquam pauci sint, pravi autem homines et scelerati iu-

των, ῥᾶον ἐς τοὺς τοιοῦτους ἐμπίπτω περιῶν καὶ σα-
γηνεύομαι πρὸς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Εἶτα πῶς, ἐπειδὴν καταλίπης αὐτοὺς, ῥα-
δίως φεύγεις οὐκ εἰδὼς τὴν δόδον;

ΠΑΟΥΤ. Ὁξυδερκής τότε πως καὶ ἀρτίπους γί-
γνομαι πρὸς μόνον τὸν καιρὸν τῆς φυγῆς.

26. ΕΡΜ. Ἔτι δὴ μοι καὶ τοῦτο ἀπόκριναι, πῶς
τυφλὸς ὢν, εἰρήσεται γὰρ, καὶ προσέτι ὠχρὸς καὶ βα-
ρὺς ἐκ τῶν σκελοῖν τοσούτους ἐραστὰς ἔχεις, ὥστε
πάντας ἀποδύειν εἰς σέ, καὶ τυχόντας μὲν εὐδαιμο-
νεῖν οἰεσθαι, εἰ δὲ ἀποτύχουσιν, οὐκ ἀνέχεσθαι ζῶντας;
οἶδα γοῦν τινὰς οὐκ ὀλίγους αὐτῶν οὕτω σου δυσέρωτας
ὄντας, ὥστε καὶ ἐς βαθυκῆτα πόντον φέροντες ἐβρίψαν
αὐτοὺς καὶ πετρῶν κατ' ἡλιβάτων ὑπερορᾶσθαι νομίζον-
τες ὑπὸ σοῦ, ὅτι περ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐώρας αὐτούς.
Πλὴν ἀλλὰ καὶ σὺ ἂν εἴ οἶδα ὅτι ὁμολογήσεις, εἰ τι
ξυνίης σαυτοῦ, κορυθαντιᾶν αὐτοὺς ἐρωμένῃ τοιοῦτῃ
ἐπιμεληνόμενος.

27. ΠΑΟΥΤ. Οἶε γὰρ τοιοῦτον, οἷός εἰμι, δρᾶ-
σθαι αὐτοῖς, χωλὸν ἢ τυφλὸν ἢ ὅσα ἄλλα μοι πρόσ-
σιν;

ΕΡΜ. Ἀλλὰ πῶς, ὦ Πλοῦτε, εἰ μὴ τυφλοὶ καὶ αὐ-
τοὶ πάντες εἰσίν;

ΠΑΟΥΤ. Οὐ τυφλοὶ, ὦ ἄριστε, ἀλλ' ἡ ἄγνοια καὶ
ἡ ἀπάτη, αἵ περ νῦν κατέχουσιν τὰ πάντα, ἐπισκιάζουσιν
αὐτούς· ἐτι δὲ καὶ αὐτὸς, ὥς μὴ παντάπασιν ἄμορφος
εἶην, προσωπεῖόν τι ἐρασμιώτατον περιθέμενος, διά-
χρυσον καὶ λιθοκόλλητον, καὶ ποικίλα ἐνδὺς ἐντυγχάνω
αὐτοῖς· οἱ δὲ αὐτοπροσώπων οἰόμενοι δρᾶν τὸ κάλλος
ἐρῶσι καὶ ἀπολλύνται μὴ ἐντυγχάνοντες. Ὡς εἰ γέ
τις αὐτοῖς ὄλον ἀπογυμνώσας ἐπέδειξέ με, ὅηλον ὥς
κατεγίνωσκον ἂν αὐτῶν ἀμβλυώττοντες τὰ τηλικαῦτα
καὶ ἐρῶντες ἀνεράστων καὶ ἀμόρφων πραγμάτων.

28. ΕΡΜ. Τί οὖν ἐτι καὶ ἐν αὐτῷ ἤδη τῷ πλουτεῖν
γενόμενοι καὶ τὸ προσωπεῖον αὐτὸ περιθέμενοι ἐτι ἐξα-
πατῶνται, καὶ ἦν τις ἀφαιρήται αὐτοὺς, ὅαττον ἂν
τὴν κεφαλὴν ἢ τὸ προσωπεῖον πρόοιντο; οὐ γὰρ δὴ καὶ
τότε ἄγνοεῖν εἰκὸς αὐτοὺς ὥς ἐπιχρίστος ἢ εὐμορφία
ἐστίν, ἐνδοθεν τὰ πάντα δρῶντας.

ΠΑΟΥΤ. Οὐκ ὀλίγα, ὦ Ἑρμῆ, καὶ πρὸς τοῦτό μοι
συναγωνίζεται.

ΕΡΜ. Τὰ ποῖα;

ΠΑΟΥΤ. Ἐπειδὴν τις ἐντυχὼν τὸ πρῶτον ἀναπε-
τάσας τὴν θύραν εἰσδέχεται με, συμπαρεισέρχεται
μετ' ἐμοῦ λαθὼν ὁ τυφὸς καὶ ἡ ἄνοια καὶ ἡ μεγαλαυχία
καὶ μαλακία καὶ ὕβρις καὶ ἀπάτη καὶ ἄλλ' ἅττα μυρία
ὑπὸ δὴ τούτων ἀπάντων καταληγθεὶς τὴν ψυχὴν θαυ-
μάζει τε τὰ οὐ θαυμαστά καὶ ὀρέγεται τῶν φευκῶν
καὶ μὲν τὸν πάντων κείνων πατέρα τῶν εἰσεληλυθόντων
κακῶν τέθηπε δορυφορούμενον ὑπ' αὐτῶν, καὶ πάντα
πρότερον πάθαι ἂν ἢ ἐμὲ προσέσθαι ὑπομείνειν ἂν.

29. ΕΡΜ. Ὡς δὲ λέως εἴ, ὦ Πλοῦτε, καὶ δλιστήρως
καὶ δυσκάτοχος καὶ διαφευκτικός, οὐδεμίαν ἀντιλαβὴν
πρὸς ὅμοιους βεβαίαν, ἀλλ' ὥσπερ αἱ ἐγγεῖλαις ἢ οἱ

urbibus omnia teneant, facilius in hos quam in illos, dum
hac illac vagor, incido, et eorum retibus impeditus hæreo.

MER. At vero quum illos relinquis, quo pacto tam facile
aufugis, qui viam non noris?

PLUT. Ad solam fugiendi occasionem oculi mihi ac
pedes vigent.

26. MER. Hoc mihi quoque responde; qui tandem fiat,
ut, quum cæcus sis, insuper etiam (neque enim vera libet
reticere) pallidus, et cruribus gravior, tot amatores habeas,
ut omnes omnino homines unum te aspiciant; sique potiri
te licuerit, beatos se existiment; siu minus, vitam sibi
abjudicent. Novi enim permultos, qui te ita misere ama-
runt, ut se præcipites piscosa per æquora saltu sublimi e
scopulo dederint, existimantes a te contemni, quod ipsos ne
primo quidem congressu aspicere voluisses. Ceterum tute
ipse confiteberis, opinor, si modo te nosti, insanire istos,
qui talem amasium tam vehementi tamque perditio amore
prosequantur.

27. PLUT. Censes nimirum, eum me ipsis videri qualis
sum, claudum videlicet, cæcum, et quæ alia in me sunt vitia?

MER. Qul, quæso, Plute, nisi et ipsi cæci sunt omnes?

PLUT. Haud ita est, o bone; sed ignorantia et error,
quæ nunc omnia invaserunt, caliginem ipsis obijcunt. Adde
quod ipse quoque, ne prorsus deformis videar, aptata mihi
persona perquam amabili, inaurata gemmisque distincta,
insuper varia veste ornatus, iis me offero: illi autem, qui
credant videre se non personatam aliquam pulchritudinem,
sed in ipso vultu efflorescentem, amore inardescunt, ac,
nisi potiantur, præ doloris impatientia sese ipsi perditum
eunt. Sane si quis me penitus nudatum iis ostenderet,
damnarent ipsi sese, qui tantopere cæcutirent, et res prorsus
inamabiles et invenustas peterent tam studiosæ.

28. MER. Quid quod, postquam jam divites facti sunt,
ac sibi personam aptavere, adhuc falluntur? atque adeo
nonnulli capite libentius careant quam persona, si quis hanc
illis eripere postulet? Neque enim cuiquam credibile sit,
ipsos etiam tum, quum omnia introrsus videant, ignorare
totam illam pulchritudinem fucam esse.

PLUT. Plurima sunt, o Mercuri, quæ me in hoc quoque
adjuvant.

MER. Quænam illa?

PLUT. Quum aliquis primum mecum congressus apertis
foribus me admittit, ingreditur una mecum, eo non animad-
vertente, Arrogantia, Dementia, Jactantia, Mollities, In-
solentia, Fraus, aliaque sexcenta: quæ ubi cuncta hominis
animum invaserunt, ibi tum quæ miranda non sunt mira-
tur, et quæ fugienda, appetit; me autem tot malorum, quæ
in gressa sunt, parentem suspicit, illorum cinctum satellitio;
cruciatu denique quoslibet patiatu facilius, quam me ab-
jicere sustinuerit.

29. MER. Quam vero lævis es et lubricus, Plute, quam-
que ægre retineris; facile autem fugis, ansam nullam, quæ
firma sit, præbens: sed veluti anguilla, aut angues, inter

ὅζεις διὰ τῶν δακτύλων δραπετεύεις οὐκ οἶδ' ὅπως ἡ Πενία δ' ἐμπάλιν ἰζώδης τε καὶ εὐλαβής καὶ μυρία τὰ ἀγκίστρα ἐκπεφυκότα ἐξ ἅπαντος τοῦ σώματος ἔχουσα, ὡς πλησιάσαντας εὐθὺς ἔχεσθαι καὶ μὴ ἔχειν βραδίως ἀπολυθῆναι. Ἀλλὰ μεταξύ φλυαροῦντας ἡμᾶς πρᾶγμα ἤδη οὐ μικρὸν διέλαθε.

ΠΛΟΥΤ. Τὸ ποῖον;

ΕΡΜ. Ὅτι τὸν Θησαυρὸν οὐκ ἐπηγαγόμεθα, οὐπερ ἔδει μάλιστα.

30. ΠΛΟΥΤ. Θάρρει τούτου γε ἔνεκα· ἐν τῇ γῇ αὐτὸν αἰεὶ καταλείπων ἀνέρχομαι παρ' ὑμᾶς ἐπισκήψας ἔνδον μένειν ἐπικλεισάμενον τὴν θύραν, ἀνοίγειν δὲ μηδενί, ἢν μὴ ἐμοῦ ἀκούσῃ βοήσαντος.

ΕΡΜ. Οὐχοῦν ἐπιβαίνωμεν ἤδη τῆς Ἀττικῆς καὶ μοι ἔπου ἐχόμενος τῆς χλαμύδος, ἄχρι ἂν πρὸς τὴν ἐσχατιὰν ἀφίκωμαι.

ΠΛΟΥΤ. Εὖ ποιεῖς, ὦ Ἑρμῇ, χειραγωγῶν· ἐπεὶ ἦν γε ἀπολείπης με, Ὑπερβόλῳ τάχα ἢ Κλέωνι ἐμπεσῶμαι περινοστών. Ἀλλὰ τίς δ' ὁ φόρος οὗτός ἐστι καθάπερ σιδήρου πρὸς λίθον.

31. ΕΡΜ. Ὁ Τίμων οὕτως σκάπτει πλησίον ὀρεινὸν καὶ ὑπολίθον γῆδιον. Παπαῖ, καὶ ἡ Πενία πάρεστι καὶ ὁ Πόνος ἐκεῖνος, ἡ Καρτερία τε καὶ ἡ Σοφία καὶ ἡ Ἀνδρεία καὶ ὁ τοιοῦτος ὄχλος τῶν ὑπὸ τῷ Λιμῷ ταττομένων ἀπάντων, πολλοὶ ἀμεινούς τῶν σῶν δορυφόρων.

ΠΛΟΥΤ. Τί οὖν οὐκ ἀπαλλαττόμεθα, ὦ Ἑρμῇ, τὴν ταχίστην; οὐ γάρ ἂν τι ἡμεῖς δράσαιμεν ἀξιόλογον πρὸς ἄνδρα ὑπὸ τηλικούτου στρατοπέδου περιεσχημένον.

ΕΡΜ. Ἄλλως ἔδοξε τῷ Διί· μὴ ἀποδειλιώμεν οὖν.

32. ΠΕΝ. Ποῖ τοῦτον ἀπάγεις, ὦ Ἀργειφόντα, χειραγωγῶν;

ΕΡΜ. Ἐπὶ τούτῳ τὸν Τίμωνα ἐπέμφθημεν ὑπὸ τοῦ Διός.

ΠΕΝ. Νῦν δ' Πλούτος ἐπὶ Τίμωνα, ὁπότε αὐτὸν ἐγὼ κακῶς ἔχοντα ὑπὸ τῆς Τρυφῆς παραλαβοῦσα, τουτοῖσι παραδούσα, τῇ Σοφίᾳ καὶ τῷ Πόνῳ, γενναῖον ἄνδρα καὶ πολλοῦ ἀξίον ἀπέδειξα; οὕτως ἄρα εὐκαταφρόνητος ὑμῖν ἡ Πενία δοκῶ καὶ εὐαδίκητος, ὥσθ' ὁ μόνον κτῆμα εἶχον, ἀφαιρεῖσθαι με, ἀκριβῶς πρὸς ἀρετὴν ἐξειργασμένον, ἵν' αὖθις ὁ Πλούτος παραλαβὼν αὐτὸν Ὑθρεῖ καὶ Τύφῳ ἐγγειρίσας ὁμοιον τῷ πάλαι, μαλθακὸν καὶ ἀγεννῆ καὶ ἀνόητον ἀποφῆνας ἀποδῶν πάλιν ἐμοὶ ῥάκος ἤδη γεγεννημένον;

ΕΡΜ. Ἐδοξε ταῦτα, ὦ Πενία, τῷ Διί.

33. ΠΕΝ. Ἀπέρχομαι· καὶ ὑμεῖς δὲ, ὦ Πόνε καὶ Σοφία καὶ οἱ λοιποὶ, ἀκολουθεῖτέ μοι. Οὗτος δὲ τάχα εἴσεται ὅταν με οὖσαν ἀπολείψει, ἀγαθὴν συνεργὸν καὶ διδάσκαλον τῶν ἀρίστων, ἥ συνὼν ὑγιεινὸς μὲν τὸ σῶμα, ἔρρωμένος δὲ τὴν γνώμην διέτλεσεν, ἀνδρὸς βίον ζῶν καὶ πρὸς αὐτὸν ἀποβλέπων, τὰ δὲ περιττὰ καὶ πολλὰ ταῦτα, ὥσπερ ἐστίν, ἀλλότρια ὑπολαμβάνων.

ΕΡΜ. Ἀπέρχονται· ἡμεῖς δὲ προσίωμεν αὐτῷ.

34. ΤΙΜ. Τίνες ἐστέ, ὦ κατάρατοι; ἢ τί βουλόμενοι δεῦρο ἤκετε ἄνδρα ἐργάτην καὶ μισθοφόρον ἐνο-

digitos nescio quo pacto elaberis; at contra viscosa ac tenax Paupertas est, facilem ansam prabens, et infinitos uncas ex omnibus corporis partibus exsertos habet, ita ut, qui ad eam accesserint, continuo arripiantur, nec se facile illinc expedire queant. Verum interea dum sermones nugando cædimus, rem haud negligendam oblitus sumus.

PLUT. Quam?

MER. Thesaurum non adduximus, quo tamen vel maxime nobis opus erat.

30. PLUT. Hac quidem causa animo otioso esto. Eum enim semper sub terra relinquo, quum ad vos ascendo, imperans domi ut maneat foribus oclusis, neve cuiquam aperiatur, ni me clamantem audierit.

MER. Sed jam Atticos fines ingrediamur; tu vero sequere hac prehensum me chlamyde tenens, donec ad extremos limites pervenero.

PLUT. Recte sane, o Mercuri, quod mihi cæco viam præis; sin me deseras, fortasse in Hyperbolum aliquem aut Cleonem oberrans incidam. Sed quis hic sonus, quasi si ferrum ad saxum allidatur?

31. MER. Hic Timon videlicet montanum ac saxosum agellum fodit. Papæ! et Paupertas adest, et ille Labor, tum etiam Tolerantia, et Sapientia, nec non Fortitudo, et totum illud agmen, quod secum sub signis habere solet Fames; multo haud dubie animosiores sunt tuis illis satellitibus.

PLUT. Quid igitur causæ sit, quin hinc quam ocissime fugiamus? neque enim est ut quidquam a nobis memorabile geratur cum eo viro, qui tanto instructus exercitu sit.

MER. Jovi aliter visum est; quare strenui simus.

32. PAUP. Cæcum istum, o Argiphonta Mercuri, quonam abducis?

MER. Nos ad hunc Timonem legavit Jupiter.

PAUP. Quid? nunc ad Timonem Plutus mittitur, quando ego, pessime a Luxu habitum quum acceperissem, his, quos vides, Mercuri, Sapientiæ et Labori tradens virum fortem et quantivis pretii effeci? Itane vobis idonea Paupertas visa est, in qua sic illudatis, ut quem unum mihi habebam, eripere postuletis, postquam ad virtutem probe factus est, ut illum Plutus denuo acceptum Contumeliæ et Arrogantiæ tradens, qualis olim fuit, talem eum efficiat, mollem scilicet, ignavum et stolidum; mihi denique illum reddat, ubi nullius pretii fuerit et detrito panno haud melior?

MER. Jovi sic visum est, o Paupertas.

33. PAUP. Abeo igitur: vosque adeo, Labor, Sapientia, vosque ceteri, qui mecum aderatis, sequimini. Næ iste posterius sentiet, qualem me reliquerit, optimam nempe operis consortem, et quæ ipsum ad præstantissimam quæque erudierim; me, inquam, quacum degens tum salubri corpore, tum animo vegetus fuit, viri vitam agens, et sese respiciens; cetera autem supervacanea existimans, ut re ipsa talia sunt.

MER. Abeunt: nostrum nunc est hominem convenire.

34. TIM. Qui estis vos, o scelera? aut quorsum huc venistis? mihi ne ut molesti sitis, homini mercede conducto?

χλήσοντες; ἀλλ' οὐ χαίροντες ἅπτεται μισαροὶ πάντες ὄντες· ἐγὼ γὰρ ὑμᾶς αὐτίκα μάλα βάλλων ταῖς βώλοισι καὶ τοῖς λίθοις συντρίψω.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ὦ Τίμων, μὴ βάλης· οὐ γὰρ ἀνθρώπους ὄντας βαλεῖς, ἀλλ' ἐγὼ μὲν Ἑρμῆς εἰμι, οὐτοσί δὲ ὁ Πλούτος· ἐπεμψε δὲ ὁ Ζεὺς ἐπακούσας τῶν εὐχῶν. Ὡστε ἀγαθὴ τύχη δέχου τὸν δῖον ἀποστάς τῶν πόνων.

ΤΙΜ. Καὶ ὑμεῖς οἰμώζεσθε ἤδη καίτοι θεοὶ ὄντες, ὥς φατε· πάντας γὰρ ἅμα καὶ ἀνθρώπους καὶ θεοὺς μισῶ, τούτων δὲ τὸν τυφλὸν, ὅστις ἂν ᾤ, καὶ ἐπιτρίψειν μοι δοκῶ τῇ δικέλλῃ.

ΠΛΟΥΤ. Ἀπίσωμεν, ὦ Ἑρμῇ, πρὸς τοῦ Διὸς· μελαγχολᾷν γὰρ ὁ ἄνθρωπος οὐ μετρίως μοι δοκεῖ, μὴ τι κακὸν ἀπέλθω προσλαβών.

35. ΕΡΜ. Μηδὲν σκαῖον, ὦ Τίμων, ἀλλὰ τὸ πᾶν τοῦτο ἄγριον καὶ τραχὺ καταβαλὼν προτείνας τῷ χεῖρει λάμβανε τὴν ἀγαθὴν τύχην καὶ πλούτει πάλιν καὶ ἴσθι Ἀθηναίων τὰ πρῶτα καὶ ὑπερόρα τῶν ἀχαρίστων ἐκείνων μόνος αὐτὸς εὐδαιμονίων.

ΤΙΜ. Οὐδὲν ὑμῶν δέομαι· μὴ ἐνοχλεῖτέ μοι ἱκανὸς ἐμοὶ πλούτος ἢ δίκη· τὰ δ' ἄλλα εὐδαιμονέστατός εἰμι, μηδενὸς μοι πλησιάζοντος.

ΕΡΜ. Οὕτως, ὦ τᾶν, ἀπανθρώπως;

τόνδε φέρω Διὶ μῦθον ἀπηνέα τε κρατερόν τε;

Καὶ μὴν εἰκὸς ἦν μισάνθρωπον μὲν εἶναι σε τοσαῦτα ὑπ' αὐτῶν δεινὰ πεπονθότα, μισῶν δὲ μηδαμῶς, οὕτως ἐπιμελουμένων σου τῶν θεῶν.

36. ΤΙΜ. Ἀλλὰ σοὶ μὲν, ὦ Ἑρμῇ, καὶ τῷ Διὶ πλείστη χάρις τῆς ἐπιμελείας, τούτων δὲ τὸν Πλούτον οὐκ ἂν λάβοιμι.

ΕΡΜ. Τί δή;

ΤΙΜ. Ὅτι καὶ πάλαι μυρίων μοι κακῶν αἴτιος ὁδὸς κατέστη κολάζει τε παραδοὺς καὶ ἐπιδούλους ἐπαγαγὼν καὶ μῖσος ἐπεγείρας καὶ ἡδυπαθείᾳ διαφθείρας καὶ ἐπίφθονον ἀποφῆνας, τέλος δὲ ἄρην καταλιπὼν οὕτως ἀπίστως καὶ προδοτικῶς ἢ βελτίστη δὲ Πενία πόνοις με τοῖς ἀνδρικωτάτοις καταγυμνάσασα καὶ μετ' ἀληθείας καὶ παρρησίας προσομιλοῦσα τὰ τε ἀναγκαῖα κάμνοντι παρῆγε καὶ τῶν πολλῶν ἐκείνων καταφρονεῖν ἐπαίδευεν ἐξ αὐτοῦ ἐμοῦ τὰς ἐλπίδας ἀπαρτήσασά μοι τοῦ βίου καὶ δέιξασα ὅστις ἦν ὁ πλούτος ὁ ἐμὸς, ὃν οὔτε κολαῖς θωπεύων οὔτε συκοφάντης φοβῶν, οὐ δῆμος παροξυνθεὶς, οὐκ ἐκκλησιαστής ψηφοφορήσας, οὐ τύραννος ἐπιβουλεύσας ἀφελέσθαι δύναται ἄν.

37. Ἐρρωμένος τοιγαροῦν ὑπὸ τῶν πόνων τὸν ἄγρον τούτον φιλοπόνως ἐργαζόμενος, οὐδὲν ὄρων τῶν ἐν ἄστει κακῶν, ἱκανὰ καὶ διαρκῆ ἔχω τὰ ἀλφίτα παρὰ τῆς δικέλλης. Ὡστε παλινδρομος, ὦ Ἑρμῇ, ἅπιθι τὸν Πλούτον ἀπαγαγὼν τῷ Διὶ· ἐμοὶ δὲ τοῦτο ἱκανὸν ἦν, πάντας ἀνθρώπους ἡδῆδὸν οἰμῶζειν ποιῆσαι.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ὦ γαθέ· οὐ γὰρ πάντες εἰσὶν ἐπιτήδαιοι πρὸς οἰκωγῆν. Ἀλλ' ἔα τὰ ὀργίλια ταῦτα

Sed non sine infortunio esis hinc abituri, quum pessimi mortalium sitis omnes : jam enim vos et glebis et saxis opertos male perdam.

MER. Cave, Timon, cave saxis nos petas : non enim tu homines percusseris. Videlicet ego Mercurius sum, hic vero, Plutus. Ad te autem Jupiter, auditis precibus tuis, nos misit. Itaque adeo, quod tibi faustum sit, felicitatem et opes excipe, laboribus in posterum valere jussis.

TIM. Vos quoque, etsi, ut praedicatis, dii estis, vapulabitis tamen; nam et deos et homines omnes ex aequo odi. Caecum vero istum, quisquis est, hoc meo ligone comminueri certum est.

PLUT. Per Jovem, o Mercuri, abeamus, ne quod malum mihi accersam : plane enim homo insanire videtur.

35. MER. Ne quid inscite facias, Timon; quum potius agrestissimum istuc et asperum ingenium mitte, porrectisque manibus bonam fortunam excipe, ac denuo dives fias, et Atheniensium esto primus; illosque ingratos despice, unice unus beatus.

TIM. Ne mihi negotium facessite : vobis haudquaquam ego : alfatum copiarum in hoc ligone habeo; cetera felix, si ad me nemo accedat.

MER. Tene adeo inhumane agere, amice?

Hæcne Jovi referam tam dura atque aspera dicta?

Non sane incredibile erat, invisos esse tibi homines, a quibus tot tibi ortæ essent injuriæ; deos autem odisse, qui tibi optime consultum velint, haud sane par fuit.

36. TIM. Tibi quidem, Mercuri, ac Jovi præterea maximam habeo gratiam, quod me haud neglexistis : istunc vero Plutum haudquaquam admittam.

MER. Quamobrem?

TIM. Quia et olim infinitorum mihi causa malorum hic fuit, assentatoribus me prodens, mihi insidiatores immitens, odium exsuscitans, deliciis corrumpens et livori obiciens; ad postremum me repente per summam perfidiam, ut proditore dignum erat, deserens. Contra autem optima Paupertas labore perquam virili me exercens, ac mecum perpetuo agens cum veracitate et libertate dicendi, quæ tempus postulavit, ea mihi opus facienti præbuit, et tot illas res despiciere docuit, efficiens ut omnes spes vitæ in memet sitæ essent; ostendens præterea, quamnam divitiarum mearum forent, quas neque assentator palpana, neque syco-phanta me terrens, non populus exasperatus, non quilibet in concione suffragium ferens, non denique tyrannus insidias struens mihi posset eripere.

37. Aucto itaque per laborem robore, agrum hunc industrie colens, nihil videns malorum eorum, quæ tot in urbe occurrunt, sufficientem ac perennem victum hujus ligonis ope mihi paro. Quare iter tuum relegens abito, Mercuri, Plutum ad Jovem abducens : mihi autem hoc sal erit, si omnes omnino homines ejulare coegerim.

MER. Cave istuc dicas, o bone : neque enim omnes ad ejulandum recte comparati sunt. Sed istam tuam iracun-

καὶ μεिरακιδώδῃ καὶ τὸν Πλοῦτον παράλαβε. Οὗτοι ἀπόδλητά ἐστι τὰ δῶρα τὰ παρὰ τοῦ Διός.

ΠΛΟΥΤ. Βούλει, ὦ Τίμων, δικαιολογήσωμαι πρὸς σέ; ἢ χαλεπαίνεις μοι λέγοντι;

TIM. Λέγε, μὴ μακρὰ μέντοι, μηδὲ μετὰ προοιμίων, ὥσπερ οἱ ἐπίτριπτοι ῥήτορες· ἀνέξομαι γάρ σε ὀλίγα λέγοντα διὰ τὸν Ἑρμῆν τουτονί.

38. ΠΛΟΥΤ. Ἐχρῆν μὲν ἴσως καὶ μακρὰ εἰπεῖν, οὕτω πολλὰ ὑπὸ σοῦ κατηγορηθέντα· ὁμως δὲ ὅρα εἰ τί σε, ὡς φῆς, ἡδίκηκα, ὃς τῶν μὲν ἡδίστων ἀπάντων αἰτίος σοι κατέστην, τιμῆς καὶ προεδρίας καὶ στεφάνων καὶ τῆς ἄλλης τρυφῆς, περίβλεπτός τε καὶ αἰδιδίμος δι' ἐμέ ᾄσθα καὶ περιπούδατος· εἰ δέ τι χαλεπὸν ἐκ τῶν κολάκων πέπονθας, ἀναίτιος ἐγὼ σοι· μάλλον δὲ αὐτὸς ἡδίκημαι τυτὸ ὑπὸ σοῦ, διότι με οὕτως ἀτίμως ἐπέβαλες ἀνδράσι καταράτοις ἐπαινοῦσι καὶ καταγοητεύουσι καὶ πάντα τρόπον ἐπιβουλεύουσί μοι· καὶ τό γε τελευταῖον ἔφησθα ὡς προδίδωκά σε, τούναντίον δὲ αὐτὸς ἐγκαλέσαιμι σοι πάντα τρόπον ἀπελαθεὶς ὑπὸ σοῦ καὶ ἐπὶ κεφαλῇ ἐξωσθεὶς τῆς οἰκίας. Τοιγαροῦν ἀντὶ μαλακῆς χλανίδος ταύτην τὴν διφθέραν ἢ τιμιωτάτῃ σοι Πενία περιτέθεικεν. Ὡστε μάρτυς ὁ Ἑρμῆς οὕτοσί πῶς ἰκέτευον τὸν Δία μηκέτ' ἤκειν παρὰ σέ οὕτω δυσμενῶς μοι προσενηνεγμένον.

39. EPM. Ἀλλὰ νῦν ὁρᾷς, ὦ Πλοῦτε, οἷος ἤδη γεγέννηται; ὥστε θαρρῶν ξυνδιὰτριβε αὐτῷ· καὶ σὺ μὲν σκάπτε ὡς ἔχεις· σὺ δὲ τὸν Θησαυρὸν ὑπάγαγε τῇ δικέλλῃ· ὑπακούσεται γὰρ ἐμβόησαντί σοι.

TIM. Πειστέον, ὦ Ἑρμῇ, καὶ αὖθις πλουτητέον. Τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὅποτε οἱ θεοὶ βιάζονται; Πλὴν ὅρα γε, ἐς οἷά με πράγματα ἐμβάλλεις τὸν κακοδαίμονα, ὃς ἄχρι νῦν εὐδαιμονέστατα διάγων χρυσὸν ἄφνω τοσούτον λήψομαι οὐδὲν ἀδικήσας καὶ τοσαύτας φροντίδας ἀναδέξομαι.

40. EPM. Ἐπόστηθι, ὦ Τίμων, δι' ἐμέ, καὶ εἰ χαλεπὸν τοῦτο καὶ οὐκ οἰστόν ἐστιν, ὅπως οἱ κολακες ἐκείνοι διαρραγῶσιν ὑπὸ τοῦ φθόνου· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ τὴν Αἴτην ἐς τὸν οὐρανὸν ἀναπητήσομαι.

ΠΛΟΥΤ. Ὁ μὲν ἀπελθὺν, ὡς δοκεῖ· τεκμαίρομαι γὰρ τῇ εἰρεσίᾳ τῶν πτερῶν· σὺ δὲ αὐτοῦ περιμένε· ἀναπέμψω γὰρ σοι τὸν Θησαυρὸν ἀπελθὼν· μάλλον δὲ παῖε. Σέ φημι, Θησαυρὲ χρυσοῦ, ὑπάκουσον Τίμωνι τουτῷ καὶ παράσχες σεαυτὸν ἀνελέσθαι. Σκάπτε, ὦ Τίμων, βαθείας καταφέρων. Ἐγὼ δὲ ὑμῖν ὑπεκστήσομαι.

41. TIM. Ἄγε, ὦ δικέλλα, νῦν μοι ἐπίρρωσον σεαυτὴν καὶ μὴ κάμῃς ἐκ τοῦ βάθους τὸν Θησαυρὸν ἐς τοῦμπρανὲς προκαλουμένην. Ὡ Ζεῦ τεράστιε καὶ φίλοι Κορύβαντες καὶ Ἑρμῇ κερδίε, πόθεν τοσούτον χρυσίον; ἢ που ὄναρ ταῦτά ἐστι; δέδια γοῦν μὴ ἀνθρακας εὖρω ἀνεγρόμενος· ἀλλὰ μὴν χρυσίον ἐστὶν ἐπίσημον, ὑπερυθρυν, βαρὺ καὶ τὴν πρόσσοφιν ὑπερήδιστον.

Ὁ χρυσὸς, δεξιόμα κάλλιστον βροτοῖς· αἰθόμενον γὰρ πῦρ ἅτε διαπρέπει καὶ νύκτωρ καὶ

diam et inconsulti adolescentis impetum mittas, ac Plutum recipe. Quae a Jove mittuntur dona, ea neutiquam aspernanda sunt.

PLUT. Quid, Timon, vin' me causam adversus te agere? an tibi molestum est loqui me?

TIM. Dic, sino, modo ne longam orationem nec proemiis instructam habeas, ut perditissimi isti rhetores: sustinebo enim te pauca dicentem, Mercurii hujusce gratia.

38. PLUT. Consentaneum quidem erat proluxa oratione uti me, quem tam graviter accusasti; tamen dispice ante, quod ais, injuria affecerim, qui tibi suavissimarum quarumque rerum, honoris scilicet, primi loci, coronarum aliarumque voluptatum causa fui: propter me spectabilis eras, et ab omnibus celebratus ac cultus; si quid autem, quod nolis, ab assentatoribus tibi accidit, in me non haeret culpa, imo mihi abs te haec facta injuria est, quem adeo contumeliose sceleratorum illorum libidini subjeceris, laudantium, adulantium, omni arte insidiantium mihi. Quin etiam post omnia dixisti proditum te a me fuisse: at contra ego te accusaverim, omni modo ex aedibus excussus et capite protrusus foras. Quare pro molli chlamyde rhononem tibi induit veneranda ista Paupertas; itaque hic Mercurius testabitur, quam enixe Jovem obscecraverim, ne ad te denuo mitterer, qui tantum in me odium exseruisses.

39. MER. At nunc viden', Plute, qualis repente factus sit? itaque cum eo jam audacter facito ut consuescas. Tu quidem, Timon, terram fodito, quod facis; at tu, Plute, Thesaurum sub ejus ligonem adductum facito; tibi enim inclamanti auscultabit.

TIM. Parere necesse est, Mercuri, et de integro ditescendum. Quum enim dii ipsi vim adhibeant, quid, quaeso, te fiat? Tamen illud vide, in qua me conjecturus sis incommoda, qui vita usque adhuc feliciter exacta, repente tantam auri vim accepturus sim, et tot me curis impliciturus, quum nihil mali fecerim.

40. MER. Perfer atque obdura, Timon, mea causa, etiamsi istuc molestum est et aegre tolerandum; perfer, inquam, saltem ut invidia disrumpantur assentatores. Ego autem in caelum, ubi supra Aetnae cacumen ascendero, rursus volabo.

PLUT. Abiit quidem Mercurius, ut videtur: id enim ex alarum remigatione conjicio. Tu vero, Timon, istic maneto; hinc enim ubi abiero, Thesaurum ad te mittam; imo autem ligone impacto terram feri. Heus, heus, tibi dico, auri Thesauri, huic Timoni ausculta, teque illi tollendum e terra objice. Heus, Timon, strenue fodito, ligonem altius impingens. At ego vobis nunc abscedam.

41. TIM. Age, o ligo, mihi nunc validissimus fias, ne defatigare, dum Thesaurum ex terrae penetralibus in lucem eruis. O Jupiter prodigialis, et propitii Corybantes, et Mercuri lucri prases, unde mihi tantum auri? hocce somnium fuerit? Male metuo, ne expergefactus pro thesauro carbonibus (quod aiunt) reperiam. At profecto aurum signatum video, subrubescens, ponderosum, et aspectu quam gratissimum.

Aurum, suave munus es mortalibus: namque ignis instar eximie micas et noctu et interdiu.

μεθ' ἡμέραν. Ἐλθέ, ὦ φίλτατε καὶ ἐρασμώτατε. Νῦν πείθομαι γε καὶ Δία ποτὲ γενέσθαι χρυσόν· τίς γὰρ οὐκ ἂν παρθένος ἀναπεπταμένοις τοῖς κόλποις ὑπεδέξατο οὕτω καλὸν ἐραστὴν διὰ τοῦ τέγους καταρρέοντα;

42. Ὁ Μίδα καὶ Κροῖσε καὶ τὰ ἐν Δελφοῖς ἀναθήματα ὡς οὐδὲν ἄρα ἦτε ὡς πρὸς Τίμωνα καὶ τὸν Τίμωνα πλοῦτον, ὧς οὐδὲ ὁ βασιλεὺς ὁ Περσῶν ἴσος. Ὁ δίκειλλα καὶ φιλιτάτη διφθέρα, μαῖς μὲν τῇ Πανὶ τοῦτῳ ἀναθεῖναι καλόν· αὐτὸς δὲ ἤδη πᾶσαν πριάμενος τὴν ἐσχατιάν, πυργίον οἰκοδομησάμενος ὑπὲρ τοῦ θησαυροῦ, μόνῳ ἑμοὶ ἱκανὸν ἐνδιδαιτᾶσθαι, τὸν αὐτὸν καὶ τάφον ἀποθανόντων ἔξιν μοι δοκῶ. Δεδόχθω δὲ ταῦτα καὶ νομοθετηθῶ πρὸς τὸν ἐπιλοῖπον βίον, ἀμίζια πρὸς ἅπαντας καὶ ἀγνώστια καὶ ὑπεροψία· φίλος δὲ ἡ ξένος ἡ ἑταῖρος ἡ Ἑλλέος βωμὸς ὕλος πολὺς· καὶ τὸ οἰκτεῖραι θαυρόντα ἡ ἐπικουρῆσαι δεομένῳ παρανομία καὶ καταλύσις τῶν ἑθῶν· μονήρης δὲ ἡ διαίτα καθάπερ τοῖς λύκοις, καὶ φίλος εἰς Τίμωνα.

43. Οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἐχθροὶ καὶ ἐπίβουλοι· καὶ τὸ προσομιλῆσαι τινὶ αὐτῶν μίσμα· καὶ ἦν τινα ἰδὼ μόνον, ἀποφράς ἡ ἡμέρα· καὶ δλωὶ ἀνδριάντων λιθίνων ἢ χαλκῶν μηδὲν ἡμῖν διαφερέτωσαν· καὶ μήτε κήρυκα δεχόμεθα παρ' αὐτῶν μήτε σπονδὰς σπενδόμεθα· ἡ ἔρημία δὲ ὅρος ἔστω πρὸς αὐτούς. Φυλέται δὲ καὶ φράτορες καὶ δημόται καὶ ἡ πατρὶς αὐτῆ ψυχρά καὶ ἀνωφελῆ ὀνόματα καὶ ἀνοήτων ἀνδρῶν φιλοτιμήματα. Πλουτεῖται δὲ Τίμωνα μόνος καὶ ὑπεροράτω ἀπάντων καὶ τρυφᾷ μόνος καθ' ἑαυτὸν, κολαχεύει καὶ ἐπαίνειν φορτικῶν ἀπληλαγμένος· καὶ θεοὺς θυέτω καὶ εὐοχεῖται μόνος ἑαυτῷ γείτων καὶ δημορ, ἐκὰς ὧν τῶν ἄλλων. Καὶ ἅπας ἑαυτὸν δεξιῶσασθαι δεδόχθω, ἦν δέη ἀποθαινεῖν, καὶ ἑαυτῷ στέφανον ἐπενεγκεῖν.

44. Καὶ ὄνομα μὲν ἔστω ὁ Μισάνθρωπος ἡδιστον, τοῦ τρόπου δὲ γνωρίσματα δυσκολία καὶ τραχύτης καὶ σκαυότης καὶ ὄρη καὶ ἀπανθρωπία· εἰ δὲ τινα ἴδοιμι ἐν πυρὶ καταδιεφθιρόμενον καὶ σβεννύναι ἱκετεύοντα, πῖττη καὶ ἐλαίῳ κατασβεννύναι· καὶ ἦν τινα τοῦ χειμῶνος ὁ ποταμὸς παραφέρῃ, ὁ δὲ τὰς χεῖρας ὀρέγων ἀντιλαβέσθαι δέχεται, ὥθειν καὶ τοῦτον ἐπὶ κεφαλὴν βαπτίζοντα, ὡς μηδὲ ἀνακῦψαι δυναθείη· οὕτω γὰρ ἂν τὴν ἴσην ἀπολάβοιεν. Εἰσηγήσατο τὸν νόμον Τίμωνα Ἐχεκρατίδου Κολλυτεὺς, ἐπεψήφισε τῇ ἐκκλησίᾳ Τίμωνα ὁ αὐτός. Ἔξεν, ταῦτα ἡμῖν δεδόχθω καὶ ἀνδρικῶς ἐμμένωμεν αὐτοῖς.

45. Πλὴν ἀλλὰ περὶ πολλοῦ ἂν ἐποίησάμην ἅπας γνώριμά πως ταῦτα γενέσθαι, διότι ὑπερπλουτῶ· ἀγρόνη γὰρ ἂν τὸ πρᾶγμα γένοιτο αὐτοῖς. Καίτοι τί τοῦτο; ψεῦ τὸ ταχέως. Πανταχόθεν συνθέουσι κεκοιμένοι καὶ πνευστιῶντες, οὐκ οἶδα ὅθεν ὀσφραίνόμενοι τοῦ χρυσοῦ. Πότερον οὖν ἐπὶ τὸν πάγον τοῦτον ἀνάβας ἀπελαύνω αὐτοὺς τοῖς λίθοις ἐξ ὑπερδεδείων ἀκροβολιζόμενος, ἢ τὸ γε τοσοῦτον παρανομήσομεν εἰσάπαξ αὐτοῖς ὀμιλήσαντες, ὡς πλέον ἀνιῶντο ὑπερορόμενοι;

Ades huc, o mea voluptas. Nunc sane mihi credibile sit, etiam Jovem se in aurum olim convertisse: quæ enim virgo amantem adeo formosum, per impluvium defluentem, expanso sinu non excipiat?

42. O Mida, o Cræse, et vos Delphici templi donaria, quam nihil estis præ Timone et Timonis opulentia! ad quem magnus ille Persarum rex ne comparandus quidem est. O ligo, et tu rheno suavissime, optimum erit vos huic Pani consecrasse: at ego jam universum hunc agrum coemam, turremque asservando auro exstruam, quæ me unum excipere possit, non plures: eam quoque sepulchrum mihi, ut opinor, mortuo habebō. Ceterum quoad vivam, hæc sancita sunt, et lege confirmata: hominum omnium congressum fugere, notum habere neminem, omnes autem despiciere; amicus autem vel hospes, vel ara Misericordiæ, logi ac nugæ: cujusquam lamentantis misereri, vel inopi subvenire, legis transgressio habeatur et morum subversio: mihi autem vita sit solitaria itidem ut lupis; et unus omnino amicus, Timon.

43. At ceteri mihi in hostium loco sint et insidiatorum. Eorum quempiam si alloquar, impurus habear; si quando aliquem videro tantum, is nefastus dies esto: denique nihil apud me statuatur discriminis eos inter et simulacra marmorea aut area: neque missum ab iis legatum recipiamus, neque cum iis percutiamus fœdus; fines inter me atque illos sunt deserta atque solitudines; tribules vero, et curiales, et populares, quin et patria ipsa, frigida et inutilia nomina habeantur, ac fatuorum hominum ambitio. Solus Timon dives esto, ceterosque omnes despicietur: molliter secum vivat, procul ab assentatoribus et iis qui immodice laudare solent; diis sacrificet ac splendide epuletur solus, sibi vicinus et finitimus, longe a ceteris remotus hominibus. Denique hæc lex esto, se unum amplecti atque amare, si vel mori oporteat, et coronam sibi ipsum imponere.

44. Nomen suavissimum sit Μισάνθρωπος. Morum autem character esto morositas, asperitas, rusticitas, iracundia atque inhumanitas; si quem autem forte igne pereuntem videro, atque ut restinguam obsecralem, picis atque olei injecto exstinguere decretum esto: tum porro si quem hieme fluvius auferat, atque is manibus porrectis oret ut retineatur, is in caput tradatur et submergatur, quo ne se attollere possit: sic enim isti scelerati par pro pari acciperint. Hanc legem scripsit Timon Echekratidæ F. Colytensis, concionem in suffragium misit idem Timon. Sic esto, statuta hæc sunt nobis; hæc viriliter observemus.

45. Verum quantivis mihi hoc foret pretii, ut omnes resciscant, esse me satis superque divitem: ea enim res ipsos ad suspendium adaxit. Sed hem, quid istuc, quæso, est? vah quanta properatio! undique pulvere respersi atque exanimati concurrunt; nescio certe unde ipsis aurum suboluerit. Utrum igitur in hunc collem evadens, lapidibus ex superiori loco missis ipsos arceam? an hoc unum adversus legem modo latam faciemus, eos semel ut alloquamur? quo videlicet in congressu contemti,

τοῦτο οἶμαι καὶ ἄμεινον. Ὡς δεχόμεθα ἤδη αὐτοὺς ὑποστάντες. Φέρ' ἴδω, τίς δ' πρῶτος αὐτῶν οὗτός ἐστι; Γναθωνίδης δ' κόλαξ, ὁ πρῶν ἔρανον αἰτήσαντί μοι δρέξας τὸν βρόχον, πῖθους ὄλους παρ' ἐμοὶ πολλὰς ἐμμελώς. Ἄλλ' εὖ γε ἐποίησεν ἀφικόμενος οἰμώξε-ται γὰρ πρὸ τῶν ἄλλων.

46. ΓΝΑΘ. Οὐκ ἐγὼ ἔλεγον, ὡς οὐκ ἀμελήσουσι Τίμωνος ἀγαθοῦ ἀνδρὸς οἱ θεοί; Χαῖρε Τίμων εὐμορφότατε καὶ ἤδιστε καὶ συμποτικώτατε.

TIM. Νῆδι καὶ σύ γε, ὦ Γναθωνίδη, γυπῶν ἀπάντων βορώτατε καὶ ἀνθρώπων ἐπιτριπτότατε.

ΓΝΑΘ. Ἄει φιλοσκώμων σύ γε· ἀλλὰ ποῦ τὸ συμπόσιον; ὡς καινὸν τί σοι ἔσμα τῶν νεοδιδάκτων διθυράμβων ἦκω κομίζων.

TIM. Καὶ μὴν ἐλγεία γε ἔσθ' ἡ μάλα περιπαθῶς ὑπὸ ταύτῃ τῇ δικέλλῃ.

ΓΝΑΘ. Τί τοῦτο; παίεις, ὦ Τίμων; μαρτύρομαι ὦ Ἡράκλεις, τοῦ τοῦ, προσκαλοῦμαι σε τραύματος εἰς Ἄρειον πάγον.

TIM. Καὶ μὴν ἂν γε μικρὸν ἐπιεραδύνης, φρόνου τάχα προσκελήσῃ με.

ΓΝΑΘ. Μηδαμῶς· ἀλλὰ σύ γε πάντως τὸ τραῦμα ἴασαι μικρὸν ἐπιπάσας τοῦ χρυσίου· δεινῶς γὰρ ἰσχυρόν ἐστι τὸ φάρμακον.

TIM. Ἔτι γὰρ μένεις;

ΓΝΑΘ. Ἀπειμι· σὺ δὲ οὐ χαίρήσεις οὗτω σκαιὸς ἐκ χρηστοῦ γενόμενος.

47. TIM. Τίς οὗτός ἐστιν ὁ προσῶν, ὁ ἀναφαιλτίας; Φιλιάδης, κολάκων ἀπάντης ὁ βδελυρώτατος. Οὗτος δὲ ἀγρὸν θλον παρ' ἐμοῦ λαβὼν καὶ τῇ θυγατρὶ προίκα δύο τάλαντα, μισθὸν τοῦ ἐπαινοῦ, ὁπότε ἔσαντά με πάντων σιωπῶντων μόνος ὑπερεπήνεσεν ἐπομοσάμενος ὠδικώτερον εἶναι τῶν κύκνων, ἐπειδὴ νοσοῦντα πρῶν εἶδέν με καὶ προσήλθον ἐπικουρίας δεόμενος, πληγὰς δ' γενναίως προσενέεινεν.

48. ΦΙΛ. Ὡς τῆς ἀναισχυντίας. Νῦν Τίμωνα γνωρίζετε; νῦν Γναθωνίδης φίλος καὶ συμπότης; τοιγαροῦν δίκαια πέπονθεν οὗτος ἀχάριστος ὢν. Ἡμεῖς δὲ οἱ παλαί ξυνήθεις καὶ ξυνήφθοι καὶ δημόταις ὁμῶς μετριάζομεν, ὡς μὴ ἐπιπηδᾶν δοκῶμεν. Χαῖρε, ὦ δέσποτα, καὶ ὅπως τοὺς μιαινοὺς τούτους κόλακας φυλάξῃ, τοὺς ἐπὶ τῆς τραπέζης μόνον, τὰ ἄλλα δὲ κοράκων οὐδὲν διαφέροντας. Οὐκέτι πιστευτέα τῶν νῦν οὐδενὶ πάντες ἀχάριστοι καὶ πονηροί. Ἐγὼ δὲ τάλαντόν σοι κομίζων, ὡς ἔχοις πρὸς τὰ κατεπιέγοντα χρῆσθαι, καθ' ὅδον ἤδη πλησίον ἤκουσα ὡς πλουτοῖς ὑπερμεγέθη τινὰ πλοῦτον. Ἦκω τοιγαροῦν ταῦτά σε νοουθετήσων· καίτοι σύ γε οὕτω σοφὸς ὢν οὐδὲν ἴσως δεήσει τῶν παρ' ἐμοῦ λόγων, διὰ καὶ τῶ Νέστορι τὸ δέον παραινέσεις ἂν.

TIM. Ἔσται ταῦτα, ὦ Φιλιάδη. Πλὴν ἀλλὰ πρόσθι· καὶ σὲ φιλοπρονήσομαι τῇ δικέλλῃ.

ΦΙΛ. Ἀνθρώποι, κατέαγα τοῦ κρανίου ὑπὸ τοῦ ἀχαρίστου, διότι τὰ συμφέροντα ἐνουθέτην αὐτόν.

Lucianus. I.

urantur impensius. Erit id, ut opinor, melius. Quare hic subsistentes, jam eos excipiamus. Age, videam quis hic sit, qui agmen ducit? Is est Gnathonides assentator, qui nuper mihi eranum petenti laqueum porrexit, quum integra dolia sæpe apud me vomisset. Sed bene sane factum quod venit; ante ceteros enim ejulabit.

46. GNATH. Nonne dixi ego sæpius, Timonem virum bonum a diis non semper neglectum iri? Salve, Timon formosissime, et suavissime, et potator hilarissime.

TIM. Salve tu quoque, Gnathonide, vulturum omnium voracissime, et hominum nequissime.

GNATH. Tu quidem semper dicax es; sed ubi paratæ sunt epulæ? afferro enim tibi novum quoddam canticum ex recentibus dithyrambis.

TIM. Atqui elegiaca tu ad hunc ligonem canes, et quidem perquam pathetice.

GNATH. Quid istuc? o Timon, men' tu percutis? testes capiam. O Hercules! hei, hei. Vulneris tibi dicam dico apud Areopagum.

TIM. At si paululum modo cesses, tu mihi fortasse dicam cædis dixeris.

GNATH. Non fiet. Sed tu non committes quin huic vulneri facias medicinam, auri aliquid ei inspergens; facit enim aurum inprimis ad sistendum sanguinem.

TIM. Etiamne hic manes?

GNATH. Abeo vero. At tibi male erit, qui, olim perquam benignus, nunc te adeo agrestem et inhumanum præbeas.

47. TIM. Quis hic recalvaster horsum veniens? Is Philiadēs est, supra omnes assentatores exsecrandus. Hic vero, qui a me integrum agrum accepit, tam in dotem filiae talenta duo, quia canentem me, ceteris tacentibus, solus dileudasset, jurejurando affirmans, me vel cynis ipsis suavius canere; ubi me nuper ægrotantem vidit (ad eum enim me contuleram, mihi ut subveniret, orans), plagas etiam bonus vir mihi infligere sustinuit.

48. PHIL. O impudentiam! nunc Timonem agnoscitis? nunc cine Gnathonides amicus et conviva? Merito vero, qui adeo ingratus sit, a Timone ita depexus exornatusque est. At nos, qui jam pridem ejus familiares et synephebi sumus, ad hæc populares, tamen verecunde agimus, ut ne in ejus congressum irrumpere videamur. Here, salve; a sceleratis istis assentatoribus caveto, qui ad mensam tantum præsto sunt: ceterum eos inter et corvos nihil discriminis. Nostræ ætatis hominibus nulla fides habenda est: ingrati omnes sunt et impuri. At ego talentum tibi afferens, quo uti ad ea, quæ res postularēt, posses, in itinere, quum jam huc vicinias pervenissem, accepi in re amplissima te esse constitutum. Venio igitur, hæc, quæ jam audies, præcepta daturus; etsi fortasse, quum tanta sis præditus sapientia, his meis sermonibus haud egeas, qui vel Nestori præcipere possis quid factu opus sit.

TIM. Sane bene, o Philiadē; sed adesdum, ut te quoque hoc ligone amantissime excipiam.

PHIL. O cives, fractum mihi ab hoc ingrato cranium est; quoniam quas ipsi conducibilia sunt monebam.

49. TIM. Ἴδου τρίτος οὗτος ὁ ῥήτωρ Δημέας προσέρχεται ψήφισμα ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ συγγενῆς ἡμέτερος εἶναι λέγων. Οὗτος ἐκκαίδεκα παρ' ἐμοῦ τάλαντα μίᾳς ἡμέρας ἐκτίσας τῇ πόλει — κατεδεδίκαστο γὰρ καὶ ἐδέετο οὐκ ἀποδιδούς, καὶ γὰρ ἐλεήσας ἐλευσάμενον αὐτόν — ἐπειδὴ πρῶην ἔλαχε τῇ Ἐρεχθίδι φυλῇ διανέμειν τὸ θεωρικὸν καὶ γὰρ προσῆλθον αὐτῶν τὸ γινώμενον, οὐκ ἔφη γνωρίζειν πολίτην ὄντα με.

50. ΔΗΜ. Χαῖρε, ὦ Τίμων, τὸ μέγα ὄφελος τοῦ γένους, τὸ ἔρεισμα τῶν Ἀθηναίων, τὸ πρόβλημα τῆς Ἑλλάδος· καὶ μὴν πάλαι σε ὁ δῆμος ξυνειλεγμένος καὶ αἱ βουλαὶ ἀμφοτέραι περιμένουσι. Πρότερον δὲ ἄκουσον τὸ ψήφισμα, ὃ ἐπὶ σοῦ γέγραφε· « Ἐπειδὴ « Τίμων Ἐχεκράτιδου Κολλυτεύς, ἀνὴρ οὐ μόνον καλὸς « κάθ' ὅσον, ἀλλὰ καὶ σοφὸς ὥς οὐκ ἄλλος ἐν τῇ Ἑλλάδι, « παρὰ πάντα χρόνον διατελεῖ τὰ ἀρίστα πράττων τῇ « πόλει, νενίκηκε δὲ πῦξ καὶ πάλην καὶ δρόμον ἐν « Ὀλυμπίᾳ μίᾳς ἡμέρας καὶ τελείῳ ἄρματι καὶ συν- « ῥίδι πωλικῇ —

TIM. Ἄλλ' οὐδὲ ἐθεώρησα ἐγὼ πώποτε εἰς Ὀλυμπίαν.

ΔΗΜ. Τί οὖν; θεωρήσεις ὕστερον· τὰ τοιαῦτα δὲ πολλὰ προσχεῖσθαι ἄμεινον. « Καὶ ἡρίστευσε δὲ ἐπὲρ « τῆς πόλεως πέρυσσι πρὸς Ἀχαρναῖς καὶ κατέκοψε Πε- « λοποννησίων δύο μοίρας —

51. TIM. Πῶς; διὰ γὰρ τὸ μὴ ἔχειν ὅπλα οὐδὲ προὔγραψεν ἐν τῷ καταλόγῳ.

ΔΗΜ. Μέτρια τὰ περὶ σουτοῦ λέγεις, ἡμεῖς δὲ ἀχάριστοι ἂν εἴμεν ἀνημονούντες. « Ἐτι δὲ καὶ « ψηφίσματα γράφον καὶ συμβουλευόμεν καὶ στρατηγῶν « οὐ μικρὰ ὠφέλησε τὴν πόλιν. Ἐπὶ τούτοις ἅπασι δε- « δόχθω τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ καὶ τῇ Ἡλιαίᾳ κατὰ « φυλὰς καὶ τοῖς δήμοις ἰδίᾳ καὶ κοινῇ πᾶσι χρυσοῦν « ἀναστῆσαι τὸν Τίμονα παρὰ τὴν Ἀθηνᾶν ἐν τῇ ἀκρο- « πόλει, κεραυνὸν ἐν τῇ δεξιᾷ ἔχοντα καὶ ἀκτῖνας ἐπὶ « ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ στεφανῶσαι αὐτὸν χρυσοῖς στεφά- « νοις καὶ ἀνακηρυχθῆναι τοὺς στεφάνους τήμερον Διο- « νυσίοις τραγωδοῖς καινοῖς — ἀρχθῆναι γὰρ δι' αὐτὸν « δεῖ τήμερον τὰ Διονύσια. — Εἴπει τὴν γνώμην Δημέας « ὁ ῥήτωρ, συγγενῆς αὐτοῦ ἀγχιστεὺς καὶ μαθητὴς « ὢν· καὶ γὰρ ῥήτωρ ἀριστος ὁ Τίμων καὶ τὰ ἄλλα « πάντα ὅποσα ἂν ἐθέλῃ. »

52. Τοῦτ' ἐγὼ οὖν σοὶ τὸ ψήφισμα. Ἐγὼ δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἐβούλομην ἀγαγεῖν παρὰ σέ, ὃν ἐπὶ τῷ σῷ ὀνόματι Τίμονα ὀνόμαξα.

TIM. Πῶς, ὦ Δημέα, ὅς οὐδὲ γεγάμηκας, ὅσα γε καὶ ἡμᾶς εἰδέναι;

ΔΗΜ. Ἀλλὰ γὰρ, ἦν διδῶ θεός, ἐς νέωτα καὶ παιδοποιήσομαι καὶ τὸ γεννηθισόμενον — ἄρρεν γὰρ ἔσται — Τίμονα ἦδη καλῶ.

TIM. Οὐκ οἶδα, εἰ γὰρ ἡσέεις ἐτι, ὦ οὗτος, τηλικαύτην παρ' ἐμοῦ πληρὴν λαμβάνων.

ΔΗΜ. Οἱμοὶ τί τοῦτο; τυραννίδι Τίμων ἐπιχειρεῖς καὶ τύπτεις τοὺς ἐλευθέρους οὐ καθαρῶς ἐλεύθερος οὐδ'

49. TIM. Ecce autem tertius ille advenit, rhetor ille Demea, decretum in dextra ferens, seque mihi cognatum dicens. Hic quum de meo solvisset reipublicae uno die sedecim talenta (damnatus enim fuerat et in vincula coniectus, quum solvere nequirit; atque ego, quem illius commiseresceret, hominem liberavi), nuper autem sortito theoricum Erechtheid tribui diriberet, ego vero accessissem, ut, quod mihi obtingebat, acciperem, dixit non constare sibi civis necne forem.

50. DEM. Salve, Timon, totius gentis salus, Atheniensium fulcrum, Graeciae propugnaculum; jam diu te totius populi conventus et utraque curia exspectant. Sed prius audito decretum, quod in honorem tuum a me scriptum est: « Quandoquidem Timon Colyptensis Echekratidae F., vir non tantum probitate praestans, sed sapientia etiam praeditus, quanta haud in quoquam Graeci nominis reperiatur, per omne tempus multa pro republica praecclare gessit; vicit autem uno die pugilatu et lucta et cursu in ludis Olympicis, quadrigis praeterea et bigis equestribus —

TIM. Qui pote, Demea, quum nunquam ludos Olympicos ne spectaverim quidem?

DEM. Quid tum? eos postea spectabis: Italia praeterea hujus generis multa addi satius est. « Quin et anno praeterito strenue se circa Acharnas adversus Peloponnesios pro republica gessit, et duas ipsorum moras cecidit —

51. TIM. Qui tandem? nam arma mihi deerant; inde conscribi cum ceteris non potui.

DEM. De te modeste loqueris, Timon; nos autem plane ingrati haberemur, nisi memores essemus. « Insuper scriptis decretis, et consilio dato, exercitu ducto, civitati inprimis profuit. Ob haec omnia placuit curiae, et populo, et Heliæ per tribus, populis autem Atticæ singillatim, omnibus communiter, aureum Timonem collocare juxta Minervam in arce, fulmen dextra tenentem, radiato septies capite; eum praeterea aureis coronis redimire, eumque honorem hodie in Dionysiis tragediis novis proclamari: nam hodie Timonis causa Dionysia hic sunt. Hanc sententiam dixit Demea rhetor, Timonis cognatus genere proximus, ejusque discipulus; etenim optimus rhetor est Timon, et quicquid ei esse libuerit. »

52. Ad hunc igitur modum se tibi habet decretum: ego autem praeterea de adducendo ad te filio cogitabam, quem de tuo nomine Timonem vocavi.

TIM. Quo pacto, Demea, qui, quod sciam, nunquam uxorem duxisti?

DEM. At, deo juvante, ducam anno proximo, et liberis procreandis operam dabo; et, quod nascetur, Timonem ei jam dico nomen; nam mas erit.

TIM. Haud equidem scio, utrum uxorem unquam sis ducturus, a me tam gravi ictu accepto.

DEM. Hei, hei. Quid hoc? tyrannidem invadere cogitas, Timon, liberos homines percuteas, tu, de cujus li-

ἀσπὸς ὧν· Ἀλλὰ δώσεις ἐν τάχει τὴν δίκην τὰ τε ἄλλα καὶ ὅτι τὴν ἀκρόπολιν ἐνέπρησας.

53. TIM. Ἄλλ' οὐκ ἐμπέπρησται, ὦ μισαρέ, ἡ ἀκρόπολις· ὥστε δῆλος εἶ συκοφαντῶν.

ΔΗΜ. Ἀλλὰ καὶ πλουτεῖς τὸν ὀπισθόδομον διορύζας.

TIM. Οὐ διώρυκται οὐδὲ οὗτος· ὥστε ἀπίθανά σου καὶ ταῦτα.

ΔΗΜ. Διορυγθήσεται μὲν ὕστερον· ἤδη δὲ σὺ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ ἔχεις.

TIM. Οὐκοῦν καὶ ἄλλην λάμβανε.

ΔΗΜ. Οἷμοι τὸ μετάρρηνον.

TIM. Μὴ χέεραχθι· κατοίσω γάρ σοι καὶ τρίτην· ἐπεὶ καὶ γελοῖα πάμπαν ἂν πάθοιμι δύο μὲν Λακεδαιμονίων μοῖρας κατακόψας ἀνοπλος, ἐν δὲ μιᾶρὸν ἀνθρώπιον μὴ ἐπιτρέψας· μάτην γὰρ ἂν εἶην καὶ νενικηχὼς Ὀλύμπια πύξ καὶ πάλην.

54. Ἀλλὰ τί τοῦτο; οὐ Θρασυκλῆς ὁ φιλόσοφος οὕτως ἔστιν; Οὐ μὲν οὖν ἄλλος· ἐκπετάσας γοῦν τὸν πύγωνα καὶ τὰς ὀφρῦς ἀνατείνας καὶ βρενθυόμενός τι πρὸς αὐτὸν ἔρχεται, τιτανῶδες βλέπων, ἀνασεοσθημένος τὴν ἐπὶ τῷ μετώπῳ κόμην, αὐτοδορέας τις ἡ Τρίτων, οἶσος ὁ Ζεῦξις ἔγραψεν. Οὗτος ὁ τὸ σχῆμα εὐσταλῆς καὶ κόσμιος τὸ βάδισμα καὶ σωφρονικὸς τὴν ἀναβολὴν ἔωθεν μυρία ὅσα περὶ ἀρετῆς διεψίων καὶ τῶν ἡδονῇ χαίροντων κατηγορῶν καὶ τὸ ὀλιγαρκὲς ἐπαινῶν, ἐπειδὴ λουσάμενος ἀφίκοιτο ἐπὶ τὸ δεῖπνον καὶ ὁ παῖς μεγάλῃ τὴν κύλικα ὀρέξειεν αὐτῷ — τῷ ζωροτέρῳ δὲ χαίρει μάλιστα — καθάπερ τὸ Λήθης ὕδωρ ἐκπιῶν ἐναντιώτατα ἐπιδείκνυται τοῖς ἐυθινοῖς ἐκείνοις λόγοις προαρπάζων ὥσπερ ἰκτίνος τὰ ὄψα καὶ τὸν πλησίον παραγκωνιζόμενος, καρύκης τὸ γένειον ἀνάπλευς, κυνηδὸν ἐμφορούμενος, ἐπιεκυφώς, καθάπερ ἐν ταῖς λοπάσι τὴν ἀρετὴν εὐρήσειεν προσδοκῶν, ἀκριβῶς τὰ τρύβλια τῷ λιχανῷ ἀποσμήγων, ὥς μηδὲ ὀλίγον τοῦ μωπυτωῦ καταλίποι.

55. Μεμφίμοιρος αἰεὶ, κἂν τὸν πλακοῦντα θλον ἢ τὸν σὺν μόνος τῶν ἄλλων λάβῃ, ὅ τι περ λιχνείας καὶ ἀπληστίας ὄφελος, μέθυσος καὶ πάροις, οὐκ ἀχρὶ ὥδης καὶ ὀρχηστύος μόνον, ἀλλὰ καὶ λοιδορίας καὶ ὀργῆς. Προσέτι καὶ λόγοι πολλοὶ ἐπὶ τῇ κύλικι, τότε δὴ καὶ μάλιστα, περὶ σωφροσύνης καὶ κοσμιότητος· καὶ ταῦτά φησιν ἤδη ὑπὸ τοῦ ἀκράτου πονήρως ἔχων καὶ ὑποτραυλίζων γελοῖος· εἴτα ἔμετος ἐπὶ τούτοις· καὶ τὸ τελευταῖον, ἀράμενοι τινες ἐκφέρουσιν αὐτὸν ἐκ τοῦ συμποσίου τῆς αὐλητρίδος ἀμφοτέρας ἐπειλημμένον. Πλὴν ἀλλὰ καὶ νήφων οὐδενὶ τῶν πρωτείων παραχωρήσειεν ἂν ψεύσματος ἕνεκα ἢ θρασυτήτος ἢ φιλαργυρίας· ἀλλὰ καὶ κολάκων ἐστὶ τὰ πρῶτα καὶ ἐπιπορεῖ προχειρότατα, καὶ ἡ γοητεία προηγείται καὶ ἡ ἀναισχυντία παρομαρτεῖ, καὶ ὅλος πάνσοφόν τι χρῆμα καὶ πανταγόθεν ἀκριβὲς καὶ ποικίλως ἐντελές. Οἰμώζεται τοιγαροῦν οὐκ εἰς μακρὰν χρηστὸς ὢν. Τί τοῦτο; παπαῖ, χρόνιος ἡμῖν Θρασυκλῆς.

56. ΘΡΑΣ. Οὐ κατὰ ταῦτά, ὦ Τίμων, τοῖς πολλοῖς

bertate et civitate non plane constat? Sed cito poenas dabis, tum ob alia multa, tum quod ignem arci subjeceris.

53. TIM. At enim, o scelus, incensa arx non est: quare cuivis apparet esse te sycophantam.

DEM. At perfodisti aerarium, et inde natæ tibi sunt opes.

TIM. Sed perfossum non est; quare ne istæc quidem credibilia sunt, quæ dicis.

DEM. Perfodietur quidem postea; sed jam tu illa omnia penes te habes, quæ istud continet.

TIM. Itaque hunc tibi ictum habeto alterum.

DEM. Hei, hei tergo meo.

TIM. Mitte clamorem; sin minus, tertium tibi ictum inflixero: alioquin hoc plane ridiculum mihi acciderit, si unicum modo homuncionem eumque impurissimum haud perdam, qui Lacedæmoniorum duas moras, inermis ipse, internecione deleverim: nam frustra quoque vicerim Olympia et pugilatu et lucta.

54. Quid hoc autem? æquid hic est Thrasyclus philosophus? Et certe is est: sane exporrecta barba, in frontem sublati superciliis, graviter secum ac superbe murmurans venit, Titanice spectans, capillis anterioribus retrorsum rejectis, plane illum ipsum Boream aut Tritonem referens, quales pinxit Zeuxis. Hic ille est, qui habitu simplicitatem, incessu modestiam, pallio sapientiam ac moderationem præ se fert; qui mane plurima de virtute disserit, et eos, qui voluptate gaudent, graviter accusat, frugalitatem laudans; at ubi lautus a balneo ad cœnam venit, et ei capaciorem calicem servulus porrexit (meracius autem libenter bibit), quasi letheum poculum hauserit, ea omnia facit, quæ planissime cum matutinis illis sermonibus pugnanti, convivis cibaria veluti milvus præripiens, et sibi accumbentem cubito propellens, mentum caryca illitum habens, canum more sese cibis implens, incurvus, quasi in patinis virtutem inventurum se sperans, lances digito indice sedulo detergens, ut nihil ex intrito quidquam relinquit.

55. Iniquius partita obsonia semper querens, etiam si solus placentam aut aprum integrum sibi habet; porro (qui gulæ et insatiabilis voracitatis fructus est) ebrius ac temulentus, non ad cantum usque et saltationem, sed ad convicia et iracundiam provehitur. Ibi sumto in manum calice, multos sermones fundit: tum enimvero maxime de sobrietate et modestia agit, idque jam vino fere depositus et ridicule balbutiens: post hæc vomit. Ad postremum e triclinio a nonnullis effertur, tibicinam ambabus retinens manibus. Ceterum quum siccus est, nemini homini palmam vel mendacii, vel audaciæ, vel avaritiæ concesserit; sed assentatorum quoque longe princeps est, et pejerat promississime: illum in quovis negotio anteit fallacia, juxta autem sequitur impudentia; denique homo plane sapiens, et undique consummatus est, et varia quadam perfectione præstans. Quare dabo operam, ut tam bonus vir jamjam auferat hinc grande infortunium. Quid hoc? papæ! tam diu est quum venire distulit Thrasyclus?

56. THRAS. Alia me causa ad te ut venire compulit,

τούτοις ἀφίγμαι, ὥσπερ οἱ τὸν πλοῦτόν σου τεθηπότες ἀργυρίου καὶ χρυσοῦ καὶ δέιπνων πολυτελῶν ἐλπίδι συνδεδραμῆκασιν πολλὴν τὴν χολακείαν ἐπιδειζόμενοι πρὸς ἄνδρα οἷον σὲ ἀπλοῖχόν καὶ τῶν ὄντων κοινωνικόν· οἶσθα γὰρ ὡς μᾶζα μὲν ἐμοὶ δεῖπνον ἱκανόν, ὅφον δὲ ἡδιστον οὖμον ἢ κάρδαμον ἢ εἰ ποτε τρυφῶν, ὀλίγον τῶν ἄλων· ποτόν δὲ ἢ ἐννεάκρουνος· ὁ δὲ τρίβων οὗτος ἥς βούλει πορφυρίδος ἀμείνων. Τὸ χρυσίον μὲν γὰρ οὐδὲν τιμιώτερον τῶν ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδων μοι δοκεῖ. Σοῦ δὲ αὐτοῦ χάριν ἐστάλην, ὡς μὴ διαφθείρῃ σε τὸ κακίστον τοῦτο καὶ ἐπιβουλότατον κτῆμα ὁ πλοῦτος, ὁ πολλοὺς πολλὰς αἰτίας ἀνηκέστων συμφορῶν γεγενυμένος· εἰ γὰρ μοι πείθοιο, μάλιστα θλον ἐς τὴν θάλατταν ἐμβαλεῖς αὐτόν, οὐδὲν ἀναγκαῖον ἀνδρὶ ἀγαθῷ ὄντι καὶ τὸν φιλοσοφίας πλοῦτον ὄραν δυναμένῳ· μὴ μέντοι ἐς βάθος, ὡγαθὲ, ἀλλ' ὅσον ἐς βουδῶνας ἐπεμβὰς ὀλίγον πρὸ τῆς κυματωγῆς, ἐμοῦ δρώντος μόνου.

57. εἰ δὲ μὴ τοῦτο βούλει, σὺ δὲ ἄλλον τρόπον ἀμείνω κατὰ τάχος ἐκφόρησον αὐτόν ἐκ τῆς οἰκίας μὴδ' ὀβολὸν σαυτῷ ἀνείς, διαδίδους ἅπασιν τοῖς δεομένοις, ὧ μὲν πέντε δραχμας, ὧ δὲ μνᾶν, ὧ δὲ ἡμιτάλαντον· εἰ δὲ τις φιλόσοφος εἴη, διμοιρίαν ἢ τριμοιρίαν φέρεσθαι δίκαιος· ἐμοὶ δὲ — καίτοι οὐκ ἐμαυτοῦ χάριν αἰτῶ, ἀλλ' ὅπως μεταδῶ τῶν ἐταίρων τοῖς δεομένοις — ἱκανὸν εἰ ταυτηνὴ τὴν πῆραν ἐκπλήσας παράσχοις οὐδὲ θλους δύο μεδίμνους χωροῦσαν Αἰγινήτικους. Ὀλιγαρχῇ δὲ καὶ μέτριοι χρεῖ ἐναίει τὸν φιλοσοφοῦντα καὶ μὴδὲν ὑπὲρ τὴν πῆραν φρονεῖν.

TIM. Ἐπαινῶ ταῦτά σου, ὦ Θρασύκλεις· πρὸ γούν τῆς πῆρας, εἰ δοκεῖ, φέρε σοι τὴν κεφαλὴν ἐμπλήσω κονδυλίων ἐπιμετρήσας τῇ δικέλλῃ.

ΘΡΑΣ. Ὡ δημοκρατία καὶ νόμοι, παιόμεθα ὑπὸ τοῦ καταράτου ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πολεῖ.

TIM. Τί ἀγανακτεῖς, ὡγαθὲ; μῶν παρακέχρυσμαί σε; καὶ μὴν ἐπεμβαλὼ χρίνικας ὑπὲρ τὸ μέτρον τέτταρας.

58. Ἀλλὰ τί τοῦτο; πολλοὶ ξυνέρχονται· Βλεψίας ἐκεῖνος καὶ Λάχης καὶ Γνίφων καὶ θλος τὸ σύνταγμα τῶν οἰμωζομένων. Ὡστε τί οὐκ ἐπὶ τὴν πέτραν ταύτην ἀνελθὼν τὴν μὲν δέκελλαν ὀλίγον ἀναπαύω πάλαι πεπονηκυῖαν, αὐτὸς δὲ ὅτι πλείστους λίθους συμφορήσας ἐπιχαλαζῶ πόρρωθεν αὐτούς;

ΒΛΕΨ. Μὴ βάλλε, ὦ Τίμων· ἀπιμεν γάρ.

TIM. Ἄλλ' οὐκ ἀναιμωτί γε ὑμεῖς οὐδὲ ἀνευ τραυμάτων.

VI.

*ΑΛΚΥΩΝ ἢ ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ.

ΧΑΙΡΕΦΩΝ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

1. **ΧΑΙΡ.** Τίς ἡ φωνὴ προσέβαλεν ἡμῖν, ὦ Σώκρατες, πόρρωθεν ἀπὸ τῶν αἰγιαλῶν καὶ τῆς ἀκρας ἐκείνης; ὡς ἡδεῖα ταῖς ἀκοαῖς. Τί ποτ' ἄρ' ἐστὶ τὸ φθεγ-

quam quæ multitudinem; qui divitiarum tuarum amore percussi huc concurrunt, auri et argenti et sumtuosarum cœnarum spe, experiundi gratia quid in te assentationibus suis possint, virum simplicem, et qui facultates tuas libenter aliis largiatis. Nosti enim, opinor, mazam satis esse mihi, ut recte cœnem, cæpe autem et nasturtium jucundissimum mihi esse obsonium, aut, si quando mihi melius esse volo, salis paululum: potus mihi est ex Enneacruno fonte (Callirrhoe); pallium autem hoc qualibet purpure præstantius est. Nam aurum mihi quidem haud pretiosius videtur iis lapillis, quibus plena sunt litora. Sed huc tui unius gratia me contuli, ne te divitiæ, perniciosissima illa atque insidiosissima possessio, corrumpant, quæ multis sæpe gravissimas calamitates importarunt. Nam si mihi auscultabis, relictis omnibus totas in mare conjicies, quippe quas non desideret vir bonus et qui philosophiæ opes possit contemplari. Ne tamen, o bone, eas in altum mittas, sed inguinum tenus aquam ingressus, paulo infra litoris crepidinem projicito, me uno vidente.

57. Id vero si minus placet, meliore alia ratione tu illas, quantum potest, ædibus ejicito, neu tibi vel obolum relinquas, sed omnia egentibus distribuas, huic quinque drachmas, huic minam, huic semitalentum: si quis vero ex iis philosophus erit, duplam is aut triplam partem auferre debet: mihi autem (quanquam non mea causa peto, sed ut amicis, si qui forte egebunt, largiar) abunde erit, si hanc peram aureis offertam mihi reddas, quæ duos Ægineticos modios non prorsus capit: paucis enim esse contentum et mediocritatem sequi hominem philosophantem decet, neque supra peram suam sapere.

TIM. Istuc recte, o Thrasycles; sed ante peram, si videtur, ecce caput tibi implebo pugnis, auctarium hoc ligone addens.

THRAS. O democratia et leges, in libera civitate ab homine sceleratissimo percutimur.

TIM. Quid conquereris, bone Thrasycles? an quod te inter admetiendum circumveni? atqui auctarii etiam loco adjiciam chœnices quatuor.

58. Sed quid hoc? multi concurrunt simul, Blepsias videlicet, et Laches, et Gniphon, ac denique illorum legio hominum, quos ego miris modis mulcabo. Quid itaque causæ quin petram hanc conscendam, et aliqua requie ligonem meum reficiam, quem jam tantopere exercui? ipse autem, magna vi lapidum in unum collata, eos grandinis in morem e longinquo feriam?

BLEPS. Parce quæso mittere, Timon: abimus enim.

TIM. At ego certe sine cruore et vulneribus ne abeatil faxo.

VI.

*HALCYON, seu DE TRANSFORMATIONE.

CHÆREPHON, SOCRATES.

1. **CHÆR.** Quæ ista vox nos pepulit, o Socrates, eminus a litoribus illoque promontorio? quam suavis auribus!

γόμενον ζῶον; ἀφωνα γὰρ δὴ τὰ γε καθ' ὕδατος διαιτώμενα.

ΣΩ. Θαλαττία τις, ὃ Χαιρεφῶν, ὄρνις ἀλκυὼν ὀνομαζομένη, πολύβηρος καὶ πολύδακρυς, περὶ ἧς δὴ παλαιὸς ἀνθρώποις μεμύθεται λόγος· φασὶ γυναῖκά ποτε οὖσαν Αἰόλου τοῦ Ἑλλήνος θυγατέρα κουρίδιον ἄνδρα τὸν αὐτῆς τεθνεῶτα θρηνεῖν πόθῳ φιλίας, Κήρυκα τὸν Τραχίνιον τὸν Ἑωσφόρου τοῦ ἀστέρος, καλοῦ πατρὸς καλὸν υἱόν· εἶτα δὴ πτερωθεῖσαν διὰ τινα δαιμονίαν βούλησιν εἰς ὄρνιθος τρόπον περιπέτεσθαι τὰ πελάγη ζητοῦσαν ἐκεῖνον, ἐπειδὴ πλαζομένη γῆν περὶ πᾶσαν οὐχ οἶα τ' ἦν εὐρεῖν.

2. ΧΑΙΡ. Ἀλκυὼν τοῦτ' ἐστίν, δὲ οὐ φής; οὐ πόποτε πρόσθεν ἤκηκον τῆς φωνῆς, ἀλλὰ μοι ξένη τις τῇ ὄντι προσέπεσε· γούδῃ γοῦν ὡς ἀληθῶς τὸν ἦχον ἀφίησι τὸ ζῶον. Πηλίκον δέ τι καὶ ἐστίν, ὃ Σώκρατες;

ΣΩ. Οὐ μέγα· μεγάλην μέντοι διὰ τὴν φιλανδρίαν εἴληπε παρὰ θεῶν τιμὴν· ἐπὶ γὰρ τῇ τοῦτων νεοττεῖᾳ καὶ τὰς ἀλκυονίδας προσαγορευομένας ἡμέρας ὁ κόσμος ἄγει κατὰ χειμῶνα μέσον διαφερούσας ταῖς εὐδαίαις, ὧν ἐστὶ καὶ ἡ τήμερον παντὸς μᾶλλον. Οὐχ ὁρᾷς ὡς αἰθρία μὲν τὰ ἀνωθεν, ἀκύμαντον δὲ καὶ γαλήνιον ἅπαν τὸ πέλαγος, ὅμοιον ὡς εἰπεῖν κατόπτρῳ;

ΧΑΙΡ. Λέγεις ὁρθῶς· φαίνεται γὰρ ἀλκυονὶς ἡ τήμερον ὑπάρχειν ἡμέρα, καὶ χθὲς δὲ τοιαύτη τις ἦν. Ἀλλὰ πρὸς θεῶν, πῶς ποτε χρὴ πεισθῆναι τοῖς ἐξ ἀρχῆς, ὃ Σώκρατες, ὡς ἐξ ὄρνιθων γυναῖκες ποτε ἐγένοντο ἡ ὄρνιθες ἐκ γυναικῶν; παντὸς γὰρ μᾶλλον ἀδύνατον φαίνεται πᾶν τὸ τοιοῦτον.

3. ΣΩ. Ὡς φῶλε Χαιρεφῶν, εἰκόαμεν ἡμεῖς τῶν δυνατῶν τε καὶ ἀδυνάτων ἀμβλυωποὶ τινες εἶναι κριταὶ παντελῶς δοκιμάζομεν γὰρ δὴ κατὰ δύναμιν ἀνθρωπίνην ἀγνωστον οὖσαν καὶ ἀπιστον καὶ ἀόρατον· πολλὰ οὖν φαίνεται ἡμῖν καὶ τῶν εὐπόρων ἀπορα καὶ τῶν ἐφικτῶν ἀνέφικτα, συχνὰ μὲν δι' ἀπειρίαν, συχνὰ δὲ καὶ διὰ νηπιότητα φρενῶν· τῷ ὄντι γὰρ νήπιος εἰσιν εἶναι πᾶς ἄνθρωπος, καὶ ὁ πᾶν γέρον, ἐπεὶ τοι μικρὸς πᾶν καὶ νεογίλος ὁ τοῦ βίου χρόνος πρὸς τὸν πάντα αἰῶνα. Τί δ' ἂν, ὦγαθέ, οἱ ἀγνοοῦντες τὰς τῶν θεῶν καὶ δαιμονίων δυνάμεις ἔχοιεν ἂν εἰπεῖν, πότερον δυνατόν ἢ ἀδύνατόν τι τῶν τοιούτων; Ἐώρακας, Χαιρεφῶν, τρίτην ἡμέραν ὅσος ἦν ὁ χειμῶν; καὶ ἐνθυμηθέντι γάρ τῳ θεὸς ἐπέλθοι καὶ τὰς ἀστραπὰς ἐκείνας καὶ βροντὰς ἀνέμων τε ἐξαΐσια μεγέθη· ὑπέλαβεν ἂν τις τὴν οἰκουμένην ἅπασαν καὶ δὴ συμπεσεῖσθαι.

4. Μετὰ μικρὸν δὲ θαυμαστὴ τις κατάστασις εὐδαίᾳ ἐγένετο καὶ διέμεινεν αὕτη γε ἕως τοῦ νῦν· πότερον οὖν οἶε μείζον τι καὶ ἐργωδέστερον εἶναι τοιαύτην αἰθρίαν ἐξ ἐκείνης τῆς ἀνυποστάτου λαίλαπτος καὶ ταραχῆς μεταθεῖναι καὶ εἰς γαλήνην ἀναγαγεῖν τὸν ἅπαντα κόσμον, ἢ γυναῖκας εἶδος μεταπλασθῆναι εἰς ὄρνιθος τινος ποιῆσαι; τὸ μὲν γὰρ τοιοῦτον καὶ τὰ παιδιάρια τὰ παρ' ἡμῖν τὰ πλάττειν ἐπιστάμενα, πᾶλόν τ' ἡρώδης ὅταν λάβῃ, βραδίως ἐκ τοῦ αὐτοῦ πολλαῖς ὁγκοῦ μετασχηματίζει

Quodnam est tandem animal illud vocem edens? etenim muta sunt, quæ quidem in aqua degunt.

SOCR. Maritima quædam, o Chærephon, avis, Halcyon vocata, luctu lacrimisque abundans, de qua sane vetus hominibus est conficta fabula: ferunt illam, quum mulier esset quondam, Æoli Hellenis filii nata, maritum, qui virginem duxerat, suum fato functum luxisse desiderio consuetudinis, Ceycem Trachinium Lucifero stella prognatum, pulchri parentis filium pulchrum; deinde vero alis instructam divina voluntate in avis morem circumvolitare maria, quærentem illum, quandoquidem oberratis terris omnibus non poterat invenire.

2. CHÆR. Halcyon id est, quod tu dicis? nunquam ante audiveram ejus vocem, quæ mihi insolens revera accidit: flebile ergo plane sonum emittit animal istud. Quali autem corporis est magnitudine, Socrates?

SOCR. Non magnum: attamen magnum ob singularem mariti amorem accepit a diis præmium: quum enim nidulatur, halcyonios etiam qui vocantur dies mundus agit, hieme medio præcipuos serenitate, quorum est etiam hodiernus hicce quammaxime. Nonne vides ut serena sint superna, fluctibusque careat et tranquillum sit totum pelagus, consimile, ut ita dicam, speculo? *

CHÆR. Recte dicis: videtur enim halcyonius hodiernus esse dies; et heri utique talis erat. Sed, per deos, qua tandem re fidem oportet haberi iis quæ initio sunt dicta, o Socrates, ex avibus mulieres unquam exstitisse aut aves ex mulieribus? nihil enim omnium est quod minus fieri videatur posse.

3. SOCR. O care Chærephon, videmur equidem eorum quæ fieri possunt, quæque non, hebeli prorsus acie quidam esse judices: exigimus enimvero ea secundum facultatem humanam, quæ neque nosse, nec credere, nec cernere valet: multa proinde apparent nobis et factu facilius difficilia, et eorum, ad quæ pertingere datur, ardua; hæc quidem pleraque propter imperitiam, alia etiam non pauca ob infantiam mentis: re enim vera infans videtur esse omnis homo, etiam valde senex, quandoquidem exiguum plane est et infantie instar vitæ spatium ad omne ævum. Quid autem, o bone, qui vires deorum genitorumque ignorant, dicere habeant, utrum talium rerum fieri aliquid possit, an non? Vidisti, Chærephon, nudius tertius quanta fuerit hiems? quin et animo repetentem metus invadat et ista fulmina et tonitrua ventorumque ingentes furores: existimasset aliquis tellurem totam utique fuisse collapsuram.

4. Paulo autem post mirifica quædam exstitit compositi cæli serenitas, quæ permansit ad hodiernum diem. Jam tu utrum majus quiddam et operosius esse putas, ex isto turbine, qui vix subsisti poterat, ac confusione ad placatissimum nitorem mutatam cæli faciem referre, inque tranquillitatem revocare mundum universum, quam mulieris formam transmutatam in aviculam quandam facere? nam ed eum sane modum et pueruli inter nos, qui quidem fingere sciunt, luto cerave sumta, facile ex eadem sæpe materia:

πολλὰς ἰδεῶν φύσεις. Τῷ δαιμονίῳ δὴ μεγάλην καὶ οὐ συμβλητὴν ὑπεροχὴν ἔχοντι πρὸς τὰς ἡμετέρας δυνάμεις εὐγερῆ τυχόν ἴσως ἅπαντα τὰ τοιαῦτα καὶ λείπει· ἐπεὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν πόσω τινὶ σαυτοῦ δοκεῖ εἶναι μείζων; φράσαις ἄν;

5. ΧΑΙΡ. Τίς δ' ἀνθρώπων, ὦ Σώκρατες, νοῆσαι δύναται ἂν ἢ ὀνομάσαι τι τῶν τοιούτων; οὐδὲ γὰρ εἰπεῖν ἐφικτόν.

ΣΩ. Οὐκ οὖν δὴ θεωροῦμεν καὶ ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους συμβαλλομένων μεγάλας τινὰς ὑπεροχὰς ἐν ταῖς δυνάμεισι καὶ ἐν ταῖς ἀδυναμίαις ὑπαρχούσας; ἢ γὰρ τῶν ἀνδρῶν ἡλικία πρὸς τὰ νήπια παντελῶς βρέφη, τὰ πεμπταῖα ἐκ γενετῆς ἢ δεκαταῖα, θαυμαστὴν ὁσὴν ἔχει τὴν διαφορὰν δυνάμειός τε καὶ ἀδυναμίας ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς κατὰ τὸν βίον πράξεσι, καὶ ὅσα διὰ τῶν τεχνῶν τούτων οὕτω πολυμηχάνων καὶ ὅσα διὰ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἐργάζονται· τὰῦτα γὰρ τοῖς νέοις, ὡς περ εἶπον, παιδίοις οὐδ' εἰς νοῦν ἐλλεῖν δυνατόν φαίνεται.

6. Καὶ τῆς ἰσχύος δὲ τῆς ἐνὸς ἀνδρὸς τελείου τὸ μέγεθος ἀμέτρητον ὁσὴν ἔχει τὴν ὑπεροχὴν πρὸς ἐκεῖνα· μυριάδας γὰρ τῶν τοιούτων εἰς ἀνὴρ πάνυ πολλὰς χειρῶσαι· ἂν βραδίως· ἢ γὰρ ἡλικία παντελῶς ἄπορος δῆπου πάντων καὶ ἀμήχανος ἐξ ἀρχῆς παρακολουθεῖ τοῖς ἀνθρώποις κατὰ φύσιν. Ὅπηνίκα οὖν ἄνθρωπος, ὡς εἴκειν, ἀνθρώπου τοσούτου διαφέρει, τί νομίσωμεν τὸν σύμπαντα οὐρανὸν πρὸς τὰς ἡμετέρας δυνάμεις φανῆναι ἂν τοῖς τὰ τοιαῦτα θεωρεῖν ἐφικνομένοις; Πιθανὸν οὖν ἴσως δοῖται πολλοῖς, ὁσὴν ἔχει τὸ μέγεθος τοῦ κόσμου τὴν ὑπεροχὴν πρὸς τὸ Σωκράτους ἢ Χαίρεφῶντος εἶδος, τηλικούτου καὶ τὴν δυνάμειν αὐτοῦ καὶ τὴν φρόνησιν καὶ διάνοιαν ἀνάλογον διαφέρειν τῆς περὶ ἡμᾶς διαθέσεως.

7. Σοὶ μὲν οὖν καὶ ἐμοὶ καὶ ἄλλοις πολλοῖς τοιούτοις οὔσι πολλὰ ἄττε' ἀδύνατα τῶν ἑτέροις πάνυ βραδύνει· ἐπεὶ καὶ αὐλῆσαι τοῖς ἀναύλοις καὶ ἀναγνῶναι ἢ γράψαι τοῖς ἀγραμμάτοις γραμματικὸν τρόπον ἀδυνατώτερόν ἐστι τέως, ἕως ἂν ᾧσιν ἀνεπιστήμονες, τοῦ ποιῆσαι γυναῖκας ἐξ ὀρνίθων ἢ ὀρνίθους ἐκ γυναικῶν. Ἢ δὲ φύσις ἐν κηρίῳ σχεδὸν παραλαβοῦσα ζῶιον ἄπου καὶ ἄπτερον πόδας ὑποθεῖσα καὶ πτερώσασα ποικιλίᾳ τε φαιδρύνασα πολλῇ καὶ καλῇ καὶ παντοδαπῇ χρωμάτων μελιτταν ἀπέδειξε σοφὴν θείου μέλιτος ἐργάτιν, ἐκ τῶν ἄφρωνων καὶ ἀψύχων πολλὰ γένη πλάττει πτηνῶν τε καὶ πεζῶν καὶ ἐνδρόων ζώων, τέχναις, ὡς λόγος τινῶν, ἱεραῖς αἰθέρας μεγάλου προσχρωμένη.

8. Τὰς οὖν ἀθανάτων δυνάμεις μεγάλας οὖσας θνητοὶ καὶ σμικροὶ παντελῶς ὄντες καὶ οὔτε τὰ μεγάλα δυνάμενοι καθορᾶν οὔτ' αὖ τὰ σμικρά, τὰ πλεῖον δ' ἀπορῶντες καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς συμβαινόντων παθῶν, ὡς ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν βεβαίως οὔτ' ἀλκυόνων πέρι οὔτ' ἀηδόων· κλέος δὲ μύθων, οἷον παρέδοσαν πατέρες, τοιούτων καὶ παισὶν ἐμοῖς, ὧς ὅρνη θρήνων μελωδὲ, παρὰ δῶσω τῶν σὺν ὑμῶν πέρι, καὶ σου τὸν εὐσεβῆ καὶ

mole fingunt refinguntque multas formarum naturas. Deo enimvero magnam habenti virtutis præstantiam neque omnino comparandam ad nostras agendi vires, ad manum esse credere par est omnia istiusmodi atque in facili posita: quandoquidem totum cælum quanto tandem temet ipso putas esse majus? an indicare possis?

5. CHÆR. Quis autem hominum, o Socrates, intelligere queat aut dicendo efferre tale quicquam? neque enim verbis illa consequi licet.

SOCR. Nonne vero animadvertimus hominum, inter sese si conferantur, magnum aliquid esse discrimen, quo alius alium superet, virium imbecillitatisque? nam virorum ætas ad pueros prorsus infantes, quinque, si lubet, a partu aut decem diebus, comparata admirabilem plane habet differentiam roboris et infirmitatis in omnibus propemodum per vitam actionibus, et iis quæcumque artibus istis tam solertibus, et iis quæ corpore et animo perficiunt: ista enim novellis, ut dixi, puerulis ne in mentem quidem venire videntur posse.

6. Roboris autem unius viri adulti magnitudo immensum quantum illos supergreditur; adeo ut millia talium unus vir valde multa devicerit facillime: ætas enimvero penitus omnium indiga, quæque nullis sibi machinis ipsa sufficiat, ab initio hominibus adest comes naturæ lege. Quandoquidem ergo homo, ut patet, homini tantum interest, quid existimabimus omne simul cælum ad nostras vires illis visum iri, qui talia contemplari valent? Probabile scilicet videbitur multis, quantum magnitudo mundi superat Socratis aut Chærephontis speciem, tantum quoque potentiam ejus ac sapientiam atque intellectum pro ratione antecedere facultatum nostrarum dotes.

7. Proinde tibi mihique ac multis aliis nostri similibus multa quidem impossibilia sunt eorum, quæ aliis valde facilia: nam et tibias inflare artis expertibus, et legere aut scribere illiteratis multo magis arduum est, usque eo dum sint imperiti, quam facere mulieres ex avibus, aut aves ex mulieribus. Natura vero acceptum in favo fere sine pedibus ac pennis animal, pedibus apposis atque alis, et varietate multa expoliens pulchraque et omnimoda colorum, apem sapientem produxit, divini mellis opificem: tum porro ex ovibus mutis et inanimatis multa genera fingit alitum et terrestrium aquaticorumque animalium, artibus quibusdam, ut produnt aliqui, sacris ætheris magni ad tanti operis curam insuper usa.

8. Quum ergo vires immortalium sint ingentes, nos mortales et pusilli plane, qui neque magna possumus perspicere, et ne parva quidem, in plerisque etiam, quæ circa nos accidunt, hæsitantes, non valeamus utique explorare quicquam statuere neque de halcyonibus, nec de lusciniis: famam autem fabulæ, qualem tradiderunt parentes, talem et liberis meis, o ales lamentorum modulatrix, tradam de tuis hymnis; tuumque pium et marito devinctum amorem

φιλονδρον ἔρωτα πολλάκις γυναιξὶ ταῖς ἐμαῖς Ξανθίππῃ τε καὶ Μυρτοῖ λέγων τά τε ἄλλα, πρὸς δὲ καὶ τιμῆς οἶας ἔτυχες παρὰ θεῶν. Ἄρα γε καὶ σὺ ποιήσεις τι τοιοῦτον, ὦ Χαιρέφῳ;

ΧΑΙΡ. Πρέπει γοῦν, ὦ Σώκратες, καὶ τὰ ὑπὸ σοῦ ρηθέντα διπλάσιον ἔχειν τὴν παράκλησιν πρὸς γυναικῶν τε καὶ ἀνδρῶν θμιλίαν.

ΣΩ. Οὐκοῦν ἀσπασαμένοις τὴν Ἀλκυόνα προάγειν ἤδη πρὸς ἀστυκαίρους ἐκ τοῦ Φαληρικοῦ.

ΧΑΙΡ. Πάνυ μὲν οὖν ποιῶμεν οὕτως.

VII.

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ἢ ΚΑΥΚΑΣΟΣ.

ΕΡΜΗΣ, ΗΦΑΙΣΤΟΣ, ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ.

1. ΕΡΜ. Ὁ μὲν Καύκασος, ὦ Ἥφαιστε, οὗτος, ὃ τὸν ἀθλίον τουτοῦ Τιτᾶνα προσηλωσθαι δεήσει περισκοπῶμεν δὲ ἤδη χρημὸν τινα ἐπιτήδειον, εἰ που τῆς χιόνης τι γυμνὸν ἐστίν, ὥς βεβαιότερον καταπαγῇ τὰ δεσμὰ καὶ οὗτος ἅπασι περιφανὴς ἢ κρεμύμενος.

ΗΦ. Περισκοπῶμεν, ὦ Ἑρμῇ· οὔτε γὰρ ταπεινὸν καὶ πρόσγειον ἀνεσταυρώσθαι χρή, ὥς μὴ ἐπαμύνοιεν αὐτῷ τὰ πλάσματα αὐτοῦ οἱ ἀνθρώποι, οὔτε μὴν κατὰ τὸ ἄκρον — ἀφανὴς γὰρ ἂν εἴη τοῖς κάτω — ἀλλ' εἰ δοκεῖ κατὰ μέσον ἐνταῦθά που ὑπὲρ τῆς φάραγγος ἀνεσταυρώσθαι ἐκπετασθεὶς τῷ χεῖρε ἀπὸ τουτοῦ τοῦ κρημοῦ πρὸς τὸν ἐναντίον.

ΕΡΜ. Εὖ λέγεις· ἀπόζυφοί τε γὰρ αἱ πέτραι καὶ ἀπρόσβατοι πανταχόθεν, ἡρέμα ἐπινενευκυῖαι, καὶ τῷ ποδὶ στενὴν ταύτην ὁ κρημὸς ἔχει τὴν ἐπίβασιν, ὥς ἀκροποδητὴ μόγις ἐστάναι, καὶ ὁλως ἐπικαιρότατος ἂν ὁ σταυρὸς γένοιτο. Μὴ μέλλε οὖν, ὦ Προμηθεῦ, ἀλλ' ἀνάβαινε καὶ πάρχει σεαυτὸν καταπαγῆσόμενον πρὸς τὸ ὄρος.

2. ΠΡΟΜ. Ἀλλὰ κἄν ὑμεῖς γε, ὦ Ἥφαιστε καὶ Ἑρμῇ, κατελεήσατέ με παρὰ τὴν ἀξίαν δυστυχούντα.

ΕΡΜ. Τοῦτο φῆς, ὦ Προμηθεῦ, ἀντὶ σοῦ ἀνασκοποισθῆναι αὐτίκα μάλα παρακούσαντας τοῦ ἐπιτάγματος; ἢ οὐχ ἱκανὸς εἶναι σοὶ δοκεῖ ὁ Καύκασος καὶ ἄλλους ἀνχωρῆσαι δύο προσπατταλευθέντας; Ἀλλ' ὄρεγε τὴν δεξιάν· σὺ δὲ, ὦ Ἥφαιστε, κατάκλειε καὶ προσήλου καὶ τὴν σφύραν ἐρρωμένως κατάφερε. Δὸς καὶ τὴν ἐτέραν· κατειλήφθω εὖ μάλα καὶ αὕτη. Εὖ ἔχει. Καταπτήσεται δὲ ἤδη καὶ ὁ αἰτὸς ἀποχερῶν τὸ ἦπαρ, ὥς πάντα ἔχοις ἀντὶ τῆς καλῆς καὶ εὐμηχάνου πλαστικῆς.

3. ΠΡΟΜ. ὦ Κρόνε καὶ Ἰαπετὲ καὶ σὺ, ὦ μῆτερ, οἷα πέπονθα ὁ καχοδαίμων οὐδὲν δεινὸν ἐργασάμενος.

ΕΡΜ. Οὐδὲν, ὦ Προμηθεῦ, δεινὸν εἰργάσω, ὅς πρῶτα μὲν τὴν νομὴν τῶν κρεῶν ἐγγχειρισθεὶς οὕτως ἀδίκον ἐποίησω καὶ ἀπατηλὴν ὥς σαυτῷ μὲν τὰ κάλλιστα ὑπερέλεσθαι, τὸν Δία δὲ παραλογίσασθαι ὅσα «καλύψας ἀργεῖτι δημῷ»; μέμνημαι γὰρ Ἡσιόδου νῆ Δι' οὕτως

saepe celebrabo, uxoribus meis Xanthippae et Myrto enarrans tum alia, tum praeterea, qualem honorem nacta fueris a diis. An tu quoque, Chærephon, simile quiddam facies?

CHÆR. Decet sane, o Socrates, dicta a te duplicem habere adhortationem, quæ mutuae uxorum virorumque consuetudini conducatur.

SOCR. Ergo, salutata Halcyone, progredi jam ad urbem tempus est o Phalerico.

CHÆR. Est : atque hoc faciamus.

VII.

PROMETHEUS, SIVE CAUCASUS.

MERCURIUS, VULCANUS, PROMETHEUS.

1. MERC. Caucasus quidem, o Vulcane, hicce, cui miserum Titanem istum clavis affigi oportebit : nos jam nunc circumspiciamus rupem aliquam opportunam, sicubi qua sint a nive nuda, ut firmius defigantur vincula, et hic omnibus conspicius sit pendens.

VULC. Circumspiciamus, Mercuri : neque enim in humili et terræ proximo loco cruci affigendus est, ne auxiliari ipsi possint quos finxit, homines ; neque etiam ad montis verticem ; fugiat enim visum eorum, qui infra sunt : sed, si videtur, in medio istic propemodum supra præcipitium suffixus hæreat, dispansis manibus ab hac parte in adversam.

MERC. Recte dicis : nam exessæ sunt hæ cautes et inaccessæ undiquaque, leniter inclinatæ ; et pedi hunc angustum oppido præcipitium habet ponendo vestigio locum, ut summis digitis vix alicubi consistere liceat : commodissima denique fuerit ista crux. Quin tu ergo sine mora, Prometheu, ascende, teque præbe defigendum ad montem.

2. PROM. At vos tamen, o Vulcane et Mercuri, miseremini mei, qui præter meritum hoc infortunium habeo.

MERC. Hocne ais, o Prometheu, ut tua vice jam nos statim in crucem agamur dicto non audientes? an non idoneus esse tibi videtur Caucasus, qui alios etiam duos capiat sibi clavis affixos? At tu porrige dextram : tu autem, Vulcane, include eam, appositisque clavis malleum valide quantum potes adige. Et alteram præbe : hæc etiam omnino bene revincta esto. Recte habet : devolabit jam mox aquila quoque delonsura jecur, ut nihil non habeas pro bella tua et solertissima fingendi arte.

3. PROM. Saturne, Iapete, tuque, o mater, qualia perpetior miser, qui nihil mali admisi!

MERC. Nihil tu mali admisisti, Prometheu, qui primum distributione carniū tibi concredita, tam injustam feceris et fraudulentam, ut tibi quidem subdole partes optimas eximeres, Jovem autem circumvenires oblectis ossibus adipem candida? memini sane Hesiodi sic dicentis. Deinde homi-

εἰπόντος· ἔπειτα δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπλασας, πανουργότατα ζῶν, καὶ μάλιστα γὰρ τὰς γυναῖκας· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ τιμωτάτων κτήμα τῶν θῶιν τὸ πῦρ κλέψας καὶ τοῦτο ἔδωκας τοῖς ἀνθρώποις. Τοσαῦτα δεινὰ εἰργασμένος φησὶ μηδὲν ἀδικήσας δεδῶσθαι;

4. PROM. ὦ Εἰρκας, ὦ Ἑρμῆ, καὶ σὺ κατὰ τὸν Ὅμηρον « ἀνάτιον αἰτιάσασθαι, » δὲ τὰ τοιαῦτά μοι προφέρεις, ἐφ' οἷς ἔγωγε ἤης ἐν πρυτανείῳ σιτήσεως, εἰ τὰ δίκαια ἐγίγνετο, ἐτιμωσάμην ἂν ἑμαυτῷ. Εἰ γοῦν σχολή σοι, ἡδέως ἂν καὶ δικαιολογησάμην ὑπὲρ τῶν ἐγκλημάτων ὡς δεῖξαιμι ἄδικοι ἐγνωκότα περὶ ἡμῶν τὸν Δία· σὺ δὲ — στωμίλος γὰρ εἶ καὶ δικανικός — ἀπολόγησαι ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς δίκαιον τὴν ψῆφον ἔθετο, ἀνεσταυρωσθῆναι με πλησίον τῶν Κασπίων τούτων πυλῶν ἐπὶ τοῦ Καυκάσου οἰκτιστὸν θέαμα πᾶσι Σκύθαις.

ERM. Ἐκπρόθεσμον μὲν, ὦ Προμηθεῦ, τὴν ἔφρσιν ἀγωνιῇ καὶ ἐς οὐδὲν δέον· ὁμοῖς δ' οὖν λέγε· καὶ γὰρ ἄλλως περιμένει ἀναγκαῖον, ἔστ' ἂν ὁ αἰὶς καταπτῇ ἐπιμελησόμενος σου τοῦ ἥπατος. Τὴν ἐν τῷ μέσῳ δὴ ταύτην σχολὴν καλῶς ἂν εἴη ἔχον ἐς ἀκρόασιν καταχρήσασθαι σοφιστικὴν, οἷος εἶ σὺ πανουργότατος ἐν τοῖς λόγοις.

5. PROM. Πρώτερος οὖν, ὦ Ἑρμῆ, λέγε καὶ ὅπως μοι ὡς δεινότατα κατηγορήσης μηδὲ καθυψῆς τι τῶν δικαίων τοῦ πατρός. Σὲ δὲ, ὦ Ἥφαιστε, δικαστὴν ποιοῦμαι ἔγωγε.

HΦ. Μὰ Δί', ἀλλὰ κατήγορον ἀντὶ δικαστοῦ ἴσθι με ἔξω, δὲ τὸ πῦρ ὑπελόμενος ψυχράν μοι τὴν κάμινον ἀπολέλοιπας.

PROM. Οὐκοῦν διελόμενοι τὴν κατηγορίαν, σὺ μὲν περὶ τῆς κλοπῆς ἥδη συνέιρε, ὁ Ἑρμῆς δὲ καὶ τὴν ἀνθρωποποιῶν καὶ τὴν χρεανομίαν αἰτιάσεται· ἄμφω δὲ τεχνῖται καὶ εἰπεῖν δεινοὶ ἐοίκατε εἶναι.

HΦ. Ὁ Ἑρμῆς καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ ἐρεῖ· ἐγὼ γὰρ οὐ πρὸς λόγους τοῖς δικανικοῖς εἰμι, ἀλλ' ἀμρὶ τὴν κάμινον ἔχω τὰ πολλὰ· ὁ δὲ ῥήτωρ τέ ἐστι καὶ τῶν τοιούτων οὐ παρέργωγος μεμνημένος αὐτῷ.

PROM. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν ὦμην καὶ περὶ τῆς κλοπῆς τὸν Ἑρμῆν ἐθελῆσαι ἂν εἰπεῖν οὐδὲ ὀνειδιεῖν μοι τὸ τοιοῦτον ὁμοτέχνῳ ὄντι. Πλὴν ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο, ὦ Μαίης παῖ, ὑφίστασαι, καιρὸς ἤδη περαίνειν τὴν κατηγορίαν.

6. ERM. Πάνυ γοῦν, ὦ Προμηθεῦ, μακρῶν δεῖ λόγων καὶ ἱκανῆς τινος παρασκευῆς ἐπὶ τὰ σοὶ πεπραγμένα, οὐχὶ δὲ ἀπόχρητὰ κεφάλαια εἰπεῖν τῶν ἀδικημάτων, ὅτι ἐπιτραπέν σοι μοιρᾶσαι τὰ κρέα σπαντῷ μὲν τὰ κάλλιστα ἐφύλαττες, ἐξηπάτησας δὲ τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀνέπλασας, οὐδὲν δέον, καὶ τὸ πῦρ κλέψας παρ' ἡμῶν ἐκόμισας ἐς αὐτούς· καὶ μοι δοκεῖς, ὦ βέλτιστε, μὴ συνεῖναι ἐπὶ τοῖς τηλικούτοις πάνυ φιλανθρωποῦ τοῦ Διὸς πεπειραμένος. Εἰ μὲν οὖν ἔξαρνος εἶ μὴ εἰργάσθαι αὐτὰ, δεήσει καὶ διελέγχειν καὶ ῥῆσιν τινα μακρὰν ἀποτείνειν καὶ πειρᾶσθαι ὡς ἐνὶ μάλιστα ἐμφανίζειν τὴν ἀλήθειαν· εἰ δὲ φησὶ τοιαύτην πεποι-

nea effinxisti, animalia vaferrima; atque inprimis mulieres. Super omnia denique, pretiosissimam eorum possessionem, ignem subreptum et illum ipsum dedisti hominibus. Tot mala quum perfeceris, vinctum te esse dicis nulla re patrata?

4. PROM. Et tu mihi videris, Mercuri, secundum Poëtam, inculpatum culpae, qui talia adversum me proferas, quorum ego causa victus in Prytaneo capiendi honore, siquidem ex merito jus redderetur, me dignum aestimassem. Quodsi vacuum tibi tempus, libenter equidem apud te causam meam agam, ostendamque injustam de me sententiam pronuntiasset Jovem: tu vero (loquaculus enim es et forensi calliditate praestans) partes ejus tuere, et proba juste calculum eum tulisse, quo damnatus sum ad crucem prope Caspias istas portas, in Caucaso, miserabilissimum spectaculum omnibus Scythis.

MERC. Inani quidem, o Prometheus, provocatione certabis, nullamque in rem: attamen dic: etenim tantisper inanere necesse est, dum aquila devolet jecur tuum curatura. Quod autem interea vacui est temporis, optime fuerit factum, eo si ad declamationem audiendam abutamur sophistae, qualis tu es astutissimus orationum artifex.

5. PROM. Prior ergo dic, Mercuri: utque me quam vehementissime accuses, nec quicquam tibi perire sinas eorum, quae pro jure patris dici possint. Te vero, Vulcane, judicem mihi lego.

VULC. Minime vero; sed probe scias me pro judice accusatorem tibi fore, qui igne subducto frigidum mihi fornacem reliquisti.

PROM. Quin ergo divisa inter vos actione tu de furto jam dissere; Mercurius autem et hominum creationem et carnum distributionem incusabit: ambo enim artifices et dicendi peritissimi videmini esse.

VULC. Pro me quoque dicet Mercurius: nam ego a judicialium orationum studio longe absum, quippe circa caminum plerumque occupatus: hic vero rhetor est, ac talia non leviter ipsi sunt meditata.

PROM. Nunquam putaveram fore, ut de furto etiam Mercurius vellet dicere, mihi quae exprobraret tale quicquam in arte simili versato: attamen si vel hoc ipsum, o Maiae fili, aggredi sustines, tempus jam est peragere accusationem.

6. MERC. Valde quidem, o Prometheus, longa opus est oratione et instructo quodam apparatu adversus ea, quae tu perpetrasti; ac minime satis est sola capita exponere tuorum criminum: quod, quum praeficereris dividendis carnibus, tibimet ipsi pulcherrimas servares, deciperesque regem; quod homines effinxeris, quo nihil minus fieri debuerat; quod ignem suffuratus a nobis detuleris ad istos. Et mihi quidem videris, o optime, minime intelligere, in tanta criminum gravitate quam clementem et benignum Jovem fueris expertus. Quodsi neges ista te fecisse, arguendus eris, et longa quaedam oratio extendenda, annitendumque mihi, ut quam possum maxime declarem veritatem:

σθαι τὴν νομὴν τῶν κρεῶν καὶ τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους καινουργῆσαι καὶ τὸ πῦρ κεκλοφέναι, ἱκανῶς κατηγορηταί μοι, καὶ μακρότερα οὐκ ἂν εἴπομι· λῆρος γὰρ ἄλλως τὸ τοιοῦτον.

7. ΠΡΟΜ. Εἰ μὲν καὶ ταῦτα λῆρός ἐστίν, ἃ εἰρηκας, εἰσόμεθα μικρὸν ὑστερον· ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ περ ἱκανὰ φῆς εἶναι τὰ κατηγορημένα, πειράσομαι ὥς ἂν οἷός τε ὦ, διαλύσασθαι τὰ ἐγκληήματα. Καὶ πρῶτον γε ἄκουε τὰ περὶ τῶν κρεῶν. Καίτοι, νῆ τὸν Οὐρανὸν, καὶ νῦν λέγων αὐτὰ αἰσχύνομαι ὑπὲρ τοῦ Διός, εἰ οὕτω μικρολόγος καὶ μεμψιμοίρος ἐστίν, ὥς διότι μικρὸν ὅσπου ἐν τῇ μερίδι εὖρε, καταπέμψαι ἀνασκολοπισθόσμενον παλαιὸν οὕτω θεόν, μήτε τῆς συμμαχίας μνημονεύσαντα μήτε αὐτὸ τῆς ὀργῆς τὸ κεφάλαιον ἡλίκον ἐστὶν ἐννοήσαντα καὶ ὥς μεραχίου τὸ τοιοῦτον ὀργίζεσθαι καὶ ἀγανακτεῖν, εἰ μὴ τὸ μῆζον αὐτὸς λήψεται.

8. Καίτοι τὰς γε ἀπάτας, ὧς Ἑρμῇ, τὰς τοιαύτας συμποτικὰς οὐσας οὐ χρῆ, οἶμαι, ἀπομνημονεύειν, ἀλλ' εἰ καὶ τι ἡμάρτηται μετὰ εὐωχουμένων, παιδιὰν ἡγεῖσθαι καὶ αὐτοῦ ἐν τῇ συμποσίῳ καταλείπειν τὴν ὀργήν· ἐς δὲ τὴν αὖριον ταμιεύεσθαι τὸ μῖσος καὶ μνησικακεῖν καὶ ἐυλόιν τινα μῆνιν διαφυλάττειν, ἄπαγε, οὔτε θεοὶς πρέπον οὔτε ἄλλως βασιλικόν· ἦν γοῦν ἀφελή τις τῶν συμποσίων τὰς κομφεΐας ταύτας, ἀπάτην καὶ σκώμματα καὶ τὸ διασυλλαίνειν καὶ ἐπιγελᾶν, τὸ καταλειπόμενόν ἐστι μῆθη καὶ κόρος καὶ σιωπῇ, σκυθρωπὰ καὶ ἀτερπῇ πράγματα καὶ ἥιστα συμποσίῳ πρέποντα. Ὡστε ἔγωγε οὐδὲ μνημονεύσειν εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐτι ὅμην τούτων τὸν Δία, οὐχ ὅπως καὶ τηλικαῦτα ἐπ' αὐτοῖς ἀγανακτήσειν καὶ πάνδενα ἡγήσεσθαι πεπονθέναι, εἰ διανέμων τις κρέα παιδιὰν τινὰ ἐπαίξε πειρώμενος, εἰ διαγνώσεται τὸ βέλτιον ὁ αἰρούμενος.

9. Τίθει δ' ὅμως, ὧς Ἑρμῇ, τὸ χαλεπώτερον, μὴ τὴν ἐλάττω μοῖραν ἀπονενεμηχέαι τῷ Διί, τὴν ὅλην δὲ ὑψηλῆσθαι· τί οὖν; διὰ τοῦτο ἐχρῆν, τὸ τοῦ λόγου, τῇ γῇ τὸν οὐρανὸν ἀναμειχθαι καὶ δεσμὰ καὶ σταυροὺς καὶ Καύκασον βλον ἐπινοεῖν καὶ ἀετοὺς καταπέμπειν καὶ τὸ ἥπαρ ἐκκολάπτειν; ὅρα γὰρ μὴ πολλὴν τινα ταῦτα κατηγορή τοῦ ἀγανακτοῦντος αὐτοῦ μικροψυχίαν καὶ εὐτέλειαν τῆς γνώμης καὶ πρὸς ὀργὴν εὐχέριαν. Ἡ τί γὰρ ἂν ἐποίησεν οὗτος βλον βοῦν ἀπολέσας, εἰ κρεῶν ὀλίγων ἕνεκα τηλικαῦτα ὀργίζεται;

10. Καίτοι πόσω οἱ ἀνθρώποι εὐγυμνωέστερον διακίνεται πρὸς τὰ τοιαῦτα, ὥς εἰκὸς ἦν καὶ τὰ ἐς τὴν ὀργὴν ὀξυτέρους εἶναι τῶν θεῶν; ἀλλ' ὅμως ἐκείνων οὐκ ἐστὶν ὅστις τῷ μαγεῖρι σταυροῦ ἂν τιμῆσαιτο, εἰ τὰ κρέα ἔβαν καθελὺς τὸν δάκτυλον τοῦ ζωμοῦ τι περιεληχμήσατο ἢ ὀπτωμένων ἀποσπάσας τι κατεβρόχθισεν, ἀλλὰ συγγνώμην ἀπονέμουσιν αὐτοῖς· εἰ δὲ καὶ πάνυ ὀργισθεῖεν, ἢ κονδύλους ἐνετρίψαντο ἢ κατὰ κόρρης ἐπάταξαν, ἀνεσκολοπίσθη δὲ οὐδεὶς παρ' αὐτοῖς τῶν τηλικούτων ἕνεκα. Καὶ περὶ μὲν τῶν κρεῶν τσαῦτα, αἰσχυρὰ μὲν καὶ μοὶ ἀπολογεῖσθαι, πολὺ δὲ αἰσχύω κατηγορεῖν ἐκείνῳ.

sin concedis talem te fecisse divisionem carnum, condendorum hominum inventum novasse, et ignem subduxisse, satis est mihi accusatum, nec cur plura dicam, causa est: plane enim videar nugari.

7. PROM. Ista sintne nugæ, quæ dixisti, videbimus paulo post. Ego vero, quandoquidem sufficere ais quæ accusatorie sunt a te prolata, conabor, quantum potero dissolvere crimina. Primumque audi de carnibus. Atque equidem, ita me juvet Caelus, nunc etiam ista referens pudore suffundor Jovis vicem, qui tam sordidi sit contractique animi, ac suspiciose querulus, ut, quia parvulum os in sua portione reperit, in crucem tollendum mittat vetustum adeo deum, nihil amplius auxilii lati memor, neque adeo iræ causa quantilla sit cogitans, et plane pueri esse illud, succensere atque indignari, nisi partem ipse majorem accipiat.

8. Atqui versutias ejusmodi, Mercuri, conviviales non decet, opinor, memori mente reponere; sed, si quid etiam peccatum fuerit inter epulas, ludum putare, atque ibi in convivio depositam iram relinquere: verum ut in crastinum sub pectore recondas odium, et injuriæ recorderis, atque hesternæ diei iram quandam conserves, apage, neque deos hoc decet, nec præterea regium est. Quodsi quis abstulerit a conviviis has festivitates, astum et jocos et subsannationes et irrisiones, nihil scilicet allud erit reliquum, nisi ebrietas, satietasque et silentium, res tetricæ et injucundæ, quæque minime computationi convenient. Quare nihil minus putaram, quam horum recordaturum esse Jovem postredie; nedum ut tanto opere propterea indignaretur, seque gravem injuriam existimaret esse passum, si distribuens aliquis carnes ludum quandam luserit tentando, num, qui deligit, meliorem partem dignoscatur.

9. Pone vero, Mercuri, quod gravius est, non minorem me partem attribuisse Jovi, sed totam subripuisse: quid igitur? idoneo oportebat, quod proverbio dicitur, terræ cælum misceri, vincula, cruces, totumque Caucasum adinvicem, et aquilas demittere, et jecur extundere? Ista vide ne magnam patefaciant indignantis humilitatem animi ignobilem, et in ira concipienda levitatem: quid enim hic designet, si totum bovem perdiderit, qui frustulorum carnis paucorum causa tanto opere stomachetur?

10. Contra homines quanto se præbent æquiores in istius modi rebus, quos credi poterat ad iram esse promptiores diis! et tamen eorum nemo est qui coquum cruce multarit, si carnes elixans immisso digito de jusculo degustarit, aut assatarum carnum quiddam avulsum deglutiverit: sed veniam dant ipsis: sin est ut etiam valde irascantur, aut pugnos incutere solent, aut alapas in malam ingerere; nemoque hactenus apud eos in patibulum ire jussus est ob tanta scilicet crimina. De carnibus ista sunt satis, quorum ut turpis est mihi defensio, sic multo turpior isti accusatio.

11. Περὶ δὲ τῆς πλαστικῆς καὶ οὗτοι τοὺς ἀνθρώπους ἐποίησα, καιρὸς ᾗδ' ἐλέγχειν. Τοῦτο δὲ, ὦ Ἑρμῆ, διττὴν ἔχον τὴν κατηγορίαν, οὐκ οἶδα καθ' ὅποτερον αἰτιώσθαι μου, πότερα ὡς οὐδὲ ὅλως ἐχρῆν τοὺς ἀνθρώπους γεγενῆσθαι, ἀλλ' ἄμεινον ἦν ἀτρεμεῖν αὐτοὺς γῆν ἄλλως ὄντας, ἢ ὡς πεπλάσθαι μὲν ἐχρῆν, ἄλλον δὲ τινα καὶ μὴ τοῦτον ἐσχηματίζθαι τὸν τρόπον; ἐγὼ δὲ ὁμῶς ὑπὲρ ἀμφοῖν ἐρῶ· καὶ πρῶτόν γε, ὡς οὐδεμία τοῖς θεοῖς ἀπὸ τοῦτου βλάβη γεγένηται, τῶν ἀνθρώπων ἐς τὸν βίον παραχθέντων, πειράσσομαι δευκύνειν· ἐπειτα δὲ, ὡς καὶ συμφέροντα καὶ ἀμείναι αὐτοῖς αὐτὰ παρὰ πολλὴν ἢ εἰ ἐρήμην καὶ ἀπάνθρωπον συνέβαινε τὴν γῆν μένειν.

12. Ἦν τοίνυν παλαιοί — ῥᾶν γὰρ οὕτω καὶ ὁπλὸν ἂν γένοιτο, εἰ τι ἡδίκηκα ἐγὼ μετακοσμήσας τὰ περὶ τοὺς ἀνθρώπους — ἦν οὖν τὸ θεῖον μόνον καὶ τὸ ἐπουράνιον γένος, ἡ γῆ δὲ ἄγριόν τι χρῆμα καὶ ἄμορφον, ὕλαις ἅπασα καὶ ταύταις ἀνημέροις λάσιος, οὔτε δὲ βωμοὶ θεῶν ἢ νεῶς, — πόθεν δέ; — ἡ ἀγαλμα ἢ ξόανον ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον, οἷα πολλὰ νῦν ἀπανταχόθι φαίνεται μετὰ πάσης ἐπιμελείας τιμώμενα· ἐγὼ δὲ — αἰεὶ γὰρ τι προδολεύω ἐς τὸ κοινὸν καὶ σκαπῶ ὅπως αὐξήσῃται· μὲν τὰ τῶν θεῶν, ἐπιδύσκει δὲ καὶ τὰ ἅλλα πάντα ἐς κόσμον καὶ κάλλος — ἐνενόησα ὡς ἄμεινον εἴη ὀλίγον ὅσον τοῦ πηλοῦ λαβόντα ζῶντα τινα συστήσασθαι καὶ ἀναπλάσαι τὰς μορφὰς μὲν ἡμῖν αὐτοῖς προσεικότα καὶ γὰρ ἐνδεῖν τι ὅμην τῷ θεῷ, μὴ ὄντος τοῦ ἐναντίου αὐτῷ καὶ πρὸς θ' ἐμέλλεν ἢ ἐξέτασις γιγνομένη εὐδαιμονέστερον ἀποφαίνειν αὐτό· θνητὸν μέντοι εἶναι τοῦτο, εὐμηχανώτατον δ' ἄλλως καὶ συνετώτατον καὶ τοῦ βελτίονος αἰσθανόμενον.

13. Καὶ δὴ κατὰ τὸν ποιητικὸν λόγον « γαῖαν ὕδαι φύρας » καὶ διαμαλάξας ἀνέπλασα τοὺς ἀνθρώπους ἔτι καὶ τὴν Ἀθηνᾶν παρακαλέσας συνεπιλάβεσθαι μοι τοῦ ἔργου. Ταῦτά ἐστιν ἡ μεγάλη ἐγὼ τοὺς θεοὺς ἡδίκηκα. Καὶ τὸ ζῆμιον ὁρᾷς ἡλικόν, εἰ ἐκ πηλοῦ ζῶντα ἐποίησα καὶ τὸ τέκος ἀκίνητον ἐς κίνησιν ἤγαγον· καὶ, ὡς εἴποι, τὸ ἀπ' ἐκείνου ἦττον θεοὶ εἰσιν οἱ θεοί, διότι καὶ ἐπὶ γῆς τινα θνητὰ ζῶντα γεγέννηται· οὕτω γὰρ δὴ καὶ ἀγανακτεῖ νῦν ὁ Ζεὺς ὥσπερ ἐλαττουμένοι τῶν θεῶν ἐκ τῆς τῶν ἀνθρώπων γενέσεως, εἰ μὴ ἄρα τοῦτο δέδιε, μὴ καὶ οὗτοι ἀπόστασιν ἐπ' αὐτὸν βουλευώσιν καὶ πόλεμον ἐξεργάσιν πρὸς τοὺς θεοὺς ὥσπερ οἱ Γίγαντες. Ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ οὐδὲν ἡδίκησθε, ὦ Ἑρμῆ, πρὸς ἐμοῦ καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν, ὅπλῳ ἢ σὺ δεῖξον ἅν ἐν τι μικρότατον, κάγω σιωπήσομαι καὶ δίκαια ἔσομαι πεπονθὸς πρὸς ὑμῶν.

14. Ὅτι δὲ καὶ χρήσιμα ταῦτα γεγέννηται τοῖς θεοῖς, οὕτως ἂν μάθοις, εἰ ἐπιβλήμεις ἅπασαν τὴν γῆν οὐκέτ' αὐχμηρὰν καὶ ἀκαμῆ οὖσαν, ἀλλὰ πόλεις καὶ γεωργίας καὶ φυτοῖς ἡμέροις διακεκοσμημένην καὶ τὴν θάλατταν πλεομένην καὶ τὰς νήσους κατοικοῦμένας, ἀπανταχοῦ δὲ βωμοὺς καὶ θυσίας καὶ ναοὺς καὶ πανηγυρεῖς μυσταὶ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἀγυαί, πᾶσαι

11. De arte fingendi autem deque eo, quod homines fecerim, tempus jam dicere : illud autem, Mercuri, quum duplicem habeat insimulationem, nescio equidem, quam in partem maxime me criminemini : utrum, in totum non oportuisse homines fieri, meliusque fuisse, si conquieissent ac mansissent terra rudis ; an, eos quidem fingi debuisse, sed alium quendam, non hunc in modum, efformatos. At ego tamen de utroque dicam : et primum quidem, nullum omnino diis ex eo damnum accidisse, quod homines in vitam sint producti, conabor ostendere ; deinde, multum interesse, ut utilius hoc ipsis et melius sit, quam si terram desertam hominumque vacuum contigisset restare.

12. Ergo erat olim (facilius enim sic palam fiat, an quid ego peccaverim alio ornatu inducto rebus humanis) divinum solum ac caeleste genus ; tellus vero inculta quaedam res et informis, silvis tota lisque agrestibus horrida : neque erant arae deorum nec templum (qui poterat enim ?) nec statua, nec simulacrum, neque aliud quicquam ejusmodi, qualia multa jam ubique apparent summa cum cura in honore habita. Ego vero (semper enim aliquid consulo in commune, necumque agito quomodo amplificentur res deorum, ceteraque omnia incrementum capiant ornatus ac pulchritudinis) in animum induxi optimum fore factum, si, parvula quadam luti parte accepta, animalia componerem atque effingerem specie nobismet ipsis assimilia : etenim ita statuebam, delicere quiddam naturam divinam, dum nihil exstat ipsi contrarium, ad quod instituta comparatione, illam esse beatiorem dilucide pateat : igitur mortale illud esse volebam ; artificiosissimum alioquin et prudentissimum, quodque melioris haberet sensum.

13. Itaque, secundum poetæ dictum, aqua terræ mixta et permollita efflinxi homines, Minervamque etiam advocavi, ut una mecum operi manum accommodaret. Istæ sunt scilicet, quæ gravia in deos admisi : tum detrimentum videntur quantum sit, si e luto animalia confecerim, quodque hactenus erat immobile, in motum deduxerim : ex eo, ut videtur, tempore minus dii sunt dii, quia in terra quoque animantia quædam mortalia exstiterint : quippe ita etiam Jupiter indignatur, quasi deteriore dii essent conditione ab hominum ortu ; nisi forte hoc veretur, ne et illi defectionis consilia adversum se ineant, bellumque inferant diis perinde ac Gigantes. At nihil vobis accidisse mali a me, Mercuri, meisque operibus, est manifestum : sin, ostende tu unum aliquid vel minimum, et conticescam, ac justa me perpesum a vobis fatebor.

14. Quin contra hæc in rem esse deorum, ita maxime discas, si consideres terram non amplius horridam, non amplius incultam, sed urbibus, cultis agris, plantisque mitibus ornate distinctam, mare navigatum, insulas habitatas, ubique aras, sacrificia, templa festorumque celebritates : Jovis autem plenæ omnes viæ, cuncta hominum fora.

δ' ἀνθρώπων ἀγοραί. Καὶ γὰρ εἰ μὲν ἑμαυτῷ μόνῳ κτῆμα τοῦτο ἐπιδασάμην, ἐπλεονέκτουον ἂν τῆς χρήσεως, νῦν δ' εἰς τὸ κοινὸν φέρων κατέθηκα ὑμῖν αὐτοῖς· μᾶλλον δὲ Διὸς μὲν καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ἥρας καὶ σοῦ δέ, ὦ Ἑρμῆ, νεὸς ἰδεῖν ἀπανταχοῦ ἔστι, Προμηθεύς δὲ οὐδαμοῦ. Ὅρξῃ δπως τὰμαυτοῦ μόνῃ σκοπῶ, τὰ κοινὰ δὲ καταπροδίδωμι καὶ ἑλάττω ποιῶ;

15. Ἔτι δέ μοι, ὦ Ἑρμῆ, καὶ τότε ἐννόησον, εἰ τί σοι δοκεῖ ἀγαθὸν ἀμάρτυρον, οἷον κτῆμα ἢ ποίημα, ὃ μηδεὶς ὀφεται μηδὲ ἐπαινέσεται, ὁμοίως ἡδὺ καὶ τερπνὸν ἔσσεσθαι τῷ ἔχοντι. Πρὸς δὲ τί τοῦτ' ἔφη; ὅτι μὴ γενομένων τῶν ἀνθρώπων ἀμάρτυρον συνέβαινε τὸ κάλλος εἶναι τῶν ὄλων, καὶ πλοῦτόν τινα πλουτήσῃν ἐμέλλομεν οὔτε ὑπ' ἄλλου τινὸς θαυμασθησόμενον οὔτε ἡμῖν αὐτοῖς ὁμοίως τίμιον· οὐδὲ γὰρ ἂν εἴχομεν πρὸς ὃ τι ἑλάττον παραθεωρῶμεν αὐτόν, οὐδ' ἂν συνέμεν ἡλίκα εὐδαιμονοῦμεν οὐχ ὀρῶντες ἀμοίρους τῶν ἡμετέρων τινάς· οὕτω γὰρ δὴ καὶ τὸ μέγα δόξειεν ἂν μέγα, εἰ τῷ μικρῷ παραμετροῖτο. Ὑμεῖς δὲ, τιμᾶν ἐπὶ τῷ παλιτεύματι τοῦτω δέον, ἀνεσταυρώκατέ με καὶ ταύτην μοι τὴν ἀμοιβὴν ἀποδεδώκατε τοῦ βουλευμάτος.

16. Ἀλλὰ χακούργοι τινες, φῆς, ἐν αὐτοῖς καὶ μοιχεύουσι καὶ πολυμοῦσι καὶ ἀδελφῶς γαμοῦσι καὶ πατράσιν ἐπιβουλεύουσι. Παρ' ἡμῖν γὰρ οὐχὶ πολλή τούτων ἀφθονία; οὐ δὴπου διὰ τοῦτ' αἰτιάσασαι' ἂν τις τὸν Οὐρανὸν καὶ τὴν Γῆν, ὅτι ἡμᾶς συνεστήσαντο. Ἔτι καὶ τοῦτο ἴσως φαίης ἂν, ὅτι ἀνάγκη πολλὰ ἡμᾶς ἔχειν πράγματα ἐπιμελούμενους αὐτῶν. Οὐκοῦν διὰ γε τοῦτο καὶ ὁ νομεὺς ἀχθέσθω ἐπὶ τῷ ἔχειν τὴν ἀγέλην, διότι ἀναγκαῖον αὐτῷ ἐπιμελεῖσθαι αὐτῆς. Καίτοι τό γε ἐργῶδες τοῦτο καὶ ἡδύ· ἄλλως καὶ ἡ φροντίς οὐκ ἀτερπὴς ἔχουσά τινα διατριβήν. Ἥ τί γὰρ ἂν ἐπράττομεν οὐκ ἔχοντες ὧν προνοοῦμεν τούτων; ἡργοῦμεν ἂν καὶ τὸ νέκταρ ἐπίνομεν καὶ τῆς ἀμβροσίας ἐνεφορούμεθα οὐδὲν ποιοῦντες.

17. Ὁ δὲ μάλιστα με ἀποπνίγει, τοῦτ' ἐστίν, ὅτι μεμφόμενοι τὴν ἀνθρωποποιάν καὶ μάλιστα γὰρ τὰς γυναῖκας ὁμῶς ἐρᾷτε αὐτῶν καὶ οὐ διαλείπετε κατιόντες, ἄρτι μὲν ταῦροι, ἄρτι δὲ σάτυροι καὶ κύκνοι γενόμενοι, καὶ θεοὺς ἐξ αὐτῶν ποιεῖσθαι ἀξιοῦτε. Ἄλλ' ἐχρῆν μὲν, ἴσως φῆσεις, ἀναπεπλάσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ἄλλον δὲ τινα τρόπον, ἀλλὰ μὴ ἡμῖν ὁμοίως· καὶ τί ἂν ἄλλο παραδείγμα τούτου ἄμεινον προσετῆσάμην, ὃ πάντως καλὸν ἡπιστάμην; ἢ ἀσύνητον καὶ θηριῶδες ἔδει καὶ ἀγρίον ἀπεργάσασθαι τὸ ζῶον; καὶ πῶς ἂν ἡ θεοὺς ἔθυσαν ἢ τὰς ἄλλας ὑμῖν τιμὰς ἀπένειμαν οὐχὶ τοιοῦτοι γενόμενοι; ἀλλ' ὑμεῖς, ὅταν μὲν ὑμῖν τὰς ἐκατόμβας προσάγωσιν, οὐκ ὀκνεῖτε, καὶ ἐπὶ τὸν Ὀκεανὸν ἐλθεῖν δέη « μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας » τὸν δὲ τῶν τιμῶν ὑμῖν καὶ τῶν θυσιῶν αἶψιον ἀνεσταυρώκατε. Περὶ μὲν οὖν τῶν ἀνθρώπων καὶ ταῦτα ἱκανά.

18. Ἦδη δὲ καὶ ἐπὶ τὸ πῦρ, εἰ δοκεῖ, μετελεύσομαι καὶ τὴν ἐπονείδιστον ταύτην κλοπὴν. Καὶ πρὸς θεῶν τοῦτό μοι ἀποκρίναι μηδὲν ὀκνήσας· ἔσθ' ὅ τι

Quodsi mihimet soli homines velut legitimam possessionem effinxissem, privatis usibus studere potuissem videri : nunc vobiscum communicatam in medium attuli ; imo, quod magis est, Jovis, Apollinis, Junonis et tua, Mercuri, templa videre datur ubique ; Promethei nusquam. Viden' ut meis solius commodis invigilem, publica prodam et imminuam ?

15. Hanc porro rationem mihi pone, Mercuri : expende tecum, tibine videatur bonum aliquod teste carens, seu possessum, sive arte laboratum sit, quod nemo videat, laudet nemo, similiter suave jucundumque fore habenti ? Quorsum autem illud dixi ? quia non factis hominibus testem habitura non erat pulchritudo universi : nimirum divitiis abundaremus, quæ neque alii cuiquam essent in admiratione, nec nobismet ipsis perinde caræ ; nihil enim exstaret omnino, ad quod tanquam imperfectius eas exigeremus ; neque intelligeremus, quanta versemur in felicitate, nisi quosdam intueri daretur bonorum nostrorum expertes : sic enim demum magnum videatur esse magnum, si ad parvi mensuram comparetur. Vos vero, quem decebat ob solers inventum honoribus afficere, in crucem sustullistis me, easque mihi vices reddidistis consilii.

16. At maleficos esse quosdam ais in iis : adulteria committunt, bella gerunt, sorores ducunt, patribus insidiantur. Quasi vero apud nos non magna sit vitiorum illorum copia : nec tamen propterea quis culpaverit Cælum et Terram, quod nos condiderint. Hoc insuper fieri potest, ut dicas, necessum esse multis nos negotiis implicari, dum curamus illos. Eandem igitur ob causam pastor etiam indignetur, quod gregem habeat, utpote cuius sibi cura sit gerenda. Fuerit hoc ipsi laboriosum, at jucundum itidem : atque sollicitudo non ingrata est, præbens aliquam occupationem. Nos enim quid ageremus non habentes quibus prospiciamus ? cessaremus scilicet, bibereturque nobis nectar, et ambrosia nos ingurgitaremus otiosi.

17. Quod vero me maxime urit, hoc est : qui incusatis hominum fabricationem, et potissimum mulieres, ipsi tamen amatis eas, neque intermititis in terram descendere, nunc in tauros, alias in satyros et cycnos versi, deosque ex illis procreare non dedignamini. At nihil oberat, forte dicetis, quominus homines effingerentur, sed alium quendam in modum, nec nobis similes : at quod aliud exemplar isto melius mihi proposuissem, quod omnino pulchrum sciebam ? num rationis expertus et ferus conveniebat atque agreste elaborari animal ? quomodo tum diis sacrificassent, ceterosque vobis honores tribuissent, alio modo comparati ? Et vos tamen, quando hecatombas offerunt, nullam moram facitis, etsi vel Oceanus longo itinere sit petendus, ut visatis probissimos Æthiopas : me vero, honorum vobis et victimarum causam, in patibulum egistis. De hominibus quidem ista sufficiunt.

18. Jam, si videtur, ad ignem transeo, exprobratumque tanto opere furtum. Per deos ergo hoc mihi responde nihil moratus : estne quicquam istius ignis quod amisimus,

ἡμεῖς τοῦ πυρὸς ἀπολωλέκαμεν, ἐξ οὗ καὶ παρ' ἀνθρώποις ἔστιν· οὐκ ἂν εἶποις. Αὕτη γάρ, οἶμαι, φύσις τουτοῦ τοῦ κτήματος, οὐδέν τι ἑλαττον γίγνεται, εἴ τις καὶ ἄλλος αὐτοῦ μεταλάβοι· οὐ γὰρ ἀποσβέννυται ἐναυσάμενου τινός· φθόνος δὲ δὴ ἀντικρυς τὸ τοιοῦτο, ἅψ' ὧν μηδὲν ἡμεῖς ἠδίκησθε, τούτων κωλύειν μεταδιδόναι τοῖς δεομένοις. Καίτοι θεοὺς γε ὄντας ἀγαθοὺς χρὴ εἶναι καὶ « δωτῆρας ἑσάν » καὶ ἔξω φθόνου παντὸς ἐστάναι· ὅπου γε καὶ εἰ τὸ πᾶν τοῦτο πῦρ ὑφελόμενος κατεκόμισα ἐς τὴν γῆν μηδ' ὅλως τι αὐτοῦ καταλιπὼν, οὐ μεγάλα ὑμᾶς ἠδίκουν· οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς δεῖσθε αὐτοῦ μήτε ῥιγούντες μήτε ἔψοντες τὴν ἀμβροσίαν μήτε φωτὸς ἐπιτεχνήτου δεόμενοι.

19. Οἱ δὲ ἄνθρωποι καὶ ἐς τὰ ἄλλα μὲν ἀναγκαίῳ χρῶνται τῷ πυρὶ, μάλιστα δὲ ἐς τὰς θυσίας, ὅπως ἔχουν κνισᾶν τὰς ἀγνίδας καὶ τοῦ λιθανωτοῦ θυμῖαν καὶ τὰ μηρία κάειν ἐπὶ τῶν βωμῶν. Ὅρῳ δὲ γε ὑμᾶς μάλιστα χαίροντας τῷ καπνῷ καὶ τὴν εὐωμίαν ταύτην ἡδίστην οἰομένους, ὅπῃ ἐς τὸν οὐρανὸν ἡ κνῖσα παραγίγνηται « ἐλίσσομένη περὶ καπνῷ. » Ἐναντιωτάτη τοίνυν ἡ μέμφις αὕτη ἂν γένοιτο τῇ ὑμετέρᾳ ἐπιθυμίᾳ. Θαυμάζω δὲ ὅπως οὐ γὰρ καὶ τὸν ἥλιον κελεύετε μὴ καταλάμπειν αὐτοὺς· καίτοι πῦρ καὶ οὗτός ἐστι πολὺ θεϊότερόν τε καὶ πυρῶδέστερον. Ἡ κάκῃ οὖν αἰτιασθε ὡς σπαθύντα ὑμῶν τὸ κτήμα· Εἴρηκα· σφῶ δέ, ὦ Ἑρμῆ καὶ Ἥφαιστε, εἴ τι μὴ καλῶς εἰρησθαι δοκεῖ, διευνθεύετε καὶ διεξελέγγετε, κἀγὼ αὖθις ἀπολογησώμαι.

20. EPM. Οὐ βράδιον, ὦ Προμηθεῦ, πρὸς οὕτω γενναῖον σοφιστὴν ἀμυλλᾶσθαι· πλὴν ἄλλα ὥνησο, διότι μὴ καὶ ὁ Ζεὺς ταῦτα ἐπήκουσέ σου· εὖ γὰρ οἶδα, ἐκκαίδεκα γῦπας ἂν ἐπέστησέ σοι τὰ ἔγκατα ἐξαιρήσοντας· οὕτω δεινῶς αὐτοῦ κατηγορήσας ἀπολογεῖσθαι δοκῶν. Ἐκείνῳ δὲ γε θαυμάζω, ὅπως μάντις ὢν οὐ προεγνώσκεις ἐπὶ τούτοις κολασθόσμενος.

PROM. Ἠπιστάμην, ὦ Ἑρμῆ, καὶ ταῦτα μὲν καὶ διότι δὲ ἀπολυθήσεται αὐθις οἶδα, καὶ ἤδη γέ τις ἐκ Θεῶν ἀφίεται σὸς ἀδελφὸς οὐκ ἐς μακρὰν κατατοξεύσων ἐν φῆς ἐπιπτήσεσθαι μοι τὸν ἀετόν.

EPM. Εἰ γὰρ γένοιτο, ὦ Προμηθεῦ, ταῦτα καὶ ἐπίδοιμί σε λελυμένον, ἐν ἡμῖν εὐωχούμενον, οὐ μέντοι καὶ κρεανομούντά γε.

21. PROM. Θάρρει· καὶ συνευωχῆσθαι ὑμῖν καὶ ὁ Ζεὺς λύσει με οὐκ ἀντὶ μικρᾶς εὐεργεσίας.

EPM. Τίνος ταύτης; μὴ γὰρ ὀνήσης εἰπεῖν.

PROM. Οἶσθα, ὦ Ἑρμῆ, τὴν Θέτιν; ἀλλ' οὐ χρὴ λέγειν· φυλάττειν γὰρ ἄμεινον τὸ ἀπόρρητον, ὥς μισθὸς εἶη καὶ λύτρα μοι ἀντὶ τῆς καταδίκης.

EPM. Ἀλλὰ φύλαττε, ὦ Τίταν, εἰ τοῦτ' ἄμεινον. Ἡμεῖς δὲ ἀπίωμεν, ὦ Ἥφαιστε· καὶ γὰρ ἤδη πλησίον οὗτοσι ὁ ἀετός. Ὑπόμεινε οὖν καρτερῶς· εἴη δὲ ἤδη σοι τὸν Θεβαῖον ἐν φῆς τοξότην ἐπιφανῆναι, ὡς παύσειεν ἀνατεμνόμενον ὑπὸ τοῦ ὀρνέου.

ex quo apud homines est? non dixeris: hæc, opinor, natura est ejus rei, nihil ut decrescat, etsi vel alius inde partem capiat: non enim exstinguitur, si quis ex eo lumen accenderit: invidia vero planissime est, ex quibus nullum ad vos damnum redeat, eorum prohibere ne usus impertiatur indigentibus. Atqui dii quum sitis, beneficos esse oportet commodorumque largitores, procul ab invidia remotos: atque adeo, si vel omnem hunc ignem subreptum detulissem in terram, nihilque omnino ex eo reliquissem, haud magna a me vobis injuria foret facta: neque enim vos eo indigetis, ut qui non frigateis, nec ambrosiam coquatis, neque opus habeatis arte facta luce.

19. Hominibus vero ignis usus est et ad alia pernecessarius, et plurimum ad sacrificia, ut possint nidore vaporare vias, thus adolere, et lumbos hostiarum in aris comburere. Video sane vos summo opere delectari isto fumo, easque epulas putare suavissimas, quando nidor in cœlum penetrat multo fumi volumine subvectus. Adversetur ergo hæc criminatio quam maxime vestro desiderio. Miror autem, quomodo nec solem vetueritis eos illustrare: atqui ignis hic est multo diviniore et fragrantior. Aut illumne etiam accusatis, quasi dissipantem propriam vobis possessionem? Dixi: vos autem uterque, Mercuri et Vulcane, si quid minus recte dictum videatur, emendate et arguite; tumque ego iterum partes meas tuebor.

20. MERC. Facile non est, Prometheu, cum tam valido sophista contendere. Ceterum gratulare tibi, quod Jupiter istam orationem tuam non inaudiverit: sedecim enim, quod probe scio, vultures apposuisset tibi ad intestina eruenda; tam graviter ipsum objurgasti, dum causam tuam agere videris. Illud equidem miror, quo pacto, quum sis vates, non præciveris hoc te supplicio punitum iri.

PROM. Noveram illud, Mercuri; et me solvi debere in posterum, novi: et jam quis Thebis adveniet tuus frater non longo temporis intervallo, sagittis confixurus eam, quam in me involaturam esse dicis, aquilam.

MERC. Ea, Prometheu, utinam eveniant, teque intuear solutum, et nobiscum epulantem; sic tamen, ut carnes non distribuas.

21. PROM. Bono esto animo: et simul vobiscum epulabor, et Jupiter me vinculis solvet pro non exiguo beneficio.

MERC. Quonam isto? eloqui ne graveris.

PROM. Nostin', o Mercuri, Thetin? sed non expedit dicere: custodire præstat hoc arcanum, ut merces sit et pretium, quo me a pœna redimam.

MERC. Quin tu tecum serva, o Titan, siquidem hoc melius est. Nos autem abeamus, Vulcane; jam enim ecce, quæ prope adest, aquilam. Tu vero sustine fortiter: atque utinam tibi jam Thebanus ille, quem dicis, sagittarius exoriat, ut te liberet laceratum ab ista alite.

VIII.

ΘΕΩΝ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

1.

PROMΗΘΕΩΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. PROM. Λύσον με, ὦ Ζεῦ· δεινὰ γὰρ ἤδη πέπονθα.

ZEYΣ. Λύσω σε, φῆς, ὃν ἐχρῆν βαρυτέρας πέδας ἔχοντα καὶ τὸν Καύκασον ὅλον ὑπὲρ κεφαλῆς ἐπιχειμενον ὑπὸ ἐκκαίδεκα γυπῶν μὴ μόνον κείρεσθαι τὸ ἦπαρ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττεσθαι, ἀνθ' ὧν τοιαῦθ' ἡμῖν ζῶα τοὺς ἀνθρώπους ἐπλάσας καὶ τὸ πῦρ ἐκλεψας καὶ γυναικας ἐδημιούργησας; ἀ μὲν γὰρ ἐμὲ ἐξηπάτησας ἐν τῇ νομῇ τῶν κρεῶν ὅσα τιμελῇ κεκαλυμμένα παραθεῖς καὶ τὴν ἀμείνω τῶν μοιρῶν σεαυτῷ φυλάττων, τί χρὴ λέγειν;

PROM. Οὐκοῦν ἱκανὴν ἤδη τὴν δίκην ἐκτέτεκα τοσούτον χρόνον τῷ Καυκάσῳ προσηλωμένος τὸν κάκιστα ὀρνέων ἀπολούμενον αἰτὼν τρέφων τῷ ἥπατι.

ZEYΣ. Οὐδὲ πολλοστμήριον τοῦτο ὧν σε δεῖ παθεῖν.

PROM. Καὶ μὴν οὐκ ἀμισθὶ με λύσεις, ἀλλὰ σοι μὴνύσω τι, ὦ Ζεῦ, πάνυ ἀναγκαῖον.

2. ZEYΣ. Κατασορίζη με, ὦ Προμηθεῦ.

PROM. Καὶ τί πλέον ξέω; οὐ γὰρ ἀγνοήσεις αὐθις ἐνθα ὁ Καύκασός ἐστιν, οὐδὲ ἀπορήσεις δεσμῶν, ἦν τι τεχνάζων ἀλίσκωμαι.

ZEYΣ. Εἰπέ πρότερον, ὅντινα μισθὸν ἀποτίσεις ἀναγκαῖον ἡμῖν ὄντα.

PROM. Ἦν εἰπω ἐφ' ὃ τι βαδίζεις νῦν, ἀξιώπιστος ἴσομαί σοι καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων μαντευόμενος;

ZEYΣ. Πῶς γὰρ οὐ;

PROM. Παρὰ τὴν Θέτιν, συνεσόμενος αὐτῇ.

ZEYΣ. Τοῦτ' ἐμὲν ἔγνω· τί δ' οὖν τὸ ἐπὶ τούτῳ; δοκεῖ γὰρ ἀληθές τι εἶρεῖν.

PROM. Μηδὲν, ὦ Ζεῦ, κοινωνήσης τῇ Νηρηίδι· ἦν γὰρ αὐτῇ κυοφορήσῃ ἐκ σοῦ, τὸ τεχθὲν ἴσα ἐργάσεται σε οἷα καὶ σὺ ἔδρασας —

ZEYΣ. Τοῦτο φῆς, ἐκπεσεῖσθαι με τῆς ἀρχῆς;

PROM. Μὴ γένοιτο, ὦ Ζεῦ. Πλὴν τοιοῦτό γε ἡ μίξις αὐτῆς ἀπειλεῖ.

ZEYΣ. Χαιρέτω τοιγαροῦν ἡ Θέτις· σὲ δὲ ὁ Ἥφαιστος ἐπὶ τούτοις λυσάτω.

2.

ΕΡΩΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. ΕΡΩΣ. Ἄλλ' εἰ καὶ τι ἥμαρτον, ὦ Ζεῦ, σύγνωθί μοι· παιδίον γὰρ εἰμι καὶ ἔτι ἀφρων.

VIII.

DEORUM DIALOGI.

1.

PROMETHEI ET JOVIS.

1. PROM. Solve me, o Jupiter : nam gravia jam passus sum.

JUP. Ten' ut solvam, ais, cujus oportebat graviores habentis compedes, Caucasosq. toto super caput injecto, a sedecim vulturibus non solum detonderi jecur, sed et oculos effodi pro eo quod talia nobis animantia homines finxeris, ignem surripueris, et mulieres sis fabricatus? nam me quidem quod deceperis in distributione carnum, dum ossa adipe oblecta mihi apponis, et præstantiorem partem tibi met servas, quid attinet dicere?

PROM. Nimirum sat jam pœnarum exsolvi tantum temporis Caucasos affixus, quæ avium cunctarum pessime perire meretur, aquilam alens jecore.

JUP. Hoc ne multesimum quidem eorum, quæ te decet pati.

PROM. At non sine mercede quidem me solves, Jupiter : sed tibi iudicabo quiddam valde magni momenti.

2. JUP. Tu me dolis circumvenire studes, Prometheus.

PROM. Ecquid ex eo lucri capiam? non enim ignoraturus es postea, ubi Caucasus sit, neque carebis vinculis, si quas technas struere deprehendar.

JUP. Ede prius, quam mercedem sis soluturus ita nobis necessariam.

PROM. Si dixero quo nunc vadas, num tibi fide dignus habebor in iis, quæ de reliquis prædicam?

JUP. Quidni?

PROM. Ad Thetidem properas, cum ea congressurus.

JUP. Id quidem pervidisti : quid tum porro? videris enim aliquid veri dicturus.

PROM. Tu ne, Jupiter, rem habueris cum Nereide : etenim, si uterum ferat ex te, quod erit natum pari te modo tractabit, quo tu tractavisti —

JUP. Hoc significas, ejectum me iri imperio?

PROM. Absit omen, o Jupiter : neque tamen non tale quid concubitus ejus minatur.

JUP. Valeat ergo Thetis : te autem Vulcanus hujus moniti gratia solvat.

2.

CUPIDINIS ET JOVIS.

1. CUP. At si quid etiam peccavi, Jupiter, ignosce mihi ; puerulus enim sum, atque adhuc insipiens.

ΖΕΥΣ. Σὺ παιδίον δ' Ἔρωι, δὲ ἀρχαιότερος εἶ πολὺ Ἰαπετοῦ; ἢ διότι μὴ πύγωνα μὴδὲ πολιὰς ἐφυσας, διὰ ταῦτα καὶ βρέφος ἀξίους νομίζεσθαι γέρων καὶ πα- νοῦργος ὢν;

ΕΡΩΣ. Τί δαί σε μέγα ἡδίκηκα δὲ γέρων ὡς φῆς ἐγώ, διότι με καὶ πεδῆσαι διανοῇ;

ΖΕΥΣ. Σκόπει, ὦ κατάρατε, εἰ μικρὰ, δὲ ἐμοὶ μὲν οὕτως ἐντροφῆς, ὥστε οὐδὲν ἐστὶν δὲ μὴ πεποιθήκας με, σάτυρον, ταῦρον, χρυσὸν, κύκνον, ἀετόν· ἐμοὶ δὲ ὅλως οὐδεμίαν ἦντινα ἐρασθῆναι πεποιθήκας, οὐδὲ συνῆκα ἡδὺς γυναικὶ διὰ σέ γεγεννημένος, ἀλλὰ με δεῖ μαγγα- νεύειν ἐπ' αὐτάς καὶ κρύπτειν ἐμαυτόν· αἱ δὲ τὸν μὲν ταῦρον ἢ κύκνον φιλοῦσιν, ἐμὲ δὲ ἦν ἰδῶσι, τεθνᾶσιν ὑπὸ τοῦ δέους.

2. ΕΡΩΣ. Εἰκότως· οὐ γὰρ φέρουσιν, ὦ Ζεῦ, θνη- ταὶ οὔσαι τὴν σὴν πρόσσφιν.

ΖΕΥΣ. Πῶς οὖν τὸν Ἀπολλῶν δὲ Βράγχος καὶ δ' Ὑάκιν-θος φιλοῦσιν;

ΕΡΩΣ. Ἄλλ' ἢ Δάφνην κάκεινον ἐφευγε καίτοι κο-μήτην καὶ ἀγένοιον ὄντα. Εἰ δ' ἐθέλεις ἐπέραστος εἶναι, μὴ ἐπίσειε τὴν αἰγίδα μὴδὲ τὸν κεραυνὸν φέρε, ἀλλ' ὡς ἥδιστον ποίει σεαυτὸν ἐκατέρωθεν καθεξιμένος βοστρύ-χους, τῇ μήτρᾳ τούτους ἀνελήμμενος, πορφυρίδα ἔχε, ὑποδέου χρυσίδας, ὑπ' αὐτῷ καὶ τυμπάνοις εὐρυθμα βραῖνε, καὶ ὅφει ὅτι πλείους ἀκολουθήσουσί σοι τῶν Διο-νύσου Μαινάδων.

ΖΕΥΣ. Ἄπαγε· οὐκ ἂν δεξαίμην ἐπέραστος εἶναι τοιοῦτος γενόμενος.

ΕΡΩΣ. Οὐκοῦν, ὦ Ζεῦ, μὴδὲ ἐρᾶν θέλε· ῥάδιον γὰρ τοῦτό γε.

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλ' ἐρᾶν μὲν, ἀπραγμονέστερον δὲ αὐτῶν ἐπιτυγχάνειν· ἐπὶ τούτοις αὖθις ἀφίημί σε.

3.

ΔΙΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

ΖΕΥΣ. Τὴν τοῦ Ἰνάχου παῖδα τὴν καλὴν οἶσθα, ὦ Ἑρμῇ;

ΕΡΜ. Ναί· τὴν ἰὼ λέγεις.

ΖΕΥΣ. Οὐκέτι καὶς ἐκείνη ἐστίν, ἀλλὰ δάμαλις.

ΕΡΜ. Τεράστιον τοῦτο· τῷ τρόπῳ δ' ἐνηλλάγη;

ΖΕΥΣ. Ζηλοτυπήσασα ἢ Ἥρα μετέβαλεν αὐτήν. Ἄλλὰ καὶ καινὸν ἄλλο τι δεινὸν ἐπιμεμηχάνηται τῇ κακοδαίμονι· βουκόλον τινὰ πολυόμματον Ἄργον τοῦ-νομα ἐπέστησεν, δὲ νέμει τὴν δάμαλιν αὐπνος ὢν.

ΕΡΜ. Τί οὖν ἡμᾶς χρὴ ποιεῖν;

ΖΕΥΣ. Καταπτάμενος ἐς τὴν Νεμέαν — ἐκεῖ δὲ ποῦ δ' Ἄργος βουκολεῖ — ἐκείνον ἀπόκτεινον, τὴν δὲ ἰὼ διὰ τοῦ πελάγους ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀγαγὼν ἴσιν ποίησον· καὶ τὸ λοιπὸν ἔστω θεὸς τῶν ἐκεῖ καὶ τὸν Νεί-λον ἀναγέτω καὶ τοὺς ἀνέμους ἐπιπεμπέτω καὶ σωζέτω τοὺς πλέοντας.

JUP. Tunc puerulus, o Cupido, qui vetustior es multo Iapeto? an, quia nec barbam nec canos protulisti, propter- ea infans haberi vis, quum vetulus sis et vafer?

CUP. Quid autem in te tam magnum commisi vetulus, ut ais, ego, cur me vincere quoque mediteris?

JUP. Vide, execranda, an parva; qui mihi quidem eum in modum insultas, ut nihil sit, quod non feceris me, saty- rum, taurum, aurum, cycnum, aquilam: me ipsum autem omnino nullam quæ amaret effecisti, neque intellexi ama- bilem mulieri opera tua me factum: quin necesse habeo præstigiis adversum illas uti, et celare memet: tum taurum cycnumve amant; me si videant, moriuntur præ timore.

2. CUP. Merito sane: neque enim ferre possunt, Jupiter, mortales ipsæ tuum conspectum.

JUP. Qui fit ergo, ut Apollinem Branchus et Hyacinthus ament?

CUP. At Daphne illum quoque fugit, tametsi comatum et imherbem. Quodsi amabilis esse velis, ne ægidem quate, neu fer fulmen, sed quam jucundissimum te redde, utrimque demissam cæsariem mitra subnectens, purpuream habe vestem, induc calceos auratos, ad tibiam et tympana concinne ingredere: tum tu videbis plures te secuturas esse, quam Bacchi Mænades.

JUP. Apage: multum absum ut amabilis esse velim tui ornatu.

CUP. Quin ergo, Jupiter, amare noli: facile hoc quidem.

JUP. Nequaquam: equidem amare velim, sed faciliore via potiri: eaque ipsa te conditione rursus dimitto.

3.

JOVIS ET MERCURII.

1. JUP. Inachi filiam, formosam illam, nosti, o Mercuri?

MERC. Utique: nimirum Io.

JUP. Non amplius puella est ea, sed juvenca.

MERC. Prodigiosum hoc; at quo tandem modo mutata est?

JUP. Æmulata Juno mutavit eam: quin etiam novum aliquod malum machinata est adversus miseram illam: bu- bulcum aliquem multis oculis, Argum nomine, apposuit, qui pascit juvencam insomnis.

MERC. Quid igitur nos oportet facere?

JUP. Quum devolaris in Nemeam (illic uspiam Argus pascit), eum interfice; atque Io per pelagus in Ægyptum abductam fac Isin. In posterum sit dea ibi incolentibus, Nilum exundare faciat, ventos immittat, et servet navigan- tes.

4.

ΔΙΟΣ ΚΑΙ ΓΑΝΥΜΗΔΟΥΣ.

1. ΖΕΥΣ. Ἄγε, ὦ Γανύμηδες — ἤκομεν γὰρ ἔνθα ἔρχῃν — φίλησόν με ἤδη, ὅπως εἰδῆς οὐκέτι βράμφοις ἀγκύλον ἔχοντα οὐδ' ὄνυχας δέξεις οὐδὲ πτερὰ, οἷος ἐφαινόμην σοι πτηνὸς εἶναι δοκῶν.

ΓΑΝ. Ἄνθρωπε, οὐκ ἀετὸς ἄρτι ἦσθα καὶ καταπτάμενος ἤρπασάς με ἀπὸ μέσου τοῦ ποιμνίου; πῶς οὖν τὰ μὲν πτερὰ σοι ἐκεῖνα ἐξερρήκε, σὺ δὲ ἄλλος ἤδη ἀναπέφνης;

ΖΕΥΣ. Ἄλλ' οὐτε ἄνθρωπον ὄρεξ, ὦ μεράκιον, οὐτε ἀετὸν, ὁ δὲ πάντων βασιλεὺς τῶν θεῶν οὗτός εἰμι πρὸς τὸν καιρὸν ἀλλάξας ἑμαυτόν.

ΓΑΝ. Τί φής; σὺ γὰρ εἰ ὁ Πάν ἐκεῖνος; εἴτα πῶς σύριγγα οὐκ ἔχεις οὐδὲ κέρατα οὐδὲ λάσιος εἰ τὰ σκέλη;

ΖΕΥΣ. Μόνον γὰρ ἐκεῖνον ἤγῃ θεόν;

ΓΑΝ. Ναί· καὶ θύομέν γε αὐτῷ ἔνορχιν τράγον ἐπὶ τὸ σπήλαιον ἀγοντες ἔνθα ἔστηκε· σὺ δὲ ἀνδραποδιστής τις εἶναι μοι δοκεῖς.

2. ΖΕΥΣ. Εἰπέ μοι, Διὸς δὲ οὐκ ἤκουσας ὄνομα οὐδὲ βωμῶν εἶδες ἐν τῷ Γαργάρῳ τοῦ ὕοντος καὶ βροντῶντος καὶ ἀστραπᾶς ποιοῦντος;

ΓΑΝ. Σὺ, ὦ βέλτιστε, φῆς εἶναι, ὃς πρόφην κατέχεας ἡμῖν τὴν πολλὴν χέλαζαν, ὃ οἰκεῖν ὑπεράνω λεγόμενος, ὃ ποῶν τὸν ψόφον, ὃ τὸν κριὸν ὁ πατὴρ ἔθυσεν; εἴτα τί ἀδικήσαντά με ἀνήρπασας, ὦ βασιλεῦ τῶν θεῶν; τὰ δὲ πρόβατα ἴσως οἱ λύκοι διαρπάσσονται ἤδη ἐρήμοις ἐπιπεσόντες.

ΖΕΥΣ. Ἔτι γὰρ μέλει σοι τῶν προβάτων ἀθανάτω γεγεννημένῳ καὶ ἐνταῦθα συνεσομένῳ μεθ' ἡμῶν;

ΓΑΝ. Τί λέγεις; οὐ γὰρ κατάξεις με ἤδη ἐς τὴν Ἰδὴν τήμερον;

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς· ἐπεὶ μάτην ἀετὸς ἂν εἶην ἀντὶ θεοῦ γεγεννημένος.

ΓΑΝ. Οὐκοῦν ἐπιζητήσει με ὁ πατὴρ καὶ ἀγανακτήσει μὴ εὐρίσκων, καὶ πληγὰς ὑστερον λήψομαι καταλιπὼν τὸ ποιμνιον.

ΖΕΥΣ. Ποῦ γὰρ ἐκεῖνος ὄψεται σε;

ΓΑΝ. Μηδαμῶς· ποθῶ γὰρ ἤδη αὐτόν. Εἰ δὲ ἀπάξεις με, ὑπισχνούμαι σοι καὶ ἄλλον παρ' αὐτοῦ κριὸν τυθήσεσθαι λύτρα ὑπὲρ ἐμοῦ. Ἐχομεν δὲ τὸν τριετή, τὸν μέγαν, ὃς ἡγείται πρὸς τὴν νομήν.

3. ΖΕΥΣ. Ὡς ἀφελὴς ὁ παῖς ἐστὶ καὶ ἀπλοῦχος καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο παῖς ἐστὶ. — Ἄλλ', ὦ Γανύμηδες, ἐκεῖνα μὲν πάντα χεῖριν ἔα καὶ ἐπιλαθοῦ αὐτῶν, τοῦ ποιμνίου καὶ τῆς Ἰδῆς· σὺ δὲ — ἤδη γὰρ ἐπουράνιος εἰ — πολλὰ εὖ ποιήσεις ἐντεῦθεν καὶ τὸν πατέρα καὶ τὴν πατρίδα, καὶ ἀντὶ μὲν τυροῦ καὶ γάλακτος ἀμβροσίαν ἔδῃ καὶ νέκταρ πίνῃ· τοῦτο μέντοι καὶ τοῖς ἄλλοις ἡμῖν αὐτὸς παρέξεις ἐγγέων· τὸ δὲ μέγιστον, οὐκέτι ἄνθρωπος, ἀλλ' ἀθάνατος γενήσῃ, καὶ ἀστέρα σου φαίνεσθαι ποιήσω κάλλιστον, καὶ ὅπως εὐδαίμων ἔσῃ.

4.

JOVIS ET GANYMEDIS.

1. JUP. Age, Ganymedes, vānimus enim, quo oportebat, osculare me jam, ut scias non amplius rostrum aduncum habere me, neque ungues acutos, neque alas, qualis videbar tibi volucris specie.

GAN. Tu, homo, non aquila modo eras, quumque devolasses, rapuisti me a medio grege? quomodo igitur alae istae tibi defluerunt, tuque jam alius evasisti?

JUP. At neque homo sum ego, quem vides, adolescentule, neque aquila; sed omnium rex deorum hicce sum, commode mutata forma.

GAN. Quid ais? tu enim es Pan iste? at quomodo fistulam non habes, nec cornua, neque hirta crura?

JUP. Illumne tu solum putas deum?

GAN. Sane: atque adeo sacrificamus ipsi integrum hircum ad speluncam adductum, ubi stat dedicatus: tu autem plagiarins aliquis esse mihi videris.

2. JUP. Dic mihi, Jovis non audivisti nomen, neque aram vidisti in Gargaro pluentia, tonantis, et fulgura mittentis?

GAN. Eum, o optime, te ais esse, qui nuper defudisti in nos multam grandinem, qui habitare superne diceris, qui excitas sonitum, cui arietem pater mactavit? Et cujus admissi reum me subripuisti, rex deorum? oves quidem lupi fortasse jam discerpent, in desertas impetu facto.

JUP. Etiamne tibi cura est ovium, qui immortalis factus hic nobiscum futurus es?

GAN. Quid ais? tu non devehes me jam in Idam hodie?

JUP. Neutiquam: alioqui frustra formam aquilae pro deo sublissem.

GAN. At requirit me pater, et indignabitur non invento, plagasque postmodum accipiam, qui gregem reliquerim.

JUP. Ubi autem ille te videbit?

GAN. Nequaquam (hic manere velim), desidero enim jam patrem. Quodsi deduxeris me, polliceor tibi et alium ab eo hircum iri immolatum, pretium scilicet mei recepti: habemus autem trimum istum grandem, qui dux est gregi ad pastionem.

3. JUP. Quam apertus puer est et simplex, ipsnmque illud plane, puer adhuc! At, Ganymedes, ista quidem omnia valere jube, atque obliviscere gregis et Idæ: tu quippe (etenim jam coelestis es) multum hinc bene facies patri patriæque: pro caseo et lacte ambrosiam edes et nectar bibes; hoc quidem adeo reliquis nobis tu præbebis infusum: quodque maximum, non homo amplius, sed immortalis eris, sidusque tuum apparere faciam pulcherrimum; denique beatus eris.

ΓΑΝ. Ἦν δὲ παίζειν ἐπιθυμήσω, τίς συμπαίζεται μοι; ἐν γὰρ τῇ Ἰδῇ πολλοὶ ἡλικιώται ἦμεν.

ΖΕΥΣ. Ἐξείς κἀνταῦθα τὸν συμπαιζόμενόν σοι τουτονὶ τὸν Ἑρωτα καὶ ἀστραγάλους μάλα πολλούς. Θάρρει μόνον καὶ φαιδρὸς ἴσθι καὶ μηδὲν ἐπιπόθει τῶν κάτω.

4. ΓΑΝ. Τί δαί ὑμῖν χρήσιμος ἂν γενοίμην; ἢ ποιμαίνειν δεήσει κἀνταῦθα;

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλ' οἶνοχόσεις καὶ ἐπὶ τοῦ νέκταρος τετάξῃ καὶ ἐπιμελήσῃ τοῦ συμποσίου.

ΓΑΝ. Τοῦτο μὲν οὐ χαλεπὸν· οἶδα γὰρ ὡς χρὴ ἐγχείαι τὸ γάλα καὶ ἀναδοῦναι τὸ κισσύβιον.

ΖΕΥΣ. Ἰδοῦ, πάλιν οὗτος γάλακτος μνημονεύει καὶ ἀνθρώποις διακονήσεσθαι οἰεταί· ταυτί δ' ὁ οὐρανός ἐστι, καὶ πίνομεν, ὥσπερ ἔφην, τὸ νέκταρ.

ΓΑΝ. Ὁδῖον, ὦ Ζεῦ, τοῦ γάλακτος;

ΖΕΥΣ. Εἴσῃ μετ' ὀλίγον καὶ γευσάμενος οὐκέτι ποθήσεις τὸ γάλα.

ΓΑΝ. Κοιμήσομαι δὲ ποῦ τῆς νυκτός; ἢ μετὰ τοῦ ἡλικιωτοῦ Ἑρωτος;

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλὰ διὰ τοῦτό σε ἀνήρπασα, ὡς ἅμα καθεύδοιμεν.

ΓΑΝ. Μόνος γὰρ οὐκ ἂν δύναιο, ἀλλ' ἡδῖόν σοι καθεύδειν μετ' ἐμοῦ;

ΖΕΥΣ. Ναί, μετὰ γε τοιούτου οἷος εἴ σὺ, Γανύμηδες, οὕτω καλός.

5. ΓΑΝ. Τί γάρ σε πρὸς τὸν ὕπνον ὀνήσει τὸ κάλλος;

ΖΕΥΣ. Ἐχει τι θέλητρον ἡδὺ καὶ μαλακώτερον ἐπάγει αὐτόν.

ΓΑΝ. Καὶ μὴν ὃ γε πατὴρ ἤχθητό μοι συγκαθεύδοντι καὶ διηγείτο ἔωθεν ὡς ἀφείλον αὐτοῦ τὸν ὕπνον στρεφόμενος καὶ λαχτιζὼν καὶ τι φθεγγόμενος μεταξὺ ὁπότε καθεύδοιμι· ὥστε παρὰ τὴν μητέρα ἐπεμπε με κοιμησόμενον τὰ πολλά. Ὁρα δὴ σοι, εἰ διὰ τοῦτο, ὡς φης, ἀνήρπασάς με, καταθεῖναι αὖθις ἐς τὴν γῆν, ἢ πράγματα ἔξεις ἀγρυπνῶν· ἐνοχλήσω γάρ σε συνεχῶς στρεφόμενος.

ΖΕΥΣ. Τοῦτ' αὐτό μοι τὸ ἥδιστον ποιήσεις, εἰ ἀγρυπνήσαιμι μετὰ σοῦ φιλῶν πολλάκις καὶ περιπτύσσων.

ΓΑΝ. Αὐτὸς ἂν εἰδείης· ἐγὼ δὲ κοιμήσομαι σοῦ καταφιλοῦντος.

ΖΕΥΣ. Εἰσόμεθα τότε ὃ πρακτέον. Νῦν δὲ ἅπαγε αὐτόν, ὦ Ἑρμῇ, καὶ πίνοντα τῆς ἀθανασίας ἄγε οἶνοχόσοντα ἡμῖν διδάξας πρότερον ὡς χρὴ ὀρέγειν τὸν σκύφον.

ΓΑΝ. Sed si ludere cupiam, quis mecum ludet? in Ida enim multi æquales eramus.

JUP. Habebis etiam hic, qui tecum ludet, Cupidinem istum, talosque bene multos: bono animo solum esto, et hilaris, nullumque te rerum terrestrium capiat desiderium.

4. ΓΑΝ. Quo autem vobis utilis sum? hiccine etiam pastorem agere oportebit?

JUP. Minime; sed vinum temperabis, nectari præficieris, curamque geres convivii.

ΓΑΝ. Id quidem haud arduum: etenim satis scio, quomodo deceat infundere lac, et scite porrigere cymbium.

JUP. Ecce iterum ille lactis reminiscitur, et hominibus se ministraturum putat: atqui cælum hoc est, bibimusque, ut dixi, nectar.

ΓΑΝ. Suaviusne, Jupiter, lacte?

JUP. Scies paullo post, et eo gustato porro non desiderabis lac.

ΓΑΝ. Ubi autem cubitum ibo nocte? an cum æquali Cupidine?

JUP. Non: sed eapropter te subripui, ut una dormiamus.

ΓΑΝ. Tu quippe solus non possis, sed jucundius tibi dormire mecum?

JUP. Utique cum tali quidem, qualis tu es, Ganymedes, tam pulcher.

5. ΓΑΝ. Quid tandem ad somnum te juvabit forma?

JUP. Habet aliquod delinimentum suave, somnumque molliorem inducit.

ΓΑΝ. At pater sane mihi succornsebat una dormienti, atque enarrabat mane, quemadmodum ejus intervertissem somnum volutando, calcitrando, et voce, interea dum dormiebam, missa: quare ad matrem ablegabat me plerumque dormitum. Curandum enimvero tibi, si idcirco, ut ais, subripuisti me, ut deponas iterum in terram: ceteroquin negotium habebis vigilando: incommodabo enim tibi continuo corpus versans.

JUP. Hoc ipsum a te mihi suavissimum accidet, si vigilavero tecum: usque enim deosculabor te et amplexabor.

ΓΑΝ. Tu videris: ego somnum capiam vel te dissuaviente.

JUP. Scimus tum quid factu opus sit. Nunc autem abduc ipsum, Mercuri, et ubi hauserit immortalitatis potum, reduc vinum nobis ministraturum, postquam docueris prius, quomodo porrigere deceat scyphum.

5.

ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. ΗΡΑ. Ἐξ οὗ τὸ μεράκιον τοῦτο, ὦ Ζεῦ, τὸ Φρύγιον ἀπὸ τῆς Ἰδῆς ἀρπάσας δεῦρο ἀνήγαγες, ἐλαττόν μοι τὸν νοῦν προσέσεις.

ΖΕΥΣ. Καὶ τοῦτο γὰρ, ὦ Ἥρα, ζηλοτυπεῖς ἥδη ἀφελὲς οὕτω καὶ ἀλυπότατον; ἐγὼ δὲ ὤμην ταῖς γυναῖξι μόναις χαλεπὴν σε εἶναι, ὁπόσαι ἂν ὀμιλήσωσί μοι.

2. ΗΡΑ. Οὐδ' ἐκεῖνα μὲν εὖ ποιεῖς οὐδὲ πρέποντα σεαυτῷ, δὲ ἀπάντων θεῶν δεσπότης ὢν ἀπολιπὼν ἐμὲ τὴν νόμῳ γαμετὴν ἐπὶ τὴν γῆν κατέει μοιχεύσων χρυσίον ἢ σάτυρος ἢ ταῦρος γενόμενος. Πλὴν ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν σοι καὶ ἐν γῇ μένουσι, τὸ δὲ Ἰδαῖον τοῦτι παιδίον ἀρπάσας ἀνέπτῃς, ὦ γενναϊότητα θεῶν, καὶ συνοικεῖ ἡμῖν ἐπὶ κεφαλῇ μοι ἐπαχθὲν, οἰνοχοοῦν δὴ τῷ λόγῳ. Οὕτως ἡπόρει οἰνοχῶν, καὶ ἀπηγορεύεσθαι ἄρα ἢ τε Ἥβη καὶ ὁ Ἥφαιστος διακονοῦμενοι; σὺ δὲ καὶ τὴν κύλικα οὐκ ἂν ἄλλως λάβοις παρ' αὐτοῦ ἢ φιλήσας πρότερον αὐτὸν ἀπάντων δρώντων, καὶ τὸ φίλημά σοι ἥδιον τοῦ νέκταρος, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ διψῶν πολλάκις αἰτεῖς πιεῖν· ὅτε δὲ καὶ ἀπογευσάμενος μόνον ἔδωκας ἐκεῖνῳ, καὶ πίνοντος ἀπολαβὼν τὴν κύλικα ὅσον ὑπόλοιπον ἐν αὐτῇ πίνεις, ὅθεν καὶ ὁ παῖς ἐπιε καὶ ἐνθα προσήρμωσε τὰ χεῖλη, ἵνα καὶ πίνῃς ἅμα καὶ φιλήῃ· πρῶτῃ δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ ἀπάντων πατὴρ ἀποθήμενος τὴν αἰγίδα καὶ τὸν κεραυνὸν ἐκάθιστο ἀστραγαλίζων μετ' αὐτοῦ ὁ πύγμανα τηλικούτων καθεμένους. Ἄπαντα οὖν ὁρῶ ταῦτα, ὥστε μὴ οἶοι λανθάνειν.

3. ΖΕΥΣ. Καὶ τί δεινόν, ὦ Ἥρα, μεράκιον οὕτω καλὸν μεταξὺ πίνοντα καταφιλεῖν καὶ ἤδεσθαι ἀμφοῖν καὶ τῷ φιλήματι καὶ τῷ νέκταρι; ἢ γούν ἐπιτρέψω αὐτῷ καὶ ἀπαξ φιλήσῃ σε, οὐκέτι μέμψῃ μοι προτιμότερον τοῦ νέκταρος οἰομένην τὸ φιλημα εἶναι.

ΗΡΑ. Παιδεραστῶν οὗτοι λόγοι. Ἐγὼ δὲ μὴ οὕτω μανείην, ὥς τὰ χεῖλη προσενεγκεῖν τῷ μαλθακῷ τούτῳ Φρυγί οὕτως ἐκτεθλυμένῳ.

ΖΕΥΣ. Μὴ μοι λαιδοροῦ, ὦ γενναϊότητι, τοῖς παιδικαῖς οὐτοσί γάρ ὁ θηλυδρίας, ὁ βάρβαρος, ὁ μαλθακός, ἡδίων καὶ ποθεινότερος — οὐ βούλομαι δὲ εἰπεῖν, μὴ σε παροξύνω ἐπὶ πλέον.

4. ΗΡΑ. Εἶθε καὶ γαμήσειας αὐτὸν ἐμοῦ γε ἔνεκα· μέμνησο γούν ὅτι μοι διὰ τὸν οἰνοχόον τούτον ἐμπαροικεῖς.

ΖΕΥΣ. Οὐκ, ἀλλὰ τὸν Ἥφαιστον ἔδει τὸν σὸν υἱὸν οἰνοχοεῖν ἡμῖν χωλεύοντα, ἐκ τῆς καμίνου ἤκοντα, ἐπὶ τῶν σπινθέρων ἀνάπλεων, ἄρτι τὴν πυράγρην ἀποτεθειμένον, καὶ ἀπ' ἐκείνων αὐτοῦ τῶν δακτύλων λαμβάνειν ἡμᾶς τὴν κύλικα καὶ ἐπισπασμένους γε φιλήσῃ μετὰξὺ, ὃν οὐδ' ἂν ἡ μήτηρ σὺ ἡδέως φιλήσειας ὑπὸ τῆς ἀσβόλου κατηβαλωμένον τὸ πρόσωπον. Ἥδῳ ταῦτα οὐ γάρ; καὶ παρὰ πολλὸν ὁ οἰνογός ἐκεῖνος ἐμπρέπει τῷ συμποσίῳ τῶν θεῶν, ὁ Γανυμήδης δὲ καταπεμπτέος

LUCIANUS. I.

5.

JUNONIS ET JOVIS.

1. JUNO. Ex quo adolescentulum illum, Jupiter, Phrygium ab Ida raptum huc subduxisti, minus me curas.

JUP. Illumne etiam, o Juno, amularis, tam simplicem et nulli plane molestum? equidem opinabar in mulieres solas difficilem esse te, quaecumque consueverint tecum.

2. JUN. Ne ista quidem recte facis, nec digna tua persona, qui omnium deorum quum dominus sis, relicta me legitima uxore, in terram descendis morchaturus, in aurum vel satyrum taurumve mutatus. Attamen illa: tibi saltem in terra manent: verum Idaeum istum puerum rapuisti et huc evolasti, generosissime deorum: et nobiscum nunc habitat supra caput mihi inductus, verbo quidem pincerna. Tantane tibi erat pincernarum penuria? defecerunt scilicet delassati Hebe et Vulcanus ministrando: et tu sane calicem non aliter accipere soles ab eo, quam osculo prius dato in omnium conspectu: ac suavius hoc tibi suavius est nectare: ideo ne sitiens quidem saepe poscis bibere: interdum etiam degustato solum poculo, praebere soles ipsi: quumque biberit receptum calicem, quantum in eo reliquum est, educis, unde et ipse bibit quaque parte applicuit labia, ut et bibas simul et osculeris. Nuper adeo rex et omnium pater, positus agide ac fulmine, sedebas talis cum eo ludens, qui tantam barbam promittis. Ista video equidem cuncta, ut nihil sit cur putes te latere.

3. JUP. Et quid tantum in eo criminis est, Juno, si adolescentulum ea forma inter bibendum perbasiam, et delecter ambobus, et osculo et nectare? imo si permisero ipsi vel semel osculari te, jam non amplius vitio mihi vertes, quod anteferendum nectari arbitrer suavius.

JUN. Hi sunt eorum, qui pueros sectantur, sermones: at mihi ne contigerit usque eo insanire, ut admoveam labia molli huic Phrygi tamque effeminato.

JUP. Ne tu conviciis incesse, optima, meos amores: hicce enim muliebris, hicce barbarus, hicce mollis; suavior et amabilius est — sed tempero verbis, ne te magis irritem.

4. JUN. Utinam et uxorem illum ducas mea quidem gratia! memento tamen, quam indigna propter istum pincernam in me admittas.

JUP. Non hunc scilicet, at Vulcanum potius oportebat tuum filium vina nobis ministrare claudicantem, a fornace venientem, stricturis adhuc opertum, forcipe jam modo deposito; ab istisque ipsis nos digitis accipere calicem, et eum amplexu attractum osculari interea, cui ne tu quidem mater libenter osculum feras, fuligine nigra infecto faciem. Haec jucundiora; nonne? multumque interest, ut hic a poculis minister magis deceat symposium deorum: Ganymedes autem demittendus iterum in Idam: mundus est enim,

4

αὐτοῖς ἐς τὴν Ἰδὴν· καθάριος γὰρ καὶ ῥοδοδάκτυλος καὶ ἐπισταμένως ὀρέγει τὸ ἔκπωμα, καὶ ὃ ἐς λυπεῖ μάλιστα, καὶ φιλεῖ ἥδιον τοῦ νέκταρος.

5. ΗΡΑ. Νῦν καὶ χυλὸς, ὦ Ζεῦ, ὁ Ἥφαιστος καὶ οἱ δάκτυλοι αὐτοῦ ἀνάξιοι τῆς σῆς κύλικος καὶ ἀσβόλου μεστός ἐστι, καὶ ναυτιᾶς ὁρῶν αὐτὸν, ἐξ ὅτου τὸν καλὸν κομήτην τοῦτον ἡ Ἰδὴ ἀνέθρεψε· πάλαι δὲ οὐχ ἑώρας ταῦτα, οὐδ' οἱ σπινθήρες οὐδὲ ἡ κάμιнос ἀπέτρεπόν σε μὴ οὐχὶ πίνειν παρ' αὐτοῦ.

ΖΕΥΣ. Λυπεῖς, ὦ Ἥρα, σεαυτὴν, οὐδὲν ἄλλο, καὶ ἐπιτείνεις τὸν ἔρωτα ζηλοτυπούσα· εἰ δὲ ἄχθῃ παρὰ παιδὸς ὥραιοι δεχομένη τὸ ἔκπωμα, σοὶ μὲν ὁ υἱὸς οἰνογοεῖται, σὺ δὲ, ὦ Γανυμήδης, ἐμοὶ μόνῳ ἀναδίδου τὴν κύλικα καὶ ἐφ' ἐκάστη δις φιλεῖ με καὶ ὅτε πλήρη ὀρέγοις κατὰ αὐθις ὁπότε παρ' ἐμοῦ ἀπολαμβάνοις. Τί τοῦτο; θαυρύνεις; μὴ δέδιθι· οἰμώζεται γὰρ, ἣν τίς σε λυπεῖν ἐθόλη.

6.

ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. ΗΡΑ. Τὸν Ἰξίωνα τοῦτον, ὦ Ζεῦ, ποῖόν τινα τὸν τρόπον ἤγῃ;

ΖΕΥΣ. Ἄνθρωπον εἶναι χρηστὸν, ὦ Ἥρα, καὶ συμποτικόν· οὐ γὰρ ἂν συνῆν ἡμῖν ἀνάξιος τοῦ συμποσίου ὢν.

ΗΡΑ. Ἄλλ' ἀνάξιος ἐστίν, ὑβριστής γε ὢν· ὥστε μηκέτι συνέστω.

ΖΕΥΣ. Τί δαὶ ὑβρίσεις; χρὴ γὰρ, οἴμαι, καὶ εἰδέναι.

ΗΡΑ. Τί δ' ἄλλο; — καίτοι αἰσγύνομαι εἰπεῖν αὐτό· τοιοῦτόν ἐστιν ὃ ἐτόλμησε.

ΖΕΥΣ. Καὶ μὴν διὰ τοῦτο καὶ μάλλον εἰποῖς ἂν, ὅσω καὶ αἰσχροῖς ἐπεχείρησα. Μῶν οὖν ἐπεῖρα τινά; συνήμι γὰρ ὁποῖόν τι τὸ αἰσχρὸν, ὅπερ ἂν σὺ ὀκνήσεις εἰπεῖν.

1. ΗΡΑ. Αὐτὴν ἐμέ, οὐκ ἄλλην τινά, ὦ Ζεῦ, πολλὴν ἤδη χρόνον. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἡγνούον τὸ πρᾶγμα, διότι ἀπένεξ ἀφρώρα ἐς ἐμέ· ὃ δὲ καὶ ἔστανε καὶ ὑπεδάκρυε, καὶ εἴ ποτε πιούσα παραδοίην τῷ Γανυμήδει τὸ ἔκπωμα, ὃ δὲ ἤτει ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ πιεῖν καὶ λαβὼν ἐφίλει μεταξὺ καὶ πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς προσῆγε καὶ αὐθις ἀφρώρα ἐς ἐμέ· ταῦτα δὲ ἤδη συνείναι ἐρωτικά ὄντα. Καὶ ἐπὶ πολλὸν μὲν ἡδουμένη λέγειν πρὸς σέ καὶ ὦμην παύσεσθαι τῆς μανίας τὸν ἄνθρωπον· ἐπεὶ δὲ καὶ λόγους ἐτόλμησέ μοι προσεγγεῖν, ἐγὼ μὲν ἀρεῖσα αὐτὸν ἔτι θαυρύνοντα καὶ προκυλινδούμενον, ἐπιτραξαμένη τὰ ὤτα, ὥς μὴ δὲ ἀκούσαιμι αὐτοῦ ὑβριστικὰ ἱκετεύοντος, ἀπῆλθον σοὶ φράσουσα· σὺ δὲ αὐτὸς ὅρα ὅπως μέτει τὸν ἄνδρα.

3. ΖΕΥΣ. Εὖ γε ὁ κατάρτος ἐπ' ἐμέ αὐτὸν καὶ μέγχι τῶν Ἥρας γάμων; τοσοῦτον ἐμεθύσθη τοῦ νέκταρος; ἀλλ' ἡμεῖς τούτων αἴτιοι καὶ πέρα τοῦ μετρίου

et roseo digitorum nitore, et scite porrigit poculum, quodque te maxime urit, osculatur nectare suavius.

5. JUN. Nunc et claudus, o Jupiter, est Vulcanus, et digiti ejus indigni qui tuum calicem contingant, et fuliginis plenus, illoque tu conspecto nauseas, ex quo tempore pulchrum comatulum istum Ida enutrivit: dudum ista non videbas, nec scintillae neque caminus avertabant te, quin biberes ab eo.

JUP. Augis, Juno, temet ipsam, nihil aliud, meumque amorem intendis æmulando. Quodsi graveris a puero formoso accipere poculum, tibi filius vinum ministret: at tu, Ganymedes, soli mihi præbe calicem, et ad singulos bis suaviare me, et quum plenum porrigis, et iterum deinde, quum a me recipis. Quid hoc? lacrimare? ne time: plorabit enim si quis tibi molestiam afferre voluerit.

6.

JUNONIS ET JOVIS.

1. JUNO. Ixionem istum, o Jupiter, qualem moribus esse putas?

JUP. Commodum hominem, Juno, atque ad hilaritatem convivii factum: non enim nobiscum versaretur, si quidem indignus esset symposio.

JUN. Indignus vero; quippe injuriæ gravis auctor: quare nobiscum amplius ne sit.

JUP. Quam tandem injuriam fecit? oportet enim, ut arbitrator, me quoque certiorum fieri.

JUN. Quid autem aliud? — at pudor impedit ne dicam; tale facinus est ausus.

JUP. Et eam quidem ob rem magis etiam dixeris, quod turpia fuerit conatus. An igitur aliquam tentavit? etenim intelligo, cujusmodi sit flagitiosum illud, quod eloqui refugas.

2. JUN. Imo me ipsam, non aliam quandam, Jupiter, jam dudum. Primum equidem ignorabam rem, cur intentis oculis aspiceret in me: hic autem et gemebat, et sublacrimabatur: si quando, ut biberam, traderem Ganymedi poculum, tum hic poscebat in eodem bibere; acceptumque poculum osculabatur interea, oculis admovebat, atque iterum intuebatur in me. Illa jam intelligebam amatoria esse; et diu quidem me pudebat hæc apud te dicere, putabamque cessaturum hominem ab insania: at postquam blandis sermonibus ausus est me sollicitare, ego destituens illum adhuc in lacrimis et pedibus advolutum, obtutatis auribus, ne audirem contumeliosa suppliciter petentem, abii tibi indicatura: tu autem vide quomodo virum ulciscaris.

3. JUP. Siccine infandus ille in memet ipsum, et ad Junonis usque concubitus? adeone inebriatus fuit nectare? verum nosmet eorum causa sumus, et ultra modum aman-

φιλόανθρωποι, οἳ γε καὶ συμπότας αὐτοὺς ἐποίησάμεθα. Συγγνωστοὶ οὖν, εἰ πίνοντες ὅμοια ἡμῖν καὶ ἰδόντες οὐράνια κάλλη καὶ οἷα οὐ ποτε εἶδον ἐπὶ γῆς, ἐπεθύμησαν ἀπολαῦσαι αὐτῶν ἔρωτι ἀλόντες· ὁ δ' ἔρωα βίαιόν τί ἐστι καὶ οὐκ ἀνθρώπων μόνον ἀρχεῖ, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν αὐτῶν ἐνίοτε.

ΗΡΑ. Σοὺ μὲν καὶ πάνυ οὗτός γε δεσπότης ἐστὶ καὶ ἄγει σε καὶ φέρει τῆς ῥινός, φασὶν, ἔλκων, καὶ ἔπη αὐτῷ ἐνθα ἂν ἡγήται σοι, καὶ ἀλλάττη βραδίως ἐς ὅτι ἂν κελεύσῃ, καὶ ὅλως κτῆμα καὶ παιδιὰ τοῦ ἔρωτος σύ γε καὶ νῦν τῷ Ἰξίονι οἶδα καθότι συγγνώμην ἀπονέμεις· ἄτε καὶ αὐτὸς μοιγεύσας ποτὲ αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, ἥ σοι τὸν Πειρίθου ἐτεκεν.

4. ΖΕΥΣ. Ἐτι γὰρ σὺ μέμνησαι ἐκείνων, εἰ τί ἐγὼ ἐπαῖσα ἐς γῆν κατελθὼν; ἀτὰρ οἷσα ὁ μοι δοκεῖ περὶ τοῦ Ἰξίονος; κολάζειν μὲν μηδαμῶς αὐτὸν μηδὲ ἀπωθεῖν τοῦ συμποσίου· σκαῖον γάρ· ἐπεὶ δὲ ἐρᾷ καὶ ὡς φῆς δακρύει καὶ ἀφόρητα πάσχει —

ΗΡΑ. Τί, ὦ Ζεῦ; δέδια γὰρ μή τι ὑβριστικὸν καὶ σὺ εἴπῃς.

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' εἰδῶλον ἐκ νεφέλης πλασάμενοι αὐτῇ σοι ὅμοιον, ἐπειδὴν λυθῇ τὸ συμπόσιον κάκεϊνος ἀγρυπνῇ, ὡς τὸ εἶδος, ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, παρακατακλίνωμεν αὐτῷ φέροντες· οὕτω γὰρ ἂν παύσαιτο ἀνιώνμενος οἰηθεὶς τετυχηκέναι τῆς ἐπιθυμίας.

ΗΡΑ. Ἄπαγε, μὴ ὥρασιν ἴκοιτο τῶν ὑπὲρ αὐτὸν ἐπιθυμῶν.

ΖΕΥΣ. Ὅμως ὑπόμεινον, ὦ Ἥρα. Ἡ τί γὰρ ἂν καὶ πάθοις δεινὸν ἀπὸ τοῦ πλάσματος, εἰ νεφέλῃ ὁ Ἰξίων συνέσται;

5. ΗΡΑ. Ἀλλὰ ἡ νεφέλῃ ἐγὼ εἶναι δόξω, καὶ τὸ αἰσχρὸν ἐπ' ἐμὲ ποιήσει διὰ τὴν ὁμοιότητα.

ΖΕΥΣ. Οὐδὲν τοῦτο φῆς· οὔτε γὰρ ἡ νεφέλῃ ποτὲ Ἥρα γένοιτ' ἂν οὔτε σὺ νεφέλῃ· ὁ δ' Ἰξίων μόνον ἐξαπατηθήσεται.

ΗΡΑ. Ἀλλ' οἱ πάντες ἄνθρωποι ἀπειρόκαλοὶ εἰσιν· αὐχῆσαι κατελθὼν ἱσως καὶ διηγῆσεται ἅπασι λέγων συγγεγενῆσθαι τῇ Ἥρᾳ καὶ σύλλεκτρος εἶναι τῷ Διὶ, καὶ που τάχ' ἂν ἐρᾷ με φήσειεν αὐτοῦ, οἱ δὲ πιστεύουσιν οὐκ εἰδότες ὡς νεφέλῃ συνῇ.

ΖΕΥΣ. Οὐκοῦν, ἣν τι τοιοῦτον εἶπῃ, ἐς τὸν ἄδην ἐμπεσὼν τροχῷ ἄθλιος προσδεθείς συμπεριενεχθήσεται μετ' αὐτοῦ· αἰεὶ καὶ πόνον ἀπαιστον ἔξει δίχην διδοὺς οὐ τοῦ ἔρωτος — οὐ γὰρ δεινὸν τοῦτό γε — ἀλλὰ τῆς μεγαλαυχίας.

7.

ΗΦΑΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ.

1. ΗΦ. Ἐόρακας, ὦ Ἀπόλλον, τὸ τῆς Μαίας βρέφος τὸ ἄρτι τεχθέν; ὡς καλὸν τέ ἐστι καὶ προσμειδίᾳ πᾶσι καὶ δημοῖς ἤδη μέγα τι ἀγαθὸν ἀποδησόμενον.

tes hominum, qui convivas etiam eos adsciverimus. Ignoscendum igitur ipsis, si hausto pari atque nos potu, visisque caelestibus formis, quales nunquam spectarunt in terra, desiderarunt frui illis amore capti : amor autem violentum quidquam est, neque hominibus solum imperat, sed et nobismet ipsis aliquando.

JUN. In te quidem valde dominium hicce exercet, teque agit ac fert, naso, ut aiunt, trahens : et tu sequeris ipsum, quocumque ducat, mutarisque facile in quancumque jusserit formam : atque omnino possessio ludusque amoris es profecto : etiam nunc Ixioni scio cur veniam tribuas, quippe qui ejus uxorem ipse aliquando adulteraris, quae tibi Pirithoum peperit.

4. JUP. Tunc etiamnum recordaris eorum, si quid ego lusi in terram descendens? at scin' quid mihi de Ixione videatur? punire quidem nequaquam ipsum, neque extrudere symposio; inurbanum enim : quandoquidem vero amat, et, ut ais, plorat, et intolerabilia suffert —

JUN. Quid porro, Jupiter? nam metuo ne quid flagitiosum tu quoque dicas.

JUP. Neutiquam : sed simulacrum ex nebula ubi fixerimus ipsi tibi simile, postquam solum fuerit convivium illeque vigilat, ut credi par est, pra' amore, acclinemus juxta ipsum : sic enim sedatus fuerit ejus dolor, si putarit se, quod concupierat, adeptum esse.

JUN. Apage : pessime pereat, ut qui rem supra suam sortem affectet.

JUP. Sustine tamen, o Juno : quid enim ad te mali redundabit ab isto figmento, si cum nebula fuerit Ixion congressus?

5. JUN. At nebula ista ego esse videbor, et turpe illud in me patrabit ob similitudinem.

JUP. Nihil dicis : neque enim nebula unquam Juno fiat, nec tu nebula : Ixion tantum decipietur.

JUN. At, quales cuncti homines decori rudes sunt, gloriabitur fortasse, ubi in terram venerit, et narrabit omnibus se Junonem iniisse, in eodem, quo Jovem, lecto cubuisse : quin porro non abhorret, ut me dicat amare se : atque credent homines, ignari scilicet cum nebula ipsum fuisse.

JUP. Ergo, si quid ejusmodi dixerit, in orcum detrusus, rotaeque miser alligatus circumagetur cum ea semper, laboremque perpetuum habebit poenas dans, non amoris (nam hoc quidem grave non est), sed jactantiae.

7.

VULCANI ET APOLLINIS.

1. VULC. Vidistin', Apollo, Maiae filiolium modo editum? quam pulcher est; arridetque omnibus, et jam patefacit aliquid, quod magni boni spem faciat.

ΑΠ. Ἐκεῖνο τὸ βρέφος, ὃ Ὁφραϊστε, ἡ μέγα ἀγαθὸν, δ τοῦ Ἰαπετοῦ πρεσβύτερόν ἐστιν ὅσον ἐπὶ τῇ πανουργίᾳ;

ΗΦ. Καὶ τί ἂν ἀδίκησαι δύναιτο ἀρτίτοκον ὄν;

ΑΠ. Ἐρώτα τὸν Ποσειδῶνα, ὃς τὴν τρίαῖναν ἔκλεψεν, ἡ τὸν Ἄρη· καὶ τούτου γὰρ ἐξείλκυσε λαθὼν ἐκ τοῦ κολεοῦ τὸ ξίφος, ἵνα μὴ ἐμαυτὸν λέγω, ὃν ἀφώπλισε τοῦ τόξου καὶ τῶν βελῶν.

2. ΗΦ. Τὸ νεογνὸν ταῦτα, δ μόλις ἔστηκε, τὸ ἐν τοῖς σπαργάνοις;

ΑΠ. Εἴση, ὃ Ὁφραϊστε, ἦν σοι προσέλθῃ μόνον.

ΗΦ. Καὶ μὴν προσῆλθεν ἤδη.

ΑΠ. Τί οὖν; πάντα ἔχεις τὰ ἐργαλεῖα καὶ οὐδὲν ἀπόλωλεν αὐτῶν;

ΗΦ. Πάντα, ὢ Ἀπολλων.

ΑΠ. Ὅμως ἐπίσκεψαι ἀκριβῶς.

ΗΦ. Νῆ Δία, τὴν πυράγραν οὐχ ὀρῶ.

ΑΠ. Ἄλλ' ὅπει που ἐν τοῖς σπαργάνοις αὐτὴν τοῦ βρέφους.

ΗΦ. Οὕτως δ'ὲς χεῖρ ἐστὶ καθάπερ ἐν τῇ γαστρὶ ἐκμελετήσας τὴν κλεπτικὴν;

3. ΑΠ. Οὐ γὰρ ἤκουσας αὐτοῦ καὶ λαλοῦντος ἤδη στωμίᾳ καὶ ἐπίτροχα· δ δὲ καὶ διακονεῖσθαι ἡμῖν ἐθέλει. Χόες δὲ προκαλεσάμενος τὸν Ἐρωτα κατεπάλασεν εὐθὺς οὐκ οἶδ' ὅπως ὑφελὼν τῷ πόδε· εἴτα μεταξὺ ἐπαινούμενος τῆς Ἀφροδίτης μὲν τὸν κεστὸν ἔκλεψε προσπυξαμένης αὐτὸν ἐπὶ τῇ νίκῃ, τοῦ Διὸς δὲ γελῶντος ἐτι, τὸ σκῆπτρον· εἰ δὲ μὴ βαρύτερος ὁ κεραυνὸς ἦν καὶ πολὺ τὸ πῦρ εἶχε, κάκεινον ἂν ὑφέλιετο.

ΗΦ. Γοργόν τινα τὸν παῖδα φῆς.

ΑΠ. Οὐ μόνον, ἀλλ' ἤδη καὶ μουσικόν.

ΗΦ. Γῶ τοῦτο τεκμαίρεσθαι ἔχεις;

4. ΑΠ. Χελώνην που νεκρὰν εὐρών ὄργανον ἀπ' αὐτῆς συνεπῆξατο· πήχεις γὰρ ἐναρμόσας καὶ ζυγώσας, ἔπειτα κολλάβους ἐμπήξας καὶ μαγάδα ὑποθεῖς καὶ ἐντεινάμενος ἐπὶ χορδὰς ἐμελώδει πᾶν γλαφυρόν, ὃ Ὁφραϊστε, καὶ ἐναρμόνιον, ὡς καὶ αὐτῷ φθονεῖν πάλαι κιθαρίζειν ἀσχοῦντα. Ἐλεγε δὲ ἡ Μαῖα ὡς μὴδὲ μένοι τὰς νύκτας ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλ' ὑπὸ περιεργίας ἄγχι τοῦ ἄδου κατίοι, κλέψων τι κάκειθεν δηλαδὴ. Ὑπόπτερος δ' ἐστὶ καὶ βράβδον τινὰ πεποιήται θαυμασίαν τὴν δύναμιν, ἥ ψυχᾶ γωγεί καὶ κατάγει τοὺς νεκρούς.

ΗΦ. Ἐγὼ ἐκείνην ἔδωκα αὐτῷ παίγνιον εἶναι.

ΑΠ. Τοιγαροῦν ἀπέδωκέ σοι τὸν μισθόν, τὴν πυράγραν—

ΗΦ. Εὖ γε ὑπέμνησας· ὥστε βαδιοῦμαι ἀποληφόμενος αὐτὴν, εἰ που ὡς φῆς εὐρεθίῃ ἐν τοῖς σπαργάνοις.

ΑΠ. Illumne infantem, Vulcane, esse insigne bonum, qui Iapeto sit senior, quantum ad astutiam?

VULC. Ecquid male facere possit recens natus?

ΑΠ. Roga Neptunum, cujus tridentem furatus est, aut Martem; illius enim eduxit clam vagina gladium: ne me ipsum dicam, quem exarmavit arcu et sagittis.

2. VULC. Hæc iste recens natus, qui vix pedibus stat, etiamnum in fasciis?

ΑΠ. Experiere, Vulcane, mox atque ad te accesserit.

VULC. Atqui jam accessit.

ΑΠ. Quid ergo? cunctane habes instrumenta, nullumque eorum tibi perii?

VULC. Cuncta, Apollo.

ΑΠ. Tamen inspicie diligenter.

VULC. Ita me Jupiter amct, forcipem non video.

ΑΠ. At videbis eum alicubi in cunabulis infantis.

VULC. Tamne acutis est manibus, ac si in utero medietatus fuerit artem furandi!

3. ΑΠ. Non tu illum audivisti jam loquentem argutula quædam et volubilis: quin et ministrare nobis vult. Heri vero provocatum Cupidinem luctando dejecit statim nescio quomodo subducens pedes: tum interea dum laudabatur, Veneris cestum surripuit, illum amplexæ ob victoriam; Jovis autem ridentis sceptrum, et, nisi gravius esset fulmen, multumque ignem haberet, illud quoque surripuisset.

VULC. Agilem quendam et alacrem puerum narras.

ΑΠ. Non hoc tantum, sed et jam musicum.

VULC. Id quo indicio colligere potes?

4. ΑΠ. Testudinem alicubi mortuam quum invenisset, instrumentum ex ea musicum compegit: manubriis enim adaptatis, iugo addito, tum claviculis infixis, et asserculo supposito, fidesque intendens septem, canit valde tenerum quiddam, o Vulcane, et concinnum, ut egomet ipsi invideam, qui dudum arte pulsandæ citharæ exerceor. Præterea dicebat Maia, illum ne noctu quidem manere in cælo, sed curiositatis ergo usque ad inferos descendere, nempe furaturum aliquid inde etiam: alis autem est instructus: et virgam quandam sibi confecit mirabili virtute præditam, qua animas ducit, deducitque mortuos.

VULC. Hanc ipsi donavi, ludicrum ut esset.

ΑΠ. Proinde reddidit tibi mercedem, forcipem—

VULC. Recte sane admonuisti: quare ibo ad eum recuperandum, sicubi, ut ais, reperiatur in fasciis.

8.

ΗΦΑΙΣΤΟΥ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

ΗΦ. Τί με, ὦ Ζεῦ, χρῆ ποιεῖν; ἤκω γάρ, ὡς ἐκέλευσας, ἔχων τὸν πέλεκυν δξύτατον, εἰ καὶ λίθον δέοι μιᾷ πληγῇ διακόψαι.

ΖΕΥΣ. Εὖ γε, ὦ Ἥφαιστε· ἀλλὰ διέλε μου τὴν κεφαλὴν ἐς δύο κατενεγκῶν.

ΗΦ. Πειρᾷ μου, εἰ μέμνηνα; πρόσταττε δ' οὖν τάληθες ὅπερ ἐθέλεις σοι γενέσθαι.

ΖΕΥΣ. Τοῦτο αὐτὸ, διαιρεθῆναι μοι τὸ κρανίον· εἰ δὲ ἀπειθήσεις, οὐ νῦν πρῶτον ὀργιζομένου πειράσῃ. Ἀλλὰ χρῆ καθικνεῖσθαι παντὶ τῷ θυμῷ, μηδὲ μέλλειν ἀπολλυμῆαι γὰρ ὑπὸ ὠδίνων, αἱ μοι τὸν ἐγκέφαλον ἀναστρέφουσιν.

ΗΦ. Ὅρα, ὦ Ζεῦ, μὴ κακὸν τι ποιήσωμεν· δξύς γάρ ὁ πέλεκυς ἐστὶ καὶ οὐκ ἀναιμῶτι οὐδὲ κατὰ τὴν Εὐλείθυαν μαίωσται σε.

ΖΕΥΣ. Κατένεγκε μόνον, ὦ Ἥφαιστε, θαρρύν· οἶδα ἐγὼ τὸ συμφέρον.

ΗΦ. Ἄκων μὲν, κατοίσω δέ· τί γάρ χρῆ ποιεῖν σοῦ κελεύοντος; Τί τοῦτο; κόρη ἔνοπλος; Μέγα, ὦ Ζεῦ, κακὸν εἶχες ἐν τῇ κεφαλῇ· εἰκότως γοῦν δξύθυμος ἦσθα τηλικαύτην ὑπὸ τῇ μήνιγγι παρθένον ζυγογυνῶν καὶ ταῦτα ἔνοπλον· ἥ που στρατόπεδον, οὐ κεφαλὴν ἐλελήβεις ἔχων. Ἡ δὲ πηδᾷ καὶ πυρρεγίζει καὶ τὴν ἀσπίδα τινάσσει καὶ τὸ δόρυ πάλλει καὶ ἐνθουσιᾷ, καὶ τὸ μέγιστον, καλὴ πάνυ καὶ ἀκαμαία γεγένηται ἤδη ἐν βραχεῖ· γλαυκῶπις μὲν, ἀλλὰ κοσμεῖ καὶ τοῦτο ἡ κόρυς. Ὡστε, ὦ Ζεῦ, μαίωτρά μοι ἀπόδος ἐγγυήσας ἤδη αὐτήν.

ΖΕΥΣ. Ἀδύνατα αἰτεῖς, ὦ Ἥφαιστε· παρθένος γὰρ αἰεὶ ἐθελήσει μένειν. Ἐγὼ δ' οὖν τό γε ἐπ' ἐμοὶ οὐδὲν ἀντιλέγω.

ΗΦ. Τοῦτ' ἐβουλόμην· ἐμοὶ μελήσει τὰ λοιπὰ, καὶ ἥδη συναρπάσω αὐτήν.

ΖΕΥΣ. Εἰ σοι βῆδιον, οὕτω ποιεῖ· πλὴν οἶδα ὅτι ἀδυνάτων ἐρᾷς.

9.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΠΟΣ. Ἔστιν, ὦ Ἑρμῇ, νῦν ἐντυχεῖν τῷ Διί; ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ὦ Πόσειδον.

ΠΟΣ. Ὅμως προσάγγειλον αὐτῷ.

ΕΡΜ. Μὴ ἐνόχλει, φημί· ἀκαιρον γάρ ἐστιν, ὥστε οὐκ ἂν ἴδοις αὐτὸν ἐν τῷ παρόντι.

ΠΟΣ. Μῶν τῇ Ἥρᾳ σύνεστιν;

ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλ' ἑτεροῖόν τί ἐστιν.

ΠΟΣ. Συνίημι· ὁ Γανυμήδης ἐνδον.

ΕΡΜ. Οὐδὲ τοῦτο· ἀλλὰ μαλακῶς ἔχει αὐτός.

ΠΟΣ. Πόθεν, ὦ Ἑρμῇ; δεινὸν γὰρ τοῦτο φής.

ΕΡΜ. Αἰσχύνομαι εἰπεῖν, τοιοῦτόν ἐστιν.

8.

VULCANI ET JOVIS.

VULC. Quid me, Jupiter, oportet facere? venio enim, ut jussisti, securim habens acutissimam, etiam si lapidem opus sit uno ictu dissecare.

JUP. Recte sane, o Vulcane. At tu divide meum caput in duas partes dejecta securi.

VULC. Tentasne me an insaniam? Quin impera vere quod vis tibi fieri.

JUP. Divide mihi calvariam: quod si morem non gesseris, non nunc primum iratum experire me. Sed vide ut ferias omni animi contentione, neu cuncteris: pereō enim prae doloribus, qui meum cerebrum convellunt.

VULC. Vide, Jupiter, ne mali quid faciamus: acuta enim securis est, et non sine sanguine, neque ad Lucinae morem, tibi obstetricabitur.

JUP. Incute modo, Vulcane, audacter: ego enim novi quid conducat.

VULC. Invitus quidem, sed tamen feriam: quid enim aliquis faciat, te jubente? Quid hoc? puella armata? Magnum, o Jupiter, malum habuisti in capite: merito igitur iracundus eras, qui tantam sub cerebri membrana virginem vivam nutries, idque armatam: profecto castra, non caput clam nobis habuisti. Haec vero saltat, inque armis tripudiat, clypeum concutit, et hastam vibrat, ac furore concitatur: quodque maximum est, formosa admodum ac matura jam exstitit brevi: caesia quidem, sed ornat hoc etiam ipsum galea. Quare, o Jupiter, obstetriciam mercedem redde illa virgine mihi desponsa.

JUP. Quae fieri nequeant petis, Vulcane: perpetuo enim virgo manere vult. Attamen, quantum in me est, nihil obloquor.

VULC. Hoc volebam: reliqua mihi curae erunt: jamque ipsam corripiam.

JUP. Si tibi hoc facile, ita fac: novi tamen, quae fieri non possint, te appetere.

9.

NEPTUNI ET MERCURII.

1. NEPT. Estne, Mercuri, nunc convenire Jovem?

MERC. Nequaquam, Neptune.

NEPT. Attamen adesse me renuncia ipsi.

MERC. Ne molestus sis, inquam: non opportunum enim, atque adeo visere non licet eum in praesentia.

NEPT. Num Junoni dat operam?

MERC. Minime: sed longe aliud quiddam est.

NEPT. Intelligo: Ganymedes intus.

MERC. Neque hoc: at ipse sane non optime valet.

NEPT. Unde vero, Mercuri? nam mirificum hoc est quod narras.

MERC. Pudet eloqui, tale est.

ΠΟΣ. Ἄλλ' οὐ χρὴ πρὸς ἐμὲ θεῶν γε ὄντα.

ΕΡΜ. Τέτοκεν ἀρτίως, ὦ Πόσειδον.

ΠΟΣ. Ἀπαγε, τέτοκεν ἐκείνος; ἐκ τίνος; οὐκοῦν ἐλελήθει ἡμᾶς ἀνδρόγυνος ὢν; ἀλλ' οὐδὲ ἐπεσήμεναν ἡ γαστήρ αὐτῷ ὄγκον τινά.

ΕΡΜ. Εὐ λέγεις· οὐ γὰρ ἐκείνη εἶχε τὸ ἐμβρυον.

ΠΟΣ. Οἶδα· ἐκ τῆς κεφαλῆς ἔτεκεν αὐθις ὥσπερ τὴν Ἀθηναίαν· τοκάδα γὰρ τὴν κεφαλὴν ἔχει.

ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλ' ἐν τῷ μηρῷ ἐκύει τὸ ἐκ τῆς Σεμέλης βρέφος.

ΠΟΣ. Εὐ γε ὁ γενναῖος, ὡς ὅλος ἡμῖν κυοφορεῖ καὶ πανταχόθι τοῦ σώματος. Ἀλλὰ τίς ἡ Σεμέλη ἐστί;

2. ΕΡΜ. Θηβαία, τῶν Κάδμου θυγατέρων μία. Ταῦτῃ συνελθὼν ἐγκύμονα ἐποίησεν.

ΠΟΣ. Εἴτα ἔτεκεν, ὦ Ἑρμῇ, ἀντ' ἐκείνης;

ΕΡΜ. Καὶ μάλα, εἰ καὶ παράδοξον εἶναί σοι δοκεῖ· τὴν μὲν γὰρ Σεμέλην ὑπελθοῦσα ἡ Ἥρα — οἶσθα δὲ ὡς ζηλότυπος ἐστὶ — πείθει αἰτῆσαι παρὰ τοῦ Διὸς μετὰ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν ἦκειν παρ' αὐτήν· ὡς δὲ ἐπέισθη καὶ ἦκεν ἔχων καὶ τὸν κεραυνὸν, ἀνεφλέγη ὁ ὄροφος, καὶ ἡ Σεμέλη μὲν διαφθείρεται ὑπὸ τοῦ πυρὸς, ἐμὲ δὲ κελεύει ἀνατεμόντα τὴν γαστέρα τῆς γυναικὸς ἀνακομίσαι ἀτελὲς ἐτι αὐτῇ τὸ ἐμβρυον ἐπταμηνιαῖον· καὶ ἐπειδὴ ἐποίησα, διελὼν τὸν ἑαυτοῦ μηρὸν ἐντίθησιν, ὡς ἀποτελεσθεῖ ἐνταῦθα, καὶ νῦν τρίτῃ ἤδη μηνὶ ἐξέτεκεν αὐτὸ καὶ μαλακῶς ἀπὸ τῶν ὠδίνων ἔχει.

ΠΟΣ. Νῦν οὖν ποῦ τὸ βρέφος ἐστίν;

ΕΡΜ. Ἐς τὴν Νῦσαν ἀποκομίσας παρέδωκα ταῖς Νύμφαις ἀνατρέφειν Διόνυσον ἐπνομασθέντα.

ΠΟΣ. Οὐκοῦν ἀμφοτέρω τοῦ Διονύσου τούτου καὶ μήτηρ καὶ πατὴρ ὁ ἀδελφός ἐστιν;

ΕΡΜ. Ἔοικεν. Ἀπειμι δ' οὖν ὕδωρ αὐτῇ πρὸς τὸ τραῦμα οἰσῶν καὶ τὰλλα ποιήσω· ἃ νομίζεται ὥσπερ λαχοῖ.

NEPT. At non decet apud me quippe patruum.

MERC. Peperit jam modo, Neptune.

NEPT. Apage : illene peperit? ex quo? ergo nobis nec opinantibus fuit ambiguo sexu? sed nec indicium fecit ejus uterus tumoris ullius.

MERC. Recte ais : neque enim ille habebat foetum.

NEPT. Teneo : ex capite peperit iterum, ut Minervam : puerperum enim habet caput.

MERC. Neutiquam : sed in femore ferebat ex Semele infantem.

NEPT. Enge : ut bonus ille totus nobis uterum gestat, et in omni parte corporis. At quamnam est Semele?

2. MERC. Thebana, Cadmi filiarum una : illam congressus gravidam fecit.

NEPT. Tum peperit, Mercuri, ejus vice?

MERC. Ita plane, tametsi fidem mereri res tibi non videatur : Semelen enim dolis aggressa Juno (nostri gravem ejus æmulationem) inducit ad petendum a Jove cum tonitribus ac fulminibus ut veniat ad se : quum morigeratus accessit fulmen habens, succensus est tectum, ipsaque Semele perit ab igne : tum me jubet, exsecto utero mulieris, deferre nondum maturum ad se foetum septimestrem : postquam feci, perscisco femori suo indit, ut maturaretur ibi. Nunc tertio jam mense partum edidit, atque imbecillius ex laboribus habet.

NEPT. Ubinam nunc infans est?

MERC. In Nysam ablatum tradidi Nymphis educandum, imposito Dionysi nomine.

NEPT. Ergo utrumque Dionysi istius et mater et pater est frater meus?

MERC. Ita quidem videtur. At abeo, aquam ipsi ad vulnus laturus, ceteraque curaturus, quæ solent, tanquam puerpera.

10.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΗΛΙΟΥ.

1. ΕΡΜ. ὦ Ἥλιε, μὴ ἐλάσῃς τήμερον, ὁ Ζεὺς γρησι, μὴδὲ αὖριον μὴδὲ ἐς τρίτην ἡμέραν, ἀλλ' ἐνδον μένε, καὶ τὸ μεταξὺ μία τις ἔστω νύξ μακρά· ὥστε λυέωσαν μὲν αἱ ὤραι αὐθις τοὺς ἵππους, σὺ δὲ σβέσῃς τὸ πῦρ καὶ ἀνάπαυε διὰ μακροῦ σεαυτόν.

ΗΛ. Καὶνὰ ταῦτα, ὦ Ἑρμῇ, καὶ ἀλλόκοτα ἔχεις παραγγέλλων. Ἀλλὰ μὴ παραβαίνειν τι ἐδοῶ· ἐν τῷ δρόμῳ καὶ ἔξω ἐλάσαι τῶν ὄρων, κατὰ μοι ἄχθεται καὶ τὴν νύκτα τριπλασίαν τῆς ἡμέρας ποιῆσαι διέγνωκεν;

ΕΡΜ. Οὐδὲν τοιοῦτον, οὐδὲ ἐς αἰὶ τοῦτο ἔσται· δεῖται δὲ τὴν νῦν αὐτὸς ἐπιμηχεστέραν γενέσθαι οἱ τὴν νύκτα.

ΗΛ. Ποῦ δὲ καὶ ἐστὶν ἡ πόθεν ἐξεπέμφθης ἀγγελῶν ταῦτά μοι;

10.

MERCURII ET SOLIS.

1. MERC. Sol, ne currum egeris hodie, Jupiter ait, nec cras, neque perendie; sed intus mane : idque temporis intervallum una esto nox longa. Quare solvunto Horæ iterum equos : tu restingue ignem, teque recrea quiete post longum tempus.

SOL. Insolita hæc, o Mercuri, atque inusitata nuncians ades : sed numquid de via aberrare visus sum in cursu, et extra limites equos agere, idque mihi succenset, et propterea noctem triplo majorem die facere constituit?

MERC. Nihil quidem tale; neque semper illud erit : sed ita nunc ipsi usus est, ut noctem sibi fieri productiorem velit.

SOL. Ille autem ubi est, aut unde missus tu, ut hæc mihi nunciales?

ΕΡΜ. Ἐξ Βοιωτίας, ὦ Ἥλιε, παρὰ τῆς Ἀμφι-
τρυώνας γυναικός, ἣ συνέσπιν ἐρῶν αὐτῆς.

ΗΛ. Εἴτα οὐχ ἱκανὴ νύξ μία;

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς τεχθῆναι γάρ τινα δεῖ ἐκ τῆς ὁμι-
λίας ταύτης μέγαν καὶ πολυάθλον θεόν· τοῦτον οὖν ἐν
μια νυκτὶ ἀποτελεσθῆναι ἀδύνατον.

2. ΗΛ. Ἀλλὰ τελεσιουργεῖται μὲν ἀγαθὴ τύχη.
Ταῦτα δ' οὖν, ὦ Ἑρμῆ, οὐκ ἐγίγνετο ἐπὶ τοῦ Κρόνου
— αὐτοὶ γὰρ ἡμεῖς ἐσμὲν — οὐδ' ἀπολιπὼν ἂν τὸν οὐρανὸν ἐν
Θήβαις ἐκοιμᾶτο, ἀλλ' ἡμέρα μὲν ἡμέρα, νύξ δὲ κατὰ
μέτρον τὸ αὐτῆς ἀνάλογον ταῖς ὥραις, ξένον δὲ ἡ πα-
ρηλλαγμένον οὐδὲν, οὐδ' ἂν ἐκoinώνσῃ ποτε ἐκεῖνος
θνητῇ γυναικί· νῦν δὲ δυστήνου γυναικοῦ ἕνεκα χρὴ ἀνε-
στράφθαι τὰ πάντα καὶ ἀκαμπεστέρους μὲν γενέσθαι
τοὺς ἵππους ὑπὸ τῆς ἀργίας, δύσπορον δὲ τὴν δδὸν
ἀτριβῇ μένουσαν τριῶν ἡμερῶν, τοὺς δ' ἀνθρώπους
ἀθλίως ἐν σκοτεινῷ διαβιοῦν. Τοιαῦτα ἀπολαύσονται
τῶν Διὸς ἐρώτων καὶ καθεδοῦνται περιμένοντες, ἔστ'
ἂν ἐκεῖνος ἀποτελέσῃ τὸν ἀθλητὴν, ὃν λέγεις, ὑπὸ μα-
κρῷ τῷ ζῴῳ.

ΕΡΜ. Σιώπα, ὦ Ἥλιε, μή τι καχὸν ἀπολαύσης
τῶν λόγων. Ἐγὼ δὲ παρὰ τὴν Σελήνην ἀπελθὼν καὶ
τὸν Ὑπνον ὑπαγγεῖλω κάκεινους ἄπειρ' ὁ Ζεὺς ἐπέστειλε,
τὴν μὲν σχολῇ προβαίνειν, τὸν δὲ Ὑπνον μὴ ἀνιέναι
τοὺς ἀνθρώπους, ὥς ἀγνοήσωσι μακρὰν οὕτω τὴν
νύκτα γεγεννημένην.

11.

ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΚΑΙ ΣΕΛΗΝΗΣ.

1. ΑΦΡ. Τί ταῦτα, ὦ Σελήνη, φασὶ ποιεῖν σε;
ὅποταν κατὰ τὴν Καρίαν γένη, ἰστάναι μὲν σε τὸ ζεῦ-
γος ἀφορῶσαν ἐς τὸν Ἐνδυμῖωνα καθυδόντα ὑπαίθριον
ἄτε κυνηγέτην ὄντα, ἐνίοτε δὲ καὶ καταβαίνειν παρ'
αὐτὸν ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ;

ΣΕΛ. Ἐρώτα, ὦ Ἀφροδίτη, τὸν σὸν υἱόν, ὃς μοι
τούτων αἴτιος.

ΑΦΡ. Ἐὰ ἐκεῖνος ὕβριστής ἐστιν· ἐμὲ γοῦν αὐτὴν
τὴν μητέρα οἷα δέδρακεν, ἄρτι μὲν ἐς τὴν Ἰδὴν κατὰγων
Ἀγχίσου ἕνεκα τοῦ Ἰλίου, ἄρτι δὲ ἐς τὸν Λίβανον ἐπὶ
τὸ Ἀσσύριον ἐκεῖνον μειράκιον, ὃ καὶ τῇ Φερσεφάττῃ
ἐπέραστον ποιήσας ἐξ ἡμισείας ἀφελιτό με τὸν ἐρώ-
μενον ὥστε πολλάκις ἠπειλήσα, εἰ μὴ παύσεται τοιαῦτα
ποιῶν, κλάσειν μὲν αὐτοῦ τὰ τόξα καὶ τὴν φαρέτρην,
περιαιρήσειν δὲ καὶ τὰ πτερά· ἤδη δὲ καὶ πληγὰς αὐτῷ
ἐνέτεινα ἐς τὰς πυγὰς τῷ σανδάλῳ· ὃ δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως
τὸ παραυτίκα δεδιώς καὶ ἱκετεύων μετ' ὄλγον ἐπιλελη-
ται ἅπαντων.

2. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, καλὸς δ' Ἐνδυμίων ἐστίν; εὐπα-
ραμύθητον γὰρ οὕτω τὸ δεινόν.

ΣΕΛ. Ἐμοὶ μὲν καὶ πάνυ καλός, ὦ Ἀφροδίτη, δο-

MERC. Ex Baotia, Sol, ab Amphitryonis uxore, cum
qua una est, amans illam.

SOL. Tum porro non satis est una nox?

MERC. Neutiquam: creari enim aliquem oportet ex illo
congressu magnum et multis certaminibus insignem deum:
is talis ut una nocte absolvatur, fieri non potest.

2. SOL. Quin ergo, quod bene vortat, illud consummato.
At hæc certe, Mercuri, non fiebant ætate Saturni (sumus
autem soli sine arbitris), neque secubabat ille unquam a
Rhea, nec relicto cælo Thebis in lectum ibat: sed dies erat
dies, et nox itidem pro mensura sua exacta ad anni tempe-
states; insolens vero, aut præter ordinem mutatum nihil;
nec unquam ille rem habuisset cum mortali femina. Nunc
contra miseræ mulieris gratia cuncta sunt sursum deorsum
vertenda; minus agiles fiunt equi quiescendo; via difficilior,
non terenda quippe per continuos tres dies; homines interea
misere in caligine degent. Hos scilicet fructus capient ex
Jovis amoribus, sedebunque expectantes usque dum ille
perficiat athletam, quem dicis, inter longas istas tenebras.

MERC. Tace, Sol, ne infortunium tibi afferant isti ser-
mones. Ego vero ad Lunam properans et Somnum, re-
nunciabo iis etiam, quæ Jupiter mandavit; illa quidem ut
lente progrediatur, Somnus autem ne remittat homines,
ignoraturus nempe tam longam exstitisse noctem.

11.

VENERIS ET LUNÆ.

1. VEN. Quid ista, Luna, dicunt facere te? quænam ad-
versus Cariam veneris, sistere te bigas, et despectare in
Endymionem dormientem sub divo, quippe venatorem; ali-
quando etiam descendere ad ipsum ex media via?

LUN. Sciscitare, Venus, ex filio tuo, qui mihi horum
causa.

VEN. Hem: ille insolenter injuriosus est: en, in me ma-
trem qualia designavit, nunc in Idam deducens Anchisæ:
Iliensis gratia; alias in Libanum, ad Assyrium illum ado-
lescentulum, quem quum et Proserpinæ amabilem fecit, ex
dimidia parte mihi subripuit meos amores. Atque adeo
sæpe comminata fui, nisi desistat talia facere, me confrac-
turam esse ejus arcus et pharetram, imo etiam circumcisu-
ram alas; quin jam plagas ipsi intentavi in nates sandalio:
is autem nescio quo pacto, in præsentia quidem timefactus
et supplex, post paullo oblitus est omnium.

2. At dic mihi, pulcherne Endymion est? malum enim hoc
maxime solatio mitigetur.

LUN. Mihi quidem sane pulcher, o Venus, videtur; tum

καί, καὶ μάλιστα ὅταν ὑποβαλόμενος ἐπὶ τῆς πέτρας τὴν χλαμύδα καθεύδῃ τῇ λαίᾳ μὲν ἔχων τὰ ἀκόντια ἥδη ἐκ τῆς χειρὸς ὑπορρέοντα, ἡ δεξιὰ δὲ περὶ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸ ἄνω ἐπικεκλασμένη ἐπιπρέπῃ τῷ προσώπῳ περικειμένη, ὃ δὲ ὑπὸ τοῦ ὕπνου λελυμένος ἀναπνέῃ τὸ ἀμβρόσιον ἐκεῖνο ἄσθμα. Τότε τοίνυν ἐγὼ ἀψοφητὶ κατιοῦσα ἐπ' ἄκρων τῶν δακτύλων βεβηκυῖα, ὡς ἂν μὴ ἀνεγρόμενος ἐκταραχθεῖν — οἶσθα· τί οὖν ἂν σοι λέγοιμι τὰ μετὰ ταῦτα; πλὴν ἀπόλλυμαί γε ὑπὸ τοῦ ἔρωτος.

12.

ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΟΣ.

1. ΑΦΡ. Ὡ τέκνον Ἔρως, ὅρα ὅα ποιεῖς· οὐ τὰ ἐν τῇ γῇ λέγω, ὅποσα τοὺς ἀνθρώπους ἀναπείθεις κατ' αὐτῶν ἢ κατ' ἀλλήλων ἐργάζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ, ὃς τὸν μὲν Δία πολὺμορφον ἐπιδεικνύεις ἀλλάττωι ἐς ὃ τι ἂν σοι ἐπὶ τοῦ καιροῦ δοκῇ, τὴν Σελήνην δὲ καθαιρεῖς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τὸν Ἥλιον δὲ παρὰ τῇ Κλυμένη βραδύνειν ἐνίοτε ἀναγκάζεις ἐπιλεησμένον τῆς ἱππασίας· ὃ μὲν γὰρ ἐμὲ τὴν μητέρα ὑβρίζεις, θαρρῶν ποιεῖς. Ἀλλὰ σὺ, ὦ τολμηρότατε, καὶ τὴν Ῥέαν αὐτὴν γραῦν ἦδη καὶ μητέρα τοσοῦτων θεῶν οὖσαν ἀνέπεισας παιδεραστεῖν καὶ τὸ Φρύγιον μειράκιον ποθεῖν, καὶ νῦν ἐκείνη μέμνηται ὑπὸ σοῦ καὶ ζευζαμένη τοὺς λέοντας, παραλαβοῦσα καὶ τοὺς Κορύβαντας ἅτε μανικοὺς καὶ αὐτοὺς ὄντας, ἄνω καὶ κάτω τὴν Ἰδὴν περιπολοῦσιν, ἃ μὲν ὀλοῦζουσα ἐπὶ τῷ Ἄττῃ, οἱ Κορύβαντες δὲ ὃ μὲν αὐτῶν τέμνεται ξίφει τὸν πῆχυν, ὃ δὲ ἀνείς τὴν κόμην ἵεται μεμνηνὸς διὰ τῶν ὀρῶν, ὃ δὲ αὐλεῖ τῷ κέρατι, ὃ δὲ ἐπιδομβεῖ τῷ τυμπάνῳ ἢ ἐπικυπεῖ τῷ κυμβάλῳ, καὶ ὅλως θόρυβος καὶ μανία τὰ ἐν τῇ Ἰδῇ ἅπαντά ἐστι. Δέδια τοίνυν ἡ τὸ τοιοῦτον κακὸν ἐγὼ τεκοῦσα μὴ ἀπομανεῖσά ποτε ἢ Ῥέα ἢ καὶ μᾶλλον ἐτι ἐν αὐτῇ οὖσα κελεύσῃ τοὺς Κορύβαντας συλλαβόντας σε διασπάσασθαι ἢ τοῖς λέουσι παραβαλεῖν.

2. ΕΡΩΣ. Θάρρει, μήτερ, ἐπεὶ καὶ τοῖς λέουσιν αὐτοῖς ἦδη ξυνήθης εἰμι, καὶ πολλάκις ἐπαναβὰς ἐπὶ τὰ νῶτα καὶ τῆς κόμης λαβόμενος ἡνιοχῶ αὐτοὺς, οἱ δὲ σαίνουσί με καὶ τὴν χεῖρα δεγόμενοι ἐς τὸ στόμα περιλινυμένον ἀποδιδόασί μοι· αὐτὴ μὲν γὰρ ἢ Ῥέα ποτε ἂν ἐκείνη σχολὴν ἀγάγοι ἐπ' ἐμὲ ὅλη οὖσα ἐν τῷ Ἄττῃ; Καίτοι τί ἐγὼ ἀδίκῳ δεικνύς τὰ καλὰ οἶά ἐστιν; ὑμεῖς δὲ μὴ ἐφίεσθε τῶν καλῶν· μὴ τοίνυν ἐμὲ αἰτιᾶσθε τούτων. Ἡ θέλεις σὺ, ὦ μήτερ, αὐτὴ μηκέτι ἐρᾶν μήτε σὲ τοῦ Ἄρεως μήτε ἐκείνον σοῦ;

ΑΦΡ. Ὡς δεινὸς εἰ καὶ κρατεῖς ἅπαντων· ἀλλὰ μεμνήσῃ, μού ποτε τῶν λόγων.

que maxime, quando subjecta super rupem chlamyde dormit, sinistra tenens jacula ex manu jam defluentia; dextra vero circa caput sursum reflexa admodum decet faciem ambiens, atque ipse somno solutus efflatum reciprocatur ambrosium illum halitum. Tunc igitur ego sine ullo strepitu delapsa, summisque pedum digitis innixa, ne expergefactus subito conturbetur — rem nosti : quid ergo tibi porro dicam quae consequuntur? hoc tantum, dispereo amore.

12.

VENERIS ET CUPIDINIS.

1. VEN. O fili Cupido, vide qualia facis : non ea, quae in terra contingunt, dico, quaecumque homines inducis ut in se quisque aut alii in alios admittant; sed etiam quae in caelis : qui Jovem quidem multas in formas conversum identidem exhibes, eum mutans in quodcumque tibi commodum videtur, Lunam deducis ex caelo, Solem apud Clymenen conmorari nonnunquam cogis oblitum cursus ordiendi : nam quae in me genitricem committis, confidenter quasi jure tuo facis. Sed tu, audacissime, Rheam etiam ipsam jam vultum et matrem tot deorum impulisti, ut puerum amet Phrygiumque adolescentulum appetat. Nunc illa furit opera tua; junctisque leonibus et assumtis in comitatum Corybantibus, qui scilicet fanatici sint et ipsi, sursum deorsum Idam circumvagantur, haec ululatus edens ob Altin, Coryhantes autem, hic consciindit sibi ense cubitum, ille effusa coma fertur furians per montes, alius tibiam inflat adhuc cornu, alius bombum excitat pulso tympano, aut increpat cymbalo : et in summa, tumultus furorisque in Ida omnia sunt plena. Metuo igitur, quae te tam magnum malum pepererim, ne quando plane in furorem acta Rheia, vel diverso potius mentis suae compos, jubeat Corybantas comprehensum te discernere, aut leonibus obicere.

2. CUP. Bono esto animo, mater, quandoquidem et leonibus ipsis jam familiaris sum, et saepe conscensis eorum tergis, prehensaque juba tanquam habenis eos rego; illi autem adulantur mihi et manum acceptam in os delambentes, restitunt : de ipsa vero Rheia, quando tandem illa otium agat, adversum me ut quicquam conetur, tota in Attide occupata? At porro quid ego delinquo, si ostendam pulchra qualia sunt? vosmet autem ipsae ne teneamihi desiderio pulchrorum; proinde me ne insimuletis. An hocine vis, mater, ut non amplius ames neque ipsa Martem, nec ille te?

VEN. Quam mirificus es et superior omnibus : sed erit quum recordabere dicta mea.

13.

ΔΙΟΣ, ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ ΚΑΙ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

1. ΖΕΥΣ. Παύσασθε, ὦ Ἀσκληπιέ καὶ Ἡράκλεις, ἐρίζοντες πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ ἄνθρωποι· ἀπρεπὴ γὰρ ταῦτα καὶ ἀλλότρια τοῦ συμποσίου τῶν θεῶν.

ΗΡΑΚ. Ἀλλὰ ἐθέλεις, ὦ Ζεῦ, τουτονὶ τὸν φαρμακέα προκατακλίνεσθαί μου;

ΑΣΚ. Νῆ Δία· καὶ ἀμείνων γὰρ εἰμι.

ΗΡΑΚ. Κατὰ τί, ὦ ἐμβρόντητε; ἢ διότι σε ὁ Ζεὺς ἐκεραύνωσεν ἅ μὴ θέμις ποιοῦντα, νῦν δὲ κατ' ἔλεον αὐθις ἀθανασίας μετείληπας;

ΑΣΚ. Ἐπιλέλθαι γὰρ καὶ σὺ, ὦ Ἡράκλεις, ἐν τῇ Οὔτῃ καταφλεγείς, ὅτι μοι ὀνειδίζεις τὸ πῦρ;

ΗΡΑΚ. Οὐκ οὐν ἴσα καὶ ὅμοια βεβίωται ἡμῖν, δὲ Διὸς μὲν υἱός εἰμι, τοσαῦτα δὲ πεπονήκα ἐκκαθαίρων τὸν βίον, θηρία καταγωνιζόμενος καὶ ἀνθρώπους ὑβριστὰς τιμωρούμενος· σὺ δὲ βριζοτόμος εἶ καὶ ἀγύρτης, νοσοῦσι μὲν ἴσως ἀνθρώποις χρήσιμος ἐπιθήσειν τῶν φαρμάκων, ἀνδρῶδες δὲ οὐδὲν ἐπιδεδειγμένος.

2. ΑΣΚ. Εἰ λέγεις, ὅτι σου τὰ ἐγκαύματα ἰασάμεν, ὅτε πρῶτην ἀνῆλθες ἡμίφλεκτος ὑπ' ἀμφοῖν διεφθαρμένος τὸ σῶμα, καὶ τοῦ χιτῶνος καὶ μετὰ τοῦτο τοῦ πυρός· ἐγὼ δὲ εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο, οὔτε ἐδούλευσα ὥσπερ σὺ οὔτε ἔβαινον ἔρια ἐν Λυδίᾳ πορφυρίδα ἐνδεδυκώς καὶ παιόμενος ὑπὸ τῆς Ὀμφάλῃ χρυσῇ σανδάλῳ, ἀλλ' οὐδὲ μελαγχολήσας ἀπέκτεινα τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα.

ΗΡΑΚ. Εἰ μὴ παύση λοιδορούμενός μοι, αὐτίκα μάλα εἶση ὡς οὐ πολὺ σε ὀνήσει ἡ ἀθανασία, ἐπεὶ ἀράμενός σε βίβω ἐπὶ κεφαλῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ὥστε μηδὲ τὸν Παιῶνα ἰάσασθαι σε τὸ κρανίον συντριβέντα.

ΖΕΥΣ. Παύσασθε, φημί, καὶ μὴ ἐπιταράττετε ἡμῖν τὴν ξυνουσίαν, ἢ ἀμφοτέρους ἀποπέμψομαι ὑμᾶς τοῦ ξυμποσίου. Καίτοι εὐγυνον, ὦ Ἡράκλεις, προκατακλίνεσθαί σου τὸν Ἀσκληπιὸν ἄτε καὶ πρότερον ἀποθανόντα.

14.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ.

1. ΕΡΜ. Τί σκυθρωπός, ὦ Ἀπολλών;

ΑΠ. Ὅτι, ὦ Ἑρμῇ, δυστυχῶ ἐν τοῖς ἐρωτικαῖς.

ΕΡΜ. Ἄξιον μὲν λύπης τὸ τοιοῦτο· σὺ δὲ τί δυστυχεῖς; ἢ τὸ κατὰ τὴν Δάφνην σε λυπεῖ ἔτι;

ΑΠ. Οὐδαμῶς· ἀλλ' ἐρώμενον πενθῶ τὸν Λάκωνα τὸν Οἰδάλου.

ΕΡΜ. Τέθνηκε γὰρ, εἰπέ μοι, ὁ Ὑάκινθος;

ΑΠ. Καὶ μάλα.

ΕΡΜ. Πρὸς τίνας, ὦ Ἀπολλών; ἢ τίς οὕτως ἀνέρας ἦν ὡς ἀποκτείνεται τὸ καλὸν ἐκεῖνο μετράκιον;

13.

JOVIS, ÆSCULAPII ET HERCULIS.

1. JUP. Cessate, Æsculapi et Hercules, rixantes inter vos quasi homines : indecora enim hæc et aliena convivio deorum.

HERC. Et tu velis, o Jupiter, istum veneficum supra me accumbere?

ÆSC. Sic sane decet : etenim melior sum.

HERC. Quo in genere, attonite? ideone, quod te Jupiter fulmine percussit, quæ fas non erat facientem, nunc autem per misericordiam iterum immortalitatem participasti?

ÆSC. Oblitusne es, Hercules, in Ceta te quoque conflagrasse, qui mihi exprobres ignem?

HERC. Nequaquam pari similique ratione vita nobis est exacta, ut qui Jovis sum filius, tantosque labores suscepi expurgando hominum ætatem, feris debellandis, et in homines injuriosos animadvertendo : tu vero præsectas herbarum radices colligis, et circulator es, ægrotis ut maxime hominibus utilis ad imponenda medicamenta, qui virile tamen nihil præstiteris.

2. ÆSC. Recte narras : nam inusta tibi flammæ vestigia sanavi, quando nuper huc ascendisti semiustus, ab utrisque corrupto corpore, tum tunica, tum deinde igne. Ego vero si nihil aliud, neque servivi, quemadmodum tu, neque carminavi lanam in Lydia purpuream vestem indutus, ictusque ab Omphale aureo sandalio : sed neque atra bile percitus interfeci liberos et uxorem.

HERC. Nisi desleris conviciari mihi, confestim scies, quam tibi non multum profutura sit immortalitas : etenim sublatus te projiciam præcipitem in caput e celo, ut ne Pæan quidem ipse mederi tibi possit, cranio contrito.

JUP. Finem, inquam, altercandi facite, et non conturbate nobis consuetudinis jucunditatem : sin, ambos ego ablegabo vos foras a convivio. Enimvero æquum est, Hercules, priorem decumbere Æsculapium, ut qui prior etiam obierit.

14.

MERCURII ET APOLLINIS.

1. MERC. Quid contracto vultu es, Apollo?

AP. Quia enim, Mercuri, parum ex sententia mihi procedunt res amatoriae.

MERC. Dignum certe mœrore tale negotium : tu vero qua parte infortunatus est? num casus Daphnes te pungit adhuc?

AP. Nequaquam ; sed delicias lugeo Laconem illum Cebali filium.

MERC. Interitne, dic, quæso, mihi, Hyacinthus?

AP. Maxime.

MERC. A quo, Apollo? et quis adeo amoris experts erat, ut occiderit formosum illum juvenem?

ΑΠ. Αὐτοῦ ἐμοῦ τὸ ἔργον.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν ἐμάνης, ὦ Ἀπολλών;

ΑΠ. Οὐκ, ἀλλὰ δυστύχημά τι ἀκούσιον ἐγένετο.

ΕΡΜ. Πῶς; ἐθέλω γὰρ ἀκούσαι τὸν τρόπον.

2. ΑΠ. Δισκεῖν ἐμάνθανε καὶ γὰρ συνεδίσκευον αὐτῷ, ὃ δὲ χάριστα ἀνέμων ἀπολούμενος ὁ Ζέφυρος ἤρα μὲν ἐκ πολλοῦ καὶ αὐτὸς, ἀμελούμενος δὲ καὶ μὴ φέρων τὴν ὑπεροφίαν, ἐγὼ μὲν ἀνέρριψα, ὥσπερ εἰώθειμεν, τὸν δίσκον ἐς τὸ ἄνω, ὃ δὲ ἀπὸ τοῦ Ταυγέτου καταπνεύσας ἐπὶ κεφαλὴν τῷ παιδί ἐνέσεισε φέρων αὐτὸν, ὥστε ἀπὸ τῆς πληγῆς αἵμά τε βρῆναι πολὺ καὶ τὸν παῖδα εὐθέως ἀποθανεῖν. Ἀλλ' ἐγὼ τὸν μὲν Ζέφυρον αὐτίκα ἡμυνάμην κατατοξεύσας, φεύγοντι ἐπισπόμενος ἄχρι τοῦ ὄρους, τῷ παιδί δὲ καὶ τὸν τάφον μὲν ἐχυσάμην ἐν Ἀμύκλαις, ὅπου ὁ δίσκος αὐτὸν κατέβηκε, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵματος ἄνθος ἀναδοῦναι τὴν γῆν ἐποίησα ἡδιστον, ὃ Ἑρμῇ, καὶ εὐανθέστατον ἀνθέων ἀπάντων, ἔτι καὶ γράμματα ἔχον ἐπαΐζοντα τῷ νεκρῷ. Ἄρά σοι ἀλόγως λελυτῆσθαι δοκῷ;

ΕΡΜ. Ναί, ὦ Ἀπολλών· ἥδεις γὰρ θνητὸν πεποιθμένος τὸν ἐρώμενον· ὥστε μὴ ἄχθου ἀποθανόντος.

15.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ.

1. ΕΡΜ. Τὸ δὲ καὶ χαλὸν αὐτὸν ὄντα καὶ χαλκία τὴν τέχνην, ὦ Ἀπολλών, τὰς καλλίστας γεγαμηκέαι, τὴν τε Ἀφροδίτην καὶ τὴν Χάριν.

ΑΠ. Εὐποτμία τις, ὦ Ἑρμῇ· πλὴν ἐκεῖνό γε θαυμάζω, τὸ ἀνέχεσθαι συνοῦσας αὐτῷ, καὶ μάλιστα ὅταν δρῶσιν ἰδρωτὶ βρόμενον, ἐς τὴν κάμινον ἐπικεχυρότα, πολλὸν αἶθαλον ἐπὶ τοῦ προσώπου ἔχοντα· καὶ ὅμως τοιοῦτον ὄντα περιβάλλουσι τε αὐτὸν καὶ φιλοῦσι καὶ συγκαθεύδουσι.

ΕΡΜ. Τοῦτο καὶ αὐτὸς ἀγανακτῷ καὶ τῇ Ἥραϊστον φθονῷ· σὺ δὲ κόμα, ὦ Ἀπολλών, καὶ κιθάριζε καὶ μέγα ἐπὶ τῇ κάλλει φρόνει, καὶ γὰρ ἐπὶ τῇ εὐεξίᾳ καὶ τῇ λύρᾳ· ἔϊτα, ἐπειδὴν κοιμᾶσθαι δέη, μόνου καθευδήσομεν.

2. ΑΠ. Ἐγὼ μὲν καὶ ἄλλως ἀναφροδίτος εἰμι ἐς τὰ ἔρωτικά· δύο γούν, οὓς μάλιστα ἡγάπησα, τὴν Δάφνην καὶ τὸν Ὑάκινθον, ἡ μὲν Δάφνην οὕτως ἐμίσησέ με ὥστε εἶλετο ξύλον γενέσθαι· μᾶλλον ἢ ἐμοὶ ξυνεῖναι, τὸν Ὑάκινθον δὲ ὑπὸ τοῦ δίσκου ἀπώλεσα, καὶ νῦν αὐτ' ἐκείνων στεφάνους ἔχω.

ΕΡΜ. Ἐγὼ δὲ ᾗδε ποτὶ τὴν Ἀφροδίτην — ἀλλ' οὐ χρὴ αὐχεῖν.

ΑΠ. Οἶδα, καὶ τὸν Ἑρμαφρόδιτον ἐκ σοῦ λέγεται τεκεῖν. Πλὴν ἐκεῖνό μοι εἰπέ, εἰ τι οἶσθα, πῶς οὐ ζηλοτυπεῖ ἡ Ἀφροδίτη τὴν Χάριν ἢ ἡ Χάρις ταύτην;

3. ΕΡΜ. Ὅτι, ὦ Ἀπολλών, ἐκείνη μὲν αὐτῷ ἐν τῇ Ἀθήνῃ συνέστιν, ἡ δὲ Ἀφροδίτη ἐν τῷ οὐρανῷ· ἄλλως τε

ΑΠ. Meum ipsius hoc est facinus.

MERC. Num ergo te furor agitavit, Apollo?

ΑΠ. Haud sane: sed infortunium quoddam involuntarium accidit.

MERC. Quo tandem pacto? nam volo rem audire quomodo acciderit.

2. ΑΠ. Discum tractare discebat, egoque una cum eo disco exercebar: tum, qui pessime ventorum pereat, Zephyrus amabat jamdudum et ipse, sed neglectus, neque ferens istud fastidium, dum projicio, ut solebamus, discum in altum, Zephyrus, inquam, a Taygeto deorsum spirans in caput puero impexit, quam poterat vehementissime, discum illum, sic ut ex vulnere sanguis manaret multus, et puer statim emoreretur. At ego Zephyrum e vestigio ultus sum sagittis immissis, fugientem persecutus usque ad montem; puero vero sepulcrum exaggeravi Amyclis, ubi discus illum deiecit; atque a sanguine florem submittere terram feci suavissimum, Mercuri, et floridissimum omnium florum, qui præterea literas habet luctum super mortuo testantes. Num tibi siue ratione tristitia videor affectus?

MERC. Utique, Apollo: noras enim, qui mortalis esset, te tibi nactum fuisse amatum: quare ne graviter feras eo mortuo.

15.

MERCURII ET APOLLINIS.

1. MERC. Et quale tandem, claudum istum Vulcanum, et fabrilis artis opificem, Apollo, pulcherrimas in matrimonio habere, Venerem et Gratiam!

ΑΠ. Fati quædam felicitas, o Mercuri: verum illud demiror, quod pati possint consuetudinem ejus, maxime quando vident sudore manantem, in fornacem pronum atque intantum, multam fuliginem in facie habentem: at tamen talem amplectuntur, osculantur et una cubant.

MERC. Illud et ipse indignor, Vulcanoque invideo. Jam tu capillos ale, Apollo, et citharam pulsa, et superhius ob pulchritudinem effer te, atque ego ob palæstricum corporis habitum et artem lyrae temperandæ; tum ubi cubitum erit eundum, soli scilicet dormiemus.

2. ΑΠ. Ego quidem et alias invenustus sum in rebus amatoris: duorum ergo, quos maxime supra ceteros dilexi Daphnen et Hyacinthum, hæc odio me habuit usque eo, ut præoptarit arbor fieri, quam mecum esse; ille autem disci jactu interit: et nunc illorum vicem coronas habeo.

MERC. At ego jam aliquando Venerem — sed non oportet gloriari.

ΑΠ. Scio: Hermaphroditum etiam ex te dicitur peperisse. Verum illud mihi, si forte scis, expone, quo pacto non æmuletur Venus Charitem, aut Charis illam?

3. MERC. Quoniam, Apollo, illa in Lemno cum ipso legit, Venus in cælo: quæ præterea circa Martem est occu-

περὶ τὸν Ἄρη ἔχει τὰ πολλὰ κάλεινον ἔρῃ, ὥστε ὀλίγον αὐτῇ τοῦ χαλκῆως τούτου μέλει.

ΑΠ. Καὶ ταῦτα οἶει τὸν Ἥφαιστον εἰδέναι;

ΕΡΜ. Οἶδεν· ἀλλὰ τί ἂν δρᾶσαι δύναίτο γενναῖον ὄρων νεανίαν καὶ στρατιώτην αὐτόν; ὥστε τὴν ἡσύχIAN ἀγει· πλὴν ἀπειλεῖ γε δεσμὰ τινα ἐπιμηχανήσεσθαι αὐτοῖς καὶ συλλήψεσθαι σαχηνέουσας ἐπὶ τῆς εὐνῆς.

ΑΠ. Οὐκ οἶδα· εὐξαίμην δ' ἂν αὐτὸς δ' ἐξυλληφθῇ-σύμμενος εἶναι.

16.

ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΛΗΤΟΥΣ.

1. ΗΡΑ. Καλὰ μὲν, ὦ Λητοῖ, καὶ τὰ τέκνα ἔτεκες τῷ Διί.

ΛΗΤ. Οὐ πᾶσαι, ὦ Ἥρα, τοιούτους τίχτειν δυνάμεθα, ὅς δ' Ἥφαιστός ἐστιν.

ΗΡΑ. Ἀλλ' οὗτος μὲν δ' ὁ χυλὸς ὅμως χρήσιμός γέ ἐστι τεχνίτης ὢν ἄριστος καὶ κατακεχώρηκεν ἡμῖν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν Ἀφροδίτην ἔγρηψε καὶ σπουδάζεται πρὸς αὐτῆς, οἱ δὲ σοὶ παῖδες ἡ μὲν αὐτῶν ἀρρενικὴ πέρα τοῦ μετρίου καὶ ὄρειος, καὶ τὸ τελευταῖον ἐς τὴν Σκυθίαν ἀπελθοῦσα πάντες ἴσασιν οἷα ἐσθίει ξενοκτονοῦσα καὶ μιμουμένη τοὺς Σκυθὰς αὐτοὺς ἀνθρωποφάγους ὄντας δ' δ' Ἀπόλλων προσποιεῖται μὲν πάντα εἰδέναι καὶ τοξεύειν καὶ κιθαρίζειν καὶ ἱατρός εἶναι καὶ μαντεύεσθαι καὶ καταστησάμενος ἐργαστήρια τῆς μαντικῆς τὸ μὲν ἐν Δελφοῖς, τὸ δ' ἐν Κλάρῳ καὶ ἐν Διδύμοις ἐξαπατᾷ τοὺς χρωμένους αὐτῷ λοῖζὰ καὶ ἐπαμφοτερίζοντα πρὸς ἑκάτερον τῆς ἐρωτήσεως ἀποκρινόμενος, ὡς ἀκίνδυνον εἶναι τὸ σφάλμα. Καὶ πλουτεῖ μὲν ἀπὸ τοῦ τοιούτου· πολλοὶ γάρ οἱ ἀνόητοι καὶ παρέχοντες αὐτοὺς καταγοητεύεσθαι· πλὴν οὐκ ἀγνοεῖται γε ὑπὸ τῶν ξυνητωτέρων τὰ πολλὰ τερατευόμενος· αὐτὸς γοῦν δ' μάντις ἤγνοιε ὅτι φονεύσει μὲν τὸν ἐρώμενον τῷ δί-σκῳ, οὐ προεμαντεύσατο δὲ ὡς φεύζεται αὐτὸν ἡ Δάφνη, καὶ ταῦτα οὕτω καλὸν καὶ κομήτην ὄντα. Ὡστε οὐχ ὀρῶ καθότι καλλιτεχνότερα τῆς Νιόβης ἔδοξας.

2. ΛΗΤ. Ταῦτα μέντοι τὰ τέκνα, ἡ ξενокτόνος καὶ δ' ψευδόμαντις, οἶδα, ὅπως λυπεῖ σε ὁρώμενα ἐν τοῖς θεοῖς, καὶ μάλιστα ὅπότεν ἡ μὲν ἐπαίνειται ἐς τὸ κάλλος, ὁ δὲ κιθαρίζει ἐν τῷ συμποσίῳ θαυματούμενος ὑπ' ἀπάντων.

ΗΡΑ. Ἐγέλασα, ὦ Λητοῖ· ἐκεῖνος θαυμαστός, δὴ δ' Μαρσύας, εἰ τὰ οἰκία αἱ Μοῦσαι δικάσαι ἤθελον, ἀπέδειρεν ἂν αὐτὸς κρατήσας τῇ μουσικῇ; νῦν δὲ κατασοφισθεὶς ἄθλιος ἀπόλωλεν ἀδίκως ἀλόους· ἡ δὲ καλὴ σου παρθένος οὕτω καλὴ ἐστὶν ὥστε ἐπεὶ ἔμαθεν ὀφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀχταίωνος, φοβηθεῖσα μὴ ὁ νεανίσκος ἐξαγορεύσῃ τὸ αἶσχος αὐτῆς, ἐπαφῆκεν αὐτῇ τοὺς κύνας· εἰ γὰρ λέγειν ὅτι οὐδὲ τὰς τεκούσας ἐμχιοῦτο παρθένος γε αὐτῇ οὕσα.

pata plurimum, eumque amat; ideoque parum ipsam fabri istius ferrarii cura tangit.

AP. Hæc tu putas Vulcanum scire?

MERC. Sane: sed quid efficere possit, quum strenuum videt juvenem, eumque militem? quare quiescit sibi quæ temperat; nisi quod minatur, vincula se quædam machinatur adversus illos, et capturum irretitos in lecto.

AP. Nescio: at equidem optaverim is esse, qui sit capiendus.

16.

JUNONIS ET LATONÆ.

1. JUN. Pulchros enimvero, Latona, etiam liberos peperisti Jovi.

LAT. Non omnes, Juno, tales parere possumus, qualis est Vulcanus.

JUN. Sed hic claudus tamen utilis est, quippe artifex optimus, et adornavit nobis cælum, et Venerem duxit, ab eaque observatur. De tuis autem liberis, illorum hæc virilis ultra modum et montana; ac denique in Scythiam profecta nemo nescit quales cibos capiat hospitibus interfectis, atque imitata Scythas ipsos, qui hominibus vescuntur: Apollo autem præ se fert cuncta se scire, et jaculari, et cithara ludere, et medicum agere, et vaticinari: tum, postquam constituit officinas artis divinaudi Delphis, Clari et Didymis, frustratur consulentes, obliqua et ambigua in utramque interrogationis partem respondens, ne periculum sit ut arguatur error. Inde quidem ditescit: plures enim sunt stulti, qui que se præbent fascinandos; nec tamen præterit prudentiores, plerumque præstigias ipsum offundere. Ignorabat certe ipse ille vates se occisurum esse delicias suas disco; nec prædivinavit fore ut fugeret ipsum Daphne, idque tam pulchrum et bellule comatum. Itaque non video, qua parte prolis laude Nioben præstare videaris.

2. LAT. Isti quidem liberi, hospitum interfectrix et mendax vates, non me fugit quem tibi dolorem afferant conspecti inter deos; tum maxime, quando hæc laudatur ob formam, ille, dum cithara ludit in convivio, admirationi est omnibus.

JUN. Ridere libet, Latona: illene dignus admiratione, cui Marsyas, si quidem justum Musæ judicium ferre voluissent, pellem detraxisset, ipse victor arte musica? nunc dolo captus miser interit, iniqua sententia damnatus: illa autem pulchra tua virgo tam est pulchra, ut, postquam comperit se visam esse ab Actæone, verita ne juvenis evulgaret turpitudinem suam, immiserit in eum canes: mitto dicere, neque parturientibus obstetricaturam fuisse, virgo si modo foret.

ΛΗΤ. Μέγα, ὦ Ἥρα, φρονεῖς, ὅτι ζύνει τῇ Διὶ καὶ συμβασιλεύεις αὐτῇ, καὶ διὰ τοῦτο ὑβρίζεις ἀδεῶς· πλὴν ἀλλ' ὀφθαί σε μετ' ὀλίγον αὐθις δακρύουσαν, ὅπότεν σε καταλιπὼν ἐς τὴν γῆν κατὶ τῆ ταῦρος ἢ κύκνος γενόμενος.

17.

ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΑΠ. Τί γελᾷς, ὦ Ἑρμῆ;

ΕΡΜ. Ὅτι γελοῖότατα, ὦ Ἀπόλλων, εἶδον.

ΑΠ. Εἰπέ οὖν, ὥς καὶ αὐτὸς ἀκούσας ἔχω συγγελαῖν.

ΕΡΜ. Ἡ Ἀφροδίτη ζυνοῦσα τῷ Ἄρει κατεῖληπται καὶ ὁ Ἡραϊστος ἐδόξεν αὐτοὺς ξυλλαβῶν.

ΑΠ. Πῶς; ἡδὺ γάρ τι ἔρεῖν ἔοικας.

ΕΡΜ. Ἐκ πολλοῦ, οἶμαι, ταῦτα εἰδὼς ἐθήρην αὐτοὺς, καὶ περὶ τὴν εὐνὴν ἀφανῆ δεσμὰ περιθεῖς εἰργάζετο ἀπελθὼν ἐπὶ τὴν χάμινον· εἴτα ὁ μὲν Ἄρης εἰσέρχεται λαθὼν, ὥς ᾤετο, καθορᾷ δὲ αὐτὸν ὁ Ἥλιος καὶ λέγει πρὸς τὸν Ἡραϊστον. Ἐπεὶ δὲ ἐπέδωσαν τοῦ λέχους καὶ ἐν ἐργῷ ἦσαν καὶ ἐντὸς ἐγεγένηντο τῶν ἀρχύων, περιπλέκεται μὲν αὐτοῖς τὰ δεσμὰ, ἐφίσταται δὲ ὁ Ἡραϊστος. Ἐκείνη μὲν οὖν — καὶ γὰρ ἔτυχε γυμνὴ οὖσα — οὐκ εἶχεν ὅπως ἐγκαλύψαιτο αἰδουμένη, ὁ δὲ Ἄρης τὰ μὲν πρῶτα διαφυγεῖν ἐπειρᾶτο καὶ ἤλπιζε ῥῆξιν τὰ δεσμὰ, ἔπειτα δὲ συνεῖς ἐν ἀφύκτῳ ἐχόμενον ἑαυτὸν ἰκέτευε.

2. ΑΠ. Τί οὖν; ἀπέλυσεν αὐτοὺς ὁ Ἡραϊστος;

ΕΡΜ. Οὐδέποτε, ἀλλὰ συγκαλέσας τοὺς θεοὺς ἐπιδείκνυται τὴν μοιχείαν αὐτοῖς· οἱ δὲ γυμνοὶ ἀμφοτέροι κάτω νενευκότες ξυνδεδεμένοι ἐρυθριῶσι, καὶ τὸ θέαμα ἡδιστον ἔμοι ἐδόξε μονονουχὶ αὐτὸ γινόμενον τὸ ἔργον.

ΑΠ. Ὁ δὲ χαλκεὺς ἐκείνος οὐκ αἰδεῖται καὶ αὐτὸς ἐπιδεικνύμενος τὴν αἰσχύνην τοῦ γάμου;

ΕΡΜ. Μὰ Δί', ὅς γε καὶ ἐπιγελᾷ ἐφεστὼς αὐτοῖς. Ἐγὼ μέντοι, εἰ χρὴ τάληθες εἰπεῖν, ἐφθόουν τῷ Ἄρει μὴ μόνον μοιγεύσαντι τὴν καλλίστην θεὸν, ἀλλὰ καὶ δεδεμένῳ μετ' αὐτῆς.

ΑΠ. Οὐκοῦν καὶ δεδῆσθαι ἂν ὑπέμεινας ἐπὶ τούτῳ;

ΕΡΜ. Σὺ δ' οὐκ ἂν, ὦ Ἀπόλλων; ἰδὲ μόνον ἐπελθὼν· ἐπαινέσομαι γάρ σε, ἢν μὴ τὰ ὅμοια καὶ αὐτὸς εὖξῃ ἰδὼν.

18.

ΗΡΑΣ ΚΑΙ ΔΙΟΣ.

1. ΗΡΑ. Ἐγὼ μὲν ἡσχυνόμην ἂν, ὦ Ζεῦ, εἰ μοι τοιούτος υἱὸς ἦν θῆλις οὕτω καὶ διεφθαρμένος ὑπὸ τῆς μέθης, μήτρα μὲν ἀναδεδεμένος τὴν κόμην, τὰ πολλὰ δὲ μαινομένης ταῖς γυναιξὶ συνὼν, ἀδρότερος αὐτῶν

LAT. Arroganter, o Juno, te effers, quia conjux es Jovis, cunq̄ue eo regnum tenes; propterea contumeliam facis perlicenter: at videbo te post paullo iterum lacrimantem, quum te Jupiter relicta in terram descenderit, tauri cygnive sumta specie.

17.

APOLLINIS ET MERCURII.

1. AP. Quid rides, Mercuri?

MERC. Quia scilicet maxime ridicula, Apollo, vidi.

AP. Quin narra, ut et ipse re audita una tecum possim ridere.

MERC. Venus concumbens cum Marte constricta est, et Vulcanus vinxit eos captos.

AP. Quo tandem modo? nam facetum quiddam dicturus videris.

MERC. Jampridem, opinor, ista quum sciret, venabatur eos; circaque lectum vinculis, quæ oculos fugerent, circumpositis, postquam abierat ad caminum, operi scilicet erat intentus. Tum Mars intrat clam, ut arbitrabatur: verum conspicit eum Sol, et indicium desert ad Vulcanum. Ubi autem ascenderunt lectum, intraque casses recepti in opere erant, ibi circumquaque implicantur ipsis vincula, et supervenit repente Vulcanus. Illa vero (etenim erat nuda) non habebat quemadmodum obtegeret sese pudibunda: Mars primum effugere conabatur, sperabatque se rupturum vincula; dein, ut sensit, tam arcte se teneri, ut inde spes evadendi sit nulla, supplicabat.

2. AP. Quid ergo? absolvit eos Vulcanus?

MERC. Nondum; sed convocatis diis spectandum præbet adulterium. Hi autem nudi ambo colligatique demisso vultu rubore suffunduntur; spectaculumque sane jucundissimum mihi fuit visum tantum non patratum opus ipsum.

AP. Fabrum autem istum non pudet ipsum oculis exponere dedecus matrimonii?

MERC. Nequaquam, ut qui etiam juxta astans irrideat eos. Equidem, si verum est dicendum, invidebam Marti non solum adulteranti formosissimam deam, sed et alligato cum ea.

AP. Tunc ergo vinciri te patereris ea mercede?

MERC. Tu nolles, Apollo? propius accide tantum et vide: magnus eris mihi Apollo, nisi, quum videris, idem optabis.

18.

JUNONIS ET JOVIS.

1. JUN. Me quidem puderet, Jupiter, talis filii, tam feminei et corrupti ebrietate; qui mitra revinctam gerat comam, plurimum cum furibundis mulieribus versetur,

ἐκεῖνων, ὑπὸ τυμπάνοις καὶ αὐλῇ καὶ κυμβάλοις χορεύων, καὶ ὅλως παντὶ μᾶλλον εὐκίως ἢ σοὶ τῷ πατρί.

ΖΕΥΣ. Καὶ μὴν οὗτός γε ὁ θηλυμάρτης, ὁ ἄβρότερος τῶν γυναικῶν οὐ μόνον, ὡς Ἦρα, τὴν Λυδῖαν ἐχειρώσατο καὶ τοὺς κατοικοῦντας τὸν Τυμῶλον ἔλαβε καὶ τοὺς Θρᾷκας ὑπηγάγετο, ἀλλὰ καὶ ἐπ' Ἰνδοὺς ἐλάσας τῇ γυναικίῳ τούτῳ στρατιωτικῷ τοὺς τε ἐλέφαντας εἶλε καὶ τῆς χώρας ἐκράτησε καὶ τὸν βασιλέα πρὸς ὀλίγον ἀντιστῆναι τολμήσαντα αἰχμάλωτον ἀπήγαγε, καὶ ταῦτα πάντα ἐπραξεν ὀρχούμενος ἅμα καὶ χορεύων θύρσοις χρώμενος κιττίνοις, μεθύων, ὡς φῆς, καὶ ἐνθεάζων. Εἰ δέ τις ἐπεγείρησε λοιδορήσασθαι αὐτῷ ὑβρίσας ἐς τὴν τελετὴν, καὶ τοῦτον ἐτιμωρήσατο ἢ καταδήσας τοῖς κλήμασιν ἢ διασπασθῆναι ποιήσας ὑπὸ τῆς μητρὸς ὥσπερ νεβρόν. Ὅρᾳς ὡς ἀνδρεῖα ταῦτα καὶ οὐκ ἀνάξια τοῦ πατρός; Εἰ δὲ παιδιὰ καὶ τρυφὴ πρόσσεστιν αὐτοῖς, οὐδεὶς φθόνος, καὶ μάλιστα εἰ λογίσαιτό τις οἷος ἂν οὗτος νήφων ᾦν, θπου ταῦτα μεθύων ποιεῖ.

2. ΗΡΑ. Σὺ μοι δοκεῖς ἐπαινέσασθαι καὶ τὸ εὐρημα αὐτοῦ, τὴν ἄμπελον καὶ τὸν οἶνον, καὶ ταῦτα ὀρῶν ὅτι οἱ μεθυσθέντες ποιοῦσι σφαλλόμενοι καὶ πρὸς ὕβριν τρεπόμενοι καὶ ὅλως μεμηνότες ὑπὸ τοῦ ποτοῦ· τὸν γοῦν Ἰκάριον, ὃ πρῶτον ἔδωκε τὸ κλῆμα, οἱ ζυμποῦται αὐτοὶ διέφθειραν παίοντες ταῖς δικέλλαις.

ΖΕΥΣ. Οὐδὲν τοῦτο φῆς· οὐ γὰρ ὁ οἶνος ταῦτα οὐδὲ δ Διόνυσος ποιεῖ, τὸ δὲ ἄμετρον τῆς πόσεως καὶ τὸ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμπορεῖσθαι τὸ ἀράτου· δὲ δ' ἂν ἐμμετρα πίνῃ, ἱλαρώτερος μὲν καὶ ἡδίων γένοιτ' ἂν οἶον δὲ ὁ Ἰκάριος ἐπαθεν, οὐδὲν ἂν ἐργάσαιτο οὐδένα τῶν ζυμποῦτων. Ἀλλὰ σὺ ἐτι ζηλοτυπεῖν εἰσκας, ὡς Ἦρα, καὶ τῆς Σεμέλης μνημονεύειν, ἥ γε διαβάλλεις τοῦ Διονύσου τὰ κάλλιστα.

19.

ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΟΣ.

1. ΑΦΡ. Τί δήποτε, ὦ Ἔρως, τοὺς μὲν ἄλλους θεοὺς κατηγωνίσω ἅπαντας, τὸν Δία, τὸν Ποσειδῶν, τὸν Ἀπόλλων, τὴν Ἑρᾶν, ἐμὲ τὴν μητέρα, μόνῃς δὲ ἀπέχῃ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ ἐπ' ἐκείνης ἄπυρος μὲν σοὶ ἡ δᾶς, κενὴ δ' οἰστῶν ἡ φαρέτρα, σὺ δὲ ἀτοξος εἶ καὶ ἀστοχος;

ΕΡ. Δέδια, ὦ μήτερ, αὐτὴν φοβερά γάρ ἐστι καὶ χαροπὴ καὶ δεινῶς ἀνδρική· ὁπόταν γοῦν ἐντεινόμενος τὸ τόξον ἴω ἐπ' αὐτὴν, ἐπισείουσα τὸν λόφον ἐκπλήττει με καὶ ὑπὸ τρομος γίνομαι καὶ ἀπορρεῖ μου τὰ τοξεύματα ἐκ τῶν χειρῶν.

ΑΦΡ. Ὁ Ἄρης γὰρ οὐ φοβερώτερος ᾦν; καὶ θυμὸς ἀφώπλισας αὐτὸν καὶ νενίκηκας.

ΕΡ. Ἄλλ' ἐκείνος ἐκὼν προσίεται με καὶ προσκαλεῖται, ἢ Ἀθηνᾶ δὲ ὑπορᾶται ἀεὶ, καὶ ποτε ἐγὼ μὲν ἄλλως παρέπτην πλησίον ἔχων τὴν λαμπάδα, ἡ δὲ, Εἰ μοι πρόσσει, φησί, νῆ τὸν πατέρα, τῷ δορατῇ σε διαπεύρασα

mollior iis ipsis, ad tympana tibiasque et cymbala choreas agens, atque omnino cuivis similior, quam tibi patri.

JUP. Atqui hicce mitra feminea redimitus, mollior mulieribus, non solum, Juno, Lydiam subegit, incolentesque Tmolium cepit, et Thracae sibi subiecit; sed et adversus Indos rapti muliebri isto exercitu elephantos in potestatem redegit, et regione tota potitus est, regemque paululum resistere ausum captivum abduxit: et ista quidem omnia perfecit saltans simul et choreas ducens, thyrsis usus hederaceis, ebrius, ut ais, et furore concitus. Tum si quis in animum induxit male dicere ipsi, contumeliis in sacrorum initia jactis, ab eo quoque poenae expetiti, vel ligatum obstringens palmitibus, vel ut discerperetur efficiens a matre tanquam hinnulus. Viden' ut virilia sint ista atque haud indigna patre? Si vero lusus et lascivia simul adsint, nihil est ea in re, quod invidiam faciat; inprimis si quis reputet, qualis sobrius hicce foret, ubi istaec facit ebrius.

2. JUN. Tu mihi videris laudaturus etiam inventum ejus, vitem et vinum; idque tametsi videas qualia perpetrent inebriati titubantes atque ad injuriam versi, et plane furentes a potu. Icarium quidem, cui primo donavit palmitem, ipsi complotatores interemerunt concisum ligonibus.

JUP. Nihil hoc ad rem, quod dicis: non enim vinum ista, neque Bacchus facit; sed potus immoderate sumtus, et ultra quam deceat ingurgitari mero: qui vero bibendi modum servat, hilarior et suavior exstitit; neque hujusmodi, quale Icario contigit, quicquam designaverit in ultimum complotatorem. At tu adhuc æmulari videris, Juno, et Semeles meminisse, ut quæ criminis Bacchi pulcherri-mas dotes.

19.

VENERIS ET CUPIDINIS.

1. VEN. Quid est enimvero, Cupido, quod alios quidem deos debellaris omnes, Jovem, Neptunum, Apollinem, Rheam, me quoque matrem; a sola vero abstineas Minerva, et in illa igne careat tibi fax, vacua sit sagittis pharetra, tuque ipse quasi tractandi arcus et collimandi sis imperitus.

CUP. Metuo, mater, eam: nam formidabilis est et torva et vehementer virilis: quando igitur intento arcu aggredior ad eam, quassata crista perterrefacit me, et contremisco, defluuntque tela meis de manibus.

VEN. At Mars nonne terribilior erat? et tamen exarmasti ipsum, ac vicisti.

CUP. At iste ultro admittit me, atque invitat: Minerva contra semper suspiciosa torve me intuetur; factumque jam adeo, ut ego sic prætervolarem, propius admota face; illa confestim, Si ad me accedis, inquit, per patrem juro,

ἢ τοῦ ποδὸς λαβομένη καὶ ἐς τὸν Τάρταρον ἐμβαλοῦσα ἢ αὐτὴ διασπασαμένη διαφθερῶ. Πολλὰ τοιαῦτα ἠπειλήσε· καὶ ὅρᾳ δὲ δριμύ καὶ ἐπὶ τοῦ ὀτήθους ἔχει πρόσωπόν τι φοβερὸν ἐγίδναι κατάρχον, ὅπερ ἐγὼ μάλιστα δέδια· μορμολύττεται γάρ με καὶ φεύγω, ὅταν ἴδω αὐτό.

2. ΑΦΡ. Ἀλλὰ τὴν μὲν Ἀθηνᾶν δέδιας, ὡς φῆς, καὶ τὴν Γοργόνα, καὶ ταῦτα, μὴ φοβηθεῖς τὸν κεραυνὸν τοῦ Διός. Αἱ δὲ Μοῦσαι διὰ τί σοι ἄτρωτοι καὶ ἔξω βελῶν εἰσιν; ἢ κακεῖναι λόφους ἐπιτείουσι καὶ Γοργόνας προφαίνουσιν;

ΕΡ. Αἰδοῦμαι αὐτάς, ὧς μήτερ· σεμναὶ γάρ εἰσι καὶ αἰεὶ τι φροντίζουσι καὶ περὶ ὧδῃν ἔχουσι καὶ ἐγὼ παρίσταμαι πολλάκις αὐταῖς κηλούμενος ὑπὸ τοῦ μέλους.

ΑΦΡ. Ἐὰ καὶ ταῦτας, ὅτι σεμναί· τὴν δὲ Ἀρτεμιν τίνος ἕνεκα οὐ τιτρώσκεις;

ΕΡ. Τὸ μὲν θλον οὐδὲ καταλαβεῖν αὐτὴν οἶόν τε φεύγουσαν αἰεὶ διὰ τῶν ὀρῶν· εἴτα καὶ ἰδίον τινα ἔρωτα ἦδη ἔρῃ.

ΑΦΡ. Τίνος, ὧς τέκνον;

ΕΡ. Θήρας καὶ ἐλάφων καὶ νεβρῶν, αἰρεῖν τε διώκουσα καὶ κατατοξεύειν, καὶ θλωσὴν πρὸς τῷ τοιούτῳ ἐστίν· ἐπεὶ τὸν γε ἀδελφὸν αὐτῆς, καίτοι τοξότην καὶ αὐτὸν ὄντα καὶ ἐκηρόλον —

ΑΦΡ. Οἶδα, ὧς τέκνον, πολλὰ ἐκεῖνον ἐτόξευσας.

20.

ΘΕΩΝ ΚΡΙΣΙΣ.

ΖΕΥΣ, ΕΡΜΗΣ, ΗΡΑ, ΑΘΗΝΑ,
ΑΦΡΟΔΙΤΗ, ΠΑΡΙΣ Η ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

1. ΖΕΥΣ. Ἐρμῇ, λαβὼν τοῦτ' ἐπὶ τὸ μῆλον ἄπιθι ἐς τὴν Φρυγίαν παρὰ τὸν Πριάμου παῖδα τὸν βουκόλον — νέμει δὲ τῆς Ἰδης ἐν τῷ Γαργάρε — καὶ λέγε πρὸς αὐτὸν ὅτι σὲ, ὦ Πάρι, κελεύει ὁ Ζεὺς, ἐπειδὴ καλὸς τε αὐτὸς εἶ καὶ σοφὸς τὰ ἐρωτικά, δικάσαι ταῖς θεαῖς ἦτις αὐτῶν ἢ καλλίστη ἐστὶ· τοῦ δὲ ἀγῶνος τὸ ἄθλον ἢ νικῶσα λαβέτω τὸ μῆλον. Ὡρα δὲ ἦδη καὶ ὑμῖν αὐταῖς ἀπείναι παρὰ τὸν δικαστὴν· ἐγὼ γάρ ἀπωθοῦμαι τὴν δίκαιαν ἐπ' ἰσῆς τε ὑμᾶς ἀγαπῶν καὶ εἴ γε οἶόν τε ἦν, ἠδέως ἂν ἀπάσας νενικηκυῖας εἶδον. Ἄλλως τε καὶ ἀνάγκη, μὴ τὸ καλλιστεῖον ἀποδόντα πάντως ἀπεχθάνεσθαι ταῖς πλείοσι. Διὰ ταῦτα μὲν αὐτὸς οὐκ ἐπιτήδειος ὑμῖν δικαστῆς, ὁ δὲ νεανίας ὁ Φρύξ, ἐφ' ὃν ἄπιτε, βασιλικὸς μὲν ἐστὶ καὶ Γανυμήδους τούτου ξυγγενῆς, τάλλα δὲ ἀφελὴς καὶ ὀρεῖος· οὐκ ἂν τις αὐτὸν ἀπαξιώσειε τοιαύτης θέας.

2. ΑΦΡ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Ζεῦ, εἰ καὶ τὸν Μῶμον αὐτὸν ἐπιστήσιας ἡμῖν δικαστὴν, θαρροῦσα βαδιοῦμαι πρὸς τὴν ἐπίδειξιν· τί γὰρ ἂν καὶ μωμῆσαιτό μου; χρὴ δὲ καὶ ταῦταις ἀρέσκειν τὸν ἄνθρωπον.

hasta te transfixum, aut pede correptum in Tartarum injiciam, aut ipsa dilaceratum pessumdabo. Multa hujusmodi est interminata: tum porro acerbum spectat habetque ad pectus faciem quandam formidolosam, serpentibus comatam, quam ego maxime metuo: territat enim me, et, quum eo oculos converto, in fugam propellor.

2. VEN. At expavescis Minervam, ut ais, et Gorgonem; idque tu, qui non formidaris fulmen Jovis. Musæ vero cur tibi sunt invulneratæ et extra teli jactum positæ? an et illæ cristas concutiunt, et Gorgonas ostendunt?

CUP. Revereor illas, mater; nam venerandæ sunt, et semper quiddam commeditantur, et cantu otium fallunt: atque ipse asto sæpius illis delinitus carmine.

VEN. Age, mitte et istas, quia venerandæ: at Dianam quid est cur non vulneres?

CUP. In summa, ne consequi quidem illam licet fugientem semper per montes: tum etiam sibi proprium quandam amorem jam amat.

VEN. Cujus, filii?

CUP. Venationis et cervorum hinnulorumque, ut capiat persecuta, et sagittis configat; tota denique huic rei est intenta: ceteroquin fratrem ejus arcitenentem et ipsum, ac longe jaculantem —

VEN. Scio, nate, quid velis: frequenter ipsum arcu fixisti.

20.

DEARUM JUDICIUM.

JUPITER, MERCURIUS, JUNO, MINERVA,
VENUS, PARIS AUT ALEXANDER.

1. JUP. Accepto, Mercuri, isto pomo abi in Phrygiam ad Priami filium hominem pastorem (pascit autem Idæ montis in Gargaro), ipsique dic: Te, Pari, jubet Jupiter, quandoquidem et formosus ipse es et sapiens in rebus amatoris, sententia deabus lata pronunciare, quæ illarum pulcherrima sit: certaminis autem præmium victrix recipiat hoc pomum. Jamque commodum est, ut ipsæmet abeat ad judicem: equidem plane repudio munus arbitri, ut qui ex æquo vos amem, et, si fieri posset, libenter cunctas vicisse videam: hoc porro, ut alia ne dicam, necesse, uni si formæ præmium tribuam, pluribus esse in odio. Propterea ipse quidem haud idoneus vobis sim iudex: juvenis autem hinc Phryx, ad quem abibitis, regiæ stirpis est et Ganymedis istius cognatus; ceterum simplex et montanus: nemo illum indignum censuerit ejusmodi spectatione.

2. VEN. Equidem, o Jupiter, etiamsi vel Momum ipsum imponas nobis judicem, confidenter accedam ad formæ ostentationem: quid enim ille mei reprehenderit? attamen oportet illis quoque placere hominem.

ΗΡΑ. Οὐδ' ἡμεῖς, ὦ Ἀφροδίτη, δέδιμεν, οὐδ' ἂν ὁ Ἄρης ὁ σὸς ἐπιτραπὴ τὴν διαίταν· ἀλλὰ δεχόμεθα καὶ τοῦτον, ὅστις ἂν ᾖ, τὸν Πάριν.

ΖΕΥΣ. Ἡ καὶ σοὶ ταῦτα, ὦ θύγατερ, συνδοκεῖ; τί φῆς; ἀποστρέφῃ καὶ ἐρυθριᾶς; ἔστι μὲν ἴδιον τὸ αἰδέσθαι τὰ γε τοιαῦτα ὑμῶν τῶν παρθένων· ἐπινεύεις δὲ θυμῷ. Ἄπιτε οὖν καὶ ὅπως μὴ χαλεπήνῃτε τῇ δικαστῇ αἱ νενικημένοι μηδὲ κακὸν ἐντρίψῃσθε τῷ νεανίσκῳ· οὐ γὰρ οἷόν τε ἐπ' ἴσης πάσας εἶναι καλὰς.

3. ΕΡΜ. Προΐωμεν εὐθὺς τῆς Φρυγίας, ἐγὼ μὲν ἡγούμενος, ὑμεῖς δὲ μὴ βραδέως ἀκολουθεῖτέ μοι, καὶ θαρρεῖτε· οἶδα ἐγὼ τὸν Πάριν, νεανίας ἐστὶ καλὸς καὶ τὰ ἄλλα ἐρωτικός καὶ τὰ τοιαῦτα κρίνειν ἱκανώτατος· οὐκ ἂν ἐκεῖνος δικάσειε κακῶς.

ΑΦΡ. Τοῦτο μὲν ἅπαν ἀγαθὸν καὶ πρὸς ἐμοῦ λέγεις τὸ δίκαιον ἡμῖν εἶναι τὸν δικαστὴν· πότῃ δὲ ἄγαμός τις ἐστὶν οὗτος ἢ καὶ γυνὴ τις αὐτῷ σύνηστιν;

ΕΡΜ. Οὐ παντελῶς ἄγαμος, ὦ Ἀφροδίτη.

ΑΦΡ. Πῶς λέγεις;

ΕΡΜ. Δοκεῖ τις αὐτῷ συνοικεῖν Ἰδαία γυνή, ἱκανὴ μὲν, ἀγροίκος δὲ καὶ δεινῶς ὄρειος, ἀλλ' οὐ σφόδρα προσέχειν αὐτῇ ἔοικε. Τίνος δ' οὖν ἐνεκα ταῦτα ἐρωτᾷς;

ΑΦΡ. Ἄλλως ἡρόμην.

4. ΑΘ. Παραπρεσβύεις, ὦ οὗτος, ἰδίᾳ ταύτῃ κοινολογούμενος.

ΕΡΜ. Οὐδὲν, ὦ Ἀθηναῖ, δεινὸν οὐδὲ καθ' ὑμῶν, ἀλλ' ἥρετό με εἰ ἄγαμος ὁ Πάρις ἐστίν.

ΑΘ. Ὡς δὴ τί τοῦτο πολυπραγμονοῦσα;

ΕΡΜ. Οὐκ οἶδα· φησὶ δ' οὖν ὅτι ἄλλως ἐπελθὼν, οὐκ ἐξεπότηδες ἥρετο.

ΑΘ. Τί οὖν; ἄγαμός ἐστιν;

ΕΡΜ. Οὐ δοκεῖ.

ΑΘ. Τί δαί; τῶν πολεμικῶν ἐστὶν αὐτῷ ἐπιθυμία καὶ φιλόδοξός τις ἢ τὸ πᾶν βουκόλος;

ΕΡΜ. Τὸ μὲν ἀληθὲς οὐκ ἔγω εἶπεν, εἰκάζειν δὲ χρὴ νέον ὄντα καὶ τοῦτον ὀρέγεσθαι τυχεῖν καὶ βούλεσθαι ἂν πρῶτον αὐτὸν εἶναι κατὰ τὰς μάχας.

ΑΦΡ. Ὅρῃς; οὐδὲν ἐγὼ μέμφομαι οὐδὲ ἐγκαλῶ σοὶ τὸ πρὸς ταύτῃ ἰδίᾳ λαλεῖν· μεμψιμοίρων γὰρ καὶ οὐκ Ἀφροδίτης τὰ τοιαῦτα.

ΕΡΜ. Καὶ αὕτη σχεδὸν ταῦτά με ἥρετο· διὸ μὴ χαλεπῶς ἔχε μηδ' οἷου μειονεκτεῖν, εἰ τι καὶ ταύτῃ κατὰ τὸ ἅπλοον ἀπεκρινάμην.

5. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων ἤδη πολλὴ προϊόντες ἀπεσπάσαμεν τῶν ἀστέρων καὶ σχεδὸν γε κατὰ τὴν Φρυγίαν ἐσμὲν. Ἐγὼ δὲ καὶ τὴν Ἰδην ὁρῶ καὶ τὸ Γάργαρον ὄλον ἀκριβῶς, εἰ δὲ μὴ ἐξαπατώμαι, καὶ αὐτὸν ὑμῶν τὸν δικαστὴν τὸν Πάριν.

ΗΡΑ. Ποῦ δὲ ἐστίν; οὐ γὰρ κάμοι φαίνεται.

ΕΡΜ. Ταύτῃ, ὦ Ἥρα, πρὸς τὰ λαῖα περισχόπει, μὴ πρὸς ἄκρῳ τῷ ὄρει, παρὰ δὲ τὴν πλευράν, οὐ τὸ ἄντρον, ἐνθα τὴν ἀγέλην ὁρᾷς.

ΗΡΑ. Ἄλλ' οὐχ ὁρῶ τὴν ἀγέλην.

ΕΡΜ. Πῶς φῆς; οὐχ ὁρᾷς βοῖδια κατὰ τὸν ἐμὸν οὐ-

JUN. Nec nos, Venus, reformidamus, ne Marti quidem tuo si commissum fuerit arbitrium; sed accipimus istum, quicumque est, Parin.

JUP. Tibine, nata, eadem placent? quid ais? faciemne avertis et erubescis? est hoc quidem proprium, ut vercundiores sitis ad talia, vobis virginibus: attamen annuis. Abite ergo: at ne quid acerbius indignemini iudici, quæ victæ eritis, nec malum inferatis juveni: fieri quippe non potest, ut æque sitis pulchræ omnes.

3. MERC. Proficiscamur recta in Phrygiam, ego viæ dux, vos autem ne lente sequimini me: bonoque estote animo; novi Parin, juvenis est formosus, præterea amoris deditus, et ad talia dijudicanda inprimis idoneus; is sane non male jus dixerit.

VEN. Hoc quidem omne bonum atque e re mea narras, nimirum justum nobis esse iudicem: utrum vero innuptus est, an uxor aliqua cum eo vivit?

MERC. Haud omnino innuptus est, o Venus.

VEN. Quid ais?

MERC. Est cum eo, ut arbitror, Idæa quædam mulier, commoda quidem facie, at rustica et valde montana: sed non admodum curare illam videtur. Quid est autem cur ista roges?

VEN. Sic rogabam, nullo consilio.

4. MIN. Heus tu, iniquum agis legatum privatim cum ea sermones communicans.

MERC. Nihil, o Minerva, quod metuas, nec quod vobis obsit: scilicet rogabat me, innuptusne esset Paris.

MIN. Quid ita tandem hoc curiose sciscitata?

MERC. Nescio: ait autem se, quod casu in mentem venerat, non de industria rogasse.

MIN. Quid ergo? an cælebs est?

MERC. Haud putem.

MIN. Quid porro? bellicarumne rerum studio tenetur et gloriæ cupidus est, an totus bubulcus?

MERC. Ea de re quid verum sit, haud facile dixerim: nisi quod conjicere licet juvenem expetere, horum quoque ut sibi facultas fiat, et velle sane se primum esse in præliis.

VEN. Viden? nihil ego criminor neque insimulo te, quod cum ea privatim loquaris: earum enim quæ ad querelas sunt proclives, non Veneris hoc est.

MERC. Hæc Minerva eadem fere me rogavit: quare nihil est quod ægre feras, aut putes deteriore te esse loco, si quid huic etiam ita simpliciter respondi.

5. Sed interea, dum sermones cadimus, jam longius progressi multum discessimus a stellis, et circiter ex adverso Phrygiæ sumus: quin etiam Idam video Gargarumque totum accurate, et, ni fallor, ipsum vestrum iudicem Paridem.

JUN. Ubi vero est? necdum enim mihi apparet.

MERC. Illac, Juno, ad sinistrum respice; non ad summum montem, sed juxta latus, ubi intrum est et gregem vides.

JUN. Atqui non video gregem.

MERC. Quid ais? non tu vides vacculas ad hocce fere

τωσὶ δάκτυλον ἐκ μέσων τῶν πετρῶν προερχόμενα καὶ
τινα ἐκ τοῦ σκοπέλου καταθέοντα καλαύροπα ἔχοντα καὶ
ἀνερχόμενα μὴ πρόσω διασπιδνασθαι τὴν ἀγέλην;

HPA. Ὅρῳ νῦν, εἴ γε ἐκείνός ἐστιν.

EPH. Ἄλλ' ἐκείνος. Ἐπειδὴ δὲ πλησίον ἤδη ἐσμέν,
ἐπὶ τῆς γῆς, εἰ δοκεῖ, καταστάντες βαδίζωμεν, ἵνα μὴ
διαταράζωμεν αὐτὸν ἀνωθεν ἐξ ἀφανοῦς καθιπτάμενοι.

HPA. Εὖ λέγεις, καὶ οὕτω ποιῶμεν. Ἐπεὶ δὲ κα-
ταβεθήκαμεν, ὦρα σοι, ὦ Ἀφροδίτη, προΐεναί καὶ ἡγεῖ-
σθαι ἡμῖν τῆς ὁδοῦ· σὺ γὰρ ὡς τὸ εἰκὸς ἔμπειρος εἰ τοῦ
χωρίου πολλὰς, ὡς λόγος, κατελοῦσα πρὸς Ἀγχίσην.

APH. Οὐ σφόδρα, ὦ Ἡρα, τοῦτοις ἄχθομαι τοῖς
σκόμμασιν.

6. EPH. Ἄλλ' ἐγὼ ὑμῖν ἡγήσομαι· καὶ γὰρ αὐτὸς
ἐνδιέτριψα τῇ Ἰδῇ, ὅποτε δὴ ὁ Ζεὺς ἦρα τοῦ μειραχίου
τοῦ Φρυγός, καὶ πολλὰς δέυρο ἦλθον ὑπ' ἐκείνου
καταπεμφθεὶς ἐς ἐπισκοπὴν τοῦ παιδός, καὶ ὅποτε γε
ἦδῃ ἐν τῷ αἵματι ἦν, συμπαιριπτάμεν αὐτῷ καὶ συνεχού-
φιζον τὸν καλὸν, καὶ εἰ γε μένῃμαι, ἀπὸ ταυτησὶ τῆς
πέτρας αὐτὸν ἀνήρπασεν· ὁ μὲν γὰρ ἔτυχε τότε συρίζων
πρὸς τὸ ποίμνιον· καταπατάμενος δὲ ὅπισθεν αὐτὸς ὁ
Ζεὺς κούφως μάλα τοῖς δυνεὶ περιβαλὼν καὶ τῷ στόματι
τὴν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τιάραν ἔχων ἀνέφερε τὸν παῖδα
τεταραγμένον καὶ τῷ τραχήλῳ ἀπεστραμμένῳ ἐς αὐτὸν
ἀποδιέποντα. Τότε οὖν ἐγὼ τὴν σύριγγα λαβὼν —
ἀποβεβλήκει γὰρ αὐτὴν ὑπὸ τοῦ δέους — ἀλλὰ γὰρ
ὁ διαίτητής οὐτοσὶ πλησίον, ὥστε προσέπωμεν αὐ-
τόν.

7. Χαῖρε, ὦ βουκόλε.

PAR. Νηδὶ καὶ σύ γε, ὦ νεανίσκε. Τίς δὲ ὢν
δεῦρο ἀφίξει πρὸς ἡμᾶς; ἡ τίνας ταύτας ἄγεις τὰς γυ-
ναῖκας; οὐ γὰρ ἐπιτήδεια ὀρεοπολεῖν, οὕτω γε οὕται
καλαί.

EPH. Ἄλλ' οὐ γυναῖκές εἰσιν, Ἡραν δὲ, ὦ Πάρι,
καὶ Ἀθηνᾶν καὶ Ἀφροδίτην ὄρεᾶς, καὶ μὲν τὸν Ἑρμῆν ὁ
Ζεὺς ἀπέστειλεν. Ἀλλὰ τί τρέμεις καὶ ὠχρίᾳς; μὴ
δέδιόι· χαλεπὸν γὰρ οὐδέν· κελεύει δέ σε δικαστὴν γε-
νέσθαι τοῦ κάλλους αὐτῶν. Ἐπεὶ γὰρ, φησὶ, καλὸς τε
αὐτὸς εἰ καὶ σοφὸς τὰ ἐρωτικά, σοὶ τὴν γνώσιν ἐπιτρέπω,
τοῦ δὲ ἀγῶνος τὸ ἄθλον εἰσὶ ἀναγνοῦς τὸ μῆλον.

PAR. Φέρο' ἴδω τί καὶ βούλεται. Ἡ ΚΑΛΗ, φησὶ,
ΛΑΒΕΤΩ. Πῶς ἂν οὖν, ὦ δέσποτα Ἑρμῆ, δυνηθῇ
ἐγὼ θνητὸς αὐτῶς καὶ ἀγροῖκος ὢν δικαστὴς γενέσθαι
παραδοξὸν θεάς καὶ μείζονος ἢ κατὰ βουκόλον; τὰ γὰρ
τοιαῦτα κρίνειν τῶν ἀβρῶν μᾶλλον καὶ ἀστικῶν· τὸ δὲ
ἐμὸν, αἶγα μὲν αἰγὸς ὀποτέρα καλλίων καὶ δάμαλιν ἁλ-
λης δάμαλιν, τάχ' ἂν δικάσαιμι κατὰ τὴν τέχνην.

8. αὐταὶ δὲ πᾶσαι τε ὁμοίως καλαὶ καὶ οὐκ οἷο' ὅπως
ἂν τις ἀπὸ τῆς ἐτέρας ἐπὶ τὴν ἐτέραν μεταγάγοι τὴν
ὄψιν ἀνὸν πάσας· οὐ γὰρ ἐθέλει ἀφίστασθαι βράδιως,
ἀλλ' ἐνθα ἂν ἀπερίσῃ τὸ πρῶτον, τοῦτο ἔχεται καὶ
τὸ παρὸν ἐπαινεῖ· καὶ ἐπ' ἄλλο μεταβῇ, κάκεινο καλὸν
ὄρεᾶ καὶ παραμένει καὶ ὑπὸ τῶν πλησίον παραλαμβά-
νεται, καὶ ὅλως περιέχεται μοι τὸ κάλλος αὐτῶν καὶ

digiti mei indicium ex mediis rupibus prodeuntes, et quen-
dam ex scopulo decurrentem, qui pedum habeat, et repel-
lat, ne protenus dissipetur armentum?

JUN. Video nunc, si quidem is est.

MERC. Is adeo ipse. Quoniam vero prope sumus, in
terra, si videtur, positis vestigiis incedamus, ne contur-
bemus eum desuper ex improvise devolantes.

JUN. Commode dicis; atque ita faciamus. Quandoqui-
dem autem degressi sumus, tui jam muneris, Venus, praire
teque ducem praebere nobis viae: etenim te par est peritam
esse loci, quae saepe, ut fama fert, descenderis ad Anchisen.

VEN. Non admodum, Juno, istis commoveor cavillationi-
bus tuis.

6. MERC. Atque ego adeo vobis viam monstrabo: ete-
nim ipse olim commoratus sum in Ida, quando Jupiter
amabat adolescentulum Phrygem: tum saepiuscule huc
veni ab eo demissus ad invisendum puerum; quumque jam
mutatus in aquila lateret, juxta simul volabam, allevabamque
pulcellum: quin, si quidem memini, ab ista rupe illum
subripuit: hic tum forte fistula ludebat ad gregem; devo-
lans autem pone eum ipse Jupiter valde leviter unguibus am-
plexus, et oris quam in capite gerebat tiaram morsu prehen-
dens tollebat puerum turbatum, cerviceque reflexa in ipsum
respicientem: tunc ego fistulam tuli; nam abjecerat eam pra-
timore. At enim arbiter huc prope adest: quare alloqua-
mur eum.

7. Salve, boum pastor.

PAR. Et tu sane, juvenis: quis autem huc advenisti ad
nos? aut quas istas ducis mulieres? haud enim ita factae, ut
montes frequentent, quae tam egregia sint forma.

MERC. Multum abest, ut sint mulieres. Junonem, Pari,
Minervam et Venerem intueris, meque Mercurium misit
Jupiter. At quid trepidas et palles? quin tu omnem metum
pone; incommodi nihil est. Jubet autem te Jupiter judicem
fieri harum pulchritudinis: Quandoquidem enim, inquit, et
ipse formosus es, et doctus rebus amatoriis, tibi cognitionem
permitto: certaminis autem praemium scies, ubi legeris
hoc pomum.

PAR. Cedo, videam, quid tandem velit: FORMA PRAE-
STANS, ait, ACCIPIAT. At quomodo, domine Mercuri, possim
ego mortalis omnino, et rusticus, judicem agere admirandi
spectaculi, majorisque quam ut bubulco conveniat? haec
enim talia dijudicare delicatiorum potius et urbanorum
hominum: de me autem, quae capella capellam forma praes-
tet, item quae juvenca juvencam aliam, id quidem forte
judicaverim ex arte.

8. Hae vero omnes perinde pulchrae, et sane nescio, quo
pacto ab una quis ad alteram traducat visum abstractum;
non enim vult abistere facile; sed ubi se defixerit primum,
in eo haeret, illudque praesens probat: quodsi ad aliud
transierit, id aequae pulchrum videt, atque immoratur, et a
proximis abripitur: atque adeo, ne longum faciam, circum-
fusa mihi est forma earum, totumque me occupavit: indi-

θλον περιεὶληφέν με καὶ ἄχθομαι, ὅτι μὴ καὶ αὐτὸς ὥσπερ ὁ Ἄργος θλω βλέπειν δύναμαι τῷ σώματι. Δοκῶ δ' ἂν μοι καλῶς δικάσαι πάσαις ἀποδοῦς τὸ μῆλον. Καὶ γὰρ αὐτὸ καὶ τόδε, ταύτην μὲν εἶναι συμβέβηκε τοῦ Διὸς ἀδελφὴν καὶ γυναῖκα, ταύτας δὲ θυγατέρας· πῶς οὖν οὐ χαλεπὴ καὶ οὕτως ἡ κρίσις;

ΕΡΜ. Οὐκ οἶδα· πλὴν οὐχ οἷόν τε ἀναδύναι πρὸς τοῦ Διὸς κεκελευσμένον.

9. ΠΑΡ. Ἐν τούτῳ, ὦ Ἑρμῆ, πείσον αὐτάς, μὴ χαλεπῶς ἔχειν μοι τὰς δύο τὰς νενικημένας, ἀλλὰ μόνων τῶν ὀφθαλμῶν ἡγεῖσθαι τὴν διαμαρτίαν.

ΕΡΜ. Οὕτω φασὶ ποιήσῃν· ὦρα δὲ σοι ἤδη περαινέειν τὴν κρίσιν.

ΠΑΡ. Πειρασόμεθα· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις; ἐκεῖνο δὲ πρότερον εἰδέναι βούλομαι, πότερα ἐξαρκέσει σκοπεῖν αὐτάς, ὥς ἔχουσιν, ἢ καὶ ἀποδῶσαι δεήσει πρὸς τὸ ἀκριβὲς τῆς ἐξετάσεως;

ΕΡΜ. Τοῦτο μὲν σὺν ἂν εἴη τοῦ δικαστοῦ, καὶ πρόσταττε, ὅπη καὶ θέλεις.

ΠΑΡ. Ὅπη καὶ θέλω; γυμνάς ἰδεῖν βούλομαι.

ΕΡΜ. Ἀπόδτε, ὦ αὐται· σὺ δ' ἐπισκόπει· ἐγὼ δ' ἂν ἀποστραφείην.

10. ΗΡΑ. Καλῶς, ὦ Πάρι· καὶ πρώτη γε ἀποδύσομαι, ὅπως μάθῃς ὅτι μὴ μόνας ἔχω τὰς ὤλενας λευκάς μηδὲ τῷ βῶπις εἶναι μέγα φρονῶ, ἐπ' ἴσης δὲ εἰμι πᾶσα καὶ ὁμοίως καλῇ.

ΠΑΡ. Ἀπόδυθι καὶ σὺ, ὦ Ἀφροδίτη.

ΑΘ. Μὴ πρότερον ἀποδύσης αὐτήν, ὦ Πάρι, πρὶν ἂν τὸν κεστὸν ἀπόθῃται — φαρμακίς γάρ ἐστι — μή σε καταγοητεύσῃ δι' αὐτοῦ· καίτοι γε ἐχρῆν μηδὲ οὕτω κεκαλλωπισμένην παρεῖναι μηδὲ τοσαῦτα ἐντετριμμένα γυμνώματα καθάπερ ὥς ἀληθῶς ἑταῖραν τινὰ, ἀλλὰ γυμνον τὸ κάλλος ἐπιδεικνύειν.

ΠΑΡ. Εὖ λέγουσι τὸ περὶ τοῦ κεστοῦ, καὶ ἀπόθου.

ΑΦΡ. Τί οὖν οὐχὶ καὶ σὺ, ὦ Ἀθηνᾶ, τὴν κόρυν ἀφελούσα ψιλὴν τὴν κεφαλὴν ἐπιδεικνύεις, ἀλλ' ἐπισείεις τὸν λόφον καὶ τὸν δικαστὴν φοβεῖς; ἢ δέδιας μή σοι ἐλέγχῃται τὸ γλαυκὸν τῶν ὀμμάτων ἄνευ τοῦ σοφεροῦ βλεπόμενον;

ΑΘ. Ἴδού σοι ἡ κόρυς αὕτη ἀφήρηται.

ΑΦΡ. Ἴδού καὶ σοι ὁ κεστός.

ΗΡΑ. Ἀλλὰ ἀποδυσώμεθα.

11. ΠΑΡ. Ὡ Ζεῦ τεράστιε τῆς θεάς, τοῦ κάλλους, τῆς ἡδονῆς. Οἶα μὲν ἡ παρθένος, ὥς δὲ βασιλικὴν αὐτὴ καὶ σεμνὸν ἀπολάμπει καὶ ἀληθῶς ἄξιον τοῦ Διὸς, ὥς δὲ ὀρεῖ ἥδε ἡδέως, καὶ γλαφυρόν τι καὶ προσαγωγὸν ἐμειδίανεν — ἀλλ' ἤδη μὲν ἄλλος ἔγω τῆς εὐδαιμονίας, εἰ δοκεῖ δὲ, καὶ ἰδίᾳ καθ' ἑκάστην ἐπιδεῖν βούλομαι, ὥς νῦν γε ἀμφιβολός εἰμι καὶ οὐκ οἶδα πρὸς ὃ τι ἀποβλέψω πάντῃ τὰς ὀφείας περισπώμενος.

ΑΦΡ. Οὕτω ποιῶμεν.

ΠΑΡ. Ἄπιτε οὖν αἱ δύο· σὺ δὲ, ὦ Ἥρα, περίμενε.

ΗΡΑ. Περιμένω, ἀπέιδάν με ἀκριβῶς ἰδῆς, ὦρα σοι καὶ ἄλλα ἤδη σκοπεῖν, εἰ καλὰ σοι καὶ τὰ δῶρα τῆς

ignor equidem, quod non et ipse, quemadmodum Argus, toto videre possim corpore. Videar ergo mihi recte iudicaturus, omnibus si tribuam pomum. Huc porro accedit, hæc ut sit Jovis soror et conjux, illæ filiæ: qui ergo non ardua sit hoc etiam nomine pronuntiatio?

MERC. Haud scio: attamen fieri non potest ut subterfugas a Jove jussus.

9. PAR. Unicum illud, Mercuri, fac ut iis persuadeas, ut ne infensæ sint in me, quæ inferiores discesserint ambæ, sed solum oculorum hunc esse putent errorem.

MERC. Ita aiunt se facturas: curandum tibi nunc, ut peragas iudicium.

PAR. Conabimur quidem: quid enim quis faciat? Illud autem primum scire volo, utrum satis erit spectare illas, sicut sunt, an insuper exuere oportebit, ut explore examen habeatur?

MERC. Id quidem erit tua iudicis in manu: impera, qua fieri velis.

PAR. Qua velim? nudas intueri volo.

MERC. Vos, deponite vestes: tu inspicere: ego vero me avertō.

10. JUN. Optime, Pari: equidem prima vestes ponam, ut discas, me non solas habere ulnas candidas, neque eo, quod grandes mihi sint oculi, efferri: namque æqualiter sum tota et similem in modum pulchra.

PAR. Exue tu quoque, Venus.

MIN. Ne prius illam exuas, o Pari, quam cestum deposuerit (est enim venefica), ne te fascinet ejus ope: quin etiam haud oportebat ita exornatam adesse, neque tot fucatam pigmentis, quasi revera meretricem quandam, sed nudam formam exhibere.

PAR. Recte monent de cesto: atque ergo deponē.

VEN. Quid igitur nec tu, Minerva, galea detracta nudum caput ostendis, sed quatis cristas, ac iudicem territis? num metus est ne tibi arguatur nihilque ad formam conferat cæsum illud oculorum, si absque illo galeæ terrore spectetur?

MIN. Ecce tibi, cassis hæc est demta.

VEN. Ecce tibi, cestus quoque.

JUN. At exuamur.

11. PAR. Jupiter prodigialis! quod spectaculum, quæ forma, quanta voluptas! qualis hæc virgo! quam regium ista et verendum resplendet, vereque dignum Jove! hæc autem ut suaviter intuetur! imo etiam festivum quiddam atque illecebrosus subrisit. At jam ego quod satis est habeo felicitatis: verum, si placet, seorsum singulas etiam inspicere volo; nam nunc quidem ambiguus hæreo, nec scio, quo potissimum oculos convertam quaquaversum visu distracto.

VEN. Ita faciamus.

PAR. Recedite ergo vos ambæ: tu, Juno, resta.

JUN. Resto: verum postquam me diligenter inspexeris, aliud etiam tibi atque etiam est considerandum, an pla-

ψήφου τῆς ἐμῆς· ἦν γάρ με, ὦ Πάρι, δικάσῃς εἶναι καλὴν, ἀπάσης ἐσθ' τῆς Ἀσίας δεσπότης.

ΠΑΡ. Οὐκ ἐπὶ δώροις μὲν τὰ ἡμέτερα. Ἄλλ' ἀπιδι· πεπράζεται γὰρ ἄπειρ ἂν δοκῇ.

12. Σὺ δὲ πρόσθι ἡ Ἀθηνᾶ.

ΑΘ. Παρέστηκά σοι, κἄτα ἦν με, ὦ Πάρι, δικάσῃς καλὴν, οὐποτα ἤττων ἄπει ἐκ μάχης, ἀλλ' αἶε κρατῶν· πολεμιστὴν γάρ σε καὶ νικηφόρον ἀπεργάσομαι.

ΠΑΡ. Οὐδὲν, ὦ Ἀθηνᾶ, δεῖ μοι πολέμου καὶ μάχης· εἰρήνη γάρ, ὡς ὄρεῖς, τὰ νῦν ἐπέχει τὴν Φρυγίαν τε καὶ Λυδίαν καὶ ἀπολέμητος ἡμῖν ἡ τοῦ πατρὸς ἀρχή. Θάρρει δέ· οὐ μειονεκτῆσεις γάρ, κἂν μὴ ἐπὶ δώροις δικάζωμεν. Ἄλλ' ἔνδυθι ἡδὺ καὶ ἐπύθου τὴν κόρυν· ἱκανῶς γὰρ εἶδον. Τὴν Ἀφροδίτην παρῆναι καιρός.

13. ΑΦΡ. Αὕτη σοι ἐγὼ πλησίον, καὶ σκόπει καθ' ἐν ἀκριβοῦς μηδὲν παρατρέχων, ἀλλ' ἐνδικτριβὼν ἐκάστω τῶν μερῶν. Εἰ δ' ἐθέλεις, ὦ καλὲ, καὶ τάδε μου ἀκούσον· ἐγὼ γάρ πάλαι ὀρώσά σε νέον ὄντα καὶ καλόν, ὅποιον οὐκ οἶδ' εἴ τινα ἕτερον ἢ Φρυγίᾳ τρέζει, μακαρίζω μὲν τοῦ κάλλους, αἰτιῶμαι δὲ τὸ μὴ ἀπολιπόντα τοὺς σκοπέλους καὶ ταυτασί τὰς πέτρας κατ' ἄστρ' ἑλθόν, ἀλλὰ διαφθείρειν τὸ κάλλος ἐν ἐρημίᾳ· τί μὲν γὰρ ἂν σὺ ἀπολαύσεις τῶν ὀρῶν; τί δ' ἂν ἀπόναινο τοῦ σοῦ κάλλους αἱ βύες; ἔπρεπε δὲ ἦδη σοι καὶ γεγαμηκέναι, μὴ μέντοι ἀγροῖκόν τινα καὶ χωρῖτιν, οἷα κατὰ τὴν Ἰδὴν αἱ γυναῖκες, ἀλλὰ τινα ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἢ Ἀργόθεν ἢ ἐκ Κορίνθου ἢ Λακωνίαν, ὅσπερ ἡ Ἑλένη ἐστὶ, νέα τε καὶ καλὴ καὶ κατ' οὐδὲν ἐλάττων ἡμοῦ, καὶ τὸ δὴ μέγιστον, ἐρωτικὴ· ἐκείνη γὰρ δὴ εἰ καὶ μόνον θεάσαιτό σε οἶδα ἐγὼ πάντα ἀπολιπούσα καὶ παρασχῶσα ἑαυτὴν ἐκδοτὸν εἴμεται καὶ συνοικήσει. Πάντως δὲ καὶ σὺ ἀκῆ-κοῶς τι περὶ αὐτῆς.

ΠΑΡ. Οὐδὲν, ὦ Ἀφροδίτη· νῦν δὲ ἡδέως ἂν ἀκούσαιμὶ σου τὰ πάντα διηγουμένης.

14. ΑΦΡ. Αὕτη θυγάτηρ μὲν ἐστὶ Λήδας, ἐκείνης τῆς καλῆς, ἐρ' ἦν ὁ Ζεὺς κατέπιττε κύκνος γενόμενος.

ΠΑΡ. Ποία δὲ τὴν ὄψιν ἐστὶ;

ΑΦΡ. Λευκὴ μὲν, ὅταν εἰκὸς ἐκ κύκνου γεγεννημένην, ἀπαλὴ δὲ, ὡς ἐν ὧν τραφεῖσα, γυμνὰς τὰ πολλὰ καὶ παλαιστικὴ, καὶ οὕτω δὴ τι περισπούδαστος ὥστε καὶ πολέμου ἀμφ' αὐτῇ γενέσθαι, τοῦ Θησέως ἄωρον εἶτι ἀρπάσαντος. Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδὴ περ ἐς ἀκμὴν κατέστη, πάντες οἱ ἀριστοὶ τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τὴν μεγίστην ἀπήντησαν, προεκρίθη δὲ Μενέλειος τοῦ Πηλοπιδῶν γένους· εἰ δὴ θέλοις, ἐγὼ σοι καταπράξομαι τὸν γάμον.

ΠΑΡ. Πῶς φῆς; τὸν τῆς γεγαμημένης;

ΑΦΡ. Νέος εἰ σὺ καὶ ἀγροῖκος, ἐγὼ δὲ οἶδα ὡς χρὴ τὰ τοιαῦτα δρᾶν.

ΠΑΡ. Πῶς; ἐθέλω γὰρ καὶ αὐτὸς εἰδέναι.

15. ΑΦΡ. Σὺ μὲν ἀποτρημῆσαις ὡς ἐπὶ θέαν δὴ τῆς Ἑλλάδος, κάπειδαν ἀφίκη ἐς τὴν Λακεδαιμόνα, δέμεται σε ἡ Ἑλένη, τούντεῦθεν δὲ ἐμὸν ἂν εἴη τὸ ἔργον ὥπως ἐραστῆσεται σοι καὶ ἀκολούθησει.

ceant tibi dona, quæ præmium tribuam calculi pro me lati. Siquidem me, Pari, iudicaveris esse forma præstantem, universæ eris Asiæ dominus.

PAR. Non donorum spe nostra constant. Jam recede: fient in hac lite finienda, quæ videbuntur.

12. Accede tu, Minerva.

MIN. Adsum tibi: at hoc, quæso: si me, Pari, pronunciaris formosam, nunquam inferior abibis ex pugna, sed perpetuo victor: bellatorem enim te et victorias reportantem reddam.

PAR. Nihil, Minerva, opus mihi est bello ac pugna; nam pax, uti vides, nunc quidem obtinet Phrygiam et Lydiam, belloque nullo infestatur patris imperium. At bono esto animo: nequaquam jus tuum imminuetur, etiamsi donorum spes nos iudices minime commoveat. Sed induce jam vestes, atque impone galeam; satis enim vidi. Venerem adesse tempus.

13. VEN. En adsum prope: quin tu specta singulas partes curate, nihil prætercurrens, verum immoratus unicuique membrorum. Si lubet autem, formosæ, et istæc ex me audi. Ego sane jam dudum, quom te viderem juvenem et pulchrum, qualem haud scio an alium Phrygia nutriet, beatum te prædico ob formæ decus; id autem incuso, quod non, relictis scopulis istisque rupibus, in urbe vivas, sed corrumpas formam in solitudine: quem enim tu fructum capias ex montibus? quidve juvet honesta species tua boves? par fuerat jam te nuptias iniisse, non quidem agrestis alicujus ac rusticæ, quales per Idam sunt mulieres, sed cujusdam ex Græcia, aut Argis, aut Corintho, vel Lacænzæ, qualis Helene, ætate integra, pulchra, nullaque parte inferior me, quodque maximum est, amatoris nequitie perita. Hæc, si te tantummodo aspexerit, sat scio, omnibus relictis et in tuam potestatem dedita, sequetur et una tecum habitabit. Sine dubio autem tu quoque inaudivisti aliquid de ea.

PAR. Nihil quicquam, o Venus: at nunc perlibenter audiverim ex te cuncta denarrantem.

14. VEN. Est filia Lædæ, illius formosæ, ad quam Jupiter devolvavit in cygnum mutatus.

PAR. Qualinam facie?

VEN. Candida, qualem decet esse ex cygno natam; tum mollis, ut in ovo nutrita: nuda plerumque lætæ et palæstræ dedita: denique tanto studio expetita, ut bellum etiam propter eam exstiterit, Theseo immaturam adhuc rapiente. Enimvero postquam ad florem ætatis pervenit, omnes Achivorum principes ad illam sibi despondendam convenerunt: prælatus est Menelaus ex Pelopidarum gente. Si tu velis, ego tibi perficiam has nuptias.

PAR. Quid ais? nuptias jam nuptæ?

VEN. Scilicet juvenis es rudis et rusticus: ego vero novi, ut conveniat ista facere.

PAR. At quomodo? etenim velim et ipse scire.

15. VEN. Tu quidem peregrinaberis ad lustrandam nimirum Græciam; tum ubi perveneris Lacedæmonem, videbit te Helena: exinde jam mearum fuerit partium curare, ut amore capta te sectetur.

ΠΑΡ. Τοῦτ' αὐτὸ καὶ ἀπίστον εἶναι μοι δοκεῖ, τὸ ἀπολιποῦσαν τὸν ἄνδρα ἐβελῆσαι βαρβάρῳ καὶ ξένῳ συνεκπλεῦσαι.

ΑΦΡ. Θάρρει τούτου γε ἔνθα. Παῖδε γάρ μοι ἐστὸν δύο καλῶ, Ἱμερος καὶ Ἔρως, τούτῳ σοι παραδώσω ἡγεμόνε τῆς ὁδοῦ γεννησομένῳ· καὶ ὁ μὲν Ἔρως ὅλος παρελθὼν ἐς αὐτὴν ἀναγκάσει τὴν γυναῖκα ἐρᾶν, ὁ δ' Ἱμερος αὐτῷ σοι περιχυθεὶς τοῦθ' ὅπερ ἐστίν, ἡμερτόν τε θήσει καὶ ἐράσιμιον, καὶ αὕτη δὲ συμπαροῦσα. Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν Χαρίτων ἀκολουθεῖν, ἀπαντες αὐτὴν ἵνα πείσωμεν.

ΠΑΡ. Ὅπως μὲν ταῦτα χωρήσει, ἄδελον, ὧ Ἄφροδίτη· πλὴν ἐρῶ γε ἦδη τῆς Ἑλένης καὶ οὐκ οἶδ' ὅπως καὶ ὁρᾶν αὐτὴν οἶμαι καὶ πλέω εὐθὺ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῇ Σπάρτῃ ἐπιδημῶ καὶ ἐπανάμι ἐχων τὴν γυναῖκα καὶ ἄχθομαι, ὅτι μὴ ταῦτα ἦδη πάντα ποιῶ.

16. ΑΦΡ. Μὴ πρότερον ἐρασθῆς, ὦ Πάρι, πρὶν ἐμεὲ τὴν προμνήστριαν καὶ νυμφαγωγὸν ἀμείψασθαι τῇ κρίσει· πρέπει γάρ ἂν καμὲ νικηφόρον ὑμῖν συμπαρεῖναι καὶ εορτάζειν ἅμα καὶ τοὺς γάμους καὶ τὰ ἐπινίκια· πάντα γὰρ ἔνεστί σοι, τὸν ἔρωτα, τὸ κάλλος, τὸν γάμον· τουτοὺ τοῦ μῆλου κρίσασθαι.

ΠΑΡ. Δέδοικα μὴ μοι ἀμελήσης μετὰ τὴν κρίσιν.

ΑΦΡ. Βούλει οὖν ἐπομώσωμαι;

ΠΑΡ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ ὑπόσχου καλῶς.

ΑΦΡ. Ὑπισχνοῦμαι δὴ σοι τὴν Ἑλένην παραδῶσιν γυναῖκα καὶ ἀκολουθήσειν γε ἔτι αὐτὴν καὶ ἀφίξεσθαι παρ' ὑμῶς ἐς τὴν Ἴλιον, καὶ αὕτη παρέσομαι καὶ συμπράξω τὰ πάντα.

ΠΑΡ. Καὶ τὸν Ἔρωτα καὶ τὸν Ἱμερον καὶ τὰς Χάριτας ἄξεις;

ΑΦΡ. Θάρρει, καὶ τὸν Πόθον καὶ τὸν Ὑμέναιον ἔτι πρὸς τούτοις παραλήψομαι.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν ἐπὶ τούτοις δίδωμι τὸ μῆλον, ἐπὶ τούτοις λάμβανε.

21.

ΑΡΕΩΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΑΡ. Ἦκουσας, ὦ Ἑρμῇ, οἷα ἡπειλήσεν ἡμῖν ὁ Ζεὺς, ὡς ὑπεροπτικά καὶ ὡς ἀπίθανα; Ἦν ἐβελήσω, φησιν, ἐγὼ μὲν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ σειρὰν καθήσω, ὑμεῖς δὲ ἀποκρεμασθέντες κατασπᾶν βιάσεσθέ με, ἀλλὰ μάτην πονήσετε· οὐ γὰρ δὴ καθελύσετε· εἰ δὲ ἐγὼ θελήσαιμι ἀνελκύσαι, οὐ μόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τὴν γῆν ἅμα καὶ τὴν θάλατταν συναρτήσας μετewρῶ· καὶ τὰλλα ὅσα καὶ σὺ ἀκήκοας. Ἐγὼ δὲ ὅτι μὲν καθ' ἓνα πάντων ἀμείνων καὶ ἰσχυρότερός ἐστιν οὐκ ἂν ἀρνηθεῖν, ὁμοῦ δὲ τῶν τοσούτων ὑπερφέρειν, ὡς μὴ καταπονήσιν αὐτὸν, καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν προσλάβωμεν, οὐκ ἂν πεισθεῖν.

ΠΑΡ. Id ipsum incredibile esse mihi videtur, ut, deserto marito, animum inducat cum homine barbaro et peregrino navigationi se dare.

VEN. Bonum animum habe istius quidem rei causa. Nati mihi sunt duo, pulcherrima forma, Himerus et Cupido: ambos tibi tradam duces viæ futuros. Et Cupido quidem se totum insinuabit in eam, cogetque mulierem amare; Himerus autem tibimet ipsi circumfusus, quod scilicet ipse est, desiderabilem te faciet atque amabilem: egomet etiam una adero. Præterea rogabo Gratias, ut nos comitentur: quo conjuncti omnes ipsi persuadeamus.

ΠΑΡ. Quomodo ista possint fieri, non liquet, Venus: attamen amo jam Helenam, et nescio quo pacto videre illam mihi videor, et navigo recta in Græciam, et Spartæ deversor, redeoque compos mulieris, idque me male habet, quod nondum hæc omnia facio.

16. VEN. At tu ne prius ames, Pari, quam mihi conciliatrici et pronubæ gratiam retuleris sententia secundum me data: decet enim me victricem vobis una adesse, ac festum agere simul nuptiarum et victoriæ meæ: omnia quippe licet tibi, amorem, formam et has nuptias isto pomo comparare.

ΠΑΡ. Metuo, ne me negligas post iudicium.

VEN. Vin' iusjurandum interponam?

ΠΑΡ. Neutiquam: sed promitte denuo.

VEN. Recipio enimvero tibi Helenam me tradituram esse uxorem, eamque porro te secuturam esse, atque Ilium ad vos profecturam: ipsa ego adero, et adiutrix ero ad hæc omnia.

ΠΑΡ. Etiam Cupidinem et Himerum et Gratias adduces?

VEN. Ne dubita: Pothum etiam et Hymenæum insuper assumam.

ΠΑΡ. Quin ergo ea conditione trado tibi pomum, ea conditione accipe.

21.

MARTIS ET MERCURII.

1. MARS. Audistin', Mercuri, qualia minitatus sit nobis Jupiter, quam superba et absurda? Si voluero, inquit, ego ex cælo catenam demittam; vos inde suspensi si detrahare me magna vi contenderitis, frustra laborabitis; non enim profecto detraxeritis. Ego contra si voluero sursum attrahere, non vos solum, sed et terram simul ac mare adducta in sublime tollam: et cetera, quæcumque ipsemet audivisti. Ego autem, si singulos compares, omnibus fortiolem esse et validiorem infitias non iverim: sed una junctis tot diis superiorem esse, ut devincere eum non valeamus, etsi terram et pontum assumerimus, haud sane mihi persuaserim.

2. EPM. Εὐφήμεί, ὦ Ἄρες· οὐ γὰρ ἀσφαλὲς λέγειν τὰ τοιαῦτα, μὴ καὶ τι καχὸν ἀπολαύσωμεν τῆς φλυαρίας.

AP. Οἶε γὰρ με πρὸς πάντας ἂν ταῦτα εἰπεῖν, οὐχὶ δὲ πρὸς μόνον σέ, ὃν ἐχεμυθεῖν ἠπιστάμην; Ὁ δ' οὖν μάλιστα γελοῖον ἔδοξέ μοι ἀκούοντι μεταξὺ τῆς ἀπειλῆς, οὐκ ἂν δυναίμην σιωπῆσαι πρὸς σέ· μέμνημαι γὰρ οὐ πρὸ πολλοῦ, ὅποτε ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Ἥρα καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἐπαναστάντες ἐπεβούλευον συνῶσαι λαβόντες αὐτὸν, ὡς παντοῖος ἦν δεδιώς, καὶ ταῦτα τρεῖς ὄντας, καὶ εἰ μὴ γε ἡ Θέτις κατελέησασα ἐκάλεσεν αὐτῷ σύμμαχον Βριάρεων ἐκατόγχευρα ὄντα, κἂν ἐδέδετο ἂν αὐτῷ κεραυνῷ καὶ βροντῇ. Ταῦτα λογιζομένῳ ἐπῆει μοι γελᾶν ἐπὶ τῇ καλλιρρημοσύνῃ αὐτοῦ.

EPM. Σιώπα, φημί· οὐ γὰρ ἀσφαλὲς οὔτε σοὶ λέγειν οὔτ' ἐμοὶ ἀκούειν τὰ τοιαῦτα.

22.

ΠΑΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΠΑΝ. Χαῖρε, ὦ πάτερ Ἑρμῇ.

EPM. Νῆδι καὶ σύ γε. Ἀλλὰ πῶς ἐγὼ σὸς πατήρ;

ΠΑΝ. Οὐχ ὁ Κυλλήνιος Ἑρμῆς ὢν τυγγάνεις;

EPM. Καὶ μάλα. Πῶς οὖν υἱὸς ἐμὸς εἶ;

ΠΑΝ. Μοιχιδίος εἰμι, ἐξαίρετός σοι γενόμενος.

EPM. Νῆ Δία, τράγου ἴσως τινὸς μοιχεύσαντος αἴγα· ἐμοὶ γὰρ πῶς, κέρατα ἔχων καὶ βῖνα τοιαύτην καὶ πώγωνά λασίον καὶ σκέλη διχαλὰ καὶ τραγικά καὶ οὐράν ὑπὲρ τὰς πυγὰς;

ΠΑΝ. Ὅπόσα ἂν ἀποσκώψῃς εἰς ἐμέ, τὸν σεαυτοῦ υἱὸν, ὦ πάτερ, ἐπονειδιστὸν ἀποφαίνεις, μᾶλλον δὲ σεαυτὸν, ὃς τοιαῦτα γεννᾷς καὶ παιδοποιεῖς, ἐγὼ δὲ ἀναίτιος.

EPM. Τίνα δὲ καὶ φῆς σου μητέρα; ἢ που ἔλαθον αἴγα μοιχεύσας ἔγωγε;

ΠΑΝ. Οὐκ αἴγα ἐμοίχευσας, ἀλλ' ἀνάμνησον σεαυτὸν, εἴ ποτε ἐν Ἀρκαδίᾳ παῖδα ἐλευθέραν ἐδιόσω. Τί δακῶν τὸν δάκτυλον ζητεῖς καὶ ἐπὶ πολὺ ἀπορεῖς; τὴν Ἰκαρίου λέγω Πηνελόπην.

EPM. Εἴτα τί παθοῦσα ἐκείνη ἀντ' ἐμοῦ τράγου σε ὅμοιον ἔτεκεν;

2. ΠΑΝ. Αὐτῆς ἐκείνης λόγον σοὶ ἔρῳ· ὅτε γάρ με ἐξέπεμπεν ἐπὶ τὴν Ἀρκαδίαν, ὦ παῖ, μήτηρ μὲν σοι, ἔφη, ἐγὼ εἰμὶ, Πηνελόπη ἡ Σπαρτιάτις, τὸν πατέρα δὲ γίνωσκε θεὸν ἔχων Ἑρμῆν Μαΐας καὶ Διός. Εἰ δὲ κερασφόρος καὶ τραγοσκελὴς εἶ, μὴ λυπεῖτω σε· ὅποτε γάρ μοι συνέη ὁ πατήρ ὁ σὸς, τράγου ἑαυτὸν ἀπέειπας, ὡς λάθοι, καὶ δὴ τοῦτο ὅμοιος ἀπέβης τῷ τράγῳ.

EPM. Νῆ Δία, μέμνημαι ποιήσας τοιοῦτόν τι. Ἐγὼ οὖν ὁ ἐπὶ κάλλει μέγα φρονῶν, εἴ τι ἀγένητος αὐτὸς

2. MERC. Bona verba, Mars! non enim tutum eloqui talia, ne quid etiam mali redundet ad nos ab ista garrulitate.

MARS. Num tu putas ad omnes me promiscue hæc dicturum, non tibi soli, quem linguae temperare posse noveram? Quod igitur ridiculum maxime visum fuit mihi audienti inter illas minas, non possim reticere ad te: memini equidem non ita diu, quando Neptunus et Juno et Minerva seditione mota structisque insidiis voluerunt eum vincere comprehensum, quam multa ille tentarit præ metu, idque trium tantummodo: quod ni Thetis miserata vocasset ipsi auxiliatorem Briareum centimanum, vinculis constrictus foret cum ipso fulmine ac tonitru. Ista necum perpendens, teneri non poteram quin riderem magniloquentiam ejus.

MERC. Tace, inquam: nam tutum haud est nec tibi loqui, nec mihi audire talia.

22.

PANIS ET MERCURII.

1. PAN. Salve, pater Mercuri.

MERC. Imo et tu quoque: sed quomodo sim ego tuus pater?

PAN. Non tu Cyllenius es Mercurius?

MERC. Ita sane: at quo pacto filius meus es?

PAN. Ex adulterio natus sum, tibi peculiaris.

MERC. Profecto hirco potius, ni fallor, aliquo adultæ capram: meus enim qui fieri potest ut sis cum cornibus, et naso tali, et barba hirsuta, cruribusque bifidis ac hircinis, et cauda super nates?

PAN. Quicquid in me ridiculi dixeris, tuum ipsius filium, o pater, probris ac dedecore afficis: quin potius temet ipsum, utpote qui tales gignis et procreas; ego vero culpa vaco.

MERC. At quam tu tandem dicis matrem tuam? numquid imprudens in capra stuprum commisi?

PAN. Non capram quidem stuprasti; sed fac ut in memoriam redeas, si forte in Arcadia puellæ ingenuæ vim intulisti: quid commorso digito quæris, multumque hæsitās? Icarii filiam inquam, Penelopem.

MERC. Et quid tandem est rei, quod, quum illa mihi deberet, hirco te similem peperit?

2. PAN. Ea ipsa quæ dixit, enarrabo tibi. Quando me ablegabat in Arcadiam, Fili, mater quidem tua, inquit, ego sum, Penelope Spartanæ: at patrem scito deum habere te, Mercurium Maïæ et Jovis filium: quod autem cornutus hircinisque pedibus es, id tibi ne dolori sit: quando enim mecum congredebatur pater tuus, hirco se assimilavit, ut lateret: ea est causa, cur similis evaseris hirco.

MERC. Sane cominemini fecisse me tale quiddam. Ergo ego, cui forma spiritus facit, adhuc imberbis ipse, tuus pa-

ὦν σὸς πατήρ κεκληρόμαι καὶ γέλωτα ὀφλήσω παρὰ παῖσιν ἐπὶ τῇ εὐπαιδίᾳ;

3. ΠΑΝ. Καὶ μὴν οὐ καταισχυνῶ σε, ὦ πάτερ· μουσικός τε γὰρ εἰμι καὶ συρίζω πᾶν καπυρόν, καὶ ὁ Διόνυσος οὐδὲν ἐμῷ ἄνευ ποιεῖν δύναται, ἀλλ' ἐταῖρον καὶ θιασώτην πεποιήται με, καὶ ἡγοῦμαι αὐτῷ τοῦ χοροῦ· καὶ τὰ ποιμένα δὲ εἰ θεάσαιό μου, ὅποσα περὶ Τεγέαν καὶ ἀνὰ τὸ Παρθένιον ἔχω, πᾶν ἡσθήσῃ· ἄρχω δὲ καὶ τῆς Ἀρκαδίας ἀπάσης· πρῶτην δὲ καὶ Ἀθηναίους συμμαχῆσας οὕτως ἡρίστευσα Μαραθῶνι, ὥστε καὶ ἀριστεῖον ἡρέθη μοι, τὸ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει σπήλαιον. Ἦν γοῦν ἐς Ἀθήνας ἔλθης, εἴσῃ ὅσον ἐκεῖ τοῦ Πανὸς ὄνομα.

4. ΕΡΜ. Εἰπέ δέ μοι, γεγάμηκας, ὦ Πᾶν, ἤδη; τοῦτο γὰρ, οἶμαι, καλοῦσί σε.

ΠΑΝ. Οὐδαμῶς, ὦ πάτερ· ἐρωτικός γάρ εἰμι καὶ οὐκ ἂν ἀγαπήσαιμι συνὼν μῖζ.

ΕΡΜ. Ταῖς οὖν αἰεὶ δηλαδὴ ἐπιχειρεῖς.

ΠΑΝ. Σὺ μὲν σκώπτεις, ἐγὼ δὲ τῇ τε Ἥχῳ καὶ τῇ Πίτυϊ σύνειμι καὶ ἀπάσαις ταῖς τοῦ Διονύσου Μαινάσι καὶ πᾶν σπουδάζομαι πρὸς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Οἶσθα οὖν, ὦ τέκνον, ὅ τι χάριστη τὸ πρῶτον αἰτοῦντί μοι;

ΠΑΝ. Πρόσταττε, ὦ πάτερ, ἵν' ἡμεῖς μὲν εἰδῶμεν.

ΕΡΜ. Ταῦτα ποιεῖ· καὶ πρόσθι μοι καὶ φιλοφρονοῦ· πατέρα δὲ ὅρα μὴ καλέσης με ἄλλου ἀκούοντος.

23.

ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΝΥΣΟΥ.

1. ΑΠ. Τί ἂν λέγοιμεν; ὁμομητρίους, ὦ Διόνυσε, ἀδελφοὺς εἶναι Ἐρωτα καὶ Ἑρμαφρόδιτον καὶ Πρίαπον ἀνομοιοτάτους ὄντας τὰς μορφὰς καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα; ὁ μὲν γὰρ πάγκαλος καὶ τοξότης καὶ δύναμιν οὐ μικρὰν περιβεβλημένος ἀπάντων ἄρχων, ὁ δὲ θῆλυς καὶ ἡμίανδρος καὶ ἀμφίβολος τὴν ὄψιν· οὐκ ἂν διακρίναις εἶτ' ἔρῃβός ἐστιν εἴτε καὶ παρθένος· ὁ δὲ καὶ πέρα τοῦ εὐπρεποῦς ἀνδρικός ὁ Πρίαπος.

ΔΙΟ. Μηδὲν θαυμάσης, ὦ Ἀπολλων· οὐ γὰρ Ἀφροδίτη αἰτία τούτου, ἀλλὰ οἱ πατέρες διάφοροι γεγεννημένοι, ὅπου γε καὶ ὁμοπάτριοι πολλάκις ἐκ μιᾶς γαστρὸς, ὁ μὲν ἄρρην, ἡ δὲ θῆλειαν, ὥσπερ ὑμεῖς, γίνονται.

ΑΠ. Ναί· ἀλλ' ἡμεῖς ὁμοιοὶ ἐσμεν καὶ ταῦτά ἐπιτηδεύομεν· τοξόται γὰρ ἄμφω.

ΔΙΟ. Μέχρι μὲν τοῦτο τὰ αὐτὰ, ὦ Ἀπολλων, ἐκεῖνα δὲ οὐκ ὁμοία, ὅτι ἡ μὲν Ἀρτεμις ξενοκτονεῖ ἐν Σκύθαις, σὺ δὲ μαντεύῃ καὶ ἱεὺ τοὺς κάμνοντας.

ΑΠ. Οἷε γὰρ τὴν ἀδελφὴν χαίρειν τοῖς Σκύθαις, ἥ γε καὶ παρεσχεύασται, ἣν τις Ἑλλήν ἀφίκηται ποτε ἐς τὴν Ταυρικὴν, συνεκπλεῦσαι μετ' αὐτοῦ μυσатτομένη τὰς σφαγὰς;

ΔΙΟ. Εὖ γε ἐκείνη ποιοῦσα.

ter dicar, et ludibrium debebo omnibus ob elegantiam prolis?

3. PAN. Atqui nec pudori nec probro ero tibi, pater: musices enim peritus sum, et fistula ludo valde argutum quiddam; Bacclusque nihil sine me facere potest: imo sodalem et thiasii socium constituit me, duxque ipsi sum chori. Quodsi greges meos spectes, quotcumque circa Tegeam et per Parthenium habeo, multum letabere. Nuper etiam auxilio Atheniensibus lato tam strenue rem gessi Marathone, ut virtutis præmium attributa sit mihi, quæ sub arce est, spelunca: si ergo Athenas veneris, intelliges quantum ibi Panis sit nomen.

4. MERC. At, quæso, dic mihi, duxistin' jam uxorem, o Pan? hoc enim, opinor, nomine te compellant.

PAN. Neutiquam, pater: sum enim lascivior aliquantum; nec contentus sim una, quacum rem habeam.

MERC. Capras videlicet inis.

PAN. Tu quidem irrides: ego vero et Echo et Pityn in eo, et cunctas Bacchi Mænadas, ac valde color ab ipsis atque observor.

MERC. Scin' igitur, quid mihi gratificabere, fili, jam primum petenti a te?

PAN. Impera, pater, ut ego sciam.

MERC. Ita facias: et accede ad me, et comitate blanda complectere: patrem vero vide ne appellaris me, audiente aliquo.

23.

APOLLINIS ET BACCHI.

1. APOL. Quid dicamus? eademne matre natos, Bacche, fratres esse Cupidinem, Hermaphroditum et Priapum, dissimiles plane forma et vitæ instituto? etenim hic quidem undiquaque pulcher arcum tractat, et potentia non mediocri circumdatus omnibus imperat: iste muliebris, semivir, et ambigua facie; haud plane dignoscas, ephēbus sit an virgo: ille vero etiam ultra decorum virilis, Priapus inquam.

BAC. Nihil est, quod mireris, Apollo: neque enim Venus hujus discriminis causa, sed patres inter se dispare: ubi sane eodem geniti patre sæpius ex uno utero hic masculus, illa femina, quemadmodum vos, nascuntur.

AP. Profecto: sed nos tamen similes, et eadem studia tractamus, quippe ambo arcus usu periti.

BAC. Usque ad arcum, eadem utique, Apollo: sed ista jam dissident, quod Diana hospites mactet apud Scythias; tu autem vitacineris, et sanes ægrotos.

AP. Putan' sororem delectari Scythiis, quæ ita se jam comparavit, ut, si quis Græcus pervenerit aliquando in Tauricam, abitura sit simul cum eo navi, aversata cædes.

BAC. Jure quidem illa merito.

2. Ὁ μέντοι Πρίαπος, γελοῖον γάρ τί σοι διηγήσομαι, πρῶτῃ ἐν Λαμψάκῳ γενόμενος, ἐγὼ μὲν παρῆειν τὴν πόλιν, ὃ δὲ ὑποδεξάμενός με καὶ ξενίσας παρ' αὐτῷ, ἐπειδὴ ἀνεπαυσάμεθα ἐν τῷ συμποσίῳ ἱκανῶς ὑποδρεγμένοι, κατ' αὐτάς που μέσας νύκτας ἐπαναστάς ὁ γενναῖος — αἰδοῦμαι δὲ λέγειν.

ΑΠ. Ἐπεῖρα σε, Διώνυσε;

ΔΙΟ. Τοιοῦτόν ἐστι.

ΑΠ. Σὺ δὲ τί πρὸς ταῦτα;

ΔΙΟ. Τί γὰρ ὄλλο ἢ ἐγέλασα;

ΑΠ. Εὖ γε, τὸ μὴ γαλεπῶς μηδὲ ἀγρίως συγγνωστός γάρ, εἰ καλὸν σε οὕτως ὄντα ἐπεῖρα.

ΔΙΟ. Τούτου μὲν ἕνεκα καὶ ἐπὶ σὲ ἄν, ὦ Ἀπολλών, ἀγάγοι τὴν πείραν· καλὸς γάρ σὺ καὶ κομήτης, ὥς καὶ νήφοντα ἄν σοι τὸν Πρίαπον ἐπιχειρήσαι.

ΑΠ. Ἄλλ' οὐκ ἐπιχειρήσει γε, ὦ Διώνυσε· ἔχω γὰρ μετὰ τῆς κόμης καὶ τόξα.

24.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΜΑΙΑΣ.

1. ΕΡΜ. Ἔστι γάρ τις, ὦ μήτερ, ἐν οὐρανῷ θεὸς ἀθλιώτερος ἐμοῦ;

ΜΑΙ. Μὴ λέγε, ὦ Ἑρμῆ, τοιοῦτον μηδέν.

ΕΡΜ. Τί μὴ λέγω, δὲ τσαῦτα πράγματα ἔχω μένος χάμνων καὶ πρὸς τσαύτας ὑπηρεσίας διασπώμενος; ἔωθεν μὲν γὰρ ἐξαναστάντα σάειρειν καὶ συμπίσιον δεῖ καὶ διαστρώσαντα τὴν κλισίαν εὐθετίσαντά τε ἕκαστα παρεστάναι τῷ Διὶ καὶ διαφέρειν τὰς ἀγγελίας τὰς παρ' αὐτοῦ ἄνω καὶ κάτω ἡμεροδρομοῦντα, καὶ ἐπανελθόντα ἔτι κεκονιμένον παρατιθέναι τὴν ἀμβροσίαν· πρὶν δὲ τὸν νεώνητον τοῦτον οἶνορόον ἤκειν, καὶ τὸ νέκταρ ἐγὼ ἐνέχεον. Τὸ δὲ πάντων δεινότατον, ὅτι μηδὲ νυκτὸς καθεύδω μόνος τῶν ἄλλων, ἀλλὰ δεῖ με καὶ τότε τῷ Πλούτωνι ψυγαγωγεῖν καὶ νεκροπομπὸν εἶναι καὶ παρεστάναι τῷ δικαστηρίῳ· οὐ γὰρ ἱκανά μοι τὰ τῆς ἡμέρας ἔργα, ἐν παλαίστραις εἶναι καὶ ταῖς ἐκκλησίαις κηρύττειν καὶ ῥήτορας ἐκδιδάσκειν, ἀλλ' ἔτι καὶ νεκρικὰ συνδιαπράττειν μεμερισμένον.

2. Καίτοι τὰ μὲν τῆς Ἀθήδας τέχνα παρ' ἡμέραν ἐκάτερος ἐν οὐρανῷ ἢ ἐν ἔδῳ εἰσιν, ἐμοὶ δὲ καθ' ἑκάστην ἡμέραν κάκεινα καὶ ταῦτα ποιεῖν ἀναγκαῖον, καὶ οἱ μὲν Ἀλκμήνης καὶ Σεμέλης ἐκ γυναικῶν δυστήνων γενόμενοι εὐωχῶνται ἀφρόντιδες, ὃ δὲ Μαίας τῆς Ἀτλαντίδος διακονοῦμαι αὐτοῖς. Καὶ νῦν ἄρτι ἤκοντά με ἀπὸ Σιδώνος παρὰ τῆς Κάδμου θυγατρὸς, ἐφ' ἣν πέπομφέ με ὀλομένον ὅ τι πράττει ἡ παῖς, μηδὲ ἀναπνεύσαντα πέπομφεν αὐδὺς ἐς τὸ Ἄργος ἐπισκεψόμενον τὴν Δανάην, εἴτ' ἐκείθεν ἐς Βοιωτίαν, φησὶν, ἐλθόν ἐν παρόδῳ τὴν Ἀντιόπην ἰδέ. Καὶ ὅπως ἀπηγόρευκα ἔδη. Εἰ γοῦν δυνατόν ἦν, ἡδέως ἂν ἡξίωσα πεπράσθαι, ὥσπερ οἱ ἐν γῇ κακῶς δουλεύοντες.

2. Verum ad Priapum ut redeam, ridiculum enim quidam tibi narrabo, qui nuper Lampsaci fuerim : igitur pertransibam urbem ; hic autem quum hospitio me exceperat, postquam requievimus, in convivio satis vino rigati, tum nocte admodum media insurgens bonus ille — sed pudor vetat dicere.

ΑΡ. Tentabat te, Bacche?

BAC. Rem tenes.

ΑΡ. Tu autem quid ad hæc?

BAC. Quid aliud quam risi?

ΑΡ. Laudo, quod nihil iracunde tu nec ferociter : nam venia dignus est, si te tam pulchrum tentavit.

BAC. Istius quidem rei causa vel tui tentandi, Apollo, faciat periculum : tu enim formosus et comatus, ut vel sobrius te Priapus adoriatur.

ΑΡ. At cavebit, Bacche, ne sollicitet : habeo enim cum coma etiam arcum.

24.

MERCURII ET MAJÆ.

1. MERC. Estne enim aliquis, mater, in cælo deus miscrior me?

MAJ. Ne dixeris, Mercuri, tale quicquam.

MERC. Ne dixerim, qui tot negotia sustineo solus, lassitudine confectus, inque tot ministeria distractus? inane quidem mox atque surrexi, everrere symposium oportet, et postquam instravi triclinium, tum ordine disposui singula, apparere Jovi, et perferre quoquo versus nuncios ab eo sursum deorsum in dies ingens spatium emetientem : quumque rediero adhuc pulverulentus, apponenda est ambrosia : prius vero quam recens emtus ille pincerna veniret, ego etiam nectar infundebam. Quod autem omnium est molestissimum, ne nocte quidem dormio solus deorum; sed oportet me tunc quoque Plutoni umbras deducere, defunctosque prosequi, et adesse ad tribunal. Mihi scilicet non satis sunt quæ de die facio, quum in palæstris versor, in concionibus præconem ago, rhetoras edoceo; sed præterea quæ ad mortuos spectant administranda sunt mihi in tot partes obeundas diviso.

2. Atqui Ledaë liberi alternis uterque in cælo et apud inferos degunt : mihi autem singulis diebus et hæc et ista sunt facienda. Alcmenæ et Semelæ filii, ex mulieribus missellis procreati, epulantur curarum expertes : ego Maja Atlantidis filia natus ministro illis. Quin imo jam modo venientem me Sidone a Cadmi filia, ad quam me miserat visurum quid agat puella, antequam respirassem, legavit iterum Argos, ut visitarem Danaen : tum inde in Bæotiam, inquit, profectus in transitu Antiopam vise. Jamque plane confectus animus despondi : atque adeo, si mihi facultas foret, perlibenter equidem postulaverim vendi, ut in terris solent qui malam servitutem serviunt.

ΜΑΙ. Ἐὰ ταῦτα, ὦ τέκνον· χρὴ γὰρ πάντα διη-
ρετεῖν τῷ πατρὶ νεανίαν ὄντα. Καὶ νῦν ὥσπερ ἐπέμ-
φθης, σόβει ἐς Ἄργος, εἴτα ἐς τὴν Βοιωτίαν, μὴ καὶ
πληγὰς βοαδύνων λάβης· δέσυχολοι γὰρ οἱ ἐρῶντες.

25.

ΔΙΟΣ ΚΑΙ ΗΛΙΟΥ.

1. ΖΕΥΣ. Οἷα πεποίηκας, ὦ Τιτάνων κάκιστε;
ἀπολώλεκας τὰ ἐν τῇ γῇ ἅπαντα, μειρακίῳ ἀνοήτῳ πι-
στεύσας τὸ ἄρμα, ὃς τὰ μὲν κατέφλεξε πρόσγειος ἐνε-
χθεὶς, τὰ δὲ ὑπὸ κρύους διαφθαρῆναι ἐποίησε πολλὰ αὐτῶν
ἀποσπάσας τὸ πῦρ, καὶ δλωσ οὐδὲν ὃ τι οὐ ξυνετάραιε
καὶ ξυνέγειε, καὶ εἰ μὴ ἐγὼ ξυνεὶς τὸ γινόμενον κατέ-
βαλον αὐτὸν τῷ κεραυνῷ, οὐδὲ λείψανον ἀνθρώπων
ἐπέμεινεν ἄν τοιοῦτον ἡμῖν ἡνίοχον τὸν καλὸν ἐκείνον
καὶ διφρηλάτην ἐκπέπομφας.

ΗΛ. Ἡμαρτον, ὦ Ζεῦ, ἀλλὰ μὴ γαλέπαινε, εἰ
ἐπέστην υἱῷ πολλὰ ἱκετεύοντι· πόθεν γὰρ ἂν καὶ ἡλιπιστα
τληικυτο γενήσεσθαι κακόν;

ΖΕΥΣ. Οὐκ ἤδεις ὅσης ἐδεῖτο ἀκριθείας τὸ πρᾶγμα
καὶ ὥς, εἰ βραχὺ τις ἐκβαίη τῆς ὁδοῦ, οἴχεται πάντα;
ἡγνῶεις δὲ καὶ τῶν ἵππων τὸν θυμὸν, ὥς δεῖ ξυνέγειν
ἀνάγκη τὸν χαλινόν; εἰ γὰρ ἐνδοίῃ τις, ἀφηνιάζουσιν
εὐθὺς, ὥσπερ ἀμέλει καὶ τοῦτον ἐξήνεγκαν, ἄρτι μὲν
ἐπὶ τὰ λαῖα, μετ' ὀλίγον δὲ ἐπὶ τὰ δεξιὰ, καὶ ἐς τὸ ἐναν-
τίον τοῦ δρόμου ἐνίστε, καὶ ἄνω καὶ κάτω, δλωσ ἐνθα
εβούλοντο αὐτοί· ὃ δὲ οὐκ εἶχεν ὃ τι χρῆσαιτο αὐτοῖς.

2. ΗΛ. Πάντα μὲν ἡπιστάμην ταῦτα καὶ διὰ τοῦτο
ἀντείχον ἐπὶ πολλὰ καὶ οὐκ ἐπίστευον αὐτῷ τὴν ἑλασιν·
ἐπεὶ δὲ κατελείπαρθε δακρύων καὶ ἡ μήτηρ Κλυμένη
μὲν αὐτοῦ, ἀναβιδασάμενος ἐπὶ τὸ ἄρμα ὑπεθέμην
ὅπως μὲν χρὴ βεβηκέναι αὐτὸν, ἐφ' ὁπόσον δὲ ἐς τὸ
ἄνω ἀφέντα ὑπερενεχθῆναι, εἴτα ἐς τὸ κάταντες αὐθις
ἐπινεύειν καὶ ὥς ἐγκρατῇ εἶναι τῶν ἡνίων καὶ μὴ
ἐφίεναι τῷ θυμῷ τῶν ἵππων· εἶπον δὲ καὶ ἡλίκος ὁ κίν-
δυνος, εἰ μὴ ὀρθὴν ἐλαύνει· ὃ δὲ — παῖς γὰρ ἦν —
ἐπιβὰς τοσούτου πυρὸς καὶ ἐπικύψας ἐς βάθος ἀχανές
ἐξεπλάγη, ὥς τὸ εἶκος· οἱ δὲ ἵπποι ὥς ᾗσθοντο οὐκ ὄντα
ἐμὲ τὸν ἐπιβεβηκότα, καταφρονήσαντες τοῦ μειρακίου
ἐξετράποντο τῆς ὁδοῦ καὶ τὰ δεινὰ ταῦτα ἐποίησαν· ὃ
δὲ τὰς ἡνίας ἀφελίς, οἶμαι δεδιώς μὴ ἐκπέσῃ αὐτός,
εἶχετο τῆς ἀντυχός. Ἀλλὰ ἐκεῖνός τε ᾗδ' ἔχει τὴν δί-
κην κάμοι, ὦ Ζεῦ, ἱκανὸν τὸ πένθος.

3. ΖΕΥΣ. Ἰκανὸν λέγεις τοιαῦτα τολμήσας; Νῦν
μὲν οὖν συγγνώμην ἀπονέμω σοι, ἐς δὲ τὸ λοιπὸν, ἦν τι
ὅμοιον παρανομήσης ἢ τινα τοιοῦτον σεαυτοῦ διάδοχον
ἐκπέμψης, αὐτίκα εἰσὶν ὁπόσον τοῦ σοῦ πυρὸς ὁ κε-
ραυνὸς πυρῶδέστερος. Ὡστε ἐκείνον μὲν αἱ ἀδελφαὶ
θαπτόμεναι ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ, ἱναπερ ἔπεισεν ἐκδιφρευ-
θεῖς, ἡλεκτρον ἐπ' αὐτῷ δακρύουσαι καὶ αἰγείοι γενέ-
σθουσιν ἐπὶ τῷ πάθει, σὺ δὲ ξυμπηξάμενος τὸ ἄρμα —

MAJ. Mitte ista, fili : oportet enim cuncta morigerari pa-
tri te juvenem. Nunc igitur, ut missus es, propera, quan-
tum potes, Argos ; deinde in Boetiam, ne plagas etiam
tardior accipias : nam in iram et bilem proclives sunt qui
amant.

25.

JOVIS ET SOLIS.

1. JUP. Qualia patrast, Titanum pessime ! perdidisti
quæ in terris sunt omnia, adolescentulo insipienti concredito
curru ; qui hæc exussit, prope terram latus, illa frigore
corrumpi fecit, multum inde abducto igne : utque paucis
dicam, nihil est, quod non conturbarit, et confuderit : ac
nisi animadversa re dejecissem illum fulmine, ne reliquæ
quidem hominum restarent : talem nobis optimum illum
aurigam et currus agitatore m emisi.

SOL. Peccavi, Jupiter : sed ne acerbius feras, si morem
gessi filio multum supplicanti : unde enim sperare potui
tantum fore mali ?

JUP. Non tu sciebas quanta indigeret accuratione hæc
res, et, si quis tantillum evagetur a via, actum esse de omni-
bus ? ignorabasne porro equorum animos, utque deceat con-
tinere summa vi fræna ? si quis enim relaxat, habenas
aspernantur statim ; quemadmodum videlicet istum quoque
distulerunt nunc ad sinistra, post paullo ad dextra, interdum
etiam in contrariam, quam quo cursus ferebat, partem ; tum
sursum et deorsum, ac plane quo vellet ipsi : hic interea
nihil habebat quod equis faceret.

2. SOL. Istæc equidem omnia noram, ac propterea re-
nitebar diu, nec committebam ipsi mei currus agitationem.
Postquam tandem instando expugnâvit et lacrimis, et mater
Clymene una cum eo, permisi currum ut conscenderet,
et monendo docui, quomodo oporteret firmo gradu consi-
stere, quousque sursum immissis habenis in sublime ferri,
tum deorsum rursus vergere, quoque pacto compotem esse
habenarum, ac minimum concedere animis equorum. Ad-
didi porro, quantum esset discrimen, nisi per rectam viam
ageret. Hic vero, quippe puer, quum conscenderat tantum
ignem, et prospexerat in profundum immense patens, stu-
pore percussus est, ut par fuit : equi autem, ubi senserunt
non esse me qui currum insistens regerem, contento
adolescentulo, præcípites extra viam ruerunt, et gravia ista
fecerunt : at Phaethon, habenis e manu dimissis, opinor
metuens ne excuteretur ipse, arreptam tenebat antygem.
Sed et ille jam, quam meruit, habet pœnam, et mihi, Ju-
piter, satis est supplicii luctus.

3. JUP. Satis esse ais, talia qui fueris ausus ? Nunc tamen
ignosco tibi : in posterum vero si quid simile deliqueris, aut
talem aliquem successorem tibi emisieris, confestim experiere
quantum igne tuo fulmen sit magis ignitum. Illum ergo so-
rores sepeliant ad Eridanum, ubi cecidit quadrigis excussus,
electri super eo lacrimas effundentes, et populi fiant ob hunc-
ce casum : at tu refecto curru (infractus enim est limo ejus,

κατέαγε δὲ καὶ ὁ ῥυμὸς αὐτοῦ καὶ ἄτερος τῶν τροχῶν συντέριπται — ἔλαυνε ὑπαγαγὼν τοὺς ἵππους. Ἀλλὰ μέμνησο τούτων πάντων.

26.

ΑΠΟΛΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΑΠ. Ἐχεις μοι εἰπεῖν, ὦ Ἑρμῆ, πότερος ὁ Καστωρ ἐστὶ τούτων ἢ πότερος ὁ Πολυδεύκης; ἐγὼ γὰρ οὐκ ἂν διακρίναιμι αὐτούς.

ΕΡΜ. Ὁ μὲν χθὲς ἡμῖν συγγενόμενος ἐκείνος Καστωρ ἦν, οὗτος δὲ Πολυδεύκης.

ΑΠ. Πῶς διαγιγνώσκεις; ὅμοιοι γάρ.

ΕΡΜ. Ὅτι οὗτος μὲν, ὦ Ἀπολλών, ἔχει ἐπὶ τοῦ προσώπου τὰ ἴχνη τῶν τραυμάτων ἃ ἔλαβε παρὰ τῶν ἀνταγωνιστῶν πυκτεύων, καὶ μάλιστα ὅποσα ὑπὸ τοῦ Βέβρυκος Ἰάμου ἐτρώθη τῇ Ἰάσωνι συμπλέων, ἄτερος δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἐμφαίνει, ἀλλὰ καθαρός ἐστι καὶ ἀπαθὴς τὸ πρόσωπον.

ΑΠ. Ὦνησας διδάξας τὰ γνωρίσματα, ἐπεὶ τὰ γε ἅλα πάντα ἴσα, τοῦ ὧσὶ τὸ ἡμίτομον καὶ ἀστήρ ὑπεράνω καὶ ἀχόντιον ἐν τῇ χειρὶ καὶ ἵππος ἐκατέρω λευκός, ὥστε πολλὰκις ἐγὼ τὸν μὲν προσεῖπον Καστορά Πολυδεύκη δὲ τὰ, τὸν δὲ τῷ τοῦ Πολυδεύκου ὀνόματι. Ἀτὰρ εἰπέ μοι καὶ τόδε, τί δῆποτε οὐκ ἄμφω ζῖναισιν ἡμῖν, ἀλλ' ἐξ ἡμισείας ἄρτι μὲν νεκρός, ἄρτι δὲ θεός ἐστιν ἄτερος αὐτῶν;

2. ΕΡΜ. Ὑπὸ φιλαδελφίας τοῦτο ποιῶσιν· ἐπεὶ γὰρ ἔδει ἓνα μὲν τεθνάναι τῶν Λήδας υἱῶν, ἓνα δὲ ἀθάνατον εἶναι, ἐνείμαντο οὕτως αὐτοὶ τὴν ἀθανασίαν.

ΑΠ. Οὐ ζυνετήν, ὦ Ἑρμῆ, τὴν νομὴν, ὅ γε οὐδὲ ὄνονται οὕτως ἀλλήλους, ὅπερ ἐπόθουν, οἷμαι, μάλιστα· πῶς γὰρ ὁ μὲν παρὰ θεοῖς, ὁ δὲ παρὰ τοῖς φθιτοῖς ὢν; Πλὴν ἀλλ', ὥσπερ ἐγὼ μαντεύομαι, ὁ δὲ Ἀσκληπιὸς ἱσται, σὺ δὲ παλαιὴν διδάσκεις παιδοτρίβης ἀριστος ὢν, ἡ δὲ Ἄρτεμις μαιεύεται καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος ἔχει τινὰ τέχνην ἢ θεοῖς ἢ ἀνθρώποις χρησίμην, οὗτοι δὲ τί ποιήσουσιν ἡμῖν; ἢ ἀργοὶ εὐχρήσονται τηλικούτοι ὄντες;

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ προστέτακται αὐτοῖν ὑπερεῖν τῷ Ποσειδῶνι καὶ καθιππεύειν δεῖ τὸ πέλαγος καὶ εἰν που ναύτας χειμαζομένους ἰδῶσιν, ἐπικαθίσαντας ἐπὶ τὸ πλοῖον σώζειν τοὺς ἐμπλέοντας.

ΑΠ. Ἀγαθὴν, ὦ Ἑρμῆ, καὶ σωτήριον λέγεις τὴν τέχνην.

alteraque rotarum contrita), cursum redordire subjunctis equis. Ut tamen memor sis horum omnium.

26.

APOLLINIS ET MERCURII.

1. AP. Potin' ut mihi dicas, Mercuri, uter Castor sit horum, uterve Pollux? nam equidem ut discernam eos, non est.

MERC. Heri qui nobiscum fuit versatus, is Castor erat; hic, Pollux.

AP. Quo pacto dignoscis? similes enim.

MERC. Eo quod hic, Apollo, habet in facie vestigia vulnorum, quæ accepit ab adversariis pugilatu certans; ea maxime, quibus est a Behryce Amyco vulneratus, quando Iasoni socius navigabat: alter autem nihil tale præfert, sed purus est atque integra facie.

AP. Gratum inprimis fecisti, qui me doceris hæc indicia: ceteroquin alia cuncta sunt paria, ovi dimidium segmentum, eique addita superne stella, jaculum in manu, et equus utrique albus: quo factum est, ut sæpe hunc appellarim Castora, qui Pollux erat; illum, Pollucis nomine. Verum dic mihi etiam illud, quid tandem sit causæ, cur ambo simul nobiscum non sint, sed partitis vicibus nunc mortuus, nunc deus sit alter eorum.

2. MERC. Fraternalis amor suavit ut hoc facerent: quoniam enim oportebat unum oppetere mortem Ledaë filiorum, alterum immortalē esse, inter se diviserunt eo pacto ipsi immortalitatem.

AP. Haud prudenti, Mercuri, partitione; siquidem ne videbunt quidem sese, quod desiderabant, ut puto, maxime: qui enim hoc fieri possit, quum hic apud deos, iste apud defunctos per vices sit? Attamen, sicuti ego vaticinor, Æsculapius medetur, tu luctari doces, exercitator in hoc genere optimus, Diana obstetricatur, ceterorumque deorum singuli habent artem quandam aut diis aut hominibus utilem, quid hi nobis operis facient? an inertes epulabuntur tam grandi natu?

MERC. Neutiquam: illis hæc est mandata provincia, ut ministrent Neptuno; et obequitare decet pelagus, et sicubi nautas hieme vexatos viderint, considerare in ea navi, illaque vectos servare.

AP. Bonam, Mercuri, et salutarem narras artem.

IX.

ΕΝΑΛΙΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

1.

ΔΩΡΙΔΟΣ ΚΑΙ ΓΑΛΑΤΕΙΑΣ.

1. ΔΩΡ. Καλὸν ἐραστήν, ὦ Γαλάτεια, τὸν Σικελὸν τοῦτον ποιμένα φασὶν ἐπιμεμενηέναι σοί.

ΓΑΛ. Μὴ σκώπτει, Δωρί· Ποσειδῶνος γὰρ υἱὸς ἐστίν, ὁποῖος ἂν ᾖ.

ΔΩΡ. Τί οὖν; εἰ καὶ τοῦ Διὸς αὐτοῦ παῖς ὢν ἄγριος οὕτω καὶ λᾶσιος ἐφαίνετο καί, τὸ πάντων ἀμορφότατον, μονόφθαλμος, οἷει τὸ γένος ἂν τι ὀνήσαι αὐτὸν πρὸς τὴν μορφήν;

ΓΑΛ. Οὐδὲ τὸ λᾶσιον αὐτοῦ καί, ὥς φης, ἄγριον ἀμορφὸν ἐστίν — ἀνδρῶδες γάρ — ὅτε ὀφθαλμὸς ἐπιπρέπει τῷ μετώπῳ οὐδὲν ἐνδεέστερον ὁρῶν ἢ εἰ δὴ ᾖσαν.

ΔΩΡ. Ἔοικας, ὦ Γαλάτεια, οὐκ ἐραστήν ἀλλ' ἐρώμενον ἔχειν τὸν Πολύφημον, οἷα ἐπαινεῖς αὐτόν.

2. ΓΑΛ. Οὐκ ἐρώμενον, ἀλλὰ τὸ πάνυ ὀνειδιστικὸν τοῦτο οὐ φέρω ὑμῶν, καὶ μοι δοκεῖτε ὑπὸ φθόνου αὐτὸ ποιεῖν, ὅτι ποιμαίνων ποτὲ ἀπὸ τῆς σκοπῆς παιζούσας ἡμᾶς ἰδὼν ἐπὶ τῆς ῥόνης ἐν τοῖς πρόποσι τῆς Ἀττης, καθ' ὃ μεταξὺ τοῦ ὄρους καὶ τῆς θαλάττης αἰγιαλὸς ἀπομακύνεται, ὑμᾶς μὲν οὐδὲ προσέβλεψεν, ἐγὼ δ' ἐξ ἀπασῶν ἢ καλλίστη ἔδοξα, καὶ μόνῃ ἐμοὶ ἐπέιχε τὸν ὀφθαλμόν. Ταῦτα ὑμᾶς ἀνιᾷ· δεῖγμα γὰρ ὡς ἀμείνων εἰμι καὶ ἀξίεραστος, ὑμεῖς δὲ παρώφθητε.

ΔΩΡ. Εἰ ποιμὴν καὶ ἐνδεεὶ τὴν ὄψιν καλὴ ἔδοξας, ἐπίφθονος οἷαι γεγονέναι; καίτοι τί ἄλλο ἐν σοὶ ἐπαινεῖσαι εἶχεν ἢ τὸ λευκὸν μόνον; καὶ τοῦτο, ὦμαι, ὅτι ξυνήθης ἐστὶ τυρῷ καὶ γάλακτι· πάντα οὖν τὰ ὁμοιατούτοις ἡγεῖται καλὰ.

3. Ἐπεὶ τὰ γε ἄλλα ὁπότεν ἐθελήσης μαθεῖν, οἷα τυγχάνεις οὔσα τὴν ὄψιν, ἀπὸ πέτρας τινὸς, εἰ ποτε γαλήνῃ εἴη, ἐπικύψασα ἐς τὸ ὕδωρ ἰδὲ σεαυτὴν οὐδὲν ἄλλο ἢ χροᾶν λευκὴν ἀκριβοῦς· οὐκ ἐπαινεῖται δὲ τοῦτο, ἢν μὴ ἐπιπρέπη αὐτῷ καὶ τὸ ἐρύθημα.

ΓΑΛ. Καὶ μὴν ἐγὼ μὲν ἢ ἀκράτως λευκὴ ὅμως ἐραστήν ἔχω καὶ τοῦτον, ὑμῶν δὲ οὐκ ἐστὶν ἥντινα ἢ ποιμὴν ἢ αὐτῆς ἢ πορθημὸς ἐπαινεῖ· ὁ δὲ Πολύφημος τὰ τε ἄλλα καὶ μουσικός ἐστι.

4. ΔΩΡ. Σιώπα, ὦ Γαλάτεια· ἤκούσαμεν αὐτοῦ ἄδοντος, ὁπότε ἐκώμασε πρῶν ἐπὶ σέ· Ἀφροδίτῃ φίλῃ, ὅνον ἂν τις ὀγκᾷσθαι ἔδοξε. Καὶ αὕτῃ δὲ ἢ πηκτὶς οἷα· κρανίον ἐλάφου γυμνὸν τῶν σαρκῶν, καὶ τὰ μὲν κέρατα πῆχεις ὥσπερ ᾖσαν, ζυγώσας δὲ αὐτὰ καὶ ἐν-άψας τὰ νεῦρα, οὐδὲ κόλλοπι περιστρέφας, ἐμελῶδει ἀμουσόν τι καὶ ἀπῳδόν, ἄλλο μὲν αὐτὸς βοῶν, ἄλλο δὲ ἡ λύρα ὑπᾶχει, ὥστε οὐδὲ κατέχειν τὸν γέλωτα ἔδου-

IX.

DIALOGI MARINI.

1.

DORIDIS ET GALATEÆ.

1. DOR. Pulchrum amatorem, o Galatea, aiunt, Siculum istum pastorem, insanire in te.

GAL. Ne cavillare, Dori: Neptuni enim est filius, qualiscumque est.

DOR. Quid ergo? si vel Jovis ipsius filius ferus adeo et hirtus videretur, quodque omnium est maxime deforme, unoculus, censen' genus ei profuturum esse ad formam?

GAL. Neque hirtum illud ejus et, ut ais, ferum omni plane pulchritudine destituitur: est enim virile: et oculus decorat frontem, nihil deterius cernens, quam si duo essent.

DOR. Videre, Galatea, non amatorem, sed amatum habere Polyphemum, prout quidem laudas eum.

2. GAL. Haud certe amatum: verum illam nimiam opprobrii libidinem vestram non fero: quin mihi videmini ex invidia illud facere, quia pascens aliquando, quum a specula ludentes nos videret in littore, ad imos pedes Ælnæ, qua parte inter montem et mare longe litus protenditur, vos ne aspexit quidem; ego contra ex omnibus ipsi pulcherrima sum visa: ideoque soli etiam mihi adjecit oculum. Illa vos pungunt; indicio enim sunt, me forma meliorem esse et amore dignam: at vos despectæ fuistis.

DOR. Tu si pastori et lumine defecto pulchra es visa, ideo te talem putas cui invidemus? atqui quid aliud in te laudare potuit, quam candorem tantummodo? hanc, opinor, ob causam, quod assueverit caseo et lacti: cuncta igitur his similia ducit pulchra.

3. Ceterum ubi volueris discere, qualis tibi sit facies, a rupe quadam, si quando tranquillum fuerit mare, prona in aquam despectans, contemplare temet ipsam, nihil aliud, quam colore candidam exquisitè: illud autem non laudatur, nisi enitescat candori immixtus rubor.

GAL. Atqui illa ego mere candida tamen amatorem vel istum habeo; at vestrum nulla est quam seu pastor, sive nauta, seu portitor laudet: Polyphemus autem et aliis rebus excellit, et musicus est.

4. DOR. Tace, Galatea: audivimus illum canentem, quando comessatum ibat nuper ad te: ita mihi Venus sit propitia, ut asinus aliquis rudere est visus. Tum ipsa lyra qualis! cranium cervi nudum carnibus; cornua quidem quasi manubria erant, quibus quum jugum addidisset, atque alligasset nervos, quos nulla clavicula tetenderat, modulabatur agreste quiddam et absonum, dum aliud ipse vociferaretur, aliud lyra subsonaret. Itaque ne continere quidem

νάμεθα ἐπὶ τῇ ἐρωτικῇ ἐκείνῳ ἄσματοι· ἡ μὲν γὰρ Ἥχῳ οὐδὲ ἀποκρίνεσθαι αὐτῷ ἠθέλεν οὔτω λάλος οὔσα βρυχούμενη, ἀλλ' ἡσχύνετο, εἰ φανεῖη μιμουμένη τραχεῖαν ψῶδὴν καὶ καταγέλαστον.

5. Ἐφ' ἧς δὲ ὁ ἐπέρastos ἐν ταῖς ἀγκάλαις ἀθυρμάτων ἄρκτου σκύλακα τὸ λάσιον αὐτῷ προσεοικότα. Τίς οὖν οὐκ ἂν φρονήσῃ σοι, ὦ Γαλάτεια, τοιούτου ἐραστοῦ;

ΓΑΛ. Οὐκοῦν σὺ, Δωρί, δείξον ἡμῖν τὸν σεαυτῆς, καλλίῳ δῆλον ὅτι ὄντα καὶ ψδικώτερον καὶ κιθαρίζειν ἀμεινον ἐπιστάμενον.

ΔΩΡ. Ἄλλ' ἐραστὴς μὲν οὐδεὶς ἔστι μοι οὐδὲ σμύννομαι ἐπέρastos εἶναι τοιούτος δὲ οἷος ὁ Κύκλωψ ἔστι, κινάδρας ἀπόλων ὥσπερ ὁ τράγος, ὠμοφάγος, ὡς φασί, καὶ σιτούμενος τοὺς ἐπιδημοῦντας τῶν ξένων, σοὶ γένοιτο καὶ σὺ ἀντερώῃς αὐτοῦ.

2.

ΚΥΚΛΩΠΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΚΥΚ. ὦ πάτερ, οἷα πέπονθα ὑπὸ τοῦ καταράτου ξένου, δε μεθύσας ἐξετύφλωσέ με κοιμωμένῳ ἐπιχειρήσας.

ΠΟΣ. Τίς δαί ἦν ὁ ταῦτα τολμήσας, ὦ Πολύφημε;

ΚΥΚ. Τὸ μὲν πρῶτον Οὐτὶν αὐτὸν ἀπεκάλει, ἐπεὶ δὲ διέφυγε καὶ ἔξω ἦν βέλους, Ὀδυσσεὺς ὀνομάζεσθαι ἔφη.

ΠΟΣ. Οἶδα ὃν λέγεις, τὸν Ἰθακήσιον· ἐξ Ἰλίου δ' ἀνέπλει. Ἀλλὰ πῶς ταῦτα ἐπραξεν οὐδὲ πᾶν εὐθαρσὴς ὢν;

2. ΚΥΚ. Κατέλαβον ἐν τῷ ἄντρῳ ἀπὸ τῆς νομῆς ἀναστρέψας πολλοὺς τινας, ἐπιβουλεύοντας δῆλον ὅτι τοῖς ποιμνίοις· ἐπεὶ γὰρ ἐπέθηκα τῇ θύρᾳ τὸ πῶμα — πέτρα δὲ ἐστὶ παμμεγέθης — καὶ τὸ πῦρ ἀνέκαυσά· ἐναυσάμενος δ' ἔφερον δένδρον ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐφάνησαν ἀποκρύπτειν ἐαυτοὺς πειρώμενοι· ἐγὼ δὲ συλλαβὼν τινὰς αὐτῶν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, κατέφαγον ληστὰς γε ὄντας. Ἐνταῦθα δ' πανουργότατος ἐκείνος, εἴτε Οὐτὶς εἴτε Ὀδυσσεὺς ἦν, δίδωσί μοι πιεῖν φάρμακόν τι ἐγχεῖας, ἡδὺ μὲν καὶ εὐοσμον, ἐπιβουλότατον δὲ καὶ παραχρῆστατον· ἅπαντα γὰρ εὐθὺς ἰδοῦκαί μοι περιφύρεσθαι πτόντι καὶ τὸ σπήλαιον αὐτὸ ἀνεστρέφετο καὶ οὐκέτι ὅλως ἐν ἑαυτοῦ ἡμην, τέλος δὲ ἐς ὕπνον κατεσπάρσθη. Ὁ δὲ ἀποξύνας τὸν μοχλὸν καὶ πυρώσας γε προσέτι ἐτύφλωσέ με καθεύδοντα, καὶ ἀπ' ἐκείνου τυφλὸς εἰμὶ σοι, ὦ Πόσειδον.

3. ΠΟΣ. Ὡς βαθὺν ἐκοιμήθης, ὦ τέκνον, δε οὐκ ἐξέθορες μεταξὺ τυφλούμενος. Ὁ δ' οὖν Ὀδυσσεὺς πῶς διέφυγεν; οὐ γὰρ ἂν εἴ οἶδ' ὅτι ἐδυνήθη ἀποκινήσας τὴν πέτραν ἀπὸ τῆς θύρας.

ΚΥΚ. Ἄλλ' ἐγὼν ἀφείλον, ὡς μάλλον αὐτὸν λάβοιμι ἐξίστα, καὶ καθίσας παρὰ τὴν θύραν ἐθήρων τὰς χεῖ-

risum poteramus in amatorio isto cantico : nam vel Echo multum aberat ut respondere ipsi vellet, tam licet garrula, rugienti; sed pudebat eam, si visa fuisset imitari asperum cantum et ridiculum.

5. Imo ferebat etiam amabilis iste in ulnis ludicrum, ursae catulum, hirsutia ipsi plane similem. Quis non invideat tibi, Galatea, talem amatorem?

GAL. Quin ergo, Dori, monstra nobis tuum, formosiorē scilicet ac doctius canentem, quique cithara ludere melius sciat.

DOR. At amator quidem nullus est mihi, neque me amabilem esse arroganter prae me fero : talis autem, qualis est Cyclops, foetidum alarum odorem spargens, tanquam hircus, crudivorus, ut aiunt, et cibum capiens, qui eo defuerunt, hospites, tibi eveniat, tuque mutuo ames illum.

2.

CYCLOPIS ET NEPTUNI.

1. CYC. O pater, qualia sum passus ab illo scelerato hospite, qui, quum inebriasset, excæcavit me dormientem aggressus.

NEP. Quis ista, Polypheme, est ausus?

CYC. Initio semet Neminem appellitabat : at postquam effugit extraque teli jactum erat, Ulyssem sibi nomen esse dixit.

NEP. Novi, quem dicas, Ithacensem illum : ex Ilio domum revehebatur. Quomodo tamen ista patravit, qui haud valde forti sit animo?

2. CYC. Deprehendi in antro a pastu reversus aliquam multos, insidiantes nimirum gregibus : ubi enim opposui januæ operculum (hoc saxum mihi est ingens) ignemque feci succensa quam ferebam arbore a monte, id agere videbantur, ut absconderent sese. Tum ego correptos eorum quosdam, ut æquum erat, commanducavi, quippe latrones : ibi vaferrimus ille sive Nemo sive Ulysses dat mihi bibere medicamentum infusum, suave quidem et odoris boni, sed idem insidiosissimum ac turbulentissimum : etenim cuncta statim videbantur mihi circumagi, hoc potu hausto, ipsaque spelunca sursum deorsum vertebatur, neque amplius omnino apud me eram ; denique in somnum devolutus sum. Ibi ille, exacuto vecte et ambusto iussu, lumine me privavit dormientem : ex eoque tempore cæcus sum tibi, Neptune.

3. NEP. Quam tu altum obdormivisti, fili, qui non exsilueris, dum oculus effodiebatur. Ulysses autem quo pacto effugit? nam, ut mihi quidem certo persuadeo, non potuit amovere petram a janua.

CYC. Imo ipse abstuli, ut magis cum caperem exeuntem : nam quum consedissem juxta januam, venabar mani-

ρας ἐκπετάσας, μόνα παρείς τὰ πρόβατα ἐς τὴν νομὴν, ἐντειλάμενος τῷ κριῶ ὅποσα ἔχρῃν πράττειν αὐτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.

4. ΠΟΣ. Μανθάνω· ὑπ' ἐκείνοις ἔλαθον ὑπεξεληθόντες· σέ δὲ τοὺς ἄλλους Κύκλωπας ἔδει ἐπιβοήσασθαι ἐπ' αὐτόν.

ΚΥΚ. Συνεκάλεσα, ὦ πάτερ, καὶ ἦχον· ἐπεὶ δὲ ἤροντο τοῦ ἐπιβουλεύοντος τοῦνομα κάγω ἔφην ὅτι Οὐτίς ἐστι, μελαγχολᾷν οἰθθέντες με ὥχοντο ἀπίοντες. Οὕτω κατεσοφίσάτο με ὁ κατάρατος τῷ ὀνόματι. Καὶ ὁ μάλιστα ἠνίασέ με, ὅτι καὶ ὀνειδίζων ἐμοὶ τὴν συμφορὰν, Οὐδὲ δὲ πατήρ, φησὶν, ὁ Ποσειδῶν ἰάσεται σε.

ΠΟΣ. Θάρρει, ὦ τέκνον· ἀμυνοῦμαι γὰρ αὐτόν, ὡς μάθῃ ὅτι, καὶ εἰ πῆρωσίν μοι ὀφθαλμῶν ἴσθαι ἀδύνατον, τὰ γούν τῶν πλεόντων, τὸ σώζειν αὐτοὺς καὶ ἀπολλύναι, ἐπ' ἐμοὶ ἐστὶ· πλεῖ δὲ ἔτι.

3.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΑΛΦΕΙΟΥ.

1. ΠΟΣ. Τί τοῦτο, Ἀλφειέ; μόνος τῶν ἄλλων ἐμπεσὼν ἐς τὸ πέλαγος οὔτε ἀναμίνυσαι τῇ ἄλμῃ, ὡς ἔθος ποταμοῖς ἅπασιν, οὔτε ἀναπαύσεις σεαυτὸν διαχυθεὶς, ἀλλὰ διὰ τῆς θαλάττης ξυνοστῶς καὶ γλυκὺ φυλάττων τὸ βεῖθρον, ἀμειγρὴς ἔτι καὶ καθαρὸς ἐπέιγῃ οὐκ οἶδα ὅποι βύθιος ὑποδὺς καθάπερ οἱ λάροι καὶ ἔρωδι· καὶ ἰοικας ἀνακύψειν που καὶ αὐθις ἀναφανεῖν σεαυτὸν.

ΑΛΦ. Ἐρωτικόν τι τὸ πρᾶγμα ἐστίν, ὦ Πόσειδον, ὥστε μὴ ἔλεγε· ἡράσσης δὲ καὶ αὐτὸς πολλάκις.

ΠΟΣ. Γυναικὸς, ὦ Ἀλφειέ, ἡ νύμφης ἔρως ἡ καὶ τῶν Νηρηίδων αὐτῶν μιᾶς;

ΑΛΦ. Οὐκ, ἀλλὰ πηγῆς, ὦ Πόσειδον.

ΠΟΣ. Ἡ δὲ ποῦ σοι γῆς αὕτη βεῖ;

ΑΛΦ. Νησιωτὶς ἐστὶ Σικελή· Ἀρέθουσαν αὐτὴν καλοῦσιν.

2. ΠΟΣ. Οἶδα οὐκ ἄμορφον, ὦ Ἀλφειέ, τὴν Ἀρέθουσαν, ἀλλὰ διαυγὴς τέ ἐστὶ καὶ διὰ καθαροῦ ἀναβλύζει καὶ τὸ ὕδωρ ἐπιπρέπει ταῖς ψηφίσιν ὄλον ὑπὲρ αὐτῶν φαίνόμενον ἀργυροειδές.

ΑΛΦ. Ὡς ἀληθῶς οἶσθα τὴν πηγὴν, ὦ Πόσειδον· παρ' ἐκείνην οὖν ἀπέργομαι.

ΠΟΣ. Ἄλλ' ἀπιθὶ μὲν καὶ εὐτύχει ἐν τῇ ἔρωτι· ἐκεῖνο δὲ μοι εἶπε, ποῦ τὴν Ἀρέθουσαν εἶδες αὐτὸς μὲν Ἀρκὰς ὢν, ἡ δὲ ἐν Συρακόσαις ἐστίν;

ΑΛΦ. Ἐπειγόμενόν με κατέχεις, ὦ Πόσειδον, περίεργα ἔρωτων.

ΠΟΣ. Εὖ λέγεις· χῶρει παρὰ τὴν ἀγαπωμένην, καὶ ἀναδὺς ἀπὸ τῆς θαλάττης ξυναυλία μίγνυσσιν τῇ πηγῇ καὶ ἐν ὕδωρ γίγνεσθε.

bus expansis, solas prætermittens oves ad pastum, præcipiensque arieti quæcumque par erat illum facere pro me.

4. NEP. Intelligere mihi videor eos sub istis latentes clam egressos fuisse. Quin tu ceteros Cyclopas quanto poteris clamore advocasses adversum eum.

CYC. Convocavi, pater, et venerunt: sciscitanti autem insidiatoris nomen, ubi ego dicebam Neminem esse, atra me bile percitum ducentes confestim abierunt: sic me circumventum detestabilis ille decepit nomine: quodque maximo mihi fuit dolori, etiam exprobrato mihi damno, Ne pater quidem, inquit, Neptunus sanabit te.

NEP. Bonum animum habe, fili; ulciscar ipsum, ut disceat, quamvis cæcitati oculorum mederi non possim, fortunam tamen navigantium, ut servem eos aut perdam, in mea esse potestate: navigat autem adhuc.

3.

NEPTUNI ET ALPHEI.

1. NEP. Quid hoc est rei, Alphe? solus aliorum illapso in pelagus nec commisceris salo, ut quidem mos est fluvii omnibus, nec requiescis te diffusus; sed per mare concretus, ac dulci servato liquore, non permixtus præterea purusque properas, nescio quo in profundum te demergens, ut gavisæ solent et ardeæ: et videris emersurus alibi, teque denuo in lucem prolaturus.

ALPH. Amatorium hoc quiddam est, o Neptune: quare ne arguas; amore captus enim et tu fuisti sæpius.

NEP. Mulierem, Alphe, an nympham amas? an Nereidum ipsarum unam?

ALPH. Nequaquam; sed naiadem, Neptune.

NEP. Hæc tamen ubi terrarum tibi fluit?

ALPH. Insularis est Sícula: Arethusam vocitant.

2. NEP. Novi sane non invenustam, Alphe, Arethusam: imo enim est pellucida, e puroque solo scaturit, et aqua lapillis illudens nitet, totaque super eos apparet argentea.

ALPH. Ut vere nosti fontem Arethusam, Neptune: ad illam ipsam ergo me confero.

NEP. At abi, et esto felix in amore. Imo istud etiam mihi expone: ubi Arethusam vidisti tu, qui Arcas es, quum illa sit Syracusis?

ALP. Festinantem me detines, o Neptune, quæ nihil ad rem faciunt sciscitando.

NEP. Bene mones: quin tu perge ad dilectam; quumque enerseris a mari, mutua conspiratione miscetor fonti, et unam in aquam coite.

4.

ΜΕΝΕΛΑΟΥ ΚΑΙ ΠΡΩΤΕΩΣ.

1. ΜΕΝ. Ἀλλὰ ὕδωρ μὲν σε γίγνεσθαι, ὦ Πρωτεῦ, οὐκ ἀπίθανον, ἐνάλιόν γε ὄντα, καὶ δένδρον, ἐτι φορητὸν, καὶ ἐς λέοντα δὲ ὁπότε ἀλλαγείης, ὅμως οὐδὲ τοῦτο ἔξω πίστεως· εἰ δὲ καὶ πῦρ γίγνεσθαι δυνατόν ἐν θαλάττῃ οἰκοῦντα, τοῦτο πάνυ θαυμάζω καὶ ἀπιστῶ.

ΠΡΩΤ. Μὴ θαυμάσης, ὦ Μενέλαε· γίγνομαι γάρ.

ΜΕΝ. Εἶδον καὶ αὐτός· ἀλλὰ μοι δοκεῖς — εἰρήσεται γὰρ πρὸς σέ — γοητεῖαν τινὰ προσάγειν τῷ πράγματι καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξαπατᾶν τῶν ὁρῶντων αὐτὸς οὐδὲν τοιοῦτο γιγνώμενος.

2. ΠΡΩΤ. Καὶ τίς ἂν ἡ ἀπάτῃ ἐπὶ τῶν οὕτως ἐναργῶν γένοιτο; οὐκ ἀνευγμένους τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδες ἐς ὅσα μετεποίησα ἑμαυτόν; εἰ δὲ ἀπιστεῖς καὶ τὸ πρᾶγμα ψευδὲς εἶναι δοκεῖ, φαντασία τις πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἱσταμένη, ἐπειδὴν πῦρ γένομαι, προσένεγκέ μοι, ὦ γενναϊότατε, τὴν χεῖρα· εἴση γὰρ εἰ δρῶμαι μόνον ἢ καὶ τὸ κάειν τότε μοι πρόσσεστιν.

ΜΕΝ. Οὐκ ἀσφαλὴς ἡ πείρα, ὦ Πρωτεῦ.

ΠΡΩΤ. Σὺ δέ μοι, ὦ Μενέλαε, δοκεῖς οὐδὲ πολὺ πουν ἑορακέναι πώποτε οὐδ' ὃ πάσχει ὁ ἰχθύς οὗτος εἰδέναι.

ΜΕΝ. Ἀλλὰ τὸν μὲν πολὺπουν εἶδον, ὃ πάσχει δὲ, ἡδέως ἂν μάθοιμι παρὰ σοῦ.

3. ΠΡΩΤ. Ὅποια ἂν πέτρα προσελθὼν ἀρμόσῃ τὰς κοτύλας καὶ προσφύς ἔχῃται, ἐκείνη ὅμοιον ἀπεργάζεται ἑαυτὸν καὶ μεταβάλλει τὴν χροᾶν μιμούμενος τὴν πέτραν, ὥς ἂν λάθῃ τοὺς ἀλίεας μὴ διαλλάττων μὴδὲ φανερός ὢν διὰ τοῦτο, ἀλλ' ἑοικὼς τῇ λίθῳ.

ΜΕΝ. Φασὶ ταῦτα· τὸ δὲ σὸν πολλῶ παραδοξότερον, ὦ Πρωτεῦ.

ΠΡΩΤ. Οὐκ οἶδα, ὦ Μενέλαε, τί νι ἂν ἄλλω πιστεύσεις τοῖς ἑαυτοῦ ὀφθαλμοῖς ἀπιστῶν.

ΜΕΝ. Ἴδὼν εἶδον· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα τεράστιον, τὸν αὐτὸν πῦρ καὶ ὕδωρ γίγνεσθαι.

5.

ΠΑΝΟΠΗΣ ΚΑΙ ΓΑΛΗΝΗΣ.

1. ΠΑΝ. Εἶδες, ὦ Γαλήνη, χθὲς οἷα ἐποίησεν ἡ Ἔρις παρὰ τὸ δαῖπνον ἐν Θεσσαλίᾳ, διότι μὴ καὶ αὐτὴ ἐκλήθη ἐς τὸ συμπόσιον;

ΓΑΛ. Οὐ ξυνεισιτώμην ὑμῖν ἔγωγε· ὁ γὰρ Ποσειδῶν ἐκέλευσέ με, ὦ Πανοπή, ἀκύμαντον ἐν τοσούτῳ φυλάττειν τὸ πέλαγος. Τί δ' οὖν ἐποίησεν ἡ Ἔρις μὴ παροῦσα;

ΠΑΝ. Ἡ Θέτις μὲν ἤδη καὶ ὁ Πηλεὺς ἀπεληλύθεσαν ἐς τὸν θάλαμον ὑπὸ τῆς Ἀμφιτρίτης καὶ τοῦ Ποσειδῶνος παραπεμφθέντες, ἡ Ἔρις δ' ἐν τοσούτῳ λαθοῦσα πάντας — ἐδυνήθη δὲ βράδιως, τῶν μὲν π...

4.

MENELAI ET PROTEI.

1. ΜΕΝ. At aquam te fieri, o Proteu, haud improbabile, quippe marinum; et arborem, id quoque ferri potest: quin in leonem quando mutaris, ne id quidem plane extra fidem est: verum, si et ignis fieri possis, in mari qui habites, id valde admiror ac minime credo.

PROT. Ne mireris, Menelae: nam ita res est, fio.

ΜΕΝ. Vidi ipse equidem: sed videre mihi, quod pace tua dictum velim, praestigias quasdam admovere huic rei, oculosque fallere spectantium, dum ipse nihil tale fis.

2. PROT. Et quæ tandem fallacia in rebus tam manifestis resideat? non tu apertis oculis es contuitus, quas in formas nemet ipse conversum fecerim? sin fidem non habes, et falsa res hæc esse videtur, inanis scilicet quædam species ante oculos consistens, tum tu, ubi ignis factus fuero, admove mihi, vir fortissime, manum: probe scies, videarne solum talis, an facultas etiam urendi tunc mihi adsit.

ΜΕΝ. Non tutum est hoc experimentum, o Proteu.

PROT. Tu quidem mihi, Menelae, videris polypum vidisse nunquam, quæque hujus piscis sit natura, ignorare.

ΜΕΝ. Imo polypum vidi: at naturam ejus libenter didicerim abs te.

3. PROT. Ad quamcumque petram accesserit, aptari- que acetabula et agglutinator ei hæserit, illi similem se reddit, mutatoque colore scopulum imitatur, ut fallat piscatores nihil diversus, propterea- que nec conspicuus, sed plane similis isti lapidi.

ΜΕΝ. Ista narrant: tuum autem illud multo est incredibilius, Proteu.

PRO. Nescio profecto, Menelae, cui sis alteri fidem habiturus, quam tuis ipsius oculis denegas.

ΜΕΝ. Videndo sane vidi: sed res est portentosa, idem ut ignis et aqua fiat.

5.

PANOPES ET GALENES.

1. ΠΑΝ. Vidistin', Galene, heri, qualia designarit Eris inter cenam in Thessalia, quod non et ipsa fuerit vocata ad convivium?

ΓΑΛ. Equidem haud epulabar vobiscum: Neptuneus enim jussit me, Panope, nullis fluctibus agitata ac tranquillum interea servare pelagus. Quid ergo fecit Eris, quod non adesset?

ΠΑΝ. Thetis et Peleus jam abierant in thalamum ab Amphitrite et Neptuno deducti: Eris interim clam omnibus (poterat autem facillime, dum hi quidem biberent, illi salta-

νόντων, ἐνίων δὲ κροτούντων ἢ τῷ Ἀπολλωνί κιθαρίζοντι ἢ ταῖς Μούσαις ἀδούσαις προσεχόντων τὸν νοῦν — ἐνέβαλεν ἐς τὸ ξυμπόσιον μῆλόν τι πάγκαλον, χρυσοῦν ὄλον, ὃ Γαλήνη· ἐπεγέγραπτο δὲ « ἡ καλὴ λαβέτω. » Κυλινδούμενον δὲ τοῦτο ὥσπερ ἐξεπίτηδες ἦκεν ἐνθα Ἦρα τε καὶ Ἀφροδίτη καὶ Ἀθηνᾶ κατεκλίνοντο.

2. Κάπειδὴ ὁ Ἑρμῆς ἀνελόμενος ἐπελέξατο τὰ γεγραμμένα, αἱ μὲν Νηρηίδες ἡμεῖς ἀπεσιωπήσαμεν· τί γὰρ ἔδει ποιεῖν ἐκείνων παρουσῶν; αἱ δὲ ἀντεπιοῦντο ἐκάστη καὶ αὐτῆς εἶναι τὸ μῆλον ἡξίου, καὶ εἰ μὴ γε ὁ Ζεὺς διέστησεν αὐτάς, καὶ ἄγρι' χειρῶν ἂν προῦγώρησε τὸ πρᾶγμα· ἀλλ' ἐκεῖνος, Αὐτὸς μὲν οὐ κρινῶ, φησί, περὶ τούτου, — καίτοι ἐκεῖναι αὐτὸν δικάσαι ἡξίου — ἄπιτε δὲ ἐς τὴν Ἰδὴν παρὰ τὸν Πριάμου παῖδα, ὃς οἶδ' ἐτε διαγωνῶναι τὴν κάλλιονα φιλόκαλος ὢν, καὶ οὐκ ἂν ἐκεῖνος κρίναι κακῶς.

ΓΑΛ. Τί οὖν αἱ θεαί, ὦ Πανότη;

ΠΑΝ. Τήμερον, οἶμαι, ἀπίαςιν ἐς τὴν Ἰδὴν, καὶ τις ἕξει μετὰ μικρὸν ἀπαγγέλλων ἡμῖν τὴν κρατοῦσαν.

ΓΑΛ. Ἦδὴ σοί φημι, οὐκ ἄλλη κρατήσει τῆς Ἀφροδίτης ἀγωνιζομένης, ἣν μὴ πάνυ ὁ δαιτητῆς ἀμυλώσῃ.

6.

ΤΡΙΤΩΝΟΣ, ΑΜΥΜΩΝΗΣ ΚΑΙ
ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΤΡΙΤ. Ἐπὶ τὴν Λέρναν, ὦ Πόσειδον, παραγίνεται καθ' ἐκάστην ἡμέραν ὑδρευσομένη παρθένος, πάγκαλόν τι γρῆμα· οὐκ οἶδα ἔγωγε καλλίω παῖδα ἰδύν.

ΠΟΣ. Ἐλευθέραν τινά, ὦ Τρίτων, λέγεις, ἢ θεράπαινά τις ὑδροφόρος ἐστίν;

ΤΡΙΤ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ τοῦ Αἰγυπτίου ἐκείνου θυγάτηρ, μία τῶν πεντήκοντα καὶ αὐτῇ, Ἀμυμώνη τούνομα· ἐπυθόμην γὰρ ἦτις καλοῖτο καὶ τὸ γένος. Ὁ Δαναὸς δὲ σκληραγωγεῖ τὰς θυγατέρας καὶ αὐτοურγεῖν διδάσκει καὶ πέμπει ὕδωρ τε ἀρυσομένας καὶ πρὸς τὰ ἄλλα παιδεύει ἀόκνους εἶναι αὐτάς.

2. ΠΟΣ. Μόνῃ δὲ παραγίνεται μακρὰν οὕτω τὴν δόδον εἰς Ἄργους ἐς Λέρναν;

ΤΡΙΤ. Μόνῃ· πολυδίψιον δὲ τὸ Ἄργος, ὥς οἶσθα· οὐτε ἀνάγκη αἰεὶ ὑδροφορεῖν.

ΠΟΣ. Ὡ Τρίτων, οὐ μετρίως με διετάραξας εἰπὼν τὰ περὶ τῆς παιδός· ὥστε ἴωμεν ἐπ' αὐτήν.

ΤΡΙΤ. Ἴωμεν· ἤδη γοῦν καιρὸς τῆς ὑδροφορίας· καὶ σκεδὸν που κατὰ μέσσην τὴν δόδον ἐστὶν ἰούσα ἐς τὴν Λέρναν.

ΠΟΣ. Οὐκοῦν ζεύξον τὸ ἄρμα· ἡ τοῦτο μὲν πολλὴν ἔχει τὴν διατριβὴν ὑπάγειν τοὺς ἵππους τῇ ζεύγῃ καὶ τὸ ἄρμα ἐπισκευάζειν, σὺ δὲ ἄλλα δελφινά μοι τινα τῶν ὠκείων παραστήσον· ἐπιπάσσομαι γὰρ ἐπ' αὐτοῦ τάχιστα.

rent, alii vel Apollini citharam pulsanti, vel Musis canentibus adhiberent animum) impulit in convivium malum quam pulcherrimum, aureum totum, Galene : cui erat inscriptum : PULCHRA ACCIPIAM. Id autem provolutum quasi de industria pervenit ubi Juno, Venus et Minerva decumbabant.

2. Tum eo Mercurius sublato postquam perlegit inscripta, nos quidem, Nereides conticuimus : quid enim oportebat facere, deabus praesentibus? at haec sibi quaque vindicabant, suumque esse malum contendebant : quin etiam, nisi Jupiter diremisset eas, ad manus res pervenisset. Ille tamen, Ipse quidem, inquit, iudicium non interponam ea de re (quanquam hoc ut faceret, istae magno opere laborarent) ; abite vero in Idam ad Priami filium, qui certe noverit dignoscere pulchriorem, formarum elegans spectator ; neque is profecto judicaverit male.

GAL. Quid ergo deae, Panope?

PAN. Hodie, puto, petunt Idam ; et aliquis affuturus erit mox, qui nunciet nobis victricem.

GAL. Jam nunc tibi dico, non alia vincet, Venere quidem certante, nisi valde sit arbiter liebeti oculorum acie.

6.

TRITONIS, AMYMONES ET NEPTUNI.

1. TRIT. Ad Lernam, Neptune, accedit quotidie aequatum virgo, res plane pulcherrima : haud equidem scio formosior me puellam vidisse.

NEP. Ingenuamne dicis, o Triton, an famula quaedam est ad aquam ferendam?

TRIT. Nequaquam : sed Aegyptii istius filia, una quinquagenarum et ipsa, Amymone nomine : sciscitatus enim sum et quomodo vocetur, et genus. Danaus autem durius habet filias, et ad opus suis manibus faciendum instituit, atque etiam mittit aquam hausturas ; ad cetera porro ministeria condocet, ut impigræ sint.

2. NEP. Solane conficit tam longum iter Argis ad Lernam?

TRIT. Sola : valde autem siticulosum est Argos, ut nosti : atque adeo necesse est semper aquam eo ferre.

NEP. Triton, non mediocriter tu me conturbasti his de puella dictis : quare adreamus ad eam.

TRIT. Eamus : jam enim tempus est aequationis ; et fere, ni fallor, in media versatur via petens Lernam.

NEP. Itaque junge currum : aut illud quidem longam habet moram, subdere equos iugo, et currum apparare : quin tu potius delphinum mihi aliquem ex velocioribus adducito : equitans enim in eo provehar celerrime.

TRIT. Ἴδού σοι οὐτοσί δελφίνων δ' ὠκύτατος.

ΠΟΣ. Εὖ γε· ἀπελαύνωμεν· σὺ δὲ παρανήχου, ὦ Τρίτων. Κάπειδ' ἄρεςμεν ἐς τὴν Λέρνην, ἐγὼ μὲν λογχίσω ἐνταῦθα που, σὺ δ' ἀποσκόπει· ὅπότεν αἰσθῇ προσιοῦσαν αὐτὴν —

TRIT. Αὕτη σοι πλησίον.

3. ΠΟΣ. Καλὴ, ὦ Τρίτων, καὶ ὠραία παρθένος· ἀλλὰ συλληπτέα ἡμῖν ἐστίν.

ΑΜ. Ἀνθρῶπε, ποῖ με ξυναρπάσας ἄγεις; ἀνδραποδιστὴς εἶ, καὶ εἰσικας ἡμῖν ὑπ' Αἰγύπτου τοῦ θεοῦ ἐπιπεμφθῆναι· ὥστε βοήσομαι τὸν πατέρα.

TRIT. Σιώπησον, ὦ Ἀμυμώνη· Ποσειδῶν ἐστι.

ΑΜ. Τί Ποσειδῶν λέγεις; τί βιάζῃ με, ὦ ἀνθρῶπε, καὶ ἐς τὴν θάλατταν καθέλκεις; ἐγὼ δὲ ἀποπνιγῆσομαι ἢ ἀθλία καταδῶσα.

ΠΟΣ. Θάρρει, οὐδὲν δεινὸν μὴ πάθῃς· ἀλλὰ καὶ πηγὴν ἐπάνωμόν σοι ἀναδοθῆναι ἑάσω ἐνταῦθα πατάξας τῇ τριαίνῃ τὴν πέτραν πλησίον τοῦ κλύσματος, καὶ σὺ εὐδαίμων ἔσῃ καὶ μόνῃ τῶν ἀδελφῶν οὐχ ὑδροφορήσεις ἀποθανοῦσα.

7.

ΝΟΤΟΥ ΚΑΙ ΖΕΦΥΡΟΥ.

1. NOT. Ταύτην, ὦ Ζέφυρε, τὴν δάμαλιν, ἣν διὰ τοῦ πελάγους ἐς Αἴγυπτον ὁ Ἑρμῆς ἄγει, ὁ Ζεὺς διεκόρευσε ἀλούς ἔρωτι;

ΖΕΦ. Ναί, ὦ Νότε· οὐ δάμαλις δὲ τότε, ἀλλὰ παῖς ἦν τοῦ ποταμοῦ Ἰνάχου· νῦν δὲ ἡ Ἥρα τοιαύτην ἐποίησεν αὐτὴν ζηλοτυπήσασα, ὅτι καὶ πάνυ ἐώρα ἐρώντα τὸν Δία.

NOT. Nūn οὖν ἐτι ἐρᾷ τῆς βοός;

ΖΕΦ. Καὶ μάλα, καὶ διὰ τοῦτο ἐς Αἴγυπτον αὐτὴν ἐπεμψε καὶ ἡμῖν προσέταξε μὴ κυμαίνειν τὴν θάλατταν· ἂν διανήξηται, ὡς ἀποτεκοῦσα ἐκεῖ — κυεῖ δὲ ἤδη — θεὸς γένοιτο καὶ αὐτὴ καὶ τὸ τεχθέν.

2. NOT. Ἡ δάμαλις θεός;

ΖΕΦ. Καὶ μάλα, ὦ Νότε· ἄρξει τε, ὡς ὁ Ἑρμῆς ἔφη, τῶν πλεόντων καὶ ἡμῶν ἔσται δέσποινα, ὅντινα ἂν ἡμῶν ἐθέλῃ ἐκπέμψαι ἢ κωλύσαι ἐπιπνεῖν.

NOT. Θεραπευτέα τοιγαροῦν, ὦ Ζέφυρε, ἤδη δέσποινα γέ οὔσα.

ΖΕΦ. Νῆ Δι'· εὐνουστέρα γὰρ ἂν οὕτω γένοιτο. Ἄλλ' ἤδη γὰρ διεπέρασε καὶ ἐξένευσεν ἐς τὴν γῆν. Ὅρῃς ὅπως οὐκέτι μὲν τετραποδιστὴ βαδίζει, ἀνορθώσας δ' αὐτὴν ὁ Ἑρμῆς γυναῖκα παγκάλῃν αὖθις ἐποίησε;

NOT. Παράδοξα γοῦν ταῦτα, ὦ Ζέφυρε· οὐκέτι τὰ κέρατα οὐδὲ οὐρὰ καὶ διχαλὰ τὰ σκέλη, ἀλλ' ἐπέραστος κόρη. Ὁ μέντοι Ἑρμῆς τί παθὼν μεταβέβληκεν ἑαυτὸν καὶ ἀντὶ νεανίου κυνοπρόσωπος γεγένηται;

ΖΕΦ. Μὴ πολυπραγμονῶμεν, ὅτι ἄμεινον ἐκείνος οἶδε τὰ πρακτέα.

TRIT. Ecce tibi istum delphinorum ocissimum.

NEP. Bene : avehamur ; tu vero juxta adnata , Triton. Quandoquidem venimus Lernam , ego insidiabor isto fere loco ; tu prospecta ; quumque senseris adventantem illam —

TRIT. En ipsa tibi prope adest.

3. NEP. Pulchra , Triton , et florens virgo : omnino comprehendenda nobis est.

AMY. Mi homo , quo me correptam ducis ? plagiarius es , et videris in nos ab Ægypto patruo immissus esse : quare invocabo patrem.

TRIT. Tace , Amymone : Neptunus hic est.

AMY. Quid mihi Neptunum dicis ? quid vim affers mihi , homo , inque mare detrahis ? misera suffocabor demersa.

NEP. Bonum animum habe ; nullum incommodum patieris : imo etiam fontem tui nominis emicare faciam ibi , percussa tridente hac petra , prope maris æstum : tu vero felix eris , sororumque sola non feres aquam mortua.

7.

NOTI ET ZEPHYRI.

1. NOT. Illam ergo , Zephyre , juvencam , quam per pelagus in Ægyptum Mercurius ducit , Jupiter vitiauit amore captus ?

ZEPH. Ita est , Note : neque tunc tamen erat juvenca , sed filia fluvii Inachi : nunc Juno talem fecit eam , æmulatione fervida , quod vehementer videret amare Jovem.

NOT. Igitur etiam nunc amat illam vaccam ?

ZEPH. Plane : ideoque in Ægyptum eam misit , ac nobis præcepit ne fluctibus agitaremus mare , donec transarit , ut partum ibi enixa (uterum enim jam fert) , dea fiat tum ipsa , tum quod natum erit.

2. NOT. Juvenca ut dea fiat ?

ZEPH. Omnino , Note : et præerit , ut Mercurius narravit , navigantibus , nosque erimus in ejus potestate , ut quemcumque nostrum voluerit emittat , aut prohibeat flare.

NOT. Colenda igitur , o Zephyre , jam quippe domina.

ZEPH. Profecto : magis enim benevola nobis ita reddatur. At ecce jam trajecit , atque evasit in terram. Viden' ut non amplius quadrupedis more incedat , sed eam erectam Mercurius mulierem pulcherrimam iterum effecerit ?

NOT. Mirabilia sane sunt ista , Zephyre : abierunt cornua , cauda , bifidi pedes : contra amabilis est virgo. Atqui Mercurius quid est quod semet mutarit , et pro juvene caninam faciem sumserit ?

ZEPH. Ne curiosius inquiramus ; quandoquidem melius ille sciverit quid sit faciendum.

8.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΔΕΛΦΙΝΩΝ.

1. ΠΟΣ. Εὖ γε, ὦ Δελφίνες, ὅτι δέι φιλόανθρωποι ἔσθε, καὶ πάλαι μὲν τὸ τῆς Ἰνούς παιδίον ἐπὶ τὸν Ἴσθμὸν ἐχομίσσατε ὑποδεξάμενοι ἀπὸ τῶν Σκειρωνίδων μετὰ τῆς μητρὸς ἐμπεσόν, καὶ νῦν σὺ τὸν κιθαρωδὸν τουτοῖν τὸν ἐκ Μηθύμνης ἀναλαβὼν ἐξηγήσω ἐς Ταίναρον αὐτῇ σκευῇ καὶ κιθάρᾳ, οὐδὲ περιεῖδες κακῶς ὑπὸ τῶν ναυτῶν ἀπολλύμενον.

ΔΕΛΦ. Μὴ θαυμάσης, ὦ Πόσειδον, εἰ τοὺς ἀνθρώπους εὖ ποιοῦμεν ἐξ ἀνθρώπων γε καὶ αὐτοὶ ἰχθυόες γινόμενοι.

ΠΟΣ. Καὶ μέμφομαι γὰρ τῷ Διονύσῳ, ὅτι ὑμᾶς κατανυμαχίσας μετέβαλε, δέον χειρώσασθαι μόνον, ὥσπερ τοὺς ἄλλους ὑπηγάγετο. Πῶς δ' οὖν τὰ κατὰ τὸν Ἀρίωνα τοῦτον ἐγένετο, ὦ Δελφίν;

2. ΔΕΛΦ. Ὁ Περίανδρος, οἶμαι, ἔχαιρεν αὐτῷ καὶ πολλάκις μετεπέμπετο αὐτὸν ἐπὶ τῇ τέχνῃ, ὃ δὲ πλουτήσας παρὰ τοῦ τυράννου ἐπεθύμησε πλεῦσας οἰκαδε ἐς τὴν Μηθύμναν ἐπιδειξάσθαι τὸν πλοῦτον, καὶ ἐπιθᾶς πορμείου τινὸς κακούργων ἀνδρῶν ὡς ἔδειξε πολλὸν ἄγων χρυσὸν τε καὶ ἄργυρον, ἐπεὶ κατὰ μέσον τὸ Αἰγαῖον ἐγένοντο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτῷ οἱ ναῦται· ὃ δὲ — ἡκροώμην γὰρ ἅπαντα παρανέων τῷ σκάφει — ἔπει ταῦτα ὑμῖν δέδοκται, ἔφη, ἀλλὰ τὴν σκευὴν ἀναλαβόντα με καὶ ἄσαντα θρηγνόν τινα ἐπ' ἐμαυτῷ ἐκόντα ἐάσατε ῥίψαι ἐμαυτόν. Ἐπέτρεψαν οἱ ναῦται καὶ ἀνέλαβε τὴν σκευὴν καὶ ᾗσε πᾶν λιγυρὸν, καὶ ἔπεισεν ἐς τὴν θάλασσαν ὡς αὐτίκα πάντως ἀποθανοῦμενος· ἐγὼ δὲ ὑπολαβὼν καὶ ἀναθέμενος αὐτὸν ἐξηγητάμην ἔχων ἐς Ταίναρον.

ΠΟΣ. Ἐπαιῶ σε τῆς φιλομουσίας· ἄξιον γὰρ τὸν μισθὸν ἀποδέδωκας αὐτῷ ἀκροάσεως.

9.

ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ ΚΑΙ ΝΗΡΗΙΔΩΝ.

1. ΠΟΣ. Τὸ μὲν στενὸν τοῦτο, ἔνθα ἡ παῖς κατηνέχθη, Ἑλλήσποντος ἀπ' αὐτῆς καλεῖσθω· τὸν δὲ νεκρὸν ὑμεῖς, ὦ Νηρηίδες, παραλαβοῦσαι τῇ Τρωάδι προσενέγκατε, ὡς ταφείη ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων.

ΑΜΦ. Μηδαμῶς, ὦ Πόσειδον, ἀλλ' ἐνταῦθα ἐν τῷ ἐπωνύμῳ πελάγει θεάσθω· ἐλεούμεν γὰρ αὐτὴν οἰκτιστοὺς ὑπὸ τῆς μητρικῆς πεπονθυῖαν.

ΠΟΣ. Τοῦτο μὲν, ὦ Ἀμφιτρίτη, οὐ θέμις· οὐδ' ἄλλως καλὸν ἐνταῦθά που κεῖσθαι ὑπὸ τῇ ψάμμῳ αὐτὴν, ἀλλ' ὅπην ἐφην ἐν τῇ Τρωάδι ἢ ἐν Χερρονήσῳ θεάσθαι. Ἐκεῖνο δὲ παραμύθιον οὐ μικρὸν ἔσται αὐτῇ, ὅτι μετ' ὀλίγον τὰ αὐτὰ καὶ ἡ Ἰνὸς πείσεται καὶ ἐμπεσεῖται ὑπὸ τοῦ Ἀθάμαντος διωκομένη ἐς τὸ πέλαγος ἀπ' ἄχρου

8.

NEPTUNI ET DELPHINUM.

1. NEP. Recte vero, Delphines, quod semper amantes sitis hominum; etenim olim Inus filium ad Isthmum detulistis exceptum, quum a Scironis saxis cum matre incideret in mare; tuque nunc citharædum illum ex Methymna postquam dorso sublevaras cum ipso habitu citharædico et cithara, enastasti ad Tænarum, neque neglexisti male nautarum scelere pereuntem.

DEL. Ne mireris, Neptune, si hominibus benefacimus, ex hominibus quippe ipsi in pisces versi.

NEP. Imo equidem accuso Bacchum, qui vobis prælio navali victis formam mutavit, quum decuisset in potestatem redigere tantum, quo pacto alios sibi subjecit. At quomodo, quæ ad Arionem istum spectant, sunt facta, Delphin?

2. DEL. Perlander, opinor, delectabatur eo, et sæpius eum arcessebat ob artis excellentiam: hunc autem nactum a tyranno divitias desiderium cepit domum redeundi Methymnam ad ostentandas opes. Quare conscensa vectoria navicula maleficorum hominum, ut præ se tulit multum ferre se auri et argenti, ubi medium Ægæum tetigerunt, insidiantur ipsi nautæ. Tum ille (auscultabam enim omnia adnatans navigio), Quandoquidem id vobis constitutum est, inquit, at ornatu sumto, decantatoque lessio sponte sinite me projicere memet ipsum. Permiserunt nautæ: mox citharædi habitum indutus cecinit admodum argute, ceciditque in mare, quasi statim plane periturus. Ego autem susceptum impositumque dorso ferens enastavi ad Tænarum.

NEP. Equidem laudo te ob studium illud musices; dignam enim mercedem reddidisti ipsi auditæ cantionis.

9.

NEPTUNI ET NEREIDUM.

1. NEP. Fretum illud angustum, quo puella delapsa est, Hellespontus ab ea vocetur: corpus autem vos, Nereides, acceptum ad Troadem deferte, ut sepeliatur a regionis incolis.

AMPH. Neutiquam, Neptune; verum hoc ipso in pelago cui nomen dedit, sepeliatur: miseret enim nos ejus, quæ miseranda fuit a neverca passa.

NEP. Id quidem, Amphitrite, fas non est; neque porro decorum istic alicubi jacere eam sub arena: sed, quod dixi, in Troade aut Chersoneso mox sepulturæ mandabitur. Id autem solatium erit ipsi non mediocre, quod post paulo eadem et Ino patietur, præcepsque cadet ab Athamante fu-

τοῦ Κιθαριῶνος, καθ' ὅπερ καθήκει ἐς τὴν θάλατταν, ἔχουσα καὶ τὸν υἱὸν ἐπὶ τῆς ἀγκάλῃς. Ἀλλὰ χάκεινεν σῶσαι δεήσει χαρισαμένους τῷ Διονύσῳ· τροφὸς γὰρ αὐτοῦ καὶ τιτθὴ ἡ Ἰνώ.

2. ΑΜΦ. Οὐκ ἔχρην οὕτω πονηρὰν οὔσαν.

ΠΟΣ. Ἀλλὰ τῷ Διονύσῳ ἀχαριστεῖν, ὧ Ἀμφιτρίτη, οὐκ ἔστιον.

ΝΗΡ. Αὕτη δὲ ἄρα τί παθοῦσα κατέπεσεν ἀπὸ τοῦ κριοῦ; ὁ ἀδελφὸς δὲ ὁ Φρίξος ἀσφαλῶς ὀχεῖται;

ΠΟΣ. Εἰκότως· νεανίας γὰρ καὶ δυνατὸς ἀντέχειν πρὸς τὴν φορὰν, ἡ δὲ ὑπ' ἀηθείας ἐπιβᾶσα ὀχήματος παραδόξου καὶ ἀπιδούσα ἐς βάθος ἀγανὲς, ἐκπλαγεῖσα καὶ τῷ θάλπει ἅμα συσχευεῖσα καὶ ἰλιγγιάσασα πρὸς τὸ σφοδρὸν τῆς πτήσεως ἀκρατὴς ἐγένετο τῶν κεράτων τοῦ κριοῦ, ὧν τέως ἐπειληπτο, καὶ κατέπεσεν ἐς τὸ πέλαγος.

ΝΗΡ. Οὐκ οὖν ἔχρην τὴν μητέρα τὴν Νεφέλην βοηθῆσαι πιπτοῦσῃ;

ΠΟΣ. Ἐχρην· ἄλλ' ἡ Μοῖρα πολλῷ τῆς Νεφέλης δυνατωτέρα.

10.

ΙΡΙΔΟΣ ΚΑΙ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΙΡΙΣ. Τὴν νῆσον τὴν πλανωμένην, ὧ Πόσειδον, ἣν ἀποσπασθεῖσαν τῆς Σικελίας ὑφαλὸν ἔτι νήγεσθαι συμβέβηκε, ταύτην, φησὶν ὁ Ζεὺς, στήσῃσιν ἤδη καὶ ἀναφῆνον καὶ ποιήσῃσιν ἤδη δῆλον ἐν τῷ Αἰγαίῳ μέσῳ βεβαίως μένειν στηριζὰς πάνυ ἀσφαλῶς· δεῖται γάρ τι αὐτῆς.

ΠΟΣ. Περράζεται ταῦτα, ὧ Ἴρι. Τίνα δ' ὁμως παρέξει αὐτῇ τὴν χρεῖαν ἀναφανείσα καὶ μηκέτι πλέουσα;

ΙΡΙΣ. Τὴν Αἰτῶν ἐπ' αὐτῆς δεῖ ἀποκυῖσαι· ἡδὴ γὰρ πονήρως ὑπὸ τῶν ὠδίνων ἔχει.

ΠΟΣ. Τί οὖν; οὐχ ἱκανὸς ὁ οὐρανὸς ἐντεκεῖν; εἰ δὲ μὴ οὗτος, ἀλλ' ἡ γῆ πᾶσα οὐκ ἂν δύναίτο ὑποδέξασθαι τὰς γονὰς αὐτῆς;

ΙΡΙΣ. Οὐκ, ὧ Πόσειδον· ἡ Ἥρα γὰρ ὄρκῳ μεγάλῳ κατέλαβε τὴν γῆν, μὴ παρασχεῖν τῇ Αἰητοῖ τῶν ὠδίνων ὑποδοχὴν. Ἡ τοίνυν νῆσος αὕτη ἀνύμοστος ἐστίν· ἀφανὴς γὰρ ἦν.

2. ΠΟΣ. Σύνημι. Στήθι, ὧ νῆσε, καὶ ἀνάδυθι αὖθις ἐκ τοῦ βυθοῦ καὶ μηκέτι ὑποφέρου, ἀλλὰ βεβαίως μένε καὶ ὑπόδεξαι, ὧ εὐδαίμονεστάτῃ, τοῦ ἀδελφοῦ τὰ τέκνα δύο, τοὺς καλλίστους τῶν θεῶν· καὶ ὑμεῖς, ὧ Τρίτωνες, διαπορθμεύσατε τὴν Αἰτῶν ἐς αὐτήν· καὶ γαλήνᾳ ἅπαντα ἔστω. Τὸν δράκοντα δὲ, ὃς νῦν ἐξοιστρεῖ αὐτὴν φοβῶν, τὰ νεογνὰ ἐπειδὴν τεχθῇ, αὐτίκα μέτεισι καὶ τιμωρήσει τῇ μητρὶ. Σὺ δὲ ἀπάγγελλε τῷ Διὶ πάντα εἶναι εὐτρεπῇ· ἔσθηκεν ἡ Δῆλος· ἡκέτω ἡ Αἰτῶν ἡδὴ καὶ τιττέτω.

gata in pelagus ex summo Cithærone, qua parte protenditur ad mare, gerens præterea filium in ulnis. Sed illam quoque servare nos oportebit gratificantes Baccho; nam nutrix præbuit illi mammas Ino.

2. AMPH. Haud oportebat tam malam.

NEP. Sed Baccho gratiam illam negare, Amphitrite, non est æquum.

NER. Helle vero qui factum est ut deciderit ab ariete, quum frater ejus Phrixus absque periculo vehatur?

NEP. Et merito quidem: nam juvenis est, ac potest sustinere se adversus motus celeritatem: illa autem pæ insolentia, quum inscendisset vehiculum prorsus inusitatum, et prospectasset in profundum immense patens, obstupefacta, æstuque simul aeris correpta et vertigine ex violentia volatus, e manibus amisit arietis cornua, quæ bactenus prehensa tenuerat, et defluxit in mare.

NER. Non oportebat matrem Nephelen auxilium ferre cadenti?

NEP. Oportebat: sed fatum multo Nephelè potentius.

10.

IRIDIS ET NEPTUNI.

1. IR. Insula ista errans, Neptune, quæ avulsa a Sicilia, fluctu tecta adhuc natat: eam, ait Jupiter, e vestigio constitue, inque lucem profer, et fac jam ut conspicua in Ægeο medio stabilisque maneat, firmata immotis radicibus: usus enim ejus erit.

NEP. Jamjam factum erit, Iri. Verumtamen quem præbebit ipsi usum in lucemeducta neque amplius innatans?

IR. Latonam in ea insula oportet partum deponere: jam enim male a doloribus habet.

NEP. Quid ergo? non idoneum est cælum, in quo pariat? hoc si minus, at universa saltem terra nonne excipere possit Latonæ partus?

IR. Minime, Neptune: nam Juno jurejurando gravi obstrinxit terram, ne præberet Latonæ commodam pariendo sedem; jam istæc insula jurata non est, quippe nondum conspicua.

2. NEP. Rem teneo. Consiste, insula, atque emerge rursus ex profundo, nec porro sub undis ferare; sed fixa mane, ac suscipe, fortunatissima, fratris liberos binos, pulcherrimos deorum. Vos, Tritones, transvehite Latonam eo; cunctaque stent tranquilla. Draconem vero, qui nunc velut œstro exagitat illam territans, infantes, statim atque nati fuerint, ulciscuntur, ac pœnas expetent pro matre. Tu renuncia Jovi, omnia esse parata: constitit Delus; veniat Latona et pariat.

11.

ΞΑΝΘΟΥ ΚΑΙ ΘΑΛΑΤΤΗΣ.

1. ΞΑΝΘ. Δέξαι με, ὦ θάλαττα, δεινὰ πεπονθότα καὶ κατὰσβεσόν μου τὰ τραύματα.

ΘΑΛ. Τί τοῦτο, ὦ Ξάνθε; τίς σε κατέκλυσεν;

ΞΑΝΘ. Ὁ Ὁφραιστός. Ἄλλ' ἀπληθράκωμαι ὅλος δ' κακοδαίμων καὶ ζέω.

ΘΑΛ. Διὰ τί δαί σοι καὶ ἐνέβαλε τὸ πῦρ;

ΞΑΝΘ. Διὰ τὸν ταύτης υἱὸν τῆς Θέτιδος· ἐπεὶ γὰρ φονεύοντα τοὺς Φρύγας ἱκετεύσας οὐκ ἔπαυσα τῆς ὀργῆς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν νεκρῶν ἐνέφραττέ μοι τὸν ῥοῦν, ἐλεήσας τοὺς ἀθλοῦς ἐπῆλθον ἐπικλύσαι ἐθέλων, ὡς φοβηθεὶς ἀπόσχοιτο τῶν ἀνδρῶν.

2. Ἐνταῦθα δ' Ὁφραιστός — ἔτυχε γὰρ πλησίον που ὦν — πᾶν ὅσον, οἶμαι, πῦρ εἶχε καὶ ὅσον ἐν τῇ Αἴτνῃ καὶ εἰ ποθὶ ἄλλοθι, φέρων ἐπῆλθέ μοι, καὶ ἔκλυσε μὲν τὰς πετελέας καὶ μυρϊκας, ὥπτησε δὲ καὶ τοὺς κακοδαίμονας ἰχθύς καὶ τὰς ἐγγέλεις, αὐτὸν δὲ ἐμὲ ὑπερκαχλάσαι ποιήσας μικροῦ δεῖν ὅλον ξηρὸν εἰργασταί. Ὅρᾳς γοῦν, ὅπως διάκειμαι ὑπὸ τῶν ἐγκαυμάτων.

ΘΑΛ. Θολερὸς, ὦ Ξάνθε, καὶ θερμὸς, ὡς εἰκὸς, τὸ αἷμα μὲν ἀπὸ τῶν νεκρῶν, ἡ θερμὴ δὲ, ὡς φῆς, ἀπὸ τοῦ πυρός· καὶ εἰκότως, ὦ Ξάνθε, δὲ ἐπὶ τὸν ἐμὸν υἱὸν ὠρμησας οὐκ αἰδέσθεις ὅτι Νηρηίδος υἱὸς ἦν.

ΞΑΝΘ. Οὐκ ἔδει οὖν ἐλεῆσαι γαίτονας ὄντας τοὺς Φρύγας;

ΘΑΛ. Τὸν Ὁφραιστον δὲ οὐκ ἔδει ἐλεῆσαι Θέτιδος υἱὸν ὄντα τὸν Ἀχιλλέα;

12.

ΔΩΡΙΔΟΣ ΚΑΙ ΘΕΤΙΔΟΣ.

1. ΔΩΡ. Τί δακρύεις, ὦ Θέτι;

ΘΕΤ. Καλλίστην, ὦ Δωρί, κόρην ἰδὼν ἐς κιβωτὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐμβληθεῖσαν, αὐτὴν τε καὶ βρέφος αὐτῆς ἀρτιγέννητον· ἐκέλευσε δὲ ὁ πατὴρ τοὺς ναύτας ἀνκαλόντας τὸ κιβωτίον, ἐπειδὴν πολὺ ἀπὸ τῆς γῆς ἀποσπᾶσθαι, ἀφείναι ἐς τὴν θάλατταν, ὡς ἀπόλοιτο ἡ ἀθλία, καὶ αὐτὴ καὶ τὸ βρέφος.

ΔΩΡ. Τίνος δὲ ἔνεκα, ὦ ἀδελφή; εἰπέ, εἴ τι ἔμαθες ἀκριβῶς ἅπαντα.

ΘΕΤ. Ὁ Ἀκρίσιος δ' πατὴρ αὐτῆς καλλίστην οὔσαν ἐπαρθένευσεν ἐς χαλκοῦν τινα θάλαμον ἐμβαλὼν· εἴτα, εἰ μὲν ἀληθὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν, φασὶ δ' οὖν τὸν Δία χρυσὸν γενόμενον ρυῆναι διὰ τοῦ ὀρόφου ἐπ' αὐτήν, δεξαμένην δ' ἐκείνην ἐς τὸν κόλπον καταρρέοντα τὸν θεὸν ἐγκύμονα γενέσθαι. Τοῦτο αἰσθόμενος δ' πατὴρ, ἀγρίως τις καὶ ζηλότυπος γέγων, ἠγανάκτησε καὶ ὑπὸ τίνος μαιμοιχεῦσθαι οἰηθεὶς αὐτὴν ἐμβαλεῖν ἐς τὴν κιβωτὸν ἀρτιτετοκυῖαν.

LUCIANUS. I.

11.

XANTHI ET MARIS.

1. XAN. Recipe me, Mare, gravia passum; restingue mea vulnera.

MAR. Quid hoc est rei, Xanthe? quis te exussit?

XAN. Vulcanus. Imo torrefactus sum totus ego miser, et ferveo.

MAR. Quam vero ob causam tibi injectit ignem?

XAN. Ob filium Thetidis huius: quum enim occidentem Phrygas supplex adirem, atque ille tamē iram non remitteret, quin etiam cadaveribus obstrueret mihi flumen, miseratus infelices irruī tanquam undis eum mersurus, quo territus abstinere se a virorum cæde.

2. Ibi tum Vulcanus (forte enim propius aderat) quantum, credo, habebat ignis, et quodcumque in Ætna, et sicubi uspiam, collecto, impetum in me fecit, incenditque ulmos ac myricas; tum assavit etiam infelicissimos pisces et anguillas: ipsum vero me quum effervescisset, parum abest quin totum aridum reddiderit. Vides certe, quomodo similis affectus ab istis incendii notis.

MAR. Turbidus, o Xanthe, atque æstuans, ut par erat: sanguis a cadaveribus; æstus, ut ais, ab igne. Neque id immerito, Xanthe, qui in meum nepotem irrueris, non veritus nec cogitans Nereidis esse filium.

XAN. Non decebat ergo misericordia tangi vicinorum meorum Phrygum?

MAR. Vulcanum vero non decebat misericordia tangi Achillis, qui Thetidis esset filius?

12.

DORIDIS ET THETIDIS.

1. DOR. Quid lacrimare, Theti?

THET. Formosissimam, Dori, vidi puellam in cistam a patre conjectam, tum ipsam, tum infantem ejus modo natum: jussit autem pater nautas sublatam arcam, ubi longa a terra processerint, demittere in mare, ut interest misera, et ipsa et infans.

DOR. Quam ob causam, soror? dic, si forte accurate didicisti omnia?

THET. Acrisius pater ejus forma præstantem servabat virginem, in æreum quendam thalamum inclusam. Tum porro quid revera sit factum, si dicere non habeo, aiunt tamen Jovem in aurum mutatum fluxisse per tectum ad eam; quæ, recepto in sinum defluente deo, gravis sit facta. Hoc quum sensisset pater, ferus aliquis et æmulatione fervidus senex, ægerrime tulit; et ab aliquo adulteratam suspicatus immittit in arcam partu modo edito.

2. ΔΩΡ. Ἡ δὲ τί ἐπραττεν, ὦ Θέτι, ὁπότε καθίετο;

ΘΕΤ. Ὑπὲρ αὐτῆς μὲν εἰσίγα, ὦ Δωρί, καὶ ἔφερε τὴν καταδίκην, τὸ βρέφος δὲ παρηγεῖτο μὴ ἀποθανεῖν δακρύουσα καὶ τῇ πάππῳ δεικνύουσα αὐτὸ, κάλλιστον δὲ τὸ δὲ ὑπ' ἀγνοίας τῶν κακῶν ὑπεμεΐδια πρὸς τὴν θάλατταν. Ὑποτίμπαμαι αὖθις τοὺς ὀφθαλμοὺς δακρύων μνημονεύουσα αὐτῶν.

ΔΩΡ. Κἀμέ δακρῦσαι ἐποίησας. Ἄλλ' ἤδη τεθνᾶσιν;

ΘΕΤ. Οὐδαμῶς· νήχεται γὰρ ἔτι ἡ κιβωτὸς ἀμφὶ τὴν Σέριφον ζῶντας αὐτοὺς φυλάττουσα.

ΔΩΡ. Τί οὖν οὐχὶ σώζομεν αὐτὴν τοῖς ἀλιεῦσι τοῦτοις ἐμβαλοῦσαι ἐς τὰ δίκτυα τοῖς Σεριφίοις; οἱ δὲ ἀνασπάσαντες σώσουσι δῆλον ἐστὶ.

ΘΕΤ. Εὖ λέγεις, οὕτω ποιῶμεν· μὴ γὰρ ἀπολέσθωι μήτε αὐτὴ μήτε τὸ παιδίον οὕτως ὅν καλόν.

13.

ΕΝΙΠΕΩΣ ΚΑΙ ΠΟΣΕΙΔΩΝΟΣ.

1. ΕΝΙΠ. Οὐ καλὰ ταῦτα, ὦ Πόσειδον· εἰρήσεται γὰρ τάληθές· ὑπελθὼν μου τὴν ἐρωμένην εἰκασθεὶς ἐμοὶ διεκόμενους τὴν παιδα· ἡ δὲ ᾤετο ὑπ' ἐμοῦ ταῦτα πεπονθέναι καὶ διὰ τοῦτο παρεῖχεν ἑαυτήν.

ΠΟΣ. Σὺ γὰρ, ὦ Ἐνιπεῦ, ὑπεροπτικὸς ᾔσθα καὶ βραδὺς, δὲ κόρης οὕτω καλῆς φοιτώσης ὁσημέραι παρὰ σέ, ἀπολλυμένης ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ὑπερεώρας καὶ ἔχαιρες λυπῶν αὐτήν, ἡ δὲ περὶ τὰς ὄχθας ἀλύουσα καὶ ἐπεμβαίνουσα καὶ λουομένη ἐνίοτε ἡὔχετό σοι ἐντυχεῖν, σὺ δὲ ἐθρόπτο πρὸς αὐτήν.

2. ΕΝΙΠ. Τί οὖν; διὰ τοῦτο ἐγρήν σε προαρπάσαι τὸν ἔρωτα καὶ καθυποκρίνασθαι Ἐνιπέα ἀντὶ Ποσειδῶνος εἶναι καὶ κατασφίσασθαι τὴν Τυρὼ ἀφελῇ κόρην οὔσαν;

ΠΟΣ. Ὅψέ ζηλοτυπεῖς, ὦ Ἐνιπεῦ, ὑπερόπτης πρότερον ὢν· ἡ Τυρὼ δὲ οὐδὲν δεινὸν πέπονθεν οἰομένη ὑπὸ σοῦ διακεκορεῦσθαι.

ΕΝΙΠ. Οὐ μὲν οὖν ἐγρήσθα γὰρ ἀπῶν ἐστὶ Ποσειδῶν ᾔσθα, δὲ καὶ μάλιστα ἐλύπησεν αὐτήν· καὶ ἐγὼ τοῦτο ἡδίκημαι, ἐστὶ τὰ ἐμὰ σὺ ἡὑφραίνου τότε καὶ περιστήσας πορφύρεόν τι κῆμα, ὅπερ ὑμᾶς συνέκρυπτεν ἄμα, συνῆσθα τῇ παιδί ἄντ' ἐμοῦ.

ΠΟΣ. Ναί· σὺ γὰρ οὐκ ἠθέλες, ὦ Ἐνιπεῦ.

14.

ΤΡΙΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΝΗΡΗΙΔΩΝ.

1. ΤΡΙΤ. Τὸ κῆτος ὑμῶν, ὦ Νηρηίδες, δ' ἐπὶ τὴν τοῦ Κηφέως θυγατέρα τὴν Ἀνδρομέδαν ἐπέμψατε, οὔτε τὴν παῖδα ἡδίκησεν, ὥς οἴσθε, καὶ αὐτὸ ἤδη τέθνηκεν.

2. DOR. Illa vero quid faciebat, Theti, quando demittebatur?

THET. Pro se quidem tacebat, Dori, æquo animo ferens sententiam : at infantem deprecabatur, ne interiret, multis cum lacrimis avo ostendens illum pulcherrima specie : is autem ignarus malorum etiam arridebat ad mare. Complentur mihi iterum oculi lacrimis ista repetenti.

DOR. Et me ad lacrimas provocasti. Verum num mortui jam sunt?

THET. Nondum : natat enim hactenus arca circa Seriphum, vivosque eos custodit.

DOR. Quid itaque non servamus eam, et piscatoribus injicimus in retia Seriphii istis? hi nimirum extractam servabunt.

THET. Recte mones : ita faciamus : ne enim intereat nec ipsa, nec infans tam formosus.

13.

ΕΝΙΠΕΙ ΕΤ ΝΕΠΤΥΝΙ.

1. ENIP. Non bella sunt ista, Neptune : dicetur enim veritas. Per fraudem obrepens amicæ mœæ, meam formam mentitus, vitasti puellam : at illa putabat a me hæc se fuisse passam ; ideoque præbebat sese.

NEP. Etenim, Enipeu, fastosus eras et tardus, qui puellam tam pulchram ventitantem quotidie ad te, pereuntem amore despiceres, atque etiam lactareris agre ei faciendo. Illa interim ad ripas tuas mœsta oberrabat, atque ingreassa imo et se lavans aliquando, optabat te potiri : tu vero fastidiosum te gerebas erga illam.

2. ENIP. Quid ergo? propterea oportebat te præripere meum amorem, et simulare Enipei personam pro Neptuno, doloque circumvenire Tyro, simplicem puellam?

NEP. Sero nunc æmulatione tangeris, Enipeu, qui prius superbe sprevisi : nihil autem Tyro mali contigit, quum putabat virginitatem suam a te imminui.

ENIP. Haud ita sane : dixisti enim, quum abires, te Neptunum esse, quod et maximum in modum illam pupugit : ea quoque in me injuria redundavit, quod tu vicem meam gaudia tunc ferres ; et circumjecto purpureo fluctu, qui vos contegebat una, rem haberes cum puella pro me.

NEP. Quippe tu nolebas, Enipeu.

14.

ΤΡΙΤΟΝΙΣ ΕΤ ΝΗΡΕΙΔΟΥ.

1. TRIT. Cetus ille vester, Nereides, quem in Cephei filiam Andromedam immisistis, nec puellam læsit, ut arbitramini, et ipse jam interit.

NHP. Ὑπὸ τίνος, ὦ Τρίτων; ἢ ὁ Κηφεὺς καθάπερ δέλεαρ προθείς τὴν κόρην ἀπέκτεινεν ἐπιὼν, λοχῆσας μετὰ πολλῆς δυνάμεως;

TRIT. Οὐκ, ἀλλ' ἴστε, ὦμαι, ὦ Ἰφιάνασσα, τὸν Περσεά, τὸ τῆς Δανάης παιδίον, ὃ μετὰ τῆς μητρὸς ἐν τῇ κιβωτῷ ἐμβλήθην ἐς τὴν θάλατταν ὑπὸ τοῦ μητροπάτορος ἐσώσατε οἰκτεῖρασαι αὐτούς.

IPH. Οἶδα ὃν λέγεις· εἰκὸς δὲ ἤδη νεανίαν εἶναι καὶ μάλα γενναῖόν τε καὶ καλὸν ἰδεῖν.

TRIT. Οὗτος ἀπέκτεινε τὸ κῆτος.

IPH. Διὰ τί, ὦ Τρίτων; οὐ γὰρ δὴ σῶστρος ἡμῖν τοιαῦτα ἐκτείνει αὐτὸν ἐγρήν.

2. TRIT. Ἐγὼ ὑμῖν φράσω τὸ πᾶν ὡς ἐγένετο· ἐστάλη μὲν οὗτος ἐπὶ τὰς Ἰοργόνας ἄθλον τινα τοῦτον τῷ βασιλεῖ ἐπιτελῶν, ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο ἐς τὴν Λιβύην —

IPH. Πῶς, ὦ Τρίτων; μόνος; ἢ καὶ ἄλλους συμμάχους ἤγεν; ἄλλως γὰρ δύσπορος ἡ ὁδός.

TRIT. Διὰ τοῦ ἀέρος· ὑπὸπτερον γὰρ αὐτὸν ἡ Ἀθηνᾶ ἔθηκεν. Ἐπεὶ δ' οὐν ἤκεν σπουδιζῶντο, αἱ μὲν ἐκάθευδον, ὦμαι, ὃ δὲ ἀποτεμὼν τῆς Μεδούσης τὴν κεφαλὴν ὦγετ' ἀποπτάμενος.

IPH. Πῶς ἰδῶν; ἀθάτατοι γάρ εἰσιν· ἢ δὲ ἂν ἴδῃ, οὐκ ἂν τι ἄλλο μετὰ ταύτας ἴδοι.

TRIT. Ἡ Ἀθηνᾶ τὴν ἀσπίδα προβαίνουσα — τοιαῦτα γὰρ ἤκουσα διηγουμένου αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἀνδρομέδαν καὶ πρὸς τὸν Κηφεά ὕστερον — ἡ Ἀθηνᾶ δὲ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος ἀποσιτισούσης ὥσπερ ἐπὶ κατόπτρου παρέσχεον αὐτῷ ἰδεῖν τὴν εἰκόνα τῆς Μεδούσης· εἶτα λαβόμενος τῇ λαίᾳ τῆς κόμης, ἐνορῶν δ' ἐς τὴν εἰκόνα, τῇ δεξιᾷ τὴν ἄρπην ἔχων, ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν αὐτῆς, καὶ πρὶν ἀνεγρέσθαι τὰς ἀδελφὰς ἀνέπτατο.

3. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὴν παράλιον ταύτην Αἰθιοπίαν ἐγένετο, ἤδη πρόσγειος πετόμενος, ὁρᾷ τὴν Ἀνδρομέδαν προκειμένην ἐπὶ τινος πέτρας προβλήτης προσπεπατταλευμένην, καλλίστην, ὥς θεοί, καθευδόμεναι τὰς κόμας, ἡμίγυμον πολὺ ἐνερθεν τῶν μαστῶν· καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἰκτεῖρας τὴν τύχην αὐτῆς ἀνθρώπα τὴν αἰτίαν τῆς καταδίκης, κατὰ μικρὸν δὲ ἁλοῦς ἔρωτι — ἐγρήν γὰρ σεσῶσθαι τὴν παῖδα — βοηθεῖν διέγνω· κάπειδὴ τὸ κῆτος ἐπῆει μάλα φοβερόν ὡς καταπιόμενον τὴν Ἀνδρομέδαν, ὑπεραιωρηθεὶς ὁ νεανίσκος πρόκυπον ἔχων τὴν ἄρπην τῇ μὲν καθικνεῖται, τῇ δὲ προδεικνύς τὴν Γοργόνα λίθον ἐποίει αὐτὸ, τὸ δὲ τέθηκεν ὁμοῦ καὶ πέπηγεν αὐτοῦ τὰ πολλὰ, ὅσα εἶδε τὴν Μεδούσαν· ὃ δὲ λύσας τὰ δεσμὰ τῆς παρθένου, ὑποσχὼν τὴν χεῖρα ὑπεδέξατο ἀκροποδῇ κατιοῦσαν ἐκ τῆς πέτρας ὀλισθηρὰς οὐσας, καὶ νῦν γαμῇ ἐν τοῦ Κηφεύος καὶ ἀπάξει αὐτὴν ἐς Ἄργος, ὥστε ἀντὶ θανάτου γάμον οὐ τὸν τυγχόντα εὔρετο.

4. IPH. Ἐγὼ μὲν οὐ πάνυ τῷ γεγονότι ἄχθομαι· τί γὰρ ἡ παῖς ἡδίκηκε ἡμᾶς, εἴ τι ἡ μήτηρ ἐμεγαλχυεῖτο καὶ ἄξιον καλλίων εἶναι;

ΔΩΡ. Ὅτι οὕτως ἂν ἤλγησεν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ μήτηρ γε οὐσα.

NER. A quo, Triton? an Cepheus, tanquam esca propolita virgine, interemit adortus inque insidiis locatus cum multa manu?

TRIT. Non: at novistis, opinor, Iphianassa, Perseum Danaes filium, quem cum matre in cista projectum in mare ab avo materno servastis eorum misertae.

IPH. Novi, quem dicas: credibile est eum jam juvenem esse, ac valde strenuum pulchrumque aspectu.

TRIT. Hic interfecit cetum.

IPH. Quam ob causam, Triton? haud enim sane salutis praemia nobis talia exsolvere ipsum decebat.

2. TRIT. Ego vobis indicabo rem omnem, ut facta est. Iter hic ingressus est adversus Gorgonas, certamen istud regi peracturus: postquam autem pervenit in Libyam —

IPH. Quomodo, Triton, solus? an et alios secum socios duxit? ceteroquin enim difficilis est via.

TRIT. Per aerem; nam alis eum Minerva instruxit. Postquam ergo venit ubi degebant, illae dormiebant, ut puto; hic autem, abscisso Medusae capite, volando aufugit.

IPH. Quo tandem pacto conspiciens? non possunt enim aspicere, aut quicumque vidit, nihil aliud amplius postea videt.

TRIT. Minerva clypeum praetendens (nam talia enarrantem eum audiavi Andromedae et Cepheo postmodum), Minerva, inquam, in clypeo resplendente, velut in speculo, exhibuit ipsi videndam imaginem Medusae: tum Perseus, correpta laeva manu coma, inspectans in imaginem, dextraque harpen tenens, desecuit ejus caput, et antequam expergelirent sorores, evolavit.

3. Ubi vero ad hanc mari praetensam Aethiopiam accessit, jam prope terram volans Andromedam conspiciatur expositam in petra quadam prominente, clavis affixam, pulcherrimam, dii! demissis capillis, seminudam multum infra mammas: ille primum, miseratus fortunam ejus, sciscitabatur causam supplicii; tum sensim amore captus (oportebat enim servari puellam), opem ferre constituit. Ubi vero cetus irruerat valde terribilis, quasi devoraturus Andromedam, superne pendens juvenis, capuloque promptam habens harpen, hac manu ictus demittit, illa, Gorgone monstrata, in lapidem vertebat cetum: qui inde interiit, et obriguerunt ejus pleraeque partes, quae quidem viderant Medusam. Perseus autem, solutis vinculis virginis, porrecta manu sustentavit suspensio pede degredientem ex rupe lubrica; et nunc nuptias celebrat in Cephei aedibus, abducetque illam Argos: adeo ut pro morte Andromeda connubium non vulgare invenerit.

4. IPH. Equidem non admodum, quod factum est, graviter fero: nam quid puella nocebat nobis, si quid mater superbius aliquando loquebatur, viderique volebat forma nos anteire?

DOR. Imo sic doluisset ob filiam amissam, quippe mater.

ΙΦ. Μηκέτι μεμνώμεθα, ὦ Δωρί, ἐκείνων, εἴ τι βάρβαρος γυνή ὑπὲρ τὴν ἀξίαν ἐλάλησεν ἱκανὴν γὰρ ἡμῖν τιμωρίαν ἔδωκε φοβηθεῖσα ἐπὶ τῇ παιδί. Χαίρωμεν οὖν τῷ γάμῳ.

15.

ΖΕΦΥΡΟΥ ΚΑΙ ΝΟΤΟΥ.

1. ΖΕΦ. Οὐ πώποτε πομπὴν ἐγὼ μεγαλοπρεπεστέραν εἶδον ἐν τῇ θαλάττῃ, ἀφ' οὗ γέ εἰμι καὶ πνέω. Σὺ δὲ οὐκ εἶδες, ὦ Νότε;

ΝΟΤ. Τίνα ταύτην λέγεις, ὦ Ζέφυρε, τὴν πομπήν; ἢ τίνες οἱ πέμποντες ἦσαν;

ΖΕΦ. Ἡδίστου θεάματος ἀπελείφθης, οἷον οὐκ ἂν ἄλλο ἴδους ἔτι.

ΝΟΤ. Περὶ τὴν ἐρυθρὰν γὰρ θάλατταν εἰργαζόμενην, ἐπέπνευσα δὲ καὶ μέρος τῆς Ἰνδικῆς, ὅσα παράλια τῆς χώρας· οὐδὲν οὖν οἶδα ὧν λέγεις.

ΖΕΦ. Ἀλλὰ τὸν Σιδώνιον Ἀγήνορα οἶδας;

ΝΟΤ. Ναί· τὸν τῆς Εὐρώπης πατέρα. Τί μήν;

ΖΕΦ. Περὶ αὐτῆς ἐκείνης διηγῆσομαί σοι.

ΝΟΤ. Μῶν ὅτι ὁ Ζεὺς ἐραστής τῆς παιδὸς ἐκ πολλοῦ; τοῦτο γὰρ καὶ πάλαι ἠπιστάμην.

ΖΕΦ. Οὐκοῦν τὸν μὲν ἔρωτα οἶσθα, τὰ μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη ἀκουσον.

2. Ἡ μὲν Εὐρώπη κατεληλύθει ἐπὶ τὴν ἥونا παῖζουσα τὰς ἡλικιώντιδας παραλαβοῦσα, ὁ Ζεὺς δὲ ταύρῳ εἰκάσας ἑαυτὸν συνέπαιεν αὐταῖς κάλλιστος φαινόμενος· λευκὸς τε γὰρ ἦν ἀκριβῶς καὶ τὰ κέρατα εὐκαμπῆς καὶ τὸ βλέμμα ἡμερός· ἐσκίρτα οὖν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῆς ἥονος καὶ ἐμυκάτο ἡδίστον, ὥστε τὴν Εὐρώπην τολμῆσαι καὶ ἀναδῆναι αὐτόν. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, δρομαῖος μὲν ὁ Ζεὺς ὤρμησεν ἐπὶ τὴν θάλατταν φέρων αὐτὴν καὶ ἐνήχετο ἐμπεσῶν, ἡ δὲ πάνυ ἐκπλαγῆς τῷ πράγματι τῇ λαϊᾷ μὲν εἶχετο τοῦ κέρατος, ὡς μὴ ἀπολισθάνοι, τῇ ἑτέρᾳ δὲ ἡνεμωμένον τὸν πέπλον ζυνεῖχεν.

3. ΝΟΤ. Ἡδὺ τοῦτο θέαμα εἶδες, ὦ Ζέφυρε, καὶ ἐρωτικόν, νηχόμενον τὸν Δία φέροντα τὴν ἀγαπωμένην.

ΖΕΦ. Καὶ μὴν τὰ μετὰ ταῦτα ἡδίω παρὰ πολλὸν, ὦ Νότε· ἡ τε γὰρ θάλαττα εὐθὺς ἀκύμων ἐγένετο καὶ τὴν γαλήνην ἐπισπασαμένη λείαν παρεῖχεν ἑαυτὴν, ἡμεῖς δὲ πάντες ἡσυχίαν ἀγοντες οὐδὲν ἄλλο ἢ θεαταί μόνον τῶν γιγνομένων παρηκολουθοῦμεν, Ἐρωτες δὲ παραπετόμενοι μικρὸν ἐκ τῆς θαλάττης, ὡς ἐνίοτε ἄχροις τοῖς ποσὶν ἐπιψαύειν τοῦ ὕδατος, ἡμμένας τὰς δᾶδας φέροντες ἦδον ἅμα τὸν ὑμέναιον, αἱ Νηρηίδες δὲ ἀναδῦσαι παρίπνεον ἐπὶ τῶν δελφίνων ἐπικροτοῦσαι ἡμίγυμοι αἱ πολλαί, τό τε τῶν Τριτώνων γένος καὶ εἴ τι ἄλλο μὴ φοβερὸν ἰδεῖν τῶν θαλαττίων ἄπαντα περιεγόρευε τὴν παῖδα· ὁ μὲν γὰρ Ποσειδῶν ἐπιβεβηκὼς ἄρματος, παροχομένην τὴν Ἀμφιτρίτην ἔχων

IPH. Ne ultra meminerimus, o Dori, istorum, si quid barbara mulier supra sortem suam effutierit : satis enim nobis penarum dedit filiae periculo consternata. Lætetur ergo nuptiis.

15.

ZEPHYRI ET NOTI.

1. ZEPH. Nunquam equidem pompam magnificentiorem vidi in mari, ex quo sum et flo : tu autem nonne vidisti, Note?

NOT. Quam tu istam dicis, Zephyre, pompam? aut qui nam erant, qui ducerent?

ZEPH. Jucundissimo spectaculo caruisti, quale nullum videas in posterum.

NOT. Scilicet ad Rubrum mare operam navabam : imo etiam flando percurri partem Indiae, quanta mari contingitur ejus regionis : nihil ergo eorum novi, quæ dicis.

ZEPH. At tu Sidonium Agenorem nosti?

NOT. Sane; Europæ patrem : quid tum postea?

ZEPH. De illa ipsa narrabo tibi.

NOT. Num hoc, Jovem esse amatorem jamdudum puellæ? istuc equidem olim compertum habebam.

ZEPH. Igitur amorem nosti : quæ vero sunt consecuta, jam nunc audi.

2. Europa descenderat ad litus ludibunda, æqualibus assumtis comitibus : ibi Jupiter, tauro quum se assimilasset, una ludebat pulcherrimusque videbatur : etenim albus erat perfecte, cornibusque scite intortis, et vultu placido : subsultabat ergo et ipse in litore, mugiebatque suavissime, sic ut Europa auderet etiam inscendere taurum. Quod ubi factum est, tum cursu citatissimo Jupiter ad mare festinavit ferens illam; jamque natabat illapsus. Europa vero mirifice perculsa eo negotio læva apprehenderat cornu, ne deflueret; altera vento agitata peplum continebat.

3. ΝΟΤ. Jucundum illud spectaculum, Zephyre, vidisti, et amatorium, nantem Jovem, portantemque dilectam.

ZEPH. Imo quæ postea consequuntur jucundiora multo, Note : nam pelagus statim fluctibus vacavit, flustroque ad se attracto læve sedatumque se præbuit : nos autem omnes quietem agentes, nihil aliud quam spectatores solum enrum, quæ fiebant, assectabamur. Amores porro juxta volantes paululum supra mare, sic ut nonnunquam summis pedibus delibarent aquam, accensas faces ferentes caneant simul hymenæum : Nereides vero emersæ adequitabant in delphinis applaudentes, seminudæ pleræque : tum etiam Tritonum genus, et si quod aliud non terrificum visu marinorum, cuncta choreas ducebant circa puellam. Neptunus quidem consensu curru, assidentem lateri Amphitriten habens

προῆγε γεγηθώς ὁδοποιῶν νηχομένῳ τῷ ἀδελφῷ ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν Ἀφροδίτην δύο Τρίτωνες ἔφερον ἐπὶ κόγχης κατακειμένην, ἀνθ' παντοῖα ἐπιπάττουσαν τῇ νύμφῃ.

4. Ταῦτα ἐκ Φοινίκης ἄχρι τῆς Κρήτης ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ἐπέβη τῇ νήσῳ, ὁ μὲν ταῦρος οὐκέτι ἐφαίνετο, ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς ὁ Ζεὺς ἀπῆγε τὴν Εὐρώπην ἐς τὸ Δικταῖον ἀντρον ἐρυθρίωσαν καὶ κάτω ὁρώσαν· ἡπίστατο γὰρ ἦδη ἐφ' ὅτῳ ἀγοίτο. Ἡμεῖς δὲ ἐμπεσόντες ἄλλο ἄλλος τοῦ πελάγους μέρος διεκυμαίνομεν.

NOT. Ὁ μακάριε Ζέφυρε τῆς θεάς· ἐγὼ δὲ γρύπας καὶ ἐλέφαντας καὶ μέλανας ἀνθρώπους εἴωρων.

.....

X.

NEKPIKOI DIAΛOΓOI.

1.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΔΕΥΚΟΥΣ.

1. ΔΙΟΓ. Ὁ Πολύδευκες, ἐντέλλομαι σοι, ἐπειδὴν τάχιστα ἀνέλθης — σὸν γάρ ἐστιν, ὅμαι, ἀναβῶναι αὐρίον — ἣν που ἴδης Μένιππον τὸν κύνα — εὐροις δ' ἂν αὐτὸν ἐν Κορίνθῳ κατὰ τὸ Κράνειον ἢ ἐν Λυκεῳ τῶν ἐριζόντων πρὸς ἀλλήλους φιλοσόφων καταγελῶντα — εἰπεῖν πρὸς αὐτὸν ὅτι σοί, ὦ Μένιππε, κελεύει ὁ Διογένης, εἰ σοι ἱκανῶς τὰ ὑπὲρ γῆς καταγελάσται, ἥκειν ἐνθάδε πολλῶν πλείω ἐπιγελασόμενον· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐν ἀμφιβολίᾳ σοὶ ἐστὶ ὁ γέλως ἦν καὶ πολὺ τὸ « τίς γὰρ ὁλως οἶδε τὰ μετὰ τὸν βίον; » ἐνταῦθα δὲ οὐ παύσῃ βεβαίως γελῶν καθάπερ ἐγὼ νῦν, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὁρᾷς τοὺς πλουσίους καὶ σατράπας καὶ τυράννους οὕτω ταπεινοὺς καὶ ἀσήμους, ἐκ μόνης οἰμωγῆς διαγιγνώσκόμενους, καὶ ὅτι μαλθακοὶ καὶ ἀγενεῖς εἰσι μεμνημένοι τῶν ἀνω. Ταῦτα λέγε αὐτῷ, καὶ προσέτι ἐμπλησάμενον τὴν πῆραν ἥκειν θέρμων τε πολλῶν καὶ εἰ που εὐροι ἐν τῇ τριόδῳ Ἑκάτης δεῖπνον κείμενον ἢ ὦν ἐκ καθαροῦ ἢ τι τοιοῦτον.

2. ΠΟΛ. Ἄλλ' ἀπαγγελῶ ταῦτα, ὦ Διογένης. Ὅπως δὲ εἰδῶ μάλιστα ὁποῖός τίς ἐστὶ τὴν ὄψιν.

ΔΙΟΓ. Γέρων, φαλακρὸς, τριβώνιον ἔχων πολύθυρον, ἀπαντὶ ἀνέμῳ ἀναπεπταμένος καὶ ταῖς ἐπιπτυχαῖς τῶν βακίλων ποικίλον, γελᾷ δ' αἰ καὶ τὰ πολλὰ τοὺς ἀλαζόνες τούτους φιλοσόφους ἐπισκώπτει.

ΠΟΛ. Ῥάδιον εὑρεῖν ἀπὸ γε τούτων.

ΔΙΟΓ. Βούλει καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους ἐντελιωμαί τι τοὺς φιλοσόφους;

ΠΟΛ. Λέγε· οὐ βαρὺ γὰρ οὐδὲ τοῦτο.

ΔΙΟΓ. Τὸ μὲν θλον παύσασθαι αὐτοῖς παρεγγύα ληροῦσι καὶ περὶ τῶν θλων ἐρίζουσι καὶ κέρατα φύουσιν

præcedebat hilaris, viamque faciebat natanti fratri. Denique Venerem duo Tritones ferebant in concha decumbentem, flores omnigenos inspergentem sponsæ.

4. Hæc a Phœnicia usque ad Cretam sunt facta. Postquam vero pedem in insula posuit, taurus non amplius exstabat, sed prehensa manu Jupiter abduxit Europam in Dictæum antrum rubore suffusam dejectisque oculis: jam enim haud ignorabat, cujus rei gratia duceretur: tum nos impetu facto alius aliam pelagi partem concitabamus.

NOT. Te beatum, Zephyre, spectaculo: at ego gryphas interea, et elephantos et nigros homines videbam.

.....

X.

MORTUORUM DIALOGI.

1.

ΔΙΟΓΕΝΙΣ ΕΤ ΠΟΛΛΥΚΙΣ.

1. ΔΙΟ. Ο Pollux, mando tibi, simulatque ad superos escenderis (tuum est enim, opinor, in vitam redire cras), sicubi videris Menippum canem (inveneris autem illum Corinthi ad Craneum, aut in Lyceo altercantes inter se philosophos deridentem), ut dicas ad eum: Te, Menippe, jubet Diogenes, si tibi satis, quæ super terram geruntur, sunt derisa, venire huc multo plura irrisurum: illic etenim in ambiguo tibi risus erat, illudque in ore multum, Quis enim omnino novit quæ post vitam sint consecutura? hic vero non desines bona fide ridere, veluti ego nunc; et maxime quidem ubi videris divites istos, et satrapas, et tyrannos, tam humiles nulloque insigni distinctos, ex solo ejulatū dignoscendos, eosque esse molles et ignavos, dum recordantur rerum superarum. Ista dic ipsi, atque insuper, ut impleta lupinis multis pera veniat, et si quam repererit in trivio Hecates cœnam jacentem, aut ovum lustrale, aut tale quiddam.

2. POL. At ista renunciabo, Diogenes: modo noverim accurate, qualis sit facie.

ΔΙΟ. Senex, calvus, pallium habens multiflore, omni vento apertum, et applicatis pannorum assummentis varium: ridet autem semper, et plurimum illos mendaces arroganter philosophos illudit.

POL. Facile est eum invenire ab istis quidem indiciiis.

ΔΙΟ. Vin' ad ipsos quoque illos mandem quiddam philosophos?

POL. Dic: neque enim grave mihi fuerit hoc.

ΔΙΟ. Ergo in summa serio ipsis denuncia, ut desinant nugari, de rebus universis rixari, cornua generare sibi

ἀλλήλοις καὶ χροκοδείλους ποιοῦσι καὶ τὰ τοιαῦτα ἀπορὰ ἐρωτᾶν διδάσκουσι τὸν νοῦν.

ΠΟΛ. Ἄλλ' ἐμὲ ἀμαθῆ καὶ ἀπαιδεύτον εἶναι φήσους κατηγοροῦντα τῆς σοφίας αὐτῶν.

ΔΙΟΓ. Σὺ δὲ οἰμώζειν αὐτοῖς παρ' ἐμοῦ λέγε.

ΠΟΛ. Καὶ ταῦτα, ὦ Διόγενες, ἀπαγγελῶ.

3. ΔΙΟΓ. Τοῖς πλουσίοις δ', ὧ φίλτατον Πολυδεύκιον, ἀπάγγελλε ταῦτα παρ' ἡμῶν· τί, ὦ μάταιοι, τὸν χρυσὸν φυλάττετε; τί δὲ τιμωρεῖσθε ἑαυτοὺς λογιζόμενοι τοὺς τόκους καὶ τάλαντα ἐπὶ τάλαντοις συντιθέντες, οὓς χρὴ ἓνα ὁβολὸν ἔχοντας ἔχειν μετ' ὀλίγον;

ΠΟΛ. Εἰρήσεται καὶ ταῦτα πρὸς ἐκείνους.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ καὶ τοῖς καλοῖς τε καὶ ἰσχυροῖς λέγε Μεγίλλω τε τῷ Κορινθίῳ καὶ Δαμοξένῳ τῷ παλαιστῇ, ὅτι παρ' ἡμῖν οὔτε ἡ ξανθὴ κόμη οὔτε τὰ χαροπὰ ἢ μέλανα δμμάτια ἡ ἐρύθημα ἐπὶ τοῦ προσώπου ἐστὶν ἔστιν ἡ νεῦρα εὐτονα ἡ ὥμοι καρτεροί, ἀλλὰ πάντα μία Μύκωνος, φασί, κρανία γυμνά τοῦ κάλλους.

ΠΟΛ. Οὐ χαλεπὸν οὐδὲ ταῦτα εἰπεῖν πρὸς τοὺς καλοὺς καὶ ἰσχυροὺς.

4. ΔΙΟΓ. Καὶ τοῖς πένησιν, ὦ Λάκων, — πολλοὶ δ' εἰσὶ καὶ ἀχθόμενοι τῷ πράγματι καὶ οἰκτεῖροντες τὴν ἀπορίαν — λέγε μήτε δακρύειν μήτ' οἰμώζειν διηγασάμενος τὴν ἐνταῦθα ἰστομίαν, καὶ ὅτι ὄψονται τοὺς ἐκεῖ πλουσίους οὐδὲν ἀμείνους αὐτῶν καὶ Λακεδαιμονίοις δὲ τοῖς σοῖς ταῦτα, εἰ δοκεῖ, παρ' ἐμοῦ ἐπιτίμησον λέγων ἐκλελύσθαι αὐτούς.

ΠΟΛ. Μηδὲν, ὦ Διόγενες, περὶ Λακεδαιμονίων λέγε· οὐ γὰρ ἀνέξομαί γε· ἀ δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐφησθα, ἀπαγγελῶ.

ΔΙΟΓ. Ἐάσωμεν τούτους, ἐπεὶ σοι δοκεῖ· σὺ δ' οἷς προεῖπον ἀπένεγκον παρ' ἐμοῦ τοὺς λόγους.

2.

ΗΛΟΥΤΩΝ Η ΚΑΤΑ ΜΕΝΙΠΠΟΥ.

1. ΚΡΟΙΣ. Οὐ φέρομεν, ὦ Πλούτων, Μένιππον τούτον· τὸν κύνα προικοῦντα· ὥστε ἡ ἐκείνῳ ποι μέτασθησιν ἢ ἡμεῖς μετοικήσομεν ἐς ἕτερον τόπον.

ΗΛΟΥΤ. Τί δ' ὑμᾶς δεινὸν ἐργάζεται ὁμόνεκρος ὢν;

ΚΡΟΙΣ. Ἐπειδὴν ἡμεῖς οἰμώζομεν καὶ στένωμεν ἐκείνων μεμνημένοι τῶν ἄνω, Μίδας μὲν οὐτοσὶ τοῦ χρυσοῦ, Σαρδανάπαλλος δὲ τῆς πολλῆς τρυφῆς, ἐγὼ δὲ Κροῖσος τῶν θησαυρῶν, ἐπιγελᾷ καὶ ἐξονεοῖξαι ἀνδράποδα καὶ καθάρματα ἡμᾶς ἀποκαλῶν, ἐνίοτε δὲ καὶ ᾄδων ἐπιτιμάρττει ἡμῶν τὰς οἰμωγὰς, καὶ ὅλος λυπηρὸς ἐστὶ.

ΗΛΟΥΤ. Τί ταῦτα φασιν, ὦ Μένιππε;

ΜΕΝ. Ἀληθῆ, ὦ Πλούτων· μισῶ γὰρ αὐτοὺς ἀγενεῖς καὶ ὀλέθρους ὄντας, οἷς οὐκ ἀπέχρησε βῖωσι κακῶς, ἀλλὰ καὶ ἀποθνήσκοντες ἐπὶ μέμνηνται καὶ περιέχονται τῶν ἄνω· χαίρω τοιγαροῦν ἀνίων αὐτούς

mutuo, erocodilos fingere, et ejusmodi perplexas interrogatiunculas mentibus inserere.

POL. Sed me indoctum et disciplinæ expertem esse dicent, qui audeam incusare sapientiam ipsorum.

DIO. Tum tu plorare illos a me jube.

POL. Et hæc ipsa, Diogenes, referam.

3. DIO. Divitibus autem, suavissime Pollucule, nuncia istæc a nobis: Quid, o vani, aurum custoditis? quid autem vosmet ipsi cruciatis, rationem ineuntes usurarum, et talenta super talentis componentes, quos oportet uno obolo instructos huc venire paullo post?

POL. Et illa dicentur ad eos.

DIO. Imo etiam formosulis illis ac robustis dicito, Megillo Corinthio et Damoxeno luctatori, apud nos nec flavam comam, nec grate torvos aut nigricantes oculos, nec florem in facie amplius adesse, aut nervos intentos, humerosve validos; sed omnia, quod aiunt, una Myconus, crania nuda pulchritudine.

POL. Ne ista quidem molestum erit exponere apud pulchros et robustos.

4. DIO. Porro pauperibus, o Lacon, (nam sunt sane multi, et graviter ferentes illam rem, misereque deplorantes inopiam) dic, ne lacrimas neu ejulatum edant, enarrata, quæ hic obtinet, conditionum æqualitate; idque etiam eos esse visuros, qui istic in vita sunt divites, nihilo meliores se. Et Lacedæmoniiis tuis ista, si videtur, meo nomine exprobra, dicitque moribus solutis eos a pristina severitate descivisse.

POL. Cave, Diogenes, de Lacedæmoniiis quicquam dixeris; equidem non feram: quæ vero ad alios mandasti, renuntiabo.

DIO. Mittamus istos, quoniam ita tibi videtur: at tu, quibus ante dixi, perfer mandata mea.

2.

PLUTO SEU CONTRA MENIPPUM.

1. CRÆSUS. Non ferimus, o Pluto, Menippum istum canem juxta nos habitantem: quare aut illum alio abire coge; aut nos migrabimus in alium locum.

PLUT. Quid autem vobis mali facit, qui perinde ac vos sit mortuus?

CRÆS. Quando nos ploramus et gemimus, istorum remniscentes quæ supra affuerunt, Midas hicce auri, Sardapalus iste multæ luxuriæ, ego vero Cræsus thesaurorum, irridet et conviciatur, mancipia nos et piaculares vocitans: interdum etiam cantando obturbat nostros gemitus: in summa, molestus est.

PLUT. Quid ista dicunt, Menippe?

MEN. Vera, Pluto: odi enim eos, quippe ignavos et perditissimos, quibus non satis fuit vivere male, sed et mortui recordantur ac mordicus retinere cupiunt res superas: gaudeo propterea, dum dolore eos afficio.

ΠΛΟΥΤ. Ἄλλ' οὐ χρή· λυποῦνται γὰρ οὐ μικρῶν στερόμενοι.

MEN. Καὶ σὺ μωραίνεις, ὦ Πλούτων, δούλητος ὢν τοῖς τούτων στεναγμοῖς;

ΠΛΟΥΤ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' οὐκ ἂν ἐθέλοιμι στασιάζειν ὑμᾶς.

2. MEN. Καὶ μὴν, ὦ καχίστοι Λυδῶν καὶ Φρυγῶν καὶ Ἀσσυρίων, οὕτω γινώσκετε ὥς οὐδὲ παυσόμενός μου· ἔνθα γὰρ ἂν ἦτε, ἀκολουθήσω ἀνιῶν καὶ κατὰ δυνάμιν κατὰ γέλων.

ΚΡΟΙΣ. Ταῦτα οὐχ ὕβρις;

MEN. Οὐκ, ἀλλ' ἐκεῖνα ὕβρις ἦν, ἃ ὑμεῖς ἐποίεῖτε, προσκυνεῖσθαι ἀξιοῦντες καὶ ἐλευθέρους ἀνδράσιν ἐντροφῶντες καὶ τοῦ θανάτου τὸ παράπαν οὐ μνημονεύοντες· τοιγαροῦν οἰμώξεσθε πάντων ἐκείνων ἀφρημένοι.

ΚΡΟΙΣ. Πολλῶν γε, ὦ θεοί, καὶ μεγάλων κτημάτων.

ΜΙΔ. Ὅσου μὲν ἐγὼ χρυσοῦ.

ΣΑΡΔ. Ὅσης δὲ ἐγὼ τρυφῆς.

MEN. Εὖ γε, οὕτω ποιεῖτε· ὀδύρεσθε μὲν ὑμεῖς, ἐγὼ δὲ τὸ γνῶθι σαυτὸν πολλάκις συνείρων ἐπάσσομαι ὑμῖν· πρέποι γὰρ ἂν ταῖς τοιαύταις οἰμωγαῖς ἐπαδόμενον.

3.

ΜΕΝΙΠΠΟΥ, ΑΜΦΙΛΟΧΟΥ ΚΑΙ ΤΡΟΦΩΝΙΟΥ.

1. MEN. Σφὼ μέντοι, ὦ Τροφόνιε καὶ Ἀμφίλοχε, νεκροὶ ὄντες οὐκ οἶδ' ὅπως ναῶν κατηξιώθητε καὶ μάντιες δοκεῖτε, καὶ οἱ μάταιοι τῶν ἀνθρώπων θεοὺς ὑμᾶς ἐπιλήφασιν εἶναι.

ΑΜΦΙΑ. Τί οὖν ἡμεῖς αἴτιοι, εἰ ὑπ' ἀνοίας ἐκεῖνοι τοιαῦτα περὶ νεκρῶν δοξάζουσιν;

MEN. Ἄλλ' οὐκ ἂν ἐδόξαζον, εἰ μὴ ζῶντες καὶ ὑμεῖς τοιαῦτα ἑτερατεύεσθε ὥς τὰ μέλλοντα προειδότες καὶ προεπιεῖν δυνάμενοι τοῖς ἐρομένοις.

ΤΡΟΦ. ὦ Μένιππε, Ἀμφίλοχος μὲν οὗτος ἂν εἰδείη ὃ τι αὐτῷ ἀποκριτέον ὑπὲρ αὐτοῦ, ἐγὼ δὲ ἥρωϊς εἰμὶ καὶ μαντεύομαι, ἣν τις κατέλθῃ παρ' ἐμέ. Σὺ δ' ἔοικας οὐκ ἐπιδεδημηκέναι Λεβαδείᾳ τὸ παράπαν· οὐ γὰρ ἂν ἠπίστες σὺ τούτοις.

2. MEN. Τί φῆς; εἰ μὴ ἐς Λεβαδείαν γὰρ παρέλθω καὶ ἐσταμένος ταῖς θόναϊς γελόους μᾶζαν ἐν ταῖν χερσῶν ἔχων εἰσερπύσω διὰ τοῦ στομίου ταπεινοῦ ὄντος ἐς τὸ σπῆλαιον, οὐκ ἂν ἡδυνάμην εἰδέναι ὅτι νεκρὸς εἰ ὥσπερ ἡμεῖς μόνῃ τῇ γοητείᾳ διαφέρων; ἀλλὰ πρὸς τῆς μαντικῆς, τί δαί ὁ ἥρωϊς ἐστίν; ἀγνοῶ γάρ.

ΤΡΟΦ. Ἐξ ἀνθρώπου τι καὶ θεοῦ σύνθετον.

MEN. Ὅ μῆτε ἀνθρωπὸς ἐστίν, ὥς φῆς, μῆτε θεός, καὶ συναμφοτέρων ἐστι; νῦν οὖν ποῦ σου τὸ θεῶν ἐκεῖνο ἡμίτομον ἀπελήλυθε;

ΤΡΟΦ. Χρᾶ, ὦ Μένιππε, ἐν Βοιωτίᾳ.

PLUT. At non oportet : dolent enim non parvis rebus privati.

MEN. Tunc etiam deliras, Pluto, qui calculum adjicias eorum suspiriis?

PLUT. Neutiquam : sed nolum equidem seditionem vos movere.

2. MEN. Atqui, pessimi Lydorum et Phrygum et Assyriorum, ita vobiscum statuile, me nullo pacto esse desitum : quocumque enim iveritis, persequar aegre vobis faciens, occinens ac deridens.

CRÆS. Istæc nonne contumelia est?

MEN. Non est : sed ista, quæ vos faciebatis, dignos qui adoraremini vos ferentes, liberis hominibus insultantes, mortisque omnino immemores. Ideo ergo plorate omnibus istis spoliati.

CRÆS. Multis sane, dii, magnisque possessionibus.

MIDAS. Quanto quidem ego auro!

SARDANAPALUS. Et ego quanta luxuria!

MEN. Euge, ita institute : lamentamini quidem vos; ego vero illud, Nosce te ipsum, sæpius ingeminans occinam vobis; belle enim deceat istiusmodi gemitibus adcantatum.

3.

ΜΕΝΙΠΠΙ, ΑΜΦΙΛΟΧΙ ΕΤ ΤΡΟΦΟΝΙΙ.

1. MEN. Vos quidem, Trophoni et Amphiloche, mortui quum sitis, nescio quo pacto templis estis honorati, vatesque videmini, et qui vani sunt inter mortales, deos esse vos arbitrantur.

ΑΜΠΗ. Quid ergo? nosne in causa sumus, si præ dementia isti talia de mortuis opinantur?

MEN. At non opinarentur, nisi et vivi vos tales præstigias præ vobis tulissetis, quasi futura præsciretis et prædicere possetis rogantibus.

ΤΡΟΦ. Menippe, Amphilocheus hicce sciverit quid sibi respondendum sit pro se : ego vero heros sum, et oracula reddo, si quis descenderit ad me. Haud sane videris unquam invisisse Lebadeam : non enim fidem negares istis.

2. Quid ais? ergo, nisi Lebadeam adiero, ornatusque linteis ridicule, offam manibus tenens irrepsero per os depressum in specum, nequeam scire te mortuum esse, quemadmodum nos, sola præstigiarum fraude diversum? Verum, per artem divinaudi, quid tandem heros est? ignoro enim.

ΤΡΟΦ. Ex homine quiddam et deo compositum.

MEN. Quod neque homo sit, ut ais, neque deus; sed simul utrumque? Nunc igitur quo tua ista dei dimidia pars abiit?

ΤΡΟΦ. Oracula edit, Menippe, in Bœotia.

MEN. Οὐκ οἶδα, ὦ Τροφώνιε, ὅ τι καὶ λέγεις· ὅτι μέντοι θλος εἰ νεκρὸς ἀκριβῶς ὄρω.

4.

ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΧΑΡΩΝΟΣ.

1. EPM. Λογισώμεθα, ὦ πορθμεῦ, εἰ δοκεῖ, ὅποσα μοι ὀφείλεις ἤδη, ὅπως μὴ αὖθις ἐρίζωμέν τι περὶ αὐτῶν.

XAP. Λογισώμεθα, ὦ Ἑρμῆ· ἄμεινον γὰρ ὠρίσθαι καὶ ἀπραγμονέστερον.

EPM. Ἀγχυραν ἐντεταλμένῃ ἐκόμισα πέντε δραχμῶν.

XAP. Πολλοῦ λέγεις.

EPM. Νῆ τὸν Ἀἰδωνέα, τῶν πέντε ὠνησάμην, καὶ τροπωτῆρα δύο ὀβολῶν.

XAP. Τίθει πέντε δραχμὰς καὶ ὀβολοὺς δύο.

EPM. Καὶ ἀκέστραν ὑπὲρ τοῦ ἱστίου· πέντε ὀβολοὺς ἐγὼ κατέβαλον.

XAP. Καὶ τούτους προστίθει.

EPM. Καὶ κηρὸν ὡς ἐπιπλάσαι τοῦ σκαφιδίου τὰ ἀνεγώγτα καὶ ἡλους δὲ καὶ καλώδιον, ἀφ' οὗ τὴν ὑπέραν ἐποίησας, δύο δραχμῶν ἅπαντα.

XAP. Καὶ ἄξια ταῦτα ὠνήσω.

EPM. Ταῦτά ἐστιν, εἰ μὴ τι ἄλλο ἡμᾶς διέλαθεν ἐν τῷ λογισμῷ. Πότε δ' οὖν ταῦτα ἀποδώσειν φῆς;

XAP. Νῦν μὲν, ὦ Ἑρμῆ, ἀδύνατον, ἣν δὲ λοιμὸς τις ἢ πόλεμος καταπέμφῃ ἀθρόους τινὰς, ἐνέσται τότε ἀποκερδᾶναι παραλογιζόμενον τὰ πορθμεῖα.

2. EPM. Νῦν οὖν ἐγὼ καθεδοῦμαι τὰ χάριστα εὐχόμενος γενέσθαι, ὥς ἂν ἀπὸ τούτων ἀπολάβοιμι;

XAP. Οὐκ ἔστιν ἄλλως, ὦ Ἑρμῆ. Νῦν δ' ὀλίγοι, ὥς ὄρεῖς, ἀφικνοῦνται ἡμῖν· εἰρήνη γάρ.

EPM. Ἄμεινον οὕτως, εἰ καὶ ἡμῖν παρατείνονται ὑπὸ σοῦ τὸ ὄφλημα. Πλὴν ἄλλ' οἱ μὲν παλαιοί, ὦ Χάρων, οἶσθα οἷοι παρεγίγνοντο, ἀνδρεῖοι ἅπαντες, αἵματος ἀνάπλειρ καὶ τραυματαῖοι οἱ πολλοί· νῦν δὲ ἡ φαρμάκῃ τις ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἀποθανόντων ἢ ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἢ ὑπὸ τρυφῆς ἐξηδηκῶς τὴν γαστέρα καὶ τὰ σκέλη, ὥχροι ἅπαντες καὶ ἀγεννεῖς, οὐδὲν ὅμοιοι ἐκείνοις. Οἱ δὲ πλεῖστοι αὐτῶν διὰ χρήματα ἤκουσιν ἐπιβουλεύοντες ἀλλήλοισι, ὥς εἰκάσι.

XAP. Πάνυ γὰρ περιπόθητά ἐστι ταῦτα.

EPM. Οὐκοῦν οὐδ' ἐγὼ δόξαίμι ἀνὰ μαρτάνειν πικρῶς ἀπατιῶν τὰ ὀφειλόμενα παρὰ σοῦ.

5.

ΠΛΟΥΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ.

1. ΠΛΟΥΤ. Τὸν γέροντα οἶσθα, τὸν πάνυ γεγηρακότα λέγω, τὸν πλούσιον Εὐκράτην, ᾧ παῖδες μὲν οὐκ εἰσιν, οἱ τὸν κλῆρον δὲ θηρόντες πενταχισμύριοι;

MEN. Non capio, Trophoni, quid tandem dicas : at te quidem totum esse mortuum, accurate video.

4.

MERCURII ET CHARONTIS.

1. MERC. Rationes meamus, portitor, si videtur, quantum mihi jam debeas, ne quid denuo litigemus super istis.

CHAR. Ineamus sane, Mercuri : melius enim certi quid esse definitum ea de re, minusque habet molestiae.

MERC. Ancoram tibi mandanti attuli comparatam quinque drachmis.

CHAR. Magno dicis.

MERC. Per Plutonem, ipsis quinque drachmis emi ; et strophum alligando remo binis obolis.

CHAR. Pone quinque drachmas et bines obolos.

MERC. Et acum ad velum sarcicendum : quinque obolos in eam persolvi.

CHAR. Et hos ascribe.

MERC. Tum ceram, qua oblineret navigii patentes rimas ; et clavos iidem, et funem, unde hyperam confecisti ; duabus drachmis haec cuncta.

CHAR. Euge, vili ista quidem pretio emisti.

MERC. Haec sunt ; nisi quid aliud nos praeteriit in computatione. Quando igitur ista te redditurum ais ?

CHAR. Nunc quidem id, Mercuri, fieri non potest : quod si pestis aliqua aut bellum huc demiserit confertos, licebit tunc lucri quiddam inde capere in maiore turba fraudantem portoria.

2. MERC. Ergo nunc ego considebo, pessima quaeque precatus evenire, ut per ea accipiam debitum ?

CHAR. Aliter non datur, Mercuri : nunc autem pauci, ut vides, adveniunt nobis : est enim pax.

MERC. Praestat ita se rem habere, etiamsi nobis protendatur a te debitum. Veteres tamen illi, o Charon, nosti quales advenirent, strenui omnes, sanguinis pleni et sancil plerique : nunc autem vel veneno quis a filio sublatus, aut ab uxore, aut ex luxu tumefactus ventre et cruribus : pallidi quippe omnes et ignavi, neque similes istis. Eorum autem plurimi propter opes veniunt insidiat sibi invicem, ut quidem videntur.

CHAR. Valde scilicet expetendae sunt illae.

MERC. Proinde neque ego videri possim peccare, qui paullo acerbius flagitem debita abs te.

5.

PLUTONIS ET MERCURII.

1. PLUT. Senem nosti, illum inquam valde provecum aetate, divitem Eucratem, cui liberi quidem non sunt, haereditatem vero qui veniunt quinquaginta millia ?

ΕΡΜ. Ναί, τὸν Σικυώνιον φής. Τί οὖν;

ΠΑΟΥΤ. Ἐκείνον μὲν, ὃ Ἑρμῇ, ζῆν ἔασον ἐπὶ τοῖς ἐνεήκοντα ἔτεσιν, ἃ βεβίωκεν, ἐπιμετρήσας ἄλλα τοσαῦτα, εἰ δὲ οἷόν τε ᾗν, καὶ ἔτι πλείω, τοὺς δὲ κόλακας αὐτοῦ Χαρίων τὸν νέον καὶ Δάμωνα καὶ τοὺς ἄλλους κατὰσπασον ἐξεξῆς ἅπαντας.

ΕΡΜ. Ἄτοπον ἂν δόξεις τὸ τοιοῦτον.

ΠΑΟΥΤ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ δικαιοτάτον· τί γὰρ ἐκείνοι παθόντες εὐχονται ἀποθανεῖν ἐκείνων ἢ τῶν χρημάτων ἀντιποιοῦνται οὐδὲν προσήκοντες; ὃ δὲ πάντων ἐστὶ μιαιώτατον, ὅτι καὶ τὰ τοιαῦτα εὐχόμενοι ὁμοῦ θεραπεύουσιν ἐν γε τῇ φανερῇ, καὶ νοσούντος ἃ μὲν βουλεύονται πᾶσι πρόδηλα, θύσειν δὲ ὁμοῦ ὑπισχνοῦνται, ἣν βραΐση, καὶ ὁλοκ ποικίλη τις ἢ κολακεία τῶν ἀνδρῶν. Διὰ ταῦτα ὃ μὲν ἔστω ἀθάνατος, οἱ δὲ προσιπύσαντες αὐτοῦ μάτην ἐπιχανόντες.

2. ΕΡΜ. Γελοῖα πείσονται, πανοῦργοι ὄντες· πολλὰ κἀκεῖνος εὖ μάλα διαβουκολεῖ αὐτοὺς καὶ ἐλπίζει, καὶ ὁλοκ αἰετὸν θανόντι ἐοικὼς ἔρρωται πολὺ μᾶλλον τῶν νέων. Οἱ δὲ ἤδη τὸν κληρὸν ἐν σφίσι διηρημένοι βόσκονται ζῶνι μακαρίαν πρὸς ἑαυτοὺς τιθέντες.

ΠΑΟΥΤ. Οὐκοῦν ὃ μὲν ἀποδυσάμενος τὸ γῆρας ὥσπερ Ἰόλεως ἀνηθισάτω, οἱ δὲ ἀπὸ μέσων τῶν ἐλπίδων τὸν ὄνειροποληθέντα πλούτον ἀπολιπόντες ἡμέτεραν ἤδη κακοὶ κακῶς ἀποθανόντες.

ΕΡΜ. Ἀμέλησον, ὦ Πλούτων· μετελεύσομαι γάρ σοι ἤδη αὐτοὺς καθ' ἓνα ἐξῆς· ἐπεὶ δὲ, οἶμαι, εἰσί.

ΠΑΟΥΤ. Κατάσπα, ὃ δὲ παραπέμψει ἕκαστον ἀντὶ γέροντος αὐτοῖς πρωτῆθης γενόμενος.

6.

ΤΕΡΨΙΩΝΟΣ ΚΑΙ ΠΑΟΥΤΩΝΟΣ.

1. ΤΕΡΨ. Τοῦτο, ὦ Πλούτων, δίκαιον, ἐμὲ μὲν τεθνάναι τριάκοντα ἔτη γεγονότα, τὸν δὲ ὑπὲρ τὰ ἐνεήκοντα γέροντα Θούριτον ζῆν ἔτι;

ΠΑΟΥΤ. Δικαιοτάτον μὲν οὖν, ὦ Τερψίων, εἰ γε ὃ μὲν ζῇ μηδὲνα εὐχόμενος ἀποθανεῖν τῶν φίλων, σὺ δὲ παρὰ πάντα τὸν χρόνον ἐπεβούλευες αὐτῷ περιμένειν τὸν κληρὸν.

ΤΕΡΨ. Οὐ γὰρ ἐχρῆν γέροντα ὄντα καὶ μηκέτι χρῆσασθαι τῷ πλούτῳ αὐτὸν δυνάμενον ἀπελθεῖν τοῦ βίου παραχωρήσαντα τοῖς νέοις;

ΠΑΟΥΤ. Καὶνὰ, ὦ Τερψίων, νομοθετεῖς, τὸν μηκέτι τῷ πλούτῳ χρῆσασθαι δυνάμενον πρὸς ἡδονὴν ἀποθνήσκειν· τὸ δὲ ἄλλως ἢ Μοῖρα καὶ ἡ φύσις διέταξεν.

2. ΤΕΡΨ. Οὐκοῦν ταύτης αἰτιώμαι τῆς διατάξεως· ἐχρῆν γὰρ τὸ πρᾶγμα ἐξῆς πως γίνεσθαι, τὸν πρεσβύτερον πρότερον καὶ μετὰ τοῦτον ὅστις καὶ τῇ ἡλικίᾳ μετ' αὐτὸν, ἀναστρέφεσθαι δὲ μηδαμῶς, μηδὲ ζῆν μὲν τὸν ὑπὲρ γῆρων ὁδόντας τρεῖς ἔτι λοιποὺς ἔχοντα, μόγις ὁρῶντα, οἰκέταις τέτταρσιν ἐπικεχυρότα, κορύζης μὲν

MERC. Sane : Sicyonium illum nempe dicis : quid autem?

PLUT. Eum, Mercuri, vivere sine, ad nonaginta annos, quos vixit, admensus totidem alios, et si quidem fieri possit, plures etiam : verum adulescentes ejus, Charinum juvenem, Damonem et ceteros, detrahe per ordinem omnes.

MERC. Alienum plane videri queat hoc tale.

PLUT. Neutiquam ; sed justissimum : quam enim illi tandem ob causam optant obire eum, aut bonis ejus sibi vindicandis inhiant nulla generis propinquitate conjuncti? Quod autem omnium est flagitiosissimum, talia quum optent, tamen eum observant in propatulo quidem ; et quando aegrotat, quæ consilia agitent, omnibus sunt manifesta : neque tamen eo minus se hostia facturos esse pollicentur, si melius habuerit : et plane varia quædam est et versuta hominum istorum adulatio. Propterea hic quidem esto immortalis, illi vero ante eum abeant frustrata inibiatio decepti.

2. MERC. Ridicula patientur, quippe male subdoli : multum et ille perbelle deludit eos, et spe vana lactat : imo etiam semper moribundo similia valetudine est multo quam juvenes firmiore ; hi vero, jam sorte inter se divisa, securi pascentur vitam beatam sibi ascribentes.

PLUT. Ergo hic exuto senio, tanquam Iolaus, repubescat : illi autem a media spe, somniatis opibus relictis, detrusi jam veniant mali male mortui.

MERC. At tu securo sis animo, Pluto : arcessem enim jam tibi eos singulos ordine : septem, opinor, sunt.

PLUT. Detrahe : ille autem singulos prosequetur, pro sene denuo primæ pubertatis juvenis factus.

6.

TERPSIONIS ET PLUTONIS.

1. TERP. Istane res, o Pluto, justa, ut ego vita discedam triginta natus annos, ubi, qui nonaginta superavit, senex Thucritus vivit adhuc?

PLUT. Justissima quippe, Terpsion, siquidem hic vivit neminem oplans emori amicorum : tu contra per omne tempus insidiabaris ipsi, avide exspectans hæreditatem.

TERP. Non enim oportebat, qui senex esset, neque amplius uti divitiis ipse possit, abire vita, locumque cedere junioribus?

PLUT. Tu quidem, o Terpsion, novæ legis es auctor, ut is, qui amplius divitiis uti nequeat ad voluptatem, moriatur : hoc autem secus a Fato et Natura constitutum est.

2. TERP. Quin illam igitur incuso iniquæ constitutionis : nam conveniebat hanc rem ordine quodammodo fieri, senior ut prius abiret, et deinceps qui ætate proximus esset, nullo autem pacto rationem in contrarium verti, neque in vita remanere decrepitem, cui dentes tres admodum sint residui, vix videntem, servulis quatuor corpore curvato im-

τὴν ῥίνα, λήμης δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς μεστὸν ὄντα, οὐδὲν ἔτι ἡδὺ εἰδόμενα, ἐμψυχόν τινα τάφον ὑπὸ τῶν νέων καταγελῶμενον, ἀποθνήσκειν δὲ καλλίστους καὶ ἔρρωμενεστάτους νεανίσκους· ἄνω γὰρ ποταμῶν τοῦτο γέ· ἢ τὸ τελευταῖον εἰδέναι ἐχρὴν ποτε καὶ τεθνήσκειται τῶν γερόντων ἕκαστος, ἵνα μὴ μάτην ἂν ἐνίους ἐθεράπευον. Νῦν δὲ τὸ τῆς παροιμίας, ἡ ἄμαξα τὸν βοῦν.

3. ΠΛΟΥΤ. Ταῦτα μὲν, ὦ Τερψίων, πολλὴ συνετώτερα γίγνεται ἤπερ σοὶ δοκεῖ. Καὶ ὑμεῖς δὲ τί παθόντες ἀλλοτρίοις ἐπιγίνεσθε καὶ τοῖς ἀτέκνοις τῶν γερόντων εἰσποιεῖτε φέροντες αὐτούς; τοιγαροῦν γέλωτα ὀφλισκάνετε πρὸ ἐκείνων κατορυττόμενοι, καὶ τὸ πρᾶγμα τοῖς πολλοῖς ἡδίστον γίγνεται· ὅσω γὰρ ὑμεῖς ἐκείνους ἀποθανεῖν εὐχέσθε, τοσοῦτω ἅπανιν ἡδὺ προαποθανεῖν ὑμᾶς αὐτῶν. Καὶ νῦν γὰρ τινα ταύτην τέχνην ἐπινενοήκατε γραῶν καὶ γερόντων ἐρῶντες, καὶ μάλιστα εἰ ἀτέκνοι εἶεν, οἱ δὲ ἐντέκνοι ὑμῖν ἀνέραστοι. Καίτοι πολλοὶ ἤδη τῶν ἐρωμένων συνέντες ὑμῶν τὴν πανουργίαν τοῦ ἔρωτος, ἣν καὶ τύχῃσι παῖδας ἔχοντες, μισεῖν αὐτοὺς πλάττονται, ὥς καὶ αὐτοὶ ἐραστὰς ἔχουσιν· εἴτα ἐν ταῖς διαθήκαις ἀπεκλείσθησαν μὲν οἱ πάλα δορυφορήσαντες, ὁ δὲ πᾶσι καὶ ἡ φύσις, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, κρατοῦσι πάντων, οἱ δὲ ὑποπρίουσι τοὺς ὀδόντας ἀποσφυγόντες.

4. ΤΕΡΨ. Ἀληθῆ ταῦτα φής· ἐμοῦ γοῦν Θούκριτος πόσα κατέφαγεν αἰεὶ τεθνήξεσθαι δοκῶν καὶ ὁπότε ἐσίοιμι ὑποστάνων καὶ μύχιόν τι καθάπερ ἐξ ὧσιν νεοττὸς ἀτελὲς ὑποκρούων, ὥστ' ἐγὼ γε ὅσον αὐτίκα οἴομενος ἐπιβήσιν αὐτὸν τῆς σοροῦ ἐμπεπὸν τε πολλὰ, ὥς μὴ ὑπερβάλλοιτό με οἱ ἀντερασταὶ τῇ μεγαλοδωρεᾷ, καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ φροντῖδων ἀγρυπνος ἐκείμην ἀριθμῶν ἕκαστα καὶ διατάττων. Ταῦτα γοῦν μοι καὶ τοῦ ἀποθανεῖν αἰτία γεγένηται, ἀγρυπνία καὶ φροντίδες· ὁ δὲ τοσοῦτόν μοι δόλεαρ καταπιὼν ἐφεισιστῆκε θαπτομένῳ πρῆρην ἐπιγελῶν.

5. ΠΛΟΥΤ. Εὖ γε, ὦ Θούκριτε, ζῶεις ἐπὶ μήχιστον πλουτῶν ἅμα καὶ τῶν τοιούτων καταγελῶν, μηδὲ πρότερόν γε σὺ ἀποθάνοις ἢ προπέμψας πάντας τοὺς κόλακας.

ΤΕΡΨ. Τοῦτο μὲν, ὦ Πλούτων, καὶ ἐμοὶ ἡδίστον ἦν, εἰ καὶ Χαροιάδης προτεθνήσκειται Θουκρίτου.

ΠΛΟΥΤ. Θάρρει, ὦ Τερψίων· καὶ Φεῖδων γὰρ καὶ Μελανθος καὶ ὅλως ἅπαντες προελεύονται αὐτοῦ ὑπὸ ταῖς αὐταῖς φροντίσιν.

ΤΕΡΨ. Ἐπαῖνῶ ταῦτα. Ζῶεις ἐπὶ μήχιστον, ὦ Θούκριτε.

7.

ΖΗΝΟΦΑΝΤΟΥ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΔΗΜΙΔΟΥ.

1. ΖΗΝ. Σὺ δέ, ὦ Καλλιδημίδη, πῶς ἀπέθανες; ἐγὼ μὲν γὰρ ὅτι παράσιτος ὢν Δεινίου πλέον τοῦ ἱκανοῦ ἐμψυχὼν ἀπεπνίγην οἶσθα· παρῆς γὰρ ἀποθνήσκοντί μοι.

xum, qui pituita uasum, gramiis oculos habeat oppletos, nihil amplius suave sentiat, animatum quoddam sepulchrum, ab adolescentibus derisum, dum interea moriuntur formosissimi robustissimique juvenes: hoc utique perinde est, quasi in caput flumina recurrant. Saltem denique sciendum erat, quando quisque senum esset obiturus, ne frustra quosdam observarent. Nunc autem quod proverbio vulgatur, Currus bovem (*sæpe effert*).

3. PLUT. Illa quidem, Terpsion, multo sapientius gubernantur, quam tu putas. Quæ, malum, causa vos impellit, ut alienis inhietis, et orbis senibus vosmet adoptandos omnibus obsequiis ingeratis? propterea merito risum debetis ante eos defossi; resque illa plerisque jucundissima accidit: nam quantum illos obire optatis, tantum omnibus est gratum, si vos ante moriamini. Novam profecto illam artem excogitastis, vetularum et senum amorem, tum maxime, si prole careant; nam quibus liberi sunt, illi amore vestro vacant. Quanquam multi jam eorum, qui non amantur, intellecta vestri amoris calliditate, etsi liberos habeant, illos odisse se fingunt, ut et ipsi amatores nanciscantur: verumtamen in testamentis excludi solent, qui dudum satellitum more fuerant sectati; liberi autem et natura, sicuti justum est, potiantur omnibus: isti vero infrendunt dentibus, dolore emacerati.

4. TERP. Vera sunt, quæ dicis: ecce enim Thucritus a me profecta quot dona consumsit, semper mox morituro similis, et, quando intrarem, altum gemens ex imoque pectore, quasi ex ovo pullus imperfectus, crocitando suspirans. Ego igitur, qui non dubitarem quin jamjam insensurus esset sandapilam, mittebam multa, ne me superarent æmuli amatores magnitudine munerum; ac plerumque ex curis insomnis jacebam, dinumerans singula disponensque: imo hæc ipsa mihi mortis exstitit causa, insomnia, inquam, et curæ: hic vero, tanta mihi esca deglutita, astabat, quum terræ mandarer pridie, multo cum risu.

5. PLUT. Ecce, Thucrite, vitam producas quam longissime, divitiis simul abundans, ac talis deridens; neque ante tu quidem moriaris, quam fueris persecutus omnes istos adulatores.

TERP. Id quidem, o Pluto, et mihi jam gratissimum erit, si etiam Chæreades ante Thucritum sit moriturus.

PLUT. Bono sis animo, Terpsion; etenim et Phidon, et Melanthus, et plane cuncti eum prævertent sub iisdem cuius huc deducti.

TERP. Ista laudo: vitam producas quam longissime, Thucrite.

7.

ZENOPHANTÆ ET CALLIDEMIDÆ.

1. ZEN. Tu autem, o Callidemide, quomodo mortem oppetiisti? me quidem, quum parasitus essem Diniae, et plus quam satis erat ingurgitasset, fuisse suffocatum nosti: aderas enim mihi morienti.

ΚΑΛΛ. Παρῆν, ὦ Ζηνόφαντε· τὸ δὲ ἑμὸν παράδοξόν τι ἐγένετο. Οἶσθαι γὰρ καὶ σύ που Πτοιοδώρον τὸν γέροντα;

ΖΗΝ. Τὸν ἄτεκνον, τὸν πλούσιον, ὃ σε τὰ πολλὰ ᾔδειν συνόντα.

ΚΑΛΛ. Ἐκεῖνον αὐτὸν αἰεὶ θεράπευον ὑπισχνούμενον ἐπ' ἐμοὶ τεθνήξεσθαι. Ἐπεὶ δὲ τὸ πρᾶγμα ἐς μήκιστον ἐπεγίγνετο καὶ ὑπὲρ τὸν Τιθωνὸν ὁ γέρον ἐζῆ, ἐπιτομόν τινα δδὼν ἐπὶ τὸν κληρὸν ἐξεῦρον· πριάμενος γὰρ φάρμακον ἀνέπεισα τὸν οἶνοχόον, ἐπειδὴν τάχιστα ὁ Πτοιοδώρος αἰτήσῃ πιεῖν — πίνει δ' ἐπιεικῶς ζωρότερον — ἐμβαλόντα ἐς κύλικα ἐτόιμον ἔχειν αὐτὸ καὶ ἐπιδοῦναι αὐτῷ· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσειεν, ἐλευθέρον ἐπωμοσάμην ἀφήσειν αὐτόν.

ΖΗΝ. Τί οὖν ἐγένετο; πάνυ γὰρ τι παράδοξον ἔρεῖν ἔοικας.

2. ΚΑΛΛ. Ἐπεὶ τοίνυν λουσάμενοι ἤκομεν, δύο δὲ ἡ μειρακίσκος κύλικας ἐτόιμους ἔχων τὴν μὲν τῷ Πτοιοδώρῳ τὴν ἔχουσαν τὸ φάρμακον, τὴν δὲ ἐτέραν ἐμοί, στραλεις οὐκ οἶδ' ὅπως ἐμοὶ μὲν τὸ φάρμακον, Πτοιοδώρῳ δὲ τὸ ἀφάρμακτον ἔδωκεν· εἴτα ὁ μὲν ἔπινεν, ἐγὼ δὲ αὐτίκα μᾶλα ἐκτάδην ἐκείμην ὑποβολιμαῖος ἀντ' ἐκείνου νεκρός. Τί τοῦτο γελᾷς, ὦ Ζηνόφαντε; καὶ μὴν οὐκ ἔδει γε εταίρῳ ἀνδρὶ ἐπιτελεῖν.

ΖΗΝ. Ἀστεῖα γὰρ, ὦ Καλλιδημίδη, πέπονθας. Ὁ γέρον δὲ τί πρὸς ταῦτα;

ΚΑΛΛ. Πρῶτον μὲν ὑπεταράχθη πρὸς τὸ αἰφνίδιον, εἴτα συνεις, οἶμαι, τὸ γεγεννημένον ἐγέλα καὶ αὐτὸς, οἷά γε ὁ οἶνοχόος εἰργασται.

ΖΗΝ. Πλὴν ἀλλ' οὐδὲ σὲ τὴν ἐπίτομον ἐγρῆν τραπεῖσθαι· ἦκε γὰρ ἂν σοι διὰ τῆς λεωφόρου ἀσφαλέστερον, εἰ καὶ ὀλίγω βραδύτερον.

8.

ΚΝΗΜΩΝΟΣ ΚΑΙ ΔΑΜΝΙΠΠΟΥ.

ΚΝΗΜ. Τοῦτο ἐκεῖνο τὸ τῆς παροιμίας· ὁ νεβρὸς τὸν λέοντα.

ΔΑΜ. Τί ἀγανακτεῖς, ὦ Κνήμων;

ΚΝΗΜ. Πυνθάνη δ' ἐπὶ ἀγανακτῶ; κληρονόμον ἀκούσιον καταλέλοιπα κατασπορισθεὶς ἀθλίος, οὐς ἐβουλόμην ἂν μάλιστα σχεῖν τὰμὰ παραλιπών.

ΔΑΜ. Πῶς τοῦτο ἐγένετο;

ΚΝΗΜ. Ἐρμολαὸν τὸν πάνυ πλούσιον ἄτεκνον ὄντα θεράπευον ἐπὶ θανάτῳ, κακείνος οὐκ ἀηδῶς τὴν θεραπείαν προσέτετο. Ἐδοξε δὲ μοι καὶ σοφὸν τοῦτο εἶναι, θέσθαι διαθήκας ἐς τὸ φανερόν, ἐν αἷς ἐκείνῳ καταλέλοιπα τὰμὰ πάντα, ὥς κακείνος ζηλώσειε καὶ τὰ αὐτὰ πράξειε.

ΔΑΜ. Τί οὖν δὴ ἐκεῖνος;

ΚΝΗΜ. Ὅτι μὲν αὐτὸς ἐνέγραψε ταῖς ἑαυτοῦ διαθήκαις οὐκ οἶδα· ἐγὼ γοῦν ἀφ' αὐτοῦ ἀπέθανον τοῦ τέγους

CALL. Aderam, Zenophante : de me vero prorsus quiddam præter opinionem evenit. Nosti enim, credo, Ptoædorum senem?

ZEN. Orbum illum, ac divitem, quocum te plerumque noveram una esse.

CALL. Illum ipsum semper observabam, promi tentem, me relicto hærede, se moritutum. Quum autem illa res in longissimum protraheretur, Tithonumque senex annis excederet, compendiosam quandam viam ad hæreditatem excogitavi : emto nimirum veneno, induxi servum a poculis, simulatque Ptoædorus petiisset bibere (bibit autem sane meracius), infusum in calicem paratum ut illud haberet, porrigeretque ipsi : hoc si fecerit, adjuravi me ipsum manu-missurum.

ZEN. Quid ergo factum? aliquid enim valde inopinatum narraturus videris.

2. CALL. Postquam ergo loti adsumus, duos jam puer calices in promptu habens, alterum pro Ptoædoro veneno infectum, pro me alterum, errore deceptus nescio quo pacto mihi venenatam, Ptoædoro veneni puram potionem tradidit. Tum hic quidem hausit; ego e vestigio porrectus jacebam supposititium illius vice cadaver. Quid autem? riden', o Zenophantes? atqui non decebat sodalem virum irridere.

ZEN. Quippe festivum hoc, Callidemide, tibi contigit. Senex vero quid ad ista?

CALL. Primum quidem nonnihil est conturbatus ad casum repentinum : tum, re, ut puto, cognita, et ipse ridebat ob ea, quæ servus a poculis patrasset.

ZEN. Enimvero neque tu ad compendiarium istam debueras te convertere : venisset enim tibi hæreditas via regia tutius, etsi paulo tardius.

8.

CNEMONIS ET DAMNIPPI.

CNEM. Hoc illud est, quod proverbio dicitur, Hinnulus leonem.

DAM. Quid indignaris, o Cnemon?

CNEM. Tu quid indigner rogas? hæredem invitus reliqui, arte circumventus miser, iis, quos volebam maxime mea possidere, præteritis.

DAM. Quinam illud accidit?

CNEM. Hermolaum illum valde divitem colebam spe mortis : neque ille illibenter obsequium admittebat. Illud insuper videbatur mihi callidum esse, si proferrem testamentum in publicum, quo illum scripseram hæredem bonorum meorum omnium, ut ille vicissim me æmuleretur, idemque faceret.

DAM. Quid igitur ille?

CNEM. Quid suis quidem in testamenti tabulis scripserit, ignoro : ego vero repente sum mortuus, tecto mihi in caput

μοι ἐπιπέσοντας, καὶ νῦν Ἑρμόλαος ἔχει τὰμὲ ὥσπερ τις λάβραξ καὶ τὸ ἀγκιστρον τῷ δελέατι συγκατασπάσας.

ΔΑΜ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτόν σε τὸν ἀλίαν· ὥστε σόφισμα κατὰ σαυτοῦ συντίθεικας.

ΚΝΗΜ. Ἔοικα· οἰμῶζω τοιγαροῦν.

9.

ΣΙΜΥΛΟΥ ΚΑΙ ΠΟΛΥΣΤΡΑΤΟΥ.

1. ΣΙΜ. Ἦκεις ποτὲ, ὦ Πολύστρατε, καὶ σὺ παρ' ἡμᾶς ἔτη οἷμαι οὐ πολλὸ ἀποδέοντα τῶν ἑκατὸν βεβιωκώς;

ΠΟΛ. Ὅκτω ἐπὶ τοῖς ἐνεήκοντα, ὦ Σιμύλε.

ΣΙΜ. Πῶς δαὶ τὰ μετ' ἐμέ ταῦτα ἐβίως τριάκοντα; ἐγὼ γὰρ ἀμφὶ τὰ ἐβδόμηκόντά σου ὄντος ἀπέθανον.

ΠΟΛ. Ὑπερήδιστα, εἰ καὶ σοι παράδοξον τοῦτο δοῖται.

ΣΙΜ. Παράδοξον, εἰ γέρον τε καὶ ἀσθενὲς ἀτεκνός τε προσέτι ἤδουσαι τοῖς ἐν τῷ βίῳ ἐδύνασο.

2. ΠΟΛ. Τὸ μὲν πρῶτον ἅπαντα ἐδυνάμην· ἔτι καὶ παῖδες ὥραῖοι ἦσαν πολλοὶ καὶ γυναῖκες ἀβρόταται καὶ μύρα καὶ οἶνος ἀνθοσμίας καὶ τράπεζα ὑπὲρ τὰς ἐν Σικελίᾳ.

ΣΙΜ. Καὶνὰ ταῦτα· ἐγὼ γάρ σε πάνυ φειδόμενον ἠπιστάμην.

ΠΟΛ. Ἄλλ' ἐπέρρει μοι, ὦ γενναῖε, παρ' ἄλλων τὰγαθὰ· καὶ ἔωθεν μὲν εὐθὺς ἐπὶ θύρας ἐφοίτων μάλα πολλοὶ, μετὰ δὲ παντοῖα μοι δῶρα προσήγετο ἅπαντα· χόθεν τῆς γῆς τὰ κάλλιστα.

ΣΙΜ. Ἐτυράνησας, ὦ Πολύστρατε, μετ' ἐμέ;

ΠΟΛ. Οὐκ, ἀλλ' ἐραστὰς εἶχον μυρίους.

ΣΙΜ. Ἐγέλασα· ἐραστὰς σὺ τηλικούτος ὢν, ὀδόντας τέτταρας ἔχων;

ΠΟΛ. Νῆ Δία, τοὺς ἀρίστους γε τῶν ἐν τῇ πόλει· καὶ γέροντά με, καὶ φαλακρὸν, ὡς δρᾶς, ὄντα, καὶ λημῶντα προσέτι καὶ κορυζῶντα ὑπερήδοντο θεραπεύοντες, καὶ μακάριος ἦν αὐτῶν ὄντινα ἂν καὶ μόνον προσέβλεψα.

ΣΙΜ. Μῶν καὶ σὺ τίνα ὥσπερ δ Φάων τὴν Ἀφροδίτην ἐκ Χίου διεπρόθμευσας, εἴτά σοι εὐξαμένῳ ἔδωκε νέον εἶναι καὶ καλὸν ἐξ ὑπαρχῆς καὶ ἀξίεραστον;

ΠΟΛ. Οὐκ, ἀλλὰ τοιοῦτος ὢν περιπόθητος ἦν.

ΣΙΜ. Αἰνίγματα λέγεις.

3. ΠΟΛ. Καὶ μὴν πρόδηλός γε δ ἔρωσ οὗτος· πολὺς ὢν δὲ περὶ τοὺς ἀτεκνούς καὶ πλουσίους γέροντας.

ΣΙΜ. Νῦν μανθάνω σου τὸ κάλλος, ὦ θαυμάσιε, ὅτι παρὰ τῆς χρυσῆς Ἀφροδίτης ἦν.

ΠΟΛ. Ἀτάρ, ὦ Σιμύλε, οὐκ ὀλίγα τῶν ἐραστῶν ἀπολέλαυκα μονονουχὶ προσκυνούμενος ὑπ' αὐτῶν· καὶ ἐθρουπτόμην δὲ πολλάκις καὶ ἀπέχλειον αὐτῶν τίνας ἐνίοτε, οἱ δὲ ἡμιλλῶντο καὶ ἀλλήλους ὑπερεβάλλοντο ἐν τῇ περὶ ἐμέ φιλοτιμίᾳ.

incidente. Et nunc Hermolaus habet mea, quasi lupus quidam marinus hamo simul cum esca deorsum abrepto.

DAM. Neque hoc tantum; sed et ipso te piscatore. Itaque dolos adversum te instruxisti.

CNEM. Ita quidem videor, proptereaque gemo.

9.

SIMYLI ET POLYSTRATI.

1. SIM. Advenis aliquando tandem, Polystrate, tu quoque ad nos, cujus ætas, opinor, prope ab annis centum abfuit?

POL. Octo annos supra nonaginta vixi, Simyle.

SIM. Quemadmodum autem istos post me triginta annos traduxisti? nam ego, quum tu admodum septuagenarius esses, obi.

POL. Supra quam dici potest suavissime, quanquam hoc tibi plane mirum videbitur.

SIM. Mirum enimvero, si tu vetulus et imbecillus, et præterea liberis carens delectari fructu vitæ potuisti.

2. POL. Primum omnia poteram: deinde aderant etiam pueri formosi sane multi, et mulieres tenerimæ, et unguenta, et vinum fragrans, et mensæ vel Siculis delicatiores.

SIM. Nova narras: equidem te valde parcum cognoveram.

POL. At affluebant mihi, vir optime, ab aliis hæc commoda. Summo mane statim ad januas salutatum ventitabant frequentes: tum postea omnis generis dona afferebantur, ex quocumque terrarum angulo præstantissima.

SIM. An regnasti, Polystrate, post meum obitum?

POL. Neutiquam: verum amatores habebam ingenti numero.

SIM. Ridere libet: amatores tu ea ætate, dentes quatuor habens?

POL. Ita me Jupiter amet, primarios quidem civitatis: illi me vetulum, et, uti vides, calvum, lippum præterea, et senili muco fluentem mirifica voluptate colebant, isque eorum erat beatus, quemcunque solum aspicerem.

SIM. Num et tu ut Phaonem ferunt Venerem ex Chio transvexisti, quæ tum tibi optanti dederit esse juvenem et pulchrum denuo atque amabilem?

POL. Haudquaquam; sed vel talis summe desiderabar.

SIM. Ænigmata loqueris.

3. POL. Atqui manifestus est amor hicce tam frequens, qui orbis senibus et locupletibus insidiatur.

SIM. Nunc intelligo tuam illam, vir admirande, pulchritudinem, ab aurea scilicet Venere profectam.

POL. Verum, o Simyle, non paucos ab amatoribus fructus cepi, tantum non adoratus ab iis. Quin sæpe superbius aspernabar, et excludebam eorum nonnullos aliquando: hi vero contendebant inter se, et alius alium præcedere conabantur studio et obsequiis erga me.

SIM. Τέλος δ' οὖν πῶς ἐβουλεύσω περὶ τῶν κτημάτων;

ΠΟΛ. Ἐς τὸ φανερόν μὲν ἕκαστον αὐτῶν κληρονόμον ἀπολιπεῖν ἔφρασκον, ὃ δ' ἐπίστευε τε ἂν καὶ κολακευτικώτερον παρεσκεύαζεν ἑαυτὸν, ἀλλὰς δὲ τὰς ἀληθεῖς διαθήκας ἔχων, ἐκείνας κατέλιπον οἰμῶζειν ἅπασιν φράσας.

4. **SIM.** Τίνα δ' αἱ τελευταῖαι τὸν κληρονόμον ἔσχον; ἢ πού τινα τῶν ἀπὸ τοῦ γένους;

ΠΟΛ. Οὐ μὲν Δ', ἀλλὰ νεώνητόν τινα τῶν μεираκίων τῶν ὠραίων Φρύγα.

SIM. Ἀμφὶ πόσα ἔτη, ὦ Πολύστρατε;

ΠΟΛ. Σχεδὸν ἀμφὶ τὰ ἑξοσι.

SIM. Ἦδὴ μανθάνω ἅτινά σοι ἐκεῖνος ἐχαρίζετο.

ΠΟΛ. Πλὴν ἀλλὰ πολὺ ἐκείνων ἀξιώτερος κληρονομεῖν, εἰ καὶ βάρβαρος ἦν καὶ ὀλεθρος, ὃν ἤδη καὶ αὐτοὶ οἱ ἄριστοι θεραπεύουσιν. Ἐκεῖνος τοίνυν ἐκληρονόμησέ μου καὶ νῦν ἐν τοῖς εὐπατρίδαις ἀριθμεῖται ὑπευξημένος μὲν τὸ γένειον καὶ βαρβαρίζων, Κόδρου δὲ εὐγενέστερος καὶ Νιρέως καλλίων καὶ Ὀδυσσεύς συνετώτερος λεγόμενος εἶναι.

SIM. Οὐ μοι μέλει· καὶ στρατηγησάτω τῆς Ἑλλάδος, εἰ δοκεῖ, ἐκεῖνοι δὲ μὴ κληρονομήτωσαν μόνον.

10.

ΧΑΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΕΡΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΚΡΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ.

1. **XAP.** Ἀκούσατε ὡς ἔχει ἡμῖν τὰ πράγματα. Μικρὸν μὲν ἡμῖν, ὡς ὁρᾶτε, τὸ σκαφίδιον καὶ ὑπόσαθρόν ἐστι καὶ διαρρεῖ τὰ πολλὰ, καὶ ἦν τραπῇ ἐπὶ θάτερα, οἰχέσεται περιτραπὲν, ὑμεῖς δὲ ἅμα τοσοῦτοι ἤχετε πολλὰ ἐπιφερόμενοι ἕκαστος. Ἦν οὖν μετὰ τούτων ἐμβῆτε, δέδια μὴ ὑστερον μετανοήσητε, καὶ μάλιστα ὅσοι νεῖν οὐκ ἐπίστασθε.

EPM. Πῶς οὖν ποιήσαντες εὐπολήσομεν;

XAP. Ἐγὼ ὑμῖν φράσω· γυμνοὺς ἐπιβαίνειν χρὴ τὰ περιττὰ ταῦτα πάντα ἐπὶ τῆς ἥονος καταλιπόντας· μόλις γὰρ ἂν καὶ οὕτω δέξαιτο ὑμᾶς τὸ πορθμεῖον. Σοὶ δὲ, ὦ Ἑρμῇ, μελήσει τὸ ἀπὸ τούτου μηδένα παραδέχεσθαι αὐτῶν, ὅς ἂν μὴ ψιλὸς ἦ καὶ τὰ ἐπιπλά, ὥσπερ ἔφην, ἀποβαλὼν. Παρὰ δὲ τὴν ἀποβάθραν ἐστὼς διαγίγνωσκε αὐτοὺς καὶ ἀναλάμβανε γυμνοὺς ἐπιβαίνειν ἀναγκάζων.

2. **EPM.** Εὖ λέγεις, καὶ οὕτω ποιήσωμεν. — Οὐτοσί τις ὁ πρῶτός ἐστι;

MEN. Μένιππος ἐγώ γε. Ἄλλ' ἰδοὺ ἡ πῆρα μοι, ὦ Ἑρμῇ, καὶ τὸ βάκτρον ἐς τὴν λίμνην ἀπερρίφθων, τὸν τρίβωνα δὲ οὐδὲ ἐκόμεσα εὖ ποίωιν.

EPM. Ἐμβαινε, ὦ Μένιππε ἀνδρῶν ἄριστε, καὶ τὴν προεδρίαν παρὰ τὸν κυβερνήτην ἔχε ἐφ' ὑψηλοῦ, ὡς ἐπισκοπῆς ἅπαντας.

SIM. Ergo tandem quod consilium de tuis possessionibus iniisti?

POL. Palam singulos illorum hæredes me relicturum esse dictitabam : credebant scilicet, eoque magis ad adulationem se comparabant : at alias veras testamenti tabulas mecum servans, has reliqui, plorare jussis omnibus.

4. **SIM.** Quem ultimæ scriptum hæredem habuerunt? numquid aliquem genere propinquum?

POL. Nullo modo, sed recens emtum quandam adolescentulorum forma commendabilium Phrygem.

SIM. Quid ætatis circiter, Polystrate?

POL. Annos admodum viginti natum.

SIM. Jam teneo quæ tibi ille gratificaretur.

POL. Vel sic tamen multum illis dignior, qui hæreditatem cerneret, quantumvis barbarus et nequam; quem ipsi jam optimates assectantur. Is igitur hæres meus fuit, et nunc summo loco natis annumeratur filie mento raso delicatulus, et barbare loquens, qui tamen Codro nobilior, Nireo formosior, Ulixæ prudentior esse perhibetur.

SIM. Nihil hoc ad me : vel imperator sit Græciæ, si vult, dummodo ne isti hæreditatem capiant.

10.

CHARONTIS ET MERCURII ET MORTUORUM DIVERSORUM.

1. **CHAR.** Auscultate, quo statu nostræ sint res : parvula vobis, ut videtis, est scaphula, et nonnihil vetustate labefacta, rimisque crebris perpluit; quæ si inclinarit in alterutram partem, pessum ibit eversa : vos autem tot simul advenistis multis onusti sarcinis singuli. Cum istis itaque rebus si ingressi fueritis, metuo ne postmodum poeniteat, vos maxime, qui nare non novistis.

MERC. Quid ergo facto opus est, ut prospere navigemus?

CHAR. Equidem dicam : nudos ingredi oportet, supervacuis istis omnibus in litore relictis : vix enim vel sic cepit vos navicula hæc vectoria. Tibi autem, Mercuri, curæ erit exinde neminem eorum ut admittas, qui non fuerit onere vacuus, et supellectilem, ut dixi, deposuerit. Ad scalam itaque navalem astans dispice eos, ac recte, nudos scapham conscendere cogens.

2. **MERC.** Recte mones; eoque modo faciamus. — Hicce primus quis est?

MEN. Menippus ego : ecce vero pera mihi, Mercuri, baculusque in paludem sunt obiecta : pallium autem recte feci qui mecum ne tulerim quidem.

MERC. Inscende, Menippe, virorum optime, primamque sedem habe juxta gubernatorem in alto, ut inspicias omnes.

3. Ὁ καλὸς δ' οὗτος τίς ἐστι;

ΧΑΡΜ. Χαρμολεύς δὲ Μεγαρικὸς δ' ἐπέραστος, οὗ τὸ φίλημα διτάλαντον ἦν.

ΕΡΜ. Ἀπόδῃ τοιγαροῦν τὸ κάλλος καὶ τὰ χεῖλη αὐτοῖς φιλήμασι καὶ τὴν κόμην τὴν βαθεῖαν καὶ τὸ ἐπὶ τῶν παρειῶν ἐρύθημα καὶ τὸ δέρμα ὀλον. Ἐχει καλῶς εὐζωνος εἶ, ἐπίβαινε ἤδη.

4. Ὁ δὲ τὴν πορφυρίδα οὗτοσι καὶ τὸ διάδημα ὁ βλοσυρὸς τίς ὢν τυγχάνεις;

ΛΑΜΠ. Λάμπιχος Γελῶν τύραννος.

ΕΡΜ. Τί οὖν, ὦ Λάμπιχε, τοσαῦτα ἔχων πάρει;

ΛΑΜΠ. Τί οὖν; ἐρρῆν, ὦ Ἑρμῇ, γυμνὸν ἦκειν τύραννον ἄνδρα;

ΕΡΜ. Τύραννον μὲν οὐδαμῶς, νεκρὸν δὲ μάλα· ὥστε ἀπόθου ταῦτα.

ΛΑΜΠ. Ἴδού σοι ὁ πλοῦτος ἀπέριπται.

ΕΡΜ. Καὶ τὸν τύπον ἀπόρριψον, ὦ Λάμπιχε, καὶ τὴν ὑπεροψίαν· βαρῆσαι γὰρ τὸ πορθημεῖον συνεμπασόντα.

ΛΑΜΠ. Οὐκοῦν ἀλλὰ τὸ διάδημα ἑασόν με ἔχειν καὶ τὴν ἐφεστρίδα.

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἄφες.

ΛΑΜΠ. Εἴεν. Τί ἐτι; πάντα γὰρ ἀφῆκα, ὡς ὀρθῶς.

ΕΡΜ. Καὶ τὴν ὠμότητα καὶ τὴν ἀνοιαν καὶ τὴν ὕβριν καὶ τὴν ὀργήν, καὶ ταῦτα ἄφες.

ΛΑΜΠ. Ἴδού σοι φίλος εἰμι.

5. ΕΡΜ. Ἐμβαινε ἤδη. — Σὺ δὲ ὁ παχὺς, ὁ πολύσαρκος τίς ὢν τυγχάνεις;

ΔΑΜ. Δαμασίας ὁ ἀθλητής.

ΕΡΜ. Ναί, ἔοικας· οἶδα γὰρ σε πολλάκις ἐν ταῖς παλαιστραῖς ἰδών.

ΔΑΜ. Ναί, ὦ Ἑρμῇ· ἀλλὰ παραδέξαι με γυμνὸν ὄντα.

ΕΡΜ. Οὐ γυμνὸν, ὦ βέλτιστε, τοσαύτας σάρκας περιβεβλημένον· ὥστε ἀπόδῃ αὐτάς, ἐπεὶ καταδύσεις τὸ σκάφος τὸν ἑτερον πόδα ὑπερβείς μόνον· ἀλλὰ καὶ τοὺς στεγάνους τούτους ἀπόρριψον καὶ τὰ κηρύγματα.

ΔΑΜ. Ἴδού σοι γυμνός, ὡς ὀρθῶς, ἀληθῶς εἰμι καὶ ἰσοστάσιος τοῖς ἄλλοις νεκροῖς.

ΕΡΜ. Οὕτως ἀμείνον ἀβαρῆ εἶναι· ὥστε ἐμβαινε.

6. Καὶ σὺ δὲ τὸν πλοῦτον ἀποθέμενος, ὦ Κράτων, καὶ τὴν μαλαχίαν δὲ προσέτι καὶ τὴν τρυφήν, μηδὲ τὰ ἐντάφια κόμιζε μηδὲ τὰ τῶν προγόνων ἀξιώματα, κατὰ λιπε δὲ καὶ γένος καὶ δοῶν καὶ εἰ ποτὲ σε ἡ πόλις ἀνεκέρυξαι καὶ τὰς τῶν ἀνδριάντων ἐπιγραφάς, μηδὲ, ὅτι μίγαν τάφον ἐπὶ σοι ἔχωσαν, λέγε· βαρύνει γὰρ καὶ ταῦτα μνημονεύμενα.

ΚΡΑΤ. Οὐχ ἐκὼν μὲν, ἀπορρήψω δέ· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοιμι;

7. ΕΡΜ. Βαβαί· σὺ δὲ ὁ ἐνοπλος τί βούλεις; ἢ τί τὸ τρόπαιον τοῦτο φέρεις;

ΣΤΡΑΤ. Ὅτι ἐνίκησα, ὦ Ἑρμῇ, καὶ χρίσσευσα καὶ ἡ πόλις ἐτίμησέ με.

3. Pulcher hicce quis est?

CHARM. Charmolauus Megarensis, amabilis ille, cujus osculum binis talentis aestimabatur.

MERC. At enim exue formam, et labia cum ipsis oculis, et comam promissam, ruborisque florem genis insidentem, cutemque totam. Recte habet, accinctus es : jam ingredere.

4. Tu vero cum purpurea veste et diademate, vultu truculentus, quis tandem es?

LAMP. Lampichus Geloorum tyrannus.

MERC. Quid ergo, Lampiche, tot rebus instructus ades?

LAMP. Quid autem? decebatne, Mercuri, nudum venire virum tyrannum?

MERC. Haud quidem tyrannum, sed mortuum omnino : quare depone ista.

LAMP. En tibi divitiæ sunt abjectæ.

MERC. Præterea fastum abjice, Lampiche, et despectio-nem aliorum : onerabunt enim naviculam, si tecum simul inciderint.

LAMP. At saltem diadema sine me retinere, amiculum-que purpureum.

MERC. Neutiquam ; verum et ista mitte.

LAMP. Fiat : quid porro? nam, uti vides, cuncta dimisi.

MERC. Etiam crudelitatem, et amentiam, et contumeliam, et iram, ista, inquam, omnia dimitte.

LAMP. Ecce me tibi plane nudum.

5. MERC. Ingredere nunc scapham. — Tu autem obesus, carnum mole gravis, quis es?

DAM. Damasias athleta.

MERC. Ita sane videris : novi enim, ut qui te sæpe viderim in palæstris.

DAM. Sic est, Mercuri : at tu me recipe nudum.

MERC. Haudquaquam nudum, vir optime, qui tot car-nibus obtegariis : quamobrem exue istas, ceteroque demer-surus scapham vel altero tantum pede imposito. Imo etiam coronas istas abjice, et præconia.

DAM. Ecce me tibi vere nudum, ut vides, ceterisque mortuis æqualem pondere.

MERC. Sic præstat esse levem : itaque naviculam conscende.

6. Tu quoque, divitiis positus, o Crato, et mollitie insuper, ac luxuria ; nec tecum porta tegumenta funebria, nec majorum dignitates : relinque vero et genus et gloriam, et si quando civitas publico te præconio decoravit bene meritum, et statuarum inscriptiones ; nec quod magnum monumentum tui honoris causa exaggerarint dicito ; gravant enim ista vel commemorata.

CRAT. Invitus equidem, abjiciam tamen : nam quid faciam?

7. MERC. Papæ : tu autem in armis totus quid tibi vis? aut quod tropæum illud geris?

STRAT. Quia vici, Mercuri, belloque res præclaras gessi, et præmiis me civitas honoravit.

ΕΡΜ. Ἄφες ὑπὲρ γῆς τὸ τρόπαιον· ἐν ἔξδου γὰρ εἰρήνην καὶ οὐδὲν ὅπλων δεήσει.

8. Ὁ σεμνὸς δὲ οὗτος ἀπὸ γε τοῦ σχήματος καὶ βρενθυόμενος, ὁ τὰς ὀφρύς ἐπηρκῶς, ὁ ἐπὶ τῶν φροντίδων τίς ἐστίν, ὁ τὸν βαθὺν πώγωννα καθεμιένος;

MEN. Φιλόσοφος τις, ὃ Ἑρμῇ, μάλλον δὲ γόης καὶ τερατείας μεστός· ὥστε ἀπόδουσον καὶ τοῦτον· ὄψει γὰρ πολλὰ καὶ γελοῖα ὑπὸ τῷ ἱματίῳ σχεπόμενα.

ΕΡΜ. Ἀπόθου σὺ τὸ σχῆμα πρῶτον, εἶτα καὶ ταυτί πάντα. Ὡ Ζεῦ, ὅσῃ μὲν τὴν ἀλαζονείαν κομίζει, ὅσῃ δὲ ἀμαθίαν καὶ ἔριν καὶ κενοδοξίαν καὶ ἐρωτήσεις ἀπόρους καὶ λόγους ἀκανθώδεις καὶ ἐννοίας πολυπλόκους, ἀλλὰ καὶ ματαιοπονίαν μάλα πολλὴν καὶ λῆρον οὐκ ὀλίγον καὶ ὀθλους καὶ μικρολογίαν, νῆ Δία καὶ χρυσίον γε τοῦτι καὶ ἡδυπάδειαν δὲ καὶ ἀναισχυντίαν καὶ ὀργὴν καὶ τρυφὴν καὶ μαλακίαν· οὐ λέληθε γὰρ με, εἰ καὶ μάλα περικρύπτεις αὐτά. Καὶ τὸ ψεῦδος δὲ ἀπόθου καὶ τὸν τύφον καὶ τὸ οἰεσθαι ἀμείνων εἶναι τῶν ἄλλων· ὡς εἰ γε ταῦτα πάντα ἔχων ἐμβαίης, ποία πεντηκόντορος δέξαιτο ἂν σε;

ΦΙΛ. Ἀποτίθεται τοίνυν αὐτὰ, ἐπείπερ οὕτω κελεύεις.

9. MEN. Ἀλλὰ καὶ τὸν πώγωννα τοῦτον ἀποθέσθω, ὃ Ἑρμῇ, βαρύν τε ὄντα καὶ λασίον, ὡς ὀρξ· πέντε μναὶ τριγῶν εἰσι τοῦλάχιστον.

ΕΡΜ. Εὖ λέγεις· ἀπόθου καὶ τοῦτον.

ΦΙΛ. Καὶ τίς ὁ ἀποκαίρων ἐσται;

ΕΡΜ. Μένιππος οὗτος· ἰαχῶν πέλεκυν τῶν ναυπηγικῶν ἀποκόψει αὐτὸν ἐπικόπῃ τῇ ἀποδόθῃ χρησάμενος.

MEN. Οὐκ, ὃ Ἑρμῇ, ἀλλὰ πρίονά μοι ἀνάδος· γελοιότερον γὰρ τοῦτο.

ΕΡΜ. Ὁ πέλεκυς ἱκανός. — Εὖ γε. Ἀνθρωπινώτερος νῦν ἀναπέρηντας ἀποθέμενος σαυτοῦ τὴν κινάβραν.

MEN. Βούλει μικρὸν ἀφέλωμαι καὶ τῶν ὀφρύων;

ΕΡΜ. Μάλιστα· ὑπὲρ τὸ μέτωπον γὰρ καὶ ταύτας ἐπῆρκεν, οὐκ οἶδα ἐφ' ὅτῃ ἀνατείνων ἑαυτόν. Τί τοῦτο; καὶ ὀακρύεις, ὃ καθαρμα, καὶ πρὸς θάνατον ἀποδειλιάς; ἐμβηθι δ' οὖν.

MEN. Ἐν ἐτι τὸ βαρύτατον ὑπὸ μάλης ἔχει.

ΕΡΜ. Τί, ὃ Μένιππε;

MEN. Κολακαίαν, ὃ Ἑρμῇ, πολλὰ χρησιμεύσασαν αὐτῷ ἐν τῷ βίῃ.

ΦΙΛ. Οὐκοῦν καὶ σὺ, ὃ Μένιππε, ἀπόθου τὴν ἐλευθερίαν καὶ παρρησίαν καὶ τὸ αἰυπον καὶ τὸ γενναῖον καὶ τὸν γέλωτα· μόνος γοῦν τῶν ἄλλων γελάς.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ καὶ ἔχε ταῦτα, κοῦφα γὰρ καὶ πάνυ εὐφορα ὄντα καὶ πρὸς τὸν κατάπλουον χρήσιμα.

10. Καὶ ὁ ῥήτωρ δὲ σὺ ἀπόθου τῶν ῥημάτων τὴν τοσαύτην ἀπεραντολογίαν καὶ ἀντιθέσεις καὶ παρυσώσεις καὶ περιόδους καὶ βαρβαρισμούς καὶ τὰ ἄλλα βάρη τῶν λόγων.

MERC. Super terra relinque tropæum : in orco pax, nihilque armis opus erit.

8. Ille vero severus, de habitu quidem, fastumque præferens, supercilii arrectis, in meditando defixus quis est, iste qui prolixam barbam demisit?

MEN. Philosophus aliquis, Mercuri; quin potius incantator, et prodigiorum plenus : idcirco istum quoque exuere se jube : videbis enim ridicula multa sub pallio abscondita.

MERC. Depone tu habitum primum; tum ista omnia. Jupiter! quantam inanem ostentationem gerit, quantam inscitiam, et rixandi libidinem, et vanam gloriam, quæstiones impeditas, disputationes spinosas, et sententias perplexe involutas : imo etiam inutilem laborem valde multum, nugasque non paucas, et quisquilias, ac minutas disceptationunculas : quin et per Jovem nummulos istos aureos, et præterea suaviter vivendi voluptatem, impudentiam, iram, luxum et mollietatem; neque enim me fallunt, quantumcumque studiose prætegas ea. Tum porro mendacium depone, atque inflatam arrogantiam, eamque de te opinionem quasi melior sis aliis : etenim si cum istis omnibus conscendas, quæ te quinquaginta remorum navis accipiat?

PHIL. Depono igitur ista, quandoquidem ita jubes.

9. MEN. At barbam istam quoque deponat, Mercuri, gravem sane et hirtam, ut vides : quinque minas pili minimum pendunt.

MERC. Recte mones, et istam remove.

PHIL. Quis autem erit, qui detondeat?

MERC. Menippus ille, capta securi nautica, præcidet eam pro codice usus scala navali.

MEN. Minime, Mercuri : verum serram mihi porrigere; nam hoc quidem magis ridiculum.

MERC. Securis est satis idonea. — Euge; homini nunc quidem similior evasisi, exutis tibi sordibus hircinis.

MEN. Vin' paulum etiam demam de superciliiis?

MERC. Omnino : super ipsam enim frontem ea sustulit, nescio cujus rei gratia sese tam superbe erigens. Quid hoc? etiam lacrimaris, scelerate, et ad mortem expavescis? quin ocius inscende.

MEN. Unum adhuc gravissimum sub ala tenet.

MERC. Quidnam, Menippe?

MEN. Adulationem, Mercuri, quæ multum in vita utilitatis ipsi attulit.

PHIL. Quin tu igitur, Menippe, depone mentis et lingue libertatem, illudque doloris experts et generosum, ac risum : tu nimirum solus reliquorum rides.

MERC. Neutiquam : quin potius ista retine, quippe levia, portatuque facilissima, et ad hanc navigationem percommoda.

10. Tu vero, rhetor, pone verborum futilem illam et infinitam affluentiam, opposita, paria paribus æquata, comprehensiones sententiarum, barbarismos, ceteraque orationum pondera.

PHT. Ἦν ἰδοῦ, ἀποτίθεται.

ΕΡΜ. Εὖ ἔχει· ὥστε λύε τὰ ἀπόγεια, τὴν ἀποβά-
θραν ἀνελώμεθα, τὸ ἀγκύριον ἀνεσπάσθω, πέτασον
τὸ ἱστίον, εὐθύνε, ὦ πορθμεῦ, τὸ πηδάλιον· εὐπλοῦ-
μεν.

11. Τί οἰμώζετε, ὦ μάταιοι, καὶ μάλιστα ὁ φιλό-
σοφος σὺ δ' ἀρτίως τὸν πώγωνα δεδηωμένος;

ΦΙΑ. Ὅτι, ὦ Ἑρμῇ, ἀθάνατον ὦμην τὴν ψυχὴν
ὑπάρχειν.

MEN. Ψεύδεται· ἄλλα γὰρ ἔοικε λυπεῖν αὐτόν.

ΕΡΜ. Τὰ ποῖα;

MEN. Ὅτι μὴκέτι δειπνήσει πολυτελεῖ δειπνα μὴδὲ
νύκτωρ ἐξίων ἀπαντας λαμβάνων τῷ ἱματίῳ τὴν κεφα-
λὴν κατελήσας περὶσιν ἐν κύκλῳ τὰ χαμαιτυπεῖα,
καὶ ἔωθεν ἐξαπατῶν τοὺς νέους ἐπὶ τῇ σοφίᾳ ἀργύριον
λήψεται· ταῦτα λυπεῖ αὐτόν.

ΦΙΑ. Σὺ γὰρ, ὦ Μένιππε, οὐκ ἄχθῃ ἀποθανών;

MEN. Πῶς, ὅς ἐσπευσα ἐπὶ τὸν θάνατον καλέσαν-
τος μηδενός;

12. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων οὐ κραυγὴ τις ἀκούεται
ᾧσπερ τινῶν ἀπὸ γῆς βοώντων;

ΕΡΜ. Ναί, ὦ Μένιππε, οὐκ ἀφ' ἐνός γε χωρίου,
ἀλλ' οἱ μὲν ἐς τὴν ἐκκλησίαν συνελθόντες ἄσμενοι γε-
λῶσι πάντες ἐπὶ τῷ Λαμπίχῳ θανάτῳ καὶ ἡ γυνὴ αὐ-
τοῦ συνέχεται πρὸς τῶν γυναικῶν καὶ τὰ παιδία νεογνά
ὅσα ὁμοίως κάκεινα ὑπὸ τῶν παίδων βάλλεται ἀφθόνοις
τοῖς λίθοις· ἄλλοι δὲ Διόφαντον τὸν ῥήτορα ἐπαινοῦσιν
ἐν Σικυῶνι ἐπιταφίους λόγους διεξιόντα ἐπὶ Κράτῳ
τούτῳ. Καὶ νῆ Δία γε ἡ Δαμασίου μήτηρ κωκύουσα
ἐξάργει τοῦ θρήνου σὺν γυναιξὶ ἐπὶ τῇ Δαμασίᾳ· σὲ
δὲ, ὦ Μένιππε, οὐδεὶς δακρύει, καθ' ἥσυχίαν δὲ κεῖ-
σαι μόνος.

13. MEN. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἀκούσῃ τῶν κυνῶν μετ'
ὀλίγων ὠρυομένων οἰκτιστον ἐπ' ἐμοὶ καὶ τῶν κοράκων
τυπτομένων τοῖς πετεροῖς, ὅποταν συνελθόντες θάπτωσί
με.

ΕΡΜ. Γεννάδας εἶ, ὦ Μένιππε. Ἄλλ' ἐπεὶ κατα-
πεπλευκάμεν ἡμεῖς, ἡμεῖς μὲν ἄπιτε πρὸς τὸ δικα-
στήριον εὐθεῖαν ἐκείνην προϊόντες, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ πορ-
θμεὺς ἄλλους μετελευσόμεθα.

MEN. Εὐπλοεῖτε, ὦ Ἑρμῇ· προΐωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς.
Τί οὖν ἐστὶ καὶ μέλλετε; πάντως δικασθῆναι δεήσει, καὶ
τὰς καταδίκας φασὶν εἶναι βαρείας, τροχούς καὶ λί-
θους καὶ γῦπας· δειχθήσεται δὲ ὁ ἐκάστου βίος ἀκριβῶς.

11.

KPATHTOΣ ΚΑΙ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ.

1. KRAT. Μοίριχον τὸν πλούσιον ἐγίνωσκες, ὦ
Διόγενες, τὸν πάνυ πλούσιον, τὸν ἐκ Κορίνθου, τὸν τὰς
πολλὰς ἐλκιάδας ἔχοντα, οὗ ἀνεψιὸς Ἀριστέας, πλούσιος

RHET. Ecce enim vero, pono.

MERC. Bene habet : solve illaque retinacula ; scalam
nauticam attollamus ; ancora subducatur ; expande velum :
dirige, portitor, clavum. Bona nobis sit navigatio.

11. Quid ploratis, inepti, tuque maxime, philosophe,
cujus jam modo barba fuit evastata?

PHIL. Hoc scilicet, Mercuri, quod immortalem opinabar
animam esse.

MEN. Mentitur : nam alia sunt aperte, quæ ipsum pun-
gant.

MERC. Qualia?

MEN. Quod non amplius coenabit magno sumtu apparatus
coenas, neque de nocte egressus, clam omnibus, pallio
caput obvolutus, circumibit in orbem lupanaria ; nec summo
mane decipiens juvenes sapientiæ prætextu argentum acci-
piet : hæc urunt eum.

PHIL. Tu autem, Menippe, non doles te mortuum esse?

MEN. Egone, qui festinavi ad mortem citante nemine?

12. Verum interea dum cædimus sermones, nonne cla-
mor aliquis auditur tanquam a terra vociferantium?

MERC. Sane, Menippe, neque ab una tantum regione :
etenim hi in concionem coeuntes læti rident cuncti ob Lam-
pichi mortem ; ejusque uxor comprehensa tenetur a mulieri-
bus, et infantes temerè pariter et ipsi a pueris impetuntur
largis lapidibus : alii Diophantum rhetorem laudant Sicyone,
qui funebri oratione cohonestat exsequias hujus Cratonis.
Atque etiam profecto Damasie mater gemitus ciens præit
lessum cum feminis in funere Damasie : te vero nullus, o
Menippe, lacrimis prosequitur, quieteque jaces solus.

13. MEN. Nequaquam ; sed audies canes jamjam mise-
rabilius ululantes mei causa, corvosque flebilem in mo-
dum alis concrepantes, quando frequentes sepelient me.

MERC. Fortem te præstas, Menippe. Sed quoniam in
portum appulimus, vos abite ad tribunal, recta illac pro-
gressi : ego vero et portitor alios arcessemus.

MEN. Prospera sit vobis navigatio, Mercuri : nos autem
pedem promoveamus. Quid ergo vos amplius cunctamini ?
omnino judicium subire oportebit : et penas aiunt esse
graves, rotas, saxa, vultures : exponetur autem palam
uniuscujusque vita.

11.

CRATETIS ET DIOGENIS.

1. CRAT. Mærichum opulentum illum noras, Diogenes,
illum divitiis affluentem, domo Corinthium, cui multæ
erant onerariæ naves, cujus consobrinus est Aristæas, et

καὶ αὐτὸς ὢν; δὲ τὸ Ὅμηρον ἐκεῖνο εἰσθεὶ ἐπιλέγειν
« ἤ μ' ἀνάειρ' ἢ ἐγὼ σέ. »

ΔΙΟΓ. Τίνος ἕνεκα, ὦ Κράτης;

ΚΡΑΤ. Ἐθεράπευον ἀλλήλους τοῦ κλήρου ἕνεκα
ἐκάτερος ἡλικιωταί ὄντες, καὶ τὰς διαθήκας ἐς τὸ φανερόν
ἐτίθεντο, Ἀριστεάν μὲν ὁ Μοίριχος, εἰ προαποθάνοι,
δεσπότην ἀφίεις τῶν ἑαυτοῦ πάντων, Μοίριχον δὲ ὁ Ἀρι-
στεάς, εἰ προαπέλθοι αὐτοῦ. Ταῦτα μὲν ἐγέγραπτο,
οἱ δ' ἐθεράπευον ὑπερβαλλόμενοι ἀλλήλους τῇ κολα-
καίᾳ· καὶ οἱ μάντιες, οἳ τε ἀπὸ τῶν ἀστρων τεκμαιρό-
μενοι τὸ μέλλον οἳ τε ἀπὸ τῶν ὄνειράτων, ὥς γε Χαλ-
δαίων παῖδες, ἀλλὰ καὶ ὁ Πύθιος αὐτὸς ἄρτι μὲν
Ἀριστεᾶ παρεῖχε τὸ κράτος, ἄρτι δὲ Μοίριχῳ, καὶ τὰ
τάλαντα ποτὲ μὲν ἐπ' ἐκείνον, νῦν δ' ἐπὶ τοῦτον ἔρρεπε.

2. ΔΙΟΓ. Τί οὖν πέρας ἐγένετο, ὦ Κράτης; ἀκοῦ-
σαι γὰρ ἄξιον.

ΚΡΑΤ. Ἄμφω τεθῆσιν ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας, οἱ δὲ
κλήροι ἐς Εὐνόμιον καὶ Θρασυκλέα περιτῆλθον ἀμφω
συγγενεῖς ὄντας οὐδὲ πώποτε προμαντευομένους οὕτω
γενέσθαι ταῦτα· διαπλέοντες γὰρ ἀπὸ Σικυῶνος ἐς Κίρ-
ραν κατὰ μέσον τὸν πόρον πλαγίῳ περιπεσόντες τῷ
Ἰάπυρι ἀνετράπησαν.

3. ΔΙΟΓ. Εὖ ἐποίησαν. Ἡμεῖς δὲ ὁπότε ἐν τῷ βίῳ
ἤμεν, οὐδὲν τοιοῦτον ἐνενοοῦμεν περὶ ἀλλήλων· οὔτε ἐγώ
ποτε τῷ ἄμῃν Ἀντισθένην ἀποθανεῖν, ὥς κληρονομή-
σαιμι τῆς βοκτηρίας αὐτοῦ — εἶχε δὲ πᾶν καρτεράν
ἐκ κοτίνου ποιησάμενος — οὔτε οἷμαι σὺ ὁ Κράτης ἐπε-
θύμεις κληρονομεῖν ἀποθανόντος ἐμοῦ τὰ κτήματα, τὸν
πίθον καὶ τὴν πύρραν χοίνικας δύο θέρμων ἔχουσιν.

ΚΡΑΤ. Οὐδὲν γὰρ μοι τούτων ἔδει, ἀλλ' οὐδὲ σοί,
ὦ Διόγενες· ἀ γὰρ ἐρρῆν, σὺ τε Ἀντισθένης ἐκληρονό-
μησας καὶ ἐγὼ σοῦ, πολλῇ μείζω καὶ σεμνότερα τῆς
Περσῶν ἀρχῆς.

ΔΙΟΓ. Τίνα ταῦτα φής;

ΚΡΑΤ. Σοφίαν, αὐτάρχειαν, ἀλήθειαν, παρρησίαν,
ἐλευθερίαν.

ΔΙΟΓ. Νῆ Δία, μένυμαι καὶ τοῦτον διαδεξάμενος
τὸν πλοῦτον παρ' Ἀντισθένης καὶ σοὶ ἐτι πλείω κα-
ταλιπών.

4. ΚΡΑΤ. Ἄλλ' οἱ ἄλλοι ἡμέλουν τῶν τοιούτων
κτημάτων καὶ οὐδεὶς ἐθεράπευεν ἡμᾶς κληρονομῆσειν
προσδοκῶν, ἐς δὲ τὸ χρυσίον πάντες ἔβλεπον.

ΔΙΟΓ. Εἰκότως· οὐ γὰρ εἶχον ἐνθα ἂν δέξαιτο τὰ
τοιαῦτα παρ' ἡμῶν διερρυηκότες ὑπὸ τρυφῆς, καθάπερ
τὰ σαπρὰ τῶν βαλλαντιῶν· ὥστε εἴ ποτε καὶ ἐμβάλοι τις
ἐς αὐτοὺς ἢ σοφίαν ἢ παρρησίαν ἢ ἀλήθειαν, εἴς περ ἔπτεν
εὐδὺς καὶ διέρρει, τοῦ πυθμένος στέγειν οὐ δυναμένου,
οἷον τι πάσχουσιν αἱ τοῦ Δαναοῦ αὐταὶ παρθένοι εἰς τὸν
τετραμένον πίθον ἐπαντλοῦσαι· τὸ δὲ χρυσίον ὁδοῦσι
καὶ ὄνυξι καὶ πάσῃ μηχανῇ ἐφύλαττον.

ΚΡΑΤ. Οὐκοῦν ἡμεῖς μὲν ἔχομεν κἀνταῦθα τὸν
πλοῦτον, οἱ δὲ ὀβολὸν ἥζουσι κομίζοντες καὶ τοῦτον ἀκρι-
τοῦ πορθέμεως.

LUCIANUS. I.

ipse dives? qui Homericum illud solebat dictitare, « Aut
tu tolle me, aut ego te. »

DIOG. Quid ita, Crates?

CRAT. Mutuis obsequiis captabant alter alterius hæredi-
tatem, æquales; et testamenti quidem tabulas in propatulo
proponabant, Aristea Mærichus, si prius decederet, domino
relicto suorum omnium; Mæricho vicissim Aristetas, si ante
eum abiret. Hæc quidem in testamento erant scripta: illi
vero observabant sese invicem, antecedere alter alterum
adulatione conantes. Vates etiam, sive ab astris conjecta-
rent futura, sive ex somniis, sive Chaldaeorum imbuti di-
sciplina, quin et ipse Pythius modo Aristetæ tribuebat vi-
ctoriam, modo Mæricho; lancesque nunc ad istum, mox ad
illum vergebant.

DIOG. Quem ergo exitum res habuit, Crates? est enim
audire operæ pretium.

CRAT. Ambo mortem obierunt eodem die; hæreditates
autem ad Eunomium et Thrasyclem inopinato pervenerunt,
cognatos utrumque nullo unquam mentis præsagio divinan-
tes hæc ita fore: Mærichus enim et Aristetas quum Sicyone
trajicerent Cirrham, medioque cursu in obliquum Iapygem
incidissent, eversa navi perierunt.

3. DIOG. Bonum factum. Verum nos, quando in vita
eramus, nihil tale cogitabamus de nobis invicem; neque
unquam optavi Antisthenem emori, ut hæreditatem nanci-
scerer ejus baculi: habebat autem admodum robustum,
quem ex oleastro ipse confecerat. Neque tu, puto, Crates,
cupiebas hæres esse, mortuo me, bonorum, dolii peræque
chænicos lupinorum duos habentis.

CRAT. Quippe nihil mihi istis erat opus: at nec tibi,
Diogenes; quam enim decebat tu ab Antisthene adeptus es
hæreditatem, ego autem abs te, multo majorem gravioris-
que momenti quam Persarum imperium.

DIOG. Quæ tu bona dicis?

CRAT. Sapientiam, frugalitatem parvo contentam, veri-
tatem, loquendi fiduciam, animi libertatem.

DIOG. Memini profecto eas me opes accepisse ab Anti-
sthene, tibi que etiam ampliores reliquisset.

4. CRAT. At ceteri non curabant ejusmodi possessiones,
nemoque nos assecratur talis hæreditatis spe; siquidem
auro omnes inhiabant.

DIOG. Quippeni: neque enim habebant ubi recondere
accepta a nobis talia bona, diffuentes præ luxu, veluti
rupta vetustate marsupia. Proinde si quis vel immitteret
in eos sive sapientiam, sive libertatem loquendi, sive veri-
tatem, excidebat protinus et diffuebat, quum fundus in-
gesta continere nequiret; quale quiddam accidit Danaï filia-
bus istis, quæ in perforatum dolium haustam aquam
infundunt: aurum vero dentibus unguibusque et omni
machina custodiebant.

CRAT. Propterea nos quidem habebimus hic quoque
nostras divitias: hi autem obolum scilicet apportabunt,
eumque ad portitorem usque tantum.

PHT. Ἦν ἰδοῦ, ἀποτίθεται.

ERM. Εὖ ἔχει· ὥστε λῦε τὰ ἀπόγεια, τὴν ἀποβάθραν ἀνελώμεθα, τὸ ἀγκύριον ἀνεσπάσθω, πέτασον τὸ ἱστίον, εὐθύνε, ὦ πορθμεῦ, τὸ πηδάλιον· εὐπλοῶμεν.

11. Τί οἰμώζετε, ὦ μάταιοι, καὶ μάλιστα ὁ φιλόσοφος σὺ δ' ἀρτίως τὸν πώγωνα δεδωμένος;

ΦΙΑ. Ὅτι, ὦ Ἑρμῇ, ἀθάνατον ὤμην τὴν ψυχὴν ὑπάρχειν.

MEN. Ψεύδεται· ἄλλα γὰρ εἶκε λυπεῖν αὐτόν.

ERM. Τὰ ποῖα;

MEN. Ὅτι μὴκέτι δειπνήσει πολυτελεῇ δείπνῳ μὴδὲ νύκτωρ ἐξίων ἀπαντας λαμβάνων τῷ ἱματίῳ τὴν κεφαλὴν κατελίσσας περὶεσιν ἐν κύκλῳ τὰ χαιμαίτυπεια, καὶ ἔωθεν ἐξαπατῶν τοὺς νέους ἐπὶ τῇ σοφίᾳ ἀργύριον λήψεται· ταῦτα λυπεῖ αὐτόν.

ΦΙΑ. Σὺ γάρ, ὦ Μένιππε, οὐκ ἄρτι ἀποθανών;

MEN. Πῶς, ὅς ἐσπευσα ἐπὶ τὸν θάνατον καλέσαντος μηδενός;

12. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων οὐ κραυγὴ τις ἀκούεται ὥσπερ τινῶν ἀπὸ γῆς βοούντων;

ERM. Ναί, ὦ Μένιππε, οὐκ ἂν ἑνός γε χωρίου, ἀλλ' οἱ μὲν ἐς τὴν ἐκκλησίαν συνελθόντες ἄσμενοι γελῶσι πάντες ἐπὶ τῷ Λαμπίχου θανάτῳ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ συνέχεται πρὸς τῶν γυναικῶν καὶ τὰ παιδία νεογνά θντα ὁμοίως κἀκεῖνα ὑπὸ τῶν παίδων βάλλεται ἀφθόνους τοῖς λίθοις· ἄλλοι δὲ Διοφάντων τὸν ῥήτορα ἐπαινοῦσιν ἐν Σικυῶνι ἐπιταφίους λόγους διεξιόντα ἐπὶ Κράτωνα τούτῳ. Καὶ νῆ Δία γε ἡ Δαμασίου μήτηρ κωκύουσα ἐξάργει τοῦ θρήνου σὺν γυναιξὶν ἐπὶ τῷ Δαμασίᾳ· σὲ δὲ, ὦ Μένιππε, οὐδεὶς δακρύει, καθ' ἡσυχίαν δὲ κείσασαι μόνος.

13. MEN. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἀκούσῃ τῶν κυνῶν μετ' ὀλίγον ὠραιομένων οἰκτιστον ἐπ' ἐμοὶ καὶ τῶν κοράκων τυπτομένων τοῖς περσῶν, ὅπταν συνελθόντες θάπτωσί με.

ERM. Γεννάδας εἶ, ὦ Μένιππε. Ἀλλ' ἐπεὶ καταπεπλευκάμεν ἡμεῖς, ἡμεῖς μὲν ἄπιτε πρὸς τὸ δικαστήριον εὐθεῖαν ἐκείνην προϊόντες, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ πορθμεὺς ἄλλους μετελευσόμεθα.

MEN. Εὐπλοεῖτε, ὦ Ἑρμῇ· προΐωμεν δὲ καὶ ἡμεῖς. Τί οὖν ἐτι καὶ μέλλετε; πάντως δικασθῆναι δεήσει, καὶ τὰς καταδίκας φασὶν εἶναι βαρείας, τροχούας καὶ λίθους καὶ γῦπας· δειχθήσεται δὲ ὁ ἐκάστου βίος ἀκριβῶς.

11.

ΚΡΑΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ.

1. ΚΡΑΤ. Μοίριχον τὸν πλούσιον ἐγίγνωσκας, ὦ Διόγενες, τὸν πάνυ πλούσιον, τὸν ἐκ Κορίνθου, τὸν τὰς παλλὰς ὀλκάδας ἔχοντα, οὗ ἀνεψιὸς Ἀριστέας, πλούσιος

RHET. Ecce enimvero, pono.

MERC. Bene habet : solve itaque retinacula ; scalam nauticam attollamus ; ancora subducatur ; expande velum : dirige, portitor, clavum. Bona nobis sit navigatio.

11. Quid ploratis, inepti, tuque maxime, philosophe, cujus jam modo barba fuit evastata?

PHIL. Hoc scilicet, Mercuri, quod immortalem opinabar animam esse.

MEN. Mentitur : nam alia sunt aperte, quæ ipsum pun-gant.

MERC. Qualia?

MEN. Quod non amplius cœnabit magno sumtu apparatus cœnas, neque de nocte egressus, clam omnibus, palliolo caput obvolutus, circumibit in orbem lupanaria ; nec summo mane decipiens juvenes sapientiæ prætextu argentum accipiet : hæc urunt eum.

PHIL. Tu autem, Menippe, non doles te mortuum esse?

MEN. Egone, qui festinavi ad mortem citante nemine?

12. Verum interea dum cœdimus sermones, nonne clamor aliquis auditur tanquam a terra vociferantium?

MERC. Sane, Menippe, neque ab una tantum regione : etenim hi in concionem coeuntes læti rident cuncti ob Lampichi mortem ; ejusque uxor comprehensa tenetur a mulieribus, et infantes teneri pariter et ipsi a pueris impetuntur largis lapidibus : alii Diophantum rhetorem laudant Sicione, qui funebri oratione cohonestat exsequias hujus Cratonis. Atque etiam profecto Damasie mater gemitus cieus præit lessum cum feminis in funere Damasie : te vero nullus, o Menippe, lacrimis prosequitur, quieteque jaces solus.

13. MEN. Nequaquam ; sed audies canes jamjam miserabiliter ululantes mei causa, corvosque flebilem in modum alis concrepantes, quando frequentes sepelient me.

MERC. Fortem te præstas, Menippe. Sed quoniam in portum appulimus, vos abite ad tribunal, recta illac progressi : ego vero et portitor alios arcessemus.

MEN. Prospera sit vobis navigatio, Mercuri : nos autem pedem promoveamus. Quid ergo vos amplius cunctamini ? omnino judicium subire oportebit : et penas aiunt esse graves, rotas, saxa, vultures : exponetur autem palam uniuscujusque vita.

11.

CRATETIS ET DIOGENIS.

1. CRAT. Mærichum opulentum illum noras, Diogenes, illum divitiis affluentem, domo Corinthium, cui multæ erant onerariæ naves, cujus consobrinus est Aristæas, et

καὶ αὐτὸς ὢν; δὲ τὸ Ὅμηρικόν ἐκεῖνο εἰώθει ἐπιλέγειν
· ἢ μ' ἀνάειρ' ἢ ἐγὼ σέ. »

ΔΙΟΓ. Τίνος ἕνεκα, ὦ Κράτης;

ΚΡΑΤ. Ἐθεράπευον ἀλλήλους τοῦ κλήρου ἕνεκα
ἐκάτερος ἡλικιώται ὄντες, καὶ τὰς διαθήκας ἐς τὸ φανερόν
ἐτίθεντο, Ἀριστεάν μὲν δ' Μοίριχος, εἰ προαποθάνοι,
δεσπότην ἀφίεις τῶν ἑαυτοῦ πάντων, Μοίριχον δὲ ὁ Ἀρι-
στεάς, εἰ προαπέλθοι αὐτοῦ. Ταῦτα μὲν ἐγγέγραπτο,
οἱ δ' ἐθεράπευον ὑπερβαλλόμενοι ἀλλήλους τῇ κολα-
κείᾳ· καὶ οἱ μάντις, οἱ τε ἀπὸ τῶν ἀστρον τεκμαιρό-
μενοι τὸ μέλλον οἱ τε ἀπὸ τῶν ὀνειράτων, ὥς γε Χαλ-
δαίων παῖδες, ἀλλὰ καὶ ὁ Πύθιος αὐτὸς ἄρτι μὲν
Ἀριστεά παρεῖχε τὸ κράτος, ἄρτι δὲ Μοίριχον, καὶ τὰ
τάλαντα ποτὲ μὲν ἐπ' ἐκείνον, νῦν δ' ἐπὶ τοῦτον ἔρρεπε.

2. ΔΙΟΓ. Τί οὖν πέρας ἐγένετο, ὦ Κράτης; ἀκοῦ-
σαι γὰρ ἄξιον.

ΚΡΑΤ. Ἄμφω τεθνᾶσιν ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας, οἱ δὲ
κλῆροι ἐς Εὐνόμιον καὶ Θρασυκλέα περιῆλθον ἀμφω
συγγενεῖς ὄντας οὐδὲ πώποτε προμαντευομένους οὕτω
γενέσθαι ταῦτα· διαπλέοντες γὰρ ἀπὸ Σικυῶνος ἐς Κίρ-
ραν κατὰ μέσον τὸν πόρον πλαγίῳ περιπεσόντες τῇ
Ἰάπυγι ἀνετράπησαν.

3. ΔΙΟΓ. Εὖ ἐποίησαν. Ἡμεῖς δὲ ὅποτε ἐν τῷ βίῳ
ἤμεν, οὐδὲν τοιοῦτον ἐνενοούμεν περὶ ἀλλήλων· οὔτε ἐγὼ
ποτε ἠύδαμην Ἀντισθένην ἀποθανεῖν, ὥς κληρονομή-
σαιμι τῆς βακτηρίας αὐτοῦ — εἶχε δὲ πάννυ καρτερὰν
ἐκ κοτίνου ποιησάμενος — οὔτε οἷμαι σὺ δ' Κράτης ἐπε-
θύμεις κληρονομεῖν ἀποθανόντος ἐμοῦ τὰ κτήματα, τὸν
πίθον καὶ τὴν πύραν χοίνικας δύο θέρμων ἔχουσαν.

ΚΡΑΤ. Οὐδὲν γάρ μοι τούτων ἔδει, ἀλλ' οὐδὲ σοί,
ὦ Διόγενες· ἃ γὰρ ἔχρην, σὺ τε Ἀντισθένης ἐκληρονό-
μησας καὶ ἐγὼ σοῦ, πολλῇ μείζω καὶ σεμνότερα τῆς
Περσῶν ἀρχῆς.

ΔΙΟΓ. Τίνα ταῦτα φῆς;

ΚΡΑΤ. Σοφίαν, αὐτάρχειαν, ἀλήθειαν, παρρησίαν,
ἐλευθερίαν.

ΔΙΟΓ. Νῆ Δία, μέμνημαι καὶ τοῦτον διαδεξάμενος
τὸν πλοῦτον παρ' Ἀντισθένης καὶ σοὶ ἐτι πλείω κα-
ταλιπών.

4. ΚΡΑΤ. Ἄλλ' οἱ ἄλλοι ἡμέλουν τῶν τοιούτων
κτημάτων καὶ οὐδεὶς ἐθεράπευεν ἡμᾶς κληρονομήσειν
προσδοκῶν, ἐς δὲ τὸ χρυσίον πάντες ἔβλεπον.

ΔΙΟΓ. Εἰκότως· οὐ γὰρ εἶχον ἐνθα ἂν δέξαιντο τὰ
τοιαῦτα παρ' ἡμῶν διερρυηκότες ὑπὸ τρυφῆς, καθάπερ
τὰ σαπρὰ τῶν βαλλαντινῶν· ὥστε εἴ ποτε καὶ ἐμβάλοι τις
ἐς αὐτοὺς ἢ σοφίαν ἢ παρρησίαν ἢ ἀλήθειαν, ἐξέπιπτεν
εὐθύς καὶ διέρρει, τοῦ πυθμένου στέγειν οὐ δυναμένου,
οἷόν τι πάσχει οὐκ αἰ τοῦ Δαναοῦ αὐτὰν παρθένοι εἰς τὸν
τετραμένον πίθον ἐπαντλοῦσαι· τὸ δὲ χρυσίον ὁδοῦσι
καὶ ὄνυξι καὶ πάσῃ μηχανῇ ἐφύλαττον.

ΚΡΑΤ. Οὐκοῦν ἡμεῖς μὲν ἔχομεν κἀνταῦθα τὸν
πλοῦτον, οἱ δὲ ὀβολὸν ἤζουσι κομίζοντες καὶ τοῦτον ἀγχι
τοῦ πορθημέως.

LUCIANUS. I.

ipse dives? qui Homericum illud solebat dictitare, « Aut
tu tolle me, aut ego te. »

DIOG. Quid ita, Crates?

CRAT. Mutuis obsequiis captabant alter alterius heredi-
tatem, æquales; et testamenti quidem tabulas in propatulo
proponeliant, Aristea Mærichus, si prius decederet, domino
relicto suorum omnium; Mæricho vicissim Aristea, si ante
eum abiret. Hæc quidem in testamento erant scripta: illi
vero observabant sese invicem, antecedere alter alterum
adulatione conantes. Vates etiam, sive ab astris conjecta-
rent futura, sive ex somniis, sive Chaldaeorum imbuti di-
sciplina, quin et ipse Pythius modo Aristea tribuebat vi-
ctoriam, modo Mæricho; lancesque nunc ad istum, mox ad
illum vergebant.

DIOG. Quem ergo exitum res habuit, Crates? est enim
audire operæ pretium.

CRAT. Ambo mortem obierunt eodem die; hæreditates
autem ad Eunomium et Thrasyclem inopinato pervenerunt,
cognatos utrumque nullo unquam mentis præsagio divinan-
tes hæc ita fore: Mærichus enim et Aristea quum Sicyone
trajicerent Cirrham, medioque cursu in obliquum Iapygem
incidissent, eversa navi perierunt.

3. DIOG. Bonum factum. Verum nos, quando in vita
eramus, nihil tale cogitabamus de nobis invicem; neque
unquam optavi Antisthenem emori, ut hæreditatem nanci-
scerer ejus baculi: habebat autem admodum robustum,
quem ex oleastro ipse confecerat. Neque tu, puto, Crates,
cupiebas hæres esse, mortuo me, bonorum, dolli peræque
chænicæ lupinorum duos habentis.

CRAT. Quippe nihil mihi istis erat opus: at nec tibi,
Diogenes; quam enim decebat tu ab Antisthene adeptus es
hæreditatem, ego autem abs te, multo majorem gravioris-
que momenti quam Persarum imperium.

DIOG. Quæ tu bona dicis?

CRAT. Sapientiam, frugalitatem parvo contentam, veri-
tatem, loquendi fiduciam, animi libertatem.

DIOG. Memini profecto eas me opes accepisse ab Anti-
sthenes, tibi que etiam ampliores reliquisse.

4. CRAT. At ceteri non curabant ejusmodi possessiones,
nemoque nos assecratur talis hæreditatis spe; siquidem
auro omnes inhiabant.

DIOG. Quippeni: neque enim habebant ubi recondere
accepta a nobis talia bona, diffluentes præ luxu, veluti
rupta vetustate marsupia. Proinde si quis vel immitteret
in eos sive sapientiam, sive libertatem loquendi, sive veri-
tatem, excidebat protinus et diffluebat, quum fundus in-
gesta continere nequiret; quale quiddam accidit Danaï filia-
bus istis, quæ in perforatum dolium haustam aquam
infundunt: aurum vero dentibus unguibusque et omni
machina custodiebant.

CRAT. Propterea nos quidem habebimus hic quoque
nostras divitias: hi autem obolum scilicet apportabunt,
eumque ad portitorem usque tantum.

12.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, ANNIBΟΥ, ΜΙΝΩΟΣ ΚΑΙ
ΣΚΗΠΙΩΝΟΣ.

1. ΑΛΕΞ. Ἐμέ δεῖ προκεκρίσθαι σου, ὦ Λίδου· ἀμείνων γάρ εἰμι.

ANN. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐμέ.

ΑΛΕΞ. Οὐκοῦν ὁ Μίνως δικασάτω.

MIN. Τίνες δὲ ἐστέ;

ΑΛΕΞ. Οὗτος μὲν Ἀννίβας ὁ Καρχηδόνιος, ἐγὼ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου.

MIN. Νῆ Δία ἔνδοξοί γε ἀμφοτέροι. Ἀλλὰ περὶ τίνος ὑμῖν ἡ ἔρις;

ΑΛΕΞ. Περὶ προεδρίας· φησὶ γὰρ οὗτος ἀμείνων γεγενῆσθαι στρατηγὸς ἐμοῦ, ἐγὼ δὲ, ὥσπερ ἅπαντες ἴσασι, οὐχὶ τούτου μόνον, ἀλλὰ πάντων σχεδὸν τῶν πρὸ ἐμοῦ φημι διενεργεῖν τὰ πολέμια.

MIN. Οὐκοῦν ἐν μέρει ἑκάτερος εἰπάτω, σὺ δὲ πρῶτος ὁ Λίδος λέγε.

2. ANN. Ἐν μὲν τούτῳ, ὦ Μίνως, ὠνάμην, ὅτι ἐνταῦθα καὶ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν ἐξέμαθον· ὥστε οὐδὲ ταύτῃ πλέον οὗτος ἂν ἐνέγκαιτό μου. Φημι δὲ τούτους μάλιστα ἐπαίνου ἀξίους εἶναι, ὅσοι τὸ μηδὲν ἐξ ἀρχῆς ὄντες ὁμῶς ἐπὶ μέγα προσχώρησαν δι' αὐτῶν δύναμιν τε περιβαλλόμενοι καὶ ἀξιοὶ δόξαντες ἀρχῆς. Ἐγὼ γ' οὖν μετ' ὀλίγων ἐξορμήσας εἰς τὴν Ἰβηρίαν τὸ πρῶτον ὑπαρχὸς ὦν τῶν ἀδελφῶν μεγίστων ἡξιώσθην ἀριστος κριθεῖς, καὶ τοὺς τε Κελτίβηρας εἶλον καὶ Γαλατῶν ἐκράτιστα τῶν ἑσπερίων καὶ τὰ μεγάλα ὄρη ὑπερβάς τὰ περὶ τὸν Ἡριδανὸν ἅπαντα κατέδραμον καὶ ἀναστάτους ἐποίησα τοσαύτας πόλεις καὶ τὴν πεδινὴν Ἰταλίαν ἐχειροσάμην καὶ μέχρι τῶν προαστείων τῆς προϋχούσης πόλεως ἦλθον καὶ τοσοῦτους ἀπέκτεινα μιᾷς ἡμέρας, ὥστε τοὺς δακτυλλοὺς αὐτῶν μεδίμοις ἀπομετρήσαι καὶ τοὺς ποταμοὺς γεφυρῶσαι νεκροῖς. Καὶ ταῦτα πάντα ἐπραξα οὕτε Ἀμμωνιὸς υἱὸς ὀνομαζόμενος οὔτε θεὸς εἶναι προσποιούμενος ἢ ἐνύπνια τῆς μητρὸς διεξιών, ἀλλ' ἀνθρώπος εἶναι ὁμολογῶν, στρατηγοῖς τε τοῖς συνετωτάτοις ἀντεταζόμενος καὶ στρατιώταις τοῖς μαχιμωτάτοις συμπλεκόμενος, οὐ Μήδους καὶ Ἀρμενίου καταγωνιζόμενος ὑποφεύγοντας πρὶν ὀΐσκειν τινὰ καὶ τῷ τολμήσαντι παραδιδόντας εὐθὺς τὴν νίκην.

3. Ἀλέξανδρος δὲ πατρῶν ἀρχὴν παραλαβὼν ἡξήσε καὶ παρὰ πολλὸν ἐξέτεινε χρησάμενος τῇ τῆς τύχης δρμῇ. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐνίκησέ τε καὶ τὸν Δαέθρον ἐκείνῳ Δαρείῳ ἐν Ἰσσοῦ τε καὶ Ἀρβήλοισι ἐκράτησεν, ἀποστάς τῶν πατρῶν προσκυνεῖσθαι ἡξίου καὶ ἐς Δίαίταν τὴν Μηδικὴν μετεδίηκεν αὐτὸν καὶ ἐμιαίφονε ἐν τοῖς συμποσίοις τοὺς φίλους καὶ συναλάμβανεν ἐπὶ θανάτῳ. Ἐγὼ δὲ ἤρξα ἐπ' Ἰσῆς τῆς πατρίδος, καὶ ἐπειδὴ μετεπέμπετο τῶν πολεμίων μέγαν στόλον ἐπιπλευσάντων τῇ Λιδῷ, ταχέως ὑπάρχουσα, καὶ ἰδιωτῶν ἐμαυτὸν πα-

12.

ALEXANDRI, ANNIBALIS, MINOIS,
SCIPIONIS.

1. ALEX. Me par est præponi tibi, Afer : melior enim sum.

ANN. Neutiquam ; verum me.

ALEX. Ergo Minos causam disceptet.

MIN. Quinam estis ?

ALEX. Hic Annibal Carthaginiensis : ego Alexander Philippi filius.

MIN. Profecto clari uterque : sed qua de re orta vobis lis est ?

ALEX. De primæ sedis jure : fert enim hic se præstantiorem exstitisse imperatorem me ; ego vero, quemadmodum omnes norunt, non illi solum, sed cunctis fere, qui ante me fuerunt, aio me præstitisse belli peritia.

MIN. Ergo per vices uterque dicat : tu prior, Afer, causam tuam age.

2. ANN. Id quidem unum, Minos, me juvat, quod hic loci Græcum etiam sermonem edidicerim, ut ne hac quidem parte hic præ me quicquam habeat præcipui. Eos autem pono maxime laude dignos esse, quotcumque quum initio nihil essent, tamen ad magnum potentie fastigium processerunt, per se opibus comparatis, aptique imperio habiti. Ego itaque cum paucis transgressus in Hispaniam, quum primum sub fratris auspiciis dux fuisset, summæ rerum præfui, belli peritissimus judicatus. Exinde Celtiberos in potestatem redegi, Gallos occidentales devici, superatisque magnis montibus, quæ circa Padum sunt omnia sum depopulatus, et sedibus emovi tot urbes ; campestram Italiam subjeci ; ad suburbia usque primariæ urbis perveni, tot interfeci uno die, ut annulos eorum modis sim mensus, inque fluviis cadaverum pontes struxerim. Hæc omnia gessi, qui neque Ammonis filius dicebar, neque deus esse videri volebam, nec somnia matris fabulabar ; sed me hominem esse fassus, cumque ducibus prudentissimis comparatus, et cum militibus pugnacissimis congressus : non Medos Armeniosque debellans, prius aufugientes quam aliquis insequatur, et audenti statim cedentes victoriam.

3. Alexander autem, quum patrum imperium suscepisset, id auxit et multis partibus ampliavit, usus secundo fortunæ impetu. At postquam vicit illum nullius pretii Darium, atque ad Issum et Arbelis superior fuit, pertæsus patris moris, adorari volebat, atque in Medicam illam et effeminatam vivendi rationem degeneravit ; tum impie trucidabat inter convivia amicos, comprehendebatque ad mortem ducendos. Ego contra præfui æquo jure patriæ, atque ubi me domum arcessebat, hostibus magna classe adortis Africam, e vestigio parui, meque privatum præ-

ρέσμον καὶ καταδικασθεὶς ἤνεγκα εὐγνωμόνως τὸ πρῶ-
γμα. Καὶ ταῦτα ἐπραξα βάρβαρος ὢν καὶ ἀπαιδέυτος
παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς καὶ οὔτε Ὅμηρον ὥσπερ οὗ-
τος βραβυδῶν οὔτε ὑπ' Ἀριστοτέλει τῷ σοφιστῇ παι-
δευθεὶς, μόνη δὲ τῇ φύσει ἀγαθῇ χρῆσάμενος. Ταῦτά
ἐστὶν ἃ ἐγὼ Ἀλεξάνδρου ἀμείνων φημί εἶναι. Εἰ δὲ
ἐστὶ καλλίων οὗτοσι, διότι διαδήματι τὴν κεφαλὴν διε-
δέδετο, Μακεδόσι μὲν ἴσως καὶ ταῦτα σεμνὰ, οὐ μὴν
διὰ τοῦτο ἀμείνων δοξείεν ἂν γενναίου καὶ στρατηγικοῦ
ἀνδρὸς τῇ γνώμῃ πλεόν ἤπερ τῇ τύχῃ κεχρημένου.

MIN. Ὁ μὲν εἰρήνην οὐκ ἀγεννῆ τὸν λόγον οὐδ'
ὥς Λίβυν εἰκὸς ἦν ὑπὲρ αὐτοῦ. Σὺ δὲ, ὦ Ἀλεξάνδρε,
τί πρὸς ταῦτα φῆς;

4. ALEX. Ἐχρῆν μὲν, ὦ Μίνως, μηδὲν πρὸς ἄνδρα
οὕτω θρασύν ἀποκρίνασθαι· ἱκανὴ γὰρ ἡ φήμη διδάξει
σε οἷός μὲν ἐγὼ βασιλεὺς, οἷός δὲ οὗτος ληστής· ἐγένετο.
Ὁμως δὲ ὅρα εἰ κατ' ὀλίγον αὐτοῦ διήνεγκα, ὅς νέος
ὢν ἔτι παρελθὼν ἐπὶ τὰ πράγματα καὶ τὴν ἀρχὴν τε-
ταραγμένην κατέσχον καὶ τοὺς φονέας τοῦ πατρὸς με-
τήλλον, κατὰ φοβήσας τὴν Ἑλλάδα τῇ Θηβαίων ἀπω-
λείᾳ στρατηγὸς ὑπ' αὐτῶν χειροτονηθεὶς οὐκ ἤζῳσα τὴν
Μακεδόνων ἀρχὴν περιέπων ἀγαπᾶν ἀρχεῖν ὅπως ὁ
πατὴρ κατέλιπεν, ἀλλὰ πᾶσαν ἐπινοήσας τὴν γῆν καὶ
δεῖνόν ἡγήσάμενος, εἰ μὴ ἀπάντων κρατήσαιμι, ὀλί-
γους ἄγων ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἐπὶ τε Ἰρρανικῇ
ἐκράτησα μεγάλην μάχην καὶ τὴν Λυδίαν λαβὼν καὶ Ἰω-
νίαν καὶ Φρυγίαν καὶ ὅλως τὰ ἐν ποσὶν αἰεὶ χειρούμε-
νος ἦλθον ἐπὶ Ἰσθμὸν, ἔνθα Δαρεῖος ὑπέμεινε μυριάδας
πολλὰς στρατοῦ ἄγων.

5. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου, ὦ Μίνως, ὑμεῖς ἴστε ὅσους
ὑμῖν νεκροὺς ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας κατέπεμψα· φησὶ γοῦν ὁ
πορθμεὺς μὴ διαρκέσαι αὐτοῖς τότε τὸ σκάφος, ἀλλὰ
σχιδίας πηχάμενους τοὺς πολλοὺς αὐτῶν διαπλεῦσαι.
Καὶ ταῦτα διέπραττον αὐτὸς προκινδυνεύων καὶ τιτρώ-
σκεσθαι ἀξίων. Καὶ ἴνα σοὶ μὴ τὰ ἐν Τύρῳ μὴδὲ τὰ
ἐν Ἀρβήλοις διηγήσασμαι, ἀλλὰ καὶ μέχρι Ἰνδῶν ἦλθον
καὶ τὸν Ὀκεανὸν ὅρον ἐποίησάμην τῆς ἀρχῆς καὶ τοὺς
ἑλέφαντας αὐτῶν εἶλον καὶ Πῶρον ἐχειρωσάμην, καὶ
Σκύθας δὲ οὐκ εὐκαταφρονήτους ἄνδρας ὑπερβάς τὸν
Τάναϊν ἐνίκησα μεγάλη ἱππομαχίᾳ, καὶ τοὺς φίλους
εὖ ἐποίησα καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἡμυνάμην. Εἰ δὲ καὶ
θεὸς ἰδοῦσιν τοὺς ἀνθρώπους, συγγνωστοὶ ἐκείνοι πρὸς
τὸ μέγεθος τῶν πραγμάτων καὶ τοιοῦτόν τι πιστεύσαν-
τες περὶ ἐμοῦ.

6. Τὸ δ' οὖν τελευταῖον ἐγὼ μὲν βασιλεύων ἀπέ-
θανον, οὗτος δὲ ἐν φυγῇ ὢν παρὰ Προυσίᾳ τῷ Βιθυνῷ,
καθάπερ ἄξιον ἦν πανουργότατον καὶ εὐμότατον ὄντα·
ὅς γάρ δὴ ἐκράτησε τῶν Ἰταλῶν, εἰ μὴ λέγειν ὅτι οὐκ
ἰσχυρῶς, ἀλλὰ πονηρίᾳ καὶ ἀπιστίᾳ καὶ δόλοισι, νόμιμον
δὲ ἢ προφανὲς οὐδέν. Ἐπεὶ δὲ μοι ὠνειδίσσε τὴν τρυ-
φὴν, ἐκλελῆσθαί μοι δοκεῖ ὅσα ἐποίησεν ἐν Καπύῃ ἐταί-
ραις συνὼν καὶ τοὺς τοῦ πολέμου καιροὺς ὁ θαυμαστός
καθηδουπαθίων. Ἐγὼ δὲ εἰ μὴ μικρὰ τὰ ἐσπέρια δό-
ξας ἐπὶ τὴν εὐὴ μᾶλλον ὥρμησα, τί ἂν μέγα ἐπραξα

bui : condemnatus tuli animo moderato casum. Hæc
feci barbarus et expers disciplinæ Græcæ, neque Homeri,
prout hicce, carmina recitando decantans, nec sub Ari-
stotele sophista doctrinis imbutus, at sola usus natura
bona. Hæc sunt quibus ego Alexandro præstare me
fero : ille autem si pulchrior est, quia diademate caput
habet revinctum, apud Macedonas ista forte majestatem
habent; attamen idcirco præferendus non existimetur viro
strenuo, atque artibus imperatoriis instructo, qui solerti
prudentialia plus quam fortuna fuerit usus.

MIN. Hic certe dixit masculam orationem, nec qualem
ab Afro exspectasses, pro se : tu, Alexander, quid ad illa
respondes?

4. ALEX. Nihil oportebat, Minos, homini respondere
tam audaci : satis enim te fama docuerit, qualis ego rex,
hic contra qualis fuerit latro : vide tamen, an parvo inter-
vallo illum superarim, qui juvenis adhuc rerum admini-
strationem aggressus, imperium turbatum continui, et
percussores parentis supplicio sum ultus ; tum percussis
Thebanorum excidio Græcis, dux eorum suffragiis lectus
indignum existimavi, si soli Macedonum regno incubans
contentus essem imperio a patre mihi relicto : sed universum
mente terrarum orbem complexus, intolerandumque pu-
tans, nisi omnium forem dominus, paucis mecum ductis
militibus invasi Asiam ; ad Granicum magno prælio fui
superior ; Lydiaque capta, Ionia et Phrygia, in summa
proxima quæque subjiciens perveni ad Issum, ubi Darius
exspectabat cum immensa copiarum multitudine.

5. Exinde, Minos, vos non præterit, quot vobis mortuos
uno die huc demiserim : portitor quidem affirmat, non
suffecisse ipsis tunc cymbam, sed ratibus junctis plurimos
eorum trajecisse. Equidem ista agebam ipse me ante alios
periculis offerens, vulnerarique pulchrum ducens. Et ne
tibi quæ Tyri sunt gesta, quæque Arbelis enarrem, ad In-
dos usque penetravi, Oceanumque limitem feci imperii,
elephantos eorum cepi, Porum subegi : Scythas etiam, mi-
nime contemnendos viros, transgressus Tanaim magna de-
vici equestri pugna : amicis benefeci, inimicos ultus sum.
Quodsi deus etiam videbar hominibus, ventam illi meren-
tur ob magnitudinem rerum gestarum tale quiddam de me
sibi persuadentes.

6. Denique ego regnans diem obii ; hicce patria extorris
apud Prusiam Bithynum, ut dignum erat fraudulentissi-
mo crudelissimoque homine. Nam quomodo superavit
Italos, mitto dicere ; non fortitudine sane, sed malitia,
perfidia et dolis ; nihil autem in præliis justum atque aper-
tum. Quandoquidem vero mihi exprobrauit luxuriam,
oblitus mihi videtur qualia fecerit Capuæ, meretriculis
aflixus et belli opportunitates in deliciis disperdens. Ego
autem nisi, parvifactis orbis occidui rebus, in Orientem ir-
ruissem, quid grande præstitissem Italia incruente capta,

Ἰταλίαν ἀναιμωτὶ λαβὼν καὶ Λιβύην καὶ τὰ μέχρι Ἰαδέρων ὑπαγόμενος; Ἄλλ' οὐκ ἀξιόμαχα ἐδοξέ μοι ἐκεῖνα ὑποπτήσσοντα ἤδη καὶ δεσπότην ὁμολογοῦντα. Ἐἴρηκα· σὺ δέ, ὦ Μίνως, δίκιζε· ἱκανὰ γὰρ ἀπὸ πολλῶν καὶ ταῦτα.

7. ΣΚΗΠ. Μὴ πρότερον, ἢν μὴ καὶ ἐμοῦ ἀκούσης.

ΜΙΝ. Τίς γὰρ εἴ, ὦ βέλτιστε; ἢ πόθεν ὦν ἐρεῖς;

ΣΚΗΠ. Ἰταλιώτης Σκηπίων στρατηγὸς ὁ καθελὼν Καρχηδὸνα καὶ κρατήσας Λιβύων μεγάλας μάχαις.

ΜΙΝ. Τί οὖν καὶ σὺ ἐρεῖς;

ΣΚΗΠ. Ἀλεξάνδρου μὲν ἤττων εἶναι, τοῦ δὲ Ἀννίβου ἀμείνων, δεξιά νικήσας αὐτὸν καὶ φυγεῖν κατηγάγασα ἀτίμως. Πῶς οὖν οὐκ ἀναίσχυντος οὗτος, δεξιὰ πρὸς Ἀλεξάνδρον ἀμιλλᾶται, ὃς οὐδὲ Σκηπίων ἐγὼ δὲ νενικηκὼς ἐμαυτὸν παραβάλλεσθαι ἀξίω;

ΜΙΝ. Νῆ Δ' εὐγνώμονα φῆς, ὦ Σκηπίων· ὥστε πρῶτος μὲν κεκρίθω Ἀλέξανδρος, μετ' αὐτὸν δὲ σὺ, εἴτα, εἰ δοκεῖ, τρίτος Ἀννίβας οὐδὲ οὗτος εὐκαταφρόνητος ὦν.

13.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

1. ΔΙΟΓ. Τί τοῦτο, ὦ Ἀλέξανδρε; καὶ σὺ τέθνηκας ὥσπερ ἡμεῖς ἅπαντες;

ΑΛΕΞ. Ὅρθως, ὦ Διόγενες· οὐ παράδοξον δὲ εἰ ἀνθρώπος ὦν ἀπέθανον.

ΔΙΟΓ. Οὐκοῦν δ' Ἄμμων ἐψεύδετο λέγων ἑαυτοῦ σε εἶναι, σὺ δὲ Φιλίππου ἀρα ἦσθα;

ΑΛΕΞ. Φιλίππου δηλαδὴ· οὐ γὰρ ἂν ἐτεθνήκειν Ἄμμωνος ὦν.

ΔΙΟΓ. Καὶ μὴν καὶ περὶ τῆς Ὀλυμπιάδος ὁμοία ἐλέγετο, δράκοντα ὁμιλεῖν αὐτῇ καὶ βλέπεσθαι ἐν τῇ εὐνῇ, εἴτα οὕτω σε τεθῆναι, τὸν δὲ Φιλίππον ἐξηπατῆσθαι οἰόμενον παρ' ἑαυτοῦ σε εἶναι.

ΑΛΕΞ. Κἀγὼ ταῦτα ἤκουον ὥσπερ σὺ, νῦν δὲ ὁρῶ ὅτι οὐδὲν ὑγιές οὔτε ἡ μήτηρ οὔτε οἱ τῶν Ἀμμωνίων προφῆται ἐλεγον.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ τὸ ψεῦδος αὐτῶν οὐκ ἄχρηστόν σοι, ὦ Ἀλέξανδρε, πρὸς τὰ πράγματα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ ὑπέπτησσον θεὸν εἶναι σε νομίζοντες.

2. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, τί νη τὴν τοσαύτην ἀρχὴν καταλείποις;

ΑΛΕΞ. Οὐκ οἶδα, ὦ Διόγενες· οὐ γὰρ ἐφθασα ἐπισκεψαί τι περὶ αὐτῆς, ἢ τοῦτο μόνον, ὅτι ἀποθνήσκων Περδίκκα τὸν δακτύλιον ἐπέδωκα. Πλὴν ἀλλὰ τί γελᾷς, ὦ Διόγενες;

ΔΙΟΓ. Τί γὰρ ἄλλο ἢ ἀνεμνήσθην ὅσα ἐποίει ἡ Ἑλλάς, ἅρτι σε παρεληφότες τὴν ἀρχὴν κολακεύοντες καὶ προστάτην αἰρούμενοι καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἐνίοι δὲ καὶ τοῖς δώδεκα θεοῖς προστιθέντες καὶ οἰκοδομοῦντές σοι νεῶς καὶ θυσίας ὡς δράκοντος υἱῷ.

Libyaeque et cunctis ad Gades usque subactis? At illae partes bello mihi dignae non videbantur, ut quae ultro jam metu jugum subirent ac dominum faterentur. Dixi : tu, Minos, judica : haec enim ipsa de multis sufficiunt.

7. SCIP. Ne prius tamen, nisi de me quoque audiveris. MIN. At quis tu es, virorum optime? aut unde domo dicturus eris?

SCIP. Italus Scipio, imperator, qui delevi Carthaginem, Afrosque devici magnis praeliis.

MIN. Quid igitur porro tu dices?

SCIP. Alexandro quidem me concedere, verum Annibalem anteire, ut qui victum illum pepuli fugamque turpem capessere coegi. Quomodo non impudens igitur hicce, qui cum Alexandro contendat, cui ne ego quidem Scipio, qui cum superavi, comparari sustineo?

MIN. Ita me Jupiter amet, aequum loquere, Scipio : quare primo quidem loco ponatur Alexander; tu illi secundus esto : postea, si videtur, Annibal, ne ipse quidem facile contemnendus.

13.

DIOGENIS ET ALEXANDRI.

1. DIOG. Quid hoc, Alexander? et tu mortuus es perinde atque nos omnes?

ALEX. Res apparet, Diogenes : nec valde mirandum, si homo natus mortem oblii.

DIOG. Igitur Ammon inentiebatur te praedicans suum esse filium, quum tu interea Philippi fores?

ALEX. Nempe Philippi : neque enim Ammone genitus decessissem.

DIOG. Atqui etiam de Olympiade similia quaedam ferebantur, draconem cum ea rem habere et conspici in lecto; tum ita te fuisse prognatum, Philippum vero deceptum, qui opinaretur se tibi patrem esse.

ALEX. Et ego non secus ista, quam tu, audiebam : nunc video nihil veri nec matrem, neque Ammoniorum vates dixisse.

DIOG. Verum mendacium eorum non inutile tibi, Alexander, ad res gerendas fuit : multi enim metu succumbebant, deum esse te rati.

2. At cedo mihi, cui illud tantum imperium reliquisti?

ALEX. Nescio sane, Diogenes : nam nihil antequam morerer mandavi quicquam de eo, nisi hoc solum, quod animam agens Perdiccae annulum tradidi. Interea tu quid rides, Diogenes?

DIOG. Quid scilicet aliud quam in memoriam revocavi qualia faceret Graecia, te suscepto jam modo imperio adulati, praefectumque capientes et imperatorem adversum barbaros : nonnulli etiam duodecim diis adjungebant, templaque et sacra faciebant tanquam serpentis filio.

3. Ἄλλ' εἰπέ μοι, πῶς σε οἱ Μακεδόνες ἔθαψαν;

ΑΛΕΞ. Ἐτι ἐν Βαβυλῶνι κεῖμαι τριακοστὴν ταύτην ἡμέραν, ὑπισχνεῖται δὲ Πτολεμαῖος ὁ ὑπασπιστής, ἥν ποτε ἀγάγῃ σχολὴν ἀπὸ τῶν θορύβων τῶν ἐν ποσίν, ἐς Αἴγυπτον ἀπαγαγὼν θάψει ἐκεῖ, ὡς γενομένη εἰς τῶν Αἰγυπτίων θεῶν.

ΔΙΟΓ. Μὴ γελάσω οὖν, ὦ Ἀλέξανδρε, ὁρῶν ἐν ἔδῳ ἐτι σε μωραίνοντα καὶ ἐλπίζοντα Ἄνουβιν ἢ Ὅσιριν γενήσεσθαι; Πλὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ θεϊότατε, μὴ ἐλπίσῃς· οὐ γὰρ θέμις ἀνελθεῖν τινα τῶν ἀπαξ διαπλευσάντων τὴν λίμνην καὶ ἐς τὸ εἶσω τοῦ στομίου παρελθόντων· οὐ γὰρ ἀμελὴς ὁ Αἰακὸς οὐδ' ὁ Κέρβερος εὐκαταφρόνητος.

4. Ἐκεῖνο δέ γε ἡδέως ἂν μάθοιμι παρὰ σοῦ, πῶς φέρεις, ὁπόταν ἐννοήσῃς, ὅσῃν εὐδαιμονίαν ὑπὲρ γῆς ἀπολιπὼν ἀφίξαι, σωματοφύλακας καὶ ὑπασπιστάς καὶ σατράπας καὶ χρυσὸν τοσούτον καὶ ἔθνη προσκυνούντα καὶ Βαβυλῶνα καὶ Βάκτρα καὶ τὰ μεγάλα θηρία καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ τὸ ἐπίσημον εἶναι ἐξελαύνοντα διαδεδεμένον ταινίᾳ λευκῇ τὴν κεφαλὴν πορφυρίδα ἐμπεπορημένον. Οὐ λυπεῖ ταῦτά σε ὑπὸ τὴν μνήμην ἰόντα; Τί δακρύεις, ὦ μάταιε; οὐδὲ ταῦτά σε ὁ σοφὸς Ἀριστοτέλης ἐπαίδευσε, μὴ οἴεσθαι βέβαια εἶναι τὰ παρὰ τῆς τύχης;

5. ΑΛΕΞ. Ὁ σοφός; ἀπάντων ἐκείνος κολάκων ἐπιτριπτότατος ὢν. Ἐμὲ μόνον ἔασον τὰ Ἀριστοτέλους εἰδέναι, ὅσα μὲν ἤτησε παρ' ἐμοῦ, ὅσα δὲ ἐπέστελεν, ὡς δὲ κατεχρήσθαι μου τῇ περὶ παιδείας φιλοτιμίᾳ θεωπεύων καὶ ἐπαίνων ἀρτι μὲν πρὸς τὸ κάλλος, ὡς καὶ τοῦτο μέρος ὃν τάχαθ' ἀρτι δὲ ἐς τὰς πράξεις καὶ τὸν πλοῦτον. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο ἀγαθὸν ἡγεῖτο εἶναι, ὡς μὴ αἰσχύνοιο καὶ αὐτὸς λαμβάνων· γόης, ὦ Διόγενες, ἄνθρωπος καὶ τεχνίτης. Πλὴν ἀλλὰ τοῦτό γε ἀπολελαυκα αὐτοῦ τῆς σοφίας, τὸ λυπεῖσθαι ὡς ἐπὶ μεγίστοις ἀγαθοῖς ἐκείνοις, ἃ κατηριθμήσω μικρῷ γε ἔμπροσθεν.

6. ΔΙΟΓ. Ἄλλ' οἶσθα ὁ δράσεις; ἄχος γάρ σοι τῆς λύπης ὑποθήσομαι. Ἐπεὶ ἐνταῦθα γε ἐλλέβορος οὐ φύεται, σὺ δὲ καὶ τὸ Ἀθήνης ὕδωρ χανδὸν ἐπισπασάμενος πίε καὶ αὐθις πίε καὶ πολλάκις· οὕτω γὰρ παύσῃ ἐπὶ τοῖς Ἀριστοτέλους ἀγαθοῖς ἀνιώμενος. Καὶ γὰρ Κλεῖτον ἐκεῖνον ὄρω καὶ Καλλισθένην καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐπὶ σὲ ὁρμῶντας, ὡς διασπάσαιντο καὶ ἀμύναιντό σε ὡς ἐδρασας αὐτούς. Ὡστε τὴν ἐτέραν σὺ ταύτην βάδιζε καὶ πῖνε πολλάκις, ὡς ἔφην.

14.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

1. ΦΙΛ. Νῦν μὲν, ὦ Ἀλέξανδρε, οὐκ ἂν ἔξαρνος γένοιτο μὴ οὐκ ἐμὸς υἱὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἂν ἐτεθνήκεις Ἀμμωνὸς γε υἱός.

3. At quæso, ubi te Macedones sepeliverunt?

ALEX. Etiamnum Babylone jaceo tricesimum hunc diem: promittit autem Ptolemæus satelles, si quando otium agat a turbis quæ nunc urgent, se in Ægyptum me delatum humaturum ibi, ut unus fiam Ægyptiorum deorum.

DIOG. Non ego rideam, Alexander, quum te video in Orco quoque desipientem, sperantemque fore ut Anubis aut Osiris evadas? At tu tamen ista, divinissime, ne speres: fas enim non est, sursum redire quemquam eorum, qui semel trajecerunt hanc paludem, et citra ostium illud sese penetrarunt; neque enim Æacus est negligens, nec talis Cerberus, quem facile contemnas.

4. Istud autem perlibenter didicerim a te, quo animo feras, quum cogitando percenses, quanta felicitate in terra relicta luc adveneris; corporis custodes inquam, satellites, satrapas, auri tantum numerum, populos adorantes, Babyloneum, Bactra, immanes belluas, honorem, et gloriam; idque præterea, insignem esse curru vehentem, religatum tænia candida caput, purpuream vestem fibula substrictam gerentem: non illa te pungunt mentem subeuntia? Quid lacrimaris, inepte? ne istud quidem te docuit sapiens Aristoteles, non putare certa esse fortunæ dona?

5. ALEX. Sapiens ille? omnium iste adulatorum est perditissimus; me solum sine ad Aristotelem quæ spectant scire, quam multa petierit a me, quales literas miserit, quam fuerit abusus meo doctrinarum ambitioso studio, dum blande assentatur, laudatque nunc ob pulchritudinem, quasi et illa pars sit boni; nunc ob res gestas et divitias: etenim illud etiam esse bonum ducebat, ut nullo pudore deterritus oblatas a me opes acciperet: præstigiator, Diogenes, plane, et mirus artifex. Illum adeo percepi fructum ex ejus sapientia, ut doleam amissis, quasi maximis bonis, rebus illis, quas denumerasti paulo ante.

6. DIOG. At scin' tu, quid facias? remedium enim tibi doloris suggeram. Quandoquidem hicce loci helleborus non nascitur, tu certe Lethes aquam ore patulo ductam bibe, iterumque bibe et sapius; sic enim desines propter Aristotelis honorum amissionem dolore cruciari. Verum et Clitum illum video, et Callisthenem, aliosque multos in te irruentes, ut discerpant, atque ulciscantur injurias a te illatas. Quare tu alteram illam viam ingredi, et bibe sapius, ut dixi.

14.

PHILIPPI ET ALEXANDRI.

1. PHIL. Nunc sane, Alexander, infortis laud iveris te filium esse meum; nequaquam enim mortuus fores, si quidem Ammonis esses.

ΑΛΕΞ. Οὐδ' αὐτὸς ἠγνόουν, ὦ πάτερ, ὡς Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου υἱὸς εἰμι, ἀλλ' ἰδεξάμην τὸ μάντευμα ὡς γρήσιμον ἐς τὰ πράγματα οἰόμενος εἶναι.

ΦΙΛ. Τί λέγεις; γρήσιμον ἐδόκει σοι τὸ παρέχειν σεαυτὸν ἐξαπατηθῆσόμενον ὑπὸ τῶν προφητῶν;

ΑΛΕΞ. Οὐ τοῦτο, ἀλλ' οἱ βάρβαροι κατεπλάγησάν με καὶ οὐδεὶς ἔτι ἀνθίστατο οἰόμενοι θεῷ μάχεσθαι, ὥστε βῆρον ἐκράτουν αὐτῶν.

2. ΦΙΛ. Τίνων δὲ ἐκράτησας σύ γε ἀξιωμαίων ἀνδρῶν, ὃς δειλοῖς αἰεὶ ξυνηνέθης τοξάρια καὶ πελτάρια καὶ γέρρα οἰσύνα προβεβλημένοις; Ἑλλήνων κρατεῖν ἔργον ἦν, Βοιωτῶν καὶ Φωκίων καὶ Ἀθηναίων, καὶ τὸ Ἀρκάδων ὀπλιτικὸν καὶ τὴν Θετταλὴν ἵππον καὶ τοὺς Ἰλλείων ἀκοντιστὰς καὶ τὸ Μαντινέων πελταστικὸν ἢ Θρᾷκας ἢ Ὀλυριῦς ἢ καὶ Παίονας χειρώσασθαι, ταῦτα μεγάλα· Μήδων δὲ καὶ Περσῶν καὶ Χαλδαίων, χρυσόφορον ἀνθρώπων καὶ ἀβρῶν, οὐκ οἶσθα ὡς πρὸ σοῦ μύριοι μετὰ Κλειάρχου ἀνελθόντες ἐκράτησαν οὐδ' ἐς χεῖρας ὑπομεινάντων ἐλθεῖν ἐκείνων, ἀλλὰ πρὶν ἢ τὸ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι φυγόντων;

3. ΑΛΕΞ. Ἄλλ' οἱ Σκύθαι γε, ὦ πάτερ, καὶ οἱ Ἰνδῶν ἐλέφαντες οὐκ εὐκαταπρόντητόν τι ἔργον, καὶ ὁμοῖς οὐ διαστήσας αὐτοὺς οὐδὲ προδοσίαις ὠνούμενος τῆς νίκης ἐκράτουν αὐτῶν· οὐδ' ἐπιώρκησα πώποτε ἢ ὑποσφόμενος ἐψυσάμην ἢ ἀπιστὼν ἱππαρξά τι τοῦ νικᾶν ἔνεκα. Καὶ τοὺς Ἑλλήνας δὲ τοὺς μὲν ἀναιμῶτι παρέλαθον, Θηβαίους δὲ ἰσως ἀκούεις ὅπως μετῆλθον.

ΦΙΛ. Οἶδα ταῦτα πάντα· Κλείτος γὰρ ἀπήγγειλέ μοι, ὃν οὐ τῷ δορυατῇ διελάσας μεταξὺ δειπνοῦντα ἐφόνευσας, ὅτι με πρὸς τὰς σὰς πράξεις ἐπαινεῖσαι ἐτόλμησε.

4. Σὺ δὲ καὶ τὴν Μακεδονικὴν χλαμύδα καταβαλὼν κἀνδυν, ὥς φασί, μετενέδυσ καὶ τιάραν ὀρθὴν ἐπέθου καὶ προσκυνεῖσθαι ὑπὸ Μακεδόνων, ὑπ' ἐλευθέρων ἀνδρῶν, ἡξίους, καὶ τὸ πάντων γελοιότατον, ἐμιμοῦ τὰ τῶν νενικημένων. Ἐγὼ γὰρ λέγειν ὅσα ἄλλα ἱππαρξας, λέουσι συγκατακλείων πεπαιδευμένους ἀνδρας καὶ γάμους τοιοῦτους γαμῶν καὶ Ἡφαιστίωνα ὑπεραγαπῶν. Ἐν ἐπήνεσα μόνον ἀκούσας, ὅτι ἀπέσγρου τῆς τοῦ Δαρείου γυναικὸς καλῆς οὐσης, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ τῶν θυγατέρων ἐπεμελήθης βασιλικὰ γὰρ ταῦτα.

5. ΑΛΕΞ. Τὸ φιλοκίνδυνον δὲ, ὦ πάτερ, οὐκ ἐπαινεῖς καὶ τὸ ἐν Ὀξυδράκῃ πρῶτον καθαλέσθαι ἐντὸς τοῦ τείχους καὶ τοσαῦτα λαβεῖν τραύματα;

ΦΙΛ. Οὐκ ἐπαινῶ τοῦτο, ὦ Ἀλέξανδρε, οὐ γὰρ μὴ καλὸν οἶμαι εἶναι καὶ τιτρώσκεισθαι ποτε τὸν βασιλέα καὶ προκινδυνεύειν τοῦ στρατοῦ, ἀλλ' ὅτι σοι τὸ τοιοῦτον ἥκιστα συνέφερε· θεὸς γὰρ εἶναι δοκῶν εἰ ποτε τρωθείης, καὶ βλέποιέν σε φοράδην τοῦ πολέμου ἐκκομιζόμενον, αἵματι βέρομενον, οἰμώζοντα ἐπὶ τῷ τραύματι, ταῦτα γέλως ἦν τοῖς ὄρωσιν, ἢ καὶ ὁ Ἄμμων γόης καὶ ψευδομαντικὸς ἠλέγγετο καὶ οἱ προφῆται κόλασας. Ἢ τίς οὐκ ἂν ἐγέλασεν ὄρων τὸν τοῦ Διὸς υἱὸν λειπομυχοῦντα, δεόμενον τῶν λατρῶν βοηθεῖν; νῦν μὲν

ALEX. Nec ipse ignorabam, pater, me Philippi Amyntae filium esse: sed probavi et accepi oraculum, conductibile ratus ad res gerendas.

PHIL. Quid ita? conducibile tibi videbatur praebere tement decipiendum a prophetis?

ALEX. Non illud dico: sed barbari stupore percussi me formidabant, nullusque amplius resistebat, arbitrati cum deo se pugnare: quare facilius eos devici.

2. PHIL. At quos tu devicisti bello vinci dignos viros, qui cum ignavis semper manum conseruisti, qui arcus, peltas minutas, scuta denique viminea praese projiciunt? Graecos superare labor erat, Boeotae, Phocenses et Athenienses: tum Arcades gravis armaturae, Thessalae equitatum, Eleorum jaculatores, Mantinensium cetratos milites, aut Thracas, Illyrios, quin etiam Paeonae subijcere, haec praecleara: Melos autem, Persas et Chaldaeos, auro nitentes homines ac molles, non meministi ante te a decem illis milibus, qui cum Clearcho in Persidem sunt profecti, esse superatos, quum ne manus quidem gradumque conferre sustinerent, sed antequam telum ad eos perveniret, in fugam se darent?

3. ALEX. Attamen Scythae, pater, et Indorum elephantum laud sane contemnendum opus; quos quidem, non factione mota divisos, nec enita proditione victoria, superavi tamen: neque pejeravi unquam, promissamve fidem fefelli, aut perfidum aliquid designavi vincendi causa. Graecos porro, hos sine sanguine mihi adjuuxi; Thebanos autem forte inaudivisti quibus supplicii similis persecutus.

PHIL. Novi istaec omnia: Clitus enim renuntiavit mihi, quem tu spiculo trajectum inter cenam trucidasti, quia me ad tuas res gestas comparatum laudare instituerit.

4. Tu praeterea Macedonica chlamyde projecta, mutato, ut aiunt, habitu candyn Persicam induisti, et tiamam rectam capiti imposuisti, et adorari a Macedonibus, ab hominibus liberis, volebas, quodque omnium erat maxime ridiculum, amulabare mores devictorum: nam omitto dicere quae alia perpetraris, dum in eandem caveam cum leonibus includis eruditos viros, nuptiasque tales celebras, et Hephastionem ultra modum diligis. Unum laudavi tantummodo relatum, abstinuisse te a Darii uxore formosa, ejusque matris, et natarum curam habuisse: haec enim regia sunt.

5. ALEX. Ad pericula vero subeunda promptum animum, pater, non laudas, nec quod in Oxydracis primus desiluerim intra murum, totque acceperim vulnera?

PHIL. Non laudo, Alexander; non quod pulchrum esse non putem etiam vulnerari aliquando regem, et pro exercitu pericula suscipere; sed quod tibi tale inceptum minime conducebat: deus enim quum videbare, si quando vulnerareris, viderentque te portatum praelio efferri, cruore manantem, ingemiscentem vulnere, haec utique ridendi materies erat futura spectantibus: sic et Ammon impostor falsusque vates arguebatur; prophetae vero adulatorum. Aut quis non risisset, si videret Jovis filium animo deficientem, implorantem medicorum operam? Nunc certe, quum jam mortuus

γὰρ ὅποτε ἤδη τέθνηκας, οὐκ οἶε πολλοὺς εἶναι τοὺς τὴν προσποίησιν ἐκείνην ἐπιχειροῦντας, δρῶντας τὸν νεκρὸν τοῦ θεοῦ ἐκτάδην κείμενον, μυδῶντα ἤδη καὶ ἐξωδηκῶτα κατὰ νόμον σωματίων ἀπάντων; Ἄλλως τε καὶ τοῦτο, ὃ χρῆσιμον ἔφης, ὦ Ἀλέξανδρε, τὸ διὰ τοῦτο κρατεῖν βραδίας, πολλὴ τῆς δόξης ἀφῆρει τῶν κατωρθουμένων· πᾶν γὰρ ἐδόκει ἐνδεὲς ὑπὸ θεοῦ γίγνεσθαι δοκῶν.

6. ΑΛΕΞ. Οὐ ταῦτα φρονοῦσιν οἱ ἄνθρωποι περὶ ἐμοῦ, ἀλλ' Ἡρακλεῖ καὶ Διονύσῳ ἐνάμιλλον τιθέασί με. Καίτοι τὴν Ἀορνὸν ἐκείνην, οὐδετέρου ἐκείνων λαβόντος, ἐγὼ μόνος ἐχειρωσάμην.

ΦΙΛ. Ὅρξας δτι ταῦτα ὡς υἱὸς Ἀμμωνος λέγεις, δς Ἡρακλεῖ καὶ Διονύσῳ παραβάλλεις σεαυτὸν; καὶ οὐκ αἰσχύνῃ, ὦ Ἀλέξανδρε, οὐδὲ τὸν τύπον ἀπομαθήσῃ καὶ γνώσῃ σεαυτὸν καὶ συνήσῃ, ἥδη νεκρὸς ὢν;

15.

ΑΧΙΛΛΕΩΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΧΟΥ.

1. ANT. Οἷα πρῶην, Ἀχιλλεῦ, πρὸς τὸν Ὀδυσσεῖα σοι εἰρηται περὶ τοῦ θανάτου, ὡς ἀγεννῇ καὶ ἀνάξια τοῖν διδασκάλοις ἀμφοῖν, Χείρωνός τε καὶ Φοῖνικος. Ἡκρωμένη γὰρ, ὅποτε ἔφης βούλεσθαι ἐπάρουρος ὢν θητεύειν παρά τινι τῶν ἀλλήρων, « ὅ μὴ βίσιος πολὺς εἴη, » μᾶλλον ἢ πάντων ἀνάσσειν τῶν νεκρῶν. Ταῦτα μὲν οὖν ἀγεννῇ τινα Φρύγα δειλὸν καὶ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος φιλόζων ἰσως ἐχρῆν λέγειν, τὸν Πηλέως δὲ υἱὸν, τὸν φιλοκί. λυνάστον ἡρώων ἀπάντων, ταπεινὰ οὕτω περὶ αὐτοῦ διανοεῖσθαι πολλὴ αἰσχύνῃ καὶ ἐναντιότης πρὸς τὰ πεπραγμένα σοι ἐν τῷ βίῳ, δς ἐξὸν ἀκλεῶς ἐν τῇ Φθιώτιδι πολυχρόνιον βασιλεύειν, ἐκὼν προελθὼν τὸν μετὰ τῆς ἀγαθῆς δόξης θάνατον.

2. AX. Ὡ παῖ Νέστορος, ἀλλὰ τότε μὲν ἄπειρος εἶτι τῶν ἐνταῦθα ὢν καὶ τὸ βέλτιον ἐκείνων ὑπότερον ἦν ἀγνοῶν τὸ δύστηνον ἐκείνο· δοξάριον προετίμων τοῦ βίου, νῦν δὲ συνίημι ἥδη ὡς ἐκείνη μὲν ἀνωφελής, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα οἱ ἄνω βραψοδῆσουσι· μετὰ νεκρῶν δὲ δημομία, καὶ οὔτε τὸ κάλλος ἐκείνο, ὦ Ἀντίλοχε, οὔτε ἡ ἰσχὺς πάρεστιν, ἀλλὰ κείμεθα ἅπαντες ὑπὸ τῷ αὐτῷ ζόφῳ ὅμοιοι καὶ κατ' οὐδὲν ἀλλήλων διαφέροντες, καὶ οὐτ' οἱ τῶν Τρώων νεκροὶ δεδίασάν με οὔτε οἱ τῶν Ἀχαιῶν θεραπεύουσιν, ἰσηγορία δὲ ἀκριβὴς καὶ νεκρὸς ὅμοιος - ἡ μὲν κακὸς ἦδὲ καὶ ἐσθλός. - Ταῦτά με ἀνίψ καὶ ἄχθομαι, δτι μὴ θητεύω ζῶν.

3. ANT. Ὅμως τί οὖν ἂν τις πάθοι, ὦ Ἀχιλλεῦ; ταῦτα γὰρ ἔδοξε τῇ φύσει, πάντως ἀποθνήσκειν ἅπαντας, ὥστε χρὴ ἐμμένειν τῷ νόμῳ καὶ μὴ ἀνίσθαι τοῖς διατεταγμένοις. Ἄλλως τε δρᾶς τῶν ἐταίρων ὅσοι περὶ σέ εἰσιν ὥδε· μετὰ μικρὸν δὲ καὶ Ὀδυσσεὺς ἀφίξεται πάντως. Φέρει δὲ παραμυθίαν καὶ ἡ κοινωνία τοῦ πράγματος καὶ τὸ μὴ μόνον αὐτὸν πεπονθέναι. Ὅρξας

es, non tu censes multos esse qui simulationem divinitatis istam acerbioribus jocis proscindant, quum vident cadaver dei porrectum, putrescens jam ac tumidum ex lege corporum omnium? Præterea etiam illa, quam dicebas, Alexander, utilitas, quasi eam ob causam facili victoria potireris, multum tibi detraxit gloriæ rerum egregie gestarum: nihil enim non videbatur minus et infra dignitatem, quod a deo fieri videretur.

6. ALEX. Non ista de me sentiunt homines, sed cum Hercule et Baccho me comparant: quin imo Aornum, illam inaccessam avibus rupem, quum neuter illorum cepit, ego solus subegi.

PHIL. Viden' ista te tanquam Ammonis filium dicere, qui Herculi et Baccho æquiparas te ipsum? nonne te pudet, Alexander, nec fastum dedisces, teque ipse cognosces, et jam intelliges te mortuum esse?

15.

ACHILLIS ET ANTILOCHI.

1. ANT. Qualia pridie, Achille, ad Ulyssem a te sunt dicta de morte, quam humilis animi minimeque digna utroque præceptore, Chirone et Phœnice! auscultabam enim, quando dictitabas malle te in terra vitam degentem mercenariam operam præstare cuiquam inopum, cui victus copia non abundet, quam omnibus imperare mortuis: ista abjectum aliquem ignavumque Phrygem, ultra quam decorum sit vitæ cupidum, forte fas erat proloqui; at Pelei filium, heroum omnium promptissime se periculis offerentem, tam demissa de se cogitare pudendum plane, et multimodis discrepans a rebus in vita gestis; ut qui, quum liceret inglorium in Phthiotide diuturnumque regnum possidere, ultro prætulisti conjunctam cum pulchra laude mortem.

2. ACH. Nestoris filii, tunc equidem inexpertus rerum inferarum, ignarusque utrum ex duobus præstaret, miseram istam gloriolam anteponebam vitæ: nunc vero jam tandem intelligo illam esse infructuosam, etiam si maximo opere a superis canitur, inter mortuos autem æqualia honoris jura: neque forma illa, Antilochē, nec robor adest; sed jacemus omnes sub eadem caligine similes, et nulla parte alter ab altero diversi: neque Trojanorum umbræ pertimescunt me, neque Achivorum observant: verum æqualitas juris exacta, mortuique similes, ignavi fuerint an fortes. Ista me torquent, et graviter fero, quod mercenarius non sim in vita.

3. ANT. Attamen quid facias, Achille? hoc enim ita visum fuit naturæ, ut omnino moriantur omnes. Quamobrem legi obtemperandum est, neque oportet gravari jussa. Atque etiam vides, sodalium quot circa te hic simus; Ulysses quoque jamjam aderit omnino. Affert autem solatium societas rei malæ, et quod eam non ipse solus perpetiatis.

τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Μελέαγρον καὶ ἄλλους θαυμαστοὺς ἄνδρας, οἱ οὐκ ἂν οἶμαι δέξαιντο ἀνελθεῖν, εἴ τις αὐτοὺς ἀναπέμψει θητεύοντας ἀκλήροις καὶ ἀβίοις ἀνδράσιν.

4. ΑΧ. Ἐταίρικὴ μὲν ἡ παραίνεσις, ἐμὲ δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως ἡ μνήμη τῶν παρὰ τὸν βίον ἀνιᾶ, οἶμαι δὲ καὶ ὑμῶν ἕκαστον· εἰ δὲ μὴ ὁμολογεῖτε, ταύτη χεῖρους ἐστὶ καὶ ἡσυχίαν αὐτὸ πάσχοντες.

ΑΝΤ. Οὐκ, ἀλλ' ἀμείνους, ὦ Ἀχιλλεῦ· τὸ γὰρ ἀνωφελὲς τοῦ λέγειν δρῶμεν· σιωπᾶν γὰρ καὶ φέρειν καὶ ἀνέχεσθαι δέδοκται ἡμῖν, μὴ καὶ γέλωτα ὀφλωμεν ὥσπερ καὶ σὺ τοιαῦτα εὐχόμενοι.

16.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ.

1. ΔΙΟΓ. Οὐχ Ἡρακλῆς οὗτός ἐστιν; οὐ μὲν οὖν ἄλλος, μὰ τὸν Ἡρακλέα· τὸ τόξον, τὸ ρόπαλον, ἡ λεοντή, τὸ μέγεθος, ὅλος Ἡρακλῆς ἐστιν. Εἴτα τέθηκε Διὸς υἱὸς ὢν; Εἰπέ μοι, ὦ καλλίνικε, νεκρὸς εἶ; ἐγὼ γάρ σοι ἔθουν ὑπὲρ γῆς ὡς θεῶ.

ΗΡ. Καὶ ὀρθῶς ἔθυες· αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ Ἡρακλῆς ἐν τῷ οὐρανῷ τοῖς θεοῖς σύνεστι· «καὶ ἔχει καλλίσφυρον Ἡβὴν,» ἐγὼ δ' εἰδωλὸν εἰμι αὐτοῦ.

ΔΙΟΓ. Πῶς λέγεις; εἰδωλὸν τοῦ θεοῦ; καὶ δυνατόν ἐστι ἡμισείας μὲν τινα θεὸν εἶναι, τεθνάναι δὲ τῷ ἡμίσει;

ΗΡ. Ναί· σὺ γὰρ ἐκεῖνος τέθνηκεν, ἀλλ' ἐγὼ ἡ εἰκὼν αὐτοῦ.

2. ΔΙΟΓ. Μανθάνω ἀντανδρόν σε τῷ Πλούτῳ παρεδωκεν ἀνὸρ ἑαυτοῦ, καὶ σὺ τοίνυν ἀντ' ἐκείνου νεκρὸς εἶ.

ΗΡ. Τοιοῦτό τι.

ΔΙΟΓ. Πῶς οὖν ἀκριβὲς ὁ Αἰακὸς ὢν οὐ διέγνω σε μὴ ὄντα ἐκείνον, ἀλλὰ παρεδέξατο ὑποβολιμαῖον Ἡρακλέα παρόντα;

ΗΡ. Ὅτι ἐώκειν ἀκριβῶς.

ΔΙΟΓ. Ἀληθῆ λέγεις ἀκριβῶς γὰρ, ὥστε αὐτὸς εἶναι. Ὅρα γοῦν μὴ τὸ ἐναντίον ἐστὶ καὶ σὺ μὲν εἶ ὁ Ἡρακλῆς, τὸ δὲ εἰδωλὸν γεγάμηκε τὴν Ἡβὴν παρὰ τοῖς θεοῖς.

3. ΗΡ. Θρασύς εἶ καὶ λάλος, καὶ εἰ μὴ παύση σκώπτων ἐς ἐμὲ, εἰσὶν αὐτίκα οἶον θεοῦ εἰδωλὸν εἰμι.

ΔΙΟΓ. Τὸ μὲν τόξον γυμνὸν καὶ πρόχειρον· ἐγὼ δὲ τί ἂν ἐτι φοβοίμην σε ἅπασι τεθνηκώς; Ἀτὰρ εἰπέ μοι πρὸς τοῦ σου Ἡρακλέους, ὅποτε ἐκεῖνος ἔζη, συνῆς αὐτῷ καὶ τότε εἰδωλὸν ὢν; ἢ εἷς μὲν ἦτε παρὰ τὸν βίον, ἐπεὶ δὲ ἀπεθάνετε, διαιρεθέντες ὁ μὲν ἐς θεοὺς ἀπέπτατο, σὺ δὲ τὸ εἰδωλὸν, ὥσπερ εἰκὼς ἦν, ἐς ἄδου πάρει;

ΗΡ. Ἐχρῆν μὲν μὴδὲ ἀποκρίνασθαι πρὸς ἄνδρα οὕτως ἐρεσσηλοῦντα· ὅμως δ' οὖν καὶ τοῦτο ἀκούσων ὁπόσον μὲν γὰρ Ἀμφιτρώωνος ἐν τῷ Ἡρακλεῖ ἦν, τοῦτο

Vides Herculem et Meleagrum, aliosque viros admirandos, qui, puto, non cupiant sursum in vitam redire, si quis eos emisit mercedem merituros apud inopes pauperculosque homines.

4. ACH. Qualis sodalem decet est haec admonitio: me tamen nescio quomodo memoria rerum per vitam actarum angit; ni fallor, et vestram unumquemque: quod si minus fatemini, tanto peiores estis, per quietem id tolerantes.

ANT. Minime, sed meliores, Achille: nullum enim esse proloquendi fructum videmus: silere igitur et ferre ac tolerare casum constitutum est nobis, ne risum insuper debeamus, quemadmodum tu, talia optantes.

16.

DIOGENIS ET HERCULIS.

1. DIOG. Non Hercules est hic? haud sane alius, me Hercule: arcus, clava, leonina pellis, statura; plane ipse Hercules est. Et diem obiit supremum, Jovis filius qui sit? Quaes te, pulcherrimis victoriis inclyte, mortuus es? at ego tibi in terris sacra faciebam, tanquam deo.

HERC. Merito quidem: etenim ipse verus Hercules in caelo cum diis versatur, et habet formosam pedibus Heben: ego autem ejus sum simulacrum.

DIOG. Quomodo ais? simulacrum dei? fieri potest, ut aliquis dimidia parte sit deus, mortuus altero dimidio?

HERC. Plane: non enim ille mortuus est; sed ego ejus effigies.

2. DIOG. Rem teneo: te vicarium Plutoni tradidit pro se; tuque nunc ejus vice mortuus es.

HERC. Sic fere se res habet.

DIOG. Qui ergo factum, ut, quantumvis diligentissimam curam adhibeat, Aëacus non animadvertit te non esse istum, et receperit suppositum Herculem huc advenientem?

HERC. Exacte scilicet similis eram.

DIOG. Vera loqueris: exacte quidem, ut ille ipsus es. Cave ergo ne res contra cadat, tuque sis Hercules, illud autem simulacrum duxerit Heben apud deos.

3. HERC. Audaculus es et loquax: quodsi non destiteris cavillari me, jam senties, qualis dei sim simulacrum.

DIOG. Arcus quidem expromtus et ad manum: sed ego quid te metuum semel mortuus? Verum dic mihi per tuum illum Herculem, quum is vivebat, aderasne ipsi tunc etiam ejus effigies? an potius unus eratis in vita; postquam vero mortem obiistis, segregati, ille ad deos evolavit, tu simulacrum, ut par erat, huc ad inferos advenisti?

HERC. Ne respondere quidem oportebat homini de industria ludos facienti: hoc tamen accipe: quicquid Am

τέθηκε καὶ εἰμι ἐγὼ ἐκεῖνο πᾶν, ὃ δὲ ἦν τοῦ Διὸς, ἐν οὐρανῷ σύνεστι τοῖς θεοῖς.

4. ΔΙΟΓ. Σαφῶς νῦν μανθάνω· δύο γὰρ φης ἔτε-
κεν ἡ Ἀλκιμήνη κατὰ τὸ αὐτὸ Ἡρακλέας, τὸν μὲν ὑπ'
Ἀμφιτρύωνι, τὸν δὲ παρὰ τοῦ Διὸς, ὥστε ἐλελήθειτε
δίδυμοι ὄντες δημομήτριοι.

HP. Οὐκ, ὦ μάταιε· ὁ γὰρ αὐτὸς ἄμφω ἦμεν.

ΔΙΟΓ. Οὐκ ἔστι μαθεῖν τοῦτο βῆδιον, συνθέτους
δύο ὄντας Ἡρακλέας, ἐκτὸς εἰ μὴ ὥσπερ ἱπποκένταυ-
ρος τις ἦτε ἐς ἐν συμπεφυκότες ἄνθρωπος καὶ θεός.

HP. Οὐ γὰρ καὶ πάντες οὕτω σοι δοκοῦσι συγκεῖ-
σθαι ἐκ δυοῖν, ψυχῆς καὶ σώματος; ὥστε τί τὸ κωλύόν
ἐστι τὴν μὲν ψυχὴν ἐν οὐρανῷ εἶναι, ἥπερ ἦν ἐκ Διὸς,
τὸ δὲ θνητὸν ἐμὲ παρὰ τοῖς νεκροῖς;

5. ΔΙΟΓ. Ἄλλ', ὦ βελτιστὲ Ἀμφιτρωνιάδῃ, καλῶς
ἀν ταῦτ' ὀλεγες, εἰ σῶμα ἦσθα, νῦν δὲ ἄσώματον εἶδω-
λον εἶ· ὥστε κινδυνεύεις τριπλοῦν ἤδη ποιῆσαι τὸν
Ἡρακλέα.

HP. Πῶς τριπλοῦν;

ΔΙΟΓ. Ὡδὲ πικρὸν· εἰ γὰρ ὁ μὲν τις ἐν οὐρανῷ, ὃ δὲ
παρ' ἡμῖν σὺ τὸ εἶδωλον, τὸ δὲ σῶμα ἐλύθη κόνις ἡδὴ
γενόμενον, τρία ταῦτα δὴ γίνεσθαι. Καὶ σκόπει,
θνητα δὴ πατέρα τὸν τρίτον ἐπινοήσεις τῷ σώματι.

HP. Θρασὺς εἶ καὶ σοφιστής· τίς δὲ καὶ ὦν τυγ-
χάνεις;

ΔΙΟΓ. Διογένηος τοῦ Σινωπέως εἶδωλον, αὐτὸς δὲ
οὐ μὰ Δία

μετ' ἀθανάτοισι θεοῖσιν,

ἀλλὰ τοῖς βελτίστοις νεκρῶν ἀνδρῶν συνὼν Ὀμήρου
καὶ τῆς τοσαύτης ψυχρολογίας καταγελῶ.

17.

MENIPPUS ET TANTALUS.

1. MEN. Τί κλάεις, ὦ Τάνταλε; ἡ τί σεαυτὸν ὀδύρη
ἐπὶ τῇ λίμνῃ ἐστώς;

TAN. Ὅτι, ὦ Μένιππε, ἀπολωλὰ ὑπὸ τοῦ δῖφους.

MEN. Οὕτως ἄργος εἶ, ὥς μὴ ἐπικύψας πιεῖν ἢ
καὶ νῆ Δί' ἀρυσάμενος κοίλῃ τῇ χειρί;

TAN. Οὐδὲν ὀφελος, εἰ ἐπικύψαμι· φεύγει γὰρ τὸ
ὔδωρ, ἐπειδὴν προσιόντα αἰσθηταί με· ἦν δὲ ποτε καὶ
ἀρυσώμαι καὶ προσενέγκω τῷ στόματι, οὐ φθάνω βρέ-
ξας ἄκρον τὸ χεῖλος, καὶ διὰ τῶν δακτύλων διαρρῦν
οὐκ οἶδ' ὅπως αὖθις ἀπολείπει ξηρὰν τὴν χεῖρά μοι.

MEN. Τεράστιόν τι πάσχεις, ὦ Τάνταλε. Ἄτὰρ
εἰπὶ μοι, τί δαὶ καὶ δέη τοῦ πιεῖν; οὐ γὰρ σῶμα ἔχεις,
ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἐν Λυδίᾳ που τίθασθαι, ὅπερ καὶ πει-
νῇ καὶ διψῇ ἐδύνατο, σὺ δὲ ἡ ψυχὴ πῶς ἀν ἔτι ἢ
διψῆς ἢ πίνεις;

TAN. Τοῦτ' αὐτὸ ἡ κόλασις ἐστὶ, τὸ διψῇ τὴν ψυ-
χὴν ὥς σῶμα οὔσαν.

2. MEN. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὕτως πιστεύομεν, ἐπεὶ

phitryonis in Hercule erat, id mortuum est, et hoc omne
sum ego : quod autem Jovis erat, in caelo inter deos agit.

4. DIOG. Plane nunc intelligo : duos, inquis, peperit Al-
cmena sub idem tempus Hercules, hunc ex Amphitryone
conceptum, illum de Jove : quippe nos latuerat, geminos
esse vos eadem matre prognatos.

HERC. Neutiquam, inepte : is ipse ambo eramus.

DIOG. Haudquaquam est ad intelligendum facile, duos
esse Hercules eosque in unum conflatos : nisi forte quasi Hip-
pocentaurus aliquis eratis, in unum coaliti homo et deus.

HERC. Non ergo omnes sic tibi videntur componi ex bi-
nis, anima et corpore? quid igitur impedit, quominus
anima sit in caelis, quæ erat ex Jove, ego autem mortalis
illa pars apud mortuos?

5. DIOG. Sed, optime Amphitryoniada, per ista com-
mode diceres, si corpus fores : nunc incorporeum es simu-
lacrum; adeo ut periculum sit, ne triplicem jam conficias
Herculem.

HERC. Quid ita triplicem?

DIOG. Hunc fere in modum : si unus aliquis in caelo sit,
alter tu scilicet, qui nobiscum versaris, illius simulacrum,
tum corpus jam in cineres solutum, tria nimirum ista ha-
bentur : atque adeo vide, quem tertium patrem inventurus
sis corpori.

HERC. Es homo audax et sophista : quis tandem es?

DIOG. Diogenis Sinopenensis umbra : ipse autem non pro-
fecto inter deos immortales, sed cum manium præstan-
tissimis versor, Homerum tamque frigidas ejus fabulationes
deridens.

17.

MENIPPI ET TANTALI.

1. MEN. Quid ploras, Tantale? quidve temet ipse commi-
seraris ad lacum astans?

TAN. Quia, Menippe, enecor siti.

MEN. Itane piger es, ut ne corpore quidem inclinato bi-
bas, sive magis etiam hauriendo cava manu?

TAN. Nihil juvat, si pronus procumbam : fugit enim
aqua, ubi accedentem me senserit : quodsi quandoque hau-
sero, orique admoveo, simul ac rigavi extrema labia, sta-
tim per digitos dilapsa nescio quomodo iterum destituit sic-
cam manum meam.

MEN. Portentosum quiddam tibi contingit, Tantale.
Verum dic mihi, quid tanto opere indiges potu? etenim
corpus non habes : quin illud in Lydia alicubi humatum est,
cui et esuriendi et sitiendi facultas inerat : tu vero jam
anima quo tandem pacto amplius aut sitias aut bibas?

TAN. Ea ipsa re constat supplicium meum, ut siti affi-
ciatur anima mea velut corpus.

2. MEN. Sed id quidem ita esse credemus, quandoqui-

φῆς κολάζεσθαι τῷ δίδει. Τί δ' οὖν σοι τὸ δεινὸν ἔσται; ἡ δέδicias μὴ ἐνδείξαι τοῦ ποτοῦ ἀποθάνης; οὐχ ὁρῶ γὰρ ἄλλον ἔξῃν μετὰ τοῦτον ἢ θάνατον ἐντεῦθεν εἰς ἕτερον τόπον.

TAN. Ὁρθῶς μὲν λέγεις· καὶ τοῦτο δ' οὖν μέρος τῆς καταδίκης, τὸ ἐπιθυμεῖν πιεῖν μηδὲν δεόμενον.

MEN. Ληρεῖς, ὦ Τάνταλε, καὶ ὡς ἀληθῶς ποτοῦ δεῖσθαι δοκεῖς, ἀκράτου γε ἑλλεβόρου νῆ Δία, ὅστις τοῦναντίον τοῖς ὑπὸ τῶν λυττύωντων κυνῶν δεδηγμένους πέπονθας οὐ τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ τὴν δίψαν πεφοβημένος.

TAN. Οὐδὲ τὸν ἑλλεβόρον, ὦ Μένιππε, ἀναίνομαι πιεῖν, γένομαι μοι μόνον.

MEN. Θάρρει, ὦ Τάνταλε, ὥς οὔτε σὺ οὔτε ἄλλος πίεται τῶν νεκρῶν· ἀδύνατον γάρ· καίτοι οὐ πάντες ὥσπερ σὺ ἐκ καταδίκης διψῶσι τοῦ ὕδατος αὐτοὺς οὐχ ὑπομένοντος.

18.

MENIPPOU KAI EPMOY.

1. MEN. Ποῦ δὲ οἱ καλοὶ εἰσιν ἢ αἱ καλαί, Ἑρμῇ; ξανάγησόν με νέηλιν ὄντα.

EPM. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μένιππε· πλὴν κατ' ἐκεῖνο ἀπόβλεψον, ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ἔνθα ὁ Ὑάκινθος τέ ἐστι καὶ Νάρκισσος καὶ Νιρεὺς καὶ Ἀχιλλεὺς καὶ Τυρῶ καὶ Ἑλένη καὶ Ἀῖδα καὶ Ὀδυσσεὺς τὰ ἀρχαῖα πάντα κάλλι.

MEN. Ὅσθ' ἴδω μόνον ὁρῶ καὶ κρανία τῶν σαρκῶν γυμνά, ὅμοια τὰ πολλά.

EPM. Καὶ μὴν ἐκεῖνά ἐστιν ἅ πάντες οἱ ποιηταὶ θαυμάζουσι τὰ ὁσθ', ὧν σὺ εἰκοις καταφρονεῖν.

MEN. Ὅμως τὴν Ἑλένην μοι δεῖξον· οὐ γὰρ ἂν διαγνοίην ἔγωγε.

EPM. Τοῦτ' ἰδὼν τὸ κρανίον ἢ Ἑλένη ἐστίν.

2. MEN. Εἴτα διὰ τοῦτο αἱ χθονεῖς νῆες ἐπληρώθησαν ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ τοσοῦτοι ἔπλεον Ἕλληνες τε καὶ βάρβαροι καὶ τοσαῦται πόλεις ἀνάστατοι γεγόνασιν;

EPM. Ἀλλ' οὐκ εἶδες, ὦ Μένιππε, ζῶσαν τὴν γυναικα· ἔφης γὰρ ἂν καὶ σὺ ἀνεμέσσητον εἶναι τοιῶνδ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον διγὰ πάσχειν· ἐπεὶ καὶ τὰ ἄνθη ξηρὰ ὄντα εἰ τις βλέποι ἀποβεβληκῶτα τὴν βαφὴν, ἀμορφα δὴλον ὅτι αὐτῷ δοκεῖ, ὅτε μέντοι ἄνθει καὶ ἔχει τὴν χροῖαν, κάλλιστά ἐστιν.

MEN. Οὐκοῦν τοῦτο, ὦ Ἑρμῇ, θαυμάζω, εἰ μὴ συνέσαν οἱ ἄχαιοι περὶ πράγματος οὕτως ὀλιγοχρονίου καὶ βραδύως ἀπανθούσης ποιοῦντες.

EPM. Οὐ σχολή μοι, ὦ Μένιππε, συμφιλοσοφεῖν σοι. Ὡστε σὺ μὲν ἐπιλεξάμενος τόπον, ἔνθα ἂν ἐθέλῃς, κεῖσο καταβαλὼν σεαυτὸν, ἐγὼ δὲ τοὺς ἄλλους νεκροὺς ἥδη μετελεύσομαι.

dem ais sitim tibi poenam esse impositam. Quid tamen hinc tibi molesti accidet? an metuis ne inopia potus moriari? equidem non video alium post huncce orcum, aut mortem, qua functi hinc alterum in locum migremus.

TAN. Recte tu quidem loquere : at illud ipsum est pars poenae, ut desiderem bibere nullius potus indigus.

MEN. Ineptis, Tantale, et revera potu indigere videris, mero scilicet, ita me Jupiter amet, helleboro, qui contraria ratione atque illi, quos rabiosi canes momorderint, affectus sis, non aquam, sed sitim abhorrens.

TAN. Ne helleborum quidem, Menippe, renuo bibere : modo hoc mihi contingat.

MEN. Bono esto animo, Tantale : nam nec tu, neque alius quisquam bibet mortuorum : hoc enim fieri nequit. Haud omnes tamen, quemadmodum tu, ex inflicta poena sitiunt aquam ipsos fugientem.

18.

MENIPPI ET MERCURII.

1. MEN. Ubi autem pulchri sunt et pulchræ, Mercuri? læ duces te mihi præbe, quippe hospiti et novo advenæ.

MERC. Otium mihi non est, Menippe : attamen illo respice, quasi ad dextram : ibi Hyacinthus est, et Narcissus, et Nireus, et Achilles, et Tyro, et Helena, et Leda; summatim, vetustæ formæ omnes.

MEN. Ego ossa tantum video et crania carnibus nudata, similia pleraque.

MERC. Atqui illa sunt quæ omnes poetæ admirantur ossa, quorum tu contemptum præ te ferre videris.

MEN. Attamen Helenam mihi monstra : etenim ego quidem non dignoverim.

MERC. Istud cranium est Helena.

2. MEN. Propter illud igitur mille navium classis instructa fuit ex tota Græcia, totque ceciderunt Græci et barbari, urbiumque tantus numerus internecione periit?

MERC. At non vidisti, Menippe, mulierem vivam : scilicet ipse diceret non indignum fuisse nec vitio vertendum, talem ob feminam multum tempus ærumnas pati : enimvero flores arefactos si quis intueatur amisso colore, forma nimirum ipsi carere videbuntur; at quando florent, coloremque nativum habent, pulcherrimi sunt.

MEN. Atqui illud, Mercuri, demiror, non intellexisse Achivos de re tam brevis ætatis tamque facile deflorescente se laborare.

MERC. Otium mihi non est, Menippe, philosophari tecum : quare delecto loco, ubicumque velis, jace prostrato corpore : ego vero alios mortuos jam arcessam.

19.

ΑΙΑΚΟΥ, ΠΡΩΤΕΣΙΛΑΟΥ, ΜΕΝΕΛΑΟΥ
ΚΑΙ ΠΑΡΙΔΟΣ.

1. ΑΙΑΚ. Τί ἄγχεις, ὦ Πρωτεσίλαε, τὴν Ἑλένην προσπεσών;

ΠΡΩΤ. Ὅτι διὰ ταύτην, ὦ Αἰακέ, ἀπέθανον ἡμιτελῇ μὲν τὸν δόμον καταλιπών, χήραν τε τὴν νεόγαμον γυναῖκα.

ΑΙΑΚ. Αἰτιῶ τοῖνον τὸν Μενέλαιον, ὅστις ὑμᾶς ὑπὲρ τοιαύτης γυναίκος ἐπὶ Τροίαν ἤγαγεν.

ΠΡΩΤ. Εὖ λέγεις· ἐκεῖνόν μοι αἰτιατέον.

MEN. Οὐκ ἐμέ, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ δικαιότερον τὸν Πάριν, ὃς ἐμοῦ τοῦ ξένου τὴν γυναῖκα παρὰ πάντα τὰ δίκαια ὤχετο ἀρπάσας· οὗτος γὰρ οὐχ ὑπὸ σοῦ μόνου, ἀλλ' ὑπὸ πάντων Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἄξιος ἀγχεσθαι τοσούτοις θανάτου αἰτιος γεγεννημένος.

ΠΡΩΤ. Ἀμεινον οὕτω σέ τοιγαροῦν, ὦ Δύσπαρι, οὐκ ἀφήσω ποτέ ἀπὸ τῶν χειρῶν.

ΠΑΡ. Ἄδικοι ποῖων, ὦ Πρωτεσίλαε, καὶ ταῦτα ὁμότεχνον ὄντα σοι· ἐρωτικός γὰρ καὶ αὐτός εἰμι καὶ τῷ αὐτῷ θεῷ κατέσχημαι· οἶσθα δὲ ὡς ἀκούσιόν τί ἐστι καὶ τις ἡμᾶς δαίμων ἀγχι ἐνθά ἂν ἐθέλῃ, καὶ ἀδύνατόν ἐστιν ἀντιτάττεσθαι αὐτῷ.

2. ΠΡΩΤ. Εὖ λέγεις. Εἴθε οὖν μοι τὸν Ἔρωτα ἐνταῦθα λαβεῖν δυνατόν ᾤν.

ΑΙΑΚ. Ἐγώ σοι καὶ περὶ τοῦ Ἐρωτος ἀποκρινοῦμαι τὰ δίκαια· φήσει γὰρ αὐτός μὲν τοῦ ἔρᾶν τῷ Πάριδι ἴσως γεγενῆσθαι αἰτιος, τοῦ θανάτου δὲ σοι οὐδένα ἄλλον, ὦ Πρωτεσίλαε, ἢ σεαυτὸν, ὃς ἐλαθόμενος τῆς νεογάμου γυναίκος, ἐπεὶ προσεφέρεσθε τῇ Τρωάδι, οὕτω φιλοκινδύνως καὶ ἀπονειομένηως προεπήδησας τῶν ἄλλων δόξης ἐρασθεῖς, δι' ἣν πρῶτος ἐν τῇ ἀποδόσει ἀπέθανες.

ΠΡΩΤ. Οὐκοῦν καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ σοι, ὦ Αἰακέ, ἀποκρινοῦμαι δικαιότερα· οὐ γὰρ ἐγὼ τούτων αἰτιος, ἀλλ' ἡ Μοῖρα καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς οὕτως ἐπικεκλῶσθαι.

ΑΙΑΚ. Ὅρθως τί οὖν τούτους αἰτιᾷ;

20.

ΜΕΝΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΑΙΑΚΟΥ.

1. MEN. Πρὸς τοῦ Πλούτωνος, ὦ Αἰακέ, περιήγησάι μοι τὰ ἐν ᾧδου πάντα.

ΑΙΑΚ. Οὐ ῥάδιον, ὦ Μένιππε, ἅπαντα· ὅσα μὲν τοι κεχαλειώδη, μάνθανε· οὐτοσί μὲν ὅτι Κέρβερός ἐστιν οἶσθα, καὶ τὸν πορθημέα τοῦτον, ὃς σε διεπέρασε, καὶ τὴν λίμνην καὶ τὸν Πυριφλεγέθοντα ᾧδῃ ἐόρακας ἐσιών.

MEN. Οἶδα ταῦτα καὶ σέ, ὅτι πυλωρεῖς, καὶ τὸν βασιλεῖα εἶδον καὶ τὰς Ἑρινύς· τοὺς δὲ ἀνθρώπους μοι τυλὸς πάλαι δεῖξον καὶ μάλιστα τοὺς ἐνδόξους αὐτῶν.

19.

ÆACI, PROTESILAI, MENELAI AC
PARIDIS.

1. ÆAC. Quid strangulas, o Protesilae, Helenam, impetu in eam facto?

PROT. Quod propter eam, Æace, interii imperfecta domo relicta, et vidua, quæ modo fuerat nupta, uxore.

ÆAC. Incusa igitur Menelaum, qui vos talis mulieris causa adversus Trojam duxit.

PROT. Bene mones : is ergo mihi reus est agendus.

MEN. Non ego, vir optime, sed justius Paris, qui mea hospitii uxore præter omne jus ac fas rapta se proripuit : hic enim non a te solo, verum ab omnibus Græcis ac barbaris dignus est strangulari, ut qui tot hominibus mortis exstiterit causa.

PROT. Ita quidem præstat; atque adeo te, inominate Pari, non dimittam unquam e manibus.

PAR. Injusta feceris, Protesilae, idque in eum, qui artem eandem ac tu colit; nam et ipse sum deditus amori, ab eodemque deo occupatus : scis autem involuntarium esse quiddam, deumque aliquem nos agere quocumque velit, cui non possit resisti.

2. PROT. Vera dicis. Utinam ergo mihi Amorem hic comprehendere detur!

ÆAC. At ego apud te causam Amoris etiam agam : dixerit enim, amandi se Paridi fortasse exstittisse causam; mortis vero tibi neminem alium, Protesilae, quam temet ipsum, qui oblitus novæ nuptæ uxoris, ubi appellebatur ad Troadem, tam audacter et desperate ante alios exsiluisti gloriæ cupiditate ductus, ob quam primus in escensu occubuisti.

PROT. Enimvero meam tibi, Æace, causam egero planius : non enim ego istorum auctor, sed fatum fatalisque staminis ab initio vitam hominum temperantis necessitas.

ÆAC. Recte : quid igitur istos accusas?

20.

MENIPPI ET ÆACI.

1. MEN. Per Plutonem, Æace, quæso comes mihi monstra, quæ in Orco sunt, omnia.

ÆAC. Haud pronum est, Menippe, omnia : quæcumque tamen præcipua summatim percurri possunt, discere. Hunc esse Cerberum nosti, portitoremque illum, qui te transvehit; et lacum et Pyriphlegethontem jam vidisti, quando hæc loca intrabas.

MEN. Scio ista, et te custodem esse portæ infernalis : regem porro vidi et Erinnyas. Verum homines mihi veteres illos ostende, atque inprimis eorum insignes.

ΑΙΑΚ. Οὗτος μὲν Ἀγαμέμνων, οὗτος δὲ Ἀχιλλεύς, οὗτος δὲ Ἰδομενεύς πλησίον, οὗτος δὲ Ὀδυσσεύς, εἴτα Αἴας καὶ Διομήδης καὶ οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων.

2. ΜΕΝ. Βαβαί, ὦ Ὅμηρε, οἷά σοι τῶν βαφωδιῶν τὰ κεφάλαια χαμαὶ ἔρριπται ἄγνωστα καὶ ἄμορφα, κόνις πάντα καὶ λῆρος πολὺς, ἀμενῆνὰ ὡς ἀληθῶς κάρηνα. Οὗτος δὲ, ὦ Αἰακέ, τίς ἐστι;

ΑΙΑΚ. Κύρος ἐστίν· οὗτος δὲ Κροῖσος, ὁ δ' ὑπὲρ αὐτὸν Σαρδανάπαλλος, ὁ δ' ὑπὲρ τούτους Μίδας, ἐκεῖνος δὲ Ξέρξης.

ΜΕΝ. Εἶτα σέ, ὦ κάθαρμα, ἡ Ἑλλάς ἐφριττε ζευγνύντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον, διὰ δὲ τῶν ὀρέων πλεῖν ἐπιθυμοῦντα; Οἷος δὲ καὶ ὁ Κροῖσός ἐστι. Τὸν Σαρδανάπαλλον δὲ, ὦ Αἰακέ, πατάζει μοι κατὰ κόρρης ἐπίτρεψον.

ΑΙΑΚ. Μηδαμῶς διαθρύψει γὰρ αὐτοῦ τὸ κρανίον γυναικεῖον ὄν.

ΜΕΝ. Οὐκοῦν ἀλλὰ προσπτύσομαί γε πάντως ἀνδρογύνῃ γε ὄντι.

3. ΑΙΑΚ. Βούλει σοι ἐπιδείξω καὶ τοὺς σοφούς;

ΜΕΝ. Νῆ Δία γε.

ΑΙΑΚ. Πρῶτος οὗτός σοι ὁ Πυθαγόρας ἐστί.

ΜΕΝ. Χαίρε, ὦ Εὐφωρβε ἢ Ἀπολλὼν ἢ ὁ τι ἂν ἐθέλῃς.

ΠΥΘ. Νῆδὶ καὶ σύ γε, ὦ Μένιππε.

ΜΕΝ. Οὐκέτι χρυσοῦς ὁ μηρός ἐστί σοι;

ΠΥΘ. Οὐ γάρ· ἀλλὰ φέρε ἴδω εἰ τί σοι ἐδώδιμον ἢ πῆρα ἔχει.

ΜΕΝ. Κυάμους, ὦγαθὲ· ὥστε οὐ τοῦτό σοι ἐδώδιμον.

ΠΥΘ. Δὸς μόνον· ἄλλα παρὰ νεκροῖς δόγματα· ἱμαθὸν γάρ ὡς οὐδὲν ἴσον κύαμοι καὶ κεφαλαὶ τοκήων ἐνθάδε.

4. ΑΙΑΚ. Οὗτος δὲ Σόλων ὁ Ἐξηχέστιδου καὶ Θαλῆς ἐκεῖνος καὶ παρ' αὐτοὺς Πιττακὸς καὶ οἱ ἄλλοι· ἐπτά δὲ πάντες εἰσὶν ὡς ὀρᾷς.

ΜΕΝ. Ἄλυτοι, ὦ Αἰακέ, οὗτοι μόνοι καὶ φαιδροὶ τῶν ἄλλων. Ὁ δὲ σποδοῦ πλέως ὥσπερ ἐγκρυφίας ἄρτος, ὁ τὰς φυλκταίνας ἐξηνηκῶς, τίς ἐστιν;

ΑΙΑΚ. Ἐμπεδοκλῆς, ὦ Μένιππε, ἡμίεφος ἀπὸ τῆς Αἰτνῆς παρών.

ΜΕΝ. Ὡ χαλκόπου βέλτιστε, τί παθὼν σαυτὸν ἐς τοὺς κρατῆρας ἐνέβαλες;

ΕΜΠ. Μελαγχολία τις, ὦ Μένιππε.

ΜΕΝ. Οὐ μὰ Δί', ἀλλὰ κενοδοξία καὶ τῦφος καὶ πολλὴ κόρυζα, ταῦτά σε ἀπηνθράκωσεν αὐταῖς χρητῖσιν οὐκ ἀνάξιον ὄντα· πλὴν ἀλλ' οὐδὲν σε τὸ σόφισμα ὠνήσεν· ἐφωράθης γὰρ τεθνεώς. Ὁ Σωκράτης δὲ, ὦ Αἰακέ, ποῦ ποτε ἄρα ἐστίν;

ΑΙΑΚ. Μετὰ Νέστορος καὶ Παλαμήδους ἐκεῖνος ληρεῖ τὰ πολλὰ.

ΜΕΝ. Ὅμως ἐβουλόμην ἰδεῖν αὐτὸν, εἰ που ἐνθάδε ἐστίν.

ΑΙΑΚ. Ὅρᾷ τὸν φαλακρόν;

ÆAC. Hic Agamemno; ille Achilles; iste propius aliquanto Idomeneus: tum Ulysses, deinde Ajax, et Diomedes, et præstantissimi Græcorum.

2. MEN. Papæ, Homere; qualia tibi eximia carminum tuorum decora humi jacent abjecta, ignota, informia, pulvis cuncta, nugæque magnæ, imbecilla vere capita. Hicce autem, Æace, quis est?

ÆAC. Cyrus est: hic autem Cræsus; atque super eum Sardanapalus; qui super istos, Midas: ille vero Xerxes.

MEN. Te igitur, purgamentum hominis, horrescebat Græcia jungentem Hellespontum, perque montes navigare desiderantem? Qualis autem et Cræsus est! At Sardanapalo, Æace, ut alapam in caput impingam, permitte mihi.

ÆAC. Neutiquam: diffringes enim cranium ipsius molle ac muliebre.

MEN. Enimvero conspuam omnino effeminatum istum.

3. ÆAC. Vin' tibi demonstrem etiam sapientes?

MEN. Ita per Jovem.

ÆAC. Primus hicce tibi Pythagoras est.

MEN. Salve, Euphorbe, aut Apollo, aut quocumque nomine velis appellari.

PYTH. Sane tu quoque, Menippe.

MEN. Non tibi aureum femur amplius est?

PYTH. Non quidem: verum age videam si quid tibi ad edendum paratum pera habet.

MEN. Fabas, optime: quæ quidem edules tibi non sunt.

PYTH. Præbe tantum: alia sunt apud mortuos decreta; etenim didici nihil hic esse simile fabis et capitibus parentum.

4. ÆAC. Hicce autem Solon Execestidæ filius, et Thales ille, juxtaque eos Pittacus, ceterique: septem vero sunt cuncti, uti vides.

MEN. Hi tristitiæ immunes, Æace, soli ceterorum, atque hilares. Iste vero cinere plenus velut subcinericius panis, qui pustulis totus effloruit, quis est?

ÆAC. Empedocles, Menippe, qui semicoctus huc ab Ætna advenit.

MEN. O optime tu, æreis indute calceis, quid causæ fuit, cur ipse te in Ætnæ crateras immitteres?

EMP. Atræ quædam bilis, Menippe.

MEN. Nulla pacto; sed vana gloria, et superbæ tumor, et multa stultitia: hæc te scilicet exustularunt cum ipsis crepidis, haud indignum: attamen nihil te callidum commentum juvit; patuit enim esse te mortuum. Socrates vero, Æace, ubi tandem est?

ÆAC. Cum Nestore et Palamede ille nugatur plerumque.

MEN. Vellem tamen eum videre, sicubi hic esset.

ÆAC. Viden' istum calvum?

MEN. Ἄπαντες φαλαχροί εἰσιν· ὥστε πάντων ἂν εἴη τοῦτο τὸ γνῶρισμα.

ΑΙΑΚ. Τὸν σιμὸν λέγω.

MEN. Καὶ τοῦτο ὁμοῖον· σιμοὶ γὰρ ἅπαντες.

5. ΣΟΚ. Ἐμέ ζητεῖς, ὦ Μένιππε;

MEN. Καὶ μάλα, ὦ Σώκратες.

ΣΟΚ. Τί τὰ ἐν Ἀθήναις;

MEN. Πολλοὶ τῶν νέων φιλοσοφεῖν λέγουσι, καὶ τὰ γε σχήματα αὐτὰ καὶ τὰ βαδίσματα εἰ θεάσαιτό τις, ἄχροι φιλόσοφοι.

ΣΟΚ. Μάλα πολλοὺς ἐόρακα.

MEN. Ἀλλὰ ἐόρακας, οἶμαι, οἷος ἦκε παρὰ σοὶ Ἀρίστιππος καὶ Πλάτων αὐτὸς, ὁ μὲν ἀποπνέων μύρου, ὁ δὲ τοὺς ἐν Σικελίᾳ τυράννους θεραπεύειν ἐκμαθαίνων.

ΣΟΚ. Περὶ ἐμοῦ δὲ τί φρονοῦσιν;

MEN. Εὐδαίμων, ὦ Σώκратες, ἀνθρωπος εἴ τὰ γε τοιαῦτα· πάντες γοῦν σε θαυμάσιον οἰοῦνται ἄνδρα γενεῇσθαι καὶ πάντα ἐγνωκέναι καὶ ταῦτα — δεῖ γάρ, οἶμαι, τάληθῃ λέγειν — οὐδὲν εἰδῶτα.

ΣΟΚ. Καὶ αὐτὸς ἐφασκον ταῦτα πρὸς αὐτοὺς, οἱ δὲ εἰρωνεῖαν ὦντο τὸ πρᾶγμα εἶναι.

6. MEN. Τίνες δὲ εἰσιν οὗτοι οἱ περὶ σέ;

ΣΟΚ. Χαρμίδης, ὦ Μένιππε, καὶ Φαῖδρος καὶ ὁ τοῦ Κλεινίου.

MEN. Εὖ γε, ὦ Σώκратες, θεὶ κἀνταῦθα μέτει τὴν σαυτοῦ τέχνην καὶ οὐκ ὀλιγωρεῖς τῶν καλῶν.

ΣΟΚ. Τί γὰρ ἂν ἄλλο ἤδιον πράττοιμι; Ἀλλὰ πλησίον ἡμῶν κατὰκεισο, εἰ δοκεῖ.

MEN. Μὰ Δί', ἐπεὶ παρὰ τὸν Κροῖσον καὶ τὸν Σαρδανάπαλλον ἀπειμι πλησίον οἰκῶσιν αὐτῶν· εἰσὶ γοῦν οὐκ ὀλίγα γελάσασθαι οἰμωζόντων ἀκούων.

ΑΙΑΚ. Κἀγὼ ἤδη ἀπειμι, μὴ καὶ τις ἡμᾶς νεκρῶν λάθῃ διαφυγῶν. Τὰ λοιπὰ δ' ἐσαυθὺς ὄψει, ὦ Μένιππε.

MEN. Ἀπιθι· καὶ ταυτὶ γὰρ ἱκανά, ὦ Αἰακέ.

21.

ΜΕΝΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΚΕΡΒΕΟΥ.

1. MEN. ὦ Κέρβερε — συγγενὴς γάρ εἰμι σοὶ κίων καὶ αὐτὸς ὢν — εἰπέ μοι πρὸς τῆς Στυγὸς, οἷος ἦν ὁ Σωκράτης, ὅποτε κατῆι παρ' ὑμᾶς· εἰκὸς δὲ σε θεὸν ὄντα μὴ ὑλακτεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπίνως φθέγγεσθαι, ὅποτε ἐθελῶς.

ΚΕΡΒ. Πόρρωθεν μὲν, ὦ Μένιππε, παντάπασιν ἐδόκει ἀτρέπτω τῷ προσώπῳ προσιέναι καὶ οὐ πᾶν δεδιέναι τὸν θάνατον δοκῶν καὶ τοῦτο ἐμφῆναι τοῖς ἐξω τοῦ στομίου ἐστῶσιν ἐθελῶν, ἐπεὶ δὲ κατέκυψεν εἰσω τοῦ χάσματος καὶ εἶδε τὸν ζόρον, κἀγὼ ἐτι διαμέλλοντα αὐτὸν δακῶν τῷ κωνεῖ κατέσπασα τοῦ ποδὸς, ὥσπερ

MEN. Omnes utique sunt calvi : idque adeo omnium fuerit indicium.

ÆAC. At simum istum dico.

MEN. Hoc etiam perinde simile : cuncti enim simi.

5. SOCR. Mene quaeris, Menippe?

MEN. Maxime, Socrates.

SOCR. Quid agitur Athenis?

MEN. Multi juvenum philosophari se prædicant : et habitus quidem atque incessus si spectaverit aliquis, summi philosophi.

SOCR. Valde multos vidi.

MEN. At vidisti, opinor, qualis venerit ad te Aristippus, atque ipse Plato : ille unguentum spirans ; hic colere Siculos tyrannos edoctus.

SOCR. De me vero quid sentiunt?

MEN. Felix, Socrates, es homo ista quidem parte : omnes adeo te admirabilem existimant virum fuisse, et cuncta scivisse, idque (est enim, ut puto, verum dicendum) nihil scientem.

SOCR. Equidem affirmabam hoc ipsum apud eos : illi meram ironiam opinabantur esse factum meum.

6. MEN. Quinam hi circa te sunt?

SOCR. Charmides, Menippe, et Phædrus, Clinieque filius.

MEN. Bene factum, Socrates, ut qui et hicce colas artem tuam, neque despicias pulchros.

SOCR. Nam quid aliud jucundius agam? Verum prope nos recumbe, si videtur.

MEN. Nequaquam : ad Cræsum enim et Sardanapalum abeo proxime illos habitaturus : videor equidem non parum risurus plorantes eos audiens.

ÆAC. Jamque ego abeo, ne quis mortuorum clam nobis effugiat : reliqua in posterum vises, Menippe.

MEN. Abi modo : hæc enim ipsa sunt satis, Æace.

21.

MENIPPI ET CERBERI.

MEN. Cerberē, nam cognatus sum tibi, quippe canis et ipse, dic mihi per Stygem, qualis fuerit Socrates, quando descendebat ad vos : par est te deum scilicet non latrare solum, sed et humano more loqui, quum velis.

CER. E longinquo, Menippe, omnimodis videbatur constanti et imperterrito vultu accedere, neque omnino reformidare mortem, idque ipsum significare iis, qui extra ostium stabant, velle. Verum postquam se demisit intra hiatus infernæ domus, et vidit caliginem, atque ego cunctantem adhuc cicutæ morsu correptum detraxi pede, sicut

τα βρέφη ἐκώκυε καὶ τὰ ἑαυτοῦ παιδία ὠδύρετο καὶ παντοῖος ἐγίγνετο.

2. MEN. Οὐκοῦν σοφιστῆς ὁ ἄνθρωπος ἦν καὶ οὐκ ἀληθῶς κατεφρόνει τοῦ πράγματος;

KEPB. Οὐκ, ἀλλ' ἐπεὶ περ ἀναγκαῖον αὐτὸ εἶρα, κατεθρασύνετο ὡς δῆθεν οὐκ ἄκων πεισόμενος ὁ πάντως εἶδει παθεῖν, ὡς θαυμάσσονται οἱ θεαταί. Καὶ δλοῖς περὶ πάντων γε τῶν τοιούτων εἰπεῖν ἂν ἔχοιμι, ἕως τοῦ στομίου τολμηροὶ καὶ ἀνδρεῖοι, τὰ δὲ ἐνδοθεν ἐλεγχος ἀκριβής.

MEN. Ἐγὼ δὲ πῶς σοι κατεληλυθέναι ἔδοξα;

KEPB. Μόνος, ὦ Μένιπτε, ἀξίως τοῦ γένους, καὶ Διογένης πρὸ σοῦ, ὅτι μὴ ἀναγκαζόμενοι ἐσθίετε μὴδ' ὠθοούμενοι, ἀλλ' ἐθελούσιοι, γελῶντες, οἰμῶζειν παραγελίαντες ἅπασιν.

22.

ΧΑΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΜΕΝΙΠΠΟΥ.

1. XAP. Ἀπόδος, ὦ κατάρατε, τὰ πορθημεῖα.

MEN. Βόα, εἰ τοῦτό σοι, ὦ Χάρων, ἦδιον.

XAP. Ἀπόδος, φημί, ἀνθ' ὧν σε διεπορθεύσαμεν.

MEN. Οὐκ ἂν λάβοις παρὰ τοῦ μὴ ἔχοντος.

XAP. Ἔστι δέ τις ὁβολὸν μὴ ἔχων;

MEN. Εἰ μὲν καὶ ἄλλος τις οὐκ οἶδα, ἐγὼ δ' οὐκ ἔχω.

XAP. Καὶ μὴν ἀγῶ σε νῆ τὸν Πλούτωνα, ὦ μισαρέ, ἦν μὴ ἀποδῶς.

MEN. Κἀγὼ τῷ ξύλῳ σου πατάξας διαλύσω τὸ κρανίον.

XAP. Μάτην οὖν ἔση πεπλευκῶς τοσοῦτον πλοῦν.

MEN. Ὁ Ἑρμῆς ὑπὲρ ἐμοῦ σοι ἀποδότω, ὅς με παρέδωκέ σοι.

2. EPM. Νῆ Δι' ὠνάμην γε, εἰ μέλλω καὶ ὑπερεκτίνειν τῶν νεκρῶν.

XAP. Οὐκ ἀποστήσομαι σου.

MEN. Τούτου γε ἔνεκα καὶ νεωλκήσας τὸ πορθημεῖον παράμενε· πλὴν ἄλλ' ὅ γε μὴ ἔχω, πῶς ἂν λάβοις;

XAP. Σὺ δ' οὐκ ἤδεις ὡς κομίζεσθαι δέον;

MEN. Ἥθειν μὲν, οὐκ εἶχον δέ. Τί οὖν; ἐχρῆν διὰ τοῦτο μὴ ἀποθανεῖν;

XAP. Μόνος οὖν αὐγῆσεις προῖτα πεπλευκέναι;

MEN. Οὐ προῖτα, ὦ βέλτιστε· καὶ γὰρ ἤντησα καὶ τῆς κώπης συνεπελαβόμην καὶ οὐκ ἔκλαον μόνος τῶν ἄλλων ἐπιβατῶν.

XAP. Οὐδὲν ταῦτα πρὸς πορθημέα· τὸν ὁβολὸν ἀποδοῦναί σε δεῖ· οὐ θέμις ἄλλως γενέσθαι.

3. MEN. Οὐκοῦν ἀπαγέ με αὐθις ἐς τὸν βίον.

XAP. Χάριεν λέγεις, ἵνα καὶ πληγὰς ἐπὶ τούτῳ παρὰ τοῦ Αἰακοῦ προσλάβω.

MEN. Μὴ ἐνόχλει οὖν.

XAP. Δεῖξον τί ἐν τῇ πῆρᾳ ἔχεις.

infantes ejulabat, suos liberos deslebat, et nihil non moliebatur.

2. MEN. Ergo subdolos erat hic homo sophista, nec revera contemnebat mortem?

CER. Minime: sed ubi necessariam animadvertit, audacter sese offerebat, quasi scilicet non invitus subiturus quod omnino oportebat pati, ut eum admirarentur spectatores. In summa de omnibus quidem ejusmodi dicere possim, Usque ad ostium audaces ac fortes: ubi intus penetratum est, documentum timoris manifestum.

MEN. Ego vero quomodo tibi descendisse visus sum?

CER. Solus, Menippe, ut dignum erat genere, ac Diogenes ante te; quia non coacti intrabatis, neque impulsus, sed voluntarii, ridentes, plorare jubentes cunctos.

22.

CHARONTIS, MENIPPI (ET MERCURII).

1. CHAR. Redde, scelerate, portorium.

MEN. Vociferare, si id tibi allubescit, Charon.

CHAR. Redde, inquam, pro eo quod te transvexi.

MEN. Haud acceperis ab eo qui non habet.

CHAR. Estne aliquis qui obolum non habeat?

MEN. An alius aliquis, haud scio: de me vero, non habeo.

CHAR. Enimvero fauces tibi praeccludam, detestande, nisi dederis.

MEN. Ego contra haculo tibi percussus dissolvam cranium.

CHAR. Gratis igitur navigaveris tam longam navigationem.

MEN. Mercurius pro me tibi solvat, qui me tradidit tibi.

2. MERC. Per Jovem, belle mecum agatur, si mortuorum etiam vice solvendum mihi sit.

CHAR. Missum te non faciam.

MEN. Quod ad istam quidem rem attinet, vel subducto navigio assiduus esto flagitator: attamen quod non habeo, qui tandem accipias?

CHAR. Tu nesciebas obolum esse tibi apportandum?

MEN. Sciebam equidem, nec tamen habebam. Quid ergo? propterea oportebat non mori?

CHAR. Solus igitur gloriabere gratis te navigasse?

MEN. Non gratis, vir optime: etenim antliam duxi, et remo simul incubui, et unus omnium vectorum non plorabam.

CHAR. Nihil ista ad portitorem: obolum persolvere te oportet: neque enim fas est aliter fieri.

3. MEN. Quin ergo me rursus abduc in vitam.

CHAR. Pulchre sane; ut plagas insuper capropter ab Aëaco accipiam.

MEN. Ergo desiste negotium facessere.

CHAR. Ostende quid in pera geras.

MEN. Θέρμους, εἰ θέλεις, καὶ τῆς Ἑκάτης τὸ δεῖπνον.

XAP. Πόθεν τοῦτον ἡμῖν, ὦ Ἑρμῇ, τὸν κύνα ἡγαγες; οἷα δὲ καὶ ἐλάλει παρὰ τὸν πλοῦν τῶν ἐπιβατῶν ἀπάντων καταγελῶν καὶ ἐπισκώπτων καὶ μόνος ἄδων οἰμωζόντων ἐκείνων.

ERM. Ἀγνοεῖς, ὦ Χάρων, ὅτινα ἄνδρα διεπόρθευσας; ἐλευθερον ἀκριβῶς, κούδενός αὐτῷ μέλει. Οὗτός ἐστιν ὁ Μένιππος.

XAP. Καὶ μὴν ἂν σε λάβω ποτέ —

MEN. Ἄν λάβῃς, ὦ βελτίστε· δις δὲ οὐκ ἂν λάβοις.

23.

ΠΡΩΤΕΣΙΛΑΟΥ, ΠΛΟΥΤΩΝΟΣ ΚΑΙ ΠΕΡΣΕΦΟΝΗΣ.

1. ΠΡΩΤ. Ὡ δέσποτα καὶ βασιλεῦ καὶ ἡμέτερε Ζεῦ καὶ σὺ Δῆμητρος θυγάτερ, μὴ ὑπερίδῃς δέησιν ἐρωτικὴν.

ΠΛΟΥΤ. Σὺ δὲ τίνων δέη παρ' ἡμῶν; ἢ τίς ὦν τυγχάνεις;

ΠΡΩΤ. Εἰμὶ μὲν Πρωτεσίλαος ὁ Ἰφίχλου Φυλάχιος συστρατιώτης τῶν Ἀχαιῶν καὶ πρῶτος ἀποθανὼν τῶν ἐπ' Ἰλίῳ. Δέομαι δὲ ἀφειθείς πρὸς ὀλίγον ἀναβῶναι πάλιν.

ΠΛΟΥΤ. Τοῦτον μὲν τὸν ἔρωτα, ὦ Πρωτεσίλαε, πάντες νεκροὶ ἐρῶσι, πλὴν οὐδεὶς ἂν αὐτῶν τύχοι.

ΠΡΩΤ. Ἀλλ' οὐ τοῦ ζῆν, Ἀΐδωνεῦ, ἐρῶ ἐγώ γε, τῆς γυναικὸς δὲ, ἣν νεόγαμον ἔτι ἐν τῷ θαλάμῳ καταλιπὼν ψόχῳ ἀποπλέων, εἴτα ὁ κακοδαίμων ἐν τῇ ἀποβάσει ἀπέθανον ὑπὸ τοῦ Ἑκτορος. Ὁ οὖν ἐρῶς τῆς γυναικὸς οὐ μετρίως ἀποκναίει με, ὦ δέσποτα, καὶ βούλομαι καὶ πρὸς ὀλίγον ἀφειθείς αὐτῇ καταβῆναι πάλιν.

2. ΠΛΟΥΤ. Οὐκ ἔπεις, ὦ Πρωτεσίλαε, τὸ Λήθης ὕδωρ;

ΠΡΩΤ. Καὶ μάλα, ὦ δέσποτα· τὸ δὲ πρᾶγμα ὑπέρογκον ἦν.

ΠΛΟΥΤ. Οὐκοῦν περίμεινον· ἀφίξεται γὰρ κακείνη ποτὶ καὶ οὐδὲ σὲ ἀνελθεῖν δεήσει.

ΠΡΩΤ. Ἀλλ' οὐ φέρω τὴν διατριβήν, ὦ Πλούτων· ἡράσθης δὲ καὶ αὐτὸς ἤδη καὶ οἶσθα οἷον τὸ ἐρᾶν ἐστίν.

ΠΛΟΥΤ. Εἴτα τί σε ὀνήσει μίαν ἡμέραν ἀναβῶναι μετ' ὀλίγον τὰ αὐτὰ δοῦροῦμενον;

ΠΡΩΤ. Οἶμαι πείσειν κακείνην ἀκολουθεῖν παρ' ὑμᾶς, ὥστε ἀνθ' ἐνός δύο νεκρὸς λήψει μετ' ὀλίγον.

ΠΛΟΥΤ. Οὐ θέμις γενέσθαι ταῦτα οὐδὲ γέγονε πώποτε.

3. ΠΡΩΤ. Ἀναμνήσω σε, ὦ Πλούτων· Ὅρφεϊ γὰρ δι' αὐτὴν ταύτην τὴν αἰτίαν τὴν Εὐρυδίκην παρέδωκε καὶ τὴν δημογενῇ μου Ἀλκυστίν παρεπέμψατε Ἑρακλεῖ χαρίζεσθαι.

ΠΛΟΥΤ. Θελήσεις δὲ οὕτως κρανίον γυμνὸν ὦν καὶ

MEN. Lupinos, si lubet, et Hecatae coenam.

CHAR. Unde istum nobis, Mercuri, canem adduxisti? et qualia fabulabatur inter navigandum, vectores omnes deridens et jocis incessens, solus cantans illis gementibus.

MERC. Nescis, Charon, qualem virum transverexis? liberum exacte, quique neminem curet. Hicce est Menippus.

CHAR. At si te unquam prehendero. —

MEN. Si prehenderis, vir optime: bis quidem me non prehendas.

23.

PROTESILAI, PLUTONIS ET PROSERPINÆ.

1. PROT. O domine, et rex, nosterque Jupiter, et tu Cereris nata, ne spreveritis petitionem amatoriam.

PLUT. Quid tibi vis a nobis fieri? aut quis tandem homo es?

PROT. Sum Protesilaus Iphichi filius, Phylacius, commilito Achivorum, quique primus eorum, qui ad Ilium venerunt, interii. Oro autem ut accepto in breve tempus commeatu, in vitam redire mihi liceat.

PLUT. Istum amorem, Protesilae, omnes mortui amant: quo tamen eorum nemo potitur.

PROT. Equidem non vivendi, Pluto, amore teneor, sed uxoris, quam novam nuptam adhuc in thalamo dereliqui, conscensaque navi me proripui: deinde miser, dum in litus exponimur, Hectoris manu cecidi. Exinde amor uxoris non mediocriter me contabefacit, domine: velimque vel paululo tempore conspectus ab ea descendere denuo.

2. PLUT. Non tu bibisti, Protesilae, Lethes aquam?

PROT. Maxime, domine: sed amor meus vim Lethæi liquoris vehementiæ magnitudine vincebat.

PLUT. Quin ergo mane atque exspecta: aderit illa aliquando; neque tu, ut ad superos evadas, necesse habebis.

PROT. At non fero moram, Pluto: amore nimirum et tu ipse jam captus fuisti, et novisti quale sit amare.

PLUT. Et quid te juvabit unum diem reviviscere, quum post paullo sis eadem lamentaturus?

PROT. Puto me persuasurum ipsi, ut comes me sequatur ad inferos: atque adeo pro uno duos mortuos recipies brevi.

PLUT. Ista fieri fas non est; neque facta fuerunt unquam

3. PROT. At faciam, ut reminiscere, Pluto: nam Orpheu, eandem istam ob causam Eurydicen tradidisti, et cousanguinæ meæ Alcesti commeatum dedisti Herculi gratificati.

PLUT. Tune voles cranium ita nudum et forma destitu-

ἄμορφον τῇ καλῇ σου ἐκείνῃ νόμφῃ φανῆναι; πῶς δὲ χάκειν προσήσεται σε οὐδὲ δυναμένη διαγνῶναι; φοβήσεται γὰρ εὖ οἶδα καὶ φεύζεται σε καὶ μάτην ἔση τοσαύτην ὁδὸν ἀνελπλυθός.

ΠΕΡΣ. Οὐκοῦν, ὦ ἄνερ, σὺ καὶ τοῦτο ἴασαι καὶ τὸν Ἑρμῆν κέλευσον, ἐπειδὴν ἐν τῷ φωτὶ ἤδη ὁ Πρωτεσίλειος ἦ, καθιχόμενον ἐν τῇ βράβῳ νεανίαν αὖθις καλὸν ἀπεργάσασθαι αὐτὸν, οἷος ἦν ἐκ τοῦ παστοῦ.

ΠΑΟΥΤ. Ἐπεὶ φερσεφόνην συνδοκεῖ, ἀναγαγὼν τοῦτον αὖθις ποιήσον νυμφίον· σὺ δὲ μέμνησο μίαν λαβὼν ἡμέραν.

24.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΜΑΥΣΩΛΟΥ.

1. ΔΙΟΓ. Ὁ Κάρ, ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς καὶ πάντων ἡμῶν προτιμᾶσθαι ἀξίους;

ΜΑΥΣ. Καὶ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ μὲν, ὦ Σινωπεῦ, θεῖα βασίλευσα Καρίας μὲν ἀπάσης, ἤρξα δὲ καὶ Λυδῶν ἐνίων καὶ νήσους δὲ τινὰς ὑπηγαγόμεν καὶ ἄχρι Μιλήτου ἐπέβην τὰ πολλὰ τῆς Ἰωνίας καταστρεφόμενος· καὶ καλὸς ἦν καὶ μέγας καὶ ἐν πολέμοις καρτερός· τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι ἐν Ἀλικαρνασῶ μνημεῖα παμμέγεθες ἔχου ἐπικείμενα, ἥλικον οὐκ ἄλλος νεκρὸς, ἀλλ' οὐδὲ οὕτως ἐς κάλλος ἐξησκημένον, ἔππων καὶ ἀνδρῶν ἐς τὸ ἀκριβέστατον εἰκασμένων λίθου τοῦ καλλίστου, οἷον οὐδὲ νεὼν εὗροι τις ἂν βράδιος. Οὐ δοκῶ σοι διακαίως ἐπὶ τούτοις μέγα φρονεῖν;

2. ΔΙΟΓ. Ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ φῆς καὶ τῷ κάλλει καὶ τῷ βάρει τοῦ τάφου;

ΜΑΥΣ. Νῆ Δ' ἐπὶ τούτοις.

ΔΙΟΓ. Ἄλλ', ὦ καλὲ Μαύσωλε, οὐτε ἡ ἰσχὺς ἐκείνῃ ἐτι σοι οὐτε ἡ μορφή πάρεστιν· εἰ γοῦν τινα ἐλοιμέθα δικαστὴν εὐμορφίας πέρι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, τίνας ἐνεκα τὸ σὸν κρανίον προτιμηθεῖν ἂν τοῦ ἐμοῦ· φαλακρὰ γὰρ ἄμφω καὶ γυμνά, καὶ τοὺς δόντας ὁμοίως προφαίνομεν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφηρήμεθα καὶ τὰς εἶνας ἀποσεισώμεθα. Ὁ δὲ τάφος καὶ οἱ πολυτελεῖς ἐκεῖνοι λίθοι Ἀλικαρναεῦσι μὲν ἴσως εἴεν ἐπιδείκνυσθαι καὶ φιλοτιμείσθαι πρὸς τοὺς ξένους, ὡς δὴ τι μέγα οἰκαδόμημα αὐτοῖς ἐστί, σὺ δὲ, ὦ βέλτιστε, οὐχ ὁρῶ ὅ τι ἀπολαύεις αὐτοῦ, πλὴν εἰ μὴ τοῦτο φῆς, ὅτι μᾶλλον ἡμῶν ἀγθορορεῖς ὑπὸ τηλικούτοις λίθοις πιεζόμενος.

3. ΜΑΥΣ. Ἀνόνητα οὖν μοι ἐκεῖνα πάντα καὶ ἱσότημος ἐσται Μαύσωλος καὶ Διογένης;

ΔΙΟΓ. Οὐκ ἱσότημος, ὦ γενναῖότατε, ὡ γάρ· Μαύσωλος μὲν γὰρ οἰμῶζεται μεμνημένος τῶν ὑπὲρ γῆς, ἐν οἷς εὐδαιμονεῖν ᾔετο, Διογένης δὲ καταγελάσεται αὐτοῦ. Καὶ τάφον ὁ μὲν ἐν Ἀλικαρνασῶ ἔρει ἑαυτοῦ ὑπὸ Ἀρτεμισίας τῆς γυναικὸς καὶ ἀδελφῆς κατεσκευασμένον, ὁ Διογένης δὲ τοῦ μὲν σώματος εἰ καὶ τινα τάφον ἔχει οὐκ οἶδεν· οὐδὲ γὰρ ἔμελεν αὐτῷ τούτου λόγον

tum in conspectum formosæ tuæ sponsæ venire? quomodo autem illa admittet te, quem dignoscere nequeat? imo perterrefiet, sat scio, teque fugiet; et frustra tam longam ad superos viam relegeris.

PROS. Quin tu, marite, huic etiam incommodo medere, Mercurioque manda, ut, postquam luci redditus erit Prote-silaus, eum potenti virga contactum juvenem rursus efficiat pulchrum, qualis erat ex thalamo nuptiali.

PLUT. Quoniam hoc Proserpinæ quoque placet, duc illum ad superos iterum, Mercuri, et redde sponsum. Tu, Protesilae, memineris, unius diei accepisse te commeatum.

24.

DIOGENIS ET MAUSOLI.

1. DIOG. Tu Car, ob quam rem magnum spiras, omni-busque nobis præferri postulas?

MAUS. Primum ob regnum, Sinopensis, ut qui rex fue-rim Cariae universæ, imperaverim etiam Lydorum nonnullis, insulas quasdam subegerim, et Miletum usque progressus pleraque Ionie debellarim. Deinde quia pulcher eram et magnus, belloque strenuus. Tum, quod maximum est, quia Halicarnassi monumentum ingens habeo mihi imposi-tum, quantum mortuus alius nemo; sed neque ita in spe-ciem elegantissimam expolitum, equis virisque exactissime assimilatis ex lapide pulcherrimo, quale ne templum quidem facile quis invenerit. Non tibi videor jure ob ista superbius efferrī?

2. DIOG. Ob regnum, inquis, et formam, et pondus æ-pulcri?

MAUS. Omnino ob ista.

DIOG. Sed, formosæ Mausole, neque robor illud amplius, nec forma tibi adest. Quare si capiamus judicem de pulchri-tudine, dicere nequeas, cur tuum cranium anteponendum sit in eo: utrumque calvum et nudum: dentes perinde nobis prominent; oculis sumus spoliati, naresque sinas gerimus. De sepulcro autem pretiosisque istis lapidibus, Halicarnas-sensibus forte conducant ad ostentandum et ambitiosius ad peregrinos jactandum, ingens aliquod ædificium esse scilicet penes se: tu autem, vir optime, non video quo tibi monumentum prosit; nisi hoc dixeris, te majus quam nos gestare pondus tantis lapidibus oppressum.

3. MAUS. Infructuosa igitur ista mihi fuerint omnia, et pari honore æquabitur Mausolus ac Diogenes?

DIOG. Non pari, vir præstantissime: haudquaquam. Mausolus etenim lamentabitur, recordatus eorum quæ in terra præsto fuerunt, in quibus felicitatem esse sitam duce-bat: Diogenes contra deridebit ipsum. Et ille monumen-tum quidem suum Halicarnassi memorabit ab Artemisia uxore simul et sorore constructum: Diogenes autem cor-pusculi sepulcrum aliquod an habeat, est nescius, siquidem

δὲ τοῖς ἀρίστοις περὶ αὐτοῦ καταλείπειν ἀνδρὸς βίον
βελιωκῶς ὑψηλότερον, ὃ Καρῶν ἀνδραποδωδέστατε,
τῷ σοῦ μνήματος καὶ ἐν βεβαιοτέρῳ χωρίῳ κατεσκευ-
ασμένον.

25.

NIREΩΣ ΚΑΙ ΘΕΡΣΙΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕΝΙΠΠΟΥ.

1. NIP. Ἴδου δὴ, Μένιππος οὗτος δικάσει πύτε-
ρος εὐμορφότερός ἐστιν. Εἰπέ, ὦ Μένιππε, οὐ καλ-
λίῳ σοι δοκῶ;

MEN. Τίνες δὲ καὶ ἔστε; πρότερον, οἶμαι, γρῆ
γὰρ τοῦτο εἰδέναι.

NIP. Νιρεὺς καὶ Θερσίτης.

MEN. Πότερος οὖν ὁ Νιρεὺς καὶ πότερος ὁ Θερσί-
της; οὐδέπω γὰρ τοῦτο δῆλον.

ΘΕΡΣ. Ἐν μὲν ᾗδῃ τοῦτ' ἔχω, ὅτι ὁμοῖος εἰμὶ σοὶ
καὶ οὐδὲν τηλικούτων διαφέρεις ἡλίκον σε Ὁμηρος ἐκεί-
νος ὁ τυφλὸς ἐπήνεσεν ἀπάντων εὐμορφότερον προσ-
ειπὼν, ἀλλ' ὁ φοῦδς ἐγὼ καὶ ψεδνὸς οὐδὲν χείρων ἐφάνην
τῷ δικαστῇ· ὅρα δὲ σὺ, ὦ Μένιππε, ὅντινα καὶ εὐμορ-
φότερον ᾗγῃ.

NIP. Ἐμέ γε τὸν Ἀγλαΐας καὶ Χαρόπου,

ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθεν.

2. MEN. Ἄλλ' οὐχὶ καὶ ὑπὸ γῆν, ὡς οἶμαι, κάλλι-
στος ἦλθες, ἀλλὰ τὰ μὲν ὅσα ὁμοία, τὸ δὲ κρανίον
ταύτῃ μόνον ἄρα διακρίνεται· ἂν ἀπὸ τοῦ Θερσίτου κρα-
νίου, ὅτι εὐθρυπτον τὸ σὸν· ἀλαπαδὸν γὰρ αὐτὸ καὶ
οὐκ ἀνδρῶδες ἔχεις.

NIP. Καὶ μὴν ἐροῦ Ὁμηρον, ὁποῖος ἦν, ὁπότε συν-
εστράτευον τοῖς Ἀχαιοῖς.

MEN. Ὀνειράτά μοι λέγεις· ἐγὼ δὲ βλέπω ἃ καὶ
νῦν ἔχεις, ἐκεῖνα δὲ οἱ τότε ἴσασιν.

NIP. Οὐχ οὖν ἐγὼ ἐνταῦθα εὐμορφότερός εἰμι, ὦ
Μένιππε;

MEN. Οὔτε σὺ οὔτε ἄλλος εὐμορφος· ἰστυμῖα γὰρ
ἐν ᾧδου καὶ ὁμοιοὶ ἅπαντες.

ΘΕΡΣ. Ἐμοὶ μὲν οὖν καὶ τοῦτο ἱκανόν.

26

ΜΕΝΙΠΠΟΥ ΚΑΙ ΧΕΙΡΩΝΟΣ.

1. MEN. Ἦκουσα, ὦ Χείρων, ὡς θεὸς ὢν ἐπιθυμή-
σεις ἀποθανεῖν.

ΧΕΙΡ. Ἀληθῇ ταῦτα ἤκουσας, ὦ Μένιππε, καὶ
τέθνηκα, ὡς ὁρᾷς, ἀθάνατος εἶναι δυνάμενος.

MEN. Τίς δαί σε ἔρωσ τοῦ θανάτου ἔσχεν, ἀνερά-
στου τοῖς πολλοῖς χρήματος;

ΧΕΙΡ. Ἐρῶ πρὸς σέ οὐκ ἀσύνετον ὄντα. Οὐκ ἦν
ἐτι ᾗδῃ ἀπολαύειν τῆς ἀθανασίας.

LUCIANUS. 1.

nihil eam rem curavit: verum perpetuam sapientissimis viris
sui commemorationem reliquit, quippe qui viri vitam vix-
erit sublimiorem tuo, Carum abjectissimum mancipium,
monumento, inque tutiore loco conditam.

25.

NIREI, THERSITÆ ET MENIPPI.

1. NIR. Ecce enim, Menippus hicce judicabit, uter sit
formosior. Dic, Menippe, non pulchrior tibi videor?

MEN. Quinam estis? nam prius, opinor, illud scire com-
modum est.

NIR. Nireus et Thersites.

MEN. Uter ergo Nireus, uter Thersites? nondum enim
hoc manifestum.

THER. Jam unum hoc in rem meam teneo, quod similis
sim tibi, et nihil tanto opere praecllas, quantum te Hone-
rus iste cæcus laudavit, omnium formosissimum appellans:
sed ille ego, cui caput in acutum desinens, et rari crines,
nihil inferior visus sum judici. Expende vero, Menippe,
quemnam formosior ducas.

NIR. Me certe filium Aglaïæ et Charopi, «qui pulcherri-
mus homo sub Ilium veni.

2. MEN. Non quidem sub terram, ut puto, pulcherrimus
venisti; sed ossa similia; cranium autem ea re sola nimirum
discernatur a Thersitæ cranio, quod fractu facile sit tuum:
molle enim illud et minime virile geris.»

NIR. Veruntamen sciscitare Homerum, qualis fuerim,
quum inter Achivos militabam.

MEN. Somnia mihi narras: ego quippe conspikor quæ
et nunc habes; ista, qui tunc vixere, norunt.

NIR. Non ego hicce sum formosior aliis, Menippe?

MEN. Nec tu, neque alius est formosus: nam æquo jure
in Orco versamur, et similes omnes.

THER. Mihi quidem et hoc suffecerit.

26.

MENIPPI ET CHIRONIS.

1. MEN. Audi, Chiron, te, quamvis deus fores, cupi-
visse mori.

CHIR. Audivisti vera, Menippe: et mortem, ut vides,
obii, quum immortalis esse potuissem.

MEN. Quid est cur te cupido mortis tenuerit, rei pleris-
que non amabilis?

CHIR. Dicam ad te hominem haud insipientem: non erat
amplius jucundum frui immortalitate.

5

MEN. Οὐχ ἡδὺ ἦν ζῶντα ὁρᾶν τὸ φῶς;

ΧΕΙΡ. Οὐκ, ὦ Μένιππε· τὸ γὰρ ἡδὺ ἐγὼς ποικίλον τι καὶ οὐχ ἀπλοῦν ἡγοῦμαι εἶναι. Ἐγὼ δ' ἔζων αἰεὶ καὶ ἀπέλαυον τῶν ὁμοίων, ἡλίου, φωτὸς, τροφῆς, αἱ ὥραι δὲ αἱ αὐταὶ καὶ τὰ γιγνόμενα ἅπαντα ἐξῆς ἑκάστον, ὥσπερ ἀκολουθοῦν θάτερον θατέρῳ. Ἐνεπλήσθη γοῦν αὐτῶν· οὐ γὰρ ἐν τῷ αἰεὶ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μὴ μετασχεῖν ὄλως τὸ τερπνὸν ἦν.

MEN. Εὖ λέγεις, ὦ Χείρων. Τὰ ἐν ἄδου δὲ πῶς φέρεις, ἀφ' οὗ προελόμενος αὐτὰ ἤκεις;

2. ΧΕΙΡ. Οὐκ ἀηδοῖς, ὦ Μένιππε· ἡ γὰρ ἰσοτιμία πάνυ δημοτικὴ καὶ τὸ πρᾶγμα οὐδὲν ἔχει τὸ διάφορον ἐν φωτὶ εἶναι ἢ καὶ ἐν σκότῳ· ἄλλως τε οὔτε διψῆν ὥσπερ ἄνω οὔτε πεινῆν δεῖ, ἀλλ' ἀνεπίδεις τούτων ἀπάντων ἐσμέν.

MEN. Ὅρα, ὦ Χείρων, μὴ περιπίπτῃς σεαυτῷ καὶ ἐς τὸ αὐτὸ σοὶ δ' λόγος περιπέσῃ.

ΧΕΙΡ. Πῶς τούτο φῆς;

MEN. Ὅτι εἰ τῶν ἐν τῷ βίῳ τὸ ὁμοῖον αἰεὶ καὶ ταῦτὸν ἐγένετό σοι προσκορὲς, καὶ τάνταυθα ὁμοία ὄντα προσκορῇ ὁμοίως ἂν γένοιτο, καὶ δεήσει μεταβολὴν σε ζητεῖν τινα καὶ ἐντεῦθεν ἐς ἄλλον βίον, ὅπερ οἶμαι ἀδύνατον.

ΧΕΙΡ. Τί οὖν ἂν πάθοι τις, ὦ Μένιππε;

MEN. Ὅπερ, οἶμαι, φασί, συνετὸν ὄντα ἀρέσκεισθαι καὶ ἀγαπᾶν τοῖς παρούσι καὶ μηδὲν αὐτῶν ἀφόρητον οἰεσθαι.

27.

ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΘΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΚΡΑΤΗΤΟΣ.

1. ΔΙΟΓ. Ἀντίσθενης καὶ Κράτης, σχολὴν ἀγομεν· ὥστε τί οὐα ἀπιμεν εὐθὺς τῆς καθόδου περιπατήσαντες, ὁρῶμενοι τοὺς κατιόντας, οἳ τί εἰσι καὶ τί ἑκάστος αὐτῶν ποιεῖ;

ΑΝΤ. Ἀπώμεν, ὦ Διόγενης· καὶ γὰρ ἂν ἡδὺ τὸ θέαμα γένοιτο, τοὺς μὲν δακρύοντας αὐτῶν ὁρᾶν, τοὺς δὲ καὶ ἱκετεύοντας ἀρεθῆναι, ἐνίοις δὲ μόλις κατιόντας καὶ ἐπὶ τράχηλον ὠθοῦντος τοῦ Ἑρμοῦ ὁμοῦς ἀντιβαίνοντας καὶ ὑπτιόους ἀντερείδοντας οὐδὲν δέον.

ΚΡΑΤ. Ἐγὼ γ' οὖν καὶ διηγῆσομαι ὑμῖν ἃ εἶδον ὅποτε κατῆεν κατὰ τὴν δόδον.

ΔΙΟΓ. Διήγησαι, ὦ Κράτης· εἰκας γάρ τινα ἐορκαῖναι παγγέλοια.

2. ΚΡΑΤ. Καὶ ἄλλοι μὲν πολλοὶ συγκατέβαινον ἡμῖν, ἐν αὐτοῖς δὲ ἐπίσημοι Ἰσμενόδορος τε ὁ πλούσιος ὁ ἡμέτερος καὶ Ἀρσάκης ὁ Μηδίας ὑπαρχος καὶ Ὁροΐτης ὁ Ἀρμένιος. Ὁ μὲν οὖν Ἰσμενόδορος — ἐπερόνευτο γὰρ ὑπὸ τῶν ληστῶν περὶ τὸν Κιθαιρῶνα ἐς Ἰλευσίνα οἶμι βαδίζων — ἔσπενέ τε καὶ τὸ τραῦμα ἐν ταῖν χερσίν εἶχε καὶ τὰ παιδία, ἃ νεογνὰ κατελε-

MEN. Non jucundum erat vivum videre lucem?

CHIR. Non, Menippe: etenim jucundi naturam ego quidem varium esse quiddam et non simplex duco. Verum ego vivebam semper et fruebar rebus iisdem, sole, luce, alimentis; tum et tempestates anni eadem, et quæ fiebant cuncta per seriem singula velut alterum alteri adhærens sequebantur. Ita exsatiatus sum iis: non enim in eo, quod semper potimur, sed in eo etiam, quod aliquando non potiamur, posita est voluptas.

MEN. Vere, Chiron. At quo animo hanc rerum conditionem quæ est in Orco, fers, ex quo iis prælatis huc advenisti?

2. CHIR. Non illibenter, Menippe: est enim status plane popularis et honorum parilitas; resque ipsa nihil tanto opere differt, in luce verseris, an in tenebris: porro nec sistire, quemadmodum supra, nec esurire necesse est; sed istorum omnium haud indigemus.

MEN. Vide tamen, Chiron, ne tecummet ipse pugnes, et in orbem tibi sermo redeat.

CHAR. Quid ita?

MEN. Nimirum si eorum, quæ in vita sunt, par semper et idem status satietatem tibi peperit, hic etiam, quum sit similis rerum conditio, perinde tibi pariat, oportebitque migrationem quærere aliquam etiam hinc in aliam vitam, quod opinor fieri nequit.

CHIR. Quid ergo faciat aliquis, Menippe?

MEN. Scilicet quod, puto, vulgo dicunt, ut is, qui sit prudens, acceptis fruatur contentusque sit præsentibus, nihilque eorum tale existimet, quod tolerari nequeat.

27.

DIOGENIS, ANTISTHENIS ET CRATETIS.

1. DIOG. Antisthenes et Crates, otium agimus: quare quid vetat, quominus abeamus recta ad descensum Averni ambulantes, visuri eos qui deorsum veniunt, quales tandem sint, et quid eorum unusquisque faciat?

ΑΝΤ. Eamus eo, Diogenes: etenim spectaculum fuerit jucundum, hos eorum lacrimantes videre, illos supplicantes, ut dimittantur, quosdam agre descendentes, et quamvis cervicem tundat Mercurius, tamen restitantes, et supino corpore renitentes sine ulla proficiendi spe.

CRAT. Ego enimvero narrabo vobis quæ vidi, quum descenderem, per viam.

DIOG. Narra, quæso, Crates: nam videre quædam perricula conspexisse.

2. CRAT. Et alii quidem multi una nobiscum descenderant, et in iis insignes Ismenodorus ille dives noster, et Arsaces Mediæ præfectus, et Oroetes Armenius. Ismenodorus ergo (nam trucidatus erat a latronibus juxta Cithæronem, Eleusinem, ut puto iter faciens) gemebat, vulnusque in manibus habebat; tum infantes parvulos, quos relique-

λοῖπει, ἀνεκαλεῖτο καὶ ἑαυτῷ ἐπεμύμετο τῆς τολμης, δὲ Κίθαιρων ἀπερβάλλον καὶ τὰ περὶ τὰς Ἐλευθερίας χωρία πανέρημα ὄντα ὑπὸ τῶν πολέμων διδεδυμένους δύο μόνους οἰκέτας ἐπηγάγετο, καὶ ταῦτα φιάλας πέντε χρυσᾶς καὶ κυμβία τέτταρα μεθ' ἑαυτοῦ ἔχων.

3. Ὁ δὲ Ἀρσάκης — γηραιὸς γὰρ ἦδη καὶ νῆ Δί' οὐκ ἄσμενος τὴν ὄψιν — ἐς τὸ βαρβαρικὸν ἤλθετο καὶ ἡγανάκει πεζὸς βαδίζων καὶ ἡΐσου τὸν ἵππον αὐτῷ προσαχθῆναι· καὶ γὰρ ὁ ἵππος αὐτῷ συνετεθνήκει, μίᾳ πληγῇ ἀμφοτέροι διαπαρέντες ὑπὸ Θρακὸς τινος πελταστοῦ ἐν τῇ ἐπὶ τῷ Ἀράξῃ πρὸς τὸν Καππαδόκην συμπλοκῇ. Ὁ μὲν γὰρ Ἀρσάκης ἐπῆλauen, ὡς διηγείτο, πολλὸν τῶν ἄλλων προὔπεζορμήσας, ὑποστάς δὲ ὁ Θραξ τῇ πέλτῃ μὲν ὑποδὺς ἀποσείσεται τοῦ Ἀρσάκου τὸν κοντόν, ὑποθεὶς δὲ τὴν σάρισαν αὐτόν τε διαπείρει καὶ τὸν ἵππον.

4. ANT. Πῶς οἶόν τε, ὦ Κράτης, μίᾳ πληγῇ τοῦτο γενέσθαι;

KPAT. Ῥᾶστ', ὦ Ἀντίσθενης· ὁ μὲν γὰρ ἐπῆλauen εἰκοσάπηχύν τινα προβεβλημένος κοντόν, ὁ Θραξ δὲ ἐπειδὴ τῇ πέλτῃ ἀπεκρούσατο τὴν προσβολὴν καὶ παρηλθεν αὐτὸν ἡ ἀκωκὴ, ἐς τὸ γόνυ ὀκλάσας δέχεται τῇ σάρισι τὴν ἐπελασιν καὶ τιτρώσκει τὸν ἵππον ὑπὸ τὸ στέρνον ὑπὸ θυμοῦ καὶ σφοδρότητος διαπείραντα ἑαυτόν· διελαύνεται δὲ καὶ ὁ Ἀρσάκης ἐκ τοῦ βουδῶνος διαμπαξ ἄχρι ὑπὸ τὴν πυγὴν. Ὁρᾶς οἶόν τι γέγνετο, οὐ τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ τοῦ ἵππου μᾶλλον τὸ ἔργον. Ἡγανάκει δ' ὁμοῦς ὁμοτίμος ὢν τῶν ἄλλων καὶ ἡΐσου ἵππευς κατιένει.

5. Ὁ δὲ γε Ὁροίτης καὶ πάνυ ἀπαλὸς ἦν τῷ πόδε καὶ οὐδ' ἐστάναι χαμαί, οὐχ ὅπως βαδίζειν ἐδύνατο· πάσχουσι δ' αὐτὸ ἀτεχνῶς Μῆδοι πάντας, ἐπὶ ἀποδῶσι τῶν ἵππων, ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀκανθῶν βαινόντες ἀροποδητὶ μολὺς παδίζουσιν. Ὡστε εἰ καὶ καταβαλὼν ἑαυτὸν ἔκειτο καὶ οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἀνίστασθαι ἤθελεν, ὁ βελτιστος Ἑρμῆς ἀράμενος αὐτὸν ἐκόμισεν ἄχρι πρὸς τὸ πορθμεῖον, ἐγὼ δὲ ἐγέλων.

6. ANT. Κάγω δὲ ὅποτε κατῆιν, οὐδ' ἀνέμιξα ἑμαυτὸν τοῖς ἄλλοις, ἀλλ' ἀφίεις οἰμύζοντας αὐτοὺς προσδραχμῶν ἐπὶ τὸ πορθμεῖον προκατέλαθον χώραν, ὥς ἂν ἐπιτηδείως πλεύσαιμι· καὶ παρὰ τὸν πλοῦν οἱ μὲν ἐδάκρυόν τε καὶ ἐναυτίων, ἐγὼ δὲ μᾶλα ἑτερπόμην ἐπ' αὐτοῖς.

7. ΔΙΟΓ. Σὺ μὲν, ὦ Κράτης καὶ Ἀντίσθενης, τοιούτων ἐτύχετε τῶν ξυνοδοπόρων, ἐμοὶ δὲ Βλεψίας τε ὁ δανειστικὸς ὁ ἐκ Πίσης καὶ Λάμπις ὁ Ἀκαρναν ζεναγὸς ὢν καὶ Δᾶμις ὁ πλούσιος ὁ ἐκ Κορίνθου συγκατήσαν, ὁ μὲν Δᾶμις ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἐκ φαρμάκων ἀποθανόν, ὁ δὲ Λάμπις δι' ἔρωτα Μυρτίου τῆς ἐταίρας ἀποσφάζας ἑαυτὸν, ὁ δὲ Βλεψίας λιμῷ ὁ ἀθλιὸς ἐλέγετο ἀπεσκληνέειν καὶ ἐδῆλον δὲ γε ὡχρὸς ἐς ὑπερβολὴν καὶ λεπτὸς ἐς τὸ ἀκριβέστατον φαινόμενος. Ἐγὼ δὲ καίπερ εἰδὼς ἀνέκρινον ὃν τρόπον ἀποθάνοιεν. Εἴτα τῷ μὲν Δάμιδι αἰτιωμένῳ τὸν υἱόν, Οὐκ ἀδίκῃ μὲντοι ἔπαες, ἔφην, ὑπ'

rat, voce ciebat, suamque ipsius incusabat audaciam, qui, ubi Cithæron erat superandus Eleutherisque loca proxima bellis prorsus evasata transeunda, binos tantum servos secum duxerit; idque quum phialas quinque aureas et cymbas quattuor secum haberet.

3. Arsaces autem, jam ætate provector, et sane non illiberali facie, barbaricum in morem indignabatur, ægreque ferabat se pedibus ire, ac postulabat equum sibi adduci: simul enim cum eo equus obierat, dum uno ictu uterque caderent perfossi a Thrace quodam peltasta in congressu cum Cappadocæ ad fluxum Araxen. Etenim Arsaces in hostem ferebatur, ut narrabat, longe ante alios provector: Thrax autem impetum excipiens pelta, submisso corpore, amolitur Arsacæ contum: tum ipse e vestigio objecta sarissa eum simul et equum transfigit.

4. ANT. Qui potest, Crates, uno ictu hoc confici?

KRAT. Facillime, Antisthenes; hic enim irruerat, viginti cubitorum conto projecto; Thrax vero, postquam pelta demovit ictum, sic ut cuspis eum præteriret, tum genu nixus excipit sarissa prælata impetum, et vulnerat equum sub pectus, qui præ ardore cursusque vehementia semet ipse in telum induebat: eadem Arsaces opera transfoditur per inguen penitus usque sub ipsas nates. Vides quid quoque modo acciderit, non viri, sed equi potius facinus. Attamen moleste ferebat pari se cum aliis esse loco, volebatque eques descendere.

5. Orætes autem, pedibus debilis admodum, ne stare quidem humi, nedum ingredi poterat: accidit autem hoc ipsum plane Medis omnibus, quum descenderint ab equis; ut qui per spinas incedunt suspensis pedibus, vix progrediuntur. Quare quum prostratus jaceret nullaue machina surgere vellet, optimus Mercurius in humeros sublatum portavit usque ad Charontis cymbam: ego vero ridebam.

6. ANT. At ego, quum descenderem, ne immiscui quidem me ceteris, sed relictis plorantibus illis, ubi accurreram ad cymbam, ante alios occupavi locum, quo commode navigarem: in trajectu vero hi quidem lacrimabantur et nauseabant, ego contra valde oblectabar iis.

7. DIOG. Tu Crates, tuque Antisthenes istiusmodi nacti fuistis itineris socios: mecum Blepsias danista Pisæus, Lampis Acarnan mercenarii militis præfectus, et Damis ille dives Corintho una descenderunt: Damis scilicet per filium veneno sublatus; Lampis ob amorem Myrtii meretricis vi sibi illata: Blepsias autem fame miser dicebatur extabuisse; idque satis indicabat, ut qui pallidus mirum in modum, atque attenuatus exactissime conspiceretur: ego vero, quamvis scirem, exquirebam quo pacto obiissent. Tum Damidi accusanti filium, Atqui non injusta passus es, inquam, ab

αὐτοῦ, εἰ τάλαντα ἔχων ἑμῶν χίλια καὶ τρυφῶν αὐτὸς ἐνενηκοντούτης ὦν ὀκτωκαιδεκάτει νεανίσκῳ τέτταρας ὀβολοὺς παρῆχε. Σὺ δέ, ὦ Ἀκαρνάν — ἔστενε γὰρ καὶ ἐκείνος καὶ κατηρᾶτο τῇ Μυρτίῳ — τί αἰτιᾷ τὸν Ἑρωτα, σεαυτὸν δέον, δὲ τοὺς μὲν πολεμίους οὐδεπώποτε ἔτρεσας, ἀλλὰ φιλοκινδύνως ἡγωνίζου πρὸ τῶν ἄλλων, ὑπὸ δὲ τοῦ τυχόντος παιδισκαρίου καὶ δακρύων ἐπιπλάστων καὶ στεναγμῶν ἑάλως ὁ γενναῖος. Ὁ μὲν γὰρ Βλεψίας αὐτὸς ἑαυτοῦ κατηγόρει φθάσας πολλὴν τὴν ἄνοιαν, ὥς τὰ χρήματα ἐφύλαττε τοῖς οὐδὲν προσήκουσι κληρονόμοις, ἐς αἰὲ βιώσεσθαι ὁ μάταιος νομίζων. Πλὴν ἔμοιγε οὐ τὴν τυχοῦσαν τερπιλὴν παρέσχον τότε στένοντες.

8. Ἀλλ' ἤδη μὲν ἐπὶ τῷ στομίῳ ἔσμεν, ἀποβλέπειν δὲ χρὴ καὶ ἀποσκοπεῖν πόρρωθεν τοὺς ἀφικνουμένους. Βαβαί, πολλοὶ γέ καὶ ποικίλοι καὶ πάντες δακρύοντες πλὴν τῶν νεογνῶν τούτων καὶ νηπίων. Ἀλλὰ καὶ οἱ πάνυ γεγηρακότες ὀδύρονται. Τί τοῦτο; Ἄρα τὸ φίλτρον αὐτοὺς ἔχει τοῦ βίου;

9. Τοῦτον τὸν ὑπέργῃων ἐρέσθαι βούλομαι. Τί δακρύεις τηλικούτος ἀποθανών; τί ἀγανακτεῖς, ὦ βέλτιστε, καὶ ταῦτα γέρων ἀφιγμένος; ἢ που βασιλεύς τις ἦσθα;

ΠΤΩΧΟΣ. Οὐδαμῶς.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ σατράπης;

ΠΤΩ. Οὐδὲ τοῦτο.

ΔΙΟΓ. Ἄρα οὖν ἐπλούτεις, εἴτα ἀνιᾷ σε τὸ πολλὴν τρυφὴν ἀπολιπόντα τεθνάναι;

ΠΤΩ. Οὐδὲν τοιοῦτον, ἀλλ' ἔτη μὲν ἐγεγόνειν ἀμφὶ τὰ ἐνενήκοντα, βίον δὲ ἄπορον ἀπὸ καλᾶμου καὶ ὀρμῆς εἶχον ἐς ὑπερβολὴν πτωχὸς ὦν ἄτεκνός τε καὶ προσέτι χυλὸς καὶ ἀμυδρὸν βλέπων.

ΔΙΟΓ. Εἴτα τοιοῦτος ὦν ζῆν ἤθελες;

ΠΤΩ. Ναί· ἡδὺ γὰρ ἦν τὸ φῶς καὶ τὸ τεθνάναι δεινὸν καὶ φευκτέον.

ΔΙΟΓ. Παραπαίεις, ὦ γέρον. καὶ μεिरακιεῦη πρὸς τὸ χρεῶν, καὶ ταῦτα ἡλικιώτης ὦν τοῦ πορθμέως. Τί οὖν ἂν τις ἐτι λέγοι περὶ τῶν νέων, ὅποτε οἱ τηλικούτοι φιλόζωοι εἰσιν; οὐς ἐχρῆν διώκειν τὸν θάνατον ὥς τῶν ἐν τῷ γήρα κακῶν φάρμακον. Ἀλλ' ἀπίωμεν ἤδη, μὴ καὶ τις ἡμᾶς ὑπιδῇται ὥς ἀπόδρασιν βουλευόντας, ὁρῶν περὶ τὸ στόμιον εἰλουμένους.

28.

MENIPPΟΥ ΚΑΙ ΤΙΡΕΣΙΟΥ.

1. MEN. Ὁ Τίρεσιᾶ, εἰ μὲν καὶ τυφλὸς εἴ οὐκ ἐτι διαγνῶναι ῥάδιον· ἅπασι γὰρ ἡμῖν ὁμοίως τὰ ὀφθαλμοὶ κενὰ, μόνον δὲ αἱ γῶραι αὐτῶν· τὰ δ' ἄλλα οὐκέτ' ἂν εἰπεῖν ἔχοις, τίς δ' Ὀφινεύς ἦν ἢ τίς δ' Αὐγχεύς. Ὅτι μέντοι μάντις ἦσθα καὶ ὅτι ἀμρότερα ἐγένου μόνος καὶ ἀνὴρ καὶ γυνή, τῶν ποιητῶν ἀκούσας οἶδα. Πρὸς

eo tu, qui talenta quum possideres admodum mille, inque luxu ipse viveres nonaginta natus annos, oclodecim annorum juveni quatuor obolos præbebas. Tu vero, Acarnan (gemebat enim et isto, dirisque Myrtium prosequabatur), quid iusimulas Amorem, non temet ipsum? qui hostes nunquam exhorruisti, sed periculi securus prælium inibas ante alios, at a vulgari meretricula, lacrimisque fictis et suspiriis captus es vir tam fortis. Nam quod ad Blepsiam attinet, se ipsum accusabat primus multæ dementiae, quod opes custodierit nulla sibi necessitudine junctis hæredibus, in sempiternum se victurum ineptissimus ille putans. Mihi enim vero non vulgarem delectationem præbuerunt tunc gementes.

8. Sed jam ad Orci ostium sumus: contueri oportet et prospectare ex longinquo venientes. Papæ: multi saue diversique, et omnes lacrimarum pleni præter istos recens natos et infantes: quin et valde senes lamentantur. Quid hoc? num quis incantatis veneficiis inductus eos tenet vitæ amor?

9. Illum equidem ætatis provecitissimæ hominem interrogare volo. Quid lacrimare id ætatis mortuus? quid indignaris, optime, idque senex quum huc adveniris? an forte rex eras?

MENDICUS. Haudquaquam.

DIOG. At certe satrapa?

MEND. Neque istud.

DIOG. Num ergo divitiis affluebas? idque adeo dolorem tibi creat, quod multo luxu relicto mortem obieris?

MEND. Nihil tale; sed annos quidem attigi propemodum nonaginta, vitam vero inopem calamo piscatorio ac linea sustentabam insigniter egenus, prole carens, præterea claudus, hebetique visu.

DIOG. Tum tu talis vivere sustinuisti?

MEND. Sanequam: jucunda quippe erat lux; mori contra grave ac fugiendum.

DIOG. Deliras, senex, et juveniliter atque inepte fato adversaris, quum tamen annis ipsum portitorem æques. Quid jam dicat aliquis de juvenibus, ubi id ætatis homines vitam amplexantur? quos oportebat consecrari mortem, tanquam senilium malorum remedium. Verum abeamus, jam ne quis nos suspectos habeat fugæ cogitata: dum videt circa hoc ostium obversantes.

28.

MENIPPI ET TIRESIÆ.

1. MEN. Tiresia, cæcusne sis, non amplius dignoscere facile: cunctis enim nobis perinde oculi sunt vacui; solum restant oculorum cava loca: ceterum dicere nequeas, quis Phineus fuerit, quis Lynceus. Jam vatem fuisse et utrumque te solum, marem ac feminam, ex poetis audivisse memini.

τῶν θεῶν τοιγαροῦν εἰπέ μοι, ὁποτέρου ἐπειράθης ἰδίονος τῶν βίων, ὁπότε ἀνὴρ ἦσθα, ἢ δὲ γυναικεῖος ἀμείνων ᾗ;

TEIP. Παρὰ πολὺ, ὦ Μένιππε, ὁ γυναικεῖος ἀπραγμονέστερος γάρ. Καὶ δεσπόζουσι τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες, καὶ οὔτε πολεμεῖν ἀνάγκη αὐταῖς οὔτε παρ' ἐπαλξιν ἐστάναι οὔτ' ἐν ἐκκλησίᾳ διαφέρεσθαι οὔτ' ἐν δικαστηρίοις ἐξετάζεσθαι.

2. MEN. Οὐ γὰρ ἀχέκοας, ὦ Τειρεσία, τῆς Εὐριπίδου Μηδείας, οἷα εἶπεν οἰκτεῖρουσα τὸ γυναικεῖον, ὅς ἀθλίας οὐσας καὶ ἀπόρητόν τινα τὸν ἐκ τῶν ὠδίνων πόνον ὑφισταμένηας; Ἄτὰρ εἰπέ μοι — ὑπέμνησε γάρ με τὰ τῆς Μηδείας ἱαμβεῖα — καὶ ἔτεκές ποτε, ὁπότε γυνὴ ἦσθα, ἢ στείρα καὶ ἀγονος διετέλεσας ἐν ἐκείνῳ τῷ βίῳ;

TEIP. Τί τοῦτο, Μένιππε, ἐρωτᾷς;

MEN. Οὐδὲν χαλεπὸν, ὦ Τειρεσία· πλὴν ἀποκριναί, εἴ σοι βράδιον.

TEIP. Οὐ στείρα μὲν ἤμην, οὐκ ἔτεκον δ' ὅλως.

MEN. Ἰκανὸν τοῦτο· εἰ γὰρ καὶ μήτρην εἶχες, ἐβουλόμην εἰδέναι.

TEIP. Εἶχον δηλαδὴ.

MEN. Χρόνῳ δέ σοι ἡ μήτρα ἠρπνίσθη καὶ τὸ μύριον τὸ γυναικεῖον ἀπεφράγη καὶ οἱ μαστοὶ ἀπεσπᾶσθαι καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἀνέψυ καὶ πύγωνα ἐξήνεγκας, ἢ αὐτίκα ἐκ γυναικὸς ἀνὴρ ἀνεφάνη;

TEIP. Οὐχ ὁρῶ τί σοι βούλεται τὸ ἐρώτημα· δοκεῖς δ' οὐ μοι ἀπιστεῖν, εἰ τοῦτο οὕτως ἐγένετο.

MEN. Οὐ γρὴ γὰρ ἀπιστεῖν, ὦ Τειρεσία, τοῖς τοιούτοις, ἀλλὰ καθάπερ τινὰ βλάβην μὴ ἐξετάζοντα εἰτε δυνατό ἐστιν εἶτα καὶ μὴ παραδέχεσθαι;

3. TEIP. Σὺ οὖν οὐδὲ τᾶλλα πιστεύεις οὕτω γενέσθαι, ὁπότε ἀκούσης ὅτι ὄρεα ἐκ γυναικῶν ἐγένοντό τινες ἢ δένδρα ἢ θηρία, τὴν Ἀχλὺν ἢ τὴν Δάφνην ἢ τὴν τοῦ Λυκάονος θυγατέρα;

MEN. Ἦν που χάσειναις ἐντόγῳ, εἰσομαι ὅ τι καὶ λέγῃσι. Σὺ δέ, ὦ βέλτιστε, ὁπότε γυνὴ ἦσθα, καὶ ἐμαντεύου τότε ὥσπερ καὶ ὕστερον, ἢ ἀμὰ ἀνὴρ καὶ μάντις ἐμαθες εἶναι;

TEIP. Ὅρᾳ; ἀγνοεῖς τὰ περὶ ἐμοῦ ἅπαντα, ὅς καὶ διελυσά τινα ἔριν τῶν θεῶν, καὶ ἡ μὲν Ἥρα ἐπήρωσέ με, ὁ δὲ Ζεὺς παρεμυθήσατο τῇ μαντικῇ τὴν συμφοράν.

MEN. Ἐτι ἔχῃ, ὦ Τειρεσία, τῶν ψευσμάτων; ἀλλὰ κατὰ τοὺς μάντις τοῦτο ποιεῖς· ἔθος γὰρ ὑμῖν μηδὲν ὑγιές λέγειν.

29.

AIANTOS KAI AGAMEMNONOS.

1. AGAM. Εἰ σὺ μανεῖς, ὦ Ἄϊαν, σαυτὸν ἐφόνευσας, ἐμέλλησας δὲ καὶ ἡμᾶς ἅπαντας, τί αἰτιᾷ τὸν

Per Deos itaque te obtestor, expone mihi, utrum expertus fueris suavius vitae genus, quum mas fores, an melius erat femineum?

TIR. Potior erat magno intervallo, Menippe, vita feminei sexus; quippe magis negotiorum expertus: tum dominantur in viros mulieres, neque eas bello vacare necesse est, neque ad murorum pinnas stantes excubare, neque in concionibus altercari, neque in judiciis tentari.

2. MEN. Non tu audivisti, Tiresia, Euripidae Medeam, qualia dixerit deplorans muliebrem secus tanquam miseram, atque intolerandum quendam ex puerperii dolorem sustinentes? Verum dic mihi (nam admonuerunt me isti Medae iambi), peperistine aliquando, quum mulier eras, an sterilis et partus expertus degisti in illo vitae statu?

TIR. Quid illud, Menippe, rogitas?

MEN. Nihil explicatu difficile, Tiresia: quin responde, si tibi promptum.

TIR. Haud sterilis eram, neque tamen plane pepererim.

MEN. Satis: nimirum an etiam matricem habuisses, volebam scire.

TIR. Habebam scilicet.

MEN. Temporis autem tractu tibi matrix evanuit, pars muliebris obstructa est, mammae detractae sunt et virile membrum succrevit, barbamque protulisti; an subito ex femina masculus evasisti?

TIR. Non video quid tibi velit quarsitum illud: nisi quod videre mihi non credere hac ita fuisse facta.

MEN. Non enim, Tiresia, decet diffidere talibus, sed velut insulsum, re non explorata fieri possint nec-ne, probare?

3. TIR. Tu ergo nec cetera credis ita fuisse facta, quando audis aves ex mulieribus exstitisse, aut arbores, aut feras; sicuti Aedonae, Daphnen, aut Lycaonis filiam.

MEN. Illis si quando forte obviam venero, cognoscam quid dicant. Tu autem, vir optime, quum mulier eras, tunc etiam vaticinabare, quemadmodum postea, an simul vir et vates esse didicisti?

TIR. Ecce enim ignoras quae ad me spectant omnia; me scilicet litem deorum quandam diremisce, tum ut Juno me visu privaverit, Jupiter autem mitigaverit arte vaticinandi donata calamitatem illam.

MEN. Adhuc tu, Tiresia, affixus haeres mendaciis? Verum hoc quidem solemnium vatum more facis: soletis enim vates nihil sani et veri proloqui.

29.

AJACIS ET AGAMEMNONIS.

1. AGAM. Si tu furore actus, Ajax, temetipsum interemisti, nosque omnes destinaras, quid incusas Ulixem? et nuper ne

Ὀδυσσεά καὶ πρῶτῃν οὔτε προσέβλεψας αὐτὸν, ἐπότε ἤκε μαντεύσόμενος, οὔτε προσεῖπεν ἡζιώσας ἄνδρα συστρατιωτῶν καὶ ἐταῖρον, ἀλλ' ὑπεροπτικῶς μεγάλη βαίνων παρῆλθες;

ΑΙΑΣ. Εἰκότως, ὦ Ἀγάμεμνον· αὐτὸς γάρ μοι τῆς μανίας αἴτιος κατέστη μόνος ἀντεξιστασθεὶς ἐπὶ τοῖς ὅπλοις.

ΑΓΑΜ. Ἡζιώσας δὲ ἀναναγώνιστος εἶναι καὶ ἀκονιτὶ κρατεῖν ἀπάντων;

ΑΙΑΣ. Ναί, τὰ γε τοιαῦτα· οἰκεία γάρ μοι ἦν ἡ πανοπλία τοῦ ἀνεψιῦ γε οὔσα. Καὶ ὑμεῖς οἱ ἄλλοι πολὺ ἀμείνους ὄντες ἀπέιπασθε τὸν ἀγῶνα καὶ παρεγωρήσατέ μοι, ὃ δὲ Λαέρτου, ὃν ἐγὼ πολλάκις ἐσωσα κινδυνεύοντα κατακεκόφθαι ὑπὸ τῶν Φρυγῶν, ἀμείνων ἡζίου εἶναι καὶ ἐπιτηδείωτερος ἔχειν τὰ ὅπλα.

2. ΑΓΑΜ. Αἰτιῶ τοιγαροῦν, ὦ γενναῖε, τὴν Θέτιν, ἣ δέον σοὶ τὴν κληρονομίαν παραδοῦναι τῶν ὅπλων συγγενεῖ γε ὄντι, φέρουσα ἐς τὸ κοινὸν κατέθετο αὐτά.

ΑΙΑΣ. Οὐκ, ἀλλὰ τὸν Ὀδυσσεά, ὃς ἀντεποιήθη μόνος.

ΑΓΑΜ. Συγγνώμη, ὦ Αἴαν, εἰ ἄνθρωπος ὢν ὠρέχθη δόξης ἡδίστου πράγματος, ὑπὲρ οὗ καὶ ἡμῶν ἔκαστος κινδύνους ὑπέμενεν, ἐπεὶ καὶ ἐκράτησέ σου καὶ ταῦτα ἐπὶ Τρωσὶ δικασταῖς.

ΑΙΑΣ. Οἶδα ἐγὼ, ἥτις μου κατεδίκασεν· ἀλλ' οὐ θέμις λέγειν τι περὶ τῶν θεῶν. Τὸν δ' οὖν Ὀδυσσεά μὴ οὐχὶ μισεῖν οὐκ ἂν δυνάμην, ὦ Ἀγάμεμνον, οὐδ' εἰ αὐτῇ μοι ἡ Ἀθηνᾶ τοῦτ' ἐπιτάττοι.

30.

ΜΙΝΩΣ ΚΑΙ ΣΩΣΤΡΑΤΟΥ.

1. ΜΙΝ. Ὁ μὲν ληστής οὗτος Σώστρατος ἐς τὸν Πυριφλεγέθοντα ἐμβεδλήσθω, ὃ δὲ ἱερόσυλος ὑπὸ τῆς Χιμαίρας διασπασθήτω, ὃ δὲ τύραννος, ὦ Ἑρμῇ, παρὰ τὸν Τιτυὸν ἀποταθείς ὑπὸ τῶν γυπῶν καὶ αὐτὸς κειρέσθω τὸ ἥπαρ, ὑμεῖς δὲ οἱ ἀγαθοὶ ἀπιτε κατὰ τάχος ἐς τὸ Ἥλυσιον πεδῖον καὶ τὰς μακάρων νήσους κατοικεῖτε, ἀνθ' ὧν δίκαια ἐποιεῖτε παρὰ τὸν βίον.

ΣΩΣΤ. Ἀκουσον, ὦ Μίνως, εἰ σοὶ δίκαια δόξω λέγειν.

ΜΙΝ. Νῦν ἀκούσω αὐθις; οὐ γὰρ ἐξηλεγεῖται, ὦ Σώστρατε, πονηρὸς ὢν καὶ τοσοῦτους ἀπεκτονῶς;

ΣΩΣΤ. Ἐληλεγμαι μὲν, ἀλλ' ὅρα, εἰ καὶ δικαίως κολασθήσομαι.

ΜΙΝ. Καὶ πάνυ, εἰ γε ἀποτίνειν τὴν ἀξίαν δίκαιον.

ΣΩΣΤ. Ὅμως ἀπόκριναι μοι, ὦ Μίνως· βραγὺ γάρ τι ἐρήσομαι σε.

ΜΙΝ. Λέγε, μὴ μακρὰ μόνον, ὥς καὶ τοὺς ἄλλους διακρίνομεν ἤδη.

2. ΣΩΣΤ. Ὅποσα ἐπραττον ἐν τῷ βίῳ, πότερα ἐκὼν ἐπραττον ἢ ἐπεκλινώστώ μοι ὑπὸ τῆς Μοίρας;

aspexisti quidem eum, quando Tiresiam interrogatum veniebat, neque alloqui dignum habuisti virum commilito nem et sodalem, sed superbe grandi passu incedens praeteristi?

AJAX. Et merito, Agamemno: is enim mihi furoris causa fuit, solus mecum qui se composuerit in armorum judicio.

AGAM. Volebasne adversarium habere nullum, et sine pulvere ac certamine vincere omnes?

AJAX. Sane, hac quidem in parte: nam generis jure ad me pertinebat tota haec armatura, quippe patruelis. Et vos celeri multo praestantiores detrectastis certamen, et mihi cessistis: verum Laerte filius, quem ego saepe servavi in periculo versantem, ne concideretur a Phrygibus, meliorem se ferebat et magis idoneum qui possideret arma.

2. AGAM. Accusa itaque, vir fortissime, Thetin, quae, quum oporteret hereditatem armorum tibi tradere, quippe cognato, in medium allata proposuit.

AJAX. Minime; sed Ulixen, qui contra me solus illa sibi vindicavit.

AGAM. Venia dignum, o Ajax, si homo cupiditate tactus fuerit gloriae, gratissimae rei, cujus causa quisque nostrum pericula subire non refugit: quin vero superavit te, idque Trojanis iudiciibus.

AJAX. Equidem scio, quanam me condemnaverit: sed fas non est dicere quicquam de diis. Ulixen enim vero ut non oderim impetrare a me nequeo, Agamemno, etsi hoc vel ipsa Minerva mihi praecipiat.

30.

MINOIS ET SOSSTRATI.

1. MIN. Hic quidem latro Sostratus in Pyriphlegethontem injiciatur: ille sacrilegus a Chimæra dilaceretur: iste tyrannus, Mercuri, juxta Tityum porrectus a vulturibus praecordia et ipse tondeatur. At vos prohi abite quantocius ad Elysium campum, Beatorumque insulas incolite pro eo quod justa feceritis per vitam.

SOST. Audi, Minos, si tibi justa videar dicere.

MIN. Nunc audiam iterum? nonne enim tu convictus es, Sostrate, maleficii totque homicidiorum?

SOST. Sum sane convictus: considera tamen an juste supplicio sim afficiendus.

MIN. Omnino: siquidem dare meritas poenas justum est.

SOST. Nihilominus responde mihi, Minos: paulum enim quiddam rogare te volo.

MIN. Loquere, dum ne prolixa, ut et de aliis iudicium jam reddamus.

2. SOST. Quaecumque egi in vita, utrum sponte mea egi, an fatali stamine destinata mihi fuerant a Parca?

MIN. Ὑπὸ τῆς Μοίρας δηλαδὴ.

ΣΩΣΤ. Οὐκοῦν καὶ οἱ χρηστοὶ ἅπαντες καὶ οἱ πολλοὶ δοκοῦντες ἡμεῖς ἐκείνη ὑπηρετοῦντες ταῦτα ἐδρωμεν;

MIN. Ναί, τῇ Κλωθοῖ, ἡ ἐκάστῳ ἐπέταξε γεννηθέντι τὰ πρακτέα.

ΣΩΣΤ. Εἰ τοίνυν ἀναγκασθεῖς τις ὑπ' ἄλλου φονεύσει τινα οὐ δυνάμενος ἀντιλέγειν ἐκείνῳ βιαζομένῳ, ὅς ἐστιν ὁ δολοφόνος, ὁ μὲν δικαστὴν πεισθεῖς, ὁ δὲ τυράννῳ, τίνα αἰτιάσῃ τοῦ φόνου;

MIN. Δῆλον ὡς τὸν δικαστὴν ἢ τὸν τυράννον, ἐπεὶ οὐδὲ τὸ ξίφος αὐτό· ὑπηρετεῖ γὰρ ὄργανον ὃν τοῦτο πρὸς τὸν θυμὸν τῷ πρώτῳ παρασχόντι τὴν αἰτίαν.

ΣΩΣΤ. Εὖ γε, ὦ Μίνως, ὅτι καὶ ἐπιδαφίλευει τῷ παραδείγματι. Ἦν δέ τις ἀποστειλάντος τοῦ δεσπότου ἤκη αὐτὸς χρυσὸν ἢ ἀργυρὸν κομίζων, τίτιν τὴν χάριν ἰστέον ἢ τίνα εὐεργέτην ἀναγραφτέον;

MIN. Τὸν πέμψαντα, ὦ Σώστρατε· διάκονος γὰρ δὲ κομίσας ἦν.

3. ΣΩΣΤ. Οὐκοῦν ὁρᾷς ὅπως ἄδικα ποιεῖς κολάζων ἡμᾶς ὑπηρέτας γενομένους ὧν ἡ Κλωθὸς προσέταττε, καὶ τούτους τιμῶν τοὺς διακονησαμένους ἄλλοτρίοις ἀγασθῶς; οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνό γε εἰπεῖν ἔχοι τις ἄν, ὡς τὸ ἀντιλέγειν δυνατὸν ἦν τοῖς μετὰ πάσης ἀνάγκης προσεταγμένοις.

MIN. ὦ Σώστρατε, πολλὰ ἴδιοις ἂν καὶ ἄλλα οὐ κατὰ λόγον γιγνόμενα, εἰ ἀκριβοῦς ἐξετάσεις. Πλὴν ἄλλα σὺ τοῦτο ἀπολαύεις τῆς ἐρωτήσεως, διότι οὐ ληστής μόνον, ἀλλὰ καὶ σοφιστὴς τις εἶναι δοκεῖς. Ἀπόλυσον αὐτὸν, ὦ Ἑρμῆ, καὶ μηκέτι κολάζεσθω. Ὅρα δὲ μὴ καὶ τοὺς ἄλλους νεκροὺς τὰ δημοῖα ἐρωτᾶν διδάξης.

XI.

- MENIPPUS ἢ NEKYOMANTEIA.

MENIPPUS ΚΑΙ ΦΙΛΩΝΙΔΗΣ.

1. MEN. ὦ χαῖρε μελαθρον πρόπυλά θ' ἐστία; ἐμῆς, ὡς ἄσμενός σέ γ' εἶδον ἐς φάος μολών.

ΦΙΛ. Οὐ Μένιππος οὗτός ἐστιν δ' οὐκ ἄν; οὐ μὲν οὖν ἄλλος, εἰ μὴ ἐγὼ παραβλέπω Μένιππος ὄλος. Τί οὖν αὐτῷ βούλεται τὸ ἀλλόκοτον τοῦ σχήματος, πῖλος καὶ λύρα καὶ λεοντή; προσιτέον δὲ ὁμοῖα αὐτῷ. Χαῖρε, ὦ Μένιππε· πόθεν ἡμῖν ἀφίξεις; πολλὴν γὰρ χρόνον οὐ πέφηνας ἐν τῇ πόλει.

1. MEN. Ἦκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας λιπών, ἐν ᾗ ἄδης χωρὶς φῶς ἔστιν.

ΦΙΛ. Ἠράκλεις, ἐλελήθει Μένιππος ἡμᾶς ἀποθανόν, κατ' ἐξ ὑπαρχῆς ἀναβελίωκεν;

MEN. Οὐκ, ἀλλ' ἐν ἔμπνῳ Ἀΐδης μ' ἐδέξατο.

ΦΙΛ. Τίς δ' ἡ αἰτία σοι τῆς καίνης καὶ παραδόξου ταύτης ἀποδημίας;

MIN. A Parca videlicet.

SOST. Nempe igitur probi omnes, malique qui videmur nos, illi ministrantes hæc fecimus?

MIN. Prorsus, Clothoni quippe, quæ unicuique nato injunxit quæ facienda forent.

SOST. Si quis ergo occiderit aliquem necessitate adactus ab alio, cui contradicere non potuerit vi compellenti, velut carnifex aut satelles, ille judici morem gerens, hic tyranno, quem reum ages cædis?

MIN. Nimirum judicem aut tyrannum : nam nec ipsum ensem egerim : is enim administer est, utpote instrumentum libidinis illi, qui primus intulit cædis causam.

SOST. Perbene, Minos, qui uberius etiam illustres et cumulatius exemplum meum. Si quis porro, mittente domino, ipse veniat aurum argentumve apportans, utri gratiæ habendæ beneficiumque acceptum erit ferendum?

MIN. Mittenti, Sostrate; quippe minister tantum erat qui portavit.

3. SOST. Jamne igitur vides quam injusta facias, qui nos ad supplicium condemnes, ministros eorum quæ Clotho imperabat, illos contra præmiis et honore afficias, qui ministrarunt in alienis bonis? illud enimvero dicere quis nequeat, resisti potuisse rebus quæ summa cum necessitate imperabantur.

MIN. Sostrate, multa videas alia non ex ratione fieri, si rem accurate explores. Verum tu quidem hunc propositæ quæstionis fructum fers, quia non latro solum, sed et sophista videris. Solve illum, Mercuri; pænæque liber esto. Tu cave ne alios quoque mortuos similes interrogatiunculas proponere doceas.

XI.

MENIPPUS, SIVE ORACULUM MORTUORUM CONSULTUM.

MENIPPUS ET PHILONIDES.

1. MEN. Salve domus, ædisque vestibulum meri! ut te lubens aspecti luci redditus.

PHIL. Nonne hic Menippus est ille canis? non hercle alius, nisi hallucinor : plane Menippus ipse est. Quid autem ipsi vult insolens habitus, pileus, lyra, leonina pellis? quippe adeundum est ad illum. Salve, Menippe : unde tu nobis advenisti? jam enim multo abhinc tempore non visus es in urbe.

MEN. Advenio linquens Acherontem et caliginis portas, ubi Orci sedes ab dis dissita.

PHIL. Hercules tuam fidem! nobis ignaris mortem Menippus obierat; tumque denuo rediit in vitam?

MEN. Non : sed spirantem inferna me admisit plaga.

PHIL. At quæ causa tibi fuit novæ et fidem superantis hujus peregrinationis?

MEN. Νεότης μ' ἔπηρε καὶ θράσος τοῦ νοῦ πλέον.

ΦΙΑ. Παῦσαι, μακάριε, τραγῳδῶν καὶ λέγε οὕτωςί πως ἀπλῶς καταβῆς ἀπὸ τῶν λαμβείων, τίς ἡ στολή; τί σοι τῆς κάτω πορείας ἐδέχσεν; ἄλλως γὰρ οὐχ ἡδεῖά τις οὐδὲ ἀσπάσιος ἡ δόδος.

MEN. Ὁ φιλότης, χρειώ με κατήγαγεν εἰς Ἀἶδαο ψυχῇ χρησόμενον Θηβαίου Τειρεσίαο.

ΦΙΑ. Οὗτος, ἀλλ' ἤ παραπαίεις; οὐ γὰρ ἂν οὕτως ἐμμέτρως ἐρραψώδεις πρὸς ἄνδρας φίλους.

MEN. Μὴ θαυμάσης, ὦ ἑταῖρε· νευστὶ γὰρ Εὐριπίδῃ καὶ Ὀμήρῳ συγγενόμενος οὐκ οἶδ' ὅπως ἀνεπλήσθην τῶν ἐπῶν καὶ αὐτόματά μοι τὰ μέτρα ἐπὶ τὸ στόμα ἔρχεται.

2. Ἄτὰρ εἰπέ μοι, πῶς τὰ ὑπὲρ γῆς ἔχει καὶ τί ποιοῦσιν οἱ ἐν τῇ πόλει;

ΦΙΑ. Καίνον οὐδὲν, ἀλλ' οἷα καὶ πρὸ τοῦ ἀρπάζουσιν, ἐπιρκοῦσι, τοκογλυφοῦσιν, ὀβολοστατοῦσιν.

MEN. Ἀόλιοι καὶ κακοδαίμονες· οὐ γὰρ ἴσασι οἷα ἐν γαλῶν κεκύρωται παρὰ τοῖς κάτω καὶ οἷα χειροτόνηται τὰ ψηφίσματα κατὰ τῶν πλουσίων, ἃ μὰ τὸν Κέρβερον οὐδεμία μηχανὴ τὸ διαφυγεῖν αὐτούς.

ΦΙΑ. Τί φής; δέδοκται τι νεώτερον τοῖς κάτω περὶ τῶν ἐνθάδε;

MEN. Νῆ Δία, καὶ πολλά γε· ἀλλ' οὐ θέμις ἐκφέρειν αὐτὰ πρὸς ἅπαντας οὐδὲ τὰ ἀπόρητα ἐξαγορεύειν, μὴ καὶ τις ἡμᾶς γράψῃται γραφὴν ἀσεβείας ἐπὶ τοῦ Ῥαδαμάνθους.

ΦΙΑ. Μηδαμῶς, ὦ Μένιππε, πρὸς τοῦ Διὸς, μὴ φρονήσης τῶν λόγων φίλῳ ἀνδρὶ· πρὸς γὰρ εἰδότα σιωπᾶν ἔρεις, τὰ τ' ἄλλα καὶ πρὸς μεμνημένον.

MEN. Χαλεπὸν μὲν ἐπιτάττεις τοῦπίταγμα καὶ οὐ πάντῃ ἀσφαλές· πλὴν ἀλλὰ σοῦ γε ἔνεκα τολμητέον. Ἔδοξε δὴ τοὺς πλουσίους τούτους καὶ πολυχρημάτους καὶ τὸ χρυσίον κατάκλειστον ὥσπερ τὴν Δανάην φυλάττοντας —

ΦΙΑ. Μὴ πρότερον εἴπης, ὦγαθέ, τὰ δεδομένα, πρὶν ἑκεῖνα διελθεῖν, ἃ μάλιστα ἂν ἡδέως ἀκούσαιμί σου, τίς ἡ ἐπινοία σου τῆς καθόδου ἐγένετο, τίς δὲ ὁ τῆς πορείας ἡγεμὼν, εἴθ' ἐξῆς ἃ τε εἶδες ἃ τε ἤκουσας παρ' αὐτοῖς· εἰκὸς γὰρ δὴ φιλόκαλον ὄντα σε μηδὲν τῶν ἀξίων θεᾶς ἢ ἀκοῆς παραλιπεῖν.

3. MEN. Ὑπουργητέον καὶ ταῦτά σοι· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὅπότε φίλος ἀνὴρ βιάζοιτο; Καὶ δὴ πρῶτά μοι δίδειμι τὰ περὶ τῆς γνώμης τῆς ἐμῆς καὶ ὅθεν ὥρμηθην πρὸς τὴν καταβάσιν· ἐγὼ γὰρ, ἄχρι μὲν ἐν παισὶν ἦν, ἀκούων Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου πολέμους καὶ στάσεις διηγουμένων οὐ μόνον τῶν ἡμιθέων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἡδὴ τῶν θεῶν, ἔτι δὲ καὶ μοιχείας αὐτῶν καὶ βίας καὶ ἀρπαγὰς καὶ δίκας καὶ πατέρων ἐξολάσεις καὶ ἀδελφῶν γάμους, πάντα ταῦτα ἐνόμιζον εἶναι καλὰ καὶ οὐ παρέργως ἐκνώμην πρὸς αὐτά· ἐπεὶ δὲ εἰς ἄνδρας τελεῖν ἡρξάμην, πάλιν αὖ ἐνταῦθα ἤκουον τῶν νόμων τῶναντία τοῖς ποιηταῖς κελεύοντων, μήτε μοιχεύειν

MEN. Suasit juvenia, vi potens, mente impotens.

PHIL. Desine, vir bone, tragicos numeros recitare, et dic ita simpliciter pedestri sermone, ubi descenderis ab iambis, quis ille sit ornatus? quid tibi itinere ad inferos suscipiendo opus fuerit? est enim alioquin laud jucunda neque expetenda hæc via.

MEN. O bone, resurgens hinc me demisit in Orcum, Tiresiæ Thebanî ut consulerem senis umbram.

PHIL. At tu plane deliras: aliter enim non ita modulatos versus occentes hominibus amicis.

MEN. Ne mirere, mi sodalis: nuper enim Euripidem et Homerum quum convenerim, nescio quo pacto repletus sum versibus, et sponte sua mihi numèri in os veniunt.

2. Verum dic mihi, ut se res in terris habeant, et quid faciant qui sunt in urbe.

PHIL. Nihil quidem novi, sed perinde atque antelæc rapiunt, pejerant, sordide fornerantur, usuras extendunt.

MEN. Miseros atque infelices! ignorant enim qualia nuper admodum sancita sint apud inferos, et qualia sint perlata cunctis suffragiis scita adversus divites, quæ sane per Cerberum nullis machinis effugere licebit illis.

PHIL. Quid ais? novumne aliquod factum est ab inferis decretum de superis, qui hic sunt?

MEN. Per Jovem, sane multa: verum fas non est illa efferre ad omnes, neque arcana evulgare, ne quis etiam nobis dicam scribat impietatis apud Rhadamanthum.

PHIL. Ne tu, Menippe, per Jovem, ullo pacto invidias hosce sermones homini amico: ad eum enim qui tacere sciat dixeris; prætereaque ad initiatum.

MEN. Difficile quidem mandas mandatum, neque usquequaque tutum: attamen tui gratia audendum est. Visum igitur est divites illos ac pecuniosos, qui aurum occlusum, tanquam Danaen, servant —

PHIL. Ne prius dixeris, o bone, quæ decreta sunt, quam ista fueris persecutus, quæ libentissime audiverim ex te; quæ causa tibi descensus constiterit, quisque fuerit itineris dux; tum deinde quæ visu, quæque auditu acceperis apud eos: quippe credibile est te hominem elegantem nihil eorum, quæ videri audiri que merebantur, prætermisisse.

3. MEN. Hæc etiam opera tibi navanda est: quid enim aliquis faciat, quando blande vir amicus cogit? Jamque primum tibi enarrabo consilium meum, et unde impetum descendendi ad inferos ceperim. Equidem dum adhuc in pueris eram, audiebamque Homerum et Hesiodum bella et factiones narrantes non solum semideorum, sed ipsorum etiam deorum, prætereaque eorum adulteria, vim, raptus, judicia, parentum expulsionem, fratrum nuptias, cuncta illa ducebam esse honesta, nec mediocriter ad ea utillabar. Ubi vero virilem ætatem ingredi curpi, ex contrario tum leges audiebam, quæ pugnantia poetarum præceptis jubebant, non mœchari, neque seditiones excitare, nec rapere. In

μήτε στασιάζειν μήτε ἀρπάζειν. Ἐν μεγάλῃ οὖν καθειστήκειν ἀμφιβολία οὐκ εἰδὼς δ' τι χρησαίμην ἑμαυτῷ· οὔτε γὰρ ἂν ποτε τοὺς θεοὺς μοιχεῦσαι καὶ στασιάζαι πρὸς ἀλλήλους ἡγούμην, εἰ μὴ ὡς περὶ καλῶν τούτων ἐγίγνωσκον, οὐτ' ἂν τοὺς νομοθέτας τάναντία τούτοις παραινέειν, εἰ μὴ λυσitteλεῖν ὑπελάμβανον.

4. Ἐπεὶ δὲ διηπόρουν, ἐδοξέ μοι ἐλθόντα παρὰ τοὺς καλυμένους τούτους φιλοσόφους ἐχειρίσαι τε ἑμαυτὸν καὶ δεθῆναι αὐτῶν χρῆσθαι μοι δ' τι βούλοιντο καὶ τινα δὸν ἀπλῆν καὶ βέβαιον ὑποδείξαι τοῦ βίου. Ταῦτα μὲν δὴ φρονῶν προσήειν αὐτοῖς, ἐλελήθειν δ' ἑμαυτὸν ἐς αὐτὸ, φασί, τὸ πῦρ ἐκ τοῦ καπνοῦ βιαζόμενος· παρὰ γὰρ δὴ τούτοις μάλιστα εὕρισκον ἐπισκοπῶν τὴν ἀγνοίαν καὶ τὴν ἀπορίαν πλείονα, ὥστε μοι τάχιστα χρυσοῦν ἀπέδειξαν οὗτοι τὸν τῶν ἰδιωτῶν βίον· ἀμέλει δ' μὲν αὐτῶν παρήγει τὸ πᾶν ἡδεσθαι καὶ μόνον τοῦτο ἐκ παντὸς μετιέναι· τοῦτο γὰρ εἶναι τὸ εὐδαίμον· ὁ δὲ τις ἔμπαινον, πονεῖν τὰ πάντα καὶ μοχλεῖν καὶ τὸ σῶμα καταναγκάζειν ρυπῶντα καὶ αὐχμῶντα καὶ πᾶσι δυσχερῶντα καὶ λοιδορούμενον, συνεχὲς ἐπιρραψφῶδῶν καὶ πάνδημα ἔχειν τοῦ Ἡσιόδου περὶ τῆς ἀρετῆς ἐπη καὶ τὸν ἰδρῶτα καὶ τὴν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀνάβασιν· ἄλλος καταφρονεῖν χρημάτων παρεκελεύετο καὶ ἀδιάφορον οἶεσθαι τὴν κτῆσιν αὐτῶν· ὁ δὲ τις ἔμπαινον ἀγαθὸν εἶναι καὶ τὸν πλοῦτον αὐτὸν ἀπεραίνετο· περὶ μὲν γὰρ τοῦ κόσμου τί χρὴ καὶ λέγειν; ὅς γε ἰδέας καὶ ἀσίματα καὶ ἀτόμους καὶ κενὰ καὶ τοιοῦτόν τινα ὄχλον ὀνομάτων δσημέραι παρ' αὐτῶν ἀκούων ἐναυτίων. Καὶ τὸ πάντων ἀτοπώτατον, ὅτι περὶ τῶν ἐναντιωτάτων ἑαστος αὐτῶν λέγων σφόδρα νικῶντας καὶ πιθανοὺς λόγους ἐπὶρίζετο, ὥστε μήτε τῷ θερμὸν τὸ αὐτὸ πρᾶγμα λέγοντι μήτε τῷ ψυχρὸν ἀντιλέγειν ἔχειν καὶ ταῦτα εἰδὼς σαφῶς ὡς οὐκ ἂν ποτε θερμὸν εἴη τι καὶ ψυχρὸν ἐν ταύτῃ χρόνῳ· ἀτεχνῶς οὖν ἐπασχόν τοῖς νυστάζουσι τούτοις ὅμοιον ἄρτι μὲν ἐπινεύων, ἄρτι δὲ ἀνανεύων ἔμπαινον.

5. Πολλῷ δὲ τούτων ἐκεῖνο ἀλογώτερον· τοὺς γὰρ αὐτοὺς τούτους εὕρισκον ἐπιτηρῶν ἐναντιώτατα τοῖς αὐτῶν λόγοις ἐπιτηδεύοντας· τοὺς γοῦν καταφρονεῖν παραινούντας χρημάτων εἰρων ἀπρὶξ ἐχομένους αὐτῶν καὶ περὶ τόκων διαφερομένους καὶ ἐπὶ μισθῷ παιδεύοντας καὶ πάντα ἐνεκα τούτων ὑπομένοντας, τοὺς τε τὴν δόξαν ἀποβαλλομένους αὐτῆς ταύτης χάριν τὰ πάντα καὶ πράττοντας καὶ λέγοντας, ἡδονῆς τε αὖ σχεδὸν ἅπαντας κατηγοροῦντας, ἰδίᾳ δὲ μόνῃ ταύτῃ προσσηρημένους.

6. Σφαλεῖς οὖν καὶ τῆσδε τῆς ἐλπίδος ἔτι μᾶλλον ἔδυσχεραῖνον ἡρέμα παραμυθούμενος ἑμαυτὸν, ὅτι μετὰ πολλῶν καὶ σοφῶν καὶ σφόδρα ἐπὶ συνέσει διαβεβοημένων ἀνόητός τέ εἰμι καὶ τάληθές ἔτι ἀγνοῶν περιέρχομαι· καὶ μοί ποτε διαγρυπνοῦντι τούτων ἐνεκα ἐδοξεν ἐς Βαβυλῶνα ἐλθόντα δεθῆναι τινος τῶν μάγων τῶν Ζωροάστρου μαθητῶν καὶ διαδόχων, ἥκουσιν δ' αὐτῶν ἐπωραῖς τε καὶ τελεταῖς τισιν ἀνοίγειν τε τοῦ Ἄδου

magna igitur versabar hæsitatione, ignarus quid me facerem : neque enim deos unquam arbitrabar mœchatos fuisse, mutisve seditionibus collisos, nisi has res honestas esse judicasset ; nec rursus legislatores his contraria præcipere, nisi ea conducere putasset.

4. Quoniam itaque incertus hærebam, visum mihi fuit ut ad hos quos vocant philosophos accederem, meque ipsum traderem, ac rogarem eos, me quo vellent modo uterentur, et viam aliquam vitæ simplicem ac tutam mihi præmonstrarent. Hoc animo adibam eos, minime prospiciens fore, ut in ipsum, quod aiunt, ignem ex fumo me inferrem : etenim apud hosce maxime inveniebam, re considerata, inscitiae dubitationisque plus ; adeo ut cito mihi auream esse persuaderent idiotarum vitam. Ecce enim hic eorum præcipiebat omnino voluptati indulgere, idque solum omni modo persequi ; nam ea in re sitam esse felicitatem : ille contra, in labore perpetuo versari, corpusque contundere sordidum et squalentem, cunctis offensum et convicia ingerentem, dum continuo inculcat illa pervulgata Hesiodi de virtute carmina, sudoremque, et in summum verticem ascensum : alius despicere opes adhortabatur et indifferentem putare possessionem earum : alius iterum in bonis etiam esse divitias decernebat : nam de mundo quid attinet dicere ? siquidem ideas, incorporea, individua, spatia vacua talemque turham vocabulorum quotidie ab iis dum audiebam, nansea mihi oriebatur. At omnium illud absurdissimum, quod de rebus plane contrariis quum unusquisque eorum diceret, valde præstantes probabilesque rationes suppeditabat ; adeo ut neque ei, qui calidum esse idem affirmaret, neque alteri, qui frigidum, contradicere posses ; idque licet scires perspicue nunquam rem eandem et calidam esse et frigidam eodem tempore : prorsus ergo simile quiddam accidebat mihi atque dormitantibus, nunc ut annuerem, mox vice versa renuerem.

5. Præterea vero longe hoc istis erat absurdius : nam illos ipsos inveniebam observando valde contrariam suis sermonibus ac doctrinæ vitæ rationem instituere : eos itaque qui contemnere præcipiunt opes, animadvertiebam illum in modum iis adherere, ut inde divelli non possent, de usuris litigare, pacta mercede docere, nihil non pecuniæ causa perpeti : illos porro qui gloriam abjiciendam putent, gloriæ causa cuncta et facere et dicere ; voluptatem denique pæne omnes criminantes, at privatim huic soli affixos.

6. Frustratus igitur hac quoque spe, magis etiam moleste ferebam, sensim tamen me consolans, quod cum multis iisque sapientibus et valde ob prudentiam celebratis demens sim, et veri hactenus ignarus circumvager. Jam mihi insonnem aliquando noctem horum causa ducenti visum fuit Babylonem profectum implorare auxilium cujusdam magorum Zoroastris discipulorum et successorum : fama autem cognoveram eos incantationibus et sacris quibusdam aperire Orci

τὰς πύλας καὶ κατὰγειν ὃν ἂν βούλωνται ἀσφαλῶς καὶ ὀπίσω αὐθις ἀναπέμπειν. Ἄριστον οὖν ἡγοῦμην εἶναι παρὰ τινος τούτων διαπραζάμενον τὴν κατὰβαισιν ἐλθόντα παρὰ Τειρεσίαν τὸν Βοιωτίου μαθεῖν παρ' αὐτοῦ ἅτε μάντεως καὶ σοφοῦ, τίς ἐστὶν ὁ ἄριστος βίος καὶ ὃν ἂν τις ἐλοιτο εὖ φρονῶν· καὶ δὴ ἀναπηδήσας ὡς εἶχον τάχους ἔτεινον εὐθὺ Βαβυλωνίους. Ἐλθὼν δὲ συγκρίνομαι τινι τῶν Χαλδαίων σοφῶν ἀνδρῶν καὶ θεσπεσίῳ τῇ τέχνῃ, πολὺ μὲν τὴν κόμην, γένειον δὲ μάλα σμυρὸν καθεμμένῳ, τοῦνομα δὲ ἦν αὐτοῦ Μιθροβαρζάνης· δεηθεὶς δὲ καὶ καθικετεύσας μόγις ἐπέτυχον παρ' αὐτοῦ, ὅφ' ὅτῳ βούλοιο μισθῷ, καθηγήσασθαι μοι τῆς ὁδοῦ.

7. Παραλαβὼν δὲ με ὁ ἀνὴρ πρῶτα μὲν ἡμέρας ἑννέα καὶ εἴκοσι αἶμα τῇ σελήνῃ ἀρξάμενος ἔλουε κατὰγων ἔωθεν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην, πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ῥῆσιν τινα μακρὰν ἐπιλέγων, ἥς οὐ σφόδρα κατήκουον· ὥσπερ γὰρ οἱ φαῦλοι τῶν ἐν τοῖς ἀγῶσι κηρύκων ἐπίτρογοὺν τι καὶ ἀσάφες ἐφθέγγετο· πλὴν ἐώκει γέ τινας ἐπικαλεῖσθαι δαίμονας. Μετὰ δ' οὖν τὴν ἐπωδὴν τρεῖς ἄν μου πρὸς τὸ πρόσωπον ἀποπτύσας, ἐπανήγειν πάλιν οὐδένα τῶν ἀπαντῶντων προσδλέπων· καὶ σιτία μὲν ἡμῖν τὰ ἀκρόδρυα, ποτὸν δὲ γάλα καὶ μελίκρατον καὶ τὸ τοῦ Χοάσπου ὕδωρ, εὐνὴ δὲ ὑπαίθριος ἐπὶ τῆς πόας. Ἐπεὶ δὲ ἄλις εἶχε τῆς προδιαίτησεως, περὶ μέσας νύκτας ἐπὶ τὸν Τίγρητα ποταμὸν ἀγαγὼν ἐκάθηρέ τέ με καὶ ἀπέμαξε καὶ περιήγνισε δαδίους καὶ σκίλλη καὶ ἄλλους πλείους αἶμα καὶ τὴν ἐπωδὴν ἐκείνην ὑποτονθορύσας, εἶτα ὄλον με καταμαγεύσας καὶ περιελθὼν, ἵνα μὴ βλαπτομένη ὑπὸ τῶν φασμάτων, ἐπανάγει ἐς τὴν οἰκίαν, ὡς εἶχον, ἀναποδίζοντα, καὶ τὸ λοιπὸν ἀμρὶ πλοῦν εἵχομεν.

8. Αὐτὸς μὲν οὖν μαγικὴν τινα ἐνέδῳ στολὴν τὰ πολλὰ ἰοικυῖαν τῇ Μηδικῇ, ἐμὲ δὲ τουτοῖσι φέρων ἐνεσκεύασε τῷ πῖλῳ καὶ τῇ λεοντῇ καὶ προσέτι τῇ λύρᾳ, καὶ περικελεύσατο, ἣν τις ἐρητᾷ με τοῦνομα, Μένιππον μὲν μὴ λέγειν, Ἰρακλῆα δὲ ἢ Ὀδυσσεά ἢ Ὀρφέα.

ΦΙΛ. Ὡς δὴ τί τοῦτο, ὦ Μένιππε; οὐ γὰρ συνήμι τὴν αἰτίαν οὔτε τοῦ σχήματος οὔτε τῶν ὀνομάτων.

ΜΕΝ. Καὶ μὴν πρόδῃλον τοῦτό γε καὶ οὐ παντελῶς ἀπόρρητον· ἐπεὶ γὰρ οὗτοι πρὸ ἡμῶν ζῶντες ἐς Ἄδου κατεληλύθεσαν, ἤγειτο, εἰ με ἀπεικάζειεν αὐτοῖς, ῥαδίως ἂν τὴν τοῦ Αἰακοῦ φρουρὰν διαλαθεῖν καὶ ἀκωλύτως παρελθεῖν ἅτε συνηθέστερον τραγικῶς μάλα παραπεμπόμενον ὑπὸ τοῦ σχήματος.

9. Ἦδη δ' οὖν ὑπέβαινε ἡμέρα, καὶ κατελθόντες ἐπὶ τὸν ποταμὸν περὶ ἀναγωγὴν ἐγινόμεθα· παρεσκευάστο δ' αὐτῷ καὶ σάφαρος καὶ ἱερεῖα καὶ μελίκρατον καὶ ἄλλ' ὅσα πρὸς τὴν τελετὴν χρήσιμα. Ἐμβαλόμενοι οὖν ἅπαντα τὰ παρεσκευασμένα οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ

βαίνομεν ἀχνόμενοι, θαλερὸν κατὰ δάκρυ χέοντες.

Καὶ μέχρι μὲν τινος ὑπεφερόμεθα ἐν τῷ ποταμῷ, εἶτα δ' ἐσπελεύσαμεν ἐς τὸ ἔλος καὶ τὴν λίμνην, ἐς ἣν ὁ Εὐ-

fores, et demittere quem velint tuto, iterumque rursus reducere. Optimum igitur factu ducebam, ab eorum aliquo comparata mihi descendendi copia, adire ad Tiresiam Dorotum, ab eoque discere, quippe vate et sapiente, quæ sit optima vita, quamque sibi quis deligat bene prudens. Atque adeo repente exsiliens quam poteram celerrime tendebam recta Babylonem. Ibi convenio quendam Chaldaeorum virum sapientem et arte divinum, qui canus erat coma, barbamque plane venerabilem promittebat, nomine Mithrobarzanem: eum multis precibus obtestatus vix exoravi, ut, qua vellet mercede, se mihi ducentem præberet viæ.

7. Tum me assumptum ille vir primum dies novem et viginti, a luna nova initio facto, lavabat deducens ad Euphratem summo mane, et ad orientem solem carmen aliquod longum effatus, quod equidem non admodum exaudiebam: ut enim mali, qui sunt in ludis, præcones, volubile quiddam et inconditum proferebat; nisi quod videbatur genios aliquos invocare. At post incantationem, quum ter in faciem meam inspuisset, redibam rursus neminem obviurum intuens. Cibis autem nobis arboreæ nuces; potus lac, mulsum et Choaspis aqua; lectus sub divo in herba. Postquam vero satis erat præparationis, circa mediam noctem ad Tigrin fluvium deductum lustravit me, deterisitque, et circumtulit læda, scilla aliisque pluribus, simul et istam incantationem submurmurans: deinde me totum quum arte magica incantasset et circumiisset, ne laderer a spectris, reducit me domum, ut eram, retrocedentem: tum porro navigationi parandæ intenti eramus.

8. Ipse quidem magicam quandam induebat stolam, persimilem Medicæ: me vero istis propere instruxit, pileo, leonina pelle, itidemque lyra; præcepitque, si quis roget me nomen, Menippum ut ne dicerem, sed Herculem, aut Ulixem, aut Orpheum.

PHIL. Quorsum illud, Menippe? neque enim intelligo causam vel habitus vel nomen.

MEN. Atqui perspicuum illud quidem est, nec prorsus arcanum: quandoquidem enim hi ante nos vivi ad inferos descenderunt, existimabat, si me illis assimilasset, fore ut facile custodiam Æaci fallerem et sine impedimento transirem, utpote consuetior, tragice plane commendatus ab ipso habitu.

9. Jam igitur illucescebat dies, quum descendentes ad fluvium solvendo navigio operam dabamus: comparata autem ipsi erant et scapha, et victimæ, et mulsum, et quæcumque alia ad sacri rationem conducebant. Ergo impositis in navim quæ fuerant parata cunctis, sic demum et ipsi ingredimur, tristes largasque lacrimas effundentes. Tum ad aliquod tempus deferebamur in flumine: post invecti sumus in paludem et lacum, in quem Euphrates im-

φράτης ἀφανίζεται· περιωθέντες δὲ καὶ ταύτην ἀφικνούμεθα ἐς τὴν χωρίον ἔρημον καὶ ἰλιδοῦς καὶ ἀνῆλιον, εἰς δὲ δὴ ἀποδύντες — ἡγεῖτο δὲ ὁ Μιθροβαρζάνης — βόθρον τε ὠρυάμεθα καὶ τὰ μῆλα ἐσφάζαμεν καὶ τὸ αἷμα περὶ αὐτὸν ἐσπείσαμεν. Ὁ δὲ μάγος ἐν τοσούτῳ ὄζδα καομένην ἔχων οὐκέτ' ἤρεμαίᾳ τῇ φωνῇ, παμμέγεθες δὲ, ὡς οἷός τε ἦν, ἀνακραγὼν δαίμονάς τε ἑμοῦ πάντας ἐπεβοῶτο καὶ Ποινὰς καὶ Ἑρινύας,

καὶ νυχίαν Ἑκάτην καὶ ἑπαινὴν Περσεφόειαν.

παραιγνύς ἅμα καὶ βαρβαρικά τινα καὶ ἄσημα ὀνόματα καὶ πολυσύλλαβα.

10. Εὐθύς οὖν ἅπαντα ἐκείνα ἐσαλεύετο καὶ ὑπὸ τῆς ἐπιρροῆς τοῦδαρος ἀνερρήγνυτο καὶ ἡ ὑλακὴ τοῦ Κερβέρου καὶ πόρρωθεν ἤκούετο καὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερκατηφές ἦν καὶ σκυθρωπὸν.

Ἐλθέσιν δ' ὑπέρθεον ἀναξ ἐνέριον Ἀιδωνεύς·

κατεφρίνετο γὰρ ἥδη τὰ πλεῖστα, καὶ ἡ λίμνη καὶ ὁ Πυριπλεγέθων καὶ τοῦ Πλούτωνος τὰ βασίλεια. Κατελθόντες δ' ὁμοῦ διὰ τοῦ χάσματος τὸν μὲν Ῥαδάμανθον εὐρομεν τεθνεῶτα μικροῦ δεῖν ὑπὸ τοῦ δέους· ὁ δὲ Κέρβερος ὑλάκτεσε μὲν τι καὶ παρεκίνησε, ταχὺ δέ μοι κρούσαντος τὴν λύραν παραφρήμα ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ μέλους. Ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν λίμνην ἀφικόμεθα, μικροῦ μὲν οὐδ' ἐπεραιώθημεν· ἦν γὰρ πλήρες ἥδη τὸ πορθυεῖον καὶ οἰμωγῆς ἀνάπλεον, τραυματῖαι δὲ πάντες ἐπέπλεον, ὁ μὲν τὸ σκέλος, ὁ δὲ τὴν κεφαλὴν, ὁ δὲ ἄλλο τι συντετριμμένος, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐκ τίνος πολέμου παρόντες. Ὅμοῦ δ' οὖν ὁ βέλτιστος Χάρων ὡς εἶδε τὴν λεοντῇν, οἰηθεὶς με τὸν Ἡρακλέα εἶναι, ἐσεδέξατό με καὶ διεπόρθευσέ τε ἄσμενος καὶ ἀποβᾶσι διεσήμηνε τὴν ἀτραπὸν.

11. Ἐπεὶ δὲ ἦμεν ἐν τῷ σκότῳ, προΐει μὲν ὁ Μιθροβαρζάνης, εἰπόμεν δ' ἐγὼ κατόπιν ἐρχόμενος αὐτοῦ, ἕως πρὸς λειμῶνα μέγιστον ἀφικνούμεθα τῷ ἀσποδῶνι κατὰρυτον, ἐνθα δὴ περιεπέτοντο ἡμᾶς τετριγυῖαι τῶν νεκρῶν αἱ σκιαί· κατ' ὀλίγον δὲ προϊόντες παραγινόμεθα πρὸς τὸ τοῦ Μίνου δικαστήριον, ἐτύγγανε δὲ ὁ μὲν ἐπὶ θρόνου τινὸς ὑψηλοῦ καθήμενος, παρειστήχεσαν δὲ αὐτῷ Ποινὰ καὶ ἀλάστορες καὶ Ἑρινύες· ἐτέρωθεν δὲ προσήγοντο πολλοὶ τινες ἐξεῖζες ἄλύσει μακροῦ δεδεμένοι, ἐλέγοντο δὲ εἶναι μοιροὶ καὶ πορνοδοσκοὶ καὶ τελῶναι καὶ κολακες καὶ συκοφάνται καὶ ὁ τοιοῦτος ὄμιλος τῶν πάντα κυκύντων ἐν τῷ βίῳ· χωρὶς δὲ οἱ τε πλούσιοι καὶ τοκογλύφοι προσήεσαν ὥρροι καὶ προγάστορες καὶ ποδαγροὶ, κλοιὸν ἔχαστος αὐτῶν καὶ σκύλακα διτάλαντον ἐπιχειμένους. Ἐφεστῶτες οὖν ἡμεῖς ἐωρῶμεν τε τὰ γινόμενα καὶ ἠκούομεν τῶν ἀπολογουμένων· κατηγόρου δὲ αὐτῶν καινοὶ τινες καὶ παράδοχοι ῥήτορες.

ΦΙΛ. Τίνες οὗτοι, πρὸς Διός; μὴ γὰρ δακήσης καὶ τοῦτο εἰπεῖν.

MEN. Οἷσθα ποῦ ταυταὶ τὰς πρὸς τὸν ἥλιον ἀποτελουμένας σκιάς ἀπὸ τῶν σωμάτων;

mergitur : eo trajecto devenimus in locum desertum, silvestrem et sole carentem : quo ubi escensum est (viam autem praebat Mithrobarzanes), foveam effodimus, oves mactavimus, et sanguinem circa scrobem aspersum libavimus. Magus interea tedam ardentem tenens non jam sedata voce, sed quam poterat maxima exclamans, daemones simul omnes invocabat, Purnas et Furias, et nocturnam Hecaten, et tremendam Proserpinam, admixtis etiam barbaris quibusdam ignotisque nominibus et multarum syllabarum.

10. Statim igitur omnia ibi quassabantur, potentique carmine solum fissum discedebat, latratus Cerberi procul audiebatur, adeo ut res valde formidolosa foret ac truculenta. Ipse pertinuit in inferna regione rex manium Pluto : apparebant enim jam pleraque, lacus, Pyriphlegethon, Plutonisque regia. Nos tamen ubi descenderamus per liatum, Rhadamanthum invenimus mortuum propemodum praeter metu ; Cerberus autem latravit ille quidem ac nonnihil se commovit, verum me cito pulsante lyram illico sopitus est cantu. Postquam vero ad lacum venimus, prope fuit ut non trajiceremur : jam enim onusta portitoris erat cymba, ejulatuque plena ; quippe saucii omnes in ea navigabant, hic crux, caput ille, iste aliud quiddam contusum habens, sic ut mihi viderentur ex bello aliquo advenisse. Veruntamen optimus Charon ut vidit leoninam pellem, opinatus me Herculem esse, recepit me lubensque transvexit, atque etiam egressis demonstravit semitam.

11. Quum autem eramus in caligine, praebat Mithrobarzanes, sequebar ego pone illi adhaerens, donec ad pratum ingens pervenimus asphodelo consitum : ibi tum circumvolabant nos stridulae mortuorum umbrae. Sensim autem progressi accessimus ad Minois tribunal, qui quidem in solio quodam sublimi sedebat : astabant autem ipsi Purnae, scelerum vindices genii, et Furiarum. Ab alia vero parte adducebantur ordine multi sane longa catena vincti, qui dicebantur esse adulteri, lenones, publicani, adulatores, sycophantae, talisque turba hominum cuncta permiscantium in vita. Scorsum porro divites sordidique funeratores accedebant pallidi, ventre projecto, podagra capti, boiam singuli canemque, qui bina talenta pendat, impositum ferentes. Nos igitur prope stantes videbamus quae fierent, audiebamusque causam suam agentes, dum accusarent eos novi quidam atque inopinati oratores.

PHIL. Quinam hi, quaeso per Jovem? illud enim quoque ne dicere refugas.

MEN. Nostin' illas ad solem projectas a corporibus umbras?

ΦΙΛ. Πάνυ μὲν οὖν.

MEN. Αὐταί τοίνυν, ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, κατηγοροῦσι τε καὶ καταμαρτυροῦσι καὶ διελέγχουσι τὰ πεπραγμένα ἡμῖν παρὰ τὸν βίον, καὶ σφόδρα τινὲς ἀξίσιπτοι δοκοῦσιν ἅτε αἰεὶ ζυνοῦσαι καὶ μηδέποτε ἀφιστάμεναι τῶν σωμάτων.

12. Ὁ δ' οὖν Μίνως ἐπιμελῶς ἐξετάζων ἀπέπεμ-
πεν ἕκαστον ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν χώρον δίκην ὑφέχοντα
κατ' αἶσαν τῶν τετολμημένων, καὶ μάλιστα ἐκείνων
ἤπτετο τῶν ἐπὶ πλούτοις τε καὶ ἀρχαῖς τετυφωμένων
καὶ μονονουχί καὶ προσκυνεῖσθαι περιμενόντων, τὴν τε
ὀλιγοχρόνιον ἀλαζονείαν αὐτῶν καὶ τὴν ὑπεροψίαν
μυσταττόμενος, καὶ ὅτι μὴ ἐμείμνητο θνητοὶ τε ὄντες
αὐτοὶ καὶ θνητῶν ἀγαθῶν τετυχηκότες· οἱ δὲ ἀποδυ-
σάμενοι τὰ λαμπρὰ ἐκείνα πάντα, πλούτους λέγω καὶ
γένη καὶ δυναστείας, γυμνοὶ κάτω νενευκότες παρει-
στήκεσαν ὥσπερ τινὰ ὄνειρον ἀναπεμπαζόμενοι τὴν
παρ' ἡμῖν εὐδαίμονιαν· ὥστε ἔγωγε ταῦθ' ὁρῶν ὑπερέ-
χαιρον καὶ εἰ τινα γνωρίσαιμι αὐτῶν, προσίων ἂν ἡσυχῇ
πῶς ὑπεμύμνησκον οἷός τιν' παρὰ τὸν βίον καὶ ἡλίχον
ἐφύσα τότε, ἥνικα πολλοὶ μὲν ἔωθεν ἐπὶ τῶν πυλῶνων
παρειστήκεσαν τὴν πρόδον αὐτοῦ περιμένοντες ὠλοῦ-
μενοὶ τε καὶ ἀποκλειόμενοι πρὸς τῶν οἰκετῶν· ὁ δὲ
μόγις ἂν ποτε ἀνατείλας αὐτοῖς πορφυροῦς τις ἢ περι-
χρυσος ἢ διαποικίλος εὐδαίμονας φέτο καὶ μακαρίους
ἀποραίνειν τοὺς προσειπόντας, εἰ τὸ στήθος ἢ τὴν δε-
ξιὰν προτείνων δολίῃ καταφιλεῖν. Ἐκείνοι μὲν οὖν
ἡνιῶντο ἀκούοντες.

13. Τῷ δὲ Μίνῳ μία τις καὶ πρὸς χάριν ἐδιδάσθη·
τὸν γάρ τοι Σικελιώτην Διονύσιον πολλὰ καὶ ἀνόσια
ὑπὸ τε Δίῳνος κατηγορηθέντα καὶ ὑπὸ τῆς σκιάς κα-
ταμαρτυρηθέντα παρελθὼν Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος —
ἄγουσι δ' αὐτὸν ἐν τιμῇ καὶ δύναται μέγιστον ἐν τοῖς
κάτω — μικροῦ οἰνὸς τῇ Χίμαιρᾳ παραδολέντα παρ-
έλυσε τῆς καταδίκης λέγων πολλοῖς αὐτὸν τῶν πεπαι-
δευμένων πρὸς ἀργύριον γενέσθαι δεξιόν.

14. Ἀποστάντες δὲ δμῳς τοῦ δικαστηρίου πρὸς τὸ
κολαστήριον ἀφικνούμεθα. Ἐνθα δὲ, ὦ φίλε, πολλὰ
καὶ ἔλεινά τιν' καὶ ἀκοῦσαι καὶ ἰδεῖν· μαστίγων τε γὰρ
δμοῦ ψόφος ἤκουετο καὶ οἰμωγὴ τῶν ἐπὶ τοῦ πυρὸς
ὀπτωμένων καὶ στρέβλαι καὶ κύφωνες καὶ τροχοί, καὶ
ἡ Χίμαιρα ἐσπάραττε καὶ ὁ Κέρβερος ἐδάρδαπτεν,
ἐκολάζοντό τε ἅμα πάντες, βασιλεῖς, δοῦλοι, σατρά-
παι, πένητες, πλούσιοι, πτωχοί, καὶ μετέμελε πᾶσι
τῶν τετολμημένων. Ἐνίοις δὲ αὐτῶν καὶ ἐγνωρίσαμεν
ιδόντες, ὅπως ἦσαν τῶν ἐναγχοῦς τετελευτηκότων· οἱ
δὲ ἐνεκαλύπτοντο καὶ ἀπεστρέφοντο, εἰ δὲ καὶ προσ-
βλέποιν, μάλα δουλοπρεπὲς τι καὶ κολακευτικόν, καὶ
ταῦτα πῶς οἱ βαρεῖς ὄντες καὶ ὑπερόπται παρὰ τὸν
βίον; Τοῖς μὲντοι πένησιν ἡμιτελεία τῶν κακῶν ἐδί-
δοτο, καὶ διαναπαύομενοι πάλιν ἐκολάζοντο. Καὶ
μὴν κακείνα εἶδον τὰ μυθώδη, τὸν Ἰξίωνα καὶ τὸν Σί-
συφον καὶ τὸν Φρύγα Τάνταλον χαλεπῶς ἔχοντα καὶ

PHIL. Utique.

MEN. Hæ igitur ipsæ, postquam mortui sumus, accu-
sant, testimonium adversus nos dicunt, et arguunt quæ a
nobis per vitam sunt acta; et valde videntur quædam esse
fide dignæ, quippe quæ semper adsint neque unquam
absistant a corporibus.

12. Minos ergo cum cura singulos explorans ablegat ad
impiorum sedes, pœnas subituros meritas pro facinoribus pa-
tratis: maxime vero acerbius eos tractabat, qui ob divitias
et imperia fuerant inflati, et tantum non adorari se postula-
bant, ostentationem eorum brevissimi temporis inanem et
fastum detestatus, itidemque quod non meminissent se mor-
tales esse, ac bona mortalia sortitos. Hi autem, exutis splen-
didis istis omnibus, divitiis, inquam, genere et imperiis, nudi
demisso in terram vultu astabant, quasi somnium aliquid
secum retractantes, quam apud nos habuissent, felicitatem.
Quare ego ista quum viderem, impense gaudebam, et, si
quem agnoscerem eorum, leniter accedens commonefacie-
bam qualis fuisset in vita, et quantos spiritus tunc gessis-
set, quum multi mane vestibulis astabant egressum ejus
exspectantes, impulsus exclusique a vernulis: hicce vero vix
tandem exortus ipsis in veste purpurea, vel auro prætexta,
vel vario colore distincta, felices putabat beatosque se red-
diturum salutatores, si pectus aut dextram porrectam de-
derit osculari. Et illi quidem pungebantur his auditis.

13. A Minoe vero unum quoddam in gratiam disceptatum
est iudicium: etenim Siculum Dionysium multorum ac ne-
fariorum a Dione criminum insimulatum, umbræque suæ
testimonio pressum, in medium progressus Aristippus Cy-
renæus (eum in honore habent, multumque pollet apud
inferos) jamjam Chimæræ tradendum exsolvit pœna, dum
diceret in multis eruditorum pecunia juvandis eum dextre
fuisse versatum.

14. Digressi tamen a tribunali ad supplicii locum perve-
nimus: ibi enimvero, amice mi, multa miserandaque erat
audire ac videre; nam simul et flagellorum sonitus exaudie-
batur, et ploratus eorum qui in igne torrebantur, et tor-
menta, et cippi, et rotæ; Chimæra discerpebat, Cerberus
laniando vorabat: una autem omnes puniebantur, reges,
servi, satrapæ, pauperes, divites, mendici; cunctosque
pœnitebat patratum. Nonnullos agnovimus etiam conspi-
cati, eorum de numero scilicet, qui nuper vitam finierant:
illi vero præ pudore vultus tegebant seseque avertēbant:
quodsi forte nos aspicerent, valde quidem servilem in modum
atque adulatorie, illi ipsi qui fuerant quam putas graves
et superbi aliorum contemtores in hac vita! At pauperibus
pro dimidia parte malorum immunitas erat concessa; et
quum interquievisset, denuo pœnis afficiebantur. Porro
illa etiam vidi fabulosa, Ixionem, Sisyphum, Phrygem

τὸν γηγενῆ Τίτυον, Ἡράκλεις ὅσος· ἔκειτο γοῦν τόπον ἐπέχων ἀγροῦ.

15. Διεληθόντες δὲ καὶ τούτους ἐς τὸ πεδῖον ἐσβάλ-
λομεν τὸ Ἀχερούσιον, εὐρίσκομέν τε αὐτοῦ τοὺς ἡμι-
θεοὺς τε καὶ τὰς ἡρώϊδας καὶ τὸν ἄλλον ὄμιλον τῶν
νεκρῶν κατὰ ἔθνη καὶ κατὰ φύλα διαιτωμένους, τοὺς
μὲν παλαιούς τινες καὶ εὐρωτιῶντας καὶ ὥς φησιν
Ὁμηρος, ἀμενηνοὺς, τοὺς δ' ἐτι νεαλεῖς καὶ συνεστη-
κότας, καὶ μάλιστα τοὺς Αἰγυπτίους αὐτῶν διὰ τὸ
πολυκρῆς τῆς ταριχείας. Τὸ μέντοι διαγιγνώσκειν
ἕκαστον οὐ πάνυ τι ἦν βράδιον· ἅπαντες γὰρ ἀτεχνῶς
ἀλλήλοισι γίνονται ὅμοιοι τῶν ὁστῶν γεγυμνωμένων·
πλὴν ἀλλὰ μόγις τε καὶ διὰ πολλοῦ ἀναθεωροῦντες
αὐτοὺς ἐγιγνώσκομεν. Ἐκείντο δ' ἐπ' ἀλλήλοισι
ἀμυροὶ καὶ ἀσχομοὶ καὶ οὐδὲν ἐτι τῶν παρ' ἡμῖν κα-
λῶν φυλάττοντες. Ἀμέλει πολλῶν ἐν ταύτῃ σκελετῶν
χειμένων καὶ πάντων ὁμοίων φοβερόν τι καὶ διάκονον
δεδορκότων καὶ γυμνοὺς τοὺς ὁδόντας προφαίνοντων,
ἠπόρουσαν πρὸς ἑμαυτὸν ὥστιν διακρίναίμι τὸν Θερασίτην
ἀπὸ τοῦ καλοῦ Νιρέως ἢ τὸν μεταίτην Ἴρον ἀπὸ τοῦ
Φαιάκων βασιλέως ἢ Πυρρίαν τὸν μάγειρον ἀπὸ τοῦ
Ἀγαμέμνονος· οὐδὲν γὰρ ἐτι τῶν παλαιῶν γνωρισμά-
των αὐτοῖς παρέμενεν, ἀλλ' ὅμοια τὰ ὁστῶ ἦν, ἄδηλα
καὶ ἀνεπίγραφα καὶ ὑπ' οὐδενός ἐτι διακρίνεσθαι δυ-
νάμενα.

16. Τοιγάρτοι ἐκεῖνα ὁρῶντι ἐδόκει μοι ὁ τῶν ἀνθρώ-
πων βίος πομπῇ τινι μακρᾷ προσοικεῖναι, χορηγεῖν δὲ
καὶ διατάττειν ἕκαστα ἢ Τύχῃ διάφορα καὶ ποικίλα
τοῖς πομπευταῖς τὰ σχήματα προσάπτουσα· τὸν μὲν γὰρ
λαβούσα, εἰ τύχοι, βασιλικῶς διεσκεύασε τιάραν τε
ἐπιθεῖσα καὶ δορυφόρους παραδούσα καὶ τὴν κεφαλὴν
στέψασα τῷ διαδήματι, τῷ δὲ οἰκέτῳ σχῆμα περιέθη-
κε, τὸν δὲ τινα καλὸν εἶναι ἐκόσμησε, τὸν δὲ ἄμορφον
καὶ γελοῖον παρεσκεύασε· παντοδαπὴν γὰρ, οἶμαι, δεῖ
γενέσθαι τὴν θέαν. Πολλάκις δὲ καὶ διὰ μέσης τῆς
πομπῆς μετέβαλε τὰ ἐνὶ ὄντι σχήματα οὐκ ἔως ἐς τέλος
διαπομπεῦσαι ὥς ἐτάχθησαν, ἀλλὰ μεταμφιέσασα τὸν
μὲν Κροῖσον ἠνάγκασε τὴν οἰκέτου καὶ αἰχμαλώτου
σκευὴν ἀναλαβεῖν, τὸν δὲ Μαιάνδριον τέως ἐν τοῖς οἰ-
κέταις πομπεύοντα τὴν τοῦ Πολυκράτους τυραννίδα
μετενέδουσε, καὶ μέχρι μὲν τινος εἶπασε χρῆσθαι τῷ σχή-
ματι· ἐπειδὴ δ' ὁ τῆς πομπῆς καιρὸς παρέλθῃ, τῆνικαῦτα
ἕκαστος ἀποδοὺς τὴν σκευὴν καὶ ἀποδυσάμενος τὸ σχῆμα
μετὰ τοῦ σώματος ὁσπερ ἦν πρὸ τοῦ γίνεσθαι, μηδὲν
τοῦ πλῆσιόν διαφέρειν. Ἐνιοὶ δὲ ὑπ' ἀγνωμοσύνης,
ἐπειδὴν ἀπαιτῇ τὸν κόσμον ἐπιστάσῃ ἢ Τύχῃ, ἄχθον-
ταί τε καὶ ἀγανακτοῦσιν ὥσπερ οἰκείων τινῶν στερισκό-
μενοι καὶ οὐχ ἂν πρὸς ὀλίγον ἐχρήσαντο, ἀποδιδόντες.
Οἶμαι δὲ σε καὶ τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς πολλὰκις ἐορακέ-
ναι τοὺς τραγικούς ὑποκριτὰς τούτους πρὸς τὰς χρεῖας
τῶν ὁρμαμάτων ἄρτι μὲν Κρέοντας, ἐνίστο δὲ Πριάμους
γιγνομένους ἢ Ἀγαμέμνονας, καὶ ὁ αὐτός, εἰ τύχοι, μι-
κρὸν ἐμπροσθεν μάλα σεμνῶς τὸ τοῦ Κέκροπος ἢ Ἐρε-
χθίως σχῆμα μιμησάμενος μετ' ὀλίγον οἰκέτης προῆλθεν

Tantalum male se habentem, terrigenam Tityum : Hercule,
quantus erat! jacebat enim spatium occupans agri.

15. His quoque præteritis, in campum nos inferimus
Acherusium, invenimusque ibi semideos, et heroidas, oc-
teramque mortuorum in populos et tribus dispersitum tur-
bam ibi commorantem; veteres alios situque mucidos et,
ut ait Homerus, roboris expertes; alios recentes et com-
pactos, imprimis vero qui ex illis Ægyptii erant, ob con-
dituræ suæ durabilitatem. Verum unumquemque digno-
scere non admodum erat facile: omnes enim plane sibi in-
vicem fiunt similes ossibus nudatis: vix tamen et per multum
tempus contemplati eos noscituramus. Jacebant autem
acervatim, obscuri ignotique, et nihil eorum, quæ apud
nos pulchra videntur, servantes. Quin imo, multis eodem
in loco sceletis jacentibus, cunctis similibus, qui terribile
quiddam per vacuos oculorum orbes intuerentur, nudosque
dentes ostenderent, mecum hæsitabam, quo signo discerne-
rem Thersiten a formoso Nireo, aut mendicum Irum a Phæa-
cum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone: nihil
enim amplius pristinorum indiciorum ipsis adhærebat, sed
consimilia ossa erant, incerta nullisque notis inscripta, sic
ut a nemine amplius distingui possent.

16. Tum vero ista videnti videbatur mihi hominum vita
pompe cujusdam longæ similitudinem habere; admini-
strare vero atque ordinare singula Fortuna, diversos ac va-
rios pompam ducentibus habitus attribuens: hunc enim
oblatum, si fors fert, regali cultu instruit, tiara imposita,
satellitibus additis et capite diademate coronato: alteri ser-
vilem schemam circumdedit: alium quandam formæ decore
ornavit: illum deformem ac ridiculum finxit: ex omnigenis
enim, puto, formis decet componi hoc spectaculum. Sæpe
vero per mediam pompam immutare solet nonnullorum ha-
bitus, haud sinens ad finem usque pompæ interesse quo col-
locati fuerant ordine: atque adeo detracto priore vestitu
Cræsum coegit servi captivique ornatum suscipere; Mæan-
drio contra, qui hactenus in pompa servis erat immixtus,
Polycratis tyrannidem induit eoque ad aliquod tempus per-
misit uti habitu. Verum ubi pompæ tempus præterit,
tunc unusquisque, reddito ornatu exutoque habitu cum
corpore, qualis erat ante, fit, nihil ab alio quolibet diversus.
Sunt autem qui præ dementia, quando repetit ornatum
instans ipsis Fortuna, graviter ferant atque indignantur
quasi propriis quibusdam rebus orbat, non ea reddentes
quæ ad parvum tempus mutua sumserant. Opinor autem
eorum qui versantur in scena sæpe te vidisse tragicos actus
istos, qui, prout usus fabularum poposcerit, nunc
Creontes, alias Priami fiunt, aut Agamemnones: idemque,
si ita evenit, qui paullo ante valde magnifice Cecropis aut
Erechthei personam sustinuit, confestim servus prodire

ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ κεκελευσμένος ἤδη δὲ πέρας ἔχοντος τοῦ δράματος ἀποδυσάμενος ἕκαστος αὐτῶν τὴν χρυσόπαστον ἐκείνην ἐσθῆτα καὶ τὸ προσωπεῖον ἀποθέμενος καὶ καταβάς ἀπὸ τῶν ἐμβατῶν πένης καὶ ταπεινὸς περιείσιν οὐκέτ' Ἀγαμέμνων δ' Ἀτρείως οὐδὲ Κρέων δ' Μενοικεύς, ἀλλὰ Πῶλος Χαρικλέους Σουινεὺς ὀνομαζόμενος ἢ Σάτυρος Θεοεγίτωνος Μαραθώνιος. Τοιαῦτα καὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματ' ἐστίν, ὥς τότε μοι ὁρῶντι ἔδοξεν.

17. ΦΙΛ. Εἰπέ μοι, ὦ Μένιππε, οἱ δὲ τοὺς πολυτελεῖς τούτους καὶ ὑψηλοὺς τάφους ἔχοντες ὑπὲρ γῆς καὶ στήλας καὶ εἰκόνας καὶ ἐπιγράμματα οὐδὲν τιμιώτεροι παρ' αὐτοῖς εἰσι τῶν ἰδιωτῶν νεκρῶν;

MEN. Ἀρεῖς, ὦ οὗτος· εἰ γοῦν ἐθέσσω τὸν Μαύσωλον αὐτὸν — λέγω δὲ τὸν Κῆρα, τὸν ἐκ τοῦ τάφου περιδύσσειν — εὖ οἶδ' οὐκ ἂν ἐπαύσω γελῶν, οὕτω ταπεινὸς ἔρριπτο ἐν παραδύστῳ που λανθάνων ἐν τῷ λοιπῷ δήμῳ τῶν νεκρῶν, ἐμοὶ δοκεῖν, τοσούτον ἀπολαύων τοῦ μνήματος, παρ' ὅσον ἐβαρύνετο τηλικούτον ἄχθος ἐπικειμένος· ἐπειδὴν γάρ, ὦ ἑταῖρε, ὁ Αἰακὸς ἀπομετρήσῃ ἑκάστῳ τὸν τόπον — δίδωσι δὲ τὸ μέγιστον οὐ πλέον ποδός — ἀνάγκη ἀγαπῶντα κατακεῖσθαι πρὸς τὸ μέτρον συνεσταλμένον. Πολλῶν δ' ἂν οἶμαι μᾶλλον ἐγέλασας, εἰ ἐθέσσω τοὺς παρ' ἡμῖν βασιλέας καὶ σατράπας πτωχεύοντας παρ' αὐτοῖς καὶ ἦτοι ταριχοποιοῦντας ὑπ' ἀπορίας ἢ τὰ πρῶτα διδάσκοντας γράμματα καὶ ὑπὸ τοῦ τυχόντος ὑβρίζοντους καὶ κατὰ κόρρης παιομένους ὥσπερ τῶν ἀνδραπόδων τὰ ἀτιμώτατα· Φιλιπποῦ γοῦν τὸν Μακεδόνα ἐγὼ θεασάμενος οὐδὲ κρατεῖν ἑαυτοῦ δυνατός ἦν· ἐδείχθη δὲ μοι ἐν γωνιδίῳ τινὶ μισθοῦ ἀκούμενος τὰ σαπρά τῶν ὑποδημάτων. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους ἦν ἰδεῖν ἐν ταῖς τριόδοις μεταιτούντας, Ξέρξας λέγω καὶ Δαρείους καὶ Πολυκράτας.

18. ΦΙΛ. Ἄτοπα διηγῇ τὰ περὶ τῶν βασιλέων καὶ μικροῦ δεῖν ἄπιστα. Τί δὲ ὁ Σωκράτης ἐπραττε καὶ Διογένης καὶ εἰ τις ἄλλος τῶν σοφῶν;

MEN. Ὁ μὲν Σωκράτης κακεῖ περιέρχεται διελέγων ἅπαντας· σύνεισι δ' αὐτῷ Παλαμήδης καὶ Ὀδυσσεύς καὶ Νέστωρ καὶ εἰ τις ἄλλος ἄλλος νεκρός. Ἔτι μέντοι ἐπεφύσσητο αὐτῷ καὶ διωδῆκει ἐκ τῆς φαρμακοποιίας τὰ σκέλη. Ὁ δὲ βέλτιστος Διογένης παροικεῖ μὲν Σαρδαναπάλλῳ τῷ Ἀσσυρίῳ καὶ Μίδῳ τῷ Φρυγί καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν πολυτελέων· ἀκούων δὲ οἰμωζόντων αὐτῶν καὶ τὴν παλαιὰν τύχην ἀναμετρούμενων γελᾷ τε καὶ τέρπεται καὶ τὰ πολλὰ ὑπτίος κατακείμενος ἄδει μάλα τραχεῖα καὶ ἀπηνεῖ τῇ φωνῇ τὰς οἰμωγὰς αὐτῶν ἐπικαλύπτων, ὥστε ἀνίσθαι τοὺς ἀνδρας καὶ διασκέπτεσθαι μετακίειν οὐ φέροντας τὸν Διογένην.

19. ΦΙΛ. Ταῦτ' ἐν ἱκανῶς· τί δὲ τὸ ψήφισμα ἦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγες κεκυρῶσθαι κατὰ τῶν πλουσίων;

MEN. Εὖ γε ὑπέμνησας· οὐ γὰρ οἶδ' ὅπως περὶ τούτου λέγειν προθέμενος πάμπλου ἀπεπλανήθην τοῦ λόγου. Διατρέβοντας γάρ μου παρ' αὐτοῖς προὔθεσαν οἱ πρυτάνεις ἐκκλησίαν περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων· ἰδὼν οὖν πολλοὺς συνιόντας ἀναμίζας ἑαυτὸν τοῖς νε-

solet a poeta jussus : at finito jam dramate, quum exuerit eorum quisque auro sparsam illam vestem, personam posuerit, et descenderit a cothurnis, pauper et humilis obambulat, non amplius Agamemno Atrei filius, neque Creon Menœcei, sed Polus Chariclis Suniensis nomine nunc suo dictus, aut Satyrus Theogitonis Marathonius. Perinde atque ista hominum quoque res sunt, ut mihi tum videnti apparuit.

17. PHIL. At dic mihi, quæso, Menippe, qui sumtuosa ista sepulcrorum et celsa monumenta habent in terris, columnas, imagines atque inscriptiones, nihilne sunt honoratiores apud eos, quam plebei mortui?

MEN. Deliras, o bone : quodsi conspexisses Mausolum ipsum (Carem illum dico, cujus ex monumento late fama circumfertur), id quidem bene scio, te cessaturum non fuisse a ridendo ; tam humiliter abjectus erat in angulo quodam remoto, latens in reliqua mortuorum gente, tantum, opinione mea, fructus capiens ex monumento, quantum gravabatur tam grandi onere pressus : nam, amice, postquam Æacus admensus est suum singulis locum (tribuit autem ad summum non plus pede), eo necesse est contentos decumbere corpore ad modulum spatii contracto. Jam porro multo magis, puto, risisses, si spectasses illos qui reges apud nos et satrapæ fuerant, mendicantes ibi, et vel salsamentarios ex inopia, vel elementa prima docentes, dum a quolibet ex vulgo contumelias et alapas in caput impactas patiuntur, perinde ac mancipiorum vilissima. Philippum quidem Macedonem quando contemplabar, plane me continere non poteram : scilicet monstrabatur mihi in angulo quodam mercede resarciens attritos calceos. Multos præterea alios videre licebat in triviis stipem petentes, Xerxes inquam, Darios et Polycratas.

18. PHIL. Mirabilia narras de regibus, et parum abest quin incredibilia. Quid autem Socrates agebat, et Diogenes, et si quis alius sapientum?

MEN. Socrates ibi quoque obambulat redarguens omnes : adsunt autem ipsi Palamedes, Ulysses, Nestor, et si qua alia est umbra garrula : adhucdum vero inflata illi erant atque extumuerant e veneni potu crura. Optimus autem Diogenes habitat juxta Sardanapalum Assyrium, Midam Phrygem et alios quosdam hominum splendorum : eos quum audit plorantes pristinamque fortunam animo rememntes, ridet ac delectatur ; tum plurimum supinus recumbens cantat, valde aspera ac dura voce ejulatus eorum abscondens ; quod illi adeo moleste patiuntur, ut consilia volvant migrandi, non ferentes Diogenem.

19. PHIL. Ista quidem satis : sed quod erat illud plebiscitum, quod initio dicebas perlatum esse adversus divites?

MEN. Bene vero submonuisti : nescio enim quomodo, quum de eo dicere proposuissem, longissime aberrarim ab instituto sermone. Ergo dum versabar apud inferos, edixerunt prytanes comitia de rebus ad communem utilitatem pertinentibus : ego, qui multos viderem concurrentes,

χροῖς εὐθὺς εἶς καὶ αὐτὸς ἦν τῶν ἐκκλησιαστῶν. Διω-
κῆθη μὲν οὖν καὶ ἄλλα, τελευταῖον δὲ τὸ περὶ τῶν
πλουσιῶν· ἐπεὶ γὰρ αὐτῶν κατηγορήτο πολλὰ καὶ δεινὰ,
βία καὶ ἀλαζονεία καὶ ὑπερβολὴ καὶ ἀδικία, τέλος
ἀναστὰς τις τῶν δημαγωγῶν ἀνέγνω ψήφισμα τοιοῦ-
τον.

ΨΗΦΙΣΜΑ.

20. « Ἐπειδὴ πολλὰ καὶ παράνομα οἱ πλούσιοι
δρῶσι παρὰ τὸν βίον ἀρπάζοντες καὶ βιάζόμενοι καὶ
πάντα τρόπον τῶν πενήτων καταφρονούντες, δεδόχθω
τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, ἐπειδὴν ἀποθάνωσι, τὰ μὲν
σώματα αὐτῶν κολάζεσθαι καθάπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων
πονηρῶν, τὰς δὲ ψυχὰς ἀναπεμφθεῖσας ἄνω ἐς τὸν βίον
καταδύεσθαι ἐς τοὺς ὄνους, ἄχρι ἂν ἐν τῷ τοιοῦτῳ δια-
γάγῃσι μυριάδας ἐτῶν πέντε καὶ εἰκόσι, ὅνοι ἐξ ὄνων
γιγνόμενοι, καὶ ἀχθοροοῦντες καὶ ὑπὸ τῶν πενήτων
ἐλαυνόμενοι, τοῦντεῦθεν δὲ λοιπὸν ἐξεῖναι αὐτοῖς ἀπο-
θανεῖν. Εἴπε τὴν γνώμην Κρανίον Σκελετιῶνος Νεκυ-
σεὺς φυλῆς Ἀλιβαντίδος. »

Τούτου ἀναγνωσθέντος τοῦ ψηφίσματος ἐπεψήφισαν
μὲν αἱ ἀρχαί, ἐπεχειροτόνησε δὲ τὸ πλῆθος καὶ ἐνεβρι-
μήσατο ἡ Βριμὴ καὶ ὀλέκθησεν ὁ Κέρβερος· οὕτω γὰρ
ἐντελῆ γίνεται καὶ κύρια τὰ ἀνεγνωσμένα.

21. Ταῦτα μὲν δὴ σοὶ τὰ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐγὼ δὲ,
ὕπερ ἀφίγμην ἔνεκα, τῷ Τειρεσίᾳ προσελθὼν ἱκέτευον
αὐτὸν τὰ πάντα διηγησάμενος εἰπεῖν πρὸς με, ποῖόν
τινα ἡγέται τὸν ἀρίστον βίον. Ὁ δὲ γελάσας — ἔστι
δὲ τυφλὸν τι γερόντιον καὶ ὠχρὸν καὶ λεπτόφρονον —
ᾧ τέκνον, φησί, τὴν μὲν αἰτίαν οἶδ' αὖ σοὶ τῆς ἀπορίας
ὅτι παρὰ τῶν σοφῶν ἐγένετο οὐ τὰ αὐτὰ γινωσκόντων
ἑαυτοῖς· ἀτὰρ οὐ θέμις λέγειν πρὸς σέ· ἀπείρηται γὰρ
ὑπὸ τοῦ Παδαμάνθους. Μηδαμῶς, ἔφη, ὦ πατέριον,
ἀλλ' εἰπέ καὶ μὴ περιόδῃς με σοῦ τυφλότερον περιόντα
ἐν τῷ βίῳ. Ὁ δὲ δὴ με ἀπαγαγὼν καὶ πολὺ τῶν ἄλ-
λων ἀποσπᾶσας ἡρέμα προσκύψας πρὸς τὸ οὖς φησιν,
Ὁ τῶν ἰδιωτῶν ἀρίστος βίος καὶ σωφρονέστερος· ὡς τῆς
ἀφροσύνης παυσάμενος τοῦ μετεωρολογεῖν καὶ τέλη καὶ
ἀρχὰς ἐπισκοπεῖν καὶ καταπτύσας τῶν σοφῶν τούτων
συλλογισμῶν καὶ τὰ τοιαῦτα λῆρον ἡγησάμενος τοῦτο
μόνον ἐξ ἅπαντος ἠθράσῃ, ὅπως τὸ παρὸν εὖ θέμενος
παραδράμῃς γελῶν τὰ πολλὰ καὶ περὶ μηδὲν ἐσπου-
δακώς.

ᾧς εἰπὼν πάλιν ὤρτο κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα.

22. Ἐγὼ δὲ — καὶ γὰρ ἤδη ὀψέ ἦν — Ἄγε δὴ, ὦ
Μιθροβαρζάνη, φημί, τί διαμέλλομεν καὶ οὐκ ἄπιμεν
αὐθις ἐς τὸν βίον; Ὁ δὲ πρὸς ταῦτα, Θάρρει, φησὶν, ὦ
Μένιππε· ταχεῖαν γάρ σοι καὶ ἀτράχμωνα ὑποδείξω
ἀτραπὸν. Καὶ ἐλθὼν ἀπαγαγὼν με πρὸς τι χωρίον τοῦ
ἄλλου ὑπερρώτερον δείξας τῇ χειρὶ πόρρωθεν ἀμαυρόν
τι καὶ λεπτὸν ὥσπερ διὰ κλειθείας ἐσρέον φῶς, Ἐκεῖνο,
ἔφη, ἐστὶ τὸ ἱερὸν τὸ Τροφονίου, κακέϊθεν κατὰσιν οἱ

immixtus umbris, statim unus eram illorum quibus in
in concionem veniendi jus erat : tum igitur et alia sunt
administrata, et denique quod ad divites spectabat nego-
tium. Itaque quum criminum accusati essent multorum
et gravum, violentiæ, arrogantiae, superbiae, injustitiæ,
tandem surgens aliquis populi moderatorum prælegit scitum
tale.

PSEPHISMA.

20. « Quandoquidem multa et injusta divites perpetrant
in vita, rapiendo, vim inferendo omnibusque modis paupe-
res despiciatui habendo, visum est Senatui Populoque, ut,
quum obierint, eorum corpora penas subeant non secus
atque aliorum improborum; animas autem sursum remis-
sas in vitam demergi in asinos, usque dum in tali statu
transegerint bis centum et quinquaginta millia annorum,
asini ex asinis prognati, onera ferentes atque a pauperibus
acti : exinde demum ut liceat ipsis mori. Dixi sententiam
Cranion Sceletonis F. Necysiensis, tribu Alibantide. »

Hoc lecto psephismate in suffragia mittunt magistratus,
scilicet plebs, infrenuit Brimo, et latravit Cerberus : nam eo
pacto firma fiunt et rata quæ lecta sunt.

21. Atque hæc tibi sunt acta in concione. Ego porro,
cujus gratia eo veneram, Tiresiam adii, eumque supplex
rogavi, re tota narrata, ut exponeret mihi qualem tandem
ducat optimam vitam. Tum ille risu sublato (est autem
captus oculis seniculus, pallidus et tenuissima voce), Fili,
inquit, causam novi tuæ fluctuationis a sapientibus esse
ortam, qui secum ipsi dissident : at fas non est hæc ad te
proloqui; interdictum enim ab Rhadamantho. Nullo pacto,
inquam, suavissime pater, quin eloquere, neu me asper-
neris, qui te ipso carcius oberrem in vita. Ille enimvero,
quum me seduxisset longeque a ceteris abstraxisset, leniter
inclinatus ad aurem, Idiotarum, ait, optima est vita, et
prudentissima. Quare tu, posita dementia rimandi cœlestia,
et fines ac principia rerum inspicendi, despuens solertes
illos syllogismos, et hæc talia pro nugis ducens, illud ex
omnibus unum modo venabere, ut eo, quod in manibus
est, sapienter usus prætercurras ridendo pleraque, nec
quicquam serio studio consecreris. Hæc ubi dixerat, re-
cepit se in asphodelo consitum pratrum.

22. Atque ego (etenim jam serum erat), Age vero, Mi-
throbarzanes, inquā, quid ultra moramur et non abinus
iterum in vitam? Ad hæc ille, Bono, inquit, esto animo,
Menippe : brevem equidem tibi et minime molestum osten-
dam tramitem. Simul abduxit me ad quendam locum alte-
ro caliginosiorē, ostendensque manu procul obscurum
aliquid et tenue tanquam per fenestram influens lumen,
Illud, ait, est Trophonii fanum, atque inde descendunt

ἀπὸ Βοιωτίας· ταύτην οὖν ἀνιθι καὶ εὐθὺς ἔση ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἡσθεὶς δὲ τοῖς εἰρημένοις ἐγὼ καὶ τὸν μάγον ἀσπασάμενος χαλεπῶς μάλα διὰ τοῦ στομίου ἀνερύσας οὐκ οἶδ' ὅπως ἐν Λεβαδείᾳ γίνομαι.

XII.

ΧΑΡΩΝ ἢ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΝΤΕΣ.

ΕΡΜΗΣ ΚΑΙ ΧΑΡΩΝ.

1. EPM. Τί γελᾷς, ὦ Χάρων; ἢ τί τὸ πορθημεῖον ἀπολιπὼν δεῦρο ἀνελήλυθας ἐς τὴν ἡμετέραν οὐ πᾶν εἰσὼς ἐπιχωριάζειν τοῖς ἄνω πράγμασιν;

ΧΑΡ. Ἐπεθύμησα, ὦ Ἑρμῇ, ἰδεῖν ὅποιά ἐστι τὰ ἐν τῷ βίῳ καὶ ἃ πράττουσιν οἱ ἄνθρωποι ἐν αὐτῷ ἢ τίνων στερόμενοι πάντες οἰμῶζουσι κατιόντες παρ' ἡμᾶς· οὐδεὶς γὰρ αὐτῶν ἀδακρυτὴ διέπλευσεν. Αἰτησάμενος οὖν παρὰ τοῦ Ἄδου καὶ αὐτὸς ὥσπερ ὁ Θετταλὸς ἐκεῖνος νεανίσκος μίαν ἡμέραν λειπόνεως γενέσθαι ἀνελήλυθα ἐς τὸ φῶς, καὶ μοι δοκῶ ἐς δέον ἐντετυχηκέναι σοι· ξεναγήσεις γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι με ξυμπερινοστών καὶ δείξεις ἕκαστα ὡς ἂν εἰδὼς ἅπαντα.

ΕΡΜ. Οὐ σχολή μοι, ὦ πορθημεῦ· ἀπέρχομαι γάρ τι διακονησόμενος τῷ ἄνω Διὶ τῶν ἀνθρωπικῶν· ὁ δὲ ὀξύθυμός ἐστι καὶ δέδρα μὴ βραδύναντά με ὅλον ὑμέτερον ἔαση εἶναι παραδοῦς τῷ ζῳῳ, ἢ ὅπερ τὸν Ἡραίστον πρόφην ἐποίησε, βίβη καὶ μετὰ τὸν ποδὸς ἀπὸ τοῦ θεσπεσίου βηλοῦ, ὡς ὑποσχάζων γέλωτα καὶ αὐτὸς παρήχοιμι οἶνοχοῶν.

ΧΑΡ. Περίσφει οὖν με ἄλλως πλανώμενον ὑπὲρ γῆς καὶ ταῦτα ἑταῖρος καὶ συμπλοῦς καὶ ξυνδιάκτορος ὢν; Καὶ μὴν καλῶς εἶχεν, ὦ Μαίας παῖ, ἐκείνων γοῦν σε μεμνησθαι, ὅτι μηδεπώποτε σε ἢ ἀντλεῖν ἐκέλευσα ἢ πρόσκωπον εἶναι· ἀλλὰ σὺ μὲν βρέγχεις ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐκταθεὶς ὥμοις οὕτω καρτεροῦς ἔχων, ἢ εἴ τινα λάλον νεκρὸν εὐροις, ἐκείνῳ παρ' ὅλον τὸν πλοῦν διαλέγῃ· ἐγὼ δὲ πρεσβύτερος ὢν τὴν δικωπίαν ἐρέττω μόνος. Ἀλλὰ πρὸς τοῦ πατρὸς, ὦ φίλτατον Ἑρμίδιον, μὴ καταλίπης με, περιήγησαι δὲ τὰ ἐν τῷ βίῳ ἅπαντα, ὥς τι καὶ ἰδὼν ἐπανελθοίμι· ὡς ἦν με σὺ ἀφῆς, οὐδὲν τῶν τυφλῶν διοίσω· καθάπερ γὰρ ἐκεῖνοι σφάλονται διολισθανόντες ἐν τῷ σκότῳ, οὕτω δὲ καὶ γὰρ σοι ἔμπαλιν ἀμβλυώτων πρὸς τὸ φῶς. Ἀλλὰ δός, ὦ Κυλλήνιε, ἐς αἰὲ μεμνησομένην τὴν χάριν.

2. EPM. Τοῦτο τὸ πρᾶγμα πληγῶν αἴτιον καταστήσεται μοι· ὁρῶ γοῦν ἤδη τὸν μισθὸν τῆς περιηγήσεως οὐκ ἀκόνδουλον παντάπασιν ἡμῖν ἐσόμενον. Ὑπουργητέον δὲ ὁμῶς· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὁπότε φίλος τις ὢν βιάζοιτο; Πάντα μὲν οὖν σε ἰδεῖν καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς ἀμύχανον ἐστίν, ὦ πορθημεῦ· πολλῶν γὰρ ἂν ἐτῶν ἡ διατριβὴ γένοιτο. Εἴτα ἐμὲ μὲν κηρύττεσθαι δεήσει καθάπερ ἀποδράντα ὑπὸ τοῦ Διὸς, σὲ δὲ καὶ αὐτὸν κωλύσει ἐνεργεῖν τὰ τοῦ Θανάτου ἔργα, καὶ τὴν

Bacoti, hac igitur enitere, et statim eris in Græcia. Ego vero dictis delectatus, salutatoque mago, quum difficulter admodum per angustum ostium erepsissem, nescio quomodo in Lebadeia adsum.

XII.

CHARON, sive CONTEMPLANTES.

MERCURIUS ET CHARON.

1. MERC. Quid tu rides, Charon? quidve navicula derelicta huc evasisti, ad præsentem usque diem non valde solitus frequentare res superas?

CHAR. Desideravi, Mercuri, inspicere qualia sint quæ habentur in vita, quæque ibi agant homines; deinde quibus privati omnes plorent, ubi deorsum venerint ad nos: nullus enim eorum sine lacrimis trajecit. Quare postulata ab Orco, non secus ac Thessalus ille juvenis, ad unum diem linquendæ navis venia, escendi in lucem; mihi quæ videor in te peropportune incidisse: non enim dubito, quin hospitum amice ducturus sis, mecum obeundo singula monstrandoque, ut qui noris omnia.

MERC. Non sane vacat, portitor: etenim proprio curaturus supero Jovi quiddam negotioli humani: hicce vero, quippe facilis irasci, metuo ne me cessantem vestrae ditionis esse totum sinat traditum in tenebras; aut, quod Vulcano nuperrime fecit, me quoque projiciat pede correptum de sacro cæli limine, ut subclaudo gressu risum et ipse præbeam vinum ministrans.

CHAR. Ergo te nulla mei cura tanget temere oberrantis in terra, idque quum sodalis sim, tecumque simul navigem et umbras transveham? Atqui non indecorum erat, Maiæ filii, eorum quidem ut meminisses, quod nunquam te antliam ducere jussi, nec remis admovi: quin stertis in transtris porrectus tu, qui humeros habes tam validos; nisi si garrulam aliquam umbram inveneris, quacum per totum cursum confabuleris: ego interea vetulus binos remos agens solus remigo. At per patrem te obsecro, suavissime Mercuriole, ne me destituas: imo age, per partes, in hominum vita quæ sint, omnia mihi demonstra, ut fructum aliquem ex ea contemplatione referam. Quodsi tu me deserueris, nihil inter me et cæcos intererit; quemadmodum enim illi vacillant frustratis per lubrica vestigiis in caligine, similiter sane et ego tibi vicissim acie sum ad lucem hebetata. Verum fac mihi, Cyllenie, semper memori futuro hanc gratiam.

2. MERC. Hocce negotium mihi non sine plagis abibit: jamque video mercedem præstiti officii præsentibus pugnis omnino persolutum iri: neque tamen eo minus opera tibi danda est: quid enim facias, ubi vir amicus blanda vi cogit? Ergo omnia quidem ut videas singulatim et accurate, nullo modo fieri potest; multorum enim hac annorum foret mora. Tum me quidem oportuerit præconio citari, tanquam fugitivum, a Jove: te quoque ipsum idem impediverit, ne administres mortuale tuum munus; et Plutonis imperio

Πλούτωνος ἀρχὴν ζημιούν μὴ νεκραγωγούντα πολλοῦ τοῦ χρόνου· κατὰ δὲ τελώνης Αἰακὸς ἀγανακτήσει μὴδ' ὀβολὸν ἐμπολῶν. Ὡς δὲ τὰ κεφάλαια τῶν γιγνομένων ἴδους, τοῦτο ἤδη σκεπτέον.

ΧΑΡ. Αὐτὸς, ὦ Ἑρμῇ, ἐπινόει τὸ βελτιστον· ἐγὼ δὲ οὐδὲν οἶδα τῶν ὑπὲρ γῆς ξένος ὦν.

ΕΡΜ. Τὸ μὲν ὅλον, ὦ Χάρων, ὑψηλοῦ τινος ἡμῖν δεῖ χωρίου, ὡς ἀπ' ἐκείνου πάντα κατῖδοις· σοὶ δὲ εἰ μὲν ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνελθεῖν δυνατόν ἦν, οὐκ ἂν ἐκάμνομεν· ἐκ περιωπῆς γὰρ ἂν ἀκριβῶς ἅπαντα καθέωρας. Ἐπεὶ δὲ οὐ θέμις εἰδῶλοις αἰεὶ ζυγνόντα ἐπιδατεύειν τῶν βασιλείων τοῦ Διὸς, ὥρα ἡμῖν ὑψηλὸν τι ὅρος περισκοπεῖν.

3. ΧΑΡ. Οἶσθα, ὦ Ἑρμῇ, ἅπερ εἰθθα λέγειν ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς, ἐπειδὴν πλέωμεν; ὁπότεαν γὰρ τὸ πνεῦμα καταγίγαν πλαγία τῇ θόῳ ἐμπέσῃ καὶ τὸ κῆμα ὑψηλὸν ἀρθῇ, τότε ὑμεῖς μὲν ὑπ' ἀγνοίας κελεύετε τὴν θόῳ στείλαι ἢ ἐνδοῦναι ὄλιγον τοῦ ποδὸς ἢ συνεχθράμεν τῷ πνέοντι, ἐγὼ δὲ τὴν ἡσυχίαν ἀγεῖν παρακελεύομαι ὑμῖν· αὐτὸς γὰρ εἰδέναι τὸ βέλτιον. Κατὰ ταῦτα δὴ καὶ σὺ πρᾶττε ὁπόσα καλῶς ἔχειν νομίζεις κυβερνήτης νῦν γε ὦν· ἐγὼ δὲ, ὥσπερ ἐπιβάταις νόμος, σιωπῇ καθεδοῦμαι πάντα πειθόμενος κελεύοντί σοι.

ΕΡΜ. Ὅρθως λέγεις· αὐτὸς γὰρ εἰσομαι τί ποιητέον καξευρήσω τὴν ἱκανὴν σκοπὴν. Ἄρ' οὖν ὁ Καύκασος ἐπιτήδειος ἢ ὁ Παρνατὸς ὑψηλότερος ἢ ἀμφοῖν ὁ Ὀλύμπιος ἐκείνοσι; καίτοι οὐ φαῦλον δ' ἀνεμνήσθην ἐς τὸν Ὀλύμπιον ἀπιδῶν· συγκαμῖν δέ τι καὶ ὑπουργῆσαι καὶ σὶ δεῖ.

ΧΑΡ. Πρόσταττε· ὑπουργήσω γὰρ ὅσα δυνατόα.

ΕΡΜ. Ὅμηρος δὲ ποιητὴς φησι τοὺς Ἀλωεύς υἱάας, δύο καὶ αὐτοὺς δυνάας, ἔτι παῖδας ἐβελῆσαι ποτε τὴν Ὅσσαν ἐκ βάθρων ἀνασπᾶσαντας ἐπιθεῖναι τῷ Ὀλύμπῳ, εἴτα τὸ Πήλιον ἐπ' αὐτῇ, ἱκανὴν ταύτην κλίμακα ἔξιν οἰομένους καὶ πρόσθασιν ἐπὶ τὸν οὐρανόν. Ἐκείνω μὲν οὖν τῷ μεираκίῳ, ἀτασθαλῶ γὰρ ἦσθη, δίκας ἐτίσασθην· νῦν δὲ — οὐ γὰρ ἐπὶ κακῷ τῶν θεῶν ταῦτα βουλεύομεν — τί οὐχὶ οἰκοδομοῦμεν καὶ αὐτοὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐπικυλινδοῦντες ἐπάλληλα τὰ ὄρη, ὥς ἔχοιμεν ἀφ' ὑψηλότερου ἀκριβεστέραν τὴν σκοπὴν;

4. ΧΑΡ. Καὶ δυνησόμεθα, ὦ Ἑρμῇ, δὴ ὄντες ἀναθέσθαι ἀράμενοι τὸ Πήλιον ἢ τὴν Ὅσσαν;

ΕΡΜ. Διὰ τί δ' οὐκ ἂν, ὦ Χάρων; ἢ ἀξιοῖς ἡμᾶς ἀγενεστερέους εἶναι τοῖν βρεφυλλίοις ἐκείνοις, καὶ ταῦτα θεοὺς ὑπάρχοντας;

ΧΑΡ. Οὐκ, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα δοκεῖ μοι ἀπίθανόν τινα τὴν μεγαλουργίαν εἶχειν.

ΕΡΜ. Εἰκότως· ἰδιώτης γὰρ εἰ, ὦ Χάρων, καὶ ἥμισυ ποιητικὸς· ὁ δὲ γεννάδας Ὅμηρος ἀπὸ δύοιν στίχοιν αὐτίκα ἡμῖν ἀμβατὸν ἐποίησε τὸν οὐρανόν, οὕτω βαδίδως συνθεῖς τὰ ὄρη. Καὶ θαυμάζω, εἰ σοὶ ταῦτα τεράστια εἶναι δοκεῖ τὸν Ἀτλαντα δηλαδὴ εἰδότε, ὃς τὸν πόλον αὐτὸν εἰς ὦν φέρει ἀνέγρων ἡμᾶς ἅπαντας. Ἀκούεις δὲ γε ἰσως καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἐμοῦ πέρι τοῦ Ἥρα-

damnum attuleris, si nullos mortuos deducas longo temporis intervallo : denique publicanus Æacus indignabitur, ne obolum quidem lucrificiens. Ut vero summa rerum, quæ geruntur, capita spectes, id jam nunc dispiciendum est.

CHAR. Ipse tu, Mercuri, quid optimum sit, excogita : quandoquidem ego eorum ignarus sum, quæ sunt in terra, quippe hospes.

MERC. Ut paucis dicam, Charon, eminente quodam nobis opus erat loco, ut inde cuncta contempleris : quodsi in cælum ascendendi jus tibi foret, non laboraremus : ex specula enim exacte cuncta despiceres : nunc, quoniam fas non est te, qui cum umbris semper versaris, pedem ponere in regia Jovis, id scilicet agendum nobis, ut montem aliquem altum circumspeciamus.

3. CHAR. Scin', Mercuri, quæ soleam dicere vobis, quando navigamus? quum enim ventus turbine impulsus in obliquum velum incidit, fluctusque tumidi tolluntur, tum vos præ imperitia jubetis velum contrahere, aut laxare paululum pedem, aut obsecundare vento rapienti : ego vero vos, ut quietem agatis, admoneo ; me enim ipsum optime scire quid facto sit opus. Similem in modum tu, qui nunc vicem gubernatoris geris, fac quodcumque putaveris e re esse : at ego, ut vectorum est officium, silentio sedebo, per omnia morem gerens imperanti tibi.

MERC. Recte mones : nam ipse scivero quid fieri conveniat, et invenero idoneam speculam. Num igitur Caucasus opportunus? an Parnassus altior, an utroque Olympus iste? At enim non inscitum aliquid mihi in mentem venit ad Olympum respicienti : verum te quoque operam mecum laboremque consociare oportet.

CHAR. Impera modo : adjuvabo quod in me est.

MERC. Homerus poeta Aloei filios, et ipsos duos, ait adhucdum pueros voluisse aliquando Ossam ex fundamentis revulsam imponere Olympo, tum Pelion Ossæ, illamque se scalam idoneam habituros putasse et ascensum in cælos. Illi quidem ambo adolescentuli, utpote perditissime improbi, pœnas luerunt : nos autem, quibus in deorum fraudem hæc consilia non capiuntur, cur non structuram et ipsi similem adornamus, convolutis aliis super alios montibus, ut nanciscamur ab altiore loco accuratorem prospectum?

4. CHAR. Et poterimus, Mercuri, nos duo in altum extollere levatum Pelium aut Ossam?

MERC. Quidni, Charon? an nos statuis ignaviores esse puerulis istis, idque, qui dii simus?

CHAR. Non quidem : verum res mihi videtur improbabilem quandam habere operis aggrediundi magnitudinem.

MERC. Sane; quippe literarum imperitus es, o Charon, minimeque poetica facultate præditus : at animosus ille Homerus binorum versuum opera statim nobis aditum in cælos confecit : tam ex facili componebat montes. Equidem miror, si ista tibi esse portentosa videantur, quem Atlas non latet scilicet, qui polum ipsum fert unus, sustinens nos simul onines. Etiam inaudiveris forte de fratre meo Her-

κλέους, ὡς διαδέξαιτό ποτε αὐτὸν ἐκείνον τὸν Ἀτλαντα, καὶ ἀναπαύσειε πρὸς ὀλίγον τοῦ ἀχθοῦς ὑποθεῖς ἑαυτὸν τῷ φορτίῳ.

ΧΑΡ. Ἀκούω καὶ ταῦτα· εἰ δὲ ἀληθῆ, σὺ ἄν, ὦ Ἑρμῆ, καὶ οἱ ποιηταὶ εἰδείητε.

ΕΡΜ. Ἀληθέστατα, ὦ Χάρων· ἡ τίνος γὰρ ἔνεκα σοφοὶ ἄνδρες ἐψεύδοντο ἄν; ὥστε ἀναμολέωμεν τὴν Ὅσσαν πρῶτον, ὥσπερ ἡμῖν ὑφηγεῖται τὸ ἔπος καὶ ὁ ἀρχιτέκτων,

αὐτὰρ ἐπ' Ὅσση
Πήλιον εἰνοσίφυλλον.

Ὅρᾳς, πῶς; ῥαδίως ἅμα καὶ ποιητικῶς ἐξεργάσμεθα. Φέρ' οὖν ἀναβάς ἴδω εἰ καὶ ταῦτα ἱκανὰ ἢ ἐποικοδομεῖν ἐτι δεήσει.

5. Παπαῖ, κάτω ἐτι ἐσμὲν ἐν ὑπωρεῖα τοῦ οὐρανοῦ· ἀπὸ μὲν γὰρ τῶν ἐώων μόγις Ἰωνία καὶ Λυδία φαίνεται, ἀπὸ δὲ τῆς ἐσπέρας οὐ πλέον Ἰταλίας καὶ Σικελίας, ἀπὸ δὲ τῶν ἀρκτικῶν τὰ ἐπὶ τὰδε τοῦ Ἰστροῦ μόνον, κἀκεῖθεν ἢ Κρήτη οὐ πᾶν σαφῶς. Μετακινήτεα ἡμῖν, ὦ πορθμῆ, καὶ ἡ Οἶτη, ὡς ἔοικεν, εἴτα ὁ Παρνασσὸς ἐπὶ πᾶσιν.

ΧΑΡ. Οὕτω ποιῶμεν. Ὅρα μόνον μὴ λεπτότερον ἐξεργασάμεθα τὸ ἔργον ἀπομυκύναντες πέρα τοῦ πιθανοῦ, εἴτα συγκαταρριφέντες αὐτῷ πικρᾷ τῆς Ὀμήρου οἰκοδομητικῆς πειραθῶμεν ζυττριβέντες τῶν κρανίων.

ΕΡΜ. Θάρρει· ἀσφαλὺς ἔξει ἅπαντα. Μετατίθει τὴν Οἶτην· ἐπικυλινδείσθω ὁ Παρνασσός. Ἰδοὺ δὴ, ἐπᾶνεμι αὐθις· εὖ ἔχει· πάντα δρῶ· ἀνάβαινε ἤδη καὶ σὺ.

ΧΑΡ. Ὅρεξον, ὦ Ἑρμῆ, τὴν χεῖρα· οὐ γὰρ ἐπὶ μικράν με ταύτην μηχανὴν ἀναβιδάζεις.

ΕΡΜ. Εἴ γε καὶ ἰδεῖν ἐθέλεις, ὦ Χάρων, ἅπαντα· οὐκ ἐνὶ δὲ ἄμφω καὶ ἀσφαλῆ καὶ φιλοθεάμονα εἶναι. Ἀλλ' ἔχου μου τῆς δεξιᾶς καὶ φέιδου μὴ κατὰ τοῦ ὀλισθηροῦ πατεῖν. Εὖ γε, ἀνελήλυθας καὶ σὺ· ἐπεὶ περ δὲ δικόρυμβος ὁ Παρνασσός ἐστι, μίαν ἐκάτερος ἄκραν ἐπιλαβόμενοι καθεζώμεθα. Σὺ δέ μοι ἤδη ἐν κύκλῳ περιβλέπων ἐπισκόπει ἅπαντα.

6. ΧΑΡ. Ὅρῳ γῆν πολλὴν καὶ λίμνην τινὰ μεγάλην περιρρέουσιν καὶ ὄρη καὶ ποταμούς τοῦ Κωκυτοῦ καὶ Πυριφλεγέθοντος μεζοντας καὶ ἀνθρώπους πᾶν μικροὺς καὶ τινὰς φωλεοὺς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Πόλεις ἐκεῖναί εἰσιν, οὓς φωλεοὺς εἶναι νομίζεις.

ΧΑΡ. Οἶσθα οὖν, ὦ Ἑρμῆ, ὡς οὐδὲν ἡμῖν πέπρακται, ἀλλὰ μάτην τὸν Παρνασσὸν αὐτῇ Κασταλίᾳ καὶ τὴν Οἶτην καὶ τὰ ἄλλα ὄρη μετεκινήσαμεν;

ΕΡΜ. Ὅτι τί;

ΧΑΡ. Οὐδὲν ἀκριβές ἐγὼ γοῦν ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ δρῶ· ἐδεόμην δὲ οὐ πόλεις καὶ ὄρη αὐτὸ μόνον ὥσπερ ἐν γραφείοις ὄρεῖν, ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς καὶ ὁ πρᾶττουσι καὶ οἷα λέγουσιν, ὥσπερ δτε με τὸ πρῶτον ἐντυχὼν εἶδες γελῶντα καὶ ἤρου με ὅ τι γελῶν· ἀκούσας γὰρ τίνος ᾔσθην ἐς ὑπερβολήν.

cule, ut successerit aliquando hic in vicem illius ipsius Atlantis, eumque recrearit interquiescentem tantisper, dum ipse subditis humeris onus cœli gestaret.

CHAR. Audivi et ista : sintne vera, tu, Mercuri, poetæque sciveritis.

MERC. Verissima, Charon : nam quam ob rem sapientes viri falsum dicerent? Itaque emoliamur Ossam primum, uti nobis præmonstrat carmen et architectus Homerus; « dein super Ossam tremulum arboribus Pelion. » Viden' ut successerit? facile simul et poetice rem perfecimus. Age igitur ascendam videamque, istane sint satis idonea, an plura insuper accumulare debeamus.

5. Papæ! infra sumus adhuc in radicibus Olympi : etenim ab Orientali plaga vix Ionia et Lydia apparet; ab Occidente non plus quam Italia et Sicilia; a Septentrionali regione, quæ cis Istrum sunt sola : ab ista vero parte Creta non admodum dilucide. Sedibus suis emovenda nobis, portitor, etiam Ceta, uti par est; tum Parnassus super omnes imponendus.

CHAR. Ita faciamus : vide modo, ne subtilius elaboremus opus producendo ultra verisimilitudinem; deinde ne cum ipsa mole devoluti amaram nobis Homeri architecturam experiamur, contritis cranial.

MERC. Bono sis animo : periculo nobis vacabunt hæc omnia. Transfer CEtam : subvolvatur etiam Parnassus. En iterum escendo : recte habet; cuncta video : jam tu quoque huc subi.

CHAR. Porridge, Mercuri, manum : haud enim in parvam istam me machinam elevas.

MERC. Siquidem contemplari vis, Charon, omnia : etenim non licet utrumque, et tutum et spectandi cupidum esse. At tu tene dextram meam firmiter, et parce pedem in lubrico ponere. Euge, tu etiam huc evasisti : quandoquidem vero biceps est Parnassus, alterum uterque verticem occupemus ubi consideamus. Tu vero jam mihi in orbem circumspiciens, contuere omnia.

6. CHAR. Video terram amplam, eamque lacum quendam magnum circumfluentem; tum montes, et fluvios Cocyto ac Pyriphlegethonte majores; deinde homines valde parvos, eorumque lustra quædam.

MERC. Sunt illæ urbes, quas tu lustra esse putas.

CHAR. Scin' tu, Mercuri, nihil esse nobis actum? quin frustra Parnassum cum ipso fonte Castalio, et CEtam et alios montes loco emovimus.

MERC. Quid ita?

CHAR. Nihil equidem accurate distinctum ex alto video : volebam enim vero non urbes nec montes solos tantum, velut in picturis, videre; sed ipsos homines, quæque agant, et qualia loquantur : uti quum mihi primum obviam factus conspexisti ridentem, quærebasque quid riderem : etenim re quadam audita mirificum in modum eram delectatus.

ΕΡΜ. Τί δαί τοῦτο ἦν;

ΧΑΡ. Ἐπὶ δειπνον, οἶμαι, κληθεὶς ὑπὸ τινος τῶν φίλων ἐς τὴν ὑστεραίαν, Μάλιστα ἤξω, ἔφη, καὶ μεταξὺ λέγοντος ἀπὸ τοῦ τέγους κεραμὶς ἐπιπεσοῦσα οὐκ οἶδ' ὅτου κινήσαντος ἀπέκτεινεν αὐτόν. Ἐγέλασα οὖν, οὐκ ἐπιτελέσαντος τὴν ὑπόσχessin. Ἔοικα δὲ καὶ νῦν ὑποκαταβήσεσθαι, ὥς μᾶλλον βλέπομαι καὶ ἀκούομαι.

7. ΕΡΜ. Ἐχ' ἀτρέμας· καὶ τοῦτο γὰρ ἐγὼ ἰάσομαι σοὶ καὶ ὀξυδερκέστατον ἐν βραχεὶ ἀπορᾶναι παρ' Ὀμήρου τινὰ καὶ πρὸς τοῦτο ἐπωδὴν λαβὼν, κάπειδ' ἀν εἰπω τὰ ἔπη, μέμνησο μηκέτι ἀμβλυώττειν, ἀλλὰ σαφῶς πάντα δρᾶν.

ΧΑΡ. Λέγε μόνον.

ΕΡΜ. Ἀχλὺν δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἔλον, ἢ πρὶν ἔπην, ὅρρ' εὖ γινώσκης ἡμὲν θεὸν ἡδὲ καὶ ἀνδρά.

Τί ἐστιν; ἦδη ὄρᾳς;

ΧΑΡ. Ὑπερφύως γε· τυφλὸς δ' Αὐγκεὺς ἐκείνος ὡς πρὸς ἐμέ· ὥστε σὺ τὸ ἐπὶ τούτῳ προσδίδασκέ με καὶ ἀποκρίνου ἐρωτῶντι. Ἀλλὰ βούλει καὶ γὰρ κατὰ τὸν Ὀμηρον ἐρήσομαι σε, ὡς μάθης οὐδ' αὐτὸν ἀμελέτητον ὄντα με τῶν Ὀμήρου;

ΕΡΜ. Καὶ πόθεν οὐ ἔχεις τι τῶν ἐκείνου εἰδέναι ναυτὴς αἰεὶ καὶ πρόσχωπος ὢν;

ΧΑΡ. Ὅρᾳς; ὀνειδιστικὸν τοῦτο ἐς τὴν τέχνην. Ἐγὼ δὲ ὅποτε διεπύρθμενον αὐτὸν ἀποθανόντα, πολλὰ βράβυδοντος ἀκούσας ἐνίων ἔτι μέμνημαι· καίτοι χειμῶν ἡμᾶς οὐ μικρὸς τότε κατελάμβανεν. Ἐπεὶ γὰρ ἤρξατο ἄδειν οὐ πᾶν αἰσίον τινα ὥδην τοῖς πλέουσιν, ὥς δ' Ποσειδῶν συνήγαγε τὰς νεφέλας καὶ ἐτάραξε τὸν πόντον ὥσπερ τορύνῃ τινὰ ἐμβαλὼν τὴν τρίαιναν καὶ πᾶσας τὰς θεέλλας ὠρόθυνε καὶ ἄλλα πολλὰ, κυκλῶν τὴν θάλατταν ὑπὸ τῶν ἐπῶν, χειμῶν ἄφνω καὶ γνόφος ἐμπεσὼν ὀλίγου δέιν περιετρεψεν ἡμῖν τὴν ναῦν· ὅτε περ καὶ ναυτιᾶσας ἐκείνος ἀπήμεσε τῶν βράβυδων τὰς πολλὰς αὐτῇ Σκύλλῃ καὶ Χαρύβδει καὶ Κύκλωπι. Οὐ χαλεπὸν οὖν ἦν ἐκ τοσούτου ἐμέτου ὀλίγα γοῦν διαφυλάττειν.

8. Εἰπέ γάρ μοι·

τίς γάρ ὅδ' ἐστὶ πάχιτος ἀνὴρ ἥς τε μέγας τε,
ἑτοχος ἀνθρώπων κεφαλῇ καὶ εὐρέας ὤμους;

ΕΡΜ. Μῶλον οὗτος δ' ἐκ Κρότωνος ἀθλητής. Ἐπικροτοῦσι δ' αὐτῷ οἱ Ἕλληνες, ὅτι τὸν ταῦρον ἀράμενος φέρει διὰ τοῦ σταδίου μέσου.

ΧΑΡ. Καὶ πόσῳ δικαιότερον ἂν ἐμὲ, ὦ Ἐρμῇ, ἐπαινοῖεν, ὅς αὐτὸν σοὶ τὸν Μίλωνα μετ' ὀλίγον ξυλλαβὼν ἐνόησομαι ἐς τὸ σκαφίδιον, ὅπῃ ταν ἤχη πρὸς ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ ἀναλωτοτάτου τῶν ἀνταγωνιστῶν καταπαλαισθεὶς τοῦ Θανάτου, μηδὲ ξυνεῖς θῆρας αὐτὸν ὑποσκελίζει; κατὰ οἰμώζεται ἡμῖν δηλαδὴ μεμνημένος τῶν στεφάνων τούτων καὶ τοῦ χρότου· νῦν δὲ μέγα φρονεῖ θυμαζόμενος ἐπὶ τῇ τοῦ ταύρου φορᾷ. Τί δ' οὖν οἰθώμεν; ἄρα ἐλπίζειν αὐτὸν καὶ τεθνήξεσθαι ποτε;

MERC. Quid autem illud erat?

CHAR. Ad cornam aliquis, opinor, vocatus a quodam amicorum in posterum diem, Sine dubio veniam, inquit: dumque loquebatur, de tecto in caput tegula delapsa, nescio quo impellente, eum interemit: quare risi, quod ad constitutum non venerit. At vero mihi nunc etiam inferius descendendum, ut magis videam et audiam.

7. MERC. Ne te moveas: equidem et huic malo remedium tibi afferam, teque visu acutissimum brevi reddam ab Homero quadam ad hunc quoque usum incantatione sumta: tu vero, simul ac pronunciavero versus, sic tibi persuade, te non amplius esse hebeti oculorum acie, sed plane cuncta perspicere.

CHAR. Dic modo.

MERC. Ecce tibi nebulam velantem lumina demsi, divos mortalesque ut jam dignoscere possis.

Quid est? jamne liquide vides?

CHAR. Mirum in modum, ut nihil supra: cæcus fuerit Lynceus ille præ me. Itaque tu nunc porro doce me, ac responde roganti. Sed vin' ex Homero et ego te rogem, ut discas in Homeri carminibus me quoque non esse non versatum?

MERC. Unde vero tibi fit, eorum quicquam ut scias, qui nauta semper remoque affixus fueris?

CHAR. Ecce autem, quam hoc probrose dicitur in artem! Neque tamen eo minus, quando illum trajiciebam fato functum, quum multa canentem audiverim, quorundam adhuc memini; quanquam tempestas nos non mediocris tunc deprehendebat. Postquam enim occipit cantando recitare nescio quam non valde navigantibus auspicatam cantilenam, scilicet Neptunum conduxisse nubes, turbasse pontum, velut rudicula quadam injecto tridente, omnesque procellas concitasse, atque alia multa, dum mare miscet versibus, tanta tempestas subito caligique ingruit, ut parum abesset quin navim nobis everteret; dum ille nausea correptus evomuit rhapsodiarum plerasque cum ipsa Scylla, Charybdi et Cyclope. Haud arduum igitur erat ex tanto vomitu paucula certe conservare.

8. At dic mihi, quæso,

Quisnam hic eximie crassus vir, strenuus, amplus,
qui capite et latissimis humeris supereminet omnes?

MERC. Milon Crotone oriundus, athleta: plausus ipsi dant Græci, quod taurum sublatum ferat per stadium medium.

CHAR. Et quanto justius me, Mercuri, laudent, qui ipsum tibi Milonem haud multo post comprehensum imponam in cymbulam, quum veniet ad nos a Morte adversario- rum invictissimo dejectus, ne intelligens quidem, quo pacto ipsum supplantatum prosternat? deinde nobis gemitus edet scilicet, recordatus coronarum istarum et plausus: nunc vero magnum spirat, dum omnes eum admirantur ob taurum gestatum. Quid ergo? illumne existimabimus sperare se aliquando morituum esse?

ΕΡΜ. Πόθεν ἐκείνος θανάτου νῦν μνημονεύσειεν ἂν ἐν ἀκμῇ τοσαύτῃ;

ΧΑΡ. Ἐὰ τοῦτον οὐκ εἰς μακρὰν γέλωτα ἡμῖν παρέχοντα, ὁπόταν πλήρῃ μὴδ' ἐμπέδια ἡμῖν οὐχ ὅπως ταῦρον ἔτι ἀρσασθαι δυνάμενος.

9. Σὺ δέ μοι ἐκείνο εἰπέ,

τίς τ' ἄρ' ὅδ' ἄλλος δ' ἀμύνος ἀνὴρ;

οὐχ Ἑλλήν, ὡς εἴκειν ἀπὸ γούν τῆς στολῆς.

ΕΡΜ. Κύρος, ὃ Χάρων, ὁ Καμβύσου, δὲ τὴν ἀρχὴν πάλαι Μήδων ἐχόντων νῦν Περσῶν ἤδη ἐποίησεν εἶναι· καὶ Ἀσσυρίων δ' ἐναγχος οὗτος ἐκράτησε καὶ Βαβυλῶνα παρεστήσατο καὶ νῦν ἐλασεῖν ἐπὶ Λυδίαν εἴκειν, ὡς καθελὼν τὸν Κροῖσον ἀρχεῖν ἀπάντων.

ΧΑΡ. Ὁ Κροῖσος δὲ ποῦ ποτε κάκεινός ἐστιν;

ΕΡΜ. Ἐκείσε ἀπόβλεψον ἐς τὴν μεγάλην ἀκρόπολιν τὴν τὸ τριπλοῦν τεῖχος· Σάρδεις ἐκεῖναι, καὶ τὸν Κροῖσον αὐτὸν ὄρεξ' ἤδη ἐπὶ κλίνης χρυσῆς καθήμενον Σόλωνι τῷ Ἀθηναίῳ διαλεγόμενον. Βούλει ἀκούσωμεν αὐτῶν δ' τι καὶ λέγουσι;

ΧΑΡ. Πάνυ μὲν οὖν.

10. ΚΡ. Ὡς ξένη Ἀθηναῖε, εἶδες γάρ μου τὸν πλοῦτον καὶ τοὺς θησαυροὺς καὶ ὅσος ἀσημος χρυσός ἐστιν ἡμῖν καὶ τὴν ἄλλην πολυτέλειαν, εἰπέ μοι τίνα ἡγῇ τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων εὐδαιμονέστατον εἶναι.

ΧΑΡ. Τί ἄρα ὁ Σόλων ἐρεῖ;

ΕΡΜ. Θάρρει· οὐδὲν ἀγεννές, ὦ Χάρων.

ΣΟΛ. Ὡς Κροῖσε, ὅλγοι μὲν οἱ εὐδαιμόνες· ἐγὼ δὲ ὧν οἶδα Κλέοβιν καὶ Βίτωνα ἡγοῦμαι εὐδαιμονεστάτους γενέσθαι, τοὺς τῆς ἱερείας παῖδας τῆς Ἀργόθεν.

ΧΑΡ. Φησὶν οὗτος τοὺς ἅμα πρῶην ἀποθανόντας, ἐπεὶ τὴν μητέρα ὑποδύντες ἐλκυσαν ἐπὶ τῆς ἀπῆνης ἄχρι πρὸς τὸ ἱερόν.

ΚΡΟΙΣ. Ἐστὼ· ἐχέτωσαν ἐκείνοι τὰ πρῶτα τῆς εὐδαιμονίας. Ὁ δεύτερος δὲ τίς ἂν εἴη;

ΣΟΛ. Τέλλος ὁ Ἀθηναῖος, δὲ εὖ τε εἶδω καὶ ἀπέθανεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

ΚΡΟΙΣ. Ἐγὼ δὲ, ὦ κάθαρμα, οὐ σοι δοκῶ εὐδαιμόνων εἶναι;

ΣΟΛ. Οὐδέπω οἶδα, ὦ Κροῖσε, ἢ μὴ πρὸς τὸ τέλος ἀφίκη τοῦ βίου· ὁ γὰρ θάνατος ἀκριβὲς ἔλεγχος τῶν τοιούτων καὶ τὸ ἄχρι πρὸς τὸ τέρμα εὐδαιμόνους διαβιῶναι.

ΧΑΡ. Κάλλιστα, ὦ Σόλων, ὅτι ἡμῶν οὐκ ἐπιλέησαι, ἀλλὰ παρὰ τὸ πορνομεῖον αὐτοὺς ἀξιοῖς γίνεσθαι τὴν περὶ τῶν τοιούτων κρίσιν.

11. Ἀλλὰ τίνας ἐκείνους ὁ Κροῖσος ἐκπέμπει ἢ τί ἐπὶ τῶν ὤμων φέρουσι;

ΕΡΜ. Πλίνθους τῷ Πυθίῳ χρυσᾶς ἀνατίθῃσι μισθὸν τῶν χρησμάτων, ὅφ' ὧν καὶ ἀπολείται μικρὸν ὑστερον· φιλόμαντις δὲ ἀνὴρ ἐκτόπως.

ΧΑΡ. Ἐκείνο γάρ ἐστιν ὁ χρυσός, τὸ λαμπρὸν δ' ἀποστίλβει, τὸ ὑπαρχον μετ' ἐρυθμάτος· νῦν γὰρ πρῶτον εἶδον ἀκούων αἰεῖ.

MERC. Qui fieri potest, mortis ut ille meminerit in tanto roboris vigore?

CHAR. Mitte istum, qui non longe post risum nobis praebiturus est, quando navigio meo vectabitur, quum ne culicem quidem nobis, nedum taurum, sustinere poterit.

9. Tu porro id mihi dic, quis hic alius sit venerabili forma vir praestans? non Graecus, ut videtur, quantum e vestitu quidem apparet.

MERC. Cyrus, Charon, Cambysæ filius, qui imperium, quod Medi dudum tenebant, nunc ad Persas transtulit: Assyrios idem hucce nuper devicit, suamque in potestatem Babylonem redegit; et nunc expeditionem videtur meditari et jamjam suscipere in Lydiam, ut, Cræso subacto, potiaturo omnium.

CHAR. Cræsus autem ubi tandem et ille est?

MERC. Eo respice ad magnam illam arcem, triplici muro munitam: Sardes istæ sunt: ipsumque jam Cræsum conspicias in aureo lecto sedentem, cumque Solone Atheniensi confabulantem. Vin' auscultemus quidnam dicant?

CHAR. Lubentissime quidem.

10. CRÆS. Hospes Atheniënsis (nam vidisti divitias meas, et thesauros, quantumque nobis sit rudis auri, ceterarumque rerum lautissimum apparatus), dic mihi quem ducas omnium hominum felicissimum esse.

CHAR. Quid ergo Solon respondebit?

MERC. Hac de re securus esto: nihil, Charon, quod animum magnum dedeceat.

SOL. Cræse, pauci felices: eorum autem, quos ego novi, Cleobin et Bitonem statuo felicissimos extitisse, illos inquam sacerdotis Argivæ filios.

CHAR. Illos hic dicit, qui una nuper admodum sunt mortui, postquam matrem jugo succedentes traxerant in carpento usque ad templum.

CRÆS. Sit ita: primas illi ferant felicitatis: at secundas quis obtineat?

SOL. Tellus Atheniënsis, qui et bene vixit, et pro patria mortem oppetiit.

CRÆS. Ego vero, purgamentum hominis, non tibi videor esse felix?

SOL. Necdum mihi liquet, Cræse, nisi ad finem perveneris vitæ: mors enim exactissimus index ejusmodi rerum et vita ad metam usque feliciter peracta.

CHAR. Pulcherrime, Solon, quod nostri non sis oblitus, sed in cymbula nostra esse censeas de talibus bene judicandi normam.

11. Sed quosnam istos Cræsus ablegat? aut quid id est quod in humeris ferunt?

MERC. Lateres Apollini Pythio aureos consecrat, mercedem oraculorum, per quæ etiam pessumbit brevi post tempore: est autem vatibus vir deditus supra modum.

CHAR. Illud igitur est aurum, splendidum id quod refulget, subpallidum rubore tinctum? nunc enim primum vidi de quo semper audio.

ΕΡΜ. Ἐκεῖνο, ὦ Χάρων, τὸ δοῖδιμον ὄνομα καὶ περιμάχῃτον.

ΧΑΡ. Καὶ μὴν οὐχ ὁρῶ δὲ τι ἀγαθὸν αὐτῷ πρόσ-
εστιν, εἰ μὴ ἄρα ἐν τι μόνον, ὅτι βαρύνονται οἱ φέρον-
τες αὐτό.

ΕΡΜ. Οὐ γὰρ οἶσθα ὅσοι πόλεμοι διὰ τοῦτο καὶ
ἐπιβουλαὶ καὶ ληστῆρια καὶ ἐπιορκίαι καὶ φόνοι καὶ
δεσμὰ καὶ πλοῦς μακρὸς καὶ ἐμπορίαι καὶ δουλείαι;

ΧΑΡ. Διὰ τοῦτο, ὦ Ἑρμῆ, τὸ μὴ πολὺ τοῦ χαλ-
κοῦ διαφέρειν; οἶδα γὰρ τὸν χαλκὸν, ὁδολὸν, ὡς οἶσθα,
παρὰ τῶν καταπλεόντων ἐκάστου ἐκλέγων.

ΕΡΜ. Ναί· ἀλλ' ὁ χαλκὸς μὲν πολλὸς, ὥστε οὐ
πάνυ σπουδάζεται ὑπ' αὐτῶν· τοῦτον δὲ ὀλίγον ἐκ πολ-
λοῦ τοῦ βάθους οἱ μεταλλεύοντες ἀνορύττουσι· πλὴν
ἀλλ' ἐκ γῆς καὶ οὗτος ὥσπερ ὁ μολυβδός καὶ τὰ ἄλλα.

ΧΑΡ. Δεινὴν τινα λέγεις τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀβελ-
τερίαν, οἱ τοσούτον ἔρωτα ἔρωσιν ὠχροῦ καὶ βαρέος
κτήματος.

ΕΡΜ. Ἄλλ' οὐ Σόλων γε ἐκεῖνος, ὦ Χάρων, ἔρᾶν
αὐτοῦ φαίνεται· ὡς ὄρεξ, καταγελαῖ γὰρ τοῦ Κροίσου
καὶ τῆς μεγαλαυχίας τοῦ βαρβαρίου, καὶ μοι δοκεῖν
ἐρέσθαι τὴν βούλῃ αὐτόν· ἐπακούσωμεν οὖν.

12. ΣΟΛ. Εἰπέ μοι, ὦ Κροῖσε, οἷσι γάρ τι δεῖσθαι
τῶν πλίνθων τούτων τὸν Πύθιον;

ΚΡΟΙΣ. Νῆ Δι'· οὐ γὰρ ἔστιν αὐτῷ ἐν Δελφοῖς
ἀνάθημα οὐδὲν τοιοῦτον.

ΣΟΛ. Οὐκοῦν μακάριον οἷσι τὸν θεὸν ἀποφαίνειν,
εἰ κτήσαιοι σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ πλίνθους χρυσᾶς;

ΚΡΟΙΣ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΟΛ. Πολλὴν μοι λέγεις, ὦ Κροῖσε, πενίαν ἐν τῷ
οὐρανῷ, εἰ ἐκ Λυδίας μεταστέλλεσθαι τὸ χρυσίον δεήσει
αὐτούς, ἣν ἐπιθυμῆσιν.

ΚΡΟΙΣ. Πῶς γὰρ τοσούτος ἀν γένοιτο χρυσὸς ὅσος
παρ' ἡμῖν;

ΣΟΛ. Εἰπέ μοι, σίδηρος δὲ φύεται ἐν Λυδίᾳ;

ΚΡΟΙΣ. Οὐ πάνυ τι.

ΣΟΛ. Τοῦ βελτίονος ἄρα ἐνδεεὶς ἔστε.

ΚΡΟΙΣ. Πῶς ἀμείνων ὁ σίδηρος χρυσοῦ;

ΣΟΛ. Ἦν ἀποκρίνη μὴδὲν ἀγανακτῶν, μάθοις ἄν.

ΚΡΟΙΣ. Ἐρώτα, ὦ Σόλων.

ΣΟΛ. Πότεροι ἀμείνους, οἱ σώζοντές τινας ἢ οἱ
σωζόμενοι πρὸς αὐτῶν;

ΚΡΟΙΣ. Οἱ σώζοντες δηλαδὴ.

ΣΟΛ. Ἄρ' οὖν, ἣν Κῦρος, ὡς λογοποιοῦσί τινες,
ἐπὶ Λυδοῖς, χρυσᾶς μαχαίρας σὺποίησιν τῷ στρατῷ,
ἢ ὁ σίδηρος ἀναγκαῖος τότε;

ΚΡΟΙΣ. Ὁ σίδηρος ὅλην ὅτι.

ΣΟΛ. Καὶ εἰ γε τοῦτον μὴ παρασκευάσαιο, οἴχοιτο
ἄν σοι ὁ χρυσὸς ἐς Περσας αἰχμάλωτος.

ΚΡΟΙΣ. Εὐφῆμει, ὦ ἀνθρώπε.

ΣΟΛ. Μὴ γένοιτο μὲν οὕτω ταῦτα· φαίνει δ' οὖν
ἀμείνω τοῦ χρυσοῦ τὸν σίδηρον ὁμολογῶν.

ΚΡΟΙΣ. Οὐκοῦν καὶ τῷ θεῷ σιδηρᾶς πλίνθους θέ-
λεις ἀνατιθεῖναι με, τὸν δὲ χρυσὸν ὅπισω αὐτὸς ἀνακαλεῖν·

MERC. Hoc illud est, Charon, decantatissimum nomen
et magnis omnium contentionibus expetitum.

CHAR. At equidem nullus video quid boni ipsi adsit, nisi
forte hoc unum, quod qui ferant eo graventur.

MERC. An nescis, quot propterea bella existant, et in-
sidiae, latrocinia, perjuria, caedes, vincula, navigatio lon-
ginq̄ua, mercaturae, servitutes denique?

CHAR. Ob istudne Mercuri, quod non multum ab aere
differt? aes enim novi, ut qui obolum, ut scis, a vectorum
unoquoque exigam.

MERC. Sane: sed aes quidem abundat; eamque ob rem
non valde magno studio expetitur ab ipsis: verum illud pau-
cum ex profundissimis terrae visceribus metalli fossores
eruant: perinde tamen hoc etiam ex terra oritur, iudem ut
plumbum ceteraque metalla.

CHAR. Incredibilem quandam narras hominum demen-
tiam, qui tanto amore capiantur rei pallidae ac ponde-
rosae.

MERC. At Solon quidem ille, Charon, ejus amore duci
non videtur: deridet enim, uti vides, Croesum et jactabun-
dam barbari gloriationem. Verum, ni fallor, ex illo quaere-
re quidpiam vult: auscultemus ergo.

12. SOL. Dic mihi, Croese, numnam putas opus habere
lateribus istis Pythium?

CRÆS. Ita per Jovem: non enim est illi Delphis dona-
rium tale ullum dedicatum.

SOL. Ergo beatum arbitrare te Apollinem esse redditu-
rum, si possideat in ceteris etiam lateres aureos?

CRÆS. Quidni putem?

SOL. Magnam mihi narras, Croese, paupertatem in caelo,
quando dil eo redacti sunt, ut aurum ipsis e Lydia sit pe-
tendum, si desiderarint.

CRÆS. Ubinam tanta fuerit auri copia, quanta apud
nos?

SOL. Quaeso te, ferrumne etiam nascitur in Lydia?

CRÆS. Non sane multum.

SOL. Potioris ergo metalli indigetis.

CRÆS. At quomodo praestet ferrum auro?

SOL. Si respondeas nihil indignatus, discere licebit.

CRÆS. Roga modo, Solon.

SOL. Utrum, qui servant aliquos, meliores, an qui ab
iis servantur?

CRÆS. Qui servant videlicet.

SOL. Num igitur, si Cyrus, quos rumores nonnulli spar-
gant, adoriatur Lydos, aureos enses tu confici curabis
exercitui, an ferrum tunc videbitur necessarium?

CRÆS. Ferrum utique.

SOL. Hoc sane metallum nisi compararis, abeat tibi au-
rum in Persidem captivum.

CRÆS. Di meliora, mi homo.

SOL. Absit, haec ut ita contingant: videre tamen nunc
auro melius esse ferrum fateri.

CRÆS. Num igitur Apollini quoque me jubes ferreos la-
teres dedicare, aurum vero rursus repetere?

ΣΟΛ. Οὐδὲ σιδήρου ἐκείνους γε δεήσεται, ἀλλ' ἦν τε χαλκὸν ἦν τε χρυσὸν ἀναθῆς, ἀλλοῖς μὲν ποτε κτῆμα καὶ ἔρμαιον ἔσθ' ἀνατεθεικώς ἢ Φωικεῦσιν ἢ Βοιωτοῖς ἢ Δελφοῖς αὐτοῖς ἢ τινι τυράννῳ ἢ ληστοῖ, τῷ δὲ θεῷ ὀλίγον μέλει τῶν σῶν χρυσοποιῶν.

ΚΡΟΙΣ. Ἄει σύ μου τῷ πλούτῳ προσπολεμεῖς καὶ φθονεῖς.

13. ΕΡΜ. Οὐ φέρει δ' Αὐδὸς, ὦ Χάρων, τὴν παρρησίαν καὶ τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων, ἀλλὰ ξένον αὐτῷ δοκεῖ τὸ πρᾶγμα, πένης ἄνθρωπος οὐχ ὑποπτήσων, τὸ δὲ παριστάμενον ἑλευθέρως λέγων. Μεμνήσεται δ' οὖν μικρὸν ὕστερον τοῦ Σόλωνος, ὅταν αὐτὸν δέῃ ἀλόντα ἐπὶ τὴν πυρὰν ὑπὸ τοῦ Κύρου ἀναχθῆναι· ἤκουσα γὰρ τῆς Κλωθοῦς πρῶτην ἀναγινωσκούσης τὰ ἐκάστῳ ἐπι κεκλωσμένα, ἐν οἷς καὶ ταῦτ' ἐγγράπτο, Κροῖσον μὲν ἀλῶναι ὑπὸ Κύρου, Κῦρον δὲ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνησι τῆς Μασσαγέτιδος ἀποθανεῖν. Ὅρᾳς τὴν Σκυθίδα, τὴν ἐπὶ τοῦ ἵππου τούτου τοῦ λευκοῦ ἐξελαύνουσαν;

ΧΑΡ. Νῆ Δία.

ΕΡΜ. Τόμυρις ἐκείνη ἐστὶ, καὶ τὴν κεφαλὴν γε ἀποτεμοῦσα τοῦ Κύρου αὐτὴ ἐς ἀσκὸν ἐμβαλεῖ πλήρη αἵματος. Ὅρᾳς δὲ καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν νεανίσκον; Καμδύσης ἐκείνός ἐστιν· οὗτος βασιλεύσει μετὰ τὸν πατέρα καὶ μυρία σφαλεῖς ἐν τε τῇ Λιβύῃ καὶ Αἰθιοπία τὸ τελευταῖον μανεῖς ἀποθάνεταί ἀποκτείνας τὸν Ἄπιν.

ΧΑΡ. Ὡ πολλοῦ γέλωτος. Ἀλλὰ νῦν τίς ἂν αὐτοὺς προσβλέψειεν οὕτως ὑπερφρονούντας τῶν ἄλλων; ἢ τίς ἂν πιστεύσειεν ὡς μετ' ὀλίγον οὗτος μὲν αἰχμάλωτος ἔσται, οὗτος δὲ τὴν κεφαλὴν ἔξει ἐν ἀσκῷ αἵματος;

14. Ἐκείνος δὲ τίς ἐστιν, ὦ Ἐρμῆ, ὁ τὴν πορφυρᾶν ἐφεισθρίδα ἐμπεπορημένος, ὁ τὸ διάδημα, ὃ τὸν δακτύλιον ὁ μάγειρος ἀναδίδωσι τὸν ἰχθῦν ἀνατεμών,

νήσῳ ἐν ἀμφιρύτῃ; βασιλεὺς δὲ τίς εὐχεται εἶναι.

ΕΡΜ. Εὖ γε παρωδεῖς ἤδη, ὦ Χάρων. Ἀλλὰ Πολυκράτην ὄρᾳς τὸν Σαμίων τύραννον πανευδαίμονα ἡγούμενον εἶναι· ἀτὰρ καὶ οὗτος αὐτὸς ὑπὸ τοῦ παρεστῶτος οἰκίστου Μαιανδρίου προδοθεὶς Ὀροίτῃ τῷ σατράπῃ ἀνασκοιοπισθῆσεται ἀθλιὸς ἐκπεσὼν τῆς εὐδαιμονίας ἐν ἀκαρεῖ τοῦ χρόνου· καὶ ταῦτα γὰρ τῆς Κλωθοῦς ἐπήκουσα.

ΧΑΡ. Ἀγαμαὶ Κλωθοῦς γεννητῆς· καὶ αὐτοὺς, ὦ βελτίστη, καὶ τὰς κεφαλὰς ἀπόμενε καὶ ἀνασκοιοπίζε, ὡς εἰδῶσιν ἄνθρωποι ὄντες· ἐν τοσούτῳ δὲ ἐπαίρεσθων ὡς ἂν ἀφ' ὑψηλοτέρου ἀλγεινότερον καταπεσοῦμενοι. Ἐγὼ δὲ γελάσομαι τότε γνωρίσας αὐτῶν ἕκαστον γυμνὸν ἐν τῷ σκαφίδῳ μῆτε τὴν πορφυρίδα μῆτε τιάραν ἢ κλίνην χρυσῇν κομίζοντας.

15. ΕΡΜ. Καὶ τὰ μὲν τούτων ὦδε ἔξει. Τὴν δὲ πληθύν ὄρᾳς, ὦ Χάρων, τοὺς πλείοντας αὐτῶν, τοὺς πολεμοῦντας, τοὺς δικαζομένους, τοὺς γεωργοῦντας, τοὺς δανεῖζοντας, τοὺς προσαιτούντας;

ΧΑΡ. Ὅρῳ ποικίλην τινὰ τὴν τύρβην καὶ μεστὸν

SOL. Is ne ferro quidem opus habebit; at tu sive ars aive aurum consecres, aliis quod in possessionem aliquando ac prædam facilem cedat dedicaveris, Phocensibus, inquam, aut Boeotis, aut ipsis Delphis, aut cuidam tyranno, aut latroni : Pythius certe parum curat tuos aurifices.

CRÖES. Semper tu meis divitiis bellum indicis et invides.

13. MERC. Non fert Lydus, o Charon, loquendi istam libertatem verosque sermones : quin res ipsi videtur plane inusitata, pauper homo qui nullo metu se submittat, animique cogitata libere proferat. Verum in memoriam non diu post redibit Solonis, quum tempus adierit ut captus in rogam Cyri jussu imponatur. Etenim audiui ex Clothone nuper prælegente quæ cuique forent fato decreta : in quibus et hæc erant consignata, Croesum captum iri a Cyro, Cyrum autem ipsum ab ista Massagetide occidendum esse. Viden' illam mulierem Scythicam, illam equo hoc albo invehentem?

CHAR. Ita sane.

MERC. Illa Tomyris est, quæ caput Cyri præcisum in utrem injiciet plenum sanguinis. Viden' etiam filium Cyri juvenem? iste Cambyses est, regnabitque post patrem : is rebus omnibus male gestis et in Libya et in Æthiopia, tandem mente captus interibit, postquam occiderit Apin.

CHAR. O multam ridendi materiem! At nunc quis eos adspicere sustineat tanto fastu elatos? aut quis in animum inducat, paullo post hunc fore captivum, illum caput habiturum in utre sanguinis?

14. Verum quis ille est, Mercuri, qui purpureum amiculum fibula substrictum gerit, diademate revinctus, cui annulum coquus porrigit pisce dissecto,

insula in ambita ponto? rex esse videtur.

MERC. Belle versum Homeri huc inflectis, Charon. At enim Polycratem intueris Samiorum tyrannum, qui se omni ex parte felicem esse putat : verum hic ipse ab adstante familiari servo Mxandrio proditus Oroetæ satrapæ in crucem agetur miser, ejectus fortunis omnibus in puncto temporis : etenim hæc quoque ex Clotho percepit.

CHAR. Laudo Clothonem strenuissimam : atque ipsis, optima, et capita præcide, atque palo suffige, ut se sciant homines esse : interea in altum tollantur, quippe ab excelsiore fastigio acerbius casuri. Tum ego ridebo singulos agnoscens nudos in cymbula, nec purpuream vestem neque tiaram neque lectum aureum secum ferentes.

15. MERC. Et illorum quidem, quos dixi, talis erit sors : multitudinem vero, Charon, istam vides, navigantes, bellantes, in judiciis versantes, agros colentes, sumus excentes, stipem petentes?

CHAR. Equidem video variam quandam turbam, ple-

ταροχῆς τὸν βίον καὶ τὰς πόλεις γε αὐτῶν ἐπιχειρίας τοῖς σμῆνσιν, ἐν οἷς ἅπας μὲν ἰδίον τι κέντρον ἔχει καὶ τὸν πλησίον κεντεῖ, ὀλίγοι δὲ τινες ὥσπερ σφῆκες ἄγουσι καὶ φέρουσι τὸ ὑποδέεστερον. Ὁ δὲ περιπετόμενος αὐτοὺς ἐκ τᾶφανους οὗτος ὄχλος τίνες εἰσίν;

ΕΡΜ. Ἐλπίδες, ὦ Χάρων, καὶ δαίματα καὶ ἀνοιαὶ καὶ ἡδοναὶ καὶ φιλαργυρίαι καὶ ὄργαι καὶ μίση καὶ τὰ τοιαῦτα. Τούτων δὲ ἡ ἀνοια μὲν κάτω ξυναναμέμικται αὐτοῖς καὶ ξυμπολιτεύεται γε νῆ Δία καὶ τὸ μῖσος καὶ ἡ ὄργη καὶ ζηλοτυπία καὶ ἀμαθία καὶ ἀπορία καὶ φιλαργυρία, ὁ φόβος δὲ καὶ αἱ ἐλπίδες ὑπεράνω πετόμενοι ὁ μὲν ἐμπίπτων ἐκπλήττει, ἐνίοτε καὶ ὑποπτῆσσειν ποιεῖ, αἱ δ' ἐλπίδες ὑπὲρ κεφαλῆς αἰωρούμεναι, ὑπόταν μάλιστα οἴηται τις ἐπιλήψεσθαι αὐτῶν, ἀναπτάμεναι οἴχονται κεχηνότας αὐτοὺς ἀπολιποῦσαι, ὥπερ καὶ τὸν Τάνταλον κάτω πάσχοντα δρᾷς ὑπὸ τοῦ ὕδατος.

16. Ἦν δὲ ἀτενίσθαι, κατόψεαι καὶ τὰς Μοῖρας ἀνοὶ ἐπωλωθούσας ἐκάστω τὸν ἀτρακτον, ἀφ' οὗ ἡρτῆσθαι ξυμβέβηκεν ἅπαντας ἐκ λεπτῶν νημάτων. Ὅρξας καθάπερ ἀράχνηά τινα καταβαίνοντα ἐφ' ἑκάστον ἀπὸ τῶν ἀτρακτῶν;

ΧΑΡ. Ὅρῳ πάνυ λεπτὸν ἐκάστω νῆμα ἐπιπεπλεγμένον γε τὰ πολλὰ, τοῦτο μὲν ἐκείνῳ, ἐκεῖνο δὲ ἄλλῳ.

ΕΡΜ. Εἰκότως, ὦ πορθμεῦ· εἰμαρται γὰρ ἐκεῖνον μὲν ὑπὸ τούτου φονευθῆναι, τοῦτον δὲ ὑπ' ἄλλου, καὶ κληρονομήσαι γε τοῦτον μὲν ἐκείνου, σπουδὴν ἢ μικρότερον τὸ νῆμα, ἐκεῖνον δὲ αὐτῷ τούτου· τοιοῦνδε γάρ τι ἡ ἐπιπλοκή δηλοῖ. Ὅρξας δ' οὖν ἀπὸ λεπτοῦ κρεμαμένους ἅπαντας; καὶ οὗτος μὲν ἀνασπασθεὶς ἀνω μετέωρος ἐστὶ καὶ μετὰ μικρὸν καταπεσὼν, ἀπορραγέντος τοῦ λίνου, ἐπειδὴν μηκέτι ἀντέχη πρὸς τὸ βάρος, μέγαν τὸν φόρον ἐργάσεται, οὗτος δὲ ὀλίγον ἀπὸ γῆς αἰωρούμενος, ἦν καὶ πέση, ἀφοφῆτι κείσεται, μόλις καὶ τοῖς γείτοσιν ἐξακουσθέντος τοῦ πτώματος.

ΧΑΡ. Παγγέλοια ταῦτα, ὦ Ἑρμῆ.

17. ΕΡΜ. Καὶ μὴν οὐδ' εἰπεῖν ἔχοις ἂν κατὰ τὴν ἀξίαν, ὅπως ἐστὶ καταγέλαστα, ὦ Χάρων, καὶ μάλιστα αἱ ἄγαν σπουδαὶ αὐτῶν καὶ τὸ μεταξὺ τῶν ἐλπίδων οἰχεσθαι ἀναρπάστους γιγνομένους ὑπὸ τοῦ βελτίστου Θανάτου. Ἄγγελοι δὲ καὶ ὑπηρεταὶ αὐτοῦ μάλα πολλοί, ὡς ὄρξας, ἡπίαιοι καὶ πυρετοὶ καὶ φθόαι καὶ περιπνευμονίαι καὶ ξίφη καὶ ληστήριον καὶ κώνεια καὶ δικάστα καὶ τύραννοι· καὶ τούτων οὐδὲν ὄλος αὐτοὺς εἰσέρχεται, ἐστὶ ἂν εὖ πράττωσιν, ὅταν δὲ σφαλῶσι, πολὺ τὸ ὅτοτοί καὶ αἰαὶ καὶ οἶμοι. Εἰ δ' εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἐνεόουν ὅτι θνητοὶ τέ εἰσιν αὐτοὶ καὶ ὀλίγον τοῦτον χρόνον ἐπιδημήσαντες τῇ βίῳ ἀπίασιν ὥσπερ ἐξ οὐνείρατος πάντα ὑπὲρ γῆς ἀφέντες, ἔζων τε ἂν σωφρονέστερον καὶ ἥτιον ἡνῶντο ἀποθανόντες· νῦν δὲ ἐς αἰὲ ἐλπίσαντες χρῆσεσθαι τοῖς παροῦσιν, ἐπειδὴν ἐπιστάς ὁ ὑπηρετὴς καλῇ καὶ ἀπάγῃ πεδήσας τῷ πυρετῷ ἢ τῇ φθόῃ, ἀγανακτοῦσι πρὸς τὴν ἀγωγὴν οὐποτε προσδοκίσαντες ἀποσπασθῆσεσθαι αὐτῶν. Ἦ τί γὰρ οὐκ ἂν

namque trepidi tumultus vitam; quin et urbes eorum persimiles alvearibus, in quibus unusquisque proprium quendam aculeum habet, proximumque pungit; at pauci nonnulli, tanquam vespa, agunt feruntque imbecilliores. Quod autem circumvolat eos ex occulto agmen illud, quinam sunt?

MERC. Spes, Charon, et metus, et amentia, voluptates, avaritia, irae, odia, atque ejusmodi plura: ex eo numero amentia quidem infra ipsis adest immixta, et in eadem hercle velut civitate degit, itemque odium, ira, aemulatio, inscitia, perplexa haesitatio, et avaritia: sed metus et spes superne volitantes, ille quidem incidens mentem excutit, nonnunquam et paventem demittere se facit; haec vero capitibus imminentes, ubi maxime quis putat se prehensurum eas, avolant repente hiantesque destituunt; quod ipsum et Tantalos videt accidere apud inferos ab aqua fugiente.

16. Quodsi aciem interderis, conspicias etiam l'arcas stamina singulis versato deducentes fuso, unde nexos pendere contingat omnes ex tenuibus filiis. Videsne quasi araneorum fila quaedam in singulos a fuis demissa?

CHAR. Cerno tenuissimum unicuique licium additum implexumque ut plurimum, hoc illi, illud alii.

MERC. Et jure quidem, portitor: nam illi fatale est, ab isto ut occidatur; isti, ut ab alio: huic vero, ut haereditatem adeat ejus, cujus brevis sit filium; isti contra, ut illius: tale enim quiddam mutuus implexus significat. Jam perspicis a tenui filo suspensos omnes? hic quidem sursum attractus sublimis apparet; ac paullo post praecipitatus abrupto lino, quando non amplius oneri sustinendo sufficet, magnum edet sonitum: ille autem paululum modo a terra levatus, etiamsi ceciderit, nullo jacebit excitato sonitu, sic ut a vicinis vix casus ejus exaudiat.

CHAR. Sunt illa, Mercuri, omnino ridicula.

17. MERC. Imo vero ne verbis quidem consequi possis, prout dignum est, quanto sint risu excipienda, Charon: maxime si spectes eorum contentissima studia, et quod inter medias spes intereat correpti ab optima Morte. Ejus autem sunt nuncii ministrique valde multi, ut vides, frigora febrium et ardores, tabes, pulmonum affectus, gladii, latrocinia, cicuta potiones, judices, tyranni: horum ipsis nihil in mentem plane subit, dum felices agunt; simulatque offenderint, mox crebrum in ore otote, ah, ah, hei mihi. Quodsi statim ab initio secum cogitarent tum se esse mortales, tum, paucillum istud temporis in vitam quasi peregrinatione instituta, abituros tanquam ex somnio, omnibus super terram relictis, viverent sane sapientius, minusque doloris morientes caperent: nunc autem perpetuo quum se sperent usuros esse rebus praesentibus, ubi praesto fuerit minister, citaveritque et duxerit vinculis impeditos febris tabisque, indignantur se abduci, ut qui nunquam exspectaverant fore ut inde avellerentur. Quid enim

ποιήσκειν ἐκείνος δ τὴν οἰκίαν σπουδῇ οἰκοδομοῦμενος καὶ τοὺς ἐργάτας ἐπισπέρχων, εἰ μάθοι ὅτι ἡ μὲν ἔξει τέλος αὐτῷ, ὁ δὲ ἄρτι ἐπιθείς τὸν ὄρορον ἄπεισι τῷ κληρονόμῳ καταλιπὼν ἀπολαύειν αὐτῆς, αὐτὸς μὴδὲ δειπνήσας δ ἄθλιος ἐν αὐτῇ; Ἐκείνος μὲν γὰρ δ χαίρων ὅτι ἄρρενα παῖδα τέτοκεν αὐτῷ ἡ γυνή, καὶ τοὺς φίλους διὰ τοῦτο ἐστιῶν καὶ τοῦνομα τοῦ πατρὸς τιθέμενος, εἰ ἡπίστατο ὡς ἐπ' ἐτῆς γενόμενος ὁ παῖς τευνῆζεται, ἄρα ἂν σοι δοκεῖ χαίρειν ἐπ' αὐτῷ γεννημένῳ; ἀλλὰ τὸ αἴτιον, ὅτι τὸν μὲν εὐτυχοῦντα ἐπὶ τῷ παιδί ἐκείνον ὁρᾷ τὸν τοῦ ἀθλητοῦ πατέρα τοῦ Ὀλύμπια νενικηκότος, τὸν γείτονα δὲ τὸν ἐλκομίζοντα τὸ παιδίον οὐχ ὁρᾷ οὐδὲ οἶδεν ἀφ' οἷας αὐτῷ χρόκῃς ἐκρέματο. Τοὺς μὲν γὰρ περὶ τῶν ὄρων διαφερομένους ὁρᾷς, ὅσοι εἰσὶ, καὶ τοὺς ξυναγείροντας τὰ χρήματα, εἴτα, πρὶν ἀπολαῦσαι αὐτῶν, καλουμένους ὑφ' ὧν εἶπον τῶν ἀγγέλων τε καὶ τῶν ὑπηρετῶν.

18. ΧΑΡ. Ὅρῳ ταῦτα πάντα καὶ πρὸς ἑμαυτόν γε ἐννοῶ ὅ τι τὸ ἡδὺ αὐτοῖς παρὰ τὸν βίον ἢ τί ἐκείνῳ ἐστίν, οὐ στερόμενοι ἀναπαυοῦσιν. Ἦν γοῦν τοὺς βασιλεῖας ἴδῃ τις αὐτῶν, οἷπερ εὐδαιμονέστατοι εἶναι δοκοῦσιν, εἴω τοῦ ἀβεβαίου καὶ ὡς φῆς ἀμφιβόλου τῆς τύχης, πλείω τῶν ἡδέων τὰ ἀνιάρᾳ εὐρήσει προσόντα αὐτοῖς, φόβους καὶ ταραχὰς καὶ μίση καὶ ἐπιβουλὰς καὶ ὀργὰς καὶ κολακείας· τοῦτοις γὰρ ἅπαντες ζύνεισιν. Ἐὼ πένθη καὶ νόσους καὶ πάθη ἐξ ἰστοιμίας δηλαδὴ ἀρχόντα αὐτῶν· ὅπου δὲ τὰ τούτων πονηρὰ, λογίζεσθαι καιρὸς οἷα τὰ τῶν ἰδιωτῶν ἂν εἴη.

19. Ἐθέλω δ' οὖν σοι, ὦ Ἑρμῇ, εἰπεῖν, ὅτινι ἐοικέναι μοι ἔδοξαν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὁ βίος ἅπας αὐτῶν. Ἦδῃ ποτὲ πομφόλυγας ἐν ὕδατι ἐθεάσω ὑπὸ κρουνοῦ τινι καταράττοντι ἀνισταμένας; τὰς φουαλλίδας λέγω, ἀφ' ὧν ξυναγείρεται ὁ ἀφρός· ἐκείνων τοίνυν τινὲς μὲν μικραὶ εἰσι καὶ αὐτίκα ἐκραγεῖσαι ἀπέσθυσαν, αἱ δ' ἐπὶ πλέον διαρκοῦσι καὶ προσχωρουσῶν αὐταῖς τῶν ἄλλων αὐταὶ ὑπερφυσώμεναι ἐς μέγιστον ὄγκον αἵρονται, εἴτα μέντοι κάκειναι πάντως ἐξηρράγησάν ποτε· οὐ γὰρ οἷόν τε ἀλλως γενέσθαι. Τοῦτό ἐστιν ὁ ἀνθρώπου βίος· ἅπαντες ὑπὸ πνεύματος ἐμπεφυσημένοι οἱ μὲν μείζους, οἱ δ' ἐλάττους· καὶ οἱ μὲν ὀλιγοχρόνιον ἔχουσι καὶ ὠκύμορον τὸ φύσημα, οἱ δὲ ἅμα τῷ ξυστῆναι ἐπαύσαντο· πᾶσι δ' οὖν ἀπορραγῆναι ἀναγκαῖον.

ΕΡΜ. Οὐδὲν χεῖρον σὺ τοῦ Ὀμήρου εἶκασας, ὦ Χάρων, ὅς φύλλοις τὸ γένος αὐτῶν ὁμοιοί.

20. ΧΑΡ. Καὶ τοιοῦτοι ὄντες, ὦ Ἑρμῇ, ὁρᾷς οἷα ποιοῦσι καὶ ὡς φιλοτιμοῦνται πρὸς ἀλλήλους ἀρχῶν περὶ καὶ τιμῶν καὶ κτήσεων ἀμυλλόμενοι, ἅπερ ἅπαντα καταλιπόντας αὐτοὺς δεήσει ἓνα ὁβολὸν ἔχοντας ἔχειν παρ' ἡμᾶς. Βούλει οὖν, ἐπειπερ ἐπ' ὑψηλοῦ ἐσμέν, ἀναβοήσας παμμέγεθες παραινέσω αὐτοῖς ἀπέχεσθαι μὲν τῶν ματαίων πόνων, ζῆν δὲ αἰεὶ τὸν θάνατον πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντας, λέγων, ὦ μάταιοι, τί ἐσπουδάκατε περὶ ταῦτα; παύσασθε κάμνοντες· οὐ γὰρ ἐς αἰεὶ βιώσεσθε· οὐδὲν τῶν ἐνταῦθα σεμνῶν αἰδίων ἐστίν, οὐδ' ἂν

vero non faciat iste, qui domum gnauiter ædificat, operariosque urget, si didicerit, hanc quidem sibi finitum iri, at se, vixdum imposito tecto, decessurum, hæredique relicturum ut ea domo fruatur, in qua ne sænel quidem ipse miser cœnauerit. Ille porro, qui gauisset quod masculum infantem uxor sibi pepererit, ideoque amicos prolixè accipit et patris nomen ei imponit, si sciret septennem puerum esse obiturum, num tibi videtur lætaturus eo nato? sed hoc nimirum in causa est, quod illum felicem filii sorte contempletur, athletæ patrem Olympico certamine victoris; sed vicinum, qui exsequias it infanti, non cernit, neque novit a quo stamine ipsi pendeat. Jam de finibus litigantium vides quantus sit numerus; item eorum, qui coacervant pecunias, tum, antequam frui liceat, citantur ab iis, quos modo dixi imminentibus nunciis et ministris.

18. CHAR. Hæc omnia video, et apud animum meum cogito, quid ipsis dulce sit in cursu vitæ, quidve sit illud quo privati indignantur. Vel reges eorum si quis intueatur, qui esse felicissimi censetur, præter instabilem et ut ais ancipitem fortunam, multo plura jucundis ingrata inueniet ipsis adesse, timores, perturbationes, odia, insidias, iras, adulationes: in his enim nialis omnes versantur. Mitto luctus, morbos, affectiones, quæ scilicet in eos æquali jure atque in alios quosvis imperium exercent. Nunc ubi regum istorum conditio misera est, exputare commodum, qualis privatorum sit hominum.

19. At enim exponere tibi volo, Mercuri, cuiam rei similes mihi visi sint homines eorumque universa vita. Tu jam sane bullas aliquando in aqua spectasti sub scatebra violenter præcipitante existentes? bullas istas inquam inflatas, unde cogitur spuma: earum igitur quædam parvæ sunt, quæ statim disruptæ solent exstingui; aliæ diutius perdurant, accedentibusque aliis hæc mirifice inflatæ maximum in tumorem excrescunt; nec tamen et ipsæ non tandem ruptæ dilabuntur; haud enim aliter fieri potest. Id ipsum est hominis vita: cuncti a spiritu quodam intumuerunt, hi majores, illi minores; et nonnulli quidem brevissimi temporis habent et cito pereantem inflationem, alii simul atque coaluerint deficiunt: veruntamen omnes bullæ modo ruptos interire necesse est.

MERC. Nulla quidem parte deteriore, Charon, comparisonem instituiisti, quam Homerus, qui cum foliis genus eorum confert.

20. CHAR. Ejusmodi quom sint, Mercuri, vides qualia aggreantur, quamque ambitiosa contentione inter se de magistratibus, honoribus et possessionibus decertant; quibus tamen omnibus relictis, non effugient quin haud plus uno obolo habentes veniant ad nos. Vin' ergo, quoniam in alto sumus, quanta potero maxima voce exclamem adhorterque eos, ut abstineant se a vanis laboribus, eoque modo vivant, ut semper mortem sibi ante oculos habeant positam, sic eos compellans: Inepti, quid studio istis in rebus abutimini? desinite fatigari, non enim in perpetuum vivetis: nihil eorum, quæ in terris maximi sunt, sempiter-

ἀπάγοι τις αὐτῶν τι ἦν αὐτῶ ἀποθανόντων, ἀλλ' ἀνάγκη τὸν μὲν γυμνὸν οἴχεσθαι, τὴν οἰκίαν δὲ καὶ τὸν ἀγρόν καὶ τὸ χρυσίον αἰεὶ ἄλλων εἶναι καὶ μεταβάλλειν τοὺς δεσπότης. Εἰ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐξ ἐπηκόου ἐμβοήσασμαι αὐτοῖς, οὐκ ἂν οἶμι μεγάλα ὠφελήσθηναι τὸν βίον καὶ σωφρονεστέρους ἂν γενέσθαι παρὰ πολὺ;

21. EPM. ὦ μακάριε, οὐκ οἶσθα, ὅπως αὐτοὺς ἡ ἀγνοία καὶ ἡ ἀπάτη διατεθείκασιν, ὥς μὴδ' ἂν τρυπάνῳ ἐτι διανοιχθῆναι αὐτοῖς τὰ ὅτα· τοσοῦτω κηρῷ ἔδυσαν αὐτὰ, οἷόν περ ὁ Ὀδυσσεὺς τοὺς ἐταίρους ἔδρασε δέει τῆς Σειρήνων ἀκροάσεως. Πόθεν οὖν ἂν ἐκεῖνοι ἀκοῦσαι δυνήθειν, ἣν καὶ σὺ κεκραγὼς διαρραγῆς; ὅπερ γὰρ παρ' ὑμῖν ἡ Λήθη δύναται, τοῦτο ἐνταῦθα ἡ ἀγνοία ἐργάζεται. Πλὴν ἄλλ' εἰσὶν αὐτῶν ὀλίγοι οὐ παραδεδεγμένοι τὸν κηρὸν ἐς τὰ ὅτα πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀποκλίνοντες, ὅξυ δεδορκότες ἐς τὰ πράγματα καὶ κατεργασότες ὅα ἐστιν.

XAP. Οὐκοῦν ἐκεῖνοις γοῦν ἐμβοήσωμεν;

EPM. Περιττὸν καὶ τοῦτο, λέγειν πρὸς αὐτοὺς ἃ ἴσασιν. Ὅρᾳς ὅπως ἀποσπάσαντες τῶν πολλῶν καταγελοῦσι τῶν γιγνομένων καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς ἀρέσκονται αὐτοῖς, ἀλλὰ δηλοῖ εἰσι δρασμὸν ἥδη βουλευόντες παρ' ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ βίου; καὶ γὰρ καὶ μισοῦνται ἐλέγχοντες αὐτῶν τὰς ἀμαθίας.

XAP. Εὖ γε, ὦ γεννάδαι· πλὴν πάνυ ὀλίγοι εἰσὶν, ὦ Ἑρμῇ.

EPM. Ἰκανοὶ καὶ οὗτοι. Ἀλλὰ κατίωμεν ἤδη.

22. XAP. Ὁ ἐν ἐπιπόθουν, ὦ Ἑρμῇ, εἰδέναι, καὶ μοι δεῖξας αὐτὸ ἐντελῇ ἔσῃ τὴν περιήγησιν πεποιημένος, τὰς ἀποθήκας τῶν σωματίων, ἵνα κατορύττουσι, θεάσασθαι.

EPM. Ἡρία, ὦ Χάρων, καὶ τύμβους καὶ τάφους καλωῦσι τὰ τοιαῦτα. Πλὴν τὰ πρὸ τῶν πόλεων ἐκεῖνα τὰ χώματα ὀρᾶς καὶ τὰς στήλας καὶ πυραμίδας; ἐκεῖνα πάντα νεκροδοχεῖα καὶ σωματοφυλακία εἰσι.

XAP. Τί οὖν ἐκεῖνοι στεφανοῦσι τοὺς λίθους καὶ χρίουσι μύρῳ; οἱ δὲ καὶ πυρὰν νήσαντες πρὸ τῶν χωμάτων καὶ βόθρον τινὰ ὀρύξαντες κάουσι τε ταυτὶ τὰ πολυτελῆ δεῖπνα καὶ εἰς τὰ ὀρύγματα οἶνον καὶ μελίκρατον, ὥς γοῦν εἰκάσαι, ἐκχέουσιν;

EPM. Οὐκ οἶδα, ὦ πορθμεῦ, τί ταῦτα πρὸς τοὺς ἐν Ἄδου· πεπιστεύκασι γοῦν τὰς ψυχὰς ἀναπειπομένας κάτωθεν δεῖπνεῖν μὲν ὥς οἷόν τε περιπετομένης τὴν κνίσαν καὶ τὸν καπνὸν, πίνειν δὲ ἀπὸ τοῦ βόθρου τὸ μελίκρατον.

XAP. Ἐκεῖνοις ἐτι πίνειν ἢ ἐσθίειν, ὧν τὰ κρανία ζηρότατα; καίτοι γελοῖός εἰμι σοὶ λέγων ταῦτα ὁσημέραι κατάγοντι αὐτούς. Οἶσθ' οὖν, εἰ δύναιντ' ἂν ἐτι ἀνελθεῖν ἀπαξ ὑποχθόνιοι γενομένοι; ἐπεὶ τοι καὶ παγγέλοι' ἂν, ὦ Ἑρμῇ, ἔπασχες, οὐκ ὀλίγα πράγματα ἔχων, εἰ ἔδει μὴ κατάγειν μόνον αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ αὐθις ἀνάγειν πιόμενους. ὦ μάταιοι, τῆς ἀνοίας, οὐκ εἰδότες ἡλικίους ὅροις διακέκριται τὰ νεκρῶν καὶ τὰ ζώντων πράγματα καὶ ὅα τὰ παρ' ἡμῖν ἐστί καὶ ὅτι

num est; nec quicquam inde secum abstulerit qui vita fungitur; quandoquidem necesse est ipsum abire nudum, domum vero, agrum, aurum aliorum ex aliis esse et mutare dominos. Hæc atque ejusmodi si sic, ut exaudiri possim, ipsis inclamem, non tu censes magnos inde redundaturos ad vitam fructus, ipsosque multo fore prudentiores?

21. MERC. Mi Charon, nescis quam eos ignorantia et fraudulentus error teneant occupatos, ut ne terebra quidem ipsis perforari queant aures: tanta ceræ copia eas obstruxerunt, quemadmodum Ulysses fecit sociis metuens ne Sirenas auscultarent. Quæ ergo spes est, illi ut audire possint, etiamsi tu clamando dirumparis? Quod enim apud vos Lethe potest, idem hic ignorantia perficit. Attamen sunt eorum pauci, qui ceram in aures non receperunt, veritatis partes sequentes, acie mentis ad pervidendas cognoscendasque res humanas plane singulari.

CHAR. Quin illis certe inclamamus?

MERC. Supervacuum et hoc fuerit, si dicas iis quæ noverunt. Viden' ut semoti a vulgo hominum derideant quicquid agitur, nulla ex parte probant unquam? Imo vero non obscure patefaciunt, se aufugere jam conari ad vos ex vita; eo magis quod odio sint, dum redarguunt istorum inscitias.

CHAR. Euge, generosa pectora! verum valde sunt pauci, Mercuri.

MERC. Etiam hi sufficiunt. Sed jam descendamus.

22. CHAR. Unum est adhuc quod desiderem scire, Mercuri: id si mihi ostenderis, plene res mihi humanas demonstrandi beneficium absolveris; scilicet conditoria cada-verum, ubi ea sepeliunt, ut spectem.

MERC. Monumenta, Charon, tumulos et sepulcra vocant istiusmodi conditoria. Ceterum, qui ante urbes sunt, aggestæ terræ cumulos illos vides, cipposque et pyramidas? ista omnia loci sunt mortuis recipiendis servandisque corporibus.

CHAR. Quid igitur illi coronant lapides et perungunt unguento? quidam vero etiam rogo præ tumulis exstructo et scrobe quadam effossa comburunt sumtuosas istas cœnas, atque in foveas vinum mulsumque, quantum conjectare licet, invergunt?

MERC. Equidem, o portitor, quid ista faciant ad eos qui sunt in Orco, ignoro: hoc tamen illis esse persuasum scio, animas sursum emissas ab inferis cœnare, qua licet, circumvolitantes nidorem et fumum, atque haurire de scrobe mulsum.

CHAR. Illi ut adhuc bibant edantve, quorum crania sunt aridissima? ridiculus enim vero sim, hæc tibi si dicam, qui quotidie deducis eos. Scin' quid, si possint remeare, ubi semel terram subierunt? nimirum tibi plane risu digna acciderent, Mercuri, qui jam satis quod agas habes negotii, si te oporteret non deducere solum ad inferos, sed insuper eos iterum reducere potaturos. Vah dementia! inanissimi mortales, qui nesciatis quam longinquo finium intervallo discreta sint mortuorum viventiumque negotia, qualisque rerum sit nostrarum ratio; nec illud sciat:

κάτθαν' ὁμῶς δ' τ' ἀτυμβος ἀνὴρ δς τ' Ὀδυσσεύς τύμβου,
ἐν δὲ ἱὲ τιμῇ Ἴρος κρείων τ' Ἀγαμέμνων·
Θερόσιτ' δ' ἴσος Θέτιδος παῖς ἡυκόμοιο.
Πάντες δ' εἰσὶν ὁμῶς νεκῶν ἀμνηνὰ κάρηνα,
γυμνοὶ τε ξηροὶ τε κατ' ἀσφοδελὸν λειμῶνα.

23. EPM. Ἡράκλεις, ὡς πολὺν τὸν Ὀμηρον ἐπαντλεῖς. Ἄλλ' ἐπεὶ περ ἀνέμνησάς με, ἐθέλω σοι δεῖξαι τὸν τοῦ Ἀχιλλέως τάφον. Ὁρᾷς τὸν ἐπὶ τῇ θαλάττῃ; Σίγειον μὲν ἐκεῖνός ἐστι τὸ Τρωϊκόν· ἀντικρὺ δὲ ὁ Αἴας τέθαιπται ἐν τῷ Ῥοιτείῳ.

ΧΑΡ. Οὐ μεγάλοι, ὦ Ἑρμῆ, οἱ τάφοι. Τὰς πόλεις δὲ τὰς ἐπιστήμους δεῖξόν μοι ἤδη, ἃς κάτω ἀκούομεν, τὴν Νίνον τὴν Σαρδαναπάλλου καὶ Βαβυλῶνα καὶ Μυκῆνας καὶ Κλεωνὰς καὶ τὴν Ἴλιον αὐτήν· πολλοὺς γοῦν μέμνημαι διαπορθμεύσας ἐκεῖθεν, ὡς δέκα θίων ἐτῶν μὴ νεολκῆσαι μὴδὲ διαφύξαι τὸ σκαφίδιον.

EPM. Ἡ Νίνος μὲν, ὃ πορθμεῦ, ἀπόλωλεν ἤδη καὶ αὐδὲ ἔχνος ἐστὶ λοιπὸν αὐτῆς, οὐδ' ἂν εἴποις ὅπου ποτ' ἦν· ἡ Βαβυλὼν δὲ σοι ἐκεῖνη ἐστὶν ἡ εὐπυργος, ἡ τὸν μέγαν περιβόλον, οὐ μετὰ πολὺ καὶ αὐτὴ ζητηθῆσονται ὥσπερ ἡ Νίνος· Μυκῆνας δὲ καὶ Κλεωνὰς αἰσχύνομαι δεῖξαι σοι, καὶ μάλιστα τὸ Ἴλιον. Ἀποπνίξεις γὰρ εὖ οἷδ' ὅτι τὸν Ὀμηρον κατελθὼν ἐπὶ τῇ μεγαληγορίᾳ τῶν ἐπῶν. Πλὴν ἀλλὰ πάλα μὲν ἦσαν εὐδαίμονες, νῦν δὲ τεθνᾶσι καὶ αὐταὶ ἀποθνήσκουσι γάρ, ὃ πορθμεῦ, καὶ πόλεις ὥσπερ ἄνθρωποι, καὶ τὸ παραδοξότατον, καὶ ποταμοὶ θιοὶ· Ἰνάχου γοῦν οὐδὲ τάφος ἐστὶ ἐν Ἀργεὶ καταλείπεται.

ΧΑΡ. Παπαὶ τῶν ἐπαίων, Ὀμηρε, καὶ τῶν ὀνομάτων, Ἴλιος ἱρή καὶ εὐρυάγυια καὶ εὐκτίμεναι Κλεωνάι.

24. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων τίνες ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ πολεμοῦντες ἢ ὑπὲρ τίνος ἀλλήλους φονεύουσιν;

EPM. Ἀργεῖους ὀρᾷς, ὦ Χάρων, καὶ Λακεδαιμονίους καὶ τὸν ἡμιθνήτα ἐκείνον στρατηγὸν Ὀθρυάδαν τὸν ἐπιγράφοντα τὸ τρόπαιον τῷ αὐτοῦ αἵματι.

ΧΑΡ. Ὑπὲρ τίνος δ' αὐτοῖς, ὦ Ἑρμῆ, ὁ πόλεμος;

EPM. Ὑπὲρ τοῦ πεδίου αὐτοῦ, ἐν ᾧ μάχονται.

ΧΑΡ. Ὡ τῆς ἀνοίας, οἳ γε οὐκ ἴσασιν ὅτι, καὶ δλην τὴν Πελοπόννησον ἕκαστος αὐτῶν κτήσωνται, μόγις ἂν ποδιαῖον λάβοιεν τόπον παρὰ τοῦ Αἰακοῦ· τὸ δὲ πεδῖον τοῦτο ἄλλοτε ἄλλοι γεωργήσουσι πολλάκις ἐκ βάθρων τὸ τρόπαιον ἀνασπᾶσαντες τῷ ἀρότρῳ.

EPM. Οὕτω μὲν ταῦτα ἔσται· ἡμεῖς δὲ καταβάντες ἤδη καὶ κατὰ χώραν εὐθετήσαντες αὖθις τὰ ὄρη ἀπαλαττώμεθα, ἐγὼ μὲν καὶ ὃ ἐστάλην, σὺ δὲ ἐπὶ τὸ πορθμεῖον· ἤξω δὲ σοὶ καὶ αὐτὸς μετ' ὀλίγον νεκροστολῶν.

ΧΑΡ. Εὖ γε ἐποίησας, ὦ Ἑρμῆ· εὐεργέτης ἐς δὲ ἀναγεγράφη. Ὀνάμην δὲ τίς διὰ σέ τῆς ἀποδημίας. — Οἷά ἐστι τὰ τῶν κακοδαίμονων ἀνθρώπων πράγματα. Χάρωνος δὲ οὐδεὶς λόγος.

*Aequo oblit nactus tamulum Iusque intumulus :
hinc simili est in honore Iruque et rex Agamemno,
et par Thersitæ pulchra Nerelde natus.
Debilla umbrarum capita omnes sunt simul atque
per pratium asphodell nudi sicique vagantur.*

23. MERC. Hercules, quam large nobis Homeri versus ingeris? Sed quandoquidem me commonefecisti, volo tibi monstrare Achillis sepulcrum. Viden' mari prope adjacens? Sigeum est illud Troicum; e regione autem situs est Ajax in Rhæteo.

CHAR. Non magna sunt, Mercuri, monumenta. Nunc urbes insignes monstra mihi, quas infra celebrari audimus, Ninum illam Sardanapali, Babylonem, Mycenae, Cleonae, ipsamque Ilium: multos equidem inde memini me trajiciase, adeo ut decem integris annis nec subducere neque ventis exponere licuerit scapham.

MERC. Ninus jam, portitor, interit, neque ullum vestigium amplius est ejus reliquum; sic ut dicere nequeas ubi olim fuerit. Ecce tibi Babylonem turribus ornatam, quæ magno mœnium ambitu est cincta: illa ipsa quoque non diu post quaeretur, haud secus ac Ninus. Mycenae vero Cleonaeque pudet me monstrare tibi, ac præcipue Ilium: offocabis enim, sat scio, Homerum ad Orcum reversus ob magniloquentiam carminum. Attamen olim erant felices; nunc vero hæc quoque totæ sunt mortuæ: moriuntur enim, quemadmodum homines, sic et urbes; quodque maxime mirabile, fluvii etiam integri: Inachi certe ne alveus quidem Argis amplius superest.

CHAR. Papæ, quæ laudes, Homere! qui nomen splendor! Ilios sacra latiusque vils insignis; Cleonæ nitide conditæ.

24. Sed, dum hæc loquimur, quinam isti sunt belligerantes, aut cujus rei causa sese invicem obtruncant?

MERC. Argivos cernis, Charon, et Lacedæmonios, illumque semianimem imperatorem Othryaden, qui inscribit tropæum suo sanguine.

CHAR. Pro qua re, Mercuri, bellum inter eos est?

MERC. Pro illo ipso campo, in quo pugna conseritur.

CHAR. O insignem dementia! scilicet ignorant se, licet vel totam Peloponnesum eorum quisque possederit, vix tamen unius pedis spatium ab Æaco accepturos esse: canipum autem illum alii atque alii usque colent, ac sæpe funditus illum tropæum eruent aratro.

MERC. Hæc quidem ita fient: nos vero, ubi jam descendimus, suisque montes sedibus reposuerimus, discedamus, ego ad ea peragenda quorum gratia iter ingressus sum, tu ad cymbulam tuam: neque diu erit quum adventabo tibi mortuos deducens.

CHAR. Bene de me meritis es, Mercuri: in omne tempus beneficii auctor penes me eris scriptus. Haud mediocris autem per te fructus ex istac peregrinatione ad me redundavit. — Qualia sunt hominum infortunatorum negotia! Charontis vero nulla habetur ratio.

XIII.

ΠΕΡΙ ΘΥΣΙΩΝ.

1. Ἄ μὲν ἐν ταῖς θυσίαις οἱ μάταιοι πράττουσι καὶ ταῖς ἑορταῖς καὶ προσόδοις τῶν θεῶν καὶ ἃ αἰτοῦσι καὶ ἃ εὐχονται καὶ ἃ γινώσκουσι περὶ αὐτῶν, οὐκ οἶδ' εἰ τις οὕτω κατηφής ἐστι καὶ λελυπημένος ὅστις οὐ γελάσεται τὴν ἀδελτερίαν ἐπιβλέψας τῶν δρωμένων καὶ πολὺ γε, οἶμαι, πρότερον τοῦ γελάειν πρὸς ἑαυτὸν ἐξετάσει πότερον εὐσεβείας αὐτοῦς γρῆ καλεῖν ἢ τούναντιον θεοῖς ἐχθροὺς καὶ κακοδαίμονας, εἰ γε οὕτω ταπεινὸν καὶ ἀγεννὲς τὸ θεῖον ὑπελήφασιν ὥστε εἶναι ἀνθρώπων ἐνδεὲς καὶ χολακευόμενον ἥδεσθαι καὶ ἀγανακτεῖν ἀμελούμενον τὰ γούν Αἰτωλικὰ πάθη καὶ τὰς τῶν Καλυδωνίων συμφορὰς καὶ τοὺς τοσοῦτους φόνους καὶ τὴν Μελεάγρου διάλυσιν, πάντα ταῦτα ἔργα φασὶν εἶναι τῆς Ἀρτέμιδος μεμψιμοιρούσης, ὅτι μὴ παρελήφθη πρὸς τὴν θυσίαν ὑπὸ τοῦ Οἰνέως· οὕτως ἀρα βαθέως καθίκετο αὐτῆς ἡ τῶν ἱερῶν διαμαρτία. Καί μοι δοκῶ ὁρᾶν αὐτὴν ἐν τῷ οὐρανῷ τότε μόνην τῶν ἄλλων θεῶν ἐς Οἰνέως πεπορευμένων, δεινὰ ποιοῦσαν καὶ σχετλιάζουσαν οἷας ἑορτῆς ἀπολειφθήσεται.

2. Τοὺς δ' αὖ Αἰθίοπας καὶ μακαρίους καὶ τρισευδαίμονας εἰποι τις ἂν, εἰ γε ἀπομνημονεύει τὴν χάριν αὐτοῖς ὁ Ζεὺς, ἣν [ἐν ἀρχῇ τῆς Ὀμήρου ποιήσεως] πρὸς αὐτὸν ἐπεδείξαντο δώδεκα ἐξῆς ἡμέρας ἐστιάσαντες, καὶ ταῦτα ἐπαγόμενον καὶ τοὺς ἄλλους θεούς. Οὕτως οὐδὲν, ὡς εἴκειν, ἀμισθὶ ποιοῦσιν ὧν ποιοῦσιν, ἀλλὰ πωλοῦσι τοῖς ἀνθρώποις τὰγαθὰ, καὶ ἐνεστι πρίασθαι παρ' αὐτῶν τὸ μὲν ὕψαινειν, εἰ τύχοι, βοΐδου, τὸ δὲ πλουτεῖν βοῶν τεττάρων, τὸ δὲ βασιλεύειν ἐκατόμβης, τὸ δὲ σῶν ἐπανελεῖν ἐξ Ἰλίου ἐς Πύλον ταύρων ἐννέα, καὶ τὸ ἐκ τῆς Αὐλίδος ἐς Ἴλιον διαπλεῦσαι παρθένου βασιλικῆς· ἡ μὲν γὰρ Ἑκάβη τὸ μὴ ἄλῳσαι τὴν πόλιν τότε ἐπρίλατο παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς βοῶν δώδεκα καὶ πέπλου. Εἰκάζειν δὲ γρῆ πολλὰ εἶναι καὶ ἀλεκτρυόνος καὶ στεφάνου καὶ λιθανωτοῦ μόνου παρ' αὐτοῖς ὦνια.

3. Ταῦτα δὲ, οἶμαι, καὶ ὁ Χρῦσης ἐπιστάμενος ἅτε ἱερεὺς καὶ γέρων καὶ τὰ θεῖα σοφός, ἐπειδὴ ἀπρακτος ἀπῆε παρὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὡς ἂν καὶ προδανείσας τῷ Ἀπόλλωνι τὴν χάριν δικαιολογεῖται καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἀμοιβὴν καὶ μόνον οὐκ ὀνειδίζει λέγων, ὦ βέλτιστε Ἀπολλων, ἐγὼ μὲν σου τὸν νεῶν τέως ἀστεφάνωτον ὄντα πολλάκις ἐστεφάνωσα καὶ τοσαῦτά σοι μῆρια ταύρων τε καὶ αἰγῶν ἔκαυσα ἐπὶ τῶν βωμῶν, σὺ δὲ ἀμελεῖς μου τοιαῦτα πεπονθότος καὶ παρ' οὐδὲν τίθεσαι τὸν εὐεργέτην. Τοιγαροῦν οὕτω κατεδυσώπησεν αὐτὸν ἐκ τῶν λόγων, ὥστε ἀρπασάμενος τὰ τόξα καὶ ὑπὲρ τοῦ ναροσάμου καθίσας ἑαυτὸν κατετόξευε τῷ λοιμῷ τοὺς Ἀχαιοὺς αὐταῖς ἡμιόνοις καὶ κυσίν.

4. Ἐπεὶ δ' ἄπαξ τοῦ Ἀπόλλωνος ἐμνήσθη, βούλομαι καὶ τὰ ἄλλα εἰπεῖν, ἃ περὶ αὐτοῦ οἱ σοφοὶ τῶν ἀν-

XIII.

DE SACRIFICIIS.

1. In sacrificiis quæ perpetrant inepti homines, in diebus festis, in salutationibus deorum; quæ porro petunt, quæ optant, quæ de illis sentiunt; nescio an ita demissus quisquam aut tristis sit, quin rideat, eorum quæ sunt stoliditatem inspiciens. Verum multo, opinor, antequam rideat, cum animo suo exquiret, piosne prædicare illos fas sit, an contra ea hostes deorum et scelestos; qui quidem ita humilem illiberalemque esse divinam naturam opinentur, ut hominibus indigeat, ut gaudeat adulantibus, negligi se indignetur. Etenim Ætolicos illos casus, et calamitates Calydoniorum, et tot cædes, et illam Meleagri tabem, universa hæc opera aiunt esse Dianæ ægre ferentis ad sacrificium se non adhibitam ab Cæneo: tam profunde in animum illius descendit, quod sacrificialibus epulis excidit! Ac videor mihi illam videre in cælo solam tunc relictam, reliquis diis ad Cæneum profectis, afflictantem se, et conquerentem quali sacro sibi sit carendum.

2. Ab altera parte Æthiopes beatos ac ter felices aliquis dixerit, si gratiam iis habeat Jupiter, quam [in ipso Homeri poeseos principio] ab illo inierunt, duodecim deinceps dierum epulis illum excipientes, idque quum reliquos etiam deos tanquam umbras secum adduceret. Adeo eorum quæ faciunt, absque mercede, ut videtur, faciunt nihil, sed vendunt bona hominibus, estque ut emat ab illis hic quidem valetudinem forte bucula, divitias alius hibus quatuor; alius regnum hecatomba; alius ut salvus ab Illo Pylium redeat, tauris novem; uti vero Aulide Ilion liceat trajicere, virgine regia. Nam Hecuba quidem, ne tum urbs caperetur, hibus duodecim atque peplo a Minerva redimebat. Conjicere autem fas est, multa etiam gallo, aut corona, aut solo thure adeo apud ipsos esse venalia.

3. Horum puto, etiam Chryses gnarus, qui sacerdos esset, et senex et divinarum rerum consultus, quum infectis rebus rediret ab Agamemnone, expostulat cum Apolline, tanquam apud quem in fœnore collocasset gratiam, et vicem reposeit, et tantum non conviciatur, dicens: Equidem, optime Apollo, ædem tuam, coronarum honore ad eum diem carentem, sæpe coronavi, totque tibi taurorum caprarumque femora in altaribus tuis adolevi: tu vero me talia negligis passum, nulloque numero habes optime de te meritum. Itaque tantum oratione illa pudorem ei objecit, ut sagittis correptis insessoque editiore prope navium stationem loco, pestilentiae telis Achivos ipsis cum mulis canibusque confingeret.

4. Quum vero semel in Apollinis incidi mentionem, volo etiam reliqua dicere, quæ docti de illo homines commemo-

θράπων λέγουσιν, οὐχ ὅσα περὶ τοὺς ἔρωτας ἔδυστήχουν οὐδὲ τοῦ Ἰακίνθου τὸν φόνον οὐδὲ τῆς Δάφνης τὴν ὑπεροψίαν, ἀλλ' ὅτι καὶ καταγνωσθεὶς ἐπὶ τῷ τῶν Κυκλώπων θανάτῳ καὶ οὐστρακισθεὶς διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατεπέμφθη ἐς τὴν γῆν ἀνθρωπίνῃ χρησόμενος τῇ τύχῃ· ὅτε δὴ καὶ ἐθήτευσεν ἐν Θετταλίᾳ παρ' Ἀδμήτῃ καὶ ἐν Φρυγίᾳ παρὰ Λαομέδοντι, παρὰ τοῦτω μὲν γε οὐ μόνος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ Ποσειδῶνος ἀμφοτέροι, κλινθεύοντες ὑπ' ἀπορίας καὶ ἐργαζόμενοι τὸ τεῖχος, καὶ οὐδὲ ἐντελῆ τὸν μισθὸν ἐκομίσαντο παρὰ τοῦ Φρυγῆος, ἀλλὰ προσώφειλεν αὐτοῖς πλέον ἢ τριάκοντα, φασί, δραχμάς Τρωϊκάς.

5. Ἡ γὰρ οὐ ταῦτα σεμνολογοῦσιν οἱ ποιηταὶ περὶ τῶν θεῶν καὶ πολλὰ τούτων ἱερώτερα περὶ τῆς Ἥφαιστου καὶ Προμηθέως καὶ Κρόνου καὶ Ῥέας καὶ σχεδὸν ὅλης τῆς τοῦ Διὸς οἰκίας; καὶ ταῦτα παρακαλέσαντες τὰς Μοῦσας συνωδοῦς ἐν ἀρχῇ τῶν ἐπῶν, ὅφ' ὧν δὴ ἔνδοι γενόμενοι ὥς τὸ εἰκὸς ἄδουσιν, ὥς ὁ μὲν Κρόνος ἐπειδὴ τάχιστα ἐξέτεμε τὸν πατέρα τὸν Οὐρανὸν, ἐβασίλευε τε ἐν αὐτῷ καὶ τὰ τέκνα κατήσθιεν ὥσπερ ὁ Ἀργεῖος Θυέστης· ὕστερον δὲ ὁ Ζεὺς κλαπείας ὑπὸ τῆς Ῥέας ὑποδαλλομένης τὸν λίθον ἐς τὴν Κρήτην ἐκτεθείς ὑπ' αἰγῶς ἀνεντράφη καθάπερ ὁ Τηλεφός ὑπ' ἐλάφου καὶ ὁ Πέρσης Κύρος ὁ πρότερον ὑπὸ τῆς κυνὸς, εἰτ' ἐξελάσας τὸν πατέρα καὶ ἐς τὸ δεσποτῆριον καταβαλὼν ἔσχε τὴν ἀρχὴν αὐτός· ἔγημε δὲ πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας, ὑστάτην δὲ τὴν Ἥραν τὴν ἀδελφὴν κατὰ τοὺς Περσῶν τοῦτο καὶ Ἀσσυρίων νόμους· ἐρωτικὸς δὲ ὧν καὶ ἐς τὰ ἀφροδίσια κεχυμένος θαδύως ἐνέπλησε παίδων τὸν οὐρανὸν, τοὺς μὲν ἐξ ἑμιστίμων ποιησάμενος, ἐνίοις δὲ καὶ νόθους ἐκ τοῦ θνητοῦ καὶ ἐπιγείου γένους, ἄρτι μὲν δὲ γεννάδας γιγνώμενος χρυσίον, ἄρτι δὲ ταῦρος ἢ κύκνος ἢ ἀετὸς, καὶ ὅλους ποικιλώτερος αὐτοῦ Προϊτέως· μόνην δὲ τὴν Ἀθηνᾶν ἔφυσεν ἐκ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς ὑπ' αὐτὸν ἀτεχνῶς τὸν ἐγκέφαλον συλλαβὼν· τὸν μὲν γὰρ Διόνυσον ἡμιτελῆ, φασί, ἐκ τῆς μητρὸς ἔτι καομένης ἀρπάσας ἐν τῷ μηρῷ φέρων κατάρυξε κᾶτα ἐξέτεμε τῆς ὠδίνος ἐνστάσης.

6. Ὅμοια δὲ τούτοις καὶ περὶ τῆς Ἥρας ἄδουσιν, ἀνε τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα ὁμιλίας ὑπηνέμιον αὐτὴν παῖδα γεννησθαι τὸν Ἥφαιστον, οὐ μάλα εὐτυχῇ τοῦτον, ἀλλὰ βράνυσον καὶ χαλκία καὶ πυρίτην ἐν καπνῷ τὸ πᾶν βιοῦντα καὶ σπινθήρων ἀνάπλεων οἷα δὴ καμινευτὴν καὶ οὐδὲ ἄρτιον τῷ πόδε· χυλιευθῆναι γὰρ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πτώματος, ὅπότε ἐρρίφη ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐξ οὐρανοῦ, καὶ εἰ γε μὴ οἱ Ἀθήνιοι καλῶς ποιοῦντες ἔτι φερόμενον αὐτὸν ὑπεδέξαντο, κἂν ἐτεθνήκει ἂν ἡμῖν ὁ Ἥφαιστος ὥσπερ ὁ Ἀστυάναξ ἀπὸ τοῦ πύργου καταπεσὼν. Καίτοι τὰ μὲν Ἥφαιστου μέτρια· τὸν δὲ Προμηθεῖα τίς οὐκ οἶδεν οἷα ἔπαθε, διότι καθ' ὑπερβολὴν φιλόανθρωπος ἦν; καὶ γὰρ αὐ καὶ τοῦτον ἐς τὴν Σκυθίαν ἀγαγὼν ὁ Ζεὺς ἀνεσταύρωσεν ἐπὶ τοῦ Καυκάσου καὶ τὸν ἀετὸν αὐτῷ παρακαταστήσας τὸ ἥπαρ δσημέραι κολάφοντα.

rant, non quam invenustus amator fuerit, nec Hyacinthi cædem, neque ut Daphne aspernata sit illum; sed quod et iudicio damnatus ob Cyclopes interfectos et testarum suffragio de cælo in terram sit ejectus, humana conditione atque sorte usus: illo igitur tempore etiam servili ministerio, in Thessalia apud Admetum, et apud Laomedontem in Phrygia, functus est; apud hunc quidem non ipse solus, sed cum Neptuno, lateribus ducendis ambo et muro struendo operam locantes ob inopiam, ne integram quidem a Phryge mercedem tulerunt, sed debuit hic de ea illis, aiunt, amplius triginta drachmas Troicas.

5. Numquid enim non talia magnifice narrant de diis poetæ, et multum hisce diviniora, de Vulcano, et Prometheo, et Saturno et Rheæ, totaque pæne Jovis familia? et hæc faciunt invocatis in principio versuum Musis cantus adjutricibus, quarum afflatu deo, ut consentaneum est, pleni canunt, ut Saturnus exsecto statim Cælo patre in illo imperaverit, suosque natos devoravit, ut Argivus Thyestes; ut deinde Jupiter, furto subijcientis lapidem Rheæ, in Creta expositus et a capra nutritus sit, quemadmodum Telephus a cerva et a cane Persa Cyrus superior; ut deinde expulso patre et in carcerem coniecto, imperium ipse tenuerit; ut uxores duxerit ille quidem complures alias, ultimam vero Junonem germanam suam, ex Persarum hoc quidem Assyriorumque legibus: amator vero maximus quum esset et effusus solutusque in venerem, facile cælum liberis ut compleverit; quorum alios ex suæ dignitatis matribus, alios vero etiam nothos ex mortali ac terrestri genere creaverit, quum nunc aurum generosus ille, nunc taurus, aut olor, aut aquila fieret, denique ipso Proteo mutabilior; solam autem ex suo ipse capite Minervam ut genuerit, intra ipsum plane cerebrum conceptam: Bacchum enim, semiformem, aiunt, ex matre cum maxime flagrante ereptum, in suo ipse femore ocus defodit, ac deinde instante partus dolore exsecuit.

6. Similia vero hisce etiam de Junone canunt, sine viri consuetudine eam peperisse filium Vulcanum, quasi aura conceptum, non nimis illum beatum, sed sordidum opificem, fabrum ærarium, igne adustum, in fumo viventem semper, favilla oppletum, ut qui camino astet tota vita; et ne recte quidem pedibus valentem: claudum nempe redditum ex casu, quum de cælo projectus a Jove esset; et nisi (bonum factum!) Lemnii, quum ita præceps ferretur, illum excepissent, perierat adeo nobis Vulcanus, ut ille præcipitatus de turri Astyanax. Quanquam Vulcani ista tolerabilia: Prometheo vero quis ignorat quæ acciderint ea causa, quod supra modum homines amaret? abductum enim hunc in Scythiam Jupiter Caucasio monti tanquam cruci affixit, aquila etiam apposita, quæ jecur viri quotidie rostro tunderet.

7. Οὗτος μὲν οὖν ἐξετέλεσε τὴν καταδίκην. Ἡ Ῥέα δὲ — χρὴ γάρ ἴσως καὶ ταῦτα εἰπεῖν — πῶς οὐκ ἀσχημονεῖ καὶ δεινὰ ποιεῖ, γραῦς μὲν ἤδη καὶ ἔξωρος οὖσα καὶ τοσούτων μῆτηρ θεῶν, παιδεραστοῦσα δ' ἔτι καὶ ζηλοτυποῦσα καὶ τὸν Ἀττίν ἐπὶ τῶν λεόντων περιφέρουσα, καὶ ταῦτα χρήσιμον μηκέτι εἶναι δυνάμενον; ὥστε πῶς ἂν ἔτι μέμποιτό τις ἢ τῇ Ἀφροδίτῃ, ὅτι μοιχεύεται, ἢ τῇ Σελήνῃ πρὸς τὸν Ἐνδυμίωνα κατϊούσῃ πολλάκις ἐκ μέσης τῆς οδοῦ;

8. Φέρε δὲ ἤδη τούτων ἀφίμενοι τῶν λόγων ἐς αὐτὸν ἀνέλθωμεν τὸν οὐρανὸν ποιητικῶς ἀναπτάμενοι κατὰ τὴν αὐτὴν Ὀμήρῳ καὶ Ἡσιόδῳ ὁδὸν καὶ θεασάμεθα ὅπως ἕκαστον διακεκόσμηται τῶν ἄνω καὶ ὅτι μὲν χαλκοῦς ἐστί τὰ ἔξω, καὶ πρὸ ἡμῶν τοῦ Ὀμήρου λέγοντος ἠκούσαμεν ὑπερβάντι δὲ καὶ ἀνακλύψαντι μικρὸν ἐς τὸ ἄνω καὶ ἀτεχνῶς ἐπὶ τοῦ νότου γενομένῳ φῶς τε λαμπρότερον φαίνεται καὶ ἥλιος καθαρώτερος καὶ ἄστρα διαυγέστερα καὶ τὸ πᾶν ἡμέρα καὶ χρυσοῦν τὸ δάπεδον· ἐσιόντων δὲ πρῶτα μὲν οἰκοῦσιν αἱ Ὠραὶ πυλωροῦσι γάρ· ἔπειτα δ' ἡ Ἴρις καὶ ὁ Ἑρμῆς ὄντες ὑπηρεταὶ καὶ ἀγγελιαφόροι τοῦ Διὸς· ἐξῆς δὲ τοῦ Ἡφαίστου τὸ χαλκεῖον ἀνάμεστον ἀπάσης τέχνης, μετὰ δὲ αἱ τῶν θεῶν οἰκίαι καὶ τοῦ Διὸς τὰ βασίλεια, ταῦτα πάντα περικαλλῇ τοῦ Ἡφαίστου κατασκευάσαντος.

9. « Οἱ δὲ θεοὶ παρ' Ζηνὶ καθήμενοι » — πρέπει γάρ, οἷμαι, ἄνω ὄντα μεγαληγορεῖν — ἀποσκοποῦσιν ἐς τὴν γῆν καὶ πάντα περιδλέπουσιν ἐπικύπτοντες, εἴ ποθεν ὄλονται πῦρ ἀναπτόμενον ἢ ἀναφερομένην « κνίσαν ἔλισσομένην περὶ καπνῷ. » Κἂν μὲν θύῃ τις, εὐοιχοῦνται πάντες ἐπικεχνηγότες τῷ καπνῷ καὶ τὸ αἷμα πίνοντες τοῖς βωμοῖς προσχεόμενον ὥσπερ αἱ μυῖαι· ἦν δὲ οἰκόσιτοι ὥσι, νέκταρ καὶ ἄμβροσία τὸ δεῖπνον. Πάλαι μὲν οὖν καὶ ἄνθρωποι συνεισιτύνοντο καὶ συνεπίνον αὐτοῖς, ὁ Ἴξίων καὶ ὁ Τάνταλος· ἐπεὶ δὲ ἦσαν ὑβρισταὶ καὶ λάλοι, ἐκείνοι μὲν ἔτι καὶ νῦν κολάζονται, ἄβαστος δὲ τῷ θνητῷ γένει καὶ ἀπόρρητος ὁ οὐρανός.

10. Τοιοῦτος ὁ βίος τῶν θεῶν. Τοιγαροῦν καὶ οἱ ἄνθρωποι συνῶδὰ τούτοις καὶ ἀκόλουθα περὶ τὰς θρησκείας ἐπιτηδεύουσι· καὶ πρῶτον μὲν ὕλας ἀπετέμοντο καὶ ὄρη ἀνέθεσαν καὶ ὄρνεα καθιέρωσαν καὶ φυτὰ ἐπεφήμισαν ἑκάστῳ θεῷ· μετὰ δὲ νειμάμενοι κατὰ ἔθνη σέβουσιν καὶ πόλιντας αὐτῶν ἀποφαίνουσιν, ὁ μὲν Δελφὸς τὸν Ἀπόλλω καὶ ὁ Δῆλιος, ὁ δ' Ἀθηναῖος τὴν Ἀθηνᾶν — μαρτυρεῖται γοῦν τὴν οἰκειότητα τῷ ὀνόματι — καὶ τὴν Ἥραν ὁ Ἀργεῖος καὶ ὁ Μυρδόνιος τὴν Ῥέαν καὶ τὴν Ἀφροδίτην ὁ Πάφιος, οἱ δ' αὖ Κρήτες οὐ γενέσθαι παρ' αὐτοῖς οὐδὲ τραφῆναι μόνον τὸν Δία λέγουσιν, ἀλλὰ καὶ τάφον αὐτοῦ δεικνύουσι· καὶ ἡμεῖς ἄρα τοσοῦτον ἡπατήμεθα χρόνον οἰόμενοι τὸν Δία βροντᾶν τε καὶ ὕειν καὶ τεῖλλα πάντα ἐπιτελεῖν, ὁ δὲ ἐλελήθει πάλαι τεθνεὺς παρὰ Κρησὶ θεθαμμένος.

11. Ἐπειτα δὲ ναοὺς ἐγείραντες, ἔν' αὐτοῖς μὴ δοιοὶ μηδὲ ἀνέστιοι δῆθεν ὦσιν, εἰκόνας αὐτοῖς ἀπεικάζ-

7. Hic igitur poenas persolvit. Rheam vero (fortasse enim ista quoque dicenda sunt) quis neget indecore se gerere et indigna facere, quæ, anus licet et effæta et tot deorum mater, puerorum adhuc amoribus ac zelotypia ardeat, atque Attin suum juncta leonibus rheda tollat, eumque talem qui jam nec utilis illi esse possit? Quæ quum ita sint, quis jam Veneri succenseat ob adulteria, aut Lunæ de media sæpe via ad suum descendenti Endymionem?

8. Age vero jam his relictis sermonibus in ipsum ascendamus cælum, poetarum licentia eadem qua Homerus Hesiodusque via evecti, videamusque quomodo cælestium unumquodque ornatum instructumque sit. Atque æneum quidem esse cælum exterius, jam ante nos Homerum narrantem audivimus: si quis autem transgressus paulum etiam interiora sublato capite introspexerit, atque adeo in dorsum et terga convexa evaserit, illi vero et lux candidior fulget, et sol purior, et illustriora sidera, ac dies ubique et solum aureum. Ad primum ingressum Horæ habitant, janitrices nempe; tum Iris et Mercurius, ministri siquidem Jovis ac nuntii: deinde æraria Vulcani officina omni artis instrumento plena; tum deorum domus, et ipsa Jovis regia: hæc omnia pulcherrima undique a Vulcano fabricata.

9. « Consedere dei » (deceat enim puto superna illa ingressum magnifice etiam loqui) circa Jovem et in terram despicunt, ubique oculos cernui circumferentes, si qua videant ignem accensum, aut surgentia « nidore volumina fumi » Et si quis sacrificat, epulantur omnes inhiantes fumo, et sanguinem altaribus affusum, muscarum instar, haurientes; domi vero si cœnant, nectar et ambrosia illorum sunt epulæ. Olim quidem homines etiam ad convivium et comessationem illorum adhibebantur, Ixion puta et Tantalus: quum vero tentatores deorum essent et loquaces, ipsi quidem poenæ ad hunc diem luunt, ceterum inaccessum est ab illo tempore mortalium generi cælum atque interdictum.

10. Talis deorum vita est. Homines igitur consonantia his et consequentia circa religiones instituerunt. Primum nemora sacrarunt, et montes dedicarunt, et sacras esse jusserunt aves, et suas unicuique plantas deo assignarunt; deinde in gentes descriptos colunt, suosque cives declarant; Delphus quidem Deliusque Apollinem; Minervam vero Atheniensis (testatur enim ipso suo nomine Græco illam conjunctionem); Junonem porro Argivus, et Mygdonius Rheam, et Venerem Paphius: rursum Cretenses non natum modo apud se, neque nutritum modo Jovem prædicant, sed sepulcrum quoque illius ostendunt. Nos igitur longo adeo tempore falsi sumus, qui putaverimus Jovem tonare et pluere et reliqua omnia perficere: at fugit nos, olim eum esse mortuum, qui apud Cretenses sepultus sit.

11. Deinde templis excitatis, ne sine domo videlicet et sine foco sibi sint dii, signa illis assimilant, aut Praxitele

ζουσι παρακαλέσαντες ἢ Πραξιτέλῃν ἢ Πολύκλειτον ἢ Φειδίαν, οἱ δ' οὐκ οἶδ' ὅπου ἰδόντες ἀναπλάττουσι γε-
νεήτην μὲν τὸν Δία, παῖδα δ' ἐς αἰὲν τὸν Ἀπόλλωνα
καὶ τὸν Ἑρμῆν ὑπηγήτην καὶ τὸν Ποσειδῶνα κυανο-
χαίτην καὶ γλαυκῶπιν τὴν Ἀθηνᾶν. Ὅμως δ' οὖν οἱ
παριόντες ἐς τὸν νεῶν οὔτε τὸν ἐξ Ἰνδῶν ἐλέφαντα ἔτι
οἶονται δρᾶν οὔτε τὸ ἐκ τῆς Θράκης μεταλλευθὲν χρυ-
σίον, ἀλλ' αὐτὸν τὸν Κρόνου καὶ Ῥέας ἐς τὴν γῆν ὑπὸ
Φειδίου μετωχισμένον καὶ τὴν Πισαίων ἐρημίαν ἐπι-
σκοπεῖν κεκελευσμένον, ἀγαπῶντα εἰ διὰ πέντε θύων
ἐτῶν θύσει τις αὐτῷ πάρεργον Ὀλυμπίων.

12. Θέμενοι δὲ βωμοὺς καὶ προρρήσεις καὶ περι-
ραντήρια προσάγουσι τὰς θυσίας, βούν μὲν ἀροτῆρα ὁ
γεωργὸς, ἄρνα δὲ ὁ ποιμῆν καὶ αἶγα ὁ αἰπόλος, ὁ δὲ
τις λιβανωτὸν ἢ πόπανον, ὁ δὲ πένης Ἰάσατο τὸν θεὸν
φιλήσας μόνον τὴν αὐτοῦ δεξιάν. Ἀλλ' οἱ γε θύοντες
— ἐπ' ἐκείνους γὰρ ἐπ' ἀνάμειμι — στεφανώσαντες τὸ ζῶον
καὶ πολὺ γε πρότερον ἐξετάσαντες εἰ ἐντελὲς εἴη, ἵνα
μηδὲ τῶν ἀχρήστων τι κατασφάττωσι, προσάγουσι τῷ
βωμῷ καὶ φονεύουσιν ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ θεοῦ γοερὸν τι
μυκῶμενον καὶ ὡς τὸ εἶδος εὐφημοῦν καὶ ἡμίφωνον ἥδη
τῇ θυσίᾳ ἐπαυλοῦν. Τίς οὐκ ἂν εἰκάσειεν ἡδεσθαι
ταῦτα δρῶντας τοὺς θεούς;

13. Καὶ τὸ μὲν πρόγραμμα φησι μὴ παριέναι ἐς τὸ
εἶσω τῶν περιρραντήριων ὅστις μὴ καθαρὸς ἐστὶ τὰς χει-
ρας· ὁ δὲ ἱερεὺς αὐτὸς ἐστῆκεν ἡμαγμένος καὶ ὥσπερ ὁ
Κύκλωψ ἐκείνος ἀνατέμνων καὶ τὰ ἔγκατα ἐξαίρων καὶ
καρδουλοῦν καὶ τὸ αἷμα τῷ βωμῷ περιχέων καὶ τί γὰρ
οὐκ εὐσεβὲς ἐπιτελῶν; ἐπὶ πᾶσι δὲ πῦρ ἀνακαύσας ἐπέ-
θηκε φέρον αὐτῇ δορᾷ τὴν αἶγα καὶ αὐτοῖς ἑρίοις τὸ
πρόβατον· ἡ δὲ κνῖσα θεοπέσιος καὶ ἱεροπρεπὲς χωρεῖ
ἄνω καὶ ἐς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἡρέμα διασκιδναται. Ὁ
μὲν γε Σκύθης πάσας τὰς θυσίας ἀφελὲς καὶ ἡγησάμενος
ταπεινὰς αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους τῇ Ἀρτέμιδι παρί-
σσει καὶ οὕτω ποῶν ἀρέσκει τὴν θεόν.

14. Ταῦτα μὲν δὴ ἴσως μέτρια καὶ τὰ ὑπ' Ἀσσυρίων
γιγνόμενα καὶ ὑπὸ Φρυγῶν καὶ Λυδῶν, ἣν δ' ἐς τὴν
Αἴγυπτον ἔλθεις, τότε δὴ τότε ὄψει πολλὰ τὰ σεμνὰ καὶ
ὡς ἀληθῶς ἄξια τοῦ οὐρανοῦ, κριοπρόσωπον μὲν τὸν
Δία, κυνοπρόσωπον δὲ τὸν βέλτιστον Ἑρμῆν καὶ τὸν
Πᾶνα ὅλον τράγον καὶ ἴβιν τινα καὶ κροκοδείλον ἕτερον
καὶ πίθηκον.

Εἰ δ' ἐθέλεις καὶ ταῦτα δεῖναι, ὅρρ' εὖ εἰδῆς,

ἀκούσῃ πολλῶν σοφιστῶν καὶ γραμματέων καὶ προφη-
τῶν ἐξυρημένων διηγουμένων — πρότερον δὲ φησιν ὁ
λόγος, « θύρας δ' ἐπίθεσθε βέβηλοι » — ὡς ἄρ' ὑπὸ
τῶν πολεμίων καὶ τῶν γιγάντων τὴν ἐπανάστασιν οἱ
θεοὶ φοβηθέντες ἦκον ἐς τὴν Αἴγυπτον ὡς δὴ ἐνταῦθα
λησόμενοι τοὺς πολεμίους εἶθ' ὁ μὲν αὐτῶν ὑπέδου τρά-
γον, ὁ δὲ κρινὸν ὑπὸ τοῦ δέους, ὁ δὲ θηρίον ἢ ὄρνεον, διὸ
δὴ εἰσέτι καὶ νῦν φυλάττεσθαι τὰς τότε μορφὰς τοῖς
θεοῖς· ταῦτα γὰρ ἀμέλει ἐν τοῖς ἀδύτοις ἀπόκειται γρη-
φέντα πλεῖον ἢ πρὸ ἐτῶν μυρίων.

advocato aut Polycleto, aut Phidia : atque hi nescio ubi
viderint deos; fingunt certe barbatum Jovem, perpetuo
adulescentem Apollinem, Mercurium primæ lanuginis juve-
nem, cæruleo capillo Neptunum, et glaucis Minervam oculis.
Tamen qui intrant ædem, non jam Indicum sibi ebur viden-
tur videre, aut quæsitum ex Thraciæ metallis aurum; sed
ipsum Saturni ac Rheæ filium, in terram traductum collo-
catumque a Phidia, et Pisæorum desertis præsidere iussum,
ac satis habere si ipsis quinque interjectis annis per Olym-
piorum occasionem obiter aliquis ei sacrificet.

12. Positis vero altaribus et edictis et vasis lustralibus,
hostias admovent, aratorem bovem agricola, opilio ovem,
capram caprarius, alius quidam thus aut libum; pauper au-
tem placavit deum adorata solum dextra. Ipsi vero sacri-
ficantes (ad hos enim redeo) vittatum animal, quod quidem
diu ante probarunt si sit integrum, ne quod impurum aut
parum idoneum mactent, admovent allari, et in oculis dei
mactant lugubre quiddam sonans, quæ bona illius verba
interpretari licet, et tibiarum instar dimidiata jam voce sa-
crificio accinens. Quis non putet delectari, hæc quum vi-
dent, deos?

13. Et edicti quidem tabula denunciât, ne ingredi audeat
intra vasa lustralia, si quis manus puras non habeat : ce-
terum sacerdos ipse stat cruentatus, et ut Cyclops ille secans
et exta eximens et cor protrahens, et sanguinem affundens
altari, et nihil non pium perficiens : denique vero igni ac-
censo imponit ipsa cum pelle capram, et ovem cum sua
sibi lana : tum nidor ille sanctus ac deo dignus alta petit
et in ipsum cælum paulatim diffunditur. At Scythia reli-
ctis hostiis omnibus, quas humiles putat, ipsos homines
ad aram Dianæ sistit, eoque facto deam placat.

14. At ista forte mediocria, non minus his quæ apud Assy-
rios fiunt et Phrygas Lydosque : in Ægyptum vero si ve-
neris, tum sane, tum videbis magnifica multa et vere digna
cælo : arietina facie Jovem, canina præclarum illum Mercu-
rium, et Pana caprum usquequaque : et aliquem eorum ibin
videbis, crocodilum alium, et simiam.

Hæc si nosse vells, ut sint tibi cognita plane,

audies sophistas multos et scribas, et raso capite prophetas,
qui tibi enarrent, edicto prius, « Aureas cohobete profani ! »
qui tibi enarrent, inquam, ut ab hostibus et gigantibus se-
ditionem metuentes dii in Ægyptum venerint, ubi latere se
sperarent ab hostibus; deinde unus illorum caprum subierit,
arietem præ metu alius, bestiam quamcumque alius, aut
avem : hancque ob causam illas formas hodie quoque servari
diis. Hæc nimirum in penetralibus templorum reposita
servantur, scripta ante decies mille amplius annos.

15. Αἱ δὲ θυσαί καὶ παρ' ἐκείνοις αἱ αὐταί, πλὴν ὅτι πενθοῦσι τὸ ἱερεῖον καὶ κόπτονται περιστάντες ἤδη πεφονευμένον, οἱ δὲ καὶ θάπτουσι μόνον ἀποσφάζαντες. Ὁ μὲν γὰρ Ἄπις, ὁ μέγιστος αὐτοῖς θεὸς, ἐὰν ἀποθάνῃ, τίς οὕτω περὶ πολλοῦ ποιεῖται τὴν κόμην ὅστις οὐκ ἀπέξυρξε καὶ ὑψηλὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὸ πένθος ἐπεδείξατο, κἂν τὸν Νίσου ἔχῃ πλόκαμον τὸν πορφυροῦν; Ἔστι δὲ ὁ Ἄπις ἐξ ἀγέλης θεὸς ἐπὶ τῷ προτέρῳ χειροτονούμενος, ὥς πολλὴ καλλίων καὶ σεμνότερος τῶν ἰδιωτῶν βοῶν. Ταῦτα οὕτω γινόμενα καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν πιστευόμενα δεῖσθαι μοι δοκεῖ τοῦ μὲν ἐπιτιμῆσοντος οὐδένος, Ἡρακλείτου δὲ τινος ἢ Δημοκρίτου, τοῦ μὲν γελᾶσμενοῦ τὴν ἀγνοίαν αὐτῶν, τοῦ δὲ τὴν ἀνοίαν ὀδυρουμένου.

XIV.

ΒΙΩΝ ΠΡΑΣΙΣ.

1. ZEYΣ. Σὺ μὲν διατίθει τὰ βάρβα καὶ παρασκευάζε τὸν τόπον τοῖς ἀφικνουμένοις, σὺ δὲ στήσον ἐξῆς παραγαγὼν τοὺς βίους, ἀλλὰ κοσμήσας πρότερον, ὥς εὐπρόσωποι φανοῦνται καὶ ὅτι πλείστους ἐπάξουνται· σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῇ, κήρυττε καὶ ξυγκάλει ἀγαθῇ τύχῃ τοὺς ὄντας ἤδη παρεῖναι πρὸς τὸ πωλητήριον. Ἀποκηρύζομεν δὲ βίους φιλοσόφους παντὸς εἶδους καὶ πραίρεσεων ποικίλων. Εἰ δὲ τις οὐκ ἔχοι τὸ παραυτίκα τάργυριον καταβαλεῖσθαι, ἐκ νέωτα ἐκτίσει καταστήσας ἐγγυητήν.

ΕΡΜ. Πολλοὶ συνάσιν· ὥστε χρή μὴ διατρίβειν μηδὲ κατέχειν αὐτούς.

ZEYΣ. Πωλῶμεν οὖν.

2. ΕΡΜ. Τίνα θέλεις πρῶτον παραγάγωμεν;

ZEYΣ. Τοῦτον τὸν κομήτην, τὸν Ἰωνικόν, ἐπεὶ καὶ σεμνὸς τις εἶναι φαίνεται.

ΕΡΜ. Οὗτος ὁ Πυθαγορικὸς κατὰ βῆθι καὶ πάρεγε σαυτὸν ἀναθεωρεῖν τοῖς συνειλεγμένοις.

ZEYΣ. Κήρυττε δὴ.

ΕΡΜ. Τὸν ἀριστον βίον πωλῶ, τὸν σεμνότετον, τίς ὀνήσεται; τίς ὑπὲρ ἀνθρώπον εἶναι βούλεται; τίς εἰδέναι τὴν τοῦ παντὸς ἁρμονίαν καὶ ἀναβιῶναι πάλιν;

ΑΓΟΡΑΣΤΗΣ. Τὸ μὲν εἶδος οὐκ ἀγεννῆς. Τί δὲ μάλιστα οἶδεν;

ΕΡΜ. Ἀριθμητικὴν, ἀστρονομίαν, τερατείαν, γεωμετρίαν, μουσικὴν, γοητείαν. Μάντιν ἄκρον βλέπεις.

ΑΓΟ. Ἐξεστὶν αὐτὸν ἀνακρίνειν;

ΕΡΜ. Ἀνάκρινε ἀγαθὴ τύχη.

3. ΑΓΟ. Ποδαπὸς εἶ σὺ;

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ. Σάμιος.

ΑΓΟ. Ποῦ δὲ ἐπαίδεύθης;

ΠΥΘ. Ἐν Αἰγύπτῳ παρὰ τοῖς ἐκεῖ σοφοῖσι.

ΑΓΟ. Φέρε δὲ, ἦν πρῶτα σε, τί με διδάξεις;

ΠΥΘ. Διδάξομαι μὲν οὐδὲν, ἀναμνήσω δέ.

ΑΓΟ. Πῶς ἀναμνήσεις;

15. Ceterum sacrificia etiam apud illos eadem, nisi quod lugent hostiam et plangunt circumstantes modo mactalam; alii vero eam sepeliunt, contenti jugulasse. Maximus quidem illorum deus Apis si moritur, quis tanti facit comam, quin tondeat, et altum in capite luctum præ se ferat, si vel purpureum Nisi cirrum habeat? Est porro Apis de grege deus, priori illi suffectus, honestior longe ceteris de plebe bobus et augustior. Hæc quæ ita fiunt et a vulgo creduntur, reprehensore opus habere mihi non videntur, sed vel Heraclito quodam vel Democrito, quorum alter ignorantiam illorum rideat, amentiam alter deploret.

XIV.

VITARUM AUCTIO.

1. JUP. Tu scamna dispone, et locum para advenientibus: tu colloca productas ordine vitas; sed exorna ante, ut speciosæ videantur et emtores quam plurimos alliciant. Tu vero, Mercuri, præconium fac, et jube, quod bene veritat! emtores jam adesse ad forum. Præconio autem vendemus vitas philosophas omnis generis et sectarum diversarum. Si quis vero præsentem pecuniam numerare non possit, fidejussore dato, proximo anno solvet.

MERC. Multi conveniunt: proinde nihil cunctandum est, neque illos retinendum.

JUP. Vendamus ergo.

2. MERC. Quem vis primum producamus?

JUP. Comatum huncce, Ionicum; etenim honestus esse videtur.

MERC. Heus tu, Pythagorice, descende et perspicendum te præbe congregatis.

JUP. Jam fac præconium.

MERC. Optimam vitam vendo, honestissimam: quis emet? quis supra hominis conditionem extolli vult? quis nosse concordiam universi, et reviviscere?

EMTOR. Specie videtur haud illiberali. Quid vero maxime novit?

MERC. Arithmeticam, astronomiam, præstigias, geometriam, musicam, imposturam. Vatem vides summum.

EMT. Licetne interrogare hominem?

MERC. Interroga, quod bene eveniat!

3. EMT. Cujas es?

PYTHAGORAS. Samius.

EMT. Ubi institutus es?

PYTH. In Ægypto apud sapientes qui ibi sunt.

EMT. Age, si te emero, quid me docebis?

PYTH. Docebo te nihil, sed in memoriam tibi revocabo.

EMT. Quomodo revocabis?

ΠΥΘ. Καθάρην πρότερον τὴν ψυχὴν ἐργασάμενος καὶ τὸν ἐπ' αὐτῇ ῥύπον ἐκκλύσας.

ΑΓΟ. Καὶ δὴ νόμισον ἤδη κεκαθάρθαι με, τίς δὲ τρόπος τῆς ἀναμνήσεως;

ΠΥΘ. Τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχίῃ μακρῇ καὶ ἀφωνίῃ καὶ πέντε ὁλῶν ἑτέον λαλεῖν μηδέν.

ΑΓΟ. Ὡρα σοι, ὦ βέλτιστε, τὸν Κροίσου παῖδα παιδεύειν· ἐγὼ γὰρ λάλος, οὐκ ἀνδριάς εἶναι βούλομαι. Τί δὲ μετὰ τὴν σιωπὴν ὁμῶς καὶ τὴν πενταετίαν;

ΠΥΘ. Μουσουργίῃ καὶ γεωμετρικῇ ἐνασχέσεαι.

ΑΓΟ. Χάριεν λέγεις, εἰ πρῶτόν με κιθαριδὸν γε-
όμενον κατὰ εἶναι σοφὸν χρή.

4. **ΠΥΘ.** Εἴτ' ἐπὶ τούτοις ἀριθμείν.

ΑΓΟ. Οἶδα καὶ νῦν ἀριθμεῖν.

ΠΥΘ. Πῶς ἀριθμείεις;

ΑΓΟ. Ἐν, δύο, τρία, τέτταρα.

ΠΥΠ. Ὅρξ; ἂ σὺ δοκέεις τέσσαρα, ταῦτα δέκα ἐστὶ καὶ τρίγωνον ἐντελές καὶ ἡμέτερον ὄρκιον.

ΑΓΟ. Οὐ μὰ τὸν μέγιστον τοῖνον ὄρκον τὰ τέτταρα, οὐποτε θειοτέρους λόγους ἤκουσα οὐδὲ μάλλον ἱερούς.

ΠΥΘ. Μετὰ δὲ, ὦ ξεῖνε, εἰσαι γῆς τε πέρι καὶ ἡέρος καὶ ὕδατος καὶ πυρὸς ἥτις αὐτέοισι ἡ φορὴ καὶ δοκοῖα ἐόντα μορφήν ὅπως κινέονται.

ΑΓΟ. Μορφήν γὰρ ἔχει τὸ πῦρ ἢ ἀήρ ἢ ὕδωρ;

ΠΥΘ. Καὶ μάλα ἐμφανέα· οὐ γὰρ οἶά τε ἀμορφίῃ καὶ ἀσχημοσύνῃ κινέεσθαι. Καὶ ἐπὶ τούτοις δὲ γινώ-
σκει τὸν θεὸν ἀριθμὸν ἐόντα καὶ νόον καὶ ἀρμονίην.

ΑΓΟ. Θαυμάσια λέγεις.

5. **ΠΥΘ.** Πρὸς δὲ τοῖσδεσι τοῖσιν εἰρημένοισι καὶ σεωυτὸν ἕνα δοκέοντα καὶ ἄλλον δρεόμενον ἄλλον ἐόντα εἰσαι.

ΑΓΟ. Τί φῆς; ἄλλος εἰμὶ καὶ οὐχ οὗτος ὅσπερ νῦν πρὸς σὲ διαλέγομαι;

ΠΥΘ. Νῦν μὲν οὗτος, πάλαι δὲ ἐν ἄλλῳ σώματι καὶ ἐν ἄλλῳ οὐνόματι ἐφαντάζεο· χρόνῳ δὲ αὖτις ἐς ἄλλον μεταβήσεται.

ΑΓΟ. Τοῦτο φῆς, θάνατον ἔσεσθαι με ἀλλαττό-
μενον ἐς μορφὰς πλείονας; Ἀλλὰ τάδε μὲν ἱκανῶς.

6. **Τὰ δ' ἀμφὶ δίκαιαν ὁποῖος εἶ;**

ΠΥΘ. Ψυχὴν μὲν οὐδὲ ἐν σιτέομαι, τὰ δ' ἄλλα πλὴν κυάμων.

ΑΓΟ. Τίνος εἵνεκα; ἢ μυσάτῃ τοὺς κυάμους;

ΠΥΘ. Οὐκ, ἀλλὰ ἱσὶ εἰσι καὶ θωυμαστὴ αὐτέων ἡ φύσις· πρῶτον μὲν γὰρ τὸ πᾶν γονή εἰσι, καὶ ἢν ἀπο-
δύσης κυάμον ἐτι χλωρὸν ἐόντα, ὅψεται τοῖσι ἀνδρηίοισι
μορίοισι ἐμπερέα τὴν φυτὴν· ἐψηθέντα δὲ ἢν ἀφῆς ἐς
τὴν σεληναίην νυξὶ μεμετρημένησι, αἶμα ποιήσεις.
Τὸ δὲ μεῖζον, Ἀθηναίοισι νόμος κυάμοισι τὰς ἀρχὰς
αἰρέεσθαι.

ΑΓΟ. Καλῶς πάντα ἔφης καὶ ἱεροπρεπῶς. Ἄλλ' ἀπόδου, καὶ γυμνὸν γάρ σε ἰδεῖν βούλομαι. Ὡ Ἡρά-
κλεις, χρυσὸς αὐτῷ ὁ μηρὸς ἐστί. Θεὸς, οὐ βροτὸς
τις εἶναι φαίνεται· ὥστε ὠνήσομαι πάντος αὐτόν.
Πόσου τοῦτον ἀποκηρύττει;

PYTH. Purgando prius animam, et sordes in ea collectas eluendo.

EMT. Pone nimirum me jam purgatum esse : quis modus reponendi in memoriam?

PYTH. Primum quidem longa quies, et silentium, et quinque integris annis nihil quicquam loqui.

EMT. Quin tu, bone vir, Crrasi filium instituas : ego enim loquax esse volo, non statua. Sed tamen, quid post silentium, et post quinquennium istud fiet?

PYTH. In musicis exercebere et geometricis.

EMT. Lepide narras, si prius fieri citharædum oportet, tum deinde sapientem.

4. **PYTH.** Post hæc deinde numerare.

EMT. Novi jam nunc numerare.

PYTH. Quomodo igitur numeras?

EMT. Unum, duo, tria, quattuor.

PYTH. Viden'? quæ tu putas quattuor, ea decem sunt, et trigonum perfectum et nostrum jusjurandum.

EMT. Ita me quaternio, maximum illud jusjurandum, ut non unquam diviniore nec sacros magis sermones audi-
divi.

PYTH. Post ea vero, hospes, scies de terra et aere et aqua et igne, quis motus illorum naturalis sit, qua sint forma, et quomodo moveantur?

EMT. Formam igitur habet ignis, aut aer, aut aqua?

PYTH. Et maxime quidem manifestam : alioquin qui possent habituque nullo et forma cassa moveri? Ad hæc intelliges deum numerum esse, mentem et harmoniam.

EMT. Mira prædicas.

5. **PYTH.** Præter ea quæ dicta sunt, etiam ipsum te, qui unus videris, alium oculis cerni, alium autem esse cognoscere.

EMT. Quid ais? alium me esse, non illum ipsum qui nunc tecum loquor?

PYTH. Jam quidem hic es, olim vero in alio corpore et sub nomine alio apparebas : cum tempore vero rursus in alium transibis.

EMT. Hoc dicis, immortalem me futurum, mutandum in formas plures? Sed de his satis.

6. **Quod ad victum, qualis es?**

PYTH. Animale edo prorsus nihil : sed reliqua exceptis fabis.

EMT. Cur hoc? an aversaris fabas?

PYTH. Non aversor : sed sacræ sunt, et mira earum natura. Primum quantæ sunt, genitura sunt; et si cute nudes fabam adhucdum viridem, videbis eam virilibus membris figura similem; coctam vero si destituas sub luna certo numero noctium, sanguinem efficies. Quod vero majus, lex est Atheniensibus fabarum suffragis eligere magistratus.

EMT. Præclare omnia dixisti, et ut sacris dignum est. Sed exue te; nam et nudum te videre volo. Hercules, aureum illi femur est! Deus, non mortalis aliquis esse videtur. Itaque omnino enam eum. Quanti hunc prædicas?

ΕΡΜ. Δέκα μῶν.

ΑΓΟ. Ἐχω τοσούτου λαβών.

ΖΕΥΣ. Γράφε τοῦ ὠνήσαμένου τούνομα καὶ ὅθεν ἐστίν.

ΕΡΜ. Ἰταλιώτης, ὃ Ζεῦ, δοκεῖ τις εἶναι τῶν ἀμφὶ Κρότωνα καὶ Τάραντα καὶ τὴν ταύτην Ἑλλάδα· καί-
τοι οὐχ εἷς, ἀλλὰ τριακόσιοι σχεδὸν ἐώνηνται κατὰ
κοινὸν αὐτόν.

ΖΕΥΣ. Ἀπαγέτωσαν· ἄλλον παραγάγωμεν.

7. ΕΡΜ. Βούλει τὸν αὐχμῶντα ἐκείνον, τὸν Πον-
τικόν;

ΖΕΥΣ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΡΜ. Οὗτος ὁ τὴν πῆραν ἐξηρτημένος, ὁ ἐξωμίας,
ἐλθὲ καὶ περίθι ἐν κύκλῳ τὸ συνέδριον. Βίον ἀνδρι-
κὸν πωλῶ, βίον ἀριστον καὶ γεννικὸν, βίον ἐλεύθερον·
τίς ὠνήσεται;

ΑΓΟ. Ὁ κῆρυξ πῶς ἔφη; πωλεῖς τὸν ἐλεύθερον;

ΕΡΜ. Ἐγωγε.

ΑΓΟ. Εἴτα οὐ δέδιας μὴ σοὶ δικάσῃται ἀνδραποδι-
σμοῦ ἢ καὶ προκαλέσῃται σε ἐς Ἄρειον πάγον;

ΕΡΜ. Οὐδὲν αὐτῷ μέλει τῆς πράσεως· οἴεται γὰρ
εἶναι παντάπασι ἐλεύθερος.

ΑΓΟ. Τί δ' ἂν τις αὐτῷ χρήσαιτο ῥυπῶντι καὶ οὕτω
κακοδαίμονως διακειμένῳ; πλὴν εἰ μὴ σκαπανέα γε
καὶ ὑδροφόρον αὐτὸν ἀποδεκτέον.

ΕΡΜ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἣν θυρωρὸν αὐτὸν ἐπι-
στήσης, πολὺ πιστοτέρῳ χρήσει τῶν κυνῶν. Ἀμέλει
κύνων αὐτῷ καὶ τούνομα.

ΑΓΟ. Ποδαπὸς δέ ἐστι καὶ τίνα τὴν ἀσκήσιν ἐπαγ-
γέλλεται;

ΕΡΜ. Αὐτὸν ἐροῦ· κάλλιον γὰρ οὕτω ποιεῖν.

ΑΓΟ. Δέδια τὸ σκυθρῶπτον αὐτοῦ καὶ κατηφές, μὴ
με ὑλακτῆσι προσελθόντα ἢ καὶ νῆ Δία δάκη γε. Οὐχ
ὁρᾷς ὥς διῆρται τὸ ξύλον καὶ συνέσπαξε τὰς ὀφρῦς καὶ
ἀπειλητικὸν τι καὶ χολώδες ὑποβλέπει;

ΕΡΜ. Μὴ δέδιθι· τιθασὸς γὰρ ἐστί.

8. ΑΓΟ. Τὸ πρῶτον, ὃ βέλτιστε, ποδαπὸς εἶ;

ΔΙΟΓΕΝΗΣ. Παντοδαπός.

ΑΓΟ. Πῶς λέγεις;

ΔΙΟΓ. Τοῦ κόσμου πολίτην ὁρᾷς.

ΑΓΟ. Ζηλοῖς δέ τίνα;

ΔΙΟΓ. Τὸν Ἡρακλέα.

ΑΓΟ. Τί οὖν οὐχὶ καὶ λεοντῇν ἀμπέχῃ; τὸ μὲν γὰρ
ξύλον ἰοικας αὐτῷ.

ΔΙΟΓ. Τοῦτί μοι λεοντῇ, τὸ τριβώνιον. Στρα-
τεύομαι δέ ὥσπερ ἐκεῖνος ἐπὶ τὰς ἡδονάς, οὐ κελευστὸς,
ἀλλ' ἐκούσιος, ἐκααθᾶραι τὸν βίον προαιρούμενος.

ΑΓΟ. Εὖ γε τῆς προαιρέσεως. Ἀλλὰ τί μάλιστα
εἰδέναι σε φῶμεν; ἢ τίνα τὴν τέχνην ἔχεις;

ΔΙΟΓ. Ἐλευθερωτῆς εἰμι τῶν ἀνθρώπων καὶ ἱατρὸς
τῶν πανθῶν· τὸ δ' ὅλον ἀληθείας καὶ παρρησίας προφή-
της εἶναι βούλομαι.

9. ΑΓΟ. Ἄγε, ὃ προφήτα, ἣν δὲ πρίωμαί σε, τίνα
με τὸν τρόπον διασκήσεις;

LUCIANUS. I.

MERC. Decem minis.

EMT. Meus igitur est: tanti enim emo.

JUP. Scribe nomen emtoris et patriam.

MERC. Videtur, Jupiter, Italicus esse de his qui circa
Crotonem et Tarentum et illam Græciam habitant. Quan-
quam non unus, sed trecenti circiter emerunt communiter
possidendum.

JUP. Abducant. Nos producamus alium.

7. MERC. Visne squalidum illum, illum Ponticum?

JUP. Prorsus ita volo.

MERC. Heus tu peram suspense, exserte humerum,
veni, circumi undique hunc consessum. Virilem vitam
vendo, vitam præclaram et generosam, vitam liberalem:
ecquis emet?

EMT. Quid ais, præco? liberum tu hominem vendis?

MERC. Equidem.

EMT. Et non metuis, ne dicam tibi impingat plagii, aut
in Areopagum te in jus vocet?

MERC. Nihil sua referre putat, si vendatur: putat enim
omni modo se esse liberum.

EMT. Quis vero usus esse possit hominis squalidi et
adeo miseri? nisi forte fossorem aut aquarium facere vo-
limus.

MERC. Non hoc solum, sed si januæ etiam custodem
illum imponas, multo quam sunt canes fideliori illo ute-
ris: sane cani ei et nomen est.

EMT. Cujas est autem et cujus rei usum et exercitatio-
nem promittit?

MERC. Ipsum interroga; id enim melius factu erit.

EMT. Metuo truculentum hominis vultum atque tristem,
ne allatret me accedentem, aut hercle etiam mordeat. Nonne
vides uti clavam sustulit et supercilia contraxit, et minax
quiddam ac biliosum obtinetur?

MERC. Noli timere: cicur est.

8. EMT. Primum, bone vir, cujas es?

DIOGENES. Omnigena.

EMT. Quid ais?

DIOG. Mundi civem vides.

EMT. Quem vero sectaris?

DIOG. Herculem.

EMT. Quin igitur et leoninam sumis? nam ad clavam
quod pertinet, similis ei videris.

DIOG. At leonina mihi est detritum hoc palliolum. Bel-
lum autem gero, ut ille, contra voluptates, non jussu, ut
ille, sed mea sponte, qui repurgare illis vitam instituerim.

EMT. Laudo propositum. Sed quid maxime scire te dica-
mus? aut quam artem habes?

DIOG. Liberator sum hominum, et medicus affectio-
num: in universum autem veritatis et libertatis in loquendo
propheta esse volo.

9. EMT. Age, propheta, si te emero, qua me ratione
docebis?

ΔΙΟΓ. Πρῶτον μὲν παραλαβὸν σε καὶ ἀποδύσας τὴν τρυφὴν καὶ ἀπορία συγκατακλείσας τριβῶνιον περιβαλὼν, μετὰ δὲ πονεῖν καὶ κάμνειν καταναγκάσω χαμαὶ καθεύδοντα καὶ ὕδωρ πίνοντα καὶ ὧν ἔτυχε πιμπλάμενον, τὰ δὲ χρήματα, ἣν ἔγῃς, ἐμοὶ πιθόμενος ἐς τὴν θάλατταν φέρον ἐμβαλεῖς, γάμου δὲ ἀμελήσεις καὶ παίδων καὶ πατρίδος, καὶ πάντα σοι λῆρος ἔσται, καὶ τὴν πατρῶαν οἰκίαν ἀπολιπὼν ἢ τάφον οἰκήσεις ἢ πυργίον ἐρήμον ἢ καὶ πῖθον· ἢ πῆρα δὲ σοι θέρμων ἔστω μεστὴ καὶ ὀπισθογράφων βιβλίων, καὶ οὕτως ἔχων εὐδαιμονέστερος εἶναι φήσεις τοῦ μεγάλου βασιλέως. Ἦν μαστιγοῖ δὲ τις ἢ στρεβλοῖ, τούτων οὐδὲν ἀνιάρῳν ἤγησθι.

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτο φῆς τὸ μὴ ἀλγεῖν μαστιγούμενον; οὐ γὰρ γελώνης ἡ καρὰ θού δέρμα περιβέβληται.

ΔΙΟΓ. Τὸ Εὐριπίδειον ἐκεῖνο ζηλώσεις μικρὸν ἐναλλάξας.

ΑΓΟ. Τὸ ποῖον;

ΔΙΟΓ. Ἡ φρὴν σοι ἀλγήσει, ἡ δὲ γλῶσσα ἔσται ἀνάλγητος.

10. Ἄ δὲ μάλιστα δεῖ προσεῖναι, ταῦτ' ἐστὶν ἰταμόν γρη εἶναι καὶ θρασὺν καὶ λοιδορεῖσθαι πᾶσιν ἐξ ἴσθης καὶ βασιλεῦσι καὶ ἰδιώταις· οὕτω γὰρ ἀποδιδέχονται σε καὶ ἀνδρεῖον υπολήφονται. Βάρβαρος δὲ ἡ φωνὴ ἔστω καὶ ἀπηγῆς τὸ φέγμα καὶ ἀτεχνῶς ὅμοιον κυνὶ, καὶ πρόσωπον δὲ ἐντεταμένον καὶ βάδισμα τοιοῦτον προσώπων πρέπον, καὶ δῶλος θηριώδης τὰ πάντα καὶ ἄγρια. Αἰδώς δὲ καὶ ἐπιείκεια καὶ μετριότης ἀπίστω, καὶ τὸ ἐρυθριᾶν ἀπόξενον τοῦ προσώπου παντελῶς. Δίωκε δὲ τὰ πολυχθροῦτάτα τῶν χωρίων, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς μόνος καὶ ἀκοινωνήτος εἶναι θέλει μὴ φίλον, μὴ ξένον προσέμενος· καταλύσις γὰρ τὰ τοιαῦτα τῆς ἀρχῆς· Ἐν ὧσιν δὲ πάντων, ἃ μὴδ' ἰδίᾳ ποιήσεις ἂν τις, θαρρῶν ποιεῖ, καὶ τῶν ἀφροδισίων αἰροῦ τὰ γελοιότερα, καὶ τέλος, ἣν σοι δοκῇ, πολὺποδα ὤμων ἢ σηπίαν φαγὼν ἀπόθανε. Ταύτην σοι τὴν εὐδαιμονίαν προξενούμεν.

11. **ΑΓΟ.** Ἀπαγε· μιὰρὰ γὰρ καὶ οὐκ ἀνθρώπινα λέγεις.

ΔΙΟΓ. Ἀλλὰ ῥῆσά γε, ὃ οὗτος, καὶ πᾶσιν εὐχερῇ μετελθεῖν οὐ γὰρ σοι δεήσει παιδείας καὶ λόγων καὶ λήρων, ἀλλ' ἐπίτομος αὕτη σοι πρὸς δόξαν ἢ δόδος· καὶ ἰδιώτης γὰρ ἔαν ᾗς, ἥτοι σκυτοδεφός ἢ ταριχοπούλης ἢ τέκτων ἢ τραπεζίτης, οὐδὲν σε κωλύσει θαυμαστὸν εἶναι, ἣν μόνον ἀναίδεια καὶ τὸ θράσος παρῇ καὶ λοιδορεῖσθαι καλῶς ἐκμάθης.

ΑΓΟ. Πρὸς ταῦτα μὲν οὐ δέομαί σου. Ναύτης δ' ἂν ἴσως ἢ κηπουρὸς ἐν καιρῷ γένοιτο, καὶ ταῦτα, ἣν ἐθέλῃ, σε ἀποδοῦσθαι οὕτως τὸ μέγιστον δὴ ὁδολῶν.

ΕΡΜ. Ἐγε λαβὼν καὶ γὰρ ἄσμενοι ἀππλάζόμεθα ἐν γλοῦντος αὐτοῦ καὶ βοώντος καὶ ἅπαντας ἀπαξαπλὸς ὑβρίζοντος καὶ ἀγορεύοντος κακῶς.

12. **ΖΕΥΣ.** Ἄλλον καλεῖ τὸν Κυρηναῖον, τὸν ἐν τῇ πορφυρίδι, τὸν ἐστραυμένον.

ΔΙΟΓ. Quum primum te accepero, et deliciis exutum cum inopia concludero, palliolo te amiciam, deinde opus facere et elaborare te cogam, humi dormientem inter haec, aquam bibentem, et obvio primum facillimoque cibo implendum : opes autem, si quas habeas, mihi obsecutus statim in mare abjicies : tum matrimonium et liberos et patriam negliges, et nugas putabis omnia : relictae domo paterna, aut sepulcrum inhabitabis, aut desertam turriculam, aut dolium denique. Ceterum pera tibi lupinorum plena erit, et librorum in tergo etiam scriptorum. Ita constitutus beatorem te magno rege Persarum putabis. Si vero flagris te caedat aliquis, aut torqueat, nihil horum molestum judicabis.

ΕΜΤ. Quid ais? non dolere flagris licet caesum? non enim testudinis neque cancri testa circumdatus sum.

ΔΙΟΓ. Euripidis illud parva mutatione deflexum amulabere.

ΕΜΤ. Quodnam?

ΔΙΟΓ. Animus tibi dolebit, sed lingua dolore vacabit.

10. Porro quæ maxime adesse tibi debent, hæc sunt : improbum oportet esse, et audacem, et conviciari ordine omnibus regibus pariter et privatis : ita enim oculos in te conijcient, fortemque te virum putabunt. Porro barbara vox erit, et absbna loquela, et plane cani similis : vultus contentus ac rigidus, et incessus qui vultum talem deceat : verbo, fera omnia et agrestia. Pudor vero et aquitas et mediocritas abesto : erubescendi facultatem a facie abrade penitus. Loca sequere celeberrima, et in his ipsis solus et insociabilis esse postula, neque amico admissio neque hospite : in hoc enim inest regni illius tui interitus. In conspectu omnium ea fac animose, quæ neque solus aliquis temere suscipiat, et rerum venerarum elige formas vulgaribus magis ridendas. Tandem, si e re videbitur, crudo polypo aut sepiâ devorata mortem oppete. Hanc tibi propinamus felicitatem.

11. **ΕΜΤ.** Apage : impura narras et ab humanitate abhorrentia.

ΔΙΟΓ. Sed heus tu, facillima et quæ nullo negotio unusquisque obeat. Neque enim opus tibi erit eruditione et literis et nugis, sed compendiaria ista tibi ad famam via. Licet enim idiota fueris, vel cerdo, aut salsamentarius, aut faber, aut argentarius, nihil prohibebit admirabilem te esse, modo impudentia audaciaque adsint, et conviciari præclare didiceris.

ΕΜΤ. Ad ista quidem te non opus habeo : verum nauta forte, aut olitor opportune fias, idque, hic si duobus summum obolis te vendere voluerit.

ΜΕΡΚ. Habe tibi hominem : gaudemus enim illo liberari, qui molestiam nobis facessat, et clamet, et in universum omnibus insultet atque maledicat.

12. **ΙΥΠ.** Alium voca, Cyrenæum illum, purpura illum indutum, coronatum.

ΕΡΜ. Ἄγε δὴ, πρόσεχε πᾶς· πολυτελὲς τὸ χρῆμα καὶ πλουσίων δεόμενον. Βίος οὗτος ἡδύς, βίος τρισμακάριστος. Τίς ἐπιθυμεῖ τρυφῆς; τίς ὠνεῖται τὸν ἀρότατον;

ΑΓΟ. Ἐλθέ σὺ καὶ λέγε ἄπερ εἰδὼς τυγχάνεις· ὦνῃ-σομαι γὰρ σε, ᾧν ὠφέλιμος ᾖς.

ΕΡΜ. Μὴ ἐνόχλει αὐτὸν, ὦ βέλτιστε, μηδὲ ἀνάχρινε· μεθύει γὰρ· ὅστε οὐκ ἂν ἀποκρίναιτό σοι τὴν γλώτταν, ὡς ὁρᾷς, διολισθάνων.

ΑΓΟ. Καὶ τίς ἂν εὖ φρονῶν πρίαιτο διεφθαρμένον οὕτω καὶ ἀκόλαστον ἀνδράποδον; ὅσον δὲ καὶ ἀποπνεῖ μύρων, ὡς δὲ καὶ σφαλερὸν βαδίζει καὶ παράφορον. Ἀλλὰ καὶ σὺ γε, ὦ Ἑρμῆ, λέγε ὅποσα πρόσεστιν αὐτῷ καὶ ἂ μετῶν τυγχάνει.

ΕΡΜ. Τὸ μὲν δλον συμβιώναι δεξιὸς καὶ συμπεῖν ἱκανὸς καὶ κομᾶσαι μετὰ αὐλητρίδος ἐπιτήδειος ἐρῶντι καὶ ἀσώτῃ δεσπότῃ· τὰ ἄλλα δὲ πεμμάτων ἐπιστήμων καὶ ὀφιοπιδὸς ἐμπειρότατος, καὶ ὁλως σοφιστῆς ἡδυπαθείας. Ἐπαιδεύθη μὲν οὖν Ἀθήνησιν, ἐδούλευσε δὲ καὶ περὶ Σικελίαν τοῖς τυράννοις καὶ σφόδρᾳ ἡυδοκίμει παρ' αὐτοῖς. Τὸ δὲ κεφάλαιον τῆς προαιρέσεως, ἀπάντων καταφρονεῖν, ἅπασιν χρῆσθαι, πανταχόθεν ἐρανίζεσθαι τὴν ἡδονήν.

ΑΓΟ. Ὥρα σοι ἄλλον περιδλέπειν τῶν πλουσίων τούτων καὶ πολυχημάτων· ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπιτήδειος ἱλαρὸν ὠνεῖσθαι βίον.

ΕΡΜ. Ἀπρτος εἰοικεν, ὦ Ζεῦ, οὗτος ἡμῖν μενεῖν.

13. ΖΕΥΣ. Μετάστησον ἄλλον παράγαγε· μάλλον δὲ τῷ δύο τούτῳ, τὸν γελῶντα τὸν Ἀδωδρόθεν καὶ τὸν κλάοντα τὸν ἐξ Ἑφέσου· ἅμα γὰρ αὐτῷ πεπραῖσθαι βούλομαι.

ΕΡΜ. Κατάβητον ἐς τὸ μέσον. Τὸν ἀρίστῳ βίῳ πωλῶ, τὸν σωφράτῳ πάντων ἀποκηρύττομαι.

ΑΓΟ. ὦ Ζεῦ τῆς ἐναντιότητος. Ὁ μὲν οὐ διαλείπει γελῶν, ὁ δὲ τινα εἰοικε πενθεῖν· δακρύει γὰρ τὸ παράπαν. Τί ταῦτα, ὦ οὗτος; τί γελᾷς;

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ. Ἐρωτᾷς; ὅτι μοι γελοῖα πάντα δοκεῖ τὰ πρήγματα ὑμέων καὶ αὐτοὶ ὑμέες.

ΑΓΟ. Πῶς λέγεις; καταγελᾷς ἡμῶν ἀπάντων καὶ παρ' οὐδὲν τίθεσαι τὰ ἡμέτερα πράγματα;

ΔΗΜ. Ὃδε ἔχει· σπουδαῖον γὰρ ἐν αὐτέοις οὐδὲν, κενὰ δὲ τὰ πάντα καὶ ἀτόμων φορὴ καὶ ἀπειρίη.

ΑΓΟ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ κενὸς ὡς ἀληθῶς καὶ ἀπειρος. Ὃ τῆς ὕβρεως, οὐ παύση γελῶν;

14. Σὺ δὲ τί κλάεις, ὦ βέλτιστε; πολὺ γὰρ οἴμμι κάλλιον σοὶ προσλαλεῖν.

ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ. Ἡγέομαι γάρ, ὦ ζεῖνε, τὰ ἀνθρώπινα πρήγματα ὀκνῶν καὶ δακρυώδεα καὶ οὐδὲν αὐτέων ὅτι μὴ ἐπικήριον· τῷ δὲ οἰκτεῖρω τε σπῆας καὶ ὀδύρομαι, καὶ τὰ μὲν παρῶντα οὐ δοκέω μεγάλα, τὰ δὲ ὑστέρῳ χρόνῳ ἐσόμενα πάνπαν ἀνιερὰ, λέγω δὲ τὰς ἐκπυρώσεις καὶ τὴν τοῦ δλου συμφορὴν· ταῦτα ὀδύρομαι καὶ ὅτι ἐμπεδον οὐδὲν, ἀλλὰ κως ἐς κυκεῖν πάντα

MERC. Age ergo, attende quisquis es : res pretiosa et locupletem emtorem desiderans. Hæc vita suavis, vita ter beata. Quis voluptatis cupidus est? quis emit delicatissimum?

EMT. Huc veni, et dic quæ nosti : emam enim te, si frugi fueris.

MERC. Noli molestiam ei facessere, o bone, neu interroga : ebrius enim est : quare haud responderit tibi, la bante, ut vides, lingua.

EMT. Et quis bene sanus emat corruptum adeo et nequam mancipium? ut vero olet unguenta! ut incerto labantique pede incedit et extra viam fertur! Interim vel tu dic, o Mercuri, quæ sint in illo et quæ tractet.

MERC. In universum conviva dexter est, et computationi aptus, et qui comessetur cum tibicina apud amatorem herum et luxuriosum : ceterum bellariorum coquendorum sciens, et obsoniorum peritissimus, et omnino voluptatis magister. Institutus quidem est Athenis, servit autem tyrannis in Sicilia, quorum gratia floruit. Summa autem illius instituti, contemnere omnia, uti omnibus, undique corrogare voluptatem.

EMT. Circumspiciendus tibi erit alius emtor, de divitibus illis et pecuniosis : equidem hilarem adeo vitam emere non possum.

MERC. Videtur hic non vendibilis esse et apud nos mansurus, Jupiter.

13. JUP. Transire illum in alteram partem jube. Produc alium, quin duos illos, ridentem alterum ex Abdera, et ex Epheso alterum ploratorem : ambo enim una vendi volo.

MERC. Descendite in medium. Vitas optimas vendo, sapientissimos omnium prædico venales.

EMT. Quantum, Jupiter, distant! alter ridere non desinit; lugere alter aliquem videtur, ita plorat perpetuo. Heus tu, quid hoc sibi vult? quid rides?

DEMOCRITUS. Rogas? quoniam ridiculæ mihi videntur res vestrae omnes et vos ipsi.

EMT. Ain tu? omnes tu nos derides, nihilque putas res nostras?

DEM. Sic est. Serium enim in iis nihil quicquam : vana omnia, atomorum inipetus et infinitas.

EMT. Enimvero tu vanus es re vera et imperitus. O insolentiam! non desines ridere?

14. Tu vero, vir optime, quid ploras? multo enim melius credo, te alloqui.

HERACLITUS. Puto enim, hospes, res hominum questu et lacrimis dignas, neque quicquam earum non fato obnoxium. Hoc sane nomine miseror illos et desleo, et præsentia quidem magna non arbitror; sed quæ in posterum futura sunt, ea denuum tristitia, exustiones dico, et universi calamitatem. Hæc deploro, et quod stabile nihil est ac firmum, sed cinno quasi quodam permista et confusa feruntur,

συνειλέονται καὶ ἐστὶ τὸ αὐτὸ τέρψις ἀτερψίη, γνῶσις ἀγνωσίη, μέγα μικρὸν, ἄνω κάτω περιχωρέοντα καὶ ἀμειβόμενα ἐν τῇ τοῦ αἰῶνος παιδιῇ.

ΑΓΟ. Τί γὰρ ὁ αἰὼν ἐστὶ;

ΗΡΑΚ. Παῖς παίζων, πεσσεύων, διαφερόμενος.

ΑΓΟ. Τί δαὶ οἱ ἄνθρωποι;

ΗΡΑΚ. Θεοὶ θνητοί.

ΑΓΟ. Τί δαὶ οἱ θεοί;

ΗΡΑΚ. Ἀνθρωποὶ ἀθάνατοι.

ΑΓΟ. Αἰνίγματα λέγεις, ὦ οὗτος, ἢ γρίφους συντίθης; ἀτεχνῶς γὰρ ὅσπερ ὁ Λοξίας οὐδὲν ἀποσαφείς.

ΗΡΑΚ. Οὐδὲν γὰρ μοι μέλει ὑμέων.

ΑΓΟ. Τοιγαροῦν οὐδὲ ὠνήσεται σέ τις εὖ φρονῶν.

ΗΡΑΚ. Ἐγὼ δὲ κέλομαι πᾶσιν ἡβηδὸν οὐμώζειν, τοῖσι ὠνεομένοισι καὶ τοῖσι οὐκ ὠνεομένοισι.

ΑΓΟ. Τοῦτ' ἐπὶ τὸ κακὸν οὐ πόρρῳ μελαγχολίας ἐστίν· οὐδέτερον δ' ἔγωγε αὐτῶν ὠνήσομαι.

ΕΡΜ. Ἀπρατοὶ καὶ οὗτοι μενοῦσιν.

ΖΕΥΣ. Ἄλλον ἀποκέρυττε.

15. ΕΡΜ. Βούλει τὸν Ἀθηναῖον ἐκείνον, τὸν στωμύλον;

ΖΕΥΣ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΡΜ. Δεῦρ' ἐλθέ σύ. Βίον ἀγαθὸν καὶ συνετὸν ἀποκέρυττομεν. Τίς ὠνεῖται τὸν ἱερώτατον;

ΑΓΟ. Εἰπέ μοι, τί μάλιστα εἰδὸς τυγχάνεις;

ΣΩΚ. Παιδαστῆς εἰμι καὶ σοφὸς τὰ ἐρωτικά.

ΑΓΟ. Πῶς οὖν ἐγὼ πρίωμά σε; παιδαγωγοῦ γὰρ ἐδέσμεν τῷ παιδί καλῶ ὄντι μοι.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Τίς δ' ἂν ἐπιτηδείτερος ἐμοῦ γένοιτο συνεῖναι καλῶ; καὶ γὰρ οὐ τῶν σωμάτων ἐραστὴς εἰμι, τὴν ψυχὴν δὲ ἡγοῦμαι καλήν. Ἀμέλει κὰν ὑπὸ ταῦτον ἱμάτιόν μοι κατακένωται, ἀκούσῃ αὐτῶν λεγόντων μηδὲν ὑπ' ἐμοῦ δεινὸν παθεῖν.

ΑΓΟ. Ἀπιστά λέγεις, τὸ παιδαστὴν ὄντα μὴ πέρα τῆς ψυχῆς τι πολυπραγμανεῖν, καὶ ταῦτα ἐπ' ἐξουσίας, ὅπῃ αὐτῷ ἱματίῳ κατακείμενον.

16. ΣΩΚ. Καὶ μὴν ὁμνύω γέ σοι τὸν κύνα καὶ τὴν πλάτανον, οὕτω ταῦτ' ἔχειν.

ΑΓΟ. Ἡράκλεις τῆς ἀτοπίας τῶν θεῶν.

ΣΩΚ. Τί σὺ λέγεις; οὐ δοκεῖ σοι ὁ κύων εἶναι θεός; οὐχ ὁρᾷ τὸν Ἀνουβιν ἐν Αἰγύπτῳ ὅσος; καὶ τὸν ἐν οὐρανῷ Σείριον καὶ τὸν παρὰ τοῖς κάτω Κέρβερον;

17. ΑΓΟ. Εὖ λέγεις, ἐγὼ δὲ διημάρτανον. Ἀλλὰ τίνα βίους τὸν τρόπον;

ΣΩΚ. Οἰκῶ μὲν ἐμαυτῷ τίνα πόλιν ἀναπλάσας, χρῶμαι δὲ πολιτεία ξένη καὶ νόμους νομίζω τοὺς ἐμούς.

ΑΓΟ. Ἐν ἐβουλόμην ἀκούσαι τῶν δογμάτων.

ΣΩΚ. Ἄκουε δὴ τὸ μέγιστον, ὃ περὶ τῶν γυναικῶν μοι δοκεῖ· μηδεμίαν αὐτῶν μηδεὶνός εἶναι μόνου, παντὶ δὲ μετεῖναι τῷ βουλομένῳ τοῦ γάμου.

ΑΓΟ. Τί τοῦτο φῆς; ἀνηρῆσθαι τοὺς περὶ μοιχείαν νόμους;

ΣΩΚ. Νὴ Δία, καὶ ἀπλῶς γε πᾶσαν τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα μικρολογίαν.

idenique sunt delectatio et fastidium, cognitio ignorantia, magnum parvum, sursum deorsum circueuntia, et vices in illo sæculi lusu permutantia.

EMT. Quidnam est sæculum?

HER. Puer ludens, talos jactans, huc illuc vagans.

EMT. Homines vero quid?

HER. Dii mortales.

EMT. Dii vero?

HER. Homines immortales.

EMT. Ænigmata loqueris, nil homo, an griphos nectis? plane enim veluti Loxias ille nihil clare dicis.

HER. Nihil enim vos curo.

EMT. Igitur neque sanus quisquam te emerit.

HER. Ego vero plorare jubeo omnes, maximos minimos, emtores non emtores.

EMT. Morbus hujus hominis ab atra bile non procul abest; neutrum vero eorum emerim equidem.

MERC. Neque igitur hi vendi poterunt.

JUP. Prædica alium.

15. MERC. Vis Atheniensem illum, illum loquaculum?

JUP. Ego vero volo.

MERC. Huc tu transi. Vitam bonam et prudentem prædicamus. Quis emit sanctissimum?

EMT. Dic mihi, quid maxime nosti?

SOCR. Puerorum amator sum et doctus artes amatorias.

EMT. Quomodo igitur ego emam te? pædagogus enim opus habebam puero qui mihi est pulchro.

SOCRATES. Equis vero aptior me sit contubernalis pulchri? neque enim corporum amator ego, verum animam pulchram judico. Adeo si vel sub eadem veste mecum pernockerint, audias dicentes, nulla se injuria a me affectos.

EMT. Supra fidem sunt quæ dicis: amatorem ultra animam nihil nugarum tentare, idque ubi plena ejus rei sit facultas, utpote sub eadem veste jacenti.

16. SOCR. At ego canem tibi juro et platanum, hæc ita se habere.

EMT. Hercules! quam absurdi sunt isti dii!

SOCR. Quid ais? nonne canis deus tibi esse videtur? Anubin non vides quantus sit in Ægypto? et illum in cælo Sirium? et Cerberum illum apud inferos?

17. EMT. Recte dicis: ego vero errabam. Sed qua ratione vivis?

SOCR. Civitatem incolo quam ipse mihi formavi, republica utor nova, et meas ipse mihi leges fero.

EMT. Unum velim audire decretorum tuorum.

SOCR. Audi ergo maximum, quod de mulieribus statui. Placet nullam earum uniuscujusquam esse, sed in partem nuptiarum venire quisquis voluerit.

EMT. Quid ais? sublatas abrogatasque quæ sunt de adulterio leges?

SOCR. Ita per Jovem, et omnem simpliciter circa talia minutam illam diligentiam.

ΑΓΟ. Τί δαί περί τῶν ἐν ὄρῳ σοι παίδων δοκεῖ;
ΣΟΚ. Καί οὗτοι ἐσονται τοῖς ἀρίστοις ἄθλον φιλή-
 σαι λαμπρόν τι καί νεανικὸν ἐργασαμένους.

18. ΑΓΟ. Βαθεὶ τῆς φιλοδωρίας. Τίς δὲ σοφίς
 τί σοι τὸ κεφάλιον;

ΣΟΚ. Αἱ ἰδέαι καὶ τὰ τῶν ὄντων παραδείγματα·
 ὅποσα γὰρ δὴ ὁρᾷς, τὴν γῆν, τὰπὶ γῆς, τὸν οὐρανὸν,
 τὴν θάλατταν, ἀπάντων τούτων εἰκόνες ἀφανεῖς ἐστᾶσιν
 ἐξω τῶν ὄλων.

ΑΓΟ. Πῶς δὲ ἐστᾶσιν;

ΣΟΚ. Οὐδαμοῦ· εἰ γάρ που εἶεν, οὐκ ἂν εἶεν.

ΑΓΟ. Οὐχ ὁρῶ ταῦθ' ἅπερ λέγεις τὰ παραδεί-
 γματα.

ΣΟΚ. Εἰκότως· τυφλὸς γάρ εἰ τῆς ψυχῆς τὸν
 ὀρθαλμόν. Ἐγὼ δὲ πάντων ὁρῶ εἰκόνας καὶ σὲ ἀφανῆ
 κάμει ἄλλον, καὶ ὁλως διπλᾶ πάντα.

ΑΓΟ. Τοιγαροῦν ὠνητέος εἰ σοφὸς καὶ δευδερχῆς
 τις ὢν. Φέρε δ' ἴδω τί καὶ πράξεις με ὑπὲρ αὐτοῦ σύ;

ΕΡΜ. Δὸς δύο τάλαντα.

ΑΓΟ. Ὡνησάμην ὅσου φῆς. Τάργυριον μέντοι ἐς
 αὐθις καταβαλῶ.

19. ΕΡΜ. Τί σοι τοῦνομα;

ΑΓΟ. Δίων Συρακόσιος.

ΕΡΜ. Ἄγε λαβὼν ἀγαθὴν τύχην. Τὸν Ἐπικούρειον
 σὲ ἤδη καλῶ. Τίς ὠνεῖται τούτον; Ἔστι μὲν τοῦ γε-
 λῶντος ἐκείνου μαθητῆς καὶ τοῦ μεθύοντος, οὗς μικρῶ
 πρόσθεν ἀπεκηρύττομεν. Ἐν δὲ πλείον οἶδεν αὐτῶν,
 παρ' ὅσον ἀσεβέστερος τυγχάνει· τὰ δ' ἄλλα ἡδὺς καὶ
 λιχυσία φίλος.

ΑΓΟ. Τίς ἡ τιμὴ;

ΕΡΜ. Δύο μναί.

ΑΓΟ. Λάμβανε· τὸ δεῖνα δὲ, ὅπως εἰδῶ, τίσι χρίρει
 τὼν ἐδεσμάτων.

ΕΡΜ. Τὰ γλυκέα σιτεῖται καὶ τὰ μελιτώδη καὶ
 μέλιτά γε τὰς ἰσχάδας.

ΑΓΟ. Χαλεπὸν οὐδέν· ὠνησόμεθα γὰρ αὐτῷ πα-
 λάθας τῶν Καρικῶν.

20. ΖΕΥΣ. Ἄλλον κάλει, τὸν ἐν χερσὶ κουρίαν ἐκεῖ-
 νον, τὸν σκυθρωπὸν, τὸν ἀπὸ τῆς στοᾶς.

ΕΡΜ. Εὐ λέγεις· εἰκόσαι γούν πολὺ τι πλῆθος αὐ-
 τὸν περιμένειν τῶν ἐπὶ τὴν ἀγορὰν ἀπηντηκότων. Αὐτὴν
 τὴν ἀρετὴν πωλῶ, τῶν βίων τὸν τελειότατον. Τίς
 πάντα μόνος εἰδέναι θέλει;

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτο φῆς;

ΕΡΜ. Ὅτι μόνος οὗτος σοφὸς, μόνος καλὸς, μόνος
 δίκαιος ἀνδρεῖος βασιλεὺς ῥήτωρ πλούσιος νομοθέτης
 καὶ τὰλλα ὅποσα ἐστίν.

ΑΓΟ. Οὐκοῦν, ὦγαθέ, καὶ μάγειρος μόνος, καὶ νῆ
 Δίε γε σκυτοδεφὸς καὶ τέκτων καὶ τὰ τοιαῦτα;

ΕΡΜ. Ἔουκεν.

21. ΑΓΟ. Ἐλθέ, ὦγαθέ, καὶ λέγε πρὸς τὸν ὠνητὴν
 ἐμὲ ποῖός τις εἶ, καὶ πρῶτον εἰ οὐκ ἄχθη πιπρασκό-
 μενος καὶ δούλος ὢν.

ΕΜΤ. De pueris vero ætate et forma florentibus quid
 statuis?

ΣΟΚΡ. Et hi erunt præmium fortissimis, qui osculentur
 eos, quoties splendidum et audax facinus ediderint.

18. ΕΜΤ. Hem magnificentiam! Sapientiae vero quod tibi
 caput est?

ΣΟΚΡ. Formæ et exemplaria rerum. Quidquid enim
 vides, terram, terrestria, cælum, mare : horum omnium
 imagines quædam, visum effugientes, stant extra hoc uni-
 versum.

ΕΜΤ. At ubi stant?

ΣΟΚΡ. Nusquam : si enim in loco aliquo essent, plane
 non essent.

ΕΜΤ. Non video ea quæ narras exemplaria.

ΣΟΚΡ. Neque id mirum : cæcus enim es mentis quidem
 oculo. At ego omnium video imagines, et te quendam
 alium corporis oculos fugientem, et me, et prorsus duplicia
 omnia.

ΕΜΤ. Ergo emendus es, ita sapiens et visu ita acuto præ-
 ditus. Jam age videam, quid pro illo a me exiges?

MERC. Dabis talenta duo.

ΕΜΤ. Emi quanti dicis. Pecuniam vero deinde solvam.

19. MERC. Quod tibi nomen?

ΕΜΤ. Dio Syracusanus.

MERC. Habe tibi et duc, quod bene vertat! Te jam Epi-
 cureum voco. Quis hunc emet? Est quidem ridentis illius
 discipulus, et ebrii alterius, quos paullo ante præconio
 offerebamus. Unum autem amplius novit illis, quatenus
 magis est impius. Ceterum suavis est, et gulæ amicus.

ΕΜΤ. Quod pretium?

MERC. Duæ minæ.

ΕΜΤ. En tibi illas. Illud vero fac ut sciam, quibus gau-
 det cibis.

MERC. Dulcibus vescitur et mellis saporem habentibus,
 maxime quidem ficibus.

ΕΜΤ. Hæc res difficultatem non habet : emamus viro
 massas caricarum.

20. JUP. Alium voca; illum ad cutem rasum, tristem
 illum de porticu.

MERC. Bene mones : videntur sane multi eum expectare
 eorum qui ad forum venerunt. Ipsam virtutem vendo,
 vitam perfectissimam. Quis omnia solus scire cupit?

ΕΜΤ. Quorsum illud dicis?

MERC. Nempe solus hic sapiens, solus pulcher, solus
 justus, fortis, rex, rhetor, dives, legislator et quotquot
 sunt reliqua.

ΕΜΤ. Ergo, o bone, coquus etiam solus, et medius fidius
 cerdo, et faber, et id genus?

MERC. Apparet.

21. ΕΜΤ. Huc prodi, o bone, et dic mihi te emturo, quid
 hominis sis; et primum, an non agre feras te vendi et ser-
 vum esse.

ΧΡΥΣΙΠΠΟΣ. Οὐδαμῶς· οὐ γὰρ ἐφ' ἡμῖν ταῦτά ἐστιν. Ὅσα δὲ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀδιάφορα εἶναι συμβέβηκεν.

ΑΓΟ. Οὐ μανθάνω ἢ καὶ λέγεις.

ΧΡΥΣ. Τί φῆς; οὐ μανθάνεις ὅτι τῶν τοιούτων τὰ μὲν ἐστὶ προηγμένα, τὰ δ' ἐμπαλιν ἀποπροηγμένα;

ΑΓΟ. Οὐδὲ νῦν μανθάνω.

ΧΡΥΣ. Εἰκότως· οὐ γὰρ εἰ συνήθης τοῖς ἡμετέροις ὀνόμασιν οὐδὲ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν ἔχεις, ὃ δὲ σπουδαῖος ὁ τὴν λογικὴν θεωρίαν ἐκμαθὼν οὐ μόνον ταῦτ' οἶδεν, ἀλλὰ καὶ σύμβαιμα καὶ παρασύμβαιμα ὅποια καὶ ὅποσον ἀλλήλων διαφέρει.

ΑΓΟ. Πρὸς τῆς σοφίας, μὴ φρονήσης κἂν τοῦτο εἰπεῖν τί τὸ σύμβαιμα καὶ τί τὸ παρασύμβαιμα· καὶ γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως ἐπλήγην ὑπὸ τοῦ ρυθμοῦ τῶν ὀνομάτων.

ΧΡΥΣ. Ἄλλ' οὐδεὶς φόβος· ἦν γὰρ τις χωλὸς ὢν αὐτῷ ἐκεῖνῳ τῷ χωλῷ ποδὶ προσπαίσας λίθῳ τραῦμα ἐξ ἀφανοῦς λάβῃ, ὃ τοιοῦτος εἶχε μὲν δῆπου σύμβαιμα τὴν χωλείαν, τὸ τραῦμα δὲ παρασύμβαιμα προσέλαβεν.

22. ΑΓΟ. Ὡ τῆς ἀγχινοίας. Τί δαὶ ἄλλο μά-
λιστα φῆς εἰδέναι;

ΧΡΥΣ. Τὰς τῶν λόγων πλεκτάνας, αἷς συμποδίζω τοὺς προσομιλοῦντας καὶ ἀπορράττω καὶ σιωπᾶν ποιῶ φειδὼν ἀτεχνῶς αὐτοῖς περιτιθεῖς· ὄνομα δὲ τῇ δυνάμει ταύτῃ ὁ αἰσθητικὸς συλλογισμός.

ΑΓΟ. Ἡράκλεις, ἀμαχόν τινα καὶ βίαιον λέγεις.

ΧΡΥΣ. Σκόπει γούν. Ἔστι σοι παιδίον;

ΑΓΟ. Τί μὴν;

ΧΡΥΣ. Τοῦτο ἦν πως κροκόδειλος ἐρπᾶση πλησίον τοῦ ποταμοῦ πλαζόμενον εὐρών, κατὰ σοὶ ἀποδύσειν ὑπισχνῆται αὐτὸ, ἦν εἴπης τάλῃθες ὃ τι δέδοκται αὐτῷ περὶ τῆς ἀποδόσεως τοῦ βρέφους, τί φήσεις αὐτὸν ἐγνωκέναι;

ΑΓΟ. Δυσἀπόκριτον ἐρωτᾷς· ἀπορῶ γὰρ ὃ πρότερον εἰπὼν ἀπολάβοιμι. Ἀλλὰ σὺ πρὸς τοῦ Διὸς ἀποκρινάμενος ἀνάσσωσάι μοι τὸ παιδίον, μὴ καὶ θύσῃ αὐτὸ καταπιών.

ΧΡΥΣ. Θάρρει· καὶ ἄλλα γάρ σε διδάζομαι θαυμασιώτερα.

ΑΓΟ. Τὰ ποῖα;

ΧΡΥΣ. Τὸν θερίζοντα καὶ τὸν κυριεύοντα καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν Ἠλέκτραν καὶ τὸν ἐγκεκαλυμμένον.

ΑΓΟ. Τίνα τοῦτον τὸν ἐγκεκαλυμμένον ἢ τίνα τὴν Ἠλέκτραν λέγεις;

ΧΡΥΣ. Ἠλέκτραν μὲν ἐκείνην τὴν πάνυ, τὴν Ἀγαμέμνονος, ἣ τὰ αὐτὰ οἶδ' ἐτε ἅμα καὶ οὐκ οἶδε· παρ-
εστῶτος γὰρ αὐτῇ τοῦ Ὁρέστου ἔτι ἀγνώτος οἶδε μὲν Ὁρέστην, ὅτι ἀδελφὸς αὐτῆς, ὅτι δὲ οὗτος Ὁρέστης ἀγνοεῖ. Τὸν δ' αὖ ἐγκεκαλυμμένον καὶ πάνυ θαυμα-
στὸν ἀκούσῃ λόγον· ἀπόκριναί γάρ μοι, τὸν πατέρα
ὤσθα τὸν σεαυτοῦ;

ΑΓΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Τί οὖν; ἦν σοι παραστήσας τινὰ ἐγκεκα-
λυμένον ἐρωμαι, τοῦτον ὤσθα; τί φήσεις;

ΑΓΟ. Διγλαδῇ ἀγνοεῖν.

CHRYSIPPUS. Nequaquam; hæc enim in nostra pote-
state non sunt : quæcumque vero in potestate nostra non
sunt, ea indifferentia esse contingit.

EMT. Non intelligo quomodo hoc dicas.

CHRYS. Quid ais? intelligere te negas, talium quædam
esse præposita, alia rursus rejectanea?

EMT. Ne nunc quidem intelligo.

CHRYS. Nec mirum, qui non assuetus sis nostris nomi-
nibus, neque facultate gaudeas facile percipiendi rerum
imagines. Sed studiosus, qui rationalem inspectionem per-
didicit, non hæc modo novit, verum etiam accidens et
præteraccidens qualibus et quantis rebus inter se differant.

EMT. Per Philosophiam, ne inideas mihi vel hoc dicere,
quid rei accidens sit, et quid præteraccidens : nescio eum
quomodo ferit aures ipse numerus horum nominum et
concinntas.

CHRYS. Nulla vero est invidia : si quis enim, claudus
quum sit, illo ipso claudo pede offendens ad lapidem, vulnus
ex improvise accipiat, ille habuit accidens claudicationem,
vulnus autem illud ut præteraccidens insuper nactus est.

22. EMT. Hem solertiam! Quid vero amplius te nosse
ais?

CHRYS. Verborum laqueos, quibus impedio qui me-
cum loquuntur, quos obturato ore et freno plane injecto
ad silentium redigo. Nomen huic facultati decantatus ille
syllogismus.

EMT. Inexpugnabile hercle mihi et violentum narras.

CHRYS. Attende igitur. Estne tibi puer?

EMT. Quid tum?

CHRYS. Hunc si forte crocodilus ad flumen oberrantem
rapiat, ac deinde redditurum se tibi polliceatur, ea lege, si
verum dicas quid statuerit ipse de reddendo puero : quid
dices illum decrevisse?

EMT. Rogas ad quod respondere admodum sit diffi-
cile : anceps enim hæreo, quo responso recipere illum pos-
sim. Sed tu per Jovem responso tuo serva mihi puerum,
ne, antequam ego respondeam, illum devoret.

CHRYS. Bono es animo : nam et alia te docebo etiam
admirabiliora.

EMT. Quænam?

CHRYS. Metentem syllogismum, et dominantem, et su-
per omnia Electram et opertum.

EMT. Quem tu mihi Opertum, quam Electram narras?

CHRYS. Electram dico nobilissimam illam, Agamemno-
nis filiam quæ eadem novit simul et non novit : astante
enim apud illam Oreste nondum agnito, novit illa quidem
Orestem esse fratrem suum, huncce hominem vero esse
Orestem ignorat. Opertum autem illum et prorsus admi-
rabilem sermonem jam statim audies. Etenim responde
mihi : patrem tuum nosti?

EMT. Sanequum.

CHRYS. Quid igitur, si quendam hominem opertum
astare jubeam, teque interrogem, Huncce nosti? quid
dices?

EMT. Scilicet me non nosse.

23. ΧΡΥΣ. Ἀλλὰ μὴν αὐτὸς οὗτος ἦν ὁ πατὴρ ὁ σός· ὥστε εἰ τοῦτον ἀγνοεῖς, ὅλος εἰ τὸν πατέρα τὸν σὸν ἀγνοῶν.

ΑἴΟ. Οὐ μὲν οὖν· ἀλλ' ἀποκαλύψας αὐτὸν εἴσομαι τὴν ἀλήθειαν. Ὅμως δ' οὖν τί σοι τῆς σοφίας τὸ τέλος, ἢ τί πράξεις πρὸς τὸ ἀκρότατον τῆς ἀρετῆς ἀφικόμενος;

ΧΡΥΣ. Περὶ τὰ πρῶτα κατὰ φύσιν τότε γενήσομαι, λέγω δὲ πλοῦτον, ὑγίειαν καὶ τὰ τοιαῦτα. Πρότερον δὲ ἀνάγκη πολλὰ προπονήσαι λεπτογράφοις βιβλίοις παραθίγοντα τὴν ἄψιν καὶ σχολία συναγείροντα καὶ σολοικισμῶν ἐμπιπλάμενον καὶ ἀτόπων δημάτων· καὶ τὸ κεφάλαιον, οὐ θέμις γενέσθαι σοφὸν, ἢ μὴ τρίς ἐρεξῆς τοῦ ἑλλεβόρου πίης.

ΑἴΟ. Γενναῖά σου ταῦτα καὶ δεινῶς ἀνδρικά. Τὸ δὲ Γνίφωνα εἶναι καὶ τοκογλύφον — καὶ γὰρ τάδε δρῶ σοι προσόντα — τί φῶμεν, ἀνδρὸς ἤδη πεπωκότος τὸν ἑλλεβόρον καὶ τελείου πρὸς ἀρετὴν;

ΧΡΥΣ. Ναί· μόνῳ γοῦν τὸ θανέειν πρόπον ἂν τῷ σοφῷ· ἐπεὶ γὰρ ἴδιον αὐτοῦ τὸ συλλογίζεσθαι, τὸ θανέειν δὲ καὶ λογίζεσθαι τοὺς τόκους πλησίον εἶναι δοκεῖ τοῦ συλλογίζεσθαι, μόνου ἂν εἴη τοῦ σπουδαίου καθάπερ ἐκείνο καὶ τοῦτο, καὶ οὐ μόνον γε ἀπλοῦς, ὥσπερ οἱ ἄλλοι, τοὺς τόκους, ἀλλὰ καὶ τούτων ἐτέρους τόκους λαμβάνειν· ἢ γὰρ ἀγνοεῖς ὅτι τῶν τόκων οἱ μὲν εἰσι πρῶτοί τινες, οἱ δὲ δεύτεροι καθάπερ αὐτῶν ἐκείνων ἀπόγονοι; Ὅρῃς δὲ δῆτα καὶ τὸν συλλογισμὸν ὁποιᾷ ρησιν· εἰ τὸν πρῶτον τόκον λήψεται, λήψεται καὶ τὸν δεύτερον· ἀλλὰ μὴν τὸν πρῶτον λήψεται, λήψεται ἄρα καὶ τὸν δεύτερον.

24. ΑἴΟ. Οὐκοῦν καὶ μισθὸν πέρι τὰ αὐτὰ φῶμεν, ὅς σὺ λαμβάνεις ἐπὶ τῇ σοφίᾳ παρὰ τῶν νέων, καὶ ὅλον ὅτι μόνος δ' σπουδαῖος μισθὸν ἐπὶ τῇ ἀρετῇ λήψεται;

ΧΡΥΣ. Μαυθάνεις· οὐ γὰρ ἐμαυτοῦ ἕνεκα λαμβάνω, τοῦ δὲ διδόντος αὐτοῦ χάριν· ἐπεὶ γὰρ ἔστιν ὁ μὲν τις ἐκχύτης, ὁ δὲ περιεκτικὸς, ἐμαυτὸν μὲν ἄσχω εἶναι περιεκτικόν, τὸν δὲ μαθητὴν ἐκχύτην.

ΑἴΟ. Καὶ μὴν τούναντίον ἐγρῆν, τὸν νέον μὲν εἶναι περιεκτικόν, σὲ δὲ τὸν μόνον πλούσιον ἐκχύτην.

ΧΡΥΣ. Σκώπτεις, ὦ οὗτος. Ἀλλ' ὅρα μὴ σε ἀποτοξεύσω τῷ ἀναποδείκτω συλλογισμῷ.

ΑἴΟ. Καὶ τί δεινὸν ἀπὸ τοῦ βέλους;

ΧΡΥΣ. Ἀπορία καὶ σιωπὴ καὶ διαστραφῆναι τὴν διάνοιαν.

25. Ὁ δὲ μέγιστον, ἢν ἐθέλω, τάχιστα σε ἀποδείξω λίθον.

ΑἴΟ. Πῶς λίθον; οὐ γὰρ Περσεὺς σὺ, ὦ βέλτιστε, εἶναι μοι δοκεῖς.

ΧΡΥΣ. Ὡδέ πως· ὁ λίθος σῶμά ἐστι;

ΑἴΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Τί δέ; τὸ ζῶον οὐ σῶμα;

ΑἴΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Σὺ δὲ ζῶον;

ΑἴΟ. Ἔοικα γοῦν.

23. CHRYS. Verum enim vero ille ipse erat pater tuus. Hunc igitur si non novisti, manifestum est patrem tuum te non nosse.

EMT. Minime vero, sed ego relecto illo verum sciam. Attamen quis tibi finis sapientiae, aut quid facies quum ad fastigium virtutis perveneris?

CHRYS. In primis naturæ tunc morabor, divitias dico, sanitatem et similia. Opus vero est multa ante laborare, libris subtiliter scriptis velut cote acuere mentis aciem, commentarios congerere, solæcismis impleri et inusitatis vocibus: et quod caput rei est, fas non est sapientem fieri, nisi ter deinceps helleborum biberis.

EMT. Generosa ista et plane virilia. Sed Gniphonem sordidum esse et funeratorem improbum (nam hæc quoque tibi inesse video), hæcne dicemus esse viri helleboro jam purgati et perfecti ad virtutem?

CHRYS. Ita sane; solum igitur sapientem fœnerari deceat. Quum enim proprium illius sit argumentis putare, fœnerari autem et argenti computare usuras vicinum videatur argumentis putandi industriæ, solius esse dixerim viri boni, quemadmodum illud, ita hoc etiam, et non simpliciter modo, ut reliqui solent, usuras, sed usurarum quoque alias usuras capere. An enim ignoras, usurarum alias quasdam esse primas, alias secundas, illarum quasi filias? Vides vero scilicet syllogismum, quid dicat: si primas usuras accipiet sapiens, accipiat etiam secundas: atqui primas accipiet: accipiet ergo etiam secundas.

24. EMT. Igitur de mercedibus eadem dicemus, quas sapientiæ nomine tu sumis ab adolescentibus, manifestumque est solum virum bonum mercedem virtutis nomine capturum.

CHRYS. Rem tenes; neque enim ego mea causa capio, sed ipsius dantis. Quum enim alius sit effusor et prodigus, alius comprehensor, et tenax; ego quidem comprehensor esse meditor, disciplinulum autem studeo effusorem efficere.

EMT. At enim contrarium oportebat; ut juvenis quidem esset comprehensor, tu vero, qui solus dives es, effusor.

CHRYS. Rides tu quidem: sed vide ne syllogismo te indemonstrabili feriam.

EMT. Et quid ab illo telo metuendum?

CHRYS. Dubitatio et silentium, et mentis distractio.

25. Quod vero maximum, si voluero, statim efficiam te lapidem.

EMT. Quomodo lapidem? neque enim tu, opinor, optime vir, es Perseus.

CHRYS. Hac fere ratione. Lapis corpusue est?

EMT. Est.

CHRYS. Quid vero? animal nonne corpus?

EMT. Est.

CHRYS. Tu vero animal?

EMT. Sic sane videtur.

ΧΡΥΣ. Αίθος ἄρα εἴ σῶμα ὦν.

ΑΓΟ. Μηδαμῶς. Ἀλλ' ἀνάλυσόν με πρὸς τοῦ Διὸς
καὶ ἐξ ὑπαρχῆς ποίησον ἄνθρωπον.

ΧΡΥΣ. Οὐ χαλεπὸν· ἀλλ' ἐμπαλιν ἴσθι ἄνθρωπος.

Εἰπέ γάρ μοι, πᾶν σῶμα ζῶν;

ΑΓΟ. Οὐ.

ΧΡΥΣ. Τί δέ; λίθος ζῶν;

ΑΓΟ. Οὐ.

ΧΡΥΣ. Σὺ δὲ σῶμα εἴ;

ΑΓΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Σῶμα δὲ ὦν ζῶν εἴ;

ΑΓΟ. Ναί.

ΧΡΥΣ. Οὐκ ἄρα λίθος εἴ ζῶν γε ὦν.

ΑΓΟ. Εἴ γε ἐποίησας, ὥς ἤδη μου τὰ σκέλη κα-
θάπερ τῆς Νιόβης ἀπεψύχето καὶ πάγια ἦν. Ἀλλὰ
ὠνήσομαι γε σέ. Πόσον ὑπὲρ αὐτοῦ καταβαλῶ;

ΕΡΜ. Μνᾶς δώδεκα.

ΑΓΟ. Λάμβανε.

ΕΡΜ. Μόνος δ' αὐτὸν ἐύνησαι;

ΑΓΟ. Μὰ Δί', ἀλλ' οὐτοί πάντες, οὓς δρᾶς.

ΕΡΜ. Πολλοί γε καὶ τοὺς ὤμους καρτεροὶ καὶ τοῦ
θερίζοντος λόγου ἀξιοί.

26. ΖΕΥΣ. Μὴ διάτριβε· ἄλλον κάλει τὸν Περι-
πατητικόν.

ΕΡΜ. Σέ φημι, τὸν καλὸν, τὸν πλούσιον. Ἄγε
δὴ, ὠνήσασθε τὸν συνετάτατον, τὸν ἅπαντα ὁλως ἐπι-
στάμενον.

ΑΓΟ. Ποῖος δὲ τις ἴστί;

ΕΡΜ. Μέτριος, ἐπεικὴς, ἀρμόδιος τῷ βίῳ, τὸ δὲ
μέγιστον, διπλοῦς.

ΑΓΟ. Πῶς λέγεις;

ΕΡΜ. Ἄλλος μὲν ὁ ἐκτοσθεν φαίνόμενος, ἄλλος δὲ
ὁ ἐντοσθεν εἶναι δοκεῖ· ὥστε ἦν περίη αὐτὸν, μέμνησο
τὸν μὲν ἐσωτερικόν, τὸν δὲ ἐξωτερικόν καλεῖν.

ΑΓΟ. Τί δὲ γινώσκει μάλιστα;

ΕΡΜ. Τρία εἶναι τάγαθὰ, ἐν ψυχῇ, ἐν σώματι, ἐν
τοῖς ἐκτός.

ΑΓΟ. Ἀνθρώπινα φρονεῖ. Πόσου δὲ ἐστιν;

ΕΡΜ. Εἴκοσι μνῶν.

ΑΓΟ. Πολλὴ λέγεις.

ΕΡΜ. Οὐκ, ὦ μακάριε· καὶ γὰρ αὐτὸς ἔχειν τι ἀρ-
γύριον δοκεῖ· ὥστε οὐκ ἂν φθάνοις ὠνήσασθαι. Ἔτι
δὲ εἴση αὐτίκα μάλα παρ' αὐτοῦ πόσον μὲν ὁ κώνωψ
βιοῖ τὸν χρόνον, ἐφ' ὅπόσον δὲ βάθος ἡ θάλαττα ὑπὸ
τοῦ ἡλίου καταλάμπεται, καὶ ὁποῖα τίς ἐστιν ἡ ψυχὴ
τῶν ὀστρείων.

ΑΓΟ. Ἡράκλεις τῆς ἀκριβολογίας.

ΕΡΜ. Τί δαί, εἰ ἀκούσεις ἄλλα πολλῶν τούτων
ὀξυδερκέστερα, γονῆς τε περί καὶ γενέσεως καὶ τῆς ἐν
ταῖς μήτραις τῶν ἐμβρύων πλαστικῆς, καὶ ὡς ἄνθρω-
πος μὲν γελαστικὸν, ὄνος δὲ οὐ γελαστικὸν *** οὐδὲ
τεκταινόμενον οὐδὲ πλωϊζόμενον;

ΑΓΟ. Πάνσμενα φῆς καὶ ὀνησιφόρα τὰ μαθήματα,
ὥστε ὀνοῦμαι αὐτὸν εἰκόσιν.

CHRYΣ. Lapis ergo es, qui sis corpus.

EMT. Nequaquam vero. Sed solve me per Jovem, et
rursus me hominem redde.

CHRYΣ. Difficile non est : sed rursus esto homo. Dic
mihī : omne corpus animal?

EMT. Non.

CHRYΣ. Quid vero? num lapis animal?

EMT. Non.

CHRYΣ. Tu vero es corpus?

EMT. Scilicet.

CHRYΣ. Corpus vero quum sis, an animal es

EMT. Sane.

CHRYΣ. Nec igitur lapis es, qui sis animal.

EMT. Bene abs te factum : jam enim crura mea, ut
olim Niobes, spiritu vitali exeunte dirigerant. Verum
emam te. Quantum pro illo numerabo?

MERC. Minas duodecim.

EMT. Hem cape.

MERC. Solus vero illum emisti?

EMT. Non hercle, sed hi quos vides universi.

MERC. Multi quidem et robusti humeros et ratione illa
metente digni.

26. JUP. Noli tempus terere, voca alium, Peripateticum
illum.

MERC. Te jam dico, te pulchrum, divitem. Agite,
emite prudentissimum, scientem omnino omnia.

EMT. At qualis est?

MERC. Moderatus, æquus, vitæ aptus, et, quod maxi-
mum est, duplex.

EMT. Quid ais?

MERC. Alius est qui extra apparet, intus autem vide-
tur alius. Itaque si illum emeris, memento hunc quidem
interiorem, illum vocare exteriorem.

EMT. Quid vero maxime tenet?

MERC. Tria esse bona, in anima, in corpore, in rebus
externis.

EMT. Humanum sapit. Quanti vero est?

MERC. Viginti minarum.

EMT. Multum dicis.

MERC. Non, o bone : videtur enim et ipse argenti ali-
quantum habere. Itaque non est cur cesses emere. Porro
statim ex illo scies, quanto tempore culex vivat; ad quam
altitudinem mare a sole perluceat, et qualis sit anima ostreo-
rum.

EMT. Hercules! quam subtilis illa perscrutatio!

MERC. Quid vero, alia multa si audias hisce acutiora? de
semine, et generatione, et illa embryonum in uteris figluna;
et ut homo sit animal risibile, asinus autem non risibile,
*** neque fabricans, neque navigans.

EMT. Gravissima narras, et utilia plane hujus disciplinæ
capita : itaque emam illum viginti minis.

27. EPM. Εἶεν.

ZEYΣ. Τίς λοιπὸς ἡμῖν καταλείπεται;

ΕΡΜ. Ὁ σκεπτικὸς οὗτος. Σὺ δὲ Πύρρων πρόσθι καὶ ἀποκηρύττου κατὰ τάχος. Ἦδὴ μὲν ὑπορρέουσιν οἱ πολλοὶ καὶ ἐν ὀλίγοις ἡ πρᾶσις ἔσται. Ὅμως δὲ τίς καὶ τοῦτον ὠνεῖται;

ΑΓΟ. Ἐγώ γε. Ἀλλ' οὖν πρῶτον εἰπέ μοι, σὺ τί ἐπίστασαι;

ΠΥΡΡΩΝ. Οὐδέν.

ΑΓΟ. Πῶς τοῦτ' ἔφησθα;

ΠΥΡΡ. Ὅτι οὐδὲν ὅλως εἶναι μοι δοκεῖ.

ΑΓΟ. Οὐδὲ ἡμεῖς ἄρα ἐσμέν τινες;

ΠΥΡΡ. Οὐδὲ τοῦτο οἶδα.

ΑΓΟ. Οὐδ' ὅτι σὺ τις ὢν τυγχάνεις;

ΠΥΡΡ. Πολὺ μᾶλλον ἔτι τοῦτ' ἄγνοω.

ΑΓΟ. Ὡς τῆς ἀπορίας. Τί δαί σοι τὰ σταθμία ταυτί βούλεται;

ΠΥΡΡ. Ζυγιστάτω ἐν αὐτοῖς τοὺς λόγους καὶ πρὸς τὸ ἴσον ἀπειθύνω, καὶ ἐπειδὴν ἀκριβοῦς ὁμοῖός τε καὶ ἰσοβαρεῖς ἴδω, τότε δὴ τότε ἄγνοω τὸν ἀληθέστερον.

ΑΓΟ. Τῶν ἄλλων δὲ τί ἂν πράττοις ἐμμελῶς;

ΠΥΡΡ. Τὰ πάντα πλὴν ὁραπέτῃν μεταδιώκειν.

ΑΓΟ. Τί δαί τοῦτό σοι ἀδύνατον;

ΠΥΡΡ. Ὅτι, ὦγαθέ, οὐ καταλαμβάνω.

ΑΓΟ. Εἰκότως· βραδὺς γὰρ καὶ κωθὴς τις εἶναι δοκεῖς. Ἀλλὰ τί σοι τὸ τέλος τῆς ἐπιστάσεως;

ΠΥΡΡ. Ἡ ἀμαθία καὶ τὸ μήτε ἀκούειν μήτε ὁρᾶν.

ΑΓΟ. Οὐκοῦν καὶ κωφὸς ἅμα καὶ τυφλὸς εἶναι λέγεις.

ΠΥΡΡ. Καὶ ἀκριτός γε προσέτι καὶ ἀναίσθητος καὶ ὅλως τοῦ σκώληκος οὐδὲν διαφέρων.

ΑΓΟ. Ὡνητέος εἶ διὰ ταῦτα. Πόσου τοῦτον ἄξιον γρὴ φάναι;

ΕΡΜ. Μνάς Ἀττικῆς.

ΑΓΟ. Λάμβανε. Τί φης, ὦ οὗτος; ἐπριάμην σε;

ΠΥΡΡ. Ἀθῆλον.

ΑΓΟ. Μηδαμῶς· ἐώνημαι γὰρ καὶ τάργυριον κατέβαλον.

ΠΥΡΡ. Ἐπέχω περὶ τούτου καὶ διασκέπτομαι.

ΑΓΟ. Καὶ μὴν ἀκολουθεῖ μοι, καθάπερ γρὴ ἐμὸν οἰκέτην.

ΠΥΡΡ. Τίς οἶδεν εἰ ἀληθῆ ταῦτα φής;

ΑΓΟ. Ὁ κῆρυξ καὶ ἡ μνά καὶ οἱ παρόντες.

ΠΥΡΡ. Πάρεσι γὰρ ἡμῖν τινες;

ΑΓΟ. Ἀλλ' ἐγώ γε ἤδη ἐμβλῶν ἐς τὸν μυλῶνα πείσω εἶναι δεσπότης κατὰ τὸν χεῖρω λόγον.

ΠΥΡΡ. Ἐπεχε περὶ τούτου.

ΑΓΟ. Μὰ Δεῖ, ἀλλ' ἤδη γε ἀπεφηνάμην.

ΕΡΜ. Σὺ μὲν παῦσαι ἀντιτείνων καὶ ἀκολουθεῖ τῷ πριαμένῳ, ὑμᾶς δὲ ἐς αὐτὸν παρακαλοῦμεν· ἀποκηρύξει γὰρ τοὺς ἰδιώτας καὶ βαναύσους καὶ ἀγοραίους βίους μελλομεν.

27. MERC. Fiat.

JUP. Quis reliquus nobis est?

MERC. Scepticus hicce. Heus tu, Pyrrhon, prodi, praconio vendendus celeriter. Jam enim plures paulatim recedunt, ut inter paucos futura sit venditio. Attamen quis et hunc emet?

EMT. Ego. Verum hoc tu primum dic mihi, quid nosti?

PYRRHON. Nihil equidem.

EMT. Quid tibi vis hoc responso?

PYRRH. Nempe nihil omnino esse mihi videtur.

EMT. Ergo neque nos quicquam sumus?

PYRRH. Neque hoc novi equidem.

EMT. Neque te si quis sis nosti?

PYRRH. Etiam multo hoc magis ignoro.

EMT. Vah quanta dubitatio! Ista vero bilanx quid sibi vult?

PYRRH. Rationes in ea expendo et exaequo: deinde quum ad amussim pares et ejusdem ponderis esse intelligo, tum demum utra verior sit, plane ignoro.

EMT. Reliquarum vero rerum num quid facere recte et ordine potes?

PYRRH. Omnia, nisi quod fugitivum nescio persequi.

EMT. Cur vero hoc non potes?

PYRRH. Quia, o bone, non comprehendo.

EMT. Credibile est: tardus enim et ignavus esse videris. Sed quis finis tibi scientiae est?

PYRRH. Nihil discere, et neque audire quicquam, nec videre.

EMT. Surdum igitur simul et caecum esse dicis te ipsum.

PYRRH. Et iusuper iudicii omnis expertem et sensus, denique a verme nulla in re differentem.

EMT. Propter haec emendus sane es. Quanto hunc dignum dicemus?

MERC. Mina Attica.

EMT. Sume. Heus tu, quid ais? num emi te?

PYRRH. Obscurum id est.

EMT. Minime vero: emi enim et pecuniam numeravi.

PYRRH. Cohibeo me hac de re, et dispicio.

EMT. Quin tu sequere me, ut par est meum servum.

PYRRH. Quis novit utrum vere illa dicas?

EMT. Praeco, et mina, et praesentes.

PYRRH. Adsunt ergo nobis quidam?

EMT. At ego tibi jam in pistrinum compacto planum faciam, dominum me tuum esse, secundum rationem deteriorem.

PYRRH. De hoc cohibeo assensum.

EMT. At hercle jam quid videatur pronunciaui.

MERC. Desine contra niti, et sequere emptorem: vos autem in crastinum invitamus; nam idiotas, et sellularias, et forenses vitas praconio vendemus.

XV.

ΑΛΙΕΥΣ Η ΑΝΑΒΙΟΥΝΤΕΣ.

1. ΣΩΚΡ. Βάλλε βάλλε τὸν κατάρατον ἰφθόνοιο τοῖς λίθοις, ἐπίβαλλε τῶν βώλων, προσεπίβαλλε καὶ τῶν δοτράκων, παῖε τοῖς ξύλοις τὸν ἀλιτήριον, δρα μὴ διαφύγῃ· καὶ σὺ βάλλε, ὦ Πλάτων· καὶ σὺ, ὦ Χρύσιππε, καὶ σὺ δέ. Πάντες ἅμα ξυνασπίσωμεν ἐπ' αὐτὸν,

ὡς πῆρῃ πῆρῃσιν ἀρήγῃ, βάκτρα δὲ βάκτροις.

Κοινὸς γάρ πολέμιος, καὶ οὐκ ἔστιν ὄντινα ὑμῶν οὐχ ὕβρις. Σὺ δέ, ὦ Διόγενες, εἴ ποτε καὶ ἄλλοτε, χρῶ τῷ ξύλῳ, μὴδὲ ἀνῆτε· διδόντω τὴν ἀξίαν βλάσφημος ὢν. Τί τοῦτο; κεκμήκατε, ὦ Ἐπίκουρε καὶ Ἀρίστιππε; καὶ μὴν οὐκ ἐχρῶν.

Ἀνέρες ἔστε, σοφοί, μνήσασθε δὲ θούριδος ὀργῆς.

2. Ἀριστοτέλες, ἐπισπούδασον ἐτι θᾶττον. Εὖ ἔχει ἐάλωκε τὸ θηρίον· εἰλήφραμὲν σε, ὦ μιαρέ. Εἴση γοῦν αὐτίκα οὐστινας ὄντας ἡμᾶς ἐκακηγόροις. Τῷ τρόπῳ δέ τις αὐτὸν καὶ μετέλθῃ; Ποικίλον γάρ τινα ἐπινοῶμεν θάνατον κατ' αὐτοῦ πᾶσιν ἡμῖν ἐξαρκέσαι δυνάμενον· καθ' ἕκαστον γοῦν δίκαιός ἐστιν ἡμῖν ἀπολωλέναι.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ Α. Ἐμοὶ μὲν ἀνεσκολοπίσθαι δοκεῖ αὐτόν.

ΦΙΛ. Β. Νὴ Δία, μαστιγωθέντα γε πρότερον.

ΦΙΛ. Γ. Τούς ὀφθαλμοὺς ἐκκεκόφθω.

ΦΙΛ. Δ. Τὴν γλῶτταν αὐτὴν ἐτι πολὺ πρότερον ἀποτετμήσθω.

ΣΩΚ. Σοὶ δὲ τί, Ἐμπεδόκλεις, δοκεῖ;

ΕΜΠ. Ἐς τοὺς κρατήρας ἐμπεσεῖν αὐτόν, ὥς μάθῃ μὴ λαιδορεῖσθαι τοῖς κρείττοσι.

ΠΛΑΤ. Καὶ μὴν ἄριστον ἦν καθάπερ τινὰ Πενθέα ἢ Ὀρφέα

λαχιστὸν ἐν πέτραισιν εὑρεσθαι μέρος,

ἢν ἂν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ ἕκαστος ἔχων ἀπηλλάττετο καὶ —

3. ΛΟΥΚ. Μηδαμῶς· ἀλλὰ πρὸς ἱεσίου φείσασθέ μου.

ΣΩΚ. Ἄραρεν· οὐκ ἂν ἀφεθείης ἐτι. Ὅρῳ δὲ δὴ καὶ τὸν Ὀμηρον ἄ φησιν,

ὡς οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσιν ὄρκια πιστά;

ΛΟΥΚ. Καὶ μὴν καθ' Ὀμηρον ὑμᾶς καὶ αὐτὸς ἱκετεύω· αἰδέσεσθε γὰρ ἴσως τὰ ἔπη καὶ οὐ παρόψεσθε βαρυδῆσαντά με·

Ζωγραῖτ' οὐ κακὸν ἄνδρα καὶ ἀξία δέχθαι ἄποινα, χαλκὸν τε χρυσόν τε, τὰ δὴ φιλέουσι σοφοὶ περ.

ΠΛΑΤ. Ἄλλ' οὐδὲ ἡμεῖς ἀπορήσομεν πρὸς σέ Ὀμηρικῆς ἀντιλογίας. Ἄκουε γοῦν·

Μὴ δὴ μοι φύξιν γε, κακηγόρε, βάλλω θυμῷ χρυσὸν περ λίθας, ἐπεὶ ἴκω χεῖρας ἐς ἅμας.

XV.

PISCATOR VEL REVIVISCENTES.

1. SOCR. Feri, feri execrabilem saxis copiosissimis; adjice glebas; insuper adjice testas: pulsa baculis impium; vide ne effugiat. Et tu, Plato, feri, et tu, Chrysippe, et tu. Omnes simul in illum irruamus facta testudine,

Ut baculus baculo firmetur, peraque peris.

Communis enim hic hostis, neque quisquam est nostrum, quem contumelia non affecerit. Tu vero, Diogenes, si unquam alias, clava nunc utere; nec remittite quicquam: dignas maledico illo ore penas luat. Quid hoc? fessine estis, Epicure et Aristippe? Atqui non decebat. Sapientes,

Estе viri, calidæ moveat vōs impetus iræ.

2. Aristoteles, magis accelera! Bene habet: capta est bestia. Cepimus te, impure. Mox igitur scies, quibus viris maledixeris. Quo vero modo illum tractabimus? Variam enim quandam contra ipsum mortem excogitemus, quæ sufficere nobis omnibus possit; dignus vero est qui secundum uniuscujusque nostrum sententiam sigillatim pereat.

PHILOSOPHUS A. Ego censeo palo eum figi.

PHIL. B. Flagellis quidem hercle prius cæsum.

PHIL. C. Oculi effodiuntur ei.

PHIL. D. Imo multo prius lingua ipsi exciditor.

SOCR. Tibi vero quid videtur, Empedocles?

EMP. In crateres dejici Ætnæ, ut discat non maledicere melioribus.

PLAT. Quin optimum fuerit, eum instar Penthei alicujus aut Orphei,

lacerum invenire fatum per petras,

ut etiam partem illius habens quisque discedat, et —

3. LUC. Minime vero: sed per Jovem supplicum præsidem mihi parcite.

SOCR. Decretum est: non amplius potes dimitti. Vides vero quid Homerus dicat,

Nunquam fœdera fida leonibus atque viris sunt?

LUC. Verumtamen ex Homero et ego vobis supplicabo: reverebimini fortasse versus, neque aspernabimini consuetum carmina:

Ducite captivum! vir non malus: ac redimet se are, auro: nec enim sapientes munera spernunt.

PLAT. Sed neque nobis deerit Homerica responsio tibi facienda. Audi modo:

Ne meditare fugam, blasphemā, barbāre, lingua, ostentans aurum, postquam mea præda fuisti.

ΛΟΥΚ. Οἱμοὶ τῶν κακῶν. Ὁ μὲν Ὅμηρος ἡμῖν ἀπρακτος, ἡ μεγίστη ἐλπὶς. Ἐπὶ τὸν Εὐριπίδην δὲ μοι κατασκευτέον· τάχα γὰρ ἂν ἐκεῖνος σώσειέ με.

Μὴ κτεῖνε· τὸν ἱκέτην γὰρ οὐ θέμις κτενεῖν.

ΠΛΑΤ. Τί δ'; Ὅχι· κακείνα Εὐριπίδου ἐστίν,

οὐ δεινὰ πάσχειν δεινὰ τοὺς εἰργασμένους;

ΛΟΥΚ. Νῦν οὖν ἑκατὶ βῆμάτων κτενεῖτέ με;

ΠΛΑΤ. Νῆ Δία· φησὶ γοῦν ἐκεῖνος αὐτὸς,

Ἀχαλίων στομάτων
ἀνόμου τ' ἀφροσύνας
τὸ τέλος δυστυχία.

4. **ΛΟΥΚ.** Οὐκοῦν ἐπεὶ δέδοκται πάντως ἀποκτινύναι καὶ οὐδεμία μηχανὴ τὸ διαφυγεῖν με, φέρε, τοῦτο γοῦν εἰπατέ μοι, ὅτινες ὄντες ἢ τί πεπονυότες ἀνήξεστον πρὸς ἡμῶν ἀμελιχτα ὀργίζεσθε καὶ ἐπὶ θανάτῳ με ἐυενελήρατε;

ΠΛΑΤ. Ἄτινα μὲν εἰργασαὶ ἡμᾶς τὰ δεινὰ, σεαυτὸν ἐρώτα, ὃ κακίστε, καὶ τοὺς καλοὺς ἐκείνους σου λόγους, ἐν οἷς φιλοσοφίαν τε αὐτὴν κακῶς ἡγόρευες καὶ ἐς ἡμᾶς ὑβρίζες ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς ἀποκηρύττων σοφοὺς ἀνδρας, καὶ τὸ μέγιστον, ἐλευθέρους· ἐφ' οἷς ἀγανακτήσαντες ἀνελήλυθαμεν ἐπὶ σέ παραιτησάμενοι πρὸς ὀλίγων τὸν Αἰδωνέα, Χρῦσιππος οὐτοσί καὶ Ἐπίκουρος καὶ ὁ Πλάτων ἐγὼ καὶ Ἀριστοτέλης ἐκείνοσί καὶ ὁ σιωπῶν οὗτος Πυθαγόρας καὶ ὁ Διογένης καὶ ἅπαντες ὅσους διέσφουρες ἐν τοῖς λόγοις.

5. **ΛΟΥΚ.** Ἀνέπνευσα· οὐ γὰρ ἀποκτενεῖτέ με, ἦν μάθητε ὅποιος ἐγὼ περὶ ὑμᾶς ἐγενόμην· ὥστε ἀπορρίψατε τοὺς λίθους, μάλλον δὲ φυλάττετε. Χρήσεσθε γὰρ αὐτοῖς κατὰ τῶν ἀξίων.

ΠΛΑΤ. Ἀγρεῖς. Σὲ δὲ τήμερον χρὴ ἀπολωλέναι, καὶ ἡδὴ γε

λατὶν ἐσσο χιτῶνα κακῶν ἔνεχ', ὅσα ἐοργας.

ΛΟΥΚ. Καὶ μὴν, ὃ ἄριστοι, ὃν ἔχρην μόνον ἐξ ἀπάντων ἐπαινεῖν οἰκεῖόν τε ὑμῖν ὄντα καὶ εὖνουν καὶ ἐμγνωμόνα καὶ, εἰ μὴ φορτικὸν εἰπεῖν, κηδεμόνα τῶν ἐπιτηδευμάτων, εὖ ἴστε ἀποκτενοῦντες, ἦν ἐμὲ ἀποκτείνετε τοσαῦτα περὶ ὑμῶν πεπονηχότα. Ὅρᾳτε οὐκ μὴ τὸ τῶν νῦν φιλοσόφων αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλ' ἄριστοι καὶ ὀργίλοι καὶ ἀγνώμονες φαινόμενοι πρὸς ἀνδρα εὐεργέτην.

ΠΛΑΤ. Ὡς τῆς ἀναισχυντίας. Καὶ χάριν σοι τῆς κακηγορίας προσοφειλομεν; οὕτως ὡς ἀνδραπόδοις ἀληθῶς οἷε διαλέγεσθαι· καὶ εὐεργεσίαν καταλογίῃ πρὸς ἡμᾶς ἐπὶ τῇ τοσαύτῃ ὑβρεὶ καὶ παροινίᾳ τῶν λόγων;

6. **ΛΟΥΚ.** Πῶ γὰρ ἐγὼ ὑμᾶς ἢ πότε ὑβρίκα, ὅς ἀεὶ φιλοσοφίαν τε θαυμάζων διατετέλεικα καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὑπερεπαινῶν καὶ τοῖς λόγοις οὓς καταλελοίπατε ἑμῶν; Αὐτὰ γοῦν ἃ φημι ταῦτα, πόθεν ἄλλοθεν ἢ παρ' ὑμῶν λαβὼν καὶ κατὰ τὴν μέλιτταν ἀπανθισάμενος ἐπιδείκνυμαι τοῖς ἀνθρώποις; οἱ δὲ ἐπαινοῦσι καὶ γνωρίζουσιν ἕκαστον τὸ ἀνθος ὅθεν καὶ παρ' οὗτου καὶ ὅπως ἀνελεξάμην, καὶ λόγῳ μὲν ἐμὲ ζηλοῦσι τῆς ἀνθολογίας, τὸ δ' ἀληθὲς ὑμᾶς καὶ τὸν λειμῶνα τὸν ὑμέτερον, οἱ

LUC. Vae mihi! Homerus nos destituit, spes maxima! Ad Euripidem nempe confugiendum: forsitan ille me servaverit.

Ne cede: supplicem etenim jus vetat mori.

PLAT. Quid vero? nonne et illa sunt Euripidea,

Haud digna ferre, indigna qui patraverim?

LUC. Sic igitur propter verba me occiditis?

PLAT. Sic per Jovem. Ait enim idem ille,

Effrenis loquelæ,
impli stuporis
finis miseria est.

4. **LUC.** Igitur quum stet sententia omnino interficere me, neque ulla arte liceat mihi, effugere agite, hoc certe mihi dicite, qui sitis, aut quam immedicabilem a me injuriam passi sine ullo remedio mihi irascamini, et supplicii causa me comprehenderitis.

PLAT. Quibus nos injuriis affeceris, ipsum te, scelus, interroga, et præclaros illos tuos libros, in quibus et philosophiæ ipsi maledixisti, et nos affecisti contumelia, tanquam in foro vendens præconio viros sapientes, et, quod maximum, ingenuos. Propter hæc indignati, contra te ab inferis huc venimus, commeatu brevi a Plutone impetrato, Chrysippus hic, et Epicurus, et ego Plato, et Aristoteles ille, et tacitus hic Pythagoras, et Diogenes, et omnes quos in libris tuis lacerasti.

5. **LUC.** Respiravi. Nec enim interficietis me, ubi cognoveritis qualem erga vos me præbuerim. Itaque abjicite lapides. Quin servate potius: ntemini enim iis contra dignos.

PLAT. Nugaris: hodie enim periisse te oportet. Quin jam

saxea adest toga tantorum tibi pœna malorum.

LUC. Enimvero scitote, viri optimi, vos eum interfecturos, quem unum omnium laudare oportebat, utpote familiarum vestrum et benevolum, et earundem sententiarum, et nisi dictu grave est, vestrorum studiorum curatorem utoremque, me si interficiatis, qui tantum pro vobis laboris susceperim. Videte igitur ne idem faciatis, quod qui nunc sunt philosophi, si ingrati, iracundi et parum officii memores videamini adversus virum bene de vobis meritum.

PLAT. Impudentiam hominis videte! Insuper gratiam tibi maledicentiæ illius causa debemus? usque adeone cum nancipiis te putas disputare veris? etiamne in beneficio nobis imputabis contumeliam tantam et ebriam verborum in nos petulantiam?

6. **LUC.** Ubi ergo vos ego aut quando affeci contumelia? qui semper ita vixerim, philosophiam ut admirarer, et vos ipsos laudibus tollerem, et in libris quos reliquistis versarer. Hæc enim ipsa quæ dico, unde alias, quam a vobis, sumens, et apud instar delibans flores vestros, ostendo hominibus? at illi laudant, et florem unumquemque agnoscunt, unde et a quo et quomodo legerim: et verbis quoniam me sectantur propter florum legendorum solertiam, re autem ipsa vos et vestrum illud pratum, qui tales protuleritis, tam

τοιαῦτα ἐξηγηθήκατε ποικίλα καὶ πολυειδῆ τὰς βαφὰς, εἰ τὴν ἀναλέξασθαι τε αὐτὰ ἐπίσταται καὶ ἀναπλέξαι καὶ ἀρμόσαι, ὥς μὴ ἀπάδειν θάτερον θατέρου. Ἐσθ' ὅστις οὖν ταῦτα εὖ πεπονθὼς παρ' ὑμῶν κακῶς ἂν εἰπεῖν ἐπιχειρήσειεν εὐεργέτας ἀνδράς, ἀπ' ὧν ἤδη τις εἶναι ἐδοξεν; ἐκτός ἐι μὴ κατὰ τὸν Θάμυριν ἢ τὸν Εὐρυτον εἴη τὴν φύσιν, ὥς ταῖς Μούσαις ἀντάδειν, παρ' ὧν εἰλήφει τὴν ὥδην, ἢ τῷ Ἀπόλλωνι ἐριδοῖναι ἐναντία τοξέων, καὶ ταῦτα δοτῆρι ὄντι τῆς τοξικῆς.

7. ΠΑΑΤ. Τοῦτο μὲν, ὦ γενναῖε, κατὰ τοὺς ῥήτορας εἰρηταί σοι· ἐναντιώτατον γοῦν ἐστὶ σοι τῷ πράγματι καὶ χαλεπωτέραν σου ἐπιδείκνυσι τὴν τόλμαν, εἰ γε τῇ ἀδικίᾳ καὶ ἀχαριστίᾳ πρόσσεσιν, ὅς παρ' ἡμῶν τὰ τοξεύματα, ὥς φῆς, λαβὼν καθ' ἡμῶν ἐτόξευες, ἕνα τοῦτον ὑποθέμενος τὸν σκοπὸν, ἅπαντας ἡμᾶς ἀγορεύειν κακῶς τοιαῦτα παρὰ σοῦ ἀπειλήφαμεν ἀνθ' ὧν σοι τὸν λειμῶνα ἐκείνον ἀναπετάσαντες οὐκ ἐκωλύσαμεν δρέπεσθαι καὶ τὸ προκόλιον ἐμπλησάμενον ἀπελθεῖν· ὥστε διὰ γε τοῦτο μάλιστα δίκαιος ἂν εἴης ἀποὄντων.

8. ΛΟΥΚ. Ὅρατε; πρὸς ὀργὴν ἀκούετε καὶ οὐδὲν τῶν δικαίων προσέσθε. Καίτοι οὐκ ἂν ὤφθην ποτὲ ὡς ὀργῇ Πλάτωνος ἢ Χρυσίππου ἢ Ἀριστοτέλους ἢ τῶν ἄλλων ὑμῶν καθίκοιτο ἂν, ἀλλὰ μοι ἐδοκεῖτε μόνοι δὴ πόρρω εἶναι τοῦ τοιούτου. Πλὴν ἀλλὰ μὴ ἀκρίτον γε, ὦ θαυμάσιοι, μηδὲ πρὸ δίκης ἀποκτείνητέ με· ὑμέτερον γοῦν καὶ τοῦτο ἦν, μὴ βία μηδὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότερον πολιτεύεσθαι, δίκῃ δὲ τὰ διάφορα διαλύεσθαι διδόντας λόγον καὶ δεχομένους ἐν τῷ μέρει. Ὡστε δικαστὴν ἐλόμενοι κατηγορήσατε μὲν ὑμεῖς ἢ ἅμα πάντες ἢ ὅντινα ἂν χειροτονήσητε ὑπὲρ ἀπάντων, ἐγὼ δὲ ἀπολογίσομαι πρὸς τὰ ἐγκλήματα, καὶ ἢν μὲν ἀδικῶν φαίνωμαι καὶ τοῦτο περὶ ἐμοῦ γνῶι τὸ δικαστήριον, ὑφέξω ὀχλαδὴ τὴν ἀξίαν· ὑμεῖς δὲ βίαιον οὐδὲν τολμήσετε. Ἦν δὲ τὰς εὐθύνας ὑποσπῶν καθαρὸς ὑμῖν καὶ ἀνεπίληπτος εὐρίσχωμαι, ἀρήσουσί με οἱ δικασταί, ὑμεῖς δὲ ἐς τοὺς ἐξαπατήσαντας ὑμᾶς καὶ παροξύναντας καθ' ἡμῶν τὴν ὀργὴν τρέψατε.

9. ΠΑΑΤ. Τοῦτ' ἐκεῖνο, ἐς πεδίον τὸν ἵππον, ὡς πακχυροσάμενος τοὺς δικαστὰς ἀπέλθης· φασὶ γοῦν ῥήτορά σε καὶ δικανικόν τινα εἶναι καὶ πανοῦργον ἐν τοῖς λόγοις. Τίνα δὲ καὶ δικαστὴν ἐθέλεις γενέσθαι, ὅντινα μὴ σὺ δωροδοκήσας οἷα πολλὰ ποιεῖτε, ἅδικα πείσεις ὑπὲρ σοῦ ψηφίσασθαι;

ΛΟΥΚ. Θαρρεῖτε τοῦτο γε ἐνεκα· οὐδένα τοιούτον διαιτητὴν ὑποπτον ἢ ἀμφίβολον ἀξιώσασιν· ἂν γενέσθαι καὶ ὅστις ἀποδώσεται μοι τὴν ψῆφον. Ὅρατε γοῦν, τὴν Φιλοσοφίαν αὐτὴν μεθ' ὑμῶν δικάστριαν ποιοῦμαι ἔγωγε.

ΠΑΑΤ. Καὶ τίς ἂν κατηγορήσειεν, εἰ γε ἡμεῖς δικάσομεν;

ΛΟΥΚ. Οἱ αὐτοὶ κατηγορεῖτε καὶ δικάζετε· οὐδὲν οὐδὲ τοῦτο δέδιζ'· τοσοῦτον ὑπερφέρω τοῖς δικαίοις καὶ ἐκ περυσίας ἀπολογήσασθαι ὑπολαμβάνω.

various specie et coloribus; si quidem legere illos sciat aliquis et nectere et concinnare, ne alter ab altero dissideat. Estne igitur qui his bonis vestris usus male audeat dicere viris bene de se meritis, a quibus jam hoc habet, ut esse aliquis videatur? nisi forte eo sit ingenio, quo Thamyris quondam aut Eurytus, ut occinat ipsis Musis, a quibus canendi artem acceperit, aut cum Apolline contendat, jaculari ausus contra ipsum muneris hujus et artis sagittandi datorem.

7. PLAT. Ista quidem, vir fortis, ex rhetorum arte declamasti: maxime enim rebus ipsis sunt contraria, et eo importunior ostendunt audaciam tuam, quandoquidem injuria huic ingratus etiam animus accedit, qui acceptis a nobis, quod fateri, telis, contra nos jaculatus sis, hoc uno tibi scopo proposito, de omnibus nobis male uti diceres. Hæc a te præmia habemus, quod aperto tibi illo prato nostro, non prohibuimus quominus meteres, et pleno sinu abires. Itaque vel propter ipsum hoc mori dignus fueris.

8. LUC. Videtisne? cum ira auscultatis, neque justum quidquam admittitis: quanquam non putabam fieri unquam posse, ut ad Platonem, ad Chrysippum aut Aristotelem aut ad alium quenquam vestrum ira perveniat; verum soli vos ab ejusmodi rebus videbamini esse remotissimi. Sed quidquid est, certe non indemnatum, viri admirabiles, nec ante judicium me occideritis. Vestrum enim hoc quoque erat, non vi, nec prout quis robustior est, rem gerere, sed jure lites dirimi, redditus invicem auditisque rationibus. Itaque judice capto accusate me vos aut simul omnes, aut quemcumque pro universis dicturum suffragiis vestris elegeritis: ego vero criminibus respondebo. Si deinde pareat me fecisse injuriam, idque de me statuerit judicium, sustinebo nimirum justam penam; vos vero nihil per vim audebitis. Si vero, cognitione facta, purus vobis et expers reprehensionis inveniar, absolvent me scilicet judices, vos vero inde in eos iram vertite, qui deceperunt vos et contra nos incitarunt.

9. PLAT. Hoc vero illud fuerit, Equum in campum, ut tu impulsis in fraudem judicibus abeas. Aiunt enim te rhetorem esse et causidicum et versutum in dicendo veteratorem. Quem vero judicem vis fieri, quem tu non muneribus corruptum (ejusmodi enim multa facitis) inducas, ut injuste secundum te ferat sententiam?

LUC. Hac quidem cura vos libero: suspectum id genus judicem, aut ambiguum, quique calculum mihi suum vendat, esse velim neminem. Videte enim, ipsam vobiscum Philosophiam judicem vobis ipse fero.

PLAT. Quis igitur accuset, siquidem nos judicaturi sumus?

LUC. Vos iidem et accusate et judicate. Ne hoc quidem metuo: tantum justitia causæ supero, et ex abundanti pro me dicturum confido.

10. ΠΑΑΤ. Τί ποιῶμεν, ὦ Πυθαγόρα καὶ Σώκρατες; εἶκοι γὰρ οὐκ ἄλογα ὁ ἀνὴρ προκαλεῖσθαι ἀξιῶν.

ΣΟΚ. Τί δ' ἄλλο ἢ βαδίζωμεν ἐπὶ τὸ δικαστήριον καὶ τὴν Φιλοσοφίαν παραλαβόντες ἀκούσωμεν ὃ τι καὶ ἀπολογησεται· τὸ πρὸ δίκης γὰρ οὐχ ἡμέτερον, ἀλλὰ δεινῶς ἰδιωτικόν, ὀργίλων τινῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ δίκαιον ἐν τῇ χειρὶ τιθεμένων. Παρέξομεν οὖν ἀφυρμάς τοῖς κακηγορεῖν ἐθέλουσι καταλεύσαντες ἄνδρα μὴδὲ ἀπολογησάμενον ὑπὲρ ἑαυτοῦ, καὶ ταῦτα δικαιοσύνη χαίρειν αὐτοὶ λέγοντες. Ἡ τὶ ἂν εἴποιμεν Ἀνύτου περὶ καὶ Μελήτου, τῶν ἐμοῦ κατηγορησάντων, ἢ τῶν τότε δικαστῶν, εἰ οὗτος τεθνήσκει μὴδὲ τὸ παράπαν ὕδατος μεταλαβών;

ΠΑΑΤ. Ἄριστα παραινεῖς, ὦ Σώκρατες· ὥστε ἀπῶμεν ἐπὶ τὴν Φιλοσοφίαν· ἢ δὲ δικασάτω, καὶ ἡμεῖς ἀγαπήσομεν οἷς ἂν ἐκείνη διαγνῶ.

11. ΛΟΥΚ. Εὖ γε, ὦ σοφώτατοι, ἀμείνω ταῦτα καὶ νομιμώτερα. Τοὺς μέντοι λίθους φυλάττετε, ὡς ἐφη· δεήσει γὰρ αὐτῶν μικρὸν ὕστερον ἐν τῷ δικαστηρίῳ. Πού δὲ τὴν Φιλοσοφίαν εὗροι τις ἄν; οὐ γὰρ οἶδα ἐνθα οἰκεῖ· καίτοι πάνυ πολλὴν ἐπλανήθην χρόνον ἀναζητῶν τὴν οἰκίαν, ὡς συγγενοίμην αὐτῇ· εἴτα ἐντυγχάνων ἂν τισι τριβώνια περιβεβλημένους καὶ πύγωνα βαθεῖς καθειμένους παρ' αὐτῆς ἐκείνης ἤκειν φάσκουσιν, οἷόμενος εἰδέναι αὐτοὺς ἀνθρώπων· οἱ δὲ πολλὸν μᾶλλον ἐμοῦ ἀγνοοῦντες ἢ οὐδ' ὅλους ἀπεκρίνοντό μοι, ὡς μὴ ἐλέγχοντο οὐκ εἰδότες, ἢ ἄλλον θύραν ἂντ' ἀλλῆς ἀπεδείκνυσιν. Οὐδέπω γοῦν καὶ τήμερον ἐξευρεῖν δεδύνημαι τὴν οἰκίαν.

12. Πολλάκις δὲ αὐτὸς εἰκάσας ἢ ξαναγῆσαντός τινος ἦγον ἂν ἐπὶ τινὰς θύρας βεθαίως ἐπιείσας τότε γοῦν εὐρηκέναι, τεκμαιρόμενος τῷ πλήθει τῶν ἐσιόντων τε καὶ ἐξιόντων, ἀπάντων σκυθρωπῶν καὶ τὰ σχήματα εὐσταλῶν καὶ φροντιστικῶν τὴν πρόσφιν· μετὰ τούτων οὖν συμπαρεβυσθεῖς καὶ αὐτὸς ἐσθλόν. Εἴτα ἑώρων γύναιόν τι οὐχ ἀπλοῖχόν, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα ἐς τὸ ἀφελές καὶ ἀκόσμητον ἑαυτὴν ἐρρύθμιζεν, ἀλλὰ κατεφάνη μοι αὐτίκα οὐδὲ τὸ ἀνετον δοκοῦν τῆς κόμης ἀκαλλώπιστον ἑῷσα οὐδὲ τοῦ ἱματίου τὴν ἀναβολὴν ἀνεπιτηδεύτως περιστέλλουσα· πρόδηλος δὲ ἦν κοσμουμένη αὐτοῖς καὶ πρὸς εὐπρέπειαν τῷ ἀθεραπεύτῳ δοκοῦντι προσχωμένη. Ὑπεραινέτο δὲ τι καὶ ψιμύθιον καὶ φύκος καὶ τὰ ῥήματα πάντα ἐταιρικά· καὶ ἐπαινουμένη ὑπὸ τῶν ἐραστῶν ἐς κάλλος ἔχαιρε, καὶ εἰ δοίη τις, προχείρως ἐδέχετο, καὶ τοὺς πλουσιωτέρους ἂν παρακαθισταμένη πλησίον τοὺς πένητας τῶν ἐραστῶν οὐδὲ προσέβλεπε. Πολλάκις δὲ καὶ γυμνοθείσας αὐτῆς κατὰ τὸ ἀκούσιον ἑώρων περιδέραια χρύσεια τῶν κλωῶν παχύτερα. Ταῦτα ἰδὼν ἐπὶ πόδας αὐτῆς εὐθὺς ἀνέστρεφον οἱ κτεῖρας δηλαδὴ τοὺς κακοδαίμονας ἐκείνους οὐ τῆς βίβδος, ἀλλὰ τοῦ πύγωνος ἐλκομένους πρὸς αὐτῆς καὶ κατὰ τὸν Ἰξίωνα εἰδῶλω ἀντὶ τῆς Ἥρας ξυνόντας.

13. ΠΑΑΤ. Τοῦτο μὲν ὀρθῶς ἐλεῖς· οὐδὲ γὰρ

10. PLAT. Quid agimus, Pythagora et Socrates? videtur enim vir non præter rationem provocare velle ad iudicium.

SOCR. Quid vero aliud quam eamus ad tribunal, et assumpta Philosophia audiamus, quid causæ dicturus sit. Indicta enim causa damnare nostrum non est, sed valde idioticum, iracundorum quorundam hominum et jus in manu ponentium: Præbebimus enim occasionem volentibus male de nobis loqui, si indicta causa virum lapidemus, idque homines gaudere nos justitia professi: aut de Anyto ac Melito quid dicemus, meis accusatoribus, aut de iis qui tum erant iudices, si hic ne aqua quidem concessa et clepsydra ad defensionem moriatur?

PLAT. Optime mones, Socrates. Itaque abeamus ad Philosophiam: illa iudicet, et nos sententia illius stabimus.

11. LUC. Euge, viri sapientissimi, meliora ista et magis legitima. Verum lapides servate, uti dixi: opus enim paullo post illis erit apud tribunal. Ubi vero Philosophiam inveniat aliquis? neque enim ubi habitat, novi; quamquam longo tempore oberravi domo ejus quærenda, ut illius consuetudine uterer. Deinde quum inciderem in quosdam palliolis amictos et prolixas barbas submittentes, qui ab illa se venire dicerent, putans hos scire, interrogabam: at illi, qui multo quam ego magis ignorarunt, aut plane non respondere mihi, ne ignorantiae suæ convincerentur, aut aliam pro alia januam mihi demonstrare. Itaque ad hodiernum diem nondum invenire illius domum potui.

12. Sæpe vero vel mea conjectura vel aliquo deducente ad januas quasdam delatus sum, firma cum spe tandem aliquando me invenisse, idque colligebam ex multitudine intrantium et exeuntium, qui severi omnes viderentur, habitu composito, et vultu acriorem cogitationem præ se ferente. Cum his igitur clanculum me inferciens et ipse intrabam. Deinde vidi mulierculam minime candidam, quantumvis ad simplicitatem quandam cultus expertem se concinnaret: sed mox mihi apparuit scilicet, eam neque comas, quas negligenter solutas videri volebat, inornatas reliquisse, neque vestis amictum sine affectatione composuisse; manifesto autem iis se rebus exornaverat, et ad decentiam assimilato illo cultus neglecto usa fuerat. Sublucēbat vero etiam aliquantum cerussæ et fuci, verbaque omnino meretricia; laudarique se ab amatoribus pulchritudinis nomine gaudebat, et, si quis quid daret, accipiebat cupide, et ditiores prope se assidere jubens, pauperes amatorum suorum ne respiciebat quidem. Sæpe vero etiam si imprudens nudaretur, videbam monilla illius aurea bovis crassiora. Hæc videns mea per vestigia meo recessi, miseratus nempe infelices illos, qui se ab illa non naso quidem, sed barba duci paterentur, et Ixionis exemplo inanem speciem amplecterentur pro Junone.

13. PLAT. Illud quidem recte dixisti: neque enim in

πρόδηλος οὐδὲ πᾶσι γνώριμος ἡ οὐρα. Πλὴν ἀλλὰ οὐδὲν δεῖται βαδίζειν ἐπὶ τὴν οἰκίαν· ἐνταῦθα γὰρ ἐν Κεραμεικῷ ὑπομενούμεν αὐτήν. Ἡ δὲ ἡδὴ που ἀφίκεται ἐπανιούσα ἐξ Ἀκαδημείας, ὡς περιπατήσεις καὶ ἐν τῇ Ποικίλῃ τοῦτο δεσμιέρας ποιεῖν ἔθος αὐτῇ· μᾶλλον δὲ ἡδὴ προσέρχεται. Ὅρας τὴν κόσμιον, τὴν ἀπὸ τοῦ σχήματος, τὴν προσηνῇ τὸ βλέμμα, τὴν ἐπὶ συννοίᾳ ἡρέμα βαδίζουσαν;

ΛΟΥΚ. Πολλὰς ὁμοίας ὁρῶ τό τε σχῆμα καὶ τὸ βάδισμα καὶ τὴν ἀναβολὴν. Καίτοι μία πάντως ἡ γε ἀληθὴς Φιλοσοφία ἐστὶν ἐν αὐταῖς.

ΠΛΑΤ. Εὖ λέγεις. Ἀλλὰ δηλώσει ἥτις ἐστὶ φθεγγαμένη μόνον.

14. ΦΙΛ. Παπαῖ· τί Πλάτων καὶ Χρύσιππος ἄνω καὶ Ἀριστοτέλης καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, αὐτὰ δὴ τὰ κεφαλαία μου τῶν μαθημάτων; τί αὖτις ἐς τὸν βίον; ἄρα τι ἡμᾶς ἐλύπει τῶν κάτω; ὀργιζομένοις γοῦν εἰκότατε. Καὶ τίνα τοῦτον ξυλλαβόντες ἄγετε; ἢ που τυμβωρύχος τις ἡ ἀνδροφόνος ἢ ἱερὸς πολὺς ἐστὶ;

ΠΛΑΤ. Νῆ Δ', ὦ Φιλοσοφία, πάντων γε ἱεροσύλων ἀσεβέστατος, δὲ τὴν ἱερωτάτην σὲ κακῶς ἀγορεύειν ἐπεχειρήσει καὶ ἡμᾶς ἄπαντας, ὅποσοι τι παρὰ σοῦ μαθόντες τοῖς μεθ' ἡμᾶς καταλειοίπαμεν.

ΦΙΛ. Εἴτα ἡγανακτήσατε λοιδορησαμένου τινός, καὶ ταῦτα εἰδότες ἐμὲ, ὅα πρὸς τῆς Κωμωδίας ἀκούουσα ἐν τοῖς Διονυσίοις δημοῦς φίλην τε αὐτὴν ἡγῆμαι καὶ οὔτε εἰδικασάμην οὔτε ἡτισταμάμην προσελθοῦσα, ἐφίημι δὲ παίζειν τὰ εἰκότα καὶ τὰ ζυνήθη τῇ εορτῇ; οἷσα γὰρ οἷς οὐκ ἂν τι ὑπὸ σκώμματος χεῖρον γένοιτο, ἀλλὰ τούναντίον ὅπερ ἂν ἡ καλὸν, ὥσπερ τὸ χρυσίον ἀποσπώμενον τοῖς κόμμασι λαμπρότερον ἀποστίλβει καὶ φανερώτερον γίγνεται. Ὑμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὅπως ὀργῖλοι καὶ ἡγανακτικοὶ γεγόνατε. Τί δ' οὖν αὐτὸν ἄγετε;

ΠΛΑΤ. Μίαν ἡμέραν ταύτην παραιτησάμενοι ἤκομεν ἐπ' αὐτὸν, ὡς ὑπόσχη τὴν ἀξίαν ὧν δέδρακε· φῆμαι γὰρ ἡμῖν διήγγελλον οἷα ἐλεγεν ἐπιὼν ἐς τὰ πλήθη καθ' ἡμῶν.

15. ΦΙΛ. Εἴτα πρὸ δίκης οὐδὲ ἀπολογησάμενον ἀποκτενεῖτε; δῆλος γοῦν ἐστὶν εἰπεῖν τι θέλων.

ΠΛΑΤ. Οὐκ, ἀλλ' ἐπὶ σὲ τὸ πᾶν ἀνεβαλόμεθα. Καὶ σοὶ ἂν δοκῇ τοῦτο, ποιήσῃ τέλος τῆς δίκης.

ΦΙΛ. Τί φῆς σύ;

ΛΟΥΚ. Τοῦτο αὐτὸ, ὃ δέσποινα Φιλοσοφία, ἤπερ καὶ μόνῃ ἀληθὲς ἂν εὐρεῖν δύναιο· μόγις γοῦν εὐρόμην πολλὰ ἱκετεύσας τὸ σοὶ φυλαχθῆναι τὴν δίκην.

ΠΛΑΤ. Νῦν, ὦ κατάρτε, δέσποιναν αὐτὴν καλεῖς; πρῶν δὲ τὸ ἀτιμώτατον Φιλοσοφίαν ἀπέφρινες ἐν τοσούτῳ θεάτρῳ ἀποκηρύττων κατὰ μέρη δὴ ὁβολῶν ἕκαστον εἶδος αὐτῆς τῶν λόγων.

ΦΙΛ. Ὅρατε, μὴ οὐ Φιλοσοφίαν οὗτός γε, ἀλλὰ γόητας ἀνδρας ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ ὀνόματι πολλὰ καὶ μαρὰ πράττοντας ἡγόρευσε κακῶς.

propatulo janua, neque nota omnibus. Ceterum ne opus quidem est domum ad illam ire: hic enim ipsam in Ceramico operiemur, mox huc venturam in reditu ab Academia, ut in Poecile inambulet, quod facere solet quotidie. Quin jam accedit. Viden' illam decenti habitu, aspectu propitio, quæ cogitabunda placide incedit?

LUC. Multas video similes habitu, incessu atque amictu: et tamen inter has quoque una tantum est vera quidem Philosophia.

PLAT. Recte; sed quum loqui incipiet, satis se ipsa indicabit.

14. PHIL. Vah! quid Plato et Chrysippus apud superos, et Aristoteles, et reliqui omnes, ipsa disciplinæ meæ capita? quid vos rursus in vitam? num quid adversi vobis apud inferos accidit? irati certe videmini. Et quis est quem captum hic ducitis? sepulchrorumque spoliator est, an homicida, an sacrilegus?

PLAT. Et quidem, Philosophia, sacrilegorum omnium scelestissimus, qui sanctissimam te maledictis lædere ausus sit, et nos omnes, quotquot aliquid eorum, quæ apud te didiceramus, posteris reliquimus.

PHIL. Et vos indignati estis maledicente nobis quodam, idque quum me sciatis, qualia a Comœdia audiens Dionysiis, tamen amicam illam putem, neque in jus vocarim unquam, neque accedens cum illa expostulaverim; sed patiar illam ludere quæ convenire videntur et solemnia sunt illis feriis? quippe quum noverim, nihil a dicto fieri deterius, sed contra ea, quod pulchrum sit, ut aurum ipsa percussione deteraum clarius exsplendescere et fieri manifestius. Vos vero nescio quomodo iracundi facti estis et irritabiles. Quid vero collum obtorquetis homini?

PLAT. Commeatu minus hujus diei sumto, contra illum venimus, ut dignam factis suis penam sustineat. Fama enim ad nos perlatum est, qualia in concionem progressus de nobis dixerit.

15. PHIL. Deinde vos illum ante iudicium, indicta causa interficietis? apparet certe dicere illum velle aliquid.

PLAT. Non; sed ad te rejecimus omnia. Ac tibi si ita videtur, tu litem dirimes.

PHIL. Tu quid ais?

LUC. Idem hoc, Philosophia domina, quæ sola nempe invenire verum possis. Itaque vix multis precibus hoc impetravi, tibi ut cognitio causæ servaretur.

PLAT. Nunc, sacerrime, dominam vocas? paullo ante vero contentissimam rerum pronuntiabas Philosophiam, in tanto theatro præconio vendens, et duobus quidem obolis genus unumquodque illius disputationum.

PHIL. Videte ne iste non Philosophiam, sed impostores quosdam, nostri sub nominis obtentu turpia multa patran-tes, traduxerit.

ΠΛΑΤ. Εἴση αὐτίκα, ἢν ἐθέλης ἀκούειν ἀπολο-
γούμενου μόνον.

ΦΙΛ. Ἀπώμεν ἐπ' Ἄρειον πάγον, μᾶλλον δὲ ἐς
τὴν ἀκρόπολιν αὐτὴν, ὡς ἂν ἐκ περὶ πόλιν ἅμα κατα-
φανῇ πάντα εἴη τὰ ἐν τῇ πόλει.

16. Ὑμεῖς δὲ, ὦ φίλοι, ἐν τῇ Ποικίλῃ τέως περι-
πατήσατε· ἥζω γὰρ ὑμῖν ἐκδικάσασα τὴν δίκην.

ΛΟΥΚ. Τίνες δὲ εἰσιν, ὦ Φιλοσοφία; πᾶν γάρ
μοι κόσμιαι καὶ αὐταὶ δοκοῦσιν.

ΦΙΛ. Ἀρετὴ μὲν ἡ ἀνδρώδης αὕτη, Σωφροσύνη δὲ
ἐκείνη καὶ Δικαιοσύνη ἡ παρ' αὐτήν· ἡ δὲ προηγου-
μένη Παιδεία, ἡ ἀμυδρά δὲ αὕτη καὶ ἀσαφὴς τὸ χρῶμα
ἡ Ἀλήθεια ἐστίν.

ΛΟΥΚ. Οὐχ ὁρῶ ἦντινα καὶ λέγεις.

ΦΙΛ. Τὴν ἀκαλλώπιστον ἐκείνην οὐχ ὁρᾷς, τὴν
γυμνὴν, τὴν ὑποπεύγουσαν αἰεὶ καὶ διολισθάνουσαν;

ΛΟΥΚ. Ὅρῶ νῦν μόγις. Ἀλλὰ τί οὐχὶ καὶ ταύτας
ᾄγεις, ὡς πληρὲς γένοιτο καὶ ἐντελὲς τὸ ξυνέδριον; τὴν
Ἀλήθειαν δέ γε καὶ ξυνήγορον ἀναδιδάσασθαι πρὸς τὴν
δίκην βούλομαι.

ΦΙΛ. Νῆ Δία, ἀκολουθήσατε καὶ ὑμεῖς· οὐ χαλε-
πὸν γὰρ μίαν δικάσαι δίκην, καὶ ταῦτα περὶ τῶν ἡμε-
τέρων ἐσομένην.

17. **ΑΛΗΘ.** Ἄπιτε ὑμεῖς· ἐγὼ γὰρ οὐδὲν δέομαι
ἀκούειν ἢ πάλαι οἶδα ὅποιά ἐστίν.

ΦΙΛ. Ἀλλ' ἡμῖν, ὦ Ἀλήθεια, ἐν δέοντι ξυνδικάζεις
ἂν, ὡς καὶ καταμηνύεις ἕκαστα.

ΑΛΗΘ. Οὐκοῦν ἐπάγωμαι καὶ τὸν θεραπευνιδίω
τούτω συνοικοτάτω μοι ὄντι;

ΦΙΛ. Καὶ μάλα ὁπόσας ἂν ἐθέλης.

ΑΛΗΘ. Ἐπεσθον, ὦ Ἐλευθερία καὶ Παρρησία,
μεθ' ἡμῶν, ὡς τὸν δειλαιὸν τούτον ἄνθρωπον ἔρα-
στην ἡμέτερον ὄντα κινδυνεύοντα ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει
δικαίᾳ σῶσαι δυνήθωμεν· σὺ δὲ, ὦ Ἐλεγχε, αὐτοῦ
περίμενε.

ΛΟΥΚ. Μηδαμῶς, ὦ δέσποινα, ἡκέτω δὲ καὶ οὗ-
τος, εἰ καὶ τις ἄλλος· οὐ γὰρ τοῖς τυγοῦσι θηρίοις προσ-
πολεμῆσαι δεήσει με, ἀλλ' ἀλαζόσιν ἀνθρώποις καὶ
δυσελέγκτοις, αἰεὶ τινὰς ἀποφυγὰς εὕρισκομένοις, ὥστε
ἀνγκαῖος ὁ Ἐλεγχος.

ΦΙΛ. Ἀναγκαιότατος μὲν οὖν· ἄμεινον δὲ, εἰ καὶ
τὴν Ἀπόδειξιν παραλάβεις.

ΑΛΗΘ. Ἐπεσθε πάντες, ἐπεὶ περ ἀναγκαιότατοι
δοκεῖτε πρὸς τὴν δίκην.

18. **ΑΡΙΣΤ.** Ὅρᾳς; προσεταιρίζεται καθ' ἡμῶν,
ὦ Φιλοσοφία, τὴν Ἀλήθειαν.

ΦΙΛ. Εἴτα δέδιτε, ὦ Πλάτων καὶ Χρύσιππε καὶ
Ἀριστοτέλες, μή τι ψεύσῃται ὑπὲρ αὐτοῦ Ἀλήθεια οὔσα;

ΠΛΑΤ. Οὐ τοῦτο, ἀλλὰ δαιμόνιος πανούργος ἐστὶ
καὶ κολακικός· ὥστε παραπείσει αὐτήν.

ΦΙΛ. Θαρρεῖτε· οὐδὲν μὴ γένηται ἄδικον, Δικαιο-
σύνης ταύτης ξυμπαρούσης. Ἀνίωμεν οὖν.

19. Ἀλλ' εἰπέ μοι σὺ, τί σοι τῶνομα;

PLAT. Hoc statim scies, si modo causam dicturo operam
darevolueris.

PHIL. Abeamus in Areopagum : potius vero in ipsam
arcem, ut ex illa quasi specula simul in conspectu sint res
urbanae omnes.

16. Vos vero, amicae, in Pæcile interim inambulate.
Veniam enim vobis, hac lite judicata.

LUC. Quæ vero sunt, o Philosophia? videntur enim mihi
et ipsæ decentissimæ.

PHIL. Virtus est illa virago, Temperantia ista, et prope
illam Justitia, præcedens vero Eruditio, sed obscura illa
et tenui colore Veritas est.

LUC. Non video quam tu dicas.

PHIL. Nonne vides fuci illam expertem, nudam, subdu-
centem se semper et elahentem?

LUC. Nunc tandem vix video. Sed quidni has etiam
adducis, ut plenus perfectusque nobis consessus fiat? Veri-
tatem vero etiam advocatam mihi adducere in jus volo.

PHIL. Nempe sequimini etiam vos : nec enim molestum
erit, unam judicare causam, eamque de rebus nostris
futuram.

17. **VER.** Ite vos : ego enim non opus habeo audire
quæ dudum scivi ut sint comparata.

LUC. Verum tu nobis, Veritas, adfueris, quando erit
opus, in judicio, ut indices singula.

VER. Itaque adducam etiam duas ancillulas meas, quæ
semper mecum habitant?

PHIL. Duc sane quotquot volueris.

VER. Sequimini, Libertas, et tu, Loquendi Fiducia, ut
infortunatum hunc homuncionem, amatorem nostrum, in
periculo justa nulla causa versantem servare possimus. Tu
vero, Elenche (Arguens), hic mane.

LUC. Minime vero, domina : quin hic etiam, si quis
alius, veniat. Neque enim cum vulgaribus bestiis depu-
gnandum mihi erit, sed cum insolentibus hominibus et
qui difficillime arguantur, effugia sibi semper quædam in-
venientibus. Itaque necessarius est Elenchus.

PHIL. Maxime ille quidem : rectius vero feceris, si
Demonstrationem etiam assumes.

VER. Sequimini omnes, quandoquidem maxime neces-
sarii ad iudicium videmini.

18. **ARIST.** Viden? ad suas partes allicit, o Philosophia,
contra nos Veritatem.

PHIL. Et vos metuitis, Plato, Chrysippe, Aristoteles,
ne quid mentiat pro ipso, quum sit Veritas?

PLAT. Non istuc quidem : sed terribili quadam astutia
est et adulandi facultate. Itaque persuasione a via illam
abducet.

VER. Bono animo estote. Nihil profecto injustum fiet,
hac una præsentē, Justitia. Ascendamus igitur.

19. Sed age dic, quod tibi nomen est?

ΛΟΥΚ. Ἐμοὶ Παρρησιάρχης Ἀληθίνος τοῦ Ἑλεγκυλίου.

ΦΙΛ. Πατρίς δέ;

ΛΟΥΚ. Σύρος, ὧς Φιλοσοφία, τῶν Ἐπευφρατιδίων. Ἀλλὰ τί τοῦτο; Καὶ γὰρ τούτων τινὰς οἶδα τῶν ἀντιδίκων οὐχ ἤττον ἐμοῦ βαρβάρους τὸ γένος· ὁ τρόπος δὲ καὶ ἡ παιδεία οὐ κατὰ Σολέας ἢ Κυπρίους ἢ Βαβυλωνίους ἢ Σταγειρίτας. Καίτοι πρὸς γε σὲ οὐδὲν ἂν ἐλάττων γένοιτο οὐδ' εἰ τὴν φωνὴν βάρβαρος εἴη τις, εἴπερ ἡ γνώμη ὀρθὴ καὶ δικαία φαίνεται οὐσα.

ΦΙΛ. Εὖ λέγεις· ἄλλως γοῦν τοῦτο ἠρόμην.

20. Ἡ τέχνη δέ σοι τίς; Ἄξιον γὰρ ἐπίστασθαι τοῦτό γε.

ΛΟΥΚ. Μισαλαζών εἰμι καὶ μισογόνος καὶ μισοφειδῆς καὶ μισόφυρος καὶ μισῶ πᾶν τὸ τοιουτῶδες εἶδος τῶν μιαιφῶν ἀνθρώπων· πάνυ δὲ πολλοὶ εἰσιν, ὥς οἶσθα.

ΦΙΛ. Ἡράκλεις, πολυμίσθι τινα μέτει τὴν τέχνην.

ΛΟΥΚ. Εὖ λέγεις· ὀρθῆς γοῦν ὁπόσοις ἀπεχθάνομαι καὶ ὥς κινδυνεύω δι' αὐτήν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν ἐναντίαν αὐτῇ πάνυ ἀκριβῶς οἶδα, λέγω δὴ τὴν ἀπὸ τοῦ φιλο τὴν ἀρχὴν ἔχουσαν· φιλαλήθης τε γὰρ καὶ φιλόκαλος καὶ φιλαπλοϊκὸς καὶ ὅσα τῷ φιλεῖσθαι συγγενῇ· πλὴν ἄλλ' ὀλίγοι πάνυ ταύτης ἄξιοι τῆς τέχνης· οἱ δὲ ὑπὸ τῇ ἐναντίᾳ ταττόμενοι καὶ τῷ μίσει οἰκειότεροι πεντακισμῦριοι. Κινδυνεύω τοιγαροῦν τὴν μὲν ὑπ' ἀργίας ἀπομαθεῖν ἤδη, τὴν δὲ πάνυ ἠκριβωκέναι.

ΦΙΛ. Καὶ μὴ οὐκ ἔχρῃν· τοῦ γὰρ αὐτοῦ καὶ τάδε, φασί, καὶ τάδε· ὥστε μὴ διαίρει τὰ τέχνα· μία γὰρ ἐστὼν δύ' εἶναι δοκοῦσαι.

ΛΟΥΚ. Ἄμεινον σὺ ταῦτα οἶσθα, ὦ Φιλοσοφία. Τὸ μέντοι ἐμὸν τοιούτων ἐστίν, ὅσον τοὺς μὲν πονηροὺς μισεῖν, ἐπαινεῖν δὲ τοὺς χρηστοὺς καὶ φιλεῖν.

21. **ΦΙΛ.** Ἄγε δὴ, πάρεσμεν γὰρ ἔνθα ἔχρῃν· ἐν ταῦθ' αὖ πού ἐστι προνάω τῆς Πολιάρχους δικάσωμεν. Ἡ Ἱέρεια διάθεσις ἡμῖν τὰ βάθρα, ἡμεῖς δὲ ἐν τοσούτῳ προσκυνήσωμεν τῇ θεῷ.

ΛΟΥΚ. ὦ Πολιάρχ, ἐλθέ μοι κατὰ τῶν ἀλαζόνων σύμμαχος ἀναμνησθεῖσα ὑπόσα ἐπιπορεύοντων δσημέραι ἀκούεις αὐτῶν· καὶ ἂ πράττουσι δὲ, μόνῃ ὀρθῆς ἄτε δὴ ἐπίσκοπος οὔσα. Νῦν καιρὸς ἀμύνασθαι αὐτούς. Ἐμὲ δὲ ἦν που κρατούμενον ἰδῆς κἂν πλείους ὥσιν αἱ μέλαιναί, σὺ προσθεῖσα τὴν σαυτῆς σῶζέ με.

22. **ΦΙΛ.** Εἴεν· ἡμεῖς μὲν ὑμῖν καὶ δὴ καθήμεθα ἱστοιοὶ ἀκούειν τῶν λόγων, ὑμεῖς δὲ προελόμενοι τινα ἐξ ἀπάντων, ὅστις ἀριστα κατηγορήσαι ἂν δοκῇ, ξυνείρετε τὴν κατηγορίαν καὶ διελέγχετε· πάντας γὰρ ἅμα λέγειν ἀμύχανον. Σὺ δὲ, ὦ Παρρησιάδῃ, ἀπολογήσῃ τὸ μετὰ τοῦτο.

ΧΡΥΣ. Τίς οὖν ἂν ἐπιτηδείτερος ἐξ ἡμῶν γένοιτο πρὸς τὴν δίκην σοῦ, ὦ Πλάτων; ἡ τε γὰρ μεγαλόνοια θαυμαστὴ καὶ ἡ καλλιφρονία δεινὸς Ἀττικῇ καὶ τὸ κεχαρισμένον καὶ πειθοῦς μεστὸν ἦ τε ζήνεσις καὶ τὸ ἀκριβὲς καὶ τὸ ἐπαγωγὸν ἐν καιρῷ τῶν ἀποδείξεων, πάντα ταῦτά σοι ἀβρόα πρόσεστιν· ὥστε τὴν προηγορίαν δέ-

LUC. Parrhesiades Alethionis Elenxiciis (i. e. Confidentius Veri F. Convincentii N.).

PHIL. Sed patria?

LUC. Syrus sum, o Philosophia, eorum qui ad Euphratem colunt. Sed quid hoc ad rem? nam horum etiam adversariorum meorum novi quosdam non minus quam ego sum genere barbaros; mores vero et eruditio, non qualis Solensium, aut Cypriorum, aut Babyloniorum, aut Stagitarum. Quanquam apud te quidem nihil quicquam deteriore causa quis fuerit, neque si voce sit barbarus; modo sententia recta et justa esse appareat.

PHIL. Recte narras: temere enim illud quaesieram.

20. Ars vero quae tibi est? nam istud quidem scire refert.

LUC. Osor superbiae sum, et praestigiarum, et mendaciorum, et tumoris inanis: odi igitur omne hoc genus impurorum hominum. Admodum vero multi sunt, quod nosti.

PHIL. Hercules! multi odii quamdam artem facis.

LUC. Bene dicis. Vides enim apud quam multos in odio sim, et in quae pericula propter eam venerim. Verum tamen etiam oppositam illi artem accurate novi: illam puta quae amore constat. Sum enim veri amans, et honesti ac pulchri, tum simplicitatis et quaecumque natura amabilia sunt: verum pauci admodum digni in quibus hac arte utar; contra alteri illi oppositae arti subjecti et odio aptiores quinquagies mille: quare periculum est ne alteram quidem, cujus exercendae ita rara offeratur occasio, dediscam; alteram autem nimis etiam calleam.

PHIL. At non oportebat: ejusdem enim et hoc est, aiunt, et illud. Noli itaque has artes dirimere, quae duae quum videantur esse, una sunt.

LUC. Melius tu ea nosti, Philosophia. Mea igitur haec ratio est, odisse malos, bonos autem laudare atque amare.

21. **PHIL.** Jam age, adsumus enim nunc ubi oportebat: hic alicubi in templo urbis Palladis judicemus. Disponi nobis, Antistes, jube subsellia: nos interea deam adoremus.

LUC. Custos urbis, praesidio mihi veni contra insolentes homines, recordata quot illorum perjuria quotidie audias. Quae faciunt, sola vides, quae inspectionem habeas. Nunc tempus est illos ulcisci. Me vero si qua succumbere videas, et plures sint nigri calculi, tuo tu adjecto me serva.

22. **PHIL.** Age jam sedemus vobis, paratae vestras audire rationes. Vos autem electo uno ex omnibus, qui optime accusaturus videatur, actionem componite, et reum convincite: neque enim fieri potest ut simul omnes dicatis. Tu vero post haec causam dices, Parrhesiade.

CHRYΣ. Quis igitur nostrum huic judicio aptior fuerit te, o Plato? tua enim cogitandi admirabilis sublimitas, et mere Attica vocis suavitas, et gratia illa, quae tantum in persuadendo valet; tum prudentia, et exquisitum illud artificium, et illa, ubi demonstrandum est, verborum illecebrae; omnia haec copiose tibi adsunt. Itaque orandi

χοι καὶ ὑπὲρ ἀπάντων εἰπὲ τὰ εἰκότα. Νῦν ἀναμνή-
σθητι πάντων ἐκείνων καὶ συμφορῇ ἐς τὸ αὐτὸ, εἴ τί
σοι πρὸς Γοργίαν ἢ Πῶλον ἢ Ἰππίαν ἢ Πρόδικον εἰρη-
ται· δεινότερος οὗτος ἐστίν. Ἐπίπαττε οὖν καὶ τῆς
εἰρωνείας καὶ τὰ κομψὰ ἐκείνα καὶ συνεχῇ ἐρώτα, κἄν
σοι δοκῇ, κἀκεῖνὸ που παράβυσσον, ὡς ὁ μέγας ἐν οὐ-
ρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνων ἀγανακτήσειεν ἂν, εἰ
μὴ οὗτος ὑπόσχοι τὴν δίκην.

23. ΠΛΑΤ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ τινα τῶν σφοδροτέ-
ρων προχειρισώμεθα, Διογένην τοῦτον ἢ Ἀντισθένην ἢ
Κράτητα ἢ καὶ σέ, ὦ Χρύσιππε· οὐ γὰρ δὴ κάλλους
ἐν τῷ παρόντι καὶ δεινότητος συγγραφικῆς ὁ καιρὸς,
ἀλλὰ τινος ἐλεγκτικῆς καὶ δικανικῆς παρασκευῆς· ῥή-
τωρ δὲ ὁ Παρρησιάδης ἐστίν.

ΔΙΟΓ. Ἄλλ' ἐγὼ αὐτοῦ κατηγορήσω· καὶ γὰρ οὐδὲ
πάνυ μακρῶν οἰομαι τῶν λόγων δεῖσθαι. Καὶ ἄλλως
δὲ ὑπὲρ ἅπαντας ὕβρισμαὶ δὴ ὁβολῶν πρῶην ἀποκεκ-
ρυγμένος.

ΠΛΑΤ. Ὁ Διογένης, ὦ Φιλοσοφία, ἐρεῖ τὸν λόγον
ὑπὲρ ἀπάντων. Μέμνησο δὲ, ὦ γενναῖε, μὴ τὰ σεαυ-
τοῦ μόνον πρεσβεύειν ἐν τῇ κατηγορίᾳ, τὰ κοινὰ δὲ
δρᾶν· εἰ γὰρ τι καὶ πρὸς ἀλλήλους διαφερόμεθα ἐν τοῖς
λόγοις, σὺ δὲ τοῦτο μὲν μὴ ἐξέταζε, μὴδ' ὅστις ἐστὶν
ὁ ἀληθέστερος νῦν λέγε, θῶας δὲ ὑπὲρ φιλοσοφίας αὐ-
τῆς ἀγανάκτει περιυβρισμένης καὶ κακῶς ἀκουούσης ἐν
τοῖς Παρρησιάδου λόγοις, καὶ τὰς προαιρέσεις ἀφείς,
ἐν αἷς διαλλάττομεν, ὁ κοινὸν ἅπαντες ἔχομεν, τούτου
ὑπερμάχει. Ὅρᾳς δὲ, μόνον σέ προεστησάμεθα καὶ
ἐν σοὶ τὰ πάντων ἡμῶν νῦν κινδυνεύεται, ἢ σεμνότητά
δοῖας ἢ τοιαῦτα πιστευθῆναι οἷα οὗτος ἀπέφηνε.

24. ΔΙΟΓ. Θαρρεῖτε, οὐδὲν ἐλλείψομεν, ὑπὲρ ἀπάν-
των ἐρῶ. Κἂν ἡ Φιλοσοφία δὲ πρὸς τοὺς λόγους ἐπι-
κλασθεῖσα — φύσει γὰρ ἡμερος καὶ πρᾶός ἐστιν —
ἀφίειναι διαβουλεύεται αὐτὸν, ἀλλ' οὐ τὰμὰ ἐνδεήσει·
δείξω γὰρ αὐτῇ ὅτι μὴ μάτην ὑλοφοροῦμεν.

ΦΙΛ. Τοῦτο μὲν μηδαμῶς, ἀλλὰ τῷ λόγῳ μᾶλλον
— ἀριστον γάρ — ἥπερ τῷ ἔργῳ. Μὴ μέλλε δ' οὖν.
Ἦδη γὰρ ἐγκέχυται τὸ ὕδωρ καὶ πρὸς σέ τὸ δικαστή-
ριον ἀποβλέπει.

ΛΟΥΚ. Οἱ λοιποὶ καθιζέσθωσαν, ὦ Φιλοσοφία,
καὶ ψηφοφορεῖτωσαν μεθ' ὑμῶν, Διογένης δὲ κατηγο-
ρεῖτω μόνος.

ΦΙΛ. Οὐδέδιαις οὖν μὴ σου καταψηφίσονται;

ΛΟΥΚ. Οὐδαμῶς· πλείοσι γοῦν κρατῆσαι βούλομαι.

ΦΙΛ. Γενναῖα σου ταῦτα· καθίστατε δ' οὖν. Σὺ δ',
ὦ Διογένης, λέγε.

25. ΔΙΟΓ. Οἷοι μὲν ἡμεῖς ἀνδρες ἐγεγόμεθα παρὰ
τὸν βίον, ὦ Φιλοσοφία, πάνυ ἀκριβῶς οἶσθα καὶ οὐδὲν
δεῖ λόγων· ἵνα γὰρ τὸ κατ' ἐμὲ σωπῆσω, ἀλλὰ Πυθα-
γόραν τοῦτον καὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην καὶ Χρύ-
σιππον καὶ τοὺς ἄλλους τίς οὐκ οἶδεν ὅσα ἐς τὸν βίον
καλὰ ἐσεκομίσαντο; ἃ δὲ τοιούτους ὄντας ἡμᾶς ὁ τρι-
κατάρατος οὗτος Παρρησιάδης ὑβρίζειεν, ἥδη ἐρῶ· ῥή-
τωρ γὰρ τις, ὡς φησιν, ὢν, ἀπολιπὼν τὰ δικαστήρια

LUCIANUS. — I.

suscipe provinciam, et pro omnibus ea, quibus opus est,
profer. Nunc recordare omnium illorum, et in eundem
locum confer, si quid tibi ad Gorgiam, aut Polum, aut
Hippiam, aut Prodicum dictum est : hic enim illis magis
formidandus est. Itaque asperge etiam aliquid de ironia,
et lepidas illas perpetuasque interrogationes profer : et si
videbitur, illud etiam alicubi inferci, ut magnus ille in
cælo Jupiter volucrem currum agens indignaturus sit, nisi
supplicio iste afficiatur.

23. PLAT. Nequaquam : sed vehementiorum aliquem
deligamus, Diogenem hunc, vel Antisthenem, vel Cratetem,
vel te adeo, Chrysippe. Neque enim sane pulchritudinem
aut in scribendo vim quandam præsens tempus desiderat,
sed apparatus convincendi et judiciale : orator autem est
Parrhesiades.

DIOG. Ego vero accusabo illum : neque enim puto longa
oratione opus futurum. Et alioquin ego supra omnes con-
tumeliose tractatus sum, quem duobus ille obolis nuper
sub præcone vendiderit.

PLAT. Diogenes, o Philosophia, aget pro omnibus. Me-
mento autem, vir generose, ne tuum modo in accusatione
negotium agas, sed commune causam species. Si quid
enim inter nos non convenit de nostris disputationibus, tu
in præsentia quidem hoc noli querere, aut ultra sit verior
ratio definire : sed in universum modo pro philosophia ipsa
indignationem ostende, contumeliis obruta et male audiente
in Parrhesiadæ sermonibus ; relictisque sectis, quibus dis-
sidemus, quod commune habemus omnes, pro eo propu-
gna. Vide, solum te præfecimus, in te nostra jam omnia
periclitantur, ut aut honestissima videantur, aut talia cre-
dantur esse qualia hic proposuit.

24. DIOG. Bono esteote animo ; nulla in re deficiemus :
dicam pro omnibus. Et, si forte Philosophia sermonibus
istius fracta, ut est ingenio mansueto et miti, dimittere il-
lum cogitet, at ego certe causæ non deero : ostendam
enim homini nos non frustra clavam gerere.

PHIL. Istuc quidem minime ; sed oratione potius, quod
optimum, quam clava res gerenda est. Sed noli cunctari
diutius. Jam enim infusa est in clepsydram aqua, et in te
consilium intuetur.

LUC. Assideant reliqui, o Philosophia, et ferant suffra-
gia vobiscum : Diogenes vero accuset solus.

PHIL. Non metuis igitur ne contra te ferant suffragia?

LUC. Minime : pluribus enim volo vincere.

PHIL. Generose tu quidem. Assidete igitur : tu vero
dic, Diogenes.

25. DIOG. Qui viri nos in vita fuerimus, o Philosophia,
accurate nosti, neque oratione opus est. De me enim ut ta-
ceam, quis vero hunc Pythagoram, et Platonem, et Ari-
stotelem, et reliquos ignorat, quanta in vitam bona intule-
rint ? quibus vero nos, tales quum simus, exsecrabilis ter et
amplius iste Parrhesiades contumeliis affecerit, jam dicam.
Quum enim orator, ut ait, esset, relictis judiciis et secunda

καὶ τὰς ἐν ἐκείνοις εὐδοκίμησεις, ὅποσον ἢ δεινότητος ἢ ἀκμῆς ἐπεπόριστο ἐν τοῖς λόγοις, τοῦτο πᾶν ἐφ' ἡμᾶς συσκευασάμενος οὐ παύεται μὲν ἀγορεύων κακῶς γόητας καὶ ἀπατεῦνας ἀποκαλῶν, τὰ πλῆθη δὲ ἀναπεύθων καταγελᾷ ἡμῶν καὶ καταφρονεῖν ὥς τὸ μὴδὲν ὄντων· μᾶλλον δὲ καὶ μισεῖσθαι πρὸς τῶν πολλῶν ἤδη πεποιήκεν αὐτούς τε ἡμᾶς καὶ σὲ τὴν Φιλοσοφίαν, φληνάφους καὶ λήρους ἀποκαλῶν τὰ σὰ καὶ τὰ σπουδαιότατα ὧν ἡμᾶς ἐπαίδευσας ἐπὶ χλευασμῷ διεξιὼν, ὥστε αὐτὸν μὲν κροτεῖσθαι καὶ ἐπαινέσθαι πρὸς τῶν θεατῶν, ἡμᾶς δὲ ὑβρίζεσθαι· φύσει γάρ τοιοῦτόν ἐστιν ὁ πολὺς λεῷς, χαίρουσιν ἀποσκώπτουσι καὶ λοιδορουμένοις, καὶ μάλισθ' ὅταν τὰ σεμνότατα εἶναι δοκῶντα διασύρῃται, ὥσπερ ἀμέλει καὶ πάλαι ἔχαιρον Ἀριστοφάνει καὶ Εὐπολίδι Σωκράτην· τούτον ἐπὶ χλευασίᾳ παράγουσιν ἐπὶ τὴν σκηνὴν καὶ κωμωδοῦσιν ἀλλοκότους τινὰς περὶ αὐτοῦ κωμωδίας. Καίτοι ἐκεῖνοι μὲν καθ' ἑνὸς ἀνδρὸς ἐτολμῶν τοιαῦτα καὶ ἐν Διονύσῳ, ἐφειμένον αὐτὸ ὄρᾶν, καὶ τὸ σκῶμμα μέρος ἐδόκει τῆς ἐορτῆς, καὶ ὁ θεὸς ἰσως χαίρει φιλόγελως τις ὧν.

26. Ὁ δὲ τοὺς ἀρίστους συγκαλῶν, ἐκ πολλοῦ φροντίσας καὶ παρασκευασάμενος καὶ βλασφημίας τινὰς ἐς παλὺ βιβλίον ἐγγράψας μεγάλη τῇ φωνῇ διαγορεύει κακῶς Πλάτωνα, Πυθαγόραν, Ἀριστοτέλην, Χρυσίππον ἐκεῖνον, ἐμὲ καὶ ὅλους ἅπαντας οὔτε ἐορτῆς ἐπιούσης οὔτε ἰδίᾳ τι πρὸς ἡμῶν παθῶν· εἶχε γὰρ ἂν τινα συγγνώμην αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, εἰ ἀμυνόμενος, ἀλλὰ μὴ ἄρχων αὐτὸς ἔδρασε. Καὶ τὸ πάντων δεινότατον, ὅτι ταῦτα ποῶν καὶ ὑπὸ τὸ σὺν ὄνομα, ὧ Φιλοσοφία, ὑποδύεται καὶ ὑπελθὼν τὸν Διάλογον ἡμέτερον οἰκίον ὄντα, τούτῳ ξυναγωνιστῇ καὶ ὑποκριτῇ χρῆται καθ' ἡμῶν, ἐτι καὶ Μένιππον ἀναπείσας ἐταῖρον ἡμῶν ἄνδρα ξυγκωμωδεῖν αὐτῷ τὰ πολλὰ, ὃς μόνος οὐ πάρεστιν οὐδὲ κατηγορεῖ μεθ' ἡμῶν, προδοὺς τὸ κοινόν.

27. Ἀνθ' ὧν ἁπάντων ἀξίον ἐστὶν ὑποσχεῖν αὐτὸν τὴν δίκην. Ἡ τί γὰρ ἂν εἰπεῖν ἔχοι τὰ σεμνότατα διασύρας ἐπὶ τοσούτων μαρτύρων; Χρήσιμον γοῦν καὶ πρὸς ἐκείνους τὸ τοιοῦτον, εἰ θεάσαιντο αὐτὸν κολασθέντα, ὥς μὴδὲ ἄλλος τις ἐτι καταφρονοῖ φιλοσοφίας· ἐπεὶ τό γε τὴν ἡσυχίαν ἄγειν καὶ ὑβριζόμενον ἀνέχεσθαι οὐ μετριότητος, ἀλλ' ἀνανδρίας καὶ εὐηθείας εἰκότως ἂν νομίζοιτο. Τὰ γὰρ τελευταῖα τίμη φορητά; ὃς καθάπερ τὰ ἀνδράποδα παραγαγὼν ἡμᾶς ἐπὶ τὸ πωλητήριον καὶ κήρυκα ἐπιστήσας ἀπημπούλησεν, ὥς φασι, τοὺς μὲν ἐπὶ πολλῷ, ἐνίοις δὲ μὴδ' Ἀττικῆς, ἐμὲ δ' ὁ παμπονηρότατος οὗτος δὴ ὀβολῶν· οἱ παρόντες δ' ἐγέλων. Ἀνθ' ὧν γε αὐτοὶ τε ἀνεληλύθαμεν ἀγανακτήσαντες καὶ σὲ ἀξιούμεν τιμωρῆσαι ἡμῖν τὰ αἰσχίστα ὑβρισμένοις.

28. ANAB. Εὐ γε, ὦ Διόγενες, ὑπὲρ ἁπάντων καλῶς ὅποσα ἐχρῆν εἰρηκας.

ΦΙΑ. Παύσασθε ἐπαίνουντες· ἐγχει τῷ ἀπολογουμένῳ. Σὺ δὲ, ὦ Παρρησιάδῃ, λέγε ἥδη ἐν τῷ μέρει· σοὶ γὰρ τὸ ὕδωρ βεῖ νῦν. Μὴ μέλλε οὖν.

in illis fama, quantum vel vehementiae vel maturitatis indicendo ipsi suppeteret, omni, inquam, illo instrumento ac dicendi copiis contra nos collectis, male loqui de nobis non desinit, quum praestigiatōres atque impostores appellet, ac persuadeat multitudini, ut irrideat nos et, tanquam nihili simus, contemnat. Quin et in plurimorum odium jam et nos ipsos et te Philosophiam adduxit, nugas ac deliria quum appellet res tuas, et, quae maxime seria nos docuisti, per risum et ludibrium enarret, ut ipse quidem plausus ferat ac laudes a spectatoribus, nobis vero insultetur. Tale enim ingenium est vulgi, gaudent irrisoribus et malediciis, praesertim quum ea traducuntur, quae videntur augustissima, ut nimirum olim quoque Aristophane gaudebant et Eupolide, Socratem hunc nostrum risus causa in scenam productibus, et absurdas quasdam de illo agentibus fabulas. Quanquam illi quidem unum contra virum audebant talia, idque Dionysis, quando permissum erat hoc facere, quum pars quaedam ea solemnitalis videretur; ac deus ille forte gaudet ludis talibus qui risus amans sit.

26. At iste convocatis optimatibus, diu multumque commentatus et paratus, maledictis quibusdam inscriptis crasso libro, magna voce male differt Platonem, Pythagoram, Aristotelem, Chrysippum illum, me, et in universum omnes, nec solemnitate instante, neque ulla privatim a nobis laesus injuria. Haberet enim sane ea res veniam, si defendens injurias, non ultro laedens hoc faceret. Omnium vero indignum maxime illud est, quod haec quum agat, tuum tamen, Philosophia, nomen subit; et conciliato sibi Dialogo, familiari nostro, certaminis adjutore actoreque contra nos utitur; qui insuper Menippo persuaserit, nostro sodali, ut comœdias plerumque secum agat, qui solus non adest neque accusat nobiscum, communis causae proditor.

27. Pro quibus rebus omnibus penas illum subire æquum est. Quid enim habeat quod contradicat homo res gravissimas tot sub testibus traducens? Utile igitur etiam hisce tale supplicium, si puniri istum videant, ne quis alius in posterum philosophiam contemnat: quandoquidem si nunc quiescamus et feramus injurias, ea non jam moderatio, sed ignavia et inscitia videatur merito. Ultima enim illa cui tolerabilia? quum mancipiorum instar in forum nos productos, praecone constituto, alios, ut narrant, magno, quosdam vero mina Attica; me quidem pessimus duobus obolis, cum risu praesentium, vendidit. Quibus de causis et ipsi indignabundi in vitam rediimus, et te rogamus, ut vicem nostram ulciscaris, qui turpissimis contumeliis sumus affecti.

28. REV. Euge, Diogenes! praeclare quae opus erant pro omnibus dixisti.

PHIL. Desinite laudare: infunde jam causam dicturo. Tu vero, Parrhesiade, nunc vicissim dicito: tua nunc aqua fluit; noli ergo cunctari.

29. ΠΑΡΡ. Οὐ πάντα μου, ὦ Φιλοσοφία, κατηγορεῖς Διογένης, ἀλλὰ τὰ πλείω καὶ ὅσα ἦν χαλεπώτερα οὐκ οἶδ' ὅ τι παθὼν παρέλιπεν. Ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω ἕξαρνος γενέσθαι ὥς οὐκ εἶπον αὐτὰ, ἢ ἀπολογίαν τινὰ μεμελετηκῶς ἀφίχθαι, ὥστε καὶ εἴ τινα ἢ αὐτὸς οὗτος ἀπεσιώπησεν ἢ ἐγὼ μὴ πρότερον ἔρθασα εἰρηκῶς, νῦν προσθήσειν μοι δοκῶν οὕτω γὰρ ἂν μάθοις οὐστίνως ἀπεκρήρυττον καὶ κακῶς ἡγόρευον ἀλζόνας καὶ γόητας ἀποκαλῶν· καὶ μοι μόνον τοῦτο παραφυλάττετε, εἰ ἀληθὴ περὶ αὐτῶν ἔρω. Εἰ δέ τι βλάβη μου ἢ τραχὺ φαίνεται ἔχων ὁ λόγος, οὐ τὸν διελέγοντα ἐμὲ, ἀλλ' ἐκείνους ἂν, οἷμαι, δικαιότερον αἰτιάσαισθε τοιαῦτα ποιοῦντας. Ἐγὼ γὰρ ἐπειδὴ τάχιστα ξυνεῖδον ὅποσα τοῖς βητορεύουσι τὰ δυσχερῆ ἀναγκαῖον προσεῖναι, ἀπάτην καὶ ψεῦδος καὶ θρασυτητα καὶ βοήν καὶ ὀδισμούς καὶ μυρία ἄλλα, ταῦτα μὲν, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἀπέφυγον, ἐπὶ δὲ τὰ σά, ὦ Φιλοσοφία, καλὰ ὁρμήσας ἡξίουν ὁπόσον ἐτι μοι λοιπὸν τοῦ βίου καθάπερ ἐκ ζάλης καὶ κλύδωνος ἐς εὐδίον τινα λιμένα σπεύσας ὑπὸ σοὶ σκεπόμενος καταβύωναι.

30. Κάπειδ' ἴδον μόνον παρέκφυα ἐς τὰ ὑμέτερα, σὲ μὲν, ὥσπερ ἀναγκαῖον ἦν, καὶ τούσδε ἀπαντας ἐθαύμαζον ἀρίστου βίου νομοθέτας ὄντας καὶ τοῖς ἐπ' αὐτὸν ἐπιγομένοις χεῖρα δρέγοντας, τὰ κάλλιστα καὶ συμφορώτατα παραινούντας, εἰ τις μὴ παραδραίνει αὐτὰ μηδὲ διαλισθάνει, ἀλλ' ἀτενὲς ἀποβλέπων ἐς τοὺς κανόνας οὓς προτεθείκατε, πρὸς τούτους ρυθμίζοι καὶ ἀπευθύνει τὸν ἑαυτοῦ βίον, ὅπερ νῆ Δία καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ὀλίγοι ποιοῦσιν.

31. Ὅρων δὲ πολλοὺς οὐκ ἔρωτι φιλοσοφίας ἐχομένους, ἀλλὰ δόξης μόνον τῆς ἀπὸ τοῦ πράγματος, τὰ μὲν πρόχειρα ταῦτα καὶ δημόσια καὶ ὅποσα παντὶ μιμῆσθαι βράδιον εὐ μάλα εὐκταῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι, τὸ γένειον λέγω καὶ τὸ βράδιον καὶ τὴν ἀναβολὴν, ἐπὶ δὲ τοῦ βίου καὶ τῶν πραγμάτων ἀντιφθεγομένους τῷ στήματι καὶ τάναντία ὑμῖν ἐπιτηδεύοντας καὶ διαφθείροντας τὸ εἶνόςμα τῆς ὑποσχέσεως, ἡγανάκτουν· καὶ τὸ πρῶτον μοι εἰδοί μοι καθάπερ ἂν εἴ τις ὑποκριτὴς τραγωδίας μαλθακὸς αὐτὸς ὢν καὶ γυναικίος Ἀχιλλεὺς ἢ Θησεία ἢ καὶ τὸν Ἡρακλῆα ὑποκρίνοιντο αὐτὸν μῆτε βαδίζων μῆτε βοῶν ἡρωϊκῶν, ἀλλὰ θρυπτόμενος ὑπὸ τηλικούτῃ προσωπείῳ, ὃν οὐδ' ἂν ἢ Ἑλένη ποτὲ ἢ Πολυξένη ἀνάσχοιντο πέρα τοῦ μετρίου αὐταῖς προσεικότα, οὐχ ὅπως ὁ Ἡρακλῆς ὁ καλλίνικος, ἀλλὰ μοι δοκεῖ τάχιστ' ἂν ἐπιτρίψαι τῷ βοπάλῳ παίων τὸν τοιοῦτον, αὐτὸν τε καὶ τὸ προσωπεῖον, οὕτως ἀτίμως κατατεθλυμένος πρὸς αὐτοῦ.

32. Τοιαῦτα καὶ ὑμᾶς πᾶσιν ἔχουσιν ὁρῶν οὐκ ἴσχυρα τὴν αἰσχύνην τῆς ὑποκρίσεως, εἰ πίθηκοι ὄντες ἐτόλμησαν ἡρώων προσωπεία περιθέσθαι ἢ τὸν ἐν Κύμῃ ὄνον μιμῆσθαι, ὃς λεοντῆν περιβαλόμενος ἡξίου λέων αὐτὸς εἶναι πρὸς ἀγνοοῦντας τοὺς Κυμαίους ὁρῶμενος μάλα τραχὺ καὶ καταπληκτικόν, ἄχρι δὲ τῆς αὐτὸν ξένος καὶ λέοντα ἰδῶν καὶ ὄνον παλάξας

29. PARRH. Non omnia contra me dixit, o Philosophia, Diogenes : sed pleraque, et difficiliora quidem, nescio quare motus, prætermisit. Ego vero tantum abest ut ea negem me dixisse, aut meditatæ defensionem aliquam huc venerim, ut statuerim, si quid aut isle ipse reticuit, aut ego dicere nondum occupavi, nunc jam adicere : ita enim intelligas quos ego homines præconio vendiderim, quibus male, ventosos et impostores appellando, dixerim. Et ad hoc mihi unum attendite, si vera de omnibus dicam. Si quid vero maledicum aut asperum habere videatur oratio, non me, qui arguo, sed illos accusare æquius arbitror, qui talia faciunt. Equidem quum primum perspexissem ; quæ dura necessario inesse debeant caudicibus, deceptionem, mendacium, audaciam, clamorem, conflictationes, et sexcenta alia ; ab his, ut decebat, refugiens, animum ad ea quæ tu pulchra habes, o Philosophia, appuli, optavi- que, quicquid reliquum mihi vitæ esset, tanquam ex procella et æstu in serenum quandam portum invecus, sub tua tutela transigere.

30. Deinde quum vix inspexissem res vestras, te quidem, quod necesse erat, et hosce omnes admirabar, vitæ beatæ legislatores, et manum festinantibus ad eam porrigentes, honestissimis præceptis proponendis utilissimisque, si quis ab his non discedat neque vestigio fallente labatur, sed intentis in regulas a vobis propositas oculis, ad illas componat vitam suam ac dirigat, quod mehercules nostra ætate pauci faciunt.

31. Quum vero viderem multos non amore philosophiæ captos, sed sola, quæ ab illo negotio sperari potest, gloria ductos, promtis istis et palam gestis, quæque imitari univique facile est, satis bene referre viros bonos, harbam dico, incessum et amictum ; vita vero et actionibus contradicere habitui, et contraria vestris studia habere, dignitatemque professionis corrumpere, indignabar equidem : videbaturque mihi negotium illi simile, si quis actor tragicus, mollis ipse atque effeminatus, Achillem, aut Thesea, aut ipsum Herculem agens, neque incessu utatur neque voce heroica, sed sub tanta persona fractas delicatas faciat : quem neque Helena quondam, neque Polyxena ferret ultra modum sibi similem ; nedom ille decorus victoriis Hercules, qui videtur mihi mox cum ipsa persona actorem talem sua clava elisurus a suo ignominiose adeo in feminam fractus esset.

32. Huic similem injuriam ab illis quum fieri vobis cernerem, non tuli illam histrioniæ turpitudinem, simios hosce heroum personas induere ausos, et Cumanum illum asinum imitari ; qui leoninam indutus postulabat ipse leo esse, quum apud ignaros ejus rei Cumanos asperos terribilesque ruditus ederet, donec illum peregrinus, qui et leonem sæpe et asinum vidisset, redargueret, et fustibus

ἤλεγχε παίων τοῖς ξύλοις. Ὁ δὲ μάλιστα μοι δεινόν, ὦ Φιλοσοφία, κατεφαίνετο, τοῦτο ἦν οἱ γὰρ ἄνθρωποι εἰ τινα τούτων ἑώρων πονηρὸν ἢ ἄσχημον ἢ ἀσελγές τι ἐπιτηδεύοντα, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ φιλοσοφίαν αὐτὴν ἡτιᾶτο καὶ τὸν Χρυσίππον εὐθὺς ἢ Πλάτωνα ἢ Πυθαγόραν ἢ δτου αὐτὸν ἐπώνυμον ὁ διαμαρτάνων ἐκεῖνος ἐποιεῖτο καὶ οὐ τοὺς λόγους ἐμιμείτο, καὶ ἀπὸ τοῦ κακῶς βιοῦντος πονηρὰ περὶ ὑμῶν εἵκαζον τῶν πρὸ πολυλοῦ τεθνηκότων — οὐ γὰρ παρὰ ζῶντας ὑμᾶς ἢ ἐξέτασις αὐτοῦ ἐγίγνετο, ἀλλ' ὑμεῖς μὲν ἐκποδῶν — ἐκεῖνον δὲ ἑώρων σαφῶς ἅπαντες δεινὰ καὶ ἄσεμνα ἐπιτηδεύοντα, ὥστε ἐρήμην ἡλίσκεσθε μετ' αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τὴν ὁμοίαν διαβολὴν συγκατεσπᾶσθε.

33. Ταῦτα οὐκ ἤνεγκα ὁρῶν ἐγωγε, ἀλλ' ἤλεγχον αὐτοὺς καὶ διέκριον ἀπ' ὑμῶν· ὑμεῖς δὲ, τιμᾶν ἐπὶ τοῖς δέον, ἐς δικαστήριον ἄγετε. Οὐκοῦν ἦν τινα καὶ τῶν μεμνημένων ἰδὼν ἐξαγορεύοντα ταῖν θεῶν τὰ πόρρητα καὶ ἐξοργούμενον ἀνανακτῆσω καὶ διελέγξω, ἐμὲ τὸν ἀδικούντα ἡγήσεσθε εἶναι; ἀλλ' οὐ δίκαιον· ἐπεὶ καὶ οἱ ἀθλοθέται μαστιγοῦν εἰώθασιν, ἦν τις ὑποκριτὴς Ἀθηνῶν ἢ Ποσειδῶνα ἢ τὸν Δία ὑποδεδυκὼς μὴ καλῶς ὑποκρίνοιο μὴδὲ κατ' ἀξίαν τῶν θεῶν, καὶ οὐ δὴ ποὺ ὀργίζονται αὐτοῖς ἐκεῖνοι, ὅτι τὸν περικείμενον αὐτῶν τὰ προσωπεῖα καὶ τὸ σῆμα ἐνδεδυκὸτα ἐπέτρεψαν παῖναι τοῖς μαστιγοφόροις, ἀλλὰ καὶ ἡδονήν ἄν, οἶμαι, μαστιγουμένων· οἰκέτην μὲν γὰρ ἢ ἄγγελόν τινα μὴ δεξιῶς ὑποκρίνασθαι μικρὸν τὸ πταίσμα, τὸν Δία δὲ ἢ τὸν Ἡρακλέα μὴ κατ' ἀξίαν ἐπιδείξασθαι τοῖς θεαταῖς ἀποτρόπαιον ὄντως καὶ αἰσχρόν.

34. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τὸδε πάντων ἀτοπώτατόν ἐστιν, ὅτι τοὺς μὲν λόγους ὑμῶν πάνυ ἀκριβοῦσιν οἱ πολλοὶ αὐτῶν, καθάπερ δὲ ἐπὶ τούτῳ μόνον ἀναγινώσκοντες αὐτοὺς καὶ μελετῶντες, ὡς τάναντία ἐπιτηδεύουιν, οὕτω βιοῦσι· πάντα μὲν γὰρ ὅσα φασίν, οἷον χρημάτων καταφρονεῖν καὶ δόξης καὶ μόνον τὸ καλὸν οἰεσθαι ἀγαθόν, καὶ ἀόργητον εἶναι καὶ τῶν λαμπρῶν τούτων ὑπερορᾶν καὶ ἐξ ἰστομίας αὐτοῖς διαλέγεσθαι, καλὰ, ὦ θεοί, καὶ σοφὰ καὶ θαυμάσια λίαν ὡς ἀληθῶς. Οἱ δὲ καὶ αὐτὰ ταῦτα ἐπὶ μισθῷ διδάσκουσι καὶ τοὺς πλουσίους τετῆ-παισι καὶ πρὸς τὸ ἀργύριον κελήνασιν, ὀργιλώτεροι μὲν τῶν κυνιδίων ὄντες, δειλότεροι δὲ τῶν λαγῶν, κολακευτικώτεροι δὲ τῶν πιθήκων, ἀσελγέστεροι δὲ τῶν ὄνων, ἀρπακτικώτεροι δὲ τῶν γαλῶν, φιλονεικώτεροι δὲ τῶν ἀλεκτρονίων. Τοιγαροῦν γέλωτα ὀρλισκάνουσιν ὠθιζόμενοι ἐπὶ ταῦτα καὶ περὶ τὰς τῶν πλουσίων θύρας ἀλλήλους παραγκωνιζόμενοι, δειπνα πολυάνθρωπα δειπνοῦντες καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις ἐπαινοῦντες φορτικῶς· καὶ πέρα τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐμφορούμενοι καὶ μεμφίμοιροι φαινόμενοι καὶ ἐπὶ τῆς κύλικος ἀτερπῆ καὶ ἀπαρδὰ φιλοσοφοῦντες καὶ τὸν ἄκρατον οὐ φέροντες· οἱ ἰδιώται δὲ ὅσοις συμπίνουσι, γελῶσι δηλαδὴ καὶ καταπτύουσι φιλοσοφίας, εἰ τοιαῦτα καθάρματα ἐκτρέφει.

35. Τὸ δὲ πάντων αἰσχιστόν, ὅτι μηδενὸς δεισθαι λέγων ἕκαστος αὐτῶν, ἀλλὰ μόνον πλούσιον εἶναι τὸν

dolatum abigeret. Præter cetera vero indignum hoc mihi, Philosophia, videbatur, quod nemo non hominum, si quem horum prave aut indecore aut libidinose quicquam facere videret, ipsam statim philosophiam accusaret, et Chrysippum, aut Platonem, aut Pythagoram, aut cujuscumque se cognominem peccator ille ferret disputationesque imitaretur. Itaque ab male illo vivente, male de vobis conjectabant, olim mortuis: neque enim ad vos viventes exigebatur, sed vos discesseratis e medio: illum vero aperte videbant omnes indigne et inhoneste se gerentem. Ita quasi deserto vos vadimonio cum illo damnati, et in simile cum illo crimen pertracti estis.

33. Hæc ego videns non tuli, sed redargui illos et a vobis discevi. At vos, qui honorem mihi ea de causa debetis habere, in jus me trahitis. Igitur si quem ego initia-torum observans, dearum mysteria effluentem et indignis omnibus impie monstrantem, indignatus fuero, eumque redarguero; mene impium esse putabitis? injuste illud quidem: quum etiam sacrorum certaminum præsidēs flagris objurgare soleant, si quis histrio Minervæ aut Neptuni aut Jovis personam qui suscepit, non bene neque ex dignitate deorum perferat: neque ideo illis irascantur dii, quod personas suas gerentem et habitu suo indutum flagellis cædendum virgatoribus tradiderint: sed gaudeant, puto, vapulantibus. Nam servum aut nuntium parum dextre agere, parvus fuerit error: Jovem vero aut Herculem non pro dignitate demonstrare spectatoribus, piaculi sane instar et turpe nimis fuerit!

34. Rursus illud omnium est absurdissimum; quod dogmata quidem vestra studiosè vulgus illorum exquirat; ceterum perinde vivunt, ac si ad hoc solum ea legerent et meditentur, ut contraria omnia sequantur. Quæ enim dicunt omnia, exempli causa, divitias gloriamque contemnere, et sola quæ bona sunt honesta putare, et iræ expetere esse, et splendidos hosce despicere, et tanquam cum æqualibus agere, pulchra, dii boni! sunt et sapientia, et vere sane admiranda. Verum enim vero isti mercede hæc ipsa docent, et divites admirantur, et argento inhiant, et caniculis iracundiores sunt, et leporibus timidiores, magis adulatores quam simii, libidinosiores asinis, felibusque rapaciores, et in contentionibus quam gallinæ galli pertinaciores. Itaque ludibrium debent, quum circa ista conflictantur, et circa divitum januas alii alios cubitis detrudunt, et celebriores cenas frequentant, et in illis ipsis sine more modoque laudant, et ultra decus se ingurgitant, et attributa sibi parte non contentos se produnt, et in vino insuavia quædam atque absurda philosophantur, et merum non continent. Idiotæ autem quotquot convivæ adsunt, rident scilicet, et despuunt philosophiam, talia quæ purgamenta educat.

35. Quod vero turpissimum omnium est, nulla se re indigere unusquisque eorum quum dicat, sed solum divitem

σορὸν κεκραγὸς μικρὸν ὕστερον αἰτεῖ προσελθὼν καὶ ἀγανακτεῖ μὴ λαβῶν, ὁμοιον ὡς εἰ τις ἐν βασιλικῷ σχήματι ὁρῶν τιάραν ἔχων καὶ διάδημα καὶ τάλλα ὅσα βασιλείας γνωρίσματα προσαιτεῖ τῶν ὑποδεστέρων δεόμενος. Ὅταν μὲν οὖν αὐτοὺς τι δέη λαμβάνειν, πολὺς δὲ περὶ τοῦ κοινωνικῶν εἶναι δεῖν λόγος καὶ ὡς ἀδιάρρονον δὲ πλοῦτος καὶ, τί γὰρ τὸ χρυσίον ἢ ἀργύριον ὠδὲν τῶν ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδων διαφέρει; ὅταν δὲ τις ἐπικουρίας δεόμενος ἑταῖρος ἐκ παλαιοῦ καὶ φίλος ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα αἰτῇ προσελθὼν, σωπῇ καὶ ἀπορία καὶ ἀμαθία καὶ παλινωδία τῶν λόγων πρὸς τὸ ἐναντίον· οἱ δὲ πολλοὶ περὶ φιλίας ἐκείνοι λόγοι καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ τὸ καλὸν οὐκ οἶδ' ὅποι ποτὲ οὔγεται πάντα ταῦτα ἀποπτάμενα, πτερόντα ὡς ἀληθῶς ἔπη, μάτην δαήμεραι πρὸς αὐτῶν ἐν ταῖς διατριβαῖς σκιαμαχοῦμενα.

36. Μέχρι γὰρ τοῦτου φίλος ἑκαστος αὐτῶν, ἅς ὅσον ἂν μὴ ἀργύριον ἢ χρυσίον ἢ προκείμενον ἐν τῷ μέσῳ· ἢν δὲ τις ὁβολὸν ἐπιδείξῃ μόνον, λελυται μὲν ἡ εἰρήνη, ἀσπονδα δὲ καὶ ἀκήρυκτα πάντα, καὶ τὰ βιβλία ἐξαληλείπεται καὶ ἡ ἀρετὴ πέφυγεν, οἷον τι καὶ οἱ κύνες πάσχουσιν· ἐπειδὴν τις ὁσούν ἐς μέσους αὐτοὺς ἐμβάλη, ἀναπηδῆσαντες δάκνουσιν ἀλλήλους καὶ τὸν προαρπάσαντα τὸ ὁσούν ὑλακτοῦσι. Λέγεται δὲ καὶ βασιλεὺς τις Αἰγύπτου πύθηνους ποτὲ πυρρικήσιν διδάξαι καὶ τὰ θηρία — μιμηλότατα δὲ ἐστὶ τῶν ἀνθρωπίνων — ἐκμαθεῖν τάχιστα καὶ ὀρχήσθαι ἀλουργίδας ἀμπερόμενα καὶ προσωπεῖα περιχειμένα, καὶ μέχρι γε πολλοῦ εὐδοκιμεῖν τὴν θῆαν, ἄχρι δὲ τις θεατὴς ἀστείος κάρυα ὑπὸ κλῆπον ἔχων ἀφῆκεν ἐς τὸ μέσον· οἱ δὲ πίθηκοι ἰδόντες καὶ ἐκλαθόμενοι τῆς ὀρχήσεως, τοῦθ' ὅπερ ἦσαν, πίθηκοι ἐγένοντο ἀντὶ πυρρικήσων καὶ ξυνέτριβον τὰ προσωπεῖα καὶ τὴν ἐσθῆτα κατερρήγνυν καὶ ἐμάχοντο περὶ τῆς ὀπώρας πρὸς ἀλλήλους, τὸ δὲ σύνταγμα τῆς πυρρῆς διελέλυτο καὶ κατεγέλτο ὑπὸ τοῦ θεάτρου.

37. Τοιαῦτα καὶ οὗτοι ποιοῦσι, καὶ ἐγωγε τοὺς τοιοῦτους κακῶς ἡγόρευον καὶ οὔποτε παύσομαι διελέγχειν καὶ κωμωδῶν, περὶ ὑμῶν δὲ ἢ τῶν ὑμῖν παραπλησίων — εἰσὶ γὰρ, εἰσὶ τινες ὡς ἀληθῶς φιλοσοφίαν ζηλοῦντες καὶ τοῖς βυτετέροις νόμοις ἐμμένοντες — μὴ ὅτω μανείην ἐγὼ ὡς βλάστημον εἰπεῖν τι ἢ σκαιόν. Ἡ τί γὰρ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι; τί γὰρ ὑμῖν τοιοῦτο βεβίωται; τοὺς δὲ ἀλαζόνας ἐκείνους καὶ θεοὺς ἐχθροὺς ἄξιον οἶμαι μισεῖν. Ἡ σὺ γὰρ, ὦ Πυθαγόρα καὶ Πλάτων καὶ Χρυσίππε καὶ Ἀριστοτέλες, τί φατε προσήκειν ὑμῖν τοὺς τοιοῦτους ἢ οἰκεῖόν τι καὶ συγγενές ἐπιδείκνυσθαι τῷ βίῳ; νῆ Δία Ἡρακλῆς, φασί, καὶ Πύθης. Ἡ διότι πώγωνας ἔχουσι καὶ φιλοσοφεῖν φάσκουσι καὶ σκυθρωποὶ εἰσι, διὰ τοῦτο χρὴ ὑμῖν εἰκάζειν αὐτούς; ἀλλ' ἤνεγκα ἂν, εἰ πίθηκοι γούν ἦσαν καὶ ἐπὶ τῆς ὑποκρίσεως αὐτῆς νῦν δὲ θᾶττον ἂν γούψ ἀηδόνα μιμήσαστο ἢ οὗτοι φιλοσόφοι. Εἴρηκα ὑπὲρ ἑμαυτοῦ ὅσῃα εἶχον. Σὺ δὲ, ὦ Ἀλήθεια, μαρτύρει πρὸς αὐτοὺς εἰ ἀληθὴ ἐστὶ.

esse sapientem clamet, paullo post rogandi causa accedit, et nisi acceperit, indignatur: non aliter quam si quis in regio habitu tiam rectam gerens ac diadema, et reliqua quotquot sunt insignia regni, mendicet, rogans a tenuioribus. Quum igitur sperant aliquid accipere, multa de bonorum inter sapientes communione disputatio, et quam res sit indifferens divitiarum! Quid enim, inquit, aurum est vel argentum, nihil calculis in litore distans? Si vero opis indigus sodalis vetus et amicus accedens ex multis paullum quiddam roget, silentium, aestas, incscitia et verborum illorum in contrariam sententiam retractatio: nullae autem illae de amicitia disputationes, et virtus, et honestum, nescio quo repente abire; omnia quidem avolarunt, volucra vere verba, quibus temere quotidie in scholis suis umbratiles pugnas ludunt.

36. Eo enim usque unusquisque eorum amicus est, quoad argentum vel aurum in medio positum non fuerit: si quis vero obolum unum ostenderit, ilicet rupta pax, ut nec jam fœderi locus, nec præconi sit securitas: libri deleti, fugit virtus: cujus rei simile quiddam usu venit canibus: si quis os in medios illos projecit, exsiliunt, mordent invicem; eumque qui os præripuit allatrant. Dicitur autem rex etiam aliquis Ægyptius simios quondam docuisse saltare pyrrhicham, easque bestias (facillime autem humanas imitantur actiones) didicisse celeriter, et saltasse in vestibus purpureis, et personatas, diuque probatum spectaculum; donec spectator aliquis festivus, qui nuces sinu gerreret, projiceret eas in medium: tum vero simii, visa re, oblitii saltationis, repente pro pyrrhichistis simii, quod erant scilicet, facti, larvas contrivere, laceratisque vestibus de fructibus invicem depugnarunt: illa autem pyrrhiches institutio dissoluta risui fuit spectatoribus.

37. Talia igitur hi quoque faciunt. Talibus ego maledixi, neque unquam desinam convincere illorum fraudes, ipsosque ridendos præbere: de vobis vero vestrumque similibus (sunt enim, sunt quidam vere sectantes philosophiam, legumque vestrarum observantes) absit a me insania illa ut contumeliosum quicquam aut sinistrum dicam. Aut quid habeam dicere? quid enim horum simile est in vita vestra? At insolentes illos et diis invisos odio persequi, puto, fas est. Nisi forte tu, Pythagora, et Plato, et Chrysippe, et Aristoteles, ad vos pertinere quicquam dicetis tales, aut proprium quicquam vestrum et cognatum vita sua demonstrare: quanta scilicet Herculi cum simia necessitudo est. An forte quod barbas submitunt et philosophari se prædicant et truci vultu sunt, propter hæc vobis assimilare illos oportet? Atqui equidem ferrem illos, si in ipsa illa histrionia probabiles essent: jam vero facilius lusciniæ vultus imitetur, quam isti philosophos. Dixi pro me quæ habebam. Jam tu, Veritas, testimonium apud hosce perhibe, si vera sint.

38. ΦΙΛ. Μετάσθθι, ὦ Παρρησιάδη, ἔτι πορρωτέρω. Τί ποιῶμεν ἡμεῖς; πῶς ὑμῖν εἰρηκέναι ἀνὴρ ἔδοξεν;

ΑΛΗΘ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Φιλοσοφία, μεταξὺ λέγοντος αὐτοῦ κατὰ τῆς γῆς δῦναι ἡγούμην· οὕτως ἀληθῆ πάντα εἶπεν. Ἐγνώριζον γοῦν ἀκούουσα ἕκαστον τῶν ποιούντων αὐτὰ κἀφῆρμον μεταξὺ τοῖς λεγομένοις τοῦτο μὲν ἐς τόνδε, τοῦτο δὲ ὁ δεῖνα ποιεῖ· καὶ ὁλως ἐδείξε τοὺς ἀνδρας ἐναργῶς καθάπερ ἐπὶ τινος γραφῆς τὰ πάντα εἰκίστας, οὐ τὰ σώματα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς αὐτὰς ἐς τὸ ἀκριδέστατον ἀπεικάσας.

ΣΩΦΡ. Κἀγὼ πάνυ ἡρυσθρίασα, ὦ Ἀλήθεια.

ΦΙΛ. Ὑμεῖς δὲ τί φάτέ;

ΑΝΑΒ. Τί δαί ἄλλο ἢ ἀφείσθαι αὐτὸν τοῦ ἐγκλήματος καὶ φίλον ἡμῖν καὶ εὐεργέτην ἀναγεγράφθαι; τὸ γοῦν τῶν Ἰλίων ἀτεχνῶς πεπόνθαμεν, τραγωδῶν τινα τοῦτον ἐφ' ἡμᾶς κεκινήχαμεν ἀσόμενον τὰς Φρυγῶν συμφοράς. Ἀδέτω δ' οὖν καὶ τοὺς θεοὺς ἐχθροὺς ἐκτραγωδεῖτω.

ΔΙΟΓ. Καὶ αὐτὸς, ὦ Φιλοσοφία, πάνυ ἐπαινῶ τὸν ἀνδρα καὶ ἀνατίθεμαι τὰ κατηγορούμενα καὶ φίλον ποιῶμαι αὐτὸν γενναῖον ὄντα.

39. ΦΙΛ. Εὖ γε, ὦ Παρρησιάδη· ἀφίμεν σε τῆς αἰτίας, καὶ ταῖς πάσαις κρατεῖς καὶ τὸ λοιπὸν ἴσθι ἡμέτερος ὢν.

ΠΑΡΡ. Προσεκύνησα τὴν γε πρώτην· μᾶλλον δὲ τραγικώτερον αὐτὸ ποιήσῃν μοι δοκῶ· σεμνότερον γάρ·

ὦ μέγα σεμνὴ Νίκη, τὸν ἐμὸν
βίοτον κατέχοις
καὶ μὴ λήγεις στεφανοῦσα.

ΑΡΕΤ. Οὐκοῦν δευτέρου κρατῆρος ἤδη καταρχώμεθα, προσκαλῶμεν κἀκείνους, ὡς δίκην ὑπόσχωσιν ἀνθ' ὧν ἐς ὑμᾶς ὑβρίζουσι· κατηγορήσῃ δὲ Παρρησιάδης ἕκαστου.

ΠΑΡΡ. Ὁρθῶς, ὦ Ἀρετῇ, ἔλεξας· ὥστε σὺ, παῖ Συλλογισμῆ, κατακύψας ἐς τὸ ἄστυ προσκλήρυττε τοὺς φιλοσόφους.

40. ΣΥΛΛ. Ἄκουε, σίγα· τοὺς φιλοσόφους ἤκειν ἐς ἀκρόπολιν ἀπολογησομένους ἐπὶ τῆς Ἀρετῆς καὶ Φιλοσοφίας καὶ Δίκης.

ΠΑΡΡ. Ὁρᾶς; ὀλίγοι συνέρχονται γνωρίσαντες τὸ κήρυμα· ἄλλως γὰρ δεδίασι τὴν Δίκην. Οἱ πολλοὶ δὲ αὐτῶν οὐδὲ σχολὴν ἄγουσιν ἀμρὶ τοὺς πλουσίους ἔχοντες. Εἰ δὲ βούλει πάντας ἤκειν, κατὰ τάδε, ὦ Συλλογισμῆ, κήρυττε.

ΦΙΛ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ σὺ, ὦ Παρρησιάδη, προσκάλει καθ' ὃ τι σοι δοκεῖ.

41. ΠΑΡΡ. Οὐδὲν τότε χαλεπόν. Ἄκουε, σίγα. Ὅσοι φιλόσοφοι εἶναι λέγουσι καὶ ὅσοι προσήκειν αὐτοῖς οἰονται τοῦ ὀνόματος, ἤκειν ἐς ἀκρόπολιν ἐπὶ τὴν διανομήν. Δύο μναῖ ἕκαστω δοθήσονται καὶ σιγαμαῖας πλακοῦς· δε δ' ἂν πώγωνα βαθὺν ἐπιδείξεται, καὶ παλάθην ἰσχυρὰν οὗτος γε προσεπιλήψεται. Κομίζειν δ' ἕκαστον σωρροσύνην μὲν ἢ δικαιοσύνην ἢ ἐγκράτειαν

38. PHIL. Longius hinc, Parrhesiade, recede interim. Nos quid faciamus? quomodo dixisse vobis videtur?

VER. Equidem, Philosophia, illo dicente terram mihi hiscere optabam prae pudore: adeo vera dicebat omnia. Agnoscebam enim inter audiendum unumquemque qui ista faceret; et referebam, dum dicerentur, illud quidem ad huncce; hoc vero ille, inqueiebam, facit. Et omnino ostendit homines dilucide, ut in pictura quadam similes per omnia, quum non corpora modo, sed ipsas quoque animas exquisitissima similitudine exprimeret.

MODESTIA. Et ego plane erubescam, o Veritas.

PHIL. Vos autem quid dicitis?

REV. Quid aliud nisi absolvi illum a crimine oportere, et amicum nobis ac bene meritum in publico monumento scribi? Illensium enim exemplo tragedum hunc in nos commovimus, qui Phrygum canat calamitates. Canito igitur, et illos diis invisos tragediis suis infamato.

DIOG. Ipse quoque ego, Philosophia, laudo virum magnopere et retracto crimina, eumque, ut virum fortem, amicum mihi ascisco.

39. PHIL. Bonum factum, Parrhesiade; solvimus te accusatione; vincis suffragiis omnibus, et quod reliquum est, scito te nostrum esse.

PARRH. Equidem initio jam adoravi: jam vero tragico magis orationis genere faciendum videtur: augustius enim fuerit.

Splendida quæso Victoria, me
comitare tuum,
viridi neu parce coronæ.

VIRT. Igitur de altero jam cratere libemus, et vocemus etiam istos, ut poenas suarum in vos contumeliarum nobis persolvant. Accusabit unumquemque Parrhesiades.

PARRH. Bene istud, Virtus. Itaque tu, Syllogisme puer, despiciens in urbem, præconio huc evoca philosophos.

40. SYLL. Audi, tace. Veniunt philosophi in arcem, causam dicturi ad tribunal Virtutis, Philosophiæ, Justitiæ.

PARRH. Viden? pauci conveniunt agnito præconio: nam alioqui Justitiam metuunt. Ceterum vulgus illorum otium non habet, occupati circa divites. Si vero venire omnes volueris, hunc fere in modum edic, Syllogisme.

PHIL. Nequaquam: sed tu, Parrhesiade, prout videbitur, eos advoca.

41. PARRH. Nihil res habet difficultatis. Audi, tace. Quotquot philosophos se esse dicunt, quotquot nominis causa ad illos pertinere se judicant, veniunt in arcem ad congiarium. Binæ unicuique minæ dabuntur, et de sesamo placenta. Quicumque vero prolixam barbam exhibuerit, ille corollarium ficuum massam accipiet. Afferat autem quisque temperantiam aut justitiam aut continentiam mi-

μηδαμῶς οὐκ ἀναγκαῖα γὰρ ταῦτά γε, ἣν μὴ παρῇ·
πέντε δὲ συλλογισμοὺς ἐξ ἅπαντος· οὐ γὰρ θέμις ἀνευ
τούτων εἶναι σοφόν.

Κεῖται δ' ἐν μέσοισι δύο χρυσοὶ ταλάντα,
τῷ δόμεν, ὅς μετὰ πᾶσιν ἐρίζεμεν ἐξοχος εἴη.

42. Βαβαί, ὡς πλήρης μὲν ἡ ἀνοδος ὠθιζομένων,
ἐπεὶ τὰς δύο μνᾶς ἤχουσιν μόνον. Παρὰ δὲ τὸ Πελα-
σγικὸν ἄλλοι καὶ κατὰ τὸ Ἀσκληπιεῖον ἕτεροι καὶ παρὰ
τὸν Ἀρειον πάγον ἐτι πλείους, ἐνίοι δὲ καὶ κατὰ τὸν τοῦ
Τάλω τάφον, οἱ δὲ καὶ πρὸς τὸ Ἀνακτεῖον προσθήμενοι
κλίμακας ἀνέρπουσι βομβηδὸν νῆ Δία καὶ βοτρυδὸν
ἐσμου δίκην, ἵνα καὶ καθ' Ὁμηρον εἶπω, ἀλλὰ κἀκεῖ-
θεν εὖ μάλα πολλοὶ κἀντεῦθεν

μυρίοι, ὅσα τε φύλλα καὶ ἄνθεα γίνεται ὥρη.

Μεστὴ δὲ ἡ ἀκρόπολις ἐν βραχεὶ κλαγγῇδὸν προκαθίζον-
των καὶ πανταχοῦ πῆρα πῶγων κολακεία ἀναισχυντία
βακτηρία λιχνεία συλλογισμὸς φιλαργυρία· οἱ ὀλίγοι
δὲ, ὅπόσοι πρὸς τὸ πρῶτον κήρυγμα ἐκεῖνο ἀνῆσαν,
ἀφανεῖς καὶ ἄσημοι, ἀναμιχθέντες τῷ πλήθει τῶν ἄλ-
λων, καὶ λεληθασιν ἐν τῇ ὁμοιότητι τῶν ἄλλων σχημά-
των. Τοῦτο γοῦν τὸ δεινότατόν ἐστιν, ὃ Φιλοσοφία,
καὶ ὅ τις ἂν μέμψαιτό σου μάλιστα, τὸ μὴδὲ ἐπιβαλεῖν
γνώρισμα καὶ σημεῖον αὐτοῖς· πιθανώτεροι γὰρ οἱ γόητες
οὗτοι πολλάκις τῶν ἀληθῶς φιλοσοφούντων.

ΦΙΑ. Ἔσται τοῦτο μεθ' ὀλίγον, ἀλλὰ δεχώμεθα
ἤδη αὐτούς.

43. ΠΛΑΤ. Ἡμᾶς πρῶτους χρὴ τοὺς Πλατωνικοὺς
λαβεῖν.

ΠΥΘ. Οὐκ, ἀλλὰ τοὺς Πυθαγορικοὺς ἡμᾶς· πρότε-
ρος γὰρ ὁ Πυθαγόρος ἦν.

ΣΤΩΙΚ. Ληρεῖτε· ἀμείνους ἡμεῖς οἱ ἀπὸ τῆς
στοᾶς.

ΠΕΡ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐν γε τοῖς χρήμασι πρῶτοι
ἂν ἡμεῖς εἴμεν οἱ ἐκ τοῦ περιπάτου.

ΕΠΙΚ. Ἡμῖν τοῖς Ἐπικουρεῖσι τοὺς πλακοῦντας
δοτε καὶ τὰς παλάθας· περὶ δὲ τῶν μνῶν περιμενοῦμεν,
κἂν ὑστάτους δέη λαμβάνειν.

ΑΚΑΔ. Ποῦ τὰ δύο τάλαντα; δεῖξομεν γὰρ οἱ Ἀκα-
δημαῖκοι ὅσον τῶν ἄλλων ἐσμέν ἐριστικώτεροι.

ΣΤΩΙΚ. Οὐχ ἡμῶν γε τῶν Στωϊκῶν παρόντων.

44. ΦΙΑ. Παύσασθε φιλονεικοῦντες· ὑμεῖς δὲ οἱ
Κυνικοὶ μῆτε ὠθεῖτε ἀλλήλους μῆτε τοῖς ἐύλοισ παῖτε·
ἐπ' ἄλλα γὰρ ἴστε κεκλημένοι· καὶ νῦν ἔγωγε ἡ Φιλο-
σοφία καὶ Ἀρετὴ αὕτη καὶ Ἀλήθεια διχάσμεν τίνες οἱ
ὀρθῶς φιλοσοφούντες εἰσιν, εἴτα ὅσοι μὲν ἂν εὐρεθῶσι
κατὰ τὰ ἡμῖν δοκούντα βιούντες, εὐδαιμονήσουσιν ἀρι-
στοὶ κεκριμένοι· τοὺς γόητας δὲ καὶ οὐδὲν ἡμῖν προσή-
κοντας κακῶς κακῶς ἐπιτιμῶμεν, ὡς μὴ ἀντιποιοῖντο
τῶν ὑπὲρ αὐτοὺς ἀλαζόνες ὄντες. Τί τοῦτο; φεύγετε;
νῆ Δία, κατὰ τῶν γε χρημνῶν οἱ πολλοὶ ἀλλόμενοι.
Κενὴ δ' οὖν ἡ ἀκρόπολις, πλὴν ὀλίγων τούτων, ὅπόσοι
μεμενήκασιν οὐ φοβηθέντες τὴν κρίσιν.

45. Οἱ ὑπηρέται ἀνέλεσθε τὴν πῆραν, ἣν ὁ Κυνικός

nime; neque enim ista, si non adsint, necessaria: verum
quinque omnino syllogismos; quippe nefas est absque illis
esse sapientem.

Proposita in medio sunt auri bina talenta,
præmia, qui reliquos rixā superaverit omnes.

42. Vah quam plenus est ascensus invicem se trudentium,
quum modo de duabus minis audiere. Ad Pelasgicum
autem alii, ad Æsculapii alii, et circa Areopagum etiam plu-
res, alii vero etiam ad Tali sepulchrum: alii ad Dioscurorum
ædem scalis admotis in altum enituntur, cum bombo hercle
atque examinibus instar apum glomerati in uvam, ut Homeri
verbo utar. Verum inde etiam bene sane multi, et hinc
sexcenti,

Quot folia, et flores quot nascens exigit annus.

Brevi autem plena illorum arx erit, cum clangore considens-
tium, et ubique pera, barba, adulatio, impudentia, bacu-
lum, gula, syllogismus, avaritia. Pauci vero qui ad pri-
mam præconis vocem ascenderant, vix apparent, nulla nota
insignes, reliquorum turbæ immisti, et latent per simili-
tudinem habitus reliquorum. Illud enim, Philosophia,
sane molestissimum est, et quod quis maxime in te etiam
reprehendat, quod notam illis nullam aut signum imponis:
sepe enim hi impostores ipsis vere philosophantibus magis
probantur.

PHIL. Fiet illud paulo post, sed jam hos excipiamus.

43. PLAT. Ipsos nos Platonicos accipere primum oportet.

PYTH. Non, sed Pythagoricos nos; prior enim fuit Py-
thagoras.

STOIC. Nugas agitis, meliores nos de Porticu.

PER. Nequaquam, sed quantum ad pecunias, prius nos
esse debemus Peripatetici.

EPIC. Nobis Epicureis placentas date et massas: de minis
exspectabimus, etsi accipiamus ultimi.

ACAD. Ubi duo illa talenta? ostendemus enim Academici,
quantum reliquis simus contentiores.

STOIC. Nequaquam, nobis quidem Stoicis præsentibus.

44. PHIL. Desinite rixarum: vos vero, Cynici, ne im-
pellite alii alios, neu baculis pulsate: ad alia enim vocati
estis. Et jam ego Philosophia, et Virtus hæc, et Veritas co-
gnoscemus, qui vestrum vere philosophentur, deinde qui
invenientur ex nostris placitis vivere, beati erunt, iudicio
nostro optimi: impostores vero et nihil ad nos pertinentes
malos male conteremus, ne quæ supra ipsos sunt, affectent
ventosi. Quid hoc? fugitis? per Jovem, per ipsa præcipitia
desilientes multi. Vacua igitur arx est, præter paucos illos,
qui remansere, nihil metuentes iudicium.

45. Famuli, tollite peram, quam minutus ille Cynicus in

ἀπέριψεν ἐν τῇ τροπῇ. Φέρ' ἰδὼ τί καὶ ἔχει, ἢ που θερμούς ἢ βιβλίον ἢ ἄρτους τῶν αὐτοπυριτῶν;

ΠΑΡΡ. Οὐκ, ἀλλὰ χρυσίον τοῦτι καὶ μύρον [καὶ μαχαιρίδιον θυτικόν] καὶ κάτοπτρον καὶ κύβους.

ΦΙΛ. Εὐ γε, ὦ γενναῖε. Τοιαῦτά σοι ἦν τὰ ἐφόδια τῆς ἀσκήσεως καὶ μετὰ τούτων ἡξίους λοιδορεῖσθαι ἅπασι καὶ τοὺς ἄλλους παιδαγωγεῖν;

ΠΑΡΡ. Τοιοῦτοι μὲν οὖν ὑμῖν οὗτοι. Χρὴ δὲ ὑμᾶς σκοπεῖν ὅτινα τρόπον ἀγνοούμενα ταῦτα πεπαύσεται καὶ διαγνώσκονται οἱ ἐντυγχάνοντες, οἵτινες οἱ ἀγαθοὶ αὐτῶν καὶ οἵτινες αὐτοὶ πάλιν οἱ τοῦ ἐτέρου βίου. Σὺ δὲ, ὦ Ἀλήθεια, ἐξεύρισκε — ὑπὲρ σοῦ γὰρ τοῦτο γένοιτ' ἂν — ὡς μὴ ἐπικρατήσῃ τὸ Ψεῦδος μηδὲ ὑπὸ τῇ Ἀγνοίᾳ λανθάνουσιν οἱ φαῦλοι τῶν ἀνδρῶν σε τοὺς χρηστοὺς μεμιμημένοι.

46. ΑΛΗΘ. Ἐπ' αὐτῷ, εἰ δοκεῖ, Παρρησιάδῃ ποιησόμεθα τὸ τοιοῦτον, ἐπεὶ χρηστὸς ὤπται καὶ εὖνους ἡμῖν καὶ σέ, ὦ Φιλοσοφία, μάλιστα θαυμάζων, παραλαβόντα μετ' αὐτοῦ τὸν Ἑλεγχὸν ἅπασι τοῖς φάσκουσι φιλοσοφεῖν ἐντυγχάνειν, εἴθ' ὃν μὲν ἂν εὕρῃ γνήσιον ὡς ἀληθῶς φιλοσοφίας, στεφανώσάτω θαλλοῦ στεφάνῳ καὶ ἐς τὸ Πρυτανεῖον καλεσάτω, ἣν δὲ τι — οἷοι πολλοὶ εἰσι — καταράτῳ ἀνδρὶ ὑποκριτῇ φιλοσοφίας ἐντύχῃ, τὸ τριβῶνιον περισπάσας ἀποχειράτῳ τὸν πώγωνα ἐν χρῶ πάνυ τραγοκυρικῇ μαχαίρᾳ καὶ ἐπὶ τοῦ μετώπου στίγματα ἐπιβαλέτω ἢ ἐγκαυσάτω κατὰ τὸ μεσόφρυον· δὲ τύπος τοῦ καυτήρος ἔστω ἀλώπηξ ἢ πίθηκος.

ΦΙΛ. Εὐ γε, ὦ Ἀλήθεια· δὲ δὲ ἔλεγχος, ὦ Παρρησιάδῃ, τοιοῦδε ἔστω, οἷος δὲ τῶν ἀετῶν πρὸς τὸν ἥλιον εἶναι λέγεται, οὐ μὰ Δι' ὥστε κάκεινους ἀντιβλέπειν τῷ φωτὶ καὶ πρὸς ἐκεῖνο δοκιμάζεσθαι, ἀλλὰ προβεῖς χρυσίον καὶ δόξαν καὶ ἡδονὴν ὃν μὲν ἂν αὐτῶν ἴδῃς ὑπερῶντα καὶ μηδαμῶς ἐλκόμενον πρὸς τὴν ὄψιν, οὗτος ἔστω δὲ τῷ θαλλῷ στεφόμενος, ὃν δ' ἂν ἀτενὲς ἀποβλέποντα καὶ τὴν χεῖρα ὀρέγοντα ἐπὶ τὸ χρυσίον, ἀπάγειν ἐπὶ τὸ καυτήριον τούτων ἀποχειράντα πρότερον τὸν πώγωνα.

47. ΠΑΡΡ. Ὡς ἔδοξεν, ἔσται ταῦτα, ὦ Φιλοσοφία, καὶ ὅψει αὐτίκα μάλα τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ἄλωπεκίας ἢ πιθηκοφόρους, ὀλίγους δὲ καὶ ἐστεφανωμένους· εἰ βούλεσθε μέντοι, κἀνταῦθα ἀνάξω τινὰς ὑμῖν νῆ Δι' αὐτῶν.

ΦΙΛ. Πῶς λέγεις; ἀνάξεις τοὺς φυγόντας;

ΠΑΡΡ. Καὶ μάλα, ἥνπερ ἡ ἱερέα μοι ἐβελήσῃ πρὸς ὀλίγον χρῆσαι τὴν ὀρμιάν ἐκείνην καὶ τὸ ἀγκιστρον, ἕπερ δὲ ἄλιεὺς ἀνέβηκεν δὲ ἐκ Πειραιῶς.

ΙΕΡ. Ἰδοὺ δὴ λαβέ, καὶ τὸν κάλαμόν γε ἅμα, ὡς πάντ' ἔχοις.

ΠΑΡΡ. Οὐκοῦν, ὦ ἱερέα, καὶ ἰσχυράς μοι τινὰς δὸς ἀνύσασα καὶ ὀλίγον τοῦ χρυσίου.

ΙΕΡ. Λάμβανε.

ΦΙΛ. Τί πράττειν ἀνὴρ διανοεῖται;

ΙΕΡ. Δελεάσας τὸ ἀγκιστρον ἰσχυρά καὶ τῷ χρυσίῳ καθεζόμενος ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ τοιχοῦ καθήκεν ἐς τὴν πόλιν.

fuga abiecit. Age videam, quid habeat: num forte lupinos, aut librum, aut panes ex atrorum genere?

PARRH. Non: sed hoc aurum, et unguentum, [et cultrum ad sacrificiales epulas,] et speculum, et tesseras.

PHIL. Bonum factum, vir fortis. Hæc igitur tibi habebas exercitationis tuæ viatica? his instructus postulabas maledicere omnibus, et reliquos disciplina continere?

PARRH. Tales quidem nobis hi sunt. Oportet autem vos videre quemadmodum ista ignorari desinant, dignoscantque qui in illos incidunt, qui illorum boni viri sint, et qui alterius sint vitæ. Tu vero, Veritas, inveni: quandoquidem e tua hoc re fuerit, ne invalescat contra te Mendacium, neve sub Ignorantia te lateant pravi homines bonos speciose imitati.

46. VER. Ipsi, si videtur, Parrhesiadæ hoc permittamus, quandoquidem bonus vir spectatus est, et nobis benevolus, et tuus, Philosophia, admirator maximus, ut secum assumpto Elencho, cum omnibus agat, qui se dicunt philosophos: deinde si quem invenerit germanum vere philosophiæ, coronet eum oleagina corona, et in Prytaneum vocet; si vero incidat in aliquem, quod genus multi sunt, execrabilem virum, philosophiæ histronem, detracto pallio, barbam illi in ipsa cute eo genere cultri, quo capri tondentur, resacet, et stigmata fronti illius imponat, aut inter supercilia inurat: typus autem cauteris vulpes esto, aut simia.

PHIL. Bene ista, Veritas: examen autem, Parrhesiadæ, tale erit, quale aquilarum ad solem esse dicitur: non sane ut et illi adversus lumen contineantur et ad illud examinentur; sed auro proposito, et gloria, et voluptate, quem illorum videris despiciere ista et nequaquam ad speciem illam trahi, hic esto ille ramo olivæ coronandus: quem vero fixis oculis respicere et manum ad aurum porrigere, hunc vero ad cauterium memento, detonsa prius barba, abducere.

47. PARRH. Fient ista, ut tibi visum est, Philosophia: et videbis confestim vulgus illorum vulpe notatos aut simia; sed paucos quosdam etiam coronatos. Verum si vultis, etiam huc profecto quosdam illorum vobis extraham.

PHIL. Quid? tu fugientes huc retrahes?

PARRH. Ego vero, si antistes velit paululum mihi commodare lineam illam cum hamo, quem piscator ex Piræeo dedicavit.

ANT. En tibi, cape, una cum arundine, ut habeas omnia.

PARRH. Ergo fac, antistes, ut mihi des etiam caricæ aliquot, et pauillum auri.

ANT. Cape.

PHIL. Quid facere vir cogitat?

ANT. Escam hamo impositam sicut et aurum, sedens ipse in lorica muri demisit in urbem.

ΦΙΛ. Τί ταῦτα, ὦ Παρρησιάδη, ποιεῖς; ἢ που τοὺς λίθους ἀλιεύσεις διέγνωκας ἐκ τοῦ Πελασγικοῦ;

ΠΑΡΡ. Σιώπησον, ὦ Φιλοσοφία, καὶ τὴν ἀγραν περιμένε· σὺ δὲ, Πόσειδον ἀγρεῦ καὶ Ἀμφιτρίτη φίλη, πολλοὺς ἡμῖν ἀνάπεμπε τῶν ἰχθύων.

48. Ἄλλ' ὁρῶ τινα λάβρακα εὐμεγέθη, μᾶλλον δὲ χρύσοφρον.

ΕΛΕΓ. Οὐκ, ἀλλὰ γαλέος ἐστὶ· προσέρχεται δὴ τῷ ἀγίστρῳ κεχηνώς. Ὁσφᾶται τοῦ χρυσοῦ, πλησίον ᾗδ' ἐστίν· ἔψαυσεν, ἐληπται, ἀνασπάσωμεν.

ΠΑΡΡ. Καὶ σὺ, ὦ Ἐλεγγε, νῦν ξυνεπιλαβοῦ τῆς δρμιᾶς· ἄνω ἐστὶ. Φέρ' ἴδω τίς εἶ, ὦ βέλτιστε ἰχθύων; κίων οὗτός γε. Ἡράκλεις τῶν δόντων. Τί τοῦτο, ὦ γενναῖότατε; ἐληπται λιχνεύων περὶ τὰς πέτρας, ἐνθα λήσιν ἡλπισσας ὑποδευκαῖς; ἀλλὰ νῦν ἐση φανερός ἄπασιν ἐκ τῶν βραγχιῶν ἀπρηγμένος. Ἐξέλωμεν τὸ δέλαρ καὶ τὸ ἀγχιτρον τουτί. Κενόν σοι τὸ ἀγχιτρον· ἡ δ' ἰσχὰς ᾗδ' προσέσχηται καὶ τὸ χρυσίον ἐν τῇ κοιλίᾳ.

ΔΙΟΓ. Μὰ Δι' ἐξεμεσάτω, ὡς δὴ καὶ ἐπ' ἄλλους δελεάσωμεν.

ΠΑΡΡ. Εὖ ἔχει· τί φῆς, ὦ Διόγενες; οἶσθα τοῦτον ὅστις ἐστίν, ἢ προσήκει σοὶ τι ἀνήρ;

ΔΙΟΓ. Οὐδαμῶς.

ΠΑΡΡ. Τί οὖν; πόσου ἀξίων αὐτὸν χρὴ φάναι; ἐγὼ μὲν γὰρ δὴ ὀβολῶν πρόωγον αὐτὸν ἐτιμησάμην.

ΔΙΟΓ. Πολὺ λέγεις· ἀβρωτός τε γὰρ ἐστὶ καὶ εἰδεχθῆς καὶ σκληρὸς καὶ ἀτιμος· ἄφες αὐτὸν ἐπὶ κεφαλῇ ἐπὶ τῆς πέτρας· σὺ δὲ ἄλλον ἀνάσπασον καθελὶς τὸ ἀγχιτρον. Ἐκεῖνο μέντοι ὄρα, ὦ Παρρησιάδη, μὴ καμπτόμενός σοι ὁ κάλαμος ἀποκλασθῇ.

ΠΑΡΡ. Θάρρει, ὦ Διόγενες· κοῦφοί εἰσι καὶ τῶν ἀφῶν ἐλαφρότεροι.

ΔΙΟΓ. Νῆ Δι', ἀπυέστατοί γε· ἀνάσπα δὲ ὅμως.

49. ΠΑΡΡ. Ἰδοὺ· τίς ἄλλος οὗτος δ' πλατύς; ὥσπερ ἡμίτομος ἰχθύς προσέρχεται, ψηττά τις, κεχηνὸς ἐς τὸ ἀγχιτρον· κατέπιεν, ἔχεται, ἀνεσπάσθω.

ΔΙΟΓ. Τίς ἐστίν;

ΕΛΕΓ. Ὁ Πλατωνικός ἐῖναι λέγων.

ΠΛΑΤ. Καὶ σὺ, ὦ κατάρατε, ἤχεις ἐπὶ τὸ χρυσίον;

ΠΑΡΡ. Τί φῆς, ὦ Πλάτων; τί ποιῶμεν αὐτόν;

ΠΛΑΤ. Ἀπὸ τῆς αὐτῆς πέτρας καὶ οὗτος.

50. ΔΙΟΓ. Ἐπ' ἄλλον καθέισθω.

ΠΑΡΡ. Καὶ μὴν ὁρῶ τινα πάγκαλον προσιόντα, ὡς ἂν ἐν βαθῷ δόξειεν, ποικίλον τὴν χροάν, ταινίας τινὰς ἐπὶ τοῦ σώτου ἐπιχρύστους ἔχοντα. Ὅρα, ὦ Ἐλεγγε; ὁ τὸν Ἀριστοτέλην προσποιούμενος οὗτός ἐστιν. Ἠλθεν, εἶτα πάλιν ἀπενήϊζατο. Περισκοπεῖ ἀκριβῶς, αἰθεὶς ἐπανήλθεν, ἔχανεν, ἐληπται, ἀνιμήσθω.

ΑΡΙΣΤ. Μὴ ἔρῃ με, ὦ Παρρησιάδη, περὶ αὐτοῦ· ἀγκῶ γὰρ ὅστις ἐστίν.

ΠΑΡΡ. Οὐκοῦν καὶ οὗτος, ὦ Ἀριστοτέλες, κατὰ τῶν πετρῶν.

PHIL. Quorsum hæc facis, Parrhesiade? numquid lapides piscari cogitas e Pelasgico?

PARRH. Tace, quæso, Philosophia, et capturam exspecta. Tu vero, piscator Neptune, et tu, cara Amphitrite, multos nobis submitte pisces.

48. Verum video lupum speciosum, aut potius auratam.

ELENCH. Non : sed mustelus est. Accedit sane ad hamum hians : jam auri odorem caplat : prope jam est : attingit, captus est : extrahamus.

PARRH. Et tu, Elenche, manum lineæ admove. Jam supra est. Age videam, quis es, piscium optime? Canis hic quidem est. Hercules! qui dentes! Quid hoc, vir bone, captus es, gulam dum sectaris circa petras, ubi putabas subeundo te latere posse : sed nunc manifestus eris omnibus, suspensus e branchiis. Eximamus escam, et hamum huncce. Vacuus jam tibi hamus, ficus jam insedit, et aurum descendit in ventrem.

DIOG. Per Jovem evomat, ut ea ad alios etiam esca utamur.

PARRH. Recte. Quid ais, Diogenes? nosti hunc quis sit, et ad tene aliqua ratione hic vir pertinet?

DIOG. Minime.

PARRH. Quid igitur? quanti illum æstimare par est? equidem duobus illum obolis nuper indicavi.

DIOG. Multum narras. Neque enim edulis est, et horridus aspectu, et durus, et nullius pretii. Demitte illum per petram præcipitem : tu vero alium hamo demisso extrahe. Illud tamen vide, Parrhesiade, ne inflexa tibi arundo frangatur.

PARRH. Noli metuere, Diogenes : leves enim sunt et minoris quam apuræ ponderis.

DIOG. Ita sane : maxime sunt cognati apuris, infelicissimi ingenii homines. Sed tamen extrahe.

49. PARRH. Vide : quis alius ille latus? quasi dimidiatus piscis accedit : rhombus est, hians ad hamum : deglutiit : tenetur : extrahatur.

DIOG. Quis est?

ELENCH. Platonicum se dicit.

PLAT. Et tu, sacerrime, ad aurum venis?

PARRH. Quid ais, Plato? quid illo faciemus?

PLAT. De eadem petra hic etiam.

50. DIOG. In alium jam demittatur hamus.

PARRH. Et sane video quandam undique pulchrum accedere, ut in profundo videri potest, vario colore, tæniis quasdam per tergum inauratas habentem. Viden', Elenche? hic est qui Aristotelis se esse prædicat. Accessit : deinde rursus renatat : cum cura respicit : denuo redit : hiat, captus est : extrahatur.

ARIST. Noli me de illo interrogare, Parrhesiade : ignoro enim quis sit.

PARRH. Igitur hic quoque, o Aristoteles, de rupe ibit præceps.

51. ΔΙΟΓ. Ἄλλ' ἦν ἰδοὺ, πολλοὺς που τοὺς ἰχθῦς ὁρῶ κατὰ ταύτων ὑμόχρους, ἀκανθώδεις καὶ τὴν ἐπιφάνειαν ἐκτετραχυσμένους, ἐχίνων δυσληπτοτέρους. Ἡ που σαγήνης ἐπ' αὐτοὺς δεήσῃ; ἀλλ' οὐ πάρεστιν. Ἰκάνον εἰ καὶ ἓνα τινὰ ἐκ τῆς ἀγέλης ἀνασπάσαιμεν. Ἡξεῖ δὲ ἐπὶ τὸ ἀγκιστρον δηλαδὴ δὲ ἂν αὐτῶν θρασύτατος ᾗ.

ΕΛΕΓ. Κάθεσ, εἰ δοκεῖ, σιδηρώσας γε πρότερον ἐπὶ πολὺ τῆς ὀρμιάς, ὥς μὴ ἀποπρίσῃ τοῖς ὁδοῦσι καταπιῶν τὸ χρυσίον.

ΠΑΡΡ. Καθῆκα. Σὺ δὲ, ὦ Πόσειδον, ταχέϊαν ἐπιτέλει τὴν ἄγαν. Βαβαί, μάχονται περὶ τοῦ δολέατος, καὶ συναμα πολλοὶ περιτρώγουσι τὴν ἰσχάδα, οἱ δὲ προσφύντες ἔχονται τοῦ χρυσίου. Εὐ ἔχει· περιπάρη τις μάλα καρτερός. Φέρ' ἴδω τίνας ἐπώνυμον σεαυτὸν εἶναι λέγεις; καίτοι γελιοῖς γέ εἰμι ἀναγκάζων ἰχθὺν λαλεῖν· ἄφρωνι γὰρ αὐτοί. Ἀλλὰ σὺ, ὦ Ἐλεγγε, εἰπέ δντινα ἔχει διδάσκαλον.

ΕΛΕΓ. Χρύσιππον τούτονι.

ΠΑΡΡ. Μανθάνω· διότι χρυσίον, οἶμαι, προσῆν τῷ ὀνόματι. Σὺ δ' οὖν, Χρύσιππε, πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς εἰπέ, ὅσθα τοὺς ἀνδρας ἢ τοιαῦτα παρήνεις αὐτοῖς ποιεῖν;

ΧΡΥΣ. Νῆ Δ', ὕβριστικά ἐρωτᾷς, ὦ Παρρησιάδῃ, προσήκειν τι ἡμῖν ὑπολαμβάνων τοιούτους ὄντας.

ΠΑΡΡ. Εὐ γε, ὦ Χρύσιππε, γενναῖος εἶ. Οὕτω γοῦν καὶ αὐτὸς ἐπὶ κεφαλῇ μετὰ τῶν ἄλλων, ἐπεὶ καὶ ἀκανθώδης ἐστὶ, καὶ δέος μὴ διαπαρῇ τις τὸν λαιμὸν ἐσθίων.

52. ΦΙΑ. Ἄλις, ὦ Παρρησιάδῃ, τῆς ἄγρας, μὴ καὶ τίς σοι, οἷοι πολλοὶ εἰσιν, οἷχεται ἀποσπάσας τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀγκιστρον, εἰτά σε ἀποτίσαι τῇ ἱερεῖᾳ δεήσῃ. Ὄστε ἡμεῖς μὲν ἀπίμεν περιπατήσουσαι· καιρὸς δὲ καὶ ὑμᾶς ἀπέναι ὅθεν ἤκατε, μὴ καὶ ὑπερήμεροι γένησθε τῆς προθεσμίας. Σὺ δὲ καὶ ὁ Ἐλεγγος, ὦ Παρρησιάδῃ, κύκλω ἐπὶ πάντας αὐτοὺς ἰόντες ἢ στεφανοῦτε ἢ ἐγκάετε, ὥς ἔφην.

ΠΑΡΡ. Ἔσται ταῦτα, ὦ Φιλοσοφία. Χαίρετε, ὦ βελτιστοὶ ἀνδρῶν. Ἡμεῖς δὲ κατιώμεν, ὦ Ἐλεγγε, καὶ τελώμεν τὰ παραγγελλόμενα. Ποῖ δὲ καὶ πρῶτον ἀπέναι δεήσῃ; μὴν ἐς τὴν Ἀκαδήμειαν ἢ ἐς τὴν Στωάν;

ΕΛΕΓ. Ἀπὸ τοῦ Λυκαίου ποιησόμεθα τὴν ἀρχήν.

ΠΑΡΡ. Οὐδὲν διοίσει τοῦτο. Πλὴν οἷδά γε ἐγὼ ὥς ὅποι ποτ' ἂν ἀπέλθωμεν, ὀλίγων μὲν τῶν στεφάνων, πολλῶν δὲ τῶν καυτηρίων δεησόμεθα.

XVI.

ΚΑΤΑΠΛΟΥΣ ἢ ΤΥΡΑΝΝΟΣ.

1. ΧΑΡΩΝ. Ἐἴεν, ὦ Κλωθοῖ, τὸ μὲν σκάφος τοῦτο ἡμῖν πάλαι εὐτρεπὲς καὶ πρὸς ἀναγωγὴν εὐ μάλα παρσκευασμένον· ὅ τε γὰρ ἄντλος ἐκκέχυται καὶ ὁ ἰσθδς

51. DIOG. Sed ecce multos illic pisces video in eodem loco concolores, spinosos, exasperata facie, echinis captu difficiliores. Anne sagena ad illos opus erit? Verum ad manus non est. Satis fuerit, vel unum de grege si extraxerimus. Nimirum veniet ad hamum, qui illorum erit audacissimus.

ELENCH. Demitte si videtur, ferrata prius probe linea, ne auro devorato dentibus illam serratis reseceat.

PARRH. Demisi : tu vero, Neptune, propere piscatum perface. Vah! pugnant de esca : et alii quidem simul multificum arrodunt, alii vero mordicus tenent aurum. Bene habet. Traiectus est hamo unus robustissimus. Age videam : cujus nomine te dictum ais? quanquam ridiculus equidem sum qui loqui piscem cogam; mutum enim hoc genus. Sed tu dic, Elenche, quem habeat magistrum.

ELENCH. Chrysippum hanc.

PARRH. Jam percipio : ideo quod aurum (Chrysus) inerat nomini. Tu igitur, Chrysippe, per Minervam, dic, an nosti hos viros? aut talia facere illos iubebas?

CHRY. Contumeliose facis, Parrhesiade, quum talia nos interroges, hoc sumens, ad nos aliquid pertinere qui sint tales.

PARRH. Euge, Chrysippe, vir fortis es. Itaque hic etiam præceptum eat cum reliquis, spinosus quum sis, metuendumque adeo, ne quis edere volens guttur sibi configat.

52. PHIL. Satis captum, Parrhesiade, ne quis tibi, ut sunt multi, abeat cum auro et hamo, ac tu deinde dependere antistitæ cogaris. Itaque nos quidem ambulatum ibimus in Peripatum : sed tempus etiam est vos abire unde venistis, ne commeatum vobis datum excedatis. Tu vero, Parrhesiade, et Elenchus, in orbem ad omnes illos euntes, vel coronate vel inurite ut iussi.

PARRH. Fiet istuc, Philosophia. Vos valete viri optimi. Nos vero, Elenche, descendamus, perfecturi quæ injuncta nobis sunt. Quorsum vero primo eundum erit? in Academiamne an in Porticum?

ELENCH. A Lyceo capiemus initium.

PARRH. Nilul intererit. Verum scio ego, quocumque tandem ibimus, paucis nobis coronis, cauteriis vero plurimis opus futurum.

XVI.

TRAJECTUS, sive TYRANNUS.

1. CHARON. Satis de his, Clotho. At scapha nobis datum instructa, et ad trajectum parata optime est : exhausta enim sentina, erectus malus, velum passum, suo loco su-

ὄρθονται καὶ ἡ θόνη παρακέρουσαι καὶ τῶν κωπῶν ἐκάστη τετρόπεται, κωλύει τε οὐδὲν, ὅσον ἐπ' ἔμοι, τὸ ἀγκυρίον ἀνασπᾶσαντας ἀποπλεῖν. Ὁ δ' Ἑρμῆς βραδύνει, πάλαι παρῆναι δέον· κενὸν γοῦν ἐπιθατῶν, ὡς ὄρας, ἔστι τὸ πορθεῖον τρεῖς ἡμέρας τήμερον ἀναπεπλευκέναι δυνάμενον· καὶ σχεδὸν ἀμφὶ βουλευτόν ἐστιν, ἡμεῖς δὲ οὐδέπω οὐδὲ ὀβλὸν ἐμπεπληχάμεν. Εἴτα ὁ Ἰδούτων εὖ οἶδα ὅτι ἐμὲ βραθυμῆν ἐν τούτοις ὑπολήφεται, καὶ ταῦτα παρ' ἄλλω οὐσης τῆς αἰτίας. Ὁ δὲ καλὸς ἡμῖν καγαθὸς νεκροπομπὸς ὥσπερ τις ἄλλος καὶ αὐτὸς τὸ τῆς ἄνω Λήθης ὕδωρ πεπωκῶς ἀναστρέφει πρὸς ἡμᾶς ἐπιλέλησται, καὶ ἤτοι παλαίει μετὰ τῶν ἐφῆδων ἡ κιθαρίζει ἡ λόγους τινὰς διεξέρχεται ἐπιδεικνύμενος τὸν λῆρον τὸν αὐτοῦ, ἡ τάχα που καὶ κλυπεύει δ' γεννάδας παρελθόν· μία γὰρ αὐτοῦ καὶ αὕτη τῶν τεχνῶν. Ὁ δ' οὖν ἐλευθεριάζει πρὸς ἡμᾶς, καὶ ταῦτα ἐξ ἡμισείας ἡμέτερος ὢν.

2. ΚΛΩΘ. Τί δέ; οἶδας, ὦ Χάρων, εἰ τις ἀσχολία προσέπεισεν αὐτῷ, τοῦ Διὸς ἐπὶ πλέον δεινότητος ἀποχρήσασθαι πρὸς τὰ ἄνω πράγματα; δεσπότης δὲ κακείνός ἐστιν.

ΧΑΡ. Ἄλλ' οὐχ ὥστε, ὦ Κλωθοῖ, πέρα τοῦ μετρίου δεσπόζειν κοινού κτήματος, ἐπεὶ οὐδὲ ἡμεῖς ποτε αὐτὸν, ἀπιέναι δέον, κατεσχέχαμεν. Ἄλλ' ἐγὼ οἶδα τὴν αἰτίαν· παρ' ἡμῖν μὲν γὰρ ἀσφόδελος μόνον καὶ χοαὶ καὶ πόπανα καὶ ἐναγίσματα, τὰ δ' ἄλλα ζόφος καὶ δμύγλη καὶ σκότος, ἐν δὲ τῷ οὐρανῷ φαεινὰ πάντα καὶ ἡ τε ἀμβροσία πολλὴ καὶ τὸ νέκταρ ἀφθονον· ὥστε μοι ἥδιον παρ' ἐκείνους βραδύνειν εἴκει. Καὶ παρ' ἡμῶν μὲν ἀνίπταται καθάπερ ἐκ δεσμοτηρίου τινὸς ἀποδιδράσκων· ἐπειδὴν δὲ καιρὸς κατιέναι, σχολῇ καὶ βάδην μόλις ποτὲ κατέρχεται.

3. ΚΛΩΘ. Μηκέτι χαλέπαινε, ὦ Χάρων· πλησίον γὰρ αὐτὸς οὗτος, ὡς ὄρας, πολλοὺς τινὰς ἡμῖν ἄγων, μᾶλλον δὲ ὥσπερ τι αἰπὸλιον ἀθρόους αὐτοὺς τῇ ῥάβδῳ σοῶν. Ἀλλὰ τί τοῦτο; δεδεμένον τινὰ ἐν αὐτοῖς καὶ ἄλλον γελῶντα ὄρω, ἓνα δὲ τινὰ καὶ πῆραν ἐξημμένον καὶ ζύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχοντα, δριμύ ἐνορῶντα καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισπεύδοντα. Οὐχ ὄρας δὲ καὶ τὸν Ἑρμῆν αὐτὸν ἰδρῶτι βρόμενον καὶ τὸ πόδε κεκονιμένον καὶ πνευστιῶντα; μεστὸν γοῦν ἄσθματος αὐτῷ τὸ στόμα. Τί ταῦτα, ὦ Ἑρμῆ; τίς ἡ σπουδὴ; τεταραγμένος γὰρ ἡμῖν εἴκας.

ΕΡΜ. Τί δ' ἄλλο, ὦ Κλωθοῖ, ἡ τουτονὶ τὸν ἀλιτήριον ἀποδράντα μεταδιώκων ὀλίγου δεῖν λειπόντως ὑμῖν τήμερον ἐγεγόμεν;

ΚΛΩΘ. Τίς δ' ἐστίν; ἡ τί βουλόμενος ἀπεδίδρασκε;

ΕΡΜ. Τουτὶ μὲν πρόδηλον, ὅτι ζῆν μᾶλλον ἐβούλετο. Ἔστι δὲ βασιλεὺς τις ἡ τύραννος, ἀπὸ γοῦν τῶν ὀδυρμῶν καὶ ὧν ἀναγκασίει, πολλῆς τινος εὐδαιμονίας ἐστερηθῆναι λέγων.

ΚΛΩΘ. Εἴθ' ὁ μάταιος ἀπεδίδρασκεν, ὡς ἐπιδιῶναι δυνάμενος, ἐπιλελοιπότης ἦδη τοῦ ἐπικεκλωσμένου αὐτοῦ νήματος;

sensus unusquisque remus; neque quicquam in me morae est, quominus sublata ancora solvamus. Sed moras nectit Mercurius, qui jam olim adesse debebat. Itaque vacua vectoribus, ut vides, navis est, quae ter jam hodie trajecisse poterat: et prope jam vesperam est, nos vero oholum nondum fecimus. Deinde Pluto, bene novi, me omissiore esse his in rebus animo putabit, idque quum penes alium sit culpa. Praeclarus vero ille noster et bonus mortuorum deductor, si quis alius, supra et ipse aquis Lethes potis redire ad nos oblitus est, et vel luctatur cum adolescentulis, vel cithara canit, aut orationes quasdam explicat, suis nugis ostendendis, aut forte obiter etiam furatrinam facit generosus ille: est enim haec quoque una ipsius artium. Licenter igitur nobiscum agit, quum tamen ex semisse noster sit.

2. CLOTHO. Quid vero? an nosti, Charon, si quod forte negotium illi inciderit, dum Jovi opus fuerit opera illius diutius abuti ad superna negotia? herus autem et ille est.

CHAR. Verum non ita, Clotho, ut ultra modum impertitet communi mancipio: quandoquidem neque nos unquam illum retinimus quum discedendum esset. Verum causam novi equidem. Apud nos enim asphodelus solum est, et libationes, et placentae, et inferiae; ceterum obscuritas, nebulae, tenebrae; in caelo vero laeta sunt omnia, et multa ambrosia, et copiosissimum nectar: itaque suavius apud illos morari mihi videtur: atque a nobis quidem evolat, tanquam e carcere quodam fugiens; quum vero descendendi tempus est, otiose et lento gradu vix tandem aliquando adest.

3. CLOTHO. Desine indignari, Charon; prope enim ipse est, ut vides, multos nobis adducens, vel potius ut gregem caprarum confertos virga agens. Sed quid hoc? vinctum quendam inter hos, et alium ridentem, alium vero peram ab humeris suspensam et clavam in manu habentem video, torvum tuentem, et cogentem urgentemque reliquos. Nonne vides autem Mercurium ipsum sudore diffluentem, pulvere oppletis pedibus, et anhelantem? plenum enim spiritu os habet. Quid haec, Mercuri? quae ista est festinatio? perturbatus enim esse nobis videre.

MERC. Quid aliud, Clotho, quam quod, impurum hunc fugitivum dum persequor, navem parum abest quin hodie deseruerim?

CLOTHO. Quis vero est? aut quid sibi voluit quum fugam molitus est?

MERC. Illud quidem apertum, vivere hominem maluisse. Est autem rex aliquis vel tyrannos, quantum quidem intelligas ex lacrimis, et quatenus ejulat, multa se felicitate privatum dicens.

CLOTHO. Et ineptus homuncio fugere instituit, quasi diutius posset supervivere, deficiente jam, quod netum ipsi a me fuit, stamine?

4. EPM. Ἀπεδίδρασκε, λέγεις; εἰ γὰρ μὴ ὁ γενναϊότατος οὗτος, ὁ τὸ ξύλον, συνήργησέ μοι καὶ συλλαβόντες αὐτὸν ἐδήσαμεν, κἂν ὥχeto ἡμᾶς ἀποφυγών· ἀφ' οὗ γάρ μοι παρέδουκεν αὐτὸν ἡ Ἄτροπος, παρ' ὅλην τὴν ὁδὸν ἀντέτεινε καὶ ἀντέσπα, καὶ τὴν πόδα ἀντερείδων πρὸς τοῦδαφος οὐ παντελῶς εὐάγωγος ἦν· ἐνίοτε δὲ καὶ ἰκέτευε καὶ κατελιπάρει ἀφ' ὅθινα πρὸς ὀλίγον ἀζιῶν καὶ πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενος. Ἐγὼ δὲ, ὥσπερ εἰκός, οὐκ ἀνίειν ὥρῃν ἀδυνάτων ἐφίεμενον. Ἐπεὶ δὲ κατ' αὐτὸ δὴ τὸ στόμιον ἤμεν, ἐμοῦ τοὺς νεκροὺς, ὡς ἔθος, ἀπαριθμοῦντος τῷ Αἰακῷ κακείνου λογιζομένου αὐτοὺς πρὸς τὸ παρὰ τῆς σῆς ἀδελφῆς πεμφορὲν αὐτῷ σύμβολον, λαθὼν οὐκ οἶδ' ὅπως ὁ τρισκατάρατος ἀπῶν ὥχeto. Ἐνέδει οὖν νεκρὸς εἰς τῷ λογισμῷ, καὶ ὁ Αἰακὸς ἀνατείνας τὰς ὀφρῦς, Μὴ ἐπὶ πάντων, ὦ Ἑρμῆ, φησί, χροὶ τῇ κλεπτικῇ, ἅλις σοι αἱ ἐν οὐρανῷ παιδιαί· τὰ νεκρῶν δὲ ἀκριβῆ καὶ οὐδαμῶς λαθεῖν δυνάμενα. Τέτταρας, ὡς ἥρξ, πρὸς τοῖς χιλίοις ἔχει τὸ σύμβολον ἐγκεχαράγμενος, σὺ δὲ μοι παρ' ἑνα ἥκεις ἄγων, εἰ μὴ τοῦτο φῆς, ὡς παραλελογισταί σε ἡ Ἄτροπος. Ἐγὼ δὲ ἐρυθρίασας πρὸς τὸν λόγον ταχέως ὑπεμνήσθην τῶν κατὰ τὴν ὁδὸν, ἀκαπειδῇ περιβλέπων οὐδαμῷ τοῦτον εἶδον, συνείς τὴν ἀπόδρασιν ἐδίωκον ὡς εἶχον τάχους κατὰ τὴν ἀγούσαν πρὸς τὸ φῶς· εἶπετο δὲ αὐθαίρετός μοι ὁ βέλτιστος οὗτος, καὶ ὥσπερ ἀπὸ ὑσπληγγοῦ θέοντες κατελαμβάνομεν αὐτὸν ἥδη ἐν Ταινάρῳ· παρὰ τοσοῦτον ἦλθε διαφυγεῖν.

5. ΚΛΩΘ. Ἡμεῖς δὲ, ὦ Χάρων, ὀλιγοῦραν ἥδη τοῦ Ἑρμῶς κατεγινώσκομεν.

ΧΑΡ. Τί οὖν ἐτι διαμελλομεν ὡς οὐχ ἱκανῆς ἡμῖν γεγεννημένης διατριβῆς;

ΚΛΩΘ. Εὖ λέγεις· ἐμβαίνετωσαν. Ἐγὼ δὲ προχειρισμένην τὸ βιβλίον καὶ παρὰ τὴν ἀποδόθραν καθεζομένη, ὡς ἔθος, ἐπιβάνοντα ἕκαστον αὐτῶν διαγνώσομαι, τίς καὶ πόθεν καὶ θνῆτα θενεὼς τὸν τρόπον· σὺ δὲ παραλαμβάνων στοίβαζε καὶ συντίθει· σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῆ, τὰ νεογνὰ ταυτὶ πρῶτα ἐμβαλοῦ· τί γὰρ ἂν καὶ ἀποκρίναιτό μοι;

ΕΡΜ. Ἰδοὺ σοι, ὦ πορθμεῦ, τὸν ἀριθμὸν οὗτοι τριακόσιοι μετὰ τῶν ἐκτεθειμένων.

ΧΑΡ. Βαβαὶ τῆς εὐαγρίας. Ὁμφακίας ἡμῖν νεκροὺς ἥκεις ἄγων.

ΕΡΜ. Βούλει, ὦ Κλωθοῖ, τοὺς ἀκλαύστους ἐπὶ τούτοις ἐμβαδισώμεθα;

ΚΛΩΘ. Τοὺς γέροντας λέγεις; οὕτω ποίει· τί γὰρ με δεῖ πράγματα ἔχειν τὰ πρὸ Εὐκλείδου νῦν ἐξετάζουσιν; Οἱ ὑπὲρ ἐξήκοντα ὑμεῖς πάρτε ἥδη. Τί τοῦτο; οὐκ ἔπακούουσίν μοι βεβυσμένοι τὰ ὤτα ὑπὸ τῶν ἐτῶν. Δεήσει τάχα καὶ τούτους ἀράμενον παραγαγεῖν.

ΕΡΜ. Ἰδοὺ πάλιν οὗτοι δυοῖν δέοντες τετρακόσιοι, τακεροὶ πάντες καὶ πέπειροι καὶ καθ' ὥραν τετρυγμένοι.

ΧΑΡ. Νῆ Δε', ἐπεὶ ἀσταρτίδας γε πάντες ἤδη εἰσὶ.

6. ΚΛΩΘ. Τοὺς τραυματίας ἐπὶ τούτοις, ὦ Ἑρμῆ,

4. MERC. Instituisse fugere dicis? nisi enim vir ille fortissimus, ille cum clava, adjuvisset me, nisi comprehensum vinxissemus, fuga nobis evaserat. Ex quo enim tradiderat illum mihi Atropos, per totam viam contra contendit, et obtraxit gradum, pedibusque solo obnixus non sane facilis ductu fuit: interdum vero supplicavit etiam, et blandis precibus magnisque promissionibus interpositis, dimitti paululum rogavit. Ego vero, ut par erat, non remisi, quum ea illum petere viderem, quæ fieri non possunt. Quum vero in ipsis jam faucibus essenus, annumerante me pro more mortuos Æaco, et illo ad tesseram a tua sorore missam eos recensente, illicet, clanculum exsecrabilis ille nescio quomodo abierat. Defuit igitur mortuus unus rationibus, et subductis Æacus superciliis, Noli, inquit, Mercuri, apud omnes illa furandi solertia uti: satis tibi apud superos lusus sit; mortuorum res accuratæ, neque latere quicquam potest. Quatuor et mille, ut vides, insculptos habet tabula; tu vero mihi uno minus adducis; nisi forte hoc dixeris, circumventum te ab Atropo. Ego vero erubescens ad hanc illius orationem, mox recordatus sum eorum quæ in via acta essent, quumque circumlatis oculis nusquam hunc viderem, intellecta fuga, quam celeriter potui, qua ad lucem itur persecutus sum; sua vero sponte insecutus me est vir optimus hinc: itaque velut emissi carceribus currentes comprehendimus hominem in ipso jam Tænaro: tantillum aberat quin effugisset.

5. CLOTH. Nos vero, Charon, jam negligentia Mercurium damnabamus.

CHAR. At quid cunctamur adhuc, quasi non satis jam morarum fuerit?

CLOTH. Bene dicis: inscendant. Ego vero libro in manus sumto ad scalas assidens, uti mos est, illorum ingredientem unumquemque cognoscam, quis sit et unde et qua ratione mortuus. Tu vero assumptos stipa et compone. At tu, Mercuri, hosce recens natos primum injice: quid enim mihi respondeant?

MERC. En tibi, portitor, trecenti hi sunt numero una cum expositis.

CHAR. Vah dives captura! acerbos nobis et immaturos mortuos adducis.

MERC. Vin', Clotho, ut indeploratos post hosce imponamus?

CLOTH. Senes dicis? ita facias. Quid enim molestiam subeam exquirendi nunc quæ ante Euclidem acta sunt? Vos jam accedite sexagenariis majores. Quid hoc? non exaudiunt me: ab annis ipsis (credo) occalluerunt illis aures. Opus forte erit ut hos quoque sublato admoveamus.

MERC. En tibi hos etiam duodequadringentos, maturitate mites omnes et suo tempore vindemiatos.

CHAR. Ita sane: qui passi jam omnes et corrugati sint.

6. CLOTH. Jam vulneribus interfectos, Mercuri, admove.

παράγαγε· καὶ πρῶτοί μοι εἶπατε ὅπως ἀποθανόντες
ἤξετε· μᾶλλον δὲ αὐτὴ πρὸς τὰ γεγραμμένα ὑμᾶς ἐπι-
σκέβομαι. Πολεμοῦντας ἀποθανεῖν ἔδει χθὲς ἐν Μυσίᾳ
τέτταρας ἐπὶ τοῖς ὀγδοήκοντα καὶ τὸν Ὀξυάρτου υἱὸν
μετ' αὐτῶν Γωδάρην.

ΕΡΜ. Πάρεσι.

ΚΛΩΘ. Δι' ἔρωτα αὐτοὺς ἀπέσφαξαν ἐπτά, καὶ
ὁ φιλόσοφος Θεαγένης διὰ τὴν ἑταίραν τὴν Μεγαρόθεν.

ΕΡΜ. Οὐτοὶ πλησίον.

ΚΛΩΘ. Ποῦ δ' οἱ περὶ τῆς βασιλείας ὑπ' ἀλλήλων
ἀποθανόντες;

ΕΡΜ. Παρεστᾶσιν.

ΚΛΩΘ. Ὁ δ' ὑπὸ τοῦ μοιχοῦ καὶ τῆς γυναικὸς φο-
νευθεῖς;

ΕΡΜ. Ἰδοὺ σοι πλησίον.

ΚΛΩΘ. Τοὺς ἐκ δικαστηρίων δῆτα παράγαγε, λέγω
ὃς τοὺς ἐκ τυμπάνου καὶ τοὺς ἀνεσκολοπισμένους. Οἱ
δ' ὑπὸ ληστῶν ἀποθανόντες ἐκκαίδεκα ποῦ εἰσιν, ὧ
Ἑρμῇ;

ΕΡΜ. Πάρεσιν οἷδε οἱ τραυματῆαι, ὡς ὄρεξ. Τὰς
δὲ γυναῖκας ἅμα βούλει παραγάγῃ;

ΚΛΩΘ. Μάλιστα, καὶ τοὺς ἀπὸ ναυαγίων γε ἅμα·
καὶ γὰρ τεθνᾶσι τὸν ὁμοῖον τρόπον. Καὶ τοὺς ἀπὸ
τοῦ πυρετοῦ δέ, καὶ τούτους ἅμα, καὶ τὸν ἱατρὸν μετ'
αὐτῶν Ἀγαθοκλέα.

7. Ποῦ δ' ὁ φιλόσοφος Κυνίσκος, ὃν ἔδει τῆς Ἑκά-
της τὸ δεῖπνον φαγόντα καὶ τὰ ἐκ τῶν καθαρσίων φᾶ
καὶ πρὸς τούτοις γε σηπῖαν ὥμην ἀποθανεῖν;

ΚΥΝ. Πάλαι σοι παρίστηκα, ὦ βελτίστη Κλωθοῖ.
Τί δέ με ἀδικήσαντα τοσοῦτον εἰσας ἄνω τὸν χρόνον;
σχεδὸν γὰρ ἴδον μοι τὸν ἀτρακτὸν ἐπέκλωσας. Καίτοι
πολλάκις ἐπειράθην τὸ νῆμα διακόψας ἔλθεῖν, ἀλλ' οὐκ
οἶδ' ὅπως ἄρρηκτον ἦν.

ΚΛΩΘ. Ἐφορὸν σε καὶ ἱατρὸν εἶναι τῶν ἀνθρω-
πίνων ἁμαρτημάτων ἀπελὶμπανον. Ἄλλ' ἐμβαινε
ἀγαθῇ τύχῃ.

ΚΥΝ. Μὰ Δι', εἰ μὴ πρότερον γε τουτονὶ τὸν δεδε-
μένον ἐμβιδασόμεθα· δέδια γὰρ μὴ σε παραπείσῃ θεό-
μενος.

8. ΚΛΩΘ. Φέρ' ἴδω τίς ἐστι.

ΕΡΜ. Μεγαπένθης ὁ Λακύνδου, τύραννος.

ΚΛΩΘ. Ἐπίβαινε σύ.

ΜΕΓ. Μηδαμῶς, ὦ δέσποινα Κλωθοῖ, ἀλλά με
πρὸς ὀλίγον ἔασον ἀνελεῖν. Εἴτα σοι αὐτόματος ἤξω
καλοῦντος μηδενός.

ΚΛΩΘ. Τί δὲ ἐστὶν οὗ χάριν ἀφικέσθαι θέλεις;

ΜΕΓ. Τὴν οἰκίαν ἐκτελέσαι μοι πρότερον ἐπίτρε-
ψον· ἡμιτελής γὰρ ὁ δόμος καταλέλειπται.

ΚΛΩΘ. Ληρεῖς· ἀλλ' ἐμβαινε.

ΜΕΓ. Οὐ πολὺν χρόνον, ὦ Μοῖρα, αἰτῶ· μίαν με
ἔασον μέναι τήνδε ἡμέραν, ἄχρι ἂν τι ἐπισκήψω τῇ
γυναικὶ περὶ τῶν χρημάτων, ἐνθα τὸν μέγαν εἶχον θη-
συρὸν κατορωρυγμένον.

ΚΛΩΘ. Ἀραρεν· οὐκ ἂν τύχοις.

Et vos primi mihi dicite, qua ratione mortui huc veneritis:
potius vero ipsa ad ea quæ descripta sunt, recognoscam.
In pugna mori oportuit heri in Mysia quattuor et octaginta
et in his Gobarem Oxyartis filium.

MERC. Adsunt.

CLOTH. Amoris impatientia interfecerunt se septem: et
Theagenes philosophus propter Megarensē meretricem.

MERC. Hic prope te isti.

CLOTH. Ubi vero sunt qui regnandi causa alter ab al-
tero interemti sunt?

MERC. Astant.

CLOTH. Et ille ab adultero et uxore interfectus?

MERC. En prope te.

CLOTH. Jam iudicio damnatos adduc: dico autem illos
fustibus et fidiculis excruciatos, itemque palo suffixos.
Sexdecim vero a latronibus interfecti ubi sunt, Mercuri?

MERC. Adsunt saucii isti, ut vides. Vin' mulieres si-
mul adducam?

CLOTH. Sane: et naufragos; simul enim et eodem modo
perierunt. Et a febris confectos simul, et cum illis Agathocle-
m medicum.

7. Ubi autem Cyniscus ille philosophus, quem cæna He-
cates devorata et ovis piacularibus, insuperque sepia cruda,
mori oportuit?

CYN. Olim tibi adsum, Clotho optima. Ob quod vero
peccatum meum diu adeo me apud superos reliquisti? fere
enim totum mihi fusum glomeraveras: quanquam sæpe
tentabam abscisso filo huc venire; at illud nescio quomodo
rumpi non poterat.

CLOTH. Reliqueram te, ut inspector esses et medicus
eorum quæ peccant homines. Sed inscende, quod faustum
felixque sit.

CYN. Non prius, Hercule, quam vinctum huncce im-
posuerimus: metuo enim ne precibus te suis præter fas mo-
veat.

8. CLOTH. Age videam quis sit.

MERC. Megapenthes Lacydis filius, tyrannus.

CLOTH. Inscende tu.

MEG. Nequaquam, Clotho domina: sed paulum me re-
dire ad superos patere; deinde mea tibi sponte veniam,
vocante nemine.

CLOTH. Quid vero est cujus causa ire cupis?

MEG. Domum perficere mihi prius permitte: ex dimidia
enim parte ædificatam reliqui.

CLOTH. Nugas agis? verum inscende.

MEG. Non multum, o Parca, temporis oro. Unum hunc
diem manere mihi permitte, dum uxori de pecuniis aliquid
mandem, ubi magnum thesaurum defossum habeam.

CLOTH. Stat sententia: non potes consequi.

ΜΕΓ. Ἀπολείται οὖν ὁ χρυσὸς τοσοῦτος;

ΚΛΩΘ. Οὐκ ἀπολείται. Θάρρει τούτου γε ἔνεκα· Μεγακλῆς γὰρ αὐτὸν ὁ σὸς ἀνεψιὸς παραλήφεται.

ΜΕΓ. Ὡ τῆς ἔβρεως. Ὁ ἐχθρὸς, ὃν ὑπὸ βραθυμίας ἔγυγε οὐ προαπέκτεινα;

ΚΛΩΘ. Ἐκεῖνος αὐτός· καὶ ἐπιδιώσεται σοι ἔτη τετταράκοντα καὶ μικρόν τι πρὸς, τὰς παλλακίδας καὶ τὴν ἰσθῆτα καὶ τὸν χρυσὸν ὅλον σου παραλαβών.

ΜΕΓ. Ἀδικεῖς, ὦ Κλωθοῖ, τὰμὰ τοῖς πολεμιωτάτοις διανέμουςα.

ΚΛΩΘ. Σὺ γὰρ οὐχὶ Κυδιμάχου αὐτὰ ὄντα, ὧ γενναιότατε, παρειλήφεις ἀποκτείνας τε αὐτὸν καὶ τὰ παῖδια ἔτι ἐμπνέοντι ἐπισφάζας;

ΜΕΓ. Ἀλλὰ νῦν ἐμὰ ἦν.

ΚΛΩΘ. Οὐκοῦν ἐξήκει σοι ὁ χρόνος ἤδη τῆς κτῆσεως.

9. ΜΕΓ. Ἀκουσον, ὦ Κλωθοῖ, ἃ σοι ἰδίᾳ μηδενὸς ἀκούοντος εἰπεῖν βούλομαι· ὑμεῖς δὲ ἀπόστητε πρὸς ὀλίγον. Ἄν με ἀφῆς ἀποδρᾶναι, χιλιά σοι τάλαντα χρυσοῦ ἐπιστήμου δώσω ἐπισχνοῦμαι τήμερον.

ΚΛΩΘ. Ἐτι γὰρ χρυσὸν, ὧ γελοῖε, καὶ τάλαντα διὰ μνήμης ἔξεις;

ΜΕΓ. Καὶ τοὺς δύο κρατῆρας, εἰ βούλει, προσθήσω, οὓς ἔλαβον ἀποκτείνας Κλεόκριτον, ἔλκοντας ἑκάτερον χρυσοῦ ἀπέφθου τάλαντα ἑκατόν.

ΚΛΩΘ. Ἐλκετε αὐτόν· εἴκοις γὰρ οὐκ ἐπεμῆσαι σθαι ἡμῖν ἔκων.

ΜΕΓ. Μαρτύρομαι ὑμᾶς, ἀτελὲς μένει τὸ τεῖχος καὶ τὰ νεώρια· ἐξετάεσσα γὰρ ἂν αὐτὰ ἐπιβιὸς πέντε μόνας ἡμέρας.

ΚΛΩΘ. Ἀμνησόν· ἄλλος τευχεῖ.

ΜΕΓ. Καὶ μὴν τοῦτό γε πάντως εὐγνωμον αἰτῶ.

ΚΛΩΘ. Τὸ ποῖον;

ΜΕΓ. Εἰς τοσοῦτον ἐπιδιῶναι, μέχρι ἂν ὑπαγάγωμαι Πισίδας καὶ Λυδοῖς ἐπιθῶ τοὺς φόρους καὶ μνημα ἑμαυτῷ παμμέγεθες ἀναστήσας ἐπιγράψω ὅποσα ἐπραξα μεγάλα καὶ στρατηγικά παρὰ τὸν βίον.

ΚΛΩΘ. Οὗτος, οὐκέτι ταῦτα μίαν ἡμέραν αἰτεῖς, ἀλλὰ σχεδὸν εἴκοσιν ἑτῶν διατριβήν.

10. ΜΕΓ. Καὶ μὴν ἐγγυητὰς ὑμῖν ἔτοιμος παρασχέσθαι τοῦ τάχους καὶ τῆς ἐπανόδου. Εἰ βούλεισθε δὲ, καὶ ἄνθρωπον ὑμῖν ἄντ' ἑμαυτοῦ παραδώσω τὸν ἀγαπητόν.

ΚΛΩΘ. Ὡ μιαρὲ, ὃν ἡῦχος πολλάκις ὑπὲρ γῆς καταλιπεῖν;

ΜΕΓ. Πάλαι ταῦτα νύχόμην· νυνὶ δ' ὁρῶ τὸ βέλτιον.

ΚΛΩΘ. Ἡξει καχεῖνός σοι μετ' ὀλίγον ὑπὸ τοῦ νεωστὶ βασιλεύοντος ἀνηρημένος.

11. ΜΕΓ. Οὐκοῦν ἀλλὰ τοῦτό γε μὴ ἀντίπης ὧ μοῖρά μοι.

ΚΛΩΘ. Τὸ ποῖον;

ΜΕΓ. Εἰδέναι βούλομαι τὰ μετ' ἐμὲ ὄντινα ἔξει τὸν τρόπον.

ΜΕΓ. Peribit igitur tantum auri?

CLOTH. Non peribit : noli laborare. Megacles enim illud cognatus tuus accipiet.

ΜΕΓ. Heu quæ ista contumelia! inimicus ille meus, quem præ socordia non prius interfeci?

CLOTH. Ille ipse : et superstes tibi erit annis quadraginta et paullo amplius, pellices tuas nactus et vestem et aurum tuum universum.

ΜΕΓ. Injuriam mihi, Clotho, facis, quæ res meas inimicissimis attribuas.

CLOTH. Nonne enim tu eadem, quum Cydimachi fuissent, accepisti, interfecto illo, et liberis ipsius super spirantem adhuc jugulatis?

ΜΕΓ. Sed jam quidem mea erant.

CLOTH. Nunc igitur exit tibi possessionis tempus.

9. ΜΕΓ. Audi, Clotho, quæ tibi soli, nemine audiente, dicturus sum. Vos vero paulum recedite. Si patiaris me aufugere, mille tibi auri signati talenta dare hodie promitto.

CLOTH. Itaque adhuc aurum et talenta in memoria habes, ridiculum caput?

ΜΕΓ. Et duos crateras, si vis, adjiciam, quos interfecto Cleocrito accepi, utrumque auri excocti et purissimi talentorum centum pondo.

CLOTH. Rapite hominem : sponte enim sua incensurus non videtur.

ΜΕΓ. Antestor vos : imperfecta manent moenia et navale, quæ perfecturus eram si vel quinque ipsos dies vivere adhuc licuisset.

CLOTH. Omitte curam, struet alius.

ΜΕΓ. Verum hoc quidem omnino æquum postulo.

CLOTH. Quid illud est?

ΜΕΓ. Tantum ut superstes sim, quoad Pisidas subegero, et Lydis tributa imposuero, et monumentum mihi ipsi maximum excitavero, cui inscribam quot et quanta imperialia in vita facinora ediderim.

CLOTH. Heus tu, non jam diem unum postulas, sed viginti fere annorum moram.

10. ΜΕΓ. Verum vades vobis dare paratus sum celeritatis et redditus. Si vultis vero, succedaneum vobis pro me dabo unicum filium meum.

CLOTH. Impurissime, quem sæpe optabas esse tibi superstitem?

ΜΕΓ. Olim istud optabam; sed nunc quod est melius video.

CLOTH. Veniet et ille tibi paullo post, ab eo qui modo regnat sublatus.

11. ΜΕΓ. Igitur illud certe non negabis mihi, Parca.

CLOTH. Quid?

ΜΕΓ. Scire volo quemadmodum post me mea se habitura sint.

ΚΛΩΘ. Ἄκουε· μᾶλλον γὰρ ἀνίσθη μαθών. Τὴν μὲν γυναῖκα Μίδας ὁ δοῦλος ἔξει, καὶ πάλαι δὲ αὐτὴν ἐμοίγευσεν.

ΜΕΓ. Ὁ κατάρτος, δν ἐγὼ πιθόμενος αὐτῇ ἀφῆκα λεύθερον.

ΚΛΩΘ. Ἡ θυγάτηρ δέ σοι ταῖς παλλακίσιν τοῦ νυνὶ τυραννοῦντος ἐγκαταλεγχέσεται· εἰκόνας δὲ καὶ ἀνδριάντας, οὓς ἡ πόλις ἀνέστησέ σοι πάλαι, πάντες ἀνατραμμένοι γέλωτα παρέξουσιν τοῖς θεωμένοις.

ΜΕΓ. Εἰπέ μοι, τῶν φίλων δὲ οὐδεὶς ἀγανακτεῖ τοῖς δρωμένοις;

ΚΛΩΘ. Τίς γὰρ ἦν σοι φίλος; ἢ ἐκ τίνος αἰτίας γενομένος; ἀγνοεῖς ὅτι πάντες οἱ καὶ προσκυνοῦντες καὶ τῶν λεγομένων καὶ πραττομένων ἕκαστα ἐπαينوῦντες ἢ φόβῳ ἢ ἐλπίσιν ταῦτ' ἔδρων τῆς ἀρχῆς ὄντες φίλοι καὶ πρὸς τὸν καιρὸν ἀποδιδέκοντες;

ΜΕΓ. Καὶ μὴν σπένδοντες ἐν τοῖς συμποσίοις μετὰ τῇ τῇ φωνῇ ἐπηύχοντό μοι πολλὰ καὶ ἀγαθὰ, προσποθαίνοντες ἕκαστος αὐτῶν ἔτοιμος, εἰ ὅλῳ τε εἶναι, καὶ ὅλῳ, ὅρκος αὐτοῖς ἦν ἐγὼ.

ΚΛΩΘ. Τοιγαροῦν παρ' ἐνὶ αὐτῶν χθὲς δειπνήσας ἀπέθανες· τὸ γὰρ τελευταῖόν σοι πιεῖν ἐνεχθὲν ἐκείνο δευρὶ κατέπεμψε σε.

ΜΕΓ. Ταῦτ' ἄρα πικροῦ τινος ἡσθόμην· τί βουλόμενος δὲ ταῦτ' ἐπραξέ;

ΚΛΩΘ. Πολλὰ με ἀνακρίνεις, ἐμῶν δὲ δέον.

12. ΜΕΓ. Ἐν με πνίγει μάλιστα, ὦ Κλωθοῖ, δι' ὅπου ἐπόθουν καὶ πρὸς ὄλγον ἐς τὸ φῶς ἀνακύψαι πάλιν.

ΚΛΩΘ. Τί δὲ τοῦτο ἐστίν; ἔοικε γάρ τι παμμέγεθες εἶναι.

ΜΕΓ. Καρίων ὁ ἐμὸς οἰκέτης ἐπεὶ τάχιστα με ἀποθάνοντα εἶδε, περὶ δελτῖν ὅψιαν ἀνελθὼν εἰς τὸ οἶκόν μου, ἐνθα ἐκέλετο, σχολῆς οὐσης — οὐδεὶς γὰρ οὐδὲ ἐφύλαττέ με — Γλυκέριον τὴν παλλακίδα μου — καὶ πάλαι δὲ, οἶμαι, κεκοινωνήκεσαν — παραγαγὼν ἐπισπασάμενος τὴν θύραν ἐσπόδει καθάπερ οὐδενὸς ἐνδον παρόντος, εἴτ' ἐπειδὴ ἔλις εἶχε τῆς ἐπιθυμίας, ἀποβλέψας εἰς ἐμέ, Σὺ μέντοι, φησὶν, ὦ μιὰρὸν ἀνθρώπιον, πληγὰς μοι πολλάκις οὐδὲν ἀδικοῦντι ἐνέτεινας· καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων παρέτιλλέ με καὶ κατὰ κόρρης ἔπαιε, τέλος δὲ πλατὺ χρεμψάμενος καὶ καταπτύσας μου καί, Εἰς τὸν τῶν ἀσεβῶν χώρον ἀπιθί, ἐπειπὼν ὄχγετο· ἐγὼ δὲ ἐνεπιμπράμην μὲν, οὐκ εἶχον δὲ θυμὸς ὃ τι καὶ δράσαιμι αὐτὸν αὖτος ἤδη καὶ ψυχρὸς ὢν. Καὶ ἡ μιὰρὰ δὲ παιδίσκη ἐπεὶ φόρου προσιόντων τινῶν ἤσθετο, σάλπῃ χρίσασα τοὺς ὀφθαλμούς ὡς δακρύσασα ἐπ' ἐμοί, καίκουσα καὶ τοῦνομα ἐπικαλουμένη ἀπηλλάττετο. Ὡς εἰ λαβόμεν —

13. ΚΛΩΘ. Παῦσαι ἀπειλῶν, ἀλλὰ ἐμῶν καιρὸς ἦδη σοι ἀπαντᾶν ἐπὶ τὸ δικαστήριον.

ΜΕΓ. Καὶ τίς ἀξιώσει κατ' ἀνδρὸς τυράννου ψῆφον λαβεῖν;

ΚΛΩΘ. Κατὰ τυράννου μὲν οὐδεὶς, κατὰ νεκροῦ δὲ

CLOTH. Audi : magis enim tuis auditis logebis. Uxorem tuam Midas habebit servus, qui dudum adulterio illi cognitus est.

MEG. Sacerrimus homo, quem ego illi obsecutus manusi.

CLOTH. Filia tua in pellicibus ejus, qui nunc imperitat, annumerabitur. Imagines vero et statuæ, quas olim tibi posuit respublica, eversæ omnes, ludibrium præbent spectantibus.

MEG. Dic mihi, an amicorum nullus indigne fert ea quæ fiunt?

CLOTH. Quis enim amicus tibi fuit? aut qua justa causa fuisset? Ignoras, etiam qui adorabant te, et quæcumque diceres faceresve laudabant, eos universos aut metu aut spe quadam hoc fecisse, imperii tui amicos et rationem habentes temporis?

MEG. At illi libantes in conviviis magna voce multa mihi et magna bona apprecari solebant, vicariam pro me mortem, si fas esset, subire parati omnes : et omnino per genium meum jurabant.

CLOTH. Igitur apud unum illorum cœnatus heri peristi. Ultimum enim quod oblatum tibi poculum est, illud ipsum huc te demisit.

MEG. Hoc erat ergo, quod amarulentum quid gustabam. Quo vero consilio hæc fecit?

CLOTH. Multa me interrogas, quum inscendendum sit.

12. MEG. Unum me angit maxime, Clotho, propter quod cuperem vel paucillum in lucem respicere.

CLOTH. Quid vero illud est? videtur enim maximum quiddam esse.

MEG. Cario servus meus, ut primum me vidit mortuum, circa vesperam, quum ascendisset in conclave ubi jacebam, nactus opportunitatem (neque enim quisquam aderat qui me custodiret), Glycerium pellicem meam, cum qua stupri consuetudinem olim, credo, habuit, ostio clauso, quasi nemine intus præsentē, subegit : deinde quum explevisset libidinem, me respiciens, Tu quidem, inquit, impure homuncio, plagas mihi sæpe nihil commérito inflixisti; et cum his dictis vellicavit me, et malas mihi percussit : denique pituitam lato screatu adductam in me quum exspuisset, et in impiorum loca abire me jussisset, discessit. Ego vero quamvis exardescens, non habebam tamen quo ulcisceretur hominem, qui ex sanguis jam et frigidus essem. Scelesta vero puella, strepitu quorundam supervenientium animadverso, saliva madefactis oculis, quasi me lacrimasset, plorans et nomen meum appellans discessit. Quos ego si nandiscar —

13. CLOTH. Parce minis, sed inscende : tempus est te jam ad tribunal venire.

MEG. Et quis audebit contra virum tyrannum sumero tabellam?

CLOTH. Contra tyrannum quidem nemo; contra mor-

ὁ Ῥαδάμανθος, ὃν αὐτίκα ὄκει μάλα δίκαιον καὶ κατ' ἀξίαν ἐπιτιθέντα ἑκάστῳ τὴν δίκην· τὸ δὲ νῦν ἔχον μὴ διάτριβε.

ΜΕΓ. Κἀν ἰδιώτην με ποίησον, ὦ Μοῖρα, τῶν πενήτων, κἀν δοῦλον ἀντὶ τοῦ πάλαι βασιλέως· ἀναβιώναι με ἔασον μόνον.

ΚΛΩΘ. Ποῦ 'στιν ὁ τὸ ξύλον; καὶ σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῆ, σύρατ' αὐτὸν εἰσω τοῦ ποδός· οὐ γὰρ ἂν ἐμβαίῃ ἐκὼν.

ΕΡΜ. Ἐπου νῦν, δραπέτα· δέχου τοῦτον σὺ, πορθεμῆ, καὶ, τὸ δεῖνα, θπως ἀσφαλῶς —

ΧΑΡ. Ἀμελει, πρὸς τὸν ἱστὸν δεδήσεται.

ΜΕΓ. Καὶ μὴν ἐν τῇ προεδρίᾳ καθέζεσθαι με δεῖ.

ΚΛΩΘ. Ὅτι τί;

ΜΕΓ. Ὅτι, νῆ Δία, τύραννος ἦν καὶ δορυφόρους εἶχον μυρίους.

ΚΥΝ. Εἴτ' οὐ δικαίως σε παρέτιλλεν ὁ Κάρϊων οὕτωσι σκαῖδιν ὄντα; πικρὰν γοῦν τὴν τυραννίδα ἔξεις γυσάμενος τοῦ ξύλου.

ΜΕΓ. Τολμήσει γὰρ Κυνίσκος ἐπανατείνασθαι μοι τὸ βάκτρον; οὐκ ἐγὼ σε πρῶην, ὅτι ἐλεύθερος ἄγαν καὶ τραχὺς ἦσθα καὶ ἐπιτιμητικός, μικροῦ δεῖν προσεπατάλευσα;

ΚΥΝ. Τοιγαροῦν μενεῖς καὶ σὺ τῇ ἱστῷ προσεπαταλευμένος.

14. ΜΙΚ. Εἰπέ μοι, ὦ Κλωθοῖ, ἐμοῦ δὲ οὐδεὶς ὑμῖν λόγος; ἡ διότι πέννης εἰμὶ, διὰ τοῦτο καὶ τελευταῖον ἐμβῆναι με δεῖ;

ΚΛΩΘ. Σὺ δὲ τίς εἶ;

ΜΙΚ. Ὁ σκυτοτόμος Μίκυλλος.

ΚΛΩΘ. Εἵτα ἄχθῃ βραδύνων; οὐχ ὅρῃς ὅποσα ὁ τύραννος ὑπισχνεῖται δώσειν ἀφελείς πρὸς ὀλίγον; θαῦμα γοῦν ἔχει με εἰ μὴ ἀγαπητὴ καὶ σοὶ ἡ διατριβή.

ΜΙΚ. Ἀκουσον, ὦ βελτίστη Μοιρῶν· οὐ πάνυ με ἡ τοῦ Κύκλωπος εὐφραίνει δωρεὰ, τὸ ὑπισχνεῖσθαι ὅτι πύματον ἐγὼ τὸν Οὐτὶν κατέδομαι· ἂν τε γοῦν πρῶτον, ἂν τε πύματον, οἱ αὐτοὶ ὀδόντες περιμένουσιν. Ἄλλως τε οὐδ' ὅμοια τὰμὰ τοῖς τῶν πλουσίων· ἐκ διαμέτρου γὰρ ἡμῖν οἱ βίοι, φασίν· ὁ μὲν γε τύραννος εὐδαίμων εἶναι δοκῶν παρὰ τὸν βίον, φοβερὸς ἅπασι καὶ περίελεπτος, ἀπολιπὼν χρυσὸν τοσούτον καὶ ἀργύριον καὶ ἐσθῆτα καὶ ἵππους καὶ δειπνα καὶ παιδας ὡραίους καὶ γυναῖκας εὐμόρφους εἰκότως ἡνιχτο καὶ ἀποσπώμενος αὐτῶν ἤχθετο· οὐ γὰρ οἷδ' ὅπως καθάπερ ἱξῶ τινι προσέχεται τοῖς τοιοῦτοις ἡ ψυχὴ καὶ οὐκ ἐθέλει ἀπαλλάττεσθαι βραδίως ἅτε αὐτοῖς πάλαι προστετηκυῖα· μᾶλλον δὲ ὥσπερ ἀρρηχτός τις οὗτος ὁ δεσμός ἐστιν, ὃς δεδέσθαι συμβέβηκεν αὐτούς· ἀμελεῖ κἀν ἀπάγῃ τις αὐτοὺς μετὰ βίας, ἀναγκύουσι καὶ ἰκετεύουσι, καὶ τᾶλλα ὄντες θρασεῖς, δειλοὶ πρὸς ταύτην ἐνρίσκονται τὴν ἐπὶ τὸν Ἄδην φέρουσαν ὁδόν· ἐπιστρέφονται γοῦν εἰς τοῦπίσω καὶ ὥσπερ οἱ δυσέρωτες κἀν πόρρωθεν ἀποβλέπουν τὰ ἐν τῇ φωτὶ βούλονται, οἳ δὲ μάταιος ἐκείνος ἐποίει καὶ παρὰ τὴν ὁδὸν ἀποδιδράσκων κἀνταυθα σε καταλιπαρῶν.

taum vero Rhadamanthus, quem statim videbis plane iustum et juste de unoquoque pronunciantem. Jam vero moras diutius nectere noli.

MEG. Vel privatum me facito, Parca, pauperum unum, vel servum pro eo qui rex nuper fui : ad vitam modo redire me patere.

CLOTH. Ubi ille cum clava? et tu, Mercuri, pede illum intro trahite : neque enim sponte intraverit.

MERC. Sequere jam, fugitive : assume hunc, portitor, et, quod dicere volebam, ut tuto —

CHAR. Noli curare, ad malum alligabitur.

MEG. Atqui loco primo assidere me oportet.

CLOTH. Quid ita?

MEG. Quod mehercule tyrannus fui, et satellites decies mille habui.

CYN. Et tum non juste barbam tibi vellit Cario, scævo adeo mortali? Amaram igitur tyrannidem habebis, clava hujus subinde gustata.

MEG. Audebit quippe Cyniscus intendere mihi baculum? non ego te nuper, quum procax nimium et asper esses, et increpare me ausus, vix continebar quin clavis affigerem?

CYN. Propterea et tu nunc ad malum defixus manebis.

14. MIC. Dic mihi, Clotho, mei plane nulla a vobis habetur ratio? an quod pauper sum, ideo ultimo etiam inscendendum mihi est?

CLOTH. Tu vero quis es?

MIC. Sutor Micyllus.

CLOTH. Et gravaris moram? non vides quanta daturum se pollicetur tyrannus, ad exiguum tempus si dimittatur? miror igitur, nisi tibi etiam grata videtur mora.

MIC. Audi, Parcarum optima. Non sane illud me Cyclopi munus delectat, quum promittit, Ultimum ego Utin devorabo : sive primum enim sive ultimum, iidem dentes manent. Ceterum nec par mea ac divitum ratio est : ex diametro enim opposita nobis vitæ genera. Tyrannus quippe felix quum videretur in vita, metuendus omnibus et conspicuus, relicto auro illo tanto atque argento, et vestibus, et equis, et cœnis, et pueris speciosis, formosisque mulieribus, non absurdeangebatur, et se ab illis abstrahi ferebat graviter : nescio enim quomodo velut visco quodam talibus adhærescit animus, nec facile ab illis vult discedere, quibus olim conglutinator velut fuerit : potius illud quasi nescium rumpi vinculum est, quo devinciri eos contigit. Quin si quis vi illos abducat, ejulatus tollunt, supplicant, et quum cetera sint audaces, meticulosi ad hanc ferentem ad inferos viam deprehenduntur. Itaque conversi retro ad ea quæ a tergo sunt, ut iuvenusti amatores, e longinquo certe aspicere cupiunt, ea quæ in vita sunt, qualia ineptus ille modo facitabat, qui et in via fugam tentarit, et hic te fatigarit precibus.

15. Ἐγὼ δὲ αἶε μὴδὲν ἔχων ἐνέχυρον ἐν τῷ βίῳ, οὐκ ἄγρον, οὐ συνοικίαν, οὐ χρυσόν, οὐ σκεῦος, οὐ δόξαν, οὐκ εἰκόνας, εἰκότως εὐζώνος ἦν, κατὰ τὴν μόνον ἢ Ἀτροπος ἐνευσέ μοι, ἄσμενος ἀπορρήσας τὴν σμίλην καὶ τὸ κάττιμα — κρηπίδα γάρ τινα ἐν ταῖν γεροῖν εἶχον — ἀναπηδήσας εὐθὺς ἀνυπόδητος οὐδὲ τὴν μελαντηρίαν ἀπονιψάμενος εἰσόμεν· μᾶλλον δὲ ἡγούμεν ἐς τὸ πρόσω δρῶν. Οὐδὲν γάρ με τῶν κατόπιν ἐπίστρεψε καὶ μετεκάλει. Καὶ νῆ Δί' ἤδη καλὰ τὰ παρ' ὑμῖν πάντα δρῶν· τό τε γὰρ ἰσοτιμίαν ἅπασιν εἶναι καὶ μὴδὲνα τοῦ πλῆσιον διαφέρειν, ὑπερῆδιστον ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. Τεκμαίρομαι δὲ μὴδ' ἀπαιτεῖσθαι τὰ χρέα τοὺς ὀφείλοντας ἐνταῦθα μὴδὲ φόρους ὑποτελεῖν, τὸ δὲ μέγιστον, μὴδὲ ριγὺν τοῦ χειμῶνος ἐπὶδὲ νοσεῖν μὴδ' ὑπὸ τῶν δυνατωτέρων βαπτίζεσθαι. Εἰρήνη δὲ πᾶσα καὶ τὰ πράγματα ἐς τὸ ἔμπαλιν ἀνατετραμμένα· ἡμεῖς μὲν οἱ πένητες γελῶμεν, ἀνιώνται δὲ καὶ οἰμώζουσιν οἱ πλούσιοι.

16. ΚΛΩΘ. Πάλαι οὖν σε, ὦ Μίκυλλε, γελῶντα εἶρων. Τί δὲ ἦν ὅ σε μάλιστα ἐκίνει γελᾶν;

ΜΙΚ. Ἀκουσον, ὦ τιμιωτάτῃ μοι θεῶν παροικῶν ἄνω τυράννῳ πάνν ἀκριβῶς εἶρων τὰ γιγνώμενα παρ' αὐτῇ καὶ μοι ἐδόκει τότε ἰσόθεός τις εἶναι· τῆς τε γὰρ πορφύρας τὸ ἄθος δρῶν ἐμακάριζον, καὶ τῶν ἀκολουθούντων τὸ πλῆθος καὶ τὸν χρυσόν καὶ τὰ λιθοκόλλητα ἐκπώματα καὶ τὰς κλίνας τὰς ἀργυρόποδας· ἐτι δὲ καὶ ἡ κνῖσα ἡ τῶν σκευαζομένων εἰς τὸ δειπνόν ἀπέκναιέ με, ὥστε ὑπεράνθρωπός τις ἀνὴρ καὶ τρισόλβιος μοι κατεφάνετο καὶ μονονουχὶ καλλίων καὶ ὑψηλότερος ὅλω πῆγῃ βασιλικῇ, ἐπαιρούμενος τῇ τύχῃ καὶ σεμνῶς προβαίνων καὶ ἑαυτὸν ἐξυπτιάζων καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας ἐκπλήττων· ἐπεὶ δὲ ἀπέθανεν, αὐτὸς τε παγγέλοιος ὤφθη μοι ἀποδυσάμενος τὴν τρυφήν, κάμαυτοῦ ἐτι μᾶλλον κατεγέλων, οἷον κάθαρμα ἐτεθήπειν ἀπὸ τῆς κνίσσης τεκμαίρομενος αὐτοῦ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ μακαρίζων ἐπὶ τῷ αἵματι τῶν ἐν τῇ Λακωνικῇ θαλάττῃ κοχλίδων.

17. Οὐ μόνον δὲ τοῦτον, ἀλλὰ καὶ τὸν δανειστὴν Γνίφωνα ἰδὼν στένοντα καὶ μεταγινώσκοντα, ὅτι μὴ ἀπέλαυσε τῶν χρημάτων, ἀλλ' ἄγευστος αὐτῶν ἀπέθανε τῷ ἀσώτῳ Ῥοδοχάρει τὴν οὐσίαν καταλιπών — οὗτος γὰρ ἀγγίττα ἦν αὐτῷ γένους καὶ πρῶτος ἐπὶ τὸν κλῆρον ἐκαλεῖτο παρὰ τῶν νόμων — οὐκ εἶχον ὅπως καταπαύσω τὸν γέλωτα, καὶ μάλιστα μεμνημένος ὡς ὠχρὸς ἀεὶ καὶ αὐχμηρὸς ἦν, φροντίδος τὸ μέτωπον ἀνάπλευς καὶ μόνους τοῖς δακτύλοις πλουτῶν, οἷς τάλαντα καὶ μυριάδας ἐλογίζετο, καὶ μικρὸν συλλέγων τὰ μετ' ὀλίγον ἐκχυθησόμενα πρὸς τοῦ μακαρίου Ῥοδοχάρους. Ἀλλὰ τί οὐκ ἀπερχόμεθα ἤδη; καὶ μεταξὺ γὰρ πλέοντες τὰ λοιπὰ γελασόμεθα οἰμώζοντας αὐτοὺς δρῶντες.

ΚΛΩΘ. Ἐμβαίνει, ἵνα καὶ ἀνιμῆσθαι ὁ πορθμεὺς τὸ ἀγκύριον.

18. ΧΑΡ. Οὗτος, ποῖ φέρῃ; πλήρες ἤδη τὸ σκάφος· αὐτοῦ περίμενε εἰς αὔριον· ἔωθὲν σε διαπορθεύομεν.

LUCIANUS. I.

15. Ego vero, quippe qui nullum in vita pignus haberem, nec agrum, nec domus plures, nec aurum, nec instrumentum, neque gloriam, neque statuas, non est mirum quod succinctus fui, et ad primum Atropi nutam lætus, abjecto scalpro et coriis (crepidam forte in manibus habebam), exsiliū statim, ut eram discalceatus, ac non abluto prius atramento, secutus sum, vel prævi potius, ad anteriora prospiciens: neque enim quicquam eorum quæ a tergo erant advertit me et revocavit. Et Hercules, jam pulchra esse vestra video omnia. Quod enim æquo omnes honore sunt, neque quisquam super alium eminet, supra sane quam dici potest jucundum mihi videtur. Arbitror autem neque æs alienum repositi hic debitores, nec tributa pendere; et quod maximum, neque frigare per hiemem, neque agrolare, nec pulsari a potentioribus. Pax vero ubique, et res plane in contrarium versæ: nos enim ridemus pauperes, at illi divites affligantur et plorant.

16. CLOTH. Hoc est quod diu te ridere observavi, Micylle. Quid vero est quod risum tibi movit maxime?

MIC. Audi, veneranda mihi maxime dearum. Quum apud superos vicinus essem tyranni, accurate, quæ fierent ab illo, observavi, et videbatur mihi tunc par diis esse: quippe florem purpuræ quum viderem et ministrantium multitudinem, et aurum et pocula gemmis distincta, et lectos argentis fultos pedibus, beatum hominem prædicabam: enecabat me porro nidor eorum quæ in cœnam illi parabantur, adeo quidem, ut ille egressus mortalium sortem ac ter beatus mihi videretur, ac tantum non pulchrior excelsiorque reliquis cubito ipso regio: sublatus fortuna, et procedens cum gravitate quadam, ac vultu supino, et colloqui volentibus terrorem incutiens. Quum vero defunctus esset, et ipse mihi usquequaque ridiculus videbatur exutis illis deliciis, meque ipsum magis etiam deridebam quale purgamentum admiratus essem, nidore æstimans illius felicitatem, et beatum illum putans propter cochlearum Laconici maris sanguinem.

17. Quum vero non hunc solum, sed præterea Gniphonem feneratorem viderem, ingemiscemem et cruciantem se penitentia, quippe non fructum divitiis, sed haud gustatis illis mortuum, relicta substantia Rhodochari luxurioso, qui proximus genere illi quum esset, primus lege ad hæreditatem vocabatur; hæc inquam quum viderem, compescere risum non potui, recordatus præsertim, quam pallidus semper squalidusque fuerit, curarum, quod frons ostenderet, plenus, solisque dives digitis, quibus talenta et myriadas computaret, minutatim ea colligens, quæ paullo post effunderentur a beato illo Rhodochare. Sed cur non jam solvimus? etenim inter navigandum ridebimus reliqua, plorare illos videntes.

CLOTH. Ingredere, ut tollat ancoram portitor.

18. CHAR. Heus tu, quo tendis? plena jam est cymba: illic exspecta: cras mane trajiciemus te.

ΜΙΚ. Ἀδίκεις, ὦ Χάρων, ἔωλον ἤδη νεκρὸν ἀπολιμπάνων· ἀμέλει γράψομαι σε παρανόμων ἐπὶ τοῦ Ῥαδαμάνθους. Οἱμοὶ τῶν κακῶν· ἤδη πλέουσιν· ἐγὼ δὲ μόνος ἐνταῦθα περιλειψομαι. Καίτοι τί οὐ διανήγομαι κατ' αὐτούς; οὐ γὰρ δέδισα μὴ ἀπαγορεύσας ἀποπνιγῶ ἤδη τεχνεῶς· ἄλλως τε οὐδὲ τὸν ὀβολὸν ἔχω τὰ πορθμεῖα καταβαλεῖν.

ΚΛΩΘ. Τί τοῦτο; περίμεινον, ὦ Μίκυλλε· οὐ θέμις οὕτω σε διελθεῖν.

ΜΙΚ. Καὶ μὴν ἴσως ὑμῶν καὶ προκαταχθήσομαι.

ΚΛΩΘ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ προσελάσαντες ἀναλάβωμεν αὐτόν, καὶ σὺ, ὦ Ἑρμῆ, συνανάσπασον.

19. **ΧΑΡ.** Ποῦ νῦν καθεδεῖται; μεστὰ γὰρ πάντα, ὡς ὁρᾷς.

ΕΡΜ. Ἐπὶ τοὺς ὤμους, εἰ δοκεῖ, τοῦ τυράννου.

ΚΛΩΘ. Καλῶς δ' Ἑρμῆς ἐνένοησεν.

ΧΑΡ. Ἀνάβαινε οὖν καὶ τὸν τένοντα τοῦ ἀλιτηρίου καταπάτει· ἡμεῖς δὲ εὐπλοῶμεν.

ΚΥΝ. ὦ Χάρων, καλῶς ἔχει σοὶ τὰς ἀληθείας ἐντεῦθεν εἰπεῖν. Ἐγὼ τὸν ὀβολὸν μὲν οὐκ ἂν ἔχοιμι δοῦναί σοι καταπλεύσας· πλέον γὰρ οὐδὲν ἐστὶ τῆς πῆρας, ἣν ὁρᾷς, καὶ τούτου τοῦ ξύλου· τᾶλλα δὲ ἦν ἀντλεῖν ἐθέλης ἔτοιμος καὶ πρόσκωπος εἶναι· μέμψῃ δὲ οὐδὲν, ἦν εὐήρης καὶ καρτερόν μοι ἐρετμόν ὅως μόνον.

ΧΑΡ. Ἐρεττε· καὶ τοῦτ' ἰκανὸν παρὰ σοῦ λαβεῖν.

ΚΥΝ. Ἥ καὶ ὑποκελεύσαι δεήσει;

ΧΑΡ. Νῆ Δ', ἥνπερ εἰδῆς κελευσμά τι τῶν ναυτικῶν.

ΚΥΝ. Οἶδα καὶ πολλὰ, ὦ Χάρων. Ἄλλ', ὁρᾷς, ἀντεπηχούσιν οὗτοι διακρύοντες· ὥστε ἡμῖν τὸ ἄσμα ἐπιταραχθήσεται.

20. **ΝΕΚΡΟΙ.** Οἱμοὶ τῶν κτημάτων. — Οἱμοὶ τῶν ἀγρῶν. — Ὅτοτοί, τὴν οἰκίαν οἶαν ἀπέλιπον. — Ὅσα τάλαντα δ' κληρονόμος σπαθήσει παραλαβών. — Αἰαί, τῶν νεογνῶν μοὶ παιδιῶν. — Τίς ἄρα τὰς ἀμπέλους τρυγῇ, ἃς πέρυσιν ἐφυτευσάμην;

ΕΡΜ. Μίκυλλε, σὺ δ' οὐδὲν οἰμώξεις; καὶ μὴν οὐ θέμις ἀδακρυτὴ διαπλεῦσαι τινα.

ΜΙΚ. Ἀπαγε· οὐδὲν ἐστὶν ἐρ' ὅτ' ἂν οἰμώξαιμι εὐπλοῶν.

ΕΡΜ. Ὅμως καὶ μικρόν τι ἐς τὸ ἔθος ἐπιστέναξον.

ΜΙΚ. Οἰμώξομαι τοίνυν, ἐπειδὴ, ὦ Ἑρμῆ, σοὶ δοκεῖ. Οἱμοὶ τῶν καττυμάτων· οἱμοὶ τῶν χρηπιδῶν τῶν παλαιῶν· ὅτοτοί τῶν σαθρῶν ὑποδημάτων. Οὐκ ἐτί δ' κακοδαίμων ἔωθεν εἰς ἑσπέρην ἄσιτος διαμενῶ, οὐδὲ τοῦ χειμῶνος ἀνυπόδητός τε καὶ ἡμίγυμνος περινοστήσω τοὺς δόοντας ὑπὸ τοῦ κρύους συγκροτῶν. Τίς ἄρα μοὶ τὴν σμίλιν ἔξει καὶ τὸ κεντητήριον;

ΕΡΜ. Ἰκανῶς τεθρήνηται· σχεδὸν δὲ ἤδη καὶ καταπεπλεύκαμεν.

21. **ΧΑΡ.** Ἄγε δὴ τὰ πορθμεῖα πρῶτον ἡμῖν ἀπόδοτε· καὶ σὺ δὲ παρὰ πάντων ἤδη ἔχω. Δὲς καὶ σὺ τὸν ὀβολόν, ὦ Μίκυλλε.

MIC. Injuriam mihi, Charon, facis, si relinquo me besternum jam mortuum. Crede mihi, legum te violatum apud Rhadamanthum reum faciam. Heu mihi malorum! jam navigant, ego vero solus hic destituar. Quamquam cur non post illos transito? neque enim melius ne viribus defectus suffocer, qui jam sim mortuus, praesertim quum nec obolum habeam unde naulum solvam.

CLOTH. Quid hoc? exspecta, Micylle: non est fas ita te transire.

MIC. Quin forte citius quam vos deferar.

CLOTH. Nequaquam: sed adnavigabimus ejus recipiendi causa, et tu, Mercuri, una illum manu porrecta intro trahere.

19. **CHAR.** Ubi jam sedebit? plena enim, ut vides, omnia.

MERC. Super humeros, si videtur, tyranni.

CLOTH. Scite excogitavit illud Mercurius.

CHAR. Ascende igitur et cervices impii conculca. Nobis vero felix cursus contingat!

CYN. Optimum fuerit, nunc tibi, Charon, verum dicere. Ego obolum, quem post trajectory tibi solvam, non habeo: neque enim mihi quicquam est praeter hanc quam vides peram, et hanc clavam. Ceterum si exlaurire me velis, aut remigare, paratus sum: nihil autem de me querere, modo commodum et robustum mihi remum dederis.

CHAR. Remiga. Satis etenim fuerit si hoc abs te auferam.

CYN. Numquid etiam cantu incitare remiges oportebit?

CHAR. Sane, si nosti celeusma quoddam nauticum.

CYN. Novi, Charon, et plurima quidem. Sed vide, occidunt hi nobis ploratus: itaque cantus nobis perturbabitur.

20. **MORTUI.** Hei mihi divitias! — Hei mihi agros! — Hei mihi quam domum reliqui! — Quot talenta haeres meus a me accepta per luxum effundet! — Hei mihi recens mihi natos pueros! — Quis igitur vineas vindemiabit, quas superiore anno institui?

MERC. Tu vero nihil, Micylle, ploras! et tamen nefas est, sine lacrimis quenquam trajicere.

MIC. Apage, nihil est quod secunda adeo navigatione plorem.

MERC. Tamen vel pauxillum quiddam moris gratia ingemisce.

MIC. Plorabo igitur, quum tibi ita videatur, Mercuri. Hei frustra corii! hei crepidas veteres! hei hei putres calceos! Non jam infelix ego a mane ad vespem sine cibo manebo, nec hieme sine calceis oberrabo et seminudus, stridens praefrigore dentibus. Quis igitur scalprum meum habebit et subulum?

MERC. Satis ploratum est, et prope jam trajecimus.

21. **CHAR.** Age jam vecturae pretium nobis primum date: da tu quoque: ab omnibus jam habeo. Tu quoque obolum da, Micylle.

MIK. Παίξεις, ὦ Χάρων, ἢ καθ' ὕδατος, φασίν, γράφεις παρὰ Μικύλλου τινὰ ὀβολὸν προσδοκῶν. Ἄρ-
γῆν δὲ οὐδὲ οἶδα εἰ τετραγώνον ἐστὶν ὁ ὀβολὸς ἢ στρογ-
γύλον.

ΧΑΡ. Ὡ καλῆς ναυτιλίας καὶ ἐπικερδοῦς τήμερον.
Ἀποβαίνετε δ' ὅμως· ἐγὼ δ' ἵππους καὶ βοῦς καὶ κύνας
καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα μέτειμι· διαπλεῦσαι γὰρ ἤδη κάκει-
να δεῖ.

ΚΛΩΘ. Ἀπαγε αὐτοὺς, Ἑρμῇ, παραλαβὼν· ἐγὼ
δὲ αὐτῇ ἐς τὸ ἀντιπέραν ἀναπλευσοῦμαι Ἰνδοπάτρην
καὶ Ἡραμίθρην τοὺς Σῆρας διαΐξουσα· τεθνᾶσι γὰρ ἤδη
πρὸς ἀλλήλων περὶ γῆς ὅρων μαχόμενοι.

ΕΡΜ. Προΐωμεν, ὦ οὔτοι· μᾶλλον δὲ πάντες ἐξῆς
ἐπεσθέ μοι.

22. MIK. Ὡ Ἡράκλεις, τοῦ ζόφου. Ποῦ νῦν ὁ
καλὸς Μέγυλλος; ἢ τῷ διαγνῶ τις ἐνταῦθα εἰ καλλίων
Φρύνης Σιμίχη; πάντα γὰρ ἴσα καὶ ὁμόχροα καὶ οὐδὲν
οὔτε καλὸν οὔτε κάλλιον, ἀλλ' ἤδη καὶ τὸ τριδώνιον
πρότερον τέως ἄμορφον εἶναι μοι δοκοῦν ἰσότημον γί-
γνεται τῇ πορφυρίδι τοῦ βασιλέως· ἀφανῆ γὰρ ἄμφω
καὶ ὑπὸ τῷ αὐτῷ σκότῳ καταδεδουκῶτα. Κυνίσκε, σὺ
δὲ ποῦ ποτε ἄρα ὦν τυγχάνεις;

ΚΥΝ. Ἐνταῦθα λέγω σοι, Μικύλλε· ἀλλ' ἄμα, εἰ
δοκεῖ, βαδίζωμεν.

MIK. Εἰ λέγεις· ἔμβαλέ μοι τὴν δεξιάν. Εἰπέ
μοι — ἐτελέσθης γάρ, ὦ Κυνίσκε, τὰ Ἐλευσίνια δῆλον
ὅτι — οὐχ ὁμοία τοῖς ἐκεῖ τὰ ἐνθάδε σοι δοκεῖ;

ΚΥΝ. Εἰ λέγεις· ἰδοὺ γοῦν προσέρχεται δαδουχοῦσά
τις φοβερόν τι καὶ ἀπειλητικὸν προσελέπousa. Ἡ
ἄρα που Ἐρινὺς ἐστίν;

MIK. Ἐοικεν ἀπὸ γε τοῦ σχήματος.

23. ΕΡΜ. Παραλάβε τούτους, ὦ Τισιφῶνη, τέτ-
ταρας ἐπὶ τοῖς χιλίοις.

ΤΙΣ. Καὶ μὴν πάλοι γε ὁ Ῥαδάμανθους οὗτος ὕμᾱς
περιμένει.

ΡΑΔ. Πρόσαγε τούτους, ὦ Ἐρινύ. Σὺ δὲ, ὦ Ἑρμῇ,
κέρυττε καὶ προσκάλει.

ΚΥΝ. Ὡ Ῥαδάμανθ, πρὸς τοῦ πατρὸς πρῶτον
ἐμὲ ἐπίσκεψαι παραγαγών.

ΡΑΔ. Τίνος ἔνεκα;

ΚΥΝ. Πάντως βούλομαι κατηγορῆσαι τινος ἃ συν-
επίσταμαι πονηρὰ δρᾶσαντι αὐτῷ παρὰ τὸν βίον. Οὐκ
ἂν οὖν ἀξιοπίστος εἶην λέγων, μὴ οὐχὶ πρότερον αὐτὸς
φανεὶς οἷός εἰμι καὶ οἷόν τινα ἐβίωσα τὸν τρόπον.

ΡΑΔ. Τίς δὲ σὺ;

ΚΥΝ. Κυνίσκος, ὦ ἄριστε, τὴν γνώμην φιλόσοφος.

ΡΑΔ. Δεῦρ' ἔλθε καὶ πρῶτος εἰς τὴν δίκην κατὰ-
στηθι. Σὺ δὲ προσκάλει τοὺς κατηγοροῦς.

24. ΕΡΜ. Εἰ τις Κυνίσκου τούτου κατηγορεῖ,
δεῦρο προσίτω.

ΚΥΝ. Οὐδεὶς προσέρχεται.

ΡΑΔ. Ἀλλ' οὐχ ἱκανὸν τοῦτο, ὦ Κυνίσκε· ἀπόδουθι
δὲ, ὅπως ἐπισκοπήσω σε ἀπὸ τῶν στιγμάτων.

ΚΥΝ. Ποῦ γὰρ ἐγὼ στιγματίας ἐγενόμην;

MIC. Ludis, Charon, aut in aqua, quod aiunt, scribis,
a Micyllo si exspectas obolum. Omnino enim neque hoc
novi, quadratum quiddam sitne obolus, an rotundum.

CHAR. Præclaram vero navigationem hodie et lucrosam!
Exscendite tamen. Ego vero ad equos, et boves, et canes,
et reliquas animantes transeo: trajici enim et has oportet.

CLOTH. Accipe istos abducendos, Mercuri. Ego ipsa in
adversam ripam renavigabo, Indopatrem et Heramithrem
Seras transductura: mortui enim sunt in pugna quam in-
ter se de finibus commiserant.

MERC. Heus procedamus, vel potius sequimini me dein-
ceps omnes.

22. MIC. Vah quanta hic obscuritas! ubi nunc pulcher
Megillus? aut qua re hic dignoscat aliquis, pulchriorne
Phryne sit Simicha? omnia enim æqualia, et ejusdem co-
loris, neque quicquam vel pulchrum vel pulchrius, sed jam
detrita illa lacerna, quæ turpis mihi paullo ante videbatur,
æquum honorem regis purpuræ obtinet: speciem enim neu-
tra habet, easdem utraque tenebras subiit. Tu vero ubi
tandem es, Cynisce?

CYN. Hic, dico tibi, Micylle. Sed, si videtur, ambo
una ibimus.

MIC. Bepe mones: manum mihi porrige. Dic mihi
(initiatum enim es, Cynisce, Eleusiniis), nonne tibi similis
hic status superis esse rebus videtur?

CYN. Bene dicis. Ecce igitur accedit cum facibus mu-
lier, terribile et minax quiddam tuens. Numquid ista
Erinnys est?

MIC. Sic quidem videtur, habitum si spectes.

23. MERC. Adsume hosce, Tisiphone, quatuor supra
mille.

TIS. Quin diu jam Rhadamanthus hic vos exspectat.

RHAD. Adduce eos, Erinnys. Tu vero, Mercuri, præco-
nium fac et advoca.

CYN. Per ego te tuum patrem obtestor, Rhadamanthe,
me primum inspiciendum admove.

RHAD. Qua causa?

CYN. Omnino decrevi accusare criminum quendam quæ
me conscio in vita patravit: neque vero fide dignus ante
fuerim, quam aperto, quis fuerim ipse, et quonam modo
vixerim.

RHAD. Quis autem es?

CYN. Cyniscus, vir optime, sententia philosophus.

RHAD. Huc accede, et primus sta in judicio. Tu vero
accusatuus advoca.

24. MERC. Si quis contra hunc Cyniscum velit dicere,
huc accedito.

CYN. Nemo accedit.

RHAD. Verum non satis hoc est, Cynisce. Exue te, ut
inspiciam de stigmatibus.

CYN. Ubinam ego notis compunctus essem?

ΡΑΔ. Ὅποσα ἂν τις ὑμῶν πονηρὰ ἐργάσῃται παρὰ τὸν βίον, καὶ ἕκαστον αὐτῶν ἀφανῆ στίγματα ἐπὶ τῆς ψυχῆς περιφέρει.

ΚΥΝ. Ἰδοῦ σοι γυμνὸς παρέστηκα· ὥστε ἀναζητεῖται ταῦτα ἅπερ σὺ φῆς τὰ στίγματα.

ΡΑΔ. Καθαρὸς ὡς ἐπίπαν οὐτοσί πλην τούτων τῶν τριῶν ἢ τεττάρων ἀμαυρῶν πάνυ καὶ ἀσαφῶν στιγμάτων. Καίτοι τί τοῦτο; ἔχνη μὲν καὶ σημεῖα πολλὰ τῶν ἐγκαυμάτων, οὐκ οἶδα δὲ θπως ἐξαλλήλῃται, μᾶλλον δὲ ἐκκέκοπται. Πῶς ταῦτα, ὦ Κυνίσκε, ἢ πῶς καθαρὸς ἐξ ὑπαρχῆς ἀναπέφνης;

ΚΥΝ. Ἐγὼ σοι φράσω· παλαί πονηρὸς δι' ἀπαιδευσίαν γενόμενος καὶ πολλὰ διὰ τοῦτο ἐμπολήσας στίγματα ἐπειδὴ τάχιστα φιλοσοφεῖν ἠρξάμην, κατ' ὀλίγον ἀπάσας τὰς κηλίδας τῆς ψυχῆς ἀπελουσάμην ἀγαθῷ γε οὕτω καὶ ἀνυσιμωτάτῳ χρησάμενος τῷ φαρμάκῳ.

ΡΑΔ. Ἄλλ' ἀπίθι ἐς τὰς Μαχάρων νήσους τοῖς ἀρίστοις συνεσόμενος, κατηγορήσας γε πρότερον οὗ φῆς τυράννου. Ἄλλους προσκαλεῖ.

25. ΜΙΚ. Καὶ τοῦμόν, ὦ Ῥαδάμανθου, μικρόν ἐστι καὶ βραχείας τινὸς ἐξετάσεως δεόμενον· παλαί γοῦν σοὶ καὶ γυμνὸς εἰμι, ὥστε ἐπισκόπει.

ΡΑΔ. Τίς δὲ ὦν τυγχάνεις;

ΜΙΚ. Ὁ σκυτοτόμος Μίκυλλος.

ΡΑΔ. Εὖ γε, ὦ Μίκυλλε, καθαρὸς ἀκριβῶς καὶ ἀνεπίγραφος· ἀπίθαι καὶ σὺ παρὰ Κυνίσκον τουτονί. Τὸν τύραννον ἤδη προσκαλεῖ.

ΕΡΜ. Μεγαπένθης Λακύνδου ἤκέτω. Ποῖ στρέφῃ; πρόσθι. Σὲ τὸν τύραννον προσκαλῶ. Πρόβαλλ' αὐτόν, ὦ Τισιφόνῃ, ἐς τὸ μέσον ἐπὶ τράχηλον ὠθοῦσα.

ΡΑΔ. Σὺ δὲ, ὦ Κυνίσκε, κατηγορεῖ καὶ διέλεγγε ἤδη· πλησίον γὰρ ὁ ἀνὴρ οὐτοσί.

26. ΚΥΝ. Τὸ μὲν ὅλον οὐδὲ λόγων ἴδει· γνώσῃ γὰρ αὐτὸν αὐτίκα μᾶλα οἷός ἐστιν ἀπὸ τῶν στιγμάτων. Ὅμως δὲ καὶ τοῖς ἀποκαλύψω σοὶ τὸν ἄνδρα καὶ τοῦ λόγου δειξὼ φανερώτερον· οὐτοσί γὰρ ὁ τρισκατάρτος ὅποσα μὲν ἰδιωτῆς ὢν ἐπραξε, παραλείψει μοι δοκῶ· ἐπεὶ δὲ τοὺς θρασυτάτους προσεταιριόμενος καὶ δορυφόρους συναγαγὼν ἐπαναστὰς τῇ πόλει τύραννος κατέστη, ἀκρίτους μὲν ἀπέκτεινε πλείους ἢ μυρίους, τὰς δὲ οὐσίας ἐκάστων ἀφαιρούμενος καὶ πλούτου πρὸς τὸ ἀκρότατον ἀφικόμενος οὐδεμίαν μὲν ἀκολασίας ἰδεῖν παραλείπειν, ἀπάσῃ δὲ ὁμότητι καὶ ὕβρει κατὰ τῶν ἀθλίων πολιτῶν ἐχρήσατο, παρθένους διαφθείρων καὶ ἐφήβοις κατασιχνύνων καὶ πάντα τρόπον τοῖς ὑπηκόοις ἐμπαρουνῶν. Καὶ ὑπεροφίας μέντοι καὶ τύφου καὶ τοῦ πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας φροῦδατος οὐδὲ κατ' ἄλαν δύναιο ἂν παρ' αὐτοῦ λαβεῖν τὴν δίκην· βῆρον γὰρ οὖν τὸν ἥλιον ἂν τις ἢ τοῦτον ἀσκαρδαμυκτὶ προσέβλεψεν. Οὐ μὴν καὶ τῶν κολάσεων τὸ πρὸς ὁμότητα καινουργὸν αὐτοῦ τίς ἂν διηγέσθαι δύναιτο, ὅς γε μὴδὲ τῶν οἰκισιῶν ἀπέσχετο; Καὶ ταῦτα ὅτι μὴ ἄλλως κενὴ τίς ἐστι κατ' αὐτοῦ διαβολὴ αὐτίκα εἴσῃ προσκαλέσας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ πεφρονεμένους· μᾶλλον δὲ ἀκλητοί, ὡς

RHAD. Quaecumque vestrum quisque mala in vita patriverit, eorum notas quasdam visum effugientes in animo circumfert.

CYN. Ecce nudus tibi asto. Require igitur quas dicis notas.

RHAD. Purus ut plurimum hic est, praeter tres illas aut quatuor evanidas omnino et vix cognoscibiles notulas. Quanquam quid hoc est? vestigia quidem et signa multa notarum inustarum adsunt, sed nescio quomodo deleta vel exsculpta potius. Quomodo haec se habent, Cynisce, aut quomodo purus quasi postliminio factus es?

CYN. Dicam tibi. Olim malus quum essem disciplinae defectu, ac multa hinc nactus stigmata, quum primum coepi philosophari, maculas paulatim omnes ex animo elui: tam bono et eximie efficaci usus sum remedio.

RHAD. At abi in Beatorum insulas, versaturus cum optimis quibusque, quando prius tyrannum quem dicis reum peregeris. Advoca alios.

25. MIC. De me negotium parvum est, o Rhadamanthe, et brevi exploratione opus habet. Olim enim nudus tibi sum: inspice igitur.

RHAD. Quis vero es?

MIC. Sutor Micyllus.

RHAD. Euge, Micylle, purus plane es et nulla nota inscriptus: abi et tu ad Cyniscum illum. Tyrannum jam advoca.

MERC. Megapenthes Lacydae F. prodito. Quo te vertis? accede. Te tyrannum advoco. Protrude illum, Tisiphone, obtorto collo in medium.

RHAD. Tu vero, Cynisce, accusa jam et convince: prope enim homo est.

26. CYN. Universe quidem neque opus erat oratione: statim enim illum, qualis sit, cognoscas ex notis: tamen et ipse delegam tibi virum, et oratione mea clarius ostendam. Quae igitur sacerrimus iste, quamdiu privatus fuit, perpetraverit, omittenda arbitror: postquam vero assumptis in sceleris societatem audacissimis quibusque, et conducto satellitio, insurgens contra civitatem, tyrannidem occupavit, indemnatos interfecit decies mille amplius. Horum vero omnium bonis correptis, ad fastigium divitiarum quum pervenisset, nullam ille luxuriae formam praetermisit: crudelitate porro omni et contumelia in miseros cives usus est, virgines eorum stupris corrumpit, adolescentibus pudorem eripuit, ebrii more in subiectos sibi impotenter grassatus. Et superbiae quidem, et fastus, et fremebundae illius erga alloquentes insolentiae ne possis quidem satis dignas ab isto poenas repetere: facilius enim solem aliquis quam istum oculis rectis et nihil conniventibus aspersisset. Verum etiam crudelem istius in novis suppliciis excoquantis solertiam quis valeat enarrare, ut qui ne familiarissimis quidem pepercerit? Hanc vero non esse inanem contra istum calumniam, statim scies, si advocari jusseris ab isto interemtus: quin invocati, ut vides, adsunt, et circumfusi illum

δράς, πάρεισι καὶ περιστάντες ἀγχουσιν αὐτόν. Οὔτοι πάντες, ὦ Ῥαδάμανθ, πρὸς τοῦ ἀλιτηρίου τεθνᾶσιν, οἱ μὲν γυναικῶν ἔνεκα εὐμόρῳ ἐπιβουλευθέντες, οἱ δὲ υἱῶν ἀπαγομένῳ πρὸς ὕβριν ἀγανακτήσαντες, οἱ δὲ, ὅτι ἐκλούτουν, οἱ δὲ, ὅτι ἦσαν δεξιῶι καὶ σώφρονες καὶ αὐδαμοῦ ἡρέσκοντο τοῖς δρωμένοις.

27. ΡΑΔ. Τί πρὸς ταῦτα φῆς, ὦ μιὰρὲ σύ;

ΜΕΓ. Τοὺς μὲν φόνους εἰργασμαι οὐκ λέγει, τὰ δ' ἄλλα πάντα, τὰς μοιχείας καὶ τὰς τῶν ἐφίθων ὕβρεις καὶ τὰς διαφθοράς τῶν παρθένων, ταῦτα πάντα Κυνίσκος μου κατεψεύσατο.

ΚΥΝ. Οὐκοῦν καὶ τούτων, ὦ Ῥαδάμανθ, παρέξω σοι μάρτυρας.

ΡΑΔ. Τίνας τούτους λέγεις;

ΚΥΝ. Προσκάλει μοι, ὦ Ἑρμῇ, τὸν λύχρον αὐτοῦ καὶ τὴν κλίνην· μαρτυρήσουσι γὰρ αὐτοὶ παρελθόντες, οἷα πράττοντι συνηπίσαντο αὐτῷ.

ΕΡΜ. Ἡ Κλίνη καὶ ὁ Λύχρος ὁ Μεγαπένθους παρέστω. Εὖ γε ἐποίησαν ὑπακούσαντες.

ΡΑΔ. Εἴπατε οὖν ὑμεῖς ἅ συνεπίστασθε Μεγαπένθει τούτῳ· προτέρα δὲ σὺ ἡ Κλίνη λέγε.

ΚΛΙΝ. Πάντα ἀληθῆ κατηγόρησε Κυνίσκος. Ἐγὼ μέντοι ταῦτα εἰπεῖν, ὦ δέσποτα Ῥαδάμανθ, αἰσχύνομαι· τοιαῦτα ἦν ἅ ἐπ' ἐμοῦ διεπράττετο.

ΡΑΔ. Σαφέστατα μὲν οὖν καταμαρτυρεῖς μηδὲ εἰπὼν αὐτὰ ὑπομένουσα. Καὶ σὺ δὲ ὁ Λύχρος ἤδη μαρτύρει.

ΛΥΧ. Ἐγὼ τὰ μεθ' ἡμέραν μὲν οὐκ εἶδον· οὐ γὰρ παρῆν· ἃ δὲ τῶν νυκτῶν ἐποίει καὶ ἔπασχεν, ὁκνῶ λέγειν· πλὴν θεασάμην γε πολλὰ καὶ ἄρρητα καὶ πᾶσαν ὕβριν ὑπερπεπαικότα. Καίτοι πολλάκις ἐκὼν τοῦλαιον οὐκ ἔπινον ἀποσβεσθῆναι θέλων· ὁ δὲ καὶ προσηγέ με τοῖς δρωμένοις καὶ τὸ φῶς μου πάντα τρόπον κατεμίαινεν.

28. ΡΑΔ. Ἄλις ἦδη τῶν μαρτύρων. Ἀλλὰ καὶ ἀποδοῦθι τὴν πορφυρίδα, ἵνα τὸν ἀριθμὸν ἴδωμεν τῶν στιγμάτων. Παπαί, διος οὗτος πελιδνός καὶ κατάγραφος, μᾶλλον δὲ κυανός ἐστιν ἀπὸ τῶν στιγμάτων. Τίνα ἐν οὖν κολασθεῖν τρόπον; ἄρ' ἐς τὸν Πυριπλεγεθοντά ἐστιν ἐμβλητέος ἢ παραδοτέος τῷ Κερβέρῳ;

ΚΥΝ. Μηδαμῶς· ἀλλ' εἰ θέλεις, ἐγὼ σοι καινὴν τινα καὶ πρέπουσαν αὐτῷ τιμωρίαν ὑποθήσομαι.

ΡΑΔ. Λέγε, ὥς ἐγὼ σοι μεγίστην ἐπὶ τούτῳ χάριν εἴσομαι.

ΚΥΝ. Ἔθος ἐστίν, οἴμαι, τοῖς ἀποθνήσκουσι πᾶσι πίνειν τὸ Ἀθήνης ὕδωρ.

ΡΑΔ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΚΥΝ. Οὐκοῦν μόνος οὗτος ἐξ ἀπάντων ἄποτος ἔστω.

29. ΡΑΔ. Διὰ τί δή;

ΚΥΝ. Χαλεπὴν οὕτως ὑφέξει τὴν δίχην μεμνημένος οἷος ἦν καὶ ὅσον ἡδύνατο ἐν τοῖς ἄνω, καὶ ἀνατεμπαζόμενος τὴν τρυφήν.

ΡΑΔ. Εὖ λέγεις· καὶ καταδεδικάσθω καὶ παρὰ τὸν Τάνταλον ἀπαχθεὶς οὕτωσι δεδέσθω, μεμνημένος ὧν ἔπραξε παρὰ τὸν βίον.

angunt. Hi omnes, Rhadamanthe, ab exsecrabili homine perierunt: alii quidem insidiis, quas ob uxores formosas illis struxit; alii, quod indignarentur filiis suis contumeliae causa ad ipsum perductis; alii, quod essent divites; alii, quod dextri essent ac prudentes, iisque quae fierent minime delectarentur.

27. RHAD. Quid ad haec, impurate, respondes?

MEG. Caedes quidem perpetravi quas dicit; reliqua vero omnia, adulteria, adolescentum contumelias, corruptelas virginum, haec omnia, inquam, contra me Cyniscus mentitus est.

CYN. Igitur et horum exhibebo tibi, Rhadamanthe, testes.

RHAD. Quosnam dicis?

CYN. Advoca mihi, Mercuri, lucernam ipsius et lectum: haec enim pro testimonio dicent quae se consciis fecerit.

MERC. Lectus et Lucerna Megapenthis adsunto. Bonum factum! paruerunt.

RHAD. Dicite igitur vos, quorum conscii sitis huic Megapenthi. Prior vero tu dicas, Lecte.

LECT. Vere omnia accusavit Cyniscus. Ego tamen dicere ea, domine Rhadamanthe, pudore prohibeor: tam turpia erant, quae in me patravit.

RHAD. Planissime igitur contra illum fers testimonium, qui nec dicere ea sustineas. Et tu jam, Lucerna, dic testimonium.

LUC. Diurna ejus facinora non novi; neque enim adeam: quae vero noctibus fecerit ac passus fuerit, piget dicere. Verum vidi equidem infanda multa, et contumeliam omnem supergressa. Quamvis saepe ultro oleum non bibere, exstingui cupiens: at ille et admovit me factis suis, et lucem meam modis omnibus polluit.

28. RHAD. Satis jam testium. Sed exue etiam purpuram, ut numerum videamus stigmatum. Papae! totus hic est lividus et notis scriptus, quin caeruleus est a notis. Quo igitur modo puniatur? numquid in Pyriplegethontem injiciendus, an tradendus Cerbero?

CYN. Nequaquam. Sed ego tibi, si placet, novum quoddam et dignum illo supplicium subjiciam.

RHAD. Dic, maximam ea re gratiam a me initurus.

CYN. Mos est, puto, mortuis omnibus Lethes aquam bibere.

RHAD. Ita est.

CYN. Solus igitur iste ex omnibus non bibat.

29. RHAD. Quid ita?

CYN. Gravem ita poenam sustinebit, qui meminerit quis fuerit, quantum potuerit apud superos; et delicias illas animo revolvat.

RHAD. Bene mones. Damnas esto, et ad Tantalum abductus vincitor, memor eorum quae in vita egerit.

XVII.

XVII.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΠΙ ΜΙΣΘΩ ΣΥΝΟΝΤΩΝ.

1. Καί τί σοι πρῶτον, ὦ φιλότῃς, ἢ τί ὕστατον, φασι, καταλέξω τούτων, ἃ πάσχειν ἢ ποιεῖν ἀνάγκη τοῖς ἐπὶ μισθῷ συνόντας καὶ ταῖς τῶν εὐδαιμόνων τούτων φιλαίαις ἐξεταζομένους, εἰ χρὴ φιλίαν τὴν τοιαύτην αὐτῶν δουλείαν ἐπονομάζειν; οἶδα γὰρ πολλὰ καὶ σχεδὸν τὰ πλεῖστα τῶν συμβαινόντων αὐτοῖς, οὐκ αὐτὸς μὰ Δία τοῦ τοιοῦτου πειραθείς — οὐ γὰρ ἐν ἀνάγκῃ μοι ἡ πείρα ἐγεγένητο, μηδὲ, ὡ θεοί, γένοιτο — ἀλλὰ πολλοὶ τῶν ἐς τὸν βίον τοῦτον ἐμπεπτωκότων ἐξηγόρευον πρὸς με, οἱ μὲν ἔτι ἐν τῷ κακῷ ὄντες, ἀποδυρόμενοι ὁπότε καὶ ὅποια ἐπάσχω, οἱ δὲ ὥσπερ ἐκ δεσμοτηρίου τινὸς ἀποδράντες οὐκ ἀηδῶς μνημονεύοντες ὧν ἐπεπόνθεσαν· ἀλλὰ γὰρ ἡγυραίνοντο ἀναλογιζόμενοι ὅλῳν ἀπῆλ- λάγησαν. Ἀξιοπιστότεροι δὲ ἦσαν οὗτοι διὰ πάσης, ὡς εἰπεῖν, τῆς τελετῆς διεξεληλυθότες καὶ πάντα ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος ἐποπτεύσαντες. Οὐ παρέργως οὖν οὐδὲ ἀμελῶς ἐπήκουον αὐτῶν καθάπερ ναυαγίαν τινὰ καὶ σωτηρίαν αὐτῶν παράλογον διηγούμενων, οἳοί εἰσιν οἱ πρὸς τοῖς ἱεροῖς ἐξυρήμενοι τὰς κεφαλὰς, συνάμα πολλοὶ τὰς τρικυμίας καὶ ζάλας καὶ ἀκρωτήρια καὶ ἐκβολὰς καὶ ἰστού κλάσεις καὶ πηδαλίων ἀποκαυλίσεις διεξιόν- τες, ἐπὶ πᾶσι δὲ τοὺς Διοσκούρους ἐπιφαινομένους — οἰκτεῖοι γὰρ τῆς τοιαύτης τραγῳδίας οὗτοί γε — ἢ τιν' ἄλλον ἐκ μηχανῆς θεὸν ἐπὶ τῷ καρχησίῳ καθεζόμενον ἢ πρὸς τοῖς πηδαλίοις ἐστῶτα καὶ πρὸς τινὰ ἥονα μα- λακὴν ἀπειθύνοντα τὴν ναῦν, οἱ προσερχθεῖσα ἐμελλεν αὐτῇ μὲν ἡρέμα καὶ κατὰ σχολὴν διαλυθῆσθαι, αὐ- τοὶ δ' ἀσφαλῶς ἀποθῆσθαι χάριτι καὶ εὐμενείᾳ τοῦ θεοῦ. Ἐκείνοι μὲν οὖν τὰ πολλὰ ταῦτα πρὸς τὴν χρείαν τὴν παρατυχία ἐπιτραγωδοῦσιν, ὡς παρὰ πλείονων λαμβάνοιεν οὐ δυστυχίαι μόνον, ἀλλὰ καὶ θεοφιλεῖς τινες εἶναι δοκοῦντες.

2. Οἱ δὲ τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις χειμῶνας καὶ τὰς τρι- κυμίας καὶ νῆ Δία πεντακυμίας τε καὶ δεκακυμίας, εἰ οἷόν τε εἰπεῖν, διηγούμενοι, καὶ ὡς τὸ πρῶτον εἰσέ- πλευσαν, γαληνοῦ ὑποφαινομένου τοῦ πελάγους, καὶ ὅσα πράγματα παρὰ τὸν πλοῦν θλον ὑπέμειναν ἢ διψῶντες ἢ ναυτιῶντες ἢ ὑπεραντιλούμενοι τῇ ἄλμῃ, καὶ τέλος ὡς πρὸς πέτραν τινὰ ὑφαλον ἢ σκόπελον ἀπόκρημνον περιρρήξαντες τὸ δύστηνον σκαρίδιον ἄθλιοι κακῶς ἐξε- νήξαντο γυμνοὶ καὶ πάντων ἐνδεεῖς τῶν ἀναγκαίων· ἐν δὲ τούτοις καὶ τῇ τούτων διηγῆσει ἐδόκουν μοι τὰ πολλὰ οὗτοι ὑπ' αἰσχύνῃς ἐπικρύπτεσθαι καὶ ἐκόντες εἶναι ἐπιλανθάνεσθαι αὐτῶν· ἀλλ' ἔγωγε κακείνα καὶ εἰ τιν' ἄλλα ἐκ τοῦ λόγου ξυντιθεῖς εὐρίσχω προσόντα ταῖς τοιαύταις ξυνουσίαις, οὐκ ὀκνήσω σοι πάντα, ὦ καλὲ Τιμόκλειε, διεξελθεῖν· δοκῶ γάρ μοι ἐκ πολλοῦ ἤδη κα- ταννοχέειναι σε τούτῳ τῷ βίῳ ἐπιβουλεύοντα.

3. Καὶ πρῶτόν γε, δηνίκα περὶ τῶν τοιούτων δ λόγος ἐνέπεσεν, εἶτα ἐπήγεσέ τις τῶν παρόντων τὴν τοι-

DE MERCEDE CONDUCTIS POTENTIUM FAMILIARIBUS.

1. Et quid primum tibi, amice, aut quid ultimum, aiunt, enarrem illorum, quæ pati vel facere coguntur mercenarii familiares illi, quique censori se in amicitiiis beatorum isto- rum volunt, modo amicitiam nominare fas sit hanc illorum servitutem? Novi enim multa et fere pleraque eorum, quæ usu illis veniunt, non ego profecto ejusmodi aliquid expertus (neque enim necessarium mihi experimentum fuit, neque unquam, dii boni, fiat), sed multi eorum, qui in hanc vitam inciderant, apud me enunciarunt; alii in malo adhuc constituti, quum desierent quam multa et qua- lia paterentur; alii vero, qui ex illo quasi carcere effugerant, quæ perpassi essent non sine jucunditate memorantes: sane enim lætabantur, quoties rationes ponerent quæ effugis- sent. Fide autem digniores hi erant, qui tota, ut ita lo- quar, mysteria exsecuti, ab initio ad finem omnia in- spexissent. Non obiter itaque nec incuriose audiebam illos velut naufragium quoddam et insperatam ex illo salutem enarrantes; quales sunt quos ad templa videmus rasis capitibus, multi simul decumanos fluctus, et procelas, et promontoria, et jacturas, et malos fractos, et gubernacula revulsa persequentes: super omnia vero ut Dioscuri præ- sentes illuxerint (hi enim tragediæ hujus vel domestici sunt), aut alius aliquis ex machina deus in carchesio sede rit, aut astiterit gubernaculo, et ad molle quoddam litus navem direxerit, quo delata ipsa quidem paulatim et otiose solveretur, ipsi vero gratia et benignitate numinis salvi discederent. Et illi quidem multa id genus, prout ipsis tum usus est, tragice declamant, ut a pluribus acci- piant nimirum, si non calamitosi solum, sed diis etiam cari esse videantur.

2. At hi tempestates domesticas, fluctusque triplices, atque adeo quintuplices et hercle decemplices, si fas sit ita dicere, enarrant, et ut primum solverint, tranquillo ad spe- ciem mari, et quos deinde labores per totam naviga- tionem sustinuerint, vel siti, vel nausea, vel abundante ultra exhaurientium vires aqua salsa; et denique ut ad cæcum aliquem scopulum aut præruptam rupem, fracta infelici scapha, miseri aggre enataverint, nudi et rerum omnium necessarii indigentes. Inter hæc sane et in harum rerum enarratione videbantur mihi multa illi præ pudore legere, ac velle eorum oblivisci. At ego et illa, et si qua alia ex sermonibus illorum conjectura quadam com- ponens, invenio adesse ejusmodi familiaritatis, non gra- vabor tibi omnia, mi bone Timocles, enarrare: quippe diu est quum intellexisse mihi videor, hujus te vitæ ineundæ consilium agitare.

3. Et primum quidem, si quando sermo incideret de tali- bus, ac deinde laudaret præsentium Aliquis vitam illam

αὐτὴν μισθοφορὰν τρισευδαίμονα εἶναι λέγων ὅς μετὰ τοὺς φίλους ἔχειν τοὺς ἀρίστους Ῥωμαίων καὶ δειπνῆναι δεῖπνα πολυτελῆ καὶ ἀσύμβολα καὶ οἰκεῖν ἐν καλῶ καὶ ἀποδημεῖν μετὰ πάσης ῥαστώνης καὶ ἡδονῆς ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους, εἰ τύχοι, ἐξυπτιάζοντας, προσέτι καὶ μισθὸν τῆς φιλίας καὶ ὧν εὐπάσχουσι τούτων λαμβάνειν οὐκ ὀλίγον ἔστιν — ἀτεχνῶς γὰρ ἄσπορα καὶ ἀνήροτα τοῖς τοιοῦτοις τὰ πάντα φύεσθαι — δόποτε οὖν ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἤκουες, ἑώρων ὅπως ἐκχεῖνεις πρὸς αὐτὰ καὶ πᾶν σφόδρα πρὸς τὸ δέλεαρ ἀναπεπταμένον παρεῖχες τὸ στόμα. Ὡς οὖν τό γε ἡμέτερον εἰσαυθίς ποτε ἀνάτιον ἢ μηδὲ ἔχης λέγειν ὡς ὁρῶντές σε τηλικαῦτο μετὰ τῆς καρίδος ἀγκιστρον καταπίνοντα οὐκ ἐπελαδόμεθα οὐδὲ πρὶν ἐμπεσεῖν τῷ λαίμῳ περιεσπάσαμεν οὐδὲ προσεθλώσαμεν, ἀλλὰ περιμείναντες ἐξελομένου καὶ ἐμπεπηγότες ἤδη συρόμενον καὶ πρὸς ἀνάγκην ἀγόμενον ὁρᾶν, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος ἐστῶτες ἐπεδακρύομεν· ὅπως μὴ ταῦτα λέγῃς ποτὲ πᾶν εὐλόγα, ἣν λέγῃται, καὶ ἀφικτα ἡμῖν, ὡς οὐκ ἀδοκῶμεν μὴ προμηνύσαντες, ἀκούσον ἐξ ἀρχῆς ἀπάντων καὶ τὸ δίκτυόν τε αὐτὸ καὶ τῶν κῦρτων τὸ ἀδιέξοδον ἔκτοθεν ἐπὶ σχολῆς, ἀλλὰ μὴ ἔνδοθεν ἐκ τοῦ μυχοῦ προεπισκόπησον, καὶ τοῦ ἀγκιστροῦ δὲ τὸ ἀγκύλον καὶ τὴν ἐς τὸ ἐμπαλιν τοῦ σκόλοπος ἀναστροφὴν καὶ τῆς τριαίνης τὰς ἀκμὰς ἐς τὰς χεῖρας λαβὼν καὶ πρὸς τὴν γνάθον πεφωσσημένην ἀποπειρωμένος ἢ μὴ πᾶν δῖα μηδὲ ἀφικτα μηδὲ ἀνιάρᾳ ἐν τοῖς τραύμασι φαίνεται βιαίως σπῶντα καὶ ἀμάχως ἀντιλαμβάνόμενα, ἡμᾶς μὲν ἐν τοῖς δειλοῖς καὶ διὰ τοῦτο πεπῶσιν ἀνάγραφε, σεαυτὸν δὲ παρακαλέσας θαρρεῖν ἐπιχείρει τῇ ἀγρᾷ, εἰ θέλεις, καθάπερ ὁ λάρος ὄλον περιχανῶν τὸ δέλεαρ.

4. Ῥηθήσεται δὲ ὁ πᾶς λόγος τὸ μὲν ὄλον ἴσως διὰ σέ, πλὴν ἀλλ' οὐ γὰρ περὶ τῶν φιλοσοφούντων ὑμῶν μόνον, οὐδ' ὅπως σπουδαιότεραν τὴν προαίρεσιν προείλοντο ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ καὶ περὶ γραμματιστῶν καὶ ῥητόρων καὶ μουσικῶν καὶ ὅλων τῶν ἐπὶ παιδείᾳ συνεῖναι καὶ μισθοφορεῖν ἀξιουμένων. Κοινὸν δὲ ὡς ἐπίπαν ὄντων καὶ ὁμοίων τῶν ζυμβαίνόντων ἅπασι, δῆλον ὡς οὐκ ἐξαίρετα μὲν, αἰσχρῶ δὲ τὰ αὐτὰ ὄντα γίγνεται τοῖς φιλοσοφοῦσιν, εἰ τῶν ὁμοίων τοῖς ἄλλοις ἀξιοῦντο καὶ μηδὲν αὐτοὺς σεμνότερον οἱ μισθοδοταὶ ἀγοιεν. Ὅτι δ' ἂν οὖν ὁ λόγος αὐτὸς ἐπιὼν ἐξευρίσκη, τούτου τὴν αἰτίαν μάλιστα μὲν οἱ ποιοῦντες αὐτοὶ, ἔπειτα δὲ οἱ ὑπομένοντες αὐτὰ δίκαιοι ἔχειν ἐγὼ δὲ ἀνάτιος, εἰ μὴ ἀληθείας καὶ παρρησίας ἐπιτιμῶν τί ἐστι. Τοὺς μάλιστα τοῦ ἄλλου πλήθους, ὅσων γυμναστάς τις ἢ κόλακας, ἰδιώτας καὶ μικροὺς τὰς γνώμας καὶ ταπεινοὺς αὐτοῦθεν ἀνθρώπους, οὔτε ἀποτρέπειν ἀξίον τῶν τοιούτων ξυνοουσιῶν — οὐδὲ γὰρ ἂν πεισθεῖεν — οὔτε μὴν αἰτιᾶσθαι καλῶς ἔχει μὴ ἀπολειπομένους τῶν μισθοδοτῶν, εἰ καὶ πᾶν πολλὰ ὑβρίζοντο ὑπ' αὐτῶν — ἐπιτίδδειν γὰρ καὶ οὐκ ἀνάτιος τῆς τοιαύτης διατριβῆς — ἄλλως τε οὐδὲ σχοῖεν ἂν τι ἄλλο πρὸς ὃ τι χρὴ ἀποκλίναντας αὐτοὺς παρέχειν αὐτοὺς ἐνεργούς, ἀλλ' ἢν τις

mercenariam, ter eos beatos prædicans, quibus cum eo, quod amicos haberent Romanorum nobilissimos, et cœnarent nihil ipsi conferentes cœnas sumtuosissimas, et pulchre habitarent, et peregrinarentur commodissime jucundissimeque, resupini, si res ita ferret, in curru equis albis juncto; mercedem insuper amicitiae et perceptarum, quas dixi, commoditatum non exiguam capere contigisset; hos enim plane esse quibus nec serentibus neque colentibus nascerentur omnia: quoties igitur hæc et his similia audires, videbam te hiare ad illa, et patens ad escam os cupide præbere. Ut igitur ego in posterum culpa sim vacuus, neque dicere possis nos, licet viderimus te talem cum carica hamum glutire, manum tibi non injecisse, neque prius, quam immergeretur gutturi, retraxisse, neque ante indicasse adeo, sed exspectasse dum viderimus te reducto et fixo firmiter jam trahi et necessitate duci, et jam, quum nihil tibi ea res prosit, stantes illacrimari; ne, inquam, talia dicas aliquando, rationabilia omnino, si dicantur, et ad quæ causam dicere non possumus, quin videamur injuri in te illo silentio nostro fuisse: audi nunc a principio omnia, et rete ipsum et nassam, ut exitum non habeat, otiose extra illam constitutum, non intus ex recessu, ante considera; et hami aduncitatem, ipsumque flexum retro aculeum, et tridentis acumina in manus sumens et ad inflatam buccam tentans, nisi valde acuta, nisi inevitabilia, nisi ipso vulnere molestissima intelligas, trahentia violenta et invicta contra urgentia, nos quidem in meticulosi, et ob id ipsum esurientibus ascribe; ipse vero animo confirmato venatum aggredere, si volueris, et lani more totam escam hiatu complectere.

4. Habebitur autem omnis oratio in universum quidem tua forte causa; verum non de vobis solum philosophantibus, aut his qui serium et grave vitæ genus amplexi sunt, sed de grammaticis etiam, et rhetoribus, et musicis, omnibusque adeo, qui ut sint doctrinæ causa familiares et ejus rei mercedem ferant digni habentur. Quum vero communia ut plurimum sint et similia quæ usu veniunt omnibus, manifestum est non eximia quidem esse ista, sed eo turpiora, quatenus eadem eveniunt philosophis, si ipsi iisdem quibus alii omnes digni putentur, et illi conductores nulla parte honestius ipsos tractent. Quicquid autem progressus orationis hujus deprehenderit, eorum causam maxime quidem ipsi qui faciunt, deinde vero etiam qui ea patiuntur, sustinent merito: ego vero innocens, nisi veritatis et libertatis poena est. Ac reliquam quidem turbam, ut exercitores quosdam aut adultores, idiotas et parvo animo humilesque suo ingenio homunciones, neque operæ pretium est ab ejusmodi familiaritatibus detertere: neque enim obsequantur: quin ne reprehendi quidem eos decet, si non discedant a suis conductoribus quantacumque ab illis contumelia affecti (idonei enim neque indigni sunt ea consuetudine), et alioquin neque habeant ad quod animum appellentes, operosos se demonstrent; sed si quis hoc illis auferat, illicet

αὐτῶν ἀφ᾽ ἑλῆ τοῦτο, ἀτεχνοὶ αὐτίκα καὶ ἀργοὶ καὶ περιττοὶ εἰσιν. Οὐδὲν οὖν οὐτ' αὐτοὶ δεινὸν πάσχοιεν ἂν οὐτ' ἐκείνοι ὑβρίζοιτο δοκοῖεν ἐς τὴν ἀμίδα, φασίν, ἐνουρουντες· ἐπὶ γὰρ τοὶ τὴν ὕβριν ταύτην ἐξ ἀρχῆς παρέρχονται ἐς τὰς οἰκίας, καὶ ἡ τέχνη φέρειν καὶ ἀνέχεσθαι τὰ γιγνόμενα. Περὶ δὲ ὧν προεῖπον τῶν πεπαιδευμένων ἀξίον ἀγανακτεῖν καὶ πειρᾶσθαι ὥς ἐνὶ μάλιστα μετὰγειν αὐτοὺς καὶ πρὸς ἐλευθερίαν ἀφαιρεῖσθαι.

5. Δοκῶ δὲ μοι καλῶς ἂν ποιῆσαι, εἰ τὰς αἰτίας, ἀφ' ὧν ἐπὶ τὸν τοιοῦτον βίον ἀφικνοῦνται τινες, προεξετάσας δείξαιμι οὐ πᾶν βιαίους οὐδ' ἀναγκάσις· οὕτω γὰρ ἂν αὐτοὶς ἡ ἀπολογία προαναίροιτο καὶ ἡ πρώτη ὑπόθεσις τῆς ἐθελοδουλείας. Οἱ μὲν δὲ πολλοὶ τὴν πενίαν καὶ τὴν τῶν ἀναγκαίων χρεῖαν προθέμενοι ἱκανὸν τοῦτο προκαλυμμα ὁλοῦνται προβεβλησθαι τῆς πρὸς τὸν βίον τοῦτον αὐτοολίας, καὶ ἀποχρῆν αὐτοῖς νομίζουσιν εἰ λέγοιεν ὡς συγγνώμης ἀξίον ποιοῦσι τὸ χαλεπώτατον τῶν ἐν τῷ βίῳ τὴν πενίαν διαφυγεῖν ζητοῦντες· εἴτα ὁ Θεόγνης πρόχριρος καὶ πολὺ τὸ,

πᾶς γὰρ ἀνὴρ πενίῃ δεδμημένος,

καὶ ὅσα ἄλλα δείματα ὑπὲρ τῆς πενίας οἱ ἀγεννέστατοι τῶν ποιητῶν ἐξηγησάσιν. Ἐγὼ δ' εἰ μὲν ἐώρων αὐτοὺς φυγὴν τινα ὡς ἀληθῶς τῆς πενίας εὐρισκομένους ἐκ τῶν τοιούτων ξυνουσιῶν, οὐκ ἂν ὑπὲρ τῆς ἀγαν ἐλευθερίας ἐμικρολογούμην πρὸς αὐτούς· ἐπεὶ δὲ — ὡς ὁ καλὸς ποῦ ῥήτωρ ἔφη — τοῖς τῶν νοσοῦντων σιτίος ἐοικότα λαμβάνουσι, τίς ἐπὶ μηχανῇ μὴ οὐχὶ καὶ πρὸς τοῦτο κακῶς βεβουλευσθαι δοκεῖν αὐτοὺς αἰ μενούσης δημοίας αὐτοῖς τῆς ὑποθέσεως τοῦ βίου; πενία γὰρ εἰσαεῖ καὶ τὸ λαμβάνειν ἀναγκαῖον καὶ ἀπόθετον οὐδὲν οὐδὲ περιττὸν ἐς φυλακὴν, ἀλλὰ τὸ δοθὲν, κἂν δοθῇ, κἂν ἀθρόως ληρῇ, πᾶν ἀκριβῶς καὶ τῆς χρεῖας ἐνδεῶς καταναλίσκεται. Καλῶς δὲ εἶχε μὴ τοιαύτας τινας ἀφορμὰς ἐπινοεῖν, αἱ τὴν πενίαν τηροῦσι παραβοηθοῦσαι μόνον αὐτῇ, ἀλλ' αἱ τέλεον ἐξαίρησους, καὶ ὑπὲρ γε τοῦ τοιούτου καὶ ἐς βαθυκῆτα πόντον ἴσως ῥίπτειν εἶδει, ὦ Θεόγνη, καὶ πετρῶν, ὡς φῆς κατ' ἡλιθάτων. Εἰ δὲ τις αἰεὶ πένης καὶ ἐνδεῆς καὶ ὑπόμισθος ὧν οἶεται πενίαν αὐτῷ τούτῳ διαπεφευγέαι, οὐκ οἶδα πῶς ὁ τοιοῦτος οὐκ ἂν δόξειεν ἑαυτὸν ἐξαπατᾶν.

6. Ἄλλοι δὲ πενίαν μὲν αὐτὴν οὐκ ἂν φοβηθῆναι οὐδὲ καταπληγῆναι φασιν, εἰ ἡδύναντο τοῖς ἄλλοις δημοίως πονοῦντες ἐκπορίζειν τὰ ἀλφίτα, νῦν δὲ — πεπονηκέαι γὰρ αὐτοῖς τὰ σώματα ἢ ὑπὸ γήρωος ἢ ὑπὸ νόσων — ἐπὶ τήνδε ῥάστην οὔσαν τὴν μισθοφορὰν ἀπηνητήκεαι. Φέρ' οὖν ἰδωμεν εἰ ἀληθῇ λέγουσι καὶ ἐκ τοῦ ῥάστου μὴ πολλὰ μὲν δὲ πλείω τῶν ἄλλων πονοῦσι περιγίγνεται αὐτοῖς τὰ διδόμενα· εὐχῇ γὰρ ἂν ἐοικότα εἴη ταῦτα γε, μὴ πονήσαντα μὴδὲ καμόντα ἑτοιμον ἀργύριον λαβεῖν. Τὸ δὲ ἐστὶ καὶ ῥηθῆναι κατ' ἀξίαν ἀδύνατον· τσαυτὰ πονοῦσι καὶ κάμνουσιν ἐν ταῖς συνουσίαις ὥστε πλείονος ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ τοῦτο μάλιστα τῆς ὑγιείας δεῖσθαι, μυρίων ὄντων δσημέραι τῶν ἐπιτριβόν-

inertes sunt, otiosi, superflui. Neque igitur indigna his accidere, neque illos alteros contumeliosos esse putaverim, si in matulam, quod aiunt, immingant: bujus enim contumeliae causa a principio domos isti intrant, hac professio isolorum est, ferre quae fiunt et perpeti. Horum vero, quos dixi, eruditorum hominum causa indignari aequum est, et tentare, quantum ejus potest fieri, reducere possint et erepti dominis suis ad libertatem revocari.

5. Videor autem commode facturus, si perpensis antea causis, quibus ad hoc vitae genus induci quidam ac patiuntur, ostendam non valide urgentes esse neque necessarias. Ita enim praedicatur illis causa quam possint dicere, et primum voluntariae servitutis argumentum. Plerique igitur paupertatem et necessariorum rerum indigentiam causati, illud putant idoneum velum praetendisse sui ad hanc vitam transfugii, ac sufficere sibi putant si dixerint venia se dignum facere, qui molestissimam rerum in vita omnium, paupertatem, effugere studeant. Tum Theognis in promptu est, et frequens illud,

Quisquis enim dira vlt paupertate subactus,

et quaecumque terriculamenta de paupertate ignavissimi quique poetarum extulere. Ego vero si quidem viderem illos fugam aliquam paupertatis revera talibus in convictibus invenire, minutam cum illis de nimia libertate disputationem non occiperem. At quoniam, ut praeclearus alicubi orator ait, cibis aegrotorum similia accipiunt, quomodo efficient ut non et hac parte male sibi consuluisse videantur, eodem illis vitae tenore semper manente? Pauportas enim semper illos comitatur, accipere semper necesse habent, nihil est quod reponant aut tanquam superfluum in praesentia custodiant; sed quod datur, si quid detur, si vel crebro accipiat, ad assem omne et in praesentem necessitatem haud sufficiens impenditur. At praeslulerat eas excogitasse rationes, non quae servent paupertatem, modice modo sublevatam interim, sed quae tollant penitus: Et hujus quidem rei causa in pontum forte cetis horribilem projicere se, Theogni, fas fuerit, rupe vel aeria, quod ais, se dare praecipitem. Si quis vero semper inops, indigus et mercenarius quum sit, ea ipsa re paupertatem se putat effugisse: nescio quid talis non ipse sibi videatur imponere.

6. Alii rursus paupertatem ipsam a se metui negant neque reformidari, si possint eodem quo alii modo laborantes victum parare. Jam vero affecto sibi, aiunt, vel senectute vel morbis corpore, ad hanc se facillimam mercenariae vitae rationem delatos. Age igitur videamus, utrum vera praedicent, et an ex facili adeo redeant illis ea quae dantur, non multum, non plus quam alii laborantibus: voto enim sane simile fuerit, sine labore aliquem, sine molestia, praesentem pecuniam accipere. Sed quam contra omnia se habeant neque dici, prout res postulat, potest: tot labores sustinent, tot molestias in illis familiaritatibus, ut firmiore hic vel ad hoc ipsum valetudine opus sit, quum sexcenta sint quae corpus atterant quotidie, et ad ultimam

των τὸ σῶμα καὶ πρὸς ἐσχάτην ἀπόγνωσιν καταπονούντων. Λέξομεν δὲ αὐτὰ ἐν τῷ προσήκοντι καιρῷ, ἐπειδὴν καὶ τὰς ἄλλας αὐτῶν δυσχερείας διεξιῶμεν· τὸ δὲ νῦν εἶναι ἱκανὸν ἦν ὑποδείξειαι ὡς οὐδ' οἱ διὰ ταύτην λέγοντες αὐτοὺς ἀποδίδουσαι τὴν πρόρασιν ἀληθεύουσιν ἄν.

7. Λοιπὸν δὴ καὶ ἀληθέστατον μὲν, ἥκιστα δὲ πρὸς αὐτῶν λεγόμενον, ἡδονῆς ἕνεκα καὶ τῶν πολλῶν καὶ ἀθρόων ἐλπίδων ἐστηδὴν αὐτοὺς ἐς τὰς οἰκίας καταπλᾶγέντας μὲν τὸ πλῆθος τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἀργύρου, εὐδαιμονήσαντας δὲ ἐπὶ τοῖς δαίττοις καὶ τῇ ἄλλῃ τρυφῇ, ἐλπίσαντας δὲ θσον αὐτίκα χανδὸν οὐδενὸς ἐπιστοιμίζοντος πίεσθαι τοῦ χρυσοῦ. Ταῦτα ὑπάγει αὐτοὺς καὶ δούλους ἀντ' ἐλευθέρων τίθησιν, οὐχ ἡ τῶν ἀναγκαίων χρεῖα, ἣν ἔφασκον, ἀλλ' ἡ τῶν οὐκ ἀναγκαίων ἐπιθυμία καὶ ὁ τῶν πολλῶν καὶ πολυτελῶν ἐκείνων ζῆλος. Τοιγαροῦν ὥσπερ δυσέρωτας αὐτοὺς καὶ κακοδαίμονας ἐραστὰς ἐντεχνοὶ τινες καὶ τριβῶνες ἐρώμενοι παραλαβόντες ὑπεροπτικῶς περιέπουσιν, θπως αἱ ἐραστῆσονται αὐτῶν θεραπεύοντες, ἀπολαῦσαι δὲ τῶν παιδικῶν ἀλλ' οὐδὲ μέχρι φιλημάτων ἄκρου μεταδιδόντες· ἴσασι γὰρ ἐν τῷ τυχεῖν τὴν διάλυσιν τοῦ ἔρωτος γενησομένην. Ταύτην οὖν ἀποκλείουσι καὶ ζηλοτύπως φυλάττουσι· τὰ δ' ἄλλα ἐπ' ἐλπίδος αἰετὶ τὸν ἐραστὴν ἔχουσι· δέδοισι γὰρ μὴ αὐτὸν ἢ ἀπόγνωσις ἀπαγάγῃ τῆς ἀγαν ἐπιθυμίας καὶ ἀνέραστος αὐτοῖς γένηται· προσμειδῶσιν οὖν καὶ ὑπισχνοῦνται ὡς αἰετὶ ποιήσουσι καὶ χαριούνται καὶ ἐπιμελήσονται ποτε αὐτῶν πολυτελῶς. Εἴτ' ἐλαθον ἀμφὶ γηράσαντες, ἐξωροὶ γενομένοι καὶ οὗτος τοῦ ἔρᾶν κάκεϊνος τοῦ μεταδιδόναι. Πέπρακται δ' οὖν αὐτοῖς οὐδὲν ἐν ἀπαντὶ τῷ βίῳ πέρα τῆς ἐλπίδος.

8. Τὸ μὲν δὴ δι' ἡδονῆς ἐπιθυμίαν ἀπαντα ὑπομένειν οὐ πᾶν ἴσως ὑπαίτιον, ἀλλὰ συγγνώμη, εἰ τις ἡδονῇ χαίρει καὶ ταύτην ἐξ ἀπαντος θεραπεύει, θπως μεθέξει αὐτῆς. Καίτοι αἰσχροὶ ἴσως καὶ ἀνδραποδῶδες ἀποδόσθαι διὰ ταύτην ἑαυτὸν· πολλὴ γὰρ ἡδὼν ἢ ἐκ τῆς ἐλευθερίας ἡδονῇ. Ὅμως δ' οὖν ἐγέτω τινὰ συγγνώμην αὐτοῖς, εἰ ἐπιτυγχάνοιτο· τὸ δὲ δι' ἡδονῆς ἐλπίδα μόνον πολλὰς ἀηδίας ὑπομένειν, γελοῖον οἶμαι καὶ ἀνόητον, καὶ ταῦθ' ὁρῶντας ὡς οἱ μὲν πόνοι σαφεῖς καὶ πρόδηλοι καὶ ἀναγκαῖοι, τὸ δὲ ἐλπιζόμενον ἐκείνο, ὁτιδήποτε ἔστι τὸ ἡδῦ, οὔτε ἐγένετο πῶ τοσούτου χρόνου, προσέτι δὲ οὐδὲ γενήσεσθαι ἔοικεν, εἰ τις ἐκ τῆς ἀληθείας λογίζεται. Οἱ μὲν γὰρ τοῦ Ὀδυσσεύς ἐταῖροι γλυκύν τινα τὸν λωτὸν ἐσθίωντες ἡμέλουν τῶν ἄλλων καὶ πρὸς τὸ παρὸν ἡδῦ τῶν καλῶς ἔχοντων κατεφρόνου· ὥστε οὐ πάντῃ ἀλογος αὐτῶν ἡ λήθη τοῦ καλοῦ, πρὸς τὸ ἡδῦ ἐκείνο τῆς ψυχῆς διατριβούσης. Τὸ δὲ λιμῷ ζυνόντα παρυστώτα ἄλλῳ τοῦ λωτοῦ ἐμπορουμένῳ μὴδὲν μεταδιδόντι ὑπ' ἐλπίδος μόνης τοῦ κἂν αὐτὸν παραγεύσασθαι ποτε δεδέσθαι τῶν καλῶς καὶ ὀρθῶς ἔχοντων ἐπιλελησμένον, Ἡράκλεις, ὡς καταγέλαστον καὶ πληγῶν τινῶν Ὀμηρικῶν ὡς ἀληθῶς δεόμενον.

9. Τὰ μὲν τοίνυν πρὸς τὰς ζυνουσίας αὐτοὺς ἄγοντα

desperationem fatigent. Dicemus autem suo illa tempore, quum etiam reliquas istorum molestias enarrabimus : in praesentia satis fuit ostendisse, ne eos quidem verum dicere qui hac de causa se ipsos vendere praedicant.

7. Relinquitur, id quod verissimum est, minime vero omnium ab illis dicitur, voluptatis causa illos et multas propter spes, easque luculentas, in domos alienas insilire, altonitos multitudine auri atque argenti, felicitatem ponentes in coenis ceterisque deliciis, sperantes tantum non statim plenis faucibus, nemine obturante, aurum esse devoraturus. Haec abducunt illos et ex liberis servos faciunt : non indigentia rerum necessariarum, quam dicebant modo, sed non necessariorum cupiditas, et multarum illarum atque pretii magni rerum affectatio. Itaque istos, tanquam invenustos et infelices amatores, quum nacti sunt astuti et veteratores amasii, superbe tractant, atque in tantum modo colunt, uti semper ab iis amentur, frui autem amoribus suis ne ad osculum quidem extimum permittunt, qui norint in fructu ipso solutionem amoris eventuram. Hanc igitur excludunt et summo cavent studio. Ceterum spe semper amatorem sustentant : quippe metuunt, ne desperatio illum a nimia cupiditate abducatur, atque ita amare ipsos desinat. Arrident igitur, et pollicentur se quavis oblata occasione facturos et praebituros, et curam olim ipsorum acturos splendidum in modum. Inter haec ambobus non sentientibus anni obrepunt, ut jam intempestivum sit, amare alterum, alterum praebere. Tota itaque vita nihil iis ultra spem effectum est.

8. Ac propter cupiditatem voluptatis sustinere omnia, non omnino forte reprehendendum fuerit ; sed venia indulgenda, si quis voluptate gaudeat, et undique illam persequatur, ut particeps illius fiat : quanquam illud tamen forte turpe ac servile, ipsum se propter eam vendere ; multo enim major ea quae ex libertate contingit voluptas est : veruntamen veniam aliquam habeat, ea si potiat. At enim propter solam spem voluptatis insuavia ita multa sustinere, ridiculum et amens esse arbitror, idque quum videant, labores quidem manifestos esse et apertos et necessarios, speratum autem illud, quicquid demum sit suave, neque contigisse unquam tanto tempore, neque adeo, si quis recte rationem putet, ut contingat, futurum videri. Ac socii quidem Ulyssis, dulci illo loto gustato, neglexerunt reliqua, et praeter eo, quod in praesentia suave videretur, honesta et pulchra neglexerunt : igitur non omnino absurda erat illorum oblivio honesti, animo in suavitate illa occupato. Verum esse aliquem qui famis ipse sodalis astet alii loto se ingurgitanti neque impertienti quicquam, hac sola spe vinctus, fore ut sibi etiam aliquando degustandus detur ; atque interim bona et recta obliviscatur : illud mehercules risu dignum et Homericis plagis vere indigens.

9. Quae igitur ad hos convictus istos agunt, et propter

καὶ ἄφ' ὧν αὐτοὺς φέροντες ἐπιτρέπουσι τοῖς πλουσίοις χρῆσθαι πρὸς ὅτι ἂν ἐθέλωσι, ταῦτά ἐστιν ἢ ὅτι ἐγγύτατα τούτων, πλὴν εἰ μὴ κακείνων τις μεμνησθαι ἀξιώσει τῶν καὶ μόνῃ τῇ δόξῃ ἐπαιρομένων τοῦ ξυνεῖναι εὐπατρίδαις τε καὶ εὐπαρύφοις ἀνδράσιν· εἰσὶ γὰρ οἱ καὶ τοῦτο περιβλεπτον καὶ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς νομίζουσιν, ὡς ἐγωγε τοῦμὸν ἴδιον οὐδὲ βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ αὐτὸ μόνον συνεῖναι καὶ συνῶν δρᾶσθαι μηδὲν χρηστὸν ἀπολαύων τῆς ξυνουσίας δεξαίμεν ἂν.

10. Τοιαύτης δὲ αὐτοῖς τῆς ὑποθέσεως οὔσης, φέρε ἤδη πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπισκοπήσωμεν ὅσα μὲν πρὸ τοῦ εἰσδεχθῆναι καὶ τυχεῖν ὑπομένουσιν, ὅσα δ' ἐν αὐτῷ ἤδη ὄντες πάσχουσιν, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἥτις αὐτοῖς ἡ καταστροφή τοῦ δράματος γίνεταί· οὐ γὰρ δὴ ἐκείνῳ γε εἰπεῖν ἐστιν, ὡς εἰ καὶ πονηρὰ ταῦτα, εὐληπτα γούν καὶ οὐ πολλοῦ δεήσει τοῦ πόνου, ἀλλὰ θελῆσαι δεῖ μόνον, εἴτά σοι πέπρακται τὸ πᾶν εὐμαρῶς· ἀλλὰ πολλῆς μὲν τῆς διαδρομῆς, συνεχοῦς δὲ τῆς θυραυλίας, ἑωθέν τε ἐξανιστάμενον περιμένειν ὠθοῦμενον καὶ ἀποκλειόμενον καὶ ἀναίσχυντον ἐνίστε καὶ ὀχληρὸν δοκοῦντα ὑπὸ θυρωρῶ κακῶς Συρίζοντι καὶ ὀνομακλήτορι Λιθυκῷ ταττόμενον καὶ μισθὸν τελούντα τῆς μνήμης τοῦ ὀνόματος· καὶ μὴν καὶ ἐσθῆτος ὑπὲρ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν ἐπιμεληθῆναι χρὴ πρὸς τὸ τοῦ θεραπευομένου ἀξίωμα καὶ χρώματα αἰρεῖσθαι, ὅς ἂν ἐκείνος ῥηθῇ, ὡς μὴ ἀπόδης μηδὲ προσκρούς βλεπόμενος, καὶ φιλοπόνως ἔπεσθαι, μᾶλλον δὲ ἡγεῖσθαι ὑπὸ τῶν οἰκετῶν προωθούμενον καὶ ὥσπερ τινὰ πομπὴν ἀναπληροῦντα. Ὁ δὲ οὐδὲ προσβλέπει πολλῶν ἑξῆς ἡμερῶν.

11. Ἦν δέ ποτε καὶ τὰ ἄριστα πράξης, καὶ ἴδῃ σε καὶ προσκαλέσας ἔρηται τι ὧν ἂν τύχῃ, τότε δὴ τότε πολλὸς μὲν ὁ ἰδρῶς, ἀθρόος δὲ ὁ ὀλιγος καὶ τρόμος ἀκαιρος καὶ γέλυς τῶν παρόντων ἐπὶ τῇ ἀπορίᾳ· καὶ πολυλάκας ἀποκρίνασθαι δέον, τίς ἦν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀχαιῶν, ὅτι χίλια νῆες ἦσαν αὐτοῖς, λέγεις. Τοῦτο οἱ μὲν χρηστοὶ αἰδῶ ἐκάλεσαν, οἱ δὲ τολμηροὶ δειλάν, οἱ δὲ κακοήθεις ἀπαίδευσίαν. Σὺ δ' οὖν ἐπισφαλесτάτης πειραθείς τῆς πρώτης φιλοφροσύνης ἀπῆλθες καταδικάσας σεαυτοῦ πολλὴν τὴν ἀπόγνωσιν. Ἐπειδὴν δὲ

πολλὰς μὲν ἀνύπνους νύκτας ἰαύσης
ἤματα δ' αἰματόεντα

διαγάγῃς, οὐ μὰ Δία τῆς Ἑλένης ἕνεκα οὐδὲ τῶν Πριάμου Περγάμων, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων πέντε ὀβολῶν, τύχῃς δὲ καὶ τραγικοῦ τινος θεοῦ συνιστάντος, ἐξέτασις τοῦτεῦθεν εἰ οἶσθα τὰ μαθήματα· καὶ τῷ μὲν πλουσίῳ ἡ διατριβὴ οὐκ ἀγῆδης ἐπαινουμένῳ καὶ εὐδαιμονιζομένῳ, σοὶ δὲ ὁ ὑπὲρ τῆς ψυχῆς ἀγὼν καὶ ὑπὲρ ἀπαντος τοῦ βίου τότε προκείσθαι δοκεῖ· ὑπεισέρχεται γὰρ εἰκότως τὸ μὴδ' ὑπ' ἄλλου ἂν καταδεχθῆναι πρὸς τοῦ προτέρου ἀποβληθέντα καὶ δόξαντα εἶναι ἀδόκιμον. Ἀνάγκη τοίνυν ἐς μυρία διακρίεσθαι τότε τοῖς μὲν ἀντεξεταζομένοις φθονοῦντα — τίθει γὰρ καὶ ἄλλους εἶναι τῶν αὐτῶν ἀντιποιουμένων — αὐτὸν δὲ πάντα ἐνδεῶς εἰρη-

quæ divitibus alacriter se præbent, ut ipsis pro arbitrio abutantur, hæc sunt, aut his fere proxima: nisi forte illorum etiam mentionem injecisse aliquis velit, qui gloria sola efferturum versandi cum generosis viris et prætextatis. Sunt enim qui hoc etiam illustre quiddam et vulgo superius putent, quum equidem, quod me privatim attinet, ne cum magno quidem Rege esse velim et in convictu eo conspici, si hoc per se solum sit, neque aliud quicquam boni ex illa consuetudine ad me redeat.

10. Hoc igitur quum rationis suæ argumentum et quasi fundamentum habeant, age jam inter nos videamus primo, quæ illi sustineant, priusquam admittantur et voti fiant compotes; quæ deinde, quum ibi sunt, illis eveniant; post omnia vero qualis ipsis exitus fiat fabulæ. Neque enim hoc dicere licet, vilia quidem ista esse, sed ob id ipsum facilia ad adipiscendum, neque multo labore opus habere; sed modo opus esse ut velis, dein reliqua facile perfecta omnia: quin multo discursu opus est, et multis ad januam excubiis. Mane surgendum, expectandum deinde est ac durandum, si impellaris interea et excludaris, et impudens nonnunquam molestusque videaris, sub imperio quasi janitoris Syrum male sermonem admiscantis, aut nomenclatoris Libyci constitutus, quibus mercedem solvas etiam oportet, quod nomen tuum meminere. Quin etiam vestium curam majorem quam pro facultatibus suscipere oportet, ad dignitatem nempe ejus quem colas, et colores eligere quibus ille delectetur, ne discrepes ab illo, neu offendas si forte te videat; tum studiosè illum assectari, vel præcedere potius impulsus a servis, et quandam quasi pompam vero implere. Ille multis deinceps diebus ne aspicit quidem te.

11. Si vero aliquando felicissimus sis, et videat te, et ad se vocatum rogaverit fortuitorum quiddam: tum sane sudor multus, et crebra vertigo, et tremor intempestivus, et risus præsentium de æstu tuo: et sæpe quum respondendum sit, quis Achivorum rex fuerit, respondes, mille illis naves fuisse. Hoc boni quidem viri pudorem appellant, audaces vero timiditatem, et maligni, inscitiam: tu vero primam tibi humanitatem periculosissimam expertus, discedis tuam ipse damnans meticulosam diffidentiam. Quum vero

multæ inde tibi noctes sine munere somni,
sanguineique dies

transierunt, non Helenæ sane causa, aut Pergamorum Priami, sed quinque quos speras obolorum, et jam tragicus tibi deus aliquis obvenit, qui te commendet; examen inde instituitur, an literas noveris. Ac diviti quidem illa non insuavis exercitatio, qui laudetur tum et felicitatus nomine prædicetur; tibi vero certamen de ipsa anima et vita universa videtur esse propositum. Nec immerito enim subit, nec ab alio receptum te iri, rejectus a priore aliquo et reprobus si fueris. Necesse igitur est in sexcentas tum partes animum distrahi, qui invidas his qui tecum simul examinantur (pone enim alios esse eadem quæ tu appetentes), te ipsum vero tenuiter nimis dixisse omnia

κέναι νομίζοντα, φοβούμενον δὲ καὶ ἐλπίζοντα καὶ πρὸς τὸ ἐκείνου πρόσωπον ἀτεινίζοντα καὶ εἰ μὲν ἐκφαυλίζει τι τῶν λεγομένων, ἀπολλύμενον, εἰ δὲ μειδιῶν ἀκούει, γερηθότα καὶ εὐέλπιν καθιστάμενον.

12. Εἰκὸς δὲ πολλοὺς εἶναι τοὺς ἐναντία σοι φρονούντας καὶ ἄλλους ἀντὶ σοῦ τιθεμένους, ὧν ἕκαστος ὥσπερ ἐκ λόγου τοξεύων λήληθεν. Ἐἴτε ἐννόησον ἄνδρα ἐν βαθεῖ πύγωνι καὶ πολιᾷ τῇ κόμῃ ἐξεταζόμενον, εἴ τι οἶδεν ὠφέλιμον, καὶ τοῖς μὲν δοκοῦντα εἰδέναι, τοῖς δὲ μή. Μέσος ἐν τοσούτῳ χρόνος, καὶ πολυπραγμονεῖται σου ἅπας ὁ παρεληλυθὺς βίος, κἂν μὲν τις ἡ πολιότης ὑπὸ φθόνου ἢ γέλιων ἐκ τινος εὐτελοῦς αἰτίας προσκεχρουκῶς ἀνακρινόμενος εἴπῃ μοιχὸν ἢ παιδεραστήν, τοῦτ' ἐκείνου, ἐκ τῶν Διὸς δέλτων ὁ μάρτυς, ἦν δὲ πάντες ἅμα ἐξῆς ἐπαινῶσιν, ὑποπτοὶ καὶ ἀμφίβολοι καὶ δεδεκασμένοι. Χρὴ τοίνυν πολλὰ εὐτυχῆσαι καὶ μηδὲν ὄλως ἐναντιωθῆναι· μόνως γὰρ ἂν οὕτω κρατήσας. Ἐἴεν, καὶ δὴ ἡτύχηται σοι πάντα τῆς εὐχῆς μεζόνως· αὐτὸς τε γὰρ ἐπήνεσε τοὺς λόγους καὶ τῶν φίλων οἱ ἐντιμότεστοι καὶ οἷς μάλιστα πιστεύει τὰ τοιαῦτα οὐκ ἀπέτρεψαν· ἔτι δὲ καὶ ἡ γυνὴ βούλεται, οὐκ ἀντιλέγει· δὲ οὐτε ὁ ἐπίτροπος οὐτε ὁ οἰκονόμος· οὐδέ τις ἐμειψατό σου τὸν βίον, ἀλλὰ πάντα ὡλεω καὶ πανταχόθεν αἰσία τὰ ἱερά.

13. Κεκράτηκας οὖν, ὦ μακάριε, καὶ ἔσπεσαι τὰ Ὀλύμπια, μᾶλλον δὲ Βαβυλῶνα εἰληφας ἢ τὴν Σάρδεων ἀκρόπολιν καθήρηκας καὶ ἔξεις τὸ τῆς Ἀμαλθεΐας κέρα καὶ ἀμελῆεις ὀρνίθων γάλα. Δεῖ δὲ σοι ἀντὶ τῶν τοσούτων πόνων μέγιστα ἡλίκα γενέσθαι τάγαθα, ἵνα μὴ φύλλινος μόνον ὁ στέφανος ἦ, καὶ τὸν τε μισθὸν οὐκ ἐκκαταρρόνητον ὀρισθῆναι καὶ τοῦτον ἐν καιρῷ τῆς χρείας ἀπραγμόνως ἀποδίδοσθαι καὶ τὴν ἄλλην τιμὴν ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ὑπάρχειν, πόνων δὲ ἐκείνων καὶ πηλοῦ καὶ δρόμων καὶ ἀγρυπνιῶν ἀναπαυσθαι, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τῆς εὐχῆς, ἀποτεινάντα τῷ πόδε καθεύδειν μόνον ἐκεῖνα πράττοντα ὧν ἕνεκα τὴν ἀρχὴν παρελήφθης καὶ ὧν ἔμμισθος εἶ. Ἐχρῆν μὲν οὕτως, ὦ Τιμόκλειε, καὶ οὐδὲν ἂν ἦν μέγα κακὸν, ὑποκύψαντα φέρειν τὸν ζυγὸν εὐαφρόν τε καὶ εὐφορον καὶ τὸ μέγιστον, ἐπίγρυσον ὄντα. Ἀλλὰ πολλοῦ, μᾶλλον δὲ τοῦ παντὸς δεῖ· μυρία γάρ ἐστιν ἀφόρητα ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ ἐν αὐταῖς ἤδη ταῖς συνουσίαις γινόμενα. Σκέψαι δ' αὐτὸς ἐξῆς ἀκούων εἰ τις ἂν αὐτὰ ὑπομῆναι δύναιτο παιδείᾳ κἂν ἐπ' ἐλάχιστον ὠμοληκῶς.

14. Ἀρξομαι δ' ἀπὸ τοῦ πρώτου δείπνου, ἦν δοκῇ, ὅς ἐς εἰκὸς δειπνήσειν τὰ προτέλεια τῆς μελλούσης ξυνουσίας. Εὐθύς οὖν πρόσσει παραγγέλλων τις ἤκειν ἐπὶ τὸ δείπνον, οὐκ ἀνομιλητος οἰκέτης, ὃν χρὴ πρῶτον ὡλεῖν ποιήσασθαι, παραβύσαντα ἐς τὴν χεῖρα, ὥς μὴ ἀδείξας εἶναι δοκῆς, τοῦλάχιστον πέντε δραχμάς· ὁ δὲ ἀκιστάμενος καὶ, ἄπαγε, παρὰ σοῦ δὲ ἐγώ; καὶ, Ἥρacles μὴ γένοιτο, ὑπειπὼν τέλος ἐπέισθη, καὶ ἀπεισὶ σοι πλατὺ ἐγγχανών· σὺ δ' ἐσθῆτα καθαρὰν προχειρισάμενος καὶ σεαυτὸν ὥς κοσμηώτατα σχηματίσας λου-

arbitreris; porro metuas et speres, et ipsius in vultu oculos defigas, ita ut si eorum quæ dicis ipse respuere quid videatur, perisse te putes; si vero cum subrisu audiat, gaudeas et bona cum spe astes.

12. Est autem vero simile, multos esse qui obtrectent tibi, et alios tibi opponant, quorum unusquisque velut ex insidiis occulte jaculetur. Jam cogita virum proluxa cum barba et canis capillis explorari, si quid norit utile; et aliis quidem videri nosse, aliis non item. Tum tempus intercedit, quo scrupulose inquiritur vita tua omnis superior: et si quis vel tuus civis invidia, aut vicinus levi quadam de causa tibi offensus, interrogatus de te aut merchum dixerit, aut puerorum amore infamem, ilicet, is putatur ex Jovis ipsius tabulis datus testis; sin ad unum omnes ordine te laudent, suspecti habentur et ambigui et corrupti. Oportet igitur multa te felicitate uti, et nusquam omnino oppugnari: hac sola enim ratione viceris. Esto: feliciter tibi omnia et supra votum evenerunt: et ipse enim tuam laudavit orationem, et amicorum honoratissimi, et quibus maxime credit de talibus, ipsum non averterunt: porro idem vult uxor, neque procurator contradicit, nec dispensator: neque vitam tuam quisquam reprehendit, sed placata omnia, et litatum undique.

13. Vicisti igitur, beate, coronatus es Olympiis, vel potius, Babylonem cepisti, aut Sardium arcem expugnasti: et Amalthææ cornu habebis, et gallinarum lac mulgebis. Oportet enim pro tantis tibi laboribus mirum quanta bona contingere, ne foliacea modo corona sit; mercedem oportet constitui minime contemnendam, eamque, quo tempore opus est, sine difficultate solvi, ceterumque supra vulgus honorem tibi haberi; et requietem jam contingere laborum illorum, et luti, et cursuum, et vigiliarum; et illud quod in votis fuerat, ut porrectis pedibus dormire liceat, ac sola agere ea, quorum causa assumtus initio fuisti, et quorum nomine capis mercedem. Sic quidem oportebat, Timocles, nec magnum sic malum foret, submissa cervice jugum ferre leve et commodum, et quod maximum est, inauratum. Sed multum abest, immo omnia. Sexcenta enim sunt intolerabilia libero homini, quæ in ipso jam convictu fiunt. Considera autem ipse dum deinceps audies, utrum ferre ea possit, si cui vel ad brevissimum tempus consuetudo cum eruditione fuerit.

14. Incipiam autem a prima cœna, si ita videtur, quam te cœnatarum probabile est, aditalem quasi futuræ consuetudinis. Statim igitur accedit, qui ad cœnam te vocet, non inhumanus servulus, quem placare prius oportet, in manum insertis, ne rusticus esse videaris, quinque minimum drachmis. Ille vero per simulationem recusans initio, et, Apage, inquires, a tene ego? et, Mehercules non fiet, subjiciens, denique persuaderi sibi patitur, et albis te dentibus ridens abit. Tu vero pura veste deprompta, et quam ornatissime compositus lotusque venis, metuens ne

σάμενος ἤκει δεδιώκῃ μὴ πρὸ τῶν ἄλλων ἀφίκοιο, ἀπειρόκαλον γάρ, ὥσπερ καὶ τὸ ὕστατον ἤκειν φορτικόν. Αὐτὸ οὖν τηρήσας τὸ μέσον τοῦ καιροῦ εἰσελήλυθας, καὶ σε πᾶν ἐντίμως ἐδέξαντο, καὶ παραλαβὼν τις κατέκλινε μικρὸν ὑπὲρ τοῦ πλουσίου μετὰ δύο που σχεδὸν τῶν παλαιῶν φίλων.

15. Σὺ δ' ὥσπερ ἐς τοῦ Διὸς τὸν οἶκον παρελθὼν πάντα τεθαύμακας καὶ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν πραττομένων μετέωρος εἶ· ξένα γάρ σοι καὶ ἀγνωστα πάντα· καὶ ἡ τε οἰκετεία εἰς σὲ ἀποβλέπει καὶ τῶν παρόντων ἕκαστος ὅ τι πράξεις ἐπιτηροῦσιν, οὐδ' αὐτῷ δὲ ἀμελὲς τῷ πλουσίῳ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ προεῖπέ τις τῶν οἰκετῶν ἐπισκοπεῖν, [ὅπως] ἐς τοὺς παῖδας ἢ ἐς τὴν γυναῖκα εἰ πολλάκις ἐκ περιωπῆς ἀποβλέψῃ· οἱ μὲν γὰρ τῶν συνδείπνων ἀκολουθοὶ δρῶντες ἐκπεπληγμένοι ἐς τὴν ἀπειρίαν τῶν δρωμένων ἀποσώπτουσι τεκμήριον ποιούμενοι τοῦ μὴ παρ' ἄλλῳ πρότερον σε δεδειπνηκέναι καὶ τὸ καινὸν εἶναι σοι τὸ χειρόμακτρον τιθέμενον· ὥσπερ οὖν εἰκὸς, ἰδίειν τε ἀνάγκη ὑπ' ἀπορίας καὶ μῆτε διψῶντα πιεῖν αἰτεῖν τολμᾶν, μὴ δόξης οἰνόφυλξ τις εἶναι, μῆτε τῶν ὄψων παρατεθέντων ποικίλων καὶ πρὸς τινα τάξιν ἐσκευασμένων εἰδέναι ἐφ' ὃ τι πρῶτον ἢ δεύτερον τὴν χεῖρα ἐνέγκῃς· υποβλέπειν οὖν ἐς τὸν πλησίον δεήσει κάκεινον ζηλοῦν καὶ μανθάνειν τοῦ δείπνου τὴν ἀκολουθίαν.

16. Τὰ δ' ἄλλα ποικίλος εἶ καὶ θυρόβου πλέως τὴν ψυχὴν, πρὸς ἕκαστα τῶν πραττομένων ἐκπεπληγμένος, καὶ ἄρτι μὲν εὐδαιμονίζεις τὸν πλούσιον τοῦ χρυσοῦ καὶ τοῦ ἐλέφαντος καὶ τῆς τοσαύτης τρυφῆς, ἄρτι δὲ οἰκτεῖρεις σεαυτὸν, ὡς τὸ μηδὲν ὦν εἶτα ζῆν ὑπολαμβάνεις, ἐνίοτε δὲ κάκεινο εἰσέρχεται σε, ὡς ζηλωτὸν τινα βίωσιν τὸν βίον ἅπασιν ἐκείνοις ἐντροφήσων καὶ μεθέξων αὐτῶν ἐξ ἰσοτιμίας. Οἷε γὰρ εἰς αἰὲ Διονύσια εορτάσειν, καὶ που καὶ μεираκία ὥραια διακονούμενα καὶ ἡρέμα προσμειδιῶντα γλαφυρωτέραν ὑπογράφει σοι τὴν μέλλουσαν διατριβὴν, ὥστε συνεχῶς τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο ἐπιφθέγγεσθαι,

οὐ νέμεσις Τρῶας καὶ εὐκνήμιδας Ἀχαιοῦς

πολλὰ πονεῖν καὶ ὑπομένειν ὑπὲρ τῆς τοσαύτης εὐδαιμονίας. Φιλοτησίαι τὸ ἐπὶ τούτῳ, καὶ σκύφον εὐμεγέθη τινὰ αἰτήσας προὔπιε σοι τῷ διδασκάλῳ, ἢ ὅτιδήποτε προσειπὼν· σὺ δὲ λαβὼν, ὅτι μὲν τί σε καὶ αὐτὸν ὑπειπεῖν ἔδει ἡγρόησας ὑπ' ἀπειρίας, καὶ ἀγροικίας δόξαν ὠφλες.

17. Ἐπίφθορος δ' οὖν ἀπὸ τῆς προπόσεως ἐκείνης πολλοῖς τῶν παλαιῶν φίλων γεγένησαι καὶ πρότερον ἐπὶ τῇ κατακλίσει ἐλύπησάς τινας αὐτῶν, ὅτι τῇμερον ἦκων προὔκριθες ἀνδρῶν πολυετῇ δουλείαν ἠντληκότων. Εὐθύς οὖν καὶ τοιοῦτός τις ἐν αὐτοῖς περὶ σοῦ λόγος· Τοῦτο ἡμῶν πρὸς τοῖς ἄλλοις δεινοῖς ἐλείπετο, καὶ τῶν ἄρτι ἐσεληλυθόντων ἐς τὴν οἰκίαν δευτέρους εἶναι· καί, Μόνους τοῖς Ἑλλήσι τούτοις ἀνέμχται ἡ Ῥωμαίων πόλις. Καίτοι τί ἐστὶν ἐφ' ὅτῳ προτιμῶνται ἡμῶν; οὐ ῤηματία δύστηνα λέγοντες οἰόνται τι παμμέγεθες

ante alios adsis : parum elegantis enim hoc fuerit, ut superbum, venire ultimum. Ipso igitur medio observato tempore ingressus es, et cum multa te honoris significatione exceperunt, teque prehensum aliquis accumbere jussit paululum supra divitem, post duos circiter amicorum veterum.

15. Tu vero tanquam Jovis domum ingressus admiraris omnia, et ad unumquodque eorum quæ sunt suspensus æstuas : peregrina enim tibi et incognita omnia. Porro hinc familia in te intendit oculos, hinc convivarum quisque, quid agas, observant. Neque ipse dives non hoc curat, sed præcepit etiam servorum quibusdam, ut attendant, si ad pueros et uxorem sæpe circumlatis oculis respicias. Ac convivarum quidem servi attonitum te videntes, inscitiam eorum, quæ facis, rident, signumque etiam ex illo capiunt, te nunquam apud alium prius cœnasse, quod novum tibi insolensque sit mantile appositum. Ut igitur facile est ad conjiciendum, sudare te præ æstu necesse est, nec audere quum sitis poscere poculum, ne vinosus videare; neque dapibus appositis variis, ordine quodam structis, scire ad quid primo aut postea manum porrigas. Furtim igitur respicere ad vicinum oportebit, et illum imitari, et ab illo discere cœnæ ordinem.

16. Ceterum varius es, et tumultu animi plenus, perturbatus ad singula quæ fiunt : et nunc quidem beatum prædicas divitem auri causa et eboris, et tantarum deliciarum : jam vero te ipsum miserare, qui quum nihil sis ad hunc comparatus divitem, vivere tamen te arbitreris : nonnunquam vero illud quoque in mentem tibi venit, quam invidendam victurus sis vitam, qui ad delicias usque omnibus illis usurus et æquo jure particeps sis illorum futurus. Putabis nimirum semper te acturum Dionysia : ac forte etiam adolescentuli formosi ministrantes et leviter arriidentes venustiorē tibi futuram vivendi conditionem pingunt, uti semper Homericum illud succinas,

Non pigeat Troasque ocreati et cruris Achivos

multa facere et pati tantæ felicitatis gratia. Hinc amicitia libabitur, et magnum quoddam poculum poscens propinat tibi Magistro, vel quocumque demum nomine te appellans : tu vero capiens poculum, et respondendum tibi esse aliquid ignorans præ imperitia, rusticitalis adeo opinionem præbes.

17. Igitur invidiam ab illa propinatione veterum amicorum plurium subiisti, et jam prius in ipso accubitu offendisti quosdam illorum, quod hodie ingressus prælatus es viris qui multorum jam annorum servitutem exhauere. Statim igitur tales inter ipsos habentur de te sermones : Hoc scilicet nobis ad reliqua mala deerat, ut etiam post eos, qui modo ingressi domum sunt, habeamur ! et, Solis hisce Græculis Romanorum urbs patet. Quid vero est quo ante nos censentur ? nonne sermunculis quibusdam miseris proferendis maximam se putant utilitatem asferre ? Alius vero, Non

ὠφελεῖν; Ἄλλος δὲ, Οὐ γὰρ εἶδες ὅσα μὲν ἔπιεν, ὅπως δὲ τὰ παρατεθέντα συλλαβὴν κατέφαγεν; ἀπειρόκαλος ἄνθρωπος καὶ λιμοῦ πλέως, οὐδ' ὄναρ λευκοῦ ποτε ἄρτου ἐμφορηθεῖς, οὐτι γὰρ Νομαδικοῦ ἢ Φασιανοῦ ὄρνιθος, ὧν μολίς τὰ ὀστέα ἡμῖν καταλείοιπε. Τρίτος ἄλλος, Ὡ μάταιοι, φησὶ, πέντε οὐδ' ὅλων ἡμερῶν ὤψεσθε αὐτὸν ἐνταῦθα που ἐν ἡμῖν τὰ ὅμοια ποτνιώμενον· νῦν μὲν γὰρ ὥσπερ τὰ καινὰ τῶν ὑποδημάτων ἐν τιμῇ τινι καὶ ἐπιμελείᾳ ἐστίν, ἐπειδὴν δὲ πατηθῇ πολλάκις καὶ ὑπὸ τοῦ πηλοῦ ἀναπασθῇ, ὑπὸ τῇ κλίνῃ ἀθλίως ἐρρίψεται κόρεων ὥσπερ ἡμεῖς ἀνάπλεως. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν τοιαῦτα πολλὰ περὶ σοῦ στρέφουσι καὶ που ἤδη καὶ πρὸς διαβολὰς τινες αὐτῶν παρασκευάζονται.

18. Τὸ δ' οὖν συμπόσιον δλον ἐκεῖνο σὸν ἐστὶ καὶ περὶ σοῦ οἱ πλείστοι τῶν λόγων· σὺ δ' ὑπ' ἀληθείας πλέον τοῦ ἱκανοῦ ἐμπῶν οἴνου λεπτοῦ καὶ δριμέος, πάλαι τῆς γαστροῦ ἐπειγούσης, πονήρας ἔχεις, καὶ οὕτε προεξαναστήναι σοι καλὸν οὕτε μένειν ἀσφαλές· ἀποτεινομένου τοίνυν τοῦ πότου καὶ λόγων ἐπὶ λόγους γιγνομένων καὶ θαυμάτων ἐπὶ θαύμασι παριόντων — ἅπαντα γὰρ ἐπιδείξασθαι σοι τὰ αὐτοῦ βούλεται — κόλασιν οὐ μικρὰν ὑπομένεις μήτε ὁρῶν τὰ γιγνόμενα μήτε ἀκούων εἴ τις ᾄδει ἢ κιθαρίζει πᾶν τιμώμενος μειρακίσκος, ἀλλ' ἐπαινεῖς μὲν ὑπ' ἀνάγκης, εὐχῇ δὲ ἢ σεισμῷ συμπεσεῖν ἐκεῖνα πάντα ἢ πυρκαϊάν τινα προσαγγελθῆναι, ἵνα ποτὲ καὶ διαλυθῇ τὸ συμπόσιον.

19. Τοῦτο μὲν δὴ σοι τὸ πρῶτον, ὦ ἑταῖρε, καὶ ἥδιον ἐκεῖνο δεῖπνον, οὐκ ἔμοιγε τοῦ θύμου καὶ τῶν λευκῶν ἁλῶν ἥδιον, ὁπνηνίκα βούλομαι καὶ ὀδόσον, ἐλευθέρως ἐσθιομένων. Ἴνα γοῦν σοι τὴν δρυεργίαν τὴν ἐπὶ τοῦτοις παρῶ καὶ τὸν ἐν τῇ νυκτὶ ἔμετον, ἔωθεν δέησει περὶ τοῦ μισθοῦ ἔμμεθῃνα ὑμᾶς, ὀδόσον τε καὶ δόποτε τοῦ ἔτους χρὴ λαμβάνειν. Παρόντων οὖν ἢ δύο ἢ τριῶν φίλων προσκαλέσας σε καὶ καθίζεσθαι κελεύσας ἀρχεται λέγειν· Τὰ μὲν ἡμέτερα ὅποιά ἐστιν ἐόρακας ἤδη, καὶ ὡς τύφος ἐν αὐτοῖς οὐδὲ εἶς, ἀτραπώδητα δὲ καὶ περὶ πάντα καὶ δημοτικὰ, χρὴ δὲ σε οὕτως ἔχειν ὡς ἁπάντων ἡμῖν κοινῶν ἐσομένων· γελοῖον γὰρ εἰ τὸ κυριώτατον, τὴν ψυχὴν σοι τὴν ἑαυτοῦ ἢ καὶ νῆ Δία τῶν παίδων — εἰ παῖδες εἴεν αὐτῷ παιδεύσεως δεόμενοι — ἐπιτρέπων τῶν ἄλλων μὴ ἐπ' ἴσης ἡγοίμην δεσπότην. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὠρίσθαι τι δεῖ, ὁρῶ μὲν τὸ μέτριον καὶ αὐταρκές τοῦ σοῦ τρόπου καὶ συνήκει ὡς οὐχὶ μισθοῦ ἐλπίδι προσεληλυθας ἡμῶν τῇ οἰκίᾳ, τῶν δὲ ἄλλων ἐνεκα, τῆς εὐνοίας τῆς παρ' ἡμῶν καὶ τιμῆς, ἣν παρὰ πᾶσιν ἔχεις· ὅμως δ' οὖν καὶ ὠρίσθαι τι. Σὺ δ' αὐτὸς δὲ τι καὶ βούλει λέγε μεμνημένος, ὦ φίλατε, κἀκείνων, ἅπερ ἐν ἐορταῖς διετησίαις εἰκὸς ἡμᾶς παρέξειν· οὐ γὰρ ἀμελήσομεν οὐδὲ τῶν τοιούτων, εἰ καὶ μὴ νῦν αὐτὰ συντιθέμεθα· πολλὰ δὲ, οἶσθα, τοῦ ἔτους αἱ τοιαῦται ἀφορμαί. Καὶ πρὸς ἐκεῖνα τοίνυν ἀποβλέπων μετρώτερον δῆλον ὅτι ἐπιβαλεῖς ἡμῖν τὸν μισθόν· ἄλλως τε καὶ πρέπον ἂν εἴη τοῖς πεπαιδευμένοις ὑμῖν κρεῖττοσιν εἶναι χρημάτων.

tu vidisti, inquit, quantum biberit? et quomodo apposita sibi corripiens voraverit? bonarum rerum imperitus homo, et esuritionum plenus, ne per somnum quidem unquam candido pane satiat, nedum Numidica gallina, vel Phasiana, quarum vix ossa nobis reliquit. Tertius alius, Inepti, inquit, ne totis quidem quinque interjectis diebus videbitis hominem hic inter nos similiter querentem. Nunc enim ut novi calcei in honore quodam et cura est: quum vero calcatus fuerit aliquoties, et luto perlitus, sub lecto jacebit misere, cimicibus non minus quam nos refertus. Atque hi quidem talia de te multa versant, et forte jam ad calumnias se parant quidam eorum.

18. Convivium igitur illud totum tuum est, ac de te sermones plerique. Tu vero, inusuetus videlicet, plus justo qui biberis vini tenuis et acris, dudum urgente ventre male habes: et tamen neque ante reliquos surgere decorum tibi est, neque manere tutum. Producta ergo computatione, dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectaculum succedit spectaculo (omnia enim sua ostentare tibi vult), penam non parvam sustines, præ qua nec vides quæ fiunt, neque audis si quis cantat, vel cithara canit habitus magno in pretio adolescentulus: sed laudas tu quidem necessario, ceterum aut terræ motu concidere illa omnia optas, aut incendium quoddam nunciari, ut tandem aliquando solvatur convivium.

19. Hæc itaque prima tibi, sodalis, et suavissima illa cœna: mihi quidem cepa et candido sale non jucundior, quum volo et quantum volo, libere sumtis. Jam ut acidum tibi ructum, qui consequi ista solet, et vomitionem nocturnam omitam, postridie oportebit de mercede inter vos convenire, quantum et quo anni tempore accipere oporteat. Præsentibus ergo duobus tribusve amicis, advocato te atque assidere jusso, dicere incipit: Quæ sit nostra vivendi ratio, heri vidisti, et quam nullus sit in ea superbiæ locus; nihil hic tragœdiarum, pedestria omnia et civilia: ceterum ita te existimare volo, et ita te instituere, ut communia nobis futura memineris omnia. Ridiculum enim fuerit, si quod principatum tenet, animum tibi meum aut hercule liberorum (si sint illi liberi institutionis egentes) quum credam, reliquorum te non ex æquo dominum arbitrer. Quandoquidem vero et definiri aliquid opus est, video quidem mediocritatem tuam et mores sua virtute beatos contentosque, atque intelligo, non mercedis spe nostram te domum accessisse, sed ceterarum rerum causa, benevolentiae nostræ, et honoris, quem omnes tibi habebunt: attamen etiam definiatur aliquid. Tu vero ipse, quid volueris, dicito, sed memineris, carissime, illorum etiam, quæ in solemnitatibus annuis daturos nos consentaneum est: neque enim negligemus ista, licet de his nihil jam inter nos conveniat: multæ autem, nosti, singulis annis ejusmodi sunt occasiones. Ad hæc ergo respiciens, moderatiorem nobis scilicet mercedem impones: et alioquin decet vos eruditos superiores esse pecunia.

20. Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν καὶ ὄλον σε διασείσας ταῖς ἐλπίσι τιθασὸν ἑαυτῷ πεποιήκει, σὺ δὲ πάλαι τάλαντα καὶ μυριάδας ὀνειροπολήσας καὶ ἀγροὺς ὄλους καὶ συνοικίας συνίης μὲν ἡρέμα τῆς μικρολογίας, σαίνεις δὲ ὅμως τὴν ὑπόσχῃσιν καὶ τὸ, πάντα ἡμῖν κοινὰ ἔσται, βέβαιον καὶ ἀληθὲς ἔσεσθαι νομίζεις, οὐκ εἰδὼς ὅτι τὰ τοιαῦτα

χεῖλεα μὲν τ' εἶδ' ἡν', ὑπερόρην δ' οὐκ εἶδ' ἡν·

ταλευταῖον δ' ὑπ' αἰδοῦς αὐτῷ ἐπέτρεψας. Ὁ δὲ αὐτὸς μὲν οὐ φησὶν ἐρεῖν, τῶν φίλων δὲ τίνα τῶν παρόντων κελεύει μέσον ἐλθόντα τοῦ πράγματος εἰπεῖν ὃ μῆτ' αὐτῷ γίγνοιτ' ἂν βαρὺ καὶ πρὸς ἄλλα τούτων ἀναγκαιότερα δαπανῶντι μῆτε τῷ ληφόμενῳ εὐτελέας. Ὁ δὲ ὁμογέρων τις ἐκ παίδων κολακεία συντροφός, ὧς μὲν οὐκ εὐδαιμονέστατος εἶ, φησὶ, τῶν ἐν τῇ πόλει ἀπάντων, ὧς οὗτος, οὐκ ἂν εἰποις, ὅ γ' ἐπεὶ τοῦτο πρῶτον ὑπῆρχεν, ὃ πολλοῖς πάνυ γλιχομένοις μόλις ἂν γένοιτο παρὰ τῆς Τύχης, λέγω δὴ, ὁμιλίας ἀξιωθῆναι καὶ ἐστίας κοινωνῆσαι καὶ ἐς τὴν πρώτην οἰκίαν τῶν ἐν τῇ Ρωμαίων ἀρχῇ καταδεχθῆναι· τοῦτο γὰρ ὑπὲρ τὰ Κροίσου τάλαντα καὶ τὸν Μίδα πλούτον, εἰ σωφρονεῖν οἴσθα. Εἰδὼς δὲ πολλοὺς τῶν εὐδοκίμων ἐβελήσαντας ἂν, εἰ καὶ προσδιδόναί δέοι, μόνης τῆς δόξης ἕνεκα συνεῖναι τούτῳ καὶ ὁρᾶσθαι περὶ αὐτὸν ἐταίρους καὶ φίλους εἶναι δοκοῦντας, οὐκ ἔχω ὅπως σε τῆς εὐπορίας μακαρίσω, ὃς καὶ προσλήψῃ μισθὸν τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας. Ἀρκεῖν οὖν νομίζω, εἰ μὴ πάνυ ἄσωτος εἶ, τοσούτοις τι — εἰπὼν ἐλάχιστον καὶ μάλιστα πρὸς τὰς σὰς ἐκείνας ἐλπίδας —.

21. Ἀγαπᾷν δ' ὅμως ἀναγκαῖον· οὐ γὰρ οὐδ' ἂν φυγεῖν ἔτι σοι δυνατόν ἐντὸς ἀρκύων γενομένων. Δέχῃ τοίνυν τὸν χαλινὸν μύσας καὶ τὰ πρῶτα εὐάγωγος εἰ πρὸς αὐτὸν οὐ πάνυ περισπῶντα οὐδὲ ὀξείως νύττοντα, μέχρι ἂν λάθῃς τέλεον αὐτῷ συνήθης γενομένος. Οἱ μὲν δὲ ἔξω ἄνθρωποι τὸ μετὰ τοῦτο ζηλοῦσι σε ὁρῶντες ἐντὸς τῆς κιγκλίδος διατρίβοντα καὶ ἀκαλύτως εἰσόντα καὶ τῶν πάντων τινὰ ἔνδον γεγεννημένον· σὺ δὲ αὐτὸς οὐδέπω ὁρᾷς οὕτινος ἕνεκα εὐδαίμων αὐτοῖς εἶναι δοκεῖς. Πλὴν ἀλλὰ χαίρεις γὰρ καὶ σεαυτὸν ἐξαπατᾷς καὶ αἰετὰ τὰ μέλλοντα βελτίως γενήσεσθαι νομίζεις. Τὸ δ' ἐμπαλιν ἢ σὺ ἡλπίσας γίγνεται καὶ ὡς ἡ παροιμία φησὶν, ἐπὶ Μανδροβούλου χωρεῖ τὸ πρᾶγμα καθ' ἐκάστην, ὡς εἰπεῖν, τὴν ἡμέραν ἀποσμικρυνόμενον καὶ εἰς τοῦπισω ἀναποδίζον.

22. Ἡρέμα οὖν καὶ κατ' ὀλίγον ὥσπερ ἐν ἀμυδρῷ τῷ φωτὶ τότε πρῶτον διαθλέπων ἀρχὴ κατανοεῖν, ὡς αἱ μὲν χρυσαὶ ἐκείναι ἐλπίδες οὐδὲν ἄλλ' ἢ φῦσαι τινες ἦσαν ἐπίχρυσοι, βαρεῖς δὲ καὶ ἀληθεῖς καὶ ἀπαραίτητοι καὶ συνεχεῖς οἱ πόνοι. Τίνες οὗτοι; ἴσως ἐρήση με· οὐχ ὁρῶ γὰρ ὅτι τὸ ἐπίπονον ἐν ταῖς τοιαύταις ξυνουσίαις ἐστὶν οὐδ' ἐπινοῶ ἅτινα ἐφησθα τὰ καματηρὰ καὶ ἀφόρητα. Οὐκοῦν ἀκουσον, ὦ γενναῖε, μὴ εἰ κάματος ἔνεστιν ἐν τῷ πράγματι μόνον ἐξετάζων, ἀλλὰ καὶ τὸ

20. His ille dictis totum te commovit spe varia et mansuetum sibi reddidit : tu vero, qui talenta olim et millia somniaveras, et agros totos vicosque, intelligis quidem paullatim minutam parcimoniam ; interim tamen adularis ad promissionem, et illud, Communia nobis erunt omnia, firmum verumque esse putas, nesciens hæc talia

labra rigasse quidem ; non humectasse palatum.

Denique præ pudore ipsi permittis. At ille se quidem dicturum negat, amicorum autem presentium unum jubet intercedere, et dicere quod neque sibi grave sit, qui in alia etiam magis necessaria sumtum faciat, nec vile accepturo. Ille vero viridis senectutis homo, adulationi a pueritia inde assuetus, Felicissimum te, o noster, inquit, esse qui in hac urbe sunt omnium, non negabis, cui primum hoc contigerit, quod multis vehementer cupientibus vix a Fortuna obtingat : hoc dico, quod consuetudine et communi mensa dignus habitus es atque in primam earum, quæ sunt in Romanorum imperio, domum receptus. Hoc enim supra Croesi talenta et Midæ divitias, si moderate scias uti. Equidem quom norim multos nobiles viros qui vellent, si quid etiam impendendum sit, solius gloriæ causa cum hoc vivere, et conspici circa hunc, et sodales ipsius atque amicos videri : non invenio quibus verbis fortunam tuam prædicem, qui hujus felicitatis insuper etiam mercedem sis accepturus. Sufficere igitur puto, nisi plane prodigus et nequam es, fere tantum — hic valde exiguum quiddam dicit, inprimis ad illas spes tuas.

21. Tamen boni consulas necesse est : neque enim jam fugere tibi integrum, intra retia hærenti. Recipis itaque frenum et os comprimis, et primum facilem te ipsi præbes agilemque, nec valde trahenti, neque acutum pungenti, donec sensim plane mansuetus illi fias. At qui extra familiam sunt homines ab eo tempore admirantur te videntes intra cancellos esse, ac nemine prohibente intrare, et interiorum quam qui maxime unum factum esse. Tu vero nondum ipse vides, qua re felix illis esse videaris : gaudes tamen interim, et ipse te decipis, et futura semper meliora putas fore. At illud plane contra quam tu speraveras accidit, et quod est in proverbio, Mandrobuli more succedit negotium, quod singulis prope diebus minuatur et retro pedem ferat.

22. Paullatim itaque et pedetentim quasi per obscuram lucem tum primum perspicies intelligere incipis, aureas illas spes nihil fuisse aliud quam bullas aqueas coloris aurei ; graves autem, veros, inevitabiles perpetuosque labores. Qui sunt illi? forte rogabis ; nec enim video quid laboriosum sit tali in convictu, nec intelligo, quæ molesta atque intolerabilia dixeris. Audi itaque, vir optime, et non hoc solum, an labor insit in hoc negotio, expende ; sed

αἰσχρὸν καὶ ταπεινὸν καὶ συνόλωι δουλοπρεπὲς οὐκ ἐν παρέργῃ τῆς ἀκροάσεως τιθέμενος.

23. Καὶ πρῶτόν γε μέμνησο μήκετι ἐλεύθερον τὸ ἀπ' ἐκείνου μηδὲ εὐπατρίδην σεαυτὸν οἶσθαι· πάντα γὰρ ταῦτα, τὸ γένος, τὴν ἐλευθερίαν, τοὺς προγόνους ἔξω τοῦ ὁδοῦ καταλείψων ἴσθι, ἐπειδὴ ἐπὶ τοιαύτῃν σεαυτὸν λατρεῖαν ἀπειμπολήσας εἰσῆς· οὐ γὰρ ἐθελήσῃ σοι ἡ Ἐλευθερία ξυνεισθεῖν ἐφ' οὕτως ἀγενῆ πράγματα καὶ ταπεινὰ εἰσίνοντι. Δούλος οὖν, εἰ καὶ πάνυ ἀχθέσῃ τῷ ὀνόματι, καὶ οὐχ ἑνός, ἀλλὰ πολλῶν δούλος ἀναγκαίως ἔσθι καὶ θητεύσεις κάτω νενευκῶς ἔωθεν εἰς ἐσπεράν « αἰκελιῶ ἐπὶ μισθῷ » καὶ αἶτε δὴ μὴ ἐκ παίδων τῇ δουλείᾳ ξυντραφεῖς, ὀψιμαθῆσας δὲ καὶ πόρρω που τῆς ἡλικίας παιδεύμενος πρὸς αὐτῆς οὐ πάνυ εὐδόκιμος ἔσθι οὐδὲ πολλοῦ ἀξίος τῷ δεσπότῃ· διαφθείρει γάρ σε ἡ μνήμη τῆς ἐλευθερίας ὑπιοῦσα καὶ ἀποσκιρτᾷ ἐνίοτε ποιεῖ καὶ δι' αὐτὸ ἐν τῇ δουλείᾳ πονήρως ἀπαλλάττειν, πλὴν εἰ μὴ ἀποχρῆν σοι πρὸς ἐλευθερίαν νομίζεις, τὸ μὴ Πυρρίου μηδὲ Ζωπυρίου υἱὸν εἶναι, μηδὲ ὥσπερ τις Βιβνὸς ὑπὸ μεγαλοφῶνι τῷ κήρυκι ἀπημπολῆσθαι. Ἀλλ' ὁπόταν, ὃ βέλτιστε, τῆς νομηνίας ἐπιστάσης ἀναμιχθεὶς τῷ Πυρρίᾳ καὶ τῷ Ζωπυρίῳ προτείνῃς τὴν χεῖρα ὁμοίως τοῖς ἄλλοις οἰκέταις καὶ λάβῃς ἐκεῖνο οὐδὲποτε ἦν τὸ γινόμενον, τοῦτο ἡ πρᾶσις ἐστὶ κήρυκος γὰρ οὐκ ἔδει ἐπ' ἄνδρα ἑαυτὸν ἀποκηρύξαντα καὶ μακρῷ χρόνῳ μνηστευσάμενον ἑαυτῷ τὸν δεσπότην.

24. Εἴτ', ὃ καθαρχα, φαίην ἂν, καὶ μάλιστα πρὸς τὸν φιλοσοφεῖν φάσκοντα, εἰ μὲν σέ τις ἢ πλεοντα καταποντιστῆς συλλαβὼν εἰ ληστῆς ἀπεδίδοτο, ὥκτειρες ἂν σεαυτὸν ὡς παρὰ τὴν ἀξίαν· δυστυχούντα, ἢ εἰ τίς σου λαβόμενος ἦγε δούλον εἶναι λέγων, ἐβόας ἂν τοὺς νόμους καὶ δεινὰ ἐποίεις καὶ ἡγανάκτεις καὶ, ὃ γῆ καὶ θεοὶ, μεγάλη τῇ φωνῇ ἐκεκράγεις ἂν, σεαυτὸν δὲ ὀλίγων ἔνεκα ὀδολῶν ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας, ὅτε καὶ εἰ φύσει δούλος ἦσθα, καιρὸς ἦν πρὸς ἐλευθερίαν ἤδη ὄρᾷν, αὐτῇ ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ φέρων ἀπημπολήσας, οὐδὲ τοὺς πολλοὺς ἐκείνους λόγους αἰδέσθεις, οὐς ὁ καλὸς Πλάτων ἢ ὁ Χρύσιππος ἢ Ἀριστοτελεῖς διεξηλύθασιν τὸ μὲν ἐλευθέριον ἐπαίνουντες, τὸ δουλοπρεπὲς δὲ διαβάλλοντες· καὶ οὐκ αἰσχύνῃ κόλαξιν ἀνθρώποις καὶ ἀγοραίοις καὶ βωμολόχοις ἀντεξέταζόμενος καὶ ἐν τοσούτῳ πληθεὶ ἀστικῶι μόνος ξενίζων τῷ τρίβῳ καὶ πονήρως τὴν Ῥωμαίων φωνὴν βαρβαρίζων, εἴτα δειπνῶν δεῖπνα θορυβῶδη καὶ πολυάνθρωπα συγλυδῶν τινῶν καὶ τῶν πλείστων μοχθηρῶν· καὶ ἐν αὐτοῖς ἐπαινέεις φορτικῶς καὶ πίνεις πέρα τοῦ μετρίως ἔχοντος, ἔωθέν τε ὑπὸ κώδωνι ἐξαναστὰς ἀποσεισάμενος τοῦ ὕπνου τὸ ἥδιστον συμπεριθεὶς ἄνω καὶ κάτω ἔτι τὸν χιτῶνα ἔχων πηλὸν ἐπὶ τοῖν σκελοῖν. Οὕτως ἀπορία μὲν σε θέρμων ἔσχεν ἢ τῶν ἀγρίων λαχάνων, ἐπέλιπον δὲ καὶ αἱ κρῆναι βέουσαι τοῦ ψυχροῦ ὕδατος, ὥς ἐπὶ ταῦτα σε ὑπ' ἀμυχανίας ἔλθειν· Ἀλλὰ δῆλον ὡς σὺ ὕδατος οὐδὲ θέρμων, ἀλλὰ πεμμάτων καὶ ὀψων καὶ

quid turpe, quid humile et omnino servile habeat, non obiter audi.

23. Ac primum quidem illud memento, ab illo te tempore non jam liberum, non ingenuum putare. Genus enim, libertatem, majores, hæc omnia extra te lumen illud relicturum scito, quum primum ad tale ministerium a te ipso mancipatus intraveris. Nec enim ingredi tecum Libertas volet, qui ad ignobilia adeo negotia et humilia ingrediare. Servus itaque, quantumvis hoc nomen graveris, nec unius, sed multorum servus eris necessario, et serviles operas ob stipio capite præstabis a mane inde usque ad vesperam, mercede iniquissima : et tanquam homo non a puero inde servituti innutritus, sed qui sero discas atque ætate jam provecta instituendum te illi tradideris, non valde probaberis, nec magni pretii videbere domino. Corrupti enim te subiens libertatis recordatio, et resiliere facit nonnunquam, et ea ipsa de causa servitute male defungi : nisi forte illud satis esse putas ad libertatem, quod non Pyrrhiæ neque Zopyrionis filius es, neque ut Bithynus aliquis sub vocali præcone venisti. Verum enim vero, quum tu, vir optime, instantibus calendis permistus Pyrrhiæ ac Zopyrioni, manum non minus quam hi alii servi porriges, capiesque quicquid est quod tibi redit ; hæc vere venditio est : præcone quidem non erat opus in viro qui ipse suo se præconio venderet, et longo tempore herum ambiret et quasi procaretur.

24. Tu vero, purgamentum hominis, prope dixerim, præsertim ad eum, qui philosophum se ferat, si te navigantem hostis qui submerserit navim, vel pirata captum vendidisset, miserareris te, ut præter dignitatem calamitosum : ut si quis, manu injecta, servum te suum perhibens abduxisset, leges proclamares, et quiritareris, et indignareris, et terram deosque magna voce testareris : sed te ipsum paucos propter nummos, in hoc ætatis, quum, si vel natus esses servus, tempus erat libertatem circumspicere, cum ipsa te virtute et sapientia ultro vendidisti, nihil veritus multas illas disputationes, quas pulcher Plato, et Chrysippus, et Aristoteles in laude libertatis et servilis humilitatis vituperatione consumserunt ? neque pudet te cum adulato-ribus et forensi turba et nidorem sectantibus componi, et in tanta Urbis multitudine solum peregrino cum pallio conspici, et male nec sine barbarie Romanorum lingua loqui, tum œnas cœnare tumultuosas et multorum hominum, convenarum et majorem partem malorum ? In his ipsis conviviis laudas importune, et bibis ultra medicocritalem, et mane ad tintinnabuli sonum surgens, excussa somni parte suavissima, sursum deorsum curris cum aliis, hesternum adhuc lutum in cruribus circumferens ? Adeone inops lupinorum eras aut agrestium olerum, adeone defecerant te frontes frigida manantes, ut præ desperatione ad hæc devenires ? Sed apertum scilicet est, te non aquæ

οἶνου ἀνθοςμίου ἐπιθυμῶν ἐάλως, καθάπερ ὁ λάβραξ αὐτὸν μάλα δικαίως τὸν ὀρεγόμενον τούτων λαιμὸν διαπαρεῖς. Παρὰ πόδας τοιγαροῦν τῆς λιχνείας ταύτης τάπιξιρα, καὶ ὥσπερ οἱ πύθιοι δαθείς κλοιῷ τὸν τράχηλον ἄλλοις μὲν γέλωτα παρέχεις, σεαυτῷ δὲ δοκαῖς τρυφᾶν, θτι ἔστι σοι τῶν ἱσχυῶν ἀφθόνως ἐντραγεῖν· ἡ δὲ ἐλευθερία καὶ τὸ εὐγενές αὐτοῖς φυλέταις καὶ φράτορι φοῦδα πάντα καὶ οὐδὲ μνήμη τις αὐτῶν.

25. Καὶ ἀγαπητὸν, εἰ μόνον τὸ αἰσχρὸν προστῇ τῷ πράγματι, δοῦλον ἀντ' ἐλευθέρου δοκεῖν, οἱ δὲ πόνοι μὴ κατὰ τοὺς πάνυ τούτους οἰκέτας. Ἄλλ' ὅρα εἰ μετρώτερά σοι προστέτακται τῶν Δρόμωνι καὶ Τιβίῳ προστεταγμένων· ὧν μὲν γὰρ ἕνεκα τῶν μαθημάτων ἐπιθυμεῖν φήσας παρεῖλες σε, ὀλίγον αὐτῷ μέλει. Τί γὰρ κοινόν, φασί, λύρα καὶ δῶν; πάνυ γοῦν, οὐχ ὀρθῶς; ἐκτετήκασι τῷ πόθῳ τῆς Ὀμήρου σοφίας ἢ τῆς Δημοσθένους δεινότητος ἢ τῆς Πλάτωνος μεγαλοφροσύνης, ὧν ἦν τις ἐκ τῆς ψυχῆς ἀφελή τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὰς περὶ τούτων φροντίδας, τὸ καταλειπόμενον ἔστι εὖφος καὶ μαλακία καὶ ἡδυπάθεια καὶ ἀσέλγεια καὶ ὕβρις καὶ ἀπαιδευσία. Δεῖται δὲ σοι ἐπ' ἐκείνα μὲν οὐδαμῶς, ἐπεὶ δὲ πύγωνα ἔχεις βαθὺν καὶ σεμνὸς τις εἴ τῃν πρόσσφι καὶ ἱμάτιον Ἑλληνικὸν εὐσταλῶς περιβέβλησαι καὶ πάντες ἴσασί σε γραμματικὸν ἢ ῥήτορα ἢ φιλόσοφον, καλὸν αὐτῷ δοκεῖ ἀναμειγῆναι καὶ τοιοῦτόν τινα τοῖς προῖοσι καὶ προπομπεύουσιν αὐτοῦ· δόξει γὰρ ἐκ τούτου καὶ φιλομαθὲς τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων καὶ ὅλων περὶ παιδείαν φιλόκαλος· ὥστε κινδυνεύσεις, ὦ γενναῖε, ἀντὶ τῶν θαυμαστῶν λόγων τὸν πύγωνα καὶ τὸν τρίβωνα μεμισθωκέναί. Χρὴ οὖν σε αἰετὶ σὺν αὐτῷ ὁρᾶσθαι καὶ μηδέποτε ἀπολείπεσθαι, ἀλλ' ἔωθεν ἐξαναστάντα παρέχειν σεαυτὸν ὀφθησόμενον ἐν τῇ θεραπείᾳ καὶ μὴ λιπεῖν τὴν τάξιν. Ὁ δ' ἐπιβάλλων ἐνίστοί σοι τὴν χεῖρα, ὅ τι ἂν τύχη, ληρεῖ τοῖς ἐντυχάνουσιν ἐπιδεικνύμενος ὥς οὐδὲ δόῳ βαδίζων ἀμελής ἔστι τῶν Μουσῶν, ἀλλ' εἰς καλὸν τὴν ἐν τῷ περιπάτῳ διατίθεται σχολήν.

26. Σὺ δ' ὁ ἄθλιος τὰ μὲν παραδραμῶν, τὰ δὲ βαδῶν ἀναντα πολλὰ καὶ κάταντα — τοιαύτη γὰρ, ὥς οἶσθα, ἡ πόλις — περιελθὼν ἰδρωκᾶς τε καὶ πνευστιᾶς, κἀκεῖνον ἔνδον τινὲ τῶν φίλων, πρὸς δὲ ἦλθε, διαλεγόμενον, μὴδὲ ὅπου καθίζεις ἔχων ὀρθὸς ὑπ' ἀπορίας ἀναγινώσκεις τὸ βιβλίον προχειρισάμενος· ἐπειδὴν δὲ αἰτὸν τε καὶ ἀποτον ἢ νύξ καταλάβῃ, λουσάμενος πονηρῶς ἀωρεῖ περὶ αὐτὸ που σχεδὸν τὸ μεσονύκτιον ἥκει ἐπὶ τὸ δεῖπνον οὐκέθ' ὁμοίως ἐντιμος οὐδὲ περίβλεπτος τοῖς παροῦσιν, ἀλλ' ἦν τις ἄλλος ἐπισέλθῃ νεαλίστερος, ἐς τοῦπίσω σὺ, καὶ οὕτως ἐς τὴν ἀτιμοτάτην γωνίαν ἐξωσθείς καταχεῖσαι μάρτυς μόνον τῶν παραφερομένων, τὰ ὁστᾶ, εἰ ἐφίκοιτο μέχρι σοῦ, καθάπερ οἱ κύνες περσεθῶναι ἢ τὸ σκληρόν τῆς μαλᾶχης φύλλον, ᾧ τὰ ἄλλα συνειλοῦσιν, εἰ ὑπερορθείῃ ὑπὸ τῶν προκατακειμένων, ἄσμενος ὑπὸ λιμοῦ παροφώμενος. Οὐ μὴν οὐδ' ἡ ἄλλη ὕβρις ἀπεστίν, ἀλλ' οὔτε φόν

neque lupinorum, sed bellariorum et pulpamentorum et vini odorati cupiditate captum, lupi marini instar, ipsa merito, quæ appeteret ista, gula confossum. Præsto ergo sunt liguritionis illius præmia, et instar simiorum collari vinctus risum præbes aliis, tibi vero in deliciis esse videris, quod licet quantum lubet devorare ficuum. Ceterum libertas cum ipsis tribulibus et sodalibus, illicet evanuerunt, nec memoria illorum ulla superest.

25. Ac ferendum erat, si sola turpitudine inesset huic negotio, quod jam pro libero servus videaris; nec labores etiam iidem qui plane servis. Verum vide mihi an moderatiora tibi injuncta sint, quam Dromoni aut Tibio. Nam doctrina illa, cujus se cupiditate ductum ascivisse te dicebat, parum illi curæ est: quid enim, aiunt, asino cum lyra? Nimirum omnino (nonne vides?) intabescunt cupiditati Homericæ sapientiæ, aut Demosthenicæ gravitatis, aut magnificentie Platonis: quorum si quis ex animo aurum auferat et argentum, et earum rerum curas; quod superest, fastus est, et molliities, et voluptas, et luxuries, et contumelia, et ruditas. Ad ista vero neutiquam te opus habet: verum, quoniam barbam habes prolixam et vultum venerabilem, et Græco pallio decenter amictus es; et quod omnes grammaticum te esse norunt, aut rhetorem, aut philosophum, pulchrum illi videtur, permistum esse etiam ex hoc genere aliquem præcedentibus ipsum et deducenibus: videbitur enim ipsa hac re ipse quoque Græcarum literarum cupidus, et universim pulchritudinis illius, quæ in doctrina inest, studiosus. Itaque metus est, ne pro admirandis illis sermonibus tuis barbam palliumque locaveris. Oportet igitur te semper cum illo conspici, nec unquam desiderari, sed mane surgentem præbere te videndum in officio, nec deserere ordines. Ille vero manu nonnunquam tibi injecta, quod in buccam venerit, nugatur, ostendens obviis, se ne in via quidem curam Musarum deponere, sed ipsum quod in itinere contingit otium bene collocare.

26. Tu vero miser partim una currens, partim lente ingressus, per ardua multa et declivia (talis enim est urbs, ut nosti), post circuitum illum sudas et anhelas: et dum ille inus cum amicorum aliquo, ad quem invisit, colloquitur, tu, qui ne sedendi quidem copiam habeas, astans, quum nihil sit quod agas, deprompto libello legis. Quum vero cibi potusque expertem nox oppressit, lotus male, intempestive circa ipsam fere mediam noctem ad conam venis, non jam ut ante honoratus, neque conspiciendus præsentibus, sed si quis alius supervenit recentior, tu post tergum, atque ita in contentissimum angulum expulsus testis modo accumbis eorum quæ præterferuntur, ossa sola, modo ea ad te perveniant, rodens canum instar, aut siccum malvæ folium, cui involvunt alia, si qua despiciantur ab his qui ante te accumbunt, præ fame lubenter comedens instar obsonii. Verum nec alia contumelia abest: sed neque otium solus habes

ἔχεις μόνος — οὐ γὰρ ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ σὲ τῶν αὐτῶν ἀεὶ τοῖς ξένοις καὶ ἀγνώστοις ἀντιποιεῖσθαι ἀγνομοσύνην γὰρ δὴ τοῦτό γε — οὔτε ἡ ὄρνις ὁμοία ταῖς ἄλλαις, ἀλλὰ τῷ μὲν πλησίον παχεῖα καὶ πιμελής, σοὶ δὲ νεοττός ἡμίτομος ἢ φάττα τις ὑπόσκληρος, ὕβρις ἀντικρὺς καὶ ἀτιμία. Πολλάκις δὲ ἦν ἐπιλίπη ἄλλου τινὸς αἰφνιδίως ἐπιπαρόντος, ἀράμενος δὲ διάκονος τὰ σοὶ παρακείμενα φέρων ἐκείνῳ παρατέθεικεν ὑποπνοούσας, Σὺ γὰρ ἡμέτερος εἴ τι μενομένην μὲν γὰρ ἐν τῷ μέσῳ ἢ σὺς ὑπογαστρίου ἢ ἐλάφου, χρὴ ἐκ παντὸς ἢ τὸν διανέμοντα ἴλεων ἔχειν ἢ τὴν Προμηθεὺς μερίδα φέρεσθαι, ὅττα κεκαλυμμένα τῇ πιμελῇ. Τὸ γὰρ τῷ μὲν ὑπὲρ σὲ τὴν λοιπὰν παρεστάναι, ἐστὶ ἂν ἀπαγορεύσῃ ἐμφορούμενος, σὲ δ' οὕτω ταχέως παραδραμεῖν, τίμη φορητὸν ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ κἂν ὀπόσῃν αἱ Ἰαφροὶ τὴν χολὴν ἔχοντι; Καίτοι οὐδέπω ἐκείνο ἔφη, ὅτι τῶν ἄλλων ἡδιστόν τε καὶ παλαιότατον οἶνον πινόντων μόνος σὺ πονηρόν τινα καὶ παρὺν πίνεις, θεραπεύων δὲ ἐν ἀργύρῳ ἢ χρυσῷ πίνειν, ὥς μὴ ἐλεγχθεῖς ἀπὸ τοῦ χρώματος οὕτως ἀτιμὸς ὡς ζυμωτότης· καὶ εἴθε γε κἂν ἐκείνου ἐς κόρον ἦν πιεῖν, νῦν δὲ πολλάκις αἰτήσαντας, ὁ παῖς « οὐδ' αἰοντι ἔοικεν. »

27. Ἄνιξ δὲ σε πολλὰ καὶ ἀθρόα καὶ σχεδὸν τὰ πάντα, καὶ μάλιστα θῆαν σε παρευδοκιμῇ κιναιδός τις ἢ ὄρχηστοδιδάσκαλος ἢ Ἰωνικὰς ξυνέτρων Ἀλεξανδρεωτικὸς ἀνθρωπίσκος· τοῖς μὲν γὰρ τὰ ἐρωτικά ταῦτα διακονοῦμενοι καὶ γραμματίδια ὑπὸ κολπου διακομίζουσι πόδεν σὺ γ' ἰσότημος κατακείμενος; Τοιγαροῦν ἐν μυγῶ τοῦ συμποσίου καὶ ὑπ' αἰδοῦς καταδεδυκὸς στένεις ὥς τὸ εἶκος καὶ σεαυτὸν οἰκτεῖρες καὶ αἰτιᾷ τὴν τύχην οὐδ' ὀλίγα σοὶ τῶν χαρίτων ἐπιπεκάσασαν. Ἡδέως δ' ἂν μοι δοκεῖς καὶ ποιητὴς γενέσθαι τῶν ἐρωτικῶν ἀσμάτων ἢ κἂν ἄλλου ποιήσαντος δύνασθαι ἀδεῖν ἀξίως· ὁρᾷς γὰρ οἶον τὸ προτιμᾶσθαι καὶ εὐδοκιμεῖν ἐστίν. Ὑποσταίης δ' ἂν, εἰ καὶ μάγον ἢ μάντιν ὑποκρίνασθαι δέοι τῶν κλήρους πολυταλάντους καὶ ἀρχὰς καὶ ἀθρόους τοὺς πλούτους ὑπασχουμένων· καὶ γὰρ αὐτὸ καὶ τούτους ὁρᾷς εὐ φερομένους ἐν ταῖς φιλαίαις καὶ πολλῶν ἀξιουμένους. Κἂν ἐν τι οὖν τούτων ἡδέως ἂν γένοιτο, ὥς μὴ ἀπόβλητος καὶ περιττός εἴης. Ἄλλ' οὐδὲ πρὸς ταῦτα δὲ κακοδαίμων πιθανὸς εἴ. Τοιγαροῦν ἀνάγκη μειοῦσθαι καὶ σωπῇ ἀνέχεσθαι ὑπομώζοντα καὶ ἀμελούμενον.

28. Ἦν μὲν γὰρ κατεῖπε σοῦ τις ψιθυρὸς οἰκέτης, ὥς μόνος οὐκ ἐπὶ νειτὸν τῆς δεσποίνης παιδίσκον ὀρχοῦμενον ἢ κιθαρίζοντα, κίνδυνος οὐ μικρὸς ἐκ τοῦ πράγματός. Χρὴ οὖν χερσαίου βατράχου δίκην διψῶντα κεκραγέειν, ὥς ἐπίσημος ἔσῃ ἐν τοῖς ἐπαινοῦσι καὶ κορυφαῖος ἐπιμελούμενον· πολλάκις δὲ καὶ τῶν ἄλλων σωπησάντων αὐτὸν ἐπειπεῖν ἐσκαμμένον τινὰ ἔπαινον πολλὴν τὴν κολακίαν ἐμφανιούντα· τὸ μὲν γὰρ λιμῶ ζυνόνα καὶ νῆ Δία γε διψῶντα μύρω χρίεσθαι καὶ στεφανοῦσθαι τὴν κεφαλὴν, ἡρέμα καὶ γελοῖον· ἔοικας γὰρ τότε στήλῃ ἐώλου τινὸς νεκροῦ ἀγοντος ἐναγίσματα·

LUCIANUS. I.

(neque enim opus est, et te eadem affectare semper, quæ hospites et ignoti : illa enim esset impudentia tua), neque avis tibi similis eliarum apponitur : verum vicino convivæ pinguis et saginata; tibi vero pullus dimidiatus, aut palumbus exsiccus; quæ quidem aperta contumelia est et contemptus. Sæpe etiam, si qua desit, alio repente conviva superveniente, minister ablata ea, quæ tibi apposita fuerant, ponit illi, admurmurans illud : Tu enim noster es. Quoties quidem carpitur in medium appositus aut porcellus subrumis, aut cervus, omnino aut propitium habeas divisorem opus est, aut Promethei partem feras, ossa dico pinguedini involuta. Quod enim supra te accumbenti astat patina, donec satietate victus renunciet, te vero celeriter adeo præterit, cui libero tolerabile est, etiam si non plus quam cervi bilis habeat? Sed illud nondum dixi, quod aliis suavissimum vetustissimumque vinum bibentibus, solus tu malum et quoddam crassum potas, curans in argento semper aut auro ut bibas, ne colore vini, quam contemptus sis conviva, prodaris. Et utinam vel illius ad satietatem bibere tibi liceret! Jam vero sæpe te poscente, puer se exaudiisse dissimulat.

27. Molestia sane te afficiunt multa et crebra, et pæne omnia : maxime quoties præ te floret vel cinædus aliquis, vel saltandi magister, vel Ionicos modos et cantilenas contextens homuncio Alexandrinus. Unde enim amatoriarum voluptatum hisce ministris, et literulas sinu perferentibus, æqualem accubitus honorem tu postules? Itaque in latibulo aliquo triclinii, præ pudore querens suffugium, ingemiscis merito, teque ipse miseraris, et fortunam accensas, quæ ne tantillum quidem tibi venustatis asperserit. Libenter autem videaris mihi et ipse poeta velle fieri amatoriarum cantilenarum, aut ab alio composita canere posse commode; quum videas quanta sit res præferri ceteris et in honore haberi. Sustineas vero, si vel magum aut vatem agere oporteat ex eorum genere, qui hæreditates multorum talentorum, et imperia, et confertas divitias pollicentur : vides enim hos quoque felicem in amicitiiis cursum habere, et magna in dignitate versari. Horum igitur unum aliquid libenter fieres, ne plane rejiculus esses et superfluous. Sed nec ad ista tu, infelix, es probabilis. Itaque necessario minueris, et silentio occultisque lacrimis perfers neglectum tui.

28. Si enim deferat te susurro servus, solum te non laudasse puerum dominæ saltantem, aut canentem cithara, periculum ex ea re non parvum. Oportet igitur terrestri ranæ instar sitientem clamare, et ut insignis inter clamantes sis et quasi præcentor, studere : sæpe etiam, postquam conticuerunt alii, ipsi subjicere meditatum quandam laudationem, magnæ adulationis indicem. Porro esuritionum te sodalem, et hercle sitientem ungi et coronari caput, fere etiam ridiculum est : tum enim similis es cippo nuperi alijus mortui, cui mittuntur inferiæ : nam etiam illum per-

καὶ γὰρ ἐκείνου καταχέαντες μύρον καὶ τὸν στέφανον ἐπιθέντες αὐτοὶ πίνουσι καὶ εὐωχοῦνται τὰ παρεσκευασμένα.

29. Ἦν μὲν γὰρ καὶ ζηλότυπος τις ἦ καὶ παῖδες εὐμορφοὶ ὧσιν ἡ νέα γυνή καὶ σὺ μὴ παντελῶς πόρρω Ἀφροδίτης καὶ Χαρίτων ἦς, οὐκ ἐν εἰρήνῃ τὸ πρᾶγμα οὐδ' ὁ κίνδυνος εὐκαταφρόνητος· ὧτα γὰρ καὶ ὀφθαλμοὶ βασιλέως πολλοί, οὐ μόνον τάληθ' ὁρῶντες, ἀλλ' αἰεὶ τι καὶ προσεπιμετροῦντες, ὥς μὴ νυστάζειν δοκοῖεν. Δεῖ οὖν ὥσπερ ἐν τοῖς Περσικοῖς δαίπνοις κάτω νεύοντα κατακεῖσθαι δεδιότα μὴ τις εὐνοῦχος σε ἰδὼ προσβλέψαντα μιᾷ τῶν παλλακίδων, ἐπεὶ ἄλλος γε εὐνοῦχος ἐντεταμένον πάλαι τὸ τόξον ἔχων, ὃ μὴ θέμις ὁρῶντα διαπεῖρας τῷ οἱστῷ μεταξὺ πίνοντος τὴν γνάθον.

30. Ἐἴτ' ἀπελθὼν τοῦ δαίπνου μικρὸν τι κατέδαρβες· ὑπὸ δὲ ὥδῃν ἀλεκτρονίων ἀνεγρόμενος, ὦ δειλαιὸς ἐγὼ, φῆς, καὶ ἄθλιος, οἷας τὰς πάλαι διατριβὰς ἀπολιπὼν καὶ ἐταίρους καὶ βίον ἀπαράγμονα καὶ ὕπνον μετρούμενον τῇ ἐπιθυμίᾳ καὶ περιπάτους ἐλευθερίους εἰς οἷον βάραθρον φέρων ἔμαυτὸν ἐνσέσευκα. Τίνος ἐνεκα, ὦ θεοί, ἡ τίς ὁ λαμπρὸς οὗτος μισθὸς ἐστίν; οὐ γὰρ καὶ ἄλλως μοι πλείω τούτων ἐκπορίζειν δυνατὸν ἦν καὶ προσῆν τὸ ἐλεύθερον καὶ τὸ πάντα ἐπ' ἐξουσίας; Νῦν δὲ τὸ τοῦ λόγου, λέων κρόκη δεθείς, ἄνω καὶ κάτω περισύρομαι, τὸ πάντων οἰκτιστον, οὐκ εὐδοχιμῶν εἰδώς οὐδὲ κεχαρισμένος εἶναι δυνάμενος· ἰδιώτης γὰρ ἔγωγε τῶν τσιούτων καὶ ἀτεχνος, καὶ μάλιστα παραβαλλόμενος ἀνδράσι τέχνην τὸ πρᾶγμα πεποιημένοις. Ὡς δὲ καὶ ἀχάριστός εἰμι, καὶ ἥκιστα συμποτικὸς, οὐδ' ὅσον γέλωτα ποιῆσαι δυνάμενος· συνήμι δὲ ὥς καὶ ἐνοχλῶ πολλάκις βλεπόμενος, καὶ μάλισθ' ἔταν ἡδίων αὐτὸς αὐτοῦ εἶναι θέλω· σκυθρωπὸς γὰρ αὐτῷ δοκῶ, καὶ ὅλως οὐκ ἔχω ὅπως ἀρμώσωμαι πρὸς αὐτόν. Ἦν μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ σεμνοῦ φυλάττω ἔμαυτον, ἀθδῆς ἐδοξα καὶ μονοουχί φευκτέος, ἦν δὲ μειδιάσω καὶ ρυθμίσω τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ἥδιον, κατεφρόνησεν εὐθύς καὶ διέπτυσε, καὶ τὸ πρᾶγμα ὁμοιον δοκεῖ ὥσπερ ἂν εἰ τις κωμωδίαν ὑποκρίναιτο τραγικὸν προσωπεῖον περικεῖμενος. Τὸ δ' ὅλον, τίνα ἄλλον ὁ μάταιος ἔμαυτῷ βιώσομαι βίον τὸν παρόντα τοῦτον ἄλλω βεβιωκώς;

31. Ἔτι σου ταῦτα διαλογιζομένου ὁ κῶδων ἤχῃσε, καὶ χρὴ τῶν ὁμοίων ἔχεσθαι καὶ περινοστεῖν καὶ ἐστάναι ὑπαλείψαντά γε πρότερον τοὺς βουδῶνας καὶ τὰς ἰγνῦας, εἰ θέλεις διαρῆσαι πρὸς τὸν ἄθλον· ἔτα δαίπνον ὁμοιον καὶ ἐς τὴν αὐτὴν ὥραν περιηγμένον, καὶ σοὶ τὰ τῆς διαίτης πρὸς τὸν πάλαι βίον ἀντίστροφα καὶ ἡ ἀγρυπνία δὲ καὶ ὁ ἰδρῶς καὶ ὁ κάματος ἡρέμα ἡδὴ ὑπορύττουσιν ἢ φθόνῃ ἢ περιπνευμονίᾳ ἢ κώλου ἀλγῆμα ἢ τὴν καλὴν ποδάγραν ἀναπλάττοντες. Ἀντέχεις δὲ ὅμως, καὶ πολλάκις κατακεῖσθαι δεόν, οὐδὲ τοῦτο συγχεχώρηται· σκηπῆς γὰρ ἡ νόσος καὶ φυγὴ τῶν καθήκοντων ἐδοξεν. Ὡστ' ἐξ ἀπάντων ὡχρὸς αἰεὶ καὶ ὅσον οὐδέπω τεθνηξομένη τοίκα.

32. Καὶ τὰ μὲν ἐν τῇ πόλει ταῦτα. Ἦν δὲ πού

fundunt unguento, et coronam illi imponunt, vinum vero ipsi bibunt et epulantur ea quae parata sunt.

29. Si vero et zelotypus ipse sit, et formosi pueri, aut mulier juvenis, neque tu sis plane alienus a Venere et Gratiis, res in pace non transit nec periculum est contemptibile. Aures enim regis et oculi multi, nec qui vera solum videant, sed semper quasi corollarium, ne connivere unquam putentur, adjiciant. Oportet igitur, ut in Persarum conviviis, dejecto vultu accumbere, metuentem ne quis te forte eunuchorum observet aspicientem pellicum unam, quum alius eunuchus intentum jam arcum habeat, qui spectantis quae fas non est buccam sagitta inter bibendum trajiciat.

30. Deinde egressus convivio paullum obdormiisti. Sub gallorum vero cantum excitatus, Miserum me, inquis, et ærumnosum! quibus ego exercitationibus relictis, et sodalibus, et quam otiosa vita, et somno, quem sola metiretur dormiendi libido, et ambulationibus liberis, in quod me barathrum ipse præcipitavi! Cujus rei causa, dii boni! aut quæ splendida illa merces? nunc enim alio etiam modo plura ipsis parare mihi licuit, libertate manente et omnium rerum potestate? Nunc vero tanquam leo, quod est in proverbio, licio devinctus, sursum deorsum trahor, et quod omnium miserrimum est, nec bonam de me opinionem concitare, neque graciosus esse possum. Idiota enim ego his in rebus et iners, maxime si cum hominibus comparer, qui artem sibi hoc opus fecerint. Insuper vero invenustus etiam sum, et minime comis conviva, ac ne risum quidem excitare valeo: intelligo autem, conspectam etiam meum sæpe molestum esse, inprimis quoties me ipso suavior hilariorque esse volo: tetricus enim illi videor, et in universum non habeo quomodo aptus illi esse possim: nam si gravitatem servo, insuavis illi videor et tantum non fugiendus; sin rideam et ad suavitatem componam vultum, contemnit statim et despuat; et similis mihi res videtur, ac si quis tragicam personam indutus comœdiam agat. In summa vero, quam aliam stultus ego vitam mihi ipsi vivam, hanc præsentem si alii vixero?

31. Adhuc ista cogitas quum tintinnabulum sonuit, et consuetus vitæ tenor servandus est: circumeundum est, standum est, unctis prius summis femoribus poplitibusque, si velis durare ad instans certamen: tum cœna similis, et in eandem horam protracta. Inter hæc victus ratio superiori vitæ contraria, tum vigiliæ, et sudor, et fatigatio paullatim jam cuniculis te suffodiunt, et vel tabem, vel respirandi difficultatem, vel coli dolorem, vel præclaram podagram elaborant. Obduras tamen et sæpe, quum decumbendum esset, neque hoc tibi concessum est: simulatio enim morbus tuus videtur esse et officiorum fuga. Itaque ob hæc omnia pallidus semper, et parum abest quin jam morituro similis videaris.

32. Hæc quidem urbanæ vitæ ratio. Si qua vero etiam

καὶ ἀποδημῆσαι δέη, τὰ μὲν ἄλλα ἔω· ὕοντος δὲ πολ-
λάκις ὕστατος ἐλθών — τοιοῦτο γάρ σοι ἀποκεκλήρωται
— τὸ ζεύγος περιμένεις, ἔστ' ἂν οὐκέτ' οὔσης καταγω-
γῆς τῷ μαγεύει σε ἢ τῷ τῆς δεσποίνης κοιμωτῇ συμ-
παραβύσωσιν οὐδὲ τῶν φρυγάνων δαφιλῶς ὑποβαλόντες.

33. Οὐκ ὀκνῶ δέ σοι καὶ διηγήσασθαι ὅ μοι Θεσμό-
πολις οὗτος ὁ Στωϊκὸς διηγήσατο ξυμβάν αὐτῷ πάνυ
γελοῖον καὶ νῆ Δί' οὐκ ἀνέλπιστον, ὥς ἂν καὶ ἄλλω
ταῦτον συμβαίῃ· συνῆν μὲν γὰρ πλουσίᾳ τινὶ καὶ τρυ-
φῇ γυναικὶ τῶν ἐπιφανῶν ἐν τῇ πόλει· δεῖσαν δὲ καὶ
ἀποδημῆσαι ποτε τὸ μὲν πρῶτον ἐκεῖνο παθεῖν ἔφη
γελοῖστατον, συγκαθίζεσθαι παρ' αὐτῷ παραδεδοσθαι
φιλοσόφῳ ὄντι κίναιδόν τινα τῶν πεπιτωμένων τὰ σκέλη
καὶ τὸν πώγωνα περιεζυρημένων· διὰ τιμῆς δ' αὐτὸν
ἐκείνη, ὥς τὸ εἰκὸς, ἦγε, καὶ τούνομα δὲ τοῦ κίναϊδου
ἀπεμνημόνευε, Χελιδόνιον γὰρ καλεῖσθαι. Τούτο τοῖνον
πρῶτον ἡλικίον, σκυθρωπῷ καὶ γέροντι ἀνδρὶ καὶ πολὺ
τὸ γένειον — οἶσθα δὲ ὡς βαθὺν πώγωνα καὶ σεμνὸν ὁ
Θεσμόπολις εἶχε — παρακαθίζεσθαι φύκος ἐντετριμμέ-
νον καὶ ὑπογεγραμμένον τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ διασεσα-
λευμένον τὸ βλέμμα καὶ τὸν τράχηλον ἐπικεκλασμένον,
ὡ χελιδόνα μὰ Δί', ἀλλὰ γυῖά τινα περιτετιλμένον
τοῦ πώγωνος τὰ πτερὰ, καὶ εἰ γε μὴ πολλὰ δεηθῆναι
αὐτοῦ, καὶ τὸν κεκρύφαλον ἔχοντα ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἂν
συγκαθίζεσθαι· τὰ δ' οὖν ἄλλα παρ' ὅλην τὴν ὁδὸν μυ-
ρίας τὰς ἀηδίας ἀνασέσθαι ὑπάδοντας καὶ τερετίζον-
τος, εἰ δὲ μὴ ἐπείχεν αὐτὸς, ἴσως ἂν καὶ ὀρχουμένου
ἐπὶ τῆς ἀπῆνης.

34. Ἔτερον δ' οὖν τι καὶ τοιοῦτον αὐτῷ προσταχθῆ-
ναι· καλέσασα γὰρ αὐτὸν ἡ γυνή, Θεσμόπολι, φησὶν,
οὗτος ὄναιο, χάριν οὐ μικρὰν αἰτούσης δὸς μηδὲν ἀν-
τειπὼν μηδ' ὅπως ἐπὶ πλείον σου δεήσομαι περιμένας.
Τοῦ δὲ, ὅπερ εἰκὸς ἦν, ὑποσχομένου πάντα πράξειν,
Δέομαί σου τοῦτο, ἔφη, χρηστὸν ὁρῶσά σε καὶ ἐπιμελῆ
καὶ φιλόστοργον, τὴν κύνα ἣν οἶσθα τὴν Μυρρίνην ἀνα-
λαβὼν ἐς τὸ ὄχημα φύλαττέ μοι καὶ ἐπιμελοῦ ὅπως
μηδενὸς ἐνδεῆς ἔσται· βαρύνεται γὰρ ἡ ἀθλία τὴν γα-
στέρα καὶ σγεδὼν ὡς ἐπίταξ ἔστιν· οἱ δὲ κατάρατοι οὐ-
τοι καὶ ἀπειθεῖς οἰκέται οὐκ ὅπως ἐκείνης, ἀλλ' οὐδ'
ἐμοῦ αὐτῆς πολλὴν ποιοῦνται λόγον ἐν ταῖς ὁδοῖς. Μὴ
τοῖνον τι σμικρὸν οἰηθῆς εὖ ποιήσῃν με τὸ περισπού-
δατὸν μοι καὶ ἥδιστον κυνίδιον διαφυλάξας. Ὑπέ-
σχετο ὁ Θεσμόπολις πολλὰ ἱκετευούσης καὶ μονονουχὶ
καὶ δακρυούσης. Τὸ δὲ πρᾶγμα παγγέλοιον ἦν, κυνί-
διον ἐκ τοῦ ἱματίου προκλύπτων μικρὸν ὑπὸ τὸν πώγωνα
καὶ κατωρῆσαν πολλάκις, εἰ καὶ μὴ ταῦτα ὁ Θεσμό-
πολις προστίθει, καὶ βαύζον λεπτῇ τῇ φωνῇ — τοιαῦτα
γὰρ τὰ Μελιταῖα — καὶ τὸ γένειον τοῦ φιλοσόφου πε-
ριλιχμώμενον, καὶ μάλιστα εἰ τι τοῦ χολιζοῦ αὐτῷ ζωμοῦ
ἐγκατεμémικτο. Καὶ ὁ γε κίναϊδος, ὁ ζῦνεδρος, οὐκ
ἐμύσως ποτὲ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τοὺς παρόντας ἐν τῷ
ξυμpositῷ ἀποσκάπτων, ἐπειδὴ ποτε καὶ ἐπὶ τὸν Θε-
σμόπολιν καθῆκε τὸ σκῶμμα, Περὶ δὲ Θεσμοπόλιδος,
ἔφη, τοῦτο μόνον εἰπεῖν ἔχω, ὅτι ἀντὶ Στωϊκοῦ ἡδῆ

iter instituendum sit, reliqua omitto : sæpe vero quum pluit
ultimus tu veniens (hoc enim sors tibi tribuit) iumenta
expectas, donec, quum jam non amplius sit devertendi co-
pia, cum coquo te aut ciniffone dominæ in vehiculum coun-
pingunt, et ne virgultorum quidem satis substernunt.

33. Non piget etiam narrare tibi, quod sibi accidisse The-
smopolis, hic Stoicus, mihi narravit, ridiculum sane, quod
aliis quoque usu venire posse non improbabile, per Jovem,
fuerit. Vivebat ille in domo divitis et delicatæ mulieris ex
nobilium in Urbe numero : quum autem peregre eundum
esset aliquando, primum hoc sibi accidisse narravit omnino
ridiculum, ut juxta se philosophum hominem, assidere
juberetur cinædus quidam lavigatis pice cruribus et rasa
barba : nempe in honore illum ipsa, ut facile est ad intel-
ligendum, habebat : nomen etiam cinædi mihi retulit, Che-
lidonium dictum esse. Hoc igitur primum quale est! te-
trico et seni viro, et cano mento, (nostri vero quam proli-
xam barbam et venerabilem Thesmopolis habuerit) assidere
infucatum, et pictis genis, et nalandibus oculis, et fracta
cervice, non hirundinem sane (quæ nominis illius vis est),
sed vulturem quandam vulsis barbæ pennis ! et nisi multum
deprecatus esset, etiam caput flammeo tectum habentem
ait fuisse assessurum : se ergo tum cetera sexcentas in illa
via molestias sustinuisse, cantillante illo et minuriente ; qui,
nisi ipse retinisset, fortasse etiam in ipso plaustro esset
saltaturus.

34. Verum injunctum sibi esse etiam aliud fere hujusmodi :
vocans enim ipsum mulier, Da mihi, inquit, hanc veniam,
Thesmolis, sic fortunatus sis ! magnam quidem, petenti
nihil contradicens, nec expecta, ut diutius te rogem. Illo
vero, quod facile credas, pollicito se facturum omnia, Hoc,
inquit, te rogo, quæ benignum te videam, et diligentem, et
a natura factum ad amorem ; canem quam nosti, Myrrhi-
nam, receptam in vehiculum custodi mihi, et curam illius
gere ne qua re indigeat : utrum enim gerit misera, et prope
abest a partu : execrabilis vero illi et immorigeri servi, ne
mei quidem ipsius, tantum abest ut illius, ullam rationem
habent in via. Ne putes igitur te mediocriter de me mereri,
si caniculum, de qua tantum laborem, suavissimamque mihi
servaveris. Pollicetur Thesmolis multum ita et tantum
non cum lacrimis petenti. Res autem ridicula omnino,
canicula de veste sub ipsam barbam prospiciens, et sæpe
ipsum permingens, etiamsi illud quidem non addidit The-
smopolis, et minuta voce ganniens (tales enim sunt Meli-
tenses illæ caniculæ), et mentum philosophi circumlambens,
inprimis si quid pridiani juris in illo hæreret. Et cinædus
ille, assessor, qui interdum non indocta dicta in ceteros
quoque convivas jacere solet, quum in Thesmolin quoque
aliquando laxaret dicacitatem, De Thesmolide, inquit,

Κυνικός ἡμῖν γεγέννηται. Τὸ δ' οὖν κυνίδιον καὶ τετοκέναι ἐν τῷ τρίβωνι τῷ τοῦ Θεσμοπολίδος ἐπιθυμῶν.

35. Τοιαῦτα ἐντροφῶσι, μᾶλλον δὲ ἐνυβρίζουσι τοῖς ξυνοῦσι κατὰ μικρὸν αὐτοὺς χειροσθεῖς τῇ ὕβρει παρασκευάζοντες. Οἶδα δ' ἐγὼ καὶ ῥήτορα τῶν καρχάρων ἐπὶ τῷ δείπῳ κελευόμενα μελετήσαντα μὰ τὸν Δι' οὐκ ἀπαιδευτῶς, ἀλλὰ πάνυ τορῶς καὶ ξυγκεκροτημένως ἐπιηγεῖτο γοῦν μεταξὺ πινόντων οὐ πρὸς ὕδωρ μετρημένον, ἀλλὰ πρὸς οἶνου ἀμφορέας λέγων, καὶ τοῦτο ὑποστῆναι τὸ τόλμημα ἐπὶ διακοσίαις δραχμαῖς ἐλέγετο. Ταῦτα μὲν οὖν ἴσως μέτρια. Ἦν δὲ ποιητικὸς αὐτὸς ἢ συγγραφικὸς δὲ πλούσιος ἢ, παρὰ τὸ δεῖπνον τὰ αὐτοῦ βραψωδῶν, τότε καὶ μέλιστα διαρραγῆναι χρὴ ἐπαινοῦντα καὶ κολακεύοντα καὶ τρόπους ἐπαίνων καινοτέρους ἐπινοοῦντα. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ ἐπὶ κάλλει θαυμάζεσθαι ἐθέλουσι, καὶ δεῖ Ἀδωνίδας αὐτοὺς καὶ Ὑακίνθους ἀκούειν, πῆχυνος ἐνίοτε τὴν ῥίνα ἔχοντας. Σὺ δ' οὖν ἐὰν μὴ ἐπαινῆς, ἐς τὰς λιθοτομίας τὰς Διονυσίου εὐθὺς ἀφίξῃ ὥς καὶ φθονῶν καὶ ἐπιβουλεύων αὐτῷ. Χρὴ δὲ καὶ σοφοὺς καὶ ῥήτορας εἶναι αὐτοὺς, κἂν εἴ τι σολωκίσαντες τύχῃσιν, αὐτὸ τοῦτο τῆς Ἀττικῆς καὶ τοῦ Ὑμηττοῦ μεστοὺς δοκεῖν τοὺς λόγους καὶ νόμον εἶναι τὸ λοιπὸν οὕτω λέγειν.

36. Καίτοι φορητὰ ἴσως τὰ τῶν ἀνδρῶν. Αἱ δὲ [οὖν] γυναῖκες — καὶ γὰρ αὖ καὶ τὸδε ὑπὸ τῶν γυναικῶν σπουδάζεται, τὸ εἶναι τινας αὐταῖς πεπαιδευμένους μισθοῦ ὑποτελεῖς ξυνόντας καὶ τῷ φορεῖν ἐπομένους· ἐν γὰρ τι καὶ τοῦτο τῶν ἄλλων καλλωπισμάτων αὐταῖς δοκεῖ, ἢν λέγεται ὡς πεπαιδευμέναι τέ εἰσι καὶ φιλόσοφοι καὶ ποιοῦσιν ἄσματα οὐ πολλὰ τῆς Σαπφούς ἀποδέοντα — διὰ δὲ ταῦτα μισθωτοὺς καὶ αὐταὶ περιάγονται ῥήτορας καὶ γραμματικούς καὶ φιλοσόφους, ἀκροῶνται δ' αὐτῶν πνίκα; — γελῶν γὰρ καὶ τοῦτο — ἥτοι μεταξὺ κοιμούμεναι καὶ τὰς κόμας παραπλεκόμεναι ἢ παρὰ τὸ δεῖπνον· ἄλλοτε γὰρ οὐκ ἄγουσι σχολήν. Πολλάκις δὲ καὶ μεταξὺ τοῦ φιλοσόφου τι διεξιόντος ἢ ἄβρα προσελθοῦσα ὥρεξε παρὰ τοῦ μοιχοῦ γραμματίον, οἱ δὲ περὶ σωφροσύνης ἐκείνοι λόγοι ἐστᾶσι περιμένοντες, ἐστ' ἂν ἐκείνη ἀντιγράψασα τῷ μοιχῷ ἐπαναδράμῃ πρὸς τὴν ἀκρόασιν.

37. Ἐπειδὴν δὲ ποτε διὰ μακροῦ τοῦ χρόνου Κρονίων ἢ Παναθηναίων ἐπιστάντων, πέμπηται τί σοι ἐφ' ἐστέρῳ δόλιον ἢ χιτῶνιον ὑπόσαθρον, ἐνταῦθα μάλιστα πολλὰν δεῖ καὶ μεγάλην γενέσθαι τὴν πομπήν· καὶ ὁ μὲν πρῶτος εὐθὺς ἐτι σκεπτομένου παραχούσας τοῦ δεσπότης προδραμῶν καὶ προμηνύσας ἀπέρχεται μισθὸν οὐκ ὀλίγον τῆς ἀγγελίας προλαβών, ἔωθεν δὲ τρισκαίδεκα ἤκουσι κομίζοντες, ἕκαστος ὡς πολλὰ εἶπε καὶ ὡς ὑπέμνησε καὶ ὡς ἐπιτροπείας τὸ κάλλιον ἐπελέξατο διεξιών. Ἀπαντες δ' οὖν ἀπαλλάττονται λαβόντες, ἔτι καὶ βρενθυόμενοι, δεῖ μὴ πλείω ἔδοικας.

38. Ὁ μὲν γὰρ μισθὸς αὐτὸς κατὰ δὴ ὁβολοὺς ἢ τέτταρας, καὶ βαρὺς αἰτῶν σὺ καὶ ὀχληρὸς δοκεῖς. Ἴνα δ' οὖν λάβῃς, κολακευτέος μὲν αὐτὸς καὶ ἱκετευτέος, θε-

hoc solum habeo quod dicam, illum pro Stoico jam Cynicum nobis factum. Caniculam igitur etiam peperisse in pallio Thesmopolidis audiui.

35. Sic ad delicias, vel ad contumeliam potius abutuntur suis familiaribus, quos paulatim mansuetos et patientes injuriæ faciunt. Novi ego etiam rhetora quendam de asperis illis jussum in cœna declamare, non inerudite profecto, sed vehementer et concinne: laudabatur igitur inter pocula, qui non ad aquam demensam diceret, sed ad vini amphoras; dicebatur autem pro ducentis illam rem drachmis ausus esse. Sed hæc fortasse medica. Si vero dives ipse vel poeticam affectet laudem vel historicam, qui in convivio sua recitet, tum maxime est ubi rumpatur aliquis laudando, adulando, modis laudandi novis excogitandis. Sunt vero qui etiam pulchritudinis nomine admirationi esse postulent, quos Adonidas, vel Hyacinthos au dire oportet, cubitalem licet nasum interdum habeant. Tu vero si non laudes, illicet in Dionysii lautumias venies, utpote qui invidias ipsi et insidieris. Oportet autem doctos esse ipsos et rhetoras, et licet solocismos committant, Atticæ tamen et Hymetti plenos videri illorum sermones, et legem esse in posterum ita dicendi.

36. Quanquam tolerabilia forte videantur quæ viri faciunt. Mulieres vero, nam hoc quoque nunc affectant mulieres, habere quosdam eruditos, mercede conductos sibi familiares, et lecticam assectantes, quandoquidem unum hoc inter reliqua ornamenta illis videtur, si dicantur eruditæ esse et philosophæ, et carmina faciant non multum inferiora Sapphicis: propter hæc igitur mulieres ipsæ quoque mercenarios circumducunt rhetores, et grammaticos, et philosophos. Audiunt vero illos, quando? (nam hoc quoque ridiculum) vel dum ornantur et comas disponi sibi curant, vel in cœna adeo: neque enim aliud ipsis otium suppetit. Sæpe vero, dum philosophus aliquid disputat, accedens ancilla a mœcho tabellas tradit: at illi de temperantia sermones insistant expectantque, dum illa, mœcho postquam rescripserit, ad auditionem redeat.

37. Quum vero longo post tempore aliquando Saturnalibus instantibus vel Quinquatribus, mittitur tibi amiculum mi-serum aut tunica fere putris, tunc maxime multam institui magnamque pompam oportet. Et primus quidem, qui deliberante etiamnum domino illud sublegit, præcurrens et indicans, non parvo ablato nuncii præmio, redit. Mane vero tredecim veniunt ferentes munus, quorum unusquisque, ut multa dixerit, ut monuerit, ut dato sibi negotio pulcherrimum elegerit, commemorat. Omnes igitur cum munusculo abeunt, insuper cum fastidio quodam mutuantes, quod plura non dederis.

38. Merces ipsa minutatim tibi solvitur, obolis binis aut quaternis; si petas, gravis videris ac molestus. Ut igitur accipias; adulandum primo ipsi et supplicandum; colendus

ραπευτέος δὲ καὶ ὁ οἰκονόμος, οὗτος μὲν καὶ ἄλλον θεραπεύειας τρόπον οὐκ ἀμελητέος δὲ οὐδὲ ὁ ξύμβουλος καὶ φίλος. Καὶ τὸ ληφθὲν ἤδη προωφελετο ἱματιοκατήλω ἢ ἱατρῷ ἢ σκυτοτόμῳ τινί. Ἄδωρα οὖν σοι τὰ δῶρα καὶ ἀνόνητα.

39. Πολὺς δὲ ὁ φθόνος καὶ πού καὶ διαβολή τις ἥρμα ὑπεξανίσταται πρὸς ἄνδρα ἥδη τοὺς κατὰ σοῦ λόγους ἡδέως ἐνδεχόμενον· ὁρᾷ γὰρ ἥδη σὲ μὲν ὑπὸ τῶν συνεχῶν πόνων ἐκτετρυχωμένον καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν σκάζοντα καὶ ἀπηυδηκότα, τὴν ποδάγραν δὲ ὑπανιούσαν· ὅλος γὰρ ὅπερ ἦν νοστιμώτατον ἐν σοὶ ἀπανθισάμενος καὶ τὸ ἐγκαρπώτατον τῆς ἡλικίας καὶ τὸ ἀκμαϊώτατον τοῦ σώματος ἐπιτρέψας καὶ βάκος σε πολυσχιδὲς ἐργασάμενος ἥδη περιβλέπει, σὲ μὲν οἱ τῆς κόπρου ἀπορρίψει φέρον, ἄλλον δὲ ὅπως τῶν δυναμένων τοὺς πόνους καρτερεῖν προσλήψεται, καὶ ἦτοι μεираκίον αὐτοῦ ὅτι ἐπειράσας τότε ἢ τῆς γυναικὸς ἄδραν παρθένον γέρον ἄνδρα διαφθείρεις ἢ ἄλλο τι τοιοῦτον ἐπικληθείς νύκτωρ ἐγκακαλυμμένος ἐπὶ τράχηλον ὥσθεις ἐξεληλυθας ἐρημος ἀπάντων καὶ ἀπορος τὴν βελτίστην ποδάγραν αὐτῷ γήρᾳ παραλαβὼν, καὶ ἂ μὲν τέως ἦδεις, ἀπομαθὼν ἐν τοσούτῳ χρόνῳ, θυλάκου δὲ μεῖζω τὴν γαστέρα ἐργασάμενος, ἀπλήρωτόν τι καὶ ἀπαραίτητον κακόν· καὶ γὰρ ὁ λαϊμὸς ἀπαιτεῖ ἐκ τοῦ ἔθους καὶ ἀπομανθάνων αὐτὰ ἀγανακτεῖ.

40. Καὶ σε οὐκ ἂν τις ἄλλος δέξαιτο ἔξωρον ἥδη γεγονότα καὶ τοῖς γεγηρακόσιν ἱπποὶς εὐικότα, ὧν οὐδὲ τὸ δέρμα ὁμοίως χρησίμιον. Ἄλλως τε καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἀπωσθῆναι διαβολή πρὸς τὸ μεῖζον εἰκαζομένη μοιχὸν ἢ φαρμακεία σε ἢ τι τοιοῦτον ἄλλο δοκεῖν ποιεῖ· ὁ μὲν γὰρ κατήγορος καὶ σωπῶν ἀξιώπιστος, σὺ δ' Ἕλληνας καὶ ῥάδιος τὸν τρόπον καὶ πρὸς πᾶσαν ἀδικίαν εὐκολος· τοιούτους γὰρ ἅπαντας ἡμᾶ· εἶναι οἴονται, καὶ μάλα εἰκότως· δοκῶ γὰρ μοι καὶ τῆς τοιαύτης δόξης αὐτῶν, ἣν ἔχουσιν περὶ ἡμῶν, κατανενοημένοι τὴν αἰτίαν. Πολλοὶ γὰρ ἐς τὰς οἰκίας παρελθόντες ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἄλλο χρησίμιον εἰδέναι μαγείας καὶ φαρμακείας ὑπέσχοντο καὶ χάριτας ἐπὶ τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ ἐπαγωγὰς τοῖς ἐχθροῖς, καὶ ταῦτα πεπαιδευθῆναι λέγοντες καὶ τρίβωνας ἀμπεχόμενοι καὶ πώγωνας οὐκ εὐκαταφρονήτους καθεύμενοι. Εἰκότως οὖν τὴν ὁμοίαν περὶ πάντων ὑπόνοιαν ἔχουσιν, οὐδ' ἀρίστους ὦντο, τοιούτους ὁρῶντες καὶ μάλιστα ἐπιτηροῦντες αὐτῶν τὴν ἐν τοῖς δειπνοῖς καὶ τῇ ἄλλῃ ξυνουσίᾳ κολακείαν καὶ τὴν πρὸς τὸ κέρδος δουλοπρέπειαν.

41. Ἀποσεισάμενοι δὲ αὐτοὺς μισοῦσι, καὶ μάλα εἰκότως, καὶ ἐξ ἅπαντος ζητοῦσιν ὅπως ἀρδὴν ἀπολέσωσιν, ἣν δύνασιν· λογιζονται γὰρ ὡς ἐξαγορεύουσιν αὐτῶν τὰ πολλὰ ἐκείνα τῆς φύσεως ἀπόρρητα ὡς ἅπαντα εἰδότες ἀκριβῶς καὶ γυμνοῦς αὐτοὺς ἐπωπτευκότες. Τοῦτο τοῖνυν ἀποπνίγει αὐτούς· ἅπαντες γὰρ ἀκριβῶς ὁμοιοὶ εἰσι τοῖς καλλίστοις τούτοις βιβλίοις, ὧν χρυσοὶ μὲν οἱ ὀμφακοὶ, πορφυρᾷ δ' ἐκτοσθεν ἡ διπθέρα, τὰ δ' ἐνδον ἢ Θυέστης ἐστὶ τῶν τέκνων ἐστιώμενος ἢ Οἰδί-

autem dispensator quoque est, hic quidem alio culturae genere: nec vero negligendus consiliarius et amicus. Porro quod accipis, id jam debebatur vestiario aut medico, aut auctori cuidam. Munera igitur illa non munera et nullius utilitatis.

39. Tum invidia multa, forte etiam calumnia paulatim contra te insurgit apud virum, sermones qui contra te habentur libenter jam excipientem. Videt enim te jam perpetuis laboribus detritum, et ad officia claudicantem, et defectum viribus, subeuntemque paulatim podagram. Omnino enim postquam florem ætatis valetudinisque tuæ præcepit, postquam fertilissimam vitæ tuæ partem et summum vigorem corporis contrivit, et pannum te undique fissum concinnavit, jam circumspect, te quidem in quod sterquilinum abiciat, alium vero ex iis, qui labores sustinere possunt, ut assumat. Tum igitur vel tentasse puerum ipsius, vel ancillam virginem dominæ subigere, homo senex, vel quiddam aliud huic simile incusatus noctu, capite obvoluto, præceps ejiceris domo, relictus ab omnibus, inops, cum senectute podagram etiam optimam nactus; oblitus hoc tanto tempore interjecto eorum quæ ante sciebas, ventre auctus majore quam culeus est, malo quod neque explere possis, nec deprecari. Etenim et gula poscit te ex consuetudine, et cum indignatione et querela dediscit.

40. Nec te facile alius quis recipiat, exoletum jam et equis vetulis similem, quorum neque pellis æque utilis. Alioquin etiam calumnia e tua expulsiōe orta, et majus quid suspirata, ut mœchus vel veneficus, vel horum simile aliquid videaris, efficit. Tuus enim accusator tacens etiam fide dignus: tu vero Græculus et levis ingenii, et ad scelus omne facilis. Tales enim universos nos esse arbitrantur: nec injuria. Videor enim mihi etiam talis illorum opinionis, quam de nobis habent, causam intellexisse. Multi enim in domos ingressi, quod nihil aliud utile scirent, vaticinia et veneficia polliciti sunt, et gratiam ab amasiis, et carmina magica contra hostes: idque quum facerent, se eruditos dicebant, et pallia induti erant et barbas submittebant minime contemnendas. Non absurde ergo similia de omnibus suspicantur, quum tales esse videant, quos putabant præstantissimos, maximeque quum observent eorum in cœnis et reliqua consuetudine adulationem, et quam servilem lucri causa personam suscipiant.

41. Quos vero ejecerunt, illos etiam, ut valde consentaneum est, odio habent, et undique querunt funditus, si queant, perdere. Etenim arbitrantur illos enuntiaturus multa illa in natura ipsorum ac moribus secreta, ut qui norint accurate omnia, et nudos ipsos inspexerint. Hoc igitur est, quod illos angit. Omnes enim accurate similes sunt pulcherrimis illis libris, quorum aurei umbilici, purpureique coloris membrana exterior; intus autem vel Thyestes est liberos suos epulatus, aut Œdipus cum matre

πους τῇ μητρὶ ξυνὼν ἢ Τηρεὺς δύο ἀδελφὰς ἅμα ὀπίλων. Τοιοῦτοι καὶ αὐτοὶ εἰσι, λαμπροὶ καὶ περιβλεπτοί, ἔνδον δ' ὑπὸ τῇ πορφύρᾳ πολλὴν τὴν τραγῳδίαν σκέποντες· ἕκαστον γαῦν αὐτῶν ἦν ἐξειλῆσης, δρᾶμα οὐ μικρὸν εὐρήσεις Εὐριπίδου τινὸς ἢ Σοφοκλέους, τὰ δ' ἔξω πορφύρα εὐανθὴς καὶ χρυσοῦς ὁ ὀμφαλός. Ταῦτ' οὖν ξυνεπιστάμενοι αὐτοῖς μισοῦσι καὶ ἐπιβουλεύουσιν, εἴ τις ἀποστάς ἀκριβῶς κατανενοηκῶς αὐτοὺς ἐκτραγῳδήσει καὶ πρὸς πολλοὺς ἐρεῖ.

42. Βούλομαι δ' ὅμως ἔγωγε ὥσπερ ὁ Κέβης ἐκεῖνος εἰκόνα τινὰ τοιοῦτου βίου σοι γράψαι, ὅπως ἐς ταύτην ἀποδέλπων εἰδῆς εἰ σοι παριτητέον ἐστὶν ἐς αὐτήν. Ἡδέως μὲν οὖν Ἀπελλοῦ τινος ἢ Παρρασίου ἢ Ἀετίωνος ἢ καὶ Εὐφράνορος ἂν ἐδεήθην ἐπὶ τὴν γραφήν· ἐπεὶ δὲ ἄπαρον νῦν εὐρεῖν τινὰ οὕτω γενναῖον καὶ ἀκριβῆ τὴν τέχνην, φιλήν ὡς ὁλόν τέ σοι ἐπιδεῖξω τὴν εἰκόνα. Καὶ δὴ γεγράφθω προπύλαια μὲν ὑψηλὰ καὶ ἐπὶ χρυσα καὶ μὴ κάτω ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ἀλλ' ἄνω τῆς γῆς ἐπὶ λόφου κείμενα, καὶ ἡ ἀνοδος ἐπὶ πολὺ καὶ ἀνάντης καὶ ὀλισθὸν ἔχουσα, ὡς πολλάκις ἤδη πρὸς τῷ ἄκρῳ ἔσεσθαι ἐλπισαντας ἐκτραγῳλισθῆναι διαμαρτόντος τοῦ ποδός· ἔνδον δὲ ὁ Πλούτος αὐτὸς καθήσθω χρυσοῦς ὅλος, ὡς δοκεῖ, πάνυ εὐμορφος καὶ ἐπέραστος, ὁ δ' ἔραστής μολὶς ἀνελθὼν καὶ πλησιάσας τῇ θύρᾳ τετηνέτω ἀφορῶν ἐς τὸ χρυσίον· παραλαβοῦσα δ' αὐτὸν ἡ Ἑλπίς, εὐπρόσωπος καὶ αὐτὴ καὶ ποικίλα ἀμπεχομένη, ἔσαγέτω σφόδρα ἐκπεπληγμένον τῇ εἰσόδῳ. Τούντεῦθεν δὲ ἡ μὲν Ἑλπίς αἰεὶ προηγείσθω, διαδεξάμεναι δ' αὐτὸν ὧλαι γυναῖκες, Ἀπάτη καὶ Δουλεία, παραδότωσαν τῷ Πόνῳ, ὁ δὲ πολλὰ τὸν ἄθλιον καταγυμνάσας τελευτῶν ἐγχειρίσάτω αὐτὸν τῷ Γῆρᾳ ἥδη ὑπονοσοῦντα καὶ τετραμμένον τὴν χροάν· ὑστάτῃ δὲ ἡ Ὑbris ἐπιλαβομένη συρτάτω πρὸς τὴν Ἀπόγνωσιν· ἡ δ' Ἑλπίς τὸ ἀπὸ τοῦτου ἀφανὴς ἀποπτέσθω, καὶ μηκέτι καθ' οὐδὲ εἰσῆλθε τοὺς χρυσοῦς θυρῶνας, ἐκ τινος δ' ἀποστρέφου καὶ λεληθυίας ἐξόδου ἐξωθισθῶ γυμνὸς προγάζτωρ ὡχρὸς γέρων, τῇ ἐτέρᾳ μὲν τὴν αἰδῶ σκέπων, τῇ δεξιᾷ δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν ἄγχων ἀπαντάτω δ' ἐξίοντι ἡ Μετανοία δακρύουσα ἐς οὐδὲν ὄφελος καὶ τὸν ἄθλιον ἐπαπολύουσα. Τοῦτο μὲν ἔστω τὸ τέλος τῆς γραφῆς. Σὺ δ' οὖν, ὦ ἀριστε Τιμόκλεις, αὐτὸς ἥδη ἀκριβῶς ἐπισκοπῶν ἕκαστα ἐννόησον εἰ σοι καλῶς ἔχει προσελθόντα εἰς τὴν εἰκόνα κατὰ ταύτας τὰς θύρας κατ' ἐκείνην τὴν ἐμπαιλὶν αἰσχροῦς οὕτως ἐκπεσεῖν. Ὅ τι δ' ἂν πράττης, μέμνησο τοῦ σοφοῦ λέγοντος, Ὡς θεὸς ἀνάτιος, αἰτία δὲ ἐλομένου.

XVIII.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ.

1. Πάλαι σκοποῦ πρὸς ἑμαυτὸν, ὡς καλὲ Σαβίνε, ἄτινα σοι εἰκὼς ἐπελθεῖν εἰπεῖν ἀναγνόντι ἡμῶν τὸ περὶ τῶν

concupiens, aut duas simul sorores Tereus subigens. Tales et hi sunt, splendidi et conspicui, intus vero sub purpura tragediam multam legentes. Si enim unumquemque eorum evolvas, fabulam invenies haud parvam, Euripide aliquo aut Sophocle dignam : extra autem sunt purpura florida, et umbilicus aureus. Horum ergo sibi conscii odio habent et struunt insidias, si quis ab illis sejunctus, qui accurate ipsos norit, tragediam ipsos faciat, et in vulgus de ipsis narret.

42. Volo tamen ego, ut Cebes ille, imaginem tibi quandam talis vitae depingere, ut illa inspecta constituas, utrum in eam tibi ingrediendum sit. Libenter itaque Apellem quandam, aut Parrhasium, aut Aetionem, aut Euphranorem etiam ad picturam adhiberem : quandoquidem vero fieri non potest ut nunc inveniatur aliquis eo ingenio et hac artis accuracione, tenuem tibi, quantum a me potest, imaginem ostendam. Pingatur itaque vestibulum altum, inauratum, nec infra in solo, sed supra terram in colle situm : ascensus sit valde et arduus et lubricus, ut sæpe qui in summo se jam sperarent esse, vestigio fallente præcipitentur. Intra vero Plutus sedeat ipse, aurea specie totus, formosus idem atque amabilis : amator autem qui ægre ascendit et ad januam accessit, obstupescat oculis in aurum directis. Assumptum vero Spes, formosa et ipsa, et pictam vestem induta, introducat valde in ingressu perculsum. Inde vero Spes quidem præcedat sæper, excipientes autem illum aliæ mulieres, Fraus, et Servitus, tradant Labori. At hic postquam multum exercuit miserum, commendet eum Senectuti, jam aliquantum agrotantem et colorem vertentem : ultima vero Contumelia comprehensum abducat ad Desperationem. Spes ab hoc inde loco avolet nec conspiciatur amplius : ipse vero non jam per aureum qua ingressus fuerat vestibulum, sed per aversum quandam et latentem exitum nudus extrudatur, ventre prominulo, pallidus, senex, altera manu pudenda tegens, dextra autem suum ipse collum angens. Occurrat autem exeunti Pœnitentia nequicquam plorans, et magis perdens perditum. Hic quidem picturæ finis esto. At tu, Timocles optime, ipse jam diligenter inspiciens singula, cogita, an decere te putes, ingressum in vitam depictam per illas portas, altera illa janua opposita turpiter adeo elabi. Quicquid autem feceris, sapientis viri memento, qui, Innocens, inquit, deus est, culpa vero eligentis.

XVIII.

APOLOGIA.

1. Dudum apud me considero, pulcher Sabine, quid in mentem tibi venisse probabiliter dicam, legenti uestrum

ἐπὶ μισθῷ συνόντων βιβλίον· ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἀγελαστὶ διεξήεις αὐτὸ καὶ πάννυ μοι πρόδηλον. Ἄ δὲ μεταξὺ καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὑπὸ σοῦ ἐλέγετο, ταῦτα νῦν ἐφαρμόττειν ζητῶ τοῖς ἀνεγνωσμένοις. Εἰ τοίνυν μὴ κακὸς ἐγὼ μαντικῇ, δοκῶ μοι ἀκούειν σου λέγοντος· Ἐῖτά τις αὐτὸς ταῦτα γεγραφώς καὶ κατηγορίαν οὕτω δεινὴν κατὰ τοῦ τοιοῦτου βίου διεξελθὼν, ἐπειτα πάντων ἐκλαθόμενος, ὀστράκου, φησί, μεταπεσόντος, ἐκὼν ἑαυτὸν φέρων ἐς δουλείαν οὕτω περιφανῇ καὶ περιβλεπτον ἐνσέσεικε; πόσοι Μίδαι καὶ Κροῖσοι καὶ Πακτωλοὶ ὅλοι μετέπεισαν αὐτὸν ἀφῆναι μὲν τὴν ἐκ παίδων φιλην καὶ σύντροφον εὐθερίαν, πρὸς αὐτῷ δὲ ἤδη τῷ Αἰακῷ γενόμενον καὶ μονοουχί τὸν ἕτερον πόδα ἐν τῷ πορθμείῳ ἔχοντα παρέχειν ἑαυτὸν ἑλκεσθαι καὶ σύρεσθαι καθάπερ ὑπὸ κλωῶν τινι χρυσῷ τὸν αὐχένα δεθέντα; [οἷά ἐστι τῶν τρυφόντων πλουσίων τὰ σφιγγία καὶ τὰ κουράλλια,] πολλῇ γοῦν ἡ διαφωνία τοῦ νῦν βίου πρὸς τὸ σύγγραμμα, καὶ τὸ ἄνω τοῦς ποταμούς χωρεῖν καὶ ἀνεστράφθαι τὰ πάντα καὶ παλινωδεῖν πρὸς τὸ χεῖρον τοῦτ' ἂν εἴη οὐχ ὑπὲρ Ἑλένης μὲν Δ' οὐδ' ὑπὲρ τῶν ἐπ' Ἰλίου γενομένων, ἀλλ' ἔργῳ ἀνατρεπομένων τῶν λόγων, καλῶς πρότερον εἰρησθαι δοκούντων.

2. Ταῦτα μὲν πρὸς ἑαυτὸν, ὡς τὸ εἶκος, λέλεκται σοι. Ἐπᾶξεις δὲ ἴσως καὶ πρὸς αὐτὸν ἐμὲ συμβουλὴν τινα τοιαύτην οὐκ ἄκαιρον, ἀλλὰ φιλικὴν καὶ οἷον σοι χρηστῇ καὶ φιλοσόφῳ ἀνδρὶ πρέπουσαν. Ἦν μὲν οὖν κατ' ἀξίαν ὑποδὸς τὸ σὸν πρόσωπον ὑποκρίνωμαι, εὖ ἂν ἡμῖν ἔχοι καὶ τῷ Λογίῳ θύσομεν· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ σὺ προσθήσεις τὰ ἐνδέοντα. Ὡρα τοίνυν μετασκευάσαντας ἡμᾶς τὴν σκηνὴν ἐμὲ μὲν σιωπᾶν καὶ ἀνέχεσθαι τιμνόμενον καὶ καίμενον, εἰ δέοι, ἐπὶ σωτηρίᾳ, σὲ δὲ ἐπιπάττειν τῶν φαρμάκων καὶ τὴν σμῖλην ἅμα πρόχειρον ἔχοντα καὶ τὸ καυτήριον διάπυρον· καὶ δὴ παραλαβὼν τὴν βήτηραν σὺ ταῦτα πρὸς με ὁ Σαδίνος ἤδη λέγεις.

3. Πάλαι μὲν, ὦ φιλότις, ὡς εἶκος, ἡυδοκίμηταί σοι τοῦτ' ἐν τῷ σύγγραμμῳ καὶ ἐν πολλῷ πλήθει δειγθέν, ὡς οἱ τότε ἀκροασάμενοι διηγούντο, καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῖς πεπαιδευμένοις, ὑπόσοι ἐμιλεῖν αὐτῷ καὶ διὰ χειρὸς ἔχειν ἡξίωσαν· ἥ τε γὰρ τῶν λόγων παρασκευὴ οὐ μεμπτή καὶ ἡ ἱστορία πολλὴ καὶ ἐμπειρία τῶν πραγμάτων καὶ ὅτι ἑκαστὰ σαφῶς ἐλέγετο, καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι χρήσιμα πᾶσιν ἦν, καὶ μάλιστα τοῖς πεπαιδευμένοις, ὡς μὴ ὑπ' ἀγνοίας σφᾶς αὐτοὺς εἰς δουλείαν ὑπάγοιεν. Ἐπεὶ δὲ σοι μετέδοξε βελτίω ταῦτα εἶναι καὶ τὴν μὲν εὐθερίαν μακρὰ χαίρειν ἔαν, ζηλώσαι δὲ τὸ ἀγεννέστατον ἐκεῖνο ἱαμβεῖον

ὅπου τὸ κέρδος, παρὰ φύσιν δουλευτόν,

ὅρα θπικς μηδεὶς ἐτι ἀκούσεται σου ἀναγιγνώσκοντος αὐτὸ, ἀλλὰ μὴδ' ἄλλω παράσχης τῶν τὸν παρόντα σου βίον δρόντων ἐπελθεῖν τὰ γεγραμμένα, εὐχου δὲ Ἑρμῇ τῷ χθονίῳ καὶ τῶν ἀκηχόστον πρότερον πολλὴν λήθην κατασχεδάσαι, ἡ δόξεις τῷ τοῦ Κορινθίου μύθου ταυτόν

de mercenariis familiaribus libellum. Nam id quidem omnino certum habeo, non sine risu te illum percurrisse. Quæ vero interjecto tempore et post omnia a te dicta sint, ea nunc componere his, quæ legisti, studeo. Nisi igitur male ego vaticinari didici, videor mihi audire te dicentem ista : Et est, qui postquam scripsit ipse talia, et gravem adeo accusationem contra hoc vitæ genus explicavit, repente omnium oblitus, cadente, ut aiunt, aliter calculo, sua se sponte in manifestam adeo conspicuamque servitutem alacriter demiserit? Quot hunc Midæ et Crresi et Pactoli integri in sententiam aliam traduxere, ut relicta amica illa a teneris inde et cui innutritus est libertate, quom jam prope ipsum est Æacum, et tantum non alterum pedem in cymba Charontis habet, præberet se trahendum agendumque tanquam aureo circa cervices collari devinctum? [quales sunt delicorum divitum simiolæ et pueruli?] Multum ergo hæc vita et illa scriptio discrepant, et hoc sane fuerit illud, quod aiunt, flumina retro ire et inversa omnia, et in pejus recantare, non de Helena per Jovem, aut his quæ ad Ilium gesta sunt, sed opere et factis retractantur quæ bene antea dicta videbantur.

2. Hæc quidem ad te ipsum, ut consentaneum, a te dicta sunt. Subjicies autem forte ad me ipsum etiam consilium quoddam ejusmodi non intempestivum, sed amicum, etque virum bonum et sapientem decens. Si igitur pro dignitate sumtam personam tuam egero, bene res habet nobis, et Eloquenti deo sacrificabimus : sin minus, at tu quæ desunt adjicies. Tempus est igitur, conversa inter nos scena, me silentio secundum urendumque, si opus sit, salutis causa præbere me, te vero medicamenta inspergere, cultumque in promptu habere, et candens cauterium. Jamque sumtis dicendi partibus tu hæc ad me Sabinus, dicis.

3. Olim sane, amice, ut par erat, bonam sanam tibi hoc scriptum adeptum est, tam in magna concione quom recitaretur, ut narrarunt mihi qui tuum audire, quam privatim apud eruditos, quotquot cognoscere illud et in manu habere dignati sunt. Etenim verborum in eo apparatus non contemnendus, et historiæ multum, et rerum peritia, et quod aperte omnia dicerentur : et maxime, quod utilia omnibus essent, eruditus præsertim, ne per ignorantiam ipsi in servitutem se conjiciant. Postquam vero mutata sententia tibi visum est, meliora hæc esse, et longum libertati vale dicere, imitarique ignavissimum illum versiculum,

Ubi lucra magna, serviant et liberi :

vide ne quis in posterum audiat te illud prælegentem, sed nec alii cuiquam eorum, qui præsentem vitam tuam inspiciunt, copiam facito legendi; sed infero Mercurio vota nuncupa, ut hos, qui prius audire, Lethæis aquis perfundat : alioquin videberis idem esse expertus, quod est in

τι πεπονθέναι, κατὰ σαυτοῦ δὲ Βελλεροφόντης γεγραφὼς τὸ βιβλίον· μὰ γὰρ τὸν Δι' οὐχ ὀρεῖ τὴν ἀπολογίαν, ἥτις ἂν εὐπρόσωπός σοι γένοιτο πρὸς τοὺς κατηγοροῦντας, καὶ μάλιστα, ἣν σὺν γέλῳ αὐτὸ ποιῶσιν ἐπαινοῦντες μὲν τὰ γεγραμμένα καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς ἐλευθερίαν, αὐτὸν δὲ τὸν συγγραφέα δουλεύοντα ὁρῶντες καὶ ἐκόντα ὑποτιθέντα τὸν αὐχένα τῷ ζυγῷ.

4. Οὐχ ἀπεικότα γοῦν λέγοιεν ἂν, εἰ λέγοιεν ἦτοι ἄλλου τοῦ γενναίου ἀνδρὸς εἶναι τὸ βιβλίον καὶ σὲ τὸν κολοῖον ἄλλοτρίοις περὶ οὓς ἀγάλλεσθαι, ἢ εἴπερ σὸν ἐστίν, ὁμοίᾳ σε τῷ Σαλαίῳ ποιεῖν, δὲ πικρότατον κατὰ μοιχῶν τοῖς Κροτωνιάταις νόμον θεῖς καὶ θαυμαζόμενος ἐπ' αὐτῷ μετὰ μικρὸν αὐτὸς ἐάλω μοιχεύων τοῦ ἀδελφοῦ τὴν γυναῖκα. Περὶ πόδα τοῖνον καὶ σὲ τὸν Σάλαιθον ἐκείνους εἶναι φαίη τις ἂν· μᾶλλον δὲ πολὺ μετρώτερος ἐκείνος, ἔρωτι μὲν ἄλοῦς, ὡς ἔφρασκεν ἀπολογούμενος, ἐκὼν δὲ μάλα εὐψύχως ἐς τὸ πῦρ ἀλόμενος, καίτοι ἐλευόντων αὐτὸν ἤδη Κροτωνιάτων καὶ ἐνδιδόντων φυγεῖν, εἰ βούλοιο. Τὸ δὲ σὸν οὐ παρὰ μικρὸν ἀτοπώτερον, ἀκριβοῦντος μὲν ἐν τοῖς λόγοις τὴν τοῦ τοιοῦτου βίου δουλοπρέπειαν καὶ κατηγοροῦντος, εἰ τις εἰς πλουσίου τινὸς ἐμπεσὼν καὶ καθεῖρξας ἑαυτὸν ἀνέχοιτο μυρία τὰ δυσχερῆ πάσχων καὶ ποιῶν, ἐν γῆρᾳ δ' ὑστάτῳ καὶ σχεδὸν ἤδη ὑπὲρ τὸν οὐδὸν οὕτως ἀγενῆ λατρείαν ἐπανηρημένου καὶ μονονουχί καὶ ἐμπομπεύοντος αὐτῇ· ὅσῳ γοῦν πᾶσιν ἐπισημότερος εἶναι δοκεῖς, τοσούτῳ καταγελαστότερος ἂν δοξείας εἶναι, ἀντιφωνούντος τοῦ νῦν βίου τῷ βιβλίῳ.

5. Καίτοι τί δεῖ καὶνὴν ἐπὶ σὲ κατηγορίαν ζητεῖν μετὰ τὴν θαυμαστήν τραγωδίαν λέγουσαν

μισῶ σοφιστὴν, ὅστις οὐχ αὐτῷ σαρξ;

Οὐχ ἀπορήσουσι δὲ οἱ κατηγοροῦντες καὶ ἄλλων παραληρημάτων ἐπὶ σὲ, ἀλλ' οἱ μὲν τοῖς τραγικοῖς ὑποκριταῖς εἰκάζουσιν, οἱ ἐπὶ μὲν τῆς σκηνῆς Ἀγαμέμνων ἕκαστος αὐτῶν ἢ Κρέων ἢ αὐτὸς Ἡρακλῆς εἰσιν, ἔξω δὲ Πῶλος ἢ Ἀριστόδημος ἀποθέμενοι τὰ προσωπεῖα γίνονται ὑπόμισθοι τραγωδοῦντες, ἐκπύπτοντες καὶ συριττόμενοι, ἐνίοτε δὲ καὶ μαστιγούμενοί τινες αὐτῶν, ὡς ἂν τῷ θεάτρῳ δοκῇ· ἄλλοι δὲ τὸ τοῦ πιθήκου πεπονθέναι σε φήσουσιν, ὃν Κλεοπάτρα τῇ πάνυ φασὶ γενέσθαι· ἐκείνον γὰρ διδαχθέντα τέως μὲν ὀργεῖσθαι πάνυ κοσμίως καὶ ἐμμελῶς καὶ ἐπὶ πολλῷ θαυμάζεσθαι μένοντα ἐν τῇ σήματι καὶ τὸ πρέπον φυλάττοντα καὶ τοῖς ἄδουσι καὶ αὐλοῦσι συγκινούμενον ὑμέναιον, ἐπεὶ δὲ εἶδεν ἰσχάδα, οἶμαι, ἢ ἀμύγδαλον πόρῳ χειμένην, μακρὰ χαίρειν φράσαντα τοῖς αὐλοῖς καὶ βυθμοῖς καὶ ὀρχήμασι συναρπάσαντα κατατρώγειν, ἀπορρίψαντα, μᾶλλον δὲ συντρίψαντα τὸ πρόσωπον.

6. Καὶ σὺ τοῖνον, φαῖεν ἂν, οὐχ ὑποκριτής, ἀλλὰ ποιητὴς τῶν καλλίστων καὶ νομοθέτης γενόμενος ὑπὸ ταυτησί τῆς ἰσχάδος παραφανεῖσης ἡλέγχθης πιθήκος ὢν καὶ ἀπ' ἄκρου χειλὸς φιλοσοφῶν καὶ ἔτερα μὲν κεύθων ἐνὶ φρεσίν, ἄλλα δὲ λέγων, ὡς εἰκότως ἂν τινα ἐπὶ

fabula Corinthia, et ipse contra te Bellerophon scripsisse libellum. Ita enim me Jupiter amet, ut non video, quam causam, quæ quidem speciem habeat, contra accusantes possis dicere: præsertim si cum risu hoc faciant, laudantes scripta, et quæ in illis elucet libertatem, ipsum vero scriptorem servientem videntes et qui sponte collum iugo submiserit.

4. Non absurde itaque dixerint, si dixerint aut alterius cujusdam fortis viri esse librum, teque graculum alienis superbire pennis; aut, si tuus sit, idem te quod Salæthum facere, qui acerbissima apud Crotoniatis lege contra adulteros lata, eam ob causam celebratus, non ita multo post in adulterio cum fratris uxore deprehensus est. Ad amussim igitur te quoque Salæthum illum aliquis dixerit. Quin multo tolerabilior ille, amore qui captus esset, quemadmodum in causa dicenda commemoravit, et ultro in ignem atque animose insilierit, misericordia licet illius jam tangerentur Crotoniata, et ex illi, si voluisset, copiam facerent. Tuum autem haud paullo absurdius factum est, qui servilem hujus vitæ humilitatem accurata oratione excusseris, accusaverisque si quis in divitis alicujus domum incidens et concludens se, sexcenta incommoda et pati et facere sustineat; extrema vero senectute et prope jam in limine, ignavam adeo servitutem subieris, et tantum non in ea te, tanquam in pompa quadam constitutus, ostentes. Quanto igitur insignior esse omnibus videris, tanto magis idem videre ridiculus, reclamante quam nunc agis vita libello tuo.

5. Quanquam quid opus est novam contra te accusationem circumspicere, post admirabilem illam tragediam, quæ,

Odi (inquit) sophistam qui sibi nihil sapit?

Nec deerunt his, qui accusare volent, etiam alia in te argumenta: sed alii tragicis te actoribus assimilabunt, qui in scena quidem Agamemno unusquisque aut Creon, aut ipse adeo Hercules sunt; extra vero Polus aut Aristodemus personis depositis fiunt mercenarii tragœdi, qui excidunt interdum exsibilanturque, interdum vero etiam, si ita videatur spectatoribus, flagellis quidam illorum cæduntur. Alii idem tibi usu venisse dicent quod simiæ, quam illustri Cleopatrac aiunt fuisse. Illam enim edoctam aliquamdiu quidem saltasse decenter admodum modulateque, ac multas fuisse admirationi, quæ et habitum suum servaret, et decorum custodiret, et hymenæum voce tibiaque canentibus motus accommodaret, conspecta vero sicu, opinor, aut amygdala procul jacente, longum vale dixisse tibi et modis et saltationibus, correptosque fructus abjecta vel contrita potius persona, devorasse.

6. Et tu igitur, dixerint, non actor, sed poeta rerum pulcherrimarum et legislator qui fueris, ab hac ostensa sicu simius esse et a primoribus labris philosophari convictus es, atque mente aliud celare, aliud promere verbis; ut jure aliquis de te dicat, quæ dicis et propter quæ lau-

σοῦ εἰπεῖν ὅτι ἂν λέγεις καὶ ἐφ' οἷς ἐπαινεῖσθαι ἀξιοίς, χεῖρα μὲν σου ἐδίηνε, ὑπερῶν δ' αὐχμῶσαν καταλέλοιπε. Τοιγαροῦν παρὰ πόδας εὐθὺς ἔτισας δίκην, προπετῶς μὲν θρασυτάμενος πρὸς τὰς ἀνθρώπων χρείας, μετὰ μικρὸν δὲ μονονουχὶ ὑπὸ κήρυξιν ἐξομολογούμενος τὴνλευθερίαν. Καὶ ἐώρακε ἡ Ἀδράστεια τότε κατόπιν ἐφεστῶσά σοι εὐδοκιμοῦντι ἐφ' οἷς κατηγορεῖς τῶν ἄλλων, καταγελᾶν ὡς ἂν θεὸς εἰδυῖα τὴν μελλουσάν σου ἐς τὰ ὅμοια μεταβολὴν καὶ ὅτι οὐκ εἰς τὸν κόλπον πτύσας πρότερον ἡλίου κατηγορεῖν τῶν διὰ ποικιλίας τινὰς τύχας τοιαῦτα πράττειν ὑπομενόντων.

7. Εἰ γοῦν ὑποθεῖτό τις τῷ λόγῳ τὸν Αἰσχίνην μετὰ τὴν κατὰ τοῦ Τιμαρχοῦ κατηγορίαν αὐτὸν ἁλῶναι καὶ φεραθῆναι τὰ ὅμοια πάσχοντα, πόσον ἂν οἶε παρὰ τῶν ὄντων γενέσθαι τὸν γέλωτα, εἰ Τιμαρχὸν μὲν ἤϋθυνεν ἐπὶ τοῖς καθ' ὧραν ἡμαρτημένοις, αὐτὸς δὲ γέρων ἤδη τοιαῦτα εἰς ἑαυτὸν παρενέμει; Τὸ δ' ὅλον ἐκείνῳ τῷ φαρμακοπῶλῃ ἔοικας, δὲ ἀποκηρύττων βηχὸς φάρμακον καὶ αὐτίκα παύσειν τοὺς πάσχοντας ὑπισχνούμενος αὐτὸς μεταξὺ σπώμενος ὑπὸ βηχὸς ἐφαίνετο.

8. Ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα πολλὰ ἕτερα εἴποι τις ἂν οἷος σὺ κατηγορῶν ἐν οὗτος ἀμφιλαφεῖ τῇ ὑποθέσει καὶ μυρίας τὰς ἀφορμὰς παρεχομένη· ἐγὼ δὲ ἤδη σκοπῶ ἥτινα καὶ τράπωμαι πρὸς τὴν ἀπολογίαν. Ἦρά μοι κράτιστον, θελοκακήσαντα καὶ τὰ νῦτα ἐπιστρέψαντα καὶ ἀδικεῖν οὐκ ἀρνούμενον ἐπὶ τὴν κοινὴν ἐκείνην ἀπολογίαν καταφυγεῖν — λέγω δὲ τὴν Τύχην καὶ Μοῖραν καὶ Εἰμαρμένην — καὶ παρατεῖσθαι συγγνώμην ἔχειν μοι τοὺς ἐπιτιμῶντας εἰδότας ὡς οὐδενὸς ἡμεῖς κύριοι, ἀλλ' ὑπὸ τίνος κρείττονος, μέλλον δὲ μῆδ' αὖτε τῶν προειρημένων ἀγόμεθα οὐχ ἐκόντες, ἀλλ' ἀνάγκη παντάπασιν ὅντες ἂν λέγωμεν ἢ ποιῶμεν; ἢ τοῦτο μὲν κομιδῇ ἰδιωτικόν, καὶ οὐδ' ἂν σὺ με, ὦ φιλότης, ἀνάσχοιο τοιαύτην ἀπολογίαν προσχόμενον καὶ συνήγορον τὸν Ὀμηρον παραλαμβάνοντα καὶ τὰ ἐκείνου ἔπη βαφροῦντα,

Μοῖραν δ' οὐτινὰ φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν,

καὶ τὸ

Γεινομένην ἐπένησε λίνῳ, ὅτε μιν τέκε μήτηρ.

9. Εἰ δὲ τοῦτον ἀφείς τὸν λόγον ὡς οὐ πάνυ ἀξιόπιστον ἐκείνο λέγοιμι, μήτε ὑπὸ χρημάτων μήτε ὑπ' ἄλλης τινὸς ἐλπίδος τοιαύτης δελεασθεὶς ὑποστῆναι τὴν παρούσαν συνουσίαν, ἀλλὰ τὴν σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν καὶ μεγαλόνοιαν τοῦ ἀνδρὸς θαυμάσας ἐθελῆσαι κοινωῆσαι πράξεων τῷ τοιούτῳ, δέδοικα μὴ πρὸς τῇ ἐπιφερομένη κατηγορίᾳ καταλείψας αἰτίαν προσλαβὼν κατὰ εὐρίσχωμαι ἤλω, φασὶν, ἐκκρούων τὸν ἥλον, καὶ μελζονί γε τὸν σμικρότερον, ὅσῳ καταλείψας τῶν ἄλλων ἐπάντων κακῶν τὸ δουλοπρεπέστατον εἶναι καὶ ταύτην χεῖριστον νενόμισται.

10. Τί οὖν ἄλλο, εἰ μήτε ταῦτα μήτε ἐκεῖνα λέγειν δοκεῖ, ὑπολοιστὶν ἔστιν ἢ ὁμολογεῖν μὴδὲ ἐν ὑγίει εἰπεῖν

dem affectas, ea labra rigasse quidem, siccum liquisse palatum. Neque e vestigio statim poenas dedisti, qui temere audaciam sumseris contra hominum necessitates, paullo post autem tantum non sub pracone libertatem ejuraveris. Ac videtur laudibus tibi hominum ab accusatione aliorum florenti a tergo tum astans Adrastea te derisisse, quae utpote dea futuram tuam ad idem vitae genus mutationem videret, atque illud etiam, quod non despuens ante in tuum sinum, accusares eos qui per quandam fortunae varietatem facere talia sustinerent.

7. Si quis igitur hoc declamationi argumentum ponat Aeschinem post Timarchi accusationem ipsum deprehendi patientem similia : quantum a spectantibus risum putas oriturum, si Timarchum quidem in iudicium vocet ob ea quae in flore aetatis peccaverit, ipse vero jam senex eadem in se designet? In summa, pharmacopolae illi similis es, qui tussis remedium praedicans, et statim liberaturum se illa laborantes pollicitus, ipse interim convelli a tussi cereretur.

8. Haec igitur et in hoc genere multa alia dicat aliquis tui similis accusator in argumento ita copioso et mille dicendi opportunitates praebente. Ego vero jam dispicio qua via ad causam dicendam aggrediar. Numquid optimum fuerit sponte me succumbere et tergum praebere, nec negare peccatum, sed ad communem illam deprecationem confugere; Fortunam dico, et Parcam, et Fatum; ac rogare veniam hos qui me reprehendant, quum sciant, nullius rei penes nos arbitrium esse, sed a praestantiore natura, aut potius ab una earum quas praediximus, agi non sponte nostra, sed extra causam undique constitutos, quicquid dicamus faciamusve? An plane hoc plebeium, ut neque tu me, amice, feras, talem defensionem si praetendam, et Homerum advocatum asciscam, versusque illius recitem,

Fatum equidem nullum dico effugisse virorum;

et illud,

Nascenti nevit, genitrix quum funderet alvo.

9. Sin relicta hac oratione tanquam non valde probabili, illud dicam, me neque a pecuniae neque ab alia id genus cupiditate illectum, subitis praesentem convictum, sed prudentiae, fortitudinis et magnanimitatis in hoc viro admiratione voluisse in communionem venire talis illius actuum : metuo ne ad intentatam accusationem adulationis insuper crimen subeam, deprehendarque clavo, quod aiunt, clavum ejicere, majori quidem minorem, in quantum adlatio malorum omnium reliquorum maxime servile esse, et hoc ipso nomine pessimum, perhibetur.

10. Quid igitur, si neque haec neque illa dicenda videntur, aliud relinquitur, quam ut confitear nihil quicquam

ἔχειν; Μία μοι ἰσως ἐκείνη ἀγκυρα ἔτι ἀδροχος, ὁδύρεσθαι τὸ γῆρας καὶ τὴν νόσον καὶ μετὰ τούτων τὴν πενίαν πάντα ποιεῖν καὶ πάσχειν ἀναπείθουσιν, ὡς ἐκφύγοι τις αὐτήν· καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ οὐκ ἄκαιρον ἰσως καὶ τὴν τοῦ Εὐριπίδου Μῆδειαν παρακαλέσαι παρελθούσαν εἰπεῖν ὑπὲρ ἐμοῦ ἐκεῖνα τὰ ἱαμβεῖα μικρὸν αὐτὰ παρωδήσασαν·

Καὶ μανθάνω μὲν οἷα δρᾶν ἐμῶν κακῶν,
πενία δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βουλευμάτων.

Τὸ μὲν γὰρ τοῦ Θεογνίδος κᾶν ἐγὼ μὴ λέγω, τίς οὐκ οἶδεν, οὐκ ἀπαξιούντος, καὶ ἐς βαθυκῆτα πόντον σφᾶς αὐτοὺς ῥίπτειν καὶ κατὰ κρημνῶν γε ἡλιθιάτων, εἰ μέλλοι τις οὕτως ἀποδράσασθαι τὴν πενίαν;

11. Ταῦτα μὲν εἶναι δοκεῖ, ἃ τις ἂν ὡς ἐν τοιούτῳ ἀπολογήσασθαι ἔχοι, οὐ πάνυ εὐπρόσωπον ἕκαστον αὐτῶν. Σὺ δέ μοι θάρρει, ὦ ἑταῖρε, ὡς οὐδενὶ τούτων ἐμοῦ χρησόμενου· μὴ γὰρ τοσοῦτός ποτε λιμὸς καταλάβοι τὸ Ἄργος, ὡς τὴν Κυλλάραβιν σπείρειν ἐπιχειρεῖν· οὐδ' ἡμεῖς οὕτω πένητες εὐλόγου ἀπολογίας ὡς ὑπ' ἀπορίας τὰ τοιαῦτα κρησφύγετα πρὸς τὴν κατηγορίαν ζητεῖν. Ἀλλὰ μοι ἐκεῖνο ἐννόησον, ὡς πάμπολυ διαφέρει, ἐς οἰκίαν τινὸς πλουσίου ὑπόμισθον παρελθόντα δουλεύειν καὶ ἀνέχεσθαι ὅσα μοι φησι τὸ βιβλίον, ἢ δημοσίᾳ πράττοντά τι τῶν κοινῶν καὶ ἐς δύναμιν πολιτευόμενον ἐπὶ τούτῳ παρὰ βασιλέως μισθοφορεῖν. Διελθὼν δὲ καὶ ἰδίᾳ καταθεῖς ἑκάτερον σκόπει· εὐρήσεις γὰρ τὸ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, οἷς διὰ πασῶν τὸ πρᾶγμα, καὶ τοσοῦτον εἰκότας ἀλλήλοισι τοὺς βίους, ὅσον μόλυβδος ἀργύρῳ καὶ χαλκὸς χρυσῷ καὶ ἀνεμῶνῃ ῥόδῳ καὶ ἀνθρώπῳ πῖθηκος· μισθὸς μὲν γὰρ δὴ κακῇ κἀνταῦθα καὶ τὸ ὑπ' ἄλλοι τάττεσθαι, τὸ δὲ πρᾶγμα παμπολὺν ἔχει τὴν διαφωνίαν. Ἐκεῖ μὲν γὰρ δουλεία σαφὴς καὶ οὐ πολὺ τῶν ἀργυρωνήτων καὶ οἰκοτριβῶν διαφέρουσιν οἱ ἐπὶ τῇ τοιουτῇ εἰσιόντες, οἱ δὲ τὰ κοινὰ διὰ χειρὸς ἔχοντες καὶ πόλεσι καὶ ἔθνεσιν θλοῖς σφᾶς αὐτοὺς χρησίμους παρέχοντες οὐκ ἂν εἰκότως ἐκ μόνου τοῦ μισθοῦ διαβάλλοιντο καὶ ἐς ὁμοιότητα καὶ κοινωνίαν τῆς κατηγορίας καθέλκοιντο· ἐπεὶ οὐκ ἂν φθάνοι τις ἀπάσας ἀναιρῶν τὰς τοιαύτας προστασίας, καὶ οὔτε οἱ τοσαῦτα ἔθνη ἐπιτροπεύοντες οὐθ' οἱ τὰς πόλεις ἀρμόττοντες οὐθ' οἱ τὰς φάλαγγας ἢ στρατόπεδα διαῖ ἑγχειριζόμενοι ὁρθῶς ποιήσουσιν, ἐπεὶ καὶ μισθὸς αὐτῶν τῷ ἔργῳ πρόσσεστιν. Ἀλλ' οὐκ ἄφ' ἐνός, οἶμαι, χρὴ ἀνατρέπειν τὰ πάντα οὐδ' ἰσοτιμίαν τῶν μισθοφορούντων καθιστάναι.

12. Τὸ δὲ ὅλον οὐ τοὺς μισθορῶντας ἅπαντας ἐγὼ φαῦλα βίῃ συνεῖναι ἔφασκον, ἀλλὰ τοὺς ἐν ταῖς οἰκίαις ἐπὶ προφάσει παιδείσεως δουλεύοντας ὥκτειρον. Τοῦτ' ἐγὼ, ὦ ἑταῖρε, τὸ ἡμέτερον πρᾶγμα παντάπασιν ἑτεροῖόν ἐστιν, εἰ γε τὰ μὲν οἰκοὶ ἰσοτιμία ἡμῖν, δημοσίᾳ δὲ τῆς μεγίστης ἀρχῆς κοινωνούμεν καὶ τὸ μέρος συνδιαπράττομεν. Ἐγὼ γὰρ οὐκ, εἰ σκέψαιο, δόξαίμ' ἂν σοι οὐ τὸ σμικρότατον τῆς Αἰγυπτίας ταύτης ἀρχῆς ἐγχευρί-

sani me quod dicam habere? Illa forte una mihi ancora adhuc in sicco est, deplorare senectutem, et morbum, et cum his paupertatem, facere omnia ac pati persuadentem, ut quis illam effugiat: ubi forte nec intempestivum fuerit Euripidis Medeam advocare, quæ in medium progressa dicat pro me iambos illos paulum quiddam inflexos,

Nec me, scelestæ quantum molliar, fugit;
sed major urget meis consillis inopia.

Illæ enim Theognidis vel me tacente quis ignorat, non indignum putantis vel in mare cetosum abjicere se, vel montis ab æerii præcipitio, si quis hoc modo queat effugere pauperiem?

11. Hæc igitur esse videntur, quæ quis in tali re defendendi criminis causa dicere habeat, quorum nullum unum per se valde speciosum. At bono te, sodalis, animo esse jubeo, utpote nullo horum me usuro: ne enim talis unquam fames Argos deprehendat, ut Cyllarabin conserere conentur. Neque nos ita pauperes defensionis rationabilis, ut præ inopia id genus effugia contra accusationem quæramus. Sed illud mihi cogita, multum omnino hæc inter se differre, utrum in domum divitis cujusdam mercede conductus aliquis ingrediatur, et ibi serviat sustineatque quæcumque mihi dicit liber, an vero publicæ rei partem aliquam tractans et pro virili parte administrans, mercedem eo nomine ab imperatore accipiat. Nimirum percurrere, et separatim unumquodque horum positum considera. Invenies sane musicorum illud Disdiapason, hoc est eo quod maximum est intervallo scriptum illud distare a facto meo, ac tantundem sibi similem utramque vitam, quantum argento plumbum, æs auro, et anemone rosæ, et homini simius. Etenim merces quidem et illic et hic est, et quod alieno paretur imperio: at res ipsa plurimum discrepat. Nam ibi quidem servitus manifesta nec multum æntis mancipiis distant qui ea lege accedunt: at qui publicam rem tractant, et urbibus gentibusque integris utiles se præstant, eos iniquum fuerit solius mercedis causa male audire, et in similitudinem communionemque criminis detræhi. Quandoquidem ubi primum aliquis omnes id genus præfecturas sustulerit: neque ipsi qui tantas gentes procurant, neque qui urbium statum ordinant, neque quibus legiones et exercitus integri mandati sunt, recte facient, quum merces ipsorum quoque operi proposita sit. Verum non oportet uno omnia impetu evertere, neque uno loco qui mercedem accipiunt omnes habere.

12. In universum vero non omnes ego qui mercede locarent operas, miseram vitam dixi vivere, sed eos miseratus sum, qui in domibus institutionis obtentu serviunt. Hoc vero nostrum, o sodalis, negotium longe diversum est: quandoquidem privatim eodem quo ante loco sumus, publice autem in maximi communionem imperii venimus, ejusque partem una administramus. Equidem, si considerare velis, videat tibi non minimam Ægyptii hujus imperii partem

σθαι, τὰς δίκας εἰσάγειν καὶ τάξιν αὐταῖς τὴν προσή-
κουσαν ἐπιτιθεῖναι καὶ τῶν πραττομένων καὶ λεγομένων
ἐπαξιαπάντων ὑπομνήματα γράφειν καὶ τὰς τε ῥη-
τορίας τῶν δικαιολογούντων ῥυθμίζειν καὶ τὰς τοῦ
ἀρχοντος γνώσεις πρὸς τὸ σαφέστατον ἅμα καὶ ἀκρι-
βέστατον σὺν πίστει τῇ μεγίστῃ διαφυλάττειν καὶ πα-
ραδιδόναι δημοσίᾳ πρὸς τὸν αἰεὶ χρόνον ἀποκεισομένας,
καὶ ὁ μισθὸς οὐκ ἰδιωτικὸς, ἀλλὰ παρὰ τοῦ βασιλέως,
ὡς μικρὸς οὐδὲ οὗτος, ἀλλὰ πολυτάλαντος· καὶ τὰ
μετὰ ταῦτα δὲ οὐ φαῦλα ἐλπίδες, εἰ τὰ εἰκότα γίγνοιτο,
ἀλλ' ἔθνος ἐπιτραπῆναι ἢ τινὰς ἄλλας πράξεις βασι-
λικάς.

13. Ἐθέλω γοῦν ἐκ περιτοῦ χρησάμενος τῇ παρ-
ρησίᾳ καὶ ὁμῶς χωρήσας τῇ ἐπιφερομένῃ ἐγκλήματι
καθ' ὑπερβολὴν ἀπολογησασθαι, καὶ δὴ φημί σοι μη-
δένα μηδὲν ἀμισθί ποιεῖν, οὐδ' ἂν τοὺς τὰ μέγιστα
πράττοντας εἴπῃς, ὅπου μηδὲ βασιλεὺς αὐτὸς ἀμισθὸς
ἔστιν. Οὐ φόρους λέγω οὐδὲ δασμοὺς, ὅποσοι παρὰ
τῶν ἀρχομένων ἐπέτειοι φοιτῶσιν, ἀλλ' ἔστι βασιλεὺς
μισθὸς μέγιστος ἔπαινοι καὶ ἡ παρὰ πᾶσιν εὐκλεία καὶ
τὸ ἐπὶ ταῖς εὐεργεσίαις προσκυνεῖσθαι, καὶ εἰκόνες δὲ
καὶ νεῶ καὶ τεμένη, ὅσπα παρὰ τῶν ἀρχομένων ἔχουσι,
μισθοὶ καὶ ταῦτα εἰσιν ὑπὲρ τῶν φροντίδων καὶ προ-
νοίας, ἣν εἰσφέρονται προσκοποῦντες αἰεὶ τὰ κοινὰ καὶ
βελτίῳ ποιοῦντες. Ὡς δὴ μικρὰ μεγάλοις εἰκάξουν,
ἣν ἐθέλῃς ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς τοῦ σωροῦ κορυφῆς ἐφ'
ἑκαστον τούτων, ἀφ' ὧν σύγκειται, καταβαίνειν, ὅψι
ἐτι μεγέθει καὶ σμικρότητι διαλλάττομεν τῶν ἀροτά-
των, τὰ δ' ἄλλα μισθοφόροι ὁμοίως ἅπαντες.

14. Εἰ μὲν οὖν τοῦτον ἐθεθείκουν τὸν νόμον, μηδένα
μηδὲν πράττειν, ἔνοχος ἂν εἰκότως ἐδόκουν τῇ παρα-
νομίᾳ, εἰ δὲ τοῦτο μὲν οὐδαμῶς τοῦ βιβλίου λείκεται
μοι, χρὴ δὲ τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα ἐνεργὸν εἶναι, τί ἂν ἄλλο
ἐς δέον αὐτῷ χρῆσθαι, ἢ φίλοις συμπονῶν πρὸς τὰ βέλ-
τιστα κἂν τῷ μέσῳ ὑπαίθριος πείραν αὐτοῦ διδοὺς ὅπως
ἔχει πίστεως καὶ σπουδῆς καὶ εὐνοίας πρὸς τὰ ἐγκε-
χειρισμένα, ὥς μὴ, τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο, « ἐτώσιον
ἄχθος ἀρούρης » εἴη.

15. Πρὸ δὲ τῶν ὧν μεμνησθαι χρὴ τοὺς ἐπιτι-
μῶντας ὅτι οὐ σοφῶς ὄντι μοι — εἰ δὴ τις καὶ ἄλλος
ἐστὶ που σοφός — ἐπιτιμῆσουσιν, ἀλλὰ τῷ ἐκ τοῦ πολλοῦ
δήμου, λόγους μὲν ἀσκήσαντι καὶ τὰ μέτρια ἐπαινου-
μένῳ ἐπ' αὐτοῖς, πρὸς δὲ τὴν ἀκραν ἐκείνην τῶν κο-
σμοποιῶν ἀρετὴν οὐ πᾶν γεγυμνασμένῳ· καὶ μὰ Δί'
οὐδ' ἐπὶ τούτῳ ἀνιᾶσθαι μοι ἄξιον, ὅτι μηδὲ ἄλλω ἐγὼ
γῶν ἐντετύχηκα τὴν τοῦ σοφοῦ ὑπόσχεσιν ἀποπλη-
ροῦντι. Σοὺ μόνον καὶ θαυμάσαιμ' ἂν ἐπιτιμῶντός
μου τῷ νυνὶ βίῳ, εἰ γε ἐπιτιμῶν, ὃν πρὸ πολλοῦ
ἤδεις ἐπὶ ῥητορικῇ δημοσίᾳ μεγίστας μισθοφορὰς ἐνεγ-
κάμενον, ὅποτε κατὰ θέαν τοῦ ἱεροῦ Ὀκεανοῦ καὶ
τὴν Κελτικὴν ἅμα ἐπιὼν ἐνέτυχες ἡμῖν τοῖς μεγαλο-
μίσθοις τῶν σοφιστῶν ἐναριθμουμένοις. Ταῦτα σοί,
ὦ ἐπῆρ, καίτοι ἐν μυρίαῖς ταῖς ἀσχολαῖς ὧν ὁμοῦς
ἐπιλογησάμην, οὐκ ἐν παρέργῳ θέμενος τὴν λευκὴν

mandatam habere, judicia dare et ordinem illis decentem
adhibere, et eorum quæ aguntur dicunturque omnium com-
mentarios scribendos curare, et litigantium orationes mo-
derari, et decreta principis, quam disertissime potest et
accuratissime, cum fide maxima conservare, et publice
tradere ad futuri temporis perpetuitatem reponenda. Porro
merces non a privato, sed ab imperatore; nec parva illa,
sed multorum talentorum: et post hæc non spes quædam
exiguæ, si fiant, quæ consentaneum est fieri, sed futurum
ut gens integra nobis committatur, aut actiones aliæ princi-
pales.

13. Volo equidem ex abundanti, utens fiducia, et comi-
nans congressus intentato crimini, ultra etiam quam oportet
causam dicere: et illud nempe dico tibi, neminem quic-
quam sine mercede facere, ne si eos quidem nomines,
qui res maximas gerunt; quum neque ipse imperator mer-
cedis expers sit. Non vectigalia dico neque tributa, quæ
a civibus quotannis veniunt: sed est imperatori merces
maxima laudes et gloria apud omnes, et quod beneficio-
rum causa adoratur; statuæ porro, et ædes, ac templa,
quæ habent a civibus, merces et ista sunt pro curis et pro-
videntia, quam adhibent procuranda semper publica re et
in melius agenda. Nempe ut parva assimilemus mag-
nis, si volueris a vertice quasi acervi ad unumquodque
eorum, quibus constat, descendere, videbis magnitudine
nos et parvitate differre ab his qui summi sunt; ceterum
mercenarios æque esse universos.

14. Si igitur eam ego legem scripsissem, neminem quic-
quam oportere agere, tenerer merito violatæ legis meæ:
sin vero hoc quidem nusquam in libello dictum a me est,
ac porro bonum virum efficacem esse oportet, quodnam
aliud ad officium applicet se, quam ut elaboret cum amicis
in iis quæ optima sunt, et in medio atque sub divo quasi
constitutus experimentum sui præbeat, qualis sit fide, di-
ligentia, amore eorum quæ commissa ipsi sunt, ne sit,
ut Homeri verbo utar, « telluris inutile pondus. »

15. Ante omnia vero et hoc meminisse oportet qui re-
prehendere nos voluerint, ipsos non tanquam sapientem
me (modo usquam sit aliquis sapiens) reprehensuros, sed
unum de multis, qui dicendi facultatem exercuerit ille
quidem, in mediocrem ex ea re laudem consecutus; ad sum-
mam autem illam eorum, qui capita ac duces sunt, virtu-
tem non sit exercitatus. Neque hercules eo nomine do-
lere mihi fas est, quandoquidem nec in alium ego quonquam
iucidi, qui sapientis professionem impleret. Ac mirer etiam
te si reprehendas vitam præsentem nostram, si quidem
reprehendas, ejus hominis, quem olim noveras rhetorice
nomine maximas publice mercedes capere, quum occiden-
talis Oceani videndi causa, et Celticam eadem peragrans,
in nos incideres, qui in illis sophistarum numeraremur,
qui magnas mercedes mererentur. Hæc apud te, sodalis,
maximas licet inter occupationes, tamen defendendi crimi-
nis causa scripsi, non obiter id agendum ratus, ut album

παρά σοῦ καὶ πλήρη μοι ἐνεχθῆναι· ἐπεὶ πρὸς γε τοὺς ἄλλους, καὶν συνάμα πάντες κατηγοροῦσιν, ἱκανὸν ἂν εἴη μοι τὸ, οὐ φροντὶς Ἰπποκλείδῃ.

XIX.

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΠΡΟΣΑΓΓΟΡΕΥΣΕΙ
ΠΤΑΙΣΜΑΤΟΣ.

1. Χαλεπὸν μὲν ἄνθρωπον ὄντα δαίμονός τινος ἐπή-
ρειαν διαφυγεῖν, πολλὸ δὲ χαλεπώτερον ἀπολογίαν εὐ-
ρεῖν παραλόγου καὶ δαιμονίου πταισματος, ἅπερ ἀμ-
φότερα νῦν ἐμοὶ συμβέβηκεν, ὃς ἀφικόμενος παρὰ σέ, ὡς προσείποιμι τὸ ἐωθινὸν, δέον τὴν συνήθη ταύτην φωνὴν ἀφείναι καὶ χαίρειν κελεύειν, ἐγὼ δ' ὁ χρυσοῦς ἐπιλαθόμενος ὑγιαίνειν σε ἤξιουν, εὐφημον μὲν καὶ τοῦτο, οὐκ ἐν καιρῷ δὲ ὡς οὐ κατὰ τὴν ἔω. Ἐγὼ μὲν οὖν ἐπὶ τούτῳ εὐθὺς ἰδιὸν τε καὶ ἡρυθρίων καὶ παντοῖος ἦν ὑπὸ ἀπορίας, οἱ παρόντες δὲ οἱ μὲν παρα-
καλεῖν, ὡς εἰκός, οἱ δὲ ληρεῖν ὑφ' ἡλικίας, οἱ δὲ χθεσινῆς χραιπάλης ἀνάμεστον εἶναι φροντὶς με εἶναι, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα σὺ ἐπεικῶς ἡνεγκας τὸ γεγονός οὐδ' ὅσον ἄκρω τῷ μειδιάματι ἐπισημηνάμενος τῆς γλώττης τὴν δια-
μαρτίαν. Ἐδοξεν οὖν μοι καλῶς ἔχειν παραμυθίαν τινὰ ἑμαυτῷ συγγράψαι, ὡς μὴ πάνυ ἀνίμην ἐπὶ τῷ πταισμάτι μηδ' ἀφόρητον ἡγοίμην, εἰ πρεσβύτης ἀνὴρ τοσοῦτον ἀπεσφάλῃν τοῦ καλῶς ἔχοντος ἐπὶ τοσοῦτων μαρτύρων· ἀπορίαν μὲν γὰρ οὐδὲν ἔδει, οἷμαι, ὑπὲρ γλώττης εἰς οὕτως εὐφημον εὐχὴν ὀλισθοῦσης.

2. Ἀρχόμενος μὲν οὖν τῆς γραφῆς πάνυ ἀπόρῳ ἐντεύξεσθαι ὤμην τῷ προβλήματι, προιόντι δὲ πολλὰ προῦφάνη τὰ λεκτέα. Οὐ μὴν πρότερον ἐρῶ αὐτὰ, ἣν μὴ περὶ τοῦ χαίρειν αὐτοῦ καὶ τοῦ εὖ πράττειν καὶ τοῦ ὑγιαίνειν προείπω τὰ εἰκότα. Τὸ μὲν δὲ χαίρειν ἀρ-
χαία μὲν ἢ προσαγορεύσεις, οὐ μὴν ἐωθινὴ μόνον οὐδὲ ὑπὸ τὴν πρώτην ἐντεύξιν, ἀλλὰ καὶ πρῶτον μὲν ἰδόντες ἀλλήλους ἔλεγον αὐτὸ, ὡς τὸ,

Χαῖρ', ὦ δυνάστα τῆσδε γῆς Τυρηνθίας·

καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον ἐς λόγους ἦδη παροινίους τρεπόμε-
νοι, ὡς τὸ,

Χαῖρ', Ἀχιλεῦ, δαυτὸς μὲν ἔσσης οὐκ ἐπιδουεῖς,

Ὅδυσσεὺς ὅποτε τὴν ἐπεσταλμένην πρεσβείαν αὐτῷ ἐρρηγόρευε· καὶ ἦδη ἀπίνοντες παρ' ἀλλήλων, ὡς τὸ,

Χαίρετ', ἐγὼ δ' ὅμμιν θεὸς ἀμβροτος, οὐκέτι θνητός.

Ἰδιὸς δὲ καιρὸς οὐδαίς ἀπενενέμητο τῇ προσήσει, οὐδὲ ὡς νῦν μόνος ὁ ἐωθινός, ὅπου γε καὶ ἐπὶ τῶν ἀπαι-
σίων καὶ ἀπευκτοτάτων θυμῶς ἐγρῶντο αὐτῇ, ὡς ὁ τοῦ Εὐριπίδου Πολυνείκης ἦδη τελευταῖων τὸν βίον,

Καὶ χαίρετ', ἥδη γάρ με περιβάλλει σκότος.

Καὶ οὐ μόνον φιλοφροσύνης αὐτοῖς ἦν τοῦτο σύμβολον, ἀλλὰ καὶ ἀπεχθείας καὶ τοῦ μηκέτι γρῆσεσθαι ἀλλή-

a te et plenum calculum feram. Apud alios enim si vel simul omnes me accusent, satis mihi illud fuerit, Non curat Hip-
pocrides.

XIX.

PRO LAPSU IN SALUTANDO.

1. Difficile est, homo natus quum sis, dei alicujus in-
vidiam effugere: multo porro difficilius, verba invenire qui-
bus defendas inopinatum et immisum divinitus errorem. Quæ quidem duæ res modo usu mihi venerunt, qui malu-
tinæ salutationis causa domum tuam veniens, quum oport-
eret consuetam illam vocem mittere, et Gaude [i. e. Ave] dicere; ego vero homo aureus oblivione lapsus, Valere te jusserim, quod boni et ipsum quidem ominis, sed non tempestivum, quippe quod matutino parum conveniret. Ergo in ipso verbo statim sudabam equidem, erubesceram, æstuabam consilii inopia: præsentem vero qui esset, alii desipere me videlicet, alii præ senectute delirare, alii bes-
sterna crapula adluc oppletum turbatumque existimabant, quanquam humaniter ipse tu ferres, ut qui maxime, quod factum erat, ac ne lenissime quidem subridens linguæ nostræ errorem notares. Faciendum itaque putavi, ut consola-
tionem ipsi mihi aliquam scriberem, ne lapsu illo nimis excruciarer, neque intolerandum putarem, si homo semel tantum a decore, coram tot testibus, aberrassem: nam linguæ quidem defensione nihil opus videbatur in bene ominatas adeo preces lubrico quasi vestigio prolapsæ.

2. Ac sub initium scriptionis difficilem dubiamque sane quæestionem propositam mihi fore arbitrabar: aliquantum autem progressu multa se dicenda ultro offerebant. Neque tamen prius ea dicam, quam de ipsis verbis Gaudere, Sal-
vere, et Valere, quæ opportuna videbuntur prædixero. Atque Gaudere (si quem jubeas) est illa quidem antiqua salutatio, verum non matutina solum, neque quæ ad pri-
mam modo congressionem pertineat: sed utebantur ea qui-
dem et qui primum se videbant, quale est,

Gaude, potens telluris o Tiryntiæ;

et qui post cœnam ad comessionem et liberiores in vino sermones se convertabant, ut,

Gaude, verum epulis paribus nec egemus, Achille;

Ulysses dicit, quando mandatam sibi legationem apud illum orare incipit: et qui jam discedunt, ab se invicem, ut,

Gaudete, hinc vobis ero morte carens deus, haud vtr.

Proprium autem tempus nullum attributum erat huic appella-
tioni, neque, ut nunc, solum matutinum: atque adeo mi-
nime auspicatis temporibus et abominandis maxime, tamen illa utebantur, ut Euripidis ille Polynices, jam finiens vitam, dicit,

Gaudete, jam nox atra me complectitur.

Nec benevolentie modo illis hæc erat quasi tessera, sed ini-
micitiarum quoque, et quum negaret alter se usurum altero:

λοις τὸ γοῦν μακρὰ χαίρειν φράσαι τὸ μηκέτι φροντιεῖν ἡλοί.

3. Πρῶτος δ' αὐτὸ Φιλίππιδης ὁ ἡμεροδρομήσας λέγεται ἀπὸ Μαραθῶνος ἀγγέλλων τὴν νίκην εἰπεῖν πρὸς τοὺς ἀρχοντας καθήμενους καὶ πεφροντικότητας ὑπὲρ τοῦ τέλους τῆς μάχης, Χαίρετε, νικῶμεν, καὶ τοῦτο εἰπὼν συναποθανεῖν τῇ ἀγγελίᾳ καὶ τῷ χαίρειν συνεπνεῦσαι. Ἐν ἐπιστολῇ δὲ ἀρχῇ Κλέων ὁ Ἀθηναῖος δημαγωγὸς ἀπὸ Σφακτηρίας πρῶτον χαίρειν προὔθηκεν εὐαγγελιζόμενος τὴν νίκην τὴν ἐκείθεν καὶ τὴν τῶν Σπαρτιατῶν ἄλωσιν· καὶ ὅπως γε μετ' ἐκείνων ὁ Νικίας ἀπὸ Σικελίας ἐπιστελλῶν ἐν τῷ ἀρχαίῳ τῶν ἐπιστολῶν διέμεινε ἀπ' αὐτῶν ἀρξάμενος τὴν πραγμάτων.

4. Ἄλλ' ὁ θαυμαστὸς Πλάτων, ἀνὴρ ἀξιοπistos νομοθέτης τῶν τοιούτων, τὸ μὲν χαίρειν κελεύει καὶ πάνυ ἀποδοκιμάζειν ὡς μοχθηρὸν ὃν καὶ οὐδὲν σπουδαῖον ἐμφαίνειν, τὸ δ' εὖ πράττειν ἀντ' αὐτοῦ εἰσαγεῖ ὡς κοινὸν σώματος τε καὶ ψυχῆς εὖ διακειμένων σύμβουλον, καὶ ἐπιστελλῶν γε τῷ Διονυσίῳ αἰτιᾶται αὐτὸν, ὅτι ποιῶν ἐς τὸ Ἀπόλλω χαίρειν τὸν θεὸν προσεῖπεν ὡς ἀνάξιον τοῦ Πυθίου καὶ οὐχ ὅπως θεός, ἀλλ' οὐδ' ἀνθρώποις δεξιοὺς πρέπον.

5. Ὁ μὲν γε θεσπέσιος Πυθαγόρας, εἰ καὶ μὴδὲν αὐτὸς ἴδιον ἡμῖν καταλιπεῖν τῶν αὐτοῦ ἡξίωσεν, ὅσον Ὁκάλῳ τῷ Λευκανῷ καὶ Ἀρχύτῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμιληταῖς αὐτοῦ τεκμαίρεσθαι, οὔτε τὸ χαίρειν οὔτε τὸ εὖ πράττειν προὔγραφεν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ὑγιαίνειν ἀρχεσθαι ἐκέλευεν· ἅπαντες γοῦν οἱ ἀπ' αὐτοῦ ἀλλήλοις ἐπιστελλόντες ὅποτε σπουδαῖον τι γράφοιεν, ὑγιαίνειν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ παρεκελεύοντο ὡς καὶ αὐτὸ ψυχῇ τε καὶ σώματι ἀρμοδιώτατον καὶ συνόλης ἅπαντα περιειληφὸς τὰνθρώπου ἀγαθὰ, καὶ τό γε τριπλοῦν αὐτοῖς τρίγωνον, τὸ δι' ἀλλήλων, τὸ πεντάγραμμον, ᾧ συμβόλῳ πρὸς τοὺς ἡμιόδοξους ἐχρῶντο, ὑγεία πρὸς αὐτῶν ὠνομάζετο, καὶ ὅπως ἡγοῦντο τῷ μὲν ὑγιαίνειν τὸ εὖ πράττειν καὶ τὸ χαίρειν εἶναι, οὔτε δὲ τῷ εὖ πράττειν οὔτε τῷ χαίρειν πάντως καὶ τὸ ὑγιαίνειν. Εἰσὶ δὲ οἱ καὶ τὴν τετρακτῶν, τὸν μέγιστον ὄγκον αὐτῶν, ἢ τὸν ἐντελῆ αὐτοῖς ἀριθμὸν ἀποτελεῖ, ἥδη καὶ ὑγείας ἀρχὴν ἐκάλεσαν, ὧν καὶ Φιλόλαός ἐστι.

6. Καὶ τί σοι τοὺς παλαιούς λέγω, ὅπου καὶ Ἐπίκουρος ἀνὴρ πάνυ χαίρων τῷ χαίρειν καὶ τὴν ἡδονὴν πρὸ ἁπάντων αἰρούμενος ἐν ταῖς σπουδαιωτέραις ἐπιστολαῖς — εἰσὶ δ' αὗται ὀλίγαι — καὶ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς φιλάτους μάλιστα ὑγιαίνειν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ προστάται· Πολλὸν δ' ἂν καὶ ἐν τῇ τραγῳδίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ κωμῳδίᾳ εὖροις τὸ ὑγιαίνειν πρῶτον εὐθὺς λεγόμενον· τὸ μὲν γὰρ

Οὐδέ τε καὶ μάλα χαῖρε

σαφῶς προτεταγμένον τοῦ χαίρειν τὸ ὑγιαίνειν ἔχει· ὁ δ' Ἀλεξίς,

Ὡ δέσποθ', ὑγαίν', ὡς χρόνιος ἐλήλυθας·

ὁ δ' Ἀχαιὸς,

qui enim longum gaudere jubet aliquid, ille non curaturum se in posterum significat.

3. Primus vero illud verbum Philippides cursor dicitur usurpasse, quum a Marathone victoriam nunciaret, et dixisse ad Archontes sedentes ac de pugnae exitu sollicitos, Gaudete, vincimus; eoque dicto suo nuntio immortalis esse, et in ipso gaudendi verbo exspirasse. In epistola autem principio Cleon, Atheniensis populi ductor, primum illud Gaudere praeposuit, epistolae ejus quam Sphacteria dederat, victoriae ibi reportatae et captorum Spartanorum nuntiam: in universum tamen etiam Nicias a Sicilia scribens in antiquo epistolarum more perseveravit, initium ab ipsis rebus capiens.

4. Sed admirabilis noster Plato, fide dignus legislator talium, illud Gaudere quidem gaudere (i. e. valere) jubet, et plane rejici, velut malum et nihil honesti significans: sed Salvere (ad verbum Bene agere) pro eo inducit, ut communem corporis pariter et animi bene constituti tesseram. Atque scribens ad Dionysium accusat illum, quod in Hymno Apollinis Gaudere deum jubeat, tanquam indignum Pythio, et non tantum diis, sed ne hominibus quidem non ineptis decorum.

5. Divinus sane Pythagoras, etsi nihil ipse nobis proprium relinquere suorum scriptorum dignatus est, quantum tamen ex Ocello Lucano et Archyta et reliquis ipsius familiaribus colligere licet, neque ipsum illud Gaudere neque Salvere praescipuit, sed a verbo Valere jussit incipere. Omnes enim ab illo docti in epistolis quoties serius quiddam scriberent, Valere (ad verbum Sanum esse) in ipso statim principio jubebant, tanquam et ipsum animo pariter et corpori convenientissimum, et bona hominis complexum in universum omnia: et triplex illud triangulum sibi implexum, quinque descriptum et inclusum lineis, qua tessera ad sententiae suae homines uterentur, sanitas ab ipsis vocabatur. Et omnino putabant, in verbo Valere inesse etiam ipsum Salvere et Gaudere; sed neque Salvere, neque Gaudere, continuo esse etiam Valere. Sunt vero etiam qui quaternionem, maximum illorum jusjurandum, qui perfectum secundum ipsos numerum efficit, jam sanitatis initium vocarent, in quibus et Philolaus est.

6. Et quid tibi antiquos narro, quum et Epicurus, vir valde gaudens Gaudere, et voluptatem rebus praepians omnibus, tum in seriis magis epistolis (sunt autem haec paucae), tum in his quas dedit ad omnium carissimos, Valere statim in principio jubeat? Multum etiam in tragedia et in comedia vetere invenias Valere primo statim congressu dictum. Etenim illud,

Valeque et multum gaude,

perspicue praepositum habet gaudendi voto illud validitudinis. Alexis autem,

Here mi, vale quam queso serus advenis!

et Achaëus,

Ἦκω πεπραγώς δεινὰ, σὺ δ' ὑγιάινει μοι·

καὶ ὁ Φιλῆμων,

Αἰτῶ δ' ὑγίαιαν πρῶτον, εἴτ' εὐπραξίαν,
τρίτον δὲ χαίρειν, εἴτ' ὀφείλειν μηδενί.

Ὁ μὲν γὰρ τὸ σκόλιον γράφας, οὗ καὶ Πλάτων μέμνηται, τί καὶ οὗτος φησιν; Ὑγιάινειν μὲν ἄριστον, τὸ δεύτερον καλὸν γενέσθαι, τρίτον δὲ πλουτεῖν, τοῦ χαίρειν δὲ τὸ παράπαν οὐκ ἐμνήσθη, ἵνα σοι μὴ τὸ γνωριμώτατον ἐκείνου καὶ πᾶσι διὰ στόματος λέγω,

Ὑγία, προσβίστα μακάρων, μετὰ σεῦ ναίοιμι τὸ λειπόμενον βιοτᾶς·

ὥστε εἰ προσβίστη ἐστὶν ὑγία, καὶ τὸ ἔργον αὐτῆς τὸ ὑγιάινειν προτακτέον τῶν ἄλλων ἀγαθῶν.

7. Μυρία δὲ καὶ ἄλλα ἔκ τε ποιητῶν καὶ συγγραφέων καὶ φιλοσόφων καταδειχθαί σοι ἔχων, προτιμῶντων τὸ ὑγιάινειν, τοῦτο μὲν παραιτήσεται, ὥς μὴ εἰς ἀπειροκαλίαν τινὰ μειρακιωδῇ ἐκπέσῃ μοι τὸ σύγγραμμα καὶ κινδυνεύωμεν ἄλλω ἥλω ἐκκρούειν τὸν ἥλον, ὀλίγα δὲ σοι τῆς ἀρχαίας ἱστορίας ὅποσα μέμνημαι οἰκεῖα τῇ παρόντι προσγράψαι καλῶς ἔχειν ὑπέλαβον.

8. Ὅτε Ἀλέξανδρος τὴν ἐν Ἰσοῦ μάχην ἀγωνιῆσθαι ἐμελλεν, ὡς Εὐμένης ὁ Καρδιανὸς ἐν τῇ πρὸς Ἀντίπατρον ἐπιστολῇ λέγει, ἔωθεν εἰσελθὼν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ὁ Ἡφαιστίων, εἴτ' ἐπιλαθόμενος εἴτ' ἐκταραχθεὶς ὥσπερ ἐγὼ, εἶτε καὶ θεοῦ τινος τοῦτο καταναγκάσαντος, ταῦτόν ἐμοὶ ἔφη, Ὑγιάινει, βασιλεῦ, καιρὸς ἤδη παρατάττεσθαι. Ταραχθέντων δὲ τῶν παρόντων πρὸς τὸ παράδοξον τῆς προσαγορεύσεως καὶ τοῦ Ἡφαιστιῶνος ὀλίγου δεῖν ὑπ' αἰδοῦς ἔκθανόντος, Ἀλέξανδρος, Δέχομαι, εἶπε, τὴν κληδόν· τὸ γὰρ σώους ἐπανήξειν ἀπὸ τῆς μάχης ἤδη μοι ὑπέσχηται.

9. Ἀντίοχος δὲ ὁ σωτὴρ ὅτε τοῖς Γαλάταις συνάπτειν ἐμελλεν, ἔδοξεν ὄναι ἐπιστάτα οἱ τὸν Ἀλέξανδρον κελεύειν σύνθημα πρὸ τῆς μάχης παραδοῦναι τῇ στρατιᾷ τὸ ὑγιάινειν, καὶ ὑπὸ τούτῳ συνθήματι τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην νίκην ἐνέκησε.

10. Καὶ Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου Σελεύκου ἐπιστέλλων σαφῶς ἀνέστρεψε τὴν τάξιν ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς ἐπιστολῆς ὑγιάινειν αὐτὸν προσειπὼν, ἐπὶ τέλει δὲ ἀπὸ τοῦ ἐρρῶσθαι ὑπογράφας τὸ χαίρειν, ὡς Διονυσόδωρος ἐκ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ συναγαγὼν φησιν.

11. Ἄξιον δὲ καὶ Πύρρου τοῦ Ἡπειρώτου μνησθῆναι, ἀνδρὸς μετ' Ἀλέξανδρον τὰ δεύτερα ἐν στρατηγίαις ἐνεγκαμένου καὶ μυρίας τροπὰς τῆς τύχης ἐνεγκόντος. Οὗτος τοίνυν αἰεὶ θεοῖς εὐχόμενος καὶ θύων καὶ ἀνατιθεὶς οὐδέποτε ἦ νίκην ἢ βασιλείας ἀξίωμα μείζον ἢ εὐκλειαν ἢ πλοῦτον ὑπερβολὴν ἤτησε παρ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐν τούτῳ ἠύχετο, ὑγιάινειν, ὡς ἔστ' ἂν τοῦτ' ἔχῃ, ῥαδίως αὐτῷ τῶν ἄλλων προσγενησομένων. Καὶ ἄριστα, ὦμαι, ἐφρῶναι, λογιζόμενος ὅτι οὐδὲν ὀφελος τῶν ἀπάντων ἀγαθῶν, ἔστ' ἂν τοῦ ὑγιάινειν μόνον ἀπῇ.

12. Ναί, φησὶ τις· ἀλλὰ νῦν ἐκάστου καιρὸς ἴδιος

Venio patris horridis, at tu vale!

et Philemo,

Valere est quod primum opto, tum res prosperas,
gaudere deinde, tum debere nemini.

Ille vero convivalis cantici scriptor, cujus etiam Plato mentionem facit, quid etiam hic ait? Primum volo Valere: deinde vero pulcher esse; deinde dives; Gaudendi vero omnino mentionem non fecit, ne tibi notissimum illud denique, quod omnium in ore est, dicam,

Divum senior, Valitudo, habitem tecum vitæ mihi relicuum quod superest.

Si itaque antiquissima est Valitudo, ejus etiam opus, Valere, utique præponendum est bonis reliquis.

7. Sexcenta autem alia quum habeam quæ ostendere tibi possim e poetis, historicisque et philosophis, Valere præponentibus, supersedebō equidem, ne in pueriles mihi ineptias scriptio ista exeat, et forte clavum excutere clavo alio videar: pauca vero tibi ex antiqua historia, quantorum quidem recordor in rem præsentem convenientium, ascribere oportuum putavi.

8. Quum Alexander prælium ad Issum commissurus esset, ut narrat in Epistola ad Antipatrum Cardianus Eumenes, mane in tabernaculum regis ingressus Hephæstio, vel oblivione quadam, vel mente excussus, ut ego, vel aumine quodam cogente, idem quod ego dixit, Vale, rex; tempus est jam eundi in aciem. Turbatus autem ad insolitam salutationem reliquis, et Hephæstione præ pudore tantum non mortuo, Alexander, Accipio, inquit, omen; salvos enim nos e prælio redituros, jam mihi pollicitum est.

9. Antiochus autem Soter, conflicturus cum Gallo-Græcis, per quietem videre sibi visus est astantem Alexandrum, qui tesseram juberet ipsum dare ante pugnam militibus, Vale: et sub ea ipsa tessera admirabilem illam victoriam retulit.

10. Et Ptolemæus Lagi scribens ad Seleucum aperte invertit ordinem, qui in principio epistolæ Valere illum juberet, in fine autem usitatæ formulæ loco Gaudere subscribe-ret, ut Dionysodorus refert, qui collegit illius epistolas.

11. Operæ vero pretium est Epirotæ etiam Pyrrhi mentionem facere, viri qui secundas post Alexandrum imperii militaris tulit, et sexcentas fortunæ vices subiit. Hic igitur qui semper diis supplicaret et mactaret et donaria suspenderet, nec victoriam unquam, neque regni majestatem ampliorem, neque gloriam, nec divitiarum ingentem vim ab illis petebat, sed hoc unum optabat, Valere, veluti, hoc si haberet, facile ipsi accessuris reliquis. Et præclare, arbitror, sapuit, qui ita putaret, nihil prodesse sibi bona reliqua omnia, quoad solum illud absit, Valere.

12. Recte hæc omnia, forte dixerit aliquis: at nunc qui-

ὅφ' ἡμῶν ἀποδέδευται, σὺ δὲ τοῦτον ἐναλλάξας, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο ἐφησθα, ὁμῶς τῷ δικαίῳ λόγῳ οὐκ ἂν ἔξῃς εἴης τοῦ ἡμαρτηρέναι, ὥσπερ ἂν εἴ τις περὶ τῇ κνήμῃ τὸ κράνος ἢ περὶ τῇ κεφαλῇ τὰς κνημίδας ἐπιδήσαιοιτο. Ἄλλ', ὦ βελτίστε, φαίνεται ἂν καὶ γὰρ πρὸς αὐτὸν, εἰκότως ἂν ταῦτα ἔλεγες, εἰ τις θλῶς καιρὸς ἦν ὑγείας μὴ δεόμενος, νῦν δὲ καὶ ἔωθεν καὶ μεσοῦσης ἡμέρας καὶ νύκτωρ αἰεὶ τὸ ὑγιαίνειν ἀναγκαῖον, καὶ μάλιστα τοῖς ἀρχουσι καὶ πολλὰ πράττουσιν ὑμῖν, ὅσῳ καὶ πρὸς τὰ πολλὰ δεῖσθε τοῦ σώματος· ἐτι δὲ ὁ μὲν χαῖρε εἰπὼν μόνον εὐφήμερ τῇ ἀρχῇ ἐχρήσατο, καὶ ἔστιν εὐχὴ τὸ πρᾶγμα, ὁ δὲ ὑγιαίνειν παρακελευόμενος καὶ χρήσιμόν τι δρᾷ καὶ ὑπομεινῆσκει τῶν πρὸς τὸ ὑγιαίνειν συντελούντων, καὶ οὐ συνεύχεται μόνον, ἀλλὰ καὶ παραγγέλλει.

13. Τί δ'; οὐχὶ καὶ ἐν τῷ τῶν ἐντολῶν βιβλίῳ, δ αἰεὶ παρὰ βασιλέως λαμβάνετε, τοῦτο πρῶτον ὑμῖν ἐστὶ παράγγελμα, τῆς ὑγείας τῆς ὑμετέρας αὐτῶν ἐπιμελεῖσθαι; καὶ μάλ' εἰκότως οὐδὲν γὰρ ἂν εἴη ὄφελος ὑμῶν πρὸς τὰ ἄλλα μὴ ὅσῳ διακειμένῳ. Ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ; εἰ τι καὶ γὰρ τῆς Ῥωμαίων φωνῆς ἑπαῖω, τοὺς προσαγορεύοντας ἀντιδεξιούμενοι τῷ τῆς ὑγείας ὀνόματι πολλάκις ἀμείβεσθε.

14. Καὶ ταῦτα πάντα εἶπον οὐχ ὥς ἐκ προνοίας ἀφελὼν μὲν τὸ χαῖρειν, ἐπιτηδεύσας δὲ ἀντ' αὐτοῦ εἰπεῖν τὸ ὑγιαίνειν, ἀλλ' ὥς τοῦτο μὲν ἄκων παθῶν· ἢ γελῶν γ' ἂν ἦν ξενίζων καὶ τοὺς καιροὺς τῶν προσαγορεύσεων ἐναλλάττων.

15. Χάριν δὲ ὁμολογῶ τοῖς θεοῖς, ὅτι μοι τὸ σφάλμα εἰς ἄλλο μακρῷ αἰσιώτερον περιετράπη καὶ εἰς τὸ ἀμεινον παροῦλισθον, καὶ τάχα τῆς Ὑγείας ἢ Ἀσκληπιοῦ αὐτοῦ ἐπιπνοία τοῦτ' ἐπράχθη δι' ἐμοῦ σοι τὸ ὑγιαίνειν ὑπισχνουμένου· ἐπεὶ ἔγωγε πῶς ἂν αὐτὸ ἔπαθον ἀνευ θεοῦ μηδέπω πρότερον ἐν τῷ μακρῷ βίῳ παραχθεὶς ὁμοιον;

16. Εἰ δὲ δεῖ καὶ ἀνθρωπίνην τινὰ ὑπὲρ τοῦ γενομένου ἀπολογία εἰπεῖν, οὐδὲν ξένον, εἰ πάντῃ ἐσπουδακῶς ἐπὶ τοῖς ἀρίστοις ὑπὸ σοῦ γνωρίζεσθαι ἐκ τῆς ἀγαν ἐπιθυμίας εἰς τοῦναντίον διαπαραχθεὶς ἐνέπεσον. Τάχα δ' ἂν τινὰ ἐκπλήξῃς τῆς κατ' ὀρθὸν λογισμὸν καὶ στρατιωτῶν πλῆθος, ὃν οἱ μὲν προωθοῦντες, οἱ δὲ ἐν τῇ τάξει τῆς προσαγορεύσεως μὴ μένοντες.

17. Σὺ δ' εὖ οἶδ' ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι εἰς ἀνοιαν ἢ ἀπειθευσίαν ἢ παραπροσύνην ἀναφέρουσι τὸ πρᾶγμα, αἰδοῦς αὐτὸ σύμβολον καὶ ἀφελείας ἐποιήσω καὶ ψυχῆς μηδὲν ἀγοραῖον καὶ ἔντεχνον ἐχούσης· ὥς τό γε πάντῃ θαρραλέον ἐν τοῖς τοιοῦτοις οὐ πόρρῳ θρασύτητος καὶ ἀναίσχυντίας ἐστί. Καὶ ἔμοιγε εἴη μηδὲν μὲν τοιοῦτο σφάλλεσθαι, εἰ δὲ συμβαῖη, πρὸς εὐφημίαν αὐτὸ τρέπεσθαι.

18. Ἐπὶ γοῦν τοῦ πρώτου Σεβαστοῦ καὶ τοιόνδε τι λέγεται γενέσθαι· ὁ μὲν ἔτυχε δίκην τινὰ διχάσας ὀρθῶς καὶ ἀπολύσας ἐγκλήματος τοῦ μεγίστου ἀδίκως συκοφαντούμενον ἀνθρώπον, ὁ δὲ χάριν ὁμολογῶν μεγάλη τῇ φωνῇ, Χάριν οἰδά σοι, ἔφη, ὡς αὐτοκράτορ, ὅτι κακῶς

dem proprium unicuique verbo et suum tempus ab nobis assignatum est : tu vero, illo immutato, etsi nihil diversum dixisti, tamen, si recte rem putemus, extra peccatum non fueris, non magis quam si tibi galeam alliget aliquis, aut ocreas capiti. Verum, vir optime, ego quoque huic respondeam, merito ista tu quidem diceres, si quod omnino tempus esset validitudo non indigens : jam vero et mane, et medio die, et noctu semper Valere necessarium est, et maxime imperantibus vobis et negotia multa sustinentibus, quo magis corpore ad multas illas res opus habetis. Ad hæc, qui Gaude dicit, bene ominato tantum exordio usus est et votum est quidquid agitur : sed qui Valere jubet, etiam utile aliquid agit, et eorum admonet, quæ ad validitatem aliquid conferunt, nec una optat modo, sed etiam præcipit.

13. Quid vero? nonne et in mandatorum libello, quem semper ab imperatore accipitis, hoc primum vobis est præceptum, Validitatem vestram curate? Recte sane : neque enim usus aliquis vestrum esset ad reliqua, nisi ita constitutorum. Verum vos ipsi adeo, si quid ego quoque de Romanorum lingua intelligo, salutantibus comiter respondentes, validitatis (*Lat. salutis*) nomen sæpe reponitis.

14. Et hæc dixi omnia, non qui prudens Gaudere illud abjecerim, et Vale pro eo dicere affectari; sed tanquam cui imprudenti hoc acciderit : alioqui ridiculus ego essem peregrino more agens et tempora salutationum permutans.

15. Sed gratias diis ago, quod error mihi meus in longe auspicius quiddam abiit, et labascente lingua in melius incidi : et forte Hygieæ aut ipsius adeo Æsculapii afflatu hoc est factum, Validitatem meo tibi ore promittentis : quomodo enim sine deo hoc mihi accidisset, qui in longa vita nunquam ante simili ratione turbatus fuero?

16. Si vero humanam etiam pro eo quod accidit excusationem proferre opus est, nihil mirum, si in summo studio ut optimis in rebus abs te cognoscerer, præ nimia illa cupiditate perturbatus in contrarium incidi. Forte etiam recta cogitandi via excutiat aliquem multitudo militum, quorum alii quidem antrorsum urgent, alii vero ordinem salutandi minime servant.

17. Tu vero, bene novi, licet ceteri ad stuporem, aut rusticam ruditatem, aut delirationem referant illud factum, pudoris signum et simplicitatis iudicasti, et animi a fori tritura et artificiis abhorrentis : ut fere insignis in talibus fiducia a protervitate et impudentia non longe abest. Ac mihi quidem contingat nihil tale peccare; si vero eveniat, in bonum id ipsum quoque omen verti.

18. Primo quidem Augusto imperante etiam tale quid factum narratur. Causam forte ille quandam recte iudicaverat, hominemque maximo crimine per summam illi calumniam impacto liberaverat. At ille gratias agens, magna voce : Gratiam tibi habeo, inquit, Imperator, quod male et

καὶ ἀδίκως ἐδίκασας· καὶ τῶν περὶ Σεβαστὸν ἀγανακτησάντων καὶ διασπασάσθαι τὸν ἀνθρώπον ἐθελόντων, Παύσασθε χαλεπαίνοντες, ἐκεῖνος ἔφη· οὐ γὰρ τὴν γλῶτταν αὐτοῦ, ἀλλὰ τὴν γνώμην ἐξετάζειν ἔστιον. Ἐκεῖνος μὲν οὕτως· σὺ δ' εἶτε τὴν γνώμην σκέψαι, πᾶν εὖνουν εὐρήσεις, εἶτε τὴν γλῶτταν, εὐφημος καὶ αὐτὴ.

19. Ἔοικα δ' ἐνταῦθα ἤδη γενόμενος εἰκότως ἄλλο τι φοβήσεσθαι, μὴ τίσι δόξω ἐξεπίτηδες ἡμαρτηκέναι, ὥς τὴν ἀπολογίαν ταύτην συγγράψαιμι. Καὶ εἴ γε, ὦ φίλτατε Ἀσκληπιέ, τοιοῦτον φανῆναι τὸν λόγον, ὥς μὴ ἀπολογίαν, ἀλλ' ἐπιδείξω ἀφορμὴν εἶναι δοκεῖν.

XX.

ΕΡΜΟΤΙΜΟΣ ἢ ΠΕΡΙ ΑΙΡΕΣΕΩΝ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ὅσον, ὦ Ἑρμότιμε, τῷ βιβλίῳ καὶ τῇ τοῦ βαδίσματος σπουδῇ τεκμήρασθαι, παρὰ τὸν διδάσκαλον ἐπιειγομένῳ ἔοικας· ἐνενόεις γοῦν τι μεταξὺ προῖων καὶ τὰ χειρὶ διεσάλειες ἡμέρα ὑποτονθορύζων καὶ τὴν χεῖρα ὡς κἀκείσε μετέφερες ὥσπερ τινὰ ῥῆσιν ἐπὶ ἑαυτοῦ διατιθέμενος, ἐρώτημα δὴ τι τῶν ἀγκύλων συντιθεῖς ἢ σκέμμα σοφιστικὸν ἀναφροντίζων, ὥς μηδὲ ὁδῷ βαδίζων σχολὴν ἄγεις, ἀλλ' ἐνεργὸς εἴης ἀεὶ σπουδαῖόν τι πράττων καὶ ὁ πρὸ δόδου σοι γένοιτ' ἂν ἐς τὰ μαθήματα.

ΕΡΜ. Νῆ Δί', ὦ Λυκῖνε, τοιοῦτό τι· τὴν γὰρ χθίζην συνοῦσαν καὶ ἂ εἶπε πρὸς ἡμᾶς, ἀνεπιμαζόμεν ἐπιὼν τῇ μνήμῃ ἑκαστα. Χρὴ δὲ μὴδὲνα καίρῳ, οἶμαι, παριέναι εἰδότας ἀληθὲς ὃν τὸ ὑπὸ τοῦ Κῶου ἱατροῦ εἰρημένον, ὥς ἄρα «βραχύς μὲν ὁ βίος, μακρὴ δὲ ἡ τέχνη.» Καίτοι ἐκεῖνος ἱατρικῆς περὶ ταύτ' ἔλεγεν, εὐμαθεστέρου πράγματος· φιλοσοφία δὲ καὶ μακρῶν τῶ χρόνῳ ἀνεφυκτος, ἢν μὴ πᾶν τις ἐργηγορῶς ἀτενὲς ἀεὶ καὶ γοργὸν ἀποδίσπῃ ἐς αὐτήν, καὶ τὸ κινδύνευμα οὐ περὶ μικρῶν, ἢ ἀθλίον εἶναι ἐν τῷ πολλῷ τῶν ἰδιωτῶν συρφετῷ παραπολόμενον ἢ εὐδαιμονήσαι φιλοσοφήσαντα.

2. ΛΥΚ. Τὰ μὲν ἄθλα, ὦ Ἑρμότιμε, θαυμάσια ἤλικα εἰρηκας. Οἶμαι γε μὴν οὐ πόρρω σε εἶναι αὐτῶν, εἴ γε χρὴ εἰκάζειν τῶν τε χρόνῳ, ὅσους φιλοσοφεῖς, καὶ προσέτι τῷ πόνῳ οἷόν μοι οὐ μέτριον ἐκ πολλοῦ ἤδη ἔχειν δοκεῖς· εἴ γάρ τι μέμνημαι, σχεδὸν εἰκοσιν ἔτη ταῦτά ἐστιν, ἀφ' οὗ σε οὐδὲν ἄλλο ποιοῦντα ἐόρακα, ἢ παρὰ τοὺς διδασκάλους φοιτῶντα καὶ ὥς τὸ πολὺ ἐς βιβλίον ἐπικυευφότα καὶ ὑπομνήματα τῶν συνοῦσι τὸ ἀπογραφόμενον, ὡχρὸν ἀεὶ ὑπὸ φροντῖδων καὶ τὸ σῶμα κατεσκληρότα. Δοκεῖς δέ μοι ἀλλ' οὐδὲν ὄναρ ποτὲ ἀνέναι σεαυτὸν, οὕτως θλος εἴ ἐν τῷ πράγματι. Ταῦτ' οὖν σκοπομένης μοι φαίνεται οὐκ ἐς μακρὰν ἐπιλήψεσθαι τῆς εὐδαιμονίας, εἴ γε μὴ λελθας ἡμᾶς καὶ πάλαι αὐτῇ συνών.

ΕΡΜ. Πόθεν, ὦ Λυκῖνε, δὲ νῦν ἀρχομαι παραχού-

injuste iudicasti. Quumque li qui essent circa Augustum, indigne ferrent et dilacerare hominem vellent, ille, Desinite, inquit, irasci: neque enim linguam hominis, sed mentem examinare aequum est. Atque ille quidem sic: tu vero, sive animum spectes, benevolentissimum reperies; sive linguam, bene ominata etiam haec est.

19. Cæterum huc delatus jam non sine causa videor alterum quiddam vereri, ne sint quibus dedita opera peccasse videar, ut defensionem hanc scriberem. Ac sane contingat mihi, Æsculapi optime, talem videri hunc libellum, ut non defensio, sed ostentandæ orationis petita esse occasio videatur.

XX.

HERMOTIMUS, SIVE DE SECTIS.

1. LYCINUS. Quantum licet, Hermotime, ex libro et ex incessus celeritate colligere, ad magistrum festinare videris. Commentabaris enim aliquid inter eundum, et movebas cum leni murmure labia, et manum huc illic transferebas, tanquam qui orationem aliquam intra te disponeres, interrogationem, videlicet quandam ex tortuosis illis componens, aut sophisticam quæstionem persequens mente, ut ne in via quidem otio indulgeas, sed operosus sis, nunquam non agens serium quiddam, quodque ad doctrinam tibi prosit.

HERM. Per Jovem, Lycine, tale quiddam erat. Etenim hesternam auditionem et quæ dixit nobis repetebam, memoria percurrens singula. Oportet autem, puto, tempus nullum prætermittere, qui sciamus verum esse illud a Coo dictum medico, Brevem vitam esse, artem vero longam. Quanquam hæc de medicina dixit ille, re ad discendum faciliore: ad philosophiam vero aliquis ne longo quidem tempore pervenerit, nisi vigilantissimo admodum animo defixos et acres in illam oculos habeat; nec de parva re periculum, quom id agatur, ut aut miser sis et in multa vulgi colluvie pereas, aut beatum in philosophia ævum agas.

2. LYC. Præmia quidem, quanta dixisti, admirabilia. Ac puto equidem te non longe ab illis abesse, si quidem conicere illud fas est et ex tempore ex quo philosopharis, et ex labore insuper, quem minime mihi mediocrem jam diu sustinere videris. Si quid enim meministi, prope viginti ipsi anni sunt ex quo te nihil aliud vidi agentem, quam ad magistros itare, et ut plurimum libro imminere, et commentarios disputationum tibi exscribere, pallidum semper curis, et callo quodam aridum corpus habentem. Videris autem mihi adeo totus in hac re esse, ut ne per somnum quidem te remittas. Hæc ergo cogitanti mihi videris non ita multo post comprehensurus istam felicitatem, nisi forte fugit nos te dudum cum illa versari.

HERM. Qui possim, Lycine, qui nunc tandem incipiam

πτειν ἐς τὴν ὁδόν; Ἡ δ' Ἀρετὴ πάνυ πόρρω κατὰ τὸν Ἡσίοδον οἰκεῖ καὶ ἔστιν ὁ οἶμος ἐπ' αὐτὴν μακρὸς τε καὶ ὀρθίος καὶ τρηχὺς, ἰδρῶτα οὐκ ὀλίγον ἔχων τοῖς ὁδοιπόροις.

ΛΥΚ. Οὐχ ἱκανὰ οὖν ἰδρωταὶ σοι, ὦ Ἑρμότιμε, καὶ ὕδοιπόρηται;

ΕΡΜ. Οὐ, φημί· οὐδὲν γὰρ ἂν ἐκώλυέ με πανευδαίμονα εἶναι ἐπὶ τῷ ἄκρῳ γενόμενον· τὸ δὲ νῦν ἀργόμεθα ἔτι, ὦ Λυκίνε.

3. ΛΥΚ. Ἀλλὰ τίν γε ἀρχὴν ὁ αὐτὸς οὗτος Ἡσίοδος ἤμισυ τοῦ παντὸς ἐφη εἶναι, ὥστε κατὰ μέσσην τὴν ὁδὸν εἶναι σε ἤδη λέγοντες οὐκ ἂν ἀμάρτοιμεν.

ΕΡΜ. Οὐδέποτε οὐδέ τοῦτο· πάμπολυ γὰρ ἂν ἡμῖν ἦνυστο.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ ποῦ γάρ σε ρῶμεν τῆς ὁδοῦ τυγχάνειν ὄντα;

ΕΡΜ. Ἐν τῇ ὑπέρειά κάτω ἔτι, ὦ Λυκίνε, ἄρτι προβαίνειν βιαζόμενον· ὀλισθηρὰ δὲ καὶ τραχεῖα καὶ δεῖ χεῖρα ὀρέγοντος.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ὁ διδάσκαλός σοι τοῦτο ἱκανὸς ποιῆσαι ἄνωθεν ἐκ τοῦ ἄκρου καθάπερ ὁ τοῦ Ὀμήρου Ζεὺς χρυσῆν τινα σειρὰν καθίεις τοὺς αὐτοῦ λόγους, ὅφ' ὧν σε ἀνασπᾷ δηλαδὴ καὶ ἀνακουρίζη πρὸς αὐτόν τε καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτὸς πρό πολλοῦ ἀναβεβηκώς.

ΕΡΜ. Αὐτὸ ἐφησθα, ὦ Λυκίνε, τὸ γινόμενον· ὅσον γοῦν ἐπ' ἐκείνῳ πάλαι ἂν ἐσπάσμεν ἄνω καὶ συνῆν αὐτοῖς, τὸ δ' ἐμὸν ἔτι ἐνδεῖ.

4. ΛΥΚ. Ἀλλὰ θαρρεῖν χρὴ καὶ θυμὸν ἔχειν ἀγαθὸν ἐς τὸ τέλος τῆς ὁδοῦ ὄρῳντα καὶ τὴν ἄνω εὐδαιμονίαν, καὶ μάλιστα ἐκείνου ξυμπροθυμουμένου. Πλὴν ἀλλὰ τίνα σοι ἐλπίδα ὑποφαίνει ὡς δὴ πότε ἀναβησομένη; ἐς νέωτα εἰκάζειν ἐπὶ τὸ ἄκρον ἐσεσθαί σε, οἷον μετὰ τὰ μυστήρια τὰ μεγάλα ἢ Παναθήναια;

ΕΡΜ. Ὀλίγον φης, ὦ Λυκίνε.

ΛΥΚ. Ἀλλ' ἐς τὴν ἐξῆς Ὀλυμπιάδα;

ΕΡΜ. Καὶ τοῦτο ὀλίγον ὡς πρὸς ἀρετῆς ἀσκησιν καὶ εὐδαιμονίας κτῆσιν.

ΛΥΚ. Μετὰ δύο μὲν δὴ Ὀλυμπιάδας πάντως· ἢ πολὺν γ' ἂν ὑμῶν βῆθειαν καταγνοίῃ τις, εἰ μὴδ' ἐν τοσούτῳ χρόνῳ δύνασθε, ὅσον τρεῖς ἀπὸ Ἑρακλείων στηλῶν εἰς Ἴνδου ἀπελθεῖν, εἴτ' ἐπαυελθεῖν ῥάδιον, εἰ καὶ μὴ εὐθεῖαν μὴδ' αἰεὶ βαδίζοι τις, ἀλλ' ἐν τοῖς διὰ μέσου ἔθνεσι περιπλανώμενος. Καίτοι πόσω τινὶ βούλει ὑψηλοτέραν καὶ λισσοτέραν θῶμεν εἶναι τὴν ἄκραν, ἐφ' ἧς ὑμῖν Ἀρετὴ οἰκεῖ, τῆς Ἀόρου ἐκείνης, ἣν ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν Ἀλέξανδρος κατὰ κράτος εἶλεν;

5. ΕΡΜ. Οὐδὲν ὁμοιον, ὦ Λυκίνε, οὐδ' ἔστι τὸ πρᾶγμα τοιοῦτον οἷον σὺ εἰκάξεις, ὡς ὀλίγῳ χρόνῳ κατεργασθῆναι καὶ ἄλῳναι, οὐδ' ἂν μυρίοι Ἀλέξανδροι προσβάλλωσιν· ἐπεὶ πολλοὶ ἂν οἱ ἀνιόντες ἦσαν. Νῦν δὲ ἀνέρχονται μὲν οὐκ ὀλίγοι μάλα ἐρρωμένως καὶ προσέρχονται ἐπὶ ποσόν, οἱ μὲν ἐπὶ πάνυ ὀλίγον, οἱ δὲ ἐπὶ πλεόν, ἐπειδὴν δὲ κατὰ μέσσην τὴν ὁδὸν γέγονται πολλοῖς τοῖς ἀπόροις καὶ δυσχερεσίαν ἐντυγχάνοντες ἀποδυ-

ΛΟΓΙΑΝΤΕΣ. 1.

insipicere in viam? Valde procul autem habitat Hesiodo teste Virtus, et est via ad illam longaque et prærupta, et aspera, sudorem excutens non parvum viatoribus.

LYC. Nondum ergo satis tibi sudatum est, Hermotime, nec viæ satis factum?

HERM. Nondum, inquam. Nihil enim prohiberet me undique beatum esse, in summo si essem: at nunc vix, Lycine, incipimus.

3. LYC. At initium idem ille Hesiodus totius dimidium ait esse. Itaque nihil erraverimus, si circa medium te ascensum jam esse dicamus.

HERM. Nondum ne hoc quidem: multum enim sic effectum esset.

LYC. Sed ubinam tandem viæ versari te dicemus?

HERM. In ipsis adhuc montis radicibus, Lycine, sed summa jam vi conantem progredi; lubrica aulem est, et aspera, et opus est qui manum nobis porrigat.

LYC. Magister ergo tuus qui hoc faciat idoneus, qui desuper ex summo ut Homericus ille Jupiter auream catenam demittat, sermones suos, quibus nimirum attrahat te et levet ad se et virtutem, quom olim ipse ascenderit.

HERM. Rem ipsam, Lycine, dixisti. Quantum enim in illo est, olim extractus in altum essem, et cum illis versarer: sed quod mearum est partium, adhuc deficit.

4. LYC. Verum confidere oportet, et bonum habere animum, et finem viæ spectare, supernamque illam felicitatem, illo præsertim uua animum studiumque adhibente. Interea quam tibi spem ostendit, quando futurum sit ut enitaris? proximone anno conijcit in arce te futurum, verbi causa post mysteria magna, aut Panathenæa?

HERM. Pauxillum narras, Lycine.

LYC. Sed proxima olympiade?

HERM. Et hoc parum est, ut ad virtutis exercitationem, possessionemque felicitatis.

LYC. Post duas ergo olympiadas omnino: alioquin multam quis socordiam vobis exprobraverit, si ne tanto quidem illud tempore possitis, quo facile sit ter a columnis inde Herculis ad Indos abire, indeque redire; etiamsi nec recto itinere neque semper progrediatur aliquis, sed in gentibus interjectis oberret. Quanquam, quanto vis altiore et magis lubricum ponamus verticem illum, in quo Virtus vobis habitat, Aorno petra illa, quam paucos intra dies vi cepit Alexander?

5. HERM. Nihil quicquam simile est, Lycine, neque res talis est, qualem tu imaginaris, quæ exiguo tempore confici possit et capi; non, si sexcenti simul Alexandri aggrediantur: sic enim multi ascenderent. Jam vero aggrediuntur quidem non pauci valde animose, et aliquantum appropinquant, alii perparum, alii longius: quum vero circa mediam jam viam sunt, atque in impedita multa atque aspera incidunt, difficultate victi pedem referunt, anhelantes, sudore

πετοῦσί τε καὶ ἀναστρέφουσιν ἀσύμμαινοντες καὶ ἰδρῶτι βρόμενοι, οὐ φέροντες τὸν κάματον. Ὅσοι δ' ἂν εἰς τέλος διακαρτερήσωσιν, οὗτοι πρὸς τὸ ἄκρον ἀφικνουῦνται καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου εὐδαιμονοῦσι θαυμάσιόν τινα βίον τὸν λοιπὸν βιοῦντες, οἷον μύρμηκας ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐπισκοποῦντες τινὰς τοὺς ἄλλους.

ΛΥΚ. Παπαί, ὦ Ἑρμότιμε, ἡλίους ἡμᾶς ἀποφαίνεις, οὐδὲ κατὰ τοὺς Πυγμαίους ἐκείνους, ἀλλὰ χαμαιπετεῖς παντάπασιν ἐν ῥῶ τῆς γῆς. Εἰκότως· ὑψηλὰ γὰρ ᾗδῃ φρονεῖς καὶ ἄνωθεν ἡμεῖς δὲ ὁ συρφετός καὶ ὅσοι χαμαὶ ἐρχόμενοι ἴσμεν, μετὰ τῶν θεῶν καὶ ὑμᾶς προσευζόμεθα ὑπερνεφέλους γενομένους καὶ ἀνελθόντας οἱ πάλαι σπεύδετε.

ΕΡΜ. Εἰ γὰρ γινόιτο καὶ ἀνελθεῖν, ὦ Λυκίνε. Ἀλλὰ πόμπον τοῦ λοιποῦ.

6. ΛΥΚ. Ὅμως οὐκ ἔφησα ὁπόσον, ὡς χρόνῳ περιλαβεῖν.

ΕΡΜ. Οὐδ' αὐτὸς γὰρ οἶδα, ὦ Λυκίνε, τάχριβές· εἰκάσω μέντοι οὐ πλείων τῶν εἴκοσιν ἔτων ἔσεσθαι, μεθ' ἃ πάντως που ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ἐσόμεθα.

ΛΥΚ. Ἡράκλεις, πολὺ λέγεις.

ΕΡΜ. Καὶ γὰρ περὶ μεγάλων, ὦ Λυκίνε, οἱ πόνοι.

ΛΥΚ. Τοῦτο μὲν ἴσως ἀληθές· ὑπὲρ δὲ τῶν εἴκοσιν ἔτων, ὅτι βίωσῃ τοσαῦτα, πότερον δ' διδάσκαλός σου καθυπέσχετο, οὐ μόνον σοφός, ἀλλὰ καὶ μαντικός ὢν ἡ χρησμολόγος τις ἢ ὅσοι τὰς Χαλδαίων μεθόδους ἐπίστανται; φασὶ γοῦν εἰδέναι τὰ τοιαῦτα· οὐ γὰρ δὴ σέ γε εἰκὸς ἐπὶ τῷ ἀδῆλῳ, εἰ βίωσῃ μέχρι πρὸς τὴν ἀρετὴν, τοσοῦτους πόρους ἀνέχεσθαι καὶ ταλαιπωρεῖν νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν οὐκ εἰδόντα, εἰ σε πλησίον ᾗδῃ τοῦ ἄκρου γεγόμενον τὸ χρεὼν ἐπιστὰν κατασπάσει λαβόμενον τοῦ ποδὸς ἐξ ἀτελοῦς τῆς ἐλπίδος.

ΕΡΜ. Ἀπαγε· δύσφημα γὰρ ταῦτα, ὦ Λυκίνε. Ἀλλ' εἴη βιώναι, ὡς μίαν γοῦν ἡμέραν εὐδαιμονήσω σοφὸς γεγόμενος.

ΛΥΚ. Καὶ ἱκανὴ σοι ἀντὶ τῶν τοσοῦτων καμάτων ἡ μία ἡμέρα;

ΕΡΜ. Ἐμοὶ μὲν καὶ ἀκαριαῖον ὁπόσον ἱκανόν.

7. ΛΥΚ. Τὰ δὲ δὴ ἄνω ὅτι εὐδαίμονα καὶ τοιαῦτα ὡς πάντα χρῆν ὑπομείναι δι' αὐτὰ, πόθεν ἔχεις εἰδέναι; οὐ γὰρ δὴ αὐτὸς πῶ ἀνεήλυθα.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ τῷ διδασκάλῳ πιστεύω λέγοντι· ὁ δὲ πάντῳ οἶδεν ἅτε ἀκρότατος ᾗδῃ ὢν.

ΛΥΚ. Ἐλεγε δὲ πρὸς θεῶν ποῖα τὰ περὶ αὐτῶν ἢ τίνα τῶν εὐδαιμονίαν εἶναι τὴν ἐκεῖ; ἢ που τινὰ πλοῦτον καὶ δοῦξαν καὶ ἡδονὰς ἀνυπερβλήτους;

ΕΡΜ. Εὐφῆμει, ὦ ἑταῖρε· οὐδὲν γάρ ἐστι ταῦτα πρὸς τὸν ἐν τῇ ἀρετῇ βίον.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ τίνα φησὶ τὰγαθὰ, εἰ μὴ ταῦτα, ἔξιν πρὸς τὸ τέλος τῆς ἀσκήσεως ἐλθόντας;

ΕΡΜ. Σοφίαν καὶ ἀνδρείαν καὶ τὸ καλὸν αὐτὸ καὶ τὸ δίκαιον καὶ τὸ πάντα ἐπίστασθαι βεβαίως πεπεισμένον ἢ ἕκαστα ἔχει· πλοῦτους δὲ καὶ δοῦξας καὶ ἡδονὰς καὶ ὅσα τοῦ σώματος, ταῦτα πάντα κάτω ἀφίεις καὶ

manantes, atque impares illi labori ferendo. Quotquot vero ad finem perseverant, hi in arcem perveniunt, et ab eo inde tempore felices, admirabilem, quæ reliqua est, vitam vivunt, velut formicas quasdam de alta illa specula reliquos intuentes.

LYC. Papæ, Hermotime, quantillos nos facis! ne Pygmæis quidem illis æquales sed humi omnino, in ipsa quasi telluris cute repentēs. Nec mirum: jam enim altum sapis et e summo: nos vero colluvio illa, et quotquot humi repinus, cum diis vos etiam veneramur, qui supra nubes gradimini et eo quo festinatis dudum escendistis.

HERM. Modo contingat ille ascensus, Lycine. Sed nimis multum superest.

6. LYC. Tamen non dixisti, quantum, ut tempore metiri possemus.

HERM. Nempe nec ipse accurate scio, Lycine: conjicio tamen, viginti non amplius annos futuros, post quos omnino quondam in summo futuri simus.

LYC. Hercules tuam fidem! multum narras.

HERM. Etenim, Lycine, de magnis rebus laboratur.

LYC. Istuc quidem forte verum fuerit: sed de viginti annis, te eos exacturum, an magister tibi tuus promisit, ut non sapiens modo, sed divinus quidam aut fatidicus, aut ex eorum numero aliquis, qui Chaldaeorum rationes norunt? aiunt quippe eum scire talia. Neque enim veri simile est, te rebus incertis, an vitam ad virtutem usque sis perducturus, tot labores sustinere, et ærumnis vexari noctes ac dies, dum nescias, an non te jam prope fastigium enixum, instans fatum ex imperfecta spe pede prehensum detraliat.

HERM. Apage: mali enim ominis sunt ista, Lycine. Sed vivere liceat, ut unum certe diem sapientiæ possessione beatus sim.

LYC. Ac satis tibi est pro tot laboribus unus ille dies?

HERM. Mihi quidem minuta quamvis tempora particula satis est.

7. LYC. Supera autem illa beata esse ac talia, propter quæ sustinere omnia consultum sit, unde potes scire? neque enim ipse unquam ascendisti.

HERM. Ego vero magistro fidem habeo dicenti: ille quidem omnino novit, fastigium jam assecutus videlicet.

LYC. Qualem autem dixit, per ego te deos oro, illorum conditionem, aut quam ibi esse felicitatem? numquid divitias, et gloriam, et voluptates inexpressabiles?

HERM. Bona verba, amice! nihil enim ista ad vitam in virtute versantem.

LYC. Quæ igitur dicit bona, si hæc non dicit, habituros qui ad finem exercitationis pervenerint.

HERM. Sapientiam, et fortitudinem, et ipsum honestum, et quod firma persuasionem novit quomodo se habeant singula omnia. Divitias autem, et glorias, et voluptates, et quæcumque sunt corporis, ea infra reliquit omnia, hisque

ἀποδυσάμενος ἀνέρχεται, ὥσπερ φασὶ τὸν Ἡρακλέα ἐν τῇ Οἴτῃ κατακαυθέντα θεὸν γενέσθαι· καὶ γὰρ ἐκείνος ἀποβαλὼν ὅσον ἀνθρώπειον εἶχε παρὰ τῆς μητρὸς καὶ καθαρὸν τε καὶ ἀκράττον φέρων τὸ θεῖον ἀνέπτατο ἐς τοὺς θεοὺς διευκρινηθὲν ὑπὸ τοῦ πυρός. Καὶ οὕτω δὴ ὑπὸ φιλοσοφίας ὥσπερ ὑπὸ τινος πυρός ἅπαντα ταῦτα περιαιρεθέντες, ἃ τοῖς ἄλλοις θαυμάσια εἶναι δοκεῖ οὐκ ὀρθῶς δοξάζουσιν, ἀνελθόντες ἐπὶ τὸ ἄχρον εὐδαιμονοῦσι πλούτου καὶ δόξης καὶ ἡδονῶν ἄλλ' οὐδὲ μεμνημένοι ἔτι, καταγελῶντες δὲ τῶν οἰομένων ταῦτα εἶναι.

8. ΑΥΚ. Νῆ τὸν Ἡρακλέα, ὦ Ἑρμότιμε, τὸν ἐν Οἴτῃ ἀνδρεῖα καὶ εὐδαιμόνα λέγεις περὶ αὐτῶν. Πλὴν ἀλλὰ τόδε μοι εἰπέ, καὶ κατέρχονται ποτε ἐκ τῆς ἄκρας, ἣν ἐβελήσωσι, χρησόμενοι τοῖς κάτω ἃ καταλελοίπασιν, ἡ ἀνάγκη ἀπαξ ἀνελθόντας αὐτοὺς μένειν καὶ συνεῖναι τῇ ἀρετῇ πλούτου καὶ δόξης καὶ ἡδονῶν καταγελῶντας;

ΕΡΜ. Οὐ μόνον τοῦτο, ὦ Λυκίне, ἀλλ' ὅς ἂν ἀποτελεσθῇ πρὸς ἀρετὴν, οὔτε ὀργῇ οὔτε φόβῳ οὔτ' ἐπιθυμίαις ὁ τοιοῦτος ἂν δουλεύει, οὐδὲ λυποῖτο, οὐδὲ ὄλως πάθος ἔτι τοιοῦτον πάθῃ ἄν.

ΑΥΚ. Καὶ μὴν εἰ γέ με δεῖ μηδὲν ὀκνήσαντα εἰπεῖν τὰ ληθές — ἀλλ' εὐφημεῖν χρῆ, οἶμαι, μηδὲ ὅσιον εἶναι ἑξετάζειν τὰ ὑπὸ τῶν σοφῶν γινόμενα.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ἀλλ' εἰπέ ὅ τι καὶ λέγεις.

ΑΥΚ. Ὅρα, ὦ ἑταῖρε, ὡς ἐγώ γε καὶ πάνυ ὀκνῶ.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ μὴ ὀκνεῖ, ὦ γενναῖε, πρὸς γε μόνον ἐμὲ λέγων.

9. ΑΥΚ. Τὰ μὲν τοίνυν ἄλλα, ὦ Ἑρμότιμε, διηγουμένῳ σοι παρειπόμην καὶ ἐπίστευον οὕτως ἔχειν, σορῶς τε γίνεσθαι αὐτοὺς καὶ ἀνδρείους καὶ δικαίους καὶ τὰ ἄλλα, καὶ πῶς ἐκηλούμην πρὸς τὸν λόγον, ὅπότε δὲ καὶ πλούτου ἔφησθα καταπρὸναι σφᾶς καὶ δόξης καὶ ἡδονῶν καὶ μῆτε ὀργίζεσθαι μῆτε λυπεῖσθαι, πάνυ ἐνταῦθα — μόνῳ γάρ εἰμην — ἐπέστην ἀναμνησθεὶς ἃ πρόηεν εἶδον ποιοῦντα — βούλει φῶ τίνα; ἢ ἱκανὸν καὶ ἄνευ τοῦ ὀνόματος;

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ καὶ τοῦτο εἰπέ, ὅστις ἦν.

ΑΥΚ. Διδάσκαλος αὐτὸς οὗτος ὁ σὸς, ἀνὴρ τῷ τε ἄλλῃ αἰδοῦς ἄξιος καὶ γέρον ἤδη ἐς τὸ ὕστατον.

ΕΡΜ. Τί οὖν δὴ ἐποίει;

ΑΥΚ. Τὸν ξένον οἶσθα τὸν Ἡρακλεώτην, ὃς ἐκ πολλοῦ συνεφιλοσώφει αὐτῷ, μαθητὴς ὢν, τὸν ξανθὸν, τὸν ἐριστικόν;

ΕΡΜ. Οἶδα ὃν λέγεις· Δίων αὐτῷ τοῦνομα.

ΑΥΚ. Ἐκεῖνον αὐτὸν, ἐπεὶ τὸν μισθὸν, οἶμαι, μὴ ἀπεδίδου κατὰ καιρὸν, ἀπήγαγε παρὰ τὸν ἄρχοντα ἔναγχος περιθεὶς γε αὐτῷ θοιμάτιον περὶ τὸν τράχηλον καὶ ἐβόα καὶ ὠργίζετο, καὶ εἰ μὴ τῶν συνήθων τινὲς ἐν μέσῳ γενόμενοι ἀφελόντο τὸν νεανίσκον ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, εὐ ἴσθι, προσφῶς ἂν ἀπέτραγεν αὐτοῦ τὴν βίαν ὁ γέρον, οὕτως ἡγανάκτει.

10. ΕΡΜ. Πονηρὸς γὰρ ἐκείνος ἀεὶ καὶ ἀγνώμων,

exutus ascendit, ut Herculem aiunt, quum in Ceta conflasset, deum factum. Etenim ille, abjectis quaecumque humana a matre habebat, puramque et sinceram divinitatem, ipso igne quasi purgatum a scoriis, ferens evolavit ad deos. Et hi sane a philosophia velut igne quodam liberati illis omnibus quæ admiratione digna aliis non recte rem putantibus videntur, in arcem evecti felix ævum agunt, divitiarum et gloriæ et voluptatum ne memoriam servantes quidem, sed irridentes eos qui esse ista arbitrantur.

8. LYC. Ceterum tibi Herculem juro, Hermotime, magnam tu mihi illorum fortitudinem prædicas, magnam felicitatem. Verum hoc mihi expedi, utrum descendant aliquando de arce illa sua, si voluerint, usuri illis quæ hic infra reliquerunt? an necesse est eos qui semel ascenderunt, manere et usque versari cum virtute, divitias et gloriam et voluptates deridere?

HERM. Non hoc solum ita habet, Lycine, sed qui consummatus ad virtutem fuerit, is neque iræ, neque metui, neque cupiditatibus servit, neque tristitia, nec ulla in univ ersum perturbatione afficitur.

LYC. Verum, si quidem fas est nihil cunctantem dicere quod res est — sed linguis, puto, favere oportet, neque per religionem licere inquirere in ea quæ fiunt a sapientibus.

HERM. Minime, quin tu loquere quicquid est, quod dicis.

LYC. Vide, amice, quam vehementer ego cuncter.

HERM. Tu vero cunctari noli, apud me solum qui dicas.

9. LYC. Cetera quidem, Hermotime, narrantem te prosequer, credbamque rem ita habere, sapientesque fieri illos et fortes, et justos, et reliqua, mulcebarque aliquantum sermone illo tuo: quum vero etiam divitiarum contemptores esse diceres et gloriæ et voluptatum, et neque irasci illos nec dolere, hic omnino (soli enim duo sumus) institui, quum in mentem veniret quæ paullo ante videram facientem... vis dicam quem? an satis est etiam tacito nomine?

HERM. Nequaquam, sed hoc etiam dic, quis fuerit.

LYC. Ipse tuus ille doctor, reverentia dignus vir cetera, et ultimæ jam ætatis senex.

HERM. Quid is igitur faciebat?

LYC. Hospitem nosti illum Heracleensem, qui diu cum ipso philosophatus est, tanquam discipulus? rufum illum, contentiosum?

HERM. Novi quem dicas. Dioni nomen est.

LYC. Illum ipsum, quum mercedem puto in tempore non solveret, rapuit nuper ad magistratum, obtorto collo, vociferans et irarum plenus, et nisi familiarium quidam, qui commodum adessent, eripuissent ipsius manibus juvenem, crede mihi, correptum morsu nasum homini abstulisset senex; adeo indignabatur.

10. HERM. Siquidem malus ille semper et in reddendo

ὦ Λυκῖνε, περὶ τὰς ἀποδόσεις· ἐπεὶ τοὺς γε ἄλλους, οἷς δανείζει, πολλοὺς οὐκ, οὐδὲν τοιοῦτό πω διατέθεικεν· ἀποδοῖσθαι γὰρ αὐτῷ κατὰ καιρὸν τοὺς τόκους.

ΛΥΚ. Τί δαί, ἂν μὴ ἀποδοῖσιν, ὦ μακάριε, μέλει τι αὐτῷ καθαρθέντι ἤδη ὑπὸ φιλοσοφίας καὶ μηκέτι τῶν ἐν τῇ Οἴτῃ καταλειμμένων δεομένων;

ΕΡΜ. Οἶε γὰρ ὅτι ἐαυτοῦ χάριν ἐκείνος περὶ τὰ τοιαῦτα ἐσπούδακεν; ἀλλ' ἐστὶν αὐτῷ παιδίᾳ νεογνά, ὣν κήβεται μὴ ἐν ἀπορίᾳ καταβιώσῃ.

ΛΥΚ. Δέον, ὦ Ἑρμότιμε, ἀναγαγεῖν κακείνα ἐπὶ τὴν ἀρετὴν, ὥς συνευδαιμονοῖεν αὐτῷ πλούτου καταφρονούντες.

11. ΕΡΜ. Οὐ σχολή μοι, ὦ Λυκῖνε, περὶ τούτων διαλέγεσθαι σοι· σπεύδω γὰρ ἤδη ἀκροάσασθαι αὐτοῦ, μὴ καὶ λάθω τελέως ἀπολειφθεῖς.

ΛΥΚ. Θάρρει, ὦγαθέ· τὸ τήμερον γὰρ ἐκ χειρὶς ἐπιγγέλται· ὥστε ἐγὼ ἀφίμῃ σοι ὅσον ἔτι τὸ λοιπὸν τῆς ὁδοῦ.

ΕΡΜ. Πῶς λέγεις;

ΛΥΚ. Ὅτι ἐν τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἴδοις αὐτόν, εἴ γε γρὴ πιστεύειν τῷ προγράμματι· πινάκιον γάρ τι ἐκρέματο ὑπὲρ τοῦ πολυῶνος μεγάλους γράμμασι λέγον, τήμερον οὐ συμφιλοσοφεῖν. Ἐλέγετο δὲ παρ' Εὐκράτει τῷ πάντῳ δειπνήσας γῆρας γενέθλια θυγατρὸς ἐστιῶντι πολλάκις συμφιλοσοφῆσαι ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ πρὸς Εὐθύδημον τὸν ἐκ τοῦ Περιπάτου παροξυνθῆναι τι καὶ ἀμφισβητῆσαι αὐτῷ περὶ ὧν ἐκείνοι εἰώθασιν ἀντιλέγειν τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς ὑπὸ τε ὄν τῆς κραυγῆς πονήρως τὴν κεφαλὴν διατεθῆναι καὶ ἰδρῶσαι μάλα πολλὰ ἐξ μέσας νύκτας ἀποταθείσης, ὥς φασι, τῆς συνουσίας· ἅμα δὲ καὶ ἐπεπώκει, οἶμαι, πλεόν τοῦ ἱκανοῦ, τῶν παρόντων, ὥς εἰκὸς, φιλοτησίας προπινόντων, καὶ ἐδεδειπνῆκει πλεόν ἢ κατὰ γέροντα· ὥστε ἀναστρέψας ἤμεσε τε, ὥς ἔφασκον, πολλὰ καὶ μόνον ἀριθμῷ παραλαβὼν τὰ κρέα, ὅποσα τῷ παιδί κατόπιν ἐστῶτι παραδεδώκει καὶ σημηνάμενος ἐπιμελὲς τὸ ἀπ' ἐκείνου καθεύδει μηδένα εἰσδέχεσθαι παραγγέλων. Ταῦτα δὲ Μίδα ἤκουσα τοῦ οἰκέτου αὐτοῦ διηγουμένου τισὶ τῶν μαθητῶν, οἳ καὶ αὐτοὶ ἀνέστρεφον μάλα πολλοί.

12. ΕΡΜ. Ἐκράτῃσε δὲ πότερος, ὦ Λυκῖνε, ὁ διδάσκαλος ἢ ὁ Εὐθύδημος; εἰ τι καὶ τοιοῦτον ἔλεγεν ὁ Μίδα.

ΛΥΚ. Τὰ μὲν πρῶτὰ φασιν, ὦ Ἑρμότιμε, ἀγγνώμαλα σφίσι γενέσθαι, τὸ δ' οὖν τέλος τῆς νίκης καθ' ὑμᾶς ἐγένετο καὶ παρὰ πολλὸν ὁ πρεσβύτερος ὑπέρεσχε· τὸν γοῦν Εὐθύδημον οὐδ' ἀναιμῶτι φασιν ἀπελθεῖν, ἀλλὰ τραῦμα παμμέγεθες ἔχοντα ἐν τῇ κεφαλῇ· ἐπεὶ γὰρ ἀλᾶζων ἦν καὶ ἐλεγκτικός καὶ πείθεσθαι οὐκ ἤθελεν οὐδὲ παρῆγε βῆξιον αὐτόν ἐλέγχεσθαι, ὁ διδάσκαλός σου δὲ βέλτιστος δὲν εἶχε σκύρον Νεστόρειόν τινα καταφέρει αὐτοῦ πλησίον καταχειμένου, καὶ οὕτως ἐκράτησεν.

ΕΡΜ. Εὖ γε· οὐ γὰρ ἄλλως ἐγρῆν πρὸς τοὺς μὴ ἐνέοντας εἰκὴν τοῖς κρείττοσιν.

quod debet ingratus, Lycine. Aliis enim quibus sceneratur (sunt aulem multi), nihil unquam tale fecit; solvunt quippe usuras temporis.

LYC. Quid vero, si non solvant, o beate, an curae est ipsi, purgato jam a philosophia, et relictis illis in Oeta monte nihil jam indigenti?

HERM. Putas enim sua ipsum causa laborare de talibus? Verum sunt ipsi parvi liberi, quorum curam habet, ne inopes vitam agant.

LYC. Oportebat, Hermotime, educere et illos ad virtutem, ut pari cum ipso felicitate fruantur in divitiarum contemptu.

11. HERM. Non vacat mihi, Lycine, de his disputare tecum; jam enim festino ad ipsum audiendum, ne forte imprudens plane sero veniam.

LYC. Bono es animo, bone vir: hodie enim induciæ denunciatae sunt; itaque ego tibi quod reliquum est viæ remitto.

HERM. Quid ais?

LYC. Tibi illius jam copiam non futuram, si quidem fides habenda programmati. Tabella enim suspensa super vestibulum magnis literis scripta significabat, hodie illum non disputare. Dicebatur autem apud Eucratem, nobilem illum, filiae suae natalem qui celebraret convivio, heri cornatus, tum disputasse multa in convivio, tum Euthydemo Peripatetico iratior concertasse cum illo de iis, in quibus illi solent contradicere Stoicis; a clamore vero caput illi dolere, et sudasse plurimum, protracta in mediam noctem, ut aiunt, congressione. Simul vero biberat, puto, plus quam satis fuit, quum, ut fieri solet, convivae illum largioribus invitatiunculis ad bibendum provocarent; porro plus, quam pro sene, cibi sumserat. Igitur domum reversus et vomuit, ut aiunt, copiose, et quum primum annumerari sibi jussisset carnis frusta, quae puero a tergo stanti tradiderat, et curate ea obsignasset, ab eo inde tempore dormit, imperato ne quis intro admittatur. Hanc autem e Mida audivi ejus servo, narrante quibusdam ipsius discipulorum, qui et ipsi, multi sane, revertebantur.

12. HERM. Uter vero, Lycine, discessit superior, doctore meo an Euthydemus? si quid tale etiam narravit Midas.

LYC. Primo quidem aequo fere Marte pugnatum esse, ceterum finis victoriae penes vos fuit, multumque fuit senex superior. Euthydemum enim nec incruentum discessisse aiunt, sed vulnus habentem in capite maximum. Quum enim insolens esset, et convincere vestrum studiose vellet, et persuaderi sibi nollet, nec facilem refutanti se praeberet, optimus ille tuus magister, quem forte habebat scyphum, Nestorem quendam, impingit in illum prope accubantem, atque ita superavit.

HERM. Bonum factum! neque enim aliter oportebat adversus eos qui cedere melioribus recusant.

ΛΥΚ. Ταυτί μὲν, ὦ Ἑρμότιμε, πάνυ εὐλογα. Ἡ τί γὰρ παθὼν Εὐθύδημος ἄνδρα γέροντα παρῶζυνεν, ἀόργητον καὶ θυμοῦ κρείττονα, σκύφον οὕτω βαρὺν ἐν τῇ χειρὶ ἔχοντα;

13. Ἀλλὰ σὺ γὰρ ἄγομεν — τί οὐ διηγῇ μοι ἐταίρῳ ὄντι ὃν τρόπον ὠρμήθης τὸ πρῶτον φιλοσοφεῖν, ὡς καὶ αὐτὸς, εἰ δυνατόν ἐστι, συνοδοιποροῖν ὑμῖν τὸ ἀπὸ τοῦδε ἀρξάμενος. Οὐ γὰρ ἀποκλείσετέ με δηλαδὴ φίλοι ὄντες.

ΕΡΜ. Εἰ γὰρ ἐβελήσεις, ὦ Λυκίνε· ὅψει ἐν βραχεὶ ὅσον διοίσεις τῶν ἄλλων παῖδας, εὖ ἴσθι, οἴσῃ ἀπαντας ὡς πρὸς σέ, τοσούτον ὑπερφρονήσεις αὐτός.

ΛΥΚ. Ἰκανὸν, εἰ μετὰ εἰκοσιν ἔτη γενοίμην τοιοῦτος οἷός σὺ νῦν.

ΕΡΜ. Ἀμέλει, καὶ αὐτὸς κατὰ σέ γεγονὼς ἡρξάμην φιλοσοφεῖν τετρακακοντούτης σχεδόν, ὅποσα, οἶμαι, σὺ νῦν γέγονας.

ΛΥΚ. Τοσαῦτα γάρ, ὦ Ἑρμότιμε· ὥστε τὴν αὐτὴν ἄγε λαβὼν καμέ — δίκαιον γάρ — καὶ πρῶτόν γέ μοι τοῦτο εἰπεῖ, δίδοτε ἀντιλέγειν τοῖς μανθάνουσιν, ἥν τι μὴ ὀρθῶς λέγεσθαι δοκῇ αὐτοῖς, ἢ οὐκ ἐφίετε τοῦτο τοῖς νεωτέροις;

ΕΡΜ. Οὐ πάνυ. Σὺ δέ, ἥν τι βούλῃ, ἐρώτα με — ταῦτ' ἐκ ἀντιλέγε· βῆον γὰρ ἂν οὕτω μάθοις.

ΛΥΚ. Εὖ γε, νῆ τὸν Ἑρμῆν, ὦ Ἑρμότιμε, αὐτόν, οἷ ἐπώνυμος ὢν τυγχάνεις.

14. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, μία τις δόξ' ἐστίν ἢ ἐπὶ φιλοσοφίαν ἄγουσα, ἢ τῶν Στωϊκῶν ὑμῶν, ἢ ἀληθῆ ἐγὼ ἤκουον ὡς καὶ ἄλλοι πολλοὶ τινές εἰσιν;

ΕΡΜ. Μάλα πολλοὶ, Περιπατητικοὶ καὶ Ἐπικουρείοι καὶ οἱ τὸν Πλάτωνα ἐπιγραφόμενοι, καὶ αὖ Διογένης ἄλλοι τινές καὶ Ἀντισθένης ζηλωταὶ καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Πυθαγόρου καὶ ἔτι πλείους.

ΛΥΚ. Ἀληθῆ ταῦτα· πολλοὶ γάρ εἰσι. Πότερον δὲ, ὦ Ἑρμότιμε, τὰ αὐτὰ οὗτοι λέγουσιν ἢ διάφορα;

ΕΡΜ. Καὶ πάνυ διάφορα.

ΛΥΚ. Τὸ δέ γε ἀληθές, οἶμαι, πάντως που ἐν ἧν αὐτῶν, ἄλλ' οὐ πάντα διάφορά γε ὄντα.

ΕΡΜ. Πάνυ μὲν οὖν.

15. ΛΥΚ. Ἴθι δὲ, ὦ φιλότις, ἀπόκριναί μοι, τῷ τότε πιστεύσας τὸ πρῶτον, ὁπότε ἤεις φιλοσοφῆσαι, πολλῶν σοι θυρῶν ἀναπεπταμένων, παρεῖς σὺ τὰς ἄλλας εἰς τὴν τῶν Στωϊκῶν ἥκας καὶ δι' ἐκεῖνης ἡζήσους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν εἰσεῖναι, ὡς δὴ μόνῃς ἀληθοῦς οὐσίας καὶ τὴν εὐθείαν ἐπιδοικνουούσης, τῶν δ' ἄλλων εἰς τυφλὰ καὶ ἀνέξοδα φερούσων; τίνοι ταῦτ' ἐτεκμαίρου τότε; Καὶ μή μοι τὸν νῦν δὴ τοῦτον σεαυτὸν ἐννόει, τὸν εἴτε ἡμῶν εἴτε σοφὸν ἦδ' ἢ τὰ βελτίω κρίνειν ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς ἡμᾶς δυνάμενον, ἀλλ' οὕτως ἀπόκριναί, ὁποῖος τότε ἦσθα ἰδιώτης καὶ κατὰ τὸν νῦν ἐμέ.

ΕΡΜ. Οὐ συνίημι δ' τί σοι τοῦτο βούλεται, ὦ Λυκίνε.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν οὐ πάνυ ἀγκύλον ἡρόμην· πολλῶν

LYC. Illa quidem, Hermotime, valde rationabilia. Quibus enim intemperis agitatus Euthydemus virum senem incendit, irritari nescium et ira superiorem, scyphum adeo gravem manu tenentem?

13. Verum enim vero, quando otiosi sumus, quid non narras mihi tuo sodali, quomodo primum animum ad philosophiam appuleris? ut ipse quoque, si fieri possit, iter illud vestrum ingrediar, initio ab hac inde hora facto. Neque enim excludetis me videlicet, amicum amici.

HERM. Modo velles, Lycine! paullo post videres quantum sis superaturus alios: pueros, mihi crede, judicabis, ad te si comparentur, omnes: tantum illos superabis sapientia.

LYC. Satis mihi fuerit, si post viginti annos talis fiam, qualem te nunc video.

HERM. Noli esse sollicitus: ego quoque ea, qua nunc es, ætate philosophari cœpi, quadraginta circiter annorum, quot tu jam, puto, natus es.

LYC. Nempe totidem, Hermotime. Itaque eadem via susceptum me quoque ducito; æquum enim est. Sed primum quidem hoc mihi dic, permittitisne contradicere discentibus, si quid minus recte dictum illis videatur? an non conceditis hoc junioribus?

HERM. Non usquequaque. At tu si quid volueris, inter dicendum interrogato et contradicito; sic enim discas facilius.

LYC. Bene, ita me Hermes (Mercurius) amet, cujus tu nomine appellaris.

14. At illud mihi dic, unane est via ad philosophiam ducens, vestra illa Stoicorum, an verum ego audiavi, alios quoque multos esse philosophos?

HERM. Sane quam multi, Peripatetici, et Epicurei, et qui Platonis sibi nomen inscribunt, et rursus alii quidam Diogenis, et Antisthenis æmuli, et qui a Pythagora sunt, et adhuc plures.

LYC. Vera dicis: multi enim sunt. Utrum vero eadem isti, Hermotime, dicunt, an diversa?

HERM. Vehementer diversa.

LYC. Sed verum quidem, puto, omnino unum illorum est, at non omnia, si quidem sunt diversa.

HERM. Recte sane.

15. LYC. Age ergo, amice, responde mihi, cui tandem argumento fidem tu primum habens, quum philosophatum ires, ac multæ tibi januæ paterent, ceteris relictis, Stoicorum illam ingressus sis, ac per eam decreveris ad virtutem intrare, velut sola ea vera sit et rectam viam ostendat, reliquis ad carca et exitum non habentia loca ducentibus? quo, inquam, argumento ista tum colligebas? Nec velis mihi illum qui nunc es te ipsum cogitare, vel semisapientem, vel sapientem plane, qui meliora judicare præ nobis, qui de vulgo sumus, possis: verum pro eo responde, qualis tum eras, idiota, et mei, ut nunc sum, simili.

HERM. Non intelligo, quid hoc tibi sermone velis, Lycine.

LYC. Atqui nihil valde tortuosum interrogavi. Quum

γὰρ ὄντων φιλοσόφων, οἷον Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους καὶ Ἀντισθένης καὶ τῶν ὑμετέρων προγόνων, τοῦ Χρυσίππου καὶ Ζήνωνος καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι εἰσὶ, τῷ σὺ πιστεύσας τοὺς μὲν ἄλλους εἶας, ἐξ ὅσων δὲ προσελομένος ἄπερ προήρησαι, ἀξίους κατὰ ταῦτα φιλοσοφεῖν; ἄρα καὶ σὲ ὥσπερ τὸν Χαιρεφῶντα ὁ Πύθιος ἐξέπεμψεν ἐπὶ τὰ Στωϊκῶν ἀρίστους ἐξ ὅσων προσειπών; εἶτος γὰρ αὐτῷ ἄλλον ἐπ' ἄλλο εἶδος φιλοσοφίας προτρέπειν τὴν ἀρμόττουσαν, οἶμαι, ἐκάστω εἰδοῦτι.

ΕΡΜ. Ἄλλ' οὐδὲν τοιοῦτον, ὦ Λυκίне, οὐδὲ ἥρμην περί γε τούτων τὸν θεόν.

ΛΥΚ. Πότερον οὐκ ἀξίον θείας συμβουλίας ἡγούμενος αὐτὸ ἢ ἱκανὸς ὥσθ' αὐτὸς εἶναι ἐλίσθαι τὸ βέλτιον κατὰ σεαυτὸν ἄνευ τοῦ θεοῦ;

ΕΡΜ. Ὡμην γάρ.

16. ΛΥΚ. Οὐκοῦν καὶ ἡμᾶς διδάσχοις ἂν τοῦτο πρῶτον, ὅπως διαγνωστέον ἡμῖν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, τίς ἡ ἀρίστη φιλοσοφία ἐστὶ καὶ ἡ ἀληθεύουσα, καὶ ἥν ἂν τις εἰλοῖτο παρεῖς τὰς ἄλλας.

ΕΡΜ. Ἐγὼ σοι φράσω· ἐώρων τοὺς πλείστους ἐπ' αὐτὴν δρμῶντας, ὥστε εἰκαζον ἀμείνῳ εἶναι αὐτήν.

ΛΥΚ. Πόσω τινὶ πλείους τῶν Ἐπικουρείων ἢ Πλατωνικῶν ἢ Περιπατητικῶν; ἡρώμηντας γὰρ αὐτοὺς δηλαδὴ καθάπερ ἐν ταῖς χειροτονίαις.

ΕΡΜ. Ἄλλ' οὐκ ἡρίθμησα ἔγωγε, εἰκαζον δέ.

ΛΥΚ. Ὡς οὐκ ἐθέλεις διδάξαι με, ἀλλ' ἐξαπατᾷς, δὲς περὶ τῶν τοιούτων εἰκασμῶ φῆς καὶ πλήθει χρίναι ἀποκρυπτόμενος λέγειν πρὸς με τὰ λήθεις.

ΕΡΜ. Οὐ μόνον τοῦτο, ὦ Λυκίне, ἀλλὰ καὶ ἤκουον ὅσων λέγοντων ὡς οἱ μὲν Ἐπικουρείοι γλυκύθυμοι καὶ φιλήδονοι εἰσιν, οἱ Περιπατητικοὶ δὲ φιλόπλουτοι καὶ ἐριστικοὶ τινες, οἱ Πλατωνικοὶ δὲ τετύφονται καὶ φιλόδοξοι εἰσιν, περὶ δὲ τῶν Στωϊκῶν πολλοὶ ἔφασκον, ὅτι ἀνδρώδεις καὶ πάντα γινώσκουσι, καὶ ὅτι ὁ ταύτην ἰὼν τὴν ὁδὸν μόνος βασιλεὺς, μόνος πλούσιος, μόνος σοφὸς καὶ συνόλως ἅπαντα.

17. ΛΥΚ. Ἐλεγον δὲ ταῦτα πρὸς σε ἄλλοι δηλαδὴ περὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ δὴ ἐκείνοις ἂν αὐτοῖς ἐπίστευσας ἐπαινοῦσι τὰ αὐτῶν.

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' οἱ ἄλλοι ἔλεγον.

ΛΥΚ. Οἱ μὲν δὴ ἀντίδοξοι οὐκ ἔλεγον, ὡς τὸ εἰκός.

ΕΡΜ. Οὐ γάρ.

ΛΥΚ. Οἱ δ' ἄρα ἰδῶνται ταῦτα ἔλεγον.

ΕΡΜ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Ὅρᾳς ὅπως αὖθις ἐξαπατᾷς με καὶ οὐ λέγεις τὰ λήθεις, ἀλλ' οἷε Μαργίτη διαλέγεσθαι τινι, ὡς πιστεῦσαι ὅτι Ἐρμότιμος, ἀνὴρ συνετός, ἐτὴ τότε γεγονὼς τετταράκοντα, περὶ φιλοσοφίας καὶ φιλοσόφων ἀνδρῶν τοῖς ἰδιώταις ἐπίστευσε καὶ κατὰ τὰ ὑπ' ἐκείνων λεγόμενα ἐποιεῖτο τὴν ἀρεσιν τῶν χρεῖττόνων.

18. ΕΡΜ. Ἄλλ' ὁλοθα, ὦ Λυκίне, οὐγί τοῖς ἄλλοις μόνον ἐπίστευον, ἀλλὰ καὶ ἐμαυτῷ· ἐώρων γὰρ αὐτοὺς κοσμίως βαδίζοντας, ἀναβεβλημένους εὐστα-

enim philosophi sint multi, ut Plato, ut Aristoteles, ut Antisthenes, ut vestri progenitores, Chrysippus, Zeno, et reliqui quotquot sunt, quo, inquam, argumento reliquos aspernatus, ex omnibus elegisti quæ elegisti; et secundum hæc philosophandum censes? Numquid te etiam, ut Chærephontem, Pythius ad Stoicorum rationem ablegavit, optimos omnium illos appellans? nos enim illi alium ad aliud philosophiæ genus hortari, qui noverit, opinor, quod cuique maxime conveniat.

HERM. At nihil tale, Lycine; nec interrogavi de hisce deum.

LYC. Utrum ideo, quod parum dignum negotium deliberatione divina judicares, an quod sufficere te putabas, qui per te ipsum quod optimum esset, etiam sine deo eligeres?

HERM. Nimirum sic putabam.

16. LYC. Igitur nos etiam hoc primum docueris, quomodo ab initio statim dignosci possit, quæ sit optima philosophia et sola verax, quam quis relictis ceteris eligat.

HERM. Ego tibi dicam. Videbam plerosque ad illam ferri: hanc itaque optimam esse colligebam.

LYC. Quanto fere plures videbas Epicureis aut Platonis aut Peripateticis? numerabas enim illos videlicet, ut in suffragiis.

HERM. Quin non numerabam equidem: sed conjiciebam.

LYC. Ut tu non vis me docere! sed fallis, qui de tali re conjectura dicas et multitudine judicasse, verum apud me dicere subterfugiens.

HERM. Non hoc solum, Lycine: sed audiebam quoque omnes dicere, Epicureos quidem delicatos esse et voluptarios, Peripateticos vero divitiarum amantes et contentiosos, Platonis denique inflatos gloriae cupidos: de Stoicis autem multi prædicabant, fortes esse et cognoscere omnia, et qui illam viam ingressus esset, eum solum regem esse, solum divitem, solum sapientem, et universum omnia.

17. LYC. Dicebant vero de illis hæc ad te alii nimirum: neque enim sane illis ipsis credidisses sua laudantibus.

HERM. Nequaquam, sed dicebant ceteri.

LYC. Qui vero diversæ sententiæ erant philosophi, non dicebant, ut consentaneum est.

HERM. Non sane.

LYC. Ergo idiotæ dicebant ista.

HERM. Ita est.

LYC. Vides quam iterum me decipias, nec verum dicas, sed cum Margite quodam te disputare putes, qui credat Hermotimum, virum prudentem, annos tunc natum quadraginta, de philosophia et philosophis fidem habuisse idiotis, et secundum illorum dicta fecisse electionem præstantiorum.

18. HERM. Sed noris, Lycine; non aliis modo credebam sed ipsi etiam mihi. Videbam enim illos decenter ingredientes, amictos honeste, cogitabundos semper, virile quid

λῶς, φροντίζοντας αἰεὶ, ἀρρενωπούς, ἐν χρῶι κουρίας τοὺς πλείστους, οὐδὲν ἄβρὸν οὐδ' αὖ πᾶν ἐς τὸ ἀδιάφορον ὑπερεκτίπτον, ὡς ἐκπληκτον εἶναι καὶ κυνικὸν ἀτεχνῶς, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μέσου καταστήματος, δὲ δὴ ἀριστον ἅπαντες εἶναι φασιν.

ΛΥΚ. Ἄρ' οὖν κακείνα εἶδες ποιούντας αὐτοὺς, ὁ μικρῶ πρόσθεν ἔλεγον αὐτοὺς ἐορακέναι τὸν σὸν διδάσκαλον, ὃ Ἑρμότιμε, πράττοντα; οἷον δανείζοντας καὶ ἀπαιτοῦντας πικρῶς καὶ φιλονεικῶς πᾶν ἐρίζοντας ἐν ταῖς ξυνουσίαις καὶ τὰ ἄλλα ὅσα ἐπιδείκνυνται; ἢ τούτων ὀλίγον σοὶ μέλει, ἄχρη ἂν εὐσταλὴς ἢ ἀναβολὴ καὶ ὁ πώγων βαθὺς καὶ ἐν γρῶι ἢ κουρά; καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν ἄρα ἔχουμεν τουτονὶ κανόνα καὶ στάθμην ἀκριβῆ τῶν τοιούτων, ὡς Ἑρμότιμός φησι, καὶ γρῆ ἀπὸ σχημάτων καὶ βαδισμάτων καὶ κουρᾶς διαγιγνώσκειν τοὺς ἀρίστους, ὃς δ' ἂν μὴ ἔχῃ ταῦτα μὴδ' σκυθρωπὸς ἢ καὶ φροντιστικὸς τὸ πρόσωπον, ἀποδοκιμαστέος καὶ ἀποβλητέος;

19. Ἄλλ' ὅρα μὴ καὶ ταῦτα, ὃ Ἑρμότιμε, παίζης πρὸς με πειρώμενος εἰ ἐξαπατῶμενος συνήμι.

ΕΡΜ. Διὰ τί τοῦτ' ἐφησθα;

ΛΥΚ. Ὅτι, ὦγαθέ, ἀνδριάντων ταύτην ἐξέτασιν λέγεις τὴν ἀπὸ τῶν σχημάτων παρὰ πολὺ γοῦν ἐκείνοι εὐσχημονέστεροι καὶ τὰς ἀναβολὰς κοσμιώτεροι, Φειδίου τινὸς ἢ Ἀλκαμένους ἢ Μύρωνος πρὸς τὸ εὐμορφότατον εἰκάσαντος. Εἰ δὲ καὶ οἱ μάλιστα γρῆ τεκμαίρεσθαι τοῖς τοιούτοις, τί ἂν πάθοι τις, εἰ τυφλὸς ὢν ἐπιθυμοίη φιλοσοφεῖν; τῷ διαγνῶ τὸν τὴν ἀμείνῳ προκίρεσιν προσηρημένον οὔτε σχῆμα οὔτε βάδισμα ὁρᾶν δυνάμενος;

ΕΡΜ. Ἄλλ' ἐμοίγε οὐ πρὸς τυφλοὺς ὁ λόγος, ὢ Λυκίне, οὐδέ μοι μέλει τῶν τοιούτων.

ΛΥΚ. Ἐχρῆν μὲν, ὦ χρηστὲ, κοινόν τι τὸ γνῶρισμα εἶναι τῶν οὕτω μεγάλων καὶ ἅπασιν χρησίμων. Πλὴν εἰ δοκεῖ, οἱ μὲν ἔω ἡμῖν φιλοσοφίας μενέτωσαν οἱ τυφλοὶ, ἐπεὶ περ μὴδὲ ὁρῶσι — καίτοι ἀναγκαῖον ἦν τοῖς τοιούτοις μάλιστα φιλοσοφεῖν, ὡς μὴ πᾶν ἀχθοῖντο ἐπὶ τῇ συμφορᾷ — οἱ δὲ δὴ βλέποντες, καὶ πᾶν ὀξυδερκεῖς ὦσι, τί ἂν δύναιντο συνιδεῖν τῶν τῆς ψυχῆς ἀπὸ γε τῆς ἔξωθεν ταύτης περιβολῆς;

20. Ὅ δὲ βούλομαι εἰπεῖν, τοιόνδε ἐστίν, οὐχ ὅτι τῆς γνώμης τῶν ἀνδρῶν ἔρωτι προσήεις αὐτοῖς καὶ ἡξίους ἀμείνων γίγνεσθαι ἐς τὰ τῆς γνώμης;

ΕΡΜ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Πῶς οὖν οἷόν τέ σοι ἦν ἀρ' ὢν ἐφησθα ἐκείνων τῶν γνωρισμάτων διορᾶν τὸν ὁρθῶς φιλοσοφοῦντα ἢ μὴ; οὐ γὰρ φιλεῖ τὰ τοιαῦτα οὕτω διαφάνεσθαι, ἀλλ' ἐστὶν ἀπόρρητα καὶ ἐν ἀφανεί κείμενα, λόγοις καὶ συνουσίαις ἀναδεικνύμενα καὶ ἔργοις τοῖς ὁμοίοις ὅψε μόλις. Ὁ γοῦν Μῶμος, ἀκήκοας, οἶμαι, ἄτινα ἡτιάσατο τοῦ Ἥφαιστου, εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ νῦν ἄκουε· φησὶ γὰρ ὁ μῦθος ἐρίσαι Ἀθηνᾶν καὶ Ποσειδῶνα καὶ Ἥφαιστον εὐτεχνίας πέρι, καὶ τὸν μὲν Ποσειδῶ ταῦρον ἀναπλάσαι, τὴν Ἀθηνᾶν δὲ οἰκίαν ἐπινοῆσαι, ὁ Ἥφαιστος δὲ

tuentes, ad cutem tonsos plerosque, nihil neque molle, neque rursus in nimiam negligentiam prolapsum (quo fit ut attonitus aliquis et plane cynicus sit); sed in medio quodam statu, quem optimum omnes esse perhibent, constitutos.

LYC. Numquid igitur ista quoque illos facere videbas, quæ paullo ante ipse dicebam me vidisse tuum, Hermotime, magistrum facere? verbi causa, fernerari, et reposcere acerbæ, et rixose omnino contendere in congressionibus, et reliqua quæ in se demonstrant? an parum ista curas, dum compositus sit amictus, et barba proluxa, et capillus ad cutem detonsus? et, quod superest, hunc habeamus canonem, hanc regulam exactam talium, de sententia Hermotimi; atque oportet ex habitu, incessu, tonsura dignoscere optimos; quicumque vero ista non habuerit, qui neque tetricus fuerit et cogitabundo vultu, reprobandus est ac rejiciendus?

19. Sed vide ne in his quoque ludas me, Hermotime, tentans an decipi me sentiam?

HERM. Quorsum hoc dixisti?

LYC. Quod statuarum, bone vir, probationem mihi narrasti, quæ fit ex habitu: multum enim illæ magis compositæ et decentius amictæ, ubi Phidias aliquis, vel Alcamenes, vel Myron ad forniosissimam illas speciem conformavit. Si vero vel maxime signis talibus utendum est, quid faciat si quis cæcus philosophari cupiat? qua re dignoverit sectæ melioris sectatorem, qui neque habitum cernere neque incessum queat?

HERM. At mihi oratio est non ad cæcos, Lycine, neque tales curo.

LYC. Debebat quidem, vir bone, commune quoddam signum esse rerum ita magnarum et omnibus utilium. Interim, si videtur, extra philosophiam nobis maneat cæci, quandoquidem neque oculis cernunt: quanquam talibus vel maxime necesse erat philosophari, ne nimis graviter calamitatem ferrent suam: sed ipsi sane qui vident, vel si acutissimum cernant, quidnam videre queant eorum, quæ sunt in animo, ex illo quidem externo amictu?

20. Quod autem dicere volo, ejusmodi est. Nonne verum est te amore quodam mentis et sententiarum in his viris ad eos accessisse, et mente fieri voluisse meliorem?

HERM. Ita est.

LYC. Quomodo ergo potuisti signis quæ modo dicebas, recte vel secus philosophantem pervidere? Neque enim solent ita dilucere talia, sed secreta sunt, in occulto latent, sermonibus et congressionibus et operibus sententiarum similibus vix sero tandem ostenduntur. Itaque Momus ille audisti, puto, quid Vulcanum accusaverit: sin minus, at nunc audi. Fert nempe fabula contentionem inter Minervam et Neptunum et Vulcanum de artis præstantia intercessisse; et a Neptuno quidem effictum taurum, a Minerva excogitatam domum, compositum a Vulcano hominem.

ἀνθρώπων ἄρα συνεστήσατο, καὶ ἐπέπερ ἐπὶ τὸν Μῶ-
μον ἦκον, ὅνπερ δικαστὴν προεῖλοντο, θεασάμενος ἐκεῖ-
νος ἑκάστου τὸ ἔργον, τῶν μὲν ἄλλων ἄτινα ἡτιάσατο
περιττὸν ἂν εἴη λέγειν, ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου δὲ τοῦτο
ἐμέμψατο καὶ τὸν ἀρχιτέκτονα ἐπέπληξε τὸν Ἡρακλῆα,
διότι μὴ καὶ θυρίδας ἐποίησεν αὐτῷ κατὰ τὸ στέρνον,
ὡς ἀναπετασθεισῶν γνώριμα γίγνεσθαι ἄπασιν ἂ βού-
λεται καὶ ἐπινοεῖ καὶ εἰ ψεύδεται ἢ ἀληθεύει. Ἐκεῖνος
μὲν οὖν ἅτε ἀμβλυώττων οὕτω περὶ τῶν ἀνθρώπων
διανοεῖτο, σὺ δὲ ὑπὲρ τὸν Λυγκέα ἡμῖν δέδορκας καὶ
ὁρᾷς τὰ ἔνδον, ὡς ἔοικε, διὰ τοῦ στέρνου καὶ ἀνεμφαί
σοι τὰ πάντα, ὡς εἰδέναι μὴ μόνον ἂ βούλεται καὶ ἂ
γινώσκει ἕκαστος, ἀλλὰ καὶ πότερος ἀμείνων ἢ χείρων.

21. ΕΡΜ. Παῖσις, ὦ Λυκίνε. Ἐγὼ δὲ κατὰ
θεὸν εἰλόμην, καὶ οὐ μεταμέλει μοι τῆς αἰρέσεως· ἱκα-
νὸν δὲ τοῦτο πρὸς γούν ἐμέ.

ΛΥΚ. Ὅμως οὐκ ἂν εἴποις, ὦ ἑταῖρε, καὶ πρὸς
ἐμέ, ἀλλὰ περιφύει με παραπολόμενον ἐν τῷ πολλῷ
συρφετῷ;

ΕΡΜ. Οὐδὲν γάρ σοι ἀρέσκει ὧν ἂν εἴπω.

ΛΥΚ. Οὐκ, ὦγαθέ, ἀλλ' οὐδὲν ἐθέλεις εἰπεῖν ὅποιον
ἂν μοι ἀρέσειεν. Ἐπεὶ δ' οὖν σὺ ἐκὼν ἀποκρύπτῃ
καὶ φθονεῖς ἡμῖν, ὡς μὴ ἐξ Ἰσοῦ γενοίμεθα σοι φιλοσο-
φήσαντες, ἐγὼ πειράσομαι, ὅπως ἂν οἷός τε ὦ, κατ'
ἑμαυτὸν ἐξευρεῖν τὴν ἀκριβῆ περὶ τούτων κρίσιν καὶ
τὴν ἀσφαλεστάτην αἰρέσιν. Ἄκουε δὲ καὶ σὺ, εἰ βούλει.

ΕΡΜ. Ἀλλὰ βούλομαι, ὦ Λυκίνε· ἴσως γάρ τι γνώ-
ριμον ἔρεῖς.

ΛΥΚ. Σκόπει δὴ καὶ μὴ καταγέλαστος, εἰ παντά-
πασιν ἰδιωτικῶς ἀναζητῶ αὐτό· ἀνάγκη γὰρ οὕτως,
ἐπεὶ μὴ σὺ ἐθέλεις σαφέστερον εἰπεῖν εἰδὼς ἀμείνων.

22. Ἔστω δὴ μοι ἢ μὲν ἀρετὴ τοιόνδε τι, οἷον πόλις
τις εὐδαίμονα ἔχουσα τοὺς ἐμπολιτευομένους — ὡς
φαῖνται ὁ διδάσκαλος ὁ σὸς ἐκείθεν ποθεν ἀριγμένος —
σοφοῦς ἐς τὸ ἀκρότατον, ἀνδρείους ἅπαντας, δικαίους,
σώφρονας, ὀλίγων θεῶν ἀποδέοντας· οἷα δὲ πολλὰ γί-
γνεται παρ' ἡμῖν, ἀρπάζοντων καὶ βιαζομένων καὶ
πλεονεκτούντων, οὐδὲν ἂν ἰδοίς, φασίν, ἐν ἐκείνῃ τῇ
πόλει τολμώμενον, ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ καὶ ἁμονοῖα ξυμπο-
λιτεύονται, μάλ' εἰκότως· ἂ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν,
οἷμαι, τὰς στάσεις καὶ φιλονεικίας ἐγείρει καὶ ὧν ἕνεκα
ἐπιβουλεύουσιν ἀλλήλοις, ταῦτα πάντα ἐκποδὼν ἔστιν
ἐκαίνοις. Οὐ γὰρ οὔτε χρυσίον ἔτι οὔτε ἡδονὰς οὔτε
δόξας ὁρῶσιν, ὡς διαφέρεσθαι περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ πάσαι
τῆς πόλεως ἐξελθῆσασιν αὐτὰ οὐκ ἀναγκαῖα ἡγησά-
μενοι ξυμπολιτεύεσθαι. Ὡστε γαλήνῳ τινα καὶ παν-
ευδαίμονα βίον βιοῦσι ἔνν ἑνομήν καὶ ἰσότητι καὶ
λευθερίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς.

23. ΕΡΜ. Τί οὖν, ὦ Λυκίνε; οὐκ ἄξιον ἅπαντας
ἐπιθυμεῖν πολιτάς γίγνεσθαι τῆς τοιαύτης πόλεως μῆτε
κάματον ὑπολογιζομένους τὸν ἐν τῇ δόξῃ μῆτε πρὸς τὸ
μῆκος τοῦ χρόνου ἀπαγορεύοντάς, εἰ μέλλουσιν ἀφικό-
μενοι ἐγγραφήσεσθαι καὶ αὐτοὶ καὶ μεθέξειν τῆς πολι-
τείας;

Quum ad Momum venissent, quem arbitrum sibi nempe
sumserant, perspecto ille uniuscujusque opere, quid in re-
liquis reprehenderit, dicere jam superfluum fuerit: in ho-
mine autem hoc vituperavit, et increpuit architectum illius
Vulcanum, quod non et valvas pectori illius applicuisset,
quibus apertis nota fierent omnibus quæ is vellet atque co-
gitaret, atque utrum mentiretur an vera diceret. Ille igitur
ita de hominibus sentiebat, tanquam qui hebeti circa illos
visu esset: tu vero supra Lyncea illum nobis acute vides,
et quæ intus sunt trans ipsa, opinor, præcordia cernis, et
patent tibi omnia, ut non quæ velit modo et quæ cognos-
cat unusquisque, scias, verum etiam uter melior sit aut
deterior.

21. HERM. Ludis, Lycine. Ego vero secundo numine
elegi, neque optionis illius meæ me pœnitit: satis autem
hoc mihi quidem est.

LYC. Mihi tamen hoc, amice, non dixeris; sed negliges
me in multa illa colluvione pereuntem cum reliquis?

HERM. Nihil enim tibi placet, quicquid dixerō.

LYC. Non ita est, mi bone; sed tu nihil vis dicere,
quod placere mihi possit. Quandoquidem vero tu volens
occultus es et nobis invides, ne æque ac tu philosophemur,
ego tentabo, quantum ejus facere poterō, per me
invenire accuratum de his judicium, et sectam certissi-
mam. Audi vero et tu, si volueris.

HERM. Ego vero volo, Lycine: forte enim cognita ali-
quid dignum dixeris.

LYC. Considera igitur, sed noli irridere, si hominis
omnino rudis in morem illud disquiram: necesse est enim
ita facere; quum tu, qui melius scias, dicere clarius nolis.

22. Sit igitur mihi virtus tale quiddam, velut civitas
quidam beatos habens cives (ut dicat forte tuus magister,
inde aliqua via huc delatus), sapientes summo gradu, fortes
universos, tum justos, temperantes, parum diis minores.
Eorum vero, quæ multa apud nos fiunt, quum rapiant
homines, vim faciant, justo plus sibi arrogant, nihil vi-
deas, aiunt, in ea urbe quenquam audere, sed per pa-
cem et concordiam civitate una fruuntur. Nec mirum:
quæ enim, puto, aliis in civitatibus seditiones et conten-
tiones excitant, quorum causa mutuas sibi insidias struunt
homines, illa e medio sublata apud illos sunt omnia. Ne-
que enim amplius aurum, neque voluptates, neque glorias
spectant, de quibus certent: sed olim civitate illa exege-
runt, non necessaria rati quæ in ea versentur. Itaque
tranquillam quandam et undique beatam vitam vivunt,
cum bonis legibus, et æqualitate, et libertate, et bonis
reliquis.

23. HERM. Quid ergo, Lycine! nonne dignum est omnes
concupiscere civitatem eam adipisci, nec laborem metientes
viæ, neque animum despondentes propter longitudinem
temporis, si futurum sit ut, ubi pervenerint, ascribantur
et ipsi in tabulis publicis, civitatemque consequantur?

ΛΥΚ. Νῆ Δ', ὦ Ἑρμότιμε, πάντων μάλιστα ἐπὶ τούτῳ σπουδαστέον, τῶν δ' ἄλλων ἀμελητέον, καὶ μήτε πατριδος τῆς ἐνταῦθα ἐπιλαμβανομένης πολλὴν ποιεῖσθαι τὸν λόγον μήτε παίδων ἢ γονέων, στῶ εἰσὶν, ἐπικατεχόντων καὶ κλαυθυριζομένων ἐπικλᾶσθαι, ἀλλὰ μάλιστα μὲν χάκείνους παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν αὐτὴν ὁδὸν, εἰ δὲ μὴ ἐθέλοιεν ἢ μὴ δύναιντο, ἀποσεισάμενον αὐτοὺς χωρεῖν εὐθὺς τῆς πανευδαίμονος ἐκείνης πόλεως καὶ αὐτὸ ἀπορρίψαντα τὸ ἱμάτιον, εἰ τούτου ἐπειλημμένοι κατερύκοιεν, ἐσσύμενον ἐκείσε· οὐ γὰρ δέος μὴ σέ τις ἀποκλείσῃ καὶ γυμνὸν ἐκείσε ἔκοντα.

24. Ἦδη γάρ ποτε καὶ ἄλλοτε πρεσβύτου ἀνδρὸς ἤκουσα διεξιόντος ὅπως τὰ ἐκεῖ πράγματα ἔχοι, καὶ με προὔτρεπεν ἐπεσθαί οἱ πρὸς τὴν πόλιν· ἡγήσεσθαι γὰρ αὐτὸς καὶ ἐλθόντα ἐγγράψειν καὶ φυλέτην ποιήσεσθαι καὶ φρατρίδας μεταδώσειν τῆς αὐτοῦ, ὡς μετὰ πάντων εὐδαιμονοίη· « ἀλλ' ἐγὼ οὐ πιθόμην » ὑπ' ἀνοίας καὶ νεότητος τότε, πρὸ πεντεκαίδεκα σιεδὸν ἐτόν· ἴσως γὰρ ἂν αὐτὰ ἤδη ἀμφὶ τὰ πρόσσεια καὶ πρὸς ταῖς πόλεις ἦν ἄν. Ἐλεγε δ' οὖν περὶ τῆς πόλεως, εἰ γε μέμνημαι, ἅλλα τε πολλὰ καὶ ὅθι καὶ τὰδε, ὡς ζύμπαντες μὲν ἐπ' αὐτοὺς καὶ ξένοι εἶεν, αὐθιγενὴς δὲ οὐδὲ εἶς, ἀλλὰ καὶ βαρβάρους ἐμπολιτεύεσθαι πολλοὺς καὶ δούλους καὶ ἀμόρφους καὶ μικροὺς καὶ πένητας, καὶ ὅλους μετέχειν τῆς πόλεως τὸν βουλόμενον· τὸν γὰρ δὴ νόμον αὐτοῖς οὐκ ἀπὸ τιμημάτων ποιεῖσθαι τὴν ἐγγραφήν οὐδ' ἀπὸ σπημάτων ἢ μεγέθους ἢ κάλλους οὐδ' ἀπὸ γένους οὐδὲ λαμπρῶν ἐκ προγόνων, ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδὲ νομίζεσθαι παρ' αὐτοῖς, ἀπογορῆν δ' ἐκάστω πρὸς τὸ πολίτην γενέσθαι σύνεστιν καὶ ἐπιθυμίαν τῶν καλῶν καὶ νόνον καὶ τὸ λιπαρές καὶ τὸ μὴ ἐνδοῦναι μηδὲ μαλακισθῆναι πολλοῖς τοῖς δυσχερεῖσι κατὰ τὴν ὁδὸν ἐντυγχάνοντα, ὡς ὅστις ἂν ταῦτα ἐπιδείξηται καὶ διεξέλθῃ πορευόμενος ἄχρι πρὸς τὴν πόλιν, αὐτίκα μάλα πολίτην ὄντα τούτου, ὅστις ἂν ἦ, καὶ ἰσότημον ἅπασιν· τὸ δὲ χεῖρων ἢ κρείττων ἢ εὐπατρίδος ἢ ἀγεννῆς ἢ δούλου ἢ ἐλεύθερος οὐδὲ ὅλους εἶναι ἢ λέγεσθαι ἐν τῇ πόλει.

25. EPM. Ὁρᾷς, ὦ Λυκίνας, ὡς οὐ μάτην οὐδὲ περὶ μικρῶν κάμνω πολίτης ἐπιθυμῶν γενέσθαι καὶ αὐτὸς οὕτω καλῆς καὶ εὐδαίμονος πόλεως;

ΛΥΚ. Καὶ γὰρ αὐτὸς, ὦ Ἑρμότιμε, τῶν αὐτῶν σοι ἐρῶ καὶ οὐκ ἔστιν ὅ τι ἂν μοι πρὸ τούτων εὐζαίμην γενέσθαι. Εἰ μὲν οὖν πλησίον ἦν ἡ πόλις καὶ φανερά ἰδεῖν ἅπασι, πάλαι ἂν, εὖ ἴσθι, μηδὲν ἐνδοιασας αὐτὸς ἦεν ἐς αὐτὴν καὶ ἐπολιτευόμην ἂν ἐκ πολλοῦ, ἐπεὶ δὲ, ὡς ὑμεῖς φατε, σὺ τε καὶ Ἡσίοδος ὁ ῥάψωδός, πάνυ πόρρω ἀπώκισται, ἀνάγκη ζητεῖν ὁδὸν τε τὴν ἀγούσαν ἐπ' αὐτὴν καὶ ἡγεμόνα τὸν ἀρίστον. Ἡ οὐκ οἶε σὺ χρῆναι οὕτω ποιεῖν;

EPM. Καὶ πῶς ἂν ἄλλως εἰλοῖ τις;

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ὅσον μὲν ἐπὶ τῷ ὑπισχνεῖσθαι καὶ φάσκειν εἰδέναι πολλὰ ἀφρονία τῶν ἡγησομένων· πολλοὶ γὰρ ἔτοιμοι παρεστᾶναι, αὐτόχθονες ἐκεῖθεν ἔκαστος εἶναι λέγοντες. Ὁδὸς γε μὴν οὐ μία καὶ ἡ αὐτὴ φαί-

LYC. Per Jovem, Hermotime, omnium maxime in hoc elaborandum est, reliquorum vero cura abjicienda; neque si hæc antiqua patria manum injiciat, multam habere rationem oportet, neque liberis aut parentibus, si cui sint, retinere cum ploratu volentibus, frangi; sed primum quidem hortari et illos ad eandem viam ingrediendum; si vero nolint vel non possint, dimotis illis recta procedere ad beatam illam ex omni parte civitatem, et ipso abjecto vestimento, si forte illo comprehenso impediunt, eo erumpere. Neque enim metus est ne quis excludat te vel nudum eo advenientem.

24. Jam enim alias quondam senem audiui enarrantem uti se res illæ haberent; isque me hortatus est uti ad eam se civitatem sequeretur; ipsum enim se præiturum, et ascripturum civibus quum advenissem, et tribulem facturum, et curiæ mihi suæ jus imperitium, ut cum omnibus beatam vitam viverem. Ego vero præ juvenili tum inscitia (quindecim fere anni sunt) non sum obsecutus: forte circa ipsa jam suburbia et ad portas essem. Dicebat autem de civitate illa, si bene memini, tum alia multa, tum ista etiam: omnes ibi advenas esse et peregrinos, indigenam neminem; sed et barbaros in civitate versari multos et servos, et deformes, et parvos, et pauperes, atque in universum civem esse qui velit: legem enim illis esse, non ex censu ascribi quenquam, neque ex habitu, vel statura, vel pulchritudine, neque ex genere, neque claris ex majoribus; sed istorum nec rationem ullam haberi apud illos: sufficere autem unicuique ad hoc, uti civis fiat, prudentiam, et honesti amorem, et laborem, et constantiam, et animum qui neque cedat temere, neque molliatur si in multas in via difficultates incidat. Atque adeo, si quis ista in se esse demonstraverit, emensusque totum ad urbem usque iter fuerit, eum civem esse continuo, et æquo cum omnibus jure, quisquis alioqui fuerit: ista autem nomina, deterior, melior, nobilis, ignobilis, servus, liber, neque esse omnino, neque nominari in ea civitate.

25. HERM. Vides, Lycine, quam non frustra neque parvis de rebus laborem, qui civis cupiam fieri et ipse pulchræ adeo et beatæ civitatis?

LYC. Nam egomet eorundem quorum tu amore flagro: neque est quod mihi præ istis velim contingere. Si quidem igitur in propinquo esset illa civitas, et manifesta in conspectu omnium, olim, crede mihi, ipse nihil cunctatus ad eam perrexissem, et civis illius essem a longo inde tempore. Quum vero, ut vos dicitis, tu nempes et Hesiodus consarcinator ille carminum, longo admodum spatio remota habitetur, necesse est et viam quæ ducit ad illam quære, et ducem optimum. An non putas hoc agendum?

HERM. Et qua alia ratione perveniat aliquis?

LYC. Igitur quantum ad promissiones et scientiæ professionem, multa tibi ducum copia. Multi enim parati astant, indigenas inde esse quisque se dicentes. Sed via non una atque eadem videtur, sed multæ ac diversæ, ac

νεται, ἀλλὰ πολλὰ καὶ διάφοροι καὶ οὐδὲν ἀλλήλαις ὁμοιοί· ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ ἐσπέρεια, ἡ δὲ ἐπὶ τὴν ἑωφέριν ἔοικεν, ἡ δὲ τις ἐπὶ τὰς ἀρκτους, καὶ ἄλλη εὐθὺ τῆς μεσημβρίας, καὶ ἡ μὲν διὰ λειμῶνων καὶ φυτῶν καὶ σκιάς εὐσδρος καὶ ἡδεῖα οὐδὲν ἀντίτυπον ἢ δύσβατον ἔχουσα, ἡ δὲ πετρώδης καὶ τραχεῖα πολλὸν ἥλιον καὶ δῖψος καὶ κάματον προφαίνουσα· καὶ ὅμως αὐταὶ πᾶσαι πρὸς τὴν πόλιν ἄγειν λέγονται μίαν οὖσαν ἐς τὰ ἐναντιώτατα τελευτῶσαι.

26. Ἐνθα δὴ μοι καὶ ἡ πᾶσα ἀπορία ἐστίν· ἐφ' ἣν γὰρ ἂν ἔλθω αὐτῶν, ἀνὴρ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀτραποῦ ἐκάστης ἐφ' ἧς ἐν τῇ ἐσόδῳ μάλα τις ἀξιοπίστος ὁρέγει τε τὴν χεῖρα καὶ προτρέπει κατὰ τὴν αὐτοῦ ἀπέναι, λέγων ἕκαστος αὐτῶν μόνος τὴν εὐθειαν εἰδέναι, τοὺς δ' ἄλλους πλανᾶσθαι μῆτε αὐτοὺς ἐληλυθότας μῆτε ἄλλοις ἡγήσασθαι δυναμένους ἀκολουθήσαντας. Κἂν ἐπὶ τὸν πλησίον ἀφίκομαι, κακῆϊνος τὰ ὅμοια ὑπισχνεῖται περὶ τῆς αὐτοῦ ὁδοῦ καὶ τοὺς ἄλλους κακίζει, καὶ ὁ παρ' αὐτὸν ὁμοίως καὶ ἐξῆς ἅπαντες. Τό τε τοίνυν πλῆθος τῶν ὁδῶν καὶ τὸ ἀνόμοιον αὐτῶν οὐ μετρίως ταράττει με καὶ ἀπορεῖν ποιεῖ, καὶ μάλιστα οἱ ἡγεμόνες ὑπερδιατεινόμενοι καὶ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι ἐπαينوῦντες· οὐ γὰρ οἶδ' ἤντινα τραπομένους ἢ τῷ μᾶλλον ἀκολουθήσας ἀφικοίμην ἂν πρὸς τὴν πόλιν.

27. ΕΡΜ. Ἀλλὰ ἐγὼ σε ἀπολύσω τῆς ἀπορίας· τοῖς γὰρ προωδοιπορηκόσιν, ὦ Λυκίνε, πιστεύσας οὐκ ἂν σφαλεῖς.

ΛΥΚ. Τίσι λέγεις; τοῖς κατὰ ποίαν ὁδὸν ἔλθοῦσιν, ἢ τίνι τῶν ἡγεμόνων ἀκολουθήσασιν; αὐτοὶς γὰρ ἡμῖν τὸ αὐτὸ ἀπορον ἐν ἄλλῃ μορφῇ ἀναφαίνεται ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἐπὶ τοὺς ἀνδράς μετεληλυθόσι.

ΕΡΜ. Πῶς τοῦτο φῆς;

ΛΥΚ. Ὅτι δὲ μὲν τὴν Πλάτωνος τραποόμενος καὶ συνοδοιπορήσας μετ' αὐτοῦ, ἐκείνην ἐπαινεῖσεται ὄγλον εἶναι, ὁ δὲ τὴν Ἐπικούρου, ἐκείνην, καὶ ἄλλος ἄλλην, σὺ δὲ τὴν ὑμετέραν. Ἡ πῶς γὰρ, ὦ Ἑρμότιμε; οὐχ οὕτως;

ΕΡΜ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΛΥΚ. Οὐ τοίνυν ἀπέλυσάς με τῆς ἀπορίας, ἀλλ' εἶτι ὁμοίως ἀγνοῶ τῷ μᾶλλον χρῆ πιστεῦσαι τῶν ὁδοιπόρων· ὁρῶ γὰρ ἕκαστον αὐτῶν καὶ αὐτὸν τὸν ἡγεμόνα μιᾶς πεπειραμένον καὶ ἐκείνην ἐπαينوῦντα καὶ λέγοντα, ὡς αὐτῇ μόνῃ ἄγει ἐπὶ τὴν πόλιν. Οὐ μέντοι ἔχω εἰδέναι εἰ ἀληθῆ φησιν· ἀλλ' ὅτι μὲν ἀφίκεται πρὸς τι τέλος καὶ εἰδέναι τίνα πόλιν, δῶσω αὐτῷ ἴσως, εἰ δὲ ἐκείνην εἶδεν, ἣν ἔχρῃ, ἐν ἣ ἐπιθυμοῦμεν ἐγὼ τε καὶ σὺ πολιτεῦσασθαι, ἢ δέον εἰς Κόρινθον ἔλθειν, ὁ δ' εἰς Βαβυλῶνα ἀφικόμενος οἶσται Κόρινθον ἑορακέναι, ἄδελον ἐμοὶ γοῦν εἶτι· οὐ γὰρ πάντως ὁ τίνα πόλιν ἰδὼν Κόρινθον εἶδεν, εἴ γε οὐ πόλιν μόνῃ ἐστὶν ἡ Κόρινθος. Ὁ δὲ δὴ μάλιστα εἰς ἀπορίαν με καθίστησιν, ἐκεῖνό ἐστι, τὸ εἰδέναι εἶτι πᾶσα ἀνάγκη μίαν εἶναι τὴν ἀληθῆ ὁδὸν καὶ γὰρ ἡ Κόρινθος μία ἐστίν, αἱ δ' ἄλλαι πανταχόσε μᾶλλον ἢ εἰς Κόρινθον ἄγουσιν, εἰ μὴ τις οὕτω σφόδρα πα-

nihil altera alteri similes. Nam hæc quidem ad occidentales partes, illa vero ad orientem videtur ferre; hæc ad septentriones, et alia recta ad meridiem: et hæc quidem præ prata et plantas et umbram, irrigua et amœna, nihil durum habens, nihil incedentibus asperum: altera vero saxosa, et aspera, solem multum ac sitim et laborem denuncians. Et tamen omnes hæc ad civitatem ferre dicuntur illam, quæ una est, ipsæ in maxime opposita exeuntes.

26. Hic igitur mihi, et quidem omnis dubitatio est. Ad quamcumque enim illarum veniam, vir ad caput uniuscujusque tramitis in ipso ingressu astans, fide dignissimus, et manum porrigit, et in suam nos abire hortatur, dicens unusquisque illorum, solum se rectam nosse, ceteros vero errare, qui nec ipsi venerint illuc, nec alios sint secuti duces peritos. Et si ad proximum accessero, ille quoque similia de sua via promittit, et aliis detrahit; et ille, qui juxta hunc est, similiter, et sic deinceps omnes. Hæc ipsa igitur viarum multitudo, earumque ratio dissimilis me non mediocriter perturbat, et in consilii inopiam conjicit: ac duces maxime quantum possunt et ultra contententes, suamque singuli laudantes. Neque enim, in quam conversus, aut quem maxime secutus ad civitatem perveniam, scio.

27. HERM. At ego ista te consilii inopia liberabo. Si enim his, Lycine, fidem habueris, qui viam illam ante fecerunt, non erraveris.

LYC. Quibus dicis? et qua via euntibus, aut quem dum secutis? rursus enim nobis eadem consilii inopia alia se forma offert, quum a rebus ad viros transivimus.

HERM. Quid ita ais?

LYC. Quoniam hic quidem in Platonis viam digressus eoque viæ duce usus, illam nimirum laudabit; ille vero Epicuri viam, atque alius aliam; tu autem, vestram: nam qui non ita fiat, Hermotime?

HERM. Et cur non?

LYC. Non tu liberasti me dubitatione, sed adhuc æque ignoro, cui viatorum magis credendum sit. Video enim unumquemque illorum cum ipsum, tum ducem, unius modo viæ periculum fecisse, et illam laudare, ac dicere solam ferre in urbem. Neque tamen habeo unde sciam vera illum dicere: verum venisse illum ad finem quendam, et vidisse civitatem aliquam, forte illi dederim: utrum vero illam viderit, quam oportebat, cujus cives esse tu non minus quam ego volumus; an quum Corinthum eundum esset, ille Babylonem delatus Corinthum se vidisse putarit, illud mihi quidem adhuc obscurum est: neque enim quisquis urbem vidit, Corinthum vidit, siquidem non sola urbs est Corinthus. Quod autem maxime inopem me consilii reddit, illud est, quod novi unam necessario esse veram, quippe quum et Corinthus una sit, reliquas autem quovis potius quam Corinthum ducere, nisi in tantum quis desi-

ραπαίοι, ὡς οἶσθαι καὶ τὴν εἰς Ὑπερβορέους καὶ τὴν εἰς Ἰνδοὺς ἀγούσαν εἰς Κόρινθον στέλλειν.

ΕΡΜ. Καὶ πῶς οἶόν τε, ὦ Λυκίνε; ἄλλη γὰρ ἄλλα-χόσε ἔχει.

28. ΛΥΚ. Οὐκοῦν, ὦ καλὲ Ἑρμότιμε, οὐ μικρὰς δὲ βουλῆς ἐπὶ τὴν αἵρεσιν τῶν ὁδῶν τε καὶ ἡγεμόνων, οὐδὲ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου ποιήσομεν, ἐνθα ἂν ἡμᾶς οἱ πόδες φέρωσιν, ἐκεῖσε ἀπιμεν· ἐπεὶ λήσομεν οὕτως ἀντὶ τῆς εἰς Κόρινθον ἀγούσης τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνος ἢ Βάκτρων ἀπίοντες. Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνο καλὸς ἔχει, τῇ τύχῃ ἐπιτρέπειν ὡς τάχα ἂν τὴν ἀρίστην ἐλομένους, εἰ καὶ ἀνευ ἐξετάσεως ὁρμησάμεν ἐπὶ μίαν τῶν ὁδῶν ἡντιναοῦν· δυνατὸν μὲν γὰρ καὶ τοῦτο γενέσθαι, καὶ ἴσως ποτὲ ἐγένετο καὶ ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ· ἡμᾶς δὲ γε περὶ τῶν οὕτω μεγάλων οὐκ οἶμαι δεῖν παραδόλως ἀναριπτεῖν οὐδ' ἐς στενὸν κομιδῇ κατακλείειν τὴν ἐλπίδα ἐπὶ βίπτος, ὡς ἡ παροιμία φησί, τὸν Αἰγαῖον ἢ τὸν Ἰόνιον διαπλεύσαι θέλοντας, ὅτε οὐδ' αἰτιασάμεθ' ἂν εὐλόγως τὴν τύχην, εἰ τοξεύουσα καὶ ἀκοντίζουσα μὴ πάντως ἐτυχε τελευθεῖς ἐνός ὄντος ἐν μυρίοις τοῖς ψεύδεσιν, ὅπερ οὐδὲ τῷ Ὀμηρικῷ τοξότη ὑπῆρξεν, ὃς δέον τὴν πελειάδα κατατοξεύσαι, ὃ δὲ τὴν μήρινθον ἐνέτεμεν, ὃ Τεῦκρος, οἶμαι. Ἀλλὰ παρὰ πολὺ ἐκεῖνο εὐλογώτερον τῶν πολλῶν τρωθήσεσθαι καὶ περιπεσεῖσθαι τῷ τοξεύματι ἐλπίζειν, ἢ πάντως ἐκεῖνο τὸ ἐν ἐξ ἀπάντων. Ὁ δὲ κίνδυνος ὅτι οὐ μικρὸς, εἰ ἀντὶ τῆς ἐπ' εὐθὺς ἀγούσης ἐς τῶν πεπλανημένων μίαν ἀγνοοῦντες ἐμπέσοιμεν, ἐλπίζοντες ἀμεινον αἰρήσεσθαι τὴν τύχην ὑπὲρ ἡμῶν, εἰκάξειν οἶμαι· οὐδὲ γὰρ ἀναστρέψαι ἔτι καὶ ἀνασωθῆναι ὀπίσω βράδιον, ἢν ἅπαξ ἐπιδῶ τῇ πνεύσῃ τις αὐτὸν τὰ ἀπὸ γαῖας λυσάμενος, ἀλλ' ἀνάγκη ἐν τῷ πελάγει διαφέρεσθαι ναυτιῶντα ὡς τὸ πολὺ καὶ δεδιότα καὶ καρηθαρῶντα ὑπὸ τοῦ σάλου, δέον ἐξ ἀρχῆς, πρὶν ἐκπλεῦσαι, ἀναθάντα ἐπὶ σκοπὴν τινα σκέψασθαι εἰ ἐπιζορὸν ἔστι καὶ οὐρίον τὸ πνεῦμα τοῖς Κόρινθόνδε διαπλεῦσαι ἐθέλουσι, καὶ νῆ Δία κυβερνήτην ἕνα τὸν ἀριστον ἐκλέξασθαι καὶ ταῦν εὐπαγῇ, οἷαν διαρκέσαι πρὸς τηλικούτων κλύδωνα.

29. ΕΡΜ. Οὕτω γε ἀμεινον, ὦ Λυκίνε, παρὰ πολὺ. Πλὴν οἶδά γε ὅτι ἅπαντας ἐν κύκλῳ περιελθὼν οὐκ ἅλλους ἂν εὐροῖς οὔτε ἡγεμόνας ἀμεινούς οὔτε κυβερνήτας ἐμπειροτέρους τῶν Στωϊκῶν, καὶ ἢν ἐβελήσης γε ἀφικέσθαι ποτὲ εἰς τὴν Κόρινθον, ἐκεῖνοις ἔβη κατὰ τὰ Χρυσίππου καὶ Ζήνωνος ἔχρη προῶν· ἄλλως δὲ ἀδύνατον.

ΛΥΚ. Ὅρξ, τοῦτο ὡς κοινόν, ὦ Ἑρμότιμε, εἰρηκας; εἰποι γὰρ ἂν αὐτὸ καὶ ὁ τῷ Πλάτῳι ζυνοδοιπορῶν καὶ ὁ Ἐπικούρῳ ἐπόμενος καὶ οἱ ἄλλοι, μὴ ἂν ἐλθεῖν με εἰς τὴν Κόρινθον, εἰ μὴ μεθ' ἐαυτοῦ, ἕκαστος. Ὡστε ἢ πᾶσι πιστεύειν χρὴ, ὅπερ γελοιότατον, ἢ ἀπιστεῖν ὁμοίως· μακρῇ γὰρ ἀσφαλέστατον τὸ τοιούτον, ἄξι' ἂν εὐρωμεν τελευτῇ.

30. Ἐπεὶ φέρε, εἰ καθάπερ νῦν ἔχω, ἀγνωῶν ἔτι ὅστις ἐξ ἀπάντων ἔστιν ὁ ἀληθεύων, ἐλοίμην τὰ ὑμέτερα

πλατ, etiam eam quæ ad Hyperboreos fert et quæ ad Indos, Corinthum ducere ut opinetur.

HERM. Et quomodo hoc fieri possit, Lycine? alia quippe aliorum ducit.

28. LYC. Ergo, pulcher Hermotime, non parva deliberatione opus est ad electionem viarum pariter ac ductorum: neque id quod est in proverbio hic agemus, Quocumque nos pedes tulerint, eo ibimus: alioquin imprudentes pro ea quæ Corinthum fert, alteram quæ Babylonem aut Bactra ducit, ingrediamur. Neque illud consultum est, fortunæ permittere, ut qui forte optimam capessitur sinus, licet sine examine in unam quamcumque viarum ingrediamur. Etenim potest quidem id quoque fieri, et forte aliquando in longo tempore factum est. At nos de tantis rebus non puto oportere periculosam temere aleam jacere, neque in angusto adeo concludere spes nostras, viminea, quod est in proverbio, crate Ægæum Ioniumve mare ausos trajicere: ubi nec fortunam cum ratione accusaremus, si ea sagittando vel jaculando non omnino feriat verum, quippe quod unum sit inter mille mendacia: quale quid nec Homericus illi sagittario contigit, qui quum columba dejicienda esset, lineam telo rupit; Teucrum fuisse arbitror. Atqui multo rationabilius est sperare futurum ut de multis quiddam (quodcumque sit) feriat et in telum quasi incidat, quam unum illud omnino ex omnibus. Non parvum autem esse periculum, si spe illa inducti, futurum ut melius fortuna pro nobis eligat, pro recta via in erronearum aliquam ignorantia incidamus, ita me puto colligere: neque enim redire jam et retro navigare ad salutem facile est, si quis semel spiranti se auræ, solutis retinaculis, permiserit; sed necesse est in pelago jactari nauseantem plerumque, metuentem, et gravato ob agitationem capite: quum oportuisset ab initio, ante aliquando quam portu exires, conscensa specula videre, ferensne sit et secundus ventus Corinthum navigare volentibus; et, per Jovem, gubernatorem unum optimum deligere, et navim bene compactam, quæ durare ad tantum fluctum possit.

29. HERM. Ita quidem, Lycine, multo melius. Verum novi equidem, te, si circulo omnes obeas, nec duces meliores inventurum, neque peritiores gubernatores Stoicis: et si quidem pervenire aliquando Corinthum volueris, illos sequere, per Chrysippi Zenonisque vestigia progressus: aliter vero fieri non potest.

LYC. Vides quam commune illud, Hermotime, dixeris? Eodem enim modo et qui cum Platone viam faciat, et qui Epicurum sequatur, et reliqui, non perventurum me Corinthum, nisi secum, quisque dixerit. Itaque aut credere omnibus oportet, quod maxime ridiculum; aut fidem denegare similiter: longe vero tutissimum tale quid fuerit, dum qui vera promittat inveniamus.

30. Nam, age, si ita uti nunc habeo, ignarus adhuc quis ex omnibus verum dicat, vestra eligam, fide tibi habita

σοὶ πιστεύσας, ἀνδρὶ φίλῳ, ἀτὰρ μόνα γε τὰ τῶν Στωϊκῶν εἶδ' οἱ καὶ μίαν ὁδὸν ὁδοιπορήσαντι ταύτην, ἔπειτα θεῶν τις ἀναβιβῆναι ποιήσῃ Πλάτωνα καὶ Πυθαγόραν καὶ Ἀριστοτέλην καὶ τοὺς ἄλλους, οἱ δὲ περισπάντες ἐρωτῶν με ἢ καὶ νῆ Δί' ἐς δικαστήριον ἀγαγόντες ὕβρεως ἕκαστος δικάζονται λέγοντες, Ὡ βέλτιστε Λυκίνε, τί παθὼν ἢ τί νι ποτὲ πιστεύσας Χρύσιππον καὶ Ζήνωνα προετίμησας ἡμῶν, πρεσβυτέρων ὄντων παρὰ πολὺ, γῆδ' καὶ πρῶν γενομένων, μήτε λόγου μεταδοὺς ἡμῖν μήτε πειραθεὶς ὅλως ὦν φαμέν; Εἰ ταῦτα λέγοιεν, τί ἂν ἀποκρινάμεθα αὐτοῖς; ἢ ἐξαρκέσει μοι, ἂν εἴπω ὅτι Ἑρμοτίμῳ ἐπεισθὴν φίλῳ ἀνδρὶ; ἀλλὰ φαίεν ἂν, οἷδ' ὅτι, Ἡμεῖς, ὦ Λυκίνε, οὐκ ἴσμεν τὸν Ἑρμοτίμον τοῦτον ὅστις ποτὲ ἐστίν, οὐδὲ ἐκεῖνος ἡμᾶς· ὥστε οὐκ ἔχρην ἀπάντων καταγινώσκειν οὐδὲ ἐρήμην ἡμῶν καταδικαίειν ἀνδρὶ πιστεύσαντα μίαν ὁδὸν ἐν φιλοσοφίᾳ καὶ οὐδὲ ταύτην ἴσως ἀκριβῶς κατανοήσαντι. Οἱ δὲ γε νομοθέται, ὦ Λυκίνε, οὐχ οὕτω προστάττουσι τοῖς δικασταῖς ποιεῖν, οὐδὲ τοῦ ἐτέρου μὲν ἀκούειν, τὸν δὲ ἕτερον οὐκ ἔαν λέγειν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἃ οἶεται ξυμφέρειν, ἀλλ' ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι, ὥς ῥῶν ἀντετάζοντες τοὺς λόγους εὐρίσκειεν τὰ ληθῆ τε καὶ ψευδῆ, καὶ ἥν γε μὴ οὕτω ποιῶσιν, ἐφίεναι δίδωσιν δὲ νόμος εἰς ἕτερον δικαστήριον. Τοιαῦτα ἄττα εἰκὸς εἶρεῖν αὐτούς.

31. Ἡ τάχ' ἂν τις αὐτῶν καὶ προσερίτοί με, Εἰπέ μοι, λέγων, ὦ Λυκίνε, εἰ τις Αἰθίοψ' μηδεπώποτε ἄλλους ἀνθρώπους ἰδὼν, οἳ ἡμεῖς ἴσμεν, διὰ τὸ μὴ ἀποδεδημηκέναι τὸ παράπαν, ἐν τινι συλλόγῳ τῶν Αἰθίοπων διισχυρίζοιτο καὶ λέγοι μηδαμῶς τῆς γῆς ἀνθρώπους εἶναι λευκοὺς ἢ ξανθοὺς μηδὲ ἄλλο τι ἢ μέλανας, ἄρα πιστεύοιτ' ἂν ὑπ' αὐτῶν; ἢ εἰποι τις ἂν πρὸς αὐτὸν τῶν πρεσβυτέρων Αἰθίοπων, Σὺ δὲ δὴ πόθεν ταῦτα, ὦ θρασυτάτε, οἶσθα; οὐ γὰρ ἀπεδήμησας παρ' ἡμῶν οὐδαμῶς οὐδὲ εἶδες νῆ Δία τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὁποῖά ἐστι· φαίην ἂν ἔγωγε δίκαια ἐρωτῆσαι τὸν πρεσβύτερον; ἢ πῶς, ὦ Ἑρμοτίμε, συμβουλεύεις;

ΕΡΜ. Οὕτω· δικαιοτάτα γὰρ ἐπιπλήξαι δοκεῖ μοι.

ΛΥΚ. Καὶ γὰρ ἐμοίγε, ὦ Ἑρμοτίμε. Ἀλλὰ τὸ μετὰ τοῦτο οὐκέτ' οἶδα εἰ ὁμοίως καὶ σοὶ δόξει· ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ τοῦτο πάνυ δοκεῖ.

32. ΕΡΜ. Τὸ ποῖον;

ΛΥΚ. Ἐπαῖζει δηλαδὴ ὁ ἀνὴρ καὶ φήσει πρὸς με ὥδέ πως· Ἀνάλογον τοίνυν κείσθω τις ἡμῖν, ὦ Λυκίνε, τὰ Στωϊκῶν μόνα εἶδος, καθάπερ ὁ σὸς φίλος οὗτος ὁ Ἑρμοτίμος, ἀποδημήσας δὲ μηδεπώποτε μήτε ἐς Πλάτωνος μήτε παρὰ τὸν Ἐπίκουρον μήτε ὅλως παρ' ἄλλον τινά. Εἰ τοίνυν λέγοι μηδὲν οὕτω καλὸν εἶναι μηδ' ἀληθές παρὰ τοῖς πολλοῖς, οἷα τὰ τῆς Στωῆς ἐστὶ καὶ ἡ ἐκείνης φησὶν, οὐκ ἂν εὐλόγως θρασυεῖν εἶναι δόξειεν ἂν σοι περὶ πάντων ἀποφαινόμενος, καὶ ταῦτα ἐν εἰδῶς, οὐδεπώποτε ἐξ Αἰθιοπίας τὸν ἕτερον πόδα προελθών; τί βούλει ἀποκρίνωμαι αὐτῷ; — Τὸ ἀληθέστατον ἐκεῖνο δηλαδὴ, ὅτι ἡμεῖς τὰ μὲν Στωϊκῶν καὶ πάνυ ἐκμανθό-

viro amico, sed qui sola tamen Stoicorum dogmata didiceris, et unam hanc viam iveris; ac deinde deus aliquis in lucem revocet Platonem, et Pythagoram, et Aristotelem, et reliquos: iique circumstantes me interrogent, quin, hercle, ad tribunal tractum injuriarum unusquisque postulent, dicentes, Quo animi impetu, bone Lycine, aut cujus auctoritate Chrysippum et Zenonem nobis prætulisti, homines heri et nudiustertius natos, nobis multum natu majoribus, qui nec sermonem communicaveris nobiscum, neque omnino quæ dicimus exploraveris? Hæc, inquam, si dicant, quid illis respondeam? satisne mihi erit dixisse, Hermotimo, amico homini, fidem habui? At ego novi illos dicturos, Nos, Lycine, Hermotimum illum tuum, quis homo sit, nescimus; neque ille nos. Itaque non decebat damnare universos, neque contra absentes et inauditos nos ferre arbitrium, ac fidem habere homini qui unam modo philosophiæ viam, et forte ne hanc quidem accurate satis perspexerit. Legumlatores autem, Lycine, non ita facere judices jubent, neque alteram quidem partem audire, alteram dicere pro se non pati quæ conducere videantur, sed similiter audire utramque, quo facilius, comparatis invicem orationibus, quid verum falsumve sit inveniant: et si tamen ita non fecerint judices, provocandi ad aliud tribunal potestatem lex tribuit. Talia fere dicturos illos veri simile est.

31. Aut forte illorum aliquis præterea me interroget, Dic mihi, Lycine, si quis Æthiops, qui alios nunquam homines, quales nos sumus, usurpasset oculis, eo quod patria pedem non unquam extulisset, hic igitur in concione Æthiopum asseveraret atque diceret, nusquam terrarum homines esse albos, vel flavos, neque aliud usquam nisi nigros, numquid fidem apud illos inveniat? aut si quis ei de majoribus natu Æthiopibus dicat, Tu vero unde hæc, audacissime, nosti, qui neque usquam a nobis peregre abfueris, neque hercle res aliorum quales sint noveris? dicamne ego merito sic interrogasse seniore? aut quid consulis, Hermotime?

HERM. Sic est: justissime enim illum mihi videtur increpuisse.

LYC. Nimirum mihi quoque, Hermotime. Sed quod sequitur, non jam novi an æque tibi placeat: mihi certe hoc etiam magno videtur opere.

32. HERM. Quale id est?

LYC. Subjiciet nempe vir ille, et ita fere mecum aget: Hac igitur ratione ac proportionem servata ponatur nobis aliquis, Lycine, qui Stoicorum placita sola norit, ut amicus hic tuus Hermotimus, nunquam autem neque in Platonis regnum, neque ad Epicurum, neque ad alium quenquam peregrinatus fuerit. Is ergo si dicat, nihil ita pulchrum esse neque verum apud plerosque, quam sint ea quæ sunt in Porticu, et quæ dicit hæc: nonne merito videatur tibi temerarius esse, qui de omnibus pronunciet, quum unum modo sciat, et nunquam alterum ex Æthiopia illa sua pedem protulerit? Quid vis illi respondeam? — Verissimum illud nempe, nos quidem Stoicorum dogmata, et præcipue

νομεν ὡς ἂν κατὰ ταῦτα φιλοσοφεῖν ἀξιοῦντες, οὐκ ἄγνωσθμεν δὲ καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων λεγόμενα· ὁ γὰρ διδάσκαλος κακεῖνα μεταξὺ καὶ διέξεισι πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀνατρέπει γε αὐτὰ προσθεῖς αὐτοῖς.

33. Ἡ νομίξεις ἐνταῦθα σιωπήσεσθαι ἡμῖν τοὺς ἀμφὶ τὸν Πλάτωνα καὶ Πυθαγόραν καὶ Ἐπίκουρον καὶ τοὺς ἄλλους, οὐχὶ δὲ ἀναγελάσαντας ἂν εἴπειν πρὸς ἐμὲ, Οἷα ποιεῖ, ὦ Λυκίνε, ὁ ἐταῖρός σου ὁ Ἑρμοτίμος; ἀξιοῖ τοῖς ἀντιδίοις περὶ ἡμῶν πιστεῦειν καὶ οἴεται τοιαῦτα εἶναι τὰ ἡμέτερα, ὅποια ἂν ἐκείνοι φῶσιν ἢ οὐκ εἰδότες ἢ κρυπτόμενοι τὰ ληθές; Οὐκοῦν ἦν τινα καὶ τῶν ἀθλητῶν ἴσῃ ἀσκούμενον πρὸ τοῦ ἀγῶνος, λακτίζοντα εἰς τὸν αἶρα ἢ πύξ κενὴν πληγὴν τινα καταφέροντα, ὡς τὸν ἀνταγωνιστὴν ὄλθεν παίοντα, εὐθύς ἀνακηρύξει αὐτὸν ἀγωνοθέτης ὡς ὡς ἀμαχρὸν τινα, ἢ ἐκεῖνα μὲν οἰήσεται βράδια εἶναι καὶ ἀσφαλῆ τὰ νεανιεύματα, οὐδενὸς ἀνταγριμένου αὐτῷ, τὴν δὲ νίκην τῆνικαῦτα κρίνεσθαι, ὅποταν καταγωνίσῃται τὸν ἀντίπαλον αὐτὸν καὶ κρατήσῃ, ὁ δ' ἀπαγορεύσῃ, ἄλλως δὲ οὐ; Μὴ τοίνυν μηδὲ Ἑρμοτίμος ἀπ' ὧν ἂν οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ σικιμαγῶσι πρὸς ἡμᾶς ἀπόντας, οἰσθῶ κρατεῖν αὐτοὺς ἢ τὰ ἡμέτερα τοιαῦτα εἶναι ὡς ἀνατρέπεσθαι βραδίων· ἐπεὶ τὸ τοιοῦτον ὁμοιον ἂν εἶναι τοῖς τῶν παιδίων οἰκοδομήμασιν, ἃ κατασκευάσαντες ἐκείνοι ἀσθενῇ εὐθύς ἀνατρέπουσιν, ἢ καὶ νῆ Δία τοῖς τοξεύειν μελετῶσιν, οἱ κάρφῃ τινὰ συνδήσαντες, ἐπειτα ἐπὶ κοντοῦ πῆξαντες οὐ πόρρω προθέμενοι στοχάζονται ἀφίντες, καὶ ἦν τύγῃσι ποτε καὶ διαπεύρωσι τὰ κάρφῃ, ἀνέκραγον εὐθύς ὡς τι μέγα ποιήσαντες, εἰ διεξελήλυθεν αὐτοῖς τὸ βέλος διὰ τῶν φρυγάνων. Ἄλλ' οὐ Πέρσαι γε οὕτω ποιῶσιν οὐδὲ Σκυθῶν δοιοι τοῖσιν, ἀλλὰ πρῶτον ἂν αὐτοὶ κινούμενοι ἀπ' ἱππων ὡς τὸ πολὺ τοξεύουσιν, ἐπειτα δὲ καὶ τὰ τοξεύόμενα κινεῖσθαι ἀξιοῦσιν, οὐχ ἑστῶτα οὐδὲ περιμένοντα τὸ βέλος, ἔστ' ἂν ἐμπέσῃ, ἀλλὰ διαδιδράσκοντα ὡς ἐνὶ μάλιστ' ὀθρία γέ τοι ὡς τὸ πολὺ κατατοξεύουσι, καὶ ὀρνίθων ἔνιοι τυγχάνουσιν. Ἦν δὲ ποτε καὶ ἐπὶ σκοποῦ δέῃ πειραθῆναι τοῦ τόνου τῆς πληγῆς, ζύλον ἀντίτυπον ἢ ἀσπίδα ὡμοβοδῆν προθέμενοι διελαύνουσι, καὶ οὕτω πιστεύουσι καὶ δι' ὅπλων σφίσι χειρῆσαι τοὺς οἰστούς. Εἰπέ τοίνυν, ὦ Λυκίνε, παρ' ἡμῶν Ἑρμοτίμῳ ὅτι οἱ διδάσκαλοι αὐτοῦ φρύγανα προθέμενοι κατατοξεύουσιν, εἰτά φασιν ἀνδρῶν ὀπλισμένων κεκρατῆναι, καὶ εἰκόνας ἡμῶν γραψάμενοι πυκτεύουσι πρὸς ἐκείνας, καὶ κρατήσαντες, ὡς τὸ εἶκος, κρατεῖν ἡμῶν οἴονται. Ἀλλὰ φαίμεν ἂν ἕκαστος πρὸς αὐτοὺς τὰ τοῦ Ἀχιλλεύς ἐκεῖνα, ἃ φησι περὶ τοῦ Ἑκτορος, ὅτι

Οὐ γὰρ ἐμῆς κόρυθος λεύσσοις μέτωπον.

Ταῦτα μὲν οἱ ξύμπαντες ἐν τῷ μέρει ἕκαστος.

34. Ὁ Πλάτων δ' ἂν μοι δοκῇ καὶ διηγῆσασθαι τι τῶν ἐκ Σικελίας ὡς ἂν εἰδῶς τὰ πλείστα· τῷ γὰρ Συρακοσίῳ Γέλωνι φασὶ δυσῶδες εἶναι τὸ στόμα καὶ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν διαλαθεῖν αὐτὸν, οὐδενὸς τολμῶντος ἐλέγχειν τύραννον ἄνδρα, μέχρι δὴ τινα γυναῖκα ξένην συνενε-

quidem illa, ediscere, ut qui secundum illa philosophari postulemus; neque tamen ignorare quæ dicantur ab aliis: magistrum enim et illa inter docendum nobis enarrare, atque eadem deinde suis verbis evertere.

33. An putas hic tacituros nobis Platonem et Pythagoram, et Epicurum, et reliquos, ac non potius cum risu ad me dicturos, Quid agit tuus, Lycine, sodalis Hermotimus? aequum censet adversariis de nobis nostris credere, ac talia esse putat nostra, qualia illi dixerint, vel ignorantes, vel suo studio occultantes verum? Utrum igitur si quem athletarum videat se exercentem ante certamen, calcibus petentem aera, aut vanam pugno plagam inferentem, quasi adversarium feriat: continue, si præses sit certaminis, illum praconio ornabit pro invicto? an potius facilia illa putabit, et periculi expertes juvenis lusus, insurgente adversario nemine, victoriam vero tum decerni, quum ipsum adversarium certamine devicerit, isque victum se fassus fuerit, alias vero non? Ne igitur Hermotimus, ex eo quod magistri ipsius umbratiles forte velitationes adversus absentes nos instituunt, vincere illos arbitretur, aut talia esse nostra, quæ facile adeo evertantur: quum ea ratio similis sit puerorum ædificationibus, quas quum infirmas admodum struxerint, celeriter evertunt; aut his hercle, qui sagittandi artem meditantur, qui stipulas quasdam colligatas et in combo defixas proponunt intervallo non longo, atque ad eas deinde collineant; et si quando feriant trajiciantque stipulas, exclamant continuo, ut in magno facinore, si sarmenta telum ipsorum transierit. Verum ita Persæ certe non faciunt, neque Scytharum qui sunt sagittarii: sed primo ipsi dum moventur in equis, ut plurimum sagittant; deinde vero ea etiam quæ petuntur, volunt moveri, non stare et expectare sagittam, dum incidat, sed fugere quantum licet maxime: bestias enim ut plurimum dejiciunt sagittis, et aves quidam eorum feriunt. Si vero etiam ad scopum tentanda sit vis et contentio plagæ, lignum quod ictum repellat, aut scutum e crudo boum tergore, propositum trajiciunt, et ita sperant per arma quoque sagittas suas transiuras. Dic igitur, Lycine, a nobis Hermotimo, magistros ipsius proposita sarmenta sagittis trajicere, deinde viros armatos a se devictos gloriari; et pictas imagines nostras pugnis invadere, iisque, ut facile est ad existimandum, victis, nos a se putare superatos. Nostrum vero quisque dixerimus ad eos Achilles ista, quæ ille de Hectore dixit,

Nec galeæ poterunt vultumque minasque tueri nostræ.

Hæc, inquam, universi, et pro se unusquisque.

34. Plato vero videtur mihi etiam enarraturus aliquid de Sicilia, qui pleraque ejus novit. Nempe Syracusio Geloni graveolens fuisse os aiunt, idque diu ipsum ignorasse, quum nemo auderet indicare viro tyranno, donec peregrina mulier congressa illi auderet dicere, uti se res haberet:

χθεῖσαν αὐτῷ τολμῆσαι καὶ εἰπεῖν ὅπως ἔχοι· τὸν δὲ παρὰ τὴν γυναῖκα ἔλθοντα τὴν ἑαυτοῦ ὀργίζεσθαι ὅτι οὐκ ἐμήνυσε πρὸς αὐτὸν εἰδυῖα μάλιστα τὴν δυσωδίαν, τὴν δὲ παραιτεῖσθαι συγγνώμην ἔχειν αὐτῇ· ὑπὲρ γὰρ τοῦ μὴ πεπειθῆσθαι ἄλλου ἀνδρὸς μηδὲ ὀμυλῆσαι πλησίον οἰθῆναι ἅπασιν τοῖς ἀνδράσι τοιοῦτό τι ἀποπνεῖν τοῦ στόματος. Καὶ ὁ Ἑρμότιμος τοιγαροῦν ἄτε μόνους τοῖς Στωϊκοῖς ξυνὼν, φαίη ἂν ὁ Πλάτων, εἰκότως ἀγνοεῖ ὁποῖα τῶν ἄλλων τὰ στόματά ἐστιν. Ὁμοία δ' ἂν καὶ Χρύσιππος εἴποι ἢ ἔτι πλείω τούτων, εἴπερ λιπὼν αὐτὸν ἀκριτον ἐπὶ τὰ Πλάτωνος ὁρμήσασμαι πιστεύσας τινὶ τῶν μόνῳ Πλάτωνι ὀμιληκώτων. Ἐνὶ τε λόγῳ ξυνελὼν φημι, ἄχρι ἂν ἀδῶλον ἢ τίς ἀληθὴς ἐστί προαίρεσις ἐν φιλοσοφίᾳ, μηδεμίαν αἰρεῖσθαι· ὕδρις γὰρ ἐς τὰς ἄλλας τὸ τοιοῦτον.

35. ΕΡΜ. Ὡς Λυκίῃ, πρὸς τῆς Ἑστίας, Πλάτωνα μὲν καὶ Ἀριστοτέλην καὶ Ἐπίκουρον καὶ τοὺς ἄλλους ἀτρεμεῖν ἑάσωμεν· οὐ γὰρ κατ' ἐμὲ ἀνταγωνίζεσθαι αὐτοῖς· νῦν δὲ, ἐγὼ τε καὶ σὺ, ἐρ' ἡμῶν αὐτῶν ἐξετάσωμεν εἰ τοιοῦτόν ἐστι τὸ φιλοσοφίας πρᾶγμα, ὅσον ἐγὼ φημι αὐτὸ εἶναι. Αἰθίοπας δὲ γε ἢ τὴν Γέλωνος γυναῖκα τί εἶδει καλεῖν ἐκ Συρακουσῶν ἐπὶ τὸν λόγον;

ΛΥΚ. Ἄλλ' ἐκεῖνοι μὲν ἀπίτῳσαν ἐκποδῶν, εἰ σοι δοκοῦσι περιττοὶ εἶναι πρὸς τὸν λόγον· σὺ δὲ λέγε ἥδη· θαυμαστὸν γὰρ τί ἐρεῖν ἔοικας.

ΕΡΜ. Δοκεῖ μοι, ὦ Λυκίῃ, καὶ πάντῳ δυνατὸν εἶναι μόνῃ τὰ τῶν Στωϊκῶν ἐκμαθόντα εἰδέναι τὰληθὲς ἀπὸ τούτων, κὰν μὴ τὰ τῶν ἄλλων ἐπεξέλθῃ τις ἐκμανθάνων ἑκαστα. Οὐτως δὲ σκόπει· ἦν τις λέγῃ πρὸς σὲ μόνον τοῦτο, ὡς αἱ δύο δυάδες τὸν τέτταρα ἀριθμὸν ἀποτελοῦσιν, ἄρα δεήσει περιόντα σε πυνθάνεσθαι τῶν ἄλλων, ὅσοι ἀριθμητικοί, μὴ τις ἄρα εἴη πέντε ἢ ἑπτὰ λέγων αὐτάς εἶναι; ἢ αὐτίκα εἰδείης ἂν ὅτι ὁ ἀνὴρ ἀληθῆ λέγει;

ΛΥΚ. Αὐτίκα, ὦ Ἑρμότιμε.

ΕΡΜ. Τί ποτ' οὖν ἀδύνατον εἶναι σοι δοκεῖ, ἐντυγχάνοντά τινα μόνους τοῖς Στωϊκοῖς λέγουσι τὰληθῆ πεῖθεσθαι τε αὐτοῖς καὶ μηκέτι δεῖσθαι τῶν ἄλλων εἰδόμενα ὡς οὐκ ἂν ποτε τὰ τέτταρα πέντε γένοιτο, οὐδ' ἂν μυριοὶ Πλάτωνες ἢ Πυθαγόροι λέγωσιν;

36. ΛΥΚ. Οὐδὲν πρὸς ἔπος, ὦ Ἑρμότιμε· τὰ γὰρ ὁμολογούμενα τοῖς ἀμφισβητουμένοις εἰκάζεις, πάμπολυ αὐτῶν διαφέροντα. Ἦ τί ἂν φαίης; ἔστιν ᾧτινι ἐντετύχηκας λέγοντι τὰς δύο δυάδας συντεθείσας τὸν ἑπτὰ ἢ ἑνδεκα ἀριθμὸν ἀποτελεῖν;

ΕΡΜ. Οὐκ ἔγωγε· ἢ μαίνονται ἂν ὁ μὴ τέτταρα ξυμβαίνειν λέγων.

ΛΥΚ. Τί δαί; ἐντετύχηκας πῶποτε — καὶ πρὸς Χαρίτων πειρῶ ἀληθεύειν — Στωϊκῶν τινι καὶ Ἐπικουρεῖ μὴ διαφερομένοις περὶ ἀρχῆς ἢ τέλους;

ΕΡΜ. Οὐδαμῶς.

ΛΥΚ. Ὅρα τοῖνον μὴ πῶς με παραλογίζῃ, ὦ γενναῖε, καὶ ταῦτα φίλον δόξα· ζητούντων γὰρ ἡμῶν οἷτι-

illum vero ad conjugem quum veniret suam, iratum fuisse ipsi, quod sibi non indicasset, quum maxime graveolentiam illam sciret: illam vero ignosci sibi petiisse: æ enim, quod virum alium experta non esset, neque ex proximo sermones cum quoquam miscuisset, putasse viris omnibus tale quiddam os olere. Etiam Hermotimus igitur, qui solis cum Stoicis fuerit, dicat Plato, ignorat (nec id mirum) qualia aliorum sint ora. Similia vero etiam Chrysippus dicat, aut plura hisce, si quidem relinquens ipsum inauditum ad Platonica me conferam, postquam fidem habuerim eorum alicui, qui solo cum Platone versati fuerint. Uno denique verbo comprehendens omnia aio: donec obscurum sit quæ vera sit in philosophia secta, nullam earum esse sectandam: ista enim contumelia fuerit in reliquis.

35. HERM. Per Vestam, Lycine, Platonem, et Aristotelem, et Epicurum, et reliquos quiescere sinamus; neque enim cum illis contendere meum est. Nos vero, ego, inquam, et tu, per nos ipsos queramus, sitne tale quid philosophia, quale ego aio esse. Æthiopas autem vel Gelonis uxorem Syracusis evocare ad hunc sermonem quid attinebat?

LYC. At illi quidem e vestigio abeant, si superflui tibi videntur esse ad nostram disputationem: tu vero jam dicito, mirabile enim quiddam videris dicturus.

HERM. Videtur mihi, Lycine, et facile quidem fieri posse, ut aliquis, qui sola Stoicorum placita didicerit, sciat ex his verum, etiamsi aliorum sententias non persequatur atque ediscat singulas. Ita vero considera. Si quis hoc tibi solum dicat, bis binos quaternarium numerum efficere, numquid opus est te in circuitu interrogare reliquos, quotquot sunt numerorum periti, num quis forte sit qui quinque aut septem dicat eos esse? an vero statim noris vera illum dicere?

LYC. Statim, Hermotime.

HERM. Qui tandem igitur fieri tibi non posse videtur, ut aliquis solos Stoicos adeat vera dicentes, et persuaderi sibi ab iis patiatur, nec amplius opus reliquis habeat, quum sciat, nunquam quæ quatuor sint quinque posse fieri, neque si sexcenti Platones aut Pythagoræ dicant?

36. LYC. Nihil hoc ad disputationem nostram, Hermotime: ea enim de quibus inter omnes convenit, cum his de quibus disceptatur confers, quæ tamen longe inter se distant. Aut quid dixeris? estne quem videris qui dicat binarios duos compositos septem aut undecim numerum efficere?

HERM. Non equidem. Alioqui furat, qui non confieri quatuor dicat.

LYC. Quid vero? incidistine unquam (et, per ego te Gratiarum numen obtestor, tenta verum amare) in Stoicum aliquem et Epicureum, qui non dissiderent de initiis rerum aut de finibus?

HERM. Nequaquam.

LYC. Vide igitur ne me rationibus colligendis falsas, eumque amicum. Querentibus enim nobis, qui veram ra-

νες ἀληθεύουσιν ἐν φιλοσοφίᾳ, σὺ τοῦτο προαρπάσας ἔδωκας φέρων τοῖς Στωϊκοῖς λέγων ὡς οὗτοί εἰσιν οἱ τὰ δις δύο τέτταρα τιθέντες, ὅπερ ἄδηλον εἰ οὕτως ἔχει· φαῖεν γὰρ ἂν οἱ Ἐπικούρειοι ἢ Πλατωνικοὶ, σφῆς μὲν οὕτω συντιθέναι, ὑμᾶς δὲ πέντε ἢ ἑπτὰ λέγειν αὐτά. Ἡ οὐ δοκῶσι σοι τοῦτο ποιεῖν, ὅποταν ὑμεῖς μὲν μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν ἡγῆσθε εἶναι, οἱ Ἐπικούρειοι δὲ τὸ ἡδύ· καὶ ὅταν ὑμεῖς λέγητε σώματα εἶναι ἅπαντα, ὁ Πλάτων δὲ νομίζῃ καὶ ἀσώματόν τι ἐν τοῖς οὖσιν εἶναι; Ἀλλ' ὅπερ ἔφη, πλεονεκτικῶς πάντῳ τὸ ἀμφισβητοῦμενον συλλαβὴν ὡς ἀναμφιλόγως ἴδιον τῶν Στωϊκῶν δίδως αὐτοῖς; ἔχειν, καίτοι ἀντιλαμβάνομενοι τῶν ἄλλων καὶ λεγόντων αὐτῶν τοῦτο εἶναι, ἐνθα δὲ κρίσεως μάλιστα, οἴμαι, δεῖ. Ἄν μὲν οὖν πρόδηλον γένηται τοῦτο, ὡς Στωϊκῶν ἐστὶ μόνων τὰ δις δύο τέτταρα ἡγείσθαι, ὅρα σιωπᾶν τοῖς ἄλλοις· ἄλλ' οἱ ἂν αὐτοῦ τούτου πέρι διαμάχωνται, πάντων ὁμοίως ἀκουστέον ἢ εἰδέναι ὅτι πρὸς ἅρῃν δικάζειν ὀφείμεν.

37. EPM. Οὐ μοι δοκεῖς, ὦ Λυκίνε, συνέναι πῶς βούλομαι εἰπεῖν.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν σαφέστερον χρὴ λέγειν εἰ ἑτεροῖόν τι, ἀλλὰ μὴ τοιούτων γήσεις.

ΕΡΜ. Εἴση αὐτίκα οἷόν τι λέγω. Ὡμμεν γάρ τινες δύο ἐσεληλυθέναι ἐς τὸ Ἀσκληπείον ἢ ἐς τοῦ Διονύσου τὸ ἱερὸν, εἴτα μέντοι φιάλην τινὰ τῶν ἱερῶν ἀπολωλέναι. Διήσει δὴ που ἀμφοτέρους ἐρευνήσῃν αὐτοὺς, ὁπότερος ὑπὸ κλῆπου ἔχει τὴν φιάλην.

ΛΥΚ. Καὶ μάλα.

ΕΡΜ. Ἐχει δὲ πάντως ὁ ἕτερος.

ΛΥΚ. Πῶς γὰρ οὐ, εἴ γε ἀπολώλεεν;

ΕΡΜ. Οὐκοῦν ἂν παρὰ τῇ προτέρῳ εὐρῆς αὐτῇ, οὐκέτι τὸν ἕτερον ἀποδύσεις· πρόδηλον γὰρ ὡς οὐκ ἔχει.

ΛΥΚ. Πρόδηλον γάρ.

ΕΡΜ. Καὶ εἴ γε μὴ εὕρομεν ἐν τῇ τοῦ προτέρου κλῆπῃ, ὁ ἕτερος πάντως ἔχει, καὶ οὐδὲν ἐρευνῆς οὐδὲ οὐτὶν δεῖ.

ΛΥΚ. Ἐχει γάρ.

ΕΡΜ. Καὶ ἡμεῖς τοίνυν εἰ εὕρομεν ἡδὴ παρὰ τοῖς Στωϊκοῖς τὴν φιάλην, οὐκέτι ἐρευνᾶν τοὺς ἄλλους ἀξιώσομεν ἔχοντας ὁ πάλαι ἐζητούμεν· ἢ τίνας γὰρ ἂν ἐνεκα ἐτι κάμνομεν;

38. ΛΥΚ. Οὐδενός, εἴ γε εὕροιτε καὶ εὐρόντες ἔχοιτε εἰδέναι ὡς ἐκεῖνον ἦν τὸ ἀπολωλός, ἢ ὅπως γνώριμον ὑμῖν εἴη τὸ ἀνάθημα. Νῦν δὲ, ὦ ἑταῖρε, πρῶτον μὲν οὐ δύο εἰσὶν οἱ παρελθόντες ἐς τὸν νεῦν, ὡς ἀναγκαῖον εἶναι τὸν ἕτερον αὐτοῖν τὰ φύρια ἔχειν, ἀλλὰ μάλα πολλοὶ τινες, εἴτα καὶ τὸ ἀπολόμενον αὐτὸ ἀδηλον ὅ τι ποτὲ ἐστίν, εἴτε φιάλη τις ἢ σκύφος ἢ στέφανος· ὅσοι γοῦν ἱερεῖς, ἄλλος ἄλλο εἶναι λέγουσι καὶ οὐδὲ περὶ τῆς ὕλης αὐτῆς ὁμολογοῦσιν, ἀλλ' οἱ μὲν χαλκοῦ, οἱ δὲ ἀργύρου, οἱ δὲ χρυσοῦ, οἱ δὲ καττιτέρου εἶναι αὐτὸ φάσκουσιν. Ἀνάγκη τοίνυν ἅπαντας ἀποδύσαι τοὺς εἰσελθόντας, εἰ βούλει εὐρεῖν τὸ ἀπολωλός· καὶ γὰρ ἂν παρὰ

tionem in philosophia sequantur, tu hoc praeceptum aliis ad Stoicos detulisti, quum diceres, hos esse, qui his duo ponant esse quattuor; quod obscurum, au ita habeat. Dixerint enim Epicurei vel Platonici, se quidem ita componere, vos autem quinque aut septem ea esse dicere. An non videntur tibi hoc facere, quum vos quidem solum quod honestum sit idem bonum putatis esse, Epicurei autem id quod suave sit? et quum vos dicitis corpora esse quaecumque sint, Plato autem statuit etiam incorporeum quiddam in rerum natura esse? Tu vero, quod modo dicebam, prorsus arroganter id ipsum de quo disceptatur comprehendens, tanquam extra controversiam Stoicorum esset proprium, ipsis habendum adjudicas, licet vindicantibus idem sibi reliquis, et suum esse dicentibus, ubi sane iudicio vel maxime, opinor, opus est. Si quidem igitur planum hoc fiat, Stoicorum solum esse bis duo putare esse quattuor; tum sane tacendum reliquis. Dum autem de hoc ipso certaverint, omnes aequae audiendi sunt, aut sciendum, nos in opinionem venturos condonati gratiae iudicii.

37. HERM. Non videris mihi, Lycine, intelligere quid mihi voluerim.

LYC. Igitur dilucidius dicendum erit, si quid diversum, non autem tale quale ante intelligebam dices.

HERM. Statim scies, quid dicam. Ponamus enim duos quosdam in Aesculapii aq. in Bacchi templum ingressos: deinde vero phialam de sacris perditam. Oportebit scilicet ambos excuti, uter in sinu habeat phialam.

LYC. Sane.

HERM. Habet autem omnino alteruter.

LYC. Qui non, si quidem perditam sit?

HERM. Igitur si apud priorem illam inveneris, non jam alterum exues: planum enim, illum non habere.

LYC. Planum.

HERM. Et si non inveniamus in sinu prioris, alter omnino habet, et nihil perscrutatione neque sic opus est.

LYC. Habet enim alter.

HERM. Et nos igitur si inveniamus statim apud Stoicos phialam, non jam excutere reliquos opus putabimus, quippe qui habeamus quod dudum quarebamus: aut cujus rei gratia plus laboris sumamus?

38. LYC. Nullius, si quidem inveneritis, et inventum scire possitis illud esse id ipsum, quod fuerat perditum; aut si omnino notum vobis sit donarium. Jam vero, amice, primum quidem non duo sunt ingressi in templum, ut necesse sit alterutrum habere rem furtivam, sed valde multi: deinde ipsum quod desideratur, quid sit obscurum est, phialane, an scyphus, an corona; quot enim sunt sacerdotes, alius aliud dicit, nec de materia ipsa inter illos convenit, sed alii ex aere, alii argenteum esse, aureum alii, alii e stanno esse dicunt. Necesse igitur est quicumque ingressi sunt, exuere omnes, si invenire velis quod desideratur:

τῇ πρώτῃ εὐθὺς εὗρης φιάλην χρυσῇν, ἔτι καὶ τοὺς ἄλλους σοι ἀποδυστέον.

ΕΡΜ. Διὰ τί, ὦ Λυκῖνε;

ΛΥΚ. Ὅτι ἀδελὸν εἰ φιάλην τὸ ἀπολόμενον ἦν. Εἰ δὲ καὶ τοῦτο ὑπὸ πάντων δημολογηθείη, ἀλλ' οὔτι γε χρυσῇν ἅπαντες φασιν εἶναι τὴν φιάλην· εἰ δὲ καὶ μάλιστα γινώριμον γένοιτο ὡς φιάλη ἀπολοῖτο χρυσῇ, καὶ σὺ παρὰ τῷ πρώτῳ εὗροις φιάλην χρυσῇν, οὐδὲ οὕτω παύσῃ διερευνώμενος τοὺς ἄλλους· οὐ γὰρ δῆλόν που εἰ αὐτὴ ἦν ἡ τοῦ θεοῦ· ἢ οὐκ οἶεi πολλὰς φιάλας εἶναι χρυσᾶς;

ΕΡΜ. Ἐγώ γε.

ΛΥΚ. Δεήσει δὴ ἐπὶ πάντας ἰέναι ἐρευνῶντα καὶ τὰ παρ' ἐκάστῳ εὐρεθέντα πάντα εἰς μέσον καταθέντα εἰκάσειν ὅ τι ποτὲ αὐτῶν πρόποι ἂν θεῖον κτῆμα οἰεσθαι.

39. Καὶ γὰρ αὖ τὸ τὴν πολλὴν ἀπορίαν παρεχόμενον τοῦτό ἐστιν, ὅτι ἕκαστος τῶν ἀποδυστησομένων ἔχει τι πάντως, ὃ μὲν σκύρον, ὃ δὲ φιάλην, ὃ δὲ στέφανον, καὶ ὃ μὲν ἐκ χαλκοῦ, ὃ δὲ ἐκ χρυσοῦ, ὃ δὲ ἀργύρου· εἰ δὲ ὃ ἔχει, τοῦτο τὸ ἱερόν ἐστιν, οὐδέπω δῆλον. Πᾶσα τοίνυν ἀνάγκη ἀπορεῖν ὄντινα ἱεροσύλον εἴπῃς, ὅπου γε καὶ εἰ πάντες τὰ ὅμοια εἶχον, ἀδελὸν ἦν καὶ οὕτως ὅστις ὃ τὰ τοῦ θεοῦ ὑψηρημένος· ἐστὶ γὰρ καὶ ἰδιωτικὰ ἔχειν. Τὸ δ' αἴτιον τῆς ἀγνοίας ἐν ἐστίν, οἶμαι, τὸ ἀνεπίγραφον εἶναι τὴν ἀπολομένην φιάλην — ὥμμεν γὰρ φιάλην ἀπολωλέναι — ὡς εἰ γε ἐπεγέγραπτο τοῦ θεοῦ τὸ ὄνομα ἢ τοῦ ἀναθέντος, ἦττον ἂν ἐκάμνομεν καὶ εὐρόντες τὴν ἐπιγεγραμμένην ἐπεπαύμεθ' ἂν ἀποδύοντες καὶ ἐνοχλοῦντες τοὺς ἄλλους. Οἶμαι δὲ σε, ὦ Ἐρμότιμε, καὶ ἀγῶνας ᾗδ' ὁ γυμνικὸς ἐορακέναι πολλάκις.

ΕΡΜ. Καὶ ὁρθῶς οἶεi· πολλάκις γὰρ καὶ πολλὰ χόθι.

ΛΥΚ. Ἡ οὖν ποτε καὶ παρὰ τοὺς ἀθλοθέτας αὐτοὺς ἐκαθέου;

ΕΡΜ. Νῆ Δία, ἑναγχος Ὀλυμπίασιν ἐπὶ τὰ λαῖα τῶν Ἑλλανοδικῶν, Εὐανδρίδου τοῦ Ἡλείου θέαν μοι προκαταλαβόντος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ πολίταις· ἐπεθύμουν γὰρ ἐγγύθεν ἅπαντα ἄρ' ἐν τὰ παρὰ τοῖς Ἑλλανοδικαῖς γιγνόμενα.

ΛΥΚ. Οἶσθα οὖν καὶ τοῦτο, πῶς κληροῦσιν ὄντινα ᾗτινι χρὴ παλαίειν ἢ παγκρατιάζειν;

ΕΡΜ. Οἶδα γάρ.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ἄμεινον σὺ εἰπὼς ὡς ἐγγύθεν ἰδῶν.

40. ΕΡΜ. Τὸ μὲν παλαιὸν ἐπὶ Ἡρακλέους ἀγωνοθετοῦντος φύλλα δάφνης —

ΛΥΚ. Μὴ μοι τὰ πάλαι, ὦ Ἐρμότιμε, ἀδὲ εἶδες ἐγγύθεν, ἐκεῖνα λέγε.

ΕΡΜ. Κάλπις ἀργυρᾶ πρόκειται ἱερὰ τοῦ θεοῦ· ἐς ταύτην ἐμβάλλονται κληροὶ μικροί, ὅσον δὴ κυαμιαῖοι τὸ μέγεθος, ἐπιγεγραμμένοι. Ἐγγράφεται δὲ ἐς δύο μὲν ἄλφα ἐν ἑκατέρῳ, ἐς δύο δὲ τὸ βῆτα, καὶ ἐς ἄλλους δύο τὸ γάμμα καὶ ἐξῆς κατὰ τὰ αὐτὰ, ἦν πλείους οἱ

etiam si enim apud primum statim invenias phialam auream, adhuc reliquos tamen oportet exuere.

HERM. Cur, Lycine?

LYC. Quoniam obscurum est, sitne phiala illud quod periit. Si vero hoc etiam inter omnes conveniat, at auream non omnes aiunt esse phialam : et si maxime illud etiam constet, auream periisse phialam, tuque penes primum invenias phialam auream, ne sic quidem excutere alios desines : neque enim planum est, sitne hæc ipsa quæ fuit dei : aut non putas plures esse phialas aureas?

HERM. Ego vero.

LYC. Opus igitur erit per omnes ire scrutando, quæque apud singulos inventa fuerint, ea in medio ponere omnia, et sic facere conjecturam, quid tandem illorum divinam possessionem putare deceat.

39. Etenim quod multam adeo dubitationem affert, illud est, quod eorum qui exuentur unusquisque habet aliquid, scyphum unus, alius phialam, alius coronam; et alius quidem ex ære, ex auro alius, alius ex argento : utrum vero quod habet quisque, id ipsum sacrum sit, nondum patet. Necesse igitur omnino est dubitare, quem dicas sacrilegum : ubi, etiam si similia haberent omnes, sic quoque obscurum esset, quis sit qui dei res surripuisset : licet enim privata quoque habere. Causa autem illius ignorantie una est, puto, quod inscriptionem non habet desiderata phiala (ponamus enim interim, phialam desiderari) : nam si inscriptum ei dei esset nomen, aut donantis, minus laborarem, inventaque ea quæ inscripta est, desineremus exuere alios et molestiam illis facessere. Puto autem te, Hermotime, gymnicos etiam sæpe vidisse ludos.

HERM. Recte putas : sæpe enim vidi, et multis locis.

LYC. Numquid igitur unquam prope ipsos sedisti certaminum præsides?

HERM. Quin nuper Olympiis ad sinistram Hellenodiceum, Evandrida Eleo spectandi locum mihi occupante in suis civibus : cupiebam enim ex proximo videre omnia quæ apud Hellenodicas fierent.

LYC. Itaque nosti hoc quoque, ut sortiantur quem quicum aut lucta certare aut pancratio oporteat?

HERM. Novi enim.

LYC. Itaque melius tute dixeris, qui videris ex proximo.

40. HERM. Olim quidem, præside certaminis Hercule, lauri folia —

LYC. Ne tu mihi antiqua, Hermotime; sed quæ ex propinquo vidisti, ea narra.

HERM. Urna argentea proposita est, dei sacra : in hanc parvæ fabarum instar sortes injiciuntur, inscriptæ. Inscrbitur autem binis A, binis aliis B, aliis binis C, et eodem modo deinceps, si plures athleteæ fuerint, ut duæ semper

ἀθλῆνται ὧσι, δύο αἱ κλήροι τὸ αὐτὸ γράμμα ἔχοντες. Προσελθὼν δὲ τῶν ἀθλητῶν ἕκαστος προσευξάμενος τῷ Διὶ καθεὶς τὴν χεῖρα ἐς τὴν κάλπιν ἀνασπᾷ τῶν κλήρων ἓνα καὶ μετ' ἐκείνον ἕτερος, καὶ παρεστῶς μαστιγοφόρος ἕκαστῳ ἀνέχει αὐτοῦ τὴν χεῖρα οὐ παρέχων ἀναγνῶναι ὅ τι τὸ γράμμα ἐστὶν ὃ ἀνέσπαχεν. Ἀπάντων δὲ ἤδη ἔχόντων ὁ ἀλυστάρχης, οἶμαι, ἢ τῶν Ἑλληνοδικῶν αὐτῶν εἰς — οὐκέτι γὰρ τοῦτο μέμνημαι — περιῶν ἐπισκοπεῖ τοὺς κλήρους ἐν κύκλῳ ἐστῶτων καὶ οὕτω τὸν μὲν τὸ ἄλφα ἔχοντα τῷ τὸ ἕτερον ἄλφα ἀνεσπαχόντι παλαίειν ἢ παγκρατιάζειν συνάπτει, τὸν δὲ τὸ βῆτα τῷ τὸ βῆτα ὁμοίως καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμογράμμους κατὰ ταῦτά· οὕτω μὲν γάρ, ἢν ἄρτιοι ὧσιν οἱ ἀγωνισταί, ὅσον ὁκτὴ ἢ τέτταρες ἢ δώδεκα, ἢν δὲ περιττοί, πέντε ἢ πτὰρ ἑννέα, γράμματα τι περιττὸν ἐνὶ κλήρῳ ἔγραψεν συμβάλλεται αὐτοῖς, ἀντίγραφον ἄλλο οὐκ ἔχον. Ὅς δ' ἂν τοῦτο ἀνασπάσῃ, ἐφεδρεύει περιμένων, ἐστ' ἂν ἐκείνοι ἀγωνίσωνται· οὐ γὰρ ἔχει τὸ ἀντίγραμμά· καὶ ἐστὶ τοῦτο οὐ μικρὰ εὐτυχία τοῦ ἀθλητοῦ, τὸ μέλλειν ἀκριβῆτα τοῖς κεκμηκόσι συμπεσείσθαι.

41. ΛΥΚ. Ἐχ' ἀτρέμας· τούτου γὰρ ἐδεόμην μάλιστα. Οὐκοῦν ἑννέα ὄντες ἀνεσπαχσάντες ἅπαντες καὶ ἔχουσι τοὺς κλήρους. Περιῶν δὲ — βούλομαι γάρ σε Ἑλληνοδικῶν ἀντὶ θεατοῦ ποιῆσαι — ἐπισκοπεῖς τὰ γράμματα, καὶ οὐ πρότερον, οἶμαι, μάθοις ἂν ὅστις ὁ ἐφεδρὸς ἐστίν, ἢν μὴ ἐπὶ πάντας ἔλθῃς καὶ συζεύξῃς αὐτούς.

ΕΡΜ. Πῶς, ὦ Λυκίνε, τοῦτο φῆς;

ΛΥΚ. Ἀδύνατόν ἐστιν εὐθὺς εὑρεῖν τὸ γράμμα ἐκεῖνο τὸ δηλοῦν τὸν ἐφεδρὸν, ἢ τὸ μὲν γράμμα ἴσως ἂν εὑροίς, οὐ μὴν εἴσῃ γε εἰ ἐκεῖνός ἐστιν· οὐ γὰρ προείρηται ὅτι τὸ Κ ἢ τὸ Μ ἢ τὸ Ι ἐστὶ τὸ χειροτονοῦν τὸν ἐφεδρὸν· ἀλλ' ἐπειδὴν τῷ Α ἐντύχῃς, ζητεῖς τὸν τὸ ἕτερον Α ἔχοντα καὶ εὐρὼν ἐκείνους μὲν ἤδη συνέζευξας, ἐντυχῶν δὲ αὐθὺς τῷ βῆτα τὸ ἕτερον βῆτα ὅπου ἐστὶ ζητεῖς, τὸ ἀντίπαλον τῷ εὐρεθέντι, καὶ ἐπὶ πάντων ὁμοίως, ἄχρι ἂν ἐκεῖνός σοι περιλειφθῇ τὸ μόνον γράμμα ἔχων τὸ ἀνανταγώνιστον.

42. ΕΡΜ. Τί δ' εἰ ἐκείνῳ πρώτῳ ἢ δευτέρῳ ἐντύχῃς, τί ποιήσεις;

ΛΥΚ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ ὁ Ἑλληνοδικὸς ἐθέλω εἰδέναι ὅ τι καὶ πράξεις, πότερον αὐτίκα εἰρεῖς ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ἐφεδρὸς, ἢ δεήσει ἐπὶ πάντας ἐν κύκλῳ ἔλθοντα ἰδεῖν εἴ που αὐτῷ γράμμα ὁμοῖόν ἐστιν; ὥς εἰ γε μὴ τοὺς πάντων κλήρους ἴδῃς, οὐκ ἂν μάθοις τὸν ἐφεδρὸν.

ΕΡΜ. Καὶ μὴν, ὦ Λυκίνε, βαδίζας ἂν μάθοιμι· ἐπὶ γούν τῶν ἑννέα ἢν τὸ Ε εὐρὼν πρώτον ἢ δεύτερον, οἶδα ὅτι ἐφεδρὸς ὁ τοῦτο ἔχων ἐστὶ.

ΛΥΚ. Πῶς, ὦ Ἑρμότιμ;

ΕΡΜ. Οὕτως· τὸ Α δύο αὐτῶν ἔχουσι καὶ τὸ Β ὁμοίως δύο, τῶν λοιπῶν δὲ τεττάρων ὄντων οἱ μὲν τὸ Γ, οἱ δὲ τὸ Δ πάντως ἀνεσπάχασιν καὶ ἀνήλωται ἡδὲ ἐς τοὺς ἀθλητὰς ὁκτὴ ὄντας τὰ τέτταρα γράμματα. Ἀλλ' ὅσον

sortes eandem litteram habeant. Accedens autem athletarum unusquisque, Jovem precatus, demissa in urnam manu sortium unam extrahit, et post illum alius; astansque unicuique flagellifer manum illius retinet, nec sinit illum videre quæ sit litera quam extraxerit. Omnibus autem suam jam habentibus, Alytarcha puto, aut ipsorum unus Hellanodicarum (hoc enim non jam recordor) circumiens inspicit sortes stantium circulo, atque ita eum qui A habet, cum eo qui alterum A extraxit, ad luctum vel pancratium comparat similiterque eum cui B evenit, cum altero qui B habet, et reliquos ejusdem literæ eadem ratione. Atque ita quidem si pari numero sint athlete, octo puta, quattuor, duodecim: si vero impari numero, quinque, septem, novem; litera quædam impar et ipsa, uni tantum sorti inscripta, respondentem sibi aliam non habens, cum reliquis injicitur. Hanc qui extraxerit, subidet, exspectans dum illi certaverint: non enim habet ex adverso sibi respondentem litteram. Et est illa non parva athlete felicitas, qui integer committendus sit fatigatus.

41. LYC. Insiste: hoc enim maxime mihi opus erat. Igitur novem quum sint, extraxerunt omnes et habent sortes. Circumiens itaque (volo enim te jam pro spectatore Hellanodicam facere) inspicis litteras, nec prius puto didiceris, quis subsessor ille sit, quam quum veneris ad omnes, eosque comparaveris.

HERM. Quid ita, Lycine?

LYC. Fieri non potest ut statim invenias litteram illam subsessoris indicem, aut litteram forte invenias, sed utrum ille sit, nescies. Neque enim prædictum est, aut K aut M aut I esse quæ subsessorem indicet. Sed ubi in A incidis, quæris eum qui alteram A habet, eoque invento, illos jam comparasti: et quum in B incidis, altera B ubi sit quæris, inventæ respondens, ac de omnibus similiter, donec ille tibi relinquatur, solitariam litteram habens, cui nulla ex adverso respondet.

42. HERM. Quid vero si in illam primo aut secundo incidis, quid facies?

LYC. Minime quid ego sim facturus quæritur: sed tu Hellanodica, scire volo, quid facturus sis: utrum statim sis dicturus, Hic est subsessor, an ad omnes per orbem eundem putes, et videndum si qua ipsi litera similis sit: atque adeo nisi omnium sortes videris, non discas subsessorem.

HERM. Quin, Lycine, facile discam. Inter novem enim si E primo invenero, aut secundo loco, novi, hanc qui habeat, esse subsessorem.

LYC. Quid ita, Hermotime?

HERM. Hoc modo: A duo illorum habent, B itidem duo; reliqui, quum sint quattuor, duo C, D autem alii duo omnino extraxerunt, consumptæque sunt in octo athletes literæ quat-

οὐν ὅτι μόνον ἂν οὕτω περιττὸν εἴη τὸ ἐξῆς γράμμα τὸ Ε, καὶ ὁ τοῦτο ἀνεσπακῶς ἐφεδρὸς ἐστί.

ΛΥΚ. Πότερον, ὦ Ἑρμότιμε, ἐπαινέσω σε τῆς συνέσεως, ἢ θέλεις ἀντίπῳ τά γ' ἐμοὶ δοκοῦντα, ὅποια ἂν ᾖ;

ΕΡΜ. Νη Δία· διαπορῶ μέντοι ὅ τι ἂν εὐλογον ἀντιπεῖν ἔγοις πρὸς τὸ τοιούτων.

43. ΛΥΚ. Σὺ μὲν γὰρ ὡς ἐξῆς πάντως γραφομένων γραμμάτων εἰρηκας, ὅσον πρώτου τοῦ Α, δευτέρου δὲ τοῦ Β καὶ κατὰ τὴν τάξιν, ἄχρι ἂν ἐς ἐν αὐτῶν τελευτήσῃ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀθλητῶν καὶ δίδωμί σοι Ὀλυμπίασιν οὕτω γίνεσθαι. Τί δέ, εἰ ἐξελόντες ἀτάκτως πέντε γράμματα ἐξ ἀπάντων, τὸ Χ καὶ τὸ Σ καὶ τὸ Ζ καὶ τὸ Κ καὶ τὸ Θ, τὰ μὲν ἄλλα τέτταρα διπλᾶ ἐπὶ τῶν κλήρων τῶν ὀκτῶ γράφοιμεν, τὸ δὲ Ζ μόνον ἐπὶ τοῦ ἐνάτου, ὃ δὴ καὶ δηλοῦν ἔμελλεν ἡμῖν τὸν ἐφεδρὸν, τί ποιήσεις πρῶτον εὐρών τὸ Ζ; τῷ διαγνώσῃ ἐφεδρὸν ὄντα τὸν ἔχοντα αὐτὸ, ἢν μὴ ἐπὶ πάντας ἔλθων εὐρῆς οὐδὲν αὐτῷ συμφωνοῦν; οὐ γὰρ εἶχες ὥσπερ νῦν τῇ τάξει αὐτῶν τεκμαίρεσθαι.

ΕΡΜ. Δυσασπόκριτον τοῦτο ἐρωτᾷς.

44. ΛΥΚ. Ἴδου δὴ καὶ ἐτέρως τὸ αὐτὸ ἐπισκόπησον. Τί γάρ, εἰ μὴδὲ γράμματα γράφοιμεν ἐπὶ τῶν κλήρων, ἀλλὰ τινα σημεῖα καὶ χαρακτῆρας, οἷα πολλὰ Αἰγύπτῳ γράφουσιν ἀντὶ τῶν γραμμάτων, κυνοκεφάλους τινὰς ὄντας καὶ λεοντοκεφάλους ἀνθρώπους, ἢ ἐκεῖνα μὲν ἑάσωμεν, ἐπειπερ ἀλλόκοτά ἐστι· φέρε δὲ τὰ μονοειδῆ καὶ ἀπλᾶ ἐπιγράψωμεν ὡς οἷον τε εἰκάσαντες ἀνθρώπους ἐπὶ δυοῖν κλήροι, δύο ἵππους ἐπὶ δυοῖν καὶ ἀλεκτρούνας δύο καὶ κύνας δύο, τῷ δὲ ἐνάτῳ λέων ἔστω τοῦτίσημον. Ἦν τοίνυν τῷ λεοντοφόρῳ τούτῳ κλήρῳ ἐν ἀρχῇ ἐντύχης, πόθεν ἔξεις εἰπεῖν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ τὸν ἐφεδρὸν ποιοῦν, ἢν μὴ παραθεωρήσῃς ἅπαντας ἐπιὼν εἰ τις καὶ ἄλλος λέοντα ἔχει;

ΕΡΜ. Οὐκ ἔχω ὅ τι σοι ἀποκρίνωμαι, ὦ Λυκίνα.

45. ΛΥΚ. Εἰκότως οὐδὲ γὰρ εὐπρόσωπον οὐδὲν. Ὡστε ἢν ἐθέλωμεν ἢ τὸν ἔχοντα τὴν ἱερὰν φιάλην εὐρεῖν ἢ τὸν ἐφεδρὸν ἢ τὸν ἀρίστα ἡγησόμενον ἡμῖν ἐς τὴν πόλιν ἐκείνην τὴν Κόρινθον, ἐπὶ πάντας ἀναγκαίως ἀφιστάμεθα καὶ ἐξετάσομεν ἄκρως πειρώμενοι καὶ ἀποδύοντες καὶ παραθεωροῦντες· μόλις γὰρ ἂν οὕτω τάληθές ἐκμάθοιμεν. Καὶ εἰ γέ τις μέλλει σύμβουλος μοι ἀξιόπιστος ἔσεσθαι φιλοσοφίας πέρι, ζήτινα φιλοσοφήτεον, οὗτος ἂν εἴη μόνος ὁ τὰ ὑπὸ πασῶν αὐτῶν λεγόμενα εἰδὼς, οἱ δ' ἄλλοι ἀτελεῖς, καὶ οὐκ ἂν πιστεύσαμεν αὐτοῖς, ἔστ' ἂν καὶ μᾶς ἀπειράτοι ὦσι· τάχα γὰρ ἂν ἡ ἀρίστη ἐκείνη εἴη. Οὐ γὰρ δὴ εἰ τις παραστήσῃμενος καλὸν ἀνθρώπον λέγοι τοῦτον εἶναι κάλλιστον ἀνθρώπων ἀπάντων, πιστεύσαμεν ἂν αὐτῷ, ἢν μὴ εἰδῶμεν ὅτι πάντας ἀνθρώπους ἑώρακεν· ἴσως μὲν γὰρ καὶ οὗτος καλός, εἰ δὲ πάντων κάλλιστος οὐκ ἂν ἔχοι εἰδέναι μὴ ἰδὼν ἅπαντας. Ἡμεῖς δὲ οὐκ αὐτὸ μόνον καλοῦ, ἀλλὰ τοῦ κάλλιστου δεόμεθα, καὶ ἢν μὴ τοῦτο εὐρωμεν, ὡλὲν ἡμῖν πλέον πεπρᾶχθαι ἡγησόμεθα· οὐ γὰρ

tuor. Apparet igitur solam ita imparem futuram proximam literam E, eumque qui illam extraxerit, esse subseccorem.

LYC. Utrum, Hermotime, prudentiam tuam laudabo an vis contra dicam quæ mihi videantur, qualiacumque demum fuerint?

HERM. Quin dic. Non comminiscor equidem quid cum ratione in tali re dicere contra possis.

43. LYC. Tu quidem ita dixisti, tanquam ordine deinceps suo omnino scribantur literæ, velut prima A, altera B, et sic ordine, donec in una illarum numerus athletarum deficiat. Ac do tibi, Olympiæ ita fieri. Quid vero, si sumtis sine ordine quinque literis C, S, Z, K, T, reliquas quidem quatuor bis quamque in octo sortibus scribamus, Z autem solum in nona, quod scilicet designet nobis subseccorem: quid facies, si primum Z invenias? quam re intelliges subseccorem esse qui illam habeat, nisi ad omnes accedens invenias nullam cum ea convenire? non enim poteris, ut modo, ex ordine illarum illud intelligere.

HERM. Difficile est ad respondendum quod rogas.

44. LYC. Ecce alio etiam modo idem illud considera. Quid enim, si neque literas scribamus in sortibus, sed signa quædam et notas, quo genere Ægyptii multa scribunt, pro literis pingentes caninis aut leoninis capitibus homines: aut illa quidem relinquamus, quum absurda sint; sed age uniformia illa et simplicia in his pingamus, observata quantum potest similitudine, homines in duabus sortibus, duos in duabus equos, et gallos duos, et duos canes, nonne autem nota esto leo. In hanc igitur signatam leone sortem si primum incidas, unde habebis dicere, hanc esse quæ subseccorem faciat, nisi ante obeundo omnes inspexeris, si qua etiam alia leonem habeat?

HERM. Non habeo quod tibi, Lycine, respondeam.

45. LYC. Nihil mirum: neque enim speciosum quidquam est quod responderi possit. Itaque si voluerimus vel eum qui auream phialam habeat invenire, vel subseccorem, vel optimum in civitatem illam Corinthum ducem, ad omnes necessario deveniemus, et inquiremus summo opere tentantes, et exuentes, et cum aliis conferentes: vix enim vel sic verum perdiscamus. Et si quis mihi futurus est consiliarius fide dignus de philosophia ea quæ sequenda sit, ille fuerit solus, qui ea quæ ab omnibus dicuntur noverit: reliqui omnes in censum non veniunt, neque iis crediderim, dum vel unius sectæ sint ignari: forte enim hæc ipsa fuerit optima. Neque enim sane, si quis pulchrum nobis hominem adducat, huncque dicat esse omnium hominum pulcherrimum, ipsi credamus, nisi sciamus omnes illum homines vidisse. Forte enim et hic quidem pulcher: an vero omnium pulcherrimus, scire non possit qui omnes non viderit. Nos autem non pulchro solum, sed pulcherrimo opus habemus: et hoc nisi invenerimus, nihil nobis profecisse videbimur. Neque enim satis habebimus in pul-

ἐπαγρήσκειν ὅποιωδὴποτε καλῶ ἐντυχόντες, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ ἀκρότατον ζητοῦμεν κάλλος, ὅπερ ἀνάγκη ἐν εἶναι.

46. EPM. Ἀληθῆ.

ΛΥΚ. Τί οὖν; ἔχεις μοί τινα εἰπεῖν ἀπάσης δόδου πεπειραμένον ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ δε τὰ τε ὑπὸ Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους καὶ Χρυσίππου καὶ Ἐπικούρου καὶ τῶν ἄλλων λεγόμενα εἰδὼς τελευτῶν μίαν εἴλετο ἐξ ἀπασῶν ὁδῶν ἀληθῆ τε δοκιμάσας καὶ πείρα μαθὼν ὡς μόνῃ ἀγεί εὐθὺ τῆς εὐδαιμονίας; εἰ γὰρ τινα τοιοῦτον εὗροιμεν, παυσόμεθα πράγματα ἔχοντες.

EPM. Οὐ βῆδιον, ὦ Λυκίε, τοιοῦτον ἄνδρα εὑρεῖν.

47. ΛΥΚ. Τί δὴ οὖν πράττομεν, ὦ Ἑρμότιμ; Οὐκ ἀπαγορευτέον οἶμαι, ἐπεὶ μηδενὸς ἡγεμόνος τοιούτου ἐς γε τὸ παρὸν εὐποροῦμεν. Ἄρα τότε πάντων κράτιστόν ἐστι καὶ ἀσφαλέστατον, αὐτὸν ἕκαστον ἀρξάμενον διὰ πάσης προαιρέσεως χωρῆσαι καὶ ἐπισκέψασθαι ἀκριβῶς τὰ ὑπὸ πάντων λεγόμενα;

EPM. Ἔοικεν ἀπὸ γε τούτων· πλὴν ἐκεῖνο μὴ ἐναντίον ἦ, ὃ μικρῷ πρόσθεν ἔλεγες, ὡς οὐ βῆδιον, ἐπιδόντα ἑαυτὸν καὶ πετάσαντα τὴν ὁδόν· ἀνὰ δὲ αὐτῇ αὐθις. Πῶς γὰρ οἶδ' ὅτι πάσης ἐπελθεῖν τὰς ὁδοὺς ἐν τῇ πρώτῃ, ὡς φῆς, κατασχεθσομένη;

ΛΥΚ. Ἐγὼ σοι φράσω· τὸ τοῦ Θησεύος ἐκεῖνο μισησόμεθα, καὶ τι λίνον παρὰ τῆς τραγικῆς Ἀριάδνης λαβόντες εἰσιμεν ἐς τὸν λαβυρίνθον ἕκαστον, ὡς ἔχειν ἀπραγμῶνως μηρυόμενοι αὐτὸ ἐξέναι.

EPM. Τίς οὖν ἂν ἡμῖν Ἀριάδνη γένοιτο· ἂν ἢ πόθεν τοῦ λίνου εὐπορήσομεν;

ΛΥΚ. Θάρρει, ὦ ἑταῖρε· δοκῶ γὰρ μοι εὐρηκέναι οὕτινος ἐχόμενοι ἐξελθοῦμεν ἂν.

EPM. Τί οὖν τοῦτό ἐστιν;

ΛΥΚ. Οὐκ ἐμὸν ἐρῶ, ἀλλὰ τίνος τῶν σοφῶν, τὸ, « νῆφε καὶ μέμνησ' ἀπιστεῖν » ἦν γὰρ μὴ βῆδιως πιστεύωμεν ἀκούοντες, ἀλλὰ δικαστικῶς αὐτὸ ποιῶμεν ἀπολιπόντες καὶ τοῖς ἐξῆς λόγον, ἴσως εὐμαρῶς ἂν τοὺς λαβυρίνθους ἐκφύγοιμεν.

EPM. Εὖ λέγεις, καὶ τοῦτο ποιῶμεν.

48. ΛΥΚ. Εἴεν. Ἐπὶ τίνα δὴ αὐτῶν πρῶτον ἐλθοῦμεν ἂν; ἢ τοῦτο μὲν οὐδὲν διοίτει, ἀρξάμενοι δὲ ἀφ' ὅτουσιν, ὅσον ἀπὸ Πυθαγόρου, ἦν οὕτω τύχη, πόσω ἂν χρόνῳ οἰώμεθα ἐκμαθεῖν τὰ Πυθαγόρου ἅπαντα; καὶ μὴ μοι ἐξαίρει καὶ τὰ πέντε ἔτη ἐκεῖνα τὰ τῆς σιωπῆς· σὺν δ' οὖν τοῖς πέντε ἐκείνα τριάκοντα, οἶμαι, εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ πάντως γε εἴκοσι.

EPM. Θῶμεν οὕτως.

ΛΥΚ. Εἴτα ἐξῆς τῶ Πλάτωνι θετέον δηλαδὴ τσαῦτα ἔτερα, ἔτι μὴν καὶ Ἀριστοτέλει οὐκ ἑλάττω.

EPM. Οὐ γάρ.

ΛΥΚ. Χρυσίππῳ δὲ γε οὐκέτι ἐρήσομαι σε πόσα· οἶδα γὰρ παρὰ σοῦ ἀκούσας ὅτι τετταράκοντα μόγις ἱκανά.

EPM. Οὕτως.

ΛΥΚ. Εἴτα ἐξῆς Ἐπικούρῳ καὶ τοῖς ἄλλοις. Ὡς

chrum quodcumque incidisse, sed summam illam pulchritudinem quaerimus, quam unam esse necesse est.

46. HERM. Vera sunt ista.

LYC. Quid igitur? habes mihi dicere aliquem, qui viam omnem in philosophia tentaverit, quique cognitis quae dicuntur a Pythagora et Platone et Aristotele et Chrysippo et Epicuro et reliquis, unam tandem ex omnibus viam delegerit, quam veram probaverit, et cognoverit experimento, solam ducere recta ad felicitatem? talem enim si invenerimus, laborare desinemus.

HERM. Non facile est, Lycine, talem virum reperire.

47. LYC. Quid agemus ergo, Hermotime? Non puto despondendum esse animum, si in praesens quidem non sit ducis ejusmodi copia. Numquid hoc omnium optimum est atque tutissimum, ipsum quemque incipere et per sectas ire omnes, et considerare accurate quae dicuntur ab omnibus?

HERM. Sic videtur ex his quidem quae disputata sunt: modo illud paullo ante a te dictum non adversetur, quod non facile est, qui semel se vento passis velis permiserit, retro cursum agere. Quomodo enim fieri potest ut vias aliquis omnes obeat, si in prima, quod dicis, futurum sit ut retineatur?

LYC. Dicam tibi. Thesei illud consilium imitabimur, et lino a tragica Ariadne accepto in labyrinthum quemque ingrediemur, ut glomerando illo sine molestia exeamus.

HERM. Quae igitur nobis Ariadne fuerit, aut unde lini nobis erit copia?

LYC. Bono animo, sodalis, esto. Videor enim mihi invenisse quod tenentes egrediamur.

HERM. Quod igitur illud est?

LYC. Non meum dicam, sed cujusdam sapientium: « Sobrius fidem negato. » Si enim non facile credamus inter audiendum, sed tanquam iudices illud faciemus, relinquentes etiam his qui sequuntur dicendi copiam, facile fortasse labyrinthos illos effugiamus.

HERM. Bene mones; hoc igitur faciemus.

48. LYC. Sint ista. Ad quem igitur illorum primum veniamus? an nihil hoc refert, verum incipientes a quocumque, verbi gratia a Pythagora, si usu ita veniat, quanto putamus tempore ediscere nos posse Pythagorae omnia? ac noli mihi excipere etiam quinque illos silentii annos. Computatis igitur quinque illis, sufficere triginta arbitror: quod si non placet, at viginti quidem certe.

HERM. Sic ponamus.

LYC. Tum deinceps Platoni assignandi totidem nempe alii; hinc vero etiam Aristoteli non pauciores.

HERM. Non sane.

LYC. Chrysippo autem non jam interrogabo te quot: novi enim ex te auditum, quadraginta annos vix sufficere.

HERM. Ita est.

LYC. Tum deinceps Epicuro et reliquis ponendi sunt,

δὲ οὐ πολλὰ ταῦτα τίθημι, ἐκεῖθεν μάθοις ἂν, ἢν ἐννοήσῃς ὅσοι ὀρθοηκοντούτεις εἰσὶ Στωϊκοὶ ἢ Ἐπικουρείοι ἢ Πλατωνικοὶ ὁμολογοῦντες μὴ πάντα εἰδέναι τὰ τῆς ἑαυτοῦ αἰρέσεως ἑκαστος, ὥς μηδὲν ἐνδεῖν σφίσιν ἐς τὰ μαθήματα· εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ Χρυσίππος γε καὶ Ἀριστοτέλης καὶ Πλάτων φαίεν ἂν, καὶ πρὸ τούτων ὁ Σωκράτης οὐδὲν φαυλότερος αὐτῶν, ὃς ἐκεκράγει πρὸς ἅπαντας οὐχ ὅπως μὴ πάντα, ἀλλὰ μὴδ' ὅπως εἰδέναι τι ἢ τοῦτο μόνον ὅτι οὐκ οἶδε. Λογισώμεθα οὖν ἐξ ἀρχῆς· εἴκοσι τῷ Πυθαγόρᾳ ἔτη ἐτίθεμεν, εἴτα Πλάτωνι τοσαῦθ' ἕτερα, εἴτα ἐξῆς τοῖς ἄλλοις. Πόσα δ' οὖν ταῦτα συντεθέντα ἐν κεφαλῶν γένοιντ' ἂν, εἰ δέκα μόνας θεῖμεν τὰς αἰρέσεις ἐν φιλοσοφίᾳ;

ΕΡΜ. Ὑπὲρ διακόσια, ὦ Λυκίνε.

ΛΥΚ. Βούλει οὖν ἀφαιρῶμεν τὸ τέταρτον, ὥς πενήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη ἱκανὰ εἶναι, ἢ τὸ ἥμισυ ὅλον;

49. ΕΡΜ. Αὐτὸς ἂν εἰδείης ἄμεινον· ἐγὼ δὲ ὁρῶ τοῦτο, ὅτι ὀλίγοι ἂν καὶ οὕτω διὰ πασῶν ἐξέλθοιεν ἐκ γενετῆς εὐθύς ἀρξάμενοι.

ΛΥΚ. Τί οὖν ἂν πάθοι τις, ὦ Ἑρμότιμε, εἰ τοιοῦτόν ἐστι τὸ πρᾶγμα; ἢ ἀνατρεπτέον ἐκεῖνα τὰ ἥδη ὁμολογημένα, ὥς οὐκ ἂν τις ἔλοιτο ἐκ πολλῶν τὸ βέλτιστον μὴ οὐχὶ πειραθεὶς ἁπάντων; ὥς τόν γε ἄνευ πείρας αἰρούμενον μαντεία μᾶλλον ἢ κρίσει τάληθές ἀναζητοῦντα. Οὐχ οὕτως ἐλέγομεν;

ΕΡΜ. Ναί.

ΛΥΚ. Πᾶσα τοίνυν ἀνάγκη ἐπὶ τοσοῦτον βιῶναι ἡμᾶς, εἰ μέλλοιμεν εὖ τε αἰρῆσεσθαι ἁπάντων πειραθέντες καὶ ἐλόμενοι φιλοσοφῆσιν καὶ φιλοσοφῆσαντες εὐδαιμονήσῃν· πρὶν δὲ οὕτω ποιῆσαι, ἐν σκότῳ, φασί, ὀρχοίμεθ' ἂν οἷς ἂν τύχωμεν προσπταίνοντες καὶ ὅ τι ἂν πρῶτον ἐς τὰς χεῖρας ἔλθῃ, τοῦτ' εἶναι τὸ ζητούμενον ὑπολαμβάνοντες διὰ τὸ μὴ εἰδέναι τάληθές. Εἰ δὲ καὶ εὗροιμεν ἄλλως κατὰ τινα ἀγαθὴν τύχην περιπεσόντες αὐτῷ, οὐχ ἔχομεν βεβαίως εἰδέναι εἰ ἐκεῖνό ἐστιν ὃ ζητοῦμεν· πολλὰ γάρ ἐστιν ὁμοία αὐτοῖς, λέγοντα ἑκαστον αὐτὸ εἶναι τάληθέστατον.

50. ΕΡΜ. ὦ Λυκίνε, οὐκ οἶδ' ὅπως εὐλογα μὲν δοκεῖς μοι λέγειν, ἀτὰρ — εἰρήσεται γὰρ τάληθές — οὐ μετρίως ἀνιᾶς με διεξιών αὐτὰ καὶ ἀκριβολογούμενος οὐδὲν δέον. Ἴσως δὲ καὶ εἰκόα οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ ἐξεληλυθέναι τήμερον ἐκ τῆς οἰκίας καὶ ἐξελθὼν ἐντετυχηκέναι σοι, ὃς με πλησίον ἦδη τῆς ἐλπίδος ὄντα εἰς ἀπορίας φέρων ἐμβέβληκας ἀδύνατον ἀποφαινῶν τῆς ἀληθείας τὴν εὗρεσιν ἐτῶν γε τοσοῦτων δεομένην.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν, ὦ ἐταῖρε, πολὺ δικαιότερον μέμφοιο ἂν τῷ πατρί σου Μενεκράτει καὶ τῇ μητρί — ἥτις ποτὲ καὶ ἐκαλεῖτο, οὐ γὰρ οἶδα — ἢ καὶ πολὺ πρότερον τῇ ψύσει ἡμῶν, ὅτι σε μὴ κατὰ τὸν Τιθωνὸν πολυετῇ καὶ μακρόβιον ἔβρισαν, ἀλλὰ περιέγραψαν μὴ πλείω βιῶναι τὸ μάλιστα ἐτῶν ἑκατὸν ἀνθρώπον ὄντα. Ἐγὼ δὲ μετὰ σοῦ σκεπτόμενος εὗρον τὸ ἐκ τοῦ λόγου ἀποδᾶν.

51. ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλ' ὕβριστής αἰεὶ σὺ, καὶ οὐκ οἶδ'

Me vero jam non multos ponere, inde intelligas, si cogites quot octogenarii sint Stoici, aut Epicurei, aut Platonici, qui falcantur nondum se scire suæ quisque sectæ omnia, ut nihil sibi ad disciplinam desit. Si hoc non placeat, at Chrysippus, et Aristoteles, et Plato dicant, et ante hos iis nihil deterior Socrates, qui clamabat ad omnes, nedum ut omnia, nihil omnino se scire, nisi hoc solum, nihil se scire. Computemus igitur ab initio: viginti Pythagoræ posuimus annos, tum Platoni totidem alios, tum ordine reliquis: quot igitur hi consummati effecerint, si decem solas ponamus philosophorum sectas?

HERM. Supra ducentos, Lycine.

LYC. Vin' ergo auferamus hinc quartam partem, ut centum et quinquaginta anni sufficiant, aut ipsum dimidium adeo?

49. HERM. Ipse noris melius: ego vero hoc video, paucos vel sic per sectas omnes ituros, si etiam a nativitate inde statim incipiant.

LYC. Quid igitur agat aliquis, Hermotime, si ita se res habet? Evertendane illa de quibus jam inter nos convenit? nempe eligere non posse quenquam ex pluribus quod sit optimum, nisi exploratis omnibus, eum quippe qui citra experimentum eligat, divinatione magis quam iudicio verum exquirere. Nonne ita diximus?

HERM. Ita.

LYC. Omni igitur ratione necessarium, eo usque nos vivere, si et bene eligere velimus exploratis omnibus, et electione facta philosophari, et per philosophiam felices esse: ante vero quam id fecerimus, in tenebris, quod aiunt, saltabimus, offendentes ad quæcumque obvia, et quicquid primum in manus venerit, id ipsum rati quod quaeritur, qui verum non noverimus. Si vero inveniamus temere, bona quadam fortuna in illud incidentes, non habebimus tamen unde sciamus firmiter, sitne illud hoc ipsum quod quaerimus: multa enim sunt inter se similia, quorum unumquodque se verissimum esse contendat.

50. HERM. Nescio qui fiat, Lycine, ut rationalia quidem dicere mihi videaris: sed (dicetur enim verum) non mediocre molestia afficis persequendis illis et ad minutias usque perscrutandis præter necessitatem. Forte etiam infelicibus hodie auspiciis domo exisse videar, et egressus in te incidisse, qui me, quum prope spem jam essem, subito in consilii inopiam conjeceris, ostendendo quam supra vires nostras veritatis sit inventio, idque quum tot annis indigeat.

LYC. Igitur, amice, multo justius irascaris patri tuo Menecrati et matri, quocumque illa nomine vocata est, non enim novi; vel etiam multo potius naturæ nostræ, quod te non, Tithoni instar, annosum et longævum fecerunt, sed circumscripserunt, ne plus quam centum summum annis vivat unusquisque homo qui sit. Atego tecum considerans, illud quod ex rationibus consequitur inveni.

51. HERM. Non: sed contumeliosus semper homo es, et

ἔτι παθὼν μισεῖς φιλοσοφίαν καὶ ἐς τοὺς φιλοσοφοῦντας ἀποσκώπτεις.

ΛΥΚ. ὦ Ἑρμότιμε, ἥτις μὲν ἡ ἀλήθειά ἐστιν ὑμεῖς ἂν ἀμεινον εἴποιτε οἱ σοφοί, σὺ τε καὶ ὁ διδάσκαλος· ἐγὼ δὲ τό γε τοσοῦτον οἶδα, ὥς οὐ πάνυ ἡδεῖά ἐστιν αὐτῇ τοῖς ἀκούουσιν, ἀλλὰ παρευδοκίμεται ὑπὸ τοῦ ψεύδους παρὰ πολὺ· εὐπροσωπότερον γὰρ ἐκείνο καὶ διὰ τοῦτο ἥδιον· ἡ δὲ ἅτε μὴδὲν κίβδηλον ἑαυτῇ συνειδυῖα μετὰ παρρησίας διαλέγεται τοῖς ἀνθρώποις, καὶ διὰ τοῦτο ἄχθονται αὐτῇ. Ἰδοὺ γέ τοι, καὶ σὺ νῦν ἄχθη μοι τάληθές ἐξευρόντι περὶ τούτων μετὰ σοῦ καὶ δηλώσαντι οἷον ἐρωμέν· ἐγὼ τε καὶ σὺ, ὥς οὐ πάνυ βραδύνω· ὥσπερ εἰ ἀνδριάντος ἐρῶν ἐτύγχανες καὶ ὦου τεύξεσθαι ὑπολαμβάνων ἀνθρωπον εἶναι, ἐγὼ δὲ κατιδὼν ὥς λίθος ἢ χαλκός· εἴη ἐμήνυσσα πρὸς σε ὑπ' εὐνοίας· ὅτι ἀδυνάτων ἐρᾷς, καὶ τότε δύσθουν ἐμέ εἶναι ὦου σαυτῷ, διότι σε οὐκ εἶων ἐξαπατᾶσθαι ἀλλόκοτα καὶ ἀνέλπιστα ἐλπίζοντα.

52. EPM. Οὐκοῦν τοῦτο, ὦ Λυκίне, φῆς, ὥς οὐ φιλοσοφητέον ἡμῖν, ἀλλὰ χρὴ ἀργίᾳ παραδιδόντας αὐτοὺς ἰδιώτας καταδιδῶναι;

ΛΥΚ. Καὶ ποῦ τοῦτο ἤκουσας ἐμοῦ λέγοντος; ἐγὼ γὰρ οὐχ ὥς οὐ φιλοσοφητέον φημί, ἀλλ' ἐπεὶ περ φιλοσοφητέον ὁδοὶ τε πολλαὶ εἰσιν ἐπὶ φιλοσοφίαν ἐκάστη καὶ ἀρετὴν ἄγειν φάσκουσαι, ἡ δὲ ἀληθὴς ἐν αὐταῖς ἀδῶλος, ἀκριβὴ ποιήσασθαι τὴν διαίρεσιν. Ἀδύνατον δέ γε ἡμῖν ἐφαίνετο, πολλῶν προτεθέντων εἰσεῖναι τὸ ἀριστον, εἰ μὴ ἐπὶ πάντα τοῖς πειρώμενος· εἴτ' αὖ πως μακρὰ ἢ· πείρα ὤφθη. Σὺ δὲ πῶς ἀξιοῖς; — αὐθις γὰρ ἐρήσομαι — ὅτω ἂν πρώτῳ ἐντύχης, τούτῳ ἐφη καὶ συμφιλοσορήσεις, κακείνος ἔρμαιον ποιήσεται σε;

53. EPM. Καὶ τί σοι ἀποκρινάμενην ἂν εἴ, ὅς οὔτε αὐτόν τινα κρίνειν οἶόν τε εἶναι φῆς, ἢν μὴ φοῖνιχος ἐστὶ βιώσῃ πάντας ἐν κύκλῳ περιῶν καὶ πειρώμενος, οὔτε τοῖς προπεπειραμένοις πιστεύειν ἀξιοῖς οὔτε τοῖς πολλοῖς ἐπαινοῦσι καὶ μαρτυροῦσι;

ΛΥΚ. Τίνας φῆς τοὺς πολλοὺς εἰδότας καὶ πεπειραμένους ἀπάντων; εἰ γὰρ τις τοιοῦτός ἐστιν, ἱκανὸς ἐμοίγε καὶ εἰς, καὶ οὐκέτι πολλῶν δεήσει. Ἦν δὲ τοὺς οὐκ εἰδότας λέγῃς, οὐδὲν τι τὸ πλῆθος αὐτῶν προσάξεται με πιστεύειν, ἄχρι ἂν ἡ μὴδὲν ἢ ἐν εἰδότες περὶ ἀπάντων ἀποφαίνονται.

EPM. Μόνος δὲ σὺ τάληθές κατείδες, οἱ δ' ἄλλοι ἀνόητοι ἅπαντες, ὅσοι φιλοσοφοῦσι.

ΛΥΚ. Καταψεύδῃ μου, ὦ Ἑρμότιμε, λέγων ὥς ἐγὼ προτίθημι πῇ ἐμαυτὸν τῶν ἄλλων ἢ τάττω ὁλως ἐν τοῖς εἰδοῖς, καὶ οὐκ μνημονεύεις ὧν ἐφην, οὐκ αὐτοὺς εἰδέναι τάληθές ὑπὲρ τοὺς ἄλλους διατεινόμενος, ἀλλὰ μετὰ πάντων αὐτὸ ἀγνοεῖν ὁμολογῶν.

54. EPM. Ἄλλ', ὦ Λυκίне, τὸ μὲν ἐπὶ πάντας εἰθεῖν χρῆναι καὶ πειραθῆναι ὧν φασί καὶ τὸ μὴ ἂν ὁλως εἰσεῖναι τὸ βέλτιον ἢ οὕτως, εὐλογον ἴσως, τὸ δὲ τῇ πείρᾳ ἐκάστη τοσαῦτα ἐστὶ ἀποδιδόναι, παγγέλοιον, ὥσπερ οὐχ οἷόν τε ἐν ἀπ' ὀλίγων καταμαθεῖν τὰ

nescio qua animi affectione odisti philosophiam et rides philosophos.

LYC. Mi Hermotime, quæ sit veritas, vos forte melius, qui sapientes estis, dixeritis, tu et tuus ille magister : at ego tantum modo novi, audientibus illam non vehementer suavem esse, sed multum gratia a mendacio superari : speciosius enim hoc, eaque causa jucundius. At illa, quæ scilicet nihil sibi fraudulentum conscia sit, cum fiducia agit cum hominibus, et ob id ipsum eam gravantur. Ecce jam tu quoque nunc offensus es mihi, qui verum hisce de rebus tecum invenerim, et declaraverim qualia amemus ego et tu, quam non omnino facilia : velut si statui tu forte adamas, ejusque te futurum compotem sperasses, quod hominem putares; ego autem, cognito lapidem esse aut æs, indicassem tibi benevolo animo, amare te quorum fieri non posset copia, et tum malevolum me esse tibi putares, qui decipi te non passus sim et absurda atque supra omnem spem posita sperare.

52. HERM. Ergo illud, Lycine, dicis, non philosophandum nobis esse, sed consultum ut pigritiæ nos tradamus idiotarumque vitam vivamus?

LYC. Et ubi hoc dicere me audisti? Neque enim ego philosophari nos veto : sed quum philosophandum sit, multæ porro viæ sint ad philosophiam unaquæque et virtutem ducere se professæ, vera denique inter has obscura : accuratum faciendum esse discrimen dixi. Fieri autem non posse nobis apparebat, ut multis propositis eligatur quod est optimum, nisi per omnia quis experiendo eat; deinde longum aliquanto experimentum illud visum est. Tu autem quomodo vis facere? rursus enim interrogabo : in quem primum incideris, eum sequeris, cum illo philosophabere? et ille te sibi habebit lucrum a propitio Mercurio temere obiectum?

53. HERM. Et quid tibi porro respondeam, qui neges per se judicare quenquam posse, nisi annos vixerit phœnicis, ac per orbem circumiens omnes probaverit, neque his credere velis, qui ante experti sunt, laudantiumve et perlibentium testimonia multitudini?

LYC. Quam mihi narras multitudinem eorum qui sciant et experti sint omnia? si quis enim est talis, sufficit mihi unus etiam, nec jam multis opus fuerit. Si vero nescientes dicas, nihil me ipsorum multitudo ad credendum adducet, dum aut nihil aut unum modo quum sciant, pronuntiabunt de omnibus.

HERM. Solus autem tu verum vidisti, reliqui amentes omnes, quotquot philosophantur.

LYC. Calumniaris me, Hermotime, quasi ego usquam me præponam reliquis, aut omnino in scientibus collocem, nec recordaris eorum quæ dixi, non contendens ipse scire verum præter reliquos, sed cum omnibus ignorare illud confessus.

54. HERM. Sed, Lycine, illud forte consentaneum rationi, eundem esse ad omnes, dicta omnium exploranda, nec aliter quam hoc modo eligendum quod optimum est : sed experimento unicuique tot annos attribuere, valde ridiculum, quasi non liceret ex paucis cognoscere universa.

πάντα. Ἐμοὶ δὲ καὶ πάνυ βράδιον εἶναι δοκεῖ τὸ τοιοῦτον καὶ οὐ πολλῆς διατριβῆς δεόμενον· φασὶ γέ τοι τῶν πλαστῶν τινα, Φειδιαν οἶμαι, ὄνυχά μόνον λέοντος ἰδόντα ἀπ' ἐκείνου ἀναλελογίσθαι, ἡλικίος ἂν ὁ πᾶς λέων γένοιτο κατ' ἀξίαν τοῦ ὄνυχος ἀναπλασθεῖς. Καὶ σὺ δὲ, ἦν τίς σοι χεῖρα μόνῃν ἀνθρώπου δεῖξῃ τὸ ἄλλο σῶμα κατακαλύψας, εἰσῇ, οἶμαι, αὐτίκα ὅτι ἀνθρωπὸς ἐστὶ τὸ κατακεκαλυμμένον, κἂν μὴ τὸ πᾶν σῶμα ἴδῃς. Καὶ τοίνυν τὰ μὲν κεφαλαιώδη ὧν ἅπαντες λέγουσι, βράδιον καταμαθεῖν ἐν ὀλίγῳ μορίῳ ἡμέρας, τὸ δὲ ὑπερακριβὲς τοῦτο καὶ μακρῶς τῆς ἐξετάσεως δεόμενον, οὐ πάνυ ἀναγκαῖον ἐς τὴν αἵρεσιν τοῦ βελτίονος, ἀλλ' ἐστὶ κρῖναι καὶ ἀπ' ἐκείνων.

55. ΛΥΚ. Παπαί, ὦ Ἐρμότιμε, ὡς ἰσχυρὰ ταῦτα εἰρηκας ἀπὸ τῶν μερῶν ἀξίων τὰ ὅλα εἰδέναι· καίτοι ἐγὼ τὰ ἐναντία ἀκούσας μέμνημαι ὡς ὁ μὲν τὸ θλον εἰδὼς εἰδείῃ ἂν καὶ τὸ μέρος, ὁ δὲ μόνον τὸ μέρος, οὐκέτι καὶ τὸ θλον. Οὕτως καὶ μοι τόδε ἀποκρίναι, ὁ Φειδιάς ἂν ποτε ἰδὼν ὄνυχά λέοντος ἔγνων ἂν, ὅτι λέοντός ἐστιν, εἰ μὴ ἐοράκει ποτὲ λέοντα θλον; ἢ σὺ ἀνθρώπου χεῖρα ἰδὼν ἔσχες ἂν εἰπεῖν, ὅτι ἀνθρώπου ἐστὶ μὴ πρότερον εἰδὼς μηδὲ ἐορακὸς ἀνθρώπων; Τί σιγᾷ; ἢ βούλει ἐγὼ ἀποκρίνωμαι ὑπὲρ σοῦ τὰ γε ἀναγκαῖα, ὅτι οὐκ ἂν εἴχες; ὥστε κινδυνεύει ὁ Φειδιάς ἀπρακτος ἀπεληλυθέναι μάτην ἀναπάσας τὸν λέοντα· οὐδὲν γὰρ πρὸς τὸν Διόνυσον ὥπται λέγων. Ἡ πῶς ταῦτα ἐκείνοις θμοια; τῷ μὲν γὰρ Φειδιά καὶ σοὶ οὐδὲν ἄλλο τοῦ γνωρίζειν τὰ μέρη αἰτίον ἦν ἢ τὸ εἰδέναι τὸ θλον, ἀνθρώπον λέγω καὶ λέοντα, ἐν φιλοσοφίᾳ δὲ, οἷον τῇ Στωϊκῶν, πῶς ἂν ἀπὸ τοῦ μέρους καὶ τὰ λοιπὰ ἴδοις; ἢ πῶς ἂν ἀποφαίνοιο ὡς καλὰ; οὐ γὰρ οἶσθα τὸ θλον, οὐ μέρη ἐκείνᾳ ἐστίν.

56. Ὁ δὲ φῆς, ὅτι τὰ κεφάλαια βράδιον ἀκοῦσαι ἀπάσης φιλοσοφίας ἐν ὀλίγῳ μορίῳ ἡμέρας, οἷον ἀρχὰς αὐτῶν καὶ τέλη καὶ τί θεοὺς οἰονταί εἶναι, τί ψυχὴν, καὶ τίνες μὲν σῶματα πάντα φασὶ, τίνες δὲ καὶ ἀσώματα εἶναι ἀξιοῦσι, καὶ ὅτι οἱ μὲν ἡδονὴν, οἱ δὲ τὸ καλὸν ἀγαθὸν καὶ εὐδαιμον τίθενται καὶ τὰ τοιαῦτα, οὕτως μὲν ἀκούσαντας ἀποφθέσθαι βράδιον καὶ ἔργον οὐδὲν εἰδέναι δὲ ὅστις ὁ τάληθ' ἔλγων ἐστίν, ὅρα μὴ οὐχὶ μορίου ἐστὶν ἡμέρας, ἀλλὰ πολλῶν ἡμερῶν δέχεται. Ἡ τί γὰρ ἐκείνοι παθόντες ὑπὲρ αὐτῶν τούτων ἑκατοντάδας καὶ χιλιάδας βιβλίῳ ἑκάστοι συγγεγράψασιν, ὡς πείσαιεν, οἶμαι, ἀληθῆ εἶναι τὰ ὀλίγα ἐκείνα καὶ ἃ σοὶ ἐδόκει βράδια καὶ εὐμαθῆ; Νῦν δὲ μάντεις, οἶμαι, δεήσει σοὶ κἀνταῦθα πρὸς τὴν αἵρεσιν τῶν κρειττόνων, εἰ μὴ ἀνέγῃ τὴν διατριβήν, ὡς ἀκριβῶς ἐλέσθαι, αὐτὸς ἅπαντα καὶ θλον ἑκαστον κατανοήσας· ἐπίτομος γὰρ αὕτη γένοιτ' ἂν, οὐκ ἔχουσα περιπλοκάς οὐδ' ἀναβολάς, εἰ μεταστυλιάμενος τὸν μάντιν ἀκούσας τῶν κεφαλαίων ἁπάντων σφραγίζοιο ἐφ' ἑκάστοις ἀπαλλάξει γὰρ σε ὁ θεὸς μυρίων πραγμάτων δείξας ἐν τῷ τοῦ ἱερείου ἥπατι ἄτινά σοι αἰρετέον.

57. Εἰ δὲ βούλει, καὶ ἄλλο τι ἀπραγμονέστερον

Mihi vero etiam valde facile esse tale quippiam videtur, nec multa mora indigere. Dicunt certe statuariorum aliquem, Phidiam puto, solo conspecto leonis ungue, ex illa portionis aestimatione collegisse, quantus integer leo esset, ex dignitate unguis effectus. Et tu sane, si quis manum tibi solam ostenderit hominis, reliquo conlecto corpore, scies. puto, statim, hominem esse quod tegitur, etiam si totum corpus non videas. Jam summa capita eorum quae omnes dicunt, facile est in parva diei parte discere: illud autem nimis exquisitum et longa exploratione indigens, ad melioris electionem non utique necessarium est, sed ex illis etiam potest dijudicari.

55. LYC. Vah, Hermotime, quam firma sunt quae dixisti, dum postulas ex partibus nos cognoscere tota: ego vero contraria me audire memini, qui totum norit, eum nosse etiam partes; qui vero partem modo, eum non continuo scire totum. Sic illud etiam mihi responde, Phidias unguem forte leonis videns num leonis esse cognovisset, si totum nunquam leonem vidisset? aut hominis tu manum videns an posses nobis dicere eam esse hominis, si prius neque novisses neque vidisses hominem? Quid taces? aut vis ego pro te necessaria respondeam? te non posse videlicet. Igitur infecta re abiturus videtur tuus Phidias, efflcto frustra leone: deprehensus est enim quod nihil ad rem pertineat dicens. Aut quomodo haec illis similia? Phidiae enim et tibi nulla fuit causa alia partes agnoscendi, praeter eam, quod integrum nossetis, hominem dico, et leonem: in philosophia autem, velut Stoicorum, quomodo ex parte cognoscas etiam reliqua? aut quomodo ea pulchra pronuciabis? neque enim totum nosti, cuius illae partes sunt.

56. Quod vero dicis, capita summa cujuscumque philosophiae facile esse audire exigua diei parte, ut principia cujusque, et fines, et quid deos putent esse, quid animam; et qui corpora esse omnia dicant, qui incorporea etiam quaedam velint esse; et quod alii quidem in voluptate, alii vero in honestate bonum ac felicitatem collocent, et similia, sic quidem audire et reddere facile est et labor nullus: scire vero quis sit ille qui vera dicat, vide ne non tam partis sit diei, quam dies multos postulet. Aut quid illis in mentem venit, ut de his ipsis rebus centenos millenosque libros singuli conscriberent? ut persuadeant, opinor, vera esse pauca illa, quae facilia tibi videbantur et discentibus obvia. Jam vero vale, puto, opus erit tibi hic etiam ad meliorum electionem, si morae impatiens sis, qua curiose eligas, ipse omnia et singula universa inspiciens. Compendiaria enim haec forte via fuerit, nihil habens perplexum, dilationes nullas, si haruspice advocato, dum audis capita omnia singula, exta de unoquoque consulas: infinitis enim te molestiis deus liberabit, ostendens in jecinore victimae quae tibi eligenda sint.

57. Si vero vis, etiam aliud quiddam tibi minus etiam

θποθήσομαι σοι, ὡς μὴ ἱερεῖα καταθύης ταυτὶ καὶ θυσιάζης τῇ μηδ' ἱερέα τινὰ τῶν μεγαλομισθῶν παρακαλῇ; ἀλλ' ἐς κάλπιν ἐμβαλὼν γραμμᾶτια ἔχοντα τῶν φιλοσοφῶν ἐκάστου τοῦνομα κέλευε παῖδα τῶν ἀνήβων ἀμφιθαλῇ τινα, προσελθόντα πρὸς τὴν κάλπιν, ἀνελεσθᾶν ὃ τι ἀν' αὐτῶν ὑπὸ τῇ χεὶρᾳ ἔλθῃ τῶν γραμματίων καὶ τὸ λοιπὸν κατὰ τὸν λαχόντα ἐκείνον, ὅστις ἂν ᾖ, φιλοσόφει.

58. EPM. Ταυτὶ μὲν, ὦ Λυκῖνε, βωμολογικὰ καὶ οὐ κατὰ σέ. Σὺ δὲ εἰπέ μοι, ἥδη ποτὲ οἶνον ἐπρίω αὐτός;

ΛΥΚ. Καὶ μάλα πολλὰκις.

EPM. Ἄρ' οὖν περιήεις ἅπαντας ἐν κύκλῳ τοὺς ἐν τῇ πόλει καπηλοὺς ἀπογευόμενος καὶ παραβάλλων καὶ ἀντεξετάζων τοὺς οἶνους;

ΛΥΚ. Οὐδαμῶς.

EPM. Ἀπέχρη γὰρ, οἶμαι, σοι τῇ πρώτῃ χρηστῷ καὶ ἀξίῳ ἐντυχόντι ἀποφέρεισθαι.

ΛΥΚ. Νῆ Δία.

EPM. Καὶ ἀπὸ γε τοῦ ὀλίγου ἐκείνου γεύματος εἴχες ἂν εἰπεῖν ὅποιος ἅπας ὁ οἶνός ἐστιν;

ΛΥΚ. Ἐἶχον γάρ.

EPM. Εἰ δὲ δὴ ἔλεγες προσελθὼν τοῖς καπηλοῖς, Ἐπειδὴ κοτύλην πρίασθαι βούλομαι, δότε μοι, ὦ οὔτοι, ἐκπιεῖν ὄλον ἕκαστος ὑμῶν τὸν πίθον, ὡς διὰ παντὸς ἐπεξελθὼν μάθοιμι ὅστις ἀμείνω τὸν οἶνον ἔχει καὶ θθεν μοι ὠνιότερον· εἰ ταῦτ' ἔλεγες, οὐκ ἂν οἶμαι καταγελάσαι σου αὐτούς, εἰ δὲ καὶ ἐπὶ πλέον ἐνοχλοῖς, τάχ' ἂν καὶ προσγέαι τοῦ ὕδατος;

ΛΥΚ. Οἶμαι ἔγωγε καὶ δικάιά γ' ἂν πάθοιμι.

EPM. Κατὰ ταῦτά δὴ καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ. Τί δὲ ἐκπιεῖν τὸν πίθον δυναμένους γε ἀπ' ὀλίγου τοῦ γεύματος εἰδέναι ὅποιον τὸ πᾶν ἐστιν;

59. ΛΥΚ. Ὡς ὀλισθηρὸς εἶ, ὦ Ἑρμότιμε, καὶ διαδιδράσκεις ἐκ τῶν χειρῶν. Πλὴν ἀλλ' ὠνήσας γε· οἰόμενος γὰρ ἐκπεφευγέναι ἐς τὸν αὐτὸν κύρτον ἐμπέπτωκας.

EPM. Πῶς τοῦτ' ἔφης;

ΛΥΚ. Ὅτι αὐθομολογούμενον πρᾶγμα λαβὼν καὶ γνώριμον ἅπασιν τὸν οἶνον εἰκάξεις αὐτῷ τὰ ἀνομοιώτατα καὶ περὶ ὧν ἀμφισβητοῦσιν ἅπαντες ἀφανῶν ὄντων. Ὡστε ἔγωγε οὐκ ἔχω εἰπεῖν καθ' ὃ τι σοι ὁμοῖος φιλοσοφία καὶ οἶνος, εἰ μὴ ἄρα κατὰ τοῦτο μόνον, ὅτι καὶ οἱ φιλόσοφοι ἀποδίδονται τὰ μαθήματα ὥσπερ οἱ κάπηλοι, κερασάμενοί γε οἱ πολλοὶ καὶ δολώσαντες καὶ κακομετροῦντες. Οὕτως δὲ ἐπισκοπήσωμεν ὃ τι καὶ λέγεις· τὸν οἶνον φῆς τὸν ἐν τῷ πίθῳ ὄλον αὐτὸν αὐτῷ ὁμοῖον εἶναι, καὶ μὰ Δί' οὐδὲν ἄτοπον· ἀλλὰ καὶ εἰ τις γεύσαστο ἀρυσάμενος ὀλίγον ἔσθον αὐτοῦ, εἰσεσθαι αὐτίκα ὅποιος ἅπας ὁ πίθος ἐστίν, ἀκόλουθον καὶ τοῦτο, καὶ οὐδὲν ἂν ἔγωγέ τι ἀντεῖπον. Ὅρα δὴ καὶ τὸ μετὰ τοῦτο· φιλοσοφία καὶ οἱ φιλοσοφοῦντες οἷον ὁ διδάσκαλος ὁ σὺς, ἄρα ταῦτά πρὸς ὑμᾶς λέγει δσημέραι καὶ περὶ τῶν αὐτῶν, ἢ ἄλλα ἄλλοτε; πολλὰ γάρ ἐστι, πρόδηλον,

molestum subjiciam, ut non mactes istas hostias et sacrifices cuiquam, sed neque advoces sacerdotem aliquem ex illis qui magna mercede conducuntur; verum conjectis in urnam tabellis singulorum nomina philosophorum inscripta habentibus, jube puerum impuberem, patrum quendam matrumque, accedere ad urnam, et extrahere quaecumque tabellarum prima sub manum venerit, ac deinde secundum eum cujus sors exierit, qui demum cumque fuerit, philosophare.

58. HERM. Ista quidem, Lycine, scurrilia, neque digna te. At dic mihi, ipsene unquam vinum emisti?

LYC. Et saepe quidem.

HERM. Tum ergo circumibas circulo omnes in urbe caupones, degustans et comparans, et inter se conferens vina?

LYC. Minime vero.

HERM. Sufficiebat enim tibi, puto, in quod primum bonum et dignum pretio incideres, de eo ferendum tibi curare.

LYC. Per Jovem.

HERM. Et de parvo illo gustu dicere poteras universum vinum quale esset?

LYC. Poteram enim.

HERM. Si vero accedens ad caupones diceres, Quandoquidem emere vini heminam volo, date mihi, o isti, ebibere totum quisque dolium, ut, ubi omne penitus exploraverim, intelligam quis melius vinum habeat et unde mihi sit emendum. Haec igitur si diceres, non arbitraris illos te derisuros, et, si pergas molestus esse, largiorem fortasse aquam affusuros?

LYC. Equidem arbitror: nec fiat mihi injuria.

HERM. Eadem igitur philosophiae ratio. Quid ebibere dolium opus est, quum possimus de parvo gustu scire quale sit universum?

59. LYC. Quam lubricus es, Hermotime, et inter manus effugis! Veruntamen adjuvisti me: dum enim effugisse te putas, in nassam eandem incidisti.

HERM. Quid ita?

LYC. Quod rem de qua inter omnes prorsus convenit, et notam omnibus, vinum, sumsisti, eique assimilas dissimilima, de quibus nempe disputent omnes, quum sint obscura. Quare ego quidem non habeo dicere, qua re tibi similis philosophia et vinum sit, nisi forte hoc solo, quod etiam philosophi vendunt doctrinas, ut caupones, multi etiam interpolant, et adulterant, et male metiuntur. Ita vero inspicimus quod dicis: ais vinum in dolio universum simile sibi esse, nec profecto id absurdum; sed etiam si quis haustum vel tantillum illius gustet, illum statim sciturum quale totum sit dolium: consequens hoc etiam, neque quicquam equidem contra dixerit. Sed jam vide etiam, quod sequitur. Philosophia et philosophi, velut magister tuus, utrum eadem vobis dicit quotidie, et de iisdem, an alias alia? Multa enim

ὦ ἑταῖρε· ἢ οὐκ ἂν εἴκοσιν ἔτη παρέμενες αὐτῷ κατὰ τὸν Ὀδυσσεά περινοστών καὶ περιπλανώμενος, εἰ τὰ αὐτὰ ἔλεγεν, ἀλλ' ἀπέχρηξ' ἄν σοι καὶ ἅπαξ ἀκούσαντι.

60. EPM. Πῶς γὰρ οὐ;

ΛΥΚ. Πῶς οὖν οἷόν τέ σοι ἦν ἀπὸ τοῦ πρώτου γεύματος εἰδέναι τὰ πάντα; οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ γε, ἀλλ' αἰετ' ἕτερα καὶνὰ ἐπὶ καινοῖς ἐλέγετο, οὐχ ὥσπερ ὁ οἶνος αἰετ' ὁ αὐτὸς ἦν. Ὡστε, ὦ ἑταῖρε, ἦν μὴ δλον ἐκπίης τὸν πίθον, τὴν ἀλλῶς μεθῶν περιήεις· ἀτεχνῶς γὰρ ἐν τῷ πυθμένει δοκεῖ μοι ὁ θεὸς κατακρύψαι τὸ φιλοσοφίας ἀγαθὸν ὑπὸ τὴν τρύγα αὐτήν. Δεήσει οὖν δλον ἐξαντλήσαι ἐς τέλος, ἢ οὐποτ' ἂν εὖροις τὸ νεκτάρειον ἐκεῖνο πῶμα, οὗ πάλαι διψῆν μοι δοκεῖς. Σὺ δὲ οἶε τὸ τοιοῦτον αὐτὸ εἶναι, ὡς εἰ μόνον γεύσαιο αὐτοῦ καὶ σπασίας μικρὸν ὅσον, αὐτίκα σε πάνσοφον γενησόμενον, ὥσπερ φασὶν ἐν Δελφοῖς τὴν πρόμαντιν, ἐπειδὴν πίη τοῦ ἱεροῦ νέματος, ἔνθεν εὐθὺς γίνεσθαι καὶ χρᾶν τοῖς προστοῦσιν. Ἄλλ' οὐχ οὕτως ἔχειν ἔοικε· σύ γ' οὖν ὑπὲρ ἥμισυ τοῦ πίθου ἐκπεπωκὼς ἐνάργεσθαι ἔτι ἔλεγες.

61. Ὅρα τοίνυν μὴ τῷδε μᾶλλον φιλοσοφία εἴκοιεν· ὁ μὲν γὰρ πίθος ἔτι μέντω σοι καὶ ὁ κάπηλος, ἐνέστω δὲ μὴ οἶνος, ἀλλὰ πανσπερμία τις, πυρὸς ὑπεράνω καὶ μετὰ τούτων κύαμοι, εἴτα κριθαὶ καὶ ὑπὸ ταύταις φακοί, εἴτα ἐρέβινθοι καὶ ἄλλα ποικίλα. Πρόσει δὴ σὺ ὠνήσασθαι ἐθέλων τῶν σπερμάτων, καὶ δὲ ἀφελὼν τοῦ πυροῦ, ὥσπερ ἦν, ἀνέδωκε σοι δεῖγμα ἐς τὴν χεῖρα, ὡς ἴδοις, ἄρα οὖν ἔχοις ἂν εἰπεῖν εἰς ἐκεῖνο ἀποβλέπων, εἰ καὶ οἱ ἐρέβινθοι καθαροὶ καὶ οἱ φακοὶ εὐταχεῖς καὶ οἱ κύαμοι οὐ διάκενοι;

EPM. Οὐδαμῶς.

ΛΥΚ. Οὐ τοίνυν οὐδὲ φιλοσοφίαν ἀφ' ἐνὸς ὧν φήσει τις τοῦ πρώτου, μάθους ἂν ἅπασαν ὁποία ἐστίν· οὐ γὰρ ἐν τῇ ὥσπερ ὁ οἶνος, ὥπερ σὺ αὐτὴν ἀπεικάζεις ἀξίων ὁμοίαν εἶναι τῷ γεύματι, τὸ δὲ ἑτεροῖόν τι ὥφθη οὐ παρέργου τῆς ἐξετάσεως δεόμενον. Οἶνον μὲν γὰρ φαῦλον πρίσθαι ἐν δοῦνι ὀβολοῖν ὁ κίνδυνος, αὐτὸν δὲ τινα ἐν τῷ συρφετῷ παραπολέσθαι, ὡς καὶ αὐτὸς ἐν ἀρχῇ ἔφησθα, οὐ μικρὸν εἶναι καχόν. Ἄλλως τε ὁ μὲν δλον ἀξίων ἐκπιεῖν τὸν πίθον, ὡς κοτύλην πρίατο, ζημιώσαι ἂν τὸν κάπηλον οὕτως ἀπίθανα γευσόμενος, φιλοσοφία δὲ οὐδὲν ἂν τοιοῦτο πάθῃ, ἀλλὰ κἂν πάμπολλα πίης, οὐδὲν τι ἐλάττων ὁ πίθος γίγνεται οὐδὲ ζημιώσεται ὁ κάπηλος· ἐπιρρεῖ γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν τὸ πρᾶγμα ἐξαντλούμενον ἐς τὸ ἐμπαλιν ἢ δὲ τῶν Δαναίδων πίθος· ἐκεῖνος μὲν γὰρ τὸ ἐμβαλλόμενον οὐ συνεῖγεν, ἀλλὰ διέρρει εὐθὺς, ἐντεῦθεν δὲ ἦν ἀφελὴς τι, πλείον τὸ λοιπὸν γίγνεται.

62. Ἐθέλω δὲ σοι καὶ ἄλλοις ὁμοῖον εἰπεῖν φιλοσοφίας περὶ γεύματος, καὶ μὴ με νομίσας βλασφημεῖν περὶ αὐτῆς, ἦν εἶπω ὅτι φαρμάκῳ ὀλεθρίῳ ἔοικεν, οἷον κωνείῳ ἢ ἀκονίτῳ ἢ ἄλλῳ τῶν τοιούτων· οὐδὲ γὰρ ταῦτα, ἐπεὶ περ θανατηγόρα ἐστίν, ἀποκτείνειν ἂν εἰ τις ὀλίγον ὅσον ἀκαριαῖον ἀποδύσας αὐτῶν ἄκρῳ τῷ ὄνυχι ἀπογεύσαστο, ἀλλὰ ἦν μὴ τσοῦτον ὅσον χρῆ, καὶ ὅπως

sunt : manifestum hoc, amice : alioquin probabile non fuerit apud illum mansisse te per viginti annos, Ulixis instar circumuectum et oberrantem, si eadem diceret; sed semel audisse tibi sufficisset.

60. HERM. Qui enim possit res habere aliter?

LYC. Quomodo igitur potuisti de primo gustu nosse omnia? Neque enim eadem profecto, sed alia semper nova super nova dicebantur; non, quemadmodum vinum, semper idem erat. Itaque, sodalis, nisi totum ebibas dolium, temere ebrius oberraveris : in ipso enim plane fundo videtur mihi deus occultasse bonum philosophiæ, sub ipsas fæces. Oportebit igitur totum ad finem usque exhaurire, aut nunquam inuenias neclareum illum, quem dudum sitire mihi videris, potum. Tu autem putas tale hoc esse, ut, si modo gustes illud et paulum quiddam haurias, continuo sapientiæ omnis consultus fias, ut Delphis aiunt antistitam, quæ de sacro fonte biberit, deo statim plenam fieri et respondere accedentibus. Sed non ita se rem habere apparet : tu certe, epoto jam ultra dimidium dolio, te circa initia adhuc esse dicebas.

61. Vide igitur ne huic potius similis videatur philosophia, quod dicam. Maneat enim adhuc dolium, et mercator : inesto autem non jam vinum, sed seminum quædam omnigena congeries, triticum supra, deinde faba, tumordeum, sub his lentes, deinde cicer, et alia insuper varia. Accedes igitur tu emturus de seminibus, et ille de tritico auferens aliquid ubi illud erat, specimen tibi in manum dedit, ut videres; numquid igitur posses illo inspecto videre, an etiam purum cicer, mollis ad coquendum lens, et fabæ non cassæ?

HERM. Nequaquam?

LYC. Ergo neque philosophiam ab uno aliquo, quod primum quis dixerit, universam didiceris qualis sit. Neque unum aliquid erat, ut vinum, cui tu illam assimikas, et similem esse gustui postulas : at illam in se diversum quid esse apparuit, quod exploratione non perfunctoria indigeat. Vinum enim malum emere periculo duorum obolorum constat : ipsum vero aliquem in colluvione perire cum ceteris, ipse initio dicebas non parvum esse malum. Ceterum ille, qui totum ebibere dolium postulet, ut deinde emat heminam, cauponem damno illa absurda sua gustatione auxerit : philosophiæ autem nihil tale usu venit; sed quantumcumque biberis, nihilo minus plenum sit dolium, neque damnum ad cauponem pervenit. Affluit enim, quod in proverbio est, res illa quo magis exhauritur, contraria ratione illi Danaïdum dolio : illud enim quicquid in funderetur non continebat, quin statim diffunderet; hic autem, si quid abstuleris, plus fit quod superest.

62. Volo autem aliud quoque de gustu philosophiæ simile dicere, neque maledicere me putaveris, si veneno illam pernicioso similem dixerò, ut cicutæ vel aconito, aut alii ex eo genere. Neque enim hæc, mortifera quantumvis sint, interficiant si quis minutissimum quiddam et individuum summo inde ungue abrasum degustet : sed nisi

καὶ ξὺν οἷς, οὐκ ἂν ἀποθάνοι δ' προσενηκάμενος· σὺ δὲ ἡξίους τοῦλάχιστον ἐξαρκεῖν, ὡς ἀποτελέσαι τὴν τοῦ θλου γνῶσιν.

63. EPM. Ἐστω ταῦτα ὡς βούλει, Λυκίνε. Τί οὖν; ἕκατον ἔτη γρὴ βιῶναι καὶ τοσαῦτ' ὑπομεῖναι πράγματα; ἢ οὐκ ἂν ἄλλως φιλοσοφῶσαιμεν;

ΛΥΚ. Οὐ γάρ, ὦ Ἐρμότιμε· καὶ δεινὸν οὐδὲν, εἴ γε ἀληθῆ εἴλεγες ἐν ἀρχῇ, ὡς ὁ μὲν βίος βραχύς, ἡ δὲ τέχνη μακρὴ. Νῦν δ' οὐκ οἶδ' ὅτι παθὼν ἀγανακτεῖς, εἰ μὴ αὐθυμερὸν ἡμῖν πρὶν ἥλιον δύναι Χρύσιππος ἢ Πλάτων ἢ Πυθαγόρας γένοιτο.

EPM. Περιέρχῃ με, ὦ Λυκίνε, καὶ συναλαύνεις ἐς στενὸν οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ δεινὸν παθόν, ὑπὸ φθόνου ὀηλασθῇ, ὅτι ἐγὼ μὲν προὔκοπτον ἐν τοῖς μαθήμασι, σὺ δὲ ὠλιγώρησας ἑαυτοῦ τηλικούτος ὢν.

ΛΥΚ. Οἶσθ' οὖν δ' ὁράσεις; ἐμοὶ μὲν ὥσπερ κορυβαντιῶντι μὴ πρόσσεχε τὸν νοῦν, ἀλλ' ἕα ληρεῖν, σὺ δ' ὡς ἔξεις, προχωρεῖς ἐς τὸ πρόσθεν τῆς ὁδοῦ καὶ πέραινε κατὰ τὰ ἐξ ἀρχῆς σοι δεδογμένα περὶ τούτων.

EPM. Ἄλλ' οὐκ ἔξω σὺ βίαιος ὢν αἰρεῖσθαι τι, ἢν μὴ πειραθῶ ἀπάντων.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν εὖ εἰδέναι γρὴ ὡς οὐκ ἂν ποτε ἄλλο εἴποιμι. Βίαιον δὲ λέγων ἐμὲ ἀναιτίον δοκεῖς μοι κατὰ τὸν ποιητὴν αἰτιάσθαι αὐτόν, ἐστ' ἂν μὴ ἕτερός μοι λόγος συμμαχῆσας ἀφέλῃται τῆς βίας, ἥδη ἀγόμενον· ἰδοὺ γέ τοι καὶ τὰδε πολλῶν βιαιότερα φαίη ἂν σοι ὁ λόγος· σὺ δ' ἐκείνον παρεῖς ἐμὲ ἴσως αἰτιάσῃ.

EPM. Τὰ ποῖα; θαυμάζω γάρ, εἴ τι ἄρρητον καταλείπεται αὐτῶ.

64. ΛΥΚ. Οὐχ ἱκανὸν εἶναι φησι τὸ πάντα ἰδεῖν καὶ διεξελθεῖν δι' αὐτῶν, ὡς ἔχειν ἤδη ἐλεῖσθαι τὸ βέλτιστον, ἀλλ' ἔτι τοῦ μεγίστου ἐνδεῖν.

EPM. Τίνος τούτου;

ΛΥΚ. Κριτικῆς τινος, ὦ θαυμάσιε, καὶ ἑξεταστικῆς παρασκευῆς καὶ νοῦ ὀξέος καὶ διανοίας ἀκριβοῦς καὶ ἀδεκάστου, ὅταν γρὴ εἶναι τὴν περὶ τῶν τηλικούτων δικάσουσαν, ἢ μάττην ἂν ἅπαντα ἐυραμένα εἴη. Ἀποδοτέον οὖν φησι καὶ τοῦ τοιοῦτου χρόνον οὐκ ὀλίγον καὶ προθέμενον ἅπαντα εἰς μέσον αἰρεῖσθαι διαμέλλοντα καὶ βραδύνοντα καὶ πολλὰκίς ἐπισκοποῦντα, μήτε ἡλικίαν τοῦ λέγοντος ἑκάστου μήτε σχῆμα ἢ ὁῶσαν ἐπὶ σοφίᾳ αἰδούμενον, ἀλλὰ κατὰ τοὺς Ἀρεοπαγίτας αὐτὸ ποιοῦντα, οἳ ἐν νυκτὶ καὶ σκότῳ δικάζουσιν, ὡς μὴ ἐς τοὺς λέγοντας, ἀλλ' ἐς τὰ λεγόμενα ἀποβλέποιεν· καὶ τότε ἥδη ἐξεῖται σοι βεβαίως ἐλομένῳ φιλοσοφεῖν.

EPM. Μετὰ τὸν βίον φησ' ἐκ γὰρ τούτων οὐδενὸς ἀνθρώπων βίος ἐξαρχέσειεν ἂν ὡς ἐπὶ πάντα εἰσεῖν καὶ ἕκαστον ἀκριβοῶς ἐπιθεῖν καὶ ἐπιδόντα κρῖναι καὶ κρίναντα ἐλεῖσθαι καὶ ἐλομένον φιλοσοφῆσαι, μόνως γὰρ δὴ οὕτως εὐρεθῆναι φησὶ τάληθες, ἄλλως δὲ οὐ.

65. ΛΥΚ. Ὅκνω γάρ σοι εἰπεῖν, ὦ Ἐρμότιμε, ὅτι οὐδὲ τοῦτο πῶς ἱκανόν, ἀλλ' ἔτι μοι δοκοῦμεν λεληθέναι ἡμᾶς αὐτοὺς οἰόμενοι μὲν τι εὐρηκέναι βέβαιον, εὐρόντες δὲ οὐδὲν, ὥσπερ οἱ ἀλιεύοντες πολλὰκίς καθέντες τὰ

tantum quantum opus est, et quomodo, et cum quibus; non moriatur qui sumserit. Tu vero postulabas minimam particulam sufficere ad perficiendam totius cognitionem.

63. HERM. Sint ista uti vis, Lycine. Quid igitur? centumne annos vivere oportet, et tot sustinere molestias? an aliter philosophari non licet?

LYC. Non, Hermotime: neque id intolerabile putandum, si quidem vere dixisti ab initio, vitam brevem esse, artem autem longam. Nunc vero nescio qua causa indignaris, si non eodem die nobis ante solis occasum, Chrysippus aut Plato, aut Pythagoras fias.

HERM. Circumvenis me, Lycine, et in angustias cogis, nulla a me affectus injuria, prae invidia scilicet, quod ego progressus aliquo usque sum in doctrina, tu vero, id aetatis homo, te neglexisti.

LYC. Scis ergo quid facias? Mihi quidem, ut parum sanae mentis homini, noli animum advertere, sed delirare me sinilo: tu vero, ut habes, perge viam, et, ut ab initio tibi visum est de rebus hisce, ita perface.

HERM. Sed tu, violentus homo, non pateris eligere me quicquam, nisi exploratis ante omnibus.

LYC. Atqui bene noris nunquam aliud me dicturum. Quum vero violentum me vocas, innocentem videris mihi, ut est apud Poetam, accusare, qui ipse, donec alia ratio mihi succenturiata a tua me vi liberet, jam auferar. Ecce enim ista multo jam violentiora dixerit tibi ratio: tu vero, illa omissa, me forte accusabis.

HERM. Quae? miror enim si quid indictum ei praetermissum sit.

64. LYC. Negat ratio sufficere si per nos videamus et persequamur omnia, ad hoc, ut jam eligere quod optimum est queamus; sed eo quod maximum est, adhuc opus esse.

HERM. Quonam illo?

LYC. Judicandi quodam, vir mirifice, et explorandi apparatu, ingenio acuto, intelligentia accurata et incorrupta, qualem oportet esse quae tantis de rebus judicatura sit: alioquin frustra omnia inspecta fuerint. Tribuendum ergo ait huic etiam tempus non parvum, et, in medium propositis omnibus, electionem ita faciendam, ut multum cuncteris, teque sustineas, ac saepe consideres; nec aetatem uniuscujusque qui dicunt, neque habitum, aut gloriam sapientiae reverearis, sed ut Areopagitarum more hoc agas, qui noctu et in tenebris judicant, ne ad hos qui dicunt, sed ad ea quae dicuntur respiciant: tum demum licebit tibi post firmam electionem philosophari.

HERM. Post hanc vitam nempe. Quantum enim audio, nullius hominum vita suffecerit, ut ad omnes veniamus, et unumquemque accurate inspicimus, inspectum judicemus, eligamusque judicatum, atque electione facta philosophemur: hac enim sola ratione inveniri verum ais, alia minime.

65. LYC. Piget enim tibi dicere, Hermotime, ne illud quidem jam satis esse, sed nos videri per imprudentiam putasse firmum quiddam a nobis inventum, invenisse autem nihil: uti piscatores saepe submissis retibus pondus

δίκτυα καὶ βάρους τινὸς αἰσθόμενοι ἀνέλκουσιν ἰχθῦς παμπόλλους γε περιβεβληκέναι ἐλπίζοντες, εἴτα ἐπειδὴν κάμωσιν ἀνασπῶντες, ἢ λίθος τις ἀναφαίνεται αὐτοῖς ἢ κεράμιον ψάμμῳ σεσαγμένον. Σκόπει μὴ καὶ ἡμεῖς τι τοιοῦτον ἀνεσπάκαμεν.

ΕΡΜ. Οὐ μανθάνω τί σοι τὰ δίκτυα ταῦτα βούλονται ἀτεχνῶς γὰρ με περιβάλλεις αὐτοῖς.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν πειρῶ διεκδύναί· σὺν θεῷ γὰρ οἶσθα νεῖν, εἰ καὶ τις ἄλλος· ἐγὼ γὰρ κἂν ἐρ' ἅπαντας ἐλθωμεν πειρώμενοι καὶ τοῦτο ἐργασώμεθά ποτε, οὐδέπω οὐδὲ τοῦτο δῆλον ἔσεσθαι νομίζω, εἰ τις ἐξ αὐτῶν ἔχει τὸ ζητούμενον ἢ πάντες ὁμοίως ἀγνοοῦσι.

ΕΡΜ. Τί φῆς; οὐδὲ τούτων τις πάντως ἔχει;

ΛΥΚ. Ἀδελον. Ἡ σοι ἀδύνατον δοκεῖ ἅπαντας ψεῦδεσθαι, τὸ δ' ἀληθές ἄλλο τι εἶναι πρὸς μηδενὸς αὐτῶν πω εὐρημένον;

66. ΕΡΜ. Πῶς οἶόν τε;

ΛΥΚ. Οὕτως· ἔστω γὰρ ὁ μὲν ἀληθὲς ἀριθμὸς ἡμῖν εἴκοσι, οἷον, κυάμους τις εἴκοσι ἐς τὴν χεῖρα λαβὼν, ἐπικλεισάμενος ἐρωτάτω δέκα τινὰς, ὅποσοι εἰσὶν οἱ κυάμοι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, οἱ δ' εἰκάζοντες ὁ μὲν ἑπτὰ, ὁ δὲ πέντε, ὁ δὲ τριάκοντα λεγέτωσαν, ὁ δὲ τις δέκα ἢ πεντεκαίδεκα, καὶ ὁλος ἄλλος ἄλλον τινὰ ἀριθμὸν ἐνδέχεται μέντοι καὶ κατὰ τύχην τινὰ ἀληθεῦσαι, ἢ γάρ;

ΕΡΜ. Ναί.

ΛΥΚ. Οὐ μὴν οὐδὲ τοῦτο ἀδύνατον, ἅπαντας ἄλλον ἄλλους ἀριθμοὺς εἰπεῖν, τοὺς ψευδεῖς καὶ οὐκ ὄντας, μηδένα δὲ αὐτῶν φάναι ὅτι εἴκοσι ὁ ἀνὴρ κυάμους ἔχει. Ἡ τί φῆς;

ΕΡΜ. Οὐκ ἀδύνατον.

ΛΥΚ. Κατὰ ταῦτά τοίνυν ἅπαντες μὲν οἱ φιλοσοφούντες τὴν εὐδαιμονίαν ζητοῦσιν ὁποῖόν τί ἐστι, καὶ λέγουσιν ἄλλος ἄλλο τι αὐτὴν εἶναι, ὁ μὲν ἡδονήν, ὁ δὲ τὸ καλόν, ὁ δὲ ὅσα ἑτέρα φασὶ περὶ αὐτῆς. Εἰκὸς μὲν ὦν καὶ τούτων ἐν τι εἶναι τὸ εὐδαιμον, οὐκ ἀπεικὸς δὲ καὶ ἄλλο τι παρ' αὐτὰ πάντα. Καὶ εἰδοίκαμεν ἡμεῖς ἀνάπαλιν ἢ ἐγρῆν, πρὶν τὴν ἀρχὴν εὐρεῖν, ἐπείγεσθαι πρὸς τὸ τέλος. Ἐδεῖ δ' οἶμαι πρότερον φανερόν γενέσθαι ὅτι ἐγνωσται τάληθές καὶ πάντως ἔχει τις αὐτὸ εἰδὼς τῶν φιλοσοφούντων, εἴτα μετὰ τοῦτο τὸ ἐξῆς ἂν ᾦν ζητῆσαι, ὅπως πειστέον ἐστίν.

ΕΡΜ. Ἄστε, ὦ Λυκίνε, τοῦτο φῆς, ὅτι οὐδ' ἂν διὰ πάσης φιλοσοφίας χωρήσωμεν, οὐδὲ τότε πάντως ἐξομεν τάληθές ἐξευρεῖν.

ΛΥΚ. Μὴ ἐμέ, ὦγαθέ, ἐρώτα, ἀλλὰ τὸν λόγον αὐθις αὐτόν· καὶ ἴσως ἂν ἀποκρίναίτο σοι ὅτι οὐδέπω, ἐστ' ἂν ἀδελον ἢ εἰ ἐν τι τούτων ἐστὶν ὦν οὗτοι λέγουσι.

67. ΕΡΜ. Οὐδέποτε ἄρα ἐξ ὧν σὺ φῆς εὐρήσωμεν οὐδὲ φιλοσοφήσωμεν, ἀλλὰ δεήσει ἡμᾶς ἐκώστην τινὰ βίον ζῆν ἀποσπέντας τοῦ φιλοσοφεῖν. Τοῦτο συμβαίνει γε ἐξ ὧν φῆς, ἀδύνατον εἶναι φιλοσοφῆσαι καὶ ἀνέφικτον ἀνθρώπῳ γε ὄντι· ἀξιοῖς γὰρ τὸν φιλοσοφῆσειν μέλλοντα ἐλθεῖναι πρῶτον φιλοσοφίαν τὴν ἀρίστην, ἢ δ' αἰρεσις

quoddam sentientes, ea extrahunt, pisces se quamplurimos comprehendisse rati; deinde, quum multo cum labore extraxerunt, aut lapis illis apparet, aut figlinum vas arena impletum. Vide ne nos quoque tale quid extraxerimus.

HERM. Non assequor quid tua illa sibi retia velint: plane enim illis me comprehendis.

LYC. Evadere igitur tenta: dei enim virtute, si quis alius, natere didicisti. Ego enim, etiam quum tentando per omnes iverimus, idque perfecimus aliquando, nondum puto neque id ipsum planum futurum, habeatne aliquis eorum id quod quaerimus, an similiter omnes ignorent.

HERM. Quid ais? neque horum quisquam omnino illud habet?

LYC. Obscurum. Nisi forte fieri non posse putas ut fallantur omnes, verumque aliud plane quiddam sit, a nullo eorum illorum inventum.

66. HERM. Qui fieri illud possit?

LYC. Ita. Sit enim verus nobis numerus viginti: verbi causa fabas aliquis viginti in manum sumens, ea clausa interroget decem homines, quot sint in manu sua fabae? at illi divinantes dicant unus septem, alius quinque, alius triginta, alius decem aut quindecim, et in universum alium alius numerum. Fieri quidem potest ut aliquis forte quadam verum dicat: nonne ita est?

HERM. Est sane.

LYC. Verum enim vero neque illud non potest accidere, ut omnes, alium alii, numeros falsos dicant, non veros, nemo autem illorum dicat, viginti fabas virum habere. Aut quid ais?

HERM. Fieri sic posse.

LYC. Eadem ratione igitur philosophi omnes felicitatem quaerunt, qualis sit, et eam dicunt alius in alia re inesse, unus quidem in voluptate, alius in honesto, alii alia omnia de ea dicunt. Veri igitur simile est horum unum quoddam esse summum bonum; sed nec abhorret, esse quiddam praeter illa omnia. Itaque videmur nos, contra quam oportebat, initio nondum invento, festinare ad finem. Oportebat autem, puto, planum ante fieri, cognitam esse veritatem, et omnino teneri illam ab uno, qui eam sciat, philosophorum: ac deinde quaerendum erat, cui illorum fides sit habenda.

HERM. Hoc igitur, Lycine, dicis, neque si per unamquamque eamus philosophiam, ne sic quidem, inquam, omnino verum nos invenire posse.

LYC. Noli me, bone vir, interrogare, sed ipsam rursus rationem. Atque illa tibi forte respondeat, nondum hoc omnino nos posse, dum obscurum maneat, sitne aliquid eorum quae isti dicunt.

67. HERM. Nunquam igitur, quantum dicis, inveniemus, neque philosophabimur, sed idiotarum nos vitam vivere oportebit, et a philosophia desistere. Hoc cogitur ex iis quae dicis, fieri non posse ut philosophemur, pervenire ad eam rem homini nato non licere. Postulas enim cum qui philosophaturus sit eligere primum philosophiam optimam.

οὕτως σοι ἐδόκει μόνως ἀκριβὲς ἂν γενέσθαι, εἰ διὰ πάσης φιλοσοφίας χωρήσαντες ἐλοιμέθα τὴν ἀληθεστάτην. Εἴτα λογιζόμενος ἐτῶν ἀριθμὸν, ὅπως ἐκάστη ἱκανός ἐστιν, ὑπερεξέπιπτες ἀπομηκύνων τὸ πρᾶγμα ἐς γενεὰς ἄλλας, ὡς ὑπερήμερον γίγνεσθαι τάληθές τοῦ ἐκάστου βίου· τελευτῶν δὲ καὶ τοῦτο αὐτὸ οὐκ ἀνενδοίαστον ἀποφαίνεις, ἄθλον εἶναι λέγων, εἴτε εὕρηται πρὸς τῶν φιλοσοφούντων πάλαι τάληθές εἴτε καὶ μὴ.

ΛΥΚ. Σὺ δὲ πῶς, ὦ Ἑρμότιμε, δύναιο ἂν ἐπομοσάμενος εἰπεῖν ὅτι εὕρηται πρὸς αὐτῶν;

ΕΡΜ. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν ὁμόσαιμι.

ΛΥΚ. Καίτοι πόσα ἄλλα παρεῖδον ἐκὼν σοι ἐξετάσεως μακρᾶς καὶ αὐτὰ δεόμενα;

68. ΕΡΜ. Τὰ ποῖα;

ΛΥΚ. Οὐκ ἀκούεις τῶν Στωϊκῶν ἢ Ἐπικουρεῶν ἢ Πλατωνικῶν εἶναι φασκόντων τοὺς μὲν εἰδέναι τοὺς λόγους ἐκάστους, τοὺς δὲ μὴ, καίτοι τὰ γε ἄλλα πάνυ ἀξιολύστοις ὄντας;

ΕΡΜ. Ἀληθὴ ταῦτα.

ΛΥΚ. Τὸ τοίνυν διακρίνει τοὺς εἰδότες καὶ διαγιγνώσκει ἀπὸ τῶν οὐκ εἰδόντων μὲν, φασκόντων δὲ, οὐ σοι δοκεῖ πάνυ ἐργῶδες εἶναι;

ΕΡΜ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Δεήσει τοίνυν σὲ, εἰ μέλλεις Στωϊκῶν τὸν ἄριστον εἰσεσθαι, εἰ καὶ μὴ ἐπὶ πάντας, ἀλλ' οὖν ἐπὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν ἐλθεῖν καὶ πειραθῆναι καὶ τὸν ἀμείνω προστήσασθαι διδάσκαλον, γυμνασάμενόν γε πρότερον καὶ κριτικὴν τῶν τοιούτων δύναμιν πορισάμενον, ὡς μὴ σε λάθῃ ὁ χεῖρων προκριθεῖς. Καὶ σὺ καὶ πρὸς τοῦτο θρα δσου δέει τοῦ χρόνου, οὗ ἐκὼν παρήκα δεδώκας μὴ σὺ ἀγανακτήσης, καίτοι τό γε μέγιστόν τε ἅμα καὶ ἀναγκαϊότατον ἐν τοῖς τοιούτοις, λέγω δὴ τοῖς ἀθλοῖς τε καὶ ἀμφιβολοῖς, ἐν τοῦτο ἐστίν, οἶμαι· καὶ μόνῃ σοι αὕτη πιστὴ καὶ βεβαίος ἐλπίς ἐπὶ τὴν ἀλήθειάν τε καὶ εὖρεσιν αὐτῆς, ἄλλῃ δὲ οὐδ' ἥτισσιν ἢ τὸ κρίνειν δύνασθαι καὶ χωρίζειν ἀπὸ τῶν ἀληθῶν τὰ ψευδῆ ὑπάρχειν σοι καὶ κατὰ τοὺς ἀργυρογνώμονας διαγιγνώσκειν ἃ τε δόκιμα καὶ ἀκίβδηλα καὶ ἃ παρακεκομμένα, καὶ εἰ ποτε τοιαύτην τινὰ δύναμιν καὶ τέχνην πορισάμενος ἦεις ἐπὶ τὴν ἐξετάσιν τῶν λεγομένων, εἰ δὲ μὴ, εὖ ἴσθι ὡς οὐδὲν κωλύσει σε τῆς βίονος ἔλκεσθαι ὑπ' ἐκάστων ἢ θαλλῶν προδειχθέντι ἀκολουθεῖν ὥσπερ τὰ πρόβατα, μᾶλλον δὲ τῷ ἐπιτραπεῦζω ὕδατι ἑοικῶς ἔσθι, ἐφ' ὅτι ἂν μέρος ἐλκύσῃ σέ τις, ἄκρω τῷ δακτύλῳ ἀγόμενος, ἢ καὶ νῆ Δία καλᾶμυρ τινὶ ἐπ' ὄχθῃ παραποταμῇ πεφυκοῖτι καὶ πρὸς πᾶν τὸ πνέον καμυπομένῳ, κἂν μικρὰ τις αὖρα διαφυσήσασα διασλεύσῃ αὐτόν.

69. Ὡς εἰ γέ τινα εὖροις διδάσκαλον, ὅς ἀποδείξῃς πέρι καὶ τῆς τῶν ἀμφισβητουμένων διακρίσεως τέχνην τινὰ εἰδὼς διδάξει σε, παύσει δηλαδὴ πράγματα ἔχων· αὐτίκα γάρ σοι τὸ βέλτιστον φανεῖται καὶ τάληθές ὑπαχθὲν τῇ ἀποδεικτικῇ ταύτῃ τέχνῃ καὶ τὸ ψεῦδος λεγθήσεται, καὶ σὺ βεβαίως ἐλόμενος καὶ κρίνας φι-

Electio porro ista ita demum accurata tibi videtur esse, si per omnem philosophiam euntes, eam quae verissima est eligamus. Deinde dum computas annorum numerum qui unicuique sectae sufficiat, modum omnem excessisti, producto in alias generationes negotio, ut adeo post terminum vitae singulorum veniat demum veritas. Denique vero id ipsum quoque dubitatione non usquequaque liberum esse pronuncias, qui dicas obscurum esse, inventane sit olim a philosophis veritas, an non.

LYC. At tu, Hermotime, num qua possis juratus dicere, eam inventam ab illis esse?

HERM. Equidem non juraverim.

LYC. Quam multa etiam praetervidi tibi prudens, examine longo quae et ipsa opus habeant?

68. HERM. Quenam?

LYC. Nonne audis qui se Stoicos, aut Epicureos, aut Platonicos esse dicant, eorum partim scire rationes singulas, alios non item, quamvis fide ceteroquin dignissimos homines?

HERM. Vera ista.

LYC. Discernere igitur eos qui sciunt, et dignoscere ab his qui quum nesciant, scire tamen se dicant, nonne opusum valde esse tibi videtur?

HERM. Valde id quidem.

LYC. Oportebit igitur te, si optimum Stoicorum nosse volueris, si non ad omnes, ad plerosque certe illorum accedere, et tentare, et meliorem tibi magistrum eligere, instituta prius exercitatione, et judicandi de talibus comparata facultate, ne imprudens deteriorem praeferas. Tu vero ad hoc etiam vide quanto opus sit tempore, quod praetermisi volens, veritus ne indigne ferres, licet maximum et maxime necessarium in talibus, obscuris inquam et ambiguis, unum hoc esse arbitrer. Ac sola tibi haec fidelis et firma spes ad veritatem inveniendam; alia vero non ulla restat nisi haec, si judicare possis, et separandi a veris falsa si facultas tibi sit, et, qualis est argentariorum, dignoscendi proba et fraudis expertia ab his quae adulterata sunt; denique si tali facultate atque arte comparata, ad eorum quae dicuntur examen tandem accedas: sin vero minus, nihil, mihi crede, obstat quominus naribus traharis ab unoquoque, aut fruticem praemonstratum sequaris uti pecora: potius vero fusae per mensam aquae similis eris, qui, quamcumque te in partem summo quis digito trahat, sequare: aut, per Jovem, enatae ad fluminis ripam arundini, ad quemvis se spiritum flectenti, quantumvis minuta aura suo cam flatu moveat.

69. Itaque si quem magistrum invenias, qui de demonstratione atque dubiorum dijudicatione artem, quam norit, te doceat, laborare nimirum desines. Statim enim quod optimum est tibi apparuerit, et verum demonstrativa illa arte subactum; mendacium quoque hinc deprehendetur, tuque, firma electione facta et iudicio, philosophabere,

λοσοφήσεις καὶ τὴν τριπόθητον εὐδαιμονίαν κτησάμενος βίωσῃ μετ' αὐτῆς ἅπαντα συλλήβδην ἔχων τὰγαθά.

ΕΡΜ. Εὖ γε, ὦ Λυκίνε· παρὰ πολλὸν γὰρ ταῦτ' ἀμείνω καὶ ἐλπίδος οὐ μικρὰς ἐχόμενα λέγεις, καὶ ζητητέος, ὡς εἴκειν, ἡμῖν ἀνὴρ τις τοιοῦτος, διαγνωστικούς τε καὶ διακριτικούς ποιήσων ἡμᾶς καὶ τὸ μέγιστον, ἀποδεικτικούς· ὡς τὰ γε μετὰ ταῦτα ῥάδια ἦδη καὶ ἀπράγμονα καὶ οὐ πολλῆς διατριβῆς δεόμενα. Καὶ ἔγωγε ἦδη χάριν οἶδά σοι ἐξευρόντι σύντομόν τινα ταύτην ἡμῖν καὶ ἀρίστην δόδιν.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν οὐδέπω χάριν ἂν μοι εἰδείης εἰκότως· οὐδὲν γὰρ σοι ἐξευρηκὺς ἔδειξα, ὡς ἐγγυτέρω σε ποιήσιν τῆς ἐλπίδος, τὸ δὲ πολλὸν πορρωτέρω γεγόναι μὲν ἢ πρότερον ἦμεν καὶ κατὰ τοὺς ποροίμιαζόμενους· πολλὰ μολθήσαντες ὁμοίως ἐσμέν. »

ΕΡΜ. Πῶς τοῦτο φῆς; πάννυ γὰρ λυπηρόν τι καὶ δούλεπαι ἐρεῖν εἴσκας.

70. ΛΥΚ. Ὅτι, ὦ ἑταῖρε, κἂν εὐρωμεν ὑπισχνούμενόν τινα εἰδέναι τε ἀποδείξιν καὶ ἄλλον διδάξιν, οὐκ αὐτίκα, οἶμαι, πιστεῦσομεν αὐτῷ, ἀλλὰ τινα ζητήσομεν τὸν κρίναι δυνάμενον, εἰ ἄλλῃθι ὁ ἀνὴρ λέγει· κἂν τοῦτο εὐπορήσωμεν, ἄδῃλον ἔτι ἡμῖν εἰ δὲ ἐπιγνώμων οὗτος οἶδε διαγινώσκειν τὸν ὀρθῶς κρίνουσαν ἢ μὴ, καὶ ἐπ' αὐτὸν αὖθις τοῦτον ἄλλου ἐπιγνώμονος, οἶμαι, δεῖ· ἡμεῖς γὰρ πῶθεν ἂν εἰδείημεν διακρίνειν τὸν ἀρίστα κρίναι δυνάμενον; Ὅρθῃ οὖν τοῦτο ἀποτείνεται καὶ ὡς ἀπέραντον γίγνεται, στήναι ποτε καὶ καταληφθῆναι μὴ δυνάμενον; ἐπεὶ καὶ τὰς ἀποδείξεις αὐτὰς, ὅσας οἶόν τε εὐρίσκειν, ἀμφισβητούμενας ὀψι καὶ μὴδὲν ἐχούσας βέβαιον· αἱ γοῦν πλείστα αὐτῶν δι' ἄλλων ἀμφισβητούμενων πελθεῖν ἡμᾶς βιάζονται εἰδέναι, αἱ δὲ τοῖς πάννυ προδήλοισι τὰ ἀφανέστατα συνάπτουσαι οὐδὲν αὐτοῖς κοινωvνται ἀποδείξεις ὅπως αὐτῶν εἶναι φάσκουσιν, ὥσπερ εἰ τις οἰοῖτο ἀποδείξιν εἶναι θεοῦς, διότι βωμοὶ αὐτῶν ὄντες φαίνονται. Ὡστε, ὦ Ἑρμότιμε, οὐκ οἶδ' ὅπως καθάπερ οἱ ἐν κύκλῳ θέοντες ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν καὶ ἀπορίαν ἐπανελθούσμεν.

71. ΕΡΜ. Οἶά με εἰργάσω, ὦ Λυκίνε, ἀνθρακὰς μοι τὸν θησαυρὸν ἀποφῆνας, καὶ ὡς εἴκειν ἀπολεῖται μοι τὰ τσαῦτα ἔτη καὶ ὁ κάματος ὁ πολὺς.

ΛΥΚ. Ἄλλ', ὦ Ἑρμότιμε, πολλὸν ἔλαττον ἀνίαση, ἢν ἐννόησας ὅτι οὐ μόνος ἔξω μένεις τῶν ἐλπισθέντων ἀγαθῶν, ἀλλὰ πάντες, ὡς ἔπος εἰπεῖν, περὶ ὄνου σκιᾶς μάχονται οἱ φιλοσοφούντες. Ἡ τίς ἄρα δύναται δι' ἐκείνων ἀπάντων χωρῆσαι ὧν ἔφη; ὥσπερ ἀδύνατον καὶ αὐτὸς λέγεις εἶναι. Νῦν δὲ ὁμοίῳ μοι δοκεῖς ποιεῖν ὥσπερ εἰ τις διακρίνει καὶ αἰτιῶτο τὴν τύχην, ὅτι μὴ δύναται ἀνελεῖν ἐξ τὸν οὐρανόν, ἢ ὅτι μὴ βύθιος ὑποδὺς εἰς τὴν θάλατταν ἀπὸ Σικελίας ἐς Κύπρον ἀναδύσεται, ἢ ὅτι μὴ ἀρθεὶς πτηνὸς αὐθιμερὸν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος εἰς Ἰνδοὺς τελεῖ· τὸ δ' αἴτιον τῆς λύπης, ὅτι ἡλπίκει, οἶμαι, ἢ ὅναρ ποτὲ ἰδὼν τοιοῦτον ἢ αὐτὸς αὐτῷ ἀνεπλάσας, οὐ πρότερον ἐξετάσας εἰ ἐφικτὰ εὔχεται καὶ κατὰ τὴν ἀνθρώπου φύσιν. Καὶ δὴ καὶ σὺ, ὦ ἑταῖρε,

et expetita illa votis omnibus felicitate parata, cum ea vives. bona possidens conjunctim omnia.

HERM. Euge, Lycine! multum enim ista meliora dicis, et cum spe non mediocri conjuncta, quaerendusque, ut videtur, nobis talis vir est, qui illa nos dignoscendi dijudicandique facultate instruat, et, quod maximum est, demonstrandi quoque: itaque ea quae sequuntur, facilia jam et molestiae expertia, nec morae multae indigentia. Atque jam tibi gratiam equidem habeo, qui compendiarium hanc nobis optimamque viam inveneris.

LYC. Quin nondum mihi de jure debes gratias: nihil enim vel inveni vel ostendi tibi, quod spei te tuae propius admoveat; sed plerumque, quam prius eramus, longius absumus, et, quod est in proverbio, post multum laborem at ante habemus.

HERM. Quid ita? videris enim prorsus triste quiddam et desperationis plenum dicturus.

70. LYC. Quoniam, amice, etiamsi inveniamus aliquem professum scire se demonstrationem, ac docere velle alios, non statim, puto, illi credemus, sed quaeremus qui judicare possit, an vera ille dicat: et hujus quoque si oblata copia sit, obscurum adhuc nobis, utrum ille judex dignoscere possit recte judicaturum an non: et ad hunc ipsum alio, arbitror, iudice opus est: nos enim unde sciamus dijudicare eum qui judicare possit optime? Vides, quorsum hoc pertineat et ut sit infinitum, quomodo stare nusquam et comprehendere possit? quandoquidem ipsas quoque demonstrationes, quotquot inveniri possunt, in dubium revocari videas, neque firmum quicquam habere. Nam pleraeque illarum per alia, de quibus et ipsis adhuc lis est, persuadere nobis nituntur se scire: aliae vero, quae e plane manifestis suspendunt obscurissima, commune nihil cum illis habentia, demonstrationes tamen horum se esse dicunt: verbi causa, si quis putet inde se demonstraturum deos esse, quod altaria illorum esse apparet. Itaque nescio quomodo, Hermotime, ut qui currunt in circulo, ad idem initium et dubitationem eandem redimus.

71. HERM. Ut me tractasti, Lycine! qui thesaurum mihi in carbones redegeris: ut videtur, perire mihi tot anni et labor ille plurimus.

LYC. Sed multo minus, Hermotime, moleste feres, si cogitaveris non te solum speratis bonis carere, sed omnes, ut ita dicam, de asini umbra pugnare philosophos. Aut quis ire queat per illa, quae dixi, omnia? quod fieri posse et ipse negas. Jam vero idem mihi videris facere, ac si quis ploret et cum fortuna queratur, quod ascendere in caelum nequeat, aut quod non profundo mari mersus a Sicilia emergere in Cyprum, aut quod non pennis sublatus ex Graecia eodem die ad Indos perveniat: causam vero ejus doloris hanc habeat, quod illud speraverit, puto, aut viso forte tali somnio, aut quod ipse sibi ultro finxerit, non explorato prius num ea optet ad quae pervenire possit, quaeque humanae naturae convenient. Et sane tibi quoque, so-

πολλά καὶ θαυμαστά ὄνειροπολοῦντα νύξας δὲ λόγος ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐκθορεῖν ἐποίησεν· εἴτα ὀργίζῃ αὐτῷ ἐτι μόλις τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνοίγων καὶ τὸν ὕπνον οὐ βραδίως ἀποσειόμενος ὑπ' ἡδονῆς ὧν εὔρας. Πάσχουσι δ' αὐτὸ καὶ οἱ τῇν κενὴν μακαρίαν ἑαυτοῖς ἀναπλάττοντες, ἣν μεταξὺ πλουτοῦσιν αὐτοῖς καὶ θησαυροὺς ἀνορύττουσι καὶ βασιλεύουσι καὶ τὰλλα εὐδαιμονοῦσιν — οἷα πολλὰ ἡ θεὸς ἐκεῖνη βραδιουργεῖ, ἡ Εὐχῇ, μεγαλόδωρος οὔσα καὶ πρὸς οὐδὲν ἀντιλέγουσα, καὶ πτηνὸς θέλῃ τις γενέσθαι, καὶν κολοσσιαῖος τὸ μέγεθος, καὶν ὄρη ὅλα χρυσᾷ εὐρίσκειν — ἣν τοίνυν ταῦτα ἐννοοῦσιν αὐτοῖς ὁ παῖς προσελθὼν ἐρηταὶ εἰ τῶν ἀναγκαίων, ὅσον θεν ἀρτους ὠνητέον ἢ ὅ τι φατέον πρὸς τὸν ἀπαιτοῦντα τοῦνοικίον ἐκ πολλοῦ περιμένοντα, οὕτως ἀγανακτοῦσιν ὡς ὑπὸ τοῦ ἐρομένου καὶ παρενοχλήσαντος ἀφαιρεθέντες ἅπαντα ἐκεῖνα τάγαθα καὶ ὀλίγου δέουσι τὴν ρίνα τοῦ παιδὸς ἀποτραγεῖν.

72. Ἀλλὰ σὺ, ὦ φιλότις, μὴ πάθῃς αὐτὸ πρὸς ἐμέ, εἰ σε θησαυροὺς ἀνορύττοντα καὶ πετόμενον καὶ τινὰς ἐννοίας ὑπερφυεῖς ἐννοοῦντα καὶ τινὰς ἐλπίδας ἀνεφίκτους ἐλπίζοντα φίλος ὢν οὐ περιεῖδον διὰ παντὸς τοῦ βίου ὄνειροι ἥδεῖ μὲν ἴσως, ἀτὰρ ὄνειρῳ γε συνόντα, διαναστάντα δὲ ἀξιώ πρᾶττειν τι τῶν ἀναγκαίων καὶ ὃ σε παραπέμψῃ ἐς τὸ λοιπὸν τοῦ βίου τὰ κοινὰ ταῦτα φρονοῦντα· ἐπεὶ ὃ γε νῦν ἐπραττες καὶ ἐπενόεις, οὐδὲν τῶν Ἱπποκρενταύρων καὶ Χιμαιρῶν καὶ Γοργόνων διαφέρει, καὶ ὅσα ἄλλα ὄνειροι καὶ ποιηταὶ καὶ γραφεῖς ἐλευθεροὶ ὄντες ἀναπλάττουσιν οὔτε γενόμενα πώποτε οὕτε γενέσθαι δυνάμενα. Καὶ ὅμως ὁ πολὺς λεὼς πιστεύουσιν αὐτοῖς καὶ κηλοῦνται ὀρῶντες ἢ ἀκούοντες τὰ τοιαῦτα διὰ τὸ ξένα καὶ ἀλλόκοτα εἶναι.

73. Καὶ σὺ δὴ μυθοποιῷ τινος ἀκούσας ὡς ἔστι τις γυνὴ ὑπερφυῆς τὸ κάλλος, ὑπὲρ τὰς Χάριτας αὐτὰς ἢ τὴν Οὐρανίαν, εἰ καὶ μὴ πρότερον ἐξήτασας εἰ ἀληθὴ λέγει καὶ εἰ ἔστι που τῆς γῆς ἡ ἀνθρωπος αὕτη, ἥρας εὐθύς, ὥσπερ πασί τὴν Μῆδειαν ἐξ ὀνείρατος ἐρασθῆναι τοῦ Ἰάσονος. Ὁ δὲ δὴ μάλιστα σε πρὸς τὸν ἐρωτα ἐπηγάγετο καὶ τοὺς ἄλλους δὲ, ὅποσοι τοῦ αὐτοῦ σοι εἰδώλου ἐρῶσι, τοῦτο ἦν, ὡς γέ μοι εἰκάζοντι φαίνεται, τὸ τὸν λέγοντα ἐκεῖνον περὶ τῆς γυναικὸς, ἐπεὶ περ ἐπιστεύθη τὸ πρῶτον ὅτι ἀληθὴ λέγει, ἀκόλουθα ἐπάγειν· εἰς τοῦτο γὰρ ἐωρᾶτε μόνον, καὶ διὰ τοῦτο εἴλεν ὁμᾶς τῆς ρίνος, ἐπεὶ περ ἅπαξ τὴν πρώτην λαβὴν ἐνεδώκατε αὐτῷ, καὶ ἦγεν ἐπὶ τὴν ἀγαπωμένην δι' ἧς ἐλεγεν εὐθείας ὁδοῦ· ῥάδια γὰρ, οἶμαι, τὰ μετὰ ταῦτα καὶ οὐδεὶς ὁμῶν ἐπὶ ἐπιστρεφόμενος εἰς τὴν εἰσόδον ἐξήταζεν εἰ ἀληθὴς ἔστι καὶ εἰ μὴ ἔλαθε καὶ ἦν οὐκ ἐρῶν εἰσελθὼν, ἀλλ' ἠκολούθει τοῖς τῶν προωδευκότων Ἱγνεσι, καθάπερ τὰ πρόβατα πρὸς τὸν ἡγούμενον, δέον ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ καὶ κατὰ τὴν ἀρχὴν εὐθύς σκέψασθαι, εἴπερ εἰσιτητέον.

74. Ὁ δὲ φημι, σαφέστερον ἂν μάθοις, ἣν τι τοιούτων ὁμοίων παραθεωρήσῃς αὐτῷ· λέγοντος γάρ τινος τῶν μεγαλοτολμῶν τούτων ποιητῶν, ὡς γένοιτό ποτε τρικέφαλος καὶ ἐξάχειρ ἀνθρώπος, ἂν τὸ πρῶτον ταῦτα

dalis, multa et admirabilia somnianti latus fodiens ratio, ex somno ut exsilires effecit: deinde illi fraseris vix aperiens oculos, et non sine difficultate somnum præ voluptate visorum excutens. Usu illud venit etiam iis, qui vanam illam beatam insulam sibi fingunt: quibus si, dum divites sunt, dum effodiunt thesauros, et regnant et ceteris modis beati sunt (qualia multa perpetrata dea illa, cui Voti nomen est, magnifica muneribus, neque contradicens cuiquam, nec si volucris fieri quis velit, nec si colossea magnitudine, nec si aureos totos montes invenire): hæc igitur dum animo agitant, si puer accedens interroget necessarium quiddam, verbi gratia, unde panis emendus, aut quid sit respondendum mercedem domus repetenti, qui diu jam expectaverit: ita indignantur, quasi ab interrogante illo atque interpellante ablata ipsis essent bona illa omnia, et parum abest quin morsu nasum puero auferant.

72. Tu vero, amice, noli eodem in me impetu ferri, si te effodientem thesauros, aut volantem, aut cogitationes quasdam majores, quam natura patitur, agitantem, et spes habentem, ad quas perveniri non potest, pro amicitia nostra non passus sum per omnem vitam in somnio suavi illo quidem fortasse, somnio tamen, versari: sed surgere jubeo, et facere aliquid eorum quæ opus sunt, quodque te ad id quod superest vitæ dimittere possit communi illo sensu præditum. Quod enim modo agebas et cogitabas, ah Hippocentaureis et Chimæris et Gorgonibus nihil quicquam differt, et quæcumque alia somni et poetæ et pictores pro sua libertate confingunt, quæ nec fuere unquam, neque esse possunt. Et tamen major pars populi credunt illis, et videndis audiendis talibus mulcentur, ob id ipsum nempe quod peregrina sunt et absurda.

73. Et tu sane quum ex fabulatore quodam audisses, mulierem esse, quæ pulchritudine naturam supergressa, Gratiâ ipsas aut Cælestem illam Venerem vincat, licet non exploraris prius utrum vera dicat, et sitne terrarum alicubi ista mulier, statim amare eam cœpisti, ut Medeam alunt ex insomnio amore Iasonis correptam. Quod autem maxime te in amorem illum induxit, aliosque, quotquot eandem quam tu umbram amant, quantum conjectura assequor, hoc erat, quod is qui de muliere prædicabat, postquam semel fides illi habita est ut vera dicenti, ea subjunxit, quæ consequentia et coherentia illis essent: ad hoc enim spectabatis solum, et propter hoc ipsum naso vos quasi alligatos traxit, quum primam semel velut ansam ei dedissetis, duxitque ad amatam recta, quam dicebat, via. Facilia enim, reor, cetera, neque quisquam vestrum ad ingressum reflexa cogitatione, verane esset via, exploravit, et num forte imprudens quam non oportebat institisset; sed præeuntium sequebatur vestigia, uti oves suum solent ducem, quum decuisset ad introitum et principio statim videre, essetne intrandum.

74. Quod autem dico apertius intelligas, si consideres et conferas ejusmodi quiddam simile. Si enim audacium horum poetarum aliquis dicat, fuisse quondam triclitum et sex manibus hominem, si primum ista facile recipias, non

ἀπραγμόνως ἀποδέξει μὴ ἐξετάσας εἰ δυνατόν, ἀλλὰ πιστεύσας, εὐθύς ἀκολουθῶς ἂν ἐπάγοι καὶ τὰ λοιπὰ, ὡς καὶ ὀφθαλμοὺς ὁ αὐτὸς εἶχεν ἐξ καὶ ὧτα ἐξ καὶ φωνὰς τρεῖς ἅμα ἤφειε καὶ ἤσθιε διὰ τριῶν στομάτων καὶ δακτύλους τριάκοντα εἶχεν, οὐχ ὥσπερ ἕκαστος ἡμῶν δέκα ἐν ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ, καὶ εἰ πολεμεῖν δεοί, αἱ τρεῖς μὲν χεῖρες ἐκάστη πέλτην ἢ γέρρον ἢ ἀσπίδα εἶχον, αἱ τρεῖς δὲ ἡ μὲν πέλεκυν κατέφερεν, ἡ δὲ λόγχην ἤφειε, ἡ δὲ τῷ ξίφει ἐχρήτο. Καὶ τίς ἐτι ἂν ἀπιστήσῃε ταῦτα λέγοντι αὐτῷ; ἀκολουθα γὰρ τῇ ἀρχῇ, περὶ ἧς ἐχρήν εὐθύς σκοπεῖν εἴπερ δεκτέα καὶ εἰ συγχωρητέα οὕτως ἔχειν. Ἦν δ' ἅπας ἐκείνα ὄψας, ἐπιρρεῖ τὰ λοιπὰ καὶ οὐποτε στήσεται καὶ τὸ ἀπιστεῖν αὐτοῖς οὐκέτι βῆδιον, ἐπεὶ περ ἀκολουθα καὶ ὁμοία ἐστι τῇ συγχωρηθείσῃ ἀρχῇ, ἅπειρ καὶ ὑμεῖς πιάσχετε· ὑπὸ γὰρ δὴ ἔρωτος καὶ προθυμίας οὐκ ἐξετάσαντες τὰ κατὰ τὴν εἰσόδον ἐκάστην ὅπως ὑμῖν ἔχει, προχωρεῖτε ὑπὸ τῆς ἀκολουθίας ἐλκόμενοι, οὐκ ἐννοοῦντες εἰ πῃ γένοιτ' ἂν ἀκολουθόν τι αὐτῷ καὶ ψεύδος ὄν, οἷον, εἰ τις λέγοι τὰ δις πέντε ἐπτά εἶναι καὶ οὐ πιστεύσειας αὐτῷ μὴ ἀριθμήσας ἐπὶ σαυτοῦ, ἐπάξει δηλαδὴ ὅτι καὶ τετράκις πέντε τετταρεσκαίδεκα πάντως ἐστὶ καὶ μέχρι ἂν θοῦ ἐθελήσῃ, οἷα καὶ ἡ θαυμαστὴ γεωμετρία ποιεῖ· κακείνη γὰρ τοὺς ἐν ἀρχῇ ἀλλόκοτὰ τινα αἰτήματα αἰτήσασα καὶ συγχωρηθῆναι αὐτῇ ἀξιώσασα οὐδὲ συστήναι δυνάμενα, σημειᾷ τινα ἀμερῇ καὶ γραμμὰς ἀπλατεῖς καὶ τὰ τοιαῦτα, ἐπὶ σαθοῖς τοῖς θεμελίοις τούτοις οἰκοδομεῖ τὰ τοιαῦτα καὶ ἄξιόι εἰς ἀπόδειξιν ἀληθῆ λέγειν ἀπὸ ψευδοῦς τῆς ἀρχῆς δρωμένην.

75. Κατὰ ταῦτα τοῖνον καὶ ὑμεῖς δόντες τὰς ἀρχὰς τῆς προαιρέσεως ἐκάστης πιστεύετε τοῖς ἐξῆς καὶ γνώρισμα τῆς ἀληθείας αὐτῶν τὴν ἀκολουθίαν ἡγεῖσθε εἶναι ψευδῇ οὖσαν· εἴτα οἱ μὲν ὑμῶν ἐναποθνήσκουσι ταῖς ἐλπίσι, πρὶν ἰδεῖν τάληθες καὶ καταγνῶναι τὸν ἐξαπατησάντων ἐκείνων, οἱ δὲ καὶ ἀισθωνταὶ ἐξηπατημένοι ὁψέ ποτε γέροντες ἤδη γενόμενοι, ὀκνοῦσιν ἀναστρέφειν αἰδούμενοι, εἰ δεήσει τηλικούτους αὐτοὺς ὄντας ἐξομολογήσασθαι ὅτι πράγματα παίδων ἔχοντες οὐ συνίεσαν· ὥστε ἐμμένουσι τοῖς αὐτοῖς ὑπ' αἰσχύνῃς καὶ ἐπαινοῦσι τὰ παρόντα καὶ ὀπόσους ἂν δύνωνται προτρέπουσιν ἐπὶ τὰ αὐτὰ, ὡς ἂν μὴ μόνον ἐξηπατημένοι ὦσιν, ἀλλ' ἔχοντι παραμυθίαν τὸ καὶ ἄλλους πολλοὺς τὰ ὅμοια παθεῖν αὐτοῖς· καὶ γὰρ αὖ κακείνῳ δρῶσιν, ὅτι ἦν τάληθες εἴπωσιν, οὐκέτι σεμνοὶ ὥσπερ νῦν καὶ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς δοξοῦσιν οὐδὲ τιμῆσονται ὁμοίως. Οὐκ ἂν οὖν ἐκόντες εἴποιεν εἰδότες, ἀπ' οὗον ἐκπιστόντες ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις δοξοῦσιν. Ὅλίγους δ' ἂν πάννυ ἐντύχοις ὑπ' ἀνδρείας τολμῶσι λέγειν ὅτι ἐξηπάτηνται καὶ τοὺς ἄλλους ἀποτρέπειν τῶν ὁμοίων πειρωμένους. Εἰ δ' οὖν τινι τοιοῦτῳ ἐντύχοις, φιλαλήθῃ τε καλεῖ τὸν τοιοῦτον καὶ χρηστὸν καὶ δίκαιον καὶ, εἰ βούλει, φιλόσοπον· οὐ γὰρ ἂν φθονήσαιμι τούτῳ μόνῳ τοῦ ὀνόματος· οἱ δ' ἄλλοι ἢ οὐδὲν ἀληθὲς ἴσασιν οἰόμενοι εἰδέναι ἢ εἰδότες ἀποκρύπτονται ὑπὸ δειλίας καὶ αἰσχύνῃς καὶ τοῦ προτιμᾶσθαι βούλεσθαι.

explorato fieri possit, sed fide illi habita; ille statim consequenter subjunxerit cetera: eundem hominem sex habuisse oculos, et aures totidem, et voces eodem tempore ternas emisisse, et oribus tribus sumsisse cibum, et triginta habuisse digitos, non decem, ut quisque nostrum, in ambabus manibus: ac si bellica opera opus esset, tres quidem manus peltam, aut cratem, aut scutum habuisse; trium vero reliquarum unam deiecisse securim, alteram emisisse lanceam, tertiam usam gladio. Et quis adhuc fidem negaret dicenti talia? conveniunt enim principio, de quo statim videndum erat, possetne recipi, et an concedendum sit rem ita habere. Ubi vero semel illa dederis, affluunt quasi reliqua, neque usquam subsistent, ipsumque illud negare fidem non jam facile, quum consequentia sint et concessis principiis similia: quod quidem vobis accidit. Præ amore enim et studio quum non explorassetis ut se vobis habeant quæ sunt circa unumquemque ingressum, proceditis, tracti a consequentia, non advertentes animum si qua sit quod sequatur ex illis et idem sit falsum: velut si quis dicat bis quinque septem esse, tuque fidem illi habeas, non et ipse apud te dinumerans, inferet scilicet etiam quater sumpta quinque efficere quatuordecim, et quousque ille voluerit: qualia etiam admirabilis geometria efficit. Nam illa quoque hos qui versantur circa principia, absurda quædam postulata poscit, eaque dari sibi æquum censet, quæ tamen ne consistere quidem possunt, puncta quædam individua, et lineas latitudinis omni carentes, et id genus plura; deinde putribus illis fundamentis similia inædificat, et postulat vera ad demonstrationem dicere, initio a falsis principiis facto.

75. Eodem modo vos quoque, concessis sectæ cujusque principiis, his quæ sequuntur fidem adjungitis, et signum veritatis illorum consequentiam istam putatis, quæ et ipsa tamen falsa est: deinde alii quidem vestrum spei suæ immoriuntur, antequam verum viderint suosque illos deceptores cognoverint; alii vero, licet sero denique senes jam facti deceptos se sentiant, redire tamen cunctantur, pudore nimirum deterriti, si oporteat, id ætatis quum sint, fateri se imprudentes puerorum tractasse ludibria: itaque manent in iisdem præ pudore, et laudant presentia, et quotquot possunt ad eadem hortantur, ne soli sint decepti, sed solatium habeant ex eo, quod multis etiam aliis eadem quæ sibi usu venerint: nam rursus illud quoque vident, si verum dicant, se non jam graves, ut adhuc, et supra vulgus elatos visum iri, neque honore eodem fruituros. Nunquam ergo sua voluntate dixerint, quantumvis sciant, quam vanis opinionibus missis similes futuri sint reliquis. Paucos omnino reperias salis fortes, uti audeant dicere se deceptos esse, et dehortari alios qui similia tentent. In talem ergo si incidas, veritatis amicum voca, et frugi, et justum, et si vis etiam philosophum: non invideam enim huic soli nominis hujus honorem. Reliqui autem aut veri nihil sciunt, quum scire se putent; aut quod sciunt occulant, præ timiditate et pudore, et quod præferri aliis cupiunt.

76. Καίτοι πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς ἅπαντα μὲν ἂ ἐφην, ἑάσωμεν αὐτοῦ καταβαλόντες καὶ λήθῃ τις ἔστω αὐτῶν ὥσπερ τῶν πρὸ Εὐκλείδου ἀρχόντος πραχθέντων, ὑποθέμενοι δὲ ταύτην φιλοσοφίαν ὁρθὴν εἶναι τὴν τῶν Στωϊκῶν, ἄλλην δὲ μὴδ' ἦντιναοῦν, ἴδωμεν εἰ ἐφικτὴ αὕτη καὶ δυνατὴ ἐστίν, ἥ μάτην κάμνουσιν ὅποσοι ἐφίενται αὐτῆς· τὰς μὲν γὰρ ὑποσχέσεις ἀκούω θαυμαστάς τινας, ἥλικα εὐδαιμονήσουσιν οἱ ἐς τὸ ἀκρότατον ἐλθόντες· μόνους γὰρ τούτους πάντα συλλαβόντας ἔξεν τὰ τῷ ὄντι ἀγαθὰ. Τὸ μετὰ ταῦτα δὲ σὺ ἂν ἄμεινον εἶδείης, εἰ τι ἐντετύχηκας Στωϊκῶ τοιούτῳ καὶ Στωϊκῶν τῷ ἄκρῳ, οἷω μῆτε λυπεῖσθαι μὴθ' ὕψ' ἡδονῆς κατασπᾶσθαι μῆτε ὀργίζεσθαι, φθόνου δὲ χρεῖττονι καὶ πλούτου καταφρονούντι καὶ συνόλως εὐδαιμόνι, ὅποιον χρὴ τὸν κανόνα εἶναι καὶ γνώμονα τοῦ κατὰ τὴν ἀρετὴν βίου — ὃ γὰρ καὶ κατὰ μικρότατον ἐνδεὴν ἀτελὴς, κἂν πάντα πλείω ἔχῃ — εἰ δὲ τοῦτο οὐχί, οὐδέπω εὐδαίμων.

77. EPM. Οὐδένα τοιούτον εἶδον.

ΛΥΚ. Εὐ γε, ὦ Ἑρμότιμε, ὅτι οὐ ψεύδῃ ἐκῶν. Εἰς τί δ' οὖν ἀποβλέπων φιλοσοφεῖς, ὅταν ὁρᾷς μῆτε τὸν διδάσκαλον τὸν σὸν μῆτε τὸν ἐκείνου μῆτε τὸν πρὸ αὐτοῦ μὴδ' ἂν εἰς δεκαγονίαν ἀναγάγῃς μὴδένα αὐτῶν σοφὸν ἀκριδῶς καὶ διὰ τοῦτο εὐδαιμόνα γεγενημένον; οὐδὲ γὰρ ἂν ἐκεῖνο ὁρθῶς εἶποις, ὡς ἀπόρη· κἂν πλησίον γένῃ τῆς εὐδαιμονίας, ἐπεὶ οὐδὲν ὀφελος· ὁμοίως γὰρ ἔξω τοῦ ὁδοῦ ἐστὶ καὶ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ὃ τε παρὰ τὴν θύραν ἔξω ἐστὼς καὶ ὁ πόρῳ, διαλλάττοιεν δ' ἂν, ὅτι μᾶλλον οὗτος ἀνιάσεται ὁρῶν ἐγγύθεν ὁλῶν ἐστέρηται. Εἴτα ἵνα πλησίον γένῃ τῆς εὐδαιμονίας — δώσω γὰρ τοῦτό σοι — τοσαῦτα πονεῖς κατατρυγῶν σεαυτὸν, καὶ παραδεδράμηκέ σε ὁ βίος ὁ τοσοῦτος ἐν ἀκηδία καὶ καμάτῳ καὶ ἀγρυπνίαις κάτω νενευκότα; καὶ εἰσαυθὺς πονήσεις, ὡς φῆς, ἀλλὰ εἰκοσιν ἔτη τοῦλάχιστον, ἵνα ὀδοηκοντούτης γενόμενος — εἰ τις ἐγγυητής ἐστί σοι, ὅτι βιώσῃ τοσαῦτα — ὁμοίως ἦς ἐν τοῖς μὴδέπω εὐδαιμονοῦσιν; εἰ μὴ μόνος οἶε τεύξεσθαι τούτου καὶ αἰρήσειν διώκων ὃ πρὸ σοῦ μάλα πολλοὶ κἀγαθοὶ καὶ ὠκύτεροι παρὰ πολὺ διώκοντες οὐ κατέλαβον.

78. Ἀλλὰ καὶ κατάλαβε, εἰ δοκεῖ, καὶ ἔχε ὄλον συλλαβῶν, τὸ μὲν δὴ πρῶτον οὐχ ὁρῶ ὃ τι ποτ' ἂν εἴῃ τάχαθόν, ὡς ἀντάξιον δοκεῖν τῶν πόνων τῶν τοσούτων· ἔπειτα ἐς πόσον ἐτι τὸν λοιπὸν χρόνον ἀπολαύσεις αὐτοῦ γέρων ἡδὴ καὶ παντὸς ἡδέως ἔξωρος ὦν καὶ τὸν ἑτερον πόδα, φασὶν, ἐν τῇ σορῷ ἔχων; εἰ μὴ τι ἐς ἄλλον, ὡς γενναῖε, βίον προγυμνάσεις σεαυτὸν, ὡς ἐς ἐκείνον ἐλθὼν ἄμεινον διαγάγῃς, εἰδὼς ὅτινα τρόπον χρὴ βιοῦν, ὅμοιον ὡς εἰ τις ἐς τοσοῦτον σκευάζῃ τε καὶ εὐτρεπίζῃ ὡς δειπνήσων ἄμεινον, ἄχρι ἂν λάθῃ ὑπὸ λιμοῦ διαφθαρείς.

79. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο πω κατανεύνηκας, οἶμαι, ὡς ἡ μὲν ἀρετὴ ἐν ἔργοις δῆπου ἐστίν, οἷον ἐν τῷ δίκαια πράττειν καὶ σοφὰ καὶ ἀνδρεῖα, ὑμεῖς δὲ — τὸ δὲ ὑμεῖς ὅταν εἴπω, τοὺς ἄκρους τῶν φιλοσοφούντων φημί — ἀφέντες ταῦτα ζητεῖν καὶ ποιεῖν βημάτων δύστηνα μελετᾷτε καὶ συλλογισμούς καὶ ἀπορίας καὶ τὸ πλείστον τοῦ

76. Quanquam, per ego te Minervam oro, quaecumque dixi jam relinquamus hic deposita omnia, sitque eorum oblivio, ut eorum quae ante Euclidem archontem facta sunt, ponamusque hanc Stoicorum philosophiam veram esse, aliam vero quaecumque nullam: ac videamus deinde, num illa talis sit, ad quam pervenire et quam assequi aliquis possit; an vero frustra laborent quotquot illam concupiverunt. Audio enim admirabilia quaedam esse illius promissa de eorum felicitate, qui ad fastigium ejus delati sint: solos quippe illos vera bona habituros in universum omnia. Quod vero sequitur, melius tute noris, incideriane unquam in Stoicum talem, et summum Stoicorum, qui nunquam vincatur dolore, ad voluptatem nunquam detrahitur, irascatur nunquam, qui invidia major sit, divitiarum contemtor, et, uno verbo, beatus, qualem oportet esse, canon qui haberi velit et regula vitae ad virtutem compositae: qui enim vel minima in re deficiatur, imperfectus est, quantumvis omnibus in rebus aliis superet. Hoc vero si non sit, nondum est beatus.

77. HERM. Talem quidem vidi neminem.

LYC. Recte istud, Hermotime, quod non mentiris prudens ac volens. Quo igitur consilio philosopharis, quum videas neque tuum magistrum, neque qui illius fuit, neque qui ante istum, neque si ad decimam generationem ascendas, quenquam illorum plane sapientem, et propter hoc beatum fuisse? Neque enim illud recte dixeris, sufficere tibi si vel prope felicitatem venias; nihil quippe profeceris: nam aequae extra limen est et sub divo, tam qui ad januam stat foris, quam qui e longinquo; et in hoc fortasse differant, quod ille magis excrucietur, qui e proximo videat quibus sibi bonis sit carendum. Deinde, ut prope felicitatem sis (dabo tibi enim hoc), tantum laboras, teque conteris, tantumque tibi vitae spatium effluxit, dum te non respicis, dum labores, dum vigiliae te humi deprimunt? ac denuo laborabis, ut ais, viginti alios minimum annos, ut octuagenarius senex (si quis sponsor tibi est te tantum victurum) tamen sis illorum unus qui nondum beati sunt? nisi forte solum te putas illud consecuturum et persequendo capturum, quod ante te multo admodum et boni viri et multum celeriores, persequendo non comprehendunt.

78. Sed comprehende etiam, si ita videtur, et habe tibi universum. Tum primo quidem non video quid demum sit illud bonum, quod tantis laboribus aequiparari possit: deinde quantum est temporis reliquum quo illo fruaris, senex jam et suavitatibus omnibus non amplius tempestivus, et alterum jam pedem, quod aiunt, habens in capulo? nisi forte ad aliam, generose, te vitam exerces, ut in eam delatus vivas melius, qui quomodo vivendum sit didiceris: quod est ejusmodi, ac si quis tantum paret atque adornet ad crenandum melius, donec fame imprudens pereat.

79. Verum neque illud animadvertisti, puto, in operibus scilicet inesse virtutem, ut in faciendo juste, sapienter, fortiter: at vos (vos quum dico, summos philosophorum dico) mittentes ista querere et facere, in voculis miseris exercemini et syllogismis et perplexis quaestionibus.

βίου ἐπὶ τούτοις διατρίβετε, καὶ δὲ ἂν κρατῇ ἐν αὐτοῖς, καλλίνικος ὑμῖν δοκεῖ· ἀφ' ὧν, οἶμαι, καὶ τὸν διδάσκαλον τουτονὶ θαυμάζετε, γέροντα ἄνδρα, ὅτι τοὺς προσομιλοῦντας ἐς ἀπορίαν καθίστησι καὶ οἶδεν ὡς γρηῃ ἐρέσθαι καὶ σοφισθῆναι καὶ πανουργῆσαι καὶ ἐς ἀφύκτα ἐμβαλεῖν, καὶ τὸν καρπὸν ἀτεχνῶς ἀφέντες — οὗτος δὲ ἦν περὶ τὰ ἔργα — περὶ τὸν φλοῖον ἀσχολεῖσθε τὰ φύλλα καταχέοντες ἀλλήλων ἐν ταῖς ὁμιλίαις. Ἡ γὰρ ἄλλα ἐστὶν ἢ πράττετε, ὦ Ἑρμότιμε, πάντες ἔωθεν εἰς ἐσπέραν;

ΕΡΜ. Οὐκ, ἀλλὰ ταῦτα.

ΛΥΚ. Ἡ οὖν οὐχὶ καὶ ὁρθῶς τις φαίη τὴν σκιὰν ὑμᾶς θηρεύειν ἄσαντας τὸ σῶμα ἢ τοῦ θρεῖος τὸ σῶμα ἀμελήσαντας τοῦ ὁλοῦ, μᾶλλον δὲ τὸ ὁμοῖον ποιεῖν ὥσπερ εἰ τις ἐς ὅλμον ὕδωρ ἐχέας ὑπέρῳ σιτηρῷ πτίττει πράττειν ἀναγκαῖόν τι καὶ προὔργου οἴμενος, οὐκ εἰδὼς ὅτι ἂν ἀποβάλλῃ, φασί, τοὺς ὅμους πτίττων, ὕδωρ ὁμοῖως τὸ ὕδωρ μένει;

80. Καὶ μοι δὲς ἐνταῦθα ἤδη ἐρέσθαι σε εἰ ἐθέλοις ἂν ἔξω τῶν λόγων τὰ ἄλλα εὐκίεμαι τῷ διδασκάλῳ, οὕτω μὲν ὀργίλος, οὕτω δὲ μικρολόγος, οὕτω δὲ φιλονεικός ὢν καὶ φιλήδονος νῆ Δί', εἰ καὶ μὴ τοῖς πολλοῖς δοκεῖ. Τί σιγᾷς, ὦ Ἑρμότιμε; θέλεις δηγήσωμαι ἢ πρῶην ἤκουσα ὑπὲρ φιλοσοφίας τινὸς λέγοντος ἄνδρός πάνου γεγραπτός, ὃ πάμπαν πολλοὶ τῶν νέων ἐπὶ σοφίᾳ πλησιάζουσιν; Ἀπαιτῶν γὰρ παρά τις τῶν μαθητῶν τὸν μισθὸν ἡγανάκτει, λέγων ὑπερήμερον εἶναι καὶ ἐκπρόθεσμον τοῦ ὁπλήματος, ὃν ἔδει πρὸ ἑκκαίδεκα ἡμερῶν ἐκτετελεῖναι τῇ ἡμέρᾳ καὶ νέᾳ· οὕτω γὰρ συνθέσθαι.

81. Καὶ ἐπεὶ ταῦτα ἡγανάκτει, παρεστὼς ὁ θεῖος τοῦ νεανίσκου, ἀγροίκος ἄνθρωπος καὶ ἰδιώτης ὡς πρὸς τὰ ὑμέτερα, Πέπαυσο, εἶπεν, ὃ θαυμάσιε, τὰ μέγιστ' ἡδικοῦσθαι λέγων, εἰ ῥημάτια παρὰ σοῦ πριάμενοι μηδέπω ἐκτετελέμενοι διάφορον. Καίτοι ἂ μὲν ἡμῖν πέπρακας, ἔχεις ἔτι καὶ αὐτὸς καὶ οὐδὲν ἔλαττον γέγονε σοι τῶν μαθημάτων· τὰ δ' ἄλλα ὢν ἐξ ἀρχῆς ἐπιθυμῶν συνέστησά σοι τὸν νεανίσκον, ὃ δ' οὐδὲν ἀμείνων γέγονηται διὰ σέ, ὅς τοῦ μοῦ γείτονος Ἐχεκράτους τὴν θυγατέρα συναρπάσας παρθένον οὔσαν διέφθειρε καὶ ὀλίγου δίκην ἔφυγε βιαίων, εἰ μὴ ἐγὼ ταλάντου ὠνησάμην τὸ πλημμέλημα παρὰ πέντητος ἄνδρός τοῦ Ἐχεκράτους· τὴν μητέρα δὲ πρῶην ἐρράπισεν, ὅτι αὐτοῦ ἐλάβετο ὑπὸ κόλπου ἐκκομίζοντας τὸν κάδον, ὡς ἔχει συμβολὰς, οἶμαι, καταθεῖναι. Τὰ μὲν γὰρ ἐς ὀργὴν καὶ θυμὸν καὶ ἀναισχυντίαν καὶ ἐς τόλμαν καὶ ψευδὸς μακρῷ τιτι ἀμείνων εἶχε πέρυσιν ἢ νῦν· καίτοι ἐβουλόμην ἂν αὐτὸν ἐς ταῦτα ὠφελῆσθαι ὑπὸ σοῦ μᾶλλον ἢ περ ἐκεῖνα εἰδέναι, ἢ καθ' ἐκάστην ἡμέραν πρὸς ἡμᾶς οὐδὲν δεομένους ἐπὶ τὸ δεῖπνον διεξέρχεται, ὡς κροκοδείλος ἤρπασε παιδίον, καὶ ὑπέσχηται ἀποδώσειν αὐτὸ, ἂν ἀποκρίνηται ὁ πατήρ οὐκ οἶδ' ὅ τι, ἢ ὡς ἀναγκαῖόν ἐστιν ἡμέρας οὔσης μὴ νύκτα εἶναι· ἐνίοτε δὲ καὶ κέρατα ἡμῖν ὁ γεναῖος ἀναφέρει οὐκ οἶδ' ὅπως περιπλέκων τὸν λόγον. Ἡμεῖς δὲ γελῶμεν ἐπὶ τούτοις, καὶ μάλιστα ὅταν ἐπιβυσάμενος

et maiorem vitæ partem in his conteritis; et qui in hisce vicerit, ille pulchram vobis retulisse victoriam videtur. Quarum rerum causa hunc etiam, puto, doctorem admirari, senem hominem, quod qui secum colloquantur in perplexas ambages conjicit, et quomodo interrogandum sit novit, et cavillationibus atque fraudibus quomodo utendum, et ad incitas quomodo redigi aliquis possit. Plane igitur fructu relicto, qui in operibus est, circa corticem negotiosi estis, foliis vos invicem vestris in congressibus perfundentes. Aut sunt alia quæ facitis, Hermotime, omnes a prima luce ad vespem?

HERM. Non, sed hæc ipsa.

LYC. Nonne igitur recte dicat aliquis, relicto vos corpore umbram captare, aut exuvias serpentis tractu ipso ac volumine corporis neglecto? aut potius simile quid illi facere, si quis aquam in mortarium infusam ferreo pistillo contundat, necessarium quid et quod ad rem faciat a se putans peragi, ignorans, aquam manere aquam, si tundendo perdat, quod aiunt, humeros?

80. Et concede mihi ut hic te jam interrogem, velisne, excepta doctrina, aliis in rebus similis esse magistri tui, æque iracundus, æque sordidus, æque contentiosus uti sis, et, per Jovem, æque voluptuarius, licet vulgo talis non videatur. Quid laces, Hermotime? Visne tibi referam, quæ nuper audiavi quendam pro philosophia dicere hominem plane senem, cujus domum multi admodum juvenes sapientiæ causa frequentant? Is dum reposcit ab aliquo discipulorum mercedem, indignabatur, dicens ipsum excessisse diem præstitutum præstando debito, quod solum jam ab illo oportuisset sexdecim diebus ante, nempe pridie calendas illius mensis: ita quippe convenisse.

81. Astans autem avunculus adolescentis, homo rusticus et ad hæc vestra imperitus, Desine, inquit, homo admirabilis, dicere maxima te affectum injuria, si pro verbis a te emtis pretium nondum persolvimus. Atqui quæ vendidisti nobis, eadem adhuc habes et ipse, neque quicquam decessit tibi doctrinarum: ceterum quarum rerum desiderio ab initio commendavi tibi adolescentem, in iis rebus ille nihilo melior tua opera factus est, qui Echecratis vicini mei filiam virginem raptam vitiaverit, et ægre iudicium de vi effugisset, nisi talento redemisset injuriam a pauperculo homine Echecrate. Matri vero alapas nuper dedit, deprehensus ab ea quum sub veste efferret cadum, ut haberet, puto, quas conferret symbolas. Quantum ad iram, excandescitiam, impudentiam, audaciam, mendacia, multo melius superiore anno quam nunc habebat: at qui volebam ego in hisce potius illum tuam operam utilem experiri, quam illa scire, quæ quotidie ad nos nihil opus habentes in cœna disputat, ut crocodilus puerum rapuerit, illumque se redditurum promiserit, si respondisset pater nescio quid; aut, necesse esse si dies sit, non esse noctem: interdum et cornua nobis bonus vir, sermone nescio quomodo perplexo, producit. At nos ridemus ista, et maxime quoties obturatis auribus apud se medita-

τὰ ὅσα μελετᾷ πρὸς αὐτὸν ἔξεις τινὰς καὶ σχέσεις καὶ καταλήψεις καὶ φαντασίας καὶ τοιαῦτα πολλὰ δνόματα διεξίων. Ἀκούομεν δὲ αὐτοῦ λέγοντος ὡς καὶ ὁ θεὸς οὐκ ἐν οὐρανῷ ἐστίν, ἀλλὰ διὰ πάντων πεφοίτηκεν, ὅσων ζώων καὶ λίθων καὶ ζώων, ἄχρι καὶ τῶν ἀτιμοτάτων· καὶ τῆς γε μητρὸς ἐρομένης αὐτὸν τί ταῦτα ληρεῖ, καταγελάσας αὐτῆς, Ἄλλ' ἢν τὸν λῆρον τοῦτον, ἔρη, ἐκμάθῃ ἀκριβῶς, οὐδὲν κωλύσει με μόνον πλούσιον μόνον βασιλέα εἶναι, τοὺς δ' ἄλλους ἀνδράποδα καὶ καθάρματα νομίζεσθαι ὡς πρὸς ἐμέ.

82. Τοιαῦτα τοῦ ἀνδρὸς εἰπόντος, ὁ φιλόσοφος δρᾷ ὅταν ἀποκρισὶν ἀπεκρίνατο, ὡς Ἑρμότιμῃ, ὡς πρεσβυτικῇ· ἔφη γάρ, Ἄλλ' εἴ γε μὴ ἐμοὶ ἐπλησίαζεν οὗτος, οὐκ οἶμι μακρῷ χεῖρῳ ἂν αὐτὸν ἐξεργάσασθαι ἢ καὶ νῆ Δία ἴσως τοῦ δημῶ παραδεδοσθαι; ὡς νῦν γε χαλινὸν τινα ἐμδέβληκεν αὐτῷ ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ πρὸς ταύτην αἰδώς, καὶ διὰ τοῦτο μετρωτέρος ἐστὶν ὑμῖν καὶ φορητὸς ἐτι· φέρεται γὰρ τινα αἰσχύνῃ αὐτῷ, εἰ ἀνέξιος φαίνεται τοῦ σχήματος καὶ τοῦ δνόματος, ἃ δὴ παρακολουθοῦντα παιδαγωγεῖ αὐτόν. Ὅστε δίκαιος ἂν εἴην, εἰ καὶ μὴ ὦν βελτίω ἀπέφηνα, μισθὸν παρ' ὑμῶν λαβεῖν, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων γε, ἃ μὴ δέδρακεν αἰδοῦμενος φιλοσοφίαν· ἐπεὶ καὶ αἱ τιθεαὶ τοιαύτα λέγουσι περὶ τῶν παιδίων, ὡς ἀπαιτέον αὐτοῖς ἐς διδασκαλίου· καὶ γὰρ ἂν μηδέπω μαθεῖν ἀγαθὸν τι δύνωνται, ἀλλ' οὐκ φαῦλον οὐδὲν ποιήσουσιν ἐκεῖ μένοντες. Ἐγὼ μὲν οὖν τὰ ἄλλα πάντα ἀποπλησάμην μοι δοκῶ, καὶ ὅτινα ἂν ἐθέλης τῶν εἰδῶν τὰ ἡμέτερα, ἥκέ μοι ἐς αὔριον παραλαβὼν ὅφει τε ὅπως ἐρωτᾷ καὶ πῶς ἀποκρίνεται καὶ ὅσα μεμάθηκε καὶ ὅσα ᾗδ' ἀνέγνωκε βιβλία περὶ ἀξιωματῶν, περὶ συλλογισμῶν, περὶ καταλήψεως, περὶ καθηκόντων καὶ ἄλλα ποικίλα. Εἰ δὲ ἢ τὴν μητέρα ἐτυπτεν ἢ παρθένους συνήρπαζε, τί ταῦτα πρὸς ἐμέ; οὐ γὰρ παιδαγωγὸν με ἐπεστήσατε αὐτῷ.

83. Τοιαῦτα γέρων ἀνθρώπος ὑπὲρ φιλοσοφίας ἔλεγε. Σὺ δὲ καὶ αὐτὸς ἂν φαίης, ὡς Ἑρμότιμῃ, ἱκανὸν εἶναι, ὡς διὰ τοῦτο φιλοσοφοίμεν, ὡς μηδὲν τῶν φαυλοτέρων πράττομεν. Ἡ ἐπ' ἄλλαις ἐλπίσιν ἐξ ἀρχῆς φιλοσοφεῖν ἤξιοῦμεν, οὐχ ὡς τῶν ἰδιωτῶν κοσμιώτεροι εἴημεν περινοστοῦντες; τί οὖν οὐκ ἀποκρίνη καὶ τοῦτο;

ΕΡΜ. Τί δ' ἄλλο ἢ ἐτι καὶ διακρῦσαι ὀλίγου δέω; ἐς τοσούτῳ μου καθέκτο ὁ λόγος ἀληθὴς ὢν, καὶ ὁδύρομαι, ὅσον ἀθλιος χρόνον ἀνάλωκα καὶ προσέτι μισθοὺς οὐκ ὀλίγους τελῶν ἀντὶ τῶν πόνων· νυνὶ γὰρ ὥσπερ ἐκ μέθης ἀνανήζων βρῶ ὅλα μὲν ἐστὶν ὦν ἤρων, ὅποσα δὲ πέπονθα διὰ ταῦτα.

84. ΛΥΚ. Καὶ τί δὲ διακρῦν, ὦ χρηστὲ; τὸ γὰρ τοῦ μύθου ἐκεῖνο πάνυ συνετὸν, οἴμαι, ὃν Αἴσωπος διηγείτο· ἔφη γὰρ ἀνθρώπον τινα ἐπὶ τῇ ῥόνι καθεζόμενον ἐπὶ τῇ κυματωγῇ ἀριθμεῖν τὰ κύματα, σφαλέντα δὲ ἀγχεσθαι καὶ ἀνίσθαι, ἄχρι δὲ τὴν κερδῶ παραστᾶσαν εἰπεῖν αὐτῷ, Τί, ὦ γενναῖε, ἀνίσχ' τῶν παρελθόντων ἐνεκα, δέον τὰ ἐντεῦθεν ἀρξάμενον ἀριθμεῖν ἀμελήσαντα ἐκείνων; Καὶ σὺ τοίνυν, ἐπεὶ περ οὕτω σοι δοκεῖ, ἐς τὸ λοιπὸν ἂν ἀμεινον ποιήσῃς βίον τε κοινὸν ἀπαιτοῦν βίου.

LUCIANUS. I.

tur, habitus quosdam, et relationes, et comprehensiones, et visa, et nomina id genus plura persequens. Audimus autem illum dicere, non in cælo esse deum, sed ire per omnia, ut ligna, et lapides, et animalia, ad res usque contentissimas. Ac quum mater ipsum interrogaret, quorsum ista nugaretur? deridens illam, Verum, inquit, si perdidicero accurate nugas illas, nihil prohibebit solum me divitem, solum regem esse, reliquos vero mancipia et purgamenta ad me putare.

82. Hæc ille quum dixisset, quod responsum ei philosophus dederit, jam vide, Hermotime, quam senile. Dixit enim: Verum nisi se ad me applicuisset, nonne putas multo illum deteriora perpetraturum fuisse, quin carnifici forte fuisse tradendum? adeo jam frenum illi quoddam philosophia imposuit, et adversus eam reverentia, atque ob id ipsum moderatio vobis est et adhuc tolerabilis: affert enim illi pudorem quendam, si indignus isto habitu et nomine isto videatur, quæ nimirum sequuntur illum et pædagogi in morem continent. Itaque dignus sim si non eorum, in quibus meliorem illum reddidi, mercedem a vobis capere; at certe eorum quæ philosophiæ reverentia facere intermisit: quandoquidem nutrices etiam parvos in scholam censeant mittendos, quum, si nondum bonum quicquam possint discere, certe mali nihil, dum ibi manent, faciant. Equidem reliqua mihi omnia implevisse videor, et quocumque volueris eorum, qui nostra non ignorant, assumpto, cras ad me veni, videbisque ut interroget, ut respondeat, quot res didicerit, et quot jam legerit libros, de axiomatis, de syllogismis, de comprehensione, de officiis, et alia varia. Si vero aut matrem pulsavit, aut rapuit virgines, quid ea ad me? neque enim pædagogum me illi præfecistis.

83. Talia homo senex pro philosophia dicebat. Tu vero et ipse forte dixeris, Hermotime, satis esse si propter hoc philosophemur, ne quid peius faciamus. Aut num alia spe philosophari ab initio postulavimus? non ideo, ut idiotis decentiores circumiremus? cur igitur non respondes hoc quoque?

HERM. Quid vero aliud quam quod parum abest quin illacrimet? adeo in animum meum penetravit vera ratio; ac deploro quantum miser temporis insumserim, mercedes insuper non parvas laborum meorum persolvens: jam enim velut ab ebrietate resipiscens video qualia sint quæ amabam, quæ autem propter ea perpessus sim.

84. LYC. Et quid lacrimis opus est, o bone? valde enim prudens consilium arbitror fabulæ, quam narrabat Æsopus. Dicebat enim, hominem sedentem in litore ad fluctuosum mare, numerasse fluctus: quum vero subinde erraret, graviter tulisse et excruciatum esse, donec astans vulpes ei diceret, Quid laboras, mi homo, eorum causa qui præterierunt? quum oporteat eos qui hinc oriuntur numerare incipere, neglectis illis. Et tu igitur, quoniam ita tibi videtur, in reliquum melius feceris, si communem omnibus vitam

αἰῶν καὶ συμπολιτεύσει τοῖς πολλοῖς οὐδὲν ἀλλόκοτον καὶ τετυφωμένον ἐλπίζων, καὶ οὐκ αἰσχυρῇ, ἥνπερ εὖ φρονῆς, εἰ γέρων ἄνθρωπος μεταμαθήσει καὶ μεταχωρήσεις πρὸς τὸ βέλτιον.

85. Ταῦτα πάντα, ὦ φιλότης, ὅπως εἶπον, μή με νομίσῃς κατὰ τῆς Στοᾶς παρεσκευασμένον ἢ ἔχθραν τιὰ ἐξαίρετον πρὸς Στοῖκούς ἐπανηρημένον εἰρηκέναι, ἀλλὰ κοινὸς εἰς πάντας ὁ λόγος· τὰ γὰρ αὐτὰ πρὸς σέ εἶπον ἂν, εἰ τα Ἰλάτωνος ἢ Ἀριστοτέλους ἤρησο τῶν ἄλλων ἀκρίτων ἐρήμην καταγνούς. Νῦν δὲ ἐπεὶ τὰ Στοϊκῶν προετίμησας, πρὸς τὴν Στοᾶν ἀποτετάσθαι ὁ λόγος ἔδοξεν οὐδὲν ἐξαίρετον πρὸς αὐτὴν ἔχων.

86. EPM. Εὖ λέγεις· ἀπειμι γοῦν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, ὥς μεταβαλομένη καὶ αὐτὸ δὴ τὸ σχῆμα. Ὅψει γοῦν οὐκ εἰς μακρὰν οὔτε πώγωνα ὥσπερ νῦν λάσιον καὶ βαθὺν οὔτε δαίταν κεκολασμένην, ἀλλ' ἄνετα πάντα καὶ ἐλεύθερα· τάχα δὲ καὶ πορφυρίδα μεταμφιάσομαι, ὥς εἰδεῖεν ἅπαντες ὅτι μηκέτι μοι τῶν λήρων ἐκείνων μέτεστιν. Ὡς εἶθε γε καὶ ἐξεμέσαι δυνατόν ἦν ἅπαντα ἐκεῖνα, ὅπως ἤκουσα παρ' αὐτῶν, καὶ εὖ ἴσθι, οὐκ ἂν ὤκησα καὶ ἑλλέβορον πεινὴν διὰ τοῦτο ἐς τὸ ἔμπαλιν ἢ ὁ Χρύσιππος, ὅπως μὴδὲν ἐτι ἐννοήσωμι ὧν φασί. Σοὶ δ' οὐδ' οὐ μικρὰν χάριν ἴδα, ὦ Λυκίνε, ὅτι με παραπερούμενον ὑπὸ θολεροῦ τινος χειμάρρου καὶ τραχέος, ἐπιδιδόντα ἑμαυτὸν καὶ κατὰ ῥοὴν συρρέοντα τῷ ὕδατι ἀνέσπασας ἐπιστάς, τὸ τῶν τραγῳδῶν τοῦτο, θεὸς ἐκ μηχανῆς ἐπιφανείς. Δοκῶ δέ μοι οὐκ ἀλόγως ἂν καὶ ξυρήσασθαι τὴν κεφαλὴν ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν ναυαγίων ἀποσωθέντες ἐλεύθεροι, ἅτε καὶ σωτήρια τῆμερον αἶων ἀποσπύτην ἀγλὺν ἀποσεισάμενος τῶν ὁμμάτων. Φιλοσόφῳ δὲ ἐς τὸ λοιπὸν κἂν ἄκων ποτὲ ὁδῷ βαδίζων ἐν-τύχῳ, οὕτως ἐκτραπήσομαι καὶ περιστῆσομαι ὥσπερ τοὺς λυττόντας τῶν κυνῶν.

XXI.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ Η ΑΕΤΙΩΝ.

1. Ἡροδότου εἶθε μὲν καὶ ἅλλα μιμήσασθαι δυνατόν ἦν, οὐ πάντα φημι ὅσα προσῆν αὐτῷ — μεῖζον γὰρ εὐχῆς τοῦτο γε — ἀλλὰ κἂν ἐν ἐκ τῶν ἀπάντων, ὅσον ἢ κάλλος τῶν λόγων ἢ ἁρμονίαν αὐτῶν ἢ τὸ οἰκεῖον τῇ Ἰωνίᾳ καὶ προσφυὲς ἢ τῆς γνώμης τὸ περιττὸν ἢ ὅσα μυρία καλὰ ἐκείνος ἅμα πάντα συλλαβῶν ἔχει πέρα τῆς εἰς μίμησιν ἐλπίδος· ἃ δὲ ἐποίησεν ἐπὶ τοῖς συγγραμμάσι καὶ ὥς πολλαχῶς τοῖς Ἕλλησι γνώριμος ἐν βραχεὶ κατέστη, καὶ ἐγὼ καὶ σὺ καὶ ἄλλος ἂν μιμήσαιμεθα. Πλεῖστας γὰρ οἰκοῦν ἐκ τῆς Καρίας εὐθὺς τῆς Ἑλλάδος ἐσκοπεῖτο πρὸς ἑαυτὸν ὅπως ἂν τάχιστα καὶ ἀπραγμονέστατα ἐπίσημος καὶ περιβόητος γένοιτο καὶ αὐτὸς καὶ τὰ συγγραμμάτια. Τὸ μὲν οὖν περινοστοῦντα νῦν μὲν Ἀθηναίους, νῦν δὲ Κορινθίους ἀναγνώσκειν ἢ Ἀργεῖους ἢ Λακεδαιμονίους ἐν τῷ μέρει,

velis vivere, et civem te gerere de vulgo unum, nihil insolens et inflatum sperans; nec pudeat te, si recte sapis, senem hominem mutatis quasi partibus ad id quod melius est transire.

85. Ceterum hæc quæcumque dixi omnia, amice, noli me putare contra Porticum paratum, aut susceptis eximiis contra Stoicos inimicitiiis dixisse; sed communis ad omnes pertinet ratio: eadem enim ad te dixissem, si Platonis aut Aristotelis sectam secutus esses, reliquis indicta causa damnatis. Nunc vero quum Stoicorum sectam prætulisses, ad Porticum intenta videbatur ratio, quæ eximium nihil contra eam habeat.

86. HERM. Bene dicis. Abeo igitur ad hoc ipsum, ut ipsum etiam mutem habitum. Videbis enim non ita multo post neque barbam uti nunc hirsutam et prolixam, neque victum ita castigatum, sed remissa omnia atque libera. Forte autem purpuram etiam induam, uti sciant omnes, nihil mihi jam esse cum illis nugis. Utinam etiam evomere liceat, quæcumque ex illis audiui! et noris me non cunctanter helleborum propterea bibiturum, contraria quam Chrysippus ratione, nimirum ne quid amplius eorum, quæ dicunt, in mentem mihi veniat. Tibi igitur gratiam, Lycine, non parvam habeo, quod me turbido torrente ablatum atque aspero, quum jam cessissem fluctibus et secundo flumine cum aqua ferrer, extraxisti, superveniens tanquam ille in tragodiis præsens ex machina deus. Videor autem mihi non præter rationem caput etiam rasurus, ut qui e naufragiis servantur liberi, quippe qui et ipse salutis recuperatæ festum diem hodie acturus sim, tanta ab oculis amota caligine. In philosophum autem de reliquo si vel invitatus aliquando ingrediens per viam incidero, ita aversabor, ita cavebo, ut canes rabiosos solemus.

XXI.

HERODOTUS, SIVE AETION.

1. Utinam Herodoti etiam reliqua imitari liceret! non omnia dico quæ viro aderant (majus enim voto illud quidem); sed unum quiddam de omnibus, verbi causa, venustatem orationis aut compositionem, aut domesticam illam Ionicæ linguæ et nativam suavitatem, aut sententiarum divitias, aut quæ sexcenta pulchra ille una complexus habet, imitandi omnem spem transgressa: ceterum quæ circa libros suos historicos faciebat, et modum quo Græcis multis in locis brevi innotesceret, illud et ego et tu et quivis alius imitemur. Quum enim domo e Caria versus Græciam navigaret, dispiciebat apud se, qua tandem ratione quam celerissime et minimo labore insignis et celebris tam ipse, tum si quid scripsisset, fieret. Jam circumire, et nunc Atheniensibus, nunc Corinthiis recitare, aut Argivis, aut Lace-

ἐργῶδες καὶ μακρὸν ἦγετο εἶναι καὶ τριθὴν οὐ μικρὰν ἐν τῷ τοιοῦτῳ εἶσεσθαι· οὐκ οὐν ἤξιον διασπᾶν τὸ πρᾶγμα οὐδὲ κατὰ διαίρεσιν οὕτω κατ' ὀλίγον ἀγείρειν καὶ συλλέγειν τὴν γνῶσιν, ἐπεδούλευε δὲ, εἰ δυνατόν εἴη, ἀθρόους ποὺ λαβεῖν τοὺς Ἑλληνας ἀπαντας. Ἐνίστανται οὖν Ὀλύμπια τὰ μεγάλα, καὶ ὁ Ἡρόδοτος τοῦτ' ἐκείνο φκειν οἱ νομίσας τὸν καιρὸν, οὗ μάλιστα ἐγγίγεται, πλήθουσιν τηρήσας τὴν πανηγυριν, ἀπανταχόθεν ἤδη τῶν ἀρίστων συνευλεγμένων, παρελθὼν ἐς τὸν ὀπισθόδομον οὐ θεατὴν, ἀλλ' ἀγωνιστὴν παρείχεν ἑαυτὸν Ὀλυμπίων φέδων τὰς ἱστορίας καὶ κηλῶν τοὺς παρόντας, ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι τὰς βίβλους αὐτοῦ, ἐνέα καὶ αὐτὰς οὐσας.

2. Ἦδη οὖν ἀπαντες αὐτὸν ἤδσαν πολλῷ μᾶλλον ἢ τοὺς Ὀλυμπιονίκας αὐτούς· καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἀνέκοος ἦν τοῦ Ἡροδότου ὀνόματος, οἱ μὲν αὐτοὶ ἀκούσαντες ἐν Ὀλυμπίᾳ, οἱ δὲ τῶν ἐκ τῆς πανηγύρεως ἡκόντων πυνθανόμενοι, καὶ εἰ ποῦ γε φανεῖται μόνον, δεδικνυτο ἂν τῷ δοκτύλῳ. Οὗτος ἐκείνους Ἡρόδοτος ἔστιν ὁ τὰς μάχας τὰς Περσικὰς Ἰαστὶ συγγεγραφώς, ὁ τὰς νίκας ἡμῶν ὑμνήσας. Τοιαῦτα ἐκείνος ἀπέλαυσε τῶν ἱστοριῶν, ἐν μιᾷ συνόδῳ πάνδημόν τινα καὶ κοινήν ψῆφον τῆς Ἑλλάδος λαβὼν καὶ ἀνακηρυχθεὶς οὐχ ὑφ' ἐνὸς μὰ Δία κήρυκος, ἀλλ' ἐν ἀπάσῃ πόλει, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν πανηγυριστῶν.

3. Ὅπερ ὕστερον κατανοήσαντες ἐπιτόμον τινα ταύτην δδὸν ἐς γνῶσιν Ἰππίας τε ὁ ἐπιχώριος αὐτῶν σοφιστὴς καὶ Περδίκος ὁ Κεῖος καὶ Ἀναξιμένης ὁ Χίος καὶ Πῶλος ὁ Ἀκραγαντίνος καὶ ἄλλοι συγνοὶ λόγους ἔλεγον αἰεὶ καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν πανηγυριν, ἀφ' ὧν γνῶριμοὶ ἐν βραχεῖ ἐγίνοντο.

4. Καὶ τί σοι τοὺς παλαιούς ἐκείνους λέγω σοφιστὰς καὶ συγγραφεὰς καὶ λογογράφους, ὅπου καὶ τὰ τελευταῖα ταῦτα καὶ Ἀετίωνά φασι τὸν ζωγράφον, γράψαντα τὸν Ρωξάνης καὶ Ἀλεξάνδρου γάμον, εἰς Ὀλυμπίαν καὶ αὐτὸν ἀγαγόντα τὴν εἰκόνα ἐπιδείξασθαι, ὥστε Προξενίδαν, Ἑλλανοδίκην τότε ὄντα, ἡσθέντα τῇ τέχνῃ γαμβρὸν ποιήσασθαι τὸν Ἀετίωνα.

5. Καὶ τί τὸ θαῦμα ἐνῆν τῇ γραφῇ αὐτοῦ, ἥρετό τις, ὥς τὸν Ἑλλανοδίκην δι' αὐτὸ οὐκ ἐπιχωρίῳ τῷ Ἀετίωνι συνάψασθαι τῆς θυγατρὸς τὸν γάμον; Ἔστιν ἡ εἰκὼν ἐν Ἰταλίᾳ, καὶ γὰρ εἶδον, ὥστε καὶ σοὶ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι. Θάλαμος ἔστι περικαλλὴς καὶ κλίνη νυμφική, καὶ ἡ Ρωξάνη κάθηται πάγκαλόν τι χρῆμα παρθένου ἐς γῆν δρῶσα, αἰδομένη ἐστῶτα τὸν Ἀλεξάνδρον. Ἐρωτες δὲ τινες μειδιῶντες ὁ μὲν κατόπιν ἐφεστὼς ἀπάγει τῆς κεφαλῆς τὴν καλύπτραν καὶ δείκνυσιν τῷ νυμφίῳ τὴν Ρωξάνην, ὁ δὲ τις μᾶλα δουλικῶς ἀφαιρεῖ τὸ σανδάλιον ἐκ τοῦ ποδός, ὥς κατακλίνειτο ἤδη, ἄλλος τῆς χλανίδος τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπειλημμένος, Ἐρως καὶ οὗτος, ἔλκει αὐτὸν πρὸς τὴν Ρωξάνην πᾶνυ βιαίως ἐπισπόμενος, ὁ βασιλεὺς δὲ αὐτὸς μὲν στέφανόν τινα δρέγει τῇ παιδί, πάροχος δὲ καὶ νυμφαγωγὸς Ἡφαιστῖων συμπαρέσσι δᾶδα καομένην ἔχων, μετράκιόν πᾶνυ ὥραιόν ἐπηρειδόμενος, Ὑμέναιος οἰμαὶ ἔστιν· οὐ γὰρ ἐπεγέ-

daemoniis particulatim, laboriosum et longum esse ducebat, moramque in ea re haud parvam esse futuram. Noli igitur negotium hoc distrahere, neque disperse ita et minutatim conciliare et cogere sibi notitiam hominum: verum eo intendit animum, ut, si fieri posset, confertos alicubi Græcos universos deprehenderet. Instant igitur magna Olympia: et Herodotus, rem ipsam putans, venire sibi tempus maxime desideratum, observato pleno concilio, collectis undique jam proceribus, ingressus in posticum templi Jovis Olympii, non spectatorem, sed certatorem se Olympiorum professus est, canens historias, et eo usque demulcens hos qui adessent, ut Musæ ipsius libri, qui et ipsi novem essent, vocarentur.

2. Jam igitur multo ipsum magis nosse omnes, quam victores ipsos Olympiæ; nec esse cui Herodoti nomen non esset auditum, partim quod ipsi illum Olympiæ audissent, partim quod ab his, qui ex concilio venerant, percontando percepissent: et sicubi conspiceretur modo, digito monstrabatur. Hic ille Herodotus est, dicentium, qui prælia cum Persis Ionico sermone conscripsit, qui victorias nostras hymno celebravit. Hunc ille talem historiarum suarum fructum cepit, in uno conventu publicum quoddam et commune totius Græciæ suffragium qui ferret, ornareturque præconio non hercle ab uno præcone, sed in unaquaque urbe, unde singuli spectatorum essent.

3. Quod quidem postea considerantes, hanc nempe compendiarium quandam ad notitiam hominum viam, Hippia ex ipsa illa Elidis regione sophista, et Cæus Prodicus, et Anaximenes Chius, et Agrigentinus Polus, et frequentes alii, semper verba et ipsi fecerunt ad concilium, unde nobiles brevi tempore facti sunt.

4. Et quid tibi antiquos illos sophistas dico, historicos et logographos, quum nuper adeo etiam Aetion pictor dicatur, depictis a se Roxanes et Alexandri nuptiis, Olympiam et ipse deportatam eam tabulam ostendisse, successu eo ut Proxenidas, iudex certaminis qui tum esset, delectatus arte generum sibi Aetionem assumeret.

5. Et quid in pictura ipsius mirum inerat, rogabat aliquis, ut arbiter certaminum propter illud Aetioni, non civi, nuptias filię conciliaret? Est illa in Italia, et ipse eam vidi, ut etiam narrare tibi possim. Thalamus est pulcherrimus, et lectus nuptialis: et assidet Roxane virgo undique pulcherrima, humi defixos habens oculos, pudore astantis Alexandri. Cupidines autem quidam renidentes, alius quidem a tergo imminens reducit a capite flammeum, ostenditque Roxanen sponso: alius autem aliquis verniliter sane demit pede sandalium, ut jam recumbat: alius læna prehensum Alexandrum, Cupido et hic, trahit versus Roxanem, connixus validissime: rex ipse quidem coronam offert puellæ; comes autem et deductor sponsi Hephæstion una astat, facem ardentem gerens, puero innixus fornosissimo: Hymenæus pu to est; neque enim ascriptum est

γραπτο τοῦνομα. Ἐτέρωθι δὲ τῆς εἰκόνος ἄλλοι Ἑρω-
τες παίζουσιν ἐν τοῖς θπλοῖς τοῦ Ἀλεξάνδρου, δύο μὲν
τὴν λόγῃν αὐτοῦ φέροντες, μιμούμενοι τοὺς ἀγθοφό-
ρους, ὁπότε δοκὸν φέροντες βαροῦντο· ἄλλοι δὲ δύο ἕνα
τινὰ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος κατακείμενον, βασιλέα δῶθεν καὶ
αὐτὸν, σύρουσι τῶν ὀχάνων τῆς ἀσπίδος ἐπειλημμένοι·
εἷς δὲ δὴ ἐς τὸν θώρακα ἐσελθὼν ὑπτιον κείμενον λο-
χῶντι ἔοικεν, ὡς φοβήσκειν αὐτοὺς, ὁπότε κατ' αὐτὸν
γένοιτο σύροντες.

6. Οὐ παιδιὰ δὲ ἄλλως ταῦτά ἐστιν οὐδὲ περιείρα-
σται ἐν αὐτοῖς ὁ Ἀετίων, ἀλλὰ δηλοῖ τοῦ Ἀλεξάνδρου
καὶ τὸν ἐς τὰ πολεμικὰ ἔρωτα, καὶ ὅτι ἅμα καὶ Ῥω-
ξάνης ἦρα καὶ τῶν ὀπλων οὐκ ἐπελέλυστο. Πλὴν ἀλλ'
ἢ γε εἰδὼν αὐτὴ καὶ ἄλλως γαμήλιόν τι ἐπὶ τῆς ἀλη-
θείας διεφάνη ἔχουσα, προμνησμένη τῷ Ἀετίῳ τὴν
τοῦ Προξενίδου θυγατέρα· καὶ ἀπῆλθε γήμας καὶ αὐ-
τὸς, πάρεργον τῶν Ἀλεξάνδρου γάμων, ὑπὸ νυμφαγωγῷ
τῷ βασιλεῖ, μισθὸν εἰκασμένου γάμου προσλαβὼν ἀληθῆ
γάμον.

7. Ἡρόδοτος μὲν οὖν — ἐπ' ἀνέμῳ γὰρ ἐπ' ἐκείνους —
ἱκανὴν τῶν Ὀλυμπίων τὴν πανήγυριν ἤγειτο καὶ συγ-
γραφέα θαυμαστὸν δεῖξαι τοῖς Ἑλλήσι τὰς Ἑλληνικὰς
νίκας διεξιόντα, ὡς ἐκείνους διεξῆλθεν. Ἐγὼ δὲ —
καὶ πρὸς Φιλίῳ μὴ με κορυθαντιᾶν ὑπολάβετε μηδὲ
τάμὰ εἰκάζειν τοῖς ἐκείνου, ἴλαως δ' ἀνὴρ — ἀλλὰ τοῦτό
γε ὅμοιον παθεῖν φημι αὐτῷ· ὅτε γὰρ τὸ πρῶτον ἐπε-
δήμησα τῇ Μακεδονίᾳ, πρὸς ἑμαυτὸν ἐσχόπουν ὅ τι
μοι χρηστόν τῳ πράγματι· καὶ ὁ μὲν ἔρωσ οὗτος ἦν
ἅπασιν ὑμῖν γνωσθῆναι καὶ ὅτι πλείστοις Μακεδόνων
δείξει τάμὰ, τὸ δὲ αὐτὸν περιούνητα τηλικαῦτα τοῦ ἔτους
συγγενέσθαι τῇ πόλει ἐκάστη οὐκ εὐμαρὲς ἐφαίνετο, εἰ
δὲ τηρήσαιμι τῇδε ὑμῶν τὴν σύνοδον, εἴτα παρελθὼν
ἐς μέσον δεῖξαιμι τὸν λόγον, ἐς δέον οὕτως ἀποθήσεσθαι
μοι τὰ τῆς εὐχῆς.

8. Αὐτοὶ τε οὖν ἤδη συνελθύθατε, ὅ τι περ ὄφελος
εἴς ἐκάστης πόλεως, αὐτὸ δὴ τὸ κεφάλαιον ἁπάντων
Μακεδόνων, καὶ ὑποδέχεται πόλις ἡ ἀρίστη οὕσα οὐ
κατὰ Πίσαν μὰ Δί' οὐδὲ τὴν ἐκείθι στενοχωρίαν καὶ
σκηνὰς καὶ καλύβας καὶ πνίγος, ὅς τε αὐτὴ πανηγυρίζεται
οὐ συρφετώδης ὄχλος, ἀθλητῶν μάλλον φιλοθεάμονες,
ἐν παρέργῳ οἱ πολλοὶ τὸν Ἡρόδοτον τιθέμενοι, ἀλλὰ
ρητόρων τε καὶ συγγραφέων καὶ σοφιστῶν οἱ δοκιμώ-
τατοι, ὅσον οὐ μικρὸν ἤδη, μὴ τοῦμὸν παρὰ πολὺ ἐν-
δεέστερον φαίνονται τῶν Ὀλυμπίων. Ἀλλ' ἦν μὲν
ὑμεῖς Πολυδάμαντι ἢ Γλαύκῳ ἢ Μίλωνι παραθεωρῆτέ
με, κομιδῇ ὑμῖν ὁξὺ θρασὺς ἀνθρῶπος εἶναι, ἦν δὲ
πολὺ ἐκείνων ἀπαγαγόντες τὴν μνήμην ἐπ' ἑμαυτοῦ
μόνου ἀποδύσαντες ἴδητε, τάχ' ἂν οὐ πάνυ μαστιγώ-
σιμος ὑμῖν δοξάιμι· ὅς ἐν γε τηλικούτῳ σταδίῳ ἱκανὸν
ἐμοὶ γοῦν καὶ τοῦτο.

nomen. In altera autem tabulae parte Cupidines alii lusus
agunt in armis Alexandri, duo quidem hastam illius feren-
tes, bajulos imitati, quum trabem ferentes onere pandantur :
alii autem duo, unum in clypeo jacentem, regem nempe
ipsum quoque, tanquam in curru trahunt, comprehensis
clypei ansis : unus denique in lorica, quæ supina jacet,
ingressus, insidiant similis est, qui perterreat illos, quando
inter trahendum ad se deferantur.

6. Ceterum non lusus ista sunt, neque temere in illis
operam abusus est Aetion, sed indicant Alexandri amorem
etiam rerum bellicarum, ipsumque quum Roxanen amaret,
armorum non esse oblitum. Præterea ipsa quoque tabula
hæc nuptiale quiddam revera habere apparuit, nempe quæ
conciliaverit Aetioni Proxenidæ filiam : discessitque pictor,
nuptiis et ipse celebratis, quæ parergon essent et appendi-
cula quasi nuptiarum Alexandri, conciliatore atque dedu-
ctore sponsæ ipso rege, mercedis assimilarum nuptiarum
corollarium nactus veras nuptias.

7. Herodotus igitur (ad hunc enim redeo) aptum judicabat
Olympiorum concilium, quod etiam historicum admirabilem
ostenderet Græcis, qui quidem ita, ut ab ipso factum est,
victorias Græcas enarrasset. Ego vero : et per amicitia-
rum vos præsidem Jovem obtestor, ne insanire me putetis,
aut mea illius scriptis comparare, sic vir ille mihi faveat !
ego igitur illud certe simile viri illius accidere mihi con-
firmo : quum primum in Macedoniam peregrinatum venis-
sem, apud animum meum considerabam, quomodo res meæ
essent tractandæ : et cupiebam sane innotescere vobis
omnibus, et quamplurimis Macedonum, quid essem, osten-
dere ; circumire autem ipsum, id anni, et cum civitate una-
quaque agere præsentem, non facile videbatur : si vero
hunc vestrum conventum observarem, ac tum progressus
in medium dicendi facultatem ostenderem, sic sperabam
votum mihi meum recte eventurum.

8. Jam igitur et ipsi convenistis, quicquid in unaquaque
civitate præstantissimum est, caput ipsum et flos omnium
Macedonum : et suscipit vos urbs præstantissima, non illa
Pisæ similis, per Jovem, neque angustiis illis, et taberna-
culis, et casis, et æstui : porro qui huc convenere, non
fæx populi, athletarum spectacula preferentes plerique et
obiter tantum audiendum putantes Herodotum ; sed rheto-
rum, et historicorum, et sophistarum probatissimi : quare
pæne jam effectum est, ne mea hæc conditio multum inferior
videatur Olympiis. Verum si quidem ad Polydamanthem
aliquem, aut Glaucum, aut Milonem me inter spectandum
comparaveritis, oppido vobis audax videbor homo esse :
sin vero, memoria longe ab illis abducta, per me solum me
exutum spectaveritis, forte non omnino flagris dignus vobis
videar : nam in tali quidem stadio satis mihi certe et hoc
fuerit.

XXII.

ΖΕΥΞΙΣ ἢ ΑΝΤΙΟΧΟΣ.

1. Ἐναγχος ἐγὼ μὲν ὑμῖν δείξας τὸν λόγον ἀπῆειν οἶκαδε, προσιόντες δέ μοι τῶν ἀκηκοῦτων πολλοί — καλύει γὰρ οὐδὲν, οἶμαι, καὶ τὰ τοιαῦτα πρὸς φίλους ἤδη ὄντας ὑμᾶς λέγειν — προσιόντες οὖν ἐδεξιοῦντο καὶ θαυμάζουσιν ἐώκεσαν· ἐπὶ πολὺ γοῦν παρομαρτοῦντες ἄλλος ἄλλοθεν ἐβόων καὶ ἐπῆνουν, ἄχρι τοῦ καὶ ἐρυθριᾶν με, μὴ ἄρα πάμπολυ τῆς ἀξίας τῶν ἐπαινῶν ἀπολείποιμην. Τὸ δ' οὖν κεφάλαιον αὐτοῖς τοῦτο ἦν, καὶ πάντες ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἐπεσημαίνοντο, τὴν γνώμην τῶν συγγραμμάτων ζήτην οὔσαν καὶ πολὺν ἐν αὐτῇ τὸν νεωτερισμόν. Μᾶλλον δὲ αὐτὰ εἰπεῖν ἄμεινον, ἅπερ ἐκεῖνοι ἀπεφθέγγοντο. « Ὁ τῆς καινότητος. Ἡράκλεις, τῆς παραδοξολογίας. Εὐμήχανος ἀνθρώπος. Οὐδὲν ἂν τις εἴποι τῆς ἐπινοίας νεαρώτερον. » Οἱ μὲν τοιαῦτα πολλὰ εἶπον, ὡς ἐκεκίνητο δηλαδὴ ὑπὸ τῆς ἀκροάσεως· ἡ τίνα γὰρ ἂν αἰτίαν εἶχον ψεύδεσθαι καὶ κολακεύειν τὰ τοιαῦτα ξένον ἀνθρώπον, οὐ πάνυ πολλῆς αὐτοῖς φροντίδος ἄξιον τὰ ἄλλα;

2. Πλὴν ἐμέ γε — εἰρήσεται γάρ — οὐ μετρίως ἦναι δὲ ἐπαινος αὐτῶν, καὶ ἐπειδὴ ποτε ἀπελθόντων κατ' ἐμαυτὸν ἐγενόμην, ἐκεῖνα ἐνεδύνουν· οὐκοῦν τοῦτο μόνον χάριεν τοῖς ἐμοῖς ἐνεστιν, ὅτι μὴ συνήθη μὴδὲ κατὰ τὸ κοινὸν βαδίζει τοῖς ἄλλοις, ὀνομάτων δὲ ἄρα καλῶν ἐν αὐτοῖς καὶ πρὸς τὸν ἀρχαῖον κανόνα συγκεκλιμένων ἢ νοῦ ὀξέος ἢ περινοίας τινὸς ἢ χάριτος Ἀττικῆς ἢ ἁρμονίας ἢ τέχνης τῆς ἐφ' ἅπασιν, τούτων δὲ πόρρω ἴσως τοῦμόν· οὐ γὰρ ἂν παρέντες αὐτὰ ἐκεῖνα, ἐπῆνουν μόνον τὸ καινὸν τῆς προαιρέσεως καὶ ξενίζον. Ἐγὼ δὲ δὲ μάταιος ὤμην, ὅποτε ἀναπηδῶντες ἐπαινοῖεν, τάχα μὲν τι καὶ αὐτὸ τοῦτο προσάγεσθαι αὐτοῖς· ἀληθὲς γὰρ εἶναι τὸ τοῦ Ὀμήρου, καὶ τὴν νέαν ὥδην χεχαρισμένην ὑπάρχειν τοῖς ἀκούουσιν· οὐ μὴν τοσοῦτόν γε οὐδὲ ὅλον τῇ καινότητι νέμειν ἤξιον, ἀλλὰ τὴν μὲν ὥσπερ ἐν προσθήκης μοῖρᾳ συνεπικοσμεῖν τι καὶ πρὸς τὸν ἐπαινον συντελεῖν καὶ αὐτὴν, τὰ δὲ τῷ ὄντι ἐπαινούμενα καὶ ὑπὸ τῶν ἀκούοντων εὐφημούμενα ἐκεῖνα εἶναι. Ὡστε οὐ μετρίως ἐπῆρην καὶ ἐκινδύνευον πιστεύειν αὐτοῖς ἕνα καὶ μόνον ἐν τοῖς Ἑλλήσιν εἶναι λέγουσι καὶ τὰ τοιαῦτα. Τὸ δὲ κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀνθρακες ἡμῶν δὲ θησαυρὸς ἦσαν, καὶ ὀλίγου δέω θαυμαστοποιῶ τινος ἐπαινον ἐπαινεῖσθαι πρὸς αὐτῶν.

3. Ἐθέλω γοῦν ὑμῖν καὶ τὸ τοῦ γραφέως διηγῆσθαι· ὁ Ζεῦξις ἐκεῖνος ἀριστος γραφῶν γενόμενος τὰ δημῳδῆ καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα οὐκ ἔγραψεν, ἢ ὅσα πάνυ ὀλίγα, ἥρωας ἢ θεοὺς ἢ πολέμους, ἀεὶ δὲ καινοποιοῖεν ἐπειρᾶτο καὶ τι ἀλλόκοτον ἂν καὶ ξένον ἐπινοήσας ἐπ' ἐκείνῳ τὴν ἀκρίβειαν τῆς τέχνης ἐπεδείκνυτο· ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις τολμῆμασι καὶ θήλειαν Ἰπποκλένταυρον ὁ Ζεῦξις αὐτὸς ἐποίησεν, ἀνατρέφουσάν γε προσέτι παιδίῳ Ἰπποκονταῦρῳ διδύμῳ κομιδῇ νηπίῳ. Τῆς εἰκόνος ταύ-

XXII.

ZEUXIS AUT ANTIOCHUS.

1. Nuper quum dicendi vobis facultatem oratione ostendissem, domum abibam : accedentes vero ad me auditorum multi : nihil enim, puto, prohibet talia quoque apud vos amicos jam meos dicere : accedentes igitur complectebantur me, et admirationem præ se ferebant ; multum enim persecuti aliunde alius clamare, et laudare, adeo ut erubescerem, veritus ne nimis multum a dignitate laudum illarum abessem. Caput autem et summa laudis hæc illis erat, omnesque unum et idem acclamabant, consilium scriptiorum insolitum esse, et multum in illo novatum. Quin præstat ipsa illa verba commemorare, quæ illi proferebant. « Vah novitatem ! Mirifica hercle ultra fidem oratio ! hominem ad inveniendum agilem ! Nihil quisquam dixerit cogitatis illis magis novum. » Atque illi quidem talia multa dicere, prout nimirum ab auditione moverentur : quam alioqui mentiendi causam habuissent, et eo modo adulandi peregrino homini, nec de cetero ad curam illorum magno opere pertinenti ?

2. At me (dicetur enim) ista laus eorum non mediocri affliciebat molestia, et quum tandem post illorum discessum solus essem, ita cogitabam : Ergo illud solum jucundum meis scriptis inest, quod usitata non sunt, neque communi quasi cum reliquis vestigio incedunt : a nominibus autem in iisdem pulchris et ad antiquam regulam compositis, aut sensu acuto, aut excogitandi solertia quadam, aut venustate Attica, aut compositione ac numero, aut arte in omnibus constituendis, ab his, inquam, longe forte ratio mea remota est : neque enim, nisi hoc ita se haberet, relictis illis ipsis, solam laudarent novitatem rationis nostræ ac peregrinitatem. At vanus ego spei putaram, quum ad laudandum consurgerent, forte quidem hoc ipsom etiam eos allecturum esse, quum verum sit Homericum illud, novam cantilenam jucundam esse audientibus ; non tantum tamen neque omnino omnia novitati eos tribuere censebam ; verum hanc quidem, corollarii cujusdam instar, ornamentum allaturam aliquid, et laudi ipsam quoque non nihil collaturam : ea vero quæ serio ac solide laudarentur, quæque secunda audientium fama exciperentur, ista esse quæ modo commemoravi. Itaque non mediocriter jam elatus eram, et prope fuerat ut crederem illis, quum unum et solum me in Græcis esse dicerent, atque id genus alia. Verum enim vero in carbores, quod est in proverbio, thesaurus noster abiit, et parum abest quin præstigatoris circumforanei laude ab illis afficiar.

3. Volo igitur illud etiam de pictore vobis narrare. Zeuxis ille, pictorum præstantissimus, popularia ista et communia non pingebat, aut admodum certe panca, heroas puta, aut deos, aut pugnas ; sed novum quiddam proferre semper tentabat : et si quid insolens aut peregrinum excogitasset, in eo demum vim et accusationem artis summam ostendebat. Inter reliqua ausa Centaurum etiam feminam Zeuxis idem pinxit, lactantem adhuc pueros Centauros gemellos, admodum infantes. Tabulæ hujus exemplum nunc est

της ἀντίγραφος ἐστὶ νῦν Ἀθήνησι πρὸς αὐτὴν ἐκείνην ἀκριβῆ τῇ στάθμῃ μετενηνεγμένη· τὸ ἀρχέτυπον δ' αὐτὸ Σύλλας ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐλέγετο μετὰ τῶν ἄλλων εἰς Ἰταλίαν πεπομφέναι, εἴτα περὶ Μαλέαν, οἶμαι, καταδύσης τῆς ὁκάδος, ἀπολέσθαι ἅπαντα καὶ τὴν γραφὴν. Πλὴν ἀλλὰ τὴν γε εἰκόνα τῆς εἰκόνος εἶδον, καὶ αὐτὸς ὑμῖν, ὡς ἂν οἷός τε ὦ, δείξω τῷ λόγῳ, οὐ μὰ τὸν Δία γραφικὸς τις ὢν, ἀλλὰ πάνυ μέμνημαι οὐ πρὸ πολλοῦ ἰδὼν ἐν τινος τῶν γραφῶν Ἀθήνησι καὶ τὸ ὑπερβαυμάσαι τότε τὴν τέχνην τάχ' ἂν μοι καὶ νῦν πρὸς τὸ σαφέστερον δηλῶσαι συναγωνίσαιτο.

4. Ἐπὶ χλόης εὐθαλοῦς ἡ Κένταυρος αὕτη πεποινή-ται ὅλη μὲν τῇ ἵππῳ χαμὰι χειμένη, καὶ ἀποτέτανται εἰς τοῦπίσω οἱ πόδες, τὸ δὲ γυναικεῖον ὅσον αὐτῆς ἡρέμα ἐπεγήγερται καὶ ἐπ' ἀγκῶνος ἐστίν, οἱ δὲ πόδες οἱ ἐμπροσθεν οὐκέτι καὶ οὕτοι ἀποτάδην, οἷον ἐπὶ πλευρὰν χειμένης, ἀλλ' ὁ μὲν ὀκλάζοντι ὅμοιον ὦν καμπύλος ὑπεσταλμένη τῇ ὀπλῇ, ὁ δὲ ἐμπάλιν ἐπανίσταται καὶ τοῦ ἐδάφους ἀντιλαμβάνεται, οἷοι εἰσὶν ἵπποι πειρώμενοι ἀναπηδᾶν. Τοῖν νεογνοῖν δὲ τὸ μὲν ἄνω ἔχει αὕτη ἐν ταῖς ἀγκάλαις καὶ ρέφει ἀνθρωπικῶς ἐπέχουσα τὸν γυναικεῖον μαστὸν, τὸ δ' ἕτερον ἐκ τῆς ἵππου θηλάζει ἐς τὸν πωλικὸν τρόπον· ἄνω δὲ τῆς εἰκόνος οἷον ἀπὸ τινος σκοπῆς Ἰπποκένταυρός τις, ἀνὴρ ἐκείνης δηλαδὴ τῆς τὰ βρέφη ἀμφοτέρωθεν τιθηνομένης, ἐπικύπτει γελῶν οὐχ ὅλος φαίνόμενος, ἀλλ' ἐς μέσον τὸν ἵππον, λέοντος σκύμνον ἀνέχων τῇ δεξιᾷ καὶ ὑπὲρ ἑαυτὸν αἰωρῶν, ὡς δεδιζαίτο σὺν παιδιᾷ τὰ βρέφη.

5. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα τῆς γραφῆς, ἐφ' ὅσα τοῖς ἰδιώταις ἡμῖν οὐ πάντῃ ἐμφανῆ ὄντα τὴν ὅλην θύμῳ ἔχει δύναμιν τῆς τέχνης, οἷον τὸ ἀποτεῖναι τὰς γραμμάς ἐς τὸ εὐθύτατον καὶ τῶν χρωμάτων ἀκριβῆ τὴν χρᾶσιν καὶ εὐκαιρὸν τὴν ἐπιβολὴν ποιήσασθαι καὶ σκιάσαι ἐς δέον καὶ τοῦ μεγέθους τὸν λόγον καὶ τὴν τῶν μερῶν πρὸς τὸ ὅλον ἰσότητα καὶ ἁρμονίαν γραφῶν παῖδες ἐπαινούντων, οἷς ἔργον εἰδέναι τὰ τοιαῦτα· ἐγὼ δὲ τοῦ Ζεῦξιδος ἐκεῖνο μάλιστα ἐπήνεσα, ὅτι ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ὑποθέσει ποικίλως τὸ περιττὸν ἐπεδείξατο τῆς τέχνης, τὸν μὲν ἄνδρα ποιήσας πάντῃ φοβερὸν καὶ κομιδῇ ἄγριον, σοβαρὸν τῇ χαίτῃ, λάσιον τὰ πολλὰ οὐ κατὰ τὸν ἵππον αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ καθ' ἕτερον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐξάρας αὐτῷ τοὺς ὤμους ἐπὶ πλεῖστον, τὸ βλέμμα, καί-τοι γελῶντος, θηριῶδες ὅλον καὶ δρειόν τι καὶ ἀνήμερον.

6. Τοιοῦτον μὲν ἐκείνου τὴν θῆλειαν δὲ ἵππου γε τῆς καλλίστης, οἷαι μάλιστα αἱ Θετταλαὶ εἰσιν, ἀδμήτες ἐτι καὶ ἄδατοι, τὸ δ' ἄνω ἡμίτομον γυναικὸς πάγκαλον ἔξω τῶν ὠτων· ἐκεῖνα δὲ μόνῃ σατυρώδῃ ἐστὶν αὐτῇ· καὶ ἡ μῆξις δὲ καὶ ἡ ἁρμογὴ τῶν σωμάτων, καθ' ὃ συνάπτεται καὶ συνδέεται τῷ γυναικεῖν τὸ ἵππικόν, ἡρέμα καὶ οὐκ ἀθρόως μεταβαίνουσα καὶ ἐκ προσαγωγῆς τρεπομένη λανθάνει τὴν ὅψιν ἐκ θατέρου εἰς τὸ ἕτερον ὑπαγομένη. Τὸ νεογνὸν δὲ τὸ ἐν τῷ νηπίῳ θύμῳ ἄγριον καὶ ἐν τῷ ἀπαλῷ ἤδη φοβερὸν, καὶ τοῦτο θαυμαστὸν οἷον ἔδοξέ μοι, καὶ ὅτι παιδικῶς μάλᾳ πρὸς τὸν σκύ-

Athenis, exacta regula inde translatum : ipsum vero archetypum Sylla Romanorum imperator dicebatur cum aliis in Italiam misisse, deinde circa Maleam, puto, submersa navi perisse omnia, cum his illam picturam. Verum imaginem certe imaginis vidi, et ipse eam vobis, quantum ejus potero, verbis ostendam, non profecto ut qui picturae peritus sim; verum quod plane memini, qui haud ita pridem in pictoris cujusdam pergula Athenis eam viderim : et vehementem tum artis admiratio forte me nunc etiam in ea evidentius declaranda juverit.

4. In viridi mollior gramine Centaurus haec facta est, qua quidem equa est, humi tota cubans extensis retrorsum pedibus : quantum autem illius muliebres, sensim attollitur nixum cubito; anteriores vero pedes non jam ipsi quoque porrecti, tanquam jacentis in latus Centauri; sed alter quidem geniculanti similis, incurvatus subducta ungula; alter contra insurgit, humique nititur, quales sunt equi, exsilire dum conantur. Parvorum vero alterum quidem supra ipsa tenet ulnis, et humano more lactat, muliebrem illi mammam praebens : alterum ex equina parte subrumat, more pulli. In suprema vero tabulae parte, quasi e specula quadam Centaurus aliquis, illius scilicet parvos suos utrimque nutriendi maritus, despicit ridens, non totus conspicuus, sed ad medium usque equum, leonis calulum dextra ostentans et supra se extollens, quasi per lusum terrene velit parvulus.

5. Reliquas igitur picturae dotes, in quantum nobis, ejus artis rudibus, non satis apparent, quum tamen totam artis vim contineant, velut illam linearum exquisitam directionem, et pigmentorum accuratam temperationem et inductionem tempestive factam, et umbrarum commodam immissionem, et proportionem magnitudinis, et partium mensuras integro aequabiliter respondentem, pictorum filii laudaverint, quorum opus est intelligere talia : ego vero illud maxime Zeuxidis laudare soleo, quod in uno eodemque argumento varie divitias artis ostendit : qui virum quidem fecerit undique terribilem, et omnino ferum, crines superbe jactantem, hirsutum majori ex parte, non qua equus est modo, sed etiam altera parte humana, et humeros ejus quantum potest extulerit; vultum, ridentis licet, ferinum totum fecerit et montanum fere minimeque mansuetum.

6. Ita quidem illum : feminam vero finxit partem dimidiam equae pulcherrimae, quales praesertim sunt Thessalae, nondum domitae et sessorem nondum passae; superiorem partem, mulieris, undique pulcherrimam praeter aures, quae solae satyrorum instar illi sunt. Commisio vero et commissura corporum, ubi coagmentatur ac devincitur muliebrī corpori equinum, sensim, non subito transiens, et accessu qui vix sentiat conversus, visum fallit, ubi ex altero in alterum deducitur. Quod autem recens uterque partus in prima infantia tamen ferus, et in tenero jam est terribilis, id ipsum quoque res admirabilis mihi videbatur; et quod

μνον τοῦ λέοντος ἀναδύεσθαι, μεταξὺ τῆς θηλῆς ἐκ-
 α-τερος ἐπιλημμένοι ἐν χρῶ τῇ μητρὶ προσιστάμενοι.

7. Ταῦτα δ' οὖν ἐπιδειξάμενος ὁ Ζεῦξις αὐτοὺς μὲν
 ὥστε ἐκπλήξῃεν τοὺς δρώντας ἐπὶ τῇ τέχνῃ, οἱ δὲ αὐτίκα
 μὲν ἐβόων· ἢ τί γὰρ ἂν ἐποίουν καλλίστῳ θεάματι
 ἐντυγχάνοντες; ἐπὶνουν δὲ μάλιστα πάντες ἅπερ καὶ
 πρῶτῃν ἔκεινοι, τῆς ἐπινοίας τὸ ξένον καὶ τὴν γνώμην
 τῆς γραφῆς ὡς νέαν καὶ τοῖς ἐμπροσθεν ἡγνοημένην
 οὖσαν. Ὡστε ὁ Ζεῦξις συνείς ὅτι αὐτοὺς ἀσχολεῖ ἡ
 ὑπόθεσις καινὴ οὖσα καὶ ἀπάγει τῆς τέχνης, ὡς ἐν πα-
 ρέρῳ τίθεσθαι τὴν ἀκρίβειαν τῶν πραγμάτων, Ἄγε δὴ,
 ἔφη, ὦ Μικκίων, πρὸς τὸν μαθητὴν, περιέβαλε ἥδη τὴν
 εἰκόνα καὶ ἀράμενοι ἀποκομίζετε οἴκαδε· οὗτοι γὰρ ἡμῶν
 τὸν πηλὸν τῆς τέχνης ἐπινοοῦσι, τῶν δ', ἐφ' ὅτῳ, εἰ κα-
 λῶς ἔχει καὶ κατὰ τὴν τέχνην, οὐ πολλὴν ποιοῦνται λό-
 γον, ἀλλὰ παρευδοκίμει τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἔργων ἢ τῆς
 ὑποθέσεως καινοτομία.

8. Ὁ μὲν οὖν Ζεῦξις οὕτως, ὀργιλωτέρον ἴσως.
 Ἀντίοχος δὲ ὁ σωτὴρ ἐπικληθεὶς καὶ οὗτος ὁμοίον τι
 παθεῖν λέγεται ἐν τῇ πρὸς Γαλάτας μάχῃ. Εἰ βού-
 λεσθε, διηγέσσομαι καὶ τοῦτο, ὅποιον ἐγένετο. Εἰδὼς
 γὰρ τούτους ἀλκίμους ὄντας καὶ πλήθει παμπολλοὺς
 ὁρῶν καὶ τὴν φάλαγγα καρτερῶς συναραυῖαν καὶ ἐπὶ
 μετώπου μὲν προασπίζοντας τοὺς χαλκοθώρακας αὐτῶν,
 ἐς βάθος δὲ ἐπὶ τεττάρων καὶ εἰκοσι τεταγμένους ὀπλί-
 τας, ἐπὶ κέρως δ' ἐκατέρωθεν τὴν ἵππον δισφυρίαν οὖ-
 σαν, ἐκ δὲ τοῦ μέσου τὰ ἄρματα ἐκπηδήσεσθαι μέλλοντα
 δρεπανηφόρα ὀδοσκήοντα καὶ συνωρίδας ἐπ' αὐτοῖς δις
 τοσαύτας, ταῦτα ὁρῶν πάννυον πονηρὰς εἴχε τὰς ἐλπίδας,
 ὡς ἀμάχων ὄντων ἐκείνων αὐτῶν· ἐκεῖνος γὰρ δι' ὀλίγου
 τῆς στρατιᾶς ἐκείνης παρασκευασθείσης οὐ μεγαλῶστί
 οὐδὲ κατ' ἀξίαν τοῦ πολέμου ἀφίκετο κομιδῇ ὀλίγους
 ἄγων, καὶ τούτων πελταστικὸν τὸ πολὺ καὶ ψιλικόν· οἱ
 γυμνήτες δὲ ὑπὲρ ἡμισυ τῆς στρατιᾶς ἦσαν. Ὡστε
 ἰδόκει αὐτῷ ἥδη σπένδεσθαι καὶ τινα εὐπροεπὶ διάλυσιν
 ἐρόσκεισθαι τοῦ πολέμου.

9. Ἀλλὰ Θεοδότας ὁ Ῥόδιος, ἀνὴρ γενναῖος καὶ τα-
 κτικῶν ἐμπειρος, οὐκ εἶα παρὼν ἀθυμεῖν· καὶ ἦσαν γὰρ
 ἑκατὰ ἑλέφαντες τῷ Ἀντίῳ. Τούτους ἐκέλευσεν
 ὁ Θεοδότας τέως μὲν ἔχειν ὡς οἶόν τε κατακρύψαντας,
 ὡς μὴ κατάδηλοι εἶεν ὑπερφαινόμενοι τοῦ στρατοῦ, ἐπει-
 δὴν δὲ σιμῆν ὁ σαλπικτικὸς καὶ δὲ συμπλέκεσθαι
 καὶ εἰς χεῖρας ἵνα καὶ ἡ ἵππος ἢ τῶν πολεμίων ἐπε-
 λαύνηται καὶ τὰ ἄρματα οἱ Γαλάται ἀνοίξαντες τὴν
 φάλαγγα καὶ διαστήσαντες ἐπαφῶσι, τότε ἀνὰ τέττα-
 ρας μὲν τῶν ἐλεφάντων ἀπαντᾷ ἐφ' ἑκάτερα τοῖς ἵπ-
 πεῦσι, τοὺς ὀκτὼ δὲ ἀντεπαφείναι τοῖς ἄρματῳλάταις
 καὶ συνωριασταῖς· Εἰ γὰρ τοῦτο γένοιτο, φοβηθήσονται
 αὐτῶν, ἔφη, οἱ ἵπποι καὶ ἐς τοὺς Γαλάτας αὐθὺς ἐμπε-
 σοῦνται φεύγοντες. Καὶ οὕτως ἐγένετο.

10. Οὐ γὰρ πρότερον ἰδόντες ἐλέφαντα οὔτε αὐτοὶ
 Γαλάται οὔτε οἱ ἵπποι αὐτῶν οὕτω πρὸς τὸ παράδοξον
 τῆς ὄψεως ἐταράχθησαν, ὥστε πόρρω ἔτι τῶν θηρίων
 ὄντων ἐπεὶ μόνον τετριγύτων ἤκουσαν καὶ τοὺς ὁδόντας

pueriliter admodum ad leonis catulum respiciunt, manum
 interea quisque suae arcte inherentes et quam proximè
 matrem assistentes.

7. Hæc itaque quum ostenderet Zeuxis, ipse quidem puta-
 bat futurum ut artis admiratione percelleret spectatores.
 At illi statim quidem exclamarunt : quid enim facerent
 aliud, ad pulcherrimum spectaculum admissi? laudabant
 vero maxime omnes eadem, propter quæ me nuper isti :
 inventionis novitatem, argumentum picturæ recens et su-
 perioribus ignotum. Itaque intelligens Zeuxis occupari
 illos argumento novo, et ab arte contemplanda abduci, ut
 obiter modo exquisitam rerum curam considerent, Age,
 inquit ad suum discipulum, Miccio, involve jam tabulam;
 vos sublata domum referte : isti enim lutum artis nostræ
 laudant : eorum autem, propter quæ debebat laudari, si bene
 et ex arte posita sunt, non multam habent rationem; sed
 exquisitæ circa opus ipsum artis laudem intercipit argu-
 menti novitas.

8. Zeuxis igitur ita, justo ille forte iracundius. Antiocho
 autem, Soteri cognominato, simile quiddam usu venisse
 dicitur in pugna adversus Gallogræcos. Si vultis, hoc quo-
 que, ut factum sit, enarrabo. Quum sciret enim hos viros
 fortes esse, et numero plurimos esse videret, et phalangem
 valide densam, et in fronte quidem tegentes primam aciem
 loricated aere, introrsus vero et in versum stantes in acie
 vicenos quaternos scutatos, cornua firmare utrumque viginti
 millium equitatum; e media acie prorupturos currus falcatos
 octoginta, et bigarum præter hos alterum tantum : hæc,
 inquam, videns, male sane de rebus suis speravit, qui
 invicta ista sibi putaret. Ipse enim, brevi tempore com-
 parato illo exercitu, non magnifice neque pro dignitate
 belli veniebat, paucos oppido ducens, et in his peltastas
 plerosque et levis armaturæ homines : velites autem ultra
 dimidiam exercitus partem erant. Itaque jam videbatur
 illi pacisci, et honestam quandam belli dissolvendi rationem
 reperire.

9. Verum Rhodius Theodotas, vir fortis et ordinandæ
 aciei peritus, quum adesset, non passus est animum abjicere :
 erant enim etiam sexdecim Antiocho elephantum. Hos jussit
 Theodotas tum quidem, quantum ejus fieri posset, occultos
 habere, ne manifesti essent, ultra exercitum eminentes :
 ubi vero classicum cecinisset, et jam concurrendum esset
 atque veniendum ad manus, invehereturque jam hostium
 equitatus, currusque suos Gallogræci aperta phalange et
 discedentes emitterent : tum quaternos elephantum singulis
 utrumque equitum alia occurrere, octo autem reliquos con-
 tra immitti curruum et bigarum agitatoribus. Hoc enim
 si fiet, terrebuntur, dicebat, illorum equi, et retro in ipsos
 Gallogræcos fuga irruent. Idque ita factum.

10. Quum enim nunquam elephantem neque ipsi Gallo-
 græci neque equi illorum vidissent, adeo ad inopinatum
 spectaculum perturbati sunt, ut quum longe adhuc abessent
 belluæ, audito solo illorum barritu, et dentibus conspectis,

εἶδον ἀποπτιλθοντας ἐπισημότερον ὥς ἂν ἐκ μελανοῦ τοῦ παντὸς σώματος καὶ τὰς προνομαίας ὡς ἐς ἀρπαγὴν ὑπεραιωρουμένας, πρὶν ἢ τὸ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίναντες σὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἔφευγον, οἱ μὲν πεζοὶ περιπειρόμενοι ὑπ' ἀλλήλων τοῖς δορατοῖς καὶ συμπατούμενοι ὑπὸ τῶν ἵππων, ὡς εἶχον, ἐμπεσόντων ἐπ' αὐτοὺς, τὰ ἄρματα δὲ, ἀναστρέψαντα καὶ ταῦτα ἐμπαλιν εἰς τοὺς οἰκείους, οὐκ ἀναιμωτὶ διεφέρετο ἐν αὐτοῖς, ἀλλὰ τὸ τοῦ Ὀμήρου, « δῖφροι δ' ἀνεκυμβαλίζον » οἱ ἵπποι δ' ἐπεῖπερ ἀπ' αὐτῆς ἐς τὸ εὐθὺ ὁδοῦ ἀπετρέποντο οὐκ ἀνασχόμενοι τῶν ἐλεφάντων, τοὺς ἐπιβάτας ἀποβαλόντες « κείν' ὄχεα κροτάλιζον », τέμνοντες νῆ Δία καὶ διαιροῦντες τοῖς δρεπάνοις εἰ τινας τῶν φίλων καταλάβοιεν· πολλοὶ δ' ὡς ἐν ταράχῃ τοσούτῳ κατελαμβάνοντο. Ἕλποντο δὲ καὶ οἱ ἐλέφαντες συμπατοῦντες καὶ συναναρριπτοῦντες ἐς ὕψος ταῖς προνομαίαις καὶ συναρπάζοντες καὶ τοῖς ὁδοῦσι περιπείροντες, καὶ τέλος οὗτοι κατὰ κράτος παραδίδασιν τῷ Ἀντιόχῳ τὴν νίκην.

11. Οἱ Γαλάται δὲ οἱ μὲν ἐτεθνῆκεσαν, πολλοὺ τοῦ φόνου γενομένου, οἱ δὲ ζῶντες ἐλαμβάνοντο, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ὅποσοι ἐφθασαν ἐς τὰ ὄρη ἀναφυγόντες, οἱ Μακεδόνες δὲ ὅσοι σὺν Ἀντιόχῳ ἦσαν, ἐπαιώνιζον καὶ προσιόντες ἄλλος ἄλλαχόθεν ἀνέδουν τὸν βασιλέα καλίνικον ἀναβοῶντες· ὁ δὲ καὶ θαυμάζων, ὡς φασιν, Αἰσχυνώμεθα, ἔφη, ὦ στρατιῶται, οἷς γε ἡ σωτηρία ἐν ἐκκαίδεκα τούτοις θηρίοις ἐγένετο· ὡς εἰ μὴ τὸ καινὸν τοῦ θεάματος ἐξέπληξε τοὺς πολεμίους, τί ἂν ἡμεῖς ἦμεν πρὸς αὐτούς; Ἐπεὶ τῷ τροπαίῳ κελεύει ἄλλο μὲν μηδὲν, ἐλέφαντα δὲ μόνον ἐγκολάσει.

12. Ὡρα τοίνυν με σκοπεῖν μὴ καὶ τοῦ μὲν ὁμοιονῇ τῷ Ἀντιόχῳ καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐκ ἀξία μάχης, ἐλέφαντες δὲ τινες καὶ ἕνα μορμουλκεῖα πρὸς τοὺς ὀρῶντας καὶ θυματοποιία ἄλλως· ἐκεῖνα γοῦν ἐπαινοῦσι πάντες. Οἷς δ' ἐγὼ ἐπεποιθεῖν, οὐ πάνυ ταῦτα ἐν λόγῳ παρ' αὐτοῖς ἐστίν, ἀλλ' ὅτι μὲν θήλεια ἵπποκένταυρος γεγραμμένη, τοῦτο μόνον ἐκπλήττονται καὶ ὥσπερ ἐστὶ, καινὸν καὶ τεράστιον δοκεῖ αὐτοῖς. Τὰ δ' ἄλλα μάτην ἄρα τῷ Ζεύϊδι πεποιτται. Ἄλλ' οὐ μάτην γραφικὸι γὰρ ὑμεῖς καὶ μετὰ τέχνης ἕκαστα δρᾶτε. Εἴη μόνον ἀξία τοῦ θεάτρου δεικνύειν.

tanto insignitius, ut e nigro usquequaque corpore, fulgentibus, et rostris tanquam ad rapinam sublatis, ante teli jactum inclinati sine more modoque fugerent: ubi pedestes quidem confixi mutuo suorum jaculis, et ab equitibus conculcati, qui toto impetu suo in illos ruerent; currus autem, conversi et ipsi retro in suos, non sine sanguine inter ipsos differebantur, sed ut est apud Homerum,

dederunt sonitumque rui namque:

equi vero semel recta regione viarum excussi, quum ferre elephantos non possent, dejectis aurigis, currus cum strepitu vacuos raptant, secantes, per Jovem, et lacerantes falcibus si quos amicorum comprehendissent; multi vero, ut in tanto tumultu, comprehendebantur. Insequebantur vero elephantii etiam, qui conculcarent, et rostris in altum jactarent corpora, et corripere, et confoderent dentibus: et tandem hi plenissimam tradunt Antiocho victoriam.

11. Gallogræci autem partim in prælio ceciderunt, magna caede facta, partim vivi capti sunt, præter paucos oppido, qui fuga montes occupavere. Præterea autem cecinere qui cum Antiocho erant Macedones, et alius aliunde accedentes coronarunt regem cum clamore, egregium victorem illum prædicantes. At ille, non sine lacrimis, ut narrant, Pudeat nos, inquit, milites, quorum salus in sexdecim his bellis posita fuerit: etenim nisi perculisset hostes hujus spectaculi novitas, quid nos ad illos futuri eramus? Deinde in tropæo jussit aliud nihil quam solum elephantem insculpi.

12. Jam mihi videndum est ne mea res similis sit Antiochi prælio, et cetera non apta quæ in aciem procedant, præter elephantos quosdam et peregrina spectantibus terribilia, et vanas præstigias: hæc enim laudant omnes. At quibus ego confisus fuero, horum nulla apud illos habetur ratio: verum ad id solum obstupescunt, pictam hic esse Centaurum feminam, idque, ut est, novum ac portentosum illis videtur. Reliqua igitur frustra elaborata Zeuxidi. At minime frustra: vos enim pictoriæ rationis periti, et cum arte inspicitis omnia. Utinam modo digna sint theatro quæ ostendantur.

XXIII.

ΑΡΜΟΝΙΑΔΗΣ.

1. Ἀρμονίδης ὁ αὐλητὴς ἤρετό ποτε Τιμόθεον διδάσκαλον αὐτοῦ ὄντα, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Τιμόθεε, πῶς ἂν ἐνδοξος γενοίμην ἐπὶ τῇ τέχνῃ; καὶ τί ποιοῦντα εἰσονται με οἱ Ἕλληνες ἄπαντες; Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα εὐ ποῶν ἐδιδάξω με ἡδὴ, ἀρμόσασθαι τὸν αὐλὸν ἐς τὸ ἀκριβὲς καὶ ἐμπνεῖν ἐς τὴν γλωττίδα λεπτὸν τι καὶ ἐμμελὲς καὶ ὑποβάλλειν τοὺς δακτύλους εὐαφῶς ὑπὸ πυκνῇ τῇ ἄρσει καὶ θέσει καὶ βαίνειν ἐν ρυθμῷ καὶ σύμφωνα εἰ-

XXIII.

HARMONIDES.

1. Harmonides tibicen interrogavit olim magistrum suum Timotheum: Dic mihi, inquit, Timothee, quomodo celebris in arte fieri possum? et quo facio meo me Græci omnes cognoscent? Reliqua enim, agnosco beneficium tuum! docuisti me jam, accurate tibiam temperare, et inflare in ligulam tenue quiddam ac modulatum, et admoveere comode digitos sublatione crebra ac positione, et incedere ad numeros, et ut cantus consentiat choro, et modi uniuscu-

ναι τὰ μέλη πρὸς τὸν χορὸν καὶ τῆς ἁρμονίας ἐκάστης διαφυλάττειν τὸ ἴδιον, τῆς Φρυγίου τὸ ἔθρον, τῆς Λυδίου τὸ Βακχικόν, τῆς Δωρίου τὸ σεμνόν, τῆς Ἰωνικῆς τὸ γλαφυρόν. Ταῦτα μὲν οὖν πάντα ἐκμεμάθηκα παρὰ σοῦ· τὰ μέγιστα δὲ καὶ ὧν ἕνεκα ἐπεθύμησα τῆς αὐλητικῆς, οὐχ ὁρῶ πῶς ἂν ἀπ' αὐτῆς μοι προσγένοιτο, ἢ δόξα ἢ παρὰ τῶν πολλῶν καὶ τὸ ἐπίσημον εἶναι ἐν πλήθει καὶ δείκνυσθαι τῷ δακτύλῳ, καὶ ἣν που φανῶ, εὐθὺς ἐπιστρέφεσθαι πάντας εἰς ἐμέ καὶ λέγειν τοῦνομα, οὗτος ἐκεῖνος Ἀρμονίδης ἐστίν ὁ ἀρίστος αὐλητῆς, ὥσπερ ὅτε καὶ σὺ, ὦ Τιμόθεε, τὸ πρῶτον ἐλθὼν οἰκοθεν ἐκ Βοιωτίας ὑπηύλησας τῇ Πανδιονίδι καὶ ἐνίκησας ἐν τῷ Αἰάντι τῷ ἑμμανεῖ, τοῦ ὁμωνύμου σοι ποιήσαντος τὸ μέλος, οὐδεὶς ἦν δὲ ἡγνόμε τοῦνομα, Τιμόθεον ἐκ Θηβῶν· ἀλλ' ἐνθα ἂν καὶ νῦν φανῆς, συνθέουσιν ἐπὶ σὲ πάντες ὥσπερ ἐπὶ τὴν γλαῦκα τὰ ὄρνεα. Ταῦτ' ἐστὶ δι' ἅπερ πύξάμην αὐλητῆς γενέσθαι καὶ ὑπὲρ ὧν πεπόνηκα τὸν πόνον τὸν πολύν· ἐπεὶ τό γε αὐλεῖν αὐτὸ ἄνευ τοῦ ἐνδοξοῦ εἶναι δι' αὐτὸ οὐκ ἂν δεξιόμην ἀγνώστῳ μοι προσγεγόμενον, οὐδ' εἰ Μαρσύας ἢ Ὀλυμπος γενήσεσθαι μέλλοιμι λανθάνων· οὐδὲν γὰρ ὁφείλος ἀπορρήτου, φασί, καὶ ἀφανοῦς τῆς μουσικῆς. Ἀλλὰ σὺ, ἔφη, καὶ ταῦτα παίδευσόν με, ὅπως μοι χρηστέον κάμαυτῷ καὶ τῇ τέχνῃ, καὶ σοι διττὴν εἰσομαι τὴν χάριν, καὶ ἐπὶ τῇ αὐλήσει καὶ, τὸ μέγιστον, ἐπὶ τῇ δόξῃ αὐτῆς.

2. Ἀποκρίνεται οὖν αὐτῷ ὁ Τιμόθεος, Ἀλλ' ὦ Ἀρμονίδη, ἔρᾳς μὲν, ἔφη, εὖ ἴσθι, οὐ μικρὸν πράγματός, ἐπαίνου καὶ δόξης καὶ τοῦ ἐπίσημοῦ εἶναι καὶ γινώσκασθαι πρὸς τῶν πολλῶν, τοῦτο δὲ εἰ μὲν οὐτως εἰς τὰ πλήθη παριὼν ἐπιδεικνύμενος ἐθέλεις πορίζεσθαι, μακρὸν ἂν γένοιτο, καὶ οὐδὲ οὕτως ἅπαντες εἰσονται· σέ· πῶς γὰρ ἂν εὐρεθείη ἡ θέατρον ἢ στάδιον οὕτω μέγα, ἐν ᾧ πᾶσιν αὐλήσεις τοῖς Ἕλλησιν; Ὡς δὲ ποιήσας γνωσθήσῃ αὐτοῖς καὶ ἐπὶ τὸ πέρας ἀφίξῃ τῆς εὐχῆς, ἔγω καὶ τοῦθ' ὑποθήσομαι σοι· σὺ γὰρ αὖτε μὲν καὶ πρὸς τὰ θέατρα ἐνίοτε, ἀτὰρ ὀλίγον μελέτω σοι τῶν πολλῶν. Ἡ δ' ἐπίτομος καὶ ῥᾶστα ἐπὶ τὴν δόξαν ἀγούσα ἥδε ἐστίν· εἰ γὰρ ἐπιτελέαμενος τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι τοὺς ἀρίστους καὶ ὀλίγους αὐτῶν ὅσοι κορυφαῖοι καὶ ἀναμφιλόγως θαυμαστοὶ καὶ ἐπ' ἀμφοτέρα πιστοὶ, εἰ τούτοις, φημί, ἐπιδείξαιο τὰ αὐλήματα καὶ οὗτοι ἐπαινέσσονται σε, ἅπασιν Ἕλλησι νόμιζε ἤδη γεγενῆσθαι γνώριμος ἐν οὕτω βραχεῖ. Καὶ τὸ πρᾶγμα ὅρα πῶς συντίθῃμι· εἰ γὰρ οὐς ἅπαντες ἴσασιν καὶ οὐς θαυμάζουσιν, οὗτοι δὲ εἰσονται σε αὐλητὴν εὐδόκιμον ὄντα, τί σοι δεῖ τῶν πολλῶν, οἳ γε πάντως ἀκολουθήσουσι τοῖς ἀμείνων κρίναι δυναμένοις; ὁ γὰρ τοι πολλὸς οὗτος λεὺς, αὐτὸ μὲν ἀγνοοῦσι τὰ βελτίω, βράνυσσιν ὄντες οἳ πολλοὶ αὐτῶν, ὅτινα δ' ἂν οἱ προύχοντες ἐπαινέσωσι, πιστεύουσι μὴ ἂν ἀλόγως ἐπαινεθῆναι τοῦτον ὥστε ἐπαινέσωσι καὶ αὐτοί. Καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς ἀγῶσιν οἳ μὲν πολλοὶ θεαταὶ ἴσασιν κροτῆσαι ποτε καὶ συρίζαι, καὶ ἐπὶ τὰ ἅπαντα ἢ πάντες ἢ ὅσοι δὴ. Ταῦτα δ'

jusque proprietatem servare, Phrygii illum quasi divinum afflatum, Lydii Bacchicum furorem, honestam gravitatem Dorii, et Ionii denique venustatem. Hæc igitur didici abs te omnia: maxima vero, et propter quæ concupivi artem canendi tibiis, nondum video quomodo ab illa mihi contingant, gloria apud populum, et ut conspicuus sim in multitudine hominum, et monstrer digito, et ut, sicubi appaream, statim convertantur ad me omnes, et nomen meum dicant, Hic est ille Harmonides, tibicen optimus! quemadmodum quum tu etiam, Timothee, primum domo e Bæotia adveniens succinuisti Pandionidi, vicistisque in Ajace furioso, modulos faciente tuo illo cognomine; nemo erat qui ignoraret nomen, Timotheum Thebanum: sed ubicumque nunc etiam conspicendum te præbes, concurrunt ad te omnes, ut ad noctnam aves. Hæc sunt propter quas tibicen fieri optavi, et pro quibus laborem illum multum suscepi: ipsam quandoquidem canendi facultatem, a celebritate nominis separatam, non receperim, si inglorio mihi et ignoto contingat, non si vel Marsyas aut Olympus in illa obscuritate futurus sim; occultæ enim, aiunt, nullus est respectus musicæ. Verum tu (inquit) et hæc doce me, quomodo et me ipso et arte utendum sit: et duplicem tibi habeo gratiam, et de canendi facultate, et, quod inaximum, gloriæ etiam quæ ejus nomine mihi continget.

2. Respondet igitur illi Timotheus: Tu vero, inquit, Harmonide, amare te noris rem non parvam, laudem et gloriam, et ut insignis fias, et cognoscaris a plurimis, at hoc si sic ad multitudinem prodians tuique audiendi copiam faciens præstare tibi velis, longum fuerit, et ne sic quidem omnes te noverint: ubi enim aut theatrum inveniat, aut circus ita magnus, in quo tibia canas Græcis omnibus? Quo vero facio innotescas illis et ad finem voti tui pervenias, id ipsum quoque ego tibi subjeciam. Cane tu quidem etiam theatris nonnunquam; sed parum cura vulgus. Compendiaria vero et facillime ducens ad gloriam via ista est: si elegeris Græcorum optimos, et paucos illorum qui capita sunt et extra controversiam admirabiles, et quibus fides in utramque partem habeatur: his, inquam, si ostenderis cantus tuos, atque hi te laudaverint, Græcis omnibus brevi adeo tempore innotuisse te putato. Vide rem quomodo demonstrem. Si enim quos omnes norunt, et quos admirantur, hi norint te probatum tibicinem esse; quid vulgo tibi opus est, qui omnino sequetur hos qui melius judicare possunt? Ista enim multitudo, ipsi quidem ignorant meliora, sellularii majorem partem opifices: quem vero principes laudaverint, illum non sine ratione laudari credunt: itaque laudabunt ipsi quoque. Etenim in certaminibus quoque multitudo quidem spectatores sunt eatenus, ut plaudant aliquando vel sibilent: judicant vero aut septem aut quinque, aut quotcumque tandem. Illa quidem Harmonides

μὲν Ἀρμονίδης οὐκ ἔφθη ποιῆσαι· μεταξύ γὰρ αὐλῶν, φασίν, ὅτε τὸ πρῶτον ἠγωνίζετο, φιλοτιμότερον ἐμφυσῶν ἐναπέπνευσε τῷ αὐτῷ καὶ ἀστεράνωτος ἐν τῇ σκηνῇ ἀπέθανε τὸ αὐτὸ καὶ πρῶτον καὶ ὑστατον αὐλήσας ἐν τοῖς Διονυσίοις.

3. Ὁ μὲντοι τοῦ Τιμοθέου λόγος οὐκ αὐληταῖς οὐδὲ Ἀρμονίδῃ μόνον εἰρησθαί μοι δοκεῖ, ἀλλὰ πᾶσιν ὅσοι δόξης ὀρέγονται δημόσιόν τι ἐπιδεικνύμενοι, τοῦ παρὰ τῶν πολλῶν ἐπαίνου δεόμενοι. Ἐγὼ γ' οὖν ὁπότε καὶ αὐτὸς ἐνενόουν τὰ θμιοα περὶ τῶν ἑαυτοῦ καὶ ἐζήτουν ὅπως ἂν τάχιστα γνωσθῇν πᾶσι, τῷ Τιμοθέου λόγῳ ἐπόμενος ἐσκοπούμην ὅστις ὁ ἄριστος εἴη τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ ὅτω πιστεύουσιν οἱ ἄλλοι καὶ ὅς ἀντὶ πάντων ἀρχέσειεν ἄν. Οὕτω δὲ ἄρα σὺ ἐμελλες ἡμῖν φαίνεσθαι τῷ δικαίῳ λόγῳ, ὅ τι περὶ τὸ κεφάλαιον ἀρετῆς ἀπάσης, ὃ γινώσκων, φασί, καὶ ὁ ὁρθὸς κανὼν τῶν τοιούτων. Εἰ δέ σοι δεῖξαιμι τὰμὰ καὶ σὺ ἐπαινέσεις αὐτὰ — εἴη γὰρ οὕτω φανήσεσθαι — καὶ δὴ ἐπὶ πέρας ἤκειν με τῆς ἐλπίδος ἐν μᾶ ψήφῳ τὰς ἀπάσας λαβόντα. Ἦ τίνα γὰρ ἂν πρὸ σοῦ ἐλόμενος οὐχὶ παραπαίειν ἂν εἰκότως νομισθῇν; ὥστε λόγῳ μὲν ἐφ' ἐνὸς ἀνδρὸς ἀναρρίψομεν τὸν κύβον, τὸ δ' ἀληθὲς ὥσπερ ἂν εἰ τοὺς ἀπανταγόμεν ἀνθρώπους συγκαλέσας εἰς κοινὸν θέατρον ἐπιδεικνυοίμην τοὺς λόγους· ὅηλον γὰρ ὡς καθ' ἕνα τε καὶ συνάμα πάντων συνειλεγμένων μόνος αὐτὸς ἀμείνων ἂν ᾖσθα. Οἱ μὲν γε τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεῖς, τῶν ἄλλων ἐκάστου μίαν ψήφον φερόντων, ἔκείνοι μόνον ἐκάτερος αὐτῶν δύο ἔφερον, σὺ δὲ καὶ τὰς τῶν ἐφόρων καὶ τὰς τῶν γερόντων προσέτι, καὶ ὅλους ἀπάντων ὁ πολυψηφώτατος ἐν παιδείᾳ σὺ γε, καὶ μάλιστα ὅσῳ τὴν λευκὴν αἰεὶ καὶ σῶζουσαν φέρεις, ὃ καὶ θαρρεῖν με ἐν τῷ παρόντι ποιεῖ διὰ γε τὸ μέγεθος τοῦ τολμήματος καὶ πάνυ δικαίως ἂν φοβηθέντα. Κάκεινο δὲ νῆ Δία προσέτι καὶ αὐτὸ θαρρεῖν ποιεῖ, τὸ μὴ παντάπασιν ἀλλότρια τὰμὰ εἶναι σοι, ὅς πολέως γε ἐκείνης εἰμι, ἣν πολλάκις εὖ ἐποίησας, τὸ μὲν πρῶτον ἰδίᾳ, τὸ δὲ δεύτερον κοινῇ μετὰ παντὸς τοῦ ἔθνους· ὥστε ἦν που καὶ νῦν ἐμοὶ ἐς τὸ χεῖρον βέπωσιν αἱ ψῆφοι ἐν τῷ λόγῳ καὶ ἐλάττους ὦσιν αἱ ἀμείνους, σὺ δὲ τὴν τῆς Ἀθηνᾶς προστιθεὶς ἀναπλήρου τὸ ἐνδόν παρὰ σεαυτοῦ καὶ τὸ ἐπανόρθωμα οἰκεῖον σοι δοκεῖτω.

4. Καὶ γὰρ οὐδὲ ἐκεῖνό μοι ἱκανόν, εἰ πολλοὶ ἐθαύμασαν πρότερον, εἰ ἐνδοξος ἦδη ἐγὼ, εἰ ἐπαινοῦνται πρὸς τῶν ἀκουσάντων οἱ λόγοι. Πάντα ἐκεῖνα ὑπηνέμια θνείρατα, φασί, καὶ ἐπαίνων σκιαί· τὸ δ' ἀληθὲς ἐν τῷ παρόντι δευχθήσεται. Οὗτος ἀκριβὲς ὁρος τῶν ἡμῶν, οὐδὲν ἀμφοδόξον ἐτι δεῦδ' ὡς ἂν τις ἐνδοιάσειεν, ἀλλ' ἢ ἄριστον κατὰ παιδεῖαν δεήσει νομίζεσθαι, σοὶ γε δεῖξαν ἢ πάντων — εὐφρμῇν δὲ χρὴ πρὸς οὕτω μέγαν ἀγῶνα χωροῦντα. Δόξαίμην γὰρ, ὡ θεοί, λόγου ἀξιοὶ καὶ βεβαιώσατε ἡμῖν τὸν παρὰ τῶν ἄλλων ἐπαινον, ὡς τὸ λοιπὸν θαρροῦντας ἐς τοὺς πολλοὺς παρεῖναι· πᾶν γὰρ ἦδη στάδιον ἤττον φοβερόν τῷ Ὀλύμπῳ τὰ μεγάλα νενικηχότι.

perficere non potuit : inter canendum enim, narrant, quum primum in certamen descenderet, contentius præ honoris cupiditate dum inflat, in ipsam quasi tibiam exspiravit, et sine coronæ honore in scena mortuus est, eundem et primum et ultimum cantum exhibens in Dionysiis.

3. Verum Timothei illa oratio non tibi cinibus neque Harmonidi solum dicta mihi videtur, sed omnibus illis qui gloriam affectant publica aliqua commissione, populari laude opus habentes. Ego igitur, quum et ipse cogitarem de mea ratione similiter, et quomodo celerrime possem innotescere omnibus, quærerem : Timothei sermonem secutus, dispiciebam quis in quaque urbe esset præstantissimus, cui fidem reliqui essent habituri, quique unus esset instar omnium. Sic igitur tu nobis videri debebas jure meritoque, virtutis omnis quod caput est, norma, aiunt, et recta talium regula. Si vero tibi mea ostendissem, tuque ea laudasses (pono enim ita tibi visum iri), scilicet ad finem me spei venisse, in uno qui suffragio ferrem universa. Aut quis est, quem tibi si præferam, non merito insanire videar? Igitur verbo quidem in uno homine jaciemus aleam; re autem vera idem est, quasi omnibus undecumque hominibus in theatrum publicum convocatis vim dicendi ostenderem. Apertum enim est te et singulis, et collectis in universum omnibus, fuisse unum præstantiorem. Lacedæmoniorum reges, calculos reliquis singulos habentibus, soli habebant binos : tu vero et ephorum, et senum insuper calculos, et omnino omnium in doctrina amplissimum suffragandi jus habes, ea maxima de causa, quod candidum semper et salutarem fers calculum : quæ res etiam mihi in præsentem facit fiduciam, qui propter rei quam conor magnitudinem merito perterrear. Ad hæc illud etiam profecto animum mihi addit, quod non plane aliena tibi sunt mea, qui tum ex ea urbe sim, quam sæpe tu beneficiis ornasti, primo quidem privatim ipsam, iterum vero publice cum gente universa. Itaque si forte nunc etiam in sequiorem partem inclinent, dum loquor, calculi, paucioresque sint meliores, tu adjecto Minervæ, de te quæ deficient exple : ac domesticum tibi et familiare videatur prava hic etiam corrigere.

4. Etenim neque illud mihi satis est, si multi ante admirati sunt, si nobilis jam ego, si laudantur ab his qui audierunt orationes : omnia illa somnia, quod aiunt, vento concepta et irrita, laudum umbræ : verum autem jam nunc apparebit. Hic accuratus meorum finis : nihil in utramque partem amplius accipietur, aut ita ut dubitare quis possit; sed oportebit aut optimum circa doctrinam me putari, si quidem tibi ita videatur, aut omnium . . . sed bene ominari fas est ad tantum certamen euntem. Videamur enim, o dii, digni hodie quorum ratio habeatur! et firmate nobis laudem tributam ab aliis, ut reliquo tempore cum fiducia in multitudinem procedere possimus : omne enim stadium jam minus formidabile ei, magna qui Olympia vicerit.

XXIV.

ΣΚΥΘΗΣ Η ΠΡΟΞΕΝΟΣ.

1. Οὐ πρῶτος Ἀνάχαρσις ἀφίκετο ἐκ Σκυθίας Ἀθή-
ναζε παιδείας ἐπιθυμία τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ Τό-
ξαρις πρὸ αὐτοῦ, σοφὸς μὲν καὶ φιλόχαλος ἀνὴρ καὶ
ἐπιτηδευμάτων φιλομαθὴς τῶν ἀρίστων, οἰκοὶ δὲ οὐ τοῦ
βασιλείου γένους ὧν οὐδὲ τῶν πιλοπορικῶν, ἀλλὰ Σκυ-
θῶν τῶν πολλῶν καὶ δημοτικῶν, οἷοι εἰσι παρ' αὐτοῖς
οἱ ὀκτάποδες καλούμενοι, τοῦτο δέ ἐστι, δύο βοῶν δε-
σπότην εἶναι καὶ ἀμάξης μῆς. Οὗτος δὲ Τόξαρις οὐδ'
ἀπῆλθεν ἐτι ὅπισθεν Σκύθας, ἀλλ' Ἀθήνησιν ἀπέθανε, καὶ
μετ' οὐ πολὺ καὶ ἥρωας ἔδοξε καὶ ἐντέμνουσιν αὐτῷ Ξένῳ
Ἱατρῶ οἱ Ἀθηναῖοι· τοῦτο γὰρ τοῦνομα ἥρωας γενόμενος
ἐπεκτήσατο. Τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἐπιθυμίας καὶ ἀνθ' ὅτου
ἐς τοὺς ἥρωας κατελέγη καὶ τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἐς ἔδο-
ξεν, οὐ χεῖρον ἰσῶς διηγήσασθαι, ὥς μάθῃτε οὐ Σκύθαις
μόνον ἐπιχώριον ὃν ἀπαθανατίζειν καὶ πέμπειν παρὰ
τὸν Ζάμολξιν, ἀλλὰ καὶ Ἀθηναίους ἐξεῖναι θεοποιεῖν
τοὺς Σκύθας ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος.

2. Κατὰ τὸν λοιμὸν τὸν μέγαν ἔδοξεν ἡ Ἀρχιτέλους
γυνή, Ἀρεοπαγίτου ἀνδρὸς, ἐπιστάντα οἱ τὸν Σκύθην
καλεῦσαι εἰπεῖν Ἀθηναίους ὅτι παύσονται τῷ λοιμῷ
ἐχόμενοι, ἢν τοὺς στενωποὺς οἶνῳ πολλῷ βράνωσι.
Τοῦτο συχνάκις γενόμενον — οὐ γὰρ ἡμέλησαν οἱ
Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες — ἔπαυσε μῆκετι λοιμώττειν
αὐτοὺς, εἴτε ἀτμούς τινας πονηροὺς ὁ οἶνος σβέσας τῇ
ὀσμῇ, εἴτε ἄλλο τι πλέον εἰδὼς ὁ ἥρωας Τόξαρις, ἅτε
ἱατρικὸς ὢν, συνεβούλευσεν. Ὁ δ' οὖν μισθὸς τῆς
ἰάσεως ἐτι καὶ νῦν ἀποδίδεται αὐτῷ λευκὸς ἵππος κα-
ταθυόμενος ἐπὶ τῷ μνήματι, ὅθεν ἔδειξεν ἡ Δαιμινέτη
προελθόντα αὐτὸν ἐντεῖλαισθαι ἐκεῖνα τὰ περὶ τοῦ οἶνου
καὶ εὐρέθῃ ἐκεῖθι δὲ Τόξαρις τεθαμμένος τῇ τε ἐπιγραφῇ
γνωσθεῖς, εἰ καὶ μὴ πᾶσα ἐφαίνετο ἐτι, καὶ μάλιστα,
ὅτι ἐπὶ τῇ στήλῃ Σκυθῆς ἀνὴρ ἐγκυκλόχαπτο, τῇ λαίᾳ
μὲν τῶρον ἔχων ἐντεταμένον, τῇ δεξιᾷ δὲ βιβλίον, ὥς
ἐδόκει. Ἔτι καὶ νῦν ἰδοὺς ἂν αὐτοῦ ὑπὲρ ἥμισυ καὶ
τὸ τῶρον ὅλον καὶ τὸ βιβλίον· τὰ δ' ἄνω τῆς στήλης καὶ
τὸ πρόσωπον ὁ χρόνος ἤδη ἐλυμήνατό που. Ἔστι δὲ
οὐ πολὺ ἀπὸ τοῦ Διπύλου, ἐν ἀριστερᾷ εἰς Ἀκαδημειαν
ἀπionτων, οὐ μέγα τὴ χῶμα καὶ ἡ στήλη χαμαὶ· πλὴν
ἀλλ' ἴστεπταί γε αἰεὶ, καὶ φασὶ πυρεταίνοντάς τινας
ἤδη πεπαῦσθαι ἀπ' αὐτοῦ, καὶ μὰ τὸν Δί' οὐδὲν ἄπι-
στον, δὲ δλην ποτὲ ἰάσατο τὴν πόλιν.

3. Ἀλλὰ γὰρ οὐπὲρ ἕνεκα ἐμνήσθην αὐτοῦ, ἔζη μὲν
ἐτι δὲ Τόξαρις, ὁ Ἀνάχαρσις δὲ ἄρτι καταπεπλευκὺς
ἀνῆλθε ἐκ Πειραιῶς, οἷα δὲ ξένος καὶ βάρβαρος οὐ με-
τρίως τεταραγμένος ἐτι τὴν γνώμην, πάντα ἀγνοῶν,
φοροδότης πρὸς τὰ πολλὰ, οὐκ ἔχων δὲ τι χρῆσταιτο
ἐαυτοῦ· καὶ γὰρ συνεῖε καταγελωμένος ὑπὸ τῶν ὁρών-
των ἐπὶ τῇ σκευῇ, καὶ ὁμολῶντων οὐδέναν εὐρίσκει, καὶ
ὀλως μετέμελεν αὐτῷ ἤδη τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐδέδοκτο ἰδόντα
μόνον τὰς Ἀθήνας ἐπὶ πόδα εὐθὺς ὅπισθω χωρεῖν καὶ

XXIV.

SCYTHA, seu CONCILIATOR HOSPITII.

1. Non primus e Scythia Athenas venit Anacharsis Græcæ
disciplinæ cupidus, sed Toxaris etiam ante ipsum, sapiens
quidem et pulchrarum rerum amans optimorumque insti-
tutorum studiosus, domi vero non regii generis, neque
pileatorum, sed Scytharum de multis unus et plebeiorum,
quales apud illos sunt qui Octipedes vocantur, hoc autem
significat boum duorum dominum esse et unius plaustrī.
Hic Toxaris neque rursus ad Scythas rediit, sed Athenis
mortuus est; neque ita multo post pro heroe est habitus,
sacrificantque illi ut Hospiti Medico Athenienses: hoc
enim nomen, quum heros fieret, accepit. Causam vero
cognominis, et cur in heros sit relatus, et pro Æsculapii
posterorum uno habitus, enarrare haud abs re forte fue-
rit, ut discatis, non Scythis modo patrium esse immortales
credere homines et ablegare ad Zamolxin; sed Athenien-
sibus etiam licere deos facere in ipsa Græcia Scythas.

2. In magna illa pestilentia visa sibi per quietem est vi-
dere Architelis Areopagitæ uxor astantem sibi Scytham,
qui juberet dicere Atheniensibus, a pestilentia ipsos vexari
desituros, si vicos urbis vino multo conspergant. Hoc
sæpius factum (neque enim neglexerunt qui audierant Athe-
nienses) finem pestilentie apud illos imposuit, seu vapores
quosdam malos per odorem delente vino, sive aliud quid
amplius sciens Toxaris heros, quippe medicinæ peritus,
consuluit. Merces igitur curationis hodieque illi persolvitur,
equus albus in ipsius monumento immolatus, illo ipso loco,
unde ostendit Dimænete progressum ipsam illa de vino
præcepisse: et inventus ibi est sepultus Toxaris, tum in-
scriptione agnitus, etsi ea non tota jam apparebat, et ma-
xime, quod in columella insculptus erat vir Scythæ, sinistra
arcum intentum tenens, dextra vero, ut videbatur, librum.
Adhuc etiam videas ultra dimidiam ejus partem, arcum
autem integrum atque librum: superiora vero columellæ
et ipsam faciem tempus jam abolevit. Est autem non
multum a Dipylo, ad sinistram in Academiam euntium,
tumulus non magnus, et humi jacens columella. Verum-
tamen coronata semper est, et aiunt feбри laborantes
quosdam illius ope esse liberatos: neque profecto incredi-
bile, qui totam olim urbem sanaverit.

3. Verum enim vero, cujus rei causa mentionem illius
injeci, superstes erat Toxaris, quum Anacharsis, naviga-
tione modo finita, a Piræo ascendit, tanquam peregrinus
et barbarus non mediocriter adhuc turbatus animo, igna-
rus omnium, meticulousus ad plurima, de se quid face-
ret nescius: sentiebat etenim derideri se ob habitum et
arma; et linguæ suæ peritum inveniebat neminem: et in
universum viæ ipsum jam pœnitentia subibat, decretum-
que ipsi erat, visis modo Athenis, retro legere vestigia,

πλοίων ἐπιβάντα πλεῖν αὐθις ἐπὶ Βοσπόρου, ὅθεν οὐ πολλὰ ἔμελλεν αὐτῷ ὁδὸς ἐσεσθαι οἰκαδὲ ἐς Σκύθας. Οὕτως ἔχοντι τῷ Ἀναχάρσιδι ἐντυγχάνει θαίμων τις ἀγαθὸς ὡς ἀληθὺς ὁ Τόξαρς ἤδη ἐν τῷ Κεραμεικῷ· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἡ στολὴ αὐτὸν ἐπεσπάσατο πατριῶτις οὖσα, εἴτα μέντοι οὐ χαλεπῶς ἔμελλε καὶ αὐτὸν γνῶσεσθαι τὸν Ἀναχάρσιν ἅτε γένους τοῦ δοκιμωτάτου ὄντα καὶ ἐν τοῖς πρῶτοις Σκυθῶν. Ὁ Ἀναχάρσις δὲ πόθεν ἂν ἐκεῖνον ἔγνω δημοσυνῇ ὄντα, Ἑλληνιστὴ ἰσταλμένον, ὑπεξυρημένον τὸ γένειον, ἄζωστον, ἀσιδηρον, ἡδὴ στωμύλον, αὐτῶν τῶν Ἀττικῶν ἕνα τῶν αὐτοχθόνων; οὕτω μετεπεποίητο ὑπὸ τοῦ χρόνου.

4. Ἀλλὰ Τόξαρς Σκυθιστὴ προσειπὼν αὐτὸν, Οὐ σὺ, ἔφη, Ἀναχάρσις ὢν τυγχάνεις ὁ Δαυκετός; Ἐδάκρυσεν ὑφ' ἡδονῆς ὁ Ἀναχάρσις, ὅτι καὶ ὁμόφωνον εὐρίσκει τινὰ, καὶ τοῦτον εἰδὼτα ὅστις ἦν ἐν Σκύθαις, καὶ ἤρετο, Σὺ δὲ πόθεν οἶσθα ἡμεῖς, ὧ ξένε; Καὶ αὐτὸς, ἔφη, ἐκεῖθεν εἰμι παρ' ὑμῶν, Τόξαρς τοῦνομα, οὐ τῶν ἐπιφανῶν, ὥστε καὶ ἐγνωσθαι ἂν σοι κατ' αὐτό. Μῶν, ἔφη, σὺ ὁ Τόξαρς εἶ, περὶ οὗ ἐγὼ ἤκουσα ὅς τις Τόξαρς ἔρωτι τῆς Ἑλλάδος ἀπολιπὼν καὶ γυναῖκα ἐν Σκυθίᾳ καὶ παιδία νεογνὰ οἰχοῖτο ἐς Ἀθήνας καὶ νῦν διατρίβοι ἐκεῖθι τιμώμενος ὑπὸ τῶν ἀρίστων; Ἐγὼ, ἔφη, ἐκεῖνός εἰμι, εἴ τις κάμου λόγος ἐστὶ παρ' ὑμῖν. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς ὁ Ἀναχάρσις, μαθητὴν σου ἴσθι με γεγενημένον καὶ ζηλωτὴν τοῦ ἔρωτος ἐν ἡράσθῃ, ἰδεῖν τὴν Ἑλλάδα, καὶ κατὰ γε τὴν ἐμπορίαν ταύτην ἀποδημήσας ἤκω σοι μυρία παθὼν ἐν τοῖς διὰ μέσου ἔθνεσι, καὶ εἴ γε μὴ σὺ ἐνέτυχον, ἔγνωστο ἡδὴ πρὶν ἥλιον δύναναι, ὀπίσω αὐθις ἐπὶ ναῦν κατιέναι· οὕτως ἐτεταράγμην ξένα καὶ ἄγνωστα πάντα ὁρῶν. Ἀλλὰ πρὸς Ἀκινάκου καὶ Ζαμόλξιδος, τῶν πατρώων ἡμῖν θεῶν, σύ με, ὦ Τόξαρ, παραλαβὼν ξενάγησον καὶ δεῖξον τὰ κάλλιστα τῶν Ἀθηνῶν, εἴτα καὶ τὰ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἑλλάδι, νόμων τε τοὺς ἀρίστους καὶ ἀνδρῶν τοὺς βελτίστους καὶ ἡθῆ καὶ πανηγύρεις καὶ βίον αὐτῶν καὶ πολιτείαν, δι' ἃπερ σὺ τε χάγῳ μετὰ σέ τοσαύτην ὁδὸν ἔχομεν, καὶ μὴ περιδῆς ἀθέατον αὐτῶν ἀναστρέφοντα.

5. Τοῦτο μὲν, ἔφη ὁ Τόξαρς, ἥκιστα ἐρωτικὸν εἰρηκας, ἐπὶ τὰς θύρας αὐτὰς ἐλθόντα οἴχεσθαι ἀπὸντα. Πλὴν ἀλλὰ θάρρει· οὐ γὰρ ἂν, ὡς φῆς, ἀπέλθοις οὐδ' ἂν ἀφείη σε βραδίως ἡ πόλις· οὐχ οὕτως ὀλίγα τὰ θέληγτρα ἔχει πρὸς τοὺς ξένους, ἀλλὰ μάλα ἐπιλήψεται σου, ὡς μῆτε γυναῖκός ἐστι μῆτε παῖδων, εἴ σοι ἡδὴ εἰσὶ, μεμνησθαι. Ὡς δ' ἂν τάχιστα πᾶσαν ἰδοῖς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν, μάλλον δὲ τὴν Ἑλλάδα ὅλην καὶ τὰ Ἑλλήνων καλὰ, ἐγὼ ὑποθήσομαι σοι. Ἔστι σοφὸς ἀνὴρ ἐνταῦθα, ἐπιχώριος μὲν, ἀποδημήσας δὲ μάλα πολλὰ ἐς τε Ἀσίαν καὶ ἐς Αἴγυπτον καὶ τοῖς ἀρίστοις τῶν ἀνθρώπων συγγενόμενος, τὰ ἅλλα οὐ τῶν πλουσίων, ἀλλὰ καὶ κομιδῇ πένης· ὅμει γέροντα οὕτω δημοτικῶς ἰσταλμένον. Πλὴν διὰ γε τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀλλὴν ἀρετὴν πάνυ τιμῶσιν αὐτὸν, ὥστε καὶ νομοθέτῃ χρῶνται πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ ἀξιῶσι κατὰ τὰ ἐκείνου προ-

consensuque navigio navigare rursus in Bosporum, unde via sibi non longa domum ad Scythas suos futura esset. Ita affecto Anacharsidi obviam in ipso Ceramico fit bonus aliquis revera genius, Toxaris. Ac primo quidem habitus illum advertibat, patrius qui esset : deinde non difficulter ipsum quoque nosciturus erat Anacharsin, quippe generis nobilissimi virum et Scytharum e principibus. Anacharsis autem unde illum agnosceret popularem suum esse, Græce vestitum, rasum genas, non cinctum, sine ferro, jam affabilem, indigenarum istorum jam unum Atticorum? adeo ab ipso jam tempore immutatus fuerat.

4. Sed Scythice ipsum allocutus Toxaris, Non tu, inquit, Anacharsis es Dauceti filius? Lacrimari præ gaudio Anacharsis, quod et linguae suae peritum invenisset aliquem, eumque gnarum quis ipse esset inter Scythas; atque rogare, Tu vero, hospes, unde nosti nos? Et ipse, inquit, inde sum, e vobis; Toxaris mihi nomen, non e nobilibus, ut eo tibi notus sim. Ad quæ ille : Numquid ille tu Toxaris es, de quo audiavi ego, Toxarin quendam Græciæ amore, uxore relicta in Scythia et parvis pueris, Athenas abiisse, et nunc ibi vivere et in honore esse apud optimos quosque? Ille ipse, inquit, ego sum, si quis de me adhuc sermo apud vos est. Tum, Noris ergo, inquit Anacharsis, discipulum me tuum factum esse, et æmulum amoris, quo flagrabas, videndæ Græciæ. Hujus igitur negotii studio profectus venio tibi sexcenta perpessus mala apud interjectas gentes : ac nisi in te incidissem, decretum jam erat, ante solis occasum retro rursus descendere ad navim, adeo perturbatus eram quum peregrina et ignota mihi viderem omnia. Sed per ego te Acinacen et Zamolxin, patria numina, obsecro, tu me, Toxari, assumtum tanquam peregrinum circumducito, et ea, quæ Atheis pulcherrima sunt, ostendito, tum et quæ reliqua in Græcia, legum optimas, virorum præstantissimos, mores, festa, vivendi rationem et administrandæ reipublicæ, propter quæ et tu, et post te ego, tantum itineris fecimus; neque patere me his non visis domum redire.

5. Illud quidem, inquit Toxaris, minime pro amatore dicebas, te ad ipsas quum januas venisses, abitum parasse. Verum bono es animo. Neque enim, ut aiebas, abieris, neque te ita facile urbs hæc dimiserit : non ita pauca habet quibus hospites afficiat delinimenta : sed valide te complectetur, adeo ut neque uxoris jam, neque liberorum, si qui tibi jam sint, memoriam sis servaturus. Quomodo vero celerime omnem videas Athenarum urbem, aut Græciam potius totam et bona Græcorum ac pulchra, ego tibi subiciam. Est hic vir sapiens, indigena ille quidem, sed multum per Asiam et Ægyptum peregrinatus, et versatus cum hominibus præstantissimis, ceterum non divitum unus, sed opido pauper; videbis senem ita plebeium in morem vestitum. Sed propter sapientiam virtutemque reliquam maximo illum in honore habent, adeo ut legislatore etiam illo ad constituendam civitatem utantur, et secundum illius præ-

τάγματα βιοῦν. Εἰ τοῦτον φίλον κτήσαιο καὶ μάθοις ὅς ἀνὴρ ἐστὶ, πᾶσαν νόμιζε τὴν Ἑλλάδα ἐν αὐτῷ ἔχειν καὶ τὸ κεφάλαιον ᾗδ' ἂν εἰδέναι τῶν τῆδε ἀγαθῶν· ὥς οὐκ ἔστιν ὃ τι ἂν μετ' ἔξοι καλὸν χαρίσασθαι δυνάμην ἢ συστήσας ἐκείνῳ.

6. Μὴ τοίνυν μέλλωμεν, ἔφη, ὦ Τόξαρι, ὁ Ἀνάχαρσις, ἀλλὰ με λαβὼν ἔγε παρ' αὐτόν. Ἄτάρ ἐκείνο δέδωκε, μὴ δυσπρόσοδος καὶ ἐν παρέργῳ θῆται σου τὴν ἐντευξιν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν. Εὐφήμεϊ, ἡ δ' ὅς, ἐκείνῳ τὰ μέγιστα χαριεῖσθαι μοι δοκῶ ἀπορμὴν παρασχὼν τῆς ἐς ξένον ἀνδρὰ εὐποίας. Ἐπου μόνον· εἴη γὰρ δση πρὸς τὸν Ξένιον ἡ αἰδὼς καὶ ἡ ἄλλη ἐπιεικεία καὶ χρηστότης. Μᾶλλον δὲ κατὰ δαίμονα οὗτος αὐτὸς ἡμῖν πρόσσειν, ὃ ἐπὶ συννοίας, ὃ λαλῶν ἑαυτῷ· καὶ ἅμα προσειπὼν τὸν Σόλωνα, Τούτῳ σοι, ἔφη, δῶρον μέγιστον ἤκω ἄγων, ξένον ἀνδρὰ φίλως δεόμενον.

7. Σκυθὴς δὲ ἐστὶ τῶν παρ' ἡμῖν εὐπατριδῶν, καὶ ὅμως τάχει πάντα ἀφελὲς ἔχει συνεσόμενος ὑμῖν καὶ τὰ καλλίστα ὁφόμενος τῆς Ἑλλάδος, κἀγὼ ἐπιτομὴν τινα ταύτην ἐξέυρον αὐτῷ, ὅπως ῥᾶστα καὶ αὐτὸς μάθοι πάντα καὶ γνῶριμος γένοιτο τοῖς ἀρίστοις· τοῦτο δ' ἦν σοὶ προσαγαγεῖν αὐτόν. Εἰ τοίνυν ἐγὼ Σόλωνα οἶδα, οὕτω ποιήσεις καὶ προξενήσεις αὐτοῦ καὶ πολίτην γνήσιον ἀποφανεῖς τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ὅπερ σοι ἔφη μικρὸν ἐμπροσθεν, ὦ Ἀνάχαρσι, πάντα ἐόρακας ἤδη Σόλωνα ἰδὼν, τοῦτο αἰ Ἀθῆναι, τοῦτο ἡ Ἑλλάς· οὐκέτι ξένος σὺ, πάντες σε ἴσασι, πάντες σε φιλοῦσι. Τηλικούτων ἐστὶ τὸ κατὰ τὸν πρεσβύτερον τοῦτον. Ἀπάντων ἐπιλήρησιν τῶν ἐν Σκυθίᾳ συνῶν αὐτῷ· ἔχεις τῆς ἀποδημίας τὰ ἄλλα, τοῦ ἔρωτος τὸ τέλος· οὗτός σοι ὁ Ἑλληνικὸς κανὼν, τοῦτο δεῖγμα τῆς φιλοσοφίας τῆς Ἀττικῆς. Οὕτω τοίνυν γίνωσκε ὡς εὐδαιμονέστατος ὢν, ὃς συνέστη Σόλωνα καὶ φίλῳ χρήσῃ αὐτῷ.

8. Μακρὸν ἂν εἴη διηγήσασθαι, ὅπως μὲν ἦσθη ὁ Σόλων τῷ δώρῳ, οἷα δὲ εἶπεν, ὥς δὲ τὸ λοιπὸν συνῆσαν, ὃ μὲν παιδεύων καὶ διδάσκων τὰ καλλίστα, ὁ Σόλων, καὶ φίλον ἅπασιν ποιῶν τὸν Ἀνάχαρσιν καὶ προσάγων τοῖς Ἑλλήνων καλοῖς καὶ πάντα τρόπον ἐπιμελούμενος, ὅπως ἥδιστα διατρέψῃ ἐν τῇ Ἑλλάδι· ὃ δὲ τεθηπὼς τὴν σοφίαν αὐτοῦ καὶ μὴδὲ τὸν ἕτερον πόδα ἐκὼν εἶναι ἀπολειπόμενος. Ὡς γοῦν ὑπέσχετο αὐτῷ ὁ Τόξαρις, ἐξ ἐνὸς ἀνδρὸς τοῦ Σόλωνος ἅπαντα ἔγνω ἐν ἀχαρεῖ καὶ πᾶσιν ἦν γνῶριμος καὶ ἐτιμᾶτο δι' ἐκείνον· οὐ γὰρ μικρὸν ἦν Σόλων ἐπαινῶν, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι καὶ τοῦτο ὡς νομοθέτῃ ἐπέθοντο καὶ ἐφίλουσαν οὐς ἐκείνος δοκιμάζει καὶ ἐπίστευον ἀρίστους ἀνδρας εἶναι. Τὰ τελευταῖα καὶ ἐμυήθη μόνος βαρβάρων Ἀνάχαρσις, δημοπολίτης γενόμενος, εἰ χρὴ Θεοξένῳ πιστεύειν καὶ τοῦτο ἱστοροῦντι περὶ αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἂν οὐδὲ ἀνέστρεφεν, οἶμαι, ἐς Σκυθίαν, εἰ μὴ Σόλων ἀπέθανε.

9. Βούλεσθε οὖν ἤδη ἐπαγάγω τῷ μῦθῳ τὸ τέλος, ὥς μὴ ἀκέφαλος περινοστήῃ; Ὡρα γοῦν εἰδέναι οὐδινός μοι ἔνεκα ὁ Ἀνάχαρσις ἐκ Σκυθίας καὶ Τόξαρις τὰ νῦν ἐς Μακεδονίαν ἤκτετον ἔτι καὶ Σόλωνα γέροντα ἀνδρὰ

cepta vivere velint. Hunc si amicum tibi conciliaveris, et quantus vir sit didiceris, totam te in illo Græciam habere putato, et summam jam nosse bonorum quæ hic sunt. Itaque non est quod majus tibi donare bonum possim, quam illi si te commendem.

6. Ne igitur cunctemur, Toxari, inquit Anacharsis, sed prehensum me ad ipsum deduc. Verum illud timeo, ne difficiles accessus habeat, tuamque pro me deprecationem non magni faciat. Bona verba! inquit alter, quin maxime illi gratificaturus videor subministranda beneficentiæ in hospitem occasione. Sequere modo; scies enim quantus sit illius erga peregrinorum præsidem Jovem pudor, et reliqua æquitas et benignitas. Quin divinitus ille ipse ad nos accedit, cogitabundus ille, ille secum ipse loquens: et simul Solonem allocutus, Huc tibi, inquit, donum maximum adduco, peregrinum hominem indigentem amicitia.

7. Scythia autem est ex generosis apud nos, et tamen relictis quæ ibi sunt omnibus, huc venit, ut vobiscum versetur, ut ea quæ pulcherrima sunt in Græcia videat; ego autem compendiarium hanc illi viam reperi, ut facillime et ipse discat omnia, et innotescat præstantissimis; hæc vero in eo inerat, ut ad te illum deducere. Si igitur Solonem ego novi, ita facies, et tanquam publico illum hospitio accipies, et germanum Græciæ civem efficies. Et quod tibi paullo ante dicebam, Anacharsi, omnia vidisti, viso Solone: hic Athenæ, hic Græcia: non tu jam hospes es; norunt te omnes, omnes te amant. Tantum est in hoc sene! Omnium quæ sunt in Scythia oblivionem capies, cum hoc si fueris. Habes præmia peregrinationis tuæ, finem tui amoris: hæc tibi norma Græcanica, hoc Atticæ philosophiæ specimen. Ita igitur judica, te esse felicissimum, qui cum Solone futurus sis, et amico illo sis usurus.

8. Longum fuerit jam commemorare, quam delectatus sit munere Solon, et quæ dixerit, et quomodo ab eo inde tempore una vixerint, quum alter quidem, Solon, institueret et doceret pulcherrima quæque, et amicum omnibus conciliaret Anacharsin, et bonis cum Græcorum admoveret, omni ratione curans ut quam suavissime in Græcia ætatem ageret: alter vero, Anacharsis, sapientiam hujus admiraretur, nec latum pedem ab illo sua voluntate discederet. Ut enim promiserat illi Toxari, ex uno viro Solone brevissimo tempore cognoscebat omnia, et innotescebat omnibus, et in honore erat propter illum: neque enim parvum quiddam erat laudans Solon; sed homines hac etiam in re illi tanquam legislatori obsequebantur, amabantque quos ille probaret, et optimos esse viros credebant. Denique ad mysteria etiam admissus est Anacharsis, solus barbarorum, civitatis ante jure donatus, si fides habenda est Theoxeno, hoc etiam de illo narranti. Et ne rediturus quidem erat, puto, in Scythiam, nisi Solon esset mortuus.

9. Vultin' igitur jam inducam etiam finem et coronidem fabulæ, ne sine capite oberret? Jam enim sciendum est cujus mihi rei causa Anacharsis e Scythia Toxarisque nunc in Macedoniam venerint, adducentes insuper Solonem, se-

ἐπαγομένω Ἀθήνηθεν. Φημι δὲ δμοῖόν τι καὶ αὐτὸς παθεῖν τῷ Ἀναχάρσιδι, καὶ πρὸς Χαρίτων μὴ νεμεσήσῃ μοι τῆς εἰκόνης, εἰ βασιλικῷ ἀνδρὶ ἐμαυτὸν εἰκασα· βάρβαρος μὲν γὰρ κακείνους καὶ οὐδέν τι φαῖνης ἂν τοὺς Σύρους ἡμᾶς φαυλοτέρους εἶναι τῶν Σκυθῶν. Ἄτὰρ οὐδὲ κατὰ τὸ βασιλικὸν εἰσποῶ τὰ μὲν ἐς τὴν δμοιότητα, κατ' ἐκείνα δὲ ὅτε γὰρ πρῶτον ἐπεδήμησα δμῶν τῇ πόλει, ἐξεπλάγην μὲν εὐθύς ἰδὼν τὸ μέγεθος καὶ τὸ κάλλος καὶ τῶν ἐμπολιτευομένων τὸ πλῆθος καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν καὶ λαμπρότητα πᾶσαν· ὥστε ἐπὶ πολλὴ ἐτεθήπην πρὸς ταῦτα καὶ οὐκ ἐξήρχουν τῷ θαύματι, οἷόν τι καὶ ὁ νησιώτης ἐκείνος νεανίσκος ἐπεπόνθει πρὸς τὴν τοῦ Μενελάου οἰκίαν. Καὶ ἐμελλον οὕτω διατεθῆσθαι τὴν γνώμην ἰδὼν πλείον ἀκμάζουσιν ἀκμῇ τοσαύτῃ καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν ἐκείνον

ἀνθοῦσαν ἀγαθοῖς πᾶσιν οἷς θάλλει πόλις.

10. Οὕτω δὲ ἔχων ἐσκοπούμην ἤδη περὶ τῶν πρακτέων, καὶ τὸ μὲν δεῖξαι τῶν λόγων ὑμῖν πάσαι ἐδόδοκτο — τίσι γὰρ ἂν ἄλλοις ἐδείξα ὡσιπῇ παροδεύσας τηλικαύτην πόλιν; ἐξήτουν γὰρ, οὐδὲ ἀποκρύψομαι τάληθές, ὅτινες οἱ προύχοντες εἴεν καὶ οἷς ἂν τις προσελθὼν καὶ ἐπιγραφάμενος προστάτας συναγωνισταῖς χρῶτο πρὸς τὰ ἑα. Ἐνταῦθ' αἰσῶμαι οὐχ εἰς, ὥσπερ τῷ Ἀναχάρσιδι, καὶ οὗτος βάρβαρος, ὁ Τόξαρις, ἀλλὰ πολλοί, μᾶλλον δὲ πάντες τὰ αὐτὰ μόνον οὐκ αὐταῖς συλλαβαῖς ἔλεγον· ὡς ἔνευ, πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι χρηστοὶ καὶ δεξιοὶ ἀνὰ τὴν πόλιν, καὶ οὐκ ἂν ἀλλαχόθι τοσούτους εὖροις ἀνδρας ἀγαθοῦς, δύο δὲ μάλιστα ἔστων ἡμῖν ἄνδρες ἀρίστοι, γένει μὲν καὶ ἀξιώματι πολλὸν προύχοντες ἀπάντων, παιδείᾳ δὲ καὶ λόγων δυνάμει τῇ Ἀττικῇ δεκάδι παραβάλλοις ἂν ἡ δὲ παρὰ τοῦ δήμου εὐνοία πάνυ ἐρωτική πρὸς αὐτοὺς, καὶ τοῦτ' ἐγγίνεται, ὅτι ἂν οὗτοι ἐθέλωσιν· ἐθέλουσι γὰρ ὅτι ἂν ἀριστον ᾖ τῇ πόλει. Τὴν μὲν γὰρ χρηστότητα καὶ τὴν πρὸς τοὺς ξένους φιλοφροσύνην καὶ τὸ ἐν μεγέθει τοσούτῳ ἀνεπίφθονον καὶ τὸ μετ' εὐνοίας αἰδέσιμον καὶ τὸ πρῶτον καὶ τὸ εὐπρόσδοον αὐτοὺς ἂν ἄλλοις διγηγήσαιο πειραθεῖς μικρὸν ὕστερον.

11. Καὶ ὥς μᾶλλον θαυμάσης, μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκίας ἔστων, υἱὸς καὶ πατὴρ, ὁ μὲν, εἰ τινα Σόλινα ἢ Περικλέα ἢ Ἀριστείδην ἐπινοεῖς, ὁ δὲ υἱὸς καὶ ὄρθεις μὲν αὐτίκα ἐπάξεται σε, οὕτω μέγας ἐστὶ καὶ καλὸς ἀρρενωπὴν τινα τὴν εὐμορφίαν· εἰ δὲ καὶ φθέγγαιτο μόνον, οἰχίσεταί σε ἀπὸ τῶν ὤτων ἀναδυσάμενος, τοσαύτην Ἀφροδίτην ἐπὶ τῇ γλώττῃ ὁ νεανίσκος ἔχει. Ἡ γὰρ τοὶ πόλις ἅπαντα κεχρηγότες αὐτοῦ ἀκούουσιν, δπόταν δημηγορήσων παρέλθῃ, ὅποιόν φασὶ τοὺς τότε Ἀθηναίους πρὸς τὸν τοῦ Κλεινίου πεπονθέναι, παρ' ὅσον τοῖς μὲν οὐκ εἰς μακρὰν μετεμέλησε τοῦ ἔρωτος, δν ἡράσθησαν τοῦ Ἀλκιβιάδου, τοῦτον δὲ ἡ πόλις οὐ φιλεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ αἰδεῖσθαι ᾗδ' ἀξιοί, καὶ ὅλος ἐν τούτῳ ἡμῖν δημόσιον ἀγαθὸν ἐστὶ καὶ μέγα ὄφελος ἅπανσιν, ἀνὴρ οὗτος. Εἰ δὲ αὐτὸς τε καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ δέξαντο σε καὶ φίλον ποιήσαιντο, πᾶσαν ἔχεις τὴν

nem virum, Athenis. Aio nimirum simile mihi quiddam Anacharsidi usu venisse : et, per ego vos Gratiarum numen rogo, nolite irasci mihi ob istam imaginem, si regii generis viro me assimilavi. Barbarus enim et ille; neque Syros nos Scythis ulla in re deteriores temere dixeris. Ego vero non quantum ad regiam nobilitatem, similitudinem illam affecto, sed quantum ad illa priora. Quum enim primum peregrinus vestram in urbem veni, statim quidem percussus sum conspecta magnitudine, et pulchritudine, et civium numero, et reliqua omni facultate ac splendore. Itaque diu ad ista stupebam, nec par eram admirationi, quale quid illi de insula adolescenti accidit ad Menelai domum. Et debebam ita animo affici, qui viderem urbem in eo culmine constitutam, et secundum poetam, omnibus

bonis florentem, civitas quis possiet.

10. Ita nempe habens, quid agendum esset, jam considerabam. Et facultatis quidem dicendi specimen vobis præbere decretum olim fuerat : quibus enim præberem aliis, si silentio talem urbem præterirem? Quærebam enim (neque verum celabo) qui essent principes, et quibus quis applicans se et patronis sibi ascitis, deinde auxiliatoribus uti ad universa posset. Hic mihi non unus aliquis, ut Anacharsidi, isque barbarus, Toxaris, sed multi, quin omnes eadem tantum non iisdem syllabis dixere : Multi quidem, hospes, et alii boni dextrique in urbe viri, neque alias tot bonos viros invenias : verum duo maxime sunt nobis viri optimi, genere quidem et dignitate multum superiores omnibus, doctrina autem et eloquentia Atticæ illos decadi comparaveris : præterea populari gratia ita florent, ut plane amentur : fitque quicquid hi volunt ; volunt enim quicquid optimum est urbi. Nam benignitatem ipsorum et in hospites humanitatem, et quod in tanta magnitudine nullum invidiæ locum relinquunt, et quod in illa se benevolentia venerabiles tamen præstant, et quam sint placidi, quam faciles accessus habeant ; tute aliis enarrare poteris, periculo paullo post facto.

11. Utque magis mireris, ex una eademque domo sunt, filius et pater : hic quidem, si Solonem aliquem aut Periclem aut Aristidem cogitas, talis : filius vero, ubi primum videris, statim te amicum sibi adjunget, ita procerus est et virili quadam formositate pulcher : deinde si locutus modo fuerit, illicet auribus te devincto abibit, tantam in lingua venerem habet juvenis. Urbs quidem universa hiantes eum audiunt quoties in concionem prodierit oraturus, id quod aiunt Atheniensibus, qui tum erant, in Cliniae filio accidisse : nisi quod illos quidem non ita multo post amoris illius, quo persecuti Alcibiadem fuerant, pernituit ; hunc vero non anuat modo civitas, sed reverentia jam dignatur : denique unum hoc publicum nostrum bonum est, et maxima omnibus utilitas, hic vir ! Si igitur et ipse et ipsius pater recipiant te et amicum sibi faciant, civitatem habes universam : et hoc solum opus est, ut manu significationem

πάλιν, καὶ ἐπισεῖσαι χρὴ τὴν χεῖρα, τοῦτο μόνον, καὶ οὐκέτ' ἐνδοιασίμα τὰ σά. Ταῦτα νῆ τὸν Δ' ἅπαντες ἔλεγον, εἰ χρὴ καὶ ὅρκον ἐπάγειν τῷ λόγῳ, καὶ μοι ᾗδῃ πειρωμένῳ τὸ πολλοσὶν τῶν προσόντων εἰρηκέναι ἔδοξαν. « Οὐχ ἔδρας τοίνυν οὐδ' ἀμβολᾶς ἔργον, » ὥς ὁ Κεῖός φησιν, ἀλλὰ χρὴ πάντα μὲν κάλων κινεῖν, πάντα δὲ πράττειν καὶ λέγειν, ὥς φίλοι ἡμῖν τοιοῦτοι γένοιτο· ἦν γὰρ τοῦθ' ὑπάρξει, εὐδία πάντα καὶ πλοῦς οὐριος καὶ λειοκύμων ἢ θαλάττα καὶ ὁ λιμὴν πλησίον.

XXV.

ΠΩΣ ΔΕΙ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΝ.

1. Ἀβδηρίταις φασὶ Λυσίμαχου ᾗδῃ βασιλεύοντος πεσεῖν τι νόσημα, ᾧ καλὸν Φίλων, τοιοῦτο· πυρέττειν μὲν γὰρ τὰ πρῶτα πανδημεῖ ἅπαντας ἀπὸ τῆς πρώτης εὐθὺς ἐρρωμένους καὶ λιπαρεῖ τῷ πυρετῷ, περὶ δὲ τὴν ἑξῆς τῶν μὲν αἷμα πολλὸν ἐκ ῥινῶν ῥυέν, τοῖς δ' ἰδρῶς ἐπιγεγόνεμος, πολλὸς καὶ οὗτος, ἔλυσεν τὸν πυρετόν. Ἐς γαλοῖον δὲ τι πάθος περίσταν· τὰς γνώμας αὐτῶν ἅπαντες γὰρ ἐς τραγωδίαν παρεκινούντο καὶ ἱαμβεῖα ἐφθέγγοντο καὶ μέγα ἔδῳον, μάλιστα δὲ τὴν Εὐριπίδου Ἀνδρομέδαν ἐμονώδουν καὶ τὴν τοῦ Περσέως ῥῆσιν ἐν μέρει διεξήσαν, καὶ μεστὴ ἦν ἡ πόλις ὡχρῶν ἀπάντων καὶ λεπτῶν τῶν ἑδομαίων ἐκείνων τραγωδῶν,

Σὺ δ' ὦ θεῶν τύραννε κἀνθρώπων Ἔρως,

καὶ τὰ ἄλλα μεγάλη τῇ φωνῇ ἀναβοώντων καὶ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν, ὅχρι δὴ χειμῶν καὶ κρύος δὲ μέγα γεγόμενον ἔπαυσε ληρούντας αὐτούς. Αἰτίαν δὲ μοι δοκεῖ τοιοῦτου παρασχεῖν Ἀρχέλαος ὁ τραγωδός, εὐδοκίμων τότε, μεσοῦντος τοῦ θέρους ἐν πολλῇ τῷ φλογμῷ τραγωδῆσας αὐτοῖς τὴν Ἀνδρομέδαν, ὥς πυρῆσαι τε ἀπὸ τοῦ θεάτρου τοὺς πολλοὺς καὶ ἀναστάντας ὕστερον ἐς τὴν τραγωδίαν παρολισθάνειν, ἐπὶ πολλὴ ἐμφιλοχωρούσης τῆς Ἀνδρομέδας τῇ μνήμῃ αὐτῶν καὶ τοῦ Περσέως ἐτι σὺν τῇ Μεδοῦσῃ τὴν ἐκάστου γνώμην περιπετομένου.

2. Ὡς οὖν ἐν, φασὶν, ἐνὶ παραθαλεῖν, τὸ Ἀβδηρῖτικὸν ἐκεῖνο πάθος καὶ νῦν τοὺς πολλοὺς τῶν πεπαιδευμένων περιελήλυθεν, οὐχ ὥστε τραγωδεῖν — ἔλαττον γὰρ ἂν τοῦτο παρέπαιον ἀλλοτρίους ἱαμβεῖας, οὐ φαύλους κατεσχημένοι — ἀλλ' ἀφ' οὗ δὴ τὰ ἐν ποσὶ ταῦτα ἐκίνηται, ὁ πόλεμος δὲ πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ τὸ ἐν Ἀρμενίᾳ τραῦμα καὶ αἱ συνεχεῖς νίκαι, οὐδεὶς ὅστις οὐχ ἱστορίαν συγγράφει, μᾶλλον δὲ Θουκυδίδαι καὶ Ἡρόδοτοι καὶ Ξενοφῶντες ἡμῖν ἅπαντες, καὶ ὥς εἰκεν, ἀληθὲς ἀρ' ἦν ἐκεῖνο τὸ, « Πόλεμος ἀπάντων πατῆρ, » εἰ γὰρ καὶ συγγραφεὺς τοσούτους ἀνέφυσεν ὑπὸ μίτῃ τῇ ὁρμῇ.

3. Ταῦτα τοίνυν, ᾧ φιλότης, ὁρῶντα καὶ ἀκούοντά με τοῦ Σινωπέως ἐκεῖνο εἰσηλθὲν ὅποτε γὰρ ὁ Φί-

voluntatis edant, neque amplius de tuis fortunis dubitare licebit. Hæc, ita me Jupiter (si iurandum adicere orationi fas est), dixerunt universi : et mihi jam experienti, vix aliquam de multis partem eorum, quæ insunt, dixisse videbantur. Non igitur desidendi aut differendi, ut Ceus poeta ait, jam tempus est, sed funem omnem movere oportet, facereque et dicere omnia, hi ut amici nobis fiant. Hoc enim si contigerit, serena omnia, et secunda navigatio, et molli fluctu leniter motum mare, et portus in proximo.

XXV.

QUOMODO HISTORIA CONSCRIBENDA SIT.

1. Abderitis dicitur Lysimacho jam regnante morbus invasisse, mi jucundissime Philo, talis : primum enim febris correptam esse universam civitatem, eaque statim ab initio vehementissima et continua : circa diem vero septimum aliis sanguis copiosus naribus fluens, aliis sudor superveniens largus et ipse, febrim solvit. At illa febris in ridiculam quandam affectionem mentes illorum conjecit : omnes ad tragœdiam velut furore correpti ferebantur, et iambica recitabant clamantes valide, maxime vero Euripidæ Andromedæ cantica modulate pronuntiabant, et illam Persel orationem per vices declamabant. Plena igitur urbs erat pallida multitudine et extenuata, septiduanis inquam illis tragœdis,

Tuque, o deorum atque hominum sæve rex, Amor,

et reliqua voce magna proclamantibus, idque diutine, donec scilicet hiems et gelu magnum factum delirantes eos sisteret. Causam vero mihi videtur ejus rei præbuisse Archelaus, tragœdus ea ætate favore hominum florens, qui media ætate per multum æstum, Andromedam illis egerat, adeo ut ab ipso theatro multi febricitarent, et ubi convalescerent, deinde in tragœdiam delaberentur, utpote quorum memoriæ diutine insideret Andromeda, et Perseus cum sua Medusa singulorum mentes adhuc circumvolitaret.

2. Si igitur unum, quod aiunt, alteri comparare fas est, Abderiticus ille morbus nunc quoque eruditorum multos occupavit, non illos quidem uti tragœdias agant (levius enim sic delirarent, si iambis alienis nec malis capti tenerentur), sed ex quo præsens hic motus exstitit, bellum, inquam, contra barbaros, et vulnus in Armenia acceptum. et victoriæ perpetuæ; nemo est quin conscribat historiam, potius vero Thucydides nobis, et Herodoti, et Xenophontes sunt omnes : proinde, ut videtur, verum erat illud, bellum omnium esse patrem, si etiam tot numero historicos hoc uno impetu genuit.

3. Hæc igitur, amice, videntem me et audientem Sino-pensis illud subiit. Quum enim jam appropinquare cum

λιππος ἐλέγετο ἥδη ἐπελαύνειν, οἱ Κορίνθιοι πάντες ἐταράττοντο καὶ ἐν ἔργῳ ἦσαν, ὁ μὲν ὅπλα ἐπισκευάζων, ὁ δὲ λίθους παραφέρων, ὁ δὲ ὑποικοδομῶν τοῦ τείχους, ὁ δὲ ἐπαλεῖν ὑποστηρίζων, ὁ δὲ ἄλλος ἄλλο τι τῶν χρησίμων ὑπουργῶν. Ὁ δὲ Διογένης ὁρῶν ταῦτα, ἐπεὶ μὴδὲν εἶχεν ὅ τι καὶ πράττοι — οὐδεὶς γὰρ αὐτῷ ἐς οὐδὲν ἐχρῆτο — διαζωσάμενος τὸ τρίβωνιον σπουδῇ μάλα καὶ αὐτὸς ἐκύλιε τὸν πίθον, ἐν ᾧ ἐτύγγανεν οἰκῶν, ἄνω καὶ κάτω τοῦ Κρανείου καὶ τινος τῶν συνήθων ἐρομένου, τί ταῦτα ποιεῖς, ὦ Διόγενες; Κυλλῶ, ἔφη, ἀγῶν τὸν πίθον, ὥς μὴ μόνος ἀργεῖν δοκοῖν ἐν τοσοῦτοις ἐργαζομένοις.

4. Κατὸς οὖν, ὦ Φίλων, ὥς μὴ μόνος ἀφῆκός εἴην ἐν οὕτῳ πολυρῶνι τῷ καιρῷ μὴδ' ὥσπερ κωμικὸν δορυφόρημα κεκλήνως σιωπῇ παραφεροίμην, καλῶς ἔχειν ἐπέλαθον, ὥς δυνατόν μοι κυλίσαι τὸν πίθον, οὐχ ὥς ἱστορίαν συγγράφειν οὐδὲ πράξεις αὐτὰς διεξίεναι· οὐχ οὕτω μεγαλότολμος ἐγὼ, μὴδὲ τοῦτο δέισης περὶ ἐμοῦ· οἶδα γὰρ ἡλικὸς ὁ κίνδυνος, εἰ κατὰ τῶν πατρῶν κυλίσαι τις, καὶ μάλιστα οἷον τοῦμὸν τοῦτο πιθᾶκιον οὐδὲ πάνυ καρτερῶς κεχεραμειμένον· δεήσει γὰρ αὐτίκα μάλα πρὸς μικρόν τι λιθίδιον προσπταίσαντα συλλέγειν τὰ δοτρακα. τί οὖν ἐγνωσταί μοι καὶ πῶς ἀσφαλῶς μεθέξω τοῦ πολέμου, αὐτὸς ἐξω βέλους ἐστῶς, ἐγὼ σοι φράσω. «Τοῦτου μὲν καπνοῦ καὶ κύματος» καὶ φροντῖδων, ὅσαι τῷ συγγραφεῖ ἐνεῖσιν, ἀνέξω ἐμαυτὸν εὖ ποιῶν, παραινέσιν δὲ τινα μικρὰν καὶ ὑποθήκας ταύτας ὀλίγας ὑποθήσσομαι τοῖς συγγραφοῦσιν, ὥς κοινωνήσασιν αὐτοῖς τῆς οἰκοδομίας, εἰ καὶ μὴ τῆς ἐπιγραφῆς, ἄκρῳ γέ τῳ δακτύλῳ τοῦ πηλοῦ προσαψάμενος.

5. Καίτοι οὐδὲ παραινέσεως οἱ πολλοὶ δεῖν οἴονται σφίσιν ἐπὶ τὸ πρᾶγμα, οὐ μᾶλλον ἢ τέχνης τινὸς ἐπὶ τὸ βαδίζειν ἢ βλέπειν ἢ ἐσθίειν, ἀλλὰ πάνυ βῆστον καὶ πρόχειρον καὶ ἀπαντος εἶναι ἱστορίαν συγγράφαι, ἣν τις ἐρμηνεύσαι τὸ ἐπέλαθον δύνηται· τὸ δὲ οἶσθαι πού καὶ αὐτὸς, ὦ ἑταῖρε, ὥς οὐ τῶν εὐμεταχειρίστων οὐδὲ ραθύμως συντεθῆναι δυναμένων τοῦτ' ἐστίν, ἀλλ', εἰ τι ἐν λόγοις καὶ ἄλλο, πολλὰς τῆς φροντίδος δεόμενον, ἦν τις, ὥς ὁ Θουκυδίδης φησὶν, ἐς αἰὶ κτῆμα συντιθῆ. Οἶδα μὲν οὖν οὐ πάνυ πολλοὺς αὐτῶν ἐπιστρέψων, ἐνίοις δὲ καὶ πάνυ ἐπαχθὲς δόξων, καὶ μάλιστα ὁπόσοις ἀποτετέλεσται ἥδη καὶ ἐν τῷ κοινῷ δέδεικται ἡ ἱστορία. Εἰ δὲ καὶ ἐπήνηται ὑπὸ τῶν τότε ἀχροασαμένων, μανία ἢ γέ ἑλπις ὥς οἱ τοιοῦτοι μεταποιήσουσιν ἢ μετεγγράψουσιν εἰ τῶν ἀπαξ κεκυρωμένων καὶ ὥσπερ ἐς τὰς βασιλείους αὐλὰς ἀποκειμένων. Ὅμως δὲ οὐ χεῖρον καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐκείνους εἰρῆσθαι, ἢν', εἰ ποτε πόλεμος ἄλλος συσταίῃ, ἢ Κελτοῖς πρὸς Γέτας ἢ Ἰνδοῖς πρὸς Βακτρίους — οὐ γὰρ πρὸς ἡμᾶς γέ τολμήσασιν ἂν τις, ἀπάντων ἥδη κεχειρωμένων — ἔχουσιν ἄμεινον συντιθέναι τὸν κανόνα τοῦτον προσάγοντες, ἥνπερ γέ δόξῃ αὐτοῖς ὀρθὸς εἶναι· εἰ δὲ μὴ, αὐτοὶ μὲν καὶ τότε τῷ αὐτῷ πῆχϊ ὥσπερ καὶ νῦν μετρούντων τὸ

exercitu nunciaretur Philippus, Corinthii omnes perturbari et operi faciendo incumbere; arma reficere alius, alius afferre lapides, alius murorum partem substruere, propugnaculum fulcire alius, denique alius aliud eorum, quæ usui essent, subministrare. Diogenes vero videns ista, quum quid potissimum ageret non haberet, (nemo enim quisquam illo ad ullam rem utebatur), succincto palliolo suo, studiose admodum et ipse dolium, in quo tum degebat, volvere sursum deorsum in Craneo: et familiarium interrogante aliquo, Quorsum hæc facis, Diogenes? respondit, Volvo et ipse dolium, ne otiosus esse solus inter tot occupatos videar.

4. Itaque ipse ego quoque, Philon, ne mutus solus essem in vocali adeo tempore, neu comici satelliti instar hiant ore per silentium transirem, decere arbitralus sum, pro virili me quoque dolium volvere, non ut historiam scriberem, neque ut ipsa enarrem facta; non ita audax ego, neque ab ea re tu metueris salutis meæ: novi enim quantum sit periculum, si per saxa volvat aliquis præsertim quale meum est dolium, ne sat firmo quidem opere figlino constructum: cogar enim, si vel ad parvum lapillum offendam, ilico colligere testas. Quid igitur decretum mihi sit, et quomodo tutus in partem belli sim venturus, extra teli jactum constitutus ipse, tibi enarrabo. «Illo me fumo ac fluctu» et sollicitudinibus quæ historiarum scriptorem premunt, abstinere sapiens; admonitionem vero parvam quandam, et pauca hæc præcepta subjiciam scribentibus, ut meæ quoque partes sint in ædificando, licet in inscriptione nulla mei mentio sit, qui extremo tantum digito lutum attigerim.

5. Quanquam neque admonitione plerique opus sibi esse putant ad hoc negotium, non magis quam arte quadam ad incedendum, aut videndum, aut edendum: sed facillimum omnino et promptum et uniuscujusque esse, scribere historiam, modo quis eloqui, quæ in mentem veniunt, possit. Hoc vero nosti forte ipse quoque, sodalis, quam non sit ex facillimis, neque ex iis quæ negligenter componi possint, sed hoc esse, si quid est in dicendi arte aliud, quod multa cura indigeat; si quis, ut ait Thucydides, possessionem in perpetuum condere velit. Novi equidem fore ut non admodum multos advertam inhibeamve; quibusdam etiam ut importunus plane videar, illis præsertim quibus jam perfecta est et ostensa in publico historia. Si vero etiam laudata sit ab iis qui tum recitantem audierint, insania fuerit vel sperare retractaturos aliquid ejusmodi homines aut aliter scripturos eorum quæ aemulata auctoritatibus et quasi in aulis regis reposita sint. Veruntamen non pessimum fuerit etiam ad illos ipsos dicta hæc esse, ut, si quando bellum conficetur aliud, aut Celtarum adversus Getas, aut contra Bactrianos Indorum (neque enim contra nos quisquam ausit tale quid, perdomitis jam omnibus), habeant quomodo componere melius possint, applicanda hac norma, si quidem recta iis videatur esse: sin minus, ipsi quidem tum eadem ulna, qua nunc etiam,

πρῶτα· ὁ ἰατρός δὲ οὐ πάνυ ἀνιάσεται, ἢ πάντες Ἀδδηρίται ἐκόντες Ἀνδρομέδαν τραγωδῶσι.

6. Διττοῦ δὲ ὄντος τοῦ τῆς συμβουλῆς ἔργου, τὰ μὲν γὰρ αἰρεῖσθαι, τὰ δὲ φεύγειν διδάσκει, φέρε πρῶτα εἰπωμεν ἅτινα φευκτέον τῷ ἱστορίᾳ συγγράφοντι καὶ ὧν μάλιστα καθαρευτέον, ἔπειτα οἷς χρώμενος οὐκ ἂν ἁμάρτοι τῆς ὀρθῆς καὶ ἐπ' εὐθὺς ἀγούσης, ἀρχὴν τε οὖαν αὐτῷ ἀρκτέον καὶ τάξιν ἦντινα τοῖς ἔργοις ἐφαρμοστέον καὶ μέτρον ἐκάστου καὶ ὁ σωπητέον καὶ οἷς ἐνδιατριπτέον καὶ ὅσα παραδραμεῖν ἄμεινον καὶ ὅπως ἐρμηνεύσαι αὐτὰ καὶ συναρμολοῖσαι. Ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα ὕστερον· νῦν δὲ τὰς κακίας ἥδη εἰπωμεν, ὅπου τοῖς φάουλῳ συγγράφουσι παρακολουθοῦσιν. Ἄ μὲν οὖν κοινὰ πάντων λόγων ἐστὶν ἁμαρτήματα ἐν τε φωνῇ καὶ ἁρμονίᾳ καὶ διανοίᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀτεχνίᾳ, μικρόν τε ἂν εἴη ἐπελθεῖν καὶ τῆς παρούσης ὑποθέσεως οὐκ ἴδιον· [κοινὰ γὰρ, ὡς ἔφην, ἀπάντων λόγων ἐστὶν ἁμαρτήματα ἐν τε φωνῇ καὶ ἁρμονίᾳ].

7. Ἄ δ' ἐν ἱστορίᾳ διαμαρτάνουσι, τὰ τοιαῦτα ἂν εὖρος ἐπιτηρῶν, ὅτι καὶ πολλὰς ἀχρωμένῳ ἔδοξε, καὶ μάλιστα ἢ ἅπανιν αὐτοῖς ἀναπετάσῃ τὰ ὅσα. (Ὁὐκ ἄκαιρον δὲ μεταξὺ καὶ ἀπομνημονεύσαι ἔνια παραδείγματος ἕνεκα τῶν ἥδη οὕτω συγγεγραμμένων, καὶ πρῶτόν γε ἐκεῖνο, ἡλικὸν ἀμαρτάνουσιν, ἐπισκοπήσωμεν· ἀμελήσαντες γὰρ οἱ πολλοὶ αὐτῶν τοῦ ἱστορεῖν τὰ γεγενημένα τοῖς ἐπαινοῖς ἀρχόντων καὶ στρατηγῶν ἐνδιατρίβουσι, τοὺς μὲν οἰκείους εἰς ὕψος ἐπαίροντες, τοὺς πολεμικοὺς δὲ πέρα τοῦ μετρίου καταρρίπτοντες, ἀγνοοῦντες ὡς οὐ στενῶς τῷ ἱσθμῷ διώρισται καὶ διατείχισται ἡ ἱστορία πρὸς τὸ ἐγκώμιον, ἀλλὰ τι μέγα τεῖχος ἐν μέσῳ ἐστὶν αὐτῶν καὶ τὸ τῶν μουσικῶν δὴ τοῦτο, εἰς διὰ πασῶν ἐστὶ πρὸς ἄλληλα, εἰ γὰρ τῷ μὲν ἐγκωμιάζοντι μόνου ἐνὸς μέλει, ὅπως οὖν ἐπαίνεσαι καὶ εὐφραῖναι τὸν ἐπαινούμενον, καὶ εἰ ψευσαμένῳ ὑπάρχει τυχεῖν τοῦ τέλους, ὀλίγον ἂν φροντίσειεν· ἡ δὲ οὐκ ἂν τι ψεύδος ἐμπεδόν ἡ ἱστορία, οὐδ' ἀκαριαῖον ἀνάσχοιτο, οὐ μᾶλλον ἢ τὴν ἀρτηρίαν ἱατρῶν παῖδες φασὶ τὴν τραχείαν παραδέξασθαι ἂν τι ἐς αὐτὴν καταποθῇν.

8. Ἴτι ἀγοεῖν βόλκασιν οἱ τοιοῦτοι ὡς ποιητικῆς μὲν καὶ ποιημάτων ἀλλὰ ὑποσχέσεις καὶ κανόνες ἴδιοι, ἱστορίας δὲ ἄλλοι· ἐκεῖ μὲν γὰρ ἀκρατῆς ἡ ἐλευθερία καὶ νόμος εἰς, τὸ δόξαν τῷ ποιητῇ· ἐνθεός γὰρ καὶ ἀτοχος ἐκ Μουσῶν, κὰν ἵππων ὑποπτέρων ἄρμα ζεύξασθαι ἐθέλῃ, κὰν ἐπ' ὕδατος ἄλλους ἢ ἐπ' ἀνθερίκων ἄκρον θευσομένους ἀναβιβάζηται, φθόνος οὐδεὶς, οὐδὲ δόπταν ὁ Ζεὺς αὐτῶν ἀπὸ μιᾶς σειρᾶς ἀνασπάσας αἰωρῇ μοῦ γῆν καὶ θάλατταν, δεοῖσαι μὴ ἀπορραγείσης ἐκείνης συντριβῇ τὰ πάντα κατενεχθέντα· ἀλλὰ κὰν Ἀγαμέμνονα ἐπαίνεσαι θέλωσιν, οὐδεὶς ὁ κωλύσων Διὶ μὲν αὐτὸν ὅμοιον εἶναι τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ ὄμματα, τὸ στέρνον δὲ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ τῷ Ποσειδῶνι, τὴν δὲ ζώνην τῷ Ἄρει, καὶ ὅπως σύνθετον ἐκ πάντων θεῶν γενέσθαι δεῖ τὸν Ἀτρέως καὶ Ἀερόπης· οὐ γὰρ ἱκανὸς ὁ

rem meliantur : medicus vero non valde angetur, si Abderitae omnes sua voluntate agant Andromedam.

6. Quum autem duplex consilii officium sit, quod alia eligere docet, fugere vero alia : age primum dicamus, quae fugienda sint scribenti historiam, et a quibus maxime sibi cavere debeat ; deinde quibus rebus usus non aberet a vera via, quaeque recto itinere ducat ; quo initio illi sit incipiendum, quis ordo sit accommodandus rebus, quae uniuscujusque mensura, quae praetereunda silentio, quibus immorandum sit, quae melius breviter percurrere, denique quomodo verbis explicanda omnia et inter se sint connectenda. Atque haec quidem et similia his, deinde : jam nunc vero vitia dicamus, quae malos scriptores comitantur. Quae quidem igitur omni dictionis generi communia insunt peccata, in elocutione, in compositione, in sententia, in reliquis contra artis praecepta positis, longum fuerit persequi, et hujus argumenti minime proprium est. [Communia enim, quod modo dixi, omnis orationis vitia sunt in lingua et compositione.]

7. Quae vero in historia peccant, ea, si observare velis, talia invenias, qualia mihi etiam, saepe audienti recitantes, videbantur, et maxime si omnibus illis patulas aures praebueris. Neque vero intempestivum, interea etiam speciminis causa quaedam commemorare eorum, quae jam ita scripta sunt. Et primum quidem illud quantum sit eorum peccatum inspiciamus, quod omittit vulgus illorum docere quae facta sint, et in laudibus principum atque ducum immorantur, suos quidem tollentes in summum, hostes vero ultra modum deprimentes : ignari quam non angusto intervallo determinata et separata sit ab encomio historia ; sed magnum hisce quasi murum esse interpositum ; et ut musicorum voce utamur, octavarum duplicis intervallo illa a se invicem distare : siquidem encomium scribenti illa sola cura est, quomodocumque laudare, et exililarare eum, qui laudatur, et, si per mendacia finem illum consequi detur, parum curaverit ; historia vero mendacium, quod forte inciderit, nullum ac ne minimum quidem ferat, non magis quam asperam arteriam recipere quicquam in illam glutitione delatum narrant medicorum filii.

8. Ignorare porro tales videntur, poeticae artis et carminum aliam esse professionem et regulas proprias : alias vero historiae. Illic enim immoderata libertas, et lex una, quicquid placuerit poetae : quum enim divino afflatu plenus et a Musis obsessus sit, etiamsi alatos currus equos velit jungere, et si alios super aquas, aut per summas aristas decursuros constituat, invidia nulla est : neque, quum illorum Jupiter una catena in altum trahat terram et mare teneatque suspensa, metuunt ne rupta illa conterantur delapsa illa omnia : verum etiam si laudare Agamemnonem velint, nemo est qui intercedat, Jovi quidem illum similem caput et oculos, pectus fratri illius Neptuno, cincturam Marti, atque in universum compositum e diis omnibus fieri oportet Atrei et Aepes filium : neque enim par Ju-

Ζεὺς οὐδ' ὁ Ποσειδῶν οὐδ' ὁ Ἄρης μόνος ἕκαστος ἀναπληρῶσαι τὸ κάλλος αὐτοῦ. Ἡ ἱστορία δὲ ἦν τινα κολακείαν τοιαύτην προσλάβη, τί ἄλλο ἢ περὶ τις ποιητικὴ γίγνεται, τῆς μεγαλοφωνίας μὲν ἐκείνης ἐστερημένη, τὴν λοιπὴν δὲ τερατείας γυμνὴν τῶν μέτρων καὶ δι' αὐτὸ ἐπισημοτέραν ἐκφαίνουσα; Μὲγα τοίνυν, μᾶλλον δὲ ὑπέρμεγα τοῦτο κακόν, εἰ μὴ εἰδείη τις χωρίζειν τὰ ἱστορίας καὶ τὰ ποιητικῆς, ἀλλ' ἐπεισάγοι τῇ ἱστορίᾳ τὰ τῆς ἐτέρας κοιμώματα, τὸν μῦθον καὶ τὸ ἐγκώμιον καὶ τὰς ἐν τούτοις ὑπερβολὰς, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἀθλητὴν τῶν καρτερῶν τούτων καὶ κοιμῶν πρὶν ἰνῶν ἀλουργίσι περιβάλοι καὶ τῷ ἄλλῳ κόσμῳ τῷ ἑταιρικῷ καὶ φυκίῳ ἐντριβοί καὶ ψιμύθιον τῷ προσώπῳ, Ἡρακλεῖς, ὡς καταγέλαστον ἀν' αὐτὸν ἀπεργάσαιο αἰσχύναν τῷ κόσμῳ ἐκείνῳ.

9. Καὶ οὐ τοῦτο φημι, ὡς οὐχὶ καὶ ἐπαινετέον ἐν ἱστορίᾳ ἐνίοτε· ἀλλ' ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι ἐπαινετέον καὶ μέτρον ἐπακτέον τῷ πράγματι, τὸ μὴ ἐπαχθὲς τοῖς ὑστερον ἀναγνωσμένοις αὐτὰ, καὶ ὅπως πρὸς τὰ ἐπὶ τα κανονιστέον τὰ τοιαῦτα, ἅπερ μικρὸν ὑστερον ἐπιδείξομεν. Οἱ δὲ ὄντοια καλῶς διαίρειν ἐς δύο τὴν ἱστορίαν, εἰς τὸ τερπνὸν καὶ χρήσιμον, καὶ διὰ τοῦτο εἰσποιούσι καὶ τὸ ἐγκώμιον εἰς αὐτὴν ὡς τερπνὸν καὶ εὐφραῖνον τοὺς ἐντυγχάνοντας, ὅρξας δὲ τὸν τάληθους ἡμαρτήκασιν; πρῶτον μὲν κιθόρῳ τῇ διαίρειναι χρώμενοι ἐν γὰρ ἔργον ἱστορίας καὶ τέλος, τὸ χρήσιμον, ὅπερ ἐκ τοῦ ἀληθοῦς μόνου συνάγεται. Τὸ τερπνὸν δὲ ἀμεινον μὲν εἰ καὶ αὐτὸ παρακολουθήσειεν, ὥσπερ καὶ κάλλος ἀθλητῆ, εἰ δὲ μὴ, οὐδὲν κωλύσει ἀφ' Ἡρακλέους γενέσθαι καὶ Νικοστράτον Ἰσιδότου, γεννάδαν ὄντα καὶ τῶν ἀνταγωνιστῶν ἑκατέρων ἀλκιμώτερον, εἰ αὐτὸς μὲν αἰσχιστος δοθῆναι εἴη τὴν δῆψιν, Ἀλκαῖος δὲ ὁ καλὸς ὁ Μιλήσιος ἀνταγωνίζοιτο αὐτῷ, καὶ ἐρώμενος, ὡς φασιν, τοῦ Νικοστράτου ὦν. Καὶ τοίνυν ἡ ἱστορία, εἰ μὲν ἄλλως τὸ τερπνὸν παρεμπορεύσαιο, πολλοὺς ἂν τοὺς ἐραστὰς ἐπισπάσαιτο, ἄχρι δ' ἂν καὶ μόνον ἔχῃ τὸ ἴδιον ἐντελές, λέγω δὲ τὴν τῆς ἀληθείας δῆλωσιν, ὀλίγον τοῦ κάλλους φροντιεῖ.

10. Ἐτι καλεῖο εἰπεῖν ἄξιον, ὅτι οὐδὲ τερπνὸν ἐν αὐτῇ τὸ κοιμῶν μυθῶδες καὶ τὸ τῶν ἐπαινῶν μάλιστα πρόσαντες παρ' ἑκάτερον τοῖς ἀκούουσιν, ἦν μὴ τὸν συρφετὸν καὶ τὸν πολλὸν δῆμον ἐπινοῆς, ἀλλὰ τοὺς δικαστικῶς καὶ νῆ Δία συκοφαντικῶς προσέτι γε ἀκροασομένους, οὓς οὐκ ἂν τι λάθοι παραδραμὸν, ὀξύτερον μὲν τοῦ Ἀργεῖου ὀρώντας καὶ πανταχόθεν τοῦ σώματος, ἀργυραμοιδικῶς δὲ τῶν λεγομένων ἕκαστα ἐξετάζοντας, ὡς τὰ μὲν παρασκευαμένα εὐθὺς ἀπορρίπτειν, παραδέχασθαι δὲ τὰ δόκιμα καὶ ἔννομα καὶ ἀκριβῆ τὸν τύπον, πρὸς οὓς ἀποβλέποντα χρὴ συγγράφειν, τῶν δὲ ἄλλων ὀλίγον φροντιεῖν, καὶ διαρραγῶσιν ἐπαινοῦντες. Ἦν δὲ ἀμελήσας ἐκείνων ἡδύνης πέρα τοῦ μετρίου τὴν ἱστορίαν μύθοις καὶ ἐπαινοῖς καὶ τῇ ἄλλῃ θωπεΐᾳ, τάχιστα ἂν ὁμοίαν αὐτὴν ἐξεργάσαιτο τῷ ἐν Λυδίᾳ Ἡρακλεῖ· ἑορακέναι γὰρ σέ που εἶδος γεγραμμένον, τῇ Ὀμφάλῃ δουλεύοντα, πάνυ ἀλλόκοτον σκευὴν ἐσκευασμένον,

piter, neque Neptunus, neque Mars, qui singuli per se pulchritudinem illius expleant. Historia vero, si quam id genus adulationem asciscat, quid aliud quam pedestris quaedam poetica fiet, magnifico quidem illo dicendi genere privata, sed praestigias reliquas, nudatas numeris, et ob id ipsum magis conspicuas, ob oculos ponens? Magnum igitur, quin plus quam magnum illud vitium, si quis separare quae historiae sunt, et poeticae, nesciat, sed historiae fucum alterius artis inducat, fabulam puta et encomium, et quae sunt in utroque exaggerationes: velut si quis athletam de robustorum horum numero unum, et plane illicis instar durorum, purpureis vestibus induat reliquoque cultu meretricio, et fucum affricet cerussamque faciei: quam, Hercules! ridendum illum reddiderit, deturpatum cultu isto!

9. Neque hoc dico, quasi non et laudandum sit nonnunquam in historia: sed tempore opportuno laudandum, et modus huic negotio adhibendus, in quantum ea laus non molesta sit sequentis aevi lectoribus, et omnino ad posteritatis regulam dirigenda sunt talia, ut paulo post demonstrabimus. Qui vero putant bene se historiam in duas partes dividere, in suave et utile, ob eamque rem etiam encomium in eam inferunt, ut jucundum quiddam et lectores exhilarans, vident quantum aberrarint a vero? primo quidem divisione quod utuntur fallaci; unum enim opus historiae et finis, utilitas, quae ex vero solo colligitur. Jucunditas vero melius quidem est si et ipsa consequatur, ut athletam pulchritudo: sin minus, nihil prohibebit quominus ab Hercule numeretur Nicostratus Isidoti, generosus vir et utrisque colluctatoribus suis fortior, licet ipse sit aspectu foedissimus, Alcæus autem Milesius, pulcher ille, cum ipso certet, amasius adeo, ut aiunt, Nicostrati. Historia igitur, si quidem jucunditatem corollarii cujusdam instar adjiciat utilitati, multos amatores alliciet: verum ea quamdiu proprium modo negotium omnibus numeris absolvat, declarationem veritatis dico, pulchritudinem parum curabit.

10. Illud adhuc dicere e re fuerit, ne jucundum quidem esse in historia quod sit plane fabulosum; et laudes maxime molestas in utramque partem esse audientibus, si non faciem populi et plebis multitudinem cogites, sed hos, qui iudicium more, quin hercle calumniatorum insuper audituri sunt; quos nihil fugiat praeterlapsum, acutius videntes Argo et ex omni parte corporis; tum trapezolica ratione singula quae dicuntur examinantes, ut adulterina abjiciant protinus, proba autem et legitima et accurate expressa recipiant: ad quos videlicet inter scribendum oportet respicere, parum autem curare reliquos, si vel disrumpantur laudando. Sin, his neglectis, condivers ultra modum historiam fabulis et laudibus et lenocinio relinquo, cito eam similem reddideris illi in Lydia Herculi: verisimile est enim alicubi eum te vidiisse pictum. Omphala: servientem, habitu exornatum

ἐκείνην μὲν τὸν λέοντα αὐτοῦ περιβεβλημένην καὶ τὸ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχουσαν, ὡς Ἡρακλῆα δῆθεν οὖσαν, αὐτὸν δὲ ἐν κροκωτῇ καὶ πορφυρίδι ἔρια ξαίνοντα καὶ παιόμενον ὑπὸ τῆς Ὀμφάλης τῇ σανδαλίῳ καὶ τὸ θέαμα αἰσχιστον, ἀρεστῶσα ἡ ἐσθῆς τοῦ σώματος καὶ μὴ προσίζανουσα καὶ τοῦ θεοῦ τὸ ἀνδρώδες ἀσχημόνως καταθληνόμενον.

11. Καὶ οἱ μὲν πολλοὶ ἴσως καὶ ταυτά σου ἔπαινε-
σονται, οἱ ὀλίγοι δ' ἐκείνοι, ὧν σὺ καταφρονεῖς, μάλα
ἡδὺ καὶ ἐς κόρον γελάσονται, δρῶντες τὸ ἀσύμφυλον καὶ
ἀνάρμοστον καὶ δυσκόλητον τοῦ πράγματος. Ἐκάστου
γὰρ δὴ ἰδίον τι καλὸν ἐστίν· εἰ δὲ τοῦτο ἐναλλάξεις,
καλλὲς τὸ αὐτὸ παρὰ τὴν χρῆσιν γίγνεται. Ἐὼ λέ-
γειν ὅτι οἱ ἔπαινοι ἐν μὲν ἴσως τερπνοί, τῷ ἐπαινου-
μένῳ, τοῖς δ' ἄλλοις ἐπαχθεῖς, καὶ μάλιστα ἢν ὑπερ-
φύεις τὰς ὑπερβολὰς ἔχῃ, οἷους αὐτοὺς οἱ πολλοὶ
ἀπεργάζονται, τὴν εὐνοίαν τὴν παρὰ τῶν ἐπαινουμένων
θηρώμενοι καὶ ἐνδιατρίβοντες ἄχρι τοῦ πᾶσι προφανῆ
τὴν κολακίαν ἐξεργάσασθαι· οὐδὲ γὰρ κατὰ τέχνην αὐτὸ
δρᾶν ἴσασιν οὐδ' ἐπισκιάζουσι τὴν θωπίαν, ἀλλ' ἐμπε-
σόντες ἀθρόα πάντα καὶ ἀπίθανα καὶ γυμνὰ διεξίσιν.

12. Ὡς οὐδὲ τυγχάνουσιν οὐ μάλιστα ἐφίενται·
οἱ γὰρ ἐπαινούμενοι πρὸς αὐτῶν μισοῦσι μᾶλλον καὶ
ἀποστρέφονται ὡς κολακας, εὖ ποιοῦντες, καὶ μάλιστα
ἢν ἀνδρώδεις τὰς γνώμας ὦσιν· ὥσπερ Ἀριστόβουλος
μονομαχίαν γράψας Ἀλεξάνδρου καὶ Πύρου, καὶ ἀνα-
γνόντος αὐτοῦ τοῦτο μάλιστα τὸ χωρίον τῆς γραφῆς
— ὥστε γὰρ χαριεῖσθαι τὰ μέγιστα τῷ βασιλεῖ ἐπιψευ-
δόμενος ἀριστείας τινὰς αὐτῷ καὶ ἀναπλάττων ἔργα
μείζω τῆς ἀληθείας — λαβὼν ἐκείνος τὸ βιβλίον —
πλέοντες δὲ ἐτύγγανον ἐν τῷ ποταμῷ τῷ Ὑδάσπῃ
— ἔρριπεν ἐπὶ κεφαλῇ ἐς τὸ ὕδωρ ἐπειτὸν, καὶ σὲ δὲ
οὕτως ἔχρησεν, ὡς Ἀριστόβουλος, τοιαῦτα ὑπὲρ ἐμοῦ μο-
νομαχούντα καὶ ἐλέφαντας ἐνὶ ἀκοντίῳ φονεύοντα. Καὶ
ἐμελλέ γε οὕτως ἀνανακτῆσιν ὁ Ἀλέξανδρος, ὅς γε
οὐδὲ τὴν τοῦ ἀρχιτέκτονος τολμᾶν ἠνέσχετο, ὑποσχο-
μένου τὸν Ἀθω εἰκόνα ποιῆσειν αὐτοῦ καὶ μετακοσμή-
σειν τὸ δρῶς εἰς ὁμοιότητα τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ κολακα
εὐθὺς ἐπιγινούς τὸν ἀνθρώπον οὐκέτ' οὐδ' ἐς τὰ ἄλλα
ὁμοίως ἐχρήτο.

13. Ποῦ τοίνυν τὸ τερπνὸν ἐν τούτοις, ἐκτός εἰ μὴ
τις κομιδῇ ἀνόητος εἴη, ὡς χεῖρειν τὰ τοιαῦτα ἐπαι-
νούμενος, ὧν παρὰ πόδας οἱ ἔλεγχοι; ὥσπερ οἱ ἀμορφοὶ
τῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα γὰρ τὰ γυναῖκα τοῖς γρα-
φεῦσι παρακελεύμενα ὡς καλλίστας αὐτὰς γρά-
φειν ὁνοῦνται γὰρ ἀμεινον ἐξείν τὴν ὄψιν, ἢν ὁ γραφεὺς
αὐταῖς ἐρύθημά τε πλεον ἐπανθήσῃ καὶ τὸ λευκὸν ἐγκα-
ταμῇ πολλὸ τῷ φαρμάκῳ. Τοιοῦτοι τῶν συγγραφόν-
των οἱ πολλοὶ εἰσι τὸ τήμερον καὶ τὸ ἴδιον καὶ τὸ
χρεῖν, ὅτι ἂν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἐλπίσωσι, θεραπεύ-
οντες, οὐς μισεῖσθαι καλῶς εἶπεν, ἐς μὲν τὸ παρὸν κό-
λακας προδῆλους καὶ ἀτέχνους ὄντας, ἐς τοῦτιδον δὲ
ὑποπτον ταῖς ὑπερβολαῖς τὴν ὁλὴν πραγματείαν ἀπο-
φαίνοντας. Εἰ δὲ τις πάντως τὸ τερπνὸν ἡγείται κα-

plane alieno; illam quidem ipsius leonina indutam, cla-
vamque manu tenentem, nempe quasi Hercules sit; ipsum
vero in crocota et palla purpurea carpentem lanas, et san-
dalo ab Omphale percussum : in quo turpissimum illud
est spectaculum, recedens a corpore vestis nec satis appli-
cat, et quicquid in deo virile est, indecore effeminatum.

11. Ac vulgus quidem hac ipsa fortasse tua laudaverit :
at illi pauci, quos tu contemnis, suaviter sane et ad sa-
tietatem ridebunt, videntes rem absurdam, incongruam
et combinari nesciam. Etenim sua cuique rei propria
quædam est pulchritudo : quam si tu immutaveris, deforme
idem per ipsum hunc usum reddideris. Mitto dicere, lau-
des istas uni quidem fortasse jucundas esse, illi qui lauda-
tur, ceteris vero graves, præsertim si immodicas exagge-
rationes habeant, quales illas vulgus scribentium facit,
dum aucupantur eorum quos laudant benevolentiam, et
in iis eo usque morantur, donec manifestam omnibus adu-
lationem effecerint. Neque enim cum arte hoc facere norunt
neque obumbrant adulationem : sed facto impetu, conferta
omnia et incredibilia et nuda persequuntur.

12. Quo fit ut ne assequantur quidem quod maxime
concupiscunt. Qui enim ab ipsis laudantur, odio magis
illos habent et tanquam adulatores aversantur, recte illi
quidem, maxime si virili sunt ingenio. Quemadmodum,
quum solitariam Alexandri cum Poro pugnam scripsisset
Aristobulus, et illum maxime libri sui locum ei recitaret
(putabat enim maximam se a rege gratiam initurum, quod
mentiendi fortia quædam facta illi astrueret et gesta fingeret
vero majora), arreptum ille librum (commodum autem
in Hydaspe fluvio navigabant) præcipitem in aquam abiecit,
addens, Te quoque sic oportebat, Aristobule, qui tales
pro me pugnas singulares inieris, et uno jaculo elephantos
interficias. Et consentaneum erat ita indignari Alexandrum,
qui neque architecti conatum tulisset, polliciti se Athonem
statuam ipsius facturum et in regis simulacrum transforma-
turum esse montem : sed adulatorem statim hominem
intelligens, non amplius illo neque ad alia similiter ut
antea usus est.

13. Ubi igitur in hisce jucunditas illa, nisi si quis plane
sit stupidus, ut se in talibus laudari gaudeat, quorum e ve-
stigio ostendi vanitas possit? ut homines deformes, et præ-
sertim mulierculæ, quæ pictoribus injungunt, se ut quam
pulcherrimas pingant : putant enim speciosiore se futuras
facie, si plus floridi ruboris pictor asperserit et album mul-
tum pigmento admiscuerit. Tale est vulgus historicorum,
qui præsentī tempori et suæ rei et utilitati, quam sperant
ex historia, serviant : quos bonum erat odisse, in præsentia
quidem adulatores manifestos et artis rudes, in futurum
autem suis exaggerationibus suspectum reddentes totum
illud historiæ scribendæ studium. Si quis vero putat

ταμεμίσχθαι δεῖν τῇ ἱστορίᾳ πάσῃ, **** ἀλλὰ ἃ σὺν ἀληθείᾳ τερπνὰ ἔστιν ἐν τοῖς ἀλλοῖς κάλλεσι τοῦ λόγου, ὧν ἀμελήσαντες οἱ πολλοὶ τὰ μὴδὲν προσήκοντα ἐπείσχυκλῶσιν.

14. Ἐγὼ δ' οὖν καὶ διηγήσομαι ὅποσα μέμνημαι ἔναγχος ἐν Ἰωνίᾳ συγγραφέντων τινῶν, καὶ νῆ Δία ἐν Ἀχαΐᾳ πρῶτῃν ἀκούσας τὸν αὐτὸν τοῦτον πολέμον διηγουμένων· καὶ πρὸς Χαρίτων μῆδεις ἀπιστήσῃ τοῖς λεγθησομένοις· ὅτι γὰρ ἀληθὴ ἔστι καὶ ἐπωμοσάμην, εἰ ἀστείον ἦν ὄρκον ἐντιθέσθαι συγγράμματα. Ἐξ μὲν τις αὐτῶν ἀπὸ Μουσῶν εὐθὺς ἤρξατο παρακαλῶν τὰς θεὰς συνεπράψασθαι τοῦ συγγράμματος. Ὅρᾳς ὡς ἐμμελὴς ἡ ἀρχὴ καὶ περὶ ποδᾶ τῇ ἱστορίᾳ καὶ τῷ τοιοῦτῳ εἶδει τῶν λόγων πρέπουσα; Ἐῖτα μικρὸν ὑποθὰς Ἀχιλλεῖ μὲν τὸν ἡμέτερον ἄρχοντα εἰκάζε, Θερσίτη δὲ τὸν τῶν Περσῶν βασιλέα, οὐκ εἰδὼς ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς ἀμείνων ἦν αὐτῷ, εἰ Ἐκτορα μάλλον ἢ Θερσίτην καθήρει, καὶ εἰ πρόσθεν μὲν ἔφευγεν ἐσθλός τις,

ἐδίωκε δέ μιν μέγ' ἀμείνων.

Ἐῖτ' ἐπήγεν ὑπὲρ αὐτοῦ τὴν ἐγκώμιον, καὶ ὡς ἄξιός εἴη συγγραφῆναι τὰς πράξεις οὕτω λαμπρὰς οὕσας. Ἦδὴ δὲ κατιῶν ἐπήγει καὶ τὴν πατρίδα τὴν Μίλητον, προστιθείς ὡς ἀμείνων ποιοῖ τούτο τοῦ Ὀμήρου μὴδὲν μνησθέντος τῆς πατρίδος. Ἐῖτ' ἐπὶ τέλει τοῦ προοιμίου ὑπισχεῖτο διαρρήδην καὶ σαφῶς, ἐπὶ μείζον μὲν ἀρεῖν τὰ ἡμέτερα, τοὺς βαρβάρους δὲ καταπολεμήσειν καὶ αὐτὸς, ὡς ἂν δύνηται· καὶ ἤρξατο γέ τῆς ἱστορίας οὕτως, αἰτία ἅμα τῆς τοῦ πολέμου ἀρχῆς διεζίων· « Ὅ γὰρ μιαιφύτατος καὶ χάκιστα ἀπολούμενος Οὐολόγεσος ἤρξατο πολεμεῖν δι' αἰτίαν τοιάνδε. »

15. Οὗτος μὲν τοιαῦτα. Ἐτερος δὲ Θουκυδίδου ζηλωτὴς ἄρκος, οἷος εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ εἰκασμένος, καὶ τὴν ἀρχὴν ὡς ἐκεῖνος σὺν τῷ αὐτοῦ ὀνόματι ἤρξατο, χαριεστάτην ἀρχῶν ἀπασῶν καὶ οὐμοῦ τοῦ Ἀττικῷ ἀποπνέουσας. Ὅρα γάρ· « Κρεπέρηος Καλπουρνιανὸς Πομπηίουπολίτης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Παρθυαίων καὶ Ῥωμαίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθὺς ξυνισταμένου. » Ὡστε μετὰ γε τοιαύτην ἀρχὴν τί ἂν σοι τὰ λοιπὰ λέγοιμι, ὅποια ἐν Ἀρμενίᾳ ἐδημηγόρησε τὸν Κερκυραῖον αὐτὸν ῥήτορα παραστησάμενος, ἢ ὅσον Νισιβηνοῖς λοιμὸν τοῖς καὶ τὰ Ῥωμαίων αἰρουμένοις ἐπήγαγε παρὰ Θουκυδίδου χρησάμενος ὅλον ἄρδην πλὴν μόνου τοῦ Πελασγικοῦ καὶ τῶν τειγῶν τῶν μακρῶν, ἐν οἷς οἱ τότε λοιμώσαντες ὄκησαν; τὰ δ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Αἰθιοπίας ἤρξατο, ὥστε καὶ ἐς Αἴγυπτον κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλεύς γῆν τὴν πολλήν, καὶ ἐν ἐκείνῃ γε ἔμεινεν εὖ ποιῶν. Ἐγὼ γοῦν θάπτοντα ἔτι αὐτὸν καταλιπὼν τοὺς ἀλλοίους Ἀθηναίους ἐν Νισίβι ἀπῆλθον ἀκριβῶς εἰδὼς καὶ ὅσα ἀπελθόντος ἔρειν ἐμελλε. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο ἐπιεικῶς πολλὸν νῦν ἔστι, τὸ οἶσθαι τοῦτ' εἶναι τοῖς Θουκυδίδου ἐοικότα λέγειν, εἰ ὀλίγον ἐντρέψας τὰ αὐτοῦ ἐκεῖνου λέγοι τις, [μικρὰ κάκεινα, ὅπως καὶ αὐτὸς ἂν φαιέας, οὐ δὲ αὐτὴν ἴδια]. Κάκεινο

omnino Iucundum admistum esse debere historiae, **** sed quae cum veritate Iucunda sunt in aliis orationis ornamentis, quibus neglectis vulgares illi ea, quae nihil ad rem faciunt, inculcant.

14. Jamque equidem narrabo quae memini nuperrime in Ionia ex historicis quibusdam, et mehercle in Achaia quoque, non ita pridem audire, idem hoc bellum narratione persequentibus. Et per ego vos Gratias obsecro, nemo his quae dicuntur fidem denegat: vera enim esse dejerare etiam possim, si urbanum esset Iusjurandum scripto interponere. Unus quidem illorum aliquis a Musis statim initium fecit, precatus deas, ut manum scriptioni secum admoveant. Viden' quam convenientium principium, et apte conveniens historiae, quodque tale orationis genus deceret? Tum paululum progressus Achilli quidem nostrum principem comparabat, Thersitae autem regem Persarum, ignarus tanto sibi praestantiorem futurum fuisse Achillem, si Hector empotius quam Thersiten interemisset, et si ante quidem fugisset fortis aliquis, hunc autem « egisset multum praestantior alter. » Deinde subjunxit de se ipso encomium quoddam, quamque dignus sit scriptor claris adeo rebus gestis. Jam vero progressus Miletum laudabat patriam suam, subjiciens, melius hac in re facere se quam Homerum, qui mentionem patriae nusquam iniecerit. Deinde in fine proemii pollicebatur disertis verbis et clare, se elaturum in majus res nostras, barbaros autem, quantum in se esset, bello et ipsum oppressurum: atque incipiebat hoc modo historiam, simul causas belli incepti persequens: « Impurissimus enim ille et pessimis exemplis periturus Vologesus, bellare cepit propter causam ejusmodi.

15. Hic quidem talia. Alius vero, Thucydides aemulus absolutissimus scilicet et quam maxime ad archetypi sui similitudinem compositus, initium itidem ut ille a suo nomine fecit, elegantissimum omnium exordium, et quod thymum Atticum redoleat. Ecce enim: « Crepereius Calpurnianus Pompeiopolitanus, descripsit bellum Parthorum et Romanorum, ut inter se pugnarunt; initio facto ab eo tempore, quo conflatum est. » Ut post tale exordium, quid reliqua tibi dicam, quales in Armenia conciones habuerit, in medium producto ipso Corcyraeorum oratore? aut qualem Nisibenis, qui Romanas partes non essent secuti, pestilentiam immiserit, sumtam mutuo conferit totam a Thucydide, excepto solo Pelasgico et longis moribus, in quibus habitabant tum pestilentia correpti? Ceterum et ipsa inceperat ab Aethiopia, ita ut deinde in Aegyptum descenderet, et in regis terras plurimas, et bonum factum, quod in illis mansit. Equidem sepelientem illum in Nisibi miseris Athenienses relinquens discessi, quum accurate nossem quae etiam post meum discessum dicturus erat. Nam rursus hoc etiam valde frequens nunc est, uti putent hoc esse Thucydideis similia dicere, si quis paucis immutatis ipsa illius verba proferat, [minuta et illa, ut ipse quoque dixeris, non . . . propria]. Illud parum aberat quin omni-

δλίγου δεῖν παρέλιπον· ὁ γὰρ αὐτὸς οὗτος συγγραφεὺς πολλὰ καὶ τῶν ὅπλων καὶ τῶν μηχανημάτων, ὡς Ῥωμαῖοι αὐτὰ ὀνομάζουσιν, οὕτως ἀνέγραψε, καὶ τάρρον ὡς ἐκεῖνοι καὶ γέφυραν καὶ τὰ τοιαῦτα. Καί μοι ἐννόησον ἤλικον τὸ ἀζῖωμα τῆς ἱστορίας καὶ ὡς Θουκυδίδῃ πρέπον, μετὰ τῶν Ἀττικῶν ὀνομάτων τὰ Ἰταλιωτικὰ ταῦτα ἐγκείσθαι, ὥσπερ τὴν πορφύραν ἐπικοσμοῦντα καὶ ἐμπρέποντα καὶ πάντως συνάδοντα.

16. Ἄλλος δὲ τις αὐτῶν ὑπόμνημα τῶν γεγονότων γυμνὸν συναγαγὼν ἐν γραφῇ κομιδῇ πεζὸν καὶ χαμηπετές, οἷον καὶ στρατιώτης ἂν τις τὰ καθ' ἡμέραν ἀπογραφόμενος συνέθεκεν ἢ τέκτων ἢ κάπηλός τις συμπερινοστών τῇ στρατιᾷ. Πλὴν ἀλλὰ μετριώτερός γε ὁ ἰδιώτης οὗτος ἦν, αὐτὸς μὲν αὐτίκα δῆλος ὢν ὅς τις ἦν, ἄλλω δὲ τινι χαρίεντι καὶ δυνησομένῳ ἱστορίαν μεταχειρίσασθαι προπεπονηκώς. Τοῦτο μόνον ἦτις σάμην αὐτοῦ, ὅτι οὕτως ἐπέγραψε τὰ βιβλία τραγικώτερον ἢ κατὰ τὴν τῶν συγγραμμάτων τύχην· « Καλλιμόρρου ἱατροῦ τῆς τῶν κοντοφόρων ἐκτῆς ἱστορίων Παρθικῶν » καὶ ὑπεγέγραπτο ἐκάστη ὁ ἀριθμὸς· καὶ νῆ Δία καὶ τὸ προοίμιον ὑπέρψυχρον ἐποίησεν οὕτως συναγαγὼν· οἰκείον εἶναι ἱατρῷ ἱστορίαν συγγράζειν, εἰ γε ὁ Ἀσκληπιὸς μὲν Ἀπολλωνίως υἱός, Ἀπόλλων δὲ Μουσηγέτης καὶ πάσης παιδείας ἄρχων· καὶ ὅτι ἀρ-άμενος ἐν τῇ Ἰάδῃ γράφειν οὐκ οἶδα ὅτι τὸ δόξαν αὐτίχιστα μάλα ἐπὶ τὴν κοινὴν μετέτληεν, ἡτρεῖν μὲν λέγων καὶ πείρην καὶ ὁκόσα καὶ νοῦσοι, τὰ δ' ἄλλα ὁμοδαίαια τοῖς πολλοῖς καὶ τὰ πλεῖστα οἷα ἐκ τριόδου.

17. Εἰ δὲ με δεῖ καὶ σοφοῦ ἀνδρὸς μνησθῆναι, τὸ μὲν ὄνομα ἐν ἀφανεί κείσθω, τὴν γνώμην δὲ ἐρῶ καὶ τὰ πρόηκον ἐν Κορίνθῳ συγγράμματα, κρείττω πάσης ἐλπίδος· ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ προοιμίου περιόδῳ συνηρώτησε τοὺς ἀναγινώσκοντας λόγον πάνσορον δεῖξαι σπεύδων, ὡς μόνῳ ἂν τῷ σοφῷ πρέποι ἱστορίαν συγγράζειν. Εἶτα μετὰ μικρὸν ἄλλος συλλογισμὸς, εἶτα ἄλλος· καὶ ὅπως ἐν ἅπαντι σχήματι συνηρώτητο αὐτῷ τὸ προοίμιον. Τὸ τῆς χολακείας ἐς κόρον, καὶ τὰ ἐγκώμια φορτικὰ καὶ κομιδῇ βωμολοχικά, οὐκ ἀσυλλόγιστα μέντοι, ἀλλὰ συνηρωτημένα καέτινα. Καὶ μὴν καέτινο φορτικὸν ἔδοξε μοι καὶ ἥμισυ σοφῷ ἀνδρὶ καὶ πύκνῳ πολὺ καὶ βαθεῖ πρέπον, τὸ ἐν τῷ προοιμίῳ εἰπεῖν ὡς ἐξαίρετον τοῦτο ἔξει ὁ ἡμέτερος ἄρχων, οὗ γε τὰς πράξεις καὶ φιλόσοφοι ἡδὴ συγγράφειν ἀξιοῦσι· τὸ γὰρ τοιοῦτον, εἴπερ ἄρα, ἡμῖν ἔδει καταλιπεῖν λογίζεσθαι ἢ αὐτὸν εἰπεῖν.

18. Καὶ μὴν οὐδ' ἐκείνου ὅσιον ἀμνημονῆσαι, δὲ τοιάνδε ἀρχὴν ἤρξατο· « Ἐργομακίερὸν περὶ Ῥωμαίων καὶ Περσέων, » καὶ μικρὸν ὕστερον· « ἔδεε γὰρ Πέρσῃσι γενέσθαι κακῶς, » καὶ πάλιν· « ἦν Ὀσρόης, τὸν οἱ Ἕλληνες Ὀξυρόην ὀνομάουσι, » καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα. Ὅρᾳς; ὅμοιος αὐτὸς ἐκείνῳ, παρ' ὅσον ὁ μὲν Θουκυδίδῃ, οὗτος δὲ Ἡρόδωτῳ εὖ μάλα ἐφίκει.

19. Ἄλλος τις αἰοίδιμος ἐπὶ λόγων δυνάμει Θουκυδίδῃ καὶ αὐτὸς ὅμοιος ἢ ὀλίγῳ ἀμείνων αὐτοῦ, πάσας

terem : idem enim hic scriptor multa etiam armorum et machinarum genera, ut Romani illa nominant, ita in scriptum retulit, fossam ut illi, et pontem, et similia latine dicens, non græce. Et cogita mihi, quæ sit historiæ illius dignitas, et quam deceat Thucydidem, inter Attica nomina Italica ista interposita esse, quæ prætextæ instar purpuræ ornatum addant ac decus, omninoque cum illis consentiant.

16. Alius vero quidam ex illo numero commentarium eorum quæ gesta fuerant nudum scripto concessit, pedestrem valde et humilem, qualem etiam miles, quæ sunt quotidie literis mandans, composuisset, faberæ aut caupo aliquis circummigrans cum exercitu. Verum enim vero tolerabilior sane hic indoctus erat, ipse quidem statim qualis esset manifestus, sed qui alii venusto homini et tractandæ historiæ perito laborem præcepisset. Illud solum in eo reprehendi, quod ita inscripserat libros suos, tumidius quam consentaneum esset libelli conditioni : « Callimorphi, medici sextæ contatorum, historiarum Parthicarum » et subscriptus erat unuscujusque libri numerus. Etiam, me Jupiter, proœmium supra modum insulsum fecit, hac ratione concludens : familiare esse medico scribere historiam, siquidem Æsculapius ipse sit Apollinis filius, Apollo autem musageta et eruditionis omnis princeps. Postremo etiam illud reprehendi, quod, quum iucepisset Ionica consuetudine scribere, nescio quo consilio ad communem subito transiit, primum ἡτρεῖν dicens et πείρην, et ὁκόσα, et νοῦσοι, reliqua vero, qualia in usu multitudinis sunt et pleraque quasi e trivio petita.

17. Si vero me oportet sapientis etiam viri mentionem facere, nomen quidem illius in obscuro jaceat; dicam vere consilium et libros nuper Corinthi editos, expectatione omni præstantiores. In principio enim, statim prima proœmii periodo, interrogatione aggressus est lectores suos, studuitque sapientissimam rationem ostendere, solum nempe sapientem decere historiam scribere. Deinde, paucis interjectis, syllogismus alius; deinde alius : et in unum per quæstiones syllogisticas in omni figura compositum ipsi fuerat proœmium. Adulationis hic fuit ad satietatem, laudes importunæ et plane scurriles; neque illæ tamen extra syllogismum, sed ad argumentandi per interrogata leges compositæ et ipsæ. Verum illud quoque putidum mihi videbatur, et minime virum philosophum et barbam canam prolixamque decens, quod in proœmio dixit, illud eximium habiturum nostrum principem, cujus actiones etiam philosophi scribere jam dignentur. Tale quid enim, si modo omnino veri quid subest, nobis existimandum relinquere potius oportebat, quam ipsum dicere.

18. Neque vero fas fuerit mentionem prætermittere illius, qui hoc cœpit exordio : « Venio dicturus de Romanis et Persis; » et paullo post, « Debebat enim Persis male evenire; » et rursus, « Erat Osroes, quem Græci Oxyrhoen vocitant, » et alia id genus multa. Viden' similes hic illi alteri, nisi quod iste quidem Thucydidem, hic vero Herodotum quam maxime referebat.

19. Alius quidam dicendi facultate nobilis, Thucydidi similis ipse quoque, aut paullum illo melior, urbes omnes,

πόλεις καὶ πάντα ὄρη καὶ πεδία καὶ ποταμούς ἐξημε-
νεύσας πρὸς τὸ σαφέστατον καὶ ἰσχυρότατον, ὡς ὤφειτο·
τὸ δὲ ἐς ἐχθρῶν κεφαλὰς ὁ ἀλεξίκακος τρέψει· τοσαύτη
φυγρότης ἐνὴν ὑπὲρ τὴν Κασπίαν χιόνα καὶ τὸν κρύ-
σταλλον τὸν Κελτικόν. Ἡ γοῦν ἀσπίς ἡ τοῦ αὐτοκρά-
τορος ὅλω βιβλίῳ μόγις ἐξημερυνέθη αὐτῷ, καὶ Γοργὼν
ἐπὶ τοῦ ὀμφαλοῦ καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐκ κυανοῦ καὶ
λευκοῦ καὶ μέλανος καὶ ζώνῃ ἰριοειδῆς καὶ δράκοντες
ἐλικηδὼν καὶ βοστρυχηδόν. Ἡ μὲν γὰρ Οὐλολογέσου
ἀναξυρίς ἡ δ' χαλινὸς τοῦ ἵππου, Ἡράκλεις, ὅσαι μυ-
ριάδες ἐπὶ τῶν ἑκαστον τούτων, καὶ ὅλα ἦν ἡ Ὀσρόου
κόμη, διανέοντος τὸν Τίγρητα, καὶ ἐς οἷον ἄντρον κα-
τέφυγε, κιττοῦ καὶ μυρρίνης καὶ δάφνης ἐς ταῦτό συμ-
πεφυκότων καὶ σύσκιον ἀκριβῶς ποιούντων αὐτό.
Σκόπει ὡς ἀναγκαῖα τῇ ἱστορίᾳ ταῦτα, ὧν ἄνευ οὐκ
ἂν ᾔδειμέν τι τῶν ἐκεῖ πραχθέντων.

20. Ὑπὸ γὰρ ἀσθενείας τῆς ἐν τοῖς χρησίμοις ἡ
ἀνγιοῖας τῶν λεκτέων ἐπὶ τὰς ταύτας τῶν χωρίων καὶ
ἄντρον ἐκφράσεις τρέπονται, καὶ ὁπότεν ἐς πολλὰ καὶ
μεγάλα πράγματα ἐμπέσωσιν, εἰκάσιν οἰκέτη νεο-
πλούτῳ, ἄρτι κληρονομήσαντι τοῦ δεσπότη, ὃς οὔτε τὴν
ἐσθλότητα ὡς χρὴ περιβαλέσθαι οὔτε δειπνήσαι κατὰ
νόμον, ἀλλ' ἐμπηδήσας, πολλὰκις ὀρνίθων καὶ σελίων
καὶ λαγῶν προκειμένων, ὑπερεμπίπλῃται ἔνους τινὸς
ἡ ταρχίους, ἔστ' ἂν διαρραγῇ ἐσθλὴ. Οὗτος δ' οὖν, ὃν
προείπον, καὶ τραύματα συνέγραψε πάνυ ἀπίθανα καὶ
θανάτους ἀλλοκότους, ὡς εἰς δάκτυλον τοῦ ποδὸς τὸν
μέγαν τρωθεὶς τις αὐτίκα ἐτελεύτησε, καὶ ὡς ἐμβόησαν-
τος μόνον Πρίσκου τοῦ στρατηγοῦ ἐπὶ καὶ εἰκοσι τῶν
πολεμίων ἐξέθανον. Ἔτι δὲ καὶ ἐν τῷ τῶν νεκρῶν
ἀριθμῷ, τοῦτο μὲν καὶ παρὰ τὰ γεγραμμένα ἐν ταῖς
τῶν ἀρχόντων ἐπιστολαῖς ἐφεύδατο· ἐπὶ γὰρ Εὐρώπῳ
τῶν μὲν πολεμίων ἀποθανεῖν μυριάδας ἐπὶ καὶ τριά-
κοντα καὶ ἐξ πρὸς τοῖς διακοσίαις, Ῥωμαίων δὲ μόνους
ὄνο, καὶ τραυματίας γενέσθαι ἑνεία. Ταῦτα οὐκ ὁἶδα
εἰ τις ἂν εὖ φρονῶν ἀνάσχοιτο.

21. Καὶ μὴν κακείνῳ λεκτέον, οὐ μικρὸν ὃν· ὑπὸ
γὰρ τοῦ κομιδῇ Ἀττικῶς εἶναι καὶ ἀποκεκαθάρθαι τὴν
φωνὴν ἐς τὸ ἀκριβέστατον ἤξιωσεν οὗτος καὶ τὰ ὀνόματα
μεταποιῆσαι τὰ Ῥωμαίων καὶ μετεγγράψαι ἐς τὸ Ἑλ-
ληνικόν, ὡς Κρόνιον μὲν Σατουρνῖον λέγειν, Φρόντιν
δὲ τὸν Φρόντωνα, Τιτάνιον δὲ τὸν Τιτιανὸν καὶ ἄλλα
πολλῷ γελοιότερα. Ἔτι δ' αὐτὸς οὗτος περὶ τῆς Σευη-
ριανοῦ τελευτῆς ἔγραψεν ὡς οἱ μὲν ἄλλοι ἅπαντες ἐξη-
πάτνται οἰόμενοι ξίφει τεθνάναι αὐτὸν, ἀποθάνοι δὲ ὁ
ἀνὴρ σιτίων ἀποσχόμενος· τοῦτον γὰρ αὐτὸν ἀλυπότατον
δοῖαι τὸν θάνατον· οὐκ εἰδὼς ὅτι τὸ μὲν πάθος ἐκείνου
πᾶν τριῶν ὁἶμαι ἡμερῶν ἐγένετο, ἀπόσιτοι δὲ καὶ ἐς
ἐβδόμην διαρκούσιν οἱ πολλοί, ἐκτὸς εἰ μὴ τοῦθ' ὑπο-
λάβοι τις, ὡς Ὀσρόης τις εἰστέλει περιμένων, ἔστ' ἂν
Σευηριανὸς λιμῷ ἀποληται, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐπῆγε
διὰ τῆς ἐβδόμης.

22. Τοὺς δὲ καὶ ποιητικοῖς ὀνόμασιν, ὧ καλὲ Φίλων,
ἐν ἱστορίᾳ χρωμένους ποῦ ἂν τις θέη; τοὺς λέγοντας,

et omnes montes, et campos et fluvios disertissime de-
scripsit et gravissime, ut putabat: id vero in hostium ca-
pita Averruncus convertat! tantum frigus inerat supra
Caspian nives et glaciem Celticam. Clypeus igitur impe-
ratoris toto vix libro ab illo descriptus est, et Gorgo in
umbone, et oculi illius ex caeruleo et albo ac nigro, et bal-
teus colore iridis, et dracones flexi in capreolos et in cin-
cinnos plexi. Vologesi quidem braccæ, aut frenum equi,
Hercules! quot millia versuum singula horum occupant! et
qualis cæsaries Osrois fuerit, quom Tigrin ille transnata-
ret; et in quale antrum confugerit, quod hedera et myrtus et
laurus in unum complexæ deusissime umbrosum facerent.
Vide quam ista sint necessaria historiæ, et quam sine istis
nihil intellexissemus eorum quæ ibi gesta sunt!

20. Præ imbecillitate enim in utilibus recte versandi,
aut ignorantia dicendorum, ad tales regionum et antrorum
descriptiones se convertunt; et quum in multas magnasque
res incidunt, similes sunt servo divitiarum insueto, creta
nuper demum domini sui hæreditate, qui neque vestis no-
vit quemadmodum injicienda sit, neque ex more cibum
capere; sed irruens sæpe, quum tamen alites et suillæ et
leporinæ carnes appositæ sint, in pulmentum aliquod aut
salsamentum, usque eo oppletur, donec rumpatur edendo.
Ille igitur, quem modo dicebam, etiam vulnera conscripsit
omnino incredibilia, et mortes absurdas, velut hanc, aliquem
in pollice pedis vulneratum statim expirasse; et ut, inela-
mante solum Prisco duce, septem et viginti hostium animi
deliquium passi sint. Præterea autem in cæsorum numero,
etiam ultra scripta in principum epistolis mentitus est. Ad
Europum enim hostium quidem cecidisse trecenties et
septuagies mille ducentos sex, Romanorum vero solos duos,
saucios autem factos novem. Hæc nescio an sanæ mentis
quisquam tolerare possit.

21. Verum illud quoque dicendum, quod non pusillum
est. Præ nimio Atticisimæ studio et accuratissimæ circa
linguam puritatis, voluit ille etiam Romanorum nomina
Attica facere et transferre in Græcas formas, adeo ut pro
Saturnino Κρόνιον diceret, Φρόντιν autem Frontonem, Ti-
tanium porro Τιτάνιον, et reliqua multo etiam magis ridicula.
Ad hæc idem hic de Severiani obitu scripsit, deceptos esse
reliquos omnes, qui ferro illum mortuum putent; perisse
autem virum inedia; hoc enim mollissimum mortis genus
illi visum: ignorans, totam illam calamitatem trium, puto,
dierum fuisse; qui vero cibo abstinent, etiam ad septimum
diem durare plerosque; nisi quis hoc putet, stetiase Osroen
expectantem dum fame periret Severianus, et ob id ipsum
per septem dies signa non intulisse.

22. Eos vero quo quis loco ponat, jucundissime Philo,
qui poeticis in historia verbit utuntur? dicentes, « Strido-

« ἔλελιξε μὲν ἡ μηχανή, τὸ τεῖχος δὲ περὶν μεγάλως εἰδούπησε, » καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ μέρει τῆς καλῆς ἱστορίας. « Ἐδεσσα μὲν δὴ οὕτω τοῖς ὅπλοις περιεσφραγίετο καὶ ὁδοὸς ἦν καὶ κόναθος ἅπαντα ἔκεινα, » καὶ « ὁ στρατηγὸς ἐμερμήριζεν ὃ τρόπῳ μάλιστα προσάγαγοι πρὸς τὸ τεῖχος. » Ἐῖτα μεταξὺ οὕτως εὐτελεῖ ὀνόματα καὶ δημοτικὰ καὶ πτωχικὰ πολλὰ παρενεβέβυστο, τὸ « ἐπέστειλεν ὁ στρατοπεδάρχης τῇ κυρίῳ, » καὶ « οἱ στρατιῶται ἡγόραζον τὰ ἐγγρῆζοντα, » καὶ « ἤδη λελουμένοι περὶ αὐτοὺς ἐβήγοντο, » καὶ τὰ τοιαῦτα ὥστε τὸ πρᾶγμα εἰκοὸς εἶναι τραγωδῶν τὸν ἕτερον μὲν πόδα ἐπ' ἐμβάτοιο ὑψηλοῦ βεβηκότι, θατέρῳ δὲ σάνδαλον ὑποδεδεμένῳ.

23. Καὶ μὴν καὶ ἄλλους ἴδοις ἂν τὰ μὲν προοίμια λυμπρὰ καὶ τραγικὰ καὶ εἰς ὑπερβολὴν μακρὰ συγγράφοντας, ὡς ἔλπισαι θαυμαστά ἡλικία τὰ μετὰ ταῦτα πάντως ἀκούσεσθαι, τὸ σῶμα δὲ αὐτὸ τῆς ἱστορίας μικρόν τι καὶ ἀγεννὲς ἐπαγαγόντας, ὡς καὶ τοῦτο εἰκέναι παιδίῳ, εἴ που Ἔρωτα εἶδες παίζοντα, προσωπεῖον Ἡρακλέους πάμμεγα ἢ Τίτηνος περιχείμενον· εὐθὺς γοῦν οἱ ἀκούσαντες ἐπιφθέγονται αὐτοῖς τὸ, « Ὡδινεν ὄρος. Χρὴ δὲ οἶμαι μὴ οὕτως, ἀλλ' ὅμοια τὰ πάντα καὶ ὁμόχροα εἶναι καὶ συνᾶδον τῇ κεφαλῇ τὸ ἄλλο σῶμα, ὡς μὴ γρυσσοῦν μὲν τὸ κράνος εἴη, θώραξ δὲ πᾶν γελόιος ἐκ βραχίων ποθεν ἢ ἐκ δερμάτων σαπρῶν συγκαττυμένος καὶ ἡ ἀσπίς οἰσύνῃ καὶ χοιρίνῃ περὶ ταῖς κνήμαις. » Ἴδοις γάρ ἂν ἀφρόνους τοιούτους συγγραφείς, τοῦ Ῥοδίου κολοσσοῦ τὴν κεφαλὴν ναννώδει σῶμα καὶ ἐπιτιπέντας ἄλλους αὖ ἑμπαλιν ἀκέραια τὰ σώματα εἰσάγοντας, ἀπροοιμίιστα καὶ εὐθὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων, οἱ καὶ προσεταιρίζονται τὸν Ξενοφῶντα οὕτως ἀρξάμενον· « Δαρείου καὶ Περυσάτιδος παῖδες γίνονται δύο », καὶ ἄλλους τῶν παλαιῶν, οὐκ εἰδότες ὡς δυνάμει τινὰ προοίμια ἔστι ληληθότα τοὺς πολλοὺς, ὡς ἐν ἄλλοις δεῖξομεν.

24. Καίτοι ταῦτα πάντα φορητὰ εἶναι, ὅσα ἡ ἐρημείας ἢ τῆς ἄλλης διατάξεως ἀμαρτήματά ἐστι, τὸ δὲ καὶ περὶ τοὺς τόπους αὐτοὺς ψεύδεσθαι, οὐ παρασάγγας μόνον, ἀλλὰ καὶ σταθμοὺς ὁλους, τίνι τῶν καλῶν εἰκεν; Εἷς γοῦν οὕτω βραθύμως συνήγαγε τὰ πράγματα, οὔτε Σύρω τινὶ ἐντυγχῶν οὔτε τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο τῶν ἐπὶ κορυφαίων τὰ τοιαῦτα μυθολογούντων ἀκούσας, ὥστε περὶ Εὐρώπου λέγων οὕτως ἔφη· « Ἡ δὲ Εὐρώπος κεῖται μὲν ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ σταθμοὺς δύο τοῦ Εὐφράτου ἀπέχουσα, ἀπώκισαν δὲ αὐτὴν Ἐδεσσαῖοι ». Καὶ οὐδὲ τοῦτο ἀπέχρησεν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμὴν πατρίδα τὰ Σαμώσατα ὁ αὐτὸς ἐν τῇ αὐτῇ βιβλίῳ ἀράμενος ὁ γενναῖος αὐτῇ ἀκροπόλει καὶ τείχεσι μετέθηκεν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, ὡς περιωρισθαι αὐτὴν ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν ποταμῶν, ἐκατέρωθεν ἐν χρῷ παραμειδομένων καὶ μονονουχί τοῦ τεύχους ψαυόντων. Τὸ δὲ καὶ γελοῖον, εἴ σοι νῦν, ὦ Φίλων, ἀπολογούμεν, ὅς οὐ Παρθυαίων οἰδὲ Μεσοποταμίτης σοι ἐγὼ, οἳ με φέρων ὁ θαυμαστὸς συγγραφεὺς ἀπώκισε.

rem dedit machina, procumbensque murus tonuit vehementer; » et rursus in alia parte bellæ historiæ : « Jam igitur Edessa armorum sonitu circumstrepebatur, erantque stridor fremorque illa omnia, » et « Dux versat sub pectore curas, qua maxime ratione ad muros accedat. » Deinde inter hæc inculcata erant vilia hujusmodi nomina, et plebeia et mendicorum propria multa, velut, « tribunus militum per literas nunciavit nostro domino, » et, « Milites mercabantur illa quibus indigebant, » et, « Jam loti ad illos se convertebant, » et similia : ut similia ea res esset tragoedia, qui altero quidem pede alto cothurno nitatur, alterum autem sandalio devinctum gerat.

23. Ac videas etiam alios, proœmia quidem splendida et tragica et ad excessum usque longa scribentes, ut spes te mira quanta post istæc omnino auditurum : at ipsum corpus historiæ pusillum quoddam et ignavum subjungentes, ut hoc etiam simile videatur puerulo, si qua Cupidinem vidisti sic ludentem, persona Herculis maxima aut Titanis caput occultantem. Statim igitur qui audiere, illud subjiciunt : Parturiunt montes. At, opinor, non ita esse oportet, sed æquabilia omnia et ejusdem velut coloris, consentiensque capiti corpus reliquum, ne galea quidem sit aurea, lorica vero prorsus ridicula, ex pannis alicunde aut coriis putridis consuta; et vimineus clypeus, porcina autem circa tibias. Videas enim satis multos id genus scriptores, Rhodii Colossi caput imponentes nani corpusculo; alios contra ea, trunca suo capite corpora inducentes, sine exordio statim res ipsas aggressos : qui etiam suarum partium esse volunt Xenophontem, qui ita cœperit : « Darii et Parysatidis filii sunt duo; » et alios antiquorum. Ignorant nempe, esse quædam quæ vim proœmiorum habeant, licet vulgi intellectum fugiant, ut monstrabimus alias.

24. Verumtamen hæc omnia adhuc tolerabilia, quæcumque aut elocutionis, aut dispositionis reliquæ sunt peccata : mentiri vero circa ipsa loca, non parasangis modo, sed integris mansionibus, cui rerum bonarum simile est? Unus quippe eorum adeo supine res congessit, qui neque cum Syro unquam locutus videtur, neque, quod est in proverbio, in tonstrinis talia fabulantes audisse, ut de Europæ verba faciens ita dicat : « Europus vero sita est in Mesopotamia, mansiones duas ab Euphrate remota : condiderunt autem illam Edesseni. » Neque satis hoc illi fuit, verum etiam Samosata, patriam meam, ipse ille vir fortis eodem in libro sublatam sua cum arce et munitionibus transtulit in Mesopotamiam, adeo ut includatur inter ambo annes, quam proxime utrimque præterlabentes et tantum non ipsa alluentes mœnia. Ridiculum autem fuerit, si nunc causam apud te, mi Philo, dicam, non ex Parthis me esse, neque Mesopotamenum hominem, ad quos me correptum historicus admirabilis detulit.

25. Νῆ Δία χάκεινο κομιδῇ πιθανὸν περὶ τοῦ Σευηριανοῦ ὃ αὐτὸς οὕτως εἶπεν ἐπομοσάμενος, ἥ μὴν ἀκοῦσαι τινος τῶν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἔργου διαφυγόντων· οὔτε γὰρ ξίφει ἐθελῆσαι αὐτὸν ἀποθανεῖν οὔτε φαρμάκου πιεῖν οὔτε βρόχου ἄψασθαι, ἀλλὰ τινα θάνατον ἐπινοῆσαι τραγικὸν καὶ τῇ τόλμῃ ξενίζοντα· τυχεῖν μὲν γὰρ αὐτὸν ἔχοντα παμμεγέθη ἐκπώματα ὑάλινα τῆς καλλίστης ὑάλου· ἐπεὶ δὲ πάντως ἀποθανεῖν ἔγνωστο, κατὰξαντα τὸν μέγιστον τῶν σχύρων ἐνὶ τῶν θραυσμάτων χρήσασθαι εἰς τὴν σφαγὴν ἐντεμόντα τῇ ὑάλῳ τὸν λαίμον. Οὕτως οὐ ξιφίδιον, οὐ λογχάριον εὔρεν, ὡς ἀνδρεῖός γε αὐτῷ καὶ ἡρωϊκὸς ὁ θάνατος γένοιτο.

26. Εἴτ' ἐπειδὴ Θουκυδίδης ἐπιτάφιόν τινα εἶπε τοῖς πρώτοις τοῦ πολέμου ἐκείνου νεκροῖς, καὶ αὐτὸς ἡγήσατο χρῆναι ἐπειπεῖν τῷ Σευηριανῷ· ἅπασι γὰρ αὐτοῖς πρὸς τὸν οὐδὲν αἴτιον τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ κακῶν, τὸν Θουκυδίδην, ἡ ἀμιλλα. Θάψας οὖν τὸν Σευηριανὸν μεγαλοπρεπῶς ἀναβιβάζεται ἐπὶ τὸν τάφον Ἀφράνιον τινα Σίλωνα ἐκατόνταρχον, ἀνταγωνιστὴν Περικλέους, ὃς τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἐπερρητόρευσε αὐτῷ ὥστε μετὰ τὰς Χάριτας πολλὰ πάνυ δακρῦσαι ὑπὸ τοῦ γέλωτος, καὶ μάλιστα ὅπτε ὁ ῥήτωρ ὁ Ἀφράνιος ἐπὶ τέλει τοῦ λόγου δακρῦων ἅμα σὺν οἰμωγῇ περιπαθεῖ ἐμέμνητο τῶν πολυτελῶν ἐκείνων δειπνῶν καὶ προπόσεων, εἴτα ἐπέθηκεν Αἰάντειόν τινα τὴν κορωνίδα· σπασάμενος γὰρ τὸ ξίφος, εὐγενῶς πάνυ καὶ ὡς Ἀφράνιον εἰκὸς ἦν, πάντων ὁρώντων ἀπέσφαξεν αὐτὸν ἐπὶ τῷ τάφῳ, οὐκ ἀνδρείος ὢν μὰ τὸν Ἐνυάλιον πρὸ πολλοῦ ἀποθανεῖν, εἰ τοιαῦτα ἐρρητόρευε. Καὶ τοῦτο ἔφη ἰδόντας τοὺς παρόντας ἅπαντας θαυμάσας καὶ ὑπερπεπαινεῖσαι τὸν Ἀφράνιον. Ἐγὼ δὲ καὶ τὰ ἄλλα μὲν αὐτοῦ κατεγίγνωσκον, μονοσυγχέωμιον καὶ λοπάδων μεμνημένου καὶ ἐπιδακρυόντος τῇ τῶν πλακούντων μνήμῃ, τοῦτο δὲ μάλιστα ἡττιασάμην, ὅτι μὴ τὸν συγγραφεὰ καὶ διδάσκαλον τοῦ δράματος προαποσφάξας ἀπέθανε.

27. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους ὁμοίους τούτοις ἔχων σοι, ὦ ἑταῖρε, καθαρὸν ἐμήσασθαι, ὀλίγων ὅμως ἐπιμνησθεῖς, ἐπὶ τὴν ἑτέραν ὑπόσχῃσιν ἤδη μετελεύσομαι, τὴν συμβουλήν σπουδῶς ἂν ἀμεινον συγγράφοι τις· εἰσὶ γάρ τινες, οἳ τὰ μεγάλα μὲν τῶν πεπραγμένων καὶ αξιομνημόνευτα παραλείπουσιν ἢ παραθέουσιν, ὑπὸ δὲ ἰδιωτείας καὶ ἀπειροκαλίας καὶ ἀγνοίας τῶν λεκτέων ἢ σιωπητέων τὰ μικρότατα πάνυ λιπαρῶς καὶ φιλοπόνως ἐρμηνεύουσιν ἐμβραδύνοντες, ὥσπερ ἂν εἰ τις τοῦ Διὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ τὸ μὲν δλον κάλλος τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον δν μὴ βλέπει μὴδὲ ἀπανοίῃ μὴδὲ τοῖς οὐκ εἰδόσιν ἐξηγοῖτο, τοῦ ὑποποδίου δὲ τό τε εὐθιεργὲς καὶ τὸ εὐξεστον θαυμάζοι καὶ τῆς χρητῆδος τὸ εὐρυθμον, καὶ ταῦτα πάνυ μετὰ πολλῆς φροντίδος διεξιῶν.

28. Ἐγὼ γοῦν ἤκουσά τινος τὴν μὲν ἐπ' Εὐρώπῳ μάχην ἐν οὐδ' ὅλοις ἐπτά ἐπεσι παραδραμόντος, εἰκοσι δὲ μέτρα ἢ ἑτι πλείω ὕδατος ἀναλωκότος ἐς ψυχρὰν καὶ οὐδὲν ἡμῖν προσήκουσαν διήγησιν, ὡς Μαῦρός τις ἱππεὺς Μαυσάκας τοῦνομα ὑπὸ δέψους πλανώμενος ἀνὰ τὰ ὄρη

25. Illud etiam, mehercule usquequaque probabile de Severiano idem ille, interposito iurejurando, dixit, se profecto audisse quendam eorum, qui ex ipsa clade aufugissent. Neque enim ferro illum voluisse mori, neque venenum bibere, neque laqueo se innectere, sed tragicam mortem aliquam excogitasse, et ipso consilio novam. Habuisse illum forte pocula mirae magnitudinis vitrea de vitro pulcherrimo: quum autem mori omnino decretum esset, confregisse scyphorum maximum et fragmentorum uno usum ad caedem, inciso vitri ope gutture. Adeo pugionem aut lanceolam non invenit, ut certe virilis illi et heroica mors contingeret?

26. Deinde quoniam Thucydides funebrem quandam orationem dixit primis illo in bello mortuis, ipse quoque existimavit dicendum esse talem Severiano: omnibus enim illis cum Thucydide, penes quem tamen nulla causa est illorum in Armenia malorum, est æmulatione. Postquam ergo sepeliit Severianum magnifice, ad sepulcrum statuit Afranium Silonem quendam, centurionem, Periclis æmulum, qui talia ac tanta de illo declamavit, ut, ita me Gratiæ! multum sane lacrimarum risus mihi excusserit, et maxime quum orator Afranius in peroratione, lacrimans cum ejulatione maximi affectus indice, mentionem fecit sumtuosarum illarum cœnarum atque propinationum: deinde sumtam ab Ajacis fabula coronidem imponit; stricto enim ense generose sane, et ut æquum erat Afranium, in conspectu omnium ad sepulcrum se interemit, non indignus, ita nie Mars amet, qui multo ante moreretur, si quidem declamavit talia. Et hoc, ait, quum viderent præsentēs, omnes admiratos esse, et supra modum laudasse Afranium. Ego vero tum reliqua illius damnabam, qui tantum non juscule et patinarum meminisset, illacrimareturque mentioni placeretur; hoc vero nomine maxime illum incusabam, quod non interfecto antea scriptore, qui hanc fabulam docuit, tum demum mortuus est.

27. Ceterum multos etiam alios similes hisce quum enumerare tibi, sodalis, possim; tamen paucorum facta mentione, ad alterum promissum meum jam transibo, ad consilium, quomodo quis scribat historiam melius. Sunt enim qui magna negotia et digna memoratu prætermittant aut transcurrant; præ inscitia vero et pulchri imperitia atque dicendorum tacendorumve ignoratione, minima quæque copiose admodum studioseque enarrent, dinque in iis immorentur: velut si quis Olympii Jovis totam quidem pulchritudinem tantam tamque multiplicem non videat, neque laudet, neque his qui non viderunt enarret, scabellum vero, quod ita ad normam exactum et politum sit, admiretur, et crepidinis proportionem; eaque plurima cum cura persequatur.

28. Ego igitur audiavi quendam, qui pugnam quidem ad Europum vix septem versibus neque iis integris percurreret, viginti autem vel amplius mensuras aquæ (in clepsydra) impenderet in frigidam et nihil ad nos pertinentem narrationem, ut Maurus aliquis eques, Mausacas nomine, præ sit

καταλάβοι Σύρους τινὰς τῶν ἀγροίκων, ἀριστον παρατιθεμένους, καὶ ὅτι τὰ μὲν πρῶτα ἐκείνοι φοβηθεῖεν αὐτὸν, εἴτα μέντοι μαθόντες ὡς τῶν φίλων εἴη κατεδέξαντο καὶ εἰστιάσαν· καὶ γὰρ τινα τυχεῖν αὐτῶν ἀποδεδημηκότα καὶ αὐτὸν ἐς τὴν τῶν Μαύρων, ἀδελφοῦ αὐτῶ ἐν τῇ γῇ στρατευομένου. Μῦθοι τὸ μετὰ τοῦτο μακροὶ καὶ διηγήσεις, ὡς θηράσειεν αὐτὸς ἐν τῇ Μαυρουσίᾳ καὶ ὡς ἴδοι τοὺς ἐλέφαντας πολλοὺς ἐν τῇ αὐτῇ συννεμομένους καὶ ὡς ὑπὸ λέοντος ὀλίγου δεῖν καταβρωθεῖν, καὶ ἡλίκους ἰχθύς ἐπρίατο ἐν Καίσαρειᾳ· καὶ ὁ θαυμαστός συγγραφεὺς ἀφελὲς τὰς ἐν Εὐρώπῳ γιγνομένας σφαγὰς τοσαύτας καὶ ἐπελάσεις καὶ σπονδὰς ἀναγκαιὰς καὶ φυλακὰς καὶ ἀντιφυλακὰς ἄλλῃ βαθείας ἀσπέρας ἐφειστέλλει δρῶν Μαλχίωνα τὸν Σύρον ἐν Καίσαρειᾳ σκάρους παμμεγέθεις ἀζίους ὠνούμενον· εἰ δὲ μὴ νῦν κατέλαβε, τάχ' ἂν καὶ συνεδείπνει μετ' αὐτοῦ ἡδὴ τῶν σκάρων ἐσκευασμένων. Ἄπερ εἰ μὴ ἐνεγέγραπτο ἐπιμελῶς τῇ ἱστορίᾳ, μεγάλα ἂν ἡμεῖς ἡγνοήκαμεν, καὶ ἡ ζημία Ῥωμαίοις ἀφόρητος, εἰ Μαυσάκας ὁ Μαῦρος διψῶν μὴ εὖρε πῖναι, ἀλλ' ἀδειπνος ἐπανῆλθεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Καίτοι πόσα ἄλλα μακρῶ ἀναγκαιότερα ἔχον ἐγὼ νῦν παρήμι· ὡς καὶ αὐλητρίς ἦκεν ἐκ τῆς πλησίον κόμης αὐτοῖς καὶ ὡς δῶρα ἀλλήλοις ἀντέδωσαν, ὁ Μαῦρος μὲν τῷ Μαλχίωνι λόγχην, ὁ δὲ τῷ Μαυσάκᾳ πόρπην, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα τῆς ἐπ' Εὐρώπῳ μάχης αὐτὰ δὴ τὰ κεφάλαια. Τοιγάρτοι εἰκότως ἂν τις εἴποι τοὺς τοιοῦτους τὸ μὲν ῥόδον αὐτὸ μὴ βλέπειν, τὰς ἀκάνθους δὲ αὐτοῦ τὰς παρὰ τὴν ῥίζαν ἀκριβῶς ἐπισκοπεῖν.

29. Ἄλλος, ὃ Φίλων, μάλα καὶ οὗτος γελοῖος, οὐδὲ τὸν ἕτερον πόδα ἐκ Κορίνθου πώποτε προβεβηκώς οὐδ' ἄχρι Κεγχρεῶν ἀποδημήσας, οὔτε γε Συρίαν ἢ Ἀρμενίαν ἰδὼν, ὥδε ἤρξατο — μέμνημαι γάρ — « Ὡτα ὀφθαλμῶν ἀπιστότερα· γράφω τοίνυν ἃ εἶδον, οὐχ ἃ ἤκουσα. » Καὶ οὕτως ἀκριβῶς ἅπαντα ἐοράκει, ὥστε τοὺς θράκοντας ἐφη τῶν Παρθυαίων — σημεῖον δὲ πλήθους τοῦτο αὐτοῖς· χιλίους γὰρ οἶμαι· ὁ δράκων ἄγει — ζῶντας δράκοντας παμμεγέθεις εἶναι γεννωμένους ἐν τῇ Περσίδι μικρὸν ὑπὲρ τὴν Ἰβηρίαν, τούτους δὲ τέως μὲν ἐπὶ κοντῶν μεγάλων ἐκδεδεμένους ὑψηλοῦς αἰωρεῖσθαι καὶ πόρρωθεν ἐπελαυνόντων ὁδὸς ἐμποιεῖν, ἐν αὐτῷ δὲ τῷ ἔργῳ ἐπειδὴν ὁμοῦ ἴωσι, λύσαντες αὐτοὺς ἐπαφίξει τοῖς πτελέμοις· ἀμελεῖ πολλοὺς τῶν ἡμετέρων οὕτω καταποθῆναι καὶ ἄλλους, περισπειραθέντων αὐτοῖς, ἀποπνιγῆναι καὶ συγκλασθῆναι· ταῦτα δὲ ἐφεστὼς δρᾶν αὐτὸς, ἐν ἀσφαλεῖ μέντοι ἀπὸ δένδρου ὑψηλοῦ ποιούμενος τὴν σκοπὴν. Καὶ εὖ γε ἐποίησε μὴ ὁμοσε χωρήσας τοῖς θηρίοις, ἐπεὶ οὐκ ἂν ἡμεῖς οὕτω θαυμαστὸν συγγραφέα νῦν εἶχομεν καὶ ἀπὸ χειρὸς αὐτὸν μεγάλη καὶ λαμπρὰ ἐν τῷ πολέμῳ τούτῳ ἐργασάμενον· καὶ γὰρ ἐκινδύνευσε πολλὰ καὶ ἐτρώθη περὶ Σούραν, ἀπὸ τοῦ Κρανείου ὁπλόνος βαδίζον ἐπὶ τὴν Λέρναν. Καὶ ταῦτα Κορινθίους ἀκούοντων ἀνεγίνωσκε τῶν ἀκριβῶς εἰδόντων, ὅτι μὴδὲ κατὰ τοῖχου γεγραμμένον πολέμον ἐοράκει.

per montes oberrans, Syros quosdam rusticos deprehenderit, qui prandium sibi apponebant, atque ut initio illi pertinuerint eum, deinde autem, cognito amicum esse, acceperint prandio : etenim forte quendam illorum et ipsum in Maurorum terra peregrinatum esse, quod suus frater in ea regione militaret. Hinc fabulæ longæ, et narrationes, quomodo ipse in Mauritania venatus esset, et ut vidisset elephantas multos una pascentes, et ut parum abfuerit quin a leone devoratus esset, et quam magnos Cæsareæ pisces emerit. Et historicus admirabilis, omissis tantis cædibus, quæ circa Europum iuterea fiebant et invasionibus, et induciis necessariis, et præsidii ab utraque parte disponendis, ad seram usque vesperam Malchioni Syro, Cæsareæ scaros ingentes vili pretio ementi, spectator astitit : nisi vero nox oppressisset, forte etiam cenaturus cum illo erat, scaris jam paratis. Quæ nisi cum cura scripta essent in historia, magna vero nos ignorassemus, et jactura Romanis intoleranda fuisset, si Mausacas Maurus siliens, quod biberet, non invenisset, sed incenatus in castra rediisset. Quamvis quot etiam alia longe magis necessaria sciens ego nunc prætermitto? tibicina etiam ut illis ex proximo pago venerit, et uti dona alter alteri dederint, Maurus quidem Malchioni lanceam, at hic fibulam Mausacæ, multaque alia ex hoc genere, ipsa nempe prælii ad Europum capita. Merito ergo dicat aliquis, tales homines rosam quidem ipsam non videre, spinas vero illius radici proximas accurate considerare.

29. Alius, mi Philo, valde ipse etiam ridiculus, qui neque alterum Corintho pedem protulisset unquam, neque Cenchreas usque discessisset, nedum Syriam vidisset aut Armeniam; ita, memini enim, exorsus est : « Aures minus fideles oculis : scribo igitur quæ vidi, non quæ audiui. » Atqui tam accurate viderat omnia, uti diceret, dracones Parthorum (est vero hoc illis numeri signum : mille enim, puto, milites draco ducit) vivos esse serpentes ingenti magnitudine, qui nascantur in Perside paullo supra Iberiam : et eos initio quidem in contis magnis revinctos celsoque ferri, atque e longinquo dum invadant, terrorem injicere : in ipsa autem pugna, inquit, quum concurritur, solutos illos hostibus immittunt : itaque multos nostrorum ita devoratos, et alios quum spiris illos suis complexi essent dracones, suffocatos elisosque. Hæc vero ex propinquo se vidisse ipsum, in tuto tamen loco de altissima arbore speculantem. Et bene sane fecit, quod non ex propinquo congressus est illis belluis; alioqui enim tam admirabili nunc scriptore nobis carendum esset, qui manu etiam sua magnifica quædam et clarissima facinora hoc bello edidit : nulla etenim pericula subiit, et vulneratus est circa Suram, dum videlicet a Cranio ad Lernam ambulaverit. Atque ista Corinthiis audientibus recitavit, qui accurate scirent illum ne pictum quidem in pariete bellum vidisse

Ἄλλ' οὐδὲ θπλα ἐκεῖνος γε ἤδει οὐδὲ μηχανήματα οἶά ἐστιν οὐδὲ τάξεων ἢ καταλογισμῶν ὀνόματα· πάνυ γοῦν ἔμειλεν αὐτῷ πλαγίαν μὲν τὴν φάλαγγα, ἐπὶ κέρως δὲ λέγειν τὸ ἐπὶ μετώπου ἄγειν.

30 Εἰς δέ τις βέλτιστος ἅπαντα ἐξ ἀρχῆς ἐς τέλος τὰ πεπραγμένα, ὅσα ἐν Ἀρμενίᾳ, ὅσα ἐν Συρίᾳ, ὅσα ἐν Μεσοποταμίᾳ, τὰ ἐπὶ τῷ Τίγρητι, τὰ ἐν Μηδίᾳ, πεντακοσίοις οὐδ' ὀλοῖς ἔπειτα περιλαβὼν συνέτρυψε καὶ τοῦτο ποιήσας ἱστορίαν συγγεγραφέναι φησί. Τὴν μέντοι ἐπιγραφὴν ὀλίγου δειν μακροτέραν τοῦ βιβλίου ἐπέγραψεν, « Ἀντιοχianoῦ τοῦ Ἀπολλωνος ἱερωνίκου » — δόλιχον γάρ που οἶμαι ἐν παλαιῇ νενίκηκε — « τῶν ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ Μεσοποταμίᾳ καὶ ἐν Μηδίᾳ νῦν Ῥωμαίοις πραχθέντων ἀφήγησις ».

31. Ἦδη δ' ἐγὼ τίνος καὶ τὰ μέλλοντα συγγεγραφότος ἤκουσα, καὶ τὴν λῆψιν τὴν Οὐολογέσου καὶ τὴν Ὀσρόου σφαγὴν, ὡς παραβλεθῆσεται τῷ λέοντι, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸν τριπόθητον ἡμῖν θρίαμβον. Οὕτω μαντικῶς ἅμα ἔχον ἐσπευδεν ἤδη πρὸς τὸ τέλος τῆς γραφῆς. Ἀλλὰ καὶ πόλιν ἤδη ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ ὥκισε μεγέθει τε μεγίστην καὶ κάλλει καλλίστην· ἐτι μέντοι ἐπισκοπεῖ καὶ διαβουλεύεται εἴτε Νίκαιαν αὐτὴν ἀπὸ τῆς νίκης χρῆ ὀνομάζεσθαι εἴτε Ὀμόνοϊαν εἴτε Εἰρηνίαν. Καὶ τοῦτο μὲν ἐτι ἀκριτον καὶ ἀνώνυμος ἡμῖν ἢ καλὴ πόλις ἐκεῖνη, λήρου πολλοῦ καὶ κορύζης συγγραφικῆς γέμουσα· τὰ δ' ἐν Ἰνδοῖς πραχθῆσόμενα ὑπέσχετο ἤδη γράψαι καὶ τὸν περίπλου τῆς ἑξω θαλάττης, καὶ οὐχ ὑπόσχεσις ταῦτα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ προοίμιον τῆς Ἰνδικῆς ἤδη συντέτακται, καὶ τὸ τρίτον τάγμα καὶ οἱ Κελτοὶ καὶ Μαύρων μοῖρα ὀλίγη σὺν Κασσίῳ πάντες οὗτοι ἐπεραιώθησαν τὸν Ἰνδὸν ποταμόν· ὃ τι δὲ καὶ πράξουσιν ἢ πῶς δέξονται τὴν τῶν ἐλεφάντων ἐπέλασιν, οὐκ εἰς μακρὰν ἡμῖν ὁ θαυμαστός συγγραφεὺς ἀπὸ Μουζίριδος ἢ ἀπ' Ὀξυδρακῶν ἐπιστελεῖ.

32. Τοιαῦτα πολλὰ ὑπὸ ἀπαιδεύσεως ληροῦσι, τὰ μὲν ἀξιώματα οὕτε ὁρῶντες οὗτ', εἰ βλέποιν, κατ' ἀξίαν εἰπεῖν δυνάμενοι, ἐπισκοῦντες δὲ καὶ ἀναπλάττοντες, ὃ τι κεν ἐπ' ἀκαιρίμην γλῶσσαν, φασίν, ἔλθῃ, καὶ ἐπὶ τῷ ἀριθμῷ τῶν βιβλίων ἐτι σεμνυνόμενοι, καὶ μάλιστα ἐπὶ ταῖς ἐπιγραφαῖς· καὶ γὰρ αὐ καὶ αὐταὶ παγγέλοιοι τοῦ δεινός Παρθικῶν νικῶν τοςάδε· καὶ αὐ· Παρθίδος πρῶτον, δεύτερον, ὡς Ἀτθίδος δῆλον ἐστι. Ἄλλος ἀστειότερον παρὰ πολὺ — ἀνέγνω γάρ — Δημητρίου Σαγαλασσέως Παρθονικὰ· οὐδ' ὡς ἐν γέλῳ τι ποιήσασθαι καὶ ἐπισκῶψαι τὰς ἱστορίας οὕτω καλὰς οὕσας, ἀλλὰ τοῦ χρησίμου ἕνεκα· ὡς ὅστις ἂν ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα φεύγῃ, πολὺ μέρος ἤδη ἐς τὸ ὀρθῶς συγγράφειν οὗτος προσέληρε, μᾶλλον δὲ ὀλίγων ἐτι προσδεῖται, εἰ γε ἀληθὲς ἐκεῖνο φησιν ἢ διαλεκτικὴ, ὡς τῶν αἰμάτων ἢ θατέρου ἄρσις τὸ ἕτερον πάντως ἀντείσταται.

33. Καὶ δὴ τὸ χωρίον σοι, φαίη τις ἂν, ἀκριβῶς ἀνακεκῶσθαι καὶ αἶ τε ἀκναθῆαι, ὅποσαι ἦσαν, καὶ βάτοι ἐκκεκομμέναι εἶσι, τὰ δὲ τῶν ἄλλων ἐρείπια ἤδη ἐκπεφύρηται, καὶ εἰ τι τραχὺ, ἤδη καὶ τοῦτο λείον

Sed neque arma ille novit, neque machinas, quales sint; neque acierum aut ordinum struendorum nomina: qui multum scilicet curavit, equam transversam diceret quæ directa esset acies, vel in cornu ducere appellaret quod dici in frontem oportebat.

30. Unus autem aliquis præstantissimus res ab initio inde ad finem usque gestas omnes, quæcumque in Armenia, quæ in Syria, quæ in Mesopotamia, quæ ad Tigrim, quæ in Media acta sunt, quingentis non integris versibus amplexus comminuit: idque ubi fecit, historiam se ait scripsisse. Titulum tamen, parum abest quin majorem libro, inscripsit ejusmodi: « Antiochiani, in sacro Apollinis certamine victoris (cursu, credo, aliquando puer vicerat), eorum quæ in Armenia et Mesopotamia et Media a Romanis modo gesta sunt enarratio. »

31. Jam vero audiavi etiam qui futurarum rerum historiam scripserit, et captivitatem Vologesi, et Osrois cadem, quomodo ut leoni objicietur, et super omnia desideratissimum nobis triumphum. Sic valcanantis simul furore instinctus ad finem jam scriptionis properavit. Verum etiam urbem jam in Mesopotamia condidit, magnitudine maximam et pulchritudine pulcherrimam; illud vero adhuc considerat et consulit, utrum Victoriam illam appellare fas sit, an Concordiam, an Paciferam. Et istud quidem nondum decretum est et adhuc sine nomine nobis urbs illa pulcherrima, deliriis multis atque muco historico oppleta: ea vero quæ apud Indos aliquando gerentur, jam scripturum se recepit, externique maris circuitum. Neque ista intra promissionem subsistunt, sed procerum Indicæ jam compositum est: ac tertia legio, et Galli, et Maurorum manus exigua duce Cassio, omnes jam Indum flumen trajecerunt: quid vero facturi sint, aut elephantorum quomodo sint impetum excepturi, ea non ita multo post nobis admirabilis scriptor Muziride aut ab Oxydracis perscribet.

32. Talia multa præ incitia delirant, qui digna visu neque vident, neque si viderint explicare pro dignitate queant, excogitant vero et confingant quicquid in buccas illas importunas, aiunt, venerit: præterea in numero quoque librorum gravitatem quandam affectant, maxime ipsis in inscriptionibus: nam rursus hæc quoque perquam ridiculæ. Alicujus Parthicarum victoriarum tot libri: et rursus, Parthidis primus, secundus, nempe ut Attlidis. Alius multo etiam urbanus (legi enim), Demetrii Sagalassensis Parthonica. Neque vero eo ista commemoro, ut ridiculo habeam et ludibrio traducam historias tam bellas, verum utilitatis causa: quandoquidem qui hæc et horum similia fugerit, ille jam multum ad rectam historiæ scribendæ rationem profecit, vel potius paucis adhuc indiget, si quidem vere illud dialecticæ præcipit, eorum, inter quæ nihil est medium, alterius sublationem necessario contra inducere alterum.

33. Et sane area tibi, dicat aliquis, accurate purgata est, atque spinæ, quotquot erant, et vepres excisi sunt; rudera reliquorum jam elata, et si quid asperum fuerat, jam planum est. Itaque jam tu aliquid ædifica et ipse, ut

ἐστίν. Ὡστε οἰκοδόμει τι ἤδη καὶ αὐτὸς, ὥς δεῖξῃς οὐκ ἀνatreῖναι μόνον τὸ τῶν ἄλλων γεννάδας ὦν, ἀλλὰ τι καὶ αὐτὸς ἐπινοῇσαι δεξιὸν καὶ ὁ οὐδὲς ἂν, ἀλλ' οὐδ' ὁ Μῶμος μωμήσασθαι δύναίτο.

34. Φημί τοίνυν τὸν ἀρίστα ἱστορίαν συγγράφοντα δύο μὲν ταῦτα κορυφαῖστα οἰκοθεῖν ἔχοντα ἥκειν, σύνεσιν τε πολιτικὴν καὶ δύναμιν ἐρμηνευτικὴν, τὴν μὲν ἀδίδακτον τι τῆς φύσεως δῶρον, ἡ δύναμις δὲ πολλῇ τῇ ἀσκήσει καὶ συνεχεῖ τῷ πύνῳ καὶ ζήλῳ τῶν ἀρχαίων προσγενημένη ἐστω. Ταῦτα μὲν οὖν ἀτεχνὰ καὶ οὐδὲν ἐμοῦ συμβούλου δεόμενα· οὐ γὰρ συνετοὺς καὶ ὀρεῖς ἀποφαίνειν τοὺς μὴ παρὰ τῆς φύσεως τοιούτους φησὶ τοῦτο ἡμῖν τὸ βιβλίον· ἐπεὶ πολλοὺ ἂν, μᾶλλον δὲ τοῦ παντὸς ᾗν αἶνον, εἰ μεταπλάσαι καὶ μετακοσμησάτωι τὰ τηλικαῦτα ἡδύνατο ἢ ἐκ μολύβδου χρυσὸν ἀποσῆναι ἢ ἄργυρον ἐκ καττιτέρου ἢ ἀπὸ Κόνωνος ἴτορμον ἢ ἀπὸ Λεωτροφίδου Μίλωνα ἐξεργάσασθαι.

35. Ἀλλὰ ποῦ τὸ τῆς τέχνης καὶ τὸ τῆς συμβουλῆς χρῆσιμον; οὐκ ἐς ποιήσιν τῶν προσόντων, ἀλλ' ἐς χρῆσιν αὐτῶν τὴν προσήκουσαν· ὅσον τι ἀμείλει καὶ Ἰκκος καὶ Ἡρόδικος καὶ Θέων καὶ εἰ τις ἄλλος γυμναστής, οὐχ ὑπόσχονται ἂν σοὶ ποῦ τὸν Περόικκον παραλαβόντες [εἰ δὲ οὗτος ἐστίν ὁ τῆς μητρυιᾶς ἐραστὴς καὶ διὰ ταῦτα κατεσκληρὸς, ἀλλὰ μὴ Ἀντίοχος ὁ τοῦ Σελεύκου Στρατονίκης ἐκείνης] ἀποφαίνειν Ὀλυμπιονίκην καὶ Θεαγένει τῷ Θασίῳ ἢ Πολυδάμαντι τῷ Σκοτούσαιῳ ἀντίπαλον, ἀλλὰ τὴν δοθεῖσαν ὑπόθεσιν εὐφυῶς πρὸς ὑποδοχὴν τῆς γυμναστικῆς παρὰ πολὺ ἀμείνω ἀποφαίνειν μετὰ τῆς τέχνης. Ὡστε ἀπείστον καὶ ἡμῶν τὸ ἐπιφθονον τοῦτο τῆς ὑποσχέσεως, εἰ τέχνην φαιμέν ἐφ' οὕτω μεγάλῳ καὶ χαλεπῷ τῷ πράγματι εὐρηκέναι· οὐ γὰρ ὄντινόν παραλαβόντες ἀποφαίνειν συγγραφεῖ φαμέν, ἀλλὰ τῷ φύσει συνετῷ καὶ ἀρίστα πρὸς λόγους ἡσυχαιμένῳ ὑποδείξειν δόδους τινὰς ὁρᾶς, εἰ δὲ τοιαῦτα φαίνονται, αἷς χρώμενος θάπτον ἂν καὶ εὐμαρέστερον τελέσειεν ἄχρι πρὸς τὸν σκοπὸν.

36. Καίτοι οὐ γὰρ ἂν φαίης ἀπροσδεῖν τὸν συνετὸν εἶναι τῆς τέχνης καὶ διδασκαλίας ὦν ἀγνοεῖ· ἐπεὶ κἂν ἐκίθαριζε μὴ μαθὼν καὶ ἡῦλει καὶ πάντα ἂν ἠπίστατο. Νῦν δὲ μὴ μαθὼν οὐκ ἂν τι αὐτῶν χειρουργήσειεν, ὑποδείξαντος δὲ τινος ῥᾶστα τε ἂν μάθοι καὶ εὖ μεταχειρίσαιο ἐφ' αὐτοῦ.

37. Καὶ τοίνυν καὶ ἡμῖν τοιοῦτός τις ὁ μαθητὴς νῦν παραδεδοσθῶ, συνεῖναι τε καὶ εἰπεῖν οὐκ ἀγεννῆς, ἀλλ' ὅζῳ δεδοκός, ὅς καὶ πράγμασι χρῆσασθαι ἂν, εἰ ἐπιτραπείη, καὶ γνώμην στρατιωτικὴν, ἀλλὰ μετὰ τῆς πολιτικῆς καὶ ἐμπειρίαν στρατηγικὴν ἔχειν καὶ νῆ Δία καὶ ἐν στρατοπέδῳ γεγυνώς ποτε καὶ γυμναζομένους ἢ ταττομένους στρατιώτας ἐρατῶς καὶ δπλα εἰδώς καὶ μηχανήματα εἶνα καὶ τί ἐπὶ κέρους καὶ τί ἐπὶ μετώπου, πῶς οἱ λόγοι, πῶς οἱ ἵππεῖς καὶ πόθεν καὶ τί ἐξελάνειν ἢ περιελάνειν, καὶ δλος, οὐ τῶν κατοικιδίων τις οὐδ' οἷος πιστεύει μόνον τοῖς ἀπαγγέλλουσι.

38. Μάλιστα δὲ καὶ πρὸ τῶν πάντων ἐλεύθερος

non diruendis tantum aliorum operibus virum te fortem ostendas, sed idoneum aliquid etiam per te ipsum excogitare, quodque nemo, ne ipse quidem Momus possit reprehendere.

34. Aio igitur eum qui optime scripturas sit historiam, duo quidem ista maxime capitalia domo ad eam rem afferre debere, prudentiam civilem et vim eloquendi; alteram quidem ingenii munus, doceri nescium: eloquendi vero vis multa exercitatione, et perpetuo labore, et antiquorum aemulatione accesserit oportet. Hac quidem igitur artis et disciplinae expertia, neque meo indigentia consilio: non enim prudentes atque acutos reddere eos qui a natura tales non sunt, hic noster libellus promittit: alioquin magni, quin quantivis esset pretii, si refringere et retractare talia posset, aut ex plumbo aurum facere, vel argentum de stanno, aut ex Conone Titormum, aut ex Leotrophide Milonem efficere.

35. Sed ubi artis et consilii usus est? Non ad creanda quæ adesse debent, sed ad usum illorum convenientem. Sicut nempe etiam Iccus et Herodicus, et Theon, et si quis alius exercitor, non promiserint tibi assumptum hunc Perdiccam [si modo hic est ille, qui novercæ suæ amore quum correptus esset, ob id ipsum contabuit; non Antiochus Seleuci filius, Stratonican illam deperiens] Olympiæ victorem reddere, et qui cum Thasio Theogene, aut Polydamante Scotussæo comparari possit: verum hoc promiserint, se datam sibi materiem aptam natam recipiendæ illi exercitationum rationi meliorem multo ope artis suæ reddituros. Itaque absit a nobis etiam pollicitationis illius invidia, si artem nos dicamus rei ita magnæ atque difficili consequendæ reperisse: neque enim hoc dicimus, nos quemcunque de medio arreptum reddituros historicum; sed ei qui natura prudens et optime ad dicendum exercitatus fuerit, ostensuros vias quasdam rectas, si quidem tales eæ videbuntur, quas si institerit, celerius faciliusque ad scopum pervenire possit.

36. Neque enim hoc dixeris, qui prudens sit, eum nihil indigere arte ac disciplina eorum quæ ignorat: alioqui citharam etiam nemine docente pulsaret, et inflaret tibias, ac posset omnia. Jam vero sine disciplina nihil horum tractaverit: verum si quis illi commonstret, et discet facillime, et bene deinde suo ipse Marte tractabit.

37. Itaque nobis etiam talis nunc tradatur discipulus, non ignavus ad intelligendum neque ad dicendum; sed acutum cernens, qui etiam negotia publica tractare, si præficiatur, possit, militaremque animum, sed cum civili, etiam bellici ducis experientiam habere: et qui mehercle in castris aliquando versatus fuerit, militesque viderit dum exercentur instruuntur, armaque et machinas quasdam norit, quidque sit in cornu, quid in frontem, quomodo ordines, quomodo equites, et unde, et quid sit obequitare, aut circumequitare: verbo, detur nobis non aliquis qui domi desideret, quique credat solum narrantibus.

38. Maxime vero et ante omnia liber sit animo, neu

ἔστω τὴν γνώμην καὶ μήτε φοβέσθω μηδένα μήτε ἐλπίζτω μηδέν, ἐπεὶ ὅμοιος ἐστὶ τοῖς φαύλοις δικασταῖς πρὸς χάριν ἢ πρὸς ἀπέχθειαν ἐπὶ μισθῷ δικάζουσιν. Ἀλλὰ μὴ μελέτω αὐτῷ μήτε Φίλιππος ἐκκεκομμένος τὸν ὀφθαλμὸν ὑπὸ Ἀστέρος τοῦ Ἀμφιπολίτου τοῦ τοξότου ἐν Ὀλύνθῳ, ἀλλὰ τοιοῦτος ὅσος ἦν δειχθήσεται μήτ' εἰ Ἀλέξανδρος ἀνιάσεται ἐπὶ τῇ Κλείτου σφαγῇ ὁμῶς ἐν τῷ συμποσίῳ γενομένη, εἰ σαφὺς ἀναγράφοιτο· οὐδὲ Κλέων αὐτὸν φοβήσεται μέγα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δυνάμενος καὶ κατέλκων τὸ βῆμα, ὥς μὴ εἰπεῖν ὅτι ὀλέθριος καὶ μακρὸς ἀνθρώπος οὗτος ἦν· οὐδὲ ἡ σύμπασα πόλις τῶν Ἀθηναίων, ἣν τὰ ἐν Σικελίᾳ κακὰ ἱστορῇ καὶ τὴν Δημοσθένους λῆψιν καὶ τὴν Νικίου τελευτὴν καὶ ὡς ἐδίψων καὶ ὅσον τὸ ὕδωρ ἐπίνον καὶ ὡς ἐφρονέοντο πίνοντες οἱ πολλοί. Ἠγήσεται γάρ — ὅπερ δικαιοτάτον — ὑπ' οὐδενὸς τῶν νῦν ἔχόντων αὐτὸς ἔξειν τὴν αἰτίαν, ἣν τὰ δυστυχεῖς ἡ ἀνοήτως γεγενημένα ὡς ἐπράχθη διηγῇται· οὐ γὰρ ποιητὴς αὐτῶν, ἀλλὰ μνηστὴς ἦν. Ὅποτε κἂν καταναυμαχῶνται τότε, οὐκ ἐκεῖνος ὁ καταδύων ἐστὶ, κἂν φεύγουσιν, οὐκ ἐκεῖνος ὁ διώκων, ἐκτὸς εἰ μὴ, εὖξασθαι δεόν, παρέλπειν· ἐπεὶ τοί γε εἰ σιωπήσας αὐτὰ ἢ πρὸς τὸν ἀντικτὸν εἰπὼν ἐπανορθώσασθαι ἐδύνατο, ῥᾶστον ἦν ἐνὶ καλῶν λεπτῶ τὸν Θουκυδίδην ἀνατρέψαι μὲν τὸ ἐν ταῖς Ἐπιπολαῖς παρατήρισμα, καταδῶσαι δὲ τὴν Ἑρμοκράτους τριήρη καὶ τὸν κατάρτον Ἰύλιππον διατεῖραι μεταξὺ ἀποτείχιζοντα καὶ ἀποταφρεύοντα τὰς δόους, καὶ τέλος Συρακοσίου μὲν ἐς τὰς λιθοτομίας ἐμβαλεῖν, τοὺς δ' Ἀθηναίους περιπλεῖν Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν μετὰ τῶν πρώτων τοῦ Ἀλκιβιάδου ἐλπίδων. Ἀλλ', οἶμαι, τὰ μὲν πραγθέντα οὐδὲ Κλωθῶ ἂν εἴη ἀνακλῶσειεν οὐδὲ Ἀτρώπος μετατρέψει.

39. Τοῦ δὴ συγγραφέως ἔργον ἐν, ὡς ἐπράχθη, εἰπεῖν. Τοῦτο δ' οὐκ ἂν δύναίτο, ἄρτι ἂν ἡ φοβήται Ἀρτοξέρξης ἱατρὸς αὐτοῦ ὢν, ἡ ἐλπίξῃ κίνδυνον πορφυροῦν καὶ στρεπτόν χρυσοῦν καὶ ἵππον τῶν Νισαίων λήψεσθαι μισθὸν τῶν ἐν τῇ γραφῇ ἐπαίνων. Ἀλλ' οὐ Ξενοφὼν αὐτὸ ποιήσει, δίκαιος συγγραφεὺς, οὐδὲ Θουκυδίδης. Ἀλλὰ κἂν ἰδίᾳ μισθὴν τινας, πολὺ ἀναγκαϊότερον ἡγήσεται τὸ κοινὸν καὶ τὴν ἀληθειαν περὶ πλειόνος ποιήσεται τῆς ἑθρας, κἂν φιλή, ὅμως οὐκ ἀφέζεται ἀμαρτάνοντος· ἐν γὰρ, ὡς ἔφην, τοῦτο ἴδιον ἱστορίαις, καὶ μόνῃ θυτέον τῇ ἀληθείᾳ, εἰ τις ἱστορίαν γράψων ἴοι, τῶν δ' ἄλλων ἀπάντων ἀμελητέον αὐτῷ, καὶ ὅπως πῆχυς εἰς καὶ μέτρον ἀκριβές, ἀποβλέπειν μὴ εἰς τοὺς νῦν ἀκούοντας, ἀλλ' εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα συνεσόμενους τοῖς συγγράμμασιν.

40. Εἰ δὲ τὸ παραυτίκα τις θεραπεύει, τῆς τῶν κολακευόντων μερίδος εἰκότως ἂν νομισθεῖται, οὐς πάλαι ἡ ἱστορία καὶ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἀπέστραπτο, οὐ μείον ἡ κομμωτικὴ ἡ γυμναστικὴ. Ἀλεξάνδρου γοῦν καὶ τοῦτο ἀπομνημονεύουσιν, ὅς, Ἡδῶς ἂν, ἔφη, πρὸς ὀλίγον ἀνέβιου, ὦ Ὀνησίκριτε, ἀποθανόν, ὡς μάθοιμι ὅπως ταῦτα οἱ ἄνθρωποι τότε ἀναγινώσκουσιν. Εἰ δὲ νῦν

metuat quinquam, neve quicquam speret : alioqui malis iudicibus similis erit, ad gratiam aut inimicitias mercede jus dicentibus. Sed neque curæ ipsi sit aut Philippus oculo privatus ab Astere Amphipolitano sagittario ad Olynthum ; verum qualis erat, talis ostendetur : neque an Alexander aere laturus sit Cliti cædem crudeliter in convivio factam , si dilucide scribatur ; neque Cleon illum terrebit, multum in concione valens et regnans in suggestu, quominus dicat perniciosum furiosumque fuisse hominem : neque universa Atheniensium civitas, si Siculas clades enarret, et Demosthenis captivitatem, et mortem Niciae, et ut sitierint, et qualem aquam biberint, et ut inter bibendum cæsi sint multi. Existimabit enim, quod res est a nemine sano vitio sibi datum iri, si, quæ infelicitur aut parum prudenter facta sunt, ea quemadmodum contingere enarret. Neque enim ipse auctor illorum est, sed index. Itaque quum navali prælio vincuntur, non ille est qui submergit ; et, si fugiant, non ille qui tergis instat : nisi forte, quum volis opus esset, ea præternuissit. Quandoquidem si tacendo illa, aut in contrarium narrando corrigere potuisset ; facillimum erat Thucydidi, tenui uno calamo evertere munitionem Epipolis impositam, et Hermocratis triremem submergere, et execrabilem illum confodere Gylippum, dum munitionibus vias et fossis intercludit ; et tandem Syracusanos quidem in lapidinas conjicere, Atheniensibus vero hoc præstare, ut Siciliam atque Italiam secundum primas spes Alcibiadis navigatione complecterentur. Verum quæ facta sunt, ea, puto, neque Clotho retro glomerare potest, neque retractare Atropos.

39. Historici autem unum est opus, ut gesta sint singula, ita dicere. Hoc vero facere non poterit, quam diu Artaxerxen metuet, cujus sit medicus, aut purpuream se candym sperabit, et torquem auream, et equum Nisæum accepturum, mercedem suarum in historia laudum. Verum Xenophon hoc non fecerit, justus scriptor, neque Thucydides. Sed licet privatim quosdam oderit, multo sibi magis necessariam iudicabit rem publicam, et veritatem pluris faciet quam inimicitias : et, si quem amet, tamen non parcat peccanti. Unum enim, ut dixi, hoc historiæ proprium est, et soli litandum veritati, si quis ad scribendam historiam accedat ; reliquorum vero omnium cura abijcienda ipsi. Atque in universum, norma una et mensura exacta hæc est, respicere non ad eos qui nunc audiunt, sed ad hos qui postero ævo cum scriptis nostris sint versaturi.

40. Si quis vero quod præsens est modo captet suis studiis, adulatorem merito gregi ascribetur, quos dudum historia ab initio inde non minus quam exercitatrix ars comitricem illam mangonum aversata est. Alexandri quidem illam quoque memorabilem vocem referunt, qui, Lubens, inquit, Onesicrite, vel ad parvum temporis spatium post mortem meam reviviscerem, audiendi causa, quomodo ista lecturi

αὐτὰ ἐπαινῶσι καὶ ἀσπάζονται, μὴ θαυμάσης· οἷονται γὰρ οὐ μικρῷ τινι τῷ δέλεατι τούτῳ ἀνασπάσειν ἑκαστος τὴν παρ' ἑμῶν εὐνοίαν. Ὁμήρῳ γοῦν, καίτοι πρὸς τὸ μυθώδες τὰ πλείεστα συγγεγραρῶσι ὑπὲρ τοῦ Ἀχιλλέως, ἥδη καὶ πιστεύειν τινὲς ὑπάγονται, μόνον τοῦτο εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀληθείας μέγα τεκμήριον τιθέμενοι, ὅτι μὴ περὶ ζῶντος ἔγραφεν· οὐ γὰρ εὐρίσκουσιν οὔτινος ἔνεκα ἐψεύδατ' ἄν.

41. Τοιοῦτος οὖν μοι ὁ συγγραφεὺς ἔστω, ἀφοβός, ἀδέκαστος, ἐλεύθερος, παρρησίας καὶ ἀληθείας φίλος, ὥς ὁ κοιμικός φησι, τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάρην δὲ σκάφην ὀνομάσων, οὐ μίσει οὐδὲ φιλήσῃ τι νέμειν οὐδὲ φειδόμενος ἢ ἐλεῶν τὴν αἰσχυρόμενος ἢ δυσωπούμενος, ἴσος δικαστής, εὐνοὺς ἅπασιν ἄχρι τοῦ μὴ θατέρῳ ἀπονεῖμαι πλεῖον τοῦ δέοντος, ξένος ἐν τοῖς βιβλίοις καὶ ἀπολις, αὐτόνομος, ἀδασίλευτος, οὐ τί τῷδε ἢ τῷδε δοῖε λογίζομενος, ἀλλὰ τί πέπραχται λέγων.

42. Ὁ δ' οὖν Θουκυδίδης εὖ μάλα τοῦτ' ἐνομοθέτησε καὶ διέκρινεν ἀρετὴν καὶ κακίαν συγγραφικὴν, ὁρῶν μάλιστα θαυμαζόμενον τὸν Ἡρόδοτον, ἄχρι τοῦ καὶ Μούσας κληθῆναι αὐτοῦ τὰ βιβλία· κτῆμα γάρ φησι μᾶλλον ἐς αἰεὶ συγγράφειν ἢ περὶ ἐς τὸ παρὸν ἀγώνισμα, καὶ μὴ τὸ μυθώδες ἀσπάζεσθαι, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν τῶν γεγενημένων ἀπολείπειν τοῖς ὕστερον. Καὶ ἐπάγει τὸ χρήσιμον καὶ ὁ τέλος ἂν τις εὖ φρονῶν ὑπόθοιτο ἱστορίας, ὥς εἰ ποτε καὶ αὖθις τὰ ὅμοια καταλάβοι, ἔχοιεν, φησί, πρὸς τὰ προγεγραμμένα ἀποδύοντες εὖ χρῆσθαι τοῖς ἐν ποσὶ.

43. Καὶ τὴν μὲν γνῶμην τοιαύτην ἔχων ὁ συγγραφεὺς ἡκέτω μοι, τὴν δὲ φωνὴν καὶ τὴν τῆς ἐρμηνείας ἰσχύον, τὴν μὲν σφοδρὰν ἐκείνην καὶ κάρχαρον καὶ συνεχῆ ταῖς περιόδοις καὶ ἀγκύλῃν ταῖς ἐπιχειρήσεσι καὶ τὴν ἁλλήν τῆς ῥητορείας δεινότητα μὴ κομιδῇ τετηγμένος ἀρχέσθω τῆς γραφῆς, ἀλλ' εἰρηνικώτερον διακειμένος. Καὶ ὁ μὲν νοὺς σύστοιχος ἔστω καὶ πυκνός, ἡ λέξις δὲ σαφὴς καὶ πολιτικῇ, οἷα ἐπιστημότατα ὁγλοῦν τὸ ὑποκείμενον.

44. Ὡς γὰρ τῇ γνῶμῃ τοῦ συγγραφέως σκοποὺς ὑπεθέμεθα παρρησίαν καὶ ἀλήθειαν, οὕτω δὲ καὶ τῇ φωνῇ αὐτοῦ εἰς σκοπὸς ὁ πρῶτος, σαφῶς δηλῶσαι καὶ φανότατα ἐμφανίσαι τὸ πρᾶγμα, μήτε ἀπορρήτοις καὶ ἔξω πάτου ὀνόμασι μήτε τοῖς ἀγοραίοις τούτοις καὶ καπηλικοῖς, ἀλλ' ὥς μὲν τοὺς πολλοὺς συνεῖναι, τοὺς δὲ πεπαιδευμένους ἐπαινεῖσαι. Καὶ μὴν καὶ σχήμασι κεκοσμήσθω ἀνεπαχθέσι καὶ τὸ ἀνεπιτήδευτον μάλιστα ἔχουσιν· ἐπεὶ τοῖς κατηρτυμένοις τῶν ζωῶν εἰοκῶτας ἀπορρίπτει τοὺς λόγους.

45. Καὶ ἡ μὲν γνῶμη κοινωνεῖτω καὶ προσαπτέσθω τι καὶ ποιητικῆς, παρ' ὅσον μεγαληγόρος καὶ διτρυμένη καὶ ἐκείνη, καὶ μάλισθ' ὁπόταν παρατάξει καὶ μάχαις καὶ ναυμαχίαις συμπλέκηται· δεῖται γὰρ τότε ποιητικοῦ τινος ἀνέμου ἐπουριάσαντος τὰ ἀκάτια καὶ συνδιοίσοντος ὑβλήλῃν καὶ ἐπ' ἄκρων τῶν κυμάτων τὴν ναῦν. Ἢ λέξις δὲ ὅμοια ἐπὶ γῆς βεβηκέτω, τῷ μὲν κάλλει καὶ

sint qui tum erunt homines. Nunc vero ea si laudent et amplectuntur, mirari noli : putant enim ea se non parva quadam esca piscaturos esse nostram quisque benevolentiam. Homero sane, licet fabulose pleraque scripserit in Achillis laudem, jam ad credendum quidam inducuntur, solum illud ad veritatis demonstrationem inagnum documentum ponentes, quod non de vivo scripsit : neque enim cujus rei causa mentiretur inveniunt.

41. Talis igitur mihi historicus esto, metus expers, incorruptus, ingenuus, libertatis et veritatis amicus, qui, Comici verbo, sicum vocet ficum, scapham dicat scapham : non odio, neque amicitiae tribuens quicquam, non parcens, non misericordia, aut pudore vel verecundia tactus, iudex æquus, benevolus omnibus eatenus, ne quid alteri justo plus tribuat, peregrinus in libris suis, nullius civitatis, suis ipse legibus vivens, regem agnoscens nullum, non quid hic vel ille existimaturus sit reputans, sed dicens quod est factum.

42. Præclare igitur hanc legem tulit Thucydides, virtutemque et vitium historici distinxit, quum maxima in admiratione videret esse Herodotum, adeo ut Musarum etiam nominibus libri illius vocarentur. Possessionem enim potius in perpetuum scribere se ait, quam commissionem quæ in præsens tantum placeat : neque fabulosa se amplecti, sed veram factorum expositionem posteritati se relinquere : subjungitque utilitatem, quemque finem, si quis recte sapiat, constituat historiae : ut si quando rursus similia ingruant, habeant, inquit, respicientes ad ea quæ olim scripta sunt, quomodo recte utantur præsentibus.

43. Ac talem quidem habens animum historicus mihi detur : quantum vero ad dictionem et eloquendi facultatem attinet, vehementi quidem illa atque aspera, et periodis continua, et argumentis contorta, ceteraque vi oratoria non admodum exacutus, sed placide magis animo affectus, ad scribendum accedat. Ac sententia quidem sit concinna et crebra ; dictio autem dilucida et civilis, quæ quam clarissime explicet materiam.

44. Quemadmodum enim animo scriptoris metas posuimus dicendi libertatem et veritatem : ita et linguæ illius seu dictioni scopus unus primus, dilucide explicare et clarissime rem declarare, neque obscuris et remotis ab usu nominibus, neque hisce de media turba et de caupona sumtis, sed talibus quæ vulgus intelligere, eruditi laudare possint. Verum figuris quoque ornata sit non importunis, et quæ minime videantur quæsitæ : alioquin offlis per nimia condimenta corruptis similem orationem efficit.

45. Ac mens quidem historici participet aliquid asciscatque sibi poetices, quatenus magna et ipsam eloqui et erigere se oporteat, præsertim quando acribus, et pugnis, et navalibus præliis implicatur : opus enim tum erit poetico quodam spiritu, qui secundo flatu vela impleat, celsamque per summos fluctus navim perferat. Dictio autem nihilominus humi incedat, quæ simul cum pulchritudine

τῷ μεγέθει τῶν λεγομένων συνεπαυρομένη καὶ ὡς ἐν μάλιστᾳ ὁμοιουμένη, ξενίζουσα δὲ μὴδ' ὑπὲρ τὸν καιρὸν ἐνθουσιῶσα· κίνδυνος γὰρ αὐτῇ τότε μέγιστος παρακινῆσαι καὶ κατενεχθῆναι ἐς τὸν τῆς ποιητικῆς κορύβαντα, ὥστε μάλιστᾳ πειστέον τῇ καὶ τῷ χαλινῷ καὶ σωφρονητέον· εἰδότας ὡς ἵππου τὰς τις καὶ ἐν λόγοις πάθος οὐ μικρὸν γίγνεται. Ἄμεινον οὖν ἐφ' ἵππου ὁρῶμεν τότε τῇ γνώμῃ τὴν ἐρμηνείαν περὶ συμπαθεῖν, ἐξομένην τοῦ ἐπιπίπτου, ὡς μὴ ἀπολείπεται τῆς φορᾶς.

46. Καὶ μὴν καὶ συνθήκη τῶν ὀνομάτων εὐκράτῳ καὶ μέτῳ χρηστέον, οὔτε ἄγαν ἀφιστάντα καὶ ἀπαρτύντα — τραγῷ γάρ — οὔτε ῥυθμῷ παρ' ὀλίγον, ὡς οἱ πολλοὶ, συνάπτοντα· τὸ μὲν γὰρ ἐπαίτιον, τὸ δὲ ἀηδὲς τοῖς ἀκούουσιν.

47. Τὰ δὲ πράγματα αὐτὰ οὐχ ὡς ἐτυχε συνακτέον, ἀλλὰ φιλοπόνως καὶ τάλαιπῶρος πολλὰκις περὶ τῶν αὐτῶν ἀνακρίναντα, καὶ μάλιστᾳ μὲν παρόντα καὶ ἐρῶντα, εἰ δὲ μὴ, τοῖς ἀδεκαστότερον ἐξηγουμένοις προσέροντα καὶ οὐς εἰκάσειεν ἂν τις ἥμισυ πρὸς χάριν ἢ ἀπέχθειαν ἀφαιρήσειεν ἢ προσθήσειεν τοῖς γεγονόσι. Κἀνταῦθα ἤδη καὶ στοχαστικός τις καὶ συνθετικός τοῦ πιθανωτέρου ἔστω.

48. Καὶ ἐπειδὴν ἀθροίσῃ ἅπαντα ἢ τὰ πλεῖστα, πρῶτα μὲν ὑπόμνημά τι συνφαινέτω αὐτῶν καὶ σῶμα ποιεῖτω ἀκαλλῆς ἐτι καὶ ἀδιάρθρωτον· εἶτα ἐπιθείς τὴν τάξιν ἐπαγέτω τὸ κάλλος καὶ χρωμνύτω τῇ λέξει καὶ σχηματίζειτω καὶ ῥυθμίζειτω.

49. Καὶ ὅπως εἰσέτω τότε τῷ τοῦ Ὀμήρου Διὶ ἄρτι μὲν τὴν τῶν ἵπποδωμον Θρηκίων γῆν ὁρῶντι, ἄρτι δὲ τὴν Μυσῶν· κατὰ ταῦτα καὶ αὐτὸς ἄρτι μὲν ἴδια δράτῳ καὶ δηλοῦτω ἡμῖν ὅσα ἐφαίνετο αὐτῷ ἀπ' ὕψους ὁρῶντι, ἄρτι δὲ τὰ Περσῶν, εἴτ' ἀμφοτέρω, εἰ μάχονται. Καὶ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ παρατάξει μὴ πρὸς ἐν μέρος δράτῳ μὴδὲ ἐς ἓνα ἵππεά ἢ πεζόν, εἰ μὴ Βρασίδας τις εἴη προσηδῶν ἢ Δημοσθένης ἀνακρίπτων τὴν ἐπίδρασιν, ἀλλ' ἐς τοὺς στρατηγούς μὲν τὰ πρῶτα, καὶ εἴ τι παρεκελεύσαντο, καὶ οὐκ ἀκχεοῦσθαι, καὶ ὅπως καὶ ἥτινι γνώμῃ καὶ ἐπινοίᾳ ἔταξαν. Ἐπειδὴν δὲ ἀναμειγῶσι, κοινῇ ἔστω ἡ θέα, καὶ ζυγοστατεῖτω τότε ὥσπερ ἐν τρυτάνῃ τὰ γινόμενα καὶ συνδιωκέτω καὶ συμφρευέτω.

50. Καὶ πᾶσι τούτοις μέτρον ἐπέστω, μὴ ἐς κόρον μὴδὲ ἀπειροκαλῶς μὴδὲ νεαρῶς, ἀλλὰ βραδύως ἀπολυέσθω· καὶ στήσας ἐνταῦθα πού ταῦτα ἐπ' ἐκεῖνα μεταβαινέτω, ἢν κατεπεύγῃ· εἶτα ἐπανίτω λυθείς, ὁπόταν ἐκεῖνα καλῇ· καὶ πρὸς πάντα σπευδέτω καὶ ὡς δυνατόν δημοχρονεῖτω καὶ μεταπετέσθω ἀπ' Ἀρμενίας μὲν εἰς Μηδίαν, ἐκεῖθεν δὲ βοιζήματι ἐν εἰς Ἰθέρην, εἶτα εἰς Ἰταλίαν, ὡς μηδενὸς καιροῦ ἀπολείπεται.

51. Μάλιστα δὲ κατόπτρῳ ἐοικυῖαν παρασχέσθω τὴν γῆμιν ἀθλόω καὶ στιλπνῷ καὶ ἀκριβεῖ τὸ κέντρον, καὶ ὁποῖας ἂν δέξηται τὰς μορφὰς τῶν ἔργων, τοιαῦτα καὶ δεικνύτω αὐτὰ, διὰ στροφὸν δὲ ἢ παράφρουν ἢ ἑτερόσχημον μὴδὲν· οὐ γὰρ ὥσπερ τοῖς βήτοσι γράφουσιν, ἀλλὰ τὰ μὲν λεχθσόμενα ἔστι καὶ εἰρήσεται· πέπρακται γὰρ

dicendorum et magnitudine attollatur, et quantum ejus licet, illis exaequetur; interim in peregrinitatem non exeat, neque ultra quam opportunum est, spiritu effleratur. Tum enim maximum periculum est, ne insaniat praecipueque in poeticum furorem incidat. Itaque tum inprimis obtemperandum est habentis, et sobrietati studendum, cogitantibus magnum etiam in oratione vitium esse nimium et fastuosum equitandi studium. Optimum igitur tum fuerit, uti mentem velut equo vectam pedestri cursu comitetur elocutio, prehensio ephippio, ne ab impetu equi destituatur.

46. Verum compositione etiam verborum temperata et media utendum, ut ea neque nimis distrahas et dimoveas (asperum enim), neque rythmo pæne, ut plerique, concludas: quorum hoc quidem vitiosum est, illud vero insuave audientibus.

47. Res autem ipsas non temere conquirere debet, sed cum labore et arumnabili quadam diligentia, instituto saepius de iisdem judicio, maxime quidem, praesens ipse et inspiciens; sin vero minus, fidem illis habens qui narrant ceteris incorruptius, et quos conjiciat aliqui. minime ad gratiam vel odii causa subtrahere quicquam rebus gestis vel adicere. Et hinc jam ad conjecturam acutus sit, et qui argumentis elicere quid sit probabilius queat.

48. Et quum collegerit omnia aut pleraque, primo quidem commentarium quendam illorum contexat, et corpus faciat informe adhuc et artibus suis nondum distinctum: tum ordine adjecto pulchritudinem inducat, et dictionis colorem addat, et figurarum numerorumque ornamentis orationem instruat.

49. Et omnino tum Homericum illi Jovi similis sit, nunc quidem equestrium Thracum inspicienti terram, nunc vero Mysorum: eadem enim ratione ipse quoque jam res Romanorum seorsum inspiciat, et, quales sibi visæ sint ex alto contemplanti, enarret, jam vero Persarum: tum utraque, si pugnent; et in ipsa adeo acie non ad unam partem respiciat, neque ad unum equitem vel peditem, nisi forte Brasidas aliquis prosiliat, aut Demosthenes escensum prohibeat; sed ad duces quidem primum; et, si quid illi impere, illud quoque audiat, et quomodo et qua mente et consilio aciem instruxerint. Postquam vero ad manus ventum, commune sit spectaculum, et quasi trutina tum suspendat quæcumque geruntur: et persequentes comitetur, et fugientes.

50. Et modus adsit hisce omnibus, ne ad satietatem, neu ultra quam res poscat neu juveniliter narret; sed cum facilitate se quadam expediat: et certo quodam loco de his cessans, ad illa, si urgeant, transeat; tum redeat exsolutus, ubi ista vocaverint; ac properet ad omnia, et quantum potest, eodem cum ipsis temporibus vestigio procedat, transvolvetque ab Armenia quidem in Mediam, inde vero stridentibus velut alis in Iberiam, inde in Italiam, ut nullum non tempus consequatur.

51. Maxime vero speculo similem præbeat animum, nihil turbido, splendide, centri exacti; qualesque acceperit operum species, tales etiam illas ostendat; distortum vero, aut adulterati coloris, aut figuræ diversæ, nihil. Neque enim ut eloquentiæ magistris scribunt historici: sed dicenda præsto sunt, et dicentur omnino; jam enim facta sunt:

ἡδῃ· δεῖ δὲ τάξαι καὶ εἰπεῖν αὐτά. Ὡς οὐ τί εἴπωσι ζητητέον αὐτοῖς, ἀλλ' ὅπως εἴπωσιν. Ὅλως δὲ νομιστέον τὸν ἱστορίαν συγγράφοντα Φειδίᾳ χρῆναι ἢ Πραξιτέλει εὐκείναι ἢ Ἀλκαμένει ἢ τῷ ἄλλῳ ἐκείνων. Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκείνοι χρυσὸν ἢ ἄργυρον ἢ ἐλέφαντα ἢ τὴν ἄλλην ὕλην ἐποίουν, ἀλλ' ἢ μὲν ὑπῆρχε καὶ προϋπεβέβλητο, Ἡλείων ἢ Ἀθηναίων ἢ Ἀργείων πεπορισμένων, οἱ δὲ ἐπλαττον μόνον καὶ ἐπριον τὸν ἐλέφαντα καὶ ἔξεον καὶ ἐκόλλων καὶ ἐρρύθμιζον καὶ ἐπὶνθίζον τῷ χρυσῷ, καὶ τοῦτο ἦν ἡ τέχνη αὐτοῖς, ἐς δέον οἰκονομήσασθαι τὴν ὕλην. Τοιοῦτο δὲ τι καὶ τὸ τοῦ συγγραφέως ἔργον, εἰς καλὸν διαθέσθαι τὰ πεπραγμένα καὶ εἰς δυνάμιν ἐναργέστατα ἐπιδείξαι αὐτά. Καὶ ὅταν τις ἀκροώμενος οἴηται μετὰ ταῦτα ὁρᾶν τὰ λεγόμενα καὶ μετὰ τοῦτο ἐπαινεῖν, τότε δὴ τότε ἀπηκρίβωται καὶ τὸν οἰκίον ἐπαινον ἀπειλήψε τὸ ἔργον τῷ τῆς ἱστορίας Φειδίᾳ.

52. Πάντων δὲ ἡδῃ παρεσκευασμένων, καὶ ἀπροοιμαστον μὲν ποτε ποιήσεται τὴν ἀρχὴν, ὅποταν μὴ πάνυ κατεπείγῃ τὸ πρᾶγμα προδοικησασθαι τι ἐν τῷ προοιμίῳ· δυνάμει δὲ καὶ τότε προοιμίῳ χρήσεται τῷ ἀποσαφρῶντι περὶ τῶν λεκτέων.

53. Ὅποταν δὲ καὶ φροιάζεται, ἀπὸ δυοῖν μόνον ἀρξεται, οὐχ ὥσπερ οἱ ῥήτορες ἀπὸ τριῶν, ἀλλὰ τὸ τῆς εὐνοίας παρὲς προσοχὴν καὶ εὐμάθειαν εὐπορήσει τοῖς ἀκούουσι. Προσέξουσιν μὲν γὰρ αὐτῷ, ἣν δέξῃ, ὡς περὶ ἐμγάλων ἢ ἀναγκάων ἢ οἰκείων ἢ χρησίμων ἐρεῖ· εὐμαθὴ δὲ καὶ σαφεῖ τὰ ὕστερον ποιήσει, τὰς αἰτίας προεκτιθέμενος καὶ περιορίζων τὰ κεφάλαια τῶν γεγενημένων.

54. Τοιοῦτοις προοιμίοις οἱ ἀριστοὶ τῶν συγγραφέων ἐχρήσαντο, Ἡρόδοτος μὲν, ὡς μὴ τὰ γενόμενα ἐξίτηλα τῷ χρόνῳ γένηται, μεγάλα καὶ θαυμαστά ὄντα, καὶ ταῦτα νίκας Ἑλληνικὰς δηλοῦντα καὶ ἥττας βαρβαρικάς· Θουκυδίδης δὲ, μέγαν τε καὶ αὐτὸς ἐλπίσας ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον καὶ μείζων τῶν προγεγενημένων ἐκείνων τὸν πόλεμον· καὶ γὰρ παθήματα ἐν αὐτῷ μέγала ξυνέβη γενέσθαι.

55. Μετὰ δὲ τὸ προοίμιον, ἀνάλογον τοῖς πράγμασιν ἢ μηχανομένον ἢ βραχυνόμενον, εὐφῆς καὶ εὐάγωγος ἔστω ἢ ἐπὶ τὴν διήγησιν μετάδασιν· ἅπαν γὰρ ἀτεχνῶς τὸ λοιπὸν σῶμα τῆς ἱστορίας διήγησις μακρά ἐστιν· ὥστε ταῖς τῆς διηγήσεως ἀρεταῖς κατακεκοσμηθῶν, λείως τε καὶ ὁμαλῶς προοίῳσα καὶ αὐτῇ ὁμοίως, ὥστε μὴ προὔχειν μηδὲ κοιλαίνεσθαι· ἔπειτα τὸ σαφὲς ἐπανθείτω, τῇ τε λέξει, ὡς ἔφην, μεμηχανημένον καὶ τῇ συμπεριπλοκῇ τῶν πραγμάτων. Ἀπόλυτα γὰρ καὶ ἐντελῆ πάντα ποιήσει, καὶ τὸ πρῶτον ἐξεργασάμενος ἐπάξει τὸ δεύτερον ἐχόμενον αὐτοῦ καὶ ἀλύσεως τρόπον συνηρμοσμένον, ὡς μὴ διακεκόφθαι μηδὲ διηγῆσαι πολλάς εἶναι ἀλλήλας παρακειμένας, ἀλλ' αἰεὶ τὸ πρῶτον τῷ δευτέρῳ μὴ γεινῆσθαι μόνον, ἀλλὰ καὶ κοινωνεῖν καὶ ἀνακεκρᾶσθαι κατὰ τὰ ἄκρα.

56. Τάχος ἐπὶ πᾶσι χρήσιμον, καὶ μάλιστα εἰ μὴ ἀπορία τῶν λεκτέων εἴη· καὶ τοῦτο πορίζεσθαι χρὴ μὴ τοσοῦτον ἀπὸ τῶν ὀνομάτων ἢ ῥημάτων, ὅσον ἀπὸ τῶν

oportet autem ordinare illa atque eloqui. Itaque non quid dicant, quaerendum eis est, sed quomodo dicant. In universum vero putandum est, historiae scriptorem Phidiae aut Praxitelem similem esse debere, aut Alcameni, aut cuidam alii ex eo numero. Neque enim illi aurum, aut argentum, aut ebur, aut ceteram materiam faciebant ipsi; verum illi quidem aderat et subjecta illis erat, Eleis, aut Atheniensibus, aut Argivis suppeditantibus: at ipsi formabant tantum et secabant ebur, poliebantque, et conglutinabant, et concinnabant, et auri velut florem inducebant: eaque ipsa illorum ars erat, materiam, prout opus erat, disponere. Tale igitur etiam opus historicum, cum ornatu disponere res gestas, et quam potest lucidissime eas demonstrare. Et ubi, qui audit, postea putat se videre ea quae dicuntur, ac deinde laudat, tunc sane tunc elaboratum accurate et propriam sibi laudem consecutum est opus historico nostro Phidiae.

52. Omnibus autem jam paratis, et sine prooemio nonnunquam incipiet, quum res ipsa non valde postulabit praestui quicquam in prooemio; quanquam tum quoque eo exordio utetur, quod vim habeat prooemii ad lucem iis quae dicuntur asserendam.

53. Quum vero utetur prooemio, a duobus tantum exordietur, non ut oratores a tribus, sed omisso illo quod ad benevolentiam pertinet, attentionem ac docilitatem in auditoribus parabit. Attendent illi, si ostenderit se de magnis, aut necessariis, aut domesticis, aut utilibus dicturum: perspicua vero ea quae sequuntur et dilucida reddet, causas si primum exponat rerumque gestarum capita finibus suis describat.

54. Talibus prooemiis optimi historicorum usi sunt: Herodotus quidem, Ne res gestae ipso tempore evanescent, magnae quum sint atque admirabiles, eaeque Graecas victorias indicent, et clades barbarorum; Thucydides autem, magnum et ipse futurum ratus et memoria dignissimum et majus prioribus illud bellum; etenim calamitates magnas in illo contigisse.

55. Post prooemium vero, pro rerum ipsarum portione aut productum aut correptum, concinnus porro et facilis sit transitus ad narrationem. Nam omne prorsus reliquum corpus historiae narratio longa est. Itaque virtutibus narrationis ornata sit, mollique et aequabili vestigio pariter et ipsa procedat, ut neque emineat quicquam, neve hiet. Deinde perspicuitas efflorescat, quae et in dictione efficitur, ut dixi, et rerum inter gestarum comprehensione. Nempe expedita omnia et consummata faciet, et primo perfecto secundum illi cohaerens inducet et catenae instar coagmentatum, ut nusquam membris dissecetur, neque multae sint narrationes altera alteri adjectae, sed semper prius posteriori non vicinum modo sit, sed continuum et extremis suis permistum.

56. Brevitas utilis in omnibus, et maxime si non sit dicendorum penuria: eaque paranda non tantum a nominibus aut verbis, quantum ab ipsis rebus: hoc autem dico, si

πραγμάτων· λέγω δέ, εἰ παραθείς μὲν τὰ μικρὰ καὶ ἤττον ἀναγκαῖα, λόγους δὲ ἱκανῶς τὰ μεγάλα· μᾶλλον δὲ καὶ παραλείπτεον πολλά. Οὐδὲ γὰρ ἦν ἐστις τούτους φίλους καὶ πάντα ἢ παρεσκευασμένα, διὰ τοῦτο ἐν μέσοις τοῖς πέμψαισι καὶ τοῖς ὀρνέοις καὶ λοιπῶν τοσαύταις καὶ συστὴν ἀγροῖς καὶ λαγοῖς καὶ ὑπογαστρίοις, καὶ σάπερδην ἐνθήσεις καὶ ἔτνος, οἷον καὶ κεῖνο παρεσκευάστω, ἀμελήσεις δὲ τῶν εὐτελεστέρων.

57. Μάλιστα δὲ σωφρονητέον ἐν ταῖς τῶν ὀρνῶν ἢ τειχῶν ἢ ποταμῶν ἐρμηνείαις, ὥς μὴ δύναμιν λόγων ἀπειροχάλως παρεπιδείκνυσθαι δοκοῖς καὶ τὸ σαυτοῦ δρᾶν παρὲς τὴν ἱστορίαν· ἀλλ' ὀλίγον προσπαφόμενος, τοῦ χρησίου καὶ σαφούς ἕνεκα, μεταβῆθαι ἐκφυγῶν τὸν ἔξω τὸν ἐν τῷ πράγματι καὶ τὴν τοιαύτην ἄπασαν λιγνείαν, οἷον ὁρᾷς καὶ Ὅμηρος δὲ μεγάλῳ φρονίῳ ποιῇ· καίτοι ποιητὴς ὢν παραθεῖ τὸν Ἰάνταλον καὶ τὸν Ἰζίονα καὶ τὸν Τυτῶν καὶ τοὺς ἄλλους. Εἰ δὲ Παρθένιος ἢ Εὐφορίων ἢ Καλλιμάχος ἔλεγε, πόσοις ἂν οἷε ἔπεισι τὸ ὕμνῳ ἄχρι πρὸς τὸ χεῖλος τοῦ Ἰαντάλου ἔγαγεν· εἴτα πόσοις ἂν Ἰζίονα ἐκύλισε· μᾶλλον δὲ ὁ Θουκυδίδης αὐτὸς ὀλίγα τῷ τοιούτῳ εἶδει τοῦ λόγου χρησάμενος σέφει ὅπως εὐθὺς ἀφίσταται ἢ μηχανήματα ἐρμηνεύσας ἢ πολιτορχίας σχῆμα δολώσας, ἀναγκαῖον καὶ χρεῖωδες ὄν, ἢ Ἐπιπολῶν σχῆμα ἢ Σαρακοσίῳν λιμένα· ὅταν μὲν γὰρ τὸν λοιμὸν διηγῇται καὶ μακρὸς εἶναι δοκῇ, οὐ τὰ πράγματα ἐννόησον· εἴσῃ γὰρ οὕτω τὸ τέλος καὶ ὡς φεύγοντος ὁμῶς ἐπιλαμβάνεται αὐτοῦ τὰ γεγενημένα πολλὰ ὄντα.

58. Ἦν δέ ποτε καὶ λόγους ἐροῦντά τινα δεῖσθαι εἰσαγεῖν, μάλιστα μὲν εἰκοτά τῇ προσώπῳ καὶ τῷ πράγματι οἰκεία λεγέσθω, ἔπειτα ὡς σαφέστατα καὶ ταῦτα. Πλὴν ἐφείτῃ σοι τότε καὶ ῥητορεύσαι καὶ ἐπιδείξαι τὴν τῶν λόγων δεινότητα.

59. Ἐπαινῶν μὲν γὰρ ἢ ψόγοι πάντῳ πεφεισμένοι καὶ περισκεμμένοι καὶ ἀσυχοφάντῃ καὶ μετὰ ἀποδείξεων καὶ ταχείας καὶ μὴ ἄκαιροι, ἐπεὶ ἔξω τοῦ δικαστηρίου ἐκείνοι εἰσι, καὶ τὴν αὐτὴν Θεοπόμπῃ αἰτίαν ἔξεις φιλαπεχθημόνως κατηγοροῦντι τῶν πλείστων καὶ διατριβὴν ποιουμένῳ τὸ πρᾶγμα, ὡς κατηγορεῖν μᾶλλον ἢ ἱστορεῖν τὰ πεπραγμένα.

60. Καὶ μὴν καὶ μῦθος εἴ τις παρεμπέσοι, λεκτέος μὲν, οὐ μὴν πιστωτέος πάντως, ἀλλ' ἐν μέσῳ θετέος τοῖς ὅπως ἂν ἐβέλωσιν εἰκάσουσι περὶ αὐτοῦ· οὐ δ' ἀκίνδυνος καὶ πρὸς οὐδέτερον ἐπιρρεπέστερος.

61. Τὸ δ' ὅλον ἐκείνου μοι μέμνησο — πολλάκις γὰρ τοῦτο ἐρῶ — καὶ μὴ πρὸς τὸ παρὸν μόνον ὀρνῶν γράφει, ὡς οἱ νῦν ἐπαινεῖσονται σε καὶ τιμῇσουσιν, ἀλλὰ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος ἐστογασμένος πρὸς τοὺς ἔπειτα μᾶλλον σύγγραφε καὶ παρ' ἐκείνων ἀπαιτεῖ τὸν μισθὸν τῆς γραφῆς, ὡς λέγεται καὶ περὶ σοῦ· « ἐκεῖνος μέντοι ἐλευθερὸς ἀνὴρ ἦν καὶ παρρησίας μεστός, οὐδὲν οὔτε κολακευτικὸν οὔτε δουλοπρεπές, ἀλλ' ἀλήθεια ἐπὶ πᾶσι. » Τοῦτ', εἰ σωφρονόη τις, ὑπὲρ πάσας τὰς νῦν ἐλπίδας θεῖτο ἂν, οὕτως ὀλιγοχρονίους οὐσας.

percurras parva et minus necessaria, sufficienter autem dicas de magnis. Quin multa etiam omittenda sunt. Neque enim si quando convivio accipis amicos, paratis omnibus, propterea inter medias placentas, et aviculas, et tot patinas, et apros, et lepores, et sumina, saperdam quoque appones et pultem, quoniam haec etiam parata sunt : verum negliges viliora.

57. Maxime vero sobrie versandum est in montium, aut mœnium, aut fluminum descriptionibus, ne imperite ac putide vim dicendi ostentare videaris et omissa historia tuum negotium agere : sed ubi leviter utilitatis perspicuitatisque causa attigeris, transito, viscumque veluti illius rei illasque omnes delicias effugito. Quale quiddam ipse, vides, magnanimus Homerus facit : quantumvis poeta sit, transcurrit Tantalum, et Ixionem, et Tityum, et reliquos. Si vero Parthenius, aut Euphoriion, aut Callimachus dixisset, quot, putas, versibus aquam ad labra usque Tantali perduxisset? deinde quot aliis circumegisset Ixionem? Quid? ipse Thucydides, parce hac orationis forma usus, vide quam celeriter desistat, ubi vel machinationem aliquam declaravit, aut obsidionis formam explicavit, necessariam quidem et utilem, aut Epipolarum situm, aut Syracusiorum portum. Quum enim pestilentiam describit et longus ibi esse videtur, at tu res ipsas cogita : sic enim celeritatem ejus cognoscas, et ut fugientem velut tamen facta, multa quidem illa, retineant ac reprehendant.

58. Si quando vero etiam verba facientem aliquem inducere oportebit, maxime quidem personae convenientia et propria negotio dicantur, deinde quam dilucidissime haec quoque : quamquam tum etiam permissum tibi est rhetoricam agere et vim dicendi ostentare.

59. Laudes enim aut vituperationes omnino moderatae, et circumspectae, et a calumnia remotae sunt, et cum demonstratione conjunctae, et breves, neque intempestivae, quandoquidem extra tribunal sunt : alioquin idem quod Theopompus crimen sustinebis, qui inimicitarum quodam studio plerosque accuset, in eoque negotio diu moretur, ut accuset potius quam quae facta sunt enarret.

60. Si etiam fabula ex transverso incidat, dicenda quidem, non tamen omnino asseveranda, sed relinquenda in medio, ut prout quisque voluerit, probabiliter de ea decernat : tu vero tutus, ac in neutram partem propensior.

61. In universum autem illud mihi memento (sapius idem dicam), neu ad praesens modo spectans scribito, ut qui nunc sunt homines te laudent et honoribus afficiant, sed ad omnis aevi suffragia quasi collineas, his potius scribe qui post erunt, et ab illis scriptionis mercedem repte, ut de te etiam dicatur : Ille vero ingenuus vir fuit et dicendi libertate plenus : nihil neque adulatorium, neque servile ; sed veritas in omnibus. Hoc, si quis sapiat, super omnes hujus vitae spes, quae parvi adeo temporis sunt, posuerit.

62. Ὁρᾷς τὸν Κνίδιον ἔκεινον ἀρχιτέκτονα, ὃν ἐποίησεν; οἰκοδομήσας γὰρ τὸν ἐπὶ τῇ Φάρῳ πύργον, μέγιστον καὶ καλλίστον ἔργον ἀπάντων, ὥς πυρσεύοιτο ἀπ' αὐτοῦ τοῖς νευτιλλομένοις ἐπὶ πολλὴ τῆς θαλάττης καὶ μὴ καταφέροντο εἰς τὴν Παραιτονίαν, παγχάλεπον, ὥς φασιν, οὕσαν καὶ ἀφυκτον, εἴ τις ἐμπέσοι εἰς τὰ ἔρματα· οἰκοδομήσας οὖν τὸ ἔργον ἐνδοθεν μὲν κατὰ τῶν λίθων τὸ αὐτοῦ ὄνομα ἔγραφεν, ἐπιχρίσας δὲ τιτάνῳ καὶ ἐπικαλύψας ἐπέγραψε τὸ ὄνομα τοῦ τότε βασιλεύοντος, εἰδὼς, ὅπερ καὶ ἐγένετο, πάντῳ ὀλίγου χρόνου συνεκπεσούμενα μὲν τῷ χρίσματι τὰ γράμματα, ἐκφανησόμενον δὲ, « Σώστρατος Δεξιφάνους Κνίδιος θεοῖς σωτῆσιν ὑπὲρ τῶν πλωϊζομένων. » Οὕτως οὐδ' ἔκεινος ἐς τὸν τότε καιρὸν οὐδὲ τὸν αὐτοῦ βίον τὸν ὀλίγον ἑώρα, ἀλλ' εἰς τὸν νῦν καὶ τὸν αἶν, ἄχρι ἂν ἐσθῆκη ὁ πύργος καὶ μένη αὐτοῦ ἡ τέχνη.

63. Χρὴ τοίνυν καὶ τὴν ἱστορίαν οὕτω γράφεσθαι σὺν τῷ ἀληθεῖ μᾶλλον πρὸς τὴν μέλλουσιν ἐλπίδα ἤπερ σὺν καλακείᾳ πρὸς τὸ ἡδὺ τοῖς νῦν ἐπαινούμενοις. Οὗτός σοι κανὼν καὶ στάθμη ἱστορίας δικαίας. Καὶ εἰ μὲν σταθμῆσονται τινες αὐτῇ, εὖ ἂν ἔχοι καὶ εἰς δέον ἡμῖν γέγραπται, εἰ δὲ μὴ, κακῦλισται ὁ πῖθος ἐν Κρανείῳ.

XXVI.

ΛΗΘΟΥΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

1. Ὡςπερ τοῖς ἀθλητικοῖς καὶ περὶ τὴν τῶν σωματῶν ἐπιμέλειαν ἡσχήμενοις οὐ τῆς εὐεξίας μόνον οὐδὲ τῶν γυμνασίων φροντίς ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ καιρὸν γιγνομένης ἀνάσεως — μέρος γοῦν τῆς ἀσκήσεως τὸ μέγιστον αὐτὴν ὑπολαμβάνουσιν — οὕτω δὴ καὶ τοῖς περὶ τοὺς λόγους ἐσπουδακόσιν ἡγοῦμαι προσήκειν μετὰ τὴν πολλὴν τῶν σπουδαιοτέρων ἀνάγνωσιν ἀνέναι τε τὴν διάνοιαν καὶ πρὸς τὸν ἔπειτα κάματος ἀκμαϊοτέραν παρασκευάζειν.

2. Γένοίτο δ' ἂν ἐμμελής ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῖς, εἰ τοῖς τοιοῦτοις τῶν ἀναγνωσμάτων ὁμιλοῖεν, ἃ μὴ μόνον ἐκ τοῦ ἀστείου τε καὶ χαρίεντος ψυχῇ παρέρχεται τὴν ψυχαγωγίαν, ἀλλὰ καὶ θεωρίαν οὐκ ἄμουςον ἐπιδειξεται, ὅλον τι καὶ περὶ τῶνδε τῶν συγγραμμάτων φρονήσιν ὑπολαμβάνει· οὐ γὰρ μόνον τὸ ξένον τῆς ὑποθέσεως οὐδὲ τὸ χάριεν τῆς προαιρέσεως ἐπαγωγὸν ἐστὶ αὐτοῖς οὐδ' ὅτι ψεύσματα ποικίλα πιθανῶς τε καὶ ἐναλήθως ἐξηγητόχαμεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν ἱστορουμένων ἕκαστον οὐκ ἀκωμωδῆται πρὸς τινὰς ἥνικται τῶν παλαιῶν ποιητῶν τε καὶ συγγραφέων καὶ φιλοσόφων πολλὰ τεράστια καὶ μυθώδη συγγεγραφότων, οὓς καὶ ὀνόμασι ἂν ἔγραφον, εἰ μὴ καὶ αὐτῷ σοι ἐκ τῆς ἀναγνώσεως φανεῖσθαι ἐμμελλον.

3. Κτησίας ὁ Κτησιόχου ὁ Κνίδιος συνέγραψε περὶ τῆς Ἰνδοῦν χώρας καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἃ μῆτε αὐτὸς εἶδε μῆτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσεν. Ἐγραψε δὲ καὶ

LUCIANUS. I.

62. Videsne tu Cnidium illum architectum, quale quid fecerit? Qui quum edificasset illam in Pharo turrin, maximum omnium operum pulcherrimumque, ut inde signum igne accenso tolleretur navigantibus longe in mari, ne in Parætoniam deferrentur, difficillimam, ut aiunt, et unde effugere non possit si quis inciderit in scopulosa illa loca: opere igitur exedificato, intus quidem in ipsis saxis suum nomen inscripsit; inducta vero calce quum texisset, ipsi tectorio inscripsit nomen regis qui tum erat; ut qui sciret, quod etiam contigit, parvo admodum interjecto tempore futurum, ut cum tectorio exciderent literæ, in conspectum vero prodiret « Sostratus Dexiphantis Cnidius, diis servatoribus pro salute navigantium. » Ita neque ille ad tempus quod tum erat, neque ad suam vitam, brevem illam oppido, respexit, sed in hoc quod nunc est quodque futurum omni ævo, quamdiu turris stet, ipsiusque maneat artificium.

63. Oportet igitur historiam quoque eo modo scribi, cum veri studio potius ad spem futuram, quam cum adulatione ad delectationem iis, qui nunc laudantur parandam. Illa tibi regula et norma justæ historiæ. Qua si qui in exigenda scribendi ratione usi fuerint, bene habebit, et cum fructa nobis erit scriptum: sin minus, at dolium volutum est in Craneo.

XXVI.

VERÆ HISTORIÆ LIBER PRIMUS.

1. Quemadmodum athleticis et his qui circa corporis curam exercentur, non habitus modo boni et exercitationum cura est, sed opportune etiam remissionis, quippe quam partem exercitationis vel maximam arbitrentur: ita etiam his qui studium in literis posuerunt, convenire arbitror ut post multam severiorum rerum lectionem remittant cogitationem, et ad futuros labores alacriorem reddant.

2. Conveniens autem illis requies contingat, si in iis legendis versentur, quæ non nudam modo ex urbanitate et venustate delectationem præbeant, sed cognitionem etiam non ineruditam suppedient, quale quid etiam de hiæ libellis ut sentiant lectores, futurum existimo. Neque enim sola argumenti peregrinitas, neque quod in ipso consilio venustum est, ipsos alliciet, neque quod mendacia varia probabili et verisimili oratione protulimus, sed etiam quod eorum quæ narrantur unumquodque non sine comica quadam dicacitate respectum occultum habet ad quosdam veterum poetarum, et historicorum et philosophorum, qui portentosa multa et fabulosa conscripserunt, quos nominatim scripsissem, nisi futurum esset ut tibi ipsi inter legendum appareant.

3. Scripsit Ctesias Ctesicli filius Cnidius de Indorum regione et his quæ ibi sunt, quæ nec vidit ipse, neque alio dicente audivit. Scripsit etiam Iambulus de rebus

Ἰάμβουλος περὶ τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ θαλάττῃ πολλὰ παρὰ δόξα, γνώριμον μὲν ἅπασιν τὸ ψεύδος πλασάμενος, οὐκ ἀτερπὴ δὲ ὁμοῦ συνθεὶς τὴν ὑπόθεσιν. Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τὰ αὐτὰ τούτοις προερχόμενοι συνέγραψαν ὡς δὴ τινες ἑαυτῶν πλάνας τε καὶ ἀποδημίας θηρίων τε μεγέθῃ ἱστοροῦντες καὶ ἀνθρώπων ὁμότητας καὶ βίων καινότητας· ἀρχηγὸς δὲ αὐτοῖς καὶ διδάσκαλος τῆς τοιαύτης βωμολοχίας ὁ τοῦ Ὀμήρου Ὀδυσσεύς, τοῖς περὶ τὸν Ἀλκίονον διηγούμενος ἀνέμωιν τε δουλείαν καὶ μονοφθάλμους καὶ ὠμοφάγους καὶ ἀγρίου τινὰς ἀνθρώπους, ἔτι δὲ πολυκέφαλα ζῶα καὶ τὰς ὑπὸ φαρμάκων τῶν ἑταίρων μεταβολάς, οἷα πολλὰ ἐκείνος ὡς πρὸς ἰδιώτας ἀνθρώπους ἐτετρατεύσατο τοὺς Φαίακας.

4. Τούτοις οὖν ἐντυχὼν ἅπασιν τοῦ ψεύσασθαι μὲν οὐ σφόδρα τοὺς ἀνδρας ἐμεμφάμην ὥρῃν ἤδη σύνθηδες δὴν τοῦτο καὶ τοῖς φιλοσοφεῖν ἐπισχνομένοις· ἐκείνο δ' αὐτῶν ἐθαύμαζον, εἰ ἐνόμισαν λῆσειν οὐκ ἀληθῆ συγγράφοντες. Διόπερ καὶ αὐτὸς ὑπὸ κενοδοξίας ἀπολιπεῖν τι σπουδάσας τοῖς μεθ' ἡμᾶς, ἵνα μὴ μόνος ἄμοιρος ᾖ τῆς ἐν τῷ μυθολογεῖν ἐλευθερίας, ἐπεὶ μηδὲν ἀληθὲς ἱστορεῖν εἶχον — οὐδὲν γὰρ ἐπεπόνθειν ἀξιόλογον — ἐπὶ τὸ ψεύδος ἐτραπόμην πολὺ τῶν ἄλλων εὐγνωμονέστερον· ἂν ἐν γὰρ δὴ τοῦτο ἀληθεύσω λέγων, ὅτι ψεύσομαι. Οὕτω δ' ἂν μοι δοκῶ καὶ τὴν παρὰ τῶν ἄλλων κατηγορίαν ἐκφυγεῖν αὐτὸς ὁμολογῶν μηδὲν ἀληθὲς λέγειν. Γράφω τοίνυν περὶ ὧν μήτε εἶδον μήτε ἔπαθον μήτε παρ' ἄλλων ἐπυθόμην, ἔτι δὲ μήτε δίκως ὄντων μήτε τὴν ἀρχὴν γενέσθαι δυναμένων. Διὸ δεῖ τοὺς ἐντυχάνοντας μηδαμῶς πιστεῦειν αὐτοῖς.

5. Ὀρμηθεὶς γάρ ποτε ἀπὸ Ἡρακλείων στηλῶν καὶ ἀφελὲς ἐς τὸν ἱσπερίον ὠκεανὸν οὐρίῳ ἀνέμῳ τὸν πλοῦν ἐποιοῦμην. Αἰτία δέ μοι τῆς ἀποδημίας καὶ ὑπόθεσις ἡ τῆς διανοίας περιεργία καὶ πραγμάτων καινῶν ἐπιθυμία καὶ τὸ βούλεσθαι μαθεῖν τί τὸ τέλος ἐστὶ τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τίνες οἱ πέραν κατοικοῦντες ἄνθρωποι. Τούτου γε μέντοι ἕνεκα πάμπολλα μὲν στίβια ἐνεβαλόμην, ἱκανὸν δὲ καὶ ὕδωρ ἐνεθέμην, πεντήκοντα δὲ τῶν ἡλικιωτῶν προσεποιήσαμην τὴν αὐτὴν ἐμοὶ γνώμην ἔχοντας, ἔτι δὲ καὶ ὀπλων πολὺ τι πλῆθος παρεσκευασάμην καὶ κυβερνήτην τὸν ἀριστον μισθῷ μεγάλῳ πείσας παρέλαβον καὶ τὴν ναῦν — ἄκατος δὲ ἦν — ὡς πρὸς μέγαν καὶ βίαιον πλοῦν ἐκρατυνάμην.

6. Ἡμέραν μὲν οὖν καὶ νύκτα οὐρίῳ πλέοντες ἔτι τῆς γῆς ὑποφαινομένης οὐ σφόδρα βιαίως ἀνηγόμεθα, τῇ ἐπιούσῃ δὲ ἅμα ἥλιος ἀνατέλλοντι ὃ τε ἀνεμὸς ἐπαδίδου καὶ τὸ κύμα ἠϋέανετο καὶ ζόφος ἐπεγίγνετο καὶ οὐκέτ' οὐδὲ στεῖλαι τὴν θόνην δυνατόν ἦν. Ἐπιτρέψαντες οὖν τῷ πνεύματι καὶ παραδόντες ἑαυτοὺς ἐχειμαζόμεθα ἡμέρας ἑνὴν καὶ ἑβδομήκοντα, τῇ ὀγδοηκοστῇ δὲ ἄφνω ἐκλάμφαντος ἡλίου καθορῶμεν οὐ πόρῳ νῆσον ὑψηλὴν καὶ δασεῖαν, οὐ τραχεῖ περιχωμένην τῷ κύματι· καὶ γὰρ ἤδη τὸ πολὺ τῆς ζάλης κατεπέκυτο. Προσρχόντες οὖν καὶ ἀποδόντες ὡς ἂν ἐκ μακρῆς τάλαιπωρίας πολλὴν μὲν ἐπὶ τῆς γῆς χρόνον ἐκεί-

quæ in magno mari habeantur multa admirabilia, manifestum quidem omnibus mendacium fingens, non indelectabile tamen componens argumentum. Multi vero alii etiam eodem instituto scripsere velut suos quosdam errores et peregrinationes, ubi bestiarum magnitudines euarrant, et hominum crudelitates, et novas victus rationes. Dux autem illis et magister ejus scurrilitatis Homericus ille Ulixes est enarrans Alcinoο ventorum servitia, et coclites, crudivorosque, et silvestres quosdam homines; ad hæc multorum capitum animalia, et versos in animalia medicamentis quibusdam socios; quod genus multa ille utpote ad imperitos rerum Phæaces prodigiose enarravit.

4. In hos igitur quum incidissem omnes, mendaciorum quidem causa non valde reprehendi homines illos, qui viderem jam solemne hoc esse his etiam, qui philosophiam promitterent: at illud in iis miratus sum, si putarunt fieri posse ut lateat se non vera scripsisse. Quare et ego, quum gloriolæ quodam studio impulsus ipse quoque relinquere aliquid vellem posteris, ne solus expertus essem illius fingendi libertatis, quando veri nihil narrare poteram, cui nihil dignum dictu usu venerit, ad mendacium conversus sum multo aliorum mendaciis rationabilius: quandoquidem vel unum hoc certe verum dixero, Mentiar. Ita autem mihi videor etiam criminationem aliorum effugere, qui ipse veri nihil me dicere fatear. Scribo igitur de quibus neque vidi neque expertus sum, neque audiui ex aliis; ad hæc, quæ neque sunt, neque fieri omnino possunt. Nullo modo igitur fidem illis adhibere par est qui lectores mihi contigerint.

5. Jam solvens aliquando de Columnis Herculis et in occidentalem Oceanum delatus, secundo vento navigabam. Causa mihi peregrinationis et institutum erat mentis quædam inanis sedulitas, novarumque rerum cupiditas, et quod discere vellem quis finis esset Oceani, quique in diverso illius litore habitarent homines. Hujus igitur rei gratia magnam ciborum copiam et aquæ quod satis esset imposueram; porro æqualium quinquaginta mihi adjunxeram, qui consilium idem haberent: ad hæc armorum magnam vim paraveram, gubernatoremque optimum magna mercede inductum asciveram; ac navim (erat autem acatium), ut ad magnam violentamque navigationem, firmaveram.

6. Igitur diem quidem unum ac noctem secundo vento navigantes, adhuc apparente aliquantulum tellure, non admodum violenter proveci sumus: at postridie ejus diei cum sole oriente et ventus increbuit, et fluctus auctus est, et caligo ingruit, nec fieri poterat ut vel velum contraberemus. Vento igitur quum concessissemus nosque tradidissemus, tempestate undecotoginta dies jactati sumus: octogesimo vero quum subito sol illucesceret, videmus non procul insulam eminentem atque silvestrem, quam fluctus non asper circumsonabat, quoniam major tempestatis pars resederat. Appulsi igitur et egressi, ut a longa arumna, longo quidem tempore humi jacuimus: sed surgentes tamen, delegimus

μοθα, διαναστάντες δὲ ὁμοῦς ἀπεκρίναμεν ἡμῶν αὐτῶν τριακοντα μὲν φύλακας τῆς νεῶς παραμένειν, εἰκοσι δὲ σὺν ἐμοὶ ἀνελθεῖν ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν ἐν τῇ νήσῳ.

7. Προελθόντες δὲ ὅσον σταδίους τρεῖς ἀπὸ τῆς θαλάττης δι' ὕλης ὁρώμεν τινα στήλην χαλκοῦ πεποιημένην, Ἑλληνικοῖς γράμμασι καταγεγραμμένην, ἀμυδροῖς δὲ καὶ ἐκτετριμένοις, λέγουσαν « ἄχρι τούτων Ἡρακλῆς καὶ Διόνυσος ἀφίκοντο. » Ἦν δὲ καὶ ἰχνη δύο πλησίον ἐπὶ πέτρας, τὸ μὲν πλεθριαῖον, τὸ δὲ ἑλαττον· ἐμοὶ δοκεῖν, τὸ μὲν τοῦ Διονύσου τὸ μικρότερον, θάτερον δὲ Ἡρακλέους. Προσκυνήσαντες δ' οὖν προήειμεν· οὕτω δὲ πολὺ παρήειμεν καὶ ἐπιστάμεθα ποταμῷ οἷον βρόντι διμοιότητῳ μάλιστα οἷόσπερ ὁ Χῖος ἐστίν. Ἀφ' ὅθονον δὲ ἦν τὸ βεῦμα καὶ πολὺ, ὥστε ἐνιαχοῦ καὶ ναυσίπορον εἶναι δύνασθαι. Ἐπ' ἡμῖν οὖν πολὺ μᾶλλον πιστεύειν τῷ ἐπὶ τῆς στήλης ἐπιγράμματι ὁρώσι τὰ σημεῖα τῆς Διονύσου ἐπιτομίας. Δόξαν δὲ μοι καὶ θῆεν ἄρχεται ὁ ποταμὸς καταμαθεῖν, ἀνῆκειν παρὰ τὸ βεῦμα, καὶ πηγὴν μὲν οὐδεμίαν εὔρον αὐτοῦ, πολλὰς δὲ καὶ μεγάλας ἀμπέλους, πλήρεις βοτρυῶν, παρὰ δὲ τὴν ῥίζαν ἐκάστης ἀπέρρει σταγῶν οἴνου διαυγούς, ἀφ' ὧν ἐγίνετο ὁ ποταμὸς. Ἦν δὲ καὶ ἰχθῦς ἐν αὐτῷ πολλοὺς ἰδεῖν, οἶνον μάλιστα καὶ τὴν χροάν καὶ τὴν γεῦσιν προσοικώτας· ἡμεῖς γοῦν ἀγρεύσαντες αὐτῶν τινὰς καὶ ἐμαφρόντες ἐμεθύσθημεν· ἀμέλει καὶ ἀνατεμόντες αὐτοὺς εὐρίσκομεν τρυγὰς μεστούς. Ὑστερον μέντοι ἐπινοήσαντες τοὺς ἄλλους ἰχθῦς, τοὺς ἀπὸ ὕδατος, παραμιγνύντες ἐκεράνυσμεν τὸ σφοδρὸν τῆς οἴνοφαγίας.

8. Τότε δὲ τὸν ποταμὸν διαπεράσαντες, ἥ διαβατὸς ἦν, εὔρομεν ἀμπέλων γρῆμα τεράστιον· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς γῆς, ὁ στέλεχος αὐτὸς εὐερνῆς καὶ παχὺς, τὸ δὲ ἄνω γυναικες ἦσαν, ὅσον ἐκ τῶν λαγόνων ἄπαντα ἔχουσαι τέλεια. Τοιαύτην παρ' ἡμῖν τὴν Δάφνην γράφουσιν ἄρτι τοῦ Ἀπόλλωνος καταλαμβάνοντος ἀποδεδουμένην. Ἀπὸ δὲ τῶν δακτύλων ἄκρων ἐξεφύοντο αὐταῖς οἱ κλάδοι καὶ μεστοὶ ἦσαν βοτρυῶν. Καὶ μὴν καὶ τὰς κεφαλὰς ἐκόμων ἐλιξί τε καὶ φύλλοις καὶ βότρυσι. Προσελθόντας δὲ ἡμᾶς ἡσπάζοντό τε καὶ ἐδεξιόυντο, αἱ μὲν Λύδιον, αἱ δὲ Ἰνδικήν, αἱ πλείσται δὲ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν προϊέμεναι. Καὶ ἐφύλον δὲ ἡμᾶς τοῖς στόμασιν· ὁ δὲ φιληθεὶς αὐτίκα ἐμέθυσεν καὶ παράφορος ἦν. Δρέπεσθαι μέντοι οὐ παρείχον τοῦ καρποῦ, ἀλλ' ἤλγουν καὶ ἐβόων ἀποσπασμένου. Αἱ δὲ καὶ μίγνυσθαι ἡμῖν ἐπεθύμουν· καὶ δύο τινὲς τῶν ἑταίρων πλησιάζαντες αὐταῖς οὐκέτ' ἀπελύνοντο, ἀλλ' ἐκ τῶν αἰδοίων ἐδέδεντο· συνεφύοντο γὰρ καὶ συνερριζοῦντο, καὶ ἤδη αὐτοῖς κλάδοι ἐπεφύκεσαν οἱ δάκτυλοι καὶ ταῖς ἐλιξὶ περιπλεκόμενοι ὅσον οὐδέπω καὶ αὐτοὶ καρποφορήσειν ἐμελλον.

9. Καταλιπόντες δὲ αὐτοὺς ἐπὶ ναῦν ἐφεύγομεν καὶ τοῖς ἀπολειφθεῖσι διηγούμεθα ἔλθόντες τὰ τε ἄλλα καὶ τῶν ἑταίρων τὴν ἀμπελομειάν. Καὶ δὴ λαβόντες ἀμφορέας τινὰς καὶ ὑδρευσάμενοι τε ἄμα καὶ ἐκ τοῦ ποταμοῦ οἰνισάμενοι καὶ αὐτοῦ πλησίον ἐπὶ τῆς ἡόας

e nobis ipsis triginta, qui custodes navis manerent; viginti autem, qui mecum interiora peterent ad res insulae explorandas.

7. Progressi vero per silvam stadia circiter a mari tria, videmus columnam ex aere factam, Graecis inscriptam literis, obscuris autem et exesis, in hanc sententiam: Huc usque Hercules et Bacchus pervenere. Erant autem vestigia quoque duo prope in petra, alterum jugeri magnitudine, alterum vero minus: ut mihi videbatur, Bacchi minus illud, alterum vero Herculis. Adoratis igitur diis, progredimur. Nondum autem multum progressi eramus, quum astamus amni vino, non aqua, fluenti, et Chii maxime speciem referenti. Flumen erat copiosum et multum, ut quibusdam locis etiam posset navigari. Subiit ergo multo magis credere inscriptioni columnae, quum signa praesentiae Bacchi videremus. Quum autem mihi placeret discere unde oriatur fluvius, adverso itinere juxta profluentem perrexi. Ac fontem quidem illius nullum reperi, sed multas et magnas vites, uvarum plenas: ad radicem vero uniuscujusque guttatim profluebat vinum liquidum, unde colligebatur amnis. Erat autem pisces quoque in eo videre multos, vino maxime et colore et gustu similes. Nos certe captos eorum aliquot quum devorassetus, inebriati sumus: quin et resectos invenimus facie plenos. Deinde vero illud commenti sumus, ut alteris de aqua piscibus admistis temperaremus quod in vineo cibo nimium erat.

8. Tum trajecto flumine, ubi vadosum est, prodigiosum vitium genus invenimus. Quod enim terrae continens est, truncus ipse viridis et crassus: superius autem mulieres erant, ab ilibus inde membra omnia perfecta habentes. Talem apud nos Daplenen pingunt, Apolline jamjam comprehendente in arborem abeuntem. Summis autem digitis enascebantur illis palmites, qui pleni erant uvarum. Verum capita etiam pro coma claviculas habebant, et folia et uvas. Ceterum accedentes nos salutabant et prensabant, vocem partim Lydiam, partim Indicam, Graecam vero pleraeque emittentes. Atque osculabantur nos labris: et quem osculo contigissent, is inebriatus statim incerto vestigio oberrabat. Vendemiare tamen de fructu suo non praebant, sed praedolore exclamabant eo detracto. Quaedam etiam misceri nobis cupiebant; ac duo quidam sociorum congressi illis, dissolvi non amplius potuere, devincti genitalibus: coalescebant nempe illis, et ipsis radicibus permiscebantur; jamque palmites ipsis qui modo digiti fuerant, et claviculis implexi, tantum non jam fructum et ipsi lataturi videbantur.

9. Nos autem relictis illis ad navim fugere, et his qui remanserant, advenientes narrare tum reliqua, tum illam sociorum complexionem et commistionem cum vitibus. Tum sumtis aliquot amphoris aquati quum essemus simul et vinum petissemus de fluvio, et vicino loco in littore

αὐλισσάμενοι ἔωθεν ἀνήχθημεν οὐ σφόδρα βιαίω πνεύματι· περὶ μεσημβρίαν δὲ οὐκέτι τῆς νήσου φαινομένης ἄφω τυφὼν ἐπιγεγόμενος καὶ περιδιήσας τὴν ναῦν καὶ μετεωρίσας ὅσον ἐπὶ σταδίους τρισχιλίουσιν οὐκέτι καθῆκεν εἰς τὸ πέλαγος, ἀλλ' ἄνω μετέωρον ἐξαπρητημένην ἄνεμος ἐμπεσὼν τοῖς ἱστίοις ἔφερε κολπώσας τὴν δούνην.

10. Ἑπτὰ δὲ ἡμέρας καὶ τὰς ἴσας νύκτας ἀεροδρομήσαντες ὁδόθι καθορώμεν γῆν τινα μεγάλην ἐν τῷ αἰέρι καθάπερ νῆσον, λαμπρὰν καὶ σφαιροειδῆ καὶ φωτὶ μεγάλῳ καταλαμπομένην· προσενηχθέντες δὲ αὐτῇ καὶ δρυσσάμενοι ἀπέβημεν, ἐπισκοποῦντες δὲ τὴν χώραν εὐρίσκομεν οἰκουμένην τε καὶ γεωργομένην. Ἡμέρας μὲν οὖν οὐδὲν αὐτόθεν καθωρώμεν, νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης ἐφαίνοντο ἡμῖν καὶ ἄλλαι πολλαὶ νῆσοι πλησίον, αἱ μὲν μείζους, αἱ δὲ μικρότεροι, πυρὶ τὴν χροάν προσκοιῦται, καὶ ἄλλη δὲ τις γῆ κάτω καὶ πόλεις ἐν αὐτῇ καὶ ποταμοὺς ἔχουσα καὶ πελάγη καὶ ὕλας καὶ ὄρη. Ταύτην οὖν τὴν καθ' ἡμᾶς οἰκουμένην εἰκάζομεν.

11. Δόξαν δὲ ἡμῖν καὶ ἔτι πορρωτέρω προελθεῖν, ξυνελήφθημεν τοῖς Ἰππογύποις παρ' αὐτοῖς καλουμένοις ἀπαντήσαντες. Οἱ δὲ Ἰππογύποι οὗτοί εἰσιν ἄνδρες ἐπὶ γυτῶν μεγάλων ὀχούμενοι καὶ καθάπερ ἵπποις τοῖς ὀρνέοις χρώμενοι· μεγάλοι γάρ οἱ γυῖες καὶ ὡς ἐπίπαν τρικέφαλοι. Μάθοι δ' ἂν τις τὸ μέγεθος αὐτῶν ἐντεῦθεν· νεὺς γὰρ μεγάλης φορτίδος ἱστοῦ ἕκαστον τῶν πτερῶν μακρότερον καὶ παχύτερον φέρουσι. Τούτοις οὖν τοῖς Ἰππογύποις προστέτακται περιπετομένοις τὴν γῆν, εἰ τις εὐρεθῇ ξένος, ἀνάγειν ὡς τὸν βασιλέα· καὶ δὴ καὶ ἡμᾶς ξυλλαβόντες ἀνάγουσιν ὡς αὐτόν. Ὁ δὲ θεασάμενος καὶ ἀπὸ τῆς θέας καὶ τῆς στολῆς εἰκάσας, Ἑλλήνες ἄρα, ἔφη, ὑμεῖς, ὧ ξένοι; Συμφησάντων δὲ ἡμῶν, Πῶς οὖν ἀφίκεσθε, ἔφη, τοσούτον αἶρα διελθόντες; Καὶ ἡμεῖς τὸ πᾶν αὐτῷ διηγούμεθα· καὶ ὁ ἀρξάμενος τὸ καθ' ἑαυτὸν ἡμῖν διεξήει, ὡς καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ὢν τούνομα Ἐνδυμίων ἀπὸ τῆς ἡμετέρας γῆς καθεύδων ἀναρπασθεῖς ποτὲ καὶ ἀφικόμενος βασιλεύσειε τῆς χώρας· εἶναι δὲ τὴν γῆν ἐκείνην ἔλεγε τὴν ἡμῖν κάτω φαινομένην Σελήνην. Ἀλλὰ θαρρεῖν τε παρεκελεύετο καὶ μηδὲνα κίνδυνον ὑφορᾶσθαι· πάντα γὰρ ἡμῖν παρέσθαι ὧν δεόμεθα.

12. Ἦν δὲ καὶ κατορθώσω, ἔφη, τὸν πόλεμον, ὃν ἐκφέρω νῦν πρὸς τοὺς τὸν ἥλιον κατοικοῦντας, ἀπάντων εὐδαιμονέστατα παρ' ἐμοὶ καταβιώσεσθε. Καὶ ἡμεῖς ἠρόμεθα τίνας τε εἶεν οἱ πολέμιοι καὶ τὴν αἰτίαν τῆς διαφορᾶς· Ὁ δὲ Φαέθων, φησὶν, ὁ τῶν ἐν τῷ ἡλίῳ κατοικούντων βασιλεὺς — οἰκεῖται γὰρ δὴ κάκεινος ὥσπερ καὶ ἡ Σελήνη — πολλὴν ἤδη πρὸς ἡμᾶς πολεμεῖ χρόνον. Ἦρξατο δὲ ἐξ αἰτίας τοιαύτης· τῶν ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ ἐμῇ ποτε τοὺς ἀπορωτάτους συναγαγὼν ἐβουλήθη ἀποικίαν εἰς τὸν Ἑωσφόρον στείλαι, ὅντα ἔρημον καὶ ὑπὸ μηδενὸς κατοικοῦμενον· ὁ τοῖνον Φαέθων φθονήσας ἐκώλυε τὴν ἀποικίαν κατὰ μέσον τὸν πόρον ἀπαντήσας ἐπὶ τῶν Ἰππομυρμήκων. Τότε μὲν οὖν

pernoctassemus; mane vento non nimis vehementi solvimus. Circa meridiem, quum jam disparuisset insula, subito ingruens turbo circumactam vertigine navim in altum sustulit, nec per tria fere millia stadiorum demisit in mare, sed supra in aere suspensam ventus in vela irruens, eaque sinuans, ferebat.

10. Septem dies et noctes totidem per aera vecti, octavo terram quandam conspiciamus magnam in aere, insulae instar, splendidam, globosam, et multa luce illustratam. Delati ad illam et appulsi escendimus, explorataque regione habitari eam colique invenimus. Atque interdum quidem nihil inde videbamus: superveniente vero nocte aliae in conspectum nobis veniebant in propinquo insulae multae, majores, minores, colore igneo: alia autem quaedam terra infra nos, et urbes in se et flumina habens, et maria, et silvas, et montes. Hanc igitur nostram esse tellurem conjiciebamus.

11. Quum vero placuisset nobis ultra progredi, comprehensi sumus ab his, qui Hippogypi (*Equivultures*) apud illos vocantur, in quos incideramus. Sunt autem Hippogypi viri magnis vulturibus vehentes, iisque avibus utentes velut equis: magni enim sunt illi vultures, et ut plurimum triplices. Discat autem magnitudinem eorum inde aliquis, quod pennam unamquamque onerariae magnae navis malo majorem crassioremque ferunt. His igitur Hippogypis iunctum est, uti circumvolantes terram, si quis peregrinus inveniat, deducant ad regem. Itaque nos quoque comprehensos ad eum deducunt. Ille vero, conspectis nobis, conjectura ex habitu ducta, Graeci ergo, inquit, vos estis, hospites? Fatentibus nobis, Quomodo igitur, inquit, huc venitis tanto superato aere? Et nos, quicquid erat, illi narramus. Atque ille exorsus suas nobis res enarrat, ut ipse quoque, homo qui esset, Endymion nomine, de nostra terra inter ipsum somnum sorsum quondam abreptus esset, et huc delatus regionis imperitet. Esse autem terram illam dicebat eam, quae infra nobis luna videatur. Sed bono nos animo esse jussit, et periculum suspicari nullum: praesto quippe nobis futura, quibus opus esset, omnia.

12. Si vero, inquit, bellum etiam prospere confecero, quod jam Solis incolis infero, felicissimam apud me vitam vivetis. Interrogantibus nobis, quinam hostes essent, et quae dissidiorum causa, Ille Phaethon, inquit, rex eorum qui Solem incolunt (habitatur enim ille quoque non minus quam Luna), diu jam bellum adversus nos gerit. Coepit autem ex causa tali. Collectis aliquando tenuissimis imperii mei, coloniam mittere in Luciferum statui, desertum et inhabitatum a nemine. At Phaethon praeevidia prohibuit coloniam, in media se via obijciens nobis in Hippomyrmecibus (*Equiformicis*). Igitur tunc quidem superati

νακηθέντες — οὐ γὰρ ἤμεν ἀντίπαλοι τῇ παρασκευῇ — ἀνεχωρήσαμεν· νῦν δὲ βούλομαι αὐθις ἐξενεγκεῖν τὸν πόλεμον καὶ ἀποστεῖλαι τὴν ἀποικίαν. Ἦν οὖν ἐθέλητε, κοινωνήσατέ μοι τοῦ στόλου, γῦπας δὲ ὑμῖν ἐγὼ παρέξω τῶν βασιλικῶν ἓνα ἑκάστῳ καὶ τὴν ἄλλην ὀπλισιν· αὐρίον δὲ ποιησόμεθα τὴν ἑξοδον. Οὕτως, ἔφην ἐγὼ, γιγνέσθω, ἐπειδὴ σοι δοκεῖ.

13. Τότε μὲν οὖν παρ' αὐτῷ ἐστιαθέντες ἐμείναμεν, ἔωθεν δὲ διαναστάντες ἐταττόμεθα· καὶ γὰρ οἱ σκοποὶ ἐσημαίνον πλησίον εἶναι τοὺς πολεμίους. Τὸ μὲν οὖν πλῆθος τῆς στρατιᾶς δέκα μυριάδες ἐγένοντο ἀνευ τῶν σκευοφόρων καὶ τῶν μηχανοποιῶν καὶ τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἔκων συμμάχων· τούτων δὲ ὀκτακισμῦριοι μὲν ἦσαν οἱ Ἰππόγυπτοι, δισμῦριοι δὲ οἱ ἐπὶ τῶν λαχανοπτέρων. Ὅρνεον δὲ καὶ τοῦτο ἐστὶ μέγιστον, ἀντὶ τῶν πτερῶν λαχάνοις πάντῃ λάσιον, τὰ δὲ ὠκύπτερα ἔχει θριδακίνης φύλλοις μάλιστα προσεοικότα. Ἐπὶ δὲ τούτοις οἱ Κεγχροβόλοι ἐτατάχοντο καὶ οἱ Σχοροδομάχοι. Ἦλθον δὲ αὐτῷ καὶ ἀπὸ τῆς ἄρκτου σύμμαχοι, τρισμῦριοι μὲν Ψυλλοτοξοὶ, πεντακισμῦριοι δὲ Ἀνεμοδρόμοι· τούτων δ' οἱ μὲν Ψυλλοτοξοὶ ἐπὶ φυλλῶν μεγάλων ἱππάζονται, ὅθεν καὶ τὴν προσηγορίαν ἔχουσι· μέγεθος δὲ τῶν φυλλῶν ὅσον ὀδώδεκα ἐλέφαντες· οἱ δὲ Ἀνεμοδρόμοι πεζοὶ μὲν εἰσι, φέρονται δὲ ἐν τῷ ἀέρι ἀνευ πτερῶν· ὁ δὲ τρόπος τῆς φορᾶς τοιοῦτος· χιτῶνας ποδήρεις ὑποξωσάμενοι κολπώσαντες αὐτοὺς τῷ ἀνέμῳ καθάπερ ἱστία, φέρονται ὥσπερ τὰ σκάφη. Τὰ πολλὰ δ' οἱ τοιοῦτοι ἐν ταῖς μάχαις πελτασταὶ εἰσιν. Ἐλέγοντο δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ὑπὲρ τὴν Καππαδοκίαν ἀστέρων ἤξειν Στρουθοβάλοιοι μὲν ἑπτακισμῦριοι, Ἰππογέρανοιοι δὲ πεντακισχιλιοι. Τούτους ἐγὼ οὐκ ἐθεασάμην· οὐ γὰρ ἀφίκοντο. Διόπερ οὐδὲ γράφει τὰς φύσεις αὐτῶν ἐτόλμησα· τεράστια γὰρ καὶ ἀπίστα περὶ αὐτῶν ἐλέγετο.

14. Αὕτη μὲν ἡ τοῦ Ἐνδυμῖωνος δύναμις ἦν. Σκευὴ δὲ πάντων ἡ αὕτη· κράνη μὲν ἀπὸ τῶν κυάμων· μεγάλοι γὰρ παρ' αὐτοῖς οἱ κύαμοι καὶ καρτεροὶ· θώρακες δὲ φοιιδωτοὶ πάντες θέρμιοι· τὰ γὰρ λέπη τῶν θέρμιων συρράπτοντες ποιοῦνται θώρακας· ἄρρηκτον δ' ἔχει γίνεταί τοῦ θέρμου τὸ λέπος ὥσπερ κέρας· ἀσπίδες δὲ καὶ ξίφη οἷα τὰ Ἑλληνικά.

15. Ἐπειδὴ δὲ καιρὸς ἦν, ἐτάξαντο ὧδε· τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον οἱ Ἰππόγυπτοι καὶ ὁ βασιλεὺς τοὺς ἀρίστους περὶ αὐτὸν ἔχων· καὶ ἡμεῖς ἐν τούτοις ἤμεν· τὸ δ' εὐώνυμον οἱ Λαχανόπτεροι· τὸ δὲ μέσον οἱ σύμμαχοι ὡς ἑκαστοί. Τὸ δὲ πεζὸν ἦσαν μὲν ἀμφὶ τὰς ἐξακισχιλίας μυριάδας· ἐτάχθησαν δὲ οὕτως· ἀράχνη παρ' αὐτοῖς πολλοὶ καὶ μεγάλοι γίνονται πολλῶν Κυκλάδων νήσων ἑκαστος μελίων· τούτοις προσέταξε διυφῆναι τὸν μεταξὺ τῆς Σελήνης καὶ τοῦ Ἑωσφόρου ἀέρα· ὡς δὲ τάχιστα ἐξειργάσαντο καὶ πεδίον ἐποίησαν, ἐπὶ τούτου παρέταξε τὸ πεζὸν ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Νυκτερίων ὁ Εὐδιάνακτος τρίτος αὐτός.

16. Τῶν δὲ πολεμίων τὸ μὲν εὐώνυμον εἶχον οἱ Ἰπ-

discessimus; neque enim apparatu pares eramus: iam vero denuo inferre bellum volo, et coloniam deducere. Quodsi ergo volueritis, in partem expeditionis meae venite. Vultures autem vobis ego præbebo de regis singulos, et armaturam reliquam. Ceterum crastino die egrediemur. Ita fiat, inquam ego, quandoquidem tibi sic videtur.

13. Ac tum quidem in convivio ipsius mansimus. Postridie vero ejus diei mane surgentes, in aciem processimus, quum prope esse hostem significarent speculatores. Numerus exercitus fuisse centum millia, præter calones, et machinarios, et pedites, et auxilia peregrina; erant autem octuaginta millia Hippogyporum, et viginti millia qui Lachanopteris (*oleripennibus*) vehuntur. Est illa quoque avis maxima, pro pennis undique hirsuta oleribus, alas habens lactuce foliis maxime similes. Juxta hos collocati in acie erant Cenchroboli (*jaculatores milli*) et Scorodomachi (*allii pugnantes*). Venerant etiam de septentrione auxiliares, trigesies mille Psyllotoxotæ (*pulicisagittarii*), et quinquagesies mille Anemodromi (*venticursores*). Horum autem isti magnis in pulcibus equitant, unde etiam nomen habent; magnitudo singulorum pulicum, quanta duodecim elephantorum: Anemodromi autem pedites illi quidem, sed in aere feruntur sine alis. Ratio cursus ejus hujusmodi est: togas talares substringunt, easque vento velorum instar sinuandas quum permisere, navigiorum more feruntur. Plerumque hi in præliis peltastæ sunt. Dicebantur vero etiam de stellis Cappadociæ imminentibus venturi Struthobalanorum (*passeritglandium*) septuaginta millia, Hippogeranorumque (*equigrum*) millia quinque. Hos ego non vidi; neque enim venerunt. Ideo neque naturas illorum ausus sum scribere: prodigiosa enim et incredibilia de illis dicebantur.

14. Atque hæc Endymionis copię. Ceterum arma omnium eadem: galeæ de fabis, magnæ enim apud illos fabæ ac robustæ; lorice squamatæ omnes de lupinis; lupinorum nempe pelliculis consutis loricas sibi faciunt: impenetrabilis vero ibi nascitur lupini pellicula, cornu instar: clypei et gladii Græcis similes.

15. Quum vero opportunum jam esset, aciem formabant ejusmodi: dextrum cornu Hippogypi tenebant, et ipse rex, qui circa se habebat quosque fortissimos; in his nos quoque eramus: sinistrum Lachanopteri: mediam aciem auxiliares, suum sibi agmen quique implentes. Peditum numerus erat ad sexagesies mille millia, quorum acies hoc modo instructa est: aranei apud eos multi magnique nascuntur, Cycladum insularum singulis singulæ multo majores: his obtexere imperavit interjectum Lunam inter et Phosphorum aera: ac quum primum hoc perfecissent et campum ita parassent, in eo instruxit pedites, quos ducebat Nycterion Eudianactis (*Nocturnus Sereni regis*) filius, cum duobus aliis.

16. At hostium sinistrum cornu tenebant Hippomyrme-

πομόρμηκες καὶ ἐν αὐτοῖς ὁ Φαέθων· θηρία δὲ ἔστι μέγιστα, ὑπόπτερα, τοῖς παρ' ἡμῖν μύρμηξι προσεικότα πλὴν τοῦ μεγέθους· ὁ γὰρ μέγιστος αὐτῶν καὶ δίπλεθρος ἦν. Ἐμάχοντο δὲ οὐ μόνον οἱ ἐπ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ μάλιστα τοῖς κέρασιν· ἐλέγοντο δὲ οὗτοι εἶναι ἄμφι τὰς πέντε μυριάδας. Ἐπὶ δὲ τοῦ δεξιοῦ αὐτῶν ἐτάθησαν οἱ Ἀεροκύνωπες, ὄντες καὶ οὗτοι ἄμφι τὰς πέντε μυριάδας, πάντες τοξόται κύνωφι μεγάλοις ἐποχούμενοι· μετὰ δὲ τούτους οἱ Ἀεροκόρδακες, ψιλοὶ τε ὄντες καὶ πεζοὶ, πλὴν μάχιμοι γε καὶ οὗτοι· πόρρωθεν γὰρ ἐσφενδόων βαρανίδας ὑπερμεγέθεις, καὶ ὁ βληθεὶς οὐδ' ἐπ' ὀλίγον ἀντέγειν ἠδύνατο, ἀπέθνησκε δὲ, δυσωδίως τινὸς αὐτίκα τῷ τραύματι ἐγγινομένης· ἐλέγοντο δὲ χρεῖν τὰ βέλη μαλᾶχος ἰῶ· ἐχόμενοι δὲ αὐτῶν ἐτάχθησαν οἱ Καυλομύκητες, ὀπλιταὶ ὄντες καὶ ἀγγέμαχοι τὸ πλῆθος μύριοι· ἐκλήθησαν δὲ Καυλομύκητες, ὅτι ἀσπίσι μὲν μυκητίναις ἐχρῶντο, δόρασι δὲ καυλίνοις τοῖς ἀπὸ τῶν ἀσπαράγων. Πλησίον δὲ αὐτῶν οἱ Κυνοβάλαντοι ἔστησαν, οὓς ἐπέμψαν αὐτοῖς οἱ τὸν Σεῖριον κατοικοῦντες, πενταχιχίλιοι καὶ οὗτοι, ἄνδρες κυνοπρόσωποι ἐπὶ βαλάνων πτερωτῶν μαχόμενοι. Ἐλέγοντο δὲ κακείνων ὑστερίζειν τῶν συμμάχων οὓς τε ἀπὸ τοῦ Γαλαξίου μετεπέμπετο σφενδονήτας καὶ οἱ Νεφελοκένταυροι. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τῆς μάχης ἤδη κεκριμένης ἀφίκοντο, ὥς μήποτε ὄφελον· οἱ σφενδονῆται δὲ οὐδὲ θῶκος παρεγένοντο, διόπερ φασὶν αὐτοῖς ὑστερον ὀργισθέντα τὸν Φαέθοντα πυρπολῆσαι τὴν χώραν. Τοιαύτη μὲν καὶ ὁ Φαέθων ἐπ' ἤγει παρασκευῇ.

17. Συμμιζαντες δὲ ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἤρθη καὶ ὠκνήσαντο ἑκατέρωθεν οἱ ὄνοι — τούτοις γὰρ ἀντὶ σαλπικτῶν χρῶνται — ἐμάχοντο. Καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον τῶν Ἥλιω τῶν αὐτίκα ἐφυγεν, οὐδ' εἰς χεῖρας δεξιᾶς αὐτοῦ τοὺς Ἴππογύππους, καὶ ἡμεῖς εἰσόμεθα κτείνοντες· τὸ δεξιὸν δὲ αὐτῶν ἐκράτει τοῦ ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ εὐώνυμου, καὶ ἐπεξήλθον οἱ Ἀεροκύνωπες διώκοντες ἄχρι πρὸς τοὺς πεζοὺς. Ἐνταῦθα δὲ κακείνων ἐπιδοκχοῦντων ἐφυγον ἐγκλίναντες, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἤσθοντο τοὺς ἐπὶ τῷ εὐώνυμῳ σφῶν νενικημένους. Ἦς δὲ τροπῆς λαμπρᾶς γεγεννημένης πολλοὶ μὲν ζῶντες ἤλικοστον, πολλοὶ δὲ καὶ ἀνηρούντο, καὶ τὸ αἷμα ἔρρει πολὺ μὲν ἐπὶ τῶν νεφῶν, ὥστε αὐτὰ βάπτεσθαι καὶ ἐρυθρὰ φαίνεσθαι, οἷα παρ' ἡμῖν δυομένου τοῦ ἡλίου φαίνεται, πολὺ δὲ καὶ εἰς τὴν γῆν κατέσταζεν, ὥστε με εἰκάζειν, μὴ ἄρα τοιούτου τινὸς καὶ πάλαι ἄνω γενομένου Ὀμηρος ὑπέλαβεν αἵματι ὕσαι τὸν Δία ἐπὶ τῷ τοῦ Σαρπηδόνης θανάτῳ.

18. Ἀναστρέψαντες δὲ ἀπὸ τῆς διώξεως δύο τρόπαια ἑστήσαμεν, τὸ μὲν ἐπὶ τῶν ἀραγίων τῆς περὶ μάχης, τὸ δὲ τῆς ἀερομαχίας ἐπὶ τῶν νεφῶν. Ἄρτι δὲ τούτων γιγνομένων ἠγγέλλοντο ὑπὸ τῶν σκοπῶν οἱ Νεφελοκένταυροι προσελαύνοντες, οὓς ἔδει πρὸ τῆς μάχης ἔλθαι τῷ Φαέθοντι. Καὶ ὁ δὲ ἐφαίνοντο προσιώντες, θέαμα παραδοξότατον, ἐξ ἵππων πτερωτῶν καὶ ἀνθρώπων συγχείμενοι· μέγεθος δὲ τῶν μὲν ἀνθρώπων

ces, atque in illis Phaethon : animalia autem illa sunt maxima, volucris, formicis nostris similia, a magnitudine si discesseris : maximum enim illorum vel duorum jugerum erat. Pugnant autem non sessoris modo, sed et ipsa, maxime cornibus : dicebanturque hi esse quinquaginta circiter millia. In dextro cornu collocati erant Aeroconopes (*acroculices*), quinquagies mille circiter et ipsi, sagittarii omnes magnis culicibus inequantes. Post hos vero Aerocondaces, levis armaturæ pedites, sed pugnaces ipsi quoque : e longinquo enim fundis jaculabantur raphanos supra modum magnos, quibus percussus ne paulum quidem durare poterat, sed moriebatur foedo statim odore superveniente valneri : dicebantur autem ungere tela veneno malvæ. Continuo post illos stare jussi Caulomycetes (*Caulifungi*), gravis armaturæ milites cominus pugnantes, decies mille numero, appellationem inde nacti, quod scutis quidem e fungis, hastis autem uterentur e caulibus asparagorum. Prope hos collocati Cynobalani (*Caniglandarii*), quos submiserant qui habitant Sirium, quinquies mille, caninis capitibus viii, in alatis glandibus pugnantes. Dicebantur autem de illorum quoque auxiliis quidam abesse, tum quos de Lactea via arcessiverat funditores, tum Nephelocentauri (*Nubicentauri*). Verum illi pugna jam dirempta advenierunt, et utinam nunquam venissent ! funditores autem plane non venerunt ; propterea aiunt iratum deinde illis Phaethontem illorum regionem igni vastasse. Hoc quidem apparatu Phaethon inibat prælium.

17. Quum vero commissa esset pugna, sublati signis ruditque ab asinis utrumque edito (his enim utuntur loco tubicinum), certabant. Ac sinistrum Heliotarum cornu statim fugere, quum nec ad manus admisisset Hippogypsos, et nos insequi cadibus : dextrum vero illorum cornu sinistram nostram aciem superavit, impetuque facto persecuti Aeroconopes ad pedites usque pervenerunt. Hic vero et illis subsidio venientibus, inclinata acie fugerunt, et maxime quum sentirent suos in sinistro cornu victos. Quum effuse jam fugerent, multi quidem vivi capti sunt, multi vero etiam interfecti, copiosusque tum per nubes sanguis fluxit, ut tingerentur illo et rubicundæ viderentur, quales apud nos occidente sole apparent ; tum multus stillavit in terram, adeo quidem ut conjicerem ego, numquid forte tale quid olim apud superos factum quum esset, Homerus putaverit sanguine pluisse Jovem ob mortem Sarpedonis.

18. A persequendis hostibus reversi tropæa duo statui-mus, alterum de pedestri prælio, in araneorum tela ; alterum vero pugnae in aere commissæ, in nubibus. Commodum ista gerebantur, quum nunciantur a speculatoribus adventare Nephelocentauri, quos ante pugnam venire Phaethonti oportebat. Et sane apparebat quum accederent admirabile inprimis spectaculum, ex alatis equis et hominibus compositi : magnitudo autem, hominum, quanta est Colossi

δσων τοῦ Ῥοδίωιν κολοσσού ἐξ ἡμισείας ἐς τὸ ἄνω, τῶν δ' ἔπιπων δσων νεῶς μεγάλης φορτίδος. Τὸ μέντοι πλῆθος αὐτῶν οὐκ ἀνέγραφα, μή τι καὶ ἄπιστον δόξῃ, τοσούτον ἦν. Ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν ὁ ἐκ τοῦ Ζωδιακοῦ τοξότης. Ἐπεὶ δὲ ἤσθοντο τοὺς φίλους νενικημένους, ἐπὶ μὲν τὸν Φαέθοντα ἔπειπον ἀγγελίαν αὐθις ἐπιέναι, αὐτοὶ δὲ διαταζόμενοι τεταραγμένοι ἐπιπίπτουσι τοῖς Σεληνίταις, ἀτάκτοις περὶ τὴν διώξιν καὶ τὰ λάφυρα διεσκεδασμένοι· καὶ πάντας μὲν τρέπουσιν, αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα καταδιώκουσι πρὸς τὴν πόλιν καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων αὐτοῦ κτείνουσιν· ἀνέσπασαν δὲ καὶ τὰ τρόπαια καὶ κατέδραμιν ἅπαν τὸ ὑπὸ τῶν ἀραχνῶν πεδὶον ὑφασμένον, ἐμὲ δὲ καὶ δύο τινὰς τῶν ἐταῖρων ἐξώγρησαν. Ἡδὴ δὲ παρῆν καὶ ὁ Φαέθων καὶ αὐθις ἄλλα τρόπαια ὑπ' ἐκείνων ἴστατο. Ἡμεῖς μὲν οὖν ἀπηγόμεθα ἐς τὸν ἥλιον αὐθημερὸν τῷ χειρὶ ὀπίσω δεθέντες ἀραχνίου ἀποκόμματα.

19. Οἱ δὲ πολιορκεῖν μὲν οὐκ ἔγνωσαν τὴν πόλιν, ἀναστρέφαντες δὲ τὸ μεταξὺ τοῦ ἀέρος ἀπτερίζον, ὥστε μηκέτι τὰς αὐγὰς ἀπὸ τοῦ ἡλίου πρὸς τὴν Σελήνην διήκειν. Τὸ δὲ τεῖχος ἦν διπλοῦν, νεφελωτόν· ὥστε σαφὴς ἐκλειψις τῆς Σελήνης ἐγεγονέη καὶ νυκτὶ διηνεκεῖ πᾶσα κατείχετο. Πιεζόμενος δὲ τούτοις ὁ Ἐνδυμίων πέμψας ἱκέτευσεν καθαιρεῖν τὸ οἰκοδόμημα καὶ μὴ σφᾶς περιορᾶν ἐν σκότῳ βιοτεύοντας, ὑπισχνεῖτο δὲ καὶ φόρους τελέσειν καὶ σύμμαχος ἔσεσθαι καὶ μηκέτι πολεμήσειν, καὶ διμήρους ἐπὶ τούτοις δοῦναι ἤθελεν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Φαέθοντα γενομένης δις ἐκκλησίας τῇ προτεραίᾳ μὲν οὐδὲν παρέλυσαν τῆς ὀργῆς, τῇ ὑστεραίᾳ δὲ μετέγνωσαν, καὶ ἐγένετο ἡ εἰρήνη ἐπὶ τούτοις.

20. « Κατὰ τὰς συνθήκας ἐποίησαντο οἱ Ἠλιώται καὶ οἱ σύμμαχοι πρὸς Σεληνίτας καὶ τοὺς συμάχους, ἐπὶ τῷ καταλῦσαι μὲν τοὺς Ἠλιώτας τὸ διατεῖγισμα καὶ μηκέτι ἐς τὴν Σελήνην ἐσβάλλειν, ἀποδοῦναι δὲ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ῥητοῦ ἑκάστου χρήματος, τοὺς δὲ Σεληνίτας ἀφεῖναι μὲν αὐτονόμους τοὺς γε ἄλλους ἀστέρας, ὅπλα δὲ μὴ ἐπιφέρειν τοῖς Ἠλιώταις, συμμαχεῖν δὲ τῇ ἀλλήλων, ἣν τις ἐπὶ φόρον δὲ ὑποτελεῖν ἑκάστου ἔτους τὸν βασιλέα τῶν Σεληνιτῶν τῷ βασιλεῖ τῶν Ἠλιωτῶν δρόσου ἀμφορέας μυρίους, καὶ διμήρους δὲ σφῶν αὐτῶν δοῦναι μυρίους, τὴν δὲ ἀποικίαν τὴν ἐς τὸν Ἐωσφόρον κοινὴν ποιῆσθαι καὶ μετέχειν τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον· ἐγγράψαι δὲ τὰς συνθήκας στήλῃ ἡλεκτρίνῃ καὶ ἀναστῆσαι ἐν μέσῳ τῷ αἰερί ἐπὶ τοῖς μεθωρίοις. Ὡμοσαν δὲ Ἠλιωτῶν μὲν Πυρωνίδης καὶ Θερίτης καὶ Φλόγιος, Σεληνιτῶν δὲ Νύκτωρ καὶ Μήνιος καὶ Πολυλαμπής. »

21. Τοιαύτῃ μὲν ἡ εἰρήνη ἐγένετο· εὐθὺς δὲ τὸ τεῖχος καθρεῖτο καὶ ἡμᾶς τοὺς αἰχμαλώτους ἀπέδωσαν. Ἐπεὶ δὲ ἀφικόμεθα ἐς τὴν Σελήνην, ὑπηντίαζον ἡμᾶς καὶ ἡσπάζοντο μετὰ δακρύων οἱ τε ἐταῖροι καὶ ὁ Ἐνδυμίων αὐτός. Καὶ ὁ μὲν ἡξίου μῆναι τε παρ' αὐτῷ καὶ κοινωνεῖν τῆς ἀποικίας ὑπισχνούμενος δώσειν πρὸς γά-

Rhodiorum dimidia pars superior; equorum, quanta magnæ navis onerariæ. Numerum eorum non scripsi, ne cui incredibilis videretur: adeo ingens erat. Dux illorum erat ille de Zodiaco Sagittarius. Quum vero victos amicos suos esse sensissent, Phaethontem misso nuncio in prælium revocarunt: ipsi vero instructa acie in Selenitas irruunt perturbatos, palantes, et in persequendis hostibus prædaque legenda dispersos. In fugam vertunt omnes, ipsam regem ad urbem usque persequuntur, plerasque voluorum ipsius interficiunt: deinde tropæa revulsere, totumque campum ab araneis textum percurrerunt: ne vero et sociorum duos vivos cepere. Jamque Phaethon aderat, et rursus alia ab illis tropæa statuebantur. Nos quidem igitur eodem adhuc die ad Solem abducebamur, manibus ad terga revinctis filo de araneæ tela abscisso.

19. Atque oppugnare quidem urbem non statuerunt, reversi autem quod interjectum est aeris muro interposito absciderunt, ut splendor a sole non jam pervenire ad Lunam posset. Murus ille duplex erat, nubibus constans: hinc aperta Lunæ eclipsis efficiebatur, ut perpetua nocte universa premeretur. His quum urgeretur malis Endymion, legatione missa supplicavit ut demolirentur illam munitiorem, nec rejicerent se degentes in tenebris: promisitque tributa pendere, ac mittere auxilia, neque amplius rebellare; obsidesque harum rerum causa obtulit. Phaethon autem cum suis, concilio bis habito, priori quidem irarum nihil remisere, sed posteriore sententiam mutarunt. Convenit igitur pax his legibus:

20. « In has conditiones fœdus fecere Heliotæ ipsorumque socii, cum Selenitis ac sociis illorum, ut Heliotæ demoliantur munitiorem interpositam, neque amplius irruptionem in Lunam faciant, reddantque captivos pretio quo de singulis convenerit: Selenitæ autem uti liberas et sui juris esse patiantur stellas reliquas; neque bellum inferant Heliotis, sed auxilia potius mittant invicem, si quis illos invadat; tributumque pendat quotannis Heliotarum regi rex Selenitarum, roris amphoras decies mille, ejusque rei obsides det ex suis decies mille; coloniam autem in Luciferum communiter mittant, et in partem ejus veniat aliorum etiam quisquis voluerit; inscribantque fœdus hoc columnæ ex electro, eamque statuunt in medio aere, ipsis in confiniis. Jurarunt in hoc fœdus Heliotarum Pyronides (Igneus) et Therites (Æstivus) et Phlogius (Flammeus): Selenitarum vero Nyctor (Nocturnus) et Menius (Menstruus) et Polylampes (Multilucius). »

21. Hæc talis igitur pax facta est. Statimque munitio dejiciebatur, nosque captivos reddidere. Quum autem rediissemus in Lunam, occurrerunt nobis et cum lacrimis complexi sunt tum socii, tum ipse Endymion. Et hic quidem rogabat, maneremus apud se, et coloniam nos ascribi pateremur, pollicitus se nuptui daturum mihi puerum

μον τὸν ἑαυτοῦ παῖδα· γυναῖκες γὰρ οὐκ εἰσὶ παρ' αὐτοῖς. Ἐγὼ δὲ οὐδαμῶς ἐπειθόμην, ἀλλ' ἤξιον ἀποπεμφθῆναι κάτω ἐς τὴν θάλατταν. Ὡς δὲ ἔγνω ἀδύνατον ὃν πεῖθαι, ἀποπέμπει ἡμᾶς ἐστίασας ἑπτὰ ἡμέρας.

22. Ἄ δ' ἐν τῷ μεταξὺ διατρίβων ἐν τῇ Σελήνῃ κατενόησα καὶνὰ καὶ παράδοξα, ταῦτα βούλομαι εἰπεῖν. Πρῶτα μὲν τὸ μὴ ἐκ γυναικῶν γεννᾶσθαι αὐτοὺς, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀρρένων· γάμοις γὰρ τοῖς ἀρρεσι χρῶνται καὶ οὐδὲ ὄνομα γυναικὸς ὀλωσῖσσι. Μέχρι μὲν οὖν πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτῶν γαμεῖται ἕκαστος, ἀπὸ δὲ τούτων γαμεῖ αὐτός· κύουσι δὲ οὐκ ἐν τῇ νηδίῳ, ἀλλ' ἐν ταῖς γαστροκνημίαις· ἐπειδὴν γὰρ συλλάβῃ τὸ ἐμβρυον, παχύνεται ἡ κνήμη, καὶ χρόνῳ ὑπερὸν ἀνατεμνόντες ἐξάγουσι νεκρά, ἐκθέντες δὲ αὐτὰ πρὸς τὸν ἀνεμὸν κεκηνότα ζωοποιοῦσι. Δοκεῖ δέ μοι καὶ ἐς τοὺς Ἑλλήνας ἐκείθεν ἔκειν τῆς γαστροκνημίας τούνομα, ὅτι παρ' ἐκείνοις ἀντὶ γαστρός κυοφορεῖ. Μείζον δὲ τούτου ἄλλο διηγῆσομαι. Γένος ἐστὶ παρ' αὐτοῖς ἀνθρώπων οἱ καλούμενοι Δενδρίται, γίγνεται δὲ τὸν τρόπον τούτον· ὄρχιν ἀνθρώπου τὸν δεξιὸν ἀποτεμνόντες ἐν γῇ φυτεύουσιν, ἐκ δ' αὐτοῦ δένδρον ἀναφύεται μέγιστον, σάρκινον, ὅσον φαλλός· ἔχει δὲ καὶ κλάδους καὶ φύλλα· ὁ δὲ καρπὸς ἐστὶ βάλανος πηχυαῖα τὸ μέγεθος. Ἐπειδὴν οὖν πεπανώσιν, τρυγήσαντες αὐτὰς ἐκκαλάπτουσιν τοὺς ἀνθρώπους. Αἰδοῦναι μέντοι πρόσθετα ἔχουσιν οἱ μὲν ἐλεφάντινα, οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ξύλινα, καὶ διὰ τούτων ὀχεύουσι καὶ πλησιάζουσι τοῖς γαμέταις τοῖς ἑαυτῶν.

23. Ἐπειδὴν δὲ γηράσῃ ὁ ἄνθρωπος, οὐκ ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὥσπερ καπνὸς διαλυόμενος ἀήρ γίγνεται. Τροπὴ δὲ πᾶσιν ἡ αὕτη· ἐπειδὴν γὰρ πῦρ ἀνακαύσῃ, βατράχους ὁπτῶσιν ἐπὶ τῶν ἀνθρώκων· πολλοὶ δὲ παρ' αὐτοῖς εἰσιν ἐν τῷ αἱερί πετόμενοι· ὁπτωμένων δὲ περικαθεζόμενοι ὥσπερ ὁ ἡμεῖς περὶ τράπεζαν λάπτουσι τὸν ἀναθυμῶμενον καπνὸν καὶ εὐωχοῦνται. Σίτω μὲν δὲ τρέφονται τοιούτῳ· ποτὶν δὲ αὐτοῖς ἐστὶν ἀήρ ἀποθλιβόμενος ἐς κύλικα καὶ ὑγρὸν ἀνιείς ὥσπερ δρόσον. Οὐ μὴν ἀπουροῦσι γε καὶ ἀφοδεύουσιν, ἀλλ' οὐδὲ τέτρηνται ἢ παρ' ἡμεῖς· ἀλλ' οὐδὲ τὴν συνουσίαν οἱ παῖδες ἐν ταῖς ἑδραῖς παρέχουσιν, ἀλλ' ἐν ταῖς ἱγνύσιν ὑπὲρ τὴν γαστροκνημίαν· ἐκεῖ γὰρ εἰσὶ τετρημένοι. Καλὸς δὲ νομίζεται παρ' αὐτοῖς ὅς τις πού τις φαλακρὸς καὶ ἀκομος ᾗ, τοὺς δὲ κομήτας καὶ μυσάττονται. Ἐπὶ δὲ τῶν κομητῶν ἀστέρων τούναντίον τοὺς κομήτας νομίζουσι καλοῦς· ἐπεδήμουν γάρ τινες, οἱ καὶ περὶ ἐκείνων διηγούντο. Καὶ μὴν καὶ γένεια φύουσι μικρὸν ὑπὲρ τὰ γόνατα. Καὶ ὄνυχας ἐν τοῖς ποσὶν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλὰ πάντες εἰσὶ μονοδάκτυλοι. Ὑπὲρ δὲ τὰς πυγὰς ἐκίστω αὐτῶν κράμβη ἐκπέφυκε μακρὰ ὥσπερ οὐρά, θάλλουσα ἐς δεξιὰ καὶ ὑπερὶ ἀναπίπτοντος οὐ κατακλωμένη.

24. Ἀπομύττονται δὲ μέλι δριμύτατον· κάπειδαν ἡ πονήσιν ἢ γυμνάζονται, γάλακτι πᾶν τὸ σῶμα ἰδρούσιν, ὥστε καὶ τυροὺς ἀπ' αὐτοῦ πήγνυσθαι, ὀλίγον τοῦ μελιτος ἐπιστέξαντες· ἑλαιον δὲ ποιοῦνται ἀπὸ τῶν κρομμύων πᾶν λιπαρόν τε καὶ εὐώδες ὥσπερ μύρον.

suum : mulieres enim apud illos non sunt. At ego nullo modo persuaderi mihi passus sum, sed demitti in mare petii. Quum vero videret persuaderi mihi non posse, post septem nos dierum epulas dimittit.

22. Quæ autem toto hoc quo in Luna commoratus sum tempore nova atque admiranda animadverterim, ea dicere jam volo. Primum quidem illud, non nasci eos ex mulieribus, sed ex viris : masculis enim nuptiis utuntur, mulierisque plane nomen ignorant. Ad quinque igitur et viginti annos nubit eorum unusquisque, ab eo inde tempore alium ipse ducit. Fœtum autem gerunt non in utero, sed in suris : quum enim conceptus est embryo, crassescit sura : atque aliquanto post per sectionem educunt mortuos, expositisque hianti ore ad ventum vitam conciliant. Videtur autem mihi ad Græcos istinc descendisse suræ nomen, quam « suræ ventrem » appellant, quod ea apud illos pro ventre gravis est. Sed hoc majus etiam aliud enarrabo. Genus est apud illos hominum Dendritæ (Arbores), quod hunc in modum nascitur : testiculum hominis dextrum resectum in terra deponunt : ex illo deinde arbor nascitur maxima, carnea, phalli instar ; habet vero etiam ramos et folia : fructus autem sunt glandes magnitudine cubitales. Has, ubi maturuere, decerpunt hominesque inde extundunt. Pudenda habent asciticia, eburnea alii, lignea vero pauperes, iisque coeunt suosque nuptos subigunt.

23. Quum consensuit homo, non moritur, sed fumi instar in aerem dissolvitur. Cibus omnibus unus est : accenso enim igne ranas in prunis assant : sunt autem apud ipsos multæ volantes in aere. Assidentes vero circa focum in quo assantur quasi circa mensam, surgentem inde nidorem ore captant, atque ita epulantur. Ac cibo quidem nutriuntur ejusmodi : potus vero illis est expressus aer in calicem, ubi liquidum quiddam roris instar dimittit. Veruntamen neque urinam emittunt, neque alterius rei causa secedunt : quin neque iisdem quibus nos locis perforati sunt. Sed neque sedem præbent pueri ad coeundum amatoribus, verum supra suram poplites : ibi enim perforati sunt. Pulcher autem apud illos habetur, si quis calvus et sine comis sit : comatos vero etiam abominantur. Contra ea in Cometis (stellis comatis) comatos pro pulchris habent : peregrini enim inde quidam aderant, qui de illis etiam narrarent. Barbas tamen habent paulillam supra genua. Ungues in pedibus non habent, sed unum modo omnes ibi digitum. Supra podicem brassica unicuique enata est magna, caudæ instar, virens semper, quæ nec frangitur, si quis supinus cadat.

24. Emungunt mel acerrimum ; et quum aut laborant aut exercentur, lacte totum corpus diffuunt, adeo ut caseos etiam inde, exiguo instillato melle, efficiant. Oleum sibi parant de cepis pingue admodum et unguenti instar fra-

Ἀμπέλους δὲ πολλὰς ἔχουσιν ὕδροφόρους· αἱ γὰρ ῥᾶγες τῶν βοτρυῶν εἰσὶν ὥσπερ χάλαζα, καὶ μοι δοκεῖν, ἐπειδὴν ἔμπεσῶν ἄνεμος διασεισῇ τὰς ἀμπέλους ἐκείνας, τότε πρὸς ἡμᾶς καταπίπτει ἡ χάλαζα διαρραγέντων τῶν βοτρυῶν. Τῇ μέντοι γαστρὶ δσα πῆρα χρωῶνται τιθέντες ἐν αὐτῇ δσων δέονται· ἀνοικτὴ γὰρ αὐτοῖς αὕτη καὶ πάλιν κλειστὴ ἔστιν· ἔντερον δὲ οὐδὲ ἥπαρ ἐν αὐτῇ φαίνεται ἢ τοῦτο μόνον, ὅτι δασεῖα πᾶσα ἔντοςθεν καὶ λάσιός ἐστιν, ὥστε καὶ τὰ νεογνά, ἐπειδὴν ῥιγῶσιν, ἐς ταύτην ὑποδύεται.

25. Ἐσθῆς δὲ τοῖς μὲν πλουσίοις ὑαλὴν μαλακὴν, τοῖς πένησι δὲ χαλκὴ ὑφαντή· πολὺγαλκα γὰρ τὰ ἐκεῖ χωρία καὶ ἐργάζονται τὸν χαλκὸν ὕδατι ὑποβρέξαντες ὥσπερ τὰ ἔρια. Περὶ μέντοι τῶν ὀφθαλμῶν, οὓς ἔχουσιν, ὁκνῶ μὲν εἰπεῖν, μὴ τίς με νομίσει ψεύδεσθαι διὰ τὸ ἀπιστον τοῦ λόγου. Ὅμοιόν δὲ καὶ τοῦτο ἔρω· τοὺς ὀφθαλμοὺς περιαιρετοὺς ἔχουσι, καὶ ὁ βουλόμενος ἐξελὼν τοὺς αὐτοῦ φυλάττει ἔστ' ἂν δεσθῇ ἰδεῖν οὕτω δ' ἐνθήμενος ὀρᾷ· καὶ πολλοὶ τοὺς σφετέρους ἀπολέσαντες παρ' ἄλλων χρησάμενοι ὀρώσιν. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ πολλοὺς ἀποθέτους ἔχουσιν, οἱ πλούσιοι. Τὰ ὅτα δὲ πλατάνων φύλλα ἔστιν αὐτοῖς πλὴν γε τοῖς ἀπὸ τῶν βαλάνων· ἐκείνοι γὰρ μόνον ζύλινα ἔχουσι.

26. Καὶ μὴν καὶ ἄλλο θαῦμα ἐν τοῖς βασιλείοις ἐθεασάμην· κάτοπτρον μέγιστον κεῖται ὑπὲρ φρέατος οὐ πᾶν υ βαθέος. Ἄν μὲν οὖν ἐς τὸ φρέαρ καταβῇ τις, ἀκούει πάντων τῶν παρ' ἡμῖν ἐν τῇ γῇ λεγομένων, ἐὰν δὲ ἐς τὸ κάτοπτρον ἀποβλέψῃ, πάσας μὲν πόλεις, πάντα δὲ ἔθνη δρᾷ ὥσπερ ἐρεστώς· ἐκάστοις τότε καὶ τοὺς οἰκέλους ἐγὼ ἐθεασάμην καὶ πᾶσαν τὴν πατρίδα, εἰ δὲ κἀκεῖνοι ἐμὲ ἑώρων, οὐκ ἔχω τὸ ἀσφαλὲς εἰπεῖν. Ὅστις δὲ ταῦτα μὴ πιστεύει οὕτως ἔχειν, ἂν ποτε καὶ αὐτὸς ἐκεῖσε ἀφίκηται, εἴσεται ὡς ἀληθῆ λέγω.

27. Τότε δ' οὖν ἀσπασάμενοι τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἐμβάντες ἀνήχθημεν· ἐμοὶ δὲ καὶ δῶρα ἔδωκεν ὁ Ἐνδυμίων, δύο μὲν τῶν ὑαλίνων χιτῶνων, πέντε δὲ γαλκοῦς, καὶ πκνοπλίαν θερμίνην, ἃ πάντα ἐν τῷ κῆτει κατέλιπον. Συνέπεμψε δὲ ἡμῖν καὶ Ἱππογύπους χιλίους παραπέμψοντας ἄχρι σταδίων πεντακοσίων.

28. Ἐν δὲ τῷ παράπλῳ πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας χώρας παρημείψαμεν, προσέσχομεν δὲ καὶ τῷ Ἑμισφῶρῳ ἄρτι συνοικισμένῳ καὶ ἀποβάντες ὕδρευσάμεθα. Ἐμβάντες δὲ εἰς τὸν Ζωδιακὸν ἐν ἀριστερᾷ παρήκειμεν τὸν Ἥλιον ἐν χρῶ τὴν γῆν παραπλέοντες· οὐ γὰρ ἀπέβημεν καίτοι πολλὰ τῶν ἐταίρων ἐπιθυμούντων, ἀλλ' ὁ ἄνεμος οὐκ ἀφῆκεν. Ἐθεώμεθα μέντοι τὴν χώραν εὐθαλῆ τε καὶ πύονα καὶ εὐδὸρον καὶ πολλῶν ἀγαθῶν μεστέην. Ἰδόντες δὲ ἡμᾶς οἱ Νεφελοκένταυροι, μισθοφοροῦντες παρὰ τῷ Φαέθοντι, ἐπέπτησαν ἐπὶ τὴν ναῦν καὶ μαθόντες ἐνσπόνδους ἀνεχώρησαν.

29. Ἦδη δὲ καὶ οἱ Ἱππογύπιοι ἀπεληλύθεσαν· πλεύσαντες δὲ τὴν ἐπιούσαν νύκτα καὶ ἡμέραν περὶ ἑσπέραν ἀφικόμεθα ἐς τὴν Λυχνόπολιν καλουμένην ἥδη τὸν κάτω πλοῦν διώκοντες. Ἡ δὲ πόλις αὕτη κεῖται με-

grans. Vites habent multas aquae feraces, acinis uvarum grandini similibus : et, ut mihi videtur, quum ventus ingruens illas vites commovet, tum ruptis vis decidit apud nos grando. Ventre utuntur pro pera, in qua reponant quibus opus est : aperiri enim ille potest et rursus claudi. Intestinum autem in eo nullum neque jecur apparet, nisi hoc solum, quod hirsutus intus et villosus est totus, adeo ut etiam recens nati, quum frigent, in eum irrepant.

25. Vestis divitibus ex vitro mollis ; pauperibus textilis ex aere : aeris enim feraces illae regiones, tractantque illud, affusa paucula aqua, tanquam lanam. Verum de oculis, quales habeant, an dicam haereo, ne quis mentiri me putet : adeo a fide abhorret oratio. Tamen hoc etiam dicam. Habent igitur oculos exemptiles, et qui vult exemptos suos servat, dum opus sit videre aliquid : inde imposito sibi oculo videt : ac multi quum suos perdidere, conimodato acceptis aliorum oculis cernunt. Sunt autem divites, qui repositos servant multos. Aures ipsis sunt folia platanorum, praeterquam iis quos e glandibus nasci diximus : ligneas enim hi soli habent.

26. Vidi etiam aliud in regia miraculum : speculum impositum est maximum puteo non adeo profundo. Si quis igitur descendat in puteum, audit quae in terra nostra dicuntur omnia : si vero in speculum inspiciat, urbes omnes atque gentes non minus videt, quam si astaret singulis. Tum familiares ego quoque vidi, universamque patriam : utrum vero illi me quoque viderint, non habeo certum dicere. Quisquis vero non credit ita rem habere, si quando et ipse eo delatus fuerit, vera a me dici intelliget.

27. Tum igitur salutato rege et ipsius amicis, conscensa navi solvimus. Dedit mihi etiam dona Endymion, duas quidem togas vitreas, aeneas autem quinque, et de lupinis armaturam integram, quae in ceto reliqui omnia. Misit etiam nobiscum Hippogypos mille, qui ad quingenta nos stadia deducerent.

28. Inter navigandum multas alias praetervecti sumus terras : appulimus etiam Lucifero colonis nuper aucto, egressisque aequatum sumus. Invecti deinde in Zodiacum, sinistrum Solem praetervivimus, proxime terram illam praeternavigantes : neque enim escendimus, multum licet cupientibus sociis ; sed non sinebat ventus. Vidimus tamen regionem virentem, pinguem, irriguam, et bonis multis plenam. Sed quum viderent nos Nephelocentauri, qui mercede apud Phaethontem militant, involarunt in navim, cognitoque, foedere nos comprehendi, recesserunt.

29. Jamque Hippogypii etiam discesserant. Navigaveramus noctem proximam et diem, quum versus vesperam, cursum deorsum persequuti, delati sumus in eam quae Lychonopolis vocatur. Jacet haec urbs inter aerem qui Pleiades ambit,

ταξί τοῦ Πλειάδων καὶ τοῦ Ὑάδων ἀέρος, ταπεινοτέρα μέντοι πολὺ τοῦ Ζωδιακοῦ. Ἀποδάντες δὲ ἀνθρωπον μὲν οὐδένα εὖρομεν, λύχνους δὲ πολλοὺς περιυέοντας καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ περὶ τὸν λιμένα διατρίβοντας, τοὺς μὲν μικροὺς καὶ ὥσπερ εἶπὲν πένητας, ὀλίγους δὲ τῶν μεγάλων καὶ δυνατῶν πάντῃ λαμπροὺς καὶ περιφανεῖς. Οἰκῆσεις δ' αὐτοῖς καὶ λυχνηῶνες ἰδὲα ἐκάστῳ πεποιήντο, καὶ αὐτοὶ ὀνόματα εἶχον, ὥσπερ οἱ ἀνθρώποι, καὶ φωνὴν προτεμένων ἠκούομεν, καὶ οὐδὲν ἡμέας ἡδίκουν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ξενία ἐκάλουν· ἡμεῖς δὲ ὁμῶς ἐφοδούμεθα, καὶ οὔτε δειπνῆσαι οὔτε ὑπνώσαι τις ἡμῶν ἐτόλμησεν. Ἀρχεῖα δ' αὐτοῖς ἐν μέσῃ τῇ πόλει πεποιήται, ἐνθα ὁ ἀρχὼν αὐτῶν δι' ὅλης νυκτὸς κάθηται ὀνομαστί καλῶν ἑκαστον· ὃς δ' ἂν μὴ ὑπακούσῃ, καταδικάζεται ἀποθανεῖν ὡς λιπὼν τὴν τάξιν· ὃ δὲ θάνατός ἐστι σεσθῆναι. Παρεστώτες δὲ καὶ ἡμεῖς ἐωρῶμεν τὰ γινόμενα καὶ ἠκούομεν ἅμα τῶν λύχνων ἀπολογουμένων καὶ τὰς αἰτίας λεγόντων δι' ἃς ἐβράδυνον. Ἐνθα καὶ τὸν ἡμέτερον λύχνον ἐγνώρισα καὶ προσειπὼν αὐτὸν περὶ τῶν κατ' οἶκον ἐπυνθανόμην ὅπως ἔχοιεν· ὁ δὲ μοι ἅπαντα ἐκεῖνα διηγήσατο. Τὴν μὲν οὖν νύκτα ἐκείνην αὐτοῦ ἐμείναμεν, τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἀραντες ἐπλέομεν ᾗδ' πλησίον τῶν νεφῶν· ἐνθα δὴ καὶ τὴν Νεφελοκοκκυγίαν πόλιν ἰδόντες ἔθαυμάσαμεν, οὐ μέντοι ἐπέβημεν αὐτῇ· οὐ γὰρ εἶα τὸ πνεῦμα. Βασιλεύειν μέντοι αὐτῶν ἐλέγετο Κόρωνος ὁ Κοττυφίωνος. Καὶ ἐγὼ ἐμνήσθην Ἀριστοφάνους τοῦ ποιητοῦ, ἀνὴρ δὲ σοφὸς καὶ ἀληθοῦς καὶ μάττην ἐφ' οἷς ἔγραψεν ἀπιστουμένου. Τρίτῃ δ' ἀπὸ ταύτης ἡμέρας καὶ τὸν ὠκεανὸν ᾗδ' σαφῶς ἐωρῶμεν, γῆν δὲ οὐδαμοῦ, πλὴν γε τῶν ἐν τῷ αἰρί· καὶ αὐτὰ δὲ πυρῶδεις ᾗδ' καὶ ὑπεραυγεῖς ἐφαντάζοντο. Τῇ τετάρτῃ δὲ περὶ μεσημβρίαν μαλακῶς ἐνδιδόντος τοῦ πνεύματος καὶ συνιζάνοντος ἐπὶ τὴν θάλατταν κατετέθημεν.

30. Ὡς δὲ τοῦ ὕδατος ἐψάσαμεν, θαυμάσιον ὡς υπερηδόμεθα καὶ ὑπερχειρόμεν καὶ πᾶσαν εὐφροσύνην ἐκ τῶν παρόντων ἐποιούμεθα καὶ ἀποθάντες ἐνηρόμεθα· καὶ γὰρ ἔτυγε γαλήνη οὐσα καὶ εὐσταθοῦν τὸ πέλαγος. Ἔοικε δὲ ἀρχὴ κακῶν μειζόνων γίνεσθαι πολλάκις ἢ πρὸς τὸ βέλτιον μεταβολή· καὶ γὰρ ἡμεῖς δύο μόνας ἡμέρας ἐν εὐδία πλεύσαντες τῆς τρίτης ὑποφαινούσης πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ἀρῶν ὁρῶμεν θηρία καὶ κῆτη πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, ἐν δὲ μέγιστον ἀπάντων ὅσον σταδίων χιλίων καὶ πεντακοσίων τὸ μέγεθος· ἐπ' αὐτῇ δὲ κεχρῆνός καὶ πρὸ πολλοῦ ταραττόν τὴν θάλατταν ἀφρῶν τε περιχυζόμενον καὶ τοὺς ὀδόντας ἐκφαίνον πολὺ τῶν παρ' ἡμῖν φαλῶν ὑψηλοτέρους, ὀξεῖς δὲ πάντας ὥσπερ σκόλοπας καὶ λευκοὺς ὥσπερ ἑλεφαντίνους. Ἡμεῖς μὲν οὖν τὸ θύστατον ἀλλήλους προσειπόντες καὶ περιβαλόντες ἐμένομεν· τὸ δὲ ᾗδ' παρῆν καὶ ἀναρροφῆσαν ἡμᾶς αὐτῇ νηὶ κατέπιεν. Οὐ μέντοι ἐξῆθ' συναράξαι τοῖς ὁδοῦσιν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀρζιωματῶν ἢ ναῦς ἐς τὸ ἔσω διεξέπεσεν.

31. Ἐπεὶ δὲ ἐνδον ἦμεν, τὸ μὲν πρῶτον σκότος ἦν καὶ οὐδὲν ἐωρῶμεν, ὕστερον δὲ αὐτοῦ ἀναγνόντος εἶδο-

et qui Hyades, multo tamen humilior Zodiaco. Escensio facta, hominem vidimus neminem; lychnos vero multos circumcurrentes, et in foro et circa portum versantes, parvos alios et, ut ita loquar, pauperes, paucos vero de magnorum et potentium numero, claros omnino atque illustres. Habitationes illis et lucernaria suum unicuique facta erant: ac nomina habebant velut homines. Audivimus etiam vocem emittere; neque ulla nos affecerunt injuria, sed ad hospitium nos invitarunt. Nos vero nihilo secius timere, neque cibum capere neque somnum quisquam nostrum audere. Principis aula in media urbe exstructa est. Hic princeps illorum tota nocte sedet, nominatim unumquemque vocans: qui non obedierit, morte damnatur, ut stationis suae desertor. Mors autem est exstingui. Astantes nos etiam simul videbamus quae fiebant et audiebamus causas reorum lychnorum, quas tarditatis suae dicerent. Hic nostrum etiam lychnum agnovi, eumque allocutus, quomodo domi se res haberent, interrogavi: isque enarravit mihi illa omnia. Noctem igitur illam ibi mansimus; sed postridie solventes prope nubes navigavimus: ibi etiam Nephelococcygiam (*nubicuculiam*) urbem conspectam admirati sumus: nec tamen in illam egressi sumus, vento non permittente. Ceterum regnare apud illos dicebatur Coronus Cottypionis F. (*cornix Merulae F.*). Ac recordatus sum Aristophanis poetae, viri sapientis ac veracis, cujus scriptis fidem frustra denegant. Tertio inde die Oceanum satis jam clare videbamus: terra vero nusquam, praeter eas quae in aere pendent, atque ipsae quoque jam igneae et supra modum fulgentes nobis videbantur. Quarto die circa meridiem, molliter cedente vento subsidenteque, in mare depositi sumus.

30. Quum vero tangeremus jam aquam, mirum quam supra modum delectati et gavisus sumus: laetitiaeque omni pro re praesenti indulgebamus, et in mare nos abicientes natabamus: forte enim serenitas erat, et tranquillum mare. Videtur vero malorum saepe majorum initium esse mutatio in melius. Etenim nos solos duos dies in sereno niari quum navigassemus, illucescente tertio, ad orientem solem subito videmus belluas ac cetos, multos quidem etiam alios, unum vero omnium maximum, mille et quingentorum stadiorum magnitudine: contra nos autem veniebat hians et longe ante se mare perturbans, spuma undique alludente, dentes exserens, multum phallis apud nos excelsiores, palorum instar omnes acutos, et eboris in modum candidos. Nos igitur ultimum allocuti et complexi nos invicem, exspectare: at ille jam adest, et resorbens ipsa nos cum navi haurit. Neque tamen dentibus nos statim comminuit, sed per interstitia eorum navis in interiora illapsa est.

31. Quum vero intus jam essemus, primo tenebrae erant, neque videbamus quicquam. Postea illo hiantе, videmus

μεν κύτος μέγα καὶ πάντα πλατὺ καὶ ὑψηλόν, ἱκανὸν μυριάνδρῳ πόλει ἑνοικεῖν. Ἐκείντο δ' ἐν μέσῳ καὶ μικροὶ ἰχθύες καὶ ἄλλα πολλὰ θηρία συγκεκομμένα καὶ πλοίων ἱστία καὶ ἄγκυραι καὶ ἀνθρώπων ὀστέα καὶ φορτία, κατὰ μέσον δὲ καὶ γῆ καὶ λόφοι ἦσαν, ἔμοι δοκεῖν, ἐκ τῆς ἰλῦος ἣν κατέπτε συνζάνουσα. Ὅλη γοῦν ἐπ' αὐτῆς καὶ δένδρα παντοῖα ἐπεφύκει καὶ λάχανα ἐβεβλαστήκει καὶ ἔφκει πάντα ἐξηρασμένοις. Περὶ μετρον δὲ τῆς γῆς στάδιοι διακόσιοι καὶ τετταράκοντα. Ἦν δὲ ἰδεῖν καὶ ὄρνεα τὰ θαλάττια, λάρους καὶ ἀλκυόνας, ἐπὶ τῶν δένδρων νεοττεύοντα.

32. Τότε μὲν οὖν ἐπὶ πολλὸν ἑδακρύομεν, ὕστερον δὲ ἀναστῆσαντες τοὺς ἑταίρους τῇ μὲν αὖν ὑπεστηρίξαμεν, αὐτοὶ δὲ τὰ πυρεῖα συντρέψαντες καὶ ἀνακαύσαντες δεῖπνον ἐκ τῶν παρόντων ἐποιούμεθα· παρέκειτο δὲ ἄφθονα καὶ παντοδαπὰ κρέα τῶν ἰχθύων καὶ ὕδωρ ἔτι τὸ ἐκ τοῦ Ἑωσφόρου εἶχμεν. Τῇ ἐπιούσῃ δὲ διαναστάntες, εἴ ποτε ἀναχάνοι τὸ κῆτος, ἐωρῶμεν ἄλλοτε μὲν γῆν, ἄλλοτε δὲ ὄρη, ἄλλοτε δὲ μόνον τὸν οὐρανόν, πολλάκις δὲ καὶ νήσους· καὶ γὰρ ἡσθάνομεθα φερομένου αὐτοῦ ὀρέως πρὸς πᾶν μέρος τῆς θαλάττης. Ἐπεὶ δὲ ἦδη εὐαδὲς τῇ διατριβῇ ἐγεγόμεθα, λαβὼν ἐπὶ τῶν ἑταίρων ἐβάδιζον ἐς τὴν ὕλην περισκοπήσασθαι τὰ πάντα βουλόμενος. Οὐπω δὲ ὅλους πέντε διελθὼν σταδίους εὗρον ἱερὸν Ποσειδῶνος, ὡς ἐδήλου ἡ ἐπιγραφή, καὶ μετ' οὐ πολλὸν καὶ τάφους πολλοὺς καὶ στήλας ἐπ' αὐτῶν πλησίον τε πηγῇ ὕδατος διαυγοῦς, ἔτι δὲ καὶ κυνὸς ὕακην ἡκούομεν καὶ καπνὸς ἐφαίνετο πόρρωθεν καὶ τινα καὶ ἐπαυλιν εἰκάζομεν.

33. Σπουδῇ οὖν βαδίζοντες ἐφιστάμεθα πρεσβύτῃ καὶ νεανίσκῳ μάλα προθύμως πρᾶσιάν τινα ἐργαζομένοις καὶ ὕδωρ ἀπὸ τῆς πηγῆς ἐπ' αὐτὴν διοχετεύουσιν· ἡσθάνετες οὖν ἅμα καὶ φοβηθέντες ἔστημεν· κάκεινοι δὲ ταυτὴν ἡμῖν ὡς τὸ εἶδος παθόντες ἀναδοὶ παρεστήκασαν· χρόνῳ δὲ ὁ πρεσβύτερος ἔφη, Τίνες ἄρα ὑμεῖς ἐστέ, ὦ ξένοι; πότερον, ἔφη, τῶν ἐναλίων δαιμόνων ἢ ἀνθρώπων δυστυχεῖς ἡμῖν παραπλήσιοι; καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνθρώποι ὄντες καὶ ἐν γῇ τραφέντες νῦν θαλάττιοι γεγόναμεν καὶ συννηγόμεθα τῷ περιέχοντι τούτῳ θηρίῳ, οὐδ' ἂν ἄσχομεν ἀκριβοῦς εἰδότες τεθνάναι μὲν γὰρ εἰκάζομεν, ζῆν δὲ πιστεύομεν. Πρὸς ταῦτα κἀγὼ εἶπον· Καὶ ἡμεῖς σοὶ ἀνθρώποι νεήλudes, ὦ πάτερ, αὐτῷ σκάφει πρῶν καταποθέντες. Προήλθομεν δὲ νῦν βουλόμενοι μαθεῖν τὰ ἐν τῇ ὕλῃ ὡς ἔχει· πολλὴ γάρ τις καὶ λάσιος ἐφαίνετο. Δαίμων δὲ τις, ὡς εἰοικεν, ἡμᾶς ἤγαγε σέ τε ὀφόμενους καὶ εἰσομένους ὅτι μὴ μόνον ἐν τῷδε καθιέργμεθα τῷ θηρίῳ· ἀλλὰ φράσον γε ἡμῖν τὴν στυτοῦ τύχην, ὅστις τε ὢν καὶ ὅπως δεῦρο εἰσῆλθες. Ὁ δὲ οὐ πρότερον ἔφη εἰρεῖν οὐδὲ πεύσεσθαι παρ' ἡμῶν πρὶν ξένων τῶν παρόντων μεταδόναι, καὶ λαβὼν ἡμᾶς ἤγεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν — ἐπεποίητο δὲ αὐτάρκη καὶ στιβαράς ἐνωκοδόμητο καὶ τάλλα ἐξήρτιστο — παραθείς δὲ ἡμῖν λάχανά τε καὶ ἀροῦρα καὶ ἰχθύς, ἔτι δὲ καὶ οἶνον ἐγγέας, ἐπειδὴ

magnum specum, et latum undique et altum, satis capacem, ut decies mille hominum in eo urbs habitaretur. Projecti in medio et pices minores, et animalia multa alia concisa, et navigiorum vela atque ancoræ, et hominum ossa et sarcinæ. In medio et terra et colles erant, ut mihi videbatur, de limo quem glutiebat considentes. Igitur silva in illis et omnigenæ arbores enatæ erant, et olera germinaverant, cultisque omnia apparebant similia. Ambitus terræ illius stadia ducenta quadraginta. Videre autem erat aves quoque marinas, laros et halcyones, quæ pullos in arboribus educerent.

32. Tunc quidem igitur abunde ploravimus. Deinde vero, excitatis sociis, navem firmavimus, atque igne silicibus excusso, cenam de his, quæ ad manum essent, paravimus: jacebant autem copiosæ et omnis generis carnes piscium; aquam vero de Lucifero adhuc habebamus. Postridie quum surrexissemus, quoties hiaret cetus, videbamus alias quidem terram, alias montes, alias cælum solum, sæpe etiam insulas; sensimusque adeo ferri illum celeriter in omnes maris partes. Quum jam hujus commorationis consuetudinem quandam contraxissemus, assumitis septem sociis, in silvam ingressus sum, perspecturus omnia. Quinque nondum integra stadia progressus, Neptuni templum inveni, ut indicabat inscriptio: neque multo post sepulcra etiam multa, et in iis columellas, atque in proximo fontem aquæ pellucidæ. Ad hæc canis latratum audivimus, et fumus apparuit e longinquo: unde habitationem etiam conjicere quandam potuimus.

33. Diligenter igitur progressi, seniori cuidam et juveni astitimus, studiose exercentibus hortum olitorum, atque de fonte aquam in eum derivantibus. Delectati simul et territi constitimus: et illi quoque eadem qua nos ratione, ut facile est ad existimandum, affecti, voce interclusa stabant. Post moram aliquam senex, Qui vos igitur estis, inquit, hospites? utrum marini quidam demones, an homines infelices, nobis similes? Etenim nos quoque homines nati et in terra nutriti marini jam facti sumus, et cum bellua hac, quæ nos continet, natamus, nec accurate, quid de nobis fiat, scientes: mortuos enim nos esse conjiciebamus, vivere tamen credimus. Ad hæc ego, Et nos sane, inquam, homines novi advenæ sumus, pater, ipsa cum navi nudius tertius hausti. Modo vero progressi sumus, exploraturi hujus silvæ interiora: multa enim et folis densa videbatur. Duxit autem nos genius aliquis, te ut videremus, disceremusque non solos nos in hac includi bellua. Sed enarra tuam nobis fortunam, qui sis, et qua ratione huc intraveris. Ille vero negavit se prius vel dicturum nobis, vel a nobis quicquam quæsiturum, quam hospitali nos munere, prout copia jam esset, impertisset: assumptosque nos in domum deduxit, quam sibi fecerat usibus satis commodam, et lectos in ea struxerat, paraveratque reliqua. Hic quum apposuisset nobis olera et arboreos fructus, ei pisces, vinumque etiam ministrasset, satiatos interrogavit quid

ἱκανῶς ἐκορέσθημεν, ἐπυνθάνετο δ' ἐπαπόνθειμεν· καὶ γὰρ πάντα ἐξῆς διηγησάμεν, τὸν τε χειμῶνα καὶ τὰ ἐν τῇ νήσῳ καὶ τὸν ἐν τῷ ἀέρι πλοῦν, καὶ τὸν πόλεμον, καὶ τὰλλα μέχρι τῆς ἐς τὸ κῆτος καταδύσεως.

34. Ὁ δ' ὑπερβαυμάσας καὶ αὐτὸς ἐν μέρει τὰ καθ' ἑαυτὸν διεξῆει λέγων, Τὸ μὲν γένος εἰμὶ, ὃ ξένοι, Κύπριος, ὁρμηθεὶς δὲ κατ' ἐμπορίαν ἀπὸ τῆς πατρίδος μετὰ παιδός, ὃν ὁρᾶτε, καὶ ἄλλων πολλῶν οἰκετῶν ἔπλεον εἰς Ἰταλίαν ποικίλον φόρτον κομίζων ἐπὶ νεὸς μεγάλης, ἣν ἐπὶ στόματι τοῦ κήτους διαλελυμένην ἴσως ἑώρακατε. Μέχρι μὲν οὖν Σικελίας εὐτυχῶς διεπλεύσαμεν· ἐκεῖθεν δὲ ὁρπασθέντες ἀνέμῳ σφοδρῶι τριταῖοι ἐς τὸν ὠκεανὸν ἀπηνέγχθημεν, ἐνθα τῷ κήτει περιτυχόντες καὶ αὐτανδροὶ καταποθέντες δύο ἡμεῖς μόνοι τῶν ἄλλων ἀποθανόντων ἐσώθημεν. Θάψαντες δὲ τοὺς ἐταίρους καὶ νῆα τῷ Ποσειδῶνι δευμάμενοι τουτοῖν τὸν βίον ζῶμεν, λάχανα μὲν κηπεύοντες, ἰχθῦς δὲ σιτούμενοι καὶ ἀκρόδρῳα. Πολλὴ δὲ, ὡς ὁρᾶτε, ἡ ὕλη, καὶ μὴν καὶ ἀμπελούς ἔχει πολλὰς, ἀφ' ὧν ἥδι-στος οἶνος γίγνεται· καὶ τὴν πηγὴν δὲ ἴσως εἰδετε καλίστου καὶ ψυχροτάτου ὕδατος. Εὐνὴν δὲ ἀπὸ τῶν φύλλων ποιοῦμεθα καὶ πῦρ ἀφθονὸν κάομεν καὶ ὄρεα οὐ θηρεύομεν τὰ εἰσπετόμενα καὶ ζῶντας ἰχθῦς ἀγρεύομεν ἐξιόντες ἐπὶ τὰ βραγχία τοῦ θηρίου, ἐνθα καὶ λουσόμεθα, ὅπῃ τὰ ἐπιθυμῶμεν. Καὶ μὴν καὶ λίμνη οὐ πόρρω ἐστὶν ἄλμυρά σταδίων εἴκοσι τὸ περίμετρον ἰχθῦς ἔχουσα παντοδαπούς, ἐν ᾗ καὶ νηχόμεθα καὶ πλέομεν ἐπὶ σκάρους μικροῦ, ὃ ἐγὼ ἐναυπηγησάμεν. Ἔτη δὲ ἡμῖν ἐστὶ τῆς καταπόσεως ταῦτα ἑπτὰ καὶ εἴκοσι.

35. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἴσως φέρειν ἰδυνάμεθα, οἱ δὲ γείτονες ἡμῶν καὶ πάροικοι σφοδρὰ χαλεποὶ καὶ βαρεῖς εἰσιν, ἀμικτοὶ τε ὄντες καὶ ἄγριοι. Ἡ γὰρ, ἔφην ἐγὼ, καὶ ἄλλοι τινὲς εἰσιν ἐν τῷ κήτει; Πολλοὶ μὲν, ἔφη, καὶ ἄζνοι καὶ τὰς μορφὰς ἀλλόκοτοι· τὰ μὲν γὰρ ἐστέρια καὶ οὐραῖα τῆς ὕλης Ταριχᾶνες οἰκοῦσιν, ἔθνος ἐγγελυωπὸν καὶ παραδοπρόσωπον, μάχιμον καὶ θρασὺ καὶ ὠμοφάγον· τὰ δὲ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς κατὰ τὸν δεξιὸν τοῖχον Τριτονομένδητες, τὰ μὲν ἄνω ἀνθρώποις ὅμοιοι, τὰ δὲ κάτω τοῖς γαλεώταις, ἥτον μέντοι ἀδικοὶ εἰσι τῶν ἄλλων· τὰ λαῖα δὲ Καρκινοχεῖρες καὶ Θυννοκέφαλοι συμμαχίαν τε καὶ φιλίαν πρὸς ἑαυτοὺς πεποινημένοι· τὴν δὲ μεσόγειαν νέμονται Παγουρίδαι καὶ Ψητόποδες, γένος μάχιμον καὶ δρομικώτατον· τὰ ἐῷα δὲ πρὸς αὐτῷ τῷ στόματι τὰ μὲν πολλὰ ἔρημά ἐστι προσκλυζόμενα τῇ θαλάττῃ. Ὅμως δὲ ἐγὼ ταῦτα ἔχω φόρον τοῖς Ψητόποσιν ὑποτελῶν ἑκάστου ἔτους δεσπεία πεντακόσια.

36. Τοιαύτη μὲν ἡ χώρα ἐστίν· ὁμοῦς δὲ χρὴ δρᾶν ὅπως δυνησόμεθα τοσοῦτοις ἔθνεσι μάχεσθαι καὶ ὅπως βιοτεύσομεν. Πόσοι δὲ, ἔφην ἐγὼ, πάντες οὗτοί εἰσι; Πλείους, ἔφη, τῶν χιλιῶν. Ὅπλα δὲ τίνα ἐστὶν αὐτοῖς; Οὐδὲν, ἔφη, πλὴν τὰ δοτὰ τῶν ἰχθύων. Οὐκοῦν, ἔφην ἐγὼ, ἀριστ' ἂν ἔχοι διὰ μᾶ-

nobis accidisset. Atque ego ordine enarravi omnia, tempestatem, et quæ in insula contigerant, et navigationem per aera, et bellum, et reliqua ad descensum usque in piscem.

34. Ille vero admiratus supra modum, vicissim ipse suas res enarravit, sic exorsus: Genere, hospites, sum Cyprius. Mercaturæ causa patria egressus cum filio, quem videtis, et aliis multis servis, in Italiam navigavi, onera varia magna navi vehens, quam in ore ceti solutam forte vidistis. Atque ad Sicillam usque feliciter navigavimus. Inde vero valido vento abiepti, tertio die in Oceanum delati sumus. Hic incidentes in cetum et viri cum nave gluti, duo nos, mortuis reliquis, soli servati sumus. Sepultis vero sociis, atque adeo Neptuno ædificata, hanc vitam vivimus, olera in horto colentes, in reliquo cibo piscibus utentes et arborum fructibus. Silva autem, ut videtis, proluxa, vites etiam habet multas, de quibus vinum sit suavissimum. Et fontem forte vidistis pulcherrimæ aquæ et frigidissimæ. Cubilia facimus de foliis, et igne utimur copioso, et aves aucupio capimus involantes, et vivos piscamur pisces, exeuntes in branchia bellæ: ibi etiam quando volumus lavamus. Ac lacus quoque non porro est salsus, viginti stadiorum ambitu, pisces alens omnigenos, in quo natamus etiam, et in parva scapha navigamus, quam ego fabricatus sum. Anni nobis processerunt, ex quo hausti sumus, septem hi et viginti.

35. Ac reliqua ferre forte poteramus: at vicini nostri et qui juxta habitant, difficiles admodum et graves sunt, insociabiles atque feri. Ecquid enim, inquam, alii quoque nonnulli sunt in ceto? Multi vero, inquit, iique inhospitales, et figura horribili. Occidentales enim partes silvæ et versus caudam sitas, Tarichanes (*salsamentarii*) habitant, gens anguillinis oculis et vultu cancrino, pugna, audax, crudivora. Alterum vero latus, ad parietem dextrum, Tritonomendetes tenent, superiori parte hominibus similes, inferiori autem mustelis: minus tamen hi iniusti sunt reliquis. Sinistra vero Carcinochires (*cancrimani*), et Thynnocephali (*thunnictipites*) qui belli societatem atque amicitiam inter se fecere. Mediterranea habitant Paguridæ et Psettopodes (*rhom bipedes*), bellicosum genus et cursu valens maxime. Orientales vero et vicinæ ori partes desertæ sunt majorem partem, quod mari alluuntur. Tamen hæc ego habeo Psettopodibus vectigal pendens quingenta quotannis ostrea.

36. Ac talis quidem est regio. Videndum vero vobis est quomodo possimus tot contra gentes pugnare, et victum quomodo quaeramus. Quot vero, inquam, hi omnes sunt? amplius mille, inquit. Quæ sunt illis arma? Nulla, inquit, præter spinas piscium. Igitur optimum, inquam,

χης ἔλθεῖν αὐτοῖς ἄτε ἀνόπλοις ὅσιν ὠπλισμένους· εἰ γὰρ κρατήσομεν αὐτῶν, ἀδεῶς τὸ λοιπὸν οἰκήσομεν. Ἔδοξε ταῦτα, καὶ ἀπαλθόντες ἐπὶ ναῦν παρεσκευαζόμεθα. Αἰτία δὲ τοῦ πολέμου ἐμελλεν ἔσεσθαι τοῦ φόρου ἢ οὐκ ἀπόδοσις, ἥδη τῆς προθεσμίας ἐνεστώσης. Καὶ δὴ οἱ μὲν ἔπεμπον ἀπαιτοῦντες τὸν δασμόν· ὁ δὲ ὑπεροπτικῶς ἀποκρινάμενος ἀπεδίωξε τοὺς ἀγγέλους. Πρῶτοι οὖν οἱ Ψηττόποδες καὶ οἱ Παγουρίδαι χαλεπαίνοντες τῷ Σκινθάρῳ — τοῦτο γὰρ ἑκαλεῖτο — μετὰ πολλοῦ θορύβου ἐπῆσαν.

37. Ἡμεῖς δὲ τὴν ἔφοδον ὑποπτεύοντες ἐξοπλισάμενοι ἀνεμένομεν, λόχον τινὰ προτάξαντες ἀνδρῶν πέντε καὶ εἰκοσὶν· προαίρητο δὲ τοῖς ἐν τῇ ἐνέδρᾳ, ἐπειδὴν ἴδωσι παρεληλυθότας τοὺς πολεμίους, ἐκινεῖσθαι καὶ οὕτως ἐποίησαν. Ἐπαναστάντες γὰρ κατόπισθεν ἔκαστον αὐτοῦ, καὶ ἡμεῖς δὲ καὶ αὐτοὶ πέντε καὶ εἰκοσι τὸν ἀριθμὸν ὄντες — καὶ γὰρ ὁ Σκινθάρος καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ συνεστρατεύοντο — ὑπὸντιάζομεν καὶ συμμίζαντες θυμῷ καὶ ῥώμῃ διεκινδυνεύομεν. Τέλος δὲ τροπὴν αὐτῶν ποιησάμενοι κατεδιώξαμεν ἄχρι πρὸς τοὺς φωλεούς. Ἀπέθανον δὲ τῶν μὲν πολεμίων ἐβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἡμῶν δὲ εἰς ὁ κυβερνήτης τρίγλης πλευρᾷ διαπαρεῖς τὸ μετάρρενον.

38. Ἐξείλην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα ἐπημισάμεθα τῇ μάχῃ καὶ τρόπαιον ἐστήσαμεν ῥάχιν ξηρὰν δελφίνος ἀναψήξαντες. Τῇ ὑστεραίᾳ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι αἰσθόμενοι παρῆσαν, τὸ μὲν δεξιὸν κέρας ἔχοντες οἱ Ταριχᾶνες — ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Πήλαμος — τὸ δ' εὐώνυμον οἱ Θυννοκέφαλοι, τὸ μέσον δὲ οἱ Καρκινόχειρες· οἱ γὰρ Τριτωνομένδητες τὴν ἡσυχίαν ἔγον οὐδετέροις συμμαχεῖν προαιρούμενοι. Ἡμεῖς δὲ προαπαντήσαντες αὐτοῖς παρὰ τὸ Ποσειδώνιον συμμίζαμεν πολλῇ βοῇ χρώμενοι· ἀντήχει δὲ τὸ κύτος ὥσπερ τὰ σπηλαία. Τρεψάμενοι δ' αὐτοὺς ἄτε γυμνήτας ὄντας καὶ καταδιώξαντες ἐς τὴν ὕλην τὸ λοιπὸν ἐπεκρατοῦμεν τῆς γῆς.

39. Καὶ μετ' οὐ πολλὴ κήρυκας ἀποστείλαντες νεκρούς τε ἀνηρῶντο καὶ περὶ φιλίας διαλέγοντο· ἡμῖν δὲ οὐκ ἔδοξε σπένδεισθαι, ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ χωρήσαντες ἐπ' αὐτοὺς πάντας ἄρδην ἐξεκώσαμεν πλὴν τῶν Τριτωνομενδῆτων. Οὗτοι δὲ ὡς εἶδον τὰ γινώμενα, διαδράντες ἐκ τῶν βραγχιῶν ἀρῆξαν αὐτοὺς ἐς τὴν θάλατταν. Ἡμεῖς δὲ τὴν χώραν ἐπελθόντες ἔρημον ἥδη οὔσαν τῶν πολεμίων τὸ λοιπὸν ἀδεῶς κατωκοῦμεν τὰ πολλὰ γυμνασίους τε καὶ κυνηγεσίους χρώμενοι καὶ ἀμπελουργοῦντες καὶ τὸν καρπὸν συγκομιζόμενοι τὸν ἐκ τῶν δένδρων, καὶ διῶς ἐφικαιμεν τοῖς ἐν δεσμοτηρίῳ μεγάλῳ καὶ ἀφύκτῳ τρυφῶσι καὶ λελυμένοις. Ἐνι-αυτὸν μὲν οὖν καὶ μῆνας ὀκτὼ τοῦτον διήγομεν τὸν τρόπον.

40. Τῷ δ' ἐνάτῳ μηνὶ πέμπτῃ ἱσταμένου περὶ τὴν δευτέραν τοῦ στόματος ἀνοίξιν — ἀπαξ γὰρ δὴ τοῦτο κατὰ τὴν ὥραν ἑκάστην ἐποίει τὸ κῆτος, ὥστε ἡμᾶς πρὸς τὰς ἀνοξίας τεκμαίρεσθαι τὰς ὥρας — περὶ οὖν

fuerit pugna cum illis congregi, inermibus nempe, nos qui arma habemus. Nam si vicerimus illos, sine metu deinde vivemus. Sic placuit: digressique ad navem, nos paravimus. Causa belli futuri erat, vectigal ne in posterum solveretur, cuius jam dies praestituta instaret. Atque illi quidem misere tributum poscentes: iste vero superbo cum responso nuncios repulit. Primum ergo Psettopodes et Paguridae irati, Scintharum (hoc enim nomen viro) magno tumultu invaserunt.

37. Nos vero suspicati invasionem, armati et instructi exspectabamus, agmine praemisso virorum quinque et viginti, quibus praecceptum erat, ex insidiis, quum praetergressos viderent hostes, insurgerent. Et sic fecere: insurgentes enim a tergo illos ceciderunt. Nos vero quinque et viginti numero et ipsi, quum Scintharus ipsiusque filius una pugnarent, occurrimus, animoseque et fortiter confligentes non sine periculo pugnativimus. Tandem vero in fugam versos persecuti sumus ad foveas usque ipsorum. Ceciderunt hostium quidem centum et septuaginta: de nostris vero unus gubernator, costa triglae tractus a tergo.

38. Illo igitur die ac nocte in pugnae loco mansimus, tropaeumque statuimus, spina dorsi arida delphini erecta. Postridie vero et reliqui, cognita re, adsunt; dextrum cornu tenentes Tarichanes duce Pelamo, sinistrum vero Thynnocephali, medium Carcinochires. Tritonomendetes enim quiescebant, nentris auxiliari volentes. Nos vero occurrentes illis circa Neptuni aedem, ad manus venimus, clamore utentes multo: resonabat autem speluncarum instar alvus ceti. Illos autem in fugam versos, utpote levis armaturae, persecuti in silvam, denique campum obtinivimus.

39. Neque multo post caduceatoribus missis et mortuos tollere volebant et de amicitia agebant. Sed nobis non placuit foedus: quin postridie ejus diei contra illos profecti confertim omnes delevimus, praeter Tritonomendetas. Hi vero quid fieret animadverso, cursu petitis branchiis in mare inde desilierunt. Nos vero tota lustrata regione, quae jam vacua esset hostibus, reliquo tempore metus expertes habitabamus, exercitationibus multum utentes et venatu, vineasque colentes, et fructum comportantes ex arboribus; et in univrsam similes videbamur hominibus in magno quodam carcere, unde fuga non est, delicate viventibus ac solutis. Annum igitur et menses octo ad hunc modum vixeramus.

40. Sed noni mensis die quinto, circa secundam oris apertionem: semel enim in singulas horas hoc faciebat cetus, ut illis hiatibus signare horas possemus: circa se-

τὴν δευτέραν, ὥσπερ ἔφην, ἀνοίξιν, ἄρνω βοή τε πολλή καὶ θόρυβος ἤκούετο καὶ ὥσπερ κελεύσματα καὶ εἰρεσίαι· ταραχθέντες οὖν ἀνείρπυσσamen ἐπ' αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ θηρίου καὶ στάντες ἐνδοτέρω τῶν ὁδόντων καθωρῶμεν ἀπάντων τῶν ἐγὼ εἶδον θαυμάσιον παραδοξότατον, ἄνδρας μεγάλους ὅσον ἡμισταδισίους τὰς ἡλικίας ἐπὶ νήσων μεγάλων προσπλέοντας ὥσπερ τριτηρῶν. Οἶδα μὲν οὖν ἀπίστοις εἰκοτά ιστορήσων, λέξω δὲ ὁμῶς.

Νῆσοι ἦσαν ἐπιμήκεις μὲν, οὐ πάνυ δὲ ὑψηλαί, ὅσον ἑκατὸν σταδίων ἑκάστη τὸ περίμετρον· ἐπὶ δ' αὐτῶν ἔπλεον τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἀμφὶ τοὺς εἴκοσι καὶ ἑκατὸν· τούτων δὲ οἱ μὲν παρ' ἑκάτερα τῆς νήσου καθήμενοι ἐφεξῆς ἐκωπηλάτουσαν κυπαρίττοις μεγάλαις αὐτοκλάδοις καὶ αὐτοκόμοις ὥσπερ εἰς ἔρετμοις, κατόπιν δὲ ἐπὶ τῆς πρύμνης, ὡς ἐδόκει, κυβερνήτης ἐπὶ λόφου ὑψηλοῦ εἰστήκει· χάλασον ἔχων πηδάλιον πεντασταδιαῖον τὸ μήκος· ἐπὶ δὲ τῆς πρῶρας ὅσον τετταράκοντα ὀπλισμένοι αὐτῶν ἐμάχοντο πάντα εἰκοτὲς ἀνθρώποις πλὴν τῆς κόμης· αὕτη δὲ πῦρ ἦν καὶ ἑκάετο, ὥστε οὐδὲ κορύθων ἐδέοντο. Ἀντὶ δὲ ἰστίων ὁ ἄνεμος ἐμπίπτων τῇ ὕλῃ πολλῇ οὕτῃ ἐν ἑκάστῃ ἐκόλπου τε αὐτὴν καὶ ἔφερε τὴν νῆσον ἢ ἐθέλοι ὁ κυβερνήτης· καλευστῆς δ' ἐφειστήκει αὐτοῖς καὶ πρὸς τὴν εἰρεσίαν ὀξέως ἐκινούντο ὥσπερ καὶ μακρὰ τῶν πλοίων.

41. Τὸ μὲν οὖν πρῶτον οὗο ἡ τρεῖς ἑωρῶμεν, ὕστερον δ' ἐφάνησαν ὅσον ἑξακόσιοι, καὶ διαστάντες ἐπολέμουν καὶ ἐναυμάχουν. Πολλοὶ μὲν οὖν ἀντίπρωροι συνηράσσοντο ἀλλήλαις, πολλοὶ δὲ καὶ ἐμβληθεῖσαι καταδύοντο, αἱ δὲ συμπλεκόμεναι καρτερῶς διηγωνίζοντο καὶ οὐ βραδίως ἀπελύνοντο· οἱ γὰρ ἐπὶ τῆς πρῶρας παρατεταγμένοι πᾶσαν ἐπεδείκνυντο προθυμίαν ἐπιβαίνοντες καὶ ἀναιρουντες· ἐξώγρει δὲ οὐδεὶς. Ἀντὶ δὲ χειρῶν σιδηρῶν πολυπόδας μεγάλους ἐκδεδεμένους ἀλλήλοις ἀπερρίπτουν, οἱ δὲ περιπλεκόμενοι τῇ ὕλῃ κατεῖχον αὐτὴν τὴν νῆσον. Ἐβαλλον μὲντοι καὶ ἐτίτρωσκον ὀστρεοῖς τε ἀμαξοπληθεῖσι καὶ σπόγγοις πληθυσιαῖς.

42. Ἦγεῖτο δὲ τῶν μὲν Αἰολοκένταυρος, τῶν δὲ Θαλασσοπότης· καὶ μάχῃ αὐτοῖς ἐγεγένητο, ὡς ἐδόκει, λείας ἕνεκα· ἐλίγετο γὰρ ὁ Θαλασσοπότης πολλὰς ἀγέλας δελφίνων τοῦ Αἰολοκενταύρου ἐληλακέναι, ὡς ἦν ἀκούειν ἐπικαλούντων ἀλλήλοις καὶ τὰ ὀνόματα τῶν βασιλέων ἐπιδοιμένων. Τέλος δὲ νικῶσιν οἱ τοῦ Αἰολοκενταύρου καὶ νήσους τῶν πολεμίων καταδύουσιν ἀμφὶ τὰς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν καὶ ἄλλας τρεῖς λαμβάνουσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν, αἱ δὲ λοιπαὶ πρύμναν κρουσάμεναι ἔφευγον. Οἱ δὲ μέχρι τινὸς διώξαντες, ἐπειδὴ ἄσπερα ἦν, τραπόμενοι πρὸς τὰ ναυάγια τῶν πλείστων ἐπεκράτησαν καὶ τὰ αὐτῶν ἀνείλοντο· καὶ γὰρ ἐκείνων κατέδυσαν νῆσοι οὐκ ἐλάττους τῶν ὀγδοήκοντα. Ἔστησαν δὲ καὶ τρόπαιον τῆς νησομαχίας ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τοῦ κήτους μίαν τῶν πολεμίων νήσων ἀνασταυρώσαντες. Ἐκείνην μὲν οὖν τὴν νύκτα περὶ τὸ θηρίον ἠύλισσαντο ἐξάψαντες αὐτοῦ τὰ ἀπόγια καὶ ἐπ' ἀγκυρῶν

cumadum ergo, ut dicebam, hialum multus subito clamor tumultusque exaudiebatur et quasi remigantium exhortationes et remorum actorum sonitus. Perturbati ergo erepsimus in ipsum os bestiae, stantesque intra dentes spectabamus spectaculorum omnium, quae vidi ego, maxime admirabile, homines magnos quantum est dimidium stadium proceritate, magnis in insulis tanquam triremibus adnavigantes. Novi quidem me incredibilibus similia referre, dicam tamen.

Insulae erant longae illae quidem, sed non magnopere altae, stadiorum circiter centum ambitu quaeque. In his navigabant virorum illorum ad centum viginti. Horum porro alii ad utrumque insulae latus deinceps assidentes ut remos trahebant copressos magnas ipsis cum ramis atque foliis: in posteriori vero parte, in puppi, ut videbatur, gubernator excelso in colle stabat, senem tractans gubernaculum stadii longitudine. In prora autem eorum quadraginta circiter armati pugnabant, similes usquequaque hominibus praeterquam comis, pro his enim ignis erat, isque ardens: quare galeis opus non habebant. Pro velis vero irruens in silvam, quae multa in unaquaque erat, ventus sinuabat illam, impellebatque quo vellet gubernator insulam. Hortator autem illis stabat, atque insulae, velut naves longae, ad remigium cecliter movebantur.

41. Ac primo duas aut tres videbamus, deinde apparere vel sexcentae, quae intervallo capto praelium committerent navale. Multae igitur adversis proris concurrebant sibi, multae a conflictu vehementi submergebantur: aliae sibi implicitae pugnabant fortiter, nec facile exolvebantur; nam qui constituti erant in prora, alacritatem ostendebant maximam, transilientes in naves alienas et eadem ibi edentes; captivum vero duxit nemo. Pro ferreis manibus polypodas magnos, revinctos sibi invicem, injiciebant, qui silvam complexi retinerent insulam. Jactabant vero ostrea quae singula plaustrum implebant, et jugeri magnitudine spongas, iisque vulnerabant.

42. Dux erat alterius classis Aiolocentaurus, alterius Thalassopotes (maris potor): pugna inter illos exorta erat, ut videbatur, de praeda. Dicebatur enim Thalassopotes greges multos delphinorum Aiolocentauri abegisse, quantum audire dabatur quum inclamarent sibi invicem, et regum nomina appellarent. Tandem vincunt Aiolocentauri milites, atque insulas hostium demergunt centum circiter et quinquaginta, tres alias cum ipsis viris capiunt: reliquae remis inhibentes fugiunt. Hi vero aliquo usque eos persecuti, sub vesperam conversi ad naufragia, pleraque in suam potestatem redelegerunt, et receperunt sua: nam ipsorum quoque insulae non minus octoginta submersae fuerant. Statuerunt vero tropaeum pugnae insularis, una insularum hostilium in capite ceti suspensa palo. Illam igitur noctem circa belluam, revinctis ab ea retinaculis et jactis

πλησίον ὀρμισάμενοι· καὶ γὰρ ἀγκύραις ἐχρῶντο μεγά-
λαις, ὑαλίταις, καρτεραῖς. Τῇ ὑστεραίᾳ δὲ θύσαντες
ἐπὶ τοῦ κήτους καὶ τοὺς οἰκίους θάψαντες ἐπ' αὐτοῦ
ἀπέπλεον ἡδόμενοι καὶ ὥσπερ παιᾶνας ᾄδοντες. Ταῦτα
μὲν τὰ κατὰ τὴν νησομαχίαν γεγόμενα.

XXVII.

ΑΛΗΘΟΥΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

1. Τὸ δ' ἀπὸ τούτου μηκέτι φέρων ἐγὼ τὴν ἐν τῷ
κῆτει δίαίταν ἀχθόμενός τε τῇ μονῇ μηχανήν τινα ἐξή-
κουν δι' ἧς ἂν ἐξελεῖν γένοιτο· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐδο-
ξεν ἡμῖν διορύξαι κατὰ τὸν δεξιὸν τοῖχον ἀποδρᾶναι,
καὶ ἀρξάμενοι διεκόπτομεν· ἐπειδὴ δὲ προελθόντες ὅσον
πέντε σταδίου οὐδὲν ἤνουμεν, τοῦ μὲν δρύγματος ἐπαυ-
σάμεθα, τὴν δὲ ὕλην καύσαι διέγινωμεν· οὕτω γὰρ ἂν
τὸ κῆτος ἀποθανεῖν· εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, ῥαδίᾳ ἐμελ-
λεν ἡμῖν ἔσσεσθαι ἡ ἐξοδος. Ἀρξάμενοι οὖν ἀπὸ τῶν
οὐραίων ἐκάομεν, καὶ ἡμέρας μὲν ἑπτὰ καὶ ἰσας νύκτας
ἀναισθητῶς εἶχε τοῦ καύματος, ὀγδόῃ δὲ καὶ ἐνάτῃ
συνέμεν αὐτοῦ νοσοῦντος· ἀργότερον γοῦν ἀνέχα-
σκε, καὶ εἰ ποτε ἀναχάνοι, ταχὺ συνέμυε. Δε-
κάτῃ δὲ καὶ ἐνδεκάτῃ τέλει ἀπονενέκρωτο καὶ δυσ-
ῶδες ἦν· τῇ δωδεκάτῃ δὲ μόλις ἐνενοήσαμεν, ὥς, εἰ
μή τις χανόντος αὐτοῦ ὑποστρήξειε τοὺς γομφίους,
ὥστε μηκέτι συγκλείσαι, κινδυνεύσομεν κατακλεισθέν-
τες ἐν νεκρῷ αὐτῷ ἀπολέσθαι· οὕτω δὲ μεγάλας δοκοῖς
τὸ στόμα διερείσαντες τὴν ναῦν ἐπεσχευάζομεν ὕδωρ
τε ὥς ἐνὶ πλείστον ἐμβαλλόμενοι καὶ τὰ ἄλλα ἐπιτή-
δει· κυβερνᾶν δ' ἐμελλεν ὁ Σκίνθαρος. Τῇ δ' ἐπιούσῃ
τὸ μὲν ἤδη ἐτεθνήκει.

2. Ἡμεῖς δ' ἀνελκύσαντες τὸ πλοῖον καὶ διὰ τῶν
ἀραιωμάτων διαγαγόντες καὶ ἐκ τῶν ὀδόντων ἐξάψαν-
τες ἡρέμα καθήκαμεν ἐς τὴν θάλατταν· ἐπαναβάντες δ'
ἐπὶ τὰ νῦτα καὶ θύσαντες τῷ Ποσειδῶνι αὐτοῦ παρὰ
τὸ πρόπαιον ἡμέρας τε τρεῖς ἐπαυλισάμενοι — νηνεμία
γὰρ ἦν — τῇ τετάρτῃ ἀπεπλεύσαμεν. Ἐνθα δὲ πολ-
λοῖς τῶν ἐκ τῆς ναυμαχίας νεκρῶς ἀπηντῶμεν καὶ προσ-
ωκέλλομεν, καὶ τὰ σώματα καταμετροῦντες ἐθαυμά-
ζομεν. Καὶ ἡμέρας μὲν τινὰς ἐπλέομεν εὐκράτῳ ἀέρι
χρῶμενοι, ἔπειτα βορέου σφοδροῦ πνεύσαντος μέγα
κρύος ἐγένετο καὶ ὑπ' αὐτοῦ πᾶν ἐπάγη τὸ πελαγος οὐκ
ἐπικολῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐς βάθος ὅσον ἐπὶ τετρακο-
σίας ὀργυῖας, ὥστε καὶ ἀποδάντας διαθεῖν ἐπὶ τοῦ χρυ-
στάλλου. Ἐπιμένοντος δὲ τοῦ πνεύματος φέρειν οὐ
δυνάμενοι τοιόνδε τι ἐπενοήσαμεν — ὁ δὲ τὴν γνώμην
ἀποφηνάμενος ἦν Σκίνθαρος — σκάψαντες γὰρ ἐν τῷ
ὕδατι σπῆλαιον μέγιστον ἐν τούτῳ ἐμεῖναμεν ἡμέρας
τριᾶκοντα, πῦρ ἀνακάοντες καὶ σιτούμενοι τοὺς ἰχθύς·
εὐρίσκομεν δ' αὐτοὺς ἀνορύττοντες. Ἐπειδὴ δὲ ἤδη
ἐπέλιπε τὰ ἐπιτήδεια, προελθόντες καὶ τὴν ναῦν πε-
πηγυῖαν ἀνασπᾶσαντες καὶ πετάσαντες τὴν ὀθόνην

circa ancoris, transegere : nam ancoris quoque utebantur
magnis, vitreis, validis. Postridie vero re sacra in ceto
peracta, sepultisque in eo suis, solverunt læti, et velut
pæanias canentes. Ista sunt circa insularem pugnam gesta.

XXVII.

VERÆ HISTORIÆ LIBER SECUNDUS.

1. Ab hoc inde tempore quum non amplius ferrem illam
in ceto vitam, et commoratione illa gravarer, exeundi
aliquam rationem machinabar. Ac primo quidem placuit
dextro pariete perfosso aufugere, jamque excidere illud
cæperamus. Quum vero ad quinque stadia progressi ni-
hil efficeremus, fodiendi consilio abjecto, incendere silvam
statnimus : ita quippe morituram belluam ; quo facto facilis
nobis futurus exitus erat. A caudinis igitur partibus initio
facto eam incendimus : ac septem dies totidemque noctes
non sensit ardorem ; octavo autem nonoque ægrotare eum
intelleximus : hiabat enim tardius, et si hiaret, statim os
clauderat. Decimo undecimoque plane jam ad mortem
spectabat, atque olebat male. Duodecimo vix tandem ani-
madvertimus, nisi quis illo hiant suffulciret maxillares,
quominus claudere illos posset, periculum esse ne inclusi
in cadavere una periremus. Itaque ore illius magnis tra-
bibus discuneato, navem paravimus, et aqua quamplurima
imposita, et necessariis reliquis : gubernaturus autem erat
Scintharus. Proxima luce cetus quidem jam erat mor-
tuus.

2. Nos vero extractum navigium, et per dentium inter-
stitia tractum, suspensumque e dentibus placide in mare
demisimus. Tum tergo ceti conscenso sacraque re Neptuno
facta, ibidem prope tropæarum commorati triduo, quod ma-
lacia esset, quarto solvimus. Hic in multos de navali illo
prælio mortuos incidimus, offendimusque, ac dimensi cor-
pora cum admiratione sumus. Ac dies quidem aliquot na-
vigavimus aere temperato usi : deinde borea flante vehe-
menti, frigus magnum est ortum et lotum inde mare conge-
latum non in superficie modo, sed in fundum etiam ad quat-
tuor circiter stadia ; ita ut egressi per glaciem discurreremus.
Durante autem vento, quum ferre non possemus, tale quid
excogitavimus, consilii auctore Scintharo : effosso intra
aquam specu maximo, triginta in hoc dies mansimus, ac-
censo igne, in cibum utentes piscibus, quos inter fodiendum
inveniebamus. Deficientibus vero jam necessariis, progressi
navem gelu firmatam revulsimus, passoque velo, trabeta-

ἐσυρόμεθα ὥσπερ πλέοντες λείως καὶ προσηνῶς ἐπὶ τοῦ πάγου διολισθάνοντες. Ἡμέρα δὲ πέμπτη ἀλέα τε ἦδη ἦν καὶ ὁ πάγος ἐλύετο καὶ ὕδωρ πάντα αὐθις ἐγίγνετο.

3. Πλεούσαντες οὖν ὅσον τριακοσίους σταδίους νήσω μικρῇ καὶ ἐρήμῃ προσηνέχθημεν, ἀφ' ἧς ὕδωρ λαβόντες — ἐπελελοιπεί γάρ ἦδη — καὶ δύο ταύρους ἀγρίους κατατοξεύσαντες ἀπεπλεύσαμεν. Οἱ δὲ ταῦροι οὗτοι τὰ κέρατα οὐκ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς εἶχον, ἀλλ' ὑπὸ τοῖς ὀφθαλμοῖς, ὥσπερ ὁ Μῶμος ἤξίου. Μετ' οὐ πολὺ δὲ εἰς ἐλαιαὸς ἐνεβαίνομεν, οὐχ ὕδατος, ἀλλὰ γάλακτος· καὶ νῆσος ἐν αὐτῷ ἐφαίνετο λευκὴ πλήρης ἀμπελων. Ἦν δὲ ἡ νῆσος τυρὸς μέγιστος, πάνυ συμπεπηγὼς, ὥς ὑστερον ἐμφαγόντες ἐμάθομεν, πέντε καὶ εἴκοσι σταδίων τὸ περίμετρον· αἱ δ' ἀμπελοι βοτρυῶν πλήρεις, οὐ μέντοι οἶνον, ἀλλὰ γάλα ἐξ αὐτῶν ἀποθλίβοντες ἐπίνομεν. Ἰερὸν δ' ἐν μέσῃ τῇ νήσῳ ἀνυχοδόμητο Γαλατείας τῆς Νηρηίδος, ὥς ἐδήλου τὸ ἐπίγραμμα. Ὅσον δ' οὖν χρόνον ἐκεῖ ἐμείναμεν, ὅσον μὲν ἡ γῆ καὶ σιτίον ὑπῆρχε, ποτὶν δὲ τὸ γάλα τὸ ἐκ τῶν βοτρυῶν. Βασιλεύειν δὲ τῶν χωρίων τούτων ἐλέγτο Τυρὸς ἡ Σαλμωνέως, μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν ταύτην παρὰ τοῦ Ποσειδῶνος λαβοῦσα τὴν τιμὴν.

4. Μείναντες δ' ἡμέρας ἐν τῇ νήσῳ πέντε τῇ ἑκτῇ ἐξωρμήσαμεν, αὔρας μὲν τινος παραπεμπούσης, λειοκύμονος δὲ οὐσης τῆς θαλάττης· τῇ ὁγδόῃ δὲ ἡμέρᾳ πλέοντες οὐκέτι διὰ τοῦ γάλακτος, ἀλλ' ἦδη ἐν ἄλμυρῳ καὶ κυανῷ ὕδατι, καθορῶμεν ἀνθρώπους πολλοὺς ἐπὶ τοῦ πελάγους διαθέντας, ἅπαντα ἡμῖν προσεικότας καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ μεγέθη, πλὴν τῶν ποδῶν μόνων· ταῦτα γὰρ φέλλια εἶχον· ἀφ' οὗ δὴ οἶμαι καὶ ἐκαλοῦντο Φελλόποδες. Ἐθαυμάζομεν οὖν ἰδόντες οὐ βαπτίζομένους, ἀλλ' ὑπερέχοντας τῶν κυμάτων καὶ ἀδείως ὁδοιποροῦντας. Οἱ δὲ καὶ προσήεσαν καὶ ἠσπάζοντο ἡμᾶς Ἑλληνικῇ φωνῇ ἐλεγόν τε εἰς Φελλῶν τὴν αὐτῶν πατριδα ἐπείγεισθαι· μέχρι μὲν οὖν τινος συνωδοιπόρου ἡμῖν παραθέντες, εἴτα ἀποτραπόμενοι τῆς ὁδοῦ ἐβάδιζον εὐπλοῖαν ἡμῖν ἐπευξάμενοι. Μετ' ὀλίγον δὲ πολλὰ νῆσοι ἐφαίνοντο, πλησίον μὲν ἐξ ἀριστερῶν ἡ Φελλῶν, εἰς ἣν ἐκεῖνοι ἔσπευδον, πόλις ἐπὶ μεγάλῳ καὶ στρογγύλῳ φελλοῦ κατοικουμένη· πόρρωθεν δὲ καὶ μάλλον ἐν δεξιᾷ πέντε μέγισται καὶ ὑψηλόταται, καὶ πῦρ πολλὸν ἀπ' αὐτῶν ἀνέχετο.

5. Κατὰ δὲ τὴν πρῶραν μία πλατεῖα καὶ ταπεινὴ, σταδίους ἀπέχουσα οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων. Ἦδη δὲ πλησίον τε ἤμεν καὶ θαυμαστή τις αὔρα περιέπνευσεν ἡμᾶς, ἡδεῖα καὶ εὐώδης, ὅταν φησὶν ὁ συγγραφεὺς Ἡρόδοτος ἀποχεῖν τῆς εὐδαίμονος Ἀραβίας. Οἶον γὰρ ἀπὸ ῥόδων καὶ ναρκίσσον καὶ ὑακίνθων καὶ κρίνων καὶ ἰων, ἔτι δὲ μυρρίνης καὶ δάφνης καὶ ἀμπελάνθης, τοιούτων ἡμῖν τὸ ἡδὺ προσέβαλλεν. Ἡσθέντες δὲ τῇ ὁσμῇ καὶ χρηστῇ ἐκ μακρῶν πόνων ἐπίσαντες κατ' ὀλίγον ἦδη πλησίον τῆς νήσου ἐγίγνομεθα. Ἐνθα δὴ καὶ καθωρῶμεν λιμένας τε πολλοὺς περὶ πᾶσαν ἀκλύστους καὶ μεγάλους, ποταμούς τε διαγυεῖς ἐξιόντας ἡρέμα

mur quasi navigantes in laevi motuque blando labentes per glaciem. Quinto inde die aestus jam fit, solvitur glacies, in aquam redeunt omnia.

3. Trecenta ferme stadia navigaveramus, quum delati sumus ad insulam parvam ac desertam. Hinc aqua hausta (jam enim defecerat), confectisque sagittarum ope silvestribus duobus bubus, rursum navigavimus. Hi vero tauri non in capite habebant cornua, sed, quod Momus volebat, sub oculis. Non ita multo post in pelagus intrabamus, non aquae illud, sed lactis. Insula in eo conspiciebatur alba, plena vitibus. Erat autem haec insula caseus maximus, plane compactus, uti postea edendo experti sumus, stadiorum quinque et viginti circuitu: vites porro ovīs plenae; verum non vinum inde, sed lac expressum bibebamus. Aedes in media insula exstructa erat Galatæ (*Lactæ*) Nereidis, quod significabat inscriptio. Quamdiu igitur ibi mansimus, cibum pariter atque obsonia terra nobis praebeat, potum vero lac de ovīs. Regnare his regionibus dicebatur Tyro (*Casea*) Salmonē filia, hunc honorem, postquam hinc discessit, ab Neptuno nacta.

4. Morati in hac insula dies quinque, sexto solvimus, aura quidem nos quadam prosequente, non nisi laevibus tamen fluctibus moto mari. Octavo die, non jam lacteo navigantes, sed salso mari et caeruleo, videmus homines multos per mare discurrentes, omni ex parte nobis similes, corporibus et statura, pedibus solum exceptis; hos enim habent ex subere, a quo nempe etiam appellantur puto Phellopodes (*suberipedes*). Mirabamur igitur quum videremus illos non mergi, sed eminentes super fluctus, ac sine metu viam facientes. Atque adeunt nos etiam nonnulli et Graeca lingua salutant, dicuntque in suam se patriam Phello (*Suberiam*) contendere. Et aliquosque juxta currentes nobiscum iter faciebant: deinde ab nostra via deflectentes abibant felicem nobis navigationem precati. Post paullo insulae apparent multae: in proximo ad sinistram Phello, in quam illi festinabant, urbs in magno et rotundo subere aedificata: at e longinquo et dextrorsum magis quinque maximae atque altissimae, a quibus ignis ardens surgebat multus.

5. Versus proram lata una et humilis, stadiis distans non minus quingentis. Jam vero prope eram, et aura quaedam circa nos spirabat admirabilis, suavis, et odora, qualem Herodotus historicus spirare ait a felici Arabia. Quale enim a rosa, et narcisso, et hyacintho, et liliis, et violis, myrto praeterea et lauro, atque vitis flore, tam suave quiddam ad nares nobis accidit. Delectati odore et optima quaeque post longos labores dum speramus, brevissimo jam intervallo absumus ab insula. Hic et portus videmus multos circumcirca, tutos a fluctibus et spatiosos, fluminaque pel-

ἐς τὴν θάλατταν· ἐτι δὲ λειμῶνας καὶ ὕλας καὶ ὄρεα μουσικά, τὰ μὲν ἐπὶ τῶν ῥόδων ᾄδοντα, πολλὰ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κλάδων· ἄῃ τε κοῦφος καὶ εὐπνους περιεκέχυτο τὴν χώραν· καὶ αὖραι δὲ τινες ἡδεῖαι διαπνέουσιν ἡρέμα τὴν ὕλην διεσάλευον, ὥστε καὶ ἀπὸ τῶν κλάδων κινουμένων τερπνὰ καὶ συνεχῆ μέλη ἀπεσπρίζετο εἰκότα τοῖς ἐπ' ἐρημίας αὐλήμασι τῶν πλαγίων αὐλῶν. Καὶ μὴν καὶ βοῇ σύμμικτος ἤκουετο ἄβρους, οὐ θορυβώδης, ἀλλ' οἷα γένοιτο· ἂν ἐν συμποσίῳ, τῶν μὲν αὐλούντων, τῶν δὲ ἐπαινούντων, ἐνίων δὲ κροτούντων πρὸς αὐλὸν ἢ κιθάραν.

6. Τούτοις ἀπασαι κηλούμενοι κατήχθημεν, ὁρμήσαντες δὲ τὴν ναὺν ἀπεδαινόμεν τὸν Σκίνηθρον ἐν αὐτῇ καὶ δύο τῶν ἑταίρων ἀπολιπόντες. Προϊόντες δὲ διὰ λειμῶνος εὐανθοῦς ἐντυγχάνομεν τοῖς φρουροῖς καὶ περικτοῖς, οἱ δὲ ὄσαντες ἡμᾶς ῥοδόνοις στεφάνοις — οὗτος γὰρ μάλιστα παρ' αὐτοῖς δεσμός ἐστιν — ἀνῆγον ὡς τὸν ἄρχοντα, παρ' ὧν δὴ καθ' ὁδὸν ἤκουσαμεν ὡς ἡ μὲν νῆσος εἴη τῶν Μακάρων προσαγορευομένη, ἀρχὸς δὲ ὁ Κρῆς Ῥαδάμανθς. Καὶ δὴ ἀναχθέντες ὡς αὐτὸν ἐν τάξει τῶν δικαζομένων ἐστημεν τέταρτοι.

7. Ἦν δὲ ἡ μὲν πρώτη δίκη περὶ Αἴαντος τοῦ Τελαμῶνος, εἴτε χρὴ αὐτὸν συνεῖναι τοῖς ἥρωσιν εἴτε καὶ μὴ· κατηγορεῖτο δὲ αὐτοῦ ὅτι μεμῆνοι καὶ ἑαυτὸν ἀπεκτόνοι. Τέλος δὲ πολλῶν ῥηθέντων ἔγνω ὁ Ῥαδάμανθς, νῦν μὲν αὐτὸν πίομενον τοῦ ἑλλεβόρου παραδοθῆναι Ἱπποκράτει τῷ Κῳ ἱατρῷ, ὕστερον δὲ σωφρονήσαντα μετέχειν τοῦ συμποσίου.

8. Δευτέρα δὲ ἦν κρίσις ἐρωτικῇ, Θησεῶς καὶ Μενελάου περὶ τῆς Ἑλένης διαγωνιζομένων, ποτέρω γρὴ αὐτὴν συνοικεῖν. Καὶ ὁ Ῥαδάμανθς ἐδίκασε Μενελάω συνεῖναι αὐτὴν ὅτε καὶ τοσαῦτα πονήσαντι καὶ κινδυνεύσαντι τοῦ γάμου ἔνεκα· καὶ γὰρ αὐτῷ Θησεῖ καὶ ἄλλας εἶναι γυναῖκας τῇ τε Ἀμαζόνᾳ καὶ τὰς τοῦ Μίνως θυγατέρας.

9. Τρίτη δ' ἐδικάσθη περὶ προεδρίας Ἀλεξάνδρῳ τε τῷ Φιλίππῳ καὶ Ἀννίβᾳ τῷ Καρχηδονίῳ, καὶ ἔδοξε προεῖναι ὁ Ἀλεξάνδρος, καὶ θρόνος αὐτῷ ἐτέθη παρὰ Κῦρον τὸν Πέρσῃν τὸν πρότερον.

10. Τέταρτοι δ' ἡμεῖς προσήχθημεν· καὶ ὁ μὲν ἤρετο τί παθόντες ἐτι ζῶντες ἱεροῦ χωρίου ἐπιβαίημεν· ἡμεῖς δὲ πάντα εἰς διηγησάμεθα. Οὗτος δὲ μεταστησάμενος ἡμᾶς ἐπὶ πολὺ χρόνον ἐσκέπτετο καὶ τοῖς συνέδροις ἐκοινοῦτο περὶ ἡμῶν. Συνήδρευον δὲ ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ Ἀριστείδης ὁ δίκαιος ὁ Ἀθηναῖος. Ὡς δ' ἔδοξεν αὐτῷ, ἀπεφάνετο τῆς μὲν φιλοπραγμοσύνης καὶ τῆς ἀποδημίας, ἐπειδὴν ἀποθάναντες, δοῦναι τὰς εὐθύνας, τὸ δὲ νῦν ῥητὸν χρόνον μέναντας ἐν τῇ νήσῳ καὶ συνδιαιτηθέντας τοῖς ἥρωσιν ἀπαλθεῖν. Ἔταξε δὲ καὶ τὴν προθεσμίαν τῆς ἐπίδημίας μὴ πλέον μηνῶν ἑπτά.

11. Τούτῳθεν ἡμῖν αὐτομάτως τῶν στεφάνων περιρρυέντων ἐλελύμεθα καὶ εἰς τὴν πόλιν ἡγόμεθα καὶ εἰς τὸ τῶν Μακάρων συμπόσιον. Αὕτη μὲν οὖν ἡ πό-

LUCIANUS. I.

lucida placide exeuntia in mare : ad hæc prata, et silvas, et canoras aves, tum in litoribus modulantes, tum multas in ramis. Aer porro levis et molliter spirans circumfusus regioni erat, atque auræ quædam suaves leni flatu silvam motabant. Itaque et a ramis motis jucunda perpetuæque cantica sibilabant, similia cantibus qui ab obliquis fistulis in loco deserto redduntur. Sed clamor etiam mistus exaudiebatur, non ille tumultuosus, sed qualis oriatur in convivio, infantibus aliis tibias, aliis laudantibus, plaudentibus ad tibiam citharamve aliis.

6. Hisce omnibus dum demulcemur appulimus, firmataque in portu navi, descendimus, relictis in ea Scintliaro cum duobus sociis. Progressi per pratum floridum, in præsidarios custodes incidimus, qui roseis nos coronis vinctos (durissimum hoc apud illos vinculum est) ad principem abduxere; a quibus in via audivimus hanc esse Beatorum quæ vocatur insulam, et imperitare in ea Rhadamanthum Cretensem. Jam deducti ad illum, quarti stetit in serie eorum qui judicandi erant.

7. Primum judicium erat de Telamónio Ajace, utrum par sit eum versari cum heroibus an non. Accusabatur autem hoc nomine, quod furiosus fuisset atque ipse manus sibi intulisset. Tandem quum multa utrimque dicta essent, pronunciavit Rhadamanthus, jam quidem helleboro poto traderetur Hippocrati Coo medico, in posterum ubi resipisset, convivio adhiberetur.

8. Alterum erat amatorium judicium, Theseo et Menelao de Helena contententibus, cum utro ea habitare deberet. Judicavitque Rhadamanthus illam esse cum Menelao, qui nuptiarum illius causa tot labores, pericula tot subiisset : etenim Theseo alias quoque esse mulieres, Amazonem illam, et Minois filias.

9. Tertia causa judicata est de loco antiquiore inter Alexandrum Philippi et Hannibalem Carthaginiensem; et primas visum est deberi Alexandro, ac sella ei posita est juxta Cyrum majorem Persam.

10. Quarti nos admotum sumus. Atque ille quidem interrogavit, qua re impulsus vivi adhuc sacram regionem ingressi essemus : nos vero omnia deinceps enarravimus. Iste autem nobis secedere aliquantum jussis, diu considerabat, suisque cum assessoribus communicat de nobis. Aderant enim illi in consilio tum alii plures, tum Aristides justus Atheniensis. Quum vero visum ipsi esset, pronunciavit curiositatis quidem et protectionis poenas nos, ubi mortui fuisset, daturus : jam vero dicto tempore in insula morati, et convictu heroum usi, abiremus. Constituit autem etiam diem commorationis, ne plus septem mensibus maneremus.

11. Hinc sua nobis sponte defluentibus coronis liberati in urbem introducti sumus et ad Beatorum convivium. Hæc urbs tota aurea : mœnia circumposita smaragdina : portæ

λις πᾶσα χρυσῇ, τὸ δὲ τεῖχος περικείται σμαράγδινον· πύλαι δὲ εἰσιν ἐπτὰ, πᾶσαι μονόθυλοι κιναμώμιναι· τὸ μέντοι ἔδαφος τῆς πόλεως καὶ ἡ ἐντὸς τοῦ τεύχους γῆ ἐλεφαντίνη· ναοὶ δὲ πάντων θεῶν βηρύλλου λίθου ὠκοδομημένοι, καὶ βωμοὶ ἐν αὐτοῖς μέγιστοι μονόθυλοι ἀμεθύστινοι, ἐφ' ὧν ποιοῦσι τὰς ἑκατόμβας. Περὶ δὲ τὴν πόλιν βεῖ ποταμὸς μύρου τοῦ καλλίστου τὸ πλάτος πηγῶν ἑκατὸν βασιλικῶν, βάθος δὲ πεντήκοντα, ὥστε νεῖν εὐμαρῶς. Λουτρά δὲ ἔστιν ἐν αὐτοῖς οἴκοι μεγάλοι ὑάλινοι, τῷ κιναμώμῳ ἐγκαθόμενοι· ἀντὶ μέντοι ὕδατος ἐν ταῖς πυλῶσι δρόσος θερμὴ ἔστιν.

12. Ἐσθῆτι δὲ χρώνται ἀραχνίους λεπτοῖς, πορφυροῖς. Αὐτοὶ δὲ σώματα μὲν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ' ἀναφεῖς καὶ ἀσπαρχοὶ εἰσι, μορφήν δὲ καὶ ἰδέαν μόνην ἐμφαίνουσι, καὶ ἀσώματοι ὄντες ὁμῶς συνεστᾶσι καὶ κινουῦνται καὶ φρονοῦσι καὶ φωνὴν ἀφίθῃσι, καὶ ὅλως εἴκοι γυμνῇ τις ἡ ψυχὴ αὐτῶν περιπολεῖν τὴν τοῦ σώματος ὁμοιότητα περικειμένη· εἰ γοῦν μὴ ἀφαίτῳ τις, οὐκ ἂν ἐλέγξειε μὴ εἶναι σῶμα τὸ δρώμενον· εἰσὶ γὰρ ὥσπερ σκιαὶ ὄρθαι, οὐ μέλαιναι. Γηράσκει δὲ οὐδείς, ἀλλ' ἐφ' ἧς ἂν ἡλικίας ἔλθῃ παραμένει. Οὐ μὴν οὐδὲ νύξ παρ' αὐτοῖς γίγνεται, οὐδὲ ἡμέρα πάνυ λαμπρά· καθάπερ γὰρ τὸ λυκαυγὲς ἦδη πρὸς ἑω μηδέπω ἀνατείλαντος ἡλίου, τοιοῦτο φῶς ἐπέχει τὴν γῆν. Καὶ μέντοι καὶ ὥραν μίαν ἴσασιν τοῦ ἔτους· αἰὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς ἔαρ ἔστι καὶ εἰς ἀνεμὸς πνεῖ ὁ ζέφυρος.

13. Ἡ δὲ χώρα πᾶσι μὲν ἀνθεσι, πᾶσι δὲ φυτοῖς ἡμέροις τε καὶ σκιεροῖς τέθηλεν· αἱ μὲν γὰρ ἀμπελοὶ δωδεκάφοροι εἰσι καὶ κατὰ μῆνα ἕκαστον καρποφοροῦσι· τὰς δὲ βοῖδας καὶ τὰς μηλάς καὶ τὴν ἄλλην ὀπάραν ἔλεγον μὲν εἶναι τριακαδεκάφορον· ἐνὸς γὰρ μηνὸς τοῦ παρ' αὐτοῖς Μινῶου δις καρποφορεῖ. Ἀντὶ δὲ πυροῦ οἱ στάχυες ἄρτον ἔτιμον ἐπ' ἀκρῶν φύουσιν ὥσπερ μύκητας. Πηγαὶ δὲ περὶ τὴν πόλιν ὕδατος μὲν πέντε καὶ ἐξήκοντα καὶ τριακόσιαι, μέλιτος δὲ ἄλλαι τοσαῦται, μύρου δὲ πεντακόσιαι, μικρότεραι μέντοι αὖται· καὶ ποταμοὶ γαλακτοὶ ἐπτὰ καὶ οἶνου ὀκτώ.

14. Τὸ δὲ συμπόσιον ἔω τῆς πόλεως πεποιήται ἐν τῷ Ἥλυσιῳ καλυμένῳ πεδίῳ· λειμῶν δὲ ἔστι κάλλιτος καὶ περὶ αὐτὸν ὕλη παντοία, πυκνὴ, ἐπισκιάζουσα τοὺς κατακειμένους, καὶ στρωμνὴ μὲν ἐκ τῶν ἀνθέων ὑποβέβληται. Διακονοῦνται δὲ καὶ διαφέρουσιν ἕκαστα οἱ ἀνεμοὶ πλὴν γε τοῦ οἰνοχοεῖν· τούτου γὰρ οὐ δέονται, περὶ δὲ τὸ συμπόσιον ὑάλινά ἐστι μεγάλα δένδρα τῆς διαυγαστάτης ὑάλου, καὶ καρπὸς ἔστι τῶν δένδρων τούτων ποτήρια παντοῖα καὶ τὰς κατασκευὰς καὶ τὰ μέγεθ. Ἐπειδὴν οὖν παρὶς τις ἐς τὸ συμπόσιον, τρυγῆσας ἐν ἡ καὶ δύο τῶν ἐκπιωμάτων παρατίθεται, τὰ δὲ αὐτίκα οἶνου πλήρη γίγνεται. Οὕτω μὲν πίνουσιν. Ἀντὶ δὲ τῶν στεφάνων αἱ ἀηδόνες καὶ τὰ ἄλλα μουσικὰ ὄρνεα ἐκ τῶν πλησίον λειμῶνων τοῖς στόμασιν ἀνθολογούται· κατανεφίς αὐτοὺς μετ' ᾧδης ὑπερπετόμενα. Καὶ μὴν καὶ μυρίζονται ὡδὲ· μεφάλοι πυκναὶ ἀνασπασαὶ μύρον ἐκ τῶν πηγῶν καὶ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐπι-

septem ex uno singulae trunco elaboratae cinnamominae : solum urbis, quodque intra muros terrae est, eburneum : templa omnium deorum e beryllo gemma aedificata, et altaria in iis maxima, ex una gemma amethystina, in quibus hecatombas faciunt. Circum urbem fluit amnis unguenti pulcherrimi, cuius latitudo centum cubitorum regionum; profunditas autem quinquaginta, ut nates in eo facile. Balnea sunt illis aedes magnae, vitreae, cinnamomo vaporatae : verum pro aqua in solis est ros calidus.

12. Ad vestitum utuntur araneorum telis tenuibus, purpureis. Corpora quidem ipsi non habent, sed tactum effugiant, carnis expertes, et figuram solam atque speciem ostendunt, ac licet corpora non habeant, tamen stant, moventur, sapiunt, vocem emittunt. Et omnino videtur nuda quodammodo anima illorum obversari, similitudinem quandam induta corporis. Nisi enim tetigerit aliquis, laud convincatur corpus non esse id quod videt : sunt enim quasi umbrae erectae, non nigrae. Senescit vero nemo, sed qua aetate huc venerit, in ea manet. Verum neque nox apud illos est, neque dies plane clara : sed quale est mane diluculum, sole nondum exorto, talis lux terram illam obtinet. Unam etiam modo anni tempestatem norunt : semper enim apud illos ver est, et unus fiat ventus, Zephyrus.

13. Regio floribus omnibus, plantisque tum mansuetis tum umbris viret. Vites quidem duodecies feraces, mensibus singulis fructum ferunt. Puncas vero arbores, et malos, et reliquas frugiferas dicebant etiam ter et decies ferre, bis nempe uno mense, qui Minos apud illos est. Pro tritico spicae panes jam paratos in summo producunt, velut fungos. Fontes circa urbem aquae quinque et sexaginta supra trecentos, mellis totidem alii, unguenti autem quingenti, hi tamen minores; fluvii lactis septem, et octo vini.

14. Coenatio extra urbem structa est, in eo qui vocatur campus Elysus. Est autem pratum pulcherrimum, et circa illud silva varia, densa, accumbentibus umbram faciens : stragula de floribus vestis subjecta est. Ministrant omnia et huc illuc ferunt venti, praeterquam quod vinum non infundunt : hoc enim nihil opus est, sed sunt arbores circa coenationem vitreae, magnae, de vitro pellucidissimo : et sunt fructus harum arborum pocula varia et figuris et magnitudine. Quum igitur advenit aliquis in coenationem, decerptum unum alterumve poculorum sibi apponit ; at illa statim vini plena sunt : et sic bibunt. Pro coronis vero lusciniæ et aves aliae canorae ex vicinis pratis flores rostris lectos instar nivis in eos spargunt, cum cantu supervolantes. Unguentis quoque perfunduntur, hunc in modum : densae nubes bibunt e fontibus ac fluvio unguentum, deinde in-

στῆσαι ὑπὲρ τὸ συμπόσιον ἡρέμα τῶν ἀνέμων ὑποβλή-
όντων θοῦσι λεπτὸν ὥσπερ δρόσον.

15. Ἐπὶ δὲ τῷ δείπνῳ μουσικῇ τε καὶ ᾠδαῖς σχολάζουσιν· ἔδεται δὲ αὐτοῖς τὰ τοῦ Ὀμήρου ἔπη μάλιστα· καὶ αὐτὸς γὰρ πάρεστι καὶ συνευχεῖται αὐτοῖς ὑπὲρ τὸν Ὀδυσσεῖα κατακείμενος. Οἱ μὲν οὖν χοροὶ ἐκ παίδων εἰσι καὶ παρθένων· ἐξάρχουσι δὲ καὶ συνάδουσιν Εὐνόμας τε ὁ Λοκρὸς καὶ Ἀρίων ὁ Λέσβιος καὶ Ἀνακρέων καὶ Στρεσίχορος· καὶ γὰρ τοῦτον παρ' αὐτοῖς ἔθεσάμην, ἥδη τῆς Ἑλένης αὐτῷ διηλλαγμένης. Ἐπειδὴν δὲ οὗτοι παύσωνται· ἔδοντες, δευτέρως χορὸς παρέρχεται ἐκ κύκνων καὶ χαλιδόνων καὶ ἀηδόνων. Ἐπειδὴν δὲ καὶ οὗτοι ἄσσωσι, τότε ἥδη ἡ πᾶσα ὤλη ἐπαυλεῖ τῶν ἀνέμων καταρχόντων.

16. Μέγιστον δὲ δὴ πρὸς εὐφροσύνην ἐκείνῳ ἔχουσι· πηγαὶ εἰσι δύο παρὰ τὸ συμπόσιον, ἡ μὲν γέλωτος, ἡ δὲ ἡδονῆς· ἐκ τούτων ἑκατέρας πάντες ἐν ἀρχῇ τῆς εὐχίας πίνουσι καὶ τὸ λοιπὸν ἡδόμενοι καὶ γελῶντες διάγουσι.

17. Βούλομαι δὲ εἰπεῖν καὶ τῶν ἐπισήμων οὐστinas παρ' αὐτοῖς ἔθεσάμην· πάντας μὲν τοὺς ἡμιθέους καὶ τοὺς ἐπὶ Δίῳ στρατεύσαντας πλὴν γε τοῦ Λοκροῦ Αἰάντος· ἐκείνῳ δὲ μόνον ἔρασκον ἐν τῷ τῶν ἀσεβῶν χώρῳ καλᾶζεσθαι. Βαρβάρων δὲ Κύρους τε ἀμφοτέρους καὶ τὸν Σκύθην Ἀνάχαρσιν καὶ τὸν Θρᾶκα Ζάμολξιν καὶ Νουμᾶν τὸν Ἰταλιώτην, καὶ μὴν καὶ Λυκούργον τὸν Λακεδαιμόνιον καὶ Φωκίωνα καὶ Τέλλον τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς σοφοὺς ἀνευ Περιάνδρου. Εἶδον δὲ καὶ Σωκράτην τὸν Σωφρονίσκου ἀδολεσχοῦντα μετὰ Νέστορος καὶ Παλαμήδους· περὶ δὲ αὐτὸν ἦσαν Ὑάκινθος τε ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ ὁ Θεσπιεὺς Νάρκισσος καὶ Ὑλάς καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ καλοί. Καί μοι ἐδόκει εἶρᾶν τοῦ Ὑακίνθου· τὰ πολλὰ γοῦν ἐκείνῳ διήλεγχεν. Ἐλέγετο δὲ χαλπαίνειν αὐτῷ ὁ Παδάμανθος καὶ ἠπειληκέαι πολλάκις ἐκβαλεῖν αὐτὸν ἐκ τῆς νήσου, ἣν φλυαρῇ καὶ μὴ ἐθέλῃ ἀφίει τὴν εἰρηνεῖαν εὐωχεῖσθαι. Πλάτων δὲ μόνος οὐ παρῆν, ἀλλ' ἐλέγετο καὶ αὐτὸς ἐν τῇ ἀναπλάσσει ὑπ' αὐτοῦ πόλει οἰκεῖν χρώμενος τῇ πολιτείᾳ καὶ τοῖς νόμοις οἷς συνέγραψεν.

18. Οἱ μέντοι ἀμφ' Ἀριστιππὸν τε καὶ Ἐπίκουρον τὰ πρῶτα παρ' αὐτοῖς ἐφέροντο ἡδεῖς τε ὄντες καὶ κεχαρισμένοι καὶ συμποτικώτατοι. Παρῆν δὲ καὶ Αἰσωπος ὁ Φρύξ· τούτῳ δὲ ὅσα καὶ γελωτοποιῶν χρῶνται. Διογένης μὲν γε ὁ Σινωπεὺς τοσοῦτον μετέβαλε τοῦ τρόπου ὥστε γῆμαι μὲν Λαῖδα τὴν ἑταῖραν, ὀρχεῖσθαι δὲ πολλάκις ὑπὸ μέθης ἀνιστάμενον καὶ παροινεῖν. Τῶν δὲ Στωϊκῶν οὐδεὶς παρῆν· ἔτι γὰρ ἐλέγοντο ἀναβαίνειν τὸν τῆς ἀρετῆς ὄρθιον λόφον. Ἠχοούμεν δὲ καὶ περὶ Χρυσίππου ὅτι οὐ πρότερον αὐτῷ ἐπιβῆναι τῆς νήσου θέμις, πρὶν τὸ τέταρτον ἑαυτὸν ἑλλεβορίσῃ. Τὸς δὲ Ἀκαδημαῖκούς ἔλεγον ἐθέλειν μὲν ἔλθεῖν, ἐπέχειν δ' ἔτι καὶ διασκέπτεσθαι· μὴδὲ γὰρ αὐτὸ τοῦτό πω καταλαμβάνειν, εἰ καὶ νῆσός τις τοιαύτη ἐστίν. Ἄλλως τε καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ Παδάμανθους, οἴμαι, κρίσιν ἔδεδό-

minentes cœnationi, placide urgentibus ventis, tanquam tenuem rorem pluunt.

15. In cœna musicæ vacant et cantibus. Canuntur ipsi Homeri maxime carmina : et adest ipse quoque et cum illis epulatur, accubans supra Ulixem. Chori puerorum sunt et virginum : ducant eum concinuntque Eunomus Locrus, et Lesbios Arion, et Anacreon, et Stesichorus : etenim hunc quoque apud illos vidi, jam reconciliata illi Helena. Hi vero quum canere desierunt, alter chorus procedit cycnorum, hirundinum ac lusciniarum : et ubi hi quoque cecinerunt, tum sane silva tota fistulis quas succinit, ventis cantum præeuntibus.

16. Maximum vero illud ad hilaritatem adjumentum habent, quod fontes sunt duo circa cœnationem, risus alter, alter voluptatis ; ex quorum alterutro in ipso convivii principio bibunt, et quod superest jucunde et cum risu agunt.

17. Dicere etiam volo, nobilium hominum quos apud illos viderim. Semideos quidem omnes, et qui ad Ilium pugnarent, præter Locrum Ajacem : illum solum dicebant in loco impiorum dare pœnas. Barbarorum vero Cyrum utrumque, et Scytham Anacharsin, et Zamolxin Thracem, et Numam Italum : ac præter hos Lycurgum Lacedæmonium, et Phocionem ac Tellum Athenienses, et Sapientes, Periandro excepto. Vidi etiam Socratem Sophronisci filium sermones cædentem cum Nestore et Palamede : et circa illum erant Hyacinthus Lacedæmonius, et Thespiensis Narcissus, et Hylas, et multi alii pulchri. Ac videbatur mihi amare Hyacinthum : nam plerumque illum redarguebat. Dicebatur autem iratus illi Rhadamanthus, et sæpe minatus esse, de insula se illum ejecturum, si nugas agere pergeret, et nollet dissimulatione omitta convivari. Plato solus non aderat, sed dicebatur ipse quoque civitatem habitare a se confictam, eaque forma reipublicæ et eis quas conscripsisset, legibus uti.

18. Aristippus quidem et Epicurus primas illic ferebant, suaves homines, et gratiosi, et convivæ commodi. Aderat etiam Æsopus Phryx, quo ut scurra ridiculario utuntur. Verum Sinopenis Diogenes ita mutavit mores suos, ut Laida duxerit meretricem, ebriusque sæpe ad saltandum consurgat et vinolentas nugas agat. Stoicorum aderat nemo : dicebantur enim adhuc ascendere arduum illum virtutis collem. Audiebamus etiam de Chrysippo, non prius illi fas esse insulam ingredi, quam helleboro quartum usus esset. Academicos vero dicebant velle quidem venire, sed sustinere se adhuc et considerare : neque enim hoc ipsum illos percipere, an insula talis sit. Alloquin etiam Rhadamanthi, puto, iudicium metuunt, ut qui instrumentum judi-

πασαν, ἅτε καὶ τὸ κριτήριον αὐτοῖς ἀνηρκότες. Πολ-
λοὺς δὲ αὐτῶν ἔφασκον δρμηθέντας ἀκολουθεῖν τοῖς
ἀφικνουμένοις, ὑπὸ νωθείας δ' ἀπολείπεσθαι μὴ κατα-
λαμβάνοντας καὶ ἀναστρέφειν ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ.

19. Οὗτοι μὲν οὖν ἦσαν οἱ ἀξιολογώτατοι τῶν πα-
ρόντων. Τιμῶσι δὲ μάλιστα τὸν Ἀχιλλεῖα καὶ μετὰ
τοῦτον Θησεῖα. Περὶ δὲ συνουσίας καὶ ἀφροδισίων
οὕτω φρονοῦσι· μίσγονται μὲν ἀναφανδὸν πάντων δρών-
των καὶ γυναιξὶ καὶ ἄρρεσι, καὶ οὐδαμῶς τοῦτο αἰσχρὸν
αὐτοῖς δοκεῖ· μόνος δὲ Σωκράτης διώμνυτο ἢ μὴ κα-
θαρῶς πλησιάζειν τοῖς νέοις· καὶ μέντοι πάντες αὐτοῦ
ἐπιορκεῖν κατεγίνωσκον· πολλάκις γοῦν δὲ μὲν Ὑάκιν-
θος ἢ ὁ Νάρκισσος ὠμολόγουν, ἐκεῖνος δὲ ἡρνεῖτο. Αἱ
δὲ γυναικῆς εἰσι πᾶσι κοιναὶ καὶ οὐδεὶς φθονεῖ τῷ πλη-
σίον, ἀλλ' εἰσι περὶ τοῦτο μάλιστα Πλατωνικώτατοι·
καὶ οἱ παῖδες δὲ παρέχουσι τοῖς βουλομένοις οὐδὲν ἀντι-
λέγοντες.

20. Οὕτω δὲ δύο ἢ τρεῖς ἡμέραι διεληλύθεσαν, καὶ
προσελθὼν ἐγὼ Ὅμηρῳ τῷ ποιητῇ, σχολῆς οὔσης ἀμ-
φοῖν, τὰ τε ἄλλα ἐπυνθανόμην καὶ ὅθεν εἴη, λέγων
τοῦτο μάλιστα παρ' ἡμῖν εἰσέτι νῦν ζητεῖσθαι. Ὁ δὲ
οὐδ' αὐτὸς μὲν ἀγνοεῖν ἔφασκεν, ὡς οἱ μὲν Χῖον, οἱ δὲ
Σμυρναῖον, πολλοὶ δὲ καὶ Κολοφώνιον αὐτὸν νομίζουσιν.
Εἶναι μὲντοι γε ἔλεγε Βαβυλωνίους, καὶ παρὰ γε τοῖς
πλείστοις οὐχ Ὅμηρος, ἀλλὰ Τιγράνης καλεῖσθαι
ὑστερον δὲ δημεύσας παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἀλλάζει τὴν
προσηγορίαν. Ἔτι δὲ καὶ περὶ τῶν ἀθετουμένων στί-
χων ἐπηρώτων, εἰ ὑπ' ἐκείνου εἰσὶν ἐγγεγραμμένοι. Καὶ
δὲ ἔφασκε πάντας αὐτοῦ εἶναι. Κατεγίνωσκον οὖν τῶν
ἀμφὶ τὸν Ζηνοδοτον καὶ Ἀρίσταρχον γραμματικῶν
πολλῶν τὴν ψυχρολογίαν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἱκανοῖς
ἀπεκρίνατο, πάλιν αὐτὸν ῥώτων τί δὴ ποτε ἀπὸ τῆς
μήνιδος τὴν ἀρχὴν ἐποίησατο· καὶ δὲ εἶπεν οὕτως ἐπελ-
θεῖν αὐτῷ μηδὲν ἐπιτηδεύσαντι. Καὶ μὴν κἀκεῖνο
ἐπεθυμοῦν εἰδέναι εἰ προτέραν ἔγραψε τὴν Ὀδυσσεῖαν
τῆς Ἰλιάδος, ὡς οἱ πολλοὶ φασιν· ὁ δὲ ἡρνεῖτο. Ὅτι
μὲν γὰρ οὐδὲ τυφλὸς ἦν, δὲ καὶ αὐτὸ περὶ αὐτοῦ λέγου-
σιν, αὐτίκα ἠπιστάμην· ἑώρα γάρ, ὥστε οὐδὲ πυνθάνε-
σθαι ἐδεόμην. Πολλάκις δὲ καὶ ἄλλοτε τοῦτο ἐποίουν,
εἰ ποτε αὐτὸν σχολὴν ἄγοντα ἐώρων· προσὼν γάρ τι
ἐπυνθανόμην αὐτοῦ, καὶ δὲ προθύμως πάλιν ἀπεκρίνατο,
καὶ μάλιστα μετὰ τὴν δίκην, ἐπειδὴ ἐκράτησεν· ἦν γάρ
τις γραφὴ κατ' αὐτοῦ ἐπηνεγμένη ὑβρεως ὑπὸ Θεοσί-
του ἐφ' οἷς αὐτὸν ἐν τῇ ποιήσει ἔσκωψε, καὶ ἐνίκησεν
Ὅμηρος Ὀδυσσεὺς συναγορευόντος.

21. Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἀφίκετο καὶ Πυ-
θαγόρας δὲ Σάμιος ἐπτάκις ἀλλαγείς καὶ ἐν τοσούτοις
ζώοις βιοτεύσας καὶ ἐκτελέσας τῆς ψυχῆς τὰς περιόδους.
Ἦν δὲ χρυσοῦς ὅλον τὸ δεξιὸν ἡμίμοιον. Καὶ ἐκρίθη
μὲν συμπολιτεύεσθαι αὐτοῖς, ἐνεδοιάζετο δὲ ἐτι πότε-
ρον Πυθαγόραν ἢ Εὐφροβον χρῆναι αὐτὸν ὀνομάζειν. Ὁ
μὲντοι Ἐμπεδοκλῆς ἦλθε μὲν καὶ οὗτος, περιεφθός καὶ
τὸ σῶμα ὅλον ὠπηγμένος· οὐ μὴν παρεδέχθη καίτοι
πολλὰ ἱκετεύουσιν.

candi sustulerint. Multos vero illorum narrabant impetu
capto sequi eos qui veniant in insulam, sed ignavia qua-
dam deficere antequam assequantur, et de media via re-
verti.

19. Hi quidem igitur eorum qui aderant maxime com-
memorabiles. Præcipuo autem in honore habent Achillem,
et post hunc, Theseum. De coitu et rebus venereis ita
sentiant : miscent corpora publice, et in conspectu omni-
um, cum mulieribus pariter et cum maribus, et nequa-
quam turpe hoc illis videtur. Solus Socrates dejerabat se
caste accedere ad juvenes : sed omnes pejerare illum ju-
dicabant : sæpe enim Hyacinthus quidem aut Narcissus
fatebantur ; at ipse negabat. Mulieres vero communes
omnibus, neque invidet quisquam viro alteri, sed hac in
re maxime sunt Platonicæ. Præbent etiam pueri volentibus,
nihil repugnantes.

20. Duo nondum aut tres dies præterierant, et accedens
ad Homerum poetam, quum ambobus esset otium, tum re-
liqua ex eo quæsiui, tum unde esset ; dicens illud maxime
apud nos in hunc diem disputari. Ille autem scire et ipse
se aiebat, hos Chium, Smyrnæum alios, multos Colopho-
nium ipsum putare : se vero, dicebat, Babylonium esse,
et apud cives non Homerum vocari, sed Tigranem : postea
tamen, quum obses (*Homerus*) apud Græcos esset, nomen
mutasse. Ad hæc de versibus illius rejectis interrogabam
num scripti ab ipso essent. Atque ille suos esse omnes con-
firmavit. Damnabam itaque Zenodoti et Aristarchi gram-
maticorum frigidæ disputationes. Ad hæc quum satis re-
spondisset, rursus interrogavi, cur tandem ab ira initium
carminis fecisset. Et ille ita sibi temere in mentem venisse
ait, sine consilio. Etiam illud scire volebam, prioremne
scripsisset *Odysseam* *Iliade*, ut multi referunt. Negabat.
Cæcum enim non fuisse, quod ipsum quoque de illo narrant,
statim sciebam : utebatur enim oculis ; quare nec interro-
gatione opus habebam. Sæpe etiam alias hoc faciebam,
si quando otiosum illum viderem, ut accedens ipsum inter-
rogarem aliquid : atque ipse promte ad omnia respondebat,
inprimis post judicium, quum superior discessisset. Erat
enim dica illi scripta injuriæ a Thersite de iis quæ contumeliose
in ipsum lusisset in carmine : vicitque *Homerus*,
causam illius una agente *Ulixæ*.

21. Iisdem temporibus Pythagoras etiam Samius advenit,
septies mutatus, vita in totidem acta animalibus, per-
fectisque tot animæ circuitibus. Erat vero dextro toto
latere aureus. Et judicatum quidem est, ut versaretur
cum Beatissimis ; hoc vero adhuc dubitabatur, utrum Pythagoram
vocare an Euphorbum oporteret. Venit Empedocles quoque
circum ustulatus, et toto assatus corpore : neque tamen,
quantumvis multis verbis supplicaret, receptus est.

22. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐνέστη δ' ἄγων τὰ παρ' αὐτοῖς Θανατούσια. Ἦγωνοῦνται δὲ Ἀχιλλεύς τὸ πέμπτον καὶ Θησεύς τὸ ἑβδομον. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα μακρὸν ἂν εἴη λέγειν· τὰ δὲ κεφάλαια τῶν πραχθέντων διηγήσομαι. Πάλιν μὲν ἐνίκησε Κῆρος δ' ἄφ' Ἡρακλέους Ὀδυσσεύς περὶ τοῦ στεφάνου καταγωνισάμενος· πυγμὴ δὲ ἴση ἐγένετο Ἀρείου τε τοῦ Αἰγυπτίου, δς ἐν Κορίνθῳ τέθαιπται, καὶ Ἐπειοῦ ἀλλήλοις συνελθόντων. Πανκρατίου δ' ἄθλα οὐ τίθεται παρ' αὐτοῖς. Τὸν μέντοι δρόμον οὐκέτι μέμνηται ὅστις ἐνίκησε. Ποιητῶν δὲ τῇ μὲν ἀληθείᾳ παρὰ πολὺ ἐκράτει Ὀμηρος, ἐνίκησε δὲ ὁμοῦς Ἡσίοδος. Τὰ δὲ ἄθλα ἦν ἅπασι στέφανος πλακεῖς ἐκ πτερῶν ταινείων.

23. Ἀρτι δὲ τοῦ ἀγωνος συντετελεσμένου ἠγγέλλοντο οἱ ἐν τῷ χώρῳ τῶν ἀσεβῶν κολαζόμενοι ἀπορρήξαντες τὰ δεσμά καὶ τῆς φρουρᾶς ἐπικρατήσαντες ἐλαύνειν ἐπὶ τὴν νῆσον· ἠγείσθαι δὲ αὐτῶν Φάλαριν τε τὸν Ἀχραγαντῖνον καὶ Βούσιριν τὸν Αἰγυπτῖον καὶ Διομήδην τὸν Θρᾷκα καὶ τοὺς περὶ Σκαίρουνα καὶ Πιτυοκάμπτην. Ὡς δὲ ταῦτ' ἤκουσεν ὁ Ῥαδάμανθους, ἐκτάττει τοὺς ἥρωας ἐπὶ τῆς ἡόας· ἠγείτο δὲ Θησεύς τε καὶ Ἀχιλλεύς καὶ Αἶας ὁ Τελαμώνιος ἡδὲ σωφρονῶν· καὶ συμμίζαντες ἐμάχοντο καὶ ἐνίκησαν οἱ ἥρωες Ἀχιλλεύς τὰ πλείστα κατορθώσας. Ἠρίστευσε δὲ καὶ Σωκράτης ἐπὶ τῷ δεξιῷ ταχθεὶς πολὺ μᾶλλον ἢ ὅτε ζῶν ἐπὶ Δηλῷ ἐμάχετο. Προσιόντων γάρ τῶν πολεμίων οὐκ ἔφυγε καὶ τὸ πρόσωπον ἀτρεπτός ἦν· ἐφ' οἷς καὶ ὑστερον ἐξηρέθη αὐτῷ ἀριστεῖον, καλὸς τε καὶ μέγιστος παράδεισος ἐν τῷ προαστείῳ, ἐνθα καὶ συγκαλῶν τοὺς ἐταίρους διελέγετο Νεκρακαθήμειαν τὸν τόπον προσαγορεύσας.

24. Συλλαβόντες οὖν τοὺς νενικημένους καὶ δῆσαντες αὐτὸς ἀπέπεμψαν ἔτι μᾶλλον κολασθησόμενους. Ἐγραψε δὲ καὶ ταύτην τὴν μάχην Ὀμηρος καὶ ἀπὸντι μοι ἔδωκε τὰ βιβλία κομίζειν τοῖς παρ' ἡμῖν ἀνθρώποις· ἀλλ' ὑστερον καὶ ταῦτα μετὰ τῶν ἄλλων ἀπωλέσαμεν. Ἦν δὲ ἡ ἀρχὴ τοῦ ποιήματος αὕτη,

Νῦν δέ μοι ἔννεπε, Μοῦσα, μάχην νεκῶν ἡρώων.

Τότε δ' οὖν κυάμους ἐψήσαντες, ὥσπερ παρ' αὐτοῖς νόμος ἐπειδὴν τὸν πόλεμον κατορθώσωσιν, εἰσιτῶντο τὰ ἐπινίκια καὶ ἑορτὴν μεγάλην ἦγον· μόνος δὲ ταύτης οὐ μετεῖχε Πυθαγόρας, ἀλλ' ἄσιτος πόρρῳ ἐκαθέζετο μυσταττόμενος τὴν κυαμοφαγίαν.

25. Ἦδη δὲ μηνῶν ἕξ διεληλυθότων περὶ μεσοῦντα τὸν ἑβδομον νεώτερα συνίστατο πράγματα· ὁ Κινύρας δὲ τοῦ Σκινθάρου παῖς μέγας τε ὢν καὶ καλὸς ἦρα ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἤδη τῆς Ἑλένης, καὶ αὕτη δὲ οὐκ ἀφανὴς ἦν ἐπινῶς ἀγαπῶσα τὸν νεανίσκον· πολλὰκις γοῦν καὶ διένευσεν ἀλλήλοις ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ προὔπινον καὶ μόνον ἐξανιστάμενοι ἐπλανῶντο περὶ τὴν ὕλην. Καὶ δὴ ποτε ὑπὸ τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἀμνηχανίας ἐβουλεύσατο ὁ Κινύρας ἀρπάσας τὴν Ἑλένην φυγεῖν. Ἐδόκει δὲ καχεῖν ταῦτα, οἷχεσθαι ἀπὸντας ἐς τινα τῶν ἐπικειμένων νήσων, ἦτοι ἐς τὴν Φελλῶν ἢ ἐς τὴν Τυροέσσαν. Συνωμότας δὲ

22. Procedente tempore certamen instabat, quæ Thanatusia (*Mortualia*) apud illos vocantur. Præsidebant Achilles quintum, Theseus septimum. Reliqua longum fuerit dicere : summa capita rerum enarrabo. Lucta vicit Carus Heraclides, dejecto in certamine de hac corona Ulysse. Pugilatus æqua laus fuit Arei Ægyptii, qui Corinthi sepultus est, et Epei, inter se congressorum. Pancratii præmia apud illos non proponuntur. Cursu autem quis vicerit, non amplius recorder. Inter poetas re quidem vera multum Homerus præstabat, vincebat tamen Hesiodus. Præmia omnibus plexa e pavoninis pennis corona.

23. Jam consummato autem certamine nunciantur ii, qui in loco impiorum puniuntur, ruptis vinculis superataque custodia, pergere ad insulam, ducibus Phalari Agrigentino, et Ægyptio Busiride, et Diomede Thrace, Scirone item atque Pityocampte. His auditis Rhadamanthus heros eductos instruit in litore : duces erant Theseus et Achilles, et, qui jam resipuerat, Ajax Telamonius. Ac commisso prælio pugnabant : vicerunt heroes, egregia præsertim Achillis opera. Socrates etiam in dextro cornu collocatus hic fortiter rem gessit, multoque melius quam quum vivus ad Delium pugnaret. Accedentibus enim hostibus non fugit, neque usquam avertit faciem. Eapropter deinde virtutis ipsi præmium eximium decretum est, hortus in suburbio pulcher simul et maximus, ubi postea convocatis sodalibus disputabat, et Mortuorum Academiæ loco nomen dedit.

24. Victos itaque comprehensos vinctosque iterum remisserunt, magis jam puniendos. Scripsit hanc quoque pugnam Homerus, ac discedenti mihi dedit libros nostratibus hominibus afferendos : verum postea hos non minus quam alia perdidimus. Initium poematis hoc fuerat :

Nunc refer heroum pugnas, dea, defunctorum.

Tum fabis coctis, qui apud illos mos est, quando bellum feliciter administrarunt, epulas victoriæ causa instituebant, celebritatemque agebant maximam. Solus in partem illius non venit Pythagoras, sed cibo abstinens procul sedit, abominatus istum fabarum esum.

25. Jam sex menses peracti fuerant, quum circa medium septimum novæ res conflarentur. Cinyras Scinthari filius, magnus et pulcher qui esset, diu jam amabat Helenam, et ab ipsa juvenem apparebat vehementer amari : sæpe enim et innuebant sibi invicem in convivio, et propinabant, et soli surgentes oberrabant per silvam. Atque adeo præ amore et consilii alius inopia Cinyras fugere decreverat rapta Helena. Placebat autem mulieri quoque hoc consilium, ut quidem aufugerent in quandam adjacentium insularum, sive in Phello, sive in Tyroessam. Conjuratos autem dudum

πάλαι προσελήφισαν τρεῖς τῶν ἑταίρων τῶν ἡμῶν τοὺς θραυστάτους. Τῷ μέντοι πατρὶ ταῦτα οὐκ ἔμνησεν· ἡπίστατο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ κωλυθησόμενος. Ὡς δ' ἐδόκει αὐτοῖς, ἐτέλουν τὴν ἐπιβουλὴν. Καὶ ἐπειδὴ νύξ ἐγένετο — ἐγὼ μὲν οὐ παρήμην· ἐτύγχανον γὰρ ἐν τῇ συμποσίῳ κοιμώμενος — οἱ δὲ λαθόντες τοὺς ἄλλους ἀναλαβόντες τὴν Ἑλένην ὑπὸ σπουδῆς ἀνήχθησαν.

26. Περί δὲ τὸ μεσονύκτιον ἀνεγρόμενος ὁ Μενέλαος ἐπαὶ ἔμαθε τὴν εὐνὴν κανὴν τῆς γυναικὸς, βοήν τε ἴσθη καὶ τὸν ἀδελφὸν παραλαβὼν ἦει πρὸς τὸν βασιλέα τὸν Ῥαδάμανθυ. Ἡμέρας δ' ὑποφαινούσης ἔλεγον οἱ σκοποὶ καθορᾶν τὴν ναῦν πολλὴ ἀπέχουσαν· οὕτω δὲ ἐμβιδάσας ὁ Ῥαδάμανθος πεντήκοντα τῶν ἡρώων εἰς ναῦν μονόφυλον ἀσφοδελίνην παρήγγειλε διώκειν· οἱ δὲ ὑπὸ προθυμίας βλαύνοντες περὶ μεσημβρίαν καταλαμβάνουσιν αὐτοὺς ἄρτι ἐς τὸν γαλακτώδη ὠκεανὸν ἐμβαίνοντας πλησίον τῆς Τυροῦσης· παρὰ τοσούτον ἦλθον διαδρᾶναι· καὶ ἀναδοξάμενοι τὴν ναῦν ἀλύσει βοδινῇ κατέπλεον. Ἡ μὲν οὖν Ἑλένη ἐδάκρυε τε καὶ ἡσχύνετο καὶ ἐνεκαλύπτετο, τοὺς δ' ἄμφι τὸν Κινύραν ἀνακρίνας πρότερον ὁ Ῥαδάμανθος, εἴ τινας καὶ ἄλλοι αὐτοῖς συνίσαισι, ὡς οὐδένα εἶπον, ἐκ τῶν αἰδοίων δῆσας ἀπέπεμψεν ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν χῶρον μαλάχῃ πρότερον μαστιγωθέντας.

27. Ἐξηρίσαντο δὲ καὶ ἡμᾶς ἐμπροθέσμιους ἐκπέμπειν ἐκ τῆς νήσου τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν μόνην ἐπιμείναντας. Ἐνταῦθα δὲ ἐγὼ ἐποτνιώμην τε καὶ ἐδάκρυον ὅσα ἔμελλον ἀγαθὰ καταλιπὼν αὐτῆς πλανηθῆσεσθαι. Αὐτοὶ μέντοι παρεμυθούντο λέγοντες οὐ πολλῶν ἐτῶν ἀφίξεσθαι πάλιν ὡς αὐτοὺς, καὶ μοι ἤδη θρόνον τε καὶ κλισίαν ἐς τούτιον ἐπεδείκνυσαν πλησίον τῶν ἀρίστων. Ἐγὼ δὲ προσελθὼν τῷ Ῥαδάμανθῳ πολλὰ ἰκέτευον εἰπεῖν τὰ μέλλοντα καὶ ὑποδείξαι μοι τὸν πλοῦν. Ὁ δὲ ἔφασκεν ἀφίξεσθαι μὲν με ἐς τὴν πατρίδα πολλὰ πρότερον πλανηθέντα καὶ κινδυνεύσαντα, τὸν δὲ χρόνον οὐκέτι τῆς ἐπανάδου προσθεῖναι ἠθέλησεν, ἀλλὰ ὅτ' καὶ δεικνύς τὰς πλησίον νήσους — ἐφαίνοντο δὲ πέντε τὸν ἀριθμὸν, ἄλλη δὲ ἕκτη πόρρωθεν — ταύτας μὲν εἶναι ἔφασκε τὰς τῶν ἀσεβῶν, τὰς πλησίον, Ἀρ' ὦν, ἔφη, ἤδη τὸ πολὺ πῦρ ὁρᾶς καόμενον, ἕκτη δὲ ἐκείνη τῶν ὀνείρων ἡ πόλις· μετὰ ταύτην δὲ ἡ τῆς Καλυψοῦς νῆσος, ἀλλ' οὐδέπω σοι φαίνεται. Ἐπειδὴν δὲ ταύτας παραπλεύσῃς, τότε δὴ ἀφίξῃ ἐς τὴν μεγάλην ἡπειρον τὴν ἐναντίαν τῇ ὑπ' ἡμῶν κατοικουμένη· ἐνταῦθα δὲ πολλὰ παθὼν καὶ ποικίλα ἔθνη διελθὼν καὶ ἀνθρώπων ἀμίκτοις ἐπιδημήσας χρόνῳ ποτὶ ἤξεις εἰς τὴν ἑτέραν ἡπειρον. Τοσαῦτα εἶπε.

28. Καὶ ἀνασπᾶσας ἀπὸ τῆς γῆς μαλάχῃς ῥίζαν ὠρεξέ μοι, ταύτην κελεύσας ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις προσεύχεσθαι· παρήνεσε δὲ καὶ εἴ ποτε ἀφικοίμην ἐς τήνδε τὴν γῆν, μήτε πῦρ μαχαίρα σκαλεύειν μήτε θερμούς ἐσθλῆιν μήτε παιδὶ ὑπὲρ τὰ ὀκτωκαίδεκα ἔτη πλησιάζειν· τούτων γὰρ ἂν μεμνημένον ἐλπίδας ἔχειν τῆς εἰς τὴν νῆσον ἀφίξεως. Τότε μὲν οὖν τὰ περὶ τὸν

assumerant tres sociorum meorum audacissimos. Patri tamen haec non indicaverat, qui nosset ab ipso prohibitum iri. Quum vero visum esset, cogitata perfecerunt. Itaque oborta nocte, me non praesente (forte enim in coenatione obdormiveram), illi clam reliquos, assumpta Helena, festinanter avecti sunt.

26. Circa mediam vero noctem evigilans Menelaus, quum vacuum uxore torum sensisset, clamorem sustulit, assumtoque fratre ad regiam Rhadamanthi perrexit. Die exorto, videre se navim dicebant speculatores, quæ multum jam abesset. Itaque impositos heroum quinquaginta in navim uno ex ligno cavatam, asphodelinam, jussit fugitivos persequi. Hi studiose navigantes circa medium illos diem assuntur, jam intrantes in lacteum oceanum prope Tyroesam; tantillum aberat quin aufugissent! revinctaque navi catena rosacea, in portum redeunt. Helena igitur lacrimari, pudorem præ se ferre, caput obvolvere. Cinyram vero cum sociis quum interrogasset ante Rhadamanthius, si qui alii quoque illorum essent conscii, negantes, in implorum locum relegavit, pudendis revinctos, et malva verberatos antea.

27. Decreverunt autem etiam nos intra diem statutum insula emittere, solo die proximo manendi facultate concessa. Ibi ego quidem valde queri et lacrimari, quibus relictis bonis iterum oherraturus essem. Ipsi tamen consolari me ac dicere, post annos non ita multos fore ut ad se redeam, jamque mihi sellam et accubitus in posterum assignandum ostendebant, propter optimos. Ego vero ad Rhadamanthum adiens suppliciter petii, ut futura mihi diceret, et navigationem præmonstraret. Respondit venturum quidem me post errores multos atque pericula in patriam: tempus autem reditus non jam volebat adjicere; sed ostensis insulis propinquis (apparebant autem numero quinque, et sexta alia e longinquo), has quidem proximas dicebat esse impiorum, E quibus, inquit, ignem multum vides ardentem: sexta vero illa somniorum civitas; post illam Calypsus insula, sed nondum eam vides. Has vero quum præternavigaveris, tum pervenies in magnam continentem, habitatae a vobis oppositam. Ibi vero multa passus, gentibus peragratis variis, inter homines versatus insociabiles, tandem aliquando in continentem alteram pervenies. Hæc dixit.

28. Inde extractam e terra malvæ radicem mihi porrexit, jubens me in maximis periculis hanc invocare; præcepitque, si quando in hanc terram venissem, ut neque gladlo ignem foderem, neque lupinos ederem, neque puero duodeviginti annis majore fruerer: horum enim si essem memor, spem me habere reditus in hanc insulam. Tum igitur ad navi-

πλοῦν παρεσκευάζομεν, καὶ ἐπεὶ καιρὸς ἦν, συνεισιώμην αὐτοῖς. Τῇ δ' ἐπιούσῃ προσελθὼν πρὸς Ὀμηρον τὸν ποιητὴν ἐδεήθην αὐτοῦ ποιῆσαί μοι δίστιχον ἐπίγραμμα· καὶ ἐπειδὴ ἐποίησε, στήλην βηρύλλου λίθου ἀναστήσας ἐπέγραψα πρὸς τῷ λιμένι. Τὸ δὲ ἐπίγραμμα ἦν τοιούδε·

Λουκιανὸς τάδε πάντα φίλος μακάρεσσι θεοῖσιν
εἶδε τε καὶ πάλιν ἦλθεν ἐντὶ πατρίδα γαίαν.

29. Μείνας δὲ κάκεινεν τὴν ἡμέραν τῆς ἐπιούσης ἀνηγόμεν τῶν ἡρώων παραπεμπόντων. Ἐνθα μοι καὶ Ὀδυσσεὺς προσελθὼν λάβρα τῆς Πηνελόπης δίδωσιν ἐπιστολὴν εἰς Ὠγυγίαν τὴν νῆσον Καλυψοῖ κομίζειν. Συνέπεμψε δέ μοι ὁ Ῥαδάμανθος τὸν πορθμέα Ναύπλιον, ἵν' αἰ καταχθήμεν ἐς τὰς νήσους, μηδεὶς ἡμᾶς συλλάβῃ ἢτε κατ' ἄλλην ἐμπορίαν καταπλέοντας. Ἐπεὶ δὲ τὸν εὐώδη ἀέρα προϊόντες παρεληλύθειμεν, αὐτίκα ἡμᾶς ὁσμὴ τε δεινὴ διεδέχετο οἶον ἀσφάλτου καὶ θείου καὶ πύττης ἄμα καομένου, καὶ κνῖσα δὲ πονηρὰ καὶ ἀφόρητος ὥσπερ ἀπ' ἀνθρώπων ὀπρωμένων, καὶ ὁ ἀήρ ζοφερὸς καὶ ὁμίγλῳδης, καὶ κατέσταζεν ἐξ αὐτοῦ ὁρσός πετιτίνῃ· ἤκούομεν δὲ καὶ μαστίγων ψόφον καὶ οἰμωγὴν ἀνθρώπων πολλῶν.

30. Ταῖς μὲν οὖν ἄλλαις οὐ προσέσχομεν, ἥ δὲ ἐπέβημεν, τοιάδε ἦν· κύκλῳ μὲν πᾶσα κρημνώδης καὶ ἀπόξυρος, πέτραις καὶ τραχύσι κατεσκληχυία, δένδρον δ' οὐδὲν οὐδὲ ὕδωρ ἐντὶν· ἀνερούσαντες δὲ ὅμως κατὰ τοὺς κρημνοὺς προήειμεν διὰ τινος ἀκανθώδους καὶ σκολόπων μεστῆς ἀτραποῦ, πολλὴν ἀμορφίαν τῆς χώρας ἐχούσης. Ἐλθόντες δὲ ἐπὶ τὴν εἰρκτὴν καὶ τὸ κολαστήριον πρῶτα μὲν τὴν φύσιν τοῦ τόπου ἐθαυμάζομεν· τὸ μὲν γὰρ ἔδαφος αὐτὸ μαχαίραις καὶ σκόλοις πάντῃ ἐξηνθίηται, κύκλῳ δὲ ποταμοὶ περιέρρεον, ὁ μὲν βορβόρου, ὁ δὲ δευτέρως αἰμάτος, ὁ δὲ ἔνδον πυρὸς, πάννυχτος οὗτος καὶ ἀπέρατος, καὶ ἔρρει ὥσπερ ὕδωρ καὶ ἐκυματοῦτο ὥσπερ θάλαττα, καὶ ἰχθῦς δὲ εἶχε πολλοὺς, τοὺς μὲν δαλοῖς προσεικότας, τοὺς δὲ μικροὺς ἀνθραξὶ πεπυρωμένους, ἐκάλουν δὲ αὐτοὺς λυχνίσκους.

31. Εἰσοδὸς δὲ μία στενὴ διὰ πάντων ἦν, καὶ πωλὺς ἐφειστήκει Τίμων ὁ Ἀθηναῖος. Παρελθόντες δὲ ὅμως τοῦ Ναυπλίου καθηγουμένου ἐωρῶμεν κολαζομένους πολλοὺς μὲν βασιλέας, πολλοὺς δὲ καὶ ἰδιώτας, ὧν ἐνίοις καὶ ἐγνωρίζομεν· εἶδομεν δὲ καὶ τὸν Κινύραν κακῶ ὑποτυφόμενον ἐκ τῶν αἰδολίων ἀπηρτημένον. Προσέτιθεσαν δὲ οἱ περιγηγῆται καὶ τοὺς ἐκάστων βίους καὶ τὰς αἰτίας ἐφ' αἷς κολάζονται· καὶ μεγίστας ἀπασὼν τιμωρίας ὑπέμενον οἱ ψευδάμενοι τι παρὰ τὸν βίον καὶ οἱ μὴ τάληθῃ συγγεγραφότες, ἐν οἷς καὶ Κτησίας ὁ Κνίδιος ἦν καὶ Ἡρόδοτος καὶ ἄλλοι πολλοί. Τούτους οὖν ὄρων ἐγὼ χρηστὰς εἶχον εἰς τοῦτων ἐλπίδας· οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ ψεύδος εἰπὸντι συνηπιστάμην.

32. Ταχέως δ' οὖν ἀναστρέψας ἐπὶ τὴν ναῦν — οὐδὲ γὰρ ἡδυνάμην φέρειν τὴν ὄψιν — ἀσπασάμενος τὸν Ναύπλιον ἀπέπλευσα· καὶ μετ' ὀλίγον ἐφαίνετο

gationem necessaria parabam, et quum tempus erat, cum illis epulabar. Postridie ejus diei accedens ad Homerum poetam rogavi, ut duorum mihi versiculorum inscriptionem faceret; et quum fecisset, columellæ de beryllo gemma erectæ ad ipsum portum, inscripsi. Erat autem epigramma ejusmodi:

Lucianus divis carus felicibus istæc
omnia contulit, patriam in terram remeavit.

29. Moratus hunc quoque diem, proximo solvi, deducenibus heroibus. Hic accedens etiam Ulixes clam Penelopem dat mihi epistolam in Ogygiam insulam ferendam Calypsoni. Miserat mihi comitem Rhadamanthus portitorem Nauplium, ut, si deferremur in insulas istas, nemo nos comprehenderet, qui alius negotii causa navigaremus. Quum vero bene olentem illum aerem profecti existiissemus, statim cum teter odor nos exceperit, tanquam asphalti et sulfuris picisque una ardentium, tum nidor malus atque intolerabilis, velut ab ustulatis hominibus: aerque obscurus erat et caliginosus, et a quo stillaret ros quidam piceus: audiebamusque et flagellorum sonitum et ploratus hominum multorum.

30. Ad reliquas non accessimus: in quam vero escedimus, ea erat ejusmodi. Tota in circuitu præceps et abrupta, saxis et asperis locis rigida: neque arbor ulla, neque aqua inest. Enixi tamen rependo per præcipitia, progredimur per tramitem quendam spinis et aculeis obsitum, regione terribilissimum aspectum præbente. Ad carcerem delati ac suppliciorum locum, primo admirabamur regionis ingenium. Solum enim ipsum gladiis et aculeis undique effluerat, in circuitu amnes tres fluebant; ceni unus, alter sanguinis, intimus autem ignis, ingens hic et insuperabilis: fluebat is instar aquæ, fluctus ut mare agebat, piscesque habebat multos, torribus quosdam similes, minores vero prunis: lychniscos eos appellabant.

31. Ingressus unus erat per omnia, isque angustus, cui janitor astitit Timon Atheniensis. Ingressi tamen duce Nauplio, videbamus puniri reges quidem multos, multos vero etiam privatos; quorum quosdam etiam agnovimus. Videbamus etiam Cinyram pudendis suspensum fumigari. Adjiciebant monstratores nostri vitas singulorum, et causas propter quas punirentur: maximas omnium penas sustinebant qui in vita mentiti essent aliquid, et qui vera non scripsissent, in quibus Ctesias etiam Cnidius erat, et Herodotus, et multi alii. Hos quum viderem, optimam de futuro spem concepi, qui nullius mihi mendacii essem conscius.

32. Celeriter igitur ad navim reversus (neque enim ferre spectaculum poteram), salutato Nauplio solvi. Neque

πλησίον ἢ τῶν ὀνείρων νῆσος, ἀμυδρὰ καὶ ἀσαφὴς ἰδεῖν· εἶχε δὲ καὶ αὐτὴ τι τοῖς ὀνείροις παραπλήσιον· ὑπεχώρει γὰρ προϊσόντων ἡμῶν καὶ ὑπέφυγε καὶ πορρωτέρω ὑπέβαινε. Καταλαβόντες δὲ ποτὲ αὐτὴν καὶ ἐσπλεύσαντες ἐς τὸν Ὑπνον λιμένα προσαγορευόμενον πλησίον τῶν πυλῶν τῶν ἐλεφαντίνων, ἥ τὸ τοῦ Ἀλεκτρυόνος ἱερὸν ἐστίν, περὶ δειλὴν ὄψιν ἀπεθαίνομεν, παρελθόντες δ' ἐς τὴν πόλιν πολλοὺς ὀνείρους καὶ ποικίλους ἑωρῶμεν. Πρῶτον δὲ βούλομαι περὶ τῆς πόλεως εἰπεῖν, ἐπεὶ μὴδὲ ἄλλω τινὶ γέγραπται περὶ αὐτῆς, ὅς δὲ καὶ μόνος ἐπεμνήσθη Ὀμηρος, οὐ πάνυ ἀκριβῶς συνέγραψε.

33. Κύκλῳ μὲν περὶ πᾶσαν αὐτὴν ὕλη ἀνέστηκε, τὰ δένδρα δ' ἐστὶ μήκωνες ὑψηλαὶ καὶ μανδραγόραι καὶ ἐπ' αὐτῶν πολὺ τι πλῆθος νυκτερίζων· τοῦτο γὰρ μόνον ἐν τῇ νήσῳ γίγνεται ὄρνειον. Ποταμὸς δὲ παρρηεὶ πλησίον ὁ ὑπ' αὐτῶν καλούμενος Νυκτιπόρος, καὶ πηγαὶ δύο παρὰ τὰς πύλας ὀνόματα καὶ ταύταις, τῇ μὲν Νήγρετος, τῇ δὲ Παννυχία. Ὁ περίβολος δὲ τῆς πόλεως ὑψηλὸς τε καὶ ποικίλος, Ἰριδι τὴν χροάν ὁμοιότατος. Πύλαι μέντοι ἔπεισιν οὐ δύο, καθάπερ Ὀμηρος εἴρηκεν, ἀλλὰ τέτταρες, δύο μὲν πρὸς τὴν Βλακειὰς πεδὸν ἀποβλέπουσαι, ἡ μὲν σιδηρᾶ, ἡ δὲ ἐκ κεράμου πεποιημένη, καὶ ἄς ἐλέγοντο ἀποδημεῖν αὐτῶν οἱ τε φοβεροὶ καὶ φονικοὶ καὶ ἀπηνεῖς, δύο δὲ πρὸς τὸν λιμένα καὶ τὴν θάλατταν, ἡ μὲν κερατίνη, καὶ ἡν ἡμεῖς παρήλθομεν, ἡ δὲ ἐλεφαντίνη. Εἰσιόντι δὲ ἐς τὴν πόλιν ἐν δεξιᾷ μὲν ἐστὶ τὸ Νυκτῖον· σέβουσι γὰρ θεῶν ταύτην μάλιστα καὶ τὸν Ἀλεκτρυόνα· ἐκείνῳ δὲ πλησίον τοῦ λιμένος τὸ ἱερὸν πεποιήται. Ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὰ τοῦ Ὑπνου βασιλεῖα. Οὗτος γὰρ δὴ ἄρχει παρ' αὐτοῖς σατράπας δύο καὶ ὑπάρχους πεπονημένους, Ταρξιωνά τε τὸν Ματαιογένους καὶ Πλουτοκλέα τὸν Φαντασιωνος. Ἐν μέσῳ δὲ τῇ ἀγορᾷ πηγὴ τίς ἐστιν, ἣν καλοῦσι Καραῶτιν· καὶ πλησίον ναοὶ δύο, Ἀπάτης καὶ Ἀληθείας· ἐνθα καὶ τὸ αὐτὸν ἐστὶν αὐτοῖς καὶ τὸ μαντεῖον, οὗ προεστήκει προφητεῦν Ἀντιφῶν δὲ τῶν ὀνείρων ὑποκριτής, ταύτης παρὰ τοῦ Ὑπνου λαχὼν τῆς τιμῆς.

34. Αὐτῶν μέντοι τῶν ὀνείρων οὔτε φύσις οὔτε ἰδέα ἢ αὐτή. Ἄλλ' οἱ μὲν μακροὶ τε ἦσαν καὶ μαλακοὶ καὶ καλοὶ καὶ εὐειδεῖς, οἱ δὲ σκληροὶ καὶ μικροὶ καὶ ἀμορφοί, καὶ οἱ μὲν χρῆσοι, ὥς ἐδόκουν, οἱ δὲ ταπεινοὶ τε καὶ εὐτελεῖς. Ἦσαν δ' ἐν αὐτοῖς καὶ πτερωτοὶ τινες καὶ τερατώδεις, καὶ ἄλλοι καθάπερ ἐς πομπὴν διεσκευασμένοι, οἱ μὲν ἐς βασιλείας, οἱ δ' ἐς θεούς, οἱ δ' εἰς ἄλλα τοιαῦτα κεκοσμημένοι. Πολλοὺς δὲ αὐτῶν καὶ ἐγνωρίσκαμεν πάλαι παρ' ἡμῖν ἐνρακότες, οἱ δὲ καὶ προσήσαν καὶ ἡσπάζοντο ὥς ἂν καὶ συνήθεις ὑπάρχοντες, καὶ παραλαβόντες ἡμᾶς καὶ κατακοιμήσαντες πάνυ λαμπρῶς καὶ δεξιῶς ἐξένιζον, τὴν τε ἄλλην ὑπόδοχὴν μεγαλοπρεπῆ κατασκευάσαντες καὶ ὑπισχνόμενοι βασιλείας τε ποιήσειν καὶ σατράπας. Ἔνιοι δὲ καὶ ἀπῆγον ἡμᾶς ἐς τὰς πατρίδας καὶ τοὺς οἰκίους ἐπεδείκνυν καὶ αὐθημερὸν ἐπανήγον.

ita multo post Somniorum ex propinquo insula apparebat, obscura, et vix distinguenda visu. Accidebat quiddam et ipsi insulae, somniis simile: recedebat enim accedentibus nobis, et subterfugebat, subducebatque se longius. Tandem vero quum illam teneremus, invecti in portum qui Hypnus (Somnus) dicitur, prope portas eburneas, ubi Alectryonis (Galli gallinacei) sacrum est, sero crepusculo escendimus, progressique in urbem somnia multa variaque vidimus. Primo autem de urbe dicam, quum nemo quicquam de ea scripserit; qui autem solus mentionem illius fecit, Homerus, non satis scripserit accurate.

33. In ambitu totius insulae stat silva: arbores in ea sunt procera papavera, et mandragorae, atque in illis magna vis vesperilionum: nam sola haec in insula avis nascitur. Fluvius ex propinquo alluit, Nyctiporus (Noctivagus) ab illis dictus: et fontes duo circa portas: nomina his quoque, Negretos (Inexperrectus) et Pannychia (Pernox). Vallum urbis altum atque diversi coloris, Iridi simillimum. Portae ejus sunt non duae, ut Homerus dixit, sed quattuor: quorum duae Stuporis campum respiciunt, ferrea altera, altera figlina, per quas abire dicebantur somnia terribilia, cruenta, crudelia: duae versus portum et mare, cornea altera, qua nos transivimus, altera autem eburnea. Ingredientibus in urbem ad dextram est Noctis templum; hanc enim deorum maxime colunt, et Alectryonem: illi vero prope portum ardes collocata est. Ad sinistram est Somni regia. Hic scilicet apud illos imperat, fecitque sibi satrapas et imperii sui vicarios duo, Taraxionem Matæogenis (Terriculum Vanipari) et Plutoclem Phantasionis (Divitiglorium Imaginarii) filios. In medio fons est, quem Careotin (Gravisomnem) appellant, et templa prope duo, Deceptionis ac Veritatis. Ibi adytum quoque illis est et oraculum, cujus antistes erat propheta Antiphon, ille somniorum conector, hunc a Somno honorem nactus.

34. Ipsorum autem somniorum neque natura eadem, neque species: sed alia procera erant, et mollia, et formosa, et bona specie; alia vero dura, et parva, et informia; et alia quidem aurea, ut videbantur, humilia alia viliaque. Erant in illis et alata quaedam et prodigiosae figurae, alia tanquam ad pompam exornata, in reges inquam, in deos, in alia ejusmodi ornata. Quaedam agnoscebamus olim domi nostrae visa: quae quidem et adibant nos, et salutabant, tanquam familiaria; preliensosque nos et sopitos, splendide admodum et dextre accipiebant, tum reliquo paratu magifico, tum quod reges nos satrapasque se factura pollicebantur. Quaedam nos etiam in patriam quemque suam abducebant, et familiares nobis nostros ostendebant, eodemque die reducebant.

35. Ἡμέρας μὲν οὖν τριάκοντα καὶ ἴσας νύκτας παρ' αὐτοῖς ἐμείναμεν καθυδόντες καὶ εὐωχούμενοι. Ἐπειτα ἄφνω βροντῆς μεγάλης καταρραγείσης ἀνεγρόμενοι καὶ ἀναθορόντες ἀνήχθημεν ἐπισιτισάμενοι. Τριταῖοι δ' ἐκεῖθεν τῇ Ὠγυγίᾳ νήσῳ προσσχόντες ἐπιβαίνομεν. Πρότερον δ' ἐγὼ λύσας τὴν ἐπιστολὴν ἀνεγίγνωσκον τὰ γεγραμμένα. Ἦν δὲ τοιάδε· «Ὀδυσσεὺς Καλυψοῖ χαίρειν. Ἴσθι με, ὡς τὰ πρῶτα ἐξέπλευσα παρὰ σοῦ τὴν σχεδίαν κατασκευασάμενος, ναυαγία χρησάμενος μόλις ὑπὸ Λευκοθέας διασωθῆναι εἰς τὴν τῶν Φαιάκων χώραν, ὅφ' ὦν ἐς τὴν οἰκίαν ἀποπεμφθεὶς κατέλαβον πολλοὺς τῆς γυναικὸς μνηστῆρας ἐν τοῖς ἡμετέροις τρυφῶντας ἀποκτείνας δ' ἅπαντας ὑπὸ Τηλεγόνου ὕστερον τοῦ ἐκ Κίρκης μοι γενομένου ἀνηράθην, καὶ νῦν εἰμι ἐν τῇ Μακάρων νήσῳ πάνυ μετανοῶν ἐπὶ τῷ καταλπεῖν τὴν παρὰ σοὶ δίαίταν καὶ τὴν ὑπὸ σοῦ προτεινομένην ἀθανασίαν. Ἦν οὖν καιροῦ λάβωμαι, ἀποδρὰς ἀφίζομαι πρὸς σέ. » Ταῦτα μὲν ἐδήλου ἡ ἐπιστολή, καὶ περὶ ἡμῶν, ὅπως ξενισθόμεν.

36. Ἐγὼ δὲ προελθὼν ὀλίγον ἀπὸ τῆς θαλάττης εὔρον τὸ σπήλαιον τοιοῦτον οἷον Ὅμηρος εἶπε, καὶ αὐτὴν ταλασιουργοῦσαν. Ὡς δὲ τὴν ἐπιστολὴν ἔλαβε καὶ ἐπελέετο, πρῶτα μὲν ἐπὶ πολὺ ἐδάκρυεν, ἔπειτα δὲ παρεκάλει ἡμᾶς ἐπὶ ξενίᾳ καὶ εἰστία λαμπρῶς καὶ περὶ τοῦ Ὀδυσσεὺς ἐπυνόανετο καὶ περὶ τῆς Πηνελόπης, ὅποια τε εἴη τὴν ὄψιν καὶ εἰ σωφρονοίη, καθάπερ Ὀδυσσεὺς πάλαι περὶ αὐτῆς ἐκόμπασκε· καὶ ἡμεῖς τοιαῦτα ἀπεκρινάμεθα, ἐξ ὧν εἰκάζομεν εὐφρανεῖσθαι αὐτήν.

37. Τότε μὲν οὖν ἀπελθόντες ἐπὶ τὴν ναῦν πλησίον ἐπὶ τῆς ἡδονῆς ἐκοιμήθημεν, ἔωθεν δὲ ἀνηγόμεθα σφοδρότερον κατιόντος τοῦ πνεύματος· καὶ δὴ χειμασθέντες ἡμέρας δύο τῇ τρίτῃ περιπίπτομεν τοῖς Κολοκυνθοπειραταῖς. Ἀνθρώποι δὲ εἰσιν οὗτοι ἄγριοι ἐκ τῶν πλησίων νήσων ληστεύοντες τοὺς παραπλέοντας. Τὰ πλοῖα δ' ἔχουσι μεγάλα κολοκύνθινα τὸ μῆκος πῆχυν ἐξήκοντα· ἐπειδὴν γὰρ ξηράνωσι τὴν κολοκύνθαν, κοιλάναντες αὐτήν καὶ ἐξελόντες τὴν ἐντεριώνην ἐμπλέουσιν, ἰστοῖς μὲν χρώμενοι καλαμίνους, ἀντὶ δὲ τῆς ὀθόνης τῷ φύλλῳ τῆς κολοκύνθης. Προσβαλόντες οὖν ἡμῖν ἀπὸ δύο πληρωμάτων ἐμάχοντο καὶ πολλοὺς κατετραυματίζον βάλλοντες τῷ σπέρματι τῶν κολοκυνθῶν. Ἀγχωμάλως δ' ἐπὶ πολὺ ναυμαχοῦντες περὶ μεσημβρίαν εἶδομεν κατόπιν τῶν Κολοκυνθοπειρατῶν προσπλέοντας τοὺς Καρυοναῦτας. Πολέμιοι δ' ἦσαν ἀλλήλοις, ὡς εἶδειν· ἐπεὶ γὰρ ἐκείνοι ἤσθοντο αὐτοὺς ἐπιόντας, ἡμῶν μὲν ὠλιγώρησαν, τραπόμενοι δ' ἐπ' ἐκείνους ἐναυμάχουν.

38. Ἡμεῖς δ' ἐν τούτῳ ἐπάραντες τὴν ὀθὼν ἐφεύγομεν ἀπολιπόντες αὐτοὺς μαχομένους. Καὶ δῆλοι ἦσαν κρατήσαντες οἱ Καρυοναῖται ἅτε καὶ πλείους — πέντε γὰρ εἶχον πληρώματα — καὶ ἀπὸ ἰσχυροτέρων νεῶν μαχομένοι· τὰ γὰρ πλοῖα ἦν αὐτοῖς κεύφη, καρῶν ἡμίτομα, κεκνωμένα, μέγεθος δ' ἐκάστου

35. Dies igitur triginta noctesque totidem apud illa mansimus, dormientes et cenantes. Deinde vero, tonitru subito erumpente maximo excitati et exsistentes, cibariis navi impositis, solvimus. Tertio inde die ad Ogygiam insulam impulsus escendimus. Prius autem ego soluta epistola, quæ scripta in ea fuerant, legi. Erant ejusmodi: *ULIXES CALYPSONI* s. Noveris me, quum primum abs te navicula constructa avectus essem, facto naufragio, vix servatum a Leucothea in Phæacum regionem; a quibus domum dimissus, procos uxoris multos deprehendi, luxuriose nostris rebus fruentes: interfectis vero omnibus, deinde a Telegono, qui ex Circe mihi natus fuerat, interemtus sum, et nunc in Beatorum versor insula. Valde autem me pœnitet reliquisse illam apud te commorationem, promissamque a te immortalitatem. Si igitur opportunitatem nactus fuero, fugam capessam, atque ad te veniam. » Hæc significabat epistola, prætereaque de nobis aliquid, ut hospitaliter tractemur.

36. Ego vero aliquantum progressus a mari, speluncam inveni talem, qualem Homerus dixerat, ipsamque intentam lanificio. Quum vero sumtam epistolam perlegisset, primo quidem multum lacrimarum fudit; deinde in hospitium nos invitavit, accepitque splendide, ac de Ulysse interrogavit, et de Penelope, qualis esset facie, et adeone casta esset, prout Ulixes olim de illa sit gloriatus. Nos respondimus ea, quibus delectari illam conjiceremus.

37. Tum reversi in navim prope litus dormivimus: mane vero, vehementiori ingruente vento, solvimus. Biduo inde tempestatibus jactati, die tertio in Colocynthopiratas incidimus. Hi sunt homines feri, de propinquis insulis latrocinia exercentes contra hos qui præternavigant. Naves habent magnas de colocynthide, longitudine cubitorum sexaginta. Quum enim siccatae sunt cucurbitæ et excavatae, demtis medullis, in iis navigant, malis utentes arundineis, pro velo autem foliis colocynthidis. Hi igitur impetu in nos facto, duarum navium sociis pugnant, multosque vulnerant, jaculantes cucurbitarum seminibus. Quum diu æquo Marte pugnassemus, circa meridiem videmus a tergo Colocynthopiratarum adnavigantes Caryonautas (*Nucinautas*). Erant autem, ut demonstrarunt, inimici invicem: nam illi quum adventare hos sentirent, omissis nobis, conversi ad ipsos pugnarunt de navibus.

38. Nos interim velo sublato fugimus, pugnantesque eos reliquimus. Et apparebat victores futuros Caryonautas, ut plures (plenas enim sociis quinque naves habebant), pugnantque de robustioribus navigiis. Nempe naves ipsis erant de putaminibus, dimidiatae nuces et excavatae: magnitudo uniuscujusque nucis dimidiæ in longum passus

ἡμιτόμου ἐς μῆκος ὀργυαὶ πεντακαίδεκα. Ἐπεὶ δ' ἀπεκρούσαμεν αὐτοὺς, ἰωμέαθ' τε τοὺς τραυματίας καὶ τὸ λοιπὸν ἐν τοῖς ὅπλοις ἤμεν ὡς ἐπίπαν αἰεὶ τινὰς ἐπιβουλὰς προσδεχόμενοι· οὐ μάτην.

39. Οὕτω γοῦν ἐδεύκει ὁ ἥλιος, καὶ ἀπὸ τινος ἐρήμου νήσου προσήλαιον ἡμῖν ὅσον εἰκοσὶν ἄνδρες ἐπὶ δελφίνων μεγάλων ὀχοῦμενοι, λησταὶ καὶ οὗτοι· καὶ οἱ δελφίνες αὐτοὺς ἔφερον ἀσφαλῶς, καὶ ἀναπηδῶντες ἐχραμέτιζον ὥσπερ ἱπποὶ. Ἐπεὶ δὲ πλησίον ἦσαν, διαστάντες οἱ μὲν ἔνθεν, οἱ δὲ ἐνθεν ἔβαλλον ἡμᾶς σηπταῖς ξηραῖς καὶ ὀφθαλμοῖς καρκίνων. Τοξευόντων δὲ καὶ ἡμῶν καὶ ἀκοντιζόντων οὐκέτι ὑπέμειναν, ἀλλὰ τρωθέντες οἱ πολλοὶ αὐτῶν πρὸς τὴν νῆσον κατέφυγον.

40. Περὶ δὲ τὸ μεσονύκτιον γαλήνης οὐσῆς ἐλάβομεν προσοκειλάντες ἀλκυόνος καλιᾶς παμμεγέθει· σταδίων γοῦν ἦν αὕτη ἐξήκοντα τὸ περίμετρον· ἐπέπλει δὲ ἡ ἀλκυὼν τὰ ὡὰ θαλάπουσα οὐ πολὺ μείων τῆς καλιᾶς. Καὶ δὴ ἀναπταμένη μικροῦ μὲν κατέδυσσε τὴν ναῦν τῷ ἀνέμῳ τῶν πτερῶν· ὥχετο δ' οὖν φεύγουσα γοεράν τινα φωνὴν προεμένη. Ἐσθάντες δὲ ἡμεῖς ἡμέρας ἤδη ὑποφαινούσης ἐβρώμεθα τὴν καλιὰν σχεδὸν μεγάλην προσεοικυῖαν ἐκ δένδρων μεγάλων συμπεφορημένην· ἐπὶ δὲ καὶ ὡὰ πεντακόσια, ἕκαστον αὐτῶν Χίου πίθου περιπληθέστερον. Ἦδη μέντοι καὶ οἱ νεοττοὶ ἐνδοθεν ἐφαίνοντο καὶ ἐκρωζον. Πελέεσιν οὖν διακόφαντες ἐν τῶν ὡῶν νεοττὸν ἀπτερον ἐξεκολάψαμεν εἰκοσι γυπῶν ἀδρότερον.

41. Ἐπεὶ δὲ πλέοντες ἀπέλοιμεν τῆς καλιᾶς ὅσον σταδίου διακοσίους, τέρατα ἡμῖν μέγαλα καὶ θαυμαστά ἐπεσήμανεν· ὃ τε γὰρ ἐν τῇ πρύμνῃ χηνίσκος ἀφ' οὗ ἐπτερύχετο καὶ ἀνεβόησε, καὶ ὁ κυβερνήτης ὁ Σκίνθαρος φαλακρὸς ἤδη ὦν ἀνεκόμησε, καὶ τὸ πάντων δὴ παραδοξότατον, ὁ γὰρ ἱστός τῆς νεῆς ἐξεβλάστησε καὶ κλάδους ἀνέφυσε καὶ ἐπὶ τῷ ἄκρῳ ἐκαρποφόρησεν, ὃ δὲ καρπὸς ἦν σῦκα καὶ σταφυλὴ μέλαινα, οὕτω πέπειρος. Ταῦτα ἰδόντες ὡς τὸ εἶδος ἐταράχθημεν καὶ ἠυχόμεθα τοῖς θεοῖς ἀποτρέψαι τὸ ἀλλόκοτον τοῦ φαντάσματος.

42. Οὕτω δὲ πεντακοσίους σταδίους διελθόντες εἶδομεν ὕλην μεγίστην καὶ λάσιον πιτύων καὶ κυπαρίττων. Καὶ ἡμεῖς μὲν εἰκάσαμεν ἡπειρον εἶναι· τὸ δὲ ἦν πέλαγος ἄβυσσον ἀρρίλζοις δένδροις καταπεφυτευμένον· εἰστέκει δὲ τὰ δένδρα ὅμοις ἀκίνητα, ὀρθὰ καθάπερ ἐπιπλέοντα. Πλησιάζαντες γοῦν καὶ τὸ πᾶν κατανοήσαντες ἐν ἀπόρῳ εἰχόμεθα τί χρὴ δρᾶν· οὔτε γὰρ διὰ τῶν δένδρων πλεῖν δυνατόν ἦν — πυκνὰ γὰρ καὶ προσεχῇ ὑπῆρχεν — οὔτ' ἀναστρέφειν ἰδοὶ καὶ ῥάδιον. Ἐγὼ δ' ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ μέγιστον δένδρον ἀπεσχόπουν τὰ ἐπέκεινα ὅπως ἔχοι, καὶ ἐώρων ἐπὶ σταδίου μὲν πεντήκοντα ἢ ὀλίγω πλείους τὴν ὕλην οὔσαν, ἔπειτα δὲ αὖθις ἕτερον ὡκεανὸν ἐκδεχόμενον. Καὶ δὴ ἐδόκει ἡμῖν ἀναθεμένους τὴν ναῦν ἐπὶ τὴν κόμην τῶν δένδρων — πυκνὴ δὲ ἦν — ὑπερβιάσασθαι, εἰ δυναίμεθα, ἐς τὴν θάλατταν τὴν ἑτέραν καὶ οὕτως ἐποιούμεν. Ἐκδήσαντες γὰρ αὐτὴν

quindecim. E conspectu horum quum venissemus, curabamus saucios, atque ab eo tempore in armis plerumque eramus, semper aliquas suspicati insidias. Neque frustra.

39. Nondum enim sol occiderat, quum a deserta quadam insula versus nos perrexerent viri circiter viginti, delphinis magnis vecti. Latrones hi quoque : delphini autem eos tuto ferebant, exsultantesque equorum instar hinniebant. Quum vero prope essent, ex intervallo hinc illinc consistentes, jaculati in nos sunt sepias siccatas et oculos cancerorum. Nobis vero sagittas et jacula mittentibus, non durarunt, sed vulnerati plerique eorum confugerunt ad insulam.

40. Circa mediam noctem, tranquillo mari, imprudentes offendimus ad halcyonis nidum maximum; stadiorum circiter sexaginta erat illi ambitus : vehebatur autem in eo halcyon ova incubans, non multo minor nido suo. Atque illa evolans parum aberat quin mergeret navim nostram vento alarum : aufugiebat autem lugubrem vocem edens. Descendimus nos quum jam illucesceret, nidumque inspicimus, magnæ rati similem, constructæ ex arboribus magnis : inerant vero ova quingenta, Chio dolio unumquodque capacius. Jam quidem pulli intus apparebant et crocitabant. Securibus igitur ovo uno rescisso, pullum impluim extudimus, vulturibus viginti ampliorem.

41. Quum vero navigando discessissemus a nido ad ducenta stadia, portenta nobis magna et mirifica evenere. Nam cheniscus (*anserculus*) in prora subito concussis alie clamorem edidit, et gubernatori Scintharo calvo redire cæperunt comæ; quodque omnium jam admirabilissimum, malus navis germinavit, et emisit ramos, et in summo fructus tulit. Fructus erat ficus, et uva magna, nondum matura. Hæc videntes perturbati sumus, ut facile est ad existimandum, et deos rogavimus, ut averterent, si quid mali visum hoc portenderet.

42. Nondum quingenta stadia provecti eramus, quum silvam vidimus maximam et densam, pinuum et cupressorum. Ac nos quidem putabamus continentem eam esse : at illud pelagus erat profundum, arboribus radice carentibus consitum : stabant arbores nihilominus immotæ, quasi rectæ innatantes. Appropinquantes igitur, universa re considerata, in dubio eramus quid agendum esset : neque enim navigari per arbores poterat, quæ densæ essent et continuæ : neque reverti facile videbatur. Ego vero, consensua arbore maxima, prospexi quomodo ulteriora se haberent, ac vidi ad stadia quinquaginta aut paulo plura esse silvam : tum mare rursus excipere aliud. Itaque placuit navim in comas arborum (densæ enim erant) impositam traducere, si possemus, in mare alterum. Idque fecimus. Revinctam enim

καλῶ μεγάλῳ καὶ ἀνελθόντες ἐπὶ τὰ δένδρα μολὶς ἀνιμψάμεθα, καὶ θέντες ἐπὶ τῶν κλάδων, πετάσαντες τὰ ἱστία καθάπερ ἐν θαλάττῃ ἐπλόμεν τοῦ ἀνέμου πρὸς τοῦτον ἐπισυρόμενοι· ἔνθα δὲ καὶ τὸ Ἀντιμάχου τοῦ ποιητοῦ ἔπος ἐπεισῆλθε· φησὶ γάρ που κάκεινος·

Τοῖσιν δ' ὤληντα διὰ πλὸν ἐρχόμενοι·

43. Βιασάμενοι δ' ὁμῶς τὴν ὕλην ἀφικόμεθα ἐς τὸ ὕδωρ, καὶ πάλιν ὁμοίως καταθέντες τὴν ναῦν ἐπλόμεν διὰ καθαροῦ καὶ διαγυῖος ὕδατος, ἄχρι δὲ ἐπέστημεν χάσματι μεγάλῳ ἐκ τοῦ ὕδατος δισυῶτος γεγεννημένῳ, καθάπερ ἐν τῇ γῇ πολλαῖς δρῶμεν ὑπὸ σεισμῶν γιγνόμενα διαχωρίσματα. Ἡ μὲν οὖν ναῦς καθελόντων ἡμῶν τὰ ἱστία οὐ βραδίως ἔστη παρ' ὀλίγον ἑλθοῦσα κατενεχθῆναι. Ὑπερκύψαντες δὲ ἡμεῖς ἐωρῶμεν βάθος ὅσον σταδίων χιλίων μάλα φοβερόν καὶ παράδοξον· εἰστήκει γάρ τὸ ὕδωρ ὥσπερ μεμερισμένον· περιβέποντες δὲ δρῶμεν κατὰ δεξιὰ οὐ πᾶν πόρρωθεν γέφυραν ἐπελευγμένην ὕδατος συνάπτοντος τὰ πελάγη κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, ἐκ τῆς ἐτέρας θαλάττης ἐς τὴν ἐτέραν διαρρέοντος. Προσελάσαντες οὖν ταῖς κώπαις κατ' ἐκείνο παρεδράμομεν καὶ μετὰ πολλῆς ἀγωνίας ἐπεράσαμεν οὐποτε προσδοκῆσαντες.

44. Ἐντεῦθεν ἡμᾶς ὑπεδέχετο πέλαιός τε προσηγνὲς καὶ νῆσος οὐ μεγάλη, εὐπρόσιτος, συνοικουμένη· ἐνέμοντο δὲ αὐτὴν ἄγριοι ἄνθρωποι, Βουκεφάλοι, κέρατα ἔχοντες, ὅσον παρ' ἡμῖν τὸν Μινώταυρον ἀναπλάτουσιν. Ἀποβάσαντες δὲ προηίμεν ὑδρευόμενοι καὶ σιτία ληψόμενοι, εἰ παθεν ὀνηθεῖμεν· οὐκέτι γὰρ εἴχομεν. Καὶ ὕδωρ μὲν αὐτοῦ πλησίον εὑρομεν, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἐφαίνετο, πλὴν μυκηθμὸς πολὺς οὐ πόρρωθεν ἤκούετο. Δεξάντες οὖν ἀγέλην εἶναι βοῶν, κατ' ὀλίγον προχωροῦντες ἐπέστημεν τοῖς ἀνθρώποις. Οἱ δὲ ἰδόντες ἡμᾶς ἐδῶκον, καὶ τρεῖς μὲν τῶν ἐταίρων λαμβάνουσιν, οἱ δὲ λοιποὶ πρὸς τὴν θάλατταν κατεφεύγομεν. Εἴτα μέντοι πάντες ὀπισθόμενοι — οὐ γὰρ ἰδοὶκε ἡμῖν ἀτιμωρήτους περιδεῖν τοὺς φίλους — ἐμπίπτομεν τοῖς Βουκεφάλοις τὰ κρέα τῶν ἀνηρημένων διαιρουμένοις· βοήσαντες δὲ πάντες ἐδῶκον, καὶ χτείνοντες τε ὅσον πεντήκοντα καὶ ζῶντας αὐτῶν δύο λαμβάνοντες, καὶ αὖθις ὀπίσω ἀνεστρέψαμεν τοὺς αἰχμαλώτους ἔχοντες. Σιτίον μέντοι οὐδὲν εὑρομεν. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι παρήκουν ἀποσφάττειν τοὺς εἰλημμένους, ἐγὼ δὲ οὐκ ἔδοκίμαζον, ἀλλὰ δῆσας ἐφύλαττον αὐτοὺς, ἄχρι δὲ ἀφίκοντο παρὰ τῶν Βουκεφάλων πρέσβεις αἰτοῦντες ἐπὶ λύτροις τοὺς συνελημμένους· συνέμεν γὰρ αὐτῶν διανευόντων καὶ γοερὸν τι μυκημένον ὥσπερ ἱκετευόντων. Τὰ λύτρα δ' ἦν τυροὶ πολλοὶ καὶ ἰχθύες ἕηροι καὶ χρόμμυα καὶ ἑλαιοὶ τέτταρες, τρεῖς ἑκάστη πόδας ἔχουσα, δύο μὲν τοὺς σπιθνεῖς, οἱ δὲ πρὸς εἰς ἓνα συνεπερύκεισαν. Ἐπὶ τούτοις ἀποδόντες τοὺς συνελημμένους καὶ μίαν ἡμέραν ἐπιμείναντες ἀνῆλθον.

45. Ἡδὲ δὲ ἰχθύες τε ἡμῖν ἐφαίνοντο καὶ ὄρνεα παρῆναι καὶ ἄλλα ὅσα γῆς πλησίον οὐσῆς σημεῖα,

magno fune, arboribus conscensis, magno labore eo pertraximus, ramisque eam superimposuimus, ubi velis passis velut in mari navigavimus, vento impellente promoti. Hic mihi Antimachi poetæ versus in mentem venit, qui ait alicubi :

Per silvestre illis navi venientibus æquor.

43. Superata tamen silva, ad aquam pervenimus, ubi similiter demissa iterum navi per puram pellucidamque aquam navigavimus, donec ad hiatum consisteremus magnum ex aqua discedente ortum, ut in terra sæpe videmus a motu illius factas discessionis. Navis quidem nostra, vela nobis contrahentibus, non facile stetit, quum parum abesset quin deferretur. Nos vero capitibus porrectis despicientes, profundum videbamus vel mille stadiorum, terribile admodum atque incredibile : stabat enim aqua velut divisa. Sed circumspicientes ad dextram videmus e longinquo pontem inunctum ex aqua, quæ jungeret utriusque pelagi summas oras, et ex uno mari in alterum transflueret. Huc igitur agitantes navim remis cursum fleximus, multoque labore trajecimus, quod nunquam speraveramus.

44. Hinc excepit nos mare placidum et insula non magna, accessu facilis, habitata. Habebant illam homines feri, Bucephali (*Tauricipites*), cornua habentes, qualem apud nos fingunt Minotaurum. Quum escendissemus, aequatum perreximus, etiam ciborum aliquid inde, si possemus, ablaturi ; non enim amplius habebamus. Et aquam quidem ibi in proximo inveniebamus, aliud vero nihil apparebat, præterquam quod mugitus multus non ex longinquo audiebatur. Quum igitur boum gregem esse putarem, paulum pergressi, stamus apud homines. At illi conspectos nos persequuntur, ac tres quidem sociorum nostrorum comprehendunt ; reliqui vero ad mare confugimus. Deinde universi armis captis (neque enim placebat inultis negligere amicos) irruimus in Bucephalos carnes interfectorum dividentes, atque in terrorem coniectos universos persequimur, eorumque circiter quinquaginta interficimus, duosque capimus vivos. Sic revertimus cum captivis : cibi vero nihil invenieramus. Reliqui igitur hortabantur ut captos interficeremus ; ego vero hoc non probavi, sed vinctos asservabam, dum venirent a Bucephalis legati, qui pretio comprehensos repeterent : intelligebamus quippe illos innuentes ac lugubre quiddam, suppliciter rogantium instar, mugientes. Pretium vero redemptionis erant casei multi, et sicci pisces, et cepæ, et cervi quattuor, trium singuli pedum, quum binos quidem posteriores haberent, priores autem in unum coalitos. Pro his quum reddidissimus captivos, et diem unum essemus morati, solvimus.

45. Jamque pisces in conspectum venire, et circumvolare aves, aliaque, quotquot sunt terræ propinquæ signa,

προφαινέτο. Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ἄνδρας εἶδομεν καινῶν τρόπων ναυτιλίας χρωμένους· αὐτοὶ γὰρ καὶ ναῦται καὶ νῆες ἦσαν. Λέξω δὲ τοῦ πλοῦ τὸν τρόπον· ὕπτιοι καίμενοι ἐπὶ τοῦ ὕδατος ὀρθώσαντες τὰ αἰδοῖα — μεγάλα δὲ φέρουσιν — ἐξ αὐτῶν θόνην πετάσαντες καὶ ταῖς χερσὶ τοὺς ποδεῶνας κατέχοντες ἐμπέπτοντος τοῦ ἀνέμου ἐπλεον. Ἄλλοι δὲ μετὰ τούτους ἐπὶ φελλῶν καθήμενοι ζεύξαντες δύο δελφίνας ἤλαυνόν τε καὶ ἡνιόχουν· οἱ δὲ προϊόντες ἐπεφέροντο τοὺς φελλούς. Οὗτοι ἡμᾶς οὔτε ἠδίκουν οὔτε ἐφευγον, ἀλλ' ἤλαυνον ἀδεῶς τε καὶ εἰρηνικῶς τὸ εἶδος τοῦ ἡμετέρου πλοίου θαυμάζοντες καὶ πάντοθεν περισκοποῦντες.

46. Ἐσπέρας δὲ ἤδη προσήχθημεν νήσῳ οὐ μεγάλῃ· κατόκητο δὲ αὕτη ὑπὸ γυναικῶν, ὡς ἐνομίζομεν, Ἑλλάδα φωνῇ προειμένων· προσήσαν γὰρ καὶ ἐδεξιοῦντο καὶ ἡσπάζοντο, πάνυ ἑταιρικῶς κεκοσμημένοι καὶ καλὰ πᾶσαι καὶ νεάνιδες, ποδήρεις τοὺς χιτῶνας ἐπισυρόμεναι. Ἡ μὲν οὖν νῆσος ἐκαλεῖτο Καββαλοῦσα, ἥ δὲ πόλις Ὑδραμαρδία. Λαβοῦσαι δ' οὖν ἡμᾶς αἱ γυναῖκες ἐκαστὴ πρὸς ἑαυτὴν ἀπῆγε καὶ ξένον ἐποιεῖτο. Ἐγὼ δὲ μικρὸν ὑποστάς — οὐ γὰρ χρηστὰ ἐμαντευόμην — ἀκριβέστερόν τε περιδύλεσκον ὁροὶ πολλῶν ἀνθρώπων ὅσῃ καὶ κρανία κείμενα· καὶ τὸ μὲν βοῶν ἰσάναι καὶ τοὺς ἑταίρους συγκαλεῖν καὶ ἐς τὰ θπλα χωρεῖν οὐκ ἔδοξαίμαζον. Προχειρισάμενος δὲ τὴν μαλάχην πολλὰ τῷ ῥόμῳ αὕτῃ διαφυγεῖν ἐκ τῶν παρόντων κακῶν. Μετ' ὀλίγον δὲ τῆς ξένης διακονουμένης εἶδον τὰ σκέλη οὐ γυναικός, ἀλλ' ὄνου ὀπλᾶς· καὶ δὴ σπασάμενος τὸ ξίφος συλλαμβάνω τε ταύτην καὶ δῆσας περὶ τῶν ὀλων ἀνέκρινον. Ἡ δὲ, ἀκουσα μὲν, εἶπε δὲ ὁμῶς, αὐτὰς μὲν εἶναι θαλαττίους γυναῖκας Ὀνοσκελέας προσαγορευομένας, τροφὴν δὲ ποιεῖσθαι τοὺς ἐπιδημοῦντας ξένους. Ἐπειδὴν γὰρ, ἔφη, μεθύσωμεν αὐτοὺς, συνευνηθεῖσαι κοιμωμένοις ἐπιχειροῦμεν. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ἐκείνη μὲν αὐτοῦ καταλιπεῖν δεδεμένη, αὐτὸς δὲ ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ στέγος ἐβόων τε καὶ τοὺς ἑταίρους συνεκάλουν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, τὰ πάντα ἐμήνουν αὐτοῖς καὶ τὰ τε ὅσα ἔδεικνυσαν καὶ ἦγον ἔσω πρὸς τὴν δεδεμένην· ἥ δὲ αὐτίκα ὕδωρ ἐγένετο καὶ ἀφανὴς ἦν. Ὅμως δὲ τὸ ξίφος ἐς τὸ ὕδωρ καθῆκα πειρώμενος· τὸ δὲ αἷμα ἐγένετο.

47. Ταχέως οὖν ἐπὶ ναῦν κατελθόντες ἀπεπλεύσαμεν· καὶ ἐπεὶ ἡμέρα ὀληύαζε τὴν ἡπειρον ἀποβλεπόμενοι εἰκάζομεν εἶναι τὴν ἀντιπέραν τῇ ὑφ' ἡμῶν οἰκουμένην καίμενην. Προσκυνήσαντες δ' οὖν καὶ προσευξάμενοι περὶ τῶν μελλόντων ἰσχοποῦμεν, καὶ τοῖς μὲν ἔδοξε ἐπιβᾶσι μόνον αὐτὴς ὀπισθ' ἀναστρέφειν, τοῖς δὲ τὸ μὲν πλοῖον αὐτοῦ καταλιπεῖν, ἀνελθόντας δὲ ἐς τὴν μεσόγαιαν πειραθῆναι τῶν ἐνοικούντων. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐλογίζομεθα, χειμῶν σφοδρὸς ἐπιπεσὼν καὶ προσαράξας τὸ σκάφος τῷ αἰγιαλῷ διέλυσεν. Ἡμεῖς δὲ μόλις ἐξεντηξάμεθα τὰ θπλα ἕκαστος καὶ εἰ τι ἄλλο οἷός τε ἦν ἀρπασάμενοι.

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ μέχρι τῆς ἑτέρας γῆς συνεγχεθέντα μὲν ἐν τῇ θαλάττῃ καὶ παρὰ τὸν πλοῦν ἐν ταῖς νήσοις

apparere. Paullo post videmus viros novo navigandi genere utentes : iidem enim et nautæ erant et naves. Dicam vero navigationis rationem. Supini in aqua jacentes pudenda erigunt; habent autem luculenta : ex his porro velum pendentes, manibusque tenentes funes veli inferiores, vento implente navigabant. Alii post hos insidentes suberibus, duos delphinos junctos agebant regebantque habenis, qui progressi traherent post se subera. Hi neque injuria nos afficiebant, neque fugiebant, sed sine metu et pacato juxta nos veliebantur, speciem navigii nostri admirantes et perspicientes undique.

46. Vespera jam ingruebat, quum appulimus ad insulam non magnam. Habitabatur ea a mulieribus, ut putabamus, Græce loquentibus : accedentes enim nos prensabant et complectebantur, ornate more plane meretricio, formosæ omnes et juvenulæ, talaria vestimenta trahentes. Insula vocabatur Cabbalusa (Dejiciens); urbs autem Hydramardia. Assumptos igitur nos mulieres suam quæque domum deducere, suumque sibi facere hospitem. Ego autem cunctatus paulum, cui nihil boni præ sagiret animus, et circumspiciens accuratius, video multorum hominum ossa jacere et crania. Et clamorem quidem tollere, et convocare socios, atque ad arma ire, non placuit. Malvam autem depromptam multis verbis obsecravi, ut effugere liceret ex malis presentibus. Nec ita multo post ministrante hospita, video illius non mulieris crura, sed ungulas asini. Hic stricto ense illam comprehendo, vinctamque de rebus omnibus interrogabam. Illa invita quidem, sed dixit tamen, se marinas esse mulieres, et Onoscealas (Asinicururas) vocari : cibum sibi parare ex advenientibus hospitibus : Postquam enim, inquit, eos inebriavimus, in lectum ascitæ sopitos invadimus. His auditis, illam quidem vinctam ibi relinquo : consenzo autem tecto, clamore convoco socios : congregatis indico omnia, ossa ostendo, intra eos deduco ad vinctam. At illa statim in aquam diffluens, conspectum nostrum effugit. Tamen experimenti causa in ipsam aquam demisi gladium : hic aqua in sanguinem abiit.

47. Celeriter itaque ad navem digressi solvimus. Quum illucesceret, continente conspecta, conjecimus eam esse, quæ exadversum nostro orbi (trans Oceanum) jacet. Adoratione hic votisque peractis, quid deinde facto opus esset, deliberabamus. Atque aliis videbatur, post brevem descensum ut iterum nos retro redeamus; aliis autem, relicta ibi nave pergere versus mediterranea atque tentare inhabitantes. Dum ista disputamus, tempestas valida ingruens, et litori allidens navigium, illud dissolvit. Nos vix, arma quisque sua, et si quid forte aliud quis posset, eripientes, enatamus.

Hæc sunt quæ usque ad adventum in alteram illam tellurem contingere mihi in mari, et per navigationem, in ie-

καὶ ἐν τῷ ἀέρι καὶ μετ' αὐτὰ ἐν τῷ κήτει καὶ ἐπειδὴ ἐξήλθομεν, παρὰ τε τοῖς ἥρωσι καὶ τοῖς ὄνείροις καὶ τὰ τελευταῖα παρὰ τοῖς Βουκεφάλοις καὶ ταῖς Ὀνοσκελαῖς· τὰ δ' ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τοῖς ἐξῆς βιβλίοις διηγήσομαι.

XXVIII.

TYRANNOKTONΟΣ.

Ἀνῆλθέ τις εἰς τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἀποκτενῶν τὸν τύραννον· αὐτὸν μὲν οὐχ εὔρε, τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ ἀποκτείνας κατέλιπε τὸ ξίφος ἐν τῷ σώματι. Ἐλθὼν δὲ τύραννος καὶ τὸν υἱὸν ἰδὼν ἤδη νεκρὸν τῷ αὐτῷ ξίφει αὐτὸν ἀπέκτεινεν. Αἰτεῖ ὁ ἀνελθὼν καὶ τὸν τοῦ τυράννου υἱὸν ἀνελὼν γέρας ὡς τυραννοκτόνος.

1. Δύο τυράννους ἀποκτείνας, ὧς ἄνδρες δικασταί, μιᾶς ἡμέρας, τὸν μὲν ἤδη παρηγηχότα, τὸν δὲ ἀκμάζοντα καὶ πρὸς διαδοχὴν τῶν ἀδικημάτων ἐτοιμότερον, ἤκω μίαν ὁμωὴ ἐπ' ἀμφοτέροις αἰτήσεων δωρεὰν μόνος τῶν πώποτε τυραννοκτόνων πληγῇ μιᾷ δύο πονηροῦς ἀποσκευασάμενος καὶ φονεύσας τὸν μὲν παῖδα τῷ ξίφει, τὸν πατέρα δὲ τῇ πρὸς τὸν υἱὸν φιλοστοργίᾳ. Ὁ μὲν οὖν τύραννος ἀνὸ ὧν ἐποίησεν ἱκανὴν ἡμῖν δέδωκε τιμωρίαν, ζῶν μὲν τὸν υἱὸν ἐπιδὼν προανηρημένον παρὰ τὴν τελευτήν, τελευταῖον δὲ ἠναγκασμένος, τὸ παραδοξότατον, αὐτὸς αὐτοῦ γενέσθαι τυραννοκτόνος· ὁ παῖς δὲ δ' ἐκείνου τέθνηκε μὲν ἐπ' ἐμοῦ, ὑπηρέτησε δέ μοι καὶ ἀποθανὼν πρὸς ἄλλον νόμον, ζῶν μὲν συναδικῶν τῷ πατρὶ, μετὰ θάνατον δὲ πατροκτονήσας, ὡς ἐδύνατο.

2. Τὴν μὲν οὖν τυραννίδα ὁ παύσας εἰμὶ ἐγὼ καὶ τὸ ξίφος, ὃ πάντα εἰργασταί, ἐμὸν, τὴν δὲ τάξιν ἐνῆλλαξα τῶν φόνων καὶ τὸν τρόπον ἐκαινοτόμησα τῆς τῶν πονηρῶν τελευτῆς, τὸν μὲν ἰσχυρότερον καὶ ἀμύνασθαι δυνάμενον αὐτὸς ἀνελὼν, τὸν γέροντα δὲ μόνῃ παραχωρήσας τῷ ξίφει.

3. Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ περιττότερόν τι ἐπὶ τούτοις ὥμην γενήσεσθαι μοι παρ' ὑμῶν καὶ δωρεὰς λήψεσθαι ἰσαριθμούς τοῖς ἀνηρημένοις, ὡς ἂν οὐ τῶν παρόντων ἀπαλλάξας ὑμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν μελλόντων κακῶν ἐλπίδας, καὶ τὴν ἐλευθερίαν βέβαιον παρασχῶν, οὐδενὸς παραλείμενον κληρονόμου τῶν ἀδικημάτων· μεταξὺ δὲ κινδυνεύω τὸσαῦτα κατορθώσας ἀγέραςτος ἀπελθεῖν παρ' ὑμῶν καὶ μόνος στέρεσθαι τῆς παρὰ τῶν νόμων ἀμοιβῆς, οὗς διεφύλαξα. Ὁ μὲν οὖν ἀντιλέγων οὐτοσί μοι οὐ κηδόμενος, ὡς φησι, τῶν κοινῶν τοῦτο ποιεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι λελυπημένος καὶ ἀμυνόμενος τὸν ἐκείνοισι τοῦ θανάτου αἰτίων γεγεννημένον.

4. Ὑμεῖς δὲ ἀνάσχεσθέ μοι, ὧς ἄνδρες δικασταί, πρὸς ὀλίγον τὰ ἐν τῇ τυραννίδι καίπερ εἰδόσιν ὑμῖν ἀκριβῶς διηγουμένου· καὶ γὰρ τὸ μέγεθος οὕτω μάθοιτ' ἂν τῆς εὐεργεσίας τῆς ἐμῆς, καὶ αὐτοὶ μᾶλλον εὐφρανεῖσθε λογιζόμενοι ὧν ἀπηλλάγητε. Οὐ γὰρ ὥσπερ ἄλλοις τισὶν ἤδη συνέβη πολλάκις, ἀπλῆν καὶ ἡμεῖς τυραννίδα

sulis, et in aëre, et post hæc in ceto, et quum inde exissemus, tum apud heroas, tum inter somnia, denique extrema illa apud Bucephalos et Onosceles : quæ vero in illa altera tellure gesta sint, ea proximis libris persequar.

XXVIII.

TYRANNICIDA.

Ascendit aliquis in arcem, tyrannum interfectorus. Et ipsi quidem non invenit : sed in filii ipsius a se occisi corpore reliquit gladium. Superveniens tyrannus, conspecto filio jam mortuo, eodem se gladio ipse interemit. Petit ille qui ascenderat, et filium tyranni interfecerat, præmium ut tyrannicida.

1. Qui duos eodem die tyrannos interfeci, judices, alterum vigoris annos jam egressum, florentem alterum ætate, et ad injuriarum successionem paratior, veni, unum tamen duorum causa petiturus præmium, unus ego omnium qui unquam fuere tyrannicidarum, ictu uno malos amolitus duos, qui interfecerim gladio filium, patrem vero naturali erga filium pietate. Ac tyrannus quidem dignas factis suis pœnas nobis dedit, qui vivus adhuc, circa finem vitæ, filium suum ante se interemtum conspexerit, tandemque, quod maxime admirabile est, suus ipse fieri tyrannicida coactus sit : filius autem illius mea quidem manu periit, sed mortuus tamen alterius mihi cædis fuit minister : qui vivus quidem injuriarum patris socius, post mortem vero suam parentis interfector, quatenus licuit, fuerit.

2. Tyrannidi ergo finem imposui ego, et gladius perfectior omnium meus est : ordinem vero cædium immutavi et rationem interitus sceleratorum excogitavi novam : robustiorem et eum qui propugnare posset, ipse confeci ; senem soli permisi gladio.

3. Ergo pro hisce factis ego etiam cumulatius quiddam a vobis mihi datum iri putabam, ac totidem me præmia accepturum, quot interfecti essent, quippe qui non præsentibus modo vos liberaverim, sed imminentium etiam spe malorum, libertatemque firmam præstiterim, nullo relicto injuriarum herede. Interim in periculum venio, ne post rem præclare adeo gestam discedam a vobis sine præmio, solusque legum, quas ab oppressione servavi, compensatione caream. Ac videtur meus iste adversarius non publicæ rei cura, ut præ se fert, hoc facere, sed quod dolet interfectis, et ulcisci cupit eum, qui causa illis mortis fuit.

4. Vos autem, judices, ferte me quæso paullulum, dum vobis, accurate licet scientibus, ea quæ sunt in tyrannide enarro : sic enim et magnitudinem beneficii mei cognoscetis, et ipsi magis gaudebitis, cogitantes quibus malis sitis liberati. Neque enim, ut aliis sæpe jam contigit, simplicem nos quoque tyrannidem et servitutem unam sustinimus,

καὶ μίαν δουλείαν ὑπεμείναμεν, οὐδὲ ἐνδὸς ὑπηνέγκαμεν ἐπιθυμίαν δεσπότη, ἀλλὰ μόνοι τῶν πώποτε τὰ ὅμοια δυστυχεσάντων δύο ἀνθ' ἐνδὸς τυράννους εἶχομεν καὶ πρὸς διττὰ οἱ δυστυχεῖς ἀδικήματα διηρούμεθα. Μετρίωτερος δὲ ὁ πρεσβύτερος ἦν παρὰ πολλὸν καὶ πρὸς τὰς ὀργὰς ἡπιώτερος καὶ πρὸς τὰς κολάσεις βραδύτερος καὶ πρὸς τὰς ἐπιθυμίας ἀμειλίτερος, ὥς ἂν ἤδη τῆς ἡλικίας τὸ μὲν σφοδρότερον τῆς ὁρμῆς ἐπεχούσης, τὰς δὲ τῶν ἡδονῶν ὀρέξεις χαλιναγωγούσης. Καὶ πρὸς γε τὴν ἀρχὴν τῶν ἀδικημάτων ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἄκων προήχθαι ἐλέγετο, οὐ πάνυ τυραννικὸς αὐτὸς ὢν, ἀλλ' εἰκὼν ἐκείνῳ φιλότεχνος γὰρ ἐς ὑπερβολὴν ἐγένετο, ὥς ἐδειξε, καὶ πάντα ὁ παῖς ἦν αὐτῷ καὶ ἐκείνῳ ἐπιείθετο καὶ ἡδίκηκε ὅσα κελεύει καὶ ἐκολάζεν οὐς προστάττοι καὶ πάντα ὑπηρετεῖ, καὶ ὅλος ἐτυραννεῖτο ὑπ' αὐτοῦ καὶ δορυφόρος τῶν τοῦ παιδὸς ἐπιθυμιῶν ἦν.

5. Ὁ νεανίας δὲ τῆς μὲν τιμῆς παρεχώρει καθ' ἡλικίαν ἐκείνῳ καὶ μόνοι ἐξίστατο τοῦ τῆς ἀρχῆς ὀνόματος, τὸ δ' ἔργον τῆς τυραννίδος καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸς ἦν, καὶ τὸ μὲν πιστὸν καὶ ἀσφαλὲς ἀπ' αὐτοῦ παρεῖχε τῇ δυναστείᾳ, τὴν δ' ἀπόλαυσιν μόνος ἐκαρπούτο τῶν ἀδικημάτων. Ἐκείνος ἦν ὁ τοὺς δορυφόρους συνέχων, ὁ τὴν φρουρὰν κρατύνων, ὁ τοὺς τυραννομένους φοβῶν, ὁ τοὺς ἐπιβουλευόντας ἐκκόπτων, ἐκείνος ὁ τοὺς ἐφθήσους ἀνασπῶν, ὁ ἐνυβρίζων τοῖς γάμοις· ἐκείνῳ αἱ παρθέναι ἀνήγοντο, καὶ εἴ τινες σφαγαὶ καὶ εἴ τινες φυγαὶ καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις καὶ βάσανοι καὶ ὕβρεις, πάντα ταῦτα τολμήματα ἦν νεανικά. Ὁ γέρον δ' ἐκείνῳ ἡκολούθει καὶ συνηδίκη καὶ ἐπῆνει μόνον τὰ τοῦ παιδὸς ἀδικήματα, καὶ τὸ πρᾶγμα ἡμῖν ἀφόρητον καθεῖσθαι· ὅταν γὰρ αἱ τῆς γνώμης ἐπιθυμίαι τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐξουσίαν προσλάβουσιν, οὐδένα ὅρον ποιοῦνται τῶν ἀδικημάτων.

6. Μάλιστα δὲ ἐκεῖνο ἐλύπει, τὸ εἰδέναι μακρὰν, μᾶλλον δὲ αἰδιὸν τὴν δουλείαν ἐσομένην καὶ ἐκ διαδοχῆς παραδοθησομένην τὴν πόλιν ἄλλοτε ἄλλῳ δεσπότη καὶ πονηρῶν κληρονόμημα γενησόμενον τὸν δῆμον· ὥς τοῖς γε ἄλλοις οὐ μικρὰ τις ἐλπίς αὐτῇ, τὸ λογίζεσθαι καὶ πρὸς αὐτοὺς λέγειν, « ἀλλ' ἤδη παύσεται, ἀλλ' ἤδη τεθνήσκει καὶ μετ' ὀλίγον ἐλευθεροὶ γενησόμεθα » ἐπ' ἐκείνων δὲ οὐδὲν τοιοῦτον ἠλπίζετο, ἀλλ' ἐωρῶμεν ἤδη ἔτοιμον τὸν τῆς ἀρχῆς διάδοχον. Τοιγαροῦν οὐδ' ἐπιχειρεῖν τις ἐτόλμα τῶν γεννητικῶν καὶ τὰ αὐτὰ ἐμοὶ προαιρουμένων, ἀλλ' ἀπέγνωστο παντάπασιν ἡ ἐλευθερία καὶ ἀμαχος ἡ τυραννὶς ἐδόκει πρὸς τοσούτους ἐσομένης τῆς ἐπιχειρήσεως.

7. Ἀλλ' οὐκ ἐμὲ ταῦτ' ἐφόβησεν οὐδὲ τὸ δυσχερὲς τῆς πράξεως λογισάμενος ἀπώκησα οὐδὲ πρὸς τὸν κίνδυνον ἀπεδείλλασα, μόνος δὲ, μόνος πρὸς οὕτως ἰσχυρὰν καὶ πολλὴν τυραννίδα, μᾶλλον δὲ οὐ μόνος, ἀλλὰ μετὰ τοῦ ξίφους ἀνῆειν τοῦ συμμεμαχημένου καὶ τὸ μέγας συντετυραννοκτονήτορας, πρὸ ὀφθαλμῶν μὲν τὴν τελευτὴν ἔχων, ἀλλαζόμενος δὲ ὅμως τὴν κοινὴν ἐλευθερίαν τῆς σφαγῆς τῆς ἐμῆς. Ἐντυχὼν δὲ τῇ πρώτῃ

neque unius cupiditatem domini toleravimus, sed soli omnium qui unquam in simili calamitate vivere, duos pro uno habebamus tyrannos et inter duplices injurias miseri distrahebamur. Moderatior autem multo erat senex, placidiorque ad iras, et ad supplicia tardior, hebetiorque ad cupiditates, quum jam ætas vehementiores impetus cohiberet, et voluptatum frenaret appetitiones. Quin ad initia injuriarum a filio præter voluntatem dicebatur impulsus, qui non valde tyrannico ipse ingenio esset, sed illi concederet, vir supra modum amans liberorum, quod facto suo comprobavit. Omnia ipei filius, illi obsequi; quicquid ille imperaret, injuste agere; quos juberet ille, supplicio afficere; omnia illi ministrare: denique sub illius erat tyrannide et satellites cupiditatum filii.

5. At juvenis ætatis respectu honore isti cedebat soloque imperii nomine abstinēbat: res tamen ipsa tyrannidis et caput erat ipse: tam, ut fida esset et segura potentia, a se præstabat, quam fructum injuriarum percipiebat solus. Ille erat qui satellites contineret, qui firmaret præsidia, qui subjectos tyrannidi terreret, qui insidiantes excideret, qui adolescentes exstirparet, qui contumelia nuptias afficeret: ad hunc deducebantur virgines; et si quæ cædes, si quæ exilia, et honorum ereptiones, et tormenta, et contumeliæ, omnia hæc ausa erant juvenilia. Senex interim illi obsequi, injuriæ socius esse, laudare modo filii sui injusta facinora. Ita res eo adducta est ut jam tolerare amplius non possemus: quando enim cupiditates animi ab imperio nanciscuntur insuper potentiam, modum nullum injuriarum faciunt.

6. Maxime vero illud nos angebat, quod sciremus longam, potius vero æternam, futuram servitutem, et successionem quadam traditum iri urbem alii post alium domino, malorumque hominum hereditatem fore populum. Nam ceteris quidem non parva hæc spes est, quum sic ducunt rationem et apud animum suum dicunt: « Veruntamen jam desinet, veruntamen jam morietur, et paullo post liberi nos erimus: » in illis vero tale nihil sperabatur, sed paratum jam videbamus imperii successorem. Igitur nec manum admove-re operi quisquam ausus est generosorum alioquin hominum, qui eadem quæ ego cogitabant: sed spes omnis libertatis erat abjecta, invicta videbatur tyrannis, quum adversus ita multos conandum esset.

7. Me vero ista non terruerunt, neque difficultate operis perpensa conatum abjeci, neque ad periculi conspectum metu resilli: sed solus, solus inquam ad validam adeo et multiplicem tyrannidem; quin non solus, sed gladio meo comitatus escendi, qui auxilio mihi fuit et pro sua parte tyrannum una interfecit, mortem præ oculis quum haberem, cæde tamen mea communem libertatem redempturus. Quum autem in primum præsidium incidissem, nec sine difficul-

φρουρᾷ καὶ τρεψάμενος οὐ βράδιως τοὺς δορυφόρους καὶ τὸν ἐντυγχάνοντα κτείνων καὶ τὸ ἀνθιστάμενον πᾶν διαφθείρων ἐπὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τῶν ἔργων ἱέμεν, ἐπὶ τὴν μόνην τῆς τυραννίδος ἰσχύϊν, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν τῶν ἡμετέρων συμφορῶν καὶ ἐπιστάς τῳ τῆς ἀκροπόλεως φρουρίῳ καὶ ἰδὼν γεννικῶς ἀμυνόμενον καὶ ἀνθιστάμενον πολλοῖς τραύμασιν ὁμῶς ἀπέκτεινα.

8. Καὶ ἡ μὲν τυραννὶς ἤδη καθήρητο καὶ πέρας εἶχέ μοι τὸ τὸλμημα, καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου πάντες ἤμεν ἐλευθεροί, ἐλείπετο δ' ὁ γέρων ἔτι μόνος, ἀνοπλος, ἀποδεδιωχὴς τοὺς φύλακας, ἀπολωλεὶς τὸν μέγαν ἐκείνου ἑαυτοῦ δορυφόρον, ἔρημος, οὐδὲ γενναίως ἔτι χειρὸς ἄξιος. Ἐνταῦθα τοίνυν πρὸς ἑμαυτὸν, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὰ τοιαῦτα ἐλογιζόμεν' ἅπαντ' ἔχει μοι καλῶς, πάντα πέπρακται, πάντα κατῳρώθωνται. Τίνα ἂν ὁ περιλοιπὸς κολασθῇ τῶν τρόπων; ἐμοῦ μὲν γὰρ ἀνάξιος ἐστὶ καὶ τῆς ἐμῆς δεξιᾶς, καὶ μάλιστα ἐπ' ἔργῳ λαμπρῷ καὶ νεανικῷ καὶ γενναίῳ ἀνηρημένος, καταισχύων ἀκακίην τὴν σφαγὴν ἄξιον δὲ τίνα δεῖ ζητῆσαι δήμειον, ἀλλὰ μετὰ τὴν συμφορὰν, μηδὲ τὴν αὐτὴν κερδαίνειν. Ἰδέτω, κολασθῇτω, παρακείμενον ἐχέτω τὸ ξίφος· τούτῳ τὰ λοιπὰ ἐντέλλομαι. Ταῦτα βουλευσάμενος αὐτὸς μὲν ἐκποδὼν ἀπηλλαττόμενος, τὸ δὲ, ὅπερ ἐγὼ προῦμιαντευσάμην, διεπράξατο καὶ ἐτυραννοκτόνησε καὶ τέλος ἐπέθηκε τῷ ἐμῷ δράματι.

9. Πάρεμι οὖν κομίζων ὑμῖν τὴν δημοκρατίαν καὶ θαρρεῖν ἤδη προκηρύττων ἅπασι καὶ τὴν ἐλευθερίαν εὐαγγελιζόμενος. Ἡδὴ οὖν ἀπολαύετε τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν. Κενὴ μὲν, ὡς ὁρᾶτε, πονηρῶν ἢ ἀκρόπολις, ἐπιτάττει δὲ οὐδεὶς, ἀλλὰ καὶ τιμᾶν ἔξεσσι καὶ δικάζειν καὶ ἀντιλέγειν κατὰ τοὺς νόμους, καὶ ταῦτα πάντα γεγέννηται δι' ἐμὲ ὑμῖν καὶ διὰ τὴν τολμάν τὴν ἐμὴν, καὶ τοῦ ἐνός ἐκείνου φόνου, μετ' ὃν οὐκέτι ζῆν πατὴρ ἐδύνατο. Ἀξίω δ' οὖν ἐπὶ τούτοις τὴν ὀφειλομένην δοθῇναι μοι παρ' ὑμῶν δωρεάν, οὐ φιλοκερδῆς οὐδὲ μικρολόγος τις ὡς οὐδ' ἐπὶ μισθῷ τὴν πατρίδα εὐεργετῆν προσηρημένος, ἀλλὰ βεβαιωθῆναι μοι βουλόμενος τὰ κατορθώματα τῇ δωρεᾷ καὶ μὴ διαβληθῆναι μηδ' ἄδοξον γενέσθαι τὴν ἐπιχείρησιν τὴν ἐμὴν ὡς ἀτελῇ καὶ γέρω ἀναξίαν κεκριμένην.

10. Οὗτοι δὲ ἀντιλέγει καὶ φησὶν οὐκ εὐλογον ποιεῖν με τιμᾶσθαι θέλοντα καὶ δωρεάν λαμβάνειν· οὐ γὰρ εἶναι τυραννοκτόνον οὐδὲ πεπραχθῆναι μοι τι κατὰ τὸν νόμον, ἀλλ' ἐνδεῖν τι τῷ ἔργῳ τῷ ἐμῷ πρὸς ἀπαίτησιν τῆς δωρεᾶς. Πυνθάνομαι τοίνυν αὐτοῦ, τί λοιπὸν ἀπαιτεῖς παρ' ἡμῶν; οὐκ ἐδουλήθην; οὐκ ἀνῆλθον; οὐκ ἐφόνευσα; οὐκ ἠλευθέρωσα; μή τις ἐπιτάττει; μή τις κελεύει; μή τις ἀπειλεῖ δεσπότης; μή τις με τῶν κακούργων διέφυγεν; οὐκ ἂν εἴποις. Ἀλλὰ πάντα εἰρήνης μεστὰ καὶ πάντες οἱ νόμοι καὶ ἐλευθερία σαφῆς καὶ δημοκρατία βέβαιος καὶ γάμοι ἀνύδριστοι καὶ παῖδες ἄδοξοι καὶ παρθένοι ἀσφαλεῖς καὶ ἑορτάζουσα τὴν κοινὴν εὐτυχίαν ἡ πόλις. Τίς οὖν ὁ τούτων ἀπάντων αἴτιος; τίς ὁ ἐκεῖνα μὲν παύσας, τὰ δὲ παρεσχημένος;

tate in fugam vertissem satellites, interfecto si quis occurreret, et quicquid obstaret truncato, ad ipsum caput operum ivi, ad solum robur tyrannidis, ad calamitatum nostrarum argumentum. Imminens igitur huic arcis ipsius praesidio, videns illum fortiter pro se propugnantem et resistentem multis vulneribus, interfeci tamen.

8. Atque ipsa quidem tyrannis jam destructa erat et finem suum habuit meus mihi conatus : ab eo inde tempore omnes eramus liberi ; supererat senex solus, inermis, amissis custodibus, amisso magno illo suo satellite, desertus, forti manu jam non amplius dignus. Hic igitur talia, iudices, apud me agitabam : Bene jam habent mihi omnia : perfecta sunt omnia : felicitur ut oportebat omnia acta sunt. Quemadmodum vindicabitur ille relictus? me quidem et hac dextra indignus est, maxime si post facinus ita clarum et juvenile et generosum interficiatur, et illam quoque caedem debonestet. Querendus est autem dignus illo carnifex : neque post calamitatem aequum est, eandem istum lucrifacere. Videat : puniatur : adjacentem habeat gladium : huic mando reliqua. Hoc inuito consilio, ipse e vestigio discessi : at ille, quod ego divina veram, perfecit, occidit tyrannum, finem meae actioni imposuit.

9. Adsum igitur, portans vobis populi imperium, et bono animo esse jubens universos, et laetum de libertate nuncium afferens. Jam ergo fructum percipite meorum operum : vacua, ut videtis, malis hominibus arx est : imperat nemo ; sed honores dare licet, et in jus ire et contra dicere secundum leges. Atque haec omnia mea vobis opera contigerunt, perque meam audaciam, et ex una illa caede, post quam vivere pater non amplius potuit. Peto igitur pro his debitum dari mihi a vobis praemium, non lucri cupidus aut sordidus, qui mercede inductus bene de patria mereri vulerim ; sed quod firmari mihi volo praemio isto rem bene gestam, nec detrahi de illa, aut ingloriam reddi susceptam a me actionem, velut imperfectam indignamque iudicatam praemio.

10. At iste contra dicit, et praeter rationem facere me ait, qui honorari postulem et accipere praemium : neque enim esse me tyrannicidam, neque peractum a me quicquam secundum legem ; sed deesse aliquid operi meo ad id, ut postulare praemium possim. Interrogo igitur illum, Quid reliquum a me poscis? non volui? non escendi? non interfeci? non liberavi? numquid imperat? numquid jubet? numquid dominus minatur? numquid me maleficorum effugit? Non sane dixeris. Sed pace omnia plena, et leges valent omnes, et libertas liquida, et firmum populi imperium, et matrimonia contumeliis non obnoxia, et liberi metus expertes, et virgines securae, et communis felicitatis causa festos dies agit civitas. Quis igitur auctor horum omnium? quis est qui istis omnibus finem imposuit, haec praestitit? Si

Εἰ γὰρ τίς ἐστι πρὸ ἐμοῦ τιμᾶσθαι δίκαιος, παραχωρῶ τοῦ γέρας, ἐξίσταμαι τῆς δωρεᾶς· εἰ δὲ μόνος ἐγὼ πάντα διαπραξάμην τολμῶν, κινδυνεύων, ἀνίων, ἀναιρῶν, κολάζων, δι' ἀλλήλων τιμωρούμενος, τί μου διαβάλλεις τὰ κατορθώματα; τί δαί ἀχάριστον πρὸς με τὸν δῆμον ποιεῖς εἶναι;

11. Οὐ γὰρ αὐτὸν ἐφόνευσας τὸν τύραννον· ὁ δὲ νόμος τυραννοκτόνῳ δίδωσι τὴν δωρεάν. Διαφέρει δὲ, εἰπέ μοι, τί ἡ αὐτὸν ἀνελεῖν ἢ τοῦ θανάτου παρασχεῖν τὴν αἰτίαν; Ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲν οἶμαι· ἀλλὰ τοῦτο μόνον ὁ νομοθέτης εἶδε, τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δημοκρατίαν, τὴν τῶν δεινῶν ἀπαλλαγὴν. Τοῦτ' ἐτίμησε, τοῦτ' ἄξιον ἀμοιβῆς ὑπέλαθεν, ὅπερ οὐκ ἂν εἴποις μὴ δι' ἐμὲ γεγενῆσθαι. Εἰ γὰρ ἐφόνευσας δι' ὃν ἐκεῖνος ζῆν οὐκ ἐδύνατο, αὐτὸς εἰργασμαί τὴν σφαγὴν. Ἐμὸς δ' φόνος, ἡ χεὶρ ἐκεῖνου. Μὴ τοίνυν ἀκριβολογοῦ ἔτι περὶ τοῦ τρόπου τῆς τελευτῆς μὴδ' ἐξέταζε ὅπως ἀπέθανεν, ἀλλ' εἰ μὴκέτ' ἐστίν, εἰ δι' ἐμὲ τὸ μὴκέτ' εἶναι ἔχει· ἐπεὶ κάκεινο προσεξετάσειν μοι δοκεῖς καὶ συκοφαντήσῃιν τὸς εὐεργέτας, εἰ τις μὴ ξίφει, ἀλλὰ λίθῳ ἢ ξύλῳ ἢ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ ἀπέκτεινε. Τί δαί, εἰ λιμῶ ἐξεπολιόρκησα τὸν τύραννον τὴν ἀνάγκην τῆς τελευτῆς παρέχων, ἀπήτεις ἂν καὶ τότε παρ' ἐμοῦ αὐτόχειρα τὴν σφαγὴν, ἢ ἐνδεῖν ἐλαγές μοι τι πρὸς τὸν νόμον, καὶ ταῦτα, χαλεπώτερον τοῦ κακούργου πεφονευμένου; Ἐν μόνον ἐξέταζε, τοῦτο ἀπαίτει, τοῦτο πολυπραγμόνει, τίς τῶν πονηρῶν λείπεται, ἢ τίς ἐλπίς τοῦ φόβου ἢ τί ὑπόμνημα τῶν συμφορῶν; εἰ δὲ καθαρὰ πάντα καὶ εἰρηνικά, συκοφαντοῦντός ἐστι τῷ τρόπῳ τῶν πεπραγμένων χρώμενον ἀποστερεῖν ἐθέλειν τὴν ἐπὶ τοῖς πεπονημένοις δωρεάν.

12. Ἐγὼ καὶ τοῦτο μέμνημαι διηγορευμένον ἐν τοῖς νόμοις, ἐκτός ἐστι μὴ διὰ τὴν πολλὴν δουλείαν ἐπιλελῆσθαι τῶν ἐν αὐτοῖς εἰρημένων, αἰτίας θανάτου εἶναι διττάς, εἰ τις αὐτὸς ἀπέκτεινεν ἢ εἰ τις μὴ αὐτὸς μὲν ἀπέκτεινε μὴδὲ τῇ χειρὶ ἔδρασε τὸ ἔργον, ἠνάγκασε δὲ καὶ παρέσχεον ἀφορμὴν τοῦ φόνου, τὰ ἴσα καὶ τοῦτον ἄξιοι ὁ νόμος αὐτὸν ἀντικολάζεσθαι, μάλα δικαίως· καὶ γὰρ ἡδούλετο τοῦ πεπραγμένου ἴσον γίνεσθαι τὸ τῆς αἰτίας· καὶ περιττὴ λοιπὸν ἡ ἐξέτασις τοῦ τρόπου τῆς σφαγῆς. Εἴτα τὸν μὲν οὕτως ἀποκτείναντα κολάζειν ὡς ἀνδροφόνον δικαιοῦς καὶ οὐδαμῶς ἀφείσθαι θέλεις, τὸν δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον τρόπον εὖ πεποιηκότα τὴν πόλιν οὐ τῶν ὁμοίων ἀξιώσεις τοῖς εὐεργέταις;

13. Οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο ἂν ἔχοις λέγειν, ὡς ἐγὼ μὲν ἀπλῶς αὐτὸ ἐπραξα, ἡκολούθησε δὲ τι τέλος ἄλλως χρηστὸν ἐμοῦ μὴ βελήσαντος. Τί γὰρ ἔτι ἐδεδίδειν τοῦ ἰσχυροτέρου πεφονευμένου; τί δὲ κατέλιπον τὸ ξίφος ἐν τῇ σφαγῇ, εἰ μὴ πάντως τὸ ἐσόμενον αὐτὸ προεμαντεύσμεν; ἐκτός ἐστι μὴ τοῦτο φης, ὡς οὐ τύραννος τεθνεὺς ἦν οὐδὲ ταύτην εἶχε τὴν προσηγορίαν, οὐδὲ δωρεὰς ἐπ' αὐτῷ πολλὰς, εἰ ἀποθάνοι, ἡδέως ἂν ὁμῆς ἐδώκατε. Ἀλλ' οὐκ ἂν εἴποις. Εἴτα τοῦ τυράννου πεφονευμένου τῷ τὴν αἰτίαν παρασχόντι τῆς σφαγῆς οὐκ ἀποδώσεις

quis enim est prae me dignus honore, cedo illi praemio, renuncio munerī : sin solus ego perfeci omnia, audendo, periculum subeundo, ascendendo, interficiendo, puniendo, alterum alterius opera ulciscendo, quid calumniaris res praecclare a me gestas? quid populum, ut ingratus adversum me sit, inducis?

11. Non enim, inquit, tyrannum ipsum interemisti : at lex tyrannicidae decernit praemium. At quidnam, dic mihi, interest, utrum quis ipsum interfecerit, an causam illi mortis praebuerit? Equidem nihil puto, sed hoc solum legislator spectavit, libertatem, potestatem populi, liberationem ab injuriis. Hoc honoravit, hoc dignum judicavit praemio, quod sane mea opera factum minime negaveris. Si enim eum interfeci, propter quem interfectum iste vivere jam non potuit, caedem ipse patravi. Caedes mea est, illius manus. Noli igitur tenuiter porro disputare de genere mortis, neve exquire quomodo perierit, sed utrum esse desiderit, utrum a me illud habeat, quod desiderit! Alioquin mihi illud etiam quaesiturus videris, et calumniaturus bene meritos, si quis non ferro, sed lapide, aut fuste, aut alio modo interfecerit. Quid vero si fame expugnassem tyrannum, objecta illi necessitate moriendi, numquid tum etiam a me reposceres caedem manu mea factam, aut deesse aliquid mihi diceret ad legem? idque, quum difficiliore mortis genere interfectus sit maleficus? Quin tu unum solum exquire; illud reposce, circa illud curiosus esto : quis impiorum relictus sit, aut quae metus suspicio, aut quod calamitatum monumentum; si vero pura omnia et pacata, calumniatoris est, modo et ratione facinoris ad hoc uti velle, ut intercipias praemium laboribus propositum.

12. Quin ego hoc etiam diserte dictum in legibus memini, nisi si per longam servitutem eorum quae ibi dicuntur oblitus sum, causas mortis esse duplices : si quis ipse interfecit; aut si ipse quidem non interfecit neque manu perpetravit opus, coegit autem et causam caedis praebuit; aequaliter hunc etiam ipsum lex censet vicissim debere puniri : juste sane; voluit enim ipsi facto parem esse culpam : et supervacuum deinde jam est quaerere de modo caedis. Tum tu eum, qui ita interfecit, punire ut homicidam justum arbitraris, et nullo modo vis dimitti; eum vero, qui eadem plane qua hic ratione beneficio urbem affecit, non iisdem, quibus alios bene meritos, praemiis dignum censes?

13. Neque enim illud possis dicere, me simpliciter illud ac temere fecisse, consecutum autem aliunde finem bonum praeter meam voluntatem. Quid enim amplius metuebam, interfecto qui erat fortior? quid vero gladium in jugulo reliqui, nisi omnino quod futurum erat divinavi? nisi si forte hoc dicis, tyrannum non fuisse qui perierit, neque illam habuisse appellationem, neque vos de ipso, si moreretur, praemia multa libenter fuisse daturus. At non dixeris. Tum tu caeso tyranno, ei qui causam illi caedis praebuit, praemium

τὴν δωρεάν; Ὡς τῆς πολυπραγμοσύνης. Μᾶλλον δέ σοι, πῶς ἀπέθανεν, ἀπολαύοντι τῆς ἐλευθερίας, ἢ τὸν τὴν δημοκρατίαν ἀποδεδωκότα περιττότερόν τι προσπαγεῖς; καίτοι ὁ γε νόμος, ὡς φῆς, τὸ κεφάλαιον ἐξετάζει τῶν πεπραγμένων, τὰ δὲ μέσου δὲ πάντα ἐξ καὶ οὐκ ἐστὶ πολυπραγμονεῖ. Τί γάρ; οὐχὶ καὶ ἐξελάσας τις τύραννον ἥδη τιμὴν ἔλαβε τυραννοκτόνου; καὶ μάλα δικαίως ἐλευθερίαν γὰρ καχεῖνος ἀντὶ δουλείας παρέσχηται. Τὸ δ' ὑπ' ἐμοῦ γεγενημένον οὐ φυγὴ οὐδὲ δευτέρως ἐπαναστάσεως ἔλπις, ἀλλὰ παντελὴς καθαίρεσις καὶ πανωλεθρία παντὸς τοῦ γένους καὶ ῥιζοθὲν τὸ δεινὸν ἅπαν ἐκκεκομμένον.

14. Καὶ μοι πρὸς θεῶν ἥδη ἀπ' ἀρχῆς ἐς τέλος, εἰ δοκεῖ, πάντα ἐξετάσατε, εἰ τι τῶν πρὸς τὸν νόμον παραλείπεται καὶ εἰ ἐνδεῖ τι τῶν προσεῖναι ὀφειλόντων τυραννοκτόνων. Πρῶτα μὲν δὴ γνώμην προὔπαρχειν χρή καὶ γενναίαν καὶ φιλόπολιν καὶ πρὸ τῶν κοινῶν κινδυνεύειν ἐθέλουσαν καὶ τῷ οἰκείῳ θανάτῳ τὴν τῶν πολλῶν σωτηρίαν ὠνησομένην. Ἄρ' οὖν πρὸς τοῦτο ἐνεδέησα, ἐμαλακίσθην, ἢ προϊδόμενός τινα τῶν διὰ μέσου κινδύνων ἀπώκησα; οὐκ ἂν εἴποις. Μένε τοίνυν ἐπὶ τούτου ἐτι μόνου καὶ νόμιζε τοῦ θελῆσαι μόνον καὶ τοῦ βουλευσασθαι ταῦτα, εἰ καὶ μὴ χρηστὸν ἀποδοξάσκει, ἔκ γε τῆς γνώμης αὐτῆς κατασπάντα με γέρας ἀξιούν ὡς εὐεργέτην λαμβάνειν. Ἐμοῦ μὲν οὐ δυνθέντος, ἄλλου δὲ μετ' ἐμὲ τυραννοκτονηκός, ἀλογον, εἰπέ μοι, ἢ ἀγνώμων ἦν παρασχεῖν; καὶ μάλιστα εἰ ἔλεγον, Ἄνδρες, ἐδουλόμην, ἠθέλησα, ἐπεχείρησα, ἐπειράθην, τῆς γνώμης μόνης ἀξίος εἰμι τιμᾶσθαι, τί ἂν ἀπεκρίνω τότε;

15. Νῦν δὲ οὐ τοῦτο φημι, ἀλλὰ καὶ ἀνῆλθον καὶ ἐκινδύνευσα καὶ μυρία πρὸ τῆς τοῦ νεανίσκου σφαγῆς ἐπόνησα· μὴ γὰρ οὕτω ῥᾶστον μὴδ' εὐχερὲς ὑπολάβητε εἶναι τὸ πρᾶγμα, φρουρὰν ὑπερβῆναι καὶ δορυφόρων κρατῆσαι καὶ τρέψασθαι τοσούτους μόνον, ἀλλὰ σχεδὸν τὸ μέγιστον ἐν τῇ τυραννοκτονίᾳ καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν ἔργων τοῦτο ἐστίν. Οὐ γὰρ δὴ αὐτός γε ὁ τύραννος μέγα καὶ δυσάλωτον καὶ δυσκατέργαστόν ἐστιν, ἀλλὰ τὰ φρουροῦντα καὶ συνέχοντα τὴν τυραννίδα, ἃ τις ἂν νικήσῃ, πάντα οὗτος κατάρθωσιν, καὶ τὸ λοιπὸν ὀλίγον. Τὸ δὲ ἄχρι τῶν τυράνων προελθεῖν οὐκ ἂν ὑπῆρξέ μοι, μὴ οὐχὶ τῶν περὶ αὐτοὺς φυλάκων καὶ δορυφόρων ἀπάντων κεκρατηκότι καχεῖνους ἅπαντας προνενικηκότι. Οὐδὲν ἐτι προστίθμι, ἀλλ' ἐπὶ τούτων αὐθὺς μένω φυλακῆς ἐκράτῃσα, δορυφόρους ἐνίκησα, τὸν τύραννον ἀφύλακτον, ἀνοπλον, γυμνὸν ἀπέδωκα. Τιμῆς ἀξίος ἐπὶ τούτοις εἶναι σοι δοκεῖ, ἢ ἐτι ἀπαυτεῖς παρ' ἐμοῦ τὸν φόνον;

16. Ἄλλ' εἰ καὶ φόνον ζητεῖς, οὐδὲ τοῦτο ἐνδεῖ, οὐδ' ἀναίμακτός εἰμι, ἀλλ' εἰργασμαὶ μεγάλῃν καὶ γενναίαν σφαγὴν νεανίσκου ἀμαζώντος καὶ πᾶσι φοβεροῦ, δι' ὃν ἀνεπιβούλευτος καχεῖνος ἦν, ὃ μόνῳ ἐθάρρει, ὃς ἀντὶ πολλῶν ἤρκει δορυφόρων. Ἄρ' οὖν οὐκ ἀξίος, ὃ οὗτος, δωρεᾶς, ἀλλ' ἄτιμος ἐπὶ τηλικούτοις γένουμαι; Τί

non reddes? Vah curiositatem! Curas autem quomodo mortuus sit, quum libertate fruaris? an ab eo qui populo restituit imperium, amplius quid postulas? Quanquam lex quidem, ut ais, caput factorum exquirat; quæ vero in medio sunt, relinquit omnia neque amplius curiose rimatur. Quid enim? nonne etiam qui expulit tyrannum, jam præmium tyrannicidæ accepit? Et juste quidem: libertatem enim et ipse pro servitute præstitit. At meum factum non exilium est, non novæ metus invasionis, sed perfecta undique destructio et plenus universi generis interitus, radicisquæ malum omne extirpatum.

14. Et jam mihi, obsecro, ab initio inde usque ad finem, exquirite, si videtur, omnia, si quid eorum, quæ ad legem implendam pertinent, prætermisum sit, et si quid desit eorum, quæ inces in tyrannicida debent. Primo igitur animum ante adesse oportet generosum, et amantem civitatis, et pro publica re periclitari volentem, et sua morte salutem multitudinis emturum. Numquid igitur ad hoc defeci, emollitus sum, aut præviso aliquo eorum quæ intervenire solent periculorum, conatum abjeci? Non dixeris. Mane vero in hoc jam solo, et puta me voluntatis solius et consilii huius, etsi utile patriæ non evenierit, de animo tamen ipso et hæc agendi voluntate, hic consistentem, postulare præmium, ut bene meritum, accipere. Si igitur non potuissem, alius autem post me interfecisset tyrannum, absurdum, dic mihi, aut irrationabile erat præstari mihi præmium? inprimis si dixissem, Viri, volui, decrevi, suscepì, feci periculum; ob voluntatem solam præmio dignus sum: quid tum mihi respondeas?

15. Jam vero non hoc dico, sed etiam ascendi, periclitatus sum, et sexcenta ante cædem juvenis sustinui: nolite enim putare facillimum adeo et proclive esse negotium, præsidia superare, satellites vincere, tot homines in fugam conjicere unum: sed maximum fere in tyrannicidio, et caput operum hoc est. Neque enim sane tyrannus ipse magnum quiddam est, captique et confectu adeo difficile; sed ea quæ custodiunt continentque tyrannidem: quæ si quis vicit, omnia ille præclære confecit; parvum quiddam est quod restat. Accedere autem ad tyrannos mihi non contigisset, nisi superatis devictisque prius, quos circa se habebant, custodibus, satellitibusque universis. Nihil jam adjicio; sed in hoc rursus maneo. Præsidium superavi, vici satellites; tyrannum custodibus exui, inermem, nudum reddidi. Num propter hæc honore dignus tibi videor? an insuper cædem a me poscis?

16. Verum si cædem quoque poscis, neque hæc deest: neque incruentus sum, sed cædem feci magnam et fortem, juvenis in ipso vigore constituti et omnibus formidabilis, propter quem iste quoque superior erat insidiis, in quo solo habebat fiduciam, qui pro multis sufficiebat satellitibus. Numquid igitur, mi homo, non dignus præmio, sed inho-

γάρ, εἰ δορυφόρον ἓνα, τί δ' εἰ ὑπὲρ τὴν τινὰ τοῦ τυράννου ἀπέκτεινα, τί δ' εἰ οἰκέτην τίμιον, οὐ μέγα ἂν ἐδόξε καὶ τοῦτο, ἀνελθόντα ἐν μέσῃ τῇ ἀκροπόλει, ἐν μέσοις τοῖς ὄπλοις φόνον τινὸς ἐργάσασθαι τῶν τοῦ τυράννου φίλων; νῦν δὲ καὶ τὸν περνευμένον αὐτὸν ἰδέ. Ὡς ἦν τυράννου, μᾶλλον δὲ τύραννος χαλεπώτερος καὶ δεσπότης ἀπαραίτητος καὶ κολαστὴς ὠμότερος καὶ ὑβριστὴς βιαιότερος, τὸ δὲ μέγιστον, κληρονόμος τῶν ὄλων καὶ διάδοχος καὶ ἐπὶ πολλὴν παρατεῖναι τὰ τῆς ἡμετέρας συμφορᾶς δυσόμοτος.

17. Βούλει τοῦτο μόνον πεπραχθῆαι μοι, ζῆν δ' ἔτι τὸν τύραννον διαπεφυγότα; γέρας δὲ ἐπὶ τούτοις αἰτῶ· τί φατέ; οὐ δώσετε; οὐχὶ χάκεινον ὑπεωρᾶσθε; οὐ δεσπότης; οὐ βαρὺς; οὐκ ἀφόρητος ἦν; Νῦν δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἐνοήσατε· ὁ γὰρ οὗτος ἀπαιτεῖ παρ' ἐμοῦ, τοῦτο, ὡς ἐνῆν, ἄριστα διεπραξάμεν καὶ τὸν τύραννον ἀπέκτεινα ἐτέρῳ φόνῳ, οὐχ ἁπλῶς οὐδὲ πληγῇ μίᾳ, ὅπερ εὐκταίστατον ἦν αὐτῷ ἐπὶ τηλικούτοις ἀδικήμασιν, ἀλλὰ λύπῃ προδασανίσας πολλῇ καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς δεῖξας τὰ φίλτατα οἰκτρῶς προκείμενα, υἱὸν ἐν ἡλικίᾳ, εἰ καὶ πονηρὸν, ἀλλ' οὐ καὶ ἀκμάζοντα καὶ ὁμοῖον τῷ πατρὶ, αἵματος καὶ λυθροῦ ἐμπεπλησμένον. Ταῦτ' ἐστὶ πατέρων τὰ τραύματα, ταῦτα ξίφῃ δικαίων τυραννοκτόνων, οὗτος θάνατος ἄξιος ὥμων τυράννων, αὕτη τιμωρία πρέπουσα τοσοῦτοις ἀδικήμασι· τὸ δ' εὐθύς ἀποθανεῖν, τὸ δ' ἀγνοῆσαι, τὸ δὲ μηδὲν τοιοῦτο θέαμα ἰδεῖν, οὐδὲν ἔχει τυραννικῆς κολάσεως ἄξιον.

18. Οὐ γὰρ ἡγνούουν, ὡς οὗτος, οὐκ ἡγνούουν, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδεὶς, ὅσῃν ἐκεῖνος εὐνοίαν πρὸς τὸν υἱὸν εἶχε καὶ ὡς οὐκ ἂν ἡξίωσεν ἐπιβῆναι οὐδ' ὀλίγον αὐτῷ χρόνον· πάντες μὲν γὰρ πατέρες ἴσως πρὸς τοὺς παῖδας τοιοῦτοι. Ὁ δὲ καὶ περιττότερόν τι τῶν ἄλλων εἶχεν, εἰκότως, ὁρῶν μόνον ἐκεῖνον κηδεμόνα καὶ φύλακα τῆς τυραννίδος καὶ μόνον προκινδυνεύοντα τοῦ πατρὸς καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῇ ἀρχῇ παρεχόμενον. Ὡστε εἰ καὶ μὴ διὰ τὴν εὐνοίαν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπόγνωσιν εὐθύς ἡπιστάμεν τεθνηξόμενον αὐτὸν καὶ λογιούμενον ὡς οὐδὲν ἔτι τοῦ ζῆν ὄφελος τῆς ἐκ τοῦ παιδὸς ἀσφαλείας καθηρημένης. Ἄπαντα τοίνυν αὐτῷ ἄθρόα περιέστησα, τὴν φύσιν, τὴν λύπην, τὴν ἀπόγνωσιν, τὸν φόβον, τὰς ἐπὶ τῶν μελλόντων ἐλπίδας χρόνων, [ἐπ' αὐτὸν ἐχρησάμεν τοῖς συμμάχοις] καὶ πρὸς τὴν τελευταίαν ἐκείνην σχέψιν κατηνάγκασα. Ἀπέθανεν ὑμῖν ἄτεκνος, λελυπημένος, δούρομένος, δακρύων, πεπενθηκὼς πένθος ὀλιγοχρόνιον μὲν, ἀλλ' ἱκανὸν πατρὶ, καὶ τὸ δεινότατον, αὐτὸς ὑφ' αὐτοῦ, ὅπερ θανάτων οἰκτιστός καὶ πολλῶν χαλεπώτερος ἢ εἰ ὑπ' ἄλλου γίγνοιτο.

19. Ποῦ μοι τὸ ξίφος; μή τις ἄλλος τοῦτο γνωρίζει; μή τις ἄλλος ὄπλον τοῦτο ἦν; τίς αὐτὸ ἐς τὴν ἀκροπόλιν ἀνεκόμισε; πρὸ τοῦ τυράννου τίς ἐχρήσατο; τίς αὐτὸ ἐπ' ἐκεῖνον ἀπέστειλεν; Ὁ ξίφος κοινὸν καὶ διάδοχον τῶν ἐμῶν κατορθωμάτων, μετὰ τοσοῦτος κινδύνους, μετὰ τοσοῦτους φόνους ἀμελούμεθα καὶ ἀνάξιοι δοκοῦμεν δωρεᾶς. Εἰ γὰρ ὑπὲρ μόνου τούτου τὴν

noratus post tot ac tanta ero? Quid enim si satellitem unum, quid si ministrum tyranni quendam interfecissem? quid vero si servum illi carum? nonne magnum esset visum hoc quoque, ascendere aliquem, et in media arce, inter media arma caedem facere alicujus amicorum tyranni? Jam vero interfectum vide ipsum. Filius erat tyranni: potius vero tyrannus asperior, et implacabilis dominus, et suppliciorum exactor crudelior, et in facienda injuria violentior: quod vero maximum, heres universorum et successor, quique multum extendere calamitates nostras posset.

17. Vis hoc solum a me perfectum, vivere autem et efugisse tyrannum? Praemium equidem et ob haec peto. Quid dicitis? non dabitis? nonne illum quoque suspectum habebatis? non dominus? non gravis? non intolerabilis erat? Jam vero caput ipsum rei cogitate. Quod enim iste a me poscit, hoc ipsum quam poteram pulcherrime perfeci, et altera tyrannum caede interemi, non simpliciter, nec una plaga, quod optabile illi quamaxime fuerat in tot tantisque maleficiis: sed postquam illum dolore multo ante excruciaui, et ante oculos ei ostendi, quod carissimum habebat, misere projectum, filium adultum, etsi malum, at in ipso constitutum vigore et patri similem, sanguine et tabo oppletum. Haec sunt patrum vulnera, hi gladii justorum tyrannicidarum, haec mors digna crudelibus tyranni, hoc conveniens tot injuriis supplicium. At statim mori, cognitione privari, nullum tale spectaculum videre, nihil habet tyranni vindicta dignum.

18. Neque enim ignorabam, mi homo, non ignorabam, neque aliorum quisquam, quantam ille adversus filium benevolentiam haberet, et quam nollet vel paucillo ei tempore superstes esse: nam omnes quidem patres ita forte affecti erga filios. At hic etiam amplius quiddam praeter ceteros habuit, merito, videns solum illum tutorem et custodem tyrannidis, solum pericula pro patre subeuntem, solum securitatem praestantem imperio. Itaque sciebam, etsi minus propter benevolentiam, at certe propter desperationem mox illum perituum esse, quum ita rationes subducturus esset, nihil sibi prodesse vitam sublata quam a filio habuisset securitate. Omnia igitur illi confertim obiecti, naturam, dolorem, desperationem, terrorem, futuri metum temporis, [his contra illum auxiliis usus sum] et ad ultimam illam deliberationem eum adeg. Interiit vobis orbis, tristitia et dolore dejectus, plorans, luctum lugens brevem illum quidem, sed patri conficiendo qui sufficeret; et quod gravissimum est, interiit sua ipsius manu, quae miserrima omnium mors est, multumque, quam si ab alio inferretur, difficilior.

19. Ubi est gladius meus? num eum agnoscit alius? numquid alterius cujusquam telum illud fuit? quis illum in arcem extulit? ante tyrannum quis eo usus est? quis eum isti immisit? O gladii particeps et successor praeclare a me factorum, post tot pericula, post tot caedes negligimur, et indigni videmur praemio! Si enim pro hoc solo honorem a

τιμὴν ἤθουν παρ' ὁμῶν, εἰ γὰρ ἔλεγον, Ἄνδρες, ἀποθανεῖν θέλησαν τῷ τυράννῳ καὶ ἀνοπλιεῖ ἐπὶ τοῦ καιροῦ κατειλημένῳ ξίφος τοῦτο ἐμὸν ὑπέρτερε καὶ πρὸς τὸ τέλος τῆς ἐλευθερίας συνήργησεν, οὐκ ἂν τιμῆς τε καὶ δωρεᾶς ἄξιον ἐνομίσατε δεσπότην οὕτω δημοτικοῦ κτήματος; οὐκ ἂν ἡμεῖψασθε; οὐκ ἂν ἐν τοῖς εὐεργέταις ἀνεγράψατε; οὐκ ἂν τὸ ξίφος ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀνεθήκατε; οὐκ ἂν μετὰ τῶν θεῶν κακεῖνο προσεκυνήσατε;

20. Νῦν μοι ἐννοήσατε ὅσα πεποιηκέναι εἰκὸς τὸν τύραννον, ὅσα δὲ εἰρηκέναι πρὸ τῆς τελευτῆς· ἐπεὶ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ φονευόμενος καὶ τιτρωσκόμενος πολλοῖς τραύμασιν ἐς τὰ φανερά τοῦ σώματος, ὡς ἂν μάλιστα λυπήσειν ἐμελλον τὸν γεγεννηκότα, ὡς ἂν ἐκ τῆς πρώτης θέας διασπαράξειν, ὃ μὲν ἀνεβόησεν οἰκτρὸν ἐπιβούμενος τὸν γεγεννηκότα, οὐ βοηθὸν οὐδὲ σύμμαχον — ἦδει γὰρ πρεσβύτην ὄντα καὶ ἀσθενῆ —, ἀλλὰ θεατὴν τῶν οἰκείων κακῶν· ἐγὼ γὰρ ἀπῆλλατόμην ποιητῆς μὲν τῆς ὅλης τραγῳδίας γεγεννημένος, καταλιπὼν δὲ τῷ ὑποκριτῇ τὸν νεκρὸν καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὸ ξίφος καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ δράματος· ἐπιστάς δ' ἐκεῖνος καὶ ἰδὼν υἱὸν ὃν εἶχε μόνον ὄλγον ἐμπνέοντα, ἡμαγμένον, ἐμπεπλησμένον τοῦ φόνου καὶ τὰ τραύματα συνεχῆ καὶ πολλὰ καὶ καίρια, ἀνεβόησε τοῦτο, Τέκνον, ἀνῆρήμεθα, πεφονεύμεθα, τετυραννοκτονήμεθα, ποῦ ὁ σφαγεύς; τί με τηρεῖ; τί με φυλάττει διὰ σοῦ, τέκνον, προσηρημένον; καὶ μή τι ὡς γέροντος ὑπερρροεῖ, καὶ τῇ βραδυτῇ, καλᾶς ἐν δέον, καὶ παρατείνει μοι τὸν φόνον καὶ μακροτέραν μοι τὴν σφαγὴν ποιεῖ;

21. Καὶ ταῦτα λέγων ἐζήτει τὸ ξίφος· αὐτὸς γὰρ ἀνοπλος ἦν διὰ τὰ πάντα τῷ παιδὶ θαρρεῖν. Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο ἐνεδέεσε, πάλαί δὲ ἦν ὑπ' ἐμοῦ καὶ τοῦτο προπαρεσκευασμένον καὶ πρὸς τὸ μέλλον τολμήμα καταλειμμένον. Ἀποσπάσας δὲ τῆς σφαγῆς καὶ τοῦ τραύματος ἐξελὼν τὸ ξίφος φησὶ, Πρὸ μικροῦ μὲν με ἀπέκτενας, νῦν δὲ ἀνάπαυσον, ξίφος, πατρί πενθοῦντι παραμύθιον ἐλθέ καὶ πρεσβυτικῇ χειρὶ δυστυχούσῃ συναγωνίσαι, ἀπόσφαζον, τυραννοκτόνησον καὶ τοῦ πενθεῖν ἀπάλλαξον. Εἴθε πρῶτός σοι ἐνέτυχον, εἴθε τὴν τάξιν προύλαβον τοῦ φόνου. Ἀπέθανον ἂν, ἀλλ' ἢ ὡς τύραννος μόνον, ἀλλ' ἔτι νομίζων ἔξειν ἐκδίκον· νῦν δ' ὡς ἄτεκνος, νῦν δ' ὡς οὐδὲ φονέως εὐπορῶν. Καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων ἐπῆγε τὴν σφαγὴν τρέμων, οὐ δυνάμενος, ἐπιθυμῶν μὲν, ἀσθενῶν δὲ πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ τολμήματος.

22. Πόσαι καλᾶσεις ταῦτα; πόσα τραύματα; πόσοι θάνατοι; πόσαι τυραννοκτονίαι; πόσαι δωρεαί; Καὶ τέλος ἐοράκατε πάντες τὸν μὲν νεανίαν προκείμενον, οὐδὲ μικρὸν οὐδ' εὐκαταγώνιστον ἔργον, τὸν πρεσβύτην δὲ αὐτῷ περιεχυμένον καὶ τὸ αἷμα ἄμφοιν ἀνακεκραμένον, τὴν ἐλευθερίον ἐκείνην καὶ ἐπινίκιον σπονδὴν καὶ τὰ ἔργα τοῦ ξίφους τοῦ ἐμοῦ, αὐτὸ δὲ τὸ ξίφος ἐν μέσῳ ἀμφοτέρων ἐπιδεικνύμενον, ὡς οὐκ ἀνάξιον γεγένηται τοῦ δεσπότη, καὶ μαρτυρούμενον ὅτι μοι πιστὸς διηκονήσατο. Τοῦτο ὑπ' ἐμοῦ γινόμενον μικρότερον ἦν νῦν

vobis peterem, si enim dicerem, Viri, tyranno mori volenti, quum inermem eo temporis articulo se deprehenderet, gladius hic meus ministravit, et ad finem libertatis restituendae adiutor fuit; nonne honore simul et praemio dignum judicassetis dominum rei ita popularis? nonne remuneraremini? non in bene meritis illum scriberetis? non ipsum ensem in templi donariis reponeretis? non cum diis etiam illum adoraretis?

20. Jam mihi animum advertite quid tyrannum fecisse probabile sit, et quid dixisse ante obitum. Quum enim filius, dum trucidaretur a me et vulneraretur multis vulneribus in apertas partes corporis inflicti (ut nempe maximum dolorem patri essem objecturus, ut primo illum spectaculo laceraturus), ipse quidem miserabile quiddam exclamaret, parentem advocans, non adiutorem neque auxilium (norat enim senem esse et imbecillum), sed spectatorem malorum domesticorum: ego nempe abieram, auctor quidem totius tragoediae, sed reliqueram huic actori mortuum, scenam, gladium, et reliqua fabulae peragenda: superveniens autem ille quum conspexisset filium, quem solum habebat, vix spirantem, cruentatum, oppletum caede, vulneraque ejus continua et multa et letalia, haec exclamavit: Fili, perimus, trucidati sumus, pro tyrannis caesi sumus: ubi est interfector? cui rei me servat? cui me custodit, per te, fili, jam ante caesum? aut numquid ut senem contemnit; et ipsa tarditate, quum punire oporteret, extendit mortem meam, et longiorem mihi caedem efficit?

21. Et haec dicens quaerebat ensem, inermis ipse, quum filio in omnibus confideret. Sed ne hic quidem illi defuit; dudum autem erat a me ille praeparatus, et ad facinus futurum relictus. Extractum igitur de caede et vulnere eductum gladium ita alloquitur: Paullo ante tu me interfecisti, nunc vero recrea, gladi; veni lugenti patri solatium, et infelicem manum senilem adjuva: macta, tyrannum interfice, luctu libera; Utinam prior in te incidissem! utinam ordinem caedis praecipissem! mortuus essem, sed solum ut tyrannus, sed putans habiturum me vindicem: nunc vero ut orbis morior, nunc ut is cui ne interfectoris quidem sit copia. Dum haec dicit, intulit caedem, tremens, perficere non valens, cupiens quidem, sed viribus ad ministerium ausi defectus.

22. Quot haec sunt poenae? quot vulnera? quot mortes? quot tyrannicidia? quot praemia? Denique vidistis omnes juvenem quidem jacentem in conspectu, hostiam neque parvam, neque dejectu ita facilem; senem autem illi circumfusus; permistum utriusque sanguinem, libationem Liberatori Jovi sacram pro victoria; et gladii mei opera, ipsumque adeo gladium in medio utriusque ostentantem se, quam non indignus fuerit domino, testantemque fideliter se mihi ministrasse. Hoc universum mea manu factum, minus

δὲ λαμπρότερόν ἐστι τῇ καινότητι. Καὶ ὁ μὲν καθελὼν τὴν τυραννίδα πᾶσαν εἰμὶ ἐγὼ· μεμέρισται δ' ἐς πολλοὺς τὸ ἔργον ὥσπερ ἐν δράματι· καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐγὼ ὑπεκρίναμην, τὰ δεύτερα δὲ ὁ παῖς, τὰ τρίτα δὲ ὁ τύραννος αὐτός, τὸ ξίφος δὲ πᾶσιν ὑπηρετήσεν.

XXIX.

ΑΠΟΚΗΡΥΤΤΟΜΕΝΟΣ.

Ἀποκηρυχθεὶς τις ἱατρικὴν ἐξέμαθε. Μανέντα τὸν πατέρα καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἱατρῶν ἀπεγνωσμένον ἰασάμενος φαρμάκου δώσει ἀνελήφθη αὐδὸς ἐς τὸ γένος. Μετὰ ταῦτα μεμνηστὴν τὴν μητρὶάν ἰασασθαι κελευόμενος καὶ λέγων μὴ δύνασθαι ἀποκρύπτεται.

1. Οὐ καινὰ μὲν ταῦτα, ὧ ἄνδρες δικασταί, οὐδὲ παράδοξα τὰ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐν τῷ παρόντι γιγνόμενα, οὐδὲ νῦν πρῶτον τὰ τοιαῦτα ὀργίζεται, ἀλλὰ πρόχειρος οὗτος ὁ νόμος αὐτῷ καὶ συνήθως ἐπὶ τοῦτ' ἀφικνεῖται τὸ δικαστήριον. Ἐκεῖνο δὲ καινότερον νῦν δυστυχῶ, ὅτι ἐγκλημα μὲν ἴδιον οὐκ ἔχω, κινδυνεύου δὲ τιμωρίαν ὑποσχέιν ὑπὲρ τῆς τέχνης, εἰ μὴ πάντα δύναται πείθεσθαι τούτῳ κελεύοντι· οὐ τί γένοιτ' ἂν ἀποπώτερον, θεραπεύειν ἐκ προστάγματος, οὐκέθ' ὥς ἡ τέχνη δύναται, ἀλλ' ὥς ὁ πατὴρ βούλεται; Ἐβουλόμην μὲν οὖν τὴν ἱατρικὴν καὶ τοιοῦτόν τι ἔχειν φάρμακον, ὃ μὴ μόνον τοὺς μεμνηστας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀδίκως ὀργιζομένους πύσειν ἐδύνατο, ἵνα καὶ τοῦτο τοῦ πατρὸς τὸ νόσημα ἰασαίμην. Νυνὶ δὲ τὰ μὲν τῆς μανίας αὐτῷ τέλεον πέπαιται, τὰ δὲ τῆς ὀργῆς μάλλον ἐπιτείνεται· καὶ τὸ δεινότερον, τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασι σωφρονεῖ, κατ' ἐμοῦ δὲ τοῦ θεραπεύσαντος μόνου μαίνεται. Τὸν μὲν οὖν μισθὸν τῆς θεραπείας ὄρῃτε οἷον ἀπολαμβάνω, ἀποκηρυττόμενος ὑπ' αὐτοῦ πάλιν καὶ τοῦ γένους ἀλλοτριούμενος δεύτερον, ὥσπερ διὰ τοῦτ' ἀναληφθεὶς πρὸς δόλγον, ἵν' ἀτιμότερος γένωμαι πολλάκις ἐκπεσὼν τῆς οἰκίας.

2. Ἐγὼ δὲ ἐν μὲν τοῖς δυνατοῖς οὐδὲν κελευσθῆναι περιμένω· πρῶτην γοῦν ἀχλὺς ἦκον ἐπὶ τὴν βοήθειαν. Ὅταν δὲ τι ἢ τελέως ἀπεγνωσμένον, οὐδ' ἐπιχειρεῖν βούλομαι. Ἐπὶ δὲ τῆς γυναικὸς ταύτης εἰκότως καὶ ἀτολμότερός εἰμι· λογίζομαι γὰρ οἷα πάθοιμ' ἂν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἀποτυχόν, ὃς οὐδ' ἀρξάμενος τῆς θεραπείας ἀποκρύπτομαι. Ἀχθομαι μὲν οὖν, ὧ ἄνδρες δικασταί, ἐπὶ τῇ μητρὶ ἁλεπτῶς ἐχούσῃ — χρηστὴ γὰρ ἦν — καὶ ἐπὶ τῷ πατρὶ δι' ἐκείνην ἀνιωμένῳ, τὸ δὲ μέγιστον, ἐπ' ἐμαυτῷ ἀπειθεῖν δοκοῦντι καὶ ἂ προστάττομαι ὑπουργεῖν οὐ δυναμένῳ καὶ δι' ὑπερβολὴν τῆς νόσου καὶ ἀσθένειαν τῆς τέχνης. Πλὴν οὐ δίκαιον οἶμαι ἀποκηρύττεσθαι τὸν ἂ μὴ δύναται ποιεῖν μηδὲ τὴν ἀρχὴν ὑπισχυόμενον.

3. Δι' ἧς μὲν οὖν αἰτίας καὶ πρότερον ἀπεκήρυξέ με, βῆδιν συνιδεῖν ἐκ τῶν παρόντων. Ἐγὼ δὲ καὶ

futurum erat : jam vero ipsa novitate illustrius est. Ac destructor quidem totius tyrannidis ego sum : opus autem ipsum in plures descriptum est, ut in fabula : primarium partium actor ego, secundarum filius, tertiarum ipse tyrannus, gladius ministravit universis.

XXIX.

ABDICATUS.

Abdicatus aliquis medicinam didicit. Patrem furiosum : et ab aliis relictum medicis quum medicamento dato sanasset, receptus est iterum in familiam. Post hæc novercam furiosam sanare jussus, quum diceret se non posse, denuo abdicatur.

1. Non nova hæc, judices, aut præter spem eveniunt, quæ præsentī tempore a patre meo fiunt, neque nunc primum talibus modis irascitur, sed in promptu illi ista lex, et consueto more ad hoc venit tribunal. Illa autem nova mea nunc est infelicitas, quod proprium quidem crimen non habeo, sed artis subire pœnam periclitor, si ea non potest per omnia istius imperiis obsequi. Quo quid fieri potest absurdus? curare pro imperio, non jam quantum ars valet, sed ut vult pater. Vellem igitur medicina tale quoque medicamentum haberet, quod non furiosos solum, verum etiam injuste irascentes posset liberare, quo patris etiam hunc morbum sanarem. Jam vero illi mentis furie plane conqueverunt; iracundia vero magis intenditur; et, quod gravissimum est, aliis sapit omnibus, contra me vero, qui sanavi, furit. Quam igitur curationis mercedem accipiam, videtis, qui denuo ab illo abdicor, familia iterum excludor, quasi ea ipsa causa ad breve tempus receptus, ut tanto fiam inhonestior, domo ejectus sæpius.

2. Ego vero in his quæ possum, imperia non exspecto : quare nuper invocatus veni ad auxiliandum. Ubi vero aliquid est plane desperatum, neque admovere manu volo. In hac muliere autem merito minus etiam audeo. reputo enim quæ a patre mihi impendeant, si excidam, qui nondum cœpta curatione abdicor. Quare graviter equidem fero, judices, novercæ morbum (bona enim erat), et patris ob eam rem tristitiam; maxime vero, quod ipse obsequium recusare videor, quum quæ Imperantur ministrare, tum ob morbi magnitudinem, tum propter imbecillitatem artis, non possim. Verum enim vero justum non arbitror abdicari eum, qui, quæ facere non potest, ea omnino non promittat.

3. Propter quas ergo causas prius me abdicaverit, facile ex præsentibus perspicitur. Ego vero ad illas quidem,

πρὸς ἐκεῖνας μὲν, ὡς οἶμαι, ἱκανῶς τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ ἀπελογησάμην, καὶ ταυτὶ δὲ ἂ νῦν ἐγκαλεῖ, ὡς ἂν οἶός τε ὦ, ἀπολύσομαι μικρὰ ὑμῖν διηγησάμενος τῶν ἐμῶν· ὁ γὰρ δυσάγωγος καὶ δυσπειθὴς ἐγὼ, ὁ καταισχύνων τὸν πατέρα καὶ ἀνάξια πράττων τοῦ γένους τότε μὲν αὐτῷ τὰ πολλὰ ἐκεῖνα βοῶντι καὶ διατεινόμενῳ ὀλίγα χρῆναι ἀντιλέγειν ὥρμην. Ἀπελθὼν δὲ τῆς οἰκίας ἐνόμιζόν μοι δικαστήριον ἔσσεσθαι μέγα καὶ ψῆφον ἀληθῆ τὴν μετὰ ταῦτα βίον καὶ τὸ φαίνεσθαι πάμπαν τοῦ τοῦ πατρὸς ἐγκλημάτων ἐκείνων ἀφεστηκότα καὶ περὶ τὰ καλλίστα τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐσπουδακότα καὶ τοῖς ἀρίστοις συνόντα. Προεωρώμην δὲ καὶ τοιοῦτόν τι καὶ ὑπώπτευν ἦδη ὡς οὐ σφόδρα καθεστηκός πατὴρ ἀδείκως ὀργίζεσθαι καὶ ἐγκλήματα ψευδῆ καθ' οὐλοῦ συντιθέναι· καὶ ἥσαν τινες οἱ μανίας ἀρχὴν ταῦτα εἶναι νομίζοντες καὶ ἀπειλὴν καὶ ἀκροβολισμόν οὐκ εἰς μακρὰν ἐπιπεσσομένου τοῦ κακοῦ, μῖτος ἄλογον καὶ νόμον ἀπηγῆ καὶ βλασφημίας προχείρους καὶ δικαστήριον σκυθρωπὸν καὶ βοῇ καὶ ὀργῇ καὶ ὀλῳ χολῆς μεστὰ πάντα. Διὸ δὴ τάχα μοι καὶ ἱατρικῆς δεήσειν ποτὲ προσεδόκων.

4. Ἀποδημήσας οὖν καὶ τοῖς εὐδοκιμωτάτοις τῶν ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἱατρῶν συγγενόμενος καὶ πόνῳ πολλῷ καὶ προθυμίᾳ λιπαρεῖ χρησάμενος ἐξέμαθον τὴν τέχνην. Ἐπανελθὼν δὲ καταλαμβάνων τὸν πατέρα σαφῶς ἦδη μεμνηνόςτα καὶ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἱατρῶν ἀπεγνωσμένον οὐκ ἐς βάθος ὀνώντων οὐδ' ἀκριβῶς φυλοκρινούντων τὰς νόσους. Πλὴν ὅπερ γε εἰκὸς ἦν ποιεῖν χρηστὸν υἱόν, οὔτε ἐμνησικάχησα τῆς ἀποκηρύξεως οὔτε μετὰ πέμπτος γενέσθαι περιέμεινα· οὐδὲ γὰρ εἶχόν τι αὐτῷ ἴδιον ἐγκαλεῖν, ἀλλὰ πάντα ἐκεῖνα ἦν ἀλλότρια τὰ ἁμαρτήματα καὶ ὥσπερ ἔφην ἦδη, τῆς νόσου. Παρελθὼν οὐκ ἀχλὺς οὐκ εὐθὺς ἰασάμην· οὐ γὰρ οὕτως ποιεῖν ἔθος ἐστὶν ἡμῖν οὐδὲ ταῦτα ἡ τέχνη παραινεῖ, ἀλλὰ πάντων πρῶτον τοῦτο διδασκόμεθα συνορᾶν εἴτε ἰασίμῳ ἐστὶ τὸ νόσημα εἴτ' ἀνήκεστον καὶ ὑπερβεβηκὸς τοὺς ὅρους τῆς τέχνης· καὶ τηνικαῦτα, ἣν μὲν εὐμεταχείριστον ἦ, ἐπιχειροῦμεν καὶ πᾶσαν σπουδὴν εἰσφερόμεθα σῶσαι τὸν νοσοῦντα· ἦν δὲ κεκρατηκὸς ἦδη καὶ νενικηκὸς τὸ πάθος ἴδωμεν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν προσαπτόμεθα, νόμον τινὰ παλαιὸν τῶν προπατόρων τῆς τέχνης ἱατρῶν φυλάττοντες, οἱ φασὶ μὴ δεῖν ἐπιχειρεῖν τοῖς κεκρατημένοις. Ἰδὼν οὖν τὸν πατέρα ἐτι ἐντὸς τῆς ἐλπίδος καὶ τὸ πάθος οὐχ ὑπὲρ τὴν τέχνην, ἐπὶ πολὺ τηρήσας καὶ ἀκριβῶς ἐξετάσας ἕκαστα ἐπεχειροῦν ἦδη καὶ τὸ φάρμακον τεταρρηχότως ἐνέχεον, καίτοι πολλοὶ τῶν παρόντων ὑπώπτευν τὴν δόσιν καὶ τὴν ἰασιν διεβαλλόν καὶ πρὸς κατηγορίας παρεκσεύζοντο.

5. Παρῇ δὲ καὶ ἡ μητρὶς φοβουμένη καὶ ἀπιστοῦσα, οὐ τῷ μισεῖν ἐμὲ, ἀλλὰ τῷ δεδιέναι καὶ ἀκριβῶς εἰδέναι πονήρως ἐκείνον διακειμένον· ἠπίστατο γὰρ μόνῃ τὰ πάντα συνοῦσα καὶ ὁμοδίαιτος τῇ νόσῳ. Πλὴν ἀλλ' ἐγὼ γε οὐδὲν ἀποδειλιάσας — ἠπιστάμην γὰρ οὐ ψεύσόμενά με τὰ σημεῖα οὐδὲ προδώσουσαν

ut puto, satis respondi ipsa vita quae insecuta est: atque ea, quae nunc dat crimini, quantum potero, diluam, pauca de meis rebus ubi vobis enarravero. Ego enim ille intractabilis, et refractarius, pudore ille patrem afficiens et indigna genere nostro perpetrans, tum quidem, multum illa et contenta voce clamanti, pauca reponenda putabam. Egressus autem domo iudicium mihi magnum et suffragium verum fore sperabam vitam post ea agendam, si appareret plurimum me a patris illis criminibus abesse, qui et in honestissimis studiis elaborarem, et cum viris versari optimis. Praevidebam vero etiam tale quiddam, et suspicabar jam tum, patrem, ut qui mentis esset non valde sanæ, injuste irasci et falsa contra filium crimina componere. Et erant qui furoris initium ista putarent, et minas et quaedam quasi praeludia mali non multo post ingruentis, odium irrationale, agendi legem asperam, convicia in promptu, triste iudicium, et clamorem, et iram, et omnino bile plena omnia. Propter hæc sane opus mihi forte aliquando et medica arte futurum, exspectabam.

4. Peregrinatus ergo et probatissimorum apud exteros medicorum consuetudine, tum labore multo et studio infesso usus, artem perdidici. Redux patrem invenio aperte jam furem, et a patriis medicis depositum, qui scilicet intima non perviderent, neque accurate satis morbos discernere. Verum, quod consentaneum erat ut faceret filius bonus, ego neque abdicationis memoriam admisi, neque dum arcesserem exspectavi. Neque enim proprium quicquam ipsius, quod accusarem, habebam; sed aliena illa peccata erant omnia atque, ut modo dicebam, morbi. Accedens igitur invocatus, non statim curavi; neque enim mos est nobis ita facere, neque ars præcipit, sed hoc docemur primum omnium considerare, sanabilis sit morbus, an incurabilis et fines artis egressus: ac tum, si tractabilis est, manum admoveamus, et diligentiam afferimus omnem ad servandum aegrotum: sin videamus jam superasse morbum ac vicisse, omnino non aggredimur, servantes legem antiquam progenitorum artis medicæ, qui negant manum admovendam his qui superati jam sint. Videns igitur patrem intra spem ac malum artis fines non egressum, diu observatis et accurate exploratis omnibus, manum jam admovebam et audacter infundebam medicamentum, multis licet præsentium suspectam rationem habentibus, calumniantibusque curationem, et ad accusandum se parantibus.

5. Aderat etiam noverca metuens ac diffidens, non quod odio me haberet, sed quod metueret, et male illum habere accurate sciret: noverat enim sola omnia, quæ semper una et in convictu quasi morbi fuisset. Verum enim vero nihil ego deterreri me passus, qui scirem non futurum ut signa me fallerent aut ars me proderet, curationem justo

τὴν τέχνην — ἐπῆγον τὴν ἱστίαν ἐν καιρῷ τῆς ἐπιχειρήσεως, καίτοι καὶ οἱ τινες τῶν φίλων συνεβούλευον μὴ θρασύνεσθαι, μὴ καὶ διαβολὴν τινα μείζω ἐνέγκῃ μοι τὸ ἀποτυχεῖν ὡς ἀμυνομένῳ τὸν πατέρα φαρμάκῳ καὶ μνησικαχῆσαντι ὃν ἐπεπόνθειν ὑπ' αὐτοῦ. Καὶ τὸ κεφάλαιον, ὥς μὲν οὗτος εὐθὺς ἦν καὶ ἐσωφρόνει πάλιν καὶ πάντα διεγίγνωσκεν· οἱ παρόντες δὲ ἐθαύμαζον καὶ ἡ μητρὶς δὲ ἐπῆνει καὶ φανερὰ πᾶσιν ἦν χαίρουσα καὶ οἱ εὐδοκίμοι καὶ ἐκείνῳ σωφρονούντι. Οὗτος δ' οὖν — μαρτυρεῖν γὰρ αὐτῷ ἔχω — μήτε μελλήσας μήτε σύμβουλόν τινα περὶ τούτων προσλαβὼν, ἐπειδὴ τὸ πᾶν ἤκουσε τῶν παρόντων, ἔλυε μὲν τὴν ἀποκήρυξιν, υἱὸν δὲ ἐξ ὑπαρχῆς ἐποιεῖτό με σωτήρα καὶ εὐεργέτην ἀποκαλῶν, καὶ ἀκριβῆ πείραν εὐληφέναι δημολογῶν καὶ περὶ τῶν ἐμπροσθεν ἐκείνων ἀπολογούμενος. Τοῦτο γενόμενον ὑψώραινεν μὲν πολλοὺς, ὅσοι παρῆσαν χρηστοί, ἔλυπει δ' ἐκείνους, ὅσοις ἀποκήρυξις [υἱοῦ] ἤδρων ἀναλήψεως. Εἶδον γοῦν τότε οὐ πάντας ὁμοίως ἡδομένους τῷ πράγματι, ἀλλ' εὐθὺς τινος καὶ χροάν τρεπομένην καὶ βλέμμα τετραραγμένον καὶ πρόσωπον ὠργισμένον, ὅσον ἐκ φόβου καὶ μίσους γίγνεται. Ἡμεῖς μὲν οὖν, ὡς τὸ εἶδος, ἐν εὐφροσύναις καὶ θυμηδαῖς ἤμεν ἀλλήλους ἀπειληφόρες.

6. Ἡ μητρὶς δὲ μετὰ μικρὸν εὐθὺς νοσεῖν ἤρξατο, νόσον, ἣ ἀνδρες δικασταί, χαλεπὴν καὶ παράλογον· ἀρχόμενον γὰρ εὐθὺς τὸ δεινὸν παρεφύλαξα· οὐ γὰρ ἀπλοῦν οὐδ' ἐπιπόλαιον τῆς μανίας τὸ εἶδος, ἀλλὰ τι παλαιὸν ὑποικουρῶν ἐν τῇ ψυχῇ κακὸν ἀπέρρηξε καὶ ἐς τοῦ μανένος ἐξενίκησε. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα ἡμῖν ἐστὶ σημεῖα τῶν ἀνιάτως μεμνηνόντων, ἐν δὲ ἐκείνῳ καινὸν ἐπὶ τῆς γυναικὸς ταύτης παρεφύλαξα· πρὸς μὲν γὰρ τοὺς ἄλλους ἡμερωτέρα καὶ πραεῖα ἐστὶ καὶ παρόντων εἰρήνην ἄγει ἡ νόσος, ἂν δὲ τινα ἱατρὸν ἴδῃ καὶ τοῦτ' ἀκούσῃ μόνον, κατ' ἐκείνου μάλιστα παροξύνεται, ὅπερ καὶ αὐτὸ τοῦ πονήρους καὶ ἀνηκέστως ἔχειν ἐστὶ τεκμήριον. Ταῦτα ὁρῶν ἐγὼ μὲν ἡνιώμην καὶ τὴν γυναῖκα ὥκτειρον ἀξίαν οὖσαν καὶ παρὰ τὸ προσῆκον δυστυχοῦσαν.

7. Ὁ πατὴρ δὲ ὑπὸ ἰδιωτείας — οὐ γὰρ οἶδεν οὔτε τὴν ἀρχὴν τοῦ κατέχοντος κακοῦ οὔτε τὴν αἰτίαν οὔτε τὸ μέτρον τοῦ πάθους — ἐκέλευεν ἰᾶσθαι καὶ τὸ ὁμοίον ἐγγεῖν φάρμακον· ὥτετο γὰρ ἐν εἶναι μανίας εἶδος καὶ μίαν τὴν νόσον καὶ τὸ ἀρρώστημα ταῦτόν καὶ παραπλησίαν τὴν θεραπείαν ἐνδεχόμενον. Ἐπεὶ δὲ, ὅπερ ἀληθέστατον, ἀδύνατον εἶναι φημι σώζεσθαι τὴν γυναῖκα καὶ ἡττησθαι ὑπὸ τῆς νόσου δημολογῶν, ἀγανακτεῖ καὶ ὀργίζεται καὶ φησὶν ἐκόντα καθυβρίζεσθαι καὶ προδιδόναι τὴν ἀνθρωπὸν, ἐγκαλῶν ἑμὸν τὴν ἀσθένειαν τῆς τέχνης. Καὶ πάσγει μὲν σύμφετος τοῖς λυπομένοισι ὀργίζονται γοῦν ἅπαντες τοῖς μετὰ παρρησίας τᾶλθῃ λέγουσι. Πλὴν ἐγὼγε ὡς ἀνδρὸς τε ὧ, δικαιολογῶμαι πρὸς αὐτὸν καὶ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ καὶ τῆς τέχνης.

8. Καὶ πρῶτον γε ἀπὸ τοῦ νόμου ἄρξομαι, καθ' ὃν οὗτος με ἀποκηρύξει βούλεται, ἵν' εἰδῇ οὐκέθ' ὁμοίαν

tempore adhibebam, licet consulentibus mihi quoque amicis quibusdam, ne confidentius agerem, quo ne frustratus eventus calumniam mihi quandam induceret majorem, ut qui ulcisci vellem patrem medicamento, et memoriam servarem eorum quæ ab illo passus essem mala. In summa, salvus ille mox esse, resipiscere, dignoscere omnia : præsentibus mirari, laudare noverca, et palam gaudere, quod bene audirem ego, quod ille resipisset. Hic igitur (testari hoc ipsi possum) neque cunctatus neque adhibito de his ullo consiliario, quum audisset ab his qui adfuerant omnia, solvit abdicacionem, filium me sibi de novo assumsit, servatorem et bene meritum appellans, fassus experimentum se jam certum habere, excusans illa superiora. Id factum exhilaravit quidem multos, qui aderant viri boni; contristavit autem quibus abdicatio filii jucundior receptione fuerat. Videbam certe tunc non aequaliter omnes hac re delectari, sed statim cujusdam et versum colorem, et conturbatum visum, et vultum iratum, quale quid ex invidia et odio solet fieri. Nos igitur, ut facile est ad existimandum, in jucunditate et animi oblectatione esse, qui recepissimus alter alterum.

6. Noverca autem paullo post statim ægrotare cepit, morbum, judices, difficilem et irrationabilem : incipiens enim statim malum observavi. Nam non simplex erat aut levis modo furoris species, sed antiquum aliquod desidens in anima malum ruptis quasi vinculis evicit in lucem. Sunt quidem alia quoque signa nobis multa sine spe sanationis furentium : unum autem illud novum hac in muliere observavi. Etenim ad reliquos mitior est et mansueta, præsentibus iis, inducias agit morbus : at si quem medicum videat, et hoc solum nomen audiat, in illum maxime exacerbatur : quod quidem ipsum, quam male illa habeat et insanabiliter, est indicium. Hæc videns ægre ferebam equidem, et miserabar feminam, quod merebatur, præter fas infortunatam.

7. At pater præ imperitia, qui neque principium mali, quod eam tenet, neque causam, neque modum ægritudinis novit, curare illam jussit, atque idem infundere ei medicamentum : putavit enim unum esse furoris genus, morbum unum, infirmitatem eandem, quæ similem curationem reciperet. Quum vero, quod verissimum est, nego fieri posse ut servetur mulier, quum superari eam a morbo fateor; indignatur, irascitur, me ultro ait subtrahere me, et mulierem prodere; ob artis imbecillitatem me accusat. Atque usu illi venit quod solet dolentibus : irascuntur enim omnes his qui libere vera illis dicunt. Verum ego, quantum ejus potuero, causam apud illum dicam, et pro me, et pro arte.

8. Ac primum a lege incipiam, ex qua abdicare me vult, ut sciat non jam similem esse ipsi ut prius potestatem.

οὐσαν αὐτῷ νῦν τε καὶ πρότερον τὴν ἐξουσίαν. Οὐ γὰρ ἅπαντες, ὦ πάτερ, ὁ νομοθέτης οὐδὲ πάντας υἱέας οὐδὲ δσάκις ἂν ἐθέλωσιν ἀποκηρύττειν συγκεχώρηκεν οὐδ' ἐπὶ πάσαις αἰτίαις, ἀλλ' ὥσπερ τοῖς πατράσι τὰ τηλικαῦτα ὀργίζεσθαι ἐφῆκεν, οὕτω καὶ τῶν παίδων προϋνόησεν, ὥς μὴ ἀδίκως αὐτὸ πάσχωσι· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἐλευθέραν ἐφῆκε γίνεσθαι οὐδ' ἀκριτον τὴν τιμωρίαν, ἀλλ' ἐς δικαστήριον ἐκάλεσε καὶ δοκιμαστάς ἐκάθισε τοὺς μήτε πρὸς ὀργὴν μήτε πρὸς διαβολὴν τὸ δίκαιον κρινούντας· ἥδει γὰρ πολλοῖς πολλὰκις ἀλόγους αἰτίας ὀργῆς παρισταμένας, καὶ τὸν μὲν ψευδεῖ τινι διαβολῇ πειθόμενον, τὸν δὲ οἰκῆτη πιστεύοντα ἢ γυναιῶν ἐχθρῶν. Οὐκοῦν ἤγειτο ἀδίκαστον γίνεσθαι τὸ πρᾶγμα οὐδ' ἐξ ἐρήμης τοὺς παῖδας εὐθὺς ἀλίσκεσθαι, ἀλλὰ καὶ ὕδωρ ἐγγεῖται καὶ λόγος ἀποδίδεται καὶ ἀνεξέταστον οὐδὲν καταλείπεται.

9. Ἐπεὶ τοίνυν ἔξεστι, καὶ τοῦ μὲν ἐγκαλεῖν μόνου ὁ πατὴρ κύριος, τοῦ κρῖναι δὲ, εἰ εὐλόγα αἰτιᾶται, ὑμεῖς οἱ δικάζοντες, αὐτὸ μὲν ὅ μοι ἐπιφέρει καὶ ἐφ' ᾧ νῦν ἀγανακτεῖ, μηδέπω σκοπεῖτε, πρότερον δ' ἐκεῖνο ἐξετάσατε, εἰ ἐτι δότεόν ἀποκηρύττειν αὐτῷ ἅπαξ ἀποκηρύξαντι καὶ χρησαμένῳ τῇ παρὰ τοῦ νόμου ἐξουσίᾳ καὶ ἀποπληρώσαντι τὴν πατρικὴν ταύτην δυναστείαν, εἴτ' αὖθις ἀναλαβόντι καὶ λύσαντι τὴν ἀποκήρυξιν. Ἐγὼ μὲν γὰρ ἀδικώτατον εἶναί φημι τὸ τοιοῦτον, ἀπερὰντους γίνεσθαι τῶν παίδων τὰς τιμωρίας καὶ πολλὰς τὰς καταδικὰς καὶ τὸν φόβον αἰδίων καὶ τὸν νόμον ἄρτι μὲν συνοργίζεσθαι, μετὰ μικρὸν δὲ λύεσθαι καὶ πάλιν δυνάμεισιν ἰσχυρὸν εἶναι, καὶ ὅπως ἄνω καὶ κάτω στρέφεσθαι τὰ δίκαια πρὸς τὸ ἐπὶ καιροῦ δοκοῦν πατράσιν. Ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον ἄξιον ἐπιέναι καὶ ἀγανακτοῦντι συναγανακτεῖν καὶ κύριον τῆς τιμωρίας ποιεῖν τὸν γεγεννηκότα, ἦν δ' ἅπαξ ἀναλώσῃ τὴν ἐξουσίαν καὶ καταχρησθῇ τῷ νόμῳ καὶ ἐμπλησθῇ τῆς ὀργῆς, εἴτα μετὰ ταῦτα ἀναλάβῃ χρηστὸν εἶναι μεταπεισθεὶς, ἐπὶ τοῦτον ἀνάγκη μένειν καὶ μηκέτι μεταπηδᾶν μηδὲ μεταβουλεύεσθαι μηδὲ μεταποιεῖν τὴν κρίσιν· τοῦ μὲν γὰρ τὸν γεγεννηθέντα πονηρὸν ἢ χρηστὸν ἀποθῆσεσθαι οὐδὲν, οἶμαι, γνώρισμα ἦν, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἀναξίους τοῦ γένους παραιτεῖσθαι συγκεχώρηται τοῖς ὅτε ἡγρόσιν ἀναθρεψαμένοις.

10. Ὅταν δὲ μὴ κατ' ἀνάγκην, ἀλλ' ἐπ' ἐξουσίας αὐτός τις ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ δοκιμάσας ἀναλάβῃ, τίς ἐτι μηχανὴ μεταβάλλεσθαι, ἢ τίς ἐτι χρῆσις ὑπολοιπὸς τοῦ νόμου; Φαίη γὰρ ἂν πρὸς σέ ὁ νομοθέτης, Εἰ πονηρὸς οὗτος ἦν καὶ τοῦ ἀποκηρυχθῆναι ἄξιός, τί παθὼν ἀνέκαλες; τί δ' αὖθις ἐπανήγες ἐς τὴν οἰκίαν; τί δ' ἔλυσες τὸν νόμον; ἐλεύθερος γὰρ ἦσθα καὶ τοῦ μὴ ποιεῖν ταῦτα κύριος. Οὐ γὰρ δὴ ἐντροπᾶν σοι δότεόν τοῖς νόμοις οὐδὲ πρὸς τὰς σὰς μεταβολὰς συναγεσθαι τὰ δικαστήρια οὐδὲ ἄρτι μὲν λύεσθαι, ἄρτι δὲ κυρίου εἶναι τοὺς νόμους, καὶ τοὺς δικαστὰς καθῆσθαι μάρτυρας, μᾶλλον δὲ ὑπέρτας τῶν σοὶ δοκούντων ὅτε μὲν κολλάζοντας, ὅτε δὲ διζιλλάττοντας, ὅπταν σοι δοκῇ. Ἄπαξ γεγέννη-

Non enim, pater, omnibus, neque omnes filios, neque quoties voluerint, abdicare legislator concessit, neque omnibus de causis : sed quemadmodum patribus sic irasci permisit, ita etiam filiis, ne injuste hoc patiantur, prospexit. Ac propterea non liberam esse permisit nec sine iudicio poenam, sed ad tribunal eos vocavit, et aestimatores sedere iussit, neque ad iram, neque ad calumniam quid justum sit examinatos. Norat enim multis sæpe irrationabiles irarum causas inesse, et alium mendaci cuidam calumniæ fidem habere, alium servo credere, aut mulierculæ inimicæ. Quare voluit non sine iudicio hoc negotium transigi, neque inauditos filios statim damnari, sed aqua illis quoque infunditur et causæ dictio datur, et nihil non examinatum relinquitur.

9. Quandoquidem igitur licet, et accusationem solam in potestate habet pater, iudicium vero, an cum ratione accuset, vestrum est, iudices : ipsum quidem quod mihi objicit, et de quo nunc indignatur, nondum considerate : prius vero illud exquirite, si nec concedendum iterum illi abdicare, qui semel jam abdicaverit et potestate legis sit usus, illudque patrium imperium expleverit, deinde vero rursus receperit abdicationemque resciderit. Equidem injustissimum esse tale quid aio, infinitas sic fieri filiorum poenas, et condemnationes multas, et metum perpetuum, et legem nunc quidem adjuvare iras, paulo post autem solvi, et rursus æque valere, atque omnino sursum deorsum jura verti, prout quoque tempore videatur patribus. Sed primo quidem æquum est permittere aliquid et in partem indignationis venire et puniendi potestatem tribuere ei qui genuit : quum vero semel consumerit potestatem, quum lege abusus fuerit, quum satius ira, deinde post hæc receperit, bonum esse contra priorem sententiam persuasus : in his jam necessario manendum, nec transiliendum amplius, neque mutandum consilium, neque iudicium retractandum. Utrum enim filius malus, an bonus futurus esset, signo, opinor, nullo poterat dignosci : ac propterea indignos familia reprobare concessum est iis, qui tum quum ignorarent, aluere.

10. Ubi vero non necessitate quadam, sed libera potestate et suo iudicio aliquis filium probavit et recepit; quinam modus superest mutandi sententiam, aut qui legis usus ei est relictus? Dixerit enim ad te legislator : Si malus hic fuit et abdicari dignus, quid tibi in mentem venit ut revocares? quid rursus reduxisti in domum? quid legem rescidisti? liber enim eras, integrum tibi erat hoc non facere. Neque enim concedendum tibi est ut ad animi tui libidinem utaris legibus, neque ut ad tuas inconstantias circumagas iudicia; neque ut nunc abrogentur, nunc valeant leges; et iudices sedeant testes, vel ministri potius eorum quæ tibi placent, modo punientes, modo reconcilians, prout tibi visum.

κας, ἀπαξ ἀνατέτροφας, ἀπαξ καὶ τὸ ἀποκηρύττειν ἀντὶ τούτων ἔχεις, καὶ τότε, ἢν δικαίως αὐτὸ ποιεῖν δοκῇ· τὸ δ' ἀπαυστον τοῦτο καὶ αἰδίων καὶ πολλὸν καὶ βάδιον μεῖζον ἦδη τῆς πατρικῆς ἐστὶν ἐξουσίας.

11. Μὴ δὲ, πρὸς Διὸς, ὧ ἄνδρες δικασταί, συγχωρήσῃτε αὐτῷ ἐκούσιον τὴν ἀνάληψιν πεποιημένῳ καὶ λύσαντι τὴν γνῶσιν τοῦ πάλας δικαστηρίου καὶ ἀκυρώσαντι τὴν ὀργὴν αὐθις τὴν αὐτὴν τιμωρίαν ἀνακαλεῖν καὶ ἐπὶ τὴν ἐξουσίαν τὴν πατρικὴν ἀνατρέχειν, ἥς ἐξωρος ἦδη καὶ ἔωλος ἡ προδεσμία, καὶ μόνῳ τούτῳ ἄχυρος καὶ προδεδαπανημένη· ὁρᾷτε γάρ που καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις δικαστηρίοις ὡς ἀπὸ μὲν τῶν κλήρων λαχόντων δικαστῶν, ἢν τις ἀδικον οἴηται γεγενῆσθαι τὴν κρίσιν, δίδωσιν ὁ νόμος εἰς ἕτερον ἐφεῖναι δικαστήριον· ἢν δέ τινες ἐχόντες αὐτοὶ συνθῶνται δικαστὰς καὶ προελόμενοι ἐπιτρέψωσι διαιτᾶν, οὐκέτι. Οἷς γὰρ ἐξῆν μὴδὲ τὴν ἀρχὴν ἐμμένειν, εἰ τούτους τις αὐθαίρετος εἴλετο, στέργειν ἐστὶ δίκαιος τοῖς ἐγνωσμένοις. Οὕτω δὲ καὶ σὺ, ὃν ἐξῆν μὴκέτ' ἀναλαμβάνειν, εἰ σοι ἀνάξιος ἐδόκει τοῦ γένους, τοῦτον εἰ χρηστὸν ἡγησάμενος εἶναι πάλιν ἀνείληφας, οὐκέτ' ἀποκηρύττειν ἔχεις· ὅτι γὰρ οὐκ ἄξιος αὐθις παθεῖν ταῦτα, ὑπ' αὐτοῦ σοῦ μεμαρτύρηται καὶ χρηστὸς ἦδη ἀνωμολόγηται. Ἀμετανόητον οὖν τὴν ἀνάληψιν καὶ τὴν διαλλαγὴν βέβαιον εἶναι προσήκει μετὰ κρίσιν οὕτω πολλὴν καὶ δύο δικαστήρια, ἐν μὲν τὸ πρῶτον, ἐφ' οὗ παρητήσω, δεύτερον δὲ τὸ σὺν, ὅτε μετεβουλευσώ καὶ ἀνάδαστον ἐποίησας· τὰ πρότερον ἐγνωσμένα λύσας βεβαίως τὰ μετ' ἐκεῖνα βεβουλευμένα. Μένε τοίνυν ἐπὶ τῶν τελευταίων καὶ φύλαττε τὴν σαυτοῦ κρίσιν, πατέρα σε εἶναι δεῖ· τοῦτο γὰρ ἐδοξέ σοι, τοῦτ' ἐδοκίμασας, τοῦτ' ἐκύρωσας.

12. Ἐγὼ μὲν οὐδ' εἰ μὴ φύσει παῖς ἦν, θέμενος δὲ ἀποκηρύττειν ἤθελες, ἐξεῖναι ἂν σοι ὥομην· ὁ γὰρ τὴν ἀρχὴν μὴ ποιεῖν δυνατόν ἦν, τοῦτ' ἀδικον λύειν ἀπαξ ἐκτελεῖν. Τὸν δὲ καὶ φύσει καὶ αὐθις προαιρέσει καὶ γνώμῃ εἰσπεποιημένον, πῶς εὐλογον αὐτοῖς ἀπωθεῖσθαι καὶ πολλάκις τῆς μιᾶς οἰκειότητος ἀποστερεῖν; Εἰ δ' οἰκέτης ὢν ἐτύγχανον, καὶ τὸ μὲν πρῶτον πονηρὸν οἰόμενος ἐπέδησας, μεταπεισθεὶς δὲ ὡς οὐδὲν ἡδίκουν, ἐλεύθερον ἀφῆκας εἶναι, ἄρ' ἂν σοι πρὸς καιρὸν ὀργισθέντι αὐθις ἐξῆν ἐς τὴν ὁμοίαν δουλείαν ἐπανάγειν; οὐδαμῶς. Ἦ γὰρ τοιαῦτα βέβαια καὶ διὰ παντὸς κύρια ὑπάρχειν οἱ νόμοι ἀξιούσιν. Ὑπὲρ μὲν οὖν τοῦ μὴκέτι ἐξεῖναι τούτῳ ἀποκηρύττειν ὃν ἀπαξ ἀποκηρύξας ἐκὼν ἀνέλαθεν, ἐτι πολλὰ εἰπεῖν ἔχον ὁμοῦ παύσομαι.

13. Σκέψασθε δὲ ἦδη ὄντινα ὄντα με καὶ ἀποκηρύξει· καὶ οὐδ' ὅτι που τοῦτό φημι, ὡς τότε μὲν ἰδιώτην, νῦν δ' ἱατρόν· οὐδὲν γὰρ ἂν πρὸς τοῦτο ἡ τέχνη συναγωνίσαιτο· οὐδ' ὅτι τότε μὲν νέον, νῦν δὲ ἦδη καὶ προδεβηχότα καὶ τὸ πιστὸν τοῦ μὴδὲν ἀδικῆσαι ἂν παρὰ τῆς ἡλικίας ἔχοντα· μικρὸν γὰρ ἔως καὶ τοῦτο. Ἀλλὰ τότε μὲν, εἰ καὶ μὴδὲν ἡδίκημένος, ὡς ἂν ἐγωγε φαίην, ἀλλ' οὐδ' εὖ πεπονθὸς παρητεῖτο τῆς οἰκίας, νῦν δὲ σωτήρα ἱναγῆος καὶ εὐεργέτην γεγεννημένον, οὐ τί γένοιτ' ἂν

fuert. Semel genuisti, aluisti semel, semel etiam abdicandi pro his potestatem habes, idque tum, si juste illud videaris facere: illud autem indesinenter facere et perpetuo, et sæpe, et temere, majus jam est patria potestate.

11. Nolite sane, obsecro, judices, concedere illi, postquam sponte receptionem fecit et superioris judicii cognitionem reddidit irritam et iram suam retractavit, ut eandem rursus poenam revocet et ad patriam potestatem recurat, cujus jam tempus illi præterit et olim dies elapsus est, quæque illo solo actu vim suam amisit et consumpta est. Nam videtis fere in ceteris etiam judiciis, ut a iudicibus sortitione lectis, si quis injustum factum putet iudicium, permittat lex ad aliud provocare et abire tribunal: sin aliqui ultro sibi iudices statuerint et delectis a se permiserint arbitrium, non jam hoc concedat. Quibus enim initio licebat non stare, hos si quis sua sponte legerit, justum est eorum illum cognitione contentum esse. Ita sane tu etiam, quem licebat non iterum recipere, si indignus genere tibi videbatur; hunc si, bonum arbitratus esse, denuo recepisti, non jam poteris abdicare. Non enim dignum esse qui ista denuo a te patiat, tu ipse testatus et bonum jam esse confessus es. Quare receptionem poenitentiae non jam subjectam, sed ratam conciliationem esse convenit post multum adeo iudicium et duo tribunalia, unum prius illud, quo me ejecisti, alterum tuum ipsius, quum mutato consilio irritum prius illud fecisti. Quum priora decreta rescindis, firmas quæ post ea deliberasti. Mane ergo in ultimis ac tuere iudicium tuum: patrem te esse oportet; ita enim ipsi tibi placuit, hoc probasti, hoc sanxisti.

12. Ego ne tum quidem, si non natura essem filius, sed adoptatum me abdicare velles, licere tibi hoc putarem. Quod enim initio non facere licebat, illud, ubi semel factum, dissolvere iniquum est. Illum autem qui natura, deinde rursus voluntate et sententia tua in domum ascitus est, quomodo rationabile est rursus expellere et uno familiæ jure privare sapius? Si vero servus fuissem, primo, malum me putans, vinxisse, ac deinde mutata persuasione arbitratus nihil me injustum egisse, liberum dimisisses; numquid tibi aliquando irato liceret in similem me servitutem retrahere? Minime: hæc talia enim firma et perpetuo rata esse leges jubent. De eo igitur, quod non liceat isti abdicare quem semel a se abdicatum sponte receperit, licet multa adhuc quæ dicam supersint, tamen desinam.

13. Videte autem nunc, qualem me hominem abdicatum eat. Et nondum hoc dico, tum imperitum, jam vero medicum; nihil enim ad hanc rem ars juvrit: neque, tum juvenem, nunc autem jam proVectum, qui ab ipsa jam ætate argumentum habeam, injuriam me non temere facere: parvum enim fortasse hoc etiam fuerit. Verum illo tempore, licet injuria nulla læsus, ut equidem dixerim, tamen nec auctus beneficio, domo me exclusit: jam vero servatorem recens et bene de se meritum, quo quid fieri possit ingra-

ἀχαριστότερον, σωθέντα δι' ἐμέ καὶ τηλικούτων κίνδυνον διαπεφυγόντα τοῖς τοιούτοις εὐθὺς ἀμείβεσθαι τῆς θεραπείας ἐκείνης οὐδένα λόγον ἔχοντα, ἀλλ' οὕτως ῥαδίως ἐπιλελῆσθαι καὶ ἐπὶ τὴν ἐρημίαν ἐλαύνειν τὸν ἐφρησθέντ' ἂν δικαίως ἐφ' οἷς ἀδίκως ἐξεβέβλητο, μὴ μόνον οὐ μνησικακήσαντα, ἀλλὰ καὶ σώσαντα καὶ σωφρονεῖν παρασκευάσαντα;

14. Οὐ γὰρ σμικρὸν, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐδὲ τὸ τυχόν εὐ πεποιηκὼς αὐτὸν ὁμῶς τῶν τοιούτων νῦν ἀξιοῦμαι. Ἄλλ' εἰ καὶ οὗτος ἀγνοεῖ τὰ τότε, πάντες ὅμως ἴστε ὅσα ποιοῦντα αὐτὸν καὶ πάσχοντα καὶ ὅπως διακείμενον ἐγὼ παραλαβὼν, τῶν μὲν ἄλλων ἱατρῶν ἀπεγνωκότων, τῶν δ' οἰκείων φευγόντων καὶ μηδὲ πλησίον προσεῖναι τολμώντων, τοιοῦτον ἀπέφηνα, ὡς καὶ κατηγορεῖν δύνασθαι καὶ περὶ τῶν νόμων διαλέγεσθαι. Μᾶλλον δὲ ὁρᾷς, ὦ πάτερ, τὸ παράδειγμα τοιοῦτον ὄντα σε παρ' ὀλίγον ὅσα νῦν ἡ γυνή ἐστι, πρὸς τὴν ἀρχαίαν φρονέσιν ἐπανήγαγον. Οὐ δὲ δίκαιον, τοιαύτην μοι γενέσθαι τὴν ἀμοιβὴν ἀντ' ἐκείνων οὐδὲ κατ' ἐμοῦ σε μόνου σωφρονεῖν· ὅτι γὰρ μὴ μικρὰ ὑπ' ἐμοῦ εὐηργέτησαι καὶ ἀπ' αὐτῶν ὧν ἐγκαλεῖς δῆλον ἐστίν· ὃν γὰρ ὡς ἐν ἐσχάτοις οὖσαν τὴν γυναῖκα καὶ παμπονήρως ἔχρυσαν οὐκ ἰώμενον μισεῖς, πῶς οὐ πολὺ μᾶλλον, ὅτι σε τῶν ὁμοίων ἀπῆλλαξα, ὑπεραγαπήξας καὶ χάριν δημολογεῖς τῶν οὕτω δεινῶν ἀπῆλλαγμένους; Σὺ δὲ, ὅπερ ἀγνωμονέσασται, σωφρονήσας εὐθὺς εἰς δικαστήριον ἄγεις καὶ σεσωσμένους κολάζεις καὶ ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον ἐκείνο μῖσος ἀνατρέχεις καὶ τὸν αὐτὸν ἀναγιγνώσκεις νόμον. Καλὸν γοῦν τὸν μισθὸν ἀποδίδως τῇ τέχνῃ καὶ ἀξίας ἀμοιβὰς τῶν φαρμάκων ἐπὶ τὸν ἱατρὸν ὑγιαίνων μόνον.

15. Ὑμεῖς δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὸν εὐεργέτην τούτῳ κολάζειν ἐπιτρέφετε καὶ τὸν σώσαντα ἐξελαύνειν καὶ τὸν σωφρονίσαντα μισεῖν καὶ τὸν ἀναστήσαντα τιμωρεῖσθαι; οὐκ, ἦν γε τὰ δίκαια ποιεῖτε. Καὶ γὰρ εἰ τὰ μέγιστα νῦν ἀμαρτάνων ἐτύγχανον, ἦν μοι τις οὐ μικρὰ προοφειλομένη χάρις, εἰς ἣν ἀποδιδέοντα τοῦτον καὶ ἧς μεμνημένον καλῶς εἶχε τῶν μὲν παρόντων καταφρονεῖν, δι' ἐκείνα δὲ πρόχειρον τὴν συγγνώμην ἔχειν, καὶ μάλιστα εἰ τηλικαύτη τις ἡ εὐεργεσία τυγχάνοι, ὡς πάντα ὑπερπαλεῖν τὰ μετὰ ταῦτα. Ὅπερ οἶμαι καὶ μοι πρὸς τοῦτον ὑπάρχειν, ὃν ἔσωσα, καὶ δε τοῦ βίου παντὸς χρεώστης ἐστὶ μοι, καὶ ὃ τὸ εἶναι καὶ τὸ σωφρονεῖν καὶ τὸ συνιέναι παρέσχημαι, καὶ μάλιστα ὅτε οἱ ἄλλοι πάντες ἤδη ἀπεγνωκῶσαν καὶ ἥτους εἶναι ὠμολόγουν τῆς νόσου.

16. Τοῦτο γὰρ μεῖζω οἶμαι ποιεῖν τὴν ἐμὴν εὐεργεσίαν, δε οὔτε υἱὸς ὢν τότε οὔτε ἀναγκαῖαν τῆς θεραπείας ἔχων αἰτίαν, ἀλλ' ἐλευθέρως καθεστὼς καὶ ἀλλότριος, τῆς φυσικῆς αἰτίας ἀφειμένος, ὁμῶς οὐ περιεῖδον, ἀλλ' ἐθελοντῆς, ἀκλήτος, αὐτεπάγγελτος ἦκον, ἐβοήθησα, προσελιπάρησα, ἱασάμην, ἀνέστησα καὶ τὸν πατέρα ἐμαυτῷ διεφύλαξα καὶ ὑπὲρ τῆς ἀποκηρύξεως ἀπελογησάμην καὶ τῇ εὐνοίᾳ τὴν ὀργὴν ἔπαυσα καὶ τὸν νόμον ἔδωκα τῇ φιλοστοργίᾳ καὶ μεγάλης εὐεργεσίας τὴν εἰς τὸ

tius? servatum mea opera, tali superato periculo, talem statim mercedem persolvere, nulla curationis illius ratione habita; sed ita facile oblivisci et in solitudinem abigere eum, qui quum jure lætari potuisset malis pro injusta ejectione, non solum memoriam injuriæ abiecit, verum salutem etiam præstitit et sanitatem.

14. Neque enim parvum est, judices, neque quotidianum beneficium, quo affeci illum, qui talibus nunc poenis me dignum censet. Sed etsi forte iste ignorat quæ tum acta sunt; at vos nostis omnes, qualia agentem illum et patientem, et quomodo affectum, ego illum receperim, et desperantibus reliquis medicis, familiaribus autem fugientibus, ac ne prope quidem accedere ausis, ac talem reddiderim, qui etiam accusare possit et de legibus disputare. Potius hoc dicam: vides, pater, tui status specimen: talis propemodum quum esses, qualis nunc mater est, ad pristinam te mentem revocavi. Non igitur justum est eam mihi pro illis mercedem tribui, teque contra me solum sapere. Minime enim parvum tibi beneficium a me tributum esse, ex ipsa tua accusatione manifestum est. Quem enim odio jam habes, qui non sanem uxorem tuam cum extremis conficantem malis et pessime omnino habentem, cur non multo potius vehementer amas, quod similibus te liberavi, et gratiam habes tantis malis solutus? Tu vero, quod ingrattissimum, recepta mente statim trahis ad tribunal, et servatus punis, et ad antiquum illud odium recurris, et legem eandem recitas. Præclaram igitur arti mercedem exsolvis, et digna medicamentorum præmia, qui contra solum medicum sapias.

15. Vos autem, judices, huic permittetis punire bene de se meritum, servatorem expellere, sanæ mentis restitutorem odisse, afficere supplicio qui jacentem erexit? Minime, si quidem juste agatis. Etenim si maxima nunc peccata commissem, erat quæ ante deberetur mihi gratia non parva, ad quam iste respiciens, cujus recordatus jure meritoque præsentia contemneret, in promptu propter ista haberet veniam: maxime vero, si tale tantumque sit beneficium, ut longe ea, quæ post facta sunt, superet. Quod quidem apud istum mihi ita se habere arbitror, quem servaverim, qui vitam mihi ipsam debeat, cui quod est, quod sapit, quod intelligit, ego præstiterim, idque eo maxime tempore, quum reliqui omnes spem abjecissent seque impares morbo fassi essent.

16. Illa enim re augeri beneficium meum existimo, quod neque filius eo tempore, neque necessariam habens curationis causam, sed in libertate constitutus, alienus, naturali necessitudine solutus, tamen non neglexi patrem; sed sponte, invocatus, meo ipsius instinctu veni, opem tuli, assiduus fui, sanavi, excitavi, patrem servavi mihi, causam de abdicatione dixi, iram illius mea benevolentia sedavi, legem dissolvi pietate, magnoque beneficio redditum in familiam redemi, atque ancipiti adeo

γένος ἐπ' ἀνόδον ἐπ' ἰατρὴν καὶ ἐν οὕτως ἐπισφαλῆ καὶ ὡς τὴν πρὸς τὸν πατέρα πίστιν ἐπεδειξάμεν καὶ μετὰ τῆς τέχνης ἑμαυτὸν εἰσέποιησα καὶ γνήσιος υἱὸς ἐν τοῖς δεινοῖς ἀνεφάνην. Πόσα γὰρ οἴεσθε παθεῖν με, πόσα καμῖν παρόντα, ὑπηρετοῦντα, καιροφυλακοῦντα, νῦν μὲν εἰκοντα τῇ τοῦ πάθους ἀκμῇ, νῦν δὲ τὴν τέχνην ἐπάγοντα πρὸς ὅλγον ἐνδιδόντος τοῦ κακοῦ; ἔστι δὲ τῶν ὄντων ἀπάντων τούτων ἐν τῇ ἱατρικῇ τὸ ἐπισφαλέστατον, τοὺς τοιοῦτους ἰᾶσθαι καὶ πλησιάζειν οὕτω διακειμένους· ἐς γὰρ τοὺς πλησίον πολλὰκις ἀφίᾳσι τὴν λύτταν ἐπιζέσαντος τοῦ πάθους. Καὶ ὅμως πρὸς οὐδὲν τούτων ἀπώκησα οὐδ' ἀπεδείλιστα, συνὼν δὲ καὶ πάντα τρόπον ἀντεξεταζόμενος τῇ νόσῳ τὸ τελευταῖον ἐκράτησα τῷ φαρμάκῳ.

17. Μὴ γὰρ τοῦτ' ἀκούσας εὐθὺς ὑπολάβοι τις, ποῖος δὲ ἡ πόσος ὁ κάματος ἐγγχείαι φάρμακον; πολλὰ γὰρ πρὸ τούτου γενέσθαι δεῖ καὶ προοδοποιῆσαι τῇ πόσει καὶ προπαρασκευάσαι ῥάδιον εἰς ἱασιν τὸ σῶμα καὶ τῆς ἀπάσης ἔξω φροντίσαι κενούντα καὶ ἰσχυαίνοντα καὶ οἷς χρὴ τρέφοντα καὶ κινούντα εἰς ὅσον χρήσιμον καὶ ὑπνους ἐπινούντα καὶ ἡρεμίας μηχανώμενον, ὥπερ οἱ μὲν ἄλλοι τι νοσοῦντες ῥάδιως πεισθεῖεν ἂν, οἱ μεμνηότες δὲ διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ νοῦ δυσάγωγοι καὶ δυστηνίῳ/η/τοι καὶ τῷ ἱατρῷ ἐπισφαλεῖς καὶ τῇ θεραπείᾳ δυσκαταγνώσιτοι. (Ὅταν γοῦν πολλάκις ποιήσωμεν ἤδη πλησίον γενέσθαι τοῦ τέλους καὶ ἐλπίσωμεν, ἐμπεσόν τι μικρὸν ἀμάρτημα, ἐπακμάσαντος τοῦ πάθους ἅπαντα ῥάδιως ἐκεῖνα ἀνέτρεψε καὶ ἀνεπόδισε τὴν θεραπείαν καὶ τὴν τέχνην διέσφηλε.

18. Τὸν οὖν ταῦτα πάντα ὑπομενεμένη καὶ οὕτω χαλεπῷ νοσήματι προσπαλαίσαντα καὶ πάθος ἀπάντων παθεῖν τὸ δυσάλωτότατον νενικηκότα ἐστὶ τούτῳ ἀποκηρύττειν ἐπιτρέψετε, καὶ τοὺς νόμους ὡς βούλεται ἐρμηνεύειν κατ' εὐεργέτου συγχωρήσετε καὶ τῇ φύσει πολεμῖν αὐτὸν ἐάσετε; Ἐγὼ τῇ φύσει πειθόμενος, ὡς ἄνδρες δικασταί, σὺ καὶ διαφυλάττω τὸν πατέρα ἑμαυτῷ, καὶ ἀδικῶ· οὐτοσί δὲ τὸν εὐηργετηκότα πατέρα τοῖς νόμοις, ὡς φησιν, ἀκολουθοῦν διαφθείρει καὶ τοῦ γένους ἀποστερεῖ. Μισόπαις οὗτος, ἐγὼ φιλοπάτωρ γίγνομαι· ἐγὼ τὴν φύσιν ἀσπάζομαι, οὗτος τὰ τῆς φύσεως παρορᾷ καὶ καθυβρίζει. Ὁ πατὴρ μισοῦντος ἀδικῶς ὡς παῖδος φιλοῦντος ἀδικώτερον. Ἐγκαλῶ γὰρ ἑμαυτῷ, τοῦ πατρὸς ἀναγκάζοντος ὅτι μισούμενος οὐ δέον φιλῶ καὶ φιλῶ πλέον ἢ προσῆκε. Καίτοι γὰρ ἡ φύσις τοῖς πατράσι τοὺς παῖδας μᾶλλον ἢ τοῖς παισὶ τοὺς πατέρας ἐπιτάττει φιλεῖν. Ἄλλ' οὗτος ἐκὼν καὶ τοὺς νόμους παρορᾷ, οἱ τοὺς οὐδὲν ἡδικοῦντας παῖδας τῷ γένει φυλάττουσι, καὶ τὴν φύσιν, ἡ τοὺς γεννησάντας ἐλκεῖ πρὸς πόθον τῶν γεγεννημένων πολλόν, οὐχ ὅπως μείζους ἀρχὰς εὐνοίας ἔχων πρὸς ἐμὲ μείζονα τὰ δίκαιά μοι τῆς εὐνοίας εἰσφέρει καὶ ἐπιδίδωσιν, ἢ τὸ γε ἐλαττον ἐμὲ μιμεῖται καὶ ζηλοῖ τοῦ φίλτρου· ἀλλ', οἷμοι τῆς συμφορᾶς, προσέτι καὶ μισοῖ φιλοῦντα καὶ ἀγαπῶντα ἐλαύνει καὶ εὐεργετοῦντα ἀδικεῖ καὶ ἀσπαζόμενον ἀποκηρύττει καὶ τοὺς

tempore ostendi meam in parentem fidem, et una cum arte me ipsum quasi adoptavi, germanumque me filium in magno discrimine exhibui. Quae enim subisse me putatis? quantum laborasse praesentem, ministrantem, tempora observantem omnia, quum nunc viribus summis morbi concederem, nunc remittenti aliquantum malo artem opponerem? Est autem omnium in medicina hoc periculosissimum, curare tales, et ad ita constitutos accedere: saepe enim in proximis quosque rabiem, effervescente morbo, emittunt. Ego tamen ad nihil horum vel operam remis, vel despondi animum: sed congregiens et omni modo contra morbum decertans, medicamento tandem illum expugnavi.

17. Noli enim, si quis ista audis, statim putare, Qualis aut quantus labor est infundere medicamentum? Multa enim ante hoc fieri oportet, et viam munire potioni; et parare habile ad curationem corpus, et habitus totius habere rationem, evacuando, extenuando, iis quibus oportet nutriendo, et movendo quantum utile est, et somno parando, et machinanda quiete, ad quae morbo laborantes alio facile inducantur, furiosi autem propter mentis licentiam duci regique difficiles sunt, periculosi medico et curationi vix superabiles. Quum enim saepe effecimus ut prope finem simus, quum speramus: incidens parvulum quoddam peccatum, ingravescente denuo morbo, omnia illa facile evertit, retro egit curationem, artem dejecit.

18. Eum igitur, qui illa omnia sustinuit, qui cum gravi adeo aegritudine conflictatus est, qui morbum morborum omnium superatu difficillimum vicit, isti adhuc abdicare permittitis, et pro sua libidine interpretari leges contra optime de se meritum patiemini, et contra ipsam pugnae naturam sinetis? Ego naturae obsecutus, iudices, servo et custodio mihi patrem, etiam si injuriam ipse mihi faciat: at hic filium a quo beneficium accepit, legibus, ut ait, obtemperans, perdit et genere privat. Liberatorum osor hic est, amans ego patris; ego amplector naturam, hic naturae vim despicit et jus ejus contumeliose conculcat. Vah patrem injuste odio habentem! vah filium amantem etiam injustius! Me enim ipsum accuso, patre ita cogente, qui exosus praeter officium amem, et magis amem quam convenit: quanquam patribus magis injungat amare liberos, quam hisce patres. Sed iste ultro et leges despicit, quae liberos nullius injuriae reos servant generi, et naturam, quae parentes ad vehementem eorum qui nati sunt amorem trahit; tantum abest ut, quum majores habeat benevolentiae erga me causas, majora etiam justae benevolentiae officia mihi trihuat addatque; aut certe me imitetur, et amoris mei se praebat amulum: sed, heu calamitatem! insuper etiam odit amantem, et diligentem exigit, et bene merentem afficit injuria, et amplectentem abdicat, et leges

φιλόπαιδας νόμους ὡς μισόπαιδας κατ' ἐμοῦ μεταχειρίζεται. Ὁ μάγης, ἦν εἰσάγει, πάτερ, τοῖς νόμοις κατὰ τῆς φύσεως.

19. Οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστιν ὡς θέλεις κακῶς ἐρμηνεύεις, ὦ πάτερ, καλῶς κειμένους τοὺς νόμους. Οὐ πολεμεῖ φύσις καὶ νόμος ἐν ταῖς εὐνοίαις, ἀλλ' ἀκολουθοῦσιν ἐνταῦθα ἀλλήλοις καὶ συναγωνίζονται τῇ λύσει τῶν ἀδικημάτων. Ὑβρίζεις τὸν εὐεργέτην, ἀδικεῖς τὴν φύσιν. Τί καὶ τοὺς νόμους συναδικεῖς τῇ φύσει; οὐς καλοὺς καὶ δικαίους καὶ φιλόπαιδας εἶναι θέλοντας οὐ συγχωρεῖς, καθ' ἑνὸς παιδὸς ὡς κατὰ πολλῶν κινῶν πολλάκις καὶ ἡσυχάζειν οὐκ ἔδωκ ἐν ταῖς τιμωρίαις τοὺς ἐν ταῖς τῶν παίδων πρὸς τοὺς πατέρας εὐνοίαις ἡσυχάζειν ἐθέλοντας, καίτοι γε ἐπὶ τοῖς μηδὲν ἡμαρτηκόσι μηδὲ κειμένους. Καὶ μὴν οἱ γε νόμοι καὶ ἀγαριστίας δικάζεσθαι διδόναι κατὰ τῶν τοὺς εὐεργέτας μὴ ἀντ' εὖ ποιοῦντων. Ὁ δὲ πρὸς τῷ μὴ ἀμείβεσθαι καὶ ἐπ' αὐτοῖς οἷς εὖ πέπονθε κολάζειν ἀξίων, σέψασθε εἴ τινα ὑπερβολὴν ἀδικίας ἀπολέλοιπεν. Ὡς μὲν οὖν οὕτε ἀποκηρύττειν ἐτι τοῦτ' ἔξεστιν ἀπαξ ἤδη τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἀποκληρώσαντι καὶ χρησαμένῳ τοῖς νόμοις οὕτε ἄλλως δίκαιον, εὐεργέτην εἰς τὰ τηλικαῦτα γεγενημένον ἀπωθεῖσθαι καὶ τῆς οἰκίας παραιτεῖσθαι, ἱκανῶς, οἶμαι, δέδεικται.

20. Ἦδη δὲ καὶ ἐπ' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ἐλθόμεν τῆς ἀποκηρύξεως καὶ τὸ ἐγκλημα ἐξετάσωμεν ὁποῖόν ἐστιν. Ἀνάγκη δὲ αὐθὺς ἐπὶ τὴν γνώμην ἀναδραμεῖν τοῦ νομοθέτου. Ἴνα γάρ σοι τοῦτο πρὸς ὀλίγον δῶμεν, τὸ ἐξείναι δσάκις ἂν ἐθέλῃς ἀποκηρύττειν, καὶ κατὰ γε τοῦ εὐεργέτου προσέτι τὴν ἐξουσίαν ταύτην συγχωρήσωμεν, οὐχ ἀπλῶς, οἶμαι, οὐδ' ἐπὶ πάσαις αἰτίαις ἀποκηρύξεις. Οὐδὲ τοῦθ' ὁ νομοθέτης φησιν, ὅτι ἂν τύχῃ ὁ πατὴρ αἰτιασάμενος, ἀποκηρυττάτω, καὶ ἀπόχρηθῆσθαι μόνον καὶ μέμψασθαι· τί γάρ ἂν ἔδει δικαστηρίου; ἀλλ' ὑμῖν ποιεῖ τοῦτο, ὧς ἄνδρες δικασταί, σκοπεῖν εἴτε ἐπὶ μεγάλους καὶ δικαίους ὁ πατὴρ ὀργίζεται εἴτε καὶ μὴ. Οὐκοῦν τοῦτο ἤδη ἐξετάσατε. Ἀρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν μετὰ τὴν μανίαν εὐθὺς.

21. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα τῆς σωφροσύνης τοῦ πατρὸς λύσεις ἦν τῆς ἀποκηρύξεως, καὶ σωτὴρ καὶ εὐεργέτης καὶ πάντα ἦν ἐγώ. Καὶ οὐδὲν, οἶμαι, τοῦτοις ἐγκλημα προσεῖναι ἔδυνάτο. Τὰ μετὰ ταῦτα δὲ τί τῶν πάντων αἰτιῶν; τίνα θεραπείαν, τίνα ἐπιμέλειαν υἱοῦ παρήκα; πότε ἀπόκοιτος ἐγενόμην; τίνας πότους ἀκαίρους, τίνας κύμους ἐγκαλεῖς; τίς ἀσωτία, τίς πορνοδοχὸς ὕβρις; τίς ἡττίαστο; οὐδὲ εἰς. Καὶ μὴ ταῦτ' ἐστὶν ἐφ' οἷς μάλιστα ὁ νόμος ἀποκηρύττειν ἐφήσιν. Ἀλλὰ νοσεῖν ἤρξατο ἡ μητριὰ. Τί οὖν; ἐμοὶ ταῦτ' ἐγκαλεῖς καὶ νόσου δίκην ἀπαιτεῖς; οὐ, φησίν.

22. Ἀλλὰ τί; θεραπείην προστάττομενος οὐκ ἐθέλεις, καὶ διὰ τοῦτ' αἷσις ἂν εἴης ἀποκηρύξεως ἀπειθῶν τῷ πατρί. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν οἷα προστάττοντι αὐτῷ ὑπακούειν οὐ δυνάμενος ἀπειθεῖν δοκῶ πρὸς ὀλίγον ὑπερβήσομαι· πρότερον δ' ἀπλῶς ἐκείνῳ φημι, ὡς οὐ

liberis faventes, tanquam infensas liberis in me torquet. Vah pugnam, qua committis, pater, leges et naturam!

19. Non sunt, non sunt ista ut tu vis. Male interpreta- ris, pater, leges bene constitutas. Non pugnant natura et lex circa benevolentiam; sequuntur hac in re se invicem, et mutuo se dissolvendis injuriis adjuvant. Contumeliose tractas bene de te meritum: in naturam injurius es. Quid etiam leges una cum natura injuria complecteris? quas, bonæ, justæ, liberorum amantes esse quum velint, tales esse non concedis, quum eas contra unum filium, tanquam adversus plures, sæpius moveas, et quiescere non patiaris a penis eas, quæ in liberorum adversus patres benevo- lentia quiescere cupiunt, ne propositæ quidem iis qui nihil peccarunt. Et sane ingrati etiam animi iudicium dant leges contra eos, qui bene de se meritis gratiam non retu- lere. Ille vero, qui, præterquam quod vicem non reddit, insuper propter ipsa quibus affectus est beneficia punire cupit, considerate si quem injuriæ excessum reliquerit. Quæ quum ita sint, neque integrum amplius isti esse abdi- care, qui semel jam patriam potestatem expleverit et usus sit legibus; neque alioquin justum esse, bene in tantis re- bus meritum rejici, et expelli domo, satis, puto, demon- stratum est.

20. Jam vero ad ipsam quoque causam veniamus abdi- cationis, et crimen ipsum, quale sit, examinemus. Opus est vero rursus ad sententiam legislatoris recurrere. Ut enim tibi hoc ad parvum tempus demus, licere abdicare quoties velis, et contra bene meritum insuper hanc tibi po- testatem concedamus: non tamen simpliciter, puto, neque omnibus de causis abdicabis. Neque hoc ait legislator, Quicquid accusaverit pater, abdicato, et sufficit velle tan- tum et insimulare (quid enim opus fuisset iudicio?) sed vos, iudices, jubet considerare, magnisne et justis de causis irascatur pater, an minus. Igitur hoc jam exquirite. In- cipiam autem ab his quæ furorem statim consecuta sunt.

21. Primum quidem quod sanitate restituta egit pater, hoc fuit, quod abdicationem rescidit; tum servator, bene meritis, et omnia eram ego. Neque ullum in his crimen, puto, esse potuit. Eorum autem, quæ secuta sunt, omnium quid incusas? quem cultum, quam curam filii prætermisi? quando abnoctavi? quas comotationes intempestivas, quas comessiones accusas? quæ luxuria mea est? quis leno pulsatus? quis accusavit me? nemo unus. Atqui hæc sunt propter quæ maxime abdicare lex permittit. Sed ægrotare cæpit noverca. Quid igitur? me hoc nomine accusas? et morbi rationem a me repetis? Non, inquit.

22. Quid ergo? Quod curare eam jussus non vis: et propter hoc dignus fueris abdicatione, parere qui recuses patri. Ego vero, qualia præcipienti patri, quum obsequi non possim, obedientiam negare videar, disputare paululum differam: prius vero simpliciter illud dico, Neque isti lex

πάντα προστάττειν οὔτε τούτῳ δίδωσιν ὁ νόμος οὔτ' ἐμοὶ τὸ πείθεσθαι πᾶσι πάντως ἀναγκαῖον. Ἐν δ' οὖν τοῖς τῶν προσταγμάτων τὰ μὲν ἀνευθύνᾳ ἐστὶ, τὰ δ' ὀργῆς καὶ τιμωρίας ἔξια· ἐὰν νοσῇς αὐτὸς, ἐγὼ δὲ ἀμελῶ· ἐὰν τῶν κατ' οἶκον ἐπιμελεῖσθαι κελεύης, ἐγὼ δὲ ὀλιγωρῶ· ἐὰν τὰ κατ' ἀγρὸν ἐπισκοπεῖν προστάττης, ἐγὼ δὲ ὀκνῶ. Πάντα ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια εὐλόγους ἔχει τὰς προφάσεις καὶ τὰς μέμφεις πατρικᾶς· τὰ δ' ἄλλα ἐφ' ἡμῖν ἐστὶ τοῖς παισὶν, ὄντα τῶν τεχνῶν καὶ τῆς τούτων χρήσεως, καὶ μάλιστα, εἰ μὴδὲν ὁ πατήρ αὐτὸς ἀδικοῖτο. Ἐπεὶ τοι ἂν τῷ γραφεῖ πατὴρ προστάτῃ, ταῦτα μὲν, τέκνον, γράφε, ταυτὶ δὲ μὴ, καὶ τῷ μουσικῷ, τῇδε μὲν τὴν ἁρμονίαν κροῦε, ταύτην δὲ μὴ, καὶ τῷ χαλκεύοντι, τοιαῦτα μὲν χάλκευε, τοιαῦτα δὲ μὴ, ἄρ' ἂν τις ἀνάσχοιτο ἀποκηρύττοντα, ὅτι μὴ κατὰ τὰ ἐκείνῳ δοκοῦντα ὁ παῖς χρήται τῇ τέχνῃ; οὐδὲ εἰς, οἶμαι.

23. Τὸ δὲ τῆς ἱατρικῆς ὅσῳ σεμνότερόν ἐστι καὶ τῷ βίῳ χρησιμώτερον, τοσούτῳ καὶ ἐλευθεριώτερον εἶναι προσήκει τοῖς χρωμένοις, καὶ τίνα προνομίαν ἔχειν τὴν τέχνην δίκαιον τῇ ἐξουσίᾳ τῆς χρήσεως, ἀναγκάζεσθαι δὲ μὴδὲν μὴδὲ προστάττεσθαι πρᾶγμα ἱερὸν καὶ θεῶν παίδευμα καὶ ἀνθρώπων σοφῶν ἐπιτήδευμα, μὴδ' ὑπὸ δουλείαν γενέσθαι νόμου μὴδ' ὑπὸ φόβον καὶ τιμωρίαν δικαστηρίου, μὴδ' ὑπὸ ψῆφον καὶ πατρὸς ἀπειλὴν καὶ ὀργὴν ἰδιωτικὴν. Ὡστε καὶ εἰ τοῦτό σοι σαφῶς οὕτως καὶ διαρρήδην ἔλεγον, οὐ βούλομαι οὐδὲ θεραπεύω δυνάμενος, ἀλλ' ἐμαυτῷ μόνῳ τὴν τέχνην οἶδα καὶ τῷ πατρὶ, τοῖς δ' ἄλλοις ἅπασιν ἰδιώτης εἶναι βούλομαι· τίς τύραννος οὕτω βίαιος, ὥς ἀναγκάσαι ἂν καὶ ἄκοντα χρῆσθαι τῇ τέχνῃ; Τὰ γὰρ τοιαῦτα ἱκετεῖαι καὶ δεήσεις, οὐ νόμοις καὶ ὀργαῖς καὶ δικαστηρίοις ὑπάγειν, οἶμαι, προσήκει· πείθεσθαι τὸν ἱατρὸν οὐκ, οὐ κελεύεσθαι, βούλεσθαι, οὐ φοβεῖσθαι, ἐπὶ τὴν θεραπείαν οὐκ ἄγεσθαι, ἐκόντα δὲ ἐρχόμενον ἡδέσθαι. Πατρικῆς δ' ἀνάγκης ἄμοιρος ἡ ἀτελής τέχνη, ὅπου γε τοῖς ἱατροῖς καὶ δημοσίᾳ αἱ πόλεις τιμᾶς καὶ προεδρίας καὶ ἀτελείας καὶ προνομίας διδόσασι.

24. Ταῦτα μὲν οὖν ἀπλῶς ἂν εἶχον εἰπεῖν ὑπὲρ τῆς τέχνης, εἰ καὶ σοῦ διδασκόμενου με καὶ πολλὰ ἐπιμεληθέντος καὶ ἀναλώσαντος, ὥς μάθοιμι, πρὸς μίαν ὅμως θεραπείαν ταύτην, δυνατὴν οὔσαν, ἀντέλεγον. Νυνὶ δὲ κάκεῖνο ἐνόησον, ὥς παντάπασιν ἀγνώμων ποιεῖς οὐκ ἔων με χρῆσθαι μετ' ἐλευθερίας ἐμῷ κτήματι. Ταύτην ἐγὼ τὴν τέχνην οὐχ υἱὸς ὢν σὸς ἐξέμαθον οὐδὲ τῷ σῷ νόμῳ ὑποκείμενος, καὶ ὅμως αὐτὴν μεμάρχηκά σοι — καὶ πρῶτος αὐτῆς ἀπολέλαυκας — οὐδὲν παρὰ σοῦ πρὸς τὸ μαθεῖν ἔχων. Τίνα διδάσκαλον ἐμισθώσω; τίνα φαρμάκων παρασκευῇ; οὐδ' ἠντιναοῦν· ἀλλὰ πενόμενος ἐγὼ καὶ τῶν ἀναγκαίων ἀπορούμενος καὶ ὑπὸ τῶν διδασκάλων ἐλεούμενος ἐπαίδευόμην. Καὶ μοι τοιαῦτα παρὰ τοῦ πατρὸς ἦν πρὸς τὸ μαθεῖν ἐξόδια, λύπη καὶ ἐρημία καὶ ἀπορία καὶ μῖσος οἰκείων καὶ ἀποστροφή συγγενῶν. Ἀντὶ τούτων

permittit injungere omnia, neque parere omnibus omnino mihi necessarium. In his ergo quæ imperantur a patre, alia quidem alieno arbitrio non sunt obnoxia, alia vero ira atque supplicio, si violentur, digna : si ægrotes ipse, ego vero negligam; si rem familiarem curare jubeas, ego vilipendam; si rem rusticam inspicere injungas, ego piger. Omnia hæc, et quæ sunt in eodem genere, rationabiles habent causas et reprehensiones patrias : sed altera illa in nostra, liberorum, potestate sunt, quæ nimirum ad artes earumque usum pertinent, inprimis si ipse pater nulla inde lædatur injuria. Quandoquidem si pictori pater injungat, Ista quidem, fili, pinge, illa non : et musico, Hanc pulsa harmoniam, illam non; et fabro, Talia fabricare, talia non : num quis ferat abdicare volentem, quod filius non prout ipsi placet, arte utatur? Nemo unus, arbitrator.

23. Medicina vero quo honestior est et vitæ utilior, tanto liberior esse debet utentibus; et prærogativam aliquam habere hanc artem justum est in ipsa utendi potestate; cogi autem nihil, neque imperari rem sanctam, traditam a diis, sapientium virorum studium et opus; nec servituti legum subjici, neque metui et pænæ judicii neque suffragio, et minis patris, et iræ hominum imperitorum. Itaque etiamsi hoc ita aperte tibi ac diserte dixissem, Nolo, neque curo, licet possim, sed mihi soli artem novi, atque patri, reliquis omnibus indoctus esse volo : qui tyrannus ita violentus, qui cogere audeat et invitum arte sua uti aliquem velit? Hæc enim talia supplicationibus et precibus, non legibus et iris et judiciis subjicere, puto, convenit. Persuasione vinci medicum oportet, non imperio; velle, non terri; ad curationem non compelli, sed sponte venientem gaudere. Necessitatis autem a patre impositæ expers esse debet ars alioquin immunis, quandoquidem medicis publicæ etiam civitates honores et sedem antiquiorem et immunitates et prærogativas tribuunt.

24. Hæc igitur haberem quæ simpliciter pro arte dicerem, etiam si tute docendum me curasses, et providisses multum et in doctrinam meam impendisses, ego tamen in una hac curatione, eaque meæ potestatis, repugnarem. Jam vero illud etiam cogita, quam præter omnem rationem facias, quum meo me peculio libere uti non pateris. Hanc ego artem, quum tuus non essem filius, edidici, quum tuæ legi subjectus non essem : et tamen tibi eam didici; ac primus fructum illius percepisti, quum nihil a te ad discendum præsidii haberem. Quem magistrum conduxisti? quem medicamentorum apparatus emisti? Non ullum : sed pauper ego et necessariis rebus destitutus, per misericordiam a magistris erudiebar. Atque talia mihi erant a patre ad discendum viatica, tristitia, solitudo, inopia, odium familiarium, aversatio cognatorum. Pro his igitur uti arte mea postulas?

τοῖνον χρῆσθαι μου τῇ τέχνῃ ἀξιοῖς καὶ δεσπότης εἶναι θέλεις τῶν θεῶν οὐκ ἤσθα δεσπότης πεπορισμένων; Ἀγάπα, εἰ τί σε καὶ πρότερον ἐκὼν οὐ προφείλων εὖ ἐποίησα, μηδεμίαν μηδὲ τότε χάριν ἀπαιτεῖσθαι δυνάμενος.

25. Οὐ δὲ δεῖ τὴν εὐπορίαν τὴν ἐμὴν ἀνάγκην ἐς τὸ λοιπὸν μοι γενέσθαι οὐδὲ τὸ ἐκόντα εὐεργετησάμενον τοῦ ἀκοντα κελεύεσθαι καταστῆναι οὐδ' ἔθος ὑπάρχει τοῦτο, τὸ ἀπᾶς τινὰ ἱσάμενον πάντας ἐς αἰὲν θεραπεύειν ὅσους ἂν ὁ θεραπευθεὶς θέλῃ· ἐπεὶ δεσπότης ἂν οὕτω καθ' ἡμῶν εἴημεν τοὺς θεραπευομένους χειροτονηκότες καὶ μισθὸν τὸ δουλεύειν αὐτοῖς καὶ τὸ πάντα κελεύουσιν ὑπηρετεῖν προσδεδωκότες, οὐ τί γένοιτ' ἂν ἀδικώτερον; Διότι σε νοσήσαντα χαλεπῶς οὕτως ἀνέστησα, διὰ τοῦτο νομίζεις ἐξεῖναι σοι καταχρῆσθαι μου τῇ τέχνῃ;

26. Ταῦτα μὲν οὖν εἶχον ἂν λέγειν, εἰ καὶ δυνατό μοι οὗτος προσέταττεν, ἐγὼ δὲ μὴ πάντως ἄπαισι μηδὲ πρὸς ἀνάγκην ὑπήκουον. Νῦν δὲ ἡδὴ σκέψασθε καὶ οἷά ἐστιν αὐτοῦ τὰ ἐπιτάγματα· ἐπεὶ γὰρ ἐμὲ ἰάσω, ζησὶ, μεμνηνότα, μέμνην δὲ καὶ ἡ γυνὴ καὶ τὰ ὅμοια πάσχει — τοῦτο γὰρ οἶσται — καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἀπέγνωσται, δύνασαι δὲ σὺ πάντα ὡς εἰδείας, ἰῶ καὶ ταύτην καὶ ἀπάλλαττε ἡδὴ τῆς νόσου. Τοῦτο δὲ οὕτως μὲν ἀπῶς ἀκοῦσαι πάνυ εὐλογον ἂν δοξείε, καὶ μάλιστα ἰδιώτῃ καὶ ἀπειρῷ ἱατρικῇ· εἰ δέ μοι ἀκούσαίτε ὑπὲρ τῆς τέχνης δικαιολογουμένου, μάθοιτ' ἂν ὡς οὕτε πάντα ἡμῖν δυνατό ἐστιν οὐθ' αἱ τῶν νοσημάτων φύσεις παραπλήσιοι οὐτ' ἱασίς ἢ αὐτὴ οὐτε φάρμακα τὰ αὐτὰ ἐπὶ πάντων ἰσχυρὰ, καὶ τότε ἔσται δῆλον ὡς πάμπλου τοῦ μὴ βούλεσθαι τι τὸ μὴ δύνασθαι διαφέρει. Ἀνάσχεσθε δέ μοι τὰ περὶ τούτων φιλοσοφούντος, καὶ μὴ ἀπειρόκαλον μηδ' ἐξαγώνιον μηδ' ἀλότηριον ἢ ἄκαιρον ἡγήσῃσθε τὸν περὶ τούτων λόγον.

27. Πρῶτα μὲν δὴ σωμάτων φύσεις καὶ κράσεις οὐχ αἱ αὐταί, καὶ ὅτι μάλιστα ἐκ τῶν ὁμοίων συνεστάναι ὁμολογῶνται, ἀλλὰ τὰ μὲν τῶνδε, τὰ δὲ τῶνδε μᾶλλον ἢ ἐλαττον μετέχει. Καὶ λέγω τοῦτο ἐτι περὶ τῶν ἀνδρείων, ὡς οὐδὲ ταῦτα πᾶσιν ἴσα ἢ ὅμοια οὐτε τῇ κράσει οὐτε τῇ συστάσει, διάφορα γὰρ δὴ καὶ μεγέθει καὶ εἶδει ἀνάγκη καὶ τὰ νοσήματα ἐγγίγνεσθαι αὐτοῖς, καὶ τὰ μὲν εὐάτα εἶναι καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν ἀναπεπταμένα, τὰ δὲ τέλειον ἀπεγνωσμένα καὶ βραδίως ἀλίσκόμενα καὶ κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν νοσημάτων λαμβανόμενα. Τὸ τοῖνον οἰεσθαι πάντα πυρετὸν ἢ πᾶσαν φθόνην ἢ περιπνευμονίαν ἢ μανίαν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οὔσαν τῷ γένει ὁμοίαν ἐπὶ παντός εἶναι σώματος, οὐ σωφρονούντων οὐδὲ λελογισμένων οὐδὲ τὰ τοιαῦτα ἐξητακῶν ἐστὶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἐν μὲν τῷδε βῆδιον ἰᾶσθαι, ἐν δὲ τῷδε οὐκ ἐτι. Ὡς περ οἶμαι καὶ πυρὸν ἢν τὸν αὐτὸν ἐς διαφόρους χώρας ἐμβάλλῃς, ἄλλως μὲν ἐν τῇ πεδινῇ καὶ βαθύῃ καὶ ποτιζομένῃ καὶ εὐηλίῳ καὶ εὐηνέμῳ καὶ ἐξειργασμένῃ ἀναφύσεται, εὐθαλῆς οἶμαι καὶ εὐτροφος καὶ πολύχρους καρπός, ἀλ-

et dominus esse eorum quæ suppeditata mihi sunt, quum dominus tu non esses? Satis habeto, si quid tibi prius ultro, quum nihil deberem, benefeci, quum nullam, nedum hujusce tanti muneris, gratiam possem reposci.

25. Non sane debet beneficentia mihi mea necessitas reliquo tempore fieri, neque, quod volens bene merui, causa constitui cur invito imperari possit; neque illa consuetudo existere, ut qui semel aliquem sanaverit, omnes in perpetuum curet, quotquot is qui curatus est voluerit. Alioquin dominos ea ratione in nos constituerimus quos curamus, et mercedem præterea ipsis dederimus, serviendo illis et quicquid imperent ministrando: quo quid fieri possit injustius? Quoniam te morbo correptum tanto cum labore suscitavi, propter hoc licere tibi putas abuti arte mea?

26. Hæc haberem dicere, etiam si ea mihi iste imperaret quæ possem, ego vero nec omnibus omnino, neque ut necessitate coactus, parerem. Nunc vero jam considerate etiam qualia sint istius imperia. Quum enim me sanaveris, inquit, furiosum; furiosa autem sit etiam uxor eodemque modo affecta (sic enim arbitratur), et ab aliis similiter deposita; possis autem tu omnia, id quod ostendisti: sana hanc etiam, et morbo jam libera. Hoc autem si ita simpliciter audias, rationabile omnino videatur, indocto præsertim et medicinæ imperito: si vero me audieritis causam pro arte dicentem, intelligetis neque omnia esse in nostra potestate, neque naturas morborum esse similes, neque curationem eandem neque eadem medicamenta valida ad omnia: atque tunc apparebit quam immaniter distent, non velle aliquid, et non posse. Sed ferte me de hisce rebus philosophantem, neu ineptam, aut evagantem extra causam, aut alienam, aut intempestivam earum rerum disputationem putate.

27. Ac primum quidem naturæ corporum ac temperamenta non sunt eadem, licet maxime similibus ea constare elementis in confesso sit; sed illorum alia aliorum maiorem minoremve partem habent. Et loquor adhuc de solis viro corporibus, ut ne hæc quidem paria omnibus aut similia sint, neque temperatura, neque consistentia; diversos proinde et magnitudine et specie morbos in illis existere necesse est; et alia quidem sanatu esse facilia et curationi opportuna, alia autem plane desperata, quæ et capiantur facile, et vi a morbis superentur. Putare igitur febrim omnem, aut tabem, aut pulmonum morbum, aut furorem, unum eundemque esse in omni corpore et genere similem, non est hominum prudentium, qui rationes harum rerum subdlexerint et exquisiverint: verum idem morbus in hoc sanatu facilis est, in alio non item. Quemadmodum, puto, triticum si idem in diversos agros spargas, aliter in campestri, et profundo, et irriguo, et aprico, et bonis ventis opposito, et culto, enascetur; lætum puto, et pingue, et

νως δὲ ἐν ὄρει καὶ ὑπολίθῳ γηδῶν, ἄλλως δὲ ἐν δυσ-
λίῳ, ἄλλως δὲ ἐν ὑπωρείᾳ, καὶ ὅλως διαφόρως καθ'
ἐκάστους τόπους· οὕτω δὲ καὶ τὰ νοσήματα παρὰ τοὺς
ὑποδεξαμένους τόπους ἢ εὐφορὰ καὶ εὐτροφα ἢ ἐλάττω
γίγνεται. Τοῦτο τοίνυν ὑπερβάς ὁ πατήρ καὶ ὅλον
ἀνεξέταστον καταλιπὼν ἀξιοὶ πᾶσαν μανίαν τὴν ἐν
ἄνθρωποι σώματι ὁμοίαν εἶναι καὶ τὴν θεραπείαν ἴσην.

28. Πρὸς δὲ τοῦτοις τοιοῦτοις οὖσιν ὅτι τὰ γυναικεῖα
σώματα πάμπολυ τῶν ἀνδρείων διαφέρει πρὸς τε νόσου
διαφορὰν καὶ πρὸς θεραπείας ἐλπίδα ἢ ἀπόγνωσιν βί-
διον καταμαθεῖν· τὰ μὲν γὰρ τῶν ἀνδρῶν εὐπαγῇ καὶ
εὐτονα πόνοις καὶ κινήσει καὶ ὑπαιθρίῳ διαίτῃ γεγυ-
μνασμένα, τὰ δὲ ἐκλυτα καὶ ἀσυμπαγῇ, ἐσκιατροφημένα
καὶ λευκὰ αἵματος ἐνδεία καὶ θερμοῦ ἀπορία καὶ ὑγροῦ
ἐπιρροα· εὐαλωτότερα τοίνυν τῶν ἀνδρείων καὶ ταῖς
νόσοις ἐκείμυνα καὶ τὴν ἴασιν οὐ περιμένοντα καὶ μά-
λιστα πρὸς μανίας εὐχερέστερα· ἅτε γὰρ πολὺ μὲν τὸ
ὀργίλον καὶ κοῦφον καὶ ὀξυκίνητον ἔχουσαι, ὀλίγην δὲ
τὴν τοῦ σώματος αὐτοῦ δύναμιν, ῥαδίως ἐς τὸ πάθος
τοῦτο καταλισθάνουσιν.

29. Οὐ δίκαιον τοίνυν παρὰ τῶν ἱατρῶν τὴν ὁμοίαν
ἐπ' ἀμφοῖν θεραπείαν ἀπαιτεῖν, εἰδότας ὡς πολὺ τὸν
μέσων, βίῳ παντὶ καὶ πράξεσιν ὅλαις καὶ πᾶσιν ἐπιτη-
δεύμασιν ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς κεχωρισμένων. Ὅταν τοίνυν
λέγῃς ὅτι μέμνη, προστίθει καὶ ὅτι γυνὴ οὖσα μέμνη,
καὶ μὴ σύγχει ταῦτα πάντα τῇ τῆς μανίας ὑπάγων
ὀνόματι ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ δοκοῦντι, ἀλλὰ χωρίσας,
ὥσπερ ἐστὶ καὶ ἐν τῇ φύσει, τὸ δυνατόν ἐφ' ἐκάστου σκό-
πει· καὶ γὰρ ἡμεῖς, ὅπερ ἐν ἀρχῇ τῶν λόγων εἰπὼν μέ-
μημαι, τοῦτο πρῶτον ἐπισκοποῦμεν, φύσιν σώματος
τοῦ νοσοῦντος καὶ κρᾶσιν, καὶ τίνος πλείονος μετέχει,
καὶ εἰ θερμότερος ἢ ψυχρότερος, καὶ ἀκμάζων ἢ παρη-
γηκός, καὶ μέγα ἢ μικρόν, καὶ τιμελές ἢ ὀλιγόσαρκον,
καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. Καὶ ὅλως ἂν τις αὐτὰ προ-
εξετάσῃ, πάνυ ἀξιόπιστος ἂν εἴη ἀπογιγνώσκων τι ἢ
ὑπισχνούμενος.

30. Ἐπεὶ καὶ τῆς μανίας αὐτῆς μυρία εἶδη ἐστὶ καὶ
παμπολλὰς ἔχει τὰς αἰτίας καὶ οὐδὲ τὰς προσηγορίας
αὐτὰς ὁμοίας· οὐ γὰρ ταῦτον παρανοεῖν καὶ παραπαῖειν
καὶ λυττᾶν καὶ μεμνηνῆναι, ἀλλὰ ταῦτα πάντα τοῦ
μᾶλλον ἢ ἥττον ἔχεσθαι τῇ νόσῳ ὀνόματά ἐστιν· αἰτίαι
τε τοῖς μὲν ἀνδράσιν ἄλλαι, ταῖς δὲ γυναιξὶν ἕτεραι,
καὶ τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν τοῖς μὲν νέοις ἄλλαι, τοῖς δὲ γε-
γηρακόσι διάφοροι, ὅσον νέοις μὲν πλεῖστος ὡς τὸ πολὺ,
γέροντας δὲ καὶ διαβολὴ ἀκαιρος καὶ ὀργὴ ἀλογος πολ-
λάκις κατ' οἰκείων ἐμπεσοῦσα τὸ μὲν πρῶτον διετάραξεν,
εἴτα κατ' ὀλίγον ἐς μανίαν περιέτρεψε· γυναικῶν δὲ
πολλὰ καθικνεῖται καὶ ῥαδίως ἐς τὴν νόσον ἐπάγεται,
μάλιστα δὲ μῖσος κατὰ τίνος πολὺ ἢ φθόνος ἐπ' ἐχθρῶν
εὐτυχοῦντι ἢ λύπῃ τις ἢ ὀργῇ· κατ' ὀλίγον ταῦτα ὑπο-
τυζόμενα καὶ μακρῷ χρόνῳ ἐντρεφόμενα μανίαν ἀπο-
τελεῖ.

31. Τοιαῦτά σοι, ὦ πάτερ, καὶ ἡ γυνὴ πέπονθε καὶ
ἴσως τι λελύπηκεν αὐτὴν ἐναγχος· οὐδένα γὰρ ἐκείνη

fructus inde multiplex : aliter autem in monte, et lapidoso
tenuique solo; aliter in eo quod solem non habet, aliter ad
montis radices, et in universum pro locorum diversitate
diversimode. Sic vero etiam morbi, pro locis qui eos sus-
cipiunt, aut facile augescunt ac nutriuntur, aut minuiuntur.
Hoc igitur praeteriens pater atque universum inexploratum
relinquens, postulat furorem omnem, in quocumque sit
corpore, similem esse, et parem ejus curationem.

28. Praeter haec vero, quae sunt ejusmodi, illud etiam
facile est ad intelligendum, corpora muliebria plurimum a
virilibus distare, tum ad morbi differentiam, tum ad spem
vel desperationem curationis. Virorum quippe corpora so-
lida, nervosa, laboribus et motionibus et subdiali victu
exercitata : altera vero soluta, mollia, in umbra nutrita,
alba sanguinis et caloris defectu et humoris affluentia;
magis proinde, quam sunt virilia, obnoxia et exposita mor-
bis, et curationem non sustinentia, et ad furores praesertim
magis inclinata. Quum enim multum iracundiae habeant
et levitatis, et valde sint irritabiles, corporis autem parum
robusti, facile in hunc morbum labuntur.

29. Injustum ergo fuerit a medicis similem utrorumque
curationem poscere, quum sciamus quam multum intersit
inter eos qui vita tota et omnibus actionibus et studiis
omnibus statim a principio sint separati. Quum ergo dicis
eam furere, hoc adde, mulierem furere : neu confunde ista
omnia sub furoris nomen cogens, quod unum idemque vide-
tur; sed separa, ut etiam est in natura, ac tum quid in uno-
quoque fieri possit, considera. Nos etenim, quod initio
orationis hujus me dicere memini, primum videmus natu-
ram corporis et temperamentum; et ejus qualitatibus plus
habeat, et utrum calidius an frigidius, maturae aetatis an
jam inclinatae, magnum an parvum, pingue an extenuatum,
et omnia in eo genere. Et sane si quis ista ante exploraverit,
fide omnino dignus fuerit, sive spem superasse neget, sive
promittat aliquid.

30. Quandoquidem etiam furoris ipsius sexcentae sunt
species, isque plurimas habet causas, ne appellationibus
quidem similes : neque enim idem est desipere, delirare,
rabiosum esse, furere; sed haec omnia vel asperioris vel mi-
noris morbi nomina sunt. Tum causae in viris aliae, aliae in
mulieribus : ipsorumque virorum aliae in juvenibus, diversae
in senibus; verbi causa, in juvenibus redundantia plerum-
que; in senibus vero et calumnia intempestiva, et irratio-
nabilis ira, contra familiares saepe ingruens, primo pertur-
bare solet animum, deinde paulatim in furorem vertere.
Mulieres autem multa infestant et facile in hunc mor-
bum conjiciunt, maxime vero odium contra aliquem ve-
hemens, aut invidia adversus inimicum felicem, aut dolor
aliquis aut ira : haec paulatim sub cineribus quasi gliscen-
tia, et alita longo tempore, furorem efficiunt.

31. Talia, pater, uxori quoque tuae evenerunt, et forte
nuper aliquid illam dolore affecit : neminem enim illa ode-

ἐμίσει, πλὴν ἔχεται γε καὶ οὐκ ἂν ἐκ τῶν παρόντων ὑπ' ἱατροῦ θεραπευθῆναι δύναίτο· ὥς εἴ γε ἄλλος τις ὑπόσχοιτο, εἰ τις ἀπαλλάξειε, μίσει τότε ὡς ἀδικοῦντα ἐμέ. Καὶ μὴν κάκεινο, ὃ πάτερ, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι εἰπεῖν, ὅτι εἰ καὶ μὴ τελέως οὕτως ἀπέγνωστο, ἀλλὰ τις ἐτι σωτηρίας ἐλπίς ὑπεφαίνετο, οὐκ ἂν οὐδὲ οὕτω βραδίως προσηψάμην οὐδ' αὖ προχείρως φάρμακον ἐγγεῖαι ἐτόλμησα δεδιώς τὴν τύχην καὶ τὴν παρὰ τῶν πολλῶν δυσφημίαν. Ὅρξας ὡς οἴονται πάντες εἶναι τι μῖσος πρὸς τοὺς προγόνους πάσαις μητριάς, καὶ ὥσι χρησταί, καὶ τινα κοινήν μανίαν ταύτην γυναικεῖαν αὐτὰς μεμηνέναι; Τάχ' ἂν οὖν τις ὑπόπτειεν, ἄλλως χωρήσαντος τοῦ κακοῦ καὶ τῶν φαρμάκων οὐ δυνθέντων, κακοήθη καὶ δολερὰν τὴν θεραπείαν γεγενῆσθαι.

32. Καὶ τὰ μὲν τῆς γυναικὸς, ὃ πάτερ, οὕτως ἔχει, καὶ πάνυ σοι τεττηρηκὼς λέγω· οὐ ποτε βῆρον ἔξει, καὶ μυριάκις πῆν τοῦ φαρμάκου· διὰ τοῦτ' ἐπιχειρεῖν οὐκ ἄξιον, εἰ μὴ πρὸς μόνον τὸ ἀποτυχεῖν με κατεπείγεις καὶ κακοδοξίᾳ περιβαλεῖν θέλεις. Ἐασον ὑπὸ τῶν δημοτέχνων φθονεῖσθαι. Ἐάν δέ με ἀποκηρύξης πάλιν, ἐγὼ μὲν καίτοι πάντων ἔρμος γενόμενος οὐδὲν κατὰ σοῦ δεινὸν εὖξομαι. Τί δ' ἂν, ὅπερ μὴ γένοιτο, αὐθις ἡ νόσος ἐπανέλθῃ; — φιλεῖ γάρ πως τὰ τοιαῦτα ἐρεθιζόμενα παλινδρομεῖν — τί με πρᾶξιαι δεήσει; θεραπεύσω μὲν εὖ ἴσθι καὶ τότε καὶ οὐ ποτε λείψω τὴν τάξιν, ἣν τοὺς παῖδας ἔταξεν ἡ φύσις, οὐδὲ τοῦ γένους τὸ ἐπ' ἐμαυτῷ ἐπιλήσσομαι. Εἴτ' ἂν σωφρονήσης, αὐθις ἀναλαμβάνειν πῶποτε πιστεῦσαι με δεῖ; Ὅρξας; ἤδη καὶ ταῦτα ποιῶν ἐπισπᾷ τὴν νόσον καὶ ὑπομιμνήσκεις τὸ πάθος. Χοῖς καὶ πρῶν ἐκ τηλικούτων κακῶν ἀνασφῆλας διατείνῃ καὶ βοῆς καὶ τὸ μέγιστον, ὀργίζῃ καὶ πρὸς μῖσος τρέπῃ καὶ τοὺς νόμους ἀνακαλεῖς. Οἷμοι, πάτερ, ταῦτ' ἦν σου καὶ τῆς πάλαι μανίας τὰ προοίμια.

XXX.

ΦΑΛΑΡΙΣ ΠΡΩΤΟΣ.

1. Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὦ Δελφοί, ὁ ἡμέτερος δυνάστης Φάλαρις αἰχμαλωτὴν τῶν θεῶν τὸν ταῦρον τοῦτον καὶ ὑμῖν διαλεξομένους τὰ εἰκότα ὑπὲρ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ τοῦ ἀναθήματος. Ὡς μὲν οὖν ἔνεκα ἤκομεν, ταῦτά ἐστιν· ἃ δέ γε πρὸς ὑμᾶς ἐπέστειλεν, ταῦτα· Ἐγὼ, φησὶν, ὦ Δελφοί, καὶ παρὰ πᾶσι μὲν τοῖς Ἑλλήσι τοιοῦτος ὑπολαμβάνεσθαι ὁποῖός εἰμι, ἀλλὰ μὴ ὁποῖον ἢ παρὰ τῶν μισούντων καὶ φθονούντων φήμη ταῖς τῶν ἀγνοούντων ἀκοαῖς παραδεδωκεν, ἀντὶ τῶν πάντων ἀλλαξαίμην ἂν, μάλιστα δὲ παρ' ὑμῖν, ὅσῃ ἱεροῖ τέ ἐστε καὶ πάρεδρον τοῦ Πυθίου καὶ μόνον οὐ σύνοικοι καὶ δημοῦργοι τοῦ θεοῦ. Ἡγοῦμαι γάρ, εἰ ὑμῖν ἀπολογησαίμην καὶ πείσαιμι μάτῃν ὡμὸς ὑπειλῆφθαι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄπασιν δι' ὑμῶν ἀπολελογημένος εἶσεσθαι. Καλῶ δὲ ὦν ἐρῶ τὸν θεὸν αὐτὸν μάρτυρα, ὃν οὐκ ἐνὶ δῇ που παραλογί-

rat : veruntamen tenetur, neque, ut nunc sunt res, medici opera potest sanari. Quare si quis alius susceperit, si quis liberaverit eam, tum odio me, tanquam injuriæ auctorem, persequere. Quin illud quoque, pater, non pigebit dixisse : etiam si non ita plane desperata res esset, sed aliqua adhuc salutis spes affulgeret, ne sic quidem ita facile attingerem, nec prompte medicamentum auderem infundere, fortunam veritus et imminentem a multis infamiam. Vides ut omnes arbitrentur esse quoddam in privignos odium novercis omnibus, quantumvis bonæ sint, et communem quemdam muliebrem furorem omnes furere? Facile igitur aliquis, si secus malum eveniat, nec potentia satis sint medicamenta, suspicetur malignam et subdolan curationem fuisse.

32. Ita se habent, pater, res uxoris tuæ; et post acriter institutam observationem tibi dico : nunquam illa habebit mollius, si decies millies de medicina biberit; propterea conari non est operæ pretium, nisi me ad hoc solum urges, uti excidam conatu, et infamiam vis mihi contrahere. Patere ut invidiant mihi artis æmul. Si vero denuo me abdicaveris, nihil equidem, licet desertus ab omnibus, malum tibi imprecor. Quid si vero, quod abominor, redeat morbus? solent enim quodammodo talia, si irritentur, recurrere : quid tum mihi faciendum erit? Curabo quidem tunc etiam, bene noveris, et stationem, in qua collocavit natura liberos, nunquam deseram, neque unquam generis mei obliviscar. Deinde ubi resipueris, an rursus aliquando te recepturum me credendum est? Viden? jam dum ista facis, arcessis morbum, et malum quasi admones. Heri et nudius tertius e tantis malis recreatus contendis, et clamas, et, quod maximum, irasceris, et ad odium verteris, et leges iterum advocas. Hei mihi! pater, talia erant etiam superioris furoris tui exordia!

XXX.

PHALARIS PRIOR.

1. Misit nos, Delphi, dynasta noster Phalaris, qui ferreus deo taurum hunc, et apud vos, quæ opportuna viderentur, de ipso pariter ac de munere dissereremus. Cujus igitur rei gratia venimus, hæc est : quæ autem vobis nunciari jussit, ista : Equidem, inquit, Delphi, quum apud omnes Græcos talis haberi qualis sum, non qualem orta ab inimicis et invidis fama ignorantium auribus tradidit, rebus omnibus redemerim, tum inprimis apud vos, quoniam et sacrosancti estis, et accolæ Pythii, et tantum non contubernales sub eodem tecto dei. Arbitror enim, si probare vobis causam possim, et persuadere, temere crudelem me putari, etiam reliquis omnibus per vos me fore purgatum. Advoco autem eorum quæ dicam testem ipsum deum, qui non potest nimirum arguto sermone falli, vel mendaci ora-

σασθαι καὶ ψευδεὶ λόγῳ παραγαγεῖν ἀνθρώπους μὲν γὰρ ἴσως ἐξαπατήσαι βράδιον, θεὸν δὲ, καὶ μάλιστα τοιοῦτον, διαλαθεῖν ἀδύνατον.

2. Ἐγὼ γὰρ οὐ τῶν ἀφανῶν ἐν Ἀκράγαντι ὢν, ἀλλ' εἰ καὶ τις ἄλλος εὖ γεγονὼς καὶ τραφεὶς ἐλευθερίως καὶ παιδείᾳ προσεσχῆκως, αἰετὶ διετέλουν τῇ μὲν πόλει δημοτικὸν ἑμαυτὸν παρέχων, τοῖς δὲ συμπολιτευομένοις ἐπιεικῇ καὶ μέτριον, βίαιον δὲ ἢ σκαῖον ἢ ὑβριστικὸν ἢ αὐθέκαστον οὐδεὶς οὐδὲν ἐπεκάλει μου τῷ προτέρῳ ἐκείνῳ βίῳ. Ἐπειδὴ δὲ ἐύρων τοὺς τάναντία μοι ταλιτευομένους ἐπιβουλεύοντας καὶ ἐξ ἅπαντος τρόπου ἀνελεῖν με ζητούντας — διήρητο δὲ ἡμῶν τότε ἡ πόλις — μίαν ταύτην ἀποφυγὴν καὶ ἀσφάλειαν εὗρισκον, τὴν αὐτὴν ἅμα καὶ τῇ πόλει σωτηρίαν, εἰ ἐπιθέμενος τῇ ἀρχῇ ἐκείνους μὲν ἀναστειλάμεν καὶ παύσαιμεν ἐπιβουλεύοντας, τὴν πόλιν δὲ σωφρονεῖν καταναγκάσαιμεν· καὶ ἦσαν γὰρ οὐκ ὀλίγοι ταῦτ' ἐπαίνουντες, ἄνδρες μέτριοι καὶ φιλοπόλιδες, οἱ καὶ τὴν γνώμην ἤδεσαν τὴν ἡμῶν καὶ τῆς ἐπιχειρήσεως τὴν ἀνάγκην. Τούτοις συναγωνισταὶς χρησάμενος βραδίως ἐκράτησα τῆς ἐπιχειρήσεως.

3. Τούντεθεν οἱ μὲν οὐκέτι ἐτάραττον, ἀλλ' ὑπήκουον, ἐγὼ δὲ ἤρχον, ἡ πόλις δὲ ἀστασίαστος ἦν. Σφαγὰς δὲ ἢ ἐλάσεις ἢ δημεύσεις οὐδὲ κατὰ τῶν ἐπιβεβουλευκότων εἰργαζόμεν, καίτοι ἀναγκαῖον τὰ τοιαῦτα τολμᾶν ἐν ἀρχῇ τῆς δυναστείας μάλιστα· φιλανθρωπία γὰρ καὶ πραότης καὶ τῷ ἡμέρῳ καὶ ἰστοιμίας θαυμασιῶς ἐγὼ ἤλιπον ἐς τὸ πείθεσθαι προσάξεσθαι τούτους. Εὐθύς γοῦν τοῖς μὲν ἐχθροῖς ἐσπέισμην καὶ διηλλάγμην, καὶ συμβούλοις καὶ συνεστίοις ἐχρῶμην τοῖς πλείστοις αὐτῶν. Τὴν δὲ πόλιν αὐτὴν ὥρων ὀλιγωρία τῶν προσεστώτων διεσθαρμένην, τῶν πολλῶν κλεπτόντων, μᾶλλον δὲ ἀρπαζόντων τὰ κοινὰ, ὑδάτων τε ἐπιρροαῖς ἀνεκτισάμεν καὶ οἰκοδομημάτων ἀναστάσεις ἐκόσμησα καὶ τειχῶν περιβολῇ ἐκράτουν καὶ τὰς προσόδους, ὅσαι ἦσαν κοιναί, τῇ τῶν ἐφεστώτων ἐπιμελείᾳ βραδίως ἐπηύξησα καὶ τῆς νεολαίας ἐπεμελούμην καὶ τῶν γερόντων προύνοον καὶ τὸν δῆμον ἐν θείαις καὶ διανομαῖς καὶ πανηγύρεσι καὶ δημοποιναῖς διηγόν, ὕβρεις δὲ παρθένων ἢ ἐφήβων διαφθοραὶ ἢ γυναικῶν ἀπαγωγαὶ ἢ δορυφόρων ἐπιπέμψεις ἢ δεσποτική τις ἀπειλὴ ἀποτροπαιά μοι καὶ ἀκούσαι ἦν.

4. Ἦδη δὲ καὶ περὶ τοῦ ἀφεῖναι τὴν ἀρχὴν καὶ καταθέσθαι τὴν δυναστείαν ἐσκοπούμην, ὅπως μόνον ἀσφαλῶς παύσαιτο ἂν τις ἐννοῶν, ἐπεὶ τό γε ἀρχειν αὐτὸ καὶ πάντα πράττειν ἐπαχθὲς ἦδη καὶ σὺν φθόνῳ καματηρὸν ἐδόκει μοι εἶναι· τὸ δ' ὅπως μηκέτι τοιαύτης τινὸς θεραπείας δεῖσεται ἡ πόλις, τοῦτ' ἐζήτην ἔτι. Κάγω μὲν ὁ ἀρχαῖος περὶ ταῦτα εἶχον, οἱ δὲ ἤδη τε συνίσταντο ἐπ' ἐμὲ καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐπιβουλῆς καὶ ἀποστάσεως ἐσκοποῦντο καὶ συνωμοσίας συνεκρότουν καὶ ὅπλα ἡθροίζον καὶ χρήματα ἐπορίζοντο καὶ τοὺς ἀστυγέιτους ἐπεκαλοῦντο καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα παρὰ Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους ἐπρεσβεύοντο·

tione circumveniri : homines enim fallere facile fortasse fuerit, deum autem, praesertim hunc, ut quis lateat, fieri non potest.

2. Ego enim non ignobilium Agrigenti unus, sed si quis alius bene natus, et educatus liberaliter, studiisque doctrinae qui animum applicuerim, semper popularem me in civitate praestiti, iisque, qui mecum in republica versarentur, aequum et moderatum : vim autem a me factam, aut sinisteritatem, aut superbam contumeliam, aut nimiam pertinaciam ad suum omnia arbitrium referentem, nemo unquam in priori illa vita mea accusavit. Quum vero viderem adversarios in rebus publicis agendis meos insidias mihi struere et omni modo necem meam quaerere (dissidiis autem tum nostra vexabatur civitas), solum illud perfrugium et securitatem inveni, eandemque simul salutem civitatis, si vindicato mihi imperio, tum illos compescerem et reprimerem insidiatores, tum civitatem sana sequi consilia cogerem. Erant etenim non pauci qui ista laudarent, viri moderati et civitatis amantes, qui et consilium scirent meum et conatus illius necessitatem. Hisce adjutoribus usus, facile cogita perfeci.

3. Ab eo inde tempore nihil illi amplius turbare, sed obsequi ; imperium vero ego tenere, civitas ipsa seditionibus esse libera. Caedes autem aut exilia, aut publicationes bonorum, ne contra eos quidem, qui insidiati mihi fuerant, exercebam, quanquam necessarium est talia audere, in principio potestatis maxime. Humanitate enim, et mansuetudine, et miti atque civili ratione eos tractandi, mirifice sperabam ad obsequium illos me redacturum. Quare celeriter induciis et pace facta conciliatus sum hostibus, et consilio atque convictu plerorumque utebar. Urbem porro ipsam videns magistratum negligentia perditam, quum vulgo homines furtis, vel rapinis potius, rem publicam vastarent, hinc aquaeductibus recreavi, hinc aedificiis excitationis ornavi, hinc moenibus circumpositis munivi, publicosque redditus eorum, quos praefeci, cura auxi facile, et juventutis curam suscepi, et prospiciebam senibus, et populum spectaculis, congiariis, diebus festis et epulis publicis delinebam : virginum vero contumeliae, aut corruptiones adolescentum, aut conjuges perductae, aut immissi satellites, aut heriles minae, res erant auditu etiam mihi abominabiles.

4. Jamque de dimittendo imperio, de potestate depnenda cogitabam, illud solum deliberans, quomodo secure hoc facere quis posset ; quum ipsum imperare et agere omnia jam molestum mihi et cum invidia laboriosum videretur : hoc adhuc quaerebam, quomodo eo adduci res posset, ut tali quadam curatione non amplius indigeret civitas. Atque ego, antiquae nimium simplicitatis homo, haec agita-bam : at illi jam contra me consurgere, ac de insidiarum defectionisque ratione dispicere, et comparare conjuratos, et arma congerere, et conferre pecunias, et vicinos advocare, et in Graciam ad Spartanos Athenienses auxque legatos

ἃ μὲν γὰρ περὶ ἐμοῦ αὐτοῦ, εἰ ληφθεῖν, ἐδέδοκτο ἤδη αὐτοῖς καὶ ὅπως με αὐτοχειρίᾳ διασπάσασθαι ἠπειλοῦν καὶ ἅς κολάσεις ἐπενόουν, δημοσίᾳ στρεβλούμενοι ἐξείπον. Τοῦ μὲν δὲ μὴδὲν παθεῖν τοιούτον οἱ θεοὶ αἵτιοι φωράσαντες τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ μάλιστα γὰρ ὁ Πύθιος ὁνειράτα τε προδείξας καὶ τοὺς μὴνύσοντας ἕκαστα ἐπιπέμπων.

5. Ἐγὼ δὲ ἐνταῦθα ἤδη ὑμᾶς, ὦ Δελφοί, ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δέους νῦν τῷ λογισμῷ γενομένους ἀξιώ περὶ τῶν τότε πρακτέων μοι συμβουλευῆσαι, ὅτε ἀρύλακτος ὀλίγου δεῖν ληφθεὶς ἐζήτουν τινὰ σωτηρίαν περὶ τῶν παρόντων. Πρὸς ὀλίγον οὖν τῇ γνώμῃ ἐς Ἀκράγαντα παρ' ἐμὲ ἀποδημήσαντες καὶ ἰδόντες τὰς παρασκευὰς αὐτῶν καὶ τὰς ἀπειλὰς ἀκούσαντες εἴπατε τί δεῖ ποιεῖν; φιλανθρωπία χρησθῆναι πρὸς αὐτοὺς ἐτι καὶ φείδεσθαι καὶ ἀνέχεσθαι ὅσον αὐτίκα μελλήσοντα πείσεσθαι τὰ ὕστατα; μᾶλλον δὲ γυμνὴν ἤδη ὑπέχειν τὴν σφαγὴν καὶ τὰ φιλτάτα ἐν ὀφθαλμοῖς ὁρᾶν ἀπολλύμενα, ἢ τὰ μὲν τοιαῦτα πάνυ ἡλιθίου τινὸς εἶναι, γενναῖα δὲ καὶ ἀνδρώδῃ διανοηθέντα καὶ χολὴν ἐμφρονος καὶ ἡδικομένου ἀναλαβόντα μετελθεῖν ἐκείνους, ἐμαυτῷ δ' ἐκ τῶν ἐνόντων τὴν ἐς τὸ ἐπιὸν ἀσφάλειαν παρασχεῖν; ταῦτ' οἶδ' ὅτι συμβουλευσάτε ἀν.

6. Τί οὖν ἐγὼ μετὰ τοῦτο ἐποίησα; μεταστειλάμενος τοὺς αἰτίους καὶ λόγου μεταδούς αὐτοῖς καὶ τοὺς ἐλέγχους παραγαγὼν καὶ σαφῶς ἐξελέγξας ἕκαστα, ἐπεὶ μὴδ' αὐτοὶ ἐτι ἔξαρνοι ἦσαν, ἡμυνόμεν ἄνακτων τὸ πλεόν οὐχ ὅτι ἐπεβεβουλευμένην, ἀλλ' ὅτι μὴ εἰάθην ὑπ' αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ προαιρέσει μείναι, ἣν ἐξ ἀρχῆς ἐνεστηράμην. Καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου φυλάττων μὲν ἐμαυτὸν διατελῶ, ἐκείνων δὲ τοὺς αἰεὶ ἐπιβουλευόντας μοι κολάζων. Εἴθ' οἱ ἄνθρωποι ἐμὲ τῆς ὁμότητος αἰτιῶνται οὐκέτι λογιζόμενοι παρὰ ποτέρου ἡμῶν ἦν ἡ πρώτη τούτων ἀρχή, συνελόντες δὲ τὰν μέσῃ καὶ ἐφ' οἷς ἐκολάζοντο τὰς τιμωρίας αὐτὰς ἡτιῶντο καὶ τὰς δοκούσας ἐν αὐταῖς ὁμότητας, ὅμοιον ὡς εἴ τις παρ' ὑμῖν ἱερόσυλόν τινα ἰδὼν ἀπὸ τῆς πέτρας ῥιπτόμενον ἃ μὲν ἐτόλμησε μὴ λογιζοίτο, ὡς νύκτωρ ἐς τὸ ἱερὸν παρῆλθε καὶ κατέσπασε τὰ ἀναθήματα καὶ τοῦ ξοάνου ἤψατο, κατηγοροῖ δὲ ὑμῶν πολλὴν τὴν ἀγριότητα, ὅτι Ἕλληνές τε καὶ ἱεροὶ εἶναι λέγοντες ὑπεμείνατε ἄνθρωπον Ἕλληνα πλησίον τοῦ ἱεροῦ — καὶ γὰρ οὐ πάνυ πόρρω τῆς πόλεως εἶναι λέγεται ἡ πέτρα — κολάσει τοιαύτη περιβαλεῖν. Ἀλλ', οἶμαι, αὐτοὶ τε καταγελάσεσθε, ἣν ταῦτα λέγει τις καθ' ὑμῶν, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐπαινέσονται ὑμῶν τὴν κατὰ τῶν ἀσεβούντων ὁμότητα.

7. Τὸ δ' ὅλον οἱ δῆμοι οὐκ ἐξετάζοντες ὁποῖός τις ὁ τοῖς πράγμασιν ἐφεστώς ἐστίν, εἴτε δίκαιος εἴτ' ἀδίκος, ἀπλῶς αὐτὸ τὸ τῆς τυραννίδος ὄνομα μισοῦσι καὶ τὸν τύραννον, καὶ Ἀιακὸς ἢ Μίνως ἢ Ῥαδάμανθος ἢ, ὁμοίως ἐξ ἅπαντος ἀνελεῖν σπεύδουσι, τοὺς μὲν πονηροὺς αὐτῶν πρὸ ὀφθαλμῶν τιθέμενοι, τοὺς δὲ χρηστοὺς τῇ κοινωνίᾳ τῆς προσηγορίας τῷ ὁμοίῳ μίσει

LUCIANUS. I.

mittere : nam quæ de me ipso, si caperer, jam decreta ipsis essent, et ut suis me manibus discerpere minarentur, quasque poenas excogitarent, in publica tormentorum quaestione fassi sunt. Quod quidem nihil tale passus sum, dii causa fuerunt deprehendentes insidias, et inprimis quidem Pythius, qui somnia mihi ante ostenderet et indices omnium ad me mitteret.

5. Jam hic ego vos, Delphi, rogo ut in eodem metu animis et cogitatione constituti, ipsi consularis quid mihi tum faciendum fuerit, quum tantum non per imprudentiam meam captus, salutis aliquam in re præsentis viam quærerem. Parumper igitur animis Agrigentum ad me peregrinati, conspectis illorum apparatibus, minis illorum auditis, dicite mihi quid agendum sit? utrum humanitate porro in illos uti me vultis, et parcere, et tolerare, jam statim ultima ab illis subitum? aut potius nudum jam jugulum præbere, et præ oculis interire videre quæ mihi sunt carissima? an ista quidem plane stupidi hominis esse censetis, meque fortiter viriliterque cogitantem, ac bile viri prudentis atque injuria læsi assumpta, illos ulcisci, mihi pro præsentis facultate futuri temporis securitatem præstare? Hæc, novi ego, mihi consuleretis.

6. Quid igitur post ea feci? Accessit noxios, et causæ dicendæ copia illis facta, prolatis argumentis, plane de singulis convictos, quandoquidem nec ipsi amplius negabant, ultus sum, ægerrime ferens, non quod factæ mihi essent insidiæ, sed quod mihi per illos integrum non esset in illa ratione permanere, quam initio institueram. Atque ab eo inde tempore ita vivo, ut me custodiam, illorum vero ex numero eos, quos deprehendo mihi insidiantes, puniam. Deinde crudelitatis me accusant homines, non cogitantes illud, ab utro nostrum prima horum origo sit. Nimirum omissis iis quæ erant in medio, et propter quæ puniebantur, poenas accusabant ipsas, et quæ viderentur in illis exerceri crudelitates : perinde ac si quis apud vos sacrilegum de rupe videns præcipitari, quæ ille designarit, non cogitet, ut noctu in templum intraverit ac donaria detraxerit signumque ipsum contrectarit; sed multam vestram feritatem accuset, qui Græcos vos et sanctos homines quum dicatis, sustinueritis tamen Græcum hominem prope templum (etenim non procul ab urbe dicitur esse rupes illa) tali supplicio afficere. Sed ipsi, puto, ridebitis, si quis talia contra vos dicat, et reliqui omnes laudabunt vestram in impios crudelitatem.

7. In universum populi, non explorato qualis sit qui rebus præest, justusne an injustus, ipsum simpliciter nomen tyrannidis odio habent; et tyrannum, etsi Æacus, aut Minos, aut Rhadamanthus fuerit, similiter universe student tollere, dum malos eorum ob oculos sibi ponunt, bonos autem, ob communionem nominis, odio simili complectuntur.

συμπεριλαμβάνοντες. Ἐγὼ γ' οὖν ἀκούω καὶ παρ' ὑμῖν τοῖς Ἑλλήσι πολλοὺς γενέσθαι τυράννους τοποῦς ὑπὸ φαύλῳ ὀνόματι δοκοῦντι χρηστὸν καὶ ἡμερον ἦθος ἐπι- δεδειγμένους, ὧν ἑνὶον καὶ λόγους εἶναι βραχεῖς ἐν τῷ ἱερῷ ὑμῶν ἀποκειμένους, ἀγάλματα καὶ ἀναθήματα τῷ Πυθίῳ.

8. Ὅρατε δὲ καὶ τοὺς νομοθέτας τῷ κολαστικῷ εἶδει τὸ πλεόν νέμοντας, ὡς τῶν γε ἄλλων οὐδὲν ὄφελος, εἰ μὴ ὁ φόβος προσεῖη καὶ ἐλπίς τῆς κολάσεως. Ἡμῖν δὲ τοῦτο πολλῷ ἀναγκαϊότερον τοῖς τυράννοις, ὅσῳ πρὸς ἀνάγκην ἐξηγούμεθα καὶ μισοῦσί τε ἅμα καὶ ἐπιβουλεύουσιν ἀνθρώποις σύνεσμεν, ὅπου μὴδὲ τῶν μορμολυκεῖων ὄφελός τι ἡμῖν γίγνεται, ἀλλὰ τῷ περὶ τῆς Ὑδρας μύθῳ τὸ πρᾶγμα ἔοικεν· ὅσῳ γὰρ ἂν ἐκ- κόπτωμεν, τοσῶδε πλείους ἡμῖν ἀναφύονται τοῦ κολά- ζειν ἀφορμαί. Φέρεῖν δ' ἀνάγκη καὶ τὸ ἀναφυόμενον ἐκκόπτειν αἰεὶ καὶ ἐπικαίειν νῆ Δία κατὰ τὸν Ἰόλεων, εἰ μέλλοιμεν ἐπικρατῆσαι τὸν γὰρ ἅπαξ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐμπεσεῖν ἡναγκασμένοι ὅμοιον χρὴ τῇ ὑποθέσει καὶ αὐτὸν εἶναι, ἢ φειδόμενον τῶν πλησίων ἀπολωλέναι. Ὅλως δὲ, τίνα οἴεσθε οὕτως ἄγριον ἢ ἀνήμερον ἀνθρω- πον εἶναι ὡς ἤδεσθαι μαστιγοῦντα καὶ οἰμωγῶν ἀκού- οντα καὶ σπαρτομένους δρῶντα, εἰ μὴ ἔχοι τινὰ με- γάλην τοῦ κολάζειν αἰτίαν; Ποσάκις γοῦν ἐδάκρυσα μαστιγομένων ἄλλων, ποσάκις δὲ ὀρηγεῖν καὶ δῶρε- σθαι τὴν ἑαυτοῦ τύχην ἀναγκάζομαι μείζω κολασιν αὐτοῦ καὶ χρονωτέραν ὑπομένων; ἀνδρὶ γὰρ φύσει μὲν ἀγαθῷ, διὰ δ' ἀνάγκην πικρῷ πολὺ τοῦ κολάζεσθαι τὸ κολάζειν χαλεπώτερον.

9. Εἰ δὲ δεῖ μετὰ παρρησίας εἰπεῖν, ἐγὼ μὲν, εἰ αἵρεσίς μοι προτεθῇ, πότερα βούλομαι κολάζειν τινὰς ἀδίκως ἢ αὐτοὺς ἀποθανεῖν, εὖ ἵστα ὡς οὐδὲν μελλήσας ἐλοίμην ἂν τεθνάναι μᾶλλον ἢ μὴδὲν ἀδικοῦντας κολά- ζειν. Εἰ δέ τις φαίη, Βούλει, ὦ Φάλαρι, τεθνάναι αὐτοὺς ἀδίκως ἢ δικαίως κολάζειν τοὺς ἐπιβούλους; τοῦτο βουλοίμην ἂν αὐτῆς γὰρ ὕμῃς, ὦ Δελφοί, συμ- βούλους καλῶ πότερον ἄμεινον ἀδίκως ἀποθανεῖν ἢ ἀδίκως σῶζειν τὸν ἐπιβεβουλευκότα; οὐδεὶς οὕτως, οἶ- μαι, ἀνόητός ἐστιν ὅς οὐκ ἂν προτιμήσειε ζῆν μᾶλλον ἢ σῶζων τοὺς ἐχθροὺς ἀπολωλέναι. Καίτοι πόσους ἐγὼ καὶ τῶν ἐπιχειρησάντων μοι καὶ φανερώς ἐληλαγμένων ὁμῶς ἔσωσα; οἷον Ἀκανθὸν ταυτοῖ καὶ Τιμοκράτην καὶ Λεωγόραν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, παλαιᾶς συνηθείας τῆς πρὸς αὐτοὺς μνημονεύσας.

10. Ὅταν δὲ βουλευθῇτε τοῦμὸν εἰδέναι, τοὺς εἰ- φοιτῶντας εἰς Ἀκράγαντα ξένους ἐρωτήσατε ὁποῖος ἐγὼ περὶ αὐτοὺς εἰμι καὶ εἰ φιλανθρώπως προσφέρομαι τοῖς καταίρουσιν, ὅς γε καὶ σκοποῦς ἐπὶ τῶν λιμένων ἔγω καὶ πειθῆνας, καὶ τίνες καὶ ὅθεν καταπαλεῦκα- σιν, ὡς κατ' ἀξίαν τιμῶν ἀποπέμποιμι αὐτούς. Ἐνιοὶ δὲ καὶ ἐξεπίτηδαι φοιτῶσι παρ' ἐμῇ, οἱ σοφώτατοι τῶν Ἑλλήνων, καὶ οὐ φεύγουσι τὴν συνοσίαν τὴν ἐμὴν, ὥσπερ ἄμειναι καὶ πρῶτον ὁ σοφὸς Πυθαγόρας ἦκεν ὡς ἡμᾶς, ἄλλα μὲν ὑπὲρ ἐμοῦ ἀκηκοίς· ἐπεὶ δ' ἐπειράθῃ,

Equidem audio apud vos etiam Græcos multos tyrannos fuisse sapientes, sub malæ existimationis nomine mansuetum et placidum ostendentes ingenium; et quorundam adeo ex illo numero brevia dicta in vestro templo reposita, quasi ornamenta et donaria Pythio.

8. Videtis leges etiam pœnali sanctioni plurimum tribuere, quasi reliquorum nullus sit usus, nisi metus adsit et exspectatio pœnæ. Nobis vero tyrannis multo magis illud necessarium est, in quantum invitis imperamus, et cum hominibus versamur qui odio nos habent et insidiis appetunt, ubi larvatis terculamentis nihil proficimus, sed Hydræ fabulam res refert: quo plures enim exciderimus, tanto plures subnascuntur puniendi occasiones. Auferre autem oportet quod subnascitur, et excidere semper, et urere hercle Iolai instar, vincere si velimus. Eum enim qui semel in hanc vitam incidere coactus est, oportet aut similem esse argumento quod agendum suscepit, aut, dum aliis parcit, perire ipsum. Quem vero omnino putatis hominem ferum adeo et immitem esse, qui delectetur flagellandis aliis, et ploratu illorum audiendo, et spectandis cædibus, nisi magnam aliquam habeat puniendi causam? Quoties ego, dum flagellis alii cæderentur, illacrimavi! quoties deplorare lamentarique meam fortunam cogor, majorem ipse et longiorem pœnam sustinens? Viro enim natura bono, sed quem acerbum esse cogat necessitas, punire multo quam puniri difficilius est.

9. Si vero libere dicendum est, equidem, optione propo- sita, utrum malim injuste quosdam punire, quam ipse mori; scitote me nulla cunctatione interposita mortem potius elo- cturum, quam, qui nihil injuste egerint, punire. Si quis vero dicat, Utrum vis, Phalari, ipse injuste mori, an juste punire insidiatores? hoc sane posterius maluerim. Denuo enim vos, Delphi, in consilium mihi advoco, meliusne sit in- juste mori, an injuste servare insidiatorem. Nemo ita, puto, stupidus est, quin vivere potius præferat, quam inimicis servandis ipse perire. Quanquam quot ego eorum etiam, qui insidias mihi struxerant, manifeste licet convictos, tamen servavi! velut Acanthum hunc et Timocratem, et Leogoram illius fratrem, memoria antiquæ cum illis consue- tudinis vigente.

10. Si vero meam vitæ rationem nosse volueritis, pere- grinos Agrigentum venientes interrogate, qualem me illis præbeam et an humane tractem qui eo deferuntur: qui in portibus speculatores habeam et exploraturos qui et unde navibus venerint? ut pro dignitate cujusque honoratos di- mittam. Quidam vero etiam dedita opera ad me ventitant, Græcorum sapientissimi, nec consuetudinem meam refu- giunt: ut nempe etiam nuper sapiens Pythagoras ad nos venit, qui quum alia de me audisset, experimento facto disces-

ἀπ' ἄλλων ἐπαίνων με τῆς δικαιοσύνης καὶ ἐλεῶν τῆς ἀναγκαίας ὁμότητος. Εἴτα οἴσθε τὸν πρὸς τοὺς ὀθνείους φιλόφθρον οὕτως ἀδίκως τοῖς οἰκείοις προσφέρεισθαι, εἰ μὴ τι διαφερόντως ἡδίκητο;

11. Ταῦτα μὲν οὖν ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ἀπολελόγημαι ὑμῖν, ἀληθῆ καὶ δίκαια καὶ ἐπαίνου μᾶλλον, ὥς ἐμαυτὸν πείθω, ἢ μίσους ἄξια. Ὑπὲρ δὲ τοῦ ἀναθήματος καιρὸς ὑμᾶς ἀκοῦσαι θέναι καὶ ὅπως τὸν ταῦρον τοῦτον ἐκτρίψαμην οὐκ ἐκδοὺς αὐτὸς τῷ ἀνδριαντοποιῷ. Μὴ γὰρ οὕτω μανείην, ὥς τοιοῦτων ἐπιθυμῆσαι κτημάτων. Ἀλλὰ Περίλαος ἦν τις ἡμεδαπὸς, γαλκῆς μὲν ἀγαθὸς, πονηρὸς δὲ ἄνθρωπος. Οὗτος πάμπαν τῆς ἐμῆς γνώμης διημαρτηκῶς ὤρετο χαριεῖσθαι μοι, εἰ καὶ τινὰ κόλασιν ἐπινοήσειεν, ὥς ἐξ ἀπαντος κολάζειν ἐπιθυμοῦντι. Καὶ δὴ κατασκευάσας τὸν βοῦν ἤκεί μοι κομίζων κάλλιστον ἰδεῖν καὶ πρὸς τὸ ἀκριβέστατον εἰκασμένον κινήσεως γὰρ αὐτῷ καὶ μυκηθμοῦ ἔδει μόνον πρὸς τὸ καὶ ἐμφύχον εἶναι δοκεῖν. Ἰδὼν δὲ ἀνέκραγον εὐθύς, ἄξιον τὸ κτήμα τοῦ Πυθίου, πεμπτέος δὲ ταῦρος τῷ θεῷ. Ὁ δὲ Περίλαος παρεστὼς, τί δ' εἰ μάθοις, ἔφη, τὴν σοφίαν τὴν ἐν αὐτῷ καὶ τὴν γρῆλαν ἣν παρέχειται; καὶ ἀνοίξας ἅμα τὸν ταῦρον κατὰ τὰ νῦτα, Ἦν τινα, ἔφη, κολάζειν ἐθέλεις, ἐμβιδάσας ἐς τὸ μηχανήμα τοῦτο καὶ κατακλείσας προστιθέναι μὲν τοὺς αὐλοὺς τούσδε πρὸς τοὺς μυζῶντήρας τοῦ βοῦς, πῦρ δ' ὑποκάειν κελευειν, καὶ ὁ μὲν οἰμώζεται καὶ βοήσεται ἀλήκτοις ταῖς ὀδύνας ἐχόμενος, ἡ βοή δὲ διὰ τῶν αὐλῶν μέλη σοι ἀποτελέσει ὅλα λιγυρώτατα καὶ ἐπαυλήσει θρηνηδὲς καὶ μυκήσεται γοεριώτατον, ὥς τὸν μὲν κολάζεσθαι, σὲ δὲ τέρπεσθαι μεταξύ καταυλούμενον.

12. Ἐγὼ δὲ ὡς τοῦτ' ἤκουσα, ἐμυσάχθην τὴν κακομηχανίαν τοῦ ἀνδρός καὶ τὴν ἐπίνοιαν ἐμίσησα τοῦ κατασκευάσματος καὶ οἰκείαν αὐτῷ τιμωρίαν ἐπέθηκεν καὶ, Ἄγε δὴ, ἔφη, ὦ Περίλαε, εἰ μὴ κενὴ ἄλλως ὑπόσχεσις ταῦτά ἐστι, δεῖξον ἡμῖν αὐτὸς εἰσελθὼν τὴν ἀλήθειαν τῆς τέχνης καὶ μιμησαί τοὺς βοῶντας, ἵν' εἰδῶμεν εἰ καὶ ἂ φῆς μέλη διὰ τῶν αὐλῶν φθέγγεται. Πείθεται μὲν ταῦτα ὁ Περίλαος, ἐγὼ δὲ, ἐπεὶ ἔνδον ἦν, κατακλείσας αὐτὸν πῦρ ὑφάπτειν ἐκέλευον, Ἀπολάμβανε, εἰπὼν, τὸν ἄξιον μισθὸν τῆς θαυμαστῆς σου τέχνης, ἵν' ὁ διδάσκαλος τῆς μουσικῆς αὐτὸς πρῶτος αὐλῆς. Καὶ ὁ μὲν δίκαια ἐπασχεν ἀπολαύων τῆς αὐτοῦ εὐμηχανίας· ἐγὼ δὲ ἔτι ἐμπνουν καὶ ζῶντα τὸν ἄνδρα ἐξαιρεθῆναι κελεύσας, ὥς μὴ μιάνειε τὸ ἔργον ἐναποθανόν, ἐκείνους μὲν ἄτακτον κατὰ χρημῶν ῥίπτειν ἐκέλευσα, καθήρας δὲ τὸν βοῦν ἀπέπειμψα ὑμῖν ἀνατεθῆσόμενον τῷ θεῷ καὶ ἐπιγράψαι γε ἐπ' αὐτῷ ἐκέλευσα τὴν πᾶσαν διήγησιν, τοῦ ἀνατιθέντος ἐμοῦ τούνομα, τὸν τεχνίτην τὸν Περίλαον, τὴν ἐπίνοιαν τὴν ἐκείνου, τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐμὴν, τὴν πρέπουσαν τιμωρίαν, τὰ τοῦ σοφοῦ γαλκῆς μέλη, τὴν πρῶτην πεῖραν τῆς μουσικῆς.

13. Ὑμεῖς δὲ, ὦ Δελφοί, δίκαια ποιήσετε θύσαντες μὲν ὑπὲρ ἐμοῦ μετὰ τῶν πρέσβειων, ἀναθέντες δὲ τὸν

sit meam laudans justitiam, et necessitate extortæ miserius crudelitatis. Deinde num putatis hominem in peregrinos adeo humanum, injuste tractaturum suos, nisi insigni affectum injuria?

11. Atque hæc quidem pro me dixi, vera, justa, laude potius, ut mihi persuadeo, quam odio digna. Jam de donario vos audire tempus est, unde et quomodo dominus hujus tauri factus sim, quem ipse non locaverim statuario. Absit enim a me ille furor, ut tale quid possidere cupiam. Sed fuit Perilaus aliquis nostras, faber bonus, sed homo idem pessimus. Hic multum a conjectando animo meo aberrans, gratum se mihi facturum rebatur, tanquam universe pœnis gaudenti, si novam quandam pœnam excogitasset. Fabrefactum igitur bovem mihi attulit, pulcherrima specie, et ad exactissimam similitudinem elaboratum: solo enim motu et mugitu deficiebatur, quominus animatus esse videretur. Ad primum autem conspectum statim exclamavi, Dignum opus quod habeat Pythius: mittendus hic taurus deo. Astans autem Perilaus, Quid si, inquit, noris artem in illo reconditam, et quem usum præbeat? et, simul aperiens in tergo bovem, Si quem punire, inquit, volueris, imposito illo in hanc machinam, eaque clausa, applicari has tibias jube narihus bovis, et succendi ignem. Sic iste ejulabit et clamabit, dolore infinito cruciatus; clamor autem iste per tibias modulos tibi efficiet canoros maxime, et threnis aptos sonos accinet, ac lugubre plane mugiet: adeo ut dum ille puniatur, tibias tu sonis interim demulceare.

12. Ego vero his auditis, pessimum artificium hominis abominatus, et exosus ingenium hujus machinæ, propriam illi pœnam imposui: et, Age sane, inquam, Perilae, nisi vana temere illa sunt promissa, ostende nobis ingressus ipse veritatem artis tuæ, et imitare clamantes, ut sciamus utrum, quos prædicas modulos, ii per tibias sonent. Obsequitur Perilaus: at ego, quum intus esset, concluso homine, ignem succendi jussi, Habe tibi, dicens, dignam mercedem admirabilis illius artis tuæ, ut magister illius musices primus ipse canas. Atque ille digna factis suis passus est, fructum percipiens ingeniosæ machinationis. Ceterum ego viventem adhuc et spirantem hominem eximi jussi, ne intra moriendo opus pollueret, et insepultum per præceps abjici: expiatum vero bovem vobis misi dedicandum deo, eique inscribi totam narrationem jussi, meum dedicantis nomen, artificem Perilaum, ipsius commentum, meam justitiam, pœnam decentem, sapientis fabri modulos, primum musices experimentum.

13. Vos vero, Delphi, quod justum est feceritis, si pro me cum legatis sacrificarit, dedicaveritisque taurum in

ταῦρον ἐν καλῷ τοῦ ἱεροῦ, ὡς πάντες εἰδεῖεν οἷος ἐγὼ πρὸς τοὺς πονηροὺς εἰμι καὶ ὅπως ἀμύνομαι τὰς περιττὰς ἐς κακίαν ἐπιθυμίας αὐτῶν. Ἰκανὸν γοῦν καὶ τοῦτο μόνον δηλώσαι μου τὸν τρόπον, Περίλαος κολασθεὶς καὶ ὁ ταῦρος ἀνατεθείς καὶ μηκέτι φυλαχθεὶς πρὸς ἄλλων κολαζομένων αὐλήματα μηδὲ μελωδῆσας ἄλλο ἐτι πλὴν μόνα τὰ τοῦ τεχνίτου मुखήματα, καὶ ὅτι ἐν μόνῳ αὐτῷ καὶ πείραν ἔλαβον τῆς τέχνης καὶ κατέπαυσα τὴν ἀμυμσον ἐκείνην καὶ ἀπάνθρωπον ὥδην. Καὶ τὰ μὲν παρόντα ταῦτα παρ' ἐμοῦ τῷ θεῷ ἀναθήσω δὲ καὶ ἄλλα πολλάκις, ἐπειδὴν μοι παράσχη μηκέτι δεῖσθαι κολάσεων.

14. Ταῦτα μὲν, ὦ Δελφοί, τὰ παρὰ τοῦ Φαλαρίδος, ἀληθῆ πάντα καὶ οἷα ἐπράχθη ἕκαστα, καὶ δίκαιοι ἀνείημεν πιστεῦσθαι ὑφ' ὑμῶν μαρτυροῦντες, ὡς ἂν καὶ εἰδοῖται καὶ μηδεμίαν αἰτίαν τοῦ ψεύδεσθαι νῦν ἔχοντες. Εἰ δὲ δεῖ καὶ δεηθῆναι ὑπὲρ ἀνδρὸς μάτην πονηροῦ δοκοῦντος καὶ ἄκοντος κολάζειν ἡναγκασμένου, ἱκετεύομεν ὑμᾶς ἡμεῖς οἱ Ἀκραγαντίνοι Ἑλλήνες τε ὄντες καὶ τὸ ἀρχαῖον Δωριεῖς, προσέσθαι τὸν ἀνδρα φίλον εἶναι ἐθέλοντα καὶ πολλὰ καὶ δημοσίᾳ καὶ ἰδίᾳ ἕκαστον ὑμῶν εὖ ποιῆσαι ὥρμημένον. Λάβετε οὖν αὐτοὶ τὸν ταῦρον καὶ ἀνάθετε καὶ εὐξασθε ὑπὲρ τε τῆς Ἀκράγαντος καὶ ὑπὲρ τοῦ Φαλαρίδος, καὶ μήτε ἡμᾶς ἀπράκτους ἀποπέμψητε μήτ' ἐκεῖνον ὑβρίσητε μήτε τὸν θεὸν ἀποστερήσητε καλλίστου τε ἅμα καὶ δικαιοτάτου ἀναθήματος.

XXXI.

ΦΑΛΑΡΙΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

1. Οὐτε Ἀκραγαντίων, ὦ ἄνδρες Δελφοί, πρόξενος ὢν οὔτε ἰδιοζενος αὐτοῦ Φαλαρίδος οὔτ' ἄλλην ἔχων πρὸς αὐτὸν ἢ εὐνοίας ἰδίαν αἰτίαν ἢ μελλούσης φιλίας ἑλπίδα, τῶν δὲ πρέσβειων ἀκούσας τῶν ἡκόντων παρ' αὐτοῦ ἐπεικῇ καὶ μέτρια διεξιόντων, καὶ τὸ εὐσεβὲς ἅμα καὶ τὸ κοινῇ συμφέρον καὶ μάλιστα τὸ Δελφοῖς πρέπον προορώμενος ἀνέστην παραινέσων ὑμῖν μήτε ὑβρίξειν ἀνδρα δυνάστην εὐσεβοῦντα μήτ' ἀνάθημα ἤδη τῷ θεῷ καθωμολογημένον ἀπαλλοτριῶν, καὶ ταῦτα τριῶν τῶν μεγίστων ὑπόμνημα εἰς αἰὶ γενησόμενον, τέχνης καλλίστης καὶ ἐπινοίας κακίστης καὶ δικαίας κολάσεως.

2. Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τὸ ἐνδοιάσαι ὑμᾶς ὅπως περὶ τούτου καὶ ἡμῖν προθεῖναι τὴν διάσχεψιν, εἰ γρὴ δέχεσθαι τὸ ἀνάθημα ἢ ὅπισω αὐθις ἀποπέμψειν, ἀνόσιον ἤδη εἶναι νομίζω, μᾶλλον δὲ οὐδ' ὑπερβολὴν ἀσεβείας ἀπολελοιπέναι· οὐδὲν γὰρ ἄλλ' ἢ ἱεροσυλία τὸ πρᾶγμα ἐστὶ μακρῷ τῶν ἄλλων χαλεπωτέρα, ὅσω τοῦ τὰ ἤδη ἀνατεθέντα σὺλᾶν τὸ μηδὲ τὴν ἀρχὴν τοῖς ἀνατιθέναι βυλομένοις ἐπιτρέπειν ἀσεβέστερον.

3. Δέομαι δὲ ὑμῶν Δελφός καὶ αὐτὸς ὢν καὶ τὸ ἴσον μετέγων τῆς τε δημοσίας εὐκλείας, εἰ φυλάττειτο, καὶ

honesto sacri loco, ut sciant omnes qualis ego in malos sim, et quomodo ulciscar nimias illorum ad mala cupiditates. Sufficit enim vel hoc solum ad declarandum ingenium meum, Perilaus punitus, dedicatus taurus, neque servatus amplius ad aliorum puniendorum cantus, nullum alia melodia edita, præter solos artificis mugitus : et quod in illo solo et experimentum cepi artis, et finem imposui cantui illi a Musis et humanitate abhorrenti. Et in præsens ista quidem a me deo oblata sunt : dedicabo autem sæpe etiam alia, si hoc mihi præstiterit, ut poenis non amplius indigeam.

14. Hæc, Delphi, quæ a Phalaride dicere jussi sumus, vera omnia, et qualia gesta sunt singula : ac digni videntur esse, quibus fides habeatur a vobis, quum perhibeamus testimonium, tanquam qui et sciamus et nullam nunc mentendi causam habeamus. Si vero etiam preces interponendæ sunt pro viro, qui sine causa perhibetur malus, quique præter voluntatem suam punire coactus est, supplicamus vobis nos Agrigentini, qui Græci sumus et antiqua origine Dorienses, ut admittatis virum, amicum vobis esse cupientem, et multa in vos publice, et privatim in singulos vestrum bona conferre paratum. Accipite ergo ipsi taurum, et dedicate, et pro Agrigento ipsoque Phalaride vota facite : et nec infecta re nos dimiseritis, neque illum affeceritis contumelia, nec deum pulcherrimo justissimoque donario privaveritis.

XXXI.

PHALARIS ALTER.

1. Neque cura mihi Agrigentinarum hospitum publice data, Delphi, neque privatum cum Phalaride hospitium intercedit, neque aliam habeo aut peculiarem benevolentiae erga illum causam, aut futuræ spem amicitiae : verum auditis legatis ab eo venientibus, æqua et moderata disserentibus, atque id quod simul et pium et publice utile est et Delphos maxime decet, spectans, surrexi adhortaturus vos, ut neque contumelia afficiatis virum potentem, religiosum, neque donarium jam nuncupatum deo abalienetis, quod trium maximarum rerum in omne ævum monumentum futurum est artis præstantissimæ, commentum pessimi, et justis supplicii.

2. Equidem ipsum hoc, dubitare vos omnino hac de re, ipsum hoc, quod eam proposuere nobis magistratus disputationem, sitne recipiendum donarium, an retro rursus remittendum, irreligiosum esse arbitror, vel potius, nullum impietati gradum ultra quem ascendat reliquisse. Nihil enim nisi sacrilegium hoc est, longe aliis quibuscumque gravius, quanto nimirum major est impietas, quam spoliare dedicata, ne permittere quidem dedicare volentibus.

3. Rogo autem vos, Delphus ipse quoque, et in partem veniens tum publicæ bonæ famæ, si ea servetur, tum con-

τῆς ἐναντίας δόξης, εἰ ἐκ τῶν παρόντων προσγένοιτο, μήτ' ἀποκλείειν τὸ ἱερὸν τοῖς εὐσεβοῦσι μήτε τὴν πόλιν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους διαβάλλειν ὥς τὰ πεμπόμενα τῷ θεῷ συκοφαντοῦσαν καὶ ψήφῳ καὶ δικαστηρίῳ δοκιμάζουσαν τοὺς ἀνατιθέοντας· οὐδεὶς γὰρ ἔτι ἀναθεῖναι τολμήσειεν ἂν εἰδὼς οὐ προσήσόμενον τὸν θεὸν ὃ τι ἂν μὴ πρότερον τοῖς Δελφοῖς δοκῇ.

4. Ὁ μὲν οὖν Πύθιος τὴν δικαίαν ἡδὴ περὶ τοῦ ἀναθήματος ψῆφον ἤνεγκεν· εἰ γοῦν ἐμίσει τὸν Φάλαριν ἢ τὸ δῶρον αὐτοῦ ἐμισύαττετο, ῥάδιον ἦν ἐν τῷ Ἰονίῳ μέσῳ καταδύσαι αὐτὸ μετὰ τῆς ἀγούσης ὀλκάδος, ὃ δὲ πολὺ τούναντίον ἐν εὐδίᾳ τε διαπραϊωθῆναι, ὥς φασι, παρέσχεν αὐτοῖς καὶ σὺς ἐς τὴν Κίρραν κατάραι.

5. Ὡς καὶ ὁπλὸν ὅτι προσίεται τὴν τοῦ μονάρχου εὐσέβειαν. Χρὴ δὲ καὶ ὑμᾶς τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ ψηφισαμένους προσθεῖναι καὶ τὸν ταῦρον τούτονι τῷ ἄλλῳ κόσμῳ τοῦ ἱεροῦ· ἐπεὶ πάντων ἂν εἴη τούτ' ἀποπώτατον, πέμψαντά τινα μεγαλοπρεπὲς οὕτω δῶρον θεῷ τὴν καταδικάζουσαν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ψῆφον λαβεῖν καὶ μισθὸν κομίσασθαι τῆς εὐσεβείας τὸ κεκρίσθαι μὴδὲ τοῦ ἀνατιθέναί ἄξιος.

6. Ὁ μὲν οὖν τάναντία μοι ἐγνωκώς, καθάπερ ἐκ τοῦ Ἀκράγαντος ἄρτι καταπεπλευκώς, σφαγὰς τινὰς καὶ βίας καὶ ἀρπαγὰς καὶ ἀπαγωγὰς ἐτραγῶδει τοῦ τυράννου μόνον οὐκ αὐτόπτης γεγενῆσθαι λέγων, ὃν ἴσμεν οὐδ' ἄχρι τοῦ πλοίου ἀποδεδημηκότα. Χρὴ δὲ τὰ μὲν τοιαῦτα μὴδὲ τοῖς πεπονθέναι φάσκουσι πάνυ πιστεῦειν διηγουμένοις — ἀδελὸν γὰρ εἰ ἀληθῆ λέγουσιν — οὐχ ὅπως αὐτοὺς ἀ μὴ ἐπιστάμεθα κατηγορεῖν.

7. Εἰ δ' οὖν τι καὶ πέπρακται τοιοῦτον ἐν Σικελίᾳ, τοῦτ' οὐ Δελφοῖς ἀναγκαῖον πολυπραγμονεῖν, εἰ μὴ ἀντὶ ἱερέων ἡδὴ δικάσται εἶναι ἀξιούμεν καὶ, δέον θύειν καὶ τάλλα θεραπεύειν τὸν θεὸν καὶ συνανατιθέναί εἰ πέμψει τις, σκοποῦντες καθήμεθα εἰ τινες τῶν ὑπὲρ τὸν Ἰόνιον δικαίως ἢ ἀδίκως τυραννοῦνται.

8. Καὶ τὰ μὲν τῶν ἄλλων ἐχέτω δὴ βούλεται· ἡμῖν δὲ ἀναγκαῖον, οἴμαι, τὰ ἡμέτερα αὐτῶν εἰδέναι, ὅπως τε πάλαυ διέκειτο καὶ ὅπως νῦν ἔχει καὶ τί ποιοῦσι λῶρον ἔσται. Ὅτι μὲν δὴ ἐν κρημνοῖς τε οἰκοῦμεν αὐτοὶ καὶ πέτρας γεωργοῦμεν, οὐχ Ὅμηρον χρὴ περιμένειν δηλώσοντα ἡμῖν, ἀλλ' ὁρᾶν πάρεστι ταῦτα· καὶ ὥσον ἐπὶ τῇ γῇ, βαθεῖ λιμῶν αἰεὶ συνῆμεν ἄν. Τὸ δ' ἱερὸν καὶ ὁ Πύθιος καὶ τὸ χρηστήριον καὶ οἱ θύοντες καὶ οἱ εὐσεβοῦντες ταῦτα Δελφῶν τὰ πεδία, ταῦτα ἢ πρόσδος, ἐντεῦθεν ἢ εὐπορία, ἐντεῦθεν αἱ τροφαί — χρὴ γὰρ τάλῃθ' ἔπος γε ἡμᾶς αὐτοὺς λέγειν — καὶ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῶν ποιητῶν, ἄσπαρτα ἡμῖν καὶ ἀνήροτα φύεται τὰ πάντα ὑπὸ γεωργῷ τῷ θεῷ, ὃς οὐ μόνον τὰ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀγαθὰ γιννόμενα παρέχει, ἀλλ' εἰ τι ἐν Φρυγίᾳ ἢ Λυδοῖς ἢ Πέρσαις ἢ Ἀσσυριοῖς ἢ Φοίνικιν ἢ Ἰταλιώταις ἢ Ὑπερβορείοις αὐτοῖς πάντα ἐς Δελφούς ἀφικνεῖται. Καὶ τὰ δεύτερα μετὰ τὸν θεὸν ἡμεῖς τιμώμεθα ὑφ' ἀπάντων καὶ εὐποροῦμεν καὶ εὐδαιμονοῦ-

traræ opinionis, si qua ex præsentī negotio contrahatur, ne claudatis sacrum religiosis, neu civitati nostræ infamiam apud omnes homines concilietis, quasi ea quæ mittuntur deo calumnietur, et calculo judicioque exploret qui aliquid donant. Nemo enim amplius donare quicquam temere audebit, si sciat non admissurum esse deum, quod non prius Delphis admittendum videatur.

4. Ac Pythius quidem justum jam de donario suffragium tulit : qui si odisset Phalarin, aut munus illius abominaretur, facile illi erat medio in Ionio illud cum ipsa navi, quæ vehebat, demergere. Verum ille contra per serenitatem uti trajicerent, ut aiunt, ipsis tribuit, et salvi ad Cirrham uti appellerent.

5. Qua re etiam manifestum est admitti ab eo monarchæ pietatem. Oportet autem vos quoque eadem decernere, et adicere hunc taurum reliquis templi ornamentis. Omnium enim absurdissimum fuerit, magnifici adeo numeris deo missi auctorem damnans ex templo suffragium referre, et mercedem hanc pietatis suæ habere, ut ne dignus quidem sit habitus qui aliquid donet.

6. Ille quidem, qui contraria mihi decrevit, quasi qui Agrigento modo huc appulerit, cædes quasdam, et vim factam, et rapinas, et abductiones tyranni tragica oratione retulit, tantum non visa a se narrari dicens ; quem tamen neque ad navem usque peregrinatum esse novimus. Oportet autem talia ne his quidem, qui se passos esse dicunt, omnino credere narrantibus ; quum, utrum vera dicant, incertum sit : nedum ut ipsi, quæ non certo scimus, accusemus.

7. Utrum igitur tale quicquam in Sicilia factum sit, hoc Delphis necesse non est studiose quærere ; nisi pro sacerdotibus jam iudices esse postulamus, et quum mactare nos oporteat et reliquum dei cultum peragere, et una ponere donaria si quis mittat, sedemus disceptaturi, si qui trans Ionium mare juste aut injuste reguntur.

8. Aliorum quidem res quomodocumque lubuerit se habeant : nobis vero necessarium arbitror nostra ipsorum scire, tam ut olim constituta fuerint, quam uti nunc se habeant, et quid facientibus melius futurum sit. Ac nos in præcipitiis habitare et saxa arare, non Homerus nobis exspectandus est qui nos doceat ; sed videre ista licet : et quantum ad terram nostram, summa semper cum fame essemus. Sed templum, et Pythius, et oraculum, et mactantes, et religiosi, hi Delphorum agri, hi reditus, hinc bona copia, hinc alimenta (oportet enim vera, inter nos quidem certe, dicere), et quod a poetis dicitur, sine semine nostro, sine aratro proveniunt omnia, agrum nostrum colente deo, qui non ea solum, quæ apud reliquos Græcos nascuntur bona nobis præbet ; sed si quid apud Phrygas, Lydos, Persas, Assyrios, aut Phœnices, aut Italos, aut ipsos Hyperboreos nascitur, Delphos omnia perveniunt. Et secundo post deum loco nos colimur ab omnibus, et abun-

μεν· ταῦτα τὸ ἀρχαῖον, ταῦτα τὸ μέχρι νῦν, καὶ μὴ παυσαίμεθα γε οὕτω βιοῦντες.

9. Μένηται δὲ οὐδεὶς πώποτε ψῆφον ὑπὲρ ἀναθήματος παρ' ἡμῖν ἀναδοθεῖσαν οὐδὲ κωλυθέντα τινὰ θύειν ἢ ἀνατιθέναι. Καὶ διὰ τοῦτ', οἶμαι, καὶ αὐτὸ εἰς ὑπερβολὴν ᾗξῃται τὸ ἱερὸν καὶ ὑπερπλουτεῖ ἐν τοῖς ἀναθήμασι. Δεῖ τοίνυν μὴδ' ἐν τῇ παρόντι καινοτομεῖν μὴδὲν παρὰ τὰ πατρια νόμον καθιστάναι, φυλοκρινεῖν τὰ ἀναθήματα καὶ γενεαλογεῖν τὰ πεμπόμενα, θθεν καὶ ἀφ' οὗ καὶ ὅποια, δεξαμένους δὲ ἀπραγμόνους ἀνατιθέναι ὑπηρετοῦντας ἀμφοῖν, καὶ τῷ θεῷ καὶ τοῖς εὐσεβέσι.

10. Δοκεῖτε δέ μοι, ὦ ἄνδρες Δεῖλοι, ἀρίστα βουλευέσθαι περὶ τῶν παρόντων, εἰ λογίσαισθε πρῶτον ὑπὲρ ὧν καὶ ἡλικίαν ἐστὶν ἡ σκέψις, πρῶτον μὲν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἱεροῦ καὶ θυσῶν καὶ ἀναθημάτων καὶ ἐθνῶν ἀρχαίων καὶ θεσμῶν παλαιῶν καὶ δοξῆς τοῦ μαντείου, ἔπειτα ὑπὲρ τῆς πόλεως ὅλης καὶ τῶν συμφερόντων τῇ τε κοινῇ ἡμῶν καὶ ἰδίᾳ ἑκάστῳ Δελφῶν, ἐπὶ πᾶσι δὲ τῆς παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις εὐκλείας ἢ κακοδοξίας· τοῦτων γὰρ οὐκ οἶδα εἴ τι μείζον, εἰ σωφρονεῖτε, ἢ ἀναγκαιότερον ἡγήσαισθε ἄν.

11. Περὶ μὲν οὖν ὧν βουλευόμεθα, ταῦτά ἐστιν, οὐ Φάλαρις τύραννος εἰς οὐδὲ ταῦρος οὗτος οὐδὲ χαλκὸς μόνον, ἀλλὰ πάντες βασιλεῖς καὶ πάντες δυνάσται, ὅσοι νῦν ᾗρῶνται τῷ ἱερῷ, καὶ χρυσὸς καὶ ἀργυρὸς καὶ ὅσα ἄλλα τίμια πολλὰ πολλὰς ἀνατεθισόμενα τῷ θεῷ· πρῶτον μὲν γὰρ τὸ κατὰ τὸν θεὸν ἐξετασθῆναι ἄξιον.

12. Τίνος οὖν ἕνεκα μὴ ὥς αἰετὶ μὴδὲ ὥς πάλαι τὰ περὶ τῶν ἀναθημάτων ποιήσομεν; ἢ τί μεμφομένοι τοῖς παλαιῶς ἔθει καὶ καινοτομήσομεν; καὶ ὁ μὴδὲ πώποτε, ἀφ' οὗ τὴν πόλιν οἰκοῦμεν καὶ ὁ Πύθιος χρᾶ καὶ ὁ τρίπους φθέγγεται καὶ ἡ ἱέρεια ἐμπνεῖται, γεγνήται παρ' ἡμῖν, νῦν καταστησόμεθα, κρίνεσθαι καὶ ἐξετάζεσθαι τοὺς ἀνατιθέντας; Καὶ μὴν ἐξ ἐκείνου μὲν τοῦ παλαιοῦ ἔθους, τοῦ ἀνέδην καὶ πᾶσιν ἐξεῖναι, ὁρᾶτε ὧν ἀγαθῶν ἐμπέλησται τὸ ἱερὸν, ἀπάντων ἀνατιθέντων καὶ ὑπὲρ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν ἐνίων δωρουμένων τὸν θεόν.

13. Εἰ δ' ὑμεῖς αὐτοὺς δοκιμαστὰς καὶ ἐξεταστὰς ἐπιστήσετε τοῖς ἀναθήμασι, ὅκνῳ μὴ ἀπορήσωμεν τῶν δοκιμασθησόμενων, ἔτι οὐδενὸς ὑπομένοντος ὑπόδικον αὐτὸν καθιστάναι, καὶ ἀναλίσκοντα καὶ καταδαπανῶντα παρ' αὐτοῦ, κρίνεσθαι καὶ ὑπὲρ τῶν ὧν κινδυνεύειν. Ἡ τίνι βιωτῶν, εἰ κριθήσεται τοῦ ἀνατιθέναι ἀνάξιος;

XXXII.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Η ΨΕΥΔΟΜΑΝΤΙΣ.

1. Σὺ μὲν ἴσως, ὦ φίλτατε Κέλσε, μικρόν τι τοῦτο καὶ φαῦλον οἶε τὸ πρόσταγμα, προστάττειν τὸν Ἀλεξάνδρου σοὶ τοῦ Ἀβονοτιχίτου τοῦ γόητος βίον καὶ ἐπινοίας αὐτοῦ καὶ τολμήματα καὶ μαγαανείας ἐς βιβλίον

damus, et beati sumus. Hæc antiqua ratio, hæc adhuc obtinet, et utinam ita vivere non desinamus!

9. Recordatur autem nemo unquam suffragium de donario apud nos latum, nec prohibitum quencquam, quoninus sacrificaret vel dedicaret aliquid. Ac propter hoc ipsum, puto, supra modum auctum est sacrum, et abundat donariis. Quare nec in præsentī novandum quicquam, neque præter patrium morem lex constituenda, ut scrupulose judicentur donaria, et eorum quæ mittuntur origo inquiratur, unde, a quo, et qualia sint: sed accepta sine operosa quæstione dedicare, ambobus ministrantes, tum deo, tum religiosis.

10. Videmini autem mihi, Delphi, sic demum optime de præsentibus judicaturi, si primum consideraveritis, de quot quantisque rebus sit quæstio. Primo quidem de deo, templo, victimis, donariis, moribus antiquis, legibus vetustis, gloria oraculi: deinde de tota civitate et his quæ cum reipublicæ nostræ, tum privatim unicuique Delphorum conducant: super omnia vero de bona aut mala apud omnes homines fama. Hisce enim si quid majus, magisve necessarium, modo sanum adhibeatis iudicium, existimetis, non novi.

11. Hæc ergo sunt de quibus deliberamus, non Phalaris unus tyrannus, neque taurus iste, neque æs tantum; sed reges omnes et omnes dynastæ, qui sacro hodie utuntur, et aurum, et argentum, et quæcumque alia pretiosa dedicabuntur in posterum deo. Primo quidem, quod ad deum pertinet, exploratu dignum.

12. Qua igitur de causa non ut semper neque ut olim ea quæ ad donaria referuntur, faciemus? aut quid reprehendentes in vetusto more novabimus, et quod nunquam a nobis, ex quo urbem habitamus, et Pythius respondet, et tripus loquitur, et sacerdos inspiratur, factum est, nunc constituemus, ut judicentur et explorentur qui aliquid dedicant? Atqui ex antiquo illo more, quo promiscue et omnibus hoc licet, videtis quot quantisque bonis templum impletum sit, dedicantibus omnibus, et supra vires suas quibusdam deo donantibus.

13. Si vero vos cognitores quæsitoresque donariis constitueritis, metuo ne non habeamus amplius quæ explorentur; quum futurum sit ut nemo sustineat iudicio se submittere, et sumtibus atque impensis e sua re familiari factis insuper examinari, et periclitari adeo de capite. Quis enim vivendum sibi putet, si indignus, qui donet aliquid, judicetur?

XXXII.

ALEXANDER, SEU PSEUDOMANTIS.

1. Parvum tu forsitan, Celse carissime, et leve aliquid abs te mandatum esse existimas, quod jussisti Alexandri me tibi Abonotichitæ impostoris vitam et commenta et ausus et præstigias in librum relatas mittere: at illud, si

ἔγγράφοντα πέμψαι· τὸ δέ, εἰ τις θέλοι πρὸς τὸ ἀκριβὲς ἕκαστον ἐπεξέειναι, οὐ μείων ἐστὶν ἢ τὰς Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου πράξεις ἀναγράφαι· τοσοῦτος ἐν κακίᾳ οὗτος, ὅσος εἰς ἀρετὴν ἔκεινος. Ὅμως δὲ εἰ μετὰ συγκριμῆς ἀναγνώσεσθαι μέλλοις καὶ τὰ ἐνδόντα τοῖς ἱστορουμενοῖς προσλογισέσθαι, ὑποστήσονται σοὶ τὸν ἄθλον καὶ τὴν Αὐγείου βουστασίαν, εἰ καὶ μὴ πᾶσαν, ἀλλ' ἐς δύναμιν γε τὴν ἑμαυτοῦ ἀνακαθίστασθαι πειράσομαι, ὀλίγους ὄσους τῶν κοφίνων ἐκφορήσας, ὡς ἀπ' ἐκείνων τεκμαίροιο πόση πᾶσα καὶ ὡς ἀμύθητος ἦν ἡ κόπρος, ἣν τρισχίλιοι βόες ἐν πολλοῖς ἔτεσι ποιῆσαι ἐδύναντο.

2. Αἰδοῦμαι μὲν οὐν ὑπὲρ ἀμφοῖν, ὑπὲρ τε σοῦ καὶ ἑμαυτοῦ· σοῦ μὲν, ἀξιῶντος μνήμῃ καὶ γραφῇ παραδοθῆναι ἄνδρα τρισκατάρατον, ἑμαυτοῦ δέ, σπουδὴν ποιουμένου ἐπὶ τοιαύτῃ ἱστορίᾳ καὶ πράξεσιν ἀνθρώπου, ὃν οὐκ ἀναγιγνώσκεισθαι πρὸς τῶν πεπαιδευμένων ἦν ἄξιον, ἀλλ' ἐν πανδήμῳ τινὶ μεγίστῳ θεάτρῳ ὁρᾶσθαι ὑπὸ πιθήκων ἢ ἀλιπέκων σπαρταττόμενον. Ἄλλ' ἦν τις ἡμῖν ταύτην ἐπιφέρει τὴν αἰτίαν, ἔξομεν καὶ αὐτοὶ ἐς παραδειγμὰ τι τοιοῦτον ἀνεγχεῖν· καὶ Ἀρριανὸς γὰρ δὲ τοῦ Ἐπικτήτου μαθητῆς, ἄνθρωπος Ῥωμαίων ἐν τοῖς πρώτοις καὶ παιδείᾳ παρ' Ἰδίων τὸν βίον συγγενόμενος, ὁμοῖόν τι παθὼν ἀπολογῆσαι· ἂν καὶ ὑπὲρ ἡμῶν· Τιλλιβόρου γοῦν τοῦ ληστοῦ ἀκακίους βίον ἀναγράφαι ἠξίωσεν· ἡμεῖς δὲ πολλὸ ὠμότερου ληστοῦ μνήμην ποιησόμεθα, ὅσω μὴ ἐν ὕλαις καὶ ἐν ὄρεσιν, ἀλλ' ἐν πόλεσιν οὗτος ἐλίσσεται οὐ Μυσίαν μόνον οὐδὲ τὴν Ἰδὴν κατατρέγων οὐδὲ ὀλίγα τῆς Ἀσίας μέρη τὰ ἐρημώτερα λεηλατῶν, ἀλλὰ πᾶσαν ὡς εἰπεῖν τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν ἐμπλήσας τῆς ληστείας τῆς αὐτοῦ.

3. Πρότερον δὲ σοὶ αὐτὸν ὑπογράψω τῷ λόγῳ πρὸς τὸ ὁμοίωτατον εἰκάσας τὴν μορφήν, ὡς ἂν δύνωμαι, καίτοι μὴ πάντῃ γραφικός τις ὢν· τὸ γὰρ δὴ σῶμα, ἵνα σοὶ καὶ τοῦτο δείξω, μέγας τε ἦν καὶ καλὸς ἰδεῖν καὶ θεωρητῆς ὡς ἀληθῶς, λευκὸς τὴν χροάν, τὸ γένειον οὐ πᾶν λείος, κόμην τὴν μὲν ἰδίαν, τὴν δὲ καὶ πρόσθετον ἐπιχειμένον εὖ μάλα εἰκασμένην καὶ τοὺς πολλοὺς ὅτι ἦν ἀλλοτρίᾳ λεληθειαν· ὀφθαλμοὶ πολλὸ τὸ γοργόν καὶ ἐνθεὸν διεμφαινόντες, φώνημα ἡδιστόν τε ἄμα καὶ λαμπρότατον· καὶ ὄλως οὐδαμῶθεν μωμητὸς ἦν ταῦτά γε.

4. Τοιοῦτος μὲν τὴν μορφήν· ἡ ψυχὴ δὲ καὶ ἡ γνώμη, ἀλεξίστατος Ἡράκλειος καὶ Ζεῦ ἀποτρόπαιος καὶ Διόσκουροι σωτῆρες, πολεμοῖς καὶ ἐχθροῖς ἐντυχεῖν γένοιτο καὶ μὴ συγγενέσθαι τοιούτῳ τινί· συνέσει μὲν γὰρ καὶ ἀγχινοῖα καὶ δριμύτητι πάμπαν τῶν ἄλλων διέφερε, καὶ τό τε περίεργον καὶ εὐμαθὲς καὶ μνημονικὸν καὶ πρὸς τὰ μαθήματα εὐφυὲς, πάντα ταῦτα αὐτὰ εἰς ὑπερβολὴν ἕκαστα ὑπῆρχεν αὐτῷ· ἐχρῆτο δὲ αὐτοῖς ἐς τὸ χεῖριστον· καὶ ὄργανα ταῦτα γενναῖα ὑποβεβλημένα ἔχων αὐτίκα μάλα τῶν ἐπὶ κακίᾳ διαβοήτων ἀκρότατος ἀπετέλεσθαι ὑπὲρ τοὺς Κέρκυρας, ὑπὲρ τὸν Εὐρύβατον ἢ Φρυγινῶν ἢ Ἀριστόδημον ἢ Σώστρατον. Αὐτὸς μὲν γὰρ τῷ γαμβρῷ Ρουτιλιανῷ ποτε γράφων καὶ τὰ με-

quis accurate velit singula persequi, non minus est, quam Alexandri Philippi filii res gestas scripto mandare: quantus enim ille ad virtutem, tantus hic ad malitiam. Verumtamen si cum venia lecturus es, et, quæ deerunt narrationi, adjecturus de tuo, laborem tibi illum sustinebo, et Augiæ stabulum, etsi non universum, certe pro viribus meis repurgare studebo, paucos aliquot cophinos egerens, ut ex illis judicare possis, quantum omne et quam inenarrabile fuerit stercus, quod ter mille boves multorum annorum spatio facere potuerunt.

2. Ac verecundia quadam afficior amborum nomine, tuo pariter ac meo: tuo, qui petas memoriam et scriptis commendari hominem omnibus modis execrabilem; meo, qui studium in tali historia ponam et actionibus hominis, quem non legi conveniebat ab eruditibus hominibus, sed in maximo theatro totisque populis confluentibus frequentissimo spectari a similibus lacerandum aut vulpibus. Verum si quis hoc nos crimine accuset, habebimus et ipsi exemplum ad quod illum ablegemus. Nam Arrianus quoque, Epicteti discipulus, vir inter primos Romanorum, et tota vita in doctrinæ studiis versatus, cui simile quid usu venit, causam pro nobis dixerit: Tillibori enim latronis vitam scribere ipse quoque dignatus est. Nos autem crudelioris longe latronis monumentum faciemus, quatenus non in silvis et montibus, sed in urbibus hic latrocinatus est, qui non Mysiam solam neque Idam incurrarit, neque paucas Asiæ partes desertiores sit deprædatus; sed universum, fere dixerim, Romanorum imperium latrocinio suo apploverit.

3. Prius vero ipsum tibi oratione describam, formamque illius quam simillime potero, non multum licet pingendi arte valeam, delineabo. Corpore enim, ut hoc etiam tibi ostendam, et magnus erat, et honesta specie, et quæ deo dignum aliquid revera præ se ferret: colore candidus, mento non nimis hirsuto, comatus tum sua coma, tum ascita, præclare illa assimilata, ut plerosque, alienam esse, fugeret: oculi perquam vivaci lumine, et deo plenum ostendentes: vox suavissima simul et splendidissima: et paucis ut absolvam, nulla parte, quantum ad hæc, reprehensionem habebat.

4. Talis quidem erat forma. Animus autem et mens hominis, averruncator Hercules, et Jupiter depulsor, et servatores Jovis liberi! in hostes nostros et inimicos potius incidamus, quam versemur cum tali! Nam intelligentia, et sollertia, et acumine plurimum alios omnes antecellebat; tum curiositas et docilitas, ac memoria et ingenium disciplinæ capax, omnia hæc et ad excessum usque singula ipsi aderant: verum utebatur illis pessime: et quum instrumenta ista virtutis in potestate haberet, mox famosissimæ malitiæ hominum summus ipse factus est, supra Cercopas, supra Eurybatum, aut Phrynondam, aut Aristodemum, aut Sostratum. Ipse enim suo genero Rutiliano aliquando scri-

τρώτατα ὑπὲρ αὐτοῦ λέγων Πυθαγόρα ὁμοίος εἶναι ἡξίου. Ἄλλ' ὡς μὲν ὁ Πυθαγόρας εἶη, σοφὸς ἀνὴρ καὶ τὴν γνώμην θεσπέσιος. Εἰ δὲ κατὰ τοῦτον ἐγεγέννητο, παῖς ἂν εὖ οἶδ' ὅτι πρὸς αὐτὸν εἶναι ἔδοξε. Καὶ πρὸς Χαρίτων μὴ με νομίσῃς ἐφ' ὕβρει ταῦτα τοῦ Πυθαγόρου λέγειν ἢ συνάπτειν πειρώμενον αὐτοὺς πρὸς ὁμοιότητα τῶν πράξεων. Ἄλλ' εἰ τις τὰ χεῖριστα καὶ βλασφημώτατα τῶν ἐπὶ διαβολῇ περὶ τοῦ Πυθαγόρου λεγομένων, οἷς ἔγωγε οὐκ ἂν πεισθῇην ὡς ἀληθεῖςιν οὖσιν, ὅμως συναγάγοι ἐς τὸ αὐτὸ, πολλοστὸν ἂν μέρος ἅπαντα ἐκεῖνα γένοιτο τῆς Ἀλεξάνδρου δεινότητος. Ὅπως γὰρ ἐπινοήσῃ μοι καὶ τῷ λογισμῷ διατύπωσον ποικιλωτάτην τινὰ ψυχῆς κρᾶσιν ἐκ ψεύδους καὶ δόλων καὶ ἐπιπορευῶν καὶ κακοτεχνῶν συγκαίμενην, ῥαδίαν, τολμηράν, παράβολον, φιλόπονον ἐξεργάσασθαι τὰ νοηθέντα, καὶ πῶσιν καὶ ἀξιοπίστον καὶ ὑποκριτικὴν τοῦ βελτιότου καὶ τῷ ἐναντιωτάτῳ τῆς βουλήσεως εἰσχυῖαν. Οὐδεὶς γοῦν τὸ πρῶτον ἐντυχὼν οὐκ ἀπῆλθε ὁδὸν λαβὼν ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς εἶη πάντων ἀνθρώπων χρηστότατος καὶ ἐπιεικέστατος καὶ προσέτι ἀπλοϊκώτατος τε καὶ ἀφελέστατος. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὸ μεγαλοῦργον προσῆν καὶ τὸ μηδὲν μικρὸν ἐπινεῖν, ἀλλ' αἰεὶ τοῖς μεγίστοις ἐπέχειν τὸν νοῦν.

5. Μειράκιον μὲν οὖν ἐστὶν ὅν πάνν ὥραϊον, ὡς ἐνῆν ἀπὸ τῆς καλῆς τεκμαίρεσθαι καὶ ἀκούειν τῶν διηγουμένων, ἀνέδην ἐπόρευε καὶ συνῆν ἐπὶ μισθῷ τοῖς βουλομένοις. Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις λαμβάνει τις αὐτὸν ἑραστής γόης τῶν μαγείας καὶ ἐπωδᾶς θεσπεσίους ὑπισχνουμένων καὶ χάριτας ἐπὶ τοῖς ἐρωτικοῖς καὶ ἐπαγωγὰς τοῖς ἐχθροῖς καὶ θησαυρῶν ἀναπομπὰς καὶ κλήρων διαδοχάς. Οὗτος ἰδὼν εὐφυῆ παῖδα καὶ πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν ἑαυτοῦ πράξεων ἐτοιμώτατον, οὐ μείον ἐρώντα τῆς κακίας τῆς αὐτοῦ ἢ αὐτὸς τῆς ὥρας τῆς ἐκείνου, ἐξεπαίδευσέ τε αὐτὸν καὶ διετελεῖ ὑπουργῶ καὶ ὑπηρετῇ καὶ διακόνῳ χρώμενος. Ὁ δ' αὐτὸς ἐκεῖνος δημοσίᾳ μὲν ἱατρὸς ὤφθην ἦν, ἡπίστατο δὲ κατὰ τὴν Θῶνος τοῦ Αἰγυπτίου γυναικα

φάρμακα πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μειγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά·

ὧν ἀπάντων κληρονόμος καὶ διάδοχος οὗτος ἐγένετο. Ἦν δὲ ὁ διδάσκαλος ἐκεῖνος καὶ ἑραστής τὸ γένος Τυανεύς τῶν Ἀπολλωνίων τῷ Τυανεῖ συγγενομένων καὶ τὴν πᾶσαν αὐτοῦ τραγωδίαν εἰδότης. Ὅρᾳς ἐξ οἷας σοι διατριβῆς ἀνθρώπων λέγω.

6. Ἦν δὲ πώγωνος ὁ Ἀλέξανδρος τιμπλάμενος καὶ τοῦ Τυανεύς ἐκείνου ἀποθανόντος ἐν ἀπορίᾳ καθιστάς, ἀπηνηθηκίνας ἄμα τῆς ὥρας, ἀφ' ἧς τρέφεσθαι ἐδύνάτο, οὐκέτι μικρὸν οὐδὲν ἐπενόει, ἀλλὰ κοινωνήσας Βυζαντίῳ τινὶ χρονογράφῳ τῶν καθιέντων ἐς τοὺς ἀγῶνας, πολὺ καταρατοτέρῳ τὴν φύσιν — Κοκκωνᾶς δὲ οἶμαι ἐπεκαλεῖτο — περιήεσαν γοητεύοντες καὶ μαγγανεύοντες καὶ τοὺς παχεῖς τῶν ἀνθρώπων — οὕτως γὰρ αὐτοὶ τῇ πατρίῳ τῶν μάγων φωνῇ τοὺς πολλοὺς ὀνομάζουσιν — ἀποκείροντες. Ἐν δὲ τούτοις καὶ Μακέτιν

bens, et modestissime de se loquens, Pythagoræ similis esse prædicabat. Sed propitius sit Pythagoras, sapiens vir et divina mente præditus. Si vero hujus ætate vixisset, puer, bene novi, ad illum visus esset. Et per Gratiarum nomen, noli putare me contumelias in Pythagoram causa ista dicere, aut quo componere illos audeam, quantum ad actionum similitudinem. Verum si quis pessima quæque et contumeliosissima, quæ per calumniam dicuntur de Pythagora, quibus ego fidem ut veris nunquam adhibuero, tamen in unum conducatur omnia; vix minima pars ea fuerit ejus quæ in Alexandro fuit malæ calliditatis. Omnino enim cogita mihi et animo effinge variam vehementer animæ temperaturam, ex mendacio, dolis, perjuriis, malis artibus compositam, agilem, audacem, periculis se objicientem, laboriosam in perficiendis cogitatis, probabilem, quæ fidem facile inveniatur, quæ optima simulet, et maxime his, quæ vult revera, adversari videatur. Nemo igitur, qui primo illum convenisset, non sic ab eo discessit, ut putaret omnium illum hominum optimum et æquissimum, ad hæc simplicissimum et ab omni fūco alienum. Super ea vero omnia inerat quædam in viro magnificentia, et quod nihil unquam cogitaret parvum, sed rebus semper maximis mentem applicaret.

5. Quum igitur adolescens adhuc esset, formosus admodum, quod licebat et stipula quasi et reliquiis formæ colligere, et audire a narrantibus, effuse impudicus, pretio copiam sui faciebat cupientibus. Inter alios ducit illum amator aliquis, præstigiator ex eorum genere, qui magicas artes et divinas incantationes pollicentur, et philtia veneræ, et deorum evocationes in inimicos, et thesauros eruendos, et hereditates. Hic videns ingeniosum puerum, et ad suarum actionum ministeria paratissimum, non minus suæ cupidum malitiæ, quam ipse florem illius ætatis deperierat: instituit illum, et adjutore, ministro, atque famulo perpetuo usus est. Ceterum ipse ille, publica quidem professione medicus, sciebat non minus quam Thonis illius Ægyptii uxor,

pharmaca multa remista bona, ast eadem mala multa;

quorum iste omnium heres et successor factus est. Fuerat autem magister ille et amator Tyaneus genere, ex familiaribus Apollonti Tyanei et iis qui omnem illius tragediam nossent. Vides ex qua tibi schola hominem narrem.

6. Jam barbatus Alexander, mortuoque illo Tyanensi in paupertate constitutus, quum jam desorisset ætacula, qua ali poterat, nihil jam parvum cogitabat; sed societate initum Byzantio quodam annalium scriptore ex eo genere, qui in certamina descendunt, multum etiam execrabilioris ingenii homine (Cocconas, puto, vocabatur), circumibant præstigiis et incantationibus utentes, et pingues hominum (sic ipsi patrio magorum nomine vulgus appellabant) detondentes. In hisce vero etiam e Macedonia mulierem

γυναῖκα πλουσίαν, ἔξωρον μὲν, ἐράσιμον δὲ ἔτι εἶναι βουλομένην, ἐξευρόντες ἐπεσιτίσαντό τε τὰ ἀρκούντα παρ' αὐτῆς καὶ ἠκολούθησαν ἐκ τῆς Βιθυνίας ἐς τὴν Μακεδονίαν. Πελλαία δὲ ἦν ἐκεῖνη, πάλαι μὲν εὐδαίμονος χωρίου κατὰ τοὺς τῶν Μακεδόνων βασιλέας, νῦν δὲ ταπεινὸς καὶ ὀλιγίστους οἰκήτορας ἔχοντος.

7. Ἐνταῦθα ἰδόντες δράκοντας παμμεγέθεις, ἡμέρους πάνυ καὶ τιθασοὺς, ὥς καὶ ὑπὸ γυναικῶν τρέφεσθαι καὶ παιδίοις συγκαθεύδειν καὶ πατουμένους ἀνέχεσθαι καὶ θλιβομένους μὴ ἀγανακτεῖν καὶ γάλα πίνειν ἀπὸ θηλῆς κατὰ ταῦτα τοῖς βρέφει — πολλοὶ δὲ γίνονται παρ' αὐτοῖς τοιοῦτοι, ὅθεν καὶ τὸν περὶ τῆς Ὀλυμπιάδος μῦθον διαφοιτῆσαι πάλαι εἰκὸς, ὅπότε ἔκυει τὸν Ἀλέξανδρον, δράκοντος οἶμαι συγκαθεύδοντος αὐτῇ τοιοῦτου — ὧν οὖνται τῶν ἐρπετῶν ἐν τῷ κάλλιστον ὀλίγων ὀβολῶν.

8. Καὶ κατὰ τὸν Θουκυδίδην ἀρχεται ὁ πόλεμος ἐνθὲνδε ἦδη. Ὡς γὰρ ἂν δύο κακίστοι καὶ μεγάλτολμοι καὶ πρὸς τὸ κακουργεῖν προχειρότατοι ἐς τὸ αὐτὸ συνελθόντες ῥαδίως κατενῆσαν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον ὑπὸ δυοῖν τούτοις μεγίστοις τυραννοῦμενον, ἐλπίδος καὶ φόβου, καὶ ὅτι ὁ τούτων ἑκατέρω ἐς δέον χρήσασθαι δυνάμενος τάχιστα πλουτήσκειν ἂν ἀμφοτέροις γὰρ, τῷ τε δεδιότι καὶ τῷ ἐλπίζοντι, ἐώρων τὴν πρόγνωσιν ἀναγκαιότατην τε καὶ ποθεινοτάτην οὔσαν, καὶ Δελφοῦς οὕτω πάλαι πλουτῆσαι καὶ αἰοδίμους γενέσθαι καὶ Δῆλον καὶ Κλάρων καὶ Βραγχίδας, τῶν ἀνθρώπων αἰεὶ δι' οὗς προεῖπον τυράννους, τὴν ἐλπίδα καὶ τὸν φόβον, φοιτώντων ἐς τὰ ἱερὰ καὶ προμαθεῖν τὰ μέλλοντα δεομένων καὶ δι' αὐτὸ ἑκατόμβας θυόντων καὶ χρυσᾶς πλίνθους ἀνατιθέντων. Ταῦτα πρὸς ἀλλήλους στρέφοντες καὶ κυκῶντες μαντεῖον συστήσασθαι καὶ χρηστήριον ἐβουλεύοντο· εἰ γὰρ τοῦτο προχωρήσειεν αὐτοῖς, αὐτίκα πλούσιοι τε καὶ εὐδαίμονες ἔσεσθαι ἤλπιζον, ὅπερ ἐπὶ μείζον ἢ κατὰ τὴν πρώτην προσδοκίαν ἀπῆντησεν αὐτοῖς καὶ κρεῖττον διεφάνη τὴν ἐλπίδος.

9. Τοῦντεῦθεν τὴν σκέψιν ἐποιοῦντο, πρῶτον μὲν περὶ τοῦ χωρίου, δεύτερον δὲ ἤτις ἡ ἀρχὴ καὶ ὁ τρόπος ἂν γένοιτο τῆς ἐπιχειρήσεως. Ὁ μὲν οὖν Κοκκωνᾶς τὴν Χαλκηδὸν ἐδοκίμαζεν ἐπιτήδειον εἶναι, ὥς ἐμπόρων χωρίον τῇ τε Θράκῃ καὶ τῇ Βιθυνίᾳ πρόσοικον, οὐχ ἑκάς οὐδὲ τῆς Ἀσίας καὶ Γαλατίας καὶ τῶν ὑπερκειμένων ἐθνῶν ἀπάντων· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἔμπαλιν τὰ οἶκοι προῦκρινε λέγων ὅπερ ἀληθὲς ἦν, πρὸς τὴν τῶν τοιούτων ἀρχὴν καὶ ἐπιχειρήσιν ἀνθρώπων δεῖν παγέων καὶ ἡλιθίων τῶν ὑποδεχομένων, οἷους τοὺς Παφλαγόνες εἶναι ἔφασκεν ὑπεροικούντας τὸ τοῦ Ἀβώνου τεῖχος, δεισιδαίμονας τοὺς πολλοὺς καὶ πλουσίους, καὶ μόνον εἰ φανεῖ τις αὐλητὴν ἢ τυμπανιστὴν ἢ κυμβάλους κροτοῦντα ἐπαγόμενος, κοσκίνῃ τὸ τοῦ λόγου μαντεύμενος, αὐτίκα μάλα πάντας κεχρηγόντας πρὸς αὐτὸν καὶ ὥσπερ τινὰ τῶν ἐπουρανίων προσδiléποντας.

10. Ὀλίγης δὲ περὶ τοῦτο στάσεως αὐτοῖς γενομένης τέλος ἐνίκησεν ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ ἀφικόμενος ἐς

divitem, effœtam illam quidem, sed quæ amabilis etiamnum esse vellet, quum invenissent, annonæ quantum opus esset ab illa nacti, e Bithynia illam in Macedoniam secuti sunt. Ex Pella autem ea fuit, beato quondam oppido Macedonum regum temporibus, jam vero perpaucos eosque humiles cives habente.

7. Hic visis draconibus ingenti specie, mansuetis plane et cicuribus, qui etiam alerentur a mulieribus, et jacerent cum pueris, et calcari se paterentur, atque urgeri non ægre ferrent, et infantum instar lac e mamma sugerent (multi autem tales apud illos nascuntur, unde etiam illam de Olympiade fabulam olim exiisse probabile est, quum Alexandrum utero ferret, tali, puto, angue cum illa cubante), emunt horum serpentium unum pulcherrimum paucis obolis.

8. Et hinc, ut ait Thucydides, jam belli principia. Tanquam enim pessimi duo mortales et audacissimi et ad maleficia promptissimi, societatem coeuntes, facile intelligebant, a duobus hiscæ maximis quasi tyrannis vitam regi, spe et metu, eumque, qui alterutro horum, prout opus sit, uti queat, ad divitias celeriter perventurum. In utroque enim horum, quando vel metueretur vel speraretur, videbant futuri scientiam et maxime necessariam et inprimis desiderabilem esse: eaque ipsa ratione Delphos olim divites factos esse atque celebres, et Delum, et Clarum, et Branchidas, hominibus semper propter eos quos dixi tyrannos, spem ac metum, ad templa enntibus, et prædisce futura cupientibus, ac propter ipsum hecatombas sacrificantibus, et aureos lateres dedicantibus. Hæc inter se versantes ac miscentes, de oraculo constituendo deliberabant. Hoc enim si sibi processisset, statim se divites ac beatos sperabant futuros; quæ quidem res magis illis, quam pro prima exspectatione, successit, et spe melior apparuit.

9. Hinc dispiciebant primum de loco, deinde quod principium, quæ ratio esset incepti. Cocconas quidem Chalcedonem judicabat aptam, quod commercia multa haberet, atque Thraciæ pariter ac Bithyniæ esset contermina, nec procul distaret Asia, nec Gallogræci, gentesque quæ superjacent omnes. Vicissim Alexander suam patriam præferre, dicens quod verum erat, ad talium rerum initia et conatum opus esse hominibus pinguibibus et stupidis qui recepturi sint, quales esse Paphlagonas dicebat, eos qui supra Aboni castrum habitarent, supersticiosos plerosque et divites; quibus si quis modo se ostendat tibicinem, aut tympanistam, aut strepentem cymbalis secum ducens, qui cribro, ut in proverbio est, vaticinetur, statim omnes hianti ore et tanquam cœlestium quandam, illum aspiciant.

10. Hac de re quum aliquamdiu dissidissent, vincit tandem Alexander: ac delati Chalcedonem (nam utile tamen

τὴν Χαλκηδόνα — χρήσιμον γὰρ τῇ θύμῃ ἡ πόλις αὐτοῖς ἔχειν ἔδοξε — τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπερ ἀρχαιότατόν ἐστι τοῖς Χαλκηδονίοις, κατορύττουσι δέλτους χαλκᾶς, λεγούσας ὡς αὐτὴς μάλα ὁ Ἀσκληπὶς σὺν τῷ πατρὶ Ἀπόλλωνι μέτειναι ἐς τὸν Πόντον καὶ καθέξει τὸ τοῦ Ἀβώνου τεῖχος. Αὗται αἱ δέλτοι ἐξεπίτηδες εὐρεθεῖσαι διαφορῆσαι βραδίως τοῦτον τὸν λόγον ἐς πᾶσαν τὴν Βιθυνίαν καὶ τὸν Πόντον ἐποίησαν, καὶ πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων ἐς τὸ τοῦ Ἀβώνου τεῖχος· ἐκείνοι γοῦν καὶ νῶν αὐτίκα ἐψηφίσαντο ἐγεῖραι καὶ τοὺς θεμελίους ἦδη ἔσκαπτον. Κἀνταῦθα ὁ μὲν Κοκκωνᾶς ἐν Χαλκηδὸνι καταλείπεται, διττοὺς τινὰς καὶ ἀμφιβόλους καὶ λοζοὺς χρησμοὺς συγγράφων. Καὶ μετ' ὀλίγον ἐτελεύτησε τὸν βίον ὑπὸ ἐχλιδνῆς οἴμῃι δηχθεὶς.

11. Προειστέμπεται δὲ ὁ Ἀλέξανδρος κομῶν ἤδη καὶ πλοκάμους καθειμένους καὶ μεσολευκὸν χιτῶνα πορφυροῦν ἐνδεδυκώς καὶ ἱμάτιον ὑπὲρ αὐτοῦ λευκὸν ἀναβεβλημένος ἀρπην ἔχων κατὰ τὸν Περσέα, ἀφ' οὗ αὐτὸν ἐγενεαλόγει μητροθεν, καὶ οἱ θληθροὶ ἐκείνῃ Παφλαγόνες εἰδότες αὐτοῦ ἀμφω τοὺς γονεᾶς ἀφανεῖς καὶ ταπεινοὺς ἐπίστευον τῷ χρησμῷ λέγοντι

Περσίδης γενεῇ Φοῖβῳ φίλος οὗτος ὁράται,
δῖος Ἀλέξανδρος, Ποδαλεῖριον αἷμα λελογχώς.

Οὕτως ἄρα ὁ Ποδαλεῖριος μάχλος καὶ γυναικομανθῆς τὴν φύσιν, ὡς ἀπὸ Τρίκκης ἄχρι Παφλαγονίας στυέσθαι ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρου μητέρα. Εὐρητο δὲ χρησμός ἤδη ὡς Σιδύλλης προμαντευσαμένης·

Εὐξείνου Πόντοιο παρ' ἧσιν ἄγχι Σινώπης
ἔσται τις κατὰ Τύρσιν ὑπ' Αὐσονίοισι προφῆτης,
ἐκ πρώτης δεικνύς μονάδος τρισσῶν δεκάδων τε
πένθ' ἑτέρας μονάδας καὶ εἰκοσάδα τρισάριθμον,
ἀνδρὸς ἀλεξήτιρος ὁμωνυμῆν τετράκυκλον.

12. Ἐσθαλὼν οὖν ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τοιαύτης τραγωδίας διὰ πολλοῦ ἐς τὴν πατρίδα περιβλεπτός τε καὶ λαμπρός ἦν, μεμνηνέαι προσποιούμενος καὶ ἀφροῦ ἐπίστευ ὑποπιμπλάμενος τὸ στόμα· βραδίως δὲ τοῦτο ὑπῆρχεν αὐτῷ, στρουθίου τῆς βαφικῆς βοτάνης τὴν ῥίζαν διαμασησαμένῳ· τοῖς δὲ θεῖόν τι καὶ φοδερὸν ἔδοκε καὶ ὁ ἀφρός. Ἐπεποίητο δὲ αὐτοῖς πάλαι καὶ κατεσκευάστο κεφαλὴ δράκοντος ὀδονίνῃ ἀνθρωπόμορφόν τι ἐπιφαίνουσα, κατάγραφος, πάνυ εἰκασμένη, ὑπὸ θριζὶν ἱππέαις ἀνοίγουσα τε καὶ αὖθις ἐπικλείουσα τὸ στόμα, καὶ γλῶττα οἷα δράκοντος διττῇ μέλαινα προέκυπτεν, ὑπὸ τριχῶν καὶ αὐτῇ ἐλκομένη. Καὶ ὁ Πελλαῖος δὲ δράκων προὔπηγε καὶ οἶκοι ἐτρέφετο, κατὰ καιρὸν ἐπιφανησόμενος αὐτοῖς καὶ συντραγωδήσων, μάλλον δὲ πρωταγωνιστῆς ἐσόμενος.

13. Ἦδη δὲ ἀρχεσθαι δέον, μηχανᾶται τοῖονδε τι· νύκτωρ γὰρ ἔλθων ἐπὶ τοὺς θεμελίους τοῦ νῶς τοὺς ἄρτι ὀρυττομένους — συνειστίχαι δὲ ἐν αὐτοῖς ὕδωρ ἢ αὐτόθεν ποθὲν συλλεϊδόμενον ἢ ἐξ οὐρανοῦ πεσόν — ἐνταῦθα κατατίθειαι χρίνον ὧν προκενωμένον, ἔνδον φυλάττον ἐρπετόν τι ἀρτιγέννητον, καὶ βυθίσας τοῦτο ἐν μυχῇ τοῦ πηλοῦ ὀπίσω αὖθις ἀπηλλάττετο.

aliquid urbs ea habere illis visa est) in templo Apollinis, quod antiquissimum est Chalcedonensibus, tabulas defodiunt aeneas, in quibus scriptum esset, propediem Aesculapium cum patre suo Apolline in Pontum adventurum esse, et Aboni castrum inhabitaturum. Hæ tabulæ dedita opera inventæ facile hunc sermonem per universam Bithyniam atque Pontum distulere, et multum ante alias urbes, ad Aboni castrum. Illi igitur et templum statim excitare decreverunt, et fundamentis fossam jam fodiebant. Interim Cocconas quidem Chalcedone relinquitur, ambigua quædam et duplicia atque perplexa oracula scribens: necque ita multo post diem supremum obiit, morsus, opinor, a vipera.

11. Præmittitur autem Alexander jam comatus, demissisque cincinnis, tunicam indutus purpuream ex albo virgatam, et pallium superinjectum generis candidum, faciem gestans instar Persei, a quo maternum genus deducebat. Et perdit illi Paphlagonες, qui scirent illius parentes humiles ambos atque ignobiles, oraculo credere dicenti,

Persides genus hic, Phœbo carusque, videtur,
divus Alexander, Podaliri sanguine cretus.

Adeo igitur Podalirius libidinosus et natura ad furorem usque mulierum cupidus, ut a Tricca inde usque in Paphlagoniam in Alexandri matrem arrexerit. Inventum autem jam erat oraculum quasi Sibyllæ prædicentis:

Littora ad Euxini Ponti vicina Sinopæ,
ad Turres erit Ausonio sub rege propheta,
post primam ostendens monadem, ternas decadasque,
quinque alias monadas, viginti et ter numerata:
nomen Alexeteris habens ex orbe quaterno.

12. Irruens igitur cum hac histronia Alexander post longum tempus in patriam suam, conspicuus erat et splendidus, furere interdum se simulans, et spuma os oppletum habens, quod facile illi contingebat, struthii, tinctoriæ herbar, radicem mandenti: at illis divinum quiddam et terribile spuma illa videbatur. Factum autem illis et præparatum olim erat caput draconis linteum, humanæ formæ affine quiddam habens, pictum, accurate assimilatum, per setas equinas aperiens os et iterum claudens; et lingua qualis serpentum, bisulca, nigra, prominēbat, setis et ipsa mobilis. Pellæus autem ille draco ipais jam ante fuerat, et domi alebatur, suo tempore appariturus illis et adjuturus tragediam, vel primarum potius partium ipse actor futurus.

13. Quum jam faciendum esset initium, tale quid machinatur. Accedens noctu ad fundamenta templi recens effossa, in quibus aqua constiterat, vel ibidem undecumque collecta, vel cælestis, deponit ibidem anserinum ovum ante excavatum, in quo inclusus serpens recens natus. Hoc in recessu quodam luti defixo, domum redit. Postridie vero

Ἐωθεν δὲ γυμνὸς ἐς τὴν ἀγορὰν προπηθήσας, διάζωμα δὲ περὶ τὸ αἰδοῖον ἔχων κατὰ χρυσον, καὶ τοῦτο καὶ τὴν ἀρπὴν ἐκείνην φέρων, σείων ἅμα τὴν κόμην ἀνετον ὥσπερ οἱ τῇ μητρὶ ἀγείροντές τε καὶ ἐνθεαζόμενοι, ἐδημηγύρει ἐπὶ βομῶν τινα ὑψηλὸν ἀναβάς καὶ τὴν πόλιν ἐμακάριζεν αὐτίκα μάλα δεξιμένην ἐναργῆ τὸν θεόν. Οἱ παρόντες δὲ — ξυνδεδραμῆται γὰρ σχεδὸν ἅπαντα ἡ πόλις ἅμα γυναῖδι καὶ γέροισι καὶ παιδίοις — ἐτεθήπесαν καὶ ἠύχοντο καὶ προσεκύνουν. Ὁ δὲ φωνάς τινας ἀσήμους φθεγγόμενος, οἶαι γένοιντ' ἂν Ἑβραίων ἢ Φοινίκων, ἐξέπληττε τοὺς ἀνθρώπους οὐκ εἰδότας ὅ τι καὶ λέγοι, πλὴν τοῦτο μόνον, ὅτι πᾶσιν ἐγκατεμίγνυ τὸν Ἀπόλλω καὶ τὸν Ἀσκληπιόν.

14. Εἴτ' ἔθει δρόμω ἐπὶ τὸν ἐσόμενον νεών· καὶ ἐπὶ τὸ δρυμα ἔλθων καὶ τὴν προωκοδομημένην τοῦ χρηστηρίου πηγὴν, ἐμβὰς ἐς τὸ ὕδωρ ὕμνους τε ᾗδεν Ἀσκληπιῶ καὶ Ἀπόλλωνος μεγάλη τῇ φωνῇ καὶ ἐκάλει τὸν θεὸν ἥκειν τύχῃ τῇ ἀγαθῇ ἐς τὴν πόλιν. Εἴτα φιάλην αἰτήσας, ἀναδόντος τινός, ῥαδίως ὑποβαλὼν ἀνιμᾶται μετὰ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ πηλοῦ τὸ ὦν ἐκεῖνο, ἐν ᾧ ὁ θεὸς αὐτῷ κατεκέχλειστο, κηρῷ λευκῷ καὶ ψιμυθίῳ τὴν ἀρμυγὴν τοῦ στόματος ξυρκεκολλημένον καὶ λαβὼν αὐτὸ ἐς τὰς χεῖρας ἔχειν ἐφασκεν ἥδη τὸν Ἀσκληπιόν. Οἱ δὲ ἀτενὲς ἀπέβλεπον ὅ τι καὶ γίγνοιτο, πολλὸ πρότερον θαυμάσαντες τὸ ὦν ἐν τῷ ὕδατι εὐρημένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ κατὰξας αὐτὸ ἐς κοίλην τὴν χεῖρα ὑπεδέξατο τὸ τοῦ ἐρπετοῦ ἐκείνου ἐμβρυον καὶ οἱ παρόντες εἶδον κινούμενον καὶ περὶ τοῖς δακτύλοις εἰλούμενον, ἀνέκραγον εὐθὺς καὶ ἡσπάζοντο τὸν θεὸν καὶ τὴν πόλιν ἐμακάριζον καὶ χανδὸν ἑκαστος ἐνεπίμπλεον τῶν εὐχῶν, θησαυροὺς καὶ πλοῦτους καὶ ὑγίειαν καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ αἰτῶν παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ δρομαῖος αὖτις ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἵετο φέρων ἅμα καὶ τὸν ἀρτιγέννητον Ἀσκληπιὸν δις τεχθέντα, ὅτε ἄλλοι ἅπας τίκονται ἄνθρωποι, οὐκ ἐκ Κορωνίδος μὰ Δι' οὐδέ γε κορώνης, ἀλλ' ἐκ χηνὸς γεγεννημένον. Ὁ δὲ λεὼς ἅπας ἠκολούθει, πάντες ἐνθεοὶ καὶ μεμνηνότες ὑπὸ τῶν ἐλπίδων.

15. Ἡμέρας μὲν οὖν οἶκοι ἔμεινεν ἐλπίζων σπερῆν, ὑπὸ τῆς φήμης αὐτίκα μάλα παμπόλλους τῶν Παφλαγόνων συνδραμεῖσθαι. Ἐπεὶ δὲ ὑπερεπέπληστο ἀνθρώπων ἡ πόλις, ἀπάντων τοὺς ἐγκεφάλους καὶ τὰς καρδίας προεξηρημένων οὐδὲν ἐοικότων σιτοφάγοις ἀνδράσι, ἀλλὰ μόνῃ τῇ μορφῇ μὴ οὐχὶ πρόβατα εἶναι διαφερόντων, ἐν οἰκίαις τινὲ ἐπὶ χλόνος καθεζόμενος μάλα θεοπρεπῶς ἐσταλμένος ἐλάμβανεν ἐς τὸν κόλπον τὸν Πελλαῖον ἐκεῖνον Ἀσκληπιόν, μέγιστόν τε καὶ κάλλιστον, ὡς ἔφην, ὄντα, καὶ ὅλον τῷ αὐτοῦ τραχήλῳ περιεμήσας καὶ τὴν οὐρὰν ἔξω ἀφείς — πολλὸς δὲ ἦν, ὡς καὶ ἐν τῷ προκολπίῳ προκεχύσθαι αὐτοῦ καὶ χαμαὶ τὸ μέρος ἐπισύρεσθαι — μόνῃ τὴν κεφαλὴν ὑπὸ μάλης ἔχων καὶ ἀποκρύπτων, ἀνεχομένου πάντα ἐκείνου, προφαινε τὴν ὀθονίνην κεφαλὴν κατὰ θάτερον τοῦ πώγωνος, ὡς δῆθεν ἐκείνου τοῦ φαινομένου πάντως οὔσαν.

maue nudus in forum prosiliens, sogestri circa pudenda vinctus aureo, hoc et illam falcem gestans, solutam simul comam quatens, ut qui matri deorum stipem colligunt fanatici, concionabatur consensu altari quodam excelso et beatam urbem prædicabat, quæ præsentem jam statim deum susceptura esset. Qui præsentibus erant (concurrerat autem tota fere civitas cum mulieribus, senibus, pueris) stupere, precari, adorare. At ille vocibus quibusdam prolati obscuris, quales fuerint forte Hebræorum aut Phœnicum, percellebat homines, quid sibi vellet nescientes, præter illud solum, quod omnibus immiscebat Apollinem et Æsculapium.

14. Tum curriculo petit futurum templum, delatusque ad fossam structamque ante oraculi scaturiginem, in aquam ingressus, hymnosque magna voce canebat Æsculapii et Apollinis, deumque faustis auspiciis in urbem ut veniret invocabat. Tum phialam poscit, quam quum dedisset aliquis, facile subjicit, hauritque cum aqua et luto ovum illud, in quo deum ipse incluserat, commissuris aperturæ cera alba et cerussa conglutinatis. Hoc in manus sumto, habere se jam proclamat Æsculapium. At illi defixis oculis videre quid tandem fieret, qui multum ante jam admirati essent ovum in aqua inventum. Quum vero fracto illo in cavam manum susciperet foetum serpentis illius, viderentque præsentem moveri illum et circa digitos volvi, exclamant statim, et deum salutant et beatam civitatem prædicant, et magno liatu omnes plenisque faucibus precantur, thesaurus, divitias, sanitatem, bona reliqua ab eo sibi quisque expetunt. At ille curriculo rursus domum repetit, ferens secum etiam recens natum Æsculapium, bis natum, quum alii semel tantum nascantur homines, non ex Coronide, medius fidius, aut ex cornice, sed ex ansere procreatum. Populus autem universus sequitur, fanatico omnes instinctu pleni et præ spe furentes.

15. Dies igitur aliquot domi manet, sperans futurum quod res erat, ut a fama illa plurimi mox Paphlagonες concurrerent. Quum autem supra modum plena hominibus urbs esset, quibus jam ante cerebra pariter et corda exempta essent, ac nulla cum hominibus frumento vesci solitis similitudo, sed qui sola forma ab ovibus distinguerentur, in quadam ædícula in lecto assidens, vestitu, qui plane deum deceret, longo indutus, sinu suscipit Pelleum illum Æsculapium, maximum, ut dixi, pulcherrimumque: ac totum quæ cervici circumponens, cauda extra vestem relicta (adeo autem magnus erat draco, ut et in gremio ipsius provolutus jaceret, et humi pars ipsius traheretur), caput solum sub ala habens et abscondens, sustinente illo omnia, linteum illud caput ab altera parte barbæ protendit, quasi nimirum illius draconis, qui videndum se præbebat, omnino esset.

16. Ἐῖτά μοι ἐπινόησον οἰκίσκον οὐ πάνυ φαιδρὸν οὐδὲ ἐς κόρον τοῦ φωτός δεχόμενον καὶ πλῆθος ἀνθρώπων συγχλύδων τεταραγμένων καὶ προεκπεπληγμένων καὶ ταῖς ἐλπίσιν ἐπαυρουμένων, οἷς ἐσελθοῦσι τεράστιον ὡς εἰκὸς τὸ πρᾶγμα ἐφαίνετο, ἐκ τοῦ τέως μικροῦ ἐρπετοῦ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τοσοῦτον δράκοντα πεφηνέαι, ἀνθρωπόμορφον καὶ ταῦτα καὶ τιθασόν. Ἡπείγοντο δὲ αὐτίκα πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ πρὶν ἀκριβῶς ἰδεῖν, ἐξηλαύνοντο ὑπὸ τῶν αἰετῶν ἐπεισιόντων. Ἐτετρώπητο δὲ κατὰ τὸ ἀντίθυρον ἄλλη ἔξοδος, οἷον τι καὶ τοὺς Μακεδόνας ἐν Βαβυλῶνι ποιῆσαι ἐπ' Ἀλέξανδρον νοσοῦντι λόγος, ὅτε ὁ μὲν ἤδη πονήρως εἶχεν, οἱ δὲ περιστάντες τὰ βασιλεια ἐπόθουν ἰδεῖν αὐτὸν καὶ προσεῖπεν τὸ ὕστατον. Τὴν δὲ ἐπίδειξιν ταύτην οὐχ ἅπαξ ὁ μιὰς, ἀλλὰ πολλάκις ποιῆσαι λέγεται, καὶ μάλιστα εἰ τινες τῶν πλουσίων ἀφίκοντο νεαλέστεροι.

17. Ἐνταῦθα, ὦ φίλε Κέλσε, εἰ δεῖ τάληθῃ λέγειν, συγγνώμην χρὴ ἀπονέμειν τοῖς Παφλαγόσι καὶ Ποντικοῖς ἐκείνοις, παχέσι καὶ ἀπαιδεύτοις ἀνθρώποις, εἰ ἐξηπατήθησαν ἀπτόμενοι τοῦ δράκοντος — καὶ γὰρ τοῦτο παρεῖχε τοῖς βουλομένοις ὁ Ἀλέξανδρος — ὁρῶντες ἐν ἀμυδρῷ τῷ φωτὶ τὴν κεφαλὴν ὀθῆεν αὐτοῦ ἀνοίγουσάν τε καὶ συγχλείουσάν τὸ στόμα, ὥστε πάνυ τὸ μηχανήμα ἰδεῖτο Δημοκρίτου πινὸς ἢ καὶ αὐτοῦ Ἐπικούρου ἢ Μητροδώρου ἢ τινος ἄλλου ἀδομαντίνης πρὸς ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τὴν γνώμην ἔχοντας, ὡς ἀπιστῆσαι καὶ ὅπερ ἦν εἰκάσαι, καὶ εἰ μὴ εὐρεῖν τὸν τρόπον ἰδύναιτο, ἐκείνο γοῦν προπεπεισμένον, ὅτι λέληθεν αὐτὸν ὁ τρόπος τῆς μαγανείας, τὸ δ' οὖν πᾶν ψεύδος ἐστὶ καὶ γενέσθαι ἀδύνατον.

18. Κατ' ὀλίγον οὖν καὶ ἡ Βιθυνία καὶ ἡ Γαλατία καὶ ἡ Θράκη συνέρρει, ἐκάστου τῶν ἀπαγγελλόντων ὡς τὸ εἰκὸς λέγοντος ὡς καὶ γεννώμενον ἰδοὶ τὸν θεὸν καὶ ὕστερον ἄψαιτο μετ' ὀλίγον παμμεγέθους αὐτοῦ γεγεννημένου καὶ τὸ πρόσωπον ἀνθρώπου ὁμοῖός. Γραφαὶ τε ἐπὶ τοῦτω καὶ εἰκόνες καὶ ζῶανα, τὰ μὲν ἐκ χαλκοῦ, τὰ δὲ ἐξ ἀργύρου εἰκασμένα, καὶ ὀνομά γε τῷ θεῷ ἐπιτεθέν· Γλύκων γὰρ ἐκαλεῖτο ἐκ τινος ἐμμέτρου καὶ θεοῦ προσταγματος· ἀνεφώνησε γὰρ ὁ Ἀλέξανδρος

Εἰμὶ Γλύκων, τρίτον αἷμα Διὸς, φάος ἀνθρώποισι.

19. Καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἦν, οὐπὲρ ἕνεκα τὰ πάντα ἐμειμηγάνητο, καὶ χρᾶν τοῖς δεομένοις καὶ θεσπίζειν παρ' Ἀμφιλόχου τοῦ ἐν Κιλικίᾳ τὸ ἐνδόσιμον λαβών — καὶ γὰρ ἐκεῖνος μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευταίαν τοῦ Ἀμφιάρεω καὶ τὸν ἐν Θήβαις ἀφανισμὸν αὐτοῦ ἐκπεσὼν τῆς οἰκίας ἐς τὴν Κιλικίαν ἀφικόμενος οὐ πονήρως ἀπῆλλαξε προθεσπίζων καὶ αὐτὸς τοῖς Κιλικίᾳ τὰ μέλλοντα καὶ οὐδ' ὁβολοὺς ἐφ' ἐκάστῳ χρησμῷ λαμβάνων — ἐκείθεν οὖν τὸ ἐνδόσιμον λαβὼν ὁ Ἀλέξανδρος προλέγει πᾶσι τοῖς ἀφικόμενοις ὡς μαντεύσεται ὁ θεὸς ῥητὴν τινα ἡμέραν. Ἐκέλευσε δὲ ἕκαστον, οὗ δέοιτ'

16. Tum cogita mihi aediculam non omnino illustrem, neque quantum satis est lucis capientem, et multitudinem hominum confluentium, perturbatorum, et jam ante admiratione perculsorum, et ad spes sublаторum, quibus ad primum ingressum portentosa, nec immerito, res videbatur, ex parvo tum serpente intra paucos dies draconem tantum prodiisse, eumque humana forma capitis et mansuetum. Urgebantur autem statim ad exitum, et antequam accurate vidissent, exigebantur ab his qui novi semper accederent. Perforatus autem fuerat e regione januae exitus alius, qualo quid Macedonas Babylone fecisse, aegrotante Alexandro, sermo est, quum ille male jam haberet, isti vero regiam circumstantes videre illum desiderarent, et ultimum alloqui. Ceterum hanc ostensionem non semel impurus homo, sed saepe fecisse dicitur, praesertim si qui ex divitibus advenissent adhuc integri.

17. Hic, mi Celse, si verum dicendum est, ignoscere par est Paphlagonibus illis et Ponticis, pingui ingenio et ineruditus hominibus, si contacto ipsi dracone (nam hoc quoque volentibus dabat Alexander) decepti sunt, quum viderent in tenui luce caput scilicet ipsius, aperiens pariter os et claudens: adeo ut plane indigeret machinatio illa Democrito quodam, aut ipso Epicuro, aut Metrodoro, aut alio quodam, invictam ad haec et talia mentem habente, qui diffideret, et quod res esset conjiceret, et si ipsum invenire modum non posset, at illud certe jam ante persuasum haberet, licet ipsum ratio praestigiarum fugiat, totum tamen hoc mendacium esse, ac fieri non posse.

18. Paullatim igitur et Bithynia, et Gallograecia, et Thracia confluit, unoquoque renunciantium, ut credere par est, dicente, et nascentem a se visum deum, et postea contactum, quum ingens brevi tempore interjecto factus esset et vultum haberet humano similem. Super haec picture, et imagines, et simulacra, ex aere partim, partim ex argento assimilata, et nomen deo impositum: Glycon enim appellabatur, ex divino jussu carnine concluso. Exclamarat enim Alexander:

Tertius ecce, Glycon, sanguis Jovis, atque hominum lux.

19. Et quum tempus esset ejus rei, propter quam instituta fuerant omnia, nimirum oracula edendi rogantibus ac vaticinandi, praecentorem quasi secutus Amphilochem, qui in Cilicia colitur (etenim ille quoque post Amphiarai patris mortem, quum ad Thebas ille periisset, ejectus domo et in Ciliciam delatus, non male rem gessit, praedicens et ipse futura Cilicibus, et duos pro unoquoque oraculo obolos accipiens): ab hoc igitur quasi cantus initio accepto, Alexander advenientibus omnibus denuntiat, oracula redditurum deum praestituto quodam die. Jubet autem unumquemque,

ἂν καὶ ὁ μάλιστα μαθεῖν ἐθέλοι, ἐς βιβλίον ἐγγράψαντα καταρράφαι τε καὶ κατασημῆνασθαι κηρῷ ἢ πηλῷ ἢ ἄλλῳ τοιούτῳ· αὐτὰς δὲ λαβὼν τὰ βιβλία καὶ ἐς τὸ ἄδυτον καταλθὼν — ἥδη γὰρ ὁ νεὺς ἐγγήγερτο καὶ ἡ σκηνὴ παρεσκευάσαστο — καλέσειν ἔμελλε κατὰ τάξιν τοὺς δεδοκότες ὑπὸ κήρυκι καὶ θεολόγῳ, καὶ παρὰ τοῦ θεοῦ ἀκούων ἕκαστα τὸ μὲν βιβλίον ἀποδώσειν σεσημασμένον ὡς εἶχε, τὴν δὲ πρὸς αὐτὸ ἀπόκρισιν ὑπογεγραμμένην, πρὸς ἕπος ἀμειβομένου τοῦ θεοῦ περὶ οὗτου τις ἔροιο.

20. Ἦν δὲ τὸ μηχανήμα τοῦτο ἀνδρὶ μὲν οἷω σοί, εἰ δὲ μὴ φορτικὸν εἶπεν, καὶ οἷω ἔμοι, πρόδηλον καὶ γινώμην βράδιον, τοῖς δὲ ἰδιώταις καὶ κορυζῆς μεστοῖς τὴν βίαν τεράστιον καὶ πᾶν ἀπίστῳ ὅμοιον. Ἐπινοήσας γὰρ ποικίλας τῶν σφραγίδων τὰς λύσεις ἀνεγίγνωσκε τὰς ἐρωτήσεις ἑκάστας καὶ τὰ δοκούντα πρὸς αὐτὰς ἀπεκρίνετο, εἴτα κατελῆσας αὐθις καὶ σημενόμενος ἀπεδίδου μετὰ πολλοῦ θαύματος τοῖς λαμβάνουσι. Καὶ πολλὸν ἦν παρ' αὐτοῖς τὸ, πόθεν γὰρ οὗτος ἡπίστατο ἢ ἐγὼ πᾶν ἀσφαλῶς σημενόμενος αὐτῷ ἔδωκα ὑπὸ σφραγίδι δυσμιμήτοις, εἰ μὴ θεὸς τις ὡς ἀληθῶς ὁ πάντα γινώσκων ἦν;

21. Τίνες οὖν αἱ ἐπινοίαι, ἴσως ἐρήση με. Ἄκουε τῶνυν, ὡς ἔχοις ἐλέγχειν τὰ τοιαῦτα. Ἡ πρώτη μὲν ἐκεῖνη, ὃ φιλοῦτε Κέλσε· βελόνην πυρώσας τὸ ὑπὸ τὴν σφραγίδα μέρος τοῦ κηροῦ διατῆκων ἐξήρει καὶ μετὰ πῆν ἀνάγνωσιν τῇ βελόνῃ αὐθις ἐπιχλιάνας τὸν κηρὸν, τὸν τε κάτω ὑπὸ τῷ λίνῳ καὶ τὸν αὐτὴν τὴν σφραγίδα ἔχοντα, ραδίως συνεκόλλα. Ἐτερος δὲ τρόπος ὁ διὰ τοῦ λεγομένου κολλυρίου· σκευαστὸν δὲ τοῦτο ἐστὶν ἐκ πίττης Βρυτίας καὶ ἀσφάλτου καὶ λίθου τοῦ διαφανοῦς τετριμμένου καὶ κηροῦ καὶ μαστίχης· ἐκ γὰρ τούτων ἀπάντων ἀναπλάσας τὸ κολλύριον καὶ θερμῆνας πυρὶ σιάλῳ τὴν σφραγίδα προχρίσας ἐπιτίθει καὶ ἀπέματτε τὸν τύπον. Εἴτα αὐτίκα ξηροῦ ἐκείνου γενομένου, λύσας ραδίως καὶ διαναγνοὺς ἐπιτίθει τὸν κηρὸν ἀπετύπου ὥσπερ ἐκ λίθου τὴν αὐτὴν σφραγίδα εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ ὅμοιον. Τρίτον ἄλλο πρὸς τούτοις ἀκούσων· τιτάνου γὰρ ἐς κόλλαν ἐμβαλὼν, ἢ κολλῶσι τὰ βιβλία, καὶ κηρὸν ἐκ τούτου ποιήσας ἔτι ὑγρὸν ὄντα ἐπιτίθει τῇ σφραγίδι καὶ ἀφελὼν — αὐτίκα δὲ ξηρὸν γίγνεται καὶ κέρατος, μᾶλλον δὲ σιδήρου παγιώτερον — τούτῳ δὲ ἔγρητο πρὸς τὸν τύπον. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τοῦτο ἐπινοημένα, ὧν οὐκ ἀναγκαῖον μεμνῆσθαι ἀπάντων, ὡς μὴ ἀπειρόκαλοι εἶναι δοκοῖμεν, καὶ μάλιστα σοῦ ἐν οἷς κατὰ μάγων συνέγραψας, καλλίστοις τε ἅμα καὶ ὠφελιμωτάτοις συγγράμμασι καὶ δυναμένοις σωφρονίζειν τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἱκανὰ παραθεμένους καὶ πολλῶν τούτων πλεονάζ.

22. Ἐχρα οὖν καὶ ἐθέσπιζε, πολλῇ τῇ συνέσει ἐνταῦθα χρώμενος καὶ τὸ εἰκαστικὸν τῇ ἐπινοίᾳ προσάπτων, τοῖς μὲν λοξὰ καὶ ἀμφίβολα πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀποκρινόμενος, τοῖς δὲ καὶ πᾶν ἀσαφῆ· χρησμοδικὸν γὰρ ἔδοκει αὐτῷ καὶ τοῦτο· τοὺς δὲ ἀπέτρεπεν ἢ προῦ-

quod sibi opus sit et quod maxime velit discere, in libellum inscribere, eumque trajectory filo obsignare cera, aut creta, aut id genus re alia. Ipse autem in adytum ubi descenderat (jam enim aedificatum erat templum, et parata scena), ordine vocaturus eo erat per praconem et adhibito theologo, illos qui dedissent, et, auditis quasi a deo omnibus, libellum cuique suum, ut signatus fuit, redditurus, responsumque illius subscriptum, ad verbum respondente deo de quocumque aliquis interrogasset.

20. Erat vero machinatio ista, viro quidem qualis tu, et, si non est indecens dictu, etiam qualis ego sum, manifesta et cognitu facilis; imperitis autem et obesa ac plenae pituita naris hominibus prodigiosa, et prorsus incredibili similis. Excogitatis enim diversis solvendi sigilla generibus, legebat interrogationes singulas, et quae viderentur ad eas respondebat, tum involutas iterum et obsignatas reddebat multa cum admiratione accipientibus: et frequens inter illos haec erat oratio, Unde enim iste sciret quae firmiter admodum obsignata ipsi dedi sub sigillis imitatu difficillimis, nisi revera deus esset cognoscens omnia?

21. Quae sunt igitur, forte me interrogabis, illa commenta? Audi ergo, ut habeas qui convincas talia. Primum, Celse carissime, illud est: acu ignita partem ceræ, quæ infra signum est, ubi liquefecerat, signum ipsum detrahebat, lectoque libello, acus ope liquefactam iterum ceram, tum quæ infra sub lino est, tum eam quæ sigillum ipsum continet, facile conglutinabat. Altera est ratio per illud quod vocatur collyrium: paratur hoc e pice Bruttia, et asphalto, et speculati lapide trito, ceræque et mastiche. Fictum ex his omnibus collyrium, et igni calefactum, in signum, saliva prius madefactum, imponebat, et typum exprimebat: deinde collyrio celeriter siccato, solutas facile tabellas perlegebat; tum cera imposita idem sigillum optime conveniens archetypo tanquam gemma iterum exprimebat. Tertiam aliam præter has rationem audi: calcem glutini, quo libros glutinant, injectam, et in massam ceræ similem redactam, mollem adhuc sigillo imponebat: ablata deinde (nam siccatur statim, et cornu, quin ferro fit solidior) ad exprimendum utebatur. Sunt vero alia etiam multa ad hoc ipsum excogitata, quorum mentionem facere omnium nihil opus est, ne inepti esse videamur; præsertim quum tu in libris, quos contra magos scripsisti, pulcherrimis pariter atque utilissimis, quique prudentes reddere lectores possunt, satis multa proposueris, et multo his nostris plura.

22. Oracula ergo fundebat, et responsa dabat divina, multa hic prudentia usus, et probabilitatem adjungens commentis suis, qui perplexa quibusdam et ambigua responderet ad interrogationes, aliis vero plane obscura: etenim hoc etiam ad oracula pertinere ipsi videbatur: alios autem vel

τρεπεν, ὡς ἂν ἀμεινον ἔδοξεν αὐτῷ εἰκάζοντι, τοῖς δὲ θεραπείας προῦλεγε καὶ διαίτας, εἰδὼς, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔφην, πολλὰ καὶ χρήσιμα φάρμακα· μάλιστα δὲ ἡδοναίμων παρ' αὐτῷ αἱ κυτίαι, ἀκόπου τι ὄνομα πεπλασμένον, ἐκ λίτους αἰγίου συντεθειμένου. Τὰς μέντοι ἐλπίδας καὶ προκοπὰς καὶ κλήρων διαδοχὰς εἰσαυθὺς αἰετὶ ἀνεβάλλετο, προστιθείς ὅτι ἔσται πάντα, ὅπταν ἐθελήσω ἐγὼ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ προφήτης μου δεηθῇ καὶ εὐξηται ὑπὲρ ὑμῶν.

23. Ἐτέτακτο δὲ καὶ μισθὸν ἑφ' ἐκάστῳ χρησμῷ δραχμὴ καὶ δύο ὀβολοί. Μὴ μικρὸν δὲ οἰηθῆς, ὡς ἐταῖρε, μηδὲ δόλῳ γεγενῆσθαι τὸν πόρον τούτον, ἀλλ' εἰς ἐπτά ἢ ὀκτὼ μυριάδας ἐκάστου ἔτους ἡθροίζεν, ἀνὰ δέκα καὶ πεντεκαίδεκα χρησμοὺς τῶν ἀνθρώπων ὑπὸ ἀπληστίας ἀναδιδόντων. Λαμβάνων δὲ οὐκ αὐτὸς ἐχρῆτο μόνος οὐδ' ἐς πλοῦτον ἀπεθησαύριζεν, ἀλλὰ πολλοὺς ἤδη περὶ αὐτὸν ἔχων συνεργοὺς καὶ ὑπηρετάς καὶ πευθῆνας καὶ χρησιμοποιοὺς καὶ χρησμορύλακας καὶ ὑπογραφείας καὶ ἐπισφραγιστάς καὶ ἐξηγητάς ἅπασιν ἐνεμεν ἐκάστῳ τὸ κατ' ἄξιον.

24. Ἦδη δὲ τινὰς καὶ ἐπὶ τὴν ἀλλοδαπὴν ἐξέπεμπε, φήμας ἐμποιήσοντας τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ μαντείου καὶ διηγησομένους ὡς προεῖποι καὶ ἀνέυροι δραπέτας καὶ κλέπτας καὶ ληστὰς ἐξελέγξει καὶ θησαυροὺς ἀνορύξαι παράσχοι καὶ νοσοῦντας ἰάσαιτο, ἐνίοις δὲ καὶ ἤδη ἀποθανόντας ἀναστήσεια. Δρόμος οὖν καὶ ὠθισμὸς ἅπανταχόθεν ἐγίγνετο καὶ οὐσαὶ καὶ ἀναθήματα, καὶ διπλάσια τῷ προφῆτῃ καὶ μαθητῇ τοῦ θεοῦ. Καὶ γὰρ αὐτὸς οὗτος ἐξέπεσεν ὁ χρησμός·

Τίμεναι κέλομαι τὸν ἐμὸν θεράποντ' ὑποφήτην·
οὐ γάρ μοι κτεάνων μέλειται ἄγαν, ἀλλ' ὑποφῆτου.

25. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ τῶν νοῦν ἔχόντων ὥσπερ ἐκ μέθης βαθείας ἀνανήφοντες συνίσταντο ἐπ' αὐτὸν καὶ μάλιστα οἱ Ἐπικούρου ἐταῖροι, πολλοὶ δὲ ἦσαν, καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπεφώρωτο ἡρέμα ἡδὴ πᾶσα ἡ μαγανεία καὶ συσκευὴ τοῦ δράματος, ἐκφέρει φόβητρόν τι ἐπ' αὐτοὺς, λέγων ἀθέων ἐμπεπλησθαι καὶ Χριστιανῶν τὸν Πόντον, οἱ περὶ αὐτοῦ τολμῶσι τὰ κάκιστα βλασφημεῖν, ὅς ἐκέλευε λίθοις ἐλαύνειν, εἰ γε ἐθέλουσιν ὧν ἔχειν τὸν θεόν. Περὶ δὲ Ἐπικούρου καὶ τοιοῦτόν τινα χρησμὸν ἀπεφθέγγετο· ἐρομένου γάρ τις τί πράττει ἐν Ἀδου ὁ Ἐπίκουρος;

Μολυβδῖνας (ἐση) ἔχων πέδας ἐν βορβόρῳ κἀθήται.

Ἔττα θαυμάζεις εἰ ἐπὶ μέγα ἡρῆ χρηστήριον, δρῶν τὰς ἐρωτήσεις τῶν προσιόντων συνετάς καὶ πεπαιδευμένας; Ὅλως δὲ ἄσπονδος καὶ ἀκήρυκτος αὐτῷ ὁ πόλεμος πρὸς Ἐπίκουρον ἦν καὶ μάλα εἰκότως. Τίνι γὰρ ἄλλῳ δικαιοτέρον προσηπολεῖμι γόνος ἀνθρώπου καὶ τετρατείᾳ φίλος, ἀληθείᾳ δὲ ἐχθιστος, ἢ Ἐπικούρῳ ἀνδρὶ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων καθεορακότη καὶ μόνῳ τὴν ἐν αὐτοῖς ἀληθεύειν εἰδότε; οἱ μὲν γὰρ ἀμφὶ τὸν Πλάτωνα καὶ Χρύσιππον καὶ Πυθαγόραν φίλοι καὶ εἰρήνη βαλεῖα πρὸς ἐκείνους ἦν· ὁ δὲ ἀτεγκτος Ἐπίκουρος —

dehortabatur, vel impellebat, prout melius esse conjiceret aliis curationes præcipiebat et victus rationem, qui, quod primum dicebam, multa etiam utilia medicamenta sciret. Maxime vero probabantur illi cytides, fictum nomen unguenti ad lassitudinem et dolorem, ex caprino adipem confecti. Spes vero et honorum incrementa et hereditatum successiones in futurum semper rejiciebat, adjiciens, Fient omnia, si voluero ego, sique Alexander propheta meus rogaverit, et vota pro vobis fecerit.

23. Constituta autem erat etiam merces unicuique responso, drachma cum duobus obolis. Ne parvum putes, amice, aut minutum fuisse hunc redditum; ad septuaginta vel octuaginta millia quotannis congregabat, dena et quinquaginta responsa hominibus præ inexplebili cupiditate sibi reddi petentibus. Quæ autem acceperat, iis non solus utebatur, neque in thesauros reponebat: sed quum multos jam circa se haberet administratos, et operarios, et exploratores, et scriptores oraculorum pariter ac custodes, et exceptores, et obsignatores, et conjectores, illis omnibus suam cuique partem pro dignitate tribuebat.

24. Jam vero in peregrinas etiam regiones quosdam mittebat qui famam apud gentes excitarent de oraculo, ac narrent ut prædicat, et inveniat fugitivos, ac fures et latrones convincat, et effodiendos thesauros præbeat, sanetque ægrotos, ut aliquot jam mortuos resuscitaverit. Concursus igitur et urgentium se undique turba orta est: hinc sacrificia et donaria vel duplicia prophætæ ac discipulo dei. Nam hæc etiam sors exierat:

Vatem ornare meum jubeo vos atque ministrum:
divitias nec enim curo, sed curo ministrum.

25. Quum multi jam prudentes viri, quasi ex profunda ebrietate resipiscentes, contra ipsum consisterent, inprimis Epicuri sodales (erant autem multi), et in urbibus deprehensæ paulatim essent omnes illius præstigiæ, ac totus fabulæ apparatus, terriculamentum quoddam contra illos expedit, dicens Atheis plenum esse et Christianis Pontum, qui audeant pessima de se maledicta spargere, quos lapidibus jussit abigi, si propitium habere vellent deum. De Epicuro reddidit etiam oraculum tale. Interrogante quodam, Quid agit apud inferos Epicurus? respondit;

Desidet in cæno plumbis coercitus catenis.

Deinde miraris, si ad magnam gloriam elatum est oraculum, quum videas interrogationes accedentium prudentes adeo atque eruditas? Universum implacabile ipsi et ne caduceatorem quidem admittens bellum erat contra Epicurum. Nec profecto injuria. Contra quem enim justius pugnaret homo præstigiator et portentosarum fraudum amans, veritatis autem inimicissimus, quam contra Epicurum, hominem qui naturam rerum perspexisset, solusque verum in illis vidisset? Nam Platonici, Stoici, Pythagorei amici erant, profunda cum illis pax: sed Epicurus ille molliri nescius (sic enim

οὕτω γὰρ αὐτὸν ὠνόμαζεν — ἐχθιστος δικαίως, πάντα ταῦτα ἐν γέλῳ καὶ παιδιᾷ τιθέμενος. Διὸ καὶ τὴν Ἀμαστριν ἐμίσει μάλιστα τῶν Ποντικῶν πόλεων, ὅτι ἡκίστατο τοὺς περὶ Λέπιδον καὶ ἄλλους ὁμοίους αὐτοῖς πολλοὺς ὄντας ἐν τῇ πόλει· οὐδὲ ἐχρησφόδησε πώποτε Ἀμαστριανῶν ἀνδρῶν· ὅποτε δὲ καὶ ἐτόλμησεν ἀδελφῶν συγχλητικῶν χρησμοδόῃσαι, καταγέλαστος ἀπῆλλαξεν οὐχ εὐρὼν οὐτ' αὐτὸς πλάσασθαι χρησμὸν δεξιὸν οὔτε τὸν ποιῆσαι πρὸς καιρὸν αὐτῷ δυνατόμενον· μεμφομένῳ γὰρ αὐτῷ στομάχῳ ὀδύνην προστάξει βουλόμενος ὕειον πόδα μετὰ μαλάχης ἐσκευασμένον ἐσθίειν οὕτως ἔφη·

Μάλβακα χοιρίων ἱερῇ κυμίνεω σιπυδῶν.

26. Πολλάκις μὲν οὖν, ὡς προεῖπον, ἔδειξε τὸν δράκοντα τοῖς δεομένοις, οὐχ ὅλον, ἀλλὰ τὴν οὐρὰν μάλιστα καὶ τὸ ἄλλο σῶμα προβεδληκῶς, τὴν κεφαλὴν δὲ ὑπὸ κόλπου ἀθέατον φυλάττων. Ἐθελήσας δὲ καὶ μειζόνως ἐκπλῆξαι τὸ πλῆθος ὑπέσχετο καὶ λαλοῦντα παρέξειν τὸν θεόν, αὐτὸν ἀνευ ὑποφύτου χρησμοδοῦντα. Εἴτα οὐ χαλεπῶς γεράνων ἀρτηρίας συνάψας καὶ διὰ τῆς κεφαλῆς ἐκείνης τῆς μεμηχανημένης πρὸς ὁμοιότατα διεύρας, ἄλλου τινὸς ἔξωθεν ἐμβόοντος, ἀπεκρίνετο πρὸς τὰς ἐρωτήσεις, τῆς φωνῆς διὰ τοῦ ὀδονίνου ἐκείνου Ἀσκληπιοῦ προσπιπτούσης. Ἐκαλοῦντο δὲ οἱ χρησμοὶ οὗτοι αὐτόφωνοι, καὶ οὐ πᾶσιν ἐδίδοντο οὐδὲ ἀνέδην, ἀλλὰ τοῖς εὐπαράφοις καὶ πλουσίοις καὶ μεγαλόδωροις.

27. Ὁ γοῦν Σευηριανῶν δοθεὶς ὑπὲρ τῆς ἐς Ἀρμενίαν εἰσόδου τῶν αὐτοφώνων καὶ αὐτὸς ἦν· προτρέπων γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τὴν εἰσβολὴν οὕτως ἔφη·

Πάρθους Ἀρμενίους τε θαρ' ὑπὸ δουρὶ δαμάσας
νοστήσεις· Ῥώμην καὶ Θύμβριδος ἄγλαον ὄδωρ
στέμμα φέρων κροτάφοισι μεμιγμένον ἄκτινεςσιν.

Εἴτ' ἐπειδὴ πεισθεὶς ὁ ἡλίθιος ἐκείνος Κελτὸς εἰσέβαλε καὶ ἀπῆλλαξεν αὐτῇ στρατιᾷ ὑπὸ τοῦ Ὀθρυάδου κατακοπεῖς, τοῦτον μὲν τὸν χρησμὸν ἐξαιρεῖ ἐκ τῶν ὑπομνημάτων, ἐντίθησι δὲ ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ·

Μὴ σὺ γ' ἐπ' Ἀρμενίους ἔλααν στρατὸν, οὐ γὰρ ἄμεινον,
μή σοι θηλυκίων τις ἀνὴρ τόξου ἀπο λυγρὸν
κότμον ἐκπυροῖς παύσει βίαιόιο φάους τε.

28. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο σοφώτατον ἐπενόησε, τοὺς μεταχρονίους χρησμοὺς ἐπὶ θεραπείᾳ τῶν κακῶς προτεθεσπισμένων καὶ ἀποτετευγμένων· πολλάκις γὰρ τοῖς μὲν νοσοῦσι πρὸ τῆς τελευταίας ὑγίαιαν ἐπηγγέλλετο, ἀποθανόντων δὲ χρησμοὺς ἄλλος ἔτοιμος ἦν παλινωρῶν·

Μηκέτι διζῆσθαι νοῦσιοιο λυγρῆς ἐπαρωγὴν·
κότμος γὰρ προφανὴς οὐδ' ἐκφυγείν δυνατόν σοι.

29. Εἰδὼς δὲ τοὺς ἐν Κλάρῳ καὶ Διδύμοις καὶ Μαλλῶ καὶ αὐτοὺς εὐδοκίμουνας ἐπὶ τῇ ὁμοίᾳ μαντικῇ ταύτῃ φίλους αὐτοὺς ἐποιεῖτο, πολλοὺς τῶν προσιόντων πέμπων ἐπ' αὐτοὺς λέγων·

ipsum appellabat) inimicissimus merito, qui omnia ista pro risu et ludibrio sibi haberet. Propterea etiam Amastrin oderat maxime urbium Ponticarum, quod sciebat Lepidum et alios illi similes multos in ea urbe esse: neque unquam Amastriano cuiquam oraculum reddidit. Quum vero ausus etiam esset fratri senatorii viri respondere, ridicule discessit, quum neque ipse posset responsum fingere callidum, neque inveniret qui in tempore illud facere sibi posset. Quarenti enim illi ventriculi dolores, quum comedendum imperare vellet suillum pedem cum malva paratum, sic dixit:

Malvaca porcinae sacrato vase cumina.

26. Saepe quidem, ut dixi antea, ostendit draconem rogantibus, non totum, sed caudam maxime et reliquum corpus protendens, caput autem in sinu, ubi videri non posset, occultans. Quum vero magis percellere multitudinem vellet, promisit se loquentem etiam deum illis praestitutum, oracula reddentem sine vatis excipientis ministerio. Commisiss deinde non difficulter gruum asperis arteriis et per caput illud ad similitudinem humani fabricatum transmissis, alio quodam extra inclamante, ad interrogata respondit, voce per linteum illum Aesculapium accidente. Vocabantur oracula ista vocalia, nec reddebantur omnibus nec promiscue, sed vestitis magnifice, et locupletibus, et magna munera offerentibus.

27. Itaque illud Severiano datum de suo in Armeniam introitu e vocalium numero ipsum quoque fuit. Adhortans enim illum ad impressionem faciendam, sic dixerat:

Parthiaque Armenisque hasta celeri superatis,
urbem ad Romanam Tiberisique fluentia redibis,
permixta radlis lauro tua tempora vinctus.

Deinde quum persuadere sibi passus stolidus ille Gallus irruptionem fecisset, sed male ei (nam cum exercitu suo ab Othryade concisus est) expeditio cessisset: hoc oraculum exemit e commentariis, posuitque pro eo aliud:

Ducere in Armenios noli: nec enim bene cedit:
ne tibi femineo vir amictu triste per arcum
immittens fatum perimat cum lumine vitam.

28. Nam illud quoque callidum fuit viri commentum, oracula post eventum facta, quibus emendarentur ea quae male praedicta aberraverant. Saepe enim aegrotantibus ante mortem sanitatem promiserat: mortuis autem illis oraculum praesto aliud fuit, quo prius retractaretur:

Auxilium tristi modo desine querere morbo;
nam fatum apparet, tibi nec vitare licebit.

29. Ceterum quod sciret Clarior, ac Didymaeos et Malenses celebrari et ipsos simili vaticinandi arte, eos sibi conciliabat amicos, multis eorum qui ad se venirent eo ablegandis, dicens:

Ἐς Κλάρων ἔσο νῦν, τοῦμοῦ πατρός ὡς ὅπ' ἀκούσης·
καὶ πάλιν·

Βραγχιδέων ἀδύτοισι πελάζω καὶ κλύε χρησμῶν·
καὶ αὖθις·

Ἐς Μάλλον χώρει θεσπίσματά τ' Ἀμφιλόχοιο.

30. Ταῦτα μὲν ἐντὸς τῶν ὅρων μέχρι τῆς Ἰωνίας καὶ Κιλικίας καὶ Παφλαγονίας καὶ Γαλατίας. Ὡς δὲ καὶ εἰς τὴν Ἰταλίαν διεποίτησε τοῦ μαντείου τὸ κλέος καὶ εἰς τὴν Ῥωμαίων πόλιν ἐνέπεσεν, οὐδεὶς δστις οὐκ ἄλλος πρὸ ἄλλου ἠπείγετο, οἱ μὲν αὐτοὶ ἰόντες, οἱ δὲ πέμποντες, καὶ μάλιστα οἱ δυνατώτατοι καὶ μέγιστον ἀξίωμα ἐν τῇ πόλει ἔχοντες, ὧν πρῶτος καὶ κορυφαίωτος ἐγένετο Ῥουτιλιανός, ἀνὴρ τὰ μὲν ἄλλα καλὸς καὶ ἀγαθὸς καὶ ἐν πολλαῖς τάξεσι Ῥωμαϊκαῖς ἐζητασμένος, τὰ δὲ περὶ τοὺς θεοὺς πάνυ νοσῶν καὶ ἀλλόκοτα περὶ αὐτῶν πεπιστευκὸς καὶ εἰ μόνον ἀηλιμμένον που λίθον ἢ ἑσπεφανωμένον θεάσαστο, προσπίπτων εὐθὺς καὶ προσκυνοῦν καὶ ἐπὶ πολλῷ παρεστὸς καὶ εὐχόμενος καὶ τὰ γαθὰ παρ' αὐτοῦ αἰτῶν. Οὗτος τοίνυν ἀκούσας τὰ περὶ τοῦ χρηστηρίου μικροῦ μὲν ἐδέησεν ἀφελῆς τὴν ἐγκειρισμένην ταξίν εἰς τὸ τοῦ Ἀδώνου τεῖχος ἀναπτῆναι. Ἐπεμπε δ' οὖν ἄλλους ἐπ' ἄλλοις· οἱ δὲ πεμπόμενοι ἰδιῶται τινες οἰκέται βραδίως ἐξαπατηθέντες ἐπανήσαν τὰ μὲν ἰδόντες, τὰ δὲ ὡς ἰδόντες καὶ ὡς ἀκούσαντες διηγούμενοι καὶ προσεπιμετροῦντες ἔτι πλείω τούτων, ὡς ἐντιμότεροι εἶεν παρὰ τῷ δεσπότῃ. Ἐξέκαον οὖν τὸν ἄθλιον γέροντα καὶ εἰς μανίαν ἐρρωμένην ἐνέβαλλον.

31. Ὁ δὲ ὡς ἂν τοῖς πλείστοις καὶ δυνατωτάτοις φίλος ὦν περιήει τὰ μὲν διηγούμενος ὡς ἀκούσειε παρὰ τῶν πεμφθέντων, τὰ δὲ καὶ αὐτοῦ προστιθείς. Ἐνέπλησε δ' οὖν τὴν πόλιν καὶ διεσάλευσεν οὗτος καὶ τῶν ἐν τῇ αὐλῇ τοὺς πλείστους διεθορύβησεν, οἱ αὐτίκα καὶ αὐτοὶ ἠπείγοντο ἀκοῦσαι τι τῶν καθ' αὐτούς. Ὁ δὲ τοὺς ἀφικνουμένους πάνυ φιλοφρόνως ὑποδεχόμενος ξένους τε καὶ ταῖς ἄλλαις δωρεαῖς πολυτελέσιν εὖνους ἐργαζόμενος αὐτῷ ἀπέπεμπεν οὐκ ἀπαγγελοῦντας μόνον τὰς ἐρωτήσεις, ἀλλὰ καὶ ὑμνήσοντας τὸν θεὸν καὶ τεράστια ὑπὲρ τοῦ μαντείου καὶ αὐτοῦ ψευσομένους.

32. Ἀλλὰ καὶ μηχανᾶται ὁ τρισκατάρατος οὐκ ἄσπον οὐδὲ τοῦ προστυχόντος ληστῆς ἄξιον· λύων γὰρ τὰ πεπεμμένα βιβλία καὶ ἀναγιγνώσκων, εἴ τι εὖροι ἐπισφαλές καὶ παρακεκινδυνευμένον ἐν ταῖς ἐρωτήσεσι, κατέχεν αὐτὸς καὶ οὐκ ἀπέπεμπεν, ὡς ὑποχειρίου καὶ μονονουχὶ δούλους διὰ τὸ δέος ἔχει τοὺς πεπομπότας, μεμνημένους οἷα ἦν ἂ ἤροντο. Συνίης δὲ οἷας εἰκὸς τοὺς πλουσίους καὶ μέγα δυναμένους τὰς ψύσταις πυνθάνεσθαι. Ἐλάμβανεν οὖν πολλὰ παρ' ἐκείνων εἰδότων, ὅτι ἐντὸς αὐτοὺς ἔχει τῶν ἀρκύων.

33. Βούλομαι δέ σοι καὶ τῶν Ῥουτιλιανῶν δοθέντων χρησμῶν ἐνίους εἰπεῖν· πυνθανομένη γὰρ αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς ἐκ προτέρας γυναῖκος, παιδείας ὥραν ἔχον-

Jam Claron ito, mei vocem patris auditurus :

et rursus

Branchidarum adytis accede, oracula et audi :

et iterum :

Ad Mallum Amphiloche auditum oracula vade.

30. Hæc quidem intra terminos Asiæ, usque ad Ioniam, et Ciliciam, et Paphlagoniam, et Gallogræciam. Quum vero in Italiam usque percrebuisse oraculi fama, et in Romanorum urbem incidisset; nemo fuit quin alius præ alio festinaret; alii quidem proficiscentes ipsi; alii vero mittentes alios: et inprimis potentissimi, maximeque dignitate in civitate præditi. Primus horum et caput ipsum Rutilianus fuit, vir cetera bonus et honestus et in multis dignitatibus Romanis versatus, sed circa deos religioso quodam morbo laborans et absurdas de iis persuasiones habens, qui si qua unctum modo lapidem aut coronatum videret, accideret statim adorandi causa, multumque astans et vota faceret, et bona ab illo peteret. Hic igitur de oraculo quum audisset, parum aberat quin mandato sibi munere relicto, ad Aboni castrum advolaret: misit certe alios super alios. Missi vero qui essent, imperiti quidam servi, facile decepti post reditum alia a se visa, alia tanquam visa et audita narrant, et plura his corollariorum instar adjiciunt, ut gratiosiores nempe essent apud dominum. Accendunt ergo misellum senem, et in robustam illum insaniam conjiciunt.

31. At ille qui amicus esset plerisque et potentissimis, circumire et narrare partim quidem ut audierat ex his quos miserat, partim etiam de suo adjecta. Implet igitur urbem et commovet hic vir, et de aula plerosque sollicitat, qui statim ipsi quoque festinant de suis rebus aliquid audituri. At noster blande qui exciperet venientes, hospitalibusque et aliis magni pretii muneribus suos faceret, dimittebat illos, qui non renuntiarent modo interrogata, sed deum etiam celebrarent, et prodigiosa de oraculo seque ipso mentirentur.

32. Ac machinatur quiddam homo execrabilis non insipiens et latrone minime vulgari dignum: solvens enim libellos sibi missos et legens, si quid inveniret præceptis et periculis in interrogationibus, retinuit ipse nec remisit, ut obnoxios et tantum non servos sibi retineret isto metu eos, qui miserant, memores nimirum, qualia fuissent de quibus interrogassent. Probe autem intelligis quas interrogationes proponi a divitibus et potentibus probabile sit. Ab his ergo multa accepit, qui scirent se intra illius retia conclusos.

33. Volo autem tibi oraculorum Rutiliano datorum quædam dicere. Interroganti de filio suo e priori uxore suscepto,

τος, ὅτινα προστήσεται τὸν διδάσκαλον τῶν μαθημάτων αὐτοῦ, ἔφη·

Πυθαγόρην πολέμων τε διάκτορον ἐσθλὸν αἰδόν.

Ἔϊτα μετ' ὀλίγας ἡμέρας τοῦ παιδὸς ἀποθανόντος ὁ μὲν ἠπόρει καὶ οὐδὲν εἶχε λέγειν πρὸς τοὺς αἰτιωμένους, παρὰ πόδας οὕτως ἐληλεγμένον τοῦ χρησμοῦ, ὁ δὲ Ῥουτιλιανὸς αὐτὸς φθάσας ὁ βέλτιστος ἀπελογεῖτο ὑπὲρ τοῦ μαντείου λέγων, τοῦτο αὐτὸ προδεδηλωμέναι τὸν θεὸν καὶ δι' αὐτὸ ζῶντα μὲν κελεύσαι μηδένα διδάσκαλον ἐλίσσθαι αὐτῷ, Πυθαγόραν δὲ καὶ Ὅμηρον πάλαι τεθνεώτας, οἷς εἰκὸς τὸ μειράκιον ἐν Ἄδου νῦν συνεῖναι. Τί τοίνυν μέμφεσθαι ἄξιον Ἀλεξάνδρῳ, εἰ τοιοῦτοι ἀνθρωπίσκοις ἐνδιατρίβειν ἡξίου;

34. Αὐτοῖς δὲ πυθαγομένῳ αὐτῷ τὴν τίνος ψυχὴν αὐτὸς διεδέξατο, ἔφη·

Πρῶτον Πηλεΐδης ἐγένου, μετὰ ταῦτα Μένανδρος, εἰθ' ὅς νῦν φαίνῃ, μετὰ δ' ἔσσειαι ἡλιάς ἄκτις, ζῆσεις δ' ὀδυρόντ' ἐπὶ τοῖς ἐκατὸν λυκάβαντας.

Ὁ δ' ἐβδομηκοντούτης ἀπέθανε μελαγχολήσας οὐ περιμένας τὴν τοῦ θεοῦ ὑπόσχεσιν.

35. Καὶ οὗτος ὁ χρησμός τὴν αὐτοφώνων ἦν. Ἐρομένῳ δὲ αὐτῷ ποτε καὶ περὶ γάμου ῥητῶς ἔφη·

Γῆμον Ἀλεξάνδρου τε Σελήνης τε θυγατρὸς.

Ἀπεδιδώκει δὲ πάλαι λόγον ὡς τῆς θυγατρὸς, ἣν εἶχεν, ἐκ Σελήνης αὐτῷ γενομένης· τὴν γὰρ Σελήνην ἔρωτι ἁλῶναι αὐτοῦ καθεύδοντάς ποτε ἰδοῦσαν, σπερ αὐτῇ ἔθος, κοιμωμένον ἔρῃ τῶν καλῶν. Ὁ δ' οὐδὲν μελήσας ὁ συνετώτατος Ῥουτιλιανὸς ἔπεμπεν εὐθὺς ἐπὶ τὴν κόρην καὶ τοὺς γάμους ξυνετέλει ἐξήκοντούτης νυμφίος καὶ συνῆν, τὴν πενθερὰν Σελήνην ἑκατόμβαις δλαῖς ἱλασκόμενος καὶ τῶν ἐπουρανίων εἰς καὶ αὐτὸς οἰόμενος γεγονέναι.

36. Ὁ δ' ὡς ἅπας τῶν ἐν Ἰταλίᾳ πραγμάτων ἐλάβετο, μεῖζον αἰεὶ προσεπενόει καὶ πάντοτε τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἔπεμπε χρησμολόγους ταῖς πόλεσι προλέγων, λοιμοὺς καὶ πυρκαϊὰς φυλάττεσθαι καὶ σεισμοὺς, καὶ ἀσφαλῶς βοηθήσειν, ὡς μὴ γένοιτό τι τούτων, αὐτὸς ὁπισχνεῖτο αὐτοῖς. Ἐνα δὲ τινα χρησμόν, αὐτοφώνον καὶ αὐτὸν, εἰς ἅπαντα τὰ ἔθνη ἐν τῷ λοιμῷ διεπέμψατο· ἦν δὲ τὸ ἔπος ἐν·

Φοῖβος ἀκερσεκόμης λοιμοῦ νεφέλην ἀπερύκει.

Καὶ τοῦτο ἦν ἰδεῖν τὸ ἔπος πανταχοῦ ἐπὶ τῶν πυλῶνων γεγραμμένον ὡς τοῦ λοιμοῦ ἀλεξιφάρμακον. Τὸ δ' ἐς τούναντίον τοῖς πλείστοις προϋχρεῖ· κατὰ γὰρ τινα τύχην αὐταὶ μάλιστα αἱ οἰκίαι ἐκενύθησαν, αἷς τὸ ἔπος ἐπεγέγραπτο. Καὶ μὴ με νομίσῃς τοῦτο λέγειν, ὅτι διὰ τὸ ἔπος ἀπώλλυντο· ἀλλὰ τύχῃ τινὶ οὕτως ἐγένετο. Τάχα δὲ καὶ οἱ πολλοὶ θαρροῦντες τῷ στίχῳ ἡμέλουν καὶ βαθυμότερον διηγούντο οὐδὲν τῷ χρησμῷ πρὸς τὴν νόσον συντελοῦντες, ὡς ἂν ἔχοντες προμαχομένας αὐτῶν τὰς συλλαβὰς καὶ τὸν ἀκερσεκόμην Φοῖβον ἀποτοξέοντα τὸν λοιμόν.

LECIANUS. I.

qui jam ad ætatem institutionis capacem pervenisset, quem discendi magistrum ei prædiceret; respondit :

Pythagoram, egregieque canentem prælia vatcm.

Puero deinde paucis post diebus mortuo, ipse quidem æstuarē, nec habere quod accusantibus responderet, oraculo ita rebus præsentibus refutato. At ipse bonus vir Rutilianus ultro suscepta oraculi defensione dixit, hoc ipsum indicatum a deo, ac propterea non vivum illi præceptorem capi jussisse, sed Pythagoram atque Homerum vita olim functos, quibuscum versari nunc puerum apud inferos probabile sit. Quid vero reprehendus est Alexander, si tales inter homunciones versari voluit?

34. Rursus interroganti, cujus ipse animam nactus esset? ait :

Pelides primum fueras, post ista Menander, tum, qui nunc vivis, radius post omnia Solis, quum supra centum octoginta exegeris annos.

At ille septuagenarius diem suum obiit, morbo atrabiliario, non exspectata promissione dei.

35. Etiam hoc erat vocalium unum oraculorum. Interroganti quondam de nuptiis diserte dixit :

Ducito Alexandro natam Lunaque puellam.

Nempe olim rumorem sparserat, filiam, quam habebat, ex Luna sibi natam esse. Lunam enim amore ipsius captam, quum dormientem vidisset : mos scilicet illius, dormientes formosos amare. Prudentissimus autem ille Rutilianus nihil cunctatus, statim misit ad arcessendam puellam, nuptias celebravit sexagenarius sponsus, et cum illa cubuit, placata prius socru Luna totis hecatombis, putansque se quoque jam cœlestium unum esse factum.

36. At ille quum semel res Italicas attigisset, majora semper adinveniebat, et per omnes Romani imperii partes mittebat oraculorum nuncios, prædicens civitatibus, pestilentias et incendia ut caverent, et terræ motus : pollicebaturque illis, ne quid tale fieret, valide se adjuturum. Unum aliquod oraculum, vocale ipsum quoque, ad omnes gentes pestilentie tempore misit : erat autem versiculus unus :

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Eratque videre hunc versum ubique inscriptum vestibus, tanquam depellendæ luis remedium. Hoc vero contra plerisque evenit : forte enim fortuna quadam illæ maxime domus exhaustæ sunt, quibus inscriptus fuerat versiculus. Et ne putes me hoc dicere, per ipsum illos versiculum periisse : quin forte quadam ita factum est. Forte etiam vulgo homines fiducia versiculi negligentius agebant, omissa victus cura, nihil adjuvantes oraculum contra vim morbi, qui haberent propugnaturas pro se illas syllabas, et intonsum Phœbum telis abacturum pestilentiam.

37. Πευθῆνας μέντοι ἐν αὐτῇ Ῥώμῃ κατεστήσατο πάνυ πολλοὺς τῶν συνωμοτῶν, οἱ τὰς ἐκάστου γνώμας διηγγέλλον αὐτῇ καὶ τὰς ἐρωτήσεις πρᾶμενῶν καὶ ὧν μάλιστα ἐρίενται, ὥς ἔτοιμον αὐτὸν πρὸς τὰς ἀποκρίσεις καὶ πρὶν ἤκειν τοὺς πεμπομένους καταλαμβάνεσθαι.

38. Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα προσεμνησάτο· τελετὴν τε γάρ τινα συνίσταται καὶ δαδουχίας καὶ ιεροφαντίας, τριῶν ἑξῆς αἱ τελευτούμενων ἡμερῶν· καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ πρόρρησις ἦν ὡσπερ Ἀθήνησι τοιαύτη· ἢ τις ἄθεος ἢ Χριστιανὸς ἢ Ἐπικουρεὺς ἔχει κατάσκοπος τῶν ὀργίων, φευγέτω, οἱ δὲ πιστεύοντες τῷ θεῷ τελείσθωσαν τύχη τῇ ἀγαθῇ. ἢ τ' εὐθύς ἐν ἀρχῇ ἐξέλαισι ἐγίγνετο· καὶ ὁ μὲν ἡγεῖτο λέγων « ἔξω Χριστιανούς, » τὸ δὲ πλῆθος ἅπαν ἐπεφθέγγετο « ἔξω Ἐπικουρείους. » ἢ τ' Ἀθητοὺς ἐγίγνετο λοχεία καὶ Ἀπολλωνίους γοναὶ καὶ Κορωνίδος γάμος καὶ Ἀσκληπιὸς ἐτίκτετο· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ Γλύκωνος ἐπιφάνεια καὶ γέννησις τοῦ θεοῦ.

39. Τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ Ποδαλειρίου ἦν καὶ τῆς μητρὸς Ἀλεξάνδρου γάμος· Δαδὸς δὲ ἐκαλεῖτο καὶ δᾶδες δὲ ἐκάοντο. Καὶ τελευταῖον Σελήνης καὶ Ἀλεξάνδρου ἔρωσι καὶ τιχομένη τοῦ Ῥουτιλλιανοῦ ἡ γυνή. Ἐδαδούχει δὲ καὶ ιεροφάνται ὁ Ἐνδυμίον Ἀλεξάνδρος. Καὶ ὁ μὲν καθεύδων δῆθεν κατέκειτο ἐν τῷ μέσῳ, κατῆει δὲ ἐπ' αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὀροφῆς ὡς ἐξ οὐρανοῦ ἀντὶ τῆς Σελήνης Ῥουτιλλία τις ὥραιότατῃ τῶν Καίσαρος οἰκονόμων τινὸς γυνή, ἐρῶσα ὡς ἀληθῶς τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ ἀντερωμένη ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ θλεορίου ἐκείνου ἀνδρὸς φιλήματά τε ἐγίγνετο ἐν τῷ μέσῳ καὶ περιπλοκαί· εἰ δὲ μὴ πολλὰ ἦσαν αἱ δᾶδες, τάχα ἂν τι καὶ τῶν ὑπὸ κολποῦ ἐπράττετο. Μετὰ μικρὸν δὲ πάλιν ἐσθῆι ιεροφαντικῶς ἐσκευασμένος ἐν πολλῇ τῇ σιωπῇ, καὶ αὐτὸς μὲν ἔλεγε μεγάλῃ τῇ φωνῇ, ἡ Γλύκων· ἐπεφθέγγοντο δὲ αὐτῷ ἐπακολουθοῦντες Εὐμολπίδαι δῆθεν καὶ Κήρυκες τινες Παρλαρόνες καρβατίνας ὑποδεδεμένοι, πολλὴν τὴν σκοροδάμην ἐρυγάνοντες, ἡ Ἀλέξανδρε.

40. Πολλάκις δ' ἐπὶ ταῖς δαδουχίαις καὶ τοῖς μυστικαῖς σκιρτήμασι γυμνωθεὶς ὁ μηρὸς αὐτοῦ ἐξεπίτηδες χρυσοῦς ἐξέφανε, δέρματος ὡς τὸ εἶκος ἐπιχρύσου περιτεθέντος καὶ πρὸς τὴν αὐγὴν τῶν λαμπάδων ἀποστιβόντος. Ὡστε καὶ γενομένης ποτὲ ζητήσεως δύο τισὶ τῶν μωροσόφων ὑπὲρ αὐτοῦ, εἴτε Πυθαγόρου τὴν ψυχὴν ἔχει διὰ τὸν χρυσὸν μηρὸν εἴτε ἄλλων ὁμοίαν αὐτῷ, καὶ τὴν ζητήσιν ταύτην αὐτῷ Ἀλεξάνδρῳ ἐπανερχόντων, ὁ βασιλεὺς Γλύκων χρησμῷ ἔλυσεν τὴν ἀπορίαν·

Πυθαγόρου ψυχὴ ποτὲ μὲν φθίνει, ἄλλοτε δ' αὖτε· ἡ δὲ προφητεία δις φρενὸς ἐστὶν ἀπορρώε· καὶ μιν ἐπεμψε πατὴρ ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐπαρωγόν· καὶ πάλιν ἐς Διὸς εἰσι Διὸς βληθεῖσα κεραυνῷ.

41. Προλέγων δὲ πᾶσιν ἀπέχεσθαι παιδείου συνοουσίας, ὡς ἀσεβεῖς ὄν, αὐτοὺς τοιόνδε τι ὁ γεννάδας ἐτεχνάσατο·

37. Verum etiam exploratores in ipsa Roma multos sane constituerat conjuratorum, qui sententias uniuscujusque sibi nunciarent, et ante indicarent interrogationes, quæque maxime cuperent, ut paratum ad responsiones jam ante adventum suum missi invenirent.

38. Atque homines Italicos his et similibus machinis agrediebatur. Mystera etiam quædam insituit, et facum gestationes, et sacrorum cærimonias, tribus deinceps diebus festos ritus peragendos curans. Ac primo die edicebatur, ut Athenis, in hanc formulam: Si quis atheus, aut Christianus, aut Epicureus venerit, orgiorum speculator, fugito: qui autem deo credunt, initiantur bonis auspiciis! Deinde statim a principio fiebat exactio. Atque ipse initio dicebat, Foras Christianos! multitudo universa subiciebat, Foras Epicureos! Tum Latonæ agebatur puerperium, et Apollinis partus, et Coronidis nuptiæ, et nascebatur Æsculapinus: altero autem die Glyconis adventus et nativitas dei.

39. Tertio, Podalirii erant et matris Alexandri nuptiæ: Dadis (*facularia*) autem illa dies vocabatur, et facces accendebantur. Tandem agebantur Lunæ et Alexandri amores, nascensque uxor Rutiliani. Facem porro gestabat, et præibat cærimonias Endymion Alexander. Atque ipse quidem dormiens scilicet jacebat in medio, descendebat autem ad eum ex tecto tanquam e caelo pro Luna Rutilia quædam formosissima, dispensatorum Cæsaris cujusdam uxor, vere illa amans Alexandrum, et amata vicissim ab illo, atque in oculis miseri illius viri osculaque intercedebant in medio et complexus; si vero non adfuissent facces multæ, forte etiam quiddam eorum quæ sub veste fieri solent, patratum esset. Parvo autem interjecto temporis spatio rursus intrabat, ut antistitem cærimoniarum decet exornatus, multo cum silentio: deinde ipse quidem magna voce dicebat, Ie Glycon! succlamabant autem comites, Eumolpidæ nimirum et Ceryces quidam et Paphlagonia, carbatinisi calceati, acrem alii odorem ructantes multum, Ie Alexander!

40. Sæpe autem in illa facum gestatione et mysticis salutationibus nudatum ipsius de industria femur apparuit aureum, circumposita, ut probabile est, pelle inanrata, et ad lucernarum splendorem refulgente. Itaque exorta aliquando disputatione de illo inter duos stultitiæ illius consultos, utrum Pythagoræ animam haberet propter aureum illud femur, an aliam illius similem; eamque quæstionem ad ipsum Alexandrum referentibus, Glycon rex oraculo dubitationem illam dissolvit:

Pythagoræ vicibus mens alma peritque reditque: vatis at est animus Joviali e mente propago: missus adest jussu patris auxiliator honestis, et redit ad patrem Joviali fulmine tactus.

41. Quum pueri concubitu omnibus interdiceret, tanquam re impia, ipse tale quid vir ingeniosus commentus est. Ci-

ταῖς γὰρ πόλεσι ταῖς Ποντικαῖς καὶ ταῖς Παφλαγονικαῖς ἐπιγέγραπτε θεηκόλους πέμπειν ἐς τριετίαν ὑμνήσοντας παρ' αὐτῶν τὸν θεόν· καὶ ἐδοξέ μοι δοκιμασθέντας καὶ προκριθέντας τοὺς εὐγενεστάτους καὶ ὀρασιωτάτους καὶ κάλλει διαφέροντας πέμψῃν, οὓς ἐγκλεισάμενος ὡς περ ἀργυρονήτοισ ἐχρήσατο καὶ συγκαθεύδων καὶ πάντα τρόπον ἐμπαροινῶν. Καὶ νόμον δὲ ἐπεποίητο, ὑπὲρ τὰ ὅκτω καίδεκα ἔτη μὴδὲν τῷ αὐτοῦ στόματι δεξιόσθαι μὴδὲ φιλήματι ἀσπάζεσθαι, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις προτείνων τὴν χεῖρα κύσαι μόνους τοὺς ὀραίους κατεφίλει, καὶ ἐκαλοῦντο οὗτοι οἱ ἐντὸς τοῦ φιλήματος.

42. Τοιαῦτα ἐντροπῶν τοῖς ἀνόητοις διετελεῖ γυναῖκάς τε ἀνέστην διαφθείρων καὶ παισὶ συνών. Καὶ ἦν μέγα καὶ εὐκτὸν ἐκάστω, εἰ τινας γυναῖκας προσβλέψαιεν· εἰ δὲ καὶ φιλήματος ἀξιώσειεν, ἀθρόαν τὴν ἀγαθὴν τύχην ὥς το ἐκάστος ἐς τὴν οἰκίαν αὐτῶ ἐσφυρῆσθαι· πολλὰ δὲ καὶ ἡῦχον τετοκέναι παρ' αὐτοῦ, καὶ οἱ ἄνδρες ἐπεμαρτύρουν ὅτι ἀληθὴ λέγουσιν.

43. Ἐβόλω δέ σοι καὶ διάλογον διηγήσασθαι τοῦ Γλύκωνος καὶ σακέρδωτος τινος, Τίανου ἀνθρώπου, ὁποῖου τινὸς τὴν σύνεσιν, εἴση ἀπὸ τῶν ἐρωτήσεων. Ἀνέγνω δὲ αὐτὸν χρυσοῖς γράμμασι γεγραμμένον ἐν Τίῳ ἐν τῇ τοῦ σακέρδωτος οἰκίᾳ. Εἰπέ γάρ μοι, ἔφη, ὦ δεσποτα Γλύκων, τίς εἶ; Ἐγὼ, ἡ δ' ὁς, Ἀσκληπιὸς νέος. Ἄλλος παρ' ἐκείνων τὸν πρότερον, πῶς λέγεις; Οὐ θέμις ἀκοῦσά σε τοῦτό γε. Πόσα δὲ ἡμῖν ἔτη παραμενεῖς χρησιμῶν; Τρίτον πρὸς τοῖς χιλίοις. Εἴτα ποῖ μεταστήσῃ; Ἐς Βάκτρα καὶ τὴν ἐκεῖ γῆν· δεῖ γὰρ ἀπολαῦσαι καὶ τοὺς βαρβάρους τῆς ἐπιδημίας τῆς ἐμῆς. Τὰ δ' ἄλλα χρηστῆρια, τὸ ἐν Διδύμοις καὶ τὸ ἐν Κλάροι καὶ τὸ ἐν Δελφοῖς ἐτί σου τὸν προπάτορα ἔχει τὸν Ἀπόλλων, ἡ ψευδεῖς εἰσιν οἱ νῦν ἐκπίπτοντες ἐκεῖ χρησμοί; Μηδὲ τοῦτο ἐβελήσης εἰδέναι· οὐ γὰρ θέμις. Ἐγὼ δὲ τίς ἔσομαι μετὰ τὸν νῦν βίον; Κάμηλος, εἴτα ἵππος, εἴτα ἀνὴρ σοφὸς καὶ προφήτης οὐ μείων Ἀλεξάνδρου. Τοιαῦτα μὲν ὁ Γλύκων τῷ σακέρδωτι διελέχθη. Ἐπὶ τελεῖ δὲ χρησμὸν ἐμμετρον ἐφθέγγετο εἰδὼς αὐτὸν Λεπίδου ἑταῖρον ὄντα·

Μὴ πείθου Λεπίδω, ἐπεὶ οἱ λυγρὸς οἶτος ὀππῆδαι.

Πάνυ γὰρ ἐδεδίει τὸν Ἐπίκουρον, ὡς προεῖπον, ὡς τινα ἀντίτεχνον καὶ ἀντισοφιστὴν τῆς μαγανείας αὐτοῦ.

44. Ὅνα γοῦν τινα τῶν Ἐπικουρεῶν τολμήσαντα καὶ διελέγειν αὐτὸν ἐπὶ πολλῶν τῶν παρόντων ἐς κίνδυνον οὐ μικρὸν κατέστησεν· ὁ μὲν γὰρ προσελθὼν ἔλεγε μεγάλην τῇ φωνῇ, Σὺ μέντοι, ὦ Ἀλέξανδρε, τὸν δαῖνα Παφλαγὸνα προσαγαγεῖν οἰκέτας αὐτοῦ τῷ ἡγουμένῳ τῆς Παλατίας τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀνέπεισας ὡς ἀπεκτονότας τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ παιδευόμενον, ὁ δὲ νεανίσκος καὶ ζῆ καὶ ἐπανελήλυθε ζῶν μετὰ τὴν τῶν οἰκῶν ἀπώλειαν θηρίοις ὑπὸ σοῦ παραδοθέντων. Τοιοῦτο δὲ τι ἐγενήεντο· ἀναπλεύσας ὁ νεανίσκος εἰς Αἴγυπτον, ἔχρι τοῦ Κλύσματος πλοῦς ἀναγομένου ἐπείσθη καὶ αὐτὸς εἰς Ἰνδίαν πλεύσαι, καὶ περὶ ἧς ἐβράδυνεν, οἱ

vitibus Ponticis atque Paphlagonicis injunxit ut divini cultus ministros sibi in triennium mitterent, qui laudes dei apud se canerent : oportebatque probatos ac praelatos ceteris generosissimos quosque et florentissimos aetate et formosissimos mitti : quibus inclusis tanquam emtis pecunia sua utebatur, dormiens cum illis et omni genere intemperantis contumeliae in illos utens. Insuper legem tulerat, ne quis duodeviginti annis major inter salutandum completendumque ipsum oscularetur; verum aliis manum ad osculum quum offerret, solos aetate florentes osculabatur : dicebanturque hi intra osculum esse.

42. Hunc ad modum stupidis hominibus ad delicias suas illudebat, corrumpendis promiscue mulieribus, et pueris constuprandis. Et magnum erat unicuique atque optabile, si cujus uxorem aspiceret : si vero osculo etiam dignaretur, confertim ut bona fortuna in domum suam inlueret, futurum unusquisque putabat. Multae vero etiam se peperisse ex eo gloriabantur, et vera illas dicere, mariti illis testabantur.

43. Volo tibi etiam colloquium referre Glyconis et sacerdotis cujusdam, hominis Tianensis, qui quam prudens fuerit, ex interrogationibus discere poteris. Legi autem illud colloquium, aureis literis scriptum in Tio urbe in domo sacerdotis. Nempe, Dic mihi, inquit, domine Glycon, quis es? Ego, inquit ille, Aesculapius junior. Diversusne ab illo priore? quomodo ais? Non fas est te hoc audire. Quot vero annos manebis apud nos et dabis responsa? Tres supra mille annos. Deinde quo te conferes? Bactra, et ad vicinam regionem : oportet enim barbaros etiam frui mea inter homines peregrinatione. Oracula vero reliqua, Didymaeum, Clarium, Delphicum, habentiae adhuc progenitorem tuum Apollinem reddentem sibi oracula? an mendacia sunt, quae nunc ibi exeunt, oracula? Neque hoc scire postules; neque enim fas est. Ego vero quis ero post hanc vitam? Camelus, post equus, post vir sapiens, et propheta non minor Alexandro. Haec cum sacerdote Glycon locutus est. In fine autem oraculum versu conclusum pronuntiavit, quum Lepido sodalem esse sciret :

Ne Lepido credas : tristis manet exitus illum.

Vehementer enim, ut ante dixi, metuebat Epicurum, tanquam hominem arte sua et sapientia praestigias ipsius oppugnantem.

44. Unum igitur quendam Epicureorum audentem etiam multis praesentibus ipsum confutare, in periculum non parvum adduxit. Ille enim accedens ait magna voce, At tu, Alexander, Paphlagoni illi, quem scis, persuasisti, ut apud praesidem Gallograeciae postularet servos suos ultimi supplicii, tanquam qui filium suum Alexandriae doctrinae causa versantem interfecissent. Vivit autem adolescens, et salvus rediit post servorum interitum, bestiis a te obiectorum. Factum vero ejusmodi quid fuerat. Adolescens, qui adverso flumine navigarat in Aegyptum ad Clymas usque, solvente commodum navi persuaderi sibi passus est, ut et ipse navigaret in Indiam; quinque cunctaretur,

δυστυχεῖς ἐκείνοι οἰκέται αὐτοῦ οἰηθέντες ἢ ἐν τῇ Νεῖλῳ πλέοντα διεσθάρθαι τὸν νεανίσκον ἢ καὶ ὑπὸ ληστῶν — πολλοὶ γὰρ ᾔσαν τότε — ἀνηρεῖσθαι ἐπανήλθον ἀπαγγέλλοντες αὐτοῦ τὸν ἀφανισμόν. Ἐῖτα ὁ χρησμός καὶ ἡ καταδίκη, μεθ' ἣν ἐπέστη ὁ νεανίσκος διηγούμενος τὴν ἀποδημίαν. (Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγεν.

45. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀγανακτήσας ἐπὶ τῷ ἐλέγχῳ καὶ μὴ φέρων τοῦ ὀνειδούς τὴν ἀλήθειαν ἐκέλευε τοὺς παρόντας λίθοις βάλλειν αὐτὸν ἢ καὶ αὐτοὺς ἐναγεῖς ἔσεσθαι καὶ Ἐπικουρείους κληθῆσθαι. Τῶν δὲ βάλλειν ἀρξαμένων Δημόστρατος τις ἐπιτόμιον τοῦ Πόντου πρῶτος περιχυθεὶς ἐρρύσατο τοῦ θανάτου τὸν ἀνθρῶπον μικροῦ δεῖν καταλευσθέντα, πάνυ δικαίως· τί γὰρ ἔδει μόνον φρονεῖν ἐν τοσοῦτοις μεμηνόςι καὶ παρπολαῦσαι τῆς Παφλαγόνων μωρίας; καὶ τὰ μὲν κατ' ἐκείνον τοιαῦτα.

46. Εἰ δὲ τινων προσκαλουμένων κατὰ τάξιν τῶν χρησμῶν — πρὸ μίας δὲ τοῦτο τοῦ θεσπίσειν ἐγένετο — καὶ ἐρομένου τοῦ κήρυκος εἰ θεσπίζει, τῷ δὲ ἀνέιπεν ἐνδοθεν « ἐς κόρακας, » οὐκέτι τὸν τοιοῦτον οὔτε στέγη τις ἐδέχετο οὔτε πυρὸς ἢ ὕδατος ἐκοινώνει, ἀλλ' ἔδει γῆν πρὸ γῆς ἐλαύνεσθαι ὡς ἀσεβῇ καὶ ἄθεον καὶ Ἐπικουρείον, ἥπερ ἦν ἡ μεγίστη λοιδορία.

47. Ἐν γοῦν καὶ γελοιότατον ἐποίησεν ὁ Ἀλέξανδρος· εὐρὼν γὰρ τὰς Ἐπικουροῦ κυρίας δοῦσας, τὸ κάλλιστον, ὡς οἶσα τῶν βιβλίων καὶ κεφαλαιώδη περιέχον τῆς τάνδρος σοφίας τὰ δόγματα, κομίσας ἐς τὴν ἀγορὰν μέσσην ἔκασεν ἐπὶ ξύλων συκίων ὡς ὄψθεν αὐτὸν καταφλέγων, καὶ τὴν σποδὸν ἐς τὴν θάλατταν ἐξέβαλεν ἔτι καὶ χρησμὸν ἐπιφρυγιάμενος·

Πυρπολεῖν κέλομαι δοῦσας ἀλαοὺ γέροντας·

οὐδ' εἰδὼς ὁ κατάρατος ὅσων ἀγαθῶν τὸ βιβλίον ἐκείνο τοῖς ἐντυχάνουσιν αἵτιον γίγνεται καὶ ὅσων αὐτοῖς εἰρήνῃ καὶ ἀταραξίᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ ἐνεργάζεται, δειμάτων μὲν καὶ φασμάτων καὶ τεράτων ἀπαλλάττον καὶ ἐλπίδων ματαίων καὶ περιττῶν ἐπιθυμιῶν, νοῦν δὲ καὶ ἀλήθειαν ἐντιθὲν καὶ καθαῖρον ὡς ἀληθῶς· τὰς γνώμας οὐχ ὑπὸ θαδὶ καὶ σκίλλῃ καὶ ταῖς τοιαύταις φλυαρίαις, ἀλλὰ λόγῳ ὀρθῷ καὶ ἀληθείᾳ καὶ παρρησίᾳ.

48. Ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἐν τι καὶ μέγιστον τόλμημα τοῦ μικροῦ ἀνδρὸς ἄκουσον· ἔχων γὰρ οὐ μικρὰν ἐπὶ τὰ βασίλεια καὶ τὴν αὐλὴν τὸν Προτυλλιανὸν εὐδοκίμουνα πάροδον, διαπέμπεται χρησμὸν τοῦ ἐν Ἰερμανίᾳ πολέμου ἀκμάζοντος, ὅτε ὁ θεὸς Μάρκος ἤδη τοῖς Μαρχομάνοις καὶ Κουάδοις συνεπλέκετο. Ἡζίου δὲ ὁ χρησμός δύο λέοντας ἐμβληθῆναι ζῶντας ἐς τὸν Ἰστρον μετὰ πολλῶν ἀρωμάτων καὶ θυσιῶν μεγαλοπρεπῶν. Ἄμεινον δὲ αὐτὸν εἰπεῖν τὸν χρησμὸν·

Ἐς δῖνας Ἰστροιο διπετέος ποταμοῖο
ἐσβαλεῖν κέλομαι δούους Κυβέλης θεράποντας,
θῆρας ὀμειρετρέας, καὶ ὅσα τρέχει Ἰνδικὸς ἀπὸ
φθῶκα καὶ βοτάνας· εὐώδεις· αὐτίκα δ' ἔσται
νίκη καὶ μέγα κύδος ἡμ' εἰρήνῃ ἐρατεινῇ.

infelices illi servi ipsius, rati aut in Nili navigatione periisse adolescentulum, aut a latronibus, qui multi tum erant, de medio sublatum, redierunt, amissum illum nunciantes. Tum secutum est oraculum, et condemnatio; post quam subito affuit juvenis, suam peregrinationem enarrans. Hæc ille dixit.

45. Alexander vero agerrime ferens se redargui, veræque reprehensionis impatiens, jussit, qui præsentibus erant, lapidibus illum petere, alioquin ipsos quoque devoti capitis futuros et Epicureos vocatum iri. Qui quum jam lapidare inciperent, Demonstratus aliquis ex Ponti proceribus, ibi commorans, circumfusus homini, morti illum eripuit, quum parum abesset quin obrueretur lapidibus: merito ille quidem: quid enim oportebat solum sapere inter tot insuantes, et præter necessitatem frui Paphlagonum stultitia? Et hæc de illo ejusmodi erant.

46. Si vero citatis, qui afferebantur, ex ordine libellis (hiebat autem hoc pridie quam responderet), atque interrogante præcone, an responderet? intus dicebat: Ad corvos! hunc talem neque tecto amplius recipiebat, neque ignem ei neque aquam impertiebat quisquam; sed cogebatur e terra una vagari ad aliam, tanquam impius homo, et atheus, et Epicureus, quod quidem maximum erat convicium.

47. Unum ergo maxime ridiculum fecit Alexander. Quum invenisset Sententias principes Epicuri, pulcherrimum, quod nosti, illius librorum et qui placita sapientiæ hujus viri summatum omnia contineat, in medium forum prolatis ficulneis lignis cremavit, quasi ipsum videlicet exureret, et in mare abiecit cineres, oraculo etiam adjecto:

Edico decreta senis comburere cæci.

Ignorabat nempe homo execrabilis, quantum bonorum liber ille legentibus causa fiat, quantam in illis pacem, tranquillitatem, libertatem efficiat, qui a timoribus, et spectris, et prodigiis non minus, quam a spe vana et non necessariis cupiditatibus eos liberet; intelligentiam et veritatem inserat, et vere mentes purget, non tæda aut squilla et nugis similibus, sed recta ratione, et veritate et libertate.

48. Inter reliqua vero unum quoddam et audacissimum facinus impuri hominis audi. Quum aditus faciles haberet ad regiam atque aulam per Rutilianum gratia florentem, mittit ad illud oraculum vigente bello Germanico, quum divus Marcus Marcomanis et Quadis esset implicitus. Postulabat autem illud oraculum leones duos conjici vivos in Istrum multis cum aromatis et sacrificiis magnificis. Sed melius est ipsum ponere oraculum:

Istri vorticibus, lapsis divinitus undis,
præcipitare duos Cybeles, edico, ministros
montibus eductos: et, quos alit Indicus aer
flores, atque herbas fragrantis: evenietque
cum decore ingenti victoria, paxque benigna.

Γενομένων δὲ τούτων, ὡς προσέταξε, τοὺς μὲν λέοντας διανηξαμένους ἐς τὴν πολέμειαν οἱ βάρβαροι ξύλοις κατειργάσαντο ὡς τινὰς κύνας ἢ λύκους ξενικούς· αὐτὰ δὲ τὸ μέγιστον τραῦμα τοῖς ἡμετέροις ἐγένετο δις-μυρίων που σχεδὸν ἀνθρώπων ἀπολομένων. Εἶτα ἐπηκολούθησε τὰ περὶ Ἀκυλητῶν γενόμενα καὶ ἡ παρὰ μικρὸν τῆς πόλεως ἐκείνης ἄλωσις. Ὁ δὲ πρὸς τὸ ἀποδεδηκὸς τὴν Δελφικὴν ἐκείνην ἀπολογίαν καὶ τὸν τοῦ Κροίσου χρησμὸν ψυχρῶς παρήγε, νίκην μὲν γὰρ προειπεῖν τὸν θεὸν, μὴ μέντοι δηλῶσαι, Ῥωμαίων ἢ τῶν πολεμίων.

49. Ἦδη δὲ πολλῶν ἐπὶ πολλοῖς ἐπεσπρόντων καὶ τῆς πόλεως αὐτῶν θλιβομένης ὑπὸ τοῦ πλῆθους τῶν ἐπὶ τὸ χρηστήριον ἀφικνουμένων καὶ τὰ ἐπιτήδεια διαρκῆ μὴ ἔχουσας, ἐπινόει τοὺς νυκτερινούς καλουμένους χρησμούς· λαμβάνων γὰρ τὰ βιβλία ἐπεχοιμᾶτο ὡς ἔφασκεν αὐτοῖς καὶ ὡς ὄναρ παρὰ τοῦ θεοῦ ἀκούων ἀπεκρίνετο, οὐ μέντοι σαφεῖς τοὺς πολλούς, ἀλλ' ἀμφιβόλους καὶ τεταραγμένους καὶ μάλιστα εἴ ποτε θεᾶσαιτο περιεργότερον τὸ βιβλίον κατεσφραγισμένον. Οὐ γὰρ παρακινδυνεύων τὸ ἐπελθὼν ἄλλως ὑτέγραφε χρησμοῖς πρέπον καὶ τὸ τοιοῦτον οἰόμενος, καὶ ἥσάν τινες ἐξηγητὰ ἐπὶ τούτῳ καθήμενοι καὶ μισθοὺς οὐκ ὀλίγους ἐκλέγοντες παρὰ τῶν τοιούτους χρησμούς ἀπολαμβανόντων ἐπὶ τῇ ἐξηγήσει καὶ διαλύσει αὐτῶν. Καὶ τοῦτο αὐτῶν τὸ ἔργον ὑπόμισθον ἦν· ἐτέλουν γὰρ οἱ ἐξηγητὰι τῷ Ἀλεξάνδρῳ τάλατον Ἀττικὸν ἑκάτερος.

50. Ἐνίοτε δὲ μῆτε ἐρομένου τινὸς μῆτε πεμφθέντος, ἀλλ' οὐδὲ ὧως ὄντος ἔρχομῶδε πρὸς ἐκπληξιν τῶν ἀνοήτων, οἷον καὶ τοῦτο·

Δίκεαι ὅστις σὴν ἀλοχὸν μάλα πάγχυ λελθὼς
Καλιγένειαν ὑπὲρ λέχων σαλαγεῖ κατὰ δῶμα;
δούλος Πρωτογένης, τῷ δὴ σὺ γέ πάντα πέποιθας.
Ὦπιες γὰρ ἐκείνῳ, δ' ὅ' αὖθις σὴν παρκατοῖν,
ἀντίδοσιν ταύτην ὕβρεως ἰδίας ἀποτινῶν.
Ἄλλ' ἐπὶ σοὶ δὴ φάρμακ' ἀπ' αὐτῶν λυγρὰ τέτυκται,
ὡς μὴτ' εἰσαίῳς μὴτ' εἰσορᾷς ἅ ποιοῦσιν.
Εὐρήσεις δὲ κάτω ὑπὸ σῶ λέχει ἀγγυδοὶ τοίχου
πρὸς κεφαλῇ· καὶ σὴ θεράπεινα σύνοις Καλυψώ.

Τίς οὐκ ἂν Δημόκριτος διατράχλη ἀκούσας ὀνόματα καὶ τόπους ἀκριβῶς, εἶτα μετ' ὀλίγον κατέπτυσεν ἂν συνελὲς τὴν ἐπίνοιαν αὐτῶν;

51. Ἀλλὰ καὶ βαρβάρους πολλάκις ἔχρησεν, εἴ τις τῇ πατρίῳ ἔροιτα φωνῇ Συριστὴ ἢ Κελτιστὴ, οὐ βραδίως ἐξευρίσκων τινὰς ἐπιδημοῦντας δημοσυνεῖς τοῖς δεδωκόσι. Διὰ τοῦτο καὶ πολλὰ δ' ἐν μέσῳ χρόνος ἦν τῆς τε δόσεως τῶν βιβλίων καὶ τῆς χρησιμότητος, ὡς ἐν τοσούτῳ κατὰ σχολὴν λύοιτό τε οἱ χρησμοὶ ἀσφαλῶς καὶ εὐρίσκειντο οἱ ἐρμηνεύεισι δυνάμενοι ἕκαστα, οἷος καὶ ὁ τῷ Σκύθῃ δοθεὶς χρησμός ἦν·

Μόρφι ἐβάργουλis εἰς σκιὴν χνέγχιραχχ λείψει φάος.

52. Ἄλλως πάλιν οὔτε παρόντι οὔτε ὄντι ἐπὶ ἀνευ μέτρου, ἀναστρέφειν ὀπίσω· ὁ γὰρ πέμψας σε τέθνηκεν ὑπὸ τοῦ γείτονος Διοκλέους τήμερον, ληστῶν

Factis autem hisce uti jusserrat, leones quum in hosticum enatassent, lignis confecere barbari, uti canes quosdam, aut lupos peregrinos: statimque maximum vulnus nostri accipere, vicies mille fere uno loco amissis. Deinde consecuta sunt ea, quæ ad Aquileiam contingere, urbsque illa pæne capta. At ille ad eventum excusandum, Delphicam illam defensionem et Cræsi oraculum frigide protulit, victoriam nempe prædixisse deum, neque tamen declarasse, Romanorumne ea esset an hostium.

49. Jam vero confluentibus multis, ipsaque urbe pressa a multitudine venientium ad oraculum, nec satis rerum necessariorum habente, oracula excogitat quæ nocturna vocaret. Sunt enim libris, iacubabat, prout dicebat, et quasi per quietem audita a deo respondebat oracula, non tamen aperta pleraque, sed ambigua et perturbata, inprimis si quando videret curiosius obsignatum libellum. Quibus, minime periclitans, quicquid in mentem veniret, subscribebat temere, oraculis illud quoque convenire ratus. Et erant constituti ad hoc ipsum interpretes, qui mercedes non tenues quærebant, interpretationis et explicationis causa, ab his, quibus talia oracula reddita fuerant. Hoc quoque illorum opus tributarium erat: pendebant enim interpretes Alexandro talentum unusquisque Atticum.

50. Interdum vero, licet neque interrogaret quisquam, neque missus esset, quin neque omnino esset (ad quem pertineret oraculum), oracula fundebat ad stuporem hominum insipientium: quale est hoc quoque:

Scire cupis quisnam uxorem tibi Calligeniam,
in stratis furtim subigat tecto sub herili?
Servus Prologenes, is, cui tute omnia credis.
Is tibi quod dederat, dat et rursus tua conjux:
vindictam is repetit factis pro turpibus istam.
Tristia jamque tibi per utrumque venena parata,
ut neque que faciunt videas, nec ea audiat auris.
Ad murum invenies hæc et supposita cubili
ad caput: est horum tua conscia serva Calypso.

Quis non Democritus confundatur auditis nominibus accurate et locis, ac deinde paulo post non despuat intellectum illorum consilium?

51. Verum respondit sæpe etiam barbaris, si quis patria lingua interrogaret, Syriace aut Celtice, cum difficultate aliqua inveniens commorantes in urbe ejusdem gentis, cuius essent, qui darent libellos. Propterea et multum temporis intercedebat inter datos libellos, et ipsa oracula, ut interea per otium solverentur libelli secure, invenirenturque qui interpretari possent singula. Quale etiam fuit oraculum Scythæ datum:

Morphi ebargulis in umbram Chnenclicranc linquet lucem.

52. Rursus neque præsentī, neque omnino viventi cuiquam dixit extra versum, Retro abi: qui enim te misit, interfectus est a Diocle vicino hodie, accedentibus latroni-

ἐπαχθέντων Μάγνου καὶ Κέλερος καὶ Βουβάλου, οἱ καὶ ἤδη δέδενται ληφθέντες.

53. Ὀλίγους δὲ καὶ τῶν ἐμοὶ δοθέντων ἄκουσον· ἐρομένου γάρ μου εἰ φαλακρὸς ἐστίν Ἀλέξανδρος, καὶ κατασημνηαμένου περιέργως καὶ προφανῶς ὑπογράφεται χροσμὸς νυκτερήσιος,

Σαβαρδάλαχου μάλαχ Ἄττις ἄλλος ἦν.

Καὶ πάλιν ἐμοῦ ἐρομένου ἐν δύο βιβλίοις διαφόροις τὴν αὐτὴν ἐρώτησιν, πόθεν ἦν Ὀμηρος ὁ ποιητής, ἐπ' ἄλλου καὶ ἄλλου ὀνόματος, τῷ ἐτέρῳ μὲν ὑπέγραψεν ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἐμοῦ νεανίσκου — ἐρωτηθεὶς γὰρ ἐφ' ὅτι ἦκε, Θεραπείαν, ἔφη, αἰτήσων πρὸς δόζυνην πλεуроῦ —

Κυτμίδα χρίσθαι κέλομαι δροσίην τε κελήτος·

τῷ δ' ἐτέρῳ, ἐπαὶ καὶ τοῦτ' ἡχηκοίς ὡς ἐρομένου τοῦ πέμψαντος, εἰ δέοι πλεῦσαι ἐπ' Ἱταλίαν εἴτε πεζοπορήσαι λῶων, ἀπεκρίνατο οὐδὲν πρὸς τὸν Ὀμηρον·

Μὴ σὺ γε πλωμέναι, πεζὴν δὲ κατ' οἶμον δόει.

54. Πολλὰ γὰρ τοιαῦτα καὶ αὐτὸς ἐπεμηχανησάμην αὐτῷ, ὅλον καὶ ἐκαίνο· μίαν ἐρώτησιν ἐρωτήσας ἐτέγραψα τῷ βιβλίῳ κατὰ τὸ ἔθος· τοῦ δεινὸς χρησμοὶ ὀκτώ, ψευδόμενος τι ὄνομα, καὶ τὰς ὀκτὼ δραχμάς καὶ τὸ γινόμενον ἔτι πρὸς ταύταις πέμψας· ὁ δὲ πιστεύσας τῇ ἀποπομπῇ τοῦ μισθοῦ καὶ τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ βιβλίου πρὸς μίαν ἐρώτησιν — ἦν δὲ αὕτη· πότε ἀλώσεται μαγανεύων Ἀλέξανδρος; — ὀκτὼ μοι χρησμοὺς ἐπέμψεν οὔτε γῆς φασιν οὔτε οὐρανοῦ ἀπτομένους, ἀνοήτους δὲ καὶ δυσνοήτους ἅπαντας. Ἄπερ ὕστερον αἰσθόμενος καὶ ὅτι τὸν Ρουτιλλιανὸν ἀπέτρεπον ἐγὼ καὶ τοῦ γάμου καὶ τοῦ προσκεῖσθαι ταῖς τοῦ χρηστηρίου ἐλπίσιν, ἐμίσει, ὡς τὸ εἶκος, καὶ ἐχθιστον ἤγειτο. Καὶ πότε περὶ ἐμοῦ ἐρομένου τῷ Ρουτιλιανῷ ἔφη·

Νυκτιπλάνοις ὁόροις χαίρει κοίταις τε δυσάνοις.

55. Καὶ ὅπως ἐχθιστος ἦν ἐγὼ. Κάπειδ' ἔσελθόντα με ἐς τὴν πόλιν ἤσθετο καὶ ἐμαθεν ὡς ἐκείνος εἶπεν ὁ Λουκιανὸς — ἐπηγόμην δὲ καὶ στρατιώτας δύο, λογχοφόρον καὶ κοντοφόρον, παρὰ τοῦ ἡγουμένου τῆς Καππαδοκίας, φίλου ὄντος, λαβὼν, ὡς με παραπέμψειαν ἄχρι πρὸς τὴν θάλατταν — αὐτίκα μεταστέλλεται δεξιῶς πᾶν καὶ μετὰ πολλῆς φιλοφροσύνης. Ἐλθὼν δ' ἐγὼ πολλοὺς καταλαμβάνω περὶ αὐτόν· συνεπηγόμην δὲ καὶ τοὺς στρατιώτας τύχη τινὶ ἀγαθῇ. Καὶ ὁ μὲν προὔτεινέ μοι κύσαι τὴν δεξιάν, ὥσπερ εἰώθει τοῖς πολλοῖς, ἐγὼ δὲ προσῶν ὡς φιλήσων δῆγματι χρηστῷ πᾶν μικροῦ δεῖν γυλῆν αὐτῷ τὴν χεῖρα ἐποίησα. Οἱ μὲν οὖν παρόντες ἄγγειν με καὶ καίειν ἐπειρῶντο ὡς ἱερόσθλον, καὶ πρότερον ἔτι ἀγανακτήσαντες ὅτι Ἀλέξανδρον αὐτόν, ἀλλὰ μὴ προφήτην προσεῖπον· ὁ δὲ πᾶν γενναῶς καρτερήσας κατέπαυε τε αὐτοὺς καὶ ὑπισχνεῖτο τιθασὴν με βράδιως ἀπορνεῖν καὶ δαίξειν τὴν Γλύκωνος ἀρετὴν, ὅτι καὶ τοὺς πᾶν τραχυνομένους φίλους ἀπεργάζεται· καὶ μεταστειλάμενος ἅπαντας

bus Magno et Celere et Bubalo, qui etiam capti jam sunt et vincli.

53. Pauca etiam eorum quæ mihi reddita sunt audi. Quum interrogassem, an calvus sit Alexander, et curiose obsignassem et coram omnibus, subscribitur nocturnum oraculum :

Sabardalachu malach Attis alius est.

Rursus quum duobus libellis interrogassem diversis, et sub nominibus diversis, interrogationem eandem, cujus Homerus poeta fuisset, alteri subscripsit, deceptus a meo puero, qui quærenti, cujus rei causa veniret? responderat, Peti-tum curationem ad dolorem lateris : scripsit :

Ungi cytmide præcipio spumaque caballi.

Alteri autem, quum et hoc audisset, interrogare eum qui mitteret, utrum navigare melius esset in Italiam, an pedestre iter facere, respondit nihil ad Homerum :

Navibus ire cave, pedibus sed iter peragendum.

54. Multa enim in eo genere et ipse illi machinatus sum, ut hoc quoque. Unam modo quæstionem quum rogarem, inscripsi libro ex consuetudine : Illius (ponebam fictum nomen) consultationes octo, et drachmas octo, quodque insuper efficitur, misi. At ille mercedi missæ credens et inscriptioni libelli, ad unam quæstionem (erat autem hæc : Quando deprehendetur ut præstigiator Alexander?) octo mihi responsa misit, quæ neque terram, aiunt, neque cælum tangerent, sed sensu carentia et difficilia intellectu universa. Quæ postea quum sensisset, et illud quoque, dehortatum me esse Rutilianum a nuptiis, et ne nimis intentus esset spei ab oraculo ostensæ, oderat me, ut facile est ad existimandum, et inimicissimum sibi putabat : interrogantique aliquando de me Rutiliano respondebat :

Noctivago gaudet coitu incestoque cubilli.

55. Et in summa infensissimum merito me sibi habuit. Quumque sensisset in urbem me ingressum, et didicisset me illum esse Lucianum (adduxeram autem mecum milites duos, hastatum et contarium, quos a præside Cappadociæ, qui amicus mihi erat, acceperam ad mare usque me deducturos), statim invitari me jubet dextre sane et cum multa humanitatis significatione. Adveniens ego multos cum illo deprehendo, adduxeram autem mecum, bona fortuna mea, milites. Et ille protendit mihi osculandam manum, ut solebat vulgo : at ego applicito ore tanquam ad osculum, præclaro morsu tantum non claudam feci viro manum. Præsentes ergo angere me et pulsare tentabant, pro sacrilego, jam prius irati quod Alexandri ipsum nomine, non prophetiæ salutaveram. Ille vero generosa illud patientia sustinens, et ipsos sedavit, promissisque se mansuetum facile me redditurum, et vim Glyconis ostensurum, qui vel maxime asperos ad amicitiam adduceret. Tum arbitris re-

ἐδικαιολογεῖτο πρὸς με λέγων πάνυ εἰδέναι καὶ τὰ ὑπ' ἐμοῦ 'Ρουτιλιανῶ συμβουλευόμενα, καὶ τ' ἰπαθῶν τάδε με εἰργάσθω δυνάμενος ὑπ' ἐμοῦ ἐπὶ μέγα προαχθῆναι παρ' αὐτῶ; Καὶ γὰρ ἄσμενος ἤδη ἐδεχόμενον τὴν φιλοφροσύνην ταύτην ὁρῶν ὃ κινδύνου καθιστῆσθαι, καὶ μετ' ὀλίγον προῆλθον φίλος γεγεννημένος. Καὶ τοῦτο οὐ μικρὸν θαῦμα τοῖς ὁρώσιν ἐδοξεν, οὕτω μου ῥαδίᾳ γενομένη μεταβολή.

56. Εἴτα δὴ μου ἐκπλεῖν προαιρουμένου ξένια καὶ ὄψωρα πολλὰ πέμψας — μόνος δὲ σὺν τῷ Ξενοφῶντι ἔτῳ ἐπιδημῶν, τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἐμοὺς εἰς Ἀμαστριν προὔπεμπομῶς — ὑπισχνεῖται καὶ πλοῖον αὐτὸς παρέξειν καὶ ἐρέτας τοὺς ἀπάξοντας· καὶ γὰρ μὲν ἡμῖν ἀπλοῦν τι τοῦτο εἶναι καὶ δεξιόν. Ἐπεὶ δὲ κατὰ μέσον τὸν πόρον ἐγενόμην, δακρύοντα ὁρῶν τὸν κυβερνήτην καὶ τοῖς ναύταις τι ἀντιλέγοντα οὐκ ἀγαθὰς εἶχον περὶ τῶν μελλόντων τὰς ἐλπίδας. Ἦν δὲ αὐτοῖς ἐπεσταλμένον ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀραμένους ῥῖψαι ἡμᾶς ἐς τὴν θάλατταν· ὅπερ εἰ ἐγεγένητο, ῥαδίως ἂν αὐτῷ διεπεπολέμητο τὰ πρὸς ἐμέ. Ἀλλὰ δακρύων ἐκείνος ἐπεισε καὶ τοὺς συνναύτας μηδὲν ἡμᾶς δεινὸν ἢ κακὸν ἐργάσασθαι, καὶ πρὸς ἐμέ εἶπεν, Ἔτη ἐξήκοντα, ὡς ὄρεξ, ἀνεπιληπτον βίον καὶ ὅσιον προθεβιωκώς οὐκ ἂν βουλοίμην ἐν τούτῳ τῆς ἡλικίας καὶ γυναικῆ καὶ τέκνα ἔχων μιᾶναι φόνῳ τὰς χεῖρας, δηλῶν ἐφ' ὅπερ ἡμᾶς ἀνελήφει καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου προστεταγμένα.

57. Καταθέμενος δὲ ἡμᾶς ἐν Αἰγιαλοῖς, ὧν καὶ ὁ καλὸς Ὅμηρος μέμνηται, ὀπίσω ἀπῆλθον. Ἐνθα ἐγὼ παραπλέοντας εὐρὼν Βοσποριανοὺς τινὰς πρέσβεις παρ' Εὐπάτορος τοῦ βασιλέως ἐς τὴν Βιθυνίαν ἀπίοντας ἐπὶ κομιδῇ τῆς ἐπετείου συντάξεως καὶ διηγησάμενος αὐτοῖς τὸν περιστάνα ἡμᾶς κινδύνον καὶ δεξιῶν αὐτῶν τυχὼν ἀναληφθεὶς ἐς τὸ πλοῖον διασωσόμεναι ἐς τὴν Ἀμαστριν παρὰ τοσοῦτον ἑλθὼν ἀποθανεῖν. Τούτε ὕθεν καὶ αὐτὸς ἐπεκορυσσόμεν αὐτῷ καὶ πάντα κάλων ἐκίνουν ἀμύνασθαι βουλόμενος, καὶ πρὸ τῆς ἐπιβουλῆς ἤδη μισῶν αὐτὸν, καὶ ἐχθιστον ἡγούμενος διὰ τὴν τοῦ τρόπου μισαρίαν, καὶ πρὸς τὴν κατηγορίαν ὠρμώμην πολλοὺς συναγωνιστὰς ἔχων καὶ μάλιστα τοὺς ἀπὸ Τιμοκράτους τοῦ Ἡρακλείου φιλοσόφου· ἀλλ' ὁ τότε ἡγούμενος τῆς Βιθυνίας καὶ τοῦ Πόντου αὐτὸς ἐπέσχε μονοφυλίαν ἰκετεύων καὶ ἀντιβολῶν πύσασθαι· διὰ γὰρ τὴν πρὸς 'Ρουτιλιανὸν εὐνοίαν μὴ ἂν δύνασθαι, καὶ εἰ φανερῶς λάθοι ἀδικοῦντα, κολάσαι αὐτόν. Οὕτω μὲν ἀνεκόπη τῆς δρυμῆς καὶ ἐπαυσάμην οὐκ ἐν δέοντι θρασυνόμενος ἐφ' οὕτω δίκαστοῦ διαχειμένου.

58. Ἐκείνο δὲ πῶς οὐ μέγα ἐν τοῖς ἄλλοις τὸ τόλμημα τοῦ Ἀλεξάνδρου, τὸ αἰτῆσαι παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος μετονομασθῆναι τὸ Ἀδώνου τεῖχος καὶ Ἰωνόπολιν κληθῆναι καὶ νόμισμα καινὸν κόψαι ἐγκεχαρχμένον τῇ μὲν τοῦ Γλύκωνος, κατὰ θάτερα δὲ Ἀλεξάνδρου στέμματα τε τοῦ πάππου Ἀσκληπιοῦ καὶ τὴν ἀρπὴν ἐκείνην τοῦ πατρομήτορος Περσέως ἔχοντος;

motis, mecum expostulabat, dicens omnino sibi notum esse quid Rutiliano auctor fuerim: et, Qua de causa, inquit, hæc mihi fecisti, quum possis a me in magnum gradum apud ipsum proveli? Hic ego lubens jam illam humanitatem accepi, videns quo in periculo constitissem; ac paulo post prodii factus illi amicus. Idque miraculum videbatur non parvum videntibus, tam facilis circa me mutatio facta.

56. Postea quum inde navigare vellem, xeniiis muneribusque multis missis (solus autem cum Xenophonte iter faciebam, patrem et meos Amastri præmiseram), promittit etiam navim se præbiturum et remiges qui me abducerent. Atque ego simpliciter illum et dextre facere ista putabam. Quum vero medio in tractu essem, flentem video gubernatorem et nautis aliqua in re contradicentem, non multum boni de his quæ futura essent sperabam. Erat autem illis ab Alexandro præceptum, uti arreptos nos in mare præcipitarent: quod si factum esset, facile contra me debellatum erat. Sed ille lacrimis suis reliquis etiam nautis persuasit, ne quid durum aut malum in nos consulerent; atque ad me, Sexaginta annos, inquit, ut vides, irreprehensam et sanctam vitam quum vixerim, nolim hac ætate, qui conjugem habeam et liberos, cæde maculare manus: indicans quo nos consilio recepisset, et quæ sibi essent mandata ab Alexandro.

57. Quum autem exposuisset nos Ægialis, quorum etiam pulcher Homerus meminit, retro navigavit. Ibi ego præternavigantes quum invenissem Bosporianos quosdam legatos, ab Eupatore rege abeuntes in Bithyniam, ut annum tributum afferrent, atque enarrassem illis impendens nobis periculum, benevolosque illos nactus et receptus in navem, Amastri salvus pervenio, quum in propinquum adeo mortis discrimen adductus fuisset. Hinc et ipse in illum concitatus, omnem funem, aiunt, movebam, ulcisci hominem cupiens, quem et ante insidias jam odissem, et insensissimum propter morum impuritatem haberem: jamque accusationem meditabar, subscriptores habens multos, præsertim philosophos et schola Timocratis Heracleotæ. Sed quum Bithyniam et Pontum regebat, impediit ipse, tantum non supplicans obsecransque uti quiescerem: se enim propter amicitiam Rutiliani non posse, manifestis in criminibus licet deprehensum, supplicio afficere. Itaque ab impetu repulsus acquievi, intempestive audax sub iudice sic affecto futurus.

58. Illa vero nonne magna in reliquis audacia Alexandri, quod petiit ab Imperatore, nomen mutari Aboni castro, eamque urbem Ionopolin vocari; et novum nummum percuti, insculptam habentem hinc Glyconis imaginem, ab altera vero parte Alexandri, coronam avi sui gerentis, Æsculapii, et falcem illam materni progenitoris sui Persei?

59. Προειπὼν δὲ διὰ χρησμοῦ περὶ ἑαυτοῦ ὅτι ζῆσαι εἴμαρται αὐτῷ ἑτη πενήκοντα καὶ ἑκατὸν, εἴτα κεραυνῷ βληθέντα ἀποθανεῖν, οἰκτίστω τέλος οὐδὲ ἐβδομήκοντα ἑτη γεγονὼς ἀπέθανεν ὡς Ποδαλειρίου υἱὸς διασπαεὶς τὸν πόδα μέχρι τοῦ βουβῶνος καὶ σκολήκων ζέσας, ὅτε περ καὶ ἐφάνη φαλακρὸς ὢν παρέχων τοῖς ἰατροῖς ἐπιβρέχειν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν διὰ τὴν δόυνην, ὃ οὐκ ἂν ποιῆσαι ἐδύναντο μὴ οὐχὶ τῆς φανάκης ἀφηρημένης.

60. Τοιοῦτο τέλος τῆς Ἀλεξάνδρου τραγωδίας καὶ αὕτη τοῦ παντὸς δράματος ἡ καταστροφή ἐγένετο, ὡς εἰκάζειν προνοίας τινὸς τὸ τοιοῦτον, εἰ καὶ κατὰ τύχην συνέβη. Ἔδει δὲ καὶ τὸν ἐπιτάφιον αὐτοῦ ἀξίον γενέσθαι τοῦ βίου καὶ ἀγῶνά τινα συστήσασθαι ὑπὲρ τοῦ χρησμηρίου, τῶν συνωμοτῶν ἐκείνων καὶ γοήτων, ὅσοι κορυφαῖοι ἦσαν, ἀνελθόντων ἐπὶ διαίτην τὸν Ῥουτιλιανόν, τίνα χρὴ προκηρῖθῃαι αὐτῶν καὶ διαδέξασθαι τὸ μαντεῖον καὶ στεφανωθῆναι τῷ ἱεροφαντικῷ καὶ προφητικῷ στέμματι. Ἦν δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ Παῖτος ἱατρός τὴν τέχνην, πολυῶδης ὢν, οὔτε ἱατρῷ πρόποντα οὔτε πολὺν ἀνδρὶ ταῦτα ποιῶν. Ἀλλ' ὁ ἀγνοοθέτης Ῥουτιλιανὸς ἀστεφανώτους αὐτοὺς ἀπέπειμψεν αὐτῷ τὴν προφητείαν φυλάττων μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἀπαλλαγὴν.

61. Ταῦτα, ὦ φιλότης, ὅλγα ἐκ πολλῶν δαίγματος ἕνεκα γράψαι ἤξιωσα καὶ σοὶ μὲν χαριζόμενος ἀνδρὶ εἰταίρῳ καὶ φίλῳ καὶ ἐν ἐγὼ πάντων μάλιστα θαυμάσας ἔχω ἐπὶ τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πρὸς ἀλήθειαν ἔρωτι καὶ τρόπου πραότητι καὶ ἐπεικειᾷ καὶ γαλήνῃ βίου καὶ δεξιότητι πρὸς τοὺς συνόντας, τὸ πλεόν δὲ, ὅπερ καὶ σοὶ ἤδιον, Ἐπικούρου τιμωρῶν, ἀνδρὶ ὡς ἀληθῶς ἱερῷ καὶ θεσπεσίῳ τὴν φύσιν καὶ μόνῳ μετ' ἀληθείας τὰ καλὰ ἐγνωκότε καὶ παραδεδωκότε καὶ ἐλευθερωτῇ τῶν ὁμιλησάντων αὐτῷ γενομένῳ. Οἶμαι δὲ ὅτι καὶ τοῖς ἐντυχοῦσι χρησίμῳν τι ἔχειν δοῖε ἡ γραφὴ τὰ μὲν διεξελέγχουσα, τὰ δ' ἐν ταῖς τῶν εὐ φρονούντων γνώμαις βεβαιουσα.

XXXIII.

ΠΕΡΙ ΟΡΧΗΣΕΩΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐπεὶ τοίνυν, ὦ Κράτων, δεινὴν τινα ταύτην κατηγορίαν ἐκ πολλοῦ, οἶμαι, παρεσκευασμένος κατηγορήκας ὀρχήσεώς τε καὶ αὐτῆς ὀρχηστικῆς καὶ προσέτι ἡμῶν γε τῶν χαϊρόντων τῇ τοιαύτῃ θεᾷ ὡς ἐπὶ φαύλῳ καὶ γυναικίῳ πράγματι μεγάλην σπουδὴν ποιούμενων, ἀκουσον ἔσον τοῦ ὁρθοῦ διημάρτηκας καὶ ὡς λελήθας σεαυτοῦ τοῦ μεγίστου τῶν ἐν τῷ βίῳ ἀγαθῶν κατηγορῶν. Καὶ συγγνώμη σοι, εἰ ἐξ ἀρχῆς βίῳ αὐχμηρῷ συζῶν καὶ μόνον τὸ σκληρὸν ἀγαθὸν ἡγούμενος ὑπ' ἀπειρίας αὐτῶν κατηγορίας ἀξία εἶναι νενόμικας.

2. ΚΡΑΤ. Ἄνθρωπέ τις ὢν, ὦ Λύκιε, καὶ ταῦτα παιδείᾳ σύντροφος καὶ φιλοσοφίᾳ τὰ μέτρια ὁμιληκός, ἀρέμενος, ὦ Λυκίε, τοῦ περὶ τὰ βελτίω σπουδάζειν καὶ τοῖς παλαιοῖς συνεῖναι, καθῆται καταυλούμενος, ὁγλυ-

59. Quum vero prædixisset reddito de se oraculo, vitam sibi fato attribulam annorum quinquaginta et centum, deinde fulminis ictu se moritutum : miserrimo fine, annos nondum septuaginta natus, periit, ut filius Podalirii, putrefacto ad inguen usque pede, et scatens vermibus : quo tempore etiam calvus esse deprehensus est, dum præbet propter dolorem medicis caput perfundendum, quod nisi ablato ficticio capillamento facere non poterant.

60. Ille finis tragædiæ Alexandri, hæc totius fabulæ exitus fuit, ut conjicere quis possit, a quadam hoc providentia fuisse, etsi forte tantum fortuna evenit. Oportebat autem etiam parentari ei prout ista vita dignum erat, et cerulam institui pro oraculo obtinendo, quum conjuratorum præstigatorumque principes ad Rutilianum arbitrum venirent, quis ipsorum prælatus reliquis suscipere deberet oraculum, coronarique sacerdotali illa et prophetica corona. Erat inter illos etiam Pætus arte medicus, jam fere canus, qui neque medicum quod deceret, neque canum hominem, hac in re egit. Sed præses hujus certaminis Rutilianus illos non coronatos remisit, prophetæ munus illi, postquam hinc decesserat, adhuc servans.

61. Hæc, amice, pauca de multis scribere speciminis causa volui, tibi quidem gratificans, sodali et amico, quemque ego omnium maxime admiror, cum propter sapientiam et veritatis amorem et mores mansuetos, tum propter æquitatem et vitæ tranquillitatem, dexteritatemque in convictu : magis vero (id quod tibi etiam jucundius) Epicuri ulciscendi causa, viri vere sancti, et divino ingenio, quique solus cum veritate quæ pulchra sunt cognoverit tradideritque, liberatorque auditorum suorum factus sit. Puto vero aliis etiam qui inciderint, utile quiddam continere visum iri hanc scriptionem, quæ alia quidem refellat, alia vero in recte sentientium animis confirmet.

XXXIII.

DE SALTATIONE.

1. LYCINUS. Quandoquidem ergo, Crato, gravem hanc accusationem, olim, puto, ad eam paratus, protulisti saltationum et ipsius saltandi artis, et nostri insuper, qui tali spectaculo gaudemus, ut qui in vili et muliebri negotio magnum studium adhibeamus : audi jam quantum a recta via aberres, et quam imprudens bonorum in vita maximum accuses. Et ignoscendum tibi, si ab initio inde tristi vitæ generi assuetus, et, quod durum est, solum bonum esse judicans, præ ignorantia earum rerum, dignas accusatione putasti.

2. CRATO. Homo qui vir sit, o bone, isque eruditioni innutritus, et cum philosophia versatus mediocriter, relicto, Lycine, optimarum rerum studio, et antiquorum consuetudine, sedensne tibi mulcendum se præbet, effeminatum

δρίαν ἄνθρωπον ὁρῶν ἐσθῆσι μαλακαῖς καὶ ἄσματος ἀκολάστοις ἐναθρονομένον καὶ μιμούμενον ἐρωτικά γύναια, τῶν πάλαι τὰς μαχλοτάτας, Φαίδρας καὶ Παρθενόπας καὶ Ῥοδόπας τινάς, καὶ ταῦτα πάντα ὑπὸ χρούμασι καὶ τερετίσμασι καὶ ποδῶν κτύπῳ καταγέλαστα ὡς ἀληθῶς πράγματα καὶ ἥιστα ἐλευθέρῳ ἀνδρὶ καὶ οἷς σοὶ πρέποντα; Ὡστε ἔγωγε πυθόμενος ὡς ἐπὶ τοιαύτῃ θεᾷ σχολάζεις οὐκ ἠδέσθην μόνον ὑπὲρ σοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡνιόθην, εἰ Πλάτωνος καὶ Χρυσίππου καὶ Ἀριστοτέλους ἐλαθόμενος κᾶθησαι τὸ ὅμοιον πεπονθὸς τοῖς τὰ ὦτα περὶ κνωμένοις, καὶ ταῦτα μυρίων ἄλλων ὄντων ἀκουσμάτων καὶ θαμάτων σπουδαίων, εἰ τούτων τις δέοιτο τῶν κυκλικῶν αὐλητῶν καὶ τῶν κιθάρᾳ τὰ ἔννομα προσάδοντων, καὶ μάλιστα τῆς σεμνῆς τραγωδίας καὶ τῆς φαιδροτάτης κωμῳδίας, ἅπερ καὶ ἐναγώνια εἶναι ἡξιώται.

3. Πολλῆς οὖν, ὦ γενναῖε, τῆς ἀπολογίας σοὶ δεήσει πρὸς τοὺς πεπαιδευμένους, εἰ βούλει μὴ παντάπασιν ἐκκεκρίσθαι καὶ τῆς τῶν σπουδαίων ἀγέλης ἐξελησθῆσαι. Καίτοι τό γε ἄμεινον ἐκεῖνόν ἐστιν, οἶμαι, ἀρνήσει τὸ πᾶν ἴσασθαι καὶ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν ὁμολογεῖν τι τοιοῦτον παρανενομησθῆναι σοὶ. Πρὸς δ' οὖν τοῦτιδόν ὅρα ὅπως μὴ λάθῃς ἡμῖν ἐξ ἀνδρὸς τοῦ πάλαι Λυδῆ τινος ἢ Βάκχης γενόμενος, ὅπερ οὐ σὸν ἂν ἐγκλημα εἴη μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡμῶν, εἰ μὴ σε κατὰ τὸν Ὀδυσσεᾶ τοῦ λωτοῦ ἀποσπᾶσαντες ἐπὶ τὰς συνήθεις διατριβὰς ἐπαναζόμενοι, πρὶν λάθῃς τελείως ὑπὸ τῶν ἐν τῷ θεάτρῳ Σειρήνων κατεσχημένους. Καίτοι ἐκεῖναι μὲν τοῖς ὡς μόνον ἐπεβούλευον, καὶ διὰ τοῦτο κηροῦ ἐδέησε πρὸς τὸν παράπλουον αὐτῶν· σὺ δὲ καὶ δι' ὀφθαλμῶν εὐκαὶς ὁλος δεδουλώσθαι.

4. ΛΥΚ. Παπαῖ, ὦ Κράτων, ὡς κάρχαρόν τινα ἔλυσας ἐφ' ἡμᾶς τὸν σαυτοῦ κύνα. Πλὴν τό γε παράδειγμα τὴν τῶν Λωτοφάγων καὶ Σειρήνων εἰκόνα πάνυ ἀνομοιοτάτην μοι δοκεῖς εἰρηκέναι ὣν πέπονθα, παρ' ὅσων τοῖς μὲν τοῦ λωτοῦ γευσσάμενοις καὶ τῶν Σειρήνων ἀκούσαντις ὁλεθρὸς ἦν τῆς τε ἐδωδῆς καὶ τῆς ἀκροάσεως τοῦ τιτίμιον, ἐμοὶ δὲ πρὸς τῷ τὴν ἡδονὴν παρὰ πολὺ ἡδίῳ περηνέναι καὶ τὸ τέλος ἀγαθὸν ἀποβέβηκεν· οὐ γὰρ εἰς λήθην τῶν οἴκοι οὐδ' εἰς ἀγνωσίαν τῶν κατ' ἐμαυτὸν περιίσταμαι, ἀλλ' εἰ χρὴ μὴδὲν ὀκνήσαντα εἰπεῖν, μακρῶ πινυτώτερος καὶ τῶν ἐν τῷ βίῳ διορατικώτερος ἐκ τοῦ θεάτρου σοὶ ἐπανεληλύθα. Μᾶλλον δὲ τὸ τοῦ Ὀμήρου αὐτὸ εἰπεῖν καλόν, ὅτι ὁ τοῦτο ἰδὼν τὸ θέαμα

τερψάμενος νεῖται καὶ πλείονα εἰδώς.

ΚΡΑΤ. Ἡράκλεις, ὦ Λυκῖνε, οἷα πέπονθας, δὲ οὐδὲ αἰσχρὴν ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ σεμνυνομένῳ εὐκαὶς. Τὸ γοῦν δεινότατον τοῦτο ἐστίν, ὅτι μὴδὲ ἰσέως τινα ἡμῖν ὑποφαίνει ἐλπίδα ἐπαίνειν τολμῶν τὰ οὕτως αἰσχροὶ καὶ κατὰπτυστα.

5. ΛΥΚ. Εἰπέ μοι, ὦ Κράτων, ταυτὶ δὲ καὶ περὶ ὀρχήσεως καὶ τῶν ἐν τῷ θεάτρῳ γινομένων, ἰδὼν πολλὰκις, αὐτὸς ἐπιτιμᾷ, ἢ ἀπειράτος ὢν τοῦ θεάματος ὁμοῦ αἰσχροὺς αὐτὸ καὶ κατὰπτυστον, ὡς φῆς, νομίζεις;

spectans hominem, molli vestitu et lascivis canticis delictum, et amatorias imitantem mulierculas, omnium ex antiquitate libidinosissimas, Phædras, et Parthenopas, et Rhodopas quasdam? et hæc omnia ad pulsationes, et frequentamenta, et pedum scabellorum strepitus? res vere ridiculæ, et minime virum liberalem et tui similem decentes. Itaque ipse ego quum audirem tali te spectaculo vacare, non erubui modo vicem tuam, sed moleste quoque tuli, si Platonis et Chrysippi et Aristotelis oblitus sealeas iis similis, qui pinnula aures titillant: idque quum sexcentæ sint honestæ aurium et oculorum voluptates, si quis illos in circulis tibicines desideret, et qui ad citharam legitimos modos accinunt; illa præsertim gravis tragœdia, et comœdia hilarissima, quæ etiam certaminum publicorum materia esse meruerunt.

3. Quare longa tibi, o generose, defensione opus erit apud eruditos, si velis non omnino ejici, et ex honestis viris expelli. Quanquam illud, puto, optimum erit, negatione totum hoc sanare, neque fateri omnino tale quidpiam abs te peccatum esse. In futurum tamen vide ne inscientibus nobis ex viro qui olim fueras, Lyda quædam aut Baccha evaseris: quod quidem non tuum modo crimen fuerit, sed etiam nostrum, nisi te Ulixis instar a loto abstractum ad consueta studia prius reducerimus, quam non sentiens ab illis in theatro Sirenibus plane occuperis. Quanquam illæ solis insidiabantur auribus, propter quod cera opus erat, ut quis eas præternavigaret: at tu etiam per oculos omnino in servitutem videris redactus.

4. LYC. Vah, Crato, quam asperum in nos laxasti canem tuum! Veruntamen exemplum illud, illam Lotophagorum et Sirenium imaginem, usquequaque dissimilem eorum protulisse mihi videris, quæ mihi accidit: in quantum his qui lotum gustaverant quique audierant Sirenas, interitus tanquam præmium esus illius auditionisve propositum erat; mihi vero, præterquam quod voluptas multo suavior visa est, etiam finis evadit bonus. Neque enim in oblivionem rerum domesticarum neque ignorantiam mei ipsius incidi; sed si absque hæsitacione dicendum est, multum prudentior et perspicacior ad negotia vitæ ex theatro redii. Quin plane Homeri illud dicere fas est, Qui vidit illud spectaculum,

lætusque lares et doctior ille revisit.

CRAT. Hercules, Lycine, quid tibi est, quem adeo non pudeat harum rerum, ut tibi etiam placere iis videare! Gravissimum enim hoc est, quod neque curationis ullam nobis spem ostendis, qui laudare audeas turpia adeo ac despuenda.

5. LYC. Dic mihi, Crato, istane de saltatione atque his quæ in theatro fiunt, reprehendis sæpe abs te visa; an spectaculum nunquam a te usurpatum lamen turpe et despuendum, ut ais, arbitrare? Si enim vidisti, nobis tu exæ-

Εἰ μὲν γὰρ εἶδες, εἰς Ἰσου ἡμῖν καὶ σὺ γεγέννησαι· εἰ δὲ μὴ, ὅρα μὴ ἄλογος ἡ ἐπιτιμησις εἶναι σου δόξη καὶ θρασεία κατηγοροῦντος ὧν ἀγνοεῖς.

ΚΡΑΤ. Ἐτι γὰρ τοῦτό μοι λοιπὸν ἦν, ἐν βαθεῖ τούτῳ τῷ πῶγωνι καὶ πολιᾷ τῇ κόμῃ καθῆσθαι μέσον ἐν τοῖς γυναῖκοις καὶ τοῖς μεμνημένοις ἐκείνοις θεαταῖς κροτοῦντά τε προσέτι καὶ ἐπαίνους ἀπρεπεστάτους ἐπιβοῶντα ὁλέθρῳ τινὶ ἀνθρώπῳ ἐς οὐδὲν δέον κατακλῶ μένῳ.

ΛΥΚ. Συγγνωστά σου ταῦτα, ὦ Κράτων. Εἰ δέ μοι πεισθείης ποτέ καὶ ὅσον πείρας ἔνεκα παράσχοις σεαυτὸν ἀναπετάσας τοὺς ὀφθαλμοὺς, εὖ οἶδα ὡς οὐκ ἀνάσχοι ἀν μὴ οὐχὶ πρὸ τῶν ἄλλων θέαν ἐν ἐπιτηδείῳ καταλαμβάνων, ὅθεν καὶ ὄψει ἀκριβῶς καὶ ἀκούσῃ ἅπαντα.

ΚΡΑΤ. Μὴ ὥρασιν ἄρα ἱκοίμην, εἴ τι τοιοῦτον ἀνασχοίμην ποτέ, ἔστ' ἂν δασύς τε εἴην τὰ σκέλη καὶ τὸ γένειον ἀπαράτιλτος· ὡς νῦν γε καὶ σὲ ἤδη ἔλεῶ τελέως ἡμῖν ἐκβεβαχθευμένον.

6. ΛΥΚ. Βούλει οὐν ἀφήμενος, ὦ ἑταῖρε, τῶν βλασφημιῶν τούτων ἀκούσαι μού τι περὶ ὀρχήσεως λέγοντος καὶ τῶν ἐν αὐτῇ καλῶν, καὶ ὡς οὐ τερπνὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὠφελιμὸς ἐστὶ τοῖς θεωμένοις, καὶ ὅσα παιδεύει καὶ ὅσα διδάσκει καὶ ὡς βυθμίζει τῶν ὁρώντων τὰς ψυχὰς καλλίστοις θεάμασι ἐγγυμνάζουσα καὶ ἀρίστοις ἀκούσμασι ἐνδιατρίβουσα καὶ κοινόν τι ψυχῆς καὶ σώματος κάλλος ἐπιδεικνυμένη; τὸ γὰρ μετὰ μουσικῆς καὶ βυθμοῦ ταῦτα πάντα ποιεῖν, οὐ ψῦγος ἀν αὐτῆς, ἀλλ' ἐπαίνος μάλλον εἴη.

ΚΡΑΤ. Ἐμοὶ οὐδὲν οὐ πάνυ σχολὴ μεμνηνότες ἀνθρώπου ἀκροᾶσθαι τὴν νόσον τὴν αὐτοῦ ἐπαينوῦντος· σὺ δὲ, εἰ βούλει λήρῳν τινα κατασκεδάσαι μου, ἔτοιμος φιλικῇν ταύτην λειτουργίαν ὑποστῆναι καὶ παρασχεῖν τὰ ὅτα, καὶ ἀνευ κηροῦ παρακούειν τῶν φασίμων δυνάμενος. Ὡστε ἤδη σιωπήσομαι σοι, καὶ λέγε ὅποσα ἐθέλεις ὡς μὴδὲ ἀκούοντός τινας.

7. ΛΥΚ. Εὖ γε, ὦ Κράτων, καὶ τούτου ἰδεόμεν μάλιστα· εἴση γὰρ κατ' ὀλίγον εἰλήρος εἶναι σοι δόξει τὰ λεχθησόμενα. Καὶ πρῶτόν γε ἐκεῖνο πάνυ ἡγνοηκέναι μοι δοκεῖς, ὡς οὐ νεώτερον τὸ τῆς ὀρχήσεως ἐπιτήδευμα τοῦτό ἐστιν οὐδὲ χθὲς καὶ πρόην ἀρξάμενον, οἷον κατὰ τοὺς προπάτορας ἡμῶν ἢ τοὺς ἐκείνων, ἀλλ' οἳ γε τὰ ληθέστατα ὀρχήσεως περὶ γενεαλογοῦντες ἅμα τῇ πρώτῃ γενέσει τῶν ὄλων φαῖεν ἂν σοὶ καὶ ὀρχῆσιν ἀναρῶναι τῷ ἀρχαίῳ ἐκείνῳ· Ἐρωτὶ συναναφανείσαν· ἡ γοῦν χορεία τῶν ἀστέρων καὶ ἡ πρὸς τοὺς ἀπλανεῖς τῶν πλανήτων συμπλοκὴ καὶ εὐρυθμὸς αὐτῶν κοινωνία καὶ εὐτακτὸς ἁρμονία τῆς πρωτογόνου ὀρχήσεως δαίγματα ἐστὶ. Κατ' ὀλίγον δὲ αὐξανομένη καὶ τῆς πρὸς τὸ βέλτιον αἰεὶ προσθήκης τυγχάνουσα νῦν ὅκειν ἐς τὸ ἀκρότατον ἀποτετελέσθαι καὶ γεγενῆσθαι ποικίλον τι καὶ παναρμόνιον καὶ πολὺμουσον ἀγαθόν.

8. Πρῶτον δὲ φασὶ Ῥεῖαν ἡσθεῖσαν τῇ τέχνῃ ἐν Φρυγίᾳ μὲν τοὺς Κορύδαντας, ἐν Κρήτῃ δὲ τοὺς Κου-

quatus es : sin minus, vide ne irrationabilis reprehensio tua esse videatur et audax, qui qua nescis, ea tamen accuses.

CRAT. Nempe illud adhuc mihi supererat, cum proluxa hac barba et cano capillo sedere medium inter mulierculas, et spectatores furiosis similes, plaudentem insuper, et laudes indecentissimas inclamantem perditō alicui homini præter decorum se frangenti.

LYC. Ignoscendum in his tibi, Crato. Si vero mihi obsecutus aliquando, vel experimenti causa te des ad spectandum, et oculos aperias : bene novi te nihil intermissurum, quo ante alios spectaculum idoneo loco occupes, unde et videas accurate omnia et audias.

CRAT. Male vero peream, si quid tale unquam sustineam, quamdiu quidem hirsuta crura habuero, et mentum non vulsum : itaque tui me jam miseret, plane bacchico furore correpti.

6. LYC. Vis igitur, amice, omissis maledictis hisce, audire me de saltatione aliquid dicentem, et quæ in illa pulchra insint, et quam non ad delectationem modo pertineat, sed utilis etiam sit spectantibus, et quot ad res instituat, et quæ doceat, quamque in ordinem redigat et concinnet spectantium animos, dum pulcherrimis illos in spectaculis exercet, et optimarum rerum audita detinet, et communem quandam animi atque corporis pulchritudinem ostendit? quod enim cum musica et rhythmo facit hæc omnia, ea non reprehensio illius, sed laus fuerit potius.

CRAT. Mihi quidem non omnino otium est ad furiosum hominem audiendum, qui morbum laudet suum : interea tu si vis nugis me tuis perfundere, paratus sum hoc tibi amici ministerium subire, et præbere aures, qui sine cera etiam tanquam non auditas transmittere res nauci possim. Itaque jam silentium tibi præbebo, et dic quicquid voveris, quasi nemo plane audiret.

7. LYC. Bene sane, Crato, hoc maxime petebam. Scies enim paullo post, num nugæ tibi, quæ dicturus sum, videantur. Ac primo quidem illud omnino videris mihi ignorare, quam non recens sit hoc saltandi studium, neque heri aut nudiustertius cæperit, verbi causa progenitorum nostrorum ætate, eorumve qui horum fuere majores; sed qui veracissime saltationis origines enarrant, illi cum primo omnium ortu natam tibi dixerint, quippe quæ cum antiquo illo Amore simul in conspectum prodierit. Etenim illa astrorum chorea, planetarum illa ad inerrantes conjunctio, et concinna illorum communio, et ordinatus ille concentus, primigeniæ illius saltationis documenta sunt. Quum autem paullatim creverit et accessionem subinde in melius nacta sit, jam ad summum videtur perfecta, et evasiase varium quoddam, et consentiens undique, et Musarum plurium bonum.

8. Primum autem dicunt Rheam, delectatam arte, in Phrygia Corybantes, Curetes autem in Creta, saltare jus-

ρῆτας ὀρχεῖσθαι κλεῦσαι, καὶ οὐ τὰ μέτρια ὄνατο τῆς τέχνης αὐτῶν, οἳ γε περιορχούμενοι διεσώσαντο αὐτῇ τὸν Δία, ὥστε καὶ σῶστρα εἰκότως ἂν ὁ Ζεὺς ὀφείλειν ὁμολογοῖν αὐτοῖς ἐκρυγῶν διὰ τὴν ἐκείνων ὀρχησιν τοὺς πατρώους ὁδόντας. Ἐνόπλιος δὲ αὐτῶν ἡ ὀρχησις ἦν, τὰ ξίφη μεταξὺ κροτούντων πρὸς τὰς ἀσπίδας καὶ πηδώντων ἐνθεόν τι καὶ πολεμικόν. Μετὰ δὲ Κρητῶν ὁ κράτιστος ἐνεργῶς ἐπιτηδεύσαντες αὐτὸ ἄριστοι ὀρχησταὶ ἐγένοντο, οὐχ οἱ ἰδιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ βασιλαῖοι καὶ πρωτεύειν ἀξιοῦντες. Ὁ γοῦν Ὀμηρος τὸν Μηριόνην οὐκ αἰσχῦναι βουλόμενος, ἀλλὰ κοσμεῖσθαι, ὀρχηστὴν προσεῖπε, καὶ οὕτως ἄρα πᾶσιν ἐπίσημος ἦν καὶ γνωρίμος ἐπὶ τῇ ὀρχηστικῇ, ὥστε οὐχ οἱ Ἕλληνες μόνον ταῦτα ἡπίσταντο περὶ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἵρῳες αὐτοὶ καίτοι πολέμιοι ὄντες· ἑώρων γάρ, οἶμαι, καὶ τὴν ἐν τῷ πολεμῆν αὐτοῦ κουρότητα καὶ εὐρυμίαν, ἣν ἐξ ὀρχήσεως ἐκέκτητο. Φησὶ δὲ πῶς ὥς τὰ ἐπη·

Μηριόνη, τάχα κέν σε καὶ ὀρχηστὴν περ ἑόντα
ἐγχοῦ ἔμῳν κατέπαυσε.

Καὶ ὁμοῦ οὐ κατέπαυσε αὐτόν· ἄτε γὰρ ἡσχημένος ἐν τῇ ὀρχηστικῇ βραδίῳ, οἶμαι, διεδίδρασκε τὰς ἐπ' αὐτὸν ἀφάσεις τῶν ἀκοντίων.

9. Πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους τῶν ἡρώων εἰπεῖν ἔχων τοῖς αὐτοῖς ἐγγεγυμνασμένους καὶ τέχνην τὸ πρῶτον πεποικημένους ἱκανὸν ἡγοῦμαι τὸν Νεοπτόλεμον, Ἀχιλλέως μὲν παῖδα ὄντα, πάνυ δὲ διαπρέψαντα ἐν τῇ ὀρχηστικῇ καὶ εἶδος τὸ κάλλιστον αὐτῇ προσθεσικότα, Πυρρήχιον ἀπ' αὐτοῦ κεκλημένον· καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς ταῦτα ὑπὲρ τοῦ παιδὸς πυθανόμενος μᾶλλον ἔχαιρεν, οἶμαι, ἢ ἐπὶ τῷ κάλλει καὶ τῇ ἄλλῃ ἀλῇ αὐτοῦ. Τοιγαροῦν τὴν Ἴλιον τῶς ἀνάλωτον οὖσαν ἡ ἐκείνου ὀρχηστικὴ καθεῖλε καὶ εἰς ἑδάφος κατέρριψε.

10. Λακεδαιμόνιοι μὲν ἄριστοι Ἕλλήνων εἶναι δοκούντες παρὰ Πολυδεύκους καὶ Κάστορος καρυατίζειν μαθόντες — ὀρχήσεως δὲ καὶ τοῦτο εἶδος ἐν Καρύαις τῆς Λακωνικῆς διδασκόμενον — ἅπαντα μετὰ Μουσῶν ποιοῦσιν ἄχρι τοῦ πολεμῆν πρὸς αὐλὸν καὶ βυθμὸν καὶ εὐτακτον ἐμβασιν τοῦ ποδός· καὶ τὸ πρῶτον σύνθημα Λακεδαιμονίους πρὸς τὴν μάχην ὁ αὐλὸς ἐνδίδωσι. Τοιγαροῦν καὶ ἐκράτουν ἀπάντων μουσικῆς αὐτοῖς καὶ εὐρυθμίας ἡγουμένης. Ἴδοις δ' ἂν νῦν ἔτι καὶ τοὺς ἐφῆβους αὐτῶν οὐ μείον ὀρχεῖσθαι ἢ ὀπλομαχεῖν μανθάνοντας· ὅταν γὰρ ἀρχοχειρσάμενοι καὶ παίσαντες καὶ παισθέντες ἐν τῷ μέρει παύσωνται, εἰς ὀρχησιν αὐτοῖς ἡ ἀγωνία τελευτᾷ. Καὶ αὐλητῆς μὲν ἐν τῷ μέσῳ κἀθῆται ἐπαυλῶν καὶ κτυπῶν τῷ ποδὶ, οἱ δὲ κατὰ στοῖχον ἀλλήλοις ἐπόμενοι σχήματα παντοῖα ἐπιδείκνυνται πρὸς βυθμὸν ἐμβαίνοντες, ἄρτι μὲν πολεμικά, μετ' ὀλίγον δὲ χορευτικά, ἃ Διονύσῳ καὶ Ἀφροδίτῃ φιλία.

11. Τοιγαροῦν καὶ τὸ ᾄσμα, ὃ μεταξὺ ὀρχούμενοι ᾄδουσιν, Ἀφροδίτης ἐπὶ κλήσις ἐστὶ καὶ Ἑρώτων, ὥς

sisse, nec mediocrem retulit artis illorum fructum : illi enim circum saltando Jovem illi servarunt, ut credibile sit etiam Jovem sateri se salutis suae illis praemia debere, qui saltationis illorum beneficio dentes patris sui effugerit. Armata autem fuit illorum saltatio, qui interim gladios incuterent clypeis, et tanquam divinitus inmisso furore bellico insultarent. Postea vero Cretensium fortissimi quique, operoso studio hoc agentes, saltatores optimi facti sunt, neque de plebe modo homines et privati, sed etiam regibus proximi, et qui ad primatum aspirarent. Homerus enim Merionen non contumeliosa nota afficere volens, sed ornare saltatorem appellavit. Et ita sane insignis erat et notus omnibus hac arte, ut non Graeci solum haec de illo scirent, sed Trojani quoque, licet hostes : videbant enim, puto, etiam ipsius agilitatem in pugna, et concinnam mobilitatem, quam saltatione sibi paraverat. Ita autem fere versus dicunt :

Merione, quanquam saltator maximus audis,
ista tamen forsitan mea te confecerit hasta.

Et tamen non confecit illum : exercitatus quippe saltandi arte, facile, puto, effugiebat emissa in ipsum jacula.

9. Multos autem alios etiam heroum dicere quum possim iisdem in rebus exercitatos, qui illam tanquam artem habuere, sufficere puto Neoptoleum, Achilles filium, saltandi arte praestantissimum, qui genus pulcherrimum adjecit Pyrrhichiam ab ipsius nomine (Pyrrho) dictam : et Achilles audiens ista de filio, magis, arbitror, eis gauderet, quam pulchritudine et virtute illius reliqua. Namque Ilium, invictam ad eum diem urbem, illius saltatoria destruxit et solo aequavit.

10. Lacedaemonii quidem, qui fortissimi Graecorum esse feruntur, a Polluce et Castore Caryaticam edocti (saltationis id genus est, quod Caryis, Laconicae pago, discitur), cum Musis omnia faciunt, adeo ut etiam ad tibiam et rhythmum pugnent, et ad ordinatum pedis ingressum ; et primum signum pugnae Lacedaemoniis canit tibia. Igitur etiam vincebant omnes, musica ipsis duce et motuum concinnitate : videasque etiam nunc illorum adolescentes non minus saltare, quam pugnare armis discentes. Quum enim manibus jam consertis percussere et percussi sunt, ac tum per vices quiescunt, in saltationem illis certamen exit. Ac sedet in medio tibicen canens et pede solum percussus : illi vero, ut in versus divisi sunt, se invicem sequentes habitus ostendunt omnis generis, incedentes ad numeros, jam quidem bellicos, paulo post autem saltatorios, Baccho et Veneri gratos.

11. Quare etiam canticum, quod inter saltandum canunt, Veneris invitatio est et Cupidinum, ut saltent secum et

συγκωμάζοιεν αὐτοῖς καὶ συνορχοῖντο. Καὶ θάτερον δὲ τῶν ἁσμάτων — δύο γὰρ ἄδεται — καὶ διδασκαλίαν ἔχει ὡς χρὴ ὀρχεῖσθαι. Πόρρω γὰρ, φασιν, ὧ παῖδες, πόδα μετὰβατε καὶ κωμάξατε βέλτιον, τούτέστιν ἄμεινον ὀρχήσασθε. Ὅμοια δὲ καὶ οἱ τὸν ὄρμον καλούμενον ὀρχούμενοι ποιῶσιν.

12. Ὁ δὲ ὄρμος ὀρχήσις ἐστὶ κοινὴ ἐφήβων τε καὶ παρθένων, παρ' ἓνα χορευόντων καὶ ὡς ἀληθῶς ὄρμω ἐοικότων· καὶ ἡγεῖται μὲν δ' ἐφηβος τὰ νεανικὰ ὀρχούμενος καὶ ὅσους ὑστερον ἐν πολέμῳ χρῆσεται, ἡ παρθένος δὲ ἔπεται κοσμίως τὸ ὅλην χορεύειν διδάσκουσα, ὡς εἶναι τὸν ὄρμον ἐκ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας πλερόμενον. Καὶ αἱ γυμνοπαίδαι δὲ αὐτοῖς ὁμοίως ὀρχήσις ἐστίν.

13. Ἀ δὲ Ὅμηρος ὑπὲρ Ἀριάδνης ἐν τῇ ἀσπίδι πεποίηκε καὶ τοῦ χοροῦ δν αὐτῇ Δαίδαλος ἥσκησεν, ὡς ἀνεγνωκότε σοι παρήμι, καὶ τοὺς ὀρχηστάς δὲ τοὺς δύο, οὓς ἔκει δ' ποιητὴς κυδιστητῆρας καλεῖ, ἡγουμένους τοῦ χοροῦ, καὶ πάλιν, ἃ ἐν τῇ αὐτῇ ἀσπίδι λέγει. «Κοῦροι δ' ὀρχηστήρας ἐδίνεον,» ὡς τι κάλλιστον τοῦτο τοῦ Ἡραίουτοῦ ἐμποιήσαντος τῇ ἀσπίδι. Τούς μὲν γὰρ Φαίακας καὶ πάνν εἰδὸς ἦν ὀρχήσει χαίρειν ἄβροῦς τε ὄντας καὶ ἐν πάσῃ εὐδαιμονίᾳ διατρίβοντας. Ὁ γοῦν Ὅμηρος τοῦτο αὐτῶν μάλιστα θαυμάζοντα πεποίηκε τὸν Ὀδυσσεῆα καὶ τὰς μαρμαρυγὰς τῶν ποδῶν θειώμενον.

14. Ἐν μὲν γε Θεσσαλίᾳ τοσοῦτον ἐπέδωκε τῆς ὀρχηστικῆς ἡ ἀσκήσις, ὥστε τοὺς προστάτας καὶ προαγωνιστάς αὐτῶν προορχηστῆρας ἐκάλουν· καὶ δηλοῦσι τοῦτο αἱ τῶν ἀνδριάντων ἐπιγραφαί, οὓς τοῖς ἀριστεύσασιν ἀνίστασαν. Προῦκρινε γὰρ, φησι, προορχηστῆρα ἃ πόλις. Καὶ αὖθις, Εἰλατίωνι τὰν εἰκόνα δ' δᾶμος εὖ ὀρχησαμένῳ τὰν μάχην.

15. Ἐὼ λέγειν ὅτι τελετὴν οὐδὲ μίαν ἀρχαίαν ἐστὶν εὐρεῖν ἀνευ ὀρχήσεως, Ὀρφέως δηλαδὴ καὶ Μουσαίου, τῶν τότε ἀρίστων ὀρχηστῶν, καταστησασμένων αὐτάς, ὡς τι κάλλιστον καὶ τοῦτο νομοθετησάντων σὺν ῥυθμῷ καὶ ὀρχήσει μνεῖσθαι. Ὅτι δ' οὕτως ἔχει, τὰ μὲν ὄργια σιωπᾶν ἄξιον τῶν ἀμυήτων ἐνεκα, ἐκεῖνο δὲ πάντες ἀκούουσιν, ὅτι τοὺς ἐξαγορεύοντας τὰ μυστήρια ἐξορχεῖσθαι λέγουσιν οἱ πολλοί.

16. Ἐν Δῆλῳ δὲ γε οὐδὲ αἱ θυσίαι ἀνευ ὀρχήσεως, ἀλλὰ σὺν ταύτῃ καὶ μετὰ μουσικῆς ἐγίνοντο. Παίδων χοροὶ συνελλόντες ὑπ' αὐλῇ καὶ κιθάρᾳ οἱ μὲν ἐχόρευον, ὑπωρχοῦντο δὲ οἱ ἀριστοὶ προκριθέντες ἐξ αὐτῶν. Τὰ γοῦν τοῖς χοροῖς γραφόμενα τούτοις ἄσκητα ὑπορχήματα ἐκαλεῖτο καὶ ἐμπέπληστο τῶν τοιούτων ἡ λύρα.

17. Καὶ τί σοι τοὺς Ἑλλήνας λέγω, σπου καὶ Ἰνδοὶ ἐπειδὴν ἔωθεν ἀναστάντες προσεύχονται τὸν Ἥλιον, οὐχ ὥσπερ ἡμεῖς τὴν χεῖρα κύσαντες ἡγούμεθα ἐντελῇ ἡμῶν εἶναι τὴν εὐχὴν, ἀλλ' ἐκεῖνοι πρὸς τὴν ἀνατολὴν στάντες ὀρχήσει τὸν Ἥλιον ἀσπάζονταὶ σχηματίζοντες ἑαυτοὺς σιωπῇ καὶ μιμούμενοι τὴν χορείαν τοῦ θεοῦ· καὶ τοῦτό ἐστιν Ἰνδῶν καὶ εὐχὴ καὶ χοροὶ καὶ

tripudient. Alterum vero canticorum (duo enim canuntur) etiam institutionem continet, quomodo sit saltandum. Porro enim, aiunt, o pueri, promovete pedem, et saltate melius. Similia vero faciunt illi quoque, qui Hormum saltant.

12. Est autem Hormus saltatio communis adolescentium atque virginum, alterna serie choreas agentium, monilique, qui Hormus est, revera similium. Ac ducit choream juvenis, juveniles gressus saltans et quibus deinde in bello usus est: sequitur virgo decenter saltare suum sexum docens, ut adeo sit istud quasi monile ex modestia et fortitudine plexum. Gymnopædiæ similiter saltatio apud eos est.

13. Quæ autem Homerus de Ariadne in clypeo Achillis describendo fecit carmina, et de choro quem illi exercuit Dædalus, apud te, qui legeris, prætermitto, et saltatores duos, quos tibi poeta «in caput saltantes» appellat, chori duces: et quæ rursus ait in eodem clypeo, «Saltantes juvenes convertebantur in orbem,» velut pulcherrimum hoc quiddam in clypeo Vulcanus elaboravisset. Phæaces quidem maxime consentaneum erat saltatione gaudere, delicatos homines et in felicitate omni vitam agentes. Itaque Homerus hoc maxime in illis miratum induxit Ulixen, et spectantem pedes motu trepidante micantes.

14. In Thessalia tantum aucta fuerat saltatoriæ exercitatio, ut suos duces et propugnatores Præsules dicerent: indicantque illud statuarum inscriptiones, quas viris fortibus ob rem bene gestam posuere, Elegit enim, ait una, præsulem civitas: et rursus, Iliani statuam dedit populus bene saltata pugna.

15. Omitto dicere quod initia antiqua invenire nulla est sine saltatione, quum nempe Orpheus et Musæus, qui optimi erant illa ætate saltatores, ea constituerint, tanquam pulcherrimum quiddam illud quoque in legibus ponentes ut cum rhythmo et saltatione homines initiarentur. Rem ita se habere, ipsa quidem orgia tacere oportet, propter non initiatos: at illud omnes audiunt, eos qui enunciant mysteria, «extra seu foras saltare» vulgo dici.

16. In Delo autem neque sacrificia sine saltatione peragebantur, sed cum hac et cum musica fiebant. Nempe puerorum chori convenientes ad tibiam ac citharam partim quidem agebant choreas, partim vero cantum et modos præbant præstantissimi ex eorum numero delecti. Carmina igitur scripta his choris vocabantur Hyporchemata, qualium plena est poesis lyrica.

17. Et quid Græcos tibi commemoro, quum etiam Indi, postquam mane surrexerunt, adorent Solem, non ut nos, qui ubi manum sinus osculati, perfectam putamus a nobis esse adorationem: sed stantes illi in orientem conversi saltatione Solem salutant, silentio conformantes se et dei hujus saltationem imitantes. Et hæc est Indorum adoratio,

θυσία. Διὸ καὶ τούτοις ἑορτίζονται τὸν θεὸν δις καὶ ἀρχομένης καὶ δυομένης τῆς ἡμέρας.

18. Αἰθίοπες δὲ γε καὶ πολεμοῦντες σὺν ὀρχήσει αὐτὸ δρῶσι, καὶ οὐκ ἂν ἀφείη τὸ βέλος Αἰθίοψ ἀνὴρ ἀφελὼν τῆς κεφαλῆς — ταύτη γὰρ ἀντὶ φαρέτρας χρωῖνται περιδόντες αὐτῇ ἀκτινὸν τὰ βέλη — εἰ μὴ πρότερον ὀρχήσαιοι καὶ τῷ σχήματι ἀπειλήσειε καὶ προεκφοβήσειε τῇ ὀρχήσει τὸν πολέμιον.

19. Ἄξιον δὲ, ἐπεὶ τὴν Ἰνδικὴν καὶ τὴν Αἰθιοπίαν διεξελήλυθαμεν, καὶ ἐς τὴν γείτονα αὐτῶν Αἴγυπτον καταβῆναι τῷ λόγῳ δοκεῖ γάρ μοι ὁ παλαιὸς μῦθος καὶ Πρωτέα τὸν Αἰγύπτιον οὐκ ἄλλο τι ἢ ὀρχηστὴν τινα γενέσθαι λέγειν, μιμητικὸν ἀνθρώπων καὶ πρὸς πάντα σχηματίζεσθαι καὶ μεταβάλλεσθαι δυνάμενον, ὥς καὶ ὕδατος ὑγρότητα μιμῆσθαι καὶ πυρὸς ὀξύτητα ἐν τῇ τῆς κινήσεως σφοδρότητι καὶ λέοντος ἀγριότητα καὶ πρὸς δαλεὺς θυμὸν καὶ δένδρου δόνημα, καὶ ὧς δ' ἐτι καὶ θελήσειεν. Ὁ δὲ μῦθος παραλαβὼν πρὸς τὸ παραδοξότερον τὴν φύσιν αὐτοῦ διηγῆσατο, ὥς γιγνόμενα ταῦτα ἅπερ ἐμμεῖτο· ὅπερ δὴ καὶ τοῖς νῦν ὀρχομένοις πρόσεστιν. Ἴδοις δ' ἂν οὖν αὐτοὺς πρὸς τὸν αὐτὸν καιρὸν ὡκέως διαλλαττομένους καὶ αὐτὸν μιμουμένους τὸν Πρωτέα. Εἰκάζειν δὲ χρὴ καὶ τὴν Ἐμπουσάν τὴν ἐς μυρίας μορφὰς μεταβαλλομένην τοιαύτην τινὰ ἀνθρώπων ὑπὸ τοῦ μύθου παραδεδοσθαι.

20. Ἐπὶ τούτοις δίκαιον μὴδὲ τῆς Ῥωμαίων ὀρχήσεως ἀμνημονεῖν, ἣν οἱ εὐγενέστατοι αὐτῶν τῷ πολεμικωτάτῳ τῶν θεῶν Ἄρει οἱ Σάλιοι καλούμενοι — ἱερωσύνης δὲ τοῦτο ὄνομα — ὀρχοῦνται σεμνοτάτην τε ἄμα καὶ ἱερωτάτην.

21. Βιθυνὸς δὲ μῦθος, καὶ οὗτος οὐ πάντῃ τῶν Ἰταλιτικῶν ἀλλότριος, τὸν Πρίαπον δαίμονα πολεμιστὴν, τῶν Τιτάνων οἶμαι ἓνα ἢ τῶν Ἰδαίων Δακτύλων τοῦτο ἔργον πεποιημένων τὰ ἐνόπλια παιδεύειν, παραλαβὼντα παρὰ τῆς Ἥρας τὸν Ἄρη, παῖδα μὲν ἔτι, σκληρὸν δὲ καὶ πέρα τοῦ μετρίου ἀνδρικόν, μὴ πρότερον ὀπλομαχεῖν διδάξει, πρὶν τέλειον ὀρχηστὴν ἀπειργάσατο· καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ μισθὸς αὐτῷ παρὰ τῆς Ἥρας ἐγένετο, δεκάτην αἰὲ τῶν ἐκ πολέμου περιγιγνομένων τῷ Ἄρει παρ' αὐτοῦ λαμβάνειν.

22. Τὰ μὲν γὰρ Διονυσιακὰ καὶ Βακχικὰ οἶμαι σε μὴ περιμένειν ἐμοῦ ἀκοῦσαι, ὅτι ὀρχήσις ἐκείνα πάντα ἦν· τριῶν γοῦν οὐσῶν τῶν γενικωτάτων ὀρχήσεων, κόρδακος καὶ σικινίδος καὶ ἐμμελείας, οἱ Διονύσου θεράποντες οἱ σάτυροι ταύτας ἐφευρόντες ἀφ' αὐτῶν ἐκάστην ὠνόμασαν. Καὶ ταύτῃ τῇ τέχνῃ χρώμενος ἔστι Διόνυσος Τυρρηνοῦς καὶ Ἰνδοῦς καὶ Λυδοῦς ἐχειρῶσατο καὶ φύλον οὕτω μάχιμον τοῖς αὐτοῖς θιάσοις κατωρχήσατο.

23. Ὡστε, ὦ θαυμάσιε, ὅρα μὴ ἀνόσιον ἢ κατηγορεῖν ἐπιτηδεύματος θεοῦ τε ἄμα καὶ μυστικοῦ καὶ τοσοῦτοις θεοῖς ἐσπουδαζομένου καὶ ἐπὶ τιμῇ αὐτῶν ὀρῶμενον καὶ τοσαύτην τέρψιν ἄμα καὶ παιδικὴν ὠφέλιμον παρεχομένου. Θαυμάζω δὲ σὺ κακῆϊνο, εἰδὼς Ὅμηρου

et chori et sacrificium : quare etiam his rebus bis placent deum, tum incipiente die, tum occidente.

18. Æthiopes autem, etiam dum præliantur, cum saltatione hoc faciunt : neque emisit sagittam vir Æthiops capite ablata (hoc enim utuntur pro pharetra, radiorum instar sagittas ei circumponentes), nisi saltaverit prius et habitu suo minatus sit, et saltatione hostem ante terruerit.

19. Operæ pretium autem est, quum Indiam et Æthiopiam peragraverimus, etiam in vicinam illis Ægyptum oratione descendere. Videtur enim mihi antiqua fabula Proteum quoque Ægyptium nihil aliud quam saltatorem quendam fuisse dicere, virum imitandi facultate magna præditum, qui ad figuras se componere omnes et mutare in omnia posset, adeo ut aquæ fluxam mobilitatem imitaretur et celeritatem ignis motus vehementia, et leonis feritatem, et pardalis iracundiam, et agitationem arboris, et quicquid denique vellet. Sed fabula ea parte rem assumens, qua erat admirabilior, naturam ejus ita narrabat, quasi fieret illa omnia quæ imitabatur : quod his etiam, qui nunc saltant, inest. Videas enim illos eodem tempore celeriter immulari, ipsumque æmulari Proteum. Conjicere licet, Empusam etiam illam in sexcentas species verti solitam, ex eo genere mulierem a fabula esse traditam.

20. Præter hæc neque Romanorum saltatio oblivione prætermittenda est, quam generosissimi illorum viri, Salii dicti (quæ sacerdotii appellatio est), deorum bellicosissimo, Marti, obeunt, gravissimam sanctissimamque.

21. Bithyna autem fabula est, et ista ab Italicis non multum abhorrens, qua aiunt Priapum, bellatorem genium, Titanum, puto, unum aut Dactylorum Idæorum, disciplinam vibrandi arma professorum, acceptum a Junone Martem, puerum illum quidem adhuc, sed durum et supra modum virilem, non prius armis pugnare docuisse, quam saltatorem perfectum reddidisset. Hac de re etiam merces illi a Junone attributa, ut decimam semper eorum, quæ de bello ad Martem pervenirent, ab eo acciperet.

22. Dionysiaca enim et Bacchica non puto te exspectare ut ex me audias saltationem fuisse illa omnia. Quum enim tria summa genera essent saltationis, Cordax, Siciennis et Emmella; ministri Dionysi Satyri has inventas a se nominarunt singulas. Et hac arte usus Dionysus Tyrrhenos et Indos et Lydos domuit, et gentem adeo pugnacem iisdem thiasis inducendis subegit.

23. Quæ quum ita sint, vir admirabilis, vide ne impium sit accensare studium divinum simul et mysticum, et a tot diis cultum, et quod illorum honori exercetur, et tantam delectationem simul et utilem lusum præbet. Miror vero illam etiam rationem tuam, quum amatorem te Homeri atque

καὶ Ἡσιόδου μάλιστα ἐραστὴν ὄντα σε — αὐτὸς γὰρ ἐπὶ τοὺς ποιητὰς ἐπάνειμι — πῶς ἀντιφθέγγεσθαι ἐκείνοις τολμᾶς πρὸ τῶν πάντων ὀρχησιν ἐπαινοῦσιν· ὁ μὲν γὰρ Ὅμηρος τὰ ἤδιστα καὶ κάλλιστα καταλέγων, ὕπνον καὶ φιλοπότητα καὶ μολπὴν καὶ ὀρχησιν, ταύτην μόνην ἀμύμονα ὠνόμασε, προσμαρτυρήσας νῆ Δία καὶ τὸ ἡδὺ τῇ μολπῇ, ἅπερ ἀμφοτέρω τῇ ὀρχηστικῇ πρόσ-εστι, καὶ ὥδῃ γλυκερὰ καὶ ὀρχηθμὸς ἀμύμων, ὃν σὺ νῦν μωμᾶσθαι ἐπινοεῖς. Καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ μέρει τῆς ποιήσεως·

Ἄλλω μὲν γὰρ ἔδωκε θεὸς πολεμῆτα ἔργα,
Ἄλλω δ' ὀρχηστὴν τε καὶ ἡμερόεσσαν αἰοδὴν.

Ἱμερόεσσα γὰρ ὡς ἀληθῶς ἡ μετ' ὀρχήσεως ὥδῃ καὶ ὤρωρον θεῶν τοῦτο κάλλιστον. Καὶ ἔοικεν εἰς δύο διηγητικῶς ὁ Ὅμηρος τὰ πάντα πράγματα, πόλεμον καὶ εἰρήνην, τοῖς τοῦ πολέμου μόνῃ ταῦτα ὡς κάλλιστα ἀντιθετεῖναι.

24. Ὁ δὲ Ἡσιόδος οὐ παρ' ἄλλου ἀκούσας, ἀλλ' ἰδὼν αὐτὸς ἔσθην εὐθύς ὀρχουμένας τὰς Μούσας ἐν ἀρχῇ τῶν ἑπῶν τοῦτο περὶ αὐτῶν τὸ μέγιστον ἐγκώμιον διηγείται, ὅτι «περικρήνην ἰοειδέα πόσσ' ἀπαλοῖσιν ὀρχεῦνται» τοῦ πατρὸς τὸν βωμὸν περιχορεύουσαι. Ἀλλὰ σὺ μὲν, ὦ γενναῖε, μονονοχὶ θεομαχῶν ὑβρίζεις εἰς τὴν ὀρχηστικὴν.

25. Ὁ Σωκράτης δὲ σοφώτατος ἀνὴρ — εἰ γέ πιστευτέον τοῦτο περὶ αὐτοῦ λέγοντι τῷ Πυθίῳ — οὐ μόνον ἐπήνει τὴν ὀρχηστικὴν, ἀλλὰ καὶ ἐκμαθεῖν αὐτὴν ἡξίου μέγιστον ἀπονέμων εὐρυθμίᾳ καὶ εὐμουσίᾳ καὶ κινήσει ἐμμελεῖ καὶ εὐσχημοσύνῃ τοῦ κινουμένου, καὶ οὐκ ἤδετο γέρον ἀνὴρ ἐν τῶν σπουδαιοτάτων μαθημάτων καὶ τοῦτο ἡγούμενος εἶναι· καὶ ἐμελλέ γε ἐκεῖνος περὶ ὀρχηστικὴν οὐ μετρίως σπουδάσσεσθαι, ὅς γε καὶ τὰ μικρὰ οὐκ ὠκνεῖ μανθάνειν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ διδασκαλεῖα τῶν αὐλητρίδων ἐφοῖτα καὶ παρ' ἐταίρας γυναικὸς οὐκ ἀπηξίου σπουδαῖόν τι ἀκούειν τῆς Ἀσπασίας. Καίτοι ἐκεῖνος ἄρτι ἀρχομένην ἑώρα τότε τὴν τέχνην καὶ οὐδέπω εἰς τοσοῦτον κάλλος διηθροωμένην. Εἰ δὲ τοὺς νῦν ἐπὶ μέγιστον αὐτὴν προαγαγόντας ἐθεῶτο, εὖ οἶδα, πάντων ἂν ἐκεῖνός γε ἀφέμενος μόνῳ τῷ θεάματι τούτῳ τὸν νοῦν ἂν προσεῖχε καὶ τοὺς παῖδας οὐκ ἂν ἄλλο τι πρὸ αὐτοῦ ἐδιδάξατο.

26. Δοκεῖς δέ μοι, ὅταν κωμωδίαν καὶ τραγωδίαν ἐπαινῇς, ἐπιλελῆσθαι ὅτι καὶ ἐν ἑκατέρᾳ ἐκείνων ὀρχήσεως ἰδίον τι εἶδος ἐστίν, ὅσον τραγικῇ μὲν ἡ ἐμμελεῖα, κωμικῇ δὲ ὁ κόρδαξ, ἐνίοτε δὲ καὶ τρίτης σικινίδος προσλαβανομένης. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐν ἀρχῇ προετίμησας τῆς ὀρχήσεως τὴν τραγωδίαν καὶ κωμωδίαν καὶ αὐλητὰς κυκλίους καὶ κιθαρωδίαν ἐναγώνια ταῦτα καὶ διὰ τοῦτο σμῆνὰ προσειπὼν, φέρε νῦν ἀντεξετάσωμεν τῇ ὀρχήσει ἑκαστον αὐτῶν. Καίτοι τὸν μὲν αὐλὸν, εἰ δοκεῖ, καὶ τὴν κιθάραν παρῶμεν· μέρη γὰρ τῆς τοῦ ὀρχηστοῦ ὑπηρεσίας καὶ ταῦτα.

27. Τὴν τραγωδίαν δέ γε ἀπὸ τοῦ σχήματος πρῶτον καταμάθωμεν οἷα ἐστίν, ὡς εἰδεχθὲς ἅμα καὶ φοβε-

Hesiodi inprimis norim (rursus enim ad poetas redeo), quomodo contradicere illis audeas, saltationem ante omnia laudantibus. Etenim Homerus suavissima et pulcherrima dum enarrat, somnum et amorem et cantum et saltationem, solam hanc nominavit «reprehensionis expertem», qui hercle etiam suavitatem suo testimonio cantui tribuat; quorum utrumque sane saltatoriae adest, cum cantus dulcis, tum saltatio reprehensionis expers, quam tu tamen nunc reprehendere audes. Et rursus in alia parte suae poesios:

Istum namque deus concinnat bellipotentem,
hunc alium choreaeque et cantus amabilis ornat.

Amabilis enim revera cantus cum chorea, et donum decorum hoc pulcherrimum. Et videtur in classes duas divisisse Homerus res omnes agendas, bellum et pacem, ac bellicis rebus sola haec tanquam pulcherrima opposuisse.

24. Hesiodus vero, qui non audisset ab alio, sed ipse vidisset mane statim saltantes Musas, in principio carminis hanc maximam earum laudem enarrat, quod

Ceruleum circa fontem tenero pede saltant,
et patris circum ductant altare choreas.

At tu, generose, tantum non deos oppugnans contumeliose cum saltatoria agis.

25. At Socrates, vir sapientissimus, si quidem fides habenda dicenti hoc de ipso Pythio, non laudabat modo saltatoriam, sed discere etiam illam operae pretium putabat, qui plurimum tribueret concinnitati, et musicae venustati, et numerosis motibus, et decenti inter movendum habitui; nec pudebat virum senem, hanc quoque disciplinam ex iis esse putare, quae summo cum studio sint tractandae. Nec mediocriter ille circa saltatoriam elaboraturus erat, qui parva etiam impigre disceret, quin tibicinarum scholas frequentaret, et a muliere meretrice, Aspasia, grave quiddam audire non dedignaretur. Quanquam ille nascentem modo videbat artem, et nondum ad tantam pulchritudinem quasi articulis omnibus perfectam. Si vero eos vidisset, qui nunc ad summum eam fastigium evexerunt, omnibus ille, bene novi, relictis, soli huic spectaculo advertisset animum, neque aliud quicquam pueros doceri jussisset prius.

26. Videris autem, quum comœdiam laudas et tragœdiam, oblitus esse, etiam in unaquaque illarum suum quoddam saltationis genus inesse, nempe tragicæ poesi eam quæ Emmella vocatur, comicæ autem Cordacem: interdum vero tertium quoque, assumpta Sicinnide. Quum vero in principio etiam prætuleris saltationi tragœdiam et comœdiam, et illos in circulis tibicines, et citharedorum artem, quæ certaminis materiem præbent et ob id ipsum honesta et gravia abs te appellata sunt: age jam componamus unum quodque eorum cum saltatione. Quanquam tibiam citharamque, si videtur, prætermittamus: partes enim istæ quoque ministerii saltatoris.

27. Tragœdiam vero primum ab habitu suo. qualis sit, contemplerur: quam odiosum simul et terribile specta-

ρὸν θάλαμα εἰς μῆκος ἄρρυθμον ἡσχημένος ἄνθρωπος, ἐμβάταις ὑψηλοῖς ἐποχοῦμενος, πρόσωπον ὑπὲρ κεφαλῆς ἀνατεινόμενον ἐπικείμενος καὶ στόμα κεχρῆνός πάμεγα ὡς καταπίεμενος τοὺς θεατὰς, ἐὼ λέγειν προστερνίδια καὶ προγαστρίδια, προσθετὴν καὶ ἐπιτεχνητὴν παχύτητα προσποιούμενος, ὡς μὴ τοῦ μήκους ἡ ἄρρυθμία ἐν λεπτῷ μᾶλλον ἐλέγχοιτο· εἴτ' ἐνδοθεν αὐτὸς κεκραγὼς, ἑαυτὸν ἀνακλῶν καὶ κατακλῶν, ἐνίστε καὶ περιᾶδων τὰ λαμβεῖα, καὶ τὸ δὴ αἰσχιστον μελωδῶν τὰς συμφορὰς καὶ μόνῃ τῆς φωνῆς ὑπεύθυνον παρέχων ἑαυτόν· τὰ γὰρ ἄλλα τοῖς ποιηταῖς ἐμέλησε πρὸ πολλοῦ ποτε γενομένοις· καὶ μέχρι μὲν Ἀνδρομάχῃ τις ἡ Ἑκάβῃ ἐστὶ, φορητὸς ἡ ὥδῃ, ὅταν δὲ Ἡρακλῆς αὐτὸς εἰσελθὼν μονωδῇ ἐπιλαθόμενος αὐτοῦ καὶ μήτε τὴν λεοντῆν αἰδεσθεὶς μήτε τὸ βόπαλον ὃ περικείται, σολοικίαν εὖ φρονῶν εἰκότως φαίη ἂν τις τὸ πρῆγμα.

28. Καὶ γὰρ αὐ, ὅπερ ἐνεχάλεις τῇ ὀρχηστικῇ, τὸ ἄνδρας ὄντας γυναῖκας μιμεῖσθαι, κοινὸν τοῦτο καὶ τῆς τραγωδίας καὶ τῆς κωμωδίας ἐγκλημα ἂν εἴη· πλείους γοῦν ἐν αὐταῖς τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες.

29. Ἡ κωμωδία δὲ καὶ τῶν προσώπων αὐτῶν τὸ καταγέλαστον μέρος τοῦ τερπνοῦ αὐτῇ νενομικεν, οἷα Δάων καὶ Τιβίων καὶ μαγεῖρων πρόσωπα. Τὸ δὲ τοῦ ὀρχηστοῦ σχῆμα ὡς μὲν κόσμιον καὶ εὐπρεπὲς οὐκ ἐμὲ χρὴ λέγειν· ὅτλα γὰρ τοῖς μὴ τυφλοῖς ταῦτα. Τὸ δὲ πρόσωπον αὐτὸ ὡς κάλλιστον καὶ τῷ ὑποκειμένῳ δράματι εἰκός, οὐ κεχρῆνός δὲ ὡς ἐκεῖνα ἄλλα συμμεμυκός· ἔχει γὰρ πολλοὺς τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ βοῶντας.

30. Πάλαι μὲν γὰρ οἱ αὐτοὶ καὶ ἥδον καὶ ὠρχοῦντο· εἴτ' ἐπειδὴ κινουμένων τὸ ἄσθμα τὴν ὥδην ἐπετάραττεν, ἄμεινον ἔδοξεν ἄλλους αὐτοῖς ὑπάδειν.

31. Αἱ δὲ ὑποθέσεις κοιναὶ ἀμφοτέροις, καὶ οὐδέν τι διακεκριμέναι τῶν τραγικῶν αἱ ὀρχηστικαί, πλὴν ὅτι ποικιλωτέραι αὗται καὶ πολυμαθέστεραι καὶ μυρίας μεταβολὰς ἔχουσαι.

32. Εἰ δὲ μὴ ἐναγώνιος ἡ ὀρχησις, ἐκείνην εἶναι φημι αἰτίαν, τὸ δοῖαι τοῖς ἀγωνοθέταις μεῖζον καὶ σεμνότερον τὸ πρᾶγμα ἢ ὥστε εἰς ἐξέτασιν καλεῖσθαι. Ἐὼ λέγειν ὅτι πόλις ἐν Ἰταλίᾳ τοῦ Χαλκιδικοῦ γένους ἡ ἀρίστη καὶ τοῦτο ὥσπερ τι κόσμημα τῷ παρ' αὐτοῖς ἀγῶνι προστέθεικεν.

33. Ἐθέλω δὲ σοι ἐνταῦθα ᾗδῃ ἀπολογῆσασθαι ὑπὲρ τῶν παραλελειμένων τῷ λόγῳ παμπόλων ὄντων, ὡς μὴ δόξαν ἀγνοίας ἢ ἀμαθίας παρὰσχῶμαι· οὐ γὰρ με λέληθεν ὅτι πολλοὶ πρὸ ἡμῶν περὶ ὀρχήσεως συγγεγραφοῦτες τὴν πλείστην διαιτριβὴν τῆς γραφῆς ἐποιήσαντο πάντα τῆς ὀρχήσεως τὰ εἶδη ἐπεξιόντες καὶ ὀνόματα αὐτῶν καταλέγοντες καὶ οἷα ἐκάστη καὶ ὑφ' ὅτου εὐρέθῃ, πολυμαθείας ταύτην ἐπίδειξιν ἡγούμενοι παρέξειν. Ἐγὼ δὲ μάλιστα μὲν τὴν περὶ ταῦτα φιλοτιμίαν ἀπειρόκαλόν τε καὶ ὀψιμαθὴ καὶ ἐμαυτῷ ἄκαιρον οἶομαι εἶναι καὶ διὰ τοῦτο παρήμι.

34. Ἐπειτα δὲ κάκεινό σε ἀξιώ ἔννοεῖν καὶ μεμνηθῆναι, ὅτι μοι νῦν οὐ πᾶσαν ὀρχησιν πρόκειται γενεαλο-

culum in longitudinem inconcinnam excultus homo, cuthurnis invectus altis, personam impositam gerens, quae ultra caput emineat, et os latissime lians, quasi devoraturus esset spectatores : omitto dicere antepectoralia et anteventralia, asciticium et artificiale crassitiem assumens, ne longitudinis inconcinnitas in tenui corpore magis deprehendatur : deinde intra personam ipse clamans, nunc sublata, nunc demissa voce et fracta, nonnunquam etiam cautu invertens iambicos versus, et, quod turpissimum est, ad modos praescriptos cantans calamitates, et solius se vocis auctorem praestans : reliqua enim poetae qui olim fuere curarunt. Et quamdiu Andromache quaedam aut Hecuba est quae agitur, tolerabilis cantus : quum vero ingressus in scenam ipse Hercules solus canit, oblitus sui, nec leoninam reveritus, neque clavam quam gestat, solacismum eam rem prudens quisque merito vocaverit.

28. Rursus enim, quod reprehendebas saltatoriam, quod viri nati imitentur mulieres, illud commune tragoediae parriter et comediae crimen fuerit : plures enim viris in utraque mulieres.

29. Comedia vero in ipsis quoque personis eam partem delectationis, quae ridiculo constat, ad se pertinere putavit, quales sunt Davorum et Tibiorum et coquorum personae. Contra saltatoris habitus quam ornatus et decorus sit, non opus est uti dicam : manifesta enim sunt ista his qui caeci non sunt. Persona autem ipsa ut pulcherrima est, et subjectae actioni apta! non lians ut istae, sed clauso ore : nam multos habet pro se clamantes.

30. Etenim olim iidem caneant saltabantque : deinde quum moventium se spiritus difficilior commeans turbaret cantum, commodius visum est alios illis succinere.

31. Ceterum argumenta utrisque communia, neque differunt a tragicis saltatoria, nisi quod haec maiorem varietatem habent, et plus doctrinae, et mille mutationes.

32. Si vero certaminum publicorum materia non est saltatio, ejus rei hanc aio esse causam, quod praesidibus certaminum major res videtur atque honestior, quam quae ad tale examen vocetur. Omitto dicere illud, quod urbs Italiae, Chalcidici generis praestantissima, etiam hoc quasi ornamentum quoddam certaminibus, quae apud se aguntur, adjecit.

33. Volo autem lic tibi jam causam dicere pro his, quae in oratione mea, et plurima quidem, praetermisi, ne ignorantiae aut inscitiae opinionem praebeam. Neque enim fugit me, multos ante nos de saltatione qui scriberent, maiorem descriptionum suarum partem in eo consumsisse, ut omnes saltationis species percurrerent, et nomina illarum recenserent, et quae esset unaquaeque, et a quo inventa esset, rati se multiplicis doctrinae demonstrationem hanc exhibituros. Ego vero inprimis ambitiosum circa talia studium ineptum et hominis seri studiorum, et mihi intempestivum esse arbitror, ac propterea omitto.

34. Deinde vero illud etiam te cogitare et meminisse jubeo, mihi jam non propositum hoc esse, ut uniuscujusque sal-

γαῖν, οὐδὲ τοῦτον τὸν σκοπὸν ὑπεστησάμην τῷ λόγῳ ὀρχήσεων ὀνόματα καταριθμησασθαι πλὴν ὧν ἐν ἀρχῇ ὀλίγων ἐπεμνήσθην τὰς γενικωτέρας αὐτῶν προχειρισάμενος· ἀλλὰ τό γε ἐν τῷ παρόντι μοι κεφάλαιον τοῦ λόγου τοῦτο ἐστὶ τὴν νῦν ὀρχησιν καθεστῶσαν ἐπαινέσαι καὶ δεῖξαι ὅσα ἐν αὐτῇ τερπνὰ καὶ χρήσιμα περιλαβοῦσα ἔχει, οὐ πάλαι ἀρξαμένη ἐς τοσοῦτον κάλλος ἐπιδιδόναι, ἀλλὰ κατὰ τὸν Σεβαστὸν μάλιστα· αἱ μὲν γὰρ πρῶται ἐκείναι ὥσπερ τινὲς ῥίζαι καὶ θεμέλιοι τῆς ὀρχήσεως ἦσαν, τὸ δὲ ἄνθος αὐτῆς καὶ τὸν τελεώτατον καρπὸν, ὅπερ νῦν μάλιστα ἐς τὸ ἀκρότατον ἀποτετέλεσται, τοῦτο νῦν ὁ ἡμέτερος λόγος διεξέρχεται παρεῖς τὸ θερμαῦστρίξειν καὶ γέρανον ὀρχεῖσθαι καὶ τάλλα ὡς μηδὲν τῇ νῦν ταύτῃ ἐτι προσήκοντα· οὐδὲ γὰρ ἐκείνο τὸ Φρύγιον τῆς ὀρχήσεως εἶδος τὸ παροίνιον καὶ συμποτικὸν μετὰ μέθης γιγνόμενον, ἀγροίκων πολλάκις πρὸς αὐλημὰ γυναικίῳ ὀρχουμένων σφοδρὰ καὶ καματηρὰ πηδήματα καὶ νῦν ἐτι ταῖς ἀγροικίαις ἐπιπολάζοντα, ὑπ' ἀγνοίας παρῆλπον, ἀλλ' ὅτι μηδὲν ταῦτα τῇ νῦν ὀρχήσει κοινωνεῖ. Καὶ γὰρ ὁ Πλάτων ἐν τοῖς Νόμοις τὰ μὲν τινα εἶδη ἐπαινεῖ ταύτης, τὰ δὲ πάνυ ἀπαξιοὶ διαίρων αὐτὰ ἐς τε τὸ τερπνὸν καὶ τὸ χρήσιμον καὶ ἀπελαύνων αὐτῶν τὰ ἀσχημονέστερα, προτιμῶν δὲ καὶ θαυμάζων θάτερα.

35. Καὶ περὶ μὲν αὐτῆς ὀρχήσεως τοσαῦτα· τὸ γὰρ πάντα ἐπεζιόντα μηχανεῖν τὸν λόγον ἀπειρόκαλον. Ἄ δὲ τὸν ὀρχηστὴν αὐτὸν ἔχειν χρὴ καὶ ὅπως δεῖ ἡσκηθῆαι καὶ ᾧ μεμαθηκέναι καὶ οἷς κρατύνειν τὸ ἔργον, ἥδη σοι δίδεμι, ὡς μάθης οὐ τῶν ῥαδίων καὶ τῶν εὐμεταχειρίστων οὔσαν τὴν τέχνην, ἀλλὰ πάσης παιδεύσεως ἐς τὸ ἀκρότατον ἀφικνουμένην, οὐ μουσικῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ῥυθμικῆς καὶ μετρικῆς καὶ τῆς σῆς φιλοσοφίας μάλιστα, τῆς τε φυσικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς· τὴν γὰρ διαλεκτικὴν αὐτῆς περιεργίαν ἄκαιρον αὐτῇ νεόμικεν. Οὐ μὲν οὐδὲ ῥητορικῆς ἀφίστηκεν, ἀλλὰ καὶ ταύτης μετέχει, καθ' ὅσον ἦθους τε καὶ πάθους ἐπιδεικτική ἐστίν, ὧν καὶ οἱ ῥήτορες γλίσχονται. Οὐκ ἀπῆλλακται δὲ καὶ γραφικῆς καὶ πλαστικῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ταύταις εὐρυθμίαν μάλιστα μιμουμένη φαίνεται, ὡς μηδὲν ἀμείνω μήτε Φειδίαν αὐτῆς μήτε Ἀπελλῆν εἶναι δοκεῖν.

36. Πρὸ πάντων δὲ Μνημοσύνην καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς Πολύμνιαν ὕλεων ἔχειν αὐτῇ πρόκειται καὶ μεμνησθαι πειρᾶται ἀπάντων· κατὰ γὰρ τοὶ τὸν Ὀμηρικὸν Κάλχαντα τὸν ὀρχηστὴν εἰδέναι χρὴ « τὰ τ' ἐόντα τὰ τ' ἐσόμενα πρὸ τ' ἐόντα, » ὡς μηδὲν αὐτὸν διαλαθεῖν, ἀλλ' εἶναι πρόχειρον τὴν μνήμην αὐτῶν. Καὶ τὸ μὲν κεφάλαιον τῆς ὑποθέσεως, μιμητικὴ τίς ἐστιν ἐπιστήμη καὶ δεικτικὴ καὶ τῶν ἐννοηθέντων ἐξαγορευτικὴ καὶ τῶν ἀφανῶν σαφηνιστικὴ, καὶ ὅπερ ὁ Θουκυδίδης περὶ τοῦ Περικλέους ἐφῇ ἐπαινῶν τὸν ἄνδρα, τοῦτο καὶ τὸ τοῦ ὀρχηστοῦ ἀκρότατον ἐγκώμιον ἂν εἴη, γινώσκειν τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεύσαι αὐτά· ἐρμηνεῖαν δὲ νῦν τὴν σαφήνειαν τῶν σχημάτων λέγω.

tationis origines persequar, neque hunc libro huic scopum a me constitutum, enumerare saltationum nomina, præter pauca illa, quorum ab initio mentionem feci, quum summa earum genera proferrem. Sed summa mihi præsentis libri hæc est, laudare saltationem ut nunc constituta est, atque ostendere quantum illa delectationis et utilitatis complexa habeat, quum non olim inceperit tanta pulchritudinis incrementa habere, sed Augusto maxime imperante. Nam primæ illæ quasi radices quædam et fundamenta erant saltationis: sed florem ejus, et perfectissimum fructum, qui nunc maxime ad summum perfectionis fastigium pervenit, hæc nunc oratio nostra persequitur, omisso quid sit Thermaestrada vel gruem saltare, et reliqua, quæ nihil jam ad hodiernam pertineant. Neque enim illud Phrygium saltationis genus, vinolentum istud et in conviviis inter ebrios exerceri solitum, rusticorum sæpe ad tibicinæ cantum saltantium saltus vehementes et laboriosos, qui nunc adhuc inter rusticos frequentantur, per ignorantiam quandam prætermisi; verum quod hæc talia nihil cum hodierna saltatione commune habent. Etenim Plato in Legibus quædam hujus genera laudat, quædam vero plane rejicit, dividens illa ipsa secundum delectationem et utilitatem, et ab iis removens indecora, præferens autem et admiratione prosequens altera.

35. Ac de saltatione ipsa tantum: omnibus enim persequendis producere orationem, ineptum fuerit. Quæ vero saltatorem ipsum habere oporteat, quomodo exercitatus esse debeat, et quæ didicisse et quibus rebus confirmare opus suum, jam tibi enarro, uti discas non inter faciles et leves tractatu esse hanc artem, sed ad summum omnis doctrinæ fastigium pertinere, non musicæ modo, sed rhythmicæ etiam, et geometricæ, et philosophiæ illius tuæ maxime, tum naturalis tum moralis: nam disputatricem illius subtilitatem intempestivam sibi putavit. Verum neque ab oratoria removit se, sed hujus quoque partem sibi vindicavit, in quantum mores atque affectus declaret, quam rem etiam oratores studiose sectantur. Neque vero abhorret a pictura et plasticæ, sed harum quoque artium concinnitatem inprimis imitari deprehenditur, ut nihilo melior neque Phidias neque Apelles illa esse videatur.

36. Ante omnia vero Mnemosynen ejusque Polymniam filiam propitiam habere illi propositum est, ac meminisse tentat omnium. More enim Homericus illius Calchantis scire oportet saltatorem: quæ sunt et quæ fient omnia, quæque fuere, » ut nihil ipsum fugiat, sed prompta sit illorum memoria. Et quantum ad capitale argumentum et propositum artis, scientia est imitandi, ostendendique et cogitata proferendi, et obscura declarandi: et quod Thucydides in laude Periclis dixit, illa summa etiam saltatoris laus fuerit, intelligere quid oporteat, et explicare ea: explicationem autem nunc dico claram uniuscujusque habitus expressionem.

37. Ἡ δὲ πᾶσα τῷ ἔργῳ χορηγία ἡ παλαιὰ ἱστορία ἐστίν, ὡς προείπον, καὶ ἡ πρόχειρος αὐτῆς μνήμη τε καὶ μετ' εὐπρεπείας ἐπίδειξις· ἀπὸ γὰρ χάους εὐθὺς καὶ τῆς πρώτης τοῦ κόσμου γενέσεως ἀρξάμενον χρὴ αὐτὸν ἅπαντα εἶδέναι ἄχρι τῶν κατὰ τὴν Κλεοπάτραν τὴν Αἰγυπτίαν. Τούτῳ γὰρ τῷ διαστήματι περιωρίσθω ἡμῖν ἡ τοῦ ὄρχηστοῦ πολυμάθεια καὶ τὰ διὰ μέσου μάλιστα ἴστω, Οὐρανοῦ τομὴν, Ἀφροδίτης γονάς, Τιτάνων μάχην, Διὸς γέννησιν, Ῥέας ἀπάτην, λίθου ὑποβολὴν, Κρόνου δεσμὰ, τὸν τῶν τριῶν ἀδελφῶν κλῆρον.

38. Εἴτα ἐξῆς Γιγάντων ἐπανάστασιν, πυρὸς κλοπὴν, ἀνθρώπων πλάσιν, Προμηθεὺς κόλασιν, Ἐρωτος ἰσχὺν ἀμφοτέρου, καὶ μετὰ ταῦτα Δῆλου πλάνην καὶ Λητοῦς ὠδῖνας καὶ Πύθωνος ἀναίρεσιν καὶ Τιτυοῦ ἐπιβουλήν καὶ τὸ μέσον τῆς γῆς εὐρισκόμενον πτήσει τῶν αἰετῶν.

39. Δευκαλίωνα ἐπὶ τούτοις καὶ τὴν μεγάλην ἐπ' ἐκείνου τοῦ βίου ναυαγίαν καὶ λάρνακα μίαν λείψανον τοῦ ἀνθρωπείου γένους φυλάττουσαν καὶ ἐκ λίθων ἀνθρώπους πάλιν, εἴτα Ἰάκχου σπαραγμὸν καὶ Ἡρας δόλον καὶ Σεμέλης κατάφλεξιν καὶ Διονύσου ἀμφοτέρας τὰς γονάς καὶ ὅσα περὶ Ἀθηναῖας καὶ ὅσα περὶ Ἡφαίστου καὶ Ἐριχθονίου καὶ τὴν ἔριν τὴν περὶ τῆς Ἀττικῆς καὶ Ἀλιρρόθιον καὶ τὴν πρώτην ἐν Ἀρεῖῳ πάγῳ κρίσιν, καὶ ὅλως τὴν Ἀττικὴν πᾶσαν μυθολογίαν.

40. Ἐξαιρέτως δὲ τὴν Δῆμητρος πλάνην καὶ Κόρης εὐρεσιν καὶ Κελεοῦ ξενίαν καὶ Τριπτολέμου γεωργίαν καὶ Ἰκαρίου ἀμπελοργίαν καὶ τὴν Ἡριγόνης συμφορὰν, καὶ ὅσα περὶ Βορέου καὶ ὅσα περὶ Ὠρειθυίας καὶ Θησεῦς καὶ Αἰγέως· ἐτι δὲ τὴν Μηδείας υποδοχὴν καὶ αὐθις ἐς Πέρσας φυγὴν καὶ τὰς Ἐρεχθίδας θυγατέρας καὶ τὰς Πανδίωνος, αἱ τὲν Θράκῃ ἔπαθον καὶ ἔπραξαν· εἴτα ὁ Ἀκάμας καὶ ἡ Φυλλίς καὶ ἡ προτέρα δὲ τῆς Ἑλένης ἀρπαγὴ καὶ ἡ στρατεία τῶν Διοσκούρων ἐπὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ Ἰππολύτου πάθος καὶ Ἡρακλείδων κάθοδος· Ἀττικὰ γὰρ καὶ ταῦτα εἰκότως ἀν νομίζοιτο. Ταῦτα μὲν τὰ Ἀθηναίων ὀλίγα πάνυ δείγματος ἕνεκα ἐκ πολλῶν τῶν παραλελειμμένων διῆλθον.

41. Ἐξῆς δὲ Μέγαρα καὶ Νῖσος καὶ Σκύλλα καὶ πορφυροῦς πλόκαμος καὶ Μίνως πόρος καὶ περὶ τὴν εὐεργετὴν ἀχαριστίαν· οἷς ἐξῆς ὁ Κιθαϊρὼν καὶ τὰ Θηβαίων καὶ Λαβδακιδῶν πάθη καὶ Κάδμου ἐπιδημία καὶ βοὸς ὀκλασις καὶ ὄφεις ὀδόντες καὶ Σπαρτῶν ἀνάδοσις καὶ αὐθις τοῦ Κάδμου εἰς δράκοντα μεταβολὴ καὶ πρὸς λύραν τείχισις καὶ μανία τοῦ τειχιποιοῦ καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τῆς Νιόβης ἡ μεγαλαυχία καὶ ἡ ἐπὶ τῷ πένθει σιγὴ καὶ τὰ Πενθέως καὶ Ἀκτέωνος καὶ τὰ Θιδίποδος καὶ Ἡρακλῆς σὺν τοῖς ἀθλοῖς αὐτοῦ ἅπασιν καὶ ἡ τῶν παίδων σφαγὴ.

42. Εἴθ' ἡ Κόρινθος πλέα καὶ αὕτη μύθων, τὴν Γλαύκην καὶ τὸν Κρέοντα ἔχρυσαν, καὶ τὸν πρὸ αὐτῶν Βελλεροφόντην καὶ τὴν Σθενέβοιαν καὶ Ἥλιου μάχην καὶ Ποσειδῶνος, καὶ μετὰ ταῦτα τὴν Ἀθάμαντος μα-

37. Apparatus omnis hujus operis antiqua historia est, ut praedixi, et promta illius tum memoria, tum decora representatio. Oportet enim illum, captis ab ipso statim Chao et prima mundi origine initiis, scire omnia, ad Cleopatram usque Aegyptiam. Hoc enim intervallo definiatur nobis saltatoris multiplex scientia, eaque praesertim sciat quae interjecta sunt; Caeli castrationem, natales Veneris, Titanum pugnam, Jovis nativitatem, fraudem Rheae, subiectum lapidem, Saturni vincula, fratrum trium sortem.

38. Tum deinceps Gigantum seditionem, ignem furto subductum, homines formatos, Promethei poenam, vim utriusque Amoris: et post ista Deli insulae errores, et Latonae partum, et Pythonem sublatum, Tityi insidias, mediumque telluris locum volatu aquilarum deprehensum.

39. Deucalionem super haec, et magnum hoc vivente saeculi naufragium, et arcam unam reliquias humani generis servantem, et enatos rursus ex lapidibus homines: tum Iacchum laceratum, et Junonis dolum, et combustam Semelen, et utramque Dionysi nativitatem, et quaecumque traduntur de Minerva, de Vulcano et Erichthonio, et contentionem de Attica, et (interfectum a Marte) Halirrhothium, et primum (de ea re) in Areopago iudicium, et Atticam in universum mythologiam omnem.

40. Praeter cetera vero errorem Cereris, inventamque Proserpinam, et Celei hospitium, et agriculturam Triptolemi, et vineam ab Icario cultam, et calamitatem Erigones, et quaecumque de Borea, et de Orithyia, et Theseo, et Aegeo narrantur. Ad hanc receptionem Medae, et rursus fugam ad Persas, et Erechthii filias, et Pandionis, quae in Thracia vel passae sunt vel fecerunt. Postea tenendi sunt Acamas et Phyllis, et prior Helenae raptus, et Dioscurorum contra urbem expeditio, et quae acciderunt Hippolyto, et Heraclidarum reditus: Attica enim ista quoque videri possunt merito. Atque ista quidem Atheniensium, pauca sane, speciminis causa de multis omissis retuli.

41. Deinde occurrunt Megara, et Nisus, et Scylla et cincinnus purpureus, et profectio Minois, ingratusque adversus bene de se meritam animus: post quae sequuntur Citharon, et Thebanorum Labdacidarumque res tragicae, et Cadmi adventus, et bos procumbens, et dentes serpentis, et Spartorum exortus, ac rursus Cadmi in serpentem mutatio, et aedificatio Amphionis ad Iyram, et furor structoris et uxoris illius Niobes magniloquentia, et in luctu silentium, et Penthei, et Actaeonis, et Oedipi res, et Hercules suis cum laboribus omnibus, et liberorum illius caedes.

42. Tum Corinthus plena et ipsa fabularum, quae Glaucon habeat et Creontem, et ante hos Bellerophontem et Sthenobeam et Solis atque Neptuni pugnam: ac post haec

νίαν καὶ τῶν Νεφέλης παίδων ἐπὶ τοῦ κριοῦ τὴν διαέριον φυγὴν, Ἰνούς καὶ Μελικέρτου ὑποδοχὴν.

43. Ἐπὶ τούτοις τὰ Πελοπιδῶν καὶ Μυκῆναι καὶ τὰ ἐν αὐταῖς καὶ πρὸ αὐτῶν, Ἰναχος καὶ Ἰὼ καὶ δ' φρουρὸς αὐτῆς Ἄργος καὶ Ἄτρεὺς καὶ Θυέστης καὶ Ἀερόπη, καὶ τὸ χρυσοῦν ἄρνιον καὶ Πελοπείας γάμος καὶ Ἀγαμέμνωνος σφαγὴ καὶ Κλυταιμνήστρας τιμωρία· καὶ ἔτι πρὸ τούτων ἡ τῶν ἑπτὰ λογαίων στρατεία καὶ ἡ τῶν φυγάδων γαμβρῶν τοῦ Ἀδράστου ὑποδοχὴ καὶ δ' ἐπ' αὐτοῖς χρησμός καὶ ἡ τῶν πεσόντων ἀταφία καὶ Ἀντιγόνης διὰ ταῦτα καὶ Μενεικίως ἀπώλεια.

44. Καὶ τὰ ἐν Νεμέᾳ δὲ ἡ Ὑψιπύλη καὶ Ἀρχέμορος, ἀναγκαιότατα τῇ ὀρχηστῇ μνημονεύματα. Καὶ πρὸ αὐτῶν εἴσεται τὴν Δανάης παρθένευσιν καὶ Περσέως γέννησιν καὶ τὸν ἐπὶ τὰς Γοργόνας ἄλλον αὐτῇ προσηρημένον, ὃ οἰκεία καὶ ἡ Αἰθιοπικὴ διήγησις, Κασσιέπεια καὶ Ἀνδρομέδα καὶ Κηφεύς, οὓς καὶ ἄστροις ἐγκατέλεξεν ἡ τῶν μετὰ ταῦτα πίστις. Κάκεινα δὲ τὰ ἀρχαῖα τὰ Αἰγύπτου καὶ Δαναοῦ εἴσεται καὶ τὴν ἐπιθαλάμιον ἐπιβουλήν.

45. Οὐκ ὀλίγα δὲ καὶ ἡ Λακεδαιμῶν τοιαῦτα παρέχεται, τὸν Ὑάκινθον καὶ τὸν τοῦ Ἀπολλωνος ἀντεραστὴν Ζέφυρον καὶ τὴν ὑπὸ τῇ δίσκῳ τοῦ μειρακίου σφαγὴν καὶ τὸ ἐκ τοῦ αἵματος ἄνθος καὶ τὴν ἐν αὐτῷ αἰάζουσαν ἐπιγραφὴν, καὶ τὴν Τυνδάρεω ἀνάστασιν καὶ τὴν Διὸς ἐπὶ τούτῳ κατ' Ἀσκληπιοῦ ὀργήν· ἔτι δὲ καὶ τὸν Πάριδος ξενισμόν καὶ τὴν Ἑλένης ἀρπαγὴν μετὰ τὴν ἐπὶ τῷ μῆλῳ κρίσιν.

46. Νομιστέον γὰρ τῇ Σπαρτιατικῇ ἱστορίᾳ καὶ τὴν Ἰλιακὴν συνῆφθαι, πολλὰν οὖσαν καὶ πολυπρόσωπον· καὶ ἕκαστον γούν τῶν ἐκεῖ πεσόντων δῶμα τῇ σκηνῇ πρόκειται· καὶ μεμνησθαι δεῖ τούτων αἰεὶ, μάλιστα ἀπὸ τῆς ἀρπαγῆς εὐθὺς ἄχρι τῶν ἐν τοῖς νόστοις γεγεννημένων καὶ τῆς Αἰνείου πλάνης καὶ Διοῦς ἔρωτος, ὧν οὐκ ἀλλότρια καὶ τὰ περὶ τὸν Ὀρέστην δράματα καὶ τὰ ἐν Σκυθίᾳ τῇ ἥρωϊ τετολημμένα. Οὐκ ἀπὸρῶ δὲ καὶ τὰ πρὸ τούτων, ἀλλὰ τοῖς Ἰλιακοῖς συγγενῇ, Ἀχιλλέως ἐν Σκύρῳ παρθένευσις καὶ Ὀδυσσεύς μανία καὶ Φιλοκτήτου ἐρημία, καὶ ὅλως ἡ πᾶσα Ὀδυσσεὺς πλάνη καὶ Κίρκη καὶ Τηλέγονος καὶ ἡ Αἰόλου τῶν ἀνέμων δυναστεία καὶ τὰ ἄλλα μέχρι τῆς τῶν μνηστήρων τιμωρίας· καὶ πρὸ τούτων ἡ κατὰ Παλαμήδους ἐπιβουλή καὶ ἡ Ναυπλίου ὀργὴ καὶ ἡ Αἴαντος μανία καὶ ἡ θατέρου ἐν ταῖς πέτραις ἀπώλεια.

47. Ἐχει πολλὰς καὶ ἡ Ἥλις ἀφορμὰς τοῖς ὀρχεῖσθαι πειρωμένοις, τὸν Οἰνόμαον, τὸν Μυρτίλον, τὸν Κρόνον, τὸν Δία, τοὺς πρῶτους τῶν Ὀλυμπίων ἀγωνιστάς.

48. Πολλὴ δὲ καὶ ἡ κατ' Ἀρκαδίαν μυθολογία, Δάφνης φυγὴ, Καλλιστοῦς θηρίωσις, Κενταύρων παροιμία καὶ Πανὸς γοναί, Ἀλφειοῦ ἔρως καὶ ὕψαλος ἀποδήμια.

49. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Κρήτην ἀφίκη τῷ λόγῳ, πάμπολλα κακέθεν ἡ ὀρχησις ἐρανίζεται τὴν Εὐρώ-

Athamantis furorem, et liberorum Nepheles aeriam in ariete fugam, Ino et Melicertam mari exceptos.

43. Post haec Pelopidarum res et Mycenae, tum quae ibi ante hos quoque gesta sunt: Inachus, atque Io, ipsiusque Argus custos, et Atreus, ac Thyestes, et Aerope, et aureum vellus, et Pelopae nuptiae, et caedes Agamemnonis, et parva Clytaemnestrae: et ante haec etiam septem ducum ad Thebas expeditio, receptioque generorum Adrasti exulum, oraculumque de illis, et insepulti qui ibi ceciderant, et Antigones propter ista Menoeceique interitus.

44. Et quae in Nemea acciderunt, Hypsipyle et Archemorus, res saltatori memoratu maxime necessariae. Et ante ista sciet custoditam Danaes virginitatem, et natum ex ea Perseum, propositumque illi contra Gorgonas certamen; cui domestica etiam illa Aethiopica narratio, Cassiopea, et Andromeda, et Cepheus, quos astris etiam annumeravit fides posterior. Illa quoque antiqua sciet de Aegypto et Danao, et illas in nuptiali toro insidias.

45. Non pauca vero etiam Lacedaemon talia praebet: Hyacinthum, et rivalem Apollinis Zephyrum, et eandem pueri a disco, et florem ex sanguine, inscriptionemque in illo lugubrem; et excitatum ab inferis Tyndarum, Jovemque propterea iratum Aesculapio: porro hospitium Paridis, et Helenae raptum, post iudicium de pomo.

46. Putandum enim Spartanæ historiae Iliacam quoque connexam esse, quae multa est et multarum personarum: de unoquoque enim eorum, qui ibi ceciderunt, actus aliquis scenae propositus est: et meminisse horum oportet semper, maxime statim inde a rapina usque ad ea quae in reditu cuiusque facta sunt, et errorum Aeneae et Didus amorum, a quibus non alieni actus circa Oresten, et quae in Scythia heros ille ausus est. Neque abhorrent ab hisce illa etiam ante gesta, sed cognata sunt rebus Iliacis, Achilles in Scyro pro virgine commemoratio, furor simulatus Ulixis, Philoctetes destitutus, et tota in universum Ulixiae peregrinatio, et Circe, et Telegonus, et Aëoli in ventos potestas, et reliqua ad priami usque procorum: et ante haec structa Palamedis insidiae, et Nauplii ira, et furor Ajacis, et alterius Ajacis in scopulis interitus.

47. Habet multas occasiones Elis quoque saltare conantibus, Ctenomauum, Myrtilum, Saturnum, Jovem, primos Olympiorum certatores.

48. Multa quoque circa Arcadium fabularum materies, Daphnes fuga, Callistius in feram mutatio, Centaurorum ebrii furores, Panis nativitas, amor Alpei et iter sub mari.

49. Verum etiam in Cretam si mente adveneris, plurima inde quoque sibi saltatio colligit, Europen, Pasi-

πην, τὴν Πασφάνην, τοὺς Ταύρους ἀμφοτέρους, τὸν Λαβύρινθον, τὴν Ἀριάδνην, τὴν Φαίδραν, τὸν Ἀνδρόγεον, τὸν Δαίδαλον, τὸν Ἰκαρον, τὸν Γλαῦκον, τὴν Πολυίδου μαντικὴν, τὸν Τάλω, τὸν χαλκοῦν τῆς Κρήτης περίπολον.

50. Κἂν εἰς Αἰτωλίαν μετέλθης, κάκει πολλά ἡ ὄρχησις καταλαμβάνει, τὴν Ἀλθαίαν, τὸν Μελέαγρον, τὴν Ἀταλάντην, τὸν δαλόν, καὶ ποταμοῦ καὶ Ἡρακλέους πάλιν καὶ Σειρήνων γένεσιν καὶ Ἐχινάδων ἀνάδοσιν καὶ μετὰ τὴν μανίαν Ἀλκμήωνος οἰκῆσιν· εἴτα Νέσσον καὶ Δηϊανείρας ζήλοτυπίαν, ἐφ' ἣ τὴν ἐν Οἴτῃ πυράν.

51. Ἐχει καὶ Θράκη πολλὰ τῷ ὄρχησμένῳ ἀναγκαῖα, τὸν Ὀρφέα, τὸν ἐκείνου σπαραγμὸν καὶ τὴν ἄλalon αὐτοῦ κεφαλὴν τὴν ἐπιπλέουσαν τῇ λύρᾳ, καὶ τὸν Αἴμον καὶ τὴν Ῥοδόπην καὶ τὴν Λυκούργου κόλασιν.

52. Καὶ Θεσσαλία δὲ ἐτι πλείω παρέχεται, τὸν Πηλίαν, τὸν Ἰάσονα, τὴν Ἀλκηστίαν, τὸν τῶν πεντήκοντα νέων στόλον, τὴν Ἀργῶ, τὴν ἄλalon αὐτῆς τρόπιν.

53. Τὰ ἐν Λήμνῳ, τὸν Αἰήτην, τὸν Μηδείας ὄνειρον τὸν Ἀψύρτου σπαραγμὸν καὶ τὰ ἐν τῷ παράπλῳ γενόμενα, καὶ μετὰ ταῦτα τὸν Πρωτεσίλαον καὶ τὴν Λαοδάμειαν.

54. Κἂν εἰς τὴν Ἀσίαν πάλιν διαβῆς, πολλὰ κάκει δράματα· ἡ γὰρ Σάμος εὐθὺς καὶ τὸ Πολυκράτους πάθος καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ μέχρι Περσῶν πλάνη, καὶ τὰ ἐτι ἀρχαιότερα, ἡ τοῦ Ταντάλου φλυαρία καὶ ἡ παρ' αὐτῷ θεῶν ἐστίασις καὶ ἡ Πέλοπος κρεουργία καὶ ὁ ἐλεφάντινος ὤμος αὐτοῦ.

55. Καὶ ἐν Ἰταλίᾳ δὲ ὁ Ἡριδανὸς καὶ Φαέθων καὶ αἰγίρειοι ἀδελφαὶ ὀρηνόουσαι καὶ ἡλεκτρον δακρύουσαι.

56. Εἴσεται δὲ ὁ τοιοῦτος καὶ τὰς Ἑσπερίδας καὶ τὸν φρουρὸν τῆς χρυσῆς ὀπώρας δράκοντα καὶ τὸν Ἀτλαντος μόχθον καὶ τὸν Γηρυόνην καὶ τὴν ἐξ Ἐρυθείας ἔλασιν τῶν βοῶν.

57. Οὐκ ἀγνοήσει δὲ καὶ τὰς μυθικὰς μεταμορφώσεις ἀπάσας, ὅσαι εἰς δένδρα ἢ θηρία ἢ ὄρνεα ἡλλάγησαν καὶ ὅσαι ἐκ γυναικῶν ἄνδρες ἐγένοντο, τὸν Καϊνέα λέγω καὶ τὸν Τειρεσίαν καὶ τοὺς τοιοῦτους.

58. Καὶ ἐν Φοινίκῃ δὲ Μύρραν καὶ τὸ Ἀσσύριον ἐκεῖνο πένθος μεριζόμενον, καὶ ταῦτα εἴσεται, καὶ τὰ νεώτερα δὲ ὅσα μετὰ τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν ἐτολμήθη ὑπὸ τε Ἀντιπάτρου καὶ παρὰ Σελεύκου ἐπὶ τῷ Στρατονίκῃ ἔρωτι.

59. Τὰ γὰρ Αἰγυπτίων μυστικώτερα ὄντα εἴσεται μὲν, συμβολικώτερον δὲ ἐπιδείξεται, τὸν Ἐπαφὸν λέγω καὶ τὸν Ὅσιριν καὶ τὰς τῶν θεῶν εἰς τὰ ζῷα μεταβολὰς πρὸ πάντων δὲ τὰ περὶ τοὺς ἔρωτας αὐτῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Διὸς καὶ εἰς ὅσα ἑαυτὸν μετεσκεύασεν.

60. Εἴσεται δὲ καὶ τὴν ἐν Ἄδου ἅπασαν τραγωδίαν καὶ τὰς κολάσεις καὶ τὰς ἐφ' ἑκάστη αἰτίας καὶ τὴν Περὶθου καὶ Θησέως ἀχρί τοῦ Ἄδου ἐταιρείαν.

61. Συνελόντι δὲ εἰπεῖν, οὐδὲν τῶν ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου καὶ τῶν ἀρίστων ποιητῶν καὶ μάλιστα

phaen, et utriusque Tauros, Labyrinthum, Ariadnen, Phaedram, Androgeon, Daedalum, Icarum, Glaucum, Polyidi vaticinandi artem, Talum illum æneum per Cretam erronem.

50. Et in Ætoliā si transieris, etiam ibi multa invenit saltatio : Althæam, Meleagrum, Atalantam, fatalem illum torrem, Hercules cum fluvio luctam, Sirenum natales, et emergentes Echinas, ab Alcæone furore discusso habitas : tum Nessum et Deianiræ zelotypiam, ex eaque Hercules in Ceta rogum.

51. Habet etiam Thrace multa saltaturo necessaria : Orpheum, ejus laniationem, caput illius loquax lyrae innatans ; et Hæmum, et Rhodopen, et Lycurgi supplicium.

52. Ac Thessalia multo etiam plura exhibet, Peliam, Iasonem, Alcestin, quinquaginta juvenum expeditionem, Argo, loquacem illius carinam.

53. Ea quæ in Lemno acta sunt, Æeten, Medæ somnium, laceratum Absyrtum, et gesta in præternavigando : et post ista Protesilaum et Laodamiam.

54. Et si in Asiam rursus transeas, multæ ibi etiam actiones : statim enim occurrit Samus et Polycratis calamitas, filiaque ipsius ad Persas usque error : et antiquiora adhuc, lingua Tantali incontinens, deorum apud illum epulæ, mactatus Pelops, redditusque illi humerus eburneus.

55. In Italia vero Eridanus, et Phaethon, et sorores illius populi plorantes electri lacrimas.

56. Norit talis etiam Hesperidas, et custodem aurei autumnus draconem, et Atlantis laborem, et Geryonem, et boves ex Erythra abactos.

57. Neque ignorabit fabulosas formarum immutationes, sed sciet omnes illas quæ in arbores, aut bestias, aut aves mutatae sunt, et quæ ex mulieribus in viros abierint, Cæneum dico et Tiresiam, et similes.

58. In Phœnice Myrrham, et Assyrium illum luctum alternum. Hæc, inquam, norit : insuper vero etiam recentiora, quæcumque post magnum illud Macedonum imperium constitutum suscepta sunt ab Antipatro et a Seleuco præ amore Stratonices.

59. Ægyptiorum illa occultiora sciet quidem, sed symbolice magis demonstrabit : Epaphum dico, et Osirin, et mutatos in animalia deos : ante omnia vero amores illorum, ipsiusque adeo Jovis, et in quos se habitus mutaverit.

60. Sciet etiam totam illam apud inferos tragœdiam, supplicia, et singulorum causas, et Pirithoi atque Thesei ad inferos usque amicitiam.

61. Ut breviter comprehendam, nihil eorum quæ ab Homero et Hesiodo et optimis poetis, et maxime tragicis,

τῆς τραγῳδίας λεγομένων ἀγνοήσει. Ταῦτα πάνυ ὀλίγα ἐκ πολλῶν, μᾶλλον δὲ ἀπείρων τὸ πλῆθος ἐξελὼν τὰ κεφαλαιωδέστερα κατέλεξα, τὰ ἄλλα τοῖς τε ποιηταῖς ἀρεῖς εἶδεν καὶ τοῖς ὀρχηστῇς αὐτοῖς δεικνύναι καὶ σοὶ προσεξευρίσκειν καθ' ὁμοιότητα τῶν προσηρμημένων, ἅπερ ἅπαντα πρόχειρα καὶ πρὸς τὸν καιρὸν ἕκαστον τῇ ὀρχηστῇ προπεπορισμένα καὶ προτεταμιευμένα κείσθαι ἀναγκαῖον.

62. Ἐπεὶ δὲ μιμητικὸς ἐστὶ καὶ κινήμασι τὰ ἀδόμητα δεῖξιν ὑπισγνέεται, ἀναγκαῖον αὐτῷ ὅπερ καὶ τοῖς ῥήτορι, σαφένειαν ἀσχεῖν, ὥς ἕκαστον τῶν δεικνυμένων ὑπ' αὐτοῦ δηλοῦσθαι μηδενὸς ἐξηγητοῦ δεόμενον, ἀλλ' ὅπερ ἐφη ὁ Πυθικός χρησμός, δεῖ τὸν θεώμενον ὀρχησθαι καὶ κωφοῦ συνιέναι καὶ μὴ λαλέοντος (τοῦ ὀρχηστοῦ) ἀκούειν.

63. Ὁ δὲ καὶ Δημήτριον τὸν Κυνικὸν πλεῖν λέγουσιν· ἐπεὶ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁμοίᾳ σοὶ κατηγόροι τῆς ὀρχηστικῆς, λέγων τοῦ αὐλοῦ καὶ τῶν συρίγγων καὶ τῶν χτύπων πάρεργόν τι τὸν ὀρχηστὴν εἶναι, μηδὲν αὐτὸν πρὸς τὸ δρᾶμα συντελοῦντα, κινούμενον δὲ ἄλογον ἄλλως κινῆσθαι καὶ μάταιον, οὐδενὸς αὐτῇ νοῦ προσόντος, τῶν δ' ἀνθρώπων τοῖς περὶ τὸ πρᾶγμα γοητευμένους, ἐσθῆτι Σηρικῇ καὶ προσωπιῇ εὐπρεπεῖ, αὐλῷ τε καὶ τερετίσμασι καὶ τῇ τῶν ἀδόντων εὐφωνίᾳ, οἷς κοσμεῖσθαι μηδὲν ὄν τὸ τοῦ ὀρχηστοῦ πρᾶγμα· ὁ τότε κατὰ τὸν Νέρωνα εὐδοκίμων ὀρχηστὴς οὐκ ἀσύνετος, ὥς φασιν, ἀλλ' εἰ καὶ τις ἄλλος ἐν τε ἱστορίας μνήμη καὶ κινήσεως κάλλει διανεγκὼν ἐδεξήθη τοῦ Δημητρίου εὐγνωμονεστάτην, οἶμαι, τὴν δέξαι, ἰδεῖν ὀρχούμενον, ἔπειτα κατηγορεῖν αὐτοῦ, καὶ ὑπέσχετό γε ἀνευ αὐλοῦ καὶ Ἀσματῶν ἐπιδεῖξασθαι αὐτῷ· καὶ οὕτως ἐποίησεν· ἡσυχίαν γὰρ τοῖς τε κτυποῦσι καὶ τοῖς αὐλοῦσι καὶ αὐτῷ παραγγέλλας τῇ χορῇ αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ ὀρχήσατο τὴν Ἀρροδίτην καὶ Ἀρεῖας μογχείαν, ἥλιον μνηύοντα καὶ Ἥραιστον ἐπιβουλεύοντα καὶ τοῖς δεσμοῖς ἀμφοτέρους, τὴν τε Ἀρροδίτην καὶ τὸν Ἄρη, σαγηνεύοντα καὶ τοὺς ἐφ' ἑσθῆτας θεοὺς ἕκαστον αὐτῶν, καὶ αἰδουμένην μὲν τὴν Ἀρροδίτην, ὑποδεδοικῶτα δὲ καὶ ἱκετεύοντα τὸν Ἄρη καὶ ὅσα τῇ ἱστορίᾳ ταύτῃ πρόσεστιν, ὥστε τὸν Δημήτριον ὑπερησθέντα τοῖς γιγνομένοις τοῦτον ἔπαινον ἀποδοῦναι τὸν μέγιστον τῷ ὀρχηστῇ· ἀνέκραγε γὰρ καὶ μεγάλη τῇ φωνῇ ἀνεβρόχθατο, Ἀκούω, ἄνθρωπε, ἃ ποιεῖς, οὐχ ὁρῶ μόνον, ἀλλὰ μοι δοκεῖς ταῖς χερσὶν αὐταῖς λκλεῖν.

64. Ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸν Νέρωνα ἐσμεν τῷ λόγῳ, βούλομαι καὶ βαρβάρου ἀνδρὸς τὸ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὀρχηστοῦ γενόμενον εἰπεῖν, ὅπερ μέγιστος ἔπαινος ὀρχηστικῆς γένοιτ' ἂν· τῶν γὰρ ἐκ τοῦ Πόντου βαρβάρων βασιλικὸς τις ἀνὴρ κατὰ τι χρέος ἦκον ὥς τὸν Νέρωνα εἰσεῖτο μετὰ τῶν ἄλλων τὸν ὀρχηστὴν ἐκείνον οὕτω σαφῶς ὀρχούμενον, ὥς καί τοι μὴ ἐπακούοντα τῶν ἀδομένων — ἡμιέλλην γὰρ τις ὢν ἐτύγγχε — συνεῖναι ἀπάντων. Καὶ δὲ ἀπὼν ἦδη ἐς τὴν οἰκίαν, τοῦ Νέρωνος δεξιούμενον καὶ ὃ τι βούλοιο αἰτεῖν καλεύοντος καὶ δώσειν ὑπισχνουμένου, τὸν ὀρχηστὴν, ἐφη, δοῦς

dicuntur, ignorabit. Hæc pauca sane de multis, vel potius multitudine infinitis, decerpta enumeravi præcipua, reliqua tum poetis canenda relinquens, tum ipsis ostendenda saltatoribus, tibi que ad similitudinem prædictorum invenienda, quæ omnia in promptu, et ad unamquamque occasionem jam ante præparata, et in penu quasi reposita esse saltatori necesse est.

62. Quandoquidem vero imitator est, et motibus se ostensurum ea quæ canuntur promittit, opus est illi, quemadmodum et oratoribus, exercere diluciditatem, ut unumquodque eorum, quæ ostenduntur ab illo, declaretur, neque interprete opus habeat: sed quod dixit oraculum Pythicum, oportet a spectatore saltationis et mutum intelligi, et audiri nihil loquentem saltatorem.

63. Quod etiam Cynico Demetrio accidisse aiunt. Quum enim et ipse similibus argumentis, quibus tu, usus accusaret saltatorem, dicens tibi et fistularum et percussionum accessionem esse saltatorem, qui nihil ipse ad actionem conferat, sed moveatur temere, motu quodam irrationabili atque vano, quippe cui intellectus nullus inest, fascinat is interim hominibus per ea quæ adjuncta rei sunt, vestem Sericam, et personam decentem, et tibiham atque cantillationes, bonasque canentium voces, quibus exornari diceret opus saltatoris, quod per se nihil esset: saltator qui tum floreret, Neronis temporibus, non imprudens, ut aiunt, sed si quis alius et historię memoria et motus decentia præstans, petiit a Demetrio rem æquissimam, puto, ut saltantem se videret, deinde accusaret: promisitque, se absque tibia et canticis copiam sui facturum. Idque fecit. Imperato enim scabullo pulsantibus et inflantibus tibias, choroque ipsi, silentio, ipse per se saltavit Martis atque Veneris adulterium, Solem indicantem, insidiantem Vulcanum, et vincula ambobus, Veneri ac Marti, injicientem, astantiumque deorum unumquemque: et Venerem quidem pudore suffusam, aliquantum metuentem vero et supplicantem Martem, et quæcumque insunt in hac historia; adeo ut supra modum his quæ fierent delectatus Demetrius, hanc saltatori laudem maximam tribueret: exclamavit enim et maxima voce: Audio, inquit, homo, quæ facis, non solum video: sed ipsis mihi manibus loqui videris.

64. Quando vero circa Neronem nostra versatur oratio, volo etiam, quid barbaro homini in eodem saltatore acciderit, commemorare, quæ quidem maxima saltatoriæ artis laus fuerit. Regii generis homo de barbaris ad Pontum, qui negotii cujusdam sui causa ad Neronem venerat, spectabat cum aliis saltatorem illum saltantem ita dilucide, ut, licet ea quæ cantabantur non assequeretur (semi-Grecus enim erat), omnia tamen intelligeret. Itaque quum reditum jam pararet in patriam, Nerone illum complacente, et quicquid vellet, jubente potere, atque dare pollicente, Bea-

τὰ μέγιστα εὐφρανεῖς. Τοῦ δὲ Νέρωνος ἐρμένου, τί ἂν σοι χρῆσιμος γένοιτο ἐκεῖ; Προσοίκους, ἔφη, βαρβάρους ἔγω, οὐχ ὁμογλωττοὺς, καὶ ἐρμηνέων οὐ βράδιον εὐπορεῖν πρὸς αὐτοὺς· ἦν οὖν τινοὺς δεῦμαι, διανεύων οὗτος ἑκαστὰ μοι ἐρμηνεύσει. Τοσοῦτον ἄρα καθόικετο αὐτοῦ ἡ μίμησις τῆς ὀρχήσεως, ἐπίσημός τε καὶ σαφὴς φανείσα.

65. Ἡ δὲ πλείστη διατριβὴ καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ὀρχηστικῆς ἡ ὑπόκρισις ἐστίν, ὥς ἔφη, κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τοῖς ῥήτορσιν ἐπιτηδευομένη, καὶ μάλιστα τοῖς τὰς καλοῦμέναις ταῦτα μελέταις διεξιοῦσιν· συνοῖδε γάρ καὶ ἐν ἐκείνοις μᾶλλον ἐπαίνουμένη τῇ εὐκρίνῃ τοῖς ὑποκειμένοις προσώποις καὶ μὴ ἀπωδῶ εἶναι τὰ λεγόμενα τῶν εἰσαγομένων ἀριστέρων ἢ τυραννοκτόνων ἢ πενήτων ἢ γεωργῶν, ἀλλ' ἐν ἑκάστῳ τούτων τὸ ἴδιον καὶ τὸ ἐξαίρετον δεῖκνυσθαι.

66. Ἐθέλω γοῦν σοι ἄλλου βαρβάρου ῥῆσιν ἐπὶ τούτοις εἰπεῖν· ἴδων γὰρ πέντε πρόσωπα τῇ ὀρχηστῇ παρεσκευασμένα — τοσοῦτον γὰρ μερῶν τὸ ὄρῳμα ἦν — εἴηται ἕνα ὁρῶν τὸν ὀρχηστῆν, τίνες οἱ ὀρχησόμενοι καὶ ὑποκρινομένοι τὰ λοιπὰ προσωπεῖα εἶεν· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ὅτι ὁ αὐτὸς ὑποκρινεῖται καὶ ὑπορχήσεται τὰ πάντα, Ἐλελήθεις, ὦ βέλιντε, ἔφη, σῶμα μὲν τοῦτο ἐν, πολλὰς δὲ τὰς ψυχὰς ἔχων.

67. Ταῦτα μὲν ὁ βάρβαρος. Οὐκ ἀπεικώτως δὲ καὶ οἱ Ἰταλιῶται τὸν ὀρχηστῆν παντόμιμον καλοῦσιν, ἀπὸ τοῦ ὀρμμένου σχεδόν· καλὴ γὰρ ἡ ποιητικὴ παραίνεσις ἐκείνῃ τῷ, «ὦ καὶ, ποντίου θηρὸς πετραίου νόον ἴσῃων πάσαις πολίεσσιν ὁμίλει,» καὶ τῷ ὀρχηστῇ ἀναγκά· καὶ δεῖ προσφύντα τοῖς πράγμασι συνοικεῖον ἑαυτὸν ἑκάστῳ τῶν ὀρμμένων. Τὸ δὲ ὅλον ἤθη καὶ πάθη δαίξειν καὶ ὑποκρινεῖσθαι ἡ ὀρχησις ἐπαγγέλλεται νῦν μὲν ἔρῳντα, νῦν δὲ ὀρχηζόμενόν τινα εἰσάγουσα, καὶ ἄλλον μεμνηνὸτα καὶ ἄλλον λελυπημένον, καὶ ἅπαντα ταῦτα μεμετρημένους· τὸ γοῦν παραδοξότατον, τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἄρτι μὲν Ἀθάμας μεμνηνός, ἄρτι δὲ Ἰνώ φοβουμένη δείκνυται, καὶ ἄλλοτε Ἀτρεὺς ὁ αὐτὸς, καὶ μετὰ μικρὸν Θυέστης, εἴτα Λίγισθος ἢ Ἀερόπη· καὶ ταῦτα πάντα εἰς ἀνθρωπὸς ἐστι.

68. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα θεάματα καὶ ἀκούσματα ἐνὸς ἑκάστου ἔργου τὴν ἐπίδειξιν ἔχει· ἡ γὰρ αὐλὸς ἐστίν ἢ κιθάρᾳ ἢ διὰ φωνῆς μελωδία ἢ τραγικὴ δραματοουργία ἢ κωμικὴ γελοιοποιία· ὁ δὲ ὀρχηστὴς τὰ πάντα ἔχει ἑλλαβῶν, καὶ ἔνεστι ποικίλην καὶ παμμιγῇ τὴν παρασκευὴν αὐτοῦ ἰδεῖν, αὐλὸν, σύριγγα, ποδῶν κτύπον, κυμβάλου ψόφον, ὑποκριτοῦ εὐφωνίαν, ἀδόντων δημοφώνων.

69. Ἐτι δὲ τὰ μὲν ἄλλα θατέρου τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἔργα ἐστὶ, τὰ μὲν ψυχῆς, τὰ δὲ σώματος· ἐν δὲ τῇ ὀρχήσει ἀμφοτέρω συμμέμικται. Καὶ γὰρ διανοίας ἐπίδειξιν τὰ γιγνόμενα ἔχει καὶ σωματικῆς ἀσκήσεως ἐνέργειαν, τὸ δὲ μέγιστον ἢ σοφία τῶν ὀρμμένων καὶ μηδὲν ἔξω λόγου. Λεσβῶνᾶς γοῦν ὁ Μυτιληναῖος, ἀνὴρ καλὸς καὶ ἀγαθός, χειροσώφους τοὺς

veris, inquit, si saltatorem illum mihi dederis. Interrogante autem Nerone, Quinam tibi utilis tibi esse possit? Accolas, inquit, habeo barbaros linguae diversae, et difficile est interpretes ad illos nancisci: si quid igitur opus habuero, hic nutibus suis omnia mihi explicabit. Adeo in animum illius descenderat imitatio saltationis, insignis et dilucida illi visa.

65. Ceterum maxima occupatio et finis saltatoriae artis est actionis assimilatio, uti dixi, cui eodem modo etiam rhetores dant operam, et illi maxime, qui eas quas declamationes vocamus, persequuntur. Scit enim illa in istis quoque magis se laudari, si congrue agat personas subjectas, eaque quae dicuntur non abhorreant ab his qui introducuntur viris fortibus, aut tyrannicidis, aut pauperibus, aut agricolis; sed in unoquoque horum, quod proprium est, quod eximium, demonstratur.

66. Volo autem tibi etiam alius barbari de hisce rebus dictum ferre. Videns enim quinque personas saltatori paratas (tot nempe partium erat actio), et unum modo videns saltatorem, interrogavit quinam saltaturi et acturi reliquas personas essent: quum vero audisset, eundem acturum et saltatione expressurum omnes, Nesciebam, inquit, vir optime, te corpus quidem hoc unum, animas autem multas habere.

67. Haec barbarus ille. Non absurde autem Itali saltatorem appellant Pantomimum, quasi dicas, imitorem omnium, ab eo quod fit fere. Pulchra enim illa quoque poetica adhortatio: «Fili, belluae in saxis marinae (polypi) modo adherens urbes populosque frequenta,» et saltatori necessaria; nam oportet rebus adherentem familiarem se et quasi domesticum unicuique eorum, quae aguntur, reddere. Atque in universum mores atque affectus se demonstraturam atque actione expressuram saltatio pollicetur, nunc amantem, nunc irascentem aliqueum inducens, et furentem alium, affectum alium tristitia, et sua unumquodque mensura. Quod enim imprimis admirabile est, eodem die jam quidem Athamas furens, jam perterrita Ino ostenditur: et alias idem est Atreus, ac paullo post Thyestes, tum Aegisthus, aut Aerope, et omnia haec unus homo est.

68. Igitur spectacula quidem reliqua et acroamata unius cuiusdam operis specimen edunt; aut enim tibia est aut cithara, aut vocis cantus, aut tragica actionis representatio, aut comica risus affectatio: saltator autem omnia complexus habet, et licet varium illius et mixtum ex omnibus apparatus videre, tibiam, fistulam, pedum percussionem, cymbali strepitum, actoris vocalitatem, canentium concentum.

69. Porro reliqua alterius utriusque partis in homine opera sunt, partim animae, partim corporis: at in saltatione commixta sunt utraque. Nam et intellectus demonstrationem habent quae ibi fiunt, et corporalis exercitationis efficaciam: maximum autem est sapientia in his quae aguntur, et nihil extra rationem. Lesbomachus igitur Mytilenaeus, vir honestus

ὀρχηστὰς ἀπεκάλει καὶ ἔχει ἐπὶ τὴν θέαν αὐτῶν ὡς βελτίων ἀναστρέφων ἀπὸ τοῦ θεάτρου. Τιμοκράτης δὲ διδάσκαλος αὐτοῦ ἰδὼν πῶτε ἀπαξ, οὐκ ἐξεπίτηδες ἐπιστὰς, ὀρχηστὴν τὰ αὐτοῦ ποιοῦντα, Οὔου με, ἔφη, θεάματος ἢ πρὸς φιλοσοφίαν αἰδὼς ἀπεστέρηκεν.

70. Ἐἰ δ' ἐστὶν ἀληθὴς ἂ περὶ ψυχῆς ὁ Πλάτων λέγει, τὰ τρία μέρη αὐτῆς καλῶς ὁ ὀρχηστὴς δείκνυσιν, τὸ θυμικόν, ὅταν ὀργιζόμενον ἐπιδεικνύηται, τὸ ἐπιθυμητικόν, ὅταν ἐρώντας ὑποκρίνηται, τὸ λογιστικόν, ὅταν ἔκστατα τῶν παθῶν γαλιναγωγῇ· τοῦτο μὲν γε ἐν ἅπαντι μίρει τῆς ὀρχήσεως καθάπερ ἡ ἀρὴ ἐν ταῖς αἰσθήσεσι κατέσπαρται. Κάλλους δὲ προνοῶν καὶ τῆς ἐν τοῖς ὀρχήμασιν εὐμορφίας, τί ἄλλο ἢ τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἐπαληθεύει, τὸ κάλλος ἐπαίνοῦντος καὶ μέρος τρίτον ἡγουμένου τάχαθ' οὕτως καὶ τοῦτο εἶναι; ἤκουσα δὲ τινος καὶ περιττότερόν τι νεανειομένου ὑπὲρ τῆς τῶν ὀρχηστικῶν προσωπίων σιωπῆς, ὅτι καὶ αὕτη Πυθαγορικὸν τὴν δόγμα αἰνίσσεται.

71. Ἐπεὶ δὲ τῶν ἄλλων ἐπιτηδεύματων τῶν μὲν τὸ τερπνόν, τῶν δὲ τὸ χρήσιμον ὑπισχυμένων, μόνῃ ἡ ὀρχησις ἄμφω ἔχει· καὶ πολὺ γε τὸ χρήσιμον ὠφελιμώτερον, ὅσω μετὰ τοῦ τερπνοῦ γίγνεται. Πόσω γὰρ τοῦτο ἥδιον ὁρᾶν ἢ πυκτεύοντας νεανίσκους καὶ αἵματι βρομένους καὶ παλαιόντας ἄλλους ἐν κόνῃ, οὓς ἡ ὀρχησις πολλάκις ἀσφαλέστερον ἅμα καὶ εὐμορφότερον καὶ τερπνότερον ἐπιδείκνυται. Τὴν μὲν οὖν γε σύντονον κίνησιν τῆς ὀρχηστικῆς καὶ στροφῆς αὐτῆς καὶ περιαγωγῆς καὶ πηδύματά καὶ ὑπαισμητοὺς τοῖς μὲν ἄλλοις τερπνὰ εἶναι συμβέβηκεν δοῶσι, τοῖς δὲ ἐνεργοῦσιν αὐτοῖς ὑγιεινότερα· γυμνασίῳ γὰρ τὸ κάλλιστόν τε ἅμα καὶ εὐρυθμώτατον τοῦτο φαίνεται ἂν ἔγωγε εἶναι, μαλάττον μὲν τὸ σῶμα καὶ κάμπτον καὶ κουρίζον καὶ εὐχερὲς εἶναι πρὸς μεταβολὴν διδάσκον ἰσχύϊν τε οὐ μικρὰν περιποιῶν τοῖς σώμασι.

72. Πῶς οὖν οὐ παναρμόνιον τι χρῆμα ἡ ὀρχησις, θήγουσα μὲν τὴν ψυχὴν, ἀσχοῦσα δὲ καὶ τὸ σῶμα, τέρπουσα δὲ τοὺς ὁρῶντας, διδάσκουσα δὲ πολλὰ τῶν πάσαι ὑπ' αὐλοῖς καὶ κυμβάλοις καὶ μελῶν εὐρυθμίᾳ καὶ κηλήσει διὰ τε ὀρθαλμῶν καὶ ἀκοῆς; εἴτε οὖν φωνῆς εὐμοιρίαν ζητεῖς, ποῦ ἂν ἀλλὰχρόθι εὐροῖς, ἢ ποῖον πολυφωνώτερον ἀκουσμά ἢ ἐμμελέστερον; εἴτε αὐλοῦ καὶ σύριγγος τὸ λιγυρώτερον, ἅλις καὶ τούτων ἐν ὀρχήσει ἀπολαῦσαι σοὶ πάρεστιν. Ἐγὼ λέγειν ὡς ἀμείνων τὸ ἦθος δμῶν τῇ τοιαύτῃ ὁρᾷ γενέσθαι, ὅταν δρᾷς τὸ θέατρον μισοῦν μὲν τὰ κακῶς γινόμενα, ἐπιδακρυῶν δὲ τοῖς ἀδικουμένοις, καὶ ὄλωις τὰ ἥθη τῶν ὁρώντων παιδαγωγῶν.

73. Ὅ δὲ ἐστὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ὀρχηστῶν ἐπαινέσαι, τοῦτο ἦδη ἔροῦ· τὸ γὰρ ἰσχύϊν τε ἅμα καὶ ὑγρότητα τῶν μελῶν ἐπιτηδεύειν ὁμοίως παράδοξον εἶναι μοι δοκεῖ ὡς εἰ τις ἐν τῷ αὐτῷ καὶ Ἡρακλέους τὸ καρτερόν καὶ Ἀφροδίτης τὸ ἄβρόν δεικνύει.

74. Ἐοῦλω δὲ ἦδη καὶ υποδείξαι σοὶ τῷ λόγῳ ὅποιον χρὴ εἶναι τὸν ἀριστον ὀρχηστὴν ἐν τῇ ψυχῇ καὶ σώματι. Καίτοι τῆς μὲν ψυχῆς προεῖπον τὰ πλείστα·

et bonus, « manu sapientes » vocabat saltatores, atque ad spectacula eorum stabat, tanquam melior e theatro reversurus. Timocrates autem illius magister, quum vidisset semel, non dedita opera astans, edentem opus suum saltatorem, Quali, dixit, spectaculo philosophia: me verecundia privavit!

70. Si vera sunt quæ de anima dicit Plato, tres partes illius pulchre saltator ostendit: iram, quum irati personam gerit; cupiditatem, quum amantes agit; rationem, quum passionem unamquamque frenis quasi moderatur: quod quidem in unaquaque saltatione, quemadmodum in sensibus tactus, disseminatum est. Pulchritudini vero dum prospicit et bonæ in saltationibus speciei, quid aliud quam verum esse Aristotelis illud demonstrat, laudantis pulchritudinem, et tertiam hanc quoque boni partem esse dicentis? Audi vi etiam qui juvenilius lasciviret de personarum saltatoriarum silentio, dicens, etiam hoc Pythagoricum quoddam dogma innui.

71. Præterea quum studia alia partim quidem jucunditatem, partim vero utilitatem promittant, sola utrumque habet saltatio: ac tanto plus prodest ipsius utilitas, quatenus cum jucunditate affertur. Quanto enim hoc videre jucundius, quam pugnis contententes juvenes, et sanguine fluentes, luctantesque alios in pulvere, quos saltatio sæpe tutius simul et formosius representat et jucundius. Contentior ergo ille motus saltatoriae, et conversiones ipsius, et circumductiones, et saltus, et resupinati flexus corporis, ceteris jucunda visu accidunt; ipsis vero efficientibus saluberrima. Exercitationum quippe omnium pulcherrimam simul hanc et maxime concinnam esse equidem dixerim, quæ subigat corpus, et flectat, et levius reddat, et ad omnem mutationem expeditum esse doceat, roburque non parvum conciliet corporibus.

72. Quidni ergo res undique conveniens saltatio, animum acuens, exercens corpus, oblectans videntes, multaque antiqua docens, inter tibias, et cymbala, et canticorum concinnitatem oculos auresque demulcens? Si igitur vocis perfectionem quaeris, ubi alias invenias? aut quem audias vocum plurium modulationemque concentum? sive tibie fistulaeque argutiores sonos, satis etiam his frui in saltatione tibi datur. Omitto dicere, te meliorem etiam quod ad mores futurum, tali in spectaculo si veriseris, quum videas theatrum odisse quæ male fiunt, illacrimare autem his qui opprimuntur injuria, et in universum mores spectantium regere.

73. Quod autem maxime in saltatoribus laudandum est illud jam dicam. Quod robori simul et mobilitati membrorum studere hic licet, æque admirabile mihi videtur, ac si quis eodem momento Herculis robur, et delicatos Veneris motus ostendat.

74. Volo jam illud quoque oratione tibi declarare, qualem esse optimum saltatorem anima pariter et corpore oporteat. Quanquam animæ pleraque jam dixi: nani et memoria

μνημονικόν τε γὰρ καὶ εὐφυῆ καὶ ξυνοτὸν καὶ δξύν ἐπινοῆσαι καὶ καιροῦ μάλιστα ἐστοχάσθαι φημι δεῖν αὐτόν, ἔτι δὲ καὶ κριτικόν τε ποιημάτων καὶ ᾄσμάτων καὶ μελῶν τῶν ἀρίστων διαγνωστικόν καὶ τῶν κακῶς πεποιημένων ἐλεγκτικόν.

75. Τὸ δὲ σῶμα κατὰ τὸν Πολυκλείτου κανόνα ἤδη ἐπιδείξει μοι δοκῶ· μήτε γὰρ ὑψηλὸς ἄγαν ἔστω καὶ πέρα τοῦ μετρίου ἐπιμήκης μήτε ταπεινὸς καὶ νανώδης τὴν φύσιν, ἀλλ' ἔμμετρος ἀκριβῶς, οὔτε πολυσάρκος — ἀπίθανον γὰρ — οὔτε λεπτὸς ἐς ὑπερβολήν — σκελετωδὲς τοῦτο καὶ νεκρικόν —.

76. Ἐθέλω γοῦν σοὶ καὶ δῆμου τινὸς οὐ φαύλου τὰ τοιαῦτα ἐπισημαίνεσθαι βοᾶς εἰπεῖν· οἱ γὰρ Ἀντιοχεῖς εὐφυσάσθη πόλις καὶ ὄρχησιν μάλιστα πρεσβεύουσα οὕτως ἐπιτηρεῖ τῶν λεγομένων καὶ τῶν γιγνομένων ἕκαστα, ὥς μηδὲνα μηδὲν αὐτῶν διαλανθάνειν. Μικροῦ μὲν γὰρ ὄρχηστου εἰσελθόντος καὶ τὸν Ἑκτορα ὄρχουμένου μῆ φωνῇ πάντες ἀνεβόησαν, Σὺ Ἀστυάναξ, Ἑκτωρ δὲ ποῦ; Ἄλλοτε δὲ ποτε μηκίστου τινὸς ὑπὲρ τὸ μέτρον ὀρξίσθαι τὸν Καπανέα ἐπιχειροῦντος καὶ προσβάλλειν τοῖς Θηβαίων τείχεσιν, Ὑπέρβρηθι, ἔφησαν, τὸ τεῖχος, οὐδὲν σοὶ δεῖ κλίμακος. Καὶ ἐπὶ τοῦ παχέος δὲ καὶ πιμελοῦς ὄρχηστου πηδᾶν μεγάλα πειρωμένου, Δεόμεθα, ἔφησαν, περῆσθαι τῆς θυμῆλης. Τὸ δὲ ἐναντίον τῷ πάντῳ λεπτῷ ἐπεβόησαν, Καλῶς ἔχει, ὥς νοσοῦντι. Τούτων οὐ τοῦ γελοίου ἔνεκα ἐπεμνήσθην, ἀλλ' ὥς ἴδης ὅτι καὶ δῆμοι ὅλοι μεγάλῃ σπουδῇ ἐποιήσαντο ἐπὶ τῇ ὄρχηστικῇ, ὥς καὶ ῥυθμίζειν τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχροῦς αὐτῆς δύνασθαι.

77. Εὐκίνητος δὲ τὸ μετὰ τοῦτο πάντως ἔστω καὶ τὸ σῶμα λευμμένος τε ἅμα καὶ συμπεπηγώς, ὥς λυγίζεσθαι τε ὅπῃ καιρὸς καὶ συνεστάναι καρτερῶς, εἰ τοῦτο δέοι.

78. Ὅτι δὲ οὐκ ἀπῆλλακται ὄρχησις καὶ τῆς ἐναγωνίου χειρονομίας, ἀλλὰ μετέχει καὶ τῶν Ἑρμοῦ καὶ Πολυδεύκου καὶ Ἡρακλέους ἐν ἀθλήσει καλῶν, ἰδοὺς ἂν ἐκάστη τῶν μιμήσεων ἐπισχόν. Ἡροδότῳ μὲν οὖν τὰ δι' ὀμμάτων φαινόμενα πιστότερα εἶναι τῶν ὥτων δοκεῖ· ὄρχησει δὲ καὶ τὰ ὥτων καὶ ὀφθαλμῶν πρόσεστιν.

79. Οὕτω δὲ θέλγει ὄρχησις ὥστε ἂν ἐρῶν τις εἰς τὸ θέατρον παρέλθῃ, ἐσωφρονίσθῃ ἰδὼν ὅσα ἔρωτος κακὰ τέλη· καὶ λύπη ἔχόμενος ἐξέρχεται τοῦ θεάτρου φαιδρότερος ὥσπερ τι φάρμακον ληθεδανὸν καὶ κατὰ τὸν ποιητὴν νηπενθές τε καὶ ἄχολον πίων. Σημεῖον δὲ τῆς πρὸς τὰ γιγνόμενα οἰκειότητος καὶ τοῦ γνωρίζειν ἕκαστον τῶν ὀρίντων τὰ δεικνύμενα τὸ δακρύειν πολλάκις τοὺς θεατάς, ὅπῃ τινι οἰκτρὸν καὶ ἔλεεινόν φαίνεται. Ἡ μὲν γε Βακχικὴ ὄρχησις ἐν Ἰωνίᾳ μάλιστα καὶ ἐν Πόντῳ σπουδαζομένη, καίτοι σατυρικῇ οὔσα, οὕτω χειρίζεται τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐκεῖ, ὥστε κατὰ τὸν τεταγμένον ἕκαστοι καιρὸν ἀπάντων ἐπιλαθόμενοι τῶν ἄλλων κάθηνται δι' ἡμέρας τιτᾶνας καὶ κορύβαντας καὶ σατύρους καὶ βουκόλους δρῶντες· καὶ ὄρχοῦνται

præstare, et ingeniosum esse, et prudentem, et acutum in cogitando, et opportunitatibus recte uti oportere illum aïo; ad hæc judicare posse de poematibus, et cantica atque modulus optimos dignoscere, et male factos redarguere.

75. Quantum vero ad corpus, ad Polycleti regulam illum jam demonstraturus mihi videor. Neque enim procernis sit nimium et ultra modum longus, neque humili statura et nano similis; sed justæ exactæque mensuræ; neque carnosus (nam sic extra probabilitatem moveretur), neque ad excessum usque tenuis: sceleron illa referret aut mortuum.

76. Volo tibi etiam populi cujusdam, non mali ad talia notanda, clamores narrare. Antiochenses enim, ingeniosissima civitas, et maxime saltationem in honore habens, ita quæ dicuntur et sunt singula observat, ut neminem illorum quicquam effugiat. Parvo enim ingresso saltatore et saltante Hectorem, una voce exclamarunt omnes, Hic Astyanax, Hector autem ubi? Alio vero tempore quum ultra modum longissimus aliquis saltare Capaneum inciperet, et invadere Thebanorum moenia, Transcende murum, dicebant; scala nihil opus habes. Ac de crasso pinguique saltatore magnos tentante saltus, Rogamus, ajunt, ut parcas thymelæ. Contra vehementer attenuato succlamarunt velut agrotanti, Bene habeas! Horum non ridiculi causa mentionem feci, sed ut videas, populos quoque integros magnum in saltatoria arte studium posuisse, ut etiam quæ deceant illam, quæ dedeant, quasi ad normam possent exigere.

77. Mobilis deinde omnino sit saltator, et corpore soluto pariter et compacto, ut et inflecti opportune, et firmiter consistere, ubi opus est, possit.

78. Non abhorreere autem saltationem nec ab illa usitata in sacris certaminibus manuum gesticulatione, sed partem habere eorum quæ in Mercurii pariter et Pollucis et Herculis certaminibus pulchra sunt, videas, si unicuique harum imitationum attendere animum volueris. Herodoto quidem ea quæ per oculos ad sensum perveniunt, fideliora esse auribus videntur: at saltationi aurium pariter et oculorum perceptiones adsunt.

79. Ita vero saltatio mulcet, ut si quis amans in theatrum veniat, respiscat visis multis adeo malis amoris finibus. Et tristitia aliquis affectus exit theatro hilarior, quasi epoto oblivionis quodam poculo, aut secundum poetam, « luctus bilisque medela. » Quam vero familiaria sint naturæ nostræ quæ fiunt in saltatione, et quam agnoscat spectantium unusquisque quæ demonstrantur, illud signum est, quod lacrimantur sæpe spectatores, quum triste aliquid et miserabile appareat. Bacchica quidem saltatio, cui in Ionia præsertim et in Ponto seria datur opera, satyrica licet sit, ita tamen qui ibi sunt homines subegit, ut stato tempore universi, reliquorum omnium obliti, totos dies sedeant, ac Titanas et Corybantes, Satyrosque, et pastores spectent:

γα ταῦτα οἱ εὐγενέστατοι καὶ πρωτεύοντες ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων οὐχ ὅπως αἰδοῦμενοι, ἀλλὰ καὶ μέγα φρονούντες ἐπὶ τῷ πράγματι μᾶλλον ἢ περ ἐπ' εὐγενείαις καὶ λειτουργίαις καὶ ἀξιώμασι προγονικοῖς.

80. Ἴππεϊ δὲ τὰς ἀρετὰς ἔφην τὰς ὀρχηστικὰς, ἄκουε καὶ τὰς κακίας αὐτῶν. Ἰὰς μὲν οὖν ἐν σώματι ἤδη ἔδειξα, τὰς δὲ τῆς διανοίας οὕτως ἐπιτηρεῖν οἷμαι δύναιο ἄν· πολλοὶ γὰρ αὐτῶν ὑπ' ἀμαθίας — ἀμήχανον γὰρ ἅπαντας εἶναι σοφοῦς — καὶ σολοικίας δεινὰς ἐν τῇ ὀρχήσει ἐπιδείκνυνται, οἱ μὲν ἀλογα κινούμενοι καὶ μηδὲν, ὥς φασι, πρὸς τὴν χορδὴν· ἕτερα μὲν γὰρ ὁ πούς, ἕτερα δ' ὁ ρυθμὸς λέγει. Οἱ δὲ εὐρυθμα μὲν, τὰ πράγματα δὲ μετάχρονα ἢ πρόχρονα, οἷον ἐγὼ ποτε ἰδὼν μέμνημαι· τὰς γὰρ Διὸς γονὰς ὀρχούμενός τις καὶ τὴν τοῦ Κρόνου τεκνοφαγίαν παρωρῆετο καὶ τὰς Θυέστου συμφορὰς τῷ ὁμοίῳ παρηγμένους. Καὶ ἄλλος τὴν Σεμέλην ὑποκρινόμενος βαλλομένην τῷ κεραυνῷ τὴν Γλαύκην αὐτῇ εἰκαζε μεταγενεστέραν οὖσαν. Ἄλλ' οὐκ ἀπὸ γε τῶν τοιούτων ὀρχηστῶν ὀρχήσεως αὐτῆς, οἷμαι, καταγνωστέον οὐδὲ τὸ ἔργον αὐτὸ μισητέον, ἀλλὰ τοὺς μὲν, ὥσπερ εἰσιν, ἀμαθεῖς νομιστέον, ἐπαινετέον δὲ τοὺς ἐνόμως καὶ κατὰ ρυθμὸν τῆς τέχνης ἱκανῶς ἑκαστα δρῶντας.

81. Ὅλος δὲ τὸν ὀρχηστὴν δεῖ πανταχόθεν ἀπηκριβῶσθαι, ὥς εἶναι τὸ πᾶν εὐρυθμον, εὐμορπον, σύμμετρον, αὐτὸ αὐτῷ εὐκὸς, ἀσυκοφαντητόν, ἀνεπίληπτον, μηδαμῶς ἑλλειπές, ἐκ τῶν ἀρίστων κεκραμένον, τὰς ἐνθυμήσεις ὀξύν, τὴν παιδείαν βαθύν, τὰς ἐννοίας ἀνθρώπινον μάλιστα. Ὁ γοῦν ἐπαινος αὐτῷ τότε ἂν γίγνοιτο ἐντελής παρὰ τῶν θεατῶν, ὅταν ἑκαστος τῶν δρῶντων γνωρίζῃ τὰ αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ τῷ ὀρχηστῇ ἑαυτὸν βλέπῃ καὶ ἃ πάσχειν αὐτὸς καὶ ἃ ποιεῖν εἴωθε· τότε γὰρ οὐδὲ κατέχειν ἑαυτοὺς οἱ ἀνθρώποι ὑφ' ἡδονῆς δύνανται, ἀλλ' αἰρόθρι πρὸς τὸν ἐπαινον ἐκχέονται· τὰς τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς ἑκαστος εἰκόνας δρῶντες καὶ αὐτοὺς γνωρίζοντες· ἀτεχνῶς γὰρ τὸ Δελφικὸν ἔκειντο τὸ Γνωθί σου τὸν ἐκ τῆς θέας ἐκείνης αὐτοῖς περιγίγνεται· καὶ ἀπέρχονται ἀπὸ τοῦ θεάτρου ἅ τε χρὴ αἰρεῖσθαι καὶ ἃ φεύγειν μεμαθηκότες καὶ ἃ πρότερον ἠγνούον διδασκόμενοι.

82. Γίγνεται δὲ ὥσπερ ἐν λόγοις, οὕτω δὲ καὶ ἐν ὀρχήσει ἢ πρὸς τῶν πολλῶν λεγομένη κακοζήλια ὑπερβαίνοντων τὸ μέτρον τῆς μιμήσεως καὶ πέρα τοῦ δέοντος ἐπιτεινόντων καὶ εἰ μέγα τι δεῖξαι θέοι, ὑπερμέγεθες ἐπιδεικνυμένων, καὶ εἰ ἀπαλόν, καὶ ὑπερβολὴν θηλυνομένων, καὶ τὰ ἀνδρῶδ' ἄχρι τοῦ ἀγρίου καὶ θηριώδους παραγόντων.

83. Οἷον ἐγὼ ποτε μέμνημαι ἰδὼν ποιοῦντα ὀρχηστὴν εὐδοκίμουντα πρότερον, συνετὸν μὲν τὰ ἄλλα καὶ θαυμάζεσθαι ὥς ἀληθῶς ἀξίον, οὐκ οἶδα δὲ ἥτινι τύχῃ εἰς ἀσχήμονα ὑπόκρισιν δι' ὑπερβολὴν μιμήσεως ἐξοκέλαντα· ὀρχούμενος γὰρ τὸν Αἶαντα μετὰ τὴν ἦτταν εὐθὺς μαϊνόμενον εἰς τοσοῦτον ὑπερεξέπεσεν, ὥστε οὐχ ὁποκρίνασθαι μανίαν, ἀλλὰ μαίνεσθαι αὐτὸς εἰκότως

saltantque ista etiam generosissimi et principes uniuscujusque civitatis, quos tantum abest ut pudeat ejus rei, ut potius sibi valde in ea placeant, magis quidem, quam in nobilitate, aut muneribus publicis, aut dignitatibus majorum.

80. Quandoquidem vero virtutes dixi saltatorias, audi nunc etiam vitia. Ac corporis quidem quæ sint, jam ostendi: mentis vero vitia sic, puto, observare possis. Multi enim illorum præ inscitia (neque vero fieri potest, ut omnes sint sapientes) etiam graves solécismos in saltatione committunt: alii quidem irrationabiliter moventes se, et nihil, aiunt, ad chordam: alia enim pes illorum, alia rhythmus indicat. Alii numerose quidem illi, sed res ipsæ aut post tempus justum aut ante fiunt. Quale quid ego quondam videre me memini. Jovis enim natales saltans aliquis et Saturni in liberis suis vorandis crudelitatem, aberrabat saltatione in Thyestæ mala, similitudine abductus. Et alius Semelen agens dum feritur fulmine, Glaucen illi assimilavit tempore posteriore. Sed non puto tales propter saltatores ipsam damnamandam esse saltationem, neque odio ipsum opus esse prosequendum, sed illos quidem pro imperitis, quales sunt, habendos, laudandos vero qui legitime et concinno artis ordine, quantum satis est, omnia faciunt.

81. In universum autem oportet undique perfectum exactumque esse saltatorem, ut omnia sint concinna, formosa, mensuris sibi respondentibus, omnia sibi similia, calumnia et reprehensione superiora, deficient nusquam, temperata sint ex optimis: saltatorem ipsum acutum in cogitando, profunda eruditione, humanissimo præsertim animo. Nam tum denique laus ipsi perfecta a spectatoribus contigerit, quum spectantium unusquisque sua agnosceret, vel potius tanquam in speculo, sic in saltatore se ipsum videbit, quæque sentire ipse, et quæ soleat facere. Tunc enim ne continere quidem se possunt præ gaudio homines, sed conferunt in laudes effunduntur, suæ quisque animæ videntes imaginem, agnoscentes se ipsos. Plane enim Delphicum illud Nosce te ipsum ex hoc illis spectaculo paratur: abeuntque e theatro, quæ eligenda sint, quæ fugienda, moniti, edoctique quæ ante ignoraverant.

82. Exsistit autem quemadmodum in oratione, sic in saltatione etiam ea quæ Cacozeria vulgo dicitur, eorum qui egrediuntur modum imitationis, et ultra quam par est contendunt, et si quid magnum ostendendum sit, immensum ostendunt; et si molle, ad excessum usque sese effeminant; et quæ virilia sunt, ad agrestem usque feritatem producunt.

83. Quale quid ego quondam memini facientem videre saltatorem, qui ante hæc florebat laudibus, prudentem illum quidem de cetero, et admiratione vere dignum, sed qui nescio quo fato in indecentem actionem per excessum imitationis incidisset. Saltans enim Ajacem quum inferior discessisset, illico furentem, adeo modum omnem egressus est, ut non ageret jam furentem, sed furere ipse facile alicui vi-

ἀν τινι ἔδοξεν· ἑνὸς γὰρ τῶν τῷ σιδηρῷ ὑποδήματι κτυπούτων τὴν ἐσθῆτα κατέρρηξεν, ἑνὸς δὲ τῶν ὑπαυλούτων τὸν αὐλὸν ἀρπάσας τοῦ Ὀδυσσεύος πλησίον ἐστῶτος καὶ ἐπὶ τῇ νίκῃ μέγα φρονούντος διεῖλε τὴν κεφαλὴν κατενεγκών, καὶ εἰ γε μὴ ὁ πῖλος ἀνέσχε καὶ τὸ πολὺ τῆς πληγῆς ἀπεδείξατο, ἀπωλώλει ἂν ὁ κακοδαίμων Ὀδυσσεὺς ὀρχιστῇ παραπαίοντι περιπεσών. Ἀλλὰ τό γε θέατρον ἅπαν συνεμεμήνηι τῷ Αἴαντι καὶ ἐπὶ δῶν καὶ ἐβόων καὶ τὰς ἐσθῆτας ἀνερρίπτουν, οἱ μὲν συρφετῶδεις καὶ αὐτὸ τοῦτο ἰδιῶται τοῦ μὲν εὐσχήμονος οὐκ ἐστοχασμένοι οὐδὲ τὸ χεῖρον ἢ τὸ κρεῖττον δρῶντες, ἄκραν δὲ μίμησιν τοῦ πάθους τὰ τοιαῦτα οἴομενοι εἶναι· οἱ ἀστειότεροι δὲ συνιέντες μὲν καὶ αἰδούμενοι ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις, οὐκ ἐλέγχοντες δὲ σιωπῇ τὸ πρᾶγμα, τοῖς δὲ ἐπαίνοις καὶ αὐτοὶ τὴν ἄνοιαν τῆς ὀρχήσεως ἐπικαλύπτοντες, καὶ ἀκριδῶς δρῶντες ὅτι οὐκ Αἴαντος, ἀλλ' ὀρχιστοῦ μανίας τὰ γιγνόμενα ἦν. Οὐ γὰρ ἀρκεσθεῖς τοῖς τοῖς γυναιῶσι ἄλλο μακρῷ τούτου γελοιότερον ἔπραξε· καταβὰς γὰρ εἰς τὸ μέσον ἐν τῇ βουλῇ δύο ὑπατικῶν μέσος ἐκαθέζετο πάνυ δεδιότων μὴ καὶ αὐτῶν τινα ὥσπερ χρίον μαστιγῶσθαι λαδῶν· καὶ τὸ πρᾶγμα οἱ μὲν ἐθαύμαζον, οἱ δὲ ἐγέλων, οἱ δὲ ὑπώπτευνον μὴ ἄρα ἐκ τῆς ἄγαν μιμήσεως εἰς τὴν τοῦ πάθους ἀληθειαν ὑπηγέσθαι.

84. Καὶ αὐτὸν μέντοι, φασίν, ἀνανήψαντα οὕτω μετανοῆσαι ἐρ' οἷς ἐποίησεν, ὥστε καὶ νοσῆσαι ὑπὸ λύπης ὡς ἀληθῶς ἐπὶ μανίᾳ κατεγνωσμένον· καὶ ἐδήλωσε γὰρ τοῦτο σαφῶς αὐτός. Αἰτούντων γὰρ αὐτὸν τὸν συστασιωτῶν αὐτὸν τὸν Αἴαντα ὀρχήσασθαι αὐτοῖς, παραστῆσάμενος τὸν ὑποκριτὴν ἔφη πρὸς τὸ θέατρον· Ἰκανόν ἐστιν ἅπαξ μανῆναι. Μάλιστα δὲ αὐτὸν ἠνίασεν ὁ ἀνταγωνιστὴς καὶ ἀντίτεχνος· τοῦ γὰρ ὁμοίου Αἴαντος αὐτῷ γραφέντος οὕτω κοσμίως καὶ σωφρόνως τὴν μανίαν ὑπεκρίνατο, ὥς ἐπαινέσθαι μείνας ἐντὸς τῶν τῆς ὀρχήσεως ὅρων καὶ μὴ παροινήσας εἰς τὴν ὑπόκρισιν.

85. Ταῦτά σοι, ὦ φιλότης, ὀλίγα ἐκ παμπολλῶν παρέδειξα ὀρχήσεως ἔργα καὶ ἐπιτηδεύματα, ὥς μὴ πάνυ ἄχθοί μοι ἐρωτικῶς θεωμένω αὐτά. Εἰ δὲ βουληθείης κοινωνῆσαι μοι τῆς θέας, εὖ οἶδα ἐγὼ πάνυ ἁλωσόμενόν σε καὶ ὀρχιστομανήσοντά γε προσέτι. Ὡς οὐδὲν δεήσομαι τὸ τῆς Κίρκης ἐκείνο πρὸς σὲ εἰπεῖν τὸ

Θαυμά μ' ἔχει ὡς οὐτὶ πῶν τάδε φάρμακ' ἐβέλχης.

Θεληθήσῃ γὰρ καὶ μὴ Δί' οὐκ ὄνου κεφαλὴν ἢ σὺς καρδίαν ἔξεις, ἀλλ' ὁ μὲν νόος σοι ἐμπεδώτερος ἔσται, σὺ δὲ ὑπ' ἡδονῆς οὐδὲ ὀλίγον τοῦ κυκεῶνος ἄλλω μεταδώσεις πειν· ὅπερ γὰρ ὁ Ὅμηρος περὶ τῆς Ἑρμοῦ βράβδου τῆς χρυσῆς λέγει, ὅτι καὶ « ἀνδρῶν δμματα θέλγει δι' αὐτῆς »

ὣν ἐθέλει, τοὺς δ' αὐτε καὶ ὑπνώοντας ἐγείρει,

τοῦτο ἀτεχνῶς ὀρχησὶς ποιεῖ καὶ τὰ δμματα θέλγουςα

deretur. Unius enim eorum qui ferrea solea humum feriebant, vestem laceravit, modos autem tibia accinentium uni ereptam tibiam, Ulixis prope astantis et de victoria se efferentis capiti ita impegit, ut divideret, et nisi obstitisset pileus majoremque plagae partem excepisset, perierat nobis infelix ille Ulixes, qui in insanientem saltatorem incidisset. Verum totum adeo theatrum cum Ajace isto furebat; exsultabant, clamabant, abjiciebant vestes. Nempe de plebe homines, et plane idiotae, decorum ipsum non assecuti, pejus aut melius quid esset, non videbant, sed talia perfectissimam perturbationis illius esse imitationem putabant: urbaniores autem, licet intelligerent, et puderet eos illorum quae fierent, silentio tamen non arguebant factum, sed laudibus ipsi quoque tegebant saltatoris amentiam, et si distincte videbant non Ajacis furores, sed saltatoris esse quae fierent. Neque enim satis habebat vir fortis ista fecisse, sed aliud multo magis ridiculum hisce designabat: descendens enim in medium, in senatus sedilibus medius inter Consulares duos assidebat, valde metuentes ne de ipsis etiam aliquem velut arietem arreptum flagellaret: eamque rem alii quidem admirari, ridere alii, alii suspicari, numquid ex nimio imitandi studio in verum furorem esset delatus.

84. Ipsum quidem aiunt, quum resipuisset, adeo prenituisse factorum suorum, ut etiam in morbum ex aegritudine incideret, seque veri ipse furoris damnaret. Et satis aperte hoc declaravit ipse. Quum enim rursus Ajacem ut sibi saltaret, factionis illius homines pterent, actorem alium commendans dixit ad theatrum: Satis est semel insaniisse. Maxima vero illum molestia affectu adversarius in certamine et artis aemulus: quum enim similis illi scriptus esset Ajax, adeo decenter, modeste adeo simulavit furorem, ut laudaretur, quod mansisset intra terminos saltationis, neque ebrioso quasi furore actionem violasset.

85. Haec tibi, amice, pauca de plurimis proposui saltationis opera atque studia, ne prorsus aegre feras me cupide illa spectare. Si vero in partem venire spectaculi mecum volueris, bene novi te plane captum iri, et insuper ad furorem usque amaturum saltationem. Itaque non opus habeo Circes illud apud te dicere,

Miror demulctum te non esse hocce veneno.

Demulceberis enim, et medius fidius non asini caput, aut suis cor habebis; sed stabilius tibi mens erit, tuque prae voluptate non pauxillum de potionis ista alii quoque bibendum imperties. Quod enim de aurea Mercurii virga Homerus dicit,

— Virorum haec dulci lumina somno
mulcet quum lubuit, somnos dispellit eadem:

hoc planissime facit saltatio, tum demulcens oculos, tum

καὶ ἐξηγορεῖναι ποιοῦσα καὶ ἐπεγείρουσα τὴν διάνοιαν πρὸς ἕκαστα τῶν δρωμένων.

ΚΡΑΤ. Καὶ μὴν ἤδη ἐγὼ, ὦ Λυκῖνε, πείθομαι τέ σοι καὶ ἀναπεπταμένα ἔγω καὶ τὰ ὅτα καὶ τὰ ὄμματα. Καὶ μέμνησός γε, ὦ φιλότης, ἐπειδὴν εἰς τὸ θέατρον ἦς, καί μοι παρὰ σεαυτῶν θέαν καταλαμβάνειν, ὡς μὴ μόνος ἐκεῖθεν σοφώτερος ἡμῖν ἐπανίης.

XXXIV.

ΛΕΞΙΦΑΝΗΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Λεξιφάνης ὁ καλὸς μετὰ βιβλίου;
ΛΕΞ. Νῆ Δ', ὦ Λυκῖνε, γράμμα ἐστὶ τητινόν τι τῶν ἐμῶν κοιμῶν νεοχμόν.

ΛΥΚ. Ἦδη γάρ τι καὶ περὶ αὐγμῶν ἡμῖν γράφεις;
ΛΕΞ. Οὐ δῆτα, οὐδὲ αὐγμὸν εἶπον, ἀλλὰ ὥρα σοι τὸ ἀρτιγραφές οὕτω καλεῖν. Σὺ δὲ κυφελόδυστα ἔοικας ἔχειν τὰ ὅτα.

ΛΥΚ. Σύγγνωθι, ὦ ἑταῖρε· πολλὸ γὰρ τοῦ αὐγμοῦ τὸ νεοχμόν μετέχει. Ἄλλ' εἰπέ μοι, τίς ὁ νοῦς τῷ συγγράμματι;

ΛΕΞ. Ἀντισυμποσιδῶ τῷ Ἀρίστωνος ἐν αὐτῷ.

ΛΥΚ. Πολλοὶ μὲν οἱ Ἀρίστωνες· σὺ δὲ ὅσον ἀπὸ τοῦ συμποσίου τὸν Πλάτωνα μοι ἔδοξας λέγειν.

ΛΕΞ. Ὅρθως ἀνέγνως· τὸ δὲ λεγόμενον ὡς ἄλλω παντὶ ἀνόητον ἂν ᾔην.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ὀλίγα μοι αὐτοῦ ἀνάγνωθι τοῦ βιβλίου, ὅπως μὴ παντάπασιν ἀπολειπομένη τῆς ἐστιάσεως· νέκταρος γάρ τινος ἔοικας οἰνοχοῆσειν ἡμῖν ἀπ' αὐτοῦ.

ΛΕΞ. Τὸν μὲν εἰρωνά πεδοῖ κατάβαλε· σὺ δὲ εὐπορά ποιήσας τὰ ὅτα ἤδη ἀκουε. Ἀπέστω δὲ ἡ ἐπιβύστρα ἡ Κυφελίς.

ΛΥΚ. Λέγε θαρρῶν, ὡς ἔμοιγε οὔτε Κύφελός τις οὔτε Περιάνδρος ἐν τοῖς ὡσὶ κἀνήται.

ΛΕΞ. Σκόπει ὁ μὲταξὺ, ὅπως διαπεραίνομαι, ὦ Λυκῖνε, τὸν λόγον, εἰ εὐαργός τέ ἐστι καὶ πολλὴν τὴν εὐλογίαν ἐπιδεικνύμενος καὶ εὐλεξίς, ἔτι δὲ εὐώνυμος.

ΛΥΚ. Ἔοικε τοιοῦτος εἶναι σός γε ὢν. Ἄλλ' ἀρξαι ποτέ.

2. ΛΕΞ. « Εἴτα δειπνήσομεν, ἦ δ' ὅς ἐστι Καλλιχλῆς, εἴτα τὸ δειπνὸν περιδινησόμεθα ἐν Λυκείῳ, νῦν δὲ ἤδη καιρός ἐστι χρίσθαι τὸ ἡλιοκαές καὶ πρὸς τὴν εἰλην θέρεσθαι καὶ λουσαμένους ἀρτοσιτεῖν· καὶ ἤδη γε ἀπιτήτεια. Σὺ δὲ, ὦ παῖ, στλεγγίδα μοι καὶ βύρσαν καὶ φοινίκια καὶ ῥύμματα ναυστολεῖν ἐς τὸ βαλανεῖον καὶ τοῦ πλουτρον κομίζειν· ἔχεις δὲ χαμᾶζε παρὰ τὴν ἐγγραυθήκην δὲ ὀδολῶ. Σὺ δὲ τί καὶ πράξεις, ὦ Λεξιφάνης, ἥξεις ἢ ἐλινύσεις ἐτι αὐτόθι; Κἀγὼ, ἦν δ' ἐγὼ, τρίπαλαι λουτιῶ· οὐκ εὐπόρως τε γὰρ ἔγω καὶ τὰ ἀμφὶ τὴν τράμιν μολαχίζομαι ἐπ' ἀστράβης ὀχληθείς. Ὁ γὰρ

vigilare illos faciens, et mentem ad singula quæ sunt excitans.

CRAT. Quin jam nunc ego, Lycine, in sententiam tuam traductus sum, apertosque et hiantes habeo cum auribus oculos. Ac memineris, amice, quum in theatrum ieris, etiam mihi juxta te occupare spectandi locum, ut ne solus inde sapientior nobis revertaris.

XXXIV.

LEXIPHANES.

1. LYCINUS. Lexiphanes ille pulcher cum libro?

LEX. Per Jovem, Lycine, scriptum est horum quoddam de meis, plane musteum.

LYC. Nempe de musto aliquid nobis scribis?

LEX. Minime equidem; neque mustum nominavi: sed memineris musteum vocare quod modo scriptum est. At tu sorditudine (*Gr.* Cypseli) obturatas habere aures mihi videris.

LYC. Ignosce mihi, sodalis: multum enim de musto habet musteum. Sed dic mihi, quod scripti consilium est?

LEX. Convivio instruendo æmulor ibi filium Aristonis.

LYC. Multi sunt Aristones: tu vero, quantum e convivii mentione suspicor, dicere mihi Platonem videris.

LEX. Recte agnovisti: sed quam istud dictum ignorabile fuit cuiusvis alii!

LYC. Ergo mihi pauca lege de libro, ne omnino convivio illo excludar: videris enim nectar nobis de illo ministraturus.

LEX. Illum quidem cum irrisione simulatorem animum solo allide: tu vero commeabiles fac aures, et jam audi. Absit vero obturatric illa Cypselis [*aurium sordes*].

LYC. Quin tu audacter dicito: neque enim Cypselus, neque (filius illius) Periander in auribus mihi residet.

LEX. Considera autem interea quomodo peragam, Lycine, sermonem, num bene principiatum sit, multamque beneloquentiam ostendens, et bonis verbis constans, bonisque insuper nominibus.

LYC. Sine dubio est talis, tuus quum sit. Sed incipe tandem.

2. LEX. « Tum carnabimus, inquit Callicles: tum ad vesperam gyros faciemus in Lyceo. Nunc autem tempus est ungi in sole, et ad calorem illius apricari, et quum laverimus, panem gustare. Et jam abeundum. Tu vero, puer, strigilem mihi, et pellem, et mappas, et saponem, classe advelito in balneum, et ablutionis mercedem ferto: habes autem humi prope incitegam obolos duo. Tu vero quid ages, Lexiphanes, veniesne, an hic adhuc nectes moras? Quin ego etiam, inquam, ter olim est quod lavatorio: nec enim satis bene habeo, et circa perineum infirmus sum, clitellaria mula vectus. Agaso enim nimis urgebat, quan-

ἀσπρηνάτης ἐπέσπερχε καίτοι ἀσκολιάζων αὐτός. Ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῷ οὐκ ἀκμῆς ἦν τῷ ἀγρῷ· κατέλαβον γὰρ τοὺς ἐργάτας λιγυρίζοντας τὴν θερνὴν ὥδην, τοὺς δὲ τάφον τῷ ἐμῷ πατρὶ κατασκευάζοντας. Συντυμῶν-
ρυχήσας οὖν αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀναγοῦσι τὰ ἀνδρὰ καὶ αὐτὸς ὀλίγα συγχειροπονήσας ἐκείνους μὲν διαφῆκα τοῦ τε κρύους ἕνεκα καὶ ὅτι καύματα ἦν· οἶσθα δὲ ὡς ἐν κρύει σφοδρῶ γίγνεται τὰ καύματα. Ἐγὼ δὲ περιελθὼν τὰ ἀρώματα σκόροδά τε εὗρον ἐν αὐτοῖς πεφυκότα καὶ γηπατάλους τινας ἀνορύξας καὶ τῶν σκανδίκων καὶ βραχάνων λαχνευσάμενος, ἔτι δὲ χάχρυς πριάμενος — οὕπω δὲ οἱ λειμώνες ἀνοσμίαται ἦσαν, ὡς αὐτοποζήτι βαδίζειν — ἀνατεῖεις ἐπὶ τὴν ἀσπράβην ἐδάρην τὸν ὄρρον· καὶ νῦν βαδίζω τε ὀδυνῶς καὶ ἰδίῳ θαμὰ καὶ μαλκίῳ τὸ σῶμα καὶ δέομαι διανεῦσαι ἐν τῷ ὕδατι ἐπὶ πλείστον· χαίρω δὲ μετὰ κάματον ἀπολούμενος.

3. Ἀποτρέβομαι οὖν καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν παῖδα, ὃν εἰκὸς ἢ παρὰ τῇ λεκισποπῶλιδι ἢ παρὰ τῷ γρυμειοπῶλῃ με περιμένειν· καίτοι προηγόρευτο αὐτῷ ἐπὶ τὰ γέλγη ἀπαντᾶν. Ἀλλ' εἰς καιρὸν οὗτοσι αὐτὸς ἐμπολήσας γε, ὡς ὁρῶ, πυριάτην τέ τινα καὶ ἐγκρυφίας καὶ γήτεια καὶ φύσκα καὶ οἶθον τουτονὶ καὶ λωγάνιον καὶ τοῦ βοῦς τὸ πολυπτύχον ἐγκατον καὶ φώκτας. Εὐ γε, ὦ Ἀττικίων, ὅτι μοι ἄβατον ἐποίησας τὸ πολὺ τῆς ὁδοῦ. Ἐγὼ δὲ, ἦ δ' ὅς, ἰλλὸς, ὦ δέσποτα, γεγέννημαι σὲ περιορῶν. Σὺ δὲ πού γθές ἐδείπνεις; μῶν παρὰ Ὀνομακρίτῳ; Οὐ, μὰ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, ἀλλ' ἀγρόνδε ὥχόμην φύττα κατατείνας· οἶσθα δὲ ὡς φιλαγρός εἰμι. Ὑμεῖς δὲ ἴσως ὥσεσθέ με λαταγεῖν κοττάβους. Ἀλλ' εἰσὶν ταῦτά τε καὶ τὰ ἄλλα ἡδύνειν καὶ τὴν κάρδοπον σμῆν, ὡς θριδακίνας μάττοτε ἡμῖν.

4. Ἐγὼ δὲ ξηραλοπήσω ἀπελθὼν. Καὶ ἡμεῖς, ἦ δ' ὅς ὁ Φιλίνος, ἐγὼ τε καὶ Ὀνόμαρχος καὶ Ἑλλάνικος οὗτοσι ἐψόμεθα· καὶ γὰρ ὁ γνῶμων σκιάζει μέσσην τὴν πόλιν, καὶ δέος μὴ ἐν λουτρίῳ ἀπολουσώμεθα κατόπιν τῶν Καριμάντων μετὰ τοῦ σύρφακος βύζην ὥσπιζόμενοι. Καὶ ὁ Ἑλλάνικος ἔφη, Ἐγὼ δὲ καὶ δυσωπῶ· καὶ γὰρ τὰ κόρα μοι ἐπιτεθόλωσθον καὶ σκαρδαμυκτῷ θαμὰ καὶ ἀρτίδακρὺς εἰμι καὶ τὰ δματὰ μοι φαρμακῆ καὶ δέομαι Ἀσκληπιάδου τινὸς ὀφθαλμοσόφου, ὃς τὰ ράξας καὶ ἐγγέας μοι φάρμακον ἀπερυθριᾶσαι τε ποιήσει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μηκέτι λημάλους εἶναι μηδὲ διερὸν βλέπειν.

5. Τοιαῦτα ἄττα διεξιόντες ἅπαντες οἱ παρόντες ἀκτήμεν· καπειδήπερ ἤκομεν εἰς τὸ γυμνάσιον ἀπὸ-
στημένοι ἦδη, ὁ μὲν τις ἀροχειρισμῶ, ὁ δὲ τρῆχλῆσμι καὶ ὀρθοπάλῃ ἐχρήτο, ὁ δὲ λίπτα χρυσάμενος ἐλυγίζετο, ὁ δὲ ἀντίβαλλε τῷ κωρύκῳ, ὁ δὲ μολυβδοάνας χερμαδίου ἀράγδην ἔχων ἐχειροβόλει. Εἶτα συντριβέντες καὶ ἀλλήλους κατακωτισάμενοι καὶ ἐμπαίζαντες τῷ γυμνασίῳ ἐγὼ μὲν καὶ Φιλίνος ἐν τῇ θερμῇ πυελῇ καταιονθέντες ἐξήμεν· οἱ λοιποὶ δὲ τὸ ψυχροβαφὲς κάρα δελφίνισαντες παρένειον ὑποδρύχιοι θαυμασίως. Ἀναστρέφαντες

quam ipse uno pede velut in utres saltans. Sed neque in ipso rure fatigationis expers eram : deprehendebam enim operas æstivam cantionem minurientes, partim vero sepulcrum parantes meo patri. Quum ergo effodissem cum illis sepulcrum, et his, qui areolas aggerant, et ipse manibus laborem paulum adjuvissem, illos quidem derelinqui, cum frigoris causa, tum quod essent uredines : nosti autem in frigore vehementi uredines exsistere. Ego autem obiens vervacta, aliaque inveni ibi nata, et effossis quibusdam terræ paxillis, et scandicibus, et bracanis pro olere lectis, emisque insuper cachrybus, (nondum autem odorifera erant prata, — ut meis ipse pedibus ambulare mallet), in mulam iterum impositus excoriatum sum podicem : et nunc incedo cum dolore et sudo frequenter, et langueo corpore, atque opus habeo pernatere in aqua plurimum; gaudeo autem fessus ablui.

3. Decurram igitur ipse quoque ad puerum, quem credibile est aut apud pisorum farinæ venditricem, aut venditorem perarum me præstolari : quanquam prædictum ipsi fuerat ut occurreret ad veteramenta. Sed opportune hic ipse adest, mercatus, ut video, clibanarium panem unum et alios subcinericios, et cepas, et pantices, et hoc superar-male, et paleare, et illud multorum foliorum bovis intestinum, et phoctas. Euge Atticio, compendi mihi fecisti majorem viæ partem. Ego vero, inquit ille, strabus, here, factus sura, te dum circumspicio. Tu vero ubi coenabas heri? num apud Onomacritum? Non per Jovem, inquam, verum rus abieram, citissime tendens : nosti autem quam sim amans ruris. Vos autem forte putabatis me sonare cottabos. Sed intro abi, hæcque et alia condito, et ex-purga mactram, ut lactucinas subigatis nobis.

4. Ego vero ad siccam unctionem discedam. Ac nos, inquit Philinus, ego nempe, et Onomarchus et Hellanicus hic, sequemur. Etenim gnomon mediani jam aream inumbrat, et metus est ne in turbido aliorum sordibus balneo abluamur, post Carimantes, cum fece plebis confertim trudendi. Et Hellanicus, Ego vero, inquit, etiam ægre video; etenim utraque mihi pupilla turbida est, ac frequenter conniveo, et facilis lacrimarum sum, et medicamenturium mihi oculi, atque Asclepiade quodam oculorum sapiente indigeo, qui confuso et infuso mihi medicamento faciat ut ruborem ponant oculi, neque amplius lipposi sint, neque humidum videant.

5. Talia quædam disputantes præsentibus omnes, abii-mus. Et quum venissemus in gymnasium, exvestiti jam, unus quidem exercitatione extremarum manuum, alius supinandi et lactæ erectæ utebatur : alius vero pingui unctus inflectebat se : alius objiciebat se coryco : alius autem plumbeas manum implentes cum fragore manibus jactabat. Deinde contriti frictione quum tergis nos invicem portassemus, atque illusissemus gymnasio, ego quidem et Philinus in labro calido perfusi exiimus : at reliqui caput frigida perfusum delphinorum instar immergentes, admirabiliter sub aqua pernebant. Reversi autem rursus alio alius, alia

δὲ αὐθις ἄλλος ἄλλοσε ἄλλα ἐδρῶμεν. Ἐγὼ μὲν ὑποδυσάμενος ἐξυόμην τὴν κεφαλὴν τῇ ὁδοντωτῇ ἑστέρα· καὶ γὰρ οὐ κηπίον, ἀλλὰ σκάριον ἐκεκάρμην ὡς ἂν οὐ πρὸ πολλοῦ τὸν κόνον καὶ τὴν κορυφαίαν ἀποκεκομηκώς· ἄλλος ἐθερμοτράγει, ὁ δὲ ἤκει τὸν νῆστιν, ὁ δὲ ἀραιὰς ποιῶν τὰς βαφανίδας ἐμυστιλάτο τοῦ ἰχθυοῦ ζωμοῦ, ἄλλος ἤσθιε φαυλίας, ὁ δὲ ἐρρόρει τῶν κριθῶν.

6. Κάπειδ' ἡ καὶρὸς ἦν, ἐπ' ἀγκῶνος ἐδειπνοῦμεν· ἔκειντο δὲ καὶ ὀκλαδαὶ καὶ ἀσκάνται. Τὸ μὲν δὴ δεῖντον ἦν ἀπὸ συμφορῶν. Παρασκευάστο δὲ πολλὰ καὶ ποικίλα, διχαλὰ ὕσια καὶ σγελίδες καὶ ἡτριαῖα καὶ τοκάδος ὕος τὸ ἐμβρυοδόχον ἐντερον καὶ λοβὸς ἐκ ταγῆνου καὶ μυττωτὸς καὶ ἀβυρτάκη καὶ τοιαῦτα· τινες καρυκεῖαι καὶ θρυμματίδες καὶ θρία καὶ μελιτούτται· τῶν δὲ ὑποβρυγίων τὰ σελάγια πολλὰ καὶ ὅσα ὀστρακόρινα τὸ δέρμα καὶ τεμάχη ποντικὰ τῶν ἐκ σαργάνης καὶ κωπαίδος καὶ ὄρνις σύντροπος καὶ ἀλεκτροῦν ἡδὴ ἀπώδός καὶ ἰχθύς ἦν παράσιτος· καὶ οἷν δὲ ὅλον ἰπνοκαῆ εἶχομεν καὶ βοὸς λειπογνώμονος κωλῆν. Ἄρτοι μέντοι ἦσαν σιταῖοι, οὐ φαῦλοι, καὶ ἄλλοι νομήνιοι, ὑπερήμεροι τῆς ἐορτῆς, καὶ λάχανα τὰ τε ὑπόγεια καὶ τὰ ὑπερρυτῆ· οἶνος δὲ ἦν οὐ γέρων, ἀλλὰ τῶν ἀπὸ βύρσης, ἥδη μὲν ἀγλευκῆς, ἀπεπτος δὲ ἐτι.

7. Ποτήρια δὲ ἔκειτο παντοῖα ἐπὶ τῆς δελφινίδος τραπέζης, ὁ κρυψιμέτωπος καὶ τρυλλῆς μετορουργῆς εὐλαβῇ ἔχων τὴν κέρκον καὶ βομβυλίδος καὶ δειροκύπελλον καὶ γηγενῇ πολλὰ οἷα θηρικλῆς ὥπτα, εὐρυχάδῃ τε καὶ ἄλλα εὐστομα, τὰ μὲν Φωκαῆθεν, τὰ δὲ Κνιδόθεν, πάντα μέντοι ἀνεμορόρητα καὶ ὑμενόστρακα. Κυμβία δὲ ἦν καὶ φιαλίδες καὶ ποτήρια γραμματικά, ὥστε μεστὸν ἦν τὸ κυλικεῖον.

8. Ὁ μέντοι ἰπνολέβης ὑπερπαραλῶν ἐς κεφαλὴν ἡμῖν ἐπέτρεπε τοὺς ἀνθρακας. Ἐπίνομεν δὲ ἀμυστί καὶ ἥδη ἀκροῦράκες ἤμεν· εἴτ' ἐρριόμεθα βακχάριδι καὶ εἰσεκύκλησέ τις ἡμῖν τὴν ποδοκτύπην καὶ τριγωνίστριαν· μετὰ δὲ ὁ μὲν τις ἐπὶ τὴν κατήλιφα ἀναρριχάμενος ἐπιφόρημα ἐξήτει, ὁ δὲ ληκίνδα ἐπαιζεν, ἄλλος ἐρρικνοῦτο σὺν γέλωτι τὴν δσφύν.

9. Καὶ ἐν ταύτῃ λελουμένῳ εἰσεκώμασαν ἡμῖν αὐτεπάγγελτοι Μεγαλόνυμος τε ὁ δικοδίτης καὶ Χαιρέας ὁ χρυσοτέκτων ὁ κατὰ νότου ποικίλος καὶ ὁ ὠτοκάταξις Εὐδήμος. Κἀγὼ ἤρομην αὐτοὺς, τί παθόντες ὁρᾷς ἔχουσιν. Ὁ μὲν οὖν Χαιρέας, Ἐγὼ, ἦ δ' ὅς, λῆρόν τινα ἐκρότουσιν καὶ ἐλλόβια καὶ πέδας τῇ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ καὶ διὰ τοῦτο ὑμῖν ἐπιδείπνιος ἀφῆμαι. Ἐγὼ δὲ, ἦ δ' ὅς ὁ Μεγαλόνυμος, περὶ ἄλλα εἶχον· ἦν μὲν γὰρ ἀδικός ἡ ἡμέρα, ὡς ἴστε, καὶ ἄλλος· ὡς ἂν οὖν ἐγγελωτίας οὐσης οὔτε ῥησιμετρεῖν εἶχον οὔτε ἡμερολεγὸν ὡς ὑδρονομεῖσθαι· πυθόμενος δὲ ὅτι ὁ στρατηγὸς ὀπτός ἐστι, λαβὼν ἀχρηστα ἱμάτια εὐήτρια καὶ ἀφόρητα ὑποδήματα ἐξέτρησα ἐμαυτὸν.

10. Εἴτ' εὐθὺς ἐντυγχάνω δαδούχῳ τε καὶ ἱεροφάντῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀρρητοποιῶσι Δεινίαν σύρουσιν ἄγδην

alii faciebamus. Ego quidem subligatus, radebam caput radula ex dente facta: quippe non in simiam, sed in scaphium tonsus eram, qui non ita pridem barbani et verticem decomaverim: alius lupinus rodebat: alius vomebat jejunum: alius excavatis tenuiter raphanis hauriebat jus pisculentum: edebat alius phaulias: sorbebat alius de hordeis.

6. Ac deinceps quum tempus esset, cubito nixi cornabamus: positae autem erant sellae plicatiles et grabatuli. Ac corna quidem ipsa erat de collationibus. Parata autem erant multa et varia, bifida suilla, laterum pulpa, sumen, et porcae foetiae intestinum embryonem recipiens, et lobus ex sartagine, et alliatum, et abyrtace, similesque quaedam conditurae, et thrymmatides, et involuta foliis, et mellita: et e subaquaneis cartilaginosa multa, et quae corium habent testaceum, et salsamenta Pontica de sporta, et Copaicae (anguillae), et gallina domestica, et gallus qui jam canere desiit, et piscis convictor. Ovem autem etiam habuimus totam in furno assatam, atque bovis sine dente pullino pedem anteriorem. Verum panes erant siliginiei, non mali, et alii de novilunio, qui sero ad festum venerant, et olerum quae sub terra, tum quae supra illam crescunt. Vinum autem erat non senex, sed de corio, non illud quidem adhuc mustum, sed nondum tamen percoctum.

7. Pocula posita erant omnis generis in Delphica mensa, fronticelum illud, et mortarium, Mentoris opus, caudam habens capiendo commodam, et bombylius, et cervicatum poculum, et terrigena multa, qualia assabat Thericles, late hiantia, et alia ori commoda, e Phocra quadam, alia e Cnido, omnia quidem, quae ventus auferret et testam membranae habentia [levia et tenuia]. Cymbia autem erant, et phialae minutae, et literata pocula: itaque plenum erat popularium.

8. Sed lebes camini supra modum ebulliens in caput nobis evertit carbones. Bibebamus autem amystida: et jam bene poti eramus, quum ungeremur baccharide: atque intro voluit nobis aliquis pedisonam (saltatricem) et trigonistriam (psaltriam). Postea alius quidem in cantherium enisus, insultum parabat: alius ludebat crepitu: alius crispabat cum risu lumbum.

9. Eodem tempore loti comissatum non vocati ad nos venire Megalonymus ille causarum subactor, et Chareas aurifaber ille tergo varius, et ille confractor aurium Eudemus. Et ego interrogavi illos, qua causa sero adeo venirent. Ac Chareas quidem: Ego, inquit, segmentum quoddam concinnabam, et inaures, et compedes filiae meae, ac propterea post cornam vobis adsum. Ego vero, inquit Megalonymus, aliud agebam: erat enim, ut scitis, sine iudicio, sine oratione dies; quum igitur linguistitium esset, neque admetiri verba habebam, neque dies computando ut aquae demensum acciperem. Cognito autem visibilem esse praetorem, sumtis vestibus inusitatis boni staminis, calceis autem ingestis (novis), extuli me ipsum.

10. Deinde statim incido in facigerum et hierophantam et reliquos infanda (mysteria) facientes, qui Divinam actum

ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, ἐγκλημα ἐπάγοντας, ὅτι ὠνόμαζεν αὐτοὺς, καὶ ταῦτα εὖ εἰδὼς ὅτι ἐξ οὐπερ ὠσιώθησαν, ἀνώνυμοί τε εἰσι καὶ οὐκέτι ὀνομαστοὶ ὥς ἂν ἱερώνυμοι ᾗδῃ γεγεννημένοι. Ἐκάλει δ' οὖν με τούνομα. Οὐκ οἶδα, ἦν δ' ἐγὼ, ὃν λέγεις τὸν Δεινίαν. Ἔστιν, ἦ δ' ὅς, ἐν τοῖς σκιραφείοις ἐγκασιπτήδαλος ἄνθρωπος τῶν αὐτοληκῦθων καὶ τῶν αὐτοκαθδάλων, αἰεὶ κυριῶν, ἐνδρομίδας ὑποδοῦμενος ἡ βαυκίδας, ἀμφιμάσχαλον ἔχων. Τί οὖν, ἦν δ' ἐγὼ, ἔδωκεν ἀμηγέπη δίκην ἢ λάξ πατήσας ὥχετο; Καὶ μὴν ἐκεῖνος γε, ἦ δ' ὅς, ὁ τέως σαυλούμενος ᾗδῃ ἐμπεδὸς ἔστιν· ὁ γὰρ στρατηγὸς καίτοι ἀτιμαγελοῦντι καρπόδεσμά τε αὐτῷ περιθίς καὶ περιδέραιον ἐν ποδοκάκαις καὶ ποδοστράβαις ἐποίησεν εἶναι. Ὡστε ἐν δεσμοῖς ὦν ὑπέβδυλλέ τε ὁ κακοδαίμων ὑπὸ τοῦ δέους καὶ πορδαλέος ἦν καὶ χρήματα ἀντίψυχα διδόναι ᾗθελεν.

11. Ἐμέ δέ, ἦ δ' ὅς ὁ Εὐδήμος, ὑπὸ τὸ ἀκροκνεφές μετεστεύλατο Δαμασίας ὁ πάλαι μὲν ἀθλητὴς καὶ πολυνίκης, νῦν δὲ ᾗδῃ ὑπὸ γήρεος ἐξαυλὸς ὢν. Οἶσθα τὸν χαλαρὸν τὸν ἐστῶτα ἐν τῇ ἀγορᾷ. Καὶ τὰ μὲν πέττων τὰ δὲ εὖων διετέλεσεν. Ἐξοικεῖν γὰρ ἐμελλε τήμερον εἰς ἀνδρὸς τὴν θυγατέρα καὶ ᾗδῃ ἐκάλλυνεν αὐτήν. Εἴτα μερμερίον τι κακὸν ἐμπεδὸν διέκωλε τὴν ἑορτήν· ὁ γὰρ υἱὸς αὐτοῦ ὁ Δίων, οὐκ οἶδ' ἐφ' ὅτῃ λυπηθεὶς, μᾶλλον δὲ θεοεὐχρίᾳ σφειδὲς ἀπήγγεν ἐαυτὸν, καὶ εὖ ἴστε, ἀπωλώλει ἂν, εἰ μὴ ἐγὼ ἐπιστὰς ἀπηγγόνισα τε αὐτὸν καὶ παρέλυσα τῆς ἐμβροχῆς, ἐπὶ πολὺ τε ὀκλήξ παρακαθήμενος, ἐπινύττων τὸν ἄνθρωπον, βαυκαλῶν καὶ διακωδωνίζων, μὴ πῃ ἔτι συνεχῆς εἴη τὴν φάρυγγα. Τὸ δὲ μάλιστα ὀνήσαν ἐκεῖνο ἦν, ὅτι ἀμφοτέραις κατασχὼν αὐτοῦ τὰ ἄκρα διεπίεσα.

12. Μῶν ἐκεῖνον, ἦν δ' ἐγὼ, φῆς Δίωνα τὸν καταπύγονα καὶ λακχοσθέν, τὸν μύρτονα καὶ σκινότρονικταν νεανίσκον, ἀναφλῶντα καὶ βλιμάζοντα, ἦν τινα πεῶδη καὶ πόσθωναι αἰσθῆται; Βινητιῶν ἐκεῖνος γε καὶ λαικαλός. Ἄλλὰ τοί γε τὴν θεὸν, ἦ δ' ὅς ὁ Εὐδήμος, θαυμάσας — Ἄρτεμις γάρ ἐστιν αὐτοῖς ἐν μέσῃ τῇ αὐλῇ Σκοπάδειον ἔργον — ταύτῃ προσπεσόντες ὅ τε Δαμασίας καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ πρεσβύτες ᾗδῃ καὶ τὴν κεφαλὴν πολιὰς ἀκριβοῦς ἰκέτευον ἐλεῆσαι σφᾶς· ἡ δὲ αὐτίκα ἐπένευσε, καὶ οὕς ἦν, καὶ νῦν Θεόδωρον, μᾶλλον δὲ περιζανῶς Ἀρτεμίδωρον ἔχουσι τὸν νεανίσκον. Ἀνέθεσαν οὖν αὐτῇ τὰ τε ἄλλα καὶ βέλῃ καὶ τόξα, ὅτι γαίρει τοῦτοις· τοξόται γὰρ καὶ ἐκχέτολος καὶ τηλέμαχος ἡ Ἄρτεμις.

13. Πίνωμεν οὖν, ἦ δ' ὅς ὁ Μεγαλόνυμος, καὶ γὰρ καὶ λάγνυνον τουτονὶ παρρηχότος ἦκω ὑμῖν κομίζων καὶ τροφαλίδας τυροῦ καὶ ἐλάας γαμικετεῖς — φυλάττω δ' αὐτάς ἐπὶ σφραγῖσι θριπιδέστοις — καὶ ἄλλας ἐλάας νευστάς καὶ πῆλινα ταυτὶ ποτήρια, δρυόστρακα, εὐπυνδάκωτα, ὥς ἐξ αὐτῶν πίνωμεν, καὶ πλακοῦντα ἐξ ἐντέρων κρωβυλῶδη τὴν πλοκήν. Σὺ δ', ὦ παῖ, πλεόν μοι τοῦ ὕδατος ἔρχει, ὥς μὴ καρηβαρεῖν ἀρξάμεν κατὰ

in jus traherent, crimen objicientes hoc, quod illos nominasset, idque quum bene sciret, a quo tempore consecrati essent, anonymos esse nec jam nominabiles (suo nomine), ut qui sacro jam nomine gaudeant. Vocabat igitur me nomine. At ego, Non novi, inquam, quem dicas Diniani. Est, inquit, in foris aleatoris homo ob offam saltator, ex illo genere qui lecythum ipsi sibi portant, qui farinam ipsi sibi subigunt, semper horrido capillitio, endromides aut baucides soleas gerens, habens tunicam utrimque manuleatam. Quid ergo, inquam, deditte pernas aliquo modo, an jactatis calcibus abiit? Quin ille, inquit, qui adhuc delicate spatibatur, jam immotus est. Prætor enim ei licet segregare se vellet, et manicis circumdatis et collari, in cippis et nervo illum esse fecit. Quare vinctus infelix suppedebat præ metu, et crepitabundus erat, et opes pretium animæ dare volebat.

11. Me autem, Eudemus inquit, sub summum crepusculum arcessivit Damasias, athleta olim et multorum victor, nunc vero jam præ senectute expers certaminum. Nosti æneum illum in foro stantem. Et partim quidem conquendo, partim assando occupatus erat. Elocare enim destinabat hodie viro filiam, et jam illam comebat. Deinde sollicitum quoddam malum incidens festum diem turbavit. Filius enim illius Dio, nescio qua re dolens, vel potius deorum odio implicitus, ipse se suspendit. Et, scitote, perierat, nisi superveniens ego ablaqueassem illum, et solvissem a nexu, multumque geniculatim assidens, fodiens hominem, titillans, explorans undique, ne qua adhuc continens (*compressus*) esset gula. Quod autem maxime profuit, illud erat, quod ambabus illius extrema tenens compressi.

12. Numquid illum, inquam ego, Dionem ais, cinædum, laxo et pendente scroto, illum effeminatum, et lentiscum rodentem adolescentem, illum masturbantem et lascive contrectantem, si quem bene vasatum et improbe mutonium senserit? Ille vero semper inuturiens et scortator. Atqui deam, inquit Eudemus, adorans (Diana enim illis est in media aula, Scopadeum opus), huic igitur supplicantes, Damasias et uxor illius, senex jam et cana caput accurate, obsecrabant ut sui misereretur: at illa statim innuit, et salvus erat; et nunc Theodorum (*Deodatum*), aut magis aperte Artemidorum (*Dianidatum*) habent adolescentulum. Dedicarunt igitur illi tum alia, tum tela et sagittas, quod his gaudet: sagittaria enim et procul-jaculans et eminus-pugnans est Diana.

13. Bibamus igitur, inquit Megalonymus. Etenim lagenam hancce effreti vini vobis veni afferens, et casei recentis massas, et olivas caducas (servo autem illas sub sigillis vermium opera præclare erosis) et alias olivas natatiles (*colymbades*), et lutea ista pocula, acutitestacea, bono fundo, ut ex illis bibamus; et placentiam ex intestinis cinninnato plexu formatam. At tu, puer, plus mihi aquæ infunde, ne gravari caput incipiā, deinde tibi puerulum (*pædagogum*)

σοι τὸν παιδοδοσκὸν καλῶς ἐπὶ σέ· ἴστε γὰρ ὡς ὀδυνῶμαι καὶ διέμπιλον ἔχω τὴν κεφαλὴν.

14. Μετὰ δὲ τὸν ποτὸν συνυλῆσμεν οἷα καὶ ἅττα εἰώθαμεν· οὐ γὰρ ἄκαιρον δῆπουθεν ἐνονοφλύειν. Ἐπαινῶ τοῦτο, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ γὰρ ὅστιπερ ὀφελὸς ἐσμεν τῆς ἀττικίσσεως ἄκρον. Εὖ λέγεις, ἦ δ' ὅς δ' Καλλικλῆς· τὸ γὰρ ἔρεσ/ηλεῖν ἀλλήλους συχναῖς λάλης θιγάνη γίγνεται. Ἐγὼ δὲ, ἦ δ' ὅς δ' Εὐδήμος, — κρύος γὰρ ἐστὶν — ἥδιον ἂν εὐζωροτέρῳ ὑποπυκνάζοιμι· καὶ γὰρ χειμῶνός εἰμι, καὶ χλιανθεῖς ἥδιον ἀκούοιμι τῶν χειροσόφων τούτων τοῦ τε αὐλητοῦ καὶ τῆς βαρβιτωδοῦ.

15. Τί ταῦτα ἐφησθα, ὦ Εὐδήμῃ; ἦν δ' ἐγὼ· ἀλογίαν ἡμῖν ἐπιτάττεις ὡς ἀστόμοις οὔσι καὶ ἀπεγλωττισμένοις; ἐμοὶ δὲ ἡ γλῶττις τε ἡδὴ λογᾶ καὶ δὴ ἀνηγρόμην γε ὡς ἀρχαιολογῶν ὑμῖν καὶ κατανίφων ἀπὸ γλῶττις ἀπαντας. Ἀλλὰ σὺ τὸ ὅμοιον εἰργάσω με ὥσπερ εἴ τις δλκάδα τριάριμενον ἐν οὐρίῳ πλέουσας, ἐμπεπνευματωμένου τοῦ ἀκατίου, εὐφοροῦσάν τε καὶ ἀροχυματοῦσαν, ἔκτορας τινὰς ἀμφοιστόμους καὶ ἰσγᾶδας σιδηρᾶς ἀφρεῖς καὶ ναυσίπιδας ἀναγκαιζοῖ τοῦ δρόμου τὸ ῥόθιον φθόνῳ τῆς εὐνημείας. Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, σὺ μὲν, εἰ βούλει, πλεῖ καὶ νεῖ καὶ θεῖ κατὰ τοῦ κλύδωνος, ἐγὼ δὲ ἀπόγειος πίνων ἅμα ὥσπερ ὁ τοῦ Ὀμήρου Ζεὺς ἡ ἀπὸ φαλάκρων ἡ ἀπὸ τῆς ἀκρουραῖας ὄψομαι διαφερόμενόν σε τε καὶ τὴν ναῦν πρύμνηθεν ἀπὸ τοῦ ἀνέμου κατουρουμένην.

16. ΑἴΚ. Ἄλως, ὦ Λεξιφάνης, καὶ ποτοῦ καὶ ἀναγνώσεως. Ἐγὼ γοῦν ἡδὴ μεθύω σοι καὶ ναυτιῶ καὶ ἦν μὴ τάχιστα ἐξεμέσω πάντα ταῦτα ὅποσα διεξέληλυθας, εὖ ἴσθι, κορυβαντιάσειν μοι δοκῶ περιδομδούμενος ὑπ' ὧν κατεσκέδασάς μου ὀνομάτων. Καίτοι τὸ μὲν πρῶτον γελᾶν ἐπεί μοι ἐπ' αὐτοῖς, ἐπειδὴ δὲ πολλὰ καὶ πάντα ὅμοια ἦν, ἡλέουν σε τῆς κακοδαίμονίας ὁρῶν εἰς λαθύριον ἀφικνῶν ἐμπεπτωκὸς καὶ νοσοῦντα νόσον τὴν μεγίστην, μάλλον δὲ μελαγχολῶντα.

17. Ζητῶ οὖν πρὸς ἑμαυτὸν ὁπόθεν τὰ τοσαῦτα κακὰ συνελέξω καὶ ἐν ὀπίσθῳ χρόνῳ καὶ ὅπου κατακλείσας εἶχες τοσοῦτον ἐσμὸν ἀτόπων καὶ διαστροφῶν ὀνομάτων, ὧν τὰ μὲν αὐτὸς ἐποίησας, τὰ δὲ κατορυγμένα ποθὲν ἀνασπῶν κατὰ τὸ ἱαμβεῖον

ὁλοιο θνητῶν ἐκλέγων τὰς συμφοράς·

τοσοῦτον βόρβορον συνερανίσας κατήντησάς μου μηδὲν σε δεῖνδον εἰργασμένου. Δοκεῖς δὲ μοι μήτε φίλον τινὰ ἢ οἰκεῖον ἢ εὐνοῦν ἔχειν μήτε ἀνδρὶ ἐλευθέρῳ πώποτε καὶ παρρησίαν ἀγοῖν ἐντετυχημένοι, ὅς τάλῃθες εἰπὼν ἔπαυσεν ἂν σε ὑδέρῳ μὲν ἐχόμενον καὶ ὑπὸ τοῦ πάθους διαρραγῆναι κινδυνεύοντα, σαυτῷ δὲ εὐσαρκον εἶναι δοκοῦντα καὶ εὐρωστὴν οἰόμενον τὴν συμφορὰν καὶ ὑπὸ μὲν τῶν ἀνοήτων ἐπαινούμενον ἀγνοοῦντων ἢ πάσχεις, ὑπὸ δὲ τῶν πεπαιδευμένων εἰκότως ἐλεούμενον.

18. Ἄλλ' εἰς καλὸν γὰρ τουτοῖν Σώπολιν ὁρῶ τῶν ἱατρῶν προσίοντα, φέρε τούτῳ ἐγγχειρσάντες σε καὶ

contra te advocem : scitis enim quam crucier, et quam compactum (et minime pervium vaporibus) caput habeam.

14. Post potum autem connugabimur, qualia et quæ solemus : neque enim intempestivum sane in vino garrere. Laudo hoc, inquam : etenim flos ipse et medulla sumus Atticissationis. Bene dicis, inquit Callicles : sæpe enim invicem se petere dictis cotacula sit loquæ. Ego vero, inquit Eudemos, frigus enim est, lubentius meraciore pocula suffrequentarem : etenim frigore enectus sum ; et calefactus lubentius audirem manusapientes illos, et tibicinem, et barbiticinem.

15. Quid hæc, inquam, Eudeme ? indictionem (*silentium*) nobis injungis, quasi ore carentibus, et elinguis ? Mihi vero et lingua jam sermocinatur, et jam provehebar, ut qui antiquo apud vos sermone usurus essem, et velut nives vos de lingua mea conspuiturus omnes. At tu simile quid fecisti, ac si quis trium velorum onerariam navem, secundo navigantem, inflatis velis scaphæ, felici cursu summus fluctus lambentem, dimissis quibusdam tenacibus ancipitibus, et habenis ferreis, et compedibus navium, comis retrahat impetuosum illud cursus, invidia venti ferentis. Igitur, inquit ille, tu quidem, si volueris, naviga et nata et curre per fluctum : ego vero e terra, bibens interim, ut Homericus ille Jupiter, aut de glabris (*montis specula*) aut de cæli arce, videbo te differri, ac navim de puppi a vento secundo flatu impelli.

16. LYC. Satis, Lexiphanes, convivii et lectionis : ego enim jam ebrius tibi sum et nauseo, ac nisi celeriter evomero hæc omnia quæ recitasti, Corybanticum, scito, morbum nactus mihi videor, circumsonantibus, quibus perfudisti me, verbis. Quamquam primum ridere illa subibat : quum vero multa essent, et similia inter se omnia, miseratus sum infelicitatem tuam, qui viderem in labyrinthum te incidisse e quo fuga nulla sit, et morbo laborare maximo, vel atra potius bili esse percitum.

17. Quæro igitur apud me ipse, unde tot mala collegeris, et quanto tempore atque ubi tantum examen absurdorum distortorumque nominum concluderis, quorum partem quidem ipse fecisti, partim vero sepulta alicunde eruisti, ut ex iambico illo tibi dici possit,

Male pereas mala eligens mortalium !

tantum creni collectum in me effudisti, qui nulla te injuria læserim. Videris autem mihi neque amicum quemquam, aut familiarem, aut benevolum habere, neque in virum liberum unquam et libere loquendi audacia utentem incidisse, qui vera dicendo liberaret te aquoso tumore correptum, et, ne a morbo illo rumparis, periclitantem, dum te corpus fecisse putas, et firmam validitudinem esse quæ calamitas est, et ab insanis quidem laudaris, morbum tuum ignorantibus, eruditibus autem misericordiam moves merito.

18. Verum enim vero, accedentem enim video opportune hunc Sopolin medicum, huic te commendemus, agō,

διαλεχθέντες ὑπὲρ τῆς νόσου ἰασίν τινα σοι εὐρώμεθα· συνετός γὰρ ἄνθρωπος καὶ πολλοὺς ἤδη παραλαβὼν ὥσπερ σὲ ἡμιμανεῖς καὶ κορυζῶντας ἀπήλλαξεν ἐγγέας φάρμακον. Χαῖρε, Σώπολι, καὶ τουτοῖν Λεξιφάνην παραλαβὼν ἑταῖρον, ὡς οἶσθα, ἡμῖν ὄντα, λήρω δὲ νῦν καὶ ξένη περὶ τὴν φωνὴν νόσῳ ξυνόντα καὶ κινδυνεύοντα ἤδη τελείως ἀπολωλέναι σῶσον ἐνί γέ τῳ τρόπῳ.

19. ΛΕΞ. Μὴ ἐμέ, Σώπολι, ἀλλὰ τουτοῖν Λυκῖνον, ὃς περιφανῶς μακχοῖ καὶ ἄνδρας πεφρενωμένους ὀλισθογυμονεῖν οἶεται καὶ κατὰ τὸν Μνησάρχου τὸν Σάμιον, σωπῆν καὶ γλωτταργίαν ἡμῖν ἐπιβάλλει. Ἀλλὰ μὰ τὴν ἀναίσχυντον Ἀθηνᾶν καὶ τὸν μέγαν θηριομάχον Ἡρακλέα οὐδ' ὅσον τοῦ γρῦ καὶ τοῦ φρεῖ φροντιοῦμεν αὐτοῦ· ὅττεύομαι γοῦν μὴδὲ ὅλως ἐντυγχάνειν αὐτῷ. Ἔοικα δὲ καὶ ῥιναυλήσειν τοιαῦτα ἐπιτιμῶντος ἀκούων. Καὶ ἤδη γε ἄπειμι παρὰ τὸν ἑταῖριον Κλεινίαν, ὅτι πυνθάνομαι χρόνον ἤδη ἀκάθαρτον εἶναι αὐτῷ τὴν γυναῖκα καὶ ταύτῃ νοσεῖν, ὅτι μὴ ῥεῖ. Ὡστε οὐκέτι οὐδ' ἀναβαίνει αὐτὴν, ἀλλ' ἄδατος καὶ ἀνήροτος ἐστὶ.

20. ΣΩΠΟΛΙΣ. Τί δὲ νοσεῖ, ὦ Λυκίε, Λεξιφάνης; ΛΥΚ. Αὐτὰ ταῦτα, ὦ Σώπολι. Οὐκ ἀκούεις ἃ φθέγγεται; καὶ ἡμᾶς τοὺς νῦν προσομιλοῦντας καταλιπὼν πρὸ γυλίων ἐτῶν ἡμῖν διαλέγεται διαστρέφων τὴν γλώτταν καὶ ταυτὶ τὰ ἀλλόκοτα συντιθεῖς καὶ σπουδῇ ποιούμενος ἐπ' αὐτοῖς, ὡς δὴ τι μέγα ὄν, εἴ τις ξενίζει καὶ τὸ καθεστῆκος νόμισμα τῆς φωνῆς παρακόπτει.

ΣΩΠ. Μὰ Δί' οὐ μικρὰν τινα λέγεις τὴν νόσον, ὦ Λυκίε. Βοηθητέα γοῦν τῷ ἀνδρὶ πάση μηχανῇ καὶ — κατὰ θεὸν γὰρ τῶν χολωτῶν τινι φάρμακον τουτὶ κερασάμενος ἀπείναι, ὡς πῶν ἐμέσειε — φέρε πρῶτος αὐτὸς πῖθι, ὦ Λεξιφάνης, ὡς ὑγιὲς ἡμῖν καὶ καθαρὸς γένοιτο τῆς τοιαύτης τῶν λόγων ἀτοπίας κενωθεῖς. Ἀλλὰ πεῖσθητί μοι καὶ πῖθι καὶ ῥάων ἔση.

ΛΕΞ. Οὐκ οἶδ' ὃ καὶ δράσετέ με, ὦ Σώπολι, σύ τε καὶ Λυκῖνος, πιπίσκοντες τουτοῦ τοῦ φαρμάκου. Δέδοικα γοῦν μὴ πτώμα γένοιτό μοι τοῦτο τῶν λόγων τὸ πῶμα.

ΛΥΚ. Πῖθι καὶ μὴ μᾶλλε, ὡς ἀνθρώπινα ἤδη φρονόης καὶ λέγοις.

ΛΕΞ. Ἴδού πεῖδομαι καὶ πίομαι. Φεῦ, τί τοῦτο; πολλὸς δὲ βορβορυγμός. Ἐγγαστρίμυθόν τινα ἔοικα πεπωκέναι.

21. ΣΩΠ. Ἀρξαι δὲ ἐμεῖν. Βαβαί. Πρῶτον τουτὶ τὸ μῶν, εἴτα μετ' αὐτὸ ἐξελήλυθε τὸ κᾶτα, εἴτα ἐπ' αὐτοῖς τὸ ἦ δ' ὅς καὶ ἀμηγέπη καὶ λῶστε καὶ δῆ-πουθεν καὶ συνεγὲς τὰ ἄττα. Βίασαι δ' ὅμως, κάθεες εἰς τὴν φάρυγγα τοὺς δακτύλους. Οὐδέπω τὸ ἱκταρ ἐμύμεκας οὐδὲ τὸ σκορδινᾶσθαι οὐδὲ τὸ τευτάζεσθαι οὐδὲ τὸ σκύλλεσθαι. Πολλὰ ἔτι ὑποδέδυκε καὶ μεστή σοι αὐτῶν ἡ γαστήρ. Ἀμεινον δὲ, εἰ καὶ κάτω διαχωρήσειεν ἑνία· ἡ γοῦν σιληπορδία μέγαν τὸν ψόρον ἐργάσεται συνεχπεσοῦσα μετὰ τοῦ πνεύματος. Ἀλλ' ἤδη μὲν καθαρὸς οὐτοσι πλὴν εἴ τι μεμῆνηκεν ὑπόλοιπον ἐν τοῖς κάτω ἐντέροις. Σὺ δὲ τὸ μετὰ τοῦτο παραλα-

et sermone de morbo instituto curationem tibi aliquam inveniamus. Prudens enim vir est, qui jam multos tui similes suori proximos, et pituita laborantes, medicamento infuso liberavit. Salve, Sopoli, et assumtum hunc Lexiphane, sodalem, ut nosti, nostrum, verum in delirio jam et peregrino circa linguam morbo versantem, et ne jam plane perierit periclitantem, serva quacumque demum ratione.

19. LEX. Non me, Sopoli, sed huncce Lycinum, qui manifeste maccus est, et homines cordatos labi sententia arbitratur, et ut Samius ille Mnesarchi filius, silentium nobis et linguotium imponit. Sed per impudentem (*quam nemo pudore afficiet*) Minervam, et magnum monstripugnacem Herculem, neque gry neque phni illum curabimus, quare abominor etiam omnino in illum incidere. Videor mihi etiam naso sibilaturus, quum tot ipsius reprehensiones audiam. Et jam quidem abeo ad sodalicium meum Cliniam, quod audio tempore jam satis longo impuram (*non menstruatam*) illi esse mulierem, eaque aegrotare, quod non sinit. Itaque non amplius inscendit illam, sed invia et inarata est.

20. SOPOLIS. Quid vero aegrotat, Lycine, Lexiphane?

LYC. Ipsum hoc, Sopoli. Non audis quae loquatur? et nobis, qui nunc cum ipso versamur, relictis, ante mille annos recepto sermone nobiscum loquitur, linguam pervertens, et absurda illa componens, studiumque in illis collocans, quasi magnum quiddam esset, si quis ut peregrinum se instituat, et constantem linguae monetam adulteret.

SOP. Non parvum profecto morbum narras, Lycine. Succurrendum igitur omni ope viro: ac divina quadam sorte aribilario cuidam hanc potionem temperaveram, jamque ibam ad illum, ut ea pota vomeret: age igitur prius ipso bibe, Lexiphane, uti sanus nobis et purus fias, egesta tali sermonum absurditate. Quin obsequere mihi et hibe, habebisque mollius.

LEX. Nescio quid acturi mecum sitis, Sopoli, tuque Lycine, potantes me hoc medicamenti poculo. Metuo enim ne loculum mihi verborum paret hoc poculum.

LYC. Bibe, ne cunctare, ut humanum jam sapias et loquere.

LEX. En obsequor, et bibo. Vae, quid hoc est? multus intestinorum tumultus. Videor mihi profunda ventris movens daemionium glutiisse.

21. SOP. Incipe ergo vomere. Vah, primum hoc μῶν, deinde post illud exiit κᾶτα. Tum post illa, ἦ δ' ὅς καὶ ἀμηγέπη, et λῶστε, et δῆπουθεν, et frequens illud ἄττα. Attamen vinum tibi adhibe, demitte in gulam digitos. Nondum enim ἱκταρ illud evomuisti, neque σκορδινᾶσθαι, neque τευτάζεσθαι, neque σκύλλεσθαι. Multa adhuc subiere, plenusque tibi illis venter. Melius fuerit, si deorsum etiam quaedam decedant. Atque illa σιληπορδία magnum crepitum edet cum spiritu una elabens. En jam purus hic est, nisi si quid mansit reliquum in inferioribus intestinis. Verum tu postea

βῶν αὐτὸν, ὦ Λυκίνε, μεταπαίδευσέ καὶ δίδασκε ἃ χρὴ λέγειν.

22. ΛΥΚ. Οὕτω ποιήσομεν, ὦ Σώπολι, ἐπειδὴ περ ἡμῖν προωδοποιήται τὰ παρὰ σοῦ· καὶ πρὸς σέ τὸ λοιπὸν, ὦ Λεξιφάνες, ἡ συμβουλή. Εἴπερ ἄρ' ἐθέλεις ὡς ἀληθῶς ἐπαίνεισθαι ἐπὶ λόγοις κἂν τοῖς πλήθεσιν εὐδοκίμειν τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα φεῦγε καὶ ἀποτρέπου, ἄρξάμενος δὲ ἀπὸ τῶν ἀρίστων ποιητῶν καὶ ὑπὸ διδασκάλοις αὐτοὺς ἀναγνούς μέτιθι ἐπὶ τοὺς ῥήτορας καὶ τῇ ἐκείνων φωνῇ συντραφεῖς ἐπὶ τὰ Θουκυδίδου καὶ Πλάτωνος ἐν καιρῷ μέτιθι πολλὰ καὶ τῇ καλῇ κωμῳδίᾳ καὶ τῇ σεμνῇ τραγῳδίᾳ ἐγγεγυμνασμένος· παρὰ γὰρ τούτων ἅπαντα τὰ κάλλιστα ἀπανθισάμενος ἔσθι τις ἐν λόγοις· ὡς νῦν γε ἐλελήθεις σαυτὸν τοῖς ὑπὸ τῶν κοροπλάθων εἰς τὴν ἀγορὰν πλαττομένοις ἰοικώς, κεχρωσμένος μὲν τῇ μιλτῷ καὶ τῷ κυανῷ, τὸ δ' ἐνδοθεν πῆλινός τε καὶ εὐθρυπτος ὢν.

23. Ἐὰν ταῦτα ποιῇς πρὸς ὀλίγον τὸν ἐπὶ τῇ ἀπαιδευσίᾳ ἐλεγχὸν ὑπομείνας καὶ μὴ αἰδεσθεῖς μεταμανθάνων, θαρρῶν ὁμιλήσεις τοῖς πλήθεσι καὶ οὐ καταγέλῃ στήσῃ ὥσπερ νῦν οὐδὲ διὰ στόματος ἐπὶ τῷ χεῖρονι τοῖς ἀρίστοις ἔσθι, Ἑλλήνα καὶ Ἀττικὸν ἀποκαλούντων σε τὸν μὴδὲ βαρβάρων ἐν τοῖς σαφεστάτοις ἀριθμείσθαι ἄξιον. Πρὸ πάντων δὲ ἐκείνο μέμνησέ μοι, μὴ μιμνῆσθαι τῶν ὀλίγων πρὸ ἡμῶν γενομένων σοφιστῶν τὰ φαυλότατα μὴδὲ περιεσθῆναι ἐκεῖνα ὥσπερ νῦν, ἀλλὰ τὰ μὲν τοιαῦτα καταπατεῖν, ζηλοῦν δὲ τὰ ἀρχαῖα τῶν παρὰδειγμάτων. Μὴδὲ σε θελγέτωσαν αἱ ἀνεμῶναι τῶν λόγων, ἀλλὰ κατὰ τὸν τῶν ἀθλητῶν νόμον ἢ στερρὰ σοι τροφῇ συνήθης ἔστω, μάλιστα δὲ χάρισι καὶ σαφηνείᾳ θῆς, ὣν πάμπλου λίαν νῦν ἀπολέλειψο.

24. Καὶ ὁ τύφος δὲ καὶ ἡ μεγαλαυχία καὶ ἡ κακοήθεια καὶ τὸ βρενυέσθαι καὶ λαρυγγίζειν ἀπέστω καὶ τὸ διασιλλαίνειν τὰ τῶν ἄλλων καὶ οἰεσθαι ὅτι πρῶτος ἔσθι αὐτός, ἦν τὰ πάντων συκαφαντῆς. Καὶ μὴν καέκκειν οὐ μικρὸν, μᾶλλον δὲ τὸ μέγιστον ἁμαρτάνεις, ὅτι οὐ πρότερον τὰς διανοίας τῶν λέξεων προπαρασκευασμένος ἔπειτα κατακοσμεῖς τοῖς ῥήμασι καὶ τοῖς ὀνόμασι, ἀλλὰ ἦν που ῥήμα ἔκφυλον εὗρης ἢ αὐτὸς πλάσας ὁ οἰήθης εἶναι καλὸν, τούτῳ ζητεῖς διανοίαν ἐφαρμόσαι καὶ ζημίαν ἡγῇ, ἂν μὴ παραβύσης αὐτόν που, κἂν τῷ λεγομένῳ μὴδ' ἀναγκαῖον ἦ, οἷον πρῶτον τὸν θυμάλωπα οὐδὲ εἰδώς ὅ τι σημαίνει, ἀπερριψας οὐδὲν ἰοικότα τῷ ὑποκειμένῳ. Καὶ οἱ μὲν ἰδιῶται πάντες ἐτεθήπεσαν ὑπὸ τοῦ ξένου πληγέντες τὰ ὅσα· οἱ πεπαιδευμένοι δὲ ἐπ' ἀμφοτέροις, καὶ σοὶ καὶ τοῖς ἐπαινοῦσιν, ἐγέλων.

25. Τὸ δὲ πάντων καταγελαστότατον ἐκεῖνό ἐστιν, ὅτι υπεράττικος εἶναι ἄξιόν καὶ τὴν φωνὴν εἰς τὸ ἀρχαϊότατον ἀπηκρίθωμένος τοιαῦτα ἐνία, μᾶλλον δὲ τὰ πλείστα ἐγκαταμηνύεις τοῖς λόγοις, ἃ μὴδὲ παῖς ἄρτι μανθάνων ἀγνοήσειεν ἂν· οἷον ἐκεῖνα πῶς οἶε κατὰ γῆς δύναι ηὐχρόμην ἄκουόν σου ἐπιδεικνυμένου, ὅτε χιτώνιον μὲν καὶ τὸν ἀνδρεῖον ὄρου λέγεσθαι, δουλάρια

assumptum, Lycine, aliter institue et doce quæ sint dicenda.

22. LYC. Sic faciemus, Sopolis, quandoquidem via nobis a te munita est : atque ad te de cetero, Lexiphanes, pertinet admonitio. Si volueris vere laudari ab oratione, et in multitudine celebrari, talia quidem omnia fuge et aversare : facto autem initio a poetarum optimis, quum magistrorum opera eos cognoveris, ad oratores transi, eorumque linguæ innutritus, ad Thucydidis et Platonis libros tempestive transi, multum in pulchra etiam comædia et tragedia gravi exercitatus. Ab his enim si pulcherrima quæque florum instar decerpseris, eris aliquid in eloquentiæ studio, qui nunc imprudens similis fuisti his quæ a figulis ad vendendum finguntur, rubrica quidem ac cæruleo pictus, quum intra luteus sis et fragilis.

23. Hæc si feceris, et pauxillo tempore inscitæ reprehensionem sustinueris, neque discere de novo te pudeat : cum fiducia multitudinem alloqueris, neque deridere ut nunc, neque in deliorem partem in ore eris præstantissimorum, Græcum te Atticumque per contemptum vocantium, qui neque in barbarorum disertissimis numerari dignus sis. Ante omnia vero hoc mihi memento, ne imiteris sophistarum qui paullo ante nos fuere pessima, neque circumdodas illa, uti nunc facis ; verum talia conculces, exemplaria autem antiqua æmuleris. Neque demulceant te verborum inodori et caduci flores ; sed ex lege athletarum, solidus tibi cibus consuetus sit : maxime vero Gratiis et Perspicuitati litato, a quibus longissime jam relictus eras.

24. Tumor vero et jactantia, et mala consuetudo, et gravitatis illa ac sonoræ dictionis affectatio absit, et insectatio aliorum, et ne putes primum te fore ipsum, si omnium scripta calumnieris. Etenim illud quoque non parvum, sed potius maximum peccas, quod non prius, quam verba, sententias tibi comparas, deinde verbis exornandas nominibusque ; sed si qua verbum extra suam tribum quasi oberans inveneris, aut ipse confictum a te pulchrum putaveris, huic studes aptare sententiam, et damnum judicas, si illud non aliquorsum interficias, etiamsi ei, quod dicitur, plane necessarium non sit, ut nuper θυμάλωπα illud, quum neque quid significaret scires, projecisti, nihil argumento conveniens. Atque imperiti quidem omnes obstupuerunt, quum aures illorum feriret peregrinitas : sed eruditi utrosque, et te et laudatores illos, risere.

25. Maxime autem ridiculum illud est, quod, quum super omnes esse Atticos postules, et ad antiquissimam rationem linguam expoliisse, tamen talia quædam, potius vero plurima immisces orationi, quæ neque puer modo discens ignorare possit : ut illa, quid putas ? terram mihi hiscere optabam, quum audirem te, specimen eloquentiæ edentem, χιτώνιον etiam virorum dici putare, δουλάρια autem etiam

δὲ καὶ τοὺς ἄρρενας τῶν ἀκολούθουν ἀπεκάλει, ἃ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι χιτῶνιον μὲν γυναικὸς ἐσθῆς, δουλάρια δὲ θήλεα καλοῦσι; καὶ ἄλλα πολλὰ τούτων προφανέστερα, ὅσων τὸ ἴπτατο καὶ τὸ ἀπαντῶμενος καὶ τὸ καθεσθῆς οὐδὲ μετοικικὰ τῆς Ἀθηναίων φωνῆς. Ἡμεῖς δὲ οὐδὲ ποιητὰς ἐπαινοῦμεν τοὺς κατάγλωττα γράφοντας ποιήματα. Τὰ δὲ σὰ, ὡς περὶ μέτροις παραβάλλειν, καθάπερ ὁ Δωσιάδα βωμὸς ἂν εἴη καὶ ἡ τοῦ Λυκόφρονος Ἀλεξάνδρα, καὶ εἰ τις ἐτι τούτων τὴν φωνὴν κακοδαίμονέστερος. Ἄν ταῦτα ζηλώσης καὶ μεταμάθῃς, ἀριστα βεβουλευμένος ὑπὲρ σεαυτοῦ ἔσῃ· ἢν δὲ λάθῃς αὐθις εἰς τὴν λιχνεῖαν κατολισθῶν, ἐμοὶ μὲν ἀπαπεπλήρωται ἡ παραίνεσις, σὺ δὲ σεαυτὸν αἰτιάσῃ ἂν γε καὶ ξυνῆς χεῖρων γενόμενος.

XXXV.

ΕΥΝΟΥΧΟΣ.

1. ΠΑΜΦΙΛΟΣ. Πόθεν, ὦ Λυκῖνε, ἡ τί γελῶν ἡμῖν ἀφιῖται; αἰ μὲν γὰρ φαειδρὸς ὢν τυγχάνεις· τοῦτι δὲ πλέον τοῦ συνήθους εἶναι μοι δοκεῖ, ἐφ' ὅτῃ μὴδὲ κατέχειν δυνατὸς εἶ τὸν γέλωτα.

ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἐξ ἀγορᾶς μὲν ἤκω σοι, ὦ Πάμφιλε· τοῦ γέλωτος δὲ αὐτίκα κοινωνὸν ποιήσομαι σε, ἢν ἀκούσης οἷα δίκη δικαζομένη παρεγενόμενην, φιλοσόφων πρὸς ἀλλήλους ἐριζόντων.

ΠΑΜΦ. Καὶ τοῦτο μὲν ὡς ἀληθῶς γελοῖον λέγεις τὸ φιλοσοφοῦντας δικάζεσθαι πρὸς ἀλλήλους, δέον, εἰ καὶ τι μέγα εἴη, κατ' εἰρήνην ἐν σφίσι διαλύεσθαι τὰ ἐγκλήματα.

2. ΛΥΚ. Πόθεν, ὦ μακάριε, κατ' εἰρήνην ἐκαῖνοι, οἳ γε συμπεσόντες διας ἀμάξας βλασφημιῶν κατεσχέδασαν ἀλλήλων κεκραγότες καὶ ὑπερδίατεινόμενοι;

ΠΑΜΦ. Ἡ που, ὦ Λυκῖνε, περὶ τῶν λόγων διεφέροντο τὰ συνήθη ταῦτα ἑτερόδοξοι τυγχάνοντες;

ΛΥΚ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἑτεροῖόν τι τοῦτο ἦν· ὁμόδοξοι γὰρ ἀμφὺ καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν λόγων. Δίκη δὲ ὁμῶς συνειστήκει καὶ δικασταὶ ψηφοφοροῦντες ἦσαν οἱ ἀριστοὶ καὶ πρσβύτατοι καὶ σοφώτατοι τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ ἐφ' ὧν ἂν τις ἡδέσθῃ παρὰ μέλος τι φεγεζάμενος, οὐχ ὅπως ἐς τοσαύτην ἀναίσχυντιαν τραπόμενος.

ΠΑΜΦ. Οὐκοῦν λέγοις ἂν ἤδη τὸ κεφάλαιον τῆς δίκης, ὡς καὶ αὐτὸς εἰδείην ὅ τι σοὶ τὸ κεκινηκὸς εἴη τὸν τοσούτον γέλωτα.

3. ΛΥΚ. Συντέτακται μὲν, ὦ Πάμφιλε, ὡς οἶσθα, ἐκ βασιλέως μισθοφορὰ τις οὐ φράζῃ κατὰ γένη τοῖς φιλοσόφοις, Στωϊκοῖς λέγω καὶ Πλατωνικοῖς καὶ Ἐπικουρείοις, ἐτι δὲ καὶ τοῖς ἐκ τοῦ περιπάτου, τὰ ἴσα τοῖς τοῖς ἀπασιν. Ἔδει δὲ ἀποθανόντος αὐτῶν τινος ἄλλον ἀντικαθίστασθαι δοκιμασθέντα ψήφῳ τῶν ἀρίστων. Καὶ τὰ ἄλλα οὐ βοεῖ τις ἢν κατὰ τὸν ποιητὴν οὐδὲ ἱερήϊον, ἀλλὰ μύρια κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν, ἐφ' ὅτῃ συνεῖναι τοῖς νέοις.

LUCIANUS. — 1.

mares pedissequos appellares : quæ quis nescit χιτῶνιον mulierum esse vestimentum, δουλάρια autem servas modo illos vocare? et alia multo his apertiora, quale est ἴπτατο, et ἀπαντῶμενος et καθεσθῆς, quæ ne aliunde quidem delata domicilium unquam in Attico sermone acceperunt. Nos vero non magis laudamus poetas, insolitis oppleta vocibus poemata scribentes. Tua vero, ut pedestria metris comparem, sicut Dosiadæ Ara fuerint, aut Alexandra Lycophronis, et si quis adhuc est lingue quam isti infelicioris. Hæc si studiosè dediscas, optime tutemet tibi consulueris : sin imprudens iterum in deliciis illas fallente velut vestigio labaris, admonitione ego defunctus sum, tu vero te accusabis, si quidem intelliges aliquando factum te deteriorem.

XXXV.

EUNUCHUS.

1. PAMPHILUS. Unde nobis, Lycine, aut quid ridens advenis? nam semper quidem hilaris esse soles; hoc autem solito plus mihi videtur, in quo ne vales quidem continere risum.

LYCINUS. E foro tibi adsum, Pamphile : risus autem statim faciam te participem, si audieris, quali causæ disceptandæ interfuerim, contententibus inter se philosophis.

PAMPH. Illud ipsum quidem vere ridiculum narras, philosophos jure inter se experiri, qui debeant, si quid etiam sit magnum, pacate inter se crimina dissolvere.

2. LYC. Unde illi, sodalis, pacate? qui commissi inter se plaustra conviciorum tota in se congresserunt invicem, clamantes et ultra modum contendentes?

PAMPH. Numquid de literis disceptabant solennia illa, quum diversæ essent sententiæ atque sectæ?

LYC. Minime : sed aliusmodi quiddam hoc erat : ejusdem enim ambo sententiæ, et disciplinæ ejusdem. Et tamen judicium constitutum est, et suffragia ferebant judices optimales et ætate maxime provecti et sapientissimi civitatis, ii denique apud quos merito pudeat aliquem, extra numerum quicquam dicere, nedum ut eo impudentiæ progrediatur.

PAMPH. Quin tu igitur dicis jam caput causæ, ut et ipse sciam, quid tantum tibi risum moverit.

3. LYC. Constituta sunt, quod nosti, Pamphile, ab imperatore salarian non contemnenda generatim philosophis, Stoicis dico, et Platoniciis, et Epicureis, insuper etiam Peripateticis, æqualia his omnibus. Oportebat autem in mortui alicujus locum surrogari alium, probatum suffragiis optimatum. Præmium certaminis non bubula pellis erat, secundum poetam, neque victima, sed decies millenæ quotannis drachmæ, ut juvenes doceret.

ΠΑΜΦ. Οἶδα ταῦτα· καὶ τινὰ φασιν αὐτῶν ἐναγγεῖος ἀποθανεῖν, τῶν Περιπατητικῶν οἶμαι τὸν ἕτερον.

ΛΥΚ. Αὐτῇ, ὦ Πάμφιλε, ἡ Ἑλένη, ὑπὲρ ἧς ἐμονομάχουν πρὸς ἀλλήλους. Καὶ ἄχρι γε τούτου γελοῖον οὐδὲν ἦν ἐκείνοις ἢ τὸ φιλοσόφους εἶναι φάσκοντας καὶ χρημάτων καταφρονεῖν, ἔπειτα ὑπὲρ τούτων ὡς ὑπὲρ πατρίδος κινδυνευούσης καὶ ἱερῶν πατρῶων καὶ τάφων προγονικῶν ἀγωνίζεσθαι.

ΠΑΜΦ. Καὶ μὴν καὶ τὸ δόγμα τοῦτό γέ ἐστι τοῖς Περιπατητικοῖς, τὸ μὴ σφόδρα καταφρονεῖν χρημάτων, ἀλλὰ τρίτον τι ἀγαθὸν καὶ τοῦτο οἶσθαι.

ΛΥΚ. Ὅρθως λέγεις. Φασὶ γὰρ οὖν ταῦτα, καὶ κατὰ τὰ πάτρια ἐγίγνετο αὐτοῖς ὁ πόλεμος.

4. Τὰ μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη ἄκουε. Πολλοὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοι τὸν ἐπιτάφιον τοῦ ἀποθανόντος ἐκείνου ἠγωνίζοντο· οὗο δὲ μάλιστα ἦσαν οἱ ἀμφήριστοι αὐτῶν, Διοκλῆς τε ὁ πρεσβύτερος — ἴσθα δὲ λέγω, τὸν ἐριστικόν — καὶ Βαγῶας ὁ εὐνούχος εἶναι δοκῶν. Τὰ μὲν οὖν τῶν λόγων προηγωνίστο αὐτοῖς καὶ τὴν ἐμπειρίαν ἐκάτερος τῶν δογματῶν ἐπεδέδεικτο καὶ ὅτι τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τῶν ἐκείνων δοκούντων εἴχετο· καὶ μὰ τὸν Δι' οὐδέτερος αὐτῶν ἀμείνων ἦν.

5. Τὸ δ' οὖν τέλος δίκης ἐς τοῦτο περίεστη· ἀφήμενος γὰρ ὁ Διοκλῆς τοῦ δεικνύναι τὰ αὐτοῦ μετέβαινεν ἐπὶ τὸν Βαγῶαν καὶ διελέγγειν ἐπειρᾶτο μάλιστα τὸν βίον αὐτοῦ· κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ὁ Βαγῶας ἀντεξήταξε τὸν ἐκείνου βίον.

ΠΑΜΦ. Εἰκότως, ὦ Λυκίνε· καὶ τὰ πλεῖον γε τοῦ λόγου περὶ τούτου μάλλον ἐχρῆν εἶναι αὐτοῖς ὡς ἐγωγε, εἰ δικάζων ἐτύγχανον, ἐπὶ τῷ τοιούτῳ τὸ πλεῖον διατρεῖσθαι ἂν μοι δοκῶ τὸν ἀμεινον βιούντα μάλλον ἢ τὸν ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῖς προχειρότερον ζητῶν καὶ οἰκειότερον τῇ νίκῃ νομίζων.

6. **ΛΥΚ.** Εὖ λέγεις καὶ μετὰ δόμῳ φωνῇ ἐν τούτῳ ἔχεις. Ἐπεὶ δὲ ἄλλος μὲν εἶχον βλασφημιῶν, ἄλλος δὲ ἐλέγχων, τὸ τελευταῖον ἤδη ὁ Διοκλῆς ἔφη, μηδὲ τὴν ἀρχὴν θεμιτὸν εἶναι τῷ Βαγῶα μεταποιεῖσθαι φιλοσοφίας καὶ τῶν ἐπ' αὐτῇ ἀριστείων εὐνούχῳ γε ὄντι, ἀλλὰ τοὺς τοιούτους οὐχ ὅπως τούτων ἀποκεκλείσθαι ἤξιον, ἀλλὰ καὶ ἱερῶν αὐτῶν καὶ περιρραντηρίων καὶ τῶν κοινῶν ἀπάντων συλλόγων, δυσουώνιστόν τι ἀποφαίνων καὶ δυσάντητον θέαμα, εἴ τις ἐβθεν ἐξῶν ἐκ τῆς οἰκίας ἴδοι τοιούτον τινα. Καὶ πολλὸς ἦν ὁ περὶ τούτου λόγος, οὔτε ἄνδρα οὔτε γυναῖκα εἶναι τὸν εὐνούχον λέγοντος, ἀλλὰ τι σύνθετον καὶ μικτόν καὶ τερατώδες ἔξω τῆς ἀνθρωπείας φύσεως.

ΠΑΜΦ. Καινόν γε τὸ ἐγκλημα φης, ὦ Λυκίνε, καὶ ἤδη γελᾶν καὶ αὐτὸς, ὦ ἑταίρε, προάγομαι τῆς παραδόξου ταύτης κατηγορίας ἀκούων. Τί δ' οὖν ἄτερος; ἄρα τὴν ἡσυχίαν ἡγάγεον, ἢ τι πρὸς ταῦτα καὶ αὐτὸς ἀντειπεῖν ἐτόλμησες;

7. **ΛΥΚ.** Τὰ μὲν πρῶτα ὑπ' αἰδοῦς καὶ δειλίας — οἰκείον γὰρ αὐτοῖς τὸ τοιούτον — ἐπὶ πολλὴ ἐσώπηκα καὶ ἡρυθρία καὶ ἰδίῳ φανερὸς ἦν, τέλος δὲ λεπτόν τι καὶ

PAMPH. Novi ista, et aiunt quendam illorum nuper mortuum, Peripateticorum puto alterum.

LYC. Haec, Pamphile, Helena illa erat, pro qua depugnabant inter se invicem. Et hactenus quidem ridiculum illis erat nihil aliud, quam quod qui philosophos se dicerent esse et pecunias contemnere, deinde pro his tanquam pro patria periclitante et sacris patriis et sepulcris majorum suorum decertarent.

PAMPH. Quin etiam hoc dogma est Peripateticis, non nimis contemnere divitias, sed tertium quoddam bonum illud quoque putare.

LYC. Recte dicis. Aiunt scilicet ista, atque ex patria disciplina bellum ab iis gestum est.

4. Quae autem post consecuta sunt, jam audi. Multi enim alii quoque in funebribus defuncti ludis pugnabant: duo autem maxime erant quorum anceps esset certamen, Diocles senex (nosti quem dico; contentiosum illum) et Bagoas, qui putatur eunuchus. Ac doctrinae certamen jam ante certatum illis fuerat, peritiamque dogmatum uterque demonstraverat, seque Aristoteli ejusque sententiis addictum esse. Et sane neuter illorum erat melior.

5. Finis ergo causae huc evasit: Diocles omisso ostendere sua merita, ad Bagoam transit, et vitam maxime illius reprehendere tentavit: et eadem ratione etiam Bagoas contra in illius vitam inquisivit.

PAMPH. Merito illud quidem, Lycine: ac major pars orationis versari illis circa hoc potius debebat. Nam equidem si iudex essem, in tali re praecipue immoraturus mihi videor, quaramque potius, uter melius vixerit, quam qui promtior sit oratione, eumque magis affinem victoriae iudicem.

6. **LYC.** Bene dicis, neque ea in re suffragantem tibi habes. Quum vero satis haberent conviciorum et criminum satis, denique jam negavit Diocles omnino fas esse Bagoae tractare philosophiam et praemia illius affectare, qui eunuchus sit: tales vero non modo his rebus excludendos affirmavit, sed sacris ipsis, et lustralibus vasis, et communibus universis coctibus; inauspicatum esse pronuncians et abominabile spectaculum, si quis mane domo egressus talem quendam viderit. Et fuit illi multus hac de re sermo, quum neque virum neque feminam esse eunuchum diceret, sed compositum quiddam, et mixtum et prodigiosum, et a natura humana abhorrens.

PAMPH. Novum crimen narras, Lycine, jamque ipse ad risum, sodalis, adducor, inexpectatam accusationem audiens. Quid igitur alter? numquid tum quievit, an ipse quoque contra hac dicere quicquam ausus est?

7. **LYC.** Primo quidem praepudore ac metu, quod familiare his est, diu tacebat erubescere et manifeste sudabat: tandem vero tenue quiddam sonans ac muliebri, inique

γυναικεῖον ἐμφεγζάμενος οὐ δίκαια ποιεῖν ἔφη τὸν Διοκλέα φιλοσοφίας ἀποκλείοντα εὐνοῦχον ὄντα, ἧς καὶ γυναιξὶ μετεῖναι· καὶ παρήγοντο Ἀσπασία καὶ Διοτίμα καὶ Θαρρηλία συνηγορήσουσαι αὐτῷ, καὶ τὶς Ἀκαδημαϊκὸς εὐνοῦχος ἐκ Κελτῶν δλίγων πρὸ ἡμῶν εὐδοκίμῃσας ἐν τοῖς Ἑλλήσιν. Ὁ Διοκλῆς δὲ κάκεινον αὐτὸν, εἰ περιτὴν καὶ τῶν ὁμοίων μετεποιεῖτο, εἶρξεν ἂν οὐ καταπλαγείς αὐτοῦ τὴν παρὰ τοῖς πολλοῖς δόξαν· καὶ τινὰς καὶ αὐτὸς ἀπεμνημόνευε λόγους καὶ πρὸς ἐκεῖνον ὑπὸ τε Στωϊκῶν καὶ Κυνικῶν μάλιστα εἰρημένους πρὸς τὸ γελοιότερον ἐπὶ τῷ ἀτελεῖ τοῦ σώματος.

8. Ἐν τούτοις ἦν τοὶς δικασταῖς ἡ διατριβή· καὶ τὸ κεφάλαιον ἤδη τοῦ σκέματος τοῦτο ἐτύγγανεν ὃν, εἰ δοκιμαστέος εὐνοῦχος ἐπὶ φιλοσοφίαν παρελθὼν καὶ νέων προστασίαν ἐγγχειρισθῆναι ἀξίων· τοῦ μὲν καὶ σχῆμα καὶ σώματος εὐμοιρίαν προσεῖναι φιλοσόφῳ δεῖν λέγοντος, καὶ τὸ μέγιστον, πῶγωνα βαθύν ἔχειν αὐτὸν καὶ τοῖς προσιοῦσι καὶ μανθάνειν βουλομένοις ἀξίωπiston καὶ πρέποντα ταῖς μυρίαις, ἃς χρὴ παρὰ βασιλέως ἀποφέρεισθαι, τὸ δὲ τοῦ εὐνοῦχου καὶ τῶν βακχῶν χειρὸν εἶναι· τοὺς μὲν γὰρ κἂν πεπεισθῆναι ποτε ἀνδρείας, τοῦτον δὲ ἐξ ἀρχῆς εὐθύς ἀποκεκόφθαι καὶ ἀμφίβολόν τι ζῶον εἶναι κατὰ ταῦτα ταῖς κορώναις, αἵ μῆτε περιστεραῖς μῆτε κόραξιν ἐναριθμοῦντο ἄν.

9. Τοῦ δὲ οὐ σωματικῇ λέγοντος εἶναι τὴν κρίσιν, ἀλλ' ἄλλην ψυχῆς καὶ τῆς γνώμης εξέτασιν δεῖν γίνεσθαι καὶ τῆς τῶν δογμάτων ἐπιστήμης, εἴθ' ὁ Ἀριστοτέλης ἔκαλετο μάρτυς τοῦ λόγου εἰς ὑπερβολὴν θαυμάσας Ἑρμείαν τὸν εὐνοῦχον τὸν ἐκ τοῦ Ἀταρνέως τύραννον ἄχρι τοῦ καὶ θύειν αὐτῷ κατὰ ταῦτα τοῖς θεοῖς. Καὶ τι καὶ ἐτόλμα προστιθέναι ὁ Βαγῶας τοιοῦτον, ὡς πολλὸ ἐπιτηδειότερος εὐνοῦχος τοῖς νέοις διδάσκαλος οὐδὲ διαβολὴν τινα πρὸς αὐτοὺς ἐνδέξασθαι δυνάμενος οὐδὲ τὸ τοῦ Σωκράτους ἐκεῖνο ἐγκλήμα παθεῖν ἂν ὡς διαφθεῖρων τὰ μεираκία. Ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς τὸ ἀγένειον μάλιστα ἐσκόπηθ, χαριέντως τοῦτό, ὡς γούν φέτο, προσέριψεν· Εἰ γὰρ ἀπὸ πῶγωνος, ἔφη, βαθέας κρίνεσθαι δεοὶ τοὺς φιλοσοφούντας, τὸν τράγον ἂν δικαιοτέρον προκριθῆναι πάντων.

10. Ἐν τούτῳ τρίτος ἄλλος παρεστὼς — τὸ δὲ ὄνομα ἐν ἀφανεί κείσθω — Καὶ μὴν, ἔφη, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὗτοσὶ δ τὰς γνάθους λεῖος καὶ τὸ φῶνημα γυναικεῖος καὶ τὰ ἄλλα εὐνοῦχῳ ἐοικὼς εἰ ἀποδύσαιτο, πᾶν ἄνδρείος ὑμῖν φανέται· εἰ δὲ μὴ ψεύδονται οἱ περὶ αὐτοῦ λέγοντες, καὶ μοιχοὺς ἐάλω ποτέ, ὡς ὁ ἄζων φησὶν, ἄρθρα ἐν ἄρθροις ἔχων· ἀλλὰ τότε μὲν ἐς τὸν εὐνοῦχον ἀναφυγὼν καὶ τοῦτο χρησφύγετον εὐρόμενος ἀφείθη, ἀπιστησάντων τῇ κατηγορίᾳ τῶν τότε δικαστῶν ἀπὸ γε τῆς φανεραῆς ὀψεως· νῦν δὲ κἂν παλινωδησάι μοι δοκῇ τοῦ προκειμένου μισθοῦ ἕνεκα.

11. Τούτων δὴ λεγομένων παρὰ πάντων μὲν γέλως ἐγίνετο, ὡς τὸ εἶκος. Βαγῶας δὲ μάλλον ἐταράττετο καὶ παντοῖος ἦν ἐς μυρία τραπόμενος χρώματα καὶ συγχοῶν τῷ ἰδρωτὶ βέβημενος, καὶ οὕτε συγκατατίθεσθαι

facere dixit Dioclem, qui philosophia arceat eum qui sit eunuchus, quam mulieres etiam vindicare sibi possint; adducebanturque Aspasia, ac Diotima, et Thargelia, quæ causam ipsius juvarent; atque aliquis Academicus e Gallia eunuchus, qui paullo ante nostram ætatem inter Græcos floruerit. At Diocles illum ipsum quoque, si superstes esset aspirassetque ad similia, his exclusisset nihil cometus ipsius apud vulgus fama: et quædam ipse memorabat dicta, in illum a Stoicis quoque, et Cynicis maxime, ridicule conjecta de corporis illo vitio.

8. In his occupabantur iudices, et caput causæ jam in eo vertebatur, probandusne esset eunuchus philosophiam profiteri et adolescentium præfecturam sibi demandari postulans: altero dicente, habitum et integritatem partium omnium corporis inesse philosopho debere, præsertim, prolixam eum barbam habere, quæ fidem ei apud accedentes et discere volentes auctoritatemque præstet, dignam denique decem millibus, quæ ab imperatore acciperet: at eunuchi conditionem, exsectorum etiam statu esse deteriolem. Hos enim tamen aliquando expertos esse virilitatem; hunc autem ab initio statim abscissum, et ambiguum quoddam animal esse, cornicum instar, quæ neque in columbis neque in corvis numerari possint.

9. Altero autem contendente, non corporis hoc esse iudicium, sed robur animi spectari, et examen mentis oportere fieri atque scientiæ dogmatum: tum Aristoteles citabat testis ejus orationis, qui supra modum admiratus sit Hermæam eunuchum, Aternensem tyrannum, usque eo, ut etiam illi eodem modo quo diis rem sacram faceret. Quin etiam illud adjicere ausus est Bagoas, multo aptiorem esse adolescentibus eunuchum magistrum, in quo neque hæere aliqua illorum respectu calumnia possit, neque Socratis illud crimen locum habere, quasi corrumpere adolescentulos. Quomque in mentum imberbe inprimis jacta quædam essent, lepide hoc, ut sibi quidem videbatur, inter alia objecit: si enim, inquit, a barba proluxa iudicari philosophos oporteat, caprum justius præferri omnibus.

10. Inter hæc tertius alius superveniens, cujus nomen in obscuro relinquitur, Veruntamen, inquit, iudices, iste lævibus genis, muliebri voce, et reliqua eunuchis similis, si exuatur, virilis valde vobis videbitur: si vero non mentiantur qui de isto narrant, etiam mæchus aliquando deprehensus est, membra, quod ait tabula Solonis, in membris habens. Sed tum quidem ad eunuchum se recipiens, invento illo perfugio, absolutus est, fidem crimini, qui tum judicabant, negantibus, ex specie manifesta: jam vero etiam retractaturus mihi videtur propositæ mercedis causa.

11. His vero dictis, omnium quidem risus, ut facile est ad existimandum, ortus est. Bagoas vero magis etiam perturbabatur, et omnia tentabat, in mille colores versus, frigidique sudore diffuens: qui neque honestum putaret

τῷ τῆς μοιχείας ἐγκλήματι καλῶς εἶναι ὥστε οὐτε ἀγρεῖον αὐτῷ τὴν κατηγορίαν ταύτην ἐς τὸν παρόντα ἀγῶνα ἡγεῖτο εἶναι.

ΠΑΜΦ. Γελῶτα, ὦ Λυκίνε, ὡς ἀληθῶς ταῦτα καὶ εἴκειν οὐ τὴν τυγούσαν ὑμῖν διατριβὴν παρεσχῆσθαι. Ἐὖ δ' οὖν τέλος τί ἐγένετο καὶ πῶς ἔγνωσαν ὑπὲρ αὐτῶν οἱ δικάσταί;

12. ΛΥΚ. Οὐχ ἐμόλφηροι πάντες ἦσαν, ἀλλ' οἱ μὲν ἤξιον ἀποδύσαντας αὐτὸν ὥσπερ τοὺς ἀργυρωνήτους ἐπισκοπεῖν, εἰ δύναίτο φιλοσοφεῖν τὰ γε πρὸς τῶν ὄρων· οἱ δὲ ἐπὶ γελοιότερον μεταστυλαμένους τινὰς τῶν ἐξ οἰκῆματος γυναικῶν κελεύειν αὐτὸν συνεῖναι καὶ ὁποῖεν, καὶ τινὰ τῶν δικαστῶν τὸν πρεσβυτάτον τε καὶ πιστότατον ἐφεστῶτα ὁρᾶν, εἰ φιλοσοφεῖ. Μετὰ δὲ ἐπεὶ πάντας δ' ἑλῶς κατέχει καὶ οὐδεὶς ὅστις οὐ τὴν γαστέρα ἡλγεί βραττόμενος ὑπ' αὐτοῦ, ἔγνωσαν ἀναπόμπιμον ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐκπέμψαι τὴν δίκην.

13. Καὶ νῦν ἄτερος μὲν πρὸς τὴν τῶν λόγων ἐπίδειξιν, ὡς φασί, γυμνάζεται καὶ παρασκευάζεται καὶ κατηγορίαν συγχροτεῖ καὶ τὸ τῆς μοιχείας ἐγκλήμας ὑποκινεῖ ἐναντιώτατον αὐτῷ, καὶ οὗτος κατὰ τοὺς φαύλους τῶν ῥητόρων τοῦτο ποιῶν καὶ εἰς τοὺς ἀνδρας τὸν ἀντίδικον ἐκ τοῦ ἐγκλήματος καταλγῶν· τῷ Βαγῶα δὲ ἕτερα, ὡς φασί, μέλει καὶ ἀνδρίζεται τὰ πολλὰ καὶ διὰ χειρὸς ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ τέλος κρατῆσειν ἐλπίζει, ἦν ἐπιδείξῃ ὡς οὐδὲν χείρων ἐστὶ τῶν τὰς ἱπποὺς ἀναθιπόντων δύων. Αὕτη γάρ, ὦ ἑταίρε, φιλοσοφίας ἀρίστη κρίσις εἴκειν εἶναι καὶ ἀποδείξις ἀναντιλετος. Ὡστε καὶ τὸν υἱὸν — ἐπὶ δὲ μοι κομιδῇ νέος ἐστίν — εὐχαίμην ἂν οὐ τὴν γνώμην οὐδὲ τὴν γλῶτταν ἀλλὰ τὸ αἰδοῖον ἔτοιμον ἐς φιλοσοφίαν εἶναι.

XXXVI.

* ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑΣ.

1. Ἀμφὶ τε οὐρανοῦ ἀμφὶ τε ἀστέρων ἡ γραφὴ, οὐκ αὐτέων ἀστέρων οὐδ' αὐτέου πέρι οὐρανοῦ, ἀλλὰ μαντικής καὶ ἀληθείας, ἥ δὴ ἐκ τούτων ἐς ἀνθρώπων βλόν ἔρχεται. Ὁ δὲ μοι λόγος οὐχ ὑποθημοσύνην ἔχει οὐδὲ διδοσκαλίην ἐπαγγέλλεται, ὅπως ταύτην τὴν μαντοσύνην διενεκτέον, ἀλλὰ μέφομαι ὁκόσοι σοφοὶ ἔοντες τὰ μὲν ἄλλα ἐπασκέουσι καὶ πᾶσι τοῖς ἐωυτέων ἀπηγέονται, μούνην δ' ἀστρολογίην οὔτε τιμέουσιν οὔτε ἐπασκέουσι.

2. Καὶ ἡ μὲν σοφία παλαιὴ οὐδὲ νέον ἐς ἡμέας ἀπικετο, ἀλλ' ἐστὶν ἔργον ἀρχαίων βασιλέων θεοφιλέων. Οἱ δὲ νῦν ἀμαθὴ καὶ βραθυμίᾳ καὶ προσέτι μισοπονίᾳ κείνοισι τε ἀντίστα φρονέουσι καὶ εὖτ' ἂν ἀνδράσιν ἐπικυρέωσι ψεύδεα μαντευομένοισι, ἀστρων τε κατηγορεῖν καὶ αὐτὴν ἀστρολογίην μισέουσι, οὐδέ μιν οὔτε ὑγιέα οὔτε ἀληθέα νομίζουσιν, ἀλλὰ λόγον ψευδέα καὶ ἀνεμώλιον, ὃ δὲ δικαίως, ἐμοὶ δοκεῖ, φρονέοντες· οὔτε

adulterii crimen non refutando confiteri neque vero inutile sibi crimen ad praesens certamen iudicaret.

PAMPH. Ridicula profecto ista, quaeque non vulgarem vobis oblectationem videantur praebuisse. Sed quid tandem factum est, et quomodo iudices de illis decreverunt?

12. LYC. Non in eadem omnes erant sententia, sed alii postulabant illum exutum instar mancipiorum inspicere, possetne, quantum quidem ad testiculos, philosophari: alii, magis etiam ridicule, arcessitis quibusdam de lupanari mulierculis, iuberi illum congrederi et inire, et iudicium aliquem, aetate maximum et fide dignissimum, assistere ac, num philosophetur, spectare. Postea vero, quum risus occupasset omnes et nemo esset cui non concussa dolerent illa, decreverunt rejicere et remittere causam in Italiam.

13. Et nunc alter quidem ad eruditionis ostentationem, ut aiunt, exercet se et comparat, et accusationem componit, et adulterii crimen movet, maxime sibi contrarium; isque more malorum causidicorum hoc agit, et inter viros adversarium suum hoc ipso crimine recenset: Bagoam autem alia, aiunt, cura tenet, et pro viro se gerit frequenter et praemanu rem habet, et denique superaturum se sperat, si ostendat nihilo se asinis qui equas ineunt esse deteriore. Illud enim, sodalis, optimum videtur philosophiae specimen esse, haec demonstratio cui contradici nihil possit. Itaque filium etiam (est autem mihi admodum juvenis) optaverim non mentem neque linguam, sed verecundam partem philosophiae aptam habere.

XXXVI.

* DE ASTROLOGIA.

1. De caelo deque stellis haec scriptio est; non ipsis de astris neque ipso de caelo, sed de divinatione ac veritate, quae ab hisce ad hominum vitam pervenit. Neque vero praecepta libellus meus habet, nec disciplinam promittit, quomodo excellere hac divinatione quis possit, sed reprehendo, quotquot docti quum sint, alia quidem exercent et suis omnibus enarrant, solam autem astrologiam neque honorant neque exercent.

2. Ac sapientia quidem hujus rei est antiqua, neque recens demum ad nos venit, sed est opus antiquorum regum diis carorum. Verum qui nunc sunt, inscitia et socordia atque insuper laboris odio, tum contraria illis sentiunt, tum si quando in homines incidunt falsa divinantes, et sidera accusant, et ipsam oderunt astrologiam, eamque neque sanam neque veram arbitrantur, sed disciplinam mendacem et ventosam, inique, ut mihi videtur, sentientes. Neque

γὰρ τέκτονος αἰδρίῃ τεκτοσύνης αὐτῆς ἀδικίῃ οὔτε αὐλητῶ αἰμουσίῃ μουσικῆς ἀσφίῃ, ἀλλ' οἱ μὲν ἀμαθέες τῶν τεχνῶν, ἑκάστη δ' ἐν ἑωυτῇ σοφίῃ.

3. Πρῶτον μὲν ὧν Αἰθίοπες τόνδε τὸν λόγον ἀνθρώποισι κατεστήσαντο. Αἰτίῃ δὲ αὐτοῖσι τὰ μὲν ἡ σοφίῃ τοῦ ἔθνους — καὶ γὰρ τὰλλα τῶν ἄλλων σοφώτεροι Αἰθίοπες — τὰ δὲ καὶ τῆς οἰκῆσις ἡ εὐμοιρίῃ· αἰεὶ γὰρ σφέας εὐδίῃ καὶ γαληναίῃ περιχέεται· οὐδὲ τῶν τοῦ ἔτους τροπέων ἀνέχονται, ἀλλ' ἐν μὴ ὥρῃ οἰκέουσιν. Ἰδόντες ὧν πρῶτα τὴν σεληναίην οὐκ ἐς πάμπαν ὁμοίην φαινομένην, ἀλλὰ πολυειδέα τε γιγνομένην καὶ ἐν ἄλλοτε ἄλλῃ μορφῇ τρεπομένην, ἐδόκει αὐτοῖσι τὸ χρῆμα θαύματος καὶ ἀπορίας εἶναι. Ἐνθεν δὲ ζητούντες εὖρον τούτων τὴν αἰτίην, ὅτι οὐκ ἴδιον τῇ σεληναίῃ τὸ φέγγος, ἀλλὰ οἱ παρ' ἡελίου ἔρχεται.

4. Εὖρον δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀστέρων τὴν φορὴν, τοὺς δὲ πλάνητας ἡμεῖς καλέομεν — μῦνοι γὰρ τῶν ἄλλων ἀστέρων κινούνται — φύσιν τε αὐτῶν καὶ δυναστείην καὶ ἔργα, τὰ ἕκαστος ἐπιτελεύσει. Ἐν δὲ καὶ οὐνόματα αὐτοῖσι ἐπέθεσαν, οὐκ οὐνόματα, δὲως ἐδόκειον, ἀλλὰ σημήνια.

5. Ταῦτα μὲν ὧν Αἰθίοπες ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπέβλεψαν. Μετὰ δὲ γείτοσιν οὔσι Αἰγυπτίοισι ἀτελέα τὸν λόγον παρέδωκαν, Αἰγύπτιοι δὲ παρὰ σφῶν ἐκδεχάμενοι ἡμεῖς τὴν μαντικὴν ἐπὶ μέζον ἡγεῖραν μέτρα τε τῆς ἑκάστου κινήσεως ἐσημῆναντο καὶ ἐτέων ἀριθμὸν καὶ μηνῶν καὶ ὥρων διατάξαντο. Καὶ μηνῶν μὲν σφίσι μέτρον ἡ σεληναίῃ καὶ ἡ ταύτης ἀναστροφή ἐγένετο, ἔτεος δὲ ἡέλιος καὶ ἡ τοῦ ἡελίου περίφορος.

6. Οἱ δὲ καὶ ἄλλα ἐμήσαντο πολλὰ μέζω τούτων· ἐκ γὰρ δὴ τοῦ παντὸς ἡέρος καὶ ἀστέρων τῶν ἄλλων ἀπλανέων τε καὶ εὐσταθέων καὶ οὐδαμὰ κινουμένων δωδέκα μοῖρας ἐτάμοντο ἐν τοῖσι κινουμένοις, καὶ οἰκία ζώια ἔοντα ἕκαστον αὐτῶν ἐς ἄλλην μορφὴν μεμιμέσθαι τὰ μὲν ἐνάλια, τὰ δὲ ἀνθρώπων, τὰ δὲ θηρῶν, τὰ δὲ πτηνῶν, τὰ δὲ κτηνῶν.

7. Ἀπὸ τῶν δὲ καὶ ἱερὰ τὰ Αἰγύπτια πολυειδέα ποιεῖται· οὐ γὰρ πάντες Αἰγύπτιοι ἐκ τῶν δωδέκα μοιρῶν πασέων ἐμαντεύοντο, ἄλλοι δὲ ἄλλοις μοίρῃσι ἐχρέοντο· καὶ κριὸν μὲν σέβουσι δόκοσι ἐς κριὸν ἀπέβλεπον, ἰχθύας δὲ οὐ σιτέονται δόκοσι ἰχθύας ἐπεσημῆναντο, οὐδὲ τράγον κτείνουσι ὅσοι αἰγόκερων ἤδεσαν, καὶ οἱ ἄλλοι τὰλλα ὡς ἕκαστοι ἰάσκονται. καὶ μὴν καὶ ταῦρον ἐς τιμὴν τοῦ ἡερίου ταύρου σεβίζονται, καὶ δ' ἄπας αὐτοῖς χρῆμα ἱρώτατον τὴν χώραν ἐπινέμεται καὶ οἱ ἐκεῖ μαντήσιον ἀνατιθέασιν σημήνιον τῆς ἐκείνου τοῦ ταύρου μαντικῆς.

8. Οὐ μετὰ πολλὸν δὲ καὶ Αἰθίοες ἐπέβλεψαν τοῦ λόγου· καὶ γὰρ τὸ Λιβύων μαντήσιον τὸ Ἀμμωνος, καὶ τοῦτο ἐς τὸν ἡέρα καὶ ἐς τὴν τούτου σοφίην εὖρητο, παρ' ὅσον τὸν Ἀμμωνα καὶ οὗτο χριστοπρόσωπον ποιεῖνται.

9. Ἐγνώσαν δὲ τούτων ἕκαστα καὶ Βαβυλώνιοι,

enim fabri inscitia, fabrilis ipsius artis mala indoles; neque imperitia tibicinis, musicae ipsius est inertia: sed isti quidem artium imperiti, unaquaque autem ars in se sapiens est.

3. Primi ergo Aethiopes hanc rationem hominibus constituerunt. Causa illis partim sapientia gentis (nam reliquis etiam in rebus sapientiores ceteris Aethiopes), partim etiam habitandi sors commoda. Semper enim illos serenitas et tranquillitas circumdat; neque anni vices patiuntur, sed in una eademque tempestate habitant. Quum igitur cerneant lunam non eandem semper apparere, sed plures accipere species et in aliam alias formam verti, visa est illis res admiratione et dubitatione digna. Inde igitur querendi invenerunt causam harum rerum, quod non sua lunae lux, verum a sole illi venit.

4. Invenerunt vero aliorum quoque siderum motum, quos quidem planetas nos vocamus (soli enim reliquorum siderum moventur), naturamque illorum et potestatem, et opera quae singuli efficiunt. Imposuerunt autem illis quoque nomina: non nuda nomina, ut videbantur, sed signa ipsarum naturarum.

5. Haec igitur Aethiopes in caelo conspexerunt. Post vicinis suis Aegyptiis imperfectam artem tradiderunt: Aegyptii vero, quam accipere ab illis ex parte modo altera absolutam divinandi rationem, in majus extulerunt, mensuras motus uniuscujusque signarunt, et annorum numerum et mensium atque horarum ordinarunt. Et mensium quidem illis modus luna ejusque conversio fuit, anni autem sol atque solis circuitus.

6. At ipsi alia quoque his multo majora machinati sunt. Ex omni enim aere, et stellis reliquis inerrantibus atque fixis et haudquaquam moventibus se, duodecim partes rescuerunt illis alteris quae moverentur, et propria his animalia: quae singula in aliam unumquodque formam expressere, marina alia, alia vero hominum, alia bestiarum, volucrum alia, alia jumentorum.

7. Unde etiam sacra apud Aegyptios multorum generum sunt. Nec enim omnes Aegyptii ex duodecim partibus iisdem omnibus divinabant; sed alii alii partibus diversisque utebantur. Atque arietem quidem colunt quotquot respiciebant Arietem; pisces non edunt qui Pisces nomine illo signaverant; neque caprum mactant quicumque noverant Capricornum: atque alii alia, ut cuique visum est, placent. Sane etiam taurum in honorem caelestis Tauri colunt, atque Apli illis, ut res sanctissima, regionem incolit; cui oraculum etiam constituerunt ibi, signum divinationis illius caelestis Tauri.

8. Non ita multo post Libyes etiam hanc rationem amplexi sunt. Nam Libyem etiam oraculum Ammonis ipsum quoque ad caelum ejusque sapientiam relatum est, quatenus Ammonem hi etiam arietis vultu sibi faciunt.

9. Agnoverunt autem horum singula etiam Babylonii:

οὔτοι μὲν, λέγουσι, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων, ἐμοὶ δὲ δοκεῖ, πολλὸν ὑστερον ἐς τοутέους ὁ λόγος ἀπείκετο.

10. Ἕλληνες δὲ οὔτε παρ' Αἰθιοπίων οὔτε παρ' Αἰγυπτίων ἀστρολογίης πέρι οὐδὲν ᾔκουσαν, ἀλλὰ σφίσιν Ὀρφεὺς ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης πρῶτος τάδε ἀπηγήσατο, οὐ μάλα ἐμφανέως, οὐδὲ ἐς χάος τὸν λόγον προήνεγκε, ἀλλ' ἐς γοητεῖν καὶ ἱερολογίην, οἷη διανοίῃ ἐκείνου· πηξάμενος γὰρ λύρην ὄργιά τε ἐποιεῖτο καὶ τὰ ἱρὰ θείδε· ἡ δὲ λύρη ἐπτάμιτος ἐοῦσα τὴν τῶν κινεομένων ἀστέρων ἀρμονίην συνεβάλλετο. Ταῦτα Ὀρφεὺς διζήμενος καὶ ταῦτα ἀνακινέων πάντα ἐβλεγε καὶ πάντων ἐκράτες· οὐ γὰρ ἐκείνην τὴν λύρην ἐβλεπε οὐδέ οἱ ἄλλης ἐμελε μουσουργίης, ἀλλ' αὕτη Ὀρφέος ἡ μεγάλη λύρη. Ἕλληνας τε τάδε τιμέοντες μοῖρην αὐτέῃ ἐν οὐρανῷ ἀπέκριναν καὶ ἀστέρες πολλοὶ καλέονται λύρη Ὀρφέος. Ἦν δὲ κοτε Ὀρφέα ἰδῆς ἡ λίθοισι ἡ χροίῃ μμιμημένον, ἐν μέσῳ ἔζετο ἱκελος ἀεῖδοντι μετὰ χειρσὶ ἔχων τὴν λύρην· ἀμφὶ δὲ μιν ζώια μυρία ἔστηκε, ἐν οἷς καὶ ἄνθρωπος καὶ ταῦρος καὶ λέων καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον. Εὐτ' ἂν ἐκείνα ἰδῆς, μέμνησέ μοι τοιούτων, κοίῃ ἐκείνου ἀοιδῇ, κοίῃ δὲ καὶ ἡ λύρη, κοῖος δὲ καὶ ταῦρος ἡ δοκοῖς λέων Ὀρφέος ἐπαύουσι. Εἰ δὲ τὰ λέγω αἷτια γνοίης, σὺ δὲ καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ δέρεο ἕκαστον τοιούτων.

11. Λέγουσι δὲ Τειρεσίην ἄνδρα Βοιώτιον, τοῦ δὲ κλέος μαντοσύνης περὶ πολλὸν ἀείρεται, τοῦτον τὸν Τειρεσίην ἐν Ἕλλησιν εἰπεῖν, οἷς τῶν πλανεομένων ἀστέρων οἱ μὲν θήλεις, οἱ δὲ ἄρρενες ἐόντες οὐκ ἴσα ἐκτελέουσι· τῷ καὶ μιν διφεύα γενέσθαι καὶ ἀμφίβιον Τειρεσίην μυθολογέουσιν ἄλλοτε μὲν θῆλυν ἄλλοτε δὲ ἄρρενα.

12. Ἀτρεὺς δὲ καὶ Θυέστης περὶ τῇ πατρῴῃ βασιλείῃ φιλονεικόντων ἤδη τοῖσι Ἕλλησι ἀναφανδὸν ἀστρολογίης τε καὶ σοφίης τῆς οὐρανίης μάλιστα ἐμελε, καὶ τὸ ζυγὸν τῶν Ἀργείων ἀρχεῖν ἐγνωσαν ἐν αὐτῶν ὅστις τοῦ ἐτέρου σοφίην προφερέστερος. Ἐνθα δὲ Θυέστης μὲν τὸν κριὸν σφίσι τὸν ἐν τῷ οὐρανῷ σημενόμενος ὑπέδειξε, ἀπὸ τῷ δὲ ἄρνα χρύσεον Θυέστη γενέσθαι μυθολογέουσι. Ἀτρεὺς δὲ τοῦ ἡελίου πέρι καὶ τῶν ἀνατολέων αὐτέου λόγον ἐποίησατο, ὅτι οὐκ ἐς ὁμοίην φορὴν ἡελιὸς τε καὶ ὁ κόσμος κινέονται, ἀλλ' ἐς ἀντίζωον ἀλλήλοισι ἀντιδρομέουσι, καὶ αἱ νῦν δύσεις δοκέουσαι, τοῦ κόσμου δύσεις ἐοῦσαι, τοῦ ἡελίου ἀνατολαὶ εἰσι. Τάδε εἰπόντα βασιλέα μιν Ἀργεῖοι ἐποίησαντο, καὶ μέγα κλέος ἐπὶ σοφίῃ αὐτέου ἐγένετο.

13. Ἐγὼ δὲ καὶ περὶ Βελλεροφόντεω τοιαύδε φρονέω· πτηνὸν μὲν οἱ γενέσθαι ὡς ἵππον, οὐ μάλα πείθομαι, δοκέω δὲ μιν ταύτην τὴν σοφίην μετέποντα ὑψηλὰ τε φρονέοντα, καὶ ἀστροῖσι ὁμιλέοντα ἐς οὐρανὸν οὐχὶ τῷ ἵππῳ ἀναβῆναι, ἀλλὰ τῇ διανοίῃ.

14. Ἴσα δέ μοι καὶ ἐς Φριξὸν τὸν Ἀθάμαντος εἰργάζω, τὸν δὲ κριῷ χρυσέῳ δι' αἰθέρος ἐλάσαι μυθέονται. Ναὶ μέντοι καὶ Δαίδαλον τὸν Ἀθηναῖον ξεῖνη μὲν ἡ ἱστορίη, δοκέω γε μὴν οὐκ ἔξω ἀστρολογίης,

hi quidem aiunt, etiam ante alios; mihi vero videtur multo post ad ipsos hæc ratio pervenisse.

10. Græci autem neque ab Æthiopibus neque ab Ægyptiis de astrologia quicquam audire: sed ipsis Orpheus, Cæagri et Calliopes filius, primus hæc enarravit: non ille manifeste valde, neque in lucem totam rationem protulit, sed ad incantationem et sacramenta utebatur, qualis erat mens illius. Lyra enim constructa faciebat orgia et sacra canebat: lyra autem septem chordarum quæ esset, errantium stellarum harmoniam symbolo quodam signabat. Hæc inquirens Orpheus, et hæc movens, mulcebat omnia, et omnia vincebat: neque enim illam, quam fecerat sibi, lyram spectabat, neque alia illi cordi erat ars musica; sed hæc erat magna lyra Orphi. Honorantes vero ista Græci, partem in cælo illi decreverunt, et stellæ plures Lyra vocantur Orphi. Si vero videris aliquando Orpheum vel lapidibus vel colore assimilatum, in medio sedet canenti similis, in manibus habens lyram: circa ipsum autem animalia stant sexcenta, in quibus homo etiam, et taurus, et leo, eorumque singuli. Ea vero quum videris, horum mihi memento, qualis ille sit cantus, qualis lyra, qualis etiam taurus, et qualis leo Orpheum audiant. Si vero quas dico causas noveris, tum tu etiam in cælo unumquodque videas.

11. Aiunt vero Tiresiam, virum Bœotium, cuius divinandi gloria multum elata est, hunc igitur Tiresiam inter Græcos dixisse ferunt, errantium siderum alia quæ sint femina, alia vero quæ masculina, non eadem efficere: unde etiam illum duplicis naturæ fuisse atque vitæ Tiresiam fabulantur, alias feminam, alias vero marem.

12. Atreo autem et Thyeste de regno paterno contendentibus, jam Græci aperte astrologiam et cœlestem sapientiam vehementer sectabantur: et commune Argivorum regnare eum apud se decreverunt, qui altero quantum ad hanc sapientiam esset præstantior. Tunc Thyestes quidem arietem illis, qui in cælo est, designatum monstravit: a quo auream ovem Thyesti fuisse fabulantur. Atreus vero de sole et ortibus illius sermonem habuit, non versus eandem plagam solem atque mundum moveri, sed contrarium sibi invicem cursum tenere: et qui nunc occasus solis videatur, quum sit mundi, solis esse ortum. Hæc illum dicentem regem suum Argivi fecerunt, magnaque fuit sapientiæ illius gloria.

13. Ego vero etiam de Bellerophonte eadem sentio. Alatum quidem equum illi fuisse, persuaderi mihi non patior: puto autem illum sapientiæ hujus studiosum sublimia cogitasse, et versatum cum astris, in cælum non equi opera ascendisse, sed animo.

14. Eadem mihi etiam in Athamantis filium Phrixum dicta sunt, quem ariete aureo per æthera vectum fabulantur. Quin etiam in Dædalum Atheniensem: peregrina quidem et mira historia; sed puto illum non fuisse ab astris-

ἀλλὰ οἱ αὐτοὶ μάλιστα ἐχρήσατο καὶ παιδὶ τῷ ἑωυτοῦ κατηγήσατο.

15. Ἰκαρος δὲ νεότητι καὶ ἀτασθαλίῃ χρεόμενος καὶ οὐκ ἐπιτικτὰ διζήμενος, ἀλλ' ἐς πόλον ἀερόθεις τῷ νῦν ἔξέπεσε τῆς ἀληθείης καὶ παντὸς ἀπεσφαλῆ τοῦ λόγου καὶ ἐς πέλαγος κατηνέχθη ἀδύσσωσιν πρηγμάτων, τὸν Ἕλληνας ἄλλως μυθολογέουσι καὶ κόλπον ἐπ' αὐτῷ ἐν τῇδε τῇ θαλάσῃ Ἰκάριον εἰκῇ καλέουσι.

16. Τάχα δὲ καὶ Πασιφάη παρὰ Δαίδαλον ἀκούσασα ταύρου τε περὶ τοῦ ἐν τοῖς ἀστροῖσι φαινομένου καὶ αὐτῆς ἀστρολογίης εἰς ἔρωτα τοῦ λόγου ἀπίκετο, ὅθεν νομίζουσι θεοὶ Δαίδαλός μιν τῷ ταύρῳ ἐνύμφευσε.

17. Εἰσὶ δὲ οἱ καὶ κατὰ μέρεα τὴν ἐπιστήμην διελόντες ἕκαστοι αὐτῶν ἄλλα ἐπενοήσαντο, οἱ μὲν τὰ ἐς τὴν σεληνάην, οἱ δὲ τὰ ἐς Δία, οἱ δὲ τὰ ἐς ἥλιον συναγείραντες δρόμου τε αὐτέων περὶ καὶ κινήσιος καὶ δυνάμιος.

18. Καὶ Ἐνδυμίων μὲν τὰ ἐς τὴν σεληνάην διετάξατο.

19. Φαέθων δὲ τοῦ ἡλίου δρόμον ἐτεκμήρατο, οὐ μὲν γὰρ ἀτρεκέως, ἀλλ' ἀτελέα τὸν λόγον ἀπολιπὼν ἀπέθανε. Οἱ δὲ τὰδε ἀγνοήσαντες Ἡλίου παῖδα Φαέθοντα δοκέουσι καὶ μῦθον ἐπ' αὐτέρῳ οὐδαμὰ πιστὸν διηγέονται. Ἐλθόντα γὰρ μιν παρὰ τὸν Ἥλιον τὸν πατέρα αἰτέειν τὸ τοῦ φωτὸς ἄρμα ἡνιοχεύειν, τὸν δὲ δοῦναί τε οἱ καὶ ὑποθέσθαι τῆς ἱππασίης τὸν νόμον. Ὁ δὲ Φαέθων ἐπειδὴ ἀνέβη τὸ ἄρμα, ἡλικίῃ καὶ ἀπειρίῃ ἄλλοτε μὲν πρόσγειος ἡνιοχεύε, ἄλλοτε δὲ πολλὸν τῆς γῆς ἀπαιωρούμενος τοὺς δὲ ἀνθρώπους κρύος τε καὶ θάλλπος οὐκ ἀνασχετὸν διέφθειρε. Ἐπὶ τοῖσι δὲ τὸν Δία ἀγανακτέοντα βαλεῖν πρηστῆρι Φαέθοντα μεγάλῳ Πέσσοντα δὲ μιν αἱ ἀδελφαὶ περιστᾶσαι πένθος μέγα ἐποίηον, ἔσπε μετέβαλλον τὰ εἶδα, καὶ νῦν εἰσι αἰγείροι καὶ τὸ ἡλεκτρον ἐπ' αὐτέρῳ δάκρυον σταλάουσι. Οὐχ οὕτω ταῦτα ἐγένετο οὐδὲ δσιον αὐτοῖσι πείθεσθαι, οὐδὲ Ἥλιος παῖδα ἐποίησατο, οὐδὲ δὲ παῖς αὐτέρῳ ἀπέθανε.

20. Λέγουσι δὲ καὶ ἄλλα Ἕλληνας πολλὰ μυθώδεα, τοῖσι ἐγὼ οὐ μάλα τι πείθομαι. Κῶς γὰρ δὴ δσιον πιστεῦσαι παῖδα Αἰνείην τῆς Ἀφροδίτης γενέσθαι καὶ Διὸς Μίνω καὶ Ἄρεος Ἀσκάλαφον καὶ Αὐτολύκον Ἑρμῆω; ἀλλ' οὗτοι ἕκαστος αὐτέων θεοφιλέες ἐγένοντο καὶ σφίσι γενομένοισι τῷ μὲν ἡ Ἀφροδίτῃ, τῷ δὲ δὲ Ζεὺς, τῷ δὲ δὲ Ἄρῃ ἐπέθηκεσαν ὁκόσοι γὰρ δὴ ἀνθρώποισι ἐν τῇ γενεῇ ταύτῃ οἰκοδεσποτεύουσι, οὗτοι δὲως τοκέες ἑωυτοῖσι πάντα ἱκελὰ ἐκτελέουσι καὶ χρὸν καὶ μορφήν καὶ ἔργα καὶ διανοίην, καὶ βασιλεὺς μὲν δὲ Μίνωσι Διὸς ἡγεομένου, καλὸς δὲ Αἰνείης Ἀφροδίτης βουλήσει ἐγένετο, κλέπτῃς δὲ Αὐτολύκος, ἡ δὲ οἱ κλεπτικῇ ἐξ Ἑρμῆος ἀπίκετο.

21. Οὐ μὲν ὦν οὐδὲ τὸν Κρόνον δὲ Ζεὺς ἔδῃσε οὐδὲ ἐς Τάρταρον ἔρριψε οὐδὲ τὰ ἄλλα ἐμήσατο ὁκόσα ἀνθρώποι νομίζουσι, ἀλλὰ φέρεται γὰρ δὲ Κρόνος τὴν ἔξω φερὴν πολλὸν ἀπ' ἡμέων καὶ οἱ νωρὴν τε ἡ κίνησις καὶ οὐ βριδὴν τοῖσι ἀνθρώποισι δρέεσθαι. Διὸ δὴ μιν

logia alienum : verum ea tum ipse maxime est usus, tum filium eam suum docuit.

15. Icarus autem, juvenile et temeritate usus et inconcessa quarrens, sed animo in polum ipsum sublatus, verò excidit et ab tota ratione aberravit, et in mare decidit negotiorum fundo ac sine carentium : de quo temere fabulam narrant Græci, et ab illo sinum in hoc mari frustra vocant Icarium.

16. Fortasse etiam Pasiphae, quæ audisset ex Dædalo de Tauro sidere in astris lucente et ipsa astrologia, in amorem doctrinæ devenit : unde putant eam a Dædalo conciliatam tauro esse.

17. Sunt vero etiam qui, divisa in partes disciplina, alia singuli excogitarunt, alii quæ ad lunam pertinent, alii quæ ad Jovem, alii quæ ad solem, colligentes, deque cursu illorum, motu et potestate.

18. Atque Endymion quidem quæ ad lunam pertinent ordinavit.

19. Phaethon autem solis cursum designavit, non sane exploratis omnibus, sed imperfectam artem relinquens mortuus est. Qui autem ista ignorant, Solis filium Phaethontem putant, et fabulam de eo nulla parte credibilem narrant : venisse nempe ad Solem patrem, ab eoque petiisse ut lucis currum regere sibi liceret ; illum vero dedisse, et legem aurigationis subjecisse. At Phaethon consensu curru præ juventute et imperitia alias quidem terræ nimis vicinus aurigatur, alias nimium a terra sublatus, unde homines frigus calorque intolerabilis perdidit. Inter hæc Jovem indignatum fulmine magno Phaethontem feriisse. Cadentem circumstantes sorores luctus habuere magnos, donec formas mutarent : et nunc sunt populi, lacrimamque super eo electrum stillant. Non ita gesta hæc sunt, nec fas est fidem iis adjungere : neque filium Sol genuit, neque filius ipsi mortuus est.

20. Dicunt autem alia quoque multa fabulosa Græci, quibus ego non multum fidei tribuo. Quomodo enim fas sit credere filium Æneam fuisse Veneris, et Jovis Minoem, et Martis Ascalaphum, et Autolyicum Mercurii? At singuli horum cari Deo fuere, nascentesque hunc Venus, hunc Jupiter, hunc Mars respexerunt. Quicumque enim hominibus in hac genitura domum ut domini regunt, illi tanquam parentes similia sibi omnia efficiunt, et colorem, et formam, et opera, et animum : ac rex quidem Minos Jove ducente, pulcher autem Æneas Veneris voluntate fuit ; fur autem Autolycus, furandique illi ars a Mercurio venit.

21. Jam vero neque Saturnum Jupiter vinxit, neque in Tartarum detrusit, neque reliqua machinatus est quæ putant homines : sed enim fertur Saturnus per orbem extimum procul a nobis, estque illi languidus motus, neque observatu facilis hominibus. Propterea nempe stare illum

ἑστάναι λέγουσι ὅπως πεπεδημένον· τὸ δὲ βάθος τὸ πολλὸν τοῦ ἡέρος Τάρταρος καλεῖται.

22. Μάλιστα δ' ἐκ τε Ὀμήρου τοῦ ποιητέω καὶ τὸν Ἡσίοδου ἐπέων μάθοι ἂν τις τὰ πάλαι τοῖς ἀστρολόγοις ὁμοφωνόντα. Εὖτε ἂν δὲ τὴν σειρὴν τοῦ Διὸς ἀπηγγέλται καὶ τοῦ Ἡελίου τὰς βόας, τὰ δὲ ἐγὼ ἡμᾶτα εἶναι συμβάλλομαι, καὶ τὰς πόλιας τὰς ἐν τῇ ἀσπίδι Ἡφαιστος ἐποίησατο καὶ τὸν χορὸν καὶ τὴν ἀλυσὴν. Τὰ μὲν γὰρ ὁκόσα ἐς τὴν Ἀφροδίτῃν αὐτέω καὶ τοῦ Ἄρεος τὴν μοιγείην λέλεκται, καὶ τὰ ἐμφανέα οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῆσδε τῆς σοφίης πεποιημένα· ἡ γὰρ δὴ ὦν Ἀφροδίτης καὶ τοῦ Ἄρεος ὁμοδρομίῃ τὴν Ὀμήρου αἰοδὴν ἀπεργάζεται· ἐν ἄλλοις δὲ ἔπеси τὰ ἔργα ἐκάστου αὐτῶν διωρίσατο τῇ Ἀφροδίτῃ μὲν εἰπὼν,

Ἄλλὰ σύ γ' ἱμερόεντα μετέρχεο ἔργα γάμοιο·

τὰ δὲ τοῦ πολέμου,

Ταῦτα δ' Ἄρῃ θυῶ καὶ Ἀθῇνῃ πάντα μελήσει·

23. Ἄπερ οἱ παλαιοὶ ἰδόντες μάλιστα μαντήϊας ἐχρέοντο καὶ οὐ πάρεργον αὐτέην ἐποιέοντο, ἀλλ' οὔτε πόλιας ῥιζίζον οὔτε τείχεα περιεβάλλοντο οὔτε φόνους ἐργάζοντο οὔτε γυναῖκας ἐγάμεον, πρὶν δὴ παρὰ μάντεων ἀκοῦσαι ἑκάστα· καὶ γὰρ δὴ τὰ μαντήϊα αὐτέοις οὐκ ἔξω ἀστρολογίης ἦν, ἀλλὰ παρὰ μὲν Δελφοῖσι παρθένος ἔχει τὴν προφητείην σύμβολον τῆς παρθένου τῆς οὐρανίης, καὶ δράκων ὑπὸ τῷ τρίποδι φέγγεται, ὅτι καὶ ἐν τοῖσι ἀστροῖσι δράκων φαίνεται, καὶ ἐν Διδύμοις δὲ μαντήιον τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ τοῦτο ἐκ τῶν ἡερίων Διδύμων ὀνομάζεται.

24. Οὕτω δὲ αὐτέοις χρῆμα ἱρότατον ἢ μαντοσύνη ἐδόκει, ὥστε δὴ Ὀδυσσεὺς ἐπειδὴ ἔκαμε πλανεόμενος, ἐβελήσας ἀτρεκέως ἀκοῦσαι περὶ τῶν ἐνωτοῦ πρηγμάτων ἐς τὸν Ἀἶδην ἀπίκετο, οὐκ «ὄφρα ἰδῇ νέκυας καὶ ἀτερπέα χῶρον», ἀλλ' εἰς λόγους ἔλθειν Τειρεσίῃ ἐπιθυμῶν. Καὶ ἐπειδὴ ἐς τὸν χῶρον ἦλθε, ἐνθα οἱ Κίρκη ἐσήμνη καὶ ἔσκαψε τὸν βόθρον καὶ τὰ μῆλα ἔσφαξε, πολλῶν νεκυῶν παρεόντων, ἐν τοῖσι καὶ τῆς μητρὸς τῆς ἐνωτοῦ, τοῦ αἵματος πιεῖν ἐβελόντων οὐ πρότερον ἀπῆκεν οὐδενὶ οὐδὲ αὐτέῃ τῇ μητρί, πρὶν Τειρεσίῃν γεύσασθαι καὶ ἐξαναγκάσαι εἰπεῖν οἱ τὸ μαντήιον· καὶ ἀνέσχετο διψῶσαν δρέων τῆς μητρὸς τὴν σκίην.

25. Λακεδαιμονίοις δὲ Λυκούργος τὴν πολιτικὴν πᾶσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διατάξας καὶ νόμους σφίσι ἐποίησατο μηδαμὰ μὴδὲ ἐς πόλεμον προχωρεῖν πρὶν τὴν σεληναίην πλήρεια γενέσθαι· οὐ γὰρ ἴσην ἐνόμιζε εἶναι τὴν δυναστείην αὐξανομένης τῆς σεληναίης καὶ ἀφανιζομένης, πάντα δὲ ὑπ' αὐτέῃ διοικέσθαι.

26. Ἀλλὰ μοῦνοι Ἀρκάδες ταῦτα οὐκ ἐδέξαντο οὐδὲ ἐτίμησαν ἀστρολογίην, ἀνοίῃ δὲ καὶ ἀσοφίῃ λέγουσι καὶ τῆς σεληναίης ἔμμεναι προγενέστεροι.

27. Οἱ μὲν ὦν πρὸ ἡμῶν οὕτω κάρτα ἦσαν φιλομάντιες, οἱ δὲ νῦν οἱ μὲν αὐτέων ἀδύνατα εἶναι λέγουσι ἀνθρώποις τέλος εὐρασθαι μαντικῆς — οὐ γὰρ εἶναι

aiunt tanquam vinctum compedibus ingens autem caeli profunditas Tartarus vocatur.

22. Maxime vero ex Homeri poetæ et Hesiodi versibus discat aliquis, de quibus olim inter astrologos convenit. Quando vero catenam Jovis refert, et boves Solis, hos ego utique dies esse conjicio; et urbes, quas in clypeo Achillis fecit Vulcanus, et chorum, et vineam, similiter ad astrologiam pertinere. Nam illa omnia, quæ in Venerem ab illo et in Martis adulterium dicta sunt, et quæ ut palam gesta, non aliunde, quam ex hac sapientia ficta sunt: conjunctus nempe cursus Veneris et Martis Homeri cantum efficit, et absolvit. In aliis vero versibus opera uniuscujusque illorum definit, quum Veneri dicit:

Dulcia nempe tibi sunt connubia curæ:

de bellicis autem:

Mars celer ista quidem Pallasque armata parabant.

23. Quæ quum viderent veteres, maxime utebantur divinationibus, neque obiter illam tractabant: sed neque urbes condebant, neque ducebant moenia, nec prælia committebant, neque uxores ducebant ante, quam a vatibus audissent singula. Etenim neque oracula illis expertia astrologiæ erant: verum Delphis quidem virgo vaticinandi munus habet, cælestis Virginis symbolum: et draco sub tripode vocem emittit, quoniam inter sidera quoque lucet Draco. Quod autem Didymis est Apollinis oraculum, ut mihi videtur, ipsum quoque a cælestibus Didymis (Gemini) appellatur.

24. Adeo res sanctissima illis visa divinatio est, ut Ulysses, quum in errore illo suo laboraret, verum audire cupiens de rebus suis, ad inferos descenderet, non «Cerneret ut functos vita, illætabile regnum,» sed in colloquium Tiresiæ venire qui desideraret. Et quum venisset in locum quem designaverat ipsi Circe, et fossam fodisset, nactassetque oves; mortuis multis præsentibus, interque illos matre ipsius, ac bibere de sanguine volentibus, non prius permisit cuiquam, nec ipsi matri adeo, quam Tiresias gustasset, eumque ipse coegisset edere sibi oraculum; sustinuitque sitientem matris umbram videre.

25. Lacedæmonis autem Lyncurgus rem omnem publicam ex cæli rationibus constituit, et leges illis posuit, ne usquam in bellum ante progredierentur, quam plena luna esset. Neque enim æqualem putabat esse potentiam angescitis lunæ et decrescentis, omniaque ab illa administrari.

26. Sed soli ista Arcades non recepere, neque in honore habuerunt astrologiam; sed amentia quadam et insipientia dicunt ipsa se luna esse antiquiores.

27. Majores igitur nostri valde adeo divinationis erant studiosi: sed qui nunc sunt, partim illi quidem fieri posse negant ut inveniant homines finem certumque fundamen-

μιν οὔτε πιστὴν οὔτε ἀληθέα, οὐδὲ τὸν Ἄρεα ἢ τὸν Δία ἐν τῷ οὐρανῷ ἡμέων ἔνεκα κινέσθαι, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀνθρωπίνων πρηγμάτων οὐδεμίαν ὥρην ἐκείνοι ποιόνται οὐδ' ἔστιν αὐτέοισι πρὸς τὰδε κοιωνική, κατὰ σφείας δὲ χρείη τῆς περιφορῆς ἀναστρέφονται.

28. ἄλλοι δὲ ἀστρολογίην ἀψευδέα μὲν, ἀνωφελέα δ' εἶναι λέγουσι· οὐ γὰρ ὑπὸ μαντοσύνῃ ἀλλάσσεσθαι ὁκόσα τῇσι μοίρῃσι δοκέοντα ἐπέρχεται.

29. Ἐγὼ δὲ πρὸς τὰδε ἄμφω κεῖνα ἔγω εἰπεῖν, ὅτι οἱ μὲν ἀστέρες ἐν τῷ οὐρανῷ τὴν σφετέρην εἰλέονται, πάρεργον δὲ σφίσι τῆς κινήσεως τῶν κατ' ἡμέας ἕκαστον ἐπιγίγνεται. Ἡ ἐθέλεις ἵππου μὲν θέοντος καὶ ὀρνίθων καὶ ἀνδρῶν κινουμένων λίθους ἀνασαλεύεσθαι καὶ κάρφρα δονέσθαι ὑπὸ τῶν ἀνέμων τοῦ δρόμου, ὑπὸ δὲ τῇ δίνῃ τῶν ἀστέρων μηδὲν ἄλλο γίγνεσθαι; Καὶ ἐκ μὲν ὀλίγου πυρὸς ἀπορροίη ἐς ἡμέας ἔρχεται, καὶ τὸ πῦρ οὐ δι' ἡμέας καίει τι οὐδὲ οἱ μέλει τοῦ ἡμετέρου θάλλεος, ἀστέρων δὲ οὐδεμίαν ἀπορροίην δεχόμεθα; Καὶ μέντοι τῇ ἀστρολογίῃ τὰ μὲν φαῦλα ἐσθλὰ ποιῆσαι ἀδύνατά ἐστιν οὐδὲ ἀλλάξει τι τῶν ἀπορρεόντων πρηγμάτων, ἀλλὰ τοὺς χρομένους τὰδε ὠφελεῖ, τὰ μὲν ἐσθλὰ εἰδότας ἀπιζόμενα πολλὸν ἀποπροσθεῖν εὐφρανέει, τὰ δὲ φαῦλα εὐμαρέως δέχονται· οὐ γὰρ σφισιν ἀγνοέουσι ἐπέρχεται, ἀλλ' ἐν μελέτῃ καὶ προσδοκίῃ ῥηίδια καὶ πρηέα ἡγέεται. Τὰδε ἀστρολογίης περὶ ἐγῶν ὑπολαμβάνω.

XXXVII.

ΔΗΜΩΝΑΚΤΟΣ ΒΙΟΣ.

1. Ἐμελλεν ἄρα μηδὲ οὐ κατ' ἡμᾶς βίος τὸ παντάπασιν ἄμειρος ἔσεσθαι ἀνδρῶν λόγου καὶ μνήμης ἀξίων, ἀλλὰ καὶ σώματος ἀρετὴν ὑπερφυῆ καὶ γνώμην ἄκρως φιλόσοφον ἐκφαίνειν· λέγω δὲ εἰς τε τὸν Βοιωτίον Σώστρατον ἀναφέρων, δν Ἡρακλέα οἱ Ἕλληνες ἐκάλουν καὶ ὦντο εἶναι, καὶ μάλιστα εἰς Δημόνακτα τὸν φιλόσοφον, οὗς καὶ εἶδον αὐτὸς καὶ ἰδὼν ἐθαύμασα, θατέρω δὲ τῷ Δημόνακτι καὶ ἐπὶ μήχιστον συνεγενόμην. Περὶ μὲν οὖν Σωστράτου ἐν ἄλλῃ βιβλίῳ γέγραπται μοι καὶ δεδηλωται μέγεθος τε αὐτοῦ καὶ ἰσχύος ὑπερβολὴ καὶ ἡ ὑπαιθρος ἐν τῷ Παρνασσῷ δίαίτα καὶ ἡ ἐπὶ πόας εὐνὴ καὶ τροφαὶ ὄρειοι καὶ ἔργα οὐκ ἀπωδὰ τοῦ ὀνόματος καὶ ὅσα ἢ ληστὰς αἵρων ἔπραξεν ἢ ὁδοποιῶν τὰ ἄβατα ἢ γεφυρῶν τὰ δύσπορα.

2. Περὶ δὲ Δημόνακτος ἤδη δίχαιον λέγειν ἄμφοιν ἔνεκα, ὡς ἐκείνους τε διὰ μνήμης εἶη τοῖς ἀρίστοις τό γε κατ' ἐμέ καὶ οἱ γενναιότατοι τῶν νέων καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ὀρῶντες ἔχουσιν μὴ πρὸς τὰ ἀρχαῖα μόνον παρὰδειγμάτων σφᾶς αὐτοὺς ρυθμίζειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἡμετέρου βίου κανόνα προτιθεσθαι καὶ ζηλοῦν ἐκείνων ἀρίστον ὃν οἶδα ἐγὼ φιλοσόφων γενόμενον.

3. Ἦν δὲ τὸ μὲν γένος Κύπριος, οὐ τῶν ἀφανῶν ὅσα

tum divinationis : neque enim fidam illam esse, neque veram ; neque Martem aut Jovem in caelo nostra causa moveri ; sed humanarum rerum curam illos plane nullam habere, neque communionem adeo ipsis cum hisce rebus nostris ullam interoedere ; verum suae rei causa atque quod necessarius sit ille ipsis circuitus, converti.

28. Alii vero astrologiam mendacii quidem, sed eandem utilitatis quoque expertem aiunt : neque enim per divinationis usum immutari quæ fatorum decreto eveniant.

29. Ego autem ad hæc ambo illa habeo dicere : stellas quidem in caelo suam sibi viam volvi, sed obiter, præter suum illum motum, nostri quoque singulorum rationem accedere. Aut vis tu equo quidem currente, aut avibus hominibusve se moventibus exsilire lapides, et festucas agitari a vento quem effecit cursus ; a stellarum autem vertigine aliud nihil fieri ? Et ex parvulo quidem igni aliquid ad nos defluit, et tamen ignis non propter nos urit quicquam, neque ille nos ut calefiamus curat : stellarum autem influxum non recipimus ? Et sane astrologiæ quæ mala sunt in melius mutare non licet, neque mutare quicquam rerum quæ ex principiis fluunt ; sed qui ea utuntur, illis prodest eatenus : bona eventura præmonitos multo ante exhilarant, mala autem facilius accipiunt : neque enim imprudentes opprimunt, sed exercitatione et expectatione facilia leniaque ducuntur. Hæc de astrologia equidem statuo.

XXXVII.

DEMONACTIS VITA.

1. Ergo ne nostram quidem sæculum omnino erat futurum expers hominum sermone et commemoratione dignorum ; sed tum corporis ingens robur prolaturum, tum animum summo opere philosophum : dico autem hoc ad Bæotium Sostratum respiciens, quem Herculem vocabant Græci et putabant esse ; et maxime ad Demonactem philosophum : quos et vidi ipse, et visos admiratus sum ; altero vero, Demonacte, diutissime etiam sum usus. Ac de Sostrato quidem alio in libro a me scriptum est, et tum magnitudo illius ostensa, tum fidem prope excedens robur hominis, et subdivalis in Parnasso mora, et cubile in gramine, et montanus victus, et opera a nomine Herculis non abhorrentia, quæque aut tollendis latronibus perfecere, aut viis per invia muniendis, aut quum pontibus junxit loca tractu difficilia.

2. De Demonacte autem jam dicere fas fuerit duarum rerum causa, ut et ille in memoria versetur, quantum fieri opera mea potest, præstantissimorum hominum, et juvenum generosissimi, qui ad philosophiam appulere animum, non antiqua tantum exemplaria habeant ad quæ se ipsos componant, sed etiam e nostro sæculo illum sibi tanquam canonem proponant atque æmulentur, optimum, quos ego novi, philosophorum.

3. Fuit autem genere Cyprius, non obscurorum unus,

εἰς ἀξίωμα πολιτικὸν καὶ κτῆσιν. Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ πάντων τούτων ὑπεράνω γενόμενος καὶ ἀξιώσας ἑαυτὸν τῶν καλλίστων πρὸς φιλοσοφίαν ὀρμησεν οὐκ Ἀγαθοδούλου μὰ Δι' οὐδὲ Δημητρίου πρὸ αὐτοῦ οὐδὲ Ἐπικτήτου ἐπαγυιάντων, ἀλλὰ πᾶσι μὲν συνεγένετο τούτοις καὶ ἔτι Τιμοκράτει τῷ Ἡρακλεώτῃ σοφῷ ἀνδρὶ φωνήν τε καὶ γνώμην μάλιστα κεκοσμημένῃ· ἀλλ' ὃ γε Δημῶναξ οὐχ ὑπὸ τούτων τινός, ὡς ἔφην, παρακληθεὶς, ἀλλ' οἰκείας πρὸς τὰ καλὰ δρμῆς καὶ ἐμφύτου πρὸς φιλοσοφίαν ἔρωτος ἐκ παιδῶν εὐθὺς κεκινημένος ὑπερεῖδε μὲν τῶν ἀνθρωπείων ἀγαθῶν ἀπάντων, θλον δὲ παραδοὺς ἑαυτὸν ἐλευθερίᾳ καὶ παρρησίᾳ διετέλεσεν ἀνότος τε ὀρθῷ καὶ ὑγιεῖ καὶ ἀνεπιλήπτῳ βίῳ χρώμενος καὶ τοῖς ὀρώσι καὶ ἀκούουσι παράδειγμα παρέχων τὴν ἑαυτοῦ γνώμην καὶ τὴν ἐν τῷ φιλοσοφεῖν ἀλήθειαν.

4. Οὐ μὲν ἀνίπτοις γε ποσὶ, τὸ τοῦ λόγου, πρὸς ταῦτα ᾗξεν, ἀλλὰ καὶ ποιηταῖς σύντροφος ἐγένετο καὶ τῶν πλείστων ἐμέμνητο καὶ λέγειν ἥσκητο καὶ τὰς ἐν φιλοσοφίᾳ προαιρέσεις οὐκ ἐπ' ὀλίγον οὐδὲ κατὰ τὴν παροιμίαν ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ ἀψάμενος ἥπιστατο, καὶ τὸ σῶμα δὲ ἐγεγύμναστο καὶ πρὸς καρτερίαν διεπεπόνητο, καὶ τὸ θλον ἐμεμελήκει αὐτῷ μηδενὸς ἄλλου προσδεῖ εἶναι· ὥστε ἐπεὶ καὶ ἔμαθεν οὐκέτι ἑαυτῷ διαρκῶν, ἐκὼν ἀπῆλθε τοῦ βίου πολλὴν ὑπὲρ αὐτοῦ λόγον τοῖς ἀρίστοις τῶν Ἑλλήνων καταλιπών.

5. Φιλοσοφίας δὲ εἶδος οὐχ ἐν ἀποτεμώμενος, ἀλλὰ πολλὰ ἐς ταῦτο καταμιζας οὐ πάνυ τι ἐξέφαινε τίνι αὐτῶν ἔχειν· ἐφώκει δὲ τῷ Σωκράτει μάλλον ὠκειώσθαι, εἰ καὶ τῷ σχήματι καὶ τῇ τοῦ βίου βρασιῶνι τὸν Σινωπία ζῆλον ἔδοξεν, οὐ παραχαράττων τὰ εἰς τὴν διαίταν, ὡς θαυμάζοιτο καὶ ἀποθιλέποιτο ὑπὸ τῶν ἐντυγχανόντων, ἀλλ' ὁμοδαίτας ἅπασιν ὦν καὶ πεζὸς καὶ οὐδ' ἐπ' ὀλίγον τῆς κάτοχος συνῆν καὶ ξυνοπολιτεύετο.

6. τὴν μὲν τοῦ Σωκράτους εἰρωνείαν οὐ προσέμενος, χάριτας δὲ Ἀττικῆς μεστὰς ἀποφαίνων τὰς συνουσίας, ὡς τοὺς προσομιλήσαντας ἀπέναι μήτε καταφρονήσαντας ὡς ἀγεννοὺς μήτε τὸ σκυθρωπὸν τῶν ἐπιτιμήσεων ἀποφεύγοντας, παντοίους δὲ ἐπ' εὐφροσύνης γενομένους καὶ κοσμιωτέρους παρὰ πολλὴν καὶ παιδρύτερους καὶ πρὸς τὸ μέλλον εὐέλπιδας.

7. Οὐδεπώποτε γοῦν ὥφθη κεκραγὼς ἢ ὑπερδιατεινόμενος ἢ ἀγανακτῶν οὐδ' εἰ ἐπιτιμᾶν τῷ δέοι, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀμαρτημάτων καθήπετο, τοῖς δὲ ἀμαρτάνουσι συνεγίγνωσκε, καὶ τὸ παράδειγμα παρὰ τῶν ἱατρῶν ἡξίου λαμβάνειν τὰ μὲν νοσήματα ἰωμένων, ὀργῇ δὲ πρὸς τοὺς νοσοῦντας οὐ χρωμένων· ἤγειτο γάρ ἀνθρώπου μὲν εἶναι τὸ ἀμαρτάνειν, θεοῦ δὲ ἢ ἀνδρὸς ἰσθίου τὰ πταισθέντα ἐπανορθοῦν.

8. Τοιοῦτῳ δὲ βίῳ χρώμενος εἰς ἑαυτὸν μὲν οὐδενὸς ἔδειτο, φίλοις δὲ συνέπαιτε τὰ εἰκότα, καὶ τοὺς μὲν εὐτυχεῖν δοκοῦντας αὐτῶν ὑπεμύμνησεν ὡς ἐπ' ὀλιγοχρονίοις τοῖς δοκοῦσιν ἀγαθοῖς ἐπαιρομένους, τοὺς δὲ ἢ πενίαν ὀδυρομένους ἢ φυγὴν δυσχεραίνοντας ἢ γῆρας ἢ νόσον αἰτιωμένους σὺν γέλωτι παρεμυθεῖτο, οὐχ ὀρώντας

neque quantum ad dignitatem in republica, nec divitiarum nomine. Verum enim vero superior hisce omnibus, atque ad ea quæ pulcherrima sunt, aspirans, animum ad philosophiam appulit, non Agathobulo profecto, neque ante ipsum Demetrio, neque Epicteto excitantibus; quibus omnibus quidem utebatur, et insuper Timocrate Heracleota, sapienti viro, et linguæ pariter atque animi ornatissimi: sed non ab ullo horum incitatus, uti dixi, Demonax, verum a domestico ad honesta impetu et insito philosophiæ amore a puero inde statim commotus, humana bona omnia despiciebat, totumque se libertati et fiduciæ quum tradidisset, ita vivebat semper, tum ipse recta, sobria atque experte reprehensionis vita utens, tum præbens videntibus audientibusque exemplar, suam prudentiam, suamque in philosophiando veritatem.

4. Nec tamen illotis, quod aiunt, pedibus in hæc irruit: sed poetis innutritus erat, ac plerosque tenebat memoria, exercitatusque erat dicendo; tum sectas philosophorum non panxillum, neque extremo, secundum proverbium, digito attigerat, verum sciebat: corpus vero exercuerat et ad patientiam laborum subegerat. In universum cura illi, ne cujuscumque alterius rei indigeret: adeo ut, quum intelliceret se non amplius sibi sufficere, de vita sponte abierit, relicto Græcorum optimis quibusque multo de se sermone.

5. Philosophiæ autem non unam aliquam speciem sibi reseculit, sed multis in unum commistis, non satis declaravit, qua illarum præter ceteras gauderet. Videbatur tamen Socratis maxime ad familiam se applicuisse, licet habitu et illa victus facilitate emulari Sinopensem videretur: neque tamen ea quæ ad victum pertinent in deterius mutabat, ut admirarentur ipsum et oculos in ipso defigerent vulgo homines: sed eodem quo ceteri victus cultusque genere utens, communis, ne pauxillum quidem tumidus, versabatur privatim et publice cum omnibus:

6. Socratis quidem illam dissimulationem non admittens, sed plenam Attica quadam gratia consuetudinem præ se ferens. Itaque sic ab eo discedebant qui cum illo fuerant, ut neque contemnerent tanquam ignavum, neque asperitatem reprehensionum ejus refugerent: sed præ voluptate animi nihil non facerent et decentiores multum, et hilariiores, et spei in futurum melioris essent.

7. Nunquam enim visus est clamare, aut supra modum contendere, aut indignari, neque si quis reprehendendus esset: sed peccata quum perstringeret, ignoscebat peccantibus, volebatque exemplum nos capere a medicis, sanantibus quidem morbos, ira autem in ægrotos non utentibus: putabat enim, hominis quidem esse peccare, dei autem aut æqualis deo viri, peccata corrigere.

8. Hanc vitam quum viveret, pro se ille quidem nullius rei indigebat, sed amicos in iis, quæ e re esse judicaret, adjuvabat: et si qui illorum felices sibi viderentur, submonebat quam brevibus, quæ nunc viderentur, bonis efferrentur: qui vero aut paupertatem deplorarent, aut exilium ægre ferrent, aut senectutem, vel morbum accusarent,

ὅτι μετὰ μικρὸν αὐτοῖς παύσεται μὲν τὰ ἀνιώντα, λήθῃ δέ τις ἀγαθῶν καὶ κακῶν καὶ ἐλευθερία μακρὰ πάντας ἐν ὀλίγῳ καταλήφεται.

9. Ἐμελεῖ δὲ αὐτῷ καὶ ἀδελφούς στασιάζοντας διαλάττειν καὶ γυναῖζι πρὸς τοὺς γεγαμηκότας εἰρήνην πρυτανεύειν· καί ποῦ καὶ ὁμοῖοι ταραττομένοις ἐμμελῶς διελέχθη καὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν ἐπεισεν ὑπουργεῖν τῇ πατρίδι τὰ μέτρια. Τοιοῦτός τις ἦν ὁ τρόπος τῆς φιλοσοφίας αὐτοῦ, πρὸς καὶ ἡμέρος καὶ φαῖδρός.

10. Μόνον αὐτὸν ἦν ἡ φίλου νόσος ἡ θάνατος, ὡς ἂν καὶ τὸ μέγιστον τῶν ἐν ἀνθρώποις ἀγαθῶν τὴν φιλίαν ἡγούμενον· καὶ διὰ τοῦτο φίλος μὲν ἦν ἅπασι καὶ οὐκ ἔστιν ὅντινα οὐκ οἰκεῖον ἐνόμιζεν, ἀνθρωπὸν γε ὄντα. Πλέον δὲ ἡ ἑλαττον ἔχαιρε συνὼν ἐνόιος αὐτῶν, μόνοις ἐξιστάμενος ὅσοι ἂν ἐδόκουν αὐτῷ ὑπὲρ τὴν τῆς θεραπείας ἐλπίδα διαμαρτάνειν. Καὶ πάντα ταῦτα μετὰ Χαρίτων καὶ Ἀφροδίτης αὐτῆς ἐπραττέ τε καὶ ἔλεγεν, ὡς αἰεὶ, τὸ κομικὸν ἐκείνο, τὴν πειθῶ τοῖς χεῖλεσιν αὐτοῦ ἐπικαθῆσθαι.

11. Τοιγαρὸν καὶ Ἀθηναῖον ὃς τε σύμπας δῆμος καὶ οἱ ἐν τέλει ὑπερφύως ἐθαύμαζον αὐτὸν καὶ διετέλουν ὡς τινα τῶν κρείττωνων προσδλέποντες. Καίτοι ἐν ἀρχῇ προσέκρουε τοῖς πολλοῖς αὐτῶν καὶ μῖσος οὐ μείον τοῦ Σωκράτους παρὰ τοῖς πλῆθεσιν ἐκτῆσατο ἐπὶ τε τῇ παρησία καὶ ἐλευθερίᾳ, καὶ τινες ἐπ' αὐτὸν συνέστησαν Ἄνυτοι καὶ Μέλητοι τὰ αὐτὰ κατηγοροῦντες ἅπερ κλέπτου οἱ τότε, ὅτι οὐτε θύων ὥφθη πώποτε οὔτε ἐμυθήθη μόνος ἅπάντων ταῖς Ἑλευσινίαις· πρὸς ἅπερ ἀνδρείως μάλα στεφανωσάμενος καὶ καθαρὸν ἱμάτιον ἀνολαβὼν καὶ παρελθὼν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὰ μὲν ἐμμελῶς, τὰ δὲ καὶ τραχύτερον ἢ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ προαίρεσιν ἀπελογήσατο· πρὸς μὲν γὰρ τὸ μὴ τευδέναι πώποτε τῇ Ἀθηνᾷ, Μὴ θαυμάσητε, ἔφη, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ μὴ πρότερον αὐτῇ ἔθυσα, οὐδὲ γὰρ δεῖσθαι αὐτὴν τῶν παρ' ἐμοῦ θυσιῶν ὑπελάμβανον. Πρὸς δὲ ἄτερον, τὸ τῶν μυστηρίων, ταύτην ἔφη ἔχειν αἰτίαν τοῦ μὴ κοινωνῆσαι σφίσι τῆς τελετῆς, ὅτι, ἂν τε φαῦλα ἦ τὰ μυστήρια, οὐ σιωπήσεται πρὸς τοὺς μηδέπω μεμνημένους, ἀλλ' ἀποτρέψει αὐτοὺς τῶν ὀργίων, ἂν τε καλὰ, πᾶσιν αὐτὰ ἐξαγορεύσειν ὑπὸ φιλανθρωπίας· ὥστε τοὺς Ἀθηναίους ἤδη λίθους ἐπ' αὐτὸν ἐν ταῖν χεροῖν ἔχοντας πρᾶος αὐτῷ καὶ ἴλεος γενέσθαι αὐτίκα καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου ἀρξαμένους τιμᾶν καὶ αἰδεῖσθαι καὶ τὰ τελευταῖα θαυμάζειν, καίτοι εὐθύς ἐν ἀρχῇ τῶν πρὸς αὐτοὺς λόγων τραχυτέρῳ ἐχρήσατο τῷ προοίμῳ· Ἄνδρες γὰρ, ἔφη, Ἀθηναῖοι, ἐμὲ μὲν ὀρῶντες ἐστεφανωμένον ὑμεῖς ἤδη καμὲ καταθύσατε, τὸ γὰρ πρότερον οὐκ ἐκαλλιερήσατε.

12. Βούλομαι δὲ ἔνια παραθέσθαι τῶν εὐστόχως τε ἔμα καὶ ἀστείως ὑπ' αὐτοῦ λελεγμένων, ἀρξασθαι δὲ ἀπὸ Φαβωρίνου καλὸν καὶ ὦν πρὸς ἐκείνον ἔπεν. Ἐπεὶ γὰρ ὁ Φαβωρίνος ἀκούσας τινὸς ὡς ἐν γέλωτι ποιοῖτο τὰς διμιλίας αὐτοῦ καὶ μάστιγα τῶν ἐν αὐταῖς μελῶν τὸ ἐπικεκλασμένον σφόδρα ὡς ἀγεννὲς καὶ γυναικεῖον καὶ φιλοσοφία ἥκιστα πρέπον, προσελθὼν

consolabatur cum risu, ut qui non viderent, post pusillum temporis cessatura quæ ipsos contristarent, oblivione vero quandam bonorum pariter ac malorum, ac libertatem longam brevi omnes occupaturam.

9. Curæ hoc quoque sibi habebat, ut dissidentes inter se fratres in concordiam redigeret, mulieribusque pacem cum maritis conciliaret. Est etiam ubi in populo turbis agitato concinne verba fecit, persuaderetque majori parti, ut patriæ rebus consulerent modeste. Talis erat ratio illius philosophiæ, mitis, mansueta, hilaris.

10. Unum molestia ipsum afficiebat, morbus aut mors amici, ut qui maximum inter homines bonum amicitiam iudicaret. Ac propter hæc amicus erat omnibus, nec est quem ipse non domesticum et familiarem putaret, in quantum homo esset. Ceterum magis minusve quorundam inter illos consuetudine delectabatur, a solis illis se removens, quicumque ultra spem emendationis peccare ipsi viderentur. Atque hæc cum Gratiis et ipsa Venere faciebatque et dicebat, ut semper, quod est in comœdia, Suada labiis illius insideret.

11. Itaque Atheniensium tum universus populus, tum principes supra modum illum admirabantur, et ut ad deum aliquem semper ad ipsum respiciebant. Quamquam initio plerisque illorum offensum erat, odiumque non minus quam Socrates apud multitudinem contraxerat loquendi illa fiducia atque libertate: jamque consurrexerant contra illum Anyti quidam et Meliti, accusantes eadem quæ illi quondam, quod neque sacrificans unquam visus esset, neque initiatus esset solus omnium Eleusiniis. Ad quæ quidem ille viliriter sane, coronatus et pura veste indutus quum in concionem prodiiisset, partim concinne, partim vero asperius quam pro suo instituto causam dixit. Ad illud enim crimen, quod non unquam rem sacram Minervæ fecisset: Nolite, inquit, mirari, Athenienses, si non prius ei sacrum feci; neque enim indigere meis illam victimis putabam. Ad alterum vero illud de mysteriis, hanc sibi causam esse dicebat, cur non veniret in communione initiorum, quod, si mala sint mysteria, taciturnus non esset apud non initiatos, sed dehortaturus illos ab orgiis; sin bona, indicaturum præ humanitate omnibus. Igitur Athenienses, qui jam lapides contra ipsum haberent in manibus, mites ei et propitii statim sunt facti, et inde initio facto honorarunt virum, reveriti sunt, ac denique admirati: quamquam in principio statim suæ ad illos orationis asperiori paulum usus esset proœmio. Nam, Athenienses, inquit, quum coronatum me (victimæ instar) videatis, vos jam me quoque mactate; priore enim hostia non litastis.

12. Volo jam subjicere quædam acule pariter et urbane ab illo dictorum. Decet autem a Phavorino, et his quæ ad illum dixit, incipere. Quum enim audisset e quodam Phavorino, deridiculo ab illo haberi ipsius cum familiaribus sermones, maxime versiculos illis immistos, quod fracti nimis, ignavi, muliebres, philosophiam minime decentes

ἡρώτα τὸν Δημόνακτα τίς ὦν χλευάζει τὰ αὐτοῦ· Ἄνθρωπος, ἔφη, οὐκ εὐαπάτητα ἔχων τὰ ὤτα. Ἐγκειμένου δὲ τοῦ σοφιστοῦ καὶ ἐρωτῶντος, τίνα δὲ καὶ ἐφ' ὧν δια ἔχων, ὦ Δημόναξ, ἐκ παιδιᾶς εἰς φιλοσοφίαν ἦλθες; Ὅρχεις, ἔφη.

13. Ἄλλοτε δὲ ποτε ὁ αὐτὸς προσελθὼν ἡρώτα τὸν Δημόνακτα τίνα αἴρεσιν ἀσπάζεταιται μᾶλλον ἐν φιλοσοφίᾳ· ὁ δὲ, Τίς γάρ σοι εἶπεν ὅτι φιλοσοφῶ; Καὶ ἀπὼν ἦδ' ἔτι παρ' αὐτῷ μάλα ἡδὺ ἐγέλασε· τοῦ δὲ ἐρωτήσαντος ἐφ' ὧν γέλασεν, ἐκεῖνος ἔφη, Γελοῖόν μοι εἶναι ἔδοξεν, εἰ σὺ ἀπὸ τοῦ πύργωνος ἀξίους κρίνεσθαι τοὺς φιλοσοφοῦντας αὐτὸς πύργωνος οὐκ ἔχων.

14. Τοῦ δὲ Σιδωνίου ποτὲ σοφιστοῦ Ἀθήνησιν εὐδοκμοῦντος καὶ λέγοντος ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπαινὸν τινα τοιαῦτον, ὅτι πάσης φιλοσοφίας πεπειράται — οὐ χεῖρον δὲ αὐτὰ εἰπεῖν ἢ ἔλεγεν· Ἐάν Ἀριστοτέλης με καλῇ ἐπὶ τὸ Λύκειον, ἔσομαι· ἂν Πλάτων ἐπὶ τὴν Ἀκαδημίαν, ἀφίξομαι· ἂν Ζήνων, ἐπὶ τῇ Ποικίλῃ διατρίψω· ἂν Πυθαγόρας καλῇ, σιωπήσομαι. Ἀναστὰς οὖν ἐκ μέσων τῶν ἀκροαμένων, Οὗτος, ἔφη προσειπὼν τὸ ὄνομα, καλεῖ σε Πυθαγόρας.

15. Πύθωνος δὲ τινος τῶν ἐν Μακεδονίᾳ εὐπαρῶν νεανίσκου ὠραῖο ἐρεσχηλοῦντος αὐτὸν καὶ προτείνοντος ἐρώτημά τι σοφιστικὸν καὶ κελεύοντος εἰπεῖν τοῦ συλλογισμοῦ τὴν λύσιν, Ἐν, ἔφη, οἶδα, τέκνον, ὅτι περαίνει. Ἀγανακτήσαντος δὲ ἐκεῖνου ἐπὶ τῷ τῆς ἀμφιβολίας σκώμματι καὶ συναπειλήσαντος, Αὐτίκα σοι μάλα τὸν ἄνδρα δεῖξω, ὁ δὲ σὺν γέλωτι ἡρώτησε, Καὶ γὰρ ἄνδρα ἔχεις;

16. Ἐπεὶ δὲ τις ἀθλητὴς καταγελασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ὅτι ἐσθῆτα ὠφθη ἀνθινὴν ἀμπεχόμενος Ὀλυμπιονίκης ὦν, ἐπάταξεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν λίθῳ καὶ αἷμα ἔρρῦν, οἱ μὲν παρόντες ἡγανάκτουσαν ὡς αὐτὸς ἕκαστος τετυπτημένος καὶ ἐβόων ἐπὶ τὸν ἀνθύπατον ἵναί, ὁ δὲ Δημόναξ, Μηδαμῶς, ἔφη, ὦ ἄνδρες, πρὸς τὸν ἀνθύπατον, ἀλλ' ἐπὶ τὸν λατρὸν.

17. Ἐπεὶ δὲ ποτε καὶ χρυσοῦν δακτύλιον ὀδῶ βαδίζων εὔρε, γραμματίον ἐν ἀγορᾷ προθεὶς ἡξίου τὸν ἀπολέσαντα, ὅστις εἶη τοῦ δακτυλίου δεσπότης, ἦκειν καὶ εἰπόντα ὁλκὴν αὐτοῦ καὶ λίθον καὶ τύπον ἀπολαμβάνειν· ἦκειν οὖν τις μεираκίσκος ὠραῖος αὐτὸς ἀπολωλεμένος λέγων. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ὑγιὲς ἔλεγεν, Ἀπίθι, ἔφη, ὦ παῖ, καὶ τὸν σεαυτοῦ δακτύλιον φύλαττε, τοῦτον γὰρ οὐκ ἀπολώλεκας.

18. Τῶν δὲ ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων βουλῆς τις Ἀθήνησιν υἱὸν αὐτῷ δείξας πᾶν ὠραῖον, θηλυδρίαν δὲ καὶ διακεχλασμένον, Προσαγορεύει σε, ἔφη, ὁ ἐμὸς υἱὸς οὐ τοσί· καὶ ὁ Δημόναξ, Καλὸς, ἔφη, καὶ σοῦ ἀξίος καὶ τῇ μητρὶ ὅμοιος.

19. Τὸν δὲ Κυνικὸν ἐν ἄρκτου δέρματι φιλοσοροῦντα οὐχ Ὀνωρᾶτον, ὥσπερ ὀνομάζετο, ἀλλ' Ἀρκεσίλαν καλεῖν ἡξίου.

20. Ἐρωτήσαντος δὲ τινος τίς αὐτῷ ὅρος εὐδαιμονίας εἶναι δοκεῖ, Μόνον εὐδαίμονα, ἔφη, τὸν ἐλευθέρον·

essent : accessit ad Demonactem rogavitque quis esset qui sua derideret : is, Homo, inquit, aures habens deceptu non nimium faciles. Instante vero sophista atque interrogante, Quo vero vialico instructus, Demonax, a puero ad philosophiam accessisti? Testiculis, inquit.

13. Alio quodam tempore idem accedens interrogat Demonactem, quam maxime sectam in philosophia amplecteretur : at ille, Quis vero tibi, inquit, dixit me philosophari? Et jam discedens apud se suaviter sane risit : illo vero interrogante quid rideret, Ridiculum mihi, inquit, esse videbatur, te a barba judicari velle philosophos, barbam quum non habeas ipse.

14. Sidonio aliquando sophista Athenis florente ac de se laudem commemorante ejusmodi, se philosophiam universam explorasse — sed nihil impedit verba ipsa referre : Si Aristoteles me vocet in Lyceum, sequar : si Plato in Academiam, veniam : si Zeno, in Pæcile commorabor : si Pythagoras vocet, silebo. Surgens igitur Demonax ex mediis auditoribus, Heus tu, inquit nomis illum appellans, vocat te Pythagoras.

15. Pythonis cujusdam purpuratorum Macedoniae filio pulchro, irritante illum nugis et sophisticam interrogationem proponente, ejusque syllogismi solutionem dicere illum jubente, Unum, inquit, puer, novi, te περαίνεισθαι [quod est et concludere ex sumtis quibusdam et subigi]. Egere autem ferente illo lusum ex ambiguo, et una minitante, Statim tibi virum monstrabo ! cum risu interrogavit, Virum nempe habes?

16. Quum vero athleta quidam derisus ab illo, quod in florida veste, Olympionices licet, visus esset, caput illius lapide percussisset, et sanguis efflueret : praesentes quidem indignari, quasi unusquisque ipsorum pulsatus esset, clamareque, ad proconsulem eundum esse : at Demonax, Nequaquam, inquit, viri, ad proconsulem ; sed ad medicum.

17. Invenerat aliquando aureum anulum incedens per viam, tabellaque in foro proposita postulabat, ut qui perdidisset, dominus annuli, veniret, dictoque pondere illius et gemma, et imagine, cum reciperet. Venit adolescentulus formosus, se perdidisse dicens. Quum vero sani nihil diceret, Abi, puer, inquit, et tuum ipsius anulum serva : hunc quidem non perdidisti!

18. De Romano senatu aliquis Athenis filium ipsi suum ostendens formosum valde, sed effeminatum fractumque, Salutat te, inquit, filius hic meus. Et Demonax, Pulcher, inquit, et te dignus, et matris similis.

19. Cynicum illum in ursi pelle philosophantem, non Honoratum, quod illi nomen erat, sed Arcesilaum vocari volebat.

20. Interrogante quodam quis ipsi finis felicitatis videretur, Solum felicem, ait, liberum : illo vero dicente,

ἐκείνου δὲ φήσαντος πολλοὺς ἐλευθέρους εἶναι, Ἄλλ' ἐκείνον, εἶπε, νομίζω τὸν μήτε ἐλπίζοντά τι μήτε δεδιότα· ὁ δὲ, Καὶ πῶς ἂν, ἔφη, τοῦτό τις δύναται; ἅπαντες γὰρ ὡς τὸ πολὺ τούτοις δεδουλωμένα, Καὶ μὴν εἰ κατανοήσεις, εἶπε, τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα, εὖ-ροις ἂν αὐτὰ οὐτ' ἐλπίδος οὐτε φόβου ἀξία, παυσομένων πάντως καὶ τῶν ἀνιερῶν καὶ τῶν ἡδέων.

21. Περεγρίνου δὲ τοῦ Πρωτεύως ἐπιτιμῶντος αὐτῷ, ὅτι ἐγέλα τὰ πολλὰ καὶ τοῖς ἀνθρώποις προσέπαιζε, καὶ λέγοντος, Δημῶναξ, οὐ κυνῆς, ἀπεκρίνατο, Περεγρίνε, οὐκ ἀνθρωπίζεις.

22. Καὶ μὴν καὶ φυσικὸν τινα περὶ τῶν ἀντιπόδων διαλεγόμενον ἀναστήσας καὶ ἐπὶ φρέαρ ἀγαγὼν καὶ δείξας αὐτῷ τὴν ἐν τῷ ὕδατι σκιάν ἤρετο, Τοιούτους ἄρα τοὺς ἀντίποδας εἶναι λέγεις;

23. Ἀλλὰ καὶ μάγου τινὸς εἶναι λέγοντος καὶ ἐπωδὰς ἔχειν ἰσχυράς, ὡς ὑπ' αὐτῶν ἅπαντας ἀναπειθῆναι καὶ παρέχειν αὐτῷ ὅποσα βούλεται, Μὴ θαύμαζε, ἔφη· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁμότεχνός εἰμι σοι, καὶ εἰ βούλει, ἔπου πρὸς τὴν ἀρτόπωλιν καὶ ὄψει με διὰ μιᾶς ἐπωδῆς καὶ μικροῦ του φαρμάκου πείθοντα αὐτὴν δοῦναί μοι τῶν ἄρτων, αἰνιττόμενος τὸ νόμισμα ὡς τὰ ἴσα τῇ ἐπωδῇ δυνάμενον.

24. Ἐπεὶ δὲ Ἡρώδης ὁ πᾶν ἐπένθει τὸν Πολυδεύκην πρὸ ὥρας ἀποθανόντα καὶ ἡξίου ὄχημα ζεύγνυσθαι αὐτῷ καὶ ἵππους παρίστασθαι ὡς ἀναδησομένῳ καὶ δεῖπνον παρασκευάζεσθαι, προσελθὼν, Παρὰ Πολυδεύκους, ἔφη, κομίζω σοὶ τινα ἐπιστολήν. Ἡσθέντος δὲ ἐκείνου καὶ οἰηθέντος ὅτι κατὰ τὸ κοινὸν καὶ αὐτὸς συντρέχει τοῖς ἄλλοις τῷ πάθει αὐτοῦ, καὶ εἰπόντος, Τί οὖν, ὦ Δημῶναξ, Πολυδεύκης ἀξιοῖ; Αἰτιᾶται σε, ἔφη, ὅτι μὴ ἤδη πρὸς αὐτὸν ἄπει.

25. Ὁ δ' αὐτὸς υἱὸν πενθοῦντι καὶ ἐν σκότῳ ἑαυτὸν καθιερῶντι προσελθὼν ἔλεγε μάγος τε εἶναι καὶ δύνασθαι ἀναγαγεῖν τοῦ παιδὸς τὸ εἶδωλον, εἰ μόνον αὐτῷ τρεῖς τινας ἀνθρώπους ὀνομάσειε μὴδένα πώποτε πεπνυθῆκότας· ἐπὶ πολὺ δὲ ἐκείνου ἐνδοιάσαντος καὶ ἀποροῦντος — οὐ γὰρ εἶχε τινα, οἶμαι, εἰπεῖν τοιοῦτον — Εἴτ', ἔφη, ὧ γελοῖε, μόνος ἀφόρητα πάσχειν νομίζεις μὴδένα ὁρῶν πένθους ἄμοιρον;

26. Καὶ μὴν χάκειων καταγελαῖν ἡξίου τῶν ἐν ταῖς ὁμιλίαις πᾶν ἀρχαίους καὶ ξένους ὀνόμασι χρωμένων· ἐνὶ γούν ἐρωτηθέντι ὑπ' αὐτοῦ λόγον τινὰ καὶ ὑπεραττικῶς ἀποκριθέντι, Ἐγὼ μὲν σε, ἔφη, ὧ ἑταῖρε, νῦν ἠρώτησα, σὺ δέ μοι ὡς ἐπ' Ἀγαμέμνονος ἀποκρίνη.

27. Εἰπόντος δὲ τινος τῶν ἑταίρων, Ἀπίωμεν, Δημῶναξ, εἰς τὸ Ἀσκληπιεῖον καὶ προσευξώμεθα ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ, Πάνυ, ἔφη, κωφὸν ἡγῇ τὸν Ἀσκληπιδίον, εἰ μὴ δύναται κἀντεῦθεν ἡμῶν εὐχομένων ἀκούειν.

28. Ἰδὼν δὲ ποτε δύο τινας φιλοσόφους κομιδῇ ἀπαιδεύτως ἐν ζητῇσιν ἐρίζοντας καὶ τὸν μὲν ἄτοπα ἐρωτῶντα, τὸν δὲ οὐδὲν πρὸς λόγον ἀποκρινόμενον, Οὐδοκαί ὑμῖν, ἔφη, ὧ φίλοι, ὁ μὲν ἕτερος τούτων τράγον ἀμειλγειν, ὁ δὲ αὐτῷ κόσκινον ὑποτιθέσθαι;

multos liberos esse : At ego, inquit, illum puto, qui neque aperet quicquam, neque metuat. Ille, Et quomodo, inquit, quis illud possit? omnes enim ut plurimum hisce rebus servimus. Quin si perspicies, respondit, res hominum, deprehendes illas neque spe neque metu dignas, quum desitura sint omnino molesta pariter et jucunda.

21. Peregrino illo Proteo increpante ipsum, quod multum rideret atque alluderet hominibus, ac dicente, Demonax non agis canem (*Cynicum*), respondit, Peregrine, non agis hominem!

22. Physicum adeo quendam, de antipodibus disputantem, excitavit, et ad puteum deducto ostendit in aqua umbram, interrogans : Tales igitur ais esse antipodas?

23. Etiam quum aliquis magum se esse diceret et carmina habere potentissima, quibus persuadere posset omnibus, ut praeberent sibi quaecumque vellet : Noli admirari, inquit; nam et ego artis tuae sum : et, si vis, sequere ad panum venditricem, et videbis uno me carmine et pauxillo quodam veneno inducere illam ut panem mihi det : nummum indicans, cujus eadem quae carminis vis esset.

24. Quum Herodes ille celeberrimus Pollucem suum lugeret ante pubertatem defunctum, juberetque currum illi jungi, et equos astare tanquam conscensuro, et caenam parari, accedens, A Polluce, inquit, affero tibi epistolam. Delectato autem illo, atque putante, pro communi reliquorum ratione, et ipsum suo subservire morbo, dicenteque : Quid ergo, Demonax, Pollux mandat? Accusat te, inquit, quod non jam ad ipsum abeas.

25. Idem lugenti filium, et in tenebris se concludenti accedens dixit magum se esse, et posse ipsi evocare filii umbram, modo sibi tres quosdam homines nominaret, qui neminem unquam luxerint. Multum autem illo dubitante et haerente (neque enim habebat, opinor, quem talem nominaret), Tum tu, inquit, ridicule, solum te intolerabilia pati arbitraris, quum tamen expertem luctus videas neminem?

26. Etiam illos risu solebat excipere, qui in congressibus uterentur antiquatis omnino peregrinisque vocabulis. Uni ergo interrogato a se aliquid, et supra modum Attice respondenti, Equidem te jam nunc, inquit, interrogavi : at tu mihi tanquam sub Agamemnone respondes.

27. Dicente sodalium quodam, Abeamus, Demonax, in Aesculapii, et oremus pro filio, Utique, inquit, surdum judicas Aesculapium, si non potest hinc etiam orantes audire.

28. Videns aliquando duos quosdam philosophos omnino indocte in disputatione contendere, et alterum quidem absurda interrogare, alterum nihil quod ad rem faceret respondere, Nonne videtur vobis, inquit, amici, alter horum mulgere hircam, alter cribrum ei supponere

29. Ἀγαθοκλούς δὲ τοῦ Περιπατητικοῦ μέγα φρονούντος ὅτι μόνος αὐτὸς ἐστὶ καὶ πρῶτος τῶν διαλεκτικών, ἔφη, Καὶ μὴν, ὦ Ἀγαθόκλεις, εἰ μὲν πρῶτος, οὐ μόνος, εἰ δὲ μόνος, οὐ πρῶτος.

30. Κεθήγῳ δὲ τοῦ ὑπατικοῦ, ὁπότε διὰ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπῆι προσβέουσιν τῷ πατρὶ, πολλὰ καταγέλαστα καὶ λέγοντας καὶ ποιοῦντας, ἐπειδὴ τῶν ἐταίρων τις ὁρῶν ταῦτα ἔλεγεν αὐτὸν μέγα κάθαρμα εἶναι, Μὰ τὸν Δι', ἔφη, ὁ Δημῶναξ, οὐδὲν μέγα.

31. Καὶ Ἀπολλώνιον δὲ ποτε τὸν φιλόσοφον ἰδὼν μετὰ πολλῶν τῶν μαθητῶν ἐξελεύοντα — ἥδη δὲ ἀπῆι μετὰ πεμπτος ὡς ἐπὶ παιδείᾳ τῷ βασιλεῖ συνοόμενος — Προσέρχεται, ἔφη, ὁ Ἀπολλώνιος καὶ οἱ Ἀργοναῦται αὐτοῦ.

32. Ἄλλου δὲ ποτε ἐρομένου εἰ ἀθάνατος αὐτῷ ἢ ψυχὴ δοκεῖ εἶναι, Ἀθάνατος, ἔφη, ἀλλ' ὡς πάντα.

33. Περὶ μέντοι Ἡρώδου ἔλεγεν ἀληθεύειν τὸν Πλάτωνα φάμενον οὐ μίαν ἡμᾶς ψυχὴν ἔχειν· οὐ γὰρ εἶναι τῆς αὐτῆς ψυχῆς Ῥηγίλλαν καὶ Πολυδεύκην ὡς ζῶντας ἐστιᾶν καὶ τὰ τοιαῦτα μελετᾶν.

34. Ἐτόλμησέ δὲ ποτε καὶ Ἀθηναίους ἐρωτῆσαι δημοσίᾳ τῆς προρρήσεως ἀκούσας, διὰ τίνα αἰτίαν ἀποκλείουσι τοὺς βαρβάρους καὶ ταῦτα τοῦ τὴν τελευταίαν αὐτοῖς καταστησάμενου Εὐμόλπου βαρβάρου καὶ Θρακὸς ὄντος.

35. Ἐπεὶ δὲ ποτε πλεῖν μέλλοντι αὐτῷ διὰ χειμῶνος ἔφη τις τῶν φίλων, Οὐ δέδοικας μὴ ἀνατραπέντος τοῦ σκάφους ὑπὸ ἰχθύων καταβρωθῆς; Κᾶτ' οὐκ ἀγνώμων ἂν εἴην, ἔφη, ὁκῶν ὑπὸ ἰχθύων καταδασθῆναι τοσούτους αὐτὸς ἰχθύς καταφαγών;

36. Ῥήτορι δὲ τινι κάκιστα μελετήσαντι συνεβούλευεν ἀσκεῖν καὶ γυμνάζεσθαι· τοῦ δὲ εἰπόντος, Ἀεὶ ἐπ' ἐμαυτοῦ λέγω, Εἰκότως τοίνυν, ἔφη, τοιαῦτα λέγεις μωρῷ ἀκροατῇ χρώμενος.

37. Καὶ μάντιν δὲ ποτε ἰδὼν δημοσίᾳ ἐπὶ μισθῷ μαντεύμενον, Οὐχ ὁρῶ, ἔφη, ἐφ' ὅτῳ τὸν μισθὸν ἀπαιτεῖς· εἰ μὲν γὰρ ὡς ἀλλάξαι τι δυνάμενος τῶν ἐπιτεκλωσμένων, ὀλίγον αἰτεῖς ὁπόσον ἂν αἰτῆς, εἰ δὲ ὡς δέδοκται τῷ θεῷ πάντα ἔσται, τί σου δύναται ἡ μαντική;

38. Προσβύτου δὲ τινος Ῥωμαίου εὐσωματοῦντος καὶ τὴν ἐνόπλιον αὐτῷ μάχην πρὸς πάτταλον ἐπιδειξάμενός καὶ ἐρομένου, Πῶς σοι, Δημῶναξ, μεμαχῆσθαι ἔδοξα; Καλῶς, ἔφη, ἂν ξύλινον τὸν ἀνταγωνιστὴν ἔχης.

39. Καὶ μὴν καὶ πρὸς τὰς ἀπόρους τῶν ἐρωτήσεων πᾶν εὐστόχως παρεσκεύαστο· ἐρομένου γάρ τινος ἐπὶ χλευασμῷ, εἰ χιλίας μνᾶς ξύλινον καύσασαι, ὦ Δημῶναξ, πόσαι μνᾶί ἂν καπνοῦ γένοιτο; Στῆσον, ἔφη, τὴν σποδὸν, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν καπνὸς ἐστὶ.

40. Πολυβίου δὲ τινος, κομιδῇ ἀπαιδευτοῦ ἀνθρώπου καὶ σολοῖκου, εἰπόντος, Ὁ βασιλεὺς με τῇ Ῥωμαίων πολιτείᾳ τετίμηκεν· Εἶθε σε, ἔφη, Ἑλληνα μᾶλλον ἢ Ῥωμαῖον πεποιήκεν.

41. Ἰδὼν δὲ τινὰ τῶν εὐπαρόφων ἐπὶ τῷ πλάτει

29. Agathocle Peripatetico gloriente, solum se et primum esse dialecticorum, Quin tu, inquit, Agathocles, si quidem primus, non solus: si vero solus; non primus.

30. Cethego consulari, quum per Græciam in Asiam pergeret legatus patri futurus, ridicula multa et dicente et faciente; atque sodalium ipsius uno, qui ista videret, dicente; magnum eum purgamentum esse: Medius fidius, inquit Demonax, magnum nihil.

31. Apollonium aliquando philosophum quum videret multis cum discipulis exeuntem (ibat autem arcessitus, ut institutionis causa cum imperatore esset), Accedit, inquit, Apollonius cum suis Argonautis.

32. Interrogante alio utrum immortalis illi videatur anima, Immortalis, inquit, sed ut omnia.

33. De Herode dicebat, verum dicere Platonem, non unam nos animam habere: neque enim ejusdem esse animæ, Regillam et Pollucem (mortuos) ut viventes convivio excipere, et talia declamare.

34. Ausus est aliquando etiam Athenienses publice interrogare, audita solemnī denuntiatione, propter quam causam excludant sacris barbaros, idque, quum constituerit illis initia Eumolpus, barbarus e Thracia.

35. Quum navigaturo per hiemem diceret amicorum aliquis, Non metuis ne everso navigio devoreris a piscibus? Tum non ingratus fuerim, inquit, si graverer consumi a piscibus, qui ipse multos adeo pisces sim epulatus?

36. Rhetori cuidam pessime declamanti consulebat exercere se et meditari: hoc autem dicente, Semper apud me dico; Non igitur mirum est, inquit, talla te dicere, qui stultum adeo auditorem adhibeas.

37. Divinatoreν videns publice accepta mercede divinantem, Non video, inquit, pro qua re mercedem repetas: si enim, ut qui mutare aliquid possis de fati, parum nimis exigis, quantumcumque exigas; sin vero ut decretum deo est, sic erunt omnia, tua quid prodest divinatio?

38. Sene quodam Romano, corporis bene curati, armatam ipsi pugnam ad palum ostendente, atque interrogante, Quomodo tibi, Demonax, pugnassee videor? Præclare, inquit, ligneum si hostem habueris.

39. Etiam ad difficiles quæstiones acute admodum paratus erat. Per ludibrium enim interrogante quodam, Si mille minas lignorum cremavero, Demonax, quot ibi minæ fumi fuerint? Appende, inquit, cineres; reliquum omne fumus est.

40. Polybio cuidam indocto plane homini et vitiose loquenti, quum diceret: Imperator Romana me civitate honoravit: Utinam, inquit, Græcum te potius quam Romanum fecisset!

41. Quum prætextatum aliquem vidisset latitudine clavi

τῆς πορφύρας μέγα φρονούντα, κύψας αὐτοῦ πρὸς τὸ οὖς καὶ τῆς ἐσθῆτος λαβόμενος καὶ δεΐξας, Τοῦτο μέντοι, ἔφη, πρὸ σοῦ πρόβατον ἐφόρει καὶ ἦν πρόβατον.

42. Ἐπεὶ μέντοι λουόμενος ὤκνησεν ἐς τὸ ὕδωρ ζέον ἐμβῆναι, καὶ ἡτιάσατό τις ὡς ἀποδειλιάσαντα, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὑπὲρ πατρίδος αὐτὸ πείσεσθαι ἐμελλον;

43. Ἐρομένου δέ τινος, Ὅποια νομίζεις τὰ ἐν Ἄδου; Περὶ μείνον, ἔφη, χάκειθ' ἐν σοὶ ἐπιστελῶ.

44. Ἀδμήτῳ δέ τινα ποιητῇ φαῦλῳ λέγοντι γεγραφεῖναι μυνόστιχον ἐπιγράμμα, ὅπερ ἐν ταῖς διαθήκαις κεκλεύκεν ἐπιγραφῆναι αὐτοῦ τῇ στήλῃ — οὐ χεῖρον δὲ καὶ αὐτὸ εἰπεῖν,

Γαῖα λάβ' Ἀδμήτου Εὐτρον, βῆ δ' εἰς θεὸν αὐτός —

γελάσας εἶπεν, Οὕτω καλὸν ἐστίν, ὦ Ἀδμήτε, τὸ ἐπιγράμμα ὥστε ἐβούλομην αὐτὸ ἡδὴ ἐπιγεγράφθαι.

45. Ἰδὼν δέ τις ἐπὶ τῶν σκελῶν αὐτοῦ ὅλα τοῖς γέρονσιν ἐπεικῶς γίγνεται, ἤρετο, Τί τοῦτο, ὦ Δημῶναξ; ὁ δὲ μειδιάσας, Χάρων με ἔδακεν, ἔφη.

46. Καὶ μέντοι καὶ Αἰακεδαίμονιόν τινα ἰδὼν τὸν αὐτοῦ οἰκίτην μαστιγοῦντα, Παῦσαι, ἔφη, ὁμότιμον σουτοῦ τὸν δούλον ἀποφαίνων.

47. Δανάης δέ τινος πρὸς τὸν ἀδελφὸν δίκην ἐχούσης, Κρίθῃτι, ἔφη, οὐ γὰρ εἴ Δανάη ἢ Ἀκρισίῳ θυγάτηρ.

48. Μάλιστα δὲ ἐπολέμει τοῖς οὐ πρὸς ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς ἐπίδειξιν φιλοσοφοῦσιν. Ἐνα γοῦν ἰδὼν Κυνικὸν τρίβωνα μὲν καὶ πήραν ἔχοντα, ἀντὶ δὲ τῆς βακτηρίας ὑπερον, κεκραγότα καὶ λέγοντα ὅτι Ἀντισθέ- νους καὶ Κράτητος καὶ Διογένης ἐστὶ ζῆλωτης, Μὴ ψεύδου, ἔφη, σὺ γὰρ Ὑπερίδου μαθητὴς ὦν τυγχάνεις.

49. Ἐπεὶ μέντοι πολλοὺς τῶν ἀθλητῶν εὐρὰ κακομαχοῦντας καὶ παρὰ τὸν νόμον τὸν ἐναγώνιον ἀντὶ τοῦ παγκρατιαίνειν δάκνοντας, Οὐκ ἀπεικώτας, ἔφη, τοὺς νῦν ἀθλητάς οἱ παρομαρτοῦντες λένοντας καλοῦσιν.

50. Ἀστεῖον δὲ καὶ αὐτοῦ καὶ δηκτικὸν ἄμα τὸ πρὸς τὸν ἀνθύπατον εἰρημένον ἦν μὲν γὰρ τῶν πιττουμένων τὰ σκέλη καὶ τὸ σῶμα ὅλον, Κυνικοῦ δέ τις ἐπὶ λίθον ἀναβάντος καὶ αὐτὸ τοῦτο κατηγοροῦντος αὐτοῦ καὶ εἰς κιναιδίαν διαβάλλοντος, ἀγανακτήσας καὶ κατασπασθῆναι τὸν Κυνικὸν κελεύσας ἐμελλεν ἢ ξύλοις συντρίψειν ἢ καὶ φυγῇ ζημιώσιν· ἀλλ' ὁ γε Δημῶναξ παρατυλὼν παρηγεῖτο συγγνώμην ἔχειν αὐτῷ κατὰ τινα πάτριον τοῖς Κυνικοῖς παρρησίαν θρασυνομένῳ. Εἰπόντος δὲ τοῦ ἀνθυπάτου, Νῦν μὲν σοὶ ἀφίημι αὐτόν, ἂν δὲ ὕστερον τοιοῦτόν τι τολμήσῃ, τί παθεῖν ἀξίός ἐστι; καὶ ὁ Δημῶναξ, Δρωπακισθῆναι τότε αὐτὸν κέλευσον.

51. Ἄλλῳ δέ τινα στρατοπέδων ἄμα καὶ ἔθνους τοῦ μεγίστου τὴν ἀρχὴν ἐμπιστευθέντι ἐκ βασιλείως ἐρομένῳ πῶς ἀρίστα ἀρᾷ, Ἀόργητος, ἔφη, καὶ ὀλίγα μὲν λαλῶν, πολλὰ δὲ ἀκούων.

52. Ἐρομένῳ δέ τινα εἰ καὶ αὐτὸς πλακοῦντας ἐσθίοι, Οἶε οὖν, ἔφη, τοῖς μωροῖς τὰς μελίττας τιθεῖναι τὰ κηρία;

superbientem, ad aurem illius inclinatus, et prehensa veste ostensaque, Hanc quidem, inquit, ante te ovis gestabat, et erat ovis.

42. In balneo quum ingredi in ferventem aquam cunctaretur, et ut timidum aliquis accusaret, Dic mihi, inquit, an pro patria hoc subiturus eram?

43. Interrogante quodam, Quid putas agi apud inferos? Exspecta, inquit, inde tibi rescribam.

44. Admeto cuidam, malo poetæ, quum diceret scriptum a se epigramma unius versus, quod testamento jussisset suæ columellæ sepulcri inscribi: sed quid prohibet ipsum ponere,

Terra cape Admeti utriculum, deus exiit ipse!

ridens dixit: Adeo pulchrum est, o Admete, epigramma, ut velim illud jam inscriptum esse.

45. Videns aliquis in cruribus illius, qualia fere solent accidere senibus, rogarat: Ecquid hoc, Demonax? Ille subridens, Charon, inquit, me momordit.

46. Lacedæmonium quendam quum vidisset flagellis cædere servum, Desine, inquit, parem tibi honore reddere servum tuum.

47. Danae quædam litem contra fratrem quum haberet, In jus ambula, inquit, neque enim illa es Danae Acrisii (injudicati) filia.

48. Maxime autem impugnavat qui non vere, sed ostentationis causa philosopharentur. Unum enim videns Cynicum pallium quidem habentem ac peram, pro clava autem pistillum, valde clamantem, dicentemque se Antisthenis et Cratetis et Diogenis æmulum, Noli mentiri, inquit; tu enim Hyperidis (pistillarii) discipulus es.

49. Quum multos athletarum videret male pugnantes et contra legem certaminis loco pancratii mordentes, Haud injuria, inquit, hodiernos athletas sui sectatores leones appellant.

50. Lepidum sane illud quoque ipsius et mordax simul ad proconsulem dictum. Erat enim ille ex eo numero, qui crura ac totum corpus vellent. Cynico autem quodam ascendente in lapidem, atque id ipsum accusante, mollitiemque illius traducete, indignatus, detralique jubens Cynicum, aut fustibus contundere aut multare exilio parabat. Forte autem superveniens Demonax deprecatus est, veniam ut illi daret, qui patria quadam Cynicis libertate hoc ausus esset. Dicente vero proconsule: Jam quidem illum tibi dimitto, sed si in posterum tale quid ausus fuerit, quid pati dignus est? Demonax, Tum dropace illum velli jube, inquit.

51. Alii cuidam, cui legionum et provinciæ maximæ imperium commissum fuerat ab imperatore, interroganti quomodo optime imperaret, respondit: Si non irascaris et loquaris pauca, multa vero audias.

52. Interrogante quodam, num et ipse placentas ederet, Putasne igitur, inquit, stultis favos strui ab apibus?

53. Πρὸς δὲ τῇ Ποικίλῃ ἀνδριάντα ἰδὼν τὴν χεῖρα ἀποκεκομμένον, ὅψε' ἔφη Ἀθηναίους εἰκόνι χαλκῇ τιμηκέναι τὸν Κυναίγειρον.

54. Καὶ μὴν καὶ Ῥουφῖνον τὸν Κύπριον — λέγω δὲ τὸν χωλὸν τὸν ἐκ τοῦ περιπάτου — ἰδὼν ἐπὶ πολλοῖς περιπάτοις ἐνδιατρίβοντα, Οὐδέν ἐστιν, ἔφη, ἀναισχυντότερον χωλοῦ Περιπατητικοῦ.

55. Ἐπεὶ δέ ποτε ὁ Ἐπίκτητος ἐπιτιμῶν ἅμα συνεβούλευεν αὐτῷ ἀγαγέσθαι γυναῖκα καὶ παιδοποιήσασθαι, πρέπειν γάρ καὶ τοῦτο φιλοσόφῳ ἀνδρὶ ἕτερον ἀνθ' αὐτοῦ καταλιπεῖν τῇ φύσει, ἐλαγκτικώτατα πρὸς αὐτὸν ἀπεκρίνατο, Οὐκ οὔν, ὦ Ἐπίκτητε, δός μοι μίαν τῶν σουτοῦ θυγατέρων.

56. Καὶ μὴν καὶ τὸ πρὸς Ἑρμῖνον τὸν Ἀριστοτελικὸν ἄξιον ἀπομνημονεύσαι· εἰδὼς γάρ αὐτὸν παγκάκιστον μὲν ὄντα καὶ μυρία κακά ἐργαζόμενον, τὸν Ἀριστοτελεῖν δὲ διὰ στόματος καὶ αὐτοῦ τὰς δέκα κατηγορίας ἔχοντα, Ἑρμῖνε, ἔφη, ἀληθῶς δίκαιος εἰ δέκα κατηγοριῶν.

57. Ἀθηναίων δὲ σκεπτομένων κατὰ ζῆλον τὸν πρὸς Κορινθίους καταστήσασθαι θέον μονομάχων προελθὼν εἰς αὐτοὺς, Μὴ πρότερον, ἔφη, ταῦτα, ὦ Ἀθηναῖοι, ψηφίσθε, ἂν μὴ τοῦ Ἑλέου τὸν βωμὸν καθέλῃτε.

58. Ἐπεὶ δὲ εἰς Ὀλυμπίαν ποτὲ ἔλθόντι αὐτῷ Ἥλείοι εἰκόνα χαλκῇ ἐψηφίσαντο, Μηδαμῶς τοῦτο, ἔφη, ὦ ἄνδρες Ἥλείοι, μὴ δόξητε ἐνεδίξειν τοῖς προγόνους ὑμῶν, ὅτι μήτε Σωκράτους μήτε Διογένηος εἰκόνα ἀνατεθείκασιν.

59. Ἦκουσα δὲ αὐτοῦ ποτε καὶ πρὸς τὸν τῶν νόμων ἔμπειρον ταῦτα λέγοντος, ὅτι κινδυνεύουσιν ἄχρηστοι εἶναι οἱ νόμοι, ἂν τε πονηροῖς ἂν τε ἀγαθοῖς γράφωνται· οἱ μὲν γὰρ οὐ δέονται νόμων, οἱ δὲ ὑπὸ νόμων οὐδὲν βελτίους γίγνονται.

60. Τῶν δὲ Ὀμήρου στίχων ἓνα ἦδε μάλιστα,

Κάθ' ἂν' ὁμῶς δ' ἑ' ἀργὰς ἀνὴρ δ' τε πολλὰ ἰοργῶς.

61. Ἐπῆναι δὲ καὶ τὸν Θεοσίτην ὡς Κυνικὸν τινα δημηγόρον.

62. Ἐρωτηθεὶς δὲ ποτε τίς αὐτῷ ἀρέσκοι τῶν φιλοσόφων, ἔφη, Πάντες μὲν θαυμαστοί, ἐγὼ δὲ Σωκράτην μὲν σέβω, θαυμάζω δὲ Διογένην καὶ φιλῶ Ἀριστιππον.

63. Ἐβίον δὲ ἔτη ὀλίγου δέοντα τῶν ἑκατὸν ἄνσος, ἄλυπος, οὐδένα ἐνοχλήσας τι ἢ αἰτήσας, φίλοις χρήσιμος, ἐχθρὸν οὐδένα οὐδεπώποτε ἐσχηκώς· καὶ τοσοῦτον ἔρωτα ἔσχον πρὸς αὐτὸν Ἀθηναῖοι τε αὐτοὶ καὶ ἅπαντα ἡ Ἑλλάς ὥστε παριόντι ὑπεξανίστασθαι μὲν τοὺς ἄρχοντας, σωπῆν δὲ γίνεσθαι παρὰ πάντων. Τὸ τελευταῖον δὲ ἦδη ὑπὲργηρως ὦν ἀκλῆτος εἰς ἣν τύχην παρῶν οἰκίαν ἐδείπνει καὶ ἐκάθειδε, τῶν ἐνοικούντων οὐκ οὐ τινα ἐπιφάνειαν ἡγουμένων τὸ πρᾶγμα καὶ τινα ἀγαθὸν δαίμονα εἰσληλυθέναι αὐτοῖς εἰς τὴν οἰκίαν. Παριόντα δὲ αἱ ἀρτοπώλιδες ἀνθελκον πρὸς αὐτὰς ἰκαστὴ ἀξιοῦσα παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τῶν ἄρτων, καὶ

53. Ad Pœcilen quum vidisset statuam manu truncatam, sero tandem ait statua aenea honoratum ab Atheniensibus Cynægirum.

54. Rufinum Cyprium, dico autem illum claudum, illum de Peripato, videns multum in illis ambulationibus versantem, Nihil est, inquit, claudio Peripatetico impudentius.

55. Quum quondam Epictetus non sine reprehensione consuleret illi uxorem ducere, et procreare liberos; decere enim hoc quoque virum philosophum, ut alium pro se relinquat progeneratum ex se; sic respondit, ut planissime illum refutaret, Da mihi igitur, Epictete, unam filiarum tuarum.

56. Etiam illud quod ad Aristotelicum Herminum dixit, commemorabile est. Quem quum sciret pessimum esse hominem et infinita patrantem mala, Aristotelem autem et decem illius categorias (*prædicamenta*) in ore habentem; Vere, ait, Hermine, dignus es decem categoriis (*accusationibus*.)

57. Atheniensibus æmulatione quadam Corinthiorum de gladiatorum constituendo spectaculo deliberantibus, progressus inter illos, Ne prius, inquit, o Athenienses, de his in suffragium ite, quam Misericordiæ aram sustuleritis.

58. Quum Olympiam venienti Elei æneam statuam decernerent, Nequaquam, inquit, o viri Elei, hoc facite, ne exprobrare videamini maioribus vestris, qui neque Socrati statuam, neque Diogeni posnerint.

59. Audiui illum quondam ad jurisperitum ista dicere: inutiles fere leges esse, sive bonis scribantur, sive malis; alteros enim non indigere legibus, alteros nihilo a legibus fieri meliores.

60. Homeri versum unum maxime cantillabat:

Mors simul ignavum rapit, et qui multa patravit.

61. Thersiten laudabat ut Cynicum quendam concionatorem.

62. Interrogatus, quis philosophorum maxime ipsi probaretur? Omnes quidem, ait, admirabiles: ego vero Socratem veneror, miror Diogenem, amo Aristippum.

63. Vixit annos non multos intra centum, sine morbo, sine dolore, nemini molestus quum fuisset, a nemine quicquam quum petlisset: utilis amicis, qui inimicum nunquam quenquam habuisset. Tanto illum amore persecuti sunt cum ipei Athenienses, tum universa Græcia, ut prodeunti in publicum assurgerent principes, silentium autem ab omnibus illi præstaretur. Denique quum ad ultimam senectutem jam pervenisset, invocatus quamcumque luberet domum ingressus, coenebat ibi pernoctabatque, quam rem dei alicujus adventum existimabant incolæ, bonum aliquem genium domum ad se introisse putantes. Prætereuntem panum venditrices certatim ad se trahere, postulans unaquæque a se

τοῦτο εὐτυχίαν ἑαυτῆς ἡ δαδωκυῖα φέτο. Καὶ μὴν καὶ οἱ παῖδες ὁπώρας προσέφερον αὐτῷ πατέρα ὀνομάζοντες.

64. Στάσεως δέ ποτε Ἀθήνῃσι γενομένης εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ φανείς μόνον σιωπᾶν ἐποίησεν αὐτούς· ὁ δὲ ἰδὼν ἤδη μετεγνωκότας οὐδὲν εἰπὼν καὶ αὐτὸς ἀπηλλάγη.

65. Ὅτε δὲ συνῆκεν οὐκέθ' οἷός τε ὢν αὐτῷ ἐπικουρεῖν, εἰπὼν πρὸς τοὺς παρόντας τὸν ἐναγώνιον τῶν κηρύκων πόδα,

Λήγει μὲν ἄγων τῶν καλλίστων
ἄθλων ταμίας, καίρὸς δὲ καλεῖ
μηκέτι μέλλειν·

καὶ πάντων ἀποσχόμενος ἀπῆλθε τοῦ βίου παιδρὸς καὶ οἷός ἀεὶ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐφαίνετο.

66. Ὀλίγον δὲ πρὸ τῆς τελευτῆς ἐρομένου τινὸς, Περὶ ταρῆς τί κελεύεις; Μὴ πολυπραγμονεῖτε, ἔφη· ἡ γὰρ ὁδμή με θάψει. Φαμένου δὲ ἐκείνου, Τί οὖν; οὐκ αἰσχρὸν ὀρνέοις καὶ κυσὶ βορὰ προτεθῆναι τηλικούτου ἀνδρὸς σῶμα; Καὶ μὴν οὐδὲν ἀποπον, ἔφη, τοῦτο, εἰ μέλλω καὶ ἀποθανὼν ζῶοις τισὶ χρήσιμος ἔσεσθαι.

67. Οἱ μέντοι Ἀθηναῖοι καὶ ἐθαψαν αὐτὸν δημοσίᾳ μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐπὶ πολὺ ἐπένθησαν καὶ τὸν Ὁἶκον τὸν λίθινον, ἐφ' οὗ εἰώθει ὁπότε κάμνοι ἀναπαύεσθαι, προσεκύουν καὶ ἐστεφάνουν ἐς τιμὴν τοῦ ἀνδρὸς ἡγούμενοι ἱερὸν εἶναι καὶ τὸν λίθον ἐφ' οὗ ἐκαθέζετο. Ἐπὶ μὲν γὰρ τὴν ἐκφορὰν οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἀπήντησε, καὶ μάλιστα τῶν φιλοσόφων· οὗτοι μέντοι ὑποδύντες ἐκόμιζον αὐτὸν ἄχρι πρὸς τὸν τάφον.

Ταῦτα ὀλίγα πάνυ ἐκ πολλῶν ἀπεμνημόνευσα, καὶ ἔστιν ἀπὸ τούτων τοῖς ἀναγιγνώσκουσι λογίζεσθαι ὁποῖος ἐκείνος ἀνὴρ ἐγένετο.

XXXVIII.

* ΕΡΩΤΕΣ.

1. LYCINUS. Ἐρωτικῆς παιδιᾶς, ἐταῖρέ μοι Θεόμνηστε, ἐξ ἐωθινοῦ πεπλήρωκας ἡμῶν τὰ κεκμηκότα πρὸς τὰς συνεχεῖς σπουδὰς ὧτα, καὶ μοι σφόδρα διψῶντι τοιαύτης ἀνέσεως εὐκαιρος ἡ τῶν ἱλαρῶν σου λόγων ἐρρῦν χάρις· ἀσθενὴς γὰρ ἡ ψυχὴ διηνεκοῦς σπουδῆς ἀνέχεσθαι, ποθοῦσι δ' οἱ φιλότιμοι πόνοι μικρὰ τῶν ἐπαχθῶν φροντίδων χαλασθέντες εἰς ἡδονὰς ἀνίσταται. Πάνυ δὲ με ὑπὸ τὸν ὄρθρον ἡ τῶν ἀκολάστων σου διηγημάτων αἰμύλη καὶ γλυκεῖα πειθὼ κατηύφρανε, ὥστ' ὀλίγου δεῖν Ἀριστείδης ἐνόμιζον εἶναι τοῖς Μιλησιακοῖς λόγοις ὑπερκελούμενος, ἄχθομαι τε νῆ τοὺς σοὺς ἑρωτας, οἷς πλατὺς εὐρέθης σκοπὸς, ὅτι πέπασσαι διηγούμενος· καὶ σε πρὸς αὐτῆς ἀντιβολοῦμεν Ἀφροδίτης, εἰ περιττὰ με λέγειν ἔοικας, εἰ τις ἄρρην ἢ καὶ νῆ Δία θῆλυς ἐφείτα σοι πόθος, ἡρέμα τῇ μνήμῃ

LUCIANUS. I.

panem uti caperet, eoque se feliciorē, quæ dederat, judicare. Quin pueri fructus illi offerre, et appellare patrem.

64. Seditione aliquando Athenis exorta, in concionem prodit, ipsaque præsentia sua silentium procuravit. At quum videret jam illos resipuisse, verbo nullo prolato iterum discessit.

65. Quum vero intelligeret se non amplius præstare sibi opem posse, dixit ad præsentes præconum illud in certaminum ludis carmen :

Finis ludus, pulchram tribuens
meritis laurum, tempusque vocat
prohibetque moras :

atque abstinens omnibus, vita discessit hilaris, et qualis semper his, qui illum vidissent, apparuit.

66. Paulo ante mortem interrogante aliquo, De sepultura quid jubes? Nolite laborare, inquit, odor me sepeliet. Dicente autem illo : Quid? nonne turpe avibus canibusque cibum jacere talis viri corpus? Quin, ait, nihil absurdi hoc, si mortuus etiam animalibus quibusdam futurus sim utilis.

67. Verum Athenienses et publico illum funere magnifico extulere, et luxerunt diu, et lapideam sedem, in qua acquiescere fessus solebat, adorabant, coronabantque honoris viro habendi causa, rati sacrum etiam esse, in quo sederat, lapidem. Ad funus quidem nemo fuit quin procederet, philosophorum præsertim : hi quidem subeuntes feretro ad sepulcrum illum portarunt.

Hæc pauca sane de multis commemoravi. Et est de his existimandi copia lectoribus, qualis ille vir fuerit.

XXXVIII.

* AMORES.

1. LYCINUS. Amatorio lusu, Theomneste sodalis, a mane inde implevisti mihi fatigatas ad perpetua seria aures ; mihi que vehementer ejusmodi remissionem sitiēti, opportuna admodum fluxit hilarium sermonum tuorum venustas. Infirmitior enim est animus, quam qui perpetuam contentionem ferre possit ; desiderantque ambitiosi labores, gravibus pa-rumper curis laxati, in voluptates remitti. Me sane hoc matutino petulantium sermonum tuorum loquacitas dulcis-que suada oblectavit, ut parum abesset quin Aristides mihi viderer, Milesiis sermonibus supra modum oblectatus : atque fero moleste, per tibi tuos amores juro, quibus latus adeo scopus inventus es, quod narrare desiisti : ac per ipsam te Venerem obsecro (si forte vana me dicere putas) sive masculus aliquis, sive femineus hercle tibi amor immis-sus est, ut placide illum memoriæ ope huc evoces. Nam

22

ἐκκαλέσασθαι. Καὶ γὰρ ἄλλως ἑορταστικὴν ἄγομεν ἡμέραν Ἡράκλεια θύοντες· οὐκ ἄγνοεῖς δὲ δὴ πού τὸν θεὸν ὡς ὄξυς ἦν πρὸς Ἀφροδίτην· ἥδιστα οὖν δοκεῖ μοι τῶν λόγων τὰς θυσίας προσήσσεσθαι.

2. ΘΕΟΜΝΗΣΤΟΣ. Θάττον ἂν μοι, ὦ Λυκίνε, θαλάττης κύματα καὶ πυκνάς ἀπ' οὐρανοῦ νιφάδας ἀριθμήσεις ἢ τοὺς ἔμοῦς Ἑρωτας. Ἐγὼ γοῦν ἅπασαν αὐτῶν κενὴν ἀπολελείφθαι φερέτρην νομίζω, καὶ ἐπ' ἄλλον τινὰ πτῆναι θελήσωσιν, ἀνοπλος αὐτῶν ἢ δεξιὰ γελασθήσεται· σχεδὸν γὰρ ἐκ τῆς ἀντίπαιδος ἡλικίας εἰς τοὺς ἐφήβους κριθεὶς ἄλλαις ἀπ' ἄλλων ἐπιθυμίαις βουκολοῦμαι· διάδοχοι ἔρωτες ἄλλήλων καὶ πρὶν ἢ λῆξαι τοὺς προτέρους, ἄρχονται δεύτεροι, κάρηνα Λερναῖα τῆς παλιμψοῦς Ἰδρας πολυπλοκώτερα μὴδ' Ἰόλειον βοήθον ἔχειν δυνάμενα· πυρὶ γὰρ οὐ σθένυνται πῦρ. Οὕτω τις ὑγρὸς τοῖς ὀμμασιν ἐνοικεῖ μύωψ, δς ἅπαν κάλλος εἰς αὐτὸν ἀρπάζων ἐπ' οὐδενὶ κόρῳ παύεται· καὶ συνεχὲς ἀπορεῖν ἐπέρχεται μοι, τίς οὗτος Ἀφροδίτης δ' ὁ λόλος· οὐ γὰρ Ἡλιάδης ἐγὼ τις οὐδὲ Λημνιάδων ἔρις οὐδὲ Ἱππολύτειον ἀγροικίαν ὠφρυμένος, ὡς ἐρεθίσαι τῆς θεοῦ τὴν ἄπαυστον ταύτην ὁρμήν.

3. ΛΥΚ. Πέπαυσο τῆς ἐπιπλάστου καὶ δυσχεροῦς ταύτης ὑποκρίσεις, Θεόμνηστε. Ἀχθὴ γάρ, ὅτι τούτῳ τῷ βίῳ ἢ τύχῃ προσεκλήρωσέ σε, καὶ χαλεπὸν εἶναι νομίζεις, εἰ γυναῖξιν ὠραῖαις καὶ μετὰ παιδῶν τὸ καλὸν ἀνθούτων ὁμιλεῖς· ἀλλὰ σοὶ καὶ καθαρσίῳ τάχα δεήσει πρὸς τὸ δυσχερὲς οὕτω νόσημα· δεινὸν γὰρ τὸ πάθος. Ἀλλ' οὐχὶ τοῦτον τὸν πολλὸν ἐκχέας λῆρον εὐδαίμονα σαυτὸν εἶναι νομεῖς, ὅτι σοὶ δ' θεὸς οὐκ αὐχμηρὰν γεωργίαν ἐπέκλωσεν οὐδ' ἐμπορικὰς ἄλας καὶ στρατιωτὴν ἐν ὁπλοῖς βίον, ἀλλὰ λιπαρὰν παλαίστραι μέλουσ' σοὶ καὶ παιδρὰ μὲν ἐσθῆς μέχρι ποδῶν τὴν παρυφὴν καθεμένην, διακριδὸν δ' ἡσκημένης κόμης ἐπιμέλεια· τῶν γε μὴν ἐρωτικῶν ἡμέρων καὶ αὐτὸ τὸ βασανίζον εὐφραίνει καὶ γλυκύς δόδος δ' τοῦ πόθου δάκνει· πειράσας μὲν γὰρ ἐλπίζεις, τυχὼν δ' ἀπολελαυκας ἴση δὲ ἡδονὴ τὸ παρεῖναι καὶ τὸ μέλλον. Ἐναγγχος γοῦν διηγούμενου σου τὸν πολλόν, ὡς καὶ παρ' Ἡσιόδῳ, κατὰλογον ὦν ἀρχῆθεν ἡράσθης, ἱλαρὰ μὲν τῶν ὀμμάτων αἱ βολαὶ τακερῶς ἀνυγραίνοντο, τὴν φωνὴν δ' ἴσην τῇ Λυκάμειο θυγατρὶ λεπτὸν ἀφιδύνων ἀπ' αὐτοῦ τοῦ σχήματος εὐθὺς δῆλος ἦς οὐκ ἐκείνων μόνων, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς μνήμης ἔρων. Ἀλλ' εἰ τί σοι τοῦ κατὰ τὴν Ἀφροδίτην περιπλοῦ λείψανον ἀφεῖται, μὴδὲν ἀποκρύψῃ, τῷ δὲ Ἡρακλεῖ τὴν θυσίαν ἐντέλῃ παράσχου.

4. ΘΕΟΜΝ. Βουφάγος μὲν δ' ἀλίμων, ὦ Λυκίνε, καὶ ταῖς ἀκάπνοις, ὡς φασί, τῶν θυσίων ἥκιστα τερπόμενος. Ἐπεὶ δ' αὐτοῦ τὴν ἐτήσιον ἑορτὴν λόγῳ γεραιόμεν, αἱ μὲν ἐμαὶ διηγῆσεις ἐξ ἐωθινοῦ παραταθεῖσαι κόρον ἔχουσιν, ἢ δὲ σὴ Μοῦσα τῆς συνήθους μεθαρμωσαμένη σπουδῆς ἱλαρῶς τῷ θεῷ συνδιημερυσάτω, καὶ μοι γενοῦ δικαστὴς ἴσος, ἐπεὶ μὴδ' εἰς ἑτερόν σε τοῦ πάθους ῥέποντα ὀρῶ, ποτέρους ἀμείνονας ἡγῶ, τὸς φιλόπαιδας ἢ τοὺς γυναῖκας ἀσμενέζοντας· ἐγὼ

alioquin festum agimus diem, sacrificantes Herculi : non autem ignoras, opinor, deum hunc, quam acer fuerit in Venerem : lubentissime igitur videtur mihi sermonum tantum victimas admissurus.

2. THEOMNESTUS. Citius mihi, Lycine, fluctus maris densosque nivis-floccos numeraveris, quam meos Amores. Equidem omnem illorum inanem relictam pharetram arbitror, et si involare in alium quenquam voluerint, inermis illorum dextra ridebitur. Nam ab eo fere inde tempore quo e puerili aetate ad pubertati proximis transii, ab aliis cupiditatibus post alias delinior. Succedunt sibi invicem amores, et ante adeo quam priores desinant, incipiunt alteri, Lernæa capita, renascentis illius Hydræ capitibus magis multiplicia, nec Iolaum adiutorem admittentia : neque enim igni ignis exstinguitur. Vegetum adeo oculis meis œstrum insidet, quod pulchritudinem omnem ad se rapiens satietate nulla quiescit. Ac sæpe in mentem mihi venit dubitare, quæ sit tanta Veneris ira. Neque enim de Solis progenie sum, neque Lemniarum offensionis reus, neque Hippolytea rusticitate superciliosus, ut irritaverim implicabilem hanc deæ iram.

3. LYC. Desine fictam hanc et molestam simulationem, Theomneste. Gravaris enim hanc te vitam a Fortuna sortitum, ac durum esse putas inter mulieres formosas et pueros pulchre florentes versari? Forte etiam piaculis tibi quibusdam opus erit ad difficilem adeo morbum : gravis enim agrimonia. Quin tu effusus multis id genus nugis beatum te esse putato, quod non equalidam tibi agriculturam fato deus attribuit, neque mercatorum errores, militaremve in armis vitam : sed nitidæ tibi palæstræ curæ sunt, ac lesta vestis ad pedes usque purpuram demittens ; comæque cura in discrimen pexæ. Ceterum amatoriorum desideriorum ipsa etiam tormenta exhilarant, dulcisque dens cupiditalis mordet. Post experimenta enim speras ; frueris jam potius : æqua voluptas est præsens ac futurum. Nuper enim quum recitares longum, qualis est apud Hesiodum, catalogum amorum ab initio inde tuorum, hilares oculorum conjectus molliter fluctuabant : vocem vero, qualis Lycambæ filix fuit, blande suaviterque extenuans, ipso illo habitu statim declarabas, te non ipsos modo, sed eorum quoque amare memoriam. Sed si quæ tibi de illa Venerea circumnavigatione sunt reliquæ repositæ, ne quid occulta, verum perfectam Herculi victimam præsta.

4. THEOMN. Ille quidem deus, Lycine, solidos boves vorat, et victimis sine fumo, ut aiunt, minime delectatur. Quandoquidem autem annum illius diem festum sermone honoramus, meæ narrationes a matutino inde extentæ satiætem habent : tua vero Musa a consueto studio ad aliud quasi cantus genus concinnata, hilariter cum deo hunc diem transigat : fiasque mihi æquus arbiter, quum in neutrum te morbum proclivem videam, quos meliores putes, puero-rumne amatores, an eos qui ferantur in mulierculas? Ego

μὲν γὰρ ὁ πληγεὶς ἑκατέρῳ καθάπερ ἀκριβὲς τρυάνη ταῖς ἐπ' ἀμφοτέρω πλάστιγγιν ἰσορρόπως ταλαντεύομαι, σὺ δ' ἐκτὸς ὧν ἀδεκάστῳ κριτῇ τῷ λογιμῷ τὸ βέλτιον εἰρήσῃ. Πάντα δὲ περιελὼν ἀκχισμὸν, ὦ φιλότης, ἦν πεπίστευκέ σοι ψῆφον ἢ περὶ τῶν ἐμῶν ἐρώτων κρίσις, ἥδη φέρε.

5. ΛΥΚ. Παιδιάς, ὦ Θεόμνηστε, καὶ γέλωτος ἤγῃ τὴν διήγησιν; ἢ δ' ἐπαγγέλλεται τι καὶ σπουδαῖον. Ἐγὼ γοῦν ἐξ ὑπογούου τῆς ἐπιχειρήσεως ἡψάμην, εἰδὼς ὅτι λίαν, ἀλλ' οὐ παλαιᾶς, ἐξ ὅτου δυοῖν ἀνδρῶν ἀκχικὸς περὶ τούτοις συντόνως ἀμιλλωμένοι ἐτι τὴν μνήμην ἐναυλον ἔχω. Διήρητο δ' αὐτὸν ἅμα τοῖς λόγοις τὰ πάθη οὐχ ὥσπερ σὺ κατ' εὐκολίαν ψυχῆς αὐπνος ὧν διττοὺς ἀρνεῖσαι μισθοὺς,

τὸν μὲν βουκολέων, τὸν ἄργυρα μῆλα νομεύων,

ἀλλ' ὁ μὲν ὑπερφυῶς παιδικοῖς ἤδετο τὴν θήλειαν Ἀφροδίτην βάρβαρον ἡγούμενος, ὁ δ' ἀγνεύων ἐρωτος ἄρρενος ἐς γυναῖκας ἐπτόττο. Δυοῖν οὖν μαχομένοι παθοῖν ἀγωνοθετήσας ἀμιλλαν οὐδ' ἂν εἰπεῖν δυνάμην ὥς ὑπερῆυφράνθη· καὶ μοι τὰ τῶν λόγων ἔχνη ταῖς ἀκοαῖς ἐνεσφράγισται σχεδὸν ὥς ἀρτίως εἰρημένα. Πᾶσαν οὖν ὑποτιμήσεως ἀφορμὴν ἐκποδὼν ἀποθέμενος ἂ παρ' ἀμφοῖν ἤκουσα λεγόντων κατ' ἀκριβὲς ἐπέξειμι σοι.

ΘΕΟΜΝ. Καὶ μὴν ἔγωγε ἐπαναστὰς ἐνθεν ἀπαντικρὺ καθεδούμαι σοι,

δέγμενος Αἰακίδην ὅποτε λήθειεν ἀείδων.

Σὺ δ' ἡμῖν τὰ παλαιὰ κλέα ἐρωτικῆς διαφορᾶς μελωδία πέριαινε.

6. ΛΥΚ. Ἐπ' Ἰταλίαν μοι πλεῖν διανοοῦμένῳ ταχυναυτοῦν σκάφος ἡτρέπιστο τούτων τῶν δικρότων, οἷς μάλιστα χρῆσθαι Λιθυρνοὶ δοκοῦσιν ἔθνος Ἰονίῳ κόλπῳ παρωκισμένον. Ὡς δ' ἐνῆν, πάντας ἐπιχωρίους θεοὺς προσκυνῆσας καὶ Δία ξένιον ἴλω συνεψάσθαι τῆς ἀποδήμου στρατείας ἐπικαλεσάμενος ἀπ' ἄστεος ὀρικῶ ζεύγει κατῆειν ἐπὶ θάλατταν· εἴτα τοὺς παραπέμποντάς με δεξωσάμενος — ἡκολούθει δὲ παιδείας λιπαρῆς ὄχλος, οἱ συνεχὲς ἡμῖν ἐντυγχάνοντες ἀνιαρῶς διεζεύγνυντο — τῆς πρύμνης ἐπιβὰς ἐγγὺς ἑμαυτὸν ἱδρυσά τοῦ κυβερνήτου. Καὶ βοθίῳ τῷ τῶν λατῆρων μετὰ μικρὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἀναχθέντες, ἐπειδὴ μάλα καὶ κατόπιν ἡμᾶς ἐποίμαινον αὔραι, τὸν ἰσθμὸν ἐκ τῶν μεσοκοίλων ἄραντες καρχησίῳ τὸ κέρασ προσεστελαμεν· εἴτ' ἀθρόα κατὰ τῶν κάλων τὰς ὁδὸνας ἐκχέαντες ἡρέμα πιμπλαμένου τοῦ λίνου κατ' οὐδὲν οἶμαι βέλους ἐλάττονι βοῶντι διυπτάμεθα βαρὺ τοῦ κύματος ὑποβρυχωμένου περὶ τὴν σχίζουσαν αὐτὸ πρῶραν.

7. Ἀλλ' ἂ γε μὴν ἐν τῷ μεταξὺ παράπλῳ σπουδῆς ἢ παιδείας ἐχόμενα συνηνέχθη, καιρὸς οὐ πάνυ μακύνειν. Ὡς δὲ τῆς Κιλικίας τὴν ἐφαλον ἀμείψαντες εἰχόμεθα τοῦ Παμφυλίου κόλπου, Χελιδονέας ὑπερθέοντες οὐκ ἀμοχθῇ τοὺς εὐτυχεῖς τῆς παλαιᾶς Ἑλλάδος δρους, ἐκαστῇ τῶν Λυκικῶν πόλει ἐπεφενούμεθα μύθοις τὰ

enim utroque amore percussus, ut exacta trutina utrisque lancibus, momentis libror æqualibus: tu vero, qui extra causam sis, incorrupto iudice, ratiocinatione, quod melius est eliges. Omissis igitur deliciis omnibus, sodalis, quem tibi calculum iudicium meis de amoribus permisit, eum jam ferto.

5. LYC. Ludine tu, Theomneste, et risus esse putas eam tractationem? at ea serium etiam quiddam pollicetur. Ego enim nuper manum operi admovi, ac scio, valde id quidem *serium*, sed minime *ludi*, ex quo duo viros audiui de huius rebus quanta potest contentione certantes, cujus memoria aures adhuc personare videntur. Divisi erant illorum cum sententiis etiam affectus, neque uti tu, prout animo commodum est, pervigil mercedem capis duplicem,

Hanc armenta regens, pecora illam candida pascens:

sed alter supra modum puerorum oblectabatur amoribus, barathrum iudicans Venerem muliebrem; alter purus ab amore masculo, furebat in feminas. Quum igitur arbiter essem certaminis inter pugnantes duos affectus, dicere non possum quam incredibiliter sim delectatus. Atque sermonum mihi illorum vestigia velut sigillo quodam impressa sunt auribus, quasi modo dicta essent. Quare deposita statim omni reprehensionis tuæ occasione, quæ ex utroque dicente audiui, accurate tibi enarrabo.

THEOMN. At ego paulum hinc discedens e regione tibi considebo,

Æacidi intentus, dum cesset fundere carmen.

Tu vero jam nobis antiquam gloriæ amatoris illius concertationis modulate perage.

6. LYC. Versus Italiam navigare mihi cogitanti navigium velox paratum erat, de biremium illo genere, quibus maxime uti perhibentur Liburni, ad Ionium sinum gens habitans. Quantum vero licebat, patrios deos omnes quum adorassem, et Jove hospitali invocato, ut volens propitius peregrinam militiam una capesseret, mulis junctis ab urbe ad mare descendi. Tum complexus eos qui me deduxerant (sequebatur autem assidua eruditionis turba, qui perpetuo nobiscum versati cum molestia jam disjungebantur), et puppi conscensa, prope gubernatorem assedi. Atque remorum impetu brevi tempore de terra in altum evecti, quum valide etiam a tergo nos auræ pastorum instar agerent, malum ex media navi ereximus et capthesio adduximus antennam: deinde collecta per rudentes vela quum effudissemus, impleto sensim linteo, impetu, qui nihil, puto, telo concederet, per mare volavimus, fluctu graviter circa findentem ipsam proram reinnugiente.

7. Verum quæ inter illum cursum vel seria vel ludicra acciderunt, ea non nimis producenda sunt. Quum vero maritimam Ciliciæ partem prætervecti Pamphylium sinum attingissemus, superatis non sine labore Chelidoneis, felicibus illis antiquæ Græciæ terminis, ad singulas Lyciæ urbes devertimus, sermonibus plerumque nos oblectantes; nullæ

πολλά χαίροντες· οὐδὲν γὰρ ἐν αὐταῖς σαφὲς εὐδαιμονίας ὁρᾶται λείψανον· ἄχρι τῆς Ἡλιάδος ἀψάμενοι Ῥόδου τὸ συνεχὲς τοῦ μεταξὺ πλοῦ διαναπαύσαι πρὸς ὀλίγον ἐκρίναμεν.

8. Οἱ μὲν οὖν ἐρέται τὸ σκάφος ἔξαλον ἐς γῆν ἀνασπᾶσαντες ἐγγὺς ἐσκήνωσαν, ἐγὼ δ' ὑπηρετισμένους μοι ξενῶνους ἀπαντικρὺ τοῦ Διονυσίου κατὰ σκολὴν ἐβάδιζον ὑπερφυοῦς ἀπολαύσεως ἐμπιπλάμενος· ἔστι γὰρ ὅντως ἡ πόλις Ἡλίου πρέπον ἔχουσα τῷ θεῷ τὸ κάλλος. Ἐκπεριῶν δὲ τὰς ἐν τῷ Διονυσίῳ στοὰς ἐκάστην γραφὴν κατωπτέουσιν ἅμα τῷ τέρποντι τῆς ὀψεως ἡρωϊκοὺς μύθους ἀνανεοῦμενος· εὐθὺ γάρ μοι δύο ἢ καὶ τρεῖς προσερρῆσαν ὀλίγου διαφόρου πᾶσαν ἱστορίαν ἀφηγούμενοι· τὰ δὲ πολλὰ καὶ αὐτὸς εἰκασίᾳ προῦλάμβανον.

9. Ἦδη δὲ τῆς θέας ἄλις ἔχοντι καὶ διανοοῦμένῃ μοι βαδίζειν οἴκαδε τὸ ἥδιστον ἐπὶ ξένης ἀπήντησέ μοι κέρδος, ἄνδρες ἐκ παλαιῷ χρόνῳ συνήθεις, οὐς οὐδ' αὐτὸς ἄγνωσιν μοι δοκεῖς πολλάκις ἡμῖν ἰδὼν ἐπιφοιτῶντας ἐνταῦθα, τὸν ἐκ Κορινθοῦ Χαρικλέα νεανίαν οὐκ ἄμορφον, ἔχοντά τι καὶ κομμωτικῆς ἀσκήσεως ἅτε οἶμαι γυναικίους ἐνωραϊζόμενον· ἅμα δ' αὐτῷ καὶ Καλλικρατίδαν τὸν Ἀθηναῖον τὸν τρόπον ἀπλοϊκόν· προηγούμενους γὰρ πολιτικῶν λόγων προϊστάτο καὶ ταυτησί τῆς ἀγοραίου ῥητορικῆς. Ἦν δὲ καὶ τῷ σώματι γυμναστικὸς, οὐ δι' ἄλλο τί μοι δοκεῖν τὰς παλαίστρας ἀγαπῶν ἢ διὰ τοὺς παιδικούς ἔρωτας· ὅλος γὰρ εἰς τοῦτο ἐπτόχτο· τῷ δὲ πρὸς τὸ θῆλυ μίσει πολλὰ καὶ Προμηθεὶ κατηράτο. Πόρρωθεν οὖν ἰδὼν ἐκάτερός με γήθους καὶ χαρῆς πλέοι προσέδραμον· εἴθ' ὅποια φιλεῖ, δεξιωσάμενος πρὸς αὐτὸν ἔλθειν ἐκάτερος ἤξιον με. Καὶ γὰρ φιλονεικοῦντας ὁρῶν περαιτέρω, τὸ μὲν τῆμερον, εἶπον, ὦ Καλλικρατίδα καὶ Χαρίκλεις, ἅμφω καλῶς ἔχον ἐστὶν ὑμᾶς παρ' ἐμὲ φοιτᾶν, ἵνα μὴ πλείω τὴν ἔριν ἐγείρητε· ταῖς δὲ ἐφεξῆς ἡμέραις — τρεῖς γὰρ ἐνταῦθα ἢ τέτταρας διέγνωκα μένειν — ἀμοιβαίως ἀνθεστιάστέ με, κλήρω διακριθεὶς δὲ πρότερος.

10. Δοκεῖ ταῦτα. Κάκεινῃ μὲν τὴν ἡμέραν εἰσιτάρχουν ἐγὼ, τῇ δ' ἐπιούσῃ Καλλικρατίδας, εἴτα μετ' αὐτὸν δὲ Χαρικλῆς. Ἐώρων δὴ καὶ παρὰ τὴν ἐστίαν ἐναργῆ τῆς ἐκατέρου διαθέσεως τεχνήρια· ὁ μὲν γὰρ Ἀθηναῖος εὐμόρφος παιστὴν ἐξήσκητο, καὶ πᾶς οἰκέτης αὐτῷ σμεδὸν ἀγένειος ἦν μέχρι τοῦ πρῶτον ὑπογραφέντος αὐτοῖς χνοῦ παραμένοντες, ἐπειδὴν δὲ ἰούλοις αἱ παρειαὶ πυκασθῶσιν, οἰκονόμοι καὶ τῶν Ἀθηνῆσι χωρίων κηδεμόνες ἀπεστέλλοντο. Χαρικλεῖ γε μὴν πολλὴ ὀρχηστρίδων καὶ μουσουργῶν χορὸς εἴπετο καὶ πᾶν τὸ δωμάτιον ὡς ἐν Θεσμοφορίῳ γυναικῶν μεστὸν ἦν ἀνδρὸς οὐδ' ἀκαρῆ παρόντος, εἰ μὴ τί που νήπιον ἢ γέρον ὑπερῆλιξ ὀφιοποιὸς ὀφθείη, τοῦ χρόνου ζηλοτυπίας ὑποψίαν οὐκ ἔχοντος. Ἦν μὲν οὖν, ὡς ἔφην, καὶ ταῦθ' ἱκανὰ τῆς ἀμφοτέρων γνώμης δείγματα. Πολλάκις γε μὴν ἀψιμαχίαι τινὲς ἐπ' ὀλίγον αὐτοῖς ἐκινήθησαν, οὐχ ὡς πέραις ἔχειν τι τὴν ζήτησιν. Ἀλλ' ἐπεὶ καιρὸς ἦν ἀνάγεσθαι, συμπλους ἐβελήσαντας αὐτοὺς ἐπηγό-

enim evidentes in illis fortunarum spectantur reliquiae; donec sacrae Soli Rhodum attigimus, ubi perpetuam quae adhuc fuerat navigationem intermittere aliquantum decrevimus.

8. Remiges igitur subducto e mari in terram navigio, tentoria in proximo habuerunt: ego vero, quum hospitium mihi e regione aedis Bacchi paratum esset, otiose incedebam, incredibili voluptate largiter fruens. Est enim vere Solis urbs, dignam deo pulchritudinem habens. Circumiens autem undique porticus templi, picturam unamquamque contemplabar, cum visus oblectatione heroicas simul instaurans fabulas: statim eaim duo aut tres etiam ad me confluebant, qui parva mercedula omnem mihi historiam enarrant; pleraque autem et ipse conjectura praecipiebam.

9. Jam satius erat spectaculo et domum ire cogitabam, quum quod jucundissimum est in peregrina regione luecrum mihi obtigit, viri a longo inde tempore familiares, quos nec tibi incognitos esse arbitror, qui saepe hic ad me ventitantes videris, Corinthium Chariclem minime juvenem deformem, habentem aliquid illius exercitationis quae formae studet, ut qui mulierculis, puto, pulcher videri gestiat; et una cum illo Callicratidam Atheniensem, moribus simplicem: nam duces veluti se atque antistitem civilium orationum et forensis illius dicendi facultatis praebebat. Sequebatur vero etiam corporis exercitationes, non aliam ob causam amans, ut mihi videbatur, palaestrae, quam ob puerorum amores, quorum studio plane erat attonitus: odio autem feminei sexus etiam Prometheo saepe maledicebat. Uterque igitur e longinquo me quum conspexissent, gaudio et laetitia pleni accurrunt: tum, ut assolet, complexi, ad se uterque venire me postulavit. Et ego ultra modum ambitiose petentes quum viderem, Hodie, inquam, Callicratida et Charicles, vos ambo ad me venire optimum fuerit, ne in majus tollatis hanc rixam; proximis vero diebus (tres enim hic aut quattuor decrevi manere) vicissim mihi coenam praebebitis, uter autem prior, sorte decernetur.

10. Placent ista. Itaque illo die convivator ego, postridie Callicratidas, et post ipsum Charicles. Animadverti autem etiam in convivio manifesta animi utriusque indicia. Nam Atheniensis formosis pueris erat instructus, et unusquisque servus illi prope imberbis, qui nempe, dum prima illos lanugo obumbraret, apud ipsum manerent; quum primum vero prima barba densarentur genae, dispensatores et villici agrorum in Attica dimitterentur. Verum Chariclem multus saltatricularum et musicarum chorus sequebatur, totaque domus, velut in Thesmophoriis, plena erat mulierum, viro plane nullo praesente, nisi forte alicubi infans, aut vetulus coquus conspiceretur, illius nempe aetatis, in quam zelotypa suspicio non caderet. Erant igitur ista quoque, uti dixi, satis aperta sententiae utriusque specimina. Saepae autem ad parvum tempus velitationes quadam inter illos commotae sunt, non tamen ut exitum haberet disputatio. Verum quum discedendi tempus esset, navigationis illos socios, quod sic

μην διενεοῦντο γὰρ εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀπαίρειν ὁμοίως ἐμοί.

11. Καὶ δόξαν ἡμῖν Κνίδῳ προσορμίσαι κατὰ θέαν καὶ τὸ Ἀφροδίτης ἰδεῖν ποθήσαντες ἱερὸν — ὑμνεῖται δὲ τούτου τὸ τῆς Πραξιτέλους εὐχερείας ὄντως ἐπαφρόδιτον — ἡρέμα τῇ γῇ προσνήχθημεν αὐτῆς οἴμῃ τῆς θεοῦ λιπαρᾷ γαλήνῃ πομποστολοῦσης τὸ σκάφος. Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐμελον αἱ συνήθεις παρασκευαί, ἐγὼ δὲ τὸ ἐρωτικὸν ζεῦγος ἐκατέρωθεν ἐξαψάμενος κύκλῳ περιήειν τὴν Κνίδον οὐκ ἀγελαστὴ τῆς κεραμευτικῆς ἀκολασίας μετέχων ὡς ἐν Ἀφροδίτῃ πόλει. Στοὰς δὲ Σωστράτου καὶ τάλλα ὅσα τέρπειν ἡμᾶς ἐδύνατο, πρῶτον ἐκπεριελθόντες ἐπὶ τὸν νεῶν τῆς Ἀφροδίτης βαδίζομεν, νῶ μὲν, ἐγὼ τε καὶ Χαρικλῆς, πάνυ προθύμως, Καλλικρατίδας δ' ὡς ἐπὶ θέαν θήλειαν ἄκων, ἥδιον ἂν οἴμαι τῆς Ἀφροδίτης τῆς Κνίδας τὸν ἐν Θεσπιάς ἀντικαταλλάξμενος ἔρωτα.

12. Καὶ πῶς εὐθὺς ἡμῖν ἀπ' αὐτοῦ τοῦ τεμένους Ἀφροδίσοι προσέπνευσαν αὔραι· τὸ γὰρ αἶθριον οὐκ εἰς ἔδαφος ἄγονον μάλιστα λίθων πλατὶ λείαις ἐστρωμένον, ἀλλ' ὡς ἐν Ἀφροδίτῃ ἄπαν ἦν γόνιμον ἡμέρων καρπῶν, ἃ ταῖς κόμαις εὐθαλέσιν ἄχρι πόρῳ βρύοντα τὸν πέριξ αἶρα συνωρόφουν. Περιττόν γε μὴν ἢ πυκνὸς καρπὸς ἐτεθῆλει μυρρῖνῃ παρὰ τὴν δέσποιναν αὐτῆς δαψιλῆς πεφυκυῖα τῶν τε λοιπῶν δένδρων ἕκαστον, ὅσα κάλλους μετεδίηχεν· οὐδ' αὐτὰ γέροντος ἤδη χρόνου πολὶὰ καθαύαινε, ἀλλ' ὑπ' ἀκμῆς σφριγῶντα νέους κλωσίν ἦν ὥρια. Τούτοις δ' ἀνέμεικτο καὶ τὰ καρπῶν μὲν ἄλλως ἄγονα, τὴν δ' εὐμορφίαν ἔχοντα καρπὸν, κυπαρίττων γε καὶ πλατανίστων αἰθέρια μήκη καὶ σὺν αὐταῖς αὐτόμολος Ἀφροδίτης ἢ τῆς θεοῦ παλαι φυγὰς Δάφνη. Παντὶ γε μὴν δένδρῳ περιπλέγδην ὁ φίλεως προσεῖρπε καὶ κιστός. Ἀμφιλαφεῖς ἀμπελοὶ πυκνοὶ κατήρητον βότρυσιν τερπνοτέρα γὰρ Ἀφροδίτῃ μετὰ Διονύσου καὶ τὸ παρ' ἀμφοῖν ἡδὺ σύγκρατον, εἰ δ' ἀποζευχθεῖεν ἀλλήλων, ἥττον εὐφραίνουσιν. Ἦν δ' ὑπὸ ταῖς ἄγαν παλινσχοίς ὕλαις ἱλαραὶ κλισίαι τοῖς ἐνεστιᾶσθαι θέλουσιν, εἰς ἃ τῶν μὲν ἀστικῶν σπανίως ἐπεφοίτων τινές, ἀθρόος δ' ὁ πολιτικὸς ὄχλος ἐπανηγύριζεν ὄντως ἀφροδισιάζοντες.

13. Ἐπεὶ δ' ἱκανῶς τοῖς φυτοῖς ἐτρέφθημεν, εἴσω τοῦ νεῶ παρήειμεν. Ἡ μὲν οὖν θεὸς ἐν μέσῳ καθίδρυται — Παρίας δὲ λίθου δαίδαλμα κάλλιστον — ὑπερήφανον καὶ σεσηρότι γέλῳτι μικρὸν ὑπομειδιῶσα. Πᾶν δὲ τὸ κάλλος αὐτῆς ἀκάλυπτον οὐδεμιᾶς ἐσθῆτος ἀμπεγούσης γεγύμνεται, πλὴν ὅσα τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ τὴν αἰδῶ λεληθότως ἐπικρύπτειν. Τοσοῦτό γε μὴν ἢ δημιουργὸς ἴσχυσε τέχνη, ὥστε τὴν ἀντίτυπον οὕτω καὶ καρτερὰν τοῦ λίθου φύσιν ἐχάστοις μέλεσιν ἐπιπρέπειν. Ὁ γοῦν Χαρικλῆς ἐμμανὲς τι καὶ παράφορον ἀναβοήσας, Εὐτυχέστατος, εἶπε, θεῶν ὁ διὰ ταύτην δευεῖς Ἄρης, καὶ ἅμα προσδραμὼν λιπαρέσι τοῖς χεῖλεσιν ἐφ' ὅσον ἦν δυνατὸν ἐκτείνων τὸν αὐγένα κατεφίλει· σιγῇ δ' ἐφεστὼς ὁ Καλλικρατίδας κατὰ νοῦν ἀπεθαύ-

vellent, assumsi : cogitabant enim non minus quam ego proficisci in Italiam.

11. Et quum placuisset ad Cnidum appellere spectaculi causa, et templum Veneris videre cuperemus (celebratur autem in illo Praxiteles artis opus revera venustum), paulatim ad terram delati sumus, ipsa, puto, dea splendida serenitate navigium nostrum deducente. Reliquis in apparatu consueto occupatis, ego amatorum illud par utrimque suspensum ducens brachiis, in orbem Cnidum circumibam, non sine risu sigulinæ lasciviæ, tanquam in Veneris urbe, particeps. Quum autem Sostrati porticus, et quæ oblectare nos poterant reliqua, primum obiissemus, ad Veneris templum progredimur, nos quidem, ego inquam et Charicles, lubentissimo animo; Callicratidas autem, tanquam ad muliebne spectaculum, invitus; qui jucundius, puto, pro Cnidia Venerē eum qui Thespiis est Cupidinem permutaturus fuerat.

12. Et ab ipso statim concepto Veneris velut auræ nobis aspirabant. Subdivalis enim area non in sterile solum politis lapidum tabulis strata; sed tanquam in Veneris sacro lotum erat mansuetorum fructuum fertile, quum arbores viridantibus comis in longinquum usque exuberantes, circumjectum aerem quasi tecto concluderent. Præter ceteras vero illa denso fructu myrtus suam apud heram vigeat, uberrime enata, reliquarumque arborum unaquæque quotquot pulchritudinem sortitæ sunt. Neque illas longæ ætatis canities reddiderat marcidas, sed sub ipso maturitatis fastigio novis luxuriantes ramis tempestivæ erant. His immixtæ erant steriles alioquin, sed pulchritudinem pro fructu habentes, cupressorum platanorumque proceritates aeris, et cum illis transfuga jam Veneris, olim fugitiva ejus deæ, Daphne (*laurus*). Verum ad unamquamque arborem ambitiose amatoria illa hedera adrepserat. Densis vitibus crebræ pendebant uvæ : jucundior quippe cum Baccho Venus, miscerique se, quod utrimque suave est, patitur; at sejuncti a se invicem minus oblectant. Erant, qua densior umbrosiorque silva, hilares cœnationes iis institutæ, qui convivia ibi agitare vellent, in quas urbanorum hominum raro quidam ventitabant; frequens autem popularium turba festos ibi dies, re quidem vera Veneri operantes, obibant.

13. His plantis satis oblectati, intus in ipsum templum ingressi sumus. Dea igitur in medio collocata est, e Pario marmore, pulcherrimum artificium, superbum atque ad derisum diducto ore reuidentis. Omnis autem illius pulchritudo nihil tecta, vestitu nullo circumposito, nudata est, nisi quod altera manu pubem furtim occultat. Tantum quidem ars statuaria hic valuit, ut dura adeo et rigida lapidis natura membris omnibus decora videatur. Charicles igitur, quasi furibundum quiddam alienata mente exclamans, Beatissimus, inquit, deorum vincitus propter hanc Mars! et occurrens simul appressis labiis, propensa quantum poterat cervice, illam deosculatur. At silentio astans Callicratidas intra animum admirabatur. Est autem utrinque

μαζεν. Ἔστι δ' ἀμφίθυρος ὁ νεὸς τοῖς θέλουσι καὶ κατὰ νότου τὴν θεὸν ἰδεῖν ἀκριβῶς, ἵνα μὴδὲν αὐτῆς ἀθαύμαστον ᾖ. Δι' εὐμαρείας οὖν ἐστὶ τῇ ἐτέρᾳ πύλῃ παρελθοῦσι τὴν ὀπισθεν εὐμορφίαν διαθοῖσθαι.

14. Δόξαν οὖν ὅλην τὴν θεὸν ἰδεῖν, εἰς τὸ κατόπιν τοῦ σηκοῦ περιήλθομεν. Εἴτ' ἀνοίγεισθαι τῆς θύρας ὑπὸ τοῦ κλειδοφύλακος ἐμπειπιστευμένου γυναικοῦ θάμβος αἰφνίδιον ἡμᾶς εἶχε τοῦ κάλλους. Ὁ γοῦν Ἀθηναῖος ἡσυχῇ πρὸ μικροῦ βλέπων ἐπεί τὰ παιδικὰ μέρη τῆς θεοῦ κατώπτευσεν, ἀθρόως πολλὸ τοῦ Χαρικλέους ἐμμανέστερον ἀνεδόησεν, Ἡράκλεις, ὅση μὲν τῶν μεταφρένων εὐρυθμία, πῶς δ' ἀμφιλαφεῖς αἱ λαγόνες, ἀγκάλισμα χειροπληθές· ὥς δ' εὐπερίγραφοι τῶν γλοῦτων αἱ σάρκες ἐπικυροῦνται μῆτ' ἄγαν ἑλλειπεῖς αὐτοῖς ὁστέοις προσεσταλμένοι μῆτε εἰς ὑπέρογκον ἐκκεχυμένοι πύοις. Τῶν δὲ τοῖς ἰσχυροῖς ἐνεσφραγισμένων ἐξ ἑκατέρων τύπων οὐκ ἂν εἴποι τις ὥς ἡδὺς ὁ γέλως· μηροῦ τε καὶ κνήμης ἐπ' εὐθὺς τεταμένης ἄχρι ποδὸς ἡκρωμένον βυθμοῖ. Τοιοῦτος ἄρα Γανυμήδης ἐν οὐρανῷ Διὶ τὸ νέκταρ ἥδιον ἐγχεῖ· παρὰ μὲν γὰρ Ἡδῶς οὐκ ἂν ἐγὼ διακονομένης ποτὶν ἐδεξάμην. Ἐνθεαστικῶς ταῦτα τοῦ Καλλιμαχίδου βοῶντος ὁ Χαρικλῆς ὑπὸ τοῦ σφόδρα θάμβους ὀλίγου δεῖν ἐπεπῆγαι τακρόν τι καὶ βροντὴν ἐν τοῖς ὀμμασι πάθος ἀνυγραίνων.

15. Ἐπεὶ δὲ τοῦ θαυμάζειν ὁ κόρος ἡμᾶς ἀπῆλλαξεν, ἐπὶ θατέρου μηροῦ σπλιν εἶδομεν ὥσπερ ἐν ἐσθῇτι κηλῖδα· ἤλεγχε δ' αὐτοῦ τὴν ἀμορφίαν ἢ περὶ τὰλλα τῆς λίθου λαμπρότης. Ἐγὼ μὲν οὖν πιθανῇ τάληθις εἰκασιᾷ τοπάζων φύσιν ὦμην τοῦ λίθου τὸ βλεπόμενον εἶναι· πάθος γὰρ οὐδὲ τούτων ἐστὶν ἔξω, πολλὰ δὲ τοῖς κατ' ἄκρον εἶναι δυναμένοις καλοῖς ἢ τύχῃ παρεμποδίζει. Μέλαιναν οὖν ἐσπιδῶσθαι φυσικὴν τινα κηλῖδα νομίζων καὶ κατὰ τοῦτο τοῦ Πραξιτέλους ἐθαύμαζον, ὅτι τοῦ λίθου τὸ δύσμορφον ἐν τοῖς ἥττον ἐλέγχεσθαι δυναμένοις μέρεσιν ἀπέκρυψεν. Ἡ δὲ παρεστῶσα πλησίον ἡμῶν ζάκωρος ἀπίστου λόγου καινὴν παρέδωκεν ἱστορίαν· ἔφη γὰρ οὐκ ἀσήμου γένους νεανίαν — ἢ δὲ πρᾶξις ἀνώνυμον αὐτὸν ἐσίγησε — πολλάκις ἐπιφοιτῶντα τῇ τεμένει σὺν δειλαίῳ δαίμονι ἐρασθῆναι τῆς θεοῦ καὶ πανήμερον αὐτὸν ἐνδιατρίβοντα τῷ ναῷ κατ' ἀρχὰς ἔχειν δεισιδαίμονος ἀγιστείας δόκησιν· ἐκ τε γὰρ τῆς ἐωθινής κοίτης πολλὰ προλαμβάνων τὸν ὄρθρον ἐπεροῖτα καὶ μετὰ δύσιν ἄκων ἐθαδίζεν οἶκαδε τῇν ὁ δὴν ἡμέραν ἀπαντικρὺς τῆς θεοῦ καθεζόμενος ὄρθας ἐπ' αὐτὴν διηνεχῶς τὰς τῶν ὀμμάτων βολὰς ἀπῆρειδεν. Ἀσχημοὶ δ' αὐτῷ ψιθυρισμοὶ καὶ κλεπτομένης λαλιᾶς ἔρωτικαὶ διεπεραίνοντο μέμψεις.

16. Ἐπειδὴ δὲ καὶ μικρὰ τοῦ πάθους ἑαυτὸν ἀποβουκολῆσαι θελήσειε, προσεπῶν, τῇ δὲ τραπέζῃ τέτταρας ἀστραγάλους Λιβυκῆς δορκὸς ἀπαριθμήσας διεπέττειε τὴν ἐλπίδα, καὶ βλήκων μὲν ἐπισκοπεῖ, μάλιστα δ' εἴποτε τὴν θεὸν αὐτὴν εὐβολήσειε, μὴδενὸς ἀστραγάλου πεσόντος ἰσὼ σχήματι, προσεκύνει τῆς ἐπιθυμίας τεύξεσθαι νομίζων· εἰ δ', ὅποια φιλεῖ, φαύλως κατὰ

aperta illa aedes, si qui volunt etiam a tergo accurate contemplari deam, ut nulla ejus pars admirationi non exponatur. Facile ergo est per alteram januam accedentibus eam etiam, quæ a tergo est, pulchritudinem perspicere.

14. Quum ergo placuisset totam videre deam, ad posticum templi transivimus. Tum aperta janua per mulierculam, cui clavium credita custodia erat, subitus nos stupor ad tantam pulchritudinem corripuit. Atheniensis igitur, qui otiose paullo ante spectasset, ut pueriles deæ partes conspexit, repente furiosius etiam quam Charicles exclamavit: Hercules! quanta dorsi concinnitas, quam plena utrimque latera, amplexus implens manus! quam venuste circumscriptæ clunium carnes sinuantur, neque deficientes nimium et ipsis astrictæ ossibus, neque in nimia molis pinguedinem effusæ! Lacunarum autem, coxis ipsis utrimque impressarum, nemo dixerit quam suavis sit risus, femorisque et tibiæ recta linea ad pedem usque protensæ quam exacta proportio. Talis igitur Ganymedes in cælo Jovi nectar ob id ipsum suavius infundit: nam ab Hebe equidem ministrante potum non accepissem. Fanatico more ista clamante Callicratida, præ nimio stupore Charicles tantum non dirigerat, molli quadam tabe se diffluere natantibus oculis confessus.

15. Quum vero ipsa satietas videndi admirationem abstersisset, labem in altero femore vidimus, ut in veste maculam, cujus deformitatem reliquus saxi candor argueret. Atque ego quidem probabili conjectura verum colligens, lapidis ingenium esse, quod videbamur, putabam. Neque enim hæc talia quoque morbi et vitii omnis expertia sunt, multumque his, quæ summo gradu pulchra esse poterant, fortuna obstat. Nigrum ergo naturalem quendam nævum aspersum ratus, in hoc etiam admirabar Praxitelem, qui deforme illud in lapide iis in partibus, quæ minus deprehendi possent, abscondisset. Verum astans prope nos auditima incredibile dictu novamque nobis historiam tradidit. Narrabat enim, genere non ignobili juvenem (nomen ejus ut reticeretur, ipsa fecit actio), qui sæpe in templum hoc ventitaret, in amorem deæ malis auspiciis incidisse, qui quum totos dies in templo transigeret, initio superstitionis venerationis opinionem sustinuisse: ex ipso enim cubili mane, occupata multum aurora, ventitabat, et post occasum denique invitus domum redibat, totumque diem ex adverso deæ residens, rectos in eam perpetuo oculorum conjectus defigebat. Obscuri autem susurri et furtivi sermonis amatoriæ querelæ ab ipso peragebantur.

16. Si quando vero fallere parumper amorem suum vellet, allocutus ante deam, atque quatuor talis de dama Africana in mensam numeratis, jactu spem suam experiebat: et si ex sententia jactasset, maxime si quando ipsam deam (Venerem) jecisset, nullo talo eadem facie cadente, adorabat, suæ se cupiditatis compotem futurum putans; sin, ut fieri solet, male jactasset in mensam, talique sinistro

τῆς τραπέζης βίβειν, οἱ δ' ἐπὶ τὸ δυσφημότερον ἀνασταῖν, ὅλη Κνίδω καταρώμενος ὡς ἐπ' ἀνηκέστῳ συμφορᾷ καθίπει καὶ δι' ὀλίγου συναρπάσας ἐτέρω βόλῳ τὴν πρὶν ἀστοχίαν ἐθεράπευεν. Ἡδὴ δὲ πλεον αὐτῷ τοῦ πάθους ἐρεθιζομένου τοῖχος ἄπας ἐχαράσσετο καὶ πᾶς μαλακοῦ δένδρου φλοιὸς Ἀφροδίτῃν καλὴν ἐκήρυσεν· ἐτιμᾶτο δ' ἐξ Ἰσού Διὶ Πραξιτέλῃς καὶ πᾶν δ τι καμῆλιον εὐπρεπὲς οἶκοι φυλάττοιο, τοῦτ' ἦν ἀνάθημα τῆς θεοῦ. Πέρας αἱ σφοδραὶ τῶν ἐν αὐτῷ πόθων ἐπιτάσεις ἀπενόηθησαν, εὐρέθη δὲ τόλμα τῆς ἐπιθυμίας μαστροπός· ἤδη γὰρ ἐπὶ δύσιν ἡλίου κλίνοντος ἡρέμα λαθὼν τοὺς παρόντας ὁρῶντας τῆς θύρας παρεισερύη καὶ στάς ἀφανὴ ἐνδοτάτω σχεδὸν οὐδ' ἀναπνέων ἡτρέμει, συνήθως δὲ τῶν ζακάρων ἔξωθεν τὴν θύραν ἐφελκυσταμένων ἔνδον δ καινὸς Ἀγχίσης καθεῖρκετο. Καὶ τί γὰρ ἀρρήτου νυκτός ἐγὼ τόλμαν ἢ ἄλλος ἐπ' ἀκριβὲς ὑμῖν διηγοῦμαι; τῶν ἐρωτικῶν περιπολικῶν ἴχνη ταῦτα μεθ' ἡμέραν ὤφθη καὶ τὸν σπῖλον εἶχεν ἡ θεὸς ὃν ἔπαθεν ἔλεγχον. Αὐτὸν γε μὴν τὸν νεανίαν, ὡς δὲ δημῳδὸς ἱστορεῖ λόγος, ἡ κατὰ πετρῶν φασὶν ἢ κατὰ πελαγίου κύματος ἐνεχθέντα παντελῶς ἀφανῆ γενέσθαι.

17. Ταῦτα τῆς ζακάρου διηγουμένης μεταξὺ τοῦ λόγου διαβοήσας εἶπεν ὁ Χαρικλῆς, Οὐκοῦν τὸ θῆλυ, πᾶν λίθινον ἢ, φιλεῖται. Τί δ', εἰ τις ἐμψυχον εἶδε τοιοῦτο κάλλος; ἄρ' οὐκ ἂν ἡ μία νύξ τῶν τοῦ Διὸς σπήπτρων ἐτιμᾶτο; Μειδιάσας δὲ ὁ Καλλικρατίδας, Οὐδέπω, φησὶν, ἴσμεν, ὦ Χαρίκλεις, εἰ πολλῶν ἀκουσόμεθα τοιούτων διηγημάτων, ὅταν ἐν Θεσπιαῖς γενώμεθα. Καὶ νῦν δὲ τῆς ὑπὸ σοῦ ζηλουμένης Ἀφροδίτης ἐναργὲς ἐστὶ τοῦτο δεῖγμα. Πῶς; ἐρομένου τοῦ Χαρικλέους, ἄγαν πιθανῶς μοι ἔδοξε λέγειν ὁ Καλλικρατίδας ἔφη γὰρ ὡς δ' ἐρασθεὶς νεανίας παννύχου σχολῆς λαβόμενος, ὥσθ' ὅλην τοῦ πάθους ἔχιν ἐξουσίαν χορησθῆναι, παιδικῶς τῷ λίθῳ προσωμιλήσας βουλευθείς οἷδ' ἔτι μῦθ' ἐν τῷ θῆλει πρόσθεν εἶναι τὸ θῆλυ. Πολλῶν οὖν ἀκρίτως ἀφυλακτουμένων λόγων τὸν συμμιγῆ καταπαύσας ἐγὼ θόρυβον, Ἄνδρες, εἶπον, ἐταῖροι, τῆς κατὰ κόσμον ἔχουσας ζητήσεως, ὡς εὐπρεπὲς ἐστὶ νόμος παιδείας. Ἀπαλλαγέντες οὖν τῆς ἀτάχτου καὶ πέρας οὐδὲν ἐχούσης φιλονεικίας ἐν μέρει ὑπὲρ τῆς αὐτὸς ἑαυτοῦ δόξης ἐκάτερος ἀποτεινάσθε· καὶ γὰρ οὐδέπω καιρὸς ἐπὶ ναῦν ἀπίνειν· τῇ δὲ σχολῇ καταχρηστέον εἰς ἱλαρίαν καὶ μετὰ τέρψεως ὠρελῆσαι δυναμένην σπουδῇ. Ὑπεκστάντες οὖν τοῦ νεῷ — πολλὸς γὰρ ὁ κατ' εὐσέβειαν ἐπιφοιτῶν ὄχλος — εἰς ἐν τι τῶν συμποσίων ἀποκλινώμεν, ὅπως δι' ἡμερίας ἀκούειν τε καὶ λέγειν ἔτι· ἂν ἢ βουλομένους ἐξῇ. Μένοντες δὲ ὡς ὁ τήμερον ἡττηθείς οὐκέτ' αὖθις ἡμῖν περὶ τῶν ἰσων διαγλήσει.

18. Καλῶς ἔδοξα ταῦτα λέγειν καὶ συγκαταίνεσάντων ἐξήκειν, ἐγὼ μὲν ἡδόμενος οὐδεμιᾶς με πειζούσης φροντίδος, οἱ δ' ἐπὶ συννοίας μεγάλῃ ἐν ἑαυτοῖς σέβην ἔνω καὶ κάτω κυκλοῦντες ὡς περὶ τῆς προπομπίας ἀγωνιούμενοι Πλαταιᾶσιν. Ἐπει δ' ἤκομεν εἰς τι

omine starent, toti maledicens Cnido, tanquam in inmedicabili calamitate, tristitia deprimebatur; interjecto tamen parvo tempore correptis denuo talis, novo jactu priorem infelicitatem emendabat. Jam vero magis irritato morbo, paries insculpi omnis, unusquisque arbusculæ mollis cortex pulchram Venerem prædicare, æquo ac Jupiter in honore esse Praxiteles; si quid domi pretiosum et decens repositum custodiret, donarium offerri deæ. Tandem vehemens desideriorum illius contentio excedit in amentiam; ac præsto est, quæ cupiditati lenocinetur, audacia. Jam enim ad occasum inclinato sole, sensim, clam præsentibus, post januam correpsit, et stans occultus in penitissimo angulo, vix respirans se continuit. Aditum autem pro more extorsum ad se januam trabentibus, intus Anchises novus includitur. Et, quid enim infandæ noctis facinus aut ego aut alius accurate vobis enarret? amplexationum amatoriarum vestigia istæc interdiu conspecta sunt, et maculam habet dea eorum quæ passa est indicium. Ipsum quidem adolescentem, ut popularis fert sermo, aut per petras, aliunt, aut in pelagios fluctus præcipitem, omnino e conspectu hominum abiisse.

17. Hæc narrante æditima, clamore sermonem illius interpellans Charicles, Ergo, ait, femina, si vel e lapide sit, amator! Quid vero, si quis animatam ejusmodi pulchritudinem videat? nonne una illius nox Jovis sceptris æstimetur? Subridens autem Callicratidas, Nondum, inquit, Charicles, novimus, an multas id genus narrationes audituri simus, quum erimus Thespiis. Et nunc jam ejus, quam tu tanto opere admiraris, Veneris manifestum est hoc documentum. Qui istuc? interrogante Charicle, probabili admodum sermone uti mihi visus est Callicratidas, quum diceret, amatorem illum juvenem, totius noctis otiosam usuram nactum, adeo ut integram exsatiandæ cupiditatis facultatem haberet, puerikem in modum saxo se applicuisse, qui vellet scilicet ne feminam quidem anteriori parte esse feminam. Multis igitur indiscretis sermonibus elatrat, quum promiscuum ego tumultum sedassem, Viri, inquam, sodales, modestum servate disputandi ordinem, ut venusta lex est eruditionis. Relicta ergo perturbata illa et exitum habente nullum rixa, per vices pro sua uterque sententia contendite. Etenim tempus noudum adest eundi ad navim; otio autem abutendum ad hilaritatem et ad ejusmodi, quod cum delectatione prodesse etiam queat, studium. Egressi itaque templo (quando quidem multa turba religionis causa affluebat), in cœnationem unam devertamus, ut otiose audire et dicere, quæcumque libuerit, liceat. Memento autem, qui hodie victus fuerit, eum non amplius de iisdem rebus molestum nobis futurum.

18. Recte ista dicere visus sum, et comprobantibus illis, egressi sumus, lætus ego, quem cura nulla angeret: at isti cogitabundi, qui magnam intra se commentationem sursum deorsum volverent, quasi de pompæ ducatu Platais decertaturi. Quum autem delati essemus ad tecta un'ique et

συνηρεφές καὶ παλίνσχιον ὥρα θέρου ἀναπαυστήριον, Ἥδους, εἰπών, ὁ τόπος, ἐγὼ, καὶ γὰρ οἱ κατὰ κορυφὴν λιγυρὸν ὑπηγούσι τέττιγες, ἐν μέσῳ πάνυ δικαστικῶς καθεζόμεν ἑαυτὴν ἐπὶ ταῖς ὀφρύσι τὴν Ἥλιαίαν ἔχων. Προθεὶς δ' ἀμφοτέροις κλῆρον ὑπὲρ τοῦ τίνα χρὴ πρῶτον εἰπεῖν, ἐπειδὴ Χαρίκλῆς ἐλελόγχει πρότερον, εὐθὺς ἐνάρχεσθαι τοῦ λόγου διεκέλευσάμην.

19. Ὁ δὲ τῇ δεξιᾷ τὸ πρόσωπον ἀνατρέψας ἡσυχῇ καὶ μικρὸν ἐπισχὼν ἄρχειται τῇδε πη, Σέ, δέσποινα, τὼν ὑπὲρ σοῦ λόγων, Ἀφροδίτη, σὲ βοηθὸν αἱ ἐμαὶ δεήσεις καλοῦσιν· ἅπαντι μὲν γὰρ ἔργῳ κἂν βραχὺ τῆς ἰδίας πειθοῦς ἐπιστάτης, τελειότατον ἐστίν, οἱ δ' ἐρωτικοὶ λόγοι περιττῶς σοῦ δέονται· σὺ γὰρ αὐτῶν γησιωτάτη μήτηρ. Ἴθι δὴ γυναιξὶ συνήγορος ἡ θήλεια, χάρισαι δὲ καὶ τοῖς ἀνδράσι μένειν ἄρρεσιν, ὡς ἐγενήθησαν. Ἐγὼ γ' οὖν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου τὴν προμήτορα καὶ πάσης γενέσεως πρωτόρριζον ὦν ἀξιώμαρτυρα ἐπικαλοῦμαι, λέγω δὲ τὴν ἱερὰν τῶν ὄλων φύσιν, ἣ τὰ πρῶτα πηξαμένη στοιχεῖα τοῦ κόσμου γῆν ἀέρα πῦρ ὕδωρ τῇ πρὸς ἄλληλα τούτων ἐπικράσει πᾶν ἐκωογόνησεν ἔμψυχον. Ἐπισταμένη δ' ἐτι θνητῆς ἐσμέν ὕλης δημιουργήματα καὶ βραχὺς χρόνος ὁ τοῦ ζῆν ἐκάστω καθείμαρται, τὴν ἐτέρου φθορὰν ἄλλου γένεσιν ἐμνηχάνησάτο καὶ τῷ θνήσκοντι τὸ τικτόμενον ἀντεμέτρησεν, ἵνα ταῖς παρ' ἀλλήλων διαδοχαῖς εἰς τὸν αἰὲν χρόνον ζῶμεν. Ἐπεὶ δ' ἦν ἄπορον ἐξ ἐνός τι γεννᾶσθαι, διπλῆν ἐν ἐκάστω φύσιν ἐμνηχάνησάτο· τοῖς μὲν γὰρ ἄρρεσιν ἰδίας καταβολὰς σπερμάτων χαρισαμένη, τὸ θῆλυ δ' ὥσπερ γονῆς τι δοχεῖον ἀπορήνασα, κοινὸν ἀμφοτέρῳ γένει πόθον ἐγκερασάμενη συνέζευξεν ἀλλήλοις, θεσμὸν ἀνάγκης ὅστιον καταγράφασα μένειν ἐπὶ τῆς οἰκίας φύσεως ἐκάτερον, καὶ μήτε τὸ θῆλυ παρὰ φύσιν ἀρρενοῦσθαι μήτε τὰρρεν ἀπρεπῶς μαλακίζεσθαι. Διὰ τοῦθ' αἱ οὖν γυναιξὶν ἀνδρῶν διμιλία μέχρι δεῦρο τὸν ἀνθρώπινον βίον ἀθανάτους διαδοχαῖς φυλάττουσιν· οὐδεὶς δ' ἀνὴρ ἀπ' ἀνδρὸς αὐχεῖ γενέσθαι. Δυσὶν δ' ὀνομάτοις σεβασμοῖν πᾶσαι τιμαὶ μένουσιν ἐξ ἴσου πατρὶ μητέρᾳ προσκυνοῦντων.

20. Κατ' ἀρχὰς μὲν οὖν ἔθ' ἡρωικὰ φρονῶν ὁ βίος καὶ τὴν γείτονα θεῶν σέβων ἀρετὴν οἷς ἐνομοθέτησεν ἡ φύσις ἐπειθάρχει, καὶ καθ' ἡλικίας μέτρα γυναιξὶ ζευγνύμενοι γενναῖον πατέρες ἐγγίγοντο τέκνων· κατὰ μικρὸν δ' ὁ χρόνος ἀπ' ἐκείνου τοῦ μεγέθους ἐς τὰ τῆς ἡδονῆς καταβαίνων βάραθρα ξένας ὁδοὺς καὶ παρηλλαγμένας ἀπολαύσεων ἔτεμνεν. Ἐῖθ' ἡ πάντα τολμῶσα τρυφὴ τὴν φύσιν αὐτὴν παρενόμησε· καὶ τίς ἄρα πρῶτος ὀφθαλμοῖς τὸ ἄρρεν εἶδεν ὡς θῆλυ, δυσὶν ἑστέρον ἢ τυραννικῶς βιασάμενος ἢ πείσας πανούργως; συνῆλθε δ' εἰς μίαν κοίτην μία φύσις· αὐτοὺς δ' ἐν ἀλλήλοις ὀρώντες οὐθ' ἂ δ' ὀρώσιν οὐθ' ἂ πάσχουσιν, ἡδoῦντο, κατὰ πετρῶν δὲ, φασίν, ἀγόνων σπείραντες ὀλίγης ἡδονῆς ἀντικατηλλάξαντο μεγάλην ἀδοξίαν.

21. Τούτοις γε μὴν εἰς τοσοῦτον τυραννικῆς βίας ἡ πόλμα προέκνηεν, ὡς μέχρι σιδήρεω τὴν φύσιν ἱεροσ-

umbrosa ipso ætatis tempore sedilia, Suavis locus, dicens ego, etenim in cacumine jucundum quiddam cicadæ strepunt; in medio, plane iudicis in morem, consedi ipsam in superciliis meis Heliam præferens. Quum vero sortem ambobus de eo, uter prior diceret, proposuissem, et Charicles priorem locum sortitus esset, eum statim ingredi orationem jussi.

19. At ille dextra mulcens faciem, aliquantum cunctatus sic fere exorsus est: Te, domina, causæ pro te, Venus, dicendæ adjutricem preces meæ advocant. Culcumque enim operi vel parvum quiddam tuæ suadellæ asperseris, illico perfectissimum est: amatorii autem sermones præcipue te indigent; tu enim germanissima illorum mater. Veni sane advocata mulieribus, quæ es ipsa femina: etiam viris largire, ut inares manere velint, prout nati sunt. Equidem in principio statim orationis primam matrem, primam generationis omnis radicem, eorum quæ vera esse censeo testem advoco, sanctam illam dico universorum naturam, quæ prima cogens et concilians mundi elementa, terram, aera, ignem, aquam, horum ad se invicem commistione animata omnia ad vitam generavit. Quod vero sciret mortalis nos materiæ opificium esse et breve vivendi tempus fato unicuique assignatum, ut unius interitus generatio alterius esset machinata est, et pro his quæ moriuntur ea quæ nascuntur admensa est, ut mutuis successionebus perpetuo tempore vivamus. Quum autem fieri non posset, ex uno uti quicquam nasceretur, duplicem in unoquoque genere naturam machinata est, maribus suas seminum conjectiones largita, feminam autem velut receptaculum genituræ constituens. Quum igitur commune utrique generi desiderium admiscuisset, ea sibi invicem copulavit, sacra necessitatis lege præscripta, ut in sua unumquodque natura maneat, et neque muliebri genus præter naturam affectet virilia, neque indecenter virile mollescat. Itaque virorum cum mulieribus consuetudo ad hunc diem immortalibus humanam vitam successionibus custodit: neque enim quisquam vir ex viro se natum gloriatur: duobusque nominibus venerabilibus honores omnes tribuantur, hominibus ex æquo patri matrem etiam adorantibus.

20. Initio igitur, quum heroicis adhuc sententiis viverent homines, et vicinam deorum virtutem colerent, legibus a natura constitutis obtemperabant, et pro ætatis modo conjuncti mulieribus, generosorum patres liberorum facti sunt. Paullatim vero vita ab illa magnitudine ad voluptatis barathra se demittens, novas quasdam vias et immutatas fruendi secernerunt. Deinde luxuria nihil non audens ipsius naturæ legem violavit. Et quis inde primus ita matrem oculis ut feminam intuitus est, alterutrum horum, aut tyrannico eum more violans, aut callidis persuasionibus inducens? intravit cubile unum unus sexus: quumque se alterum in altero viderent, neque quæ facerent, neque quæ paterentur, erubescabant, atque per sterilia, quod aiunt, saxa seminantes, pro parva voluptate magnam permutabant infamiam.

21. His quidem eo usque violentiæ tyrannicæ processit audacia, ut ferro etiam sacrilego naturam violarent: nam

λῆσαι· τῶν δ' ἄρρένων τὸ ἄρρεν ἐκκενώσαντες εὖρον ἡδονῆς παρέλκοντα μέτρα. Οἱ δ' ἄθλιοι καὶ δυστυχεῖν ἴν' ἐπὶ πλεόν ὧσι παῖδες, οὐδὲ ἐτι μένουσιν ἄνδρες, ἀμφίβολον αἶνιγμα διπλῆς φύσεως, οὐτ' εἰς θ' γεγέννηται φυλαχθέντες οὐτ' ἔχοντες ἐφ' θ' μετέβησαν· τὸ δ' ἐν νεότητι παραμεινάν ἄνδρος εἰς γῆρας αὐτοὺς μαραίνει πρόωρον. Ἄμα γὰρ ἐν παισὶν ἀριθμοῦνται, καὶ γεγηράκασιν οὐδὲν ἄνδρῶν μεταίχμιον ἔχοντες. Οὕτως ἡ μαρὰ καὶ παντὸς κακοῦ διδάσκαλος τρυφῇ ἄλλην ἀπ' ἄλλης ἡδονᾶς ἀναισχύντους ἐπεινοῦσα μέχρι τῆς οὐδὲ βῆθῆναι δυναμένης εὐπρεπῶς νόσου κατώλισθεν, ἵνα μηδὲν ἀγνοῇ μέρος ἀσελγείας.

22. Εἰ δ' ἐφ' ὧν ἡ πρόνοια θεσμῶν ἔταξεν ἡμᾶς, ἕκαστος ἴδρυτο, ταῖς μετὰ γυναικῶν ἀν' ὁμιλίαις ἡρκούμεθα καὶ παντὸς ὀνειδούς θ' βίος ἑκαθάρευεν. Ἀμέλει παρὰ τοῖς οὐδὲν ἐκ πονηρᾶς διαθέσεως παραχαράζει δυναμένοις ζῶσις ἄχραντος ἡ τῆς φύσεως νομοθεσία φυλάττεται· λέοντες οὐκ ἐπιμαίνονται λέουσιν, ἀλλ' ἡ κατὰ καιρὸν Ἀφροδίτῃ πρὸς τὸ θῆλυ τὴν ὀρεῖν αὐτῶν ἐκκαλεῖται· ταῦρος ἀγέλαρχος βουσὶν ἐπιθόρνυται, καὶ κριὸς ὅλην τὴν ποιμήνην ἄρρενος πληροὶ σπέρματος. Τί δέ; οὐ σῶν μὲν εὐνὰς μεταδιώκουσι κάπροι; λυκαίναις δ' ἐπιμαίνονται λύκοι; καθόλου δ' εἰπεῖν, οὐθ' οἱ αἶρια ροιζοῦντες ὄρνεις οὐθ' ὅσα τὴν ὑγρὰν καθ' ὕδατος εἰληχε λῆξιν, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ γῆς τι ζῶον ἄρρενος ὁμιλίας ἐπωρέχθη, μένει δὲ ἀκίνητα τῆς προνοίας τὰ δόγματα. Ὑμεῖς δ', ὧ μάστιγ' ἐπὶ τῷ φρονεῖν εὐλογούμενοι, θηρίον ὡς ἀληθῶς φαῦλον, ἄνθρωποι, τίνι καινῇ νόσω παρανομήσαντες ἐπὶ τὴν κατ' ἀλλήλων ὕβριν ἡρέθισθε; τίνα τῆς ψυχῆς τυφλὴν ἀναισθησίαν καταχέαντες ἀμφοῖν ἡστοχόκατε φεύγοντες ἃ διώκειν ἔδει καὶ διώκοντας ἀφ' ὧν ἔδει φεύγειν; καὶ καθ' ἓνα τοιαῦτα ζηλοῦν πάντων ἐλομένων οὐδὲ εἰς ἔσται.

23. Ἀλλὰ γὰρ ἐνταῦθα τοῖς Σωκρατικαῖς θ' θαυμαστός ἀναφέρεται λόγος, ἐφ' οὗ παιδικαὶ μὲν ἀκοαὶ τελείων ἐνδεεῖς λογισμῶν φαναρίζονται· τὸ δ' ἡδὴ κατὰ φρόνησιν ἐς ἄκρον ἔχον οὐκ ἀν' ὑπαχθῆναι δύναται· ψυχῆς γὰρ ἔρωτα πλάττονται καὶ τὸ τοῦ σώματος εὐμορφον αἰδοῦμενοι φιλεῖν ἀρετῆς καλοῦσιν αὐτοὺς ἐραστάς. Ἐφ' οἷς μοι πολλάκις καχάζειν ἐπέρχεται. Τί γὰρ παθόντες, ὧ σεμνοὶ φιλόσοφοι, τὸ μὲν ἡδὴ μακρῷ χρόνῳ δεδωκὸς ἑαυτοῦ πείραν ὁποῖόν ἐστιν, ᾧ πολὺ προσήκουσα καὶ γῆρας ἀρετὴν μαρτυρεῖ, δι' ὀλιγορίας παραπέμπετε, πᾶς δὲ θ' σοφὸς ἔρως ἐπὶ τὸ νέον ἐπτύχεται, μηδέπω τῶν λογισμῶν ἐν αὐτῷ, πρὸς ἃ τραπήσσονται, κρίσιν ἔχοντων; ἡ νόμος ἐστὶ, πᾶσαν μὲν ἀμορφίαν πονηρίας εἶναι κατὰκριτον, εὐθὺς δ' ὡς ἀγαθὸν ἐπαινέισθαι τὸν καλόν; Ἀλλὰ τοι κατὰ τὸν μέγαν ἀληθείας προφήτην Ὁμηρον

εἶδός τις ἀκιδνότερος πεῖλει ἄνθρωπον,
ἀλλὰ θεὸς μορφὴν ἔπεισι στέφει, οἱ δὲ τ' ἐς αὐτὸν
τερπόμενοι λείσσουνσιν, ὃ δ' ἀσφαλῆως ἀγορεύει
αἰδοῖ μιλίχρην, μετὰ δὲ πρέπει ἀγορμένουςιν·
ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ θεὸν ὧς εἰσορώσιν.

Καὶ πάλιν εἰπέ που λέγων·

marium exhausta virilitate, cumulum quandam voluptatis inveniebant. At miseri illi atque infelices, ut diutius sint pueri, non jam nenant viri, ambiguum ænigma sexus duplicis, qui neque in quem nati sunt servaverint, neque habeant ad quem transire: flos autem ille, qui in juventute aliquantum manserat, in senectutem uti præmaturam flaccescant, efficit. Simul enim in pueris censentur, et consequere, nullum virorum intervallum habentes. Adeo impura illa et mali omnis magistra luxuria voluptates impudentes aliam ex alia excogitans, ad eum usque morbum qui neque nominari honeste potest, lubrico vestigio prolapsa est, ut nullam libidinis partem ignoraret.

22. Si vero in qua nos lege constituit providentia, unusquisque permaneret, mulierum consuetudine contenti essemus, et criminis omnis vita esset pura. Nempe apud animalia, quæ vitare nihil prava affectione animi possunt, non polluta naturæ lex servatur. Non furunt leones in sui sexus leones, sed tempestiva Venus ad feuinam libidinem illorum excitat. Dux armenti taurus in vaccas salit, et aries universum gregem masculo implet semine. Quid vero? non suum cubilia persequuntur apri? non lupas lupi inscendunt? Universim dicamus, neque qui aerias regiones perstrepunt volucres, nec quæcumque humidam per aquas sortem sortita sunt; sed neque in terra ullum animal masculam illam consuetudinem appetiit, verum imnota manent decreta providentiæ. Vos vero, o frustra sapientiæ nomine bene audientes, mala profecto bestia, homines, quo novo morbo contra leges in mutuum contumeliam irritati estis? quo cæco mentibus stupore offuso utrimque aberratis, fugientes quæ consecrari oportebat, et a quibus fugiendum erat, ea consecrantes? Ac si singulatim omnes eandem sibi rationem sequendam eligant, ne unus quidem superstes fuerit.

23. Verum enim vero hic Socraticis præclara illa, si diis placet, nascitur oratio, qua pueriles aures, plena ratiocinandi facultate nondum munitæ, decipiuntur: sed quisquis ad maturitatem quandam mentis pervenerit, supplantari non jam possit. Animi enim quandam amorem fingunt, et quum pudeat illos corporis amare formam, virtutis se amatores vocant. Qua in re cachiannari sæpe me subit. Quid enim vobis in mentem venit, venerabiles philosophi, quod eam ætatem, quæ longo jam tempore sui experimentum dedit, cui canities convenit et senectus virtutis testimonium perhibet, contemtam transmittitis? sed sapiens omnis amor in teneram ætatem attonito impetu fertur, in qua judicari nondum potest, quorsum se conversura sit sententia? an lex est, deformitatem omnem pravitiatis esse damnatam, continuo tanquam bonum laudari, quicquid pulchrum est? Verum enim vero secundum magnum veritatis interpretem Homerum

Allus pulchro minus enitit ore;
at formam eloquio deus ornât, eumque tuentur
læti omnes: suavi intrepidus commixta pudore
dum fatur, medioque in cœtu præstat honore;
perque urbem aspiciunt gradientem numinis instar.

Et rursus dicit alicubi,

Οὐκ ἄρα σοί γ' ἐπὶ εἶδει καὶ φρονέει ἦσαν.

Ἄμειλε τοῦ καλοῦ Νιρέως ὁ σοφὸς Ὀδυσσεὺς πλέων ἐπαίνειται.

24. Πῶς οὖν φρονήσεως μὲν ἢ δικαιοσύνης τῶν τε λοιπῶν ἀρετῶν, αἱ τελείους ἀνδράσι σύγκληρον εἰλήχασι τάξιν, οὐδεὶς ἔρωκ ἐντρέχει, τὸ δ' ἐν παῖσι κάλλος ὀξυτάτας ὁρμάς παθῶν ἐγείρει; πάνυ γοῦν ἔρᾳν εἶδει Φαίδρου διὰ Λυσίαν, ὦ Πλάτων, ὃν προῦδωκεν. Ἡ τὴν ἀρετὴν φιλεῖν Ἀλκιβιάδου εἰκὸς ἦν, διότι ἡκρωτηρίαζε τὰ θεῶν ἀγάλματα καὶ τὴν ἐν Ἐλευσίνι τελετὴν αἱ παρὰ πότον ἐξορχοῦνται φωναί; τίς ἔραστης ὁμολογεῖ γενέσθαι προδιδομένων Ἀθηνῶν καὶ Δεκελείας ἐπιτειχιζομένης καὶ βίου τυραννίδα βλέποντος; Ἄλλ' ἄχρι μὲν οὐδέπω κατὰ τὸν ἱερὸν Πλάτωνα πῶγωνος ἐπιμύπλατο, πᾶσιν ἐπέρastos ἦν· μεταβάς δ' ἀπὸ τοῦ παιδὸς εἰς τὸν ἄνδρα, καθ' ἣν ἡλικίαν ἢ τῶς ἀτελὲς φρόνησις ὀλόκληρον εἶχε τὸν λογισμὸν, ὑπὸ πάντων μίσειτο. Τί δῃ; πάθεισι αἰσχροῖς ὀνομαζόμενοι ἐπιγράφοντες αἰδῶ ψυχῆς ἀρετὴν λέγουσι τὴν τοῦ σώματος εὐπρέπειαν οἱ φιλόνομοι μᾶλλον ἢ φιλόσοφοι. Καὶ ταῦτα μὲν ἡμῖν ὑπὲρ τοῦ μὴ δοκαῖν ἐπιστήμων ἀνδρῶν φιλαπεχθημόνως μνημονεύειν ἐπὶ τοσούτον εἰρήσῃ.

25. Μικρὰ δ' ἀπὸ τῆς ἄγαν σπουδῆς ἐπὶ τὴν ὑμετέραν, ὦ Καλλικρατίδα, καταβάς ἥδονην ἐπιδείξω παιδικῆς χρήσεως πολὺ τὴν γυναικεῖαν ἀμείνω. Καὶ τό γε πρῶτον ἐγὼ πᾶσαν ἀπόλαυσιν ἡγοῦμαι τερπνοτέραν εἶναι τὴν χρονιωτέραν· ὀξεῖα γὰρ ἥδονη παραπτᾶσα φθάνει πρὶν ἢ γνωσθῆναι πεπαυμένη, τὸ δ' εὐφραῖνον ἐν τῷ παρόντι κρείττον. Ὡς εἶθε γε καὶ βίου μακρὰς προθεσμίας ἢ μικρολόγος ἡμῖν ἐπέκλωσε Μοῖρα καὶ τὸ πᾶν ἦν διηναχῆς ὑγίεια μηδεμιᾶς λύπης τὴν διανοίαν ἐκνευμένης· ἑορτὴν γὰρ ἂν καὶ πανήγυριν τὸν θῖον χρόνον ἤγομεν. Ἄλλ' ἐπεὶ τῶν μεζόνων ἀγαθῶν ὁ βάσκανος δαίμων ἐνεμέσθησεν, ἐν γε τοῖς παροῦσιν ἥδιστα τὰ παρόντα. Γυνὴ μὲν οὖν ἀπὸ παρθένου μέχρι ἡλικίας μέσης, πρὶν ἢ τελέως τὴν ἐσχάτην ρυτίδα τοῦ γήρεως ἐπιδραμεῖν, εὐάγκαλον ἀνδράσιν ὁμιλῆμα, πᾶν παρελθὼν τὰ τῆς ὥρας, ὅμως ἢ ἐμπειρία ἔχει τι λέξαι τῶν νέων σοφώτερον. »

26. Εἰ δ' εἰκοσιν ἐτῶν ἀποπειρώῃ παιδὰ τις, αὐτὸς ἔμοιγε δοκεῖ πασχητιᾶν ἀμφίβολον Ἀφροδίτῃν μεταδύκων· σκληροὶ γὰρ οἱ τῶν μελῶν ἀπανδρωθέντες ὄγκοι καὶ τραχὺ μὲν ἀντὶ τοῦ πάλαι μαλακοῦ πικασθὲν ἰούλοις τὸ γένειον, οἱ δ' εὐφυεῖς μηροὶ θρίζιν ὥσπερ εἰ βυπῶντες. Ἄ δ' ἐστὶ τούτων ἀφανέστερα, τοῖς πεπειρακόσιν ὑμῖν εἰδέναι παρήμυ. Γυναικὶ δὲ αἰεὶ πάσῃ ἢ τοῦ γρώματος ἐπιστῖλβει χάρις, καὶ δαψιλεῖς μὲν ἀπὸ τῶν βοστρύχων τῆς κεφαλῆς ἔλαιες δακύνθοις τὸ καλὸν ἀνθρώσιν ὁμοία πορφύροντες οἱ μὲν ἐπινώτιοι χέχυνται μεταφρένων κόσμος, οἱ δὲ παρ' ὧτα καὶ κροτάφους πολὺ τῶν ἐν λευκῇνι οὐλοῦντο σελίνων. Τὸ δ' ἄλλο σῶμα μὴδ' ἀκαρῇ τριχὸς αὐταῖς ὑποφουμένης ἡλέκτρον, φασίν, ἢ Σιδωνίας βέλου διαφεγγέστερον ἀπαστράπτει.

At ubi formoso sub corpore non habitat mens.

Videlicet pulchro Nireo sapiens Ulixes magis laudatur.

24. Quomodo igitur prudentiæ quidem aut iustitiæ, reliquarumque virtutum, quæ forte quadam maturæ ætatis viris adjunctæ sunt, amor non convenit; sed ea quæ in pueris est pulchritudo vehementissimos perturbationum impetus excitat? Omnino enim amare oportebat Phædram propter Lysiam, o Plato, quem prodidit: aut virtutem amare Alcibiadis conveniebat, propterea quod deorum statuas truncavit, et quod Eleusinia mysteria voces inter comissionem fusæ propalarunt? quis amatorem se profitetur proditarum Athenarum, Deceleæ ab hostibus munitæ, denique vitæ ad tyrannidem spectantis? Sed quandiu nondum, ut divinus Plato ait, barba erat oppletus, amabilis erat omnibus: quum vero e puero transisset in virum, qua ætate adhuc imperfecta prudentia plenam assecuta rationem erat, odio erat omnibus. Quid ergo? turpibus animi affectionibus nomina reverenda tribuentes, virtutem appellant corporis decorem, adolescentiæ magis amatores, quam sapientiæ. Et hæc quidem, ne insignium virorum infesto animo videamur meminisse, huc usque dicta sunt.

25. Paullum vero a nimio illo studio ad vestram illam, Callicratida, voluptatem descendens, ostendam consuetudine puerorum præstantiorem longe esse muliebrem. Ac primum quidem voluptatis quemcumque fructum eo delectabiliorem arbitror, quo sit longior: prætervolans enim celeris voluptas prius quam cognoscatur desinit: quicquid autem oblectat, eo ipso quod protrahitur melius est. Itaque optabile erat, ut etiam vitæ longiorem diem sordida nobis Parca destinavisset, atque universum illud spatium nobis esset perpetua sanitas, dolore nullo mentem depascente: festum enim diem et celebritatem totum illud tempus transigeremus. Sed quandoquidem majora nobis bona invida fortuna negavit, in præsentibus certe suavissima sunt quæ longissime durant. Mulier igitur a virginitate inde ad mediam usque ætatem, antequam omnino extrema senectutis ruga incurset, res est amplexu et consuetudine viri dignissima; et licet illa formæ maturitas præterierit; tamen « experientia illius habet quod dicat sapientius adolescentulis. »

26. At si quis viginti annorum adolescentulum aggreditur, ipse pathicus esse mihi videatur, qui ambigam adeo sectetur Venerem. Dura etenim membrorum in his qui viri facti sunt robora, et asperum pro molli quondam mentum, quod prima barba densavit, et femora illa bene nata pilis velut sordescunt. Quæ hisce magis latent, vos, qui experti estis, scire cedo. In muliere autem semper omni coloris relucet gratia, et densæ de cincinnis capitis spiræ, hyacinthorum instar pulchre florentium ferrugineæ, partim per tergum fusæ sunt, scapularum decus, partim circa aures ac tempora, pratensibus apertis multo lætiores. Reliquum vero corpus, ne minimo quidem illis succrescente pilo, electro, quod aiunt, vel Sidonio vitro refulget lucidius.

27. Τί δ' οὐχὶ τῶν ἡδονῶν καὶ τὰς ἀντιπαθεῖς με-
ταδιωκτέον, ἐπειδὴν ἐξ ἰσοῦ τοῖς διατιθεῖσιν οἱ πάσχον-
τες εὐφραίνωνται; σχεδὸν γὰρ οὐ κατὰ ταῦτα τοῖς ἀλό-
γοις ζώοις τὰς μονήρεις διατριβάς ἀσμενίζομεν, ἀλλὰ
πῶς φιλεταίρω κοινωνία συζυγέστες ἡδὴ τὰ τε ἀγαθὰ
σὺν ἀλλήλοις ἡγοῦμεθα καὶ τὰ δυσχερῆ κουφότερα μετ'
ἀλλήλων. Ὅθεν εὐρέθη τράπεζα κοινή· καὶ φιλίας
μεστίτην τράπεζαν παραθέμενοι γαστρὶ τὴν ὀφειλομένην
ἀπομετροῦμεν ἀπολαύσιν, οὐ μόνον τὸν Θάσιον, εἰ τύ-
χοι, πίνοντες οἶνον οὐδὲ καθ' αὐτοὺς τῶν πολυτελέων
πιμπλάμενοι σιτῶν, ἀλλὰ δοκεῖ τερπνὸν ἑκάστῳ τὸ
μετ' ἄλλου, καὶ τὰς ἡδονὰς κοινοῦσάμενοι μᾶλλον εὐ-
φραινόμεθα. Αἱ μὲν οὖν γυναῖκες αἰσχροδοιοῦσιν τῆς ἀπο-
λαύσεως ἀντιδοσὶν ὁμοῖαν ἔχουσιν· ἀλλήλους γὰρ ἐξ
ἰσοῦ διαθέντες ἡδέως ἀπηλλάγησαν, εἰ γε μὴ δικαστῇ
Τειρεσίᾳ προσεκτέον, ὅτι ἡ θήλεια τέρψις ὅλη μοῖρα
πλεονεκτεῖ τὴν ἀρρενα. Καλὸν δ' οἶμαι, μὴ φιλαύτως
ἀπολαύσαι δολήσαντας, ὅπως ἰδίᾳ τι χρηστὸν ἀποίσουν-
ται, σκοπεῖν ὅλην παρὰ τοῦ λαμβάνοντος ἡδονὴν, ἀλλ'
ἐκεῖνο μερισσάμενος οὐ τυγχάνουσιν ἀντιπαρασχεῖν
ὁμοία. Τοῦτο δ' οὐκ ἂν ἐπὶ παῖδων εἴποι τις, οὐχ
οὕτω μέμνηεν, ἀλλ' ὁ μὲν διαθείς, ἥ νομίζει ποτὲ
ταῦτα, τὴν ἡδονὴν ἐξαίρετον λαβὼν ἀπέρχεται, τῷ δὲ
ὕβρισμένῳ κατ' ἀρχὰς μὲν ὀδύνας καὶ δάκρυα, μικρὸν
δὲ ὑπὸ χρόνου τῆς ἀλγηδόνος χαλασάσης πλέον, ὥς φα-
σιν, οὐδὲν ἂν ὀχλήσειας, ἡδονὴ δ' οὐδ' ἔτισσιν. Εἰ
δὲ δεῖ τι καὶ περὶ ἐργότερον εἰπεῖν — δεῖ δὲ ἐν Ἀφρο-
δίτης τεμένει — γυναῖκί μὲν, ὧς Καλλιχαρτίδα, καὶ
παιδικώτερον χρώμενον ἔξεστιν εὐφρανθῆναι διπλα-
σίας ἀπολαύσεως ὁδοῦ ἀνοίξαντα, τὸ δὲ ἄρρεν οὐδενὶ
τρόπῳ χαρίζεται θήλειαν ἀπολαύσιν.

28. Ὡς εἰ ἡ μὲν καὶ ὑμῖν ἀρέσκειν δύναται, πρὸς
ἀλλήλους ἡμεῖς ἀποτενιχισώμεθα, εἰ δὲ τοῖς ἄρρεσιν εὐ-
πρεπεῖς αἱ μετὰ ἄρρενων ὁμιλίαι, πρὸς τὸ λοιπὸν ἐράτω-
σιν ἀλλήλων καὶ γυναῖκες. Ἄγε νῦν, ὧς νεώτερε χρόνε καὶ
τῶν ξένων ἡδονῶν νομοθέτα, κινήσας ὁδοῦς ἄρρενος τρυ-
φῆς ἐπινοήσας χάρισαι τὴν ἰσην ἐξουσίαν καὶ γυναι-
ξιν, ἀλλήλαις ὁμιλεῖτωσαν ὥς ἄνδρες· ἀσελγῶν δὲ ὀργά-
νων ὑποζυγισάμεναι τέχνασμα, ἀσπόρων τεράστιον
αἰνίγμα, κοιμάσθωσαν γυνὴ μετὰ γυναικὸς ὥς ἀνὴρ·
τὸ δὲ εἰς ἀκοήν σπανίως ἔχον ὄνομα — αἰσχύνομαι
καὶ λέγειν — τῆς τριδακτῆς ἀσελγείας ἀνέδην πομ-
πεύετω· πᾶσα δ' ἡμῶν ἡ γυναικωνίτις ἔστω Φιλαίνις
ἀνδρογύνους ἔρωτας ἀσχημονοῦσα. Καὶ πόσω κρεῖτ-
τον εἰς ἄρρενα τρυφήν βιάζεσθαι γυναῖκα ἢ τὸ γενναῖον
ἀνδρῶν εἰς γυναῖκα θηλύνεσθαι;

29. Τοιαῦτα συντόμως μεταξὺ παθαινόμενος ὁ Χα-
ρικλῆς ἐπαύσατο δεῖνόν τι καὶ θηριώδες ἐν τοῖς ὁμιμασιν
ὑποβλέπων. Ἐφίκει δέ μοι καὶ καθαρσίῃ χρῆσθαι
πρὸς τοὺς παιδικούς ἔρωτας. Ἐγὼ δὲ ἡσυχῇ μειδιά-
σας καὶ πρὸς τὸν Ἀθηναῖον ἡρέμα τὸν ὀφθαλμῶ παρα-
βαλὼν, Παιδίῃς, ἔφην, καὶ γέλαιος, ὧς Καλλιχαρτίδα,
δικαστὴς καθεδεῖσθαι προσδοχῆσας οὐκ ἴδ' ὅπως ὑπὸ
τῆς Χαρικλέους δεινότητος ἐπὶ σπουδαιότερον ἦγμαι·

27. Quidni vero in voluptatum genere eas praesertim per-
sequamur, quae sunt mutuae, ubi aequaliter qui inferunt
amorem et qui excipiunt oblectantur? Fere enim non
eo modo, quo animalia rationis expertia, solitariam vitam
amamus; sed sociali quadam communione conjuncti, tum
suaviora putamus bona quae communiter habemus, tum
mala leviora, quae ferinus communiter. Unde mensa
communis inventa est, et parariam amicitiae mensam ap-
ponentes, debitam ventri voluptatem admetimur, non soli
Thasium, ut hoc utar, vinum bibentes, neque privatim sin-
guli pretiosis nos cibis implentes: sed jucundum unicuique
videtur quo fruitur cum alio, et communicatis voluptatibus
magis delectamur. Congressus autem cum mulieribus mu-
tuum quendam et parem utrinque voluptatis fructum
habent: quum enim aequaliter se invicem afficiant, delectati
ambo abeunt, nisi forte Tiresias iudex audiendus est, fe-
minae voluptatem altero tanto majorem esse virili pronun-
tians. Honestum autem puto, homines non praesui amore
nimio, frui quum volent, hoc spectare, ut ipsi pro se bonum
quiddam auferant, totam ex aliquo voluptatem capientes
ipsi; sed ut partientes illud; quod consequuntur, vicissim
praebent similia. Hoc autem in pueris ita se habere non
dixerit quisquam: non ita insanerit; verum amator qui-
dem, prout de his existimat, eximia voluptate percepta abijt;
at passo contumeliam ab initio quidem dolores et lacrimae;
remittentibus autem paullum ipso tempore doloribus, nihil
amplius, ut aiunt, molestus fueris, voluptas autem nec
tantilla. Si quid vero curiosius dicendum (deceat autem in
lucis Veneris), muliere quidem, Callicratida, etiam puerilem
in morem utenti oblectari licet, duplici fructus via aperta;
sed femineum fructum nullo modo mas praebere potest.

28. Itaque si haec vobis etiam, puerorum amatoribus,
placere potest, a nobis invicem, quasi interjecto pariete,
discedamus: si vero deceat viros cum viris consuetudo, in
posterum etiam ament se invicem mulieres. Age jam, no-
vum saeculum, peregrinarum voluptatum legislator, quum
novas virilis libidinis vias excogitaveris, aequam potestatem
feminis etiam indulge: secum invicem, ut viri, coeant;
lascivorumque instrumentorum commenta substringentes,
portentosum sterilius anigma, cum muliere mulier, ut vi-
cum viro cubent: illudque ad aures raro perveniens nomen
(pudet etiam dicere) tribadicæ obscœnitatis, effuse trium-
phet: gynæceum omne nostrum esto Philænis, seminares
amores contra decus usurpans. Et quanto melius, femi-
nam in luxuriam irrumperem masculam, quam, quod in viris
generosum est, in mulierem effeminari?

29. Talia contentius et affectu sensim augescente quum
dixisset Charicles, conticuit, vehemens quiddam et ferinum
oculis cernens. Videbatur autem mihi etiam plamentia
quibusdam contra masculos amores uti. Ego vero placide
subridens, conversis leniter in Atheniensem oculis, Ludī,
inquam, et risus, Callicratida, me sedere ratus arditum,
nescio quomodo a Chariclis vehementia ad seriam curam

σχεδὸν γὰρ ὡς ἐν Ἀρείῳ πάγῳ περὶ φόνου καὶ πυρκαϊᾶς, ἢ νῆ Δία φαρμάκων ἀγωνιζόμενος ὑπερφυῶς ἐπαθήνατο. Καίρῳ οὖν ὁ νῦν, εἴ ποτε καὶ πρότερον, ἀπαιτεῖ σε τὰς Ἀθήνας, Περικλέους δὲ πειθῶ καὶ τῶν δέκα βητόρων τὰς Μακεδόσιν ἀνωπλισμένας γλώσσας ἐν ἐνὶ τῷ σῷ λόγῳ διατρεῖψαι μιᾶς τῶν ἐν Πυκνῇ δημηγοριῶν ἀναμνησθέντι.

30. Μικρὸν οὖν ἐπισχὼν ὁ Καλλικρατίδας — ἐώκει δὲ ἀπὸ τοῦ προσώπου μοι τεχμαιρομένῳ καὶ λίαν ἀγωνίας μεστός εἶναι — λόγων ἀμοιβαίων ἐνάρχεται· Εἰ γυναιξὶν ἐκκλησίαι καὶ δικαστήρια καὶ πολιτικῶν πραγμάτων ἦν μετουσία, στρατηγὸς ἂν ἢ προστάτης ἐκεχειροτόνησο καὶ σε χαλκῶν ἀνδριάντων ἐν ταῖς ἀγοραῖς, ὧ Χαρίκλεις, ἐτίμων. Σχεδὸν γὰρ οὐδὲ αὐταὶ περὶ αὐτῶν, ὅσους προὔχουν κατὰ σοφίαν ἐδόκουν, εἰ τις αὐταῖς τὴν τοῦ λέγειν ἐξουσίαν ἐφῆκεν, οὕτω μετὰ σπουδῆς ἂν εἶπον, οὐχ ἡ Σπαρτιάταις ἀνωπλισμένη Τελέσιλλα, δι' ἣν ἐν Ἀργεὶ θεὸς ἀριθμεῖται γυναικῶν Ἀρης· οὐχὶ τὸ μελιχρὸν αὐχῆμα Λεσβίων Σαπφῶ καὶ ἡ τῆς Πυθαγορείου σοφίας θυγάτηρ Θεανώ· τάχα δ' οὐδὲ Περικλῆς οὕτως ἂν Ἀσπασία συνηγόρησεν. Ἄλλ' ἐπειδήπερ εὐπρεπὲς ἄρρενας ὑπὲρ θηλειῶν λέγειν, εἰπόμεν καὶ ἄνδρες ὑπὲρ ἀνδρῶν. Σὺ δὲ Ἰλεως, Ἀποροδίτη, γενοῦ· καὶ γὰρ ἡμεῖς τὸν σὸν Ἐρωτα τιμῶμεν.

31. Ἐγὼ μὲν οὖν ἐνόμιζον ἄχρι παιδείας ἱσάραν τὴν ἔριν ἡμῶν προκόψαι, ἐπεὶ δὲ οἱ παρὰ τούτου λόγοι καὶ φιλοσοφεῖν ὑπὲρ γυναικῶν ἐπαυθήσαν, ἀσμένως τὴν ἀπορρομὴν ἤρπαξα· μόνος γὰρ ὁ ἄρρην ἔρωσ κοινὸν ἀρετῆς καὶ ἡδονῆς ἐστὶν ἔργον. Εὐξάμεην γὰρ ἂν, εἴπερ ἦν ἐν δυνατῷ, τὴν ἐπιήκοόν ποτε τῶν Σωκρατικῶν λόγων πλατάνιστον, Ἀκαδημείας καὶ Λυκείου δένδρον εὐτυχέστερον, ἐγγὺς ἡμῶν ἐσθάναι πεφυκυῖαν, ἐνθ' ἡ Φαίδρου προσανάκλις ἦν, ὥσπερ ὁ ἱερός εἶπεν ἀνὴρ πλείστων ἀψάμενος χαρίτων· αὐτὴ τάχα ἂν ὥσπερ ἡ ἐν Δωδώνῃ φηγὸς ἐκ τῶν ὁροδάμων ἱερὰν ἀπορρήξασα φωνὴν τοὺς παιδικούς εὐφρήμησεν ἔρωτας ἔτι τοῦ καλοῦ μεμνημένη Φαίδρου. Πλὴν ἐπεὶ τοῦτ' ἀμήχανον,

ἢ γὰρ πολλὰ μεταξὺ
οὐρέα τε σκιόεντα θάλασσά τε ἤχησσαν,

ξένοι τε ἐπ' ἀλλοτρίας γῆς ἀπειλήμεθα καὶ πλεονέκτημα Χαρίκλειος ἐστὶν ἡ Κνίδος, δμῶς τάληθές οὐ προδώσομεν εἰζαντες δόνην.

32. Μόνον ἡμῖν σὺ, δαίμον οὐράνιος, καιρίως παράσσειθι φιλίας εὐγνώμων, ἱερογάρτα μυστηρίων Ἐρως, οὐ κακὸν νήπιον ὁποῖον ζωγράφων παίζουσι χεῖρες, ἀλλ' ὅν ἡ πρωτοσπόρος ἐγέννησεν ἀρχὴ τέλειον εὐθὺ τεχθέντα· σὺ γὰρ ἐξ ἀφανοῦς καὶ κεχυμένης ἀμορφίας τὸ πᾶν ἐμόρφωσας. Ὡςπερ οὖν θοῦ κόσμου τάρον τινὰ κοινὸν ἀφελὼν τὸ περιεχόμενον χάος ἐκείνο μὲν ἐς ἐσχάτους ταρτάρου μυχοὺς ἐφυγάδειςας, ἐνθα ὡς ἀλγύως

σὺδ' ἔρραιαί τε πύλαι καὶ χῶλος οὐδὲς,

tractus sum. Fere enim ut in Arcopago de corde, aut incendiario crimine, aut veneficio medius fidius derertans, ultra modum commotus est. Nunc igitur, si usquam alias, res abs te reposcit Athenas tuas, et ut Periclea suada et oratorum decem armatae adversus Macedoniam linguæ, in una hac tua versentur oratione, quæ jam concionum in Pnyce unius sit memor.

30. Parum igitur quum sustinuisset se Callicratidas (videbatur autem, quantum mihi ex vultu licebat colligere, vehementer plenus et ipse certaminis esse), orationem contrariam exorsus est: Si mulieribus concio et tribunalia et civilium rerum esset communio, imperator tu quidem aut prætor deligereris, et æneis te per fora statuis, Charicles, honorarent. Vix enim ipsæ de se, quotquot illarum præstare sapientia ferebantur, si quis illis dicendi potestatem permisisset, tanto studio dixissent: non illa armata contra Spartanos Telesilla, propter quam Argis in feminarum numinibus Mars memoratur; non mellita Lesbiorum gloria Sappho, et filia sapientiæ Pythagoræ Theano. Ac forte ne Pericles quidem ita Aspasie causam egit. Verum enim vero quandoquidem virum dicere pro feminis decet, pro viris etiam dicamus viri. At tu propitia, Venus, esto: nam tuum nos quoque Amorem colimus.

31. Equidem putabam intra ludum hilarem contentionem nostram processisse: quando vero istius oratio philosophari etiam pro mulieribus instituit, lubens eam occasionem arripui: solus enim amor masculus commune virtutis atque voluptatis opus est. Optaverim enim, si quidem fieri posset, arbitram aliquando Socraticorum sermonum platanum, Academia pariter et Lyceo arborem feliciorum, prope nos stare enatam, ubi acclinabat se Phædrus, ut sanctus vir dixit, qui plures ceteris omnibus Gratias assecutus est. Ipsa forte, velut illa Dodonæ fagus, sacram erumpens de ramis vocem, pueriles amores formosi Phædri adhuc recordata probaverit. Verum quum fieri hoc nullo modo possit,

(multa etenim nimis intercedunt,
montes umbrosi, resonanti in murmure pontus,)

peregrinique in aliena terra intercepti simus, et prærogativa Chariclis sit Cnidos: tamen verum non prodemus concedentes ignaviæ.

32. Modo tu nobis, cœlestis geni, opportune ades, amicitia cognitor, arcanorum revelator Amor, non infans vilis, qualem pictorum ludunt manus, sed quem seminandi princeps origo genuit ab ipsa statim nativitate perfectum: tu enim ex obscura et profusa informitate universum hoc formasti. Igitur velut commune quoddam universi mundi sepulcrum auferens, circumfusus illi chaos, hoc quidem in ultimos tartari recessus fugasti, ubi vere

Sunt portæ ex ferro, sunt duri liminis æra,

δπως ὑπ' ἀρρήκτου δεθὲν φρουρᾶς τῆς ἐμπαλιν ὁδοῦ εἰρηγῆται· λαμπρῶν δὲ φωτὶ τὴν ἀμαυρὰν νύκτα πετάσας παντὸς ἀφύγῃ τε καὶ ψυχῇ ἔχοντος ἐγένετο δημιουργός· ἐξαίρετον δὲ ἔχερράσας ὁμόνοιαν ἀνθρώποις τὰ σεμνὰ φιλίας πάθη συνήψας, ἐν' ἐξ ἀκάκου καὶ ἀπαλῆς ἔτι ψυχῆς ἡ εὐνοία συνεκτρεφόμενη πρὸς τὸ τέλειον ἀνδρώται.

33. Γάμοι μὲν γὰρ διαδοχῆς ἀναγκαίαις εὐρηνται φάρμακα, μόνος δὲ ὁ ἄρρην ἔρωσ φιλοσόφου καλὸν ἐστὶ ψυχῆς ἐπίταγμα. Πᾶσι δὲ τοῖς ἐκ τοῦ περιόντος εἰς εὐπρέπειαν ἡσκημένοις ἔπεται τιμὴ πλείων ἢ ὅσα τῆς παραυτὰ χρείας ἐπιδεῖται, καὶ πάντῃ τοῦ ἀναγκαίου τὸ καλὸν κρείττον. Ἄχρι μὲν οὖν ὁ βίος ἀμαθῆς ἦν οὐδέπω τῆς καθ' ἡμέραν πείρας πρὸς τὸ βέλτιον εὐσχολῶν, ἀγαπητῶς ἐπ' αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα συνεστέλλετο, τῆς δὲ ἀγαθῆς διαίτης ἐπείγων ὁ χρόνος οὐ παρέσχεεν εὐρεσιν. Ἐπειδὴ δὲ αἱ μὲν ἐσπευσμέναι χρεῖαι πείρας εἶχον, οἱ δὲ τῶν ἐπιγιννομένων αἰεὶ λογισμοὶ τῆς ἀνάγκης ἀπεθέντες ἡλικαίρουν ἐπινοεῖν τι τῶν κρειττόνων, ἐκ τούτου κατ' ὀλίγον ἐπιστῆμαι συνηύζοντο. Τοῦτο δ' ἡμῖν ἀπὸ τῶν ἐντελεστέρων τεχνῶν ἐνεστὶν εἰκάζειν. Αὐτίκα πρῶτοί τινες ἀνθρώποι γενόμενοι τοῦ καθ' ἡμέραν λιμοῦ φάρμακον ἐζήτουν, εἴθ' ἄλισχόμενοι τῇ πρὸς τὸ παρὸν ἐνδείᾳ, τῆς ἀπορίας οὐκ ἐώσης ἐλέσθαι τὸ βέλτιον, τὴν εἰκαίαν πᾶν ἐσιτοῦντο καὶ μαλθακάς ῥίζας ὀρύττοντες καὶ τὰ πλείστα δρυὸς καρπὸν ἐσθίοντες. Ἄλλ' ἡ μὲν ἀλόγοις ζώοις μετὰ χρόνον ἐρρίφη, σπόρον δὲ πυροῦ καὶ κριθῆς εἶδον αἱ γεωργῶν ἐπιμελείαι εὐροῦσαι κατ' ἔτος ἐκνεάζοντα. Καὶ οὐδὲ μακροὶς ἂν εἴποι τις ὅτι δρυὸς στάχυος ἀμείνων.

34. Τί δ'· οὐκ ἐν ἀρχῇ μὲν εὐθύς τοῦ βίου σκέπησ δεηθέντες ἀνθρώποι νάχη, θηρία δειράντες, ἡμφίσαντο· καὶ σπῆλυγας ὀρίων κρύους καταδύσεις ἐπενόησαν ἢ παλαιῶν ῥιζῶν ἢ φυτῶν αὐὰ κοιλώματα· τὴν δὲ ἀπὸ τούτων μίμησιν ἐπὶ τὸ κρείττον αἰεὶ μεταγόντες ὕψην μὲν ἑαυτοῖς χλανίδας, οἴκους δὲ ὤκισαντο, καὶ λεληθότος αἱ περὶ ταῦτα τέχναι τὸν χρόνον λαβοῦσαι διδάσκαλον ἀντὶ μὲν λιτῆς ὕψης τὸ κάλλιον ἐποικίλαν, ἀντὶ δὲ εὐτελῶν δωματίων ὑψηλὰ τέρεμνα καὶ λίθων πολυτέλειαν ἐμηχανήσαντο καὶ γυμνῇν τοίχων ἀμορφίαν εὐανθέσι βαφαῖς χρωμάτων κατέγραψαν. Πλὴν ἐκάστη γε τούτων τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν ἄφρωνος οὕσα καὶ βαθεῖαν ἐπιτεθειμένη λήθην ὡς ἀπὸ μακρᾶς δύσεως κατὰ μικρὸν εἰς τὰς ἰδίας ἀνέτειλεν ἀκτίνας· ἕκαστος γὰρ εὐρών τι παρεδίδου τῷ μετ' αὐτόν· εἴθ' ἢ διαδοχῇ τῶν λαμβανόντων οἷς ἔμαθεν ἡδὴ προστιθεῖσα, τὸ ἐνδεὸν ἐπλήρωσε.

35. Μὴ δὴ τις ἔρωτας ἀρρένων ἀπαιτεῖτω παρὰ τοῦ παλαιῷ χρόνῳ· γυναιξὶ γὰρ ὁμιλεῖν ἀναγκαῖον ἦν, ἵνα μὴ τελείως ἀσπερμον ἡμῶν φθαρῇ τὸ γένος. Αἱ δὲ ποικίλαι σοφαὶ καὶ τῆς φιλοκαλῶς ταύτης ἀρετῆς ἐπιθυμίαι μόλις ὑπὸ τοῦ μηδὲν εἰόντος ἀνίχνευτον αἰῶνος εἰς τούμφανες ἐμελλον ἤξειν, ἵνα τῇ θείᾳ φιλοσοφίᾳ καὶ τῷ παιδεραστεῖν συναχθῇ. Μὴ δὴτα, Χαοίχλεις, δμῆ

uti perrumpenda nunquam custodia vinculum a reditu arceatur; ac splendida luce obscuram noctem explicans, inanimatorum omnium animatorumque factus es opifex: eximia autem hominibus concordia affundenda honestas amicitiae affectiones conjunxisti, ut ex innocenti et molli adhuc anima simul enutrita benevolentia ad virilem maturitatem pervenial.

33. Nuptiae enim, ut necessariae successionis remedia, inventae sunt: solus amor masculus honestum philosophiae mentis imperium est. Quaecumque autem praeter necessitatem decoris causa exercentur, ea major consequitur honor, quam quibus usus quaedam praesentis indigentia adjecta est: et omnino pulchra necessariis sunt praestantiora. Donec ergo imperiti erant homines, necdum satis otii ad quotidiana meliorum experimenta haberent, contenti praesentibus intra ipsa se necessaria continebant; urgensque tempus bonae vivendi rationis inveniendae opportunitatem non praebat. Postquam vero urgentes illae indigentiae finem habuere, posterorumque ingenia, necessitate soluta, otii satis nacta sunt melioribus inveniendis; ex ea re paulatim scientia multiplex enata est. Hoc nobis de perfectioribus artibus licet conicere. Vix nati erant primi quidam homines, quum quotidianae famis remedium quaerebant: tum deprehensi a praesente inopia, quum indigentia, quod melius esset, eligendi facultatem non concederet, fortuita herba vescebantur, et molles radices effodientes, et quercus plerumque fructum edentes. Sed haec quidem post tempus aliquod mutis animantibus abjecta sunt: tritici vero sementem atque hordei videbant agricolarum curae, ab ipsis inventam, quotannis instaurari. Neque adeo insaniam quisquam, qui spica meliorem dicat quercum.

34. Quid vero? nonne in principio statim vitae indigentes tegumento homines excoriorum pellibus animalium induebantur? et montium speluncas perfugia frigoris excogitabant, aut antiquarum radicum arborumque siccis cavernas? Verum coeptam ab his imitationem transferentes semper in melius, texuere sibi laenas, domus aedificarunt, et sensim artes istarum rerum, tempus magistram nactae, pro simplici textura pulchrius quiddam variegarunt; pro vilibus casis, sublimia tecta et marmorum magnificentiam machinati sunt, et nudam parietum informitatem floridis colorum tincturis pinxere. Verum unaquaeque harum artium ac scientiarum, muta olim et profunda oblivione mersa, velut post longum occasum paulatim in suos radios exorta est. Unusquisque enim, si quid invenisset, suo successoris tradidit: tum ipsa accipientium series, addendo illis quae didicisset, quod deficiebat explevit.

35. Ne igitur a vetusto tempore masculos amores quisquam postulet: cum mulieribus enim congredi necesse erat, ne plane seminis experts genus nostrum interiret. Varia autem eruditio, et virtutis huius, pulchri amore accensae, cupiditates vix ab ipso, quod nihil impervestigatum relinquit, aeo in lucem venturae erant, ut cum divina philosophia puerorum etiam amor adolesceret. Quare noli, Charicles,

πρῶτον εὐρητο, τοῦτο ἐπινοηθέν αὐθις ὡς φαῦλον εὐθυνη, μὴδ' ὅτι τῶν παιδικῶν ἐρώτων αἱ γυναικεῖαι σύνοδοι πρεσβυτέρους ἐπιγράφονται χρόνους, ἐλάττω θάτερον· ἀλλὰ τὰ μὲν παλαιὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀναγκαῖα νομίζωμεν, ἀ δὲ αὐθις ἐνευχολήσας τοῖς λογισμοῖς ὁ βίος ἐπεξεῦρεν, ὡς ἐκείνων ἀμείνω τιμητέον.

36. Ἐμοὶ μὲν γὰρ ὀλίγου καὶ γελᾶν ἐναγχοῦς ἐπ' ἡμῖν, Χαρικλέους ἄλογα ζῶα καὶ τὴν Σκυθῶν ἐρημίαν ἐπαινοῦντος· ὀλίγου δὲ ὑπὸ τῆς ἀγαν φιλονεικίας καὶ μετενόει γενόμενος Ἕλλην. Οὐδὲ γὰρ ὡς ἐναντία φθειγόμενος οἷς ἐπεχειρεῖ λέγειν, ὑπεσταλμένῳ τῷ τῆς φωνῆς τόνῳ τὸ βῆθ' ἐκλεπτεν, ἀλλ' ἐπηρμένη φωνῇ λαρυγγίζων, Οὐκ ἐρῶσι, φησὶν, ἀλλήλων λέοντες οὐδ' ἄρκτοι καὶ σύες, ἀλλ' αὐτῶν ἡ πρὸς τὸ θῆλυ μόνον ὁρμὴ κρατεῖ. Καὶ τί θαυμαστόν; ἀ γὰρ ἐκ λογισμοῦ δικαίως ἂν τις εἴδοιτο, ταῦτα τοῖς μὴ δυναμένοις λογιζεσθαι δι' ἀφροσύνην οὐκ ἐνεστὶν εἶχειν. Ἐπεὶ τοι Προμηθεὺς ἡ θεῶν τις ἄλλος εἰ νοῦν ἐκάστω συνέχευεν ἀνθρώπινον, οὐκ ἂν ἐρημία καὶ βίος ὅρειος αὐτοῦς ἐποιμαίνειν οὐδὲ ἀλλήλους τροφὴν εἶχον, ἐξ Ἰσού δὲ ἡμῖν ἱερὰ δειμάμενοι καὶ μέσσην ἐστὶαν τῶν ἰδίων ἑκάστος οἰκῶν ὑπὸ τοῖς κοινοῖς ἐπολιτεύοντο νόμοις. Τί δὲ παράδοξον, εἰ ζῶα τῆς φύσεως κατάκριτα μὴδὲ ὦν λογισμοὶ παρέχονται, παρὰ τῆς προνοίας λαβεῖν ἡτύχηκότες προσαφῆρηται μετὰ τῶν ἄλλων καὶ τὰς ἀρρενας ἐπιθυμίας; οὐκ ἐρῶσι λέοντες, οὐδὲ γὰρ φιλοσοφοῦσιν· οὐκ ἐρῶσιν ἄρκτοι, τὸ γὰρ ἐκ φιλίας καλὸν οὐκ ἴσασιν. Ἀνθρώποις δ' ἡ μετ' ἐπιστήμης φρόνησις ἐκ τοῦ πολλάκις πειρᾶσαι τὸ κάλλιστον ἐλομένη βεβαιωτάτους ἐρώτων ἐνόμισε τοὺς ἀρρενας.

37. Μὴ τοίνυν, ὦ Χαρικλείς, ἀκολάστου βίου συμφορῆς ἐταιρικά διηγήματα γυνῶν τῷ λόγῳ τῆς σεμνότητος ἡμῶν καταπόμπει, μὴδὲ τὸν οὐράνιον Ἐρωτα τῷ νηπιῷ συναριθμεῖ, λογιζοῦ δὲ ὅβελ μὲν ἡλικίας τὰ τοιαῦτα μεταμανθάνων, ὅμως δ' οὖν λογιζοῦ νῦν γε, ἐπειδὴ περ οὐ πρότερον, ὅτι διτλοῦς θεὸς ὁ Ἔρως, οὐ κατὰ μίαν ὁδὸν φοιτῶν οὐδὲ ἐν πνεύματι τὰς ἡμετέρας ψυχὰς ἐρεθίζων, ἀλλ' ὁ μὲν, ὡς ἂν, οἶμαι, κομιδῇ νῆπια φρονῶν, οὐδενὸς αὐτοῦ τὴν διάνοιαν ἡνιοχεῖν δυναμένου λογισμοῦ, πολλὸς ἐν ταῖς τῶν ἀφρόνων ψυχαῖς ἀθροίζεται, μάλιστα δὲ αὐτῇ γυναικεῖο πόθοι μέλουσιν· οὗτός ἐστιν ὁ τῆς ἐφημέρου ταύτης ὕβρεως ἑταῖρος ἀκρίτῳ φορᾷ πρὸς τὸ βουλούμενον ἄγων. Ἐτερος δὲ Ἔρως Ὀγυγίων πατὴρ χρόνων, σεμνὸν ὀφθῆναι καὶ πάντοθεν ἱεροπρεπὲς θέαμα, σωρροούντων ταμίας παθῶν ἥπια ταῖς ἐκάστου διανοαῖς ἐμπνεῖ, καὶ λαχόντες ἴλασι τοῦδε τοῦ δαίμονος ἡδονὴν ἀρετῇ μεμιγμένην ἀσπαζόμεθα· δισὰ γὰρ ὄντως κατὰ τὸν τραγικὸν πνεύματα πνεῖ ὁ Ἔρως, ἐνὸς δὲ ὀνόματος οὐχ ἕμοια τὰ πάθη κεκοινωνήκα· καὶ γὰρ Αἰδῶς ὠφελείας ὁμοῦ καὶ βλάβης ἀμφιβολός ἐστι δαίμων.

Αἰδῶς ἦτ' ἀνδρας μέγα σίνεται ἢδ' ὀνίνησιν.
Οὐ μὴν οὐδ' Ἐρίδων γένος ἔστιν ἓν, ἀλλ' ἐπὶ γαίαν

quod prius inventum non erat, postquam excogitatum est rursus tanquam pravum sub censuram vocare; neque ideo, quod puerorum amoribus muliebres congressus antiquiora tempora inscripta habent, alteri generi detrahe. Sed vetera quidem studia necessaria putemus; quæ autem rursus vita, excogitandi otium nacta, adinvenit, ea tanquam meliora illis honorare oportet.

36. Equidem paullo ante vix a risu mihi temperabam, Charicle muta animalia et Scythiarum laudante solitudinem: parum aberat quin præ nimia contentione, quod Græcus esset, ipsum pœniteret. Neque enim, ut qui contraria proposito diceret, submissa voce ipsa dicta sua quasi suffratur; sed sublata voce, dilatato gutture clamans, Non amant, inquit, se invicem leones mares, neque ursi, neque apri; sed ipsos solus in feminas impetus superat. Et quid mirum? quæ enim ratione ductus merito elegerit aliquis, ea his, quæ rationes non possunt subducere, propter suum stuporem habere non licet. Nam si Prometheus, aut deorum quis alius, mentem unicuique humanam adjunxisset, non solitudo sane et silvestris victus ea pasceret, neque in cibo se invicem haberent; sed æque ac nos templis ædificatis, et medium suarum quisque ædium larem colens, communibus legibus in civitate viverent. Quid mirum autem, si animalia, ab ipsa natura damnata, quibus nihil eorum, quæ ratio suppeditat, accipere a providentia contigerit, inter alias res masculis etiam cupiditatibus privata sunt? Non amant leones; non enim philosophantur: non amant ursi; quantum enim oriatur ex amicitia bonum, nesciunt. Sed inter homines prudentia scientiæ conjuncta, frequentibus intellecta experimentis optima eligens, firmissimos amores decrevit masculos.

37. Noli igitur, Charicles, meretriciis vitæ libidinosæ collatis narrationibus, nudo sermone pudori nostro et gravitati insultare, nec coelestem Amorem cum illo infante numerare: sed cogita, sero tu quidem ætatis ista demum aliter discens, verumtamen cogita nunc certe, quando non prius, duplicem Deum esse Amorem, non eadem utrumque via venientem, nec spiritu eodem animos nostros incitantem: sed alter, pueriliter omnino, ut arbitror, animatus, cujus nulla gubernare mentem prudentia possit, multus in imprudentium animis colligitur: maxime autem illi muliebria desideria cordi sunt. Hic est illius diem modo durantis contumeliæ sodalis, indiscreto impetu agens in id quod appetitur. At alter Amor Ogygiorum pater temporum, honestum visu et sacrum undique spectaculum, sanarum promus affectionum, mite quiddam uniuscujusque mentibus inspirat: hunc deum propitium nacti mixtam virtute voluptatem amplectimur. Duplices enim revera spiritus Amor spirat, ut est apud Tragicum, idemque nomen habent affectiones minime similes: nam Pudor quoque utilitatis simul et noxæ ambiguus deus est, Pudor, inquam,

Et multum prodesse et lædere idoneus idem.
Neu crede Itarum genus unum, sed duo terris

εἰσι δὴ, τὴν μὲν καὶ ἐπαίνήσῃς νήσας,
ἢ δ' ἐπιμωμητὴ· διὰ δ' ἀνδρὶ χα θυμὸν ἔχουσιν.

Οὐδὲν οὖν παράδοξον, εἰ πάθος ἀρετῇ κοινὴν προσηγορίαν ἔχειν ἔτυχεν, ὥστε ἔρωτα καλεῖσθαι καὶ τὴν ἀχόλαστον ἡδονὴν καὶ τὴν σωφρονοῦσαν εὐνοίαν.

38. Γάμους οὖν, φησί, τὸ μὴδὲν οἶει, καὶ τὸ θῆλυ τοῦ βίου φυγαδεύεις, ἵνα πῶς μείνωμεν ἄνθρωποι; Ζηλωτὸν μὲν ἦν κατὰ τὸν σοφώτατον Εὐριπίδην, εἰ δίχα τῆς πρὸς γυναῖκας συνόδου φοιτῶντες ἐπὶ ἱερὰ καὶ ναοὺς ἀργύρου καὶ χρυσοῦ τέκνα ὑπὲρ τῆς διαδοχῆς ἑωνοῦμεθα· ἀνάγκη γὰρ βαρὺν κατ' αὐχλῶν ζυγὸν ἡμῖν ἐπιθεῖσα τοῖς κελευομένοις πειθαρχεῖν βιάζεται. Τὸ μὲν οὖν καλὸν αἰρώμεθα τοῖς λογισμοῖς, εἰκείτω δὲ τῇ ἀνάγκῃ τὸ χρεῖωδες. Ἄχρι τέκνων γυναῖκες ἀριθμὸς ἔστωσαν, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀπαγε, μὴ μοι γένοιτο. Τίς γὰρ ἂν εὖ φρονῶν ἀνέχεσθαι δύναίτο ἐξ ἑωθινοῦ γυναικὸς ὠραῖσμένῃς ἐπιπλήτοισι σοφίσμασι; ἥς δ' μὲν ἀληθῶς χαρὰ κτῆρ ἀμορφος, ἄλλότριοι δὲ κόσμοι τὸ τῆς φύσεως ἀπρεπὲς βουκολοῦσιν.

39. Εἰ γοῦν ἀπὸ τῆς νυκτέρου κοίτης πρὸς ὄρθρον ἴδοι τις ἀνισταμένης γυναῖκας, αἰσχίῳ νομεῖ θηρίων τῶν πρωτὰς ὥρας ὀνομασθῆναι δυσκληδονίστων· ὅθεν ἀκριβοῦς οἶκος καθείργουσιν αὐτὰς οὐδενὶ τῶν ἀρρένων βλεπομένης· γρᾶς δὲ καὶ θεραπευνίδων δ' σύμμορφος ὄχλος ἐν κύκλῳ παρεστᾶσι ποικίλοις φαρμάκοις καταφαρμακεύουσαι τὰ δυστυχεῖ πρόσωπα· οὐ γὰρ ὕδατος ἀκράτῳ νάματι τὸν ὑπνὸν ἀπονιψάμεναι κάρον εὐθὺς ἀπνέονται σπουδῆς ἐχομένου τινὸς πράγματος, ἀλλ' αἱ πολλαὶ τῶν διαπασμάτων συνθέσεις τὸν ἀηδὴ τοῦ προσώπου χρῶτα φαιδρύνουσιν, ὥς δὲ ἐπὶ δημοτελοῦς πομπῆς ἄλλοι τῶν ὑπηρετουσῶν ἐγκχεῖριται, λεκανίδας ἀργυρᾶς καὶ προχόους ἑσοπτρὰ τε καὶ καθάπερ ἐν φαρμακοπύλῳ πυξίδων ὄχλον, ἀγγεῖα μεστὰ πολλῆς κακοδαίμονίας, ἐν οἷς ὀδόντων σημεῖα δυνάμεις ἢ βλέφαρα μελαίνουσα τέχνη θησαυρίζειται.

40. Τὸ δὲ πλεῖστον ἀναλίσκει μέρος ἢ πλοκῇ τῶν τριχῶν· αἱ μὲν γὰρ φαρμάκοις ἐρυθαίνειν δυναμένοις πρὸς ἡλίου μεσημβρίαν τοὺς πλοκάμους ἴσα ταῖς τῶν ἐρίων χορδαῖς ξανθῷ μεταβάπτουσιν ἀνθεὶ τὴν ἰδίαν κατακρίνουσαι φύσιν· ὅποσας δὲ ἀρκεῖν ἡμελαινὰ χαίτη νομίζεται, τὸν τῶν γεγαμηκότων πλοῦτον εἰς ταύτην ἀναλίσκουσιν ὅλην Ἀραβίαν σχεδὸν ἐκ τῶν τριχῶν ἀποπνέουσαι, σιδηρᾶ τε ὄργανα πυρὸς ἀμβλείᾳ φλογὶ χλιανθέντα βία τὴν ἑλίκων οὐλόγητα διαπλέκει, καὶ περιέργοι μὲν αἱ μέχρι τῶν ὀφρύων ἐφειλκυμέναι κόμαι βραχὺ τῷ μετώπῳ τὸ μεταίχιμιον ἀφίστι, σοδαρῶς δὲ ἄχρι τῶν μεταφρένων οἱ ἐπισθεν ἐπισαλεύοντα πλόκαμοι.

41. Καὶ μετὰ τοῦτο ἀνθοβαφῇ πέδιλα τῆς σαρκὸς ἐνδοτέρῳ τοῦ πόδας ἐπισφίγγοντα καὶ λεπτοῦφῆς ἐς πρόφασιν ἑσθῆς ὑπὲρ τοῦ δοκεῖν μὴ γεγυμνωσθαι. Πάντα δὲ τὰ ἐντὸς αὐτῆς γνωριμώτερα τοῦ προσώπου χωρὶς τῶν ἀμόρφως προσιπτυνώτων μαζῶν, οὓς αἰεὶ περιφέρουσι δεσμώντας. Τί δὲ τὰ τούτων πλουσιώτερα κακὰ διεξίναί; λίθους Ἐρυθραίους κατὰ τῶν

insedere : unum, qui novit, laudibus ornet;
alteri inest labes : In partes pectora scindunt.

Neque igitur mirum est, si affectio communem virtuti appellationem forte accepit, ut amor vocaretur et voluptas libidinosa, et sapiens benevolentia.

38. Nuptias igitur, ait, nihili putas, et muliebre genus exulare e vita jubes? tum quomodo duremus homines? Optabile sane erat, de Euripidis doctissimi viri sententia, ut absque congressu cum mulieribus, in templa et aedes sacras venientes, argento et auro liberos successione causa emeremus. Necessitas enim grave cervicibus nostris jugum imponens imperiis parere nos cogit. Quod igitur pulchrum est ratione eligamus, cedat autem necessitati utilitas. Liberiorum tenuis numerus sunt mulieres : in reliquis vero, apage, ne mihi sit mulier. Quis enim bene sanus perferre possit mulierem, a mane inde ascitis artificii formam interpolantem? cujus innata figura turpis est, alieni vero ornatus, quod natura indecens est, lenociniis quibusdam demulcent.

39. Si enim a nocturno cubili mane surgentes aliquis videat mulieres, turpiora censebit animalia illis quæ matutina hora nominare male auspicatum est [*similis*]. Unde diligenter domi se concludunt et virorum nulli conspiciuntur : ancillæ vero et simili specie ancillarum grex circulo astant, variis medicamentis infelices vultus inficientes. Non enim puro aquæ liquore soporem ex somno abluunt, statim ad serium aliquod opus accessuræ; sed multæ fucorum compositiones insuavem faciei colorem latiore reddunt, ac tanquam in publica pompa, aliud alii ministrarum commendatum est, pelves argentæ, et gutturnia, speculaque, et velut apud pharmacopolam turba pyxidum, vasa multa infelicitate repleta, in quibus aut dentium detersoriæ facultates, aut nigrorem inducens superciliis ars reposita est.

40. Majorem autem partem temporis et operarum consumit cura capillorum. Aliæ enim medicamentis rutilare valentibus ad solem meridianum cinninos, instar lanarum infectionis, flavo tingunt flore, propriam naturam [*nativum colorem*] damnantes : quibus autem sufficere nigra coma solet, illæ maritorum divitias in hanc impendunt, totam fere de capillis Arabiam spirantes; et instrumenta ferrea, obtuso ignis ardore calefacta, vi quadam crispas cinninos implicant, et minuta industria ad supercilia usque deductæ comæ breve fronti interstitium relinquunt, jactabunde autem ad tergum scapulas usque posterioris comæ anuli fluctuant.

41. Et post hæc florei coloris sandalia intra ipsam carnem pedes astringentia, et tenuissimo textu dicis causa vestitus, quo ne nudæ esse videantur. Omnia autem intra hanc vestem facilius agnoscuntur quam facies, exceptis, quæ deformiter alioquin prociderent, uberibus, quæ in vinculis semper circumferunt. Quid opus est ditiora harum mala enarrare? Erythræos lapillos ex auriculis suspensos,

λοβῶν πολυτάλαντον ἡρτημένους βριθὸς ἢ τοὺς περὶ καρποῖς καὶ βραχίονι δράκοντας, ὡς ὤφελον ὄντως ἀντὶ χρυσοῦ δράκοντες εἶναι· καὶ στεφάνη μὲν ἐν κύκλῳ τὴν κεφαλὴν περιθεὶ λίθοις Ἰνδικαῖς διάστερος, πολυτελεῖς δὲ τῶν αὐχένων ὄρμοι καθεῖνται, καὶ ἄχρι τῶν ποδῶν ἐσχάτων καταβέβηκεν ὁ ἄθλιος χρυσὸς ἅπαν, εἴ τι τοῦ σφυροῦ γυμνοῦται, περισφίγγων. Ἄξιον δ' ἦν σιδηρῷ τὰ περίσφυρα σκέλη πεπεδηθῆναι. Κάπειδ' αὐτῶν ὅλον τὸ σῶμα νόθης εὐμορφίας ἐξαπατῶντι κάλλει διαμαγευθῇ, τὰς ἀναισχύντους παρειὰς ἐρυθθαίνουσιν ἐπιχρίστοις φύκεσιν, ἵνα τὴν ὑπέρλευκον αὐτῶν καὶ πύονα χροῖαν τὸ πορφυροῦν ἄνθος ἐπιφοινίσῃ.

42. Τίς οὖν ὁ μετὰ τὴν τοσαύτην παρασκευὴν βίος; εὐθὺς ἀπὸ τῆς οἰκίας ἔξοδοι, καὶ πᾶς θεὸς ἐπιτρίβων τοὺς γεγαμηκότας, ὧν ἐνίων οἱ κακοδαίμονες ἄνδρες οὐδὲ αὐτὰ ἴσασιν τὰ ὀνόματα, Κωλιάδας, εἰ τύχοι, καὶ Γενετυλλίδας ἢ τὴν Φρυγίαν δαίμονα καὶ τὸν δυσέρωτα κῶμον ἐπὶ τῷ ποιμένι. Τελευταί δὲ ἀπόρρητοι καὶ χωρὶς ἀνδρῶν ὑποπτα μυστήρια καὶ — τί γὰρ δεῖ περιπλέκειν; — διαφθορὰ ψυχῆς. Ἐπειδ' αὖν δὲ τούτων ἀπαλλαγῶσιν, οἰκοὶ εὐθὺς τὰ μακρὰ λουτρά, καὶ πολυτελεῖς μὲν νῆ Δία τράπεζα, πολλὺς δὲ ὁ μετὰ τῶν ἀνδρῶν ἀκκισμός. Ἐπειδ' αὖν γὰρ ὑπέρπλεω γένωνται ταῖς παρ' αὐταῖς γαστριμαργίαις, οὐκέτ' οὐδὲ τοῦ φάρυγγος αὐταῖς παραδέχεσθαι δυναμένου τι σιτίον, ἄκροις δακτύλοις ἐπιγράφουσαι τῶν παρακειμένων ἕκαστον ἀπογεύονται νύκτας ἐπὶ τούτοις διηγούμεναι καὶ τοὺς ἐτερόχρωτας ὕπνους καὶ θηλύτῃτος εὐνὴν γέμουσαν, ἀφ' ἧς ἀναστὰς ἕκαστος εὐθὺς λουτροῦ χρεῖδός ἐστιν.

43. Ταυτὶ μὲν οὖν εὐσταθοῦς βίου τεκμήρια· τῶν δὲ πικροτέρων εἰ τις ἐβελήσειε τὸ ἀληθὲς κατὰ μέρος ἐξετάζειν, ὄντως καταράσσεται Προμηθεὶ τὴν Μενάνδρειον ἐκείνην ἀπορρήξας φωνῇ·

Εἴτ' οὐ δικαίως προσπεπαταλευμένον
γράφουσι τὸν Προμηθεῖα πρὸς ταῖς πέτραις;
καὶ γίγνεται αὐτῷ λαμπάς, ἄλλο δ' οὐδὲ ἐν
ἀγαθόν. Ὁ μισεῖν οἶμ' ἅπαντας τοὺς θεοὺς,
γυναικας ἐπλάσεν, ὧ πολυτίμητοι θεοί,
ἔθνος μιᾶρόν. Γαμεῖ τις ἀνθρώπων, γαμεῖ;
λάβριοι τὸ λοιπὸν γὰρ ἐπιθυμία κακαί,
γαμηλίῳ λέχει τε μοιχὸς ἐντροφῶν
καὶ φαρμακεῖαι καὶ νόσων χαλεπωτάτη
φθόνος, μεθ' οὗ ζῇ πάντα τὸν βίον γυνή.

Τίς ταῦτα τὰ ἀγαθὰ διώκει; τίς βίος ὁ δυστυχὲς οὗτος θυμῆρης;

44. Ἄξιον τοίνυν ἀντιθεῖναι τοῖς θήλεσι κακοῖς τὴν ἀρρενα τῶν παίδων ἀγωγήν. Ὁρβόριος ἀναστὰς ἐκ τῆς ἀλύγου κοίτης τὸν ἐπὶ τῶν ὀμμάτων ἔτι λοιπὸν ὕπνον ἀπονηψάμενος ὑδατὶ λιτῷ καὶ τὴν ἱερὰν χλαμύδα ταῖς ἐπωμίαις περόναις συρράψας ἀπὸ τῆς πατρῴας ἐστίας ἐξέρχεται κάτω κεκυφὺς καὶ μηδὲνα τῶν ἀπαντῶντων ἐξ ἐναντίου προσβλέπων· ἀκολουθοὶ δὲ καὶ παιδαγωγοὶ χορὸς αὐτῷ κύσμιος ἐπονται τὰ σεμνὰ τῆς ἀρετῆς ἐν χερσὶν ὄργανα κρατοῦντες, οὐ πριστοῦ κτενὸς ἐντομάς

pondus multorum talentorum; aut illos circa manus et brachia dracones, qui utinam veri pro auro dracones essent: et corona in orbem caput ambit, Indicis stellata gemmis, sumtuosaeque cervice monilia demittuntur, et ad ultimos pedes miserum descendit aurum, quicquid circa talum nudatur constringens. Dignum erat autem ferro potius crura in talorum regione compedi. Quumque totum illarum corpus spuriae formositatis pulchritudine deceptrice velut incantatum fuerit, impudentes genas inunctis fucis rubefaciunt, ut candidissimum illarum et pinguem colorem florens purpura suo rubore aspergat.

42. Quae igitur post tantum apparatus vita est! Statim exitur domo, et nullus ipsis deus est quin idem perdat maritos: sunt etiam ex iis numinibus quorum ne ipsa quidem nomina sciant infelices illi mariti, ut puta Coliadas, et Genetyllidas, aut Phrygiam deam, aut infeliciter amantis ad pastorem commissationem. Accedunt sacra arcana, et suspecta sine viris mysteria, et (quid enim opus est haec involvere?) animi corruptela. Quum vero ab his rediere, domi statim longa lavacra, ac sumtuosa hercle mensa, multaeque apud viros suos deliciae. Quum enim ultra modum oppletæ sunt penes se liguritionibus, nec jam ipsa capere gula cibi aliquantillum potest, summis digitis velut conscribillantes appositorum singula degustant, noctes inter haec enarrantes, et diversi coloris somnos, et cubile muliebri plenum mollitiae, e quo quicumque surgit, balneo statim indiget.

43. Haec igitur sunt vitae bene sibi constantis indicia. Eorum vero, quae acerbiora sunt, si quis singulatim velit verum exquirere, ille profecto Promethea exsecrabitur in Menandri illam vocem erumpens,

Et nonne merito pinxerunt Promethea
pendere fixum Caucas! de rupibus?
cui dedicatur fax, aliud nihil boni.
Sed, quod deos odisse cunctos autumo,
formavit idem feminam, o dei boni!
genus scelestum! Ducit aliquis conjugem,
ducit? libido nempe clancularia,
et nuptiali mœchus illudit toro:
venena dehinc, insidiae, invidia, pessimus
morborum, toto femina ævo quem fovet.

Quis haec bona persequitur? cui haec infelix vita cordi est?

44. Aequum igitur opponere muliebribus istis malis virilem puerorum vivendi rationem. Mane surgens de caelibe lecto, reliquum adhuc in oculis somnum simplici aqua postquam abluit, sacra chlamyde humeralibus connexa fibulis, paterna domo egreditur dejecto vultu, ac neminem eorum, qui ex adverso veniunt, contuens. Pedissequi autem illum et paedagogi, decens caterva, sequitur, honesta illa virtutis instrumenta manibus tenentes, non secti serra pectinis incisuras inulcere comam aptas, neque specula,

κόμην καταψήγειν δυναμένας οὐδὲ ἔσοπτρα τῶν ἀντιμύρων χαρακτήρων ἀγράφους εἰκόνας, ἀλλ' ἡ πολύπτυχοι δέλτοι κατόπιν ἀκολουθοῦσιν ἡ παλαιῶν ἔργων ἀρετὰς φυλάττουσαι βίβλοι, καὶ εἰς μουσικοῦ δέῃ φοιτᾶν, εὐμελὲς λύρα.

45. Πᾶσι δὲ τοῖς φιλοσόφοις ψυχῆς μαθήμασι λιπαρῶς ἐναθλήσας, ἐπειδὴν ἡ διάνοια τῶν ἐγκυκλίων ἀγαθῶν κορεσθῇ, τὸ σῶμα ταῖς ἐλευθερίοις ἀσκήσεσιν ἐκπονεῖ. Θετταλοὶ γὰρ ἵπποι μέλουσιν αὐτῷ· καὶ βραχὺ τὴν νεότητα πωλοδομνήσας ἐν εἰρήνῃ μελετᾷ τὰ πολεμικὰ ἀκοντας ἀφίεις καὶ βέλῃ δι' εὐστόχου δεξιᾶς ἀποπάλλυν. Εἴθ' αἱ λιπαρὰὶ παλαίστραι, καὶ πρὸς ἡλίου μεσημβρινὸν θάλλπος ἐγκονίεται τὸ σῶμα πυκνούμενον, ὃν τε τῶν ἐναγωνίων πόνων ἀποσταλάζοντες ἰδρῶτες, μεθ' οὗς λουτρὰ σύντομα καὶ τράπεζα τῇ μετὰ μικρὸν ἐπινηφύουσα πράξει· πάλιν γὰρ αὐτῷ διδάσκαλοι καὶ παλαιῶν ἔργων αἰνιττόμεναι καὶ ἐπιμελούμεναι μῆμαι, τίς ἀνδρείος ἥρωας ἢ τίς ἐπὶ φρονήσει μαρτυρούμενος ἢ οἷοι δικαιοσύνην καὶ σωφροσύνην ἡσπάσαντο. Τοιαύταις ἀρεταῖς ἀπαλὴν ἔτι τὴν ψυχὴν ἐπάρδων, ὅταν ἑσπέρα τὴν πράξιν ὀρίση, τῇ γαστρὶ ἀνάγκη τὸν ὀρεϊλόμενον δασμὸν ἐπιμετρῆσας ἡδύς ὑπνους καθεύδει τοῖς μεθ' ἡμέραν καμάρτοις ἐπηρεμῶν ἐπιφθονον.

46. Τίς οὐκ ἂν ἑραστής ἐφῆβου γένοιτο τοιούτου; τίς δ' οὕτω τυφλὰ μὲν αἱ τῶν ὀμμάτων βολαί, πηροὶ δὲ οἱ τῆς διανοίας λογισμοί; πῶς δ' οὐκ ἂν ἀγαπήσῃ τὸν ἐν παλαίστραις μὲν Ἑρμῆν, Ἀπολλῶνα δὲ ἐν λύραις, ἵππαστῆν δὲ ὡς Κάστορα, θεῖας δὲ ἀρετὰς διὰ θνητοῦ δώκοντα σώματος; Ἄλλ' ἐμοὶ μὲν, δαίμονες οὐράνιοι, βίος εἴη διηνεκὴς οὗτος, ἀπαντικρὺ τοῦ φίλου καθέζεσθαι καὶ πλησίον ἡδὺ λαλοῦντος ἀκούειν, ἐξιόντι δὲ αὐτῷ συνεῖναι καὶ παντὸς ἔργου κοινωνίαν εἶχειν. Εὖξαιτο μὲν οὖν ἔρῳν τις δι' ἀπταίστου καὶ ἀκλινοῦς βίου τὸν στεργόμενον ἀλύπως εἰς γῆρας ὀδεῦσαι μηδεμιᾶς τύχης πειράσαντα βράκκανον ἐπήρειαν. Εἰ δὲ καὶ, οἷος ἀνθρωπίνης φύσεως νόμος, νόσος ἐπιψάσειεν αὐτοῦ, κάμνοντι συννοήσω καὶ διὰ χειμερίου θαλάττης ἀναγομένῳ συμπλεύσομαι· καὶ τυραννικὴ βία δεσμὰ περιάψῃ, τὸν ἴσον ἐμαυτῷ περιθῆσω σίδηρον· ἐχθρὸς ἅπας ὁ μισῶν ἐκείνου ἐμὸς ἔσται, καὶ φιλήσω τοὺς πρὸς αὐτὸν εὐνοϊκῶς ἔχοντας· εἰ δὲ ληστές ἢ πολεμιοὺς θεασαίμην ἐπ' αὐτὸν δρῶντας, ὀπλισαίμην καὶ παρὰ δύναιμιν· καὶ ἀποθάνῃ, ζῆν οὐκ ἀνέξομαι· τελευταίας δὲ ἐντολὰς τοῖς μετ' ἐκείνου ὅς' ἐμοῦ στεργόμενοις ἐπιθῆσομαι κοινὸν ἀμφοτέροις ἐπιχῶσαι τάφον, ὁστέοις δὲ ἀναμίζαντας ὁστέα μηδὲ τὴν χωρὴν κόνιν ἀπ' ἀλλήλων διακρίναι.

47. Ταῦτα δ' οὐ πρῶτοι χαράζουσιν οἱ ἐμοὶ πρὸς τοὺς ἀξίους ἔρωτες, ἀλλ' ἡ θεοῦ γείτων ἡρωϊκὴ φρόνησις ἐνομοθέτησεν, ἐν οἷς ὁ φίλος ἔρως ἄχρι θανάτου συνέξπνευσεν. Φωκὶς ἐκ νηπίων ἔτι χρόνων Ὀρέστην Πυλάδῃ συνῆψεν· θεὸν δὲ τῶν πρὸς ἀλλήλους παθῶν μεσίτην λαβόντες ὡς ἐφ' ἐνὸς σκάφους τοῦ βίου συνέπλευσαν· ἀμφοτέροις Κλυταίμνηστραν ἀνήρουν ὡς

objectarum formarum non pictas imagines; sed vel multiplices tabellæ a tergo sequuntur, aut antiquorum operum virtutes servantia volumina; et, si ad musicæ magistrum eundum sit, canora lyra.

45. Peractis diligenter omnibus in philosophica doctrina mentis exercitiis, quum eruditi illius circuli bonis saturatus est animus, liberalibus exercitamentis corpus perficit. Thessali enim equi curæ illi sunt; et quum paullum juventutem ipse snam equulei instar agitavit et subegit, bellicam rem in pace meditatur, emittens jacula, et tela certa manu vibrans. Tum palæstræ unctæ, et ad meridianum solis calorem densandum corpus in pulvere volutatur, stillantesque de certaminum labore sudores: post quos breves balnea, et sobrietatem instanti paullo post operi servans mensa. Rursus enim adsunt illi magistri, veterumque operum commentarii, lectius significantes aut data opera exponentes quis fortis heros, aut quis prudentiæ testimonio ornatus, aut qui justitiam, quique temperantiam amplexi sint. Talibus virtutibus quum tenerum adhuc animum velut irrigavit, vespera finem operibus imponente, ubi debitum ventris necessitati tributum admensus est, suaviores dormit somnos, qui diurnos post labores invidenda voluptate quiescat.

46. Talis adolescentis quis non amator fiat? cujusnam adeo cæci oculorum conjectus, ita stupidæ mentis cogitationes? quomodo non amet aliquis Mercurium in palæstra, in lyra Apollinem, equitem instar Castoris, divinasque in mortali corpore virtutes persequentem? Verum mihi quidem, o cælestes dii, vita perpetua sit hæc, ex adverso amici sedere, et ex proximo suave loquentem audire, exeuntem deducere, et omnium rerum cum illo communione habere! Atque amator quidem aliquis optaverit, per inoffensam et nihil vacillantem vitam sine ullo dolore ad senectutem pervenire amasium suum, invidam fortunæ nullius noxam expertum. Si vero, quæ humanæ naturæ lex est, morbus illum attigerit, egrotabo cum laborante, et per tempestuosum mare navigantem comitabor: et, si tyrannica vis vincula ei injiciat, æquale mihi ferrum circumponam. Inimicus, quicumque illum oderit, meus erit, et amabo qui benevolentia illum complectentur. Si vero latrones aut hostes videam in illum irruentes, ultra vires etiam arma sumam: et, si moriatur, vivere non sustinero: ultimaque mandata iis, qui post illum cari mihi erunt, dederò communem utrique tumulum uti aggerent, ossibusque ossa permiscerent ne pulverem quidem mutum discernant.

47. Hæc vero non primi sancient amores adversus dignos mei, sed vicinus diis heroum sensus hanc legem tulit, in quibus ille amicitia amor ad mortem usque progressus una exspiravit. A puerilibus inde annis Orestis Pyladen Phocios copulavit, qui, deo mutui affectus arbitro assumpto, tanquam in uno vitæ navigio vecti sunt: ambo Clytæmnestram, tanquam ambo essent Agamemnonis filii, interfecere; ab au-

Ἀγαμέμνονος παῖδες, ὑπ' ἀμφοῖν Αἰγισθος ἐφρονεῖτο·
τὰς Ὀρέστην ἐλαυνούσας Ποινὰς Πυλάδης ἐνόσει μάλ-
λον, κρινομένην συνηγωνίζετο. Τὴν δὲ ἐρωτικὴν φι-
λίαν οὐδὲ τοῖς τῆς Ἑλλάδος ὁροῖς ἐμέτρησαν, ἀλλ' ἐπὶ
τοὺς ἐσχάτους Σκυθῶν τέρμονας ἐπλευσαν ὁ μὲν νοσῶν,
ὁ δὲ θεραπεύων. Τῆς γοῦν Ταυρικῆς γῆς ἐπιδαίνον-
τας εὐθὺς ἡ μητροκτόνος αὐτοὺς Ἐρινὺς ἐξενοδόγησε, καὶ
τῶν βαρβάρων ἐν κύκλῳ περιεστώτων ὁ μὲν ὑπὸ τῆς
συνήθους μανίας πεσὼν ἔκειτο, Πυλάδης δὲ

ἀφρὴν τ' ἀπέψα σώματός τ' ἐτημέλει
πέπλου τε προῦκάλυπτεν εὐπήκτους ὕρας,

οὐκ ἐραστοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ πατρός ἐνδεικνύμενος
ῥθος. Ἦνίκα γοῦν ἐκρίθη θατέρου μένοντος ἐπὶ τῷ φο-
νευθῆναι τὸν ἕτερον ἐς Μυκῆνας ἀπέναι κομιούντα
γράμματα, μένειν ὑπὲρ ἀλλήλων ἀμφοτέροι θέλουσιν
ἐκάτερος ἐν θατέρῳ ζῶντι ζῆν ἑαυτὸν ἡγούμενος. Ἀπω-
θεῖται δὲ τὰς ἐπιστολάς Ὀρέστης ὡς Πυλάδου λαβεῖν
ἀξιωτέρου, μόνον οὐκ ἐραστής ἀντ' ἐρωμένου γενόμενος·

Τὸ γὰρ σφαγῆναι τόνδ' ἐμοὶ βάρος μέγα·
ὁ ναυστολῶν γὰρ εἰμ' ἐγὼ τὰς συμφοράς.

Καὶ μετ' ὀλίγον φησί,

Τῷδε μὲν δέλτον δίδου·
πέμψω γὰρ Ἄργος, ὥστε σοι καλῶς ἔχειν·
ἡμᾶς δ' ὁ χρόνος κτεινέτω.

48. Καὶ γὰρ οὕτως ἔχει τὸ πᾶν· ὅταν γὰρ ἐκ παιδῶν
ὁ σπουδαῖος ἔρως ἐντραφεῖς ἐπὶ τὴν ἡδὴ λογίζεσθαι δυ-
ναμένην ἡλικίαν ἀνδρωθῇ, τὸ πάλαι φιληθέν ἀμοιβαίους
ἔρωτας ἀνταποδίδωσι, καὶ δυσχερὲς αἰσθῆσθαι ποτέρου
πότερος ἐραστής ἐστιν, ὥσπερ ἀπ' ἐσώπετρος τῆς τοῦ φι-
λήσαντος εὐνοίας ἐπὶ τὸν ἐρώμενον ὁμοίου πεσόντος εἰ-
δώλου. Τί δὴ οὖν τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου ξένην αὐτὸ τρυφήν
ὀνειδίζει θεοῖς νόμοις ὅρι θέν ἐκ διαδοχῆς ἐφ' ἡμᾶς
καταβεβηκός; Ἀσμένους δὲ αὐτὸ δεξάμενοι μεθ' ἀγνῆς
διανοίας νεωκοροῦμεν· ὁλοῖος γὰρ ὡς ἀληθῶς κατὰ τὴν
τῶν σοφῶν ἀπόφασιν,

ὦ παῖδες τε νέοι καὶ μόνυχες ἱπποί,
γηράσκει δ' ὁ γέρον κείνος εὐαφρότατα,
κούροι τὸν φιλέουσιν.

Αἶ γε μὴν Σωκρατικαὶ διδασκαλίαι καὶ τὸ λαμπρὸν
ἐκεῖνο τῆς ἀρετῆς δικαστήριον τοῖς Δελφικοῖς τρίποσιν
ἐτιμῆθη· χρησμόν γὰρ ἀληθείας ὁ Πύθιος ἐθέτισεν,

Ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος,

ὅς ἅμα τοῖς ἄλλοις μαθήμασιν, ἐξ ὧν τὸν βίον ὥνησε,
καὶ τὸ παιδεραστεῖν ὡς μάλιστα ὠφελοῦν προσήκατο.

49. Δεῖ δὲ τῶν νέων ἔρᾶν ὡς Ἀλκιβιάδου Σωκρά-
της, ὅς ὑπὸ μιᾷ χλανίδι πατρός ὕπνου ἐκοιμήθη. Καὶ
ἔγωνε τὸ Καλλιμάχεια ἐπὶ τέλει τῶν λόγων ἥδιστα
προσθεῖναι ἂν ἅπασιν κήρυγμα·

Αἶθε γὰρ, ὦ κούροις ἐπ' ὅμματα λίχνα φέροντες,
Ἐρχίος ὡς ὑμῖν ὤρισε παιδοφιλεῖν,
δῶδε νέων ἐράοιτε, πόλιν κ' εὐάνερν ἔχοιτε.

Ταῦτ' εἰδότες, ὦ νεανία, σωφρόνως παισὶν ἀγαθοῖς

bobus Aegisthus occisus est; Furiis Oresten agitantibus
magis laborabat Pylades; iudicio cum illo periclitatus est.
Amatoriam illam amicitiam nec Græciæ finibus mensi sunt,
sed ad extremos Scytharum terminos navigarunt, ægrotans
alter, alter eum curans. In Tauricam enim tellurem egres-
sos occisæ matris ultrix Furia hospitio statim excepit, cir-
cumstantibusque barbaris, alter a consueto furore prolapsus
jacebat; Pylades vero

spumam auferēbat, corporis curam gerens,
jacentem textu pepli firmo protegens,

non amatoris modo, sed patris etiam animum ostendens.
Quum enim iudicatum esset, manente altero ut occideretur,
Mycenas abire alterum, qui literas eo ferret, manere uterque
pro altero volunt, rati uterque se vivere in vivente altero.
Repellit autem epistolas Orestes, tanquam digniore qui eas
acciperet Pylade, factus tantum non amator pro amasio :

Istum perire, mihi nimis grave est onus;
nam mea malorum sarcinam navi veho.

et paullo post ait ;

Isti da literas ;
hic ibit Argos, hic tuum negotium
curabit : vos necato qui cupit.

48. Sic enim universum se habet. Nempe quum innutri-
tus a pueris inde honestus amor ad ætatem ratiocinandi
jam capacem corroboratus est, ille qui amatus adhuc fuit
mutuos amores rependit, difficile ut sit ad animadverten-
dum, utrius uter amator sit, tanquam a speculo, sic a be-
nevolentia amantis simili ad amatum simulacro reflexo.
Quid igitur, velut peregrinam vitæ nostræ luxuriam, expro-
bras quod divinis legibus definitum successione quadam
ad nos delatum est? Quin lubenter illud acceptum pura
mente, tanquam rem sacram, servamus. Felix enim vere
de sapientium virorum sententia,

cul juvenescit equus, puerique ministrant,
nam fert ætatem molliter ille senex,
qui pueris carus.

Ac Socraticam quidem disciplinam et splendidum illud
virtutis tribunal Delphici tripodes honorarunt; veritati
enim oraculum fudit Pythius,

Excellit omnes mente Socrates viros,

qui cum reliqua disciplina, qua vitam juvit, etiam puerorum
amorem, tanquam rem maxime utilem, adsciverat.

49. Oportet autem amare juvenes, ut Alcibiadem Socra-
tes, qui sub eadem læna cum illo patris somnum dormivit.
Atque ego Callimacheum illud in fine orationis lubens po-
suerim, præconium ad omnes :

Vos o qui pueros oculo patrans voratis,
Erchius ut teneros jussit amare mares,
sic pueros petitote; virisque implebitis urbem.

Hæc quum scialis, juvenes, modeste ad bonos pueros acci-

πρόσιτε μηδὲ ὀλίγης τέρψεως ἕνεκα τὴν μακρὰν ἐχέοντες εὐνοίαν ἄχρι τῆς ἀκμῆς πλαστὰ τὰ τοῦ φιλεῖν πάθη προβάλλεσθε, τὸν δ' οὐράνιον ἔρωτα προσκυνούντες εἰς γῆρας ἀπὸ παιδῶν βέβηαια τηρεῖτε τὰ πάθη· τοῖς γὰρ οὕτω φιλοῦσιν ἡδιστος μὲν ἔστω ὁ χρόνος οὐδεμιᾶς ἀπρεποῦς συνειδήσεως παροικουσύνης, αἰοίδιμοι δὲ μετὰ θάνατον εἰς πάντας ἐκφοιτῶσι κληδόνες. Εἰ δὲ δεῖ φιλοσόφων παισὶ πιστεύειν, αἰθὴρ μετὰ γῆν ἐκδέχεται τοὺς ταῦτα ζηλοῦντας· εἰς δὲ ἀμείνονα βίον ἀποθανόντες ἔχουσι τῆς ἀρετῆς γέρας τὸ ἀφθαρτον.

50. Τοιαῦτα τοῦ Καλλικρατίδου σφόδρα νεανικῶς σεμνολογησάμενον, Χαρικλέα μὲν ἐκ δευτέρου λέγειν πειρώμενον ἐπέσχον· ὦρα γὰρ ἦν ἐπὶ ναῦν κατιέναι. Δεομένων δ' ὅ τι φρονοῖν ἀποφῆνασθαι, δι' ὀλίγου τοὺς ἑκατέρου λόγους ἀριθμησάμενος, Οὐκ ἐξ ὑπογούου, φημί, καὶ παρημελημένως ὑμῖν, ὦ ἐταῖροι, τὰ τῶν λόγων ἔοικεν ἀπεσχεδιάσθαι, διηνεχούς δὲ καὶ νῆ Δι' ἐρρωμένης φροντίδος ἐναργῆ ταῦτ' ἐστὶν ἔχον· σχεδὸν γὰρ οὐδὲν ἐστὶν ὅ τι τῶν λεκτέων εἰπεῖν ἑτέρῳ δύνασθαι παρήκατε· καὶ πολλὴ μὲν ἡ τῶν πραγμάτων ἐμπειρία, πλείων δ' ἡ τῶν λόγων δεινότης, ὥστ' ἔγωγε ἂν εὐχαίμην, εἴπερ ἦν ἐν δυνατῷ, γενέσθαι Θηραμένης ἐκείνου ὁ Κόθορρος, ἢ ἄμφω νενικηκότες ἐξ ἴσου βαδίζετε. Πλὴν ἐπειδὴ περ ἀνήσειν οὐκ εἴοικατε καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μεταῦ πλῶ περὶ τῶν αὐτῶν οὐ κέρικα διοχλεῖσθαι, τὸ μάλιστα παραστὰν εἶναι μοι δίκαιον ἀποφανοῦμαι.

51. Γάμοι μὲν ἀνθρώποις βιωφελὲς πρᾶγμα καὶ μακάριον, ὅπόταν ἐντυχῶνται, παιδικούς δ' ἔρωτας, ὅσοι φιλίας ἀγὰν δίκαια προμῶνται, μόνης φιλοσοφίας ἔργον ἡγοῦμαι. Διὸ δὴ γαμητέον μὲν ἅπασιν, παιδεραστέιν δὲ ἐφείσθω μόνους τοῖς σοφοῖς· ἥκιστα γὰρ ἐν γυναιξίν ὁλόκληρος ἀρετὴ φύεται. Καὶ σὺ δ', ὦ Χαρίκλειε, μὴδὲν ἀχθεσθῆς, εἰ ταῖς Ἀθήναις ἢ Κόρινθον εἴξει.

52. Κάθ' ὃ μὲν ὑπ' αἰδοῦς συντόμῳ λόγῳ τὴν κρίσιν ἐπιτεύσεας ἐξάνεστην· ἐώρων γὰρ ὑπερκατηφῆ τὸν Χαρικλέα παρὰ μικρὸν ὥς θανάτου κατὰκριτον. Ὁ δ' Ἀθηναῖος ἱλαρῶ τῷ προσώπῳ φαιδρὸς ἀναπηδήσας προΐει σφόδρα σοβαρῶς· εἴκασεν ἂν τις αὐτὸν ἐν Σαλαμῖνι Πέρσας κατανεναυμαχηκέναι. Καὶ τοῦτό γε τῆς κρίσεως ἀπωνάμην, λαμπρότερον ἡμᾶς ἐστιάσαντος αὐτοῦ γάπινικια· καὶ γὰρ ἦν ἄλλως τὸν βίον μεγалоφρονέστερος. Ἦσυλῇ δὲ καὶ τὸν Χαρικλέα παρηγορησάμην ἐπὶ τῇ δεινότητι τῶν λόγων συνεχὲς ὑπερλαυμάζων, ὅτι δυσχερεστέρω μέρει δυνατῶς συνηγόρησεν.

53. Ἄλλ' ἡ μὲν ἐν Κνίδῳ διατριβὴ καὶ τὰ παρὰ τῇ θεῷ λαληθέντα σπουδῇ ἱλαρὰν ἅμα καὶ παιδιὰν εὐμουσον ἐσχηκότα, τῇ δὲ περ διεκρίθη. Σὺ δὲ, ὦ Θεόμνηστε, ὁ τὴν ἑωλον ἡμῶν ἐκκαλεσάμενος μνήμην, εἰ δικαστὴς τότε ἦσθα, πῶς ἂν ἀπεφῆναι;

ΘΕΟΜΝ. Μελητιδὴν ἢ Κόροιβον οἶμι με πρὸς θεῶν, ἵνα τοῖς ὑπὸ σοῦ δικαίως κριθέισιν ἐναντίαν φέρω ψήφον; ὅς ὑπ' ἄκρας ἡδονῆς τῶν λεγομένων ἐν Κνίδῳ διατρίβειν ὥρομην ὀλίγου τὸ βραχὺ τῷτο δωμάτιον αὐ-

dite, neu parvæ voluptatis causa longam benevolentiam effundentes, usque ad maturam ætatem fictos amoris affectus obtentui libidinis habere: sed, cœlesti illo invocato Amore, in senectutem a pueris inde stabiles servate affectus. Qui enim ita amant, illis suavissimum vivendi tempus, turpi nulla conscientia in animo habitante; nobilis autem post mortem ad omnes fama exit. Si vero fides habenda philosophorum filiis, æther post terram excipit qui his rebus studuerunt; atque, ad vitam meliorem mortui, præmium virtutis habent immortalitatem.

50. Ista Callicratidas juvenili ardore et gravi oratione quum protulisset, Chariclem, dicere volentem denuo, repressi: quod tempus erat descendendi ad navim. Rogantibus autem ut quid sentirem pronunciare vellem, perpensa paulum utriusque oratione, « Non ex tempore, inquam, et negligenter, sodales, orationem uterque suam videmini deproperasse; sed perpetuæ et robustæ profecto cogitationis aperta hæc sunt vestigia: vix enim quicquam est eorum, quæ dici hic debent, quod dicendum alteri reliqueritis; ac quum multa rerum peritia eminuit, tum major etiam vis verborum. Itaque optaverim, Theramenes, si fieri posset, ille Cothurnus esse, ut victores ambo æquo pede incederetis. Verum enim vero quandoquidem remissuri non videmini, et ipse inter navigandum de iisdem rebus flagitari non decrevi; id quod maxime in præsens mihi justum esse videtur, pronuntiabo.

51. Nuptiæ quidem res vitæ hominum utilissima, et beata, quoties felices sunt: masculos autem amores, quoties casta amicitie jura illi conciliant, solius opus philosophiæ arbitror. Propterea nuptiæ contrahendæ omnibus; pueros autem amare solis concedatur philosophis; minime enim perfecta in mulieribus virtus existit. Tu vero, Charicles, non gravare, si Athenis Corinthius cesserit.

52. Atque ego præ pudore concisa oratione festinanter judicium quum expedissem, surrexi: videbam enim demisso supra modum vultu Chariclem, quasi tantum non capitis damnatus esset. Atheniensis vero hilariter gestu lætus exsultans, jactabundo valde incessu progrediebatur; putares navali ad Salamina pralio Persas ab illo superatos. Atque hunc certe judicii mei fructum habui, quod splendidius nos tanquam triumphali curna exceperat: erat enim alioquin etiam in victu magnificentior. Submissa autem voce Chariclem etiam subinde consolabar, vi dicendi illius commemorata, perpetuo vehementer admirari me dicens, quam potenter difficiliores partes tuitus fuisset.

53. Sed illa in Cnido commoratio et habiti in deæ sacro sermones, qui lætum simul studium et eruditum lusum habuerant, hoc fere modo compositi sunt. At tu, Theomneste, qui antiquam illam nobis memoriam evocasti, si tum judex fuisses, quid pronunciaturus eras?

THEOMN. Adeone Meletiden aut Coræbum medius fidius me arbitraris, ut juste a te judicialis contrariam feram sententiam? qui præ summa jucunditate eorum quæ dicebantur, in Cnido versari mihi viderer, ut parum abesset quin

τὸν ἡγούμενος εἶναι τὸν νεὼν ἐκείνον. Ὅμως δ' οὖν — οὐδὲν γὰρ ἀπρεπὲς ἐν ἑορτῇ λέγεσθαι, πᾶς δὲ γέλως, καὶ περιέργως ἢ πανηγυρίζειν δοκεῖ — τοὺς ἄγαν ὑπὸ τοῦ παιδεραστεῖν καταφρυγμένους λόγους ἐθαύμαζον μὲν ἐπὶ τῇ σεμνότητι, πλὴν οὐ πάνυ θυμῆρες ὥσπερ, ἐφ' ἧς παιδὶ συνδιημερεύοντα Τανταλείους δίκας ὑποφέρειν, καὶ τοῖς ὁμιασι τοῦ κάλλους μονονουχί προσκλύζοντος, ἐξὸν ἀρύσασθαι, διψῆν ὑπομένειν· οὐ γὰρ ἀπόχρη τὸ θεωρεῖν ἐρώμενον οὐδ' ἀπαντικρὺ καθημένου καὶ λαλῶντος ἀκούειν, ἀλλ' ὥσπερ ἡδονῆς κλίμακα συμπεξάμενος ἔρωσιν πρῶτον ἔχει βαθμὸν ὀφείας, ἵνα ἰδῇ, καὶ θεάσῃται, ποθεῖ προσάγων ἐφάψασθαι· δι' ἄκρων γοῦν δακτύλων καὶ μόνον θίγῃ, τὰ τῆς ἀπολαύσεως εἰς ἅπαν διαθεῖ τὸ σῶμα. Τυχὼν δ' εὐμαρῶς τούτου τρίτην πείραν ἐπάγει φιλήματος, οὐκ εὐθὺς περιέρχον, ἀλλ' ἡρέμα χεῖρην προσεγγίσας χεῖλεσιν, ἃ πρὶν ἢ ψαῦσαι τελείως, ἀπέστη, μηδὲν ὑπονοίας ἔχων καταλιπὼν· εἶτα πρὸς τὸ παρῆκον ἀρμοζόμενος αἰετὶ λιπαρεστέροις μὲν ἀσπάσασιν ἐντέττειν, ἐστ' ὅτε καὶ διαστελλῶν ἡσυχῇ τὸ στόμα, τῶν δὲ χειρῶν οὐδεμίαν παρήσιν ἀργῇ· αἱ γὰρ φανεραὶ μετὰ τῶν ἐσθίων περιπλοκαὶ τὴν ἡδονὴν συνάπτουσιν, ἢ λάθριος ὑγρῶς ἢ δεξιὰ κατὰ κόλπου ὄσσα μαστοὺς βραχὺ τὴν φύσιν ὑπεροιδῶντας πιέζει, καὶ σφριγώσης γαστροῦ ἀμφιλαφῆς τοῖς δακτύλοις ἐπιδράττεται διχαλῶς, μετὰ τοῦτο καὶ πρωτόγονον ἄνθος ἔθης. Καὶ

τί τάρρη' ἀναμετρήσασθαι με δεῖ;

τοσαύτης τυχὼν ἐξουσίας ὁ ἔρωσι θερμοτέρου τινὸς ἀπεται πράγματος· εἴτ' ἀπὸ μηρῶν προοιμιασάμενος κατὰ τὸν κωμικὸν αὐτὸ ἐπάταξεν.

54. Ἐμοὶ μὲν οὕτω παιδεραστεῖν γένοιτο· μετεωρολόγῃ δὲ καὶ ὅσοι τὴν φιλοσοφίαν ὀφρὺν ὑπὲρ αὐτοὺς τοὺς κροτάφους ὑπερήρασαν, σεμνῶν ὀνομάτων κομψέμασι τοὺς ἀμαθεῖς ποιμαίνετωσαν· ἐρωτικὸς γὰρ ἦν, ἐπεὶ τις, καὶ ὁ Σωκράτης, καὶ ὑπὸ μίαν Ἀλκιτιάδης αὐτῇ γλάνιδι κλιθεὶς οὐκ ἀπλήρως ἀνέστη. Καὶ μὴ θαυμάσης· οὐδὲ γὰρ ὁ Πάτροκλος ὑπ' Ἀχιλλέως ἡγαπᾶτο μέχρι τοῦ καταντικρὺ καθέζεσθαι

δέγμενος Αἰακίδα, ὅποτε λήξειεν αἰεῖον,

ἀλλ' ἦν καὶ τῆς ἐκείνων φιλίας μεσῖτις ἡδονή· στένων γοῦν Ἀχιλλεύς τὸν Πατρόκλου θάνατον ἀταμιεύτω πάθει πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπερράγη,

Μηρῶν τε τῶν σῶν εὐσεβὲς ὁμίλια.

Τοὺς γε μὴν ὀνομαζομένους παρ' Ἑλλήσι κωμαστάς οὐδὲν ἄλλ' ἢ δῆλους ἐραστὰς νομίζω. Τάχα φήσει τις αἰσχρὰ ταῦτ' εἶναι λέγεσθαι, πλὴν ἀληθῆ γε νῆ τὴν Κνιδίαν Ἀφροδίτην.

ΛΥΚ. Οὐκ ἀνέξομαι σου, φίλε Θεομόνηστε, ἀλλὴν ἀρχὴν καταβαλλομένου τρίτων λόγων, ἥς ἀκούειν ἐν ἑορτῇ μόνον εἰκὸς ἐστίν, τὰλλα δὲ τῶν ἐμῶν ὧτων πόρρω ἀποικεῖν. Ἀφήμενοι δὲ τοῦ παρελθεῖν πλείω χρόνον εἰς ἀγορὰν ἐξίωμεν· ἥδη γὰρ εἰκὸς ἐστὶν ὑφάπτεσθαι τῶ

parvulam hanc domunculam ipsum illud esse templum putarem. Verumtamen (nilil enim non decens est hoc die festo dicere, quum risus omnis, etiamsi forte nimius, ad celebrationem pertinere videatur) orationem illam in puerorum amore, nimio quasi supercilio elatam, gravitatis causa admirabar equidem: verum illud parum videbatur ad animi voluptatem pertinere, aliquem totos dies versantem cum puero pubertati proximo, Tanteas pomas sustinere, quumque pulchritudo tantum non alluat oculos, quum hauriendi sit copia, tolerare tamen sitim. Neque enim satis est videre quem ames, neque ex adverso sedentem et loquentem audire, sed velut scalas quasdam voluptatis fabricans amor primum habet gradum visus, uti spectet: et ubi contemplatus est, cupit admoto corpore attingere: si enim vel summis tantum digitis attigerit, totum corpus fructus ille percurrit. Hoc ubi facile consecutus est, tertio tentat osculum, non statim curiosum illud, sed placide labia admoventis labiis, quæ prius etiam quam plane se contigerint, desistant, nullo suspicionis relicto vestigio. Deinde concedenti se quoque tempore accommodans, longioribus amplexibus quasi illiquescit, interdum etiam placide os diducens, nullamque manum otiosam esse patitur: nam manifestæ illæ in vestimentis complexiones voluptatem conglutinant, aut latenter lubrico lapsu dextra sinum subiens, mammillas premit paulum ultra naturam tumentes, et duriusculi ventris rotunditatem digitis molliter percurrit, post hæc etiam primæ lanuginis in pube florem. Et quid me oportet arcana illa remeti? tantam naclus opportunitatem amor, calidius quoddam opus occipit: deinde a feminibus exorsus, ut ait Comicus, rem ipsam percussit.

54. Mihi quidem hoc modo amare pueros contingat. Sublimes autem isti nugatores et quotquot philosophiæ supercilium ultra ipsa tempora sustulere, honestorum verborum phaleris imperitos pascant: nam amator erat, si quisquam, Socrates, et sub eadem cum illo læna jacens Alcibiades non sine plaga surrexit. Neu mireris: neque enim Patroclus ab Achille eatenus tantum amabatur, ut e regione sederet,

Æacidi intentus, dum cesset fundere carmen:

sed erat ipsorum etiam amicitiae pararia voluptas: nam gemas Patrocli mortem Achilles, affectu parum custodito in verum erupit,

Femorum tuorum sanctior consuetudo.

Hos equidem, qui apud Græcos Comissatores vocantur, nihil aliud quam professos amatores arbitror. Dixerit forte aliquis, turpia hæc esse dictu: at vera quidem sunt, per Cnidiam Venerem.

LYC. Non feram te, care Theomneste, aliud tertiæ orationis quasi fundamentum facientem, cuius initium festo tantum die audire fas est, reliqua vero procul ab auribus meis ablegare. Omissa autem longiore in iis quæ nihil ad rem faciunt mora, in forum prodeamus. Jam enim con-

θεῶ τὴν πυράν. Ἔστι δ' οὐκ ἀτερπής ἡ θέα τῶν ἐν
Οἷτῃ παθῶν ὑπομνήσκουσα τοὺς παρόντας.

XXXIX.

EIKONES.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἄλλ' ἢ τοιοῦτόν τι ἄρα ἐπασχον
οἱ τὴν Γοργῶν ἰδόντες οἷον ἐγὼ ἐναγχος ἐπαθον, ὃ Πολύ-
στρατε, παγκάλῃν τινὰ γυναῖκα ἰδών· αὐτὸ γὰρ τὸ τοῦ
μύθου ἐκεῖνο μικροῦ δέω λίθος ἐξ ἀνθρώπου σοι γεγονέναι
πεπηγώς ὑπὸ τοῦ θαύματος.

ΠΟΛΥΣΤΡΑΤΟΣ. Ἡράκλεις, ὑπερφυές τι τὸ θέαμα
φῆς καὶ δεινῶς βίαιον, εἰ γε καὶ Λυκῖνον ἐξέπληξε γυνή
τις οὕσα· σὺ γὰρ ὑπὸ μὲν τῶν μεираκίων καὶ πάνυ βρ-
δῶς αὐτὸ πάσχεις, ὥστε θάττον ἂν τις θλον τὸν Σίπυλον
μετακινήσειεν ἢ σὲ τῶν καλῶν ἀπάγοι μὴ οὐχὶ παρε-
στάναι αὐτοῖς κεχνηότα καὶ ἐπιδακρύοντά γε πολλάκις
ὥσπερ ἐκείνην αὐτὴν τὴν τοῦ Ταντάλου. Ἀτὰρ εἰπέ
μοι, τίς ἡ λιθοποιὸς αὕτη Μέδουσα ἡμῖν ἐστὶ καὶ πόθεν,
ὥς καὶ ἡμεῖς ἰδοίμεν· οὐ γὰρ ἂν, οἶμαι, φθονήσας ἡμῖν
τῆς θεάς οὐδὲ ζήλοτυπήσας, εἰ μέλλοιμεν πλησίον που
καὶ αὐτοὶ παραπεπηγέναι σοι ἰδόντες.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν εὖ εἰδέναι χρή σε, ὥς κὰν ἐκ πε-
ριωπῆς μόνον ἀπίδης ἐς αὐτήν, ἀχανῆ σε καὶ τῶν ἀν-
δριάντων ἀκινήτοτερον ἀποφανεῖ. Καίτοι τοῦτο μὲν
ἴσως εἰρηνικώτερόν ἐστι καὶ τὸ τραῦμα ἦττον καίριον,
εἰ αὐτὸς ἰδοίς· εἰ δὲ κάκην προσβλέψῃ σε, τίς ἐστὶ
μηχανὴ ἀποστῆναι αὐτῆς; ἀπάξει γὰρ σε ἀναδυσσαμένη
ἐνθα ἂν ἐθέλῃ, σπερ καὶ ἡ λίθος ἡ Ἡρακλεία δρᾷ τὸν
σίδηρον.

2. ΠΟΛ. Παύου, ὦ Λυκῖνε, τεράστιόν τι κάλλος
ἀναπλάττων, ἀλλ' εἰπέ, τίς ἡ γυνὴ ἐστίν;

ΛΥΚ. Οἶμαι γάρ με ὑπερβαλέσθαι τῷ λόγῳ, ὅς δέ-
δια μὴ σοι ἰδόντι ἀσθενὴς τις ἐπαινέσαι ὀξῶ, παρὰ
τοσούτον ἀμείνων φανεῖται. Πλὴν ἀλλὰ ἥτις μὲν, οὐκ
ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι, θεραπεία δὲ πολλή καὶ ἡ ἄλλη περὶ
αὐτὴν παρασκευὴ λαμπρά καὶ εὐνούχων τι πληθὺς καὶ
ἄβραι πάνυ πολλαί, καὶ θλως μεῖζον γε ἢ κατ' ἰδιωτι-
κὴν τύχην ἐδόκει τὸ πρᾶγμα εἶναι.

ΠΟΛ. Οὐδὲ τοῦνομα ἐπύθου σύ γε ἥτις καλοῖτο;

ΛΥΚ. Οὐδαμῶς, ἢ τοῦτο μόνον, τῆς Ἰωνίας ἐστί-
των θεατῶν γὰρ τις ἀπιδὼν ἐς τὸν πλησίον, ἐπεὶ πα-
ρῆλθε, Γοιαῦτα μέντοι, ἔφη, τὰ Σμυρναῖκά κάλλη
καὶ θαυμαστὸν οὐδέν, εἰ ἡ καλλίστη τῶν Ἰωνικῶν πό-
λεων τὴν καλλίστην γυναῖκα ἤνεγκεν. Ἐδόκει δέ μοι
καὶ αὐτός Σμυρναῖος εἶναι ὁ λέγων, οὕτως ἐσεμνύνετο
ἐπ' αὐτῇ.

3. ΠΟΛ. Οὐκοῦν ἐπεὶ λίθου τοῦτο γε ὥς ἀληθῶς
ἐποίησας οὔτε παρακολούθησας οὔτε τὸν Σμυρναῖον
ἐκείνον ἐρόμενος ὅστις ἦν, κὰν τὸ εἶδος ὥς οἷον τε ὑπό-
δεξον τῷ λόγῳ· τάχα γὰρ ἂν οὕτως γνωρίσαιμι.

ΛΥΚ. Ὅρᾳς ἡλίχον τοῦτο ἥττας; οὐ κατὰ λόγων

venit rogam deo accendi : neque est injucundum spectacu-
lum, eorum quæ in Ceta deo evenere, præsentes admonens.

XXXIX.

IMAGINES.

1. LYCINUS. Tale igitur aliquid usu veniebat his qui
Gorgonem vidissent, quale usu nuper mihi venit, Po-
lystrate, pulcherrimam quandam feminam videnti : parum
enim abest quin, ut habet fabula, lapis tibi ex homine sim-
factus, ac præ admiratione dirigerim.

POLYSTRATUS. Insolitum hercle spectaculum ais et
valde violentum, si quidem Lycinum etiam mulier aliqua
perculit. Nam ab adolescentulis tu quidem, idque facile
admodum sic afficeris, ut facilius aliquis totum Sipylum
loco moveat, quam te abducat a pulchris, quominus astes
illis lians, et sæpe illacrimans etiam, ut illa ipsa Tantalii
filia. Verum dic mihi, quæ nobis est illa Medusa saxifica,
et unde? ut nos quoque eam videamus. Neque enim, puto,
invidetis nobis spectaculum, neque zelotypia accenderis,
si ex propinquo nos etiam velimus juxta te in illo obrige-
scere.

LYC. Quin certo scias, illa te, si vel ab alta eam specula
aspexeris, attonitum, et magis quam statuæ sunt, immo-
tum redditura est. Quanquam hoc quidem forte pacatius
fuerit, et minus letale vulnus, ipsa si videas : si vero ipsa
quoque te aspiciat, qua ratione ab illa abscedes? revinctum
enim te quorsum voluerit abducat, quod Heracleus
lapis (*magnes*) facit in ferro.

2. POL. Desine, Lycine, portentosam pulchritudinem
efflagere; sed dic mihi quæ sit mulier.

LYC. Putas enim me dicendo modum excedere, qui
metuam ne tibi, quum videris, imbecillis in laudando vi-
dear : tanto illa apparebit præstantior. Verum quæ sit,
non habeo dicere. Ministerium vero multum, et reliquias
circa illam apparatus splendidus, et eunuchorum multi-
tudo, et ancillæ sane multæ, atque in universum major,
quam pro fortuna privata, res videbatur esse.

POL. Neque nomen audiebas tu quidem, quomodo vo-
cetur?

LYC. Nequaquam, nisi hoc solum, ex Ionia est. Spe-
ciatorum enim aliquis, vicinum respiciens, quum transiret :
Tales quidem Smyrnenses, inquit, sunt formæ; nec mirum
si pulcherrima Ionicarum urbium mulierem pulcherrimam
protulit. Videbatur autem mihi Smyrnæus ipse quoque
esse qui dicebat, adeo illa gloriabatur.

3. POL. Quandoquidem igitur hoc vere pro lapide fecisti,
qui neque secutus sis neque interrogaveris Smyrnæum il-
lum, quænam esset; certe formam illius, quantum ejus fieri
potest, sermone ostende : forte enim sic eam agnovero.

LYC. Vides quantum sit quod petisti? non est facultatia

δύναμιν, καὶ μάλιστα γὰρ τῶν ἐμῶν, ἐμφανίσαι θαυμασίαν οὕτως εἰκόνα, πρὸς ἣν μολὶς ἂν ἡ Ἀπελλῆς ἢ Ζεῦξις ἢ Παρράσιος ἱκανοὶ ἔδοξαν, ἢ εἰ τις Φειδίας ἢ Ἀλκαμένης. Ἐγὼ δὲ λυμανοῦμαι τὸ ἀρχέτυπον ἀσθενεῖα τῆς τέχνης.

ΠΟΛ. Ὅμως, ὦ Λυκίне, ποία τις ἦν τὴν ὄψιν; οὐ γὰρ ἐπισφαλές τὸ τὸλμημα, εἰ φίλῳ ἀνδρὶ ἐπιδείξαις τὴν εἰκόνα ὅπως ἂν τῆς γραμμῆς ἔχῃ.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν ἀσφαλέστερον αὐτὸς ποιήσῃ μοι δοκῶ τῶν παλαιῶν τινὰς ἐκείνων τεχνιτῶν παρακαλέσας ἐπὶ τὸ ἔργον, ὡς ἀναπλάσειάν μοι τὴν γυναῖκα.

ΠΟΛ. Πῶς τοῦτο φῆς; ἢ πῶς ἂν ἀφίκοιντό σοι πρὸ τοσούτων ἐτῶν ἀποθανόντες;

ΛΥΣ. Ῥαδίως, ἥνπερ σὺ μὴ ὀκνήσῃς ἀποκρίνασθαί τί μοι.

ΠΟΛ. Ἐρώτα μόνον.

4. ΛΥΚ. Ἐπεδήμησάς ποτε, ὦ Πολύστρατε, τῇ Κνιδίῳ;

ΠΟΛ. Καὶ μάλα.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν καὶ τὴν Ἀφροδίτην εἶδες πάντως αὐτῶν;

ΠΟΛ. Νῆ Δία, τῶν Πραξιτέλους ποιημάτων τὸ κάλλιστον.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ καὶ τὸν μῦθον ἤκουσας, ὃν λέγουσιν οἱ ἐπιγῶριοι περὶ αὐτῆς, ὡς ἐρασθεῖη τις τοῦ ἀγάλματος καὶ λαθὼν ὑπολειφθεὶς ἐν ἱερῷ συγγένοιτο, ὡς δυνατόν ἀγάλματι. Τοῦτο μέντοι ἄλλως ἰστορεῖσθω. Σὺ δὲ — ταύτην γὰρ, ὡς φῆς, εἶδες — ἴθι μοι καὶ τότε ἀπόκριναί, εἰ καὶ τὴν ἐν κήποις Ἀθήνησιν τὴν Ἀλκαμένους ἐόρκαας;

ΠΟΛ. Ἡ πάντων γ' ἂν, ὦ Λυκίне, ὁ βραθυμώτατος ἦν, εἰ τὸ κάλλιστον τῶν Ἀλκαμένους πλασμάτων παρεῖδον.

ΛΥΚ. Ἐκείνο μὲν γε, ὦ Πολύστρατε, οὐκ ἐξερήσομαι σε, εἰ πολλάκις ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀνελθὼν καὶ τὴν Καλαμίδος Σωσάνδραν θεάσασαι.

ΠΟΛ. Εἶδον κάκεινὴν πολλάκις.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα μὲν ἱκανῶς. Τῶν δὲ Φειδίου ἔργων τί μάλιστα ἐπήνεσας;

ΠΟΛ. Τί ὃ ἄλλο ἢ τὴν Ἀθηνῶν, ἣ καὶ ἐπιγράψαι τούνομα ὁ Φειδίας ἤξιώσε; καὶ νῆ Δία τὴν Ἀμαζόνα τὴν ἐπερειδομένην τῷ δορατίῳ.

5. ΛΥΚ. Τὰ κάλλιστα, ὦ ἑταῖρε, ὥστε οὐκέτ' ἄλλων τεχνιτῶν δεήσει. Φέρε δὴ ἐξ ἀπασῶν ἤδη τούτων ὡς οἶόν τε συναρμόσας μίαν σοι εἰκόνα ἐπιδείξω τὸ ἐξαιρετόν παρ' ἑκάστης ἔχουσαν.

ΠΟΛ. Καὶ τίνα ἂν τρόπον τοῦτ' ἐγένετο;

ΛΥΚ. Οὐ γαλεπόν, ὦ Πολύστρατε, εἰ τὸ ἀπὸ τοῦδε παρζόντες τὰς εἰκόνας τῷ λόγῳ ἐπιτρέψαιμεν αὐτῷ μετακομίζειν καὶ συντιθέναι καὶ ἀρμύζειν ὡς ἂν εὐρυθμότατα δύναιτο φυλάττων ἅμα τὸ συμμιγὲς ἐκεῖνο καὶ ποικίλον.

ΠΟΛ. Εὖ λέγεις· καὶ δὴ παραλαβὼν δεικνύτω· εἰθελὼ γὰρ εἰδέναι ὅ τι καὶ γρήσεται αὐταῖς ἢ ὅπως ἐκ

dicendi, meae praesertim, declarare admirabilem adeo imaginem, cui vix Apelles, aut Zeuxis, aut Parrhasius, apti videantur, aut si quis Phidias vel Alcamenes. Ego vero corrupero exemplum artis imbecillitate.

POL. Tamen, Lycine, qualis erat specie? neque enim periculosus ille conatus, si amico homini ostendas imaginem, quomodo delineatio ejus se habeat.

LYC. Quin tutius mihi facturus videor, si veterum illorum artificum quosdam ad opus advocem, uti mulierem mihi effingant.

POL. Quomodo hoc intelligis? aut quomodo veniant tibi tot ante annos mortui?

LYC. Facile, si quidem tu non gravioris aliquid mihi respondere.

POL. Interroga modo.

4. LYC. Peregrinatusne aliquando es, Polystrate, in urbe Cnidiorum?

POL. Sane.

LYC. Igitur omnino etiam Venerem illorum vidisti?

POL. Ego vero, ita me Jupiter, operum Praxitelis pulcherrimum.

LYC. Sed fabulam etiam audisti, quam narrat de ea ci-ves, amore aliquem captum statuæ clam, quam relictus esset in templo, coisse cum ea, quoad ejus fieri potuerit cum statua. Atque illud quidem alias tibi referatur: jam vero (hanc enim, ut ais, vidisti) age mihi illud quoque responde, an illam etiam in hortis apud Athenas, Alcamenis Venerem, vidisti?

POL. Equidem omnium, Lycine, essem negligentissimus, si pulcherrimum Alcamenis signorum praetervissem.

LYC. Illud quidem, Polystrate, non exquiram ex te, an sæpe escensa arce Calamidis Sosandram contemplatus fueris.

POL. Vidi et illam sæpe.

LYC. Sed satis ista. Inter Phidiae vero opera quod maxime laudasti?

POL. Quod vero aliud, quam Lemniam (Minervam), cui nomen etiam inscribere suum Phidias voluit? et hercle Amazonem quoque innixam hastæ.

5. LYC. Pulcherrima hæc, sodalis. Itaque aliis artificibus opus non habebis. Age jam ex omnibus hisce, ut potest, coagmentatam tibi unam imaginem ostendam, id quod in singulis eximium est habentem.

POL. Et quomodo illud fieri possit?

LYC. Non difficile est, Polystrate, si jam dicendi facultati tradamus illas imagines, permittamusque illi aliter eas ornare, et componere et concinnare quam commodissime possit, servata simul commiscendi proportione et varietate.

POL. Recte dicis. Sumat sane atque ostendat: volo enim scire, quomodo illis usura sit, aut quomodo ex tot diver-

τοσούτων μίαν τινά συνθείς οὐκ ἀπάρδουσιν ἀπεργάσεται.

6. ΛΥΚ. Καὶ μὴν ἤδη σοι ὁρᾶν παρέχει γιγνομένην τὴν εἰκόνα ὥδε συναρμύζων, τῆς ἐκ Κνίδου ἡκούσης μόνον τὴν κεφαλὴν λαβών· οὐδὲν γὰρ τοῦ ἄλλου σώματος γυμνοῦ ὄντος δεήσεται· τὰ μὲν ἀμφὶ τὴν κόμην καὶ μέτωπον ὀφρύων τε τὸ εὐγραμμον ἑάσει ἔχειν ὥσπερ ὁ Πραξιτέλης ἐποίησε, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν δὲ τὸ ὑγρὸν ἅμα τῶν φαιδρῶν καὶ κεχαρισμένῳ καὶ τοῦτο διαφυλάξει κατὰ τὸ Πραξιτέλει δοκοῦν· τὰ μῆλα δὲ καὶ ὅσα τῆς ὀψεως ἀντωπὰ παρ' Ἀλκαμένους καὶ τῆς ἐν κήποις λήφεται, καὶ προσεῖται χειρῶν ἄκρα καὶ καρπῶν τὸ εὐρυθμον καὶ δακτύλων τὸ εὐάγωγον ἐς λεπτὸν ἀπολήγον παρὰ τῆς ἐν κήποις καὶ ταῦτα· τὴν δὲ τοῦ παντὸς προσώπου περιγραφὴν καὶ παρείων τὸ ἀπαλὸν καὶ ῥίνα σύμμετρον ἡ Ἀημιμία παρέξει καὶ Φειδίας· ἐτι καὶ στόματος ὁμοιογὴν ὁ αὐτὸς καὶ τὸν αὐχένα, παρὰ τῆς Ἀμαζόνος λαβών· ἡ Σωσάνδρα δὲ καὶ ὁ Κάλαμις αἰδοῖ κοσμήσουσιν αὐτὴν, καὶ τὸ μεῖδιωμα σεμνὸν καὶ λελυθὸς ὥσπερ τὸ ἐκείνης ἔσται· καὶ τὸ εὐσταλὲς δὲ καὶ κόσμιον τῆς ἀναβολῆς παρὰ τῆς Σωσάνδρας, πλὴν ὅτι ἀκατακάλυπτος αὐτὴ ἔσται τὴν κεφαλὴν. Τῆς ἡλικίας δὲ τὸ μέτρον, ἡλικίον ἂν γένοιτο, κατὰ τὴν ἐν Κνίδῳ ἐκείνην μάλιστα· καὶ γὰρ καὶ τοῦτο κατὰ τὸν Πραξιτέλην μεμετρήσθω. Τί σοι, ὦ Πολύστρατε, δοκεῖ; καλὴ γενήσεσθαι ἡ εἰκὼν; καὶ μάλιστα, ἐπειδὴν ἐς τὸ ἀκριδέστατον ἀποτελεσθῇ.

7. ΠΟΛ. Ἐτι γὰρ, ὦ πάντων γενναϊότατε, καταλέλοιπας τι κάλλος ἔξω τοῦ ἀγάλματος οὕτω πάντα ἐς τὸ αὐτὸ συμπεπορηκώς;

ΛΥΚ. Τί τοῦτο;

ΠΟΛ. Οὐ τὸ μικρότατον, ὦ φιλόττης, εἰ μὴ σοι δοῖται ὀλίγα πρὸς εὐμορφίαν συντελεῖν χρῶα καὶ τὸ ἐκάστῳ πρέπον· ὅς μελᾶνα μὲν εἶναι ἀκριβῶς ὁπόσα μέλᾶνα, λευκὰ δὲ ὅσα τοιαῦτα χρῆ, καὶ τὸ ἐρύθημα ἐπανθεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα· κινδυνεύει τοῦ μεγίστου ἐτι ἡμῖν προσδεῖν.

ΛΥΚ. Πόθεν οὖν καὶ ταῦτα πορισαίμεθ' ἄν; ἡ παρακαλέσαιμεν δηλαδὴ τοὺς γραφεάς, καὶ μάλιστα ὅποσοι αὐτῶν ἀριστοὶ ἐγένοντο κεράσασθαι τὰ χρώματα καὶ εὐκαιρον ποιῆσθαι τὴν ἐπιβολὴν αὐτῶν; Καὶ δὴ παρακεκλήσθω Πολύγνωτος καὶ Εὐφράνωρ ἐκεῖνος καὶ Ἀπελλῆς καὶ Ἀετίων· οὗτοι δὲ διελόμενοι τὸ ἔργον ὁ μὲν Εὐφράνωρ χρωσάτω τὴν κόμην ὅταν τῆς Ἥρας ἔγραψεν, ὁ Πολύγνωτος δὲ ὀφρύων τὸ ἐπιπρεπὲς καὶ παρείων τὸ ἐνερευθὲς ὅταν τὴν Κασάνδραν ἐν τῇ λέσχῃ ἐποίησε τοῖς Δελφοῖς, καὶ ἐσθῆτα δὲ οὗτος ποιησάτω ἐς τὸ λεπτότατον ἐξεργασμένην, ὡς συνεστάθαι μὲν ὅσα χρῆ, διηγεῖσθαι δὲ τὰ πολλὰ· τὸ δὲ ἄλλο σώμα ὁ Ἀπελλῆς δεῖξάτω κατὰ τὴν Πακάτην μάλιστα, μὴ ἄγαν λευκὸν, ἀλλὰ ἐναιμον ἀπλῶς· τὰ χεῖλη δὲ οἷα Ῥωξάνης ὁ Ἀετίων ποιησάτω.

8. Μᾶλλον δὲ τὸν ἀριστον τῶν γραφῶν Ὅμηρον παρόντος Εὐφράνωρος καὶ Ἀπελλοῦ δεδόμεθα· οἷον γὰρ

sis componens unam aliquam, non absurdam effectura sit.

6. LYC. Atque jam tibi videndam præbet, dum existit, imaginem, hunc in modum componens : de illa, quæ Cnido venit, solum caput sumet ; reliquum enim corpore, quum nudum sit, nihil opus habebit : et comam quidem, ac frontem, et supercilia quasi ad amussim facta sinet eam habere ut fecit Praxiteles : etiam oculorum mobilem hilaremque gratiam, prout Praxiteli visum est, servabit et ipsam : malas autem, et quæ in adverso vultu eminent, ab Alcamine et illa in hortis Venere assumet, et insuper manus extremas, et volarum proportionem, et molles digitos, in tenuitatem exeuntes, hæc inquam et ipsa ab Hortensi : totius vero vultus circumscriptionem, et genas teneras, et nasi proportionem, Lemnia præbebit et Phidias : etiam oris commissuram idem, et cervicem, sumtas ab Amazone : Sosandra vero et Calamis verecundia ornabunt illam ; et risus honestus ac latens sicut illius erit, itemque compositus et decens amictus a Sosandra, nisi quod hæc nuda caput erit. Statura autem atque incrementi mensura quanam fuerit ? secundum Cnidiam illam maxime : nam hoc etiam secundum Praxitelem metiamur. Quid tibi, Polystrate, videtur ? pulchrane futura imago ? et maxime, quandoquidem accuratissima ratione est absoluta.

7. POL. Scilicet adhuc reliquisti, omnium generosissime, pulchritudinis aliquid extra imaginem, qui sic omnia in illam unam contulisti ?

LYC. Quale hoc ?

POL. Non minimum vero, amice, nisi videntur pauca tibi ad formæ decus conferre color et cuiusque rei decentia, ut exacte nigra sint quæ sunt nigra, alba autem quæ oportet esse alia, et ruborem ubi decet efflorescere, et quæ sunt ejus generis : videtur adhuc deesse nobis quod est picturæ maximum.

LYC. Unde igitur et hæc parabimus ? an advocemus scilicet pictores, et maxime quotquot illorum præstantissimi fuerunt temperandis coloribus, et tempestive allinendis ? Nempe advocetur Polygnotus, et Euphranor ille, et Apelles, et Action. Atque hi divisio operis, Euphranor comæ colorem det, qualem Junonis pinxit ; Polygnotus vero superciliorum decorem et ruborem suffusus genis, qualem Casandram in conciliabulo Delphis fecit : vestem vero etiam hic faciat, subtilissime elaboratam, ut astricta sint quæ debent, fluctuant autem pleraque. Reliquum corpus Apelles ostendat, Pacatæ præsertim exemplo, ne nimis candidum sit, sed in quo sanguinem inesse appareat : labia vero qualla Roxanes faciat Action.

8. Quin optimum pictorum Homerum, Euphranore præsentem et Apelle, assumimus. Qualem enim ille Menelaus

τι τοῖς Μενελάου μηροῖς τὸ χροῖμα ἐκείνος ἐπέβαλεν ἐλέφαντι εἰκάσας ἡρέμα πεφοινιγμένῳ, τοῖονδε ἔστω τὸ πᾶν· ὁ δ' αὐτὸς οὗτος καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς γραψάτω βοῶπιν τινα ποιήσας αὐτήν. Συνεπιλήψεται δὲ τοῦ ἔργου αὐτῷ καὶ ὁ Θηβαῖος ποιητής, ὡς ἰοβλέφαρον ἐξεργάσασθαι· καὶ φιλομειδῇ δὲ Ὅμηρος ποιήσει καὶ λευκώλενον καὶ ῥοδοδάκτυλον, καὶ ὅλως τῇ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ εἰκάσει πολὺ δικαιοτέρον ἢ τὴν τοῦ Ἡρισεύως.

9. Ταῦτα μὲν οὖν πλαστῶν καὶ γραπτῶν καὶ ποιητῶν παῖδες ἐργάσσονται. Ὁ δὲ πᾶσιν ἐπανθῇ τοῖτοίς, ἡ Χάρις, μᾶλλον δὲ πᾶσαι ἅμα ὁπόσαι Χάριτες καὶ ὁπόσοι Ἑρωτες περιχορεύοντες, τίς ἂν μιμήσασθαι δύναίτο;

ΠΟΛ. Θεσπέσιόν τι χρῶμα, ὦ Λυκῖνε, φῆς καὶ διαιπετὲς ὡς ἀληθῶς ὁῖόν τι τῶν ἐξ οὐρανοῦ γένοιτ' ἂν. Τί δὲ πράττουσαν εἶδες αὐτήν;

ΛΥΚ. Βιβλίον ἐν ταῖν χερσὶν εἶχεν ἐς δύο συνεληγμένον, καὶ ἐῶκει τὸ μὲν τι ἀναγιγνώσκεισθαι αὐτοῦ, τὸ δὲ ᾗδ' ἀνεγνώσκῃ. Μεταξὺ δὲ προΐουσα διελέγετο τῶν παρομαρτούντων τινὶ οὐκ οἶδα ὅ τι· οὐ γὰρ ἐς ἐπὶ χροὸν ἐφθέγγετο. Πλὴν μειδιᾶσά γε, ὦ Πολύστρατε, ὁδόντας ἐξέφηνε πῶς ἂν εἰποιμί σοι ὅπως μὲν λευκοὺς, ὅπως δὲ συμμέτρους καὶ πρὸς ἀλλήλους συνηρμοσμένους; εἴ που κάλλιστον ὄρμον εἶδες ἐκ τῶν στιλπνοτάτων καὶ ἰσομεγεθῶν μαργαριτῶν, οὕτως ἐπὶ στήθεσσι ἐπεφύκεσαν· ἐκοσμοῦντο δὲ μάλιστα τῶ τῶν χειρῶν ἐρυθρήματι. Ὑπεραίνοντο γοῦν, αὐτὸ δὴ τὸ τοῦ Ὀμήρου, ἐλέφαντι τῷ πριστῷ ὅμοιοι, οὐχ οἱ μὲν πλατύτεροι αὐτῶν, οἱ δὲ προέχοντες ἢ διεστηχότες οἱοί ταις πλείεσταις, ἀλλὰ τις πάντων ἰσοτιμία καὶ ὁμόχροια καὶ μέγεθος ἐν καὶ προσεχεῖς ὁμοίως, καὶ ὅλως μέγα τι θαῦμα καὶ θέαμα πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην εὐμορφίαν ὑπερπεπαικός.

10. ΠΟΛ. Ἐχ' ἀτρέμας. Συνήμι γὰρ ᾗδ' πάνυ σαφῶς ἦντινα καὶ λέγεις τὴν γυναῖκα τοῖτοίς τε αὐτοῖς γνωρίσας καὶ τῇ πατρίδι. Καὶ εὐνούχους δὲ τινὰς ἐπεσθαι αὐτῇ ἔφη.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, καὶ στρατιώτας τινάς.

ΠΟΛ. Τὴν βασιλεῖ συνοῦσαν, ὦ μακάριε, τὴν αἰοῖμον ταύτην λέγεις.

ΛΥΚ. Τί δὲ ἔστιν αὐτῇ τοῦνομα;

ΠΟΛ. Πάνυ καὶ τοῦτο γλαφυρόν, ὦ Λυκῖνε, καὶ ἐπέραστον· ὁμόνυμος γάρ ἐστι τῇ τοῦ Ἀβραδάτα ἐκείνῃ τῇ καλῇ. Οἶσθα πολλάκις ἀκούσας Ξενοφῶντος ἐπαινοῦντός τινα σώφρονα καὶ καλὴν γυναῖκα.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, καὶ ὥσπερ γε ὁρῶν αὐτὴν οὕτω διαθείμεμαι, ὁπόταν κατ' ἐκεῖνο που ἀναγιγνώσκων γένωμαι, καὶ μόνονυχὶ καὶ ἀκούω λεγουσῆς αὐτῆς ἃ πεποιήται λέγουσα, καὶ ὡς ὥπλιζε τὸν ἄνδρα καὶ οἶα ἦν παραπέμπουσα αὐτὸν ἐπὶ τὴν μάχην.

11. ΠΟΛ. Ἄλλ', ὦ ἄριστε, σὺ μὲν ὥσπερ τινὰ ἀστραπὴν παραδραμοῦσαν ἀπαξ εἶδες αὐτὴν καὶ ἔοικας τὰ πρόχειρα ταῦτα, λέγεις δὲ τὸ σῶμα καὶ τὴν μορφήν, ἐπαινεῖν τῶν δὲ τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν ἀθέατος εἰ οὐδὲ

femoribus colorem induxit, ebori ea comparans leniter inducto purpura, tale sit universum. Idem vero oculos etiam pingat, et amplis quidem reddat conspicuam. Adjuvabit illi opus etiam Thebanus poeta, qui violae nigrae colore supercilium elaboret. Etiam risus amantem faciet Homerus, et candidis lacertis, et roseis digitis, et aureae Veneri similem faciet justius multo quam Brisei filiam.

9. Atque ista quidem statuariorum et pictorum poetarumque filii efficiunt: quod autem in hisce omnibus floribus instar enitet, Gratia, quin omnes simul, quotquot sunt Gratiae, et quotquot sunt Amores, qui choreas circa illa ducunt, imitari quis possit?

POL. Divinum quiddam dicis, Lycine, et a Jove revera demissum, quale quid eorum fuerit, quae nascuntur coelitus. Sed quid facientem vidisti?

LYC. Librum tenebat manibus, bifariam convolutum, videbaturque alteram quidem partem illius legere, alteram vero jam legisse. Dum progrediebatur, dicebat alicui comitantium nescio quid: neque enim ita ut exaudiri posset loquebatur. Verum subridens, Polystrate, dentes ostendebat, quomodo dicam tibi? quam albos, quam aequabiles et sibi invicem commissos! Si quando pulcherrimum monile vidisti, de splendidissimis et aequalibus margaritis; ita ad seriem nati erant. Ornabantur autem maxime rubore labiorum. Inter illa enim nitabant sectili quod est apud Homerum ebori plane similes, non hi quidem illorum latiores, alii vero eminentes, aut distantes, quales plerisque: sed quaedam omnium aequalitas, et color idem, et una magnitudo, et aequae juncti: in universum autem magnum quoddam miraculum spectaculumque, humanam omnem pulchritudinem excedens.

10. POL. Quesce. Jam enim apertissime intelligo quam mulierem dicas, his ipsis illud colligens, et patria. Dixisti autem etiam eunuchos aliquot eam secutos.

LUC. Sane quidem; etiam milites quosdam.

POL. Eam quae cum imperatore est, beatissime, dicis, illam nobilem.

LYC. Quod vero est illi nomen?

POL. Valde ipsum quoque venustum, Lycine, et amabile: est enim cognominis pulchrae illi Abradatæ uxori. Nosti, crebro qui audieris, Xenophontem laudare modestam quandam et pulchram mulierem.

LYC. Ita sane est, et quasi viderem illam, ita animatus sum, quoties ad illum locum legendo pervenio: ac tantum non audio dicentem quae dixisse fingitur, et ut armaverit virum, et qualis fuerit in pugnam illum deducens.

11. POL. Verum tu quidem, vir optime, fulguris instar illam praetercurrentem semel vidisti, et videris ea quae in promptu sunt, corpus et formam dico, laudare: animae vero ejus bonorum nihil vidisti, nec nosti quam longe sit

οἶσθα ὅσον τὸ κάλλος ἐκεῖνό ἐστιν αὐτῆς μακρῶν τι ἀμεινον καὶ θεοειδέστερον τοῦ σώματος. Ἐγὼ δὲ συνήθης γάρ εἰμι καὶ λόγων ἐκονιώνησα πολλάκις ὁμοεθνῆς ὢν. Καὶ γὰρ, ὡς οἶσθα καὶ αὐτὸς, τὸ ἡμερον καὶ γιγάνθρωπον καὶ μεγαλόρρον καὶ σωφροσύνην καὶ παιδείαν πρὸ τοῦ κάλλους ἐπιανῶ· ἄξια γὰρ προκεκρίσθαι ταῦτα τοῦ σώματος· ἐπεὶ ἀλογον ἂν εἶη καὶ γελοῖον, ὅσπερ εἴ τις τὴν ἐσθῆτα πρὸ τοῦ σώματος θαυμάζοι. Τὸ δ' ἐντελές, οἷμαι, κάλλος τοῦτο ἐστίν, ὁπόταν ἐς τὸ αὐτὸ συνδράμη ψυχῆς ἀρετὴ καὶ εὐμορφία σώματος. Ἀμέλει πολλὰς ἂν σοὶ δείξαιμι μορφῆς μὲν εὐ ἡκούσας, τὰ δ' ἄλλα αἰσχνούσας τὸ κάλλος, ὡς καὶ μόνον φθεγζαμένον ἀπαθεῖν αὐτὸ καὶ ἀπομαραίνεισθαι ἀσχημονοῦν τε καὶ ἐλεγχόμενον παρ' ἀξίαν συνὸν πονηρᾷ τινι δεσποίνῃ τῇ ψυχῇ. Καὶ αἶ γε τοιαῦτα ὁμοίαι μοι δοκοῦσι τοῖς Αἰγυπτίοις ἱεροῖς· κακεῖ γὰρ αὐτὸς μὲν ὁ νεὺς κάλλιστός τε καὶ μέγιστος, λίθος τοῖς πολυτελέσιν ἡσχημένος καὶ χρυσῷ καὶ γραφαῖς διηνησιμένος, ἐνδον δὲ ἦν ζητῆς τὸν θεόν, ἢ πίθηκός ἐστιν ἢ ἴδις ἢ τράγος ἢ αἰλουρος. Τοιαύτας πολλὰς ἰδεῖν ἐνεστιν. Οὐ τοίνυν ἀπόγρη τὸ κάλλος, εἰ μὴ κεχόσμηται τοῖς δικαίοις κοσμήμασι, λέγω δὴ οὐκ ἐσθῆτι ἀλουργεῖ καὶ ὅμοιος, ἀλλ' οἷς προεπιπὼν ἐκείνοις, ἀρετῇ καὶ σωφροσύνῃ καὶ ἐπιεικείᾳ καὶ φιλανθρωπίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὁπόσα ταύτης ὁρος ἐστίν.

12. ΛΥΚ. Οὐκοῦν, ὦ Πολύστρατε, μῦθον ἀντὶ μύθου ἀμειψαὶ αὐτῷ τῷ μέτρῳ, φασίν, ἢ καὶ λῶιον, δύνασαι γὰρ, καὶ τινα εἰκόνα γραψάμενος τῆς ψυχῆς ἐπίδειξον, ὡς μὴ ἐξ ἡμισείας θαυμάζοιμι αὐτήν.

ΠΟΛ. Οὐ μικρόν, ὦ ἑταῖρε, τὸ ἀγωνίσμα προστάτεις· οὐ γὰρ ὁμοῖον τὸ πᾶσι προφανές ἐπαίνεσαι καὶ τὰ δόγηλα ἐμπανίσαι τῷ λόγῳ. Καὶ μοι δοκῶ συνεργῶν καὶ αὐτὸς δεήσεσθαι πρὸς τὴν εἰκόνα, οὐ πλαστῶν οὐδὲ γραφῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ φιλοσόφων, ὡς πρὸς τοὺς ἐκείνων κανόνας ἀπευθύναι τὸ ἄγαλμα καὶ δεῖξαι κατὰ τὴν ἀρχαίαν πλαστικὴν κατεσκευασμένον.

13. Καὶ δὴ πεποιθήσω. Αὐδῆεσσα μὲν τὸ πρῶτον καὶ λίγεια, καὶ τὸ, γλυκίων μέλιτος ἀπὸ τῆς γλώσσης περὶ αὐτῆς μάλλον ἢ περὶ τοῦ Πυλίου ἀγρόντος ἐκείνου δ' Ὀμηρος ἂν εἰρήκει. Πᾶς δὲ ὁ τόνος τοῦ φθέγματος οἷος ἀπαλώτατος, οὔτε βαρὺς ὡς εἰς τὸ ἀνδρεῖον ἡρμόσθαι οὔτε πάνυ λεπτὸς ὡς θηλυτάτος τε εἶναι καὶ κοιμῶν ἐκλυτος, ἀλλ' οἷος γένοιτ' ἂν παιδὶ μῆπω ἡβάσκοντι, ἡδὺς καὶ προσηνῆς καὶ πρᾶως παραδυσόμενος ἐς τὴν ἀκοήν, ὡς καὶ παυσαμένης ἑναυλον εἶναι τὴν βῆσιν καὶ τὴν λείψανον ἐνδιαιτρίβειν καὶ περιδομεῖν τὰ ὦτα καθάπερ ἡχώ τινα παρατείνουσιν τὴν ἀκρόασιν καὶ ἔχνη τῶν λόγων μελιχρὰ ἄττα καὶ πειθοῦς μεστὰ ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἀπολιμπάνουσιν. Ὅποταν δὲ καὶ τὸ καλὸν ἐκεῖνο ᾄδῃ, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν κιθάραν, τότε δὴ τότε ὦρα μὲν σωπᾶν ταῖς τ' ἀλκυόσι καὶ τέττιζι καὶ τοῖς κύκνοις· ἀμουσα γὰρ ὡς πρὸς ἐκείνην ἅπαντα· καὶ τὴν Πανδίωνος εἰπης, ἰδιώτικῃ χάκειν καὶ ἀτεχνος, εἰ καὶ πολυηχέα τὴν φωνὴν ἀφίησιν.

ista illius pulchritudo corporis pulchritudine præstantior ac diviniior. Ego vero, familiaris enim sum, et sæpe cum ea, popularis quippe, locutus. Etenim, ut ipse etiam nosti, mansuetudinem, et humanitatem, et magnanimitatem, et temperantiam, et eruditionem, ante pulchritudinem laudo: digna enim ista quæ præferantur corpori; alioquin irrationale fuerit et ridiculum, velut si quis vestimentum præ corpore admiretur. Perfecta autem, opinor, pulchritudo illa est, quum in eodem homine conveniunt et animi virtus et forma corporis. Videlicet multas tibi ostenderim, quarum forma quidem bene habet, ceterum vero turpitudine speciem afficientes, adeo ut vel loqui exorsis deslorescat ea et emoriatur, ipso indecenti gestu convicta quod præter dignitatem cum mala quadam domina (animam dico) vivat. Et sane videntur mihi tales similes esse sacris Ægyptiis: nam ibi quoque ipsum templum pulcherrimum est et maximum, lapidibusque pretiosis exornatum, auro et picturis distinctum: intus vero deum si quæras, aut simius est, aut ibis, aut hircus, aut feles. Tales, inquam, multas videre licet. Non ergo sufficit pulchritudo, nisi exornata sit justis ornamentis, dico autem non vestitu purpureo et monilibus, sed illis quæ prædixi, virtute, et modestia, et æquitate, et humanitate, et reliquis, quæ in hac perfectissima cernuntur.

12. LYC. Itaque, Polystrate, sermonem sermone compensa, ipsa mensura, aiunt, vel melius etiam, potes enim; et quandam animæ imaginem depictam ostende, ut ne ex dimidia modo parte illam admirer.

POL. Non parvam, sodalis, materiem certaminis injungis. Neque enim simile est id laudare quod in omnium oculis incurrit, et ea quæ videri non possunt sermone declarare. Et videor mihi adiutoribus ipse etiam opus habere ad hanc imaginem, non statuariis solis, neque pictoribus, sed philosophis etiam, ut ad illorum regulas exigere possim signum, et ostendere antiqua illud arte perfectum.

13. Quin jam fiat! Eloquentes primum et arguta: atque illud, « Dulcior a lingua favis, » de ipsa potius quam de Pylio illo sene Homerus dixisset. Omnis autem tonus vocis ut qui mollissimus, neque gravis, qui ad virile ingenium conveniat, neque tenuis omnino, qui et nimis muliebris sit et omnino fractus, sed qualis fuerit pueri nondum pubescentis, suavis, et blandus, et placide in aurem se insinuans, adeo ut etiam quum desiderit, intus adhuc resonent verba, et reliquæ quædam intus maneant, circumsonetque aures velut echo quædam, producens auditum, et vestigia verborum mellita quædam atque persuasionis plena in animo relinquens. Quum vero etiam pulchrum illud canit, et maxime ad citharam, tum enimvero tacere propter ea decet halcyonas, et cicadas, et cynos: imperita enim cantus, ad illam si comparentur, istæc omnia: et si Pandionis filiam homines, ignara etiam illa et rudis, et si multipliciter sonoram vocem emittat.

14. Ὀρφεὺς δὲ καὶ Ἀμφίων, ὅσπερ ἐπαγωγότατοι ἐγένοντο τῶν ἀκροατῶν, ὥς καὶ τὰ ἄψυχα ἐπικαλέσασθαι πρὸς τὸ μέλος, αὐτοὶ ἂν, οἶμαι, εἴ γε ἤκουσαν, καταλιπόντες ἂν τὰς κιθάρας παρεστήκεισαν σιωπῇ ἀκροώμενοι· τὸ γὰρ τῆς τε ἁρμονίας τὸ ἀκριβέστατον διαφυλάττειν, ὥς μὴ παραβαίνειν τ. τοῦ ρυθμοῦ, ἀλλ' εὐκαίρῳ τῇ ἄρσει καὶ θέσει διαμεμετρηῆσθαι τὸ ἄσμα καὶ συνῶδον εἶναι τὴν κιθάραν καὶ ὁμοχρονεῖν τῇ γλώττῃ τὸ πλῆκτρον, καὶ τὸ εὐαφές τῶν δακτύλων καὶ τὸ εὐκαμπές τῶν μελῶν πόθεν ἂν ταῦτα ὑπῆρχε τῷ Θρακί ἐκείνῳ καὶ τῷ ἄνδρϊ Κιθαίρῳνα μεταξὺ βουκολοῦντι καὶ κιθαρίζειν μελετῶντι; ὥστε ἦν ποτε, ὦ Λυκίне, καὶ ἀδούσης ἀκούσης αὐτῆς, οὐκέτι τὸ τῶν Γοργόνων ἐκείνο ἔσθ' ἰσχυρὸν πεπονθὼς, λίθος ἐξ ἀνθρώπου γενόμενος, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν Σειρήνων ἔσθ' ὅποιόν τι ἦν· παρεστήξῃ γὰρ εὖ ὁῖδα κεκληγμένος, πατρίδος καὶ οἰκείων ἐπιλαθόμενος. Καὶ ἦν κηρῷ ἐπιπράξῃ τὰ ὄντα, καὶ διὰ τοῦ κηροῦ διαδύσεται σοὶ τὸ μέλος· τοιοῦτόν τι ἄκουσμά ἐστι, Τερψιχόρης τινὸς ἢ Μελπομένης ἢ Καλλιόπης αὐτῆς παιδεύμα, μυρία τὰ θέλγητρα καὶ παντοῖα ἐν ἑαυτῷ ἔχον. Ἐνὶ τε λόγῳ συνελὼν φαίην ἂν, τοιαύτης μοι τῆς ᾠδῆς ἀκούειν νόμιζε, ὅταν εἰκὸς εἶναι τὴν διὰ τοιούτων χειλῶν, δι' ἐκείνων δὲ τῶν ὀδόντων ἐξιῶσαν. Ἐόρακας δὲ καὶ αὐτὸς ἦν φημι, ὥστε καὶ ἀκηχόεσθαι νόμιζε.

15. Τὸ μὲν γὰρ ἀκριβές τοῦτο τῆς φωνῆς καὶ καθαρώς Ἰωνικὸν καὶ ὅτι ὁμιλῆσαι στωμύλῃ καὶ πολὺ τῶν Ἀττικῶν χαρίτων ἔχουσα οὐδὲ θαυμάζειν ἄξιον· πάτριον γὰρ αὐτῇ καὶ προγονικόν, οὐδὲ ἄλλως ἔχρην μετέχουσαν τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὴν ἀποικίαν. Οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκείνο θαυμάσαιμ' ἂν, εἰ καὶ ποιήσῃ χεῖρε καὶ τὰ πολλὰ ταύτῃ ὁμιλεῖ τοῦ Ὀμήρου πολιτίς οὔσα. Μία μὲν ὃς σοι, ὦ Λυκίне, καλλιφωνίας αὐτῇ καὶ ᾠδῆς εἰκὼν, ὥς ἂν τις ἐπὶ τὸ ἑλαττον εἰκάσειε. Σκόπει δὲ δὴ καὶ τὰς ἄλλας· οὐ γὰρ μίαν ὥσπερ σὺ ἐκ πολλῶν συνθεῖς ἐπιδείξῃ διέγνωκα — ἤττον γὰρ δὴ τοῦτο καὶ γραφικῶς συντελεσθὲν, κάλλη τοσαῦτα καὶ πολυειδές τι ἐκ πολλῶν ἀποτελεῖν αὐτὸ αὐτῷ ἀναμιλλώμενον — ἀλλ' αἱ πᾶσαι τῆς ψυχῆς ἀρεταὶ καθ' ἑκάστην εἰκὼν μία γεγράφεται πρὸς τὸ ἀρχέτυπον μεμιμημένη.

ΛΥΚ. Ἐορτὴν, ὦ Πολύστρατε, καὶ πανδαισίαν ἐπαγγέλλεις. Ἐοικας γοῦν λῶϊον ὥς ἀληθῶς ἀποδώσειν μοι τὸ μέτρον. Ἐπιμέτρεϊ δ' οὖν ὥς οὐκ ἔστιν ὅτι ἂν ἄλλο ποιήσας μᾶλλον χαρίσαιό μοι.

16. ΠΟΛ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ πάντων καλῶν παιδείαν ἡγεῖσθαι ἀνάγκη, καὶ μάλιστα τούτων ὅσους μελετητὰς, φέρε καὶ ταύτην ἤδη συστησώμεθα, ποικίλην μέντοι καὶ πολύμορφον, ὥς μηδὲ κατὰ τοῦτο ἀπολυποίμεθα τῆς σῆς πλαστικῆς. Καὶ δὴ γεγράφθω πάντα συλλήβδην τὰ ἐκ τοῦ Ἑλικωνίου ἀγαθὰ ἔχουσα οὐχ ὥσπερ ἡ Κλειὸ καὶ ἡ Πολύμνια καὶ ἡ Καλλιόπη καὶ αἱ ἄλλαι ἐν τι ἐκάστῃ ἐπισταμένη, ἀλλὰ τὰ πασῶν καὶ προσέτι τὰ Ἑρμοῦ καὶ Ἀπολλωνος· ὅσους γὰρ ἢ ποιηταὶ μέτροις διακοσμήσαντες ἢ ῥήτορες δεινότητι κρατύναντες ἐξε-

14. Orpheus autem et Amphion, qui vel maxime demulcendis auditoribus valebant, ut inanimata etiam ad suum cantum allicerent, ipsi, puto, si audirent, relictis citharis astarent silentio auscultantes. Servare etenim exquisitissima ratione harmoniam, ne quid rhythmum egrediatur, sed sublatione tempestiva ac positione dimensum habere cantum, et consonare citharam, et eadem tempora linguam plectrumque custodire, et faciles digitorum tactus, et molles membrorum flexus, unde haec contigissent isti Thraci, et illi alteri per Cithaeronem inter boum curam meditantibus citharam? Itaque si quando, Lycine, etiam canentem illam audieris, non jam illud solum, quod a Gorgonibus solet, tibi usu veniet, ut lapis fias ex homine; sed etiam quid fuerit illud quod de Sirenibus narratur, intelliges. Astabis enim, bene novi, delinitus, patriae oblitus et familiarium. Et licet cera obtuleris aures, etiam per ceram penetrabit tibi cantus: talis auditio est, Terpsichorae cujusdam, aut Melpomenes, aut ipsius Calliopes e disciplina, sexcentas omnis generis complexa illecebras. Uno verbo comprehendens dixerim, eum mihi cantum audire te puta, qualem esse convenit qui per labra talia, per illos dentes egrediatur. Vidisti autem ipse quam dico: itaque puta te etiam audisse.

15. Accuratus enim ille sermo, et Ionica puritas, et quod arguta in consuetudine loquendi, et multum Gratiarum Atticarum habet, id neque admiratione dignum, quum patrium hoc illi sit, et ab ipsis tractum majoribus: neque aliter eam oportebat, quae ipso coloniae jure Atticae civilis sit particeps. Nam ne illud quidem admiratus fuero, si poesi etiam gaudet, et multum in ea versatur, quae Homeri civis sit. Nimirum haec una tibi, Lycine, pulchri sermonis illius et cantus imago, prout possit ipsam aliquis in deterius effingere. Sed vide etiam reliquas: neque enim unam, uti tu, e multis compositam ostendere decrevi (minus enim hoc fuerit, etiam propria pictoris arte si perficiatur, tot pulchri species et multiforme quiddam ex pluribus elaborare, quod secum ipsum tamen pugnet); sed omnes animae virtutes imagine sibi sua pingentur singulae, ad ipsum animale exemplum imitando expressa.

LYC. Diem festum, Polystrate, et publicum epulum promittis. Videris revera meliorem mihi mensuram redditurus. Admetire ergo: neque enim est in quo majorem a me gratiam inire possis.

16. POL. Quandoquidem igitur pulchrarum rerum omnium principem esse eruditionem necesse est, earum praesertim quae meditatione constant; age hanc quoque jam constituamus, variam quidem et multiformem, ut neque hac parte tua illa fingendi arte inferiores simus. Pingatur ergo ita, ut universim omnia de Helicone bona habeat, non tanquam Clio, aut Polymnia, aut Calliope, aut reliquae, unum quiddam unaquaeque sciens, sed quae sunt omnium; et insuper Mercurii atque Apollinis munera. Quaecumque enim vel poetae versibus ornata oratores eloquentiae potu-

νηνόχασιν ἢ συγγραφεῖς ἱστορήκασιν ἢ φιλόσοφοι παρηνέκασιν, πᾶσι τοῦτοις ἡ εἰκὼν κεκοσμήσθω, οὐκ ἄχρι τοῦ ἐπιχερῶσθαι μόνον, ἀλλ' ἐς βάθος δευσοποιῶσι τισι φαρμάκοις ἐς κόρον καταβαφεῖσα. Καὶ συγγνώμη, εἰ μὴδὲν ἀρχέτυπον ἐπιδείξει ταύτης δυναίμην τῆς γραφῆς· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅ τι τοιοῦτον ἐν τοῖς πάλαι παιδείας περίμνημονεύεται. Πλὴν ἀλλὰ, εἰ γε δοκεῖ, ἀνακείσθω καὶ αὕτη· οὐ μεμπτή γάρ, ὡς ἐμοὶ φαίνεται.

ΛΥΚ. Καλλίστη μὲν οὖν, ὦ Πολύστρατε, καὶ πάσαις ταῖς γραμμαῖς ἀπηκριβωμένη.

17. ΠΟΛ. Μετὰ δὲ ταύτην ἡ τῆς σοφίας καὶ συνέσεως εἰκὼν γραπτέα. Δεήσει δὲ ἡμῖν ἐνταῦθα πολλῶν τῶν παραδειγμάτων, ἀρχαίων τῶν πλείστων, ἐνὸς μὲν καὶ αὐτοῦ Ἰωνικοῦ· γραφεῖς δὲ καὶ δημιουργοὶ αὐτοῦ Ἀισχίνης Σωκράτους ἐταῖρος καὶ αὐτὸς Σωκράτης, μιμητότατοι τεχνιτῶν ἀπάντων, ὅσω καὶ μετ' ἐρωτος ἔγραφον. Τὴν δὲ ἐκ τῆς Μιλήτου ἐκείνην Ἀσπασίαν, ἥ καὶ ὁ Ὀλύμπιος θαυμασιώτατος καὶ αὐτὸς συνῆν, οὐ φαῖλον συνέσεως παράδειγμα προθέμενοι, ὅσπον ἐμπειρίας πραγμάτων καὶ δόξης ἐς τὰ πολιτικά καὶ ἀγχινοίας καὶ ἐριμύτητος ἐκείνη προσῆν, τοῦτο πᾶν ἐπὶ τὴν ἡμετέραν εἰκόνα μεταγάγωμεν ἀκριβεῖ τῇ στάθμῃ· πλὴν ὅσον ἐκείνη μὲν ἐν μικρῷ πίνακίῳ ἐγέγραπτο, αὕτη δὲ κολοσσία τὸ μέγεθος ἔσται.

ΛΥΚ. Πῶς τοῦτο φῆς;

ΠΟΛ. Ὅτι, ὦ Λυκίне, οὐκ ἰσομεγέθεις εἶναι φημὶ τὰς εἰκόνας ὁμοίας οὐσας· οὐ γὰρ ἴσον οὐδὲ ἐγγὺς Ἀθηναίων ἡ τότε πολιτεία καὶ ἡ παρούσα τῶν Ῥωμαίων δύναμις. Ὡστε εἰ καὶ τῇ ὁμοιότητι ἡ αὕτη, ἀλλὰ τῷ μεγέθει γε ἀμείνων αὕτη ὡς ἂν ἐπὶ πλατυτάτου πίνακος καταγεγραμμένη.

18. Δεύτερον δὲ καὶ τρίτον παράδειγμα Θεανῷ τε ἐκείνῃ καὶ ἡ Λεσβία μελοποιὸς καὶ Διοτίμα ἐπὶ ταύταις, ἡ μὲν τὸ μεγαλόνουν ἡ Θεανὸν συμβαλλομένη εἰς τὴν γραφὴν, ἡ Σαπφὼ δὲ τὸ γλαφυρόν τῆς προαιρέσεως· τῇ Διοτίμῃ δὲ οὐχ ὁ Σωκράτης ἐπήνεσεν αὐτὴν, εἰκονία ἔσται μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην σύνεσιν τε καὶ συμβουλίαν. Τοιαύτη σοὶ καὶ αὕτη, Λυκίне, ἀνακείσθω ἡ εἰκὼν.

19. ΛΥΚ. Νῆ Δί', ὦ Πολύστρατε, θαυμάσιος οὐσα. Σὺ δὲ ἄλλας γράφε.

ΠΟΛ. Τὰς τῆς χρηστότητος, ὦ ἐταῖρε, καὶ φιλελευθροφίας, ἡ τὸ ἥμερον ἐμφανεῖ τοῦ τρόπου καὶ πρὸς τοὺς δεομένους προσήνης. Εἰκάσθω οὖν αὕτη Θεανοῖ τε ἐκείνῃ τῇ Ἀντήνορος καὶ Ἀρήτῃ καὶ τῇ θυγατρὶ αὐτῆς τῇ Ναυσικᾷ, καὶ εἰ τις ἄλλη ἐν μεγέθει πραγμάτων ἐσωφρόνησε πρὸς τὴν τύχην.

20. Ἐξῆς δὲ μετὰ ταύτην ἡ τῆς σωφροσύνης γεγράφθω καὶ τῆς πρὸς τὸν συνόντα εὐνοίας, ὡς κατὰ τὴν τοῦ Ἰκαρίου μάλιστα εἶναι τὴν σάφρονα καὶ τὴν περὶ φρονα ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου γεγραμμένην — τοιαύτην γὰρ τὴν τῆς Πηνελόπης εἰκόνα ἐκεῖνος ἔγραψεν — ἡ καὶ νῆ Δία κατὰ τὴν δμῶνυμον αὐτῆς τὴν τοῦ Ἀβραδάτα, ἥς μικρὸν ἐμπροσθεν ἐμνημονεύσαμεν.

lia assecuti protulere, aut retulerunt historici, aut philosophi admonuerunt, omnibus illis exornata imago esto, non ut colorem tantum traxerit, sed ut alte descendantibus medicamentis ad saturitatem sit imbuta. Atque ignoscendum mihi, si exemplum vivum ostendere hujus picturae non potero: neque enim tale inter antiquos, quantum ad doctrinam, memoratur. Verum, si videtur, ponatur haec etiam imago: neque enim, puto, est reprehendenda.

LYC. Pulcherrima quidem, Polystrate, et lineis omnibus absoluta.

17. POL. Post haec vero sapientiae et prudentiae pingenda imago est. Opus autem nobis hic erit exemplis pluribus, antiquis plerisque, uno quidem et ipso Ionico; pictores autem et opifices illius Aeschines Socratis sodalis, et ipse Socrates, imitandi inter artifices omnes peritissimi, in quantum etiam cum amore pingebant. Nempe illam ex Mileto Aspasiam, quicum Olympius ille, admiratione ipse quoque dignissimus, vivebat, non malum prudentiae exemplum proponamus, et quantum in illa rerum peritiae, et acuminis circa civilia negotia, et celeritatis in cogitando, et acrimoniae fuit, illud omne in nostram imaginem accurata regula transferamus: nisi quatenus illa quidem in parva quasi tabella picta erat, haec autem colosseae magnitudine erit.

LYC. Quorsum illud didis?

POL. Quod nego, Lycine, aequali magnitudine esse imagines, similes quum sint. Neque enim par est, ac ne prope quidem, Atheniensium quae tum erat respublica, praesenti Romanorum potentiae. Itaque licet, quantum ad similitudinem, eadem sit, tamen magnitudine haec praestantior, tanquam in tabula latiore depicta.

18. Alterum vero ac tertium exemplum, Theano illa, et Lesbiae poetria, et super illas Diotima. Ac Theano quidem magnitudinem sensum conferat ad picturam; Sappho autem vitae elegantiam; Diotimae vero non iis solum, propter quae Socrates illam laudavit, similis erit, sed reliqua etiam prudentia et consilio. Talis tibi haec etiam imago, Lycine, proposita sit.

19. LYC. Admirabilis profecto, mi Polystrate. Tu vero alias jam pinge.

POL. Benignitatis quidem, amice, et humanitatis, quae mansuetum ingenium declarabit, et propitium adversus indigentes animum. Similis ergo ipsa reddatur Theanoni illi Antenoris uxori, tum Aretae et ejus filiae Nausicae, et si qua alia in magnis rebus moderate fortunam habuit.

20. Deinceps vero post hanc ipsius modestiae pingatur et ad virum benevolentiae imago, ita ut Icarii filiae maxime similis sit, modestae illi et prudenti ab Homero depictae (talem enim Penelopes imaginem ille pinxit), aut etiam, medius fidius, illi cognomini hujus, Abradatae conjugi, cujus paullo ante mentionem fecimus.

ΛΥΚ. Παγκάλην καὶ ταύτην, ὦ Πολύστρατε, ἀπειράσσω, καὶ σχεδὸν ἤδη τέλος σοι ἔχουσιν αἱ εἰκό-
νες· ἄπασαν γὰρ ἐπελήλυθας τὴν ψυχὴν κατὰ μέρη
ἐπαινῶν.

21. ΠΟΛ. Οὐχ ἄπασαν· ἔτι γὰρ τὰ μέγιστα τῶν
ἐπαινῶν περιλείπεται. Λέγω δὲ τὸ ἐν τηλικούτῳ ὄγκῳ
γενομένην αὐτὴν μήτε τυφὸν ἐπὶ τῇ εὐπραξίᾳ περιβα-
λέσθαι μήτε ὑπὲρ τὸ ἀνθρώπινον μέτρον ἐπαρθῆναι
πιστεύσασαν τῇ τύχῃ, φυλάττειν δὲ ἐπὶ τοῦ ἰσοπέδου
ἑαυτὴν μηδὲν ἀπειρόκαλον ἢ φορτικὸν φρονούσαν καὶ
τοῖς προσιοῦσι δημοτικῶς τε καὶ ἐκ τοῦ ὁμοίου προσ-
φέρεσθαι καὶ δεξιώσεις καὶ φιλοφροσύνας φιλοφρονεῖ-
σθαι τοσούτῳ ἡδύους τοῖς προσομιλοῦσιν, ὅσῳ καὶ παρὰ
μειζόνος ὁμοῦ γιγνόμεναι οὐδὲν τραγικὸν ἐμφαίνουσιν·
ὥς ὅποσοι τῷ μέγα δύνασθαι μὴ πρὸς ὑπεροφίαν, ἀλλὰ
πρὸς εὐποιαν ἐχρήσαντο, οὗτοι καὶ δέξιοι μάλιστα τῶν
παρὰ τῆς τύχης δοθέντων ἀγαθῶν ὥφθησαν. Καὶ
μόνοι ἂν οὗτοι δικαίως τὸ ἐπίφθονον διαφύγοιεν· οὐδεὶς
γὰρ ἂν φθονήσῃ τῷ ὑπερέχοντι, ἢν μετριάζοντα ἐπὶ
τοῖς εὐτυχήμασιν αὐτὸν ὀρᾷ καὶ μὴ κατὰ τὴν τοῦ
Ὁμήρου Ἄττην ἐκείνην ἐπ' ἀνδρῶν κράατα βεβηκότα
καὶ τὸ ὑποδεέστερον πατοῦντα. Ὅπερ οἱ ταπεινοὶ
τὰς γνώμας πάσχουσιν ἀπειροκαλίᾳ τῆς ψυχῆς· ἐπι-
δὲν γὰρ αὐτοὺς ἡ τύχη μηδὲν τοιοῦτον ἐλπίζοντας
ἄφῳ ἀναβιδάσῃ ἐς πτηνόν τι καὶ μετάρσιον ὄχημα,
οὐ μένουσιν ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων οὐδ' ἀφορῶσι κάτω,
ἀλλ' αἰετὸς πρὸς τὸ ἀνάντες βιάζονται. Τοιγαροῦν
ὥσπερ οἱ Ἰκαροὶ τακέντος αὐτοῖς τάχιστα τοῦ κηροῦ
καὶ τῶν πτερῶν περιρρυέντων γέλῳτα ὀφλισκάνουσιν
ἐπὶ κεφαλὴν εἰς πελάγη καὶ κλυδωνὰ ἐμπίπτοντες.
Ὅσοι δὲ κατὰ τὸν Δαίδαλον ἐχρήσαντο τοῖς πτεροῖς
καὶ μὴ πάνυ ἐπύρθησαν, εἰδότες ὅτι ἐκ κηροῦ ἦν αὐ-
τοῖς πεποιημένα, ἐταμειύσαντο δὲ πρὸς τὸ ἀνθρώπινον
τὴν φορὰν καὶ ἠγάπησαν ὑψηλότεροι μόνον τῶν κυμά-
των ἐνεχθέντες, ὥστε μέντοι νοτίζεσθαι αὐτοῖς αἰετὸς
πτέρᾳ καὶ μὴ παρέχειν αὐτὰ μόνῳ τῷ ἡλίῳ, οὗτοι δὲ
ἀσφαλῶς τε ἅμα καὶ σωφρόνως διέπτησαν· ὅπερ καὶ
ταύτην ἂν τις μάλιστα ἐπαινέσειε. Τοιγαροῦν καὶ
ἄξιον παρὰ πάντων ἀπολαμβάνει τὸν καρπὸν εὐχομέ-
νων ταῦτά τε αὐτῇ παραμεῖναι τὰ πτερὰ καὶ ἔτι πλείω
ἐπιρρεῖν τάγαθά.

22. ΛΥΚ. Καὶ οὕτως, ὦ Πολύστρατε, γιγνέσθω·
ἄξια γὰρ οὐ τὸ σῶμα μόνον ὥσπερ ἡ Ἑλένη καλὴ
οὖσα, καλλίω δὲ καὶ ἐρασμιωτέραν ὑπ' αὐτῇ τὴν ψυ-
χὴν σκέπουσα. Ἐπεπε δὲ καὶ βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ
χρηστῷ καὶ ἡμέρῳ ὄντι καὶ τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων
ἀγαθῶν, ὅποσα ἐστὶν αὐτῷ, εὐδαιμονῆσαι, ὥς ἐπ' αὐ-
τῷ καὶ φῶναι γυναικὶ τοιαύτῃ καὶ συνοῦσαν αὐτῷ
ποθεῖν αὐτόν· οὐ γὰρ μικρὸν τοῦτο εὐδαιμόνημα γυνή,
περὶ ἧς ἂν τις εὐλόγως τὸ Ὁμηρικὸν ἐκεῖνο εἴποι,
χρυσεῖται μὲν αὐτὴν Ἀφροδίτῃ ἐρίζειν τὸ κάλλος, ἔργα
δὲ Ἀθηναίῃ αὐτῇ ἰσοφρίζειν. Γυναικῶν γὰρ συνόλως
οὐκ ἂν τις παραβληθεῖ αὐτῇ « οὐ δέμας οὐδὲ φῦν, »
φησὶν Ὁμηρος, « οὐτ' ἄρ φρένας οὐτε τι ἔργα. »

LYC. Pulchram undique hanc etiam fecisti, Polystrate.
Et prope jam finem tibi habent imagines; totum enim ani-
mum persecutus es, per partes illam laudando.

21. POL. Non omnem : adhuc enim maxima laudum
supersunt. Illud dico, quod in tanto fastigio constituta,
neque felicitate illa inflatur, neque supra humanam mensu-
ram effertur fortunæ fiducia, sed in eodem se plano continet,
nihil ineptum aut insolens sapit, et adeuntes civiliter atque
æqualiter tractat, et in prensationibus salutationibusque
præstat humanitatem his, qui cum ipsa versantur, eo junc-
torem, quo major est a qua illas proficiuntur, nihil tamen
fastus tragici præ se ferentes. Adeo qui magnis opibus non
ad superbiam utuntur, sed ad beneficentiam, iidem etiam
maxime digni bonis a fortuna datis videntur. Ac soli isti
invidiam effugerint merito : neque enim temere quisquam
eminenti invidet, si moderate illum uti videat felicitate,
neque ad instar Homericæ illius Ates per capita hominum
ingredi, et conculcare quicquid est imbecillius : quale quid
humilis animi hominibus usu venit, ob indolem pulchri
omnis expertem : nam quum fortuna illos, nihil tale speran-
tes, subito in alatum et sublimem currum sustulit, non ma-
nent in statu, nec deorsum respiciunt, sed ardua semper ur-
gent. Itaque, alteri tanquam Icari, liquefacta iis subito cera
de fluentibusque alis, risum debent, præcipientes in mare et
fluctus delapsi. Qui vero Dædali exemplo alis suis usi, nec
nimium se extulere, memores de cera esse factas, sed hu-
manitus dispensarunt volatum, et satis habuere tantum su-
pra fluctus ferri, ut tamen semper aspergine madescerent
alæ, nec uni eas soli præberent : hi vero secure simul et
prudenter transvolaverunt. Quod quidem in hac vel maxime
laudet aliquis. Quare etiam dignum ab omnibus fructum
capit, optantibus et has perpetuo illi alas manere, et plura
subinde affluere bona.

22. LYC. Atque ita fiat, Polystrate. Digna enim; quippe
quæ non corpore modo, ut Helena ista, pulchra sit, sed
pulchriorem et amabiliorem sub illo mentem tegat. Dece-
bat vero etiam, magnum imperatorem, bonus adeo et pla-
cidus qui sit, hoc etiam cum aliis, quæ sunt ipsi, bonis
beatum esse, ut sub illius imperio et nasceretur talis femina,
et juncta illi ipsum amaret. Neque enim parvum felicitatis
argumentum mulier, de qua cum ratione aliquis Homericum
illud dicat : cum aurea illam Venere de forma contendere,
opera autem illam æquiparare Minervæ. Mulierum enim in
universum nulla ei comparetur, « non membra, » ut Home-
rus ait, « aut instar, non mentem aut denique facta. »

23. ΠΟΛ. Ἀληθῆ φης, ὦ Λυκῖνε· ὥστε εἰ δοκαί, ἀναμίζαντες ἤδη τὰς εἰκόνας, ἦν τε σὺ ἀνέπλασας τὴν τοῦ σώματος καὶ ἄς ἐγὼ τῆς ψυχῆς ἔγραψάμην, μίαν ἐξ ἀπασῶν συνθέντες ἐς βιβλίον καταθέμενοι παρέχωμεν ἅπασι θαυμάζειν τοῖς τε νῦν οὖσι καὶ τοῖς ἐν ὑστέρῳ ἐσομένοις· μονιμωτέρα γοῦν τῶν Ἀπελλοῦ καὶ Παρρασίου καὶ Πολυγνώτου γένοιτο· ἂν, καὶ αὐτὴ ἐκείνη παρὰ πολλὸν τῶν τοιούτων κεχωρισμένη, ὅσῳ μὴ ξύλου καὶ κηροῦ καὶ χρωμάτων πεποιήσεται, ἀλλὰ ταῖς παρὰ Μουσῶν ἐπιπνοαῖς εἰκασταί, ἥπερ ἀκριβεστάτη εἰκὼν γένοιτο· ἂν σώματος κάλλος καὶ ψυχῆς ἀρετὴν ἅμα ἐμφανίζουσα.

XL.

ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ.

1. ΠΟΛΥΣΤΡΑΤΟΣ. Ἐγὼ σοι, ὦ Λυκῖνε, φησὶν ἡ γυνὴ, τὰ μὲν ἄλλα πολλὴν ἐνεῖδον τὴν εὐνοίαν πρὸς ἐμὲ καὶ τιμὴν ἐκ τοῦ συγγράμματος· οὐ γὰρ ἂν οὕτως ὑπερεπῆναι τις, εἰ μὴ καὶ μετ' εὐνοίας συνέγραφε· τὸ δὲ ἐμὸν ὡς ἂν εἰδῆς, τοιόνδε ἐστίν· οὐδὲ ἄλλως μὲν χαίρω τοῖς κολακικοῖς τὸν τρόπον, ἀλλὰ μοι δοκοῦσιν οἱ τοιοῦτοι γόητες εἶναι καὶ ἥμισυτα ἑλευθεροὶ τὴν φύσιν, ἐν δὲ τοῖς ἐπαινοῖς μάλιστα, ὅταν τις ἐπαινῇ με φορτικὰς καὶ ὑπερμέτρους ποιοῦμενος τὰς ὑπερβολὰς, ἐρυθρῶν τε καὶ ὀλίγου δαίνεσθαι ἐπιφράττομαι τὰ ὦτα καὶ τὸ πρᾶγμα χλευή μαλλον ἢ ἐπαινῶ εὐκύναι μοι δοκεῖ.

2. Μέχρι γὰρ τοῦδε οἱ ἐπαινῶν ἀνεκτοὶ εἰσὶν ἐς ὅσον ἂν ὁ ἐπαινούμενος γνωρίζῃ ἕκαστον τῶν λεγομένων προσόντων· τὸ δὲ ὑπὲρ τοῦτο ἀλλότριον ἤδη καὶ κολακεία σαφής. Καίτοι πολλοὺς οἶδα, ἔφη, χαίροντας, εἰ τις αὐτοὺς ἐπαινῶν καὶ ἃ μὴ ἔχουσι προσάπτει τῷ λόγῳ, οἷον εἰ γέροντας ὄντας εὐδαιμονίζοι τῆς ἀμῆς ἢ ἀμόρφους οὖσι τὸ Νιρέως κάλλος ἢ τὸ Φάωνος περιθειν· οἷονταί γὰρ ὑπὸ τῶν ἐπαινῶν ἀλλαγῆσθαι σφίσι καὶ τὰς μορφὰς καὶ αὐτοὶ ἀντιβῆσθαι αὐδῖς ὥσπερ ὁ Πελλίας ὤπτο.

3. Τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει· πολλοῦ γὰρ ἂν ὁ ἐπαινῶν ᾖ τίμιος, εἰ τι καὶ ἔργον αὐτοῦ ἀπολαῦσαι δυνατόν ᾖ ἐκ τῆς τοιαύτης ὑπερβολῆς. Νῦν δὲ ὁμοίον μοι δοκοῦσιν, ἔφη, πάσχειν, ὥσπερ ἂν εἰ τινα ἀμόρφον προσώπειον εὐμορφον ἐπιθείη τις φέρων, ὁ δὲ μέγα ἐπὶ τῷ κάλλει φρονοίῃ, καὶ ταῦτα περικαιρετῶν ὄντι καὶ ὑπὸ τοῦ τυχόντος συντριβῆναι δυναμένῳ, ὅτε καὶ γελοιότερος ἂν γένοιτο αὐτοπρόσωπος· φανεῖς, οἷος ὢν ὑπ' οἴῳ κέκρυπτο· ἢ καὶ νῆ· Δι' εἰ τις ὑποθεσάμενος κοθόρνους μικρὸς αὐτὸς ὢν ἐρίζοι περὶ μεγέθους τοῖς ἀπὸ ἰσοπέδου ὄλῳ πῆχει ὑπερέχουσιν. Ἐμμένητο γὰρ καὶ τοιοῦτο τινός.

4. Ἐφη γυναῖκά τινα τῶν ἐπιφανῶν τὰ μὲν ἄλλα κλῆν καὶ κόσμιον, μικρὰν δὲ καὶ πολλὸν τοῦ συμμέ-

23. POL. Vera dicis, Lycine. Quare, si videtur, permittis jam imaginibus, tum ea quam tu finxisti corporis, tum quas ego pinxi animæ, unam ex omnibus compositam in libello proponamus, admirandamque exhibeamus et his qui nunc sunt, et qui erunt in posterum. Durabilior enim Appellis et Parrhasii et Polygnoti tabulis fuerit, quum ipsa quoque multum a talibus differat, quatenus non e ligno et cera et pigmentis facta est, sed Musarum vario affectu efficta, quæ quidem accuratissima imago fuerit, corporis pulchritudinem atque virtutem animæ simul ostendens.

XL.

PRO IMAGINIBUS.

1. POLYSTRATUS. Equidem, Lycine, sic ait mulier, cetera quidem magnam perspexi tuam in me benevolentiam ex scripto tuo et honoris significationem: neque enim adeo supra modum quisquam laudasset, nisi scriberet cum benevolentia: me vero ipsam ut noris, talis sum. Neque alias gaudeo his qui adulatorios mores habent, sed videntur mihi tales impostores esse et ingenio minime liberali: maxime vero in laudibus, si quis me laudet vehementer nimis et ultra modum excedens vera, erubesco et tantum non obluo aures: eaque res irrisioni potius quam laudi similis mihi videtur.

2. In tantum enim tolerabiles sunt laudes, quatenus agnoscit qui laudatur, inesse sibi quæ dicuntur singula: quod autem ultra est, jam alienum est et manifesta assentatio. Quanquam multos, inquit, gaudere novi, si quis in eorum laudibus ea etiam, quæ non habent, orationi adjungat; verbi causa, si senes ob ipsum maturæ ætatis robur beatos prædicet, aut deformibus Nirei pulchritudinem aut Phaonis circumponat: putant enim a laudibus formas quoque sibi mutatum iri, et futurum ut juvenescant denovo, veluti sperabat Pelias.

3. At hoc non ita se habet. Quantivis enim pretii esset prædicatio, si rem ipsam quoque et substantiam illius percipere ex tali excessu liceret. Jam vero idem usu illis, inquit, venire mihi videtur, ac si deformi homini personam formosam aliquis imponat, isque pulchritudine illa superbiat, quum tamen auferri ea facile et ab unoquoque conteri possit, quo facto magis etiam fiat ridiculus, quum sua ipsius facie conspiciendus, et qualis sit, et qua sub re conditus latuerit, appareat: aut etiam, ita me Jupiter, si quis parvus cothurnis subligatis de magnitudine contendat cum hisce qui tota ulna ab æquo solo super ipsum emineant. Nam facili etiam talis meminerat.

4. Dicebat mulierem quandam nobilem, pulchram de cetero et decentem, sed parvam eandem et multum a ju-

τρον ἀποδέουσιν, ἐπαινέσθαι πρὸς τινος ποιητοῦ ἐν ᾧ αἰετῶν δ' αὐτῆς εἴκαζεν ἐκείνος τὸ εὐμηκές τε καὶ ὄρθιον. Τὴν μὲν δὴ γάνυσθαι τῷ ἐπαινῷ καθάπερ αὐξανομένην πρὸς τὸ μέλος καὶ τὴν χεῖρα ἐπισείειν, τὸν ποιητὴν δὲ πολλάκις τὸ αὐτὸ ᾄδειν δρῶντα ὡς ᾄδοντα ἐπαινουμένην, ἄχρι δὴ τῶν παρόντων τινὰ προσκύψαντα πρὸς τὸ οὐς εἰπεῖν αὐτῷ, Πέπαυσο, ὦ οὗτος, μὴ ἀναστῆναι ποιήσης τὴν γυναῖκα.

5. Παραπλήσιον δὲ καὶ μακρῷ τούτου γελοιότερον Στρατονίκην ποιῆσαι τὴν Σελεύκου γυναῖκα· τοῖς γὰρ ποιηταῖς ἀγῶνα προθεῖναι αὐτὴν περὶ ταλάντου, ὅστις ἂν ἄμεινον ἐπαινέσαι αὐτῆς τὴν κόμην, καίτοι φαλακρὰ ἐτύγγανεν οὖσα καὶ οὐδὲ ὅσας ὀλίγας τὰς ἐαυτῆς τρίχας ἔχουσα. Καὶ ὁμοῦ οὕτω διαχειμένη τὴν κεφαλὴν, ἀπάντων εἰδόντων ὅτι ἐκ νόσου μακρᾶς τὸ τοιοῦτον ἐπεπόνθει, ἤκουε τῶν καταράτων ποιητῶν ὑακινθίνας τὰς τρίχας αὐτῆς λεγόντων καὶ οὐλοῦς τινὰς πλοκάμους ἀναπλεκόντων καὶ σελίνοις τοὺς μηδὲ δλωγ δντας εἰκαζόντων.

6. Ἀπάντων οὖν τῶν τοιούτων κατεγέλα τῶν περχόντων αὐτοὺς τοῖς κολαξί, καὶ προσετίθει δὲ ὅτι μὴ ἐν ἐπαινοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν γραφαῖς τὰ ὅμοια πολλοὶ κολακεύεσθαι τε καὶ ἐξαπατᾶσθαι θέλουσι. Χαίρουσι γοῦν, ἔφη, τῶν γραφῶν ἐκείνοις μάλιστα οἱ ἂν πρὸς τὸ εὐμορφότερον αὐτοὺς εἰκάσωσιν· εἶναι δὲ τινας οἱ καὶ προστάττουσι τοῖς τεχνίταις ἢ ἀφελεῖν τι τῆς ῥινὸς ἢ μελάντερά γραψασθαι τὰ ὄμματα ἢ ὅ τι ἂν ἄλλο ἐπιθυμῶσιν αὐτοῖς προσεῖναι, εἴτα λανθάνειν αὐτοὺς ἀλλοτρίας εἰκόνας στεφανοῦντας καὶ οὐδὲν αὐτοῖς εἰκνίας.

7. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα ἔλεγε τὰ μὲν ἄλλα ἐπαινοῦσα τοῦ συγγράμματος, ἐν δὲ τούτῳ οὐ φέρουσα, ὅτι ταῖς θεαῖς αὐτὴν Ἥρα καὶ Ἀφροδίτῃ εἰκάσας· ὑπὲρ ἐμὲ γάρ, φησί, μᾶλλον δὲ ὑπὲρ ἅπασαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν τὰ τοιαῦτα. Ἐγὼ δὲ σε οὐδ' ἐκείνα ἤξιον, ταῖς ἡρώϊναις παραθεωρεῖν με Πηνελόπῃ καὶ Ἀρήτῃ καὶ Θεανοῖ, οὐχ ὅπως θεῶν ταῖς ἀρίσταῖς· καὶ γὰρ αὖ καὶ τότε, Πάνυ, ἔφη, τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς δεισιδαιμόνως καὶ φοροδεδῶς ἔχω. Δέδια τοίνυν μὴ κατὰ τὴν Κασσιέπειαν εἶναι δόξῃ τὸν τοιοῦτον ἐπαινον προσιεμένη· καίτοι Νηρηΐσιν ἐκείνῃ ἀντεζητάζετο, Ἥραν δὲ καὶ Ἀφροδίτην ἐσεβεν.

8. Ὅστε, ὦ Λυκίне, μεταγράψαι σε τὰ τοιαῦτα ἐκέλευσεν, ἢ αὐτὴ μὲν μαρτύρασθαι τὰς θεὰς ὡς ἀκούσης αὐτῆς γέγραφας, σὲ δὲ εἰδέναι ὅτι ἀνιάσει αὐτὴν τὸ βιβλίον οὕτω περινοστοῦν, ὥσπερ νῦν σοι διάκειται, οὐ μᾶλα εὐσεβῶς οὐδὲ δαίως τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς. Ἐδόκει τε ἀπέθλημα ἐαυτῆς καὶ πλημμελῆμα τούτῳ δόξαι, εἰ ὑπομείνοι τῇ ἐν Κνίδῃ καὶ τῇ ἐν κήποις ὁμοία λέγεσθαι καὶ σε ὑπεμιμνήσκει τῶν τελευταίων ἐν τῷ βιβλίῳ περὶ αὐτῆς εἰρημένων, ὅτι μετρίαν καὶ ἄτυφον ἔφης αὐτὴν οὐκ ἀνατεινομένην ὑπὲρ τὸ ἀνθρώπινον μέτρον, ἀλλὰ πρὸςγειον τὴν πτῆσιν ποιουμένην, ὃ δὲ ταῦτα εἰπὼν

sta statura deficientem, laudatam a poeta in carmine, quum propter cetera, tum etiam quod pulchra et magna esset, qui populo arbori compararet proceram illius erectamque staturam. Atque illam quidem gestire ad laudem, quasi ad carminis mensuram cresceret, et manum movere; poetam vero sarpe idem canere, videntem nimirum quantum laudibus delectaretur; donec tandem praesentium aliquis ad aurem illius inclinatus diceret, Desine quaeso, ne facias ut surgat etiam mulier.

5. Simile huic, et multo magis hoc ridiculum Stratonicen fecisse, uxorem Seleuci. Poetis enim illam certamen proposuisse de talento, quis melius laudaret ipsius comam, licet calva esset, ac ne paucissimos quidem suos capillos haberet. Et tamen quum sic affectum caput haberet, scientque omnes a longo hoc illi morbo accidis; audiebat execrabiles poetas, quum hyacinthinous illius crines dicerent, et plexus quosdam inflecterent cincinnorum, et apiti eos, qui neque essent omnino, compararent.

6. Hos itaque deridebat omnes, qui praebarent se adulatoribus; adjungebatque, non in laudationibus solum, verum etiam in picturis similiter, demulceri multos decipique velle. Gaudent enim, inquit, inter pictores illis maxime, qui pulchriore illos specie exprimunt: esse autem qui injungant etiam artificibus, aut auferre quid a naso, aut nigriores pingere oculos, aut si quid aliud adesse sibi cupiant: deinde imprudentes coronare signa aliena et nihil sibi similia.

7. Haec vero ac talia dicebat mulier, reliqua laudans in libro, unum autem hoc non ferens, quod deabus illam Junoni et Veneri comparasti. Supra me enim, inquit, quin humanam supra omnem naturam sunt talia. Ego vero ne illud quidem volebam, ut cum heroinis me contenderes, Penelope et Arete et Theanone, nedum ut cum dearum praestantissimis. Etenim istud quoque dixit, Religiose admodum et meticuloze adversum deos animo affecta sum. Metuo igitur ne Cassiopeae fatum simile sustinere videar, laudem ejusmodi si admisero. Et tamen Nereidibus modo se conferebat illa, Junonem autem et Venerem colebat.

8. Talia itaque, Lycine, rescribere te et immutare jussit, alioquin ipsam se deas testari, contra suam voluntatem te scripsisse, quum scias molestum ipsi fore libellum ita oberantem, uti nunc compositus est, neque pietate erga deos neque religione conservata. Putabat autem impie a se factum et suam culpam visum iri, si Cnidiae, aut illi quae in Hortis colitur, Veneri similem se dici patiatur: admoneratque te eorum quae in fine libri de ipsa a te dicta sunt, quum modestam et a fastu alienam laudasti, quae ultra humanam se mensuram non extenderet, sed volatum faceret terrae vicinum: quum tu statim post haec ipsa dicta, supra caelum

ὑπὲρ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἀναβιβάζει τὴν γυναῖκα, ὡς καὶ θεαὶς αὐτὴν ἀπεικάζειν.

9. Ἡεῖοι δέ σε μὴδὲ ἀξυνετωτέραν αὐτὴν ἡγεῖσθαι τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὃς τοῦ ἀρχιτέκτονος ὑπασχουμένου τὸν Ἄθω δὴλον μετασχηματιεῖν καὶ μορφώσιν πρὸς αὐτὸν, ὡς τὸ ὅρος ἅπαν εἰκόνα γενέσθαι τοῦ βασιλέως, ἔχοντα δύο πόλεις ἐν ταῖν χερσίν, οὐ προσήκατο τὴν τερατείαν τῆς ὑποσχέσεως, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτὸν ἡγησάμενος τὸ τόλμημα ἔπαυσε τὸν ἀνθρώπον οὐ πιθανῶς χολοσσὸς ἀναπλάττοντα καὶ τὸν Ἄθω κατὰ χώραν εἶν ἐκέλευσε μὴδὲ κατασμικρύνειν ὅρος οὕτω μέγα πρὸς μικροῦ σώματος ὁμοιότητα. Ἐπῆναι δὲ τὸν Ἀλεξάνδρον τῆς μεγαλοφυχίας καὶ ἀνδριάντα μείζω τοῦτον τοῦ Ἄθω ἔλεγεν αὐτοῦ ἀνεστάναι ἐν ταῖς τῶν αἰε μεμνησομένων διανοαῖς· οὐ γὰρ μικρὰς εἶναι γνώμης ὑπεριδεῖν οὕτω παραδόξου τιμῆς.

10. Καὶ ἐαυτὴν οὖν τὸ μὲν πλάσμα σου ἐπαινεῖν καὶ τὴν ἐπίνοιαν τῶν εἰκόνων, μὴ γνωρίζειν δὲ τὴν ὁμοιότητα· μὴ γὰρ εἶναι τῶν τηλικούτων ἀξίαν, μὴδὲ ἐγγύς, ὅτι μὴδὲ ἄλλην τινὰ, γυναῖκά γε οὐσαν· ὥστε ἀφίησί σοι ταύτην τὴν τιμὴν καὶ προσκυνεῖ σου τὰ ἀρχέτυπα παραδείγματα. Σὺ δὲ τὰ ἀνθρώπινα ταῦτα ἐπαινέει αὐτὴν, μὴδὲ ὑπὲρ τὸν πόδα ἔστω τὸ ὑπόδημα, μὴ καὶ ἐπιστομίῃ με, φησὶν, ἐμπεριπατοῦσαν αὐτῇ. Κάκειν δὲ εἰπεῖν σοι ἐνετεῖλατο.

11. Ἀκούω, ἔφη, πολλῶν λεγόντων — εἰ δὲ ἀληθές, ἡμεῖς οἱ ἄνδρες ἴστε — μὴδ' Ὀλυμπίασιν ἐξεῖναι τοῖς νικῶσι μείζους τῶν σωμάτων ἀνεστάναι τοὺς ἀνδριάντας, ἀλλὰ ἐπιμελεῖσθαι τοὺς Ἑλλανοδικὰς ὅπως μὴδὲ εἰς ὑπερβάλληται τὴν ἀληθειαν, καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἀνδριάντων ἀκριβεστέραν γίνεσθαι τῆς τῶν ἀθλητῶν ἐγκρίσεως. Ὅστε δὲ ἔφη, μὴ αἰτίαν λάβωμεν ψεύδου εἶναι ἐν τῇ μέτρῳ, κατὰ ἡμῶν ἀνατρέψουσιν οἱ Ἑλλανοδικοί τὴν εἰκόνα.

12. Ταῦτα μὲν ἔλεγεν ἐκείνη. Σὺ δὲ σκόπει, ὦ Λυκίне, ὅπως μετακοσμήσεις τὸ βιβλίον καὶ ἀφαιρήσεις τὰ τοιαῦτα, μὴδὲ σφαλῆς πρὸς τὸ θεῖον· ὡς ἐκείνη πάνυ γε αὐτὰ ἐδυσχέραινε καὶ ὑπέφριττε μεταξὺ ἀναγινωσκομένων καὶ παρηγεῖτο τὰς θεὰς ἰλεως εἶναι αὐτῇ, καὶ συγγνώμη, εἰ γυναικεῖόν τι ἔπαθε. Καίτοι εἰ χρὴ τὰ ληθές εἰπεῖν, καὶ αὐτῇ ἡμοὶ τοιοῦτόν τι εἶναι ἔδοξε· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἀκούων οὐδὲν πλημμελημα ἐνεώρουν τοῖς γεγραμμένοις, ἐπεὶ δὲ ἐκείνη ἐπεστημῆνατο, καὶ αὐτὸς ἀρχομαι τὰ ὁμοία γινώσκων περὶ αὐτῶν, καὶ παραπλήσιόν τι ἔπαθον οἷς ἐπὶ τῶν δρωμένων πάσχομεν· ἦν μὲν πάνυ ἐγγύθεν σκοποῦμέν τι καὶ ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, οὐδὲν ἀκριβὲς διαγινώσκωμεν, ἦν δὲ ἀποσταντές ἐκ τοῦ συμμέτρου διαστήματος ἰδωμεν, ἅπαντα σαφῶς καταφαίνεται τὰ εὖ καὶ τὰ μὴ οὕτως ἔχοντα.

13. Τὸ δὲ ἀνθρώπον οὐσαν Ἀφροδίτῃ καὶ Ἥρᾳ εἰκάσαι τί ἄλλο ἢ ἀντικρὺς ἐστὶν εὐτελεῖν τὰς θεάς· ἐν γὰρ τοῖς τοιούτοις οὐχ οὕτω τὸ μικρὸν μείζον γίγνεται τῇ παραθέσει, ὡς τὸ μείζον ἀποσμικρύνεται πρὸς τὸ

ipsum mulierem extollas, ut ipsis etiam deabus eam dicas similem.

9. Petebat porro ex te, ne Alexandro imprudentiorem se putares, qui, pollicente architecto se toto Atho montis habitu immutato formatum eum ad ipsius exemplum, ut universus mons statua fieret regis, duas in manibus urbes tenens, non admisit portentosum promissum, sed supra se arbitratus audacem conatum, quiescere hominem jussit, colossos parum probabiliter effingentem, et ut suo loco relinqueret Athon imperavit, nec montem ita magnum ad parvi corporis similitudinem attenuaret. Laudabat vero illam Alexandri magnanimitatem, eamque majorem ipso Atho statuam sibi posuisse aiebat in eorum, qui semper illius recordaturi essent, mentibus. Neque enim parvi animi esse, incredibiliter magnum adeo honorem despiciere.

10. Se quoque ipsam igitur commentum illud tuum laudare, et excogitatas imagines; similitudinem autem non agnoscere: neque enim illis se, ac ne propemodum quidem, dignam, quin neque aliam ullam, quæ quidem sit mulier. Itaque remittit tibi hunc honorem, adoratque primigenia illa tua exempla. Tu vero hoc nostro humano more illam lauda, neu pede major esto calceus, Ne supplantet me, inquit, in illo incedentem. Etiam illud dicere me tibi præcepit.

11. Audio, inquit, multis dicentibus (utrum verum sit, vos viri nostis), ne Olympiæ quidem licere victoribus majores corporibus ponere statuas, sed curari ab Hellanodicis, ne quis verum excedat, et accuratius statuarum examen institui, quam ipsorum receptionis athletarum. Ergo vide, inquit, ne culpam contrahamus mendacii circa mensuram, ac nostram deinde imaginem Hellanodicæ dejiciant.

12. Hæc illa. Tu vero vide, Lycine, ut retractes librum, et talia auferas, neve in numen pecces: quum illa ægre admodum ea tulerit, et cohorruerit dum legerentur, et deas, ut propitiæ sibi essent, deprecata fuerit: et ignoscendum illi, si quid muliebri ei accidisset. Ac profecto, si verum fatendum est, mihi quoque ipsi talis esse res videbatur. Nam primo quidem audiens recitantem, peccatum nullum in scriptis animadverti: at postquam illa suam significavit sententiam, ipse quoque affinia iis sentire incipio. Atque simile quid mihi usu venit iis quæ in rebus illis observamus, quas oculis cernimus: si enim plane ex proximo, et sub ipsis oculis videmus aliquid, nihil accurate discernimus; si vero recedentes aliquantulum ex proportionis distantia spectamus, dilucide omnia apparent, quæque recte, quæque non ita habent.

13. Nimirum homo quæ sit, eam Veneri et Junoni similem pronunciare, quid aliud est, quam aperte detrudere deabus? In talibus enim non tam quod parvum est majus fit illa compositione, quam minuitur majus, dum ad hu-

ταπεινότερον κατασπώμενον· ὅσον εἰ τινες ἀμὰ βαδίζουσιν, ὁ μὲν μέγιστος, ὁ δὲ πάντῃ ῥηκτικῶς χαμαίζων, εἴτα δεήσειεν ἀπιστῶσαι αὐτοὺς, ὡς μὴ ὑπερέχειν θατέρου τὸν ἕτερον, οὐ τοῦ βραχυτέρου ὑπεραναισθημένου τοῦτο γένοιτ' ἂν, κἂν ὅτι μάλιστα ἀκροποδητὶ ἐπεγείρῃ ἑαυτὸν· ἀλλ' εἰ μέλλουσιν ὁμηλικὴς φανεῖσθαι, ὁ μεῖζων ἐκεῖνος ἐπικυφεί καὶ ταπεινότερον ἀποφανεῖ ἑαυτόν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν ταῖς τοιαύταις εἰκόσιν οὐχ οὕτως ἀνθρώπος μεῖζων γίγνεται, ἢν τις αὐτὸν θεῷ ἀπεικάζῃ, ὡς τὸ θεῖον ἀνάγκη ἐλαττωθῆναι πρὸς τὸ ἐνδόν ἐπικλυόμενον· καὶ γὰρ εἰ μὲν ὑπὸ ἀπορίας τῶν ἐπιγίων ἐπὶ τὰ οὐράνια ἐκτείνῃ τις τὸν λόγον, ἥττονα ἂν ὁ τοιοῦτος αἰτίαν ἔχοι ὑπὸ ἀσεθείας αὐτὸ δρᾶν· σὺ δὲ τοσαῦτα ἔχων κάλλη γυναικῶν Ἀφροδίτῃ καὶ Ἑρᾷ εἰκάσαι αὐτὴν ἐτολμησας οὐδὲν δέον.

14. Ὡστε τὸ ἀγαν τοῦτο καὶ ἐπιφθονον ἀφαίρει, ὦ Λυκίην· οὐ γὰρ πρὸς τοῦ σοῦ τρόπου τὸ τοιοῦτον, ὅς οὐδὲ ἄλλως ῥάδιος πρὸς τοὺς ἐπαίνοους καὶ πρόχειρος ὢν ἐτύγχανες· ἀλλὰ νῦν οὐκ οἶδ' ὅπως ἀθρόαν πεποιήσαι τὴν μεταβολὴν ἐπιδεικνύμενος καὶ ἐκ τοῦ τέως φειδομένου ἄσπετος ἐν τοῖς ἐπαίνοις ἀναπέρηναι. Ἀλλὰ μὴδὲ ἐκεῖνον αἰσχυρῆς, εἰ μεταρρυθμίζεις τὸν λόγον ἥδη διαδοδόμενον· ἐπεὶ καὶ Φειδίαν φασὶν οὕτω ποιῆσαι, ὅποτε ξεῖργάσατο τοῖς Ἡλείοις τὸν Δία· σπάντα γὰρ αὐτὸν κατόπιν τῶν θυρῶν, ὅποτε τὸ πρῶτον ἀναπετάσας ἐπεδείκνυε τὸ ἔργον, ἐπακούειν τῶν αἰτιωμένων τι εἰ ἐπαινούντων· ἥτις δὲ ὁ μὲν τὴν βίβιν ὡς παχεῖαν, ὁ δὲ ὡς ἐπιμυκτέστην τὸ πρόσωπον, ὁ δὲ ἄλλος ἄλλο τι. Εἴτ' ἐπειδὴ ἀπηλλάγησαν οἱ Νεαταί, αὖθις τὸν Φειδίαν ἐγκλεισάμενον ἑαυτὸν ἐπανορθοῦν καὶ ρυθμίζειν τὸ ἀγαλμα πρὸς τὸ τοῖς πλείστοις δοκοῦν· οὐ γὰρ ἡγεῖτο μικρὰν εἶναι συμβουλὴν δήμου τοσούτου, ἀλλ' αἰετὶ ἀναγκαῖον ὑπάρχειν τοὺς πολλοὺς περιττώτερον δρᾶν τοῦ ἐνός, κἂν Φειδίᾳς ᾖ. Ταῦτά σοι παρ' ἐκείνης κομίζω καὶ αὐτὸς παραίνω ἐταῖρός τε καὶ εὐνοὺς ὢν.

16. ΛΥΚΙΝΟΣ. Πολύστρατε, ὅσος ὢν ῥήτωρ ἐλελήθεις με· ῥῆσιν γοῦν οὕτως μακρὰν καὶ κατηγορίαν τοσαύτην ἐξενήνοχας κατὰ τοῦ συγγράμματος, ὥστε μὴδὲ ἐλπίδα μοι ἀπολογίας ἔτι καταλείπεσθαι. Πλὴν ἀλλὰ ἐκεῖνο γε οὐ δικαστικὸν ἐποίησατε, καὶ μάλιστα σὺ ἐρήμην καταδιαίτησας τοῦ βιβλίου μὴ παρόντος αὐτῷ τοῦ συνηγόρου. Ῥῆστον δὲ, ὦμαι, τοῦτό ἐστι κατὰ τὴν παροιμίαν, μόνον θέοντα κρατεῖν. Ὡστε οὐδὲν θαυμαστόν, εἰ καὶ ἡμεῖς ἀλώμεν οὔτε ὕδατος ἡμῖν ἐγγυθέντος οὔτε ἀπολογίας ἀποδοθείσης. Μᾶλλον δὲ τοῦτο πάντων ἀτοπώτατον, οἱ αὐτοὶ κατήγοροι καὶ δικασταὶ ᾗτε. Πότερα δ' οὖν ἐθέλεις, ἀγαπήσας τοῖς ἐγνωσμένοις ἡσυχίαν ἀγῶν καὶ κατὰ τὸν Ἱμεραῖον ποιητὴν παλινφιδίαν τινὰ συγγράψαι, ἢ δώσετέ μοι ἐφέσιμον ἀγωνισασθαι τὴν δίκην;

ΠΟΛ. Νὴ Δί', ἡνπερ ἔρχῃ τι δίκαιον εἰπεῖν· οὐ γὰρ ἐν ἀντιδίκαις, ὡς σὺ φῃς, ἀλλ' ἐν φίλοις ποιήσῃ τὴν ἀπολογία. Ἐγὼ δὲ καὶ συνεξετάζεσθαι σοι ἔτοιμος ἐπὶ τῆς δίκης.

millius deprimitur. Velut, si qui una eant, unus quidem admodum procerus, at alter statura valde humili; deinde oporteat æquare illos, ne alter supra alterum emineat: non minore supra modum extendente se hoc fiat, si vel maxime in summos se digitos erigat; sed si debent æqualis stature videri, major ille inclinabit se scilicet, et se ostendet humiliorem. Similiter in hujusmodi comparationibus non tam homo fit excelsior, deo si eum assimiles, quam divina natura minuitur necessario, ad imperfectum illud depressa. Ac si præ inopia terrestrium ad cælestia sermonem extendat aliquis, minorem ille culpam sustinuerit, quasi præ impietate hoc faciat: tu vero, lot quum habeas mulierum formas, Veneri illam et Junoni similem dicere ausus es sine ulla necessitate.

14. Itaque quod nimium est et invidiosum aufer, Lycine: neque enim tuorum tale quid morum est, qui neque alias facilis ad laudes et promptus esse soleas, sed nunc nescio quomodo subitam mutationem feceris plane jam luxurians, atque ex parco ad illum diem prodigus in laudando exstiteris. Verum neque illud te pudeat, si retractes librum jam in vulgus editum: quandoquidem etiam Phidiam sic fecisse aiunt, quum Jovem Eleis elaborasset. Stantem enim post valvas adiculae, quum primum illis remotis opus ostenderet, auscultasse reprehendentes aliquid, aut laudantes: reprehendebat autem alius quidem nasum, ut nimis crassum, alius faciem ut longiorem, alius aliud quid. Deinde quum discisissent, rursus Phidiam inclusum emendasse et correxisse signum de plurium sententia. Neque enim putabat parvum esse consilium tanti populi, sed necesse semper esse, ut multi plus videant uno, si vel sit Phidias. Hæc tibi ab illa assero, et ipse hortor sodalis tuus atque amicus.

15. LYCINUS. Quantum te oratorem, Polystrate, ignoravi! Orationem quidem adeo longam, et tantam contra scriptum meum accusationem protulisti, ut ne spes quidem mihi defensionis ulla relicta sit. Verum enim vero hoc non pro forma et consuetudine judiciorum fecistis, tu maxime, quod indicta causa iudicium dedisti contra libellum, non præsentem ipsius advocato. Facillimum autem, puto, hoc est ex proverbio, vincere quum solus curras. Itaque nihil mirum, si et nos causa cecidimus, neque aqua nobis infusa, neque concessa causæ dicendæ facultate. Potius autem, quod quidem omnium minime conveniebat, accusatores iidem fuistis et iudices. Utrum igitur vis, contentus decretis vestris quiescam, an Himeræi poetæ exemplo palinodiam scribam; an vero provocandi mihi copiam dabitur?

POL. Per Jovem, si quidem habueris quod de jure dicas. Neque enim inter adversarios, ut tu vocas, sed inter amicos causam dices. Ego vero etiam idem tecum iudicium subire paratus sum.

16. ΑΥΚ. Ἄλλ' ἐκεῖνο ἀνιάρων, ὦ Πολύστρατε, ὅτι μὴ ἐκείνης παρούσης ποιήσομαι τοὺς λόγους· μακρῶ γὰρ ἂν οὕτως ἄμεινον ἦν. Νῦν δὲ ἀνάγκη ἀπ' ἐντολῆς ἀπολογησασθαι. Ἄλλ' εἰ μοι τοιοῦτος ἀγγελιαφόρος γένοιτο πρὸς αὐτὴν οἷος παρ' ἐκείνης πρὸς με γεγένησai, τολήσω ἀναρρῖφai τὸν κύβον.

ΠΟΛ. Θάρρει, ὦ Λυκῖνε, τούτου γε ἔνεκα, ὡς οὐ φαῦλόν με ὑποκριτὴν ἔξω τῆς ἀπολογίας, πειρώμενος διὰ βραχέων εἰπεῖν, ὥς ἂν μάλλον μνημονεύσαιμι.

ΑΥΚ. Καὶ μὴν πάνυ μὲν ἔδει μοι μακρῶν τῶν λόγων πρὸς οὕτω σφοδρὰν τὴν κατηγορίαν. Ὅμως δὲ σοῦ ἔνεκα ἐπιτεμοῦμαι τὴν ἀπολογίαν. Καὶ παρ' ἐμοῦ τοίνυν τάδε αὕτῃ ἀπάγγελλε.

ΠΟΛ. Μηδαμῶς, ὦ Λυκῖτε, ἀλλ' ὥσπερ αὐτῆς ἐκείνης παρούσης λέγε τὸν λόγον, εἴτ' ἐγὼ μιμήσομαι σε πρὸς αὐτήν.

ΑΥΚ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ περ οὕτω σοι δοκεῖ, ὦ Πολύστρατε, ἡ μὲν πάρεστι καὶ προείρηκε δηλαδὴ ἐκεῖνα ὅσα σὺ παρ' αὐτῆς ἀπήγγειλας, ἡμᾶς δὲ χρὴ τῶν δευτέρων λόγων ἐνάρχεσθαι. Καίτοι — οὐ γὰρ ὀκνήσω πρὸς σέ εἰπεῖν ὃ πέπονθα — οὐκ οἶδ' ὅπως φοβερωτέρον μοι τὸ πρᾶγμα πεποιήκας, καὶ ὡς ὁρᾷς ἰδρῶ τε ἤδη καὶ δέδοικα καὶ μονονοῦχι καὶ ὁρᾶν αὐτὴν οἶομαι καὶ τὸ πρᾶγμα πολλὴν μοι τὴν ταραχὴν ἐμπεποίηκεν. Ἀρξομαι δ' ὁμῶς· οὐ γὰρ οἶδ' ὅπως ἀναδύναι ἤδη παρούσης.

ΠΟΛ. Καὶ νῦν Δία πολλὴν τὴν εὐμένειαν ἐπιφαίνει τῷ προσώπῳ· φαῖδρά γὰρ ὡς ὁρᾷς καὶ προσηνής· ὥστε θαρρῶν λέγε τὸν λόγον.

17. ΑΥΚ. Ἐγὼ σε, ὦ γυναικῶν ἀρίστη, μεγάλη, ὡς φῆς, καὶ πέρα τοῦ μέτρου ἐπαινέσας οὐχ ὁρῶ ὃ τι τηλικαῦτον ἐπήνεσα, ἥλικον αὐτὴ σὺ τοῦτο ἐγκωμίων ὑπερσεαυτῆς ἐξενήνοχας τὴν πρὸς τὸ θεῖον τιμὴν ἐν μεγάλῃ τιθεμένη· σχεδὸν γὰρ ἀπάντων τοῦτο μείζον ὢν εἴρηκα περὶ σοῦ, καὶ συγγνώμη, εἰ μὴ καὶ ταύτην σοι προσέγραψα τὴν εἰκόνα ὑπ' ἀγνοίας με διαλαθοῦσαν· οὐ γὰρ ἂν ἄλλην πρὸ αὐτῆς ἐγραψάμην. Ὡστε ταύτῃ γε οὐχ ὅπως ὑπερβάλλεσθαι τοὺς ἐπαίνους, ἀλλὰ πολὺ καταδεέστερόν μοι δοκῶ τῆς ἀξίας εἰρηκέναι. Σκόπει γοῦν ἥλικον τοῦτο παρέλιπον, ὡς παμμέγεθες εἰς ἐπίδειξιν τρόπου χρηστοῦ καὶ γνώμης ὀρθῆς· ὡς ὅσοι τὸ θεῖον μὴ ἐν παρέργῳ σέβουσιν, οὗτοι καὶ τὰ πρὸς ἀνθρώπους ἀριστοὶ ἂν εἴεν. Ὡστε εἰ πάντως μετακοσμήσαι δέοι τὸν λόγον καὶ τὸ ἀγαλμα ἐπανορθώσασθαι, ἀφελεῖν μὲν οὐκ ἂν τι τολήσασαι αὐτοῦ, προσθήσω δὲ καὶ τοῦτο ὡς τινα κεφαλὴν τοῦ παντὸς ἔργου καὶ κορυφὴν. Ἐπ' ἐκείνῳ μέντοι καὶ πάνυ πολλὴν σοι εἰδέναι τὴν χάριν ὁμολογῶ· ἐμοῦ γὰρ ἐπαινέσαντος τοῦ σοῦ τρόπου τὸ μέτριον καὶ ὅτι μηδὲν ὑπερπετὲς μηδὲ τύφου μεστὸν ἐνεποίησέ σοι ὃ παρὼν ὄγκος τῶν πραγμάτων, σὺ τὰ τοιαῦτα αἰτιασαμένη τοῦ λόγου ἐπιστάσῃς τοῦ ἐπαίνου τὴν ἀλήθειαν· τὸ γὰρ μὴ προσαρμόζειν τὰ τοιαῦτα τῶν ἐγκωμίων, ἀλλ' αἰδεῖσθαι ἐπ' αὐτοῖς καὶ μεῖζον ἢ κατὰ σέ εἶναι λέγειν, μετρίας καὶ δημοτικῆς τίνος διανοίας δεῖγμά ἐστι. Πλὴν ἀλλὰ ἐξ ὅσων περ ἂν πρὸς τὸ ἐπαι-

LUCIANUS. I.

16. LYC. At illud molestum, Polystrate, quod non illa praesente habeo orationem : longe enim sic esset melius. Jam vero necesse est per mandatum causam dicere. Verum si talis mihi ad illam internuncius fueris, qualis ab illa ad me fuisti, jacere aleam audebo.

POL. Bono animo esto, quantum ad hoc, Lycine; nec enim malum me defensionis tuae apud illam actorem habebis, si breviter dicere studeas, quo facilius memoria complectar.

LYC. Atqui longissima mihi oratione opus erat, adversus vehementem adeo accusationem. Verumtamen tua causa in compendium mittam defensionem. A me igitur ista illi renuncia.

POL. Nequaquam, Lycine : sed tanquam illa praesente habeo orationem : tum ego apud illam te imitabor.

LYC. Igitur, quando ita tibi videtur, Polystrate, ipsa jam adest, et prior dixit nimirum quaecumque tu ab ipsa mihi renunciasti : nos autem oportet altero jam loco dicere incipere. Quanquam (neque enim dicere apud te piget, quid mihi acciderit) terribilius mihi nescio qua ratione hoc negotium reddidisti : atque, ut vides, sudo jam, et pertimui, ac tantum non videre etiam ipsam mihi videor, multamque mihi perturbationem haec res objecit. Verumtamen incipiam; nam subducere me, ipsa jam praesente, non est integrum.

POL. Ac multam, ita me Jupiter, benevolentiam ipso vultu praese fert : hilaris enim, ut vides, et propitia est. Itaque fidenter orationem habeo.

17. LYC. Ego te, mulierum praestantissima, quum vehementer, ut ais, et ultra modum laudaverim, non video qua in re laudaverim tantum, quantum ipsa de te praconium illud protulisti, quod magni adeo facis honorem numinis. Prope enim illis quae de te dixi omnibus illud majus est : et venia mihi debetur, si non hanc quoque tibi imaginem depinxi, quae propter ignorantiam me fugerit : neque enim aliam ante illam pinxissem. Itaque hac quidem parte adeo non excessisse modum in laudando mihi videor, ut potius multo tenuius quam pro dignitate dixerim. Considera igitur quantum hoc sit quod praetermisi, quam immensum ad boni moris et recti animi demonstrationem; quatenus, quicumque divinum numen non obiter colunt, iidem etiam adversus homines optimi fuerint. Itaque si omnino retractare orationem oporteat et simulacrum corrigere, auferre quidem de illo nihil ausim, sed illud tanquam caput totius operis atque verticem adjecerim. Verum eo nomine gratiam tibi me, et magnam quidem, habere fateor. Quum enim illam animi tui moderationem laudaverim, et quod nihil in te superbum, nihil tumidum praesens rerum amplitudo produxit; tu tales ob causas libellum accusans, veritatis fidem laudationi fecisti. Etenim non referre ad se talia praconia, sed pudore propter ea confundi, et majora quam quae tibi convenient dicere, id ipsum vero moderati et civilis animi specimen est. Verum quanto magis

εἶσθαι αὐτὸ οὕτως διακειμένη τυγχάνης, τοσοῦτον ἀξιώ-
τεραν ὑπερεπαινεῖσθαι ἀποφαίνεις σεαυτήν. Καί σχε-
δὸν ἐς τὸν τοῦ Διογένης λόγον περιελήλυθέ σοι τὸ
πρᾶγμα, ὅς ἐρομένου τινός, ὅπως ἂν τις ἐνδοξος γένοιτο,
Εἰ δόξης, ἔφη, καταφρονήσεις· φαίην γὰρ ἂν καὶ αὐτὸς,
εἰ τις ἔροίτο με, Τίνες εἰσὶ μάλιστα ἐπαινῶντες ἄνθρωποι;
Ὅποσοι ἐπαινέσθαι μὴ θέλουσιν.

18. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴσως ἐξαγώνια καὶ πόρρω τοῦ
πράγματος. Ὅτι δὲ οὐ χρὴ ἀπολογησασθαι, τοῦτο
ἐστίν, ὅτι τῇ ἐν Κνιδίᾳ καὶ τῇ ἐν Χίῳ καὶ Ἡρᾷ καὶ
Ἀθηνᾷ τὴν μορφὴν ἀναπλάττων εἰκασα· ταῦτά σοι ἐκ-
μετρα ἔδοξε καὶ ὑπὲρ τὸν πόδα. Περὶ αὐτῶν δὲ τού-
των ἔρω. Καίτοι παλαιὸς οὗτος ὁ λόγος, ἀνευθύνους
εἶναι καὶ ποιητὰς καὶ γραφεάς, τοὺς δὲ ἐπαινούντας καὶ
μᾶλλον, οἶμαι, εἰ καὶ γαμαὶ καὶ βαδῶν ὥσπερ ἡμεῖς,
ἀλλὰ μὴ ἐπὶ μέτρων φέροντο. Ἐλεύθερον γὰρ τι ὁ
ἐπαινος οὐδ' ἐστὶν αὐτοῦ μέτρον εἰς μέγεθος ἢ βραχύτητα
νενομοθετημένον, ἀλλὰ τοῦτο μόνον ἐξ ἀπαντος ὁρᾷ,
ὅπως ὑπερβαυμάσεται καὶ ζηλωτὸν ἀποφανεῖ τὸν ἐπαι-
νούμενον. Οὐ μὲν ταύτην ἐγὼ βαδισοῦμαι, μὴ καὶ σοὶ
δοξῇ ὑπ' ἀπορίας αὐτὸ δρᾶν.

19. Ἐκεῖνο δὲ σοὶ φημι, τοιαύτας ἡμῖν τὰς ἀφορμὰς
τῶν ἐπαινετικῶν τούτων λόγων εἶναι, ὥς χρὴ τὸν ἐπαι-
νούντα καὶ εἰκόσι καὶ ὁμοιωσέαι προσχεῖσθαι, καὶ σχε-
δὸν ἐν τούτῳ τὸ μέγιστόν ἐστιν εὖ εἰκάσαι· τὸ δὲ εὖ ὧδε
μάλιστα ἂν κρίνεται, οὐκ ἦν τις τοῖς ὁμοίοις παραβάλλῃ
οὐδ' ἦν πρὸς τὸ ὑποδεέστερον ποιῆται τὴν παράθεσιν,
ἀλλ' ἦν πρὸς τὸ ὑπερέχον ὥς οἷόν τε προσθεῖναι τὸ ἐπαι-
νούμενον. Οἷον εἰ τις κύνα ἐπαινῶν εἴποι ἀλώπεκος
εἶναι μείζων αὐτὸν ἢ αἰλίουρου, ἂρά σοι δοκεῖ ὁ τοιοῦτος
ἐπαινεῖν εἰδέναι; Οὐκ ἂν εἴποις. Οὐ μὲν οὐδ' εἰ λύκῳ
φαίη ἴσον αὐτὸν ὑπάρχειν, οὐδὲ οὕτω μεγαλωστέον ἐπὶ ἡγε-
σεν. Ἀλλὰ ποῦ τὸ ἴδιον τοῦ ἐπαινοῦ ἀποτελεῖται; ἦν
ὁ κύων τῷ λέοντι εὐκρίναι λέγεται καὶ μέγεθος καὶ ἀλ-
κήν. Ὡς δὲ τὸν Ὀρίωνος κύνα ἐπαινῶν ἔφη ποιητὴς
λεοντοδόμαν αὐτόν· οὗτος γὰρ ὁ ἡ κυνὸς ἐντελής ἐπαινος.
Καὶ πάλιν εἰ τις Μίλωνα τὸν ἐκ Κρότωνος ἢ Γλαῦκον
τὸν ἐκ Κάρυστου ἢ Πολυδάμαντα ἐπαινέσαι θέλων
ἐπειτα λέγοι ἰσχυρότερον ἑκάστον αὐτῶν γυναῖκα γενέ-
σθαι, οὐκ ἂν οἷε γελοῦσθαι αὐτὸν ἐπὶ τῇ ἀνοίᾳ τοῦ
ἐπαινοῦ; ὅπου γε καὶ εἰ ἐνός ἀνδρὸς ἔλεγεν ἀμείνω
εἶναι αὐτόν, οὐδὲ τοῦτο ἀπέχρησεν ἂν εἰς ἐπαινον.
Ἀλλὰ πῶς ἐπὶ ποιητὴς εὐδοκίμος τὸν Γλαῦκον, οὐδὲ
Πολυδέυκας βίαν φήσας ἀνατείνασθαι ἂν αὐτῷ ἐναντίας
τὰς χεῖρας οὐδὲ σιδάρεον Ἀλκμήνας τέκος; Ὅρξες ὅποιοις
αὐτὸν θεοὶ εἰκάσε; μᾶλλον δὲ καὶ αὐτῶν ἐκείνων
ἀμείνω ἀπέφηνε. Καὶ οὕτε αὐτὸς ὁ Γλαῦκος ἡγανά-
κτεσε τοῖς ἐφόροις τῶν ἀθλητῶν θεοὶς ἀντεπαινούμενος
οὔτε ἐκεῖνοι ἡμύναντο ἢ τὸν Γλαῦκον ἢ τὸν ποιητὴν ὡς
ἀσεβοῦντα περὶ τὸν ἐπαινον, ἀλλὰ εὐδοκίμου ἀμυν-
το καὶ ἐτιμῶντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὁ μὲν ἐπὶ τῇ ἀλκῇ, ὁ
δὲ ποιητὴς ἐπὶ τε τοῖς ἄλλοις καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ μάλ-
ιστα τῷ ᾄσματι. Μὴ δὲ θαυμάσης, εἰ καὶ αὐτὸς
εἰκάσαι βουλούμενος, ὅπερ ἦν τῷ ἐπαινούντι ἀναγκαῖον,

ad ipsas laudes sic affecta animo es, tanto te demonstras
summis laudibus digniorem. Ac pæne ad illud Diogenis
dictum tibi res devenit, qui interrogante quodam, quomodo
gloriam quis posset consequi, Si gloriam, inquit, contem-
serit. Nam ipse quoque, si quis ex me quærat, Qui sunt
maxima laude digni? dixerim, Qui laudari minime volunt.

18. Sed ista forte extra quæestionem sunt, et a causa se-
juncta. Pro quo autem nunc jam causa dicenda, illud
est, quod Cnidiae Veneri, et quæ in Hortis colitur, et Ju-
noni, et Minervæ similem dixi, quum formam tuam effinge-
rem : hæc modum tibi pedemque excedere visa sunt : de
his igitur ipsis dicam. Quancum antiquum illud dictum
est, ad causam dicendam non vocari poetas et pictores :
verum qui laudant, etiam minus, puto, etsi huini et pe-
destri, ut nos, oratione, sed non per metra ferantur. Li-
berum enim quiddam laus est, nec est modus illius ad ma-
gnitudinem aut brevitatem lege constitutus ; sed hoc solum
omni modo videt, ut in summa admiratione ponat et æmula-
tione dignum ostendat eum qui laudatur. Verum hac non
incedam equidem, ne consilii inopia hoc facere tibi etiam
videar.

19. At illud dico, tales esse nobis in laudum scriptione
locos et formas, ut is qui laudat, imaginibus etiam simili-
tudinibusque utatur : et est fere in hoc laudandi opere illud
maximum, bene comparare. Porro illud bene sic maxime
judicetur, non si quis paribus aliquid comparet, neque si
ad vilius quid collationem instituat ; verum si quis ad aliquid
excellentius, quantum ejus fieri potest, illud quod laudatur
admoveat. Velut si quis in laude canis dicat, illum vulpe
majorem esse, aut fele, numquid talis videtur tibi laudare
scire? Non sane dixeris. Sed neque si lupo dicat parem
illum esse, neque sic magno opere laudaverit. Sed ubi
id quod proprium est laudis efficitur? si canis leoni par
dicatur et magnitudine et robore. Ut Orionis canem lau-
dans poeta « leonem domitorem » vocavit : hæc enim sane
perfecta canis laus est. Et rursus si quis Milonem Croto-
niam, aut Glaucum ex Carysto, aut Polydamantem laudare
volens, deinde dicat, fortiolem unumquemque illorum fuisse
muliere, non derisum illum iri putas ob laudis recordiam?
quum etiam si uno illum viro superiorem esse diceret, neque
hoc satis esset ad laudem. Sed quomodo laudavit Glaucum
nobilis poeta, neque Pollucis vim, dicens, protensuram
adversarias illi manus, neque ferreum Alcmenæ natum?
Viden' qualibus illum diis comparaverit? imo potius illis
ipsis præstantiorem ostendit. Ac neque Glaucus indignatus
est, se præsidibus athletarum diis oppositum laudari; ne-
que illi vel Glaucum vel poetam ulti sunt, tanquam imple
se in laude illa gerentem; sed in gloria et honore ambo apud
Græcos fuere, alter roboris causa; poeta vero quum propter
alia, tum propter hoc ipsum maxime carmen. Noli ergo ad-
mirari, si et ipse, comparatione uti quum vellem, quod erat

ὕψηλότερῳ ἔχρησάμην τῷ παραδείγματι, τοῦτο ὑποβάζοντος τοῦ λόγου.

20. Ἐπεὶ δὲ καὶ κολακείας ἐπεμνήσθης, ὅτι μὲν καὶ σὺ μισεῖς τοὺς κολακικούς, ἐπαινῶ μὲν σε, καὶ οὐκ ἔχρησ' ἄλλως. Ἐθέλω δέ σοι διακρίναι καὶ διορίσαι τὸ τε τοῦ ἐπαινοῦντος ἔργον καὶ τὴν τοῦ κολακικοῦ ὑπερβολήν. Ὁ μὲν οὖν κολαῖ ἄτε τῆς χρείας ἕνεκα τῆς ἑαυτοῦ ἐπαινῶν, ἀληθείας δὲ ὀλίγην ποιούμενος τὴν πρόνοιαν, ἅπαντα ὑπερεπαινεῖν οἶεται δεῖν, ἐπιψευδόμενος καὶ προστιθεὶς παρ' αὐτοῦ τὰ πλείω, ὥς μὴ ἂν ὀκνήσῃ καὶ τὸν Θεοσίτην εὐμορφότερον ἀποφῆναι τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τὸν Νέστορα φάναι τῶν ἐπὶ Ἴλιον στρατευσάντων τὸν νεώτατον εἶναι· διομόσαιτο δ' ἂν καὶ τὸν Κροίσου παῖδα ὀξύκωότερον εἶναι τοῦ Μελάμποδος καὶ τὸν Φινέα ὀξύτερον δεδορκέναι τοῦ Λυγκέως, ἥνπερ μόνον κερδοῦναι τι ἐλπίσῃ ἐπὶ τῷ ψεύσματι. Ὁ δὲ γε αὐτὸ τοῦτο ἐπαινῶν οὐχ ὅπως οὐδ' ἂν ψεύσαιτό τι ἢ προσθεῖη τῶν μηδὲ ὅλως προσόντων, τὰ δ' ὑπάρχοντα αὐτῷ φύσει ἀγαθὰ κἂν μὴ πάνυ μεγάλα ᾗ, παραλαβὼν ἐπὶμύησεν καὶ μεῖζον ἀπέφηνε· καὶ τολμήσειεν ἂν εἰπεῖν, ἵππον ἐπαινέσαι ἐλῶν φύσει κοῦφον ὧν ἴσμεν ζώων καὶ δρομικόν, ὅτι

Ἄχρον ἐπ' ἀνδρῶν καρπὸν θέεν οὐδὲ κατέκλα.

καὶ πάλιν οὐκ ἂν ὀκνήσειε φάναι « ἀελλοπόδων δρόμον ἵππων. » Καὶ ἢ οἰκίαν ἐπαινῇ καλὴν καὶ ἀρίστα κατασκευασμένην, εἴποι ἂν,

Ζηνὸς που τοῖδε γ' Ὀλυμπίου ἐνδοθεν αἰώλῃ.

Ὁ δὲ κολαῖ τοῦτο τὸ ἔπος κἂν περὶ τῆς συνώτου καλύβης εἴποι, εἰ μόνον τι παρὰ τοῦ συνώτου λαβεῖν ἐλπίσειεν· ὅπου Κύναιθος δὲ Δημητρίου τοῦ Πολιορκητοῦ κολαῖ ἀπάντων αὐτῶν τῶν πρὸς τὴν κολακείαν καταναλωμένων ἐπὶμύησεν ὑπὸ βηχὸς ἐνοχλούμενον τὸν Δημήτριον, ὅτι ἐμμελῶς ἐχρέμπετο.

21. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο ἐκατέρου αὐτῶν γνώρισμά ἐστι, τὸ τοὺς μὲν κολακὰς οὐκ ὀκνεῖν καὶ ψεύδεσθαι τοῦ χαρίσασθαι ἕνεκα τοῖς ἐπαινουμένοις, ἐξαίρειν δὲ τοὺς ἐπαινοῦντας τὰ ὑπάρχοντα πειρᾶσθαι· ἀλλὰ καὶ κείνῳ οὐ σμικρῶ διαλλάττουσιν, ὅτι οἱ μὲν κολακὰς, ἐφ' ὅσον ὅλόν τε αὐτοῖς, χρῶνται ταῖς ὑπερβολαῖς, οἱ ἐπαινοῦντες δὲ καὶ ἐν αὐταῖς ταύταις σωφρονοῦσι καὶ ἐντὸς τῶν ὅρων μένουσι. Ταῦτά σοι ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα κολακείας καὶ ἐπαινῶν ἀληθοῦς δείγματα, ὥς μὴ πάντας ὑποπτεύης τοὺς ἐπαινοῦντας, ἀλλὰ διακρίνης καὶ παραμετρῆς τῷ οἰκίῳ μέτρῳ ἐχάτερον.

22. Φέρ' οὖν, εἰ δοκεῖ, πρόσσπε τοῖς ὑπ' ἐμοῦ εἰρημένοις τοὺς κανόνας ἀμφοτέρους, ὥς μάθης εἴτε τούτῳ εἴτε ἐκείνῳ εὐκτασιν· ἐγὼ γὰρ εἰ μὲν τινα ἀμορφον οὔσαν ἔφην τῷ ἐν Κνίδῳ ἀγάλματι ὁμοίαν, γόης ἂν καὶ τοῦ Κυναίθου κολακικώτερος ὄντως νομιζομένην· εἰ δὲ τοιαύτην ὑπάρχουσαν ὅταν πάντες ἴσασιν, οὐ πάνυ ἐκ πολλοῦ διαστήματος ἦν τὸ τολμήμα.

23. Τάχ' ἂν οὖν φαίης, μᾶλλον δὲ ἤδη εἰρηκας, ἐπαινέειν μὲν σοι ἐς τὸ κάλλος ἐφεῖσθαι ἀνεπίφθονον

laudaturo necessarium, exemplo usus sum altiore, ratione hoc ipsa subjiciente.

20. Quandoquidem autem adulationis mentionem fecisti; quod odio habes adultores, laudo te equidem, neque aliter oportebat. Volo autem tibi jam discernere ac finire tum laudantis opus, tum adulatoris excessum. Adulator igitur, quippe qui suæ ipsius utilitatis causa laudet, veritatis autem parvam admodum curam habeat, supra modum laudanda censet omnia, mentiens plurima ac de suo addens, ut neque Thersiten Achille pulchriorem pronunciare pigretur, et Nestorem dicat eorum, qui ad Ilium pugnarunt, inaxime juvenem fuisse: juraverit autem etiam Cressi huium audire acutius Melampode, et Phineum acutius cernere Lyuceo; modo lucrifacere aliquid mendacio suo speret. At alter, qui id ipsum usque facit, ut laudet, non ille quidem is est qui mentiatur quicquam vel addat eorum, quæ plane non adsunt; sed quæ natura illi bona insunt, etiamsi non nimis magna fuerint, ea sumit, auget et facit majora. Et ausit ille dicere, quum equum laudare vult, levem inter ea quæ novimus animalia et ad cursum aptum,

Per summas currat nec eas confringat aristas:

et rursus non dubitet dicere « procellipedum cursum equorum. » Et si domum laudet pulchram et optime ædificatam, dicat:

Talis nimirum Jovis intus regia Olympi.

At adulator hunc versum etiam de subulci tugurio dicat, si modo accipere aliquid a subulco speret: quum Cynæthos Poliorcetæ Demetrii adulator, omnibus adulandi rationibus, sibi consumtis, laudaverit vexatum a tussi Demetrium, quod modulate screaret.

21. Non solum autem hic utriusque generis character est, quod adultores non dubitant etiam mentiri in gratiam eorum quos laudant; laudatores autem extollere student quæ adsunt: verum etiam illa re non parva distant, quod adultores quantum possunt utuntur hyperbolis, laudatores autem in his ipsis quoque sobrii sunt et intra terminos se continent. Hæc tibi pauca de multis sunt adulationis ac veræ laudis specimina, ne omnes omnino laudantes suspectos habeas, sed ut discernas et sua utrumque mensura metiaris.

22. Age igitur, si videtur, admove his, quæ dicta a me sunt, regulam utramque, ut videas, huicne an illi conveniant. Etenim si deformem quandam statuæ Cnidiae dixissem similem, impostor sane, et Cynætho ipso magis adulator vere haberet: si vero talem, qualem omnes norunt, non sane magni ille ausus intervalli fuerit.

23. At forte jam dixeris, quin jam dixisti, laudare quidem pulchritudinis nomine tibi permissum esto: verum

μέντοι ποιήσασθαι τὸν ἔπαινον ἐρχῆν, ἀλλὰ μὴ θεαῖς ἀπεικάζειν ἀνθρώπον οὖσαν. Ἐγὼ δὲ — ἤδη γάρ με προῖεται τάληθες εἰπεῖν — οὐ θεαῖς σε, ὦ βελτίστη, εἶκασα, τεχνιτῶν δ' ἀγαθῶν δημιουργήμασι λίθου καὶ χαλκοῦ ἢ ἐλέφαντος πεποιημένους. Τὰ δὲ ὑπ' ἀνθρώπων γεγεννημένα οὐκ ἀσεβὲς οἶμαι ἀνθρώποις εἰκάζειν· ἐκτὸς εἰ μὴ σὺ τοῦτο εἶναι τὴν Ἀθηνᾶν ὑπελιήφας τὸ ὑπὸ Φειδίου πεπλασμένον ἢ τοῦτο τὴν οὐρανίαν Ἀφροδίτην, ὃ ἐποίησε Πραξιτέλης ἐν Κνίδῳ οὐ πάνυ πολλῶν ἔτων. Ἀλλ' ὅρα μὴ ἀσεβον ἢ τὰ τοιαῦτα περὶ θεῶν δοξάζειν, ὧν τὰς γε ἀληθεῖς εἰκόνας ἀνεφίχτους εἶναι ἀνθρωπίνη μῆμησι ἔγωγε ὑπολαμβάνω.

24. Εἰ δὲ καὶ οὗτοι μάλιστα σε αὐταῖς ἐκείναις εἰκασα, οὐκ ἐμὸν τοῦτο οὐδὲ ἐγὼ πρῶτος ταύτην ἐτεμόμην τὴν ὁδόν, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ ποιηταί, καὶ μάλιστα ὁ πολίτης ὁ σὸς Ὀμηρος, ὃν καὶ νῦν ἀναβιβάζομαι συναγορεύοντά μοι, ἢ οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐχὶ καὶ αὐτὸν σὺν ἐμοὶ ἀλῶναι. Ἐρήσομαι τοίνυν αὐτὸν, μάλλον δὲ σὲ ὑπὲρ αὐτοῦ — καὶ γὰρ διαμνημονεύεις εὖ ποιοῦσα τὰ χαρίεστατα τῶν ἐρραψωδημένων αὐτῷ — τί σοι ἐκείνος δοκεῖ, ὅπότεν περὶ τῆς αἰχμαλώτου λέγει τῆς Βρισηίδος, ὅτι χρυσῇ Ἀφροδίτῃ ἔκλειψεν ἐπένθει τὸν Πάτροκλον· ἔτα μετὰ μικρὸν, ὥς οὐχ ἱκανὸν εἰ μόνῃ τῇ Ἀφροδίτῃ ἐοικυῖα ἔσται,

ἔπειθ' ὅρα — φησὶ — κλαίονσα γυνὴ εἰκυῖα θεῶσιν.

Ὅπότεν οὖν τὰ τοιαῦτα λέγει, μισεῖς ἀκαΐνον, καὶ ἀπορρίπτεις τὸ βιβλίον, ἢ δίδως αὐτῷ ἐλευθεριάζειν ἐν τῷ ἔπαινῳ; ἀλλὰ κἂν σὺ μὴ δῷς, ὃ γε τοσοῦτος αἰὼν δέδωκεν, οὐδ' ἔστιν ὅστις αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ ἠτιάσαστο, οὐδὲ ὁ μαστιγᾶς τολμήσας αὐτοῦ τὴν εἰκόνα οὐδ' ὁ τὰ νόθα ἐπιστημηνάμενος τῶν ἐπῶν ἐν τῇ παραγραφῇ τῶν ὁβελῶν. Ἐἴτα ἐκείνῳ μὲν ἐφεισέσεται βάρβαρον γυναικᾶ, καὶ ταῦτα κλάουσιν, τῇ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ εἰκάσαι, ἐγὼ δὲ, ἵνα μὴ τὸ κάλλος εἴπω, διότι μὴ ἀνέχη ἀκούουσα, οὐκ ἂν παραβάλλοιμι θεῶν εἰκόσι γυναικᾶ φαιδρὰν καὶ μειδιῶσαν τὰ πολλὰ, ὅπερ θεοῖς ὁμοῖον ἀνθρώποι ἐχούσιν;

25. Ἐπὶ μὲν γε τοῦ Ἀγαμέμνονος ὅρα ὅσῳ αὐτὸς φειδῶ ἐποίησας τῶν θεῶν καὶ ὥς ἐταμιεύσας τὰς εἰκόνας ἐς τὸ σύμμετρον, ὥς ὁμματα μὲν φησι καὶ κεφαλὴν ἔκλειον αὐτὸν εἶναι τῷ Διὶ, τῷ Ἀρεῖ δὲ τὴν ζώνην, στέρνον δὲ τῷ Ποσειδῶνι, διαίρων τὸν ἀνθρώπον κατὰ μέλη πρὸς τοσοῦτων θεῶν εἰκόνας· καὶ αὖ πάλιν βροτολογῶν Ἀρεῖ φησιν ὁμοῖον εἶναι καὶ ἄλλον ἄλλῳ, θεοειδῆ τὸν Φρύγα τὸν Πριάμῳ, καὶ θεοεικλον πολυάκις τὸν Πηλέως. Ἀλλὰ ἐπάνειμι αὐτίς ἐπὶ τὰ γυναικεία τῶν παραδειγμάτων· ἀκούεις γὰρ ὅτι ποῦ αὐτοῦ λέγοντος,

Ἀρτέμιδι ἔκλειψεν ἡ χρυσῇ Ἀφροδίτῃ,

καὶ

Ὡς δ' Ἀρτεμις εἰσι κατ' οὐρεας.

26. Οὐ μόνον δὲ τοὺς ἀνθρώπους αὐτοὺς θεοῖς ἀπει-

invidiæ non obnoxiam oportebat laudationem facere, nec similem deabus dicere hominem. Verum ego (jam enim ipsum me verum ad se dicendum invitabit) non profecto deabus, o præstantissima, similem dixi te, sed bonorum artificum operibus, e lapide, et ære, vel ebone fabrefactis. Quæ autem facta sunt ab hominibus, ea similia hominibus dicere, non puto impium : nisi forte hoc tu Minervam existimas, quod est effectum a Phidia, aut illud cœlestem Venerem, quod in Cnido fecit Praxiteles annis post non ita multis. Sed vide ne non satis grave sit talia de diis sentire, quorum veras imagines supra humanam imitationem esse positas, equidem arbitror.

24. Si vero vel maxime illis ipsis deabus similem te dixissem, non meum istuc esset, neque primus ego istam viam secuissem; sed fecerunt hoc multi ac boni poetæ, et maxime civis ille tuus Homerus, quem nunc etiam excitabo advocatum mihi, aut fieri non potest quin ipse mecum damnetur. Interrogabo igitur illum, potius vero te pro illo (meministi enim, in quo bene facis, venustissima quævis illius carminum), quid de illo tibi videtur, quum de captiva dicit Briseide, aureæ eam Veneri similem luxisse mortem Patrocli : tum paullo post, quasi non satis foret si soli similis Veneri sit,

Sic fatur (Inquit) lacrimans par sanctis femina divis.

Quum igitur dicit talia, odistine ipsum quoque, et abjicis librum, an das illi, ut libertate in laudando utatur? Verum etsi tu non dederis, tantum certe ævum illi dedit, nec est qui hoc illum nomine accusaverit, ne iste quidem qui flagellis cædere statuum ipsius ausus est, neque qui obelis ascribendis supposititios illius versus notavit. Deinde huic quidem licebit, barbaram mulierem, eamque plorantem, aureæ Veneri dicere similem : ego vero, ne de pulchritudine dicam, quoniam de hac audire non sustines, non comparem statuis dearum mulierem læti vultus et plerumque subridentem, quod deorum simile habent homines?

25. Verum in Agamemnone vide quam diis ipse pepercerit, et quam illorum imagines proportionem quadam dispensarit, qui oculis quidem et capite similem eum dicat Jovi, quod ad balteum autem, Marti, ac pectus Neptuno, in sua hominem membra dividens pro totidem deorum imaginibus. Ac rursus homicidæ Marti similem ait esse, et alium alii, dei specie Phrygem Priami, dei similem sæpe natum Pelæi. Sed redeo rursus ad exempla muliebria. Audis enim sane illum dicentem,

Dianæ similis, vel quæ Venus aurea fertur,

et

Qualis Diana in montibus errat.

26. Non solum autem ipsos homines diis facit similes,

κάξει· ἀλλὰ καὶ τὴν Εὐφρόβου κόμην ταῖς Χάρισιν ἀπαίκασε, καὶ ταῦτα αἵματι δεδευμένην. Καὶ ὅλως τοσαῦτά ἐστι τὰ τοιαῦτα, ὥς μηδὲν εἶναι μέρος τῆς ποιήσεως, ὃ μὴ ταῖς θεαῖς εἰκόσι διακαχόσμηται. Ὡστε ἡ κάκεινα ἐξαληλῖφθω, ἡ καὶ ἡμῖν τὰ ὅμοια τολμᾶν ἐφείσθω. Οὕτω δὲ τὸ κατὰ τὰς εἰκόνας καὶ τὰς ὁμοιώσεις ἀνεύθυνόν ἐστιν, ὥστε Ὅμηρος καὶ τὰς θεὰς αὐτὰς οὐκ ὥκνησεν ἀπὸ τῶν ἐλαττόνων ἐπαινέσαι· τοὺς γοῦν τῆς Ἥρας ὀφθαλμοὺς τοῖς τῶν βοῶν εἶκασεν· ἕτερος δὲ τις ἰοδλέφρων τὴν Ἀφροδίτῃν εἶπε. Τὴν μὲν γὰρ βοδοδάκτυλον τίς ἄγνοεῖ τῶν κἂν ἐπ' ἐλάχιστον τῇ Ὁμήρου ποιήσει ὁμιληκῶτων;

27. Καίτοι τὰ μὲν τῆς μορφῆς ἔτι μετριώτερα, εἴ τις θεῶν εἰκέναι λέγεται· ἀλλὰ τὰς προσηγορίας αὐτὰς πόσοι ἐμιμήσαντο τὰς τῶν θεῶν Διονύσιον καὶ Ἥφαιστοῖνας καὶ Ζήνωνες καὶ Ποσειδῶνιοι καὶ Ἑρμαῖοι προσαγορευόμενοι; Αἰτῶ δὲ γυνὴ τις ἐγένετο Εὐαγόρου τοῦ Κυπρίων βασιλέως, καὶ ὅμως οὐκ ἡγανάκτησεν ἡ θεὸς δυναμένη κῆθον αὐτὴν ὥσπερ τὴν Νιόβην ἀπεργάσασθαι. Ἐὼ γὰρ τοὺς Αἰγυπτίους, ὥσπερ καὶ δεισιδαίμονέστατοι εἰσι πάντων, ὅμως τοῖς θεοῖς ὀνόμασιν ἐξ κόρον ἐπιχρωμένους· σχεδὸν γοῦν τὰ πλείστα αὐτοῖς ἐξ οὐρανοῦ ἐστιν.

28. Ὡστε οὐ πρὸς γε σοῦ τὸ τοιοῦτον, φοροδεῶς διακεῖσθαι πρὸς τὸν ἐπαινον· εἰ γάρ τι ἐν τῷ συγγράμματι πεπλημμελεῖται ἐς τὸ θεῖον, σὺ μὲν ἀνεύθυνος αὐτοῦ, ἐκτός ἐι μὴ τίνα νομίζεις ἀκροάσεως εὐθύνην εἶναι, ἐμὲ δὲ ἀμυνοῦνται οἱ θεοί, ἐπειδὴν πρὸ ἐμοῦ τὸν Ὅμηρον καὶ τοὺς ἄλλους ποιητὰς ἀμύνονται. Ἄλλ' οὐδέπω οὐδὲ τὸν ἀρίστον τῶν φιλοσόφων ἡμύναντο εἰκόνα θεοῦ τὸν ἀνθρωπῶν εἰπόντα εἶναι. Πολλὰ ἔτι ἔχων πρὸς σὲ εἰπεῖν Πολυστράτου ἔνεκα τούτου παύσομαι, ἵνα καὶ ἀπονημονεύσαι δυνήθῃ τὰ εἰρημένα.

29. ΠΟΛ. Οὐκ οἶδα εἰ μοι τοῦτο δυνατόν ἐστι, ὃ Λυκῖνε· μακρὰ γὰρ εἰρήται σοι ταῦτα καὶ ὑπὲρ τὸ ὕδωρ τὸ ἐγκεχυμένον. Πειράσομαι δὲ ὅμως ἐπιμνησθῆναι αὐτῶν. Καὶ ὥς ὀρᾷ, ἤδη ἀποσοδοῦ παρ' αὐτὴν ἐπιδυσάμενος τὰ ὅτα, ὥς μὴ τι παρεμπεσὼν ἄλλο συγχέῃ τὴν τάξιν αὐτῶν, εἰτά μοι συρίττεσθαι συμβῇ πρὸς τῶν θεατῶν.

ΛΥΚ. Αὐτῷ σοι μελήσει, ὃ Πολύστρατε, ὅπως ἀρίστα ὑποκρίνη. Ἐγὼ δὲ ἐπεὶ περ ἄπαξ σοι τὸ δρᾶμα παραδέδωκα, νῦν μὲν ἐκποδὼν ἀποστήσομαι· ὁπότεν δὲ τὰς ψήφους ἀνακηρύττωσι τῶν κριτῶν, τότε ἤδη καὶ αὐτὸς παρέσομαι ὁφόμενος ὁποῖόν τι τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος ἔσται.

XLI.

ΤΟΞΑΡΙΣ Η ΦΙΛΙΑ.

1. ΜΝΗΣΙΠΠΟΣ. Τί φῃς, ὦ Τόξαρι; θύετε Ὁρέστη καὶ Πυλάδῃ ὑμεῖς οἱ Σκύθαι καὶ θεοὺς εἶναι πεπταύκατε αὐτούς;

sed Euphorbi etiam comam Gratiis similem dixit, eamque infectam sanguine. Atque in universum tanta sunt in hoc genere, ut nulla poeseos pars sit, quin divinis imaginibus exornata cernatur. Itaque aut illa etiam deleantur, aut nobis quoque audere similia concessum esto. Adeo autem illa imaginum et similitudinum ratio a censura libera est, ut Homerus deas ipsas non dubitaverit laudare a deterioribus: Junonis enim oculos comparavit bubulis: alius autem aliquis superciliis violaceis Venerem dixit: roseis enim digitis insignem quis eorum ignorat, qui vel pauxillum in Homeri poematibus sunt versati?

27. Quanquam quæ ad formam pertinent adhuc moderatiora sunt iis, si quis deo similis esse dicatur: verum ipsas appellationes deorum quot jam sunt imitati, Dionysii, et Hephæstiones, et Zenones, et Posidonii et Hermæi cognominati? Latona autem mulier quædam fuit Evagoræ Cypriorum regis: et tamen non indignata est dea, quum posset illam, Niobes instar, lapidem facere. Omitto enim Ægyptios, qui quidem omnium sunt superstitiosissimi, tamen divinis nominibus ad satietatem abutentes: fere enim pleraque apud illos de cælo sunt.

28. Itaque tuum non est, meticulose adeo affectam esse ad laudes. Si quid enim in illo scripto adversus numen peccatum sit, tu quidem minime es rea illius; nisi quam putas etiam auditionis penam esse: me vero tum dii punient, quum ante me Homerum et alios poetas ulți fuerint. At illi nondum nec optimum philosophorum ulți sunt, qui dei imaginem esse dixit hominem. Multa adhuc ad te dicenda quum habeam, Polystrati huius causa desinam, ut meminisse possit dictorum.

29. POL. Nescio si adhuc possim hoc, Lycine: longa enim a te habita est oratio, atque adeo ultra infusam tibi aquam. Studebo tamen illorum meminisse: et ut vides jam ad illam abire festino, obturatis auribus, ut ne quid incidens aliud ordinem illorum confundat, ac deinde accidat mihi, ut exhibere a spectatoribus.

LYC. Ipsi tibi curæ erit, Polystrate, ut optime agas. Ego vero quandoquidem semel agendam tibi tradidi fabulam, nunc quidem statim discedam: quum vero sententias renuntiabunt judicum, tum jam ipse quoque adero, visurus qualisnam certaminis exitus futurus sit.

XLI.

TOXARIS SEU AMICITIA.

MNESIPPUS. Ain' tu, Toxari? sacra facitis Orestæ ac Pyladi vos Scythæ, et deos esse illos creditis?

ΤΟΞΑΡΙΣ. Θόομεν, ὦ Μνήσιππε, θόομεν, οὐ μὴν θεοὺς γε οἰόμενοι εἶναι, ἀλλὰ ἀνδράς ἀγαθοὺς.

ΜΝΗΣ. Νόμος δὲ ὑμῖν καὶ ἀνδράσιν ἀγαθοῖς ἀποθανοῦσι θύειν, ὥσπερ θεοῖς;

ΤΟΞ. Οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑορταῖς καὶ πανηγύρεσι τιμῶμεν αὐτούς.

ΜΝΗΣ. Τί θηρώμενοι παρ' αὐτῶν; οὐ γὰρ δὴ ἐπ' εὐμενεῖα θύετε αὐτοῖς, νεκροῖς γε οὔσιν.

ΤΟΞ. Οὐ χεῖρον μὲν ἴσως, εἰ καὶ οἱ νεκροὶ ἡμῖν εὐμενεῖς εἶεν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ζῶντας ἀμεινων οἰόμεθα πράξειν μεμνημένοι τῶν ἀρίστων, καὶ τιμῶμεν ἀποθανόντας· ἡγούμεθα γὰρ οὕτως ἂν ἡμῖν πολλοὺς ὁμοίους αὐτοῖς ἐθελῆσαι γενέσθαι.

2. ΜΝΗΣ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὀρθῶς γινώσκετε. Ὅρεστην δὲ καὶ Πυλάδην τίνος ἀμύσαντες ἰσθόεως ἐποίησασθε, καὶ ταῦτα ἐπ' ἡλῦδας ὑμῖν ὄντας, καὶ τὸ μέγιστον πολεμικούς; οἱ γε, ἐπεὶ σφᾶς ναυαγία περιπεσόντας οἱ τότε Σκυθαὶ συλλαβόντες ἀπήγαγον ὡς τῇ Ἀρτεμίδι καταθύσσοντες, ἐπιθέμενοι τοῖς δεσμοφύλαξι καὶ τῆς φρουρᾶς ἐπικρατήσαντες τὸν τε βασιλεῖα κτείνουσι καὶ τὴν ἱερίαν παραλαβόντες, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀρτεμιν αὐτὴν ἀποσυλήσαντες ὄχροντο ἀποπλέοντες, καταγελῶσάντες τοῦ κοινοῦ τῶν Σκυθῶν. Ὡστε εἰ διὰ ταῦτα τιμᾶτε τοὺς ἀνδράς, οὐκ ἂν φθάνοιτε πολλοὺς ὁμοίους αὐτοῖς ἐξεργασάμενοι. Καὶ τούντεῦθεν αὐτοὶ ἤδη πρὸς τὰ παλαιὰ σκοπεῖτε, εἰ καλῶς ἔχει ὑμῖν πολλοὺς εἰς τὴν Σκυθίαν Ὅρεστας καὶ Πυλάδας καταίρειν. Ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖτε τάχιστα ἂν οὕτως ἀσεβεῖς αὐτοὶ καὶ ἄθεοι γενέσθαι τῶν περιλοῖπων θεῶν τὸν αὐτὸν τρόπον ὑμῖν ἐκ τῆς χώρας ἀποξενωθέντων· εἴτ', οἶμαι, ἀντὶ τῶν θεῶν ἀπάντων τοὺς ἐπ' ἐξαγωγῇ αὐτῶν ἤκοντας ἀνδράς ἐκθειάσετε καὶ ἱεροσύλους ὑμῶν θύσετε ὡς θεοῖς.

3. Εἰ γὰρ μὴ ἀντὶ τούτων Ὅρεστην καὶ Πυλάδην τιμᾶτε, ἀλλ' εἰπέ, τί ἄλλο, ὦ Τόξαρι, ἀγαθὸν ὑμᾶς ἐργάσαντο, ἀνθ' ὅτου, παλαιοὶ οὐ θεοὺς εἶναι δικαιοῦσαντες αὐτούς, νῦν τὸ ἔμπαινον θύσαντες αὐτοῖς θεοὺς νουμίσκατε καὶ ἱερεῖους ὀλίγου δεῖν τότε γενομένοις ἱερεῖα νῦν προσάγετε; γελοῖα γὰρ ἂν ταῦτα δοξέει καὶ ὑπεναντία τοῖς παλαιοῖς.

ΤΟΞ. Καὶ ταῦτα μὲν, ὦ Μνήσιππε, γενναῖα τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, ἀ κατέλεξας. Τὸ γὰρ δύο ὄντας οὕτω μέγα τόλμημα τολῆσαι καὶ τοσοῦτον ἀπὸ τῆς αὐτῶν ἀπάραντας ἐκπλεῦσαι εἰς τὸν Πόντον ἀπείρατον ἔτι τοῖς Ἑλλησιν ὄντα πλὴν μόνων τῶν ἐπὶ τῆς Ἀργεῖος ἐς τὴν Κολχίδα στρατευσάντων, μὴ καταπλαγέντας μήτε τὸν μύθου τοῦ ἐπ' αὐτῶν μήτε τὴν προσηγορίαν καταδείσαντας, ὅτι ἄξενος ἐκαλεῖτο, οἷα, οἶμαι, ἀγρίων ἐθνῶν περιοικούντων, καὶ ἐπειδὴ ἐάλωσαν, οὕτως ἀνδρείως χρῆσασθαι τῇ πράγματι καὶ μὴ ἀγαπᾶσαι εἰ διαφεύγονται μόνον, ἀλλὰ τιμωρησαμένους τὸν βασιλεῖα τῆς ὕβρεως καὶ τὴν Ἀρτεμιν ἀναλαβόντας ἀποπλεῦσαι, πῶς ταῦτα οὐ θαυμαστά καὶ θείας τινὸς τιμῆς ἄξια παρὰ πάντων ὅποσοι ἀρετὴν ἐπαινοῦσιν; Ἀτὰρ οὐ ταῦτα

ΤΟΧ. Sacra facimus, Mnesippe, sacra facimus : verum non quo deos arbitremur esse, sed viros bonos.

MNES. Lex autem apud vos viris etiam bonis post mortem sacrificare tanquam diis?

ΤΟΧ. Non hoc modo, sed diebus festis etiam celebritatibusque illos honoramus.

MNES. Quid inde venantes? neque enim sane, ut propitii vobis sint, sacrificatis illis, utpote mortuis.

ΤΟΧ. Fortasse neque istuc male, si mortui etiam sint nobis propitii : veruntamen viventibus quoque melius nos arbitramur facturos, si memoriam virorum præstantissimorum usurpemus, et honore prosequimur mortuos : putamus enim sic futurum ut plures nobis illorum similes velint fieri.

2. MNES. Recte ista quidem statuitis. Sed quo imprimis nomine admirati Oresten ac Pyladen honore diis æquastis, idque, apud vos advenæ quum essent, et quod maximum, hostes? qui quidem, quum illos naufragio ejectos, qui tum erant Scythæ, comprehensos abduxissent, immolandos Dianæ, insidiati carceris custodibus superatoque præsidio, et regem interfecerint, et ascita sibi sacerdote, quin ipsa derepta Diana, navigio, derisa Scytharum civitate, evaserint. Itaque propter ista si honoratis illos viros, non effugeritis quin multos illis reddatis similes. Atque hinc ipsi jam ad antiqua respicite, an bonum vobis sit multos in Scythiam Orestes et Pyladas appellere. Etenim mihi quidem videmini quam celerrime hac ratione impii ipsi et sine diis futuri, si reliqui dii eodem modo e vestra vobis regione in peregrinam abducantur. Nempe deinde puto, pro diis universis viros qui eorum educendorum causa venerint, consecrabit, et sacrilegi qui apud vos fuerint, his tanquam diis sacra facietis.

3. Quodsi enim non harum rerum causa Oresten ac Pyladen honoratis; dic tandem, quod aliud, Toxari, beneficium vobis præstiterit, cujus nomine illos, quum olim deos non haberetis, jam contra ea sacrificando deos judicastis, atque his qui parum aberat quin fierent tum victimæ, victimas nunc offertis? ridicula enim istæc videri possunt, et rebus olim gestis contraria.

ΤΟΧ. Etiam ista, Mnesippe, generosa sunt illorum virorum facta, quæ enarrasti. Quod enim, duo quum essent, magnum adeo facinus ausi, longam adeo a sua patria navigationem ingressi, expeditionem in Pontum suscepere, intentatum adhuc Græcis, præter illos qui Argo vecti bellum Colchidi intulerant; nec perhorrescentes portentosas de illo fabulas, neque appellationem timentes, quum inhospitalis vocaretur, feris nimirum, ut interpretor, populis circum eum habitantibus; quod capti quum essent, viriliter adeo in ea re se gesserunt, nec satis habuere si incolumes ipsi evaderent, verum vindicata regis injuria et ablata Diana inde solverunt : quomodo hæc non admiranda, non divine quodam apud omnes, qui virtutem laudant, honore digna?

ἡμεῖς Ὀρέστη καὶ Πυλάδῃ ἐνιδόντες ἤρωσιν αὐτοῖς χρώμεθα.

4. ΜΝΗΣ. Λέγοις ἂν ἦδη ὅ τι τὸ σεμνὸν καὶ θεῖον ἄλλο ἐξεργάσαντο. Ἐπεὶ ὅσον ἐπὶ τῷ πλῶ καὶ τῇ ἀποδημίᾳ πολλοὺς ἂν σοι θεοτέτους ἐκείνων ἀποδείξαιμι τοὺς ἐμπόρους, καὶ μάλιστα τοὺς Φοίνικας αὐτοὺς, οὐκ ἐς τὸν Πόντον οὐδὲ ἄχρι τῆς Μαϊώτιδος καὶ τοῦ Βοσπόρου μόνον ἐσπλέοντας, ἀλλὰ πανταχοῦ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ βαρβαρικῆς θαλάττης ναυτιλλομένους· ἅπασαν γὰρ οὕτοι ἀκτὴν καὶ πάντα αἰγιαλὸν, ὥς εἰπεῖν, διερευνησάμενοι καθ' ἕκαστον ἔτος ὀψὲ τοῦ μετοπώρου εἰς τὴν αὐτῶν ἐπανίστανται. Οὐς κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον θεοὺς νομίζε, καὶ ταῦτα κατήλως καὶ ταριχοπώλας, εἰ τύχοι, τοὺς πολλοὺς αὐτῶν ὄντας.

5. ΤΟΞ. Ἄκουε δὴ, ὦ θαυμάσιε, καὶ σκόπει καθ' ὅσον ἡμεῖς οἱ βάρβαροι εὐγνωμονέστερον ὑμῶν περὶ τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν κρίνομεν, εἰ γὰρ ἐν Ἀργεὶ μὲν καὶ Μυκῆναις οὐδὲ τάφον ἐνδοξόν ἐστιν ἰδεῖν Ὀρέστου ἢ Πυλάδου, παρ' ἡμῖν δὲ καὶ νῦν ἀποδείδειται αὐτοῖς ἅμα ἀμφοτέροις, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἐταῖροις γε οὔσι, καὶ θυσίαι προσάγονται καὶ ἡ ἄλλη τιμὴ ἅπασα· κωλύει τε οὐδὲν, ὅτι ξένοι ἦσαν, ἀλλὰ μὴ Σκύθαι, ἀγαθοὺς κεκρίσθαι· οὐ γὰρ ἐξετάζομεν ὅθεν οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ εἰσιν, αὐδὲ φθονοῦμεν, εἰ μὴ φίλοι ὄντες ἀγαθὰ ἐργάσαντο, ἐπαινοῦντες δὲ ἃ ἐπραξαν, οἰκείους αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἐργῶν ποιοῦμεθα. Ὁ δὲ δὴ μάλιστα καταπλαγέντες τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων ἐπαινοῦμεν, τοῦτό ἐστιν, ὅτι ἡμῖν ἔδοξαν φίλοι οὗτοι δὴ ἀρίστοι ἀπάντων γεγενῆσθαι καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθέται καταστῆναι ὥς χρὴ τοὺς φίλοις ἀπάσης τῆς τύχης κοινωνεῖν καὶ ὑπὸ Σκυθῶν τῶν ἀρίστων θεραπεύεσθαι.

6. Καὶ ἔγε μετ' ἀλλήλων ἢ ὑπὲρ ἀλλήλων ἐπαθόν, ἀναγράφαντες οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἐπὶ στήλης χαλκῆς ἀνέθεσαν εἰς τὸ Ὀρέστειον καὶ νόμον ἐποίησαντο, πρῶτον τοῦτο μάθημα καὶ παιδεύμα τοῖς παισὶ τοῖς σφετέροις εἶναι τὴν στήλην ταύτην καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς γεγραμμένα διαμνημονεύσαι. Θᾶττον γοῦν τοῦνομα ἑκάστος ἂν αὐτῶν ἐπιλάθοιτο τοῦ πατρὸς ἢ τὰς Ὀρέστου καὶ Πυλάδου πράξεις ἀγνοήσειεν· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ νεῶς τὰ αὐτὰ ὅποσα ἡ στήλη δηλοῖ, γραφαῖς ὑπὸ τῶν παλαιῶν εἰκασμένα δέκνυνται, πλέων Ὀρέστης ἅμα τῷ φίλῳ, εἴτα ἐν τοῖς κρημοῖς διαφθαρείσης αὐτῷ τῆς νεῶς συνειλημμένος καὶ πρὸς τὴν θυσίαν παρεσκευασμένος καὶ ἡ Ἰφιγένεια ἦδη κατάρχεται αὐτῶν· καταντικρὺ δὲ ἐπὶ τοῦ ἐτέρου τοίχου ἦδη ἐκδεδουκὼς τὰ δεσμὰ γέγραπται καὶ φονεύων τὸν Θόαντα καὶ πολλοὺς ἄλλους τῶν Σκυθῶν, καὶ τέλος ἀποπλέοντες, ἔχοντες τὴν Ἰφιγένειαν καὶ τὴν θεόν· οἱ Σκύθαι δὲ ἄλλως ἐπιλαμβάνονται τοῦ σκάφους ἦδη πλέοντος ἐκχερμαινόμενοι τῶν πηδαλίων καὶ ἐπαναβαίνειν πειρώμενοι, εἴτ' οὐδὲν ἀνύσαντες οἱ μὲν αὐτῶν τραυματίζονται, οἱ δὲ καὶ δέει τούτου ἀπονήγονται πρὸς τὴν γῆν. Ἐνθα δὴ καὶ μάλιστα ἴδοι τις ἂν ὅσοσιν ὑπὲρ ἀλλήλων εὖνοιαν ἐπεδείκνυντο, ἐν τῇ πρὸς τοὺς Σκύθας συμπλοκῇ. Πειποίηκε γὰρ ὁ

Verum non ista nos in Oreste et Pylade spectantes pro heroibus illos tractamus.

4. MNES. Dic ergo jam quid præclarum et divinum aliud perfecerint. Quantum enim ad navigationem perfectionemque, multos ego tibi diviniore illis mercatores ostenderim, et eos maxime qui sunt Phœnices, non in Pontum modo, neque ad Mæotida usque et Bosporum navigantes, sed ubique et Græcum mare percurrentes et barbarum : omne enim isti litus et oram omnem, ut ita loquar, perscrutati, singulis annis sero auctumni domum suam revertuntur. Hos tu eadem ratione deos puta, idque, quum caupones fere et salsamentarii sint eorum plerique.

5. TOX. Quin audi, mire vir, et vide quantum barbari nos æquius de bonis viris quam vos judicemus : quandoquidem Argis et Mycenis ne sepulcrum quidem nobile videre est Orestæ aut Pyladæ ; apud nos autem et templum illis exhibitum est simul ambobus, ut conveniebat sodalibus, et sacrificia offeruntur, et alius omnis honos habetur. Neque quicquam obstat quod peregrini, non Scythæ fuerunt, quominus boni viri judicati sint : non hoc enim inquirimus, cujates sint honesti bonique viri, neque invidemus si amici non fuerunt, qui honesta perpetrarunt : imo vero laudando ea quæ gessere, nostrates, quantum ad res gestas, facimus. Quod autem maxime attoniti in viris illis laudamus, hoc est, quod nobis visi sunt amici hi optimi omnium fuisse, et velut legislatores aliis constituti, quomodo oporteat in societatem omnis fortunæ cum amicis venire, et sic ab optimis quibusque Scytharum coli.

6. Et, quæ secum invicem aut pro se subierunt, ea relata in literas majores nostri in ærea columna dedicarunt in Oresteio, lata lege, primam disciplinam et institutionem pueris suis esse hanc columnam, et quæ scripta in illa sunt, uti memoria comprehendant. Itaque facilius sui patris nomen unusquisque illorum obliviscatur, quam Orestæ atque Pyladæ facta ignoret. Sed in conspectu etiam templi eadem, quæ columna indicat, picturis expressa ab antiquis, ostenduntur : navigans Orestes simul cum amico ; deinde inter rupes fracta illorum navi comprehensus, et ad sacrificium paratus ; et Iphigenia jam illos immolat : e regione vero in altero muro jam exutus vinculis depictus est, Thoantem interficiens et Scytharum multos alios ; ac denique ut solvunt, Iphigeniam habentes ac deam ; Scythæ autem frustra manus injiciunt navi jam eunti, suspensi e gubernaculis, ac tentantes inscendere ; tum ut nihil proficiunt, partim jam vulnerati, partim ejus rei metu, terram natale repetunt. Hic vero vel maxime videat aliquis quantam sibi invicem benevolentiam exhibuerint in conflictu cum Scythiis. Fecit

γραφεὺς ἑκάτερον ἀμελοῦντα μὲν τῶν καθ' ἑαυτὸν πολεμίων, ἀμυνόμενον δὲ τοὺς ἐπιφερομένους θατέρῳ καὶ πρὸ ἐκείνου ἀπαντᾶν πειρώμενον τοῖς τοξεύμασι καὶ παρ' οὐδὲν τιθέμενον, εἰ ἀποθανεῖται σώσας τὸν φίλον, καὶ τὴν ἐπ' ἐκείνον φερομένην πληγὴν προαρπάσας τῷ ἑαυτοῦ σώματι.

7. Τὴν δὴ τοσαύτην εὐνοίαν αὐτῶν καὶ τὴν ἐν τοῖς ἑinois κοινωνίαν καὶ τὸ πιστὸν καὶ φιλέταιρον καὶ τὸ ἀληθές καὶ βέβαιον τοῦ πρὸς ἀλλήλους ἔρωτος οὐκ ἀνθρώπινα ταῦτα ᾤηθημεν εἶναι, ἀλλὰ τινος γνώμης βελτίονος ἢ κατὰ τοὺς πολλοὺς τούτους ἀνθρώπους, οἱ μέγρι μὲν κατ' οὐρόν οὐ πλοῦς εἴη, τοῖς φίλοις ἀγανακτοῦσιν εἰ μὴ ἐπ' ἴσης κοινωνήσουσι τῶν ἡδέων, εἰ δέ τι καὶ μικρὸν ἀντιπνεύσει αὐτοῖς, οἴρονται μόνους τοῖς κινδύνους ἀπολιπόντες. Καὶ γὰρ οὐκ καὶ τότε ὅπως εἶδῃς, οὐδὲν Σκυθαὶ φιλίας μεῖζον οἴονται εἶναι, οὐδὲ ἔστιν ἐφ' ὧν ἂν τις Σκύθης μᾶλλον σεμνύναιτο ἢ ἐπὶ τῇ συμπονήσει φίλῳ ἀνδρὶ καὶ κοινωνῆσαι τῶν δεινῶν, ὥσπερ οὐδὲν ὄνειδος μεῖζον παρ' ἡμῖν τῷ προδότῃ φιλίας γεγενῆσθαι δοκεῖν. Διὰ ταῦτα Ὀρέστην καὶ Πυλάδην τιμῶμεν, ἀρίστους γενομένους τὰ Σκυθῶν ἀγαθὰ καὶ ἐν φιλίᾳ διανεγκόντας, ὃ πρῶτον ἡμεῖς ἀπάντων θαυμάζομεν, καὶ τοῦνομα ἐπὶ τούτοις αὐτῶν ἐθίμεθα, Κοράκου καλεῖσθαι, τούτο δὲ ἔστιν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φωνῇ ὥσπερ ἂν εἰ τις λέγοι, φίλοι δαίμονες.

8. ΜΝΗΣ. Ὁ Τόξαρ, οὐ μόνον ἄρα τοξεύειν ἀγαθὸν ἦσαν Σκυθαὶ καὶ τὰ πολεμικὰ τῶν ἄλλων ἀμείνους, ἀλλὰ καὶ βῆσιν εἰπεῖν ἀπάντων πιθανώτατοι. Ἐμοὶ γοῦν τέως ἄλλως γινώσκοντι ἤδη καὶ αὐτῷ δίκαια ποιεῖν δοκεῖτε οὕτως Ὀρέστην καὶ Πυλάδην ἐκθειάσαντες. Ἐλελήθεις δέ με, ὦ γενναῖε, καὶ γραφεὺς ἀγαθὸς ὢν. Πάνυ γοῦν ἐναργῶς ἐπέδειξας ἡμῖν τὰς ἐν τῷ Ὀρεστείῳ εἰκόνας καὶ τὴν μάχην τῶν ἀνδρῶν καὶ τὰ ὑπὲρ ἀλλήλων τραύματα. Πλὴν ἀλλ' οὐκ ᾤηθην ἂν ποτε οὕτω περισπούδαστον εἶναι φιλίαν ἐν Σκυθαῖς· ἅτε γὰρ ἀξένοισι καὶ ἀγρίοις ὄντας αὐτοὺς ἔχθρᾳ μὲν αἰεὶ συνενοῖαι καὶ ὀργῇ καὶ θυμῷ, φιλίαν δὲ μηδὲ πρὸς τοὺς οἰκειοτάτους ἐπαναιρεῖσθαι, τεκμαιρόμενος τοῖς τε ἄλλοις ἃ περὶ αὐτῶν ἀκούομεν, καὶ ὅτι κατεσθίουσι τοὺς πατέρας ἀποθανόντας.

9. ΤΟΞ. Εἰ μὲν καὶ τὰ ἄλλα ἡμεῖς τῶν Ἑλλήνων καὶ δικαιοτέροι τὰ πρὸς τοὺς γονέας καὶ δσώτεροι ἔσμεν, οὐκ ἂν ἐν τῷ παρόντι φιλοτιμηθῆιν πρὸς σέ· ὅτι δὲ οἱ φίλοι Σκυθαὶ πολὺ πιστότεροι τῶν Ἑλλήνων φίλων εἰσὶ καὶ ὅτι πλείων φιλίας λόγος παρ' ἡμῖν ἢ παρ' ὑμῖν, ῥᾶδιον ἐπιδειξάι καὶ πρὸς θεῶν τῶν Ἑλλήνων μὴ πρὸς ἀγνηδόν μου ἀκούσης, ἦν εἴπω τι ὦν κατανεόηκα πολὺν ἤδη χρόνον ὑμῖν συγγιγνώμενος. Ὑμεῖς γάρ μοι δοκεῖτε τοὺς μὲν περὶ φιλίας λόγους ἀμείνων ἄλλων ἂν εἰπεῖν δύνασθαι, τάργα δὲ αὐτῆς οὐ μόνον οὐ κατ' ἀξίαν τῶν λόγων ἐκμελετᾶν, ἀλλ' ἀπόχρη ὑμῖν ἐπαινεῖσαι τε αὐτὴν καὶ δεῖξαι ἡλικὸν ἀνχρόν ἔστιν· ἐν δὲ ταῖς χρεαῖς προδόντες τοὺς λόγους δραπετεύετε οὐκ οἶδ' ὅπως ἐκ μέσων τῶν

enim pictor utrumque negligentem sibi oppositos hostes, depellentem autem qui irruunt in alterum, et pro illo currere tentantem telis, et nihili curantem si ipse moriatur, modo servet amicum, et intentatam illi plagam suo corpore velut præcipiat.

7. Hanc nempe tantam illorum benevolentiam, et malorum communionem, et fidem, et socialitatem, et veritatem firmitatenque amoris mutui; hæc, inquam, non humana esse putavimus, sed præstantioris cujusdam animi, quam est in plerisque his hominibus, qui, dum secundus est cursus, indignantur amicis si non in æquam jucundorum partem veniant; si vero vel paululum quiddam illis reflaverit, illicet abeunt, solos periculis relinquentes. Etenim ut hoc etiam scias, nihil Scythæ amicitia majus esse existimant; neque est in quo Scythæ magis sibi placeat, quam si cum amico laborare illi contingat, et in societatem adversorum illius venire: quemadmodum majus nullum apud nos probrum, quam si quis prodidisse amicitiam videatur. Propter hæc Oresten honoramus et Pyladen, qui præstiterint Scytharum bonis, et in amicitia eminuerint, quod primum omnium admiramur: atque nomen etiam propterea illis posuimus, ut Coracos appellaremus; id autem est nostra lingua, ut si quis « præsides amicitiae genios » dicat.

8. MNES. Igitur non sagittis modo, Toxari, boni fuerunt Scythæ, et rebus bellicis præstantiores aliis, verum etiam in dicendo maxime omnium probabiles. Mihi quidem, aliter ad hunc diem sentienti, jam et ipsi recte facere vide mini, quum divinis adeo honoribus Oresten Pyladenque afficitis. Sed nesciebam, vir optime, te pictorem etiam bonum esse. Lucidissime enim nobis, quæ sunt in Oresteio, imagines ostendisti, et pugnam virorum, et quæ pro se invicem excepere vulnera. Verum hoc nunquam putaram, ita studiose coli inter Scythas amicitiam, quippe ut inhospitales et agrestes in inimicitiiis semper versari illos arbitrabar, et ira, et excandescencia; amicitiam vero neque inter conjunctissimos suscipi; colligens ista tum e reliquis quæ de iis audimus, tum inde, quod parentes mortuos in cibo habent.

9. TOX. Utrum in reliquis etiam nos et justiores adversum parentes Græcis et religiosiores sinus, de eo in præsentem tecum non contenderim: amicos vero Scythas multo Græcis amicis fideliores esse, et majorem amicitiae rationem inter nos haberi quam apud vos, demonstratu facile est. Et, per ego te Græcorum deos oro, ne molestie me audias, si quid eorum dixerim, quæ, postquam diu inter vos versor, observavi. Vos enim mihi videmini verba quidem de amicitia melius aliis posse facere; at opera illius non tantum non pro dignitate illorum verborum meditari atque exercere, sed sufficit vobis laudasse illam, et quantum sit bonum ostendisse; quum autem opus ea est, proditoris orationis vestra, nescio quomodo mediis ex operibus trans-

ἔργων. Καὶ ὁπόταν ὑμῖν οἱ τραγῳδοὶ τὰς τοιαύτας φιλίας ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἀναβιβάσαντες δεκνύουσιν, ἐπαινεῖτε καὶ ἐπικροτεῖτε καὶ κινδυνεύουσιν αὐτοῖς ὑπὲρ ἀλλήλων οἱ πολλοὶ καὶ ἐπιδακρύετε, αὐτοὶ δὲ οὐδὲν ἀξίον ἐπαίνου ὑπὲρ τῶν φίλων παρέχονται τοιμάρτε, ἀλλ' ἦν τοῦ φίλου δεθθεὶς τύχη, αὐτίκα μάλα ὥσπερ τὰ θνεύρατα ὀχνοῦνται ὑμῖν ἐκποδὼν ἀποπτάμεναι αἱ πολλαὶ ἐκείναι τραγῳδαί, τοῖς κενοῖς τούτοις καὶ κωφοῖς προσωπείοις ἐοικότας ὑμᾶς ἀπολιποῦσαι, ἃ διηρμένα τὸ στόμα καὶ παμμέγεθες κεχηγότα οὐδὲ τὸ σμικρότατον φθέγγεται· ἡμεῖς δὲ ἔμπαλιν· ὅσω γὰρ δὴ λειπομέθα ἐν τοῖς περὶ φιλίας λόγοις, τοσούτῳ ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῆς πλεονεκτοῦμεν.

10. Εἰ γ' οὖν δοκεῖ, οὕτω νῦν ποιῶμεν, τοὺς μὲν παλαιούς φίλους ἀτρεμεῖν ἐάσωμεν, εἰ τινες ἢ ἡμεῖς ἢ ὑμεῖς τῶν πάλαι καταριθμεῖν ἔχομεν — ἐπεὶ κατὰ γε τοῦτο πλεονεκτοῖτε ἂν πολλοὺς καὶ ἀξιολογίους μάρτυρας τοὺς ποιητὰς παρεχόμενοι, τὴν Ἀχιλλέως καὶ Πατρόκλου φιλίαν καὶ τὴν Θησέως καὶ Πειρίθου καὶ τῶν ἄλλων ἐταίρειαν ἐν καλλίστοις ἔπειαι καὶ μέτροις βραβεύοντας — ὀλίγους δὲ τινες προχειρισάμενοι τῶν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν διηγησάμενοι, ἐγὼ μὲν τὰ Σκυθικὰ, σὺ δὲ τὰ Ἑλληνικὰ, καὶ ὁπότερος ἂν ἐν τούτοις κρατῇ καὶ ἀμείνους παρὰ σκητῇ τοὺς φίλους, αὐτὸς τε νενικηκώς ἔσται καὶ τὴν αὐτοῦ ἀνακηρύξει καλλίστον ἀγῶνα καὶ σεμνότερον ἀγωνισάμενος· ὥς ἔγωγε πολλὸν ἥδιον ἂν μοι δοκῶ μονομαχῶν ἡττηθεὶς ἀποτυμηθῆναι τὴν δεξιάν, ἔπερ τῆς Σκυθικῆς ἐπιτίμιόν ἐστιν, ἢ χείρων ἄλλου κατὰ φιλίαν κεκρίσθαι, καὶ ταῦτα Ἑλλήνων Σχύθης αὐτὸς ὢν.

11. ΜΝΗΣ. Ἔστι μὲν, ὦ Τόξαρι, οὐ φαῦλον τὸ ἔργον ἀνδρὶ οἷω σοὶ πολεμιστῇ μονομαχῆσαι πάνυ εἰστόχους καὶ τεθηγμένους παρεσκευασμένῳ τοὺς λόγους. Οὐ μὴν ἀγεννῶς γε οὕτω καταπροδούς ἐν βραχεὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἅπαν ὑποχωρήσομαι σοι· καὶ γὰρ ἂν εἴη πάνδεινον, ὑπὸ δύοιν μὲν ἐκείνῳ ἡττηθῆναι τοσοῦτους τῶν Σκυθῶν, ὁπόσους οἱ τε μῦθοι δηλοῦσι καὶ αἱ ὑμέτεραι παλαιαὶ γραφαί, ἃς μικρῷ πρόσθεν εὔ μάλα ἐξετραγῳδῆσας Ἑλλήνας δὲ πάντας, τοσαῦτα ἔθνη καὶ τοσαύτας πόλεις ἐρήμην ὑπὸ σοῦ ἁλῶναι. Εἰ γὰρ τοῦτο γένοιτο, οὐ τὴν δεξιάν ὥσπερ ὑμεῖς, ἀλλὰ τὴν γλῶτταν ἀποτυμηθῆναι καλόν. Πότερον δὲ ὀρίσθαι χρὴ τὸν ἀριθμὸν ἡμῖν τῶν φιλικῶν τούτων πράξεων, ἢ ὁπόσω ἂν τις πλείους ἔχῃ λέγειν, τοσούτῳ εὐπορώτερος δοξείεν ἂν πρὸς τὴν νίκην;

ΤΟΞ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ὀρίσθω μὴ ἐν τῷ πλήθει αὐτῶν τὸ κράτος, ἀλλ' εἰ ἀμείνους καὶ τομώτεροι φαίνονται αἱ σαὶ τῶν ἐμῶν ἴσαι τὸν ἀριθμὸν οὔσαι, καιρώτερα δὴλον ὅτι ἐργάσσονται μοι τραύματα καὶ θάττον ἐνδῶκε πρὸς τὰς πληγὰς.

ΜΝΗΣ. Εὔ λέγεις, καὶ ὀρίσθωσαν ὁπόσαι ἱκαναί. Πάντε ἔλοιγε δοκοῦσιν ἐκατέρῳ.

ΤΟΞ. Κάμοι δοκεῖ, πρότερος δὲ λέγε, ἀλλ' ἐπομοσάμενος ἢ μὴν ἀληθῆ ἔρειν· ἄλλως γὰρ πλάττειν τὰ

fugitis. Et quando vobis tragoedi tales amicitias in scenam productas ostendunt, laudatis et plauditis, illisque pro se invicem periclitantibus plerique etiam illacrimamini : ipsi vero nihil laude dignum praestare pro amicis audent; sed si qua re indigeat forte amicus, subito, velut insomnia, aufugiunt vobis avolantque e vestigio multae illae tragoediae, inanibusque his et mutis personis similes vos destituunt, quae diducto rictu et immane quantum hiantes ne minimum quidem sonum edunt. Nos contra ea, quantumcumque disputationibus de amicitia habendis inferiores sumus, tantum in operibus quae illa imperat praestamus.

10. Quare, si videtur, ita nunc agamus. Antiquos amicos patiamur quiescere, si quos aut nos, aut vos de prisco aeo annumerare possimus : nam hac quidem parte vos viceritis, multos eosque dignos fide testes dantes poetas, qui Achillis et Patrocli amicitiam, et Thesei atque Pirithoi, reliquorumque sodalium pulcherrimis versibus et numeris canant : sed paucos quosdam de his, qui nostro ipsorum tempore vixerunt, promamus, quorum enarremus facta, ego quidem Scythica, tu autem Graeca : et in his uter vicerit et meliores produxerit amicos, ille victor erit, suamque praekonio victoriam ornabit, pulcherrimo et honestissimo peracto certamine. Nam multo equidem libentius mihi videor solitaria pugna superatus dextram praecedendam praebere, quae Scythicae gentis poena est, quam deterior alio in amicitia judicari, idque Graeco, quum ipse sim Scythia.

11. MNES. Est quidem, Toxari, opus minime contentibile, cum viro, qualis tu, bellatore pugnam solitariam inire, qui tam apta ad scopum et acuta argumenta habeas. Verumtamen non ignave adeo proditam cito Graeciam omnem tibi concessero : indignissimum etenim fuerit, a duobus illis tantum Scytharum esse superatum, quantos et fabulae indicant, et antiquae vestrae picturae, quas paullo ante praecclare velut in tragica scena enarrasti : Graecos vero universos, tot gentes et tot urbes, deserta causa a te superari. Hoc enim si fiat, non dextram, ut vobis, sed linguam mihi abscidi justum fuerit. Utrum vero finiri nobis oportet numerum amicorum ejusmodi actionum; an quo plures quis proferendas habuerit, tanto ad victoriam videbitur instructor?

TOX. Nequaquam : sed definitum esto non in multitudine earum robur, sed si praestantiores et quasi penetrabiliores tuae videantur amicitiae meis, aequales ceteroqui numero utraeque, graviora nempe facient mihi vulnera, eoque celerius plagis concedam.

MNES. Recte dicis : et finiantur quot satis sint. Quinque mihi quidem unicuique videntur sufficere.

TOX. Et mihi videtur. Dic tu prior, sed jurato prius, te vera dicturum : alioquin enim fingere talia non admodum

τοιαῦτα οὐ πᾶν χαλεπὸν καὶ ὁ Διερχος ἀφανής. Εἰ δὲ ὁμόσειας, οὐχ ὅσιον ἀπιστεῖν.

ΜΝΗΣ. Ὁμοῦμεθα, εἴ τι καὶ ὄρκου δεῖν νομίζεις. Τίς δέ σοι τῶν ἡμετέρων θεῶν.... ἄρ' ἱκανὸς ὁ Φίλιος;

ΤΟΞ. Καὶ μάλα· ἐγὼ δὲ τὸν ἐπιχώριον ὁμοῦμαι σοὶ ἐν τῷ ἑμαυτοῦ λόγῳ.

12. ΜΝΗΣ. Ἰστω τοίνυν ὁ Ζεὺς ὁ φίλιος, ἧ μὴν ὁπόσα ἂν λέγω πρὸς σέ· ἢ αὐτὸς εἰδώς· ἢ παρ' ἄλλων, ὁπόσον οἶόν τε ἦν, δι' ἀκριβείας ἐκπυθνανόμενος ἐρεῖν, μηδὲν παρ' ἑμαυτοῦ ἐπιτραχωῶν. Καὶ πρώτην γέ σοι τὴν Ἀγαθοκλέους καὶ Δεινίου φιλίαν διηγήσομαι· ἀοίδιμον ἐν τοῖς Ἰωσι γενομένην· Ἀγαθοκλῆς γὰρ οὗτος ὁ Σάμιος οὐ πρὸ πολλοῦ ἐγένετο, ἀριστος μὲν πρὸς φιλίαν, ὡς εἶδει, τᾶλλα δὲ οὐδὲν Σαμίων τῶν πολλῶν ἀμείνων οὔτε ἐς τὸ γένος οὔτε ἐς τὴν ἄλλην περιουσίαν· Δεινία δὲ τῇ Λύσωνος Ἐφεσίου φίλος ἐκ παίδων ἦν· ὁ δὲ Δεινίας ἐπλούτει ἄρα εἰς ὑπερβολήν· καὶ ὥσπερ εἰκὸς νεόπλουτον ὄντα, πολλοὺς καὶ ἄλλους εἶχε περὶ ἑαυτὸν ἱκανοὺς μὲν συμπεῖν καὶ πρὸς ἡδονὴν συνεῖναι, φίλιας δὲ πλείστον ὅσον ἀποδόντας. Ἔως μὲν οὖν ἐν τούτοις καὶ ὁ Ἀγαθοκλῆς ἐξητάζετο καὶ συνῆν καὶ συνέπινεν αὐτοῖς οὐ πᾶν χαίρων τῇ τοιαύτῃ διατριβῇ, καὶ ὁ Δεινίας οὐδὲν αὐτὸν ἐντιμότερον εἶχε τῶν κολάκων· τελευταῖον δὲ καὶ προσέειπε τὰ πολλὰ ἐπιτιμῶν, καὶ φορτικὸς ἐδόκει ὑπομιμνήσκων αἰετῶν προγόνων καὶ φυλάττειν παράγγελων· ἀ μετὰ πολλῶν καμάτων ὁ πατήρ αὐτῷ κτησάμενος κατέλιπεν· ὥστε διὰ ταῦτα οὐδὲ ἐπὶ τοὺς κώμους ἐπῆγεν ἐτι αὐτὸν, ἀλλὰ μόνος μετ' ἐκείνων ἐκώμαζε λανθάνειν πειρώμενος τὸν Ἀγαθοκλέα.

13. Καὶ δὴ ποτε ὑπὸ τῶν κολάκων ἐκείνων ὁ ἄθλιος ἀναπείθεται ὡς ἐρώη αὐτοῦ Χαρίκλεια Δημώνακτος γυνὴ ἀνδρὸς ἐπιφανοῦς καὶ πρώτου Ἐφεσίων τὰ πολιτικά· καὶ γραμματίαι τε εἰσεφοῖτα αὐτῷ παρὰ τῆς γυναικὸς καὶ στέφανοι ἡμιμάραντοι καὶ μῆλα τινα ἀποδοθημένα καὶ ἄλλα ὁπόσα αἱ μαστροποὶ τοῖς νέοις ἐπιμυχανόνται, κατὰ μικρὸν αὐτοῖς ἐπιτεχνούμεναι τοὺς ἔρωτας καὶ ἀναφλέγουσαι τὸ πρῶτον ἐρᾶσθαι νομίζοντας· ἐπαγωγότατον γὰρ τοῦτό γε, καὶ μάλιστα τοῖς καλοῖς εἶναι οἰομένοις, ἄχρι ἂν λάθωσιν εἰς τὰ δίκτυα ἐμπεσόντες. Ἡ Χαρίκλεια δὲ ἦν ἀστείον μὲν τι γύναιον, ἐταιρικὸν δὲ ἐκτόπως καὶ τοῦ προστυχόντος αἰετῶν, καὶ εἰ πᾶν ἐπ' ὀλίγῳ ἐθελήσειε τις καὶ εἰ προσίδοι τις μόνον, εὐθὺς ἐπένευε καὶ δέος οὐδὲν ἦν μή τι ἀντίποιτι Χαρίκλεια. Δεινὴ δὲ καὶ τᾶλλα τεχνίτις παρ' ἥντινα βούλει τῶν ἐταιρῶν ἐπισπάσασθαι ἐραστὴν καὶ ἀμφίβολον ἔτι ὄντα ὄλον ὑποποιήσασθαι καὶ ἐνεχόμενον ἤδη ἐπιτείνειν καὶ προσεκαῦσαι ἄρτι μὲν ὀργῇ, ἄρτι δὲ κολακείᾳ καὶ μετὰ μικρὸν ὑπεροψία καὶ τῷ πρὸς ἕτερον ἀποκλίνειν δοκεῖν, καὶ ὅλη συνεχερότητα ἀπανταχόθεν ἡ γυνὴ καὶ πολλὰ μηχανήματα παρεσκεύαστο κατὰ τῶν ἐραστῶν.

14. Ταύτην οὖν τότε οἱ Δεινίου κολακῆς παραλαμβάνουσιν ἐπὶ τὸ μεράκιον καὶ τὰ πολλὰ ὑπεκωμῶδουν συνορθοῦντες αὐτὸν εἰς τὸν ἔρωτα τῆς Χαρίκλειας. Ἡ

difficile, et convincendi obscura ratio. Si vero iuraveris, fidem negare irreligiosum fuerit.

MNES. Juremus, si quid opus esse jurato arbitraris. Quis vero tibi deorum nostrorum.... nūm idoneus est Philius?

TOX. Sane. Ego autem per patrum tibi in mea oratione iurabo.

12. MNES. Audiat igitur Jupiter Philius, me, quæcumque ad te dixerō, aut quæ ipse sciam dicturum, aut quæ ab aliis quanta fieri potuit cura exquisiverim, neque quicquam de meo tragicæ fabulositatis additurum. Ac primum tibi Agathoclis et Diniae amicitiam enarrabo, decantatam inter Iones. Nempe Agathocles hic Samius non diu est quum vixit, ad amicitiam quidem, ut ostendit, præstantissimus, ceterum vulgo Samiorum nihil melior, neque genere, neque copiis ceteris: Diniae autem Lysonis filio, Ephesio, amicus a pueris fuerat. Ac dives erat Dinias ultra fidem, et, quod facile credas de homine divitias nuper demum nactō, multos quoque alios circa se habebat, ad compotandum quidem idoneos et voluptatem eo convictu parandam, ab amicitia autem tantum, quantum est maximum, remotos. Igitur adhuc quidem in hisce numerari etiam Agathocles, et una esse, et una potare, quanquam non valde illa consuetudine gauderet; Dinias etiam nullo majore illum in pretio habere, quam adulatores. Tandem etiam offensus est, quod crebro illum reprehenderet, et importunus visus, qui majorum illum admoneret suorum, et servare juberet quæ multo labore parta pater ipsi reliquisset. Itaque propter ista neque ad comissiones amplius illum adhibebat, sed solus cum istis potare, subducere se Agathocli studens.

13. Jamque ab adulatoribus istis persuaderi sibi miser ille patitur, amore ipsius accensam Charicleam Demonactis uxorem, clarissimi viri, et in civitate Ephesiorum primi: et ventitant illi a muliere codicilli, et coronæ semimarcidulæ, et mala quædam demorsa, et alia quæ machinantur contra adolescentulos lenæ, dum paulatim suis artificibus amores illis instruunt, et accendunt ultro amari se putantes: maxime enim hoc ad illicendum valet, apud eos præsertim qui pulchri sibi videntur, dum imprudentes in retia incident. Erat autem Chariclea muliercula haud illepidā, sed meretricii supra modum ingenii, quæ ejus semper esset, in quem forte incideret, etiam si parvo admodum amare quis vellet: et si quis aspiceret modo, innuebat statim, neque unquam metus ne Chariclea repugnaret. Erat etiam alioquin mira artifex, supra quamvis meretricem, alliciendi autorem, et ambiguus qui adhuc esset, subjugandi totum, et qui jam teneretur intendendi et magis accendendi nunc ira, nunc adulatione, et paulo post fastidio, et simulata ad alium inclinatione: ac tota undique ad hæc composita erat mulier, multasque paraverat in amatores machinas.

14. Hanc ergo tum asciscunt Diniae adulatores contra adolescentem, et fere ut secundarum actores subseruiunt, in Charicleæ illum amorem impellentes. Illa vero,

δὲ πολλοὺς ἤδη νέους ἐκτραχηλίσασα καὶ μυρίους ἔρωτας ὑποκριναμένη καὶ οἴκους πολυταλάντους ἀνατρέψασα, ποικίλον τι καὶ πολυγύμναστον κακόν, παραλαβούσα εἰς τὰς χεῖρας ἀπλοῖκόν καὶ ἄπειρον τῶν τοιούτων μηχανημάτων νεανίσκον οὐκ ἀνῆκεν ἐκ τῶν ὀνύχων, ἀλλὰ περιέχουσα πανταχόθεν καὶ διαπεύρασα, ὅτε ἤδη παντάπασιν ἐκράτει, αὐτὴ τε ἀπώλετο ὑπὸ τῆς ἄγρας καὶ τοῦ κακοδαίμονι Δεινίᾳ μυρίων κακῶν αἰτία ἐγένετο. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον εὐθὺς ἐκείνα ἐπ' αὐτὸν καθίει τὰ γραμμάτια, καὶ συνεχῶς πεμπομένη τὴν ἄβραν, ὡς ἐδάκρυσε καὶ ἐπηγρύπνησε καὶ τέλος ὡς ἀπάγξει ἑαυτὴν ἢ ἀθλία ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, ἔως δὴ ὁ μακάριος ἐπέισθη καλὸς εἶναι καὶ ταῖς Ἑφesiών γυναιξὶ περιπόθητος.

15. Καὶ που συνηνέθη πολλά ἰκετευθεῖς. Καὶ τὸ ἐνταῦθεν ἤδη ῥῆον, ὡς τὸ εἶκος, ἀλώσεσθαι ἐμελλεν ὑπὸ γυναικὸς καλῆς καὶ πρὸς ἡδονὴν τε διμιλῆσαι ἐπισταμένης καὶ ἐν καιρῷ δακρῦσαι καὶ μεταξὺ τῶν λόγων ἐλεινῶς ὑποστενάζαι καὶ ἀπίοντος ἤδη λαβέσθαι καὶ εἰσελθόντι προσδραμεῖν καὶ καλλωπιέσθαι, ὡς ἂν μάλιστα ἀρέσκει, καὶ που καὶ ᾄσαι καὶ κιθαρίσαι· οἷς ἄπασι κατὰ τοῦ Δεινίου ἐκέχρητο. Καὶ ἐπεὶ ἤσθετο πονηρῶς ἔχοντα καὶ διάδροχον ἤδη τῷ ἔρωτι καὶ τακερὸν γεγενημένον, ἄλλο ἐπὶ τούτοις ἐπενόει καὶ τὸν ἀθλιὸν ἀπώλλυ· κύειν τε γὰρ ἐξ αὐτοῦ σκηπτεται — ἱκανὸν δὲ καὶ τοῦτο βλάξαι ἔραστην προσεκπυρῶσαι — καὶ οὐκέτι ἐφόρτα πρὸς αὐτὸν φυλάττεσθαι ὑπὸ τάνδρῳ λέγουσα πεπυσμένου τὸν ἔρωτα· ὁ δ' οὐκέτι οἷός τε ἦν φέρειν τὸ πρᾶγμα, οὐδὲ ἤνελετο μὴ δρῶν αὐτὴν, ἀλλὰ ἐδάκρυε καὶ τοὺς κόλακας εἰσέπεμπε καὶ τοῦνομα τῆς Χαρικλείας ἐπεβοᾶτο καὶ τὴν εἰκόνα περιβαλὼν αὐτῆς — ἐπεποίητο δὲ λίθου λευκοῦ — ἐκώκυε καὶ τέλος καταβαλὼν ἑαυτὸν εἰς τοῦδαφος ἐκυλίνδετο καὶ λῦττα ἦν ἀκριβὲς τὸ πρᾶγμα· τὰ μὲν γὰρ δοῖρα οὐ κατὰ μῆλα καὶ στεφάνους ἀντεδίδοδο αὐτῇ, ἀλλὰ συνοικίαι θλαὶ καὶ ἀγροὶ καὶ θεράπαινα καὶ ἐσθῆτες εὐανθεῖς καὶ χρυσὸν ὀπίσσον ἐθελῆσαι. Καὶ τί γάρ; ἐν βραχεὶ ὁ Λύσωνος οἶκος ὀνομαστότατος τῶν ἐν Ἰωνίᾳ γενόμενος ἐξήντητο ἤδη καὶ ἐξεκενένωτο.

16. Εἶτα ὡς ἤδη αὖτος ἦν, ἀπολιπούσα αὐτὸν ἄλλον τινὰ Κρήτα νεανίσκον τῶν ὑποχρύσων ἐθήρα καὶ μετέβαινεν ἐπ' ἐκεῖνον καὶ ἦρα ἤδη αὐτοῦ κάκεῖνος ἐπίστευεν. Ἀμελούμενος οὖν ὁ Δεινίας οὐχ ὑπὸ τῆς Χαρικλείας μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν κολάκων — κάκεῖνοι γὰρ ἐπὶ τῶν Κρήτα ἤδη τὸν ἐρώμενον μετεγλύθεσαν — ἔρχεται παρὰ τὸν Ἀγαθοκλέα καὶ πάλαι εἰδότα ὡς ἔχει πονηρῶς τὰ πράγματα αὐτῷ. Καὶ αἰδούμενος τὸ πρῶτον θυμῷ διηγείτο πάντα, τὸν ἔρωτα, τὴν ἀπορίαν, τὴν ὑπεροφίαν τῆς γυναικὸς, τὸν ἀντραστήν τὸν Κρήτα, καὶ τέλος ὡς οὐ βιώσεται μὴ οὐχὶ συνὼν τῇ Χαρικλείᾳ. Ὅ δὲ ἄκαιρον εἶναι νομίσας ἐν τούτῳ ἀπομνημονεύειν τῇ Δεινίᾳ, διότι οὐ προσέτιο μόνον τῶν φίλων αὐτὸν, ἀλλὰ τοὺς κολάκας αὐτοῦ προετίμα τότε, ἦν μόνον εἶχε πατρῶαν οἰκίαν ἐν Σάμῳ ἀπεμπολήσας ἤκεν αὐτῷ τὴν τιμὴν κομίζων τρία τάλαντα. Λαβὼν δὲ ὁ Δεινίας οὐκ ἀφανὲς εὐθὺς ἦν τῇ

multos jam adolescentes supplantaverat, et mille amores simulaverat, et domus opulentissimas everterat, multiplex quoddam et subactum longa exercitatione infortunium; hæc igitur nacta intra manus suas simplicem et imperitum talium artificiorum juvenem, non dimisit ex unguibus, sed complexa undique et contigens, quum jam ex omni parte illum teneret, et ipsa a sua præda perit, et misero Diniae mille malorum causa fuit. Nam primo statim illos demittit in eum hami instar codicillos, et continue legat ancillam suam, ut lacrimetur, et pervigilet, tandem ut suspensura se sit præ amore misera, significaturam: donec persuasum est beatulo, pulchrum esse et Ephesiorum uxoribus expetum.

15. Ac tandem multis precibus exoratus cum ea congreditur. Et hinc jam facile, ut apparet, fuit illum expugnari a pulchra muliere, quæ sciret ad voluptatem attemperare suos sermones, et plorare opportune, et inter sermones miserabiliter ingemiscere, et abeuntem jam complecti, et ingredienti occurrere, et eum ornatum adhibere quo maxime placeret, et interdum canere etiam ac citharam pulsare: quibus illa omnibus adversus Diniam usa est. Et quum sentiret jam illum laborare, et madefactum amore mersumque esse, hinc aliud excogitat, quo perderet miserum, nempe utrum se etiam ex illo gerere: valet autem hoc etiam ad stolidum amatorem magis accendendum: neque amplius ad illum ventitat, custodiri se a viro dicens, qui audierit de amore. At ille rem non ferre, neque pati posse, quod non videret illam, sed lacrimari, et intro mittere adulatores, et nomen Charicleæ inclamare, ejusque statuum (de candido marmore facta erat) amplectens ejulare, tandem humi se abjiciens volvitur, resque in confessum furorem exit. Dona enim non pro portione malorum et corollarum illi reddebantur, sed ædes totæ, et agri, et servæ, et vestes floridæ, et auri quantum vellet. Et quid multa? brevi tempore Lysonis domus nobilissima per Ioniam quæ fuerat, exhausta jam et vacuefacta erat.

16. Deinde quum jam siccus ille et aridus esset, eo relicto, alium quendam Cretensem juvenem, de auratis illis, venata, ad illum transiit; et illum jam amabat, et ille amari se credebatur. Dinias igitur, neglectus jam non a Chariclea solum, sed etiam ab adulatoribus (nam hi quoque jam ad Cretensem illum amasium transierant), venit ad Agathoclem, qui jam diu sciret quam malo loco res ipsius essent. Ac primum non sine pudore, enarrat tamen omnia, amorem, indigentiam, superbiam mulieris, rivalem Cretensem, et denique se vivere non posse, nisi esset cum Chariclea. At ille intempestivum ratus eo tempore exprobrare Diniae, quod solum se amicorum non admisisset, sed adulatores prætulisset tum sibi: vendita, quam solam habebat Sami, domo paterna, venit pretium illi ferens tria talenta. His acceptis

Χαρικλεία καλὸς ποθεν ἄρτι γεγεννημένος· καὶ αὖθις ἡ ἄβρα καὶ τὰ γραμματῖα καὶ μέμψις, ὅτι μὴ πολλοῦ χρόνου ἀφίκετο, καὶ οἱ κόλακες συνέθεν ἐπικαλαμη-
όμενοι δρῶντες ἐδώδιμον ἔτι ὄντα τὸν Δεινίαν.

17. Ὡς δὲ ὑπέσχετο ἤξειν παρ' αὐτὴν καὶ ἦκε περὶ
πρῶτον ὑπὸν καὶ ἐνδὸν ἦν, ὁ Δημόναξ ὁ τῆς Χαρικλείας
ἀνὴρ εἶτε ἄλλως αἰσθόμενος εἶτε καὶ ἀπὸ συνθήματος
τῆς γυναικός — ἅμῳ γὰρ λέγεται — ἐπαναστὰς
ὅσπερ ἐκ λόγου τὴν τε αὐλεῖον ἀποκλείειν ἐκέλευε καὶ
συλλαμβάνειν τὸν Δεινίαν, πῦρ καὶ μάστιγας ἀπειλῶν
καὶ ξίφος ὡς ἐπὶ μοιχὸν σπασάμενος. Ὁ δὲ συνιδὼν
οὐ κακῶν ἦν, μοχλὸν τινα πλησίον κείμενον ἀρπάσας
αὐτόν τε ἀποκτείνει τὸν Δημόνακτα πατάξας εἰς τὸν
κρόταφον καὶ τὴν Χαρικλείαν, οὐ μὴδ' ἀπληγῇ ταύτην,
ἀλλὰ καὶ τῷ μοχλῷ πολλάκις καὶ τῷ ξίφει τοῦ Δημό-
νακτος ὕστερον. Οἱ δ' οἰκείται τῶς μὲν ἐσθήκεσαν
ἄφῳ τῷ παραδόξῳ τοῦ πράγματος ἐκπεπληγμένοι,
εἶτα πειρώμενοι συλλαμβάνειν, ὥς καὶ αὐτοῖς ἐπ' αὐτὸν
τὸ ξίφος, ἐκείνοι μὲν ἔφευγον, ὁ Δεινίας δὲ ὑπεξέρχε-
ται τηλικούτον ἔργον εἰργασμένος· καὶ τὸ μέχρι τῆς ἑω-
παρὰ τῷ Ἀγαθοκλεῖ διέτριβεν, ἀναλογιζόμενοι τὰ πε-
πραγμένα καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὅτι ἀποθήσεται
σκοποῦντες· ἔωθεν δὲ οἱ στρατηγοὶ παρῆσαν — ἥδη
γὰρ τὸ πρᾶγμα διεβέβητο — καὶ συλλαβόντες τὸν Δει-
νίαν, οὐδ' αὐτὸν ἔξαρνον ὄντα μὴ οὐχὶ πεφονευκέναι,
ἀπάγουσι παρὰ τὸν ἄρματοσὴν, ὃς ἤρμοξε τὴν Ἀσίαν
τότε· ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ μεγάλῳ ἀναπέμπει αὐτόν· καὶ μετ'
οὐ πολλὸν κατεπέμφθη ὁ Δεινίας εἰς Γύαρον νῆσον τῶν
Κυκλάδων ἐν ταύτῃ φεύγειν εἰς αἰὲς τεταγμένος ὑπὸ βα-
σιλέως.

18. Ὁ δὲ Ἀγαθοκλῆς καὶ τὰλλα μὲν συνῆν καὶ
συναπῆρεν εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ συνεσιῆλθεν εἰς τὸ δι-
καστήριον μόνος τῶν φίλων καὶ πρὸς οὐδὲν ἐνεδέχεν.
Ἐπεὶ δὲ ἥδη ἔφευγεν ὁ Δεινίας, οὐδὲ τότε ἀπελείφθη
τοῦ ἐταίρου, καταδικάσας δὲ αὐτὸς αὐτοῦ διέτριβεν ἐν
Γυάρῳ καὶ συνέφευγεν αὐτῷ, καὶ ἐπειδὴ παντάπασιν
ἠπόρουν τῶν ἀναγκαίων, παραδοὺς ἑαυτὸν τοῖς πορφυ-
ρεῦσι συγκατεδύετο καὶ τὸ γινόμενον ἐκ τούτου ἀποφέρειν
ἔτρεφε τὸν Δεινίαν καὶ νοσήσαντά τε ἐπὶ μήχιστον ἐθε-
ράπευσε καὶ ἀποθανόντος οὐκέτι ἐπανελθεῖν εἰς τὴν ἑαυ-
τοῦ ἠθέλησεν, ἀλλ' αὐτοῦ ἐν τῇ νήσῳ ἔμεινεν αἰσχυρόμε-
νος καὶ τεθνεῦτα ἀπολιπεῖν τὸν φίλον. Τοῦτό σοι
ἔρπον φίλου Ἕλληνας οὐ πρὸ πολλοῦ γανόμενον· ἔτη
γὰρ οὐκ οἶδα εἰ πέντε ἥδη διελήλυθεν, ἀφ' οὗ Ἀγα-
θοκλῆς ἐν Γυάρῳ ἀπέθανε.

ΤΟΞ. Καὶ εἶθε γε, ὦ Μνήσιππε, ἀνώμοτος ὢν
ταῦτα εἰλες, ἵνα καὶ ἀπιστεῖν ἂν ἐδυνάμην αὐτοῖς·
οὕτω Σχυθικὸν τινα φίλον τὸν Ἀγαθοκλεῖα τοῦτον διη-
γήσω. Πλὴν οὖν δέδωκα μὴ τινα καὶ ἄλλον ὅμοιον εἴ-
πης αὐτῷ.

19. ΜΝΗΣ. Ἄκουε τοίνυν καὶ ἄλλον, ὦ Τόξαρι,
Εὐθύδικον τὸν Χαλκιδεά. Διηγείτο δέ μοι περὶ αὐτοῦ
Σιμύλος ὁ ναύκληρος ὁ Μεγαρικὸς ἐπομοσάμενος ἡ
μὴν αὐτὸς ἱορακέναι τὸ ἔργον· πλεῖν μὲν γὰρ ἔφη ἔξ

Dinias jam non obscurus esso Charicleæ pulcher quodam
modo factus denuo : et rursus ancilla, et codicilli, et repre-
hensio, quod diu non venisset : adulatorum etiam concurrere,
facturi spicilegium quum viderent esse adhuc Diniam talem,
quem comederent.

17. Quum autem venturum se ad illam condixisset, et
venisset circa primam quietem, et intus esset, Demonax,
Charicleæ maritus, sive forte fortuna illud senserit, sive re
cum uxore composita (utrumque enim dicitur), consurgens
velut ex insidiis claudi jubet januam aulæ, et comprehendi
Diniam, ignem minans ac flagella, strictoque velut in adulter-
um gladio. At ille videns quantis in malis esset, correpto
vecti quodam prope jacente, tum ipsum Demonactem per-
cussu tempore interficit, tum Charicleam, nec una hanc plagam
verum et vecti sæpius, et deinde Demonactis gladio. Servi
autem, qui muti adhuc astiterant inopinata re perculsi,
jam comprehendere illum tentantes, quum ipsos quoque
gladio invaderet, se subducebant, et Dinias, tanto patrato
facinore, clanculum exit, inde ad auroram usque moratur
apud Agathoclem, ubi perpendunt acta, et de futuris, quem
res exitum habitura esset, considerant. Mane vero adsunt
magistratus, re jam rumoribus dilata, et comprehensum
Diniam, qui nec ipse cædem a se factam negaret, ad Præ-
sidem, qui tum regebat Asiam, abducunt. At ille mittit ad
Imperatorem : neque ita multo post relegatur Dinias in
Gyarum insulam, unam Cycladum, exulare in ea perpetuo
jussus ab Imperatore.

18. Agathocles autem quum alias illum comitatus est, tum
navigavit cum illo in Italiam, et in judicium venit amico-
rum solus, et nulla in re illi defuit. Et quum jam exularet
Dinias, ne tum quidem a sodali destitutus est, qui velut ipse
se damnans, in Gyaro moraretur, exulans cum illo ; et quum
omnino rebus necessariis deficerentur, locata purpurariis
opera, cum his urinabat, mercedulaque inde accepta alebat
Diniam. Egrotantem quoque diutissime curavit ; ac ne
mortuo quidem illo redire in patriam voluit, sed ibidem in
insula mansit, qui mortuum etiam amicum relinquere pu-
dori sibi duceret. Hoc tibi factum amici Græci non ita diu
est ex quo contigit : anni enim nescio an quinque abierint, a
quo Gyaris mortuus est Agathocles.

ΤΟΞ. Utinam vero injuratus, Mnesippe, ista narrasses, ut
etiam fidem negare illis possem : adeo Scythicum quendam
amicum Agathoclem istum narrasti. Verum enim metuo
ne quem alium dicas illi similem.

19. MNES. Audi ergo alium etiam, Toxari, Euthydicum
Chalcidensem. Narravit autem mihi de illo Simylus naucle-
rus Megarensis jurans, se rem vidisse ipsum. Navigasse

Ἰταλίας Ἀθήναζε περὶ δύσιν Πλειάδος συλλογμαίους τινὰς ἀνθρώπους κομίζων, ἐν δὲ τούτοις εἶναι καὶ τὸν Εὐθύδικον καὶ μετ' αὐτοῦ Δάμωνα, Χαλκιδεά καὶ τοῦτον, ἑταῖρον αὐτοῦ· ἡλικιώτας δὲ εἶναι, τὸν μὲν Εὐθύδικον ἐρρωμένον καὶ καρτερόν, τὸν δὲ Δάμωνα ὑποχρον καὶ ἀσθενικόν, ἄρτι ἐκ νόσου μακρᾶς, ὡς ἐδόκει, ἀνιστάμενον. Ἄγχι μὲν οὖν Σικελίας εὐτυχῶς διαπλεῦσαι ἔφη ὁ Σιμύλος σφᾶς· ἐπεὶ δὲ τὸν πορθμὸν διαπεράσαντες ἐν αὐτῷ ᾗδῃ τῷ Ἰονίῳ ἐπλεον, χειμῶνα μέγιστον ἐπιπεσεῖν αὐτοῖς. Καὶ τὰ μὲν πολλὰ τί ἂν τις λέγοι, τρικυμίας τινὰς καὶ στροβίλους καὶ χαλάζας καὶ ἄλλα ὅσα χειμῶνος κακὰ; ἐπεὶ δὲ ᾗδῃ σφᾶς κατὰ τὴν Ζάκυνθον εἶναι ἀπὸ ψιλῆς τῆς κεφαλᾶς πλέοντας, ἔτι καὶ σπείρας τινὰς ἐπισυρομένους, ὡς τὸ ῥόθιον ἐπιδέχεσθαι τῆς ὁρμῆς, περὶ μέσας νύκτας οἷον ἐν τοσούτῳ σάλῳ ναυτιάσαντα τὸν Δάμωνα ἐμῆν ἐγκεχυρότα εἰς τὴν θάλατταν· εἴτα, οἶμαι, τῆς νεῶς βιζιότερον ἐς ὃ ἐκεκρύβετο μέρος ἐπικυλιθείσης καὶ τοῦ κύματος συναπώσαντος, ἐκπεσεῖν αὐτὸν ἐπὶ κεφαλῇ ἐς τὸ πέλαιος, οὐδὲ γυμνὸν τὸν ἄθλιον, ὡς ἂν καὶ ῥᾶον δύνασθαι νεῖν· εὐθὺς οὖν βοᾶν πνιγόμενον καὶ μόγις ἑαυτὸν ὑπερέχοντα τοῦ κλύδωνος.

20. Τὸν δὲ Εὐθύδικον, ὡς ἤκουσε — τυχεῖν δὲ γυμνὸν ἐν τῇ εὐνῇ ὄντα — ῥῖψαι ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλατταν καὶ καταλαβόντα τὸν Δάμωνα ᾗδῃ ἀπαγορεύοντα — φαίνεσθαι γὰρ ἐπὶ πολὺ ταῦτα τῆς σελήνης καταλαμπούσης — συμπαράνῃσθαι καὶ συγκουφίζειν σφᾶς δὲ ἐπιθυμῆν μὲν αὐτοῖς βοηθεῖν καὶ ἐλεεῖν τὴν συμφορὰν τῶν ἀνδρῶν, μὴ δύνασθαι δὲ μεγάλῳ τῷ πνεύματι ἐλαυμένους· πλὴν ἐκεῖνά γε ποιῆσαι, φελλούς τε γὰρ πολλοὺς ἀφεῖναι αὐτοῖς καὶ τῶν κοντῶν τινὰς, ὡς ἐπὶ τούτων ἀπονῆξαιτο, εἰ τι αὐτῶν περιτύχοιεν, καὶ τέλος καὶ τὴν ἀποδόθραν αὐτῇ οὐ μικρὰν οὔσαν. Ἐννόησον τοίνυν πρὸς θεῶν, ἦντινα ἂν τις ἄλλην ἐπίδειξις ἐπιδείξαιτο εὐνοίας βεβαιότεραν πρὸς ἄνδρα φίλον ἐν νυκτὶ ἐκπεσόντα ἐς πέλαιος οὕτως ἡγρωμένον ἢ κοινωνήσας τοῦ θανάτου; καὶ μοι ἐπ' ὀφθαλμῶν λαβὲ τὴν ἐπανάστασιν τῶν κυμάτων, τὸν ἦχον τοῦ ὕδατος ἐπικλωμένου, τὸν ἄφρον ἐκπεσόντα, τὴν νύκτα, τὴν ἀπόγνωσιν, εἴτα ἀποπνιγόμενον ἐκείνον καὶ μόγις ἀνακύπτοντα καὶ τὰς χεῖρας ὀρέγοντα τῷ ἑταίρῳ, τὸν δὲ ἐπιπηδῶντα εὐθὺς καὶ συννέοντα καὶ δεδιότα μὴ προαπολήται αὐτοῦ ὁ Δάμων· οὕτω γὰρ ἂν μάθοις ὡς οὐκ ἀγεννῇ σοι καὶ τοῦτον φίλον τὸ Εὐθύδικον διηγῆσά μην.

21. ΤΟΞ. Πότερον δὲ ἀπώλοντο, ὦ Μνήσιππε, οἱ ἄνδρες, ἢ τις αὐτοῖς ἐκ παραλόγου σωτηρία ἐγένετο; ὡς ἔγωγε οὐ μετρίως δέδοικα ὑπὲρ αὐτῶν.

ΜΝΗΣ. Θάρρει, ὦ Τόξари, ἐσώθησαν καὶ ἔτι καὶ νῦν εἰσιν Ἀθήνησιν ἄμφω φιλοσοποῦντες. Ὅ μὲν γὰρ Σιμύλος ταῦτα μόνον εἶχε λέγειν, ἃ ποτε εἶδε τῆς νυκτός, τὸν μὲν ἐκπύπτοντα, τὸν δὲ ἐπιπηδῶντα καὶ νηχομένους, ἐς ὅσον ἐν νυκτὶ καθορᾶν ἐδύνάτο. Τὰ δὲ ἀπὸ τούτου οἱ ἄμφω τὸν Εὐθύδικον αὐτοὶ διηγῶνται·

ninurum se dixit ex Italia Athenas versus circa Vergiliarum occasum, cum vectoribus hinc inde collectis : in hisce autem fuisse Euthydicum, et cum illo Damonem, Chalcidensem hunc quoque, illius sodalem : fuisse autem æquales, ceterum Euthydicum valentem ac robustum, Damonem vero subpallidum et imbecillum, qui e longo morbo videretur modo convalescere. Atque ad Siciliam usque feliciter ipsos navigasse, retulit mihi Simylus : superato autem freto, in Ipso jam Ionio navigantes, tempestate oppressos maxima. Quid autem attinet dicere multa illa, fluctus decumanos, et turbines, et grandines, et reliqua tempestatis mala? quum jam prope Zacynthum essent, nuda navigantes antenna et spiras quasdam ad impetum undæ excipiendum trahentes, media circiter nocte, nauseantem, ut in tanta agitatione, Damonem vomuisse proclinato versus mare corpore. Tum navi, puto, violentius in eam partem in quam incubuerat inclinata, et fluctu simul depellente, præcipitem excidisse in pelagus, ne nudum quidem miserum, ut natare posset facilius. Statim igitur clamasse ut qui jam suffocetur, et vix se supra fluctus teneat.

20. Euthydicum vero, quum audisset (fuisse autem forte in cubili nudum), abjecisse se in mare, et comprehenso Damonem, jam victo ac despondenti animum (videri potuisse autem pleraque fulgente luna), adnatasse, eumque sublevasse. Illos autem cupiisse quidem opem ferre, et miseratos casum hominum, sed non potuisse, a magno vento actos : at illa certe fecisse, suberis frusta multa illis projecisse et contos aliquot, ut illorum ope enatarent, si quid illorum nanciscerentur, et ipsum denique navis pontem non parvum. Cogita jam, per deos, quod quis aliud specimen ostendat firmius benevolentiae adversus amicum, delapsum noctu in mare adeo efferatum, quam si in mortis ipsius societatem veniat? Et intueri mihi animo fluctus insurgentes, sonitum se frangentis aquæ, circum ferventem spumam, noctem, desperationem : deinde illum jam in eo ut suffocetur, et vix capite eminentem, tendentemque manus amico; hunc vero desilientem statim, et natantem una, ac metuentem ne ante se Damon pereat : sic enim discas minime ignavum me tibi hunc etiam amicum narrasse, Euthydicum.

21. TOX. Utrum vero interierunt, Mnesippe, illi viri, an aliqua illis ex insperato salus contigit? nam haud mediocriter equidem illis metuo.

MNES. Bono esto animo, Toxari : servati sunt, et nunc adhuc sunt Athenis, ambo philosophiæ dantes operam. Simylus enim hæc sola habuit dicere, quæ quondam illa nocte viderat, excidere alterum, alterum saltu istum sequi, natare ambos, quantum videre noctu poterat : reliqua ipse

τὸ μὲν γὰρ πρῶτον φελλοῖς τισι περιπεσόντας ἀνέγειν ἐπὶ τούτων ἑαυτοὺς καὶ ἀπονήχασθαι πονήρως, ὕστερον δὲ τὴν ἀποβάθραν ἰδόντας ᾗδῃ πρὸς ἑω προσνήξασθαι τε αὐτῇ καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιβάντας εὐμαρῶς προσενεχθῆναι τῇ Ζακύνθῳ.

22. Μετὰ δὲ τούτους οὐ φαύλους ὄντας, ὡς ἔγωγ' ἂν εἴποιμι, ἀκούσον ᾗδῃ τρίτον ἄλλον οὐδὲν τι χείρονα αὐτῶν. Εὐδαμίδας Κορίνθιος Ἀρεταίῳ τῷ Κορινθίῳ καὶ Χαριζένῳ τῷ Σικυωνίῳ φίλοις ἐκέχρητο εὐπόροις οὗσι πενέστατος αὐτὸς ὢν· ἐπεὶ δὲ ἀπέθνησκε, διαθήκας ἀπέλιπε τοῖς μὲν ἄλλοις ἰσως γελόιας, σοὶ δὲ οὐκ οἶδα εἰ τοιαῦται δόξουσιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ καὶ φιλίῳ τιμῶντι καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ πρωτείων ἀμειλλωμένῳ ἐγγράπτο γὰρ ἐν αὐταῖς, Ἀπολείπω Ἀρεταίῳ μὲν τὴν μητέρα μου τρέφειν καὶ γηροκομεῖν, Χαριζένῳ δὲ τὴν θυγατέρα μου ἐκδοῦναι μετὰ προικὸς, ὅπσῃ ἂν πλείστην ἐπιδοῦναι παρ' αὐτοῦ δύνῃται — ᾗν δὲ αὐτῷ καὶ μήτηρ πρεσβυτίς καὶ θυγάτριον ὥραϊον ᾗδῃ γάμου — ᾗν δὲ τι ἄτερος αὐτῶν ἐν τοσούτῳ πάθῃ, καὶ τὴν ἐκείνου μερίδα, φησὶν, ἔχῃτω ὁ ἕτερος. Τούτων ἀναγνωσθεῖσάν τῶν διαθηκῶν οἱ τὴν πενίαν μὲν εἰδότες τοῦ Εὐδαμίδα, τὴν φιλίαν δὲ, ἣ πρὸς τοὺς ἀνδρας ᾗν αὐτῷ, ἀγνοοῦντες ἐν παιδιᾷ τὸ πρᾶγμα ἐποιούντο καὶ οὐδεὶς οὐ γελῶν ἀπληλάττετο, ὅσον Ἀρεταῖος καὶ Χαριζένος οἱ εὐδαίμονες κλῆρον διαδέχονται, λέγοντες, εἴπερ ἀποτίσουςιν Εὐδαμίδα καὶ ζῶντες αὐτοὶ κληρονομήσονται ὑπὸ τοῦ νεκροῦ.

23. Οἱ κληρονόμοι δὲ, οἷς ταῦτα κατελείπειτο, ὡς ἤκουσαν, ἤκον εὐθὺς διαιτῶντες τὰ ἐκ τῶν διαθηκῶν. Ὅ μὲν οὖν Χαριζένος πέντε μόνας ἡμέρας ἐπιβιούς ἀπέθανεν, ὁ δὲ Ἀρεταῖος ἄριστος κληρονόμων γενόμενος τὴν τε αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκείνου μερίδα παραλαβὼν τρέφει τε τοῦ Εὐδαμίδα τὴν μητέρα καὶ τὴν θυγατέρα οὐ πρὸ πολλοῦ ἐκδέδωκεν, ἀπὸ ταλάντων πέντε ὧν εἶχε, δύο μὲν τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ, δύο δὲ τῇ τοῦ φίλου ἐπιδούς, καὶ τὸν γάμον γε αὐταῖν ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας ἤξιωσε γενέσθαι. Τί σοι δοκεῖ, ὦ Τόξαρι, ὁ Ἀρεταῖος οὗτος; ἄρα φαῦλον παράδειγμα φιλίας παρεσχῆσθαι τοιαῦτα κληρονομήσας καὶ μὴ προδοῦς τὰς διαθήκας τοῦ φίλου; ἢ τίθεμεν καὶ τούτον ἐν ταῖς τελείαις ψήφοις μίαν τῶν πέντε εἶναι;

ΤΟΞ. Καὶ οὗτος μὲν καλὸς· ἐγὼ δὲ τὸν Εὐδαμίδα πολλὸν μᾶλλον ἐθαύμασα τοῦ θάρρους ὃ εἶχεν ἐπὶ τοῖς φίλοις. Ἐδήλου γὰρ ὡς καὶ αὐτὸς ἂν τὰ θμιοῖα ἐπραξεν ἐπ' αὐτοῖς, εἰ καὶ μὴ ἐν διαθήκαις ταῦτα ἐνεγέγραπτο, ἀλλὰ πρὸ τῶν ἄλλων ἦκεν ἂν ἄγραφος κληρονόμος τῶν τοιούτων.

24. ΜΝΗΣ. Εὖ λέγεις. Τέταρτον δὲ σοὶ διηγῆσομαι, Ζηνόθεμιν τὸν Χαρμολεῶ Μασσαλίηνθεν· εἰδείχθη δὲ μοι ἐν Ἰταλίᾳ πρεσβεύοντι ὑπὲρ τῆς πατρίδος καλὸς ἀνὴρ καὶ μέγας καὶ πλούσιος, ὡς ἐδόκει· παρεκάθητο δὲ αὐτῷ γυνὴ ἐπὶ ζεύγους ὁδοποροῦντι τὰ τε ἄλλα εἰδεχθῆς καὶ ξηρὰ τὸ ἥμισυ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένη, παλλώδῃ τὴν τι καὶ ἀπρόσιτον μορμολυ-

narrat Euthydicus : primo quidem quum in suberis quædam frustra incidissent, illis se sustinuisse, et ægre natasse ; postridie autem jam ponte navis conspecto, versus lucis exortum, ad illum adnatasse, eoque consensu, quantum supererat spatii, facile ad Zacynthum appulisse.

22. Post hos autem non malos, ut ego dixerim, audi jam tertium alium, nihil illis deteriozem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio et Charixeno Sicyonio amicis usus fuerat, copiosis hominibus, pauperrimus ipse. Moriens autem testamentum reliquit, aliis forte ridiculum; tibi vero nescio an tale sit visurum, viro bono et magni amicitiam æstimanti, et de primo illius præmio certanti. Scriptum autem in illo erat, Relinquo Aretæo alendam matrem meam curandamque illius senectutem; Charixeno autem filiam meam collocandam dote, quam maximam dare e re sua familiari poterit (erat illi mater anus, et puella nuptis jam matura) : si vero alterutri illorum aliquid humanitas interea accadat, etiam illius partem, inquit, habeat alter. His apertis tabulis, qui paupertatem scirent Eudamidæ, amicitiam autem, quam cum illis viris habuerat, ignorarent, pro ludo rem habere, et nemo non ridens abire, Quantam, dicentes, Aretæus et Charixenus, beati illi, hereditatem accipient, si quidem solvent Eudamidæ, et viventes ipsi heredem habebunt mortuum !

23. At heredes, quibus relicta ista fuerant, quum audissent, veniunt statim et hereditatem ex tabulis cernunt. Ac Charixenus quidem quinque solis diebus superstes moritur : Aretæus autem, optimus heredum, tum illius, tum sua parte ascita, et matrem alit Eudamidæ, et filiam nuper elocavit, de quinque, quæ habebat, talentis duo quidem filię suæ, duo autem amici filię in dotem tribuens, nuptiis utriusque in eundem diem collatis. Quid tibi videtur, Toxari, Aretæus hic? parvumne se exemplum amicitię præstitisse, tanta hereditate adita, non prodito amici testamento? an ponimus hunc quoque in perfectis calculis, ut de quinque unus sit?

ΤΟΞ. Etiam hic honestus : at ego Eudamidam multo magis admiratus sum fiduciæ causa, quam de amicis habuit. Ostendit enim se quoque eadem pro illis fuisse facturum, etiamsi non scripta essent ista in tabulis, sed ante alios nec scriptum talium heredem venturum fuisse.

24. ΜΝΗΣ. Recte dicis. Sed quartum tibi narrabo Zenothemin Charmolei filium, Massiliensem. Ostensus est autem mihi in Italia, quum legatione pro patria fungerer, vir pulcher et magnus et dives, ut videbatur : assidebat autem illi mulier jumentis junctis iter facienti, tum alias deformis, tum dimidia parte, dextra, arida, et excusso oculo foeda, contumeliosissime habitum a fortuna et cui

καίων. Ἐῖτα ἐπεὶ ἐθαύμασα εἰ καλὸς οὗτος καὶ ὠραῖος ὢν ἀνέχεται παροχουμένην τοιαύτην αὐτῷ γυναῖκα, ὁ δὲ ἰδὼς αὐτὸν διηγείτο μοι τὴν ἀνάγκην τοῦ γάμου ἀκριβοῦς εἰδὼς ἕκαστα· Μασσαλιώτης δὲ καὶ αὐτὸς ἦν. Μενεκράτει γάρ, ἔφη, τῷ πατρὶ τῆς δυσμόρφου ταύτης φίλος ἦν ὁ Ζηνόθεμις πλουτοῦντι καὶ τιμωμένῳ ὁμοτίμος ὢν. Χρόνῳ δὲ ὁ Μενεκράτης ἀφῆρέθη τὴν οὐσίαν ἐκ καταδίκης, ὅτεπερ καὶ ἄτιμος ἐγένετο ὑπὸ τῶν ἐξακοσίων ὡς ἀποφηνάμενος γνῶμην παράνομον. Οὕτω δὲ οἱ Μασσαλιῶται κολάζουмен, ἔφη, εἰ τις παράνομα γράφῃεν. Ἐλυπεῖτο οὖν ὁ Μενεκράτης καὶ ἐπὶ τῇ καταδίκῃ καὶ ἐπεὶ ἐκ πλουσίου πένης καὶ ἐξ ἐνδοξοῦ ἀδόξος ἐν ὀλίγῳ ἐγένετο· μάλιστα δὲ αὐτὸν ἡνία θυγάτηρ αὐτῇ ἐπίγαμος ἦδη ὀκτωκαιδεκαετίας οὔσα, ἣν οὐδὲ μετὰ πάσης τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, ἣν πρὸ τῆς καταδίκης ἐκέκτητο, ἠξίωσεν ἂν τις τῶν γε ἀγενῶν καὶ πενήτων βράδιος παραλαβεῖν οὕτω κακοδαίμονα οὔσαν τὴν ἄψιν. Ἐλέγετο δὲ καὶ καταπίπτειν πρὸς τὴν σελήνην αὐξανομένην.

25. Ὡς δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Ζηνόθεμιν ἀπωδύρετο, Θάρρει, ἔφη, ὦ Μενεκράτες, οὔτε γὰρ ἀπορήσεις τῶν ἀναγκαίων καὶ ἡ θυγάτηρ σου ἄξιον τοῦ γένους ἐθήσει νυμφίον τινά· καὶ ταῦτα ἅμα διεῖδων λαδόμενος αὐτὸν τῆς δεξιᾶς ἦγεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ τὴν τε οὐσίαν πολλὴν οὔσαν ἐνείματο πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνον παρασκευασθῆναι καλεῦσας εἰστία τοὺς φίλους καὶ τὸν Μενεκράτην, ὡς δὴ τινὰ τῶν ἐταίρων πεπεικῶς ὑποστῆναι τῆς κόρης τὸν γάμον. Ἐπεὶ δὲ ἐδεδέπνητο αὐτοῖς καὶ ἔσπεισαν τοῖς θεοῖς, ἐνταῦθα δὴ μεστὴν αὐτῷ τὴν φιάλην προτείνας, Δέδεξο, εἶπεν, ὦ Μενεκράτες, παρὰ τοῦ γαμβροῦ τὴν φιλοτησίαν· ἄξομαι γὰρ ἐγὼ τήμερον τὴν σὴν θυγατέρα Κυδιμάχην· τὴν προίκα δὲ πάλαι εἰληφα, τάλαντα πέντε καὶ εἰκοσι. Τοῦ δὲ, Ἄπαγε, λέγοντος, μὴ σὺ γε, ὦ Ζηνόθεμι, μὴ οὕτω μανεῖν, ὡς περιεῖδεν σε νῦν καὶ καλὸν ὄντα κόρον αἰσχρῶ καὶ λευωμένην συγκαταzeugνύμενον· ὁ δὲ, ταῦτα διεξιόντας, ἀράμενος τὴν νύμφην ἀπῆγε ἐς τὸν θάλαμον καὶ μετ' ὀλίγον προῆλθε διακορήσας αὐτήν· καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου συνέστιν ὑπεραγαπῶν καὶ πάντῃ ὡς ὁρᾷς περιεγόμενος αὐτήν.

26. Καὶ οὐχ ὅπως αἰσχύνεται τῷ γάμῳ, ἀλλὰ καὶ σεμννομένην δοικεν, ἐπιδεικνύμενος εἰς καταφρονεῖ μὲν τῶν ἐν τῷ σώματι καλῶν ἢ αἰσχρῶν καὶ πλούτου καὶ δόξης, ἀφορᾷ δὲ ἐς τὸν φίλον καὶ τὸν Μενεκράτην· οὐδὲ οἶεται χεῖρω πρὸς φίλιαν ὑπὸ τῆς ψήφου τῶν ἐξακοσίων γεγονέναι. Πλὴν ἦδη γε τούτων οὕτως αὐτὸν ἡμίψατο καὶ ἡ τύχη· παιδίον γὰρ πάγκαλον ἐκ τῆς αἰσχίστης αὐτῷ ταύτης ἐγένετο. Καὶ πρῶτον γε ἐπεὶ ἀράμενος αὐτὸ εἰσεκόμισεν ὁ πατὴρ εἰς τὸ βουλευτήριον θαλλῷ ἐστεμμένον καὶ μέλανα ἀμπερόμενον, ὡς ἐλεεινότερον φανεῖν ὑπὲρ τοῦ πάππου, τὸ μὲν βρέφος ἀνεγέλασε πρὸς τοὺς βουλευτάς καὶ συνεκρότει τῷ χεῖρι, ἡ βουλὴ δὲ ἐπικλασθεῖσα πρὸς αὐτὸ ἀφίησι τῷ Μενεκράτει τὴν καταδίκην, καὶ ἦδη ἐπιτιμὸς ἐστὶ τηλικούτῳ συνη-

appropinquare nolles terculamentum. Deinde quum admirarer quod pulcher iste et formosus sustineret vehi secum talem mulierem, ille qui virum mihi ostenderat (nam accurate noverat omnia, Massiliensis et ipse), necessitatem illarum nuptiarum mihi enarravit. Menecrati nimirum, ait, patri deformis istius mulieris, amicus erat Zenothemis, diviti et honorato, ejusdem ipse quoque fastigii. Procedente vero tempore Menecrates judicio facultatibus suis privatus est, quo tempore etiam honos illi a sexcentis senatoribus ademtus, ut qui sententiam contra leges tulisset; ita autem, inquit, Massilienses punimus, si quis contra leges aliquid pronulget. Tristis ergo Menecrates tum propter damnationem, tum quod ex divite pauper, et ex nobili ignobilis parvo adeo intervallo factus esset; maxime vero cruciabatur ob filiam hanc, nubilem jam et duodeviginti annorum, quam ne cum omni quidem patris substantia, quam ante damnationem habuerat, voluisset aliquis vel ignobilium et pauperum facile, cum infelici illa forma, ducere. Dicebatur autem etiam concidere ad lunæ incrementa.

25. Hæc quum deploraret apud Zenothemin, ille, Bono, inquit, animo esto, Menecrates; neque enim necessaria tibi deerunt et filia tua dignum suo genere sponsum inveniet: ac cum his dictis dextra illius prehensa domum secum suam illum deducit; suasque opes, quæ magnæ erant, cum illo dividit, et cæna parari jussa amicos excipit convivio, ipsunque Menecratem, velut amicorum alicui persuasisset puellæ adire nuptias. Quum vero cœnati essent, et diis libassent; hic plenam illi phialam propinans, Accipe, inquit, Menecrates, a genero poculum amicitiae! ducam enim ego hodie tuam filiam Cydimachen; dotem accepi olim, talenta quinque et viginti. Illo vero dicente, Apage, noli hoc facere, Zenothemi! ne ita ego insaniam, ut videre te possim, juvenem et pulchrum, puellæ turpi et male affectæ junctum. At ille, hæc dicente patre, ablata sponsa in thalamum abit, et inde prodit paullo post virginitate illius interfecta: et ab illo inde tempore cum illa vivit vehementer illam amans, et ubique, uti vides, illam secum circumducens.

26. Et tantum abest ut hujus eum matrimonii pœniteat, ut glorianti eo videatur similis, ostendens contemni a se vel pulchra vel turpia corporis, et divitias, et splendorem; respici vero amicum et Menecratem, quem non putet deteriozem ad amicitiam suffragiis sexcentorum factum. Verumtamen pro his hoc jam ipsi præmium fortuna retulit: puer enim illi pulcherrimus ex turpissima hæc natus est. Et nuper, quum suis illum manibus intulisset in senatum pater, ramo olivæ redimitum et pulla veste indutum, ut miserabilior videretur pro avo deprecans, arrisit senatoribus puer, et plausum manibus dedit: fractus autem eo spectaculo senatus, damnationem remisit Menecrati; et jam honoribus restitutus est, advocato tali apud sena-

γόρῳ χρησάμενος πρὸς τὸ συνέδριον. Τοιαῦτα ὁ Μασσαλιώτης ἔλεγε τὸν Ζηνόθεμιν εἰργάσθαι ὑπὲρ τοῦ φίλου, ὡς ὁρᾷς, οὐ μικρὰ οὐδὲ ὑπὸ πολλῶν ἂν Σκυθῶν γεγόμενα, οἳ γε κἂν τὰς παλλακὰς ἀκριβῶς τὰς καλλίστας ἐκλέγεσθαι λέγονται.

27. Λοιπὸς ἡμῖν ὁ πέμπτος καὶ μοι δοκῶ οὐκ ἄλλον εἶναι Δημητρίου τοῦ Σουνιεύος ἐπιλαθόμενος· συνεκπεύσας γὰρ ἐς τὴν Αἴγυπτον ὁ Δημήτριος Ἀντιφίλῳ τῷ Ἀλωπεκῆθεν ἐταίρῳ ἐκ παίδων ὄντι καὶ συνεφέρω συνῆν καὶ συνεπαιδεύετο αὐτὸς μὲν τὴν ἀσχησιν τὴν Κυνικὴν ἀσκούμενος ὑπὸ τῷ Ῥοδίῳ ἐκείνῳ σοφιστῇ, ὁ δὲ Ἀντίφίλος Ιατρικὴν ἄρα ἐμελέτα. Καὶ ὁ γὰρ ποτε ὁ μὲν Δημήτριος ἔτυχεν ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀποδημῶν κατὰ θέαν τῶν πυραμίδων καὶ τοῦ Μέμνονος· ἤκουε γὰρ ταῦτα ἐξ ἡφλάς οὐσας μὴ παρῆχεσθαι σκίαν, τὸν δὲ Μέμνονα βοᾶν πρὸς ἀνατέλλοντα τὸν ἥλιον· τούτων ἐπιθυμήσας Δημήτριος, θεὰς μὲν τῶν πυραμίδων, ἀκροάσεως δὲ τοῦ Μέμνονος, ἀνεπεπλευκεὶ κατὰ τὸν Νεῖλον ἔκτον ἤδη μῆνα ὀκνήσαντα πρὸς τὴν δόδον καὶ τὸ θάλαπος ἀπολιπὼν τὸν Ἀντίφιλον.

28. Ὁ δὲ ἐν τοσούτῳ συμφορᾷ ἐχρήσατο μάλα γενναίως τινὸς φίλου δεομένη· οἰκέτης γὰρ αὐτοῦ Σύρος καὶ τοῦνομα καὶ τὴν πατρίδα, ἱεροσύλοις τισὶ κοινωήσας συνεισῆλθέ τε αὐτοῖς ἐς τὸ Ἀνουβίδειον καὶ ἀποσυλήσαντες τὸν θεὸν χρυσᾶς τε φιάλας δύο καὶ κηρύκιον, χρυσοῦν καὶ τοῦτο, καὶ κυνοκεφάλους ἀργυροῦς καὶ ἄλλα τοιαῦτα κατέθεντο πάντα παρὰ τῷ Σύρῳ· εἴτε ἔμπεσόντες — ἐάλωσαν γὰρ τι ἀπεμπολῶντες — ἅπαντα εὐθὺς ἔλεγον στρεβλούμενοι ἐπὶ τοῦ τροχοῦ καὶ ἀγόμενοι ἤκον ἐπὶ τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀντιφίλου καὶ τὰ φάρια ἐξέφερον ὑπὸ κλίτῃ τινὶ ἐν σκοτεινῇ κείμενα. Ὁ τε οὖν Σύρος ἐδέδετο εὐθὺς καὶ ὁ δεσπότης αὐτοῦ Ἀντίφίλος, οὗτος μὲν καὶ μεταξὺ ἀκρωόμενος τοῦ διδασκάλου ἀνασπασθεὶς ἐβόηθει δὲ οὐδεὶς, ἀλλὰ καὶ οἱ τέως ἐταῖροι ἀπεστρέφοντο ὥς τὸ Ἀνουβίδειον σεσυληκότα καὶ ἀσέβημα αὐτῶν ἡγούντο εἶναι, εἰ συνέπιόν ποτε ἢ συνεισπᾶθησαν αὐτῷ. Καὶ οἱ λοιποὶ δὲ τῶν οἰκετῶν, δύο ὄντες, ἅπαντα ἐκ τῆς οἰκίας συσκευασάμενοι ὤχοντο φεύγοντες.

29. Ἐδέδετο οὖν ὁ ἄθλιος Ἀντίφίλος πολλὴν ἤδη χρόνον ἁπάντων ὅσοι ἦσαν κακοῦργοι ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, μιαιφώτατος εἶναι δοκῶν καὶ ὁ ἐπὶ τῶν δεσμῶν Αἰγύπτιος, δεισιδαίμων ἄνθρωπος, ὥς το χαρμίσθαι καὶ τιμωρήσῃν τῷ θεῷ βαρὺς τῷ Ἀντιφίλῳ ἐφειστικός. Εἰ δ' ἀπολογουίτῃ ποτε λέγων ὡς οὐδὲν τοιοῦτον εἰργασταί, ἀναίσχυντος ἐδόκει καὶ πολὺ πλέον ἐπὶ τούτῳ ἔμισετο. Ὑπενόει τοιγαροῦν ἤδη καὶ πονήρως εἶχεν ὅσον εἰκὸς χαμαὶ καθεύδοντα καὶ τῆς νυκτὸς οὐδὲ ἀποταίνειν τὰ σκέλη δυνάμενον ἐν τῷ ἔϋλῳ κατακεκλεισμένα· τῆς μὲν γὰρ ἡμέρας ὁ κλοιὸς ἔρκει καὶ ἡ ἑτέρα χεὶρ πεπεδημένη, εἰς δὲ τὴν νύκτα ἔδει δλον καταδέδασθαι. Καὶ μὴν καὶ τοῦ οἰκίματος ἡ δυσοσμία καὶ τὸ πνίγος ἐν ταύτῃ πολλῶν δεδεμένων καὶ στενοχωρουμένων καὶ μολὶς ἀναπνεόντων καὶ τοῦ σιδήρου ὁ ψό-

tum usus. Talia Massiliensis dixit acta a Zenothemi in amici gratiam, non parva, ut vides, neque a Scythis multis exspectanda, qui quidem pellices adeo pulcherrimas cum cura dicantur eligere.

27. Superest nobis quintus : et videor mihi non alium dicturus Suniensi Demetrio praetermisso. Quum navigasset enim in Aegyptum Demetrius cum Antiphilo Alopecien-si, suo a pueris inde sodali et aequali, una vivebat atque instituebatur, Cynicas ipse sectatus exercitationes, sub sophista illo Rhodio; Antiphilus autem medicinam meditabatur. Aliquando Demetrius peregrinatur per Aegyptum pyramidas visurus et Memnonem : audiebat enim illas, quantumvis altas, umbram non praebere; Memnonem autem ad orientem solem exclamare. Horum ergo cupidus, nempe videndarum pyramidum ac Memnonis audiendi, adverso Nilo sextum jam mensem navigaverat, relicto Antiphilo, quem via et aestus deterruerant.

28. Atque hic interim in calamitatem incidit, quae maxime generoso amico indigeret. Servus enim illius Syrus nomine et patria, societate cum sacrilegis quibusdam inita, ingressus cum illis est templum Anubidis. Hi spoliato deo, phialas ex auro duas, et caduceum, aureum ipsum quoque, et canino capite simios argenteos, aliaque id genus, deposuerunt apud Syrum omnia. Deinde incidentes in vincula (deprehenso enim fuerant vendentes aliquid) omnia statim rota quum torquerentur, fassi sunt, ductique in hospitium Antiphili venerunt, protuleruntque res furtivas sub lectulo quodam in obscuro jacentes. Syrus ergo vincitus statim est, et herus illius Antiphilus; hic quidem, dum magistrum audit, abstractus, auxiliante nemine, sodalibus qui adhuc fuerant eum, velut qui Anubidis aedem sacrilegio violasset, aversantibus, impiatosque se putantibus, si quando cum ipso computationem aut cornam obiissent. Ceteri autem servi duo, convasatis quae in domo erant omnibus, aufugere.

29. Vincitus igitur miser Antiphilus jam satis diu, et pro impuriissimo omnium, quotquot malefici in carcere erant, habitus fuerat : et carceris custos Aegyptius, superstitiosus homo, putabat gratum facere se deo et illius ulcisci injurias, si gravis instaret Antiphilo. Si vero quando causam diceret, se nihil tale fecisse, impudens videbatur, majorique eam ipsam ob causam erat in odio. Jam igitur aegrotabat aliquantum, et male habebat, ut probabile erat qui jaceret humi, et ne noctu quidem extendendorum pedum facultatem haberet, inclusorum nempe nervo : interdiu enim numella sufficiebat, et manus altera compedita; noctu autem vinciri totum oportebat. Verum etiam foedus odor carceris, et aestus, multis in eodem loco vinctis et angusto confertis, vixque respirantibus, et ferri stridor, et parum

φος καὶ ὕπνος ὀλίγος ταῦτα πάντα χαλεπὰ ἦν καὶ ἀφόρητα οἷον ἀνδρὶ ἐκείνων ἀήθει καὶ ἀμελετήτῳ πρὸς οὕτω σκληρὰν τὴν δίαιταν.

30. Ἀπαγορεύοντος δὲ αὐτοῦ καὶ μηδὲ σίτον αἰρεῖσθαι θέλοντος ἀρικνεῖται ποτε καὶ ὁ Δημήτριος οὐδὲν εἰδὼς τῶν ἤδη γεγεννημένων. Καὶ ἐπειδὴ ἔμαθεν, ὡς εἶχεν εὐθὺς ἐπὶ τὸ δεσμοτήριον ὁρμαῖος ἐλθὼν τότε μὲν οὐκ εἰσεδέχθη, ἐσπέρα γὰρ ἦν, καὶ ὁ δεσμοφύλαξ πάλαι κεκλεικώς τὴν θύραν ἐκάθειδε φρουρεῖν τοῖς οἰκέταις παρακελευσάμενος· ἐύθεν δὲ εἰσέρχεται πολλὰ ἱκετεύσας· καὶ παρελθὼν ἐπὶ πολλὸν μὲν ἐξήτει τὸν Ἀντίφιλον ὁδὸν ὑπὸ τῶν κακῶν γεγεννημένων καὶ περιῶν ἀνεσκοπεῖτο καθ' ἕκαστον τῶν δεδεμένων, ὥσπερ εἰώθασιν οἱ τοὺς οἰκείους νεκροὺς, ἥδη ἐώλων ὄντων, ἀναζητούντες ἐν ταῖς παρατάξεσι. Καὶ εἰ γε μὴ τοῦνομα ἐδόκησεν, Ἀντίφιλον Δεινομένους, καὶ ἐπὶ πολλὴ ἡγνόησεν ἂν ὅστις ἦν, τοσοῦτον ἥλλακτο ὑπὸ τῶν δεινῶν. Ὡς δὲ τὴν φωνὴν αἰσθόμενος ἀνεβόησε καὶ προσιόντος διαστεύας τὴν κόμην καὶ ἀπαγαγὼν τοῦ προσώπου αὐχμηρὰν καὶ συμπεπιλημένην ἔδειξεν αὐτὸν ὅστις ἦν, ἄμφω μὲν αὐτίκα πίπτουσιν ἰλιγγιάσαντες ἐπὶ τῇ ἀπροδοκίῳ θέᾳ. Χρόνῳ δὲ ἀναλαβὼν αὐτὸν τε καὶ τὸν Ἀντίφιλον ὁ Δημήτριος καὶ σαφῶς ἔκαστα ὡς εἶχεν ἐκπυθόμενος παρ' αὐτοῦ θαρρεῖν τε παρακελεύεται καὶ διελὼν τὸ τριβώνιον τὸ μὲν ἥμισυ αὐτὸς ἀναβάλλεται, τὸ λοιπὸν δὲ ἐκείνῳ δίδωσιν ὃ εἶχε πιναρὰ καὶ ἐκτετραγωμένα βράχη περισπάσας.

31. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου πάντα τρόπον συνῆν ἐπιμελούμενος αὐτοῦ καὶ θεραπεύων· παραδοὺς γὰρ ἑαυτὸν τοῖς ἐν τῷ λιμένι ἐμπόροις ἔωθεν εἰς μέσσην ἡμέραν οὐκ ὀλίγον ἀπέφερεν ἀχθοφορῶν. Ἐῖτ' ἐπανελθὼν ἂν ἐκ τοῦ ἔργου, μέρος μὲν τοῦ μισθοῦ τῷ δεσμοφύλακι καταβαλὼν τιθασὸν αὐτῷ καὶ εἰρηνικὸν ἀπειργάζετο αὐτὸν, τὸ λοιπὸν δὲ εἰς τὴν τοῦ φίλου θεραπείαν ἰκακῶς αὐτῷ διήρκει. Καὶ τὰς μὲν ἡμέρας παρῆν τῷ Ἀντίφιλῳ παραμυθούμενος, ἐπεὶ δὲ νύξ καταλάβοι, ὀλίγον πρὸ τῆς θύρας τοῦ δεσμοτηρίου στυβάδιόν τι ποιησάμενος καὶ φύλλα ὑποδαλλόμενος ἀνεπαύετο. Χρόνον μὲν οὖν τινα οὕτω διήγων, εἰσιὼν μὲν ὁ Δημήτριος ἀκωλύτως, βῆρον δὲ φέρων τὴν συμφορὰν ὁ Ἀντίφιλος.

32. Ὑστερον δὲ ἀποθανόντος ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ λυστοῦ τινος ὑπὸ φαρμάκων, ὡς ἐδόκει, φυλακὴ τε ἀκριβὴς ἐγένετο καὶ οὐκέτι παρήει εἰς τὸ οἶκημα οὐδὲ εἰς τῶν δεομένων. Ἐφ' οἷς ἀπορῶν καὶ ἀνώμενος, οὐκ ἔχων ἄλλως παρεῖναι τῷ ἐταίρῳ, προσαγγέλλει ἑαυτὸν ἐλθὼν πρὸς τὸν ἄρμοστην, ὡς εἴη κεκοινωνηκὸς τῆς ἐπὶ τὸν Ἀνουβιν ἐπιβουλῆς. Ὡς δὲ τοῦτο εἶπεν, ἀπήγετο εὐθὺς εἰς τὸ δεσμοτήριον, καὶ ἀχθεὶς παρὰ τὸν Ἀντίφιλον — τοῦτο γοῦν μόλις πολλὰ ἱκετεύσας τὸν δεσμοφύλακα ἐξεργάσατο παρ' αὐτοῦ πλησίον τῷ Ἀντίφιλῳ καὶ ὑπὸ τῷ αὐτῷ κλοιῷ δεδεσθαι — ἐνθα δὴ καὶ μάλιστα ἔδειξε τὴν εὐνοίαν ἣν εἶχε πρὸς αὐτὸν, ἀμελῶν μὲν τῶν καθ' ἑαυτὸν δεινῶν· καίτοι ἐνόησε καὶ

somni; hæc omnia difficilia erant atque intolerabilia, utpote insueto talium viro et ad durum adeo victum non exercitato.

30. Jam despondebat animum, jam nec cibum capere volebat, quum tandem redit etiam Demetrius, nihil eorum sciens quæ accidissent. Ubi vero rescivit, ut erat curriculo statim veniens ad carcerem, tum quidem non est admissus: erat enim vespera, et carceris custos clausa diu janua quiescebat, custodia servis tradita. Mane autem, quum multum supplicasset, intro mittitur: atque ingressus diu requirit Antiphilum, qui jam præ malis nosci vix poterat, et circumiens singulos vincitorum inspicit, ut solent qui suos mortuos, jam corruptos, requirunt in præliis. Et nisi nomen exclamasset, Antiphilum Dinomenis filium, diutius etiam, quis esset, ignoraturus erat; adeo malis illis fuerat immutatus. Quum vero voce agnita exclamaret, et illi accedenti, dimota atque abducta a vultu coma squalida condensataque, se quis esset ostenderet; ambo statim, vertigine ab inexpectato spectaculo correpti, concidunt. Spatio autem temporis recipiens se pariter atque Antiphilum recreans Demetrius, distincte singula uti se haberent ab eo quum sciscitando comperisset, bono illum animo esse iubet, et diviso palliolo dimidia ipse parte amicitur, alteram dat illi, detractis sordidis detritisque, quos habuerat, pannis.

31. Atque ab eo inde tempore, quocumque modo poterat, cum illo erat, curam illi et ministerium suum accommodans. Locata enim mercatoribus in portu opera sua, a mane inde ad meridiem, non parvam pro gestandis oneribus mercedem referebat. Tum ut rediit ab opere, parte mercedis custodi soluta, mansuetum sibi illum ac placatum reddebat, reliquum autem ad amicum curandum sufficiebat. Atque interdum erat cum Antiphilo solandi ejus causa; nocte autem ingruente non procul a janua carceris in lectulo, quem substratis sibi foliis fecerat, quiescebat. Aliquanto igitur tempore hunc in modum vivere, intrans nullo prohibente Demetrius, Antiphilus autem lenius ita ferens calamitatem.

32. Postea quum latro aliquis in carcere mortuus esset a veneno, ut putabatur, et custodia accurate fieri, nec admitti quisquam eorum qui cuperent in carcerem. Qua de re inops consilii et agre ferens, quum alia conditione adesse non posset amico, Præfectum adiens ipse se defert, ac si socius fuisset insidiarum contra Anubin. His autem dictis abducitur statim in carcerem, et ductus ad Antiphilum hoc enim ægre multum supplicans a carceris custode impetraverat, ut prope Antiphilum et numellis iisdem includeretur, licet ergo vel maxime benevolentiam declaravit, qua illum complecteretur: qui sua mala negligeret, quamvis ipse

αὐτὸς ἐπιμελούμενος δὲ ὅπως ἐκεῖνος μάλιστα καθευδήσει καὶ ἤττον ἀνιάσεται ὥστε βῆρον ἔφερον μετ' ἀλλήλων κακοπαθοῦντες.

33. Χρόνῳ δὲ καὶ τοιόνδε τι προσπεσὼν ἔπαυσεν ἐπὶ πλεόν αὐτοὺς δυστυχῶντας· εἷς γὰρ τῶν δεδεμένων οὐκ οἶδ' ὅθεν ῥίνης εὐπορήσας καὶ συνωμότας πολλοὺς τῶν δεσμιωτῶν προσλαβὼν ἀποκρίει τε τὴν ἄλυσιν, ἣ ἐδάδεντο ἐξῆς, τῶν κλοιῶν εἰς αὐτὴν διειρομένων, καὶ ἀπολύει ἅπαντας· οἱ δὲ ἀποκτείναντες εὐμαρῶς ὀλίγους ὄντας τοὺς φύλακας ἐκπηδῶσιν ἄνθρωποι. Ἐκείνοι μὲν οὖν τὸ παρατυχεῖα ἐνθα ἐδύναντο ἕκαστος διαπαιρέντες ὕστερον συνελήφθησαν οἱ πολλοί· ὁ Δημήτριος δὲ καὶ ὁ Ἀντίφιλος κατὰ χώραν ἐμείναν, καὶ τοῦ Σύρου λαβόμενοι ἤδη ἀπionτός. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, μαθὼν ὁ τὴν Αἰγύπτου ἐπιτετραμμένος τὸ συμβεβηκὸς ἐπ' ἐκείνους μὲν ἔπεμψε τοὺς διωζομένους, μεταστέλλόμενος δὲ τοὺς ἀμφὶ τὸν Δημήτριον ἀπέλυσε τῶν δεσμῶν ἐπαινέσας ὅτι μόνοι οὐκ ἀπέδρασαν· ἀλλ' οὐκ ἐκείνοί γε ἠγάπησαν οὕτως ἀφιέμενοι, ἐξῶ δὲ ὁ Δημήτριος καὶ δεινὰ ἐποίει, ἀδικεῖσθαι σφᾶς οὐ σμικρὰ, εἰ δόξουσι κακοῦργοι ὄντες ἔλεω ἢ ἐπαινῶ τοῦ μὴ ἀποδρᾶναι ἀφεῖσθαι· καὶ τέλος ἠνάγκασαν τὸν δικαστὴν ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα ἐξετάσαι. Ὁ δὲ ἐπεὶ ἔμαθεν οὐδὲν ἀδικούντας, ἐπαινέσας αὐτοὺς, τὸν Δημήτριον δὲ καὶ πάνυ θαυμάσας ἀφίησι παραμυθησάμενος ἐπὶ τῇ κολάσει ἣν ἠνέσχοντο ἀδίκως δεθέντες, καὶ ἐκάτερον δωρησάμενος παρ' αὐτοῦ δραχμαῖς μὲν μυριάς τὸν Ἀντίφιλον, οἷς τοσαύταις δὲ τὸν Δημήτριον.

34. Ὁ μὲν οὖν Ἀντίφιλος ἔτι καὶ νῦν ἐν Αἰγύπτῳ ἔστί, ὁ δὲ Δημήτριος καὶ τὰς αὐτοῦ δισμυρίας ἐκείνῳ καταλιπὼν ὄχγετο ἀπion εἰς τὴν Ἰνδικὴν παρὰ τοὺς Βραχμαῖνας, τοσούτον εἰπὼν πρὸς τὸν Ἀντίφιλον, ὡς συγγνωστὸς ἂν εἰκότως νομιζοίτο ἤδη ἀπολιπὼν αὐτόν· οὔτε γὰρ αὐτὸς δεῖσθαι τῶν χρημάτων, ἔστ' ἂν αὐτὸς ᾗ, ὅπερ ἐστίν, ἀρκεῖσθαι ὀλίγοις δυνάμενος, οὔτε ἐκείνῳ ἔτι δεῖν φίλου εὐμαρῶν τῶν πραγμάτων αὐτῷ γεγεννημένων. Τοιοῦτοι, ὦ Τόξαρι, οἱ Ἕλληνες φίλοι. Εἰ δὲ μὴ προδιεβεβλήκεις ἡμᾶς ὡς ἐπὶ ῥήμασι μέγα φρονοῦντας, καὶ αὐτοὺς ἂν σοι τοὺς λόγους διεξῆλθον πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ὄντας, οὓς ὁ Δημήτριος εἶπεν ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ὑπὲρ αὐτοῦ μὲν οὐδὲν ἀπολογούμενος, ὑπὲρ τοῦ Ἀντιφίλου δὲ, καὶ θαυρῶν προσέει καὶ ἰκετεύων καὶ τὸ πᾶν ἐφ' ἐαυτὸν ἀναδεγόμενος, ἄχρημαστιγόμενος ὁ Σύρος ἀμφοτέρους ἀφίησιν αὐτούς.

35. Ἐγὼ μὲν οὖν τούτους ὀλίγους ἀπὸ πλείονων, οὓς πρώτους ἡ μνήμη ἐκέβαλε, διηγησάμην σοι ἀγαθοὺς καὶ βεβαίους φίλους. Καὶ τὸ λοιπὸν ἤδη καταβάς ἀπὸ τοῦ λόγου σοὶ τὴν ῥήτραν παραδίδωμι· σὺ δὲ ὅπως μὴ χεῖρους ἐρεῖς τοὺς Σκυθας, ἀλλὰ πολλῶν τούτων ἀμείνους, αὐτῷ σοὶ μελήσει, εἰ τι καὶ τῆς δεξιᾶς πεφρόντικας, ὡς μὴ ἀποτυμβεῖς αὐτήν. Ἀλλὰ χρὴ ἄνδρα ἀγαθὸν εἶναι· ἐπεὶ καὶ γελοῖα ἂν πάθοις Ὀρέστην μὲν καὶ Πυλάδην πάνυ σοφιστικῶς ἐπαινέσας, ὑπὲρ δὲ τῆς Σκυθίας φαῦλος ῥήτωρ φαινόμενος.

quoque agrotans, curaretque ut ille potissimum et quiesceret et minus affligeretur. Itaque lenius ferebant mala jam communia.

33. Aliquamdiu post vero ejusmodi quiddam incidens, ulteriori illorum infelicitati finem imposuit. Vincitorum enim unus limæ copiam nescio unde nactus, assumtis in conjurationem compeditorum pluribus, dissecat catenam qua deinceps vincti erant, insertis in illam numellis, et solvit omnes. At illi interfectis facile paucis custodibus, cuncti erumpunt. Atque isti in præsens dispersi quo quisque poterat, plerique postea comprehensi sunt. Demetrius vero atque Antiphilus suo loco manserant, et Syrum quoque prehenderant jam abeuntem. Luce orta, quum audisset Praefectus Ægypti quid factum esset, ad illos quidem persequendos mittit; arcessitum autem cum amico Demetrium vinculis liberavit, collaudatos quod soli non aufugissent. Verum illi non satis habebant se ita dimitti; sed proclamant Demetrius, et acerbe conqueritur, injuriam sibi fieri non parvam, si videantur, tanquam malefici, vel misericordia dimissi, vel ut præmium fugæ non tentate haberent: et coegerunt denique judicem, ut accurate causam exquiret. Ille vero, cognito nihil mali ab iis admissum, collaudans eos, Demetrium etiam vehementer admiratus, dimittit, consolans de poena quam injuste vincti subierant, et muneribus e sua re familiari afficiens utrumque, Antiphilum decies mille drachmis, altero tanto autem Demetrium.

34. Atque Antiphilus nunc adhuc in Ægypto est: Demetrius vero, etiam suis vicibus mille illi relictis, in Indiam profectus est ad Brachmanas, sic allocutus Antiphilum, sibi veniam merito dandam videri, qui jam illum relinqueret: neque enim se indigere opibus, quoad idem esset, hoc est talis qui paucis contentus posset vivere; neque illi opus esse amico, cujus jam res in facili essent. Tales, Toxari, sunt amici Græci. Nisi vero jam ante nos accusasses, ut qui verbis gloriari soleamus; ipsos quoque sermones tibi referrem, multos illos et bonos, quos Demetrius habuit in judicio, pro se ille quidem causæ nihil dicens, verum pro Antiphilo, lacrimans insuper et supplicans, et in se recipiens omnia, donec flagellis tortus Syrus ambos absoluit.

35. Ego quidem igitur paucos hosce de multis, quos primos subjecit memoria, tibi enarravi bonos firmosque amicos. Quod superest tibi decedens, oratione finita, agendi partes tibi trado. Tu vero ut ne deteriores dicas Scythas, sed multum his meliores, tibi ipsi curæ erit, si quidem dextram curas ne tibi præcidatur. Sed oportet te virum fortem esse: alioquin ridiculus fueris qui, Oreste et Pylale plane sophistarum arte abs te laudatis, pro Scythia tua malus orator videretur.

ΤΟΞ. Εὖ γε, ὦ Μνήσιππε, ὅτι καὶ παροτρύνεις με πρὸς τὸν λόγον, ὥσπερ οὐ πᾶν σοι μέλον, εἰ ἀποτηθείης τὴν γλῶτταν κρατηθεὶς ἐν τοῖς λόγοις. Πλὴν ἄρξομαι γε ἡδὴ μὲνδὲν ὥσπερ σὺ καλλιλογησάμενος· οὐ γὰρ Σκυθικὸν τοῦτο, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν τὰ ἔργα ὑπερβέγγηται τοὺς λόγους. Προσδοκῆσθαι δὲ μὴδὲν τοιοῦτο παρ' ἡμῶν, οἷα σὺ διεξεληλυθὺς ἐπαίνων, εἴ τις ἀπρὸικον ἔγχευεν αἰσχρὰν γυναῖκα ἢ εἴ τις ἀργύριον ἐπέδωκε γαμουμένη φίλου ἀνδρὸς θυγατρὶ δύο τάλαντα, ἢ καὶ νῆ Δί' εἴ τις παρέσχευεν ἑαυτὸν δεδησόμενον ἐπὶ προδήλῳ τῷ μικρὸν ὕστερον λυθῆσθαι· πᾶν γὰρ εὐτέλῃ ταῦτα καὶ μεγαλουργὸν ἐν αὐτοῖς ἡ ἀνδρεῖον ἐνὶ οὐδέν.

36. Ἐγὼ δὲ σοι διηγῆσομαι φόνους πολλοὺς καὶ πολέμους καὶ θανάτους ὑπὲρ τῶν φίλων, ἵν' εἰδῆς ὡς παιδιὰ τὰ ὑμέτερά ἐσσι παρὰ τὰ Σκυθικὰ ἐξετάζεσθαι. Καίτοι οὐδὲ ἀλόγως αὐτὸ πεπόνθατε, ἀλλὰ εἰκότως τὰ μικρὰ ταῦτα ἐπαινεῖτε· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ εἰσιν ὑμῖν ἀπορρομαὶ ὑπερμεγέθεις πρὸς ἐπίδειξιν φιλίας ἐν εἰρήνῃ βαθεῖα βιοῦσιν, ὥσπερ οὐδ' ἐν γαλήνῃ μάθοις, εἰ ἀγαθὸς ὁ κυβερνήτης ἐστί· χειμῶνος γὰρ δεήσει σοὶ πρὸς τὴν διάγνωσιν. Παρ' ἡμῖν δὲ συνεχεῖς οἱ πόλεμοι, καὶ ἡ ἐπελαύνουμένη ἄλλοις ἢ ὑποχωροῦμένη ἐπιόντας ἢ συμπεσόντας ὑπὲρ νομῆς ἡ λείας μαχόμεθα, ἐνθα μάλιστα δεῖ φίλων ἀγαθῶν· καὶ διὰ τοῦτο ὡς βεβασιότατα συντιθέμεθα τὰς φιλίας, μόνον τοῦτο ὄπλον ἀμαχον καὶ δυσπολέμητον εἶναι νομίζοντες.

37. Πρότερον δὲ σοι εἰπεῖν βούλομαι ὃν τρόπον ποιοῦμεθα τοὺς φίλους, οὐκ ἐκ τῶν πότων, ὥσπερ ὑμεῖς, οὐδ' εἰ συνέφερός τις ἢ γείτων ᾗ, ἀλλ' ἐπειδὴν τινα ἰδόμενον ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ μεγάλην ἐργάσασθαι δυνάμενον, ἐπὶ τοῦτον ἅπαντες σπεύδομεν, καὶ ὅπερ ὑμεῖς ἐν τοῖς γάμοις, τοῦτο ἡμεῖς ἐπὶ τῶν φίλων ποιεῖν ἀξιούμεν, ἐπὶ πολλῷ μνηστευόμενοι καὶ πάντα δημοῦ πράττοντες, ὡς μὴ διαμαρτάνομεν τῆς φιλίας μηδὲ ἀποβλητοὶ δόξωμεν εἶναι. Κάπειδαν προκριθεὶς τις ἡδὴ φίλος ἦ, συνθῆκαι τὸ ἀπὸ τούτου καὶ ὄρκος ὁ μέγιστος, ἢ μὴν καὶ βιώσασθαι μετ' ἀλλήλων καὶ ἀποθανεῖσθαι, ἣν δέη, ὑπὲρ τοῦ ἑτέρου τὸν ἕτερον· καὶ οὕτω ποιοῦμεν. Ἀφ' οὗ γὰρ ἂν ἐντεμόντες ἀπαξ τοὺς δακτύλους ἐνσταλάξωμεν τὸ αἶμα εἰς κύλικα καὶ τὰ ξίφη ἄκρα βάψαντες ἀμα ἀμφοτέροι ἐπισχόμενοι πίωμεν, οὐκ ἔστιν ὃ τι τὸ μετὰ τοῦτο ἡμῶς διαλύσειεν ἄν. Ἐφρεῖται δὲ τὸ μέγιστον ἄχρι τριῶν ἐς τὰς συνθήκας εἰσέναι· ὡς ὅστις ἂν πολὺ φίλος ἦ, ὁμοίος ἡμῖν δοκεῖ ταῖς κοιναῖς ταύταις καὶ μοιχευομέναις γυναῖξιν· καὶ οἴομεθα οὐκέθ' ὁμοίως ἰσχυρὰν αὐτοῦ τὴν φιλίαν εἶναι πρὸς πολλὰς εὐνοίας διαιρεθείσαν.

38. Ἀρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν Δανδαμίδος πρῶτην γενομένων· ὁ γὰρ Δάνδαμης ἐν τῇ πρὸς Σαυρομάτας συμπλοκῇ, ἀπαχθέντος αἰμαχλῶτρου Ἀμιζώκου τοῦ φίλου αὐτοῦ — μᾶλλον δὲ πρότερον ὁμοῦμαί σοι τὸν ὄρκον τὸν ἡμέτερον, ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἐν ἀρχῇ διωμολογησάμεν· ὡς μὴ γὰρ τὸν ἀνεμον καὶ τὸν ἀκινάκην οὐδὲν πρὸς ἐς,

TOX. Bene facis, Mnesippe, quod etiam incitas me ad orationem, quasi non vehementer labores, ne praedicatur tibi lingua, si victus oratione fueris. Verum jam statim incipiam, nihil studens, uti tu, verborum elegantiae: neque enim Scythicum istuc, praesertim ubi res ipsae magis quam verba loquuntur. Exspectes autem nihil tale a nobis, qualia tu retulisti, quum laudares, si quis indotatam deformemque uxorem duxit, aut si quis pecuniam dedit nubenti filiae amici, duo talenta, et, per Jovem, si quis vincendum se praebuit, quum manifestum esset, paullo post solutum iri. Valde enim ista vilia, et magnificum in illis aut virile adeo nihil quicquam inest.

36. Ego vero tibi enarrabo caedes multas, et bella, et mortes pro amicis susceptas, ut scias ludum esse vestra, cum Scythicis si comparantur. Quamquam non praeter rationem illud vobis accidit, sed conveniens est illa parva a vobis laudari: neque enim sunt vobis occasiones ingentes ostendendae amicitiae, in alta pace viventibus: ut nec per serenum discas, bonusne sit gubernator; tempestate enim ad faciendum illud tibi iudicium opus est. Apud nos autem bella perpetua, qui aut invadamus alios, aut excipiamus qui nos aggrediuntur, aut subita concursione pro proscuis aut praeda pugnemus. Hic maxime amicis bonis opus est; et hanc ob rem quam firmissime coimus amicitias, solum hoc telum invictum et vix superabile esse rati.

37. Prius autem dicere tibi volo, qua ratione faciamus amicos; non de comissionibus, uti vos, neque si quis aequus adolescens, aut vicinus sit; sed si quem videamus virum fortem et magnus rebus gerendis aptum, ad hunc festinamus omnes, et quod vos in nuptiis, hoc nos in amicis conciliandis facere operae pretium censemus, multum procantes, et omnia simul agentes, ne excidamus hac amicitia, neu rejiculi esse videamur. Et si quis praelatus aliis et jam amicus est, fridus deinde et iusjurandum maximum, «victurum simul, et moriturum, si opus sit, unum pro altero.» Et sic facimus. A quo enim tempore incisus semel digitis instillaverimus sanguinem in calicem, et intinctis gladiatorum mucronibus, simul ambo admoto ore biberimus; nihil est quod post ea nos dissolvat. Ac permisum est ternos summum tale foedus inire: nam quisquis multos habet amicos, ille similis nobis videtur vulgaribus istis et adulteris mulieribus: putamusque non amplius aequae firmam illius amicitiam esse, per multas benevolentias divisam.

38. Incipiam vero ab Dandamidis rebus, quae nuper demum contingere. Dandamis nimirum in praelio cum Sauro-matis abducto in captivitatem Amizoce amico suo — quin prius jurabo tibi nostrum iusjurandum, quandoquidem hoc etiam initio mihi tecum convenit: Non ego, ita me Ventas

ὦ Μνήσιππε, ψεύδος ἔρῳ περὶ τῶν φίλων τῶν Σκυθικῶν.

ΜΝΗΣ. Ἐγὼ μὲν οὐ πάνυ σου ὁμνύοντος ἐδεόμην· σὺ δὲ ὅμως εὖ ποίων οὐδένα τῶν θεῶν ἐπωμόσω.

ΤΟΞ. Τί σὺ λέγεις; οὐ σοι δοκοῦσιν ὁ ἄνεμος καὶ ὁ ἀκινάκης θεοὶ εἶναι; οὕτως ἄρα ἠγνόησας ὅτι ἀνθρώποις μείζον οὐδὲν ἐστὶ ζωῆς τε καὶ θανάτου; ὁπότεν τοῖνον τὸν ἄνεμον καὶ τὸν ἀκινάκην ὁμνύοιμεν, ταῦτα ὁμνύοιμεν ὡς τὸν μὲν ἄνεμον ζωῆς αἴτιον ὄντα, τὸν ἀκινάκην δὲ ὅτι ἀποθνήσκειν ποιεῖ.

ΜΝΗΣ. Καὶ μὴν εἰ διὰ γε τοῦτο, καὶ ἄλλους ἂν ἔχοιτε πολλοὺς θεοὺς ὅσος ὁ ἀκινάκης ἐστὶ, τὸν οἰστὸν καὶ τὴν λόγχην καὶ κύνειον δὲ καὶ βρόχον καὶ τὰ τοιαῦτα· ποικίλος γὰρ οὗτος ὁ θεὸς ὁ θάνατος καὶ ἀπείρους τὰς ἐφ' ἑαυτὸν παρέχεται ἀγούσας δόους.

ΤΟΞ. Ὅρξας τοῦτο ὡς ἐριστικὸν ποιεῖς καὶ δικανικὸν υποκρούων μεταξὺ καὶ διαφθείρων μου τὸν λόγον; ἐγὼ δὲ ἡσυχίαν ἤγον σοῦ λέγοντος.

ΜΝΗΣ. Ἄλλ' οὐκ αὖθις γε, ὦ Τόξαρι, ποιήσω τοῦτο, πάνυ γὰρ ὀρθῶς ἐπετίμησας· ὥστε θαρρῶν τό γε ἐπὶ τούτῳ λέγε, ὡς μηδὲ παρόντος ἐμοῦ τοῖς λόγοις, οὕτω σιωπήσομαι σοι.

39. ΤΟΞ. Τετάρτη μὲν ἦν ἡμέρα τῆς φιλίας Δανδάμιδι καὶ Ἀμιζώκῃ, ἀφ' οὗ τὸ ἀλλήλων αἷμα συνεπεώκεσαν· ἤγον δὲ ἡμῖν ἐπὶ τὴν χώραν Σαυρομάται μυρίοις μὲν ἱππεύσιν, οἱ περὶ δὲ τρεῖς τοσούτοι ἐπέληλυθέναι ἔλεγοντο. Οἷα δὲ οὐ προῖδοιμεν τὴν ἐροδὸν αὐτῶν ἐπεισεπείοντες ἅπαντας μὲν τρέπουσι, πολλοὺς δὲ τῶν μαχίμων κτείνουσι, τοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἀπάγουσι, πλὴν εἴ τις ἐθῶν διανηζόμενος εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἐνθα ἡμῖν τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοπέδου καὶ μέρος τῶν ἀμαζῶν ἦν· οὕτω γὰρ ἐσκηνώσαμεν τότε, οὐκ οἶδα δ' τι δοῖαν τοῖς ἀρχιπλάνοις ἡμῶν, ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς ὁχθὰς τοῦ Ἰανταῖδος. Εὐθύς οὖν ἡ τε λεία περιηλαύνετο καὶ τὰ αἰγμάλωτα συνείχετο καὶ τὰς σκηνάς διήρπαζον καὶ τὰς ἀμάξας καταλαμβάνοντο, αὐτάνδρους τὰς πλείστας ἀλισκομένους, καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ὑβρίζοντες τὰς παλλακίδας καὶ τὰς γυναῖκας· ἡμεῖς δὲ ἡνιώμεθα τῷ πράγματι.

40. Ὁ δὲ Ἀμιζώκης ἀγόμενος — ἐκλώκει γάρ — ἐβόα τὸν φίλον ὀνομαστὴ κακῶς ἐδεδεμένος καὶ ὑπερίμνησκε τοῦ αἵματος καὶ τῆς κύλικος. Ὡν ἀκούσας ὁ Δάνδαμις οὐδὲν ἐτι μελλήσας ἀπάντων ἐρόντων διανήχεται εἰς τοὺς πολεμίους· καὶ οἱ μὲν Σαυρομάται διηρμύονται τοὺς ἀκοντάς· ὥρμησαν ἐπ' αὐτὸν ὡς κατακентήσοντας, δὲ ἐβόα τὸ Ζίριν· τοῦτο δὲ ἦν τις εἴπη, οὐκέτι φρονεῖται ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ δέχονται αὐτὸν ὡς ἐπὶ λύτροις ἤκοντα. Καὶ δὴ ἀναρβίς πρὸς τὸν ἀρχοντα αὐτῶν ἀπῆτει τὸν φίλον, δὲ ἐλὺρα ἤτει· μὴ γὰρ προήσσεισθαι, εἰ μὴ μεγάλα ὑπὲρ αὐτοῦ λάβοι. Ὁ Δάνδαμις δὲ, ἅ μὲν εἶχον, φησὶν, ἅπαντα διήρπασται ὑπ' ὑμῶν, εἰ δὲ τι δύναμαι γυμνὸς ὑποτελέσαι, ἔτοιμος ὑποστῆναι ὑμῖν, καὶ πρόστατε δ' τι ἂν θέλης· εἰ βούλει δὲ, ἐμὲ ἀντὶ τούτου λαβὼν κατάχρησαι πρὸς δ' τι σοι φίλον. Ὁ δὲ Σαυρο-

et Acinaces, mendacium apud te, Mnesippe, dicam de amicis Scythicis.

MNES. Equidem non valde opus habebam tuo iurejurando : interim bene est quod per deum nullum jurasti.

TOX. Quid ais? non videntur tibi dii esse Ventus et Acinaces? adeo ignorasti, nihil majus esse vita et morte hominibus? Quam ergo Ventum juramus et Acinacem, eale-nus juramus, quatenus vitæ causæ ventus (*aer*) est, acinaces vero mortem efficit.

MNES. Verum si propter ista, etiam alios multos habueritis deos qualis est Acinaces, Sagittam, et Hastam, Ciculam adeo, et Laqueum, ac talia : varius enim deus ille Mors est, et infinitas præbet, quæ ducant ad se, vias.

TOX. Vides quam contentiose illud agas et instar rabulae, interpellans et pervertens orationem meam? At ego dum tu dicebas, quietus eram.

MNES. At non iterum certe, Toxari, hoc faciam : omnino enim recte me increpuisti. Itaque audacter quæ sequuntur dicito : quasi nec intersim tuo sermoni, ita silentium tibi præstabo.

39. TOX. Quartus dies processerat amicitiae Dandamidi et Amizocæ, ex quo sanguinem alter alterius una biberant : quum regionem nostram invadunt Sauromatæ decem millibus equitum ; pedestrium vero copiarum tertium tantum contra nos venisse dicebatur. Quoniam autem nos imprudentes hujus invasionis oppresserant, vertunt in fugam omnes, multosque armatorum interficiunt, alios autem abducunt vivos, præterquam si quis satis celeriter in alteram ripam fluminis transnataret, ubi nobis dimidiis exercitus et pars plaustrorum erat : sic enim tum castra posueramus, nescio quo consilio ducum nostrorum, ad utramque ripam Tanais. Statim ergo præda abduci, captiva corpora comprehendere, diripi tabernacula, plaustra capi cum ipsis pleraque vectoribus : et in oculis nostris contumeliam inferebant pellicibus nostris atque uxoribus : quæ res pessime nos habuit.

40. Amizoces autem quum duceretur (captus enim erat), nominatim inclamat amicum, duriter vinctus, et calicis admonet sanguinisque. Quibus Dandamis auditis, nihil amplius cunctatus, omnium in conspectu ad hostes transnatat. Ac Sauromatæ telis sublati impetum in illum faciunt, ut confossuri : at ille Zirin clamat; hoc vero si quis dicat, non jam illum interficiunt, sed tanquam redimendi causa advenientem recipiunt. Itaque abductus ad ducem illorum, amicum repetit : hic pretium postulat, negatque se dimissurum, nisi magnum pro illo accipiat. Dandamis, Quæ habebam, inquit, ea omnia a vobis direpta sunt : si quid vero nudus possum solvere, subire vobis paratus sum : et impera quicquid voveris. Si vero voveris, pro hoc me tibi habere, et, quomodocumque tibi collibuerit, abutere. At Sauromata, Non oportet, inquit, te retineri totum,

μάτης, Οὐδὲν, ἔφη, δεῖ δλον κατέχεσθαι σε καὶ ταῦτα Ζίριν ἔχοντα, σὺ δὲ ὧν ἔχεις μέρος καταβαλὼν ἄγου τὸν φίλον. Ἦρτο δὲ Δάνδαμις ὃ τι καὶ βούλεται λαβεῖν. Ὁ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἤτησεν. Ὁ δὲ αὐτίκα παρέσχεον ἐκκόπτειν αὐτοὺς· κάπειδ' ἐξεκέοπτο καὶ ἤδη τὰ λύτρα εἶχον οἱ Σαυρομάται, παραλαβὼν τὸν Ἀμιζώκην ἐπανήει ἐπηρειδόμενος αὐτῷ, καὶ ἅμα διανηξάμενοι ἀπεσώθησαν πρὸς ἡμᾶς.

41. Τοῦτο γενόμενον παρεμυθήσατο ἅπαντας Σχύθας καὶ οὐκέτι ἡτᾶσθαι ἐνόμιζον ὄρωντες ὅτι τὸ μέγιστον ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν οὐκ ἀπτήγαγον οἱ πολέμιοι, ἀλλ' εἰ τι παρ' ἡμῖν ἢ ἀγαθὴ γνώμη καὶ ἡ πρὸς τοὺς φίλους πίστις. Καὶ τοὺς Σαυρομάτας δὲ τὸ αὐτὸ οὐ μετρίως ἐζόφθησε λογιζομένους πρὸς οἷους ἄνδρας ἐκ παρασκευῆς μαχοῦνται, εἰ καὶ ἐν τῷ ἀπροσδοκῆται τότε ὑπέρεσχον· ὥστε νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀπολιπόντες τὰ πλεῖστα τῶν βροσκημάτων καὶ τὰς ἀμάξας ἐμπρήσαντες ὄχοντο φεύγοντες. Ὁ μὲντοι Ἀμιζώκης οὐκέτι ἡνέσχετο βλέπειν αὐτὸς ἐπὶ τυρῷ τῷ Δανδάμιδι, ἀλλὰ τυρῳίσας καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἀμφοτέροι καλῶνται ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Σχυθῶν δημοσίᾳ μετὰ πάσης τιμῆς τρεφόμενοι.

42. Τί τοιοῦτον, ὦ Μνήσιππε, ὑμεῖς ἔγοιτε ἂν εἰπεῖν, εἰ καὶ ἄλλους σοι δέκα δοίη τις ἐπὶ τοῖς πέντε καταριθμήσασθαι ἀνωμότους, εἰ βούλει, ὥς καὶ πολλὰ ἐπιψεύδοιο αὐτοῖς; Καίτοι ἐγὼ μὲν σοι γυμνὸν τὸ ἔργον διηγησάμην· εἰ δὲ σύ τινα τοιούτων ἔλεγες, εὖ οἶδα, πόσῃ ἂν κομψῇ ἐγκυτέμεις τῷ λόγῳ, οἷα ἰκέτευς ὁ Δάνδαμις καὶ ὥς ἐτυρῶτο καὶ ἂ εἶπε καὶ ὥς ἐπανῆκε καὶ ὥς ὑπεδέξαντο αὐτὸν ἐπευφημοῦντες οἱ Σχύθαι καὶ ἄλλα ὅποια ὑμεῖς μηχανᾶσθαι εἴδοιτε πρὸς τὴν ἀκρόασιν.

43. Ἄκουε δ' οὖν καὶ ἄλλον ἰσότημον, Βελίτταν Ἀμιζώκου τούτου ἀνεψιόν· ὃς ἐπεὶ κατασπασθέντα ἐκ τοῦ ἵππου ὑπὸ λέοντος εἶδε Βάσθην τὸν φίλον — ἅμα δὲ ἔτυγον θηρῶντες — καὶ ἤδη ὁ λέων περιπλακεῖς αὐτῷ ἐνπεσὺν καὶ τῷ λαμῶν καὶ τοῖς ὄνυσιν ἐσπάραττε, καταπηδῆσας καὶ αὐτὸς ἐπιτίπτει κατόπιν τῷ θηρίῳ καὶ περισπά, πρὸς ἑαυτὸν παροξύνων καὶ μετὰ γων καὶ διὰ τῶν ὀδόντων μεταξὺ διεύρων τοὺς δακτύλους καὶ τὸν Βάσθην, ὥς οἷόν τε ἦν, ὑπεξελεῖν πειρώμενος τοῦ δήγματος· ἄρρι δὲ ὁ λέων ἀφρὺς ἐκέινον ἡμιονῆτα ἤδη ἐπὶ τὸν Βελίτταν ἀπεστράφη καὶ συμπλακεῖς ἀπέκτεινε κακεῖνον· ὃ δὲ ἀποθνήσκων τὸ γοῦν τοσοῦτον ἔρθη πατάξας τῷ ἀκινάχῃ τὸν λέοντα εἰς τὸ στέρνον, ὥστε ἅμα πάντες ἀπέθανον, καὶ ἡμεῖς ἐθάψαμεν αὐτοὺς δύο τάφους ἀναχώσαντες πλησίον, ἓνα μὲν τῶν φίλων, ἓνα δὲ καταντικρὺ τοῦ λέοντος.

44. Τρίτην δὲ σοι διηγῆσομαι, ὦ Μνήσιππε, τὴν Μακέντου φιλίαν καὶ Λογγάτου καὶ Ἀρσακόμα. Ὁ γὰρ Ἀρσακόμας οὗτος ἡράσθη Μαζαίας τῆς Λευκάνορος τοῦ βασιλεύσαντος ἐν Βοσπόρῳ, ὁπότε ἐπρέσβευεν ὑπὲρ τοῦ δασμοῦ, ὃν οἱ Βοσποράνιοι αἰεὶ φέροντες ἡμῖν τότε ἤδη τρίτον μῆνα ὑπερήμεροι ἐγεγένηντο. Ἐν τῷ δειπνῶ οὖν ἰδὼν τὴν Μαζαίαν μεγάλην καὶ καλὴν παρθένον

idque quum Zirin veneris : quin tu parte eorum quæ habes data amicū abducas licet. Rogat Dandamis quid tandem vellet accipere. Ille oculos petit. At ille statim effodiendos præbet, quumque effossi essent, et jam pretium habent Sauromatae, assumpto Amizoe reddit illo innoxius; et simul transnantes salvi ad nos veniunt.

41. Hoc factum Scythias omnes crexit, neque jam se victos putarunt, quum viderent maximum honorum nostrorum non ablatum esse ab hostibus, manente apud nos honesto animo et erga amicos fide. Verum etiam Sauromatas non mediocriter eadem res perterruit, cogitantes contra quos viros in acie pugnaturi essent, etsi imprudentes tum superaverant. Itaque proxima nocte, relictis plerisque pecudum, incensisque plaustris, fuga abierunt. Verum Amizoces ferre non poterat videre se, caeco Dandamide; sed ipse quoque se excaecavit : jamque sedent ambo, atque a communi Scytharum publice cum multo honore aluntur.

42. Quid tale, Mnesippe, vos dicere possitis, et si quis alios tibi decem supra illos quinque enumerare permittat, jurijurando non subjectos, ut etiam mendacio augere multa possis? At ego tibi rem nudam exposui : si vero tu talem quendam diceres, bene novi quantas venustates admisturus esses narrationi, quibus verbis supplicaverit Dandamis, et quomodo excaecatus fuerit, et quæ tum dixerit, et ut redierit, et ut cum plausu illum Scythæ receperint, et alia quæ vos machinari auribus soletis.

43. Audi jam et aliū æquo honore dignum, Belittam, Amizocæ hujus consobrīnum : qui quum equo detractum a leone Basthen amicū videret (una autem erant in venatu), et jam leo complexus hominem fauces illius invasisset, et laceraret eum unguibus : desiliens ipse quoque a tergo irruit in bestiam, eamque detrahit, in se dum irritat et trahit, inferens intra dentes illius suos digitos, et Basthen, quantum fieri poterat, eripere morsui tentans : donec leo, relicto illo jam semanimi, versus in Belittam, eumque complexus, ipsum quoque interemit. Atque ille jam moriens ante tamen sic acinace leonem in pectore percussit, ut simul omnes morerentur. Inde nos sepelivimus illos, duobus prope se invicem tumulis aggestis, uno amicorum, altero autem exadverso leonis.

44. Tertiam tibi enarrabo, Mnesippe, Macentæ amicitiam et Lonchatae et Arsacomæ. Arsacomas hic amore incensus fuerat Mazææ Leucanoris filiae Bosporanorum reguli, quum legatus ad eum esset tributī causa, quod semper nobis solventes Bosporani, illo tempore tertium jam mensē ultra diem dictum debuerant. In cæna igitur quum vidisset Mazæam, magnam et pulchram virginem, anare illam,

ἦρα καὶ πονήρως εἶχε. Τὰ μὲν οὖν περὶ τῶν φόρων διεπέπρακτο ἤδη καὶ ἐχρημάτιζεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καὶ εἰστία ἤδη αὐτὸν ἀποπέμπων. Ἔθος δέ ἐστιν ἐν Βοσπόρῳ, τοὺς μνηστῆρας ἐπὶ τῷ δείπνῳ αἰτεῖν τὰς κόρας καὶ λέγειν, οἵτινες ὄντες ἀξιούσι καταδεχθῆναι ἐπὶ τὸν γάμον. Καὶ δὴ καὶ τότε ἐτυχον ἐν τῷ δείπνῳ πολλοὶ μνηστῆρες παρόντες, βασιλεῖς καὶ βασιλέων παῖδες, καὶ Τίγραπάτης ἦν ὁ Λαζῶν δυνάστης καὶ Ἀδύρμαχος ὁ Μαχλυνηὴς ἄρχων καὶ ἄλλοι πολλοί. Δεῖ δὲ τῶν μνηστῆρων ἕκαστον προσαγγεῖλαινα αὐτὸν, διότι μνηστευσόμενος ἔχει, δεῖπνεῖν ἐν τοῖς ἄλλοις κατακείμενον ἐφ' ἡσυχίας· ἐπὶ δὲ παύσωνται δειπνοῦντες, αἰτήσαντα φιάλην ἐπιστεῖσαι κατὰ τῆς τραπέζης καὶ μνηστεύεσθαι τὴν παῖδα πολλὰ ἐπαινοῦντα ἑαυτὸν, ὡς τις ἢ γένους ἢ πλοῦτου ἢ δυνάμεως ἔχει.

45. Πολλῶν οὖν κατὰ τὸνδε τὸν νόμον σπεισάντων καὶ αἰτήσαντων καὶ βασιλείας καὶ πλούτους καταριθμησαμένων τελευταῖος ὁ Ἀρσακόμας αἰτήσας τὴν φιάλην οὐκ ἔσπεισεν — οὐ γὰρ ἔθος ἡμῖν ἐκχεῖν τὸν οἶνον, ἀλλὰ ὕβρις εἶναι δοκεῖ τοῦτο εἰς τὸν θεόν — πῶν δὲ ἀμυστί, Δός μοι εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὴν θυγατέρα σου Μαζαίαν γυναικα ἔχειν πολλὴ ἐπιτηδειότερῳ τούτων ὄντι ὅποσα γε ἐπὶ τῷ πλούτῳ καὶ τοῖς κτήμασι. Τοῦ δὲ Λευκάνορος θαυμάσας — ἠπίστατο γὰρ πένητα τὸν Ἀρσακόμαν καὶ Σκυθῶν τῶν πολλῶν — καὶ ἐρομένου, Πόσα δὲ βοσκήματα ἢ πόσας ἀμάξας ἔχεις, ὦ Ἀρσακόμα; ταῦτα γὰρ ὑμεῖς πλουτεῖτε. Ἄλλ' οὐκ ἀμάξας, ἔφη, ἔχω οὐδὲ ἀγέλας, ἀλλ' εἰσὶ μοι δύο φίλοι καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ οἶοι οὐκ ἄλλῳ Σκυθῶν. Τότε μὲν οὖν ἐγελάσθη ἐπὶ τούτοις καὶ παρώρθη καὶ μεθύειν ἔδοξεν. Ἔωθεν δὲ προκρίθεις τῶν ἄλλων Ἀδύρμαχος ἐμελλεν ἀπάξειν τὴν νύμφην εἰς τὴν Μαιώτιν παρὰ τοὺς Μάχλους.

46. Ὁ δὲ Ἀρσακόμας ἐπανελθὼν οἶκαδε μῆνυε τοῖς φίλοις ὡς ἀτιμασθεῖ ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ γελασθεῖν ἐν τῷ συμπόσιῳ πένης εἶναι δοξας. Καίτοι, ἔφη, ἐγὼ διηγησάμην αὐτῷ τὸν πλοῦτον, ὅποσος ἐστί μοι, ὑμᾶς, ὦ Λογγάτα καὶ Μακέντα, καὶ τὴν εὐνοίαν τὴν ὑμετέραν πολλὴ ἀμείνω καὶ βεβαιότεραν τῆς Βοσπορῶν δυνάμεως. Ἄλλ' ἐμοῦ ταῦτα διεξιόντος ἡμᾶς μὲν ἐγλεύαζε καὶ κατεφρόνει, Ἀδύρμαχῳ δὲ τῷ Μάχλῳ παρέδωκεν ἀπάγειν τὴν νύμφην, ὅτι χρυσᾶς τε φιάλας ἐλέγετο ἔχειν δέκα καὶ ἀμάξας τετρακλίνους ὀγδοήκοντα καὶ πρόβατα καὶ βοῦς πολλούς. Οὕτως ἄρα προετίμησεν ἀνδρῶν ἀγαθῶν βοσκήματα πολλὰ καὶ ἐκπώματα περιεργὰ καὶ ἀμάξας βαρεῖας. Ἐγὼ δὲ, ὦ φίλοι, δι' ἀμφοτέρα ἀνῶμαι, καὶ γὰρ ἐρῶ τῆς Μαζαίης καὶ ἡ ὕβρις ἐν τοσοῦτοις ἀνθρώποις οὐ μετρίως μου καθίκετο, οἶμαι δὲ καὶ ὑμᾶς ἐπ' ἱσῆς ἡδικῆσθαι· τὸ γὰρ τρίτον μετὴν ἕκαστω ἡμῶν τῆς ἀτιμίας, εἰ γε οὕτω βιοῦμεν ὡς ἀφ' οὗ συνεληλύθαμεν εἰς ἀνθρώπους ὄντες, καὶ τὰ αὐτὰ ἀνιώμενοι καὶ τὰ αὐτὰ χαίροντες. Οὐ μόνον, ἐπεῖπεν ὁ Λογγάτης, ἀλλὰ ἕκαστος ἡμῶν ὅλος ὕβρισται, ὅποτε σὺ τοιαῦτα ἐπαθες.

et inde animo aeger esse coepit. Ac de tributo negotium perfectum jam erat : jam respondebat illi rex, jam discensus causa convivio illum excipiebat. Moris est autem in Bosporo, ut proci in cœna petant puellas, dicantque, qui sint, qui recipi in affinitatem postulent. Jam forte accidit ut tum plures in ea cœna proci adessent, reges et regum filii, et Tigrapates in his erat, Lazorum regulus, et Adyrmachus Machlyenes princeps, et alii multi. Oportet vero procorum unumquemque, quum se indicavit, nimirum nuptiarum se causa venisse, cœnare cum aliis et quiete accumbere : finitis vero epulis poculum poscere, libare in mensam, et proci se puellæ profiteri, multum de se gloriari, quam generosus, quam dives, quam potens sit.

45. Multi igitur pro illo more quum libassent et petiissent puellam, et regna sua atque divitias enumerassent, ultimus poculo petito Arsacomas, non ille quidem libavit (neque enim solemus effundere vinum, quæ contumelia potius esse in deum videtur), sed epota haustu uno phiala, Da mihi, rex, inquit, filiam tuam Mazæam, ut uxorem habeam, multo hisce magis idoneo quantum ad divitias et possessiones. Admirante autem Leucanore, qui sciret pauperem esse Arsacomam et de vulgo Scytharum, atque interrogante, Quot autem armenta, aut quot plastra habes, Arsacomas? hæc enim vestra divitiæ : At ego, inquit, neque plastra habeo, neque greges ; sed sunt mihi amici duo honesti bonique viri, quales Scytharum alii nemini. Tunc igitur derisus propter ista est, et contemptus, et pro ebrio habitus. Altero autem mane prælatus ceteris Adyrmachus abducturus erat sponsam in Macotidem ad Machlyes.

46. Arsacomas vero reversus domum indicat amicis, quam contemptum habitus esset a rege, quam derisus in convivio, eo quod pauper visus esset : Atqui ego, inquit, narraui illi meas divitias, quantæ sint, vos nempe, Lonchata et Macenta, et benevolentiam vestram, præstantiorem longe et firmiorem Bosporanorum opibus. Hæc vero quum dicerem, nos ille quidem derisui et contemptui habebat, atque Machlyi Adyrmacho abducendam tradidit sponsam, quod aureas se phialas habere decem diceret, et plastra quaternorum lectorum octoginta, et oves bovesque multas. Sic ergo prætulit viris bonis pecudes multas et pocula vanæ pretiositatis et plastra gravia. At ego, amici, duplici de causa angor : et enim amo Mazæam, et contumelia in tot hominum conspectu illata mihi profunde in animum descendit : arbitror autem vos quoque non minori injuria affectos ; tertia enim contumeliæ pars ad vestrum unumquemque pervenit ; si quidem ita vivimus, ut, a quo tempore coimus, unus homo simus, soleamus iisdem rebus, lætemur iisdem. Non hoc solum, subjungit Lonchates, verum unusquisque nostrum totus injuria affectus est, quum ista tibi evenerunt.

47. Πῶς οὖν, ὁ Μακέντης ἔφη, χρῆσόμεθα τοῖς παροῦσι; Διελώμεθα, ἔφη ὁ Λογγάτης, τὸ ἔργον· καὶ ἐγὼ μὲν ὑπισχνούμαι Ἀρσακόμα τὴν κεφαλὴν κομιεῖν τοῦ Λευκάνορος, σὲ δὲ χρὴ τὴν νύμφην ἐπανάγειν αὐτῷ. Οὕτω γιγνέσθω, ἔφη. Σὺ δέ, ὦ Ἀρσακόμα, ἐν τοσούτῳ — εἰκὸς γὰρ καὶ στρατιᾶς καὶ πολέμου τὸ μετὰ τοῦτο δεήσειν ἡμᾶς — αὐτοῦ περιμένων συνάγειρε καὶ παρασκεύαζε ὅπλα καὶ ἵππους καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν ὡς πλείστην. Ῥᾶστα δ' ἂν πολλοὺς προσαγάγοις αὐτός τε ἀγαθὸς ὢν καὶ ἡμῖν οὐκ ὀλίγων ὄντων οἰκείων, μάλιστα δὲ εἰ καθέξῃς ἐπὶ τῆς βύρσης τοῦ βοός. Ἔδοξε ταῦτα, καὶ ὁ μὲν ἔχωρει ὡς εἶχεν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου ὁ Λογγάτης, ὁ Μακέντης δὲ ἐπὶ τοὺς Μάχλους, ἱππότης ἑκάτερος, ὁ δὲ Ἀρσακόμας οἶκοι μένων τοῖς τε ἡλικιώταις διελέγετο καὶ ὥπλιζε δύναμιν παρὰ τῶν οἰκείων, τέλος δὲ καὶ ἐπὶ τῆς βύρσης ἐκαθέζετο.

48. Τὸ δὲ ἔθος ἡμῖν τὸ περὶ τὴν βύρσαν οὕτως ἔχει· ἐπειδὴν ἀδικηθεὶς τις πρὸς ἑτέρου ἀμύνασθαι βουλόμενος ἰδὼν καθ' ἑαυτὸν οὐκ ἀξιόμαχος ὢν, βοῦν ἱερεύσας τὰ μὲν κρέα κατακόψας ἤψησεν, αὐτὸς δὲ ἐκπετάσας χαμαὶ τὴν βύρσαν κάθηται ἐπ' αὐτῆς εἰς τοῦπίσω παραγαγὼν τῷ χεῖρι ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν ἀγκώνων δεδεμένοι. Καὶ τοῦτό ἐστιν ἡμῖν ἡ μεγίστη ἱκετηρία. Παρακειμένων δὲ τῶν κρεῶν τοῦ βοός προσιόντες οἱ οἰκεῖοι καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος μοῖραν ἑκάστος λαβὼν ἐπιβάς τῇ βύρσῃ τὸν δεξιὸν πόδα ὑπισχνεῖται κατὰ δύναμιν, ὁ μὲν πέντε ἱππέας παρέξειν ἀσίτους καὶ ἀμίσθους, ὁ δὲ δέκα, ὁ δὲ πλείους, ὁ δὲ ὥπλιτας ἢ πεζοὺς ὑπόσους ἂν δύνῃται, ὁ δὲ μόνον ἑαυτὸν ὁ πενέστατος. Ἀθροίζεται οὖν ἐπὶ τῆς βύρσης πολὺ πλῆθος ἐνίοτε καὶ τὸ τοιοῦτον σύνταγμα βεβαιοτάτον τέ ἐστι συμμεῖναι καὶ ἀπρόσμαχον τοῖς ἐχθροῖς ἅτε καὶ ἔνορκον ὄν· τὸ γὰρ ἐπιβῆναι τῆς βύρσης ὅρκος ἐστίν. Ὁ μὲν οὖν Ἀρσακόμας ἐν τούτοις ἦν. Καὶ ἡθροίσθησαν αὐτῷ ἱππεῖς μὲν ἀμφὶ τοὺς πενταχιχιλίους, ὥπλιται δὲ καὶ πεζοὶ συναμφότεροι διςμύριοι.

49. Ὁ δὲ Λογγάτης ἀγνοούμενος παρελθὼν ἐς τὸν Βόσπορον προσέρχεται τῷ βασιλεῖ διοικουμένῳ τι τῆς ἀρχῆς καὶ φησὶν ἦκειν μὲν ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Σκυθῶν, ἰδία δὲ αὐτῷ μεγάλα πράγματα κομίζων. Τοῦ δὲ λέγειν κελεύσαντος, Ὅ μὲν Σκύθαί, φησί, τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ τὰ καὶ ἡμέραν ἀξιοῦσι, μὴ υπερβαίνειν τοὺς νόμους ὑμῶν ἐς τὸ πεδίον, ἀλλὰ μέχρι τοῦ τραχῶνος νέμειν· τοὺς δὲ ληστὰς οὐς αἰτιάσθαι ὡς κατατρέχοντας ὑμῶν τὴν χώραν, οὐ φασὶν ἀπὸ κοινῆς γνώμης ἐκπέμπεσθαι, ἀλλ' ἰδίᾳ ἑκάστων ἐπὶ τῷ κέρδει κλιπεύειν· εἰ δέ τις ἀλίσκοιτο, αὐτὸν σὲ κύριον εἶναι κολάζειν· ταῦτα μὲν ἔκείνοι ἐπεστάλασσιν.

50. Ἐγὼ δὲ μηνύω σοι μεγάλην ἐρῶδον ἐσομένην ἐφ' ὑμᾶς ὑπ' Ἀρσακόμα τοῦ Μαριάντα, ὃς ἐπρέσθευε πρῶην παρὰ σέ καί, οἶμαι, διότι αἰτήσας τὴν θυγατέρα οὐκ ἔτυχε παρὰ σοῦ, ἀγανακτεῖ καὶ ἐπὶ τῆς βύρσης ἐβδόμην ἤδη ἡμέραν κάθηται καὶ συνηκτὰ στρατὸς οὐκ ὀλίγος αὐτῷ. Ἦκουσα, ἔφη ὁ Λευκάνωρ, καὶ

47. Quomodo igitur, Macentes inquit, in praesens consulemus? Dividamus, ait Lonchates, opus : et, ego quidem polliceor Arsacomae caput me allaturum Leucanoris : te autem oportet sponsam illi adducere. Sic fiat, inquit ille. Tu vero, Arsacoma, interea, quum credible sit exercitu post haec et bello nobis opus futurum, hic manens, coge et para arma et equos et reliquas copias quam amplissimas. Facillime autem plurimos tibi conciliaveris, quum et ipse sis vir bonus, et nos non paucos habeamus familiares : maxime vero si bubulam pellem insederis. Placuerunt ista. Atque e vestigio, ut erat, in Bosporum pergit Lonchates, Macentes vero ad Machlyes, in equo uterque. At Arsacomas domi manens agit cum aequalibus, et familiarium copias armat : tandem etiam pellem insidet.

48. Ceterum illa apud nos de pelle consuetudo ita se habet : si quis injuria laesus ab alio, et ulcisci volens, videat se per se imparem bello esse, sacrificati bovis carnes concisas coquit. Ipse vero stratam humi pellem insidet, manibus post tergum rejectis, ut qui in ipso brachii flexu revincti sunt. Et haec est sanctissima apud nos supplicandi ratio. Appositarum vero carnum bovis, accedentes familiares, et ceterorum quisquis vult, parte unusquisque sumta, inscendens dextro pede pellem, pollicetur pro viribus, hic quidem quinque equites se praebiturum quibus neque cibaria ille neque stipendia debeat, alius decem, alius plures, alius gravem armaturam aut pedites quotcumque possit ; alius, pauperrimus nempe, se ipsum. Cogitur ergo in illa pelle magna interdum multitudo ; ac talis exercitus quum firmissimus est ad una manendi constantiam, tum invictus hostibus, juratus quippe ; nam pellem inscendere sacramentum est. In his ergo occupatus erat Arsacomas. Collecti autem ad ipsum sunt equites ad quinque mille, gravis armaturae et peditum in summa viginti millia.

49. Interim Lonchates ignotus in Bosporum adit regem pro imperio agentem aliquid, et venire se a communi Scytharum ait, privatim autem res illi magnas ferre. Dicere autem jussus, Scythae, inquit, communia illa et quotidiana postulant, ne vestri pastores in suos campos transgrediantur, sed intra montes maneant : latrones autem illos, a quibus percursari vestram regionem querimini, negant publico consilio mitti, sed privatim sui unumquemque lucri causa latrocinari : si quis autem illorum deprehendatur, penes te esse illum punire. Haec quidem illi nunciare me jusserunt.

50. At ego indico tibi, magnam impressionem in vos ab Arsacoma Marianae filio factum iri, qui legatione non ita pridem apud vos functus est, et indigne fert, puto, quod expetitam sibi a te filiam tuam non impetravit, et jam septimum diem pellem insidet, collectumque habet exercitum non parvum. Audiveram, inquit Leucanor, ipse quoque

αὐτὸς ἀρροῖσθαι δύναμιν ἀπὸ βύρσης, ὅτι δ' ἐφ' ἡμᾶς συνίσταται καὶ ὅτι Ἀρσακόμας δέλαιών ἐστιν, ἡγνόνουν. Ἀλλ' ἐπὶ σέ, ἔφη ὁ Λογχάτης, ἡ παρασκευή· ἐμοὶ δὲ ἐχθρὸς ὁ Ἀρσακόμας ἐστὶ, καὶ ἄχθεται διότι προτιμῶμαι αὐτοῦ ὑπὸ τῶν γεραιτέρων καὶ ἀμείνων τὰ πάντα δοκῶ εἶναι· εἰ δέ μοι ὑπόσχοιο τὴν ἐτέραν σου θυγατέρα Βαρκέτιν, οὐδὲ τὰ ἄλλα ἀναξίω ὑμῶν ὄντι, οὐκ εἰς μακρὰν σοι ἤξω τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κομίζων. Ὑπισχνούμαι, ἔφη ὁ βασιλεὺς, μᾶλα περιδεῆς γεγόμενος· ἔγωγε γὰρ τὴν αἰτίαν τῆς ὀργῆς τῆς Ἀρσακόμα τὴν ἐπὶ τῷ γάμῳ καὶ ἄλλως ὑπέπησεν αἰεὶ τοὺς Σκύθας. Ὁ δὲ Λογχάτης, Ὅμοσον, εἶπεν, ἥ μὴν φυλάξῃς τὰς συνθήκας, μὴδὲ ἀπαρνήσῃσαι. Τότε ἤδη τούτων γενομένων καὶ ἐπεὶ ἀνατείνας εἰς τὸν οὐρανὸν ἤθελεν ὀμνύειν, Μὴ σὺ γε ἐναυῦθα, εἶπε, μὴ καὶ τις ὑπὸθεταὶ τῶν δρώντων ἐξ' ὅτῳ ὀρκωμοτοῦμεν, ἀλλ' εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἄρεος τοῦτι εἰσελθόντες, ἐπιχεισάμενοι τὰς θύρας ὀμνύωμεν, ἀκούσάτω δὲ μηδεὶς· εἰ γὰρ τι τούτων πύθοιτο Ἀρσακόμας, δέδωκε μὴ προθύσῃται με τοῦ πολέμου χεῖρα οὐ μικρὰν ἤδη περιβεβλημένος. Εἰσίσωμεν, ἔφη ὁ βασιλεὺς, ὑμεῖς δὲ ἀπόστητε ὅτι πορρωτάτω· μηδεὶς δὲ παρῶστω ἐς τὸν νεῶν, ὅντινα μὴ ἐγὼ καλέσω. Ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν εἰσῆλθον, οἱ δορυφόροι δὲ ἀπέστησαν, σπασάμενος τὸν ἀκινάχην ἐπισχὼν τῇ ἐτέρᾳ τὸ στόμα, ὥς μὴ βοήσῃ, παῖει παρὰ τὸν μαστὸν, εἶτα ἀποτεμὼν τὴν κεφαλὴν ὑπὸ τῇ χλαμύδι ἔλκων ἐξῆει, μεταξὺ διαλεγόμενος δῆθεν αὐτῷ καὶ διὰ ταχέων ἤξῃεν λέγων, ὥς δὴ ἐπὶ τι πεμφθεὶς ὑπ' ἐκείνου. Καὶ οὕτως ἐπὶ τὸν τόπον ἀφικόμενος, ἐνθα καταδεδεμένον καταλελοίπει τὸν ἵππον, ἀναβάς ἀφιππάσατο εἰς τὴν Σκυθίαν. Δίωξις δὲ οὐκ ἐγένετο αὐτοῦ, ἐπὶ πολλὸ ἀγνοησάντων τὸ γεγονός τῶν Βοσπορανῶν, καὶ ὅτε ἔγνωσαν, ὑπὲρ τῆς βασιλείας στασιαζόντων.

51. Γαῦτα μὲν ὁ Λογχάτης ἔπραξε καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἀπεπλήρωσε τῷ Ἀρσακόμᾳ παραδοὺς τὴν κεφαλὴν τοῦ Λευκάνορος. Ὁ Μακέντης δὲ κατ' ὁδὸν ἀκούσας τὰ ἐν Βοσπόρῳ γεγόμενα ἤκεν ἐς τοὺς Μάχλυας καὶ πρῶτος ἀγγείλας αὐτοῖς τὸν φόνον τοῦ βασιλέως, Ἡ πόλις δὲ, ἔφη, ὦ Ἀδύρμαχε, σὲ γαμβρὸν ὄντα ἐπὶ τὴν βασιλείαν καλεῖ· ὥστε σὺ μὲν προελάσας παραλάμβανε τὴν ἀρχὴν, τεταραγμένοις τοῖς πράγμασιν ἐπιφανείς· ἡ κόρη δὲ σοι κατόπιν ἐπὶ τῶν ἀμαζῶν ἐπέσθω· ῥῆγον γὰρ οὕτω προσάξεις Βοσπορανῶν τοὺς πολλοὺς ἰδόντας τὴν Λευκάνορος θυγατέρα. Ἐγὼ δὲ Ἀλανός τέ εἰμι καὶ τῇ παιδί ταύτῃ συγγενὴς μητρὸθεν· παρ' ἡμῶν γὰρ οὔσαν τὴν Μάστειραν ἡγάγετο ὁ Λευκάνωρ· καὶ νῦν σοι ἤκω παρὰ τῶν τῆς Μαστείρας ἀδελφῶν τῶν ἐν Ἀλανίᾳ παρακλεινομένων ὅτι τάχιστα ἐλαύνειν ἐπὶ τὸν Βόσπορον καὶ μὴ περιδεῖν ὡς ἱὺβίστον περιελθοῦσαν τὴν ἀρχὴν, δὲ ἀδελφὸς ὢν νόθος Λευκάνορος Σκύθαις μὲν αἰεὶ φίλος ἐστίν, Ἀλανοῖς δὲ ἀπέχθεται. Ταῦτα δὲ ἔλεγεν ὁ Μακέντης ὁμόσκειος καὶ ὁμόγλωττος τοῖς Ἀλανοῖς ὢν· κοινὰ γὰρ ταῦτα Ἀλανοῖς καὶ Σκύθαις, καλὴν ὅτι σὺ πάνυ κομῶσιν οἱ Ἄλανοι ὥσπερ οἱ Σκύθαι.

colligi de pelle copias; contra nos vero coire et Arsacomam ducem esse, ignorabam. Eninvero contra te, Lonchates ait, apparatus ille. Meus vero Arsacomas inimicus est, et indignatur me sibi præferri ab honoratioribus, et omnibus rebus haberi præstantiorem. Quodsi mihi promiseris alteram filiam tuam Barcetm, qui nec ceteroquin indignus vobis gener sum, non ita multo post veniam caput tibi illius asserens. Promitto, ait rex, valde perterritus, qui causam irarum Arsacomæ, de nuptiis, sciret, et alioquin semper formidaret Scythas. Lonchates vero, Jura, inquit, servaturum te pacta, neque negaturum. Hic, dum ista jam fierent, et ille extensa in cælum manu jam esset juraturus, Ne hic tu, inquit, ne quis forte videntium suspicetur qua de re juremus: sed in hoc Martis templum ingressi, clausis post nos januis juremus, audiente nemine: si quid enim horum audiat Arsacomas, metuo ne ante bellum me credat, qui manum non parvam jam circa se habeat. Intremus, rex ait: vos vero longissime recedite, neu in templo adsit quisquam, quem ego non vocavero. Quum vero ipsi quidem intrassent, recessissent autem satellites, stricto acinace, altera manu os ne clamaret occludens, ferit ipsum ad mammam, tum caput abscissum tegens chlamyde exit, inter exeundum velut loquens cum illo, et statim se reditum dicens, ac si ad aliquid missus ab illo esset. Et sic delatus ad illum locum, ubi revinctum equum reliquerat, eo consensu Scythiam curriculo repetit. Ac persecutus illum nemo est, quid actum esset diu ignorantibus Bosporanis, ac tum, ubi rescissent, factione de regno decertantibus.

51. Atque ista quidem Lonchates fecit, implevitque Arsacomæ promissum tradendo Leucanoris capite. Macentes autem, audito in ipsa via quid in Bosporo gestum esset, pervenit ad Machlyes, et annuncians primus mortem regis, Civitas, inquit, te, Adymache, generum regis ad regnum vocat. Itaque tu quidem præcepto itinere regnum occupa, in turbatis rebus præsens subito: puella vero post te in plaustis sequatur; facilius enim sic Bosporanorum tibi vulgus conciliaveris, Leucanoris filiam si viderint. Ego vero Alanus sum, et virginis illius a matre cognatus: etenim nostri generis Mastiram duxit Leucanor: et jam a Mastiræ tibi fratribus venio, qui sunt in Alania, hortantibus te ut quam celerrime venias in Bosporum, neu patiare transferri imperium in Eubiotum, qui frater nothus Leucanoris, Scythis semper amicus, infestus autem est Alanis. Hæc Macentes dixit, veste et lingua Alanorum similis: communia enim ista Alanis et Scythiis, nisi quod non omnino Scytharum instar comati sunt Alani. Verum Macentes in hoc

Ἄλλὰ ὁ Μακέντης καὶ τοῦτο εἶχαστο αὐτοῖς καὶ ἀποκαχάρκει τῆς κόμης ὅποσον εἰκὸς ἦν ἑλαττον κομᾶν τὸν Ἄλανόν τοῦ Σκύθου· ὥστε ἐπιστεύετο διὰ ταῦτα Μαστεῖρας καὶ Μαζαίας συγγενῆς εἶναι.

52. Καὶ νῦν, ἔφη, ὦ Ἀδύρμαχος, ἐλαύνειν ἔτοιμος ἄμα σοὶ ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἢ ἐθέλης, μένειν τε, εἰ δέοι, καὶ τὴν παῖδα ἄγειν. Τοῦτο, ἔφη, καὶ μάλλον, ὁ Ἀδύρμαχος, ἐθέλησαιμ' ἂν, ἀφ' αἵματος ὄντα σε Μαζαίαν ἄγειν. Ἦν μὲν γὰρ ἄμα ἡμῖν ἦς ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵππεϊ ἐνὶ πλείους ἂν γενοίμεθα· εἰ δέ μοι τὴν γυναῖκα ἄγοις, ἀντὶ πολλῶν ἂν γένοιτο. Ταῦτα ἐγίνετο καὶ ὁ μὲν ἀπήλαυσε παραδούς τῷ Μακέντῃ ἄγειν τὴν Μαζαίαν παρθένον εἰ οὔσαν. Ὁ δὲ ἡμέρας μὲν ἐπὶ τῆς ἀμάξης ἦγεν αὐτὴν, ἐπεὶ δὲ νύξ κατέλαβεν, ἀναθέμενος ἐπὶ τὸν ἵππον — ἐτετραπεύκει δὲ ἕνα στίσιν ἄλλον ἵππεά ἐπείσθαι — ἀναπηδήσας καὶ αὐτὸς οὐκέτι παρὰ τὴν Μαιώτιν ἤλαυνεν, ἀλλ' ἀποτραπόμενος εἰς τὴν μεσόγειαν ἐν δεξιᾷ λαβὼν τὰ Μιτράϊων ὄρη, διαναπαύων μεταξὺ τὴν παῖδα, τριταῖος ἐτέλεσεν ἐκ Μαγλύων εἰς Σκύθας. Καὶ ὁ μὲν ἵππος αὐτῷ, ἐπειδὴ ἐπαύσατο τοῦ δρόμου, μικρὸν ἐπιστάς ἀπονήσκει.

53. Ὁ δὲ Μακέντης ἐγχειρίσας τὴν Μαζαίαν τῷ Ἀρσακόμα, Δέδεξο, εἶπε, καὶ παρ' ἐμοῦ τὴν ὑπόσχου. Τοῦ δὲ πρὸς τὸ ἀνέλπιστον τοῦ θεάματος καταπληγέντος καὶ χάριν ὁμολογοῦντος, Παῦε, ἔφη ὁ Μακέντης, ἄλλον με ποῖων σεαυτοῦ· τὸ γὰρ χάριν ἐμοὶ ὁμολογεῖν ἐφ' οἷς ἔπραξα τοίνυν ἐστὶν ὥσπερ ἂν εἰ ἡ ἀριστερά μου χάριν εἶδείῃ τῇ δεξιᾷ, διότι τρωθεῖσάν ποτε αὐτὴν ἐθεράπευσε καὶ φιλοφρόνως ἐπεμελήθη καμνούσης. Γέλοια τοίνυν καὶ ἡμεῖς ἂν ποιοῖμεν, εἰ πάλαι ἀναμιγθέντες καὶ ὡς οἶόν τε ἦν εἰς ἕνα συνελθόντες ἐτι μέγα νομίζομεν εἶναι, εἰ τὸ μέρος ἡμῶν ἔπραξέ τι χρηστὸν ὑπὲρ ὅλου τοῦ σώματος· ὑπὲρ ἑαυτοῦ γὰρ ἔπραττε μέρος ὃν τοῦ ὅλου εὖ πάσχοντος. Οὕτω μὲν ὁ Μακέντης ἔφη τῷ Ἀρσακόμα χάριν ὁμολογήσαντι.

54. Ὁ δὲ Ἀδύρμαχος ὡς ἤκουσε τὴν ἐπιβουλὴν, εἰς μὲν τὸν Βόσπορον οὐκέτι ἦλθεν — ἥδη γὰρ Εὐβότιος ἤρχεν ἐπικληθεὶς ἐκ Σαυροματῶν, παρ' οἷς διέτριβεν — εἰς δὲ τὴν αὐτοῦ ἐπανελθὼν καὶ στρατιὰν πολλὴν συναγαγὼν διὰ τῆς ὀρεινῆς εἰσέβαλεν εἰς τὴν Σκυθίαν· καὶ ὁ Εὐβότιος οὐ μετὰ πολὺ καὶ οὗτος εἰσέπεσεν ἄγων πανόημει μὲν τοὺς Ἕλληνας, Ἄλανους δὲ καὶ Σαυρομάτας ἐπικλήτους ἑκατέρους δισχυρίους· ἀναμίζαντες δὲ τὰ στρατεύματα ὁ Εὐβότιος καὶ ὁ Ἀδύρμαχος, ἐννέα μυριάδες ἅπαντες ἐγένοντο καὶ τούτων τὸ τρίτον ἵπποτοξόται. Ἡμεῖς δὲ — καὶ γὰρ αὐτὸς μετέσχον τῆς ἐξόδου αὐτοῖς ἐπιδούς ἐν τῇ βύρσῃ τότε ἵππεας αὐτοτελεῖς ἑκατόν — οὐ πολλῷ ἑλαττον τῶν τρισχυρίων σὺν τοῖς ἵππευσιν ἀθροισθέντες ὑπερέμενον τὴν ἐξοδὸν· ἐστρατήγει δὲ ὁ Ἀρσακόμας. Καὶ ἐπειδὴ προσιόντας εἶδομεν αὐτοὺς, ἀντεπτόμενον προεπαφέντες τὸ ἱππικόν. Γενομένης δὲ ἐπὶ πολὺ μάχης καρτερὰς ἐνεδίδου ἥδη τὰ ἡμέτερα καὶ παρερρήγνυτο ἡ φάλαγξ, καὶ τέλος εἰς δύο διεκόπη τὸ Σκυθικὸν ἄπαν, καὶ τὸ μὲν ὑπέφευγεν οὐ

etiam similem se iis reddiderat, quod defonderat de coma quantum conveniebat minus Scythia comatum esse Alanum. Propter ista ergo fides illi habita, putatusque Mastiræ ac Mazææ cognatus esse.

52. Et jam, inquit, Adymache, paratus sum vel ire tecum in Bosporum, si volueris, vel manere, si opus sit, et ducere virginem. Hoc vero, et magis quidem velim, ait Adymachus, te, consanguineus qui sis, puellam ducere. Si enim simul eas nobiscum in Bosporum, equite uno plures fuerimus : si vero uxorem mihi adducas, multorum instar mihi fueris. Hæc facta sunt. Atque ille quidem discessit, tradita Macentæ, quam deduceret, Mazæa adhuc virgine. At ille eo quidem die in plaustro ipsam duxit : quum vero nox ingruisset, ea in suum equum imposita (paraverat autem alium unum equitem, qui se sequeretur), quum ipse quoque insiluisse, non jam juxta Maolin pergebat, sed versus mediterranea deflectens, ubi dextros haberet Mitæorum montes, recreata interposita quiete puella, tertio die iter ex Machlyum regione ad Scythas peregit. Atque equus illi, quum finito cursu paulum stetisset, moritur.

53. Macentes vero in manum tradens Mazæam Arsacoma, Habe tibi, inquit, a me etiam promissum. Illo autem ad insperatum adeo conspectum perculso, et gratias agente, Desine, inquit Macentes, alium me a te facere : quod enim gratias mihi eorum nomine, quæ feci, agis, id ejusmodi est, ac si gratiam habeat sinistra mea dextræ, quod vulneratam aliquando illam sanaverit et benigne curaverit laborantem. Proin ridicule nos quoque egerimus, si olim permisti et quoad ejus fieri poterat in unum coaliti, adhuc magnum esse putemus, si qua pars nostri utile quicquam pro toto corpore fecerit : pro se enim fecit, quum pars sit totius corporis, cui bene factum est. Sic tum Macentes locutus est cum agente sibi gratias Arsacoma.

54. Adymachus vero, auditis insidiis, in Bosporum non jam perrexit (jam enim imperabat advocatus ex Sauromatis, apud quos vixerat, Eubiotus), sed reversus in patriam ingenti comparato exercitu, irruptionem per montana ferit in Scythiam. Et Eubiotus non ita multo post ipse quoque irruit, adducens omnes quidem sui imperii Græcos, Alanos autem et Sauromatas auxiliares cujusque generis vicies millenos. Conjunctis autem copiis Eubiotus atque Adymachus nonaginta millia ambo conficiebant : quorum tertia pars jaculabatur ex equis. Nos vero (nam ipse quoque expeditionis pars sui, qui dederim illis in pelle tum equites suis sumtibus viventes centum), triginta millibus non multo pauciores, computatis quidem equitibus, impetum eorum Arsacoma duce excepimus : et quum admoventes videremus, contra illos equitatu prius emissio duximus. Quum diu fortiter pugnatum esset, jam cedere nostri, jam perrumpi phalanx, et tandem in duas partes scindi Scythiarum exercitus : atque altera pars quidem se subducere,

πάνυ σαφῶς ἡττημένον, ἀλλ' ἀναχώρησις ἐδόκει ἡ φυγή· οὐδὲ γὰρ οἱ Ἄλανοι ἐτόλμων ἐπὶ πολὺ διώκειν· τὸ δὲ ἡμισυ, ὅπερ καὶ ἔλαττον, περισχόντες οἱ Ἄλανοι καὶ Μάχλυες ἔκοπτον πανταχόθεν ἀφρόνως ἀφίεντες τῶν οἰστῶν καὶ ἄκοντιών, ὥστε πάνυ ἐπονούντο ἡμῶν οἱ περιεσχημένοι, καὶ ἤδη προίεντο οἱ πολλοὶ τὰ ὅπλα.

55. Ἐν τούτοις δὲ καὶ ὁ Λογγάτης καὶ ὁ Μακέντης ἔτυχον ὄντες καὶ ἐτέτρωντο ἤδη προκινδυνεύοντες, ὁ μὲν στυρακίῳ εἰς τὸν μηρὸν ὁ Λογγάτης, ὁ Μακέντης δὲ πελέκει εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ κοντῶ εἰς τὸν ὦμον· ὅπερ αἰσθόμενος ὁ Ἀρσακόμας, ἐν ἡμῖν τοῖς ἄλλοις ὢν, δεινὸν ἡγησάμενος, εἰ ἄπεισι καταλιπὼν τοὺς φίλους, προσβαλὼν τοὺς μύωπας τῷ Ἰππῶ ἐμβοήσας ἤλαυνε διὰ τῶν πολεμίων κοπίδα διηρμένος, ὥστε τοὺς Μάχλυας μὴδὲ ὑποστήναι τὸ ῥόθιον τοῦ θυμοῦ, ἀλλὰ διαιρεθέντες ἔδωκαν αὐτῷ διεξελθεῖν. Ὁ δὲ ἀνακτησάμενος τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας παρακαλέσας ὄρμησεν ἐπὶ τὸν Ἀδύρμαχον καὶ πατάξας τῇ κοπίδι παρὰ τὸν αὐχένα μέχρι τῆς ζώνης διέτεμε. Περσόντος δὲ ἐκείνου διελύθη τὸ Μαχλυϊκὸν ἅπαν καὶ τὸ Ἀλανικὸν οὐ μετὰ πολὺ καὶ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τούτοις ὥστε ἐκρατοῦμεν ἐξ ὑπαρχῆς ἡμεῖς καὶ ἐπεξήλθομεν ἂν ἐπὶ πολὺ κτείνοντες, εἰ μὴ νῦν τὸ ἔργον ἀρελετο. Εἰς δὲ τὴν ἐπιούσαν ἰκέται παρὰ τῶν πολεμίων ἦκοντες ἐδέοντο φιλίαν ποιεῖσθαι, Βοσποροὶ μὲν ὑποτελέσειν διπλάσιον τὸν δασμὸν ὑπισχνόμενοι, Μάχλυες δὲ δμήρους δώσειν ἔφασαν, οἱ Ἄλανοι δὲ ἀντὶ τῆς ἐφόδου ἐκείνης Σινδιανούς ἡμῖν χειρώσασθαι ὑπέστησαν ἐκ πολλοῦ διεστῶτας. Ἐπὶ τούτοις ἐπέστημεν, δόξαν πολὺ πρότερον Ἀρσακόμα καὶ Λογγάτη· καὶ ἐγένετο εἰρήνην ἐκείνων πρυτανεύοντων ἕκαστα.

Τοιαῦτα, ὦ Μνήσιππε, τολμῶσι ποιεῖν Σκυθαὶ ὑπὲρ τῶν φίλων.

56. ΜΝΗΣ. Πάνυ τραγικὰ, ὦ Τοῦξρι, καὶ μύθοις ὅμοια. Καὶ ἵλεως μὲν ὁ ἀκινάκης καὶ ὁ ἄνεμος ἔϊεν, οὐς ὤμοσας· εἰ γοῦν τις ἀπιστοῖη αὐτοῖς, οὐ πάνυ μεμπτὸς εἶναι δοξείεν ἄν.

ΤΟΞ. Ἄλλ' ὅρα, ὦ γενναῖε, μὴ φθόνος ὕμῶν ἡ ἀπιστία ᾗ· πλὴν οὐκ ἐμὲ ἀποτρέψεις ἀπιστῶν καὶ ἄλλα τοιαῦτα εἰπεῖν ἃ οἶδα ὑπὸ Σκυθῶν γενόμενα.

ΜΝΗΣ. Μὴ μακρὰ μόνον, ὦ ἄριστε, μὴδὲ οὕτως ἀφῆτοις χρώμενος τοῖς λόγοις· ὥς νῦν γε ἄνω καὶ κάτω τὴν Σκυθίαν καὶ τὴν Μαχλυανὴν διαθῶν καὶ εἰς τὸν Βόσπορον ἀπιών, εἴτ' ἐπανιών πάνυ μου κατεχρήσω τῇ σιωπῇ.

ΤΟΞ. Πειστέον καὶ ταῦτά σοι νομοθετοῦντι καὶ διὰ βραχέων λεκτέον, μὴ καὶ κάμης ἡμῖν τῇ ἀκοῇ συμπερινοστών.

57. Μαλλον δ' ἄκουσον, ἐμοὶ αὐτῷ οἶα φίλος, Σισίννης τούνομα, ὑπῆρέτησεν· ὅτε γὰρ Ἀθήναζε ἀπῆειν οἰκοῦεν ἐπιθυμία παιδείας τῆς Ἑλληνικῆς, κατέπλευσα εἰς Ἀμαστριν τὴν Ποντικὴν· ἐν προσβολῇ δὲ ἐστὶ τοῖς ἀπὸ Σκυθίας πλέουσιν οὐ πολὺ τῆς Καράμβειος ἀπέχουσα ἡ πόλις· εἶπετο δὲ ὁ Σισίννης ἐταῖρος ἐκ παιδὸς

non illa quidem aperte victa, sed recessus illa fuga videbatur, quum neque Alani multum persequi illos audent : alteram vero partem, eandemque minorem, circumventam Alani et Machlyes caedebant undique, magna sagittarum jaculorumque vi immissa : valde itaque laborare nostri qui ita conclusi tenerentur, jamque multi arma projicere.

55. Forte fortuna in his erant Lonchates atque Macentes, jamque vulnerati, quum primi se periculis obtulissent, hastilis cuspidē ima Lonchates in femore, Macentes autem securi caput et hasta humerum. Quo comperto Arsacomae, qui inter nos reliquos versaretur, indignumque ratus si relictis amicis abiret, admotis equo calcaribus et sublato clamore, per hostes intentato gladio incurvo equitat, ut vel impetum illius animosum Machlyes non sustinerent, sed divisi facultatem illi transeundi darent. At ille recuperatis amicis, hortatus ut occurrerent ceteros omnes, irruit in Adymachum, eumque impacto ad cervicem gladio ad zonam usque dividit. Illo vero cadente, quicquid erat Machlyum, neque ita multo post Alani quoque diffugiunt, et post hos etiam Graeci. Sic de novo nos superiores, persecuturi illos amplius et caesuri eramus, nisi nox opus intercepisset. Postridie supplices ab hostibus veniunt amicitiam secum fieri petentes, Bosporani duplum pendere tributum polliciti, Machlyes dare obsides parati; Alani vero pro ista invasione Sindianos, a longo inde tempore a nobis dissidentes, in potestatem nostram se redacturos recipiebant. His conditionibus persuaderi nobis passi sumus, quum primo omnium ita visum esset Arsacomae et Lonchati, et ipsis tractantibus universum negotium, pax facta est.

Talia, Mnesippe, audent facere pro amicis Scythae.

56. MNES. Omnino tragica, Toxari, et fabulis similia. Atque ignoscat mihi Acinaces ac Ventus per quos jurasti : si quis enim fidem iis neget, non valde videatur reprehendendus.

TOX. Quin vide, generose, ne invidia sit illa vestra credendi cunctatio. Verumtamen non deterueris me neganda fide, quominus alia quoque de hoc genere dicam, quae facta a Scythiis novi.

MNES. Modo ne longe nimis, vir optime, nec ita solutis usus sermonibus, ut modo sursum deorsum Scythiam Machlyanenque percurrans, et abiens in Bosporum rediens, quae deinde, meo omnino silentio abusus es.

TOX. Obsequendum hac quoque in re est tibi legislatori, ac dicendum breviter, ne fatigeris, si auribus oberare nobiscum cogare.

57. Potius audi, quae mihi ipsi amicus, Sisinnus nomine, praestiterit. Quum enim Athenas domo profisciscer Græcae disciplinae cupiditate, in Ponticam Amastrin navigavi : opportune autem obiecta est e Scythia navigantibus hac urbs, Carambi non multum distans. Sequebatur me Sisinnus, meus a puero inde sodalis. Nos ergo deversorio

οὐν. Ἡμεῖς μὲν οὖν καταγωγὴν τινα ἐπὶ τῷ λιμένι σκεψάμενοι καὶ τοῦ πλοίου εἰς αὐτὴν μετασκευασάμενοι ἡγοράζομεν, οὐδὲν πονηρὸν ὑφορούμενοι ἐν τοσούτῳ δὲ κλωπῆς τινες ἀνασπασάντες τὸ κλεῖστρον ἐκφέρουσιν ἅπαντα, ὡς μὴδὲ τὰ εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν διαρκέσοντα καταλιπεῖν. Ἐπανελθόντες οὖν οἰκαδε καὶ τὸ γεγονὸς μαθόντες δικάζεσθαι μὲν τοῖς γείτοσι πολλοῖς οὖσιν ἢ τῷ ξένῳ οὐκ ἔδοκιμάζομεν, δεδιότες μὴ συκοφάνται δοῶμεν τοῖς πολλοῖς λέγοντες, ὡς ὑφέλετο ἡμῶν τις δαρείκους τετρακοσίους καὶ ἐσθῆτα πολλὴν καὶ δάπιδάς τινας καὶ τὰλλα ὅποσα εἶχομεν.

58. Ἐσχοπούμεθα δὲ περὶ τῶν παρόντων ὃ τι πράξομεν, ἄποροι παντάπασιν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ γενόμενοι· καὶ μὲν ἔδοκει ὡς εἶχον αὐτοῦ παραβύσαντα εἰς τὴν πλευρὰν τὸν ἀκινάκην ἀπελθεῖν τοῦ βίου πρὶν ἀγεννὲς τι ὑποστῆναι λιμῶ ἢ διψῆι πιεσθέντα, ὃ δὲ Σισίννης παρεμυθεῖτο καὶ ἰκέτευε μὴδὲν τοιοῦτον ποιεῖν· αὐτὸς γὰρ ἐπινοήσας ὅθεν ἔξομεν ἱκανὸς τὰς τροφάς. Καὶ τότε μὲν ξύλα ἐκ τοῦ λιμένος παρεκόμισε καὶ ἤκεν ἡμῖν ἀπὸ τοῦ μισθοῦ ἐπιαιτισάμενος. Ἐωθεν δὲ περιῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν εἶδε πομπὴν τινα, ὡς ἔφη, γενναίων καὶ καλῶν νεανίσκων· μονομαχεῖν δὲ οὗτοι ἐπὶ μισθῷ ἀνδρολογηθέντες εἰς τρίτην ἡμέραν διαγωνιέσθαι ἐμελλον. Καὶ δὴ τὸ πᾶν ὡς εἶχεν ἀμφ' αὐτοὺς πυθόμενος, ἔλθων ὡς ἐμέ, Μηκέτι, ὦ Ἰόξαρι, ἔφη, πένητα σεαυτὸν λέγε, εἰς γὰρ τρίτην ἡμέραν πλούσιόν σε ἀπογανῶ.

59. Ταῦτα εἶπε, καὶ πονηρῶς τὸ μεταξὺ ἀποζήσαντες, ἐνστάσης ἤδη τῆς θέας ἐθεώμεθα καὶ αὐτοί· παραλαβὼν γάρ με ὡς ἐπὶ τερπνόν τι καὶ παράδοξον θέαμα τῶν Ἑλληνικῶν ἀγεῖ εἰς τὸ θέατρον· καὶ καθίσαντες ἐωρύμεν τὸ μὲν πρῶτον θηρία κατακοντιζόμενα καὶ ὑπὸ κυνῶν διωκόμενα καὶ ἐπ' ἀνθρώπους δεδεμένους ἀφριέμενα κακούργους τινὰς, ὡς εἰκόμεθα. Ἐπεὶ δὲ ἐιστήλῃον οἱ μονομάχοι καὶ τινα παραγγῶν ὁ κῆρυξ εὐμεγέθης νεανίσκον εἶπεν, ὅστις ἂν ἐβέλη τούτῳ μονομαχεῖσαι, ἤκειν εἰς τὸ μέσον δραχμὰς ληψόμενον μυριάς μισθὸν τῆς μάχης, ἐνταῦθα ἐξανίσταται ὁ Σισίννης καὶ καταπηδήσας ὑπέστη μαχεῖσθαι καὶ τὰ δῖλα ἤτει, καὶ τὸν μισθὸν λαβὼν τὰς μυριάς ἐμοὶ φέρων ἐνεχείρισε, καὶ, Εἰ μὲν κρατήσαιμι, ὦ Ἰόξαρι, εἶπεν, ἅμα ἄπιμεν ἔχοντες τὰ ἀρκούντα, ἢν δὲ πέσω, θάψας με ὑποχῶρεϊ ὀπίσω εἰς Σκύθας.

60. Ἐγὼ μὲν ἐπὶ τούτοις ἐκώκυον. Ὁ δὲ λαβὼν τὰ δῖλα τὰ μὲν ἄλλα περιεδήσατο, τὸ κράνος δὲ οὐκ ἐπέθηκεν, ἀλλ' ἀπὸ γυμνῆς τῆς κεφαλῆς καταστὰς ἐμάχετο· καὶ τὸ μὲν πρῶτον τιτρώσκεται αὐτὸς καμπύλῳ τῷ ξίφει ὑποτμηθεὶς τὴν ἰγνύαν, ὥστε αἷμα ἔρρει πολὺ· ἐγὼ δὲ προστελνῆκεν ἤδη τῷ δέει θρασύτερον δὲ ἐπιφερόμενον τηρήσας τὸν ἀντίπαλον παῖε εἰς τὸ στέρνον καὶ διέλασεν, ὥστε αὐτίκα ἐπεπτώκει πρὸ τοῖν ποδοῖν αὐτοῦ· ὁ δὲ κάμνων καὶ αὐτὸς ἀπὸ τοῦ τραύματος ἐπεκάθιζε τῷ νεκρῷ, καὶ μικροῦ δέιν ἀφῆκεν αὐτὸν ἢ ψυχῇ· ἀλλ' ἐγὼ προσδραμὼν ἀνέστησα καὶ παρεμυθη-

ad portum quæsito, sarcinulisque de navi in illud translatis, nihil mali suspicati, in forum prodimus. Interea vero fures quidam claustris detractis omnia efferunt, ut nec tantum relinquerent, quantum in illum nobis diem sufficeret. Domum ergo reversis, intellecto quid factum esset, in jus vocare vicinos, qui multi essent, aut hospitem, non placuit, veritis ne sycophantæ plerisque videremur, si diceremus abstulisse nobis aliquem Daricos quadringentos, et vestem multam, et stragula quædam, et quæ habueramus reliqua.

58. Deliberabamus autem de præsentī conditione nostra, quid ageremus, inopes omnium rerum in regione peregrina facti. Ac mihi quidem videbatur, ut habebam, e vestigio adacto in latus acinace de vita abire prius, quam humile quicquam fame aut siti subigente admitterem : at Sisinnus consolans me supplicabat, ne quid tale facerem : se quippe excogitaturum aliquid dicebat, unde quantum ad victum satis esset haberemus. Ac tum quidem ligna de portu hajulavit, venitque comparatis de mercede cibis. Altero vero mane in foro circumiens videt pompam, ut dicebat, fortium et honesta specie juvenum : hi autem pecunia auctorati gladiatores, in tertium diem depugnaturi erant. Jamque omnia de illis uti se haberent percontatus, venit ad me, et, Ne amplius, inquit, pauperem te, Toxari, dicito : tertio enim abhinc die divitem te reddam.

59. Hæc dixit. Atque ægre interjecto tempore vitam tolerantes, instante jam spectaculo, spectamus ipsi quoque : nam me etiam assumptum velut ad jucundum quoddam novumque spectaculum ex Græcorum genere, ducit in theatrum. Jamque spectamus assidentes, primo bestias jaculis confici, et exagitari canibus, et in vinctos quosdam homines, maleficos, ut conjiciebamus, immitti. Ingressis autem gladiatoribus, quam procerum quandam juvenem producens præco ediceret, qui cum hoc pugnare vellet, progrediretur in medium, pugnae pretium accepturus drachmas decies mille : hic surgit Sisinnus, ac quum desiliisset, pugnatum se recipit, arma poscit, et mercedem acceptam, decies mille drachmas, ad me fert, in manus mihi tradit : ac, Si quidem, inquit, vicero, Toxari, simul abibimus, habituri quod satis est ; sin vero cecidero, me sepulto ad Scythias revertere.

60. Ad hæc plorabam quidam. Verum ille armis caplis, reliqua induit, galeam vero non imposuit, sed nudo capite consistens pugnabat. Ac primo quidem vulneratur ipse, curvato ense succisus poplitem, sanguis ut copiosus proflueret ; ego præ metu pæne ante mortuus eram. At ille observans inferentem se audacius adversarium, percussus illius pectus transadigit, ut statim ante pedes illius concideret : ille autem fessus et ipse vulnere, insidebat mortuo : et parum aberat, quin ipsum quoque anima relinqueret. At accurrens ego excitavi eum et consolatus sum : et quum jam pro vi-

σάμην. Ἐπεὶ δὲ ἀρεῖτο ᾗδῃ νενικηκώς, ἀράμενος αὐτὸν ἐκόμισα εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ ἐπὶ πολὺ θεραπευθεὶς ἐπέζησε μὲν καὶ ἐστὶ μέγροι νῦν ἐν Σκύθαις γῆμας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν, χωλὸς δὲ ἐστὶν ὅμως ἀπὸ τοῦ τραύματος. Τοῦτο, ὦ Μνήσιππε, οὐκ ἐν Μάχλυσιν οὐδὲ ἐν Ἀλανίᾳ ἐγένετο, ὡς ἀμάρτυρον εἶναι καὶ ἀπιστεῖσθαι, ἀλλὰ πολλοὶ πάρεσιν Ἀμαστριανῶν μεμνημένοι τῆς μάχης τοῦ Σισίννου.

61. Πέμπτον ἐστὶ τοὺς τὸ Ἀθαύχα ἔργον διηγησάμενος παύσομαι. Ἦκέ ποτε οὗτος ὁ Ἀθαύχας εἰς τὴν Βορυσθενιτικὴν πόλιν ἐπαγόμενος καὶ γυναῖκα, ἥς ἦρα μάλιστα, καὶ παιδιὰ δύο· τὸ μὲν ἐπιμαστίδιον ἄρρεν, τὸ δὲ ἕτερον κόρη ἐπτετίς ἦν· συναπεδήμει δὲ καὶ ἑαῖρος αὐτοῦ Γυνδάνης, οὗτος μὲν καὶ νοσῶν ἀπὸ τραύματος, ὃ ἐτέρωτο κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ ληστῶν ἐπιπεσόντων σφίσι· διαμαχόμενος γὰρ πρὸς αὐτοὺς ἐλαύνεται εἰς τὸν μηρόν, ὥστε οὐδὲ ἐστάναι ἐδύνατο ὑπὸ τῆς ὀδύνης. Νύκτωρ δὲ καθευδόντων — ἐτυχον δὲ ἐν ὑπερφῶνι τινὶ οἰκοῦντες — πυρκαϊὰ μεγάλη ἐξανίσταται καὶ πάντα περιεκλείετο καὶ περιεῖχεν ἡ φλόξ ἀπανταχόθεν τὴν οἰκίαν· ἐνταῦθα δὲ ἀνεγρόμενος ὁ Ἀθαύχας καταλιπὼν τὰ παιδιὰ κλαυθμυριζόμενα καὶ τὴν γυναῖκα ἐκκρεμαμένην ἀποσεισάμενος καὶ σώζειν αὐτὴν παρακελευσάμενος, ἀράμενος τὸν ἑταῖρον κατήλθε καὶ ἔφθη διεκπασσας καὶ ὃ μηδὲπω τελῶς ἀπεκέχαυτο ὑπὸ τοῦ πυρός· ἡ γυνὴ δὲ φέρουσα τὸ βρέφος εἴπετο ἀκολουθεῖν κελύσσασα καὶ τὴν κόρην, ἥ δὲ ἡμίχλετος ἀφῆσεν τὸ παιδίον ἐκ τῆς ἀγκάλης μόλις διεπῆδησε τὴν φλόγα καὶ ἡ παῖς σὺν αὐτῇ, παρὰ μικρὸν ἐλθοῦσα κάκεινι ἀποθανεῖν. Καὶ ἐπειδὴ ὠνεΐδισέ τις ὕστερον τὸν Ἀθαύχαν, διότι προδοὺς τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα ὃ δὲ Γυνδάνην ἐξεκόμισεν, Ἀλλὰ παιδας μὲν, ἔφη, καὶ αὖθις ποιησασθαι μοι βῆδιον καὶ ἀθλὸν εἰ ἀγαθοὶ ἔσονται οὗτοι, φίλον δὲ οὐκ ἂν εὐροίμι ἄλλον ἐν πολλῷ χρόνῳ τοιοῦτον ὅς τις Γυνδάνης ἐστὶ πείραν μοι πολλὴν τῆς εὐνοίας παρεσχημένος.

62. Εἰρηκα, ὦ Μνήσιππε, ἀπὸ πολλῶν πέντε τούτους προχειρισάμενος. Ἦδῃ δὲ καιρὸς ἂν εἴη κεκρίσθαι ὑπότερον ἡμῶν ἢ τὴν γλῶτταν ἢ τὴν δεξιὰν ἀποτεμῆσθαι δέοι. Τίς οὖν ὁ δικάσων ἐστίν;

ΜΝΗΣ. Οὐδὲ εἰς· οὐ γὰρ ἐκαθίσταμέν τινα δικάστην τοῦ λόγου. Ἀλλ' οἶσθα ὃ δράσομεν; ἐπειδὴ νῦν ἀσκοπα τετοξεύκαμεν, αὖθις ἐλόμενοι διαιτητὴν ἄλλους ἐπ' ἐκείνῳ εἰπόμεν φίλους, εἴτα ὅς ἂν ᾗτων γένηται, ἀποτεμῆσθαι τότε ἡ ἐγὼ τὴν γλῶτταν ἢ σὺ τὴν δεξιάν. Ἢ τοῦτο μὲν ἄγροικον, ἐπεὶ δὲ καὶ σὺ φιλίαν ἐπαινεῖν ἔδοξας, ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἡγοῦμαι ἀνθρώποις εἶναι τούτου κτῆμα ἄμενον ἢ κάλλιον, τί οὐχὶ καὶ ἡμεῖς συνθέμενοι πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς φίλοι τε αὐτόθεν εἶναι καὶ εἰσαεῖ ἔσσεσθαι ἀγαπῶμεν ἀμφοῖν νικήσαντες, τὰ μέγιστα ἄλλα προσλαβόντες, ἀντὶ μιᾶς γλώττης καὶ μιᾶς δεξιᾶς δύο ἑκάτερος ἐπικτησάμενοι καὶ προσέτι γε καὶ ὀφθαλμοὺς τέτταρας καὶ πόδας τέτταρας καὶ ὅλως διπλᾶ πάντα; τοιοῦτόν τι γὰρ ἐστὶ συνελθόντες

ctore dimitteretur, sublatum illum portavi domum. Hic diu curatus, vixit ille quidem, et est nunc adhuc in Scythiis, ducta sorore mea, claudus tamen ex vulnere. Hoc, Mnesippe, non inter Machlyes neque in Alaniam factum est, ut testibus careat et fides illi queat negari; sed multi adsunt Amastrianorum, qui meminerunt pugnae Sisinnis.

61. Quintum tibi adhuc Abauchæ facinus quum narravero, desinam. Venit quondam hic Abauchas in Borysthenitarum urbem, habens secum uxorem, quam maxime amaret, et liberos duos; alter lacteus adhuc puer erat, altera autem septem annorum puella. Socius peregrinationis amicus illius Gyndanes, hic quidem æger etiam a vulnere, quo percussus erat in via a latronibus impetum in ipsos facientibus: dum enim contra hos repugnat, feritur illi femur, ut ne insistere quidem præ dolore posset. Noctu autem dormientibus illis (forte fortuna enim in suprema contigione deversabantur) incendium oritur magnum; clausa erant circum omnia, circumdederat domum undique flamma. Hic ergo excitatus Abauchas, relictis liberis plorantibus, quum demovisset inhærentem sibi uxorem, ipsamque salutis suæ consulere jussisset, sublato in humeros amico, descendit. Et evasit erumpens ea parte, qua nondum plane igne invalescente arcebat. Mulier autem infantem gerens sequuta est, sequi se jussa puella: atque ipsa semiustulata infantem ex ulnis passa decidere, vix flammam transiit, et post illam puella, in præsentissimum ipsa quoque mortis periculum adducta. Et quum postea objiceret aliquis Abauchæ, quod proditis liberis atque uxore exportasset Gyndanem, Verum, inquit, liberos denuo querere mihi facile est, atque incertum, bonine hi futuri sint; amicum autem non temere invenero alium, talem quidem, qualis est Gyndanes, qui multa mihi benevolentia: experimenta præstiterit.

62. Dixi, Mnesippe, de magno numero quinque istis depromptis. Jam tempus fuerit judicari, utri nostrum vel lingua vel dextra amputanda sit. Quis igitur judicabit?

MNES. Nemo: neque enim arbitrum quenquam disputationis constituimus. Sed scin' quid faciamus? quando quidem nunc temere neque ad scopum jaculati sumus, rursus electo arbitro alios sub illo amicos enarremus: tum qui victus fuerit, mutilabitur, aut lingua ego, aut tu dextra. An potius nimis hoc agreste fuerit? quando autem et tu amicitiam laudare visus es, et ego nullam homini hac possessione aut meliorem puto aut honestiorem: quidni potius etiam nos, pacto inter nos fudere, amici esse e vestigio et in perpetuum manere satis habemus, victores ambo, maximis ambo potiti præmiis, pro lingua una et una dextra nacti uterque geminas, et insuper oculos quattuor, ei pedes quattuor, et in universum gemina omnia? tale quid enim sunt coeuntes duo aut tres amici, qualem Geryonen

δύο ἢ τρεῖς φίλοι, ὁποῖον τὸν Γηρυόνην οἱ γραφεῖς ἐν-
δείκνυνται, ἀνθρώπων ἐξάχειρα καὶ τρικέφαλον· ἐμοὶ
γὰρ δοκεῖ τρεῖς ἐκεῖνοι ἦσαν ἅμα πράττοντες πάντα,
ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον φίλους γε ὄντας.

63. ΤΟΞ. Εὖ λέγεις· καὶ οὕτω ποιῶμεν.

ΜΝΗΣ. Ἀλλὰ μήτε αἵματος, ὦ Τόξαρι, μήτε
ἀκινάκου δευόμεθα τὴν φιλίαν ἡμῖν βεβαιώσοντος· ὁ
γὰρ λόγος ὁ παρὼν καὶ τὸ τῶν ὁμοίων ὀρέγεσθαι πολὺ
πιστότερα τῆς κύλικος ἐκείνης ἣν πίνετε, ἐπεὶ τὰ γε
τοιαῦτα οὐκ ἀνάγκης, ἀλλὰ γνώμης δεῖσθαι μοι δοκεῖ.

ΤΟΞ. Ἐπαινῶ ταῦτα, καὶ ἥδη ὤμεν φίλοι καὶ ξέ-
νοι, ἐμοὶ μὲν σὺ ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐγὼ δὲ σοὶ
εἴ ποτε ἐς τὴν Σκυθίαν ἀφίκοιο.

ΜΝΗΣ. Καὶ μὴν εὖ ἴσθι, οὐκ ἂν ὀνησάμην καὶ
εἴ πορρωτέρω ἐλθεῖν, εἰ μέλλω τοιούτοις φίλοις ἐντεύ-
ξεσθαι ὅσος σὺ, ὦ Τόξαρι, διεφάνης ἡμῖν ἀπὸ τῶν λό-
γων.

XLII.

* ΛΟΥΚΙΟΣ Η ΟΝΟΣ.

1. Ἀπῆειν ποτὲ ἐς Θεσσαλίαν· ἦν δέ μοι πατρικὸν
τι συμβόλαιον ἐκεῖ πρὸς ἄνθρωπον ἐπιχώριον· ἵππος δέ
με κατήγε καὶ τὰ σκεύη καὶ θεράπων ἠκολούθει εἷς.
Ἐπορευομένην οὖν τὴν προκειμένην ὁδὸν· καὶ πῶς ἔτυ-
χον καὶ ἄλλοι ἀπιόντες ἐς Ἱππᾶτα πόλιν τῆς Θεσσαλίας,
ἐκεῖθεν ὄντες· καὶ ἄλλων ἐκοινωνοῦμεν, καὶ οὕτως ἐκεί-
νην τὴν ἀργαλέαν ὁδὸν ἀνύσαντες πλησίον ἤδη τῆς
πόλεως ἦμεν, καὶ γὰρ ἡρόμην τοὺς Θεσσαλοὺς, εἴπερ
ἐπίστανται ἄνδρα οἰκούντα ἐς τὰ Ἱππᾶτα, Ἱππαρχον
τοῦνομα. Γράμματα δὲ αὐτῷ ἐκόμιζον οἰκοθεν, ὥστε
οἰκῆσαι παρ' αὐτῷ. Οἱ δὲ εἰδέναι τὸν Ἱππαρχον
τοῦτον ἔλεγον καὶ ὅτι τῆς πόλεως οἰκεῖ καὶ ὅτι ἀργύ-
ριον ἱκανὸν ἔχει καὶ ὅτι μίαν θεράπειαν τρέφει καὶ
τὴν αὐτοῦ γαμετὴν μόναν· ἐστὶ γὰρ φιλαργυρώτατος
δαινῶς. Ἐπεὶ δὲ πλησίον τῆς πόλεως ἐγεγόνειμεν,
κῆπός τις ἐνδὸν ἦν καὶ οἰκίδιον ἀνεκτὸν, ἐνθα δ' Ἱππαρ-
χος ὥκει.

2. Οἱ μὲν οὖν ἀσπασάμενοί με ὥχοντο, ἐγὼ δὲ
κόπτει προσελθὼν τὴν θύραν, καὶ μόλις μὲν καὶ βραδέως,
ὑπῆκουσε δ' οὖν ἡ γυνή, εἶτα καὶ προῆλθεν. Ἐγὼ
μὲν ἡρόμην εἰ ἐνδὸν εἴη δ' Ἱππαρχος· Ἐνδὸν, ἔφη· σὺ
δὲ τίς ἢ τί βουλόμενος πυθνᾷ; Γράμματα ἤκω κομί-
ζων αὐτῷ παρὰ Δεκριανοῦ τοῦ Πατρώεως σοφιστοῦ.
Μεῖνόν με, ἔφη, αὐτοῦ, καὶ τὴν θύραν συγχλείσασα
ὥχeto εἰσω πάλιν· καὶ ποτε ἐξελθοῦσα κελεύει ἡμᾶς
εἰσελθεῖν. Καὶ γὰρ δὲ παρελθὼν εἰσω ἀσπάζομαι αὐτὸν
καὶ τὰ γράμματα ἐπέδωκα. Ἐτυχε δὲ ἐν ἀρχῇ
δείπνου ὦν καὶ κατέκειτο ἐπὶ κλινιδίου στενοῦ, γυνὴ
δὲ αὐτοῦ καθῆστο πλησίον, καὶ τράπεζα μηδὲν ἔχουσα
παρέκειτο. Ὁ δὲ ἐπειδὴ τοῖς γράμμασιν ἐνέτυχεν,
Ἄλλ' ὁ μὲν φίλτατος ἐμοί, ἔφη, καὶ τῶν Ἑλλήνων

ostendunt pictores, hominem sex manuum et tricipitem.
Tres enim, videtur, mihi fuere, simul agentes ontria, ut
par erat nimirum, quum essent amici.

63. TOX. Bene sane dicis : et sic agamus.

MNES. Sed neque sanguinem, Toxari, neque acinacen
requiramus ad sancendam amicitiam nostram : praesens
enim disputatio, et earundem rerum studium, multum sunt
calice illo quem bibitis firmiora : quandoquidem non tam
necessitate talia, sed proposito indigere mihi videntur.

TOX. Laudo ista equidem : et jam sinus amici et hospi-
tes, mihi quidem tu hic in Graecia, ego autem tibi, si in
Scythiam aliquando veneris.

MNES. At noris me non pigraturum longius etiam iter
ingredi, si tales inventurus sim amicos, qualem te, Toxari,
de sermonibus tuis cognitum habemus.

XLII.

* LUCIUS SIVE ASINUS.

1. In Thessaliam aliquando proficiscebam : erat autem
mihi quoddam ibi paternum negotium cum ejus regionis
homine. Equus unus me et sarcinulas devehebat, servorum
sequebatur unus. Sic via proposita pergebam : ac forte qua-
dam alii etiam ibant Hypata, unde erant, Thessaliae ur-
bem; quorum convictu utebar. Sicque superata illa via
difficili, prope jam urbem eramus. Hic ego interrogo Thes-
salos, nossentne virum Hypatis habitantem, Hipparchum
nomine. Epistolam autem illi ferebam domo, uti apud illum
deversarer. Illi notum sibi Hipparchum illum dicunt, et
quo loco urbis habitet, et argenti ipsum habere satis, et
tamen unam modo ancillam alere, suamque uxorem : esse
enim supra modum avarissimum. Quum vero prope urbem
essemus, hortus intra eam erat, et domuncula tolerabilis,
ubi habitabat Hipparchus.

2. Atque illi vale dicto abeunt; ego vero accedens pulso
januam. Ac vix quidem et tarde, sed exaudivit tamen mu-
lier, ac deinde etiam progressa est. Rogo, intusne esset
Hipparchus : illa ait, esse; Tu vero, inquit, quis es? aut qua
de causa quaeris? Literas, inquam, illi affero a Decriano
Patrensi sophista. Exspecta, inquit, me hic; clausaque janua
intro rursus abit. Et tandem reversa introire nos jubet.
Ingressus ego saluto hominem, et reddo literas. Forte au-
tem cornare inceperat, in angusto accumbens lectulo; mu-
lier prope ibidem assidebat, et apposita erat mensa vacua.
Ipse inspectis literis, Enimvero, inquit, carissimus mihi et
praestantissimus Graecorum Decrianus bene facit, quum

ἐξοχώτατος Δεκτριανὸς εὖ ποιᾷ καὶ θαρρῶν πέμπει παρ' ἐμέ τοὺς ἐταίρους τοὺς ἑαυτοῦ· τὸ δὲ οἰκίδιον τὸ ἐμὸν δῶξ, ὦ Λούκιε, ὡς ἔστι μικρὸν μὲν, ἀλλὰ εὐγνωμον τὸν οἰκοῦντα ἐνεγκεῖν ποιήσεις δὲ αὐτὸ σὺ μεγάλην οἰκίαν ἀνεξικάκως οἰκήσας. Καὶ καλεῖ τὴν παιδίσκην, Ὡ Παλαίστρα, δὸς τῷ ἐταίρῳ κοιτῶνα καὶ κατάθες λαβούσα εἰ τι κομίζει σκεῦος, εἴτα πέμπε αὐτὸν εἰς βαλανεῖον· οὐ γὰρ μετρίαν ἐλήλυθεν ὁδόν.

3. Ταῦτα εἰπόντος τὸ παιδισκάριον ἡ Παλαίστρα ἄγει με καὶ δείκνυσί μοι κάλλιστον οἰκημάτιον· καί, Σὺ μὲν, ἔφη, ἐπὶ ταύτης τῆς κλίνης κοιμήσῃ, τῷ δὲ παιδί σου σκιμπόδιον αὐτοῦ παραθήσῃ καὶ προσκεφάλαιον ἐπιθήσῃ. Ταῦτα εἰπούσης ἡμεῖς ἀπήγειμεν λουσόμενοι δόντες αὐτῇ κριθιδίων τιμὴν εἰς τὸν ἵππον· ἡ δὲ πάντα ἔφερε λαβούσα εἰσὶν καὶ κατέθηκεν. Ἡμεῖς δὲ λουσάμενοι ἀναστρέψαντες εἰσὶν εὐθὺς παρήλθομεν, καὶ ὁ Ἱππαρχὸς με δεξιωσάμενος ἐκέλευε συνανακλίνεσθαι μετ' αὐτοῦ. Τὸ δὲ δεῖπνον οὐ σφόδρα λιτόν· ὁ δὲ οἶνος ἡδὺς καὶ παλαιὸς ἦν. Ἐπεὶ δὲ ἐδεδειπνήκειμεν, πότος ἦν καὶ λόγος οἷός ἐπὶ δεῖπνου ξένου, καὶ οὕτω τὴν ἑσπέραν ἐκείνην πότῳ δόντες ἐκοιμήθημεν. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Ἱππαρχος ἤρετό με τίς μὲν ἔσται ἡ νῦν μοι ὁδὸς καὶ εἰ πάσαις ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ προσμενῶ. Ἀπειμι μὲν, ἔφη, εἰς Λάρισσαν, εἰκοὶα δὲ ἐνταῦθα διατρίψειν τριῶν ἢ πέντε ἡμερῶν.

4. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἦν σκηψίς· ἐπεθύμουν δὲ σφόδρα μέινας ἐνταῦθα ξευρεῖν τινα τῶν μαγεύειν ἐπισταμένων γυναικῶν καὶ θεάσασθαι τι παράδοξον, ἢ πετόμενον ἀνθρωπινον ἢ λιθούμενον. Καὶ τῷ ἔρωτι τῆς θεᾶς ταύτης δοὺς ἐμαυτὸν περιτρεῖν τὴν πόλιν, ἀπορῶν μὲν τῆς ἀρχῆς τοῦ ζητήματος, θυμῷ δὲ περιτρεῖν· κὰν τούτῳ γυναῖκα ὁρῶ προσιοῦσαν ἐτι νεάν, εὐπορουμένην, ὅσον ἦν ἐκ τῆς ὁδοῦ συμβαλεῖν· ἱμάτια γὰρ ἀνθινὰ καὶ παῖδες συγνοὶ καὶ χρυσίον περιττόν. Ὡς δὲ πλησιαίτερον γίγνομαι, προσαγορεύει με ἡ γυνή, καὶ ἀμείβομαι αὐτῇ ὁμοίως, καὶ φησίν, Ἐγὼ Ἀβροιά εἰμι, εἰ τινα τῆς σῆς μητρὸς φίλην ἀκούεις· καὶ ἡμᾶς δὲ τοὺς ἐξ ἐκείνης γενομένους φιλῶ ὅσπερ εὖς ἔτεκον αὐτή· τί οὖν οὐ γὰρ παρ' ἐμοὶ καταλύεις, οἱ τέκνον; Ἀλλὰ σοὶ μὲν, ἔφη, πολλὰ χάρις, αἰδοῦμαι δὲ οὐδὲν ἀνδρὶ φίλῳ ἐγκαλῶν ἐπειταφεύγων τὴν ἐκείνου οἰκίαν· ἀλλὰ τῇ γνώμῃ, ὦ φιλότατῃ, κατάγομαι παρὰ σοί. Ποῖ δὲ, ἔφη, καὶ κατάγῃ; Παρὰ Ἱππάρχῳ. Τῷ φιλαργύρῳ; ἔφη. Μηδαμῶς, εἶπον, ὦ μήτηρ, τοῦτο εἴπης· λαμπρὸς γὰρ καὶ πολυτελὴς γέγονεν εἰς ἐμέ, ὥστε καὶ ἐγκαλέσαι ἂν τις τῇ τρυφῇ. Ἡ δὲ μειδιάσασα καί με τῆς χειρὸς λαβομένη ἄγει ἀπωτέρω καὶ λέγει πρὸς ἐμέ, Φυλάττου μοι, ἔφη, τὴν Ἱππάρχου γυναῖκα πάσῃ μηχανῇ· μάγος γάρ ἐστι δεινὴ καὶ μάγλος καὶ πᾶσι τοῖς νέοις ἐπιβάλλει τὸν ὀφθαλμόν· καὶ εἰ μὴ τις ὑπήκουσεν αὐτῇ, τοῦτον τῇ τέχνῃ ἀμύνεται, καὶ πολλοὺς μετεμόρφωσεν εἰς ζῶα, τοὺς δὲ τέλειον ἀπώλεσε· σὺ δὲ καὶ νέος εἶ, τέκνον, καὶ καλὸς, ὥστε εὐθὺς ἀρέσαι γυναῖκα, καὶ ξένος, πρᾶγμα εὐκαταφρόνητον.

fidenter suos ad me mittit sodales. Vides autem domunculam meam, Luci, quam sit parva illa quidem, sed satis ad ferendum deversorem benigna : feceris autem tu domum magnam, si patienter deverseris. Et vocata ancilla, Palæstra, inquit, trade meo sodali cubiculum, et sumtam ibi depone, si quam habet, sarcinulam : tum in balineum illum deduc; venit enim viam non modicam.

3. Hæc ubi dixerat, ancillula Palæstra ducit me, et pulcherrimum mihi ostendit cubiculum, ac, Tu quidem, ait, hoc in lecto dormies; tuo autem puero grabatulum hic apponam, imposito etiam cervicali. Ista quum dixisset, nos lotum abiimus, dato ipsi hordei pretio pro equo. Illa vero omnia intus allata deposuit. Nos loti, quum redissemus, statim intramus. Hic Hipparchus me complexus jubet secum accumbere. Cœna non nimis tenuis, vinum suave erat et antiquum. Post cœnam compositio et sermones, ut in cœna hospitali. Et sic ubi vesperam illam dederamus compositio, cubitum ivimus. Postridie interrogat Hipparchus, quorsum porro irem, et, an toto tempore ibi mansurus essem. Abibo, inquam, Larissam; puto autem hic me mansurum tres aut quinque dies.

4. Verum illa quidem simulatio erat : vehementer autem optabam illic manens invenire aliquam mulierum magicæ artis peritarum, et videre miraculum quoddam, aut volentem hominem, aut in lapidem mutatum. Hujus me spectaculi amor quum dedissem, circumibam per urbem, unde initium quaerendi facerem laborans : circumibam tamen. Inter hæc mulierem video credere, juvenem adhuc, beatam, quantum ex illo per urbem incessu licebat colligere : vestes enim illi floridæ, pueri crebri, aurum multum. Quum vero accessissem propius, salutat me mulier, ego illam vicissim. Tum, Ego, inquit, Abroa sum, si quam matris tuæ amicam sic vocari audis; et vos ex illa natos non minus amo, quam quos ipsa peperit : quid igitur non apud me deversaris, fili? Ego, Benigne, inquam : sed vereor, quum nihil habeam quod accusem amicum, illius domo fugere : verum animo quidem, carissima, apud te deversor. Ubi vero, inquit, deversaris? Apud Hipparchum. Avarum illum? inquit. Minime vero, inquam, mater, hoc dixeris : splendidus enim et sumtuosus in me quidem fuit; adeo quidem, ut luxum illius accusare aliquis facilius possit. At illa subridens, et manum me prehensum seducens, Cave mihi, inquit, omni ope Hipparchi uxorem : maga enim est pessima, et lasciva, quæ ad juvenes omnes oculum adjiciat; et si quis illi non obsequatur, illum arte sua ulciscitur, et multos mutavit in animalia; alios autem funditus perdidit. Tu vero et adolescens es, fili, et pulcher, ut statim placitorus sis mulieri, præterea hospes, res quam nemo curet magno opere.

5. Ἐγὼ δὲ πυθόμενος ὅτι τὸ πάλαι μοι ζητούμενον οἴκοι παρ' ἐμοὶ καθήται, προσεῖχον αὐτῇ οὐδὲν ἔτι. Ὡς δὲ ποτε ἀφείθην, ἀπῆειν οἶκαδὲ λαλῶν πρὸς ἑμαυτὸν ἐν τῇ δόδῳ, ἄγε ὃν σὺ ὁ φάσκων ἐπιθυμεῖν ταύτης τῆς παραδόξου θεάς, ἔγειρέ μοι σεαυτὸν καὶ τέχνην εὕρισκε σοφῆν, ἣ τεύξῃ τούτων ὧν ἐρᾷς, καὶ ἐπὶ τὴν θεραπείαν τὴν Παλαίστραν ἤδη ἀποδύου — τῆς γὰρ γυναικὸς τοῦ ξένου καὶ φίλου πόρρω ἴστασο — καπὶ ταύτης κυλιόμενος καὶ γυμναζόμενος καὶ ταύτῃ συμπλεκόμενος εὖ ἴσθι ὡς ῥαδίως γνώσῃ· δοῦλοι γὰρ τὰ δεσποτῶν ἐπίστανται καὶ καλὰ καὶ αἰσχρά. Καὶ ταῦτα λέγων πρὸς ἑμαυτὸν εἰσῆειν οἶκαδε. Τὸν μὲν οὖν Ἱππαρχὸν οὐ κατέλαβον ἐν τῇ οἰκίᾳ οὐδὲ τὴν ἐκείνου γυναῖκα, ἣ δὲ Παλαίστρα τῇ ἐστίᾳ παρήδρευσεν δαίπνον ἡμῖν εὐτρεπίζουσα.

6. Καθὼ εὐθὺς ἔνθεν ἑλὼν, Ὡς εὐρύθμως, ἔφην, ὦ καλὴ Παλαίστρα, τὴν πυγὴν τῇ χύτρᾳ ὁμοῦ συμπεριφέρεις καὶ κινεῖς. Ἡ δὲ ὁσπὺς ἡμῖν ὑγρῶς ἐπικινεῖται. Μακάριος ὅστις ἐνταῦθα ἐνέδωξάτο. Ἡ δὲ — σφοδρὰ γὰρ ἦν ἱταμὸν καὶ χαρίτων μεστὸν τὸ κοράσιον — Φεύγοις ἄν, εἶπεν, ὦ νεανίσκε, εἰ γε νοῦν ἔχῃς καὶ ζῆν ἐθέλῃς, ὡς πολλοῦ πυρὸς καὶ κνίσσης μετὰ ἦν γὰρ αὐτοῦ μόνον ἔβην, τραῦμα ἔχων πυρίκαυτον αὐτοῦ μοι παρεδρεύσεις, θεραπεύσει δὲ σε οὐδεὶς ἄλλ' οὐδὲ θεὸς ἱατρὸς, ἀλλ' ἡ κατακαύσασά σε μόνῃ ἐγὼ, καὶ τὸ παραδοξότατον, ἐγὼ μὲν σε ποιήσω πλέον ποθεῖν, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς θεραπείας οδύνης ἀρδόμενος αἰὲ ἀνῆλθῃ καὶ οὐδὲ λίθοις βαλλόμενος τὴν γλυκεῖαν οδύνην φεύξῃ. Τί γελᾷς; ἀκριβῆ βλέπεις ἀνθρωπομαίγειρον· οὐ γὰρ μόνα ταῦτα φαῦλα ἐδῶδιμα σκευάζω, ἀλλ' ἤδη τὸ μέγα τοῦτο καὶ καλὸν, τὸν ἄνθρωπον, οἶδα ἐγωγε καὶ σφάττειν καὶ δέρειν καὶ κατακτείνειν, ἥδιστα δὲ τῶν σπλάγχων αὐτῶν καὶ τῆς καρδίας ἀπτομαι. Τοῦτο μὲν ὀρθῶς, ἔφην, λέγεις· καὶ γὰρ ἐμὲ πόρρωθεν καὶ μηδὲ ἐγγὺς ὄντα οὐ κατακαύματι μὰ Δί', ἀλλὰ ὄλω ἐμπρησμῷ ἐπέθηκας, καὶ διὰ τῶν ὁμιλήτων τῶν ἐμῶν τὸ σὸν μὴ φαινόμενον πῦρ κάτω ἐς τὰ σπλάγχνα τὰμὰ ρίψασα φρύγεις, καὶ ταῦτα οὐδὲν ἀδικοῦντα· ὥστε πρὸς θεῶν ἴσασί με ταύταις αἰς λέγεις αὐτῇ ταῖς πικραῖς καὶ ἡδέαις θεραπειαῖς, καὶ με ἥδη ἀπεσφαγμένον λαβοῦσα δεῖρε, ὅπως αὐτῇ θέλεις. Ἡ δὲ μέγα καὶ ἥδιστον ἐκ τούτου ἀνακαχάσασα ἐμὴ τὸ λοιπὸν ἦν, καὶ συνέκειτο ἡμῖν, ὅπως, ἐπειδὴν κατακοιμίσῃ τοὺς δεσπότας, ἔλθῃ εἰσω παρ' ἐμὲ καὶ καθευδήσῃ.

7. Καπεσιὼν ἀφίκετό ποτε ὁ Ἱππαρχος, λουσάμενος ἐδειπνοῦμεν καὶ πότος ἦν συχρὸς ἡμῶν ὁμιλούντων· εἴτα τοῦ ὕπνου καταψευσάμενος ἀνίσταμαι καὶ ἔργῳ ἀπῆειν ἐνθα ὄκουν. Πάντα δὲ τὰ ἐνδον εὐ παρεσκευάστο· τῷ μὲν παιδὶ ἔξω ὑπέστρωτο, τράπεζα δὲ τῇ κλίνῃ παρεστήκει ποτῖνον ἔχουσα· καὶ οἶνος αὐτοῦ παρέκειτο καὶ ὕδωρ ἑτοιμον καὶ ψυχρὸν καὶ θερμόν. Πᾶσα δὲ ἦν αὐτῇ τῆς Παλαίστρας παρασκευή. Τῶν δὲ στρωμάτων ῥόδα πολλὰ κατεπέπαστο, τὰ μὲν οὕτω γυμνά καὶ αὐτὰ, τὰ δὲ λελυμένα, τὰ δὲ στεφάνοις συμπεπλεγμένα.

5. At ego audito, domi mihi sedere quod dudum quarebam, nihil amplius ad eam attendi. Dimissus tandem domum dum abeo, hæc apud me in via agito : age sane tu qui cupidum te esse ais admirabilis hujus spectaculi, te mihi excita, et sapiens quoddam inventum comminiscere, quo ea, quorum amore ardes, consequaris : atque in ancillam Palæstram jam accingere (ab uxore enim hospitis et amici longe te remove), atque in hac te volutans atque exercens, hujus in amplexibus, noris facile discere te posse : servi enim dominorum et honesta sciunt et turpia. Hæc mecum agitans domum intro : atque Hipparchum domum non invenio, neque illius uxorem, Palæstra autem circa focum versabatur, parans nobis cœnam.

6. Atque ego statim inde initium sermonis faciens, Quam concinne, inquam, pulchra Palæstra, cum ollula ista nates una circumtorques et flectis ! Lumbi autem nobis lubrica titillatione moventur. Felix cui hic intingere contigerit ! At illa, ut erat dicacula et venustatum plena puella, Quin tu ista fugis, inquit, adolescens, si mentem habes et cupis vivere, ut multo igni et fumo plena. Si enim vel semel attigeris istuc, vulnus ex adustione nactus hic mihi desiderabis, neque alius quisquam te, ne deus quidem ille medicus, sanaverit ; sed sola ego quæ adussero : et quod maxime admirabile, augebo etiam desiderium tuum, tuque dolorem ex curatione semel perfusus usque sectaberis ; neque, si quis te lapidibus abigat, dulcem illum dolorem fugies. Quid rides ? veram vides hominum coquam. Neque enim sola illa villia edulia paro, sed etiam magnum illud et pulchrum, hominem, novi ego et jugulare et glubere et concidere ; lubentissime autem ipsa viscera, et cor adeo aggredior. Recte sane, inquam, istuc dicis : nam me quidem o longinquo, qui ne prope quidem accesserim, non adussisti per Jovem, sed in totum coniecisti incendium, et per oculos meos tuo illo non apparente igniculo, intus in ipsa mea viscera coniecto, me torres, idque quum nulla te injuria affecerim. Itaque, per deos, sana me amaris illis, quas modo dicebas ipsa, et suavis curacionibus ; neque jam jugulatum cape et glube tuo arbitrio. Illa vero in magnum suavissimumque cackinnum effusa, de cetero mea fuit : convenitque inter nos, ut, quum cubitum redditis heris ministrasset, intus ad me veniret et mecum cubaret.

7. Venit tandem Hipparchus ; loti cenamus ; crebrescunt inter sermones pocula : deinde somnum fingens surgo, recta abeo ubi commorabar. Omnia hic pulchre parata erant : puero stratum extra januam erat, mensula cum poculo astabat lecto ; vinum ibidem appositum, et aqua parata, frigida pariter et calida : omnis ille Palæstræ apparatus erat. Stragula vestis rosis sparsa plurimis, aliis quidem, ut per se sunt, nudis, aliis conceptis, aliis denique in

Κἀγὼ τὸ συμπόσιον ἐβρών ἔτοιμον ἔμενον τὸν συμπότην.

8. Ἡ δὲ ἐπειδὴ κατέκλινε τὴν δέσποιναν, σπουδῇ παρ' ἐμέ ἦκε, καὶ ἦν εὐφροσύνη τὸν οἶνον ἡμῶν καὶ τὰ φιλήματα προπιπνόντων ἀλλήλοις. Ὡς δὲ τῷ ποτῷ παρεσκευάσαμεν ἑαυτοὺς εὖ πρὸς τὴν νύκτα, λέγει πρὸς με ἡ Παλαίστρα· Τοῦτο μὲν δὴ πάντως δεῖ σε μνημονεύειν, ὦ νεανίσκε, ὅτι εἰς Παλαίστραν ἐμπέπτωκας, καὶ χρή σε νῦν ἐπιδείξαι εἰ γέγονας ἐν τοῖς ἐφήβοις γοργός καὶ παλαιάσματα πολλὰ ἑμαθές ποτε. Ἀλλ' οὐκ ἔν ἴσοις φεύγοντά με τὸν ἐλεγχον τοῦτον· ὥστε ἀποδοῦσαι, καὶ ἡδὴ παλαίωμεν. Ἡ δὲ, Οὐτως, ἔφη, ὥς ἐγὼ θέλω, παράσχου μοι τὴν ἐπίδειξιν· ἐγὼ μὲν νόμῳ διδασκάλου καὶ ἐπιστάτου τὰ νόματα τῶν παλαισμάτων ὧν θέλω εὐρύστα ἐρῶ, σὺ δὲ ἔτοιμος γίγνου ἐς τὸ ὑπακούειν καὶ ποιεῖν πᾶν τὸ κελευόμενον. Ἀλλ' ἐπίταττε, ἔφη, καὶ σκόπει ὅπως εὐχερῶς καὶ ὑγρῶς τὰ παλαιάσματα καὶ εὐτόνως ἔσται.

9. Ἡ δὲ ἀποδυσαμένη τὴν ἐσθῆτα καὶ σῆσσε δὴν γυμνὴ ἔνθεν ἤρξατο ἐπιτάττειν, Ὡς μεριάκιον, ἔκδυσαι καὶ ἀλειψάμενος ἔνθεν ἐκ τοῦ μύρου συμπλέκου τῷ ἀνταγωνιστῇ· δύο μὲν σπᾶσας κλίνον ὑπτίαν, ἔπειτα ἀνώτερος ὑποβάλλων διὰ μὲρῶν καὶ διαστείλας αἰώρει καὶ ταῖνε ἄνω τὰ σκέλη, καὶ χαλάσας καὶ στήσας, κολλῶ αὐτῷ καὶ παρεισελθὼν βάλε καὶ πρῶσας νύττε ἡδὴ πανταχοῦ ἕως πονέση, καὶ ἡ ὁσφὺς ἰσχυρέτω, εἴτα ἐξελεύσας κατὰ πλάτος διὰ βουβῶνος δῆζον, καὶ πάλιν συνώθει εἰς τὸν τοῖχον, εἴτα τύπτε· ἐπειδὴ δὲ χάλασμα ἴδης, τότε ἡδὴ ἐπιβάς ἄμμα κατ' ἱζύος δῆσας σύνεγε, καὶ πειρῶ μὴ σπεύδειν, ἀλλ' ὀλίγον διακατεργήσας σύντρεχε. Ἦδη ἀπολελυσται.

10. Κἀγὼ ἐπειδὴ βράδιως πάντα ὑπῆκουσα καὶ εἰς τέλος ἡμῖν ἔλῃξε τὰ παλαιάσματα, λέγω πρὸς τὴν Παλαίστραν ἄμα ἐπιγέλασας, Ὡς διδάσκαλε, ὁρᾷς μὲν ὅπως εὐχερῶς καὶ εὐηκόως πεπάλαισται μοι, σκόπει δὲ, μὴ οὐκ ἐν κόσμῳ τὰ παλαιάσματα ὑποβάλλης· ἀλλὰ γὰρ ἐξ ἄλλων ἐπιτάττεις. Ἡ δὲ ἐπὶ κόρρης πλήξασά με, Ὡς φλύαρον, ἔφη, παρέλαβον τὸν μαθητήν. Σκόπει οὖν μὴ πληγὰς ἐτι πλείους λάβης ἀλλὰ καὶ οὐ τὰ ἐπιταττόμενα παλαίων. Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἐπανάσταται καὶ θεραπεύσασα ἑαυτὴν, Νῦν, ἔφη, δείξεις, εἴπερ νέος εἶ καὶ εὐτονος παλαιστής καὶ εἰ ἐπίστασαι παλαίειν καὶ ποιεῖν τὰ ἀπὸ γονατίου. Καὶ πεσοῦσα ἐπὶ τοῦ λέχους ἐς γόνου, Ἄγε δὴ σὺ ὁ παλαιστής, ἔχεις τὰ μέσα, ὥστε τιναζὰς ὀρεῖαν ἐπίπρωσον καὶ βάθυνον. Ψιλὸν ὁρᾷς αὐτοῦ παρακείμενον, τούτῳ χρῆσαι· πρῶτον δὲ κατὰ λόγον, ὥς ἄμμα σφίγγε, εἴτα ἀνακλάσας ἔμβαλλε καὶ σύνεγε καὶ μὴ δίδου διάστημα. Ἐὰν δὲ χαλᾷται, ὅστων ἐπάρας ἀνώτερον μετὰ θες καὶ κρούσας κῦψον καὶ σκόπει ὅπως μὴ ἀνασπάσης ὅστων ἢ κελευσθῆς, ἀλλὰ δὴ κυρτώσας πολὺ αὐτὸν ὕψελε, καὶ ὑποβάλλων κάτω αὐθις τὴν παρεμβολὴν σύνεγε καὶ κινῶ, εἴτα ἄρες αὐτόν· πέπτωκε γὰρ καὶ λείπεται καὶ ὕδωρ ὅλος ἔστι σοι ὁ ἀνταγωνιστής. Ἐγὼ δὲ ἡδὴ μέγα ἀνα-

corollas plexis. Et ego, qui paratam sic computationem invenissem, compotorem jam meum exspectabam.

8. Atque illa quum cubitum eunti ministrasset heræ, statim ad me venit : delectamurque vinum et oscula propinantes invicem. Quum autem potu nos ad noctem arnassemus, ait ad me Palæstra : Hoc quidem omnino meminisse te oportet, adolescens, te in Palæstram incidisse : ostendendum tibi jam est, fuerisne acer inter ephēbos, et lucte genera multa didiceris. Tu vero, inquam, non videbis me refugere examen harum rerum : itaque exue te, jam luctemur. Illa, Sic, inquit, ut ego jubeo, probationem mihi exhibe. Ego quidem more magistri et præsidis, nomina numerorum, quos volo, inveniam atque dicam : tu vero paratus esto ad obediendum, et imperata omnia faciendum. Quin tu impera, inquam, et vide quam dextre, quam mobiliter, quam contente fiant omnia.

9. Ipsa ergo exutis vestimentis, nuda tota astans imperare hinc incepit, Adolescentule, exue te, et ubi de isto te unguento unxeris, adversarium complectere. Femur stringens utrumque supinam reclina : tum superior ipse subjiciens te inter femora, eaque distinens, tolle et sursum tende crura : tum demittens atque insistens, illi inhære ; ac subiens feri, et usque urgens fode jam undique donec defatigeris : robusti sint etiam lumbi : tum extractum telum secundum latitudinem per ipsum inguen adige : et rursus ad parietem impelle ; deinde percute. Ubi vero laxum quid videris, tunc jam inscendens, et circa lumbos constringens, contine, et tenta non festinare ; sed paulum ubi te continueris, tum concurre. Jam dimissus es.

10. Atque ego quum facile in omnibus obsecutus essem, et denique finiti nobis essent numeri ; ridens simul dico Palæstræ, vides, magister, quam dextre et obsequiose mihi pugnatum sit. Vide vero, ne præter decus numeros subicias : alia enim post alia injungis. Illa vero alapam mihi infligens, Quam nugacem, inquit, recepi tironem. Vide ergo ne plures etiam plagas accipias, si alios, neque eos, qui injuncti tibi erunt, numeros lucteris. Hisque dictis surgit, et curato corpore, Jam, inquit, ostendes utrum juvenis sis et nervosus luctator, luctarine scias, et geniculatum opus edere. Atque in lecto concidens in genu, Age sane, ait, luctator, habes media : quatiens ergo acutam, protrude intro et fode profunde. Nudum vides hic expositumque jacere, hoc utere : primo autem, ut ratio postulat, velut nodum stringe ; deinde plicatum impelle et contine, et cave concedas intervallum. Si vero laxetur, celerius instans transfer altius, et impelle, irruere, et cave ne celerius imperato retrahas : sed multum incurvans illum, femora subtrahe ; ac infra rursus irruptionem subjiciens contine, teque move : deinde illum dimitte ; decidit enim et solutus est, et aqua totus est tuus adversarius. Ego

γελῶν, Ἐθέλω, ἔφην, καὶ αὐτὸς, ὃ διδάσκαλε, παλαίσματα ὀλίγ' ἄττα ἐπιτάζει, σὺ δὲ ὑπάκουσον ἐπαναστάσαι καὶ κάθισον, εἴτα δοῦσα κατὰ χειρὸς παράψα τὸ λοιπὸν καὶ καταμάττου, καὶ με πρὸς τοῦ Ἡρακλέους περιλαβοῦσα ἤδη κοιμίσον.

11. Ἐν τοιαύταις ἡδοναῖς καὶ παιδιαῖς παλαισμάτων ἀγωνιζόμενοι νυκτερινούς ἀγῶνας ἐστεφανούμεθα, καὶ ἦν πολλή μὲν ἐν τούτῳ τρυφή· ὥστε τῆς εἰς τὴν Λάρισσαν ὁδοῦ παντάπασιν ἐπιτελήσμεν. Καί ποτε ἐπὶ νοῦν μοι ἦλθε τὸ μαθεῖν ὧν ἕνεκα ἤθλουν, καὶ φημί πρὸς αὐτήν, ὦ φιλάττη, δεῖξόν μοι μαγγανέουσαν ἢ μεταμορφουμένην τὴν δέσποιναν· πάλα γὰρ τῆς παραδόξου ταύτης θέας ἐπιθυμῶ. Μᾶλλον δ' εἴ τι σὺ οἶδας, αὐτὴ μαγγάνευσον, ὥστε φανῇναί μοι ἄλλην ἐξ ἄλλης ὅσιν. Οἶμαι δὲ καὶ σὲ οὐκ ἀπειρώς τῆσδε τῆς τέχνης ἔχειν· τοῦτο δὲ οὐ παρ' ἑτέρου μαθὼν, ἀλλὰ παρὰ τῆς ἐμαυτοῦ ψυχῆς λαβὼν οἶδα, ἐπεὶ με τὸν πάλα ἀδამάντινον, ὡς ἔλεγον αἱ γυναῖκες, ἐς μηδεμίαν γυναῖκα τὰ ὅμματα ταῦτα ἐρωτικῶς ποτε ἐκτείναντα συλλαβοῦσα τῇ τέχνῃ ταύτῃ αἰγμάλωτον ἔχεις ἐρωτικῶ πολέμῳ ψυχαγωγοῦσα. Ἡ δὲ Παλαίστρα, Παῦσαι, φησί, προσπαῖζον. Τίς γὰρ ὧδ' ὁδὴ δύναται μαγεῦσαι τὸν ἔρωτα, ὄντα τῆς τέχνης κύριον; Ἐγὼ δὲ, ὦ φιλάττε, τούτων μὲν οἶδα οὐδὲν μὰ τὴν κεφαλὴν τὴν σὴν καὶ τήνδε τὴν μακαρίαν εὐνήν· οὐδὲ γὰρ γράμματα ἐμαθὼν, καὶ ἡ δέσποινα βάσκανος οὔσα τυγχάνει εἰς τὴν αὐτῆς τέχνην· εἰ δέ μοι καιρὸς ἐπιτρέψει, πειράσομαι παρασχεῖν σοι τὸ ἰδεῖν μεταμορφουμένην τὴν κεκτημένην. Καὶ τότε μὲν ἐπὶ τούτοις ἐκοιμήθημεν.

12. Ἡμέραις δὲ ὕστερον οὐ πολλαῖς ἀγγέλλει πρὸς με ἡ Παλαίστρα ὡς ἡ δέσποινα αὐτῆς μέλλοι ὄρνις γενομένη πέτεσθαι πρὸς τὸν ἐρώμενον. Καὶ γὰρ, Νῦν, ἔφην, ὁ καιρὸς, ὃ Παλαίστρα, τῆς εἰς ἐμὲ χάριτος, ἥ νῦν ἔχεις τὸν σαυτῆς ἱκέτην ἀναπαῦσαι πολυχρονίου ἐπιθυμίας. Θάρρει, ἔφην. Κάπειδ' ἑσπέρα ἦν, αἶγει με λαβοῦσα πρὸς τὴν θύραν τοῦ δωματίου, ἐνθα ἐκεῖνοι ἐκάθευδον, καὶ κελεύει με προσάγειν ὅπῃ τινι τῆς θύρας λεπτῇ καὶ σκοπεῖν τὰ γινόμενα ἐνδον. Ὅρῳ οὖν τὴν μὲν γυναῖκα ἀποδυομένην. Εἴτα γυμνὴ τῷ λύχνῳ προσελθοῦσα καὶ γόνδρους δύο λαβοῦσα τὸν μὲν λιθανωτὸν τῷ πυρὶ τοῦ λύχνου ἐπέθηκε καὶ στάσα πολλὰ τοῦ λύχνου κατελάλησεν· εἴτα κιβώτιον ἄδρῶν ἀνοίξασα, πάνυ πολλὰς ἔχον πυξίδας ἐν αὐτῷ, ἐνθεν ἀναίρειται καὶ προσφέρει μίαν· ἡ δὲ εἶχεν ἐμβεβλημένον ὅ τι μὲν οὐκ οἶδα, τῆς δὲ ὀψεως αὐτῆς ἕνεκα ἔλαιον αὐτὸ ἐδόκουν εἶναι. Ἐκ τούτου λαβὼσα χρίεται διη, ἀπὸ τῶν ὀνύχων ἀρξάμενῃ τῶν κατῶ, καὶ ἄφνω περὰ ἐκφύεται αὐτῇ, καὶ ἡ ῥιν κερατίνῃ καὶ γρυπῇ ἐγένετο, καὶ τὰλλα δὲ ὅσα ὀρνίθων κτήματα καὶ σύμβολα πάντα εἶχε· καὶ ἦν ἄλλο οὐδὲν ἢ κόραξ νυκτερινός. Ἐπεὶ δὲ εἶδεν ἑαυτὴν ἐπερωμένην, κρώξασα δεινὸν καὶ οἶον ἐκεῖνο οἱ κόρακες, ἀναστᾶσα ὥχρητο πετομένη ἐξω διὰ τῆς θυρίδος.

13. Ἐγὼ δὲ ὄναρ ἐκεῖνο οἰόμενος ὄραν τοῖς δακτύλοις τῶν ἐμαυτοῦ βλεφάρων ἡπτόμην, οὐ πιστεύων τοῖς

vero, clarum jam videns, Volo, inquam, ipse quoque, magister, numeros paucos quosdam imperare : tu vero obedi, surge, et asside, deinde in manum præbens, tracta ceterum, et subige, et me, per Herculem, complexa, jam sopi.

11. Ejusmodi libidinibus et ludicris collectationibus nocturna certantes certamina, coronamus nos invicem : ac tam profusa erat bac in re voluptas, ut itineris Larissam suscepti omnino obliviscerer. Ac tandem in mentem mihi venit illud etiam discere, cujus rei causa luctabar : et dico ad illam, Ostende mihi, carissima, præstigias facientem aut transformantem se heram tuam : olim enim cupidus sum admirabilis hujus spectaculi. Potius vero si quid tu nosti, ipsa fac præstigias, ut appareat mihi alia ex alia species. Puto enim te nec imperitam hujus artis esse : idque non ab alio auditum, sed a meo acceptum animo scio : quandoquidem me adamantinum illum quondam : uti mulieres dicebant, quique in nullam unquam mulierem oculos hosce amatorie intenderim, comprehensum illa arte tua captivum tibi habes, amatorio illo bello anima tibi ipsa devinctum. At Palaestra, Desine, inquit, joculari. Quod enim carmen conciliare amore possit, artis ipsius dominum? Ego vero, dulcissime, horum nihil quicquam novi, caput tuum juro et felicem hunc nostrum lectulum : neque enim literas didici, et invida hera est quantum ad illam suam artem. Si vero tempus tulerit, studebo an præbere tibi possim videndam, dum transformatur, dominam. Ac tum quidem inter hæc obdormivimus.

12. Diebus vero non multis post defert ad me Palaestra, velle dominam suam sumta avis specie volare ad amasium. Et ego, Nunc, inquam, tempus est, Palaestra, tui in me beneficii, quo nunc potes tui supplicis longam cupiditatem sedare. Bono, inquit, animo esto. Et, quum vespera erat, prehensum ducit me ad januam cubiculi, ubi illi quiescebant, jubetque applicare oculos rimæ in janua tenui, et quæ fierent speculari. Video igitur exuere se mulierem. Tum nuda ad lucernam accedens, sumta turis grana duo in ignem lucernæ inposuit, stansque multa ad lucernam loquebatur. Tum grandiuscula cistella aperta, quæ pyxides plurimas haberet, aufert inde promittque unam, quæ haberet infusum aliquid, quid fuerit non novi, quantum ad speciem ipsam quidem, oleum esse putabam. De hoc igitur sumens tota se inungit, ab unguibus incipiens inferioribus, et subito pennæ illi enascuntur, et nasus corneus fit atque aduncus : verum et reliqua, quæcumque avium propria et signa sunt, habet omnia ; neque quicquam est aliud, quam corvus nocturnus. Quum autem pennatam se videret, terribile quiddam crocicans et quale corvi, tollens se per fenestram evolat.

13. Ego vero, qui somnium illud me videre putarem, palpebras ipse meas contingebam digitis, qui oculis ipse meīs

ἐμαυτοῦ ὀφθαλμοῖς οὐδ' ὅτι βλέπουσιν οὐδ' ὅτι ἐγγρηγόρουν. Ὡς δὲ μόλις καὶ βραδέως ἐπέισθην ὅτι μὴ καλεῖσθαι, ἐδεόμην τότε τῆς Παλαίστρας πτερώσαι καμῆ καὶ χρίσασθαι ἐξ ἐκείνου τοῦ ψαρμάκου ἔσσαι πέτεσθαι με· ἤθευόμην γὰρ πείρα μαθεῖν εἰ μεταμορφωθείς ἐκ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ψυχὴν ὄρνις ἔσομαι. Ἡ δὲ τὸ θαμάτιον ὑπανοίσασα κομίζει τὴν πυξίδα. Ἐγὼ δὲ σπεύδων ἤδη ἀποδύσας χρίω θλον ἐμαυτὸν, καὶ ὄρνις μὲν οὐ γίγνομαι ὁ δυστυχής, ἀλλὰ μοι οὐρὰ δπισθεν ἐξήλθε, καὶ οἱ δάκτυλοι πάντες ὥχοντο οὐκ οἶδ' ὅποιονυχας δὲ τοὺς πάντας τέτταρας εἶχον, καὶ τούτους οὐδὲν ἄλλο ἢ ὁπλὰς, καὶ μοι αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες κτήνους πόδες ἐγένοντο, καὶ τὰ ὅσα δὲ μακρὰ καὶ τὸ πρόσ-ωπον μέγα. Ἐπεὶ δὲ κύκλῳ περιεσκόπου, ἐμαυτὸν ἑώρων θνον, φωνὴν δὲ ἀνθρώπου ἐς τὸ μέμψασθαι τὴν Παλαίστραν οὐκ εἶχον. Τὸ δὲ χεῖλος ἐκτείνας κάτω καὶ αὐτῷ δὴ τῷ σχήματι ὡς ὄνος ὑποβλέπων ἡτιώμην αὐτῇ, ὅση δύναμις, ὄνος ἀντὶ ὄρνιθος γεγόμενος.

14. Ἡ δὲ ἄμφοτέραις ταῖς χερσὶ τυφαιμένη τὸ πρόσ-ωπον, Τάλαινα, εἶπεν, ἐγὼ, μέγα εἰργασμαι κακὸν· σπεύσασα γὰρ ἤμαρτον ἐν τῇ ὁμοιότητι τῶν πυξίδων καὶ ἄλλην ἔλαθον οὐχὶ τὴν τὰ πτερὰ φύουσιν. Ἀλλὰ θάρρει μοι, ὦ φίλτατε· ῥάστη γὰρ ἡ τούτου θεραπεί· ῥόδα γὰρ μόνα εἰ φάγοις ἀποδύσῃ μὲν αὐτίκα τὸ κτή-νος, τὸν δὲ ἔραστήν μοι τὸν ἐμὸν αὐθις ἀποδώσεις. Ἀλλὰ μοι, ὦ φίλτατε, τὴν μίαν νύκτα ταύτην ὑπόμεινον ἐν τῷ θνῷ, ὄρθρου δὲ ὀραμοῦσα οἶσω σοι ῥόδα καὶ φαιγὼν ἰαθήσῃ. Ταῦτα εἶπε καταψηλαφήσασά μου τὰ ὕτα καὶ τὸ λοιπὸν δέρμα.

15. Ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὄνος ἤμην, τὰς δὲ φρένας καὶ τὸν νοῦν ἀνθρώπου ἐκείνου ὁ Λούκιος, δόξα τῆς φωνῆς. Πολλὰ οὖν κατ' ἐμαυτὸν μεμψάμενος τὴν Παλαίστραν ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ δακνὼν τὸ χεῖλος ἀπῆειν ἐνθα ἡπιστάμην ἐστῶτα τὸν ἐμαυτοῦ ἵππον καὶ ἄλλον ἀληθινὸν ὄνον τὸν Ἰππαρχον. Οἱ δὲ αἰσθόμενοι με εἰσὼς παριόντα, δεινάντες μὴ τοῦ χόρτου κοινῶνός αὐτοῖς ἐπιεσέρομαι, τὰ ὅσα κατακλινάντες ἔτοιμοι ἦσαν τοῖς ποσὶν ἀμύνειν τῇ γαστρί· καὶ γὰρ συνεῖς πορρωτέρω ποι τῆς φάτης ἀποχωρήσας ἐστὼς ἐγέλων, ὁ δὲ μοι γέλως ὀγκηθμός ἦν. Ταῦτα δ' ἄρ' ἐνενοῦν πρὸς ἐμαυτὸν· ὦ τῆς ἀκαίρου ταύτης περιεργίας· τί δὲ, εἰ λύκος παρεισελθοὶ ἢ ἄλλο τι θηρίον· κινδυνεύεται μοι μηδὲν κακὸν πεποιηκὸς διαφθαῖναι. Ταῦτα ἐννοῶν ἡγνόουν ὁ δυστυχής· τὸ μέλλον κακόν.

16. Ἐπεὶ γὰρ ἦν ἡδὴ νύξ βαθεῖα καὶ σιωπὴ πολλή καὶ ὕπνος ὁ γλυκύς, φορεῖ μὲν ἐξωθεν ὁ τοῖχος ὡς διορτυτόμενος, καὶ διωρύττετό γε, καὶ ὅπῃ ἡδὴ ἐγεγόνει ἀνθρωπὸν δέξασθαι δυναμένη, καὶ εὐθὺς ἀνθρώπος ταύτῃ παρήει καὶ ἄλλος ὁμοίως, καὶ πολλοὶ ἐνδον ἦσαν καὶ πάντες εἶχον ἱζήν. Εἶτα καταδῆσαντες ἐνδον ἐν τοῖς δωματίοις τὸν Ἰππαρχον καὶ τὴν Παλαίστραν καὶ τὸν ἐμὸν οἰκῆτῃ ἀδωὴς ἡδὴ τὴν οἰκίαν ἐκένουν τὰ τε χρήματα καὶ τὰ ἱμάτια καὶ τὰ σκεύη κομίζοντες ἔξω. Ὡς δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐνδον καταλείπετο, λαβόντες ἐμὲ τε καὶ

non crederem, vel videre eos vel vigilare. Quum autem vix tandem ac tarde mihi persuasissem me non dormire, rogabam tum Palæstram ut pennas etiam mihi adderet, et ex illo unguento unctum volare me sineret. Volebam enim experimento discere utrum transformatus ex homine, deinde etiam quantum ad animam avis essem futurus. Atque illa aperto clam cubiculo affert pyxidem. Et ego urgens opus, exutus totum me ungo, et avis quidem miser non fio, sed cauda mihi de postico exit, et digiti omnes nescio quo abeunt; ungues autem universos non nisi quattuor habebam, eosque nihil aliud quam ungulas; manusque mihi ac pedes jumentum pedes fiebant; et aures longæ, et facies magna. Circumcirca autem me aspiciens, asinum me esse video, ac vocem hominis ad conquerendum cum Palæstra non amplius habebam. Interim labio deorsum protenso, et ipso denique habitu asinino, obliquum respiciens, cum illa, quantum poteram, expostulabam, quod asinus pro volucris factus essem.

14. At illa ambabus manibus faciem suam percutiens, Misera ego, inquit, magnum feci malum; præ festinatione enim in pyxidum similitudine peccavi, et aliam arripui, non eam quæ pennas producit. Sed bono es animo, dulcissime: facillima enim horum medicina. Si enim rosas modo comederis, exues e vestigio jumentum, amatoremque mihi meum reddes. Sed tu mihi, carissime, unicam modo hanc noctem perdura in asino, summo mane curriculo tibi rosas afferam, quibus comesis sanabere. Hæc dum dicit, aures mihi et reliquam cutem demulcet.

15. At ego quantum ad reliqua eram asinus, mentem vero atque animum homo, ille Lucius, voce excepta. Multum igitur intra me Palæstram accusans illius peccati causa, labra mordens illuc abeo, ubi stare equum meum noveram, et alium verum asinum Hipparchi. Hi sentientes me intrare, ac metuentes ne de feno illorum partem ablaturus advenissem, demissis auribus parati erant pedibus ventrem ulcisci. Quo ego animadverso, longius a præsepi recessi ac stans ridebam: ruditus vero erat risus meus. Hæc igitur apud me cogitabam, Vah intempestivam curiositatem! Quid vero si lupus huc intraret aut alia bestia? in periculum venio, qui mali nihil fecerim, pereundi. Hæc ita cogitans ignorabam infelix instans malum.

16. Quum enim nox profunda jam esset et multum silentium et somnus dulcis, strepitum dat extra murus, velut perfoderetur, et perfodiebatur etiam, jamque lacuna facta erat, quæ capere hominem posset: statimque homo ea intrat, et alius similiter. Jam multi intus erant, gladiis armati omnes. Tum vinctis intra in cubiculis Hipparcho et Palæstra et meo servo, sine metu jam domum totam deprædantur, pecuniasque et vestes et suppellectilem exportant. Quum vero nihil aliud reliquum intus esset, ducentes me et alterum asinum et equum, citellis ornant; tum.

τὸν ἄλλον ὄνον καὶ τὸν ἵππον ἐπέσασαν, ἔπειτα ὅσα ἐβάστασαν, ἐπικατέδησαν ἡμῖν. Καὶ οὕτω μέγα ἄχθος φέροντας ἡμᾶς ξύλοις παίοντες ἤλαυνον εἰς τὸ ὄρος ἀτρίπτῳ δῶν φεύγειν πειρώμενοι. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα κτήνη οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ τι ἐπασχεν, ἐγὼ δὲ ἀνυπόδητος ἀσυνήθης ἀπῶν πέτραις ὀξείαις ἐπιβαίνων, τοσαῦτα σκευή φέρων ἀπωλύμην. Καὶ πολλάκις προσέπτειον, καὶ οὐκ ἦν ἐξὸν καταπεσεῖν, καὶ εὐθύς ἄλλος ὀπισθεν κατὰ τῶν μηρῶν ἔπαιε ξύλῳ. Ἐπεὶ δὲ πολλάκις ὦ Καῖσαρ ἀναβοῇσαι ἐπεθύμουν, οὐδὲν ἄλλο ἢ ὠγκώμην, καὶ τὸ μὲν ὦ μέγιστον καὶ εὐφρονότατον ἐβόων, τὸ δὲ Καῖσαρ οὐκ ἐπηκολούθει. Ἀλλὰ μὴν καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο ἐτυπτόμην ὡς προδοῦς αὐτοῦς τῷ ὀγκηθμῷ. Μαθὼν οὖν ὅτι ἄλλος ἐβόων, ἔγνω σιγῇ προϊέναι καὶ κερδαίνειν τὸ μὴ καίεσθαι.

17. Ἐπὶ τούτῳ ἡμέρα τε ἤδη ἦν, καὶ ἡμεῖς ὅρη πολλὰ ἀναβεβήκειμεν, καὶ στόματα δὲ ἡμῶν δεσμῷ ἐπέγετο, ὡς μὴ περιδοσκόμενοι τὴν ὁδὸν εἰς τὸ ἄριστον ἀναλίσκοιμεν ὥστε εἰς τὴν τότε καὶ ἔμεινα ὄνος. Ἐπεὶ δὲ ἦν αὐτὸ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας, καταλύομεν εἰς τινα ἔπαυλιν συνήθων ἐκείνοις ἀνθρώπων, ὅσον ἦν ἐκ τῶν γιγνομένων σκοπεῖν καὶ γὰρ φιλήμασιν ἡσπάζοντο ἀλλήλους καὶ καταλύειν ἐκέλευον αὐτοὺς οἱ ἐν τῇ ἐπαύλει καὶ παρέθηκαν ἄριστον καὶ τοῖς κτήνεσιν ἡμῖν παρέβχλον κριθία. Καὶ οἱ μὲν ἡρίστων, ἐγὼ δὲ ἐπείνων μὲν κακῶς· ἀλλ' ἐπειδὴ οὕτω τότε κριθὰς ὡμὰς ἡριστήκειν, ἐσκοπούμην ὅ τι καὶ καταράγοιμι. Ὅρῳ δὲ κῆπον αὐτοῦ ὁπίσω τῆς αὐλῆς· καὶ εἶχε λάχανα πολλὰ καὶ καλὰ καὶ ῥόδα ὑπὲρ αὐτῶν ἐφαίνετο· καί γε λαθὼν πάντας τοὺς ἐνδον ἀσχολουμένους περὶ τὸ ἄριστον ἐρχομαι ἐπὶ τὸν κῆπον, τοῦτο μὲν ὡμῶν λαγάνων ἐμπλήσθησόμενος, τοῦτο δὲ τῶν ῥόδων ἔνεκα· ἐλογιζόμην γὰρ ὅτι ὄψθεν φαγῶν τῶν ἀνθρώπων πάλιν ἀνθρώπος ἔσομαι. Ἐῖτα ἐμβὰς εἰς τὸν κῆπον θριδάκων μὲν καὶ βραφανίδων καὶ σελίνων, ὅσα ὡμὰ ἐσθίει ἀνθρώπος, ἐνεπλήσθην, τὰ δὲ ῥόδα ἐκεῖνα οὐκ ἦν ῥόδα ἀληθινὰ, τὰ δ' ἦν ἐκ τῆς ἀγρίας δάφνης φυόμενα· ῥοδοδάφνην αὐτὰ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, κακὸν ἄριστον ὄναι τοῦτο παντὶ καὶ ἵππῳ· φασὶ γὰρ τὸν φαγόντα ἀποθνήσκειν αὐτίκα.

18. Ἐν τούτῳ δὲ κηπουρὸς αἰσθόμενος καὶ ξύλον ἀρπάσας, εἰσελθὼν εἰς τὸν κῆπον καὶ τὸν πολέμιον ἰδὼν καὶ τῶν λαγάνων τὸν θλαθρον, ὥσπερ τις δυνάστης μισοπόνηρος κλέπτῃ λαθὼν οὕτω με συνέκοψε τῷ ξύλῳ, μήτε πλευρῶν φεισάμενος μήτε μηρῶν, καὶ μὴν καὶ τὰ ὠτά μου κατέκλασε καὶ τὸ πρόσωπόν μου συνέτριψεν. Ἐγὼ δὲ οὐκέτ' ἀνεχόμενος ἀπολακτίσας ἀμφοτέροις καὶ καταβάλων ὑπτιον ἐπὶ τῶν λαγάνων ἐφειγὼν ἄνω εἰς τὸ ὄρος. Ὁ δὲ ἐπειδὴ εἶδε δρόμῳ ἀπίοντα, ἀνέκραγε λῦσαι τοὺς κύνας ἐπ' ἐμοί· οἱ δὲ κύνες πολλοὶ τε ἦσαν καὶ μεγάλοι καὶ ἀρχτοὶ μάχεσθαι ἱκανοί. Ἐγὼν ὅτι δὴ διασπᾶσονται με οὗτοι λαβόντες, καὶ ὀλίγον ἐκπεριελθὼν ἔκρινα τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, « παλινδρομεῖσαι μᾶλλον ἢ κακῶς δραμεῖν. » Ὅπισω οὖν ἀπῆειν καὶ εἰσεμι αὐθις εἰς τὴν ἔπαυλιν. Οἱ δὲ τοὺς μὲν κύνας

quæ exportaverant, imposita nobis deligant. Et ita nos, magnum ferentes onus, fustibus tunsos agunt, qui in montem via minus trita fugere tentarent. Quid reliqua jumenta sint passa, non habeo dicere: ego vero non soleatus insuetusque incedens, per acutas rupes ingrediens, tot gogens sarcinas, peribam. Et sæpe offendebar, ac ne licebat quidem cadere, quum statim alius a tergo femora fusti subinde perculeret. Quumque sæpe, o Cæsar! proclamare cuperem, nihil aliud quam rudebar, quum O quidem maximum et vocalissimum exiret, Cæsar autem non sequeretur. Verum hoc ipso quoque nomine pulsabar, qui ruditu illos proderem. Sentiens ergo me frustra clamare, decrevi silentio pergere, et compendifiacere plagas.

17. Inter hæc jam dies erat, et nos montes multos superaveramus; ora autem nostra capistro erant revincta, ne circumpascentes viam consumeremus in prandio: itaque perrexi tunc et mansi asinus. Medio ipso die devertimus in stabulum quoddam familiarium illis hominum, quantum ex his, quæ fiebant, licebat videre. Etenim osculo se invicem salutabant, et devertere illos apud se jubebant stabulari: apponunt etiam prandium, nobis autem jumentis objiciunt hordea. Ac reliqui prandent, ego vero misere esurio: et quum nunquam hordea cruda pransus essem, circumspiciebam quod comederem. Video autem hortum ibi post aulam, qui olera multa haberet et bona: rosæ etiam super ista videbantur. Hic ego nemini animæversus eorum omnium qui intus erant, qui nempe occupati essent in prandio, venio ad hortum partim impleturus ventrem crudis oleribus, partim rosarum causa. Putabam quippe me comesis floribus hominem iterum futurum. Tum ingressus hortum, lactucis quidem, et raphanis, et aliis, quæ cruda homo comedit, me implevi: verum rosæ illæ veræ rosæ non erant; sed erant e lauro agresti enatae rosæ: rosam lauream vocant homines: malum hoc prandium asino unicolique et equo; aiunt enim eum qui coraederit statim mori.

18. Inter hæc sentiens olitor, arreptoque fusti hortum ingressus, vidensque hostem et perniciem olerum, non aliter quam severus in maleficos aliquis dynasta captum furem, fuste me concidit, neque costis parcens neque femoribus: quin et aures mihi confregit, et contrivit faciem. Ego autem non ultra patiens, calcibus rejectis supinum prosterno in olera, atque versus montem aufugio. Ille quom videret me cursu abire, clamavit ut immitterentur in me canes. Erant vero canes multi et magni, etiam cum ursis pugnare idonei. Intellexi igitur illos me, si capiant, discerpturos esse: paullum itaque circumiens decrevi quod est in proverbio « retro currere potius, quam inale currere. » Retro eo igitur, et stabulum iterum ingredior. Illi canibus, qui cursu

δρόμῳ ἐπιφερομένους ἐδίδξαντο καὶ κατέδησαν, ἐμὲ δὲ παίοντες οὐ πρότερον ἀφῆκαν πρὶν ἢ ὑπὸ τῆς ὁδῆς πάντα τὰ λάχανα κάτωθεν ἐξεμέσαι.

19. Καὶ μὴν ὅτε ὁδοιπορεῖν ὥρα ἦν, τὰ βαρύτατα τῶν κλεμμάτων καὶ τὰ πλείστα ἐμοὶ ἐπέθηκαν· καθεῖθεν τότε οὕτως ἐξελαύνομεν. Ἐπεὶ δὲ ἀπηγόρευον ἤδη παύμενός τε καὶ τῷ φορτίῳ ἀγθόμενος καὶ τὰς ὑπλάς ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐκτετριμμένος, ἔγων αὐτοῦ καταπεσεῖν καὶ μετ' ἂν ἀποσφάττωσί με ταῖς πληγαῖς, ἀναστῆναί ποτε, τοῦτο ἐλπίσας μέγα μοι ὄφελος ἔσεσθαι ἐκ τοῦ βουλευμάτος· ὥσθην γὰρ ὅτι πάντως ἡττώμενοι τὰ μὲν ἐμὰ σκευὴ διανεμοῦσι τῷ τε ἵππῳ καὶ τῷ ἡμιόνῳ, ἐμὲ δὲ αὐτοῦ ἐάσουσι καίσθαι τοῖς λύκοις. Ἀλλὰ τις δαίμων βάσκανος συνεῖς τῶν ἐμῶν βουλευμάτων ἐς τοῦναντίον περιήνεγκεν· ὁ γὰρ ἕτερος ὄνος ἴσως ἐμοὶ τὰ αὐτὰ νοήσας πίπτει ἐν τῇ ὁδῷ. Οἱ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ξύλῳ παίοντες ἀναστῆναι τὸν ἄθλιον ἐκέλευον, ὥς δὲ οὐδὲν ὑπήκουε ταῖς πληγαῖς, λαβόντες αὐτὸν οἱ μὲν τῶν ὄνων, οἱ δὲ τῆς οὐρᾶς ἀνεγείρειν ἐπειρῶντο· ὥς δὲ οὐδὲν ἤνυσεν, ἔκειτο δὲ ὥσπερ λίθος ἐν τῇ ὁδῷ ἀπηγορευκῶς, λογισάμενοι ἐν ἀλλήλοις ὅτι δὴ μάτην πονοῦσι καὶ τὸν χρόνον τῆς φυγῆς ἀναλίσκουσιν, ὄνῳ νεκρῷ παρεδρεύοντες, τὰ μὲν σκευὴ πάντα ὅσα ἐκόμιζεν ἐκείνος, διανεμοῦσιν ἐμοὶ τε καὶ τῷ ἵππῳ, τὸν δὲ ἄθλιον κοινῶν καὶ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς ἀχθοφορίας λαβόντες τῷ ξίφει ὑποτέμνουσιν ἐκ τῶν σκελῶν καὶ σπαίροντα ἐπὶ ὠθοῦσιν ἐς τὸν κρημνόν. Ὁ δὲ ἀπῆει κάτω τὸν θάνατον ὀρχούμενος.

20. Ἐγὼ δὲ ὁρῶν ἐν τῇ συνοδοιπόρῳ τῶν ἐμῶν βουλευμάτων τὸ τέλος, ἔγων φέρειν εὐγενῶς τὰ ἐν ποσὶ καὶ προθύμῳ περιπατεῖν, ἐλπίδας ἔχων πάντως ποτὲ ἐπιπεσεῖσθαι εἰς τὰ ῥόδα κακῶν τούτων· εἰς ἐμαυτὸν ἀνασώθῃσθαι· καὶ τῶν ληστῶν δὲ ἤκουον ὥς οὐκ εἴη ἐτι πολλὴ τῆς ὁδοῦ λοιπόν, καὶ ὅτι καταμενοῦσιν ἐνθά κατὰλύσουσιν· ὥστε ταῦτα πάντα δρόμῳ ἐκομίζομεν, καὶ πρὸ τῆς ἐσπέρας ἤλθομεν εἰς τὰ οἶκία. Γραῦς δὲ γυνὴ ἐνδον καθῆστο, καὶ πῦρ πολλὸν ἐκάετο. Οἱ δὲ πάντα ἐκεῖνα ἄπερ ἐτυγχάνομεν ἡμεῖς κομίζοντες, εἰσω κατέθηκν. Εἶτα ἤροντο τὴν γραῦν, διὰ τί οὕτω καθέζη καὶ οὐ παρασκευάζεις ἄριστον; Ἀλλὰ πάντα, εἴπεν ἡ γραῦς, εὐτρεπῇ ὑμῖν, ἄριστο πολλοὶ, οἶνον παλαιοῦ πίθοι, καὶ τὰ κρέα δὲ ὑμῖν τὰ ἀγρία σκευάσασα ἔχω. Οἱ δὲ τὴν γραῦν ἐπαινέσαντες, ἀποδυσάμενοι ἡλείφοντο πρὸς τὸ πῦρ καὶ λέβητος ἐνδον ἕδωρ θερμὸν ἔχοντος ἀρυσάμενοι ἐνθεν καταχεάμενοι αὐτοσχεδίῳ τῷ λουτρῷ ἐγρήσαντο.

21. Εἶτα ὀλίγῳ ὕστερον ἦγον νεανίσκοι πολλοὶ κομίζοντες πλείστα ὅσα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ ἱμάτια καὶ κόσμον γυναικεῖον καὶ ἀνδρεῖον πολύν. Ἐκοινωνοῦν δὲ οὗτοι ἀλλήλοις· καὶ ἐπειδὴ ταῦτα ἐνδον κατέθεντο, δημοῖως ἐλούσαντο καὶ οὗτοι. Λοιπὸν μετὰ τοῦτο ἦν ἄριστον σαφιλὲς καὶ λόγος πολὺς ἐν τῷ συμποσίῳ τῶν ἐνδορόνων. Ἡ δὲ γραῦς ἐμοὶ καὶ τῷ ἵππῳ κριθὰς παρέθηκεν· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν σπουδῇ τὰς κριθὰς κατέπινε

in me ferebantur, receptis alligatisque, me pulsare prius non desierunt, quam prae dolore olera omnia per inferiorem gutturem evomerem.

19. Verum itineris ingrediendi tempus quum esset, gravissimas quasque rerum furtivarum et plurimas mihi imposuere : atque ita illinc tum proficiscebamur. Quum vero jam despondissem animum pulsatus et gravatus onere, detritis insuper a via ungulis, procumbere ibi decreveram, neque unquam, si vel interficerent me plagis, surgere; hoc sperans, magnam ad me utilitatem redituram ex eo consilio. Putabam enim ipsos plane victos mea pervicacia, sarcinas meas divisuros inter equum et mulum, me autem ibi jacentem relicturos praedam lupis. Sed invidium quoddam numen, mea consilia intelligens, vertit ea in contrarium : alter enim asinus, eadem forte quae ego cogitans, decumbit in via. Illi primo fustium ictibus surgere jubebant miserum : at nihil obedientem plagis, prehensum alii auribus, cauda alii, excitare tentabant. Quum nihil proficerent, jaceretque lapidis instar in via, sine ulla resurgendi spe, subductis inter se rationibus, nequicquam se laborare et fugae tempus perdere asino mortuo assidentes, sarcinas quas ille gestarat omnes inter me et equum dividunt, miserum vero captivitatis pariter et gestandorum onerum consortem prehendentem, succisis ferro cruribus, palpitantem adhuc per praecipites impellunt. Atque ille mortem saltans descendit.

20. Ego vero animadvertens in socio itineris consiliorum meorum exitum, decrevi fortiter ferre praesentia, et strenue incedere, qui spem haberem futurum ut omnino aliquando in rosas inciderem, atque inde me salutemque reciperem. Audiebam vero etiam ex latronibus, non multum superesse viae, et finem itineris in proxima mansione. Itaque omnia ista curricula gestantes ante vesperam domum pervenimus. Mulier anus intus desederat; ignis ardebat multus : illi, quae portaveramus, intus deponunt omnia. Tum interrogant anum, Quid ita sedes, et cenam non paras? Illa, Quin parata vobis sunt, inquit, omnia, panes multi, vini veteris dolia, et carnes vobis serinas paratas habeo. Illi collaudata anu, exutis vestibus ad ignem se ungebant, et quum ahenum calidam haberet, hausta inde aqua perfusi, extemporali isto sunt usi balneo.

21. Deinde paullo post juvenes veniunt multi, supellectilem afferentes plurimam, auream, argenteam, vestimenta, mundam muliebrem, et virilem ornatum multum. Hi in commune conferunt; rebusque intus depositis, lavant ipsi quoque. Ceterum post haec aena fuit copiosa, et sermo inultus in homicidarum convivio. Anus mihi et equo hordea apposuit : at ille festinabat devorare hordea, metuens, ut

δεδιώς, οἷα εἰκὸς, ἐμέ τὸν συνάριστον. Ἐγὼ δὲ ἐπειδὴ ἴδοιμι τὴν γραῦν ἐξιούσαν τῶν ἔνδον ἄρτων ἥσθιον. Τῇ δὲ ὑστεραία καταλιπόντες τῇ γραίᾳ νεανίσκον ἓνα οἱ λοιποὶ πάντες ἔξω ἐπὶ τὸ ἔργον ἀπήσαν. Ἐγὼ δὲ ἔσπευον ἑμαυτὸν καὶ τὴν ἀκριβῆ φρουράν· τῆς μὲν γὰρ γραδὸς καταπρονῆσαι ἦν μοι καὶ φυγεῖν ἐκ τῶν ἐκείνης ὁμμάτων δυνατόν, ὃ δὲ νεανίσκος μέγας τε ἦν καὶ φοβερὸν ἔβλεπε, καὶ τὸ ξίφος αἰετὶ ἔφερε καὶ τὴν θύραν αἰετὶ ἐπῆγε.

22. Τριβὺς δὲ ὑστερον ἡμέραις μεσοῦσης σχεδὸν τῆς νυκτὸς ἀναστρέφουσιν οἱ λησταί, χρυσίον μὲν οὐδὲ ἀργύριον οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν κομιζόντες, μόνην δὲ παρθένον ὠραίαν, σφόδρα καλὴν, κλάουσιν καὶ κατεσπαργμένην τὴν ἐσθῆτα καὶ τὴν κόμην· καὶ καταθέμενοι αὐτὴν ἔνδον ἐπὶ τῶν στιβάδων θαρρεῖν ἐκέλευον καὶ τὴν γραῦν ἐκέλευον αἰετὶ ἔνδον μένειν καὶ τὴν παῖδα ἐν φρουρᾷ ἔχειν. Ἡ δὲ παῖς οὔτε ἐμπαγεῖν τι ἤθελεν οὔτε πιεῖν, ἀλλὰ πάντα ἔκλαε καὶ τὴν κόμην τὴν αὐτῆς ἐσπάραττεν· ὥστε καὶ αὐτὸς πλησίον ἐστώς παρὰ τῇ φάτνῃ συνέκλαιον ἐκείνη τῇ καλῇ παρθένῳ. Ἐν δὲ τούτῳ οἱ λησταὶ ἔξω ἐν τῷ προδόμῳ ἐδείκνουν. Πρὸς ἡμέραν δὲ τῶν σκοπῶν τις τῶν τὰς ὁδοὺς φρουρεῖν εἰληχότων ἔρχεται ἀγγέλλων ὅτι ξένος ταύτῃ παριέναι μέλλοι καὶ πολλὸν πλοῦτον κομιζοί. Οἱ δὲ οὕτως ὡς εἶχον ἀναστάντες καὶ ὁπλισάμενοι καὶ μὲν καὶ τὸν ἵππον ἐπιστάζαντες ἤλαυνον. Ἐγὼ δὲ ὁ δυστυχὴς ἐπιστάμενος ἐπὶ μάχῃ καὶ πόλεμον ἐξελαύνεσθαι ὀκνηρῶς προΐειν, ἔνθεν ἐπαιόμην τῷ ξύλῳ ἐπειγομένων αὐτῶν. Ἐπεὶ δὲ ἤκομεν ἐς τὴν ὁδὸν ἔνθα ὁ ξένος παρελάσειν ἔμελλε, συμπεσόντες οἱ λησταὶ τοῖς ὀχήμασιν αὐτὸν τε καὶ τοὺς ἐκείνου θεράποντας ἀπέκτειναν, καὶ ὅσα ἦν τιμιώτατα ἐξελόντες τῷ ἵππῳ καὶ μοι ἐπέθηκαν, τὰ δὲ ἕτερα τῶν σκευῶν αὐτοῦ ἐν τῇ ὕλῃ ἐκρυψαν. Ἐπειτα ἤλαυνον ἡμᾶς οὕτως ὀπίσω, καὶ γὰρ ἐπειγόμενος καὶ τῷ ξύλῳ τυπτόμενος κρούω τὴν ὀπλὴν περὶ πέτραν ὀξεῖαν καὶ μοι ἀπὸ τῆς πληγῆς γίγνεται τραῦμα ἀλγινόν· καὶ χλωεύων ἔνθεν τὸ λοιπὸν τῆς ὁδοῦ ἐβάδιζον. Οἱ δὲ πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, Τί γὰρ ἡμῖν δοκεῖ τρέφειν τὸν ὄνον τοῦτον πάντα καταπίπτοντα; βίβωμεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κρηνοῦ οἰωνὸν οὐκ ἀγαθόν. Ναί, φησὶ, βίβωμεν αὐτὸν καθαρισμὸν τοῦ στρατοῦ ἐσόμενον. Καὶ οἱ μὲν συνετάττοντο ἐπ' ἐμέ· ἐγὼ δὲ ἀκούων ταῦτα τῷ τραύματι λοιπὸν ὡς ἀλλοτρίῳ ἐπέβαινον· ὃ γὰρ τοῦ θανάτου με φόβος ἀναίσθητον τῆς δούνης ἔθηκεν.

23. Ἐπεὶ δὲ ἤλαθον εἰσὼ ἔνθα καταλούμεν, τὰ μὲν σκεύη τῶν ἡμετέρων ὥμων ἀφελόντες εὔκατέθηκαν, αὐτοὶ δὲ ἀναπεσόντες ἐδείκνουν. Καὶ ἐπειδὴ νύξ ἦν, ἀπήσαν ὡς τὰ λοιπὰ τῶν σκευῶν ἀνασῶσαι. Τὸν δὲ ἄθλιον τοῦτον ὄνον, ἔφη τις αὐτῶν, τί ἐπάγομεν ἄχρηστον ἐκ τῆς ὀπλῆς; τῶν δὲ σκευῶν ἃ μὲν ἡμεῖς οἴσομεν, ἃ δὲ ὁ ἵππος. Καὶ ἀπήσαν τὸν ἵππον ἄγοντες. Νύξ δὲ ἦν λαμπροτάτη ἐκ τῆς σελήνης. Καὶ γὰρ τότε πρὸς ἑμαυτὸν εἶπον, Ἀθλίε, τί μένεις ἐτι ἐναυθα; γυπῆς σε καὶ γυπῶν τέκνα δειπνήσουσιν. Οὐκ ἀκούεις οἷα περὶ

par erat, me compransorem. At ego, quoties videbam exisse animum, de panibus, qui intus erant, edebam. Postridie relicta anu et uno juvene, ad opus reliqui omnes exterunt. Equidem mihi et accuratæ custodiæ ingemiscebam: nam vetulam quidem poteram contemnere et illius fugere ex oculis; at juvenis magnus erat et terribile quiddam cernebat, et gladium gestabat semper, et adducebat semper januam.

22. Tribus post diebus, circa mediani fere noctem, redeunt latrones, auri quidem aut argenti nihil, neque aliud quicquam afferentes, sed solam virginem nubilem, velementer pulchram, plorantem lacerata veste et comis passis. Hanc intus in stratis depositam bono animo esse jubent, et animum jubent manere intus puellæ custodiendæ causa. Sed puella nec cibum capere volebat nec bibere, sed nihil nisi plorabat et suam ipsa comam vellebat; adeo ut ipse quoque, prope astans ad præsepe, cum pulchra illa virgine plorarem simul. Inter hæc latrones extra cœnabant in atrio. Sub lucem speculatorum aliquis eorum, quibus vias explorare obvenerat, venit nuncians peregrinum aliquem hac transiturum, qui multas secum ferret divitias. Hi ut erant consurgere, armare se, me autem et equum ornare clitellis, exire. Hic infelix ego, qui ad pugnam et bellum me scirem agi, cunctanter progredior: itaque fusti, festinantibus illis, pulsabar. Quom autem ad viam venissemus, ubi transiturus erat peregrinus, irruentes in velicula latrones, ipsum ipsiusque servos interficiunt, et pretiosissima quæque ablata equo et mihi imponunt, reliquas sarcinas ibi in silva abscondunt. Deinde sic retro nos agunt, et ego quum urgerer et vapularem fusti, acuto saxo impingo ungulam, et oritur mihi ab illa plaga vulnus dolorificum, ut claudicans quod reliquum erat viæ incederem. At illi inter se, Quid enim nobis videtur, inquit, nutrire asinum istum ubique concidentem? præcipitemus illum de rupe, male ominatam bestiam. Ita sane, inquit alius, dejiciamus illum piacularum futurum nostri exercitus. Atque illi in me jam coibant: verum ego auditis huiusce, quod reliquum erat, vulnus tanquam alienum calcabam, mortis metu sensum mihi doloris adimente.

23. Quom vero intrassemus in deversorium nostrum, sarcinas de nostris demtas humeris bene collocant, ipsique cœnatum accumbunt. Nocte vero oborta ad reliquas sarcinas servandas abeunt. Miserum vero hunc asinum, inquit illorum unus, quid adducimus, ex ungula inutilem? sarcinarum alias nos portabimus, alias equus. Itaque cum equo abeunt. Erat autem nox a luna clarissima. Hic ego intra me, Miselle, inquam, quid ultra hic manes? vultures te et vulturum filii cœnabant. Non audis, quæ de te deli-

σοῦ ἐβουλεύσαντο; θέλεις τῷ χρημῶν περιπεσεῖν; Νῦν μὲν αὕτη καὶ σελήνη πολλή· οἱ δὲ οἴχονται ἀπίντες· φυγῇ σῶξαι σαυτὴν ἀπὸ δεσποτῶν ἀνδροφόνων. Ταῦτα πρὸς ἑμαυτὸν ἐννοούμενος ὁρῶ· οὐδὲ προσεδεδέμην ὡς δὲν, ἀλλὰ με ὁ σύρων ἐν ταῖς ὁδοῖς ἱμᾶς παρεκρέματο. Τοῦτό με καὶ παρῶνεν ὡς μάλιστα ἐς τὴν φυγὴν, καὶ δρόμῳ ἐξίω ἀπῆει. Ἡ δὲ γραῦς ἐπεὶ εἶδεν ἀποδιδράσκειν ἔτοιμον, λαμβάνεται μου ἐκ τῆς οὐρᾶς καὶ εἴχετο. Ἐγὼ δὲ ἀξίον χρημῶν καὶ θανάτων ἄλλων εἰπὼν εἶναι τὸ ὑπὸ γραίας ἄλῃναι ἔσυρον αὐτὴν, ἥ δὲ μάλ' ἀνέκραγεν ἐνδοθεν τὴν παρθένον τὴν αἰχμαλῶτον· ἥ δὲ προσελθοῦσα καὶ ἰδοῦσα γραῦν δίκην κέρκου ἐξ ὄνου ἡμέμενην τολμᾷ τόλμημα γενναῖον καὶ ἀξίον ἀπονενοημένου νεανίσκου· ἀναπηδᾷ γὰρ εἰς ἐμέ, καὶ ἐπικαθίσασά μοι ἤλαυνε· καὶ τῷ τε ἔρωτι τῆς φυγῆς καὶ τῇ τῆς κόρης σπουδῇ ἔφυγον ἵππου δρόμῳ· ἡ δὲ γραῦς ὅπισθεν ἀπελείπειτο. Ἡ δὲ παρθένος τοῖς μὲν θεοῖς ἡύχετο σῶσαι αὐτὴν τῇ φυγῇ· πρὸς δὲ ἐμέ, Ἦν με, ἔφη, κομίσης πρὸς τὸν πατέρα, ὦ καλὲ σὺ, ἐλευθέρων μὲν σε παντὸς ἔργου ἀφῆσθαι, κριθὴν δὲ μέδιμνος ἔσται σοι ἐφ' ἐκάστης ἡμέρας τὸ ἀρίστον. Ἐγὼ δὲ καὶ τοὺς φονεῖς τοὺς ἑμαυτοῦ φευδόμενος καὶ πολλὴν ἐπικουρίαν καὶ θερραπείαν ἐκ τῆς ἀνασθεσίσης ἐμοὶ κόρης ἐλπίζων ἔθεον τοῦ τραύματος ἀμελήσας.

24. Ἐπεὶ δὲ ἤκομεν ἄνθα ἐσχίζετο τριπλῇ ὁδῷ, οἱ πολέμιοι ἡμᾶς καταλαβάνουσιν ἀναστρέφοντες καὶ πόρρωθεν εὐθὺς πρὸς τὴν σελήνην ἔγνωσαν τοὺς δυστυχεῖς αἰχμαλῶτους καὶ προσδραμόντες λαμβάνονται μου καὶ λέγουσιν, Ὡ καλὴ καγαθή· σὺ παρθένη, ποῖ βαδίζεις ἄωρίᾳ ταλαίπωρε; οὐδὲ τὰ δαιμόνια δέδοικας; ἀλλὰ δεῦρο ἴθι πρὸς ἡμᾶς, ἡμεῖς σε τοῖς οἰκείοις ἀποδώσομεν, σαρκῶνιον γελῶντες ἔλεγον, καὶ ἀποστρέψαντες εἰλκον ὀπίσω. Καὶ γὰρ περὶ τοῦ ποδοῦ καὶ τοῦ τραύματος ἀναμνηθεὶς ἐγώ λυον· οἱ δὲ, Νῦν, ἔφασαν, γωλὸς ὅτε ἀποδιδράσκων ἐάλωκας; ἀλλ' ὅτε φεύγειν ἐδόκει σοι, ὑγιαίνων ἵππου ὠκύτερος καὶ πετεινός ἦσθα. Τοῖς δὲ λόγις τούτοις τὸ ζῦλον εἶπετο, καὶ ἡδὴ ἔλκος τῇ μηρῷ εἶχον νοουετούμενος. Ἐπεὶ δὲ εἰσὼ πάλιν ἀνεστρέψαμεν, τὴν μὲν γραῦν εὗρομεν ἐκ τῆς πέτρας κρεμαμένην ἐν καλωδίῳ· δέισασα γάρ, οἷον εἰκὸς, τοὺς δεσπότας ἐπὶ τῇ τῆς παρθένου φυγῇ χρημῶν αὐτὴν σφίγγασα ἐκ τοῦ τραχήλου. Οἱ δὲ τὴν γραῦν θαυμάσαντες τῆς εὐγνωμοσύνης τὴν μὲν ἀπολύσαντες ἐς τὸν χρημῶν κάτω ἀφῆκαν ὡς ἦν ἐν τῷ δεσμῷ, τὴν δὲ παρθένον ἐνδον κατέδωσαν, εἴτα ἐδείπουν, καὶ πότος ἦν μακρὸς.

25. Κἀν τούτῳ ἤδη περὶ τῆς κόρης διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους· τί ποιοῦμεν, ἔφη τις αὐτῶν, τὴν δραπέτιν; τί δὲ ἄλλο, εἶπεν ἕτερος, ἢ τῇ γραὶ ταύτῃ κάτω ἐπιρρίψωμεν αὐτὴν, ἀφελομένην μὲν ἡμᾶς γρήματα πολλὰ ὅσον ἐπ' αὐτῇ, καὶ προδοῦσαν ἡμῖν δλον τὸ ἐργαστήριον; εὐ ἴστε γάρ, ὦ φίλοι, ὅτι αὕτη εἰ τῶν οἴκοι ἐδράξατο, οὐδὲ εἰς ἂν ἡμῶν ζῶν ὑπελείπετο· πάντες γὰρ ἂν ἐάλωμεν, τῶν ἑλθόντων ἐκ παρασκευῆς ἡμῖν ἐπιπεσόντων. Ὡστε ἀμυνόμεθα μὲν τὴν πολεμίαν· ἀλλὰ μὴ

berarunt? visne tu in praecipitium incidere? Jam nox est, est luna clara: illi vero abierunt; fuga te eripe dominis homicidis. Haec apud me cogitans video me neque alligatum esse usquam, sed juxta pendere quo trahebar alias lorum. Etiam hoc me ad fugam maxime incitabat: itaque curriculo egressus abibam. At anus quum fugere paratum videret, a cauda se mea, quam prehenderat, suspendit. Ego praecipitio et aliis mortibus dignum putans ab anu capi, illam trahere: illa vehementer inclamavit puellam intus captivam. At illa accedens vidensque anum caudae instar ex asino aptam, generosum facinus audet et dignum desperato juvene: insilit enim in me, insidensque agit. Et ego tum fugae amore, tum puellae studio, equi cursu fugio, anu post nos relicta. Virgo diis quidem supplicabat, ut illa se fuga servarent: ad me vero, Si me, inquit, o mi pulcher ad patrem pertuleris, liberum te omni opere dimittam: hordeorum vero medimnus erit tibi in singulos dies prandium. » Ego vero et meus ipsius interfectores fugiens, et multum adjumenti atque cultus ex servata a me puella sperans, curro oblitus vulneris.

24. Quum autem eo veniremus ubi findebatur via in tri-vium, deprehendunt nos hostes redeunt, et e longinquo statim ad lunam miseros captivos agnoscunt: et accurrentes,prehendunt me dicuntque: « Quorsum, honesta et bona virgo, intempesta nocte abis misella? nec spectra metuis? verum huc veni ad nos, qui tuis te reddemus, » cum Sardonio risu dicebant: meque conversum trahebant retro. Atque ego pedis et vulneris recordatus claudicabam: illi vero, Nunc, aiunt, claudus es, quum in fuga es captus? sed quum fugere tibi collibuit, sanus, ocior equo, et volucris eras. Haec verba excipiebat fustis; jamque ulcus in femore habebam ab istis admonitionibus. Domum iterum reversi, anum invenimus quae resticula se e rupe suspenderat: metuens nempe, ut verisimile est, dominos ob fugam virginis, innexo cervici laqueo se ex alto suspenderit. Illi autem probitatem animi in anu admirati, resolutam una cum resti in altum praecipitarunt; virgine autem iuncta vincula, postea cenant; et longa erat computatio.

25. Atque interea de puella inter se disputant. Quid facimus, ait illorum unus, fugitiva? Quid vero aliud, inquit alius, quam vetulae illam superinjiciamus? quae multas nobis, quantum quidem in ipsa fuit, opes abstulerit, totamque nostram officinam prodiderit. Bene enim noritis, amici, illa si domesticos suos assecuta fuisset, futurum fuisse, ut vivus nostrum nemo relinqueretur: capti enim essemus omnes, ex praeparato irruentibus in nos hostibus. Itaque ulciscamur nos quidem inimicam; sed ne ita facile moriatur

οὕτω βραδίως ἀποθνήσκέτω πεσοῦσα ἐπὶ τοῦ λίθου, θάνατον δὲ αὐτῇ τὸν ἀλγεινότατον καὶ μακρότατον ἐξεύρωμεν καὶ δοτις αὐτὴν χρόνῳ καὶ βασάνῳ φυλάξας ὑστερον ἀπολεί. Ἔϊτα ἐζήτουν θάνατον, καὶ τις εἶπεν, Οἶδα οὐκ ἐπαινέσεσθε τὸ ἀρχιτεκτόνημα. Τὸν ὄνον δεῖ ἀπολέσθαι ὀκνηρὸν ὄντα, νῦν δὲ καὶ χωλὸν εἶναι ψευδόμενον, καὶ μὴν καὶ τῆς φυγῆς τῆς παρθένου γεόμενον ὑπηρέτην καὶ διάκονον· τοῦτον οὖν ἐώθεν ἀποσπάζαντες ἀνατέμνωμεν ἐκ τῆς γαστροῦ καὶ τὰ μὲν ἔγκατα πάντα ἔξω βάλλομεν, τὴν δὲ ἀγαθὴν ταύτην παρθένον τῷ ὄνῳ ἔγκατοικίσωμεν, τὴν μὲν κεφαλὴν ἔξω τοῦ ὄνου πρόχειρον, ὥς ἂν μὴ εὐθὺς ἀποπνιγείη, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα πᾶν ἔνδον κρυπτόμενον, ὥς ἂν αὐτὴν κατακειμένην εὖ μάλα συρράψαντες ῥίψωμεν ἔξω ἅμῃ ταῦτα τοῖς γυψί, καὶνῶς τοῦτο ἐσκευασμένον ἄριστον. Σκοπεῖτε δὲ, ὦ φίλοι, τῆς βασάνου τὸ δεινόν, πρῶτον μὲν τὸ νεκρῷ ὄνῳ συνοικεῖν, ἔϊτα τὸ θέρουσ' ὥρᾳ θερμότητι ἡλιῷ ἐν κτήνι καθέψεσθαι καὶ λιμῷ δεῖ κτείνοντι ἀποθνήσκειν καὶ μηδὲ αὐτὴν ἀποπνιγῆαι ἔχειν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα ὅσα πείσεται σηπομένου τοῦ ὄνου τῇ τε ὁδῷ καὶ τοῖς σκώληκι πεφυρμένη ἐὼ λέγειν. Τέλος δὲ οἱ γῦπες διὰ τοῦ ὄνου παρεισιόντες εἰσω καὶ ταύτην ὥς ἐκείνον ἴσως καὶ ζῶσαν ἔτι διασπᾶσονται.

26. Πάντες ἀνεβόησαν ὥς ἐπὶ ἀγαθῷ μεγάλῳ τῷ τερατῷδε τοῦτω εὐρήματι. Ἐγὼ δὲ ἀνέστενον ἐμαυτὸν ὥς ἂν ἀποσπαγήσόμενος καὶ μηδὲ νεκρὸς εὐτυχῆς κεισόμενος, ἀλλὰ παρθένον ἀθλίαν ἐπιδεξόμενος καὶ θήκη οὐδὲν ἀδικούσης κόρης ἐσόμενος. Ὁρβρος δὲ ἦν ἔτι καὶ ἐξαίρνης ἐφίσταται πλήθος στρατιωτῶν ἐπὶ τοὺς μισαρροῦς τούτους ἀφιγμένον, καὶ εὐθὺς πάντας ἐδέσμου καὶ ἐπὶ τὸν τῆς χώρας ἡγεμόνα ἀπῆγον. Ἐτυχε δὲ καὶ ὁ τὴν κόρην μεμνηστευμένος σὺν αὐτοῖς ἐλθὼν· αὐτὸς γὰρ ἦν ὁ καὶ τὸ καταγώγιον τῶν ληστῶν μνηστὰς. Παραλαβὼν οὖν τὴν παρθένον καὶ καθίρας ἐπ' ἐμέ οὕτως ἦγεν οἰκαδε. Οἱ δὲ κομῆται ὥς εἶδον ἡμᾶς ἔτι πόρρωθεν, ἔγνωσαν εὐτυχούντας, εὐαγγέλιον αὐτοῖς ἐμοῦ προσκησαμένου, καὶ προσδραμόντες ἡσπάζοντο καὶ ἦγον εἰσω.

27. Ἡ δὲ παρθένος πολὺν λόγον ἔχεν ἐμοῦ δίκαιον ποιοῦσα τοῦ συναιχμαλώτου συναποδράντος καὶ τὸν κοινὸν αὐτῇ ἐκείνον θάνατον συγκινδυνεύσαντος. Καὶ μοι παρὰ τῆς κεκτημένης ἄριστον παρέκειτο μέδιμνος κριθῶν καὶ χόρτος ὅσος καὶ καμήλῳ ἱκανός. Ἐγὼ δὲ τότε μάλιστα κατηρώμην τὴν Παλαίστραν ὥς ὄνον με καὶ οὐ κῦνα τῇ τέχνῃ μεταθεῖσαν· ὥρων γὰρ τοὺς κύνες εἰς· τοῦπτανεῖον παρεισιόντας καὶ λαφύσσοντας πολλὰ καὶ ὅσα ἐν γάμοις πλουσιῶν νυμφίων. Ἡμέραις δὲ ὕστερον μετὰ τὸν γάμον οὐ πολλαῖς ἐπειδὴ χάριν μοι ἡ δέσποινα ἔφη ἔχειν παρὰ τῷ πατρὶ καὶ ἀμείψασθαι με ἀμοιβῇ τῇ δικαίᾳ θέλειν, ὁ πατὴρ ἐκέλευσεν ἐλευθέρον ἀφιέναι ὑπαίθριον καὶ σὺν ταῖς ἀγέλαιαις ἵπποις νέμεσθαι· καὶ γὰρ ὥς ἐλευθέρος, ἔφη, ζήσεται ἐν ἡδονῇ καὶ ταῖς ἵπποις ἐπιθήσεται. Καὶ αὕτη διελυσίατ' ἡμοιβή· ἐδόκει τότε, εἰ ἦν τὰ πράγματα ἐν

incidens in saxum : verum mortem illi et acerbissimam excogitemus et longissimam, quæque illam tempori et cruciatui servatam tum demum interimat. Deinde quærebant mortis genus : et aliquis ait, Novi vos laudaturos esse commentum. Asinum perdere oportet, ignavum, jam vero et claudicationem mentitum, et fugæ virginis adiutorem ac ministrum : hunc igitur cras mane macclatum exenterabimus, ejectionisque intestinis omnibus bonam hanc virginem collocabimus in asino, capite extra asinum uti promiæeat, ne mox suffocetur ; reliquo autem corpore toto intus occultetur. Sic ergo dispositam ubi probe consuerimus, extra utrumque vulturibus projiciamus, paratum nova ratione prandium. Videte autem, amici, cruciatus illius acerbissimam : primo quidem in mortuo habitare asino, deinde ætatis tempore sole fervidissimo in ipso jumento coqui, et enecante semper fame mori, neque necis consciscendum facultatem habere : reliqua enim quæ patietur, tum putrescentis odore asini, et scatens vermibus, mitto dicere. Tandem vero vultures eo penetrantes per asinum, ipsam ut illum, ac forte viventem adhuc lacerabunt.

26. Clamoribus excipiunt omnes, ut ingens quoddam bonum, portentosum illud commentum. Ego vero mihi ipsi ingemiscebam, tanquam jugulandus, et qui neque post mortem jacendi molliter facultatem habiturus essem, sed infelicem suscepturus virginem, et capulus puellæ innocentis futurus. Jam illucescebat, quum instat subito militum manus, impuris hisce immissa, qui in vincula statim omnes conjecerunt, ad præsidem regionis illius abducendos. Venerat autem cum illis etiam puellæ sponsus : ipse nimirum erat qui receptaculum hoc latronum indicaverat. Assumptam ergo virginem et mihi impositam sic domum deduxit. Vicani autem quum e longinquo nos viderent, jam bene nobis successisse agnoverunt, ruditu me meo bonum illis nuncium ferente. Accurrentes igitur salutant, et intro deducunt.

27. Virgo multam merito rationem mei habuit, qui, captivitatis illi socius, fugam cum ea tentarim atque in communi mortis periculo sim versatus. Ac mihi ab domina prandium apponebatur medimnus hordei, et fœni quantum camelo satis esset. At ego tunc maxime Palæstram exsecrabar, quæ me in asinum, non in canem arte sua transfigurasset. Videbam enim canes furtim ingressos in culinam, multa ligurientes quæ solent in nuptiis sponsorum divitum. Paucis post nuptias diebus, quum gratiam mihi hera minor habere diceret apud patrem, et justam mihi vicem velle persolvere, jussit pater liberum me dimitti sub divo et cum gregalibus equabus pascere : Sic enim, inquit, tanquam liber jucunde vivet, et equas inscendet. Et hæc justissima tum gratiæ relatio videbatur, si res asino judica-

ὄνως δικαστῇ. Καλέσας οὖν τῶν ἱπποφορβῶν τινα τοῦτ' ἡμεῖς παραδίδωσιν, ἐγὼ δὲ ἔχαιρον ὡς οὐκέτι ἀθοφορήσων. Ἐπει δὲ ἤκουεν ἐς τὸν ἀγρὸν, ταῖς ἵπποις με ὁ νομεὺς συνέμιξε καὶ ἦγεν ἡμᾶς τὴν ἀγέλην εἰς νομόν.

28. Ἐχρῆν δὲ ἄρα κἀνταῦθα ὥσπερ Κανδαυλὴ καὶ μοὶ γενέσθαι· ὁ γὰρ ἐπιστάτης τῶν ἵππων τῇ αὐτοῦ γυναικὶ Μεγαπόλῃ ἔνδον με κατέλιπεν· ἡ δὲ τῇ μύλῃ με ὑπεξεύγνυνεν, ὥστε ἀλεῖν αὐτῇ καὶ πυροὺς καὶ κριθὰς ὠϊάς. Καὶ τοῦτο μὲν ἦν μέτριον κακὸν εὐχαρίστῳ ὄνῳ ἀλεῖν τοῖς ἑαυτοῦ ἐπιστάταις· ἡ δὲ βελτίστη καὶ παρὰ τῶν ἄλλων τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς ἀγροῖς — πολλοὶ δὲ πάνυ ἦσαν — ἀλευρα τὸν μισθὸν αἰτοῦσα ἐξεμίσθου τὸν ἐμὸν ἄθλιον τράχηλον, καὶ τὰς μὲν κριθὰς τοῦμὸν ἄριστον φρύγουσα καὶ μοὶ ὥστε ἀλεῖν ἐπιβάλλουσα, μάζας ὁλὰς ποιοῦσα κατέπινεν· ἐμοὶ δὲ πίτυρα τὸ ἄριστον ἦν. Εἰ δὲ ποτε καὶ συνελάσειέ με ταῖς ἵπποις ὁ νομεὺς, παϊόμενός τε καὶ θαυνομένης ὑπὸ τῶν ἀρρένων ἀπολλύμην· αἰεὶ γάρ με μοιχὸν ὑποπτέοντες εἶναι τῶν ἵππων τῶν αὐτῶν γυναικῶν ἐδίδικον ἀμφοτέροις εἰς ἐμὲ ὑπολακτίζοντες, ὥστε φέρειν οὐκ ἡδυνάμην ζηλοτυπίαν ἱππικὴν. Λεπτὸς οὖν καὶ ἀμορρος ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ ἐγενόμην, οὔτε ἔνδον εὐφραινόμενος πρὸς τῇ μύλῃ οὔτε ὑπαίθριος νεμόμενος, ὑπὸ τῶν συννόμων πολεμούμενος.

29. Καὶ μὴν καὶ τὰ πολλὰ εἰς τὸ ὄρος ἄνω ἐπεμποίμην καὶ ξύλα τοῖς ὤμοις ἐκόμενον. Τοῦτο δὲ ἦν τὸ κεφαλαιὸν τῶν ἐμῶν κακῶν· πρῶτον μὲν ὑψηλὸν ὄρος ἀναβαίνειν ἔδει, ὁρθὴν δεινῶς ὁδὸν, εἴτα καὶ ἀνυποδήτουν ὄρει ἐν λίθινῳ. Καὶ μοι συνεξέπεμπον ὀνηλάτην, παιδάριον ἀκάθαρτον. Τοῦτό με καινῶς ἐκίστοτε ἀπώλλυε· πρῶτον μὲν ἐπαίε με καὶ τρέχοντα λίαν οὐ ξύλῳ ἀπλῶ, ἀλλὰ τῷ ὄξους πυκνοὺς ἔχοντι καὶ ὀξεῖς, καὶ αἰεὶ ἐπαίεν ἐς τὸ αὐτὸ τοῦ μηροῦ, ὥστε ἀνέμικτό μοι κατ' ἐκείνο δὲ μὲρ τῇ ῥάβδῳ, ὃ δὲ αἰεὶ τὸ τραῦμα ἐπαίεν. Εἴτα μοι ἐπετίθει φορτίον ὅσον χαλεπὸν εἶναι καὶ ἐλέφαντι ἐνεγκεῖν· καὶ ἄνωθεν ἡ κατάβασις ὀξεῖα ἦν· ὃ δὲ καὶ ἐνταῦθα ἐπαίεν. Εἰ δὲ μοι περιπίπτον ἴσοι τὸ φορτίον καὶ εἰς τὸ ἕτερον ἐπικλίνον, δέον τῶν ξύλων ἀφαιρεῖν καὶ τῇ κουφοτέρῳ προσβάλλειν καὶ τὸ ἴσον ποιεῖν, τοῦτο μὲν οὐδέποτε εἰργάσατο, λίθους δὲ μεγάλους ἐκ τοῦ ὄρους ἀναιρούμενος εἰς τὸ κουφότερον καὶ ἄνω νεύον τοῦ φορτίου προσετίθει καὶ κατῆεν ἄθλιος τοῖς ξύλοις ὁμοῦ καὶ λίθους ἀχρεῖους περιφέρων. Καὶ ποταμὸς ἦν ἀένχος ἐν τῇ ὁδῷ· ὃ δὲ τῶν ὑποδημάτων φειδόμενος ὁπίσω τῶν ξύλων ἐπ' ἐμοὶ καθίζων ἐπέρα τὸν ποταμόν.

30. Εἰ δὲ ποτε οἷα κάμνων καὶ ἀθοφορῶν καταπέσοιμι, τότε δὴ τότε τὸ δεινὸν ἀφόρητον ἦν· οὐ γὰρ ἦν καταβάντος τὴν χεῖρά μοι ἐπιδούσαι καμὲ χαμόθεν ἐπεγεῖρειν καὶ τοῦ φορτίου ἀφελεῖν, εἴ ποτε καὶ δεοί, ὃ δὲ οὔτε κατῆλθεν οὔτε χεῖρά μοι ἐπέδωκεν, ἀλλ' ἄνωθεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν ὠτίων ἀρξάμενος συνέκοπτε με τῷ ξύλῳ, ὥς ἐπεγεῖρωσέ με αἱ πληγαί. Καὶ μὴν καὶ ἄλλοι κακὸν εἰς ἐμὲ ἀφόρητον ἐπαίε· συνενεγκόν

acta esset. Advocato ergo pastorum uni me commendat, me gaudente, qui non amplius onera gestaturus essem. Quum vero rus venissemus, equabus me admiscuit pastor, et nos, gregem, pastum agebat.

28. Fatale autem erat eadem mihi quæ Candauli usu venire. Magister enim equariæ, suæ uxori Megapolæ domi me reliquit : hæc vero molæ me subjugum dabat, ut sibi triticum hordeumque frictum molerem. Atque illud mediocre quidem incommodum erat asino non ingrato, molere suis magistris : at optima mulier etiam ab aliis per illos agros (erant autem sane quam multi) farinas mercedis loco poscens, miseras cervices meas elocabat. Atque bordea in meum prandium sibi data, fricta et ipsa mihi molenda infudit, factasque inde placentas devoravit : at mihi furfures erant prandium. Si quando vero etiam cum equabus me exigeret pastor, percussus morsusque a maribus equis peribam. Semper enim me adulterum suspicati equarum, suarum uxorum, persequabantur, utrasque in me calces jactantes, adeo ut impar essem ferendæ equinæ illi zelotypiæ. Emaciatius ergo et strigosus non ita multo tempore fiebam, qui neque intus lætaretur ad molam, neque sub divo pascens, oppugnatus quippe a pastionis sociis.

29. Verum etiam frequenter sursum in montem mittelar, et ligna gerebam humeris. Illud vero caput malorum meorum fuit : primo quidem altus mons ascendendus erat, ardua vehementer via, insuper non calceatus eram in monte scrupulo. Et una mecum emittebant mulionem, impurum puerum, qui novo modo me semper perderet : primo percutiebat me valde licet currentem, non simplici fuste, sed crebris acutisque nodis inæquali, eandemque semper femoris partem percutiebat, adeo ut aperiretur mihi a baculo eo loco femur : at ille ipsum perpetuo vulnus ferire. Deinde imponebat mihi onus elephantis etiam portatu difficile. Eratque descensus de summo arduus ; at ille hic etiam pulsabat. Si quando labare mihi videret onus et in alteram partem inclinare, quum deberet de lignis ablatum aliquid leviori parti adjicere et ita peræquare, hoc ille nunquam fecit ; sed lapides magnos de monte sublatis in leviorē et sursum nutantem oneris partem addebat : descendebam ergo miser, cum lignis lapides simul inutiles circumferens. Erat porro rivus in via perennis : ille vero, parcens calceamentis, post ligna mihi insidens rivum trajiciebat.

30. Si quando vero præ lassitudine et onere decumberem ; tum vero intolerabile erat malum. Cujus enim erat ut descendens manum mihi injiceret, meque de terra excitaret, et onere, sicuti opus esset, levaret ; ille neque descendebat, neque manum præbebat unquam, sed initio a capite et auribus facto, fusti me concidebat, dum suscitant me plage. At ludebat etiam aliud in me malum intolerabile. Comportatum spinarum acutissimarum fascem et

ἀκανθῶν ὀξυτάτων φορτίον καὶ τοῦτο δεσμῶ περι-
σφίγγας ἀπεκρήμνα ὀπισθεν ἐκ τῆς οὐράς, αἱ δὲ οἷον εἰ-
κὸς ἀπρόντος τὴν ὁδὸν ἀποκρεμάμεναι προσέπιπτόν μοι
καὶ πάντα μοι τὰ ὀπισθεν νύττωσαι ἐτίτρωσκον· καὶ
ἦν μοι τὸ ἀμύνειν ἀδύνατον, τῶν τιτρωσκόντων αἰεὶ μοι
ἐπομένων καμῶ ἡρτημένων. Εἰ μὲν γὰρ ἀτρέμα
προΐοιμι φυλαττόμενος τῶν ἀκανθῶν τὴν προσβολὴν,
ὑπὸ τῶν ξύλων ἀπαλλύμην, εἰ δὲ φεύγοιμι τὸ ξύλον,
τότ' ἤδη τὸ δεινὸν ὀπισθεν ὀξὺ προσέπιπτε. Καὶ ὅπως
ἔργον ἦν τῷ ὀνηλάτῃ τῷ ἐμῷ ἀποκτενεῖν με.

31. Ἐπεὶ δὲ ποτε ἅπαξ κακὰ πάσῃων πολλὰ οὐκέτι
φέρων πρὸς αὐτὸν λάξ ἐκίνησα, εἶχεν αἰεὶ τοῦτο τὸ λάξ
ἐν μνήμῃ. Καὶ ποτε κελεύεται στυππεῖον ἐξ ἐτέρου
χωρίου εἰς ἕτερον χωρίον μετενεγκεῖν· κομίσας οὖν
με καὶ τὸ στυππεῖον τὸ πολὺ συνενεγκὼν κατέδησεν ἐπ'
ἐμέ καὶ δεσμῶ ἀργαλέῳ εὐ μάλα προσέδησέ με τῷ φορ-
τίῳ κακὸν ἐμοὶ μέγα τυρεύων. Ἐπεὶ δὲ προίεναι λοι-
πὸν ἔδει, ἐκ τῆς ἐστίας κλέψας δαλὸν ἔτι θερμὸν, ἐπειδὴ
πόρρω τῆς αὐλῆς ἐγεγόμεθα, τὸν δαλὸν ἐνεκρυψεν εἰς
τὸ στυππεῖον. Τὸ δὲ — τί γὰρ ἄλλο ἐδύνατο; — εὐθὺς
ἀνάπτεται, καὶ λοιπὸν οὐδὲν ἔφερον ἄλλο ἢ πῦρ ἅπλε-
τον. Μαθὼν οὖν ὡς αὐτίκα ὀπτήσομαι, ἐν τῇ ὁδῷ
τέλματι βαθεῖ ἐντυγνὼν ῥίπτω ἐμαυτὸν τοῦ τέλματος ἐς
τὸ ὑγρότατον· εἶτα ἐκύλιον ἐνταῦθα τὸ στυππεῖον καὶ
διῶν καὶ στρέφων ἐμαυτὸν τῷ πηλῷ κατέσθεσα τὸ θερ-
μὸν ἐκεῖνον καὶ πικρὸν ἐμοὶ φορτίον, καὶ οὕτω λοιπὸν
ἀκινδυνότερον ἐβαδίζον τῆς ὁδοῦ τὸ ἐπίλοιπον. Οὐδὲ
γὰρ ἔτι με ἀνάβηαι τῷ παιδὶ δυνατόν ἦν τοῦ στυππεῖου
πηλῷ ὑγρῷ πεφυρμένου. Καὶ τοῦτό γε ὁ τολμηρὸς παῖς
ἐλθὼν ἐμοῦ κατεψεύσατο, εἰπὼν ὡς παριὼν ἐκὼν ἑαυτὸν
ἐνσεῖσαι μὲν τῇ ἐστίᾳ. Καὶ τότε μὲν ἐκ τοῦ στυππεῖου
μηδὲ ἐλπίζων ὑπεξῆλθον.

32. Ἄλλ' ἕτερον ὁ ἀκάθαρτος παῖς ἐξεῦρεν ἐπ' ἐμέ
μακρῷ κάκιον· κομίσας γὰρ με ἐς τὸ ὄρος καὶ μοι φορ-
τίον ἄδρὸν ἐπιθεῖς ἐκ τῶν ξύλων, τοῦτο μὲν πιπράσκει
γεωργῶ πλησίον οἰκοῦντι, ἐμὲ δὲ γυμνὸν καὶ ἀξυλὸν
κομίσας οἶκαδε καταψεύδεται μοι πρὸς τὸν αὐτοῦ δε-
σπότην ἔργον ἀνόσιον· τοῦτον, δέσποτα, τὸν ὄνον οὐκ
οἶδ' ὅτι βόσκομεν δεινῶς ἄργον ὄντα καὶ βραδύν. Ἄλλὰ
μὴν νῦν ἐπιτηδεύει καὶ ἄλλο ἔργον· ἐπὶ γυναικὶ ἢ
παρθένῳ καλῇ καὶ ὥραιαν ἰδὴ ἢ παῖδα, ἀπολακτίσας
ἔπειτα δρόμῳ ἐπ' αὐτοὺς, ὡς εἰ τις ἐρᾷ ἄνθρωπος ἄρρην
ἐπὶ ἔρωμένῃ γυναικὶ κινούμενος, καὶ δάκνει ἐν φιλή-
ματος σχήματι καὶ πλησιάζειν βιάζεται, ἐκ δὲ τούτου
σοὶ δίκας καὶ πράγματα παρέξει, πάντων ὑβριζομένων,
πάντων ἀνατρεπομένων. Καὶ γὰρ νῦν ξύλα κομίζων
γυναῖκα εἰς ἀγρὸν ἀποῦσαν ἰδὼν τὰ μὲν ξύλα πάντα
χαμαὶ ἐσχόρπισεν ἀποσεισάμενος, τὴν δὲ γυναῖκα ἐς
τὴν ὁδὸν ἀνατρέψας γαμῖν ἐβούλετο, ἕως ἄλλος ἄλλο-
θεν ἐκδραμόντες ἡμίναμεν τῇ γυναικὶ ἐς τὸ μὴ διασπα-
σθῆναι ὑπὸ τοῦ καλοῦ τούτου ἔραστοῦ.

33. Ὁ δὲ ταῦτα πυθόμενος, Ἄλλ' εἰ μήτε βαδίζειν,
ἔφη, ἐθέλει μήτε φορτηγεῖν καὶ ἔρωτας ἀνθρωπίνους
ἐρᾷ ἐπὶ γυναικας καὶ παῖδας οἰστρούμενος, ἀποσφάζατε

vinculo constrictum, a tergo et cauda mihi suspendebat.
illae ergo, ut facile est ad cogitandum, pergente me viam,
dependentes impingebant atque assiduo punctu posteriora
mihi omnia vulnerabant. Nec defendere me ullo modo pote-
ram, instantibus mihi semper quae vulnerarent, et a me ipso
suspensis. Etenim si sensim progrededer appulsum spina-
rum cavens, peribam a fustibus: si vero fustim fugerem,
tum jam malum illud a tergo acutissimum ingruerat. Et
omnino id operam dabat agaso meus, me ut interficeret.

31. Quum autem semel aliquando mala perpassus multa,
prae impatientia calcem contra illum movissem, semper
illam calcem in memoria habuit. Ac jussus aliquando
stuppam ex uno agro in alterum transferre, adducit me,
stuppamque illam multam collatam mihi imponit, valido-
que me fune sarcinae probe alligat, fraudem mihi ea re ma-
chiuatus maximam. Quum vero jam pergendum esset, de
foco furatus torrem adhuc ardentem, ubi procul ab aula re-
cesseramus, eum torrem in stuppa abscondit: illa vero (qui
enim posset aliter?) subito ignem concipit: illicet, nihil fero
aliud quam ignem immensum. Videns ego statim me in
via iri assatum, observata forte lacuna palustri, in liquidissi-
mam illius me partem abjicio: volvensque ibi stuppam,
meque ipsum adeo circumagens et vertens, luto exstinguo
ardentem et acerbam mihi sarcinam: sicque reliquum viae
minori cum periculo absolvo. Neque enim poterat jam puer
iterum accendere stuppam liquido luto subactam. At hoc
certe audax puer, quum delatus esset quo tendebat, me
calumniatus est, me praetereuntem ultro infrixisse me foco.
Interea tum e stuppa praeter spem evaseram.

32. Sed aliud impurus ille puer contra me longe pejus
excogitat. In montem me deducit, gravi lignorum sarcina
oneratum: eaque ligna rustico vendit habitanti in vicinia;
me vero nudum sine liguis domum deductum apud domi-
num suum nefandi facinoris per calumniam reum facit:
Istum, here, inquit, asinum nescio cur alamus, supra modum
piger qui sit ac tardus. Verum nunc aliud quoque sibi opus
curae habet: ubi mulierem, aut virginem pulchram ac
formosam videt, aut puerum; jactatis calcibus cursu eos
insequitur, eademque fere ratione, atque amator homo in
amala sibi muliere, commovetur; et osculi in morem mor-
sicat, et vi in complexum ruit. Ex ea autem re lites tibi
et negotia facesset, quum insultet omnibus, evertat omnes.
Etenim modo ligna gestans, conspecta muliere rus abeunte,
humi dispersit excussa ligna omnia, cum muliere vero in
viam eversa nuptias facere voluit, donec accurrentes aliunde
alius, auxilio fuimus mulieri, ne a praeclearo istoc amatore
laceraretur.

33. Ille vero his auditis, Si vero, inquit, neque incedere
vult, neque gestare onera, et humanos amores amat, in
mulieres puerosque insaniens, illum jugulate, atque inte-

αὐτὸν, καὶ τὰ μὲν ἐγκατα τοῖς κυσὶ δότε, τὰ δὲ κρέα τοῖς ἐργάταις φυλάξατε· καὶ ἦν ἔρηται πῶς οὗτος ἀπέθανε, λύκου τοῦτο καταψεύσασθε. Ὁ μὲν οὖν ἀθάρατος παῖς ὁ ἐμὸς ὀνηλάτης ἔχαιρε καὶ με αὐτίκα ἤθελεν ἀποσφάττειν. Ἄλλ' ἔτυχε γάρ τις παρὼν τότε τῶν γειτόνων γεωργῶν· οὗτος ἐρρύσατό με ἐκ τοῦ θανάτου δεινὰ ἐπ' ἐμοὶ βουλευσάμενος. Μηδαμῶς, ἔφη, ἀποσφάξῃς ὄνον καὶ ἀλεῖν καὶ ἀχθοφορεῖν δυνάμενον καὶ οὐ μέγα. Ἐπειδὴ γὰρ εἰς ἀνθρώπους ἔρωτι καὶ οἰστρῷ φέρεται, λαβὼν αὐτὸν ἔκτεμε· τῆς γὰρ ἐπαφροδίτου ταύτης ὁρμῆς ἀφαιρεθείς ἡμέρος τε εὐθύς καὶ πῶν ἔσται καὶ οἷσι φορτίον μέγα οὐδὲν ἀχθόμενος. Εἰ δὲ αὐτὸς ἀπείρως ἔχεις ταύτης τῆς λατρείας, ἀφίξομαι δεῦρο μεταξὺ τριῶν ἢ τεττάρων ἡμερῶν καὶ σοὶ τοῦτον σωφρονέστερον προβατίου παρέξω τῇ τομῇ. Οἱ μὲν οὖν ἔδον ἀπαντες ἐπήνουν τὸν σύμβουλον, ὡς εὖ λέγοι, ἐγὼ δὲ ᾗδῃ ἐδάκρυον ὡς ἀπολέσων αὐτίκα τὸν ἐν τῇ ὄνῳ ἄνδρα καὶ ζῆν οὐκέτι θέλειν ἔφην, εἰ γενομένην εὐνοῦχος ὥστε καὶ ὀλως ἀποσιτῆσαι τοῦ λοιποῦ ἐγνώκειν ἢ ῥῖψαι ἑμαυτὸν ἐκ τοῦ ὄρους, ἐνθα ἐκπεσὼν θανάτῳ οἰκτίστῳ ὁλοκληρὸς ἔτι καὶ ἀκέραιος νεκρὸς τεθνήσκει.

34. Ἐπεὶ δὲ ἦν νύξ βαθεῖα, ἀγγελὸς τις ἀπὸ τῆς κώμης ἦκεν εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ τὴν ἑπαυλιν, ταύτην λέγων τὴν νεόνυμφον κόρην τὴν ὑπὸ τοῖς λησταῖς γενομένην καὶ τὸν ταύτης νυμφίον, περὶ δεῖλην ὄψιαν ἀμφοτέρους αὐτοὺς ἐν τῷ αἰγιαλῷ περιπατοῦντας, ἐπιπολάσασαν ἄφνι τὴν θάλατταν ἀρπάσαι αὐτοὺς καὶ ἀφανεῖς ποιῆσαι, καὶ τέλος αὐτοῖς τοῦτο τῆς συμφορᾶς καὶ θανάτου γενέσθαι. Οἱ δὲ οἷα δὴ κεκρυμμένης τῆς οἰκίας νέων δεσποτῶν ἔγνουσαν μηκέτι μένειν ἐν τῇ δουλείᾳ, ἀλλὰ πάντα διαρπάσαντες τὰ ἔδον φυγῇ ἐσώζοντο. Ὁ δὲ νομεὺς τῶν ἵππων χάμῃ παραλαβὼν καὶ πάνθ' ὅσα δυνατὸς ἦν συλλαβὼν ἐπικατέδρῃ μοι καὶ ταῖς ἵπποις * * *. Ἐγὼ δὲ ἡλθόμεν μὲν φέρων φορτίον ὄνου ἀληθινοῦ, ἀλλ' οὖν ἄσμενος τὸ ἐμποδῖον τοῦτο τῆς ἐμῆς ἐδεξάμην ἐκτομῆς. Καὶ τὴν νύκτα ὄλην ἔλθόντες ὁδὸν ἀργαλεάν καὶ τριῶν ἄλλων ἡμερῶν τὴν ὁδὸν ἀνύσαντες ἐρχόμεθα ἐς πόλιν τῆς Μακεδονίας Βέρροιν μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον.

35. Ἐνταῦθα ἔγνωσαν οἱ ἄγοντες ἡμᾶς ἰδρῶσαι καὶ ἑαυτούς. Καὶ τότε δὴ πρᾶσις ἦν ἡμῶν τῶν κτηνῶν καὶ κῆρυξ εὐφωγος ἐν ἀγορᾷ ἐστὼς ἐκήρυττεν. Οἱ δὲ προσιόντες ἰδεῖν ἤθελον τὰ στόματα ἡμῶν ἀνοίγοντες καὶ τὴν ἡλικίαν ἐν τοῖς ὁδοῦσιν ἐκάστου ἐβλεπον, καὶ τοὺς μὲν ὥνῃσαντο ἄλλος ἄλλον, ἐμὲ δὲ ὕστατον ἀπολειμμένον ὁ κῆρυξ ἐκέλευεν πύθις ἐπανάγειν ἐς ὄκον. Ὁρᾷς, ἔφη, οὗτος μόνος οὐχ εὐρήκε κύριον. Ἡ δὲ πολλὰ πολλὰκις δινομένη καὶ μεταπίπτουσα Νέμεσις ἤγαγε κάμοι τὸν δεσπότην, ὅσον οὐκ ἂν εὐχαίμην· κίναιδος γάρ καὶ γέρον ἦν τούτων εἰς τῶν τὴν θεὸν τὴν Συρίαν εἰς τὰς κώμας καὶ τοὺς ἀγροὺς περιφερόντων καὶ τὴν θεὸν ἐπαίτειν ἀναγκαζόντων. Τούτῳ πιπράσχομαι πολλῆς πάνυ τιμῆς, τριάκοντα δραχμῶν καὶ στένων ἥδη τῇ δεσπότη εἰσόμεν ἄγοντι.

36. Ἐπεὶ δὲ ἤκομεν ἐνθα ὦκει Φίληθος — τοῦτο

stina projicite canibus, carnes autem servate operis : ac si interrogabitur quomodo iste perierit, a lupo factum mentimini. Impurus ergo puer, meus mulio, gaudere, ac statim me velle jugulare. Sed forte fortuna interveniens de vicinia rusticorum aliquis, illa me morte eripuit, dirum quidem contra me consilium subjiciens. Nequaquam, inquit, interfeceris asinum, et molere valentem et gestare ouera : nec magnum opus. Quando enim in homines amore atque castro fertur, comprehensum exseca : etenim venereo isto impetu sublato, mansuetus statim et pinguis erit, et magnum sine labore onus gestabit. Si vero ipse hujus curationis imperitus es, intra tertium quartumve diem huc veniam, et istum tibi ovicula mitiorem illa sectione praestabo. Itaque familiares omnes laudare consiliarium, bene illum dicere asseverantes. Ego vero jam plorare, qui mox perditurus essem latentem in asino virum, et negare me vivere velle, si eunuchus fierem : adeo ut omnino cibo abstinere in posterum decernerem, aut de monte me praecipitare, unde delapsus miserrima quidem morte, integrum tamen adhuc et intermeratum cadaver, morerer.

34. Intempesta jam nocte nuncius de vico aliquis rus venit et in villam, dicens puellam illam rerens nuptam, illam quae in latronum potestate fuerat, ipsiusque sponsum, sero diei ambos et solos in litore ambulantes, accedente subito maris fluctu abreptos, non amplius comparere, eumque finem illis calamitatis ac mortis accidisse. Hic illi, velut orbata junioribus heris domo, decernunt non amplius manere in servitute, sed direptis quae intus erant omnibus, fuga sibi consulunt. Equarum autem pastor, et me assumto et convasatis quae poterat omnibus, ea mihi et equabus imponit. * * * Ego gravabar quidem ferens veri onus asini : interim lubens impedimentum illud meae castrationis excepi. Ac per totam illam noctem difficili itinere quum perrexissemus, et trium aliorum dierum superata via, venimus in urbem Macedoniae, Berrhoen, magnam et incolis frequentem.

35. Ibi statuunt qui nos egerant, et ipsi se collocare. Tum igitur nostrum, jumentorum, instituta est auctio : et vocalis praeco, in medio stans foro, proclamatur. Accedentes autem emtores inspicere nos volebant, apertisque nostris oribus, annos de dentibus uniuscujusque spectabant. Et partim quidem, aliud alius emerunt : me autem relictum jubet domum rursus reduci praeco, Vides, inquit, hic solus dominum non repperit. Verum illa, multum saepe vertigine quasi quadam circumacta et huc illuc labans ultrix Providentia adduxit mihi quoque, qualem minime optarem, herum. Cinædus enim et senex erat, ex eo genere unus, qui Syriam deam per vicos agrosque circumferunt, et mendicatum ire deam cogunt. Huic vendor magno sane pretio, drachmis triginta. Jamque ingemiscens ducentem sequor dominum.

36. Quum autem venissemus in diversorium Philēbi

γὰρ εἶχεν ὄνομα ὁ ὠνησάμενός με — μέγα εὐθὺς πρὸ τῆς θύρας ἀνέκραγεν, Ὡ κοράσια, δοῦλον ὑμῖν ἐώνημαι καλὸν καὶ ἄδρὸν καὶ Καππαδόκην τὸ γένος. Ἦσαν δὲ τὰ κοράσια ταῦτα ὄχλος κιναιδῶν συνεργῶν τοῦ Φιλίβου, καὶ πάντες πρὸς τὴν βοήθην ἀνεκρότησαν· ὥοντο γὰρ ἀληθῶς ἀνθρώπων εἶναι τὸν ἰωνημένον. Ὡς δὲ εἶδον ὄνον ὄντα τὸν δοῦλον, ἤδη ταῦτα ἐς τὸν Φίλιβον ἔσχωπον, τοῦτον οὐ δοῦλον, ἀλλὰ νυμφίον σαυτῇ πόθεν ἄγεις λαβοῦσα; ὄναιο δὲ τούτων τῶν καλῶν γάμων καὶ τέκοις ταχέως ἡμῖν πώλους τοιούτους. Καὶ οἱ μὲν ἐγέλων.

37. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ συνετάττοντο ἐπ' ἔργον, ὥσπερ αὐτοὶ ἔλεγον, καὶ τὴν θεὸν ἐνσχευασάμενοι ἔμοι ἐπέθηκον. Ἰῆτα ἐκ τῆς πόλεως ἐξηλαύνονεν καὶ τὴν χώραν περιήειμεν. Ἐπειδὴ δ' εἰς κώμην τινὰ εἰσελθοίμεν, ἐγὼ μὲν ὁ θεοφόρητος ἰστάμην, ὁ δὲ αὐλητὴς ἐφύσα θμιλος ἐνθεον, οἱ δὲ τὰς μάγας ἀπορρίψαντες τὴν κεφαλὴν κάτωθεν ἐκ τοῦ αὐχένος ἐλίσσοντες τοῖς ξίφεσιν ἐτέμνοντο τοὺς πῆχεις καὶ τὴν γλῶτταν τῶν ὀδόντων υπερβάλλον ἕκαστος ἔτεμεν καὶ ταύτην, ὥστε ἐν ἀκαρεὶ πάντα πεπλῆσθαι μαλακοῦ αἵματος. Ἐγὼ δὲ ταῦτα ὄρων τὰ πρῶτα ἔτρεμον ἐστῶς, μή ποτε χρεῖα τῇ θεῷ καὶ ὀνείου αἵματος γένοιτο. Ἐπειδὴ δὲ κατακόψειαν οὕτως ἑαυτοὺς, ἐκ τῶν περιεστηκότων θεατῶν συνέλεγον ὀβολοὺς καὶ δραχμάς· ἄλλος ἰσχάδας καὶ τυροὺς καὶ ὀίνου κάδον ἐπέδωκε καὶ πυροῦ μέδιμνον καὶ κριθῶν τῷ ὄνῳ. Οἱ δὲ ἐκ τούτων ἐτρέφοντο καὶ τὴν ἐπ' ἔμοι κομιζομένην θεὸν ἐθεράπευον.

38. Καί ποτε εἰς κώμην τινὰ αὐτῶν εἰσβαλόντων ἡμῶν νεανίσκον τῶν κωμητῶν μέγαν ἀγρεύσαντες εἰσάγουσιν εἰς τὴν ἐνθά καταλύοντες ἔτυχον· ἔπειτα ἔπασχον ἐκ τοῦ κωμητοῦ ὅσα συνήθη καὶ φίλια τοιούτοις ἀνοσίοις κιναιδοῖς ἦν. Ἐγὼ δὲ ὑπεραλγῆσας ἐπὶ τῇ ἔμπαυτοῦ μεταβολῇ, καὶ μέχρι νῦν ἀνέχομαι κακῶν ἀναδοῆσαι, ὦ Ζεῦ στέλτιε, ἠθέλησα, ἀλλ' ἡ μὲν φωνὴ οὐκ ἀνέδη μοι ἡ ἐμὴ, ἀλλ' ἡ τοῦ ὄνου ἐκ τοῦ ἀρύργου, καὶ μέγα ὠνησάμην. Τῶν δὲ κωμητῶν τινες ἔτυχον τότε ὄνον ἀπολυλεκότες, καὶ τὸν ἀπολωλότα ζητοῦντες ἀκούσαντες μου μέγα ἀνοθοῆσαντος παρέρχονται εἰς με οὐδενὶ οὐδὲν εἰπόντες ὥς ἐμοῦ τοῦ ἐκείνου ὄντος, καὶ καταλαμβάνουσι τοὺς κιναιδοὺς ἄρρητα ἐνδον ἐργαζομένους καὶ γέλως ἐκ τῶν ἐπεισελθόντων πολὺς γίγνεται. Ἐξὼ ἐκδραμόντες ὅλη τῇ κώμῃ τῷ λόγῳ διέδωκαν τῶν ἱερέων τὴν ἀσέλγειαν. Οἱ δὲ αἰδοῦμενοι δεινῶς ταῦτα ἐηλεγεμένα τῆς ἐπιούσης νυχτὸς εὐθὺς ἐνθεν ἐξήλασαν, καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς ὁδοῦ ἐχαλέπαινον καὶ ὠρρίζοντο ἔμοι τῷ μνηύσαντι τὰ ἐκείνου μυστήρια. Καὶ τοῦτο μὲν ἀνεκτὸν τὸ δεινὸν ἦν, κακῶς τῷ λόγῳ ἀκούειν, ἀλλὰ τὰ μετὰ τοῦτο οὐκέτ' ἀνεκτὰ· τὴν γὰρ θεὸν ἀφελόντες μου καὶ χαμαὶ καταθέμενοι καὶ τὰ στρώματά μου πάντα περισπάσαντες θυμὸν ἡδὴ προσδούσι με δένδρῳ μεγάλῳ, εἶτα ἐκείνῃ τῇ ἐκ τῶν ἀστραγάλων μάλιστα παίοντες ὀλίγου ἐδέησαν ἀποκτείναι, κελεύοντές με τοῦ λοιποῦ ἄρτων εἶναι θεοφόρητον. Καὶ μὴν καὶ ἀποσφάζαι μετὰ τὰς μαστίγας ἐβουλεύ-

(hoc enim nomen habebat qui me emerat), magna statim ante januam voce exclamat, Emi vobis, puellae, servum pulchrum, et compactum, et gente Cappadocem. At illae puellae erant turba cinædorum, Philebi sodalium, qui omnes ad illum clamorem plausum tollunt, rati revera hominem esse quod emtum esset. Quum autem viderent asinum esse illum servum, jam ista in Philebum cavillantur, Hunc non servum, o nostra, sed sponsum tibi unde quaeso acceptum adducis? feliciter vero tibi eveniant praeclaræ hæ nuptiæ, pariasque nobis propediem tales pullos. Sic tum ridebant.

37. Postridie ad opus, ut ipsi dicebant, snum se accingebant; ornatamque deam mihi imposuerunt. Tum urbe egressi per agros circumibamus. Quoties vero ad vicum aliquem accesseramus, ego deæ gerulus insistebam; ac tibicinum turba fanaticum quiddam inflante, illi, mitris abjectis, caput sursum ex cervice intorquentes, gladiis sibi lacertos vulnerant, et exsertam ultra dentes linguam quisque et ipsam incidunt: adeo ut brevissimo temporis spatio molli sanguine plena essent omnia. Ego vero ista quum viderem, primum astans tremere, ne forte deæ asinino etiam sanguine opus esset. Ubi vero ita se conciderant, de circumstantibus spectatoribus stipem, obolos ac drachmas colligunt. Alius ficus, et caseus, et vini cadum insuper dedit, et tritici medimnum et hordei asino. Ex his illi alebantur, gestatamque humeris meis deam colebant.

38. Atque in vicum aliquando illorum delatis nobis, captum de vicanis magnum juvenem intro deducunt, ubi deversabantur: deinde patiuntur a rustico quæ consueta atque cara nefandis istis cinædis erant. Ego vero supra modum dolens mea illa transformatione, Ergo ad hunc usque diem malum sustineo, exclamare, o crudelis Jupiter! volebam: sed vox quidem mea mihi non ascendit et gutture, sed asini; magnum nempe rudebam. Verum agrestes quidam, qui forte asinum perdiderant, requirentes amissum, audito me validum clamante, intro ingrediuntur, nemine præmonito, tanquam ego illorum essem; deprehenduntque cinædos infanda intus patrantes. Itaque risus multus ab his qui ingressi fuerant oritur: hinc extra discurrentes per totum vicum, sermonibus differunt sacerdotum libidinem. Hi, quos vehementer puderet ea in apertum esse prolata, proxima nocte statim inde discesserunt: quumque in deserto viæ essent, indigne ferebant et irascebantur mihi, qui mysteria illorum enunciassem. Atque illud quidem tolerabile malum erat, maledicta illorum audire; sed quæ sequebantur, non jam tolerabilia: dea enim ablata a me et humi deposita, detractisque omnibus meis stragulis, nudum jam magnæ arbori alligant: tum illo de talis flagello cæsum parum aberat quin interficerent, monentes ut mutus in posterum essem deæ gerulus. Quin de jugulando me etiam post verbera deliberabant, qui tanta illos

σαντο ὡς ἐς ὕβριν αὐτοὺς βαλόντα πολλὴν καὶ τῆς κώ-
μης οὐκ ἐργασαμένους ἐκβαλόντα· ἀλλ' ὥστε με μὴ
ἀποκτεῖναι, δεινῶς αὐτοὺς ἡ θεὸς ἐδυσώπησε χαμαὶ κα-
θημένη καὶ οὐκ ἔχουσα ὅπως δοδεύοι.

39. Ἐντεῦθεν οὖν μετὰ τὰς μάλιστα λαβὼν τὴν
δέσποιναν ἐβάδιζον καὶ πρὸς ἐσπέραν ἤδη καταλύομεν
εἰς ἀγρὸν πλουτοῦντος ἀνθρώπου· καὶ ἦν οὗτος ἐνδον
καὶ τὴν θεὸν μάλα ἄσμενος τῇ οἰκίᾳ ὑπεδέξατο καὶ θυ-
σίας αὐτῇ προσήγαγεν. Ἐνθάδε οἶδα μέγαν κίνδυνον
αὐτὸς ὑποστάς· τῶν φίλων γάρ τις τῇ δεσπότῃ τῶν ἀγρῶν
ἐπεμψε δῶρον ὄνου ἀγρίου μηρὸν· τοῦτον δὲ μάγειρος
σκευάσαι λαβὼν βραθυμίᾳ ἀπόλεσε, κυνῶν πολλῶν λα-
θραίως εἰσω παρελόντων· δὲ δεδιὼς πληγὰς πολλὰς
καὶ βάσανον ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ μηροῦ ἔγνω κρεμά-
σαι ἑαυτὸν ἐκ τοῦ τραχήλου. Ἡ δὲ γυνὴ ἡ τούτου,
κακὸν ἐξαίσιον ἔμεινεν, Ἀλλὰ μήτε ἀπόθνησκε, εἶπεν, ὦ
φίλιππε, μήτε ἀθυμίᾳ τοιαύτῃ δῶς σεαυτὸν· πειθόμε-
νος γάρ μοι πράξεις εὖ πάντα. Τῶν κιναιδῶν τὸν
ὄνον λαβὼν ἔξω εἰς ἔρημον χωρίον κάπειτα σφάζας αὐ-
τὸν τὸ μέρος μὲν ἐκείνου τὸν μηρὸν ἀποτεμὼν κόμει
δεῦρο καὶ κατασκευάσας τῷ δεσπότῃ ἀπόδος καὶ τὸ ἄλλο
τοῦ ὄνου κάτω που ἐς κρημνὸν ἄφες· δόξει γὰρ ἀποδράς
οἴχεσθαι ποὶ καὶ εἶναι ἀφανής. Ὅρῃς δὲ ὡς ἔστιν
εὐσαρκος καὶ τοῦ ἀγρίου ἐκείνου πάντα ἀμείνων· Ὁ δὲ
μάγειρος τῆς γυναικὸς ἐπαινέσας τὸ βούλευμα, Ἀριστα,
ἔφη, σοι, ὦ γύναι, ταῦτα, καὶ τούτῳ μόνῳ τῷ ἔργῳ
τὰς μάλιστα φυγεῖν ἔχω, καὶ τοῦτό μοι ἤδη πεπράζε-
ται. Ὁ μὲν οὖν ἀνόσιος οὗτος οὐμὸς μάγειρος ἐμοῦ
πλησίον ἐστὼς τῇ γυναικὶ ταῦτα συμβουλεύετο.

40. Ἐγὼ δὲ τὸ μέλλον ἤδη προορώμενος κράτιστον
ἔργον τὸ σῶζειν ἑμαυτὸν ἐκ τῆς κοπίδος καὶ ῥήξας τὸν
ἱμάντα ᾧ διηγόμην καὶ ἀνασκιρτήσας ἱεμαι δρόμῳ εἰσω
ἐνθα ἐδείπνουν οἱ κιναιδοὶ σὺν τῷ δεσπότῃ τῶν ἀγρῶν.
Ἐνταῦθα εἰσδραμὴν ἀνατρέψας πάντα τῷ σκιρτήματι
καὶ λυγρίαν καὶ τραπέζας· κάγῳ μὲν ὦμην κομψὸν τι
τοῦτο πρὸς σωτηρίαν ἐμὴν εὐρήκεναι, καὶ τὸν δεσπότην
τῶν ἀγρῶν κελεύειν εὐθέως ὡς ἀγέρωχον ὄνον ἐμὲ κα-
τακλεισθέντα ποὶ φυλάττεσθαι ἀσφαλῶς· ἀλλὰ με τοῦτο
τὸ κομψὸν εἰς ἔσχατον ἤνεγκε κίνδυνον. Λυττᾶν δό-
ξαντές με ξίφη πολλὰ ἤδη καὶ λόγχας ἐπ' ἐμὲ ἐσπásαντο
καὶ ζύλα μακρὰ, καὶ εἶχον οὕτως ὥστε ἀποκτενεῖν με.
Ἐγὼ δὲ ὄρων τοῦ δεινοῦ τὸ μέγεθος δρόμῳ εἰσω πα-
ρέρχομαι ἐνθα οἱ ἐμοὶ δεσπότες κοιμηθήσεσθαι ἐμελλον.
Οἱ δὲ θεασάμενοι τοῦτο συγχλείουσι τὰς θύρας εὖ μάλα
ἐξοῦθεν.

41. Ἐπειδὴ δὲ ἤδη ὄρθρος ἦν, ἀράμενος τὴν θεὸν
αὔθις ἀπῆεν ἅμα τοῖς ἀγύρταις καὶ ἀφικόμεθα εἰς κώ-
μην ἄλλην μεγάλην καὶ πολυάνθρωπον, ἐν ᾗ καὶ και-
νότερόν τι ἑτερευόσαντο, τὴν θεὸν μὴ μείναι ἐν ἀνθρώ-
που οἰκίᾳ, τῆς δὲ παρ' ἐκείνους μάλιστα τιμωμένης
ἐπιχωρίου δαίμονος τὸν ναὸν οἰκῆσαι. Οἱ δὲ καὶ μάλα
ἄσμενοι τὴν ξένην θεὸν ὑπεδέξαντο τῇ σφῶν αὐτῶν θεῷ
συνοικίσαντες, ἡμῖν δὲ οἰκίαν ἀπέδειξαν ἀνθρώπων πε-
νήτων. Ἐνταῦθα συγχὰς ἡμέρας οἱ δεσπότες διατρί-

mersissem contumelia, et antequam meruissent aliquid,
vico excussissem : sed quominus me occiderent, deae ve-
recundia movebantur, jacentis humi nec habentis quo-
modo iter faceret.

39. Hinc ergo post flagella, recepta domina, pergo. Ver-
sus vesperam devertimus in praedio hominis divitis. Domi
hic erat commodum, lubensque deam domi recipiebat, of-
ferebatque illi sacrificia. Hic memini magnum me subire
periculum. Miserat domino praedii donum amicorum ali-
quis, femur silvestris asini : hoc coquus, acceptum ut pa-
raret negligentia perdidit, canibus multis clam ingressis.
Hic plagarum multarum metu atque cruciatus ob perditum
femur, suspendere se decernit. Verum uxor illius, inauspi-
catum mihi malum, Tu vero, carissime, inquit, mori noli,
ne desperationi tali te tradideris : mihi enim obsecutus
bene omnia feceris. Cinædorum illum asinum educ in
locum remotum, ibique mactati partem illam, femur abscis-
sum huc asser, apparatusque redde domino, reliqua asini
per praiceps aliquorsum abjice : videbitur enim aufugisse
aliquo, et sic discessisse ex oculis. Viden' quam est carno-
sus, et agresti illo omnibus modis melior ? Coquus, laudato
mulieris consilio, Optime, inquit, ista, uxor : et hoc solo
opere flagella mihi licebit effugere : et hoc jam statim per-
fectum dabitur a me. Haec nefarius ille meus coquus prope
me astans, cum uxore deliberabat.

40. At ego quid futurum esset prospiciens, optimum ra-
tus a cultro me eripere, rupto quo ducebar loro et ex-
sultans, curriculo irrumpo ubi coenabant cum domino agro-
rum cinædi. Hic intro currens everto insultu meo omnia,
candelabrum et mensas. Ac videbar mihi equidem scitum
quiddam ad salutem meam invenisse, ac jussurum ruris
dominum statim me tanquam elatum ferocia asinum includi
uspiam diligenterque asservari. Sed illud ipsum me scitum
in extremum periculi adduxit. Rabiosum me rati, multos
jam gladios in me hastasque strinxerant et longos fustes,
atque ut statim interfecturi me se comparaverant. Ego
autem perspecta periculi magnitudine, cursu me intro in
eum locum proripio, ubi pernoctaturi erant mei domini.
Quo illi animadverso, probe januas extra occludunt.

41. Post lucis exortum sublata iterum dea cum agyrtis
abeo, pervenimusque in vicum altum magnum et hominibus
frequentem, in quo novum praestigiarum genus pararunt,
non manere deam in hominis aedibus, sed in templo deae
illius loci, quae maxime ab illis colebatur, deversari velie.
Illi ac lubentes quidem peregrinam deam recipiunt, dicentes
in suae ipsorum deae hospitium deductam : nobis vero do-
mum pauperculorum hominum assignant. Hic dies aliquanti
multos commorati domini mei abire in vicinam urbem quam

ψαντες ἀπιέναι ἤθελον εἰς τὴν πλησίον πόλιν καὶ τὴν θεὸν ἀπήτουν τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ τέμενος παρελθόντες ἐκόμιζον αὐτὴν, καὶ θέντες ἐπ' ἔμοι ἤλαυνον ἔξω. Ἐτυχον δὲ οἱ δυσσεβεῖς εἰς τὸ τέμενος ἐκεῖνο παρελθόντες ἀνάθημα φιάλην χρυσῇν κλέψαντες, ἣν ὑπὸ τῇ θεῷ ἔφερον· οἱ δὲ κωμῆται αἰσθόμενοι τοῦτο εὐθὺς ἐδίωκον, εἴτα ὡς πλησίον ἐγένοντο, καταπηδήσαντες ἀπὸ τῶν ἵππων εἰχοντο αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ δυσσεβεῖς καὶ ἱεροσύλους ἐκάλουν καὶ ἀπήτουν τὸ κλαπὲν ἀνάθημα, καὶ ἐρευνῶντες πάντα εὔρον αὐτὸ ἐν τῷ κόλπῳ τῆς θεοῦ. Δῆσαντες οὖν τοὺς γυνῖας ἦγον ὀπίσω καὶ τοὺς μὲν εἰς τὴν εἰρκτὴν ἐμβάλλουσι, τὴν δὲ θεὸν τὴν ἐπ' ἔμοι κομίζομένην ἀράμενοι ναῶ ἄλλῃ ἔδωκαν, τὸ δὲ χρυσίον τῇ πολιτίδι θεῷ πάλιν ἀπέδωκαν.

42. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ τὰ τε σκεύη καὶ με πιπράσκειν ἔγνωσαν, καὶ ἀπέδοντό με ξένῳ ἀνθρώπῳ τὴν πλησίον κώμην οἰκοῦντι, τέχνην ἔχοντι ἄρτους πτέτειν· οὗτός με παραλαβὼν καὶ πυρῶν μεδίμνους δέκα ὀνήσάμενος, ἐπιθείς μοι τὸν πυρὸν οἴκαδε ἤλαυνεν ὡς ἑαυτὸν ὁδὸν ἀργαλέαν· ὡς δὲ ἤκομεν, εἰσάγει με εἰς τὸν μυλῶνα, καὶ ὁρῶ πολλὸν πλῆθος ἔνδον ὁμοδούλων κτηνῶν, καὶ μύλαι πολλαὶ ἦσαν, καὶ πᾶσαι τούτοις ἐστρέφοντο, καὶ πάντα ἐκεῖνα μεστὰ ἦν ἀλεύρων. Καὶ τότε μὲν με οἷα ξένον δούλον καὶ φορτίον βαρύτατον ἀράμενον καὶ ὁδὸν ἀργαλέαν ἀφιγμένον ἀναπαύεσθαι ἔνδον ἀφῆκαν, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ θόνην τὰ ὄμματά μου σκεπάσαντες ὑποζευγνύουσί με τῇ κώπῃ τῆς μύλης· εἴτα ἤλαυνον. Ἐγὼ δὲ ἡπιστάμην ὅπως χρὴ ἀλεῖν πολλάκις παθῶν, προσεποιοῦμην δὲ ἀγνοεῖν· ἀλλὰ μάτην ἤπιστα. Λαβόντες γὰρ πολλοὶ τῶν ἔνδον βακτηρίας περιστάνται με καὶ μὴ προσδοχέσαντα, ὡς οὐχ ὁρῶντα, παύουσιν ἀθρόα τῇ χειρὶ, ὥστε με ὑπὸ τῆς πληγῆς ὥσπερ στρόμβον ἐξαπίνης στρέφειν· καὶ πείρα ἔμαθον ὅτι χρὴ τὸν δούλον ἐς τὸ τὰ δέοντα ποιεῖν, μὴ περιμένειν τὴν χεῖρα τοῦ δεσπότου.

43. Ἀεπὶ τὸς οὖν πᾶν γίγνομαι καὶ ἀσθενῆς τῷ σώματι, ὥστε ἔγνω με ὁ δεσπότης πωλῆσαι, καὶ ἀποδίδοταί με ἀνθρώπῳ κηπουρῷ τὴν τέχνην· οὗτος γὰρ εἶχε κῆπον λαβῶν γεωργεῖν. Καὶ τοῦτο εἶχομεν ἔργον· ὁ δὲ δεσπότης ἔωθεν ἐπιθείς μοι τὰ λάχανα ἐκόμιζεν εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ παραδούς τοῖς ταῦτα πιπράσκουσιν ἤγέ με πάλιν εἰς τὸν κῆπον. Εἴτα ἐκεῖνος μὲν καὶ ἔσκαπτε καὶ ἐφύτευε καὶ τὸ ὕδωρ τῷ φυτῷ ἐπῆγεν, ἐγὼ δὲ ἐν τούτῳ εἰστήκειν ἀργός. Ἦν δέ μοι δεινὸς ἀλγέινος ὁ τότε βίος· πρῶτον μὲν ἐπεὶ χυμῶν ἦδη ἦν κακείνους οὐδὲ αὐτῷ στρώμα εἶχεν ἀγοράσαι οὐχ ὅπως ἔμοι, καὶ ἀνυπόδητος πηλὸν ὑγρὸν καὶ πάγον σκληρὸν καὶ ὀξὺν ἐπάτουν, καὶ φαγεῖν τοῦτο μόνον ἀμφοτέροις ἦν θρίδακας πικρὰς καὶ σκληρὰς.

44. Καὶ ποτε ἐξιόντων ἡμῶν ἐς τὸν κῆπον ἐντυχάει ἀνὴρ γενναῖος στρατιώτου στολὴν ἡμιασμένος, καὶ τὰ μὲν πρῶτα λαλεῖ πρὸς ἡμᾶς τῇ Ἰταλῶν φωνῇ καὶ ἤρετο τὸν κηπουρὸν ὅποι ἀπάγοι τὸν ὄνον ἐμέ· ὁ δὲ, οἶμαι, τῆς φωνῆς ἀνόητος ὢν οὐδὲν ἀπεκρίνατο· ὁ δὲ

vellent, deam repetunt ab incolis, atque ipsi in sacrum ingressi inde eam exportant, mihique impositam educunt. Verum impii in sacrum illud ingressi donarium, phialam auream furati fuerant, quam sub deæ vestibus ferebant. Sed animadversa re, vicani statim persequerantur: deinde, quum prope essent, desilientes ab equis illos in via prehendebant, impios vocabant sacrilegosque, sublatum furto donarium reposcebant, idque excussis omnibus in sinu deæ invenerunt. Vinclos ergo effeminatos hosce reducunt, atque ipsos quidem conjiciunt in vincula; deam autem, quam meo gestabam tergo, sublatam in aliud templum dedere; aurum denique suæ civitatis Deæ restituerunt.

42. Postridie cum supellectili illorum me quoque statuerunt vendere: et vendidere hospiti de proximo vico homini, cujus ars erat panes coquere. Hic me assumtum, impositis decem, quos emerat, tritici medimnis, domum deduxit suam, via quidem aspera. Quum advenissemus, deducit me in pistrinum. Et video ibi magnam intus conservorum jumentorum multitudinem; et molæ ibi multæ erant, quæ omnes ab his circumagebantur, plenaque farinis omnia. Et tum quidem me ut servum peregre advenientem, quique gravissimum onus gestassem, viamque difficilem confecissem, requiescere intus passi sunt. At postridie ejus diei, prætenso oculis meis velo, temoni me molæ subjugant; tum agitabant. Ac bene equidem noram quomodo molendum esset, qui sæpe subissem: ignorare tamen me simulabam. Verum frustra fuit spes mea. Correptis enim baculis domesticorum multi me circumstant, meque neopinantem, qui nihil viderem, conferta manu pulsant, adeo ut a plagis trochi instar subito circumagerer. Itaque experimento tum didici, non oportere servum ad hoc, ut officium faciat, manum exspectare heri.

43. Emaciatus ergo et imbecillo corpore quum fierem, statuit dominus me vendere, venditque homini olitori, qui hortum colendum conduxerat. Hic illud habebamus negotii: dominus autem mane imposita mihi olera deportabat in forum, eaque quum vendentibus tradidisset, retro me in hortum agebat. Deinde illo et fodiente et plantante et plantas irrigante, vacuus ego astabam. Erat autem vehementer molesta quam tum vitam agebam: primo quidem quod hiems jam esset, et ille neque unde stragula sibi emeret haberet, nedum ut mihi, et quod sine soleis lutum humidum et glaciem duram atque acutam calcarem; cibi vero hoc solum utrique esset, lactucæ amaræ ac duræ.

44. Aliquando exeuntibus nobis in hortum, adest vir fortis, militari veste indutus, ac primum Italorum nos lingua alloquitur, interrogans olitorem, quo me asinum abduceret? Hic, linguæ, puto, ignarus, nihil respondet. Ille

ὀργιζόμενος, ὡς ὑπερορώμενος, παiei τῇ μάστιγι τὸν κηπουρὸν, χάκεϊνος συμπλέκεται αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν ποδῶν εἰς τὴν ὁδὸν ὑποσπάσας ἐκτείνει, καὶ κείμενον ἔπαιεν οὕτω καὶ χειρὶ καὶ ποδὶ καὶ λίθῳ τῷ ἐκ τῆς ὁδοῦ· ὁ δὲ τὰ πρῶτα καὶ ἀντεμάχεται καὶ ἡπείλει, εἰ ἀνασταίη, ἀποκτενεῖν τῇ μάχαιρᾳ· ὁ δὲ ὥσπερ ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου διδασκόμενος, τὸ ἀκινδυνότατον, σπᾶ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ καὶ ῥιπτεῖ πόρῳ, εἴτα αὖθις ἔπαιε κείμενον. Ὁ δὲ τὸ κακὸν ὁρῶν ἤδη ἀφόρητον ψεύδεται ὡς τεθνηκώς ἐν ταῖς πληγαῖς· ὁ δὲ δέσας ἐπὶ τούτῳ τὸν μὲν αὐτοῦ ὡς εἶχε κείμενον ἀπολείπει, τὴν δὲ μάχαιραν βαστᾶσας ἐπ' ἐμοὶ ἤλαυνεν ἐς τὴν πόλιν.

45. Ὡς δὲ ἤλθομεν, τὸν μὲν κῆπον αὐτοῦ συνεργῶντινι ἐπέδωκε γεωργεῖν, αὐτὸς δὲ τὸν κίνδυνον τὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ δεδιὼς κρύπτεται ἅμα ἐμοὶ πρὸς τινος τῶν ἐν ἄστει συνήθων. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ, δόξαν αὐτοῖς, οὕτω ποιοῦσιν· τὸν μὲν ἐμὸν δεσπότην κιβωτῷ ἐνέκρυψαν, ἐμὲ δὲ ἀράμενοι ἐκ τῶν ποδῶν κομίζουσιν ἄνω τῇ κλίμακί ἐς ὑπερῶν χάκει με ἄνω συγχλείουσιν. Ὁ δὲ στρατιώτης ἐκ τῆς ὁδοῦ τότε μολὶς ἐξαναστὰς, ὡς ἔφασαν, καρηδαρῶν ταῖς πληγαῖς ἦκεν εἰς τὴν πόλιν καὶ τοῖς στρατιώταις τοῖς σὺν αὐτῷ ἐντυχὼν λέγει τὴν ἀπόνοιαν τοῦ κηπουροῦ· οἱ δὲ σὺν αὐτῷ ἐλθόντες μαθάνουσιν ἔνθα ἦμεν κεκρυμμένοι, καὶ παραλαμβάνουσι τοὺς τῆς πόλεως ἄρχοντας. Οἱ δὲ εἰσω τινὰ πέμπουσι τῶν ὑπηρετῶν καὶ τοὺς ἐνδον ἅπαντας προελθεῖν ἕξω κελεύουσιν· ὡς δὲ προῆλθον, ὁ κηπουρὸς οὐδαμῶς ἐφαίνετο. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ἐνδον ἔφασαν εἶναι τὸν κηπουρὸν καὶ μὲν ἐκείνου ὄνον· οἱ δὲ οὐδὲν ἄλλο ὑπολελειῖσθαι ἔλεγον οὔτε ἀνθρωπὸν οὔτε ὄνον. Θορύβῳ δὲ ἐν τῷ στενωπῷ καὶ πολλῆς βοῆς ἐκ τούτων γενομένης ὁ ἀγέροχος καὶ πάντα περιέρχος ἐγὼ βουλόμενος μαθεῖν τίνας εἶεν οἱ βοῶντες, διακύπτω ἄνωθεν κάτω διὰ τῆς θυρίδος. Οἱ δὲ με ἰδόντες εὐθὺς ἀνέκραγον· οἱ δὲ ἐαλόικεσαν ψευδῇ λέγοντες· καὶ οἱ ἄρχοντες εἰσω παρελθόντες καὶ πάντα ἀνερευνόντες εὐρίσκουσι τὸν ἐμὸν δεσπότην τῇ κιβωτῷ ἐγκείμενον καὶ λαβόντες τὸν μὲν εἰς τὸ δεσμοκτήριον ἐπέμψαν λόγον τῶν τετολημμένων ὑπέχοντα, ἐμὲ δὲ κάτω βαστᾶσαντες τοῖς στρατιώταις παρέδωσαν. Πάντες δὲ ἄσθετον ἐγέλων ἐπὶ τῷ μνηύσαντι ἐκ τῶν ὑπερῶν καὶ προδόντι τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην· καὶ τότε ἐξ ἐμοῦ πρῶτου ἦλθεν εἰς ἀνθρώπους ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν δυνὶ παραχύψης.

46. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τί μὲν ἔπαθεν ὁ κηπουρὸς ὁ ἐμὸς δεσπότης οὐκ οἶδα, ὁ δὲ στρατιώτης πωλήσειν με ἔγνω, καὶ πιπράσκει με πέντε καὶ εἴκοσιν Ἀττικῶν· ὁ δὲ ὠνησάμενος θεράπων ἦν ἀνδρὸς σφόδρα πλουσίου πόλεως τῶν ἐν Μακεδονίᾳ τῆς μεγίστης Θεσσαλονίκης. Οὗτος τέχνην εἶχε ταύτην, τὰ ὅσα τῷ δεσπότη ἑσκέυαζε, καὶ εἶχεν ἀδελφὸν σύνδουλον ἄρτους πέττειν καὶ μελίπηκτα κινεῖν ἐπιστάμενον. Οὗτοι οἱ ἀδελφοὶ σύσκηνοί τε αἱ ἦσαν ἀλλήλοισι καὶ κατέλυον ἐν ταύτῳ καὶ τὰ σκεύη τῶν τεχνῶν εἶχον ἀναμειγμένα, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ἐμοὶ ἴσασαν ἔνθα κατέλυον. Καὶ οὗτοι μετὰ τὸ δεῖ-

vero irascitur, velut qui contemptui haberetur, et flagello pulsat olitorem. Illic complexus hominem, supplantatum in via extendit, atque ita jacentem manu, pede, lapide de via concidebat. Ille primo et contra pugnare, et, si surrexisset, gladio se hunc interfectorum, minari: hic vero, tanquam ab illo ipso eductus, quod erat tutissimum, abstractum ei gladium longe abiecit, tum denuo jacentem feriebat. Ille intolerabile jam malum videns, plagis se mortuum fingit. At hic ea re perterritus, istum ibi ut erat jacentem relinquit; gladio autem sumto mihi insidens in urbem pergit.

45. Quo quum venissemus, hortum suum cuidam suo socio colendum dedit: ipse vero metu imminentis ex facinore in via periculi, se mecum apud quendam in urbe familiarium occultat. Postero die, consilio habito, ita faciunt, meum dominum arca abscondunt, me autem pedibus suspensum per scalas sursum portant in supernum quoddam cubiculum, ibique supra includunt. At miles, ægre de via quum surrexisset, ut dicebant, capite a plagis adhuc gravato in urbem venit, et commilitonibus suis collocutus, narrat olitoris audaciam. Illi, ipsum comitati, ubi occultati essemus explorant, ac magistratus urbis adhibent. Illi lictorum quendam intro mittunt, ac prodire qui intus essent omnes jubent: his prodeuntibus, nusquam comparet olitor. Milites ergo intus esse aiunt olitorem, neque ipsius asinum: at illi nihil relictum ibi aliud confirman, neque hominem, neque asinum. Tumultu vero in angusto vico clamoreque inde exorto multo, ille ego feroculus et omnium curiosus, scire volens qui essent illi clamantes, desuper ad inferiora per fenestellam despicio. At isti me conspecto statim exclamare: alteri in mendacio deprehendi. Ingressi magistratus et perscrutati omnia, inveniunt dominum meum jacentem in arca; prehensumque mittunt in carcerem, ut causam audaciæ suæ diceret, me autem deportatum dedunt militibus. Ceterum risus comesci non potuit super illo de tectis indice, et sui domini proditore. Atque ex eo inde tempore a me primum in hominum ora venit proverbium, De prospectu asini.

46. Postridie olitore meo domino quid factum sit ignoro, me vero vendere miles statuit, venditque quinque et viginti drachmis Atticis. Qui me emerat famulus erat viri ditissimi, ex urbe per Macedoniam maxima, Thessalonice. Hic artem habebat istam: pulmentaria parabat domino; habebatque conservum fratrem, panes coquere et mellita concinnare edulia doctum. Hi fratres contubernio semper eodem utebantur, deversabantur in eodem, et permista sibi invicem artium instrumenta habebant. Deinde mihi etiam suo in deversorio stabulum tribuunt. Hi post cœnam heri re-

πνον τοῦ δεσπότου πολλὰ λείψανα ἄμφω εἰσω ἐκόμεζον· ὁ μὲν κρεῶν καὶ ἰχθύων, ὁ δὲ ἄρτων καὶ πλακούτων. Οἱ δὲ κατακλείσαντες ἔνδον ἐμὲ μετὰ τούτων καὶ φυλάκην ἐμοὶ γλυκυτάτην περιστήσαντες ἀπήεσαν ὥστε ἀπολούσασθαι· καὶ γὰρ τοῖς παρακειμένοις κριθιδίοις μακρὰ χαίρειν λέγων ταῖς τέχναις καὶ τοῖς κέρδεσι τῶν δεσποτῶν ἐδίδουν ἑμαυτὸν, καὶ διὰ μακροῦ πάνυ ἐγεμίζομένην ἀνθρωπεῖου τροφῆς. Οἱ δὲ ἀναστρέφοντες εἰσω τὰ μὲν πρῶτα οὐδὲν ἡσθάνοντο τῆς ὀφθαλμίας τῆς ἐμῆς ἐκ τοῦ πλήθους τῶν παρακειμένων, καί μοι ἔτι ἐν φόβῳ καὶ φειδοῖ κλέπτοντος τὸ ἄριστον. Ἐπεὶ δὲ καὶ τέλειον ἦμην αὐτῶν καταγνοῦς ἄνοιαν, τὰς καλλίστας τῶν μερίδων καὶ ἄλλα πολλὰ κατέτρωγον. Καὶ ἐπειδὴ ἡσθοντο ἤδη τῆς ζημίας, τὰ μὲν πρῶτα ἄμφω ὑποπτον ἐς ἀλλήλους ἐβλεπον καὶ κλέπτην ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον καὶ ἄρπαγα τῶν κοινῶν καὶ ἀναίσχυντον ἔλεγον, καὶ ᾗσαν ἀκριβεῖς λοιπὸν ἄμφω καὶ τῶν μερίδων ἀριθμὸς ἐγίγνετο.

47. Ἐγὼ δὲ τὸν βίον εἶχον ἐν ἡδονῇ καὶ τρυφῇ, καὶ τὸ σῶμά μου ἐκ τῆς συνήθους τροφῆς πάλιν καλὸν ἐγεγόνει καὶ τὸ δέρμα ἐπανούσθη τῇ τριχὶ ἀπέστειλεν. Οἱ δὲ γενναιότατοι μέγαν τέ με καὶ πῖονα ὄρωντες καὶ τὰ κριθίδια μὴ δαπανώμενα, ἀλλ' ἐν ταύτῳ μέτρῳ ὄντα, εἰς ὑπόνοιαν ἔρχονται τῶν τολμημάτων τῶν ἐμῶν, καὶ προελθόντες ὡς εἰς τὸ βαλανεῖον ἀπρόντες, ἔπειτα τὰς θύρας συγκλείσαντες, προσβαλόντες ὅπῃ τι τὰ ὄμματα τῆς θύρας ἐσκοποῦντο τάνδον. Καὶ γὰρ τότε μὴδὲν τοῦ δόλου εἰδὼς ἡρίστων προσελθόν. Οἱ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἐγελων ὄρωντες ἄριστον ἄπιστον· εἶτα δὲ τοὺς ὁμοδόλους ἐκάλουν ἐπὶ τὴν ἐμὴν θέαν, καὶ γέλως πολλὸς ἦν, ὥστε καὶ ὁ δεσπότης αὐτῶν ἤκουσε τοῦ γέλωτος, θορόβου ὄντος ἔξωθεν, καὶ ἤρετό τινα ἐξ' ᾧ τοσούτοι οἱ ἔξω γελῶσιν. Ἐπεὶ δὲ ἤκουσεν, ἐξανίσταται τοῦ συμποσίου καὶ διακύψας εἰσω ὁρᾷ με σὺς ἀγρίου μερίδα καταπίνοντα, καὶ μέγα ἐν γέλῳτι ἀναβοήσας εἰστρέχει εἰσω. Καὶ γὰρ σφύδρα ἡχόομένη ἐπὶ τοῦ δεσπότου κλέπτῃς ἅμα καὶ λίχνος ἐαλωκώς. Ὁ δὲ πλὺν εἶχεν ἐπ' ἐμοὶ γέλῳτα, καὶ τὰ μὲν πρῶτα κελεύει με εἰσω ἀγεσθαι εἰς τὸ ἐκείνου συμπόσιον, ἔπειτα τράπεζάν μοι παραθεῖναι εἶπε καὶ εἶναι ἐπ' αὐτῇ πολλὰ τῶν ὅσα μὴ δυνατόν ἄλλῳ ὄνῳ καταφαγεῖν, κρέα λοπάδας ζωμους ἰχθύς, τοῦτο μὲν ἐν γάρῳ καὶ ἐλαίῳ κατακειμένους, τοῦτο δὲ νάπτῳ ἐπιχευμένους. Καὶ γὰρ τὴν τύχην ὁρῶν ἡδὴ ἀπάλόν μοι προσμειδιῶσαν καὶ μαθὼν ὅτι με τοῦτο μόνον τὸ παίγνιον ἀνασώσει, καίτοι ἡδὴ ἐμπεπλησμένος ὁμῶς ἡρίστων τῇ τραπέζῃ παραστάς. Τὸ δὲ συμπόσιον ἐκλονεῖτο τῷ γέλῳτι. Καὶ τις εἶπε, Καὶ πῖσται οἶνον οὗτος ὁ ὄνος, ἦν τις αὐτῷ ἐγκερασάμενος ἐπιδῶ· καὶ ὁ δεσπότης ἐκέλευσε καὶ γὰρ τὸ προσενεχθὲν ἔπιον.

48. Ὁ δὲ οἷον εἰκὸς ὄρων με κτῆμα παράδοξον τὴν μὲν τιμὴν τὴν ἐμὴν κελεύει τῶν διοικητῶν τινα καταβαλεῖν τῷ ἐμῷ ὠνησαμένῳ καὶ ἄλλο τοσούτον, ἐμὲ δὲ παρδίδωκεν ἀπελευθέρῳ τῶν αὐτοῦ τινα νεανίσκῳ καὶ εἶπε κατηχεῖν ὅσα ποιῶν μάλιστα ψυχαγωγεῖν αὐτόν·

liquas ambo multas eo conferunt, carniū alter et piscium, alter panum et placentarum. Ipsi deinde me cum his intus incluso, dulcissimaque mihi mandata custodia, lavatum abeunt. Et ego, appositis mihi hordeolis longum vale dicens, artibus me et lucris dominorum trado; ac longo post intervallo humano me cibo probe saburro. Illi domum reversi primo nihil de mea ligurritione sentire, prae multitudine eorum quae erant apposita, et quod adhuc cum metu et parsimonia quadam furarer prandium. Quum vero jam omnino certum mihi esset de illorum ignoratione, pulcherrimas quasque partes et alia multa devorabam. Deinde ubi damnum senserant, principio de se invicem suspicari aliquid, ac furem alter alterum, et communium raptorem, et impudentem dicere, ac sollicitam uterque de cetero curam ac dinumerationem partium adhibere.

47. Ego interim voluptuariam agere vitam ac delicatam: ut corpus meum de consueto cibo speciosum rursus fieret, et corium efflorescente pilo niteret. Illi autem boni viri, obesam me et pinguem quum viderent, nec consumi tamen bordea, sed eandem servare mensuram, in suspicionem audaciae meae adducuntur. Itaque progressi tanquam in balneum abirent, occlusa deinde janua, et oculis rimae cuidam januae admotis, quid intus fieret speculantur. Ego tum doli ignarus, commodum ad prandendum accesseram. Illi vero primo ridebant, incredibile videntes prandium; deinde conservos ad spectandum me advocabant, et risus multos erat, adeo ut dominus etiam illum audiret, tantus extra erat tumultus, rogaretque aliquem, qua de causa qui extra essent sic riderent. Re vero audita, surgit de convivio et introspiciens videt me apri partem devorare; sublatoque cachinno, intro currit. Mihi vehementer molestum erat coram domino furem simul et ligurritorem deprehendi. At ille multum diuque de me ridebat, ac primo in suam me cenationem jubet introduci, tum mensam mihi apponi, et esse in illa eorum multa quae alius edere asinus non potest, carnes, ostrea, jurulenta, pisces, partim in garo et oleo positos, partim perfusos sinapi. Ego fortunam videns jam blandum mihi ridentem, animadverso, hoc solum mihi ludicrum salutis futurum, licet jam impletus cibis, tamen prandebam astans mense. Resonabat interea risu convivium. Ac dicebat aliquis, Bibet etiam vinum hic asinus, si quis illi temperatum praebet. Jubet dominus, et ego oblatum bibo.

48. Ille, ut facile est ad credendum, quum singulare et insolitum me animal videret, pretium meum solvere jubet procuratorum aliquem ei qui me emerat, et alterum tantum: me autem liberto cuidam suo adolescenti tradidit, et docere asinus jussit, quibus faciendis maxime illum possem oblectare.

δυναίμην. Τῷ δέ γε βράδια ἦν πάντα· ὑπῆκουον γὰρ εὐθὺς εἰς ἅπαντα διδασκόμενος. Καὶ πρῶτον μὲν κατακλίνεσθαι με ἐπὶ κλίνης ὥσπερ ἀνθρώπον ἐπ' ἀγκῶνος ἐποίησεν, εἶτα καὶ προσπαλαίειν αὐτῷ, καὶ μὴν καὶ ὀρχεῖσθαι ἐπὶ τοὺς δύο ἐπανιστάμενον ὀρθὸν καὶ καταγεύειν καὶ ἀνανεύειν πρὸς τὰς φωνάς, καὶ πάνθ' ὅσα ἐδυνάμην μὲν καὶ δίχα τοῦ μανθάνειν, ποιεῖν· καὶ τὸ πρᾶγμα περιδύοντος ἦν, ὅνος ὁ τοῦ δεσπότη, οἰνοπότης, παλαιῶν, ὅνος ὀρχούμενος. Τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι πρὸς τὰς φωνάς ἀνένευον ἐν καιρῷ καὶ κατένευον· καὶ πιεῖν δὲ ὁπότε θελήσαιμι, ἦθουν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸν οἰνοχόον κινήσας. Καὶ οἱ μὲν θαυμάζον τὸ πρᾶγμα ὡς παράδοξον ἀγνοοῦντες ἀνθρώπον ἐν τῷ ὄνῳ κείμενον· ἐγὼ δὲ τρυφὴν ἐποιοῦμην τὴν ἐκείνων ἀγνοίαν. Καὶ μὴν καὶ βαδίζειν ἐμάνθανον καὶ κομίζειν τὸν δεσπότην ἐπὶ νώτου καὶ τρέχειν ὁρόμον ἀλυπότατον καὶ τῷ ἀναβάτῃ ἀναίσθητον. Καὶ σκευὴ μοι ἦν πολυτελής, καὶ στρώματα πορφυρᾷ ἐπιβάλλομαι, καὶ χαλινούς εἰσεδεγόμεν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ πεποικιλμένους, καὶ κώδωνες ἐξήπτοντό μου μέλος μουσικώτατον ἐκφωνοῦντες.

49. Ὁ δὲ Μενεκλῆς ὁ δεσπότης ἡμῶν, ὥσπερ ἔφην, ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης δεῦρο ἀηλύθει ἐπ' αἰτία τοιαύτη· ὑπέσχετο τῇ πατρίδι θεᾶν παρέξειν ἀνδρῶν ὅπλους πρὸς ἀλλήλους μονομαχεῖν εἰδότην· καὶ οἱ μὲν ἄνδρες τῆς ἡδὴ μάχης ἦσαν ἐν παρασκευῇ, καὶ ἀφῆκτο ἡ πορεία. Ἐξελάυνομεν ἔωθεν, καὶ γὰρ τὸν δεσπότην ἔφερον εἰ ποτε χωρίον εἴη τῆς ὁδοῦ τραχὺ καὶ τοῖς ὀχήμασιν ἐπιθαίνειν χάλεπός. Ὡς δὲ κατέβημεν ἐπὶ Θεσσαλονίκην, οὐκ ἦν ὅστις ἐπὶ θεᾶν οὐκ ἠέλειγο καὶ τὴν ὄψιν τὴν ἐμὴν· ἡ γὰρ ἐμὴ δόξα προελήλυθει ἐκ μακροῦ καὶ τὸ πολυπρόσωπον καὶ τὸ ἀνθρώπινον τῶν ἡμῶν ὀρχημάτων καὶ παλαισμάτων. Ἄλλ' ὁ μὲν δεσπότης τοῖς ἐνδοξοτάτοις τῶν αὐτοῦ πολιτῶν παρὰ τὸν πότον εἰδείκνυε με καὶ τὰ παράδοξα ἐκεῖνα τὰ ἐν ἐμοὶ παίγνια ἐν τῷ δείπνῳ παρετίθει.

50. Ὁ δὲ ἐμὸς ἐπιστάτης πρόσδοον εὗρεν ἐξ ἐμοῦ πολλῶν πάνυ δραχμῶν κατακλείσας γὰρ με ἐνδον εἶχεν ἐστῶτα, καὶ τοῖς βουλομένοις ἰδεῖν ἐμὲ καὶ τὰ μὲν παράδοξα ἔργα μισθοῦ τὴν θύραν ἡνοίγειν. Οἱ δ' εἰσεκόμενον ἄλλος ἄλλο τι τῶν ἐδωδῶν, μάλιστα τὸ ἐχθρὸν εἶναι ὄνου γαστρὶ δοκοῦν· ἐγὼ δὲ ἥσθιον. Ὡστε ὀλίγων ἡμερῶν τῷ δεσπότη καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει συναριστῶν μέγας τε καὶ πῶν δεινῶς ἡδὴ ἐγεγόνειν. Καὶ ποτε γυνὴ ξένη οὐ μέτρια κεκτημένη, τὴν ὄψιν ἱκανή, παρελθοῦσα ἔσω ἰδεῖν ἐμὲ ἀριστῶντα εἰς ἔρωτά μου θερμὸν ἐμπίπτει, τοῦτο μὲν τὸ κάλλος ἰδοῦσα τοῦ ὄνου, τοῦτο δὲ τῷ παραδόξῳ τῶν ἐμῶν ἐπιτηδευμάτων εἰς ἐπιθυμίαν συνουσίας προελθοῦσα· καὶ διαλέγεται πρὸς τὸν ἐπιστάτην τὸν ἐμὸν καὶ μισθὸν αὐτῷ ἄδρὸν ὑπέσχετο, εἰ συγγωρήσειεν αὐτῇ σὺν ἐμοὶ τὴν νύκτα ἀναπαύσασθαι· κακείνος οὐδὲν φροντίσας, εἶτε ἀνύσει τι ἐκεῖνη ἐξ ἐμοῦ εἶτε καὶ μὴ, λαμβάνει τὸν μισθόν.

51. Κάπεδὴ ἐσπέρα τε ἦν ἡδὴ καὶ τοῦ συμποσίου ἀφῆκεν ἡμᾶς ὁ δεσπότης, ἀναστρέφομεν ἔνθα ἐκαθεύδο-

Facilia huic fuere omnia : nam statim ego obediebam, docilis ad omnia. Ac primum accumbere me in lecto ut hominem, cubitu nixum, instituit : deinde etiam luctari secum, quin etiam saltare in duos pedes erectum, et annuere et renuere ad voces, et quaecumque potuissem etiam sine disciplina facere. Celebratur ergo res fama, Asinus domini, poter vini, luctator, saltator asinus. Maximum vero illud, quod ad voces annuebam opportune, et renuebam : et si quando bibere vellem, poscebam, per oculos moto pincerna. Atque illi quidem rem mirabantur ut plane inusitatum, quum nescirent hominem inclusum in asino : ego vero ad delicias meas utebar illorum ignorantia. Verum etiam hadizare dicebam, et tergo portare dominum, et cursum currere minime molestum et quem vix sentiret eques. Etiam paratus mihi erat sumtuosus, et stragula mihi purpurea injiciebatur, et frena recipiebam argento atque auro distincta, et tintinnabula mihi argutissimum concentum edentia appendebantur.

49. Venerat autem Meneclēs noster herus, ut dixi, Thessalonice in hanc urbem, tali causa : promiserat patriae gladiatorum spectaculum ; et viri quidem jam ad pugnam exercebantur, et instabat profectio. Mane igitur eximus, et ego dominum porto sicubi regio esset in via aspera et ad vehendum curru difficilis. Quum vero Thessalonicen pervenissemus, non erat quisquam qui ad spectaculum non festinaret et ad me videndum. Nam fama de me e longinquo praecurrerat, quam multas agere personas possem, quam humanum in morem saltare atque luctari. At dominus nobilissimis suorum civium in vino me ostendebat, et mirandos illos in me lusus producebat in corna.

50. Meus vero magister reditum de me multarum plane drachmarum reppererat. Intus enim conclusum me et stahulantem habebat, et me atque admiranda illa opera mea videre volentibus mercede intercedente aperiebat januam. Hi inferebant alius aliud quid cibi, maxime quod inimicum asini alvo videretur : ego vero devorabam. Itaque intra paucos dies, cum hero meo et civibus aliis quum pranderem, magnus et vehementer pinguis jam evaseram. Aliquando peregrina mulier non mediocriter dives, specie satis honesta, ingressa ut me prandentem videret, in amorem mei incidit fervidum, partim specie asini capta, partim inusitatis meis artibus ad concubitus mei cupiditatem progressa. Agit ergo meo cum magistro, et mercedem illi luculentam pollicetur, si noctem unam mecum quiescendi copiam sibi fecisset. Ille parum sollicitus, sive illa aliquid a me impetraret, sive minus, mercedem capit.

51. Vespera jam erat et de convivio nos dimiserat dominus, quum eo, ubi dormiebamus, redimus, et mulierem inve-

μεν, καὶ τὴν γυναῖκα εὗρομεν πάλα ἀφιγμένην ἐπὶ τὴν ἑμὴν εὐνὴν. Κεκόμιστο δὲ αὐτῇ προσκεφάλαια μαλακὰ καὶ στρώματα εἰσω κατέθεντο καὶ χαμεύνιον ἡμῖν εὐτρεπὲς ἦν. Εἴτα οἱ μὲν τῆς γυναῖκος θεραπείας αὐτοῦ που πλησίον πρὸ τοῦ δωματίου ἐκάθεδον, ἡ δὲ λύχον ἔνδον ἔκαε μέγαν τῷ πυρὶ λαμπόμενον· ἐπειτα ἀποδυσμένη παρέστη τῇ λύχνῳ γυμνὴ ὅλη καὶ μύρον ἔκ τινος ἀλαβάστρου προχαμένη τούτῳ ἀλείφεται, κάμῃ δὲ μυρίζει ἔνθεν, μάλιστα τὴν ῥινά μου μύρων ἐνέπλησεν, εἴτα με καὶ ἐφίλησε καὶ οἷα πρὸς αὐτῆς ἐρώμενον καὶ ἀνθρωπον διελέγετο καί με ἔκ τῆς φορβείας ἐπιλαβομένη ἐπὶ τὸ χαμεύνιον εἴλκε· καὶ οὐδὲν τι τοῦ παρακαλέσαντος εἰς τοῦτο δεόμενος καὶ οἶνῳ δὲ παλαιῷ πολλῷ ὑποδεδρεγμένος καὶ τῷ χρωτὶ τοῦ μύρου ὠστρημένος καὶ τὴν παιδίσκην δὲ ὁρῶν πάντα καλὴν κλίνομαι, καὶ σφόδρα ἡπόρουν ὅπως ἀναβήσομαι τὴν ἀνθρωπον· καὶ γὰρ ἐξ ἔστου ἐγεγόνειν ὄνος, συνουσίας ἄλλ' οὐδὲ τῆς ὄνοις συνήθους ἔτυχον ἀψάμενος, οὐδὲ γυναικὶ ἔχρησάμην ὄνῳ· καὶ μὴν καὶ τοῦτό μ' εἰς θεός οὐχὶ μέτρον ἦγε, μὴ οὐ χωρήσασα ἡ γυνὴ διασπασθῇ, καὶ ὥσπερ ἀνδροφόνος καλὴν δώσω δίκην. Ἡγνόουν δὲ οὐκ εἰς θεόν δεδιώς· ἡ γὰρ γυνὴ πολλοῖς τοῖς φιλήμασι, καὶ τούτοις ἐρωτικαῖς, προκαλουμένη ὥς εἶδεν οὐ κατέχοντα, ὥσπερ ἀνδρὶ παρακειμένη περιβάλλεται με καὶ ἄρασα εἰσω ὅλον παρεδέξατο. Καὶ γὰρ μὲν ὁ δειλὸς ἐδεδοίκεν ἔτι καὶ ὀπίσω ἀπῆγον ἑμαυτὸν ἀτρέμας, ἡ δὲ τῆς τε ὀφύος τῆς ἐμῆς εἶχετο, ὥστε μὴ ὑποχωρεῖν, καὶ αὐτῇ εἴπετο τὸ φεύγον. Ἐπεὶ δὲ ἀκριβῶς ἐπέισθην ἔτι μοι καὶ προσδεῖν πρὸς τὴν τῆς γυναῖκος ἡδονὴν τε καὶ τέρψιν, ἀδελφὸς λοιπὸν ὑπηρετῶν ἐννοούμενος ὥς οὐδὲν εἶην κακίων τοῦ τῆς Πασιφάης μοιχοῦ. Ἡ δὲ γυνὴ οὕτως ἦν ἄρα ἐς τὰ ἀφροδίσια ἐτοίμη καὶ τῆς ἀπὸ τῆς συνουσίας ἡδονῆς ἀκόρεστος, ὥστε ὅλην τὴν νύκτα ἐν ἐμοὶ ἐδαπάνησεν.

52. Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἡ μὲν ἀναστᾷσα ἀπῆε συνθεμένη πρὸς τὸν ἐπιστάτην τὸν ἐμὸν οἶσιν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τὸν μισθὸν τὸν αὐτὸν τῆς νυκτός. Ὁ δὲ ἄμα μὲν πλουσιώτερος ἔκ τῶν ἐμῶν γενόμενος καὶ τῷ δεσπότη καिनότερον ἐν ἐμοὶ ἐπιδειζόμενος συγκατακλείει με τῇ γυναικί· ἡ δὲ κατεχρήσατό μοι δεινῶς. Καὶ ποτε ἐλθὼν ὁ ἐπιστάτης ἀπαγγέλλει τῷ δεσπότη τὸ ἔργον, ὥς ἦν αὐτὸς διδάξας, καὶ ἐμοῦ μὴ εἰδότος ἀγεί αὐτὸν ἐσπείρας ἤδη ἐνθα ἐκαθεύδον, καὶ διὰ τινος ὅπῃς τῆς θύρας δείκνυσί με ἔνδον τῇ μεύρακι συνευαζόμενον. Ὁ δὲ ἡσθεὶς τῇ θεᾷ καὶ δημοσίᾳ με ταῦτα ποιοῦντα δεῖξαι ἐπεθύμησε, καὶ καλεῖται πρὸς μηδὲνα ἔξω τοῦτο εἰπεῖν, Ἰνα, ἔφη, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς θεᾶς παραγάγωμεν τοῦτον εἰς τὸ θέατρον σὺν τινι τῶν καταδικασμένων γυναικῶν, καὶ πάντων ὀφθαλμοῖς ἐπὶ τὴν γυναῖκα ἀναβήσεται. Καὶ τινὰ τῶν γυναικῶν, ἥ τις κατεκρίτο θηρίοις ἀποθανεῖν, ἀγούσιν ἔνδον παρ' ἐμὲ καὶ προσιέναι τε ἐκέλευον καὶ ψάειν ἐμοῦ.

53. Εἴτα τὸ τελευταῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐνοστάσης ἐν ἡ τὰς φιλοτιμίας ἦγεν ὁ ἐμὸς δεσπότης, εἰσάγειν

nimus, quæ diu jam meum ad cubile venerat. Apportata autem illi fuerant cervicalia mollia et stragulae vestes intus depositæ, ut humi cubile nobis esset paratum. Tum mulieris servi in propinquo ante cellam cubitum eunt: illa vero lucernam intus accendit magnam igne lucentem. Deinde exutis vestibus lucernæ astat nuda integra, fusoque de alabastro unguento se ungit, hinc me quoque; inprimis vero nares mihi unguentis implet: tum oculis me invadit, tanquam cum amasio suo et homine colloquitur, et me capistro prehensum trahit in stratum. Ego vero alio quodam hortatore ad hoc nihil indigens, et vino antiquo multo madidus, et unguenti odore stimulatus, et puellam videns pulchram undique, acclinor. Sed vehementer in eo anxius eram, quomodo mulierem inscenderem. Ex quo enim tempore asinus fueram, venerem ne asinis quidem consuetam attigeram, neque asina femina eram usus. Verum hoc quoque metum mihi non mediocrem incutiebat, ne mulier non capiens me, laceraretur et ego deinde ut homicida egregie poenas darem. Ignorabam scilicet, me sine causa metuere. At mulier multis oculis iisque amatoris me alliciens, quum videret me non jam continere, tanquam ad virum se applicans me amplectitur et surrigens intra se totum recepit. Et ego meticulous adhuc verebar, et sensim me subducebam: at illa lumbis inhærebat meis, ut subtrahere me non possem, et ipsa, quod fugere videbatur, insequitur. Quum vero satis accurate edoctus essem adhuc deesse mihi aliquid ad voluptatem et delectationem mulieris, sine metu quod supererat observiebam, cogitans non deteriorem me esse Pasiphaes adultero. Mulier autem adeo erat parata ad venerem, adeo insatiabilis ejus quæ ex coitu petitur voluptatis, ut totam in me noctem contriverit.

52. Cum luce autem surgens discessit, pacta meo cum magistro iisdem de rebus idem noctis pretium. Hic simul ditior mea opera factus, et ostensurus in me novum quiddam domino, cum muliere me concludit, quæ gnaviter me abusa est. Aliquando magister domino rem denunciat, quasi ipse docuisset, ac me in scio deducit illum jam vesperi in eum locum ubi concumbēbamus, et per rimam januæ ostendit me intus cum puella coeuntem. Ille delectatus spectaculo, etiam publice me ostendere facientem ista cupiebat. Jubet igitur nemini hoc enunciari, Ut, inquit, ipso spectaculi die producamus hunc in theatrum cum damnatarum mulierum aliqua; ibique in omnium oculis mulierem inscendet. Jamque mulierum aliquam, quæ damnata erat ad bestias, intus ad me deducunt, accedere ad me jubent et me mulcere.

53. Denique instante jam die illa, qua munus editurus erat meus dominus, statuunt introducere me in theatrum.

δυναμην. Τῷ δέ γε βράδια ἦν πάντα· ὑπάρχουν γὰρ εὐθὺς εἰς ἅπαντα διδασκόμενος. Καὶ πρῶτον μὲν κατακλίνεσθαι με ἐπὶ κλίνης ὥσπερ ἄνθρωπον ἐπ' ἀγκῶνος ἐποίησεν, εἶτα καὶ προσπαλαῖειν αὐτῷ, καὶ μὴν καὶ ὀρχεῖσθαι ἐπὶ τοὺς δύο ἐπανιστάμενον ὀρθὸν καὶ καταγεύειν καὶ ἀνανεύειν πρὸς τὰς φωνάς, καὶ πάνθ' ὅσα ἐδυναμην μὲν καὶ δίχα τοῦ μανθάνειν, ποιεῖν· καὶ τὸ πρᾶγμα περιβόητον ἦν, ὅνος δ' τοῦ δεσπότη, οἰνοπότης, παλαιῶν, ὅνος ὀρχούμενος. Τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι πρὸς τὰς φωνὰς ἀνένευον ἐν καιρῷ καὶ κατένευον· καὶ πεινὴν δὲ ὁπότε θελήσαιμι, ἤτουν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸν οἰνοχόον κινήσας. Καὶ οἱ μὲν ἐθαύμαζον τὸ πρᾶγμα ὡς παράδοξον ἀγνωστὸν ἀνθρώπων ἐν τῷ ὄνῳ κείμενον· ἐγὼ δὲ τρυφὴν ἐποιούμην τὴν ἐκείνων ἀγνοίαν. Καὶ μὴν καὶ βαδίζειν ἐμάνθανον καὶ κομίζειν τὸν δεσπότην ἐπὶ νότου καὶ τρέχειν δρόμον αὐλοπτότατον καὶ τῷ ἀναβάτῃ ἀναίσθητον. Καὶ σκευὴ μοι ἦν πολυτελής, καὶ στρώματα πορφυρὰ ἐπιβάλλομαι, καὶ χαλινούς εἰσδεχόμεν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ πεποικιλμένους, καὶ κώδωνες ἐξήπτοντό μου μέλος μουσικώτατον ἐκφρυνούσας.

49. Ὁ δὲ Μενεκλῆς ὁ δεσπότης ἡμῶν, ὅσπερ ἔφην, ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης δεῦρο ἐληλύθει ἐπ' αἰτία τοιαύτη· ὑπέσχετο τῇ πατρίδι θέαν παρέξειν ἀνδρῶν ὅπλοις πρὸς ἀλλήλους μονομαχεῖν εἰδότεων· καὶ οἱ μὲν ἄνδρες τῆς ἡδὴ μάχης ἦσαν ἐν παρασκευῇ, καὶ ἀφῆκτο ἡ πορεία. Ἐξελαίνομεν ἔωθεν, καὶ γὰρ τὸν δεσπότην ἔφερον εἰ ποτε χωρίον εἴη τῆς ὁδοῦ τραχὺ καὶ τοῖς ὀχήμασιν ἐπιβαίνειν χαλεπόν. Ὡς δὲ κατέβημεν ἐπὶ Θεσσαλονίκην, οὐκ ἦν ὁστὶς ἐπὶ θέαν οὐκ ἠπειγότο καὶ τὴν ὄψιν τὴν ἐμὴν· ἡ γὰρ ἐμὴ δόξα προεληλύθει ἐκ μακροῦ καὶ τὸ πολυπρόσωπον καὶ τὸ ἀνθρώπινον τῶν ἐμῶν ὀρχημάτων καὶ παλαισμάτων. Ἄλλ' ὁ μὲν δεσπότης τοῖς ἐνδοξοτάτοις τῶν αὐτοῦ πολιτῶν παρὰ τὸν πότον ἐδείκνυε με καὶ τὰ παράδοξα ἐκεῖνα τὰ ἐν ἐμοὶ παίγνια ἐν τῷ δείπνῳ παρτίθει.

50. Ὁ δὲ ἐμὸς ἐπιστάτης πρόσδοον εὔρεν ἐξ ἐμοῦ πολλῶν πάνυ δραχμῶν κατακλείσας γάρ με ἐνδον εἶχεν ἐστώτα, καὶ τοῖς βουλομένοις ἰδεῖν ἐμὲ καὶ τὰμὰ παράδοξα ἔργα μισθοῦ τὴν θύραν ἤνοιγεν. Οἱ δ' εἰσεκόμερον ἄλλος ἄλλο τι τῶν ἐδιδίμων, μάλιστα τὸ ἐχθρὸν εἶναι ὄνου γαστρὶ δοκοῦν· ἐγὼ δὲ ἤσθιον. Ὡστε ὀλίγων ἡμερῶν τῷ δεσπότῃ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει συναριστῶν μέγας τε καὶ πῶν δεινῶς ἤδη ἐγεγόνειν. Καὶ ποτε γυνὴ ξένῃ οὐ μέτρια κεκτημένη, τὴν ὄψιν ἰκανὴ, παρελθοῦσα ἔσω ἰδεῖν ἐμὲ ἀριστῶντα εἰς ἔρωτά μου θερμὸν ἐμπίπτει, τοῦτο μὲν τὸ κάλλος ἰδοῦσα τοῦ ὄνου, τοῦτο δὲ τῷ παραδόξῳ τῶν ἐμῶν ἐπιτηδευμάτων εἰς ἐπιθυμίαν συνουσίας προελθοῦσα· καὶ διαλέγεται πρὸς τὸν ἐπιστάτην τὸν ἐμὸν καὶ μισθὸν αὐτῷ ἄδρὸν ὑπέσχετο, εἰ συγχωρήσειεν αὐτῇ σὺν ἐμοὶ τὴν νύκτα ἀναπαύσασθαι· κακείνης οὐδὲν φροντίσας, εἶτε ἀνύσει τι ἐκαίνη ἐξ ἐμοῦ εἶτε καὶ μὴ, λαμβάνει τὸν μισθόν.

51. Κάπειδ' ἑσπέρα τε ἦν ἡδὴ καὶ τοῦ συμποσίου ἀφῆκεν ἡμᾶς ὁ δεσπότης, ἀναστρέφομεν ἐνθα ἐκαθεύδο-

Facilia huic fuere omnia : nam statim ego obediēbam, docilis ad omnia. Ac primum accumbere me in lecto ut hominem, cubitu nixum, instituit : deinde etiam luctari secum, quin etiam saltare in duos pedes erectum, et annuere et rennere ad voces, et quaecumque potuissem etiam sine disciplina facere. Celebratur ergo res fama, Asinus domini, potior vini, luctator, saltator asinus. Maximum vero illud, quod ad voces annuebam opportune, et renuebam : et si quando bibere vellem, poscebam, per oculos moto pincerna. Atque illi quidem rem mirabantur ut plane inusitatam, quum nescirent hominem inclusum in asino : ego vero ad delicias meas utebar illorum ignorantia. Verum etiam hadizare dicebam, et tergo portare dominum, et cursum currere minime molestum et quem vix sentiret eques. Etiam paratus mihi erat sumtuosus, et stragula mihi purpurea injiciebantur, et frena recipiebam argento atque auro distincta, et tintinnabula mihi argutissimum concentum edentia appendebantur.

49. Venerat autem Meneclēs noster herus, ut dixi, Thessalonice in hanc urbem, tali causa : promiserat patriae gladiatorum spectaculum ; et viri quidem jam ad pugnam exercebantur, et instabat profectio. Mane igitur eximus, et ego dominum porto sicubi regio esset in via aspera et ad vehendum curru difficilis. Quum vero Thessalonice pervenissemus, non erat quisquam qui ad spectaculum non festinaret et ad me videndum. Nam fama de me e longinquo praecurrerat, quam multas agere personas possem, quam humanum in morem saltare atque luctari. At dominus nobilissimis suorum civium in vino me ostendebat, et mirandos illos in me lusus producebat in cena.

50. Meus vero magister reditum de me multarum plane drachmarum repererat. Intus enim conclusum me et stantem habebat, et me atque admiranda illa opera mea videre volentibus mercede intercedente aperiebat januam. Hi inferebant aliis aliud quid cibi, maxime quod inimicum asini alvo videretur : ego vero devorabam. Itaque intra paucos dies, cum hero meo et civibus aliis quum pranderem, magnus et vehementer pinguis jam evaseram. Aliquando peregrina mulier non mediocriter dives, specie satis honesta, ingressa ut me prandentem videret, in amorem mei incidit fervidum, partim specie asini capta, partim inusitatis meis artibus ad concubitus mei cupiditatem progressa. Agit ergo meo cum magistro, et mercedem illi luculentam pollicetur, si noctem unam mecum quiescendi copiam sibi fecisset. Ille parum sollicitus, sive illa aliquid a me impetraret, sive minus, mercedem capit.

51. Vespera jam erat et de convivio nos dimiserat dominus, quum eo, ubi dormiebam, redimus, et mulierem inve-

μεν, καὶ τὴν γυναῖκα εὖρομεν πάλαι ἀφιγμένην ἐπὶ τὴν ἐμὴν εὐνὴν. Κεκόμιστο δὲ αὐτῇ προσκεφάλαια μαλακὰ καὶ στρώματα εἰσω κατέθετο καὶ χαμεύνιον ἡμῖν εὐτρεπὲς ἦν. Ἐῖτα οἱ μὲν τῆς γυναικὸς θεράποντες αὐτοῦ που πλησίον πρὸ τοῦ δωματίου ἐκάθευδον, ἡ δὲ λύχνον ἔνδον ἔκαε μέγαν τῷ πυρὶ λαμπόμενον· ἔπειτα ἀποδυσάμενη παρέστη τῷ λύχνῳ γυμνὴ ὅλη καὶ μύρον ἔκ τινος ἀλαδάστρου προχεαμένη τούτῳ ἀλείφεται, καὶ με μύριζει ἐνθεν, μάλιστα τὴν ῥινά μου μύρων ἐνέπλησεν, εἰτά με καὶ ἐφίλησε καὶ οἶα πρὸς αὐτῆς ἐρώμενον καὶ ἄνθρωπον διελέγετο καὶ με ἔκ τῆς φορβεῖας περιλαβομένη ἐπὶ τὸ χαμεύνιον εἵλκε· καὶ γὰρ οὐδὲν τι τοῦ παρακαλέσαντος εἰς τοῦτο δεόμενος καὶ οἶνω δὲ παλαιῷ πολλῷ ὑποθεβεργμένος καὶ τῷ χρωτὶ τοῦ μύρου φστρημένος καὶ τὴν παιδίσκην δὲ ὁρῶν πάντα καλὴν κλίνομαι, καὶ σφόδρα ἠπόρουں ὅπως ἀναβῆσομαι τὴν ἄνθρωπον· καὶ γὰρ ἐξ ὅτου ἐγεγόνειν ὄνος, συνουσίας ἄλλ' οὐδὲ τῆς ὄνοις συνήθους ἔτυχον ἀψάμενος, οὐδὲ γυναικὶ ἐχρησάμεν ὄνω· καὶ μὴν καὶ τοῦτό μ' εἰς δέος οὐχὶ μέτριον ἦγε, μὴ οὐ χωρήσασα ἡ γυνὴ διασπασθῇ, καὶ γὰρ ὥσπερ ἀνδροφόνος καλὴν δώσω δίκην. Ἡγνόνουν δὲ οὐκ εἰς δέον δεδιώς· ἡ γὰρ γυνὴ πολλοῖς τοῖς φιλήμασι, καὶ τοῖσι ξρωτικοῖς, προκαλουμένη ὥς εἶδεν οὐ κατέχοντα, ὥσπερ ἄνδρὶ παρακειμένη περιβάλλεται με καὶ ἄρασα εἰσω ὅλον παρεδέξατο. Καὶ γὰρ μὲν ὁ δειλὸς ἐδεδοῖκεν ἔτι καὶ ὀπίσω ἀπῆγον ἐμαυτὸν ἀτρέμα, ἡ δὲ τῆς τε ὀσφύος τῆς ἐμῆς εἴχετο, ὥστε μὴ ὑποχωρεῖν, καὶ αὕτη εἴπετο τὸ φεύγον. Ἐπεὶ δὲ ἀκριδῶς ἐπείσθην ἔτι μοι καὶ προσεῖν πρὸς τὴν τῆς γυναικὸς ἡδονὴν τε καὶ τέρψιν, ἀδεῶς λοιπὸν ὑπηρετοῦν ἐννοούμενος ὥς οὐδὲν εἶην κακίων τοῦ τῆς Πασιφάης μοιχοῦ. Ἡ δὲ γυνὴ οὕτως ἦν ἄρα ἐς τὰ ἀφροδίσια ἐτοιμὴ καὶ τῆς ἀπὸ τῆς συνουσίας ἡδονῆς ἀκόρεστος, ὥστε ὅλην τὴν νύκτα ἐν ἐμοὶ ἐδαπάνησεν.

52. Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἡ μὲν ἀναστᾶσα ἀπῆε συνθεμένη πρὸς τὸν ἐπιστάτην τὸν ἐμὸν οἰσιν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τὸν μισθὸν τὸν αὐτὸν τῆς νυκτός. Ὁ δὲ ἄμα μὲν πλουσιώτερος ἔκ τῶν ἐμῶν γενόμενος καὶ τῷ δεσπότη καίνότερον ἐν ἐμοὶ ἐπιδειζόμενος συγκατακλείει με τῇ γυναικί· ἡ δὲ κατεχρήσατό μοι δεινῶς. Καὶ ποτε ἑλθὼν ὁ ἐπιστάτης ἀπαγγέλλει τῷ δεσπότη τὸ ἔργον, ὥς ἦν αὐτὸς διδάξας, καὶ ἐμοῦ μὴ εἰδότος ἀγεί αὐτὸν ἐσπέρας ἥδη ἐνθα ἐκαθεύδομεν, καὶ διὰ τινος ὅπῃς τῆς θύρας δέικνυσί με ἔνδον τῇ μεῖρακι συνευαζόμενον. Ὁ δὲ ἡσθεὶς τῇ θέᾳ καὶ δημοσίᾳ με ταῦτα ποιοῦντα δεῖξαι ἐπεθύμησε, καὶ καλεῖται πρὸς μεθόνα ἔξω τοῦτο εἰπεῖν, Ἰνα, ἔφη, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς θεᾶς παραγάγωμεν τοῦτον εἰς τὸ θέατρον σὺν τινι τῶν καταδικασμένων γυναικῶν, καὶ πάντων ὀφθαλμοῖς ἐπὶ τὴν γυναῖκα ἀναβήσεται. Καὶ τινὰ τῶν γυναικῶν, ἥτις κατεκρίθη ὁ θηρίοις ἀποθανεῖν, ἀγούσιν ἔνδον παρ' ἐμὲ καὶ προσιέναι τε ἐκέλευον καὶ ψαύειν ἐμοῦ.

53. Ἐῖτα τὸ τελευταῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐνστάσης ἐν ἡ τὰς φιλοτιμίας ἦγεν ὁ ἐμὸς δεσπότης, εἰσάγειν

nimus, quæ diu jam meum ad cubile venerat. Apportata autem illi fuerant cervicalia mollia et stragulæ vestes intus depositæ, ut humi cubile nobis esset paratum. Tum mulieris servi in propinquo ante cellam cubitum eunt : illa vero lucernam intus accendit magnam igne lucentem. Deinde exutis vestibus lucernæ astat nuda integra, fusoque de alabastro unguento se ungit, hinc me quoque ; inprimis vero nares mihi unguentis implet : tum osculis me invadit, tanquam cum amasio suo et homine colloquitur, et me capistro prehensum trahit in stratum. Ego vero alio quodam hortatore ad hoc nihil indigens, et vino antiquo multo madidus, et unguenti odore stimulatus, et puellam videns pulchram undique, acclino. Sed vehementer in eo anxius eram, quomodo mulierem inscenderem. Ex quo enim tempore asinus fueram, venerem ne asinis quidem consuetam attigeram, neque asina femina eram usus. Verum hoc quoque metum mihi non mediocre incutiebat, ne mulier non capiens me, laceraretur et ego deinde ut homicida egregie poenas darem. Ignorabam scilicet, me sine causa metuere. At mulier multis osculis iisque amatoris me alliciens, quum videret me non jam continere, tanquam ad virum se applicans me amplectitur et surrigens intra se totum recepit. Et ego meticulous adhuc verebar, et sensim me subducebam : at illa lumbis inhærebat meis, ut subtrahere me non possem, et ipsa, quod fugere videbatur, insequitur. Quum vero satis accurate edoctus essem adluc deesse mihi aliquid ad voluptatem et delectationem mulieris, sine metu quod supererat subserviebam, cogitans non deteriozem me esse Pasiphaes adultero. Mulier autem adeo erat parata ad venerem, adeo insatiabilis ejus quæ ex coitu petitur voluptatis, ut totam in me noctem contriverit.

52. Cum luce autem surgens discessit, pacta meo cum magistro iisdem de rebus idem noctis pretium. Hic simul ditior mea opera factus, et ostensurus in me novum quiddam domino, cum muliere me concludit, quæ gnaviter me abusa est. Aliquando magister domino rem denunciat, quasi ipse docuisset, ac me inscio deducit illum jam vesperi in eum locum ubi concumbemus, et per rimam januæ ostendit me intus cum puella coeuntem. Ille delectatus spectaculo, etiam publice me ostendere facientem ista cupiebat. Jubet igitur nemini hoc enunciari, Ut, inquit, ipso spectaculi die producamus hunc in theatrum cum damnatarum mulierum aliqua ; ibique in omnium oculis mulierem inscendet. Jamque mulierum aliquam, quæ damnata erat ad bestias, intus ad me deducunt, accedere ad me jubent et me mulcere.

53. Denique instante jam die illa, qua munus editurus erat meus dominus, statuunt introducere me in theatrum.

ἐγνώσαν με εἰς τὸ θέατρον. Καὶ εἰσῆεν οὕτω· κλίνῃ ἤν μεγάλη, ἀπὸ χελώνης Ἰνδικῆς πεποιημένη, χρυσῇ ἐσφηκωμένη, ἐπὶ ταύτῃ με ἀνακλίνουσι καὶ μοι τὴν γυναικα παρακατέκλιναν. Ἔϊτα οὕτως ἡμᾶς ἐπέθηκαν ἐπὶ τινος μηχανήματος καὶ εἰσω εἰς τὸ θέατρον παρενέγκαντες κατέθηκαν ἐν τῷ μέσῳ, καὶ οἱ ἄνθρωποι μέγα ἀνεβόσαν καὶ κρότος πάσης χειρὸς ἐξήλατο ἐπ' ἐμοί, καὶ τράπεζα ἡμῖν παρέκειτο καὶ πολλὰ ἐσκευασμένα ἐπ' αὐτῇ ἔκειτο ὅσα τρυφῶντες ἄνθρωποι ἐν δείπνῳ ἔχουσι. Καὶ παῖδες ἡμῖν παρειστήκεισαν οἰνοχόοι καλοὶ τὸν οἶνον ἡμῖν χρυσίῳ διακονοῦμενοι. Ὁ μὲν οὖν ἐμὸς ἐπιστάτης ἐστὼς ὅπισθεν ἐκέλευέ με ἀριστᾶν· ἐγὼ δὲ ἅμα μὲν ἡδούμην ἐν τῷ θεάτρῳ κατακείμενος, ἅμα δὲ ἐδεδίην μή που ἄρκτος ἢ λέων ἀναπηθήσεται.

54. Ἐν τούτῳ δὲ τινος ἀνθρῷ φέροντος παροδούντος ἐν τοῖς ἀλλοῖς ἀνθρῳ ὄρῳ καὶ ῥόδων χλωρῶν φύλλα, καὶ μὴδὲν ἐτι ὀκνῶν ἀναπηθήσας τοῦ λέχους ἐκπίπτω· καὶ οἱ μὲν ὥροντό με ἀνίστασθαι ὀρχησόμενον· ἐγὼ δὲ ἐν ἐξ ἑνὸς ἐπιτρέχων καὶ ἀπανθίζομενος ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀνθρῶν τὰ ῥόδα κατέτινον. Ἵπῳ δὲ ἐτι θαυμαζόντων ἐπ' ἐμοί ἀποπίπτει ἐξ ἐμοῦ ἐκείνη ἡ τοῦ κτήνους ὄψις καὶ ἀπόλλυται, καὶ ἀφανὴς ἐκείνος ὁ πάλαι ὄνος, ὁ δὲ Λούκιος αὐτὸς ἔνδον μοι γυμνὸς εἰστίκει. Τῇ δὲ παραδόξῳ ταύτῃ καὶ μὴδέποτε ἐλπισθείσῃ θεᾷ πάντας ἐκπεπληγμένοι δεινὸν ἐπεθορύβησαν καὶ τὸ θέατρον εἰς δύο γνώμας ἐσχίζετο· οἱ μὲν γὰρ ὥσπερ φάρμακα δεινὰ ἐπιστάμενοι καὶ κακὸν τι πολύμορφον ἤξιον εὐθύς ἔνδον πυρὶ με ἀποθανεῖν, οἱ δὲ περιμένειν καὶ τοὺς ἀπ' ἐμοῦ λόγους ἔλεγον δεῖν καὶ πρότερον διαγνῶναι, εἴθ' οὕτως δικάσαι περὶ τούτων. Κἀγὼ δραμῶν πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς ἐπαρχίας — ἔτυχε δὲ τῇ θεᾷ ταύτῃ παρῶν — ἔλεγον κάτωθεν ὅτι γυνὴ με Θετταλὴ γυναικὸς Θετταλῆς δούλῃ χρίσματι μεμαγειμένῳ ἐπαλείψασα ὄνον ποιήσῃ, καὶ ἰκέτευον αὐτὸν λαβόντα ἔχειν με ἐν φρουρᾷ ἔσθ' ἂν αὐτὸν πείσαιμι, ὥς οὐ καταψεύδομαι οὕτω γεγονός.

55. Καὶ ὁ ἄρχων, Λέγε, φησὶν, ἡμῖν ὄνομα τὸ σὸν καὶ γυνείων τῶν σῶν καὶ συγγενῶν, εἰ τινὰς φῆς ἔχειν τῷ γένει προσκόντας, καὶ πολὺν. Κἀγὼ, Πατὴρ μὲν, ἔφη, * * * * ἐστὶ μοι Λούκιος, τῷ δὲ ἀδελφῷ τῷ ἐμῷ Γάϊος· ἅμῃ δὲ τὰ λοιπὰ δύο ὀνόματα κοινὰ ἔχομεν. Κἀγὼ μὲν ἱστορίων καὶ ἄλλων εἰμὶ συγγραφεὺς, ὁ δὲ ποιητὴς ἐλεγείων ἐστὶ καὶ μάντις ἀγαθός· πατρίς δὲ ἡμῖν Πάτραι τῆς Ἀχαιᾶς. Ὁ δὲ δικαστὴς ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσε, Φιλιππῶν ἐμοί, ἔφη, λίαν ἀνδρῶν υἱὸς εἶ καὶ ξένων οἰκία τέ με ὑποδεξαμένη καὶ δώροις τιμῆσαντων, καὶ ἐπιστάμαι ὅτι οὐδὲν ψεύδῃ παῖς ἐκείνων ὢν· καὶ τοῦ δέφρου ἀναπηθήσας περιβάλλει τε καὶ πολλὰ ἐφίλει, καὶ με οἶκαδε ἦγεν ὥς ἑαυτόν. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ ἐμὸς ἀδελφός· ἀφίκετο ἀργύριον καὶ ἄλλα μοι πολλὰ κομίζων, καὶ τούτῳ με ὁ ἄρχων δημοσίᾳ πάντων ἀκούοντων ἀπολύει. Καὶ ἐλθόντες ἐπὶ θάλατταν ναῦν ἐσχεψάμεθα καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἐνεθέμεθα.

56. Ἐγὼ δὲ κράτιστον εἶναι ἔργων ἐλθεῖν παρὰ τὴν

Et intravi hoc modo : lectus erat magnus, de testudine Indica factus, clavis aureis distinctus; in hoc me deponunt et juxta me mulierem jubent accumbere. Tum ut eramus nos in machinam quandam impositos, et ita in theatrum delatos, deposuerunt in medio. Magnos in cavea tollunt clamores, plausus omnium manibus mihi datur : ac mensa nobis erat apposita, et multa in ea parata, quæ in crenis adhibere delicati homines solent. Pueri quoque nobis astabant pincernæ pulchri, vinum nobis in auro ministrantes. Magister meus a tergo stans prandere me jubebat : at ego partim pudore afficiebar in theatro ita jacens, partim metuebam ne aliunde ursus aut leo exsilliret.

54. Inter hæc prætereunte quodam qui flores ferret, reliquos inter flores video etiam rosarum recentium folia : et nihil jam cunctatus, exsiliens de lecto me proripio. Atque illi putabant me consurgere ad saltandum : ego vero unum ex altero percurrans naribus florem, carptas inde rosas devorabam. His adhuc in admiratione mei defixis, decidit a me illa jumentum species et perit, disparuitque ex oculis asinus ille antiquus, astitit autem nudus mihi inter-nus ille Lucius. Inopinato hoc insperatoque prorsus spectaculo perculsi omnes, tumultum dedere horribilem, scissumque in duas sententias est theatrum : alteri quidem ut malorum veneficiorum peritum, et versipelle portentum, postulabant statim hic intus igne me mori ; alteri expectandam dicebant meam orationem, et prius cognoscendum, deinde sic de his ferendam sententiam. Ego vero accurrens ad præsidem provincie, qui forte spectaculo huic aderat, ab inferiori loco dico Thessalæ mulierem, Thessalæ mulieris ancillam, magico unctum unguento, fecisse asinum : et supplico eum, ut in suam me custodiam recipiat, detineatque donec probare illi possem me de illo facto non mentiri.

55. Et præses, Dic nobis, inquit, nomen tuum et parentum tuorum et cognatorum, si quos habere te ais genere tibi conjunctos, et urbem. Et ego, Pater, inquam, * * * * (prænomen) mihi est Lucius, fratri autem meo Caius ; ambo reliqua duo nomina communia habemus. Ego historicarum et aliorum librorum scriptor sum ; ille est elegorum poeta et vates bonus : patria nobis Patræ, urbs Achaie. Audiens ista præses, Carissimorum longe mihi hominum, inquit, filius es atque hospitum, qui et domo me exceperunt, et honorarunt donis ; et nihil te quicquam mentiri novi, horum qui sis filius : exsiliensque de sella amplectitur me et multum osculatur, domumque ad se me deduxit. Interea vero frater quoque meus advenerat, pecuniam mild et alia multa afferens ; simul etiam præses me publice, audientibus omnibus, absolvit. Tum ad mare quum descendissemus, navim circumspeximus, sarcinasque in eam inposuimus.

56. Ceterum consultum putavi accedere ad mulierem,

γυναῖκα τὴν ἑρασθεῖσάν μου τοῦ ὄνου, καλλίων αὐτῇ φανεῖσθαι λέγων νῦν ἐν ἀνθρώπῳ ὢν. Ἡ δὲ ἀσμένῃ τέ μ' εἰσεδέξατο τῷ παραδόξῳ, οἶμαι, τοῦ πράγματος ἐπιτερπομένη, καὶ δειπνείν σὺν αὐτῇ καὶ καθεύδειν ἰκέτευε· καὶ γὰρ ἐπειθόμην νεμέσεως ἀξίον εἶναι νομίζων τὸν ὄνον τὸν ἀγαπηθέντα νῦν γεγόμενον ἀνθρώπον ὑπερτρύψαν καὶ τὴν ἑρασθεῖσαν ὑπερορᾶν· καὶ δειπνῶ σὺν αὐτῇ καὶ πολὺ ἐκ τοῦ μύρου ἀλείφουμαι καὶ στεφανοῦμαι τῷ φιλάτῳ ἐς ἀνθρώπους με ἀνασώσαντι ῥόδῳ. Ἐπεὶ δὲ ἦν νύξ βαθεῖα ἤδη καὶ καθεύδειν ἔδει, καὶ γὰρ δ' ἐπ' ἀνίσταμαι καὶ ὥσπερ ἐμὴν τι ἀγαθὸν ποιῶν ἀποδύομαι καὶ ἵσταμαι γυμνὸς ὡς δῆθεν εἴ τι μᾶλλον ἄρεσων ἐκ τῆς πρὸς τὸν ὄνον συγκρίσεως. Ἡ δὲ ἐπειδὴ εἶδε με πάντα ἀνθρώπινα ἔχοντα, προσπύσασά μοι, Οὐ φθερεῖ ἀπ' ἐμοῦ, ἔφη, καὶ τῆς ἐμῆς οἰκίας καὶ μακρὰν ἀπελθὼν κοιμήσῃ· Ἐμοῦ δ' ἐρομένου, Τί γὰρ καὶ ἡμάρτηταί μοι τοσοῦτο; Ἐγὼ, ἔφη, μὰ Δί' οὐχὶ σοῦ, ἀλλὰ τοῦ ὄνου τοῦ σοῦ ἐρώσα τότε ἐκείνῳ καὶ οὐχὶ σοὶ συνεκάθευδον, καὶ ἔμην σε καὶ νῦν καὶ ἐκεῖνός γε μόνον τὸ μέγα τοῦ ὄνου σύμβολον διασώζειν καὶ σύρειν· σὺ δὲ μοι ἐλήλυθας ἐξ ἐκείνου τοῦ καλοῦ καὶ χρησίμου ζώου ἐς πύθχον μετ' ἀμύρῳ. Καὶ καλεῖ εὐθύς ἤδη τοὺς οἰκέτας καὶ κελεύει με τῶν νώτων μετέωρον κομισθῆναι ἔξω τῆς οἰκίας, καὶ ἐξωσθεὶς πρὸ τοῦ δωματίου ἔξω γυμνὸς καλῶς ἐστεφανωμένος καὶ μεμυρισμένος τὴν γῆν γυμνὴν περιλαβὼν ταύτῃ συνεκάθευδον. Ἀμα δὲ τῷ ὄρῳ γυμνὸς ὢν ἔθεον ἐπὶ ναῦν καὶ λέγω πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὴν ἑαυτοῦ ἐν γέλῳ συμφορὰν. Ἐπειτα ἐκ τῆς πόλεως δεξιῷ πνεύσαντος ἀνέμου πλέομεν ἐνθεν, καὶ ὀλίγαις ἡμέραις ἔρχομαι εἰς τὴν ἐμὴν πατρίδα. Ἐνταῦθα θεοὶ σωτήρσιν ἔθουσιν καὶ ἀναθήματα ἀνέθηκα, μὰ Δί' οὐκ ἐκ κυνὸς πρῶκτοῦ, τὸ δὲ τοῦ λόγου, ἀλλ' ἐξ ὄνου περιεργίας διὰ μακροῦ πάνυ, καὶ οὕτω δὲ μόλις, οἷαδε ἀνασῶθεις.

XLIII.

ZEVS ELAΓΧOMENOS.

1. ΚΥΝΙΣΚΟΣ. Ἐγὼ δὲ, ὦ Ζεῦ, τὰ μὲν τοιαῦτα οὐκ ἐνοχλήσω σε πλοῦτον καὶ χρυσίον καὶ βασιλείας αἰτῶν, ἅπερ εὐκταίστατα τοῖς ἄλλοις, καὶ σοὶ οὐ πάνυ ῥάδια παρασχέιν· ὅρῳ γοῦν σε τὰ πολλὰ παρακούοντα εὐχομένων αὐτῶν. Ἐν δὲ, καὶ τοῦτο ῥᾶστον, ἐβουλόμην παρὰ σοῦ μοι γενέσθαι.

ΖΕΥΣ. Τί τοῦτό ἐστιν, ὦ Κυνίσκη; οὐ γὰρ ἀτυχῆσεις καὶ μάλιστα μετρίων, ὡς φῆς, δεόμενος.

ΚΥΝ. Ἀπόχριναί μοι πρὸς τίνα οὐ χαλεπὴν ἐρώτησιν.

ΖΕΥΣ. Μικρά γε ὡς ἀληθῶς ἡ εὐχὴ καὶ πρόχειρος· ὥστε ἐρώτα ὅποσα ἂν ἐθέλῃς.

ΚΥΝ. Ἰδοὺ ταῦτα, ὦ Ζεῦ· ἀνέγνως γὰρ δῆλον ὅτι καὶ σὺ τὰ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου ποιήματα· εἰπέ οὖν

quæ meo asini amore correpta fuerat, cogitans pulchriorem me nunc illi, postquam homini redditus essem, visum iri. Illa lubens me excepit miraculo rei delectata, arbitror, ac connare secum et cubare ut vellem rogavit. Obsequor ego, indignum ratus si is qui in asino amatus esset, nunc homo factus fastidire vellet et amatricem suam despicere. Itaque cæno cum illa, et unguento multum ungor, et coronam sumo de carissima rosa, quæ hominibus me restituerat. Quum jam profunda nox esset et somni tempus, surgo equidem et tanquam magnum quiddam bonum factururus, exuo me ac nudus asto, magis nimirum ex comparatione cum asino placiturus. At illa, quum videt omnia me humana habere, despuens in me, Non tu, inquit, in malam rem a me meaue domo facesses, et longe hinc quocumque abiens dormibis? Me vero interrogante, Quod enim tantum peccatum commisi? At ego, inquit, non tui, sed asini tum tui amore ardens, cum illo, non tecum cubavi: putabamque te nunc etiam illud certe solum magnum asini insigne servatum adhuc trahere: jam vero tu mihi venis ex pulchro illo et utili animali mutatus in simiolum. Et advocatis jam statim servis imperat, ut me tergis sublimem domo exportent. Itaque exclusus, ante domum sub divo, nudus, pulcher, coronatus et unctus, terram nudam complexus, cum hac dormio. Cum prima vero luce nudus ad navim curro, ridensque fratri quid mihi accidisset narro. Deinde vento de urbe secundo flante, inde solvimus; paucisque diebus in meam venimus patriam. Hic servatoribus diis sacrificabam, et posui donaria, qui, non profecto e canis podice, quod aiunt, verum ex asino, in quem curiositas me immiserat, post longum tempus, et vix tamen ita, salvus tandem redissem.

XLIII.

JUPITER CONFUTATUS.

1. CYNISCUS. Ego vero tibi, Jupiter, propter ista non ero molestus, divitiis, aut auro, aut regno petendo; quæ vulgo maxime optabilia videntur, tibi autem ad præbendum non omnino facilia: video certe preces te illorum plerumque quasi non auditas transmittere. At unum, idque facillimum, a te mihi voleham contingere.

JUPITER. Quid illud est, Cynisce? neque enim repulsam feres, præsertim si mediocria, ut ais, petas.

CYN. Responde mihi ergo ad aliquam interrogationem non difficilem.

JUP. Parvum revera votum et expeditum. Igitur interroga quantumcumque vuleris.

CYN. En ista rogabo, Jupiter: legisti nimirum ipse quoque Homeri et Hesiodi poemata: dic mihi ergo, utrum

μοι, εἰ ἀληθὴ ἐστὶ τὰ περὶ τῆς Εἰμαρμένης καὶ τῶν Μοιρῶν ἃ ἐκείνοι ἐρραψώδηκασιν, ἀφύκτα εἶναι ὅποσα ἂν αὐταὶ ἐπινήσωσι γεινομένῳ ἑκάστῳ.

ΖΕΥΣ. Καὶ πάνυ ἀληθὴ ταῦτα· οὐδὲν γὰρ ἐστὶν ὃ τι μὴ αἱ Μοῖραι διατάττουσιν, ἀλλὰ πάντα ὅποσα γίγνεται, ὑπὸ τῷ τούτων ἀτράκτῳ στρεφόμενα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἑκάστον ἐπιτεκλωσμένην ἔχει τὴν ἀπόβασιν, καὶ οὐ θέμις ἄλλως γενέσθαι.

2. ΚΥΝ. Οὐκοῦν ὁπότεν ὁ αὐτὸς Ὅμηρος ἐν ἐτέρῳ μέρει τῆς ποιήσεως λέγει,

μὴ καὶ ὑπὲρ μοῖραν δόμον Ἄϊδος εἰσαφίκηαι,

καὶ τὰ τοιαῦτα, ληρεῖν δηλαδὴ φήσομεν τότε αὐτόν;

ΖΕΥΣ. Καὶ μάλα· οὐδὲν γὰρ ἂν οὕτω γένοιτο ἐξω τοῦ νόμου τῶν Μοιρῶν, οὐδὲ ὑπὲρ τὸ λίνον. Οἱ ποιηταὶ δὲ ὅποσα μὲν ἂν ἐκ τῶν Μουσῶν κατεχόμενοι ᾄδουσιν, ἀληθὴ ταῦτά ἐστιν· ὁπότεν δὲ ἀφῶσιν αὐτοὺς αἱ θεαὶ καὶ καθ' αὐτοὺς ποιῶσι, τότε δὴ καὶ σφάλλονται καὶ ὑπεναντία τοῖς πρότερον διεξίσαι· καὶ ζυγνῶμη, εἰ ἄνθρωποι ὄντες ἀγνοοῦσι τάληθες ἀπελθόντος ἐκείνου, ὃ τέως παρὼν ἐρραψώδει δι' αὐτῶν.

ΚΥΝ. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὕτω φήσομεν. Ἔτι δὲ καὶ ἐκείνῳ μοι ἀποκρίναι οὐ τρεῖς αἱ Μοῖραι εἰσι, Κλωθὼ καὶ Ἀΐεσις καὶ Ἀτρώπος;

ΖΕΥΣ. Πάνυ μὲν οὖν.

3. ΚΥΝ. Ἡ Εἰμαρμένη τοίνυν καὶ ἡ Τύχη — πολυήρῳλητοι γὰρ πάνυ καὶ αὐταὶ — τίνες πότ' εἰσι καὶ τί δύναται αὐτῶν ἑκάτερα; πότερον τὰ ἴσα ταῖς Μοῖραις ἢ τι καὶ ὑπὲρ ἐκείνας; ἀκούω γοῦν ἀπάντων λεγόντων, καὶ μηδὲν εἶναι Τύχης καὶ Εἰμαρμένης δυνατώτερον.

ΖΕΥΣ. Οὐ θέμις ἀπαντὰ σε εἰδέναι, ὦ Κυνίσκε. Τίνος δ' οὖν ἕνεκα ἡρώτησάς ποτε τὸ περὶ τῶν Μοιρῶν;

4. ΚΥΝ. Ἦν πρότερόν μοι, ὦ Ζεῦ, καὶ ἐκεῖνο εἶπες, εἰ καὶ ὑμῶν αὐταὶ ἀρχοῦσι καὶ ἀνάγκη ὑμῖν ἡρτῆσθαι ἀπὸ τοῦ λίνου αὐτῶν.

ΖΕΥΣ. Ἀνάγκη, ὦ Κυνίσκε. Τί δ' οὖν ἐμειδίασας;

ΚΥΝ. Ἀνεμνήσθην ἐκείνων τῶν Ὁμήρου ἐπῶν, ἃ πεποίησαι αὐτῷ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν θεῶν δημηγορῶν, ὁπότε ἠπειλεῖς αὐτοῖς ὡς ἀπὸ σειρᾶς τινος χρυσοῦς ἀναρτησόμενος τὰ πάντα· ἐφησθα γὰρ αὐτὸς μὲν τὴν σειρὰν καθήσειν ἐξ οὐρανοῦ, τοὺς θεοὺς δὲ ἅμα πάντας, εἰ βούλοιτο, ἐκκρεμαμένους κατασπᾶν βιάσασθαι, οὐ μὴν κατασπάσειν γε, σὲ δὲ, ὁπότεν ἐθελήσης, βραδίως ἀπαντας

αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαι αὐτὴ τε θαλάσῃ.

Τότε μὲν δὴ θαυμάσιος ἐδόκει μοι τὴν βίαν καὶ ὑπερφριττον μεταξὺ ἀκούων τῶν ἐπῶν· νῦν δὲ αὐτόν σε ἤδη δρῶ μετὰ τῆς σειρᾶς καὶ τῶν ἀπειλῶν ἀπὸ λεπτοῦ νήματος, ὡς φῆς, κρεμᾶμενον. Δοκεῖ γοῦν μοι δικαιοτέρον ἂν ἢ Κλωθῇ μεγαλαυχῆσασθαι, ὡς καὶ σὲ αὐτὸν ἀνασπαστὸν αἰωροῦσα ἐκ τοῦ ἀτράκτου καθάπερ οἱ ἑλκίεις ἐκ τοῦ καλῆμου τὰ δόλφια.

vera sint quæ de Fato et de Parcis illi ceciderunt, evitari non posse quæcumque illæ nascenti unicuique neverint.

JUP. Omnino vera hæc : neque enim quicquam est quod non Parcæ ordinent : sed quæcumque sunt, illorum versata fuso, inde ab initio statim decretum habent exitum, nec fas est aliter fieri.

2. CYN. Ergo quum idem ille Homerus in alia poematis parte ait,

Ne supra fatum subeas Plutonia templa.

et hisce similia, toties nempe delirare illum dicemus?

JUP. Sane. Sic enim nihil quicquam fit, præter legem, inquam, Parcarum neque præter illud filum. Nempe quæ Musarum afflatu canunt poetæ, ea vera sunt : quum vero deserti a deabus, pro se faciunt versus, tunc nimirum falluntur, et contraria prioribus illis narrant. Atque ignoscendum ipsis est, si, homines quum sint, verum ignorant, discedente illo quod, quam diu præsens erat, per ipsos fundebat carmina.

CYN. Hoc ergo sic dicemus. Jam vero illud quoque mihi responde : nonne tres sunt Parcæ, Clotho, Lachesis, et Atropos?

JUP. Recte.

3. CYN. Fatum ergo et Fortuna (multum trita enim ista quoque nomina) quæ sunt, aut quid possunt singulæ? utrum æqualem Parcis potestatem habent, an aliquid etiam supra illas valent? audio certe dicere universos, nihil esse Fortuna et Fato potentius.

JUP. Fas haud est, Cynisce, scire te omnia. Cujus vero tandem rei causa interrogasti de Parcis?

4. CYN. Si prius illud mihi dixeris, Jupiter, vobisne etiam illæ imperent, cogaminique vos ab illorum filo pendere.

JUP. Cogimur, Cynisce. Quid vero risisti?

CYN. Recordabar illorum Homeri versuum, quos ab eo induceris in concione deorum pronuncians, ubi minabaris illis te aurea quadam catena omnia suspensurum. Dicebas enim illam te catenam cælo demissuram, deos vero omnes, si velint, simul ab illa suspensos vi te detrudere conaturos, minime vero esse detracturos; at te, si velis, facile universos

ipsa cum terra tracturum, ipsoque profundo.

Tunc quidem igitur admirabili mihi quadam vi videbare præditus, subhorrescebamque versus istos quum audirem : modo vero ipsum te jam video una cum catena illa et minis a tenui filo, ut ais, suspensum. Videtur ergo mihi justius gloriari posse Clotho, ut quæ ipsum te quoque pendulum de colo sua libret, ut piscatores de arundine pisciculos.

5. ZEYΣ. Οὐκ οἶδ' ὃ τι σοι βούλεται ταῦτ' ἐρωτήματα.

KYN. Ἐκεῖνο, ὦ Ζεῦ· καὶ πρὸς τῶν Μοιρῶν καὶ τῆς Εἰμαρμένης μὴ τραχέως μηδὲ πρὸς ὀργὴν ἀκούσης μου τάληθ' μετὰ παρηρησίας λέγοντας. Εἰ γὰρ οὕτως ἔχει ταῦτα καὶ πάντων αἱ Μοῖραι κρατοῦσι καὶ οὐδὲν ἂν ὑπ' οὐδενὸς ἀλλαγείη τῶν ἀπαξ δοξάντων αὐταῖς, τίνας ἔνεκα ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι θύομεν καὶ ἑκατόμβας προσάγομεν εὐχόμενοι γενέσθαι ἡμῖν παρ' ὑμῶν τὰ γαθὰ; οὐχ ὁρῶ γὰρ ὃ τι ἂν ἀπολαύσαιμεν τῆς ἐπιμελείας ταύτης, εἰ μήτε τῶν φαύλων ἀποτροπὰς εὐρέσθαι δυνατόν ἡμῖν ἐκ τῶν εὐχῶν μήτε ἀγαθοῦ τινος θεοσδότου ἐπιτυχεῖν.

6. ZEYΣ. Οἶδα ὅθεν σοι τὰ κομψὰ ταῦτα ἐρωτήματ' ἔστι, παρὰ τῶν καταράτων σοφιστῶν, οἱ μὴδὲ προνοεῖν ἡμᾶς τῶν ἀνθρώπων φασὶν· ἐκεῖνοι γοῦν τὰ τοιαῦτα ἐρωτῶσιν ὑπ' ἀσεβείας, ἀποτρέποντες καὶ τοὺς ἄλλους θύειν καὶ εὐχεσθαι ὡς εἰκαῖον ὄν· ἡμᾶς γὰρ οὐτ' ἐπιμελεῖσθαι τῶν πραττομένων παρ' ὑμῖν οὐθ' ὅπως τι δύνασθαι πρὸς τὰ ἐν τῇ γῇ πράγματα. Πλὴν οὐ χαίρησασί γε τὰ τοιαῦτα διεξιόντες.

KYN. Οὐ μὰ τὸν τῆς Κλωθοῦς ἄτρακτον, ὦ Ζεῦ, οὐχ ὑπ' ἐκείνων ἀναπεισθεὶς ταῦτά σε ἠρώτησα, ὃ δὲ λόγος αὐτὸς οὐκ οἶδ' ὅπως ἡμῖν προῶν ἐς τοῦτο ἀπέβη, περιττὰς εἶναι τὰς θυσίας. Αὔθις δ', εἰ δοκῇ, διὰ βραχείων ἐρήσομαί σε, σὺ δὲ μὴ ὀκνήσης ἀποκρίνασθαι, καὶ ὅπως ἀσφαλέστερον ἀποκρίνη.

ZEYΣ. Ἐρώτα, εἰ σοι σχολὴ τὰ τοιαῦτα ληρεῖν.

7. KYN. Πάντα φῆς ἐκ τῶν Μοιρῶν γίνεσθαι;

ZEYΣ. Φημί γάρ.

KYN. Ὑμῖν δὲ δυνατόν ἀλλάττειν ταῦτα καὶ ἀνακλῶθειν;

ZEYΣ. Οὐδαμῶς.

KYN. Βούλει οὖν ἐπαγάγω καὶ τὸ μετὰ τοῦτο, ἢ δῆλον, κἂν μὴ εἴπω αὐτό;

ZEYΣ. Δῆλον μὲν. Οἱ δὲ γε θύοντες οὐ τῆς χρείας ἔνεκα θύουσιν ἀντίδοσιν τίνα ποιούμενοι καὶ ὥσπερ ὠνούμενοι τὰ γαθὰ παρ' ἡμῶν, ἀλλὰ τιμῶντες ἄλλως τὸ βέλτιον.

KYN. Ἰκανὸν τοῦτο, εἰ καὶ σὺ φῆς ἐπὶ μηδενὶ χρησίμῳ γίνεσθαι τὰς θυσίας, εὐγνωμοσύνη δὲ τινι τῶν ἀνθρώπων τιμῶντων τὸ βέλτιον. Καίτοι εἰ τις τῶν σοφιστῶν ἐκείνων παρῆν, ἤρετ' ἂν σε καθ' ὃ τι βελτίους φῆς τοὺς θεοὺς, καὶ ταῦτα ὁμοδούλους τῶν ἀνθρώπων ὄντας καὶ ὑπὸ ταῖς αὐταῖς δεσποῖναι ταῖς Μοῖραις τατομένους. Οὐ γὰρ ἀποχρήσει αὐτοῖς τὸ ἀθανάτους εἶναι, ὡς δι' αὐτὸ ἀμείνους δοκεῖν· ἐπεὶ τοῦτό γε μακρῶ χειρὸν ἔστιν, εἰ γε τοὺς μὲν κἂν ὁ θάνατος ἐς ἐλευθερίαν ἀφείλετο, ὑμῖν δὲ ἐς ἄπειρον ἐκπίπτει τὸ πρᾶγμα καὶ αἰδῖος ἡ δουλεία γίγνεται ὑπὸ μακρῶ τῷ λίνῳ στρεφόμενῃ.

8. ZEYΣ. Ἄλλ', ὦ Κυνίσκε, τὸ αἰδῖον τοῦτο καὶ ἄπειρον εὐδαιμον ἡμῖν ἔστι καὶ ἐν ἅπασιν ἀγαθοῖς ἡμεῖς βιοῦμεν.

5. JUP. Nescio quid hæ sibi tuas quæstiones velint.

CYN. Illud, Jupiter; et per ego te Parcas et Fatum obsecro, ne aspere neve iracunde audias me, quæ vera sunt, cum fiducia dicentem. Si enim ita se habent illa, et omnia in Parcarum potestate sunt, neque quicquam eorum, quæ semel illis placuere, a quoquam porro mutari potest: cujusnam rei gratia vobis sacrificamus homines, et hecatombas admovemus, precantes ut nobis contingant a vobis bona? Neque enim video, quid boni ad nos ab illo cultu redeat, si neque malorum depulsiones invenire nobis licet precibus, neque bonum quidquam divino munere nancisci.

6. JUP. Novi unde habeas argutas illas interrogationes; a sophistis illis sacerrimis, qui etiam providere nos hominibus negant. Illi enim præ impietate talia quærunt, et alios quoque, ne sacrificare velint aut precari, dehortantur, tanquam frustra sit: nos enim neque curam gerere eorum quæ apud vos agantur, neque omnino posse quicquam ad res terrestres. Verum non impune se auferent ejusmodi disputationes.

CYN. Non profecto, per illum Clothus fusum, Jupiter, non ab illis inductus ista te interrogavi: sed ipse noster sermo non habeo dicere quomodo progressus huc nobis evaserit, supervacanea esse sacrificia. Iterum autem, si videtur, paucis te rogabo: tu vero respondere ne graveris, et fac ut respondeas firmius.

JUP. Roga, si satis tibi otii est ad sic delirandum.

7. CYN. Omnia ais a Parcis fieri?

JUP. Nempè.

CYN. In vestra autem potestate est mutare ista et retractare?

JUP. Nequaquam.

CYN. Vis igitur inducam quod sequitur; an manifestum id est, etiam si non dixero?

JUP. Manifestum id quidem. Verumtamen qui sacrificant, non tam indigentiae causa sacrificant, remunerationem quandam facientes et quasi ementes a nobis bona, quam alioquin honore præstantiorem naturam afficiunt.

CYN. Satis etiam hoc est, si tu quoque dicis, nullius utilitatis causa fieri sacrificia, sed benignitate quadam hominum, honore præstantiorem naturam afficientium. Quamquam si quis sophistarum illorum adesset, fortasse te interrogaret, quamnam re præstare dicas deos, idque quum hominum sint conservi, iisdem dominabus Parcis subjecti. Neque enim, quod immortales sunt, hoc iis suffecerit, ut ideo meliores videantur: quandoquidem multo hoc est deterius; ubi illos, si nihil aliud, at certe mors in libertatem asserit; vobis autem: in infinitum res exit, et æterna servitus oritur, quæ longo illo filo torqueatur.

8. JUP. Verum, Cynisce, ipsa illa æternitas et infinitas nobis est beatitate plena, atque in bonis omnibus vivimus.

δυναίμην. Τῷ δέ γε βράδια ἦν πάντα· ὑπῆκουον γὰρ εὐθὺς εἰς ἅπαντα διδασκόμενος. Καὶ πρῶτον μὲν κατὰ κλίνην εἶμι ἐπὶ κλίνης ὥσπερ ἀνθροπον ἐπ' ἀγκῶνος ἐποίσεν, εἶτα καὶ προσπαλαίειν αὐτῷ, καὶ μὴν καὶ ὀρχεῖσθαι ἐπὶ τοὺς δύο ἐπανιστάμενον ὀρθὸν καὶ κατανεύειν καὶ ἀνανεύειν πρὸς τὰς φωνάς, καὶ πάνθ' ὅσα ἐδυνάμην μὲν καὶ δίχα τοῦ μανθάνειν, ποιεῖν· καὶ τὸ πρᾶγμα περιβόητον ἦν, ὅνος δ' τοῦ δεσπότη, οἰνοπότης, παλαίων, ὅνος ὀρχούμενος. Τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι πρὸς τὰς φωνάς ἀνένευον ἐν καιρῷ καὶ κατένευσον· καὶ πιεῖν δὲ ὅποτε θελήσαιμι, ἤτουν τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸν οἰνοχόον κινήσας. Καὶ οἱ μὲν ἐθαύμαζον τὸ πρᾶγμα ὡς παρὰ δόξον ἀγνοοῦντες ἀνθρώπον ἐν τῷ ὄνῳ κείμενον· ἐγὼ δὲ τρυφὴν ἐποιοῦμένην τὴν ἐκείνων ἀγνοίαν. Καὶ μὴν καὶ βαδίζειν ἐμάνθανον καὶ κομίζειν τὸν δεσπότην ἐπὶ νότου καὶ τρέχειν δρόμον ἀλυπότατον καὶ τῷ ἀναβάτῃ ἀναίσθητον. Καὶ σκευὴ μοι ἦν πολυτελής, καὶ στρώματα πορφυρὰ ἐπιβάλλομαι, καὶ χαλινούς εἰσεδεχόμεν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ πεποικιλμένους, καὶ κώδωνες ἐξήπτοντό μου μέλος μουσικώτατον ἐκφωνοῦντες.

49. Ὁ δὲ Μενεκλῆς ὁ δεσπότης ἡμῶν, ὥσπερ ἔφην, ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης δεῦρο ἐληλύθει ἐπ' αἰτία τοιαύτη· ὑπέσχετο τῇ πατρίδι θέαν παρέξειν ἀνδρῶν ὅπλοις πρὸς ἀλλήλους μονομαχεῖν εἰδοτῶν· καὶ οἱ μὲν ἄνδρες τῆς ἡδῆ μάχης ἦσαν ἐν παρασκευῇ, καὶ ἀφῖκτο ἡ πορεία. Ἐξελαύνομεν ἔωθεν, ἀγῶ τὸν δεσπότην ἔφερον εἰ ποτε χωρίον εἴη τῆς δόου τραχὺ καὶ τοῖς ὀχήμασιν ἐπιβαίνειν χαλεπόν. Ὡς δὲ κατέβημεν ἐπὶ Θεσσαλονίκην, οὐκ ἦν ὅστις ἐπὶ θέαν οὐκ ἠτείγετο καὶ τὴν ὄψιν τὴν ἐμήν· ἡ γὰρ ἐμὴ δόξα προελήλυθει ἐκ μακροῦ καὶ τὸ πολυπρόσωπον καὶ τὸ ἀνθρώπινον τῶν ἐμῶν ὀρχημάτων καὶ παλαισμάτων. Ἄλλ' ὁ μὲν δεσπότης τοῖς ἐνδοξοτάτοις τῶν αὐτοῦ πολιτῶν παρὰ τὸν πότον ἐδείκνυέ με καὶ τὰ παράδοξα ἐκείνα τὰ ἐν ἐμοὶ παίγνια ἐν τῷ δείπνῳ παρετίθει.

50. Ὁ δὲ ἐμὸς ἐπιστάτης πρόσδοον εὗρεν ἐξ ἐμοῦ πολλῶν πάνυ δραχμῶν· κατακλείσας γὰρ με ἐνδον εἶχεν ἐστῶτα, καὶ τοῖς βουλομένοις ἰδεῖν ἐμέ καὶ τὰ μὲν παράδοξα ἔργα μισθοῦ τὴν θύραν ἡνοίγεον. Οἱ δ' εἰσεκόμεζον ἄλλος ἄλλο τι τῶν ἰδωδίων, μάλιστα τὸ ἐχθρὸν εἶναι ὄνου γαστρί δοκοῦν· ἐγὼ δὲ ἡσθιον. Ὡστε ὀλίγων ἡμερῶν τῷ δεσπότη καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει συναριστῶν μέγας τε καὶ πίων δεινῶς ἡδὴ ἐγεγόνειν. Καί ποτε γυνὴ ξένη οὐ μέτρια κεκτημένη, τὴν ὄψιν ἰκανή, παρελθούσα ἔσω ἰδεῖν ἐμέ ἀριστῶντα εἰς ἔρωτά μου θερμὸν ἐμπίπτει, τοῦτο μὲν τὸ κάλλος ἰδοῦσα τοῦ ὄνου, τοῦτο δὲ τῇ παραδόξῳ τῶν ἐμῶν ἐπιτηδευμάτων εἰς ἐπιθυμίαν συνουσίας προελθούσα· καὶ διαλέγεται πρὸς τὸν ἐπιστάτην τὸν ἐμὸν καὶ μισθὸν αὐτῷ ἀδρὸν ὑπέσχετο, εἰ συγχωρήσειεν αὐτῇ σὺν ἐμοὶ τὴν νύκτα ἀναπαύσασθαι· κακείνος οὐδὲν φροντίσας, εἴτε ἀνύσει τι ἐκείνη ἐξ ἐμοῦ εἴτε καὶ μὴ, λαμβάνει τὸν μισθόν.

51. Κάπειθ' ἰσπέρα τε ἦν ἡδὴ καὶ τοῦ συμποσίου ἀφῆκον ἡμᾶς ὁ δεσπότης, ἀναστρέφομεν ἐνθα ἐκαθεύδο-

Facilia huic fuere omnia : nam statim ego obediebam, docilis ad omnia. Ac primum accumbere me in lecto ut hominem, cubitu nixum, instituit : deinde etiam luctari secum, quin etiam saltare in duos pedes erectum, et annuere et renuere ad voces, et quaecumque potuissem etiam sine disciplina facere. Celebratur ergo res fama, Asinus domini, polor vini, luctator, saltator asinus. Maximum vero illud, quod ad voces annuebam opportune, et renuebam : et si quando hibernere vellem, poscebam, per oculos moto pincerna. Atque illi quidem rem mirabantur ut plane inusitatam, quum nescirent hominem inclusum in asino : ego vero ad delicias meas utebar illorum ignorantia. Verum etiam hadizare disciebam, et tergo portare dominum, et cursum currere minime molestum et quem vix sentiret eques. Etiam paratus mihi erat sumtuosus, et stragula mihi purpurea injiciebantur, et frena recipiebam argento atque auro distincta, et tintinnabula mihi argutissimum concentum edentia appendebantur.

49. Venerat autem Menecles noster herus, ut dixi, Thessalonice in hanc urbem, tali causa : promiserat patriæ gladiatorum spectaculum ; et viri quidem jam ad pugnam exercebantur, et instabat profectio. Mane igitur eximus, et ego dominum porto sicubi regio esset in via aspera et ad vehendum curru difficilis. Quum vero Thessalonicen pervenissemus, non erat quisquam qui ad spectaculum non festinaret et ad me videndum. Nam fama de me e longinquo præcurrebat, quam multas agere personas possem, quam humanum in morem saltare atque luctari. At dominus nobilissimis suorum civium in vicio me ostendebat, et mirandos illos in me lusus producebat in corna.

50. Meus vero magister reditum de me multarum plane drachmarum repererat. Intus enim conclusum me et stantem habebat, et me atque admiranda illa opera mea videre volentibus mercede intercedente aperiebat januam. Hi inferebant alius aliud quid cibi, maxime quod inimicum asini alvo videretur : ego vero devorabam. Itaque intra paucos dies, cum hero meo et civibus aliis quum pranderem, magnus et vehementer pinguis jam evaseram. Aliquando peregrina mulier non mediocriter dives, specie satis honesta, ingressa ut me prandentem videret, in amorem mei incidit fervidum, partim specie asini capta, partim inusitatis meis artibus ad concubitus mei cupiditatem progressa. Agit ergo meo cum magistro, et mercedem illi luculentam pollicetur, si noctem unam necum quiescendi copiam sibi fecisset. Ille parum sollicitus, sive illa aliquid a me impetraret, sive minus, mercedem capit.

51. Vespera jam erat et de convivio nos dimiserat dominus, quum eo, ubi dormiebamus, redimus, et mulierem inve-

μεν, καὶ τὴν γυναῖκα εὖρομεν πάλα ἀφιγμένην ἐπὶ τὴν ἐμὴν εὐνὴν. Κεχόμιστο δὲ αὐτῇ προσκεφάλαια μαλακὰ καὶ στρώματα εἶσω κατέθεντο καὶ χαμεύνοι ἡμῖν εὐτρεπὲς ἦν. Εἴτα οἱ μὲν τῆς γυναικὸς θεράποντες αὐτοῦ που πλησίον πρὸ τοῦ δωματίου ἐκάθευδον, ἡ δὲ λύχον ἔνδον ἔκαε μέγαν τῷ πυρὶ λαμπόμενον· ἔπειτα ἀποδυσμένη παρέστη τῇ λύχνῳ γυμνὴ δὴ καὶ μύρον ἐκ τινος ἀλαβάστρου προχαμένη τούτῳ ἀλείφεται, καμὲ δὲ μυρίζει ἔνθεν, μάλιστα τὴν ῥινά μου μύρων ἐνέπλησεν, εἰτά με καὶ ἐφίλησε καὶ οἷα πρὸς αὐτῆς ἐρώμενον καὶ ἀνθρωπὸν διελέγετο καί με ἐκ τῆς φορβειᾶς ἐπιλαβομένη ἐπὶ τὸ χαμεύνιον εἴλκε· καὶ οὐδὲν τι τοῦ παρκαλέσαντος εἰς τοῦτο δεόμενος καὶ οἶνῳ δὲ παλαιῷ πολλῷ ὑποβεβρεγμένος καὶ τῷ χρωτὶ τοῦ μύρου ὥστρημένος καὶ τὴν παιδίσκην δὲ ὁρῶν πάντα καλὴν κλίνομαι, καὶ σφόδρα ἡπόρουν ὅπως ἀναβήσομαι τὴν ἀνθρώπων· καὶ γὰρ ἐξ ὅτου ἐγεγόνειν ὄνος, συνουσίας ἀλλ' οὐδὲ τῆς ὄνοις συνήθους ἔτυχον ἀψάμενος, οὐδὲ γυναικὶ ἔχρησάμην ὄνῳ· καὶ μὴν καὶ τοῦτό μ' εἰς δέος οὐχὶ μέτρον ἦγε, μὴ οὐ χωρήσασα ἡ γυνὴ διασπασθῇ, καὶ ὥσπερ ἀνδροφόνος καλὴν δώσω δίκην. Ἡγνῶουν δὲ οὐκ εἰς δέον δεδιώς· ἡ γὰρ γυνὴ πολλοῖς τοῖς φιλήμασι, καὶ τούτοις ἐρωτικαῖς, προκαλουμένη ὥς εἶδεν οὐ κατέχοντα, ὥσπερ ἀνδρὶ παρακειμένη περιβάλλεται με καὶ ἄρασα εἶσω θλον παρεδέξατο. Καὶ γὰρ μὲν ὁ δειλὸς ἐδεδοίκεν ἐτι καὶ ὀπίσω ἀπῆγον ἑμαυτὸν ἀτρέμα, ἡ δὲ τῆς τε σφύρος τῆς ἐμῆς εἶχετο, ὥστε μὴ ὑποχωρεῖν, καὶ αὐτὴ εἴπετο τὸ φεύγον. Ἐπεὶ δὲ ἀκριβῶς ἐπέισθην ἐτι μοι καὶ προσδεῖν πρὸς τὴν τῆς γυναικὸς ἡδονὴν τε καὶ τέρψιν, ἀδεῶς λοιπὸν ὑπηρετοῦν ἐννοοῦμενος ὥς οὐδὲν εἶην κακίων τοῦ τῆς Πασιφάης μοιχοῦ. Ἡ δὲ γυνὴ οὕτως ἦν ἄρα ἐς τὰ ἀφροδίσια ἐτοίμη καὶ τῆς ἀπὸ τῆς συνουσίας ἡδονῆς ἀκόρεστος, ὥστε ὅλην τὴν νύκτα ἐν ἐμοὶ ἐδαπάνησεν.

52. Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἡ μὲν ἀναστᾶσα ἀπῆγε συνθεμένη πρὸς τὸν ἐπιστάτην τὸν ἐμὸν οἶσιν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τὸν μισθὸν τὸν αὐτὸν τῆς νυκτός. Ὁ δὲ ἄμα μὲν πλουσιώτερος ἐκ τῶν ἐμῶν γενόμενος καὶ τῷ δεσπότη καινότερον ἐν ἐμοὶ ἐπιδειξόμενος συγκατακλείει με τῇ γυναικί· ἡ δὲ κατεχρήσατό μοι δεινῶς. Καὶ ποτε ἐλθὼν ὁ ἐπιστάτης ἀπαγγέλλει τῷ δεσπότη τὸ ἔργον, ὥς ἦν αὐτὸς διδάξας, καὶ ἐμοῦ μὴ εἰδότος ἀγεί αὐτὸν ἐσπῆρας ἥδη ἐνθα ἐκαθεύδομεν, καὶ διὰ τινος ὁπῆς τῆς θύρας δεικνυσί με ἔνδον τῇ μεῖρακι συνευαζόμενον. Ὁ δὲ ἡσθεὶς τῇ θεᾷ καὶ δημοσίᾳ με ταῦτα ποιοῦντα δεῖξαι ἐπεθύμησε, καὶ κελεύει πρὸς μηδένα ἔξω τοῦτο εἰπεῖν, Ἰνα, ἔφη, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς θεᾶς παραγάγωμεν τοῦτον εἰς τὸ θέατρον σὺν τινι τῶν καταδεδικασμένων γυναικῶν, καὶ πάντων ὀφθαλμοῖς ἐπὶ τὴν γυναῖκα ἀναβήσεται. Καὶ τίνα τῶν γυναικῶν, ἥτις κατεκέρχрито θηρίοις ἀποθανεῖν, ἄγουσιν ἔνδον παρ' ἐμὲ καὶ προσιέναι τε ἐκέλευον καὶ ψάειν ἐμοῦ.

53. Εἴτα τὸ τελευταῖον τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐνστάσης ἐν ἡ τὰς φιλοτιμίας ἦγεν ὁ ἐμὸς δεσπότης, εἰσάγειν

LUCIANUS. I.

nimus, quæ diu jam meum ad cubile venerat. Apportata autem illi fuerant cervicalia mollia et stragulae vestes intus depositæ, ut humi cubile nobis esset paratum. Tum mulieris servi in propinquo ante cellam cubitum eunt: illa vero lucernam intus accendit magnam igne lucentem. Deinde exutis vestibus lucernæ astat nuda integra, fusoque de alabastro unguento se ungit, hinc me quoque; inprimis vero nares mihi unguentis implet: tum oculis me invadit, tanquam cum amasio suo et homine colloquitur, et me capistro prehensum trahit in stratum. Ego vero alio quodam hortatore ad hoc nihil indigens, et vino antiquo multo madidus, et unguenti odore stimulatus, et puellam videns pulchram undique, acclinor. Sed vehementer in eo anxius eram, quomodo mulierem inscenderem. Ex quo enim tempore asinus fueram, venerem ne asinis quidem consuetam attigeram, neque asina femina eram usus. Verum hoc quoque metum mihi non mediocrem incutiebat, ne mulier non capiens me, laceraretur et ego deinde ut homicida egregie pœnas darem. Ignorabam scilicet, me sine causa metuere. At mulier multis oculis iisque amatoris me alliciens, quum videret me non jam continere, tanquam ad virum se applicans me amplectitur et surrigens intra se totum recepit. Et ego meticulous adhuc verebar, et sensim me subducebam: at illa lumbis inhærebat meis, ut subtrahere me non possem, et ipsa, quod fugere videbatur, insequitur. Quum vero satis accurate edoctus essem adhuc deesse mihi aliquid ad voluptatem et delectationem mulieris, sine metu quod supererat subserviebam, cogitans non deteriorem me esse Pasiphaes adultero. Mulier autem adeo erat parata ad venerem, adeo insatiabilis ejus quæ ex coitu petitur voluptatis, ut totam in me noctem contriverit.

52. Cum luce autem surgens discessit, pacta meo cum magistro iisdem de rebus idem noctis pretium. Hic simul ditior mea opera factus, et ostensurus in me novum quiddam domino, cum muliere me concludit, quæ gnaviter me abusa est. Aliquando magister domino rem denunciat, quasi ipse docuisset, ac me in scio deducit illum jam vespere in eum locum ubi concumbebamus, et per rimam januæ ostendit me intus cum puella coeuntem. Ille delectatus spectaculo, etiam publice me ostendere facientem ista cupiebat. Jubeat igitur nemini hoc enunciarī, Ut, inquit, ipso spectaculi die producamus hunc in theatrum cum damnatarum mulierum aliqua; ibique in omnium oculis mulierem inscendet. Jamque mulierum aliquam, quæ damnata erat ad bestias, intus ad me deducunt, accedere ad me jubent et me mulcere.

53. Denique instante jam die illa, qua munus editurus erat meus dominus, statuunt introducere me in theatrum.

ἔγνωσάν με εἰς τὸ θέατρον. Καὶ εἰσῆεν οὕτω· κλίνῃ τὴν μεγάλην, ἀπὸ χειρὸς Ἰνδικῆς πεποιημένην, χρυσῷ ἐσφηρωμένην, ἐπὶ ταύτῃ με ἀνακλίνουσι καθεύδει μοι τὴν γυναῖκα παρακατέκλιναν. Ἐῖτα οὕτως ἡμᾶς ἐπέθηκαν ἐπὶ τίνος μηχανήματος καὶ εἰσω εἰς τὸ θέατρον παρενέγκαντες κατέθηκαν ἐν τῷ μέσῳ, καὶ οἱ ἄνθρωποι μέγα ἀνέβόθσαν καὶ κρότος πάσης χειρὸς ἐξήλατο ἐπ' ἡμῶν, καὶ τράπεζα ἡμῖν παρέκειτο καὶ πολλὰ ἐσκευασμένα ἐπ' αὐτῇ ἔκειτο ὅσα τρυφῶντες ἄνθρωποι ἐν δειπνῷ ἔρουσι. Καὶ παῖδες ἡμῖν παρειστήκεισαν οἰνοχόοι καλοὶ τὸν οἶνον ἡμῖν χρυσῷ διακονοῦμενοι. Ὁ μὲν οὖν ἐμὸς ἐπιστάτης ἐστὼς ὅπισθεν ἐκέλευέ με ἀριστᾶν· ἐγὼ δὲ ἅμα μὲν ἡδούμην ἐν τῷ θεάτρῳ κατακείμενος, ἅμα δὲ ἐδεδίειν μὴ ποὺ ἄρκτος ἢ λέων ἀναπηθήσεται.

54. Ἐν τούτῳ δὲ τινος ἀνὴρ φέροντος παροδευόντος ἐν τοῖς ἄλλοις ἀνθεσιν ὄρω καὶ ῥόδων γλῶσσῃ φύλλα, καὶ μηδὲν ἐτι ὀκνῶν ἀναπηδήσας τοῦ λέγκους ἐκπίπτω· καὶ οἱ μὲν ὄντοί με ἀνίστασθαι ὀρχησόμενον· ἐγὼ δὲ ἐν ἐξ ἑνὸς ἐπιτρέχων καὶ ἀπανθίζόμενος ἀπ' αὐτῶν τῶν ἀνθέων τὰ ῥόδα κατέπινον. Τῶν δὲ ἐτι θαυμαζόντων ἐπ' ἡμῶν ἀποπίπτει ἐξ ἡμῶν ἡ κτήνη ὅσῃς καὶ ἀπολλύται, καὶ ἀφανὴς ἔκινος ὁ πάλας ὄνος, ὁ δὲ Λούκιος αὐτὸς ἐνδὸν μοι γυμνὸς εἰστίκει. Τῇ δὲ παραδόξῳ ταύτῃ καὶ μηδέποτε ἐλπισθείσῃ θέα πάντες ἐκπεπληγμένοι δεινὸν ἐπεθορύβησαν καὶ τὸ θέατρον εἰς δύο γνώμας ἐσχίζετο· οἱ μὲν γὰρ ὥσπερ φάρμακα δεινὰ ἐπιστάμενοι καὶ κακὸν τι πολύμορφον ἡξίουσαν εὐθύς ἐνδον πυρὶ με ἀποθανεῖν, οἱ δὲ περιμένειν καὶ τοὺς ἀπ' ἡμῶν λόγους ἔλεγον δεῖν καὶ πρότερον διαγνῶναι, εἴθ' οὕτως δικάσαι περὶ τούτων. Κάγῳ δραμῶν πρὸς τὸν ἀρχοντα τῆς ἐπαρχίας — ἔτυχε δὲ τῇ θεᾷ ταύτῃ παρών — ἔλεγον κάτωθεν ὅτι γυνὴ με Θεσσαλὴ γυναικὸς Θεσσαλῆς δούλῃ χρίσματος μεμαγευμένην ἐπαλείψασα ὄνον ποιήσῃ, καὶ ἰκέτευον αὐτὸν λαβόντα ἔχειν με ἐν φρουρᾷ ἕστ' ἂν αὐτὸν πείσαιμι, ὥς οὐ καταψεύδομαι οὕτω γεγονός.

55. Καὶ ὁ ἀρχων, Λέγε, φησὶν, ἡμῖν ὄνομα τὸ σὸν καὶ γυνὴν τῶν σῶν καὶ συγγενῶν, εἰ τινὰς φῆς ἔχειν τῷ γένει προσήκοντα, καὶ πόλιν. Κάγῳ, Πατὴρ μὲν, ἔφη, * * * * ἐστὶ μοι Λούκιος, τῷ δὲ ἀδελφῷ τῷ ἡμῶν Γάιος· ἄμφω δὲ τὰ λοιπὰ δύο ὀνόματα κοινὰ ἔχομεν. Κάγῳ μὲν ἱστορίων καὶ ἄλλων εἰμὶ συγγραφεὺς, ὁ δὲ ποιητὴς ἐλεγείων ἐστὶ καὶ μάντις ἀγαθός· πατὴρ δὲ ἡμῖν Πάτρις τῆς Ἀχαιᾶς. Ὁ δὲ δικαστὴς ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσε, Φιλιππῶν ἡμῶν, ἔφη, λίαν ἀνδρῶν υἱὸς εἰ καὶ ξένων οἰκία τέ με ὑποδεξαμένην καὶ δώροισι τιμωσάντων, καὶ ἐπίσταμαι ὅτι οὐδὲν ψεύδῃ παῖς ἐκείνων ὢν· καὶ τοῦ δῖφρου ἀναπηδήσας περιβάλλει τε καὶ πολλὰ ἐφίλει, καὶ με οἶκαδε ἦγεν ὡς ἑαυτόν. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ ὁ ἐμὸς ἀδελφός· ἀφίκετο ἀργύριον καὶ ἄλλα μοι πολλὰ κομίζων, καὶ τούτῳ με ὁ ἀρχων δημοσίᾳ πάντων ἀκούοντων ἀπολύει. Καὶ ἐλθόντες ἐπὶ θάλατταν ναῦν ἐσχεψάμεθα καὶ τὴν ἀποσκευὴν ἐνεθέμεθα.

56. Ἐγὼ δὲ κράτιστον εἶναι ἔγνωι ἐλθεῖν παρὰ τὴν

Et intravi hoc modo : lectus erat magnus, de testudine Indica factus, clavis aureis distinctus ; in hoc me deponunt et juxta me mulierem jubent accumbere. Tum ut eramus nos in machinam quandam impositos, et ita in theatrum delatos, deposuerunt in medio. Magnos in cavea tollunt clamores, plausus omnium manibus mihi datur : ac mensa nobis erat apposita, et multa in ea parata, quæ in crenis adhibere delicati homines solent. Pueri quoque nobis astabant pincernæ pulchri, vinum nobis in auro ministrantes. Magister meus a tergo stans prandere me jubebat : at ego partim pudore afficiebar in theatro ita jacens, partim metuebam ne aliunde ursus aut leo exsiliret.

54. Inter hæc prætereunte quodam qui flores ferret, reliquos inter flores video etiam rosarum recentium folia : et nihil jam cunctatus, exsiliens de lecto me proripio. Atque illi putabant me consurgere ad saltandum : ego vero unum ex altero percurrans naribus florem, carptas inde rosas devorabam. His adhuc in admiratione mei defixis, decedit a me illa jumenti species et perit, disparuitque ex oculis asinus ille antiquus, astitit autem nudus mihi inter-nus ille Lucius. Inopinato hoc insperatoque prorsus spectaculo perculsi omnes, tumultum dedere horribilem, scissumque in duas sententias est theatrum : alteri quidem ut malorum veneficiorum peritum, et versipelle portentum, postulabant statim hic intus igne me mori ; alteri exspectandam dicebant meam orationem, et prius cognoscendum, deinde sic de his ferendam sententiam. Ego vero accurrens ad præsidem provincie, qui forte spectaculo huic aderat, ab inferiori loco dico Thessalam mulierem, Thessale mulieris ancillam, magico unctum unguento, fecisse asinum : et supplico eum, ut in suam me custodiam recipiat, detineatque donec probare illi possem me de illo facto non mentiri.

55. Et præses, Dic nobis, inquit, nomen tuum et parentum tuorum et cognatorum, si quos habere te ais genere tibi conjunctos, et urbem. Et ego, Pater, inquam, * * * * (prænomen) mihi est Lucius, fratri autem meo Caius ; ambo reliqua duo nomina communia habemus. Ego historiarum et aliorum librorum scriptor sum ; ille est elegorum poeta et vates bonus : patria nobis Patræ, urbs Achaia. Audiens ista præses, Carissimorum longe mihi hominum, inquit, filius es atque hospitum, qui et domo me exceperunt, et honorarunt donis ; et nihil te quicquam mentiri novi, horum qui sis filius : exsiliensque de sella amplectitur me et multum osculatur, domumque ad se me deduxit. Interea vero frater quoque meus advenerat, pecuniam mihi et alia multa afferens ; simul etiam præses me publice, audientibus omnibus, absolvit. Tum ad mare quum descendissemus, navim circumspeximus, sarcinasque in eam imposuimus.

56. Ceterum consultum putavi accedere ad mulierem,

γυναῖκα τὴν ἐρασθεῖσάν μου τοῦ ὄνου, καλλίων αὐτῇ φανεῖσθαι λέγων νῦν ἐν ἀνθρώπῳ ὢν. Ἡ δὲ ἀσμένη τέ μ' εἰσεδέξατο τῷ παραδόξῳ, οἶμαι, τοῦ πράγματος ἐπιτερπομένη, καὶ δειπνεῖν σὺν αὐτῇ καὶ καθεύδειν ἰκέτευε· καγὼ ἐπειθόμην νεμέσεως ἄξιον εἶναι νομίζων τὸν ὄνον τὸν ἀγαπηθέντα νῦν γενομένον ἀνθρώπον ὑπερτρύφῃν καὶ τὴν ἐρασθεῖσαν ὑπερορᾶν· καὶ δειπνῶ σὺν αὐτῇ καὶ πολὺ ἐκ τοῦ μύρου ἀλείφομαι καὶ στεφανοῦμαι τῷ φίλτατῳ ἐς ἀνθρώπους με ἀνασώσαντι ῥόδῳ. Ἐπεὶ δὲ ἦν νύξ βαθεῖα ἤδη καὶ καθεύδειν ἔδει, καγὼ δ' ἐπαίνεσθαι καὶ ὥσπερ ἐμὴν τι ἀγαθὸν ποιεῖν ἀποδύομαι καὶ ἴσταμαι γυμνὸς ὡς ὅθην ἐτι μᾶλλον ἀρέσων ἐκ τῆς πρὸς τὸν ὄνον συγκρίσεως. Ἡ δὲ ἐπειδὴ εἰδὼς με πάντα ἀνθρώπινα ἔχοντα, προσπύσασά μοι, Οὐ φθереῖ ἀπ' ἐμοῦ, ἔφη, καὶ τῆς ἐμῆς οἰκίας καὶ μακρὰν ἀπελθὼν κοιμήσῃ; Ἐμοῦ δ' ἐρομένου, Τί γὰρ καὶ ἡμάρτηταί μοι τοσοῦτο; Ἐγὼ, ἔφη, μὰ Δι' οὐχὶ σοῦ, ἀλλὰ τοῦ ὄνου τοῦ σοῦ ἐρῶσα τότε ἐκείνῳ καὶ οὐχὶ σοὶ συνεκάθευδον, καὶ ὥμην σε καὶ νῦν καὶ ἐκεῖνο γέ μόνον τὸ μέγα τοῦ ὄνου σύμβολον διασώζειν καὶ σύρειν· σὺ δέ μοι ἐλήλυθας ἐξ ἐκείνου τοῦ καλοῦ καὶ χρησίμου ζώου ἐς πίθηκον μετὰ ῥομφαίᾳ. Καὶ καλεῖ εὐθὺς ἡδὴ τοὺς οἰκέτας καὶ κελεύει με τῶν νώτων μετέωρον κομισθῆναι ἔξω τῆς οἰκίας, καὶ ἐξωστὴς πρὸ τοῦ δωματίου ἔξω γυμνὸς καλῶς ἐστεφανωμένος καὶ μεμυρισμένος τὴν γῆν γυμνὴν περιλαβὼν ταύτῃ συνεκάθευδον. Ἄμα δὲ τῷ ὄνῳ γυμνὸς ὢν ἔθεον ἐπὶ ναῦν καὶ λέγω πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὴν ἐμαυτοῦ ἐν γέλωτι συμφορὰν. Ἐπειτα ἐκ τῆς πόλεως δεξιῷ πνεύσαντος ἀνέμου πλέομεν ἔνθεν, καὶ ὀλίγαις ἡμέραις ἔρχομαι εἰς τὴν ἐμὴν πατρίδα. Ἐνταῦθα θεοὺς σωτήρησιν ἔθουον καὶ ἀναθήματα ἀνέθηκα, μὰ Δι' οὐκ ἐκ κυνὸς πρωκτοῦ, τὸ δὲ τοῦ λόγου, ἀλλ' ἐξ ὄνου περιεργίας διὰ μακροῦ πάνυ, καὶ οὕτω δὲ μόλις, οἴκαδε ἀνασώθεις.

XLIII.

ΖΕΥΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΟΣ.

1. ΚΥΝΙΣΚΟΣ. Ἐγὼ δὲ, ὦ Ζεῦ, τὰ μὲν τοιαῦτα οὐκ ἐνοχλήσω σε πλοῦτον καὶ χρυσίον καὶ βασιλείας αἰτῶν, ἀπερ εὐχταισάτα τοῖς ἄλλοις, καὶ σοὶ οὐ πάνυ ῥάδια παρασχεῖν· ὁρῶ γοῦν σε τὰ πολλὰ παρακρούοντα εὐχομένων αὐτῶν. Ἐν δὲ, καὶ τοῦτο ῥᾶστον, ἐβούλόμην παρὰ σοῦ μοι γενέσθαι.

ΖΕΥΣ. Τί τοῦτό ἐστιν, ὦ Κυνίσκα; οὐ γὰρ ἀτυχῆσεις καὶ μάλιστα μετρίων, ὡς φῆς, δεόμενος.

ΚΥΝ. Ἀποκρίναι μοι πρὸς τίνα οὐ χαλεπὴν ἐρώτησιν.

ΖΕΥΣ. Μικρά γε ὡς ἀληθῶς ἡ εὐχὴ καὶ πρόχειρος· ὥστε ἐρώτα ὅποσα ἀν' ἐθέλης.

ΚΥΝ. Ἰδοὺ ταῦτα, ὦ Ζεῦ· ἀνέγνως γὰρ δῆλον ὅτι καὶ σὺ τὰ Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου ποιήματα· εἰπέ σὺν

quæ meo asini amore correpta fuerat, cogitans pulchriorem me nunc illi, postquam homini redditus essem, visum iri. Illa lubens me excepit miraculo rei delectata, arbitror, ac cenare secum et cubare ut vellem rogavit. Obsequor ego, indignum ratus si is qui in asino amatus esset, nunc homo factus fastidire vellet et amatricem suam despiciere. Itaque cæno cum illa, et unguento multum ungor, et coronam sumo de carissima rosa, quæ hominibus me restituerat. Quum jam profunda nox esset et somni tempus, surgo equidem et tanquam magnum quiddam bonum factururus, exiio me ac nudus asto, magis nimirum ex comparatione cum asino placiturus. At illa, quum videt omnia me humana habere, despuens in me, Non tu, inquit, in malam rem a me meaue domo facesses, et longe hinc quocumque abiens dormibis? Me vero interrogante, Quod enim tantum peccatum commisi? At ego, inquit, non tui, sed asini tum tui amore ardens, cum illo, non tecum cubavi: putabamque te nunc etiam illud certe solum magnum asini insigne servatum adhuc trahere: jam vero tu mihi venis ex pulchro illo et utili animali mutatus in simiolum. Et advocatis jam statim servis imperat, ut me tergis sublimem domo exportent. Itaque exclusus, ante domum sub divo, nudus, pulcher, coronatus et unctus, terram nudam complexus, cum hac dormio. Cum prima vero luce nudus ad navim curro, ridensque fratri quid mihi accidisset narro. Deinde vento de urbe secundo flante, inde solvimus; paucisque diebus in meam venimus patriam. Hic servatoribus diis sacrificabam, et posui donaria, qui, non profecto e canis podice, quod aiunt, verum ex asino, in quem curiositas me immiserat, post longum tempus, et vix tamen ita, salvus tandem redissem.

XLIII.

JUPITER CONFUTATUS.

1. CYNISCUS. Ego vero tibi, Jupiter, propter ista non ero molestus, divitiis, aut auro, aut regno petendo; quæ vulgo maxime optabilia videntur, tibi autem ad præbendum non omnino facilia: video certe preces te illorum plerumque quasi non auditas transmittere. At unum, idque facillimum, a te mihi volebam contingere.

JUPITER. Quid illud est, Cynisce? neque enim repulsam feres, præsertim si mediocria, ut ais, petas.

CYN. Responde mihi ergo ad aliquam interrogationem non difficilem.

JUP. Parvum revera votum et expeditum. Igitur interroga quantumcumque volueris.

CYN. En ista rogabo, Jupiter: legisti nimirum Ipse quoque Homeri et Hesiodi poemata: dic mihi ergo, utrum

μοι, εἰ ἀληθὴ ἐστὶ τὰ περὶ τῆς Εἰμαρμένης καὶ τῶν Μοιρῶν ἃ ἐκείνοι ἐρραψοδήκασιν, ἀφικτα εἶναι ὅποσα ἂν αὐταὶ ἐπινήσωσι γεινομένῳ ἑκάστῳ.

ZEYΣ. Καὶ πάνυ ἀληθὴ ταῦτα· οὐδὲν γάρ ἐστιν ὃ τι μὴ αἱ Μοῖραι διατάττουσιν, ἀλλὰ πάντα ὅποσα γίνεταί, ὑπὸ τῇ τούτων ἀτράκτῳ στρεφόμενα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἑκαστον ἐπιτεκλωσμένην ἔχει τὴν ἀπόδασιν, καὶ οὐ θέμις ἄλλως γενέσθαι.

2. ΚΥΝ. Οὐκοῦν ὁπότεν ὁ αὐτὸς Ὀμηρος ἐν ἐτέρῳ μέρει τῆς ποιήσεως λέγει,

μὴ καὶ ὑπὲρ μοῖραν δόμον Ἄϊδος εἰσαφίχθαι,

καὶ τὰ τοιαῦτα, ληρεῖν δηλαδὴ φήσομεν τότε αὐτόν;

ZEYΣ. Καὶ μάλα· οὐδὲν γάρ ἂν οὕτω γένοιτο ἔξω τοῦ νόμου τῶν Μοιρῶν, οὐδὲ ὑπὲρ τὸ λῖνον. Οἱ ποιηταὶ δὲ ὅποσα μὲν ἂν ἐκ τῶν Μουσῶν κατεχόμενοι ᾄδουσιν, ἀληθὴ ταῦτα ἐστὶν· ὁπότεν δὲ ἀφῶσιν αὐτοὺς αἱ θεαὶ καὶ καθ' αὐτοὺς ποιῶσι, τότε δὴ καὶ σφάλλονται καὶ ὑπεναντία τοῖς πρότερον διεξίασιν· καὶ ζυγνῶμη, εἰ ἀνθρώποι ὄντες ἀγνωστοὶ τὰ ληθὲς ἀπελθόντος ἐκείνου, ὃ τῶς παρὸν ἐρραψοῦσι δι' αὐτῶν.

ΚΥΝ. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὕτω φήσομεν. Ἔτι δὲ χεῖρόν μοι ἀποκρίναι· οὐ τρεῖς αἱ Μοῖραί εἰσι, Κλωθὴ καὶ Λάχαι καὶ Ἀτροπος;

ZEYΣ. Πάνυ μὲν οὖν.

3. ΚΥΝ. Ἡ Εἰμαρμένη τοίνυν καὶ ἡ Τύχη — πολυ- ὁρύλῃται γὰρ πάνυ καὶ αὐταὶ — τίνες πότ' εἰσὶ καὶ τί δύναται αὐτῶν ἑκάτερα; πότερον τὰ ἴσα ταῖς Μοῖραις ἢ τι καὶ ὑπὲρ ἐκείνας; ἀκούω γοῦν ἀπάντων λεγόντων, καὶ μὴδὲν εἶναι Τύχης καὶ Εἰμαρμένης δυνατώτερον.

ZEYΣ. Οὐ θέμις ἀπαντὰ σε εἰδέναι, ὦ Κυνίσκε. Τίνος δ' οὖν ἔνεκα ἠρώτησάς ποτε τὸ περὶ τῶν Μοιρῶν;

4. ΚΥΝ. Ἦν πρότερόν μοι, ὦ Ζεῦ, κάκεινο εἶπης, εἰ καὶ ὑμῶν αὐταὶ ἀρχοῦσι καὶ ἀνάγκη ὑμῖν ἠρτῆσθαι ἀπὸ τοῦ λίνου αὐτῶν.

ZEYΣ. Ἀνάγκη, ὦ Κυνίσκε. Τί δ' οὖν ἐμειδί- σας;

ΚΥΝ. Ἀνεμνήσθην ἐκείνων τῶν Ὀμήρου ἐπῶν, ἃ πεποιήσαι αὐτῷ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν θεῶν δημηγορῶν, ὁπότε ἠπελεις αὐτοῖς ὡς ἀπὸ σειρᾶς τινος χρυσῆς ἀναρτησόμενος τὰ πάντα· ἐφῆσθα γὰρ αὐτὸς μὲν τὴν σειρὰν καθήσειν ἐξ οὐρανοῦ, τοὺς θεοὺς δὲ ἅμα πάντας, εἰ βούλοιντο, ἐκκρεμαμένους κατασπᾶν βιάσσεσθαι, οὐ μὴν κατασπάσειεν γε, σὲ δὲ, ὁπότεν ἐτελήσης, βραδίως ἀπαντας

αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαι αὐτῇ τε θαλάσῃ.

Τότε μὲν δὴ θαυμάσιος ἐδόκει μοι τὴν βίαν καὶ ὑπέ- φριττον μεταξὺ ἀκούων τῶν ἐπῶν· νῦν δὲ αὐτόν σε ᾄδῃ ὁρῶ μετὰ τῆς σειρᾶς καὶ τῶν ἀπειλῶν ἀπὸ λεπτοῦ νή- ματος, ὡς φῆς, κρεμαμένον. Δοκεῖ γοῦν μοι δικαιο- τέρον ἂν ἢ Κλωθὴ μεγαλυνήσασθαι, ὡς καὶ σὲ αὐτὸν ἀνασπαστὸν αἰωροῦσα ἐκ τοῦ ἀτράκτου καθάπερ οἱ ὀλῖεις ἐκ τοῦ καλῆμου τὰ ὀβάρια.

vera sint quæ de Fato et de Parcis illi cecinerunt, evitare non posse quæcumque illæ nascenti unicuique neverint.

JUP. Omnino vera hæc : neque enim quicquam est quod non Parcæ ordinent : sed quæcumque fiunt, illorum ver- sata fuso, inde ab initio statim decretum habent exitum, nec fas est aliter fieri.

2. CYN. Ergo quum idem ille Homerus in alia poematis parte ait,

Ne supra fatum subeas Plutonia templa.

et hisce similia, toties nempe delirare illum dicemus?

JUP. Sane. Sic enim nihil quicquam fit, præter legem, inquam, Parcarum neque præter illud filum. Nempe quæ Musarum afflatu canunt poetæ, ea vera sunt : quum vero deserti a deabus, pro se faciunt versus, tunc nimirum falluntur, et contraria prioribus illis narrant. Atque igno- scendum ipsis est, si, homines quum sint, verum ignorant, discedente illo quod, quam diu præsens erat, per ipsos fun- debat carmina.

CYN. Hoc ergo sic dicemus. Jam vero illud quoque mihi responde : nonne tres sunt Parcæ, Clotho, Lachesis, et Atropos?

JUP. Recte.

3. CYN. Fatum ergo et Fortuna (multum trita enim ista quoque nomina) quæ sunt, aut quid possunt singulæ? utrum æqualem Parcis potestatem habent, an aliquid etiam supra illas valent? audio certe dicere universos, nihil esse Fortuna et Fato potentius.

JUP. Fas laud est, Cynisce, scire te omnia. Cujus vero tandem rei causa interrogasti de Parcis?

4. CYN. Si prius illud mihi dixeris, Jupiter, vobisne etiam illæ imperent, cogaminiue vos ab illorum filo pende- re.

JUP. Cogimur, Cynisce. Quid vero risisti?

CYN. Recordabar illorum Homeri versuum, quos ab eo induceris in concione deorum pronuncians, ubi minabaris illis te aurea quadam catena omnia suspensurum. Dicebas enim illam te catenam cælo demissurum, deos vero omnes, si velint, simul ab illa suspensos vi te detrabere conaturos, minime vero esse detracturos; at te, si velis, facile universos

ipsa cum terra tracturum, Ipsoque profundo.

Tunc quidem igitur admirabili mihi quadam vi videbare præditus, subhorrescebamque versus istos quum audirem : modo vero ipsum te jam video una cum catena illa et mi- nis a tenui filo, ut ais, suspensum. Videtur ergo mihi justius gloriari posse Clotho, ut quæ ipsum te quoque pen- dulum de colo sua libret, ut piscatores de arundine piscicu- lus.

5. ZEYΣ. Οὐκ οἶδ' ὅ τι σοι βούλεται ταῦτ' ἐρωτήματα.

KYN. Ἐκεῖνο, ὦ Ζεῦ· καὶ πρὸς τῶν Μοιρῶν καὶ τῆς Εἰμαρμένης μὴ τραχέως μηδὲ πρὸς ὀργὴν ἀκούσης μου τάληθ' ἐμὴ παρρησίας λέγοντος. Εἰ γὰρ οὕτως ἔχει ταῦτα καὶ πάντων αἱ Μοῖραι κρατοῦσι καὶ οὐδὲν ἂν ὑπ' οὐδενὸς ἀλλαγείη τῶν ἀπαξ δοξάντων αὐταῖς, τίνος ἔνεκα ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι θύομεν καὶ ἐκατόμβας προσάγομεν εὐχόμενοι γενέσθαι ἡμῖν παρ' ὑμῶν τάγαθ'· οὐχ ὁρῶ γὰρ ὅ τι ἂν ἀπολαύσαιμεν τῆς ἐπιμελείας ταύτης, εἰ μήτε τῶν φαύλων ἀποτροπὰς εὐρέσθαι δυνατόν ἡμῖν ἐκ τῶν εὐχῶν μήτε ἀγαθῶ τινος θεοσδότου ἐπιτυχεῖν.

6. ZEYΣ. Οἶδα θενσοὶ τὰ κομψὰ ταῦτα ἐρωτήματά ἐστι, παρὰ τῶν καταράτων σοφιστῶν, οἳ μὴδὲ προνοεῖν ἡμῶς τῶν ἀνθρώπων φασίν· ἐκεῖνοι γοῦν τὰ τοιαῦτα ἐρωτῶσιν ὑπ' ἀσεβείας, ἀποτρέποντες καὶ τοὺς ἄλλους θύειν καὶ εὐχεσθαι ὥς εἰκαῖον ἐν ἡμῶς γὰρ οὐτ' ἐπιμελίσθαι τῶν πραττομένων παρ' ὑμῖν οὐθ' ὅπως τι δύνασθαι πρὸς τὰ ἐν τῇ γῇ πράγματα. Πλὴν οὐ χαιρήσουσι γε τὰ τοιαῦτα διεξιόντες.

KYN. Οὐ μὰ τὸν τῆς Κλωθοῦς ἄτρακτον, ὦ Ζεῦ, οὐχ ὑπ' ἐκείνων ἀναπεισθεὶς ταῦτά σε ἠρώτησα, ὁ δὲ λόγος αὐτὸς οὐκ οἶδ' ὅπως ἡμῖν προῶν ἐς τοῦτο ἀπέβη, περιττὰς εἶναι τὰς θυσίας. Αὐθις δ', εἰ δοκεῖ, διὰ βραχέων ἐρήσομαι σε, σὺ δὲ μὴ ἀκνήσης ἀποκρίνασθαι, καὶ ὅπως ἀσφαλέστερον ἀποκρίνη.

ZEYΣ. Ἐρώτα, εἰ σοι σχολὴ τὰ τοιαῦτα ληρεῖν.

7. KYN. Πάντα φῆς ἐκ τῶν Μοιρῶν γίνεσθαι;

ZEYΣ. Φημί γάρ.

KYN. Ὑμῖν δὲ δυνατόν ἀλλάττειν ταῦτα καὶ ἀνακλῶθαι;

ZEYΣ. Οὐδαμῶς.

KYN. Βούλει οὖν ἐπαγάγω καὶ τὸ μετὰ τοῦτο, ἢ δῆλον, κἂν μὴ εἶπω αὐτό;

ZEYΣ. Δῆλον μὲν. Οἱ δὲ γε θύοντες οὐ τῆς χρείας ἔνεκα θύουσιν ἀντίδοσιν τινα ποιούμενοι καὶ ὥσπερ ὠνούμενοι τάγαθ' ἀπ' ἡμῶν, ἀλλὰ τιμῶντες ἄλλως τὸ βέλτιον.

KYN. Ἰκανὸν τοῦτο, εἰ καὶ σὺ φῆς ἐπὶ μηδενὶ χρησίμῳ γίνεσθαι τὰς θυσίας, εὐγνώμοσύνῃ δὲ τινι τῶν ἀνθρώπων τιμῶντων τὸ βέλτιον. Καίτοι εἰ τις τῶν σοφιστῶν ἐκείνων παρῇ, ἤρετ' ἂν σε καθ' ὅ τι βελτίους φῆς τοὺς θεοὺς, καὶ ταῦτα ὁμοδούλους τῶν ἀνθρώπων ὄντας καὶ ὑπὸ ταῖς αὐταῖς δεσποίναις ταῖς Μοῖραις τατομένους. Οὐ γὰρ ἀπογρήσει αὐτοῖς τὸ ἀθανάτους εἶναι, ὥς δι' αὐτὸ ἀμείνους δοκεῖν· ἐπεὶ τοῦτό γε μακρῶ χειρόν ἐστιν, εἰ γε τοὺς μὲν κἂν ὁ θάνατος ἐξ ἐλευθερίαν ἀφείλετο, ὑμῖν δὲ ἐς ἀπειρον ἐκπίπτει τὸ πρᾶγμα καὶ αἰδώς ἢ δουλεία γίνεταί ὑπὸ μακρῶ τῷ λίνῳ στρεφόμενῃ.

8. ZEYΣ. Ἄλλ', ὦ Κυνίσκε, τὸ αἰδίων τοῦτο καὶ ἀπειρον εὐδαίμον ἡμῖν ἐστὶ καὶ ἐν ἅπασιν ἀγαθοῖς ἡμέϊς βούμεν.

5. JUP. Nescio quid hæc sibi tuæ quæstiones velint.

CYN. Illud, Jupiter; et per ego te Parcas et Fatum obsecro, ne aspere neve iracunde audias me, quæ vera sunt, cum fiducia dicentem. Si enim ita se habent illa, et omnia in Parcarum potestate sunt, neque quicquam eorum, quæ semel illis placuere, a quoquam porro mutari potest: cujusnam rei gratia vobis sacrificamus homines, et hecatombas admovemus, precantes ut nobis contingant a vobis bona? Neque enim video, quid boni ad nos ab illo cultu redeat, si neque malorum depulsiones invenire nobis licet precibus, neque bonum quidquam divino munere nancisci.

6. JUP. Novi unde habeas argutas illas interrogationes; a sophistis illis sacerrimis, qui etiam providere nos hominibus negant. Illi enim præ impietate talia quærunt, et alios quoque, ne sacrificare velint aut precari, dehortantur, tanquam frustra sit: nos enim neque curam gerere eorum quæ apud vos agantur, neque omnino posse quicquam ad res terrestres. Verum non impune se auferent ejusmodi disputationes.

CYN. Non profecto, per illum Clothus fusum, Jupiter, non ab illis inductus ista te interrogavi: sed ipse noster sermo non habeo dicere quomodo progressus huc nobis evaserit, supervacanea esse sacrificia. Iterum autem, si videtur, paucis te rogabo: tu vero respondere ne graveris, et fac ut respondeas firmitus.

JUP. Roga, si satis tibi otii est ad sic delirandum.

7. CYN. Omnia ais a Parcis fieri?

JUP. Nempe.

CYN. In vestra autem potestate est mutare ista et retrahere?

JUP. Nequaquam.

CYN. Vis igitur inducam quod sequitur; an manifestum id est, etiam si non dixerò?

JUP. Manifestum id quidem. Verumtamen qui sacrificant, non tam indigentiae causa sacrificant, remunerationem quandam facientes et quasi ementes a nobis bona, quam alioquin honore præstantiorem naturam afficiunt.

CYN. Satis etiam hoc est, si tu quoque dicis, nullius utilitatis causa fieri sacrificia, sed benignitate quadam hominum, honore præstantiorem naturam afficientium. Quamquam si quis sophistarum illorum adesset, fortasse te interrogaret, quamnam re præstare dicas deos, idque quum hominum sint conservi, iisdem dominabus Parcis subjecti. Neque enim, quod immortales sunt, hoc ills suffecerit, ut ideo meliores videantur: quandoquidem multo hoc est deterius; ubi illos, si nihil aliud, at certe mors in libertatem asserit; vobis autem: in infinitum res exit, et æterna servitus oritur, quæ longo illo filo torqueatur.

8. JUP. Verum, Cynisce, ipsa illa æternitas et infinitas nobis est beatitudo plena, atque in bonis omnibus vivimus.

ΚΥΝ. Οὐχ ἅπαντες, ὦ Ζεῦ, ἀλλὰ διώρισταί καὶ παρ' ὑμῖν τὸ ποῖγμα καὶ πολλή ταραχὴ ἐνεστί· σὺ μὲν γὰρ εὐδαίμων, βασιλεὺς γὰρ εἶ καὶ δύνασαι ἀνασπᾶν τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν ὥσπερ ἱμονιᾶν καθείς· ὁ Ἥφαιστος δὲ χολῶς ἐστί καὶ βράναυσός τις καὶ πυρίτης τὴν τέχνην· ὁ Προμηθεὺς δὲ καὶ ἀνεσκολοπίσθη ποτέ. Τὸν γὰρ πατέρα σου τί ἂν λέγοιμι πεδότην ἔτι ἐν τῷ Ταρτάρῳ ὄντα; Καὶ ἔρᾶν δὲ ὑμᾶς φασὶ καὶ τιτρώσκεισθαι καὶ δουλεύειν ἐνίοτε παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ὥσπερ ἄμειβει καὶ τὸν σὸν ἀδελφὸν παρὰ τῷ Λαομέδοντι καὶ παρὰ τῷ Ἀδμήτῳ τὸν Ἀπόλλω. Ταῦτα δὲ μοι οὐ πᾶν εὐδαίμονα δοκεῖ, ἀλλ' εὐόκασιν ὑμῶν οἱ μὲν τινες εὐτυχεῖς τε καὶ εὐμοῖροι εἶναι, οἱ δ' εὐκαλιν' ἐγὼ γὰρ λέγειν, ὅτι καὶ ληστευεσθε ὥσπερ ἡμεῖς καὶ περισυλῆσθε ὑπὸ τῶν ἱεροσύλων καὶ ἐκ πλουσιωτάτων πενέστατοι ἐν ἀκαρεῖ γίγνεσθε· πολλοὶ δὲ καὶ κατεχωνεύθησαν ἤδη χρυσοὶ ἢ ἀργυροὶ ὄντες, οἱς τοῦτο εἴμαρτο δηλαδὴ.

9. **ΖΕΥΣ.** Ὅρα; ταῦτ' ἤδη ὑβριστικά, ὦ Κυνί-
σθε, φής· καὶ σοὶ ποτε μεταμελήσει αὐτῶν.

ΚΥΝ. Φεῖδου, ὦ Ζεῦ, τῶν ἀπειλῶν εἰδὼς οὐδὲν με πεισόμενον δ' τι μὴ καὶ τῇ Μοῖρᾳ πρὸ σοῦ ἔδοξεν· ἐπεὶ οὐδ' αὐτοὺς ἐκείνους δρῶ τοὺς ἱεροσύλους καλαζόμενους ἅπαντας, ἀλλ' οἱ γε πλεῖστοι διαφύγουσιν ὑμᾶς· οὐ γὰρ εἴμαρτο, οἶμαι, ἄλῳναί αὐτούς.

ΖΕΥΣ. Οὐκ ἔλεγον, ὥς ἄρ' ἐκείνων τις εἶ τῶν ἀνα-
ρούντων τὴν πρόνοιαν τῷ λόγῳ;

ΚΥΝ. Πάνυ, ὦ Ζεῦ, δέδicias αὐτούς, οὐκ οἶδα ὅτου
ἐνεκα πάντα γοῶν ὅσῳ ἂν εἴπω, ὑποπτέεις ἐκείνων
παιδεύματα εἶναι.

10. Ἐγὼ δὲ — παρὰ τίνος γὰρ ἂν ἄλλου τάληθές ἡ
παρὰ σοῦ μάθοιμι; — ἡδέως δ' ἂν καὶ τοῦτο ἐροίμην σε,
τίς ἡ Πρόνοια ὑμῖν αὕτη ἐστὶ, Μοῖρᾳ τις ἡ καὶ ὑπὲρ
ταύτην θεὸς ὥσπερ ἀρχοῦσα καὶ αὐτῶν ἐκείνων;

ΖΕΥΣ. Ἦδῃ σοὶ καὶ πρότερον ἔφην οὐ θεμιτὸν
εἶναι πάντα σε εἰδέναι. Σὺ δ' ἐν τι ἐν ἀρχῇ ἐρωτήσῃς
φήσας οὐ παύῃ τοσοῦτα πρὸς με λεπτολογούμενος· καὶ
δρῶ ὅτι σοὶ τὸ κεράλειόν ἐστι τοῦ λόγου, ἐπιδείξαι οὐ-
δενὸς ἡμᾶς προνοοῦντας τῶν ἀνθρωπίνων.

ΚΥΝ. Οὐκ ἐμὸν τοῦτο, ἀλλὰ σὺ μικρὸν ἐμπροσθεν
ἔφησθα τὰς Μοῖρας εἶναι τὰς ἅπαντα ἐπιτελούσας,
ἐκτὸς εἰ μὴ μεταμελεῖ σοὶ ἐκείνων καὶ μετατίθεσαι αὐ-
θις τὰ εἰρημένα καὶ ἀμφισβητεῖτε τῆς ἐπιμελείας πα-
ρυσάμενοι τὴν Εἰμαρμένην.

11. **ΖΕΥΣ.** Οὐδαμῶς, ἀλλ' ἡ Μοῖρα δι' ἡμῶν
ἕκαστα ἐπιτελεῖ.

ΚΥΝ. Μανθάνω· ὑπηρέται καὶ διάκονοί τινες τῶν
Μοιρῶν εἶναι φατε. Πλὴν ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐκείναι ἂν
εἴεν αἱ προνοοῦσαι, ὑμεῖς δὲ ὥσπερ σκευὴ τινὰ καὶ ἐρ-
γαλείᾳ ἐστέ αὐτῶν.

ΖΕΥΣ. Πῶς λέγεις;

ΚΥΝ. Ὡς περ, οἶμαι, καὶ τὸ σπᾶρνον τῷ τέκτονι
καὶ τὸ τρυπάνον συναργεῖ μὲν τι πρὸς τὴν τέχνην, οὐ-
δαὶς δ' ἂν εἰποι ὡς ταῦτα ὁ τεχνίτης ἐστίν, οὐδ' ἡ ναὺς
ἔργον τοῦ σκαπάρου ἢ τοῦ τρυπάνου, ἀλλὰ τοῦ νυπιογού-

CYN. Non omnes, Jupiter, sed diversa etiam apud vos ratio est, et multa inest confusio. Nam tu quidem beatus, qui rex sis, et possis terram cum mari attrahere velut puteali fune denisso : at Vulcanus claudus est, sellularius opifex et fuliginosus ; Prometheus etiam in alto affixus quondam. De patre enim tuo quid dicam, qui sit compeditus adhuc in Tartaro ? Aiunt autem vos amare etiam, et vulnerari, et servitutum servire interdum apud homines, ut nempe fratrem tuum Laomedonti, et Admeto Apollinem. Ista quidem non valde mihi videntur beata : sed verisimile hinc est quosdam vestrum fortunatos et felices esse ; alios autem contra. Omitto dicere quod etiam in latrones inciditis sicut nos, et spoliamini a sacrilegis, et ex ditissimis pauperum temporis momento fitis : multi adeo jam conflati sunt, aurei quum essent vel argentei ; quibus nempe id ipsum fato decretum fuerat.

9. **JUP.** Viden' ? ista jam, Cynisce, contumeliosa sunt quae dicis : atque erit forte quum te illorum penituerit.

CYN. Parce minis, Jupiter, quum scias nihil mihi even-
turum quod non Parcae ante te visum fuerit : quandoqui-
dem nec ipsos illos video sacrilegos puniri omnes ; sed plerique
vos effugiunt : neque enim, puto, capi illos in fatis est.

JUP. Nonne praedixi illorum te de grege esse, qui tol-
lunt disputando providentiam ?

CYN. Vehementer illos, Jupiter, metnis, nescio qua de
causa : quaecumque enim ego dico, illorum putas et disci-
plina esse.

10. Ego vero (a quonam enim alio verum quam a te
discam ?) libenter illud quoque te interrogaverim, quanam
illa vobis sit Providentia, Parcarumne una, an etiam major
illis dea, et illis ipsis tanquam imperans ?

JUP. Jam ante tibi dixi equidem, non fas esse scire te
omnia. At tu qui principio unum quiddam te interrogatu-
rum dixeras, non desinis minutis mihi nugae ejusmodi ob-
blaterare : et video caput tibi disputationis hoc esse, ut
ostendas nullam nos rerum humanarum curam agere.

CYN. Non meum hoc est ; sed tu paullo ante dicebas,
Parcae esse quae perficiant omnia : nisi forte pernitet te
illorum, et dicta illa tua retractas, disceptantibus vobis de
cura rerum et Fatum ab ea repellentibus.

11. **JUP.** Nequaquam : sed per nos Fatum omnia per-
petrat.

CYN. Percipio : ministros et famulos quosdam Parcarum
vos esse dicitis. Verumtamen sic quoque illae fuerint quae
provident ; vos autem velut vasa quaedam illarum et in-
strumenta estis.

JUP. Quid ais ?

CYN. Puto quemadmodum securis fabro et terebra con-
ferunt illa quidem aliquid ad artem, nemo vero hac esse
dixerit artificem ; neque navis opus est securis aut terebrae,
sed naupegi : eadem ratione, quod architectatur hanc ma-

ἀνάλογον τοῖνυν ἡ μὲν ναυπηγουμένη ἕκαστα ἡ Εἰμαρμένη ἐστίν, ὑμεῖς δὲ ἄρα τρύπανα καὶ σκεπαρνὰ ἐστε τῶν Μοιρῶν· καὶ, ὡς εἴποιεν, οἱ ἄνθρωποι δέον τῇ Εἰμαρμένῃ θύειν καὶ παρ' ἐκείνης αἰτεῖν τάγαθὰ, οἱ δ' ἐφ' ὑμᾶς ἵασι προσόδοις καὶ θυσίαις γεραίροντες· οἱ δ' οὐδὲ τὴν Εἰμαρμένην τιμῶντες ἂν ἐς δέον αὐτὸ ἐπραττον· οὐ γὰρ οἶμαι δυνατόν εἶναι οὐδὲ αὐταῖς ἐτι ταῖς Μοίραις ἀλλάξαι τι καὶ μετατρέφαι τῶν ἐξ ἀρχῆς δοξάντων περὶ ἐκάστου· ἡ γοῦν Ἀτροπος οὐκ ἀνάσχοιτ' ἂν, εἰ τις ἐς τὸ ἐναντίον στρέψει τὸν ἀτρακτον ἀναλύων τῆς Κλωθοῦς τὸ ἔργον.

12. ΖΕΥΣ. Σὺ δ' ἤδη, ὦ Κυνίσκε, οὐδὲ τὰς Μοίρας τιμᾶσθαι πρὸς τῶν ἀνθρώπων ἀξίους; ἀλλ' εἰσας ἅπαντα συγγεῖν προαιρεῖσθαι. Ἡμεῖς δὲ εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου ἐνεκα, τοῦ γε μαντεύεσθαι καὶ προμηνύειν ἕκαστα τῶν ὑπὸ τῆς Μοίρας κεκυρωμένων δικαίως τιμώμεθ' ἂν.

ΚΥΝ. Τὸ μὲν ὅλον, ἄχρηστον, ὦ Ζεῦ, προειδέναι τὰ μέλλοντα οἷς γε τὸ φυλάσσειν αὐτὰ πάντως ἀδύνατον· ἐκτὸς εἰ μὴ τοῦτο φῆς, ὡς δὲ προμαθὼν ὅτι ὑπὸ αἰχμῆς σιδηρᾶς τεθνήσκειται δύναται· ἂν ἐκφυγεῖν τὸν θάνατον ἐγκλεισάμενος ἑαυτὸν· ἀλλ' ἀδύνατον· ἐξάξει γὰρ αὐτὸν ἡ Μοῖρα κυνηγετήσοντα καὶ παραδώσει τῇ αἰχμῇ· καὶ ὁ Ἀδραστος ἐπὶ τὸν σὺν ἀφείς τὴν λόγχην ἐκείνου μὲν ἀμαρτήσεται, φονεύσει δὲ τὸν τοῦ Κροίσου παῖδα, ὡς ἂν ἀπ' ἰσχυρᾶς ἐντολῆς τῶν Μοιρῶν φερόμενου τοῦ ἀκοντίου ἐπὶ τὸν νεανίσκον.

13. Τὸ μὲν γὰρ τοῦ Λαίου καὶ γελοῖον, τὸ,

Μὴ σπείρε τέκνον ἄλσκα δαιμόνων βίᾳ·
εἰ γὰρ τεκνώσεις (φῆσι) παῖδ', ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς·

περιττὴ γὰρ, οἶμαι, ἡ παραινέσις πρὸς τὰ πάντως οὕτω γενήσμενα. Τοιγάρτοι μετὰ τὸν χρησμόν καὶ ἐσπεῖρε καὶ ὁ φύς ἀπέκτεινε. Ὡστε οὐχ ὄρω ἀνθ' ὅτου ἀπαίτεῖτε τὸν μισθὸν ἐπὶ τῇ μαντικῇ.

14. Ἐὼ γὰρ λέγειν, ὡς καὶ ἀμυρίδοξα καὶ ἐπαμφοτερίζοντα τοῖς πολλοῖς ᾠρᾶν εἰώθατε οὐ πᾶν ἀποσαφῶντες εἰ ὁ τὸν Ἄλυν διαβάς τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν καταλύσει ἢ τὴν τοῦ Κύρου· ἄμφω γὰρ δύναται ὁ χρησμός.

ΖΕΥΣ. Ἦν τις, ὦ Κυνίσκε, τῇ Ἀπόλλωνι ὀργῆς αἰτία κατὰ τοῦ Κροίσου, διότι ἐπέειρα ἐκεῖνος αὐτὸν ἀρνεῖα χρεᾶ καὶ χελώνων ἐς τὸ αὐτὸ εἶλιν.

ΚΥΝ. Ἐγρῆν μὲν μηδὲ ὀργίζεσθαι θεὸν ὄντα· πλὴν ἀλλὰ καὶ τὸ ἐξαπατηθῆναι τῷ Λυδῷ ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ ἐπέμρωτο, οἶμαι, καὶ ἄλλως τὸ μὴ σαφῶς ἀκοῦσαι τὰ μέλλοντα ἡ Εἰμαρμένη ἐπέκλωσεν. Ὡστε καὶ ἡ μαντικὴ ὑμῶν ἐκείνης ἔργον ἐστίν.

15. ΖΕΥΣ. Ἡμῖν δὲ οὐδὲν ἀπολείπεις, ἀλλὰ μάτην θεοὶ ἐσμεν οὔτε πρόνοιάν τινα ἐσπερόμενοι ἐς τὰ πράγματα οὔτε τῶν θυσιῶν ἀξίως καθάπερ τρύπανα ὡς ἀληθῶς καὶ σκεπαρνὰ; Καὶ μοι δοκεῖς εἰκότως μοι καταφρονεῖν, ὅτι κεραυνὸν, ὡς ὄρεᾷ, διηγκυλωμένους ἀνέχομαι σε τοσαῦτα καθ' ἡμῶν διεξιόντα.

ΚΥΝ. Βάλλε, ὦ Ζεῦ, εἰ μοι καὶ κεραυνῷ πληγῇ-

gnam navim, Fatum est; vos autem nimirum secures Parcarum estis ac terebrae. Et, ut apparet, homines, quum Fato sacra facienda essent et ab illo petenda bona, illi vero ad vos eunt, salutationibusque vos et sacrificiis colunt: sed neque si Fatum colerent, recte illi hoc facerent; neque enim, puto, ipsis etiam Parcis integrum est mutare et aliorum convertere quicquam eorum, quae ab initio inde de unaquaque re decreta sunt: non patiaturs certe Atropos (Immutabilis), si quis in contrarium torquere velit fusum et Clothonis opus resolvere.

12. JUP. Tu jam, Cynisce, ne Parcas quidem coli ab hominibus aequum censes? imo hoc agere videris, uti confundas omnia. At nos, si vel nulla alia, ea certe causa honoremur merito, quod vaticinamur, et quae rata sunt apud Parcam singula praedicimus.

CYN. In universum quidem inutile est, Jupiter, praescire futura illis, quibus negatum plane sit illa cavere: nisi forte hoc dicas, illum qui didicerit a mucrone ferri se moriturum, effugere mortem includendo se posse. Sed fieri non potest: educet enim illum Fatum, ut venetur, et mucroni tradet; et Adrastus, emissa in aprum hasta, ab illo aberrabit, interficiet autem Croesi filium, quum velut a validiori Parcarum imperio feratur hasta in juvenem.

13. Quin illud de Laio etiam ridiculum est,

Ne sparge sulcum liberum, vetant dei:
nam si crearis (ait), te necabit filius.

Supervacanea enim, puto, admonitio in his quae omnino ita futura sunt. Igitur post oraculum et seminavit et, qui natus est, ipsum interfecit. Itaque non video quo nomine mercedem vestrorum vaticiniorum repetatis.

14. Mitto enim dicere quam obliqua, quam ambigua respondere vulgo soleatis, non satis declarantes, suumne ille, qui Halyn transierit, an Cyri imperium eversurus sit: nam utrumque significat oraculum.

JUP. Erat quaedam, Cynisce, Apollini irae causa contra Cresum, quod illum tentaverat coquendis una agnibus et testudinis carnibus.

CYN. Oportebat quidem, si deus est, minime irasci: sed nimirum fatale, puto, fuerat Lydo, ab oraculo ut deciperetur: et alioqui Fatum illud neverat, ne dilucide futura intelligeret. Itaque vestra etiam illa divinatio istius est opus.

15. JUP. Nobis autem nihil relinquis, sed frustra dii sumus, neque providentiam adhibemus rebus, neque digni sumus victimis, ut terebrae nimirum aut secures? Et merito videris me contemnere, quod fulmine, ut vides, jam ad jaculum parato astans fero te ista contra nos disputantem.

CYN. Feri, Jupiter, si mihi fatale est fulmine percuti:

ναι εἰμαρται, καὶ σὲ οὐδὲν αἰτιάσομαι τῆς πληγῆς, ἀλλὰ τὴν Κλωθὴν τὴν διὰ σοῦ τιτρώσκουσαν· οὐδὲ γὰρ τὸν κεραυνὸν αὐτὸν φαίην ἂν μοι αἴτιον γενέσθαι τοῦ τραύματος. Πλὴν ἐκεῖνό γε ὑμᾶς ἐρήσομαι καὶ σὲ καὶ τὴν Εἰμαρμένην· σὺ δὲ μοι καὶ ὑπὲρ ἐκείνης ἀπόκριναί· ἀνέμνησας γὰρ με ἀπειλήσας.

16. Τί δήποτε τοὺς ἱεροσύλους καὶ ληστὰς ἀφέντες καὶ τοσοῦτους ὑβριστὰς καὶ βιαίους καὶ ἐπιόρκους δρῶντινα πολλάκις κεραυνοῦτε ἢ λίθον ἢ νεὼς ἰστὸν οὐδὲν ἀδικούσης, ἐνίοτε δὲ χρηστὸν τινα καὶ ὅσιον ὁδοιπόρον; τί σιωπᾶς, ὦ Ζεῦ; ἢ οὐδὲ τοῦτο θέμις εἶδέναι με;

ΖΕΥΣ. Οὐ γὰρ, ὦ Κυνίσκε. Σὺ δὲ πολυπράγμων τις εἶ καὶ οὐκ οἶδ' ὅθεν ταῦτα ἤκεις μοι συμπεφορηκώς.

ΚΥΝ. Οὐκοῦν μὴδὲ ἐκεῖνο ὑμᾶς ἔρωμαι, σέ τε καὶ τὴν Πρόνοιαν καὶ τὴν Εἰμαρμένην, τί δήποτε Φωκίων μὲν δ' χρηστὸς ἐν τοσαύτῃ πενίᾳ καὶ σπάνει τῶν ἀναγκαίων ἀπέθανε καὶ Ἀριστείδης πρὸ αὐτοῦ, Καλλίας δὲ καὶ Ἀλκιβιάδης, ἀκόλαστα μεράκια, ὑπερεπλούτουν καὶ Μειδίας δ' ὑβριστὴς καὶ Χάρων δ' Αἰγινήτης, κίναιδος ἄνθρωπος, τὴν μητέρα λιμῶι ἀπεκτονῶς, καὶ πάλιν Σωκράτης μὲν παρεδόθη τοῖς ἑνδεκα, Μέλητος δὲ οὐ παρεδόθη, καὶ Σαρδανάπαλλος μὲν ἐδασίλευε θῆλος ὢν, Περσῶν δὲ τοσοῦτοι καλοὶ κάγαθοι ἄνδρες ἀνεσκολοπίζοντο πρὸς αὐτοῦ, διότι μὴ ἤρεσκοντο τοῖς γιγνομένοις;

17. Ἵνα ὑμῖν μὴ τὰ νῦν λέγω καθ' ἕκαστον ἐπεξών, τοὺς μὲν πονηροὺς εὐδαιμονοῦντας καὶ τοὺς πλεονέχτας, ἀγομένους δὲ καὶ φερομένους τοὺς χρηστοὺς ἐν πενίᾳ καὶ νόστοι καὶ μυρίοις κακοῖς πιεζομένους.

ΖΕΥΣ. Οὐ γὰρ οἶσθα, ὦ Κυνίσκε, ἡλικίας μετὰ τὸν βίον οἱ πονηροὶ τὰς κολάσεις ὑπομένουσιν, ἢ ἐν ὧσιν οἱ χρηστοὶ εὐδαιμονίᾳ διατρίβουσιν;

ΚΥΝ. Ἄδην μοι λέγεις καὶ Τιτυοὺς καὶ Ταντάλους. Ἐγὼ δὲ, εἰ μὲν τι καὶ τοιοῦτόν ἐστιν, εἰσομαι τὸ σαφὲς ἐπειδὴν ἀποθάνω· τὸ δὲ νῦν ἔχον ἐβουλόμην τὸν ὁποσονοῦν χρόνον τοῦτον εὐδαιμόνους διαβιῶν ὑπὸ ἐκκαίδεκα γυπῶν κείρεσθαι τὸ ἥπαρ ἀποθανών, ἀλλὰ μὴ ἐνταῦθα διψήσας ὥσπερ ὁ Τάνταλος ἐν μακάρων νήσοις πίνειν μετὰ τῶν ἡρώων ἐν τῷ Ἥλυσίῳ λειμῶνι κατακείμενος.

18. ΖΕΥΣ. Τί φῆς; ἀπιστεῖς εἶναι τινὰς κολάσεις καὶ τιμὰς καὶ δικαστήριον, ἐνθα δὲ ἐξετάζεται ὁ ἑκάστου βίος;

ΚΥΝ. Ἀκούω τινὰ Μίνωα Κρήτα δικάζειν τὰ τοιαῦτα· καὶ μοι ἀπόκριναί τι καὶ ὑπὲρ ἐκείνου· σὺ γὰρ οὐδὲ εἶναι λέγεται.

ΖΕΥΣ. Τί δ' αὐτὸν ἐρωτᾷς, ὦ Κυνίσκε;

ΚΥΝ. Τίνας κολάζει μάλιστα;

ΖΕΥΣ. Τοὺς πονηροὺς δηλαδὴ, οἷον ἀνδροφόνους καὶ ἱεροσύλους.

ΚΥΝ. Τίνας δὲ παρὰ τοὺς ἡρώας ἀποπέμπει;

ΖΕΥΣ. Τοὺς ἀγαθοὺς τε καὶ ὁσίου καὶ κατ' ἀρετὴν βεβιωκότας.

nec te plagæ illius nomine accusabo, sed vulnerantem per te Clotho: scilicet ne ipsum quidem fulmen causam mihi vulneris fuisse dicam. Verum illud certe vos rogaverim, te pariter ac Fatum; tu autem mihi et pro illo responde; ad monuisti enim me minis tuis.

16. Qui tandem, omissis sacrilegis et latronibus, totque contumeliosis violentis, et perjuris hominibus, quercum sæpe quandam fulminatis, aut lapidem, aut navis malum, quæ nihil mali fecerit; interdum etiam bonum quandam et sanctum viatorem? Quid taces, Jupiter? numquid hoc etiam me scire nefas est?

JUP. Enimvero nefas. At tu curiosulus es, et istis omnibus nescio unde corrasis huc mihi venis.

CYN. Igitur neque illud vos interrogaverim, teque et Providentiam et Fatum, qui tandem Phocion ille vir bonus in tanta paupertate et necessariorum penuria mortuus sit, atque ante ipsum Aristides; Callias autem et Alcibiades, corrupti adolescentuli, abundarint divitiis, et insolens ille Midias, et Charops Æginetes, cinædus, quique suam matrem fame interemit; et rursus Socrates undecimviris capitalibus traditus sit, Melitus autem traditus non sit; et Sardanapalus, effeminatus homo, regnaverit, Persarum vero tot præclari et boni viri in palum ab illo acti sint, quod præsens rerum status illis displiceret?

17. Ne vobis præsentia dicam percurrens singula, malos homines atque avaros, eosdem esse felices; agi autem et ferri bonos viros, paupertate et morbis et malis sexcentis oppressos.

JUP. Numne ignoras, Cynisce, quanta post hanc vitam supplicia mali sustineant, aut quanta in felicitate versentur boni?

CYN. Inferos mihi narras, et Tityos, et Tantalos. Equidem, sitne tale quicquam, dilucide sciam quum ero mortuus: ut autem nunc res sunt, optem, ea lege hoc quantumcunque est temporis feliciter transigere, ut mortui jecur a sedecim vulturibus tondeatur; sed nolim ea conditione Tantali instar hic sitire, ut in Beatorum insulis, in Elysio prato accumbens cum heroibus bibam.

18. JUP. Quid ais? non credis esse pœnas quasdam et præmia, et iudicium, ubi vita uniuscujusque examinetur?

CYN. Audio a Minœ quodam Cretensi iudicari talia. Et responde mihi etiam aliquid de illo; tuus enim esse filius dicitur.

JUP. Quid vero de illo interrogas, Cynisce?

CYN. Quosnam punit maxime?

JUP. Malos nempe, velut homicidas et sacrilegos.

CYN. Quos autem dimittit ad heroas?

JUP. Bonos ac sanctos, et qui cum virtute vixerunt.

KYN. Τίνος ἔνεκα, ὦ Ζεῦ;
ZEYΣ. Διότι οἱ μὲν τιμῆς, οἱ δὲ κολάσεως ἄξιον.
KYN. Εἰ δέ τις ἀκούσιόν τι δεινὸν ἐργάσαίτο, κο-
 λάζεσθαι καὶ τοῦτον δίκαιοι;
ZEYΣ. Οὐδαμῶς.
KYN. Οὐδ' ἄρα εἰ τις ἄκων τι ἀγαθὸν ἔδρασεν, οὐδὲ
 τοῦτον τιμᾶν ἀξιώσειεν ἄν;
ZEYΣ. Οὐ γὰρ οὖν.
KYN. Οὐδένα τοίνυν, ὦ Ζεῦ, οὔτε τιμᾶν οὔτε κο-
 λάζειν αὐτῷ προσήκει.
ZEYΣ. Πῶς οὐδένα;
KYN. Ὅτι οὐδὲν ἐκόντες οἱ ἄνθρωποι ποιοῦμεν,
 ἀλλὰ τινι ἀνάγκῃ ἀφύκτωρ κεχελευσμένοι, εἰ γε ἀληθῆ
 ἐκεῖνά ἐστι τὰ ἐμπροσθεν ὁμολογημένα, ὥς ἡ Μοῖρα
 πάντων αἰτία· καὶ ἣν φονεύῃ τις, ἐκεῖνη ἐστὶν ἡ φο-
 νεύουσα, καὶ ἣν ἱεροσυλῇ, προστεταγμένον αὐτῷ δρᾶν.
 Ὡστε εἰ γε τὰ δίκαια ὁ Μῖνως δικάζειν μέλλοι, τὴν
 Εἰμαρμένην ἀντὶ τοῦ Σισύφου κολάσεται καὶ τὴν Μοῖ-
 ραν ἀντὶ τοῦ Ταντάλου· τί γὰρ ἐκεῖνοι ἡδίκησαν πει-
 σθέντες τοῖς ἐπιτάγμασιν;

19. **ZEYΣ.** Οὐκέτ' οὐδ' ἀποκρίνεσθαί σοι ἄξιον
 τοιαῦτα ἐρωτῶντι· θρασὺς γὰρ εἶ καὶ σοφιστής. Καί σε
 ἀπειμὶ ἤδη καταλιπών.

KYN. Ἐδεόμην μὲν εἶτι καὶ τοῦτο ἐρέσθαι σε, ποῦ
 αἱ Μοῖραι διατρίβουσιν ἢ πῶς ἐφικνοῦνται τῇ ἐπιμελείᾳ
 τῶν τοσούτων ἐς τὸ λεπτότατον, καὶ ταῦτα τρεῖς οὔσαι;
 ἐπίπονον γάρ τινα καὶ οὐκ εὐμοιρόν μοι δοκοῦσι βιοῦν
 τὸν βίον τοσαῦτα ἔχουσαι πράγματα καὶ, ὥς ἔοικεν,
 οὐ πάνυ οὐδὲ αὐταὶ ὑπὸ χρηστῇ Εἰμαρμένῃ ἐγεννήθη-
 σαν. Ἐγὼ γοῦν, εἰ μοι αἵρεσις δοθείη, οὐκ ἂν ἄλλα-
 ξαίμην πρὸς αὐτὰς τὸν ἑαυτοῦ βίον, ἀλλὰ ἐλοιμην ἂν
 εἶτι πενέστερος διαβιῶναι ἥπερ καθῆσθαι κλώθων ἄτρα-
 κτον τοσούτων πραγμάτων μεστὸν, ἐπιτηρῶν ἕκαστα. Εἰ
 δὲ μὴ βράδιόν σοι ἀποκρίνασθαι πρὸς αὐτὰ, ὦ Ζεῦ, καὶ
 τούτοις ἀγαπήσαμεν οἷς ἀπεκρίνω· ἱκανὰ γὰρ ἐμφανίσαι
 τὸν περὶ τῆς Εἰμαρμένης καὶ Προνοίας λόγον· τὰ λοιπὰ
 δ' ἴσως οὐχ εἴμαρτο ἀκοῦσαι μοι.

XLIV.

ZEYΣ ΤΡΑΓΩΔΟΣ.

1. **ΕΡΜΗΣ.** Ὁ Ζεῦ, τί σύννοος κατὰ μῖνας σαυτῷ λαλεῖς,
 ὠχρός, περιπατῶν, φιλοσόφῳ τὸ χρῶμ' ἔχων;
 ἐμοὶ προσάνθου, λαβέ με σύμβουλον πόνων,
 καὶ καταφρονήσης οἰκέρου φλυαρίας.
ΑΘΗΝΗ. Ναὶ πάτερ ἡμέτερε, Κρονίδη, ὑπάτε κρειόντων,
 γουνοῦμαι σε θεὰ γλαυκῶπις, τριτογένεια,
 ἑξάδα, μὴ κεῖθε νόφ, ἵνα εἰδομεν ἤδη,
 τίς μῆτις δάκνει σε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν,
 ἢ τί βαρὺ στενάρχει ὠχρός τέ σου εἰλε παρείας;
ZEYΣ. Οὐκ ἐστὶν οὐδὲν δεινὸν ὧδ' εἰπεῖν ἔπος,
 οὐδὲ πάθος οὐδὲ συμφορὰ τραγῳδική,
 ἧς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἡ θεῶν φύσις.
ΑΘΗΝΗ. Ἀπόλλων, οἷς προμοίους ἀρχεῖ λόγου.

CYN. Cur hoc, Jupiter?
JUP. Quod alteri præmio, poena autem alteri digni sunt.
CYN. Si quis vero involuntarium malum fecerit, puniri-
 ne hunc etiam æquum putat?
JUP. Nequaquam.
CYN. Nec igitur, si quis præter voluntatem boni quic-
 quam fecerit, præmio afficiendum talem arbitrat?
JUP. Nempe.
CYN. Itaque neminem, Jupiter, neque præmio afficere,
 neque poena illi convenit.
JUP. Quomodo neminem?
CYN. Quia nihil voluntate nostra facimus homines, sed
 inevitabilis cujusdam necessitatis imperio adacti, si quidem
 verum est, de quo ante inter nos convenit, Parcam esse
 causam omnium : et si quis cædem faciat, illa est quæ
 fecit; et si sacrilegium committat, imperata facit. Igitur
 si quidem juste judicare Minos voluerit, Fatum puniet pro
 Sisypho, et Parcam pro Tantalō : quid enim injuste fecerunt
 illi, obsecuti imperiis?

19. **JUP.** Nec responsione jam porro dignus es, qui talia
 interrogas : audax enim es et sophista. Itaque jam re-
 licto te discedo.

CYN. Operæ mihi erat etiam illud adhuc te rogare, ubi
 versentur Parcæ, et quomodo pares esse curationi tot tan-
 tarumque rerum ad minutias usque possint; idque quum tres
 modo sint : laboriosam enim quandam nec nimis beatam
 mihi vitam videntur agere, quæ tot sustineant negotia; et
 ut videtur, Fato ipsæ non valde propitio natæ sunt. Equi-
 dem, si detur mihi optio, non permutaverim meam cum
 illis vitam, sed vel pauperior etiam vivere præoptaverim,
 quam sedere fœdum torquens tot rerum plenum, et intentus
 omnibus. Si vero tibi facile non est, Jupiter, respondere
 ad hæc, etiam illis, quæ respondisti, contenti erimus, ut
 quæ sufficiant ad explicandam illam de Fato et Providentia
 disputationem : reliqua audire fortasse fatale mihi non
 fuit.

XLIV.

JUPITER TRAGÆDUS.

1. **MERCURIUS.** Pater, quid loquere tristis ita solus tibi,
 pallidus, inambulans, colore philosophi?
 ad me referto, me sume ægritudinis
 socium tuæ, ne sperne nugæ servoli.
MINERVA. Ela pater noster, Saturnie, maxime regum,
 supplex te veneror Trilonia, casta Pallas,
 eloquere, o, neu mente preme, ut cognoscere detur,
 quod tibi consilium rodal præcordia mentemque :
 aut grave quid gemis? aut pallor cur occupat ora?
JUPITER. Non est oratio ulia tam dictu gravis,
 non est ærumna, aut calamitas tragœdica,
 cujus deum natura onus non sentiat.
MIN. Apollo! quali exorsus es proemio?

ΖΕΥΣ. Ὡ παγκράτιστα χθόνια γῆς παιδεύματα,
σύ τ', ὦ Προμηθεῦ, οἶά μ' εἰργασαι κακά.
ΑΘΗΝΗ. Τί δ' ἐστί; πρὸς χορὸν γὰρ οἰκείων ἐρεῖς.
ΖΕΥΣ. Ὡ μεγαλοσμάραγου στεροπαῖς βοίζημα, τί βέβηκες;

ΗΡΑ. Κοίμεισιν ὄργαν, εἰ μὴ κωμωδίαν, ὦ Ζεῦ,
δυνάμεθα ὑποκρίνεσθαι μηδὲ βραβυδεῖν ὥσπερ οὗτοι
μηδὲ τὸν Εὐριπίδην ὅλον καταπεπώκαμεν, ὥστε σοι
ὑποδραματουργεῖν.

2. Ἀγνοεῖν ἡμᾶς νομίζεις τὴν αἰτίαν τῆς λύπης
ἥτις ἐστὶ σοι;

ΖΕΥΣ. Οὐκ οἶσθ', ἐπεὶ τοι κἂν ἐκώκυες μέγα.

ΗΡΑ. Οἶδα τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ὧν πάσχεις ὅτι
ἐρωτικὸν ἐστίν· οὐ μὴν κωκῶω γε ὑπὸ ἔθους ἤδη πολ-
λάκις ὑβρισθεῖσα ὑπὸ σοῦ τὰ τοιαῦτα. Εἰκὸς γοῦν
ἦτοι Δανάην τινὰ ἢ Σεμέλην ἢ Εὐρώπην αὐθις εὐρόντα
σε ἀνίστασθαι ὑπὸ τοῦ ἔρωτος, εἴτα βουλεύεσθαι ταῦρον
ἢ σάτυρον ἢ χρυσὸν γενόμενον ῥυτῆναι διὰ τοῦ δρόφου
εἰς τὸν κόλπον τῆς ἀγαπωμένης· τὰ σημεῖα γὰρ ταῦτα,
οἱ στεναγμοὶ καὶ τὰ δάκρυα καὶ τὸ ὥχρον εἶναι, οὐκ
ἄλλου τοῦ ἢ ἐρῶντός ἐστιν.

ΖΕΥΣ. Ὡ μακαρία, ἥτις ἐν ἐρωτι καὶ ταῖς τοιαύ-
ταις παιδιαῖς οἶσι τὰ πράγματα ἡμῖν εἶναι.

ΗΡΑ. Ἀλλὰ τί ἄλλο, εἰ μὴ τοῦτο, ἀνιῇ σε Δία
δύνα;

3. **ΖΕΥΣ.** Ἐν ἐσχάτοις, ὦ Ἥρα, τὰ θεῶν πρά-
γματα, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, ἐπὶ ξυροῦ νῦν ἔστη-
κεν, εἴτε χρὴ τιμᾶσθαι ἡμᾶς ἔτι καὶ τὰ γέρα ἔχειν
τάν τῇ γῇ εἴτε καὶ ἡμελῆσθαι παντάπασι καὶ τὸ μη-
δὲν εἶναι δοκεῖν.

ΗΡΑ. Μῶν ἢ γίγαντάς τινας αὐθις ἡ γῇ ἔρυσεν, ἢ
οἱ Τιτῆνες διαρρήξαντες τὰ δεσμὰ καὶ τῆς φρουρᾶς ἐπι-
κρατήσαντες αὐθις ἡμῖν ἐναντία αἰρονται τὰ δπλα;

ΖΕΥΣ. Θάρσει, τὰ νέρθεν ἀσφαλῶς ἔχει θεοῖς.

ΗΡΑ. Τί οὖν ἄλλο δεινὸν ἂν γένοιτο; οὐχ ὁρῶ γάρ,
ὅτε μὴ τὰ τοιαῦτα παραλυπεῖ, ἐφ' ὅτῳ Πῶλος ἢ Ἄρι-
στόδημος ἀντὶ Διὸς ἡμῖν ἀναπέζηνας.

4. **ΖΕΥΣ.** Τιμοκλῆς, ὦ Ἥρα, ὁ Στωϊκὸς καὶ Δᾱ-
μις ὁ Ἐπικούρειος χθές, οὐκ οἶδ' ὅθεν στίσιν ἀρξάμε-
νου τοῦ λόγου, προνοίας πέρι διελεγέσθην παρόντων
μάλα συγχῶν καὶ δοκίμων ἀνθρώπων, ὅπερ μάλιστα
ἡνίασέ με· καὶ ὁ μὲν Δᾱμις οὐτ' εἶναι θεοὺς ἔφασκεν
οὐθ' ὅπως τὰ γιγνόμενα ἐπισκοπεῖν ἡ διατάττειν, ὁ Τι-
μοκλῆς δὲ ὁ βέλτιστος ἐπειρᾶτο συναγωνίζεσθαι ἡμῖν·
εἴτα ὄχλου πολλοῦ ἐπιρρυέντος οὐδὲν πείρας ἐγένετο τῆς
ξυνουσίας· διελύθησαν γὰρ ἑσαυθοῖς ἐπισκέψεσθαι τὰ
λοιπὰ συνθέμενοι, καὶ νῦν μετέωροι πάντες εἰσὶ πρὸς
τὴν ἀχρόασιν, ὁπότερος κρατήσει καὶ ἀληθέστερα δόξει
λέγειν. Ὅρῃτε τὸν κίνδυνον, ὥς ἐν στενῷ παντάπασι
τὰ ἡμέτερα, ἐν ἐνὶ ἀνδρὶ κινδυνευόμενα; καὶ δυοῖν ὁζ-
νεον ἢ παρεωρεῖσθαι ἀνάγκη ὀνόματα εἶναι μόνον δό-
ξαντας ἢ τιμᾶσθαι ὥς πρὸ τοῦ, ἣν ὁ Τιμοκλῆς ὑπέρσχη
λέγων.

JUP. O pessimæ artes, tartareum in terra scelus,
tuque, o Prometheus, quis me affectisti malis!

MIN. Quid est? choro tu loquere enim domestico.

JUP. Magnicrepi o tonitru stridor, jam tempus agendi est.

JUNO. Compesce impetum, Jupiter, si non comœdias
agere aut poemata recitare sicut isti possumus, neque Eu-
ripidem totum devoravimus, ut subservire fabulæ tuæ
queamus.

2. Ignorare nos putas causam tui doloris quæ sit?

JUP. Non nosti: cuncta nam misceres fletibus.

JUN. Novi caput eorum quæ te perturbant: amatorium
quiddam est: nec tamen ploro, consuetudine quadam, quum
sæpe jam talibus in rebus contumelia me læseris. Credi-
bile nimirum est, Danaen quandam, aut Semelen, aut Eu-
ropen te reperisse denuo, cujus amore crucieris; deinde
consilia te agitare, taurusne velis an satyrus fieri, an aurum
et per tegulas influere in sinum amasiæ: signa quippe ista,
gemitus, lacrimæ, pallor, non alius hominis quam amantis
sunt.

JUP. O beata, quæ in amore et ejusmodi lusibus res no-
stras versari existimes.

JUN. Verum quid aliud nisi hoc te angit, qui sis Jupiter?

3. **JUP.** In ultimis, Juno, periculis versantur res deo-
rum, et in novacula, quod est in proverbio, consistit, opor-
teatne nos coli adhuc et honores habere in terra, an negligi
prorsus et plane nihil esse videri.

JUN. Numquid gigantes quosdam Terra rursus genuit; an
Titanes ruptis vinculis custodibusque superatis rursus ini-
mica nobis arma capiunt?

JUP. Quiesce: tuta sunt divina ab inferis.

JUN. Quid igitur aliud terribile possit accidere? neque
enim video, nisi talia te dolore afficiant, ob quam rem Po-
lus nobis aut Aristodemus pro Jove prodieris.

4. **JUP.** Timocles, Juno, Stoicus, et Epicureus Damis
heri, nescio unde orto illis sermone, de providentia disputa-
runt, præsentibus quamplurimis et probatis hominibus,
quod quidem vel maxime molestum mihi fuit. Ac Damis
quidem nec esse deos dixit, neque omnino ea quæ sunt
inspicere aut ordinare; optimus autem vir Timocles cau-
sam agere studebat nostram: tum ubi populus confluxerat
multus, exitum non habuit colloquium: discesserunt enim,
condicto reliqua postridie se consideraturos. Et jam suspen-
si omnes sunt expectatione audiendi, uter superior sit fu-
turus et veriora dicere visurus. Videtin' periculum, quam
in angusto sint omnino res nostræ, et in homine uno peri-
clitentur? atque alterutrum horum necesse est, aut despic-
i nos et nomina tantum videri, aut honorari, ut olim, si
dicendo Timocles superaverit.

5. HPA. Δεινὰ ταῦτα ὡς ἀληθῶς, καὶ οὐ μάτην, ὦ Ζεῦ, ἐπετραγώδεις αὐτοῖς.

ZEYΣ. Σὺ δ' ὦφου Δαναῆς τινὸς ἢ Ἀντιόπης εἶναι μοι λόγον ἐν ταράχῃ τοσούτῃ. Τί δ' οὖν, ὦ Ἑρμῇ καὶ Ἥρᾳ καὶ Ἀθηνᾷ, πράττομεν ἄν; ζυευρίσκετε γὰρ καὶ αὐτοὶ τὸ μέρος.

ΕΡΜ. Ἐγὼ μὲν ἐπὶ τὸ κοινόν φημι δεῖν τὴν σκέψιν ἐπενεγκεῖν ἐκκλησίαν συναγαγόντα.

HPA. Κάμοι ταῦτα ξυδοκεῖ ἄπερ καὶ τούτῳ.

ΑΘΗΝ. Ἄλλ' ἐμοὶ μὲν τάναντία δοκεῖ, ὦ πάτερ, μὴ ξυνταράττειν τὸν οὐρανὸν μηδὲ δῆλον εἶναι θορυβούμενον τῷ πράγματι, πράττειν δὲ ἰδίᾳ ταῦτα, ἐξ ὧν κρατήσῃ μὲν ὁ Τιμοκλῆς λέγων, ὁ Δᾶμις δὲ καταγελασθεὶς ἄπεισιν ἐκ τῆς συνουσίας.

ΕΡΜ. Ἄλλ' οὔτε ἀγνοηθήσεται ταῦτα, ὦ Ζεῦ, ἐν φανερῷ γενομένης τῆς ἐρίδος τοῖς φιλοσόφοις, καὶ σὺ δόξεις τυραννικὸς εἶναι μὴ κοινοῦμενος περὶ τῶν οὕτω μεγάλων καὶ κοινῶν ἁπασιν.

6. ZEYΣ. Οὐκοῦν ἤδη κήρυττε καὶ παρέστωσαν ἅπαντες· ὁρθῶς γὰρ λέγεις.

ΕΡΜ. Ἰδοὺ δὴ ἐξ ἐκκλησίαν ξυνέλθετε οἱ θεοί· μὴ μέλλετε, ξυνέλθετε πάντες, ἤκετε, περὶ μεγάλων ἐκκλησιάσομεν.

ZEYΣ. Οὕτω φιλά, ὦ Ἑρμῇ, καὶ ἀπλοῖκά καὶ πεζὰ κηρύττεις, καὶ ταῦτα ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ξυχαλῶν;

ΕΡΜ. Ἀλλὰ πῶς γὰρ, ὦ Ζεῦ, ἀξιοῖς;

ZEYΣ. Ὅπως ἀξίῳ; ἀποσεμνύναι φημι δεῖν τὸ κήρυγμα μέτροις τισὶ καὶ μεγαλοφωνίᾳ ποιητικῇ, ὡς μᾶλλον συνέλοιοιεν.

ΕΡΜ. Ναί. Ἄλλ' ἐποποιῶν, ὦ Ζεῦ, καὶ βαυφωδῶν τὰ τοιαῦτα, ἐγὼ δὲ ἥμισυ ποιητικὸς εἰμι· ὥστε διαφθερῶ τὸ κήρυγμα ἢ ὑπέρμετρα ἢ ἐνδοᾷ ξυνέλω, καὶ γέλως ἔσται παρ' αὐτοῖς ἐπὶ τῇ ἀμουσίᾳ τῶν ἐπῶν· ὁρῶ γοῦν καὶ τὸν Ἀπόλλω γελώμενον ἐπ' ἐνίοις τῶν χρησμῶν, καίτοι ἐπικυρπτούσης τὰ πολλὰ τῆς μαντικῆς, ὡς μὴ πάνυ σχολὴν ἄγειν τοὺς ἀκούοντας ἐξετάζειν τὰ μέτρα.

ZEYΣ. Οὐκοῦν, ὦ Ἑρμῇ, τῶν Ὀμήρου ἐπῶν ἐγκαταμίγνυς τὰ πολλὰ τῷ κηρύγματι, ὡς ἐκεῖνος ἡμᾶς ξυνεκάλει· μεμνήσθαι δὲ σε εἰκός.

ΕΡΜ. Οὐ πάνυ μὲν οὕτω σαφῶς καὶ προχείρως πειράσομαι δὲ βίω.

Μῆτε τις οὖν θήλεια θεὸς . . μῆτε τις ἄρσεν, μηδ' αὐτῶν ποταμῶν μενέτω νόσφ' Ὀκεανοῖο μηδὲ τε νυμφῶν, ἀλλ' ἐς Διὸς εἰθετε πάντες εἰς ἀγορὴν, ὅσσοι τε κλυτὰς δαίνυσθ' ἐκατόμβας, ὅσσοι τ' αὐ μέσσοι ἢ ὕστατοι ἢ μέλα πάγχυ νώνυμοι βωμοῖσι παρὰ κνίσσῃσι κάθησθε.

7. ZEYΣ. Εὖ γε, ὦ Ἑρμῇ, ἄριστα κεκήρυκται σοι, καὶ ξυνθέουσι γὰρ ἤδη· ὥστε παραλαμβάνων κάθιζε αὐτοὺς κατὰ τὴν ἀξίαν ἑκαστον, ὡς ἂν ὕλης ἢ τέχνης ἔχῃ, ἐν προεδρίᾳ μὲν τοὺς χρυσοῦς, εἴτα ἐπὶ τούτοις τοὺς ἀργυροῦς, εἴτα ἐξῆς ὅποσοι ἐλεφάντινοι, εἴτα τοὺς χαλκοῦς ἢ λιθίνους, καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις οἱ

5. JUN. Cravissima sane, Jupiter, sunt quæ narras; nec frustra in illis agebas tragœdias.

JEP. Tu vero putabas Danaes cujusdam aut Antiopæ rationem me habere in tanta rerum perturbatione. Quid ergo, Mercuri, et Juno, et Minerva, faciamus? reperite et vos nobiscum pro sua quisque parte aliquid.

MERC. Equidem ad commune deorum puto considerationem hujus rei referendam, convocata concione.

JUN. Etiam mihi eadem quæ huic probantur.

MIN. Sed alia omnia mihi videntur, pater, nimirum non perturbare cælum, nec manifestum fieri te moveri hoc negotio; sed privatim ea agenda per quæ vincat dicendo Timocles, derisus autem Damis de disputatione discedat.

MERC. Verum neque ignorabuntur ista, Jupiter, quum contentio philosophorum in publico sit futura: ac tu tyrannidem exercere videberis, si non communices de magnis adeo rebus, quæque communes sint omnium.

6. JUP. Ergo jam præconium fac, et adsunto omnes: recte etenim dicis.

MERC. Heus in conclonem convenite dii: ne cunctamini, convenite omnes: venite; de magnis rebus concionem habebimus.

JUP. Ita nude, Mercuri, et simpliciter et pedestri oratione præconium facis, idque quum de maximis rebus deus convoces?

MERC. Quomodo igitur jubes, Jupiter?

JUP. Quomodo jubeam? gravitatem conciliandam aio præconio versibus quibusdam et magniloquentia poetica, ut magis conveniant.

MERC. Esto. Sed versificatorum ista, Jupiter, et carmina ad virgam recitantium: ego vero minime aptus sum ad poeticam: itaque corruperò præconium, vel excedentes mensuram versus, vel deficientes consarcinans: et risus oriatur ab illis propter imperitiam carminum. Video enim ipsum quoque Apollinem ridere de oraculis quibusdam, quanquam pleraque hic legat vaticinii obscuritas, ut qui audiunt non multum habeant otii ad versus examinandos.

JUP. Ergo, Mercuri, de Homeri carminibus pleraque admisce præconio, ut ille nos convocabat: meminisse autem te credibile est.

MERC. Non quidem omnino plane et expedite: periculum tamen faciam.

Ne qua igitur mulier dea . . neve vir ullus, neu quis de fluviiis ipsis patris Oceani absit, neu quæ nympharum, verum ad Jovis omnis adesto concilium, quotquot celebres editis hecatombas: qui medii, qui postremi, qui nomine nullo, ora supinati nidore sedetis ad aras.

7. JUP. Euge Mercuri: optime functus es præconio. Etenim jam concurrunt. Itaque exceptis sedilia præbe pro dignitate cuique, prout vel quantum ad materiam se habent vel quantum ad artem: primo quidem loco aureis, tum post illos argenteis, deinde juxta hos, qui sunt eburnei, tum æreis aut lapideis: et in his, qui Phidie sunt, aut

Φειδίου ἢ Ἀλκαμένους ἢ Μύρωνος ἢ Εὐφράνορος ἢ τῶν ὁμοίων τεχνιτῶν προτετιμῆσθαι, οἱ συρφετώδεις δὲ οὗτοι καὶ ἀτεχοὶ πόρρω που ἐκωσθέντες σιωπῇ ἀναπληρούτων μόνον τὴν ἐκκλησίαν.

ΕΡΜ. Ἔσται ταῦτα καὶ καθεδοῦνται ὡς προσήκει. Ἀλλ' ἐκεῖνο οὐ χεῖρον εἰδέναι, ἢν τις αὐτῶν χρυσοῦς μὲν ἢ καὶ πολυτάλαντος τὴν ὀλκὴν, οὐκ ἀκριβὲς δὲ τὴν ἐργασίαν, ἀλλὰ κομιδῇ ἰδιωτικὸς καὶ ἀσύμμετρος, πρὸ τῶν χαλκῶν τῶν Μύρωνος καὶ Πολυκλείτου καὶ τῶν Φειδίου καὶ Ἀλκαμένους τῶν λιθίνων καθεδεῖται ἢ προτιμωτέραν χρὴ νομίζειν τὴν τέχνην;

ΖΕΥΣ. Ἐχρῆν μὲν οὕτως, ἀλλ' ὁ χρυσὸς διμῶς προτιμητέος.

ΕΡΜ. Μανθάνω ὅτι πλουτίνδην καλεῖς, ἀλλὰ μὴ ἀριστίνδην καθίζειν καὶ ἀπὸ τιμημάτων. Ἦκετ' οὖν εἰς τὴν προεδρίαν οἱ χρυσοὶ ὑμεῖς.

8. Ἐοίκασιν, ὦ Ζεῦ, οἱ βαρβαρικοὶ προεδρεύειν μόνον ὥς τοὺς γε Ἕλληνας ὁρᾷς ὅποιοι εἰσι, χαριέντες μὲν καὶ εὐπρόσωποι καὶ κατὰ τέχνην ἐσχηματισμένοι, λιθίνοι δὲ ἢ χαλκοὶ διμῶς ἅπαντες ἢ οἱ γε πολυτελέστατοι αὐτῶν ἐλεφάντινοι ὀλίγον ὅσον τοῦ χρυσοῦ ἀποστίλδοντες, ὡς ἐπιχερῶσθαι καὶ ἐπηλυγᾶσθαι μόνον, τὰ δὲ ἔνδον ὑπόζυλοι καὶ οὗτοι, μῦθον ἀγέλας ὁλας ἐμπολιτευομένας σκέποντες ἢ Βενδῖς δὲ αὕτη καὶ ὁ Ἀνουβις ἐκείνοσι καὶ παρ' αὐτὸν ὁ Ἄττις καὶ ὁ Μίθρης καὶ ὁ Μὴν ὁλοὶ δολόχρυσοι καὶ βαρεῖς καὶ πολυτίμητοι ὡς ἀληθῶς.

9. ΠΟΣ. Καὶ τοῦτο, ὦ Ἐρμῇ, δίκαιον, τὸν κυνοπρόσωπον τοῦτον προκαθίζειν μου τὸν Αἰγύπτιον καὶ ταῦτα Ποσειδῶνος ὄντος;

ΕΡΜ. Ναί. Ἀλλὰ σὲ μὲν, ὦ ἐννοσίγαιε, χαλκοῦν δ' Αὔσιππος καὶ πένητα ἐποίησεν, οὐκ ἐχόντων τότε τῶν Κορινθίων χρυσόν· οὗτος δὲ ὅλοις μέταλλοις πλουσιώτερός ἐστιν. Ἀνέχεσθαι οὖν χρὴ παρρωσμένον καὶ μὴ ἀγανακτεῖν, εἰ τις βῖνα τηλικαύτην χρυσῇν ἔχων προτετιμῆται σου.

10. ΑΦΡ. Οὐκοῦν, ὦ Ἐρμῇ, κάμει λαβὼν ἐν τοῖς προέδροις που καθίζει· χρυσῇ γάρ εἰμι.

ΕΡΜ. Οὐχ ὅσα γε, ὦ Ἀφροδίτη, κάμει δρᾶν, ἀλλ' εἰ μὴ πᾶν λημῶ, λίθου τοῦ λευκοῦ Πεντέληθεν, οἶμαι, λιθοτομηθεῖσα, εἴτα δόξαν οὕτω Πραξιτέλει Ἀφροδίτῃ γενομένη Κνιδίους παρεδόθης.

ΑΦΡ. Καὶ μὴν δεξιόπιστόν σοι μάρτυρα τὸν Ὀμηρον παρέξομαι ἄνω καὶ κάτω τῶν βαφωδιῶν χρυσῇ με τὴν Ἀφροδίτην εἶναι λέγοντα.

ΕΡΜ. Καὶ γὰρ τὸν Ἀπόλλυν ὁ αὐτὸς πολύχρυσον εἶναι ἔφη καὶ πλούσιον· ἀλλὰ νῦν ὅφει κάκεινον ἐν τοῖς ζευγίταις που καθήμενον, ἀπεστεφανωμένον γε ὑπὸ τῶν ληστῶν καὶ τοὺς κόλλοπας τῆς κιθάρας περισυλημένον. Ὅστε ἀγάπα καὶ σὺ μὴ πᾶν ἐν τῇ θητικῇ ἐκκλησιάζουσα.

11. ΚΟΛΟΣΣΟΣ. Ἐμοὶ δὲ τίς ἂν ἐρίσαι τολμήσειεν Ἠλῶν τε ὅντι καὶ τηλικούτῳ τὸ μέγεθος; εἰ γοῦν μὴ ὑπερφυῖ μὴδὲ ὑπέρμετρον οἱ Ῥόδιοι κατασκευά-

Alcamenis, aut Myronis, aut Euphranoris, aut simillium artificum, praeferantur; at illi ex saepe, artis omnis expertes, porro in angulum aliquem contrusi silentio, concionis modo explendae causa, assideant.

MERC. Fient ista: sedebunt ut convenit. Verum illud necessarium est ut sciam, si quis illorum aureus quidem sit et multorum talentorum pondere, sed idem non curiose elaboratus, sed plebeius omnino et parum commensu sibi respondens, hicne ante aeneos illos Myronis, Polycleti, Phidiae, et lapideos Alcamenis assidebit, an putandum, praeferrī debere artem?

JUP. Sic quidem decebat: sed praeferrendum tamen est aurum.

MERC. Audio: nempe ex divitiis atque censu jubes, non ex nobilitate et praestantia illos a me collocari. Venite ergo in primas sedes vos aurei.

8. Videntur proinde, Jupiter, prima sedilia occupaturi soli barbarici: Graecos enim quales sint vides: venusti illi quidem, et boni vultus, et ex arte figurati; sed iidem tamen lapidei aut aerei in universum omnes; aut pretiosissimi quidem illorum eburnei, paucillum quantum auri refulgentis habentes, ut colore illo et splendore inducti tantum sint; intus vero iidem sunt lignei, et totos murium greges ibi rempublicam habentes tegunt. At Bendis illa, et Anubis iste, et juxta illum Attis, et Mithres, et Deus Lunus, ex auro solido totī, et graves et multi revera pretii.

9. NEPT. Et ubi hoc justum est, Mercuri, hunc canino vultu praeditum ante me sedere Aegyptium, idque quum ego Neptunus sim?

MERC. Sic est. Verum te, quassator telluris, aereum Lysippus et pauperem fecit, non habentibus eo tempore aurum Corinthiis: at hic totis metallis est ditior. Ferre itaque oportet te submoveri, neque indignari si quis tantum ex auro rostrum habens tibi praelatus est.

10. VEN. Ergo me etiam in primis alicubi colloca sub-selliis: etenim aurea sum.

MERC. Non quantum ego quoque videre, Venus, possum: sed si non plane lippio, ex candido lapide, Pentelico arbitror, excisa, deinde quum ita Praxiteli videretur, Venus facta et tradita es Cnidii.

VEN. At ego fide dignum tibi testem Homerum adducam, qui a capite ad calcem me carminum auream esse Venerem dicit.

MERC. Nimirum idem etiam Apollinem multi esse auri dicit ac divitem: sed jam videbis illum quoque sedentem inter jugarios, corona exutum a latronibus, et verticillis lyrae a sacrilegis spoliatum: itaque contenta et tu esto, quod non omnino in capite censis fers suffragium.

11. COLOSSUS. Mecum vero certare quis ausit, qui et Sol sim, et tanta magnitudine? nisi enim portentose magnum et mensuram omnem supergressum exstruere me voluissent

σασθαί με ἤξιωσαν, ἀπὸ τοῦ Ἰσοῦ τελέσματος ἑκατάδεκα χρυσοῦς θεοὺς ἐπεποιήντο ἄν' ὥστε ἀνάλογον πολυτελέστερος ἂν νομιζοίμην. Καὶ πρόσθεσιν ἡ τέχνη καὶ τῆς ἐργασίας τὸ ἀκριβές ἐν μεγέθει τοσοῦτον.

ΕΡΜ. Τί, ὦ Ζεῦ, χρὴ ποιεῖν; δύσκριτον ἐμοὶ γούν καὶ τοῦτο· εἰ μὲν γὰρ ἐς τὴν ὕλην ἀποβλέποιμι, χαλκοῦς ἐστίν, εἰ δὲ λογιζοίμην ἀφ' ὁπόσων ταλάντων κεχάλκευται, ὑπὲρ τοὺς πεντακοσιομεδίμους ἂν εἴη.

ΖΕΥΣ. Τί γὰρ ἔδει παρεῖναι καὶ τοῦτον ἐλέγχοντα τὴν τῶν ἄλλων σμικρότητα καὶ ἐνοχλήσοντα τῇ καθέδρᾳ; πλὴν ἄλλὰ, ὦ Ῥοδίῳ ἀρίστε, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα προτιμητέος εἰ τῶν χρυσῶν, πῶς ἂν καὶ προεδρεύοις, εἰ μὴ δεήσει ἀναστῆναι ἅπαντας, ὡς μόνος καθέξοιο τὴν Πύκνα δλην θατέρᾳ τῶν πυγῶν ἐπιλαβών; ὥστε ἄμεινον ποιήσεις ὀρθοστάδην ἐκκλησιάζων, ἐπικεκυφῶς τῷ συνεδρίῳ.

12. ΕΡΜ. Ἴδου πάλιν ἄλλο δύσλυτον καὶ τοῦτο· χαλκῷ μὲν γὰρ ἀμφοτέρω ἐστὼν καὶ τέχνης τῆς αὐτῆς, Λυσίππου ἐκότερον τὸ ἔργον, καὶ τὸ μέγιστον, δημοτίμω τὰ ἐς γένος, ἅτε δὴ Διὸς παῖδε, ὁ Διόνυσος οὐτοσί καὶ Ἡρακλῆς. Πότερος οὖν αὐτῶν προκαθεδεῖται; φιλονεικοῦσι γὰρ, ὡς ὄρεξ.

ΖΕΥΣ. Διατρίβομεν, ὦ Ἑρμῇ, πάσαι δέον ἐκκλησιάζειν ὥστε νῦν μὲν ἀναμῆλ καθιζόντων, ἐνθ' ἂν ἕκαστος ἐθέλῃ, ἐσαυθὶς δὲ ἀποδοθήσεται περὶ τούτων ἐκκλησία, καὶ γὰρ εἰσομαι τότε ἦντινα χρὴ ποιήσασθαι τὴν τάξιν ἐπ' αὐτοῖς.

13. ΕΡΜ. Ἄλλ', Ἡράκλεις, ὡς θορυβοῦσι τὰ κοινὰ καὶ τὰ καθ' ἡμέραν ταῦτα βοῶντες, Διανομάς, διανομάς· ποῦ τὸ νέκταρ, ποῦ τὸ νέκταρ; ἡ ἀμβροσία ἐπέλιπεν, ἡ ἀμβροσία ἐπέλιπεν· ποῦ αἱ ἐκατόμβαι, ποῦ αἱ ἐκατόμβαι; κοινὰς τὰς θυσίας.

ΖΕΥΣ. Κατασιώπησον αὐτοὺς, ὦ Ἑρμῇ, ὡς μάθωσιν ὅτου ἐνεκα ξυνελέγησαν τοὺς λήρους τούτους ἀφέντες.

ΕΡΜ. Οὐχ ἅπαντες, ὦ Ζεῦ, τὴν Ἑλλήνων φωνὴν ξυνῆσιν· ἐγὼ δὲ οὐ πολὺ γλωττός εἰμι, ὥστε καὶ Σκύθαις καὶ Πέρσαις καὶ Θραξὶ καὶ Κελτοῖς ξυνετὰ κηρύττειν. Ἀμεινον οὖν, οἶμαι, τῇ χειρὶ σημαίνειν καὶ παρακελεύεσθαι σιωπᾶν.

ΖΕΥΣ. Οὕτω ποιεῖ.

14. ΕΡΜ. Εὐ γέ, ἀφωνότεροι γεγέννηταί σοι τῶν σοφιστῶν. Ὅποτε ὥρα δημηγορεῖν. Ὅρεξ; πάσαι πρὸς σέ ἀποβλέπουσι περιμένοντες ὅ τι καὶ ἐρεῖς.

ΖΕΥΣ. Ἄλλ' ὅ γε πέπονθα, ὦ Ἑρμῇ, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι πρὸς σέ εἰπεῖν υἱὸν ὄντα. Οἶσθα ὅπως θαρραλέος αἶ καὶ μεγαλήγορος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἦν.

ΕΡΜ. Οἶδα καὶ ἐδεδίειν γε ἀκούων σου δημηγοροῦντος, καὶ μάλιστα ὁπότε ἀπειλοῖς ἀνασπάσειν ἐκ βάθρων τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν αὐτοῖς θεοῖς τὴν σειρὰν ἐκείνην τὴν χρυσῇν καθεῖς.

ΖΕΥΣ. Ἀλλὰ νῦν, ὦ τέκνον, οὐκ οἶδα, εἴτε ὑπὸ τοῦ μεγέθους τῶν ἐφεστώτων δεινῶν εἴτε καὶ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν παρόντων — πολυθεωτάτῃ γὰρ, ὡς ὄρεξ,

Rhodii, de æquali impensa sedecim aureos facere deos poterant: hac itaque proportionis regula majoris ego pretii judicer. Accedit ars, et exquisitum in tanta magnitudine artificium.

MERC. Quid agendum, Jupiter? difficile enim mihi iudicatu hoc quoque: si enim ad materiam respiciam, æneus est; sin reputeum quot talentis sit fabricatus, ultra primum pariter census et equestrem fuerit.

JUP. Quid enim hunc quoque oportebat adesse, qui reliquorum arguat parvitatem et consessum turbet? Verum heus tu, Rhodiorum optime, si vel maxime præponendus es aureis, quomodo tandem primam occupabis, nisi debeant surgere omnes, uti solus assideas tu, qui totam Pnycem altera clunium occupes? Itaque melius feceris si erectus stes in concione, capite versus consessum inclinato.

12. MERC. En tibi aliud, solutu difficile et ipsum. Ærei enim sunt ambo, et artificii ejusdem, Lysippi opus uterque, et quod maximum, genere æquales, utpote filius uterque Jovis; hic Bacchus, et Hercules. Uter igitur horum priorem sedem occupabit? contendunt enim ut vides.

JUP. Tempus, Mercuri, terimus, quum olim oportuerit concionem habere. Itaque nunc promiscue sedeant, ubi quisque voluerit: in postremum concio de his dabitur atque ego tum sciam, quis ordo in illis sit constituendus.

13. MERC. Sed quantos, Hercules, tumultus cient, communia ista et quotidiana clamantes, Viscerationes, viscerationes! ubi nectar, ubi nectar? ambrosia defecit, ambrosia defecit! ubi hecatombæ, ubi hecatombæ? communes victimas!

JUP. Silentium illis impera, Mercuri, ut audiant cujus rei causa huc collecti sint, nugis hisce omissis.

MERC. Non omnes, Jupiter, Græce intelligunt: ego autem non ita multarum peritus linguarum sum, ut concionari possim quæ etiam Scythæ, Persæ, Thraces et Celtæ intelligant. Melius igitur, puto, fuerit, manu silentium poscere.

JUP. Sic facito.

14. MERC. Euge! magis muti tibi facti sunt quam sophistæ. Itaque jam concionis habendæ tempus est. Viden? dudum te aspiciunt, quid dicturus sis expectantes.

JUP. Sed quid mihi acciderit, Mercuri, non cunctabor tibi dicere, filio meo. Nosti quam audax semper et magiloquus fuerim in concionibus.

MERC. Novi, et metuebam equidem si quando audirem te concionantem præsertim quum minareris, te de fundamentis suis extracturum terram et mare cum diis, demissa illa catena aurea.

JUP. At jam, fili, nescio utrum a magnitudine instantium malorum, an a multitudine præsentium (celeberrima

ἡ ἐκκλησία· διατετάραγμαί τὴν γνώμην καὶ ὑπότρομός εἰμι καὶ ἡ γλῶττά μου πεπεδημένη ἔοικε· τὸ δὲ ἀποκωλύειν πάντων, ἐπιλέλησμαι τὸ προοίμιον τῶν λόγων, ὃ παρεσκευασάμην, ὡς εὐπροσωποτάτῃ μοι ἡ ἀρχὴ γένοιτο πρὸς αὐτούς.

ΕΡΜ. Ἀπολώλεκας, ὦ Ζεῦ, ἅπαντα· οἱ δὲ ὑποπετεύουσι τὴν σιωπὴν καὶ τι ὑπέμεγα κακὸν ἀκούσασθαι προσδοκῶσιν, ἐφ' ὅτῳ σὺ διαμέλλεις.

ΖΕΥΣ. Βούλει οὖν, ὦ Ἑρμῇ, τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο προοίμιον ἀναρραψῶ δῆσω πρὸς αὐτούς;

ΕΡΜ. Τὸ ποῖον;

ΖΕΥΣ. Κέλντέ μεν πάντες τε θεοὶ πᾶσαι τε θείναι.

ΕΡΜ. Ἀπαγε, ἱκανῶς καὶ πρὸς ἡμᾶς πεπαρόνθηταί σοι τὰ πρῶτα. Πλὴν εἰ δοκεῖ, τὸ μὲν φορτικὸν τῶν μέτρων ἄφες, σὺ δὲ τῶν Δημοσθένους δημηγοριῶν τῶν κατὰ Φιλίππου ἦντινα ἂν ἐθέλῃς, ξύνειρε ὀλίγα ἐναλλάττων· οὕτω γοῦν οἱ πολλοὶ νῦν ῥητορεύουσιν.

ΖΕΥΣ. Εὐ λέγεις ἐπιτομὴν τινα ῥητορεῖαν καὶ ῥαδιουργίαν ταύτην εὐπορον τοῖς ἀπορουμένοις.

15. ΕΡΜ. Ἀρξαι δ' οὖν ποτε.

ΖΕΥΣ. Ἀντὶ πολλῶν ἂν, ὦ ἄνδρες θεοί, χρημάτων ὑμᾶς εἰσῆσαι νομίζω, εἰ φανερόν γένοιτο ὑμῖν ὃ τι δήποτε ἄρα τοῦτό ἐστιν ἐφ' ὅτῳ νῦν ξυνελέγητε. Ὅτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔξει, προσήκει προθύμως ἀκροᾶσθαι μου λόγοντος. Ὅ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, ὦ θεοί, μονονοχὶ λέγει φωνὴν ἀρίεις ὅτι τῶν παρόντων ἐρρωμένως ἀντιληπτέον ἡμῖν ἐστίν, ἡμεῖς δὲ πάνυ ὀλιγώρως ἔχειν μοι δοκοῦμεν πρὸς αὐτά. Βούλομαι δὲ ἥδη — καὶ γὰρ ἐπιλείπει με ὁ Δημοσθένης — αὐτὰ ὑμῖν δηλῶσαι σαφῶς, ἐφ' οἷς διαταραχθεὶς ξυνήγαγον τὴν ἐκκλησίαν· χθὲς γάρ, ὡς ἴστε, Μνησιθέου τοῦ ναυκλήρου θύσαντος τὰ σωτήρια ἐπὶ τῇ νηϊ ὀλίγου δεῖν ἀπολομένην περὶ τὸν Καφηρέα, εἰστωμέθα ἐν Πειραιεὶ, ὁπόσους ἡμῶν ὁ Μνησιθεὺς ἐπὶ τὴν θυσίαν ἐκάλεσεν· εἴτα μετὰ τὰς σπονδὰς ὑμεῖς μὲν ἄλλος ἄλλῃ ἐτρέπεσθε, ὡς ἐκάστῳ ἔδοξεν, ἐγὼ δὲ — οὐδέπω γὰρ πάνυ ὀψὲ ἦν — ἀνῆλθον ἐς τὸ ἄστυ, ὡς περιπατήσαιμι τὸ δειλινὸν ἐν Κεραμεικῇ ἐννοῶν ἅμα τοῦ Μνησιθέου τὴν σμικρολογίαν, ὃς ἐκκαίδεκα θεοῦς ἐστιῶν ἀλεκτρούνα μόνον κατέθυσε, γέροντα κἀκαῖνον ἥδη καὶ κορυζῶντα, καὶ λιθωνιωτοῦ χόνδρους τέτταρας εὐ μάλα εὐρωτιῶντας, ὡς αὐτίκα ἐπισβεσθῆναι τῷ ἀνθρακί, μηδὲ ὅσον ἄκρα τῇ ῥίνι ὀσφρέσθαι τοῦ καπνοῦ παρασχόντας, καὶ ταῦτα ἐκατόμβας ὅλας ὑπισχυόμενος ὁπότε ἡ ναῦς ἥδη προσεφέρετο τῇ σκοπέλῳ καὶ ἐντὸς ἦν τῶν ἐρμάτων.

16. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐννοῶν γίγνομαι κατὰ τὴν Ποικίλῃν, ὁρῶ πλῆθος ἀνθρώπων πάμπλου ξυνεστηκὸς, ἐνίοις μὲν ἔνδον ἐν αὐτῇ τῇ στοᾷ, πολλοὺς δὲ ἐν ὑπαίθρῳ, καὶ τινὰς βοῶντας καὶ διατεινομένους ἐπὶ τῶν θάκων καθήμενους. Εἰκάσας οὖν ὅπερ ἦν, φιλοσόφους εἶναι τῶν ἐριστικῶν τούτων, ἐβουλήθην ἐπιστάς ἀκούσαι αὐτῶν ὃ τι καὶ λέγουσι· καὶ — ἐτυχον γὰρ νεφέλην τῶν παχέων περιβεβλημένος — σχηματίσας

enim diis, ut vides, concio est), perturbatus sum animo, et aliquantum trepido, et compedita mihi videtur lingua. quod autem omnium est absurdissimum, oblitus sum proemii totius orationis, quod paraveram, ut speciosissimo apud illos principio uterer.

MERC. Perdidisti, Jupiter, omnia. At illi suspectum habent silentium, et aliquod ingens malum se auditores expectant, in quo tu cuncteris.

JUP. Vin' ergo, Mercuri, Homericum illud proemium apud illos rursus cantem?

MERC. Quodnam?

JUP. Auscultate mihi vos omnes, dique demque!

MERC. Apage: satis etiam nobis importune aggressisti prima illa insana. Verum, si videtur, carminum illam molestiam omitte; sed illarum Demosthenis contra Philippum concionum quamcumque volueris, pauca immutans consarcina. Ita enim perlique jam oratores faciunt.

JUP. Bene me mones de compendiaria quadam dicendi arte et commento hoc laborantibus opportuno.

15. MERC. Sed tandem aliquando incipe.

JUP. Præ multis vos, viri dii, opibus præoptaturos puto, si manifestum vobis fiat, quid tandem illud sit, propter quod jam congregati estis. Quæ quum ita sint, convenit propenso animo me audire dicentem. Præsens igitur tempus, dii, tantum non emissa voce dicit, præsentibus fortiter admovendam esse manum: at nos negliger admodum affecti ad ea videmur. Volo autem jam (etenim deficit me Demosthenes) illa vobis dilucide exponere, quibus perturbatus concionem hanc convocaverim. Heri enim, ut nostis, Mnesitheo nauclero sacrificium offerente pro servata navi, quæ tantum non circa Capharea perierat, epulabamur in Piræeo, quotquot nostrum Mnesitheus ad sacrificium vocaverat. Deinde post libationes vos quidem alio alius, ut cuique collibitum erat, discessistis: ego vero (neque enim valde serum erat) in urbem ascendi, inambulaturus vesperi in Ceramico, Mnesithei simul sordidam cogitans parsimoniam, qui sedecim diis vocatis ad epulas, solum gallum maclaverit, eumque vetulum et pituita jam laborantem; tum thuris grana quatuor, bene ea mucida, adeo ut statim exstingerentur in carbonibus, et ne tantillum quidem fumi, quod extremas ferire posset nares, præhæntia: idque quum totas hecatombas promississet, quo tempore navis jam ferebatur ad scopulum et intra vada erat.

16. Inter has cogitationes quum ad Porcilem venio, video ibi maximam una stare hominum multitudinem, quosdam intus in ipsa porticu, multos autem sub divo, et clamantes quosdam vocemque contententes, qui in sedilibus assidebant. Coniiciens ergo quod res erat, philosophos esse de contentiosis illis, volui astans illos audire, quid dicerent: hinc (nubem densam forte indueram) figura illorum et habitus

ἐμπαυτὸν εἰς τὸν ἐκείνων τρόπον καὶ τὸν πύγωνα ἐπισπασάμενος εὖ μάλα ἐώκειν φιλοσόφῳ· καὶ δὴ παραγκωνισάμενος τοὺς πολλοὺς εἰσέρχεται ἀγνούμενος ὅστις ἦν· εὐρίσκει δὲ τὸν Ἐπικούρειον Δάμιν, τὸν ἐπίτριπτον, καὶ Τιμοκλέαν τὸν Στωϊκὸν ἀνδρῶν βέλτιστον, ἐκθύμως πάνυ ἐρίζοντας· ὁ γοῦν Τιμοκλῆς καὶ Ἰδρου καὶ τὴν φωνὴν ἤδη ἐξεκέκοπτο ὑπὸ τῆς βοῆς, ὁ Δάμις δὲ τὸν σαρδώνιον ἐπιμωκεύων ἐτι μάλλον παρώξυνε τὸν Τιμοκλέαν.

17. Ἦν δὲ ἄρα περὶ ἡμῶν ὁ πᾶς λόγος αὐτοῖς· ὁ μὲν γὰρ κατάρτατος Δάμις οὔτε προνοεῖν ἡμᾶς ἐρασκε τῶν ἀνθρώπων οὔτ' ἐπισκοπεῖν τὰ γινόμενα παρ' αὐτοῖς, οὐδὲν ἄλλο ἢ μὴδὲ θλῶς ἡμᾶς εἶναι λέγων· τοῦτο γὰρ αὐτῷ δηλαδὴ ὁ λόγος ἐδύνατο. Καὶ ἤσαν τινες οἱ ἐπὶ τὸν αὐτόν. Ὁ δ' ἕτερος τὰ ἡμέτερα ὁ Τιμοκλῆς ἐφρόνει καὶ ὑπερεμάχει καὶ ἡγανάκτει καὶ πάντα τρόπον ζυνηγωνίζετο τὴν ἐπιμειλίαν ἡμῶν ἐπαινῶν καὶ διεξιῶν, ὡς ἐν κόσμῳ τε καὶ τάξει τῇ προσήκουσῃ ἐξηγούμεθα καὶ διατάττομεν ἕκαστα· καὶ εἶχε μὲν τινὰς καὶ αὐτὸς τοὺς ἐπαινουύνας. Πλὴν ἐκεκμήκει γὰρ ἤδη καὶ πονήρως ἐφώνει καὶ τὸ πλῆθος ἐς τὸν Δάμιν ἀπέβλεπε. Συνεῖς δὲ ἐγὼ τὸ κινδυνευόμενον τὴν νύκτα ἐκέλευσα περιχυθεῖσαν τὴν ζυνουσίαν διαλύσαι. Ἀπῆλθον οὖν ἐς τὴν ὑπεραιαν ζυνθέμενοι ἐς τέλος ἐπεξελεύσεσθαι τὸ σκέμμεκ, καὶ γὰρ παρομαρτῶν τοῖς πολλοῖς ἐπῆκουσαν μεταξὺ ἀπίοντων οἴκαδε παρ' αὐτοῖς ἐπαινοῦντων τὰ τοῦ Δάμιδος καὶ ἤδη παρὰ πολλοὺς αἰρουμένον τὰ ἐκείνου. Ἦσαν δὲ καὶ οἱ μὴ ἀξιοῦντες προκατεγνωκέναι τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ περιμένειν εἰ τι καὶ ὁ Τιμοκλῆς αὐρίον ἐρεῖ.

18. Ταῦτ' ἐστὶν ἐφ' οἷς ὑμᾶς ζυνηκάλεσα, οὐ μικρὰ, ὦ θεοί, εἰ λογιεῖσθε ὡς ἡ πᾶσα μὲν ἡμῖν τιμὴ καὶ πρόσδος καὶ δόξα οἱ ἀνθρώποι εἰσιν· εἰ δ' οὔτοι πεισθεῖεν ἢ μὴδὲ θλῶς ἡμᾶς εἶναι ἢ ὄντας ἀπρονοήτους εἶναι σφῶν αὐτῶν, ἄβυστα καὶ ἀγέραστα καὶ ἀτίμητα ἡμῖν ἐστὶν τὰς γῆς καὶ μάτην ἐν οὐρανῷ καθεδούμεθα λιμῶ ἐχόμενοι, ἑορτῶν ἐκείνων καὶ πανηγύρεων καὶ ἀγώνων καὶ θυσιῶν καὶ παννυχίδων καὶ πομπῶν στερόμενοι. Ὡς οὖν ὑπὲρ τηλικούτων φημί δεῖν ἅπαντας ἐπινοεῖν τι σωτήριον τοῖς παροῦσι καὶ ἀφ' οὗτο κρατῆσει μὲν ὁ Τιμοκλῆς καὶ δόξει ἀληθέστερα λέγειν, ὁ Δάμις δὲ καταγελασθήσεται πρὸς τῶν ἀκούοντων· ὡς ἐγὼ γε οὐ πάνυ τῷ Τιμοκλεῖ πέποιθα ὡς κρατῆσει καθ' ἑαυτὸν, ἢ μὴ καὶ τὰ παρ' ἡμῶν αὐτῷ προσγένηται. Κήρυττε οὖν, ὦ Ἑρμῆ, τὸ κήρυγμα τὸ ἐκ τοῦ νόμου, ὡς ἀνιστάμενοι συμβουλεύουσιν.

ΕΡΜ. Ἄκουε, σίγα, μὴ τάραιτε· τίς ἀγορεύειν βούλεται τῶν τελείων θεῶν, οἷς ἔξεστι· τί τοῦτο; οὐδεὶς ἀνίσταται, ἀλλ' ἡσυχάζετε πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἐπηγελημένων ἐκπεπληγμένοι;

19. ΜΟΜΟΣ. Ἀλλ' ὑμεῖς μὲν πάντες ὕδωρ καὶ γαῖα γένοισθε. Ἐγὼ δὲ, εἴ γε μοι μετὰ παρρησίας δοδείη λέγειν, πολλὰ ἂν, ὦ Ζεῦ, εἰπεῖν ἔχοιμι.

sumto, ac barba demissa, satis eram philosopho similis. Pluribus itaque cubito dimotis ingredior, ignotus quis essem. Invenio autem Epicureum Damin, perditissimum nebulonem, et Timoclem Stoicum, virum optimum, serio valde contententes: nam sudabat Timocles, vocemque clamore jam obtuderat; Damis autem Sardonio risu illudens magis etiam incendebat Timoclem.

17. Erat autem tota illorum de nobis disputatio; quum sacerrimus ille Damis providere nos negaret hominibus, aut inspicere adeo quæ apud illos fiant; nihil aliud sibi volens quam nos nec omnino esse: nam eo nimirum illius valebat disputatio. Atque erant qui illum laudarent. At alter, qui a nobis erat, Timocles pugnabat supra vires, et indignabatur, et omni modo pro causa nostra decertabat, quum nostram laudaret providentiam, et enarraret quanto ornatu, quam ordine convenienti regamus omnia atque instituantur. Atque habebat quidem et ipso suos quosdam laudatores; verum enim fessus jam erat, et male clamabat, et multitudo respiciebat ad Damin. Intellecto periculo, noctem ego jussi circumfusam solvere disputationem. Discesserunt igitur, pacti postridie se ad finem deducturos questionem: et ego comitans multitudinem sublegi illorum, dum domum eunt, sermones, probantium partes Damidis, et multo jam majori numero ad illas se adjungentium. Erant vero etiam qui prædammare adversas illi partes nolent, sed exspectare si quid Timocles diceret postridie.

18. Hæc sunt propter quæ vos convocavi, non parva, dii, si consideraveritis, omnem nobis honorem et gloriam et redditum esse homines. His vero si persuadeatur aut omnino deos non esse, aut si sint, ipsorum curam non habere; jam nec victimam, nec munus, nec honorem e terra percipimus, et frustra desiderabimus in cælo fame vexandi, diebus illis festis et celebratibus sacrificiis, et pervigiliis et pompis carentes. Tanquam igitur de rebus tanti momenti, aio excogitare omnes debere aliquid salutare consilium rebus præsentibus, cujus ope superior discedat Timocles et veriora videatur dicere; Damis vero ab audientibus derideatur: neque enim valde confido Timocli, futurum ut per se vincat, nisi a nobis ipsi aliquid auxilii accedat. Præconium ergo fac, Mercuri, de more, ut surgant consilii dandi causa.

MERC. Audi: tace: ne turba: quis concionari vult deorum justæ ætatis quibus licet? Quid hoc? nemo surgit, sed tacetis magnitudine eorum, quæ denunciata vobis sunt, perculsi?

19. MOMUS. At vestrum jam quisque lutum fiat et humor! Ego vero, si mihi loquendi cum fiducia facultas detur, multa, Jupiter, habeo, quæ dicam.

ΖΕΥΣ. Ἀέγε, ὦ Μῶμε, πάνυ θαρρῶν· δῆλος γάρ εἰ ἐπὶ τῷ συμφέροντι παρρησιασόμενος.

ΜΟΜ. Οὐκοῦν ἀκούετε, ὦ θεοί, τά γε ἀπὸ καρδίας, φασίν· ἐγὼ γάρ καὶ πάνυ προσεδόκων ἐς τόδε ἀμχανίας περιστήσεσθαι τὰ ἡμέτερα καὶ πολλοὺς τοιούτους ἀναφύσεσθαι ἡμῖν σοφιστὰς, παρ' ἡμῶν αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς τολμῆς λαμβάνοντας· καὶ μὰ τὴν Θέμιν οὔτε τῷ Ἐπικούρῳ ὀργίζεσθαι ἄξιον οὔτε τοῖς δμῖληταῖς αὐτοῦ καὶ διαδόχοις τῶν λόγων, εἰ τοιαῦτα περὶ ἡμῶν ὑπειλήφασιν. Ἡ τί γάρ αὐτοὺς ἐξυώσεί τις ἂν φρονεῖν, ὅπταν δρῶσι τοσαύτην ἐν τῷ βίῳ τὴν ταραχὴν, καὶ τοὺς μὲν χρηστὸς αὐτῶν ἀμελούμενους, ἐν πενίᾳ καὶ νόσοις καὶ δουλείᾳ καταφθειρομένους, παμπονήρους δὲ καὶ μιαιφάρους ἀνθρώπους προτιμωμένους καὶ ὑπερπλουτοῦντας καὶ ἐπιτάττοντας τοῖς κρείττοσι, καὶ τοὺς μὲν ἱεροσύλους οὐ κολαζομένους, ἀλλὰ διαλανθάνοντας, ἀνασκολοπιζομένους δὲ καὶ τυμπανιζομένους ἐνίοτε τοὺς οὐδὲν ἀδικοῦντας; Εἰκότως τοίνυν ταῦτα δρῶντες οὕτω διαιροῦνται περὶ ἡμῶν ὥς οὐδὲ θῶος ὄντων,

20. καὶ μάλιστα θὼαν ἀκούσῃσι τῶν χρησμῶν λεγόντων ὥς διαβάς τις τὸν Ἄλυν μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει, οὐ μέντοι δηλούντων εἶτε τὴν αὐτοῦ εἶτε τὴν τῶν πολεμίων· καὶ πάλιν

ὦ θεή Σαλαμῖς, ἀπολαίς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν

καὶ Πέρσαι γάρ, οἶμαι, καὶ Ἑλλήνες τέκνα γυναικῶν ἦσαν. Ὅταν μὲν γάρ πάλιν τῶν βαψωδῶν ἀκούσωσιν, ὅτι καὶ ἐρῶμεν καὶ τιτρωσκόμεθα καὶ δεσμούμεθα καὶ δουλεύομεν καὶ στασιάζομεν καὶ μυρία ὅσα πράγματα ἔχομεν, καὶ ταῦτα μακάριοι καὶ ἀφάρτοι ἀξιοῦντες εἶναι, τί ἄλλο ἢ δικαίως καταγελῶσι καὶ ἐν οὐδενὶ τίθενται τὰ ἡμέτερα; Ἡμεῖς δὲ ἀγανακτοῦμεν, εἰ τινες ἀνθρώποι ὄντες οὐ πάνυ ἀνόητοι διελέγχουσι ταῦτα καὶ τὴν πρόνοιαν ἡμῶν παρωθοῦνται, δέον ἀγαπᾶν, εἰ τινες ἡμῖν θύουσιν ἐπὶ τὰ τοιαῦτα ἐξαμαρτάνουσι.

21. Καί μοι ἐνταῦθα, ὦ Ζεῦ — μόνοι γάρ ἐσμεν καὶ οὐδεὶς ἀνθρώπος πάρεστι τῷ ξυλλόγῳ ἔξω Ἡρακλέους καὶ Διονύσου καὶ Γανυμήδους καὶ Ἀσκληπιοῦ, τῶν παρεγγράπτων τούτων — ἀπόκριναί μοι μετ' ἀληθείας, εἰ ποτέ σοι ἐμέλησεν ἐς τοσοῦτον τῶν ἐν τῇ γῇ ὥς ἐξετάσαι τίνες αὐτῶν οἱ φαῦλοι ἢ οἵτινες οἱ χρηστοί εἰσιν· ἀλλ' οὐκ ἂν εἰποῖς. Εἰ γοῦν μὴ ὁ Θησεὺς ἐκ Τροίης ἐς Ἀθήνας ἰὼν ὁδοῦ πάρεργον ἐξέκοψε τοὺς κακούργους, ὅσον ἐπὶ σοὶ καὶ τῇ σῇ προνοίᾳ οὐδὲν ἂν ἐκάλυεν ἐντρυφώντας τὴν ταῖς τῶν παροδοιπορούντων σφαγαῖς τὸν Σκείρωνα καὶ τὸν Πιτυοκάμπτην καὶ Κερκυῖαν καὶ τοὺς ἄλλους· ἢ εἰ γε μὴ ὁ Εὐρύσθευς, ἀνὴρ ἀρχαῖος καὶ προνοητικὸς, ὑπὸ φιλανθρωπίας ἀναπυθνόμενος τὰ παρ' ἐκάστοις ἐξέπεμπε τουτονὶ τὸν οἰκίτην αὐτοῦ, ἐργατικὸν ἀνθρώπον καὶ πρόθυμον ἐς τοὺς πόνοους, ὁ Ζεὺς σὺ ὀλίγον ἐφρόντιζες ἂν τῆς Ὑδρας καὶ τῶν ἐν Στυμφάλῳ ὀρνέων καὶ ἱππῶν τῶν Θρακικῶν καὶ τῆς Κενταύρων ὕβρεως καὶ παροινίας.

22. Ἀλλ' εἰ χρὴ τάλῃθι λέγειν, καθήμεθα τοῦτο

JUP. Audacter, Mome, dicito : apertum enim est te utilitatis causa libere locuturum.

MOM. Audite ergo, dii, quæ ex animo, aiunt, proferam. Ego enim et valde quidem exspectabam, ad hoc angustiarum perventuras esse res nostras, multosque id genus exorituros nobis sophistas, a nobis ipsis audaciæ suæ obtentum capientes. Et per Themidem, non irascendum est Epicuro, neque ipsius sodalibus et successoribus sententiarum, si talia de nobis putarunt. Quid enim aliud sentire illos aliquis postulet, quando tantam in vita perturbationem rerum observant; qui boni inter illos sunt, negligi, in paupertate, et morbis, et servitute pereuntes; pessimos contra impurosque homines præferri illis, divites ultra modum, imperantes melioribus; sacrilegos non puniri, sed latere; in crucem vero agi, fustibus cædi interdum eos qui nihil injuste egerunt? Merito igitur, ea quom vident, ita de nobis cogitant, quasi omnino non simus :

20. præsertim si audiant oracula dicere,

Qui superabit Halyn, magnam pervertet opum vim,
nec tamen indicare, suamne, an hostium; et rursus,

O Salamis, perdes muliebri e corpore natos :

et Persæ enim, arbitror, et Græci muliebri e corpore nati erant. Rursus inde carminum sutores quum audiunt, nos et amare, et vulnerari, et vinciri, et servire, et dissidere, et sexcentas molestias habere narrantes, idque quum beati et immortales esse postulemus : quid aliud quam merito nos derident, et nullam nostri rationem habent? Nos vero indignamur, si qui homines non plane amentes reprehendunt ista et nostram providentiam rejiciunt; quum satis habere debeamus, si quidam adhuc nobis post tot nostra peccata sacrificant.

21. Atque hic mihi, Jupiter (soli enim sumus, neque adest in cœtu hoc hominum quisquam, præter Herculeum et Bacchum, Ganymedem et Æsculapium, ascriptitios illos), responde mihi ex vero, an unquam tibi tantum ea quæ in terra aguntur curæ fuerint, ut exquireres qui illorum mali, et qui boni sint : verum non dixeris. Nisi enim Theseus, Træzene Athenas pergens, obiter in via excidisset maleficos, quantum ad te tuamque providentiam, nihil prohibebat vivere et in viatorum cædibus luxuriari Scironem, et Pityocamptem, et Cercyonem, et reliquos : aut nisi Eurystheus, antiquus vir et providens, humanitate ductus, explorato quid apud quoque ageretur, misisset hunc suum famulum, operosum hominem et ad labores promptum, tu, Jupiter, parum curasses Hydram, et illas in Styμφαλό volucres, et equos Thracios, et ebriosas Centaurorum contumelias.

22. Sed si verum dicendum est, sedemus in hoc solum

μόνον ἐπιτηροῦντες, εἴ τις θύει καὶ κνισᾷ παρὰ τοὺς βωμούς· τὰ δ' ἄλλα κατὰ ῥοὴν φέρεται ὡς ἂν τύχῃ ἕκαστον παρασυρόμενα. Τοιγαροῦν εἰκότα νῦν πάσχομεν καὶ ἔτι πεισόμεθα, ἐπειδὴν κατ' ὀλίγον οἱ ἄνθρωποι ἀνακύπτοντες εὐρίσκωσιν οὐδὲν ὄφελος αὐτοῖς ὄν, εἰ θύοιεν ἡμῖν καὶ τὰς πομπὰς πέμποιεν. Ἐῖτ' ἐν βραχεῖ ὄφει καταγελῶντας μὲν τοὺς Ἐπικούρους καὶ Μητροδώρους καὶ Δάμιδας, κρατούμενους δὲ καὶ ἀποπραττομένους ὑπ' αὐτῶν τοὺς ἡμέτερους ξυνηγόρους· ὥστε ὑμέτερον ἂν εἴη παύειν καὶ ἱᾶσθαι ταῦτα, τῶν καὶ ἐς τὸδε αὐτὰ προαγαγόντων. Μῶμψ δὲ οὐ μέγας ὁ κίνδυνος, εἰ ἄτιμος ἔσται· οὐδὲ γὰρ πάλαι τῶν τιμωμένων ἦν, ὑμῶν ἔτ' εὐτυχούντων καὶ τὰς θυσίας μόνων ἐστιωμένων.

23. ΖΕΥΣ. Τοῦτον μὲν, ὦ θεοί, ληρεῖν ἐάσωμεν αἰὲ τραχὺν ὄντα καὶ ἐπιτιμητικόν· ἔστι μὲν γὰρ, ὡς ὁ θαυμαστός Δημοσθένης ἔφη, τὸ μὲν ἐγκαλέσαι καὶ μέμψασθαι καὶ ἐπιτιμῆσαι ῥάδιον καὶ τοῦ βουλομένου παντός, τὸ δ' ὅπως τὰ παρόντα βελτίω γενήσεται ξυμβουλευσαι, τοῦτ' ἐμφορὸς ὡς ἀληθῶς ξυμβούλου, ὅπερ οἱ ἄλλοι εὐ οἶδ' ὅτι ποιήσετε καὶ τούτου σιωπῶντος.

24. ΠΟΣ. Ἐγὼ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὑποδρύχιός εἰμι, ὡς ἴστε, καὶ ἐν βυθῷ πολιτεύομαι κατ' ἐμαυτὸν, ἐς ὅσον ἐμοὶ δυνατόν σώζων τοὺς πλείοντας καὶ παραπέμπον τὰ πλοῖα καὶ τοὺς ἀνέμους καταμαλάττων· ὅμως δ' οὖν — μέλει γάρ μοι καὶ τῶν ἐνταῦθα — φημί δεῖν τὸν Δᾶμιν τοῦτον ἐκποδὼν ποιήσασθαι, πρὶν ἐπὶ τὴν ἔριν ἔχειν, ἥτοι κεραυνῷ ἢ τινι ἄλλῃ μηχανῇ, μὴ καὶ ὑπέρσχι λέγων — φῆς γὰρ, ὦ Ζεῦ, πιθανόν τινα εἶναι αὐτόν — ἅμα γὰρ καὶ δείξομεν αὐτοῖς ὡς μετερχόμεθα τοὺς τὰ τοιαῦτα καθ' ἡμῶν διεξιόντας.

25. ΖΕΥΣ. Παίξεις, ὦ Πόσειδον, ἢ τέλεον ἐπιλέλῃσαι ὡς οὐδὲν ἐφ' ἡμῖν τῶν τοιούτων ἐστίν, ἀλλ' αἱ Μοῖραι ἐκάστῳ ἐπικλύθουσι τὸν μὲν κεραυνῷ, τὸν δὲ ξίφει, τὸν δὲ πυρετῷ ἢ φθῇ ἀποθανεῖν; ἐπεὶ τοί γε εἰ μοι ἐπ' ἐξουσίας τὸ πρᾶγμα ἦν, εἴσαα ἂν, οἷοι, τοὺς ἱεροσύλους πρῶτην ἀπελθεῖν ἀκραυνώτους ἐκ Πίσσης δύο μου τῶν πλοκάμων ἀποκείραντας ἐξ ἡμῶν ἑκάτερον ἔλκοντα; ἢ σὺ αὐτὸς περιεῖδες ἂν ἐν Γεραιστῷ τὸν Ἀλῖα τὸν ἐξ Ὀρεοῦ ὑφαιρούμενόν σου τὴν τριάιναν; Ἄλλως τε καὶ δόξομεν ἀγανακτεῖν λελυπημένοι τῷ πράγματι καὶ δεδιέναι τοὺς παρὰ τοῦ Δάμιδος λόγους καὶ διὰ τοῦτο ἀποσκευάζεσθαι τὸν ἄνδρα οὐ περιμειναντες ἀντεξετασθῆναι αὐτὸν τῷ Τιμοκλεῖ· ὥστε τί ἄλλο ἢ ἐξ ἐρήμης οὕτω κρατεῖν δόξομεν;

ΠΟΣ. Καὶ μὴν ἐπιτόμόν τινα ταύτην ἔγωγε ὥρμην ἐπινεσηκέναι πρὸς τὴν νίκην.

ΖΕΥΣ. Ἀπαγε, θυνῶδες τὸ ἐνθύμημα, ὦ Πόσειδον, καὶ κομιδῇ παχὺ, προαναίρειν τὸν ἀνταγωνιστὴν, ὡς ἀποθάνῃ ἀήττητος ἀμφήριστος ἔτι καὶ ἀδιάκριτον καταλιπὼν τὸν λόγον.

ΠΟΣ. Οὐκοῦν ἄμεινόν τι ὑμεῖς ἄλλο ἐπινοεῖτε, εἰ τὰμὰ οὕτως ἡμῖν ἀποτεθύννισται.

26. ΑΠΟΛΛ. Εἰ καὶ τοῖς νέοις ἔτι καὶ ἀγενεῖσις ἡμῖν

intenti, si quis sacrificet et nidorem excitet prope altaria: reliqua suo fluxu feruntur, et trahuntur unumquodque ut sors tulerit. Itaque nihil præter spem nobis accidit, et in posterum accidet, quum apertis paullatim oculis homines invenient nihil sibi prodesse, si sacrificent nobis et pompas mittant. Tum paullo post videbis illudentes nobis Epicuros, et Metrodoros, et Damides, victos vero ab illis constrictosque nostros patronos. Vestrum ergo fuerit sedare ac sanare talia, qui nempe ea in hunc statum perduxeritis. Momo quidem non magnum imminet periculum, si honore carebit; neque enim olim inter honoratos fuit, quum vos adhuc felices soli frueremini victimis.

23. JUP. Hunc, dli, delirare patiamur, asperum semper et ad reprehensionem proclivem. Est nimirum, ut admirabilis vir Demosthenes dixit, accusare quidem et reprehendere et increpare facile, et uniuscujusque qui modo voluerit; sed consilium dare quomodo meliora fiant presentia, illud demum prudentis revera consilarii est: quod vos reliqui, probe scio, vel tacente isto facietis.

24. NEPT. Ego de cetero submersus sum, ut nostis, et in fundo maris versor pro me, quantum possum, servans navigantes, et navigia deducens, et molliens ventos: interim tamen (nam hæc etiam mihi curæ sunt) aio oportere hunc Damin tollere ante de medio, quam ad contentionem veniat, vel fulmine, vel alia quadam ratione, ne dicendo superet (dicis enim, Jupiter, persuadendi peritum esse hominem): nam simul ostenderimus illis, quam ulcisci soleamus eos qui talia contra nos disputant.

25. JUP. Ludin', Neptune, an plane oblitus es, nihil talium in nostra potestate esse, sed nere unicuique Parcas, ut alius fulmine, gladio alius, alius febri aut tæbe moriatur? Alioqui, si quidem in mea potestate res esset, passus eram, putas, sacrilegos nuper discedere non fulminatos Olympia, qui duos de meis cirris detonderant, sex minas pendentem unumquemque? aut tune ipse neglecturus eras in Geræsto piscatorem ex Oreο, qui tridentem tibi subduxit? Ceterum etiam videbimur indigne ferre et dolere hoc negotium, et metuere argumenta Damidis, et propter hoc ipsum amoliri hominem, neque exspectare ut cum Timocle comparetur: itaque quid aliud quam indicta ab adversario causa, vincere sic videbimur?

NEPT. At ego compendiarium hanc excogitasse mihi videbar ad victoriam viam.

JUP. Apage, thunnos olet hoc commentum, Neptune, et nimis est pingue, ante interficere adversarium, ut invictus moriatur, disputationem relinquens non dijudicatam et de qua contentioni adhuc locus sit.

NEPT. Ergo melius vos aliud excogitate, si mea adeo ad thunnos a vobis ablegantur.

26. APOLLO. Si juvenibus etiam et adhuc imberbibus

ἐρεῖτο ἐκ τοῦ νόμου δημηγορεῖν, ἴσως ἂν εἶπόν τι ζυμ-
φερόν ἐς τὴν διάσχεψιν.

ΜΟΜ. Ἡ μὲν σκέψις, ὦ Ἀπολλων, οὕτω περὶ με-
γάλων, ὥστε μὴ καθ' ἡλικίαν, ἀλλὰ κοινὸν ἅπασι προ-
κεισθαι τὸν λόγον· χάριεν γάρ, εἰ περὶ τῶν ἐσχάτων
κινδυνεύοντες περὶ τῆς ἐν τοῖς νόμοις ἐξουσίας μικρο-
λογοῖμεθα. Σὺ δὲ καὶ πάνυ ᾗδῃ ἔνομος εἶ δημηγόρος,
πρόπυλαι μὲν ἐξ ἐφήθων γεγονὸς, ἐγγεγραμμένος δὲ ἐς
τὸ τῶν δώδεκα ληξιαρχικόν, καὶ ὀλίγου δεῖν τῆς ἐπὶ
Κρόνου βουλῆς ὢν· ὥστε μὴ μειρακίου πρὸς ἡμᾶς,
ἀλλὰ λέγε θαρρῶν ᾗδῃ τὰ δοκοῦντα μηδὲν αἰδεσθεῖς,
ὅτι ἀγένειος ὢν δημηγορήσεις, καὶ ταῦτα βαθυπύγωνα
καὶ εὐγένειον οὕτως υἱὸν ἔχων τὸν Ἀσκληπιόν. Ἄλλως
τε καὶ πρέπον ἂν εἴη σοι νῦν μάλιστα ἐκφαίνειν τὴν
σοφίαν, εἰ μὴ μάτην ἐν τῷ Ἑλικῶνι κάθησαι ταῖς Μού-
σαις συμφολοσοφῶν.

ΑΠΟΛ. Ἀλλ' οὐ σέ, ὦ Μῶμε, χρὴ τὰ τοιαῦτα
ἐπιέναι, τὸν Δία δέ· καὶ ἦν οὗτος κελεύσῃ, τάχα ἂν τι
οὐκ ἄμουςον εἴποιμι, ἀλλὰ τῆς ἐν τῷ Ἑλικῶνι μελέτης
ἄξιον.

ΖΕΥΣ. Λέγε, ὦ τέκνον· ἐφίημι γάρ.

27. ΑΠΟΛ. Ὁ Τιμοκλῆς οὗτος ἔστι μὲν χρηστὸς
ἀνὴρ καὶ εὐσεβὴς καὶ τοὺς λόγους πάνυ ἡκρίβωκε τοὺς
τῶν Στωϊκῶν· ὥστε καὶ σύνεστιν ἐπὶ σοφίᾳ πολλοῖς τῶν
νέων καὶ μισθοὺς οὐκ ὀλίγους ἐπὶ τούτῳ ἐκλέγει, σφό-
δρα πιθανὸς ὢν, ὅπότε ἰδίᾳ τοῖς μαθηταῖς διαλέγοιτο·
ἐν πλήθει δὲ εἰπεῖν ἀπολμότατός ἐστι καὶ τὴν φωνὴν
ιδιώτης καὶ μισοδάρβαρος, ὥστε γέλωτα ὀφλισκάνειν
διὰ τοῦτο ἐν ταῖς συνουσίαις οὐ ζυνείρων, ἀλλὰ βαττα-
ρίζων καὶ παραττόμενος, καὶ μάλιστα ὅπταν οὕτως
ἔχων καὶ καλλιρρημοσύνην ἐπιδείκνυσθαι βούληται.
Ξυνεῖναι μὲν γὰρ εἰς ὑπερβολὴν ὀξύς ἐστι καὶ λεπτο-
γνώμων, ὥς φασι· οἱ ἄμεινον τὰ τῶν Στωϊκῶν εἰδότες,
λέγων δὲ καὶ ἐρμηνεύων ὑπ' ἀσθενείας διαφθείρει αὐτὰ
καὶ συγγεῖ οὐκ ἀποσαφηνίζων ὅ τι βούλεται, ἀλλ' αἰ-
νίγμασιν εἰκότα προτείνων καὶ πάλιν αὖ πολὺ ἀσαφέ-
στερα πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀποκρινόμενος· οἱ δὲ οὐ ζυν-
ιέντες καταγελῶσιν αὐτοῦ. Δεῖ δ' οἷμαι σαφῶς λέγειν
καὶ τούτου μάλιστα πολλὴν ποιεῖσθαι τὴν πρόνοιαν, ὥς
ζυνήσουσιν οἱ ἀκούοντες.

28. ΜΟΜ. Τοῦτο μὲν ὀρθῶς εἰλεξας, ὦ Ἀπολλων,
ἐπαινέσας τοὺς σαφῶς λέγοντας, εἰ καὶ μὴ πάνυ ποιεῖς
αὐτὸ σὺ ἐν τοῖς χρησμοῖς λοξὸς ὢν καὶ γριφώδης καὶ
ἐς τὸ μεταχρῆσιν ἀσφαλῶς ἀπορρίπτων τὰ πολλὰ, ὥς
τοὺς ἀκούοντας ἄλλου δεῖσθαι Πυθίου πρὸς τὴν ἐξήγη-
σιν αὐτῶν. Ἀτὰρ τί τοι ἐπὶ τούτῳ ζυμβουλεύεις; τίνα
ἴσαιν ποιήσασθαι τῆς τοῦ Τιμοκλέους ἀδυναμίας ἐν τοῖς
λόγοις;

29. ΑΠΟΛ. Ξυνήγορον, ὦ Μῶμε, εἰ πως δυνη-
θείημεν, αὐτῷ παρασχεῖν ἄλλον τῶν δεινῶν τούτων,
ἐροῦντα κατ' ἄξιαν ἅπερ ἂν ἐκεῖνος ἐνθυμηθεὶς ὑποβάλῃ.

ΜΟΜ. Ἀγένειον τοῦτο ὥς ἀληθῶς εἰρήκας, ἔτι παι-
δαγωγῷ τινος δεόμενον, Ξυνήγορον ἐν ζυνουσίᾳ φιλοσό-
φων παραστήσασθαι ἐρμηνεύοντα πρὸς τοὺς παρόντας

nobis permissum lege esset concionari, forte dicerem ali-
quid utile ad nostram deliberationem.

MOM. Deliberatio, Apollo, adeo de magnis rebus est,
ut non secundum aetatem, sed communis omnibus dicendi
facultas proposita sit. Lepidum quippe fuerit, si, quum in
extremis versemur periculis, de potestate legitima subtiliter
et jejune disputemus. Tu vero etiam omnino jam legiti-
mus concionator es, qui ephēbis olim excesseris, et in
duodecim deorum album relatus, atque tantum non de illo
sub Saturno consilio unus sis. Quare noli apud nos ado-
lescentuli pudorem simulare, sed audacter jam quæ tibi
videantur dicito, nihil verecundatus, si imberbis concio-
nere, præsertim quum promissa adeo barba et menti probe
hirsuti filium habeas Æsculapium. Præterea decet te
nunc præsertim tuam proferre sapientiam, nisi frustra in
Helicone resides et philosophare cum Musis.

APOL. Atqui tuum non est, Mome, eam facultatem
dare, sed Jovis. Hic si jusserit, forte aliquid dixero a
Musi non alienum, sed exercitatione quam in Helicone
instituiamus dignum.

JUP. Dic, fili, permitto enim.

27. APOL. Bonus vir est iste Timocles, et deorum
amans, et rationes Stoicorum plane perdidicit. Itaque
multis cum juvenibus philosophiæ causa versatur, merce-
desque eo nomine non parvas conficit, qui persuadeat
egregie, quando privatim disputat cum adolescentibus :
in turba autem dicere minime audeat, et vocem habet
imperti hominis, ac semibarbarus est, ut risum propter
ista debeat in congressibus, qui non connectat verba, sed
balbutiat et perturbetur : et maxime quoties cum hoc inge-
nio etiam venuste dicendi facultatem vult ostendere. Ad
intelligendi enim vim acutissimus est, et subtiliter cogitat,
ut affirmant qui optime Stoicorum res norunt : quum vero
dicit et explicat, præ imbecillitate ea corrumpit et confum-
dit, qui non clare quid sibi velit explanet, sed ænigmatis
similia proferat, ac rursus multo etiam obscurius ad interro-
gata respondeat. Inde qui illum non intelligunt, derident.
Oportet autem, puto, dilucide dicere, ejusque rei multam
adhibere providentiam, ut intelligant qui audiunt.

28. MOM. Recte tu quidem illud, Apollo, quod laudas
dilucide dicentes, etsi minime omnium ipse hoc facis in
oraculis, sed obliquus es et perplexus, et qui in medium
inter certantes locum tutus ipse pleraque projicias, ut, qui
audierunt, alio opus habeant ad ea interpretanda Pythio.
Verum quid post illa tu consulis? quam medicinam facere
Timocles in dicendo imbecillitati?

29. APOL. Patronum, Mome, si qua possemus illi adjun-
gere alium de vehementibus illis, qui pro dignitate dicat
quæcumque iste excogitata illi subjecerit.

MOM. Vere pro imberbi istuc dixisti et qui pedagogo
adhuc indigeat, patronum in philosophorum disputatione
astare, explicantem præsentibus quid sentiat Timocles :

ἔπερ ἂν δοκῇ Τιμοκλεῖ, καὶ τὸν μὲν Ἀἴμιν αὐτοπρόσωπον καὶ δι' αὐτοῦ λέγειν, τὸν δὲ ὑποκριτῇ προσχρώμενον ἰδίᾳ πρὸς τὸ οὗς ἐκείνῳ ὑποβάλλειν τὰ δοκοῦντα, τὸν ὑποκριτὴν δὲ ῥητορεύειν, οὐδ' αὐτὸν ἴσως ξυνιέντα στίχι ἀκούσειε. Ταῦτα πῶς οὐ γέλως ἂν εἴη τῷ πλήθει; Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἄλλως ἐπινοήσομεν.

30. Σὺ δὲ, ὦ θαυμασίε — φῆς γὰρ καὶ μάντις εἶναι καὶ μισθοὺς οὐκ ὀλίγους ἐπὶ τῷ τοιοῦτῳ ἐξέλεξας ἄχρι καὶ τοῦ πλίνθους χρυσᾶς ποτε εἰληφέναι — τί οὐκ ἐπεδείξω ἡμῖν κατὰ καιρὸν τὴν τέχνην προειπὼν ὁπότερος τῶν σοριστῶν κρατήσῃ λέγων; ὁἶσθα γὰρ δήπου τὸ ἀποθεσόμενον μάντις ὢν.

ΑΠΟΛ. Πῶς, ὦ Μῶμε, δυνατόν ποιεῖν ταῦτα μήτε τρίποδος ἡμῖν παρόντος μήτε θυμιαμάτων ἢ πηγῆς μαντικῆς, οἷα ἡ Κασταλία ἐστίν;

ΜΩΜ. Ὅρᾳ; ἀποδιδράσκεις τὸν ἔλεγχον ἐν στενῷ ἐχόμενος.

ΖΕΥΣ. Ὅμως, ὦ τέκνον, εἰπέ καὶ μὴ παράσῃς τῷ συκοφάντῃ τούτῳ προφάσεις διαβάλλειν καὶ χλευάζειν τὰ σὰ ὡς ἐπὶ τρίποδι καὶ ὕδατι καὶ λιθανωτῷ κείμενα, ὡς, εἰ μὴ ἔχῃς ταῦτα, στερησόμενόν σε τῆς τέχνης.

ΑΠΟΛ. Ἄμεινον μὲν ἦν, ὦ πάτερ, ἐν Δελφοῖς ἢ ἐν Κολοφῶνι τὰ τοιαῦτα ποιεῖν, ἀπάντων μοι τῶν χρησίμων παρόντων, ὡς ἔθος· ὁμως δὲ καὶ οὕτω γυμνὸς ἐκείνων καὶ ἄσχευος πειράσομαι προειπεῖν ὁποτέρου τὸ κράτος ἔσται· ἀνέξεσθε δὲ, εἰ μὴ ἐκμετρα λέγομαι.

ΜΩΜ. Λέγε, σαφῇ δὲ μόνον, ὦ Ἀπόλλων, καὶ οὐ ξυνηγόρου καὶ αὐτὰ ἢ ἐρμηνεύς δεόμενα· καὶ γὰρ οὐκ ἄρνευα κρέα καὶ χελώνη νῦν ἐν Λυδίᾳ ξυνέφεται· ἀλλ' ὁἶσθα περὶ δτου ἡ σκέψις.

ΖΕΥΣ. Τί ποτ' εἰρεῖς, ὦ τέκνον; ὡς τὰ γε πρὸ τοῦ χρησμοῦ, ταῦτα ἤδη φοβερά· ἢ χρὸς τετραμμένη καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ περιφερεῖς καὶ κόμη ἀνασσομένη καὶ κίνημα κορυβαντώδες καὶ ὅλως κατόχημα πάντα καὶ φρικώδη καὶ μυστικά.

31. ΑΠΟΛ. Κέλνυτε μαντιπλόου τόδε θέσφατον Ἀπόλλωνος ἀμφ' ἐρίδος κρυερῆς, τὴν ἀνέρες ἐσθήσαντο δευδοαὶ μύθοισι κορυσσόμενοι πυκνοῖσι.

Πολλὰ γὰρ ἐνθα καὶ ἐνθα μῶθου ἑτεραλκεῖ κλωγμῶ ταρρέος ἄκρα κόρυμβα καταπλήσσουσιν ἐχέτης.

Ἄλλ' ὅταν αἰγυπιδίς γαμφύωνυχος ἀκρίδα μάρψῃ, δὴ τότε λαισθιον ὁμβροφόροι κλάγξουσιν κορώναι.

Νίκη δ' ἡμιόνων, ὃ δ' ὄνος βοὰ τέκνα κορύψει.

ΖΕΥΣ. Τί τοῦτο ἀνεκάχασας, ὦ Μῶμε; καὶ μὴν οὐ γελοῖα τὰ ἐν ποσὶ παῦσαι κακοδαίμων, ἀποπνιγῆσθαι ὑπὸ τοῦ γέλωτος.

ΜΩΜ. Καὶ πῶς δυνατόν, ὦ Ζεῦ, ἐφ' οὕτω σαφεῖ καὶ προδήλῳ τῷ χρησμῷ;

ΖΕΥΣ. Οὐκοῦν καὶ ἡμῖν ἤδη ἐρμηνεύσις ἂν αὐτὸν στίχι καὶ λέγει.

ΜΩΜ. Πάνυ πρόδηλα, ὥστε οὐδὲν ἡμῖν Θεμιστοκλέους δεήσει· φησὶ γὰρ τὸ λόγιον οὕτως διαρρήδην γόητα μὲν εἶναι τοῦτον, ἡμᾶς δὲ ὄνους καθηλίους νῆ Δία καὶ ἡμιόνους, τοὺς πιστεύοντας αὐτῷ, οὐδ' ὅσον ἀκρίδος τὸν νοῦν ἔχοντας.

ac Damin ex sua persona et pro se loqui, alterum autem histrione uti, et seorsum illi in aurem quæ videantur subjicere, ac histriorem deinde magnifice verba facere, qui forte nec ipse quæ audivit intellexerit. Ista quomodo non risus erunt multitudini? Verum de illo quidem frustra cogitabimus.

30. At tu, præstantissime (dicis enim te vatem esse, et mercedes non parvas eo nomine cepisti, adeo ut lateres etiam aureos aliquando acceperis), quin tu ostendisti nobis in tempore artem, prædicans uter sophistarum dicendo sit superaturus? nosti enim scilicet quid futurum sit, quum divinus sis.

ΑΠΟΛ. Quomodo, Mome, fieri potest ut faciam talia, quum neque tripus nobis præsto sit, neque suffimenta, neque fons fatidicus, qualis est Castalius?

ΜΩΜ. Vides? fugis convinci, in angusto deprehensus.

ΙΥΡ. Tamen dic, fili, neu præbe calumniatori isti obtentum insimulandi et irridendi tuas divinationes, tanquam in tripode et aqua ac thure positas, ut, si ista non habeas, arte quoque ipsa careas.

ΑΠΟΛ. Melius quidem erat, pater, Delphis aut Colophone talia facere, ubi præsto mihi sunt pro more quæ ad rem faciunt omnia: attamen sic etiam, nudus illis et imparatus, tentabo prædicare cujus futura sit victoria: sustinebitis autem, si non satis modulata dixerō.

ΜΩΜ. Dic, verum dilucida modo, Apollo, nec consiliario aut interprete ipsa quoque indigentia: neque enim agninae carnes et testudo nunc una coquantur in Lydia: verum scis qua de re deliberetur.

ΙΥΡ. Quid tandem dices, fili? nam ea quæ præcedunt oraculum, jam hæc sunt terribilia: mutatus color, oculi huc illuc torti, coma cum horrore turbata, motus Corybanticus; et in universum possessi hominis omnia, et horribilia, et mystica.

31. ΑΠΟΛ. Percipite, o superi, quæ jam canit augur Apollo lite super rigida, quam constituere valentes arguto clamore viri, verbisque petulci.

Multum hinc alternis crocibus aera et inde,

non sine lucentis sylvæ terroribus, implent.

Curvo at ubi vultur comprehenderit ungue cicadam,

tum sane imbriferæ cornices ultima clangent.

Victores molli, ast asinus sobolem arietat acrem.

ΙΥΡ. Quid pleno ita rictu cachinnas, Mome? atqui ridicula non sunt præsentia. Desine, infelix, suffocaberis a risu.

ΜΩΜ. Et qui possint desinere, Jupiter, super oraculo ita claro ac dilucido?

ΙΥΡ. Ergo etiam nobis illud explicaveris quid sibi velit.

ΜΩΜ. Manifestum omnino. Itaque nihil nobis opus erit Themistocle, adeo diserte dicit oraculum hunc præstigiatores esse, nos vero asinos clitellarios, ita me Jupiter, et mulos, qui credamus illi, et neque tantum mentis quantum cicadam habere.

32. ΗΡΑΚ. Ἐγὼ δὲ, ὦ πάτερ, εἰ καὶ μέτοιχος εἰμι, οὐκ ἀνήσω θμῶς τὰ δοκοῦντά μοι εἶπεν· ὁπότεν γὰρ ᾗδῃ ξυνελθόντες διαλέγονται, τινικαῦτα, ἣν μὲν ὁ Τιμοκλῆς ὑπέρσχη, ἑάστομεν προχωρεῖν τὴν ξυνουσίαν ὑπὲρ ἡμῶν, ἣν δέ τι ἑτεροῖον ἀποδαίνη, τότε ᾗδῃ τὴν στοὰν αὐτὴν ἔγωγε διασείσας, εἰ δοκεῖ, ἐμβαλῶ τῷ Δάμιδι, ὥς μὴ κατάρματος ὦν ὑβρίζῃ ἐς ἡμᾶς.

ΖΕΥΣ. Ἡράκλεις, ὦ Ἡράκλεις, ἄγροικον τοῦτ' εἰρηκας καὶ δεινῶς Βοιωτίον, ξυναπολέσαι ἐνὶ πονηρῷ τοσούτους καὶ προσέτι τὴν στοὰν αὐτῷ Μαραθῶνι καὶ Μιλτιάδῃ καὶ Κυναιγέρῳ. Καὶ πῶς ἂν τούτων ξυμπσόντων οἱ ῥήτορες ἔτι ῥητορεύοιεν τὴν μεγίστην εἰς τοὺς λόγους ὑπόθεσιν ἀφηρημένοι; Ἄλλως τε ζῶντι μὲν σοι δυνατόν ἦν ἴσως ἂν τι καὶ πράξαι τοιοῦτον, ἀφ' οὗ δὲ θεὸς γεγένηται, μεμαύηκας, οἶμαι, ὥς αἱ Μοῖραι τὰ τοιαῦτα μόναι δύνανται, ἡμεῖς δὲ ἄκυροι αὐτῶν ἐσμεν.

ΗΡΑΚ. Οὐκοῦν καὶ ὁπότε τὸν λέοντα ἦ τὴν ὑδραν ἐφόνευσον, αἱ Μοῖραι δι' ἐμοῦ ἐκεῖνα ἐπραττον;

ΖΕΥΣ. Καὶ μάλιστα.

ΗΡΑΚ. Καὶ νῦν ἦν τις ὑβρίζῃ εἰς ἐμέ ἢ περισυλῶν μου τὸν νεῶν ἢ ἀνατρέπων τὸ ἄγαλμα, ἦν μὴ ταῖς Μοῖραις πάλαι δεδογμένον ἦ, οὐκ ἐπιτρέψω αὐτόν;

ΖΕΥΣ. Οὐδαμῶς.

ΗΡΑΚ. Οὐκοῦν ἄκουσον, ὦ Ζεῦ, μετὰ παρρησίας· ἐγὼ γάρ, ὥς δ' κωμικός ἐφη, ἄγροικός εἰμι τὴν σκάφην σκάφην λέγων· εἰ τοιαῦτά ἐστι τὰ ὑμέτερα, μακρὰ χαίρειν φράσας ταῖς ἐνταῦθα τιμαῖς καὶ κνίσῃ καὶ ἱερῶν αἵματι ἐς τὸν ἄδην ἀπειμι, ὅπου με γυμνὸν τὸ τοξὸν ἔχοντα κἂν τὰ εἰδῶλα φοβήσεται τῶν ὑπ' ἐμοῦ πεφνευμένων θηρίων.

ΖΕΥΣ. Εὖ γε, οἶκοθεν δ' μάρτυς, φησὶν· ἀπέσωσας γ' ἂν οὖν τῷ Δάμιδι ταῦτα εἶπεν ὑποβάλλων.

33. Ἀλλὰ τίς δ' σπουδῇ προσίων οὗτός ἐστιν, ὁ χαλκοῦς, δ' εὐγραμμός καὶ εὐπερίγρραπτος, ὁ ἀρχαῖος τὴν ἀνάδωσιν τῆς κόμης; μάλλον δὲ δ' σὸς, ὦ Ἑρμῆ, ἀδελφός ἐστιν, ὁ ἀγοραῖος, ὁ παρὰ τὴν Ποικίλῃν· πίττης γούν ἀναπέπλησται δσημέραι ἐκματτόμενος ὑπὸ τῶν ἀνδριανοποιῶν. Τί, ὦ παῖ, δρομαῖος ἡμῖν ἀφίξαι; ἦ πού τι ἐκ γῆς νεώτερον ἀπαγγέλλεις;

ΕΡΜΑΓΟΡΑΣ. Ὑπέρμεγα, ὦ Ζεῦ, καὶ μυρίας τῆς σπουδῆς δεόμενον.

ΖΕΥΣ. Λέγε ᾗδῃ, εἰ τι καὶ ἄλλο ἡμᾶς ἐπανιστάμενον λελήθεν.

ΕΡΜΑΓ. Ἐτύγχανον μὲν ἄρτι χαλκουργῶν ὑποπιττούμενος στέρνον τε καὶ μετάρρην· θώραξ δέ μοι γελόος ἀμφὶ σώματι πλάσθεις παρρῶρητο μιμητὴ τέχνη σπραγίδα χαλκοῦ πᾶσαν ἐκτυπούμενος· ὥρῳ δ' ὄχλον στείχοντα καὶ τινὰς δύο ὤχρους κεκράκτας, πυγμαίους σοφισμάτων, Δαμῖν τε καὶ...

ΖΕΥΣ. Παῦε, ὦ Ἑρμαγόρα βελτιστε, ἱαμβίζων· οἷδα γὰρ οὐστινὰς λέγεις. Ἄλλ' ἐκείνῳ μοι φράσον, εἰ πάλαι ξυγκροτεῖται αὐτοῖς ἡ ἔρις.

32. HERC. Ego vero, pater, quanquam iniquilinus modo, tamen non cunctabor quid mihi videatur dicere. Nempe quum jam congressi disputabunt, tum nos, si quidem Timocles superaverit, procedere sinemus institutam pro nobis disputationem : si vero quid secius evenerit, tum jam ego ipsam concussam, si ita videtur, porticum in Damidem injiciam, ne homo execrabilis contumeliis porro nos afficiat.

JUP. Hercules, heus Hercules! rusticum illud est quod dixisti, et vehementer Bæoticum, perdere cum uno malo tot homines, et insuper totam porticum cum suo Marathone et Miltiade et Cynægiro. Et quomodo his una pereuntibus in posterum orationem ornabunt rhetores, maximo illo dicendi argumento privati? Præterea vivus quidem quum esses, poteras forsitan tale quid efficere : a quo autem tempore deus factus es, didicisti, puto, Parcas solas posse talia, nos autem eorum esse expertes.

HERC. Igitur etiam quum leonem aut hydram interficerem, Parcae illa per me faciebant?

JUP. Omnino.

HERC. Et jam si quis contumeliosus in me sit. aut templum spoliando meum, aut evertenda statua, nisi Parcis olim ita decretum fuerit, illum non elidam?

JUP. Nequaquam.

HERC. Itaque audi, Jupiter, libere dicentem ; ego enim, ut ait Comicus, sum rusticus et scapham voco scapham : si hæc est vestra conditio, longum ego valere jussis vestris istis honoribus, et nidore, et victimarum sanguine, ad inferos descendo, ubi me, nudum si habeam arcum, umbræ certe interfectarum a me belluarum metuent.

JUP. Euge, domesticus, aiunt, testis! compendificisti enim Damidi ne illa dicat, quum ipse subjicias.

33. Sed quis est ille cum destinatione accedens, ille æneus, ille lineamentis omnibus circumcirca pulchre et ad amussim factus, ille prisco more revinctus comam? quin tuus frater est, Mercuri, forensis ille, juxta Pœcilen : pice enim oppletus est, qui quotidie exprimatur a statuariis. Quid, filii, sic curriculo ad nos venisti? num quid novi nobis de terra affers?

HERMAGORAS. Ingens quiddam, Jupiter, et infinita diligentia dignum.

JUP. Dic jam num quid præterea seditionis nobis imprudentibus sit coortum.

HERM. Statuariis pro more præbebam modo pice oblinendum pectus atque tergora ; tenax lorica corpori, risum movens, afflicta jam pendebat arte simla, signum velut totius æris exprimens : quum video turbam affluere, cingentem dum clamosos, albos, at pugiles sophismatum, Daminque et .....

JUP. Desine, optime Hermagora, iambos : novi enim quos dicis. At illud dic mihi, an diu commissa sit illis pugna.

ΕΡΜΑΓ. Οὐδέπω, ἀλλ' ἐν ἀκροβολισμοῖς ἐτι ἦσαν ἀποσφενδονῶντες ἀλλήλοις πόρρωθεν ποθεν λοιδορούμενοι.

ΖΕΥΣ. Τί οὖν ἐτι χρῆ ποιεῖν λοιπόν, ὦ θεοί, ἡ ἀχροῖσθαι ἐπικύψαντας αὐτῶν; Ὡστε ἀφαιρείτωσαν αἱ Ὠραι τὸν μοχλὸν ἤδη καὶ ἀπάγουσαι τὰ νέφη ἀναπετανύτωσαν τὰς πύλας τοῦ οὐρανοῦ.

34. Ἡράκλεις, ὅσον τὸ πλῆθος ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν ἀπηγνήκασιν. Ὁ δὲ Τιμοκλῆς αὐτὸς οὐ πάνυ μοι ἀρέσκει ὑποτρέμων καὶ παραττόμενος· ἀπολεῖ ἅπαντα οὗτος τήμερον· δῆλος γοῦν ἐστιν ὅτι οὐδ' ἀντάρασθαι τῷ Δάμειδι δυνάσόμενος. Ἄλλ' ὅπερ ἡμῖν δυνατώτατον, εὐχόμεθα ὑπὲρ αὐτοῦ

σιγῇ ἐφ' ἡμεῖων, ἵνα μὴ Δαμῖς γε πύθηται.

TIM. Τί φῆς, ὦ ἱερόσυλε Δάμι, θεοὺς μὴ εἶναι μηδὲ προνοεῖν τῶν ἀνθρώπων;

ΔΑΜ. Οὐκ· ἀλλὰ σὺ πρότερον ἀποκρίναί μοι ᾧτινι λόγῳ ἐπέισθης εἶναι αὐτούς.

TIM. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ, ὦ μιαρῆ, ἀποκρίναί.

ΔΑΜ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ.

ΖΕΥΣ. Ταυτὶ μὲν παρὰ πολὺ ὁ ἡμέτερος ἄμεινον καὶ εὐφρονότερον τραχύνεται. Εὖ γε, ὦ Τιμόκλεις, ἐπὶ χεῖ τῶν βλασφημιῶν· ἐν γὰρ τούτῳ σοι τὸ κράτος, ὥς τὰ γε ἄλλα ἰχθύν σε ἀποφανεῖ ἐπιστομιζῶν.

TIM. Ἀλλὰ, μὰ τὴν Ἀθηνᾶν, οὐκ ἂν ἀποκρινάμην σοι πρότερος.

ΔΑΜ. Οὐκοῦν ἐρώτα, ὦ Τιμόκλεις· ἐκράτης γὰρ τοῦτ' ἔγε ὁμωμοκῶς· ἀλλ' ἄνευ τῶν βλασφημιῶν, εἰ δοκεῖ.

36. TIM. Εὖ λέγεις· εἰπέ οὖν μοι, οὐ δοκοῦσί σοι, ἢ κατάρατε, προνοεῖν οἱ θεοί;

ΔΑΜ. Οὐδαμῶς.

TIM. Τί φῆς; ἀπρονόητα οὖν ταῦτα ἅπαντα;

ΔΑΜ. Ναί.

TIM. Οὐδ' ὑπὸ τινι ἄρα θεῷ τάττεται ἡ τῶν ὄλων ἐπιμελεῖα;

ΔΑΜ. Οὐ.

TIM. Πάντα δὲ εἰκῇ φέρεται ἀλόγῳ τῇ φορᾷ;

ΔΑΜ. Ναί.

TIM. Εἴτ' ἀνθρώποι ταῦτα ἀκούοντες ἀνέχεσθε καὶ οὐ καταλεύσετε τὸν ἀλιτῆριον;

ΔΑΜ. Τί τοὺς ἀνθρώπους ἐπ' ἐμὲ παροξύνεις, ὦ Τιμόκλεις; ἡ τίς ὦν ἀγανακτεῖς ὑπὲρ τῶν θεῶν, καὶ ταῦτα ἐκείνων αὐτῶν οὐκ ἀγανακτοῦντων; οἷ γε οὐδὲν δεινὸν διατεθείκασι με παλαί ἀκούοντες, εἴ γε ἀκούουσιν.

TIM. Ἀκούουσι γάρ, ὦ Δάμι, ἀκούουσι, καὶ σε μετῴσι ποτε χρόνῳ ὕστερον.

37. ΔΑΜ. Καὶ ποτε ἂν ἐκείνοι σχολὴν ἀγάγοιεν ἐπ' ἐμὲ, τοσαῦτα, ὥς φῆς, πράγματα ἔχοντες καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ἅπειρα τὸ πλῆθος ὄντα οἰκονομούμενοι; ὥστε οὐδέ σέ πω ἡμύναντο ὧν ἐπιπορχεῖς δεῖ καὶ τῶν ἄλλων, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς βλασφημεῖν ἀναγκάζωμαι παρὰ τὰ ξυγκείμενα. Καίτοι οὐχ ὀρθῶς ἦντινα ἂν ἄλλην ἐπίδει-

HERM. Nondum : sed adhuc erant in velitationibus, ut fundis petentes se invicem, conviciis e longinquo jactatis.

JUP. Quid ergo jam faciendum superest, dii, quam ut prospicientes illos audiamus? Quare jam removeant Horæ obicem, reductisque nubibus portas cæli pandant.

34. Hercules! quanta turba auditum convenit! At iste Timocles non valde mihi placet contremiscens et perturbatus : corrumpet iste hodie omnia : apparet enim illum ne ausurum contra Damidem se attollere. Verum, quod maxime possumus, vota faciamus pro illo,

sed taciti intra nos, feriant ne Damidis aures.

35. TIM. Quid ais, sacrilege Dami, deos non esse, neque providere hominibus?

DAM. Non : Sed tu prius mihi responde, quo argumento illos esse credideris.

TIM. Non ita : sed tu, impure, responde.

DAM. Non, inquam : sed tu.

JUP. Huc usque multo noster melius et vocalius exasperatur. Euge, Timocles!ingere convicia : in hoc enim tibi robur; quantum ad alia, piscem te obturando ore efficiet.

TIM. Ego vero, ita me Pallas, prior tibi non respondero.

DAM. Ergo, Timocles, interroga : hoc enim certe vicisti jurejurando tuo : sed absque illis maledictis, si videtur.

36. TIM. Bene istuc dicis. Dic igitur mihi, non videntur tibi, homo exsecrabilis, providere dii?

DAM. Nequaquam.

TIM. Quid ais? sine providentia itaque fiunt hæc omnia?

DAM. Sane.

TIM. Neque a quodam igitur deo procuratio universorum ordinatur?

DAM. Non.

TIM. Omnia autem temere feruntur irrationabili impetu?

DAM. Nempe.

TIM. Tum vos, qui ista auditis, patimini, nec lapidibus obruitis impium?

DAM. Quid homines contra me irritas, Timocles? aut quis es, qui deorum vicem irascaris, idque illis ipsis non irascentibus? ut qui nihil in me gravius consuluerint, olim licet audierint, modo audiant.

TIM. Enimvero audiunt, Dami, audiunt, et aliquando te suo olim tempore ulciscuntur.

37. DAM. Et quando illi otium ad me puniendum habeant, qui tot, ut ais, negotia sustineant, et res hujus universi, infinitas numero, administrent? Itaque necdum te ulti sunt ob perpetua tua perjuria, et reliqua quæ taceo, ne et ipse maledicere præter pacta cogar. Quanquam non video, quam illi possint aliam demonstrationem provi-

ἐν τῇς αὐτῶν προνοίας μείζω ἐξενεγκεῖν ἡδύναντο ἢ σὲ κακὸν κακῶς ἐπιτρέψαντες. Ἀλλὰ δῆλοί εἰσιν ἀποδημούντες ὑπὲρ τὸν Ὀκεανὸν ἰσως μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας· ἔθος γοῦν αὐτοῖς συνεχῶς ἰέναι παρ' αὐτοὺς μετὰ δαῖτα καὶ αὐτεπαγγέλτοις ἐνίοτε.

38. TIM. Τί πρὸς τοσαύτην ἀναισχυντίαν εἵποιμι ἄν, ὦ Δᾶμι;

ΔAM. Ἐκεῖνο, ὦ Τιμόκλεις, δὲ πάλαι ἐγὼ ἐπόθουν ἀκοῦσαί σου, ὅπως ἐπέσθης οἰεσθαι προνοεῖν τοὺς θεοὺς.

TIM. Ἡ τάξις μὲν πρῶτον τῶν γιγνομένων ἐπείσειεν, δὲ ἥλιος αἰεὶ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἰὼν καὶ σελήνη κατὰ ταῦτά καὶ ἔρραι τρεπόμεναι καὶ φυτὰ φυόμενα καὶ ζῷα γεννώμενα καὶ αὐτὰ ταῦτα οὕτως εὐμηγάρως κατεσκευασμένα ὡς τρέφεσθαι καὶ ἐνοεῖν καὶ κινεῖσθαι καὶ βαδίζειν καὶ τεκταίνεσθαι καὶ σκυτοτομεῖν, καὶ τᾶλλα· ταῦτα οὐ προνοίας ἔργα εἶναι σοὶ δοκεῖ;

ΔAM. Αὐτὸ που τὸ ζητούμενον, ὦ Τιμόκλεις, ξυναρπάζεις· οὐδέπῃ γὰρ δῆλον εἰ προνοία τούτων ἕκαστον ἀποτελεῖται. Ἀλλ' ὅτι μὲν τοιαῦτά ἐστι τὰ γιγνόμενα φαῖνεν ἃ καὶ αὐτός· οὐ μὴν αὐτίκα πεπεισθαι ἀνάγκη καὶ ὑπὸ τίνος προμηθείας αὐτὰ γίγνεσθαι· ἐνὶ γὰρ καὶ ἄλλως ἀρξάμενα νῦν ὁμοίως καὶ κατὰ ταῦτά ξυνίστασθαι. Σὺ δὲ τάξιν αὐτῶν ὀνομάζεις τὴν ἀνάγκην. Εἴτα δηλαδὴ ἀναγκηθεῖς, εἴπερ σοὶ μὴ ἀκολουθεῖ τὰ γιγνόμενα μὲν, ὅποιά ἐστι, καταριθμουμένῃ καὶ ἐπαινοῦντι, καὶ οἰομένῃ δὲ ἀποδείξειν ταῦτα εἶναι τοῦ καὶ προνοίας διατάττεσθαι αὐτῶν ἕκαστον. Ὡστε κατὰ τὸν κωμικόν,

Τοῦτ' ἐνὶ ὑπομόχθηρον, ἄλλο μοι λέγε.

39. TIM. Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι καὶ ἄλλης ἐπὶ τούτοις δεῖν ἀποδείξω. Ὅμως δ' οὖν ἐρῶ· ἀπόκριναι γάρ μοι. Ὅμηρός σοι δοκεῖ ἄριστος ποιητὴς γενέσθαι;

ΔAM. Καὶ μάλα.

TIM. Οὐκοῦν ἐκεῖνῃ ἐπέσθην τὴν πρόνοιαν τῶν θεῶν ἐμφανίζοντι.

ΔAM. Ἀλλ', ὦ θαυμάσιε, ποιητὴν μὲν ἀγαθὸν Ὅμηρον γεγενῆσθαι πάντες σοὶ ξυνομολογήσουσι, μάρτυρα δὲ ἀληθῆ περὶ τῶν τοιούτων οὐτ' ἐκεῖνον οὐτ' ἄλλον ποιητὴν οὐδένα· οὐ γὰρ ἀληθείας μέλει αὐτοῖς, οἶμαι, ἀλλὰ τοῦ κηλεῖν τοὺς ἀκούοντας, καὶ διὰ τοῦτο μέτροις τε κατὰδουσι καὶ μῦθοις κατηχούσι καὶ ὅλιως ἅπαντα ὑπὲρ τοῦ τερπνοῦ μηχανῶνται.

40. Ἀτὰρ ἤδέως ἂν καὶ ἀκούσαιμι οἷσισι μάλιστα ἐπέσθης τῶν Ὀμήρου· ἄρα οἷς περὶ τοῦ Διὸς λέγει, ὡς ἐπεβούλευον ξυνδῆσαι αὐτὸν ἢ θυγάτηρ καὶ ὁ ἀδελφὸς καὶ ἡ γυνή; καὶ εἴ γε μὴ τὸν Βριάρεων ἢ Θέτις ἐκάλεσεν ἐλεήσασα τὸ γιγνόμενον, ἐπετέδθη ἂν ἡμῖν δ' ἐλπίστος Ζεὺς ξυναρπασθεῖς. Ἀνθ' ὧν καὶ ἀπομνημονεύων τῇ Θέτιδι τὴν χάριν ἐξαπατᾷ τὸν Ἀγαμέμνονα δνειρόν τινα ψευδῇ ἐπιπέμψας, ὡς πολλοὶ τῶν Ἀχαιῶν ἀποθάνοιεν. Ὅρᾳς; ἀδύνατον γὰρ ἦν αὐτῷ κεραιὸν ἐμβάλλοντι καταφλέξει τὸν Ἀγαμέμνονα αὐτὸν ἄνευ τοῦ ἀπατεῖναι εἶναι δοκεῖν. Ἡ ἐκεῖνά σε μάλιστα εἰς τὴν

dientiae suae edere, majorem quam malum te mortalem male obtinendo. Sed apparet illos peregre abesse trans Oceanum forte apud Aethiops crimine puris : mos enim istis frequenter ad illos abire cœnatum, interdum etiam quum sponte ipsi condixerunt.

38. TIM. Quid ad tantam impudentiam dicam, Dami?

DAM. Illud, Timocles, quod olim ego audire ex te cupio, quomodo in eam opinionem veneris, uti putes deos providere.

TIM. Ordo primum eorum quæ fiunt mihi persuasit : sol eandem semper viam tenens, et eodem modo luna, et tempestatum vices, et plantarum satus, et generationes animalium, eaque ipsa animalia tanto artificio perfecta, ut nutrirī, cogitare, moveri, incedere, fabricare, coriariam facere possint, et quæ sunt alia in eo genere : hæc nonne providentiæ opera tibi esse videntur?

DAM. Ipsum quodammodo, quod in questione est, pro argumento arripis, Timocles : nondum enim manifestum, an providentia horum unumquodque perficiatur. Sed talia quidem esse quæ fiunt, ipse quoque dixerim; sed non statim necesse est ut credamus etiam a providentia quadam illa fieri. Potest enim fieri ut a fortuito initio nunc similiter et eodem modo consistant. Tu autem ordinem illorum vocas necessitatem. Deinde nimirum indignaberis, si tibi non obsequantur ea quæ fiunt, qualia sunt, enumeranti et laudanti, simul vero putanti, hanc demonstrationem esse, providentia quadam illorum unumquodque vices suas servare. Igitur, ut est in comœdia,

Hoc subdolum videtur : affer alterum.

39. TIM. Equidem non puto alia opus esse in hisce demonstratione. Attamen interrogabo. Etenim responde mihi. Homerusne videtur tibi optimus poeta fuisse?

DAM. Sane.

TIM. Illi ergo credidi providentiam deorum declaranti.

DAM. Verum enim vero, homo mirabilis, poetam quidem bonum fuisse Homerum omnes tibi largientur, testem autem idoneum talium neque illum neque alium quemcumque poetam. Neque enim veri illis cura est, puto, sed ut auditores demulceant; atque ob id ipsum versibus occidunt, et personant fabulis, et in universum jucunditatis causa machinantur omnia.

40. Verum libenter audierim, quibus maxime Homeri dictis fidem habueris : num illis quæ de Jove dicit, insidias illi fecisse ut ligarent, filiam, et fratrem, et uxorem? et nisi Briareum advocasset Thetis, misera factum, in compedes forte raptus nobis esset Jupiter optimus. Pro quo etiam beneficio gratiam relaturus Thetidi, decipit Agamemnonem immisso somnio mendaci, quo Achivorum multi perirent. Viden? non poterat nempe jacto fulmine ipsum comburere Agamemnonem, quo non videretur esse impostor. Aut illa forte ad credendum te pertraxerunt, quum audires

πίστιν ἐπεσπάσατο ἀκούοντα, ὡς Διομήδης μὲν ἔτρωσε τὴν Ἀφροδίτην, εἶτα τὸν Ἄρην αὐτὸν Ἀθηναῖς παρακελεύσει, μετὰ μικρὸν δὲ αὐτοὶ ξυμπεσόντες οἱ θεοὶ ἐμονομάχουν ἀναμῖξ οἱ ἄρρενές τε καὶ αἱ θήλειαι, καὶ Ἀθηναῖ μὲν Ἄρην καταγωνίζεται, ἅτε καὶ προπεπονηκότα, οἶμαι, ἐκ τοῦ τραύματος, δὲ παρὰ τοῦ Διομήδους εἰλήφει,

Ἀπτοῖ δ' ἀνέστη σῶκος ἐριούσιος Ἑρμῆς;

ἢ τὰ περὶ τῆς Ἀρτέμιδος σοι πιθανὰ ἔδοξεν, ὡς ἐκείνη μεμψίμοιρος οὔσα ἠγανάκτησεν οὐ κληθεῖσα ἐφ' ἐστίασιν ὑπὸ τοῦ Οἰνέως, καὶ διὰ τοῦτο σὺν τινι ὑπερφυῖ καὶ ἀνυπόστατον τὴν ἀλκὴν ἐπαῆλκεν ἐπὶ τὴν χώραν αὐτοῦ; ἄρ' οὖν τὰ τοιαῦτα λέγων σε Ὅμηρος πέπεικε;

41. ΖΕΥΣ. Βαβαί, ἡλίκον, ὦ θεοί, ἀνεβόησε τὸ πλῆθος, ἐπαινοῦντες τὸν Δᾶμιν· ὃ δ' ἡμέτερος ἀπορουμενὸς εἴκοι: δέδωκε γοῦν καὶ ὑποτρέμει καὶ δῆλός ἐστιν ἀπορρίψων τὴν ἀσπίδα, καὶ ἤδη περιδύπει οἱ παρεκδὺς ὑποδράσεται.

TIM. Οὐδ' Εὐριπίδης ἄρα σοι δοκεῖ λέγειν τι ὑγιές, ὅπταν αὐτοὺς ἀναβιθασάμενος τοὺς θεοὺς ἐπὶ τὴν σκηνὴν δεικνύη σῶζοντας μὲν τοὺς χρηστοὺς τῶν ἡρώων, τοὺς πονηροὺς δὲ καὶ κατὰ σὲ τὴν ἀσέβειαν ἐπιτρίβοντας;

ΔΑΜ. Ἄλλ', ὦ γενναῖότατε φιλοσόφων Τιμόκλεις, εἰ τοιαῦτα ποιοῦντες οἱ τραγωδοποιοὶ πεπεῖκάσι σε, ἀνάγκη δυοῖν θάτερον ἤτοι Πῶλον καὶ Ἀριστόδημον καὶ Σάτυρον ἡγεῖσθαι σε θεοὺς εἶναι τότε ἢ τὰ πρόσωπα τῶν θεῶν αὐτὰ καὶ τοὺς ἐμβάτας καὶ τοὺς ποδῆρεις χιτῶνας καὶ χλαμύδας καὶ χειρῖδας καὶ προγαστρίδια καὶ σωματῖα καὶ τᾶλλα, οἷς ἐκεῖνοι σεμνύνουσι τὴν τραγωδίαν, ὅπερ γελοῖότατον οἶμαι· ἐπεὶ καθ' ἑαυτὸν ὅπταν ὁ Εὐριπίδης, μὴδὲν ἐπείγουσας τῆς χρεῖας τῶν δραμάτων, τὰ δοκοῦντά οἱ λέγει, ἀκούσων αὐτοῦ τότε παρρησιαζομένου,

Ὅρᾳς τὸν ὤψου τόνδ' ἀπειρὸν αἰθέρα
καὶ γῆν περίετ' ἔχονθ' ὕγρας ἐν ἀγκάλαις;
τοῦτον νόμιζε Ζῆνα, τόνδ' ἤγοῦ θεόν.

Καὶ πάλιν,

Ζεῦς, ὅστις ὁ Ζεὺς, οὐ γὰρ οἶδα, πλὴν λόγῳ
κλύων·

καὶ τὰ τοιαῦτα.

42. TIM. Οὐκοῦν ἅπαντες ἄνθρωποι καὶ τὰ ἔθνη ἐξηπάτηνται θεοὺς νομίζοντας καὶ πανηγυρίζοντας;

ΔΑΜ. Εὐ γέ, ὦ Τιμόκλεις, ὅτι με ὑπέμνησας τῶν κατὰ τὰ ἔθνη νομιζομένων, ἀφ' ὧν μάλιστα συνίδοι τις ἂν ὡς οὐδὲν βέβαιον ὁ περὶ θεῶν λόγος ἔχει· πολλοὶ γὰρ οἱ τάραχοι καὶ ἄλλοι ἄλλα νομίζουσι, Σκύθαι μὲν ἀκινάχη θύοντες καὶ Θρᾶκες Ζαμολξίδι, δραπετὴν ἄνθρωπον ἐκ Σάμου ὡς αὐτοὺς ἤκοντι, Φρύγες δὲ Μηνὶ καὶ Αἰθίοπες Ἡμέρᾳ καὶ Κυλλήνιοι Φάλητι καὶ Ἀσσύριοι περισσερεῖ καὶ Πέρσαι πυρὶ καὶ Αἰγύπτιοι ὕδατι. Καίτοι τοῦτο μὲν ἅπασιν κοινὸν τοῖς Αἰγυπτίοις τὸ ὕδωρ,

a Diomede vulneratam Venerem, ac ipsum deinde, Minerva instigante, Martem? paullo post autem, irruentes in se invicem dii praelia miscuere viri pariter ac feminae, et Minerva quidem Martem dejecit, laborantem qui ipse ex vulnere, opinor, quod a Diomede acceperat;

Latonam at contra stetit utillum dator Hermes.

Aut istaec de Diana probabilia tibi visa sunt, quum illa aegre fert et indignatur, se non vocatam ab Aeneo ad epulas: atque eam ob causam aprum horribili magnitudine et robore, cui resistere nihil posset, in regionem illius immittit? numquid ergo talia dicens Homerus tibi persuasit?

41. JUP. Hem! quanto, o dii, clamore multitudo laudavit Damin! At noster desperare videtur; metuit enim, et intremiscit, et apparet abjecturum esse clypeum: et jam circumspicit qua se subducens queat aufugere.

TIM. Neque Euripides igitur tibi sanum quid videtur dicere, quum deos ipsos in scenam productos ostendit, ut servant bonos inter heroas, malos vero et impietatem qualis tua est obterunt?

DAM. Sed, o generosissime philosophorum Timocles, si, haec dum agunt, persuasere tibi Tragici; oportet alterutrum horum, aut Polum et Aristodemum et Satyrum putare te deos esse tunc, aut ipsas deorum personas, et colurnos, et talares togas, et chlamydes, et manicas, et ventralia, et thoraces, et alia quibus illi tragœdiam ornant: quod quidem maxime ridiculum arbitror. Alioqui ubi pro se Euripides, nihil urgente fabularum necessitate, quæ sibi videantur dicit, audias ipsum tunc libere pronunciantem:

Sublime fusum cernis, immensum æthera,
cujus tenetur mollibus complexibus
terra? hoc putato numen, hunc perhibe Jovem.

Et rursus,

O Jupiter, quicumque demum es Jupiter;
nam nescio, hominum modo sermone cognitum;

et similia.

42. TIM. Igitur omnes homines et populi decepti sunt, qui deos esse putent ac celebrent?

DAM. Bene, Timocles, admonuisti me eorum quæ inter gentes moribus legibusque recepta sunt: e quibus nimirum maxime cognoverit aliquis, quam nihil firmum illa, quæ de diis feruntur, habeant. Multa enim confusio, et alii alia sanxerunt: Scythæ sacrificantes acinacæ, et Zamolxidi Thracæ, qui fugitivus e Samo ad illos venit, Phryges autem Deo Luno, et Diæ Æthiopes, et Cyllenii Phaleti, et Assyrii columbæ, et Persæ igni, et aquæ Ægyptii. Quanquam communis quidem Ægyptiis omnibus deus est

ἰδίᾳ δὲ Μемφίταις μὲν ὁ βοῦς θεός, Πηλουσιώταις δὲ κρόμμιον, καὶ ἄλλοις ἰδίς ἢ κροκόδειλος καὶ ἄλλοις κυνοκέφαλος ἢ αἰλουρος ἢ πίθηκος· καὶ ἔτι κατὰ χώμας τοῖς μὲν ὁ δεξιὸς ὤμος θεός, τοῖς δὲ κατ' ἀντιπέραν οἰκοῦσιν ἄτερος καὶ ἄλλοις κεφαλῇς ἡμίτομον, καὶ ἄλλοις ποτῆριον κεραμεῖον ἢ τρύβλιον. Ταῦτα πῶς οὐ γέλως ἐστίν, ὦ καλὲ Τιμόκλεις;

ΜΩΜ. Οὐκ ἔλεγον, ὦ θεοί, πάντα ταῦτα ἤξειν εἰς τοῦμφανές καὶ ἀκριβῶς ἐξετασθήσεσθαι;

ΖΕΥΣ. Ἐλεγε, ὦ Μῶμε, καὶ ἐπετίμας ὀρθῶς, καὶ ἔγωγε πειράσσομαι ἐπανορθώσασθαι αὐτὰ, ἣν τὸν ἐν ποσὶ τοῦτον κίνδυνον διαφυγόμεν.

43. TIM. Ἄλλ', ὦ θεοὶς ἔχθρὲ σὺ, τοὺς χρησμοὺς καὶ προαγορεύσεις τῶν ἐσομένων τίνος ἔργον ἂν εἴποις ἢ θεῶν καὶ προνοίας τῆς ἐκείνων;

ΔΑΜ. Σιώπησον, ὦ ἀριστε, περὶ τῶν χρησμῶν, ἐπεὶ ἐρήσομαι σε, τίνος αὐτῶν μάλιστα μεμνησθαι ἀξιοῖς; ἄρ' ἐκείνου, ὃν τῷ Λυδῷ ὁ Πύθιος ἔχρησεν, ὃς ἀκριβῶς ἀμφήκης ἦν καὶ διπρόσωπος, οἳοί εἰσι τῶν Ἑρμῶν ἔνιοι, διττοὶ καὶ ἀμφοτέρωθεν ὅμοιοι, πρὸς ὁπότερον ἂν αὐτῶν μέρος ἐπιστραφῇ; τί γάρ; μᾶλλον ὁ Κροῖσος διαβὰς τὸν Ἄλυν τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν ἢ τὴν Κύρου καταλύσει; καίτοι οὐκ ὀλίγων ταλάντων ὁ Σαρδιανὸς ἐκείνος ὀλεθρος τὸ ἀμφιδέξιν τοῦτο ἔπος ἐπρίατο.

ΜΩΜ. Αὐτὰ που, ὦ θεοί, ὁ ἀνὴρ διεξέρχεται λέγων ἃ ἐγὼ ἐδεδίειν μάλιστα. Ποῦ νῦν ὁ καλὸς ἡμῖν κιθαριστὴς; ἀπολόγησαι αὐτῷ καταλθὼν πρὸς ταῦτα.

ΖΕΥΣ. Σὺ ἡμᾶς ἐπισφάττεας, ὦ Μῶμε, οὐκ ἐν καιρῷ νῦν ἐπιτιμῶν.

44. TIM. Ὅρα οἷα ποιεῖς, ὦ ἀλιτήριε Δάμι, μωνοσυλὶ τὰ ἐδῶ αὐτὰ τῶν θεῶν ἀνατρέπεις τῷ λόγῳ καὶ βωμοὺς αὐτῶν.

ΔΑΜ. Οὐ πάντας ἔγωγε τοὺς βωμοὺς, ὦ Τιμόκλεις· τί γάρ καὶ δεινὸν ἀπ' αὐτῶν γίνεται, εἰ θυμιαμάτων καὶ εὐωδίας εἰσὶ μεστοί; τοὺς δ' ἐν Ταύροις τῆς Ἀρτέμιδος ἡδέως ἂν ἐπείδον ἐκ βάθρων ἐπὶ κεφαλῇν ἀνατρεπομένους, ἐφ' ὧν τοιαῦτα ἢ παρθένος εὐωχυμένη ἔχαιρε.

ΖΕΥΣ. Τοῦτ' πόθεν ἡμῖν τὸ ἄμαχον κακὸν ἐπῆλθεν; ὥς δαιμόνων οὐδεὶς ἀνὴρ φέρεται, ἀλλ' ἐξ ἀμάξης παρρησιάζεται καὶ

μάρπτει ἐξείας, ὃς τ' αἴτιος ὃς τε καὶ οὐκί.

ΜΩΜ. Καὶ μὴν ὀλίγους ἂν, ὦ Ζεῦ, τοὺς ἀναιτίους εὖροις ἐν ἡμῖν· καὶ που τάχα προῖων ὁ ἀνθρώπος ἄψεται καὶ τῶν κορυφαίων τινός.

45. TIM. Οὐδὲ βροντῶντος ἄρα τοῦ Διὸς ἀκούεις, ὦ θεομάγε Δάμι;

ΔΑΜ. Καὶ πῶς οὐ μᾶλλον βροντῆς ἀκούειν, ὦ Τιμόκλεις; εἰ δ' ὁ Ζεὺς ὁ βροντῶν ἐστὶ, σὺ ἄμεινον ἂν εἰδείης ἐκείθεν ποθεν παρὰ τῶν θεῶν ἀφιγμένος· ἐπεὶ οἱ γε ἐκ Κρήτης ἔχοντες ἄλλα ἡμῖν διηγούνται, τάφον τινὰ ἐκείθι δεικνύσθαι καὶ στήλην ἐφ' ἧς εἰσὶν ἀναγεγραμμένα ὡς οὐκέτι βροντῆσειεν ἂν ὁ Ζεὺς πάλαι τεθνεύς.

aqua; privatim vero Memphitis deus bos est; Pelusiotis cerpe, et aliis ibis, aut crocodilus; aliis cynocephalus, aut feles, aut simia: et insuper per vicos aliis humerus dexter deus est; e regione autem habitantibus, sinister; et aliis caput dimidiatum, et aliis figulinum poculum aut patella. Hæc quomodo non ridicula sunt, o pulcher Timocles?

MOM. Nonne prædicebam, dii, futurum ut proferrentur in lucem hæc omnia, et accurate examinarentur?

JUP. Prædixisti, Mome, et recte nos reprehendisti; ac studebo corrigere ista, modo præsens periculum effugerimus.

43. TIM. Verum tu, diis inimice, oracula et prædictiones futurorum cujus opus dixeris, nisi deorum illorumque providentiæ?

DAM. Tace, vir bone, de oraculis. Nam interrogabote, cujus illorum maxime velis mentionem fieri? num illius quod Lydo Pythius reddidit, quod exacte ambiguum erat ac vultu duplici, quales sunt Hermarum quidam, duplices et utrimque similes, ad quamcumque illorum te partem convertas? quid enim? utrum magis superato Cræsus Halye suum imperium an Cyri dissolvat? atqui non paucis talentis Sardiana illa pestis ancipitem istum versum emerat.

MOM. Illa ipsa fere, dii, hic vir disputat, quæ ego maxime metueram. Ubi nunc est nobis pulcher ille citharædus? descende et responde isti pro te ad hæc crimina.

JUP. Enecas tu nos, Mome, importunis illis reprehensionibus tuis.

44. TIM. Vide quid agas, exsecrande Dami: tantum non sedes ipsas deorum disputatione tua evertis, ipsorumque altaria.

DAM. Non omnia equidem altaria, Timocles: quid enim mali ab his fiat, si suffitus et boni odoris plena sint? sed illa Tauricæ Dianæ libenter sane viderem e fundamentis in caput eversa, in quibus talibus epulis virgo illa gaudebat.

JUP. Unde nobis invictum istud malum ingruit? ut nulli deorum vir parcat! sed tanquam e plastro confidenter maledicit,

Et lacerat deinceps insontes atque nocentes.

MOM. Verum paucos sane, Jupiter, inveneris inter nos insontes. Et mox forte progressus homo tanget etiam summorum quendam.

45. TIM. Neque lonantem ipsum Jovem audis, hostis deorum Dami?

DAM. Quidni tonitru audiam, Timocles? utrum vero Jupiter sit qui tonat, melius tu noris, qui forte illinc a diis aliunde veneris: quando, qui e Creta veniunt, alia nobis narrant, sepulcrum ibi quoddam ostendi et columellam impositam, quæ declaret non tonaturum amplius Jovem, ut qui jam olim sit mortuus.

ΜΟΜ. Τούτ' ἐγὼ πρὸ πολλοῦ ἠπιστάμην ἔρουντα τὸν ἄνθρωπον. Τί δ' οὖν, ὦ Ζεῦ, ὡχρίακας ἡμῖν καὶ συγκρητῆς τοὺς ὀδόντας ὑπὸ τοῦ τρόμου; θαρρεῖν χρὴ καὶ τῶν τοιούτων ἀνθρωπίσκων καταφρονεῖν.

ΖΕΥΣ. Τί λέγεις, ὦ Μῶμε; καταφρονεῖν; οὐχ ὁρᾷς ὅσοι ἀκούουσι καὶ ὡς ζυμπεπεισμένοι εἰσὶν ἤδη καθ' ἡμῶν καὶ ἀπάγει αὐτοὺς ἀναδυσάμενος τῶν ὧτων ὁ Δᾶμις;

ΜΟΜ. Ἀλλὰ σὶ, ὦ Ζεῦ, ὅπῃ τὴν ἐπιβλήσῃς, σειρὴν χρυσεῖην καθελὶς ἀπαντας αὐτοὺς

αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαις αὐτῇ τε θαλάσῃ.

46. **TIM.** Εἰπέ μοι, ὦ κατάρατε, πέπλευκας ἤδη ποτέ;

DAM. Καὶ πολλὰ, ὦ Τιμόκλει.

TIM. Οὐκ οὐκ ἔφερε μὲν ἡμᾶς τότε ἄνεμος ἐμπίπτων τῇ ὁδῷ καὶ ἐμπιπλὰς τὰ ἀκάτια ἢ οἱ ἐρέττοντες, ἐκυδέρνα δὲ εἰς τις ἐφestsῶς καὶ ἔσωζε τὴν ναῦν;

DAM. Καὶ μάλα.

TIM. Εἴτα ἡ ναῦς μὲν οὐκ ἂν ἐπλει μὴ κυβερνωμένη, τὸ δὲ ὅλον τοῦτο ἀκυβέρνητον οἶε καὶ ἀνηγεμόνευτον φέρεσθαι;

ΖΕΥΣ. Εὖ γε, Τιμόκλει, ταῦτα καὶ ἰσχυρῶς τῷ παραδείγματι.

47. **DAM.** Ἀλλ', ὦ θεοφιλέστατε Τιμόκλει, τὸν μὲν κυβερνήτην ἐκείνον εἶδες ἂν αἰτὰ ζυμφέροντα ἐπινοοῦντα καὶ πρὸ τοῦ καιροῦ παρασκευαζόμενον καὶ προστάττοντα τοῖς ναύταις, ἀλυσιτελὲς δὲ οὐδὲ ἀλογον οὐδὲν εἶχέ τι ἡ ναῦς, ὁ μὴ χρησίμῳ πάντως καὶ ἀναγκαῖον ἦν πρὸς τὴν ναυτιλίαν αὐτοῖς; ὁ δὲ σὸς οὗτος κυβερνήτης, ὃν τῇ μεγάλῃ ταύτῃ νηὶ ἐφestsᾶναι ἀξιοῖς, καὶ οἱ ζυνναῦται αὐτοῦ οὐδὲν εὐλόγως οὐδὲ κατὰ τὴν ἀξίαν διατάττουσιν, ἀλλ' ὁ μὲν πρότερος, εἰ τύχοι, ἐξ τὴν πρύμναν ἀποτέταται, οἱ πόδες δὲ ἐξ τὴν πρυμνῶν ἀμφοτέροι; καὶ χρυσαὶ μὲν αἱ ἀγκυραὶ ἐνίπτε, ὁ γλίσκος δὲ μολυβδοῦς, καὶ τὰ μὲν ὑπελα κατάγραφα, τὰ δ' ἐξαλα τῆς νεῶς ἀμορφα.

48. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν ναυτῶν ἴδοις ἂν τὸν μὲν ἄργον καὶ ἀτεχὸν καὶ ἀτόλμον πρὸς τὰ ἔργα διμοιρίτην ἢ τριμοιρίτην, τὸν δὲ καταχολυμῆσαι τε δεινὸν καὶ ἐπὶ τὴν κεραίαν ἀναπηδῆσαι ῥάδιον καὶ εἰδὸτα τῶν χρησίμων ἕκαστα, μόνον τοῦτον ἀντλεῖν προστεταγμένον; τὰ δ' αὐτὰ καὶ ἐν τοῖς ἐπιβάταις, μαστιγίαν μὲν τινα ἐν προεδρίᾳ παρὰ τὸν κυβερνήτην καθήμενον καὶ θεραπευόμενον, καὶ ἄλλον κιναιδὸν ἢ πατραλοῖαν ἢ ἱερόσυλον ὑπερτιμώμενον καὶ τὰ ἄκρα τῆς νεῶς κατελιγφῶτα, χαρίεντας δὲ πολλοὺς ἐν μυγῇ τοῦ σκάφους στενοχωρουμένους καὶ ὑπὸ τῶν πρὸς ἀλήθειαν χειρόνων πατουμένους; ἐννόησον γοῦν ὅπως μὲν Σωκράτης καὶ Ἀριστείδης ἐπλευσε καὶ Φωκίων, οὐδὲ τὰ ἀλφίτα διαρκῇ ἔχοντες οὐδὲ ἀποτεῖναι τοὺς πόδας δυνάμενοι ἐπὶ γυμνῶν τῶν σανίδων παρὰ τὸν ἄντλον, ἐν ὅσοις δὲ ἀγαθαῖς Καλλίας καὶ Μειδίας καὶ Σαρδανάπαλλος ὑπερτροφῶντες καὶ τῶν ὑφ' αὐτοῖς καταπτύοντες.

49. Τοιαῦτα ἐν τῇ νηὶ σου γίγνεται, ὦ σφώτατα

MOM. Hoc diu ego sciebam dicturum esse hominem. Quid ergo, Jupiter, expalluisti nobis, et dentes tremore collidis? bono an...no oportet esse, et ejusmodi homunciones contemnere.

JUP. Quid ais, Mome? contemnere? non vides quot ipsum audiant, et quam illius persuasionibus contra nos occupati sint? abducatque illos auribus devinctos Damis?

MOM. At tu, quum volueris, Jupiter, catena aurea demissa omnes

Ipsa cum terra huc et cum mare traxeris ad nos.

46. **TIM.** Dic mihi, exsecrabilis homo, an aliquando navigasti?

DAM. Et saepe, Timocles.

TIM. Nonne ferebat tum vos ventus in linteum irruens et implens vela, aut etiam remigantes, astabat autem aliquis gubernans et servabat navem?

DAM. Sane.

TIM. Tum navis quidem non navigasset nisi esset gubernata: hoc universum autem sine gubernatore atque duce ferri arbitraria?

JUP. Optime haec, Timocles, et valide disputas similitudine.

47. **DAM.** Verum, deorum amantissime Timocles, gubernatorem illum videbas semper cogitare utilia, et ante tempus parare se, et imperare nautis; inutile autem aut irrationabile nihil habebat navis, quod non omnino usui et necessarium ipsis esset ad navigationem. At tuus iste gubernator, quem magnae praesae navi postulas, et socii illius nautae, nihil ratione neque pro dignitate constituunt: sed protonus forte funis ad puppim lentus est, pedesque ad proram utrique; et ancorae interdum aureae, chenisus autem plumbeus; et picta quae mari demerguntur, quae vero eminent in nave, deformia.

48. Inter ipsos vero nautas videas alium quidem pigrum atque inertem et ad opera suscipienda timidum, dimidia esse vel tertiae parti navis praefectum; alium vero ad nandum strenum, ad exsiliendum in antennas agilem, et utilium omnium scientem, solum exhaurire sentinam jussum: eandemque inter vectores esse rationem: furciferum quendam primo loco apud gubernatorem assidere et coli; aliumque cinaedum, aut parricidam aut sacrilegum, supra reliquos honorari, et summa navis occupare; honestos autem multos in angulo navis confertos, ab iis qui re vera deteriores sunt conculcari. Cogita enim, quomodo Socrates et Aristides navigaverint, et Phocion, qui ne alimentorum quidem satis habuerint, neque extendere pedes nudis in tabulis propter ipsam sentinam potuerint: in quantis contra bonis fuerint Callias, et Midias, et Sardanapalus luxuriantes, eosque qui sub se erant despuentes.

48. Talia tua in navi fiunt, Timocles, vir sapientissime:

Τιμόκλεις· διὰ τοῦτο αἱ ναυαγίαι μυρίαί. Εἰ δέ τις κυβερνήτης ἐφεστὼς ἑώρα καὶ διέτατταν ἑκαστα, πρῶτον μὲν οὐκ ἂν ἠγνόησεν οἵτινες οἱ χρηστοὶ καὶ οἵτινες οἱ φαῦλοι τῶν ἐμπλεόντων, ἔπειτα ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἀξίαν τὰ προσήκοντα ἀπένειμεν ἄν, χώραν τε τὴν ἀμείνω τοῖς ἀμείνοσι παρ' αὐτὸν ἄνω, τὴν κάτω δὲ τοῖς χείροσι, καὶ συσσίτους ἔστιν οὓς ἀμείνους καὶ ξυμβούλους ἐποίησας· ἄν, καὶ τῶν ναυτῶν ὁ μὲν πρόθυμος ἢ πρῶτος ἐπιμελητὴς ἀπεδέδεικε· ἄν ἢ τοῖχου ἄρχων ἢ πάντως πρὸ τῶν ἄλλων, ὁ δὲ ὀκνηρὸς καὶ βῆθυμος ἐπαίει· ἄν τῷ καλωδίῳ πεντάκις τῆς ἡμέρας ἐς τὴν κεφαλὴν. Ὡστε σοι, ὦ θαυμάσιε, τὸ τῆς νεῶς τοῦτο παράδειγμα κινδυνεύει περιτετράφθαι κακοῦ τοῦ κυβερνήτου τετυχηκός.

50. ΜΩΜ. Ταῦτ' ἐμὴν ἤδη κατὰ ῥοὴν προχωρεῖ τῇ Δάμει καὶ πλησίςτις ἐπὶ τὴν νίκην φέρεται.

ΖΕΥΣ. Ὁρθῶς, ὦ Μῶμε, εἰκάζεις. Ὁ δ' οὐδὲν ἰσχυρὸν ὁ Τιμοκλῆς ἐπινοεῖ, ἀλλὰ τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ καθ' ἡμέραν ἄλλα ἐπ' ἄλλοις εὐπερίτρεπτα πάντα ἐπαντλεῖ.

51. ΤΙΜ. Οὐκοῦν ἐπεὶ τῆς νεῶς τὸ παράδειγμα οὐ πάνυ σοι ἰσχυρὸν ἔδοξεν εἶναι, ἀκουσον ἤδη τὴν ἱερὰν, φατίν, ἀγκυραν καὶ ἣν οὐδεμιᾷ μηχανῇ ἀπορρήξεις.

ΖΕΥΣ. Τί ποτ' ἄρα καὶ εἶρε;

ΤΙΜ. Ἴδε γὰρ εἰ ἀκολουθεῖς ταῦτα συλλογίζομαι, καὶ εἰ πῇ αὐτὰ δυνατόν σοι περιτρέψαι. Εἰ γὰρ εἰσὶ βωμοὶ, εἰσὶ καὶ θεοί· ἀλλὰ μὴν εἰσὶ βωμοὶ, εἰσὶν ἄρα καὶ θεοί. Τί πρὸς ταῦτα φῆς;

ΔΑΜ. Ἦν πρότερον γελᾶσω ἐς κόρον, ἀποκρινοῦμαι σοι.

ΤΙΜ. Ἀλλὰ εἰκας οὐδὲ παύσεσθαι γελῶν· εἰπέ δὲ ὅμως ὅπῃ σοι γελοῖον ἔδοξε τὸ εἰρημένον εἶναι.

ΔΑΜ. Ὅτι οὐκ αἰσθάνῃ ἀπὸ λεπτῆς κρόκης ἐξ-αφάμενός σου τὴν ἀγκυραν, καὶ ταῦτα ἱερὰν οὖσαν· τὸ γὰρ εἶναι θεοὺς τῷ βωμοῦς εἶναι ξυνδῆσας ἰσχυρὸν οἶε ποιήσασθαι ἀπ' αὐτῶν τὸν ὄρμον. Ὡστε ἐπεὶ μηδὲν ἄλλο τοῦτου φῆς ἔχειν εἰπεῖν ἱερώτερον, ἀπίωμεν ἤδη.

52. ΤΙΜ. Ὁμολογεῖς τοίνυν ἠττησθαι προαπιῶν;

ΔΑΜ. Ναί, ὦ Τιμόκλεις. Σὺ γὰρ ὥσπερ οἱ ὑπὸ τινων βιαζόμενοι ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ἡμῖν καταπέφυγας. Ὡστε, νῆ τὴν ἀγκυραν τὴν ἱερὰν, ἐθέλω σπείσασθαι ἤδη πρὸς σέ ἐπ' αὐτῶν γε τῶν βωμῶν, ὡς μηκέτι περὶ τούτων ἐρίζοιμεν.

ΤΙΜ. Εἰρωνεύῃ ταῦτα πρὸς ἐμὲ, τυμωρῶχε καὶ μιαιρὲ καὶ κατάπτυστε καὶ μαστιγία καὶ κάθαρμα. Οὐ γὰρ ἴσμεν οὕτινες μὲν πατὴρ εἶ, πῶς δὲ ἡ μήτηρ σου ἐπορνεύετο, καὶ ὡς τὸν ἀδελφὸν ἀπέπνευξας καὶ μοιχεύεις καὶ τὰ μεираκία διαφθείρεις, λιχνότατε καὶ ἀναίσχυντότατε; Μὴ φεῦγε δ' οὖν, ὡς καὶ πληγὰς παρ' ἐμοῦ λαδὼν ἀπέλθης· ἤδη γάρ σε τουτῷ τῷ ὀστράκῳ ἀποσφάζω παμμίαρον ὄντα.

53. ΖΕΥΣ. Ὁ μὲν γελῶν, ὦ θεοί, ἀποτρέχει, ὁ δ' ἀκολουθεῖ λοιδορούμενος οὐ φέρων κατατρῦνόντα τὸν

propterea naufragia mille. Si quis vero gubernator astans videret et constitueret singula, primo quidem non ignoreret qui boni, quique mali inter navigantes; deinde unicuique pro dignitate, quæ illi conveniunt, tribueret, locumque meliorem melioribus apud se supra, inferioremque deterioribus; et convictores quosdam ex melioribus consiliariosque faceret; atque inter nautas promptus ille aut pro-ram curare, vel latus, aut omnino præses aliis iuberetur; contra iste piger et omissus, quinquies in diem fune in caput pulsaretur. Itaque hæc tibi navis comparatio, vii optime, ne evertatur periculum est, quippe quæ malum adeo gubernatorem sit nacta.

50. MOM. Hæc secundo sane jam fluxu procedunt Damidi, plenisque ad victoriam velis involitur.

JUP. Recte conjicis, Mome. At hic Timocles firmum nihil excogitat; verum communia ista et quotidiana, aliud post aliud, quæ tamen facile evertantur omnia, effundit.

51. TIM. Quandoquidem igitur navis tibi comparatio non satis valida visa est, audi jam sacram, aiunt, ancoram, et quam nulla machina abruppas.

JUP. Quid tandem dicet?

TIM. Videas enim an consequentia colligam ista, et si qua evertere illa possis: si enim sunt altaria, sunt etiam dii: at sunt altaria, sunt ergo etiam dii. Quid ad hæc dicis?

DAM. Quum primum satis risero, tibi respondebo.

TIM. Sed videris non desiturus ridere. Dic vero tamen, qua tibi parte ridiculum visum sit quod dixi.

DAM. Quod non sentis a tenui te filo suspendisse ancoram tuam, eamque sacram. Quum enim illud, esse deos, ad illud alterum alligasti, altaria esse, putas firmum ex his te funem fecisse. Quando igitur negas quicquam te his habere sanctius quod dicas, jam abeamus.

52. TIM. Confiteris ergo te victum, quum prior discedas?

DAM. Recte, Timocles. Tu enim, ut illi quibus vis ab aliis infertur, ad altaria nobis confugisti. Itaque, per ancoram illam sacram, volo jam fœdus tecum ad ipsa illa altaria libatione interposita facere, nos non amplius de hisce rebus tecum velle contendere.

TIM. Cavillaris ista ad me, sepulcrorum effossor, et impure, et despuendo, et verbero, et purgamentum. Nonne enim scimus quo sis patre natus, ut meretriciam mater tua vitam egerit, ut etiam fratrem suffocaveris, et adulter sis, et pueros corruptas, helluo et impudentissime? Noli vero ante fugere quam plagis a me acceptis abeas: jam enim hac te testa jugulabo impuratissimum.

53. JUP. Alter quidem ridens, dii, discedit; alter vero sequitur maledicens, indigne ferens insultare sibi Damini:

Δάμιν, καὶ ἔστικεν αὐτὸν πατάζειν τῷ κεράμῳ ἐς τὴν κεφαλὴν. Ἡμεῖς δὲ τί ποιῶμεν ἐπὶ τούτοις;

ΕΡΜ. Ὁρθῶς ἐκεῖνό μοι ὁ κοιμητὸς εἰρηκέναι δοκεῖ,

οὐδὲν πέπονθας δεινόν, ἀν μὴ προσποιῇ.

Τί γὰρ καὶ ὑπέρμεγα κακόν, εἰ ὅλγοι ἄνθρωποι ταῦτα πεπεισμένοι ἀπίασι; πολλοὶ γὰρ οἱ τάναντία γιγνώσκοντες, πλείους Ἑλλήνων, ὁ πολὺς λεὼς καὶ ὁ σύρφαξ βάρβαροί τε ἅπαντες.

ΖΕΥΣ. Ἀλλ', ὦ Ἑρμῆ, τὸ τοῦ Δαρείου πάνυ καλῶς ἔχον ἐστίν, ὃ εἶπεν ἐπὶ τοῦ Ζωπύρου· ὥστε καὶ αὐτὸς ἐβουλόμην ἂν ἓνα τοιοῦτον ἔχειν οἷον τὸν Δάμιν ὑρμαχὸν ἢ μυρία μοι Βαβυλῶνας ὑπάρχειν.

XLV.

ONEIPOS ἢ ΑΛΕΚΤΡΥΩΝ.

1. ΜΙΚΥΛΛΟΣ. Ἀλλὰ σὲ, ὦ χάριστε ἀλεκτρυόν, ὃ Ζεὺς αὐτὸς ἐπιτρέψκει φθονερὸν οὕτω καὶ δξύφωνον ὄντα, ὅς με πλουτοῦντα καὶ ἡδίστῳ ὀνειράτι ξυνόντα καὶ θαυμαστῇ εὐδαιμονίᾳ εὐδαιμονοῦντα διάτορον τι καὶ γεγωνὸς ἀναβοήσας ἐπήγειρας, ὥς μὴδὲ νύκτωρ γούν τὴν πολλὴν σου μιαιωτέραν πενίαν διαφύγοιμι. Καίτοι εἰ γε χρὴ τεκμαίρεσθαι τῇ τε ἡσυχίᾳ πολλῇ ἐτι οὕσῃ καὶ τῷ κρύει μὴδέπω με τὸ ὄρθριον ὥσπερ εἴωθεν ἀποπτηγνύντι — γινώμην γὰρ οὕτως ἀψευδέστατός μοι προσελαυνούσης ἡμέρας — οὐδέπω μέσαι νύκτες εἰσιν, ὃ δὲ αὐπνος οὕτως ὥσπερ τὸ χρυσοῦν ἐκεῖνο κώδιον φυλάττων ἀφ' ἐσπέρας εὐθὺς ἤδη κέκραγεν, ἀλλ' οὐτι χαίρων γε· ἀμυνοῦμαι γὰρ ἀμέλει σε, ἣν μόνον ἡμέρα γένηται, συντρίβων τῇ βακτηρίᾳ, νῦν δέ μοι πράγματα παρέξεις μεταπηδῶν ἐν τῷ σκότῳ.

ΑΛΕΚΤΡΥΩΝ. Μικύλλε δέσποτα, ὥμην τι χαριεῖσθαι σοι προλαμβάνων τῆς νυκτὸς ὅπόσον ἂν δυναίμην, ὥς ἔχοις ἐπορθηρούμενος ἀνύειν τὰ πολλὰ τῶν ἔργων· ἦν γούν ἥλιον ἀνίσχειν μίαν κρηπίδα ἐργάσῃ, πρὸ ὁδοῦ ἔση τοῦτο ἐς τὰ ἀλφίτα πεπονηκώς. Εἰ δέ σοι καθεύδειν ἥδιον, ἐγὼ μὲν ἡσυχάσσομαι σοι καὶ πολλὸν ἀφρονότερος ἔσομαι τῶν ἰχθύων, σὺ δὲ δρα σπως μὴ ὄναρ πλουτῶν λιμώττης ἀνεγρόμενος.

2. ΜΙΚ. ὦ Ζεῦ τεράστιε καὶ Ἡράκλεις ἀλεξίκακε, τί τὸ κακὸν τοῦτ' ἐστίν; ἀνθρωπικῶς ἐλάλησεν ἀλεκτρυόν.

ΑΛΕΚ. Εἴτά σοι τέρας εἶναι δοκεῖ τὸ τοιοῦτον, εἰ δυόφωνος ὑμῖν εἰμι;

ΜΙΚ. Πῶς γὰρ οὐ τέρας; Ἀλλ' ἀποτρέποιτε, ὦ θεοί, τὸ δεινὸν ἀφ' ἡμῶν.

ΑΛΕΚ. Σὺ μοι δοκεῖς, ὦ Μικύλλε, κομιδῇ ἀπαίδευτος εἶναι μὴδὲ ἀνεγνωκέναι τὰ Ὀμήρου ποιήματα, ἐν οἷς καὶ ὁ τοῦ Ἀχιλλέως ἵππος ὁ Ξάνθος μακρὰ χαίρειν φράσας τῷ χρηματίζειν ἔστηκεν ἐν μέσῳ τῶν πόλεμῳ διαλεγόμενος ἔπη θλα βραψυδῶν, οὐχ ὥσπερ ἐγὼ νῦν ἄνευ τῶν μέτρων, ἀλλὰ καὶ ἐμαντεύετο ἐκεῖνος καὶ

et videtur caput illi percussurus tegula. At nos quid facimus post haec?

MERC. Recte mihi illud dixisse videtur Comicus,

Non passus es, si non fatere, injuriam.

Quod enim ingens malum, si pauci homines persuasum sibi de istis habentes abeunt? multi enim sunt qui contraria sentiant: plures Graecorum, multitudo populi, atque saex vulgi, omnesque barbari.

JUP. Verum, Mercuri, Darii illud oppido praeclarum est, quod dixit de Zopyro. Itaque et ipse malim unum talem habere, qualem Damin, auxiliatorem, quam sexcentas mihi Babylones esse.

XLV.

SOMNIUM SEU GALLUS.

1. MICYLLUS. At te, scelestissime galle, Jupiter ipse obterat, invidium adeo et clamosum animal, qui me divitem et jucundissimo in somnio versantem, et admirabili quadam felicitate beatum, penetrabili illo tuo acutoque clamore excitaveris, ut ne nocte quidem paupertatem, multum vel te impuriorem, effugere liceat. Verumtamen, si quidem ex illo multo adhuc silentio conjiciendum est et ex frigore quod nondum me, ut solet, mane urit (certissimum quippe hoc mihi adventantis diei indicium), media nondum nox est: at hic pervigil, tanquam aureum illud vellus custodiret, a vespera inde statim clamat; sed certe non sic auferet. Ulciscar enim te quum primum illuxerit, et baculo tibi dispergam cerebrum: nunc vero negotium mihi facesseres discurrando in tenebris.

GALLUS. Micylle here, gratum tibi me putabam facturum, si noctis quantum possem cantu anteverterem, ut posset, ante lucem aggressus, majorem partem operis absolvere: si enim ante solis exortum unam modo crepidam perficias, lucro tibi iste labor ad victum cesserit. Sin dormire tibi jucundius est, equidem tacebo tibi et piscibus ipsis magis ero mutus. At tu vide, ne, dives per quietem, excitatus deinde esurias.

2. ΜΙΚ. Ο Jupiter prodigialis, ο depulsor malorum Heracles, quid hec mali est? humana voce gallus locutus est!

GALL. Tum tibi prodigium esse videtur hoc, si eadem qua vos voce utor?

MIC. Qui enim non sit prodigium? Sed averruncate, dii, a nobis malum.

GALL. Videris mihi, Micylle, literarum omnino rudis esse, nec legisse Homeri poemata, in quibus Xanthus Achilles equus, valere longam jussu hinnitu, stetit medio in bello loquens, versus totos consuens, non ut ego nunc extra modulos: verum ille vaticinabatur etiam et divinabat futura, nec tamen inopinatum quid videbatur facere, nec quod

τὰ μέλλοντα προεθέσπιζε, καὶ οὐδέν τι παράδοξον ἐδόκει ποιεῖν, οὐδὲ δ' ἀκούων ἐπεκαλεῖτο ὥσπερ σὺ τὸν ἀλεξί-
κακον ἀποτροπάζων ἡγούμενος τὸ ἄκουσμα. Καίτοι τί
ἂν ἐποίησας, εἰ σοὶ ἡ τῆς Ἀργούης τρόπις ἐλάλησεν ἢ
Δωιδώνῃ αὐτόφωτος ἐμαντεύσατο, ἢ εἰ βύρσας εἶδες ἐρ-
πούσας καὶ βοῶν κρέα μυκώμενα, ἡμέλεθθα, περιπεπαρ-
μένα τοῖς ὀφθαλμοῖς; Ἐγὼ δὲ Ἑρμοῦ πάρεδρος ἂν λα-
λίστάτου καὶ λογιωτάτου θεῶν ἀπάντων καὶ τὰλλα
ὁμοδίαίτος ὑμῖν καὶ σύντροφος οὐ χαλεπῶς ἐμελλον ἐκ-
μαθῆσθαι τὴν ἀνθρώπων φωνήν. Εἰ δὲ ἐχεμυθήσῃεν
ὑπόσχοιό μοι, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι σοὶ τὴν ἀληθεστέραν
αἰτίαν εἰπεῖν τῆς πρὸς ὑμᾶς ὁμοφωνίας καὶ ὅθεν ὑπάρ-
χει μοι οὕτω λαλεῖν.

3. ΜΙΚ. Ἀλλὰ μὴ ὄνειρος καὶ ταῦτά ἐστιν, ἀλε-
κτρῶν οὕτω πρὸς με διαλεγόμενος; Εἰπέ δ' οὖν πρὸς τοῦ
Ἑρμοῦ, ὃ βέλτιστε, δ τι καὶ ἄλλο σοὶ τῆς φωνῆς αἴ-
τιον. Ὡς δὲ σιωπήσομαι καὶ πρὸς οὐδένα ἐρῶ, τί σε
χρὴ δεδιέναι; τίς γάρ ἂν πιστεύσειέ μοι, εἰ τι διηγοί-
μην ὡς ἀλεκτρῶνος αὐτὸ εἰπόντος ἀκηκούως;

ΑΛΕΚ. Ἄκουε τοίνυν. Παραδοξότατόν σοι λόγον
εἰ οἷδ' ὅτι λέγω, ὦ Μίκυλλε· οὐτοσί γάρ ὁ νῦν σοὶ ἀλε-
κτρῶν φαινόμενος οὐ πρὸ πολλοῦ ἀνὴρ ἦν.

ΜΙΚ. Ἦκουσά τι καὶ πάλαι τοιοῦτον ἀμείλει περὶ
ὑμῶν ὡς Ἀλεκτρῶν τις νεανίσκος φίλος γένοιτο τῷ
Ἄρει καὶ ξυμπίνοι τῷ θεῷ καὶ συγκωμάζει καὶ κοινο-
νοίῃ τῶν ἐρωτικῶν ὁπότε γοῦν ἀπὸ σοὶ παρὰ τὴν Ἀφρο-
δίτην μοιχεύσων ὁ Ἄρης, ἐπάγεσθαι καὶ τὸν Ἀλε-
κτρῶνα, καὶ ἐπειδὴ περ τὸν Ἥλιον μάλιστα ὠφειώρετο,
μὴ κατιδὼν ἐξεῖποι πρὸς τὸν Ἥφαιστον, ἔξω πρὸς ταῖς
θύραις ἀπολείπειν αἶε τὸν νεανίσκον μηνύσοντα ὁπότε
ἀνίσχοι ὁ Ἥλιος. Εἰτά ποτε κατακοιμηθῆναι μὲν
τὸν Ἀλεκτρῶνα καὶ προδοῦναι τὴν φρουράν ἄκοντα,
τὸν δὲ Ἥλιον λαθόντα ἐπιστῆναι τῇ Ἀφροδίτῃ καὶ τῷ
Ἄρει ἀφρόντιδι ἀναπαυομένῳ διὰ τὸ πιστεύειν τὸν
Ἀλεκτρῶνα μηνύσαι ἂν, εἰ τις ἐπίοι καὶ οὕτω τὸν
Ἥφαιστον παρ' Ἥλιου μαθόντα συλλαβεῖν αὐτοὺς πε-
ριβαλόντα καὶ σαγηνεύσαντα τοῖς δεσμοῖς, ἃ πάλαι
πεποίητο ἐπ' αὐτούς; ἀφαιθέντα δὲ τὸν Ἄρη ἀγανακτή-
σαι κατὰ τοῦ Ἀλεκτρῶνος καὶ μεταβαλεῖν αὐτὸν ἐς
τοῦτο τὸ ὄρεον αὐτοῖς ὄπλοις, ὡς ἔτι τῆς κόρυθος τὸν
λόφον ἔχειν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ διὰ τοῦτο ὑμᾶς ἀπολο-
γούμενους τῷ Ἄρει, ὅτ' οὐδὲν ὄφελος, ἐπειδὴν αἰσθηθεὶς
ἀναλευσόμενον τὸν Ἥλιον, πρὸ πολλοῦ βοᾶν ἐπισημαι-
νομένους τὴν ἀνατολὴν αὐτοῦ.

4. ΑΛΕΚ. Φασὶ μὲν καὶ ταῦτα, ὦ Μίκυλλε, τὸ
δ' ἐμὸν ἑτεροῖόν τι γέγονε καὶ πάνυ ἐναγχος ἐς ἀλε-
κτρῶνα σοὶ μεταδίδεχα.

ΜΙΚ. Πῶς; ἐθόλω γὰρ τοῦτο μάλιστα εἰδέναι.

ΑΛΕΚ. Ἀκούεις τινὰ Πυθαγόραν Μνησαρχίδην
Σάμιον;

ΜΙΚ. Τὸν σοφιστὴν λέγεις, τὸν ἀλαζόνα, ὃς ἐνομο-
θέτει μῆτε χρῶν γενέσθαι μῆτε κυάμους ἐσθίειν, ἥδι-
στον ἐμοὶ γοῦν ὄψον ἐκτρέπεζον ἀποφαίνων, ἔτι δὲ πεί-
θων τοὺς ἀνθρώπους ἐς πέντη ἔτη μὴ διαλέγεσθαι;

audiebat, invocabat ita, uti tu, depulsorem malorum, abo-
minandum putans quod audiret. Verum quid fecisses,
si tibi illa Argus navis carina locuta, aut Dodonæ nemus
sua voce vaticinata esset? aut si tergora vidisses repentina,
et boum carnes mugientes, semiassas, confixas verubus?
Ego vero, Mercurio assiduus comes, loquacissimo et elo-
quentissimo deorum omnium, ac ceteroquin contubernalis
vester atque convictor, non multum laboraturus eram in
addiscendo sermone humano. Si vero sanctum mihi silen-
tium promiseris, non pigrabor variorum tibi causam meæ
cum sermone vestro communionis dicere, et unde sic loqui
mihi contigerit.

3. ΜΙΚ. Verum nonne somnium et hoc est, gallus ita
mecum loquens? Dic ergo, per Mercurium, optime, quæ
etiam alia tibi sit loquelæ causa. Ut vero taceam et ad
neminem quicquam dicam, quid est quod metuas? quis
enim crederet mihi, si cui narrarem, tanquam qui de gallo
ista dicente audierim?

GALL. Audi ergo. Remotum ab omnium opinione esse
quod tibi dico, bene novi, Micylle. Hic enim, qui nunc
tibi gallus esse apparet, non ita multo ante homo erat.

ΜΙΚ. Audivi quiddam tale olim sane de vobis, Gallum
quendam juvenem amicum fuisse Marti, potasse cum deo
et comissatum ivisse, et amoribus illius subservisse. Quo-
ties enim abiret ad Venerem Mars adulterii causa, addu-
xisse etiam Gallum: quumque Solem præsertim suspectum
haberet, ne rem visam Vulcano enunciaret; extra ad januas
reliquisse semper juvenem, indicaturum sibi quando Sol
exoriretur. Tum obdormivisse aliquando Gallum, suum-
que presidium imprudentem prodidisse, Solem vero non
animadversum astitisse Veneri et requiescenti sine cura
Marti, qui crederet indicaturum, si quis adveniret, Gallum:
atque ita Vulcanum a Sole edoctum, ipsos comprehendisse,
injectis vinculis irretitos, quæ olim illis parasset. Dimis-
sum vero Martem, iratum Gallo, illum ipsis cum armis in
avem cognominem mutasse, ut galeæ etiamnum cristam
haberet in capite. Eam ob causam vos, ut excuselis vos
Marti, quum nihil jam prodest, quando sentiat orientem
Solem, canere diu ante, ejusque ortum significare.

4. GALL. Ajunt quidem et ista, Micylle: mea autem
ratio alia fuit, qui plane nuper in gallum tibi transierim.

ΜΙΚ. Quomodo? velim enim hoc maxime scire.

GALL. Nosti Pythagoram quendam Mnesarchi filium,
Samium?

ΜΙΚ. Sophistam illum ais, illum nebulonem, qui legem
tulit de carnibus non gustandis, de non edendis fabis, qua
lege suavissimum mihi quidem pulmentum a mensis remo-
vit, qui præterea persuasit hominibus, ut per quinque annos
inter se non colloquerentur?

ΑΛΕΚ. Ἴσθι δῆτα κακίνο, ὡς πρὸ τοῦ Πυθαγόρου Εὐφροβός γένοιτο.

ΜΙΚ. Γόητά φασι καὶ τερατουργὸν τὸν ἄνθρωπον, ὃ ἄλεκτρυν.

ΑΛΕΚ. Ἐκεῖνος αὐτὸς ἐγὼ σοὶ εἰμι ὁ Πυθαγόρας, ὅστε παῦ', ὠγαθὲ, λοιδορούμενός μοι καὶ ταῦτα οὐκ εἰδὼς οἷός τις ἦν τὸν τρόπον.

ΜΙΚ. Τοῦτ' αὖ μακρῷ ἐκείνου τερατωδέστερον, ἄλεκτρυν φιλόσοφος. Εἰπέ δὲ ὅμως, ὦ Μνησάρχου παῖ, ὅπως ἡμῖν ἀντὶ μὲν ἀνθρώπου ὄρνις, ἀντὶ δὲ Σαμίου Ταναγρικὸς ἀναπέφηνας· οὐ πιθανὰ γὰρ ταῦτα οὐδὲ πάνυ πιστεῦσαι βράδια, ἐπεὶ καὶ δὴ ἤδη μοι τετηρηκέαι δοκῶ πάνυ ἐν σοὶ ἀλλότρια τοῦ Πυθαγόρου.

ΑΛΕΚ. Τὰ ποία;

ΜΙΚ. Ἐν μὲν ὅτι λάλος εἶ καὶ κρακτικὸς, ὁ δὲ σιωπᾶν ἐς πέντε ὅλα ἔτη οἶμαι παρῆναι, ἕτερον δὲ καὶ παντελῶς παράνομον· οὐ γὰρ ἔχων ὅ τι σοὶ παραβάλοιμι, κυάμους χθὲς ἤκον ὡς οἶσθα ἔχων, καὶ σὺ οὐδὲν μελλήσας ἀνέλεξας αὐτούς· ὥστε ἡ ἐφεύσθαί σοι ἀνάγκη καὶ ἄλλω εἶναι ἢ Πυθαγόρᾳ ὄντι παρανενομηκέαι καὶ τὸ ἴσον ἡσεθηκέαι κυάμους φαγόντα ὡς ἂν εἰ τὴν κεφαλὴν τοῦ πατρὸς βεβρώκει.

6. ΑΛΕΚ. Οὐ γὰρ οἶσθα, ὦ Μίκυλλε, ἥτις αἰτία τούτων οὐδὲ τὰ πρόσφορα ἐκάστω βίῳ. Ἐγὼ δὲ τότε μὲν οὐκ ἤσθιον τῶν κυάμων, ἐφιλοσόφουν γάρ· νῦν δὲ φάγοιμ' ἂν, ὀρνιθικὴ γὰρ καὶ οὐκ ἀπόρρητος ἡμῖν ἡ τροφή. Πλὴν ἄλλὰ εἰ σοὶ φίλον, ἀκούε ὅπως ἐκ Πυθαγόρου τοῦτο νῦν εἰμι καὶ ἐν οἷος βίοις πρότερον ἐδιότευσα καὶ ἄτινα τῆς μεταβολῆς ἐκάστης ἀπολέλαυκα.

ΜΙΚ. Λέγοις ἂν ὡς ἐμοίγε ὑπερήδιστον ἂν τὸ ἀκουσμά γένοιτο, ὥστε εἰ τις αἰρεσιν προθεῖη, πότερα μᾶλλον ἐθέλω σοῦ ἀκούειν τὰ τοιαῦτα διεξιόντος ἢ τὸν πανευδαίμονα ὄνειρον ἐκείνον αὐθις δρᾶν τὸν μικρὸν ἔμπροσθεν, οὐκ οἶδα ὁπότερον ἂν ἐλοιμήην· οὕτως ἀεὶ λαφὰ ἡγοῦμαι τὰ σὰ τοῖς ἡδίστοις φανέισι καὶ ἐν Ἰση ὑμᾶς τιμῇ ἄγωι σέ τε καὶ τὸ πολυτίμητον ἐνύπνιον.

ΑΛΕΚ. Ἔτι γὰρ σὺ ἀναπεμπάζῃ τὸν ὄνειρον τίς ποτε ὁ φανείς σοι ἦν καὶ τίνα ἰνδάλματα μάταια διασυστάτεις, κενὴν καὶ ὡς ὁ ποιητικὸς λόγος ἀμενηνὴν τίνα εὐδαιμονίαν τῇ μνήμῃ μεταδιώκων;

6. ΜΙΚ. Ἄλλ' οὐδὲ ἐπιλήσομαι ποτε, ὦ ἄλεκτρυν, εἰ ἴσθι τῆς ὀψεως ἐκείνης· οὕτω μοι πολὺ τὸ μέλι ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁ ὄνειρος καταλιπὼν ὥχετο, ὡς μόγις ἀνοίγειν τὰ βλέφαρα ὑπ' αὐτοῦ ἐς ὑπνον αὐθις κατασπύμενα. Οἷον γοῦν ἐν τοῖς ὡσὶ τὰ περὰ ἐργάζεται στροφόμενα, τοιοῦτον γάργαλον παρεῖχέ μοι τὰ ὀριόμενα.

ΑΛΕΚ. Ἡράκλεις, δεινὸν τίνα τὸν ἔρωτα φῆς τοῦ ἐνυπνίου, εἰ γε πτηνὸς ὢν, ὡς φασι, καὶ ὄρνιν ἔχων τῆς πτήσεως τὸν ὑπνον ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα ἤδη πηδᾷ καὶ ἐνδιατρίβει ἀνεργόσι τοῖς ὀφθαλμοῖς μελιχρὸς οὗτος καὶ ἐναργὴς φαινόμενος· ἐθέλω γοῦν ἀκοῦσαι οἷός τις ἐστίν οὕτω σοὶ περιπόθητος ὢν.

ΜΙΚ. Ἐτοιμός λέγειν· ἡδὺ γοῦν μοι τὸ μεμνησθαι

GALL. Noris ergo illud quoque, eum ante Pythagoram fuisse Euphorbum.

MIC. Impostorem aiunt et praestigiatorem fuisse hominem istum, o galle.

GALL. Ille ipse ego tibi adsum Pythagoras : itaque desine, bone vir, mihi maledicere, idque quum nescias quibus fuerim moribus.

MIC. Hoc jam multum illo portentosius, gallus philosophus ! Verum dic tamen, Mnesarchi filii, quomodo nobis pro homine avis, pro Samio autem Tanagraeus factus sis : neque enim probabilia sunt ista nec valde creditu facilia, quum praesertim duo jam mihi observasse in te videar plane a Pythagora aliena.

GALL. Quenam ?

MIC. Unum, quod loquax es, et clamorosus ; at ille tacere per quinque, puto, annos solidos hortabatur : alterum autem omnino etiam legibus illius adversum ; quum enim non haberem quod tibi objicerem in cibum, fabas heri, quod scis, habens domum veni, et tu nihil cunctatus illas sublegisti. Itaque alterutrum necesse est, aut mentitum te et alium esse, aut, si sis Pythagoras, legem a te violatam et aequae factum imple, quum fabas devorasti, quam si caput parentis edisses.

5. GALL. Videlicet non nosti, Micylle, quae sit horum causa, neque quae unicuique vitae conveniant. At ego tum fabas non edebam ; philosophabar enim : jam vero licet edam ; gallinaceus enim neque interdictus ille nobis cibus est. Sed, si placet, audi quomodo ex Pythagora hoc nunc sim, et in quibus ante vitis vixerim, et quid ex unaquaque mutatione commodi vel incommodi ad me pervenerit.

MIC. Dixeris : nam mihi quidem supra quam dici potest jucundum fuerit audire ; adeo ut si quis mihi optionem proponat, utrum malim te audire talia enarrantem, an illud beatum undique somnium, quod paullo ante mihi obtigit, rursus sompiare, nesciam utrum praepitem : ita geminos arbitror tuos sermones visis jucundissimis, et in aequali vos honore habeo, te, et pretiosissimum illud somnium.

GALL. Adhucnam retractas illud somnium, quale fuerit quod tibi oblatum est, et vana quaedam simulacra illius servas, inanem et, poetico verbo, cassam quandam felicitatem memoria persequens ?

6. MIC. Ego vero nunquam, galle, obliviscar, bene noris, illius visi : adeo multo mihi melle in oculis relicto abiit, ut vix aperiā prae illo palpebras in somnum rursus detractas. Quale quid enim conversae in auribus plumae efficiunt, talem illa visa praestitere mihi titillationem.

GALL. Mirum, Hercule, mihi narras amorem insomnii ; si volucre quum sit et terminum sui volatus somnum habeat, jam transilit lineam, et apertis in oculis commoratur, melitum adeo, et manifesto conspiciendum se praebens. Volo igitur audire, quale sit, quod adeo tibi sit desiderabile.

MIC. Paratus sum dicere : suave enim est mihi recordari

καὶ διεξίναί τι περὶ αὐτοῦ. Σὺ δὲ πηνίκα, ὦ Πυθαγόρα, διηγήσῃ τὰ περὶ τῶν μεταβολῶν;

ΑΛΕΚ. Ἐπειδὴν σὺ, ὦ Μικυλλε, παύσῃ ὀνειρώτων καὶ ἀποψήσῃ ἀπὸ τῶν βλεφάρων τὸ μέλι· τὸ νῦν δὲ πρότερος εἶπες, ὡς μάθω εἶτε διὰ τῶν ἐλεφαντίνων πυλῶν εἶτε διὰ τῶν κερατίνων σοὶ ὁ ὄνειρος ἤκε πεμπόμενος.

MIK. Οὐδὲ δι' ἐτέρας τούτων, ὦ Πυθαγόρα.

ΑΛΕΚ. Καὶ μὴν Ὅμηρος δύο μόνας ταύτας λέγει.

MIK. Ἐὰ χαίρειν τὸν λῆρον ἐκείνῳ ποιητῇ οὐδὲν εἰδὸτα ὀνείρων περὶ. Οἱ πένητες ἴσως ὄνειροι διὰ τῶν τοιούτων ἐξίσαι, οἷους ἐκεῖνος ἑώρα οὐδὲ πάνυ σαφῶς τυφλὸς αὐτὸς ὢν, ἐμοὶ δὲ διὰ χρυσῶν τινῶν πυλῶν ὁ ἡδιστος ἀφίκετο, χρυσοῦς καὶ αὐτὸς, χρυσᾷ πάντα περιβεβλημένος καὶ πολὺ ἐπαγόμενος χρυσίου.

ΑΛΕΚ. Παῦε, ὦ Μίδα βέλτιστε, χρυσολογῶν· ἀτεχνῶς γὰρ ἐκ τῆς ἐκείνου σοὶ εὐχῆς τὸ ἐνύπνιον καὶ μέταλλα ὅλα χρύσεια κεκοιμησθαι μοι δοκεῖς.

7. MIK. Πολλὸν, ὦ Πυθαγόρα, χρυσὸν εἶδον, πολλὸν, πῶς οἶμαι καλὸν, ὅταν τὴν αὐγὴν ἀπαστράπτων; Τί ποτε ὁ Πίνδαρος φησὶ περὶ αὐτοῦ ἐπαινῶν; ἀνάμνησον γάρ με, εἰ οἶσθα, ὅποτε ὕδωρ ἄριστον εἰπὼν εἶτα τὸ χρυσίον θαυμάζει, εὐ ποίωιν, ἐν ἀρχῇ εὐθύς τοῦ βιβλίου, κάλλιστόν τι ἁσμάτων ἀπάντων.

ΑΛΕΚ. Μῶν ἐκεῖνο ζητεῖς,

ἄριστον μὲν ὕδωρ, ὁ δὲ χρυσὸς αἰθόμενον πῦρ
ἅτε διαπρέπει νυκτὶ μεγάνορος ἑξοχα πλούτου.

MIK. Νῆ Δία τοῦτ' αὐτό· ὥσπερ γὰρ τοῦμὸν ἐνύπνιον ἰδὼν ὁ Πίνδαρος οὕτως ἐπαινεῖ τὸ χρυσίον. Ὡς δὲ ἦδη μάθης οἷόν τι ἦν, ἀκούσον, ὦ σοφώτατε ἀλεκτρύων. Ὅτι μὲν οὐκ οἰκίστιος ἦν χολὴς, οἶσθα· Εὐκράτης γάρ με ὁ πλούσιος ἐντυχὼν ἐν ἀγορᾷ λουσάμενον ἤκειν ἐκέλευε τὴν ὥραν ἐπὶ τὸ δεῖπνον.

8. ΑΛΕΚ. Οἶδα πάνυ τοῦτο πενήσας παρ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἄχρι μοι βαθείας ἡδὴ ἐσπέρας ἤκεις ὑποβεβρεγμένος τοὺς πέντε κυάμους ἐκείνους κομίζων οὐ πάνυ δαψιλὲς τὸ δεῖπνον ἀλεκτρυόνι ἀθλητῇ ποτε γενομένῳ καὶ Ὀλύμπια οὐκ ἀφανῶς ἀγωνισαμένῳ.

MIK. Ἐπεὶ δὲ δειπνήσας ἐπανήλθον, ἐκάθευδον εὐθύς τοὺς κυάμους σοὶ παραβαλὼν, εἶτά μοι κατὰ τὸν Ὅμηρον ἀμβροσίην διὰ νύκτα θεῖός τις ὡς ἀληθῶς ὄνειρος ἐπιστάς ...

ΑΛΕΚ. Τὰ παρὰ τῷ Εὐκράτει πρότερον, ὦ Μικυλλε, διηγήσαι καὶ τὸ δεῖπνον ὅλον ἐγένετο καὶ τὰ ἐν τῷ συμποσίῳ ἅπαντα· καλῶς γὰρ οὐδὲν αὖθις σε δειπνεῖν ὥσπερ ὀνειρόν τινα τοῦ δεῖπνου ἐκείνου ἀναπλάττοντα καὶ ἀναμυρκαῶμενον τῇ μνήμῃ τὰ βεβρωμένα.

9. MIK. Ὡμην ἐνοχλήσειν καὶ ταῦτα διηγούμενος· ἐπεὶ δὲ σὺ προθυμῇ, καὶ ὃν λέγω. Οὐ πρότερον, ὦ Πυθαγόρα, παρὰ πλουσίῳ τινὶ δειπνήσας ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ τύχῃ τινὶ ἀγαθῇ ἐντυγχάνω χολὴς τῷ Εὐκράτει, καὶ ἐγὼ μὲν προσειπὼν αὐτὸν ὥσπερ εἰώθειν ἑσπότην ἀπληλαττόμην, ὡς μὴ κατασχύνοι αὐτὸν

et aliquid de illo narrare. Tu vero, Pythagora, quando de mutationibus tuis expones?

GALL. Quum tu, Micylle, somnare desieris et deterse-
ris mel a palpebris. Jam vero prior dicito, uti audiam
utrum per eburneas portas, an per corneas missum tibi ad-
venerit somnium.

MIC. Per neutram harum, Pythagora.

GALL. Verum Homerus solas istas duas refert.

MIC. Valere jube negatorem illum poetam, somniorum
imperitum. Paupercula forte insomnia per illas exeunt,
qualia ille, neque ipsa satis dilucide, utpote cæcus homo,
videbat. At mihi per aureas quasdam portas venit dulcissi-
mum, aureum et ipsum, et auro vestitum undique, multum
quoque secum afferens auri.

GALL. Desine, bone Mida, aurum loqui. Sine dubio
enim ex illius voto istud tibi somnium, et tota auri metalla
somniaſſe mihi videris.

7. MIC. Multum, Pythagora, aurum vidi, multum :
quam putas pulchrum ! quo splendore fulgens ! Quid tandem
Pindarus in illius laude dicit ? in memoriam me reponē, si
nosti, quum ubi aquam dixit optimam, deinde aurum admi-
ratur, bene ille quidem, in principio statim libri : pulcherri-
mum est canticorum omnium.

GALL. Num illud quæris,

Aqua est illa quidem optima : aurum at, ardida flamma
veluti nocte lucens, super inclita munera Pluti est.

MIC. Per Jovem, hoc ipsum : velut enim meum si somnium
vidisset Pindarus, sic laudat aurum. Ut vero jam scias
quale fuerit, audi, galle doctissime. Heri me domi non
cœnasſe, nosti. Eucrates enim dives in foro me quum vi-
disset, a balneo venire jussit hora dicta ad cœnam.

8. GALL. Probe equidem novi, qui toto die esurierim,
donec mihi sero vespere aliquantum vino madidus domum
veniens, quinque illas fabas ferres, cœnam non valde lau-
tam gallo qui athleta quondam fuerit, nec sine fama certa-
verit Olympia.

MIC. A cœna igitur redux, objectis tibi fabis, cubitum
statim concessi. Tum mihi, ut Homerus ait,

Nocle sub ambrosia, divinum somnium adesse,
ac vere divinum ...

GALL. Illa prius, quæ apud Eucratem acta sunt, Mi-
cylle, narra, et cœnam qualis fuerit, et convivii rationem
universam. Neque enim quicquam prohibet quominus
denuo cœnes, et tanquam somnium quoddam illius cœnæ
effingas, et memoria cibos quasi ruminando retrahes.

9. MIC. Putabam molestum tibi me futurum, si illa etiam
enarrarem : quando autem et tu vis, ecce dico. Nunquam
ante illum diem, Pythagora, quum tota vita mea apud divi-
tem cœnassem, bona quadam fortuna heri incido in Eucra-
tem. Atque ego quum illum, ut solebam, salutassem domi-
num, abibam, ne pudori ipsi essem assecutor detricto pal-

ἐν τριβακῷ τῷ τρίβωνι συμπαρομαρτῶν, ὁ δὲ, Μί-
κυλλε, φησὶ, θυγατὺρ τήμερον ἐστὶν γενέθλια καὶ
παρεκάλεσα τῶν φίλων μάλα πολλούς· ἐπεὶ δὲ τινά
φασιν αὐτῶν μαλακῶς ἔχοντα οὐχ οἷόν τε εἶναι ξυνδει-
πνεῖν μεθ' ἡμῶν, σὺ ἀντ' ἐκείνου ἤκει λουσάμενος, ἦν
μὴ ὁ γε κληθεὶς αὐθις εἴπη ἀφίξεσθαι, ὥς νῦν γε ἀμφί-
βολός ἐστι. Τοῦτο ἀκούσας ἐγὼ προσκυνήσας ἀπῆειν
εὐχόμενος ἅπασι θεοῖς ἡπιάλόν τινα ἢ πλευρίτιν ἢ
ποδάγραν ἐπιτέμψαι τῷ μαλακισμένῳ ἐκείνῳ, οὗ
ἑφεδρος ἐγὼ καὶ ἀντίδειπνος καὶ διάδοχος ἐκεκλήμην·
καὶ τὸ ἄχρι τοῦ λουτροῦ αἰῶνα μέγιστον ἐτίθεμην, συν-
εχὲς ἐπισκοπῶν ὅπως ἂν τὸ στοιχεῖον εἴη καὶ πη-
νίκα ἤδη λελοῦσθαι δέοι. Κάπειδ' ὅτε ὁ καιρὸς
ἀφίκετο, πρὸς τάχος ἔμμεντον ἀπορροφῶς ἀπειμι κο-
σμιῶς μάλα ἐσχηματισμένος, ἀναστρέψας τὸ τριβῶ-
νιον ὥς ἐπὶ τοῦ καθαρωτέρου γένοιτο ἡ ἀναβολή.

10. Καταλαμβάνω τε πρὸς ταῖς θύραις ἄλλους τε
πολλούς καὶ δὴ κάκεινον φοράδην ὑπὸ τεττάρων κεκο-
μισμένον, ὃν με ὑποδείπνειν ἔδει, τὸν νοσεῖν λεγόμενον,
καὶ δὴλου δὲ πονηρῶς ἔχων· ὑπέστενε γούν καὶ ὑπέ-
θηττε καὶ ἐχρέμπετο μύχιόν τι καὶ δυσπρόσοδον,
ὥχρος ὅλος ὢν καὶ διωδηκῶς ἀμφὶ τὰ ἐξήκοντα ἔτη
σχεδόν· ἐλέγετο δὲ φιλόσοφος τις εἶναι τῶν πρὸς τὰ
μειράκια φλυαρούντων. Ὁ γούν πῶγων μάλα τραγικὸς
ἦν ἐς ὑπερβολὴν κουριῶν. Καὶ αἰτιωμένου γε Ἀρχι-
βίου τοῦ ἱατροῦ, διότι οὕτως ἔχων ἀφίκετο, τὰ καθή-
κοντα, ἔφη, οὐ χρὴ προδιδόναι καὶ ταῦτα φιλόσοφον
ἄνδρα, κὰν μυρία νόσοι ἐμποδῶν ἰστώνται· ἡγήσεται
γὰρ Εὐκράτης ὑπερρωσθαι πρὸς ἡμῶν. Οὐ μὲν οὖν,
εἰπον ἐγὼ, ἀλλ' ἐπαινέσεται σὺ, ἦν οἶκος παρὰ σαυτῷ
μᾶλλον ἀποθανεῖν ἐθέλης ἢ περ ἐν τῷ συμποσίῳ συνα-
ναχρεμψάμενος τὴν ψυχὴν μετὰ τοῦ φλέγματος.
Ἐκεῖνος μὲν οὖν ὑπὸ μεγαλοφροσύνης οὐ προσεποιεῖτο
ἀκηχεῖναι τοῦ σκόμματος· ἐφίσταται δὲ μετὰ μικρὸν
Εὐκράτης λελούμενος καὶ ἰδὼν τὸν Θεσμόπολιν —
τοῦτο γὰρ ὁ φιλόσοφος ἐκαλεῖτο — Διδάσκαλε, φησὶν,
εὖ μὲν ἐποίησας αὐτὸς ἦκων παρ' ἡμᾶς, οὐ μείον δ' ἂν
τι ἐγένετο, καὶ ἀπόντι γὰρ ἅπαντα ἐξῆς ἀπέσταλτο
ἄν· καὶ ἅμα λέγων ἐσθὲι χειραγωγῶν τὸν Θεσμόπολιν
ἐπεριδόμενον καὶ τοῖς οἰκέταις.

11. Ἐγὼ μὲν οὖν ἀπείναι παρεσκευαζόμεν, ὁ δὲ
ἐπιστραφεὶς καὶ ἐπὶ πολλῷ ἐνδοιάσας, ἐπεὶ με πάνυ
σκυθρωπὸν εἶδε, Πάριθι, ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Μίκυλλε, καὶ
συνδείπνει μεθ' ἡμῶν· τὸν υἱὸν γὰρ ἐγὼ κελεύσω ἐν τῇ
γυναικωνίτιδι μετὰ τῆς μητρὸς ἐστιᾶσθαι, ὥς σὺ χώ-
ραν ἔχοις. Ἐσθῆν οὖν μάτην λύκος χαλῶν παρὰ
μικρὸν, αἰσχυρόμενος δὲ ἔδοκον ἐξεληλακέναι τοῦ
συμποσίου τὸ παιδίον τοῦ Εὐκράτους. Κάπειδ' ὅτε κα-
τακλίνεσθαι καιρὸς ἦν, πρῶτον μὲν ἀράμενοι ἀνέθεσαν
τὸν Θεσμόπολιν οὐκ ἀπραγμόνους μὰ Δία πάντε οἶμαι
νεανίσκοι εὐμεγέθεις ὑπαυχνία περιβύσαντες αὐτῷ
πάντοθεν, ὥς διαμείνῃ ἐν τῷ σχήματι καὶ ἐπὶ πολλῷ
καρτερεῖν δύναίτο. Ἔττα μηδενὸς ἀνεχομένου πλῆστον
κατακείσθαι αὐτοῦ ἐμὲ ὑποκατακλίνουσι φέροντες, ὥς

liolo indutus. At ille, Micylle, inquit, natalitias hodie
filiae meae epulas celebraz, et vocavi amicorum plurimos:
quando autem aiunt quendam illorum, morbo impeditum,
non posse cenare nobiscum, tu pro illo veni a balneo, nisi
ipse qui vocatus est se venturum renunciet: nam adhuc
quidem dubius est. His ego auditis, illoque adorato, dis-
cessi vota faciens omnibus diis, ut febriculosum horrorem,
aut pleuritidem, aut podagram illi aegroti immitterent, cui
subsector ego et cenae vicarius atque successor vocatus
eram. Atque tempus illud usque ad balneum aetatem esse
arbitrabar longissimam, saepissime respiciens quot pedum
umbra solarii esset, et quando denique me lotum esse opor-
teret. Et quum tandem venisset tempus, celeriter deterasis
mibi sordibus abeo, in decentem maxime habitum composi-
tus, converso palliolo, ut purior pars extra obversa esset.

10. Ac deprehendo ad januam quum alios multos, tum
illum quoque, a quatuor hominibus in lectica gestatum, cui
ego substitutus conviva esse debebam, illum qui aegrotare
dicebatur; et manifestum erat illum male habere; subinde
enim ingemiscebat, et tussiebat ex imis recessibus, ita ut
prope ipsum accedere metueres, pallidus totus atque tu-
midus, sexagenarius circiter: dicebatur vero philosophus
esse de eo genere, qui garrere solent apud adolescentulos.
Barba certe ei plane caprina erat, supra modum tonso-
rem invitans. Atque accusante illum Archibio medico,
quod ita se habens veniret, Officium, inquit, non decet
deserere, virum praesertim philosophum, si vel sexcenti
morbi obstant: contemptum enim se a nobis putaret Eu-
crates. Quin, dicebam ego, laudabit te, si domi apud te
potius mori velis, quam in convivio ipsam cum pituita ani-
mam extussiens. Ille quidem praemagnitudine animi se
audisse dictum dissimulabat. Adest vero paullo post lo-
tus Eucrates ac videns Thesmopolin (hoc enim vocabatur
ille philosophus), Bene tu quidem, inquit, fecisti, magister,
ad nos quum venisti: sed nihil damni facturus eras, nam ab-
senti etiam omnia deinceps missurus eram: et cum his ver-
bis intrat manus illi praebens servis insuper innixus.

11. Ego igitur abire parabam, quum ipse conversus ac
multum dubitans, quando vultu me valde dejecto vidit, Ac-
cede, inquit, tu etiam, Micylle, et cena nobiscum: filium
enim jubebo in gynaeconitide epulari cum matre, ut locum
tu habeas. Intro igitur eo, tantum non frustra hians lupus,
erubescens quod convivio expulsi viderer filiolus Eu-
cratis. Et quum accumbendi jam tempus esset, primo sub-
latum apposuerunt Thesmopolin non sine labore quinque,
puto, juvenes bene magni, cervicalibus illum fulcientes un-
dique, ut in eo situ maneret ac durare aliquamdiu posset.
Deinde quod nemo prope illum accumbere sustineret, me
eo detrudunt, ut eadem mensa uteremur. Hinc igitur

καὶ διεξίναί τι περὶ αὐτοῦ. Σὺ δὲ πηνίκα, ὦ Πυθαγόρα, διηγήσῃ τὰ περὶ τῶν μεταβολῶν;

ΑΛΕΚ. Ἐπειδὴν σὺ, ὦ Μικυλλε, παύσῃ ὄνειρώτων καὶ ἀποψήσῃ ἀπὸ τῶν βλεφάρων τὸ μέλι· τὸ νῦν δὲ πρότερος εἶπε, ὡς μάθω εἶτα διὰ τῶν ἐλεφαντίνων πυλῶν εἶτε διὰ τῶν κερατίνων σοὶ ὁ ὄνειρος ἔχε πεμπόμενος.

ΜΙΚ. Οὐδὲ δι' ἐτέρας τούτων, ὦ Πυθαγόρα.

ΑΛΕΚ. Καὶ μὴν Ὅμηρος δύο μόνας ταύτας λέγει.

ΜΙΚ. Ἐὰν χαίρειν τὸν λῆρον ἐκείνον ποιητὴν οὐδὲν εἰδὸτα ὄνειρων περὶ. Οἱ πένητες ἴσως ὄνειροι διὰ τῶν τοιοῦτων ἐξίσιν, οἷους ἐκείνος ἑώρα οὐδὲ πάνυ σαφῶς τυφλὸς αὐτὸς ὢν, ἐμοὶ δὲ διὰ χρυσῶν τινων πυλῶν ὁ ἡδίστος ἀφίκετο, χρυσοῦς καὶ αὐτὸς, χρυσᾷ πάντα περιβεβλημένος καὶ πολλὸν ἐπαγόμενος χρυσίον.

ΑΛΕΚ. Παῦε, ὦ Μίδα βέλτιστε, χρυσολογῶν· ἀτεχνῶς γὰρ ἐκ τῆς ἐκείνου σοὶ εὐχῆς τὸ ἐνύπνιον καὶ μέταλλα δια χρύσεια κεκοιμηθῆσθαι μοι δοκεῖς.

7. ΜΙΚ. Πολλὸν, ὦ Πυθαγόρα, χρυσίον εἶδον, πολλὸν, πῶς οἶε καλὸν, ὅταν τὴν αὐγὴν ἀπαστράπτων; Τί ποτε ὁ Πίνδαρος φησὶ περὶ αὐτοῦ ἐπαινῶν; ἀνάμνησον γάρ με, εἰ οἶσθα, ὅποτε ὕδωρ ἄριστον εἰπὼν εἶτα τὸ χρυσίον θαυμάζει, εὐ ποῖων, ἐν ἀρχῇ εὐθὺς τοῦ βιβλίου, καλλιστόν τι ἄσμάτων ἀπάντων.

ΑΛΕΚ. Μῶν ἐκεῖνο ζητεῖς,

ἄριστον μὲν ὕδωρ, ὁ δὲ χρυσὸς αἰθόμενον πῦρ
ἅτε διαπρέπει νυκτὶ μεγάνορος ἔτοχα πλούτου.

ΜΙΚ. Νῆ Δία τοῦτ' αὐτό· ὥσπερ γὰρ τοῦμόν ἐνύπνιον ἰδὼν ὁ Πίνδαρος οὕτως ἐπαινεῖ τὸ χρυσίον. Ὡς δὲ ἡδὴ μάθης ὅσον τι ἦν, ἀκούσον, ὦ σοφώτατε ἀλεκτρύων. Ὅτι μὲν οὐκ οἰκόσιτος ἦν γῆς, οἶσθα· Εὐκράτης γὰρ με ὁ πλούσιος ἐντυχὼν ἐν ἀγορᾷ λουσάμενον ἔκειν ἐκέλευε τὴν ὥραν ἐπὶ τὸ δεῖπνον.

8. ΑΛΕΚ. Οἶδα πάνυ τοῦτο πενήσας παρ' ὅλην τὴν ἡμέραν, ἀχρὶ μοι βαθείας ἡδὴ ἐσπέρας ἔχες ὑποβεβρεγμένος τοὺς πέντε κυάμους ἐκείνους κομίζων οὐ πάνυ δαψιλὲς τὸ δεῖπνον ἀλεκτροῦνι ἀθλητῇ ποτε γενομένῳ καὶ Ὀλύμπια οὐκ ἀφανῶς ἀγωνισαμένῳ.

ΜΙΚ. Ἐπεὶ δὲ δειπνήσας ἐπαῆλθον, ἐκάθευδον εὐθὺς τοὺς κυάμους σοὶ παραβαλὼν, εἶτά μοι κατὰ τὸν Ὅμηρον ἀμβροσίην διὰ νύκτα θεῖός τις ὡς ἀληθῶς ὄνειρος ἐπιστάς...

ΑΛΕΚ. Τὰ παρὰ τῷ Εὐκράτει πρότερον, ὦ Μικυλλε, διηγήσαι καὶ τὸ δεῖπνον ὅσον ἐγένετο καὶ τὰ ἐν τῷ συμποσίῳ ἅπαντα· κωλύει γὰρ οὐδὲν αὐθὺς σε δειπνεῖν ὥσπερ ὄνειρόν τινα τοῦ δεῖπνον ἐκείνου ἀναπλάττοντα καὶ ἀναμνησκόμενον τῇ μνήμῃ τὰ βεβρωμένα.

9. ΜΙΚ. Ὡμην ἐνοχλήσειν καὶ ταῦτα διηγούμενος· ἐπεὶ δὲ σὺ προθυμῇ, καὶ δὴ λέγω. Οὐ πρότερον, ὦ Πυθαγόρα, παρὰ πλουσίῳ τινὶ δειπνήσας ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ τύχῃ τινὶ ἀγαθῇ ἐντυχάνω γῆς τῷ Εὐκράτει, καὶ ἐγὼ μὲν προσεῖπων αὐτὸν ὥσπερ εἰώθειν δεσπότην ἀπικλαττόμην, ὡς μὴ κατασχύνοιμι αὐτὸν

et aliquid de illo narrare. Tu vero, Pythagora, quando de mutationibus tuis expones?

GALL. Quum tu, Micylle, somnare desieris et detergeris mel a palpebris. Jam vero prior dicito, uti audiam utrum per eburneas portas, an per corneas missum tibi advenit somnium.

MIC. Per neutram harum, Pythagora.

GALL. Verum Homerus solas istas duas refert.

MIC. Valere jube nugatorem illum poetam, somniorum imperitum. Paupercula forte insomnia per illas exeunt, qualia ille, neque ipsa satis dilucide, utpote cæcus homo, videbat. At mihi per aureas quasdam portas venit dulcissimum, aureum et ipsum, et auro vestitum undique, multum quoque secum afferens auri.

GALL. Desine, bone Mida, aurum loqui. Sine dubio enim ex illius voto istud tibi somnium, et tota auri metalla somniasse mihi videris.

7. MIC. Multum, Pythagora, aurum vidi, multum: quam putas pulchrum! quo splendore fulgens! Quid tandem Pindarus in illius laude dicit? in memoriam me repone, si nosti, quum ubi aquam dixit optimam, deinde aurum admiratur, bene ille quidem, in principio statim libri: pulcherri-mum est canticorum omnium.

GALL. Num illud quæris,

Aqua est illa quidem optima: aurum at, ardida flamma
veluti nocte lucens, super inclyla munera Pluti est.

MIC. Per Jovem, hoc ipsum: velut enim meum si somnium vidisset Pindarus, sic laudat aurum. Ut vero jam scias quale fuerit, audi, galle doctissime. Heri me domi non cœnasce, nosti. Eucrates enim dives in foro me quum vidisset, a balneo venire jussit hora dicta ad cœnam.

8. GALL. Probe equidem novi, qui toto die esurierim, donec mihi sero vespere aliquantum vino madidus domum veniens, quinque illas fabas ferres, cœnam non valde lautam gallo qui athleta quondam fuerit, nec sine fama certaverit Olympia.

MIC. A cœna igitur redux, objectis tibi fabis, cubitum statim concessi. Tum mihi, ut Homerus ait,

Nocte sub ambrosia, divinum somnium adesse,
ac vere divinum...

GALL. Illa prius, quæ apud Eucratem acta sunt, Micylle, narra, et cœnam qualis fuerit, et convivii rationem universam. Neque enim quicquam prohibet quominus denuo cœnes, et tanquam somnium quoddam illius cœnæ effingas, et memoria cibos quasi ruminando retractes.

9. MIC. Putabam molestum tibi me futurum, si illa etiam enarrarem: quando autem et tu vis, ecce dico. Nunquam ante illum diem, Pythagora, quum tota vita mea apud divitem cœnassem, bona quadam fortuna heri incido in Eucratem. Atque ego quum illum, ut solebam, salutassem domi-num, abibam, ne pudori ipsi essem assectator detricto pal-

ἐν τριβακῶ τῷ τρίβωνι συμπαρομαρτῶν, ὁ δὲ, Μίκυλλε, φησί, θυγατὶρ τήμερον ἐστὶ γενέθλια καὶ παρεκάλεσα τῶν φίλων μάλα πολλούς· ἐπεὶ δὲ τινὰ φασιν αὐτῶν μαλακῶς ἔχοντα οὐχ οἷόν τε εἶναι ξυνδειπνεῖν μεθ' ἡμῶν, σὺ ἀντ' ἐκείνου ἤκε λουσάμενος, ἦν μὴ ὁ γε κληθεὶς αὐθις εἴτῃ ἀφίεσθαι, ὥς νῦν γε ἀμφίβολός ἐστι. Τοῦτο ἀκούσας ἐγὼ προσκυνήσας ἀπῆεν εὐχόμενος ἅπασι θεοῖς ἡπίαλόν τινα ἢ πλευρίτιν ἢ ποδάγραν ἐπιπέμψαι τῷ μαλακίζομένῳ ἐκείνῳ, οὗ ἑφεδρος ἐγὼ καὶ ἀντίδειπνος καὶ διάδοχος ἐκεκλήμην· καὶ τὸ ἄχρι τοῦ λουτροῦ αἰῶνα μέγιστον ἐπιθέμην, συνεχὲς ἐπισκοπῶν ὅπως αὖτις τὸ στοιχεῖον εἴη καὶ πηνίκα ἥδη λελοῦσθαι δεοί. Κάπειδ' ὅτε ὁ καιρὸς ἀφίκετο, πρὸς τὰχος ἐμαυτὸν ἀπορρύψας ἄπειμι κοσμίως μάλα ἐσχηματισμένος, ἀναστρέψας τὸ τρίβωνιον ὡς ἐπὶ τοῦ καθαρωτέρου γένοιτο ἡ ἀναβολή.

10. Καταλαμβάνω τε πρὸς ταῖς θύραις ἄλλους τε πολλούς καὶ δὴ κάκεινον φορὰδην ὑπὸ τεττάρων κεκομισμένον, ὃς με ὑποδειπνεῖν ἔδει, τὸν νοσεῖν λεγόμενον, καὶ ἐδήλου δὲ πονήρως ἔχων· ὑπέστεινε γούν καὶ ὑπέβητε καὶ ἐχρέμπετο μύχιόν τι καὶ δυσπρόσοδον, ὥχρὸς ὅλος ὢν καὶ διωδικῶς ἀμφὶ τὰ ἐξήκοντα ἔτη σκεδόν· ἔλέγετο δὲ φιλόσοφος τις εἶναι τῶν πρὸς τὰ μεράκια φλυαρούντων. Ὁ γούν πῶγων μάλα τραγικὸς ἦν ἐς ὑπερβολὴν κουριῶν. Καὶ αἰτιωμένου γε Ἀρχιβίου τοῦ ἱατροῦ, διότι οὕτως ἔχων ἀφίκετο, τὰ καθήκοντα, ἔφη, οὐ χρὴ προδιδόναι καὶ ταῦτα φιλόσοφον ἄνδρα, κὰν μυρία νόσοι ἐμποδῶν ἱστῶνται· ἡγήσεται γὰρ Εὐκράτης ὑπερρωσθῆναι πρὸς ἡμῶν. Οὐ μὲν οὖν, εἶπον ἐγὼ, ἀλλ' ἐπαινέσεται σε, ἦν οἶκοι παρὰ σαυτῷ πολλὸν ἀποθανεῖν ἐθέλης ἥπερ ἐν τῷ συμποσίῳ συναναχρεμψάμενος τὴν ψυχὴν μετὰ τοῦ φλέγματος. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ὑπὸ μεγαλοφροσύνης οὐ προσεποιεῖτο ἀκχεοῦναι τοῦ σκόμματος· ἐφίσταται δὲ μετὰ μικρὸν Εὐκράτης λελούμενος καὶ ἰδὼν τὸν Θεσμόπολιν — τοῦτο γὰρ ὁ φιλόσοφος ἐκαλεῖτο — Διδάσκαλε, φησιν, εὐ μὲν ἐποίησας αὐτὸς ἦκων παρ' ἡμᾶς, οὐ μείων δ' ἂν τι ἐγένετο, καὶ ἀπόντι γὰρ ἅπαντα ἐξῆς ἀπέσταλτο ἂν καὶ ἅμα λέγων ἐσθὲ χειραγωγῶν τὸν Θεσμόπολιν ἐπεριδόμενον καὶ τοῖς οἰκέταις.

11. Ἐγὼ μὲν οὖν ἀπείναι παρεσκευαζόμεν, ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἐπὶ πολλὴ ἐνδοιάσας, ἐπεὶ με πάνυ σκυθρωπὸν εἶδε, Πάριθι, ἔφη, καὶ σὺ, ὦ Μίκυλλε, καὶ συνδείπνει μεθ' ἡμῶν· τὸν υἱὸν γὰρ ἐγὼ καλεῦσω ἐν τῇ γυναικωνίτι μετὰ τῆς μητρὸς ἐστιᾶσθαι, ὥς σὺ χώραν ἔχῃς. Ἐσθῆιν οὖν μάτην λύκος χανὼν παρὰ μικρὸν, αἰσχυρόμενος ὅτι ἐδόκουν ἐξεληλακέναι τοῦ συμποσίου τὸ παιδίον τοῦ Εὐκράτους. Κάπειδ' ὁ κατακλίνεσθαι καιρὸς ἦν, πρῶτον μὲν ἀράμενοι ἀνέβησαν τὸν Θεσμόπολιν οὐκ ἀπραγμόνως μὰ Δία πέντε οἶμαι νεανίσκοι εὐμεγέθεις ὑπαυχνία περιβύσαντες αὐτῷ πάντοθεν, ὡς διαμένοι ἐν τῷ σήματι καὶ ἐπὶ πολλὴ καρτερεῖν δύναίτο. Εἴτα μηδενὸς ἀνεχομένου πλησίον κατακείσθαι αὐτοῦ ἐμὲ ὑποκατακλίνουσι φέροντες, ὡς

lilio indutus. At ille, Micylle, inquit, natalitias hodie filiae meae epulas celebros, et vocavi amicorum plurimos : quando autem aiunt quendam illorum, morbo impeditum, non posse cenare nobiscum, tu pro illo veni a balneo, nisi ipse qui vocatus est se venturum renunciet : nam adhuc quidem dubius est. His ego auditis, illoque adorato, discessi vota faciens omnibus diis, ut febriculosum horrorem, aut pleuritum, aut podagram illi aegrotolo immitterent, cui subseorsor ego et coenae vicarius atque successor vocatus eram. Atque tempus illud usque ad balneum aetatem esse arbitrabar longissimam, saepissime respiciens quot pedum umbra solarii esset, et quando denique me lotum esse oporteret. Et quum tandem venisset tempus, celeriter deterasis mihi sordibus abeo, in decentem maxime habitum compositus, converso palliolo, ut purior pars extra obversa esset.

10. Ac deprehendo ad januam quum alios multos, tum illum quoque, a quattuor hominibus in lectica gestatum, cui ego substitutus conviva esse debebam, illum qui aegrotare dicebatur ; et manifestum erat illum male habere ; subinde enim ingemiscebat, et tussiebat ex imis recessibus, ita ut prope ipsum accederet metueres, pallidus totus atque tumidus, sexagenarius circiter : dicebatur vero philosophus esse de eo genere, qui garrere solent apud adolescentulos. Barba certe ei plane caprina erat, supra modum tonsorem invitans. Atque accusante illum Archibio medico, quod ita se habens veniret, Officium, inquit, non decet deserere, virum praesertim philosophum, si vel sexcenti morbi obstant : contemptum enim se a nobis putaret Eucrates. Quin, dicebam ego, laudabit te, si domi apud te potius mori velis, quam in convivio ipsam cum pituita animam extussiens. Ille quidem praemagnitudine animi se audisse dictum dissimulabat. Adest vero paullo post lotus Eucrates ac videns Thesmopolin (hoc enim vocabatur ille philosophus), Bene tu quidem, inquit, fecisti, magister, ad nos quum venisti : sed nihil damni facturus eras, nam absenti etiam omnia deinceps missurus eram : et cum his verbis intrat manus illi praebens servis insuper innixus.

11. Ego igitur abire parabam, quum ipse conversus ac multum dubitans, quando vultu me valde dejecto vidit, Accede, inquit, tu etiam, Micylle, et coena nobiscum : filium enim jubebo in gynaeconitide epulari cum matre, ut locum tu habeas. Intro igitur eo, tantum non frustra hians lupus, erubescens quod convivio expulisse viderer filiolium Eucratidis. Et quum accumbendi jam tempus esset, primo sublatus apposueri Thesmopolin non sine labore quinque, puto, juvenes bene magni, cervicalibus illum fulcientes undique, ut in eo situ maneret ac durare aliquamdiu posset. Deinde quod nemo prope illum accumbere sustineret, me eo detrudunt, ut eadem mensa uteremur. Hinc igitur

δομολογῶν εἶπεν. Τούντευθεν ἐδειπνοῦμεν, ὦ Πυθαγόρα, πολυφόν τι καὶ ποικίλον δεῖπνον ἐπὶ χρυσοῦ πολλοῦ καὶ ἀργύρου· καὶ ἐκπώματα ἦν χρυσά καὶ διάκομοι ὠραῖοι καὶ μουσουργοὶ καὶ γελωτοποιοὶ μεταξὺ, καὶ θῶες ἡδίστη τις ἦν ἡ διατρεῖδη, πλὴν ἄλλ' ἐν μὲ ἐλύπει, οὐ μετρίως δ' Θεσμόπολις ἐνοχλῶν καὶ ἀρετὴν τινα πρὸς με διεξιὼν καὶ διδάσκων ὥς αἱ δύο ἀποφάσεις μίαν κατάφασιν ἀποτελοῦσι καὶ ὥς εἰ ἡμέρα ἐστὶ, νῦξ οὐκ ἐστίν, ἐνίοτε δὲ καὶ κέρατα ἐφασκεν εἶναι μοι. Τοιαῦτα πολλὰ οὐδὲν δεομένην προσφιλοσοφῶν συνεῖρε καὶ ὑπετέμεντο τὴν εὐφροσύνην οὐκ ἔων ἀκούειν τῶν κωμικοῦντων ἢ ἀδόντων. Τοιοῦτο μὲν σοι, ὦ ἀλεκτρυῶν, τὸ δεῖπνον.

ΑΛΕΚ. Οὐχ ἥδιστον, ὦ Μίκυλλε, καὶ μάλιστα ἐπεὶ συνεκληρώθης τῇ λήρῃ ἐκείνῃ γέροντι.

12. ΜΙΚ. Ἄκουε δὲ ἤδη καὶ τὸ ἐνύπνιον· ὥμην γὰρ τὸν Εὐκράτην αὐτὸν ἀπαιδα ὄντα οὐκ οἶδ' ὅπως ἀποθνήσκειν, εἴτα προσκαλέσαντά με καὶ διαθήκας θέμενον, ἐν αἷς δ' κληρονόμος ἦν ἀπάντων ἐγὼ, μικρὸν ἐπισχόντα ἀποθανεῖν· ἐμαυτὸν δὲ παρελθόντα ἐς τὴν οὔσιαν τὸ μὲν χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον ἐξαντλεῖν σκάφαις τισὶ μεγάλας ἀνάον· τε καὶ πολὺ ἐπιρρέον, τὰ δ' ἄλλα, τὴν ἐσθῆτα καὶ τραπέζας καὶ ἐκπώματα καὶ διακόμους, πάντα ἐμὰ ὥς τὸ εἶδος εἶναι. Εἴτα ἐξήλκων ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους, ἐξυπτιάζων, περιέλεπτος ἅπασιν τοῖς ὄρωσι καὶ ἐπίφθορος. Καὶ προέθειον πολλοὶ καὶ προῖππευον καὶ ἐπινότο πλείους. Ἐγὼ δὲ τὴν ἐσθῆτα τὴν ἐκείνου ἔχων καὶ δακτυλίου βαρεῖς ὅσον ἑκατάδεκα ἐξημέμενος τῶν δακτύλων ἐκέλευον ἐστῆσθαι τινα λαμπρὰν εὐτρεπισθῆναι ἐς ὑποδοχὴν τῶν φίλων· οἱ δὲ ὥς ἐν ὀνείρῳ εἰκὸς ἤδη παρῆσαν καὶ τὸ δεῖπνον ἄρτι ἰσοκομίζετο καὶ ὁ πότος συνεκροτεῖτο. Ἐν τούτῳ ὄντα με καὶ φιλοτησίας προπίνοντα ἐν χρυσαῖς φιάλαις ἐκάστω τῶν παρόντων ἤδη τοῦ πλακοῦντος ἰσοκομίζομένου ἀναδοῆσας ἀκαίρους συνετάραζας μὲν ἡμῖν τὸν συμπόσιον, ἀνέτρεψας δὲ τὰς τραπέζας, τὸν δὲ πλοῦτον ἐκείνον διασκεδάσας ὑπηνέμιον φέρεσθαι παρεσκευάσας. Ἀρὰ σοι ἀλόγως ἀγανακτήσαι κατὰ σοῦ δοκῶ; τρέπτερον ἂν ἡδέως εἴ τι εἶδον τὸν ὄνειρόν μοι γενόμενον.

13. ΑΛΕΚ. Οὕτω φιλόχρυσος εἶ καὶ φιλόπλουτος, ὦ Μίκυλλε, καὶ μόνον τοῦτο ἐξ ἁπαντος θαυμάζεις καὶ ἡγῆ εὐδαίμων εἶναι πολὺν κεκτηθῆναι χρυσίον;

ΜΙΚ. Οὐκ ἐγὼ μόνος, ὦ Πυθαγόρα, τοῦτο, ἀλλὰ καὶ σὺ αὐτὸς, ὅποτε Εὐφρόβος ἦσθα, χρυσὸν καὶ ἀργυρὸν τῶν βοστρύχων ἐξημέμενος ἦεις πολεμήσων τοῖς Ἀχαιοῖς καὶ ἐν τῇ πολέμῳ, ἐνθα σιδηροπορεῖν μέλλον ἢ χρυσοπορεῖν ἀμείνων ἦν· σὺ δὲ καὶ τότε ἡξίους χρυσοῦ ἀναδεδεμένους τοὺς πλοκάμους διαγωνίζεσθαι. Καί μοι δοκεῖ δ' Ὀμηρὸς διὰ τοῦτο Χαρίτεσσιν ὁμοίως εἰπεῖν σοι τὰς κόμας, ὅτι « χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἐσφῆκωντο. » Μακρῶν γὰρ ἀμείνους δηλαδὴ καὶ ἐρασιμώτεροι ἐβρίοντο συνανατεπλεγμένοι τῷ χρυσίῳ καὶ συναπολάμπουσαι μετ' αὐτοῦ. Καίτοι τὰ μὲν σά, ὦ χρυσοκόμη, μέτρια, εἰ Πάνθου υἱὸς ὦν ἐτίμας τὸ χρυσίον· δ

cœnavimus, Pythagora, multi cibi cœnam et variam in auro multo atque argento. Et pocula erant aurea, et ministri formosi; et symphoniaci aderant, et ridiculari: atque in universum, suavissime tempus traducebatur; nisi quod unum male me habebat, nempe non mediocriter molestum se præbens Thesmopolis, qui quandam mihi virtutem narraret, doceretque negationibus duabus unam effici affirmationem; et, si dies sit, noctem non esse; nonnunquam adeo cornua dicebat me habere. Talia multa, philosophiam mihi non petenti, impertiens, continuato sermone biaterabat, interpellabatque hilaritatem, qui non pateretur citharam pulsantibus canentibusve attendere. Habes, galle, cœnam.

GALL. Non jucundissimam, Micylle, maxime quum sors te ad delirum illum senem detulerit.

12. MIC. Jam audi etiam somnium. Videbatur mihi ipse Eucrates, orbis nescio quomodo, moribundus advocare me, et testamento condito, quo heres ex asse scriptus eram ego, paulo post mori; me vero adita hereditate aurum quidem et argentum scaphis quibusdam magnis laurire, perpetuo et copiose affluens: reliqua autem, vestem, mensas, pocula, ministros, mea esse nimirum omnia. Tum albis evehebar bigis, supinus, conspiciendus omnibus; qui me viderent, et invidendus. Ac præcurrebant multi, et circa me equitabant, plures autem sequebantur. Ego autem vestem habens illius et anulos graves, circiter sedecim aptos digitis, jubebam convivium quoddam splendidum parari ad excipiendos amicos. Illi vero, ut in somnio solitum est fieri, jam aderant; ac cœna jam inferebatur, jam instaurabatur potatio. In hoc eram, et amicitiae poculum in aureis phialis propinabam præsentium unicuique, et placenta jam inferebatur, quum tu intempestivo cantu perturbasti nobis convivium, mensas evertisti, divitias illas dissipasti et ut ludibrium ventis volarent effecisti. Numquid sine ratione indignari tibi videor? qui tribus perpetuis noctibus astans mihi somnium illud lubens vidiissem.

13. GALL. Adeone amans es auri atque divitiarum, Micylle, et hoc solum ex omnibus admiraris et beatum esse putas, multum possidere aurum?

MIC. Non ego solus, Pythagora, hoc facio, sed tu etiam ipse, quum Euphorbus esses, aurum atque argentum de cincinnis suspensum gereas in pugnam contra Achivos exibas, in bello, inquam, ubi ferrum gestare quam aurum præstabat: tu vero tunc etiam volebas revinctos auro cinnos habens subire pericula. Et videtur mihi ob id ipsum similes Gratiis vocasse comas tuas Homerus, quod « argento constringebantur et auro. » Longe nimirum præstantiores videbantur et amabiliore, implexæ auro et cum illo collucentes. Atqui tua hæc, auricome, mediocritia sunt, si, Panthi qui sis filius, magni faciebas aurum: verum

δὲ πατὴρ ἀπάντων ἀνδρῶν καὶ θεῶν, ὁ Κρόνου καὶ Ῥέας, ὅπότε ἡράσθη τῆς Ἀργολικῆς ἐκείνης μείρακος, οὐκ ἔχων ἐς δ' τι ἐρασμιώτερον αὐτὸν μεταβάλοι οὐδὲ θῶκος ἂν διαφθείρειε τοῦ Ἀκρισίου τὴν φρουράν — ἀκούεις δὴ ποῦ ὡς χρυσὸν ἐγένετο καὶ βρεῖς διὰ τοῦ τέγουσιν συνῆν τῇ ἀγαπωμένῃ. Ὡστε τί ἂν σοι τὸ ἐπὶ τούτῳ ἔτι λέγοιμι, θσας μὲν χρεῖας παρέχεται ὁ χρυσός, ὡς δὲ οἷς ἂν παρῇ, καλοῦς τε αὐτοὺς καὶ σοφοῦς καὶ ἰσχυροῦς ἀπεργάζεται τιμὴν καὶ δόξαν προσάπτων καὶ ἐξ ἀφανῶν καὶ ἀδόξων ἐνίστε περιβλέπτους καὶ ἀσιδόμεους ἐν βραχεὶ τίθησι;

14. Τὸν γείτονα γοῦν μοι τὸν ὁμότεχον ὄσθα τὸν Σίμωνα, οὐ πρὸ πολλοῦ δειπνήσαντα παρ' ἐμοί, ὅτε τὸ ἔθνος ἤψησα τοῖς Κρονίοις δύο τεμάχῃ τοῦ ἀλλαντος ἐμβάλων.

ΑΛΕΚ. Οἶδα τὸν σιμὸν τὸν βραχύν, ὃς τὸ κεραμεῦν τρύβλιον ὑπελόμενος ὤχετο ὑπὸ μάλῃν ἔχων μετὰ τὸ δεῖπνον, ὃ μόνον ἡμῖν ὑπῆρχεν· εἶδον γὰρ αὐτὸς, ὦ Μίκυλλε.

ΜΙΚ. Οὐκοῦν ἐκείνος αὐτὸ κλέψας εἶτα ἐπωμόσατο θεοὺς τοσοῦτους; Ἀλλὰ τί οὐκ ἐβόας καὶ ἐμήνυες τότε, ὦ ἀλεκτρῶν, ληϊζομένους ἡμᾶς ὁρῶν;

ΑΛΕΚ. Ἐκόκκυζον, μόνον δ' τότε δυνατόν ἦν. Τί δ' οὖν ὁ Σίμων; ἐφίχει γάρ τι περὶ αὐτοῦ ἐρεῖν.

ΜΙΚ. Ἀνεψιὸς ἦν αὐτῷ πλούσιος ἐς ὑπερβολήν, Δριμύλος τοῦνομα. Οὗτος ζῶν μὲν οὐδὲ ὀβολὸν ἔδωκε τῷ Σίμωνι· πῶς γὰρ, ὃς οὐδὲ αὐτὸς ἤπιετο τῶν χρημάτων; ἔπει δὲ ἀπέθανε πρῶτον, ἅπαντα ἐκεῖνα κατὰ τοὺς νόμους Σίμωνός ἐστι, καὶ νῦν ἐκείνος δ' τὰ ῥάκια τὰ πιναρὰ, ὃ τὸ τρύβλιον περιλείγων ἄσμενος ἐξελαύνει ἀλουργῇ καὶ ὑγινοδοαῇ ἀμπεχόμενος, οἰκέτας καὶ ζεύγη καὶ χρυσὰ ἐπώματα καὶ ἐλεφαντόποδας τραπέζας ἔχων, ὅς ἅπάντων προσκυνούμενος οὐδὲ προσβλέπων ἔτι ἡμᾶς ἐναγχος γοῦν ἐγὼ μὲν ἰδὼν προσιόντα, Χαῖρε, ἔφην, ὦ Σίμων· ὃ δὲ ἀγανακτήσας, Εἴπατε, ἔφη, τῷ πτωχῷ τούτῳ μὴ κατασμιχρῶναι μου τοῦνομα· οὐ γὰρ Σίμων, ἀλλὰ Σιμωνίδης ὀνομάζομαι. Τὸ δὲ μέγιστον ἤδη καὶ ἐρῶσιν αὐτοῦ αἱ γυναῖκες, ὃ δὲ θρύπτεται πρὸς αὐτὰς καὶ ὑπερορᾷ καὶ τὰς μὲν προσίεται καὶ ὡς ἔστιν, αἱ δὲ ἀπειλοῦσιν ἀναρτήσιν ἑαυτὰς ἀμελούμεναι. Ὅρᾳς ὅσων ἀγαθῶν ὁ χρυσὸς αἴτιος, εἴ γε καὶ μεταποιεῖ τοὺς ἀμόρφους καὶ ἐρασμίους ἀπεργάζεται ὥσπερ ὁ ποιητικὸς ἐκείνος κιστός. Ἀκούεις δὲ καὶ τῶν ποιητῶν λεγόντων·

Ὁ χρυσὸς, δεξιωμα κάλλιστον,

καί,

Χρυσὸς γάρ ἐστιν ὃς βροτῶν ἔχει κράτη.

Ἀλλὰ τί μεταξὺ ἐγέλασας, ὦ ἀλεκτρῶν;

15. ΑΛΕΚ. Ὅτι ὑπ' ἀγνοίας, ὦ Μίκυλλε, καὶ σὺ τὰ ὅμοια τοῖς πολλοῖς ἐξηπάτησαι περὶ τῶν πλουσιῶν· οἱ δὲ εὖ ἴσθι πολλὸ ὑμῶν ἀθλιώτερον τὸν βίον βιοῦσι· λέγω δὲ σοι καὶ πένης καὶ πλούσιος πολλάκις γινόμενος

LUCIANUS. I.

ille deum pater atque hominum, Saturni et Rheæ filius, quando Argolicæ illius puellæ amore captus est, quum nihil haberet amabilius in quod se mutaret, neque Acrisii custodiam quomodo corrumperet — jam audisti videlicet ut aurum factus illapsusque per tegulas cum amasia sit congressus. Quid ergo post illud est tibi dicam amplius quot aurum utilitates præstet, quam illos, quibus adsit, et pulchros et sapientes et fortes reddat, honore ipsis conciliato et gloria? quamque ex obscuris ignobilibusque interdum conspicuos brevi reddat ac celebres?

14. Certe vicinum meum, artificii mei hominem, nosti, Simonem, qui non ita diu est quum mecum cœnavit, quum Saturnalibus coquerem ex fractis leguminibus pulciculam, injectis duobus de farcimine frustis.

GALL. Novi, simum illum, brevem, qui fictilem patellam post cœnam furatus, sub ala occultans abiit, illam quæ sola nobis erat: vidi enim ipse, Micylle.

MIC. Igitur ille eam furatus, tot deinde pejeravit deos? Sed cur non clamabas et indicabas tum, galle, quum spoliari nos videres?

GALL. Cucurriebam, quod solum tum poteram. Quid ergo Simo? videbaris enim de illo dicturus aliquid.

MIC. Patruelis erat ipsi ultra modum locuples, Drimylus nomine. Hic, quam diu vixit, nec obolum unum dedit Simoni: quomodo enim? qui ne ipse quidem opes suas attingeret: postquam vero nuper mortuus est, illa omnia ex lege sunt Simonis: atque ille modo cum pannis sordidis, ille qui patellam liguriebat lætus, nunc foras prodit purpuras indutus et hyssina, servos et bigas et aurea pocula et mensas eburneis pedibus habens, adoratur ab omnibus, nos ne respiciens quidem amplius. Nuper enim ego prope me cedentem videns, Salve, dicebam, Simo! at ille indignatus, Dicite, inquit, isti mendico, meum nomen ne deminuat: neque enim Simo vocor, sed Simonides. Maximum vero hoc est, jam eum amant etiam mulieres: at ipse apud illas delicatum se facit, easque despicit; et alias quidem admittit propitius, alias vero minantur futurum ut suspendant se, si porro negligantur. Vides quantorum bonorum aurum causa sit, siquidem deformes etiam refingit, et, ut poeticus ille cestus, reddit amabiles. Audis vero et poetas dicentes:

Aurum quo dextra nil prehenset dulcius,

et,

Aurum est quod in res regimen humanas tenet.

Sed quid inter hæc ridebas, galle?

15. GALL. Quod præ ignorantia tu etiam, Micylle, similiter ac reliquum vulgus deceptus es circa divites. At illi, bene noris, multo miseriorem quam vos vitam agunt. Hoc tibi dico, qui et pauper et dives sæpe fuerim,

καὶ παντὸς βίου πεπειραμένους· μετὰ μικρὸν δὲ καὶ αὐτὸς εἰση ἕκαστα.

MIK. Νῆ Δία, καίρὸς γοῦν ἦδη καὶ σὲ εἰπεῖν ὅπως ἡλλάγῃς καὶ ἃ σύνοιςθα τῇ βίῳ ἕκαστω.

AAEK. Ἄκουε τοσοῦτόν γε προειδῶς μηδὲνα με σοῦ εὐδαιμονέστερον βιῶντα ἐροῦκένοιαι.

MIK. Ἐμοῦ, ὦ ἀλεκτρυῶν; οὕτω σοὶ γένοιτο· προῶν γάρ με λοιδορεῖσθαί σοι. Ἀλλὰ εἰπέ ἀπὸ τοῦ Εὐφόρβου ἀρξάμενος, ὅπως ἐς Πυθαγόραν μετεβλήθης, εἴτα ἐξῆς ἄχρι τοῦ ἀλεκτρυῶνος· εἰκὸς γάρ σε ποικίλα καὶ ἰδεῖν καὶ παθεῖν ἐν πολυειδέσει τοῖς βίοις.

16. AAEK. Ὡς μὲν ἐξ Ἀπόλλωνος τὸ πρῶτον ἡ ψυχὴ μοι καταπταμένη ἐς τὴν γῆν ἐνέδου εἰς ἀνθρώπου σῶμα, ἦντινα τὴν καταδίχην ἐκτελοῦσα μακρὸν ἂν εἴη λέγειν, ἀλλως τε οὐδὲ ὅσιον οὐτ' ἐμοὶ εἰπεῖν οὔτε σοὶ ἀκούειν τὰ τοιαῦτα. Ἐπειτ' Εὐφόρβος ἐγενόμην....

MIK. Ἐγὼ δὲ πρὶ γὰρ τούτου, ὦ θαυμάσιε, τίς ἦν; τοῦτό μοι πρότερον εἰπέ, εἰ καὶ γὰρ ποτε ἡλλάγῃς ὥσπερ σὺ.

AAEK. Καὶ μάλα.

MIK. Τίς οὖν ἦν; εἰ τί ἔχεις εἰπεῖν. Ἐθέλω γάρ τοῦτο εἰδέναι.

AAEK. Σὺ; μύρμηξ Ἰνδικὸς τῶν τὸ χρυσίον ἀνορυπτόντων.

MIK. Εἴτα ὠκνον ὁ κακοδαίμων καὶ ὀλίγα τῶν φηγμάτων ἤκειν ἐς τόνδε τὸν βίον ἐξ ἐκείνου ἐπιστῆσάμενος; Ἀλλὰ καὶ τί μετὰ τοῦτο ἔσομαι, εἰπέ· εἰκὸς δὲ εἰδέναι σε. Εἰ γὰρ τι ἀγαθὸν εἴη, ἀπάγξομαι ἤδη ἀναστὰς ἀπὸ τοῦ πατάλου, ἐφ' οὗ σὺ ἐστήκας.

AAEK. Οὐκ ἂν μάθοις τοῦτο οὐδεμιᾷ μηχανῇ.

17. Πλὴν ἀλλὰ ἐπείπερ Εὐφόρβος ἐγενόμην — ἐπάνειμι γὰρ ἐπ' ἐκεῖνα — ἐμαχόμεν ἐπ' Ἰλίῳ καὶ ἀποθανὼν ὑπὸ Μενέλει χρόνον ὕστερον ἐς Πυθαγόραν ἦκον. Τέως δὲ περιέμενον ἀόικητος ἐστὼς, ἄχρι δὴ ὁ Μνήσαρχος ἐξεργάσασαί μοι τὸν οἶκον.

MIK. Ἄσιτος, ὦ τᾶν, καὶ ἀποτος;

AAEK. Καὶ μάλα· οὐδὲ γὰρ εἶδε τούτων ἢ μόνῳ τῷ σώματι.

MIK. Οὐκοῦν τὰ ἐν Ἰλίῳ μοι πρῶτον εἰπέ· τοιαῦτα ἦν ὅα φησιν Ὅμηρος γενέσθαι αὐτά;

AAEK. Πόθεν ἐκεῖνος ἠπίστατο, ὦ Μικυλλε, δὲ γιγνομένων ἐκείνων καμῆλος ἐν Βάκτροις ἦν; Ἐγὼ δὲ τοσοῦτόν σοι φημι ὑπερφυῆς μηδὲν γενέσθαι τότε μῆτε τὸν Αἴαντα οὕτω μέγαν μῆτε τὴν Ἑλένην αὐτὴν οὕτω καλὴν ὥς οἴονται. Εἶδον γὰρ λευκὴν μὲν τινα καὶ ἐπιμήκη τὸν τράχηλον, ὥς εἰκάξειν κύκνου θυγατέρα εἶναι, τὰ δὲ ἄλλα πάνυ πρεσβυτίην ἡλικιωτίνην σφιδόν τῆς Ἑκάβης, ἣν γε Θησεὺς πρῶτον ἀρπάσκει ἐν Ἀζιδναίῳ εἶγε κατὰ τὸν Ἡρακλέα γενόμενος, ὁ δ' Ἡρακλῆς πρότερον εἶδε Τροίαν κατὰ τοὺς πατέρας ἡμῶν τοὺς τότε μάλιστα. Διηγείτο γάρ μοι ὁ Πάνθους ταῦτα κομιδῇ μεिरάκιον ὃν ἐροῦκένοι λέγων τὸν Ἡρακλέα.

MIK. Τί δαί; ὁ Ἀχιλλεὺς τοιοῦτος ἦν, ἀριστος τὰ πάντα, ἢ μῦθος ἄλλως καὶ ταῦτα;

et vitæ unusquisque fecerim experimentum : paullo post autem tu quoque scies singula.

MIC. Sic per Jovem : tempus enim jam est ut tu quoque dicas quomodo fueris mutatus, et quorum de unaquaque vita tibi sit conscius.

GALL. Audi ergo : verum hoc ante noris, neminem mihi visum, te qui viveret beatior.

MIC. Me, gallo? Ita tu beatus sis! irritas enim me ut tibi maledicam. Verum dic ab Euphorbo inde facto initio, quomodo mutatus sis in Pythagoram, ac deinceps usque ad gallum : verisimile est enim multa vidisse te ac passum, in diversis adeo vitis.

16. GALL. Quomodo ex Apolline primum anima mea devolans in terram hominis corpus subierit, quam ita pernam luerit, longum fuerit dicere; et alioqui neque fas est mihi dicere talia, neque tibi audire. Deinde Euphorbus factus sum...

MIC. Ego vero ante hunc me, o mirabilis, quis fueram? hoc mihi prius dicito, utrum ego quoque, sicut tu, fuerim immutatus.

GALL. Ita sane.

MIC. Quis igitur eram? si quid habes dicere. Volo enim hoc scire.

GALL. Tu? formica eras Indica de eo genere, quæ aurum effodiunt.

MIC. Tum pigratus sum ego miser paucarum micarum sumto inde vitalico in hanc vitam venire? Verum etiam, quid post ero, mihi dic : verisimile est autem te scire. Si enim bonum quid fuerit, surgam statim et ab ipso illo, in quo tu modo insistis, clavo me suspendam.

GALL. Nullo istud modo resciscas.

17. Verum enim vero quum Euphorbus essem (ad illa enim redeo), pugnavi ad Ilium, interfectusque a Menelao, interjecto aliquo tempore veni in Pythagoram. Interim vero sine domo mansi, usque dum pararet mihi Mnesarchus domicilium.

MIC. Cibine, o noster, expertus et potus?

GALL. Nimirum : neque enim indigebat his nisi solum corpus.

MIC. Ergo res Iliacas mihi primum dicito : talesne erant quales gestas esse Homerus ait?

GALL. Unde iste sciret, Micylle, qui, quum fierent ista, camelus esset in Bactris? Ego vero tantum tibi dico, supra naturam tum factum esse nihil, nec fuisse tum neque ita magnum Ajacem, neque Helenam ipsam ita pulchram, ut putant. Vidi enim candidam quidem aliquam, longo collo, ut cyni filiam agnosceres, ceterum valde anum, Hecubæ fere æqualem : quam quidem Theseus primum raptam habuerit Aphidnis, qui cum Hercule vixit; Hercules autem prius Trojam ceperat, patrum qui tum erant nostrorum circiter ætate. Narrabat enim ista mihi Panthus, dicens visum a se, puero admodum, Herculem.

MIC. Quid vero? Achillesne talis fuit, præstantissimus undique, an hæc quoque temere conficta?

ΑΛΕΚ. Ἐκείνῳ μὲν οὐδὲν συνηνέχθη, ὦ Μίκυλλε, οὐδ' ἂν ἐγοίμην σοι ἀκριβῶς οὕτω τὰ παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς λέγειν· πόθεν γάρ, πολέμιος ὢν; τὸν μέντοι ἑταῖρον αὐτοῦ τὸν Πάτροκλον οὐ χαλεπῶς ἀπέκτεινα διελάσας τῷ δορατίῳ.

ΜΙΚ. Εἴτά σε δὲ Μενέλεως μακρῷ εὐχερέστερον. Ἄλλα ταῦτα μὲν ἱκανῶς, τὰ Πυθαγόρου δὲ ἤδη λέγε.

18. **ΑΛΕΚ.** Τὸ μὲν ὅλον, ὦ Μίκυλλε, σοφιστῆς ἀνθρώπος ἦν· γρῆ γάρ, οἶμαι, τάληθές λέγειν· ἄλλως δὲ οὐκ ἀπαίδευτος οὐδὲ ἀμελέτηςτος τῶν καλλίστων μαθημάτων, ἀπεδήμησα δὲ καὶ ἐς Αἴγυπτον, ὡς συγγενοίμην τοῖς προφήταις ἐπὶ σοφίᾳ, καὶ ἐς τὰ ἄδύτα κατελθὼν ἐξέμαθον τὰς βίβλους τὰς Ὁρου καὶ Ἰσιδος καὶ αὐθὺς ἐς Ἰταλίαν ἐκπελεύσας οὕτω διέθηκα τοὺς κατ' ἐκείνα Ἑλληνας, ὥστε θεὸν ἵχον με.

ΜΙΚ. Ἦκουσα ταῦτα καὶ ὡς δόξειας ἀναθεβιωκέναι ἀποθανόντων καὶ ὡς χρυσοῦν τὸν μηρὸν ἐπιδειξάιό ποτε αὐτοῖς. Ἐκείνο δέ μοι εἶπε, τί σοι ἐπ' ἤλθε νόμον ποιήσασθαι μήτε κρεῶν μήτε κυάμων ἐσθίειν;

ΑΛΕΚ. Μὴ ἀνάκρινε τὰ τοιαῦτα, ὦ Μίκυλλε.

ΜΙΚ. Διὰ τί, ὦ ἀλεκτροῦν;

ΑΛΕΚ. Ὅτι αἰσχύνομαι λέγειν πρὸς σὲ τὴν ἀλήθειαν ὑπὲρ αὐτῶν.

ΜΙΚ. Καὶ μὴν οὐδὲν ἐχρῆν ὀκνεῖν λέγειν πρὸς ἀνδρα σύνοικον καὶ φίλον· δεσπότην γάρ οὐκ ἂν ἐτ' εἵποιμι.

ΑΛΕΚ. Οὐδὲν ὕγιές οὐδὲ σοφὸν ἦν, ἀλλ' ἐώρων ὅτι εἰ μὲν τὰ συνήθη καὶ ταῦτ' οἱ πολλοῖς νομίζοιμι, ἥκιστα ἐπισπάσομαι τοὺς ἀνθρώπους ἐς τὸ θαῦμα, ὅσω δ' ἂν ξενίζοιμι, τοσοῦτω σεμνότερος ὦμην αὐτοῖς ἕσθαι. Διὰ ταῦτο καινοποιοῖν εἰλόμην ἀπόρρητον ποιησάμενος τὴν αἰτίαν, ὡς εἰκάζοντες ἄλλος ἄλλως ἀπαντες ἐκπλήττωνται καθάπερ ἐπὶ τοῖς ἀσαφέσι τῶν χρησμῶν. Ὅρᾳ; καταγελᾷς μου καὶ σὺ ἐν τῷ μέρει.

ΜΙΚ. Οὐ τοσοῦτον ὅσον Κροτωνιάτῳ καὶ Μεταποντίῳ καὶ Ταραντίνῳ καὶ τῶν ἄλλων ἀφώνων σοι ἐπομένων καὶ προσκυνοῦντων τὰ ἱχνη ἃ σὺ πατῶν ἀπολιμπάνεις.

19. Ἀποδυσάμενος δὲ τὸν Πυθαγόραν τίνας μετημυρίασω μετ' αὐτόν;

ΑΛΕΚ. Ἀσπασίαν τὴν ἐκ Μιλήτου ἑταῖραν.

ΜΙΚ. Φεῦ τοῦ λόγου, καὶ γυνὴ γάρ ἐν τοῖς ἄλλοις δὲ Πυθαγόρας ἐγένετο, καὶ ἦν ποτε γρόνος ὅτε καὶ σὺ ᾤτοκεις, ὃ γενναϊότετε ἀλεκτροῦν, καὶ συνῆθα Περικλεῖ Ἀσπασίᾳ οὖσα καὶ ἐκύεις ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐρ' ἐξαινες καὶ κρόκην κατῆγες καὶ ἐγυναικίζου ἐς τὸ ἐταϊρικόν;

ΑΛΕΚ. Πάντα ταῦτα ἐποιοῦν οὐ μόνος, ἀλλὰ καὶ Τειρεσίας πρὸ ἐμοῦ καὶ δὲ Ἐλάτου παῖς δὲ Καινεὺς, ὥστε ὅποσα ἂν ἀποσκώψῃς ἐς ἐμέ καὶ ἐς ἐκείνους ἀποσκώψας ἔσθ.

ΜΙΚ. Τί οὖν; πότερος δὲ βίος ἡδίων σοι ἦν, ὅτε ἀνὴρ ἦσθα ἢ ὅτε σε Περικλῆς ὥπιειν;

GALL. Cum illo nihil mihi negotii fuit, Micylle, neque possim tibi accurate adeo quæ apud Græcos acta sunt dicere: quomodo enim, qui essem hostis? verum ipsius Patroctum amicum non magno negotio hasta trajectum interemi.

MIC. Deinde te multo etiam minori Menelaus. Sed satis de his: jam dic de Pythagora.

18. **GALL.** In universum, Micylle, sophista fui: oportet enim, puto, verum dicere: alioquin neque illiteratus, nec inexercitatus rerum optimarum disciplina. Peregrinatus sum etiam in Ægyptum, ut de sapientia conferrem cum prophetis, atque admissus in adyta, Hori libros et Isidis edidici: tum rursus navi in Italiam delatus, eo adduxi Græcos illius regionis, uti me pro deo haberent.

MIC. Audiui ista, teque putatum esse revixisse post mortem, et ostendisse iis aliquando femur aureum. Verum illud mihi dic, quid in mentem tibi venit ut legem ferres de carnibus fabisque non edendis?

GALL. Noli perquirere talia, Micylle.

MIC. Quid ita, galle?

GALL. Quia pudet me verum tibi de illis dicere.

MIC. Sed nihil cunctari te oportebat dicere ad virum contubernalem et amicum; dominum enim non amplius dixerim.

GALL. Sanum nihil neque sapiens erat: sed videbam, si consueta et eadem quæ vulgus in legibus ponerem, minime me in admirationem perducturum esse homines; quo magis autem peregrina statuerem, tanto magis gravem me illis putabam futurum. Itaque novare institui, arcanam ejus rei fingens causam, ut conjecturis utentes alii aliis, omnes admiratione percellerentur, ut in obscuris oraculis. Viden? Jam tu quoque me derides pro tua parte.

MIC. Non tantum quantum Crotoniatas et Metapontinos et Tarentinos, et reliquos qui muti te sequebantur, adorabantque quæ tu inambulans relinques vestigia.

19. Exuto vero Pythagora, quos post eum induisti?

GALL. Aspasiam, meretricem Milesiam.

MIC. Vah quid ais? mulier etiam inter alia fuit Pythagoras? fuitque tempus aliquando, ubi ova etiam tu pareres, gallorum generosissime, et consuesceres cum Pericle, dum esses Aspasia, et uterum ex eo gestares, et lanas carperes, et deduceres fila, et mulierem meretricem ageres?

GALL. Feci hæc omnia equidem non solus, sed etiam Tiresias ante me, et Elati Cæneus filius: quæcumque igitur in me jeceris ridicula, eadem in illos jeceris.

MIC. Quid ergo? utra tibi vita fuit jucundior, quum vir esses, an quum subigaret te Pericles?

ΑΛΕΚ. Ὅρξας ὅσον τοῦτο ἠρώτησας, οὐδὲ τῷ Τειρεσίᾳ συνενεγκοῦσιν τὴν ἀπόκρισιν;

ΜΙΚ. Ἀλλὰ καὶ σὺ μὴ εἴπῃς, ἱκανῶς ὁ Εὐριπίδης διέκρινε τὸ τοιοῦτον, εἰπὼν ὡς τρίς ἂν ἐθέλοι παρ' Ἀσπιδᾶ στήναι ἢ ἅπας τεκεῖν.

ΑΛΕΚ. Καὶ μὴν ἀναμνήσω σε, Μίκυλλε, οὐκ ἐξ μακρὰν ὠδίνουσιν· ἔση γὰρ γυνὴ καὶ σὺ ἐν πολλῇ τῇ περιόδῳ πολλάκις.

ΜΙΚ. Οὐκ ἀπάγξῃ, ὦ ἀλεκτρυὼν, ἅπαντας οἰόμενος Μιλησίους ἢ Σαμίους εἶναι; σὲ γοῦν φασὶ καὶ Πυθαγόραν ὄντα τὴν ὥραν λαμπρὸν πολλάκις Ἀσπασίαν γενέσθαι τῷ τυράννῳ.

90. Τίς δὲ δὴ μετὰ τὴν Ἀσπασίαν ἀνὴρ ἢ γυνὴ αὐτοῖς ἀνεφάνης;

ΑΛΕΚ. Ὁ κυνίσκος Κράτης.

ΜΙΚ. ὦ Διοσχόρῳ τῆς ἀνομοιότητος, ἐξ ἑταίρας φιλόσοφος.

ΑΛΕΚ. Εἴτα βασιλεὺς, εἴτα πένης καὶ μετ' ὀλίγον σατράπης, εἴτα ἵππος καὶ κολοῖος καὶ βράτχος καὶ ἄλλα μυρία· μακρὸν δ' ἂν γένοιτο καταριθμήσασθαι ἑκαστα· τὰ τελευταῖα δὲ ἀλεκτρυὼν πολλάκις, ἥσθη γὰρ τῷ τοιοῦτῳ βίῳ, καὶ παρὰ πολλοῖς ἄλλοις δουλεύσας βασιλεῦσι καὶ πένησι καὶ πλουσίοις τὰ τελευταῖα καὶ ποὶ νῦν σῦνεμι καταγελῶν δσημέραι σοῦ ποτνωμένου καὶ οἰμώζοντος ἐπὶ τῇ πενίᾳ καὶ τοὺς πλουσίους θαυμάζοντος ὅπ' ἀγνοίας τῶν ἐκείνους προσόντων κακῶν, Ἐὶ γοῦν ἤδεις τὰς φροντίδας αὐτῶν ἅς ἔρουσιν, ἐγέλας ἂν ἐπὶ σαυτῷ πρῶτον οἰηθέντι ὑπερευδαίμονα εἶναι τὸν πλοῦτον.

ΜΙΚ. Οὐκοῦν, ὦ Πυθαγόρα, ἢ ὅ τι μάλιστα χαίρεις καλούμενος, ὡς μὴ ἐπιταράττοιμι τὸν λόγον ἄλλοτε ἄλλον καλῶν....

ΑΛΕΚ. Διοίσεις μὲν οὐδὲν ἦν τ' Εὐφρόβον ἦν τε Πυθαγόραν ἢ Ἀσπασίαν καλῆς ἢ Κράτητα· πάντα γὰρ ταῦτα ἐγὼ εἶμι. Πλὴν τὸ νῦν δρώμενον τοῦτο ἀλεκτρυόνα ὀνομάζων ἄμεινον ἂν ποιοῖς ὡς μὴ ἀτιμάζοις εὐτελεῆς εἶναι δοκοῦν τὸ ὄρεον, καὶ ταῦτα τοσαύτας ἐν αὐτῷ ψυχὰς ἔχον.

21. ΜΙΚ. Οὐκοῦν, ὦ ἀλεκτρυὼν, ἐπειδὴ πάντων σχεδὸν τῶν βίων ἐπειράθης καὶ πάντα ἤσθη, λέγοις ἂν ἤδη σαφῶς ἰδίᾳ μὲν τὰ τῶν πλουσίων ὅπως βιοῦσιν, ἰδίᾳ δὲ τὰ πτωχικὰ, ὡς μάθω εἰ ἀληθῆ ταῦτα φῆς εὐδαιμονέστερον ἀποφαίνειν με τῶν πλουσίων.

ΑΛΕΚ. Ἰδοὺ δὴ, οὕτως ἐπίσχεψαι, ὦ Μίκυλλε· σοὶ μὲν οὔτε πολέμου πολλὸς λόγος, ἦν λέγεται ὡς οἱ πολέμιοι προσελάνουσιν, οὔτε φροντίζεις μὴ τὸν ἀγρὸν τέμνωσιν ἐμβαλόντες ἢ τὸν παράδεισον ξυμπατήσωσιν ἢ τὰς ἀμπέλους δηλώσωσιν, ἀλλὰ τῆς σάλπιγγος ἀκούων μόνον, εἴπερ ἄρα, περιβλέπεις τὸ κατὰ σεαυτὸν οἷ τραπόμενον χρὴ σωθῆναι καὶ τὸν κίνδυνον διαφυγεῖν· οἱ δ' εὐλαθεοῦνται μὲν καὶ ἄμψ' ἑαυτοῖς, ἀνιῶνται δὲ δρῶντες ἀπὸ τῶν τειγέμενα ἀνόμεινα καὶ φερόμενα δστα εἶχον ἐν ταῖς ἀγροῖς. Καὶ ἦν περ ἐσφέρειν δέη, μόνον καλοῦνται, ἦν τε ἐπεξίεναι, προκινδυνεύουσι στρατηγούντες ἢ

GALL. Scin' quid interrogaris, nec Tiresiae profuisse responsionem?

MIC. Sed etsi tu non dicas, satis Euripides illud diremit, quum dixit malle se ter in acie stare quam semel parere.

GALL. Quin admonebo te, Micylle, non ita multo post ex partu te laboraturam : eris enim aliquando mulier tu quoque, et saepe, in multiplici illo orbe.

MIC. Non ahibis in malam rem, galle, qui putes omnes Milesios esse aut Sarnios? nam te aiunt etiam quum Pythagoras esses et forma splendida, saepe Aspasiam fuisse tyranno.

20. Quis vero post Aspasiam vir an mulier denuo prodisti?

GALL. Cyniscus Crates.

MIC. O Jovis pueri! quae dissimilitudo, ex meretrice philosophus!

GALL. Tum rex, deinde pauper, et paulo post satrapa, deinde equus, et graculus, et rana, et sexcenta alia : at longum fuerit enumerare singula : denique vero gallus saepe fui (gaudeo enim hac vita), et apud multos alios postquam servivi, reges, pauperes, divites, postremo nunc tecum vivo, deridens quotidie te conquerentem et deplorantem tuam paupertatem, et admirantem divites praee ignorantia malorum quae ipsis adsunt. Si enim scires curas illorum, quas habent, ipsum te rideres, qui prius putaveris ex omni parte beatum esse divitem.

MIC. Igitur Pythagora, aut quo maxime nomine gaudes, ne confundam sermonem, alias alium vocans....

GALL. Nihil quidem interfuerit sive Euphorbum, sive Pythagoram, sive Aspasiam vocaveris, sive Cratelem : omnia enim ego haec sum : verum si, id quod nunc videor, gallum nominaveris, melius feceris, ne contumeliosus sis in avem quae vilis esse videtur, quum tamen tot in se animas habeat.

21. MIC. Igitur, galle, quum omnia prope vitae genera sis expertus et omnia fueris, dic mihi jam diserte et separatim tum divitum rationes, quomodo vivant, tum pauperum ; uti cognoscam, verene dicas ista, quum beatiorum me divitibus pronuncias.

GALL. Nimirum hoc modo rem considera, Micylle. Tibi nec belli multa cura est, si dicantur hostes invadere ; nec sollicitus es ne irruptione facta agrum populentur, aut hortum magnificum conculcent, aut excindant vineam : sed tuba audita tantum, si modo illud quoque, pro te circumspicis, quo te salutis causa convertas et periculum effugas ; at illi et sibi timent, et anguntur quum vident de moribus agi ferrique in agris quaecumque habuerant. Et si tributum pendendum sit, vocantur soli ; et si erumpendum, primi subeunt, vel toto ducendo exercitu, vel equitatu,

ἰππαρχοῦντες· σὺ δὲ οἰσύνῃν ἀσπίδα ἔχων, εὐσταλὴς καὶ κοῦφος ἐς σωτηρίαν, ἔτοιμος ἐστιᾶσθαι τὰ ἐπινίκια, ἐπειδὴν οὕτῃ δ' στρατηγὸς νενικηκώς.

22. Ἐν εἰρήνῃ τε αὖ σὺ μὲν τοῦ δήμου ὢν ἀναβὰς ἐς ἐκκλησίαν τυραννίδος τῶν πλουσίων, οἱ δὲ φοίττουσι καὶ ὑποπτήσσουσι καὶ διανομαῖς ἱλάσκονται σε. Λουτρὰ μὲν γὰρ ὡς ἔχοις καὶ ἀγῶνας καὶ θεάματα καὶ τᾶλλα διαρκῆ ἅπαντα, ἐκείνοι πονοῦσι, σὺ δὲ ἐξεταστὴς καὶ δοκιμαστὴς πικρὸς ὥσπερ δεσπότης οὐδὲ λόγου μεταδιδούς ἐνίστε, καὶ σοι δοκῇ, κατεχράζης αὐτῶν ἀφρόνους τοὺς λίθους ἢ τὰς οὐσίας αὐτῶν ἐδήμευσας· οὔτε δὲ συκοφάντην δέδicias αὐτὸς οὔτε ληστὴν μὴ ὑφέληται τὸ χρυσίον υπερβάς τὸ θριγκίον ἢ διορύξας τὸν τοῖχον, οὔτε πράγματα ἔχεις λογιζόμενος ἢ ἀπαιτῶν ἢ τοῖς καταράτοις οἰκονόμοις διαπυκτεύων καὶ πρὸς τοσαύτας φροντίδας διαμεριζόμενος, ἀλλὰ κρηπίδα συντελέσας ἐπὶ τὸ δόλοῦς ἔχων τὸν μισθόν, ἀπαναστὰς περὶ δειλὴν ὄψιν λουσάμενος, ἢν δοκῇ, σασπέρδην τινὰ ἢ μαινίδας ἢ χορμύων κεφαλίδας ὀλίγας πριάμενος εὐφραίνεις σεαυτὸν ἄδων τὰ πολλὰ καὶ τῇ βελτίστῃ πενίᾳ προσφιλοσφῶν.

23. Ὡστε διὰ ταῦτα ὑγιαίνεις τε καὶ ἔρρωσαι τὸ σῶμα καὶ διακαρτερεῖς πρὸς τὸ κρύος· οἱ πόνοι γὰρ σε παρὰθῆγοντες οὐκ εὐκαταφρόνητον ἀνταγωνιστὴν ἀποφαίνουσι πρὸς τὰ δοκοῦντα τοῖς ἄλλοις ἄμαχα εἶναι. Ἄμελει οὐδέν σοι τῶν χαλεπῶν τούτων νοσημάτων πρόσσειν, ἀλλ' ἦν ποτε κοῦφος πυρετὸς ἐπιλάβηται, πρὸς ὀλίγον ὑπηρετήσας αὐτῷ ἀνεπήδησας εὐθὺς ἀποσεισάμενος τὴν ἄσθιν, ὃ δὲ φεύγει αὐτίκα φοβηθεὶς ψυχροῦ τε ὁρῶν ἐμπορούμενον καὶ μακρὰ οἰμώζειν λέγοντα ταῖς ἱατρικαῖς περιόδοις, οἱ δὲ ὑπ' ἀκρασίας ἄθλιοι τί τῶν κακῶν οὐκ ἔχουσι, ποδάγρας καὶ φθόας καὶ περιπνευμονίας καὶ ὑδέρους; ταῦτα γὰρ τῶν πολυτελεῶν ἐκείνων δέπνων ἀπόγονα. Τοιγαροῦν οἱ μὲν αὐτῶν ὥσπερ δ' Ἰκαρος ἐπὶ πολλὴν ἄραντες αὐτοὺς καὶ πλησιάζαντες τῷ ἡλίῳ οὐκ εἰδότες ὅτι κηρὺ ἤρμωστο αὐτοῖς ἢ πτέρωσις, μέγαν ἐνίστε τὸν πάταγον ἐποίησαν ἐπὶ κεφαλὴν ἐς πέλαγος ἐμπεσόντες· ὅσοι δὲ κατὰ τὸν Δαίδαλον μὴ πάνυ μετέωρα μηδὲ ὑψηλὰ ἐφρόνησαν, ἀλλὰ πρόσγεια, ὡς νοτίζεσθαι ἐνίστε τῇ ἄλμῃ τὸν κηρὸν, ὡς τὸ πολλὸν οὕτω ἀσφαλῶς διέπτησαν.

MIK. Ἐπεικεῖς τινὰς καὶ συνετοὺς λέγεις.

ΛΑΕΚ. Τῶν μέντοι γε ἄλλων, ὦ Μίκυλλε, τὰ ναυάγια πάνυ αἰσχρὰ ἴδους ἂν, ὅταν δ' Κροῖσος περιετιλιμένος τὰ πτερὰ γέλωτα παρέχῃ Πέρσαις ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ πῦρ, ἢ Διονύσιος καταδύσας τῆς τυραννίδος ἐν Κορίνθῳ γραμματιστὴς βλέπῃται μετὰ τηλικαύτην ἀρχὴν παιδία συλλαβίζειν διδάσκων.

24. MIK. Εἰπέ μοι, ὦ ἀλεκτρυὼν, σὺ δὲ ὅποτε βασιλεὺς ἦσθα — φῆς γὰρ καὶ βασιλευσάει ποτε — ποίου τότε ἐπειράθης τοῦ βίου ἐκείνου; ἢ που πανευδαίμων ἦσθα τὸ κεφάλαιον ὃ τι περ ἔστι τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων ἔχων;

pericula : tu vero scutum habens vimineum, expeditus ac levis ad evadendum, paratus ad obeundas epulas, quum post victoriam triumphale imperator sacrificium celebrat.

22. In pace rursus tu quidem, de plebe unus, in concionem ascendens tyrannidem exercelis in divites : at illi horrent et tremunt et placent te largitionibus. Balnea enim ut habeas, et certamina, et spectacula, et reliqua quantum satis est omnia, elaborant illi : tu vero, exactor atque censor acerbis, tanquam dominus ne sermonem quidem interdum illis impertis ; et quum tibi videtur, grandine illos lapidum obruis, aut bona illorum publicas : neque vero calumniatorem ipse metuis, neque latronem, ne aurum tibi, vel lorica domus superata, vel pariete perfosso, surripiat ; neque molestias habes putandi rationes, aut debita repetendi, aut cum scelestis dispensatoribus conflictandi, neque inter tot curas distraheris : sed perfecta crepida septem obolorum mercedem habens, circa seram vesperam cessas, et lotus, si videtur, saperda aliqua emia, aut mænis aliquot, aut paucis ceparum capitibus, ipse te exhilaras, canens sæpe et cum optima illa paupertate philosophans.

23. Itaque his de causis bene vales, et robusto es corpore, et frigoris patiens : labores enim accunt te, et adversarium non contemnendum sistunt contra ea quæ invicta reliquis videntur. Ac nullus temere de difficilibus istis morbis incadat tibi ; sed si quando levis te febricula invadat, quum paullo tempore ei inservieris, statim depulso fastidio exilis, atque illa e vestigio fugit metuens, ubi videt te frigidam ad satietatem bibere, et plorare jubere medicos illos circuitus : verum isti per intemperantiam suam miseri quid malorum non habent, podagras, et tabes, et pulmonis inflammationes, et hydropes ? hæc enim sumtuosarum illorum carnarum soboles. Itaque alii illorum Icarum instar, quum multum se sustulere et appropinquarunt ad solem, ignari cera sibi compactum esse illud alarum remigium, magnum nonnunquam strepitum præcipites in mare delapsi excitarunt : qui vero Dædali in modum non nimis alta neque sublimia petierunt, sed tenuere vicina terræ, ut marinā aspergeretur nonnunquam cera, hi plerumque secure transvolarunt.

MIC. Æquos nempe et prudentes viros dicis.

GALL. Verum ceterorum naufragia, Micylle, perquam turpia videas, quum evulsis Cræsus alis ludibrium Persis præbeat suo in rogam ascensu, aut extincta tyrannide Dionysius Corinthi cernatur docens literas, post tantum imperium syllabas colligere monstrans pueris.

24. MIC. Dic mihi, galle, tu quum rex esses (nam regnasse etiam te dicis), qualem illam expertus es vitam ? eequid ex omni parte beatus fuisti, quum summa quæque bonorum omnium haberes ?

ΑΛΕΚ. Μηδὲ ἀναμνήσης με, ὦ Μίκυλλε, οὗτω τρισάθλιος ἦν τότε, τοῖς μὲν ἐξω πᾶσιν ὅπερ ἐφησθα πανευδαίμων εἶναι δοκῶν, ἐνδοθεν δὲ μυρίαὶ ἀνίας ζυνών.

ΜΙΚ. Τίσι ταύταις; παράδοξα γὰρ καὶ οὐ πάντη πιστὰ φής.

ΑΛΕΚ. Ἦρχον μὲν οὐκ ὀλίγης χώρας, ὦ Μίκυλλε, παμφόρου τινὸς καὶ πλήθει ἀνθρώπων καὶ κάλλει τῶν πόλεων ἐν ταῖς μάλιστα θαυμάζεσθαι ἀξίαις ποταμοῖς τε ναυσιπόροις καταρροεμένης καὶ θαλάττῃ εὐόρμῳ χρωμένης, καὶ στρατιὰ ἦν πολλή καὶ ἵππος συγκεκροτημένη καὶ δορυφορικὸν οὐκ ὀλίγον καὶ τριῆρεις καὶ χρημάτων πλῆθος ἀνδρίθμον καὶ χρυσὸς ὁ κοῖλος πάμπουλος καὶ ἡ ἄλλη τῆς ἀρχῆς τραγωδία πᾶσα ἐς ὑπερβολὴν ἐξηγχομένη, ὥστε δπότε προῖοιμι, οἱ μὲν πολλοὶ προσεκύνουν καὶ θεὸν τὸν ὄντα ὄντο καὶ ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ζυνέθεν ὀφόμενοι με, οἱ δὲ καὶ ἐπὶ τὰ τέγη ἀνιόντες ἐν μεγάλῳ ἐτίθεντο ἀκριβῶς ἐορακέναι τὸ ζεῦγος, τὴν ἐφεστρίδα, τὸ διάδημα, τοὺς προπομπέοντας, τοὺς ἐπομένους. Ἐγὼ δὲ εἰδὼς ὅποσα με ἦνία καὶ ἔστρεφεν, ἐκείνοις μὲν τῆς ἀγνοίας συνεγίνωσκον, ἐμαυτὸν δὲ ἤλεον ὅμοιον ὄντα τοῖς μεγάλοις τούτοις κολοσσοῖς, οἷους ἡ Φειδίας ἡ Μύρων ἡ Πραξιτέλης ἐποίησαν κάκειων γὰρ ἕκαστος ἔκτοσθεν μὲν Ποσειδῶν τις ἡ Ζεὺς ἐστὶ πάγκαλος ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος ζυνειργασμένους κεραυτὸν ἡ ἀστραπὴν ἡ τρίαιναν ἐν τῇ δεξιᾷ, ἡν δὲ ὑποκύψας ἰδὼς τὰ γ' ἔνδον, ὅφει μοχλοῦς τινὰς καὶ γόμφους καὶ ἥλους διαμπᾶξ διαπεπερονημένους καὶ κορυμνοὺς καὶ σφῆνας καὶ πίτταν καὶ πηλὸν καὶ πολλήν τινα τοιαύτην ἀμορφίαν ὑποικουροῦσαν· ἐὼ λέγειν μυῶν πλῆθος ἡ μυγαλῶν ἐμπολιτευόμενον αὐτοῖς ἐνίοτε. Τοιοῦτόν τι καὶ βασιλεία ἐστίν.

25. ΜΙΚ. Οὐδέπω ἐφησθα τὸν πηλὸν καὶ τοὺς μοχλοῦς καὶ γόμφους οἵτινες τῆς ἀρχῆς οὐδὲ τὴν ἀμορφίαν ἐκείνην τὴν πολλὴν ἦτις ἐστίν· ὡς τό γε ἐξελεύνην ἀποβλεπόμενον καὶ τοσοῦτων ἀρχοντα καὶ προσκυνούμενον δαιμονίως ἔοικεν ὄντως τῷ κολοσσιστῇ παραδείγματι· θεσπέσιον γὰρ τι καὶ τοῦτο. Σὺ δὲ τὰ ἔνδον ἤδη τοῦ κολοσσοῦ λέγε.

ΑΛΕΚ. Τί πρῶτον εἶπω σοι, ὦ Μίκυλλε; τοὺς φόβους καὶ τὰ δειμάτα καὶ ὑποψίας καὶ μῖσος τὸ παρὰ τῶν συνόντων καὶ ἐπιθουλὰς, καὶ διὰ ταῦτα ὕπνον τε ὀλίγον, ἐπιπόλαιον κάκεινον, καὶ ταραχῆς μεστὰ ὀνείρατα καὶ ἐνοΐας πολυπλόκους καὶ ἐλπιδὰς αἰὶ πονηράς, ἡ τὴν ἀσυχρίαν καὶ χρηματισμούς καὶ δίκας καὶ ἐκστρατείας καὶ πρостаγμάτα καὶ συνθήματα καὶ λογισμούς; ὅφ' ὧν οὐδὲ ὄναρ ἀπολαῦσαι τινος ἡδέος ἐγγίγνεται, ἀλλ' ἀνάγκη ὑπὲρ ἀπάντων μόνον διασκοπεῖσθαι καὶ μυρία ἔχειν πράγματα·

Οὐδὲ γὰρ Ἀτρεΐδην Ἀγαμέμνονα
ὕπνος ἔχε γλυκερὸς πολλὰ φρεσὶν ὀρμαίνοντα,

καὶ ταῦτα βεγκόντων Ἀχαιῶν ἀπάντων. Λυπεῖ δὲ τὸν μὲν Λυδὸν ὁ υἱὸς κυφὸς ὢν, τὸν Πέρσῃν δὲ Κλέαρχος Κύρῳ ξενολογῶν, ἄλλον δὲ Δίῳν πρὸς οὓς τισι τῶν

GALL. Noli me admonere, Micylle : adeo ter infelix tum eram, qui, quum externis omnibus, quod modo dicebas, beatus undique viderer, innumerabilibus intus conflictarer miseriis.

MIC. Quibusnam illis? mira enim dicis et vix credibilia.

GALL. Imperabam equidem regioni maximæ, Micylle, ac fertilissimæ cuidam, et ob multitudinem hominum urbiumque pulchritudinem admirandæ ut quæ maxime, quæ fluminibus perlueretur navium patientibus, et portuoso uteretur mari : exercitus erat multus, equitatus exercitissimus, satellitium non parvum, triremes, et pecuniarum vis innumerabilis, auri cælati plurimum, et reliquum imperii chorumagium ad excessum usque exaggeratum. Itaque si quando procederem, vulgus quidem me adorare, et deum se quendam videre arbitrari, et alii super alios ad me videndum concurrere; alii etiam tectis conscensiam, magnum putabant accurate vidisse bigas, trabem, diadema, præcedentes, sequentes. Ego vero, quot me res angerent ac torquerent mihi conscius, illorum quidem ignoscebam ignorantia, me ipsum vero miserabar, qui similis essem magnis illis colossis, quales Phidias, aut Myro, aut Praxiteles fecerunt : illorum enim unusquisque extra aut Neptunus est, aut Jupiter, pulcherrimus undique, ex auro elaboratus et ebore, fulmen aut fulgur aut tridentem tenens dextra; si vero capite inserto speculeris interna, vectes quosdam videbis, et paxillos et clavos per interiora adactos, et stipites, et cuneos, et picem, et lutum, et multam intus habitantem ex eo genere deformitatem : mitto dicere murium multitudinem, aut mustelarum, qui civitatem sibi in illis nonnunquam constituere. Tale quid etiam regnum est.

25. MIC. Nondum dixisti lutum et paxillos et vectes qui sint imperii, nec multam illam, quæ sit, deformitatem : nam illud invehi in publico, conspici, tot hominibus imperare, et numinis instar adorari, revera simile est colosso exemplo : excellentissimum enim quiddam etiam hoc. Tu vero jam interiora quoque hujus colossi dicito.

GALL. Quid primum tibi dicam, Micylle? metusne, et formidines, et suspiciones, et odium a familiaribus, et insidias; ac propter ista somni parum, idque ipsum non profundum, et plena terroris insomnia, et curas varias, et spes semper malas; an occupationum copiam, et agendi respondendique necessitatem, et judicia, et expeditiones, et imperia, et conventiones, et rationes? a quibus omnibus nec per quietem frui suavitate ulla contingit, sed necesse est pro omnibus dispicere unum, et innumerabiles habere molestias.

Nam non Atriden Agamemnona
somnia habet dulcis, volentem pectore multa,

idque stertentibus Achivis omnibus. Dolore autem afficit Lydum mutus filius, Persam Clearchus in Cyri gratiam peregrinum militem legens; alium Dio cum Syracusanorum

Συρακοσίῳ κοινολογούμενός, καὶ ἄλλον Παρμενίων ἐπαινούμενος καὶ Περδίκκῳ Πτολεμαῖος καὶ Πτολεμαῖον Σέλευκος· ἀλλὰ κακείνα λυπεῖ, ὁ ἐρώμενος πρὸς ἀνάγκην ζυνών καὶ παλλακίς ἄλλω χαίρουσα καὶ ἀποστήσεσθαι τινες λεγόμενοι καὶ δὴ τῆταρες τῶν δορυφόρων πρὸς ἀλλήλους διαφιθορίζοντες. Τὸ δὲ μέγιστον, ὑφορᾶσθαι δεῖ μάλιστα τοὺς φιλάτους καὶ ἐκείνων αἰετὶ δεινὸν ἐπιζέειν ἤξειν. Ὁ μὲν γοῦν ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἀπέθανεν ἐκ φαρμάκων, ὁ δὲ καὶ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ ἐρωμένου, τὸν δὲ ἄλλον ἴσως ὁμοίος τρόπος θανάτου κατέλαβεν.

26. ΜΙΚ. Ἀπαγε, δεινὰ ταῦτα φῆς, ὦ ἀλεκτρυών. Ἐμοὶ γοῦν πολὺ ἀσφαλέστρον σκυτοτομεῖν ἐπιτεκνοφύτα ἢ πίνειν ἀπὸ χρυσῆς φιάλης κυνεῖν ἢ ἀκονίτῳ συνανακραθεῖσαν φιλοτησίαν· ὁ γοῦν κίνδυνος ἐμοὶ μὲν, εἰ παρολίθοι τὸ σμιλῖον καὶ ἀμάρτοι τῆς τομῆς τῆς ἐπ' εὐθῇ, ὀλίγον τι αἰμάζει τοὺς δακτύλους ἐντεμόντα· οἱ δὲ, ὡς φῆς, θανάσιμα εὐωχοῦνται, καὶ ταῦτα μυρίοις κακοῖς ζυνόντες. Εἴτ' ἐπειδὴν πέσωσιν, ὅμοιοι μάλιστα φαίνονται τοῖς τραγικοῖς ὑποκριταῖς, ὧν πολλοὺς ἰδεῖν ἔστι τῶς μὲν Κέκροπας δῆθεν ὄντας ἢ Σισύφους ἢ Τηλέφους, διαδήματα ἔχοντας καὶ ἱφὴ ἐλεφαντόκωπα καὶ ἐπίσκειστον κόμην καὶ χλαμύδα χρυσόπαστον, ἣν δὲ εἴα πολλὰ γίγνεται, κενεμβατήσας τις αὐτῶν ἐν μέσῃ τῇ σκηνῇ καταπέσῃ, γελῶτα δηλαδὴ παρέχει τοῖς θεαταῖς τοῦ προσωπείου μὲν συντριβέντος αὐτῷ διαδήματι, ἡμαγμένης δὲ τῆς ἀληθοῦς κεφαλῆς τοῦ ὑποκριτοῦ καὶ τῶν σκελῶν ἐπὶ πολὺ γυμνουμένων, ὡς τῆς τε ἐσθῆτος τὰ ἐνδοθεν φαίνεσθαι βράχια δύστηνα ὄντα καὶ τῶν κοθόρων τὴν ὑπόδεσιν ἀμορφοτάτην καὶ οὐ κατὰ λόγον τοῦ ποδός. Ὅρᾳς ὅπως με καὶ εἰκάζειν ἐδιδάξω ἤδη, ὦ βέλτιστε ἀλεκτρυών; Ἀλλὰ τυραννὶς μὲν τοιοῦτόν τι ὤφθη οὐσα. Ἴππος δὲ ἢ κύων ἢ ἰχθὺς ἢ βᾶτραχος ὅποτε γένοιτο, πῶς ἐφερες ἐκείνην τὴν διατριβήν;

27. ΑΛΕΚ. Μακρὸν τοῦτον ἀνακινεῖς τὸν λόγον καὶ οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ· πλὴν τό γε κεφάλαιον, οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἀπραγμονέστερος τῶν βίων ἔδοξέ μοι τοῦ ἀνθρωπεῖου μόναις ταῖς φυσικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ χρεαῖαις ζυμμεμετρημένος· τελώνων δὲ ἵππων ἢ συκοφάντην βᾶτραχον ἢ σοφιστὴν κολοῖον ἢ ὀψοποιὸν κώνωπα ἢ κίναιδον ἀλεκτρυόνα ἢ ὅσα ὑμεῖς ἐννοεῖτε, οὐκ ἂν ἴσοις ἐν ἐκείνοις.

28. ΜΙΚ. Ἀληθεῖ ἴσως ταῦτα, ὦ ἀλεκτρυών. Ἐγὼ δὲ ἐπέπονθα οὐκ αἰσχύνομαι πρὸς σὲ εἰπεῖν οὐδέπω δύναμαι ἀπομαθεῖν τὴν ἐπιθυμίαν ἣν ἐκ παιδῶν εἶχον πλοῦσιος γενέσθαι, ἀλλὰ μοι καὶ τοῦνόντιον ἔτι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἔστηκεν ἐπιδεικνύμενον τὸ χρυσίον, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῇ καταράτῃ Σίμωνι ἀποπνίγομαι τρυφῶντι ἐν ἀγαθοῖς τοσοῦτος.

ΑΛΕΚ. Ἐγὼ σε ἰάσομαι, ὦ Μικυλλε· καὶ ἐπειπερ ἔτι νῦν ἔστιν, ἐξαναστὰς ἔπου μοι· ἀπάξω γάρ σε παρ' αὐτὴν ἐκείνον τὸν Σίμονα καὶ ἐς τὰς τῶν ἄλλων πλοῦσιων οἰκίας, ὡς ἴδῃς ὅτι τὰ παρ' αὐτοῖς ἔστι.

quibusdam caput conferens; alium laudatus Parmenio, et Perdiccam Ptolemæus, et Ptolemæum Selcucus: verum illa quoque dolorem afferunt, si amasius coactus prebeat, et alio gaudeat pellex, et si defecturi dicantur quidam, et duo vel quattuor satellitum inter se susurrent. Quod vero maximum, suspectos habere oportet carissimos maxime, et ab illis semper aliquid venturum mali metuere. Nam ille a filio suo interfectus est veneno, hic et ipse a suo amasio; alterum vero simile forsitan genus mortis oppressit.

26. MIC. Apage, tristia sunt quæ dicis, galle. Mihi ergo multo securius est inclinato corpore scindere coria, quam aurea in phiala bibere temperatum cicuta et aconito amicitiae poculum: nam mihi quidem periculum erit, si fallat scalprum et a recta incisione aberret, cruentare vulnuscule digitos incidentem: at illi, ut narras, mortiferas epulantur cœnas, dum infinitis versantur in malis. Deinde quum cecidere, simillimi videntur tragicis actoribus, quorum multos videre est aliquamdiu quidem, si diis placet, Cœcropas, aut Sisyphos aut Telephos, diademata habentes et gladios eburneis capulis, et comam fluctuantem, et chlamydem auro distinctam: si vero, qualia multa accidunt, fallente inani vestigio illorum aliquis in media scena concidat, risum nempe præbet spectatoribus, fracta cum ipso diademate persona, cruentatoque vero actoris capite, et cruribus magnam partem denudatis, ut jam appareat interiora vestitus esse panniculos miseros, et cothurnorum subligationem deformissimam neque ad rationem pedis. Viden' quomodo jam me similitudine quoque uti docueris, galle optime? Sed tyrannis quidem talis tibi visa est: quoties vero equus, aut canis, aut piscis, aut rana fuisti, illam quomodo tulisti commorationem?

27. GALL. Longum hunc sermonem moves, nec præsentis temporis: verumtamen, quod caput est rei, nulla harum vitarum non magis quam est hominum tranquilla mihi visa est, quippe quæ solis se naturalibus cupiditatibus et necessitatibus metiretur: publicanum vero equum, aut calumniatorem ranam, aut sophistam graculum, aut coquum culicem, aut cinadum gallum, aut reliqua quibus vos studetis, in illis non videas.

28. MIC. Vera hæc forsitan, galle. Ego vero quomodo sim affectus, dicere apud te non erubesco: nullo modo possum dediscere cupiditatem, quam habui a pueris, ditectendi; verum mihi et insomnium adhuc stat ante oculos, aurum ostendens, et maxime de exsecrabili illo Simone angor, qui in tantis bonis delicate vivit.

GALL. Ego te, Micylle, sanabo. Et quando adhuc nox est, surge, sequere me: abducam enim te ad ipsum illum Simonem et in aliorum divitum domos, ut videas qualis sit illorum conditio.

MIK. Πῶς τοῦτο κεκλεισμένων τῶν θυρῶν; εἰ μὴ καὶ τοιχωρυχεῖν γε σύ με ἀναγκάσεις.

ΑΛΕΚ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ὁ Ἑρμῆς, οὐπὲρ ἱερός εἰμι, τοῦτο ἐξαίρετον ἔδωκέ μοι, ἣν τις τὸ οὐραῖον πετρὸν τὸ μῆκιστον δ' δι' ἀπαλότῃτα ἐπικαμπές ἐστὶ μοι ....

MIK. Δύο δ' ἔστι σοι τοιαῦτα.

ΑΛΕΚ. Τὸ δεξιὸν τοῖνον στῶ ἂν ἐγὼ ἀποσπάσαι παράσχω καὶ ἔχῃ, ἐς ὅσον ἂν βούλωμαι ἀνοίγειν τε ὁ τοιοῦτος πᾶσαν θύραν δύναται καὶ δρᾶν ἅπαντα οὐχ δρώμενος αὐτός.

MIK. Ἐλελήθεις με, ὦ ἀλεκτρυών, καὶ σὺ γόης ὢν. Ἐμοὶ δ' οὖν ἦν τοῦτο ἅπαξ παράσχεῖς, ὅφει τὰ Σίμωνος πάντα ἐν βραχεὶ δεῦρο μετενηνεγμένα μετοίσω γὰρ αὐτὰ παρεσελθὼν· ὁ δὲ αὐθις περιτρώζεται ἀποτεινῶν τὰ καττύματα.

ΑΛΕΚ. Οὐ θέμις γενέσθαι τοῦτο· παρήγγειλε γὰρ ὁ Ἑρμῆς, ἣν τινα τοιούτων ἐργάζεται ὁ ἔχων τὸ πτερὸν, ἀναβοήσαντά με καταφυρᾷσαι αὐτόν.

MIK. Ἀπίθων λέγεις, κλέπτῃν τὸν Ἑρμῆν αὐτόν ὄντα τοῖς ἄλλοις φθονεῖν τοῦ τοιούτου. Ἀπίωμεν δ' ἔμω· ἀφέρομαι γὰρ τοῦ χρυσίου, ἣν δύνομαι.

ΑΛΕΚ. Ἀπότιλον, ὦ Μίκυλλε, πρότερον τὸ πτίλον.... Τί τοῦτο; ἄμφοι ἀπέτιλας.

MIK. Ἀσφαλέστερον οὕτως, ὦ ἀλεκτρυών, καὶ σοὶ ἦττον ἂν ἄμωρον τὸ πρᾶγμα εἴη, ὥς μὴ χυλεύοις διὰ θάτερον τῆς οὐρᾶς μέρος.

29. ΑΛΕΚ. Εἴεν. Ἐπὶ τὸν Σίμωνα πρῶτον ἀπὸ μὲν ἢ παρ' ἄλλον τινὰ τῶν πλουσίων;

MIK. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ παρὰ τὸν Σίμωνα, ὅς ἀντὶ δισυλλάβου τετρασύλλαβος ἤδη πλουτήσας εἶναι ἀξιοί. Καὶ δὴ πάρεσμεν ἐπὶ τὰς θύρας. Τί οὖν ποίῳ τὸ μετὰ τοῦτο;

ΑΛΕΚ. Ἐπίθες τὸ πτερὸν ἐπὶ τὸ κλειθρον.

MIK. Ἰδοὺ ἤδη. ὦ Ἡράκλεις, ἀναπεπέτασται ὥσπερ κλειδί ἡ θύρα.

ΑΛΕΚ. Ἡγοῦ ἐς τὸ πρόσθεν. Ὅρᾷς αὐτὸν ἀγρυννῶντα καὶ λογιζόμενον;

MIK. Ὅρῳ νῆ Δία πρὸς ἄμαυράν τε καὶ διψῶσαν τῇν θρυαλλίδα, καὶ ὥχρὸς δ' ἐστὶν οὐκ οἶδ' ὅθεν, ὦ ἀλεκτρυών, καὶ κατέσκληνεν ὁλος ἐκτετηκώς, ὑπὸ φροντίδων δηλαδὴ· οὐ γὰρ νοσεῖν ἄλλως ἐλέγετο.

ΑΛΕΚ. Ἀκουσον ἄ φησιν· εἴση γὰρ ὅθεν οὕτως ἔχει.

ΣΙΜΩΝ. Οὐκοῦν τάλαντα μὲν ἐβδομήκοντα ἐκείνα πάνυ ἀσφαλῶς ὑπὸ τῇ κλίνῃ κατορύσσεται καὶ οὐδεὶς ὁλος εἶδε, τὰ δὲ ἑκατάδεκα εἶδεν, οἶμαι, Σωσύλος ὁ ἱπποκόμος ὑπὸ τῇ φάντῃ κατακρύπτοντά με· ὁλος γοῦν περὶ τὸν ἱππῶνά ἐστιν οὐ πάνυ ἐπιμελὴς ἄλλως οὐδὲ φιλόπονος ὢν. Εἰκόξ δὲ διηρπάσθαι πολλῷ πλείω τούτων, ἢ πόθεν γὰρ ὁ Τίβιος ταρίχους οὕτω μεγάλους ὠψωνηκέναι χθὲς ἐλέγετο ἢ τῇ γυναικὶ ἐλλόβιον ἐωνῆσθαι πέντε δραχμῶν ὁλων; Τὰ μὲν οὗτοι σπαθῶσι τοῦ κακοδαίμονος. Ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἐκπώματα ἐν ἀσφαλεῖ μοι ἀπόκειται· τσαῦτα ὄντα· δέδια γοῦν μὴ τις ὑπορύξας

MIC. Quomodo hoc clausis januis? nisi forte etiam parietes perfodere me coges.

GALL. Minime : sed Mercurius, cujus ego sacer sum, eximium hoc mihi dedit, si quis longissimam in cauda pennam, quæ propter mollietatem inflectitur ....

MIC. At tibi duæ sunt tales.

GALL. Dextram igitur ego cuicumque præbuero evellendam, et teneat ille, quamdiu voluero, is aperire januam unamquamque potest, et videre, non visus ipse, omnia.

MIC. Nesciebam te quoque, galle, præstigiatores esse. Verum mihi hoc si semel concesseris, videbis lucem translata brevi tempore Simonis omnia : eo enim quum abiero, lucem ea transferam; ille vero rursus arrodet, dum producit, soleas.

GALL. Nefas est hoc fieri : præcepit enim mihi Mercurius, si tale quid agat qui habeat pennam, ut cantu meo efficiam ut deprehendatur.

MIC. Non est verisimile quod dicis, furem Mercurium ipsum invidere illud aliis. Sed tamen abeamus; abstinere enim auro, si potero.

GALL. Evelle prius, Micylle, pennam.... Quid hoc? evellisti ambas.

MIC. Sic tutius est, galle, et tibi minus deformis fuerit, ut ne claudices alterutra caudæ parte.

29. GALL. Esto. Ad Simonemne primo abimus, an ad alium quendam divitem?

MIC. Non sane, sed ad Simonem, qui pro disyllabo quadrisyllabus jam, dives factus, esse postulat. Et sane adsumus ad januam. Quid ergo post hæc agam?

GALL. Admove pennam ad seram.

MIC. En jam feci. O Hercules! aperta est velut clavi janua.

GALL. Præcede porro. Viden' eum vigilantem et subducentem rationes?

MIC. Video, per Jovem, ad obscuriusculam quidem et sitientem lucernam : est autem pallidus, nescio unde, galle; et totus exaruit, labefactus nimirum a curis : neque enim alias ægrotare dictus est.

GALL. Audi quæ dicit : scies enim unde sic habeat.

SIMO. Ergo talenta quidem septuaginta illa secure omnino sub lecto sunt defossa, et nemo omnino vidit : sed sedecim illa vidit me, puto, Sosylus equiso occultantem sub præsepio; semper enim nunc circa stabulum versatur, qui alias omnino nec diligens nec laboris est amans. Verisimile est autem multo his plura esse direpta : unde enim alias tantum sibi salsamentum obsonasse heri Tibius diceretur, aut in aurem emisse contubernali suæ drachmis quinque integris? Omnino mea infelicitas isti per luxum disperdunt. Sed neque tot pocula in tuto mihi sunt reposita : metuo enim ne quis perfosso pariete ea subducatur. Multi

τὸν τοῦτον ὑφελθῆται αὐτά· πολλοὶ φθοῦσιν καὶ ἐπι-
βουλεύουσίν μοι, καὶ μάλιστα ὁ γείτων Μίκυλλος.

MIK. Νῆ Δία, σοὶ γὰρ ὅμοιος ἐγὼ καὶ τὰ τρύβλια
ὕπὸ μάλης ἀπειμι ἔχων.

AAEK. Σιώπα, ὦ Μίκυλλε, μὴ καταφωράσῃ πα-
ρόντας ἡμᾶς.

SIM. Ἄριστον γοῦν ἀγρυπνον αὐτὸν διαφυλάττειν
ἅπαντα· περιέιμι διαναστάς ἐν κύκλῳ τὴν οἰκίαν. Τίς
οὗτος; ὁρῶ σέ γε, ὦ τοιγυρῶχε..... Μὰ Δί', ἐπεὶ
κίων γε ὦν τυγγάνεις, εὖ ἔχει. Ἀριθμῶσι αὖθις ἀνο-
ρύξας τὸ χρυσίον, μὴ τί με πρόην διέλαθεν. Ἴδού
πάλιν ἐφόρηκέ τις ἐπ' ἐμέ δηλαδή· πολιορκούμαι καὶ
ἐπιβουλεύομαι πρὸς ἅπαντων. Ποῦ μοι τὸ ξιφίδιον;
ἂν λάβω τινά... Θάπτωμεν αὖθις τὸ χρυσίον.

30. AAEK. Τοιαῦτα μὲν σοι, ὦ Μίκυλλε, τὰ Σί-
μωνος. Ἀπίωμεν δὲ καὶ παρ' ἄλλον τινά, ἕως ἔτι ὀλί-
γον τῆς νυκτὸς λοιπόν ἐστιν.

MIK. Ὁ κακὸδαμιον, οἷον βιοῖ τὸν βίον. Ἐχθροῖς
οὕτω πλουτεῖν γένοιτο. Κατὰ κόρρης δ' οὖν πατάζας
αὐτὸν ἀπελθεῖν βούλομαι.

SIM. Τίς ἐπάτάξέ με; ληστεύομαι ὁ δυστυχής.

MIK. Οἰμῶζε καὶ διαγρύπνει καὶ ὅμοιος γίγνου τὸ
χρῶμα τῷ χρυσῷ προστετηκὼς αὐτῷ. Ἡμεῖς δὲ παρὰ
Γνίφωνα εἰ δοκεῖ τὸν δανειστὴν ἴωμεν· οὐ μακρὰν δὲ
καὶ οὗτος οἰκεῖ. Ἀνέωγε καὶ αὕτη ἡμῖν ἡ θύρα.

31. AAEK. Ὅρᾳς ἐπαγρυπνοῦντα καὶ αὐτὸν ἐπὶ
φροντίδων, ἀναλογιζόμενον τοὺς τόκους καὶ τοὺς δακτύ-
λους ᾗδῃ κατεκκληστότα, ὃν δεήσει μετ' ὀλίγον πάντα
ταῦτα καταλιπόντα σίλῃην ἢ ἐμπίδα ἢ κυνόμυϊαν γε-
νέσθαι;

MIK. Ὅρῳ κακοδαίμονα καὶ ἀνόητον ἄνθρωπον
οὕδ' νῦν πολὺ τῆς σίλῃης ἢ ἐμπίδος ἀμεινον βιοῦντα.
Ὡς δὲ καὶ οὗτος ἐκτέτῃκεν ὁλος ὑπὸ τῶν λογισμῶν.
Ἐπ' ἄλλον ἀπίωμεν.

32. AAEK. Παρὰ τὸν σὸν Εὐκράτην, εἰ δοκεῖ.
Καὶ ἰδού γάρ, ἀνέωγε καὶ αὕτη ἡ θύρα· ὥστε, εἰσώμεν.

MIK. Πάντα ταῦτα μικρὸν ἐμπροσθεν ἐμὰ ἦν.

AAEK. Ἔτι γὰρ σὺ ὄνειρώττεις τὴν πλοῦτον; Ὅρᾳς
δ' οὖν τὸν Εὐκράτην αὐτὸν μὲν ὑπὸ τοῦ οἰκέτου πρε-
σβύτην ἄνθρωπον;

MIK. Ὅρῳ νῆ Δία καταπυγροσύνην καὶ πασχῆτια-
σμόν τινα καὶ ἀσελγειαν οὐκ ἀνθρωπίνην· τὴν γυναῖκα
δὲ ἐτέρωθι ὑπὸ τοῦ μάγειρου μοιχευομένην καὶ αὐτήν.

33. AAEK. Τί οὖν; ἐθέλεις ἂν καὶ τούτων κληρο-
νομεῖν, ὦ Μίκυλλε, καὶ πάντα ἔχειν τὰ Εὐκράτους;

MIK. Μηδαμῶς, ὦ ἀλεκτρυόν· λιμῷ ἀπολοίμην
πρότερον. Χαίρετ' ὁ χρυσίον καὶ τὰ δειπνα, δύο
ὀβολοὶ ἐμοί γε πλοῦτός ἐστι μᾶλλον ἢ τοιχωρυεῖσθαι
πρὸς τῶν οἰκετῶν.

AAEK. Ἀλλὰ νῦν μὲν ἡμέρα γὰρ ᾗδῃ ἀμφὶ τὸ λυ-
καυγὲς αὐτὸ, ἀπίωμεν οἰκαδε παρ' ἡμᾶς· τὰ λοιπὰ δὲ
ἐς αὖθις δεῖ, ὦ Μίκυλλε.

invidet mihi et insidiantur, et maxime Micylus hic vici-
nus.

MIC. Ita me Jupiter : tui nempe similis ego, et patellas
sub ala habens abeo.

GALL. Tace, Micylle, ne adesse nos deprehendat.

SIM. Optimum igitur fuerit ut somno me abstineam et
ipse custodiam omnia : surgens circumibo domum. Quis
hic? equidem te video, perfossor parietum ... Per Jovem,
quandoquidem columna es, bene habet. Numerabo iterum
effossam aurum, num quid me forte nuper fugit. En ite-
rum aliquis strepitum dedit, nempe me petens : obsideo et
clanculum oppugnor ab omnibus. Ubi mihi pugio? si quem
deprehendero .... Sepeliemus rursus aurum.

30. GALL. Talis tibi Simonis conditio, Micylle. Abea-
mus vero etiam ad alium quendam, dum paucillum adhuc
noctis superest.

MIC. Infelix! qualem vivit vitam! Inimicis ita divitibus
esse contingat! Percussa ergo illius mala volo discedere.

SIM. Quis me percussit? a latronibus miser pereō!

MIC. Plora et vigila, et similis quantum ad colorem
auro tuo evade, illi intabescens. Nos vero, si videtur,
ad Gniphonem eamus danistam : non procul autem hic
etiam habitat. Aperta nobis haec quoque janua.

31. GALL. Vides vigilantem hunc quoque praecuris, com-
putantem usuras, et digitis jam aridis tabe, quem paulo
post oportebit, relictis hisce omnibus, blattam aut culicem
aut muscam fieri?

MIC. Video miserum et dementem hominem, ne nunc
quidem blatta aut culice melius viventem. Quam vero
hic quoque totus putandis rationibus contabuit! Ad alium
abeamus.

32. GALL. Ad Eucratem tuum, si videtur. Et ecce
aperta et haec est janua. Ingrediamur ergo.

MIC. Istae omnia paulo ante mea erant.

GALL. Adhucnam divitias tu somnias? Vides igitur Eu-
craten ipsum a suo servo ... hominem senem?

MIC. Video, ita me Jupiter, paedicationem et morbum
pathicum et libidinem non humanam : uxorem vero altero
in angulo a coquo adulterio pollui ipsam quoque.

33. GALL. Quid ergo? velisne istorum quoque heres
fieri, Micylle, et omnia habere Eucratis?

MIC. Nequaquam, galle : fame prius inteream. Valeant
aurum et cena! duo oboli mihi quidem divitiarum sunt potius
quam si praxda fierem servorum.

GALL. Sed nunc, dies enim jam circa ipsum diluculum
est, domum ad nos abeamus : reliqua alio tempore, Mi-
cylle, videbis.

XLVI.

XLVI.

ΙΚΑΡΟΜΕΝΙΠΠΟΣ Η ΥΠΕΡΝΕΦΕΛΟΣ.

ICAROMENIPPUS SIVE HYPERNEPHELOS.

1. ΜΕΝΙΠΠΟΣ. Οὐκοῦν τρισχίλιοι μὲν ἦσαν ἀπὸ γῆς στάδιοι μέγρι πρὸς τὴν σελήνην, ὁ πρῶτος ἡμῖν σταθμός· τούνευθεν δὲ ἐπὶ τὸν ἥλιον ἄνω παρασάγγαι που πενταχόσιοι· τὸ δ' ἀπὸ τούτου ἐς αὐτὸν ἤδη τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἀχρόπολιν τὴν τοῦ Διὸς ἄνοδος καὶ ταῦτα γένοιτ' ἂν εὐζώνῳ ἀετῷ μιᾷς ἡμέρας.

ΕΤΑΙΡΟΣ. Τί ταῦτα πρὸς Χαρίτων, ὦ Μένιππε, ἀστρονομεῖς καὶ ἡσυχῇ πως ἀναμετρεῖς; πάλαι γὰρ ἐπακροῶμαι σου ἀκολουθῶν ἡλίους καὶ σελήνας, ἔτι δὲ τὰ φορτικὰ ταῦτα σταθμούς τινας καὶ παρασάγγας υποξενίζοντος.

ΜΕΝ. Μὴ θαυμάσης, ὦ ἐταῖρε, εἰ μετέωρα καὶ διαέρια δοκῶ σοι λέγειν· τὸ κεφάλαιον γὰρ δὴ πρὸς ἡμαυτὸν λογιζομαι τῆς ἐναγχοῦς ἀποδημίας.

ΕΤΑΙΡ. Εἴτα, ὦγαθέ, καθάπερ οἱ Φοῖνικες ἀστροῖς ἐτεκμαίρου τὴν δδόν;

ΜΕΝ. Οὐ μὰ Δία, ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀστροῖς ἐποιούμην τὴν ἀποδημίαν.

ΕΤΑΙΡ. Ἡράκλεις, μακρόν τινα τὸν ὄνειρον λέγεις, εἰ γε σαυτὸν ἑλαθες κατακοιμηθεὶς παρασάγγας ὅλους.

2. ΜΕΝ. Ὅνειρον γὰρ, ὦ τᾶν, δοκῶ σοι λέγειν ὅς ἀρτίως ἀφίγμαι παρὰ τοῦ Διὸς;

ΕΤΑΙΡ. Πῶς ἐφησθα; Μένιππος ἡμῖν διοπετής πάρεστιν ἐξ οὐρανοῦ;

ΜΕΝ. Καὶ μὴν ἐγὼ σοι παρ' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ πάνυ Διὸς ἦκω τήμερον θαυμάσια καὶ ἀκούσας καὶ ἰδὼν· εἰ δὲ ἀπιστεῖς, καὶ αὐτὸ τοῦτο ὑπερευφραίνομαι τὸ πέρα πῖστεως εὐτυχεῖν.

ΕΤΑΙΡ. Καὶ πῶς ἂν ἐγωγε, ὦ θεσπέσιε καὶ Ὀλύμπιε Μένιππε, γεννητὸς αὐτὸς καὶ ἐπίγειος ὢν ἀπιστεῖν δυναίμην ὑπερνεφελῶ ἀνδρὶ καὶ ἵνα καθ' Ὅμηρον εἴπω τῶν Οὐρανίωνων ἐνί; Ἀλλ' ἐκεῖνά μοι φράσον, εἰ δοκεῖ, τίνα τρόπον ἤρθης ἄνω καὶ ὅπουθεν ἐπορίσω κλίμακα τηλικαύτην τὸ μέγεθος; τὰ μὲν γὰρ ἀμφὶ τὴν ὄψιν οὐ πάνυ ἔοικας ἐκείνῳ τῷ Φρυγί, ὥστε καὶ ἡμᾶς εἰκάζειν καὶ σὲ οἶνοχοήσοντά που ἀνάρπαστον γεγενέσθαι πρὸς τοῦ ἀετοῦ.

ΜΕΝ. Σὺ μὲν πάλαι σκώπτων δῆλος εἶ, καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν εἰ σοι τὸ παράδοξον τοῦ λόγου μῦθος δοκεῖ προσφερές. Ἀτὰρ οὐδὲν ἐδέξασέ μοι πρὸς τὴν ἄνοδον οὔτε τῆς κλίμακος οὔτε παιδικὰ γενέσθαι τοῦ ἀετοῦ· οἰκεία γὰρ ἦν μοι τὰ περὰ.

ΕΤΑΙΡ. Τούτο μὲν ἤδη καὶ ὑπὲρ αὐτὸν Δαίδαλον ἐφησθα, εἰ γε πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐλελήθεις ἡμᾶς ἱέραξ τις ἢ κολοῖς ἐξ ἀνθρώπου γεγόμενος.

ΜΕΝ. Ὅρθως, ὦ ἐταῖρε, καὶ οὐκ ἄπο σκοποῦ εἰ-
κασας· τὸ Δαίδαλειον γὰρ ἐκεῖνο σόφισμα τῶν πτερῶν καὶ αὐτὸς ἐμηχανήσαμην.

3. ΕΤΑΙΡ. Εἴτα, ὦ τολμηρότατε πάντων, οὐκ ἐδε-
δοίκες μὴ καὶ σὺ που τῆς θαλάττης καταπετρῶν Με-

1. MENIPPUS. Igitur ter mille hæc erant a terra stadia ad lunam usque, quæ prima nobis mansio : hinc ad solem sursum parasangæ circiter quingenti : hinc vero in ipsum cælum et arcem Jovis arduam ascensus; et hæc fuerint expedito aquilæ unius diei.

SODALIS. Quid hæc, per Gratias, Menippe, de astris disputas, et immurmurans ea velut dimetiris? olim enim, dum sequor, te audio soles et lunas, insuper vero etiam plebeia istæc nomina, mansiones quasdam et parasangas, peregrina ratione memorare.

MEN. Noli mirari, sodalis, si sublimia atque aëria videor tibi dicere : summam enim apud me nuperæ peregrinationis repeto.

SOD. Tum tu, o bone, sicut Phœnices stellis signabas viam?

MEN. Non, ita me Jupiter; sed ipsis in astris peregrinatus sum.

SOD. Longum hercle somnium narras, si imprudens parasangas totos dormisti.

2. MEN. Somniumne tibi, amice, videor narrare, qui modo de Jove tibi adsum?

SOD. Quid ais? Menippus nobis a Jove demissus et cœlo adest?

MEN. Ego vero ab ipso tibi illo summo Jove advenio hodie, rebus auditis visisque mirabilibus. Si non credis, at ego hoc ipso nomine vehementer delector, quod ultra fidem beatus sum.

SOD. Et quomodo ego, divine atque Olympie Menippe, natus ipse et terrestris qui sim, fidem negare possim viro supra nubes elato, et, ut secundum Homerum dicam, cœlicolarum uni? Sed illud mihi dic, si videtur, qua ratione sursum sublatus sis, et unde copia tibi tantarum scalarum obtigerit? quantum enim ad speciem, non valde similis es illi Phrygi, ut nos inde conjicere possemus te quoque ad pincernæ forte officium in sublime raptum ab aquila.

MEN. Apparet dudum te ridere : nec mirum si remota a vulgi opinionibus narratio fabulæ similis tibi videtur. Sed nihil opus mihi ad ascensum neque scalis fuit, neque ut amasius fierem aquilæ, qui meas mihi alas habuerim.

SOD. Jam supra ipsum Dædalum est hoc quod narras, si quidem præter cetera, nobis non sentientibus, accipiter vel graculus ex homine factus es.

MEN. Recte, sodalis, neque a scopo procul coniecisti : Dædaleum enim illud alarum commentum ipse quoque machinatus sum.

3. SOD. Tum tu, audacissime omnium, non metuebans ne tu quoque, in aliquam maris regionem delapsus, Me-

νίππειόν τι πέλαγος ἡμῖν ὥσπερ τὸ Ἰκάριον ἀποδείξῃς ἐπὶ τοῦ σεαυτοῦ ὀνόματι;

MEN. Οὐδαμῶς· ὁ μὲν γὰρ Ἰκαρος ἄτε κηρῶ τὴν πτέρωσιν ἡρμωσμένος, ἐπειδὴ τάχιστα πρὸς τὸν ἥλιον ἐκείνος ἐτάχῃ, πτερορρυήσας εἰκότως κατέπεσεν· ἡμῖν δὲ ἀκέρωτα ἦν τὰ ὠκύπτερα.

ΕΤΑΙΡ. Πῶς λέγεις; ἤδη γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως ἡρέμα με προσάγεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς διηγήσεως.

MEN. Ὡδὲ πως· αἰτὸν εὐμεγέθη συλλαβῶν, ἔτι δὲ γῦπα τῶν καρτερῶν ἀποτεμῶν αὐταῖς ὠλέναις τὰ περὰ ... μᾶλλον δὲ καὶ πᾶσαν ἐξ ἀρχῆς τὴν ἐπίνοιαν, εἴ σοι σγολή, δίδειμι.

ΕΤΑΙΡ. Πάνυ μὲν οὖν· ὥς γὰρ σοι μετέρως εἰμι ὑπὸ τῶν λόγων καὶ πρὸς τὸ τέλος ἤδη κέρηνα τῆς ἀκροάσεως· μὴδὲ πρὸς φιλοῦ με περιόδῃς ἄνω που τῆς διηγήσεως ἐκ τῶν ὧτων ἀπηρητημένον.

4. MEN. Ἄκουε τοίνυν· οὐ γὰρ ἀστείον γε τὸ θέαμα κεκηγότα φίλον ἐγκαταλιπεῖν, καὶ ταῦτα ὡς σὺ φῃς ἐκ τῶν ὧτων ἀπηρητημένον. Ἐγὼ γὰρ ἐπειδὴ τάχιστα ἐξετάζων τὰ κατὰ τὸν βίον γελοῖα καὶ ταπεινὰ καὶ ἀβέβαια τὰ ἀνθρώπινα πάντα εὕρισκον, πλούτους λέγω καὶ ἀρχὰς καὶ δυναστείας, καταφρονήσας αὐτῶν καὶ τὴν περὶ ταῦτα σπουδὴν ἀσχολίαν τῶν ἀληθῶς σπουδαίων ὑπολαβὼν ἀνακύπτειν τε καὶ πρὸς τὸ πᾶν ἀποβλέπειν ἐπειρώμην· καί μοι ἐνταῦθα πολλήν τινα παρεῖχε τὴν ἀπορίαν πρῶτον μὲν αὐτὸς οὗτος ὁ ὑπὸ τῶν σοφῶν καλούμενος κόσμος· οὐ γὰρ εἶχον εὐρεῖν οὐδ' ὅπως ἐγένετο οὔτε τὸν δημιουργὸν οὔτ' ἀρχὴν οὐδ' ὅ τι τὸ τέλος ἐστὶν αὐτοῦ. Ἐπειτα δὲ κατὰ μέρος ἐπισκοπῶν πολλὸ μᾶλλον ἀπορεῖν ἠναγκαζόμην· τοὺς τε γὰρ ἀστέρας ἐώρων ὡς ἔτυχε τοῦ οὐρανοῦ διεσπασμένους καὶ τὸν ἥλιον αὐτὸν τί ποτε ἦν ἄρα ἐπόθουν εἶδέναι· μάλιστα δὲ τὰ κατὰ τὴν σελήνην ἄσπερά μοι καὶ παντελῶς παράδοξα κατεφαίνετο, καὶ τὸ πολυεῖδές αὐτῆς τῶν σχημάτων ἀπόρρητόν τινα τὴν αἰτίαν ἔχειν ἐδοκίμαζον. Οὐ μὴν ἄλλα καὶ ἀστραπὴ διέξασα καὶ βροντὴ καταρραγεῖσα καὶ ὑετὸς ἡ χιών ἢ χάλαζα κατενεχθεῖσα καὶ ταῦτα δυσεῖκαστα πάντα καὶ ἀτέκμαρτα ἦν.

5. Οὐκοῦν ἐπειδὴ περ οὕτω διεκείμην, ἀρίστον εἶναι ὑπελάμβανον παρὰ τῶν φιλοσόφων τούτων ταῦτα ἔκαστα ἐκμαθεῖν· ὥμην γὰρ ἐκείνους γε πᾶσαν ἔχειν ἂν εἰπεῖν τὴν ἀλήθειαν. Οὕτω δὲ τοὺς ἀρίστους ἐπιλεξάμενος αὐτῶν, ὡς ἐντὴν τεκμήρασθαι προσώπου τε σκυθρωπότητι καὶ χροᾶς ὠρότητι καὶ γενεῖοι βαθύτητι — μάλᾳ γὰρ ὑπαγόραι τινὲς καὶ οὐρανογνώμονες οἱ ἄνδρες αὐτίκα μοι κατεφάνησαν — τούτοις ἐγχειρίσας ἐμαυτὸν καὶ συχρὸν ἀργύριον τὸ μὲν αὐτόθεν ἤδη καταβαλὼν, τὸ δὲ εἰσαυθὺς ἀποδώσειν ἐπὶ κεφαλῇ μου τῆς σοφίας διομολογησάμενος ἡξίουν μετεωρολόσχης τε διδάσκεισθαι καὶ τὴν τῶν ὄλων διακόσμησιν καταμαθεῖν. Οἱ δὲ τοσοῦτον ἄρα ἐδέξασάν με τῆς παλαιᾶς ἐκείνης ἀγνοίας ἀπαλλάξαι, ὥστε καὶ εἰς μελίκους ἀπορίας φέροντες ἐνέβαλον ἀρχὰς τινὰς καὶ τέλη καὶ ἀτόμους καὶ κενὰ καὶ ὕλας καὶ ἰδέας καὶ τὰ τοιαῦτα δσημέραι μου

nippeum quoddam pelagus nobis, sicut Icarium, tuo signatum nomine faceres?

MEN. Nequaquam : nam Icarus, cujus pennae cera aptae essent, ubi primum ad solem liquefactus erat, defluentibus pennis non potuit non decidere : at nostrae sine cera fuerunt alae.

SOD. Quid ais? jam enim nescio quomodo sensim me ad veritatem narrationis perducis.

MEN. Sic fere : aquilam cepi bene magnam et vulturem insuper de robustis illis, horum alis cum ipsis humeris abscissis .... sed potius totum ab initio inde consilium, si tibi otium est, persequar.

SOD. Omnino vero : suspensus enim sum expectatione narrationis tuae, et fini jam auditionis inhio : neu tu, per ego te amicitiae praesidem Jovem obsecro, me negligas in alto fere tuae narrationis auribus quasi suspensum.

4. MEN. Audi ergo : non enim lepidum est spectaculum, hiantem amicum destituere, eumque suspensum, ut tu ais, auribus. Ego enim quum primum examinandis vitae rationibus ridicula et humilia et infirma humana omnia deprehendissem, divitias dico et imperia et potestates, contentis illis, ut qui studium circa ista ob stare putarem ne rebus vere dignis studio vacare liceret, tollere oculos et ad ipsum hoc universum respicere tentabam. Et hic mihi multam dubitationem objecit primo quidem ipse hic qui a sapientibus mundus vocatur : neque enim invenire poteram quomodo exstilisset, neque opificem, neque principium, neque finem illius, quis esset. Deinde vero per partes quum considerabam, multo magis etiam cogebar dubitare : stellas enim videbam forte fortuna per caelum sparsas, et solem ipsum, quid tandem esset, cupiebam cognoscere. Praesertim vero lunae natura mihi singularis et omnino mira videbatur ; et multiplicem illius figurarum diversitatem occultam quandam causam habere statuebam. Verum etiam fulgur illud impetu per omnia ruens, et prorumpens tonitru, et pluvia, aut nix, aut grando delabens ; haec quoque omnia vel conjectura vel signis erant mihi investigabilia.

5. Ita igitur animo affectus quum essem, optimum factu judicabam haec de philosophis hisce discere singula : putabam enim illos certe, quicquid verum est, posse dicere. Sic ergo delectis illorum optimis, quantum colligere licebat e vultus tristitia et colore pallido et menti hirsutiae (valde enim alioqui et caeli consulti homines isti statim mihi videbantur) : his ergo me quum commissem, magna vi pecuniae partim e vestigio representata, partim in futurum pro summa et fastigio sapientiae promissa, postulabam doceri quomodo de sublimitate rerum disputandum esset, et ornatum hujus universi ediscere. At illi tantum aberat ut veteri illa me ignorantia liberarent, ut in multo etiam majores me dubitationes conjicerent, principia quaedam, et fines, et atomos, et inania, et materias, et formas, et talia quoti-

καταχέοντες. Ὁ δὲ πάντων ἔμοι νοῦν ἐδόκει χαλεπώτατον, ὅτι μὴδὲν ἄτερος θατέρῳ λέγοντες ἀκολούθουν, ἀλλὰ μαχομένα πάντα καὶ ὑπεναντία ὁμῶς πείθεσθαι τέ με ἤξιουν καὶ πρὸς τὸν αὐτοῦ λόγον ἕκαστος ὑπάγειν ἐπειρῶντο.

ΕΤΑΙΡ. Ἀποπον λέγεις, εἰ σοφοὶ ὄντες οἱ ἄνδρες ἐστασίαζον πρὸς αὐτοὺς περὶ τῶν ὄντων καὶ οὐ τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἐδοξάζον.

6. MEN. Καὶ μὴν, ὦ ἑταῖρε, γελᾷσθ' ἀκούσας τῆν τε ἀλαζονείαν αὐτῶν καὶ τὴν ἐν τοῖς λόγοις τερατουργίαν, οἳ γε πρῶτα μὲν ἐπὶ γῆς βεβηχότες καὶ μὴδὲν τῶν χαμαὶ ἐρχομένων ἡμῶν ὑπερέχοντες, ἀλλ' οὐδὲ ὀξύτερον τοῦ πλησίον δεδορκότες, ἐνίοι δὲ ὑπὸ γῆριος ἢ ἀργίας ἀμβλυώττοντες, ὁμῶς οὐρανῷ τε πέρατα διορᾶν ἐφασκον καὶ τὸν ἥλιον περιεμέτρουν καὶ τοῖς ὑπὲρ τὴν σελήνην ἐπεβάτευον καὶ ὅσπερ ἐκ τῶν ἀστέρων καταπεσόντες μεγέθη τε αὐτῶν καὶ σχήματα διεζήσαν, καὶ πολλὰκις, εἰ τύχοι, μὴδὲ ὅποσοι στάδιοι Μεγαρόθεν Ἀθήναζέ εἰσιν ἀκριβῶς ἐπιστάμενοι τὸ μεταξὺ τῆς σελήνης καὶ τοῦ ἡλίου χωρίον ὁπόσων εἴη πηχῶν τὸ μέγεθος ἐτόλμων λέγειν, αἶρός τε ὕψη καὶ θαλάττης βᾶθη καὶ γῆς περιόδους ἀναμετροῦντες, ἔτι δὲ κύκλους καταγράφοντες καὶ τρίγωνα ἐπὶ τετραγώνους διασχηματίζοντες καὶ σφαίρας τινὰς ποικίλας τὸν οὐρανὸν δῆθεν αὐτὸν ἐπιμετροῦντες.

7. Ἐπειτα δὲ κάκεινο πῶς οὐκ ἄγνωμον αὐτῶν καὶ παντελῶς τετυφωμένον τὸ περὶ τῶν οὕτως ἀδῆλων λέγοντας μὴδὲν ὡς εἰκάζοντας ἀποφαίνεσθαι, ἀλλ' ὑπερδιατείνεσθαι τε καὶ μηδεμίαν τοῖς ἄλλοις ὑπερβολὴν ἀπολιμπάνειν μονονουχί διομνυμένους μύδρον μὲν εἶναι τὸν ἥλιον, κατοικεῖσθαι δὲ τὴν σελήνην, ἑδατοποτεῖν δὲ τοὺς ἀστέρας τοῦ ἡλίου καθάπερ ἱμονίῃ τινὶ τὴν ἰκμάδα ἐκ τῆς θαλάττης ἀνασπῶντος καὶ ἅπασιν αὐτοῖς τὸ ποτὸν ἐξ ἰσοῦ διανεμένοντος.

8. Τὴν μὲν γὰρ ἐναντιότητα ὁπόση τῶν λόγων βᾶδιον καταμαθεῖν. Καὶ σκόπει πρὸς Διὸς, εἰ ἐν γειτόνων ἐστὶ τὰ δόγματα καὶ μὴ πάμπλου διεστηκότα· πρῶτα μὲν γὰρ αὐτοῖς ἡ περὶ τοῦ κόσμου γνώμη διάφορος, εἴ γε τοῖς μὲν ἀγέννητός τε καὶ ἀνόλεθρος εἶναι δοκεῖ· οἱ δὲ καὶ τὸν δημιουργὸν αὐτοῦ καὶ τῆς κατασκευῆς τὸν τρόπον εἰπεῖν ἐτόλμησαν, οὓς καὶ μάλιστα θαυμάζον θεὸν μὲν τινα τεχνίτην τῶν ὄλων ἐριστάντας, οὐ προστιθέντας δὲ οὔτε ὅθεν ἤκων οὔτε ὅπου ἐστὼς ἕκαστα ἐτεχταίνετο, καίτοι πρό γε τῆς τοῦ παντός γενέσεως ἀδύνατον καὶ χρόνον καὶ τόπον ἐννοεῖν.

ΕΤΑΙΡ. Μάλα τινὰς, ὦ Μένιππε, τολμητὰς καὶ θαυματοποιούς ἄνδρας λέγεις.

MEN. Τί δ', εἰ ἀκούσεις, ὦ θαυμάσιε, περὶ τε ἰδεῶν καὶ ἀσωμάτων ἃ διεζέρχονται ἢ τοὺς περὶ τοῦ πέρατός τε καὶ ἀπείρου λόγους; καὶ γὰρ αὐ καὶ αὕτη νεανικὴ αὐτοῖς ἡ μάχη, τοῖς μὲν τέλει τὸ πᾶν περιγράφουσι, τοῖς δὲ ἀτέλεις τοῦτο εἶναι ὑπολαμβάνουσιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παμπόλλους τινὰς εἶναι τοὺς κόσμους ἀπεφαίνοντο καὶ τῶν ὡς περὶ ἐνὸς αὐτῶν διαλεγομένων

die mihi offundentes. Quod autem omnium mihi videbatur difficillimum, illud erat, quod quum nemo illorum quicquam diceret in quo conveniret ipsi cum altero, sed pugnantia omnia et sibi contraria, tamen persuadere mihi postulabant, et ad suam quisque rationem tentabant deducere.

SOD. Mira narras, si viri sapientes de natura rerum inter se dissederunt, neque eadem de iisdem rebus senserunt.

6. MEN. Quin tu ridebis, amice, si audias jactantiam illorum et prodigiosas in disputando præstigias : qui primum constituti in terra, et nihilo nobis, qui humi repimus, eminentiores, sed ne acutius quidem alio quovis cernentes, quidam vero etiam præ senectute vel inertia cæcutientes, tamen et cæli se fines pervidere dicerent, et solis circuitum metirentur, et per ea quæ supra lunam sunt incederent, et, tanquam de stellis delapsi, magnitudines illarum et formas enarrarent, et sæpe, si fors ita ferebat, ne hoc quidem, quot stadia Megaris sint Athenas usque, accurate scientes, interjecta inter lunam et solem regio quod sit ulnarum auderent dicere, aerisque altitudines et profunditates maris et terræ circuitus dimetientes, insuper vero describentes circulos, et triangula super quadratis formantes, et sphaeras quasdam varias, cælum nempe ipsum permeantes.

7. Deinde vero illud etiam in ipsis qui non impudens et omnino inflatum? quod de rebus adeo obscuris quum agant, nihil pro conjectura proferant, sed ultra modum contendunt, neque ullam ceteris superlationem relinquunt, ac tantum non dejerant, candentem massam esse solem, habitari lunam, aquam bibere stellas, quum sol tanquam puteali quodam fune humorem e mari hauriat, et omnibus illis æqualiter potum dispenset.

8. Quanta quidem sit inter sententias illorum pugna facile est discere. Et vide, per Jovem, utrum vicina sint hæc placita, et non plurimum inter se dissidentia : primo enim illis sententia de mundo diversa est, quandoquidem aliis generationis et interitus experts esse videtur; alii vero opificem illius et modum constructionis dicere ausi sunt, quos vel maxime admiratus sum, qui deum quidem aliquem artificem hujus universi constituerunt, non adjecerunt autem neque unde veniens, neque ubi consistens fabricatus sit omnia; quum tamen ante exortum hujus universi neque tempus neque locus cogitari possit.

SOD. Audaces sane quosdam et præstigiatores homines narras.

MEN. Quid vero, si audias illos, carissime, de ideis et incorporeis quæ disputant, aut illorum de fine et infinito sermones? nam hæc quoque vehemens illis pugna est, aliis fine quodam totum hoc circumscribentibus, aliis autem infinitum id esse putantibus. Verum etiam permultos quosdam esse mundos pronuntiabant, et eos, qui tanquam de uno

κατεγίνωσκον. Ἄλλος δὲ τις οὐκ εἰρηνικὸς ἀνὴρ πολεμὸν τῶν ὄλων πατέρα εἶναι ἐδόξαζε.

9. Περὶ μὲν γὰρ τῶν θεῶν τί γρῆ καὶ λέγειν; ὅπου τοῖς μὲν ἀριθμὸς τις ὁ θεὸς ἦν, οἱ δὲ κατὰ κυνῶν καὶ χηλῶν καὶ πλατάνων ἐπώμουντο. Καὶ οἱ μὲν τοὺς ἄλλους ἅπαντας θεοὺς ἀπελάσαντες ἐνὶ μόνῳ τὴν τῶν ὄλων ἀρχὴν ἀπένεμον, ὥστε ἡρέμα καὶ ἄχθεσθαί με τοσαύτην ἀπορίαν θεῶν ἀκούοντα· οἱ δὲ ἑμπαλιν ἐπιδαφιευόμενοι πολλοὺς τε αὐτοὺς ἀπέφαινον καὶ διελόμενοι τὸν μὲν τινα πρῶτον θεὸν ἐπεκάλουν, τοῖς δὲ τὰ δευτέρα καὶ τρίτα ἐνεμον τῆς θεότητος· ἔτι δὲ οἱ μὲν ἀσώματόν τι καὶ ἄμορφον ἡγούντο εἶναι τὸ θεόν, οἱ δὲ ὡς περὶ σώματος αὐτοῦ διανοοῦντο. Ἔϊτα καὶ προνοεῖν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων οὐ πᾶσιν ἐδόκουν οἱ θεοί, ἀλλ' ἥσαν τινες οἱ τῆς συμπάσης ἐπιμελείας αὐτοὺς ἀριεῖς, ὥσπερ ἡμεῖς εἰώθαμεν ἀπολύειν τῶν λειτουργῶν τοὺς παρηδηκότας· οὐδὲν γὰρ ὅτι μὴ τοῖς κωμικοῖς δορυφορήμασιν ἐοικότας αὐτοὺς εἰσάγουσιν. Ἐνιοὶ δὲ ταῦτα πάντα υπερβάντες οὐδὲ τὴν ἀρχὴν εἶναι θεοὺς τινὰς ἐπίστευον, ἀλλ' ἀδέσποτον καὶ ἀνηγεμόνευτον φέρεσθαι τὸν κόσμον ἀτελίμπανον.

10. Τοιγάρτοι ταῦτα ἀκούων ἀπιστεῖν μὲν οὐκ ἐτόλμων ὑψιβρεμέταις τε καὶ ἡυγενεῖσι ἀνδράσιν· οὐκ ἔχον γε ὅπῃ τῶν λόγων τραπόμενος ἀνεπίληπτόν τι αὐτῶν εὔροιμι καὶ ὑπὸ θατέρου μηδαμῇ περιτρεπόμενον. Ὡστε δὴ τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο ἀτεχνῶς ἐπασχόν· πολλάκις μὲν γὰρ ἂν ὥρμηξα πιστεύειν τινὶ αὐτῶν,

ἕτερος δὲ με θυμὸς ἔρκεν.

Ἐφ' οἷς ἅπασιν ἀμυχανῶν ἐπὶ γῆς μὲν ἀκούσεσθαι τι περὶ τούτων ἀληθὲς ἀπεγίνωσκον, μίαν δὲ τῆς συμπάσης ἀπορίας ἀπαλλαγὴν ὦμην ἐσσεσθαι, εἰ αὐτὸς περωθεὶς πῶς ἀνέλθοιμι ἐς τὸν οὐρανόν. Τούτου δέ μοι παρεῖχε τὴν ἐλπίδα μάλιστα μὲν καὶ ἡ ἐπιθυμία καὶ ὁ λογοποιὸς Αἰσωπὸς αἰετοῖς καὶ κανθάρσι, ἐνίοτε καὶ καμῆλοισι βᾶσιμον ἀποφαίνον τὸν οὐρανόν. Αὐτὸν μὲν οὖν πτεροφυῆσαι ποτε οὐδεμιᾷ μηχανῇ δυνατόν εἶναι μοι καταφαίνετο· εἰ δὲ γυπὸς ἢ αἰετοῦ περιθεῖμην πτερὰ — ταῦτα γὰρ μόνον διαρκέσαι πρὸς μέγεθος ἀνθρωπίνου σώματος — τάχα ἂν μοι τὴν πείραν προχωρήσαι. Καὶ δὴ συλλαβὼν τὰ ὄρνεα θατέρου μὲν τὴν δεξιὰν πτέρυγα, τοῦ γυπὸς δὲ τὴν ἐτέραν ἀπέτεμον εὐ μάλα· εἴτα διαδήσας καὶ κατὰ τοὺς ὤμους τελαμῶσι καρτεροῖς ἄρμους ἄρμους καὶ πρὸς ἄκροις τοῖς ὠκυπτεροῖς λαβὰς τινὰς ταῖς χερσὶ παρασκευάσας ἐπειρώμην ἑμαυτοῦ τὸ πρῶτον ἀναπνέδων καὶ ταῖς χερσὶν ὑπηρετῶν καὶ ὥσπερ οἱ χῆνες ἔτι χαμαιπετῶς ἐπαίρομενος καὶ ἀκροβατῶν ἅμα μετὰ τῆς πτήσεως· ἐπεὶ δὲ ὑπήκουέ μοι τὸ πρᾶγμα, τολμηρότερον ἤδη τῆς πείρας ἠπτόμην, καὶ ἀνελθὼν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀφῆκα ἑμαυτὸν κατὰ τοῦ κρηνοῦ φέρων ἐς αὐτὸ τὸ θέατρον.

11. Ὡς δὲ ἀκινδύνως κατεπτόμην, ὑψηλὰ ἤδη καὶ μετέωρα ἐφρόνουν καὶ ἄρας ἀπὸ Πάρνηθος ἢ ἀπὸ Ὑμηττοῦ μέχρι Γερανείας ἐπετόμην, εἴτ' ἐκείθεν ἐπὶ τὸν

disputarent, damnabant. Alius vero quidam, vir minime pacificus, bellum patrem universorum esse sentiebat.

9. De diis enim quid opus etiam est dicere? ubi quibusdam numerus erat deus; alii vero per canes, et anseres, et platano dejerabant. Et alii quidem, reliquis diis omnibus exactis, uni soli rerum omnium imperium tribuebant, adeo ut intra me ægre ferrem, quum tantam audirem deorum inopiam; alii contra liberaliores, et multos pronuntiabant et divisis provinciis unum quendam primum deum vocabant, aliis secundas aut tertias divinitatis partes tribuebant. Præterea quidam incorporeum quiddam et forma carens esse dicebant numen; alii de eo tanquam de corpore cogitabant. Tum etiam curam gerere nostrarum rerum non omnibus videbantur dii; sed erant quidam qui omni illos cura solverent, uti nos solemus seniores liberare ministeriis: nulla enim in re non comicis satellitiis similes illos introducunt. Alii, hæc omnia supergressi, ne esse quidem omnino deos credebant, sed sine domino, sine duce ferri mundum patiebantur.

10. Verum enim hæc audiens fidem negare non audebam altifremis et bene barbatis viris; nec tamen habebam ad quam partem disputationum conversus aliquid reprehensione vacuum reperirem et ab altero nusquam eversum. Itaque plane Homericum illud usu mihi venit: nam sæpe quidem impetus me capiebat ut uni illorum crederem,

prohibebat aut impetus aller.

Propter quæ omnia non inveniens quomodo in terra auditus sim de hisce rebus verum, desperabam: unam vero dubitationis liberationem putavi futuram, si ipse volucris quacumque ratione factus in cælum ascenderem. Huius autem rei mihi spem præbebat maxime quidem cupiditas, tum vero et fabularum scriptor Æsopus, qui aquilis et scarabæis, quin aliquando camelis viam in cælum aperuit. Atque ut ipsi mihi nascerentur alæ, id quidem nulla ratione fieri posse apparebat: si vero vulturis aut aquilæ mihi applicarem alas (has enim solas sufficere ad humani corporis magnitudinem), fortasse successurum mihi experimentum. Comprehensis ergo illis avibus, alterius dextram alam, vulturis autem alteram curiose amputavi: tum revinctas quum circa humeros locis validis aptassem, et ubi extremæ pennæ sunt, ansas quasdam parassem manibus; ipse me primum experiebar, exsultans et subserviens manibus, tollens me, anserum instar, de humo paullulum, et cum volatu extremis etiam digitis progrediens. Quum vero obediret mihi negotium, jam audacius tentabam experimenta, atque conscensa arce, inde me per præceps in theatrum ipsum demisi.

11. Quumque sine periculo devolassem, alta jam et sublimia cogitabam, solvensque a Parnethe vel Hymetto, Geraneam usque volabam, atque hinc deinde in summam

Ἀκροκόρινθον ἄνω, εἴτα ὑπὲρ Φολόης καὶ Ἐρυμάνθου μέχρι πρὸς τὸ Ταύγετον. Ἦδη δ' οὖν μοι τοῦ τολμήματος ἐκμεμελητῆμένου τελειός τε καὶ ὑψιπέτης γενόμενος οὐκέτι τὰ νεοττῶν ἐφρόνουν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν Ὀλύμπου ἀναβάς καὶ ὡς ἐνῆν μάλιστα κούφως ἐπισιτισάμενος τὸ λοιπὸν ἔτεινον εὐθὺ τοῦ οὐρανοῦ, τὸ μὲν πρῶτον ἱλιγγίων ὑπὸ τοῦ βάθους, μετὰ δὲ ἔφερον καὶ τοῦτο εὐμαρῶς. Ἐπεὶ δὲ κατ' αὐτὴν ἦδη τὴν σελήνην ἐγεγόνειν πάμπολυ τῶν νεφῶν ἀποσπάσας, ἡσθύμην κάμνοντος ἑαυτοῦ, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἀριστερὰν πτέρυγα τὴν γυπίνην. Προσελάσας οὖν καὶ καθεζόμενος ἐπ' αὐτῆς διανεπαυόμενην ἐς τὴν γῆν ἄνωθεν ἀποβλέπων καὶ ὥσπερ ὁ τοῦ Ὀμήρου Ζεὺς ἐκεῖνος ἄρτι μὲν τὴν τῶν ἱπποπόλων Θρηκῶν καθορώμενος, ἄρτι δὲ τὴν Μυσῶν καὶ μετ' ὀλίγον, εἰ δόξεί μοι, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Περσίδα καὶ τὴν Ἰνδικήν. Ἐξ ὧν ἀπάντων ποιήλης τινὸς ἡδονῆς ἐνεπιμπλάμην.

ΕΤΑΙΡ. Οὐκοῦν καὶ ταῦτα λέγοις ἄν, ὦ Μένιππε, ἵνα μὴδὲ καθ' ἓν ἀπολειπώμεθα τῆς ἀποδομείας, ἀλλ' εἰ τί σοι καὶ δοῦν πάρεργον ἰστορήται, καὶ τοῦτο εἰδῶμεν· ὥς ἔγωγε οὐκ ὀλίγα προσδοκῶ ἀκούσεσθαι σχήματος τε πέρι γῆς καὶ τῶν ἐπ' αὐτῆς ἀπάντων, οἷά σοι ἄνωθεν ἐπισκοποῦντι καταφαίνετο.

ΜΕΝ. Καὶ ὁρθῶς γε, ὦ ἑταῖρε, εἰκάσεις· διόπερ ὥς οἷόν τε ἀναβάς ἐπὶ τὴν σελήνην τῷ λόγῳ συναποδήμει τε καὶ συνεπισκόπει τὴν ὅλην τῶν ἐπὶ γῆς διαθήσιν.

12. Καὶ πρῶτόν γε μοι πάνυ μικρὰν δόκει τινὰ τὴν γῆν ὄραν, πολὺ λέγω τῆς σελήνης βραχυτέραν, ὥστε ἐγὼ ἄφνω κατακούσας ἐπὶ πολὺ ἠπόρουν ποῦ εἴη τα τηλικαῦτα ὄρη καὶ ἡ τοσαύτη θάλαττα· καὶ εἰ γε μὴ τὸν Ῥόδιον κολοσσὸν ἔθεασάμην καὶ τὸν ἐπὶ τῇ Φάρῳ πύργον, εὖ ἴσθι, παντελῶς ἄν με ἡ γῆ διελαθε. Νῦν δὲ ταῦτα ἡψηλὰ ὄντα καὶ ὑπερανεστηκότα καὶ ὁ Ὠκεανὸς ἡρέμα πρὸς τὸν ἥλιον ἀποστειλὼν διεσήμεναι μοι γῆν εἶναι τὸ δρώμενον. Ἐπεὶ δὲ ἀπαξ τὴν ὄψιν ἐς τὸ ἀτενὲς ἀπηρεισάμην, ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος ἤδη μοι καταφαίνετο, οὐ κατὰ ἔθνη μόνον καὶ πόλεις, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ σαφῶς οἱ πλέοντες, οἱ πολεμοῦντες, οἱ γεωργοῦντες, οἱ δικαζόμενοι, τὰ γυναῖκα, τὰ θηρία, καὶ πάνθ' ἀπλῶς ὅποσα τρέφει ζεῖδωρις ἄρουρα.

ΕΤΑΙΡ. Παντελῶς ἀπίθανα φῆς ταῦτα καὶ αὐτοῖς ὑπεναντία· ὅς γάρ ἄρτίως, ὦ Μένιππε, τὴν γῆν ἐζήσεις ὑπὸ τοῦ μεταξὺ διαστήματος ἐς βραχὺ συνεσταλμένην, καὶ εἰ γε μὴ ὁ κολοσσὸς ἐμῆνυσέ σοι, τάχ' ἂν ἄλλο τι ὥφθης ὄραν, πῶς νῦν καθάπερ Λυγκεύς τις ἄφνω γενόμενος ἅπαντα διαγιγνώσκει τὰ ἐπὶ γῆς, τοὺς ἀνθρώπους, τὰ θηρία, μικροῦ δεῖν τὰς τῶν ἐμπίδων νεοτιάς;

13. ΜΕΝ. Εὖ με ὑπέμνησας· ὁ γὰρ μάλιστα ἐχρῆν εἰπεῖν, τοῦτο οὐκ οἶδ' ὅπως παρήλιπον. Ἐπεὶ γάρ αὐτὴν μὲν ἐγνώρισα τὴν γῆν ἰδών, τὰ δ' ἄλλα οὐχ οἷός τε ἦν καθορᾶν ὑπὸ τοῦ βάθους ἅτε τῆς ὀφθῆς μηκέτι ἐρικνουμένης, πάνυ μ' ἦναι τὸ χρεῖμα καὶ πολλὴν παρῆγε

Corinthis arcem; deinde supra Phlooen et Erymanthum usque ad Taygetum. Jam igitur satis meditatús audax facinus, quum perfectus essem et altivolans, non amplius quæ pullorum sunt cogitabam, sed consensu Olympo, viatico assumto quam poterat fieri levissimo, ceterum recta cælum versus tendebam, primo quidem vertigine mihi ob profunditatem oboriente, deinde autem id ipsum quoque ferebam facile. Quum vero ad ipsam jam lunam delatus essem, multum relictis a tergo nimbibus, fatigatum me sentiebam, et maxime ala sinistra, vulturina. Appulsus ergo in ea consedi interquiescens, in terram de superiori loco despicens, et, ut Homericus ille Jupiter, modo equestrium Thracum terram despectans, modo Mysorum, paullo post autem, si videbatur mihi, Græciam, Persidem, et Indiam: e quibus omnibus varia quadam voluptate perfundebar.

SOD. Igitur illa quoque dixeris, Menippe, ne vel unum quiddam illius nos peregrinationis fugiat; sed si quid etiam obiter tibi observatum sit, illud quoque sciamus: non pauca enim me auditurum exspecto equidem de figura terræ omniumque quæ in illa sunt, qualia tibi de loco superiore intuenti sint visa.

ΜΕΝ. Recte istuc, amice, conjicis. Itaque, quatenus fieri potest ascendens in lunam, cogitatione mecum peregrinare et universam eorum, quæ in terra sunt, positionem considera.

12. Et primum quidem puta mihi parvam omnino terram te quandam videre, multum dico luna minorem; adeo ut ego sæpe despicies multum dubitare ubi essent tanti montes et ingens adeo mare: et nisi Rhodiorum istum colossus vidissem, et illam in Pharo turrim, plane me, bene noris, tellus effugisset. Jam vero illa excelsa et eminentia, et placide refulgens ad solem Oceanus, terram esse quod videretur mihi indicarunt. Quum vero semel visum intentum fixissem, tota jam hominum vita mihi apparuit, non per gentes modo et urbes, sed ipsi distincte, qui navigarent, qui prælia committerent, qui colerent agrum, qui causas agerent, tum mulierculæ, animalia, et simpliciter quæ tellus alma nutrit omnia.

SOD. Omnino improbabilia sunt quæ dicis, et sibi invicem contraria. Qui enim modo terram, Menippe, quærebas ab interjecto spatio in breve contractam, et nisi colossus eam tibi indicasset, forte aliud videre tibi visus esses: quomodo nunc, tanquam Lynceus aliquis factus subito, quæcumque supra tellurem sunt cognoscis, homines, animalia, et parum abest quin culicum pullitiam?

13. ΜΕΝ. Bene facis quod me admones: quod enim maxime dicendum erat, illud nescio quomodo prætermisi. Quum enim ipsam quidem terram visu agnoscerem, reliqua vero perspicere ob profunditatem non possem, visu jam non amplius pertingente, valde me ea res angebat et mul-

τὴν ἀπορίαν. Κατῆρει δὲ ὄντι μοι καὶ ὀλίγου δεῖν δεδαχρυμένῳ ἐφίσταται κατόπιν ὁ φυσικὸς Ἑμπεδοκλῆς, ἀνθρακίας τις ἰδεῖν καὶ σποδοῦ πλέως καὶ καταπτημένος· καὶ γὰρ μὲν, ὡς εἶδον — εἰρήσεται γάρ — ὑπεταράχθη καὶ τινα σελήναϊον δαίμονα ᾤκηθη δρᾶν· ὁ δὲ, Θάρρει, φησὶν, ὦ Μένιππε,

οὗτοι τὸ θεός εἰμι, τί μ' ἀθανάτοισιν εἰσσεις;

ὁ φυσικὸς οὗτος εἰμι Ἑμπεδοκλῆς· ἐπεὶ γὰρ ἐς τοὺς κρατῆρας ἑμαυτὸν φέρων ἐνέβαλον, ὁ καπνὸς με ἀπὸ τῆς Αἴτνης ἀρπασάς δεῦρ' ἀνήγαγε, καὶ νῦν ἐν τῇ σελήνῃ κατοικῶ ἀεροδατῶν τὰ πολλὰ καὶ σιτοῦμαι δρόσων. Ἦκω τοίνυν σε ἀπολύσω τῆς παρουσίας ἀπορίας· ἀνίξ' γὰρ σε, οἶμαι, καὶ στρέψει τὸ μὴ σαφές τὰ ἐπὶ γῆς δρᾶν. Εὖ γε ἐποίησας, ἦν δ' ἐγὼ, βέλτιστε Ἑμπεδοκλῆς, κάπειδ' ἀντάχιστα καταπύτωμαι πάλιν ἐς τὴν Ἑλλάδα, μεμνήσομαι σπένδειν τέ σοι ἐπὶ τῆς καπνοδόχης καὶ ταῖς νομηνίαις πρὸς τὴν σελήνην τρίς ἐγγυῶν προσεύχεσθαι. Ἀλλὰ μὰ τὸν Ἑνδυμίωνα, ἦ δ' ὅς, οὐχὶ τοῦ μισθοῦ χάριν ἀφίγμαι, πέπονθα δέ τι τὴν φυγὴν ἰδὼν σε λελυπημένον. Ἄτὰρ οἶσθα ὅ τι δρᾶσας δευτερικῆς γενήσῃ;

14. Μὰ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, ἦν μὴ σύ μοι τὴν ἄχλυν πως ἀφέλῃς ἀπὸ τῶν ὀμμάτων· νῦν γὰρ δὴ λημῶν οὐ μετρίως δοκῶ. Καὶ μὴν οὐδὲν γε, ἦ δ' ὅς, ἐμοῦ δεήσει· τὸ γὰρ δευτερικῆς αὐτὸς ἦδη γῆθεν ἤκει εἶχων. Τί οὖν τοῦτο ἐστίν; οὐ γὰρ οἶδ', ἔφη. Οὐκ οἶσθα, ἦ δ' ὅς, ἀετοῦ τὴν πτέρυγα τὴν δεξιὰν περικείμενος; Καὶ μάλα, ἦν δ' ἐγὼ, τί δ' οὖν πτέρυγι καὶ ὀφθαλμῷ κοινὸν ἐστίν; Ὅτι, ἦ δ' ὅς, παρὰ πολὺ τῶν ἄλλων ζῶων αἰτὸς ἐστὶν δευτερεστάτος, ὥστε μόνος ἀντίον δέδορκε τῷ ἡλίῳ, καὶ τοῦτο ἐστὶν ὁ βασιλεὺς καὶ γνήσιος αἰτὸς, ἦν ἀσκαρδαμυκτὴ πρὸς τὰς ἀκτῖνας βλέπη. Φασὶ ταῦτα, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ μοι ἦδη μεταμέλει, ὅτι δεῦρο ἀνίων οὐχὶ τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ αἰτοῦ ἐνεθέμην τοὺς ἐμούς ἐξελέων· ὡς νῦν γε ἡμιτελὴς ἀφίγμαι καὶ οὐ πάντα βασιλικῶς ἐνεσκευασμένος, ἀλλ' εἴκοιαι τοῖς νόθοις ἐκείνοις καὶ ἀποκηρύκτοις. Καὶ μὴν πάρα σοί, ἦ δ' ὅς, αὐτίκα μάλα τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν ἔχειν βασιλικόν· ἦν γὰρ ἐθελήσῃς μικρὸν ἀναστὰς ἐπισχῶν τοῦ γυπὸς τὴν πτέρυγα θατέρᾳ μόνῃ περυξασθαι, κατὰ λόγον τῆς πτέρυγος τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν δευτερικῆς ἔσῃ· τὸν γὰρ ἕτερον οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐκ ἀμβλύτερον δεδορκέναι τῆς μερίδος ὄντα τῆς χειρόνος. Ἄλως, ἦν δ' ἐγὼ, εἰ καὶ ὁ δεξιὸς μόνος αἰτὸς βλέποι· οὐδὲν γὰρ ἂν ἐλαττον γένοιτο, ἐπεὶ καὶ τοὺς τέκτονας πολλὰκις ἐορακέναι μοι δοκῶ θατέρῳ τῶν ὀφθαλμῶν ἄμεινον πρὸς τοὺς κανόνας ἀπευθύνοντας τὰ ζῦλα. Ταῦτα εἰπὼν ἐποίουν ἅμα τὰ ὑπὸ τοῦ Ἑμπεδοκλέους παρηγγελμένα· ὁ δὲ κατ' ὀλίγον ὑπαπῶν ἐς καπνὸν ἡρέμα διελύετο.

15. Κάπειδ' ἀντάχιστα ἐπερυξάμην, αὐτίκα με φῶς πάμπλου περιέλαμψε καὶ τὰ τέως λαθάνοντα πάντα διεφάνετο· κατακύψας γούν ἐς τὴν γῆν ἐώρων σαφῶς τὰς πόλεις, τοὺς ἀνθρώπους, τὰ γινόμενα, καὶ οὐ τὰ ἐν ὑπαίθρῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅποσα οἶκοι ἐπραττον οἰό-

tam praebebat sollicitudinem. Quum autem demisso essem animo et tantum non lacrimarer, a tergo mihi aslat physicus philosophus Empedocles, carbonarius ad speciem et cinere oppletus et assatus: ego vero quum viderem (dicitur enim), aliquantum perturbatus, lunarem quendam me genium videre putabam equidem. At ille, Bono, inquit, animo esto, Menippe;

Non ego sum divus; quid me immortalibus aequas?

physicus ille sum Empedocles. Quum enim in crateras ipse me dejecissem, vapor me de Aetna correptum huc apulit: et jam in luna habito, multum incedens per aera, et rore pascor. Venio igitur exsoluturus te praesenti sollicitudine: angit enim te, puto, et torquet, quod non distincte quae in terra sunt vides. Bene sane facis, inquam, optime Empedocles, et quum primum in Graeciam iterum devolvero, memor ero ut libem tibi in fumario, et noviluniis ad lunam ter hians te adorem. Verum ita me Endymion, inquit, non huc veni mercedis causa; sed animo commotus sum, quum te tristem viderem. Verum scin' quo facto acutum visum nancisci possis?

14. Non equidem, per Jovem, inquam, nisi tu mihi caliginem quodammodo abstergas ab oculis: nunc enim lippire non mediocriter mihi videor. Quin tu, inquit, nihil mea opera indigebis, qui acumen illud ipse jam de terra allatum habeas. Quid igitur hoc est? neque enim novi, inquam. An nescis, inquit, te dextram aquilae alam alligatam habere? Ego vero, inquam: quid vero alae et oculo commune est? Quod, inquit, multum visus acuminere reliquis animantibus praestat aquila, adeo ut solus contra solem obtueatur; et ob id ipsum est rex et verus germanusque aquila, si nihil nictans radios intueatur. Aiunt ista, inquam: et jam pœnit me, quod huc quum ascenderem, non ereptis meis oculis aquilinos eorum loco mihi imposui: qui sic imperfectus nunc venerim, nec regie per omnia instructus; sed similis sum spuris istis et abdicatis. Quin penes te est, inquit, statim alterum oculum habere regium: si enim volueris, surgens paullum, retenta vulturis ala, alteram solam movere, pro ratione alae dextro oculo acutum cernes; alter enim oculus fieri non potest quin obtusius cernat, qui deterioris partis sit. Satis fuerit, inquam, si vel solus dexter aquilinum cernat; neque enim quicquam mihi decesserit, quandoquidem fabros etiam vidisse mihi videor alterutro oculorum melius ad regulas ligna dirigere. Cum his verbis simul faciebam quod praeceperat Empedocles: ille vero sensim se subducens in fumum paulatim dissolvebatur.

15. Ac vix coeperam movere alam, quum statim ingens me lux circumfulsit, et quae adhuc latuerant, apparebant omnia. Despiciens igitur in terram, dilucide videbam urbes, homines, ea quae fiebant, neque illa solum quae sub divo, sed quae domi etiam faciebant homines, quum latere

μενοι λανθάνειν, Πτολεμαῖον μὲν συνόντα τῇ ἀδελφῇ, Λυσιμάχῳ δὲ τὸν υἱὸν ἐπιβουλεύοντα, τὸν Σελεύκου δὲ Ἀντιόχῳ Στρατονίκη διανέοντα λάθρα τῇ μητρὶ, τὸν δὲ Θεσσαλὸν Ἀλέξανδρον ὑπὸ τῆς γυναικὸς ἀναιρούμενον καὶ Ἀντίγονον μοιχεύοντα τοῦ υἱοῦ τὴν γυναῖκα καὶ Ἀττάλῳ τὸν υἱὸν ἐγγέροντα τὸ φάρμακον, ἐτέρωθι δ' αὖ Ἀρσάκην φονεύοντα τὸ γύναιον καὶ τὸν εὐνοῦχον Ἀρβάκην ἔλκοντα τὸ ζῖφος ἐπὶ τὸν Ἀρσάκην, Σπατίνους δὲ ὁ Μῆδος ἐκ τοῦ συμποσίου πρὸς τῶν δορυφορούντων ἐλκετο ἔξω τοῦ ποδὸς σκύφῳ χρυσῷ τὴν ὀφρὺν κατηλομήμενος. Ὅμοια δὲ τούτοις ἐν τῇ Λιβύῃ καὶ παρὰ Σκύθαις καὶ Θραξὶ γιγνόμενα ἐν τοῖς βασιλείοις ἦν δρᾶν, μοιχεύοντας, φονεύοντας, ἐπιβουλεύοντας, ἀρπάζοντας, ἐπιτορχοῦντας, δεδιότας, ὑπὸ τῶν οἰκιστῶν προδιδομένους.

16. Καὶ τὰ μὲν τῶν βασιλέων τοιαύτην παρέσχε μοι τὴν διατριβήν, τὰ δὲ τῶν ἰδιωτῶν πολὺ γελοιότερα· καὶ γὰρ αὐτὸν κάκεινους ἑώρων, Ἑρμόδωρον μὲν τὸν Ἐπικούρειον χιλιῶν ἑνεκαδραχμῶν ἐπιτορχοῦντα, τὸν Στωϊκὸν δὲ Ἀγαθοκλέα περὶ μισθοῦ τῷ μαθητῇ δικαζόμενον, Κλεινίαν δὲ τὸν ῥήτορα ἐκ τοῦ Ἀσκληπιδίου φιάλῃν ὑφαιρούμενον, τὸν δὲ Κυνικὸν Ἡρόφιλον ἐν τῷ χαμαιτυπείῳ καθεύοντα. Τί γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λέγοιμι, τοὺς τοιχωρυχοῦντας, τοὺς δικαζομένους, τοὺς δανείζοντας, τοὺς ἀπαιτοῦντας; ὅλως γὰρ ποικίλη καὶ παντοδαπὴ τις ἦν ἡ θέα.

ΕΤΑΙΡ. Καὶ μὴν καὶ ταῦτα, ὦ Μένιππε, καλῶς εἶχε λέγειν· ἔοικε γὰρ οὐ τὴν τυχοῦσαν τερπωλὴν σοι παρεσχῆσθαι.

ΜΕΝ. Πάντα μὲν ἔξῃς διελθεῖν, ὦ φιλότης, ἀδύνατον, ὅπου γε καὶ δρᾶν αὐτὰ ἔργον ἦν· τὰ μέντοι κεφάλαια τῶν πραγμάτων τοιαῦτα ἐφαίνετο οἷά φησιν Ὀμηροῦς τὰ ἐπὶ τῆς ἀσπίδος· οὐ μὲν γὰρ ἦσαν εἰλαπίναι καὶ γάμοι, ἐτέρωθι δὲ δικαστήρια καὶ ἐκκλησίαι, καθ' ἕτερον δὲ μέρος ἔθνεες, ἐν γειτόνων δὲ πενθῶν ἄλλος ἐφαίνετο· καὶ ὅτε μὲν ἐς τὴν Γετικὴν ἀποβλέψαιμι, πολεμοῦντας ἂν ἑώρων τοὺς Γέτας· ὅτε δὲ μεταβαίην ἐπὶ τοὺς Σκύθας, πλανωμένους ἐπὶ τῶν ἀμαξῶν ἦν ἰδεῖν μικρὸν δὲ ἐπικλινὰς τὸν ὀφθαλμὸν ἐπὶ θάτερα τοὺς Αἰγυπτίους γεωργοῦντας ἐπέβλεπον, καὶ ὁ Φοῖνιξ δὲ ἐνεπορεύετο καὶ ὁ Κίλιξ ἐλῆστευε καὶ ὁ Λάκων ἐμαστιγοῦτο καὶ ὁ Ἀθηναῖος ἐδικάζετο.

17. Ἀπάντων τούτων ὑπὸ τὸν αὐτὸν γιγνομένων χρόνον ὧρα σοι ἤδη ἐπινόειν ὁποῖός τις ὁ κυκεὼν οὗτος ἐφαίνετο. Ὅσπερ ἂν εἰ τις παραστησάμενος πολλοὺς χορευτὰς, μᾶλλον δὲ πολλοὺς χοροὺς, ἔπειτα προστάξει τῶν ᾄδόντων ἐκάστῳ τὴν συνῳδίαν ἄφέντα ἴδιον ᾄδειν μέλος, φιλοτιμουμένου δὲ ἐκάστου καὶ τὸ ἴδιον περαινόντος καὶ τὸν πλησίον ὑπερβαλέσθαι τῇ μεγαλοφωνίᾳ προθυμουμένου, ἄρα ἐνθυμῇ πρὸς Διὸς ὅλα γένοιτ' ἂν ἡ ᾠδὴ;

ΕΤΑΙΡ. Παντάπασι, ὦ Μένιππε, παγγέλοιος καὶ τεταραγμένη.

ΜΕΝ. Καὶ μὴν, ὦ ἑταῖρε, τοιοῦτοι πάντες εἰσιν

se putarent : Ptolemæum coeuntem cum sorore, insidiantem Lysimacho filium, Seleuci Antiochum filium furtim innuentem Stratonicæ novercæ, interlici ab uxore Alexandrum Thessalum, et Antigonum stupro uxorem filii polluentem, et miscentem Attalo venenum filium; et rursus ab altera parte mulierculam quam Arsaces interficeret, et eunuchum Arbacem, dum gladium stringit in Arsacen, Spatinus autem Medus e convivio a satellitibus foras trahatur pede, scypho aureo contusus circa supercilium. Similia hisce et apud Scythas et Thraces fieri in regis videre erat, adulteros, homicidas, insidiatores, raptos, perjuros, metuentes, alios qui proderentur a familiarissimis.

16. Ac regum quidem res sic me detinuerunt : privatorum autem multo magis ridiculæ. Nam illos etiam videbam Hermodorum Epicureum propter milie drachmas pejerare, Stoicum Agathoclem de mercede litigare cum discipulo; Clinium rhetorem ex Æsculapii templo phialam subducere; Cynicum Herophilum pernoctare in fornice. Quid enim dicam alios, qui parietes perfoderent, qui causas haberent, qui fenori darent, qui exigent? in universum enim varium quoddam et omnigenum erat spectaculum.

SOD. Verum etiam talia bene esset si diceres : videtur enim non vulgarem tibi præbuisse voluptatem.

MEN. Omnia quidem deinceps ut enarrem, carissime, fieri non potest, quum etiam videre ipsa difficile fuerit : verum summa rerum capita talia videbantur, qualia Homerus ait fuisse illa in scuto expressa. Hic enim epulæ erant ac nuptiæ, ab altera parte judicia et conciones; alia parte sacrificabat aliquis, in vicinia autem lugens alius apparebat. Et quoties ad Geticam respicerem, pugnantem videbam Getas; quoties vero transirem ad Scythas, videre erat errantes in plaustris : paullum vero deflexo in partem alteram oculo, colentes agrum Ægyptios spectabam; mercaturam exercebat Phœnix, et Cilix latrocinabatur, flagellis cædebatur Laco, Atheniensis litigabat.

17. Hæc omnia quum eodem tempore fierent, jam potes cogitare quis iste cinnus visus sit. Velut si quis cantatoribus conductis multis, vel choris potius, deinde jubeat canentium unumquemque, relicto concentu, suum sibi carmen canere; studiosè autem faciente unoquoque et suum peragente canticum, et superare vocis magnitudine prope stantem conante, numquid cogitatione comprehendis, per Jovem, qualis ille cantus futurus sit?

SOD. Omnino quidem, Menippe, ridiculus maxime et confusus.

MEN. Enimvero tales, sodalis, sunt omnes illi in terra

οἱ ἐπὶ γῆς χορευταὶ καὶ τοιαύτης ἀναρμοστίας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος συντέτακται, οὐ μόνον ἀπωδὰ φθεγγομένων, ἀλλὰ καὶ ἀνομοίων τὰ σχήματα καὶ τὰναντία κινουμένων καὶ ταῦτον οὐδὲν ἐπινοούντων, ἄχρι ἂν αὐτῶν ἕκαστον ὁ χορηγὸς ἀπελάσῃ τῆς σκηνῆς οὐκέτι δεῖσθαι λέγων· τούτῳθεν δὲ ὅμοιοι πάντες ἤδη σιωπῶντες, οὐκέτι τὴν συμμιγῆ ἐκείνην καὶ ἄτακτον ὥδην ἀπάδοντες. Ἄλλ' ἐν αὐτῷ γε ποικίλῳ καὶ πολυειδεῖ τῷ θεάτρῳ πάντα μὲν γελοῖα δῆπουθεν ἦν τὰ γινόμενα·

18. μάλιστα δὲ ἐπ' ἐκείνους ἐπῆει μοι γελᾶν τοῖς περὶ γῆς ὄρων ἐρίζουσι καὶ τοῖς μέγα φρονούσιν ἐπὶ τῷ τῷ Σικυώνιον πεδῶν γεωργεῖν ἢ Μαραθῶνος ἔχειν τὰ περὶ τὴν Οἰνὸν ἢ Ἀχαρῆσι πλέθρα κεκτησθαι χίλια· τῆς γοῦν Ἑλλάδος ὅλης, ὡς τότε μοι ἄνωθεν ἐφάνετο, δακτύλων οὐσῆς τὸ μέγεθος τεττάρων κατὰ λόγον, οἶμαι, ἢ Ἀττικῇ πολλοστημόριον ἦν. Ὡστε ἐνενδούν, ἐφ' ὁπόσῳ τοῖς πλουσίοις τούτοις μέγα φρονεῖν κατελείπετο· σχεδὸν γὰρ ὁ πολυπλερώτατος αὐτῶν μίαν τῶν Ἐπικουρείων ἀτόμων ἐδόκει μοι γεωργεῖν. Ἀποβλέψας δὲ δὴ καὶ ἐς τὴν Πελοπόννησον, εἶτα τὴν Κυνοσουρίαν γῆν ἰδὼν ἀνεμνήσθην περὶ ὅσου χωρίου, κατ' οὐδὲν Αἰγυπτίου φακοῦ πλατυτέρου, τοσοῦτο ἔπесον Ἀργείων καὶ Λακεδαιμονίων μιᾶς ἡμέρας. Καὶ μὴν εἰ τίνα ἴδοιμι ἐπὶ γρυσὶ μέγα φρονούντα, ὅτι δακτυλίου τε εἶχεν ὀκτὼ καὶ φιάλας τέτταρας, πάνυ καὶ ἐπὶ τούτῳ ἂν ἐγέλω· τὸ γὰρ Πάγγαιον θλον αὐτοῖς μετάλλοις κεχρηάτων ἦν τὸ μέγεθος.

19. ΕΤΑΙΡ. Ὡ μακάριε Μένιππε τῆς παραδόξου θεάς. Αἱ δὲ δὴ πόλεις πρὸς Διὸς καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοὶ πηλικοὶ διεφάνοντο ἄνω;

MEN. Οἶμαί σε πολλάκις ἤδη μυρμηκῶν ἀγορὰν ἑορακέναι, τοὺς μὲν εἰλουμένους, ἐνίους δὲ ἐξιόντας, ἐτέρους δὲ ἐπανιόντας αὐθις εἰς τὴν πόλιν· καὶ ὁ μὲν τις τὴν κόπρον ἐκφέρει, ὁ δὲ ἀρπάσας ποθὲν ἢ κυάμου λέπτος ἢ πυροῦ ἡμίτομον θεῖ φέρων. Εἰκὸς δὲ εἶναι παρ' αὐτοῖς κατὰ λόγον τοῦ μυρμηκῶν βίου καὶ οἰκοδόμουσιν τινὰς καὶ δημαγωγούς καὶ πρυτάνεις καὶ μουσικούς καὶ φιλοσόφους. Πλὴν αἱ γε πόλεις αὐτοῖς ἀνδράσι ταῖς μυρμηκῶν μάλιστα ἑώκεσαν. Εἰ δέ σοι δοκεῖ μικρὸν τὸ παρὰδείγμα, τὸ ἀνθρώπους εἰκάσαι τῇ μυρμηκῶν πολιτείᾳ, τοὺς παλαιούς μύθους ἐπίσχεψαι τῶν Θετταλῶν· εὐρήσεις γὰρ τοὺς Μυρμιδόνας, τὸ μαχιμώτατον φύλον, ἐκ μυρμηκῶν ἀνδρας γεγονότας. Ἐπειδὴ δ' οὐκ πάντα ἱκανῶς ἐώρατο καὶ κατεγεγέλαστό μοι, διασεΐσας ἐμαυτὸν ἀνεπτόμην

δῶματ' ἐς αἰγιόχοιο Διὸς μετὰ δαίμονας ἄλλους.

20. Οὐπω στάδιον ἀνελήλυθεν καὶ ἡ Σελήνη γυναῖκα ἐκείαν φωνῇ προεῖμένη, Μένιππε, φησιν, οὕτως ὄναιο, διακόνῃσάί μοι τι πρὸς τὸν Δία. Λέγοις ἂν, ἦν δ' ἐγὼ βαρὺ γὰρ οὐδὲν, ἦν μὴ τι φέρειν δέη. Προσβείαν, ἔρη, τινὰ οὐ χαλεπὴν καὶ δέσῃαν ἀπένεγκαι παρ' ἐμοῦ τῷ Δίῃ· ἀπείρηκα γὰρ ἤδη, Μένιππε, πολλὰ καὶ δεινὰ

LUCIANUS. I.

cantatores, et ex tali inconcinnitate vita hominum constructa est, non voces modo dissonas edentium, sed figura etiam et habitu dissimilium, contrariisque se motu moventium, et nihil idem cogitantium, donec unumquemque illorum de scena choragus exigat, non amplius illo opus esse dicens. Ab eo inde tempore similes omnes jam tacentes, neque amplius confusum illum et inordinatum cantum invicem turbantes. Verum in ipso hoc vario et multiformi theatro ridicula scilicet erant, quae fierent, omnia :

18. maxime vero illos ridere subiit, qui de terrae finibus contendunt, et qui magni sibi videntur eo, quod Sicyonium campum exercent, aut Marathonis ea habent quae sunt vicina Aenoae, aut Acharnis jugera mille possident : quum enim universa, ut tunc mihi ex alto videbatur, Graecia quattuor digitos lata esset, pro portione, opinor, Attica aliquota de plurimis pars erat. Cogitabam igitur quantillum esset in quo divitibus illis, ut magni sibi viderentur, relinqueretur : fere enim, qui illorum plurima jugera possidet, unam de Epicuri atomis mihi videbatur colere. Despicens autem in Peloponnesum quoque, ac Cynosuriam deinde terram videns, recordatus sum de quantilla regione, quae lente Aegyptia latior non videretur, tot Argivorum et Lacedaemoniorum die uno ceciderint. Verum etiam auro sibi placentem si quem viderem, quod annulos haberet octo et phialas quattuor, vehementer hunc quoque ridebam : Pangaeus enim totus cum metallis granum milii magnitudine aequabat.

19. SOD. O beate Menippe admirabilis spectaculi nomine ! Urbes autem, per ego te Jovem, et ipsi viri quanti superne videbantur ?

MEN. Puto jam saepe te fornicarum forum vidisse, discurrentes in orbem alias, alias exeuntes, alias redeuntes rursus in oppidum : atque alia stercus egerit, alia raptum undecumque aut fabae corticem, aut triticum dimidiatum, cum illo currit. Verisimile est autem esse apud illas, pro portione vitae fornicarum, et architectos quosdam, et populi duces, et senatores, et musicos, et philosophos. Verum ipsa cum suis viris oppida formicetis maxime similia erant. Si vero parva tibi videatur comparatio, conferre homines fornicarum civitati, antiquas Thessalorum fabulas considera : invenies enim Myrmidonas, pugnacissimam gentem, homines ex formicis ortos. Quum ergo satis omnia visa mihi pariter ac derisa essent, concusso corpore evolavi domos

ad Jovis aegisoni post cetera numina divum.

20. Stadium nondum evolaveram, quum muliebrem Luna vocem emittens, Menippe, inquit, ita tibi bene succedat ! ministra mihi apud Jovem aliquid. Dixeris, inquam : nihil enim grave est, nisi forte ferendum aliquid sit. Legationem, inquit, non difficilem, et preces defer a me ad Jovem. Patientiam enim consumsi, Menippe, omnium,

παρὰ τῶν φιλοσόφων ἀκούουσα, οἷς οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἔργον ἢ τὰμὰ πολυπραγμανεῖν, τίς εἰμι καὶ πηλίκῃ ἢ καὶ δι' ἣντινα αἰτίαν διχότομος ἢ ἀμφίκυρτος γίγνομαι. Καὶ οἱ μὲν κατοικεῖσθαι μὲ φασιν, οἱ δὲ κατόπτρου δίκην ἐπικρέμασθαι τῇ θαλάττῃ, οἱ δὲ ὅ τι ἂν ἕκαστος ἐπινοήσῃ τοῦτό μοι προσάπτουσι. Τὰ τελευταῖα δὲ καὶ τὸ φῶς αὐτὸ κλοπιμαῖόν τε καὶ νόθον εἶναι μοί φασιν ἀνωθεν ἔχον παρὰ τοῦ Ἥλιου, καὶ οὐ παύονται καὶ πρὸς τοῦτόν με ἀδελφὸν ὄντα μου συγχοῦσαι καὶ στασιάζει προαιρούμενοι· οὐ γὰρ ἱκανὰ ἦν αὐτοῖς ἃ περὶ αὐτοῦ εἰρήκασι τοῦ Ἥλιου λίθον αὐτὸν εἶναι καὶ μύθρον διάπυρον.

21. Καίτοι πόσα ἐγὼ συνεπίσταμαι αὐτοῖς ἃ πράττουσι τῶν νυκτῶν αἰσχρὰ καὶ κατάπτυστα οἱ μεθ' ἡμέραν σκυθρωποὶ καὶ ἀνδρώδεις τὸ βλέμμα καὶ τὸ σχῆμα βραβεῖ πάγωνι καὶ ἀρετῇ ἐνασχλητοῦντας. Καὶ γὰρ μὲν ταῦτα δρῶσα δμῶς σιωπῶ· οὐ γὰρ ἡγοῦμαι πρέπειν ἀποκαλύπτειν καὶ διαφωτίζειν τὰς νυκτερινὰς ἐκείνας διατριβάς καὶ τὸν ἐπὶ σκηνῆς ἑκάστου βίον, ἀλλὰ κἄν τινα ἴδω αὐτῶν μοιγεύοντα ἢ κλέπτοντα ἢ ἄλλο τι τολμῶντα νυκτερινώτατον, εὐθὺς ἐπισπασαμένη τὸ νέφος ἐνεκαλυψάμην, ἵνα μὴ δεῖξω τοῖς πολλοῖς γέροντας ἀνδρας βοηθεῖ πάγωνι καὶ ἀρετῇ ἐνασχλητοῦντας. Οἱ δὲ οὐδὲν ἀνίσχαι διασπαράττοντές με τῷ λόγῳ καὶ πάντα τρόπον ὑβρίζοντες, ὥστε νῆ την Νύκτα πολλὰκις ἐβουλεύσάμην μετοικῆσαι ὅτι πορρωτάτω, ἵν' αὐτῶν τὴν περιέργον ἂν γλῶτταν διεφύγον. Μένειν σο τοῖνυν ταῦτά τε ἀπαγγεῖλαι τῷ Διὶ καὶ προσθεῖναι δ' ὅτι μὴ δυνατόν ἐστὶ μοι κατὰ χώραν μένειν, ἣν μὴ τοὺς φυσικοὺς ἐκείνους ἐπιτρίβῃ καὶ τοὺς διαλεκτικοὺς ἐπιστομίσῃ καὶ τὴν Στοῖαν κατασκάψῃ καὶ τὴν Ἀκαδημειαν καταφλέξῃ καὶ παύσῃ τὰς ἐν τοῖς περιπάτοις διατριβάς· οὕτω γὰρ ἂν εἰρήνην ἀγοίμι δσημέραι παρ' αὐτῶν γεωμετρούμενη.

22. Ἔσται ταῦτα, ἣν δ' ἐγὼ, καὶ ἅμα πρὸς τὸ ἀνάντες ἔτεινον τὴν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ,

ἐνθα μὲν οὔτε βοῶν οὔτ' ἀνδρῶν φαίνεται ἔργα·

μετ' ὀλίγον γὰρ καὶ ἡ σελήνη βραχεῖά μοι καθεωρᾶτο καὶ τὴν γῆν ἥδῃ ἀπέκρυπτε. Λαβὼν δὲ τὸν ἥλιον ἐν δεξιᾷ διὰ τῶν ἀστέρων πετόμενος τριταῖος ἐπλησίασα τῷ οὐρανῷ, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκει μοι ὡς εἶχον εὐθὺς εἶσω παριέναι· βραδίως γὰρ ὤμην διαλαθεῖν ἅτε ἐξ ἡμισείας ὦν αἰτός, τὸν δὲ αἰτὸν ἡπιστάμην ἐκ παλαιοῦ συνήθη τῷ Διὶ· ὕστερον δὲ ἐλογισάμην ὡς τάχιστα καταφωράσουσι με γυπὸς τὴν ἑτέραν πτέρυγα περικείμενον. Ἀριστον οὖν κρίνας τὸ μὴ παρακινδυνεύειν ἔκοπτον προσελθὼν τὴν θύραν. Ὑπακούσας δὲ ὁ Ἑρμῆς καὶ τοῦνομα ἐκπυθόμενος ἀπῆε κατὰ σπουδὴν φράσων τῷ Διὶ, καὶ μετ' ὀλίγον εἰσεκλήθην πάνυ δεδωῶς καὶ τρέμων, καταλαμβάνου τε πάντας ἅμα συγκαθημένους οὐδὲ αὐτοὺς ἀφρόντιδας· ὑπετάραττε γὰρ ἡσυγῇ τὸ παράδοξόν μου τῆς ἐπιδημίας, καὶ ὅσον οὐδέπω πάντας ἀνθρώπους ἀρῖξεσθαι προσεδόκουν τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπετερομένους.

multa illa et molesta audiendo a philosophis, quibus nulum aliud opus est, quam curiose de me disputare, quæ sim et quanta, vel quam ob causam dimidiata aut gibbosa sim. Et alii etiam habitari me aiunt; alii, speculi instar impendere mari; alii, quicquid quisque excogitaverit, illud mihi applicant. Denique ipsam quoque lucem furtivam esse mihi et adulterinam aiunt, ut quæ desuper e Sole veniat; nec desinunt etiam cum hoc fratre me meo committere et dissidium inter nos excitare velle: neque enim satis illis erant quæ de ipso Sole dixerant, lapidem illum esse et massam ignitam.

21. Quanquam quot ego illis conscia sum quæ noctibus faciunt turpia et despuenda, severi illi interdum et viriles obtutu, et habitu graves, et conspiciendi plebeiis! Atque ego videns ista tamen taceo: neque enim decere arbitror revelari atque illuminari illas noctium transigendarum rationes, et istam uniuscujusque in scena vitam: verum si quem illorum video adulterium committentem aut furantem, aut aliud quid patrantem maxime nocturnum, statim nube contracta me involvo, quo ne ostendam multitudini viros senes in barba proluxa et in virtutis professione turpiter se gerentes. At illi nihil remittunt lacerare me sermonibus suis et omnibus contumeliis afficere. Itaque, per Noctem, sæpe cogitavi migrare quam longissime, ubi illorum linguam male sedulam possem effugere. Memento igitur ista renunciare Jovi, et adicere, non posse me loco meo manere, nisi physicos illos obterat, et os obturet dialecticia, et Porticum evertat, et comburat Academiam, finemque imponat illis in Peripato commorationibus: ita enim forte quietem agam ego, quam quotidie isti dimetiuntur.

22. Fiet istuc, inquebam, et simul ardua via tendebam cælum versus,

nulli ubi comparent hominumve boumve labores:

paullo post enim ipsa quoque luna parva mihi videbatur, terramque jam occultabat. A dextris autem relicto sole inter astra volans, tertio die appropinquavi cælo. Ac primo quidem statueram statim sicut eram ingredi: facile enim futurum putabam uti laterem, qui ex dimidia parte essem aquila; aquilam autem ab antiquo inde familiarem Jovi esse noveram: deinde vero cogitabam, celeriter me deprehensum ab illis iri, qui alteram vulturnis alam affixam haberem. Optimum ergo ratus illud periculum non subire, accedens pulso januam. Exaudit Mercurius, et explorato nomine, abijt celeriter nunciaturus Jovi. Ac paullo post intro vocatus, metuens sane ac tremens, deprehendo simul assidentes omnes, ne ipsos quidem sollicitudinis expertes: insperata quippe ista mea peregrinatio aliquantum illos commoverat, et expectabant tantum non jam omnes adventuros esse homines eodem modo alatos.

23. Ὁ δὲ Ζεὺς μάλα φοβερῶς ὀριμύ τε καὶ τιτανῶδες εἰς ἐμέ ἀπιδῶν φησὶ

Τίς πῶθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἢ δὲ τοκῆς;

Ἐγὼ δὲ ὡς τοῦτ' ἤκουσα, μικροῦ μὲν ἐξέθανον ὑπὸ τοῦ δέους, εἰστήκειν δὲ δημοῦ ἀγανῆς καὶ ὑπὸ τῆς μεγαλοφωνίας ἐμβεβροντημένος. Χρόνῳ δ' ἐμαυτὸν ἀναλαβὼν ἅπαντα διηγούμην σαφῶς ἀνωθὲν ἀρξάμενος, ὡς ἐπιθυμήσαιμι τὰ μετέωρα ἐκμαθεῖν, ὡς ἔλθοιμι παρὰ τοὺς φιλοσόφους, ὡς τάναντία λεγόντων ἀκούσαιμι, ὡς ἀπαγορεύσαιμι διασπώμενος ὑπὸ τῶν λόγων, εἴτα ἐξῆς τὴν ἐπίνοιαν καὶ τὰ πτερὰ καὶ τὰλλα πάντα μέχρι πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐπὶ πᾶσι δὲ προσέθηκα τὰ ὑπὸ τῆς Σελήνης ἐπισταλμένα. Μειδιάσας δ' οὖν ὁ Ζεὺς καὶ μικρὸν ἐπανεῖ; τῶν ὀρύων, Τί ἂν λέγοις, φησὶν, Ὡτου πέρι καὶ Ἐφιάλτου, ὅπου καὶ Μένιππος ἐτόλμησεν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνελθεῖν; Ἀλλὰ νῦν μὲν ἐπὶ ξενίᾳ σε καλοῦμεν, αὐριον δὲ, ἔφη, περὶ ὧν ἤκεις χρηματίζαντες ἀποτέμφομεν. Καὶ ἅμα ἐξαναστὰς ἐβάδιζεν εἰς τὸ ἐπικρώτατον τοῦ οὐρανοῦ· καιρὸς γὰρ ἦν ἐπὶ τῶν εὐχῶν καθέζεσθαι.

24. Μεταξὺ τε προῶν ἀνέκρινέ με περὶ τῶν ἐν τῇ γῇ πραγμάτων, τὰ πρῶτα μὲν ἐκεῖνα, πόσου νῦν ὁ πυρὸς ἐστὶν ὄνιος ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ εἰ σφόδρα ἡμῶν ὁ πέρυσι χειμὼν καθίκετο, καὶ εἰ τὰ λάχανα δεικται πλείονος ἐπομβρίας· μετὰ δὲ ἡρώτα εἰ τις ἐτι λείπεται τῶν ἀπὸ Φειδίου, καὶ δι' ἣν αἰτίαν ἔλλειποιεν Ἀθηναῖοι τὰ Διάσια τοσοῦτων ἐτῶν, καὶ εἰ τὸ Ὀλύμπιον αὐτῷ ἐπιτελέσαι διανοοῦνται, καὶ εἰ συνελήφθησαν οἱ τὸν ἐν Δωδώνῃ νεὸν σεσυληκότες. Ἐπεὶ δὲ περὶ τούτων ἀπεκρινάμην, Εἰπέ μοι, Μένιππε, ἔφη, περὶ δὲ ἐμοῦ οἱ ἄνθρωποι τίνα γνώμην ἔχουσι; Τίνα, ἔφη, δέσποτα, ἢ τὴν εὐσεβεστάτην, βασιλέα σε εἶναι πάντων θεῶν; Παίξεις ἔγωγ, ἔφη· τὸ δὲ φιλόκαινον αὐτῶν ἀκριβῶς οἶδα, καὶ μὴ λέγῃς. Ἦν γάρ ποτε χρόνος, ὅτε καὶ μάντις ἐδόκουν αὐτοῖς καὶ ἱατρὸς καὶ πάντα ὅλως ἦν ἐγὼ,

μεστὰ δὲ Διὸς πᾶσαι μὲν ἄγυιαι,
πᾶσαι δ' ἀνθρώπων ἀγοραί·

καὶ ἡ Δωδώνη τότε καὶ ἡ Πῖσα λαμπραὶ καὶ περιβλεπτοὶ πᾶσιν ἦσαν, ὑπὸ δὲ τοῦ καπνοῦ τῶν θυσιῶν οὐδὲ ἀνχέλειν μοι δυνατόν· ἐξ οὗ δὲ ἐν Δελφοῖς μὲν Ἀπόλλων τὸ μαντεῖον κατεστήσατο, ἐν Περγᾷ δὲ τὸ ἱατρεῖον ὁ Ἀσκληπιὸς καὶ τὸ Βενδίδειον ἐγένετο ἐν Θράκῃ καὶ τὸ Ἀνουβίδειον ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τὸ Ἀρτεμίδειον ἐν Ἐφέσῳ, ἐπὶ ταῦτα μὲν ἅπαντες θέουσι καὶ πανηγύρεις ἀνάγουσι καὶ ἐκατόμβας παριστᾶσιν, ἐμὲ δὲ ὥσπερ παρηθηκότες ἱκανῶς τετιμυχέναι νομίζουσιν, ἂν διὰ πέντε ὁλίων ἐτῶν θύσωσιν ἐν Ὀλυμπίᾳ. Τοιγαροῦν ψυχροτέρους ἂν μου τοὺς βωμοὺς ἴδοις τῶν Πλάτωνος νομῶν ἢ τῶν Χρυσίππου συλλογισμῶν.

25. Τοιαῦτ' ἄττα διεξιώντες ἀφικνούμεθα εἰς τὸ χωρίον, ἐνθα ἔδει αὐτὸν καθεζόμενον διακοῦσαι τῶν εὐχῶν. Θυρίδες δὲ ἦσαν ἐξῆς τοῖς στομίοις τῶν φρεάτων ἐοι-

23. Jupiter autem, terribili me acerboque et Titanico vultu intuens,

Dic (inquit), quis es? unde virum? quæ patria? quique parentes?

Ego vero, his auditis, parum aberat quin mortem præ metu oppeterem: astabam tamen obstupescens et a maiestate vocis attonitus. Tempore autem quum recepissem animum, enarrabam diserte omnia, re ab initio inde repetita, quam cupissem sublimia illa ediscere, ut venerim ad philosophos, ut pugnantly dicentes audiverim, ut sermonibus illorum in multa distractus animum desponderim, tum commentum meum deinceps, et alas, et reliqua ad cælum usque omnia: post reliqua etiam Lunæ mandata adjeci. Subridens autem Jupiter, et remittens aliquantulum supercilia, Quid dicas, inquit, de Oto et Ephialte, quum Menippus etiam in cælum ascendere ausus sit? Sed nunc quidem ad hospitalem te cœnam vocamus, cras vero, inquit, operam de negotio tibi tuo dabimus, ac deinde te dimittemus. Cum his dictis surgens ad eum cœli locum pergebat, unde facillime exaudiri possunt omnia: tempus enim erat precum causa audiendarum assidendi.

24. Dum progreditur, rogat me de his quæ in terra agantur; primo quidem illa, quanti nunc sit in Græcia triticum, et an vehementer nos superiori anno hiems perstrinxerit, et an pluribus imbris indigeant olera: postea vero interrogabat num quis adhuc reliquus esset de genere Phidiæ, et quam ob causam intermitterent Athenienses tot annis Jovialia, et an Olympium suum templum exædificare cogitent, et comprehensine essent qui Dodonæum templum spoliaverant. De his quum respondiissem, Dic mihi, inquit, Menippe, de me quid sentiunt homines? Quid, inquam, domine, aliud quam religiosissimum illud, regem te esse omnium deorum? Ludis tu quidem, inquit: quam novarum rerum studiosi sint, accurate novi, etsi non dicis. Fuit enim quondam tempus, quum et divinus ipsis viderer, et medicus, et ego essem in universum omnia:

compita plena Jovis, fora tum Jovis omnia plena:

ac Dodona et Pisa splendidæ conspicuæque tum erant omnibus, præ fumo autem sacrificiorum nec prospicere poteram. Verum ex quo Delphis quidem Apollo divini officinam constituit, Pergami autem sanandi Æsculapius, et Bendideum factum in Thracia, et Anubideum in Ægypto, et Ephesi Dianeum, ad illa currunt omnes, et celebritates agunt, et hecatombas statuunt: mihi vero tanquam decrepito satis habitum honoris putant, si quinque solidis annis interjectis sacrificent mihi Olympiæ. Quare frigidiora mea altaria videas Platonis legibus aut syllogismis Chrysiippi.

25. Hæc talia quadam collocuti pervenimus ad locum, ubi assidentem illum preces audire oportebat. Erant autem fenestræ deinceps puteorum orificiis similes, habentes

κυῖαι πόματα ἔχουσαι καὶ παρ' ἐκάστη ὀρόνος ἔκειτο χρυσούς. Καθίσας οὖν ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς πρώτης ὁ Ζεὺς καὶ ἀφελὼν τὸ πῶμα παρείχε τοῖς εὐχομένοις ἑαυτὸν ἤρχοντο δὲ πανταχόθεν τῆς γῆς διάφορα καὶ ποικίλα. Συμπαράκλυσας γάρ καὶ αὐτὸς ἐπὶ χέουον ἅμα τῶν εὐχόν. Ἦσαν δὲ τοιαῖδε, Ὡ Ζεῦ, βασιλεύσαι μοι γένοιτο· ὦ Ζεῦ, τὰ χρομόμυά μοι φῦναι καὶ τὰ σκόροδα· ὦ θεοὶ, τὸν πατέρα μοι ταχέως ἀποθανεῖν· ὁ δὲ τις ἔφη, Εἴθε κληρονομήσαιμι τῆς γυναικὸς, εἴθε λάθοιμι ἐπιβουλεύσας τῶ ἀδελφῷ, γένοιτό μοι νυκῆσαι τὴν δίκην, στεφθῆναι τὰ Ὀλύμπια. Τῶν πλεόντων δὲ ὁ μὲν βορέαν ἤρχετο ἐπιπνεῦσαι, ὁ δὲ νότον, ὁ δὲ γεωργὸς ἔχει ἱετόν, ὁ δὲ κναφεὺς ἥλιον. Ἐπακούουν δὲ ὁ Ζεὺς καὶ τὴν εὐχὴν ἐκάστην ἀκριβῶς ἐξετάζων οὐ πάντα ἰσχυρεῖτο,

ἀλλ' ἕτερον μὲν ἔδωκε πατῆρ, ἕτερον δ' ἀνένευσε·

τὰς μὲν γὰρ δικαίας τῶν εὐχῶν προσέτετο ἄνω διὰ τοῦ στομίου καὶ ἐπὶ τὰ δεξιὰ κατετίθει φέρων, τὰς δὲ ἀνοσίους ἀπράκτους αὐθις ἀπέπεμπεν ἀποφυσὼν κάτω, ἵνα μὴδὲ πλησίον γένοιτο τοῦ οὐρανοῦ. Ἐπὶ μιᾷς δὲ τινος εὐχῆς καὶ ἀποροῦντα αὐτὸν θεασάμεν· δύο γὰρ ἀνδρῶν τάναντία εὐχομένων καὶ τὰς ἴσας θυσίας ἐπιστηνομένων οὐκ εἶχεν ὑποτέρῳ μᾶλλον ἐπιπνεῦσειεν αὐτῶν, εἴστε δὴ τὸ Ἀκαδημαῖκον ἐκεῖνο ἐπεπόνθει καὶ οὐδέν τι ἀποφύνασθαι δυνατόν ἦν, ἀλλ' ὥσπερ ὁ Πύρρων ἐπεῖχεν ἔτι καὶ διεσχέπτετο.

26. Ἐπεὶ δὲ ἱκανῶς ἐχρημάτισε ταῖς εὐχαῖς, ἐπὶ τὸν ἐξῆς μεταβάς θρόνον καὶ τὴν δευτέραν θυρίδα κατακλύψας τοῖς ὄρκοις ἐσχολάζε καὶ τοῖς ὁμύουσι. Χρηματίσας δὲ καὶ τούτοις καὶ τὸν Ἐπικούρειον Ἑρμόδωρον ἐπιτρέψας μετεκαθέζετο ἐπὶ τὸν ἐξῆς θρόνον κληδόσι καὶ φήμαις καὶ οἰωνοῖς προσέειπεν. Εἴτ' ἐκείθεν ἐπὶ τὴν τῶν θυσῶν θυρίδα μετῆει, δι' ἧς ὁ καπνὸς ἀνίων ἀπήγγελλε τῇ Διὶ τοῦ θύοντος ἐκάστου τοῦνομα. Ἀποστάς δὲ τούτων προσέειπε τοῖς ἀνέμοις καὶ ταῖς ὄρκοις ἃ δεῖ ποιεῖν· Τήμερον παρὰ Σκύθαις ὑέτω, παρὰ Λίβυσι ἀστραπτέτω, παρ' Ἑλλήσι νιφέτω, σὺ δὲ ὁ Βορέας πνεῦσον ἐν Λυδίᾳ, σὺ δὲ ὁ Νότος ἡσυχίαν ἄγε, ὁ δὲ Ζέφυρος τὸν Ἀδρίαν διακυμαίνετω, καὶ τῆς χαλᾶζης ὅσον μέδιμνοι χιλιοὶ διασχεδασθήτωσαν ὑπὲρ Καππαδοκίας.

27. Ἀπάντων δὲ ἥδη σχεδὸν αὐτῷ διωκόμενων, ἀπῆειμεν ἐς τὸ συμπόσιον· δειπνοῦ γὰρ ἥδη καιρὸς ἦν· καὶ μετ' Ἑρμῆς παραλαβὼν κατέκλινε παρὰ τὸν Πᾶνα καὶ τοὺς Κορύβαντας καὶ τὸν Ἄττην καὶ τὸν Σαβάζιον, τοὺς μετόικους τούτους καὶ ἀμφιβόλους θεούς. Καὶ ἄρτον δὲ ἡ Δημήτηρ παρείχε καὶ ὁ Διόνυσος οἶνον καὶ ὁ Ἡρακλῆς κρέα καὶ μύρτα ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ποσειδῶν μαινίδας. Ἄμα δὲ καὶ τῆς ἀμβροσίας ἡρέμα καὶ τοῦ νέκταρος παρεγευσμένη· ὁ γὰρ βέλτιστος Γανυμήδης ὑπὸ φιλανθρωπίας εἰ θεάσαιτο ἀποδλέποντά ποι τὸν Δία, κοτύλην ἂν ἡ καὶ δύο τοῦ νέκταρος ἐνέχει μοι φέρων. Οἱ δὲ θεοὶ, ὡς Ὀμηρὸς ποιεῖ λέγει καὶ

opercula; et ad unamquamque sella aurea posita. Ad primam igitur harum assideus Jupiter, remoto operculo precantibus se dabat. Orabant vero undique terrarum diversa et varia. Ego enim ipse quoque capite admoto preces simul audiebam. Erant vero ejusmodi : Jupiter, regnare mihi contingat ! Jupiter, cepae mihi nascentur et allia ! O dii, pater mihi mox moriatur ! Alius quidam dicebat, Utinam heres sim uxoris ! utinam lateam dum struo fratri insidias ! contingat mihi causam vincere, coronari Olympia. Navigantium vero unus boream aspirare rogabat, alter vero notum : agricola pluviam petebat, solem fullo. Audiens vero Jupiter, precibus singulis accurate examinatis, non pollicebatur omnia ;

Verum propitius pater hoc dedit, abnuitt illud.

Justas etenim preces sursum admissas per fenestellam reponebat ad dextra; nefarias autem infectas deorsum slando remittebat, ut ne prope quidem cœlum venirent. In unis vero precibus dubium etiam illum vidi. Duobus enim viris contraria petentibus et hostias pollicentibus æquales, non habebat utri illorum magis annueret : itaque illud Academicum usu ei venit, neque quicquam poterat pronuciare; sed Pyrrhonis instar austinebat se adhuc et dispiciebat.

26. Quum autem satis operam dedisset precibus, in proximam transiit sellam et ad fenestram alteram, ubi admoto capite juribusjurandis vacabat et jurantibus. His quoque ubi se præbuerat et Hermodorum obtiverat Epicureum, in proximam sellam transiit, ut omnibus et vocibus et auguriis attenderet. Tum inde ad sacrificiorum fenestram transgressus est, per quam ascendens fumus renunciabat Jovi sacrificantis uniuscujusque nomen. His perfunctus, ventis atque tempestatibus quid faciendum esset injunxit : Hodie apud Scythas pluat, apud Libyes fulguret, apud Græcos ningat : tu, Borea, flato per Lydiam ; tu, Note, quietus esto ; Zephyrus autem fluctibus agat Adriam : et grandinis mille circiter medimni spargantur per Cappadociam.

27. Omnibus fere ab illo peractis, ad convivium abiimus : jam enim coruæ tempus erat : meque assumptum Mercurius accumbere jussit propter Panem et Corybantas et Attin et Sabazium, inquilinos illos et ancipites deos. Hic panem ministrabat Ceres, et Bacchus vinum, et carnes Hercules, et myrta Venus, et Neptunus mænas. Simul vero etiam ambrosiam et nectar clanculum gustabam : optimus enim Ganymedes, humanitate ductus, si qua dispicientem animadverteret Jovem, cotylam unam aut duas etiam nectaris mihi raptim infundebat. Dii vero, ut alicubi dicit Ho-

αὐτὸς ὁμαί καθάπερ ἐγὼ τάκει θεθαμένος, οὔτε σίτον
ἐδουσιν οὔτε πίνουσιν αἶθοπα οἶνον, ἀλλὰ τὴν ἀμβροσίην
παρτίθενται καὶ τοῦ νέκταρος μεθύσκονται, μάλιστα
δὲ ἡδοναί σιτούμενοι τὸν ἐκ τῶν θυσιῶν καπνὸν αὐτῇ
κνίσῃ ἀνενηνεγμένον καὶ τὸ αἶμα δὲ τῶν ἱερείων, ὃ τοῖς
βωμοῖς οἱ θύοντες περιχέουσιν. Ἐν δὲ τῷ δείπνῳ δ'
τε Ἀπόλλων ἐκιδάρισε καὶ ὁ Σεληνὸς κόρδακα ὠρχή-
σατο καὶ αἱ Μοῦσαι ἀναστᾶσαι τῆς τε Ἡσιόδου Θεο-
γονίας ἦσαν ἡμῖν καὶ τὴν πρώτην ᾠδὴν τῶν ὕμνων τῶν
Πινδάρου. Κάπειδ' ὁ κόρος ἦν, ἀνεπαυόμεθα ὥς εἴχεν
ἕκαστος ἱκανῶς ὑποβεβρεγμένους.

28. Ἄλλοι μὲν βᾶ θεοὶ τε καὶ ἄνδρες ἱπποκρυσταὶ
εὐδον παννύχιοι, ἐμὲ δ' οὐκ ἔχε νήδυμος ὕπνος·

ἀνελογιζόμεν γὰρ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα, μᾶλλον δὲ
ἐκεῖνα, πῶς ἐν τοσούτῳ χρόνῳ ὁ Ἀπόλλων οὐ φύει
πώγωνα ἢ πῶς γίνεται νῦν ἐν οὐρανῷ τοῦ ἡλίου παρόν-
τος αἰὲ καὶ συνευχουμένου. Τότε μὲν οὖν μικρὸν τι
κατέδαρθον. Ἐωθεν δὲ διαναστάς ὁ Ζεὺς προσέταττε
κηρύττειν ἐκκλησίαν.

29. Κάπειδ' ἡ παρῆσαν ἅπαντες, ἄρχεται λέγειν· Τὴν
μὲν αἰτίαν τοῦ ξυναγαγεῖν ὑμᾶς ὁ χυλὸς οὗτος ξένος
παρέσχηται· πάλαι δὲ βουλόμενος ὑμῖν κοινώσασθαι
περὶ τῶν φιλοσόφων, μάλιστα ὑπὸ τῆς Σεληνῆς καὶ ὧν
ἐκείνη μέμφεται προτραπείς ἔγνω μὴκέτ' ἐπὶ πλέον
παρτεῖναι τὴν διάσκεψιν· γένος γάρ τι ἀνθρώπων ἐστὶν
οὐ πρὸ πολλοῦ τῷ βίῳ ἐπιπολᾶζον ἄργον φιλόνοιον κε-
νόδοξον δξύχολον ὑπόλιχον ὑπόμωρον τετυφωμένον
ὑβρεως ἀνάπλεων, καὶ ἵνα καθ' Ὅμηρον εἰπω, « ἐτώσιον
ἄχθος ἀρούρης. » Οὗτοι τοίνυν εἰς συστήματα διαιρε-
θέντες καὶ διαφόρους λόγων λαβυρίνθους ἐπινοήσαντες
οἱ μὲν Στωϊκοὺς ὠνομάκασιν, οἱ δὲ Ἀκαδημαῖκοις, οἱ
δὲ Ἐπικουρεῖοις, οἱ δὲ Περιπατητικοῖς καὶ ἄλλα πολλῶν
γελοιότερα τούτων· ἔπειτα δὲ ὄνομα σμάνον τὴν ἀρετὴν
περιθέμενοι καὶ τὰς ὁρῶς ἐπάραντες καὶ πώγωνας ἐπι-
σπαθᾶμενοι περιέρχονται ἐπιπλάστῳ σχήματι κατὰ πτυ-
στα ἦθ' ἐκτελλόντες, ἔμπερεῖς μάλιστα τοῖς τραγι-
κοῖς ἐκείνοις ὑποκριταῖς, ὧν ἦν ἀφελὴ τις τὰ προσωπεῖα
καὶ τὴν χρυσόπαστον ἐκείνην στολὴν, τὸ καταλείπομένον
ἐστὶ γελοιὸν ἀνθρώπιον ἐπὶ δ' ἀραχμῶν ἐς τὸν ἀγῶνα
μειμωμένον.

30. Τοιοῦτοι δὲ ὄντες ἀνθρώπων μὲν ἀπάντων κα-
ταφρονοῦσι, περὶ θεῶν δὲ ἀλλόκοτα διεξέρχονται καὶ
συνάγοντες εὐεξαπάτητα μεράκια τὴν τε πολυρῦλητον
ἀρετὴν τραγωδοῦσι καὶ τὰς τῶν λόγων ἀπορίας ἐκδι-
δάσκουσι, καὶ πρὸς μὲν τοὺς μαθητὰς καρτερίαν αἰεὶ
καὶ σωφροσύνην ἐπαίνουσι καὶ πλούτου καὶ ἡδονῆς
καταπτύουσιν, μόνον δὲ καὶ καθ' ἑαυτοὺς γενόμενοι τί
ἀν λόγῳ τις ὅσα μὲν ἐσθίουσιν, ὅσα δὲ ἀφροδισιάζουσιν,
ὅπως δὲ περιλείχουσι τῶν ὀβολῶν τὸν ῥύπον; Τὸ δὲ
πάντων δεινότατον, ὅτι μὴδὲν αὐτοὶ μήτε κοινὸν μήτε
ἴδιον ἐπιτελοῦντες, ἀλλ' ἀχρεῖοι καὶ περιττοὶ καθεστῶ-
τες

οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναρίθμιοι οὔτ' ἐνὶ βουλῇ,

merus, qui et ipse, puto, non minus quam ego ista viderit,
nec frumento vescuntur, nec vinum bibunt nigricans, sed
apponitur ipsis ambrosia, et neclare inebriantur: maxime
autem delectantur pro cibo haurientes ascendentem cum ni-
dore victimarum fumum, et sanguinem hostiarum, quem
altaribus sacrificantes affundunt. In cœna porro cithara
canente Apolline cordacem saltavit Silenus, et Musæ, quum
surrexissent, Hesiodi de nativitate deorum carmina et pri-
mum hymnorum Pindari nobis canebant. Denique quum
satiatus esset, unusquisque, ut erat, acquievimus, bene ma-
didi.

28. Reliquos pariter mulcet divosque hominesque
tota nocte quies: sed me non attigit alma,

qui cogitarem tum multa alia, tum præ ceteris illa, quomodo
in tanto tempore Apollo barbam non gignat, aut quomodo
nox fiat in cœlo, præsentē semper sole et una epulante.
Post hæc paulum obdormiscebam. Mane autem surgens
Jupiter præconio vocari concionem jubebat.

29. Et præsentibus omnibus, dicere incipit: Causam vos
convocandi hesternus hic noster hospes præbuit. Quum
autem jam olim voluerim communicare vobiscum de philo-
sophis, maxime a Luna illiusque querelis incitatus, decrevi
non diutius illam deliberationem differre. Est enim genus
hominum non ita diu sæculo spumæ instar innatans, pi-
grum, contentiosum, inanis gloriæ cupidum, iracundum,
gulæ obnoxium, stolidum, inflatum, contumeliosum, et
ut Homericō verbo utar, « telluris inutile pondus. » Hi ergo
in turmas divisi, excogitatis diversis disputationum laby-
rinthis, alii Stoicos se vocarunt, alii Academicos, Epicureos
alii, alii Peripateticos, et aliis nominibus multo etiam ma-
gis ridiculis: deinde circumposito sibi augusto virtutis no-
mine, superciliis sublati, demissis barbis, circumveunt
ficto habitu despuendos mores occultantes, similes maximo
tragicis illis actoribus, quibus si personas auferas et amictum
illum auro intextum, quod relinquitur ridiculum quiddam
est, homuncio septem drachmis ad certamen illud condu-
ctus.

30. Tales vero quum sint, homines quidem omnes con-
temnunt, de diis autem absurda narrant, conductisque ado-
lescentulis ad decipiendum opportunis, tum virtutem
illam multis sermonibus tritam tragico clamore prædicant,
tum disputationes edocent quæ exitum non habent: et apud
discipulos quidem tolerantiam semper et temperantiam
laudent, divitiasque et voluptatem despuunt; soli vero et
sibi quum sunt relictī, qui dicat aliquis quæ edant, quam
venerem exerceant, ut sordes delingant obolorum! Gravis-
simum vero omnium hoc est, quod nullam ipsi neque com-
munem rem neque suam conferentes in medium, sed iu-
tiles et supervacanei,

non habiles bello, non consultantibus apti,

ἄλλων τῶν ἄλλων κατηγοροῦσι καὶ λόγους τινὰς πικροὺς συμφορήσαντες καὶ λοιδορίας τινὰς ἐκμελετηχότες ἐπιτιμῶσι καὶ ονειδίζουσι τοῖς πλησίον, καὶ οὗτος αὐτῶν τὰ πρῶτα φέρεσθαι δοκεῖ ὅς ἂν μεγαλοφρονέτατός τε ἦ καὶ ἱταμώτατος καὶ πρὸς τὰς βλασφημίας θρασύτατος.

31. Καίτοι τὸν διατεινόμενον αὐτῶν καὶ βῶντα καὶ κατηγοροῦντα τῶν ἄλλων ἦν ἔρη, σὺ δὲ δὴ τί πράττων τυγχάνεις ἢ τί φῶμεν πρὸς θεῶν σε πρὸς τὸν βίον συντελεῖν; φαίη ἂν, εἰ τὰ δίκαια καὶ ἀληθῆ θέλοι λέγειν, ὅτι πλεῖν μὲν ἢ γεωργεῖν ἢ στρατεύεσθαι ἢ τινα τέχνην μετέναι περιττὸν εἶναι μοι δοκεῖ, κέκραγα δὲ καὶ αὐχμῶ καὶ ψυχρολουτῶ καὶ ἀνυπόδητος τοῦ χειμῶνος περιέρχομαι καὶ ὥσπερ ὁ Μῶμος τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων γιγνόμενα συκοφαντῶ, καὶ εἰ μὲν τις ὠψώνηκε τῶν πλουσίων πολυτελεῖς ἢ ἐταίραν ἔχει, τοῦτο πολυπραγμονῶ καὶ ἀγανακτῶ, εἰ δὲ τῶν φίλων τις ἢ ἐταῖρον κατάκειται νοσῶν ἐπικουρίας τε καὶ θεραπείας δεόμενος, ἀγνοῶ. Τοιαῦτα μὲν ἐστὶν ἡμῖν, ὦ θεοί, ταῦτα τὰ θερήματα.

32. Οἱ δὲ δὴ Ἐπικούρειοι αὐτῶν λεγόμενοι μάλα δὴ καὶ ὑβρισταὶ εἰσι καὶ οὐ μετρίως ἡμῶν καθάπτονται μήτε ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἀνθρωπίνων λέγοντες τοὺς θεοὺς μήτε ὄλως τὰ γιγνόμενα ἐπισκοπεῖν· ὥστε ὄρα ὑμῖν λογιζεσθαι, διότι ἦν ἅπαξ οὗτος πείσαι τὸν βίον δυνήθωσιν, οὐ μετρίως πεινήσετε. Τίς γὰρ ἂν ἐτι θύσειεν ὑμῖν πλέον οὐδὲν ἔξιν προσδοκῶν; Ἄ μὲν γὰρ ἡ Σελήνη αἰτιᾶται, πάντες ἠκούσατε τοῦ ξένου χθὲς διηγουμένου· πρὸς ταῦτα βουλεύεσθε ἃ καὶ τοῖς ἀνθρώποις γένοιτο ἂν ὠφελιμώτατα καὶ ἡμῖν ἀσφαλέστατα.

33. Εἰπόντος ταῦτα τοῦ Διὸς ἡ ἐκκλησία διαθερόλητο, καὶ εὐθὺς ἐβόων ἅπαντες, κεραυνώσον, κατάφλαξον, ἐπίτρεψον, ἐς τὸ βάραθρον, ἐς τὸν Ἅρταρον ὡς τοὺς Γίγαντας. Ἦσυλιαν δὲ ὁ Ζεὺς αὖθις παραγγείλας, Ἔσται ταῦτα ὡς βούλεσθε, ἔφη, καὶ πάντες ἐπιτρίβονται αὐτῇ διαλεκτικῇ, πλὴν τό γε νῦν εἶναι οὐ θέμις κολασθῆναι τινα· ἱερομηνία γάρ ἐστιν, ὡς ἴστε, μηνῶν τούτων τεττάρων, καὶ ἤδη τὴν ἐκχειρίαν περιηγγειλάμεν. Ἐς νῦν οὖν ἀρχομένου ἤρος κακοὶ κακῶς ἀπολοῦνται τῷ σμερδαλέῳ κεραυνῷ.

Ἡ καὶ κτανέσιν ἐπ' ἄρρυσιν νεύσε Κρονίων.

34. Περὶ δὲ Μενίππου ταῦτα, ἔφη, μοι δοκεῖ· περιαιρεθέντα αὐτὸν τὰ πτερά, ἵνα μὴ καὶ αὖθις ἔλθῃ ποτὲ, ὑπὸ τοῦ Ἑρμοῦ ἐς τὴν γῆν κατενεχθῆναι τήμερον. Καὶ ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν διέλυσε τὸν σύλλογον, ἐμὲ δὲ ὁ Κυλλήνιος τοῦ δεξιῦ ὠτὸς ἀποκρεμάσας περὶ ἐσπέραν χθὲς κατέθηκε φέρων ἐς τὸν Κεραμεικόν.

Ἄπαντα ἀκήκοας, ἅπαντα, ὦ ἐταῖρε, τὰ ἐξ οὐρανοῦ. Ἀπειμι τοίνυν καὶ τοῖς ἐν τῇ Ποικίλῃ περιπατοῦσι τῶν φιλοσόφων αὐτὰ ταῦτα εὐαγγελιούμενος.

tamen accusant reliquos; et sermonibus quibusdam amaris congestis, maledicta quardam meditati, increpant et reprehendunt alios; atque ille inter ipsos ferre primas videtur, qui et vocalissimus sit, et impudentissimus, et ad maledicta audacissimus.

31. Atqui horum si eum qui contendit et clamat et accusat alios, interrogas, Tu vero quid agis? aut quid te dicamus, dic per deos, ad vitam conferre? dicat sane, si iusta et vera velit dicere, Navigare quidem, aut agrum colere, aut militare, aut artem quamcumque tractare, superfluum mihi videtur; sed clamo, et squalens, et frigida labor, et nudis pedibus per hiemem cucumeo, et velut Momus, quæ a ceteris fiunt, ea calumnior: et si quis divitum sumtuose obsonavit, aut meretricem habet, de hoc laboro atque indignor; si vero amicorum aliquis aut sodalium decumbit ægrotus, auxilio et curatione indigens, ignoro. Tales sunt nobis, dii, istæ belluæ.

35. Illi vero eorum, qui Epicurei vocantur, vel maxime contumeliosi sunt, nec mediocriter nos perstringunt, neque curari res humanas dicentes a diis, neque omnino quæ fiant inspicere. Itaque tempus est ut rationem harum rerum habeatis: nam si semel hi persuadere sæculo poterunt, non mediocriter esuriatis. Quis enim adhuc sacra vobis faciat, si hoc nihil sibi profuturum speret? Quæ quidem Luna accusat, omnes heri, narrante hospite, audivistis: ad hæc jam, quæ et hominibus utilissima et securissima nobis sint, consulite.

33. Hæc ubi dixit Jupiter, crebris concio vocibus personuit, quum omnes statim clamarent, Fulmina! combure! obtere! in barathrum! in Tartarum ut Gigantas! Imperator rursus silentio, Jupiter, Erunt ista ut vultis, inquit, et omnes cum ipsa dialectica peribunt: verum, ut nunc est, puniri quenquam nefas; festi enim, ut nostis, dies sunt per menses hosce quattuor, et jam imperavi justitium et inducias. Novo igitur anno, ineunte vere, mali male peribunt terribili fulmine.

Hæc ubi dicta, superciliis pater annuit atris.

34. De Menippo autem, ait, hæc mihi placent: amputatis alis, ne qua iterum huc veniat, a Mercurio hodie deferatur in terram. His dictis, concionem dimisit. Me vero Cyllenius dextra aure suspensum heri circa vesperam in Ceramicò deposuit.

Omnia audisti, sodalis, illa e cælo omnia. Abeo jam, ambulans in Pæcile philosophis bonum illum nuntium allaturus.

XLVII.

XLVII.

ΔΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΣ Η ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ.

BIS ACCUSATUS SEU TRIBUNALIA.

1. ΖΕΥΣ. Ἄλλ' ἐπιτρίβειεν ὅσοι τῶν φιλοσόφων παρὰ μόνους τὴν εὐδαιμονίαν φασὶν εἶναι τοῖς θεοῖς· εἰ γοῦν ἤδεσαν ὅποσα τῶν ἀνθρώπων ἔνεκα πάσχομεν, οὐκ ἂν ἡμᾶς τοῦ νέκταρος ἢ τῆς ἀμβροσίας ἐμακάριζον· Ὁμήρῳ πιστεύσαντες ἀνδρὶ τυφλῷ καὶ γόητι, μάκαρας ἡμᾶς καλοῦντι καὶ τὰ ἐν οὐρανῷ διηγουμένῳ, ὃς οὐδὲ τὰ ἐν τῇ γῇ καθορᾶν ἐδύνατο. Αὐτίκα γέ τοι ὁ μὲν Ἥλιος οὕτοσι ζευξάμενος τὸ ἄρμα πανήμερος τὸν οὐρανὸν περιπολεῖ πῦρ ἐνδεδουκὼς καὶ τῶν ἀκτίνων ἀποστίδων, οὐδ' ὅσον κνήσασθαι τὸ οὖς, φασί, σχολὴν ἄγων· ἦν γάρ τι καὶ ὀλίγον ἐπιπρᾶθυμῆσας λάβη, ἀφηνιάσαντες οἱ ἴπποι καὶ τῆς ὁδοῦ παρατραπόμενοι κατέφλεξαν τὰ πάντα. Ἡ Σελήνῃ δὲ ἀγρυπνῶν καὶ αὐτὴ περὶ εἰσι φαίνουσα τοῖς κοιμάζουσι καὶ τοῖς ἀοιρὶ ἀπὸ τῶν δαίμωνων ἐπανιοῦσιν. Ὁ Ἀπόλλων τε αὖ πολυπράγμονα τὴν τέχνην ἐπανελόμενος ὀλίγου δεῖν τὰ ὕδα ἐκκεκώφηται πρὸς τῶν ἐνοχλούντων κατὰ χρείαν τῆς μαντικῆς, καὶ ἄρτι μὲν αὐτῷ ἐν Δελφοῖς ἀναγκαῖον εἶναι, μετ' ὀλίγον δὲ ἐς Κολοφῶνα θεῖ, κακῆθεν ἐς Ξάνθον μεταβαίνει καὶ ὁρομαῖος αὖθις ἐς τὴν Κλάρων, εἴτα ἐς Δῆλον ἢ ἐς Βραγχίδας, καὶ ὅπως ἐνθα ἂν ἡ πρόμαντις πίοισα τοῦ ἱεροῦ νάματος καὶ μασησαμένη τῆς δάφνης καὶ τὸν τρίποδα διασεισαμένη κελεύσῃ παρεῖναι, ἄοκνον χρὴ αὐτίκα μάλα παρεστάναι ζυνείροντα τοὺς χρησμούς ἢ οἴχεσθαι οἱ τὴν δόξαν τῆς τέχνης. Ἐὼ λέγειν ὅποσα ἐπὶ πείρα τῆς μαντικῆς ἐπιτεχνῶνται αὐτῷ ἄρνεια χρέα καὶ χελώνας ἐς τὸ αὐτὸ ἐφόντες· ὥστε εἰ μὴ τὴν βίνα δέξῃ ἦν, καὶ ἀπῆλθεν αὐτοῦ ὁ Αὐδὸς καταγελῶν. Ὁ μὲν γὰρ Ἀσκληπιδὸς ὑπὸ τῶν νοσούντων ἐνοχλούμενος δρῶν τε δεινὰ θιγγάνει τε ἀηδῶν ἐπ' ἀλλοτρίῃσι τε ζυμοφορῇσιν ἰδίας καρποῦται λύπας. Τί γάρ ἂν ἢ τοὺς ἀνέμους φυτουργοῦντας λέγοιμι καὶ παραπέμποντας τὰ πλοῖα καὶ τοῖς λιχμῶσιν ἐπιπνέοντας, ἢ τὸν ὕπνου ἐπὶ πάντας πετόμενον, ἢ τὸν ὄνειρον μετὰ τοῦ ὕπνου διανυκτερεύοντα καὶ ὑποφρετεύοντα αὐτῷ; Πάντα γὰρ ταῦτα ὑπὸ φιλανθρωπίας οἱ θεοὶ πονοῦσι πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς γῆς βίον ἕκαστοι ζυντελοῦντες.

2. Καίτοι τὰ μὲν τῶν ἄλλων μέτρια· ἐγὼ δὲ αὐτὸς ὁ πάντων βασιλεὺς καὶ πατὴρ ὅσας μὲν ἀηδίας ἀνέχομαι, ὅσας δὲ πράγματα ἔχω πρὸς τοσαύτας φροντίδας διηρημένος· ὃ πρῶτα μὲν τὰ τῶν ἄλλων θεῶν ἔργα ἐπισκοπεῖν ἀναγκαῖον, ὅποσοι τι ἡμῖν ζυνδιαπράττουσι τῆς ἀρχῆς, ὥς μὴ βλακεύωσιν ἐν αὐτοῖς, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτῷ μυρία ἄττα πράττειν καὶ σχεδὸν ἀνέφικτα ὑπὸ λεπτότητος· οὐ γὰρ μόνον τὰ κεφάλαια ταῦτα τῆς διοικήσεως, ὑέτους καὶ χαλαζας καὶ πνεύματα καὶ ἀστραπὰς αὐτὸς οἰκονομησάμενος καὶ διατάξας πέπαυμαι τῶν ἐπὶ μέρους φροντίδων ἀππληγμένος, ἀλλὰ με δεῖ καὶ ταῦτα μὲν ποιεῖν, ἀποβλέπειν δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀπανταχόσε καὶ πάντα ἐπισκοπεῖν ὥσπερ τὸν

1. JUPITER. Dispereant vero quotquot philosophorum apud solos felicitatem esse deos contendunt! nam si sciēnt quot hominum causa subeamus molestias, non sane neclaris aut ambrosiae nos nomine beatos praedicarent, Homero fidem habentes, caeco homini atque impostori, beatos vocanti nos et caelestia enarranti, qui ne illa quidem quae in terra sunt poterat videre. Jam Sol quidem hicce curru juncto per totum diem caelum obit, igne indutus et refulgens radiis, ne tantum quidem otii agens, quantum auri scalpendae, quod aiunt, sufficiat: si enim vel paullum modo de contentione imprudens remittat, excussis frenis equi et via deflectentes ilico comburant omnia. Luna vero pervigil et ipsa circumit, lucens comissantibus et intempesta nocte de caena redeuntibus. Rursus Apollo, negotiosam artem qui sibi delegerit, parum abest quin absurdescat ab his qui divinationis indigentes negotium illi facessunt: et jam quidem Delphis esse cogitur, paullo post currit Colophonem, et inde ad Xanthum transit, tum curriculo rursus Clarum, tum in Delum, aut ad Branchidas; et in universum quocumque illum antistita sacro liquore potō et commansa lauro et commoto tripode adesse jubeat, impigrum oportet confestim praesto esse, consuentem oracula, nisi velit perire sibi artis gloriam. Omitto enim dicere quas ipsi artis tentandae causa insidias struant, dum agninas carnes atque testudines una coquunt; adeo ut, nisi acutas nares haberet, deriso illo abiisset Lydus. Aesculapius quidem, vexatus ab aegrotantibus, videtque aspera, et insuavia tangit, et ex alienis calamitatibus suos legit dolores. Quid vero aut Ventos dicam plantarum culturam adjuvantes, et navigia deducentes, et aspirantes ventitantibus; aut advolantem ad omnes Somnum; aut Somnum cum Somno pernoctans, dum oracula illius effatur? Haec enim omnia dii prae hominum amore elaborant, et ad vitam in hac terra singuli conferunt.

2. Et tamen reliquorum negotia mediocria: ego vero ipse, rex ille et pater omnium, quot injucunda sustineo, quot negotia habeo, inter tot curas distractus! cui primum quidem ceterorum deorum opera inspicere necesse sit, quotquot imperii nostri aliquam partem nobiscum administrant, ut ne quid negligenter faciant; deinde vero sexcenta alia per me peragenda, quae vix assequi licet propter tenuitatem. Non enim, quum illa tantum, quae ad summam administrationis pertinent, pluvias, grandines, ventos et fulgura, dispensavi ipse atque ordinavi, quietus sum et particularibus curis liber: verum oportet me et ista facere et respicere eodem tempore usquequaque, et inspicere omnia; ut

ἐν τῇ Νεμέᾳ βουκόλον, τοὺς κλέπτοντας, τοὺς ἐπιορκούντας, τοὺς θύοντας, εἴ τις ἔσπεισε, πόθεν ἢ κνῖσα καὶ ὁ καπνὸς ἀνέρχεται, τίς νοσῶν ἢ πλέων ἐκάλεσε, καὶ τὸ πάντων ἐπιπονώτατον, ὑπ' ἑνα καιρὸν ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ τῇ ἐκατόμβῃ παρῆναι καὶ ἐν Βαβυλῶνι τοὺς πολεμοῦντας ἐπισκοπεῖν καὶ ἐν Γέταις χαλαρᾶν καὶ ἐν Αἰθίοφιν εὐωγεῖσθαι. Τὸ δὲ μεμψίμοιρον οὐδὲ οὕτω διαφυγεῖν ῥάδιον, ἀλλὰ πολλάκις οἱ μὲν ἄλλοι θεοί τε καὶ ἄνδρες ἱποκοροῦνται εὐδουσι παννύχιοι, τὸν Δία δὲ ἐμὲ οὐκ ἔχει νήδυμος ὕπνος. Ἦν γάρ τι καὶ μικρὸν ἐπινυστάξωμεν, ἀληθὲς εὐθὺς ὁ Ἐπίκουρος, ἀπρονοήτους ἡμᾶς ἀποφαίνων τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων, καὶ ὁ κίνδυνος οὐκ εὐκαταφρόνητος, εἰ ταῦτα οἱ ἄνθρωποι πιστεύουσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἀστεφάνωτοι μὲν ἡμῖν οἱ ναοὶ ἔσονται, ἀκνίσωται δὲ αἱ ἀγυαὶ, ἀσπονδοὶ δὲ οἱ κρατῆρες, ψυχροὶ δὲ οἱ βωμοὶ, καὶ ὄλος αἴθνη καὶ ἀκαλλιέργητα καὶ ὁ λιμὸς πολὺς. Τοιγαροῦν ὥσπερ οἱ κυβερνῆται ὑψηλὸς μόνος ἐπὶ τῆς πρύμνης ἔστηκε τὸ πηδάλιον ἔχων ἐν ταῖν χειρῶν, καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐπιβάται μεθύοντες εἰ τύχοι ἐγκαθεύδουσιν, ἐγὼ δὲ ἀγρυπνῶ καὶ ἄσιτος ὑπὲρ πάντων μερμηρίζω κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμὸν μόνῳ τῷ δεσπότῃ εἶναι δοκεῖν τετιμημένος.

3. Ὡστε ἡδέως ἂν ἐροίμην τοὺς φιλοσόφους, οἱ μόνους τοὺς θεοὺς εὐδαίμονίζουσιν, ὁπότε καὶ σχολάζειν ἡμᾶς τῷ νέκταρι καὶ τῇ ἀμβροσίᾳ νομίζουσι μυρία ἔσα ἔχοντας πράγματα· ἰδοὺ γέ τοι ὑπ' ἀσχολίας τοσαύτας ἐώλους δίκας φυλάττομεν ἀποκειμένας ὑπ' εὐρύτου ἥτῃ καὶ ἀραχνίον διεφθαρμένας, καὶ μάστιγος δόσαι τὰς ἐπιστήμας καὶ τέχνας πρὸς ἀνθρώπους τινὰς ξυνέστησαν, πάνυ παλαιὰς ἐνίας αὐτῶν. Οἱ δὲ κεκράγασιν ἀπανταγρόθεν καὶ ἀγανακτοῦσι καὶ τὴν δίκην ἐπιβοῶνται καὶ μὲν τῆς βραδυτῆτος αἰτιῶνται ἀγνοοῦντες ὡς οὐκ ὀλιγωρίᾳ τὰς κρίσεις ὑπερήμερους ξυνέβη γενέσθαι, ἀλλ' ὑπὸ τῆς εὐδαιμονίας, ἣ ξυνεῖναι ἡμᾶς ὑπολαμβάνουσιν· τοῦτο γὰρ τὴν ἀσχολίαν καλοῦσι.

4. ΕΡΜΗΣ. Καὶ αὐτός, ὦ Ζεῦ, πολλὰ τοιαῦτα ἐπὶ τῆς γῆς ἀκούσας δυσχεραίνοντων λέγειν πρὸς σὲ οὐκ ἐτόλμων. Ἐπεὶ δὲ σὺ περὶ τούτων τοὺς λόγους ἐνέβαλες, καὶ δὴ λέγω. Πάντες ἀγανακτοῦσι καὶ σχετλιάζουσιν, ὦ πάτερ, καὶ ἐς τὸ φανερόν μὲν οὐ τολμῶσι λέγειν, ὑποτονθορύζουσι δὲ συγκεχυρότερος αἰτιῶμενοι τὸν χρόνον, οὗς ἔδει πάλαι τὰ καὶ αὐτοὺς εἰδότες στέργειν ἕκαστον τοῖς δειδικασμένοις.

ΖΕΥΣ. Τί οὖν, ὦ Ἑρμῇ, δοκεῖ; προτίθεμεν αὐτοῖς ἀγορὰν δικῶν, ἣ θέλεις ἐς νέωτα παραγγελοῦμεν; ΕΡΜ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ ἤδη προβῶμεν.

ΖΕΥΣ. Οὕτω ποιεῖ· σὺ μὲν κήρυττε καταπατάμενος ὅτι ἀγορὰ δικῶν ἔσται κατὰ τὰδε, πάντας δόσαι τὰς γραφὰς ἀπενηνόγασιν, ἥκειν τῆμερον ἐς Ἄρειον πάγον, ἡκεῖ δὲ τὴν μὲν Δίκην ἀποκληροῦν σφίσι τὰ δικαστήρια κατὰ λόγον τῶν τιμημάτων ἐξ ἀπάντων Ἀθηναίων. Εἰ δέ τις ἄδικον οἴοιτο γεγενῆσθαι τὴν κρίσιν, ἐξεῖναι ἐγέντι ἐπ' ἐμὲ δικάζεσθαι ἐξ ὑπαρχῆς, ὡς εἰ μὴδὲ τὸ παράπαν ἰδοῖσθαι. Σὺ δὲ, ὦ θυγάτερ, κα-

illum in Nemea pastorem, fures, pejerantes, sacrificantes, si quis libavit, unde nidor et fumus ascendat, quis argrolus aut navigans vocaverit : quodque omnium laboriosissimum est, eodem tempore adesse Olympiae ad hecatombam, et Babylone ad inspiciendos belligerantes, et grandinem demittere apud Getas, et apud Aethiops epulari. Sed ne sic quidem effugere querelas facile est : verum saepe ceteri dique equitesque viri tota carpunt nocte soporem, me vero, Jovem, fugit alma quies. Si qua enim vel paulum conniveamus, illicet verus est Epicurus, qui pronunciat rebus nos terrestribus nihil providere ; nec contemnendum periculum, si homines ista illi credant : verum sine coronis tum erunt nobis aedes, nidor nullus per compita, sine libamentis crateres, frigida altaria : in universum nec mactabitur nec litabitur, et fames erit multa. Quæ quum ita sint, gubernatoris instar excelsus solus sto in puppi, gubernaculum tenens manibus : ac reliqui vectores ebrii forte sunt et dormiunt ; at ego pervigil, cibi expers, pro omnibus « intra animum curas et per præcordia verso, » eo solo honoratus, quod dominus esse videor.

3. Itaque libenter interrogaverim philosophos, qui solos deos beatos prædicant, quando demum vacare nos nectari et ambrosiæ putent, qui infinita adeo habeamus negotia. Ecce enim præ otii inopia obsoletos tot causarum libellos servamus repositos, situ jam et araneorum telis corruptos, illos præsertim per quos scientiæ atque artes hominibus quibusdam litem intenderunt, antiquos sane quosdam illorum. At illi clamant undique, et indignantur, et iudicium invocant, et in me tarditatis culpam conjiciunt, ignari non negligentia contigisse ut diu adeo differrentur judicia, sed præ illa felicitate, in qua vivere nos arbitrantur : sic enim vocant nostras occupationes.

4. MERCURIUS. Ipse quoque, Jupiter, multa huiusmodi in terra querentes quum audirem, dicere ad te non audebam. Quando vero tute sermonem de his injecisti, dico nimirum. Cuncti graviter ferunt, pater, et conqueruntur, et aperte quidem dicere non audent, submurmurant vero collatis capitibus, moras accusantes : quos oportebat olim, conditione sua cognita, rebus judicatis unumquemque acquiescere.

JUP. Quid ergo, Mercuri, videtur? proponimus illis forum iudiciorum? an vis in proximum annum denunciemus? MERC. Non sane : sed jam proponamus.

JUP. Ita fac : devola, præconio edic forum iudiciorum, in hanc formulam : Quicumque detulere causas ut veniant omnes hodie in Areopagum : ibi vero Justitiam sorte assignaturam illis iudices pro portione æstimationum ex omnibus Atheniensibus. Si quis vero injustum putet factum esse iudicium, licere ipsi, ad me provocanti, iudicari de novo, quasi plane iudicatum non esset. Tu vero, filia,

θεζομένη παρὰ τὰς σεμνὰς θεὰς ἀποκλήρου τὰς δίκας καὶ ἐπισκόπει τοὺς δικάζοντας.

5. ΔΙΚΗ. Αὐθὶς ἐς τὴν γῆν, ἵν' ἐξελαινομένη πρὸς αὐτῶν δραπετεύω πάλιν ἐκ τοῦ βίου τὴν Ἀδικίαν ἐπιγελῶσαν οὐ φέρουσα;

ΖΕΥΣ. Χρηστὰ ἐλπίζειν σε δεῖ· πάντως γὰρ ἤδη πεπείκασιν αὐτοὺς οἱ φιλόσοφοι σὲ τῆς Ἀδικίας προτιμᾶν, καὶ μάλιστα ὁ τοῦ Σωφρονίσκου τὸ δίκαιον ὑπερ-επαινέσας καὶ ἀγαθὸν τὸ μέγιστον ἀποφῆνας.

ΔΙΚ. Πάνυ γοῦν αὐτὸν ὃν φῆς ἐκείνον ὦνῃσαν οἱ περὶ ἐμοῦ λόγοι, ὃς παραδοθεὶς τοῖς ἑνδεκα καὶ ἐς τὸ δεσμωτήριον ἐμπεσὼν ἐπιεν ἄθλιος τοῦ κωνείου, μὴδὲ τὸν ἀλεκτρυόνα τῷ Ἀσκληπιῷ ἀποδεδωκώς· παρὰ τοσοῦτον ὑπερέσχον οἱ κατήγοροι τάναντία περὶ τῆς Ἀδικίας φιλοσοφούντες.

6. ΖΕΥΣ. Ξένα ἐτι τοῖς πολλοῖς τὰ τῆς φιλοσοφίας ἦν τότε, καὶ ὀλίγοι ἦσαν οἱ φιλοσοφούντες, ὥστε εἰκότως ἐς τὸν Ἄνυτον καὶ Μέλητον ἔρρεπε τὰ δικαστήρια· τὸ δὲ νῦν εἶναι οὐχ ὁρᾷς ὅσοι τριβῶνες καὶ βακτηρίαι καὶ πῆραι; ἀπανταχοῦ πύγων βαθύς καὶ βιβλίον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, καὶ πάντες ὑπὲρ σοῦ φιλοσοφοῦσι, μεστοὶ δὲ οἱ περίπατοι κατὰ Ἰλας καὶ φάλαγγας ἀλλήλοις ἀπαντώντων, καὶ οὐδεὶς ὅστις οὐ τρόφιμος τῆς ἀρετῆς εἶναι δοκεῖν βούλεται· πολλοὶ γοῦν τὰς τέχνας ἀφέντες ἅς εἶχον τέως, ἐπὶ τὴν πῆραν ἄξαντες καὶ τὸ τριβώνιον, καὶ τὸ σῶμα πρὸς τὸν ἥλιον ἐς τὸ Αἰθιοπικὸν ἐπιγυράντες αὐτοσχέδιοι φιλόσοφοι ἐκ σκυτοτόμων ἢ τεκτόνων περυστοῦσι σὲ καὶ τὴν σὴν ἀρετὴν ἐπαινοῦντες. Ὡστε κατὰ τὴν παροιμίαν, θάπτον ἂν τις ἐν πλοίῳ πεσὼν διαμάρτοι ξύλου ἢ ἐνθα ἂν ἀπλόῃ ὁ ὀφθαλμός, ἀπορήσει φιλόσοφου.

7. ΔΙΚ. Καὶ μὴν οὗτοί με, ὦ Ζεῦ, δεδίττονται πρὸς ἀλλήλους ἐρίζοντες καὶ ἀγνωμονοῦντες ἐν αὐτοῖς ὡς περὶ ἐμοῦ διεξέρχονται. Φασὶ δὲ καὶ τοὺς πλείστους αὐτῶν ἐν μὲν τοῖς λόγοις προσποιεῖσθαι με, ἐπὶ δὲ τῶν πραγμάτων μὴδὲ τὸ παράπαν ἐς τὴν οἰκίαν παραδέχεσθαι, ἀλλὰ δήλους εἶναι ἀποκλείσοντας, ἣν ἀφίκωμαι ποτε αὐτοῖς ἐπὶ τὰς θύρας· πάλαι γὰρ τὴν Ἀδικίαν προεπεξενώσθαι αὐτοῖς.

ΖΕΥΣ. Οὐ πάντες, ὦ θύγατερ, μοχθηροὶ εἰσιν· ἱκανὸν δὲ, καὶ ἐνίοις τισὶ χρηστοῖς ἐντύχης. Ἄλλ' ἄπιτε ἤδη, ὡς καὶ ὀλίγοι τήμερον ἐκδικασθῶσιν.

8. ΕΡΜ. Προΐωμεν, ὦ Δίκη, ταύτην εὐθὺ τοῦ Σουνίου μικρὸν ὑπὸ τὸν Ὑμηττὸν ἐπὶ τὰ λαῖα τῆς Πάρνηθος, ἐνθα αἱ δύο ἐκεῖναι ἄκραι· σὺ γὰρ ἑοικας ἐκλαῖσθαι πάλαι τὴν ὁδόν. Ἀλλὰ τί θαυρούεις καὶ σκετλιάζεις; μὴ δέδοθι· οὐκέθ' ὁμοία τὰ ἐν τῷ βίῳ· τεθνᾶσιν ἐκεῖνοι πάντες οἱ Σκείρωνες καὶ Πιτυοκάμπται καὶ Βουσίριδες καὶ Φαλαρίδες, οὓς ἐδεδίεις τότε, νυνὶ δὲ Σοφία καὶ Ἀκαδήμεια καὶ Στοὰ κατέχουσι πάντα καὶ πανταχοῦ σε ζητοῦσι καὶ περὶ σοῦ διαλέγονται κεχρηνότες εἰ ποθεν ἐς αὐτοὺς καταπτοῖο πάλιν.

ΔΙΚ. Σὺ γοῦν μοι, ὦ Ἑρμῇ, τὰληθές ἂν εἴποις μόνος, ἅτε ξυνὼν αὐτοῖς τὰ πολλὰ καὶ ξυνδιατρίβων ἐν

assidens ad Severas Deas, sortire dicas, et judicantibus attende.

5. JUSTITIA. Rursus in terram? ut exacta ab illis denuo fugiam e vita, si ferre deridentem Injustitiam non potero?

JUP. Bona sperare fas est: omnino enim jam persuaserunt illis philosophi, ut Injustitiæ te præferant, Sophronisci præsertim filius, qui summis justum laudibus extulit et honorum maximum esse ostendit.

JUST. Valde nimirum illi ipsi quem dicis sermones de me habiti profuere, qui undecimviris traditus et conjectus in carcerem, de cuncta bibit infelix, quum nec gallum reddidisset Æsculapio: in tantum superabant accusatores, contraria philosophantes de Injustitia.

6. JUP. Peregina adhuc vulgo ista tempestate erat philosophia, ac pauci erant philosophantes: itaque non mirum erat in Anytum et Melitum inclinare judicia. Ut vero nunc res sunt, non vides quot pallia, et baculi, et peræ? ubique barba prolixa, et in sinistra liber, et pro te philosophantur omnes: plenæ sunt ambulationes turmatim et per phalanges sibi invicem occurrentium, et nemo est quin virtutis videri alumnus velit. Multi enim relictis quæ ad eum diem habuerant opificiis, ad peram ruentes et pallium, corpusque ad solem Æthiopum colore inficientes, extemporales philosophi ex cerdonibus aut fabris circumeunt, te tuamque laudantes virtutem. Itaque, quod est in proverbio, facilius aliquis in navigio cadens lignum non contingat, quam oculus quocumque respiciens non incidat in philosophum.

7. JUST. Quin illi ipsi metum mihi incutunt, Jupiter, qui contendunt inter se, improbi in iis ipsis quæ de me disputant. Aiunt vero etiam plerosque illorum in disputationibus suis quidem me affectare, in rebus autem gerendis vel in domum suam non admittere, sed sine dubio exclusuros, si quando ad fores illorum veniam: dudum enim Injustitiam hospitio ab illis receptam.

JUP. Non omnes, filia, pravi sunt: satis vero fuerit, si vel in paucos aliquot bonos incidas. Verum abite jam, ut vel paucæ hodie causæ judicentur.

8. MERC. Abeamus, Justitia, recta Sunium versus, paulum sub Hymetto ad sinistra Parnethis, ubi duo illa cacumina: videris enim dudum oblita esse viæ. Sed quid lacrimaris et lamentaris? noli metuere; non jam similis est sæculi conditio: mortui sunt illi Scirones, et Pityocampæ, et Busirides, et Phalarides, quos tum metuebas; jam vero Sapientia, et Academia, et Porticus tenent omnia; et undique te querunt, et de te disputant, inhiantes sicunde ad illos rursus devotes.

JUST. Tu enimvero, Mercuri, solus verum mihi dixeris, quippe qui frequenter cum illis sis atque verseris in

τε γυμνασίοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ — καὶ ἀγοραῖος γὰρ εἶ καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις κηρύττεις — ὅποιοι γεγέννηται καὶ εἰ δυνατὴ μοι παρ' αὐτοῖς ἡ μονή.

ΕΡΜ. Νῆ Δί', ἀδικοῖσιν γὰρ ἂν πρὸς ἀδελφὴν σε οὔσαν μὴ λέγων· οὐκ ὀλίγα γὰρ πρὸς τῆς φιλοσοφίας ὠφελήνται οἱ πολλοὶ αὐτῶν· καὶ γὰρ εἰ μὴδὲν ἄλλο, αἰδοῖ γοῦν τοῦ σχήματος μετριώτερα διαμαρτάνουσι. Πλὴν ἀλλὰ καὶ μοχθηροῖς τισιν ἐντεύξῃ αὐτῶν — χρὴ γὰρ, οἶμαι, τάληθ' ἰλέγειν — ἐνίοις δὲ ἡμισόφοις καὶ ἡμιφαύλοις· ἐτι γὰρ αὐτοὺς μετέβαπτεν ἡ φιλοσοφία παραλαβοῦσα. Ὅποσοι μὲν οὖν ἐς κόρον ἔπιον τῆς βαφῆς, χρηστοὶ ἀκριβῶς ἀπετελέσθησαν ἀμειγρῆς ἐτέρων χρωμάτων, καὶ πρὸς γε τὴν σὴν ὑποδοχὴν οὗτοι ἐτοιμότεροι· ὅσοι δὲ ὑπὸ τοῦ πάλαι ρύπου μὴ ἐξ βάθους παρεδέξαντο ὅσονον δευσοποιὸν τοῦ φαρμάκου, τῶν μὲν ἄλλων ἀμεινούς, ἀτελεῖς δὲ ὅμως καὶ μιζολευκοὶ καὶ κατεστιγμένοι καὶ παρδαλωτοὶ τὴν χροάν. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ μόνον ψαύσαντες ἔκτοσθεν τοῦ λέβητος ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ καὶ ἐπιχρυσάμενοι τῆς ἀσθλοῦ ἱκανῶς οἴονται καὶ οὗτοι μεταβεβάρθαι. Σοὶ μέντοι δῆλον ἐστὶ μετὰ τῶν ἀρίστων ἡ διατριβὴ ἔσται.

9. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων ἤδη πλησιάζομεν τῇ Ἀττικῇ· ὥστε τὸ μὲν Σούνιον ἐν δεξιᾷ καταλίπωμεν, ἐς δὲ τὴν ἀκρόπολιν ἀπονέυσουμεν ἤδη. Καὶ ἐπεὶ περ καταβεβήκαμεν, αὐτὴ μὲν ἐναυθὰ που ἐπὶ τοῦ πάγου κάθησο ἐς τὴν πύκνα ὀρώσα καὶ περιμένουσα ἐστ' ἂν κηρύξῃ τὰ παρὰ τοῦ Διὸς, ἐγὼ δ' ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀναβὰς ῥᾶον οὕτως ἀπαντας ἐκ τοῦ ἐπηχέου προσκαλέσομαι.

ΔΙΚ. Μὴ πρότερον ἀπέλθῃς, ὦ Ἑρμῇ, πρὶν εἰπεῖν δοτις οὗτος δὲ προσίων ἐστίν, δὲ κερασφόρος, δὲ τὴν σύριγγα, δὲ λάσιος ἐκ τοῖν σκελοῖν.

ΕΡΜ. Τί φῆς; ἀγνοεῖς τὸν Πᾶνα, τῶν Διόνυσου θεραπόντων τὸν βαχχικώτατον; Οὗτος ὥκει μὲν τὸ πρόσθεν ἀνὰ τὸ Παρθένιον, ὑπὸ δὲ τὸν Δάτιδος ἐπίπλουν καὶ τὴν Μαραθῶναδε τὴν βαρβάρων ἀπόδασιν ἔχεν ἀκλήτος τοῖς Ἀθηναίοις ζύμαχος, καὶ τὸ ἀπ' ἐκείνου τὸ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει σπῆλαιον τοῦτο ἀπολαβόμενος οἰκεῖ μικρὸν ὑπὲρ τοῦ Πελασγικοῦ ἐς τὸ μετοίκιον ξυντελῶν, καὶ νῦν ὥς τὸ εἶδος ἰδὼν ἡμῶς ἐκ γειτόνων προσέρχεται δεξιωσόμενος.

10. ΠΑΝ. Χαίρετε, ὦ Ἑρμῇ καὶ Δίκε.

ΔΙΚ. Καὶ σύ γε, ὦ Πᾶν μουσιώτατε καὶ πηδητικώτατε σατύρων ἀπάντων, Ἀθήνησι δὲ καὶ πολέμικώτατε.

ΠΑΝ. Τίς δαὶ ὑμᾶς, ὦ Ἑρμῇ, χρεῖα δεῦρ' ἤγαγεν;

ΕΡΜ. Αὕτη σοι διηγῆσεται τὰ πάντα· ἐγὼ δ' εἰμι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὸ κήρυγμα.

ΔΙΚ. Ὁ Ζεὺς, ὦ Πᾶν, κατέπεμψε με ἀποκληρώσουσαν τὰς δίκας. Σοὶ δὲ πῶς τὰ ἐν Ἀθήναις ἔχει;

ΠΑΝ. Τὸ μὲν δλον οὐ κατ' ἀξίαν τιμῶσι με, ἀλλὰ πολλὸν καταδέεσθον τῆς ἐλπίδος, καὶ ταῦτα τηλικούτων ἀπώσαντες κυδοῖον τὸν ἐκ τῶν βαρβάρων. Ὅμως δὲ δις ἢ τρις τοῦ ἔτους ἀνιόντες ἐπιλεζάμενοι τράγον

gymnasiis et in foro (nam forensis es et in concionibus praeconium facis), quales facili sint, et an fieri possit ut apud illos ego maneam.

MERC. Sane potest : injustus enim sim, si tibi, sorori, non dicam : non parvum enim e philosophia fructum vulgus illorum cepit. Etenim, si nihil aliud, reverentia certe habitus moderatius aliquanto peccant. Verum enim vero etiam in pravos illorum quosdam incidēs (nam verum, puto, dicendum est); in quosdam vero semisapientes et semipravos : etiamnum enim illos susceptos novo colore inficiebat philosophia. Quotquot igitur ad saturitatem bibērunt illius tincturae, plane boni facti sunt, colore nullo admixto alio : atque ad te recipiendam hi sunt paratissimi. Qui vero prae antiquis sordibus non satis profunde receperunt vim illam medicamenti penetrabilem, hi meliores quidem reliquis, imperfecti tamen, et ex albo varii, et punctis pardalium instar maculosi. Sunt vero qui, ubi extra solummodo summo digito alienum contingere, fuligine inuncta, satis ipsi quoque mutasse colorem sibi videntur. Apertum vero, futuram tibi consuetudinem esse cum optimis.

9. Sed dum loquimur, jam appropinquamus Atticæ. Itaque relicto a dextris Sunio ad arcem jam deflectamus : et quandoquidem modo descendimus, ipsa quidem hic in colle consideas concionem prospiciens, exspectansque dum mandata a Jove edixerit : ego vero conscensa arce sic facilius omnes de loco ad exaudiendum apto advocavero.

JUST. Noli prius abire, Mercuri, quam dixeris quis sit ille ad nos viam affectans, cornutus, cum fistula, hirsutis cruribus.

MERC. Quid ais? Pana ignoras, illum Bacchi famulorum maxime bacchicum? Hic olim quidem ad Parthenium habitabat, sub appulsum vero Datidis et escensionem barbarorum in Marathonā non vocatus auxilio venit Atheniensibus, et ab eo inde tempore istam sub arce speluncam nactus, ibi habitat prope Pelasgicum, censeturque inter inquilinos, et nunc, ut probabile est, ex propinquo nos visos salutatum accedit.

10. ΠΑΝ. Salvete, Mercuri et Justitia.

JUST. Tu quoque salve, Pan canendi et saltandi inter satyros omnes peritissime, Athenis vero etiam pugnacissime!

ΠΑΝ. Quodnam vos, Mercuri, negotium huc deduxit?

MERC. Hæc tibi narrabit omnia : ego ad arcem eo et praeconium.

JUST. Demisit me, Pan, ad sortiēda judicia Jupiter. Tibi vero quomodo Athenis vivitur?

ΠΑΝ. In universum non pro dignitate me colunt, sed multo quam speravēram tenuius, idque quum tantum represserim tumultum ex barbaris. Tamen bis aut ter anno ascendentes, delectum caprum non castratum mihi sacri-

ἐνορχιν οὐοῦσί μοι πολλῆς τῆς κινάβρας ἀπόζοντα, εἴτα εὐωχοῦνται τὰ κρέα, ποιησάμενοί με τῆς εὐφροσύνης μάρτυρα καὶ ψιλῶ τιμήσαντες τῷ κρότῳ· ἀλλ' ἔχει τινά μοι ψυχαγωγίαν ὁ γέλως αὐτῶν καὶ ἡ παιδιὰ.

11. ΔΙΚ. Τὰ δ' ἄλλα, ὦ Πάν, ἀμείνους πρὸς ἀρετὴν ἐγένοντο ὑπὸ τῶν φιλοσόφων;

ΠΑΝ. Τίνας λέγεις τοὺς φιλοσόφους; ἄρ' ἔχεινους τοὺς κατηφέεις, τοὺς ξυνάμα πολλοὺς, τοὺς τὸ γένειον ὁμοίους ἔμοι, τοὺς λάλους;

ΔΙΚ. Καὶ μάλα.

ΠΑΝ. Οὐκ οἶδα δῶκε δ τι καὶ λέγουσιν οὐδὲ ξυνίημι τὴν σοφίαν αὐτῶν· ὄρειος γὰρ ἐγὼ καὶ τὰ κομψὰ ταῦτα βῆματια καὶ ἀστικά οὐ μεμάθηκα, ὦ Δίκη· πόθεν γὰρ ἐν Ἀρκαδίᾳ σοφιστὴς ἢ φιλόσοφος; μέχρι τοῦ πλαγίου αὐλοῦ καὶ τῆς σύριγγος ἐγὼ σοφός, τὰ δ' ἄλλα αἰπόλος καὶ χορευτὴς καὶ πολεμιστὴς, ἦν δέη. Πλὴν ἄλλὰ ἀκούω γε αὐτῶν αἰ κεκραγόντων καὶ ἀρετὴν τινα καὶ ἰδέας καὶ φύσιν καὶ ἀσώματα διεξιόντων, ἄγνωστα ἔμοι καὶ ξένα ὀνόματα. Καὶ τὰ πρῶτα μὲν εἰρηνικῶς ἐνάρχονται τῶν πρὸς ἀλλήλους λόγων, προΐούσης δὲ τῆς ξυνουσίας ἐπιτείνουσι τὸ φθέγμα μέχρι πρὸς τὸ ὄρθιον, ὥστε ὑπερδαιτεινομένων καὶ ἅμα λέγειν ἐβελόντων τό τε πρόσωπον ἐρυθρίᾳ καὶ δ τράχηλος οἶδε καὶ αἱ φλέβες ἐξάνιστανται ὥσπερ τῶν αὐλῶν, ὅπῃ ταν ἐς στενὸν τὸν αὐλὸν ἐμπνεῖν βιάζονται. Διαταράξαντες γοῦν τὸν λόγους καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐπισκοπούμενον συγγεάντες ἀπέρχονται λοιδορησάμενοι ἀλλήλοις οἱ πολλοὶ τὸν ἰδρωτὰ ἐκ τοῦ μετώπου ἀγκύλῳ τῷ δακτύλῳ ἀποξυόμενοι, καὶ οὗτος κρατεῖν ἐδοξεν δὲ ἂν μεγαλοφρονότερος αὐτῶν ἢ καὶ θρασύτερος καὶ διαλυομένων ἀπέλθῃ ὕστερος. Πλὴν ἀλλ' ὁ γε λεὼς ὁ πολλὸς τεθῆπασιν αὐτοὺς, καὶ μάλιστα ὑπόσους μηδὲν τῶν ἀναγκαιοτέρων ἀσχολεῖ, καὶ παρεστᾶσι πρὸς τὸ θράσος καὶ τὴν βοήν κεκλητημένοι. Ἐμοὶ μὲν οὖν ἀλαζόνες τινὲς ἐδόκουν ἀπὸ τούτων καὶ ἡνιόμην ἐπὶ τῇ τοῦ πώγωνος ὁμοιότητι. Εἰ δὲ καὶ ὀημφελές τι ἐνῆν τῇ βοῇ αὐτῶν καὶ τι ἀγαθὸν ἐκ τῶν βῆματιων ἐκείνων ἀνεφύετο αὐτοῖς, οὐκ ἂν εἶπὼν ἔχοιμι. Πλὴν ἀλλ' εἴ γε δεῖ μηδὲν ὑποστειλάμενον τάλιθὲς διηγήσασθαι — οἷώ γάρ ἐπὶ σκοπῆς, ὡς ὁρᾷς — πολλοὺς αὐτῶν ἤδη πολλάκις ἐθεασάμην περὶ δεῖλιν ὄψιν....

12. ΔΙΚ. Ἐπίσχες, ὦ Πάν. Οὐχ ὁ Ἑρμῆς σοι κηρύττειν ἐδοξεν;

ΠΑΝ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΡΜ. Ἀκούετε λεῶ, ἀγορὰν δικῶν ἀγαθῇ τύχῃ καταστυγόμεθα τήμερον Ἐλαφελολιῶνος ἐβδόμη ἵσταμένου. Ὅποσοι γραφὰς ἀπήνεγκαν, ἦκειν ἐς Ἀρειον πάγον, ἐνθα ἡ Δίκη ἀποκληρώσει τὰ δικαστήρια καὶ αὕτη παρέσται τοῖς δικάζουσιν, οἱ δικάσται ἐξ ἀπάντων Ἀθηναίων, ὁ μισθὸς τριώβολον ἐκάστης δίκης, ἀριθμὸς τῶν δικάστων κατὰ λόγον τοῦ ἐγκλήματος. Ὅποσοι δὲ ἀποθέμενοι γραφὴν, πρὶν ἐσελθεῖν, ἀπέθανον, καὶ τούτους ὁ Δικτὸς ἀναπεψάτω. Ἦν δέ τις ἀδικα δε-

ficant, hircosissime olentem; tum carnes epulantur, testem me advocantes lætitiæ, et tenui honorantes plausu: verumtamen affert quendam mihi oblectationem risus illorum et jocus.

11. JUST. Ceterum vero, Pan, an meliores ad virtutem facti sunt a philosophis?

PAN. Quosnam mihi narras philosophos? numquid illos demisso vultu, confertos, illos mento tenuis mihi similes, loquaces illos?

JUST. Sane.

PAN. Planissime nescio quid sibi velint, nec sapientiam illorum intelligo: monticola enim ego, et comtula ista dicta atque urbana non didici, Justitia: unde enim in Arcadia sophista aut philosophus? ad obliquam arundinem usque et fistulam ego sapiens; ceterum caprarum pastor, et saltator, et, si opus sit, pugnator. Verum audio tamen illos semper clamantes, et virtutem quandam, et species, et naturam, et expertia corporis proferentes, ignorabilia mihi et peregrina nomina. Ac primo quidem pacifice occipiunt suos inter se sermones; procedente vero disputatione, ad orthium usque modum vocem intendunt: adeo ut a nimia contentione atque simul dicendi studio et vultus rubescat, et intumescat cervix, et venæ surgant magis quam tibicinum, quando in angusta inflanda tibia vim sibi adhibent. Perturbatis igitur invicem sermonibus, et confuso quæstionis statu abeunt plerique conviciantes sibi invicem, sudorem de fronte digito incurvato detergentes: et ille vicisse videtur, qui vocalior est audaciorque et discedentibus abit ultimus. Interim vulgus illos stupet, maxime si quos nihil magis necessarium occupatos tenet, atque astant audacia illorum atque clamoribus defixi ac deliniti. Mihi vero his indiciis vani homines esse videbantur, ægreque ferebam illam barbæ similitudinem. Utrum autem aliquid publice utile insit in illo eorum clamore, et boni quid ex verbis istis exoriatur ipsis, non equidem dixerim. Verum si absque dissimulatione rem ipsam dicere fas est (habito enim hic, ut vides, in specula), multos illorum sæpe jam vidi, sero vespere....

12. JUST. Exspecta, Pan. Nonne Mercurius concionari tibi visus est?

PAN. Nempe.

MERC. Audito, popule. Forum judiciorum, quod felix faustumque sit, agamus hodie, Elaphebolionis ineuntis septimo. Quicumque causas detulerunt, veniant in Areopagum: ibi Justitia sortietur dicas et ipsa aderit judicantibus. Judices ex omnibus Atheniensibus: merces uniuscujusque causæ triobolum: numerus judicum pro portione criminis. Quicumque vero dato libello ante, quam in judicium venirent, mortui sunt, eos quoque remittito Ææus

δικάσθαι οἴηται, ἐφέσιμον ἀγωνιεῖται τὴν δίκην· ἡ δὲ ἐφεσις ἐπὶ τὸν Δία.

PAN. Βαβαὶ τοῦ θορύβου, ἡλίκον, ὦ Δίκη, ἀνέβησαν· ὡς δὲ καὶ σπουδῇ ξυνθέουσιν ἔλκοντες ἀλήλους πρὸς τὸ ἀνάντες εὐθὺ τοῦ Ἀρείου πάγου. Καὶ δ' Ἑρμῆς δὲ ἤδη πάρεστιν. Ὡστε ὑμεῖς μὲν ἀμφὶ τὰς δίκας ἔχετε καὶ ἀποκληροῦτε καὶ διακρίνετε ὥσπερ ὑμῖν νόμος, ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸ σπῆλαιον ἀπελθὼν συρίζομαι τι μέλος τῶν ἐρωτικῶν, ὃ τὴν Ἥχῃ εἶωθα ἐπιχερτομεῖν· ἀκροάσεων δὲ καὶ λόγων τῶν δικανικῶν ἄλις ἔχει μοι δοσιμέραι τῶν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ δικαζομένων ἀκούοντι.

13. EPM. Ἄγε, ὦ Δίκη, προσκαλῶμεν.

ΔΙΚ. Εἰ λέγεις. Ἀθρόοι γούν, ὡς ὄρες, ξυνθέουσι θορυβοῦντες ὥσπερ οἱ σφῆκες περιδοιμοῦντες τὴν ἀκρην.

ΑΘΗΝΑΙΟΣ. Εἰληφά σε, ὦ κατάρατε.

ΑΛΛΟΣ. Συκοφαντεῖς.

ΑΛΛ. Δώσεις ποτὲ ἡδὴ τὴν δίκην.

ΑΛΛ. Ἐξελέγξω σε δεινὰ εἰργασμένον.

ΑΛΛ. Ἐμοὶ πρώτῳ ἀποκληρώσον.

ΑΛΛ. Ἐπου, μιὰρὲ, πρὸς τὸ δικαστήριον.

ΑΛΛ. Μὴ ἀγχε με.

ΔΙΚ. Οἶσθα δ' ὁράσομεν, ὦ Ἑρμῆ; τὰς μὲν ἄλλας δίκας ἐς τὴν αὐρίον ὑπερβαλόμεθα, τήμερον δὲ κληρώμεν τὰς τοιαύτας, ὅσσαι τέχναις ἢ βίαις ἢ ἐπιστήμας πρὸς ἀνδρας εἰσὶν ἐπηγγεμέναι. Καὶ μοι ταύτας ἀνάδος τῶν γραφῶν.

EPM. Μέθῃ κατὰ τῆς Ἀκαδημείας ὑπὲρ Πολέμωνος ἀνδραποδισμοῦ.

ΔΙΚ. Ἐπτά κληρώσον.

EPM. Ἡ Στοὰ κατὰ τῆς Ἡδονῆς ἀδικίας, ὅτι τὸν ἐραστὴν αὐτῆς Διονύσιον ἀπεβουκόλησε.

ΔΙΚ. Πέντε ἱκανοί.

EPM. Περὶ Ἀριστίππου Τρυφῇ πρὸς Ἀρετὴν.

ΔΙΚ. Πέντε καὶ τούτοις δικασάτωσαν.

EPM. Ἀργυραμοιβικὴ δρασμοῦ Διογένης.

ΔΙΚ. Τρεῖς ἀποκληρῶ μόνους.

EPM. Γραφικὴ κατὰ Πύρρωνος λειποταξίου.

ΔΙΚ. Ἐννέα κρινάτωσαν.

14. EPM. Βούλει καὶ ταύτας ἀποκληρώμεν, ὦ Δίκη, τὰς δύο, τὰς πρώην ἀπενηνεγμένας κατὰ τοῦ ῥήτορος;

ΔΙΚ. Τὰς παλαιὰς πρότερον διανύσωμεν· αὗται δὲ ἐς ὑστερον δεδικάζονται.

EPM. Καὶ μὴν ὁμοίαι γε καὶ αὗται καὶ τὸ ἐγκλημα, εἰ καὶ μὴ παλαιόν, ἀλλὰ παραπλήσιον τοῖς προαποκεκληρωμένοις· ὥστε ἐν τούτοις δικασθῆναι ἄξιον.

ΔΙΚ. Ῥοικας, ὦ Ἑρμῆ, χαρίζομένῃ τὴν δέξιν· ἀποκληρώμεν δὲ ὅμους, εἰ δοκεῖ, πλὴν ἀλλὰ ταύτας μόνας· ἱκαναὶ γὰρ αἱ ἀποκεκληρωμέναι. Δὸς τὰς γραφάς.

EPM. Ῥητορικὴ κακώσεως τῷ Σύρῳ· Διάλογος τῷ αὐτῷ ὕβρεως.

Si quis injuste in sua causa judicatum esse putet, provocatione certabit: est autem ad Jovem provocatio.

PAN. Vah tumultus! quantos tollunt, Justitia, clamores! quam studiose vero concurrunt, trahentes alii alios arduo ascensu in collem Martium! Jam autem adest etiam Mercurius. Itaque vos quidem occupaminor in judiciis, et sortiminor, et judicatote, ut vobis legitimum est: ego vero ubi discessero in speluncam, fistula canam cantilenam quandam amatoriam, qua cavillari soleo Echonem; auditionum vero et judicialium orationum satias mihi est, qui quotidie in Areopago litigantes audiam.

13. MERC. Age, Justitia, advocemus.

JUST. Bene mones. Densi enim, ut vides, cum tumultu accedunt, vesparumque instar bombum circa arcem faciunt.

ATHENIENSIS. Teneo te, sceleste.

ALIUS. Calumniator es.

ALIUS. Dabis tandem aliquando penas.

ALIUS. Convincam te fecisse horribilia.

ALIUS. Mihi prius sortire.

ALIUS. Sequere in jus, impure.

ALIUS. Noli mihi collum obtorquere.

JUST. Scin' quid agamus, Mercuri? causas alias differamus in crastinum: hodie vero sortiamur illas, quæ ab artibus vel vitæ generibus vel scientiis contra viros delatas sunt. Et cedo hujus mihi generis libellos.

MERC. Ebrietas contra Academiam pro Polemone, plagii.

JUST. Sortire septem judices.

MERC. Porticus contra Voluptatem, injuriarum, quod suum amatorem Dionysium abduxit.

JUST. Quinque sufficiunt.

MERC. De Aristippo Voluptas contra Virtutem.

JUST. Quinque et his litem judicanto.

MERC. Mensaria fugæ crimen intendit Diogeni.

JUST. Tres solos sortire.

MERC. Pictoria contra Pyrrhonem deserti ordinis.

JUST. Novem judicent.

14. MERC. Visne illas quoque sortiamur, Justitia, duas nuperas, delatas illas contra rhetorem?

JUST. Antiquas prius dirimamus: hæc posterius judicantur.

MERC. Verum similes illæ quoque, et crimen, licet novum, tamen finitimum his quæ modo sortiti sumus. Itaque inter hæc judicari æquum est.

JUST. Videris, Mercuri, gratificari velle alicujus preces. Sortiamur tamen, si videtur, verum solas hasce; satis multæ enim sunt illæ quas sumus sortiti. Cedo libellos.

MERC. Rhetorica malæ tractationis dicam scribit Syro; Dialogus eidem, contumeliæ.

ΔΙΚ. Τίς δαί οὗτός ἐστιν; οὐ γὰρ ἐγγέγραπται τοῦνομα.

ΕΡΜ. Οὕτως ἀποκλήρου, τῷ ῥήτορι τῷ Σύρω· κωλύει γὰρ οὐδὲν καὶ ἄνευ τοῦ ὀνόματος.

ΔΙΚ. Ἰδοὺ, καὶ τὰς ὑπερορίους ἤδη Ἀθήνησιν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ ἀποκληρώσομεν, ὅς ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην κτλῶς εἶχε δεδικασθαι. Πλὴν ἀλλὰ κλήρου ἑνδεκα τῶς αὐτοὺς ἑκατέρω τῶν δικῶν.

ΕΡΜ. Εὖ γε, ὦ Δίκη, φεῖδῃ μὴ πολὺ ἀναλίσκεσθαι τὸ δικαστικόν.

15. ΔΙΚ. Οἱ πρῶτοι καθιζέτωσαν τῇ Ἀκαδημείᾳ καὶ τῇ Μέθῃ· σὺ δὲ τὸ ὕδωρ ἔγγει. Πρῶτέρα δὲ σὺ λέγε ἢ Μέθῃ. Τί σιγᾷ καὶ διανεύεις; Μάθε, ὦ Ἐριμῇ, προσελθὼν.

ΕΡΜ. Οὐ δύναμαι, φησί, τὸν ἀγῶνα εἰπεῖν ὑπὸ τοῦ ἀκράτου τὴν γλῶτταν πεπεδημένη, μὴ καὶ γέλωτα ὀρῶν ἐν τῷ δικαστηρίῳ. Μόγις δὲ καὶ ἔστηκεν, ὡς ὀρεῖ.

ΔΙΚ. Οὐκοῦν συνήγορον ἀναβιβασάσθω τῶν δεινῶν τούτων τινά· πολλοὶ γὰρ οἱ καὶ ἐπὶ τριωβόλῳ διαρραγῆναι ἔτοιμοι.

ΕΡΜ. Ἄλλ' οὐδὲ εἷς ἐθελήσει ἐν γε τῷ φανερῷ συναγορεύσαι Μέθῃ· πλὴν εὐγνώμονά γε ταῦτα εἰσικεν δεισιῶν.

ΔΙΚ. Τὰ ποῖα;

ΕΡΜ. Ἡ Ἀκαδημία πρὸς ἀμφοτέρους αἰεὶ παρεσκεύασται τοὺς λόγους καὶ τοῦτ' ἀσκεῖ τὰναντία καλῶς δύνασθαι λέγειν. Αὕτη τοῖνον, φησὶν, ὑπὲρ ἐμοῦ πρότερον εἰπάτω, εἴτα ὕστερον ὑπὲρ ἐαυτῆς ἔρεῖ.

ΔΙΚ. Καὶνὰ μὲν ταῦτα, εἰπέ δὲ ὅμως, ὦ Ἀκαδημία, τὸν λόγον ἐκάτερον, εἰπέ σοι βράδιον.

16. ΑΚΑΔΗΜΕΙΑ. Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρότερα τὰ ὑπὲρ τῆς Μέθης· ἐκείνης γὰρ τόγε νῦν βέον. Ἡδίκηται δὲ ἡ ἀθλία τὰ μέγιστα ὑπὸ τῆς Ἀκαδημείας ἐμοῦ, ἀνδράποδον δὲ μόνον εἶχεν εὖνουν καὶ πιστὸν αὐτῇ, μηδὲν αἰσχρὸν ὧν πράξειεν οἰόμενον, ἀραιρεθεῖσα τὸν Πολέμωνα ἐκείνον, ὅς μεθ' ἡμέραν ἐκώμαζε διὰ τῆς ἀγορᾶς μέσης ψαλτρίας ἔχων καὶ καταδόμενος ζῶθεν ἐς ἑσπέραν, μεθύων αἰεὶ καὶ κραιπαλῶν καὶ τὴν κεφαλὴν τοῖς στεφάνοις διηνηθισμένος. Καὶ ταῦτα ὅτι ἀληθῆ, μάρτυρες Ἀθηναῖοι ἅπαντες, οἳ μηδὲ πώποτε νήγοντα Πολέμωνα εἶδον. Ἐπεὶ δὲ ὁ κακοδαίμων ἐπὶ τὰς τῆς Ἀκαδημείας θύρας ἐκώμασεν, ὥσπερ ἐπὶ πάντας εἰώθει, ἀνδραποδισαμένη αὐτὸν καὶ ἀπὸ τῶν χειρῶν τῆς Μέθης ἀρπάσασα μετὰ βίας καὶ πρὸς αὐτὴν ἀπαγαγοῦσα ὑδροποτεῖν τε κατηνάγκασε καὶ νῆφιν μετεπίδαξε καὶ τοὺς στεφάνους περιέσπασε καὶ δεῖον πίνειν κατακέιμενον, ῥηματῖα σχολιά καὶ δύστηνα καὶ πολλῆς φροντίδος ἀνάμεστα ἐπαίδευσεν· ὥστε ἀντὶ τοῦ τέως ἐπανθούντος αὐτοῦ ἐρυθθήματος ὡχρὸς ὁ ἀήλιος καὶ ῥικνὸς τὸ σῶμα γεγένηται, καὶ τὰς ψυχὰς ἀπάσας ἀπομαθὼν δσιτος ἐνίστε καὶ διψαλὸς ἐς μέσσην ἑσπέραν ἀφ' ἧς ληρῶν ὁποῖα πολλὰ ἡ Ἀκαδημία ἐγὼ ληρεῖν διδάσκω. Τὸ δὲ μέγιστον, ὅτι καὶ λοιδορεῖται τῇ

JUST. Quis hic est? neque enim ascriptum est nomen.

MERC. Sic modo sortire, Rhetori Syro; nihil enim impedit etiam sine nomine.

JUST. En jam transmontanas etiam Athenis in Areopago sortiemur dicas; quas trans Euphraten judicatas esse oportebat. Verum sortire undecim, eosdem utrique dicas.

MERC. Bene tu quidem, Justitia; parca es, ne multum insumatur in mercedem judicum.

15. JUST. Primi sedeant Academix et Ebrietati. Tu vero aquam infunde. Prior tu dic, Ebrietas. Quid tacet et nutat? Accede, Mercuri, et audi.

MERC. Non possum, ait, causam meam agere mero compedita lingua, ne ludibrium debeam in iudicio. Vix autem stat, ut vides.

JUST. Itaque patronum adhibeat, de acribus illis aliquem: multi enim sunt vel de triobolo dirumpere se parati.

MERC. Sed nemo unus temere volet causam Ebrietatis palam suscipere. Et tamen cum ratione istuc videtur petere.

JUST. Quidnam?

MERC. Academia semper in utramque partem dicere parata est, et hoc ipsum meditatur, contraria bene posse dicere. Hæc ergo, ait, pro me primum dicat, deinde posterius pro se verba faciet.

JUST. Nova quidem ista ratio. Sed dic tamen, Academia, utramque causam, quando tibi facile est

16. ACADEMIA. Audite, iudices, primum quæ pro Ebrietate dicentur: illius enim nunc aqua fluit. Maxima vero infelix injuria a me, Academia, affecta est, mancipio, quod solum habebat amicum et fidele sibi, quod nihil eorum quæ ipsa agebat turpe putaret, privata, isto, dico, Polemone: qui interdum commissabundus vagabatur per forum medium, cum psaltriis, canentibus aures præbens a mane inde ad vesperam, ebrius semper, vino gravis, floreis caput sertis redimitus. Hæc vera esse, testes Athenienses universi, qui non unquam sobrium viderunt Polemonem. Quum autem ad Academix portas commissatum venisset infelix, ut ad alios omnes solebat, illa plagio usa, vi ereptum e manibus Ebrietatis ad se deduxit, aquam bibere coegit, sobrium esse de novo instituit, coronas ei detraxit, et quum in lecto bibendum esset, tortuosas illum quasdam vuculas miserasque et multæ sollicitudinis plenas edocuit. Itaque pro illo, qui tum in ipso efflorescebat, rubore pallidus miser ille et rugosus corpore factus est; et cantilenarum omnium oblitus, sine cibo nonnunquam et sitiens, ad mediam usque vesperam desidet inter nugas, quas multas ego, Academia, nugari doceo. Maximum vero illud, quod

Μέθῃ πρὸς ἐμοῦ ἐπαρθείς καὶ μυρία κακὰ διεξέρχεται περὶ αὐτῆς. Εἴρηται σχεδὸν τὰ ὑπὲρ Μέθης. Ἦδη καὶ ὑπὲρ ἐμαυτῆς ἐρῶ, καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἐμοὶ βευσάτω.

ΔΙΚ. Τί ἄρα πρὸς ταῦτα ἐρεῖ; Πλὴν ἄλλ' ἔγχει τὸ ἴσον ἐν τῷ μέρει.

17. ΑΚΑΔ. Οὕτως μὲν ἀκοῦσαι πάνυ εὐλογα, ὧς ἄνδρες δικασταί, ἡ ζυγνήγορος εἴρηκεν ὑπὲρ τῆς Μέθης, εἰ δὲ καμῶν μετ' εὐνοίας ἀκούσαίτε, εἴσεσθε ὡς οὐδὲν αὐτὴν ἡδίκηκα· τὸν γὰρ Πολέμωνα τούτον, ὃν φησὶν ἐαυτῆς οἰκέτην εἶναι, πεφυκότα οὐ φαύλως οὐδὲ κατὰ τὴν Μέθην, ἀλλ' οἰκεῖον ἐμοὶ καὶ τὴν φύσιν ὁμοιον, προαρπάσασα νέον ἔτι καὶ ἀπαλὸν ὄντα ζυγαυονίζομένης τῆς Ἡδονῆς, ἥπερ αὐτῇ τὰ πολλὰ συνυπουργεῖ, διέφθειρε τὸν ἀθλιον τοῖς καμμοῖς καὶ ταῖς ἐταίραις παρὰ σχοῦσα ἔκδοτον, ὡς μηδὲ μικρὸν αὐτῷ τῆς αἰδοῦς ὑπολείπεσθαι· καὶ ἃ γε ὑπὲρ ἐαυτῆς λέγεσθαι μικρὸν ἐμπροσθεν ὤφειτο, καὶ ἐμὸν μᾶλλον εἰρησθαι νομίσαιτε· περιήει γὰρ ὁ κακοδαίμων ἔωθεν ἑσπερανωμένος κραυγαλῶν διὰ τῆς ἀγορᾶς μέσης, καταυλούμενος, οὐδέποτε νήφων, κωμάζων ἐπὶ πάντας, ὕβρις τῶν προγόνων καὶ τῆς πόλεως ὅλης καὶ γέλωτος τοῖς ξένοις· ἐπεὶ μέντοι γε παρ' ἐμὲ ἦκεν, ἐγὼ μὲν ἔτυχον, ὥσπερ εἴωθα ποιεῖν, ἀναπεπταμένωιν τῶν θυρῶν πρὸς τοὺς παρόντας τῶν ἐταίρων λόγους τινὰς περὶ ἀρετῆς καὶ σωφροσύνης διεκισῶσα· ὁ δὲ μετὰ τοῦ αὐλοῦ καὶ τῶν στεφάνων ἐπιστάς τὰ μὲν πρῶτα ἐβόα καὶ ζυγχεῖν ἡμῶν ἐπειρᾶτο τὴν ζυνουσίαν ἐπιταράξας τῇ βοῇ· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἡμεῖς ἐπεφροντίκειμεν αὐτοῦ, κατ' ὀλίγον — οὐ γὰρ τέλειον ἦν διάδροχος τῇ Μέθῃ — ἀνένηφε πρὸς τοὺς λόγους καὶ ἀφαιρείται τοὺς στεφάνους καὶ τὴν αὐλητρίδα κατεσιώπα καὶ ἐπὶ τῇ πορφυρίδι ἡσχύνετο, καὶ ὥσπερ ἔξ ὑπνου βαθέος ἀνεγρόμενος ἐαυτὸν τε ἑώρα ὅπως διέκειτο καὶ τοῦ πάλαι βίου κατεγίνωσκε, καὶ τὸ μὲν ἐρύθημα τὸ ἐκ τῆς Μέθης ἀπήνθει καὶ ἠφανίζετο, ἡρυθρία δὲ κατ' αἰδῶ τῶν δρωμένων, καὶ τέλος ἀποδράς ὥσπερ εἶχεν ἡτομολήσας παρ' ἐμὲ, οὗτ' ἐπικαλεσαμένης οὔτε βιασαμένης, ὡς αὐτῇ φησὶν, ἐμοῦ, ἀλλ' ἐκὼν αὐτὸς ἀμείνω ταῦτα εἶναι ὑπολαμβάνων. Καὶ μοι ἤδη καλεῖ αὐτὸν, ὅπως καταμάθῃτε ὃν τρόπον διακρίνεται πρὸς ἐμοῦ. Τούτον, ὧς ἄνδρες δικασταί, παραλαβούσα γελοῖως ἔχοντα καὶ μῆτε φωνὴν ἀφίεσθαι μῆτε ἐστάναι ὑπὸ τοῦ ἀκράτου δυνάμενον ὑπέστρεψα καὶ ἀνένηψα καὶ ἀντὶ ἀνδραπέδου κόσμιον ἄνθρωπον καὶ σώφρονα καὶ πολλοῦ ἀξίον τοῖς Ἑλλήσιν ἀπέδειξα· καὶ μοι αὐτὸς τε χάριν οἶδεν ἐπὶ τούτοις καὶ οἱ προσήκοντες ὑπὲρ αὐτοῦ. Εἴρηκα· ἡμεῖς δὲ ἤδη σκοπεῖτε ποτέρῃ ἡμῶν ἀμείνων ἢ αὐτῷ συνέιναι.

18. ΕΡΜ. Ἄγε δὴ, μὴ μέλλετε, ψηφοφορεῖσθε, ἀνάστητε· καὶ ἄλλοις χρὴ δικάζειν.

ΔΙΚ. Πάσαις ἡ Ἀκαδήμεια κρατεῖ πλὴν μιᾶς.

ΕΡΜ. Παράδοxon οὐδὲν, εἶναι τινα καὶ τῇ Μέθῃ τιθέμενον.

19. Καθίσαιτε οἱ τῇ Στοᾷ πρὸς τὴν Ἡδονὴν λαχόν-

etiam maledicit Ebrieti incitatus a me, et sexcenta de ea mala narrat. Dicta sunt fere quæ pro Ebrietate debebant. Jam etiam pro me agam : et hinc mihi fluat clepsydra.

JUST. Quid tandem ad hæc dicet? Sed æquum vicissim infunde.

17. ACAD. Sic quidem omnino rationabilia auditu, iudices, pro Ebrietate dixit patrona : sin vero me etiam benevole audieritis, quam nulla istam injuria affecerim, cognoscetis. Nam Polemonem illum, quem suum ait servum, non male natum, neque pro Ebrietate, sed mihi familiarem et ingenio similem, præripuerat juvenem adhuc et tenerum, adjuvante Voluptate, quæ ipsi frequenter ministrat, corruptique miserum, comissionibus et meretricibus dedititium tradens, ut ne paullum quidem pudoris illi relinqueretur. Atque ea quæ pro se dici paullo ante putabat, pro me potius dicia putatote : circumibat enim infelix ille jam mane diei coronatus, crapula gravis, per medium forum, tibus aures præbens, neque unquam sobrius, comissatum veniens ad quoscumque, contumelia majorum suorum et totius civitatis, risus hospitibus. Verum ad me quum venisset, equidem, ut facere soleo, apertis januis ad sodalium qui præsentibus erant verba forte faciebam de virtute et temperantia. At ille cum tibia et coronis astans primo quidem clamabat, tentabatque nos confundere, turbans clamore nostram disputationem : quum vero nihil illum curarem, paullatim (neque enim plane ab Ebrietate permauerat) ad sobrietatem ab illa disputatione rediit, et aufert coronas, et tacere jubebat tibicinam, et purpuræ illum pudebat : et tanquam e profundo somno expers factus, tum se, quomodo affectus esset, inspiciebat, tum vitam condemnabat superiorem. Hinc ille ab Ebrietate rubor deflorescens evanuit, quum a pudore potius eorum quæ fecerat erubesceret : et tandem, ut erat, ad me venit transfuga, neque vocantem, neque vim adhibentem, ut ista dicit; sed quod ipse sua sponte hæc meliora putaret. Et jam illum mihi voca, ut discatis quomodo erga me sit affectus. Hunc ego, iudices, quum accepissem ridicule se habentem, et neque vocem mittere neque stare præ mero valentem, converti, ad sobrietatem reduxi, et pro mancipio virum honestum et sobrium et quantivis pretii Græcis reddidi : et mihi tum ipse gratiam habet harum rerum causa, tum pro ipso necessarii. Dixi. Vos vero jam considerate, cum utra nostrum esse illi fuerit melius.

18. MERC. Age sane, nolite cunctari, ferte suffragia, surgite : judicare oportet etiam alios.

JUST. Omnibus, una excepta, vincit Academia.

MERC. Mirum non est esse aliquem qui suum Ebrietati etiam calculum adjecerit.

19. Sedete jam quibus sortito obvenit judicare causam

τες περὶ τοῦ ἔραστ·ῷ δικάζειν· ἐγκέχυται τὸ ὕδωρ. Ἡ κατὰγραφος ἡ τὰ ποικίλα οὐ ἤδη λέγς.

20. ΣΤΟΑ. Οὐκ ἀγνωῶ μὲν, ὡς ἄνδρες δικασταί, ὡς πρὸς εὐπρόσωπόν μοι τὴν ἀντίδικον ὁ λόγος ἔσται, ἀλλὰ καὶ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ὁρῶ πρὸς μὲν ἐκείνην ἀποβλέποντας καὶ μειδιῶντας πρὸς αὐτὴν, ἐμοῦ δὲ καταφρονούντας, ὅτι ἐν ἡρώ κέκαρμαι καὶ ἀρρενωπὸν βλέπω καὶ σκυθρωπὴ δοκῶ· ὁμῶς δὲ, ἣν ἐβελήσθητε ἀκοῦσαί μου λεγούσης, θαρρῶ πολὺ δικαιότερα ταύτης εἶρεῖν. Τοῦτο γάρ τοι καὶ τὸ παρὸν ἐγκλημά ἐστιν, ὅτι οὕτως ἐταιρικῶς ἐσκευασμένη τῷ ἐπαγωγῷ τῆς ὀψέως ἔραστην ἐμὸν ἄνδρα τότε σώφρονα τὸν Διονύσιον φενακίσασα πρὸς ἑαυτὴν περιέσπασε, καὶ ἦν γε οἱ πρὸ ὑμῶν δίκην ἐδίκασαν τῇ Ἀκαδημείᾳ καὶ τῇ Μέθῃ, ἀδελφῇ τῆς παρουσίας δίκης ἐστίν· ἐξετάζεται γὰρ ἐν τῷ παρόντι πόττερα χοίρων δίκην κάτω νενευκότας ἡδομένους χρῆβιόν οὐδὲν σεμνὸν οὐδὲ μεγαλόφρον ἐπινοοῦντας ἢ ἐν δευτέρῳ τοῦ καλῶς ἔχοντος ἡγησαμένους τὸ τερπνὸν ἐλευθέρους ἐλευθέρως φιλοσοφεῖν, μήτε τὸ ἀλγεινὸν ὡς ἀμυχῶν δεδιότας μήτε τὸ ἡδὺ ἀνδραποδωδῶς πραιοῦμένους καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ζητοῦντας ἐν τῷ μέλιτι καὶ ταῖς ἰσχάσι. Τοιαῦτα γὰρ αὕτη δελέατα τοῖς ἀνοήτοις προτείνουσα καὶ μορμολυττομένη τῷ πόνῳ προσάγεται αὐτῶν τοὺς πολλοὺς, ἐν οἷς καὶ τὸν δελαιὸν ἐκείνον ἀφηνιάσαι ἡμῶν ἐποίησε νοσοῦντα τηρήσασα· οὐ γὰρ ἂν ὑγιαίνων ποτὲ προσήκατο τοὺς παρὰ ταύτης λόγους. Καίτοι τί ἂν ἔγωγε ἀγανακτοίην κατ' αὐτῆς, ὅπου μὴδὲ τῶν θεῶν φεῖδεται, ἀλλὰ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν διαβάλλει; ὥστε εἰ σωφρονεῖτε, καὶ ἀσεδείας ἂν δίκην λάβοιτε παρ' αὐτῆς. Ἦκουον δὲ ἔγωγε ὡς οὐδὲ αὕτη παρεσκευάσται ποιήσασθαι τοὺς λόγους, ἀλλὰ τὸν Ἐπίκουρον ἀναβιβιάσεται συναγορεύοντα· οὕτως ἐντροφῇ τῷ δικαστηρίῳ· πλην ἀλλὰ ἐκεῖνά γε αὐτὴν ἐρωτᾶτε, οἷους ἂν οἰεταί γενέσθαι τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν ὑμέτερον Θησέα, εἰ πεισθέντες τῇ ἡδονῇ ἐφυγον τοὺς πόνους· οὐδὲ γὰρ ἂν ἐκώλυε μεροτὴν ἀδικίας εἶναι τὴν γῆν, ἐκείνων μὴ πονησάντων. Ταῦτα εἶπον οὐ πάνυ τοῖς μακροῖς τῶν λόγων χαίρουσα. Εἰ δέ γε ἐβελήσσει κατὰ μικρὸν ἀποκρίνασθαι μοι συνερωτωμένη, τάχιστα ἂν γνωσθεῖν τὸ μὴδὲν οὔσα. Πλην ἀλλὰ ὑμεῖς γε τῶν ὁρκῶν μνημονεύσαντες ψηφίσασθε ἤδη τὰ εὐόρκα μὴ πιστεύσαντες Ἐπικουρῷ λέγοντι μὴδὲν ἐπισκοπεῖν τῶν παρ' ἡμῖν γιγνομένων τοὺς θεούς.

ΕΡΜ. Μετάστηθι. Ὁ Ἐπίκουρος ὑπὲρ τῆς Ἡδονῆς λέγε.

21. ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ. Οὐ μακρὰ, ὡς ἄνδρες δικασταί, πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ· δεῖ γὰρ οὐδὲ πολλῶν μοι τῶν λόγων· ἀλλ' εἰ μὲν ἐπωδαῖς τισιν ἢ φαρμάκοις ὅν φησιν ἑαυτῆς ἔραστην ἢ Στοὰ τὸν Διονύσιον κατηνάγκασε ταύτης μὲν ἀπέχεσθαι, πρὸς ἑαυτὴν δὲ ἀποβλέπειν ἢ Ἡδονή, φαρμακίς ἂν εἰκότως ἔδοξε καὶ ἀδικεῖν ἐκέρχτο ἐπὶ τοὺς δαλλοτρίους ἐραστὰς μαγγανεύουσα. Εἰ δέ τις ἐλεύθερος, ἐν ἐλευθέρῳ τῇ πόλει, μὴ ἀπαγορευόντων τῶν νόμων, τὴν παρὰ ταύτης ἀηδῖαν μυσαχθεὶς καὶ ἦν φησιν ἐπὶ

Porticus contra Voluptatem de amatore. Infusa jam est aqua. Tu jam, variis coloribus picta (Pœcile), dicito.

20. PORTICUS. Non ignoro equidem, iudices, quam speciosam contra adversariam mihi dicendum sit; quin vestrum etiam plerosque video coniectis in istam oculis ei arridere, me autem despiciere, quod in cule sum tonsa, virili vultu, et tristis atque severa videor: tamen, si volueritis audire me dicentem, confido multo me iustiora præ ista dicturam. Nimirum hoc ipsum etiam præsens crimen est, quod meretricie ita ornata, illo vultu illice meum amatorem, virum tunc temperantem, Dionysium, deceptum ad se traduxit; quamque ante vos modo causam judicaverunt iudices inter Academiam atque Ebrietatem, ea præsentī causæ gemina est: dispicitur enim nunc, utrum porcorum instar humum spectantes in voluptate vivere deceat, grave nihil nec magnanimum cogitantes; an post honestatem collocato quod delectat, liberos liberaliter philosophari, neque dolorem ut invictum quiddam metuentes, neque suave quod est mancipiorum more sequentes, quærentesque felicitatem in melle et ficibus. Tales enim escas imprudentibus ista proponens, et laborem velut terribilamentum quoddam ostentans, plerosque ipsorum ad se allicit: in quibus etiam miserum istum, nostras ut habenas excuteret, adduxit, quum observasset ægotantem: neque enim sanus unquam orationem illius erat admissurus. Verum quid ego isti indigner, quæ ne diis quidem parcat, sed eorum calumnietur providentiam? Itaque si sanum sequi iudicium volueritis, impietatis etiam pœnam ab ista sumseritis. Audivi equidem neque ipsam ad dicendum se comparasse, sed Epicurum adducturam esse patronum: adeo tribunalis majestatem per delicias conculcat. Verum illud certe istam interrogare, quales putet futuros fuisse Herculem et vestrum Theseum, si, voluptatis castra secuti, fugissent labores: nihil enim impeditbat quominus injustitiæ plena esset terra, illis detrectantibus laborem. Hæc dixi, non vehementer gaudens longis orationibus. Si vero voluerit in brevi altercatione mihi respondere, celerissime, quam nihil sit, intelligatur. Verum vos, jurisjurandi memores, religiose jam ille in suffragia, neu Epicuro credite dicenti nihil inspicere eorum quæ apud nos sunt deos.

MERC. Transi. Tu, Epicure, pro Voluptate dicito.

21. EPICURUS. Non longa apud vos oratione utar, iudices; neque enim multis mihi argumentis opus est: sed si quidem incantationibus quibusdam aut venenis, quem amatorem suum dicit Porticus, Dionysium, adegisset Voluptas, ab ista ut segregatus ad se respiceret; venefica visa merito, jam damnata esset injuriarum, usa nimirum veneficiis in amatores alienos. Si quis vero liber, in civitate libera, legibus non prohibentibus, exosus istius insuavitatem, et quam

κερραλίω τῶν πόνων τὴν εὐδαιμονίαν παραγίγνεσθαι λῆρον οἰηθεὶς τοὺς μὲν ἀγκύλους ἐκείνους λόγους καὶ λαβυρινθοὺς ὁμοίους ἀπέφυγε, πρὸς δὲ τὴν Ἥδονην ἄσμενος ἐδραπέτευσεν ὥσπερ δεσμά τινα διακόφας τὰς τῶν λόγων πλεκτάνας, ἀνθρώπινα καὶ οὐ βλακώδη φρονήσας καὶ τὸν μὲν πόνον, ὅπερ ἐστὶ, πονηρὸν, ἡδέϊαν δὲ τὴν ἡδονὴν οἰηθεὶς, ἀποκλείειν ἐχρῆν αὐτὸν ὥσπερ ἐκ ναυαγίου λιμένι προσένοντα καὶ γαλήνης ἐπιθυμοῦντα συνωθοῦντας ἐπὶ κεφαλὴν ἐς τὸν πόνον καὶ ἐκδοτον τὸν ἀθλιον παρέχειν ταῖς ἀπορίαις, καὶ ταῦτα ὥσπερ ἰκέτην ἐπὶ τὸν τοῦ ἐλέου βωμὸν ἐπὶ τὴν ἡδονὴν καταφυγόντα, ἵνα τὴν πολυθρύλητον δηλαδὴ ἀρετὴν ἐπὶ τὸ ὄρθιον ἰδῶσι πολλῶ ἀνελθὼν ἰδῇ κατὰ δι' οὐλου πονήσας τοῦ βίου εὐδαιμονήσῃ μετὰ τὸν βίον; Καίτοι τίς ἂν κριτὴς δικαιότερος δόξειεν αὐτοῦ ἐκείνου, ὃς τὰ παρὰ τῆς Στοᾶς εἰδὼς, εἰ καὶ τις ἄλλος, καὶ μόνον τῶς τὸ καλὸν ἀγαθὸν οἰόμενος εἶναι, μεταμαθὼν ὡς κακὸν ὁ πόνος ἦν, τὸ βέλτιον ἐξ ἀμφοῖν δοκιμασθὲν εἴλετο; Ἐώρα γάρ, οἶμαι, τούτους περὶ τοῦ καρτερεῖν καὶ ἀνέχεσθαι τοὺς πόνους πολλὰ διεξιόντας, ἰδίᾳ δὲ τὴν Ἥδονην θεραπεύοντας, καὶ μέχρι μὲν τοῦ λόγου νεανειομένους, οἵκοι δὲ κατὰ τοὺς τῆς Ἥδονης νόμους βιοῦντας, αἰσχυνομένους μὲν εἰ φανοῦνται χαλῶντες τοῦ τόνου καὶ προδιδόντες τὸ δόγμα, πεπονητάς δὲ ἀθλίου τοῦ τοῦ Ταντάλου, καὶ ἐνθα ἂν λήσιν καὶ ἀσφαλῶς πκρανομήσιν ἐλπίσωσι, χανδὸν ἐμπιπλαμένους τοῦ ἡδέος. Εἰ γοῦν τις αὐτοὺς τὸν τοῦ Γύγου δακτύλιον ἔδωκεν, ὡς περιθεμένους μὴ δρᾶσθαι, ἢ τὴν τοῦ Ἀϊδος κυνὴν, εἰ οἷδ' ἐτι μακρὰ χαίρειν τοῖς πόνοις φράσαντες ἐπὶ τὴν Ἥδονην ὠθοῦντο ἂν καὶ ἐμμοῦντο ἅπαντες τὸν Διονύσιον, ὃς μέχρι μὲν τῆς νόσου ἡλιπίζεν ὠφελῆσειν τι αὐτὸν τοὺς περὶ τῆς καρτερίας λόγους· ἐπεὶ δὲ ἡλγησε καὶ ἐνόσθησε καὶ ὁ πόνος ἀληθέστερος αὐτοῦ καθίκετο, ἰδὼν τὸ σῶμα τὸ ἐκυτὸ ἀντιφιλοσοφῶν τῇ Στοᾷ καὶ τἀναντία δογματίζον, αὐτῶ μᾶλλον ἢ τούτους ἐπίστανσε καὶ ἔγνω ἀνθρώπος ὢν καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἔχων, καὶ διετέλεσεν οὐχ ὡς ἀνδριάντι αὐτῷ χρώμενος εἰδὼς ὅτι, ὃς ἂν ἄλλως λέγῃ καὶ ἡδονῆς κατηγορῇ,

λόγοισι χαίρει, τὸν δὲ νῦν ἐκεῖσ' ἔχει.

Εἰρηκα· ὑμεῖς δ' ἐπὶ τούτοις ψηφοφορήσατε.

22. ΣΤΟΑ. Μηδαμῶς, ἀλλ' ὀλίγα μοι συνερωτῆσαι ἐπιτρέψατε.

ΕΠΙΚ. Ἐρώτησον· ἀποκρινοῦμαι γάρ.

ΣΤΟΑ. Κακὸν ἡγῇ τὸν πόνον;

ΕΠΙΚ. Ναί.

ΣΤΟΑ. Τὴν ἡδονὴν δὲ ἀγαθόν;

ΕΠΙΚ. Πάνυ μὲν οὔν.

ΣΤΟΑ. Τί δαί; οἶσθα τί διάφορον καὶ ἀδιάφορον καὶ προηγμένον καὶ ἀποπροηγμένον;

ΕΠΙΚ. Μάλιστα.

ΕΡΜ. Οὐ φασιν, ὦ Στοᾶ, συνίεναι οἱ δικασταὶ τὰ δυσύλλαβα ταῦτα ἐρωτήματα· ὥστε ἡσυγίαν ἀγετε.

Ψηφοφορήσουσι γάρ.

pro summa laborum venire tandem ait felicitatem, nugas esse ratus; evitatis tortuosis illis argumentationibus et labyrinthorum similibus, ad Voluptatem transfugit lubens, rescissis velut vinculis quibusdam illis argumentorum cirris, hominem sapiens, non stipitem; et laborem, id quod est, malum, suavem autem voluptatem arbitratus: huncne excludere oportebat, tanquam ex naufragio adnatantem ad portum et tranquillitatis cupidum, praecipitem impellere in laborem, et dedititium tradere infelicem hominem desperationi, idque quum velut supplex ad misericordiae aram, sic ad voluptatem confugerit? ut nimirum celebratissimam illam virtutem, per ardua multo sudore enisus, videat, ac deinde tota vita in aerumnis consumpta, beatus sit post vitam? Quanquam quis justior iudex hoc ipso videri potest, qui eorum quae a Porticu docentur gnarus si quis alius, et solum quod honestum est idem bonum ad eum diem arbitratus, quum deinde didicisset malum esse laborem, quod ex duobus probaverat melius, illud elegerit? Videbat nempe, arbitror, eos qui de tolerantia et patientia doloris multa disputant, privatim colere Voluptatem, et, dum res in sermonibus esset, gerere se fortiter, domi vero ad Voluptatis leges vivere; atque erubescere quidem si appareat ipsos de contentione remittere et sua prodere decreta, verum Tantali illud supplicium sustinere miseros; et ubi latendi spem habeant et secure leges violandi, pleno se haustu ingurgitare suavis. Si quis igitur Gygis anulum det istis, quo induti non videantur, aut Orci galeam; bene novi futurum ut longum valere jussis laboribus, ad Voluptatem trudentes alter alterum ferantur, imitati omnes Dionysium: qui ad morbum usque sperabat profuturas sibi aliquid illas de tolerantia disputationes; quum vero doleret atque aegrotaret, veriorque penetraret ad ipsum labor; videns disputare contra Porticum corpus suum, et contrarias sententias ponere, illi potius quam istis credidit, seque hominem esse et hominis habere corpus agnovit, atque perrexit illo non tanquam statua uli, bene gnarus, qui aliter dicat et voluptatem accuset,

Gaudere verbis, mentem habere illic tamen.

Dixi. Vos autem de his ferte suffragia.

22. PORT. Nequaquam: Sed pauca interrogare mihi permittite.

EPIC. Interroga; respondebo enim.

PORT. Malum putas laborem?

EPIC. Nempē.

PORT. Voluptatem autem bonum?

EPIC. Omnino equidem.

PORT. Quid igitur? nosti quid sit differens et indifferens, productum et rejectum?

EPIC. Omnino.

MERC. Negant iudices intelligere se disyllabas illas interrogatiunculas. Itaque quiescite: ferent enim suffragia.

ΣΤΟΑ. Καὶ μὴν ἐκράτησα ἂν, εἰ συνηρώτησα ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἀναποδείκτων σχήματι.

ΔΙΚ. Τίς ὑπέρεσχεν;

ΕΡΜ. Πάσαις ἡ Ἥδονῃ.

ΣΤΟΑ. Ἐφίημι ἐπὶ τὸν Δία.

ΔΙΚ. Τύχῃ τῇ ἀγαθῇ. Σὺ δὲ ἄλλους κἀλει.

23. ΕΡΜ. Περὶ Ἀριστίππου Ἀρετὴ καὶ Τρυφή, καὶ Ἀριστίππος δὲ αὐτὸς παρέστω.

ΑΡΕΤΗ. Προτέραν ἐμέ χρὴ τὴν Ἀρετὴν λέγειν· ἐμὸς γάρ ἐστιν Ἀριστίππος, ὡς δηλοῦσιν οἱ λόγοι καὶ τὰ ἔργα.

ΤΡΥΦΗ. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλ' ἐμέ τὴν Τρυφήν· ἐμὸς γάρ ὁ ἀνὴρ, ὡς ἐστὶν ὁρᾶν ἀπὸ τῶν στεφάνων καὶ τῆς πορφυρίδος καὶ τῶν μύρων.

ΔΙΚ. Μὴ φιλονεικεῖτε· ὑπερκεῖσεται γὰρ καὶ αὕτη ἡ δίκη ἔστ' ἂν ὁ Ζεὺς δικάσῃ περὶ τοῦ Διόνυσου· παραπλήσιον γάρ τι καὶ τοῦτο εἰσὶν εἶναι. Ὡστε ἐὰν μὲν ἡ Ἥδονῃ κρατήσῃ, καὶ τὸν Ἀριστίππον ἔξει ἡ Τρυφή· νικώσης δὲ τῆς Στοᾶς, καὶ οὗτος ἐστὶ τῆς Ἀρετῆς κεκριμένος. Ὡστε ἄλλοι παρέστωσαν. Τὸ δεῖνα μέντοι, μὴ λαμβανέτωσαν οὗτοι τὸ δικαστικόν· ἀδίκαστος γὰρ ἡ δίκη μετέληκεν αὐτοῖς.

ΕΡΜ. Μάτην οὖν ἀνελήλυθότες ὥσι γέροντες ἄνδρες οὕτω μακρὰν τὴν ἀνάβασιν;

ΔΙΚ. Ἰκανόν, εἰ τριτημόριον λάβοιεν. Ἄπιτε, μὴ ἀγανακτεῖτε, αὐθὺς δικάσετε.

24. ΕΡΜ. Διογένη Σινωπέα παρεῖναι καιρὸς, καὶ σὺ ἡ Ἀργυραμοιδικὴ λέγε.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ. Καὶ μὴν ἂν γε μὴ παύσῃται ἐνοχλοῦσα, ὡ δίκη, οὐκέτι δραμοῦ δικάσεται μοι, ἀλλὰ πολλῶν καὶ βαθέων τραυμάτων· ἐγὼ γὰρ αὐτίκα μάλα πατάξω τῷ ξύλῳ.

ΔΙΚ. Τί τοῦτο; πέφευγεν ἡ Ἀργυραμοιδικὴ, ὁ δὲ διώκει ἐπιτημέμενος τὸ βάκτρον. Οὐ μέτριόν τι κακὸν ἡ ἀθλία εἶκε λήψεσθαι. Τὸν Πύρρωνα κήρυττε.

25. ΕΡΜ. Ἀλλὰ ἡ μὲν Γραφικὴ παρέστω, ὡ δίκη, ὁ Πύρρων δὲ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀνελήλυθε, καὶ ἐώκει τοῦτο πράττειν.

ΔΙΚ. Διὰ τί, ὡ Ἐρμῇ;

ΕΡΜ. Ὅτι οὐδὲν ἡγείται κριτήριον ἀληθὲς εἶναι.

ΔΙΚ. Τοιγαροῦν ἐρήμην αὐτοῦ καταδικασάτωσαν. Τὸν λογογράφον ἤδη κἀλει τὸν Σύρον· καίτοι πρῶην ἀπηνέχθησαν κατ' αὐτοῦ αἱ γραφαί, καὶ οὐδὲν ἤπειγεν ἤδη κεκρίσθαι. Πλὴν ἄλλ' ἐπεὶ ἔδοξε, προτέραν ἐσάγαγε τῆς Ῥητορικῆς τὴν δίκην. Βαβαί, ὅσοι συνεληλύθασιν ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν.

ΕΡΜ. Εἰκότως, ὡ δίκη· τό τε γὰρ μὴ ἔωλον εἶναι τὴν κρίσιν, ἀλλὰ καὶ νῆν καὶ ξένην, χθές, ὥσπερ ἔφης, ἐπηγγελμένην, καὶ τὸ ἐπιλβεῖν ἀκούσεσθαι Ῥητορικῆς μὲν καὶ Διαλόγου ἐν τῷ μέρει κατηγορούντων, ἀπολογουμένου δὲ πρὸς ἀμφοτέρους τοῦ Σύρου, τοῦτο πολλοὺς ἐπήγαγε τῷ δικαστηρίῳ. Πλὴν ἄλλὰ ἄρχει ποτὲ, ὡ Ῥητορικῇ, τῶν λόγων.

26. ΡΗΤΟΡΙΚΗ. Πρῶτον μὲν, ὡ ἄνδρες Ἀθη-

LUCIANUS. I.

PORT. Verum viceram, si peregissem interrogationes in tertia figura indemonstrabilium.

JUST. Quis superavit?

MERC. Omnibus calculis Voluptas.

PORT. Provoco ad Jovem.

JUST. Quod bene vertat! Tu vero voca alios.

23. MERC. De Aristippo Virtus et Luxuria. Aristippus autem ipse quoque adsit.

VIRTUS. Priorem me oportet dicere, Virtutem : meus enim est Aristippus, ut sermones illius indicant et opera.

LUXURIA. Nequaquam; sed me, Luxuriam : meus enim vir est, ut videre licet e coronis et purpura et unguentis.

JUST. Nolite contendere : differetur enim hæc quoque causa, usquedum Jupiter pronunciet de Dionysio : vicinum enim quiddam etiam hoc esse videtur. Igitur si vicerit Voluptas, etiam Aristippum habebit Luxuria : vincente contra Porticū, etiam hic Virtuti adjudicatus erit. Quare alii jam adsunto. Verum illud, ne capiant hi mercedem : nam non judicata ab illis hæc lis est.

MERC. Nequicquam ergo ascenderint viri senes viam tam longam?

JUST. Satis fuerit si tertiam partem accipiant. Ah! te : nolite indignari; rursus judicabitis.

24. MERC. Diogenem Sinopensem adesse tempus est. Tu igitur, Mensaria, dic.

ΔΙΟΓΕΝΗΣ. Verum, Justitia, si non desierit mihi molesta esse, non amplius fugæ mihi litem intendet, sed multorum profundorumque vulnere : ego enim jam statim fuste illam percutiam.

JUST. Quid hoc? fugit Mensaria, ille vero sublato eam baculo persequitur. Non leve malum misera nanciscetur, puto. Pyrrhonem advoca.

25. MERC. Verum Pictoria quidem adest, Justitia : Pyrrho autem ne venit quidem, et sic facturum eum probabile erat.

JUST. Quid ita, Mercuri?

MERC. Quia nullam veram putat esse judicandi normam.

JUST. Itaque desertæ illum litis condemnanto. Libro- rum scriptorem Syrum jam voca : quanquam nuper demum nomen ipsius delatum est, nec quicquam urgebat eas causas nunc judicari. Verum quando ita visum est, primam agi jube causam Rhetorices. Vah quot convenerunt ad audiendum!

MERC. Neque immerito, Justitia. Quod enim non obsoleta est causa, sed nova et insolens, heri demum, ut dicebas, delata; et quod sperant se audituros Rhetoricen et Dialogum per vices accusantes, causam vero adversus ambos dicentem Syrum : ea res multos allexit ad judicium. Verum incipe tandem orationem, Rhetorice.

26. RHETORICE. Primum quidem, Athenienses, deos

ναίοι, τοῖς θεοῖς εὐχομαι πᾶσι καὶ πάσαις, ὅσῃν εὖνοιαν ἔχουσα διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν ἐς τούτον τὸν ἄγῶνα, ἔπειθ' ὅπερ ἐστὶ μάλιστα δίκαιον, τοῦτο παραστήσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν, τὸν μὲν ἀντίδικον σιωπᾶν κελεύειν, ἐμέ δὲ, ὡς προήρημαι καὶ βεβούλημαι, τὴν κατηγορίαν ἔἶσαι ποιήσασθαι. Οὐχὶ δὲ ταῦτα παρίσταται μοι γινώσκειν, ὅταν τε ἐς ἃ πέπονθα ἀποβλέψω καὶ ὅταν ἐς τοὺς λόγους οὗς ἀκούω· τοὺς μὲν γὰρ λόγους ὡς ὁμοιοτάτους τοῖς ἐμοῖς οὗς αὐτὸς ἐρεῖ πρὸς ὑμᾶς, τὰ δὲ πράγματα ἐς τοῦτο προήκοντα ὅψεσθε, ὥστε ὅπως μὴ χειρόν τι πείσομαι πρὸς αὐτοῦ σκέψασθαι δέον. Ἀλλὰ γὰρ ἵνα μὴ μακρὰ προοιμιάζωμαι, τοῦ ὕδατος πάλαι εἰκὴ βέοντος, ἄρξομαι τῆς κατηγορίας.

27. Ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, τούτον κομιδῇ μεираίον ὄντα, βάρβαρον ἔτι τὴν φωνὴν καὶ μονονουχί· κἀνδὺν ἐνδεδυκότα ἐς τὸν Ἀσσύριον τρόπον, περὶ τὴν Ἰωνίαν εὐρούσα πλαζόμενον ἔτι καὶ ὅτι γρήσαιο ἐαυτῷ οὐκ εἰδότα παραλαβούσα ἐπαίδευσα· καὶ ἔπει ἐδόκει μοι εὐμαθὴς εἶναι καὶ ἀτενὲς δρᾶν ἐς ἐμέ — ὑπέπτησέ τε γὰρ ἔτι τότε καὶ ἐθράπευε καὶ μόνῃν ἐθαύμαζεν — ἀπολιπούσα τοὺς ἄλλους ὁπόσοι ἐμνηστεύοντό με πλούσιοι καὶ καλοὶ καὶ λαμπροὶ τὰ προγονικά, τῇ ἀχαρίστῃ τούτῃ ἐμαυτὴν ἐνεγύθησα πένητι καὶ ἀφανεί καὶ νέῳ προῖκα οὐ μικρὰν ἐπέσνεγαμένη πολλοὺς καὶ θαυμασίους λόγους· εἴτα ἀγαθοῦσα αὐτὸν ἐς τοὺς φυλέτας τοὺς ἐμοὺς παρενέγραψα καὶ ἄστυν ἀπέφηνα, ὥστε τοὺς διαμαρτάνοντας τῆς ἑγγύης ἀποπνίγυσθαι. Δόξαν δὲ αὐτῷ περινοστῆν ἐπιδεικνόμενῳ τοῦ γάμου τὴν εὐποτίαν, οὐδὲ τότε ἀπελείφθην, ἀλλὰ πανταχοῦ ἐπομένη, ἄνω καὶ κάτω περιεγομένη καὶ κλεινὸν αὐτὸν καὶ αἰοδιμον ἐποίουν κατακοιμούσα καὶ περιστέλλουσα, καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Ἰωνίας μέτρια, ἐς δὲ τὴν Ἰταλίαν ἀποδημῆσαι θελήσαντι αὐτῷ τὸν Ἴονιον συνδιέπλευσα καὶ τὰ τελευταῖα μέχρι τῆς Κελτικῆς συναπάρασα εὐπορεῖσθαι ἐποίησα. Καὶ μέχρι μὲν πολλοῦ πάντα μοι ἐπείθετο καὶ συνῆν αἰετὶ μηδεμίαν νύκτα ἀποκοίτος γινόμενος παρ' ἡμῶν.

28. Ἐπεὶ δὲ ἱκανῶς ἐπεσιτίσαστο καὶ τὰ πρὸς εὐδοξίαν εὖ ἔχειν αὐτῷ ὑπέλαβε, τὰς ὄρνυς ἐπάρας καὶ μέγα φρονήσας ἐμοῦ μὲν ἡμέλησε, μᾶλλον δὲ τέλεον εἶσεν, αὐτὸς δὲ τὸν γενεήτην ἐκείνον, τὸν ἀπὸ τοῦ σχήματος, τὸν Διαλόγον, Φιλοσοφίας υἱὸν εἶναι λεγόμενον, ὑπεραγαπήσας μᾶλα ἐρωτηκίως πρεσβύτερον αὐτοῦ ὄντα, τούτῳ σύνεστι, καὶ οὐκ αἰσχύνεται τὴν μὲν ἐλευθερίαν καὶ τὸ ἀνετον τῶν ἐν ἐμοὶ λόγων συντεμῶν, ἐς μικρὰ δὲ καὶ κομματικὰ ἐρωτήματα κατακλείσας ἐαυτὸν καὶ ἀντὶ τοῦ λέγειν ὅ τι βούλεται μεγάλη τῇ φωνῇ βραχεῖς τινας λόγους ἀναπλέκων καὶ συλλαβίζων, ἀφ' ὧν ἀθρόος μὲν ἐπαίνομαι ἢ κρότος πολλὸς οὐκ ἂν ἀπαντήσκειν αὐτῷ, μειδιάμα δὲ παρὰ τῶν ἀκουόντων καὶ τὸ ἐπισεῖσαι τὴν χεῖρα ἐντὸς τῶν ὥρων καὶ μικρὰ ἐπινεύσαι τῇ κεφαλῇ καὶ ἐπιστενάζει τοῖς λεγομένοις. Τοιούτων ἡράσθη ὁ γενναῖος ἐμοῦ καταφρονήσας. Φασὶ δὲ αὐτὸν μηδὲ πρὸς

deasque precor universos, ut quanta est semperque fuit mea adversus urbem vestram et vos omnes benevolentia, talis a vobis mihi in praesenti certamine tribuatur : deinde, quod justissimum est, eam vobis mentem dare deos, ut adversarium tacere jubeatis, meque, ut in animum induxi atque deliberavi, accusationem peragere patiamini. Non idem autem mihi sentiendum videtur, quum ad ea quae acciderunt mihi respicio, et quum ad verba, quae audio. Verba enim quae ipse apud vos faciet, quam sinillima erunt meis ; res autem eo pertinere videbitis, ut omnino, ne quod majus detrimentum ab eo capiam, prospiciendum sit. Verum enim vero, ne longo utar exordio, aqua jam dudum temere fluente, accusationem aggrediar.

27. Ego enim, iudices, istum admodum adolescentem, lingua adhuc barbarum, et tantum non candye Assyrio more indutum, circa Ioniam oberrantem adhuc et quid se faceret dubium, assumsi atque institui. Et quum docilis mihi videretur esse et intentis me oculis respicere (tum nempe reverebatur me adhuc, et colebat, et solam admirabatur), relictis ceteris quicumque me pelebant, divites, et honesti, et claris majoribus, ingrato me isti desponsavi, pauperi, ignobili, juveni, dotem afferens non parvam, multas admirabilesque orationes : deinde ad tribules illum meos deductum, adventitium hominem tabulis inscripsi, et civem feci : adeo ut qui spe nuptiarum mearum exciderant, angerentur. Quum vero illi visum esset circumire ad divites nuptias ostendendas, ne tum quidem destitui : sed ubicumque illum secuta, sursum deorsum circumduci me passa, celebrem illum et nobilem ornando et componendo reddidi. Mediocria vero sunt quae per Graeciam atque Ioniam feci : sed quum per Italiam peregrinari vellet, Ionium cum eo sinum trajeci, et denique in Celticam usque cum illo solvens, eum locupletavi. Ac diu quidem per omnia mihi obsequabatur, eratque mecum, ut ne senel quidem abnoctaret.

28. Quum vero satis sibi jam viaticatus esse et satis gloriae habere videretur ; sublati superciliis et summa superbia, me quidem neglexit, vel potius plane deseruit : istum vero barbarum, istum habitu noscendum facile, Dialogum, qui Philosophiae dicitur filius, supra modum et amatoris instar, se licet seniore, diligere cepit, cum hoc habet consuetudinem ; neque erubescit libertatem, et illud me in verbis solum, concidere, atque in parvas, incisorum instar, interrogatiunculas se ipsum concludere ; ac pro eo quod dicere debebat, quicquid vellet, magna voce, breves quosdam sermones contexere, et tanquam colligere syllabas : a quibus conferta quidem laus aut plausus multus illi non redierit ; sed illud, ut leniter arrideant auditores, aut manum, intra terminos tamen, moveant, aut paululum capite annuant, aut ad ea quae dicuntur ingemiscant. Ista adamavit generosus ille, me contenta. Aiunt autem illum

τὸν ἐρώμενον τοῦτον εἰρήνην ἄγειν, ἀλλὰ καὶ ἐς ἐκείνον ἰδρύειν.

29. Πῶς οὖν οὐκ ἀχάριστος οὗτος καὶ ἔνοχος τοῖς περὶ τῆς κακώσεως νόμοις, ὃς τὴν μὲν νόμῳ γαμετὴν, παρ' ἧς τοσαῦτα εἴληψε καὶ δι' ἣν ἔνδοξός ἐστιν, οὕτως ἀτίμως ἀπέλιπε, καινῶν δὲ ὠρέχθη πραγμάτων, καὶ ταῦτα νῦν ὁπότε μόνῃν ἐμὲ θαυμάζουσι καὶ ἐπιγράφονται ἅπαντες προστάτιν ἐαυτῶν; Ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἀντέχω τοσούτων μνηστευόντων καὶ κόπτουσιν αὐτοῖς τὴν θύραν καὶ τοῦνομα ἐπιβουμένους μεγάλῃ τῇ φωνῇ οὔτε ἀνοίγειν οὔτε ὑπακούειν βούλομαι· ὁρῶ γὰρ αὐτοὺς οὐδὲν πλεόν τῆς βοῆς κοιμίζοντας. Οὗτος δὲ οὐδ' οὕτως ἐπιστρέφεται πρὸς ἐμὲ, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἐρώμενον βλέπει, τί, ὦ θεοί, χρηστὸν παρ' αὐτοῦ λήψεσθαι προσδοκῶν, ὃν οἶδε τοῦ τριβῶνος οὐδὲν πλεόν ἔχοντα; Εἰρηκα, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὑμεῖς δὲ, ἣν ἐς τὸν ἐμὸν τρόπον τῶν λόγων ἀπολογεῖσθαι θέλῃ, τοῦτο μὲν μὴ ἐπιτρέπετε — ἀγνώμων γὰρ ἐπ' ἐμὲ τὴν ἐμὴν μάχαιραν ἀκονᾶν — κατὰ δὲ τὸν αὐτοῦ ἐρώμενον τὸν Διάλογον οὕτως ἀπολογείσθω, ἣν δύνηται.

ΕΡΜ. Τοῦτο μὲν ἀπίθανον· οὐ γὰρ οἷόν τε, ὦ Ῥητορικῇ, μόνον αὐτὸν ἀπολογεῖσθαι κατὰ τὸ σχῆμα τοῦ Διαλόγου, ἀλλὰ ῥῆσιν καὶ αὐτὸς εἰπάτω.

30. ΣΥΡΟΣ. Ἐπεὶ καὶ τοῦτο, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἢ ἀντίδικος ἡγανάκτησεν, εἰ μακρῷ χρῆσομαι τῷ λόγῳ καὶ αὐτὸ τὸ δύνασθαι λέγειν παρ' ἐκείνης λαβῶν, πολλὰ μὲν οὐκ ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς, τὰ κεφάλαια δὲ αὐτὰ ἐπιλυσάμενος τῶν κατηγορηθέντων ὑμῖν ἀπολείψω σκοπεῖν περὶ ἁπάντων· πάντα γὰρ ὅσῳ διηγῆσατο περὶ ἐμοῦ ἀληθῆς ὄντα διηγῆσατο· καὶ γὰρ ἐπαίδευσεν καὶ συναπεδήμησεν καὶ ἐς τοὺς Ἑλληνας ἐνέγραψε, καὶ κατὰ γε τοῦτο χάριν ἂν εἰδείην τῷ γάμῳ. Δι' ἃς δὲ αἰτίας ἀπολιπὼν αὐτὴν ἐπὶ τούτῳ τὸν Διάλογον ἐτραπέμην, ἀκούσατε, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ με μὴδὲν τοῦ χρησίου ἐνεκα ψεύδεσθαι ὑπαλάβητε.

31. Ἐγὼ γὰρ ὁρῶν ταύτην οὐκέτι σωφρονοῦσαν οὐδὲ μένουσαν ἐπὶ τοῦ κοσμίου σχήματος, οἷόν ποτε ἐσχηματισμένην αὐτὴν ὁ Παιανιεὺς ἐκείνος ἡγάγετο, κοσμουμένην δὲ καὶ τὰς τρίχας εὐθετίζουσιν ἐς τὸ ἑταιρικὸν καὶ φυκίον ἐντριβομένην καὶ τῷ ὀφθαλμῷ ὑπογραφομένην, ὑπώπτειον εὐθὺς καὶ παρεφύλαττον ὅποι τὸν ὀφθαλμὸν φέρει. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐὼν κατ' ἐκαστὴν δὲ τὴν νύκτα ὁ μὲν στενωπὸς ἡμῶν ἐνεπίμπλατο μεθύοντων ἐραστῶν κοιμαζόντων ἐπ' αὐτὴν καὶ κοπτόντων τὴν θύραν, ἐνίων δὲ καὶ ἐσθιάζεσθαι σὺν οὐδενὶ κόσμῳ τοιμῶντων. Αὐτὴ δὲ ἐγέλα καὶ ἤδετο τοῖς δρωμένοις· καὶ τὰ πολλὰ ἢ παρέκλυπεν ἀπὸ τοῦ τέγους ἄδόντων ἀκούουσα τραχίᾳ τῇ φωνῇ ὥδ' ὅτις τινες ἑταιρικός ἢ καὶ παρανομίῳσα τὰς θύρας ἐμὲ οἰομένη λανθάνειν ἡσέλγαινε καὶ ἐμοιχεύετο πρὸς αὐτῶν· ὅπερ ἐγὼ μὴ φέρων γράψασθαι μὲν αὐτὴν μοιχείας οὐκ ἔδοκίμαζον, ἐν γειτόνων δὲ οἰκοῦντι τῷ Διαλόγῳ προσελθὼν ἤζισον καταδεχθῆναι ἐπ' αὐτοῦ.

32. Ταῦτά ἐστιν ἃ τὴν Ῥητορικὴν ἐγὼ μεγάλα

neque cum suo isto amasio pacem habere, sed in istum quoque esse contumeliosum.

29. Quidni igitur ingratus sit iste et legibus de mala tractatione teneatur? qui legitimam uxorem, a qua tanta bona acceperit, et per quam sit nobilis, ita ignominiose tamen deseruerit, et novas res appetierit; idque hoc ipso tempore, quum solam me admirantur homines, patronamque suam profitentur. Ego vero tot procis adhuc renitor, et fores pulsantibus nomenque meum magna voce inclamantibus neque aperire volo, neque auscultare: video quippe nihil præter clamorem illos asferre. Iste autem ne sic quidem ad me convertitur, sed ad amasium suum respicit, quid tandem, dii boni, bonum recepturum se ab illo exspectans? quem præter pallium nihil habere videat. Dixi, iudices. Vos autem, si mea ratione in causa dicenda uti voluerit, hoc nolite concedere (ingrati enim animi, si meum in me acuat gladium); sed amasii sui modo, Dialogi, sic dicat causam, si potuerit.

MERC. Hoc quidem probabile non est: neque enim fieri potest ut solus ipse causam dicat Dialogi in modum, sed perpetua oratione ipse quoque utatur.

30. SYRUS. Quandoquidem hoc etiam, iudices, indigne tulit adversaria, si longa oratione utar, qui ipsam hanc dicendi facultatem ab se habeam; multa quidem apud vos non dicam: capitibus vero ipsis eorum quæ crimini mihi dedit dissolutis, permittam vobis videre de omnibus. Quæcumque nimirum de me narravit, vere narravit omnia. Etenim instituit me, peregrinata est mecum, Græcis me ascripsit, et harum rerum nomine gratias habeo huic illius conjugio. Quas vero ob causas relicta illa ad hunc me Dialogum converterim, audite, iudices: neu quicquam utilitatis me meæ causa mentiri cogitaveritis.

31. Ego namque videns istam me amplius temperantem esse, neque in decenti illo habitu permanere, quo usam olim Pæaniensis ille rhetor duxerat; sed ornare se illam et capillos meretricio more disponere, et infucare faciem, et genas pingere; statim suspicabar aliquid, et quo oculum ferret, observabam. Ac reliqua prætermitto: singulis vero noctibus implebatur vicus noster ebriis amatoribus ad illam commissatum euntibus, pulsantibusque fores, quibusdam etiam vi irrumperere sine more modoque audientibus. At illa ridere, et his quæ fierent delectari: ac sæpe aut de tecto despiciere, et audire aspera voce canentes amatoria quædam cantica; aut etiam apertis clanculum foribus, me, ut putabat, ignaro, lascivire, et cum illis adulterari: quod ego non ferens, nomen illius de adulterio deferendum non putavi; sed accedens ad habitantem in vicinia Dialogum, recipi ab eo petii.

32. Hæ sunt magnæ illæ, quibus affeci Rhetoricen, in-

ἡδίκηκα. Καίτοι εἰ καὶ μηδὲν αὐτῷ τοιοῦτο ἐπέπρακτο, καλῶς εἶχέ μοι ἀνδρὶ ἡδὲ τετταράκοντα ἔτη σχεδὸν γεγονότι θορύβῳ μὲν ἐκείνων καὶ δικῶν ἀπηλλάχθαι καὶ τοὺς ἀνδρας τοὺς δικαστὰς ἀτρεμεῖν ἔαν, τυράννων κατηγορίας καὶ ἀριστεύων ἐπαίνους ἐκφυγόντα, ἐς δὲ τὴν Ἀκαδημία μιν ἢ ἐς τὸ Λύκειον ἐλθόντα τῷ βελτίστῳ τούτῳ Διαλόγῳ συμπεριπατεῖν ἡρέμα διαλεγόμενους, τῶν ἐπαίνων καὶ κρότων οὐ δεομένους. Πολλὰ ἔχων εἰπεῖν ἡδὲ παύσομαι. Ὑμεῖς δὲ εὐορκοὺς τὴν ψῆφον ἐνέγκετε.

ΔΙΚ. Τίς κρατεῖ;

ΕΡΜ. Πάσαις ὁ Σύρος πλὴν μιᾶς.

ΔΙΚ. Ῥήτωρ τις εἴκειν εἶναι ὁ τὴν ἐναντίαν θέμενος.

33. Ὁ Διάλογος ἐπὶ τῶν αὐτῶν λέγει. Ὑμεῖς δὲ περιμείνατε διπλάριον ἀποισόμενοι τὸν μισθὸν ἐπ' ἀμφοτέροις ταῖς δίκαις.

ΔΙΑΛΟΓΟΣ. Ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες δικασταί, μακροὺς μὲν ἀποτείνειν οὐκ ἂν ἐβουλόμην τοὺς λόγους πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ὥσπερ εἴωθα. Ὅμως δὲ ὡς νόμος ἐν τοῖς δικαστηρίοις, οὕτω ποιήσομαι τὴν κατηγορίαν ἰδιώτης παντάπασι καὶ ἀτεχνος τῶν τοιούτων ὢν· καὶ μοι τοῦτο ἔστω πρὸς ὑμᾶς τὸ προοίμιον. Ἄ δὲ ἡδίκημαι καὶ περιύβρισμαι πρὸς τοῦτου, ταῦτά ἐστιν, ὅτι με σεμνὸν τέως ὄντα καὶ θεῶν τε πέρι καὶ φύσεως καὶ τῆς τῶν ὄλων περιόδου σκοπούμενον, ὑψηλὸν ἄνω που τῶν νεφῶν ἀεροβατοῦντα, ἐνθα ὁ μέγας ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνων φέρεται, κατασπάσας αὐτὸς ἡδὲ κατὰ τὴν ἀψίδα πετόμενον καὶ ἀναβαίνοντα ὑπὲρ τὰ νῦτα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ πτερὰ συντρίψας ἰσοδείκναι τοῖς πολλοῖς ἐποίησε, καὶ τὸ μὲν τραγικὸν ἐκείνο καὶ σωφρονικὸν προσωπίον ἀφείλε μοι, κωμικὸν δὲ καὶ σατυρικὸν ἄλλο ἐπέθηκε μοι καὶ μικροῦ δεῖν γελοῖον· εἰτά μοι ἐς τὸ αὐτὸ φέρων συγκαθεῖρξε τὸ σκώμμα καὶ τὸν ἱαμβὸν καὶ κυνισμὸν καὶ τὸν Εὐπολιν καὶ τὸν Ἀριστοφάνην, δεινοὺς ἀνδρας ἐπικερτομήσαι τὰ σεμνὰ καὶ χλευάσαι τὰ ὀρθῶς ἔχοντα, τελευταῖον δὲ καὶ Μένιππον τινὰ τῶν παλαιῶν κυνῶν μάλα ὑλακτικὸν ὡς δοκεῖ καὶ κάρχαρον ἀνορύξας καὶ τοῦτον ἐπείσηγάγε μοι φοβερόν τινα ὡς ἀληθῶς κύνα καὶ τὸ δῆγμα λαθραῖον, ὅσω καὶ γελῶν ἄμα ἔδρακε. Πῶς οὖν οὐ δεινὰ ὑβρισθῆναι μηκέτ' ἐπὶ τοῦ οἰκείου σχήματος διαμένων, ἀλλὰ κωμωδῶν καὶ γελωτοποιῶν καὶ ὑποθέσεις ἄλλοχότους ὑποκρινόμενος αὐτῷ; τὸ γὰρ πάντων ἀτοπίωτατον, κρᾶσιν τινα παράδοξον κέκραμαι καὶ οὔτε πεζὸς εἰμι οὔτ' ἐπὶ τῶν μέτρων βέβηκα, ἀλλὰ ἱπποκενταύρου δίκην σύνθετόν τι καὶ ξένον φάσμα τοῖς ἀκούουσι δοκῶ.

34. ΕΡΜ. Τί οὖν πρὸς ταῦτα εἶπες, ὦ Σύρε;

ΣΥΡ. Ἀπροσδόκητον, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὸν ἀγῶνα τοῦτον ἀγωνίζομαι παρ' ὑμῖν πάντα γούν μᾶλλον ἢ ἡλπισα ἢ τὸν Διάλογον τοιαῦτα εἶρεν περὶ ἐμοῦ, ὃν παραλαβὼν ἐγὼ σκυθρωπὸν ἔτι τοῖς πολλοῖς δοκοῦντα καὶ ὑπὸ τῶν συνεχῶν ἐρωτήσεων κατεσκληρότα, καὶ διὰ τοῦτο αἰδέσιμον μὲν εἶναι δοκοῦντα, οὐ πάντῃ δὲ

juriae. Quanquam, si vel nihil ejusmodi ab ea actum esset, decebat me, hominem quadraginta fere annos natum, a tumultibus illis et litibus recedere, et quiescere pati iudices; evitatisque tyrannorum accusationibus et laudibus virorum fortium, in Academiam aut Lyceum ingredi, ibique cum optimo hoc Dialogo inambulare, placide disputantes, laudem ac plausum non desiderantes. Multa quum habeam dicere, jam desinam : vos vero religiosum ferte suffragium.

JUST. Quis vincit?

MERC. Omnibus Syrus, præter unum.

JUST. Rhetor videtur esse qui contrarium tulit.

33. Jam tu dic, Dialoge, iisdem judicibus. Vos autem manete, duplicem laturi mercedem de causis ambabus.

DIALOGUS. Ego vero, iudices, longam extendere apud vos orationem nolim, sed breviter more meo agere. Tamen, ut in judiciis fert consuetudo, sic accusationem institui, ignarus licet undique sim talium et rudis. Et hoc mihi sit apud vos exordium. Injuriae autem et contumeliae, quibus ab isto sum affectus, hæc fere sunt : quod me gravem ad eum diem, atque de diis, de natura, et universi circuitu disputantem, sublimem, supra nubes incedentem per aera, ubi magnus in cælo Jupiter volucrum currum agens fertur, detractum inde, quum ad ipsam jam absidem volarem et supra cæli terga pararem escendere, contractis alis, ad vulgi consuetudinem detruxit, et tragica illa decentique persona detracta, aliam comicam satyricamque mihi, ac tantum non ridiculam, imposuit. Deinde in unum collata inclusit mecum jocum mordacem, et iambum, et Cynicalicentiam, et cum Eupolide Aristophanem, homines maxime idoneos ad traducendum quæ sunt severa, ad irridendum quæ recte habent : denique Menippum quendam de antiquis canibus, latrantem valde et asperum, ut videtur, effossum ad me introduxit, terribilem vere canem, et occulte mordacem, quatenus ridens etiam mordet. Quidni ergo gravi injuria affectus sim? qui non servem habitum proprium ac domesticum, sed comedias isti, et ridicularia, et prodigiosa quædam argumenta agere cogar? Quod enim omnium absurdissimum est, mirabili quadam permistione temperatus sum, neque pedestris sum, neque per metra incedo; sed hippocentauri instar, compositum quoddam et peregrinum spectrum audientibus videor.

34. MERC. Quid igitur ad ista, Syre, dices?

SYR. Necopinatum, iudices, hoc certamen apud vos subeo : quidvis enim potius de Dialogo sperabam, quam ista de me dicturum : quem ego talem quum accepissem, qui tristis adhuc vulgo videretur, et a perpetuis interrogationibus in ariditatem quandam contractus, eamque ipsam ob causam venerabilis ille quidem, sed non omnino suavis,

ἡδὺν οὐδὲ τοῖς πλήθεσι κεχαρισμένον, πρῶτον μὲν αὐτὸν ἐπὶ γῆς βαίνειν εἴθισα ἐς τὸν ἀνθρώπινον τοῦτον τρόπον, μετὰ δὲ τὸν αὐχμὸν τὸν πολλὸν ἀποπλύνας καὶ μειδιᾶν καταναγκάσας ἡδῶ τοῖς ὁρώσι παρεσκεύασα, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν κωμῳδίαν αὐτῷ παρέζευξα καὶ κατὰ τοῦτο πολλήν οἱ μηχανώμενος τὴν εὐνοίαν παρὰ τῶν ἀκούστων, οἱ τέως τὰς ἀκάνθας τὰς ἐν αὐτῷ δεδιότες ὥσπερ τὸν ἐχθρὸν ἐς τὰς χεῖρας λαβεῖν αὐτὸν ἐφυλάττοντο. Ἄλλ' ἐγὼ οἶδ' ἅπερ μάλιστα λυπεῖ αὐτὸν, ὅτι μὴ τὰ γλίσχρα ἐκεῖνα καὶ λεπτὰ ἀθήμῃαι πρὸς αὐτὸν σμικρολογούμενος, εἰ ἀθάνατος ἡ ψυχὴ καὶ πόσας κοτύλας ὁ θεὸς, ὁπότε τὸν κόσμον κατεσκευάζετο, τῆς ἀμιγοῦς καὶ κατὰ ταῦτα ἐχούσης οὐσίας ἐνέχεεν ἐς τὸν κρατῆρα ἐν ᾧ τὰ πάντα ἐκεράννυτο, καὶ εἰ ἡ Ῥητορικὴ πολιτικῆς μαρίου εἰδωλόν, κολακείας τὸ τέταρτον. Χαίρει γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως τὰ τοιαῦτα λεπτολογῶν καθάπερ οἱ τὴν ψῆραν ἡδέως κνύμενοι, καὶ τὸ φρόντισμα ἡδὺ αὐτῷ δοκεῖ καὶ μέγα φρονεῖ, ἣν λέγεται ὡς οὐ παντὸς ἀνδρός ἐστὶ συνιδεῖν ἃ περὶ τῶν ἰδεῶν ὀζυδορκεῖ. Ταῦτα δηλαδὴ καὶ παρ' ἐμοῦ ἀπαιτεῖ καὶ τὰ περὶ ἐκεῖνα ζητεῖ καὶ ἄνω βλέπει τὰ πρὸ τῶν ποδῶν οὐκ ὁρῶν. Ἐπεὶ τῶν γε ἄλλων ἔνεκα οὐκ ἂν οἶμαι μέμφαιτό μοι, ὡς τοιμάτιον τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν περισπᾶσας αὐτοῦ βαρβαρικὸν τι μετενέδυσσα, καὶ ταῦτα βάρβαρος αὐτὸς εἶναι δοκῶν ἡδίκουν γὰρ ἂν τὰ τοιαῦτα ἐς αὐτὸν παρανομῶν καὶ τὴν πάτριον ἐσθῆτα λωποδυτῶν. Ἀπολελογημῇαι ὡς δυνατόν ἐμοί· ὑμεῖς δὲ ὁμοίαν τῇ πάλαι τὴν ψῆφον ἐνέγκατε.

35. EPM. Βαβαί, δέκα θλαῖς κρατεῖς· ὁ γὰρ αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ πάλαι οὐδὲ νῦν ἡμόφηρός ἐστι. Ἀμέλει τούτῳ ἔθος ἐστὶ καὶ πᾶσι τὴν τετραπλημένην οὕτω φέρειν, μὴ παύσαιτο φθονῶν τοῖς ἀρίστοις. Ἄλλ' ὑμεῖς μὲν ἄπιτε ἀγαθὴ τύχη, αὐρίον δὲ τὰς λοιπὰς δικάσομεν.

XLVIII.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΣΙΤΟΥ ἢ ΤΟΙΟΥΤΙ ΤΕΧΝΗ
ἢ ΠΑΡΑΣΙΤΙΚΗ.

1. ΤΥΧΙΑΔΗΣ. Τί ποτε ἄρα, ὦ Σίμων, οἱ μὲν ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ ἐλεύθεροι καὶ δοῦλοι τέχνην ἕκαστός τινα ἐπίστανται, δι' ἧς αὐτοῖς τέ εἰσι καὶ ἄλλω χρήσιμοι, σὺ δὲ, ὡς εἰσιν, ἔργον οὐδὲν ἔχεις, δι' οὗ ἂν τι ἢ αὐτὸς ἀποναίω ἢ ἄλλω μεταδοίης;

ΠΑΡΑΣΙΤΟΣ. Πῶς τοῦτο ἐρωτᾷς, ὦ Τυχιάδη, οὐδέπω οἶδα. Περὶ δὲ σαφέστερον ἐρωτᾶν.

ΤΥΧ. Ἐστὶν ἥντινα τυγχάνεις ἐπιστάμενος τέχνην, ὅσον μουσικὴν;

ΠΑΡ. Μὰ Δία.

ΤΥΧ. Τί δὲ, ἱατρικὴν;

ΠΑΡ. Οὐδὲ ταύτην.

ΤΥΧ. Ἀλλὰ γεωμετρίαν;

neque gratus multitudini haberetur; primo quidem humi incedere illum hoc humano more consuefecerim; deinde multo illo squalore purgatum, et subridere coactum, jucundiores reddiderim videntibus: super omnia vero coniecidi illi conjunxi, ea quoque re multam ipsi machinatus ab audientibus benevolentiam, qui ante illum diem spinas quæ in illo sunt veriti, tanquam erinaceum, in manus illum sumere cavebant. Sed novi ego quæ maxime illum male habeant: quod non subtilia ista atque tenuia, assidens, minutim cum illo disputo, utrum immortalis sit anima, et quot sextarios deus, quum mundum faceret, illius incommiscibilis et quæ semper unius modi sui que similis est materie in illam temperationem, in qua miscerentur omnia, infuderit, et utrum Rhetoricæ civilis particulæ simulacrum sit, quarta pars adulationis. Gaudet enim, nescio quomodo, minutis id genus disputationibus, ut illi qui libenter scalpunt scabiem: et illa cura jucunda illi videtur, et vehementer sibi ipse placet, si dicatur non cuiusvis esse perspicere quæ ipse acute adeo de ideis cernat. Hæc nimirum a me etiam postulat, et alas illas quærit, ac sursum spectat, non videns interim quæ sunt ante pedes. Nam ceterarum rerum causa nihil puto mihi obiciet, veluti quod hac veste Græca detracta, barbaricam sibi, ipse barbarus quum videar, induissem: injustus enim fuisset, si talia contra leges in ipsum designassem, et patria illum veste spoliasset. Causam dixi, ut potui. Vos vero similem superiori ferte calculum.

35. MERC. Vah, ipsis decem vincis: idem enim ille, qui ante, nunc non est ejusdem sententiæ. Nimirum huc consuetudo est, pertusum omnibus ferre calculum, ne desinat optimis quibusque invidere. Sed vos quidem discadite nunc feliciter: cras judicabimus reliquas.

XLVIII.

DE PARASITO, SIVE ARTEM ESSE
PARASITICAM.

1. TYCHIADES. Quid tandem igitur est, Simo, quod ceteri homines, liberi pariter ac servi, artem unusquisque aliquam norunt, per quam et sibi ipsis sunt et alii utiles; tu vero, ut videtur, opus habes nullum, unde vel ipse juveris, vel alii quicquam impertias?

PARASITUS. Quid sibi hæc tua, Tychiade, interrogatio velit, nondum intelligo. Stude ergo interrogare apertius.

TYCH. Estne ars quam tu forte noris? verbi causa musicam?

PAR. Non, per Jovem.

TYCH. Quid vero, medicinam?

PAR. Neque hanc.

TYCH. Sed geometriam?

ΠΑΡ. Οὐδαμῶς.

ΤΥΧ. Τί δέ, ῥητορικὴν; φιλοσοφίας μὲν γὰρ τοσοῦτον ἀπέχεις ὅσον καὶ ἡ κακία.

ΠΑΡ. Ἐγὼ μὲν, εἰ οἷόν τε εἶη, καὶ πλείον. Ὡστε μὴ δόκει τοῦτο καθάπερ ἀγνοοῦντι δνειδίσαι· φημί γὰρ κακὸς εἶναι καὶ χείρων ἢ σὺ δοκεῖς.

ΤΥΧ. Ναί. Ἀλλὰ ταύτας μὲν ἴσως τὰς τέχνας οὐκ ἐξέμαθες διὰ μέγεθος αὐτῶν καὶ δυσκολίαν, τῶν δὲ δημοτικῶν τινα, τεκτονικὴν ἢ σκυτοτομικὴν; καὶ γὰρ οὐδὲ τὰλλα οὕτως ἔχει σοι, ὥς μὴ καὶ τοιαύτης ἂν δεηθῇαι τέχνης.

ΠΑΡ. Ὅρθως λέγεις, ὦ Τυχιάδῃ· οὐ γὰρ τούτων οὐδεμιᾶς ἐπιστήμων εἰμί.

ΤΥΧ. Τίνος οὖν ἐτέρας;

ΠΑΡ. Τίνος; ὥς ἐγὼ οἶμαι, γενναίας· ἦν εἰ μάθους, καὶ σὲ ἐπαινέσειν οἴομαι. Ἔργῳ μὲν οὖν κατ'ορθοῦν φημι ἤδη, εἰ δὲ καὶ λόγῳ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

ΤΥΧ. Τίνα ταύτην;

ΠΑΡ. Οὐπω μοι δοκῶ τοὺς περὶ ταύτην ἐκμεμελητέχνειν λόγους. Ὡστε ὅτι τέχνην μὲν τινα ἐπίσταμαι, ὑπάρχει ἤδη σοι γινώσκειν καὶ μὴ διὰ τοῦτο χαλεπῶς μοι ἔχειν· ἦντινα δὲ, αὐθις ἀκούσῃ.

ΤΥΧ. Ἄλλ' οὐκ ἀνέξομαι.

ΠΑΡ. Τό γε τῆς τέχνης παράδοξον ἴσως φανεῖται σοι ἀκούσαντι.

ΤΥΧ. Καὶ μὴν διὰ τοῦτο σπουδάζω μαθεῖν.

ΠΑΡ. Εἰσαυθις, ὦ Τυχιάδῃ.

ΤΥΧ. Μηδαμῶς, ἀλλ' ἤδη λέγε, εἰ μὴ περ ἄρα αἰσχύνῃ.

ΠΑΡ. Ἡ παρασιτικὴ.

2. ΤΥΧ. Κατὰ εἰ μὴ μαίνοντό τις, ὦ Σίμων, τέχνην ταύτην φαίη ἂν;

ΠΑΡ. Ἐγώ γε· εἰ δὲ σοι μαίνεσθαι δοκῶ, τοῦ μηδεμίαν ἄλλην ἐπίστασθαι τέχνην αἰτίαν εἶναι μοι τὴν μανίαν δοκεῖ καὶ με τῶν ἐγκλημάτων ἤδη ἀφίει. Φασὶ γὰρ τὴν δαίμονα ταύτην τὰ μὲν ἄλλα χαλεπὴν εἶναι τοῖς ἔχουσι, παραιτεῖσθαι δὲ τῶν ἀμαρτημάτων αὐτοὺς ὥσπερ διδάσκαλον ἢ παιδαγωγὸν τούτων ἀναδεχομένην εἰς αὐτὴν τὰς αἰτίας.

ΤΥΧ. Οὐκοῦν, ὦ Σίμων, ἡ παρασιτικὴ τέχνη ἐστὶ;

ΠΑΡ. Τέχνην γὰρ, καὶ γὰρ ταύτης δημιουργός.

ΤΥΧ. Καὶ σὺ ἄρα παρασίτος;

ΠΑΡ. Πάνυ ὠνείδισας, ὦ Τυχιάδῃ.

ΤΥΧ. Ἄλλ' οὐκ ἐρυθριᾷς παράσιτον σαυτὸν ἀποκαλῶν;

ΠΑΡ. Οὐδαμῶς· αἰσχυνομένην γὰρ ἂν, εἰ μὴ λέγοιμι.

ΤΥΧ. Καὶ νῆ Δί' ὁπόταν σε βουλώμεθα γνωρίζειν τῶν οὐκ ἐπισταμένων τῷ, ὅτε χρήζοι μαθεῖν, ὁ παράσιτος ὅγλον ὅτι φήσομεν;

ΠΑΡ. Πολὺ μάλλον λέγοντες τοῦτο ἐμὲ εὐφρανεῖτε ἢ Φειδίαν ἀγαματοποιόν· χαίρω γὰρ τῇ τέχνῃ αὐτὴν ἥττον ἢ Φειδίας ἔχειρε τῷ Δί.

ΤΥΧ. Καὶ μὴν ἐκεῖνό μοι σκοποῦντι προῦσταί γε· λῶς πάντοτε.

ΠΑΡ. Nequaquam.

ΤΥΧ. Quid igitur? rhetorice? A philosophia enim tantundem abes, quantum abest pravitas.

ΠΑΡ. Equidem, si fieri posset, etiam longius veilem. Itaque noli putare te hoc mihi obicere tanquam ignoranti: aio enim malum me esse, et peiorem etiam quam tu putes.

ΤΥΧ. Sit ita. Verum has forte artes non didicisti propter magnitudinem ipsarum ac difficultatem: sed popularium unam, fabrilem, aut cerdoniam? neque enim alioquin res tuæ ita habent, ut vel tali arte non indigeas.

ΠΑΡ. Recte istuc, Tychiade: neque enim harum ullius peritus sum.

ΤΥΧ. Cujusnam igitur alius?

ΠΑΡ. Cujus? præclaræ, ut ego puto; quam si didiceris, te quoque laudaturum arbitror. Re quidem ipsa recte in illa me jam versari aio; an verbis etiam et describendo, non habeo tibi dicere.

ΤΥΧ. Quam ergo?

ΠΑΡ. Nondum videor mihi quæ de ea dicenda sunt satis esse meditatulus. Itaque artem me aliquam scire, neque eam ob causam te mihi debere irasci, jam licet cognoscere: quamnam vero, audies alias.

ΤΥΧ. Sed non sustinebo moram.

ΠΑΡ. At novum tibi et mirum forte quiddam videbitur, quum audies, ars ista.

ΤΥΧ. Atqui eam ipsam ob causam cupio discere.

ΠΑΡ. Alias, Tychiade.

ΤΥΧ. Nequaquam; sed nunc dicito, nisi tamen pudore impeditis.

ΠΑΡ. Parasitica.

2. ΤΥΧ. Tum aliquis, qui non insaniet, hanc, Simo, artem dixerit?

ΠΑΡ. Ego nimirum. Si vero insanire tibi videar, at tu insaniam illam in causa esse putato, quod aliam nullam artem noverim, et criminibus me jam absolve. Aiunt enim deam illam, Insaniam, gravem ceteroquin esse se habentibus, sed eximere illos criminibus, quorum culpam, magistri aut pedagogi instar, in se recipiat.

ΤΥΧ. Igitur, Simo, parasitica ars est?

ΠΑΡ. Ars quippe: et ego illius artifex.

ΤΥΧ. Et tu parasitus ergo?

ΠΑΡ. Egregie vero maledixisti, Tychiade.

ΤΥΧ. Sed non erubescis, quum parasitum te vocas?

ΠΑΡ. Nequaquam: sed si non ita me vocarem, erubescerem.

ΤΥΧ. Et, per Jovem, si designare te velimus eorum aliquid, qui te non norunt, isque cupiat nosse; nempe dicimus, Parasitus?

ΠΑΡ. Multo magis istuc dicentes me lætitia affeceritis, quam Phidiam si vocetis statuarium: non minus enim ego hac arte, quam suo Phidias Jove, gaudeo.

ΤΥΧ. Atqui illud mihi consideranti multus erupit risus.

ΠΑΡ. Τὸ ποῖον;

ΤΥΧ. Εἰ καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς ἀνωθεν ὥσπερ ἔθος ἐπιγράφοιμεν, Σίμωνι παρασίτῳ.

ΠΑΡ. Καὶ μὴν ἂν ἐμοὶ μάλλον χαρίζοιο ἢ Δίωνι ἐπιγράφων φιλοσόφῳ.

3. ΤΥΧ. Ἀλλὰ σὺ μὲν ὅπως χαίρεις καλούμενος, οὐδὲν ἢ μικρόν μοι μέλει σκοπεῖν δὲ δεῖ καὶ τὴν ἄλλην ἀτοπίαν.

ΠΑΡ. Τίνα μὴν;

ΤΥΧ. Εἰ καὶ ταύτην ταῖς ἄλλαις τέχναις ἐγκαταλέξομεν, ὥστε ἐπειδὴν πυθάνηται τις, ὅποια τις αὐτῇ τέχνῃ ἐστὶ, λέγειν οἷον γραμματικῇ, ἱατρικῇ, παρασιτικῇ.

ΠΑΡ. Ἐγὼ μὲν, ὦ Τυχιάδῃ, πολὺ μάλλον ταύτην ἢ τινα ἑτέραν τέχνην φαίην ἀν. Εἰ δέ σοι φίλον ἀκούειν, καὶ ὅπως οἴομαι λέγοιμι ἂν καίπερ ὡ παντάπασιν ὦν, ὡς ἐφθην εἰπὼν, ἐπὶ τούτῳ παρεσκευασμένος.

ΤΥΧ. Οὐδὲν, εἰ καὶ σμικρὰ λέγοις, ἀληθῆ δέ, διοίσει.

ΠΑΡ. Ἴθι δὴ πρῶτον, εἰ σοι δοκεῖ, περὶ τῆς τέχνης, ἥτις ποτὲ οὕσα τυγχάνει τῷ γένει, σκοπῶμεν· οὕτως γὰρ ἐπακολουθήσαιμεν ἂν καὶ ταῖς κατ' εἶδος τέχναις, εἴπερ ἄρα ὁρθῶς μετέχουσιν αὐτῆς.

ΤΥΧ. Τί ποτ' οὖν ἐστὶν ἡ τέχνη λέγε· πάνυ γὰρ ἐπίστασαι.

ΠΑΡ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΤΥΧ. Μὴ τοίνυν ὄκνει λέγειν αὐτὴν, εἴπερ οἶσθα.

4. ΠΑΡ. Τέχνη ἐστίν, ὡς ἐγὼ διαμνημονεύω σοφοῦ τινος ἀκούσας, σύστημα ἐκ καταλήψεων συγγεγυμνασμένων πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τῶν ἐν τῷ βίῳ.

ΤΥΧ. Ὅρθῶς ἐκείνου γε εἰπόντος οὕτως ἀπεμνημόνευσας.

ΠΑΡ. Εἰ δὲ μετέχει τούτων ἀπάντων ἡ παρασιτικῇ, τί ἂν ἄλλο ἢ καὶ αὕτη τέχνη εἴη;

ΤΥΧ. Τέχνη γὰρ, εἴπερ οὕτως ἔχει.

ΠΑΡ. Φέρε δὴ καθ' ἕκαστον τοῖς τῆς τέχνης εἰδῶσιν ἐφαρμοζόντες τὴν παρασιτικὴν, εἰ συνάδει, σκοπῶμεν, καὶ δὲ περὶ αὐτῆς λόγος, ἀλλὰ μὴ καθάπερ αἱ ποιητραι χύτραι διακρούμεναι μὴ σαθρὸν ἀποφθέγγηται. Δεῖ τοίνυν εἶναι καὶ ταύτην ὥσπερ καὶ πᾶσαν τέχνην σύστημα ἐκ καταλήψεων· πρῶτον μὲν τὸ δοκιμάζειν καὶ διακρίνειν ὅστις ἀν' ἐπιτήδειος γένοιτο τρέφειν αὐτὸν, καὶ ὅτω παρασιτεῖν ἀρξάμενος οὐκ ἂν μεταγνοίῃ. Ἦ τὸν μὲν ἀργυρογνώμονα τέχνην τινα φήσομεν ἔχειν, εἴπερ ἐπίσταται διαγιγνώσκειν τὰ τε κιβδηλα τῶν νομισμάτων καὶ τὰ μὴ, τοῦτον δὲ ἄνευ τέχνης διακρίνειν τοὺς τε κιβδηλοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς ἀγαθοὺς, καὶ ταῦτα οὐχ ὥσπερ τῶν νομισμάτων καὶ τῶν ἀνθρώπων φανερών εὐθὺς ὄντων; αὐτὰ μέντοι ταῦτα καὶ δὲ σοφὸς Εὐριπίδης καταμέμμεται λέγων·

Ἄνδρῶν δ' ὅτω χρή τὸν κακὸν διειδέναι,
οὐλοῖς χαρακτὴρ ἐμπέφυκε σώματι.

ΠΑΡ. Quidnam?

ΤΥΧ. Si epistolis etiam in summo, uti mos est, inscribamus, Simoni parasito.

ΠΑΡ. Atqui gratius hoc modo mihi feceris, quam si Dioni inscribas, philosopho.

3. ΤΥΧ. Verum tu quomodo vocari gaudeas, nihil aut parum curo : sed videnda etiam reliqua absurda.

ΠΑΡ. Quænam vero?

ΤΥΧ. Si hanc etiam in reliquarum artium numero ponemus : ut, quum interrogaverit aliquis qualis hæc ars sit, respondeatur (ut dicimus grammatica, ars medica), Parasitica.

ΠΑΡ. Equidem, Tychiade, multo hanc magis quam ullam aliam artem dixerim. Si vero audire tibi placet, quomodo istud ita putem, dixerò, licet non omnino, ut modo dicebam, ad hoc paratus.

ΤΥΧ. Nihil intererit etiamsi tenuia dicas, modo vera.

ΠΑΡ. Age ergo, primum de arte, si tibi videtur, quæ tandem sit genere, videamus. Sic enim assequamur forte etiam artes speciatim, si quidem recte illius participes sint.

ΤΥΧ. Quid tandem ergo ars sit, dicas : nam scis videlicet.

ΠΑΡ. Omnino equidem scio.

ΤΥΧ. Noli ergo cunctari eam dicere, siquidem nosti.

4. ΠΑΡ. Ars, ut memini me ex homine docto audire, est compages perceptionum consentientium et coexercitatarum ad finem vitæ utilem.

ΤΥΧ. Recte illius hoc dictum retulisti.

ΠΑΡ. Si vero omnia hæc convenient in parasiticam, quid aliud ipsa quoque quam ars sit?

ΤΥΧ. Ars enimvero, si quidem res ita se habet.

ΠΑΡ. Age ergo singulatim artis formis applicantes parasiticam, an conveniat illius etiam ratio, videamus, neque ut vitiosæ quum pulsantur testæ, maligne respondeat. Oportet ergo et hanc, ut unamquamque artem, compagem esse rerum certo perceptarum. Primum quidem est explorare ac discernere quis sit ipsum nutrire idoneus, et cui quum parasitari cœperit, ejus postea non pœniteat ipsum. An numularium potius habere artem quandam dicemus, si dignoscere sciat adulterina numismata ab his quæ non sunt; hunc vero sine arte dignoscere fallaces homines a bonis; idque quum non, velut numi, sic homines etiam aperti statim sint? Verum id ipsum accusat vir sapiens Euripides, quum dicit :

Virum qua pravum possies dignoscere,
innata nulla corpori certa est nota.

Ἦ δὴ καὶ μείζων ἢ τοῦ παρασίτου τέχνη, ἥ γε καὶ τὰ οὕτως ἀδηλα καὶ ἀφανὴ μᾶλλον τῆς μαντικῆς γνωρίζει τε καὶ οἶδε.

5. Τὸ δέ γε ἐπίστασθαι λόγους λέγειν ἐπιτηδείους καὶ πράγματα πράττειν δι' ὧν οἰκειώσεται καὶ εὖνούστατον ἑαυτὸν τῷ τρέφοντι ἀποδείξει, ἄρ' οὐ συνέσεως καὶ καταλήψεως ἐρρωμένης εἶναι σοι δοκεῖ;

ΤΥΧ. Καὶ μάλα.

ΠΑΡ. Τὸ δέ γε ἐν ταῖς ἐστιάσεσιν αὐταῖς δπως παντὸς ἀπέλθοι πλέον ἔχων καὶ παρειδοκιμῶν τοὺς μὴ τὴν αὐτὴν αὐτῷ κακτημένους τέχνην, ἀνευ τινὸς λόγου καὶ σοφίας πράττεσθαι οἶει;

ΤΥΧ. Οὐδαμῶς.

ΠΑΡ. Τί δέ, τὸ ἐπίστασθαι τὰς ἀρετὰς καὶ κακίας τῶν σιτίων καὶ τῶν ὄσων πολυπραγμοσύνην ἀτέχνου τινὸς εἶναι σοι δοκεῖ; καὶ ταῦτα τοῦ γενναιοτάτου Πλάτωνος οὕτως λέγοντος, Τοῦ μέλλοντος ἐστιάσεσθαι μὴ μαγειρικοῦ ὄντος, σκευαζομένης θοῆνης ἀκυροτέρα ἢ χρίσις.

6. Ὅτι γε μὴν οὐκ ἐκ καταλήψεως μόνον, ἀλλὰ συγγεγυμνασμένης ἐστὶν ἡ παρασιτικὴ, μάθοις ἂν ἐνθένδε βραδύως· αἱ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων τεχνῶν καταλήψεις καὶ ἡμέρας καὶ νύκτας καὶ μῆνας καὶ ἑνιαυτοὺς πολλάκις ἀσυγγύμναστοι μένουσι, καὶ θμῶς οὐκ ἀπολλύνται παρὰ τοῖς κακτημένοις αἱ τέχναι, αἱ δὲ τοῦ παρασίτου καταλήψεις εἰ μὴ καθ' ἡμέραν εἶεν ἐν γυμνασίῳ, ἀπολύσας οὐ μόνον, οἶμαι, τὴν τέχνην, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν τεχνίτην.

7. Τό γε μὴν « πρὸς τι τέλος εὐχρηστον τῷ βίῳ » μὴ καὶ μανίας ἢ ζητεῖν. Ἐγὼ γὰρ τοῦ φαγεῖν καὶ τοῦ πιεῖν οὐδὲν εὐχρηστότερον εὐρίσκω ἐν τῷ βίῳ ὄν, οὐδὲ ζῆν γε τούτου ἀνευ ἐστί.

ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

8. ΠΑΡ. Καὶ μὴν οὐδὲ τοιοῦτόν τί ἐστιν ἡ παρασιτικὴ ποῖον τὸ κάλλος καὶ ἡ ἰσχὺς, ὥστε τέχνην μὲν μὴ δοκεῖν αὐτὴν, δύναμιν δὲ τινα τοιαύτην.

ΤΥΧ. Ἀληθὴ λέγεις.

ΠΑΡ. Ἀλλὰ μέντοι οὐδὲ ἀτεχνία ἐστὶν ἡ γὰρ ἀτεχνία οὐδέποτε οὐδὲν κατορθοῖ τῷ κακτημένῳ. Φέρε γὰρ, εἰ ἐπιτρέψαι τις ἑαυτῷ αὐτὸν ἐν θαλάττῃ καὶ χειμῶνι μὴ ἐπιστάμενος κυβερνᾶν, σωθεῖν ἂν;

ΤΥΧ. Οὐ δὴ οὕτως.

ΠΑΡ. Τί δὴ ποτε, ἢ τῷ μὴ ἔχειν τέχνην, δι' ἧς δυνήσεται σώζειν ἑαυτόν;

ΤΥΧ. Καὶ μάλα.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν καὶ παράσιτος ὑπὸ τῆς παρασιτικῆς, εἴπερ ἦν ἀτεχνία, οὐκ ἂν ἐσώζετο;

ΤΥΧ. Ναί.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν τέχνη σώζεται, ἀτεχνία δὲ οὐ;

ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΠΑΡ. Τέχνη δὲ ἐστὶν ἡ παρασιτικὴ.

ΤΥΧ. Τέχνη, ὥς ἔοικεν.

ΠΑΡ. Καὶ μὴν κυβερνήτας μὲν ἀγαθοὺς καὶ ἡνίοχους τεχνίτας ἐκπαιδόντας τῶν δειρῶν οἶδα ἐγὼ πολλὰ

Unde etiam major est parasiti ars, siquidem ea res obscuras adeo et minime manifestas, magis quam divinatio, intelligit ac novit.

5. Scire vero dicta dicere idonea et ea facere quibus in familiaritatem perveniat et benevolentissimum se alenti ostendat, nonne intelligentiae et robustae ad percipiendum facultatis esse tibi videtur?

TYCH. Omnino.

PAR. Ut vero in ipsis cœnis meliori quam quisquam conditione discedat aliquis, et jucundior conviva habeatur illis, qui non eandem quam ipse artem habent, id num sine ratione ac sapientia putas effici?

TYCH. Minime.

PAR. Quid vero? nosse virtutes et vitia ciborum et obso-niorum, curiositatem inertis esse hominis putas? idque quum generosissimus Plato sic dicat: Si is qui epulaturus est, coquinariae non est peritus, paratae cœnae minus firmum iudicium.

6. Esse autem non ex perceptione modo, sed etiam ex coexercitata parasiticam, ex his facile discas: nam aliarum perceptiones artium et dies et noctes et menses et annos saepe sic durant, ut non simul exerceantur; et tamen non pereunt artes apud eos qui ipsas habent: at parasiti perceptiones, si non quotidie sit in sua palaestra, perdunt non solum, puto, artem, sed ipsum etiam artificem.

7. De illo denique, « ad finem vitae utilem, » verendum ne vel insanum sit querere. Ego enim nihil in vita utilius invenio quam edere et bibere: ac ne vivere quidem absque illo licet.

TYCH. Sic est sane.

8. PAR. Verum neque ex illo genere est parasitica, qualis forma et robur, ut ars quidem non videatur esse, sed talis quaedam facultas.

TYCH. Vera dicis.

PAR. Sed neque inertia est: inertia enim nunquam quicquam recte peragit ei qui illam habet. Age enim, si quis committendam sibi curet in mari ac tempestale navim, gubernandi imperitus, possitne servari?

TYCH. Minime hic quidem.

PAR. Quare tandem, nisi quod non habeat artem qua se servare possit?

TYCH. Sic est.

PAR. Ergo etiam a parasitica non servaretur parasitus, si ea inertia esset?

TYCH. Nempè.

PAR. Ergo arte servatur, inertia autem non?

TYCH. Scilicet.

PAR. Ars igitur est parasitica.

TYCH. Ars, ut apparet.

PAR. Atqui gubernatores quidem bonos, et aurigas artifices sedibus ego novi saepe excussos, et contusos alios,

κίς, καὶ τοὺς μὲν ξυντριβέντας, τοὺς δὲ καὶ πάμπαν διαφθαρέντας, παρασίτου δὲ ναυάγιον οὐδεὶς ἔχει τοιοῦτον εἰπεῖν. Οὐκοῦν εἰ μήτε ἀτεχνία ἐστὶν ἡ παρασιτικὴ μήτε δύναμις, σύστημα δὲ τι ἐκ καταλήψεων συγγεγυμνασμένων, τέχνη δὴλον ὅτι διωμολόγηται ἡμῖν τήμερον.

9. ΤΥΧ. Ὅσον ἐκ τούτου εἰκάζω· ἀλλ' ἐκείνο σκόπει, ὅπως καὶ ὅρον ἡμῖν τινα γενναῖον ἀποδῶς τῆς παρασιτικῆς.

ΠΑΡ. Ὁρῶς σύ γε λέγων. Δοκεῖ γὰρ δὴ μοι οὕτως ἂν μάλιστα ὀρίσθαι παρασιτικὴ ἐστὶ τέχνη ποτέων καὶ βρωτέων καὶ τῶν διὰ ταῦτα λεκτέων, τέλος δὲ αὐτῆς τὸ ἡδύ.

ΤΥΧ. Ὑπέρου γέ μοι δοκεῖς ὀρίσασθαι τὴν σεαυτοῦ τέχνην· ἀλλ' ἐκείνο σκόπει, μὴ πρὸς ἐνός τῶν φιλοσόφων μάχη σοι περὶ τοῦ τέλους ᾗ.

ΠΑΡ. Καὶ μὴν ἀπόχρη γε, εἴπερ ἔσται τὸ αὐτὸ τέλος εὐδαιμονίας καὶ παρασιτικῆς.

10. Φανεῖται δὲ οὕτως· ὁ γὰρ σοφὸς Ὅμηρος τὸν τοῦ παρασίτου βίον θαυμάζων ὡς ἄρα μακάριος καὶ ζηλωτὸς εἴη μόνος,

Οὐ γὰρ ἐγωγέ τί φημι τέλος χαριέστερον εἶναι,
ἢ ὅτ' ἂν εὐροσύνη μὲν ἔχῃ κἀτά δῆμον ἅπαντα,
παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
σίτου καὶ κρειῶν, μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος ἀρύσσω
οἶνοχόος φορέσει καὶ ἐγχείη δεπάσει.

Καὶ ὡς οὐχ ἱκανῶς ταῦτα θαυμάζων μᾶλλον τὴν αὐτοῦ γυνάμην ποιεῖ φανερωτέραν εὐ λέγων·

Τοῦτό τί μοι κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶν εἶδεται εἶναι,

οὐχ ἑτερόν τι ἐξ ὧν φησιν, ἢ τὸ παρασιτεῖν εὐδαιμονομιζών· καὶ μὴν οὐδὲ τῷ τυχόντι ἀνδρὶ περιτέθεικε τούτους τοὺς λόγους, ἀλλὰ τῷ σοφωτάτῳ τῶν Ἑλλήνων. Καίτοι γε εἴπερ ἐβούλετο Ὀδυσσεὺς τὸ κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς ἔπαινεῖν τέλος, ἐδύνατο ταυτὶ λέγειν ὅτε τὸν Φιλοκτήτην ἀνήγαγεν ἐκ τῆς Αἰήνου, ὅτε τὸ Ἴλιον ἐξεπόρθησεν, ὅτε τοὺς Ἑλληνας φεύγοντας κατέσχευεν, ὅτε εἰς Τροίαν εἰσθλὸν ἑαυτὸν μαστιγώσας καὶ κακὰ καὶ Στωϊκὰ ῥάκη ἐνδύς· ἀλλὰ τότε οὐκ εἶπε τοῦτο τέλος χαριέστερον. Ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ τῶν Ἐπικουρείων βίῳ γενόμενος αὐθὺς παρὰ τῇ Καλυψοῖ, ὅτε αὐτῷ ὑπῆργεν ἐν ἀργίᾳ τε βιοτεύειν καὶ τρυφᾶν καὶ βινεῖν τὴν Ἀτλαντος θυγατέρα καὶ κινεῖν πάσας τὰς λεῖας κινήσεις, οὐδὲ τότε εἶπε τοῦτο τὸ τέλος χαριέστερον, ἀλλὰ τὸν τῶν παρασίτων βίον. Ἐκαλοῦντο δὲ δαιτυμόνες οἱ παρασίτοι τότε. Πῶς οὖν λέγει· πάλιν γὰρ ἀξίον ἀναμνησθῆναι τῶν ἐπῶν· οὐδὲ γὰρ οἷόν τε ἀκούειν αὐτῶν μὴ πολλὰς λεγομένων· « δαιτυμόνες καθήμενοι ἐξείης » καὶ,

Παρὰ δὲ πλήθωσι τράπεζαι
σίτου καὶ κρειῶν.

11. Ὁ γε μὴν Ἐπίκουρος σφόδρα ἀναισχύντως ὑπελόμενος τὸ τῆς παρασιτικῆς τέλος τῆς κατ' αὐτὸν

alios autem omnino pereuntes; parasiti vero naufragium tale nemo dixerit. Ergo si neque inertia est parasitica, neque facultas, sed corpus quoddam coëxercitatum e perceptio-nibus coexercitatis, artem nempe esse inter nos hodie convenit.

9. TYCH. Quantum ex istis colligo. Verum illud vide, ut etiam finitionem nobis solidam reddas parasiticæ.

PAR. Recte tu illud postulas. Videtur enim mihi hoc fere modo rectissime finiri: parasitica est ars esculentorum et poculentorum atque propter ista dicendorum, finis autem ipsius voluptas.

TYCH. Pulcherrime vero definiisse mihi tuam artem videris. Sed illud dispice, ne cum philosophorum quibusdam pugna tibi sit de fine.

PAR. Quin sufficit, modo sit idem finis felicitatis et parasiticæ.

10. Apparebit autem ita: sapiens enim Homerus admirans parasiti vitam, ut quæ beata sit et invidenda sola,

Non (inquit) finis, mihi crede, exstat jucundior ullus, quam si lætitiæ populum tenor occupet omnem, si mensa exstructa sit alte pane ac carne, merumque cavis crateribus haustum circum omnes pincerna ferat, cyathisque ministret.

Et quasi non satis illa esset admiratus, suam ipsius sententiam manifestiorem reddit, bene dicens:

Nimirum hæc animo pulcherrima iudice nostro,

nihil aliud, quantum dicit, beatum putans quam parasitari: ac non vulgari viro illos sermones tribuit, sed sapientissimo Græcorum. Atqui si voluisset Ulysses Stoicum illum finem laudare, poterat ea dicere quum Philocteten reducit e Lemno, quum vastat Ilium, quum fugientes Græcos retinet, quum Trojæm ingreditur flagellis a se ipso sectus, malosque et Stoicos indutus pannos: verum eo tempore non dixit hunc « jucundiorem finem. » Quin etiam in Epicureorum vendi ratione constitutus rursus apud Calypsonem, quum liceret ipsi in otio vivere et luxuriari et subigere Atlantis filiam, et mollibus omnibus moveri motibus, ne tum quidem dixit hunc « finem jucundiorem », sed de parasitorum vita dixit. Vocabantur autem eo tempore parasiti convivæ. Quomodo igitur dicit? rursus enim versus ipsos memorare operæ pretium est: neque enim possunt intelligi, nisi sæpius recitentur; « Convivæque sedent deinceps; » et,

Mensa exstructa sit alte
pane et carne.

11. Verum Epicurus valde impudenter suffuratus parasiticæ finem, felicitatis quam ipse statuit finem facit. Hoc

εὐδαιμονίας τέλος αὐτὸ ποιεῖ. Καὶ ὅτι κλοπὴ τὸ πρᾶγμα ἐστὶ καὶ οὐδὲν Ἐπικούρῳ μέλει τὸ ἡδὺ, ἀλλὰ τῷ παρσίτῳ, οὕτω μάθοις ἄν. Ἐγὼγε ἡγοῦμαι τὸ ἡδὺ πρῶτον μὲν τὸ τῆς σαρκὸς ἀόκλητον, ἔπειτα τὸ μὴ θορύβου καὶ ταραχῆς τὴν ψυχὴν ἐμπεπλησθαι. Τούτων τοίνυν ὁ μὲν παράσιτος ἐκατέρων τυγχάνει, ὁ δὲ Ἐπικούρειος οὐδὲ θάτερου· ὁ γὰρ ζητῶν περὶ στήματος γῆς καὶ κόσμων ἀπειρίας καὶ μεγέθους ἡλίου καὶ ἀποστημάτων καὶ πρώτων στοιχείων καὶ περὶ θεῶν, εἴτε εἰσὶν εἴτε οὐκ εἰσὶ, καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ τέλους αἰετολεμῶν καὶ διαφερόμενος πρὸς τινὰς οὐ μόνον ἐν ἀνθρωπίναις, ἀλλὰ καὶ ἐν κοσμικαῖς ἐστὶν ἐνοχλήσεσιν. Ὁ δὲ παράσιτος πάντα καλῶς ἔχειν οἰόμενος καὶ πεπιστευκὼς μὴ ἄλλως ταῦτα ἔχειν ἄμεινον ἢ ἔχει, μετὰ πολλῆς ἀδείας καὶ γαλήνης, οὐδενὸς αὐτῷ τοιούτου παρενοχλοῦντος, ἐσθίει καὶ κοιμάται ὑπτιος ἀφεικῶς τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας ὥσπερ Ὀδυσσεὺς τῆς Σχερίας ἀποπλέων οἰκαδε.

12. Καὶ μὴ οὐχὶ κατὰ ταῦτα μόνον οὐδὲν προσήκει τὸ ἡδὺ τῷ Ἐπικούρῳ, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐκεῖνα· ὁ γὰρ Ἐπικούριος οὗτος, ὅστις ποτὲ ἐστὶν ὁ σοφός, ἥτοι φαγεῖν ἔχει ἢ οὐ· εἰ μὲν οὖν οὐκ ἔχει, οὐχ ὅπως ἡδέως οὐ ζήσεται, ἀλλ' οὐδὲ ζήσεται· εἰ δὲ ἔχει, εἴτε παρ' ἑαυτοῦ εἴτε παρ' ἄλλου· εἰ μὲν οὖν παρ' ἄλλου τὸ φαγεῖν ἔχει, παράσιτός ἐστι καὶ οὐχ ὅς λέγει· εἰ δὲ παρ' ἑαυτοῦ, οὐχ ἡδέως ζήσεται.

ΤΥΧ. Πῶς οὐχ ἡδέως;

ΠΑΡ. Εἰ γὰρ ἔχει τὸ φαγεῖν παρ' ἑαυτοῦ, πολλὰ τοι, ὦ Τυχιᾷδῃ, τῷ τοιούτῳ βίῳ παρακολουθεῖν ἀνάγκη· καὶ ἄθροι πόσα. Δεῖ τὸν μέλλοντα βιώσεσθαι καθ' ἡδονὴν τὰς ἐγγιγνομένας ὀρέξεις ἀπάσας ἀναπληροῦν. Ἡ τί φῆς;

ΤΥΧ. -Κάμοι δοκεῖ.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν τῷ μὲν συχνὰ κεκτημένῳ ἴσως τοῦτο παρέχει, τῷ δὲ ὀλίγα καὶ μηδὲν οὐκέτι· ὥστε πένης οὐκ ἂν σοφός γένοιτο οὐδὲ ἐφικνοῖτο τοῦ τέλους, λέγῃς δὴ τοῦ ἡδέος. Ἄλλ' οὐδὲ μὴν πλούσιος, ὁ παρὰ τῆς οὐσίας ἀφθόνως ταῖς ἐπιθυμίαις χορηγῶν, δυνήσεται τοῦδε ἐφικέσθαι. Τί δὴ ποτε; ὅτι πᾶσα ἀνάγκη τὸν ἀναλίσκοντα τὰ ἑαυτοῦ πολλὰς περιπίπτειν ἀηδίαις, τοῦτο μὲν τῷ μαγείρῳ κακῶς σκευάσαντι τὸ ὄψον μαχόμενον ἢ εἰ μὴ μάχοιτο φαῦλα παρὰ τοῦτο ἐσθίοντα τὰ ὄψα καὶ τοῦ ἡδέος ὑστεροῦντα, τοῦτο δὲ τῷ οἰκονομοῦντι τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν, εἰ μὴ καλῶς οἰκονομοίῃ, μαχόμενον. Ἡ οὐχ οὕτως;

ΤΥΧ. Νὴ Δία, κάμοι δοκεῖ.

ΠΑΡ. Τῷ μὲν οὖν Ἐπικούρῳ πάντα ξυμβαίνειν εἰκός, ὥστε οὐδέποτε τεύξεται τοῦ τέλους· τῷ δὲ παρσίτῳ οὔτε μάγειρός ἐστιν ὃ γαλεπῆναι, οὔτε ἀγρός οὔτε οἰκονόμος οὔτε ἀργύρια ὑπὲρ ὧν ἀπολλυμένων ἀχθεσθεῖν, καὶ πάντα ἔχει, ὥστε καὶ φαγοὶ καὶ πίοι ἂν μόνος ὅστος, ἐπὶ μηδενὸς, ὧν ἐκείνους ἀνάγκη, ἐνοχλούμενος.

13. Ἄλλ' ὅτι μὲν τέχνη ἐστὶν ἢ παρσιτική, καὶ

autem esse furtum, neque Epicuro esse voluptatem carere, sed parasito, sic didiceris. Equidem arbitror, voluptatem primo quidem inesse in corporis a molestia vacuitate; deinde in eo, si tumultus et perturbationis plena non sit anima. Utrumque horum consequitur parasitus; at Epicureus neque alterutrum. Qui enim quaerit de figura terrae, de mundis infinitis, de magnitudine solis, de distantis, de primis elementis, de diis, sintne an non sint, qui de ipso denique honorum fine semper pugnat et ab aliis dissidet; ille non in humanis modo, sed in mundanis etiam est molestiis. At parasitus, qui bene habere omnia putet, credatque non meliori hac esse loco posse quam sunt, cum securitate multa et tranquillitate, nulla re tali ipsam interpellante, edit et dormit supinus, pedibus manibusque remissis, ut Ulysses Scheria domum navigans.

12. Quin non hanc solum ob rationem nihil pertinet ad Epicurum voluptas; verum etiam ob ista: Epicurus enim, quicumque deum est ille sapiens, aut habet quod edat, aut non habet: si non habet, tantum abest ut suaviter vivat, ut ne vivat quidem; si vero habet, aut ab se habet, aut ab alio: si ab alio habeat, parasitus est, non, ut ait, philosophus; si vero ab se, non vivit suaviter.

ΤΥΧ. Quomodo non suaviter?

ΠΑΡ. Quia, si cibum ab se habet, multa sane, Tychiade, hanc vitam consequi necesse est. Et vide quot ac quanta. Oportet eum qui suaviter vivere velit, insitas cupiditates omnes explere. Aut quid dicas aliud?

ΤΥΧ. Etiam mihi sic videtur.

ΠΑΡ. Igitur ei qui multa possidet, hoc fortasse suppeditaverit: illi vero qui parum aut nihil, non item. Itaque pauper non fiat sapiens, neque ad finem perveniat, dico autem voluptatem. Imo ne dives quidem, is qui de suis opibus copiose ministrat cupiditatibus, poterit ad illum pervenire. Quid ita? quia necesse est omnino, eum qui sua impendat, in multas incidere injucunditates: cui nunc pugnandum sit cum coquo, si male paravit obsonium, aut, si non pugnet, mala ob hoc obsonia edendum, et voluptate carendum: nunc cum dispensatore rei familiaris, si male dispenset, pugnandum. An non ita est?

ΤΥΧ. Per Jovem, mihi quoque sic videtur.

ΠΑΡ. Ergo Epicuro quidem evenire ista possunt omnia; quo fit ut nunquam consequatur finem: sed parasito neque coquus est cui irascatur, neque ager, neque dispensator, neque pecunia, de quibus deperditis gravetur; et habet omnia, ut solus ipse edat ac bibat, earum, quibus isti necessario conflictantur, molestiarum a nulla interpellatus.

13. Verum artem esse parasiticam, tum ex his, tum ex

τούτων καὶ τῶν ἄλλων ἱκανῶς δέδεικται. Λοιπὸν ὅτι καὶ ἀρίστη δεικτέον, καὶ τοῦτο οὐχ ἀπλῶς, ἀλλὰ πρῶτον μὲν, ὅτι κοινῇ πασῶν διαφέρει τῶν τεχνῶν, εἴτα ὅτι καὶ ἰδίᾳ ἐκάστης. Κοινῇ μὲν οὖν ἀπασῶν οὕτω διαφέρει· πάσης γὰρ τέχνης ἀνάγκη προσάγειν μάθῃσιν πόνον φόβον πληγὰς, ἅπερ οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν ἀπέυξαιτο· ταύτην δὲ τὴν τέχνην, ὡς εἴκοι, μόνην ἐξεστι μαθεῖν ἄνευ πόνου. Τίς γὰρ ἀπὸ δειπνοῦ ποτὲ ἀπῆλθε κλάων, ὥσπερ τινὰς ἐκ τῶν διδασκαλείων ὁρῶμεν, τίς δ' ἐπὶ δειπνον ἀπῶν ὦπθῃ σκυθρωπὸς, ὥσπερ οἱ εἰς διδασκαλεῖα φοιτῶντες; Καὶ μὴν ὁ μὲν παράσιτος ἐκὼν αὐτὸς ἐπὶ δειπνον ἔρχεται μάλα ἐπιθυμῶν τῆς τέχνης, οἱ δὲ τὰς ἄλλας τέχνας μαθάνοντες μισοῦσιν αὐτάς, ὥστε ἐνιοὶ δι' αὐτάς ἀποδιῶράσκουσι. Τί δὲ, οὐ κακίον ἐννοῆσαι σε δεῖ, ὅτι καὶ τοὺς ἐν ἐκείναις ταῖς τέχναις προκόπτοντας οἱ πατέρες καὶ μητέρες τούτοις τιμῶσι μάλιστα, οἷς καθ' ἡμέραν καὶ τὸν παράσιτον; Καλῶς νῆ Δί' ἔγραψεν ὁ παῖς, λέγοντες, δότε αὐτῷ φαγεῖν. Οὐκ ἔγραψεν ὀρθῶς, μὴ δότε. Οὕτω τὸ πρᾶγμα καὶ ἐντιμον καὶ ἐν τιμωρίᾳ μέγα φαίνεται.

14. Καὶ μὴν αἱ ἄλλαι τέχναι τὸ ὑστερον τοῦτο ἔχουσι μετὰ τὸ μαθεῖν καὶ τοὺς καρποὺς ἡδέως ἀπολαμβάνουσι· πολλὰ γὰρ « καὶ ὀρθιος οἶμος ἐς αὐτάς » ἡ δὲ παρασιτικὴ μόνη τῶν ἄλλων εὐθὺς ἀπολαύει τῆς τέχνης ἐν αὐτῷ τῷ μαθάνειν, καὶ ἅμα τε ἀρχεται καὶ ἐν τῷ τέλει ἐστίν. Καὶ μέντοι τῶν ἄλλων τεχνῶν οὐ τινὲς, ἀλλὰ πᾶσαι ἐπὶ μόνην τὴν τροφὴν γεγόνασιν, ὁ δὲ παράσιτος εὐθὺς ἔχει τὴν τροφὴν ἅμα τῷ ἀρᾶσθαι τῆς τέχνης. Ἡ οὐκ ἐννοεῖς ὅτι ὁ μὲν γεωργὸς γεωργεῖ οὐ τοῦ γεωργεῖν ἕνεκα καὶ ὁ τέκτων τεκταίνεται οὐχὶ τοῦ τεκταίνεσθαι ἕνεκα, ὁ δὲ παράσιτος οὐχ ἕτερον μὲν τι διώκει, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ καὶ ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ καὶ οὗ ἕνεκα γίγνεται;

15. Καὶ μὴν ἐκεῖνά γε οὐδεὶς ἔστιν ὅστις οὐκ ἐπίσταται, ὅτι οἱ μὲν τὰς λοιπὰς τέχνας ἐργαζόμενοι τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ταλαιπωροῦσι, μίαν δὲ ἢ δύο μόνας τοῦ μηνὸς ἡμέρας ἱερὰς ἀγρουσι, καὶ αἱ πόλεις δὲ τὰς μὲν δι' ἔτους, τὰς δὲ ἐμμήνους ἑορτὰς διατελοῦσι, καὶ εὐφραίνεσθαι λέγονται τότε· ὁ δὲ παράσιτος τοῦ μηνὸς τὰς τριάκονθ' ἡμέρας ἱερὰς ἄγει· πᾶσαι γὰρ αὐτῷ δοκοῦσιν εἶναι τῶν θεῶν.

16. Ἐτι οἱ μὲν βουλόμενοι τὰς ἄλλας τέχνας κατορθοῦν ὀλιγοσιτίαις καὶ ὀλιγοποσίαις χρῶνται καθάπερ οἱ νοσοῦντες, πολυσιτίαις δὲ καὶ πολυποσίαις οὐκ ἔστιν εὐφραίνεσθαι μαθάνειν.

17. Καὶ αἱ μὲν ἄλλαι τέχναι χωρὶς ὀργάνων οὐδαμῶς τῷ κεκτημένῳ ὑπηρετεῖν δύνανται· οὔτε γὰρ αὐλεῖν ἐνὶ χωρὶς αὐλῶν οὔτε ψάλλειν ἄνευ λύρας οὔτε ἱππεύειν ἄνευ ἵππου· αὕτη δὲ οὕτως ἐστὶν ἀγαθὴ καὶ οὐ βαρεῖα τῷ τεχνίτῃ, ὥστε ὑπάρχει καὶ μηδὲν ἔχοντι ὅπλον χρῆσθαι αὐτῇ.

18. Καὶ ὡς εἴκοιεν ἄλλας τέχνας μαθάνομεν μισθὸν δίδόντες, ταύτην δὲ λαμβάνοντες.

19. Ἐτι τῶν μὲν ἄλλων τεχνῶν εἰσι διδάσκαλοι

reliquis satis demonstratum est. Superest ut demonstremus etiam esse optimam; idque non simpliciter, sed primo quidem, communiter artibus omnibus esse praestantiorē; deinde, etiam singulatim unaquaque. Communiter ergo cunctis ita praestat, quod omnis ars necessario adhibet disciplinam, laborem, metum, plagas, quae nemo est quin abominetur: hanc vero solam, ut videtur, artem discere licet sine labore. Quis enim de cœna unquam discessit plorans, ut quosdam videmus de scholis? quis vero ad cœnam abiens visus est tristis, ut qui scholas frequentant? Quin parasitus sponte sua ipse ad cœnam venit, artis cupidissimus: qui vero artes discunt reliquas, odio eas habent, adeo ut quidam propter eas aufugiant. Quid vero? nonne illud etiam tibi cogitandum est, quod illis in artibus proficientes liberos his maxime rebus patres matresque munerantur, quibus parasitum quotidie? Pulchre per Jovem, inquit, scripsit puer; date illi cibum: Non recte scripsit; ne date. Adeo ea res et ad honorem gravis et ad poenam videtur.

14. Verum ceterae artes postremum hoc habent post disciplinam, et laboris fructum lubenter recipiant; multa enim et ardua ad illas via est: parasitica vero sola reliquarum statim ipso disciplinae tempore sua arte fruitur; et simul, dum incipit, finem etiam suum consequitur. Ac reliquarum artium non quaedam modo, sed universae ad sola alimenta paranda natae sunt: parasitus autem statim quum incipit artem, alimenta habet. An non cogitas agrum coli ab agricola non agriculturae causa, et struere fabrum domos non struendi causa: sed parasitus nihil sequitur aliud, verum idem et opus ipsius est, et illud cuius causa suscipitur?

15. Praeterea haec etiam nemo est qui nesciat: reliquis in artibus qui elaborant, per omne tempus ærumnabili labore funguntur praeter unum aut duo solos in mense dies quos festos habent; ipsaeque civitates alios annuos, alios autem menstruos dies festos obeunt, ac tum ex hilarari dicuntur: parasitus vero triginta mensis dies festos agit: omnes enim deorum esse illi videntur.

16. Porro qui in reliquis artibus recte versari volunt, ii paucio cibo et potu paucio utuntur, aegrotorum instar; at copioso cibo potuque multo qui gaudet, is fieri non potest ut discat.

17. Tum reliquae artes sine instrumentis nullo modo ministrare possunt artifice; neque enim tibiis canere licet sine tibiis, neque psallere sine lyra, neque sine equo equitare: haec vero ita commoda, ita non gravis artifice, ut etiam nihil armorum habens uti ea possit.

18. Deinde, ut constat, ceteras artes discimus mercede data; hanc accepta.

19. Insuper ceterarum artium quidam sunt magistri; pa-

τινες, τῆς δὲ παρασιτικῆς οὐδεὶς, ἀλλ' ὥσπερ ἡ ποιητικὴ κατὰ Σοικράτη καὶ αὕτη θεῖα τινὶ μοίρᾳ παραγίγνεται.

20. Κάκῃν δὴ σκόπει, ὅτι τὰς μὲν ἄλλας τέχνας δδεδύοντες ἢ πλέοντες οὐ δυνάμεθα διαπράττεσθαι, ταύτῃ δὲ ἐστὶ χρῆσθαι καὶ ἐν ὁδῷ καὶ πλέοντι.

21. ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΠΑΡ. Καὶ μέντοι, ὦ Τυχιάδῃ, αἱ μὲν ἄλλαι τέχναι δοκοῦσιν μοι ταύτης ἐπιθυμεῖν, αὕτη δὲ οὐδεμιᾶς ἐτέρας.

ΤΥΧ. Τί δὲ, οὐχ οἱ τὰ ἀλλότρια λαμβάνοντες ἀδικεῖν σοι δοκοῦσι;

ΠΑΡ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΤΥΧ. Πῶς οὖν ὁ παράσιτος τὰ ἀλλότρια λαμβάνων οὐκ ἀδικεῖ μόνος;

ΠΑΡ. Οὐκ ἔχω λέγειν.

22. Καὶ μὴν τῶν ἄλλων τεχνῶν αἱ ἀρχαὶ φαῦλαι τινες καὶ εὐτελεῖς εἰσι, τῆς δὲ παρασιτικῆς ἡ ἀρχὴ πάνυ γενναία τις· τὸ γὰρ θρυλούμενον τοῦτο τῆς φιλίας ὄνομα οὐκ ἂν ἄλλο τι εὔροις ἢ ἀρχὴν παρασιτικῆς.

ΤΥΧ. Πῶς λέγεις;

ΠΑΡ. Ὅτι οὐδεὶς ἐχθρὸν ἢ ἀγνώστῳ ἀνθρώπῳ ἀλλ' οὐδὲ συνήθῃ μετρίως ἐπὶ δείπνον καλεῖ, ἀλλὰ δεῖ πρότερον οἶμαι τοῦτον γενέσθαι φίλον, ἵνα κοινωνήσῃ σπονδῶν καὶ τραπέζης καὶ τῶν τῆς τέχνης ταύτης μυστηρίων. Ἐγὼ γοῦν πολλάκις ἤκουσα τινων λεγόντων, ποταπὸς δὲ οὗτος ὁ φίλος ὅστις οὔτε βέβρωκεν οὔτε πέτωκε μεθ' ἡμῶν, δηλὸν ὅτι τὸν συμπίνοντα καὶ συνεσθίοντα μόνον πιστὸν φίλον ἡγοούμενον.

23. Ὅτι γε μὴν ἡ βασιλικωτάτη τῶν τεχνῶν ἐστὶν αὕτη, μάθοις ἂν καὶ ἐκ τοῦδε οὐχ ἥκιστα· τὰς μὲν γὰρ λοιπὰς τέχνας οὐ μόνον κακοπαθοῦντες καὶ ἰδροῦντες, ἀλλὰ νῆ Δία καθήμενοι καὶ ἐστῶτες ἐργάζονται ὥσπερ ἀμέλει δοῦλοι τῶν τεχνῶν, ὁ δὲ παράσιτος μεταχειρίζεται τὴν αὐτοῦ τέχνην ὡς βασιλεὺς κατακείμενος.

24. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ τί δεῖ λέγειν περὶ τῆς εὐδαιμονίας αὐτοῦ, ὅτι δὴ μόνος κατὰ τὸν σοφὸν Ὅμηρον « οὔτε φυτεύει χερσὶ φυτὸν οὔτε ἀροῖ, ἀλλὰ τὰ γ' ἀσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα » νέμεται;

25. Καὶ μὴν ῥήτορά τε καὶ γεωμέτρην καὶ χαλκία οὐδὲν κοιλύει τὴν αὐτοῦ τέχνην ἐργάζεσθαι ἔάν τε πονηρὸς ἔάν τε καὶ μωρὸς ᾖ, παρασιτεῖν δὲ οὐδεὶς δύναται ἢ μωρὸς ὢν ἢ πονηρὸς.

ΤΥΧ. Παπαῖ, οἷον χρῆμα ἀποφαίνει τὴν παρασιτικὴν ὥστε καὶ αὐτὸς ἤδη βούλεσθαι δοκῶ μοι παράσιτος εἶναι ἀντὶ τούτου ὅς εἰμι.

26. ΠΑΡ. Ὡς μὲν τοίνυν κοινῇ πάντων διαφέρει, δεδῶχθαι μοι δοκῶ. Φέρε δὲ ὡς καὶ κατ' ἰδίαν ἕκαστης διαφέρει, σκοπεῖν. Τὸ μὲν δὴ ταῖς βαναύσοις τέχναις παραβάλλειν αὐτὴν ἀνόητόν ἐστι, καὶ μᾶλλον πως καθαιρουντος τὸ ἀξίωμα τῆς τέχνης. Ὅτι γε μὴν τῶν καλλίστων καὶ μεγίστων τεχνῶν διαφέρει δεικτέον. Ἀμολόγηται δὴ πρὸς πάντων τὴν τε ῥητορικὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ἃς διὰ γενναϊότητα καὶ ἐπιστήμας ἀπο-

rasiticæ autem nullus : sed quemadmodum poetica, auctore Socrate, ita hæc quoque divina quadam sorte contingit.

20. Etiam illud mihi considera, quod reliquas artes, dum iter facimus aut navigamus, non possumus exercere; hac in via etiam et naviganti licet uti.

21. TYCH. Utique.

PAR. Verum etiam, Tychiade, videntur mihi hanc appetere artes reliquæ, hæc aliam nullam.

TYCH. Quid vero? nonne qui aliena sumunt injuste agere tibi videntur?

PAR. Quidni?

TYCH. Quomodo igitur parasitus, sumens aliena, solus injuste non agit?

PAR. Non habeo quod dicam.

22. Verum reliquarum artium contemnenda quædam ac vilia sunt initia; parasiticæ vero origo plane generosa: illud enim tritum amicitiz nomen non aliud invenies quam parasiticæ initium.

TYCH. Quid ita?

PAR. Quia nemo inimicum aut ignotum hominem, imo neque mediocriter modo familiarem vocat ad cœnam: sed oportet, puto, hunc prius amicum fieri, ut particeps fiat libationum et mensæ, et artis hujus mysteriorum. Equidem sæpe audiivi dicentes, Qualis autem hic sit amicus, qui neque comedit neque bibit nobiscum! ut qui putarent videlicet solum qui una bibat atque cibum una capiat, fidelem amicum.

23. Hanc vero maxime regiam esse artium, etiam hinc non minimum intelligas. Reliquas artes enim non cum molestia tantum et sudore exercent, sed, per Jovem, sedentes atque stantes, nempe velut servi artium: at parasitus suam artem tractat accubens velut rex.

24. Illa enim quid dicere attinet de illius felicitate, quod solus, ut docti Homeri verbis utar, « nec plantat manibus plantam, nec arat; sed sine semine aratroque » depascitur omnia?

25. Ceterum rhetorem et geometram et fabrum nihil prohibet artem exercere suam, etsi malus sit vel adeo stultus: parasitari autem nemo potest, qui vel stultus sit, vel malus.

TYCH. Vah quantum rem ostendis esse parasiticam. Itaque ipse mihi jam videor velle parasitus fieri pro eo qui sum.

26. PAR. Quantum ergo communiter omnibus præstet artibus, ostendisse mihi videor. Age vero etiam, quantum singulatim unaquæque sit præstantior, consideremus. Ac sellulariis quidem artibus illam conferre, insanum fuerit, et potius illius qui destruere dignitatem artis velit. Sed quantum maximis pulcherrimisque præstet artibus, ostendendum. Jam in confesso est apud omnes, rhetoricam et philosophiam, quas propter præstantiam etiam scientias

φαίνονται τινες, * * * ἐπειδὴ οὖν καὶ τούτων ἀποδείξω τὴν παρασιτικὴν πολὺ κρατοῦσαν, ὅγλον ὅτι τῶν ἄλλων τεχνῶν δόξει προφερεστάτη καθάπερ ἡ Ναυσικάα τῶν θεραπειῶν.

27. Κοινῇ μὲν οὖν ἀμφοῖν διαφέρει καὶ τῆς ῥητορικῆς καὶ τῆς φιλοσοφίας, πρῶτον κατὰ τὴν ἑπόστασιν· ἡ μὲν γὰρ ὑφέστηκεν, αἱ δὲ οὐ· οὔτε γὰρ τὴν ῥητορικὴν ἐν τῇ καὶ τὸ αὐτὸ νομίζομεν, ἀλλ' οἱ μὲν τέχνην, οἱ δὲ τὸναντίον ἀτεχνίαν, ἄλλοι δὲ κακοτεχνίαν, ἄλλοι δὲ ἄλλοι· ὁμοίως δὲ καὶ τὴν φιλοσοφίαν κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἔχουσιν, ἐτέρως μὲν γὰρ Ἐπικουρῶ δοκεῖ τὰ πράγματα εἶναι, ἐτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Στοᾶς, ἐτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τῆς Ἀκαδημείας, ἐτέρως δὲ τοῖς ἀπὸ τοῦ Περιπάτου, καὶ ἀπλῶς ἄλλος ἄλλῃ ἀξιοῖ τὴν φιλοσοφίαν εἶναι· καὶ μέχρι γε νῦν οὔτε οἱ αὐτοὶ γνώμης κρατοῦσιν οὔτε αὐτῶν ἡ τέχνη μία φαίνεται. Ἐξ ὧν ὅγλον ὅτι τεκμαίρεσθαι καταλείπεται. Ἀρχὴν γὰρ φημι μὴδὲ εἶναι τέχνην ἥς οὐκ ἔστιν ὑπόστασις. Ἐπεὶ τί δή ποτε; ἀριθμητικὴ μὲν μία ἐστὶ καὶ ἡ αὕτη καὶ δις δύο παρὰ τε ἡμῖν καὶ παρὰ Πέρσαις τέτταρά ἐστι καὶ συμφωνεῖ ταῦτα καὶ παρὰ Ἑλλήσι καὶ βαρβάροις, φιλοσοφίας δὲ πολλὰς καὶ διαφόρους ὁρῶμεν καὶ οὔτε τὰς ἀρχὰς οὔτε τὰ τέλη σύμφωνα πασῶν.

ΤΥΧ. Ἀληθῆ λέγεις· μίαν μὲν γὰρ τὴν φιλοσοφίαν εἶναι λέγουσιν, αὐτοὶ δὲ αὐτὰς ποιοῦσι πολλὰς.

28. ΠΑΡ. Καὶ μὴν τὰς μὲν ἄλλας τέχνας, εἰ καὶ τι κατὰ ταύτας ἀσύμφωνον εἶη, καὶ παρελθοὶ τις συγγνώμης ἀξιῶσας, ἐπεὶ μέσαι τε δοκοῦσι καὶ αἱ καταλήψεις αὐτῶν οὐκ εἰσὶν ἀμετάπτωτοι, προσδεκτέος ἂν εἶη· φιλοσοφίαν δὲ τίς ἂν [ἀναγκαίαν] ἀνάσχοιτο μὴ μίαν εἶναι καὶ μὴδὲ σύμφωνον αὐτὴν ἐαυτῇ μᾶλλον τῶν ὀργάνων; μία μὲν οὖν οὐκ ἔστι φιλοσοφία, ἐπειδὴ ὁρῶ καὶ ἀπειρον οὖσαν· πολλὰ δὲ οὐ δύνανται εἶναι, ἐπειδὴ περ ἡ φιλοσοφία μία.

29. Ὅμοιως δὲ καὶ περὶ τῆς ὑποστάσεως τῆς ῥητορικῆς ταῦτα φαίη τις ἂν· τὸ γὰρ περὶ ἐνὸς προκειμένου ταῦτά μὴ λέγειν ἅπαντας, ἀλλὰ μάχην εἶναι φορᾶς ἀντιδόξου, ἀπόδειξις μεγίστη τοῦ μὴδὲ τὴν ἀρχὴν εἶναι τοῦτο οὐ μία κατάληψις οὐκ ἔστι· τὸ γὰρ ζητεῖν τὸ, τί μᾶλλον αὐτῶν ἐστὶ, καὶ τὸ μὴδέποτε ὁμολογεῖν μίαν εἶναι, τοῦτο αὐτὴν ἀναίρει τοῦ ζητουμένου τὴν οὐσίαν.

30. Ἡ μὲντοι παρασιτικὴ οὐχ οὕτως ἔχει, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἑλλήσι καὶ βαρβάροις μία ἐστὶ καὶ κατὰ ταῦτα καὶ ὡσαύτως, καὶ οὐκ ἂν εἴποι τις ἄλλως μὲν τούσδε, ἐτέρως δὲ τούσδε παρασιτεῖν, οὐδὲ εἰσιν ὡς εἴκοι παρασιτοὶ τινες οἷον Στωϊκοὶ ἢ Ἐπικουρείοι δόγματα ἔχοντες διάφορα, ἀλλὰ πᾶσι πρὸς ἅπαντας ὁμολογία τίς ἐστὶ καὶ συμφωνία τῶν ἔργων καὶ τοῦ τέλους. Ὡστε ἔμοιγε δοκεῖ ἡ παρασιτικὴ κινδυνεύειν κατὰ γε τοῦτο καὶ σοφία εἶναι.

31. ΤΥΧ. Πάνυ μοι δοκεῖς ταῦτα ἱκανῶς εἰρηχέναι. Ὡς δὲ καὶ τὰ ἄλλα χειρῶν ἐστὶν ἡ φιλοσοφία τῆς σῆς τέχνης, πῶς ἀποδεικνύεις;

ΠΑΡ. Οὐκοῦν ἀνάγκη πρῶτον εἰπεῖν ὅτι φιλοσο-

quidam dicunt, **** Si igitur his quoque longe potiore esse parasiticam ostendern, sine dubio nimirum reliquarum quoque artium eminentissima, ut inter famulas Nausicaa, videbitur.

27. Ergo communiter quidem ambabus praestat, et rhetoricae et philosophiae, primo ob id ipsum, quod in rerum natura adest: nam de hac constat, de istis non item. Neque enim rhetoricen unum idemque putamus omnes; sed quidam artem, alii contra ea inertiam, alii vero maleficium, alii aliud: similiter philosophiam quoque, quae eodem se modo atque aequaliter habet: aliter enim se res habere videntur Epicuro, aliter vero Stoicis, aliter Academicis, aliter denique Peripateticis; simpliciterque aliam alius putat esse philosophiam: atque in hunc certe diem neque in eadem sententia iidem manent, neque ars illorum una esse videtur. Ex his nempe apparet quid conijcere relinquatur. Neque enim omnino artem esse dico, quam ne esse quidem certum sit. Nam quid tandem? arithmetica una est et eadem, et bis duo apud nos pariter et apud Persas sunt quatuor, et convenit de his inter Graecos pariter et barbaros: philosophias vero multas ac diversas videmus, et neque principia omnium neque fines consentire.

ΤΥΧ. Vera dicis: nam unam quidem esse dicunt philosophiam; ipsi vero illas faciunt multas.

28. PAR. Verum artes reliquas, si quid etiam in iis sit parum consentiens, et hoc praetereat aliquis, venia dignum censens, eo quod mediae cujusdam ancipitisque videantur naturae, neque omnis erroris expertes illarum perceptiones, ille sane audiendus fuerit: philosophiam vero quis ferre possit non unam esse, neque magis inter se consonare quam diversi generis instrumenta musica? Jam una quidem non est philosophia; infinitam enim esse video: multae autem non possunt esse, quandoquidem una est, si est philosophia. (Ergo nulla est.)

29. Similiter de eo, utrum sit rhetorice, haec eadem aliquis dixerit. Quod enim de uno argumento proposito non eadem dicunt omnes, sed pugna est euntium in diversa sententiarum, ex hoc ipso maxime demonstratur, plane non esse in rerum natura illud cuius una non sit perceptio. Quod enim disputatur, quid eorum potius illud sit, et nunquam in uno aliquo convenitur; illud ipsam tollit ejus, de quo quaeritur, substantiam.

30. Verum non ita se habet parasitica: sed inter Graecos pariter ac barbaros una est, et circa eadem eodem modo versatur: neque est ut dicat quisquam, aliter hos, aliter vero illos parasitari; neque sunt, ut videtur, in parasitis quidam velint Stoici aut Epicurei decreta habentes diversa, sed omnibus respectu omnium est consensus aliquis et convenientia actionum pariter ac finis. Itaque, quantum mihi videtur, parasitica fortasse hoc respectu etiam sapientia fuerit.

31. ΤΥΧ. Satis omnino de his dixisse mihi videris. Verum quantum ad reliqua etiam deteriore esse tua arte philosophiam, quomodo demonstras?

ΠΑΡ. Igitur illud primum dicendum est: philosophiam

φίας μὲν οὐδέποτε ἡράσθη παράσιτος, παρασιτικῆς δὲ πάμπολλοι ἐπιθυμήσαντες μνημονεύονται φιλόσοφοι, καὶ μέχρι νῦν γε ἔρῳσι.

ΤΥΧ. Καὶ τίνας ἂν εἰπεῖν ἔχοις φιλοσόφους παρασιτεῖν σπουδάζαντας;

ΠΑΡ. Οὐστίνας μέντοι, ὦ Τυριάδῃ; οὐς καὶ σὺ γινώσκων ὑποκρίνη ἀγνοεῖν καμὲ ὥς τινος αὐτοῖς αἰσχύνῃς ἐντεῦθεν γιγνομένης, οὐχὶ τιμῆς.

ΤΥΧ. Οὐ μὲν τὸν Δία, ὦ Σίμων, ἀλλὰ καὶ σφόδρα ἀπορῶ οὐστίνας καὶ εὐρῆς εἰπεῖν.

ΠΑΡ. Ὡ γενναῖε, σὺ μοι δοκεῖς ἀνήκοος εἶναι καὶ τῶν ἀναγραφάντων τοὺς ἐκείνων βίους, ἐπεὶ πάντως ἂν καὶ ἐπιγνώσκει οὐστίνας λέγει δύναιο.

ΤΥΧ. Καὶ μέντοι νῆ τὸν Ἡρακλέα ποθῶ δὴ ἀκούειν τίνες εἰσίν.

ΠΑΡ. Ἐγὼ σοι δεῖξω καὶ καταλέξω αὐτοὺς ὄντας οὐχὶ τοὺς φαύλους, ἀλλ' ὧν ἐγὼ δοκῶ τοὺς ἀρίστους καὶ οὐς ἥμιστα οἶει.

32. Αἰσχίνης μέντοι δ Σωκρατικὸς, οὗτος δ τοὺς μακροὺς καὶ ἀστείους διαλόγους γράψας, ἤκε ποτε εἰς Σικελίαν κομίζων αὐτοὺς, εἴ πως δύναίτο δι' αὐτῶν γνωστῆναι Διονυσίῳ τῷ τυράννῳ, καὶ τὸν Μιλτιάδην ἀναγνοὺς καὶ δοῦς ἡδουκίμηκεν αὐτὸν ἐκάθητο ἐν Σικελίᾳ παρασιτῶν Διονυσίῳ καὶ ταῖς Σωκράτους διατριβαῖς ἐρῶσθαι φράσας.

33. Τί δέ, καὶ Ἀρίστιππος δ Κυρηνάιος οὐχὶ τῶν δοκίμων φαίνεται σοι φιλοσόφῳ;

ΤΥΧ. Καὶ πάνυ.

ΠΑΡ. Καὶ οὗτος μέντοι κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον διέτριβεν ἐν Συρακούσαις παρασιτῶν Διονυσίῳ. Πάντων γοῦν ἀμέλει τῶν παρασιτῶν αὐτὸς ἡδουκίμει παρ' αὐτῶν καὶ γὰρ ἦν πλέον τι τῶν ἄλλων εἰς τὴν τέχνην εὐφυῆς, ὥστε τοὺς ὀφιοποιούς ὁσημέραι ἐπεμπε παρὰ τοῦτον δ Διονύσιος ὥς τι παρ' αὐτοῦ μαθησομένους. Οὗτος μέντοι δοκεῖ καὶ κοσμήσαι τὴν τέχνην ἀξίως.

34. Ὁ δὲ Πλάτων ἡμῶν δ γενναιοτάτος καὶ αὐτὸς μὲν ἦκεν εἰς Σικελίαν ἐπὶ τούτῳ, καὶ ὀλίγας παρασιτήσας ἡμέρας τῷ τυράννῳ τοῦ παρασιτεῖν ὑπὸ ἀφύλας ἐξέπεσε, καὶ πάλιν Ἀθήνας ἀφικόμενος καὶ φιλοπονήσας καὶ παρασκευάσας ἑαυτὸν αὐθις δευτέρῳ στόλῳ ἐπέπλευσε τῇ Σικελίᾳ καὶ δειπνήσας πάλιν ὀλίγας ἡμέρας ὑπὸ ἀμαθίας ἐξέπεσε· καὶ αὕτη ἡ συμφορὰ Πλάτωνι περὶ Σικελίαν ὁμοία δοκεῖ γενέσθαι τῇ Νικίῳ.

ΤΥΧ. Καὶ τίς, ὦ Σίμων, περὶ τούτου λέγει;

35. ΠΑΡ. Πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι, Ἀριστόξενος δὲ δ μουσικὸς, πολλοῦ λόγου ἄξιος. Εὐριπίδης μὲν γὰρ ἐστὶ Ἀρχελάῳ μέχρι τοῦ θανάτου παρεσίτει καὶ Ἀναξάρχῳ Ἀλεξάνδρῳ πάντως ἐπίστασαι.

36. Καὶ Ἀριστοτέλης δὲ τῆς παρασιτικῆς ἤρξατο μόνον ὥσπερ καὶ τῶν ἄλλων τεχνῶν, καὶ αὐτὸς δὲ παράσιτος Νηλέως ἦν.

37. Φιλοσόφους μὲν οὖν, ὥσπερ ἦν, παρασιτεῖν σπουδάζαντας ἐδείξα· παράσιτον δὲ οὐδεὶς ἔχει φράσαι φιλοσοφεῖν ἐβλήσαντα.

nemo unquam parasitus adamavit; parasiticam vero appetuisse multi memorantur philosophi, et in hunc diem appetunt.

TYCH. Et quos dicere possis philosophos parasitandi studiosos?

PAR. Quosnam vero, Tychiade? eos quos tu quum bene noris, ignorare me quoque simulas, velut turpitudine quædam illis inde, non honos accedat.

TYCH. Non, ita me Jupiter, Simo : sed vehementer hæreo nec quos tu inveneris habeo dicere.

PAR. Videris mihi, vir optime, non legisse vel eos qui vitas illorum scribere : alioquin omnino posses, quos dicam, agnoscere.

TYCH. Verum cupio, mehercules, audire qui sint.

PAR. Ego tibi ostendam et recensebo, eosque non viles, sed eorum, quos ego philosophos arbitror, præstantissimos, et quos tu minime putes.

32. Igitur Æschines quidem Socraticus, ille qui longos illos urbanosque dialogos scripsit, venit quondam, secum illos ferens, in Siciliam, si qua per illos posset Dionysio tyranno innotescere, lectoque Miltiade, quum probatus videretur, reliquo tempore in Sicilia, parasitans Dionysio, desedit, longum valere jussis Socratis disputationibus.

33. Quid vero, Aristippus Cyrenæus non de nobilibus tibi videtur philosophis?

TYCH. De nobilissimis.

PAR. Verum hic etiam eodem tempore versabatur Syraculis parasitans Dionysio. Quin omnium ipse parasitorum princeps apud illum audiebat : erat etenim præter ceteros ingenio ad eam artem apto; adeo ut coquos ad ipsum quotidie mitteret Dionysius, ab eo qui aliquid discerent. Atque hic etiam, prout dignum erat, ornasse artem videtur.

34. At Plato ille vester præstantissimus venit et ipse quidem hoc consilio in Siciliam; quum vero paucis diebus parasitatus tyranno fuisset, illa parasitatione, quod satis ad eam ingenii non haberet, excidit : atque Athenas regressus, ubi multo se labore ad eam rem paraverat, altero cursu denno navigavit in Siciliam, cœnatusque paucos dies, propter inscitiam excidit : similisque videtur illa, quæ Platoni in Sicilia evenit, calamitas cladi ad eandem Nicie.

TYCH. Et quis, Simo, hac de re narrat?

35. PAR. Quum alii multi, tum Aristoxenus musicus, vir maxime memorabilis. Jam Euripidem Archelao ad mortem usque parasitatum esse, et Anaxarchum Alexandro, omnino nosti.

36. Aristoteles vero inchoavit tantum, ut reliquas artes, ita et parasiticam : erat autem et ipse parasitus Nelei.

37. Ergo philosophos, ut res est, parasiticæ vitæ operam dantes ostendi : parasitum vero nemo dicere potest philosophari qui voluerit.

38. Καὶ μέντοι εἰ ἔστιν εὐδαιμον τὸ μὴ πεινῆν μὴδὲ διψῆν μὴδὲ ῥιγοῦν, ταῦτα οὐδενὶ ἄλλῳ ὑπάρχει ἢ παρσίτῳ. Ὡστε φιλοσόφους μὲν ἂν τις πολλοὺς καὶ ῥιγοῦντας καὶ πεινῶντας εὕροι, παρσίτον δὲ οὐ· ἢ οὐκ ἂν εἴη παρσίτος, ἀλλὰ δυστυχὴς τις ἢ πτωχὸς ἀνθρώπος ἢ φιλοσόφῳ ὅμοιος.

39. ΤΥΧ. Ἰκανῶς ταῦτά γε. Ὅτι δὲ κατὰ πολλὰ διαφέρει φιλοσοφίας καὶ ῥητορικῆς ἢ παρασιτικῆς πῶς ἐπιδεικνύεις;

ΠΑΡ. Εἰσὶν, ὦ βέλτιστε, καιροὶ τοῦ τῶν ἀνθρώπων βίου, ὃ μὲν τις εἰρήνης, οἶμαι, ὃ δ' αὖ πολέμου· ἐν δὲ τούτοις πᾶσα ἀνάγκη φανερὰ γίνεσθαι τὰς τέχνας καὶ τοὺς ἔχοντας ταύτας ὁποῖοι τινὲς εἰσι. Πρώτερον δὲ, εἰ δοκεῖ, σκοπώμεθα τὸν τοῦ πολέμου καιρὸν, καὶ τίνες ἂν εἶεν μάλιστα χρησιμώτατοι ἰδίᾳ τε ἕκαστος αὐτῷ καὶ κοινῇ τῇ πόλει.

ΤΥΧ. Οὐ μέτριον ἀγῶνα καταγγέλλεις τῶν ἀνδρῶν· καὶ ἔγωγε πάλαι γελῶ κατ' ἑμαυτὸν ἐννοῶν ποῖος ἂν εἴη συμβαλλόμενος παρσίτῳ φιλόσοφος.

40. ΠΑΡ. Ἵνα τοίνυν μὴ πάνυ θαυμάζης μὴδὲ τὸ πρᾶγμα δοκῇ σοι χλευῆς ἄξιον, φέρε προτυπωσώμεθα παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἡγγέλθαι μὲν αἰφνιδίον εἰς τὴν χώραν ἐμβεδληκέναι πολεμίους, εἶναι δὲ ἀνάγκην ἐπεξιέναι καὶ μὴ περιορᾶν ἔξω δρουμένην τὴν γῆν, τὸν στρατηγὸν δὲ παραγγέλλειν ἅπαντας εἰς τὸν κατάλογον τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, καὶ δὴ χωρεῖν τοὺς ἄλλους, ἐν δὲ δὴ τούτοις φιλοσόφους τινὰς καὶ ῥήτορας καὶ παρσίτους. Πρώτον τοίνυν ἀποδύσκειν αὐτούς· ἀνάγκη γάρ τοὺς μέλλοντας δπλίζεσθαι γυμνοῦσθαι πρότερον. Θεῶ δὴ τοὺς ἀνδρας, ὦ γενναῖε, καὶ ἕκαστον καὶ δοκίμαζε τὰ σώματα. Τοὺς μὲν τοίνυν αὐτῶν ὑπὸ ἐνδείας ἰδοὺς ἂν λεπτοὺς καὶ ὠχροὺς περριχότας ὥσπερ ἤδη τραυματίας παρειμένους· ἀγῶνα μὲν γὰρ καὶ μάχην σταδιαίαν καὶ ὠθισμὸν καὶ κόνιν καὶ τραύματα μὴ γελοῖον ἢ λέγειν δύνασθαι φέρειν ἀνθρώπους ὥσπερ ἐκείνους τινὸς δεομένου ἀναλήψευς.

41. Ἄθρει δὲ πάλιν μεταβάς τὸν παρσίτον ὁποῖος τις φαίνεται. Ἄρ' οὐχ ὃ μὲν τὸ σῶμα πρῶτον πολλὺς καὶ τὸ χρῶμα ἡδύς, οὐ μέλας δὲ οὐδὲ λευκός — τὸ μὲν γὰρ γυναικί, τὸ δὲ δούλῳ προσέοικεν — ἔπειτα θυμοειδὴς, δεινὸν βλέπων ὁποῖον ἡμεῖς, μέγα καὶ ὑφαιμον; οὐ γὰρ καλὸν δεδοικῶτα καὶ θῆλυν ὀφθαλμὸν εἰς πόλεμον φέρειν. Ἄρ' οὐχ ὃ τοιοῦτος καλὸς μὲν γένοιτ' ἂν καὶ ζῶν δπλότης, καλὸς δὲ καὶ εἰ ἀποθάνοι καλῶς;

42. Ἀλλὰ τί δέῃ ταῦτα εἰκάζειν ἔχοντας αὐτῶν παραδείγματα; ἀπλῶς γὰρ εἰπεῖν, ἐν πολέμῳ τῶν πώποτε ῥητόρων ἢ φιλοσόφων οἱ μὲν οὐδὲ ὄλωσ' ὑπέμειναν ἔξω τοῦ τείχους προελθεῖν, εἰ δὲ τις καὶ ἀναγκασθεὶς παρτάξατο, φημί τοῦτον λείψαντα τὴν τάξιν ὑποστρέφειν.

ΤΥΧ. Ὡς θαυμάσια πάντα καὶ οὐδὲν ὑπισχυῇ μέτριον. Λέγε δὲ ὅμως.

ΠΑΡ. Τῶν μὲν τοίνυν ῥητόρων Ἰσοκράτης οὐχ ὅπως εἰς πόλεμον ἐξῆλθέ ποτε, ἀλλ' οὐδ' ἐπὶ δικαστήριον ἀνέβη, διὰ δειλίαν, οἶμαι, ὅτι οὐδὲ τὴν φωνὴν δια-

38. Jam si beatum est non esurire, neque sitire, neque rigere; hæc nulli adsunt alii nisi parasito. Itaque philosophos quidem aliquis multos et rigentes inveniat et esurientes: parasitum vero non inveniat; aut ille non fuerit parasitus, sed infelix aliquis aut mendicus mortalis, aut philosopho similis.

39. TYCH. Satis ista. Sed multum etiam præstare philosophiæ ac rhetoriæ parasiticam, quomodo monstras?

PAR. Sunt, vir optime, tempora vitæ hominum, alterum pacis, arbitror, alterum rursus belli: in hisce vero necesse omnino est manifestas fieri artes earumque professores, cujusmodi sint. Prius autem, si videtur, consideremus tempus belli, et quales maxime videantur tum privatim sibi, tum rei publicæ utilissimi.

TYCH. Non mediocre certamen virorum denuncias: et dudum intra me rideo equidem, qualis futurus sit collatus parasito philosophus.

40. PAR. Ut igitur non nimis admireris, neu ludibrio tibi digna res videatur, age apud animum ipsi nostrum fingamus, nunciatum esse subito hostes irruptionem in patriam nostram fecisse, necessitatem autem postulare ut contra ipsos erumpamus, neque agros vastari extra patiamur; imperatorem porro ad numeros vocare quicumque militari sunt ætate, et venire sane reliquos, in his vero etiam philosophos quosdam et rhetoras, et parasitos. Primo igitur illos exuamus: oportet enim qui armandi sunt prius nudari. Inspice vero viros, o bone, singulatim, et proba corpora. Partem igitur illorum præ indigentia videbis tenues et pallidos, horridos denique, quasi jam saucios in acie relictos: certamen enim et pugnam statariam, et impressionem, et pulverem, et vulnera vide ne ridiculum fuerit dicere perferre posse homines, quales illi sunt, refectioe aliqua indigentes.

41. Vide autem in alteram partem transgressus parasitum, qualis appareat. Nonne iste multum primo corporis habet, et colore est jucundo, neque niger neque albus (quorum alterum mulieri, servo alterum convenit), deinde animosus, vultu, ut nos, minaci, elato et sanguine repleto? non enim honestum est oculum timidum et effeminatum ferre in pugnam. Nonne talis et pulcher fuerit dum vivet miles, et pulcher, si pulchre moriatur?

42. Sed quid opus est conjecturis ista effingere, quam ipsarum rerum habeamus exempla? ut enim simpliciter dicam, in bello, quicumque usquam fuerunt rhetores vel philosophi, vel plane non sunt ausi extra muros procedere; si vero quis etiam coactus in aciem prodiit, hunc aio ordinibus desertis fugisse.

TYCH. Ut mira omnia, et mediocre nihil promittis! Dic tamen.

PAR. E rhetoribus ergo Isocrates tantum abest ut in prælium progressus unquam sit, ut ne in tribunal quidem escenderit, præ timiditate, opinor, quia vel voce destituebatur.

κοῦσαν εἶχε. Τί ἐτι; οὐχὶ Δημάδης μὲν καὶ Αἰσχίνης καὶ Φιλοκράτης ὑπὸ δέους εὐθὺς τῇ καταγγελίᾳ τοῦ Φιλίππου πολέμου τὴν πόλιν προῦδσαν καὶ σφᾶς αὐτοὺς τῷ Φιλίππῳ καὶ διέτελεσαν Ἀθήνησιν αἰεὶ τὰ ἐκείνου πολιτευόμενοι; ὥς εἰ γε καὶ ἄλλος τις Ἀθηναῖος κατὰ ταῦτα ἐπολέμει, κακείνος ἐν αὐτοῖς ἦν φίλος. Ὁ Ὑπερίδης δὲ καὶ Δημοσθένης καὶ Λυκούργος, οἳ γε δοκοῦντες ἀνδρείοτεροι καὶ ταῖς ἐκκλησίαις αἰεὶ θορυβοῦντες καὶ λοιδοροῦμενοι τῷ Φιλίππῳ, τί ποτε ἀπειργάσαντο γενναῖον ἐν τῷ πρὸς αὐτὸν πολέμῳ; καὶ Ὑπερίδης μὲν καὶ Λυκούργος οὐδ' ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐδὲ θλῶς ἐτόλμησαν μικρὸν ἔξω παρακῦψαι τῶν πυλῶν, ἀλλ' ἐντειχίδιοι ἐκάθηντο παρ' αὐτοῖς ᾗδὴ πολιорκοῦμενοι γνωμίδια καὶ προδουλεμᾶτια συντιθέντες. Ὁ δὲ δὴ κορυφαίωτάτος αὐτῶν, ὁ ταυτὶ λέγων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις συνεχῶς « Φιλίππος γὰρ ὁ Μακεδὼν δλεθρος, ὅθεν οὐδὲ ἀνδράποδον πρίατό τις ποτε, » τολμήσας προελθεῖν ἐς τὴν Βοιωτίαν πρὶν ἢ συμμῆσαι τὰ στρατόπεδα καὶ συμβαλεῖν ἐς χεῖρας, ῥίψας τὴν ἀσπίδα ἔφυγεν· ἢ οὐδέπω ταῦτα πρότερον διήκουσας οὐδενὸς πάνυ γνώριμα ὄντα οὐχ ὅπως Ἀθηναῖος, ἀλλὰ Θραξὶ καὶ Σκύθαις, ὅθεν ἐκείνο τὸ κάθαρμα ἦν;

43. ΤΥΧ. Ἐπίσταμαι ταῦτα· ἀλλ' οὗτοι μὲν ῥήτορες καὶ λόγους λέγειν ἡσχημένοι, ἀρετὴν δὲ οὐ. Τί δὲ περὶ τῶν φιλοσόφων λέγεις; οὐ γὰρ δὴ τούτους ἔχεις ὥσπερ ἐκείνους αἰτιάσθαι.

ΠΑΡ. Οὗτοι πάλιν, ὦ Τυριάδῃ, οἱ περὶ τῆς ἀνδρείας ὁσημέραι διαλεγόμενοι καὶ κατατρίβοντες τὸ τῆς ἀρετῆς ὄνομα πολλῶι μᾶλλον τῶν ρητόρων φανοῦνται δειλότεροι καὶ μαλακώτεροι. Σκόπει δὲ οὕτως. Πρῶτον μὲν οὐκ ἔστιν ὅστις εἰπεῖν ἔχοι φιλόσοφον ἐν πολέμῳ τετελευτηκότα· ἦτοι γὰρ οὐδὲ θλῶς ἐστρατεύσαντο, ἢ εἴπερ ἐστρατεύσαντο, πάντες ἔφυγον. Ἀντισθένης μὲν οὖν καὶ Διογένης καὶ Κράτης καὶ Ζήνων καὶ Πλάτων καὶ Αἰσχίνης καὶ Ἀριστοτέλης καὶ πᾶς οὗτος ὁ ὄμιλος οὐδὲ εἶδον παράταξιν· μόνος δὲ τολμήσας ἐξελθεῖν ἐς τὴν ἐν Δηλίῳ μάχην ὁ σοφὸς αὐτῶν Σωκράτης φεύγων ἐκείθεν ἀπὸ τῆς Πάρνηθος ἐς τὴν Ταυρέου παλαιστραν κατέφυγε· πολὺ γὰρ αὐτῷ ἀστείονον ἐδόκει μετὰ τῶν μειρακυλλίων καθεζόμενον ὀαρίζειν καὶ σοφισμᾶτια προβάλλειν τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἢ ἀνδρὶ Σπαρτιάτῃ μάχεσθαι.

ΤΥΧ. Ὡ γενναῖε, ταῦτα μὲν ᾗδὴ καὶ παρ' ἄλλων ἐμπόδημα, οὐ μὰ Δία σκώπτειν αὐτοὺς καὶ ὀνειδίζειν βουλομένων ὥστε οὐδὲν τί μοι δοκεῖς χαριζόμενος τῇ σεαυτοῦ τέχνῃ καταψεύδεσθαι τῶν ἀνδρῶν.

44. Ἀλλ' εἰ δοκεῖ ᾗδὴ, φέρε καὶ σὺ τὸν παράσιτον ὁποῖός τις ἐστὶν ἐν πολέμῳ λέγε, καὶ εἰ θλῶς λέγεται παράσιτός τις γενέσθαι τῶν παλαιῶν;

ΠΑΡ. Καὶ μὲν, ὦ φιλότῃς, οὐδεὶς οὕτως ἀνήκοος Ὀμήρου, οὐδ' ἂν πᾶμπαν ἰδιώτης τύχῃ, δεῖ οὐκ ἐπίσταται παρ' αὐτῷ τοὺς ἀρίστους τῶν ἡρώων παρασίτους ὄντας· δεῖ γὰρ Νέστωρ ἐκεῖνος, οὗ ἀπὸ τῆς γλώττης ὥσπερ μέλι ὁ λόγος ἀπέρρει, αὐτοῦ τοῦ βασιλέως πα-

Quid porro? nonne Demades, et Æschines, et Philocrates præ metu, denunciato Philippi bello, statim et patriam et se ipsos Philippo prodiderunt, manseruntque Athenis sic, ut semper rem publicam ad illius voluntatem tractarent? Itaque si quis etiam Atheniensis alius in illis partibus militaret, ipse quoque inter ipsorum erat amicos. At Hyperides, et Demosthenes, et Lycurgus, qui fortiores videbantur, quique in concionibus tumultus semper ciebant maledicebantque Philippo, quod tandem egregium facinus in bello contra ipsum patrarent? atque Hyperides quidem et Lycurgus non exierunt, quin ne caput quidem exserere ultra portas ausi sunt, sed intra moenia desidentes, domi suæ jam obsessi, sententias quasdam et consultatiunculas componebant. Sed princeps illorum, qui ista perpetuo dicitaret in concionibus, « Philippus enim Macedo, pestis ista, a quo ne servulum quidem emat aliquis unquam, » progredi ausus in Boetiam, antequam committerentur acies et ventum ad manus esset, abjecto clypeo fugit. An nunquam ista prius a quoquam audisti, quæ sint notissima non dico Atheniensibus, sed Thracibus ac Scythiis, unde purgamentum illud fuit?

43. TYCH. Novi ista. Sed hi rhetores erant et verbis faciendis exercitati, ad virtutem non item. Quid vero ais de philosophis? neque enim sane habes quod hos, quemadmodum illos, accuses.

PAR. Hi rursus, Tychiade, de fortitudine disputantes quotidie, et virtutis nomen contentes, multo etiam magis timidiore oratoribus apparebunt mollioresque. Considera vero ita. Primo non est qui nominare queat philosophum in prælio mortuum: aut enim plane non militavit, aut, si militavit, fugerunt omnes. Antisthenes quidem, et Diogenes, et Crates, et Zeno, et Plato, et Æschines, et Aristoteles, et omnis illa turba, ne viderunt quidem aciem: solus vero ausus progredi in pugnam Deliensem sapiens illorum Socrates, inde a Parnethe fugiens in Taureæ se palæstram abdidit: multo enim illi videbatur urbanus sedentem cum adolescentulis amatorias nugas garrere, et argutiolas obijcere in quos incideret, quam cum viro Spartano pugnare.

TYCH. Vir optime, ista jam ex aliis quoque audiui, non profecto irridere volentibus illos, aut maledictis incessere. Itaque non videris mihi quicquam tuæ artis in gratiam contra illos mentiri.

44. Sed si videtur, age jam et tu parasitum, in bello qualem se præstet, dicito; et an omnino antiquorum quisquam parasitus fuisse dicatur?

PAR. Atqui nemo, amice, Homerum eum in modum ignorat, etsi aliarum omnium rerum rudis sit, qui nesciat apud illum præstantissimos heroum parasitos esse: nam et Nestor ille, cujus a lingua mellis instat defluebat oratio, ipsius parasitus regis fuit; et neque Achillem, qui quum

ράσιτος ἦν, καὶ οὐτε τὸν Ἀχιλλεύς, ὅσπερ ἐδόκει τε καὶ ἦν τὸ σῶμα γενναϊότατος καὶ δικαιοτάτος, οὐτε τὸν Διομήτην οὐτε τὸν Αἴαντα ὁ Ἀγαμέμνων οὕτως ἐπαινεί τε καὶ θαυμάζει ὥσπερ τὸν Νέστορα. Οὐδὲ γὰρ δέκα Αἴαντας εὐχεται γενέσθαι αὐτῷ οὐτε δέκα Ἀχιλλέας· πάλαι δ' ἂν ἐαλωμέναι τὴν Τροίαν, εἰ τοιούτους ὅποιος ἦν οὗτος ὁ παράσιτος, καίπερ γέρων ὢν, στρατιώτας εἶχε δέκα. Καὶ τὸν Ἰδομενέα τὸν τοῦ Διὸς ἔκγονον παράσιτον Ἀγαμέμνονος ὁμοίως λέγει.

45. ΤΥΧ. Ταῦτα μὲν καὶ αὐτὸς ἐπίσταμαι· οὐπω γέ μὴν δοκῶ μοι γινώσκειν πῶς δὴ τὸν ἄνδρα τῷ Ἀγαμέμνονι παράσιτοι ἦσαν.

ΠΑΡ. Ἀναμνήσθητι, ὦ γενναῖε, τῶν ἐπῶν ἐκείνων ὥνπερ αὐτὸς ὁ Ἀγαμέμνων πρὸς τὸν Ἰδομενέα λέγει.

ΤΥΧ. Ποίων;

ΠΑΡ.

Ὡς δὲ πλεῖον δέπας αἰεὶ

ἔστη· ὥσπερ ἐμοὶ πίειν ὅτε θυμὸς ἀνώγει.

Ἐνταῦθα γὰρ τὸ αἰεὶ πλεῖον δέπας εἴρηκεν οὐχ ὅτι τὸ ποτήριον διὰ παντὸς πλήρες εἰσθηκεῖ τῷ Ἰδομενεῖ καὶ μαχομένῳ καὶ καθεύδοντι, ἀλλ' ὅτι αὐτῷ δι' ὅλου τοῦ βίου μόνῳ συνεδαιπνεῖν ὑπῆρχε τῷ βασιλεῖ οὐχ ὥσπερ τοῖς λοιποῖς στρατιώταις πρὸς ἡμέρας τινὰς καλουμένοις. Τὸν μὲν γὰρ Αἴαντα, ἐπεὶ καλῶς ἐμονομάχησε τῷ Ἑκτορι, « εἰς Ἀγαμέμνονα δῖον ἄγον, » φησὶ, κατὰ τιμὴν ἀξιοθέντα ὅψε τοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ δείπνου· ὁ δὲ Ἰδομενεὺς καὶ ὁ Νέστωρ ὁσημέραι συνεδείπνουν τῷ βασιλεῖ, ὡς αὐτὸς φησι. Νέστωρ δὲ παράσιτός μοι δοκεῖ τῶν βασιλέων μάλιστα τεχνίτης καὶ ἀγαθὸς γενέσθαι· οὐ γὰρ ἐπὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἄρξασθαι τῆς τέχνης, ἀλλὰ ἀνωθεν ἐπὶ Καινέως καὶ Ἐξαδίου· δοκεῖ δὲ οὐδὲ ἂν παύσασθαι παρασιτῶν, εἰ μὴ ὁ Ἀγαμέμνων ἀπέθανεν.

ΤΥΧ. Οὗτοι μὲν γενναῖοι ὁ παράσιτος. Εἰ δὲ καὶ ἄλλους τινὰς οἶσθα, πειρῶ λέγειν.

46. ΠΑΡ. Τί οὖν, ὦ Τυριάδη, οὐχὶ καὶ Πάτροκλος τοῦ Ἀχιλλέως παράσιτος ἦν, καὶ ταῦτα οὐδενὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων φαυλότερος οὐτε τὴν ψυχὴν οὐτε τὸ σῶμα νεανίας ὢν; ἐγὼ γὰρ οὐδ' αὐτοῦ μοι δοκῶ τοῦ Ἀχιλλέως τεκμαίρεσθαι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ· χεῖρῳ εἶναι τὸν τε γὰρ Ἑκτορα ῥήξαντα τὰς πύλας καὶ παρὰ ταῖς ναυσὶν εἰσὼ μαχομένον οὗτος ἐξέωσε καὶ τὴν Πρωτεσίλαον ναῦν ἔδη καιομένην ἔσβεσε, καίτοι ἐπεβάτευον αὐτῆς οὐχ οἱ φαυλότατοι, ἀλλ' οἱ τοῦ Τελαμῶνος Αἴας τε καὶ Τεῦκρος ὁ μὲν ὁπλίτης ἀγαθός, ὁ δὲ τοξότης. Καὶ πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινε τῶν βαρβάρων, ἐν δὲ δὴ τοῦτοις καὶ Σαρπηδόνα τὸν παῖδα τοῦ Διὸς, ὁ παράσιτος τοῦ Ἀχιλλέως. Καὶ ἀπέθανε δὲ οὐχὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως, ἀλλ' αὐτὸν μὲν Ἑκτορα Ἀχιλλεύς ἀπέκτεινεν, εἰς ἓνα, καὶ αὐτὸν Ἀχιλλεὺς Πάρις, τὸν δὲ παράσιτον θεὸς καὶ δύο ἄνθρωποι. Καὶ τελευτῶν δὲ φωνὰς ἀφῆκεν οὐχ ὅσας ὁ γενναϊότατος Ἑκτορ καὶ προσπίπτων τὸν Ἀχιλλέα καὶ ἱκετεύων σπῶς ὁ νεκρὸς αὐτοῦ τοῖς οἰκείοις ἀποδοθῇ, ἀλλ' ὅσας εἰκὸς ἀφείναι παράσιτον. Τίνες δὴ ταύτας;

LUCIANUS. I.

videbatur tum erat et corpore præstantissimus et justissimus, neque Diomedem, neque Ajacem Agamemno ita laudatque et admiratur, velut Nestorem. Neque enim Ajaces decem sibi contingere optat, neque decem Achilles: sed olim ait futurum fuisse ut caperetur Troja, si tales, qualis hic parasitus, senex licet, milites decem habuisset. Idomeneum etiam, Jove natum, parasitum similiter dicit Agamemnonis.

45. ΤΥΧ. Ista quidem ipse etiam novi; nondum tamen videor mihi intelligere quomodo duo illi viri parasiti Agamemnonis fuerint.

ΠΑΡ. Recordare, vir optime, versuum illorum quos ipse Agamemno dicit ad Idomeneum.

ΤΥΧ. Quorum?

ΠΑΡ.

Tibi pocula semper

plena steterē, velut mihi, si potare luberet.

Hic enim « plena semper pocula » dixit, non quo poculum perpetuo plenum steterit Idomeneo et pugnanti et dormienti; sed quod ipsi per totam vitam liceret soli cœmare cum rege, non ut reliquis militibus, qui certis modo quibusdam diebus vocarentur. Ajacem enim, solitaria contra Hectorem pugna præclare defunctum, « Ad divum, » ait, « Agamemnona ducunt, » honoris causa cœnæ regis sero adhibitum: Idomeneus vero atque Nestor cœnabant cum rege quotidie, ut ipse ait. Nestor vero parasitus mihi videtur regum maxime artifex et bonus fuisse: nec enim cœpisse artem in Agamemnone, sed superiori tempore in Cœneo et Exadio: videtur autem nec desitutum fuisse parasitari, nisi obivisset Agamemno.

ΤΥΧ. Hic quidem præclarus parasitus. Si vero et alios quosdam nosti, tenta dicere.

46. ΠΑΡ. Quid ergo, Tychiade, nonne etiam Patroclus parasitus Achillis fuit, isque nec ullo ceterorum Græcorum deterior, neque mente neque corpore, quum esset adhuc juvenis? etenim ne ipso quidem illum Achille deteriorem esse, ex operibus illius intelligere mihi videor. Hectorem enim perruptis portis ad naves intra vallum pugnantes hic extrusit, et navem Protesilai jam ardentem restinxit, licet vectores in ea essent non vilissimi, sed Telamonis filii Ajax et Teucer, miles alter egregius, alter sagittator: ac barbarorum quidem interfecit multos, in his vero etiam Sarpedonem Jovis filium, ipse parasitus Achillis: nec sicut alii mortuus est, quum ipsum Hectorem Achilles interfecerit, solum solus, et ipsum Achillem Paris; parasitum vero deus et homines duo. Moriensque voces edidit, non quales Hector fortissimus, qui genibus etiam Achillis advolutus supplicavit ut corpus suum reddatur suis; sed quales convenit emitte re parasitum. Quas enim?

Τοιοῦτοι δ' εἶπερ μοι εἰκόσιν ὄντε βόλησαν,
πάντες κ' αὐτὸθ' ὄλοντο ἐμῷ ὑπὸ δουρὶ δαμέντες.

47. ΤΥΧ. Ταῦτα μὲν ἱκανῶς. Ὅτι δὲ μὴ φῶλος, ἀλλὰ παράσιτος ἦν ὁ Πάτροκλος τοῦ Ἀχιλλέως, πειρῶ λέγειν.

ΠΑΡ. Αὐτὸν, ὦ Τυχιάδῃ, τὸν Πάτροκλον ὅτι παρσίτος ἦν, λέγοντά σοι παρέξομαι.

ΤΥΧ. Θαυμαστὰ λέγεις.

ΠΑΡ. Ἀκουε τοίνυν αὐτῶν τῶν ἐπῶν·

Μὴ ἐμὰ σὼν ἀπάνευθε τιθήμεναι ὅσπερ, Ἀχιλλεῦ,
ἀλλ' ὁμοῦ, ὥς ἐτράφημεν ἐν ὑμετέροισι δόμοισι.

Καὶ πάλιν ὑποβάς, καὶ « νῦν με δεξάμενος, » φησὶν, « ὁ Πηλεΐδης »

ἐτρεφεν ἐνδουκίῳ καὶ σὸν θεράποντι ὀνόμηνε,

τούτεστι παράσιτον εἶχεν. Εἰ μὲν τοίνυν φίλον ἐβούλετο τὸν Πάτροκλον λέγειν, οὐκ ἂν αὐτὸν ὀνόμαζε θεράποντα· ἐλευθέρου γὰρ ἦν ὁ Πάτροκλος. Τίνας τοίνυν λέγει τοὺς θεράποντας, εἰ μήτε τοὺς δούλους μήτε τοὺς φίλους; τοὺς παρασίτους δὴλον ὅτι· ἥ καὶ τὸν Μηριόνην τοῦ Ἰδομενέως καὶ αὐτὸν θεράποντα ὀνομάζει, οὕτως, οἵμαι, καλουμένον τότε τῶν παρασίτων. Σκόπει δὲ ὅτι καὶ ἐνταῦθα τὸν μὲν Ἰδομενέα Διὸς δῖον αἰὶν οὐκ ἀξιοῖ λέγειν « ἀτάλαντον Ἀργεῖ, » Μηριόνην δὲ τὸν παράσιτον αὐτοῦ.

48. Τί δέ; οὐχὶ καὶ Ἀριστογείτων δημοτικὸς ὢν καὶ πένης, ὥσπερ Θουκυδίδης φησὶ, παράσιτος ἦν Ἀρμόδιου; τί δέ; οὐχὶ καὶ ἔραστής; ἐπεικῶς γὰρ οἱ παράσιτοι καὶ ἔρασταί τῶν τρεφόντων εἰσὶν. Οὗτος τοίνυν πάλιν ὁ παράσιτος τῇν Ἀθηναίων πόλιν τυραννομένην εἰς ἐλευθερίαν ἀφειλετο, καὶ νῦν ἔστικε χαλκοῦς ἐν τῇ ἀγορᾷ μετὰ τῶν παιδικῶν. Οὗτοι μὲν δὴ, τοιοῦτοι δυντες μάλα ἀγαθοί, παράσιτοι ἦσαν.

49. Σὺ δὲ ποῖόν τινα εἰκάσεις ἐν πολέμῳ τὸν παράσιτον; οὐχὶ πρῶτον μὲν ὁ τοιοῦτος ἀριστοποιησάμενος ἔξισιν ἐπὶ τὴν παράταξιν καθάπερ καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀξιοῖ; οὐ γὰρ ἀλλ' ὅν ἐν πολέμῳ μάχεσθαι φησιν ἐστιάζει, εἰ καὶ εὐθὺς ἅμα ἔρω μάχεσθαι δεοί· καὶ ὅν ἄλλοι στρατιῶται χρόνον ὑπὸ δέους ὁ μὲν τις ἀκριβῶς ἀρμόζει τὸ κράνος, ὁ δὲ θωράκιον ἐνδύεται, ὁ δὲ αὐτὸ τὸ δεινὸν ὑποπτεύων τοῦ πολέμου τρέμει, οὗτος δὲ ἐσθίει τότε μάλα παιδρῶ τῷ προσώπῳ καὶ μετὰ τὴν ἐξοδὸν εὐθὺς ἐν πρώτοις διαγωνίζεται· ὁ δὲ τρέφων αὐτὸν ὅπισθεν ὑποτέτακται τῷ παρασίτῳ, κακείνους αὐτὸν ὥσπερ ὁ Αἴας τὸν Τεῦκρον ὑπὸ τῷ σώει καλύπτει, καὶ τῶν βελῶν ἀφιεμένων γυμνῶσας ἑαυτὸν τοῦτον σκέπει· βούλεται γὰρ ἐκείνον μᾶλλον σώζειν ἢ ἑαυτὸν.

50. Εἰ δὲ δὴ καὶ πέσοι παράσιτος ἐν πολέμῳ, οὐκ ἂν ἐπ' αὐτῷ δῆπου οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης αἰσχυνηθεῖ μάλα τε ὄντι νεκρῷ καὶ ὥσπερ ἐν συμποσίῳ καλῶς κατακειμένῳ. Ὡς ἀξίον γε φιλοσόφου νεκρὸν ἰδεῖν τοῦτω παρακειμένον, ἡρὸν, βυπῶντα, μακρὸν πωγωνίον ἔχοντα, προτεθηνηκότα τῆς μάχης, ἀσθενῆ

Viginti tales si me contra arma tulissent,
unusquisque mea domitus jacuisset ab hasta.

47. TYCH. Sufficiunt ista. At, non amicum Achillis fuisse Patroclum, sed parasitum, illud tenta dicere.

PAR. Ipsum, Tychiade, Patroclum praebebo tibi dicentem se fuisse parasitum.

TYCH. Mira narras.

PAR. Ipsos ergo audi versus :

Ne mea, Achille, tuis procul ossibus ossa reconde,
verum una, ut vestris una sumus aedibus alti.

Et rursus paullo post, « Hic me susceptum, » inquit, « Peleus. »

et studiose aluit, jussitque tibi esse ministrum,

hoc est, parasitum. Si enim amicum voluisset dicere Patroclum, non nominasset ministrum; liber enim erat Patroclus. Quos ergo vocat ministros, si neque servos, neque amicos? nempe parasitos. Qua ratione etiam Merionenem Idomenei et ipsum ministrum nominat; quum sic, puto, tum vocarentur parasiti. Vide autem quam hic etiam Idomeneum, Jovis qui filius esset, non dignetur vocare « Marti equiparandum, » sed Merionenem illius parasitum.

48. Quid vero? nonne et Aristogiton, plebeius homo et pauper, ut ait Thucydides, parasitus erat Harmodii? quid vero? nonne idem etiam amator? aequum est enim ut parasiti iidem etiam sint alentium se amatores. Hic igitur rursus parasitus Athenarum urbem, tyrannide oppressam, vindicavit in libertatem: et nunc stat aeneus in foro suo cum amasio. Hi ergo, viri fortissimi quum essent, fuere iidem parasiti.

49. Tu vero qualem suspicaris in bello futurum parasitum? nonne primum talis pransus exhibit in aciem, sicut etiam Ulysses aequum esse censet? Etenim quem in praelio pugnare jubet, eum sine dubio excipiet epulis, etsi statim a lucis exortu pugnandum sit: quoque tempore milites alii praeter metu, alius quidem accurate aptat galeam, thoracem induit alius, alius ipsa belli metuenda suspicans tremit; eo tempore hic noster hilari vultu cibum capit, et post egressionem in primis statim pugnam capessit: sed qui illum alit, altero stat ordine post parasitur; quem ille, ut Teucrum Ajax, suo clypeo occultat, emissisque telis, suo nudato corpore, hunc tegit, quippe qui hunc potius quam se servare cupiat.

50. Si vero cadat etiam in praelio parasitus, non sane illius interfecti neque ductorem ordinis, neque militem pudeat, magni nempe corporis, et sicut in convivio pulchre decumbentis. Et opera sane pretium est juxta jacens videre philosophi cadaver, aridum, squalidum, longam habens barbulam, jam ante pugnam demortuum, imbecillum ho-

ἀνθρώπων. Τίς οὐκ ἂν καταφρονήσῃ ταύτης τῆς πόλεως τοὺς ὑπασπιστάς αὐτῆς οὕτω κακοδαίμονας ὄρων; τίς δὲ οὐκ ἂν εἰκάσαι χλωροὺς καὶ κομῆτας ὄρων ἀνθρωπίστους κειμένους, τὴν πόλιν ἀποροῦσαν συμμάχων τοὺς ἐν τῇ εἰρικτῇ κακούργους ἐπιλύσαι τῷ πολέμῳ; Τοιοῦτοι μὲν ἐν τῷ πολέμῳ πρὸς ῥήτορας καὶ φιλοσόφους εἰσὶν οἱ παράσιτοι.

51. Ἐν εἰρήνῃ δὲ τοσοῦτόν μοι δοκεῖ διαφέρειν παρασιτικῇ φιλοσοφίας ὅσον αὐτῇ ἡ εἰρήνῃ πολέμου. Καὶ πρῶτον, εἰ δοκεῖ, σκοπῶμεν τὰ τῆς εἰρήνης χωρία.

ΤΥΧ. Οὐπω ξυνήμῃ δ τι τοῦτό πως βούλεται. Σκοπῶμεν δὲ ὁμῶς.

ΠΑΡ. Οὐκὼν ἀγορὰν καὶ δικαστήρια καὶ παλαίστρας καὶ γυμνάσια καὶ κυνηγέσια καὶ συμπόσια ἔγωγε φαίην ἂν πόλεως χωρία;

ΤΥΧ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΠΑΡ. Ὁ τοίνυν παράσιτος εἰς ἀγορὰν μὲν καὶ δικαστήρια οὐ πάρεσιν, ὅτι, ὅλμαι, τοῖς συκοφάνταις πάντα τὰ χωρία ταῦτα μάλλον προσήκει καὶ ὅτι οὐδὲν μέτριόν ἐστι τῶν ἐν τούτοις γιγνομένων, τὰς δὲ παλαίστρας καὶ τὰ γυμνάσια καὶ τὰ συμπόσια διώκει καὶ κοσμεῖ μόνος οὗτος. Ἐπεὶ τίς ἐν παλαίστρᾳ φιλόσοφος ἢ ῥήτωρ ἀποδὺς ἄξιος συγχεῖσθαι παρασίτου τῷ σώματι; ἢ τίς ἐν γυμνασίᾳ τούτων ὀφθεὶς οὐκ αἰσχύνῃ μάλλον τοῦ χωρίου ἐστὶ; Καὶ μὴν ἐν ἐρημίᾳ τούτων οὐδεὶς ἂν ὑποσταίῃ θηρίον ὁμοσεῖ ἰδόν, ὃ δὲ παράσιτος αὐτὰ τε ἐπιόντα μένει καὶ δέχεται βράδιως μεμελετηκώς αὐτῶν ἐν τοῖς δαίπνοις καταφρονεῖν, καὶ οὐτ' ἔλαφος οὔτε σὺς αὐτὸν ἐκπλήττει πεφρικώς, ἀλλὰ κἂν ἐπ' αὐτὸν ὁ σὺς τὸν ὀδόντα θήγῃ, καὶ ὁ παράσιτος ἐπὶ τὸν σὺν ἀντιθῇ. Τοὺς μὲν γὰρ λαγῶς διώκει μάλλον τῶν κυνῶν. Ἐν δὲ δὴ συμποσίῳ τίς ἂν καὶ ἀμιλλήσαιο παρασίτῳ ἦτο παῖζοντι ἢ ἐσθίοντι; τίς δ' ἂν μάλλον εὐφράναι τοὺς συμποτάς; πότερόν ποτε οὗτος ἄδων καὶ σκώπτων, ἢ ἄνθρωπος μὴ γελῶν, ἐν τριβωνίῳ κείμενος, εἰς τὴν γῆν ὄρων, ὥσπερ ἐπὶ πένθος οὐχὶ εἰς συμπόσιον ἦκων; καὶ ἔμοιγε δοκεῖ, ἐν συμποσίῳ φιλόσοφος τοιοῦτόν ἐστιν ὅσον ἐν βαλανείῳ κύων.

52. Φέρε δὴ ταῦτα ἀφέντες ἐπ' αὐτὸν ἤδη βαδίζωμεν τὸν βίον τοῦ παρασίτου σκοποῦντες ἅμα καὶ παραβάλλοντες ἐκεῖνῳ. Πρῶτον τοίνυν ἴδοι τις ἂν τὸν μὲν παράσιτον ἀεὶ δόξης καταφρονοῦντα καὶ οὐδὲν αὐτῷ μέλον ὧν οἱ ἄνθρωποι οἴονται, περὶ ῥήτορας δὲ καὶ φιλοσόφους εὖροι τις ἂν οὐ τινάς, ἀλλὰ πάντας ὑπὸ τύφου καὶ δόξης τριβέντας, καὶ οὐ δόξης μόνον, ἀλλὰ καὶ τούτου αἰσχρόν ἐστιν, ὑπ' ἀργυρίου. Καὶ ὁ μὲν παράσιτος οὕτως ἔχει πρὸς ἀργύριον ὥς οὐκ ἂν τις οὐδὲ πρὸς τὰς ἐν τοῖς αἰγιαλοῖς ψηφίδας ἀμελῶς ἔχοι, καὶ οὐδὲν αὐτῷ δοκεῖ διαφέρειν τὸ χρυσίον τοῦ πυρός· ὁ γὰρ μὴν ῥήτορες, καὶ ὁ δεινότερόν ἐστι, καὶ οἱ φιλοσοφεῖν φάσκοντες πρὸς αὐτὰ οὕτω διακρίνεται κακοδαίμονως, ὥστε τῶν μάλιστα νῦν εὐδοκίμουσιν φιλοσόφων — περὶ μὲν γὰρ τῶν ῥητόρων τί δεῖ λέγειν; — ὁ μὲν δικάζων δίκην δόριος ἐπ' αὐτῇ ἑάλω, ὃ δὲ παρὰ βασιλέως ὑπὲρ τοῦ

muncionem. Quis non contemnat eam civitatem, propugnatores illius ita miseros si videat? quis vero non coniciat, pallidos et comatos homunciones si jacentes videat, civitatem auxiliis egentem maleficos de carcere belli causa solvisse? Tales quidem in bello ad philosophos et oratores comparati sunt parasiti.

51. In pace vero tantum mihi videtur parasitorum ars philosophiae praestare, quantum ipsa pax bello. Ac primo, si vis, consideremus loca pacis.

ΤΥΧ. Nondum intelligo quidnam hoc sibi velit. Videamus tamen.

ΠΑΡ. Nonne enim forum, et judicia, et palaestras, et gymnasia, et venationes, et coenationes, loca urbis dixerim?

ΤΥΧ. Omnino.

ΠΑΡ. Igitur parasitus in forum quidem et ad judicia non accedit, quod, puto, sycophantis omnia illa loca magis conveniunt, et quod nihil moderatum fieri in his solet: at palaestras et gymnasia et convivia persequitur et ornat hic solus. Quandoquidem quis in palestra philosophus aut rhetor exutus cum parasiti corpore conferri meretur? aut quis horum in gymnasio visus, non dedecus potius loci est? Etiam in solitudine nemo horum substat occurrentem feram: at parasitus invadentes manet et facile excipit, in cornis edoctus illas contemnere; et neque cervus illum neque horridus aper percellit, sed etiamsi aper dentem in illum acuat, contra in aprum acult parasitus. Quin lepores magis ipsis canibus persequitur. In convivio autem parasito quis certare audeat, sive jocanti sive edenti? uter magis exhilarare convivas potuerit? licne canens et diceria jaciens, an homo ridens nunquam in pallio accumbens, dejecto in terram vultu, ut qui ad funus venerit, non ad convivium? Ac mea sententia tale quid in cena philosophus, quale canis in balneo.

52. Sed age his relictis, ad ipsam jam vitam parasiti veniamus, ita ut istorum simul vitas inspiciamus et comparemus. Primo igitur parasitum gloriae contemptorem semper videas, neque curae ipsi esse eorum quicquam quae homines sentiant: in rhetoribus autem ac philosophis invenias non quosdam, sed omnes a superbia et gloria conteri, et non a gloria solum, sed, quod turpius illo est, a pecunia. Ac parasitus quidem ad pecuniam ita affectus est, ut vix aliquis sparsos per litora calculos negligentius habeat; neque quicquam ipsi videtur inter pecuniam atque ignem intercasae: verum rhetores, et, quod indignius est, illi qui philosophari se dicunt, ad illa adeo infelicitate animati sunt, ut ex eorum numero philosophorum, qui maxime jam celebrantur (de rhetoribus enim quid attinet dicere?) alius, dum res judicat, corruptionis in illo iudicio damnatus sit; alius pro suo convictu mercedem a rege poscat, nihil erube-

συνεῖναι μισθὸν αἰτεῖ καὶ οὐκ αἰσχύνεται, εἰ πρεσβύτης ἀνὴρ διὰ τοῦτο ἀποδημεῖ καὶ μισθοπορεῖ καθάπερ Ἴνδδος ἢ Σκύθης αἰχμάλωτος, καὶ οὐδὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα αἰσχύνεται, ὃ λαμβάνει.

53. Εὖροις δ' ἂν οὐ μόνον ταῦτα περὶ τούτους ἀλλὰ καὶ ἄλλα πάθη, οἷον λύπας καὶ ὀργὰς καὶ φθόνους καὶ παντοίας ἐπιθυμίας. Ὁ γὰρ μὴν παράσιτος ἔξωθεν τούτων ἐστὶν ἀπάντων· οὔτε γὰρ ὀργίζεται δι' ἀνεξικακίαν καὶ ὅτι οὐκ ἐστὶν αὐτῷ ὅτῳ ὀργισθεῖν· καὶ εἰ ἀγανακτήσειε δὲ ποτε, ἡ ὀργὴ αὐτοῦ χαλεπὸν μὲν οὐδὲ σκυθρωπὸν οὐδὲν ἀπεργάζεται, μᾶλλον δὲ γέλωτα καὶ εὐφραίνει τοὺς ξυνόντας. Λυπεῖται γὰρ μὴν καὶ ἥκιστα πάντων, τοῦτο τῆς τέχνης παρασκευαζούσης αὐτῷ καὶ χαριζομένης, μὴ ἔχειν ὑπὲρ ὅτου λυπηθεῖν· οὔτε γὰρ χρήματά ἐστιν αὐτῷ οὔτε οἶκος οὔτε οἰκέτης οὔτε γυνὴ οὔτε παῖδες, ὧν διαφθειρομένων πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ λυπεῖσθαι τὸν ἔχοντα αὐτά, ἐπιθυμεῖ δὲ οὔτε δόξης οὔτε χρημάτων, ἀλλ' οὐδὲ ὠραίου τινός.

54. ΤΥΧ. Ἄλλ', ὦ Σίμων, εἰκός γε ἐνδεία τροφῆς λυπηθῆναι αὐτόν.

ΠΑΡ. Ἀγνοεῖς, ὦ Τυχιάδῃ, ὅτι ἐξ ἀρχῆς οὐδὲ παράσιτός ἐστιν οὗτος, ὅστις ἀπορεῖ τροφῆς· οὐδὲ γὰρ ἀνδρείος ἀπορία ἀνδρείας ἐστὶν ἀνδρείος, οὐδὲ φρόνιμος ἀπορία φρονέων ἐστὶν φρόνιμος· ἄλλως γὰρ οὐδὲ παράσιτος ἂν εἴη. Πρόκειται δὲ ἡμῖν περὶ παρασίτου ζητεῖν ὄντος, οὐχὶ μὴ ὄντος. Εἰ δὲ ὁ ἀνδρείος οὐκ ἄλλως ἢ παρουσία ἀνδρείότητος καὶ ὁ φρόνιμος παρουσία φρονήσεως, καὶ ὁ παράσιτος δὲ παρουσία τοῦ παρασιτεῖν παράσιτος ἔσται· ὥς εἴ γε τοῦτο μὴ ὑπάρχει αὐτῷ, περὶ ἄλλου τινός, καὶ οὐχὶ παρασίτου, ζητήσομεν.

ΤΥΧ. Οὐκοῦν οὐδέποτε ἀπορήσει παράσιτος τροφῆς;

ΠΑΡ. Ἔοικεν· ὥστε οὐτ' ἐπὶ τούτῳ οὐτ' ἐπ' ἄλλῳ ἐστὶν ὅτῳ λυπηθεῖν ἂν.

55. Καὶ μὴν καὶ πάντες ἡμῶν φιλόσοφοι καὶ ῥήτορες φοβοῦνται μάλιστα· τοὺς γὰρ τοὶ πλείστους αὐτῶν εὖροι τις ἂν μετὰ ξύλου προϊόντας, οὐκ ἂν δῆ που, εἰ μὴ ἐφοβοῦντο, ὥπλισμένους, καὶ τὰς θύρας δὲ μάλα ἐρρωμένως ἀποκλείοντας, μὴ τις ἄρα νύκτωρ ἐπιβουλεύσειεν αὐτοῖς δεδιότας· ὁ δὲ τὴν θύραν τοῦ δωματίου προστίθῃσιν εἰκῇ, καὶ τοῦτο ὥς μὴ ἐπ' ἀνέμου ἀνοιχθεῖν, γενομένου ψόφου νύκτωρ οὐδὲ τι μᾶλλον θορυβεῖται ἢ μὴ γενομένου, καὶ δι' ἐρημίας δὲ ἀπῶν ἀνευ ξίφους δδεύει· φοβεῖται γὰρ οὐδὲν οὐδαμοῦ. Φιλοσόφους δὲ ἤδη ἐγὼ πολλάκις εἶδον, οὐδενὸς ὄντος δεινοῦ, τόξα ἐνεσκευασμένους· ξύλα μὲν γὰρ ἔχουσι καὶ εἰς βαλανεῖον ἀπλέοντες καὶ ἐπ' ἄριστον.

56. Παρασίτου μὲντοι οὐδεὶς ἔχει κατηγορῆσαι μοιχείαν ἢ βίαν ἢ ἀρπαγὴν ἢ ἄλλο τι ἀδίκημα ἀπλῶς· ἐπεὶ ὃ γε τοιοῦτος οὐκ ἂν εἴη παράσιτος, ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκαίνος ἀδικεῖ. Ὅστ' εἰ μοιχεύσας τύχοι, ἅμα τῷ ἀδικήματι καὶ τοῦνομα μεταλαμβάνει τοῦ ἀδικήματος. Ὅσπερ δὲ ὁ καλὸς οὐ τὸ ἀγαθόν, ἀλλὰ φαῦλος εἶναι λαμβάνει, οὕτως, οἶμαι, ὁ παράσιτος, ἐάν τι ἀδικῇ, αὐτὸ μὲν τοῦτο περ ἐστὶν ἀποβάλλει, ἀναλαμβάνει δὲ

scens, si senex jam vir adhuc peregrinatur et mercede, ut Indus aliquis aut Scythia captivus, operam locat; neque ipsum adeo nomen erubescit, quod accipit.

53. Invenias autem non hæc modo circa istos, sed perturbationes etiam alias, tristitias, ut hoc utar, et iras, et invidias, et omnis generis cupiditates. Verum parasitus extra hæc est omnia: neque enim irascitur, ob malorum tolerantiam, et quia nec est cui irascatur; si vero etiam indignetur aliquando, ira illius difficile aut triste nihil quicquam efficit, sed risum potius, exhilarans quibuscum versatur. Tristitia vero minime omnium afficitur, hanc ipsi commoditatem parante arte sua atque largiente, ut non habeat de quo doleat: neque enim opes illi sunt, neque domus, neque servus, neque uxor, neque liberi; quibus pereuntibus omnino tristitia affici qui illa habeat necesse est: ipse autem neque gloriæ cupidus est, neque opum, neque adeo formosi cujusquam.

54. TYCH. Verum, Simo, victus penuria angere illum probabile est.

PAR. Ignoras, Tychiade, illum omnino parasitum non esse, cibo qui indigeat: neque enim fortis, quum ab illo fortitudo, fortis est; neque prudens, quum destituitur prudentia, est prudens: alioquin enim ne fuerit quidem parasitus. Propositum vero nobis est querere de eo qui parasitus est, non de eo qui non est. Si vero fortis non aliter quam præsentē fortitudine, et prudens prudentia præsentē, etiam parasitus præsentē parasitatione parasitus censebitur: adeoque, nisi hoc in illo fuerit, de alio, non jam de parasito, quæremus.

TYCH. Ergo nunquam cibi copiam non habebit parasitus?

PAR. Apparet. Itaque neque hac re, neque alia ulla est ut doleat.

55. Jam philosophi simul omnes et rhetores maxime timent: plerosque certe illorum cum clava prodire vides, non armatos nempe, nisi metuere; etiam januas firmiter occludere, timentes igitur ne quis noctu sibi insidietur. At hic januam obditi conclavi temere, ob hoc solum, ne aperiat a vento: strepitus si noctu exoriat, nihilo movetur magis quam si non ortus esset; et per desertum si proficiscitur, sine gladio iter facit: nihil enim usquam metuit. Philosophos autem sæpe ego vidi telis instructos, quum nihil usquam esset metuendum: clavas enim habent, etiam quum in balneum abeunt et ad prandium.

56. Porro parasitum nemo accuset adulterii, aut de vi, aut raptus, aut cujuscumque simpliciter criminis: nam talis quidem parasitus non fuerit, sed ipse se injuria afficiat. Itaque si forte adulterium committat, simul cum injuria nomen etiam injuriæ recipit. Quemadmodum vero malus non hoc inde habet, ut sit bonus, sed ut improbus: sic, puto, parasitus, si quid sceleris committat, ipsum hoc quod est amittit, id vero, quod commisit, suscipit. Scelera vero

δ ἀδικεῖ. Ἀδικήματα δὲ τοιαῦτα ῥητόρων καὶ φιλοσόφων ἄφθονα οὐ μόνον ἴσμεν αὐτοῖς γεγνηότα καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοῖς βεβλήοις ἀπολειμμένα ὑπομνήματα ἔχομεν ὧν ἡδίκησαν. Ἀπολογία μὲν γὰρ Σωκράτους ἐστὶ καὶ Αἰσχίνου καὶ Ὑπερίδου καὶ Δημοσθένους καὶ τῶν πλείστων σχεδὸν τι ῥητόρων καὶ σοφῶν, παρασίτου δὲ οὐκ ἔστιν ἀπολογία οὐδ' ἔχει τις εἰπεῖν δίκην πρὸς παράσιτόν τινα γεγραμμένην.

57. Ἀλλὰ νῆ Δία ὁ μὲν βίος τοῦ παρασίτου κρείττων ἐστὶ τοῦ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν φιλοσόφων, ὁ δὲ θάνατος φαυλότερος· πάννυ μὲν οὖν τοῦναντίον παρὰ πολλὴ εὐδαιμονέστερος· φιλοσόφους μὲν γὰρ ἴσμεν ἅπαντας ἢ τοὺς πλείστους κακοὺς κακῶς ἀποθανόντας, τοὺς μὲν ἐκ καταδίκης ἐαλωκότας ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἀδικήμασι, φαρμάκῳ, τοὺς δὲ καταπρησθέντας τὸ σῶμα ἅπαν, τοὺς δὲ ἀπὸ δυσουρίας φθινύσαντας, τοὺς δὲ φυγόντας, παρασίτου δὲ θάνατον οὐδεὶς ἔχει τοιοῦτον εἰπεῖν, ἀλλὰ τὸν εὐδαιμονέστατον φαγόντος καὶ πίνοντος. Εἰ δέ τις καὶ δοκεῖ βιάσθαι τετελευτηκέναι θανάτῳ, ἀπεπτήσας ἀπέθανε.

58. ΤΥΧ. Ταῦτα μὲν ἱκανῶς διημιλληταί σοι τὰ πρὸς τοὺς φιλοσόφους ὑπὲρ τῶν παρασίτων. Λοιπὸν ἐξ εἰ καλὸν καὶ λυσιτελέσ ἐστι τὸ κτῆμα τοῦτο τῷ τρέφοντι, πειρῶ λέγειν· ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκοῦσιν ὥσπερ εὐεργετοῦντες καὶ χαριζόμενοι τρέφειν αὐτοὺς οἱ πλούσιοι, καὶ εἶναι τοῦτο αἰσχύνῃ τῷ τρεφομένῳ.

ΠΑΡ. Ὡς ἡλιθία γέ σου, ὦ Τυχιᾷδῃ, ταῦτα, εἰ μὴ δύνασαι γινώσκειν ὅτι πλούσιος ἀνὴρ, εἰ καὶ τὸ γύγῳ χρυσίον ἔχει, μόνος ἐσθίων πένθης ἐστὶ καὶ προῖων ἄνευ παρασίτου πτωχὸς δοκεῖ, καὶ ὥσπερ στρατιώτης χωρὶς ὅπλων ἀτιμότερος καὶ ἐσθὴς ἄνευ πορφύρας καὶ ἵππος ἄνευ φαλάρων, οὕτω καὶ πλούσιος ἄνευ παρασίτου ταπεινός τις καὶ εὐτελής φαίνεται. Καὶ μὴν ὁ μὲν πλούσιος κοσμεῖται ὑπ' αὐτοῦ, τὸν δὲ παράσιτον πλούσιος οὐδέποτε κοσμεῖ.

59. Ἄλλως τε οὐδὲ θινδοὺς αὐτῷ ἐστιν, ὡς σὺ φῆς, τὸ παρασῖτον ἔχειν, ὅτλον ὅτι ὡς κρείττονι χεῖρονα, θμῶς γε μὴν τῷ πλούσιῳ τοῦτο λυσιτελέσ ἐστι τὸ τρέφειν τὸν παράσιτον, ὅ γε μετὰ τὸ κοσμεῖσθαι ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσφάλεια πολλὴ ἐκ τῆς τούτου δορυφορίας ὑπάρχει· οὔτε γὰρ μάχῃ βραδίως ἂν τις ἐπιχειρήσῃ τῷ πλούσιῳ τοῦτον ὀρῶν παρεστῶτα, ἀλλ' οὐδ' ἂν ἀποθάνοι φαρμάκῳ οὐδεὶς ἔχων παράσιτον· τίς γὰρ ἂν τολμήσειεν ἐπιβουλεύσαι τινὶ τούτου προσεθλοντος καὶ προπίνοντος; ὥστε ὁ πλούσιος οὐχὶ κοσμεῖται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων ὑπὸ τοῦ παρασίτου σώζεται. Οὕτω μὲν ὁ παράσιτος διὰ φιλοστοργίαν πάντα κίνδυνον ὑπομένει, καὶ οὐκ ἂν παραχωρήσειε τῷ πλούσιῳ φαγεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν αἰρεῖται συμφαγῶν.

60. ΤΥΧ. Πάντα μοι δοκεῖς, ὦ Σίμων, διεξελθεῖν ὀστερήσας οὐδὲν τῆς σεαυτοῦ τέχνης, οὐχ ὥσπερ αὐτὸς ἱφασκας, ἀμελέτης ὢν, ἀλλ' ὥσπερ ἂν τις ὑπὸ τῶν μεγίστων γεγυμνασμένος. Λοιπὸν, εἰ μὴ αἰσχρὸν αὐτὸ τὸ ὄνομά ἐστι τῆς παρσιτικῆς, θέλω μαθεῖν.

talía oratorum et philosophorum plurima non nostra modo ætate patrata ab illis novimus, sed relicta etiam in libris monumenta male ab illis factorum habemus. Nam defensio exstat Socratis, et Æschini, et Hypéridis, et Demosthenis, et plerorumque fere rhetorum ac sapientium : parasiti vero non exstat defensio, neque potest quisquam memorare litem parasito intentatam.

57. Sed per Jovem, si vita quidem parasiti melior est rhetorum et philosophorum vita; an mors fuerit miserior? Quin contra ea multo beatior. Philosophos enim novimus, aut omnes, aut plerosque certe, male malos periisse, alios de sententia iudicum, maximorum criminum damnatos, veneno; alios toto corpore combustos; alios ex urinæ difficultate interiisse, alios in exilio: parasiti autem mortem id genus nemo habet dicere, sed beatissimam edentis ac bibentis. Si quis vero etiam violenta morte videatur finisse, ille cruditate mortuus est.

58. TYCH. Satis tibi hoc contra philosophos pro parasitis certatum certamen est. Superest ut dicere coneris, an etiam honesta atque utilis alenti sit ista possessio. Nam mihi videntur tanquam beneficiis fruantes et ex liberalitate quadam pasci a divitibus, id ipsum autem pudori esse ei qui sic pascitur.

ΠΑΡ. Quæ tua hæc est stoliditas, Tychiade, si non potes intelligere, virum divitem, si vel Gygis haberet aurum, solus si cibum capiat, pauperem esse; et si progrediatur in publicum sine parasito, mendicum videri: et quemadmodum miles sine armis eo contemptior, et vestis sine purpura, et sine phaleris equus, sic etiam dives sine parasito humilis quidam homo vilisque videtur. Quin ornatur ab illo dives, parasitum autem dives ornat nunquam.

59. Alioquin nec probum illi est, ut tu ais, isti parasitari, nempe tanquam præstantiori viliorum; verum diviti potius hoc utile est nutrire parasitum, cui, præterquam quod ab hoc ornatur, etiam securitas multa ab hujus satellitio contingat. Neque enim temere pugna quis invadat divitem, hunc ei astantem videns; sed neque veneno facile moriatur, parasitum qui habeat: quis enim insidiari alicui audeat, hoc cibum potumque prægustante? Itaque dives non ornatur modo, sed maximis etiam ex periculis a parasito liberatur. Adeo parasitas, quicquid est periculi, amore ductus subit, neque hoc concesserit diviti ut edat modo de ipso, verum etiam in convictu illius mori non detrectat.

60. TYCH. Omnia mihi, Simo, videris persecutus, neque ulla in re artem tuam destituisse, non, ut dicebas ipse, imparatus, sed ut exercitatus aliquis in rebus maximis. Superest ut audiam, an non ipsum parasiticæ nomen sit turpe.

ΠΑΡ. Ὅρα δὴ τὴν ἀπόκρισιν, ἐάν σοι ἱκανῶς λέγασθαι δοκῇ, καὶ πειρῶ πάλιν αὐτὸς ἀποκρίνασθαι πρὸς τὸ ἐρωτώμενον ἢ ἄριστα οἶει. Φέρε γάρ, τὸν σῖτον οἱ παλαιοὶ τί καλοῦσι;

ΤΥΧ. Τροφήν.

ΠΑΡ. Τί δὲ τὸ σιτεῖσθαι, οὐχὶ τὸ ἐσθίειν;

ΤΥΧ. Ναί.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν καθωμολόγηται τὸ παρασιτεῖν εἶναι οὐκ ἄλλο ἐστί;

ΤΥΧ. Τοῦτο γάρ, ὦ Σίμων, ἐστὶν δ' αἰσχρὸν φαίνεται.

61. ΠΑΡ. Φέρε δὴ πάλιν ἀποκρίναί μοι, πότερόν σοι δοκεῖ διαφέρειν καὶ προκειμένων ἀμφοῖν πότερον ἂν αὐτὸς ἔλοιτο, ἢ ἄρα γε τὸ πλεῖν ἢ τὸ παραπλεῖν;

ΤΥΧ. Τὸ παραπλεῖν ἐγωγε.

ΠΑΡ. Τί δὲ, τὸ τρέχειν ἢ τὸ παρατρέχειν;

ΤΥΧ. Τὸ παρατρέχειν.

ΠΑΡ. Τί δὲ, τὸ ἵππευειν ἢ τὸ παριππεύειν;

ΤΥΧ. Τὸ παριππεύειν.

ΠΑΡ. Τί δὲ, τὸ ἀκοντίζειν ἢ τὸ παρακοντίζειν;

ΤΥΧ. Τὸ παρακοντίζειν.

ΠΑΡ. Οὐκοῦν ὁμοίως ἂν ἐθέλοις καὶ τοῦ ἐσθίειν μᾶλλον τὸ παρασιτεῖν;

ΤΥΧ. Ὅμοιοι γέιν ἀνάγκη. Καὶ σοι λοιπὸν ὥσπερ οἱ παῖδες ἀφίξομαι καὶ ἐγὼς καὶ μετ' ἄριστον μαθησόμενος τὴν τέχνην. Σὺ δέ με αὐτὴν δίκαιος διδάσκειν ἀφθόνως, ἔπει καὶ πρῶτος μαθητὴς σοι γίγνομαι. Φασὶ δὲ καὶ τὰς μητέρας μᾶλλον τὰ πρῶτα φιλεῖν τῶν τέκνων.

XLIX.

ΑΝΑΧΑΡΣΙΣ ἢ ΠΕΡΙ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ.

1. ΑΝΑΧΑΡΣΙΣ. Ταῦτα δὲ ὑμῖν, ὦ Σόλων, τίνας ἐνεκα οἱ νέοι πιοῦσιν; Οἱ μὲν αὐτῶν περιπλεκόμενοι ἀλλήλους υποσκελίζουσιν, οἱ δὲ ἄγχουσι καὶ λυγίζουσι καὶ ἐν τῷ πληθὺ συναναφύρονται κυλινδούμενοι ὥσπερ σῦες. Καίτοι κατ' ἀρχὰς εὐθὺς ἀποδυσάμενοι — ἐώρων γάρ — λίπα τε ἡλείψαντο καὶ κατέψησε μάλα εἰρηνικῶς ἄτερος τὸν ἕτερον ἐν τῷ μέρει, μετὰ δὲ οὐκ οἶδ' ὅ τι παθόντες ὥθοῦσί τε ἀλλήλους συννευκότες καὶ τὰ μέτωπα συναράττουσιν ὥσπερ οἱ κριοί. Καὶ ἢν ἰδοὺ ἀράμενος ἐκείνοισι τὸν ἕτερον ἐκ τοῖν σκελοῖν ἀφῆκεν εἰς τὸ ἔδαφος, εἴτ' ἐπικαταπεσὼν ἀνακύπτειν οὐκ ἔβ' συνωθῶν κάτω ἐς τὸν πληθὺν, τέλος δὲ ἡδὴ περιπλέξας αὐτῷ τὰ σκέλη κατὰ τὴν γαστέρα τὸν πῆγυν ὑποβαλὼν τῷ λαιμῷ ἄγχει τὸν ἄθλιον, ὃ δὲ παρακροτεῖ ἐς τὸν ὥμον, ἱκετεύων οἶμαι, ὥς μὴ τέλειον ἀποπνιγείη. Καὶ οὐδὲ τοῦ ἐλαίου ἐνεκα φεῖδονται μὴ μαλύνεσθαι, ἀλλ' ἀφανίσαντες τὸ χρίσμα καὶ τοῦ βορβόρου ἀναπληθεύοντες ἐν ἰδρωτί ἅμα πολλῶν γέλωτα ἐμοὶ γούν παρέχουσιν ὥσπερ αἱ ἐγγέλιες ἐκ τῶν χειρῶν διολισθάνοντες.

ΠΑΡ. Vide ergo responsionem, an satis tibi videatur dici; et tenta ipse vicissim ad quaesita respondere, quomodo optimum tibi videbitur. Age enim, sicut veteres quid vocabant?

ΤΥΧ. Cibum.

ΠΑΡ. Quid autem σιτεῖσθαι, nonne edere?

ΤΥΧ. Sic est.

ΠΑΡ. Ergo constat parasitari nihil esse aliud?

ΤΥΧ. Hoc ipsum enim est quod turpe videtur, Sino.

61. ΠΑΡ. Age ergo rursus mihi responde: utrum tibi videtur praestare, et utrum propositis duobus elegeris, πλεῖν (*navigare*) an παραπλεῖν (*juxta, i. e. cum alio, navigare*)?

ΤΥΧ. Equidem *cum alio navigare*.

ΠΑΡ. Quid vero, *currere* an *cum alio currere*?

ΤΥΧ. *Cum alio currere*.

ΠΑΡ. Quid vero, *equitare*, an *cum alio equitare*?

ΤΥΧ. *Cum alio equitare*.

ΠΑΡ. Quid autem, *jaculari*, an *cum alio jaculari*?

ΤΥΧ. *Cum alio jaculari*.

ΠΑΡ. Nonne ergo similiter etiam malis *cum alio edere* (*parasitari*) quam *edere simpliciter*?

ΤΥΧ. Necesse est tibi assentiri. Atque in posterum ego tibi, ut pueri, mane veniam et post prandium, discendae hujus artis causa. Aequum autem est ut eam tu me sine invidia doceas, quandoquidem primus ego tibi sum discipulus. Aiunt vero a matribus etiam magis amari primogenitos.

XLIX.

ANACHARSIS sive DE EXERCITATIONIBUS.

1. ANACHARSIS. Ista vero, Solon, apud vos juvenes cujus rei gratia faciunt? alii complexi se invicem alter alterum supplantant; alii angunt et inflectunt, et in luto volutati se mutuo conspurcant velut sues. Quanquam ab initio quum primum se exuerunt (vidi enim), pingui se ungere solent, et mutuo mulcere alter alterum plane pacate: deinde vero nescio quo instinctu trudent se invicem pronis capitibus, et frontibus arietum instar concurrunt. Et ubi ecce iste alterum cruribus sublatum prostravit humi, ipse deinde superincumbens tollere se illum non sinit, contruditque deorsum in lutum: tandem vero jam cruribus suis illius ventrem complexus, suoque cubito gutturi illius subjecto suffocat miserum, qui istius interim humerum plaudit, suppliciter eo gestu rogans, puto, ne plane fauces sibi elidantur. Ac ne olei quidem causa parcunt quominus inquinentur, sed delerso unguento, oppleti stercore, sudore insuper multo diffuentes, risum mihi quidem praebent, anguillarum instar alterius alter elabentes manibus.

2. Ἄλλοι δὲ ἐν τῷ αἰθρίῳ τῆς αὐλῆς τὸ αὐτὸ τοῦτο δρῶσιν, οὐκ ἐν πηλῷ οὗτοί γε, ἀλλὰ ψάμμον ταύτην βαθεῖαν ὑποβαλλόμενοι ἐν τῷ δρύγματι πάττουσι τε ἀλλήλους καὶ αὐτοὶ ἐκόντες ἐπαμῶνται τὴν κόνιν ἀλεκτρούων δίκην, ὡς ἀφυκτότεροι εἶεν ἐν ταῖς συμπλοκαῖς, οἶμαι, τῆς ψάμμου τὸν δλισθον ἀφαιρούσης καὶ βεβαιότεραν ἐν ξηρῷ παρεχούσης τὴν ἀντίληψιν.

3. Οἱ δὲ ὀρθοστάδην κεκονιμένοι καὶ αὐτοὶ παύουσιν ἀλλήλους προσπεσόντες καὶ λακτίζουσιν· οὗτοί γοῦν καὶ τοὺς δόδοντας ἔοικεν ἀποπτύσειν ὁ κακοδαίμων, οὕτως αἵματος αὐτῷ καὶ ψάμμου ἀναπέπλησται τὸ στόμα, πῦξ, ὡς ὀρεῖς, παταχθέντος ἐς τὴν γνάθον. Ἄλλ' οὐδὲ ὁ ἀρχων οὗτοσι διίστησιν αὐτοὺς καὶ λύει τὴν μάχην — τεκμαίρομαι γὰρ τῇ πορφυρίδι τῶν ἀρχόντων τινὰ τοῦτον εἶναι — ὁ δὲ καὶ ἐποτρύνει καὶ τὸν πατάξαντα ἐπαινεῖ.

4. Ἄλλοι δὲ ἀλλαγῇ πάντες ἔγχονοῦσι καὶ ἀναπηδῶσιν ὥσπερ θέοντες ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μένοντες καὶ ἐς τὸ θῶο συναλλόμενοι λακτίζουσι τὸν αέρα.

5. Ταῦτα οὖν ἐθέλω εἰδέναι τίνος ἀγαθοῦ ἂν εἴη ποιεῖν· ὡς ἔμοιγε μανία μᾶλλον ἔοικεναι δοκεῖ τὸ πρᾶγμα, καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις ἂν βραδίως μεταπείσειέ με ὡς οὐ παραπαύουσιν οἱ ταῦτα δρῶντες.

6. ΣΟΛΩΝ. Καὶ εἰκότως, ὦ Ἀνάχαρσι, τοιαῦτά σοι τὰ γινόμενα φαίνεται ξένα γε ὄντα καὶ πάμπλου τῶν Σκυθικῶν ἔθων ἀπάδοντα, καθάπερ καὶ ὑμῖν πολλὰ εἰκὸς εἶναι μαθήματα καὶ ἐπιτηδεύματα τοῖς Ἑλλήσιν ἡμῖν ἀλλόκοτα εἶναι δόξαντα ἂν, εἰ τίς ἡμῶν ὥσπερ σὺ νῦν ἐπιστάτῃ αὐτοῖς. Πλὴν ἀλλὰ θάρρει, ὦγαθέ· οὐ γὰρ μανία τὰ γινόμενά ἐστιν οὐδ' ἐφ' ὕβρει οὗτοι παύουσιν ἀλλήλους καὶ κυλίσουσιν ἐν τῷ πηλῷ ἢ ἐπιπάττουσι τὴν κόνιν, ἀλλ' ἔχει τινὰ χρεῖαν οὐκ ἀτερπῇ τὸ πρᾶγμα καὶ ἀκμήν οὐ μικρὰν ἐπάγει τοῖς σώμασιν· ἢ γοῦν ἐνδιατρίψῃς, ὥσπερ οἶμαι σε ποιήσιν, τῇ Ἑλλάδι, οὐκ εἰς μακρὰν εἰς καὶ αὐτὸς ἔσῃ τῶν πεπηλωμένων ἢ κεκονιμένων· οὕτω σοι τὸ πρᾶγμα ἡδὺ τε ἅμα καὶ λυσιτελεῖς εἶναι δοξεῖ.

ANAX. Ἀπαγε, ὦ Σόλων, ὑμῖν ταῦτα γένοιτο τὰ ὠφέλιμα καὶ τερπνὰ, ἐμὲ δὲ εἰ τις ὁμῶν τοιοῦτό τι διαθείη, εἴσεται ὡς οὐ μάτην παρεζώσμεθα τὸν ἀκινάκην.

7. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, τί ὄνομα ἔθεσθε τοῖς γιγνομένοις, ἢ τί φῶμεν ποιεῖν αὐτούς;

ΣΟΛ. Ὁ μὲν χῶρος αὐτὸς, ὦ Ἀνάχαρσι, γυμνάσιον ὅφ' ἡμῶν ὀνομάζεται καὶ ἔστιν ἱερὸν Ἀπόλλωνος τοῦ Λυκείου· καὶ τὸ ἀγαλμα δὲ αὐτοῦ ὀρεῖς, τὸν ἐπὶ τῇ στήλῃ κεκλιμένον, τῇ ἀριστερᾷ μὲν τὸ τόξον ἔχοντα, ἡ δεξιὰ δὲ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἀνακεκασμένη ὥσπερ ἐκ καμάτου μακροῦ ἀναπαυόμενον δείκνυσσι τὸν θεόν.

8. Τῶν γυμνασμάτων δὲ τούτων τὸ μὲν ἐν τῷ πηλῷ ἐκείνῳ πάλῃ καλεῖται, οἱ δ' ἐν τῇ κόνει παλαίουσι καὶ αὐτοὶ, τὸ δὲ παλεῖν ἀλλήλους ὀρθοστάδην παγκρατιάζειν λέγομεν. Καὶ ἄλλα δὲ ἡμῖν ἐστὶ γυμνάσια τοιαῦτα πυγμῆς καὶ δίσκου καὶ τοῦ ὑπεράλλεσθαι, ὧν ἀπάντων

2. Alii in subduali aulæ idem faciunt, non in luto hi quidem, sed arenam istam profundam substratam habentes in cavea, conspergunt se invicem, et sponte sua pulvere se, gallorum gallinaceorum instar, accumulunt, puto, ut minus inter complectendum elabi possint, lubricitatem auferente arena et firmiorem præstante in sicco comprehendendi facilitatem.

3. Illi vero recto statu certantes, conspersi, verberibus et ipsi se invicem calcibusque impetunt: hic adeo miser ipso videtur dentes exspaturus: ita sanguine illi atque arena os oppletum est, pugno, ut vides, mala illi percussa. Sed neque iste præfectus illos separat et pugnam solvit (ex purpura enim de magistratu aliquem hunc esse colligo): quin incitat etiam, et qui percussit, eum laudat.

4. Alii vero alio loco celeriter se movent omnes et exsultant quasi currentes, quum eodem in loco maneant; et jactato in altum corpore calcibus aera petunt.

5. Hæc igitur scire velim cui bono sit facere: nam mihi furori potius similis res videtur, neque est qui facile hoc mihi eripiat, non insanire qui ista faciunt.

6. SOLON. Nec mirum est, Anacharsi, talia tibi, quæ hic fiunt, videri, quum peregrina tibi sint et multum a Scythicis moribus abhorrentia; quemadmodum vicissim vobis multas et disciplinas esse et studia verisimile est, quæ aliena videantur Græcis nobis, si quis nostrum, ut tu jam hisce, illis astet. Sed bono animo esto, vir optime: non sunt furor quæ fiunt, neque injuriæ causa isti se invicem percutiunt et in luto provolvunt, aut conspergunt pulvere: verum utilitatem ea res habet non injucundam, neque parvum robur corporibus conciliat. Proinde si moraberis, quod facturum te spero, aliquamdiu in Græcia, non ita multo post unus et ipse eris de illis luto aut pulvere oppletis: adeo tibi ea res jucunda pariter atque utilis videbitur.

ANACH. Apage, Solon! vobis eveniant utilia ista atque jucunda: mihi quidem si vestrum aliquis tale quid faciat, sentiet non frustra nos accinctos acinace.

7. Verum dic mihi, quod nomen posuistis his quæ hic fiunt, aut quid facere istos dicamus?

SOL. Locus ipse, Anacharsi, gymnasium a nobis appellatur, et est illud Apollini Lycio sacrum. Ac vides signum illius, illum ad columellam acclinatum, sinistra habentem arcum; dextra vero supra caput reflexa velut e longo labore requiescentem ostendit deum.

8. Exercitationum autem istarum ea quæ fit in luto, lucta vocatur; isti in pulvere, luctantur ipsi quoque: illud, quod erecto corpore se invicem feriunt, pancratio cetare dicimus. Sunt autem nobis alia quoque id genus exercitamenta pugilatus, et disci, et saltus: quorum omnium cer-

ἀγῶνας προτίθεμεν, καὶ ὁ κρατήσας ἀριστος εἶναι δοκεῖ τῶν καθ' αὐτὸν καὶ ἀναιρεῖται τὰ ἄλλα.

9. ANAX. Τὰ δὲ ἄλλα τίνα ὑμῖν ταῦτά ἐστιν;

ΣΟΛ. Ὀλυμπίασι μὲν στέφανος ἐκ κοτίνου, Ἴσθμοὶ δὲ ἐκ πίττος, ἐν Νεμέᾳ δὲ σελίνων πεπλεγμένος, Πυθοὶ δὲ μῆλα τῶν ἱερῶν τοῦ θεοῦ, παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς Παναθηναίοις τὸ ἔλαιον τὸ ἐκ τῆς μορίας. Τί ἐγέλσας, ὦ Ἀνάχαρσι; ἢ δίδοι μικρά σοι ταῦτα εἶναι δοκεῖ;

ANAX. Οὐκ, ἀλλὰ πάνσεμα, ὦ Σόλων, κατέλεξας τὰ ἄλλα καὶ ἀξία τοῖς τε διαθείσιν αὐτὰ φιλοτιμεῖσθαι ἐπὶ τῇ μεγαλοδωρεᾷ καὶ τοῖς ἀγωνισταῖς αὐτοῖς ὑπερσπουδακέναι περὶ τὴν ἀναίρεσιν τῶν τηλικούτων, ὥστε μῆλων ἕνεκα καὶ σελίνων τσαυτὰ προπονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἀγχομένους πρὸς ἀλλήλων καὶ κατακλωμένους, ὥς οὐκ ἐνὸν ἀπραγμόνως εὐπορῆσαι μῆλων θῶν ἐπιθυμία ἢ σελίνῳ ἔστεφανῶσθαι ἢ πίτῳ μῆτε πληρῶ καταχρίόμενον τὸ πρόσωπον μῆτε λακτιζόμενον ἐς τὴν γαστέρα ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν.

10. ΣΟΛ. Ἄλλ', ὦ ἀρίστε, οὐκ ἐς φίλὰ τὰ διδόμενα ἡμῖς ἀποδλέπομεν. Ταῦτα μὲν γάρ ἐστι σημεῖα τῆς νίκης καὶ γνωρίσματα ὅτινες οἱ κρατήσαντες, ἢ δὲ παρακολουθοῦσα τούτοις δόξα τοῦ παντός ἀξία τοῖς νεοικηκόσιν, ὑπὲρ ἧς καὶ λακτιζεσθαι καλῶς ἔχει τοῖς θηρωμένοις τὴν εὐκλειαν ἐκ τῶν πόνων· οὐ γὰρ ἀπονῆτι προσγένοιτο ἂν αὕτη, ἀλλὰ χρὴ τὸν δρεγόμενον αὐτῆς πολλὰ τὰ δυσχερῆ ἀνασχόμενον ἐν τῇ ἀρχῇ τότ' ἤδη τὸ λυσιτελὲς καὶ ἡδὺ τέλος ἐκ τῶν καμάτων περιμένειν.

ANAX. Τοῦτο φῆς, ὦ Σόλων, τὸ τέλος ἡδὺ καὶ λυσιτελὲς, ὅτι πάντες αὐτοὺς ὀφντοι ἔστεφανωμένους καὶ ἐπὶ τῇ νίκῃ ἐπαινεύονται πολλὸν πρότερον οἰκτεῖραντες ἐπὶ ταῖς πληγαῖς, οἱ δὲ εὐδαιμονήσουσιν ἀντὶ τῶν πόνων μῆλα καὶ σέλινά ἔχοντες.

ΣΟΛ. Ἄπειρος εἶ, φημί, τῶν ἡμετέρων ἐτι· μετὰ μικρὸν δὲ ἄλλα σοι δοξεῖ περὶ αὐτῶν, ἐπειδὴν ἐς τὰς πανηγύρεις ἀπὼν ὄρεξ τοσούτον πλῆθος ἀνθρώπων συλλεγόμενον ἐπὶ τῇ θεᾷ τῶν τοιούτων καὶ θέατρα μυριάδων συμπληρούμενα καὶ τοὺς ἀγωνιστὰς ἐπαινούμενους, τὸν δὲ καὶ νικήσαντα αὐτῶν ἰσθῆσον νομιζόμενον.

11. ANAX. Αὐτὸ τοῦτο, ὦ Σόλων, καὶ τὸ οἰκτιστόν ἐστιν, εἰ μὴ ἐπ' ὀλίγων ταῦτα πάσχουσιν, ἀλλὰ ἐν τοσούτοις θεαταῖς καὶ μάρτυσι τῆς ὕβρεως, οἱ δηλαδὴ εὐδαιμονίζουσιν αὐτοὺς αἵματι βαينوμένους ὀρωντες ἢ ἀγχομένους ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων· ταῦτα γὰρ τὰ εὐδαιμονέστατα πρόσσεσι τῇ νίκῃ αὐτῶν. Παρ' ἡμῖν δὲ τοῖς Σκυθαῖς ἦν τις, ὦ Σόλων, ἢ πατάξῃ τινὰ τῶν πολιτῶν ἢ ἀνατρέψῃ προσηπὸν ἢ θαίμαξία περιρρήξῃ, μεγάλας οἱ πρεσβῦται τὰς ζημίας ἐπάγουσι, καὶ ἐπ' ὀλίγων τῶν μαρτύρων τοῦτο πάθῃ τις, οὔτι γὰρ ἐν τηλικούτοις θεάτροις ὅσα σὺ διηγῇ τὸ Ἴσθμοι καὶ τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ. Οὐ μὴν ἀλλὰ τοὺς μὲν ἀγωνιστὰς οἰκτεῖρειν μοι ἔπεισιν ὧν πάσχουσι, τῶν δὲ θεατῶν οὐς φῆς ἀπανταχόθεν τοὺς ἀρίστους παραγίγνεσθαι ἐς τὰς πα-

tamina proponimus, et qui vicerit, ille præstantissimus inter æquales suos censetur et reportat præmia.

9. ANACH. Quæ sunt autem illa apud vos præmia?

SOL. Olympiæ corona oleagina; in Isthmo de pinu; Nemææ de apio plexa; in Pythiis poma de sacris deo; apud nos Panathenæis, oleum ex Minervæ olea. Quid risisti, Anacharsi? an quod parva tibi videntur ista?

ANACH. Non; sed magnifica, o Solon, enumerasti præmia, et digna in quibus liberalitate certarent qui ea constituerunt, digna pro quibus auferendis supra etiam, quam possunt, contendant athletæ: adeo ut malorum causa et apiorum tantum laboris præcipiant, et periculum incurrant, ne alter ab altero suffocentur et luxentur, quasi non liceret sine molestia copiam malorum, cui volupe sit, consequi, aut coronari apio, vel pinu, etiam ut non linatur luto facies ipsius, neque calcibus venter ab adversariis contundatur.

10. SOL. Sed, vir optime, non ad nuda ista munera nos respicimus. Hæc enim victoriæ signa sunt, et indicant qui vicerint: verum quæ consequitur inde gloria, ea vero quantivis pretii est victoribus; pro hac etiam calcibus peti præclarum videtur his qui bonam ex laboribus famam venantur: neque enim ea sine labore contigerit, sed oportet qui illam appetat multa ab initio subire difficilia, ac tum demum utilem illum jucundumque finem e laboribus exspectare.

ANACH. Hunc nempe ais, Solon, finem jucundum et utilem, quod omnes illos videbunt coronatos, et victoriæ causa laudabunt, qui diu ante miserati illos fuerant propter plagas: hi vero felices erunt, qui pro laboribus poma habeant et apia.

SOL. Imperitus es, inquam, rerum nostrarum adhuc: verum paullo post aliter de iis senties, quum delatus in conventus illos colligi videbis tantam hominum multitudinem talium spectaculorum causa, impleri theatra tot millium capacia, et laudari athletas, et honore diis æquari qui vicerit reliquos.

11. ANACH. Ipsum hoc vero, Solon, miserrimum est, si non paucis arbitris ista subeunt, sed apud tot spectatores ac testes contumeliæ, qui nempe beatos illos prædicant, videntes ut sanguine fluant, aut angantur ab adversariis: hæc enim beatissima sunt in illorum victoria. Apud nos vero Scythas, Solon, si quis aut pulset civium quenkum, aut impetu facto evertat, aut vestes deripiat, magnas illi pœnas nostri seniores infligunt, etiamsi cui paucis testibus hoc eveniat, neque in tantis theatris, quanta tu narras Isthmi atque Olympiæ. Verum enim certatorum quidem misereri subit ob ea quæ patiuntur; spectatores autem, quos ais undique convenire præstantissimos ad istas celebritates,

νηγύρεις, καὶ πάνυ θαυμάζω, εἰ τἀναγκαῖα παρέντες σχολάζουσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις· οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνο πῶ δύναμαι κατανοῆσαι, ὅτι τοῦτο τερπνὸν αὐτοῖς, ὁρᾶν παιομένους τε καὶ διαπληκτιζομένους ἀνθρώπους καὶ πρὸς τὴν γῆν ἀραττομένους καὶ συντριβομένους ὑπ' ἀλλήλων.

12. ΣΟΛ. Εἰ καιρὸς ἦν, ὦ Ἀνάχαρσι, Ὀλυμπίων ἢ Ἰσθμίων ἢ Παναθηναίων, αὐτὸ ἂν σε τὸ γινόμενον ἐδίδαξεν ὡς οὐ μάτην ἐσπουδάκαμεν ἐπὶ τούτοις· οὐ γὰρ οὕτω λέγων ἂν τις προσβιάσειε σε τῇ ἡδονῇ τῶν ἐκεῖ δρωμένων, ὥς εἰ καθεζόμενος αὐτὸς ἐν μέσοις τοῖς θεαταῖς βλέποις ἀρετὰς ἀνδρῶν καὶ κάλλη σωματῶν καὶ εὐεξίας θαυμαστάς καὶ ἐμπειρίας δεινὰς καὶ ἰσχύϊν ἀμαχον καὶ τόλμαν καὶ φιλοτιμίαν καὶ γνώμας ἀητήτους καὶ σπουδὴν ἀληκτον ὑπὲρ τῆς νίκης· εὖ γὰρ δὴ οἶδα ὡς οὐκ ἂν ἐπαύσω ἐπαυνῶν καὶ ἐπιβοῶν καὶ ἐπικροτῶν.

13. ANAX. Νῆ Δί', ὦ Σόλων, καὶ ἐπιγελῶν γε προσέτι καὶ ἐπιχλευάζων· ἅπαντα γὰρ ὁπόσα κατηριθμῶσα ἐκεῖνα, τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς εὐεξίας καὶ τὰ κάλλη καὶ τόλμαν, ὁρῶ οὐδενὸς μεγάλου ἔνεκα παραπολυμένας ὑμῖν, οὔτε πατρίδος κινδυνευούσης οὔτε χώρας πορθουμένης οὔτε φίλων ἢ οἰκείων πρὸς ὕβριν ἀπαγομένων. Ὡστε τοσούτῳ γελοϊότεροι ἂν εἴεν, ἄριστοι μὲν, ὡς φῆς, ὄντες, μάτην δὲ τοσαῦτα πάσχοντες καὶ ταλαιπωρούμενοι καὶ αἰσχύνοντες τὰ κάλλη καὶ τὰ μεγέθη τῇ ψάμμῳ καὶ τοῖς ὑπωπίοις, ὡς μῆλου καὶ κοτίνου ἐγκρατεῖς γένοιτο νικῆσαντες· ἡδὺ γάρ μοι αἰεὶ μεμνηῖσθαι τῶν ἀθλων τοιούτων ὄντων. Ἀτὰρ εἰπέ μοι, πάντες αὐτὰ λαμβάνουσιν οἱ ἀγωνισταί;

ΣΟΛ. Οὐδαμῶς, ἀλλὰ εἷς ἐξ ἁπάντων ὁ κρατήσας αὐτῶν.

ANAX. Εἴτ', ὦ Σόλων, ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ καὶ ἀμφιβολῇ τῆς νίκης τοσοῦτοι πονοῦσι, καὶ ταῦτ' εἰδότες ὅτι ἡ μὲν νικῶν εἷς ἔσται πάντως, οἱ δὲ ἡττώμενοι πάμπολλοι μάτην ἀθλοῖοι πληγὰς, οἱ δὲ καὶ τραύματα λαβόντες;

14. ΣΟΛ. Ἐοικας, ὦ Ἀνάχαρσι, μηδέπω ἐνενοηκέναι πολιτείας ὀρθῆς περὶ μηδέν· οὐ γὰρ ἂν τὰ κάλλιστα τῶν ἐθνῶν ἐν φόγῳ ἐτίθεσο. Ἦν δέ σοι μελήσῃ ποτὲ εἰδέναι ὅπως ἂν τὰ κάλλιστα οἰκηθεῖ πόλις καὶ ὅπως ἂν ἄριστοι γένοιτο οἱ πολῖται αὐτῆς, ἐπαινήσῃ τότε καὶ τὰς ἀσκήσεις ταύτας καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἣν φιλοτιμούμεθα περὶ αὐτάς, καὶ εἰσῇ ὅτι πολὺ τὸ χρήσιμον ἔχουσιν ἐγκαταμεμιγμένον τοῖς πόνοις, εἰ καὶ νῦν μάτην σπουδάξεσθαι δοκοῦσι.

ANAX. Καὶ μὲν, ὦ Σόλων, κατ' οὐδὲν ἄλλο ἀπὸ τῆς Σκυθίας ἦκω παρ' ὑμᾶς τοσαύτην μὲν γῆν διδοεύσας, μέγαν δὲ τὸν Εὐξείνιον καὶ δυσχεῖμερον περαιωθεῖς, ἢ ὅπως νόμους τε τοὺς Ἑλλήνων ἐκμάθοιμι καὶ ἔθω παρ' ὑμῖν κατανοήσαιμι καὶ πολιτεῖαν τὴν ἀρίστην ἐκμελετήσαιμι. Διὸ καὶ σὲ μάλιστα φίλον ἐξ ἁπάντων Ἀθηναίων καὶ ξένον προειλόμην κατὰ κλέος, ἐπεὶ περ ἤκουον νόμων τέ τινων ξυγγραφέα εἶναι σε καὶ ἐθνῶν

hos vero valde miror, si necessariis relictis otium sibi sumunt ad talia. Nondum enim vel illud possum intelligere, quæ sit illis jucunditas videre ferientes se et conflictantes homines, et terræ allisos, et alterum ab altero contritos.

12. SOL. Si tempus esset, Anacharsi, Olympiorum, aut Isthmiorum, aut Panathenæorum, ipsa te res doceret, quam non temere studium in his rebus posuerimus. Neque enim dicendo quisquam ita te admovere quasi possit voluptati eorum quæ ibi fiunt, quam si sedens ipse inter medios spectatores videas virtutes virorum, pulchritudines corporum, et habitus admirabiliter firmos, et acerrimam peritiam, et robur invictum, et audaciam, et honoris cupiditatem, et animos insuperabiles, et studium nunquam deficiens victoriæ: bene equidem novi finem te laudandi et acclamandi et plaudendi non facturum.

13. ANACH. Per Jovem, Solon, et irridendi insuper atque cavillandi: omnia enim illa, quæ modo enumerabas, virtutes, et habitus bonos, et pulchritudines, et audaciam, video nullius magnæ rei causa vobis disperire, quum neque patria sit in periculo, neque regio vastetur, neque amici aut familiares abripiantur ad contumeliam. Itaque tanto fuerint magis ridiculi, si, quum sint, ut ais, præstantissimi, nequicquam tot ac tanta patiantur, et malis conflictentur, ac pulchritudines istas ac magnitudines arena sedent ac livoribus, ut pomo aut oleæ ramo potiantur victores: suave enim mihi semper meminisse præmiorum istorum, quæ tanta sint scilicet. Sed dic mihi, omnesne ea accipiant qui decertant?

SOL. Minime, sed unus ex omnibus, qui illos superavit.

ANACH. Tum igitur, Solon, de obscura et ancipiti victoria tot homines laborant, idque quum sciant victorem unum omnino futurum, victos autem plurimos, qui frustra miseri plagas, partim etiam vulnera acceperint?

14. SOL. Videris, Anacharsi, nondum etiam quicquam de recta reipublicæ gerendæ ratione cogitasse: non enim instituta pulcherrima reprehendenda duceres. Si vero tibi curæ fuerit aliquando scire, quomodo pulcherrime conditi possit civitas, et qua ratione optimi fiant illius cives, laudabis tunc etiam exercitationes hasce, et honoris studium, quo in illis versamur, et scies multam habere admixtam laboribus utilitatem, etiamsi nunc frustra laborare videantur.

ANACH. Quin ego, Solon, nulla alia causa e Scythia ad vos veni, tantis terræ spatiis superatis, magnum Euxinum ac procellosum transvectus, nisi ut et leges Græcorum ediscam, et qui sint apud vos mores cognoscam, et formam reipublicæ optimam meditando assequar. Qua de causa etiam te maxime amicum ex omnibus Atheniensibus hospitalemque delegi ex fama, quandoquidem audieram legum te quarundam scriptorem esse, et morum optimorum invento-

τῶν ἀρίστων εὐρετὴν καὶ ἐπιτηδευμάτων ὠφελίμων εἰσηγητὴν, καὶ δῶκε πολιτείας τινὸς συναρμοστήν. Ὅστε οὐκ ἂν φθάνοις διδάσκων με καὶ μαθητὴν ποιούμενος· ὡς ἔγωγε ἡδέως ἂν ἄσitos σοι καὶ ἄποτος παρκαθεζόμενος, ἐς ὅσον ἂν αὐτὸς διαρκοῖς λέγων, κεχηγνὼς ἐπακούοιμι περὶ πολιτείας τε καὶ νόμων διεξιόντος.

15. ΣΟΛ. Τὰ μὲν πάντα οὐ βράδιον, ὦ ἑταῖρε, διελθεῖν ἐν βραχεῖ, ἀλλὰ κατὰ μέρη ἐπιὼν εἴη ἕκαστα, ὅα μὲν περὶ θεῶν, ὅα δὲ περὶ γονέων ἢ περὶ γάμων ἢ τῶν ἄλλων δοκεῖ ἡμῖν. Ἄ δὲ περὶ τῶν νέων γιγνώσκωμεν καὶ ὅπως αὐτοῖς χρώμεθα, ἐπειδὴν πρῶτον ἀρξάνται συνίεναι τε τοῦ βελτίονος καὶ τῷ σώματι ἀνδρίζεσθαι καὶ ὑφίστασθαι τοὺς πόνους, ταῦτα ἤδη σοι διέξειμι, ὡς μάθοις οὐτινος χάριν τὰς ἀσκήσεις ταύτας προτεθείκαμεν αὐτοῖς καὶ διαπονεῖν τὸ σῶμα καταναγκάζομεν, οὐ μόνον ἔνεκα τῶν ἀγώνων, ὅπως τὰ ἄλλα δύναιντο ἀναιρεῖσθαι — ἐπ' ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἄλλοι πάνυ ἐξ ἀπάντων χωροῦσιν — ἀλλὰ μείζον τι ἀπάσῃ τῇ πόλει ἀγαθὸν ἐκ τούτου καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις προσκτώμενοι· κοινὸς γάρ τις ἀγὼν ἄλλος ἅπασι τοῖς ἀγαθοῖς πολιταῖς πρόκειται καὶ στέφανος οὐ πίτυς οὐδὲ κοτίνου ἢ σελίνου, ἀλλ' ὅς ἐν αὐτῷ συλλαβὼν ἔχει τὴν ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν, οἷον ἐλευθερίαν λέγω αὐτοῦ τε ἐκείνου ἰδίᾳ καὶ κοινῇ τῆς πατρίδος καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ ἑορτῶν πατρῶν ἀπόλαυσιν καὶ οἰκείων σωτηρίαν, καὶ συνολὼς τὰ κάλλιστα ὧν ἂν τις εὖζαιτο γενέσθαι οἱ παρὰ τῶν θεῶν· ταῦτα πάντα τῷ στεφάνῳ, ὃν φημι, συναναπλέκεται καὶ ἐκ τοῦ ἀγῶνος ἐκείνου περιγίγνεται, ἐφ' ὃν αἱ ἀσκήσεις αὗται καὶ οἱ πόνοι ἄγουσιν.

16. ANAX. Εἴτα, ὦ θαυμάσιε Σόλων, τοιαῦτά μοι καὶ τηλικαῦτα ἔχων ἄλλα διεξίεναι μῆλα καὶ σελίνα διηγοῦ καὶ θαλλὸν ἐλαίας ἀγρίας καὶ πίτυν;

ΣΟΛ. Καὶ μὴν, ὦ Ἀνάχαρσι, οὐδ' ἐκεῖνά σοι ἐτι δοκεῖ μικρὰ εἶναι, ὅπότεν ἂ λέγω καταμάθης· ἀπὸ γὰρ τοι τῆς αὐτῆς γνώμης γίγνεται καὶ μέρη πάντα ταῦτά ἐστι μικρὰ τοῦ μείζονος ἐκείνου ἀγῶνος καὶ τοῦ στεφάνου ὃν κατέλειξα τοῦ πανευδαιμονος. Ὁ δὲ λόγος οὐκ οἶδ' ὅπως ὑπερβάς τὴν τάξιν ἐκείνων προτέρων ἐπεμνήσθη τῶν Ἰσθμοῦ γιγνομένων καὶ Ὀλυμπίας καὶ ἐν Νεμέᾳ. Πλὴν ἀλλὰ νῦν — σχολὴν γὰρ ἄγομεν καὶ σὺ, ὡς φῆς, προθυμῇ ἀκούεις — ἀναδραμούμεθα βραδίως πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸν κοινὸν ἀγῶνα, δι' ὃν φημι πάντα ταῦτα ἐπιτηδεύεσθαι.

ANAX. Ἀμείνων, ὦ Σόλων, οὕτως· καθ' ὃδὸν γὰρ ἂν ἡμῖν ὁ λόγος μάλλον προχωροῖ καὶ τάχ' ἂν ἴσως ἀπὸ τούτων πεμνησθῇ μῆρ' ἐκείνων ἐτι καταγελᾶν, εἴ τινα ἰδοίμι σεμνυνόμενον κοτίνῃ ἢ σελίνῳ ἑσπεφανωμένον. Ἄλλ' εἰ δοκεῖ, ἐς τὸ σύσκιον ἐκεῖσε ἀπελθόντες καθίσωμεν ἐπὶ τῶν θάκων, ὡς μὴ ἐνοχλοῖαν ἡμῖν οἱ ἐπιμακραγότες τοῖς παλαιούσι· ἄλλως τε — εἰρήσεται γάρ — οὐδὲ τὸν ἥλιον ἐτι βραδίως ἀνέχομαι ὄξυν καὶ φλογώδη ἐμπέποντα γυμνῇ τῇ κεφαλῇ· τὸν γὰρ πῖλον

rem, neque instituta utilia introduxisse, atque in universum rempublicam quandam constituisse. Igitur quamprimum me doce, et discipulum tibi habe: nam ego lubenter vel sine cibo et potu tibi assidens, quousque ipse durare dicendo possis, hiansque audiam te de republica et legibus disputantem.

15. SOL. Universa quidem, amice, breviter enarrare non est facile; sed si per partes obire ea mecum velis, singula intelliges, quæ de diis, quæ de parentibus, quæ de nuptiis reliquisque rebus nobis placeant. Quæ vero de juvenibus decernamus, et quomodo illos tractemus ubi primum intelligere quid sit melius incipiunt, et virile robur accipere et pares esse laboribus: hæc jam tibi enarrabo, uti discas cujus rei gratia hasce illis exercitationes proposuerimus, et labore subigere corpus illos cogamus: non propter certamina solum, ut auferre possint præmia (ad illa etenim pauci ex omnibus perveniunt), sed majus quiddam toti civitati ex ea re bonum, atque ipsis adeo, conciliamus. Commune enim quoddam certamen aliud bonis omnibus civibus propositum est, et corona non ex pinu, neque olea, aut apio, sed quæ hominum in se felicitatem complectatur, velut libertatem et privatim uniuscujusque et communiter patriæ, et divitias, et gloriam, et feriarum patriarum fructum, et rei familiaris conservationem, et in universum pulcherrima quæ a diis contingere sibi aliquis optaverit: ea huic coronæ, de qua loquor, implexa sunt omnia, et certamine illo parantur, ad quod exercitationea istæ et labores ducunt.

16. ANACH. Tum tu, Solon, vir admirabilis, talia ac tanta præmia quum recensenda haberes, mala narrabas et apia, et silvestris olivæ ramum, et pinum?

SOL. Verum, Anacharsi, neque illa parva tibi videbuntur, si quæ dico perceperis: eodem enim consilio ista sunt, et partes ista omnia parvæ sunt majoris illius certaminis et coronæ illius, quam modo enarrabam, undique beatæ. At sermo meus, migrato nescio qua ratione ordine, illorum prius mentionem fecit, quæ in Isthmo sunt, et Olympiæ, et Nemææ. Sed nos jam, (otiosi enim sumus, et tu, ut ais, audiendi cupidus) recurremus facile ad principium, ad commune illud certamen, propter quod aio studiosè omnia illa agi.

ANACH. Melius ita, Solon, fuerit: sic enim magis ordine nobis sermo processerit; et brevi fortasse hinc didicerim non amplius illos irridere, si quem videam olea sibi placentem, aut coronatum apio. Sed, si videtur, in umbrustum illum locum progressi assideamus in sedilibus, ne turbent nos qui inclamant luctantibus. Alioqui (dicetur enim) neque solem facile fero, qui acutus et fervidus incidit nudo capiti: pileum enim deponere domo exeunti visum est, quo ne

μοι ἀφελεῖν οἴκοθεν ἔδοξεν, ὥς μὴ μόνος ἐν ὑμῖν ξενίζοιμι τῷ σχήματι. Ἡ δὲ ὥρα τοῦ ἔτους ὅτιπερ τὸ πυρωδέστατόν ἐστι, τοῦ ἀστέρος, ὃν ὑμεῖς κύνα φατέ, πάντα καταφλέγοντος καὶ τὸν αἶρα ξηρὸν καὶ διακατῆ θιθέντος, ὅτε ἥλιος κατὰ μεσημβρίαν ἤδη ὑπὲρ κεφαλῆς ἐπικείμενος φλογμὸν τοῦτον οὐ φορητὸν ἐπάγει τοῖς σώμασιν. Ὡστε καὶ σοῦ θαυμάζω, ὅπως γηραιὸς ἤδη ἄνθρωπος οὔτε ἰδίαις πρὸς τὸ θάλαπος ὥσπερ ἐγὼ οὔτε δλωσ ἐνοχλουμένῳ ἔοικας οὐδὲ περιδλέπεις σύσκιόν τι ἐνθα ὑποδύση, ἀλλὰ δέχῃ τὸν ἥλιον εὐμαρῶς.

ΣΟΛ. Οἱ μάταιοι γὰρ οὗτοι πόνοι, ὦ Ἀνάχαρσι, καὶ αἱ συνεχεῖς ἐν τῷ πηλῷ κυδιστῆσεις καὶ αἱ ὑπαίθριοι ἐν τῇ ψάμμῳ ταλαιπωρίαι τοῦτο ἡμῖν τὸ ἀμυντήριον παρέχουσι πρὸς τὰς τοῦ ἡλίου βολὰς, καὶ οὐκέτι πῖλου δεόμεθα, ὅς τὴν ἀκτῖνα κωλύσει καθικνεῖσθαι τῆς κεφαλῆς. Ἀπίωμεν δ' οὖν.

17. Καὶ ὅπως μὴ καθάπερ νόμοις προσέξεις οἷς ἂν λέγω πρὸς σέ, ὥς ἐξ ἀπαντος πιστεύειν αὐτοῖς, ἀλλ' ἐνθα ἂν σοι μὴ ὀρθῶς τι λέγεσθαι δοκῇ, ἀντιλέγειν εὐθὺς καὶ διευθύνειν τὸν λόγον· δυοῖν γὰρ θατέρου πάντως οὐκ ἂν ἀμάρτοιμεν, ἢ σὲ βεβαίως πεισθῆναι ἐκχέαντα ὅποσα οἰεῖ ἀντιλεκτέα εἶναι ἢ ἐμέ ἀναδιδαχθῆναι ὥς οὐκ ὀρθῶς γινώσκω περὶ αὐτῶν. Καὶ ἐν τούτῳ πᾶσα ἂν σοι ἡ πόλις ἡ Ἀθηναίων οὐκ ἂν φθάνοι χάριν δημολογοῦσα· ὅσα γὰρ ἂν ἐμέ παιδεύσης καὶ μεταπείσης πρὸς τὸ βέλτιον, ἐκείνην τὰ μέγιστα ἔση ὠφελικῶς. Οὐδὲν γὰρ ἂν ἀποκρυψαίμην αὐτήν, ἀλλ' εὐθὺς εἰς τὸ μέσον καταθήσω φέρων καὶ καταστάς ἐν τῇ πυκνῇ ἔρῳ πρὸς ἀπαντας, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐγὼ μὲν ὑμῖν ἔγραψα τοὺς νόμους οἷους ἂν ὦμην ὠφελιμωτάτους εἶσεσθαι τῇ πόλει, ὃ δὲ ξένος οὐτοσί — δειξας σέ, ὦ Ἀνάχαρσι — Σχύθης μὲν ἐστί, σοφὸς δὲ ὢν μετεπαιδευσέ με καὶ ἄλλα βελτίω μαθήματα καὶ ἐπιτηδεύματα ἐδιδάξατο· ὥστε εὐεργέτης ὑμῶν ὁ ἀνὴρ ἀναγεγράφω καὶ χαλκοῦν αὐτὸν ἀναστήσαστε παρὰ τοὺς ἐπώνυμους ἢ ἐν πόλει παρὰ τὴν Ἀθηναῖαν. Καὶ εὖ ἴσθι ὅς οὐκ αἰσχυνέεται ἡ Ἀθηναίων πόλις παρὰ βαρβάρου καὶ ξένου τὰ συμφέροντα ἐκμανθάνοντες.

18. ANAX. Τοῦτο ἐκεῖνο ἦν ἄρα, ὃ ἐγὼ περὶ ὑμῶν ἤκουον τῶν Ἀθηναίων, ὥς εἴητε εἰρωνες ἐν τοῖς λόγοις. Ἐπεὶ πόθεν ἂν ἐγὼ νομάς καὶ πλάνης ἄνθρωπος, ἐφ' ἀμάξης βεβωκῶς, ἀλλοτε ἄλλην γῆν ἀμείβων, πόλιν δὲ οὔτε οἰκήσας πώποτε οὔτε ἄλλοτε ἢ νῦν ἐορακῶς, περὶ πολιτείας διεξίοιμι καὶ διδάσχοιμι αὐτόχθονας ἀνδρας πόλιν ταύτην ἀρχαιοτάτην τοσούτοις ἤδη χρόνοις ἐν εὐνομίᾳ κατωικήκotas, καὶ μάλιστα σέ, ὦ Σόλων, ᾧ τοῦτο, ὥς φασιν, ἐξ ἀρχῆς καὶ μάθημα ἐγένετο, ἐπίστασθαι ὅπως ἂν ἄριστα πόλις οἰκοῖτο καὶ οἷσσι νόμοις χρωμένη εὐδαιμονήσῃ; Πλὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὥς νομοθέτῃ πειστέον σοι, καὶ ἀντερῶ, ἦν τί μοι δοκῇ μὴ ὀρθῶς λέγεσθαι, ὥς βεβαιώτερον μάθοιμι. Καὶ ἰδοὺ γὰρ ἤδη ἐκφυγόντες τὸν ἥλιον ἐν τῷ συνηρεφεῖ ἔσμεν, καὶ καθέδρα μᾶλα ἡδέϊα καὶ εὐκαιρὸς ἐπὶ ψυχροῦ τοῦ λίθου. Λέγε οὖν τὸν λόγον ἐξ ἀρχῆς καθ' ὅτι τοὺς νέους

solus inter vos peregrino habitu circumeam. Tempus autem illud anni, quae fervidissima ejus pars est, astro, quod caniculam vocatis, adurente omnia et siccum aridumque aereum reddente; atque sol circa meridiem jam ipsi imminens capiti, aestum hunc intolerabilem corporibus inducit. Itaque te admiror, quomodo senex jam homo neque sudes ad aestum, ut ego, neque omnino incommodi quicquam sentire videaris, neque umbrosum locum circumspicias, quo subeas, sed facile excipias solem.

SOL. Nempe vani isti labores, Anacharsi, et perpetuae in luto volutationes, et subdinales in arena aerumnæ hoc nobis contra solis jacula propugnaculum præbent; nec jam indigenus pileo, qui prohibeat ad caput pervenire radium. Sed abeamus nempe.

17. Et fac non tanquam legibus his attendas, quæ dicturus ad te sum, ut omnino illis fidem habeas; sed ubicumque tibi aliquid non recte dici videbitur, contradicere statim et examinare meum sermonem memineris. Alterutrum enim duorum omnino consequemur, aut tu firmiter ut in hanc traducere sententiam, effusis quæ contra dicenda putabis omnibus, aut ego ut meliora edocear, tanquam qui recte de hisce rebus non sentiam. Atque ea in re tota Atheniensium civitas gratiam se tibi habere sponte profitebitur: quatenus enim me institueris et ad meliorem traduxeris sententiam, maximo illam beneficio affeceris. Nihil enim illam equidem celavero; sed in medium statim illud conferam, ac stans in concione dicam omnibus, Ego quidem, Athenienses, scripsi vobis leges quales utilissimas fore civitati putabam: at hic hospes (hic te ostendam, Anacharsi), Scythia ille quidem, sed vir sapiens, aliter me instituit, et aliam me meliorem discendi ac vivendi rationem docuit. Itaque tanquam beneficus erga vos scribatur hic vir, et æneum illum statuite juxta heroas tribuum, vel in arce juxta Minervam. Et bene noris, non ducturam sibi pudori Atheniensium civitatem, a barbaro et peregrino discere quæ prosunt.

18. ANACH. Illud nempe erat quod audiebam de vobis Atheniensibus, irrisores cum dissimulatione vos esse in sermonibus. Nam unde ego, pastoricius et vagus homo, qui in plastro consumsi vitam, nunc hanc nunc aliam terram obiens, qui urbem habitavi nunquam, neque alias præterquam nunc vidi, de civitate disputem, et instruam homines solum in quo primum orti sunt incolentes, qui urbem hanc antiquissimam per tot jam sæcula bonis legibus habuerunt? et te præsertim, Solon, cui hæc, aiunt, ab initio statim disciplina fuerit, scire quomodo optime civitas institatur, et quibus usa legibus beata esse queat? Verum enim vero illa quoque in re parendum tibi velut legislatori: et contra dicam, si quid minus recte mihi dictum videbitur, ut eo discam firmius. Et ecce jam evitato sole, in opaco sumus, et jucunda hic sedes atque opportuna in saxo frigido. Itaque ab initio inde exorsus rationem edissere, cur assumptos

παραλαβόντες ἐκ παίδων εὐθὺς διαπνεῖται καὶ θπας ὑμῖν ἀριστοὶ ἄνδρες ἀποβαίνουσιν ἐκ τοῦ πηλοῦ καὶ τῶν ἀσχημάτων τούτων καὶ τίς ἡ κόνις καὶ τὰ κυβιστήματα συντελεῖ πρὸς ἀρετὴν αὐτοῖς. Τούτο γὰρ δὴ μάλιστα ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἐπὶ θοὺν ἀκούσαι· τὰ δ' ἄλλα εἰς ὕστερον διδάξῃ με κατὰ καιρὸν ἕκαστον ἐν τῷ μέρει. Ἐκείνου μέντοι, ὦ Σόλων, μέμνησέ μοι παρὰ τὴν ῥῆσιν, ὅτι πρὸς ἄνδρα βάρβαρον ἐρεῖς, λέγω δὲ, ὡς μὴ περιπλέκης μηδὲ ἀπομηκύνῃς τοὺς λόγους· δέδρα γὰρ μὴ ἐπιλανθάνωμαι τῶν πρώτων, εἰ τὰ μετὰ ταῦτα πολλὰ ἐπιρρέοι.

19. ΣΟΛ. Σὺ τοῦτο, ὦ Ἀνάχαρσι, ταμιεύσῃ ἄμεινον, ἐνθα ἂν σοι δοκῇ μὴ πάνυ σαφὴς ὁ λόγος εἶναι ἢ πόρρω ποι ἀποπλανᾶσθαι εἰκὴ βέβην· ἐρήσῃ γὰρ μεταξὺ δ τι ἂν ἐθέλῃς καὶ διακόβεις αὐτοῦ τὸ μήκος. Ἦν μέντοι μὴ ἐξαγώνια μηδὲ πόρρω τοῦ σκοποῦ τὰ λεγόμενα ἦ, κωλύσει οὐδὲν, οἶμαι, εἰ καὶ μακρὰ λέγοιτο· ἐπεὶ καὶ τῇ βουλῇ τῇ ἐξ Ἀρείου πάγου, ἥπερ τὰς φονικὰς ἡμῖν δίκας δικάζει, πάτριον οὕτω ποιεῖν. Ὅπου γὰρ ἀνελθοῦσα εἰς τὸν πάγον συγκαθέζεται φόνου ἢ τραύματος ἐκ προνοίας ἢ πυρκαϊᾶς δικάσοντες, ἀποδίδοται λόγος ἑκατέρω τῶν κρινομένων καὶ λέγουσιν ἐν τῷ μέρει ὁ μὲν διώκων ὁ δὲ φεύγων, ἢ αὐτοὶ ἢ ῥήτορες ἀναβιβάζονται τοὺς ἐροῦντας ὑπὲρ αὐτῶν. Οἱ δ' ἐστ' ἂν μὲν περὶ τοῦ πράγματος λέγωσιν, ἀνέχεται ἢ βουλὴ καθ' ἣσιν ἀκούσας· ἢν δὲ τις ἢ φροῖμιον εἴπῃ πρὸ τοῦ λόγου, ὡς εὐνουστέρους ἀπεργάσαιοτο αὐτοὺς, ἢ οἴκτον ἢ δεινῶσιν ἔξωθεν ἐπάγῃ τῷ πράγματι — οἷα πολλὰ ῥητόρων παῖδες ἐπὶ τοὺς δικαστὰς μηχανῶνται — παρελθὼν ὁ κῆρυξ κατεσιώπησεν εὐθὺς οὐκ ἔων ληρεῖν πρὸς τὴν βουλὴν καὶ περιπέττειν τὸ πρᾶγμα ἐν τοῖς λόγοις, ὡς γυμνὰ τὰ γεγεννημένα οἱ Ἀρεοπαγῖται βλέποινεν. Ὡστε καὶ σέ, ὦ Ἀνάχαρσι, Ἀρεοπαγίτην ἐν τῷ παρόντι ποιῶμαι ἔγωγε καὶ κατὰ τὸν τῆς βουλῆς μου νόμον ἄκουε καὶ σιωπᾶν κέλευε, ἢν αἰσθῇ καταρρητορευόμενος· ἄχρι δ' ἂν οἰκεία τῷ πράγματι λέγηται, ἐξέστω ἀπομηκύνειν. Οὐδὲ γὰρ ὅφ' ἡλίψῃ ἐτι ποιησόμεθα τὴν συνουσίαν, ὡς ἀχθεσθαι εἰ ἀποτελείντο ἡ ῥῆσις, ἀλλὰ ἢ τε σκιά πυκνὴ καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἄγομεν.

ANAX. Εὐγνώμονά σου ταῦτα, ὦ Σόλων, καὶ ἔγωγε ἤδη χάριν οὐ μικρὰν οἶδά σοι καὶ ἐπὶ τούτοις, ὅτι πάρεργον τοῦ λόγου καὶ τὰ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ γινόμενα ἐδιδάξω με θαυμάσια ὡς ἀληθῶς καὶ ἀγαθῶν βουλευτῶν ἔργα πρὸς ἀλήθειαν οἰσόντων τὴν ψῆφον. Ἐπὶ τούτοις οὖν ἤδη λέγε, καὶ ὁ Ἀρεοπαγίτης ἐγὼ — τοῦτο γὰρ ἔθου με — κατὰ σχῆμα τῆς βουλῆς ἀκούσομαι σου.

20. ΣΟΛ. Οὐκοῦν διὰ βραχείων προακοῦσαι χρή σε ἂ περὶ πόλεως καὶ πολιτῶν ἡμῖν δοκεῖ· πόλιν γὰρ ἡμεῖς οὐ τὰ οἰκοδομήματα ἡγούμεθα εἶναι, οἷον τεῖχος καὶ ἱερὰ καὶ νεωσοῖκους, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὥσπερ σῶμά τι ἐδραῖον καὶ ἀκίνητον ὑπάρχειν ἐς ὑποδοχὴν καὶ ἀσφάλειαν τῶν πολιτευομένων, τὸ δὲ πᾶν κύρος ἐν τοῖς πολιταῖς τιθέμεθα· τοὺτους γὰρ εἶναι τοὺς ἀναπληροῦντας καὶ διατάττοντας καὶ ἐπιτελοῦντας ἕκαστα καὶ φυλάτ-

a pueris inde adolescentulos statim labore subigatis, et quomodo vobis optimi viri evadant a luto et ab exercitationibus hisce, et quid pulvis et volutationes ad virtutem illis conferant. Hoc enim præsertim ab initio statim cupiebam audire : reliqua vero in posterum suo quodque loco et tempore me docebis. Illud vero mihi, Solon, in oratione tua memineris, te acturum esse cum homine barbaro ; hoc eo dico, ne implices aut producas sermonem : metuo enim ne priorum obliviscar, si multa postea affluant.

19. SOL. Hoc tute, Anacharsi, dispensabis melius, ubicumque tibi visa fuerit non nimis plana esse oratio, aut longius aliquorsum temere fusa aberrare : interpellabis enim ut vuleris, et longitudinem ejus intercedes. Si vero non aliena sint a disputatione, neque procul a scopo cadant quæ dicuntur, nihil, puto, prohibebit, si dicantur etiam longiuscula : quandoquidem etiam Areopagitarum consilio, quod cædis apud nos causas judicat, patrio more receptum est sic facere. Quum enim ascendens in collem consedit ad judicandum causas cædis, aut voluntarii vulneris, aut incendii ; facultas dicendi datur litigantium utrique, et alternis dicunt tum actor tum reus, aut ipsi per se, aut adductis, qui pro se verba faciant, oratoribus. Hi quam diu de re ipsa dicunt, patitur consilium et audit silentio : si vero quis aut proœmium dicat ante orationem, ut benevolentiores illos reddat ; aut miserationem vel indignationem extrinsecus accessitam inducat causæ (qualia multa ad judices struunt rhetorum filii), progressus in medium præco silentium statim imponit, neque patitur ineptias agere apud judices, aut oblinere quasi et involvere causam verbis, ut nuda quæ facta sunt videant Areopagitæ. Sic etiam te, Anacharsi, Areopagitam in præsens mihi constituo equidem ; et ex mei consilii lege audi, et tacere jube, si sentias rhetoricas tibi insidias strui : at quam diu domestica causæ dicentur, producere orationem liceat. Neque enim sub sole jam disputabimus, ut molestum sit si extendatur oratio ; verum et umbra densa est, et nos otiosi sumus.

ANACH. Æqua hæc dicis, Solon : et gratiam equidem tibi jam habeo non mediocrem ea quoque causa, quod obiter etiam quæ in Areopago fiunt me docuisti, admiranda sane et honorum judicum opera, qui ex vero calculum laturi sint. Hac ergo conditione jam dicito : et ego Areopagita (hunc enim tibi me posuisti) ad formam illius consilii te audiam.

20. SOL. Igitur paucis ante reliqua audiendum est tibi, quæ de civitate statuamus ac civibus. Civitatem enim non in ædificationibus inesse judicamus, ut sunt mœnia, et templa, et navalia ; sed ista quidem uti corpus quoddam firmum et immobile esse, ad receptionem et securitatem civium ; vim vero omnem ponimus in civibus : hos enim esse qui ista impleant, et gubernet, et perficiant omnia, et custo-

τοντας, ὅσον τι ἐν ἡμῖν ἐκάστω ἐστὶν ἡ ψυχὴ. Τοῦτο δὲ τοῖνυν κατανοήσαντες ἐπιμελούμεθα μὲν, ὡς ὁρᾷς, καὶ τοῦ σώματος τῆς πόλεως κατακοσμοῦντες αὐτό, ὡς κάλλιστον ἡμῖν εἴη, ἐνδοθέν τε οἰκοδομήμασι κατεσκευασμένον καὶ ταῖς ἔκτοσθεν ταύταις περιβολαῖς ἐς τὸ ἀσφαλέστατον πεπραγμένον. Μάλιστα δὲ καὶ ἐξ ἅπαντος τοῦτο προνοοῦμεν, ὅπως οἱ πολῖται ἀγαθοὶ μὲν τὰς ψυχὰς, ἰσχυροὶ δὲ τὰ σώματα γίνωνται· τοὺς γὰρ τοιούτους σφίσι τε αὐτοῖς καλῶς χρῆσθαι ἐν εἰρήνῃ συμπολιτευομένους καὶ ἐκ πολέμου σώσειν τὴν πόλιν καὶ ἐλευθέραν καὶ εὐδαίμονα διαφυλάξειν. Τὴν μὲν δὲ πρώτην ἀνατροφὴν αὐτῶν μητράσι καὶ τιτθαῖς καὶ παιδαγωγοῖς ἐπιτρέπομεν ὑπὸ παιδείαις ἐλευθερίοις ἀγειν τε καὶ τρέφειν αὐτοὺς, ἐπειδὴν δὲ συνετοὶ ἤδη γίνωνται τῶν καλῶς ἐχόντων καὶ αἰδῶς καὶ ἐρύθημα καὶ φόβος καὶ ἐπιθυμία τῶν ἀρίστων ἀναφύηται αὐτοῖς καὶ αὐτὰ ἤδη τὰ σώματα ἀξιόχρεα δοκῇ πρὸς τοὺς πόνους παγιώτερα γιγνόμενα καὶ πρὸς τὸ ἰσχυρότερον συνιστάμενα, τηνικαῦτα ἤδη παραλαβόντες αὐτοὺς διδάσκειμεν ἄλλα μὲν τῆς ψυχῆς μαθήματα καὶ γυμνάσια προτιθέντες, ἄλλως δὲ πρὸς τοὺς πόνους καὶ τὰ σώματα ἐθίζοντες· οὐ γὰρ ἱκανὸν ἡμῖν ἔδοξε τὸ μόνον φῦναι ὡς ἔφυ ἐκάστος ἦτοι κατὰ τὸ σῶμα ἢ κατὰ τὴν ψυχὴν, ἀλλὰ καὶ παιδεύσεως καὶ μαθημάτων ἐπ' αὐτοὺς δεόμεθα, ὅφ' ὧν τὰ τε εὐφρῶς διακείμενα βελτίω παρὰ πολὺ γίνονται ἂν καὶ τὰ φασίως ἔχοντα μετακοσμοῖτο πρὸς τὸ βελτίον· καὶ τὸ παράδειγμα ἡμῖν παρὰ τῶν γεωργῶν, οἱ τὰ φυτὰ μέχρι μὲν πρόσγεια καὶ νηπία ἐστί, σκέπουσιν καὶ περιφράττουσιν, ὡς μὴ βλάπτοντο ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἐπειδὴν δὲ ἤδη παχύνηται τὸ ἔρνος, τηνικαῦτα περιτέμνουσι τε τὰ περιττά καὶ παραδιδόντες αὐτὰ τοῖς ἀνέμοις δονεῖν καὶ διασαλεύειν καρπιμώτερα ἐξεργάζονται.

21. Τὴν μὲν τοῖνυν ψυχὴν μουσικῇ τὸ πρώτων καὶ ἀριθμητικῇ ἀναρροπιζόμεν καὶ γράμματα γράψασθαι καὶ τορῶς αὐτὰ ἐπιλέξασθαι διδάσκειμεν· προῖοῦσι δὲ ἤδη σοφῶν ἀνδρῶν γνῶμας καὶ ἔργα παλαιὰ καὶ λόγους ὠφελίμους ἐν μέτροις κατακοσμήσαντες, ὡς μᾶλλον μνημονεύειν, βραβυδοῦμεν αὐτοῖς. Οἱ δὲ καὶ ἀκούοντες ἀριστείας τινὰς καὶ πράξεις δοιδίμους ὀρέγονται κατὰ μικρὸν καὶ πρὸς μίμησιν ἐπεγείρονται, ὡς καὶ αὐτοὶ ἄδοιντο καὶ θαυμάζοντο ὑπὸ τῶν ὕστερον, οἷα πολλὰ Ἡσιόδῳ τε ἡμῖν καὶ Ὀμηρῳ ἐποίησαν. Ἐπειδὴν δὲ πλησιάζωσι πρὸς τὴν πολιτείαν καὶ δέη αὐτοὺς ἤδη μεταχειρίζεσθαι τὰ κοινά — καίτοι ἔξω τοῦ ἀγῶνος ἴσως ταῦτα· οὐ γὰρ ὅπως τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἀσχοῦμεν, ἐξ ἀρχῆς πρυῦκτικοι εἶπεν, ἀλλὰ δι' ὅτι τοῖς τοιούτοις πόνοις καταγυμνάζειν αὐτοὺς ἀξιοῦμεν. Ὡστε αὐτὸς ἐμαυτῷ σιωπᾶν προστάττω οὐ περιμείνας τὸν κήρυκα οὐδὲ τὸν Ἀρεοπαγίτην σὲ, ὅς ἐπ' αἰδοῦς, οἶμαι, ἀνέχῃ ληροῦντα ἤδη τοσαῦτα ἔξω τοῦ πράγματος.

ANAX. Εἰπέ μοι, ὦ Σόλων, πρὸς δὲ δὴ τοὺς τὰ ἀναγκασιάτατα μὴ λέγοντας ἐν Ἀρείῳ πάγῳ, ἀλλὰ ἀποσιωπῶντας, οὐδὲν τῇ βουλῇ πρόστιμον ἐπινενόηται;

ΣΟΛ. Τί τοῦτο ἤρου με; οὐδέπω γὰρ δῆλον.

diant, quale quid in unoquoque nostrum est anima. Hoc igitur considerantes, curamus quidem, ut vides, etiam corpus civitatis, ornamusque uti quam pulcherrimum nobis sit, quum intus paratum aedificiis, tum etiam externis illis munimentis ad summam securitatem circumseptum. At maxime et ex omni parte illud providemus, uti cives boni quantum ad animas, et valentes fiant corporibus: tales enim et suae vitae modum pulchre habituros re publica in pace gerenda, et in bello servaturos civitatem, liberamque et beatam custodituros. Ac primam quidem illorum educationem matribus et nutricibus et paedagogis permittimus, ut liberali eos disciplina educent atque nutrant: quum vero jam intelligentes fiunt eorum quae bene se habent, ac pudor, et rubor, et metus, et rerum optimarum cupiditas enascitur in illis, et ipsa jam corpora idonea laboribus videntur, compactiora dum fiunt et in robur majus consistentia; tum jam assumptos docemus, aliis animarum disciplinis atque exercitationibus propositis, et alia ratione corporibus labori assuefaciendis. Neque enim satis nobis videtur, eo modo ingenio esse unumquemque uti natus est, sive quantum ad corpus, sive quod ad animum; verum etiam institutione ad illos indigemus ac disciplina, a quibus quom ea quae feliciter nata sunt, meliora multo fiant, tum quae male habent, transformantur in melius. Atque exemplum nobis est ab agricolis, qui plantas, quam diu humiles sunt ac tenerae, tegunt ac sepiunt, ne laedantur a ventis; quum vero jam crassitiem aliquam surculus habet, tum et superflua resecant putatione, et ventis eos quatiendos agitandosque dum permittunt, fertiliores efficiunt.

21. Ac mentem quidem musica primum atque arithmetica quasi statu agitantes accendimus, et literas pingere et clara voce legere docemus. Progredientibus jam virorum sapientium sententias, et opera antiqua, et sermones utiles, versibus exornata, ut memoria facilius complectantur, praecinimus. Illi vero audientes praeclara quaedam facinora et actiones celebres, paulatim aspirant et ad imitationem excitantur, ut et ipsi canantur et admirationi sint posteris, qualia multa nobis Hesiodus Homerusque fecerunt. Quum vero ad rem publicam accedunt, et oportet illos jam tractare communia — quanquam extra causam ista forte: neque enim quomodo animos ipsorum exerceamus, ab initio nobis ad dicendum erat propositum; sed cur talibus illos laboribus exercendos putemus. Itaque silentium ipse mihi impero, non expectato praecone, aut ipso te Areopagita, qui praepudore, credo, sustines me jam tantum extra causam blaterare.

ANACH. Dic mihi, Solon, in eos qui necessaria non dicunt in Areopago, sed reticent, nullane a consilio poena excogitata est?

SOL. Quid hoc me interrogasti? nondum enim apparet.

ANAX. Ὅτι τὰ κάλλιστα καὶ ἐμοὶ ἀκοῦσαι ἤδιστα παρεῖς τὰ περὶ τῆς ψυχῆς τὰ ἥττον ἀναγκαῖα λέγειν διανοῇ, γυμνάσια καὶ διαπονήσεις τῶν σωμάτων.

ΣΟΑ. Μένεινμαι γὰρ, ὦ γενναῖε, τῶν ἀπ' ἀρχῆς πορρήσεων καὶ ἀποπλανᾶν οὐ βούλομαι τὸν λόγον, μὴ σου ἐπιταράξῃ τὴν μνήμην ἐπιρρέων. Πλὴν ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐρῶ διὰ βραχέων, ὡς οἶόν τε· τὸ γὰρ ἀκριβὲς τῆς περὶ αὐτῶν διασκέψεως ἑτέρου ἂν εἴη λόγου.

22. Ῥυθμιζόμεν οὖν τὰς γνώμας αὐτῶν νόμους τε τοὺς κοινούς ἐκδιδάσκοντες, οἱ δημοσίᾳ πᾶσι πρόκεινται ἀναγιγνώσκειν μεγάλοις γράμμασιν ἀναγεγραμμένοι, κελεύοντες ἅ τε χρῆ ποιεῖν καὶ ὧν ἀπέχεσθαι, καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνοουσίαις, παρ' ὧν λέγειν τὰ δεόντα ἐκμανθάνουσι καὶ πράττειν τὰ δίκαια καὶ ἐκ τοῦ ἴσου ἀλλήλοις συμπολιτεύεσθαι καὶ μὴ ἐφίεσθαι τῶν αἰσχροῦν καὶ ὀρέγεσθαι τῶν καλῶν, βίαιον δὲ μηδὲν ποιεῖν. Οἱ δὲ ἄνδρες οὗτοι σοφισταὶ καὶ φιλόσοφοι πρὸς ἡμῶν ὀνομαζόμενοι. Καὶ μέντοι καὶ ἐς τὸ θέατρον συναγοντες αὐτοὺς δημοσίᾳ παιδεύομεν ὑπὸ κωμῳδίαις καὶ τραγῳδίαις ἀρετὰς τε ἀνδρῶν παλαιῶν καὶ κακίας θεωμένους, ὡς τῶν μὲν ἀποτρέποντο, ἐπ' ἐκείνα δὲ σπεύδοιεν. Τοῖς δὲ γε κωμῳδοῖς καὶ ἀποσκώπτειν καὶ λοιδορεῖσθαι ἐφίμεν ἐς τοὺς πολίτας οὓς ἂν αἰσχρὰ καὶ ἀνάξια τῆς πόλεως ἐπιτηδεύοντας αἰσθωνται, αὐτῶν τε ἐκείνων χάριν, ἀμείνους γὰρ οὕτω γίνονται ὀνειδιζόμενοι, καὶ τῶν πολλῶν, ὡς φεύγοιεν τὸν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις ἔλεγον.

23. ANAX. Εἶδον, ὦ Σόλων, οὓς φῆς τοὺς τραγῳδοὺς καὶ κωμῳδοὺς, εἰ γε ἐκεῖνοί εἰσιν, ὑποδήματα μὲν βαρέα καὶ ὑψηλὰ ὑποδεδεμένοι, χρυσαῖς δὲ ταινίαις τὴν ἐσθῆτα πεποικιλμένοι, κράνη δὲ ἐπικείμενοι παγγέλοισι κεχρηγνῶτα παμμέγεθες, αὐτοὶ δὲ ἐνδοθεν μεγάλα τε ἐκεκράγεσαν καὶ διέβαινον οὐκ οἷδ' ὅπως ἀσφαλῶς ἐν τοῖς ὑποδήμασι. Διούσω δὲ οἶμαι τότε ἡ πόλις ἐώρταζεν. Οἱ δὲ κωμῳδοὶ βραχυτέροι μὲν ἐκείνων καὶ πεζοὶ καὶ ἀνθρωπινώτεροι καὶ ἥττον ἐβόων, κράνη δὲ πολὺ γελοιότερα, καὶ τὸ θέατρον γούν ἅπαν ἐγέλα ἐπ' αὐτοῖς· ἐκείνων δὲ τῶν ὑψηλῶν σκυθρωποὶ ἅπαντες ἤκουον, οἰκτείροντες, οἶμαι, αὐτοὺς πέδας τηλικαύτας ἐπισυρομένους.

ΣΟΑ. Οὐκ ἐκείνους, ὦγαθέ, ὥκτειρον, ἀλλὰ ποιητῆς ἰσως ἀρχαίαν τινὰ συμφορὰν ἐπεδείκνυτο τοῖς θεαταῖς καὶ ῥήσεις οἰκτρὰς ἐτραγῳδεῖ πρὸς τὸ θέατρον, ὅφ' ὧν ἐς δάκρυα κατεσπῶντο οἱ ἀκούοντες. Εἰκὸς δὲ σε καὶ αὐλοῦντας ἑορακεῖναι τινὰς τότε καὶ ἄλλους συνάδοντας ἐν κύκλῳ συνεστώτας. Οὐδ' αὐτὰ, ὦ Ἀνάχαρσι, ἀχρεῖα ἄσματα καὶ αὐλήματα. Τούτοις δ' οὖν ἅπασιν καὶ τοῖς τοιοῦτοις παραθηγόμενοι τὰς ψυχὰς ἀμείνους ἡμῖν γίνονται.

24. Τὰ δὲ δὴ σώματα, ὅπερ μάλιστα ἐπόθεις ἀκοῦσαι, ὧδε καταγυμνάζομεν· ἀποδύσαντες αὐτὰ, ὡς ἔφη, οὐκέτι ἀπαλὰ καὶ τέλειον ἀσυμπαγῆ ὄντα πρῶτον μὲν ἐθίζειν ἀξιοῦμεν πρὸς τὸν ἀέρα συνοικεῖσθαι αὐτὰ ταῖς ὥραις ἐκάσταις, ὡς μήτε θάλαππος δυσχεραίνειν μήτε πρὸς κρύος ἀπαγορεύειν, ἔπειτα δὲ χρέμεν ἐλαίῳ καὶ

ANACH. Quia prætermisissis quæ pulcherrima sunt et mihi ad audiendum jucundissima, his inquam quæ ad animam spectant, minus necessaria dicere cogitas, gymnasia et laboriosas exercitationes corporum.

SOL. Nempe memor sum, vir optime, eorum quæ in principio dicta sunt, nec volo inde sermonem abducere, ne copiose nimis affluens memoriam tuam turbet. Verumtamen ista quoque dicam breviter, quoad ejus fieri potest: accurata enim earum rerum consideratio alterius disputationis fuerit.

22. Mentis igitur illorum ad concinnitatem quandam formamus, partim communes leges dum illos edocemus, quæ publice omnibus propositæ sunt ad legendum magnis literis descriptæ, tum quæ faciendæ sint jubentes, tum quibus abstinendum; partim virorum bonorum consuetudine, a quibus et dicere quæ opus est discant, et quæ justa sunt facere, et ex æquo capessere rem publicam, neque concupiscere turpia, et honesta appetere, nihil autem quicquam per vim agere. Illi porro viri sophistæ apud nos et philosophi appellantur. Verum etiam in theatrum conductos publice erudimus in comædiis et tragædiis, virtutes dum spectant veterum virorum et vitia: ab his ut avertantur, ad illa vero contendant. Comædis vero etiam ridicula jacere in cives et male illis dicere permittimus, quos quidem turpia et indigna hac civitate agentes senserint, idque quum illorum ipsorum causa (meliores enim sic fiunt ex reprehensione), tum multitudinis, ut fugiant in similibus argui.

23. ANACH. Vidi, Solon, quos dicis tragædos et comædos, si quidem illi sunt: calceos habent graves et altos, vestem tænilis distinctam aureis, galeas impositas gestant omnino ridiculas, immane quantum hiantes; ipsi vero intus magnos ciebant clamores, et nescio quomodo firmiter illis in calceis incedebant. Baccho autem arbitror ferias tum agebat civitas. Comædi vero breviores illi quidem istis, et pedestres, et humaniores, et minus clamabant; galeæ autem eorum multo magis ridiculæ; ac theatrum universum illos ridebat: excelsos vero illos tristes audiebant universi, miserati illos, puto, qui compedes tantas traherent.

SOL. Non illos miserabantur, bone vir, sed poeta forte antiquam spectatoribus calamitatem ostendebat, et verba miserabilia tragico cantu in theatrum proferebat, a quibus ad lacrimas qui audiebant pertraherantur. Verisimile est autem te etiam tibi canentes quosdam tum vidisse, et alios concinentes, consistentes in circulo. Neque ista, Anacharsi, inutilia sunt cantica et moduli tibiarum. His ergo omnibus, et quæ his sunt similia, dum mentes illorum acuuntur, meliores nobis fiunt.

24. Corpora vero, quod audire cupiebas maxime, sic exercemus. Exuta illa, dum, ut dixi, non amplius tenera et minime compacta sunt, primo assuefacere volumus aeri ac singulis tempestatibus familiaria quasi reddere, ut neque æstus egre ferant, neque frigori non possint pares esse; deinde oleo unguimus et subigimus, ut contentionem susti-

καταμαλάττομεν, ὡς εὐτονώτερα γίγνεται· ἄτοπον γάρ, εἰ τὰ μὲν σκύτῃ νομίζομεν ὑπὸ τῷ ἐλαίῳ μαλαττόμενα δυσραγέστερα καὶ πολλῷ διαρκέστερα γίνεσθαι νεκρά γε ἢ ὅντα, τὸ δ' ἔτι ζωῆς μετέγον σώμα μὴ ἂν ἀμείνων ἡγοίμεθα ὑπὸ τοῦ ἐλαίου διατεθήσεσθαι. Τούτῃθεν ποικίλα τὰ γυμνάσια ἐπινοήσαντες καὶ διδασκαλούς ἐκάστων ἐπιστήσαντες τὸν μὲν τινα πυκτεῦναι, τὸν δὲ παγκρατιάζειν διδάσκομεν, ὥς τοὺς τε πόνους καρτερεῖν ἐθίζοιντο καὶ ὁμόσε χωρεῖν ταῖς πληγαῖς μηδὲ ἀποτρέπουντο δέει τῶν τραυμάτων. Τοῦτο δὲ ἡμῖν δύο τὰ ὠφελιμώτατα ἐξεργάζεται ἐν αὐτοῖς θυμοειδεῖς τε παρασκευάζον ἐς τοὺς κινδύνους καὶ τῶν σωμάτων ἀφειδεῖν καὶ προσέτι ἐρρωθεῖν καὶ καρτεροὺς εἶναι. Ὅσοι δὲ αὐτῶν κάτω συννενοότες παλαιόους, καταπίπτειν τε ἀσφαλῶς μανθάνουσι καὶ ἀνίστασθαι εὐμαρῶς καὶ ὠθισμοὺς καὶ περιπλοκάς καὶ λυγισμοὺς καὶ ἀγχεσθαι δύνασθαι καὶ ἐς ὕψος ἀναβαστάσαι τὸν ἀντίπαλον, οὐκ ἀχρεῖα οὐδὲ οὗτοι ἐκμελετώντες, ἀλλὰ ἐν μὲν τὸ πρῶτον καὶ μέγιστον ἀναμφιδόλως κτῶμενοι· δυσπαθέστερα γάρ καὶ καρτερώτερα τὰ σώματα γίγνεται αὐτοῖς διαπονόμενα. Ἐτερον δὲ οὐδὲ αὐτὸ μικρόν· ἔμπειροι γάρ ὅτ' ἐκ τούτου καθίστανται, εἰ ποτε ἀφίκοιντο εἰς χρεῖαν τῶν μαθημάτων τούτων ἐν ὅπλοις· ὅτ' ὅλον γάρ ὅτι καὶ πολεμῖν ἀνδρὶ ὁ τοιοῦτος συμπλακεῖς καταρρίψει τε θάπτον ὑποκελίσας καὶ καταπεσὼν εἴσεται ὡς ῥᾶστα ἐξανίστασθαι. Πάντα γὰρ ταῦτα, ὧ' Ἀνάχαρσι, ἐπ' ἐκείνον τὸν ἀγῶνα ποριζόμεθα τὸν ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ ἡγούμεθα πολὺ ἀμείνους χρήσασθαι τοῖς οὕτως ἀσκηθεῖσιν, ἐπειδὴν πρότερον αὐτῶν γυμνὰ τὰ σώματα καταμαλάξαντες καὶ διαπονήσαντες ἐρρωμένεστερα καὶ ἀλκιμώτερα ἐξεργασάμεθα καὶ κοῦφα καὶ εὐτονα καὶ τὰ αὐτὰ βαρέα τοῖς ἀνταγωνισταῖς.

25. Ἐννοεῖς γάρ, οἶμαι, τὸ μετὰ τοῦτο, οἷους εἰκὸς σὺν ὅπλοις ἕσεσθαι τοὺς καὶ γυμνοὺς ἂν φόβον τοῖς δυσμένεσιν ἐμποιήσαντας, οὐ πολυσαρκίαν ἀργὸν καὶ λευκὴν ἢ ἀσαρκίαν μετὰ ὤχρότητος ἐπιδεικνυμένους οἷα γυναικῶν σώματα ὑπὸ σκιᾷ μεμαρασμένα, τρέμοντα ἰδρῶτί τε πολλῷ εὐθὺς ῥέομενα καὶ ἀσθμαίνοντα ὑπὸ τῷ κράνει, καὶ μάλιστα ἢν καὶ ὁ ἥλιος ὥσπερ νῦν τὸ μεσημερινὸν ἐπιφλέγη. Οἷς τί ἂν τις χρήσαιτο διψῶσι καὶ τὸν κονιορτὸν οὐκ ἀνεχομένοις καὶ εἰ αἷμα ἴδοιεν, εὐθὺς ταρattoμένοις καὶ προαποθνήσκουσι πρὶν ἐντὸς βέλους γενέσθαι καὶ εἰς χεῖρας ἰλθεῖν τοῖς πολεμίοις; Οὗτοι δὲ ἡμῖν ὑπέρυθοι ἐς τὸ μελάντερον ὑπὸ τοῦ ἡλίου κεχρωσμένοι καὶ ἀρρενωποὶ, πολὺ τὸ ἐμψυχον καὶ θερμὸν καὶ ἀνδρῶδες ἐπιφαίνοντες, τοσαύτης εὐεξίας ἀπολαύοντες, οὔτε ρικνοὶ καὶ κατεσκληρότες οὔτε περιπληθεῖς ἐς βάρος, ἀλλὰ ἐς τὸ σύμμετρον περιγεγραμμένοι, τὸ μὲν ἀχρεῖον τῶν σαρκῶν καὶ περιττὸν τοῖς ἰδρῶσιν ἐξαναλωκότες, ὃ δὲ ἰσχυρὸν καὶ τόνον παρεῖχεν, ἀμιγῆς τοῦ φαύλου περιλειμμένον ἐρρωμένως φυλάττοντες· ἔπερ γὰρ δὴ οἱ λιχωῖντες τὸν πυρρὸν, τοῦτο ἡμῖν καὶ τὰ γυμνάσια ἐργάζεται ἐν τοῖς σώμασι τὴν μὲν ἄγνην καὶ τοὺς ἀθέρας ἀποφύ-

nere majorem possint. Absurdum enim fuerit, si corie quidem putemus ab oleo mollita rumpi difficilius et diutius durare, quæ tamen mortua jam sint; corpus autem vitæ adhuc particeps melius ab oleo fieri non putemus. Hinc diversis exercendi rationibus excogitatis, et magistris uniuscujusque constitutis, alium pugilatu, pancratio alium certare docemus, ut labores tolerare discant et obviam ire plagis, nec vulnere metu avertantur. Illud vero duas nobis res utilissimas in illis efficit, dum animosos reddit illos ad pericula et qui corporibus non parcant, et insuper ut robusti fiant ac laborum patientes. Quotquot vero illorum deorsum vergentes luctantur, ii cadere discunt sine periculo, et facile surgere, et impulsiones, et complexus, et inflexiones, et ut angustie pati queant, et in altum tollere adversarium, non inutilia exercentes isti quoque, sed unum quidem primum et maximum sine controversia sibi parantes: minus enim obnoxia malis et patientiora corpora illis, dum ita labore subiguntur, fiunt. Alterum vero nec ipsum parvum est: usu enim inde edocentur, si quando opus sit ista disciplina in armis. Manifestum est enim, futurum ut celerius hostem etiam talis vir complexus supplantatum dejiciat, et ipse si ceciderit, surgere facillime possit. Nempe, Anacharsi, ad illud in armis certamen suppeditare studemus hæc omnia, putamusque multo melioribus nos usuros his qui ita exercitati sint, quum prius nuda illorum corpora subigendo laboribus valentiora et robustiora reddiderimus, et levia, et contentioni apta, et ob id ipsum gravia adversariis.

25. Vides enim, puto, quid sequatur, quales futuros esse armatos probabile sit qui nudī etiam metum hostibus injiciant; qui non pigram carnis albamque molem, neque pallidam maciem præ se ferant, qualia sunt mulierum corpora in umbra marcescentia, tremantia, sudore statim multo fluentia, et spiritum difficulter sub galea trahentia, præsertim si etiam sol, ut nunc, circa meridiem æstum intendat: quibus quid faciat aliquis, sitientibus, pulverem non ferentibus, qui ad solum sanguinis conspectum turbentur statim, præmorianturque antequam intra teli jactum et ad manus hostibus venerint? At hi nobis rubicunduli, fuscum a sole colorem qui traxerunt, et virili aspectu juvenes, multum animi et caloris et virtutis ostendentes, boni adeo habitus fructu gaudentes, neque rugosi atque aridi, neque sua sibi mole graves, sed ad justam quasi proportionem circumscripti; qui si quid inutile erat carniū et superfluum, sudoribus absumserint; quod autem vim ac vigorem præstabat, sincerum omnis vitii relictum valide servant. Nam quod ventilantes tritico, hoc nobis exercitationes præstant in cor-

σῶντα, καθαρὸν δὲ τὸν καρπὸν διευκρινούντα καὶ προσσωρεύοντα.

26. Καὶ διὰ τοῦτο υγιαίνειν τε ἀνάγκη καὶ ἐπὶ μήκιστον διαρκεῖν ἐν τοῖς καμάτοις· ὅψε τε ἂν ἴδῃεν ὁ τοιοῦτος ἀρξάιτο καὶ ὀλιγάκις ἂν ἀσθενῶν φανείη· ὥσπερ εἰ πῦρ τις φέρων ἄμα ἐμβάλοι ἐς πυρὸν αὐτὸν καὶ ἐς τὴν λαλάμην αὐτοῦ καὶ ἐς τὴν ἄχνην — αὖθις γὰρ ἐπὶ τὸν λικμῶντα ἐπάνειμι — θάττον ἂν, οἶμαι, παρὰ πολὺ ἢ καλάμη ἀναφλεγείη, ὃ δὲ πυρὸς κατ' ὀλίγον οὔτε φλογὸς μεγάλης ἀνισταμένης οὔτε ὑπὸ μιᾷ τῇ ὀρμῇ, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν ὑποτυφόμενος χρόνῳ ὕστερον καὶ αὐτὸς ἂν κατακαυθεῖ. Οὐ τοίνυν οὐδὲ νόσος οὐδὲ κάματος ἐς τοιοῦτο σῶμα ἐμπεσόντα ραδίως ἐλέγξειεν ἂν οὐδ' ἐπικρατήσειεν εὐμαρῶς· τὰ ἐνδοθεν γὰρ εὖ παρεσκευάσται αὐτῷ καὶ τὰ ἔξω μάλα καρτερῶς πέφρακται πρὸς αὐτὰ, ὥς μὴ παρίεναι ἐς τὸ εἶσω μηδὲ παραδέχεσθαι μήτε ἥλιον αὐτὸν μήτε κρύος ἐπὶ λύμῃ τοῦ σώματος. Πρὸς τε τὸ ἐνδιδοῦν ἐν τοῖς πόνοις πολὺ τὸ θερμὸν τὸ ἐνδοθεν ἐπιπρέον, ἅτε ἐκ πολλοῦ προπαρεσκευασμένον καὶ ἐς τὴν ἀναγκαίαν χρεῖαν ἀποκείμενον, ἀναπληροῖ εὐθὺς ἐπαρδὸν τῇ ἀκμῇ καὶ ἀκαμάτους ἐπὶ πλεῖστον παρέχεται· τὸ γὰρ προπονήσαι πολλὰ καὶ προκαμεῖν οὐκ ἀνάλωσιν τῆς ἰσχύος, ἀλλ' ἐπίδοσιν ἐργάζεται καὶ ἀναρριπιζομένη πλείων γίγνεται.

27. Καὶ μὴν καὶ δρομικοὺς εἶναι ἀσκοῦμεν αὐτοὺς ἐς μῆκος τε διαρκεῖν ἐθίζοντες καὶ ἐς τὸ ἐν βραχεὶ ὠκύτατον ἐπικουφίζοντες· καὶ ὁ δρόμος οὐ πρὸς τὸ στερρόν καὶ ἀντίτυπον, ἀλλὰ ἐν ψάμμῳ βαθείᾳ, ἐνθα οὔτε βεβαίως ἀπερεῖσαι τὴν βάσιν οὔτε ἐπιστηρίξαι ῥάδιον ὑποσυρομένου πρὸς τὸ ὑπέικον τοῦ ποδός. Ἀλλὰ καὶ ὑπεράλλεσθαι τάφρον, εἰ δεοί, ἢ εἰ τι ἄλλο ἐμπόδιον, καὶ πρὸς τοῦτο ἀσκούνται ἥμιν, ἔτι καὶ μολυβδίδας χειροπληθεῖς ἐν ταῖν χερσὶν ἔχοντες. Εἴτα περὶ ἀκοντίου βολῆς ἐς μῆκος ἀμυλλῶνται. Εἶδες δὲ καὶ ἄλλο τι ἐν τῷ γυμνασίῳ χαλκοῦν περιφερὲς ἀσπίδι μικρᾷ ὅμοιος ὄγκανον οὐκ ἐχούση οὐδὲ τελαμῶνας, καὶ ἐπειράθης γε αὐτοῦ κειμένου ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἐδόκει σοι βαρὺ καὶ δύσληπτον ὑπὸ λειότητος· ἐκεῖνο τοίνυν ἄνω τε ἀναρριπτούσιν εἰς τὸν ἀέρα καὶ ἐς τὸ πόρρω φιλοτιμούμενοι ὅστις ἐπὶ μήκιστον ἐξέλθοι καὶ τοὺς ἄλλους ὑπερβάλοιτο, καὶ ὁ πόνος οὗτος ὤμους τε αὐτῶν κρατύνει καὶ τόνον τοῖς ἄκροις ἐντίθησιν.

28. Ὁ πηλὸς δὲ καὶ ἡ κόνις, ἅπερ σοι γελοιότερα ἐξ ἀρχῆς ἔδοξεν, ἀκούσον, ὧ θαυμάσιε, ὅτου ἔνεκα ὑποβέβηλται. Πρῶτον μὲν, ὥς μὴ ἐπὶ τὸ κραταῖον ἢ πτώσις αὐταῖς γίγνητον, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μαλακὸν ἀσφαλῶς πίπτειν· ἐπειτα καὶ τὸν ὀλισθόν ἀνάγκη πλεῶν γίγνεσθαι, ἰδρύντων ἐν τῷ πηλῷ, ὃ σὺ ταῖς ἐγγέλεσιν εἰκάζεις, οὐκ ἀχρεῖον οὐδὲ γελοιὸν ὄν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἐς ἰσχὺν καὶ τόνον οὐκ ὀλίγα συντελεῖ, ὅπότεν οὕτως ἐχόντων ἀλλήλων ἀναγκάζονται ἐγκρατῶς ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ συνέχειν διολισθάνοντας· αἰρεσθαί τε ἐν πηλῷ ἰδρωκότα μετ' ἐλαίου, ἐκπεσεῖν καὶ διαρρυῆναι τῶν χειρῶν σπουδάζοντα μὴ μικρὸν εἶναι νόμιζε. Καὶ ταῦτα πάντα,

poribus; glutnam nempe atque paleas flatu abigunt, fructum autem purum separant et coacervant.

26. Hinc valere illos necesse est, et quam longissime durare in laboribus: seroque sudare talis incipiat, ac raro infirmus esse deprehendatur: quemadmodum si quis ignem simul injiciat in triticum atque ejus stipulam, atque in paleas (redeo enim ad ventilantem), multo, arbitror, celerius stipula conflagret, triticum vero paulatim, neque flamma surgente magna, neque uno impetu, sed paulatim fumigans, aliquamdiu post et ipsum comburatur. Non igitur neque morbus, neque labor in tale corpus incidens facile illud redarguat, aut superet temere: nam interiora ipsi bene parata sunt, et exteriora valide contra ea munita, ut non admittat intro neque recipiat vel solem ipsum vel frigus ad perniciem corporis. Si quid vero etiam cedit laboribus, copiosum illud calidum intus affluens, tanquam olim paratum et ad necessarios usus repositum, supplet statim, et vigorem recreat, et labori in longissimum tempus invictos praestat. Multi enim praecedentes labores et crebra fatigatio, non consumptionem virium, sed incrementa efficiunt, quibus illae quasi ventilatae majores fiunt.

27. Verum etiam ut cursu valeant eos exercemus, quum assuefacientes illos ut in longitudinem sufficiant, tum celerimam in brevi levitatem iis conciliantes: et cursus instituitur non in solido et resistente solo, sed in arena profunda, ubi neque firmum ponere vestigium neque inniti facile est, subtracto a cedente materia pede. Verum etiam saltu fossam trajicere, si opus sit, aut si quid obstat aliud, ad hoc quoque nobis exercentur, etiam plumbea pondera manum implentia in manibus tenentes. Tum de projiciendis in longum jaculis certant. Vidisti vero etiam aliud quid in gymnasio arneum, rotundum, parvo clypeo simile ansam non habenti neque lora; ac tentasti illud quum jaceret in medio, videbaturque tibi grave, et difficile ob levitatem comprehensu: illud igitur et sursum jactant in aerem, et in longinquum, certamine quodam, quis longissime projecto superet reliquos. Ac labor iste tum humeros illorum roborat, tum contendendi facultatem conciliat artubus.

28. Lutum vero et pulvis, quae aliquantum tibi ridicula ab initio videbantur, audi, o noster, cujus rei causa subiecta sint. Primo quidem ne in durum impingant, sed in molle cadant sine periculo: deinde magis omnia lubrica fiant necesse est, quum madescent in luto, quod tu anguillis comparabas; idque neque inutile est nec ridiculum, sed ipsum quoque ad robur et contentionem non parum confert, quum ita se habentes cogantur fortiter alteri alteros prehendere, et continere elabentes: tollere sane eum qui praeter oleum in luto permaduit, elabi et effluere manibus studentem, noli parvum quiddam putare. Atque haec omnia, ut dicebam

ὥσπερ ἔφην ἔμπροσθεν, ἐς τοὺς πολέμους καὶ χρήσιμα, εἰ δέοι φίλον τρωθέντα ῥαδίως ἀράμενον ὑπεξενεγκεῖν ἢ καὶ πολέμιον συναρπάσαντα ἥκειν μετέωρον κομίζοντα. Καὶ διὰ τοῦτο ἐς ὑπερβολὴν ἀσχοῦμεν τὰ χαλεπώτερα προτιθέμεντες, ὥς τὰ μικρότερα μακρῶ εὐκολώτερον φέροισιν.

29. Τὴν μέντοι κόνιν ἐπὶ τοῦναντίον χρησίμην οἴομεθα εἶναι, ὥς μὴ διολισθάνοιεν συμπλεκόμενοι· ἐπειδὴν γὰρ ἐν τῷ πληρῷ ἀσκηθῶσι συνέχειν τὸ διαδιδρασκόν ὑπὸ γλισχρότητος, ἐθίζονται καὶ ἐκφεύγειν αὐτοὶ ληφθέντες ἐκ τῶν χειρῶν, καὶ ταῦτα ἐν ἀφύκτῳ ἐχόμενοι. Καὶ μὴν καὶ τὸν ἰδρωτὰ συνέχειν δοκεῖ ἡ κόνιν ἀθρόον ἐκχεόμενον ἐπιπαττομένη καὶ ἐπὶ πολὺ διαρκεῖν ποιεῖ τὴν δύναμιν καὶ κώλυμα γίγνεται μὴ βλάπτεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνέμων ἀραιούς τότε καὶ ἀνεμώσι τοῖς σώμασιν ἐμπίπτόντων. Ἄλλως τε καὶ τὸν ῥύπον ἀποσμηῖ καὶ στιλπνότερον ποιεῖ τὸν ἄνδρα. Καὶ ἔγωγε ἡδέως ἂν παραστησάμενος πλησίον τῶν τε λευκῶν τινα ἐκείνων καὶ ὑπὸ σκιᾷ δεδιτημένων καὶ ὃν ἂν ἔλῃ τῶν ἐν τῷ Λυκίῳ γυμναζομένων ἀποπλύνας τὴν κόνιν καὶ τὸν πληθόν, ἐροίμην ἂν σε ποτέρῳ ἂν ὁμοιος εὖζαιο γενέσθαι· οἶδα γὰρ ὡς αὐτίκα ἔλοιτο ἂν ἐκ πρώτης προσόψεως, εἰ καὶ μὴ ἐπὶ τῶν ἔργων πειραθείης ἑκατέρου, συνεστηκὸς καὶ συγκεκροτημένος εἶναι μᾶλλον ἢ θρύπτεσθαι καὶ διαρρεῖν καὶ λευκὸς εἶναι ἀπορία καὶ φυγὴ εἰς τὰ εἶσω τοῦ αἵματος.

30. Ταῦτ' ἔστιν, ὦ Ἀνάχαρσι, ἃ τοὺς νέους ἡμεῖς ἀσχοῦμεν οἴομενοι φύλακας ἡμῖν τῆς πόλεως ἀγαθοὺς γενέσθαι καὶ ἐν ἐλευθερίᾳ βιώσεσθαι δι' αὐτοὺς, κρατοῦντες μὲν τῶν δυσμενῶν εἰ ἐπίοιεν, φοβεροὶ δὲ τοῖς περιοίκους ὄντες, ὥς ὑποτιθήσκειν τε καὶ ὑποτελεῖν ἡμῖν τοὺς πλείστους αὐτῶν. Ἐν εἰρήνῃ τε αὖ πολὺ ἀμείνουσιν αὐτοὺς χρώμεθα περὶ μηδὲν τῶν αἰσχυρῶν φιλοτιμούμενοις μὴδ' ὑπ' ἀργίας ἐς ὕβριν τρεπομένοις, ἀλλὰ περὶ τὰ τοιαῦτα διατρίβουσιν καὶ ἀσχολοῦσιν ἐν αὐτοῖς. Καὶ ὅπερ ἔφην τὸ κοινὸν ἀγαθὸν καὶ τὴν ἄκραν πόλεως εὐδαιμονίαν, τοῦτ' ἔστιν, ὅποτε ἐξ τε εἰρήνης καὶ ἐς πόλεμον τὰ ἀρίστα παρεσκευασμένη φαίνοιτο ἡ νεότης περὶ τὰ κάλλιστα ἡμῖν σπουδάζοντες.

31. ANAX. Οὐκοῦν, ὦ Σόλων, ἥν ποτε ὑμῖν ἐπίωσιν οἱ πολέμοι, χρισάμενοι τῷ ἐλαίῳ καὶ κονισάμενοι πρότε καὶ αὐτοὶ πῦξ τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς προβεβλημένοι, κἀκεῖνοι δηλαδὴ ὑποτιθήσουσιν ὑμᾶς καὶ φεύγουσι δεδιότες μὴ σφίσι κεχρησὶ πάττητε τὴν ψάμμον ἐς τὸ στόμα ἢ περιπηδήσαντες, ὥς κατὰ νότου γένησθε, περιπλέξητε αὐτοῖς τὰ σκελὴ περὶ τὴν γαστέρα καὶ διάγῃτε ὑπὸ τὸ κράνος ὑποβαλόντες τὸν πῆχυν· καὶ νῆ Δι' οἱ μὲν τοξεύσουσι ὅτλην ὅτι καὶ ἀκοντιοῦσιν, ὑμῶν δὲ ὥσπερ ἀνδριάωντων οὐ καθίζεται τὰ βέλη κεχρωσμένων πρὸς τὸν ἥλιον καὶ πολὺ τὸ αἶμα πεπορισμένων· οὐ γὰρ καλὰ καὶ ἀθήρες ὑμεῖς ἐστέ, ὥς τάχιστα ἐνδιδόται πρὸς τὰς πληγὰς, ἀλλὰ ὀλέ ποτε ἂν καὶ μολὶς κατατεμνόμενοι βαθέσι τοῖς τραύμασιν αἶμα ὀλίγον ὑπο-

ante, in bella parantur, et utilia sunt, si oporteat amicum vulneratum facile sublatum acie efferre, aut etiam hostem comprehensum sublimem rapere. Ac propter hoc ultra modum illos exercemus, propositis difficilioribus, uti minora multo ferant facilius.

29. Pulverem autem contra ea ad hoc utilem putamus, ne de complexu elabantur: postquam enim in luto edocti sunt continere illud quod præ lubricitate facile effugit, assuescunt etiam effugere ipsi, comprehensi si fuerint, e manibus, idque etiamsi, unde fugere difficile sit, teneantur. Verum etiam sudorem inspersus pulvis continere videtur, ne densus nimis effluat, et facit uti diutius durent vires, atque impedimento est ne damnum a ventis percipiatur, qui laxatis tum atque apertis corporibus incidunt. Ceterum sordes etiam detergit, ac nitidiorem reddit hominem. Atque ego libenter in proxime collocatis quum alborum istorum uno, qui sub umbra vixere, tum quemcumque delegeris ex eo numero, qui in Lyceo exercitati sunt, pulvere absterso et luto, interrogaverim te, utri similis fieri præoptes. Novi enim te statim ex primo aspectu electurum, etiamsi neutrum factis tentaveris, consistentem et compactum esse potius, quam esse delicatum, et diffuere, et album esse defectu et fuga interiora versus sanguinis.

30. Hæc sunt, Anacharsi, ad quæ juvenes nos exercemus, rati custodes nobis civitatis bonos futuros, et fore ut in libertate ipsorum opera vivamus, hostium, si invadant, victores; terribiles autem vicinis, quorum nos metuant plerique et tributa pendant. Pace vero multo illis utimur melioribus, qui de re turpi nulla æmulentur, neque ex otio venturant in contumeliosam libidinem; sed in talibus rebus agant et otium omne consumant. Et quod dixi commune bonum et summam civitatis felicitatem, hoc significat, quando ad pacem pariter ac bellum optime parata cernitur juvenus, in iis quæ pulcherrima sunt nobis elaborantes.

31. ANACH. Igitur, Solon, si quando invadunt vos hostes, uncti oleo et pulvere sparsi etiam vos proceditis, pugnosque contra illos expeditis; et ipsi nempe metuunt vos et fugiunt, timentes ne sibi hiantibus in os ingeratis arenam, aut corpore saltu circumacto, quo terga possitis invadere, crura deinde circa ventrem illorum implicetis, angatisque ipsos cubito subjecto sub galeam: et, per Jovem, illi quidem sagittas arcu mittent nimirum, et jaculabuntur; in vos vero, tanquam in statuas, non penetrabunt tela, qui colorem a sole traxeritis, et multo sitis sanguine instructi: neque enim stipula vos estis aut paleæ, qui celeriter cedatis plagis; sed sero tandem aliquando et vix, profundis confossi vulneribus,

δείξατε. Τοιαῦτα γὰρ γῆς, εἰ μὴ πάνυ παρήκουσα τοῦ παραδείγματος.

32. Ἡ τὰς πανοπλίας ἐκείνας τότε ἀναλήψεσθε τὰς τῶν κωμαδῶν τε καὶ τραγωδῶν, καὶ ἣν προτεθῇ ὑμῖν ἔξοδος, ἐκείνα τὰ κράνη περιθήσεσθε τὰ κεχγνότα, ὡς φοβερώτεροι εἴητε τοῖς ἐναντίοις μορμουλuttόμενοι αὐτοὺς, καὶ υποθήσεσθε τὰ ὑψηλὰ ἐκείνα δηλαδὴ φεύγουσι τε γὰρ, ἣν δέη, κοῦφα καὶ ἣν διώκητε, ἄφυκτα τοῖς πολεμίοις ἔσται, ὑμῶν οὕτω μεγάλα διαβαίνοντων ἐπ' αὐτούς. Ἀλλ' ὅρα μὴ ταῦτα μὲν ὑμῖν τὰ κομψὰ λῆρος ἦ καὶ παιδιὰ ἄλλως καὶ διατριβὰ ἀργούσι καὶ βραθυμεῖν ἐθέλουσι τοῖς νεανίσκοις. Εἰ δὲ βούλεσθε πάντως ἐλεύθεροι καὶ εὐδαίμονες εἶναι, ἄλλων ὑμῖν γυμνασίων δεήσει καὶ ἀσκήσεως ἀλθρινῆς τῆς ἐν τοῖς ὅπλοις, καὶ ἡ ἀμύλλα οὐ πρὸς ἀλλήλους μετὰ παιδιᾶς, ἀλλ' ἐπὶ πρὸς τοὺς εὐσημεῖς ἔσται μετὰ κινδύνων μελετώσι τὴν ἀρετὴν. Ὡστε ἀφέντες τὴν κόνιν καὶ τὸ ἔλαιον διδάσκετε αὐτοὺς τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν μὴ κοῦφα δίδόντες τὰ ἀκόντια καὶ ὅσα διαφέρεισθαι πρὸς τὸν ἄνεμον, ἀλλ' ἔστω λόγῃ βαρεῖα μετὰ συρισμοῦ ἐλιττομένη καὶ λίθος χειροπληθὴς καὶ σάγαρις καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ θώραξ καὶ κράνος.

33. Ὡς δὲ νῦν ἔχετε, θεῶν τινος εὐμενεῖα σώζεσθαι μοι δοκεῖτε, οἱ μηδέπω ἀπολώλατε ὑπὸ τινων ὀλίγων ψιλῶν ἐπιπεσόντων. Ἰδοὺ γέ τοι ἣν σπασάμενος τὸ μικρὸν τοῦτο ἱφίδιον τὸ παρὰ τὴν ζώνην μόνος ἐπεισπέρσω τοῖς νέοις ὑμῶν ἅπασιν, αὐτοβοὶ ἂν ἔλοιμι τὸ γυμνάσιον φυγόντων ἐκείνων καὶ οὐδενὸς ἀντιβλέπειν τῷ σιδήρῳ τολμῶντος, ἀλλὰ περὶ τοὺς ἀνδριάντας ἂν περιεστάμενοι καὶ περὶ τοὺς κίονας κατακρυπτόμενοι γέλωτα ἂν μοι παράσχοιεν δακρύοντες οἱ πολλοὶ καὶ τρέμοντες. Καὶ τότε ἂν ἴδοις οὐκέτι ἐρυθριῶντας αὐτοὺς τὰ σώματα ὅσοι νῦν εἰσιν, ἀλλὰ ὡχροὶ ἅπαντες αὐτίκα γένοιντ' ἂν ὑπὸ τοῦ δέους μεταβαφέντες. Οὕτως βρυᾶς ἡ εἰρήνη διατέλλει βαθεῖα οὕσα, ὡς μὴ ἂν βραδίως ἀνασχέσθαι λόφον ἕνα κράνους πολεμίου ἰδόντας.

34. ΣΟΛ. Οὐ ταῦτα ἔφασαν, ὧ Ἀνάχαρσι, Θρακῶν τε ὅσοι μετ' Εὐμόλπου ἐφ' ἡμᾶς ἐστράτευσαν καὶ αἱ γυναῖκες ὑμῶν αἱ μετὰ Ἱππολύτης ἐλάσασαι ἐπὶ τὴν πόλιν οὐδὲ ἄλλοι ὅσοι ἡμῶν ἐν ὅπλοις ἐπειράθησαν. Ἡμεῖς γὰρ, ὧ μακάριε, οὐκ ἐπείπερ οὕτω γυμνὰ τὰ σώματα ἐκπονῶμεν τῶν νέων, διὰ τοῦτο καὶ ἀνοπλὰ ἐξαγομεν ἐπὶ τοὺς κινδύνους, ἀλλ' ἐπειδὴ καθ' αὐτοὺς ἀριστοὶ γίνωνται, ἀσχοῦνται τὸ μετὰ τοῦτο ζῆν τοῖς ὅπλοις, καὶ πολὺ ἀμεινὸν χρήσαιντ' ἂν αὐτοῖς οὕτω διακείμενοι.

ΑΝΑΧ. Καὶ ποῦ τοῦτο ὑμῖν ἐστὶ τὸ γυμνάσιον τὸ ἐν τοῖς ὅπλοις; οὐ γὰρ ἴδων ἔγων ἐν τῇ πόλει τοιοῦτον οὐδὲν ἅπασαν αὐτὴν ἐν κύκλῳ περιελθὼν.

ΣΟΛ. Ἀλλὰ ἴδοις ἂν, ὧ Ἀνάχαρσι, ἐπὶ πλέον ἡμῖν συνδιατρίψας, καὶ ὅπλα ἐκαστῷ μάλᾳ πολλὰ, ὅς γρῶμεθα ὑπόταν ἀναγκαῖον ἦ, καὶ λόφους καὶ φάλαρα καὶ ἵππους καὶ ἱππείας σχεδὸν τὸ τέταρτον τῶν πολιτῶν. Τὸ μέντοι ὀπλοφορεῖν αἰεὶ καὶ ἀκινάχην παρεζῶσθαι

paulum sanguinis subostenderitis. Talia enim dicis, nisi plane aberravi a sensu similitudinis.

32. Aut forte illa tunc arma sumetis comædorum et tragædorum, et si eruptio vobis proposita sit, galeas illas imponetis hiantes, ut formidabiliores sitis hostibus, quos sic larvati perterreatis; altosque illos inductis calceos nimirum: leves enim, si ita opus sit, fugientibus, et si ipsi persequamini, eos effugere hostes non poterunt, magnos ita gradus vobis in ipsos facientibus. Verum enim vero vide ne illa, quæ ita lepida vobis videntur, nugæ sint et ludus temere susceptus, et occupatio oliosorum ac remittere ac remittere adolescentulorum. Si vero volueritis liberi omnino ac beati esse, aliis vobis gymnasiis opus erit, et exercititione vera quæ fit sub armis: ac certamen non inter vos cum ludo, sed contra inimicos vobis instituetur, inter pericula virtutem meditantibus. Itaque relicto pulvere atque oleo, sagittare illos docete et jaculari, neu date levia illis jacula et qualia ventis ferantur, sed esto lancea longa, quæ cum sibilo contorta immittatur, et lapis manum implens, et securis, et in sinistra scutum, et thorax, et galea.

33. Ut vero nunc habetis, deorum cujusdam benevolentia servari mihi videmini, qui nondum ab ingruentibus paucis levis armaturæ militibus perieritis. Certe si stricto isto parvo ad zonam gladioli solus irruam in juvenes illos vestros omnes, ipso primo clamore capiam gymnasium, fugientibus illis et nemine contra intueri ferrum auso; sed circumstantes statuas, et occultati circa columnas, risum mihi lacrimis plerique suis ac trepidatione præbeant. Ac tunc videas illos non, ut nunc, rubentes corporibus, sed pallidi statim fiant omnes, tincti aliter a timore. In eum vos statum longinqua pax adduxit, ut non facile cristam unam hostilis galeæ videre sustineatis.

34. SOL. Non dicebant ista, Anacharsi, Thracum quotquot cum Eumolpo expeditionem contra nos susceperunt, neque illæ vestræ mulieres, quæ Hippolyta duce urbem nostram invasere, neque alii quicumque periculum nostri fecerunt in armis. Nos enim, beate, non quoniam nuda sic juvenum corpora labore subigimus, propterea etiam inermia educimus in pericula: sed ubi pro se sunt optimi, postea exercentur cum armis; quibus sic parati multo jam utantur melius.

ΑΝΑΧ. Et ubi est illud vobis armatorum gymnasium? ego certe tale nihil in urbe vidi, quam undique totam lustraverim.

SOL. Sed videre poteris, Anacharsi, si diutius apud nos moreris, et arma unicuique nostrum multa, quibus utimur quoties opus est, et cristas, et phaleras, et equos, et equites quartam fere partem civium. Verum arma gestare semper et cinctum esse acinace superfluum in pace putamus;

περιττόν ἐν εἰρήνῃ οἰόμεθα εἶναι, καὶ πρόστιμόν γ' ἔστιν ὅστις ἐν ἄστει σιδηροφοροῖη μὴδὲν δέον ἢ ὅπλα ἐξενέγκοι εἰς τὸ δημόσιον. Ὑμεῖς δὲ συγγνωστοὶ ἐν ὅπλοις αἰεὶ βιοῦντες· τό τε γὰρ ἐν ἀρράκτῳ οἰκεῖν ῥάδιον ἐς ἐπιβουλήν, καὶ οἱ πολέμιοι μάλα πολλοί, καὶ ἀδύλον ὅποτε τις ἐπιστὰς κοιμώμενον κατασπάσας ἀπὸ τῆς ἀμάξης φονεύσειεν· ἢ τε πρὸς ἀλλήλους ἀπιστία, αὐθαγίας ἐπιστάσης· τὰ δὲ σώματα τῶν νέων οὐδενὸς δεινοῦ ἐπείγοντος καταπονεῖτε παίοντες καὶ ὑπὸ τῶν ἰδρώτων κατανάλισκοντες, οὐ ταμειούμενοι πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τὰς ἀλκὰς αὐτῶν, ἀλλ' εἰκῇ ἐν τῷ πληρῷ καὶ τῇ κόνει ἐκχέοντες;

35. ANAX. Εἴτα, ὦ Σόλων, σιδηροφορεῖν μὲν οὐδενὸς ἀναγκαῖον ἐνεκα περιττόν ὑμῖν δοκεῖ καὶ τῶν ὅπλων φείδεσθε, ὥς μὴ διὰ χειρὸς ὄντα φθείροιτο, ἀλλὰ φυλάττετε ἀποκείμενα ὥς χρησόμενοι τότε τῆς χρείας ἐπιστάσης· τὰ δὲ σώματα τῶν νέων οὐδενὸς δεινοῦ ἐπείγοντος καταπονεῖτε παίοντες καὶ ὑπὸ τῶν ἰδρώτων κατανάλισκοντες, οὐ ταμειούμενοι πρὸς τὸ ἀναγκαῖον τὰς ἀλκὰς αὐτῶν, ἀλλ' εἰκῇ ἐν τῷ πληρῷ καὶ τῇ κόνει ἐκχέοντες;

ΣΟΛ. Ἔοικας, ὦ Ἀνάχαρσι, τοιόνδε τι δυνάμειος πέρι ἔννοεῖν, ὥς οἶνω ἢ ὕδατι ἢ ἄλλῳ τῶν ὑγρῶν ὁμοίαν αὐτὴν οὔσαν· δέδιας οὖν μὴ ὅσπερ ἐξ ἀγγείου κεραμεὺς λάθῃ διαρρυσθεῖσα ἐν τοῖς πόνοις, κἄτα ἡμῖν κενὸν καὶ ξηρὸν οἴχεται τὸ σῶμα καταλιποῦσα ὑπὸ μηδενὸς ἐνδοθεν ἀναπληρούμενον. Τὸ δὲ οὐχ οὕτως ἔχει σοι, ἀλλ' ὅσῳ τις ἂν αὐτὴν ἐξαντλῇ τοῖς πόνοις, τοσῶδες μᾶλλον ἐπιρρεῖ κατὰ τὸν περὶ τῆς Ὑδρας μῦθον, εἴ τινα ἤκουσας, ὥς ἀντὶ μιᾶς κεφαλῆς τμηθεῖσας δύο αἰεὶ ἄλλαι ἀνεφύοντο. Ἦν δὲ ἀγύμναστος ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄτονος· ἢ μὴδὲ διαρκῇ τὴν ὕλην ἔχῃ ὑποβεβλημένην, τότε ὑπὸ τῶν καμάτων βλάπτοιτο ἂν καὶ καταμαραίνοιτο, οἷόν τι ἐπὶ πυρὸς καὶ λύχου γίγνεται· ὑπὸ γὰρ τῷ αὐτῷ φουσηματι τὸ μὲν πῦρ ἀνακαύσειας ἂν καὶ μεῖζον ἐν βραχεῖ ποιήσειας παραθήγων τῷ πνεύματι, καὶ τὸ τοῦ λύχου φῶς ἀποσβέσειας οὐκ ἔχον ἀποχρῶσαν τῆς ὕλης τὴν χορηγίαν, ὥς διαρκῇ εἶναι πρὸς τὸ ἀντιπνέον· οὐ γὰρ ἀπ' ἰσχυρᾶς, οἶμαι, τῆς ρίζης ἀνεφύετο.

36. ANAX. Ταῦτ' ἐγὼ μὲν, ὦ Σόλων, οὐ πάνυ συνήμ' λεπτότερα γὰρ ἢ κατ' ἐμὲ εἰρηκας ἀκριβοῦς τίνος φροντίδος καὶ διανοίας δεῦξέ μοι δεδορκυίας δεόμενα· ἐκεῖνο δὲ μοι πάντως εἰπέ, τίνας ἐνεκα οὐχὶ καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι τοῖς Ὀλυμπίαισι καὶ Ἰσθμοῖ καὶ Πυθοῖ καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅποτε πολλοί, ὥς φῆς, συνίασιν ὀφόμενοι τοὺς νέους ἀγωνιούμενους, οὐδέποτε ἐν ὅπλοις ποιῆσθε τὴν ἀμιλλαν, ἀλλὰ γυμνοὺς ἐς τὸ μέσον παραγαγόντες λακτιζόμενους καὶ παιομένους ἐπιδείκνυτε καὶ νικήσας μῆλα καὶ κότινον δίδοτε; ἄξιον γὰρ εἶδέναι τοῦτο γε, οὗτινος ἐνεκα οὕτω ποιεῖτε.

ΣΟΛ. Ἠγούμεθα γὰρ, ὦ Ἀνάχαρσι, τὴν ἐς τὰ γυμνάσια προθυμίαν οὕτως ἂν πλείω ἐγγενέσθαι αὐτοῖς, εἰ τοὺς ἀριστεύοντας ἐν τούτοις ἴδοιεν τιμωμένους καὶ ἀνακηρυττομένους ἐν μέσοις τοῖς Ἑλλήσι. Καὶ διὰ τοῦτο ὥς ἐς τοσοῦτους ἀποδυσόμενοι εὐεξίας τε ἐπιμελοῦνται, ὥς μὴ αἰσχύνοντο γυμνωθέντες, καὶ ἀξιονί-

ac pœna sancita est, si quis in urbe geslet ferrum ubi opus non est, aut arma in publicum efferat. Vobis vero ignoscendum quod in armis semper vivitis: quum enim habitis sine munimentis, expositi estis insidiis; et hostes vobis bene multi; obscurumque, quando aliquis subito astans detractum de plastro dormientem interficiat. Etiam mutua inter vos dissidentia, quum suo quisque arbitrio, non lege quadam in communione civili vivatis, necessarium semper ferrum facit, ut prope sit quo defendatis, si quis vim inferat.

35. ANACH. Tum vobis, Solon, ferrum quidem sine necessitate gestare superfluum videtur, et armis parcitis, ne, si in manibus sint, perdantur; sed reposita custoditis, ut, quum opus fuerit, utamini: corpora vero juvenum, nullo urgente incommodo, labore subigitis, feriendo et exhauriendo sudoribus, non reponentes ad necessitatem illorum robora, sed temere in luto atque pulvere effundentes?

SOL. Videris, Anacharsi, tale quid cogitare de viribus, quasi vino aut aquæ aut alii liquorum eæ sint similes: metuis ergo ne velut ex fictili vase furtim inter labores effluant, ac deinde inane nobis et aridum corpus relinquentes abeant, quum nihil sit a quo intus suppleatur. At illud non ita se habet: verum quanto quis magis illas laboribus exhauriat, tanto magis affluunt, secundum illam Hydræ fabulam, si quam audisti, ut pro uno abscisso capite duo semper alia succreverint. Si vero ab initio non exerceantur neque contendantur, nec satis ipsis suppeditetur materiæ, tum demum lardantur a laboribus et consumantur; quale quid in igne et lucerna solet fieri. Eodem enim statu vel accendas ignem et majorem brevi tempore facias, quippe quem spiritu quasi acuas; vel exstinguas flammam lucernæ, quæ non satis materiæ habeat sibi suppeditatam, ut durare adversus vim flatus possit: neque enim hæc firma, opinor, de radice existit.

36. ANACH. Ista quidem, Solon, non plane intelligo: subtiliora enim quam pro meo captu dixisti, accurata quadam cogitatione et mente acutum cernente indigentia: illud vero mihi omnino dicito, cur etiam in Olympicis certaminibus, et in Isthmo, et Pythone, et reliquis, quum multi, ut ais, conveniunt visuri juvenes ibi certaturos, non unquam in armis institutis pugnam, sed nudos in medium producit, et ut calcibus petantur ac feriantur ostenditis, victoribusque mala datis atque oleam? dignum enim scitu est hoc quidem cur ita facialis.

SOL. Putamus enim, Anacharsi, majorem ita exercitationum amorem in illis oriturum, si eos, qui primas in his tulerint, ita honorari videant et in mediis Græcis celebrari præconio. Ac propterea ut qui apud hos tot numero exuendi sint, et bono habitu esse student, ne pudeat ipsos nudari, et dignissimum se reddit unusquisque victoria.

κότατον ἑκαστος αὐτὸν ἀπεργάζεται. Καὶ τὰ ἄλλα, ὡς περ ἐμπροσθεν εἶπον, οὐ μικρὰ, ὃ ἔπαινος ὁ παρὰ τῶν θεατῶν καὶ τὸ ἐπισημότατον γενέσθαι καὶ δείκνυσθαι τῷ δακτύλῳ ἄριστον εἶναι τῶν κατ' αὐτὸν δοκοῦντα. Τοιγάρτοι πολλοὶ τῶν θεατῶν, οἷς καθ' ἡλικίαν ἐστὶ ἡ ἀσκησις, ἀπίασιν οὐ μετρίως ἐκ τῶν τοιούτων ἀρετῆς καὶ πόνων ἐρασθέντες· ὥς εἰ γέ τις, ὃ Ἀνάχαρσι, τὸν τῆς εὐκλείας ἔρωτα ἐκβάλοι ἐκ τοῦ βίου, τί ἂν ἐτι ἀγαθὸν ἡμῖν γένοιτο; ἢ τίς ἂν τι λαμπρὸν ἐργάσασθαι ἐπιθυμήσειε; Νῦν δὲ καὶ ἀπὸ τούτων εἰκάζειν παρέχουσιν ἂν σοι ὁποῖοι ἐν πολέμοις ὑπὲρ πατρίδος καὶ παίδων καὶ γυναικῶν καὶ ἱερῶν γένοιτο· ἂν ὅπλα ἔχοντες οἱ κοτίνου πέρι καὶ μήλων γυμνοὶ τοσαύτην προθυμίαν ἐς τὸ νικᾶν εἰσφερόμενοι.

37. Καίτοι τί ἂν πάθεις, εἰ θεάσαιο καὶ ὀρύγων καὶ ἀλεκτρυόνων ἀγῶνας παρ' ἡμῖν καὶ σπουδὴν ἐπὶ τούτοις οὐ μικράν; ἢ γελᾷς δῆλον ὅτι, καὶ μάλιστα ἦν μάθης ὡς ὑπὸ νόμῳ αὐτὸ δρῶμεν καὶ προστέτακται πᾶσι τοῖς ἐν ἡλικίᾳ παρεῖναι καὶ ὁρᾶν τὰ ὄρνεα διαπυκτεῦντα μέχρι τῆς ἐσχάτης ἀπαγορεύσεως; Ἄλλ' οὐδὲ τοῦτο γελᾷς· ὑποδύεται γάρ τις ἡρέμα ταῖς ψυγαῖς ὀρμὴ ἐς τοὺς κινδύνους, ὥς μὴ ἀγεννέστεροι καὶ ἀτολμότεροι φαίνοντο τῶν ἀλεκτρυόνων μηδὲ προαπαγορεύουσιν ὑπὸ τραυμάτων ἢ καμάτων ἢ τοῦ ἄλλου δυσχεροῦς. Τὸ δὲ δὴ ἐν ὅπλοις πειρᾶσθαι αὐτῶν καὶ ὁρᾶν τιτρωσχομένους ἄπαγε· θηριῶδες γὰρ καὶ δεινῶς σκαιὸν καὶ προσέτι γε ἀλυσιτελὲς ἀποσφάττειν τοὺς ἀρίστους καὶ οἷς ἂν τις ἄμεινον χρῆσαιτο κατὰ τῶν δυσμενῶν.

38. Ἐπεὶ δὲ φῆς, ὃ Ἀνάχαρσι, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα ἐπελεύσεσθαι, μέμνησο ἣν ποτε καὶ ἐς Λακεδαιμόνα ἔλθεις, μὴ καταγελάσαι μηδὲ ἐκείνων μηδὲ οἰεσθαι μάτην πονεῖν αὐτοὺς, ὁπότεν ἢ σφαίρας πέρι ἐν τῷ θεάτρῳ συμπέσοντες παίωσιν ἀλλήλους ἢ ἐς χωρίον ἐσελθόντες ὕδατι περιγεγραμμένον ἐς φάλαγγα διαστάντες τὰ πολεμίων ἀλλήλους ἐργάζονται γυμνοὶ καὶ αὐτοὶ, ἄχρι ἂν ἐκβάλωσι τοῦ περιγράμματος τὸ ἕτερον σύνταγμα οἱ ἕτεροι, τοὺς κατὰ Λυκοῦργον οἱ καθ' Ἡρακλέα ἢ ἐμπαλιν, συνωθούμενοι ἐς τὸ ὕδωρ· τὸ γὰρ ἀπὸ τούτου εἰρήνην λοιπὸν καὶ οὐδεὶς ἂν ἐτι παίσειε· μάλιστα δὲ ἦν ὁρᾶς μαστιγούμενους αὐτοὺς ἐπὶ τῷ βωμῷ καὶ αἵματι ῥεομένους, πατέρας δὲ καὶ μητέρας παρεστῶσας οὐχ ὅπως ἀνωμένας ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις, ἀλλὰ καὶ ἀπειλούσας, εἰ μὴ ἀντέχουσιν πρὸς τὰς πληγὰς, καὶ ἱκετεύουσας ἐπὶ μήχιστον διαρκέσαι πρὸς τὸν πόνον καὶ ἐγκατερεῆσαι τοῖς δεινοῖς. Πολλοὶ γοῦν καὶ ἐναπέθανον τῷ ἀγῶνι μὴ ἀξιώσαντες ἀπαγορεῦσαι ζῶντες ἐτι ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν οἰκείων μηδὲ εἶσαι τοῖς σώμασιν, ὃν καὶ τοὺς ἀνδριάντας ὅφει τιμωμένους δημοσίᾳ ὑπὸ τῆς Σπάρτης ἀνασταθέντας. Ὅταν τοίνυν ὁρᾶς χάκεινα, μήτε μαινέσθαι ὑπολάβης αὐτοὺς μήτε εἶπης, ὡς οὐδεμιᾶς ἐνεκα αἰτίας ἀναγκαιᾶς ταλαιπωροῦσι μήτε τυράννου βιζομένου μήτε πολεμίων διατιθέντων· εἴποι γὰρ ἂν σοι καὶ ὑπὲρ ἐκείνων Λυκοῦργος

Præmia vero, ut ante dicebam, non parva; laus a spectatoribus, et quod maxime sit insignis, et digito monstretur, tanquam aequalium suorum præstantissimus. Proinde multi spectatorum, quibus tempestiva adhuc propter ætatem exercitatio, discedunt non mediocri ab hisce virtutis ac laborum amore inflammati. Nam si quis, Anacharsi, bonæ famæ amorem e vita expulerit, quid jam boni nobis contingat? aut quis splendidum quiddam cupiat perficere? Jam vero ex his quoque conjiciendum tibi præbuerint, quales sint in bellis pro patria, et liberis, et uxoribus, et sacris, armati, qui pro olea et malis, nudi, tantam vincendi cupiditatem afferant.

37. Verum quid tibi animi fuerit, si coturnicum et gallorum apud nos pugnas videris et studium ea in re magnum? Ridebis nimirum, præsertim si audias ex lege nos istuc facere, et imperatum esse adultis omnibus adesse et videre aves ad ultimam usque animi defectionem pugnantes. Sed neque hoc ridiculum: subit enim sensim aliquis in animos ad pericula impetus, ne ignaviores videantur et minus audaces gallis, nec prius quam illi deficiant ipsi a vulneribus aut laboribus, aut difficultate quacunque alia. At in armis tentari illos, et videri vulnerari, apage: belluinum enim et plane sinistrum, atque insuper inutile, interficere optimos, quibus melius aliquis utatur adversus inimicos.

38. Quoniam vero dicis, Anacharsi, te reliquam etiam Græciam peragratulum, memento, quando Lacedæmonem veneris, ne derideas illos, neu putes eos frustra laborare, quum aut de pila in theatro certantes impetu facto alteri alteros cadunt; aut ingressi in locum aqua circumdatum, divisique in suam quisque phalangem, hostiliter, nudi et ipsi, se mutuo invadunt, donec circumscripto illo loco alterum agmen alteri ejiciant, Lycurgi puta factionem Herculanī, aut contra, detrudentes in aquam; hoc enim facto pax ceterum, neque quisquam alterum percussisset: maxime vero si videas, quum flagris caduntur ad altare, et sanguine fluunt, patres vero aut matres astantes adeo indigne quæ aguntur non ferunt, ut etiam minentur, si non durent ad plagas, atque illis supplicent ut quam longissime ferant molestiam et mala tolerant. Multi adeo huic certamini immortui sunt, quum nollent se victos fateri, dum vita superesset, in oculis suorum, neque cedere corpore: quorum etiam statuas videbis honorari publice, a Spartanorum republica positas. Proinde etiam ista quum videbis, noli putare illos furere, neu dicito nulla idonea causa illos ærumnas sustinere, neque tyranno cogente, neque hostibus illam necessitatem imponentibus. Dicat enim pro illis etiam Lycurgus illorum legislator multa rationalia, quid.

ὁ νομοθέτης αὐτῶν πολλὰ τὰ εὐλογα καὶ ἃ συνιδὼν κολλάζει αὐτοὺς, οὐκ ἐχθρὸς ὢν οὐδὲ ὑπὸ μίσους αὐτὸ δρῶν οὐδὲ τὴν νεολαίαν τῆς πόλεως εἰκῇ παρναλίσκων, ἀλλὰ καρτερικωτάτους καὶ πικνὸς δεινοῦ κρείττονας ἀξίων εἶναι τοὺς σώζειν μέλλοντας τὴν πατρίδα. Καίτοι καὶ μὴ ὁ Λυκούργος εἶπε, ἐννοεῖς, οἶμαι, καὶ αὐτὸς ὡς οὐκ ἂν ποτε ληρθεῖς ὁ τοιοῦτος ἐν πολέμῳ ἀπόρρητόν τι ἐξείποι τῆς Σπάρτης· αἰκίζόμενοι τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καταγελῶν αὐτῶν μαστιγοῖτο ἂν ἀμυλλόμενος πρὸς τὸν παῖοντα, ὡς πρότερος ἀπαγορεύσειεν.

39. ANAX. Ὁ Λυκούργος δὲ καὶ αὐτὸς, ὦ Σόλων, ἐμαστιγοῦτο ἐφ' ἡλικίας, ἣ ἐκπρόθεσμος ὢν ἤδη τοῦ ἀγῶνος ἀσφαλῶς τὰ τοιαῦτα ἐνεκινεύατο;

ΣΟΛ. Πρεσβύτερος ἤδη ὢν ἐγραψε τοὺς νόμους αὐτοῖς Κρήτην ἀφικόμενος· ἀποδεχόμεναι δὲ παρὰ τοὺς Κρήτας, οἳ ἤκουον εὐνομωτάτους εἶναι, Μίνως τοῦ Διὸς νομοθετήσαντος ἐν αὐτοῖς.

ANAX. Τί οὖν, ὦ Σόλων, οὐχὶ καὶ σὺ ἐμιμήσω Λυκούργον καὶ μαστιγοῖς τοὺς νέους; καλὰ γάρ καὶ ταῦτα καὶ ἀξία ὑμῶν εἶναι.

ΣΟΛ. Ὅτι ἡμῖν ἱκανὰ, ὦ Ἀνάχαρσι, ταῦτα τὰ γυμνάσια οἰκεῖα ὄντα· ζηλοῦν δὲ τὰ ξενικά οὐ πάνυ ἀξιοῦμεν.

ANAX. Οὐκ, ἀλλὰ συνίης, οἶμαι, οἷόν τί ἐστι μαστιγοῦσθαι γυμνὸν ἄνω τὰς χεῖρας ἐπαίροντα μηδενοῦς ἔνεκα ὡρελίμου ἢ αὐτῷ ἐκάστω ἢ κοινῇ τῇ πόλει. Ὡς ἔγωγε ἦν ποτε ἐπιδημῶσα τῇ Σπάρτῃ, καθ' ὃν καιρὸν ταῦτα δρῶσι, δοκῶ μοι τάχιστα καταλευσθήσεσθαι δημοσίᾳ πρὸς αὐτῶν, ἐπιγελῶν ἐκάστοις, ὅπου ταν ὄρῳ τυπτομένους καθάπερ κλέπτας ἢ λωποδύτας ἢ τι ἄλλο τοιοῦτον ἐργασαμένους. Ἀτεχνῶς γὰρ ἔλλαβόρου δεῖσθαι μοι δοκεῖ ἢ πόλις αὐτῶν οὕτω καταγέλαστα ὑφ' αὐτῆς πάσχουσα.

40. ΣΟΛ. Μὴ ἐρήμην, ὦ γενναῖε, μηδὲ τῶν ἀνδρῶν ἀπόντων μόνος αὐτὸς λέγων οἶον κρατεῖν· ἔσται γάρ τις ὁ καὶ ὑπὲρ ἐκείνων σοὶ τὰ εἰκότα ἐν Σπάρτῃ ἀντερόν. Πλὴν ἀλλ' ἐπεὶ ἐγὼ τὰ ἡμέτερά σοι διεξελήλυθα, σὺ δὲ οὐ πάνυ ἀρεσκομένῳ αὐτοῖς εἰσας, οὐκ ἄδικα αἰτήσῃς εἰσα παρὰ σοῦ ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τῷ μέρει διεξέλθῃς πρὸς με ὃν τρόπον ὑμεῖς οἱ Σκυθαὶ διασκέῃτε τοὺς νέους τοὺς παρ' ὑμῖν καὶ οἵσσι γυμνασίοις ἀνατρέφετε καὶ ὅπως ὑμῖν ἄνδρες ἀγαθοὶ γίνονται.

ANAX. Δικαιότατα μὲν οὖν, ὦ Σόλων, καὶ ἔγωγε διηγέσσομαι τὰ Σκυθῶν νόμιμα, οὐ σεμνὰ ἴσως οὐδὲ καθ' ὑμᾶς, οἳ γε οὐδὲ κατὰ κόρην παταχθῆναι τολμήσασιν· ἂν μίαν πληγὴν δειλοὶ γάρ ἐσμεν· ἀλλὰ εἰρήσεται γε ὅποια ἂν ᾖ. Ἐς αὐρίον μέντοι, εἰ δοκεῖ, ὑπερβαλόμεθα τὴν συνουσίαν, ὡς ἂν τε αὐτὸς ἐφης· ἐτι μάλλον ἐννοήσασιν καθ' ἡσχίαν ἂν τε γρη εἰπεῖν συναγάγοιμι τῇ μνήμῃ ἐπελθὼν. Τὸ δὲ νῦν ἔχον ἀπίωμεν ἐπὶ τούτοις, ἐσπέρα γὰρ ἡ δὴ.

que spectans illos ita castiget, qui non ut hostis, neque odio illud faciat, nec qui sobolem civitatis ita consumere velit temere, sed quod postulet ut patientissimi et malo omni superiores sint qui servaturi sint patriam. Quanquam, etsi non dicat Lycurgus, ipse, puto, intelligis, quam non unquam captus in bello talis arcanum quoddam Sparta enunciatum sit, hostibus ipsum torquentibus, sed deridentem illos, ita flagellandum se praebiturum, ut certet cum feriente, quo prior ille fatigetur.

39. ANACH. Utrum vero ipse quoque, mi Solon, Lycurgus, juvenis quum esset, pulsabatur, an egressus iam aetatem certaminis illius propriam, secure talia juvenili velut petulantia constituit?

SOL. Senex jam erat quum has illis leges scriberet, e Creta redux: eo autem peregrinatum abierat ad Cretenses, quod optimis illos legibus florere audierat, quarum Minos Jovis filius conditor fuerit.

ANACH. Cur igitur non tu quoque, Solon, imitaris Lycurgum, et flagellas adolescentulos? pulchra enim ista quoque et vobis digna.

SOL. Quod istae nobis, Anacharsi, sufficiunt exercitationes, domesticae quae sint: peregrina autem aemulari non saepe dignum nobis putamus.

ANACH. Non hac de causa, verum intelligis, opinor, quid sit flagellis caedi nudum, manibus in altum protensis, nullius bonae rei causa, quae vel ad unumquemque singulatum, vel communiter ad civitatem perveniat. Igitur si quando peregriner Sparta equidem, quo tempore ista faciunt, metuo ne statim publice lapidibus ab iis obruar, ridens ad singula, ubi videro pulsari illos tanquam fures, aut grassatores, aut qui aliud ex eo genere fecerint. Omnino enim belleboro mihi indigere eorum videtur civitas, quae tam ridicula fieri in se publice patitur.

40. SOL. Ne puta, o generose, te desertam litem, vel absentibus viris, dum solus dicis, victurum: erit enim Sparta quoque qui pro istis ea quae par est tibi respondeat. Verum quandoquidem ego nostra tibi enarravi, tu autem non satis illa probare videris, nihil injusti ego abs te petiturum me arbitror, ut tu etiam vicissim enarres mihi, quo modo vos Scythae juvenes vestros, quibusque in exercitationibus educetis, et quomodo honesti apud vos viri fiant.

ANACH. Justissime tu quidem istuc, Solon: et enarrabo tibi Scytharum legitima, non ita splendida fortasse, neque vestris similia, qui neque aliam mala unam excipere audeamus, meticulosi homines; sed dicetur tamen, qualia sint. Verum in crastinum, si videtur, differamus disputationem, ut et quae ipse dixisti magis adhuc silentio perpendam, et quae dicenda sint, memoria percurrere cogitem. Nunc autem ut res est, his ita dictis abeamus: jam enim est vespera.

L.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ.

1. Ἀξιόν γε παρατηρεῖν τὰ ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐν τοῖς πένθεσι γιγνόμενα καὶ λεγόμενα καὶ τὰ ὑπὸ τῶν παραμυθουμένων δῆθεν αὐτοὺς αὖθις αὖ λεγόμενα, καὶ ὡς ἀφόρητα ἡγούνται τὰ συμβαίνοντα σφίσι τε αὐτοῖς οἱ ὀδυρόμενοι καὶ ἐκείνοις οἷς ὀδύρονται, οὐ μὰ τὸν Πλούτωνα καὶ Φερσεφόνην, κατ' οὐδὲν ἐπιστάμενοι σαφῶς οὔτε εἰ πονηρὰ ταῦτα καὶ λύπης ἄξια ἢ τούναντίον ἡδέα καὶ βελτίω τοῖς παθοῦσι, νόμῳ δὲ καὶ ξυνηθείᾳ τὴν λύπην ἐπιτρέποντες. Ἐπειδὴν τοίνυν ἀποθάνῃ τις, οὕτω ποιῶσι — μᾶλλον δὲ πρότερον εἰπεῖν βούλομαι ἄστινας περὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου δοῦσας ἔχουσιν· οὕτω γὰρ ἔσται φανερόν, οὗτινος ἕνεκα τὰ περιττὰ ἐκείνα ἐπιτιδεύουσιν.

2. Ὁ μὲν δὴ πολλὸς δμῖλος, οὗς ἰδιώτας οἱ σοφοὶ καλοῦσιν, Ὁμήρῳ τε καὶ Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς ἄλλοις μυθοποιῶσι περὶ τούτων πειθόμενοι καὶ νόμον θέμενοι τὴν ποίησιν αὐτῶν τόποντινὰ ὑπὸ τῇ γῇ βαθὺν ἄδην ὑπειλήφασσι, μέγαν δὲ καὶ πολύγῳρον τούτων εἶναι καὶ ζοφερόν καὶ ἀνήλιον οὐκ ὀδ' ὅπως αὐτοῖς φωτίζεσθαι δοκοῦντα πρὸς τὸ καὶ καθορᾶν τῶν ἐνότων ἕκαστον· βασιλεύειν δὲ τοῦ χάσματος ἀδελφὸν τοῦ Διὸς Πλούτωνα κεκλημένον, ὥς μοι τῶν τὰ τοιαῦτα δεινῶν τις ἔλεγε, διὰ τὸ πλουτεῖν τοῖς νεκροῖς τῇ προσηγορίᾳ τιμημένον. Τούτων δὲ τὸν Πλούτωνα τὴν παρ' αὐτῷ πολιτεῖαν καὶ τὸν κάτω βίον καταστήσασθαι τοιοῦτον· κεκληρῶσθαι μὲν γὰρ αὐτὸν ἄρχειν τῶν ἀποθανόντων, καταδεξάμενον δὲ αὐτοὺς καὶ παραλαβόντα κατέχειν δεσμοῖς ἀφύκτοις, οὐδενὶ τὸ παράπαν τῆς ἀνὰ ὁδοῦ ὑφίεμενον πλὴν ἐξ ἁπαντος τοῦ αἰῶνος πάννυ ὀλίγων ἐπὶ μεγίσταις αἰτίαις.

3. Περιρρεῖσθαι δὲ τὴν γῶραν αὐτοῦ ποταμοῖς μεγάλοις τε καὶ φοβεροῖς καὶ μόνων τῶν ὀνομάτων· Κωκυτοὶ γὰρ καὶ Πυριφλεγέθοντες καὶ τὰ τοιαῦτα κέκληνται. Τὸ δὲ μέγιστον, ἡ Ἀχερουσία λίμνη πρόκειται πρῶτῃ, δεχομένη τοὺς ἀπαντῶντας, ἣν οὐκ ἐν διαπλευσαι ἢ παρελθεῖν ἀνευ τοῦ πορθόμεως· βαθεῖα γὰρ περᾶσαι τοῖς ποσὶ καὶ διανήξασθαι πολλή, καὶ ὅλος οὐκ ἂν αὐτὴν διαπταίῃ οὐδὲ τὰ νεκρὰ τῶν ὀρνέων.

4. Πρὸς δὲ αὐτῇ τῇ καθόδῳ καὶ πύλῃ οὕσῃ ἀδαμαντίνη ἀδελφίδους τοῦ βασιλέως Αἰακὸς ἔστῃκε τὴν φρουρὰν ἐπιτετραμμένος καὶ παρ' αὐτῷ κύων τρικέφαλος μάλα κάρχαρος, τοὺς μὲν ἐσαρκινομένους φίλιόν τι καὶ εἰρηνικὸν προσβλέπων, τοὺς δὲ πειρῶντας ἀποδιόρσκειν ὀλακτῶν καὶ τῷ χάσματι δεδιττόμενος.

5. Περαιωθέντας δὲ τὴν λίμνην ἐς τὸ ἔσω λιμνὴν ὑποδέχεται μέγας τῷ ἀσπρῶ δέλω κατάφυτος καὶ ποτὸν μνήμης πολέμιον· Ἀθήνης γοῦν διὰ τοῦτο ὀνόμασται. Ἰαῦτα γὰρ ἀμέλει διηγέοντο τοῖς πάλοι ἐκεῖθεν ἀριγίμενοι Ἀλκυστῆς τε καὶ Πρωτεσίλειος οἱ Θετταλοὶ καὶ Θησεύς δὲ τοῦ Αἰγέως καὶ δὲ τοῦ Ὁμήρου Ὀδυσσεύς, μᾶλλον σεμνοὶ καὶ ἀξιόπιστοι μάρτυρες, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐ πτόντες τῆς πεγής· οὐ γὰρ ἂν ἐμέμνηντο αὐτῶν.

L.

DE LUCTU.

1. Operæ pretium sane fuerit observare quæ a vulgo fiunt in luctu ac dicuntur, quæque vicissim ab his qui consolantur scilicet istos, dicuntur; et ut intolerabilia lamentantes putant tum quæ sibi eveniunt ipsis, tum quæ illis quorum vicem dolent: non illi, per Plutonem ac Proserpinam! ulla ex parte scientes dilucide, nec, sintne mala ista ac dolore digna, neque an contra ea læta sint ac meliora his quibus eveniunt; sed institutis et consuetudini illum dolorem suum condonantes. Quum igitur mortuus fuerit aliquis, sic faciunt — quin illud prius volo dicere, de morte ipsa quas habeant sententias: sic enim apparebit cujus rei causa in supervacuis illis elaborent.

2. Vulgus igitur promiscuum, quos idiotas appellant docti, Homero, Hesiodo et fabularum auctoribus ceteris fidem de his qui habeant et legem sibi statuant illorum fictionem, locum quandam sub terra profundum esse putant inferos, eunisque magnum et spatiosum esse, et tenebricosum ac sole carentem; eundem tamen nescio qua ratione illustrem in tantum, ut quæ in eo sint conspici possint omnia. Imperare autem in magno illo hiatu fratrem Jovis, Plutonem sive Ditem nomine, qua quidem appellatione (ut aliquis mihi talium peritissimus retulit) ideo cohonestatus est, quod dives sit mortuis. Hunc porro Ditem suæ civilis et vitæ illius apud inferos hæc habere instituta: nam sorte ipsi obtigisse mortuorum imperium, quos ille receptos atque assumptos vinculis contineat, quæ effugere nemo possit, neque ulli omnino ad supera redeundi facultatem tribuat, nisi ob maximas causas quibusdam ab omni ævo paucissimis.

3. Circumflui autem ipsius regionem fluvii magnis et terrorem vel ipso nomine injicientibus; Cocytii enim [plorat] et Pyriphlegethon [ignicremi] et similiter appellatur. Quod vero maximum, Acherusia palus objacet, prima excipiens venientes, quam trajicere non licet nec præferre sine portitore; quum profundior sit quam ut pedibus transiri possit, et latior quam ut natatu trajicias; adeo ut neque volucres mortui eam transvolare possint.

4. Ad ipsum porro descensum et portam, quæ adamantina est, Æacus stat fratre regis genitus, cui custodia illius credita, et prope illum triceps canis, asperrimus, qui advenientes quidem amico vultu et pacato aspiciat, fugere autem si qui conentur, latratu atque rictu terreat.

5. Hunc qui lacum superarunt, eos intus pratum suscipit magnum, consitum asphodelo et potus expugnator memorie; Lethes enim [oblivionis] potus propter hoc ipsum appellatus est. Hæc nimirum narrarunt antiquis qui inde redierunt, Alcestis atque Protesilaus, Thessali, et Ægei Theseus filius, et Homericus Ulysses, graves et fide digni testes, ut mihi videtur, qui de fonte illo non biberint; neque enim alias memoriam eorum retinuissent.

6. Ὁ μὲν οὖν Πλούτων, ὡς ἔκείνοι ἔφασαν, καὶ ἡ Φερσεφόνη δυναστεύουσι καὶ τὴν τῶν θλων δεσποτείαν ἔχουσιν; ὑπηρετοῦσι δ' αὐτοῖς καὶ τὴν ἀρχὴν συνδιαπράττουσιν ὄχλος πολλὸς Ἑρινύες τε καὶ Πόιναι καὶ Φόβοι καὶ ὁ Ἑρμῆς, οὗτος μὲν γε οὐκ αἰεὶ συμπαρών.

7. Ὑπαρχοὶ δὲ καὶ σατράπαι καὶ δικασταὶ κάθονται δύο, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθος οἱ Κρήτες, ὄντες υἱοὶ τοῦ Διός. Οὗτοι δὲ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν καὶ δικαίους καὶ κατ' ἀρετὴν βεβιωκότας, ἐπειδὴν συναλισθῶσι πολλοὶ, καθάπερ ἐς ἀποικίαν τινὰ πέμπουσιν ἐς τὸ Ἥλύσιον πεδίον τῷ ἀρίστῳ βίῳ συνεσομένους.

8. Ἄν δέ τις τῶν πονηρῶν λάθῃσι, ταῖς Ἑρινύσι παραδόντες ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν χώρον ἐσπέμπουσιν κατὰ λόγον τῆς ἀδικίας κολασθσομένους. Ἐνθα δὲ τί κακῶν οὐ πάσχουσι στρεβλούμενοι τε καὶ καόμενοι καὶ ὑπὸ γυπῶν ἐσθιόμενοι καὶ τροχῶ συμπεριφερόμενοι καὶ λίθους ἀνακυλίνοντες; ὁ μὲν γὰρ Τάνταλος ἐπ' αὐτῇ τῇ λίμνῃ αὖς ἔστικε κινδυνεύων ὑπὸ τοῦ οἴφους ὁ κακοδαίμων ἀποθανεῖν.

9. Οἱ δὲ τοῦ μέσου βίου, πολλοὶ ὄντες οὗτοι, ἐν τῷ λειμῶνι πλαγῶνται ἀνευ τῶν σωμάτων σχιὰ γεγόμενοι καὶ ὑπὸ τῇ ἀφῇ καθάπερ καπνὸς ἀφανίζονται. Τρέφονται δὲ ἄρα ταῖς παρ' ἡμῶν χοαῖς καὶ τοῖς καθαγιζομένοις ἐπὶ τῶν τάφων ὡς εἴ τῃ μὴ εἴη καταλειμμένοις ὑπὲρ γῆς φίλος ἢ συγγενής, ἄσιτος οὗτος νεκρὸς καὶ λιμῶντων ἐν αὐτοῖς πολιτεύεται.

10. Ταῦτα οὕτως ἰσχυρῶς περιελήλυθε τοὺς πολλούς, ὅστε ἐπειδὴν τις ἀποθάνῃ τῶν οἰκείων, πρῶτα μὲν φέροντες ὁδὸν ἐς τὸ στόμα κατέθηκεσαν αὐτῷ, μισθὸν τῷ πορθητῇ τῆς νευτιλίας γενησόμενον, οὐ πρότερον ἐξετάσαντες ὅποιον τὸ νόμισμα νομίζεται καὶ διαχωρεῖ παρὰ τοῖς κάτω, καὶ εἰ δύναται παρ' ἐκείνοις Ἀττικὸς ἢ Μακεδονικὸς ἢ Αἰγιναιὸς ὁδολός, οὐδ' ὅτι πολὺ κάλλιον ἦν μὴ ἔχειν τὰ πορθητεῖα καταβαλεῖν· οὕτω γὰρ ἂν οὐ παραδεξαμένου τοῦ πορθημέως ἀναπόμπιμοι πάλιν ἐς τὸν βίον ἀφικνούντο.

11. Μετὰ ταῦτα δὲ λούσαντες αὐτοὺς, ὡς οὐχ ἱκανῆς τῆς κάτω λίμνης λουτρὸν εἶναι τοῖς ἐκεῖ, καὶ μύρῳ τῷ καλλίστῳ χρίσαντες τὸ σῶμα πρὸς δυσωδίαν ἡδὴ βιαζόμενον καὶ στεφανώσαντες τοῖς ὠραίοις ἀνθεσι προτίθενται λαμπρῶς ἀμψιέσαντες, ἵνα μὴ ῥιγῶεν ὅλην ὅτι παρὰ τὴν ὁδὸν μὴδὲ γυμνοὶ βλέποιντο τῷ Κερβέρῳ.

12. Οἰμωγαὶ δὲ ἐπὶ τούτοις καὶ κωχυτὸς γυναικῶν καὶ παρὰ πάντων δάκρυα καὶ στέρνα τυπτόμενα καὶ σπαρταττομένη κόμη καὶ φοινισσόμεναι παρειαί· καί που καὶ ἐσθλὴς καταρρήγνυται καὶ κόνις ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πάττεται καὶ οἱ ζῶντες οἰκτρότεροι τοῦ νεκροῦ· οἱ μὲν γὰρ χαίματι κυλινδούνται, πολλὰ κίαι καὶ τὰς κεφαλὰς ἀράττουσι πρὸς τὸ ἔδαφος, ὁ δὲ εὐσχήμων καὶ καλὸς καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἐστεφανωμένος ὑψηλὸς πρόκειται καὶ μετέωρος ὥσπερ ἐς πομπὴν κεκοσμημένος.

13. Εἴθ' ἡ μήτηρ ἢ καὶ ἡ Δία ὁ πατήρ ἐκ μέσων τῶν συγγενῶν προελθὼν καὶ περιχυθεὶς αὐτῷ — προκεισθῶ γὰρ τις νέος καὶ καλός, ἵνα καὶ ἀχμαιοτέρων τὸ

6. Dis ergo, ut illi dixerunt, et Proserpina imperant, atque in dominio habent omnia; ministrant vero illis et imperium una exercent turba multa, Furiae, Pœnæ, Terrores, et Mercurius; hic quidem non semper ibi præsens.

7. Magistratus vero et satrapæ et iudices sedent duo, Minos ac Rhadamanthus, Cretenses et filii Jovis. Hi vero bonos quidem viros et justos et qui cum virtute vixere, ubi plures convenerunt, tanquam in coloniam quandam mittunt in campum Elysium, ubi vitam agant beatissimam.

8. Si quos vero malos deprehendant, traditos Furiis in inferorum locum mittunt, pro portione suæ injustitiæ puniendos. Ibi vero quid non malorum patiuntur, torti, ustulati, carpti a vulturibus, in rota circumacti, saxa in arduum volventes? quin Tantalus, ad ipsum stans lacum siccus, siti mori miser metuit.

9. Sed mediæ qui fuere vitæ homines, magnus sane numerus, per pratum oherant sine corporibus, umbræ facti, quique sub ipso tactu fumi instar evanescent. Nutriuntur autem hi libaninibus nostris et inferiis, quas tumulis illorum mittimus. Itaque si cui non sit relictus supra terram amicus aut cognatus, ille esurit mortuus, et fame cruciatus inter illos vitam agit.

10. Hæc firmiter adeo occuparunt vulgus, ut si quis moriatur familiarium, primo quidem obolum in os illi imponant, mercedem futuram portitori trajectus, non explorato prius quod numi genus lege receptum sit et commeet apud inferos, ac valeatne apud illos Atticus, an Macedonicus, an Ægineticus obolus; neque illud cogitant, multo esse melius si qui pro vectura solvere non possint: sic enim portitore non admittente rejecti in vitam rursus redirent.

11. Postea vero quum abluerunt illos (quasi non sufficeret pro lavacro infernus iste lacus his qui ibi sunt) et unguento optimo unxerunt proclive jam ad foetorem corpus, et floribus illud tempestivis coronarunt, splendide vestitum proponunt, ne videlicet in via frigeant, vel nudi conspiciantur a Cerbero.

12. Inter hæc ploratus, et fletus mulierum, et lacrimæ ab omnibus, et placentia pectorum, et laceratæ comæ, et genæ cruentatæ: alicubi vestis etiam laceratur, et pulvis inspergitur capiti, et miseries vivi mortui. Nam illi quidem humi sæpe volvuntur, et capita allidunt solo: at iste decorus et pulcher et ultra modum coronatus, sublimis proponitur et elatus, ornatus quasi ad pompam.

13. Tum mater vel, per Jovem, ipse pater, de medio cognatorum agmine progressus, eumque complexus (propositum enim fingamus juvenem et pulchrum aliquem, ut ma-

L.

ΠΕΡΙ ΠΕΝΘΟΥΣ.

1. Ἀξίον γε παρατηρεῖν τὰ ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐν τοῖς πένθεσι γιγνόμενα καὶ λεγόμενα καὶ τὰ ὑπὸ τῶν παραμυθουμένων δῆθεν αὐτοὺς αὐθις αὖ λεγόμενα, καὶ ὡς ἀφόρητα ἡγοῦνται τὰ συμβαίνοντα σφίσι τε αὐτοῖς οἱ ὀδυρόμενοι καὶ ἐκεῖνοις οἷς ὀδύρονται, οὐ μὰ τὸν Πλούτωνα καὶ Φερσερόνην, κατ' οὐδὲν ἐπιστάμενοι σαφῶς οὔτε εἰ πονηρὰ ταῦτα καὶ λύπης ἄξια ἢ τούναντίον ἡδέα καὶ βελτίω τοῖς παθοῦσι, νόμῳ δὲ καὶ ξυνηθείᾳ τὴν λύπην ἐπιτρέποντες. Ἐπειδὴν τοῖνον ἀποθάνη τις, οὗτω ποιοῦσι — μᾶλλον δὲ πρότερον εἰπεῖν βούλομαι ἄστινας περὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου δοῦναι ἔχουσιν· οὕτω γὰρ ἔσται φανερόν, ὅστινος ἕνεκα τὰ περιττὰ ἐκεῖνα ἐπιττ-δεύουσιν.

2. Ὁ μὲν δὴ πολλὸς ὅμιλος, ὅς ἐστιν ἰδιώτας οἱ σοφοὶ καλοῦσιν, Ὁμήρῳ τε καὶ Ἡσιόδῳ καὶ τοῖς ἄλλοις μυθοποιῶσι περὶ τούτων πευθόμενοι καὶ νόμον θέμενοι τὴν ποίησιν αὐτῶν τόπον τινὰ ὑπὸ τῇ γῇ βαθύν' ἄδην ὑπειλήφασιν, μέγαν δὲ καὶ πολὺ γωρον τοῦτον εἶναι καὶ ζοφερόν καὶ ἀνήλιον οὐκ οἶδ' ὅπως αὐτοῖς φωτίζεσθαι δοκοῦντα πρὸς τὸ καὶ καθορᾶν τῶν ἐνόντων ἕκαστον· βασιλεύειν δὲ τοῦ γένους ἀδελφὸν τοῦ Διὸς Πλούτωνα κεκλημένον, ὡς μοι τῶν τὰ τοιαῦτα δεινῶν τις ἔλεγε, διὰ τὸ πλουτεῖν τοῖς νεκροῖς τῇ προσηγορίᾳ τετιμημένον. Τούτον δὲ τὸν Πλούτωνα τὴν παρ' αὐτῷ πολιτείαν καὶ τὸν κάτω βίον καταστήσασθαι τοῦτον· κεκληρωσθαι μὲν γὰρ αὐτὸν ἄρχειν τῶν ἀποθανόντων, καταδεξάμενον δὲ αὐτοὺς καὶ παραλαβόντα κατέχειν δεσμοῖς ἀφύκτοις, οὐδενὶ τὸ παράπαν τῆς ἀνὸς δόδῳ ὑφείμενον πλὴν ἐξ ἄπαντος τοῦ αἰῶνος πάντῳ ὀλίγων ἐπὶ μεγίσταις αἰτίαις.

3. Περιρρεῖσθαι δὲ τὴν γῆραν αὐτοῦ ποταμοῖς μεγάλοις τε καὶ φοβεροῖς καὶ μόνων τῶν ὀνομάτων· Κωκυτοὶ γὰρ καὶ Πυριφλεγέθοντες καὶ τὰ τοιαῦτα κέκληνται. Τὸ δὲ μέγιστον, ἢ ἄγερούσια λίμνη πρόκειται πρώτη δεχομένη τοὺς ἀπαντῶντας, ἣν οὐκ ἐνὶ διαπλευσῇ ἢ παρελθεῖν ἀνευ τοῦ πορθιμῶς βαθεῖα γὰρ περᾶσαι τοῖς ποσὶ καὶ διανῆσθαι πολλή, καὶ ὅλως οὐκ ἂν αὐτὴν διαπταίῃ οὐδὲ τὰ νεκρὰ τῶν ὀρνέων.

4. Πρὸς δὲ αὐτῇ τῇ καθόδῳ καὶ πύλῃ οὕσῃ ἀδαμαντίνη ἀδελφιδόου τοῦ βασιλέως Αἰακὸς ἔστικε τὴν φρουρὰν ἐπιτετραμμένους καὶ παρ' αὐτῷ κύων τρικέφαλος μάλα κάρχαρος, τοὺς μὲν ἐσαρκινομένους φίλιόν τι καὶ εἰρηνικὸν προσβλέπων, τοὺς δὲ πειρῶντας ἀποδιδράσκειν ὑλακτῶν καὶ τῷ γένει δεδιττομενος.

5. Περαιωνέοντας δὲ τὴν λίμνην ἐς τὸ ἔσω λευκὸν ὑποδέχεται μέγας τῷ ἀσφροδίῳ κατὰ φύτον καὶ ποτὸν μνήμης πολέμιον· Ἀθήνης γοῦν διὰ τοῦτο ὠνόμασται. Ταῦτα γὰρ ἀμέλει διηγῆσαντο τοῖς πάλοι ἐκεῖθεν ἀνιγμένοι Ἀλκυστίς τε καὶ Πρωτεσίλωος οἱ Θετταλοὶ καὶ Θησεύς δὲ τοῦ Αἰγέως καὶ δὲ τοῦ Ὁμήρου Ὀδυσσεύς, μᾶλα σεμνοὶ καὶ ἀξιόπιστοι μάρτυρες, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐ πύοντες τῆς πηγῆς· οὐ γὰρ ἂν ἐμνηνῆτο αὐτῶν.

L.

DE LUCTU.

1. Operæ pretium sane fuerit observare quæ a vulgo sunt in luctu ac dicuntur, quæque vicissim ab his qui consolantur scilicet istos, dicuntur; et ut intolerabilia lamentantes putant tum quæ sibi eveniunt ipsis, tum quæ illis quorum vicem dolent: non illi, per Plutonium ac Proserpinam! ulla ex parte scientes dilucide, nec, sintne mala ista ac dolore digna, neque an contra ea læta sint ac meliora his quibus eveniunt; sed institutis et consuetudini illum dolorem suum condonantes. Quum igitur mortuus fuerit aliquis, sic faciunt — quin illud prius volo dicere, de morte ipsa quas habeant sententias: sic enim apparebit cujus rei causa in supervacuis illis elaborant.

2. Vulgus igitur promiscuum, quos idiotas appellant docti, Homero, Hesiodo et fabularum auctoribus ceteris fidem de his qui habeant et legem sibi statuunt illorum fictionem, locum quendam sub terra profundum esse putant inferos, eumque magnum et spatiosum esse, et tenebrosus ac sole carentem; eundem tamen nescio qua ratione illustrem in tantum, ut quæ in eo sint conspici possint omnia. Imperare autem in magno illo hiati fratrem Jovis, Plutonium sive Ditem nomine, qua quidem appellatione (ut aliquis mihi italium peritissimus retulit) ideo dishonestus est, quod dives sit mortuus. Hunc porro Ditem suæ civitatis et vitæ illius apud inferos hæc habere instituta: nam sorte ipsi obtigisse mortuorum imperium, quos ille receptos atque assumptos vinculis contineat, quæ effugere nemo possit, neque ulli omnino ad suprema redeundi facultatem tribuat, nisi ob maximas causas quibusdam ab omni ævo paucissimis.

3. Circumflui autem ipsius regionem fluviis magnis et terrorem vel ipso nomine injicientibus; Cocytii enim [*ploratus*] et Pyriphlegethontes [*ignicremi*] et similiter appellantur. Quod vero maximum, Acherusia palus objacet, prima excipiens venientes, quam trajicere non licet nec præterire sine portitore; quum profundior sit quam ut pedibus transiri possit, et latior quam ut natatu trajicias; adeo ut neque volucres mortui eam transvolare possint.

4. Ad ipsum porro descensum et portam, quæ adamantina est, Æacus stat fratre regis genitus, cui custodia illius credita, et prope illum triceps canis, asperimus, qui advenientes quidem amico vultu et pacato aspiat, fugere autem si qui conentur, latratu atque rictu terreat.

5. Hunc qui lacum superarunt, eos intus pratum suscipit magnum, consitum asphodelo et potus expugnator memoria; Lethes enim [*oblivionis*] potus propter hoc ipsum appellatus est. Hæc nimirum narrarunt antiquis qui inde redierunt, Alcestis atque Protesilaus, Thessali, et Ægei Theseus filius, et Homericus Ulysses, graves et fide digni testes, ut mihi videtur, qui de fonte illo non biberint; neque enim alias memoriam eorum retinuisent.

6. Ὁ μὲν οὖν Πλούτων, ὡς ἐκείνῳ ἔφασαν, καὶ ἡ Φερσεφόνη δυναστεύουσι καὶ τὴν τῶν θῶν δεσποτείαν ἔχουσιν· ὑπηρετοῦσι δ' αὐτοῖς καὶ τὴν ἀρχὴν συνδιαπράττουσιν ὄχλος πολλὸς Ἑρινύες τε καὶ Πόιναι καὶ Φόβοι καὶ ὁ Ἑρμῆς, οὗτος μὲν γε οὐκ αἰεὶ συμπαρών.

7. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ σατράπαι καὶ δικασταὶ καθήνται δύο, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθους οἱ Κρήτες, ὄντες υἱοὶ τοῦ Διός. Οὗτοι δὲ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν καὶ δικαίους καὶ κατ' ἀρετὴν βεβιωκότας, ἐπειδὴν συναλισθῶσι πολλοὶ, καθάπερ ἐς ἀποικίαν τινὰ πέμπουσιν ἐς τὸ Ἥλύσιον πεδίον τῇ ἀρίστῳ βίῳ συνεσομένους.

8. Ἄν δὲ τινὰς τῶν πονηρῶν λάθωσι, ταῖς Ἑρινύσι παραδόντες ἐς τὸν τῶν ἀσεβῶν χώρον ἐσπέμπουσι κατὰ λόγον τῆς ἀδικίας κολασθῆσοιμένους. Ἐνθα δὲ τί κακῶν οὐ πάσχοισι στρεβλούμενοί τε καὶ καόμενοι καὶ ὑπὸ γυπῶν ἐσθιόμενοι καὶ τροχῶ συμπεριφερόμενοι καὶ λίθους ἀνακυλίωντες· ὁ μὲν γὰρ Τάνταλος ἐπ' αὐτῇ τῇ λίμνῃ αὐτὸς ἔσθιχε κινδυνεύων ὑπὸ οἴψους ὁ κακοδαίμων ἀποθανεῖν.

9. Οἱ δὲ τοῦ μέσου βίου, πολλοὶ ὄντες οὗτοι, ἐν τῷ λειμῶνι πλαυῶνται ἀνευ τῶν σωμάτων σχοιᾶ γενόμενοι καὶ ὑπὸ τῇ ἀφῇ καθάπερ καπνὸς ἀφανιζόμενοι. Τρέφονται δὲ ἄρα ταῖς παρ' ἡμῶν χοαῖς καὶ τοῖς καθαγιζομένοις ἐπὶ τῶν τάφων· ὡς εἴ τῃ μὴ εἴη καταλειμμένος ὑπὲρ γῆς φίλος ἡ συγγενής, ἄσιτος οὗτος νεκρὸς καὶ λιμῶντων ἐν αὐτοῖς πολιτεύεται.

10. Ταῦτα οὕτως ἰσχυρῶς περιελήλυθε τοὺς πολλοὺς, ὥστε ἐπειδὴν τις ἀποθάνῃ τῶν οἰκείων, πρῶτα μὲν φέροντες ὁδὸν ἐς τὸ στόμα κατέθηκον αὐτῷ, μισθὸν τῇ πορβμείῃ τῆς ναυτιλίας γενησόμενον, οὗ πρότερον ἐξετάσαντες ὅποιον τὸ νόμισμα νομίζεται καὶ διαχωρεῖ παρὰ τοῖς κάτω, καὶ εἰ δύναται παρ' ἐκείνους Ἀττικὸς ἢ Μακεδονικὸς ἢ Αἰγιναιὸς ὁβολός, οὐδ' ὅτι πολλὸν κάλλιον ἢν μὴ ἔχῃν τὰ πορβμεία καταβαλεῖν· οὕτω γὰρ ἂν οὐ παραδεξαμένου τοῦ πορβμέως ἀναπόμειμοι πάλιν ἐς τὸν βίον ἀφικνοῦντο.

11. Μετὰ ταῦτα δὲ λούσαντες αὐτοὺς, ὡς οὐχ ἱκανῆς τῆς κάτω λίμνης λουτρὸν εἶναι τοῖς ἐκεῖ, καὶ μύρω τῷ καλλίστῳ χρίσαντες τὸ σῶμα πρὸς δυσωδίαν ἤδη βιαζόμενον καὶ στεφανώσαντες τοῖς ὠραίοις ἀνθεσι προτίθενται λαμπρῶς ἀμψιέσαντες, ἵνα μὴ ῥιγῶεν ὅλην ὅτι παρὰ τὴν ὁδὸν μὴδὲ γυμνοὶ βλέποντο τῷ Κερβέρῳ.

12. Οἰωγχαὶ δὲ ἐπὶ τούτοις καὶ κωκυτὸς γυναικῶν καὶ παρὰ πάντων δάκρυα καὶ στέρνα τυπτόμενα καὶ σπαρτατομένη κόμη καὶ φοινισσόμεναι παρειαί· καὶ πού καὶ ἐσθῆς καταρρήγνυται καὶ κόνις ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πάττεται καὶ οἱ ζῶντες οἰκτρότεροι τοῦ νεκροῦ· οἱ μὲν γὰρ χμαὶ κυλινδουῦνται πολλάκις καὶ τὰς κεφαλὰς ἀράττουσι πρὸς τὸ ἔδαφος, ὁ δὲ εὐσχήμων καὶ καλὸς καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἐστεφανωμένος ὑψηλὸς πρόκειται καὶ μετέωρος ὥσπερ ἐς πομπὴν κεκοσμημένος.

13. Εἴθ' ἡ μήτηρ ἢ καὶ νῆ Δία ὁ πατὴρ ἐκ μέσων τῶν συγγενῶν προελθὼν καὶ περιχυθεὶς αὐτῷ — προκείσθω γὰρ τις νέος καὶ καλὸς, ἵνα καὶ ἀχμαιοτέρων τὸ

6. Dis ergo, ut illi dixerunt, et Proserpina imperant, atque in dominio habent omnia; ministrant vero illis et imperium una exercent turba multa, Furiae, Pænae, Terrores, et Mercurius; hic quidem non semper ibi præsens.

7. Magistratus vero et satrapæ et iudices sedent duo, Minos ac Rhadamanthus, Creteuses et filii Jovis. Ibi vero bonos quidem viros et justos et qui cum virtute vixere, ubi plures convenerunt, tanquam in coloniam quandam mittunt in campum Elysium, ubi vitam agant beatissimam.

8. Si quos vero malos deprehendant, traditos Furiis in inferiorum locum mittunt, pro portione suæ injustitiæ puniendos. Ibi vero quid non malorum patiuntur, torti, ustulati, carpti a vulturibus, in rota circumacti, saxa in arduum volventes? quin Tantalus, ad ipsum stans lacum siccus, siti mori miser metuit.

9. Sed mediæ qui fuere vitæ homines, magnus sane numerus, per pratum oberrant sine corporibus, umbræ facti, quique sub ipso tactu lumen instar evanescant. Nutriuntur autem hi libaminibus nostris et inferiis, quas tumulis illorum mittimus. Itaque si cui non sit relictus supra terram amicus aut cognatus, ille esurit mortuus, et fame cruciatus inter illos vitam agit.

10. Hæc firmiter adeo occuparunt vulgus, ut si quis moriatur familiarium, primo quidem obolum in os illi imponant, mercedem futuram portitori tractus, non explorato prius quod numi genus lege receptum sit et comeeet apud inferos, ac valeatne apud illos Atticus, an Macedonicus, an Ægineticus obolus; neque illud cogitant, multo esse melius si qui pro vectura solvere non possiat: sic enim portitore non admittente rejecti in vitam rursus redirent.

11. Postea vero quum abluerunt illos (quasi non sufficeret pro lavacro infernus iste lacus his qui ibi sunt) et unguento optimo unxerunt proclive jam ad foetorem corpus, et floribus illud tempestivis coronarunt, splendide vestitum proponunt, ne videlicet in via frigeant, vel nudi conspiciantur a Cerbero.

12. Inter hæc ploratus, et fletus mulierum, et lacrimæ ab omnibus, et planctus pectorum, et laceratæ comæ, et genæ cruentatæ: alicubi vestis etiam laceratur, et pulvis inspergitur capiti, et miserieiores vivi mortui. Nam illi quidem humi sæpe volvuntur, et capita allidunt solo: at iste decorus et pulcher et ultra modum coronatus, sublimis proponitur et elatus, ornatus quasi ad pompam.

13. Tum mater vel, per Jovem, ipse pater, de medio cognatorum agmine progressus, eumque complexus (propositum enim fingamus juvenem et pulchrum aliquem, ut ma-

ἐπ' αὐτῷ δρᾶμα ἦ — φωνὰς ἀλλοκότους καὶ ματαίας ἀφίησι, πρὸς ἃς δ νεκρὸς αὐτὸς ἀποκρίναιτ' ἂν, εἰ λάβοι φωνήν· φήσει γὰρ ὁ πατὴρ γοερὸν τι φθειγγόμενος καὶ παρατείνων ἕκαστον τῶν ὀνομάτων, Τέκνον ἤδιστον, οἶχη μοι καὶ τέθνηκας καὶ πρὸ ὥρας ἀνηρπᾶσθης μόνον ἐμὲ τὸν ἄθλιον καταλιπὼν, οὐ γαμήσας, οὐ παιδοποιησάμενος, οὐ στρατευσάμενος, οὐ γεωργήσας, οὐκ εἰς γῆρας ἔλθων· οὐ κωμάσῃ πάλιν οὐδ' ἐρασθήσῃ, τέκνον, οὐδ' ἐν συμποσίῳ μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν μευθούσῃ.

14. Ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα φήσει οἴόμενος τὸν υἱὸν δεῖσθαι μὲν ἐτι τούτων καὶ ἐπιθυμεῖν καὶ μετὰ τὴν τελευτήν, οὐ δύνασθαι δὲ μετέλθιν αὐτῶν. Καίτοι τί ταῦτα φημί; πόσοι γὰρ καὶ ἵππους καὶ παλλακίδας, οἱ δὲ καὶ οἰνογούους ἐπικατέσφαζαν καὶ ἐσθῆτα καὶ τὸν ἄλλον κόσμον συγκατέφλεξαν ἢ συγκατέωρυν ὡς χρησιμείνοισι ἐκεῖ καὶ ἀπολαύσουσιν αὐτῶν κάτω;

15. Ὁ δ' οὖν πρεσβύτερος δ πενθῶν οὕτοισι ταῦτα πάντα ὁπόσα εἴρηκα καὶ ἐτι τούτων πλείονα οὔτε τοῦ παιδὸς ἔνεκα τραγωδεῖν ἔοικεν — οἶδε γὰρ οὐκ ἀκουσόμενον οὐδ' ἂν μεῖζον ἐμβόησιν τοῦ Στέντορος — οὔτε μὴν αὐτοῦ· φρονεῖν γὰρ οὕτω καὶ γινώσκειν ἱκανὸν ἦν καὶ ἀνευ τῆς βοῆς· οὐδεὶς γὰρ δὴ πρὸς ἑαυτὸν δεῖται βοᾶν. Λοιπὸν οὖν ἐστιν αὐτὸν τῶν παρόντων ἔνεκα ταῦτα ληρεῖν οὐθ' ὅτι πέπονθεν αὐτῷ ὁ παῖς εἰδότες οὐθ' ὅποι κεχώρηκε, μάλλον δὲ οὐδὲ τὸν βίον αὐτὸν ἐξετάσαντα ὁποῖός ἐστιν· οὐ γὰρ ἂν τὴν ἐξ αὐτοῦ μετάνστασιν ὥς τι τῶν δεινῶν ἐδυσχέριεν.

16. Εἴποι δ' ἂν οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ παῖς παραιτησάμενος τὸν Αἰακὸν καὶ τὸν Ἀἰδωνέα πρὸς ὀλίγον τοῦ στομίου ὑπερκῦψαι καὶ τὸν πατέρα παῦσαι ματαιάζοντα, Ὡ κακόδαμον ἄνθρωπε, τί κέκραγας; τί δέ μοι παρέχεις πράγματα; Παῦσαι τιλλόμενος τὴν κόμην καὶ τὸ πρόσωπον ἐξ ἐπιπολῆς ἀμύσσω. Τί μοι λοιδορῇ καὶ ἄθλιον ἀποκαλεῖς καὶ δύσμορον πολὺ σου βελτίω καὶ μακαριώτερον γεγενημένον; ἢ τί σοι δεινὸν πάσχειν δοκῶ; ἢ διότι μὴ τοιούτοισι γέρων ἐγεγόνμην ὅσος εἰ σὺ, φαλακρὸς μὲν τὴν κεφαλὴν, τὴν δὲ ὄψιν ἐρρυτιδωμένος, κυρὸς καὶ τὰ γόνατα νωθὸς, καὶ θλωὸς ὑπὸ τοῦ χρόνου σαθρὸς πολλὰς τριακάδας καὶ Ὀλυμπιάδας ἀναπλήσας, καὶ τὰ τελευταῖα δὴ ταῦτα παραπαίων ἐπὶ τοσούτων μαρτύρων; Ὡ μάταιε, τί σοι χρηστὸν εἶναι δοκεῖ παρὰ τὸν βίον, οὗ μηκέτι μετέξομεν; ἢ τοὺς πότους εἶρεῖς δῆλον ὅτι καὶ τὰ δειπνα καὶ ἐσθῆτα καὶ ἀφροδίσια, καὶ δέδιας μὴ τούτων ἐνδεὲς γενόμενος ἀπώλωμαι, ἀγνοεῖς δὲ ὅτι τὸ μὴ διψῆν πολλὸν κάλλιον τοῦ πιεῖν καὶ τὸ μὴ πεινῆν τοῦ φαγεῖν καὶ τὸ μὴ ῥιγοῦν τοῦ ἀμπεχόνης εὐπορεῖν;

17. Φέρε τοίνυν, ἐπειδὴ ἔοικας ἀγνοεῖν, διδάξομαι σε θρηνεῖν ἀληθέστερον, καὶ δὴ ἀναλαβὼν ἐξ ὑπαρχῆς βόα, Τέκνον ἄθλιον, οὐκέτι διψήσεις, οὐκέτι πεινήσεις οὐδὲ ῥιγώσεις. Οἶχη μοι κακόδαμον ἐκφυγὼν τὰς νόσους, οὐ πυρετὸν ἐτι δεδιώς, οὐ πολέμιον, οὐ τύραννον· οὐκ ἔρω σε ἀνάσει οὐδὲ συνουσία διαστρέψει οὐδὲ

gis in eo actus quasi fabulae vigeat), voces quasdam absurdas ac vanas edit, ad quas ipse, vocis usum si impetret, respondeat mortuus. Dicit enim pater lugubri voce, productis singulis nominibus, Fili dulcissime, ergo abiisti mihi et mortuus es, et ante maturam aetatem abreptus es, solo me relicto infelici, non uxore ducta, non susceptis liberis; non attigisti militiam, agrum non coluisti, non pervenisti ad senectutem! Non comissaberis iterum, non amabis, fili; non inebriaberis in convivio cum aequalibus!

14. Haec autem atque his similia dicit, putans filium suum adhuc indigere talibus, et appetere ea etiam post mortem, participem autem eorum non posse fieri. Quamquam quid ista dico? quot enim etiam equos, et pellices, alii vero etiam pocillatores jugularunt in tumultu, vestemque et alium mundum una combusserunt defoderuntque, quasi usuris ibi et fructuris apud inferos?

15. Senex igitur iste lugens, quae dixi omnia, et his etiam plura, neque filii causa tragica voce proclamasse videtur (novit enim non auditurum, etsi plus quam Stentorea voce inclamet), neque sua ipsius, quum sic sentire et arbitrari etiam sine clamore sufficiat: nemo quippe, ut ad se ipse clamet, opus habet. Relinquitur ergo illum praesentium causa sic delirare, qui neque quid filio acciderit sciat, neque quorsum abierit; quin qui neque vitam illius, qualis fuerit, explorarit; alioquin enim ipsius inde transitum non tanquam malum quiddam graviter ferret.

16. Dicat ergo illi filius, exorato Aeaco et Dite, ut paululum prospicere de illo inferorum ostio sibi liceat, et a vanis querelis patrem revocare, Quid clamas, homo infelix? et quid molestias mihi facessis? Desine comas vellere et faciem cruentare. Quid maledicis mihi, et miserum me vocas, et fato malo usum, qui multum te melior factus sum ac beator? aut quid mali pati tibi videor? illudne quod non talis, qualis tu es, senex factus sum, calvo capite, facie rugosa, incurvus, imbecillis genibus, atque in universum a tempore ipso fractus, post menses multos atque Olympiadas impletas, denique sic tandem delirans sub tot testibus? Stolide, quid boni tibi videtur in vita, cujus non amplius futurus sim particeps? potationes dices nimirum, et cenas, et vestes, et res venereas; ac metuis ne hisce carens miser sim? non cogitas autem, non scire multo esse quam bibere melius; et non esurire quam edere; et non rigere quam copiam habere vestium?

17. Age vero, quandoquidem ignorare videris, docebo te lamentari verius. Itaque repetito initio clama, Fili miser, non amplius sities, non esuries amplius, non rigebis. Abiisti mihi infelix, et effugisti morbos, febrem non amplius metuis, non hostem, non tyrannum. Non amor tibi facesset negotium, non coitus te distorquet, neque ad hoc infercies

σπαθήσεις ἐπὶ τούτῳ δις ἢ τρίς τῆς ἡμέρας, ὡς τῆς συμφορᾶς. Οὐ καταφρονήσῃς γέρον γενόμενος οὐδ' ὀχληρὸς ἔσῃ τοῖς νέοις βλέπομένοις.

18. Ἄν ταῦτα λέγῃς, ὦ πάτερ, οὐκ οἶε πολλὴ ἀλγέστερα καὶ γενναϊότερα ἔκεινων ἐρεῖν; Ἀλλὰ ὅρα μὴ τόδε σε ἀνιᾶ καὶ διανοῇ τὸν παρ' ἡμῖν ζῶπον καὶ τὸ πολλὸν σκότος, κῆτα δέδιδας μὴ σοι ἀποπνιγῶ κατακλίσθεις ἐν τῷ μνήματι; Χρὴ δὲ πρὸς ταῦτα λογίζεσθαι ὅτι τῶν ὀφθαλμῶν διασπαπέντων ἢ καὶ νῆ Δία καέντων μετ' ὀλίγον, εἴ γε καῦσαι με διεγνώκατε, οὔτε σκότος οὔτε φῶς ὄρᾶν δεησόμεθα. Καὶ ταῦτα μὲν ἴσως μέτρια.

19. Τί δέ με δ' κωκυτὸς ὑμῶν δνίνησι καὶ ἡ πρὸς τὸν αὐλὸν αὕτη στεροτυπία καὶ ἡ τῶν γυναικῶν περὶ τὸν θρήνον ἀμετρία; τί δὲ δ' ὁπὲρ τοῦ τάφου λίθος ἐστεφανωμένος; ἢ τί ὑμῖν δύναται τὸν ἄκρατον ἐπιχεῖν; ἢ νομίζετε καταστᾶξιν αὐτὸν ἐς ἡμῶν καὶ μέχρι τοῦ Ἄδου διΐζεσθαι; Τὰ μὲν γὰρ ἐπὶ τῶν καθαρῶν καὶ αὐτοὶ ὁρᾶτε, οἶμαι, ὡς τὸ μὲν νοστιμώτατον τῶν παρσκευασμένων δ' καπνὸς παραλαβὼν ἄνω ἐς τὸν οὐρανὸν οἴχεται μὴδὲν τι ἡμᾶς ὀνήσας τοὺς κάτω, τὸ δὲ καταλειπόμενον, ἡ κόνις, ἀχρεῖον, ἐκτὸς εἰ μὴ τὴν σποδὸν ἡμᾶς σιτεῖσθαι πεπιστεύκατε. Οὐχ οὕτως ἀσπορος οὐδὲ ἄκαρπος ἡ τοῦ Πλούτωνος ἀργὴ οὐδ' ἐπιλελοιπὴν ἡμᾶς δ' ἀσφόδελος, ἵνα παρ' ὑμῶν τὰ σιτία μεταστειλώμεθα. Ὡστε μοι νῆ τὴν Τισιφώνην πάλαι ὃν ἐφ' οἷς ἐποιεῖτε καὶ ἐλέγετε παμμέγεθες ἐπήει ἀνακαχάσαι, διεκώλυσε δὲ ἡ ὀδὸν καὶ τὰ ἔρια, οἷς μου τὰς σιαγόνας ἀπεσφίγγατε.

20. Ὡς ἄρα μιν εἰπόντα τέλος θανάτοιο κάλυψε.

Πρὸς Διὸς, ἐὰν λέγῃ ταῦτα δ' νεκρὸς ἐπιστραφεὶς ἀνακλίνας αὐτὸν ἐπ' ἀγκῶνος, οὐκ ἂν οἴωμεθα δικαιότατα αὐτὸν εἰπεῖν; Ἀλλ' ὅμως οἱ μάταιοι καὶ βοῶσι καὶ μεταστειλόμενοι τινα θρήνων σοφιστὴν πολλὰς συνειλογότα παλαιὰς συμφορὰς τούτῳ συναγωνιστῇ καὶ χορηγῶ τῆς ἀνοίας καταχρῶνται, ὅποι' ἂν ἐκεῖνος ἐξάρχη πρὸς τὸ μέλος ἐπαιάζοντες.

21. Καὶ μέχρι μὲν θρήνων δ' αὐτὸς ἅπασιν νόμος τῆς ἀδελτερίας· τὸ δ' ἀπὸ τούτου διελόμενοι κατὰ ἔθνη τὰς τρυφὰς δ' μὲν Ἑλλήνων ἔκαυσεν, δὲ Πέρσης ἔθαψεν, δὲ Ἰνδὸς ὑάλῳ περιγρίει, δὲ Σκυθῆς κατεσθλεί, ταριχεύει δὲ δ' Αἰγυπτίους· οὗτος μὲν γε — λέγω δ' ἰδὼν — ξηράνας τὸν νεκρὸν ζύνδειπνον καὶ ξυμπότην ἐποίησαντο· πολλάκις δὲ καὶ δεομένῳ χρημάτων ἀνδρὶ Αἰγυπτίῳ ἔλυσεν τὴν ἀπορίαν ἐνέχυρον ἢ δ' ἀδελφὸς ἢ δ' πατὴρ ἐν καιρῷ γενόμενος.

22. Χώματα μὲν γὰρ καὶ πυραμίδες καὶ στήλαι καὶ ἐπιγράμματα πρὸς ὀλίγον διαρκοῦντα πῶς οὐ περιττὰ καὶ παιδιαῖς προσεικότα;

23. Καίτοι καὶ ἀγῶνας ἐνίοι διέθεσαν καὶ λόγους ἐπιταφίους εἶπον ἐπὶ τῶν μνημάτων ὥσπερ συναγορεύοντες ἢ μαρτυροῦντες παρὰ τοῖς κάτω δικασταῖς τῷ νεκρῷ.

te his aut ter in die : o miseriam ! Neque senex factus contemneris, neque molestus eris ipso conspectu juvenibus.

18. Hæc si dicas, pater, nonne putas te multo veriora istis et magis ingenua dicturum? Verum vide an non illud te cruciet, et cogites tenebras quæ apud nos sunt, et multam caliginem; deinde illudne metuis, ne tibi suffocer in sepulcro conclusus? Oportet autem cogitare ad illud, putrefactis oculis, aut etiam, per Jovem, combustis paullo post, si quidem cremare me decrevistis, neque tenebras neque lucem videre nobis erit necesse. Atque ista forte quidem tolerabilia.

19. Quid vero me fletus ille vester juvat, et ille ad tibiam planctus pectorum, et mulierum illa immoderata lamentatio? quid vero coronatum in sepulcro saxum? aut quid apud vos valet infundere illi merum? an putatis destillaturum illud ad nos, penetraturumque esse ipsos ad inferos? Quod enim ad inferiarum sacrificia attinet, et ipsi, puto, videtis, suavissima paratorum auferri fumo, qui ad superiora cælum versus abit nullo prorsus nostro inferorum commodo : quod autem relinquitur, pulverem, inutile esse, nisi forte cineribus vesci nos creditis. Non adeo sterile nobis atque infructuosum Ditis imperium est, neque asphodelus nos deficit, a vobis cibos ut arcessamus. Itaque, sic me Tisiphone, olim propter ea quæ faciebatis dicebatisque clarum cachinnari subiit : at impediit linteum ac lance, quibus mihi devinxeratis maxillas.

20. Hæc orantem atris penitus Mors abdidit alis.

At, per ego vos Jovem obsecro, si dicat talia conversus mortuus et nixus cubito, nonne æquissima nobis videatur dicere? Sed tamen stolidi homines et vociferantur, et arcessito quodam lamentationum sophista, qui veteres multas calamitates collegerit, hoc adjutore et præcentore quasi suæ amentię utuntur, et qualiacumque ille incepit, suas querelas illius cantui subjiiciunt.

21. Et quantum ad lamentationes, eadem omnibus lex ineptiarum : quod vero superest, divisim per gentes sepulturæ modis, Græcus illos cremat, humat Persa, Indus vitro oblitit, Scythia vero edit, muria quadam condit Ægyptius : hic vero (quæ vidi narro) siccatum cadaver convivam adeo suum et compotorem solet facere; sæpe etiam pecuniæ indigenti Ægyptio solvit inopiam pignori oppositus in tempore frater paterve.

22. Aggesti quidem tumuli, et pyramides, et cippi, et inscriptiones parvo tempore durantes, qui non superflua et lusibus similia?

23. Verum etiam ludorum certamina quidam instituunt, et funebres ad monumenta orationes habent, quasi causam defuncti agerent, aut testimonium ei perhiberent apud illos inferorum iudices.

24. Ἐπὶ πᾶσι τοῖσι τὸ περιδίδειν καὶ πάρεσιν εἰ προσήκοντες καὶ τοὺς γονεάς παραμυθούνται τοῦ τελευτηκότος καὶ πείθουσι γέυσασθαι οὐκ ἀηδῶς μὰ Δι' οὐδ' αὐτοὺς ἀναγκαζομένους, ἀλλ' ἤδη ὑπὸ λιμοῦ τριῶν ἑξῆς ἡμερῶν ἀπηυδακτότας. Καὶ, Μέχρι μὲν τίνος, ὦ οὗτος, ὀδυρόμεθα; ἔασον ἀναπαύσασθαι τοὺς τοῦ μακαρίτου δαίμονας· εἰ δὲ καὶ τὸ παράπαν κλάειν διέγνωκας, αὐτοῦ γε τούτου ἕνεκα χρὴ μὴ ἀπόσιτον εἶναι, ἵνα καὶ διαρκέσης πρὸς τοῦ πένθους τὸ μέγεθος. Τότε δὴ τότε βαψιδούνται πρὸς ἀπάντων δύο τοῦ Ὁμήρου στίχοι·

Καὶ γάρ τ' ἥκυμος Νιόβη ἐμνήσατο σίτου·
καί,

Γαστέρι δ' οὕτως ἐστὶ νέκυν πενθῆσαι Ἀχαιοῦς.

Οἱ δὲ ἄπνουνται μὲν, αἰσχυρόμενοι δὲ τὰ πρῶτα καὶ δεδιότες εἰ φανούνται μετὰ τὴν τελευτὴν τῶν φιλάτων τοῖς ἀνθρωπίνους πάθεσιν ἐμμένοντες. Ταῦτα καὶ πολλὰ τούτων γελοιώτερα εὗροι τις ἂν ἐπιτηρῶν ἐν τοῖς πένθεσι γιγνόμενα διὰ τὸ τοὺς πολλοὺς τὸ μέγιστον τῶν κακῶν τὸν θάνατον οἰεσθαι.

LI.

ΡΗΤΟΡΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ.

1. Ἐρωτᾷς, ὦ μεράκιον, ὅπως ἂν ῥήτωρ γένωιο καὶ τὸ σεμνότατον τοῦτο καὶ πάντιμον ὄνομα σοφιστῆς αὐτὸς εἶναι δοῦναι· ἀβίωτα γὰρ εἶναι σοὶ φησὶ, εἰ μὴ τοιαύτην τινα τὴν δύναμιν περιβάλλοιο ἐν τοῖς λόγοις, ὥς ἀμαχον εἶναι καὶ ἀνυπόστατον καὶ θαυμάζεσθαι πρὸς ἀπάντων καὶ ἀποβλέπεσθαι, περισπούδαστον ἄκουσμα τοῖς Ἑλλήσι δοκοῦντα, καὶ δὴ τὰς ἐπὶ τοῦτο ἀγούσας ὁδοὺς αἰτινέες ποτέ εἰσιν ἐθέλεις ἐκμαθεῖν. Ἀλλ' οὐδεὶς φόβος, ὦ παῖ, καὶ μάλιστα ὁπότε νέος τις αὐτὸς ὦν ὀρεγόμενος τῶν ἀρίστων οὐκ εἰδὼς ὁπόθεν ἂν ταῦτα ἐκπορεύονται, ἱερὸν τι χρῆμα τὴν συμβουλήν οὔσαν καθάπερ καὶ σὺ νῦν αἰτοίῃ προσελθὼν. Ὡστε ἄκουε τό γε ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάνυ θαρρῶν, ὥς τάχιστα δεινὸς ἀνὴρ ἔσῃ γινώσκειν τε τὰ δέοντα καὶ ἐρμηνεύειν αὐτὰ, ἤν τὸ μετὰ τοῦτο ἐθελήσης αὐτὸς ἐμμένειν οἷς ἂν ἀκούσης παρ' ἡμῶν καὶ φιλοπόνως αὐτὰ μελετᾶν καὶ προθύμως ἀνύειν τὴν ὁδὸν ἔσῃ· ἂν ἀφίκη πρὸς τὸ τέρμα.

2. Τὸ μὲν οὖν θήρυγμα οὐ μικρὸν οὐδὲ ὀλίγης τῆς σπουδῆς δεόμενον, ἀλλ' ἐγ' εἶπ' καὶ πονῆσαι πολλὰ καὶ ἀγρυπνῆσαι καὶ πᾶν ὁτιοῦν ὑπομείναι ἄξιον· σκόπει γοῦν ὁπόσοι τέως μηδὲν ὄντες ἐνδοξοὶ καὶ πλούσιοι καὶ νῦν Δι' εὐγενέστατοι ἐδόξαν ἀπὸ τῶν λόγων.

3. Ὅμως δὲ μὴ δέδιθι μηδὲ πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἐπιζομένων ἀποδυσπετήσης μυρίους τινας τοὺς πόρους προπονῆσαι οἰηθείς· οὐ γάρ σε τραχεῖάν τινα οὐδὲ ὤρειον καὶ ἰδρωτὸς μεστὴν ἡμέτε γε ἄξομεν, ὥς ἐκ μέ-

24. Post hæc omnia sunt parentales epulæ : adsunt cognati, et parentes consolantur defuncti, et gustare illos jubent, ut qui non inviti, per Jovem, cogendos se præbeant, sed jam trium deinceps dierum fame macerati ferre diutius non possint. Et, Quo usque tandem, aiunt, lugemus, amice? patere requiescere felices pueri manes : si vero omnino plorare decrevist, illius ipsius rei causa oportet cibo non abstinere, ut magnitudini luctus sufficiat. Tunc sane, tunc in omnium ore sunt duo Homeri versus :

Pulchricoma haud Niobe tamen est oblita ciborum ;
ei,

Non jam ventre licet functos lugere Pelasgis.

Illi vero attingunt tandem, cum pudore quidem ab initio, et veriti si videantur post carissimorum mortem humanis tamen passionibus obnoxii. Hæc, et multo his magis ridicula, inveniat aliquis, si observet in luctu fieri, propterea quod vulgus maximum malorum putat mortem.

LI.

RHETORUM PRÆCEPTOR.

1. Quæris, adolescens, quomodo fieri possis rhetor, atque augustissimum illud et in summo honore positum nomen, sophista ipse esse videaris. Nec vitam enim tibi dulcem esse ais, nisi talem quandam in dicendo facultatem assequaris, ut invictus sis, neque quisquam consistere te contra audeat, admirabilis porro apud omnes, et conspicuus, et quem audire Græci vehementer studeant. Vias ergo, quæ ad hoc ducant, quamnam tandem sint, studes ediscere. Verum nulla, puer, invidia est, inprimis ubi juvenis aliquis quum sit, optimarum rerum cupidus, ignarus autem unde hæc petat, consilium, quam rem sanctam autumant, rogatum, uti tu modo, veniat. Audi ergo, quantum in mea potestate est, cum fiducia, ut quam celerrime vir acer fias, tum ad cognoscendum quæ opus est, tum ad explicandum, si postea manere in illis, quæ a nobis audies, volueris, et diligenter ea meditari, et studiose viam pergere, donec ad metam perveneris.

2. Atque illud quod venaris non parvum est, neque parva curæ indigum, sed in quo multum laborare et vigilare et nihil non sustinere æquum sit. Vide enim quot homines, qui antea nihil essent, nobiles, et divites, et, per Jovem, generosissimi ex dicendi facultate visi sunt.

3. Interim tamen noli metuere, ne magnitudo te eorum, quorum spes proponitur, ipsa assequendi difficultate rejiciat, qui putes infinitos nescio quos tibi ante subeundos esse labores. Neque enim asperam quandam te vel arduam

σὺς αὐτῆς ἀναστρέψαι χαμόντα, ἐπεὶ οὐδὲν ἂν διεφέρομεν τῶν ἄλλων, ὅσοι τὴν συνήθη ἐκείνην ἡγοῦνται μακρὰν καὶ ἀνάντη καὶ καματηρὰν καὶ ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπεγνωσμένην. Ἀλλὰ τό γε παρ' ἡμῶν ἐξαίρετόν σοι τῆς συμβουλῆς τοῦτ' ἔστιν, ὅτι ἡδίστην τε ἅμα καὶ ἐπιτομωτάτην καὶ ἱππῆλατον καὶ κατάντη σὺν πολλῇ τῇ θυμηδίᾳ καὶ τρυφῇ διὰ λειμῶνων εὐανθῶν καὶ σκιᾶς ἀκριβοῦς σχολῇ καὶ βράδην ἀνιὼν ἀνιδρωτὶ ἐπιστήσῃ τῇ ἄκρᾳ καὶ αἰρήσεις οὐ καμῶν καὶ νῆ Δι' εὐωχίῃσι κατακείμενος, ἐκείνους ὅποσοι τὴν ἐτέραν ἐτράποντο ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ ἐπισκοποῦν ἐν τῇ ὑπωρεῖᾳ τῆς ἀνόδου ἔτι κατὰ δυσβάτων καὶ ὀλισθηρῶν τῶν κρημνῶν μόλις ἀνέρποντας, ἀπακυλισμένους ἐπὶ κεφαλῇ ἐνίοτε καὶ πολλὰ τραύματα λαμβάνοντας περὶ τραχείαις ταῖς πέτραις· σὺ δὲ πρὸ πολλοῦ ἄνω ἑστεφανομένου εὐδαιμονέστατος ἔση ἅπαντα ἐν βραχεῖ ὅσα ἔστιν ἀγαθὰ παρὰ τῆς ῥητορικῆς μονονουρί καθεύδων λαβών.

4. Ἡ μὲν δὲ ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη· σὺ δὲ πρὸς φίλιον Διὸς μὴ ἀπιστήσης, εἰ ῥᾶστά τε ἅμα καὶ ἡδιστά σοι ταῦτα ἐπιδείξειν φαμέν. Εἰ γὰρ Ἡσίοδος μὲν ὀλίγα φύλλα ἐκ τοῦ Ἑλικῶνος λαβὼν αὐτίκα μάλα ποιητῆς ἐκ ποιμένου κατέστη καὶ ἥδε θεῶν καὶ ἡρώων γένη κάτοχος ἐκ Μουσῶν γενόμενος, ῥήτορα δὲ, ὁ πολὺ ἐνερθεν τῆς ποιητικῆς μεγαληγορίας ἔστιν, ἀδύνατον καταστῆναι ἐν βραχεῖ, εἴ τις ἐκμάθοι τὴν ταχίστην δδόν;

5. Ὡς ἔγωγε καὶ διηγῆσασθαί σοι βούλομαι Σιδωνίου τινὸς ἐμποροῦ ἐπίνοιαν δι' ἀπιστίαν ἀτελῇ γενομένην καὶ τῷ ἀκούσαντι ἀνόντην. Ἦρχε μὲν γὰρ ἡδὴ Περσῶν Ἀλέξανδρος μετὰ τὴν ἐν Ἀρβήλοις μάχην Δαρεῖον καθ' ἡρχαίως· ἔδει δὲ πανταχόσε τῆς ἀρχῆς διαθεῖν τοὺς γραμματοδόρους τὰ ἐπιτάγματα τοῦ Ἀλεξάνδρου κομίζοντας. Ἐκ Περσῶν δὲ πολλὴ ἐς Αἴγυπτον ἐγγίγνετο ἡ δόδος· ἐκπεριμένει γὰρ ἔδει τὰ ὄρη, εἴτα διὰ τῆς Βαβυλωνίας ἐς τὴν Ἀραβίαν ἐλθεῖν, εἴτα ἐρήμην πολλὴν ἐπελάσαντας ἀφικέσθαι ποτὲ μόλις ἐς Αἴγυπτον εἰκοσι μηκίστους ἀνδρὶ εὐζώνῳ σταθμούς τούτους διανύσαντας. Ἦλθετο οὖν ὁ Ἀλέξανδρος ἐπὶ τούτῳ, διότι Αἰγυπτίους τι παρακινεῖν ἀκούων οὐκ εἶχε διὰ ταχέων ἐκπέμπειν τοῖς σατραπαῖς τὰ δοκοῦντά οἱ περὶ αὐτῶν. Τότε δὲ ὁ Σιδώνιος ἐμπορος, Ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ βασιλεῦ, ὑπισχνούμαι δεῖξειν δδὸν οὐ πολλὴν ἐκ Περσῶν ἐς Αἴγυπτον· εἰ γὰρ τις ὑπερβαῖη τὰ ὄρη ταῦτα, ὑπερβαῖη δ' ἂν τριταῖος, αὐτίκα μάλα ἐν Αἴγυπτῳ ἔστιν οὗτος. Καὶ εἶχεν οὕτως. Πλὴν ὁ γε Ἀλέξανδρος οὐκ ἐπίστευσεν, ἀλλὰ γόητα ὥς τὸ εἶναι τὸν ἐμπορον. Οὕτω τὸ παράδοξον τῆς ὑποσχέσεως ἀπιστον δοκεῖ τοῖς πολλοῖς.

6. Ἀλλὰ μὴ σύ γε πάθῃς τὸ αὐτό· εἴση γὰρ πειρώμενος ὥς οὐδὲν σε κωλύσει ἡδὴ ῥήτορα δοκεῖν μιάς οὐδὲ ὅλης ἡμέρας ὑπερπετασθέντα τὸ ὅρος ἐκ Περσῶν ἐς Αἴγυπτον. Ἐθέλω δὲ σοι πρῶτον ὥσπερ ὁ Κέβης ἐκείνος εἰκόνα γραψάμενος τῷ λόγῳ ἑκατέραν ἐπιδείξει τὴν δδὸν· δύο γάρ ἐστιν, αἱ πρὸς τὴν ῥητορικὴν ἀγετον,

et plenam sudoris viam nos quidem ducemus, qua in media fatigatus retro eas : alioqui nulla parte meliores essemus reliquis, qui consuetæ illius duces sunt, longæ et præruptæ et laboriosæ et ut plurimum desperatæ. At in nostro eximium illud est consilio, quod jucundissima simul et maxime compendiaris, et equitabili ac declivi, multa cum voluptate et oblectatione, per prata florida et umbram solidam, otiose et gradu ascendens, sine sudore stabis in summo, et arcem nullo labore capies, et, ita me Jupiter, epulabere jam accumbens, quum illos, quotquot alteram istam viam secuti sunt, ab alto inspectabis circa imum ascensum adhuc per difficilia et lubrica præcipitia vix repentes sursum, devolutos nonnunquam in caput, et vulnera multa asperis in rupibus accipientes : tu contra ea jam olim supra coronatus, felicissimus eris, qui brevi tempore quæcumque bona sunt a rhetorice tantum non dormiens acceperis.

4. Promissio sane quam magna ; sed, per ego te amicitiae præsidem Jovem rogo, ne fidem nobis deneges, si facillima simul et suavissima hæc tibi nos ostensuros esse dicimus. Si enim Hesiodus, paucis ex Helicone sumtis foliis, poeta statim de pastore factus est, et deorum genera atque heroum, a Musis obsessus, cecinit : rhetoremne, quod multum infra poeticam magniloquentiam est, brevi tempore fieri posse negabimus, si celerrimam quis viam ediscat ?

5. Quomodo ego etiam enarrare tibi volo Sidonii cujusdam mercatoris inventum, quod ob negatam illi fidem caruit successu et utilitate audienti nullam attulit. Imperabat jam Persis Alexander, post devictum prælio ad Arbela Darium : opus erat autem per omnes imperii partes discurrere tabellarios, perferentes Alexandri imperia. Porro multum erat ex Persis in Ægyptum viæ : circumeundi enim montes erant, deinde per Babyloniam pergendum in Arabiam, tum, deserta regione multa superata, pervenire tandem in Ægyptum, viginti maximas expedito viro istas mansiones emensum. Molestè hoc ferebat Alexander, quia, audito moliri aliquid Ægyptios, non poterat satis celeriter mittere ad satrapas, quid de illis sibi placeret. Tum ergo Sidonius mercator, Ego tibi, inquit, rex, promitto me ostensurum viam non longam e Persis in Ægyptum : si quis enim montes istos superet, superaverit vero triduo, ille statim est in Ægypto. Et res ita se habuit. Verum non credidit Alexander, sed impostorem esse mercatorem putavit. Ita quod præter spem promittitur, incredibile videtur vulgo.

6. Tibi vero ne tale quid in mentem veniat : experimento enim scies nihil obstare quin rhetor jam mox videaris, intra unum nec solidum diem transvolato monte ex Persis in Ægyptum. Volo autem tibi prius, ut ille Cebes, imagine verbis depicta utramque viam ostendere : duæ sunt enim quæ ducunt ad Rhetoricen, quam non mediocriter adamasse

ἥς ἔρῃν οὐ μετρίως μοι δοκεῖς. Καὶ ὅττα ἡ μὲν ἐφ' ὑψηλοῦ καθήσθω πάνυ καλὴ καὶ εὐπρόσωπος, τὸ τῆς Ἀμαλθείας κέρας ἔχουσα ἐν τῇ δεξιᾷ παντοίοις καρποῖς ὑπερβρύον, ἐπὶ θατέρᾳ δὲ μοι τὸν πλοῦτον δόκει παρεστώτα δρᾶν χρυσὸν θλον καὶ ἐπέραστον· καὶ ἡ δόξα δὲ καὶ ἡ ἰσχὺς παρέστωσαν καὶ οἱ ἔπαινοι περὶ πᾶσαν αὐτὴν Ἑρῳσι μικροῖς ἐοικότες πολλοὶ ἀπανταχόθεν περιπλεκέσθωσαν ἐκπετόμενοι. Ἦδῃ που τὸν Νεῖλον εἶδες γραφῇ μεμιμημένον, αὐτὸν μὲν κείμενον ἐπὶ κροκοδείλου τινός ἢ ἵπποποτάμου οἷοι πολλοὶ ἐν αὐτῷ, μικρὰ δὲ τινα παιδία περὶ αὐτὸν παίζοντα — πῆχεις δὲ αὐτοὺς οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσι — τοιοῦτοι καὶ περὶ τὴν ρητορικὴν οἱ ἔπαινοι. Πρόσει δὴ σὺ ὁ ἐραστὴς ἐπιθυμῶν δηλαδὴ ὅτι τάχιστα γενέσθαι ἐπὶ τῆς ἀκρας, ὥς γαμήσειάς τε αὐτὴν ἔλθων καὶ πάντα ἐκεῖνα ἔχοις, τὸν πλοῦτον, τὴν δόξαν, τοὺς ἐπαινοὺς· νόμῳ γὰρ ἅπαντα γίγνεται τοῦ γεγαμηκότος.

7. Εἴτ' ἐπειδὴν πλησιάζεις τῷ ὄρει, τὸ μὲν πρῶτον ἀπογιγνώσκεις τὴν ἀνοδον, καὶ τὸ πρᾶγμα θμοιον εἶναι σοι δοκεῖ ὁποῖον ἡ Ἀορνὸς ἐφάνη τοῖς Μακεδόσιν ἀποξυρον αὐτὴν ἀπανταχόθεν ἰδοῦσιν, ἀτεχνῶς οὐδὲ ὀρνέοις ὑπερπτεῖναι ῥαδίον, Διονύσου τινός ἢ Ἡρακλέους, εἰ μέλλοι καθαιρεθῆσθαι, δεομένην. Ταῦτά σοι δοκεῖ τὸ πρῶτον· εἴτα μετ' ὀλίγον ὄρεος δύο τινὰς δδοὺς, μᾶλλον δὲ ἡ μὲν ἀτραπὸς ἐστὶ στενὴ καὶ ἀκανθώδης καὶ τραχεῖα, πολὺ τὸ δίφρος ἐμφάνιουσα καὶ ἰδρωτά. Καὶ ἔρῃ γὰρ ἡδῇ Ἡσίοδος εὖ μάλα ὑποδείξει αὐτὴν, ὥστε οὐδὲν ἐμοῦ δεῖσει. Ἡ ἑτέρα δὲ πλατεῖα καὶ ἀνθηρὰ καὶ εὐδρος, τοιαύτῃ οἶαν μικρῷ πρόσθεν εἶπον, ἵνα μὴ καὶ ταῦτά λέγων πολλάκις ἐπέχω σε ἡδῇ ρήτορα εἶναι δυνάμενον.

8. Πλὴν τό γε τοσοῦτον προσθήσεις μοι δοκῶ, διότι ἡ μὲν τραχεῖα ἐκείνη καὶ ἀνάντης οὐ πολλὰ ἴχνη τῶν ὁδοιπόρων εἶχεν, εἰ δὲ τινα, πάνυ παλαιά· καὶ ἔγωγε κατ' ἐκείνην ἀόλιος ἀνῆλθον τοσαῦτα καμὼν οὐδὲν δέον. Ἡ ἑτέρα δὲ ἅτε διαλεχὴ οὐσα καὶ ἀγκύλον οὐδὲν ἔχουσα πόρρωθέν μοι ἐφάνη οἷα ἐστὶν οὐχ ὁδεύσαντι αὐτὴν· οὐ γὰρ ἐώρων νέος ὢν εἶ το βέλτιον, ἀλλὰ τὸν ποιητὴν ἐκεῖνον ἀληθεύειν ᾧ μὴν λέγοντα ἐκ τῶν πόνων φύεσθαι τάχαθά. Ἐὶ δ' οὐκ εἶχεν οὕτως ἀπονητὶ γούν δρῶ μειζόνων τοὺς πολλοὺς ἀξιουμένους εὐμοιρίᾳ τῆς αἰρέσεως τῆς τῶν λόγων καὶ δδῶν. Ἐπὶ δ' οὖν τὴν ἀρχὴν ἀφικόμενος εὖ οἶδ' ὅτι ἀπορήσεις, καὶ ἡδῇ ἀπορεῖς, ὁποτέραν τραπητέον. Ὁ οὖν ποιήσας ἡδῇ ῥᾶστα ἐπὶ τὸ ἀκρότατον ἀναβήσῃ καὶ εὐδαίμονήσεις καὶ γαμήσεις καὶ θαυμαστὸς πᾶσι δόξεις, ἐγὼ σοι φράσω· ἱκανὸν γὰρ τὸ αὐτὸν ἐξαπατηθῆναι καὶ πονῆσαι. Σοὶ δὲ ἄσπορα καὶ ἀνήροτα πάντα φύεσθω καθάπερ ἐπὶ τοῦ Κρόνου.

9. Εὐθὺς οὖν σοι πρόσσεισι καρτερός τις ἀνὴρ, ὑπόσκληρος, ἀνδρώδης τὸ βάδισμα, πολὺν τὸν ἥλιον ἐπὶ τῷ σώματι δεικνύων, ἀρρενωπὸς τὸ βλέμμα, ἐρηγηγώρως, τῆς τραχείας δδοῦ ἐκείνης ἡγεμὼν, λήρους τινὰς πρὸς σὲ ὁ μάταιος διεξιὼν ἐπεσθαί οἱ παρακελεύμενος, ὑποδεικνύς τὰ Δημοσθένους ἴχνη καὶ Πλάτωνος καὶ

mihi videris. Nimirum ipsa jam in alto sedeat, pulchra undique et formosa, Amaltheæ cornu dextra gerens, fructibus abundans omnigenis; ad alteram vero manum imaginare astantem Plutum, aureum totum atque amabilem: astent vero etiam Gloria, et Vis, et Plausus circa illam undique, parvis Cupidinibus similes, multi et ab omni parte se applicent ad illam volantes. Jam Nilum aliquando vidisti pictura expressum, ipsum quidem jacentem in crocodilo quodam aut hippopotamo, quos habet magno numero, parvos autem ludentes circa illum puerulos (Cubitos illos vocant Ægyptii): tales etiam circa Rhetoricam sunt Plausus. Accedes jam tu, amator, cupiens nimirum quam celerrime in summo esse, ut et uxorem ducas ipsam ubi escenderis, et omnia illa habeas, divitias, gloriam, plausus: lege enim fiunt omnia mariti.

7. Deinde quum ad montem accessisti, primo quidem desperas ascensum, et similis tibi res videtur, qualis Aornus visa Macedonibus, quum præruptam undique cernerent, neque avibus adeo ad transvolandum facilem, Baccho quodam aut Hercule, si capienda sit, indigentem. Hæc tibi primum videntur: tum post paullo vides duas quasdam vias; quin altera semita modo est angusta et spinis obsita et aspera, sitim multam ostentans ac sudorem. Et jam occupavit illam pulchre ostendere Hesiodus; itaque nihil mea opera indigebis. Altera autem lata, florida, irrigua, denique talis qualem paullo ante dicebam, ne eadem dicendo sæpius retineam te, quum jam rhetor esse possis.

8. Verum illud modo adjiciendum puto, asperam illam atque arduam non multa habuisse viatorum vestigia; si vero quasdam, ea omnino antiqua. Et ego etiam miser per illam ascendi, tot susceptis sine causa laboribus. Altera vero, utpote æquabilis, anfractum habens nullum, e longinquo mihi qualis sit conspecta est; non qui ipse ea iverim: neque enim, juvenis quum essem, videbam quod esset melius, sed vera dicere poetam illum putabam, ex laboribus nasci bona dicentem. At illud non ita habebat: video enim sine labore plerosque majora consecutos quadam eligendarum rationum viarumque felicitate. Ad initium igitur utriusque viæ delatus, dubitabis, sat scio, et jam dubitas, in utram te vertas. Quid igitur jam faciendo futurum sit ut facillime escendas in summum, et beatus sis, et ducas illam, et admirabilis omnibus videare, ego tibi dicam: satis enim est quod ipse deceptus laboravi. At tibi sine semine et aratro nascentur omnia, ut sub Saturno.

9. Statim ergo accedet ad te robustus vir quidam, subdurus, virili incessu, multum in corpore solem ostendens, masculo vultu, vigilax, asperæ illius dux viæ, nugas quasdam stolidus ille apud te enarrans, uti se sequaris adiorans, monstrans tibi Demosthenis et Platonis et aliorum

ἄλλων τιῶν, μεγάλα μὲν καὶ ὑπὲρ τοὺς νῦν, ἀμαυρὰ δὲ ἤδη καὶ ἀσαφὴ τὰ πολλὰ ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ φήσει εὐδαίμονά σε ἔσεσθαι καὶ νόμῳ γαμήσειν τὴν ῥητορικὴν, εἰ κατὰ τούτων ὁδεύσεις ὥσπερ οἱ ἐπὶ τῶν καλῶν βαίνοντες· εἰ δὲ κἂν μικρὸν τι παραβαίης ἢ ἔξω πατήσεως ἢ ἐπὶ ὑάτερα μᾶλλον κλιθεῖς τῇ ῥοπῇ, ἐκπεσεῖσθαι σε τῆς ὁρθῆς ὁδοῦ καὶ ἀγούσης ἐπὶ τὸν γάμον. Εἰτά σε κελεύσει ζηλοῦν ἐκείνους τοὺς ἀρχαίους ἄνδρας θῶλα παραδείγματα παρατιθεῖς τῶν λόγων οὐ βῶδια μιμεῖσθαι, οἷα τὰ τῆς παλαιᾶς ἐργασίας ἐστίν, Ἥγησιου καὶ τῶν ἀμφὶ Κρίτιον καὶ Νησιώτην, ἀπεσιγμένα καὶ νευρώδη καὶ σκληρὰ καὶ ἀκριβοῦς ἀποτεταμένα τῷ γραμματικῷ, πόνον δὲ καὶ ἀγρυπνίαν καὶ ὕδατοποσίαν καὶ τὸ λιπαρὲς ἀναγκαῖα ταῦτα καὶ ἀπαραίτητα φήσει· ἀδύνατον γὰρ εἶναι ἀνευ τούτων διανύσαι τὴν ὁδόν. Ὁ δὲ πάντων ἀνιαρότατον, ὅτι σοι καὶ τὸν χρόνον ἀμπολὺν ὑπογράφει τῆς ὁδοπορίας, ἔτη πολλὰ, οὐ κατὰ ἡμέρας καὶ τριακάδας, ἀλλὰ κατ' Ὀλυμπιάδας διασφριθμῶν, ὥς καὶ προαποκαμῖν ἀκούοντα καὶ ἀπαγορεύσαι πολλὰ χαίρειν φράσαντα τῇ ἐλπιζομένῃ ἐκείνῃ εὐδαίμονι· ὁ δὲ ἐπὶ τούτοις οὐδὲ μισθοῦς ὀλίγους ἀπαιτεῖ τῶν τοσούτων κακῶν, ἀλλ' οὐκ ἂν ἡγήσαιτό σοι, εἰ μὴ μεγάλα πρότερον λάβοι.

10. Ὁ μὲν ταῦτα φήσει ἀλαζὼν καὶ ἀρχαῖος ὡς ἀληθῶς καὶ Κρονικὸς ἄνθρωπος νεκροὺς ἐς μίμησιν παλαιῶς προτιθεῖς καὶ ἀνορύττειν ἀξίων λόγους πάλαι κατορυσγμένους ὥς τι μέγιστον ἀγαθόν, μαχαιοποιεῖν υἱὸν καὶ ἄλλον Ἀτρομήτου τινὸς γραμματιστοῦ ζηλοῦν ἀξίων, καὶ ταῦτα ἐν εἰρήνῃ μῆτε Φιλίππου ἐπιόντος μῆτε Ἀλεξάνδρου ἐπιτάττοντος, ὅπου τὰ ἐκείνων τέως ἰδοῦμαι γρήσιμα, οὐκ εἰδὼς ὅποια νῦν κεκαινοτόμηται ταχεῖα καὶ ἀπράγμων καὶ ἐς τὸ εὐθὺ τῆς ῥητορικῆς ὁδός. Σὺ δὲ μῆτε πείθεσθαι μῆτε προσέχειν αὐτῷ, μὴ σε ἐκτραχλίσῃ που παραλαβὼν ἢ τὸ τελευταῖον προηγήσῃ τοῖς πόνους παρασκευάσῃ. Ἀλλ' εἰ πάντως ἔρῃς καὶ τάχιστα ἐθέλεις τῇ ῥητορικῇ συνείναι ἀκμάζων ἔτι, ὥς καὶ σπουδάζοιο πρὸς αὐτῆς, ἴθι τῷ μὲν δασεῖ τούτῳ καὶ πέρα τοῦ μετρίου ἀνδρικῷ μακρὰ χαίρειν λέγε, ἀναβαίνειν αὐτὸν καὶ ἄλλους ὁπόσους ἂν ἐξαπατᾶν δύνῃται ἀνάγειν, καταλιπὼν ἀσθμαίνοντα καὶ ἰδρωῖτι πολλῷ συνόντα.

11. Σὺ δὲ πρὸς τὴν ἑτέραν ἑλθὼν εὐρήσεις πολλοὺς μὲν καὶ ἄλλους, ἐν τούτοις δὲ καὶ πάνσοφόν τινα καὶ πάγκαλον ἄνδρα, διασεσαλευμένον τὸ βάδισμα, ἐπιεκλασμένον τὸν αὐχένα, γυναικεῖον τὸ βλέμμα, μελιχρὸν τὸ φῶνημα, μύρων ἀποπνέοντα, τῷ δακτύλῳ ἀκρῶς τὴν κεφαλὴν κνύμενον, ὀλίγας μὲν ἔτι, οὐλας δὲ καὶ ὕακινθινὰς τὰς τρίχας εὐθετεῖζοντα, πάνανθρον τινα Σαρδανάπαλλον ἢ Κινύραν ἢ αὐτὸν Ἀγάθωνα τὸν τῆς τραγῳδίας ἐπέραστον ἐκείνον ποιητήν. Λέγω δὲ ὡς ἀπὸ τούτων γνωρίζεις αὐτὸν μηδέ σε οὕτω θεσπέσιον γρηῃμα καὶ φίλον Ἀφροδίτῃ καὶ Χάρει διαλαθεῖ. Καίτοι τί φημι; κἂν εἰ μόνον γάρ σοι προσελθὼν εἴποι τι τὸ ὕμνητον ἐκεῖνο ἀνοίξας στόμα καὶ τὴν συνήθη

quorundam vestigia, magna illa quidem et his quæ nunc sunt majora, sed obscura jam, et pleraque a tempore evanida : ac dicet beatum te futurum, et lege ducturum esse Rhetoricen, per hæc si incedas, ut qui per funes eunt; si vero vel pauxillum quiddam deflectas a via aut excedas, aut in alterutram partem magis inclines et propendeas, fore ut ducente ad nuptias recta via excidas. Deinde imitari te jubebit antiquos illos viros, obsoleta orationum exempla proponens nec facilia ad imitandum, qualia sunt de illa veteri officina, Hegesiar, et Critii et Nesiotæ, asticta, et nervosa, et aspera, et accurate intentis quasi lineis descripta : laborem porro et vigiliam et potum aquæ et assiduitatem necessaria esse dicet et quæ deprecari non liceat; fieri enim non posse ut absque his viam emetiare. Quod vero omnium est molestissimum, plurimum etiam tibi tempus itineris hujus præscribet, annos multos, non secundum dies aut menses, sed secundum totas olympiades numerans, adeo ut qui audit succumbat ante et renunciet labori, et longum valere speratam illam felicitatem jubeat. At ille præter hæc etiam mercedes non exiguas poscit tot malorum, neque viæ se ducem præstiterit tibi, nisi magnum quiddam ante acceperit.

10. Hæc quidem dicet ille, vanus jactator et obsoletus vere homo et Saturnum olens, qui mortuos antiquos ad imitationem proponat, et eruere te postulet rationes olim sepultas, tanquam maximum quoddam bonum, gladiatorum fabri filium et alium Atrometi ejusdam grammaticistæ jubens te æmulari; idque in pace, nec Philippo invadente, neque imperante Alexandro, ubi illorum ratio utilis tum videbatur; nesciens quæ nunc recens inventa sit brevis et minime laboriosa et recta via rhetorices. At tu noli credere neve attendere illi, ne te forte assumptum evertat, aut denique ante tempus ut consenescas laboribus efficiat. Verum si omnino amas Rhetoricen, et quam celerrime illa vis potiri, plena adhuc vigore dum frueris, ut etiam ab illa colare; jam et hirsutum illum et ultra mediocritatem virilem valere longum jube, descendere ipsum, et alios quotquot decipere potest educere; anhelantemque et multo sudore fluentem relinque.

11. Ad alteram vero viam transgressus, quum alios multos invenies, tum in his omniscium quendam et usquequaque pulchrum hominem, fluctuante incessu, infracta cervice, vultu femineo, mellita voce, unguenta spirantem, summo digito scalpentem caput, paucos illos jam quidem, sed crispas ferrugineo colore capillos studiose componentem, delicatissimum quendam Sardanapalum, aut Cinyram, aut Agathonem ipsum, venustum illum poetam tragediarum. Dico autem ideo, ut his illum indicibus agnoscas, neu fugiat te res adeo divina, adeo Veneri cara atque Gratiis. Quamquam quid dico? quem adeo, si vel ad te claudentem oculos accedens dicat aliquid Hymettio illo aperto ore, et consue-

φωνὴν ἀφείη, μάθοις ἂν ὡς οὐχὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐστίν, οἱ ἀρούρης καρπὸν ἔδομεν, ἀλλὰ τι ξένον φάσμα δρόσῳ ἢ ἀμβροσίᾳ τρεφόμενον. Τούτῳ τοίνυν προσελθὼν καὶ παραδούς σεαυτὸν αὐτίκα μάλα ῥήτωρ καὶ περιδλεπτός καὶ, ὡς νομαῖς αὐτὸς, βασιλεὺς ἐν τοῖς λόγοις ἀπονητὶ καταστήσῃ τὰ τέτριππα ἐλαύνων τοῦ λόγου· διδάξεται γὰρ σε παραλαβὼν τὰ πρῶτα μὲν ἐκεῖνα.

12. Μᾶλλον δὲ αὐτὸς εἰπάτω πρὸς σέ· γελοῖον γὰρ ὑπὲρ τοιούτου ῥήτορος ἐμὲ ποιεῖσθαι τοὺς λόγους φαῦλον ὑποκριτὴν ἴσως τῶν τοιούτων καὶ τηλικούτων, μὴ καὶ συντρίψω που πεσὼν τὸν ἥρωα δν ὑποκρίνομαι. Φαίη τοιγαροῦν ἂν πρὸς σέ ὠδὲ πως ἐπισπασάμενος ὁπόσον ἔτι λοιπὸν τῆς κόμης καὶ ὑπομειδιάσας τὸ γλαυρὸν ἐκεῖνο καὶ ἀπαλὸν ὅλον εἴωθεν, Αὐτοθαΐδα τὴν κωμικὴν ἢ Μαλθακὴν ἢ Γλυκεράν τινὰ μιμησάμενος τῷ προσήνεϊ τοῦ φλέγματος· ἀγροίκον γὰρ τὸ ἀρρενωπὸν καὶ οὐ τοῦ ἀβροῦ καὶ ἐρασιμίου ῥήτορος.

13. Φήσῃ τοίνυν πᾶνυ μετριάζων ὑπὲρ αὐτοῦ, Μῶν σε, ὦγαθέ, ὁ Πύθιος ἐπεμψεν ἐπ' ἐμὲ ῥητόρων τὸν ἄριστον προσειπὼν, ὥσπερ ὅτε Χαιρεφῶν ἤρετο αὐτὸν, ἔδειξεν ὅστις ἦν ὁ σοφώτατος ἐν τοῖς τότε; Εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλὰ κατὰ κλέος αὐτὸς ἤκεις ἀκούων ἁπάντων ὑπερεκπεπληγμένων τὰ ἡμέτερα καὶ ὑμνούωντων καὶ τεθηπότων καὶ ὑπεπτηγόντων, αὐτίκα μάλα εἴσῃ πρὸς ὁλόν τινα δαιμόνιον ἄνδρα ἤκεις. Προσδοκῆσθαι δὲ μηδὲν τοιούτου ὄψεσθαι οἷον τῷδε ἢ τῷδε παραβαλεῖν, ἀλλ' εἴ τις ἢ Τιτύς ἢ Ὀτος ἢ Ἐφιάλτης, ὑπὲρ ἐκείνους πολλὸ φανεῖται σοὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερφυὲς καὶ τεράστιον· ἐπεὶ τοὺς γε ἄλλους τοσούτων ὑπερφανοῦντα εὐρήσεις ὁπόσον ἢ σάλπιγξ τοὺς αὐλοὺς καὶ οἱ τέττιγες τὰς μελίττας καὶ οἱ χοροὶ τοὺς ἐνδιδόντας.

14. Ἐπεὶ δὲ καὶ ῥήτωρ αὐτὸς ἐθέλεις γενέσθαι καὶ τοῦτο οὐκ ἂν παρ' ἄλλου ῥῆον μάθοις, ἔπου μόνον, ὃ μέλημα, οἷς ἂν εἴπω καὶ ζήλου πάντα καὶ τοὺς νόμους, οἷς ἂν ἐπιτάξω χρῆσθαι, ἀκριβῶς μοι παραφύλαττε. Μᾶλλον δὲ ἤδη προϋφύει μηδὲν ὀκνήσας μηδὲ πτοηθεὶς, εἰ μὴ προτελέσθης ἐκεῖνα τὰ πρὸ τῆς ῥητορικῆς, ὁπόσα ἢ ἄλλη προπαιδεῖα τοῖς ἀνοήτοις καὶ ματαίοις μετὰ πολλοῦ καμάτου ὁδοποιεῖ· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν δεήσει. Ἄλλ' ἀνίπτους ποσὶν — ἢ παρρησίαν φησὶν — ἐμβαίνει, οὐ μείων ἔξω διὰ τοῦτο, οὐδ' ἂν, τὸ κοινότατον, μηδὲ γράφειν τὰ γράμματα εἰδῆς· ἄλλο γάρ τι παρὰ ταῦτα ὁ ῥήτωρ.

15. Λέξω δὲ πρῶτον μὲν ὁπόσα χρὴ αὐτόν σε ὀκολεν ἔχοντα ἤκειν ἐφόδια πρὸς τὴν πορείαν καὶ ὅπως ἐπισιτισάσθαι, ὡς ἂν τάχιστα διανύσαι δυνηθείης· ἔπειτα αὐτὸς ἂ μὲν προῖοντι ἐπιδεικνύς κατὰ τὴν δδὸν, ἃ δὲ καὶ παραινῶν, πρὶν ἥλιον δύναι, ῥήτορά σε ὑπὲρ τοῦ πάντας ἀποφανῶ ὅλος αὐτὸς εἰμι, ἀναμφιλέκτως τὰ πρῶτα καὶ μέσα καὶ τελευταῖα τῶν λέγειν ἐπιχειροῦντων. Κόμῃς τοίνυν τὸ μέγιστον μὲν τὴν ἀμαθίαν, εἴτα θράσος ἐπὶ τούτῳ καὶ τόλμαν καὶ ἀναίσχυντίαν αἰδῶ δὲ ἢ ἐπεικίαν ἢ μετριότητα ἢ ἐρύθημα· οἷοι ἀπολίπε· ἀγρεῖα γὰρ καὶ ὑπεναντία τῷ πράγματι

tam vocem emitat, statim agnoscas non esse de nostro genere aliquem, qui terre fructum edimus, sed peregrinum quoddam spectrum, rore pastum vel ambrosia. Ad hunc igitur si accesseris, huic te si tradideris, e vestigio rhetoris, et conspicuus, et, ut ipse appellat, rex in dicendo sine labore constitueris, quadrigis orationis veli solitus: assumptum enim te prima statim ista docebit.

12. Pollus vero ipse te alloquatur: ridiculum enim fuerit pro eo me rhetore verba facere, malum forte talium tantorumque actorem, ut metus sit ne etiam lapsus alicubi personam herois quam ago conteram. Dicat ergo ad te ita fere, ubi prius quantum adhuc superest comæ promiserit, ac venustulum illud atque molle, ut solet, subriserit, ipsam illam Thaidam comicam, aut Maltiacen, vel Glyceram quandam blanditia vocis imitatus: rusticus enim est virilis ille vultus, nec delicatum amabilemque rhetorem decens.

13. Dicit igitur modeste admodum de se, Numquid te, vir optime, Pythius misit ad me, quem rhetorum vocarit optimum, ut Chærephonti olim se interroganti ostendit quis esset eorum qui tum viverent sapientissimus? Si vero non istud, sed gloria invitatus sponte venis, quum omnes audias supra modum ad nostra percelli, eaque decantare, et stupere, et fasces nobis submittere: statim sane scies ad quam divinum virum veneris. Exspectes vero nihil te eorum visurum, quale huic vel illi queat comparari; sed si quis aut Tityus, aut Otus, aut Ephialtes, supra illos omnino ingens tibi nostrum opus et prodigiosum videbitur: quandoquidem ita superari ceteros meae magnificentia vocis invenies, quantum a tuba tibus, et apes a cicadis, et a choris illos qui cantum ordiuntur.

14. Quando autem ipse etiam rhetor vis fieri, hoc sane a nemine didiceris facilius; sequere modo, o mea cura, quaecumque dixerō, et amulare omnia, et leges quibus te uti jussero, accurate mihi observa omnes. Quin potius jam procede, nihil cunctatus, neque perterritus si nondum initiatus sis illis quæ ante rhetoricen altera illa prævia disciplina dementibus et vanis hominibus multo cum labore tanquam viam substernit: nihil enim illis opus erit. Sed illotis pedibus (ait proverbium) Ingredere, nihilo propter hoc deteriore conditione futurus, etiam si neque communissimum illud scias, scribere literas: aliud enim quid præter illa est rhetor.

15. Dicam vero prius quæ oporteat ipsum te viatici instar ad hoc iter domo afferre et quomodo parasse commeatum, ut quam celerrime emetiri illud possis. Tum ipse quoque partim progredienti in via ostendens, partim admonens, ante solem occasum rhetorem te supra omnes efficiam, qualis ipse sum, qui extra controversiam primas et medias et ultimas feram eorum qui audent dicere. Affer igitur quod maximum est, inscitiam, deinde confidentiam post hoc, et audaciam atque impudentiam: pudorem vero, aut acquiescentiam, aut modestiam, aut ruborem domi relinque: inutilia enim et contraria negotio: at clamorem etiam affer

τι· ἀλλὰ καὶ βοῶν ὅτι μεγίστην καὶ μέλος ἀναίσχυντον καὶ βράδισμα ὅσον τὸ ἐμὸν. Ταῦτα δὲ πᾶν ἀναγκαῖα μόνᾳ καὶ ἔστιν ὅτε ἱκανά. Καὶ ἡ ἐσθῆς δὲ ἔστω εὐανθής καὶ λευκὴ ἔργον τῆς Ταραντίνης ἐργασίας, ὡς διαφανέσθαι τὸ σῶμα, καὶ ἡ κρηπίς Ἀττικὴ καὶ γυναικεῖα, τὸ πολυσχιδές, ἡ ἐμβάς Σικυωνία πλοῖος τοῖς λευκοῖς ἐπιπρέπουσα, καὶ ἀκλόουβοι πολλοὶ καὶ βιβλίον αἰεῖ. Ταῦτα μὲν αὐτὸν χρὴ συντελεῖν.

16. Τὰ δ' ἄλλα καθ' ὅδον ἤδη προῶν ὄρα καὶ ἄκουε. Καὶ δὴ σοὶ τοὺς νόμους δίδειμι, οἷς χρώμενόν σε ἡ Ῥητορικὴ γνωριεῖ καὶ προσήσεται, οὐδὲ ἀποστραφῆσται καὶ σκορακιεῖ καθάπερ ἀτέλεστόν τινα καὶ κατὰσκοπον τῶν ἀπορρήτων. Ἀλλὰ σχήματος μὲν τὸ πρῶτον ἐπιμεληθῆναι χρὴ μάλιστα καὶ εὐμόρφου τῆς ἀναβολῆς, ἔπειτα δὲ πεντεκαίδεκά που ἡ οὐ πλείω γε τῶν εἰκοσιν Ἀττικὰ ὀνόματα ἐκλέξας ποθὲν, καὶ ταῦτα ἀκριβῶς ἐκμελετήσας, πρόχειρα ἐπ' ἄκρας τῆς γλώττης ἔχε, τὸ ἅττα καὶ κᾶτα καὶ μῶν καὶ ἀμνηγέπη καὶ λῶστε καὶ τὰ τοιαῦτα καὶ ἐν ἅπαντι λόγῳ καθάπερ τι ἥδυσμα ἐπίπαττε αὐτῶν· μελέτω δὲ μηδὲν τῶν ἄλλων, εἰ ἀνόμοια τούτοις καὶ ἀσύμφυλα καὶ ἀπωδά· ἡ πορφύρα μόνον ἔστω καλὴ καὶ εὐανθής, κἂν σισύρα τῶν παχειῶν τὸ ἱμάτιον ᾗ.

17. Μετὰ δὲ ἀπόρρητα καὶ ξένα ῥήματα καὶ σπαιναίχας εἰρημένα ὑπὸ τῶν πάλαι, καὶ ταῦτα ξυμφορήσας ἀποτόξευε προχειρίζομενος πρὸς τοὺς ὁμιλοῦντας· οὕτω γάρ σε ὁ λεῶς ὁ πολὺς ἀποβλέφονται καὶ θαυμαστὸν ὑπολήψονται καὶ τὴν παιδείαν ὑπὲρ αὐτοὺς, εἰ ἀποστλεγγίσασθαι μὲν τὸ ἀποξύσασθαι λέγοι τις, τὸ δὲ ἡλίω θέρεσθαι εἰληθερεῖσθαι, τὸν ἀρραβῶνα δὲ προνόμιον, τὸν ὄρθρον δὲ ἀροκνεφέες. Ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὸς ποιεῖ καινὰ καὶ ἀλλόκοτα ὀνόματα καὶ νομοθέτει τὸν μὲν ἐρμηνεύσαι δεῖνόν εὐλεῖν καλεῖν, τὸν συνετὸν σοφόνουν, τὸν ὀρχηστὴν δὲ χειρόσοφον. Ἄν σολοικίσης δὲ ἡ βαρβαρίσης, ἐν ἔστω φάρμακον ἡ ἀναισχυντία, καὶ πρόχειρον εὐθὺς ὄνομα οὔτε ὄντος τινὸς οὔτε γενομένου ποτὲ ποιητοῦ ἢ συγγραφέως, ὃς οὕτω λέγειν ἐδοκίμαζε σοφὸς ἀνὴρ καὶ τὴν φωνὴν ἐς τὸ ἀκρότατον ἀπηκριβωμένος. Ἀλλὰ καὶ ἀναγίνωσκε τὰ παλαιὰ μὲν μὴ σύ γε, μηδὲ εἴ τι ὁ λῆρος Ἰσοκράτης ἢ ὁ χαρίτων ἄμοιρος Δημοσθένης ἢ ὁ ψυχρὸς Πλάτων, ἀλλὰ τοὺς τῶν ὀλίγων πρὸ ἡμῶν λόγους καὶ ἄς φασὶ ταύτας μελέτας, ὡς ἔχῃς ἀπ' ἐκείνων ἐπισιτισάμενος ἐν καιρῷ καταχρήσασθαι καθάπερ ἐκ ταμείου προαιρῶν.

18. Ἐπειδὴν δὲ καὶ δὴ λέγειν καὶ οἱ παρόντες ὑποβάλλωσί τινας ὑποθέσεις καὶ ἀφορμὰς τῶν λόγων, ἅπαντα μὲν ὅποσα ἂν ᾗ δυσχερῇ, εὐχερῇ λεγέσθω καὶ ἐκφυλιέσθω ὡς οὐδὲν ὅλας ἀνδρόνδες αὐτῶν ἐλομένων· ἐλομένων δὲ μηδὲν μελλήσας λέγε ὅτι κεν ἐπ' ἀκαιρίμην γλώτταν ἔλθῃ, μηδὲν ἐκείνων ἐπιμεληθείς, ὡς τὸ πρῶτον, ὥσπερ οὖν καὶ ἔστι πρῶτον, ἔρεῖς ἐν καιρῷ προσήκοντι καὶ τὸ δευτερον μετὰ τοῦτο καὶ τὸ τρίτον μετ' ἐκεῖνο, ἀλλὰ τὸ πρῶτον ἐμπεδὸν πρῶτον λεγέσθω, καὶ ἢν οὕτω τύχη, περὶ τῷ μετώπῳ μὲν ἡ κνημῖς,

quammaximum, et modulationem impudentem, incessumque qualis est meus. Hæc vero omnino necessaria sunt, sola, interdum plane sufficient. Vestis autem sit florida et candida, de Tarentino textrino, ut corpus perluceat; crepida Attica et muliebris, scissilis illa; calceus Sicyonius, qui in albis coactilibus magis deceat. Sint etiam pedissequi multi, et semper liber. Et hæc ipsum te conferre oportet.

16. Reliqua in via jam inter progrediendum vide atque audi. Nimirum leges tibi explico, quibus utentem agnoscat te Rhetorice atque admittet, neque aversabitur et jubebit facessere, tanquam non initiatum et mysteriorum exploratorem. Sed primo maxima habitus cura habenda est, et decentis amictus: deinde quindecim ferme, non plura certe viginti, Attica nomina undecumque collecta, eaque diligenti meditatione comprehensa, in promptu et extrema lingua habeto, illud ἅττα, et κᾶτα, et μῶν, et ἀμνηγέπη, et λῶστε, et similia, et in unaquaque oratione tanquam condimentum illorum quoddam asperge: reliquorum vero nulla cura sit, si dissimilia his, et ex alia quasi tribu sint et absona: purpura modo pulchra sit et florida, licet crassa de pellibus penula sit ipsum vestimentum.

17. Postea abstrusa sunt et peregrina verba, et rarer a veteribus dicta: atque hæc collecta in promptu habe, ut jaculari possis in eos qui tecum loquuntur: ita enim vulgus te respicient atque admirandum hominem putabunt, cujus suum supra captum sit eruditio, si ἀποστλεγγίσασθαι quis dicat pro destringi, et pro sole uli εἰληθερεῖσθαι, et arrhabonem nomines προνόμιον, et diluculum ἀροκνεφέες. Interdum vero et ipse fingas nova et prodigiosa nomina, præcipiens vocari eum qui eloquendo valet, εὐλεῖν, et prudentem σοφόνουν, saltatorem vero χειρόσοφον. Si vero vel in jungendis verbis peccaveris, vel barbara singula protuleris, unum sit remedium, impudentia, atque in promptu statim nomen alicujus qui neque sit neque fuerit unquam poetæ, vel solutæ orationis scriptoris, qui ita dicendum probaverit, vir doctus et linguæ ad summam accurationem peritus. Verum leges etiam non tu quidem vetera, neque si quid nugator ille Isocrates, aut experts Gratiarum Demosthenes, aut frigidus Plato scripsere; sed libros paullo ante nostram ætatem editos, et istas quas declamationes vocant, ut commeatu ab iis instructus, habeas quo in tempore abutaris, atque inde tanquam e penu depromas.

18. Si vero etiam dicendum sit, et argumenta quædam præsentibus subjecerint atque dicendi materiam; quæcumque difficilia sunt, facilia dicantur, et contemnuntur, quasi virile omnino nihil ipsi elegerint: verum quando elegere, tu nihil cunctatus dicito quodcumque tandem verbum intempestivum in linguam venerit, nihil curans ista, ut primum, sicut nempe primum est, suo tempore dicas et secundum post hoc, et post illud tertium: sed quod subierit primum, primum dicatur; ac si ita usu veniat, fronti ocrea circumdetur,

περὶ τῇ κνήμῃ δὲ ἡ κόρυς. Πλὴν ἀλλ' εἴπειγε καὶ σύνειρε καὶ μὴ σιωπᾶ μόνον. Κἂν περὶ ὕδριστοῦ τινοῦς ἢ μοιχοῦ λέγῃς Ἀθήνησι, τὰ ἐν Ἰνδοῖς καὶ Ἑλλάδασι λεγέσθω. Ἐπὶ πᾶσι δὲ ὁ Μαραθὼν καὶ ὁ Κυναιγείρος, ὧν οὐκ ἂν τι ἀνευ γένοιτο. Καὶ αἰεὶ ὁ Ἄθως πλείσθω καὶ ὁ Ἑλλάσποντος περὶεσθῶ καὶ ὁ ἥλιος ὑπὸ τῶν Μηδικῶν βελῶν σκεπέσθω καὶ Ξέρξης φευγέτω καὶ ὁ Λεωνίδας θαυμαζέσθω καὶ τὰ Ὀθρυάδου γράμματα ἀναγιγνωσκέσθω, καὶ ἡ Σαλαμίς καὶ τὸ Ἄρτεμισιον καὶ αἱ Πλαταιαὶ πολλὰ ταῦτα καὶ πυκνὰ, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὰ ὀλίγα ἐκεῖνα ὀνόματα ἐπιπολαζέτω καὶ ἐπανθείτω, καὶ συνεχές τὸ ἄττα καὶ τὸ δῆπουθεν, κἂν μηδὲν αὐτῶν δέῃ· καλὰ γὰρ ἐστί καὶ εἰκῇ λεγόμενα.

19. Ἦν δέ ποτε καὶ ἄσαι καιροὶ εἶναι δοκῇ, πάντα σοι ἀδέσθω καὶ μέλος γιγνέσθω. Κἂν ποτε ἀπορήσης πράγματος ὠδικοῦ, τοὺς ἀνδρας τοὺς δικαστὰς ὀνομάσας ἐμμελῶς πεπληρωμέναι οἶον τὴν ἁρμονίαν. Τὸ δὲ οἱμοὶ τῶν κακῶν πολλάκις, καὶ ὁ μηρὸς πατασέσθω, καὶ λαρυγγίξει καὶ ἐπιχρέμπτου τοῖς λεγομένοις καὶ βράζει μεταφέρων τὴν πυρῆν. Καὶ ἦν μὲν σε μὴ ἐπαινῶσιν, ἀγανάκτει καὶ λοιδοροῦ αὐτοῖς· ἦν δὲ ὀρθοὶ ἐστήκωσιν ὑπὸ τῆς αἰσχύνῃς ἤδη πρὸς τὴν ἐξοδὸν ἔτοιμοι, καθέζεσθαι κέλευε, καὶ ὀλωκ τυραννίς τὸ πρᾶγμα ἔστω.

20. Ὅπως δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν λόγων θαυμάζωσιν, ἀπὸ τῶν Ἰλιακῶν ἀρξάμενος ἢ καὶ νῆ Δία ἀπὸ τῶν Δευκαλίωνος καὶ Πύρρας γάμων, ἦν δοκῇ, καταεῖθαζε τὸν λόγον ἐπὶ τὰ νῦν καθεστῶτα· οἱ μὲν γὰρ συνιέντες ὀλίγοι, καὶ μάλιστα μὲν σιωπήσονται ὑπ' εὐγνωμοσύνης, ἦν δὲ καὶ λέγῳσι τι, ὑπὸ φόβου αὐτὸ δόξουσι ὁρᾶν· οἱ πολλοὶ δὲ τὸ σῆμα καὶ φωνὴν καὶ βάδισμα καὶ περίπατον καὶ μέλος καὶ κρηπίδα καὶ τὸ ἄττα σου ἐκείνο τεθήπαισι καὶ τὸν ἰδρωτὰ δρῶντες καὶ τὸ ἄσθμα οὐκ ἔχουσιν ὅπως ἀπιστήσουσι μὴ οὐχὶ πάνδεινόν τινα ἐν τοῖς λόγοις ἀγωνιστὴν εἶναι σε. Ἄλλως τε καὶ τὸ ταχὺ τοῦτο οὐ μικρὰν ἔχει τὴν ἀπολογίαν καὶ θαῦμα παρὰ τοῖς πολλοῖς· ὥστε ὅρα μὴ ποτε γράψῃς ἢ σκεψάμενος παρέλθῃς, ἔλεγχος γὰρ σαφὴς ταῦτά γε.

21. Οἱ φίλοι δὲ πηδᾶτῶσαν αἰεὶ καὶ μισθὸν τῶν δειπνῶν ἀποτινέτωσαν, εἴ ποτε αἰσθοντό σε καταπεσόμενον, χεῖρα δρέγοντες καὶ παρέχοντες εὐρεῖν τὸ λεγθῆσόμενον ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν ἐπαινῶν διαλείμμασι· καὶ γὰρ αὐ καὶ τοῦδε μελέτω σοι τὸν χορὸν ἔχειν οἰκεῖον καὶ συνάδοντα. Ταῦτα μὲν σοι τὰ ἐν τοῖς λόγοις. Μετὰ ταῦτα δὲ προϊόντα σε δορυφορεῖτωσαν ἄγκεχαλυμένον αὐτὸν καὶ περὶ ὧν ἔφης μεταξὺ διαλαμβάνοντα. Καὶ ἦν τις ἐντύχῃ, θαυμάσια περὶ αὐτοῦ λέγε καὶ ὑπερεπαίνει καὶ ἐπαγρυγνὴ γίγνου αὐτῷ· τί γὰρ ὁ Παιανιεύς πρὸς ἐμέ; καί, Πρὸς ἐνὰ Ἰσῶς μοι τῶν παλαιῶν ὁ ἀγών· καὶ τὰ τοιαῦτα.

22. Ὁ δὲ μέγιστον καὶ πρὸς τὸ εὐδοκίμειν ἀναγκαιότατον ὀλίγου δεῖν παραλέλοιπα, ἀπάντων καταγέλα τῶν λεγόντων· καὶ ἦν μὲν τις καλῶς εἶπη, ἀλλότρια καὶ οὐχ ἑαυτοῦ δεικνύειν δοκεῖτω· ἦν δὲ μετρίως ἐνεχθῇ,

et galea cruri. Verum insta, et verba continua, et modo ne tace. Et si de stupratore aliquo aut adultero dicas Athenis, quæ apud Indos aguntur et Ecbanis, dicantur. Præter omnia vero Marathon et Cynægirus, sine quibus nihil fiat : et semper navigetur Athos, et pedibus transeat Hellespontus, tegaturque sol a sagittis Persicis, et fugiat Xerxes, et Leonidas in admiratione sit, et legantur sanguinea Othryadis literæ, et audiantur Salamis, et Artemisium, ac Platææ, multa hæc et crebra : tum omnibus pauca illa nomina in summo innatent et florum instar præniteant ; perpetuumque sit illud ἄττα, atque δῆπουθεν, licet nusquam illis sit opus : pulchra enim sunt, etiam quum dicuntur temere.

19. Si vero aliquando etiam cantandi tempus esse videatur, cantentur omnia et fiant cantilena. Et si quando non habeas quod cantari aptum sit, appellandis flexa in cantum voce judicibus impletam tibi harmoniam existima. Atque illud, Hei malorum ! frequens esto, et percussituri femur ; tum modulanti gutture pronuncia, et screatu verba distingue, et inter agendum fluctuante podice ingredi. Et si te non laudent, indignator illis et maledicito ; sin per pudorem surrexerint, ad abeundum jam parati, assidere illos jubeto, atque in universum, regnum tu exerceto.

20. Ut vero copiam quoque in te admirentur rerum dicendarum, ab Iliacis inde temporibus facto initio, aut, per Jovem, a Deucalionis et Pyrrhæ nuptiis, si videatur, ad illum qui nunc est status rerum orationem deducito. Nam qui intelligunt, pauci ; iique maximam partem bonitate quadam reticebunt : si quid vero dicant etiam, per invidiam videbuntur facere. Sed vulgus habitum, et vodem, et incessum, et inambulationem, et cantillationem, et crepidam, et illud tuum ἄττα admirantur, ac viso sudore tuo atque anbelatione, non possunt non credere, formidandum te in dicendo certatorem esse. Inprimis vero etiam illa extemporalitas excusationem non parvam præstat, atque apud populum admirationem. Itaque vide ne unquam scribas, aut post aliquam meditationem ad dicendum prodeas : in ista enim aperte deprehendaris.

21. Amici autem semper plaudant pedibus, et mercedem solvant cœnarum, si quando labare te sentiant, præbentes manum, et inter moras laudationum inveniendi quid dicas occasionem suppeditantes : nam illud quoque tibi cura sit, chorum tibi tuum uti habeas qui concinat. Hæc quidem observanda tibi in ipsis orationibus. Post ea vero prodeunt te deducant, suo tectum satellitio, et de his quæ dixisti disputantem. Et si quis forte fiat obviam, admiranda de te dicito, et supra modum te ipse lauda, ut gravis ei sis : Quid enim ad me ille Pæaniensis ? et, Ad unum forte veterum mihi certamen est ; et id genus alia.

22. Quod autem maximum et ad famam parandam inprimis necessarium, præne prætermiseram : quicumque dicunt, eos deride : et si quis bene dixerit, aliena, non sua, proferre videatur ; si feratur mediocriter, reprehensione di-

πάντα ἔστω ἐπιλήψιμα. Καὶ ἐν ταῖς ἀκροάσεσι μετὰ πάντας εἰσιέναι χρή, ἐπίσημον γάρ· καὶ σωτηρῶντων ἀπάντων ξένον τινὰ ἔπαινον ἐπιτείνει τὰς ἀκοὰς τῶν παρόντων ἐπιστρέφοντα καὶ ἐνοχλήσοντα, ὡς ναυτιῶν ἀπαντας ἐπὶ τῷ φορτικῷ τῶν ὀνομάτων καὶ ἐπιφράττεσθαι τὰ ὅσα. Καὶ ἐπισείσης δὲ μὴ πολλάκις τὴν χεῖρα, εὐτελὲς γάρ, μὴδὲ ἀναστῆς, πλὴν ἀπαξ γε ἢ οἷς τὸ πλεῖστον· ὑπομειδία δὲ τὰ πολλὰ καὶ δῆλος γίγνου μὴ ἀρεσκόμενος τοῖς λεγομένοις. Ἀμφιλαφεῖς δὲ αἱ ἀφορμαὶ τῶν μέμψεων τοῖς συκοφαντικοῖς τὰ ὅσα. Τὰ δ' ἄλλα χρή θαρρεῖν· ἡ τόλμα γάρ καὶ ἀναισχυντία καὶ ψεῦδος πρόχειρον καὶ ὄρκος ἐπ' ἀρχοῖς αἰ τοῖς χεῖλαις καὶ φθόνος πρὸς ἀπαντας καὶ μῖσος καὶ βλασφημία καὶ διαβολαὶ πιθαναί. Ταῦτά σε αἰοιδίμων ἐν βραχεὶ καὶ περιβλεπτον ἀποφανεῖ. Τοιαῦτα μὲν τὰ φανερά καὶ τὰ ἔξω.

23. Ἰδίᾳ δὲ πάντα πράγματα ποιεῖν σοι δεδοχθῶ, κυβεύειν μεθύσκεσθαι λαγνέειν μοιχεύειν ἢ αὐχεῖν γε, καὶ μὴ ποιῆς, καὶ πρὸς ἀπαντας λέγειν καὶ γραμμάτια ἐπιδεικνύειν ὑπὸ γυναικῶν δῆθεν γραφέντα· καλὸς γὰρ εἶναι θέλει καὶ σοὶ μελέτω ὑπὸ τῶν γυναικῶν σπουδάζεσθαι δοκεῖν· ἐς τὴν ῥητορικὴν γὰρ καὶ τοῦτο ἀνοίσουσιν οἱ πολλοί, ὡς διὰ τοῦτό σου καὶ ἄχρι τῆς γυναικωνίτιδος εὐδοκίμουντος· καὶ τὸ δεῖνα δὲ, μὴ αἰδεσθῆς, εἰ καὶ πρὸς ἀνδρῶν ἐπὶ τῷ ἐτέρῳ ἔρᾶσθαι δοκοῖς, καὶ ταῦτα γενειήτης ἢ καὶ νῆ Δία φαλακρὸς ἤδη ὢν. Ἄλλ' ἔστωσαν οἱ καὶ ἐπὶ τούτῳ συνόντες· ἦν δὲ μὴ ὦσιν, οἱ οἰκῆται ἱκανοί. Πολλὰ γὰρ καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου πρὸς τὴν ῥητορικὴν χρήσιμα παραγίγνεται· πλείων ἢ ἀναισχυντία καὶ θράσος. Ὅρῃς ὡς λαλίστεροι αἱ γυναῖκες καὶ λοιδοροῦνται περιττῶς καὶ ὑπὲρ τοὺς ἀνδρας; εἰ δὴ τὰ ὅμοια πάσχοις, διοίσεις τῶν ἄλλων. Καὶ μὴν καὶ πιττοῦσθαι χρή μάλιστα μὲν τὰ πάντα, εἰ δὲ μὴ, πάντως ἐκείνα. Καὶ αὐτὸ δὲ σοὶ τὸ στόμα πρὸς ἀπαντα ὁμοίως κεχρημένῳ, καὶ ἡ γλῶττα ὑπηρετεῖται καὶ πρὸς τοὺς λόγους καὶ πρὸς τὰ ἄλλα ὅποσα ἂν δύνηται· δύνανται δὲ οὐ σολοικίζειν μόνον καὶ βαρβαρίζειν οὐδὲ ληρεῖν ἢ ἐπιорχεῖν ἢ λοιδορεῖσθαι ἢ διαβάλλειν καὶ ψεύδεσθαι, ἀλλὰ καὶ νύκτωρ τι ἄλλο ὑποτελεῖν, καὶ μάλιστα ἦν πρὸς οὕτω πολλοὺς τοὺς ἔρωτας μὴ διαρκέτης· πάντα αὐτῇ γε ἐπιστάσθω καὶ γονιμωτέρα γιγνέσθω καὶ μὴδὲν ἀποστρεφέσθω.

24. Ἦν ταῦτα, ὦ παῖ, καλῶς ἐκμάθης — δύνασαι δέ· οὐδὲν γὰρ ἐν αὐτοῖς βαρὺ — θαρρῶν ἐπαγγέλλομαι οὐκ ἐς μακράν σε ἀριστον ῥήτορα καὶ ἡμῖν ὅμοιον ἀποτελεσθήσεσθαι. Τὸ μετὰ τοῦτο δὲ οὐκ ἐμὲ χρή λέγειν ὅσα ἐν βραχεὶ παρέσται σοι τάχα παρὰ τῆς Ῥητορικῆς. Ὅρῃς ἐμὲ, ὅς πατὴρ μὲν ἀφανοῦς καὶ οὐδὲ καθαρῶς ἐλευθέρου ἐγενόμην ὑπὲρ Ξοῖν καὶ Θμοῦν δεδοουλευκός, μητρὸς δὲ ἀκεστρίας, ἐπ' ἀμφοδίου τινός. Αὐτὸς δὲ τὴν ὥραν οὐ παντάπασιν ἀδόκιμος εἶναι δόξας τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ ψιλῷ τῷ τρέφεσθαι συνῆν τινι κακοδαίμονι καὶ γλίσχρῳ ἑραστῇ, ἐπεὶ δὲ τὴν ὁδὸν ταύτην βράστην οὖσαν κατείδον καὶ διεκπαίσας ἐπὶ τῷ

LUCIANUS. I.

gna sint omnia. In recitationibus ultimus omnium ingredi; facit enim te conspicuum: et tacentibus omnibus, peregrinam quadam laudationem subjicere memento, quæ aures præsentium advertat et offendat, ut nauseent omnes ad verborum insolentiam, et aures obturent. Neque vero manum sæpe ad laudandum moveas, vile enim id est; neu assurgas, nisi semel forte aut his ad summum: subride autem frequenter, et ostende non placere tibi quæ dicuntur. Opportunæ sunt autem ad reprehendendum occasiones apud eos, qui pronas calumniis aures habent. Ceterum confidendum est: audacia enim, et impudentia, et mendacium in promptu, et iurandum in extremis semper labiis, et invidia contra omnes, et odium, et maledicentia, et calumniæ probabiles. Hæc celebrem te brevi et conspicuum facient. Atque talia sunt quæ extra sunt et apparent.

23. In privato autem facinora omnia committere tibi decretum sit, aleatorem esse, inebriari, libidinari, mœchari, aut gloriari certe, si non feceris, idque apud omnes dicere, et literulas ostendere a mulieribus scilicet scriptas. Etenim pulcher esse velle debes, et hoc agere ut mulieres studiosæ videantur te sectari: nam hoc quoque ad rhetoricen vulgo referent, quasi ea causa in ipsa gynæconitide gratiosus sis. Verum nec illud tibi pudori sit, si a viris quoque diversæ rei causa amari videre, idque barbatus quum sis, aut, ita me Jupiter, jam calvus. Sed sint qui etiam hac ipsa causa semper tecum sint: si vero non sint, servi sufficient. Multa enim ex hac etiam re commoda facultati dicendi utilia accedunt: major erit impudentia atque audacia. Viden' ut loquaciores sint mulieres, et abunde maledicant ac supra viros? si ergo idem quod illæ patiaris, præcelles reliquis. Verum etiam pice velli oportet maxime sane per omnia; si vero minus, omnino quidem illis partibus. Ipsum vero os tibi ad omnia hiet pariter, et ministret lingua quum ad sermones, tum ad alia quæcumque poterit: potest autem non solœcismos tantum committere aut barbarismos, neque nugari solum, aut pejerare, aut maledicere, aut calumniari ac mentiri; sed noctu aliud quoque subire ministerium, imprimis ad multos adeo amores si non sufficiat. Omnia quidem illa norit, et genitalior fiat, neu quicquam aversetur.

24. Hæc si, puer, diligenter edidiceris (potes vero; neque enim quicquam est in illis difficile), confidenter tibi polliceor, non longo interjecto tempore optimum te rhetora et nobis similem redditum iri. Quod sequitur, non opus est uti ego dicam, quot brevi bona a Rhetorice tibi affutura sint. Vides enim me, qui ignobili patre natus sim, et ne pure quidem libero, ut qui ultra Xoin et Thmuin servierit, matre autem sarcinatrice, in bivio quodam. Ipse autem, qui forma viderer esse non omnino contemnenda, primo solorum alimentorum pretio fui cum amatore misero atque avaro: quum vero viderem hanc viam esse facillimam, per eamque prorumpens in summo jam essem (erant mihi enim,

ἀκρῶς ἐγενόμεν — ὑπῆρχε γάρ μοι, ὦ φίλῃ Ἀδράστεια, πάντα ἐκεῖνα ἃ προείπον ἐφ' ὅδια, τὸ θράσος, ἡ ἀμαθία, ἡ ἀναίσχυντία — πρῶτον μὲν οὐκέτι Ποσειδὸς ὀνομάζουαι, ἀλλ' ἤδη τοῖς Διὸς καὶ Ἀθήας παισὶν δμῶνυμος γεγέννηται· ἐπειτα δὲ γραὶ συνοικήσας τὸ πρῶτον μὲν ἐγαστριζόμενη πρὸς αὐτῆς ἔρᾶν προσποιούμενος γυναικὸς ἐβδόμηκοντούτιδος τέτταρας ἐτι λοιποὺς ὀδόντας ἐχούσης, χρυσίῳ καὶ τούτους ἐνδεδμεμένους. Πλὴν ἀλλὰ γε διὰ τὴν πενίαν ὑφιστάμεν τὸν ἄθλον καὶ τὰ ψυχρὰ ἐκεῖνα τὰ ἐκ τῆς σοροῦ φιλήματα ὑπερήδιστα μοι ἐποiei ὁ λιμός. Εἴτα ὀλίγου δεῖν κληρονόμος ὢν εἶγεν ἀπάντων κατέστην, εἰ μὴ κατάρατός τις οἰκέτης ἐμήνυσεν ὡς φάρμακον εἶην ἐπ' αὐτὴν ἐωνημένος.

25. Ἐξωσθεὶς δὲ ἐπὶ κεφαλῇ δμῶς οὐδὲ τότε ἠπόρησα τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ καὶ ῥήτωρ δοκῶ κἂν ταῖς δίκαις ἐξετάζομαι προδιδούς τὰ πολλὰ καὶ τοὺς δικαστὰς τοῖς ἀνοήτοις καθυπισχνούμενος, καὶ ἡττῶμαι μὲν τὰ πλεῖστα, οἱ φοίνικες δὲ ἐπὶ τῇ θύρᾳ χλωροὶ καὶ ἔστεφανωμένοι· τούτοις γὰρ ἐπὶ τοὺς δυστυχεῖς χρῶμαι τοῖς δαλέασιν. Ἀλλὰ καὶ τὸ μισεῖσθαι πρὸς ἀπάντων καὶ ἐπίσημον εἶναι με ἐπὶ τῇ μοχθηρίᾳ τοῦ τρόπου καὶ πολὺ πρότερον τῶν λόγων καὶ τὸ δεικνυσθαι τῷ δακτύλῳ τοῦτον ἐκείνον τὸν ἀκρότατον ἐν πάσῃ κακίᾳ λεγόμενον, οὐ μικρὸν εἶναι μοι δοκεῖ. Ταῦτά σοι παραινῶ, νῆ τὴν πάνδημον, πολὺ πρότερον ἐμαυτῷ παραινέσας καὶ χάριν ἐμαυτῷ οὐ μικρὰν ἐπισπασάμενος.

26. Εἴεν· ὁ μὲν γεννάδας εἰπὼν ταῦτα πεπαύσεται· σὺ δὲ ἦν πεισθῆς τοῖς εἰρημένοις, καὶ δὴ παρῆναι νόμιζε οἵπερ ἐξ ἀρχῆς ἐπόθεις ἔλθειν, καὶ οὐδὲν σε κωλύσει ἐπόμενον τοῖς νόμοις ἐν τε τοῖς δικαστηρίοις κρατεῖν καὶ ἐν τοῖς πλήθεσιν εὐδοκιμεῖν καὶ ἐπέραστον εἶναι καὶ γαμεῖν οὐ γραῦν τινα τῶν κωμικῶν, καθάπερ ὁ νομοθέτης καὶ διδάσκαλος, ἀλλὰ καλλίστην γυναῖκα τὴν Ῥητορικὴν, ὡς τὸ τοῦ Πλάτωνος ἐκεῖνο πτηνὸν ἄρμα ἐλαύνοντα φέρεσθαι σὺ μᾶλλον πρέπειν περὶ σεαυτοῦ εἰπεῖν ἢ ἐκείνῳ περὶ τοῦ Διός· ἐγὼ δὲ — ἔγεννης γὰρ καὶ δειλός εἰμι — ἐκστήσομαι τῆς ὁδοῦ ὑμῖν καὶ παύσομαι τῇ ῥητορικῇ ἐπιπολάζων, ἀσύμβολος ὢν πρὸς αὐτὴν τὰ ὑμέτερα· μᾶλλον δὲ ἤδη πέπαυμαι. Ὥστε ἀκονεῖτε ἀνακηρύττεσθε καὶ θαυμάζεσθε μόνον τοῦτο μεμνημένοι, ὅτι μὴ τῷ τάχει ἡμῶν κεκρατήκατε ὠκύτεροι φανέντες, ἀλλὰ τῷ ῥάστην καὶ πρᾶνῃ τραπέσθαι τὴν ὁδόν.

LII.

ΦΙΛΟΨΕΥΔΗΣ ἢ ΑΠΙΣΤΩΝ.

1. ΤΥΧΙΑΔΗΣ. Ἔχεις μοι, ὦ Φιλόκλης, εἰπεῖν εἰ ποτε ἄρα τοῦτο ἔστιν ὃ τοὺς πολλοὺς εἰς ἐπιθυμίαν σὺ ψεύδεσθαι προάγεται, ὡς αὐτοὺς τε χαίρειν μὴδὲν ὑγιὲς λέγοντας καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα διεξιοῦσι μάλιστα προσέχειν τὸν νοῦν;

cara Adrastea! praesidia illa quæ modo dicebam omnia, confidentia, inscitia, impudentia), primo quidem non amplius Pothinus nominor, sed jam Jovis et Ledæ pueris cognominis factus sum : deinde adjunxi me ad anum mulierem, a qua primum laute alebar, amare dum simul mulierem septuagenariam, dentes adhuc quattuor habentem reliquos, auro revinctos et ipsos. Verumtamen paupertatis causa laborem sustinui, quum frigida illa de capulo oscula suavissima mihi fames redderet. Deinde parum aberat quin heres constitutus essem quæ habebat omnium, nisi servus exsecrabilis indicasset venenum a me, quod illi darem, esse emtum.

25. Præceps igitur ejectus, necessariis tamen ne sic quidem carui : sed et rhetor esse videor, et in judiciis versor, prævaricans sæpe, et judicium corruptionem insipientibus pollicens. Et plerumque causa equidem cado : sed palmae tamen in janua virides et coronis cinctæ ; illis enim ad infelices easis utor. Sed id ipsum quoque, quod odio sum omnibus, et quod insignis sum ob morum perversitatem, et quod multo prius quam ob orationis facultatem ideo monstror digito, quia princeps ipse in omni malitia dicor, non parvum mihi quidem videtur. Hæc tibi, ita me popularis Venus ! præcipio, quæ multo prius ipse mihi præcepi, eaque ratione gratiam mihi non parvam conciliavi.

26. Sint ista satis ! generosus ille post hæc dicta tacebit. Tu vero si dictis ab illo moveare, jam adesce te puta quorsum venire initio desiderabas ; neque quicquam te prohibebit quominus legibus illis obsecutus tum in judiciis vin cas, tum bene audias apud multitudinem, et amabilis sis, ducasque non anum quandam de comicarum illo genere, ut tuus legislator et magister, sed mulierem pulcherrimam Rhetoricen, adeo ut Platonis illud, volucris curru vectum ferri, de te potius deceat dicere te, quam ipsum de Jove hoc dicere decuit. Ego vero (ignavus enim et timidus sum) de via vobis decedam, et desinam ob rhetorice spectari, qui nihil ad eam conferam vestri illius modi : vel potius jam desii. Itaque sine pulvere prædicandos vos atque admirandos præbete, illud solum recordati, non celeritate vos vestra vicisse, qui velociores judicati sitis, verum quod facillimam et declivem viam estis ingressi.

LII.

PHILOPSEUDES sive INCREDULUS.

1. TYCHIADES. Potesne mihi, Philocles, dicere, quid sit tandem illud quod ad mentiendi libidinem plerosque allicit, ut et ipsi gaudeant quum nihil sani dicunt, et narrantibus talia animum maxime attendant?

ΦΙΛΟΚΛΗΣ. Πολλά, ὦ Τυχιάδῃ, ἐστὶν ἂ τοὺς ἀνθρώπους ἐνίοις ἀναγκάζει τὰ ψευδῇ λέγειν ἐς τὸ χρήσιμον ἀποβλέποντας.

ΤΥΧ. Οὐδὲν πρὸς ἔπος ταῦτα, φασίν, οὐδὲ περὶ τούτων ἡρόμην ὁπόσοι τῆς χρείας ἕνεκα ψεύδονται. Συγγνώμης τοιγαροῦν οὗτοί γε μάλλον καὶ ἐπαίνου τινὲς αὐτῶν ἄξιοι, ὁπόσοι ἢ πολεμίους ἐξηπάτησαν ἢ ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶ τοιούτῳ φαρμάκῳ ἐχρήσαντο ἐν τοῖς δεινοῖς, οἷα πολλὰ καὶ Ὀδυσσεὺς ἐποίει τήν τε αὐτοῦ ψυχὴν ἀρνύμενος καὶ τὸν νόστον τῶν ἐταίρων. Ἀλλὰ περὶ ἐκείνων, ὦ ἄριστε, φημί οἱ αὐτὸ ἄνευ τῆς χρείας τὸ ψεῦδος περὶ πολλοῦ τῆς ἀληθείας τίθενται ἡδόμενοι τῷ πράγματι καὶ ἐνδιατρίβοντες ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει ἀναγκαίᾳ. Τούτους οὖν ἐθέλω εἰδέναι τίνος ἀγαθοῦ τοῦτο ποιοῦσιν.

2. ΦΙΛ. Ἦ που κατανενώχας ἦδη τινὰς τοιούτους, οἷς ἐμφυτος ἔρωσ οὗτός ἐστι πρὸς τὸ ψεῦδος;

ΤΥΧ. Καὶ μάλα πολλοὶ εἰσιν οἱ τοιοῦτοι.

ΦΙΛ. Τί δ' οὖν ἄλλο ἢ ἄνοιαν χρὴ αἰτίαν εἶναι αὐτοῖς φάναι τοῦ μὴ ἀληθῆ λέγειν, εἰ γε τὸ χερίστον ἀντὶ τοῦ βελτίστου προαιροῦνται;

ΤΥΧ. Οὐδὲν τοῦτο· ἐπεὶ πολλοὺς ἂν ἐγὼ σοι δείξαιμι συνετοὺς τέλλᾳ καὶ τὴν γνῶμην θαυμαστοῦς οὐκ οἶδ' ὅπως ἐαλωκότας τούτων τῇ κακῇ καὶ φιλοφρονδεῖς ὄντας, ὡς ἀνιῆσθαι με, εἰ τοιοῦτοι ἄνδρες ἄριστοι τὰ πάντα δμῶς χαίρουσιν αὐτοὺς τε καὶ τοὺς ἐντυγχάνοντας ἐξαπατῶντες· ἐκείνους μὲν γὰρ τοὺς παλαιούς πρὸ ἐμοῦ σὲ χρὴ εἰδέναι, τὸν Ἡρόδοτον καὶ Κτησίαν τὸν Κνίδιον καὶ πρὸ τούτων τοὺς ποιητάς καὶ τὸν Ὀμηρον αὐτὸν, αἰοδίμους ἄνδρας, ἐγγράφῳ τῷ ψεύματι κεχρημένους, ὡς μὴ μόνον ἐξαπατᾶν τοὺς τότε ἀκούοντας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ μέχρι ἡμῶν δικνεῖσθαι τὸ ψεῦδος ἐκ διαδοχῆς ἐν καλλίστοις ἔπεσι καὶ μέτροις ζυλαττόμενον. Ἐμοὶ γοῦν πολλάκις αἰδεῖσθαι ὑπὲρ αὐτῶν ἔπεισιν, ὁπόταν Οὐρανοῦ τομὴν καὶ Προμηθέως δεσμὰ διηγῶνται καὶ Τιγάντων ἐπανάστασιν καὶ τὴν ἐν Ἄδου πᾶσαν τραγῳδίαν, καὶ ὡς οἱ ἔρωτα ὁ Ζεὺς ταῦρος ἢ κύκνος ἐγένετο καὶ ὡς ἐκ γυναικὸς τις ἐς ὄρνειον ἢ ἐς ἄρκτον μετέπεσεν, ἔτι Πηγάσους καὶ Χιμαίρας καὶ Γοργόνας καὶ Κύκλωπας καὶ ὅσα τοιαῦτα, πάνυ ἀλλόκοτα καὶ τεράστια μυθία παιδῶν ψυχὰς κηλεῖν δυνάμενα ἔτι τὴν Μορμῶ καὶ τὴν Λάμειαν δεδιότων.

3. Καίτοι τὰ μὲν τῶν ποιητῶν ἴσως μέτρια, τὸ δὲ καὶ πόλεις ἦδη καὶ ἔθνη πολλὰ κοινῇ δημοσίᾳ ψεύδεσθαι πῶς οὐ γελοῖον; εἰ Κρήτες μὲν τοῦ Διὸς τάφον δεικνύοντες οὐκ αἰσχρύνονται, Ἀθηναῖοι δὲ τὸν Ἐριχθόνιον ἐκ τῆς γῆς ἀναδοθῆναι φασὶ καὶ τοὺς πρώτους ἀνθρώπους ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀναφῶναι καθάπερ τὰ λάχανα, πολὺ σεμνότερον οὗτοι τῶν Θηβαίων, οἱ ἐξ ὅπως ὀδόντων Σπαρτοῦς τινὰς ἀναβεβλαστηκέναι διηγούνται. Ὅς δ' ἂν οὖν ταῦτα καταγέλαστα ὄντα μὴ οἴηται ἀληθῆ εἶναι, ἀλλ' ἐμφρόνως ἂν ἐξετάζων ταῦτα Κοροΐου τινὸς ἢ Μαργίτου νομίζοι τὸ πείθεσθαι ἢ Τριπτόλεμον ἐλάσαι διὰ τοῦ αἵρος ἐπὶ δρακόντων ὑποπτέρων

PHILOCLEES. Multa sunt, Tychiade, quæ cogant homines quosdam mendacia dicere, utilitatis suæ respectu.

TYCH. Nihil hæc ad rem, neque de his ego rogabam, quotquot usus alicujus causa mentiuntur. Etenim venia hi potius, quidam eorum etiam laude digni sunt, qui vel hostes decipere, vel ad salutem tali remedio in malis usi sunt, qualia etiam Ulysses multa fecit, dum vel suam vitam redimeret, vel reditum sociorum. Verum de illis dico, vir optime, qui ipsum præter necessitatem mendacium longe veritati præponunt, eaque re delectantur, et nulla causa necessaria in ea versantur. De his scire velim ego, cui bono hoc faciant.

2. PHIL. Numquid jam cognovisti tales quosdam, quibus insitus sit hic amor mendacii?

TYCH. Et plurimi quidem sunt tales.

PHIL. Quid ergo aliud causæ illis esse, quam amentiam, dicendum est, quod verum non dicant, quando quod pessimum est pro optimo eligunt?

TYCH. Hoc nihil est; quandoquidem plurimos ego tibi ostenderim, prudentes alioquin et admirabili sapientia, nescio quomodo illo malo captos et mendaciorum studiosos, adeo ut male me habeat, si tales viri, optimi reliqua omnia, tamen gaudent sequi et illos quibuscum sunt decipere. Illi enim antiquos prius, quam ego, tu noveris oportet, Herodotum, et Ctesiam Cnidium, et ante hos, poetas, Homerumque adeo ipsum, viros celeberrimos, scripto usos mendacio, adeo ut non modo qui tum erant auditores suos deceperint, sed ad nos etiam mendacium successionem quadam verbis versibusque pulcherrimis commendatum pervenerit. Me quidem sæpe subito illorum vicem pudere, quum Cæli castrationem, et vincula Promethei enarrant, et seditionem Gigantum, et totam apud inferos tragdiam, et ut propter amorem Jupiter sit taurus vel cycnus factus, et ut ex muliere in avem aliqua aut in ursam mutata sit: ad hæc Pegasus, et Chimæras, et Gorgones, et Cyclopes, et quæ sunt ex eo genere, absurdæ omnino et portentosæ fabellæ, puerulorum mentes mulcere aptæ, qui etiamnum Larvam Lamiamque metuunt.

3. Quæquam poetarum illa forte tolerabilia fuerint mendacia: quod vero jam civitates et gentes multæ communiter et publice mentiuntur, qui non ridiculum? si Cretenses Jovis sepulcrum ostendentes non erubescunt, Athenienses vero Erichthonium de terra exstitisse aiunt, primosque homines, olerum instar, de Attico solo enatos; multo hi quidem speciosius quam Thebani, qui de serpentis dentibus Spartos (sativos) quosdam germinasse narrant. Si quis vero hæc tam ridicula non putet vera esse, sed iis prudenter examinatis, Coræbi cujusdam aut Margitæ judicet credere vel Triptolemum per aera vectum alatis draconibus, vel Panem

ἢ Πᾶνα ἤκειν ἐξ Ἀρκαδίας σύμπαχον ἐς Μαραθῶνα ἢ Ὠρείθυιαν ὑπὸ τοῦ Βορέου ἀναρπασθῆναι, ἀσεβὴς οὗτός γε καὶ ἀνόητος αὐτοῖς ἐδοξεν οὕτω προδήλοις καὶ ἀληθεῖσι πράγμασιν ἀπιστῶν· ἐς τοσοῦτον ἐπικρατεῖ τὸ ψεῦδος.

4. ΦΙΑ. Ἄλλ' οἱ μὲν ποιηταί, ὧ Τυχιάδῃ, καὶ αἱ πόλεις δὲ συγγνώμης τυγχάνοιεν ἂν, οἱ μὲν τὸ ἐκ τοῦ μύθου τερπνὸν ἐπαγωγότατον ὃν ἐγκαταμιγνύντες τῇ γραφῇ, ὅπερ μάλιστα δεόνται πρὸς τοὺς ἀκροατὰς, Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Θηβαῖοι καὶ εἰ τινες ἄλλοι σεμνοτέρως ἀποφαίνονται τὰς πατρίδας ἐκ τῶν τοιούτων. Εἰ γοῦν τις ἀφελὸι τὰ μυθώδη ταῦτα ἐκ τῆς Ἑλλάδος, οὐδὲν ἂν καλῶσαι λιμῶ τοὺς περιγηγῆτάς αὐτῶν διαφθαρῆναι μὴδὲ ἀμισθὶ τῶν ξένων τάληθες ἀκούειν ἐθελησάντων. Οἱ δὲ μὴδὲ μῖα ἐνεκα τοιαύτης αἰτίας ὁμῶς χαίροντες τῷ ψεύσματι παγγέλοιοι εἰκότως δοκοῖεν ἂν.

5. ΤΥΧ. Εὖ λέγεις· ἐγὼ γὰρ παρὰ Εὐκράτους ἤκω σοι τοῦ πάνυ πολλὰ τὰ ἀπίστα καὶ μυθώδη ἀκούσας, μάλλον δὲ μεταξὺ λεγομένων ἀπῶν ὀρχόμενῃ οὐ φέρων τοῦ πράγματος τὴν ὑπερβολὴν, ἀλλὰ με ὥσπερ αἱ Ἑρινύες ἐξήλασαν πολλὰ τεράστια καὶ ἀλλόκοτα διεξιόντος.

ΦΙΑ. Καίτοι, ὦ Τυχιάδῃ, ἀξιώπιστος ὁ Εὐκράτης ἐστὶ καὶ οὐδεὶς ἂν οὐδὲ πιστεύσειεν ὡς ἐκεῖνος οὕτω βαρύν πώγωνα καθειμένος ἐξηκοντούτης ἀνῆρ, ἐτι καὶ φιλοσοφία ξυνὸν τὰ πολλὰ, ὑπομείνειεν ἂν καὶ ἄλλου τινὸς ψευδομένου ἀκούσαι παρῶν, οὐχ ὅπως αὐτός τι τολμᾷσαι τοιοῦτον.

ΤΥΧ. Οὐ γὰρ οἶσθα, ὦ ἑταῖρε, οἷα μὲν εἶπεν, ὅπως δὲ αὐτὰ ἐπιστάωτο, ὡς δὲ καὶ ἐπώμυντο τοῖς πλείστοις παρασσησάμενος τὰ παιδιᾶ, ὥστε με καὶ ἀποβλέποντα ἐς αὐτὸν ποικίλα ἐννοεῖν, ἄρτι μὲν ὡς μεμνηὸν καὶ ἔξω εἶη τοῦ καθεστῆκότος, ἄρτι δὲ ὡς γόνος ὧν ἔρα τοσοῦτον χρόνον ἐλελήθει με ὑπὸ τῇ λεοντῇ γελῶν τινὰ πίθηκον περιστέλλων· οὕτως ἀτοπα διηγείτο.

ΦΙΑ. Τίνα ταῦτα πρὸς τῆς Ἑστίας, ὦ Τυχιάδῃ; ἐθέλω γὰρ εἰδέναι ἥτινα τὴν ἀλαζονείαν ὑπὸ τῆλικούτῳ τῷ πώγωνι ἔσχεπεν.

6. ΤΥΧ. Εἰώθα μὲν καὶ ἄλλοτε, ὦ Φιλόκληις, φοιτᾶν πρὸς αὐτὸν, εἰ ποτε πολλὴν τὴν σχολὴν ἄγοιμι, τήμερον δὲ Λεοντίχῳ συγγενέσθαι δεόμενος — ἑταῖρος δέ μοι, ὡς οἶσθα — ἀκούσας παρὰ τοῦ παιδὸς ὡς παρ' Εὐκράτην ἔωθεν ἀπέλθαι νοσοῦντα ἐπισχεψόμενος, ἀμφοῖν ἐνεκα, ὡς καὶ τῷ Λεοντίχῳ συγγενόμην χάκεϊνον ἴδοιμι — ἡγνοήκειν γὰρ ὡς νοσοῖ — παραγίγνομαι πρὸς αὐτόν· εὐρίσχω δὲ αὐτόθι τὸν μὲν Λεοντίχον οὐκ εἶ — ἐφάκει γὰρ, ὡς ἔφασκεν, ὀλίγον προεξεληλυθὺς — ἄλλους δὲ συγχούς, ἐν οἷς Κλεόδημος τε ἦν ὁ ἐκ τοῦ Περιπάτου καὶ Δαινόμαχος ὁ Στωϊκὸς καὶ Ἴων, οἶσθα τὸν ἐπὶ τοῖς Πλάτωνος λόγοις θαυμάζεσθαι ἀξιούντα ὡς μόνον ἀκριβῶς κατανενοηκότα τὴν γνῶμην τοῦ ἀνδρὸς καὶ τοῖς ἄλλοις ὑποφητεῦσαι δυνάμενον. Ὅρξοις οὖν ἀνδρας σοὶ φημι, πανσόφους καὶ παναρέτους,

venisse ex Arcadia auxilium in Marathonem, vel raptam a Borea Orithyiam : ille impius et amens illis videri solet, qui manifestis adeo et veris rebus fidem neget. Eo usque mendacium invaluit.

4. PHIL. Sed poetae, Tychiade, et civitates veniam fere consequantur : alteri suavitatem fabularum, quae tantas habeat illecebras, suae scriptioni admiscentes, qua scilicet maxime ad auditores suos opus habent ; Athenienses vero ac Thebani, et si qui alii, augustiores talibus commentis reddunt patrias. Si quis enim tollat e Graecia fabulosa ista, nihil prohibuerit fame eorum monstratores perire, quum ne gratis quidem hospites audire verum velint. At qui nulla prorsus tali causa inducti tamen gaudent mendacio, illi merito videantur plane ridiculi.

5. TYCH. Recte istuc dicis. Ego enim ab Eucrate tibi adsum, nobili illo, ubi incredibilibus multis et fabulosis auditis, vel potius in media eorum enarratione discessi, qui ferre egressam modum licentiam non possem : sed tanquam Furiae quaedam me ejecerunt, illo portentosa multa et absurda enarrante.

PHIL. Atqui, Tychiade, fide dignus Eucrates est, neque quisquam temere crediderit illum, qui prolixam adeo barbam submisserit, hominem sexagenarium, ad hoc cum philosophia diu versatum, vel alium sustinere posse ut audiat se praesente mentientem, nedum ut ipse tale quid audeat.

TYCH. Nempe nescis, sodalis, qualia dixerit, quomodo fidem illis facere studuerit, quomodo dejeraverit ad pleraque, pueros etiam suos per quorum caput juraret interponens, adeo ut vultu in illum defixio varia cogitarem ; modo quidem furem hominem et mente non constare ; modo impostorem esse ac tam diu me fugisse, qui leonina pelle simium tegeret ridiculum : adeo absurda narrabat.

PHIL. Quenam ista, per ego te Vestam rogo, Tychiade? volo enim scire quamnam sub tanta barba tegat vanitatem.

6. TYCH. Solebam etiam alias, Philocles, ventitare ad illum, si valde otiosus essem : hodie vero quum Leontichio convento mihi opus esset, qui meus, ut nosti, sodalis est, audissemque ex ejus puero, mane abiisse ad Eucratem, ut egrotantem viseret ; utriusque rei causa, ut et Leontichum convenirem, et viderem ipsum, ignarus egrotum esse, eo venio. Ac Leontichum quidem non amplius ibi invenio, qui paulo ante, uti ille dicebat, discessisset ; sed alios frequentes, in quibus et Cleodemus erat Peripateticus, et Stoicus Dinomachus, atque Ion ; nosti illum qui de Platonicis disputationibus admirationi esse postulat, tanquam qui solus accurate sententiam viri perceperit et aliis possit interpretari. Viden' quos tibi viros narrem sapientia omni et virtute praeditos, quodque caput rei est, de una

δ τι περ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ ἐξ ἐκάστης προαιρέσεως, αἰδεσίμους ἅπαντας καὶ μονονουχί φοβερούς τὴν πρόσφιν; Ἔτι καὶ ὁ ἰατρός Ἀντίγονος παρῆν κατὰ χρείαν, οἶμαι, τῆς νόσου ἐτυκληθείς, καὶ ῥᾶον ἐδόκει ἥδη ἔχειν ὁ Εὐκράτης καὶ τὸ νόσημα τῶν συντρόφων ἦν τὸ ῥεῦμα γὰρ ἐς τοὺς πόδας αὐθις αὐτῷ κατεληλύθει. Καθέζεσθαι οὖν με παρ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης ὁ Εὐκράτης ἐπένευσεν ἡρέμα ἐγκλίνας τῇ φωνῇ ἐς τὸ ἀσθενικόν, ὁπότε εἶδέ με, καίτοι βοῶντος αὐτοῦ καὶ διατεινομένου τι μεταξὺ εἰσιῶν ἐπήκουον. Καὶ γὰρ μάλα πεφυλαγμένως, μὴ ψαύσαιμι τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ἀπολογησάμενος τὰ συνήθη ταῦτα, ὡς ἀγνοήσαιμι νοσοῦντα καὶ ὡς, ἐπεὶ ἔμαθον, δρομαῖος ἔλθοιμι, ἐκαθεζόμεν πλῆσιον.

7. Οἱ μὲν δὴ ἐτύγχανον ἥδη περὶ τοῦ νοσήματος τὰ μὲν ἥδη προειρηκότες, τὰ δὲ καὶ τότε διεξιόντες, ἔτι δὲ καὶ θεραπείας τινὰς ἕκαστος ὑποβάλλοντες· ὁ γοῦν Κλεόδημος, εἰ τοίνυν, φησί, τῇ ἀριστερᾷ τις ἀνελόμενος χαμόθεν τὸν ὀδόντα τῆς μυγαλῆς οὕτω φονευθείσης, ὡς προείπον, ἐνδύσειεν εἰς δέρμα λέοντος ἄρτι ἀποδάρντος, εἴτα περιάψει περὶ τὰ σκέλη, αὐτίκα παύεται τὸ ἀλγῆμα. Οὐκ εἰς λέοντος, ἔφη ὁ Δεινόμαχος, ἐγὼ ἤκουσα, ἑλάφου δὲ θηλείας ἔτι παρθένου καὶ ἀδάτου· καὶ τὸ πρῶμα οὕτω πιθανώτερον· ὡκὺ γὰρ ἡ ἑλαφος καὶ ἔρρωται μάλιστα ἐκ τῶν ποδῶν. Καὶ ὁ λέων ἀλκιμος μὲν, καὶ τὸ λίπος αὐτοῦ καὶ ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ καὶ αἱ τρίχες ἐκ τοῦ πώγωνος αἱ ὀρθαὶ μεγάλα δύναιεν· ἂν, εἰ τις ἐπίσταιτο αὐτοῖς χρῆσθαι μετὰ τῆς οἰκείας ἐπωδῆς ἐκάστῳ· ποδῶν δὲ ἴσιν ἥκιστα ἐπαγγέλλεται. Καὶ αὐτὸς, ἡ δ' ὅς ὁ Κλεόδημος, οὕτω πάλαι γίγνωσκον ἑλάφου χρῆναι τὸ δέρμα εἶναι, διότι ὡκὺ ἑλαφος· ἑναγχοῦ δὲ Λίβυς ἀνὴρ σοφὸς τὰ τοιαῦτα μετεδίδαξέ με εἰπὼν ὠκυτέρους εἶναι τῶν ἐλάφων τοὺς λέοντας. Ἀμέλει, ἔφη, καὶ αἰρούσιν αὐτὰς διώκοντες. Ἐπήνεσαν οἱ παρόντες ὡς εὖ εἰπόντος τοῦ Λίβυος.

8. Ἐγὼ δὲ, Οἰεσθε γὰρ, ἔφην, ἐπωδαῖς τισι τὰ τοιαῦτα παύεσθαι ἢ τοῖς ἐξωθεν παραρτήμασι τοῦ κακοῦ ἐνδον διατρίβοντας; Ἐγέλασαν ἐπὶ τῷ λόγῳ μου καὶ ὅτλοι ἦσαν κατεγνωκότες μου πολλὴν τὴν ἄνοιαν, ἐπεὶ μὴ ἐπισταίμην τὰ προδηλότατα καὶ περὶ ὧν ἂν οὐδεὶς φρονῶν ἀντίποι μὴ οὐχὶ οὕτως ἔχειν. Ὁ μὲν τοι ἰατρός Ἀντίγονος ἐδόκει μοι ἡσθῆναι τῇ ἐρωτήσει μου· πάλαι γὰρ ἡμελεῖτο, οἶμαι, βοηθεῖν ἀξίων τῷ Εὐκράτει μετὰ τῆς τέχνης οἴνου τε παραγγέλλων ἀπέχεσθαι καὶ λάχανα αἰτεῖσθαι καὶ ὄλας ὑφαίρειν τοῦ νόσου. Ὁ γοῦν Κλεόδημος ὑπομειδὼν ἄμα, Τί λέγεις, ἔφη, ὦ Τυχιᾷδῃ; ἀπιστον εἶναι σοι δοκεῖ τὸ ἐκ τῶν τοιούτων γίγνεσθαι τινὰς ὠφελείας ἐς τὰ νοσήματα; Ἐμοιγε, ἦν δ' ἐγὼ, εἰ μὴ πάνυ τὴν ῥῖνα κορύζης μεστός εἴην, ὡς πιστεύσειν τὰ ἐξω καὶ μηδὲν κοινωνοῦντα τοῖς ἐνδοθεν ἐπεγεύρουσι τὰ νοσήματα μετὰ ῥηματιῶν, ὡς φατε, καὶ γοητείας τινὸς ἐνεργεῖν καὶ τὴν ἴσιν ἐπιπέμπειν προσαρτῶμενα. Τὸ δ' οὐκ ἂν γένοιτο, οὐδ' ἦν ἐς τοῦ Νεμείου λέοντος τὸ δέρμα ἐνδύσῃ τις ἑκατάδεκα μυγαλᾶς ὄλας· ἐγὼ γοῦν αὐτὸν τὸν λέοντα

quaque secta, venerabiles omnes ac tantum non aspectu ipso terribiles? Insuper vero aderat etiam Antigonus medicus, morbi causa, puto, advocatus. Ac jam mollis videbatur habere Eucrates, eratque familiaris illi morbus: defluxio enim iterum in pedes illi descenderat. Igitur asidere me apud se in lectulo jussit Eucrates, submissa paulum ad infirmitatem significandam voce, quum me vidisset, quanquam clamantem ipsum et contenta voce aliquid dicentem in ipso ingressu audiveram. Et ego summa cautione adhibita, ne forte pedes illius attingerem, excusatione illa vulgari prolata, me morbum ipsius ignorasse, audito autem, cursim advenisse, prope illum assedi.

7. Illi forte jam de morbo partim dixerant, partim adhuc disputabant; insuper etiam curationes unusquisque nonnullas subiciebant. Nam Cleodemus, Si ergo, inquit, sinistra aliquis humi tollat dentem mustelæ, ita uti dixi interfectæ, et in excoati modo leonis pelle deliget, ac deinde circumponat cruribus; statim cessat dolor. Non leonina, inquit Dinomachus, audivi equidem, sed cervæ virginis et nondum initæ: et probabilior sic res est; celere enim cerva et robustum maxime pedibus. Et leo fortis ille quidem, atque adeps illius et manus dextra et pili de barba recti multum valeant, si quis cum suo quodque carmine adhibere possit: pedum vero curationem minime promittit. Ipse quoque, inquit Cleodemus, ita olim censebam, cervæ oportere pellem esse, propterea quod velox cerva: sed nuper e Libya vir talium sapiens aliter modo docuit, quum diceret velociores esse leones cervis. Nimirum, dicebat, capiunt illos etiam persecuti. Laudabant præsentēs Libyn, qui recte dixisset.

8. At ego, Putatis enim, dicebam, incantationibus quibusdam talia sedari, aut rebus extra appensis, quum tamen intus habitet malum? Riserunt in hoc sermone meo, ac manifestum erat condemnari ab illis multam meam incitiam, quoniam nescirem quæ essent manifestissima ac de quibus nemo sanus contradiceret, quasi non ita se haberent. Verumtamen Antigonus medicus videbatur delectari mea interrogatione: olim enim, puto, negligebatur, qui auxilium per artem suam afferre vellet Eucrati, et vino illum abstinere iubens, et vesci oleribus, et in universum de contentione remittere. Cleodemus ergo subridens, Quid ais, inquit, Tychiade? incredibile tibi videtur quasdam existere e talibus utilitates ad morbos? Mihi vero, inquam; nisi omnino pituita plenus mihi sit nasus, ut credam externa et quæ nihil communicent cum internis rebus morbos excitantibus, cum vocolis quibusdam, ut dicitis, præstigiisque operari et sanationem, si appendantur, immittere. Enimvero hoc non contigerit, neque si quis in Nemæi leonis pelle sedecim totas mustelas deliget. Ego enira

εἶδον πολλάκις χυλεύοντα ὑπ' ἀλγηδόνων ἐν δλοκλήρῳ τῷ αὐτοῦ δέρματι.

9. Πάνυ γὰρ ἰδιώτης, ἔφη δ Δεινόμαχος, εἴ καὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ ἐμέλησέ σοι ἐκμαθεῖν ὄντινα τρόπον ὠφελεί τοῖς νοσήμασι προσφερόμενα, καὶ μοι δοκεῖς οὐδὲ τὰ προφανέστατα ἀν παραδέξασθαι ταῦτα, τῶν ἐκ περιόδου πυρετῶν τὰς ἀποπομπὰς καὶ τῶν ἐρπετῶν τὰς καταθέξεις καὶ βουδώνων ἰάσεις καὶ τὰλλα ὅποσα καὶ αἱ γῆραις ἤδη ποιοῦσιν. Εἰ δὲ ἐκεῖνα γίνεσθαι ἀπαντα, τί δὴ ποτε οὐχὶ ταῦτα οἴησιν γίνεσθαι ὑπὸ τῶν ὁμοίων; Ἀπέραντα, ἦν δ' ἐγὼ, ξυμπεραίνῃ, ὦ Δεινόμαχε, καὶ ἤλω, φασίν, ἐκχρούεις τὸν ἥλον· οὐδὲ γὰρ δ φῆς ταῦτα δῆλα μετὰ τοιαύτης δυνάμεως γιγνόμενα. Ἦν γοῦν μὴ πείσης πρότερον ἐπάγων τῷ λόγῳ, διότι φύσιν ἔχει γίνεσθαι, τοῦ τε πυρετοῦ καὶ τοῦ οἰδήματος δεδιότος ἢ ὄνομα θεσπέσιον ἢ ῥῆσιν βαρβαρικὴν καὶ διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ βουδώνος δραπετεύοντος, ἔτι σοι γρῶν μῦθοι τὰ λεγόμενά ἐστι.

10. Σὺ μοι δοκεῖς, ἦ δ' ὅς δ Δεινόμαχος, τὰ τοιαῦτα λέγων οὐδὲ θεοὺς εἶναι πιστεύειν εἴ γε μὴ οἶει τὰς ἰάσεις οἷόν τε εἶναι ὑπὸ ἱερῶν ὀνομάτων γίνεσθαι. Τοῦτο μὲν, ἦν δ' ἐγὼ, μὴ λέγε, ὦ ἄριστε· κωλύει γὰρ οὐδὲν καὶ θεῶν ὄντων ὁμῶς τὰ τοιαῦτα ψευδῆ εἶναι. Ἐγὼ δὲ καὶ θεοὺς σέβω καὶ ἰάσεις αὐτῶν ὁρῶ καὶ αὐ ποιοῦσι τοὺς κάμοντας ὑπὸ φαρμάκων καὶ ἱατρικῆς ῥησιγίας· ὁ γοῦν Ἀσκληπιδὸς αὐτὸς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἤπει φάρμακα πᾶντοντες ἐθεράπευον τοὺς νοσούντας, οὐ λέοντας καὶ μυγαλαὶς περιάπτοντας.

11. Ἐὰ τοῦτον, ἔφη δ' Ἴων, ἐγὼ δὲ ὑμῖν θαυμάσιόν τι διηγῆσομαι. Ἦν μὲν ἐγὼ μεῖρακιον ἔτι ἀμφὶ τὰ τετταρακαίδεκα ἔτη σχεδόν· ἦκε δὲ τις ἀγγέλλων τῷ πατρὶ Μίδαν τὸν ἀμπελοφυττὸν, ἐρρωμένον ἐς τὰ ἄλλα οἰκέτην καὶ ἐργατικόν, ἀμφὶ πλήθουςαν ἀγορὰν ὑπὸ ἐχρίδης δηχθέντα κείσθαι ἤδη σεσηπότεν τὸ σκέλος· ἀναδύνει γὰρ αὐτῷ τὰ κλήματα καὶ ταῖς χάραξιν περιπλέκοντι προσεργύσαν τὸ θηρίον δακτυλὸν κατὰ τὸν μέγαν δάκτυλον, καὶ τὸ μὲν φθάσαι καὶ καταδύναι αὐθὺς ἐς τὸν φωλεόν, τὸν δὲ οἰμῶζειν ἀπολλύμενον ὑπ' ἀλγηδόνων. Ἰαυτὰ τε οὖν ἀπηγγέλλετο καὶ τὸν Μίδαν ἐρωόμενον αὐτὸν ἐπὶ σκίμποδος ὑπὸ τῶν ὁμοδούλων προσκομιζόμενον, ὅλον ὠδηκόντα, πελιδνόν, μυδῶντα, τὴν ἐπιφάνειαν ὀλίγον ἔτι ἐμπνέοντα. Αὐλομένην δὲ τῷ πατρὶ τῶν φίλων τις παρών, Θάρρει, ἔφη, ἐγὼ γάρ σοι ἄνδρα Βαβυλώνιον τῶν Χαλδαίων, ὡς φασιν, αὐτίκα μέτειμι, δὲ ἰάσεται τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἵνα μὴ διατρίβω λέγων, ἦκεν δ Βαβυλώνιος καὶ ἀνέστησε τὸν Μίδαν ἐπὶ τῇ τινὶ ἐξελάσας τὸν ἴδον ἐκ τοῦ σώματος, ἔτι καὶ προσαναρτήσας τῷ ποδὶ τεθνηκυίας παρθένου λίθον ἀπὸ τῆς στήλης ἐκκόψας. Καὶ τοῦτο μὲν Ἰσᾶς μέτριον καίτοι δ Μίδας αὐτὸς ἀράμενος τὸν σκίμποδα, ἔφ' οὗ ἐκεκώμιστο, ὥχετο ἐς τὸν ἀγρὸν ἀπῶν. Ὅσοῦτον ἢ ἐπὶ τῇ ἐδυνήθη καὶ δ στήλιτις ἐκεῖνος λίθος.

12. Ὁ δὲ καὶ ἄλλα ἐποίησε θεσπέσια ὡς ἀληθῶς· ἐς τὸν ἀγρὸν γὰρ ἔλθων ἔωθεν ἐπειτῶν ἱερατικὰ τινὰ ἐκ

leonem ipsum sæpe claudicantem præ doloribus in integra sua pelle vidi.

9. Omnino nimirum idiota es, ait Dinomachus, neque talia discere curasti, quemadmodum morbis adhibita, prosint : ac videris mihi ne manifestissima quidem ista recipere, febrium intermittentium depulsiones, et serpentium mulcedines, et tumorum inguinalium sanationes, et reliqua quæ jam vetulæ faciunt. Si vero illa fiunt omnia, quidni et ista putabis fieri a similibus? Ea quæ non consequuntur, inquam, concludis, Dinomache, et clavo, quod aiunt, clavum ejicis : neque enim quæ dicis, ea tali potentia fieri manifestum est. Nisi enim prius eo conversa disputatione persuaseris quomodo fieri ista ex naturali lege possint, movente febris aut tumore vel divinum nomen vel sermonem barbaricum, et propterea de inguinibus aufugiente ; adhuc quæ dicis aniles sunt fabulæ.

10. Videris tu mihi, ait Dinomachus, talia qui dicas, neque deos credere, si quidem non putas fieri posse ut per divina nomina sanationes contingant. Illud quidem, inquam, noli dicere, vir optime : nihil enim prohibet, etiam si sunt dii, tamen talia esse mendacia. Ego vero et colo deos, et curationes illorum video, et quæ bene faciant laborantibus, quos medicamentorum et medicinæ opera resituant. Æsculapius enim ipse ejusque filii medicamentis bonis miscendis sanabant ægrotos, non leonibus mustelisque alligandis.

11. Omittite istum, inquit Ion : ego vero mirabile quiddam vobis enarrabo. Adolescentulus eram circa quattuor et decem fere annos : venit autem aliquis patri nuncians, Midam vinitorum, robustum cetera servum et labori intentum, eo fere tempore quo forum mane frequentari solet, a serpente morsum, jacere jam putrescente crure : deliganti enim palmites et palis applicanti, adrepentem viperam morsu appetiisse pollicem, ac subito suam rursus cavernam subisse : illum vero plorare, qui periret doloribus. Hæc igitur nunciabantur : ac Midam videbamus ipsum in grabato afferri a conservis, totum tumoribus inflatum, luridum, putrescentem jam, et, quod oculis cernebat, ægre adhuc spirantem. Tristi autem patri amicorum aliquis, qui forte aderat, Bono es animo, inquit ; ego enim tibi Babylonium hominem, de Chaldeis quos vocant, statim arcesso, qui sanabit hominem. Et ne moras narrandi faciam, venit Babylonius ; restituit Midam, carmine quodam ejecto de corpore veneno, quum alligasset insuper pedi illius lapidem, quem de columella sepulchrali virginis defunctæ exciderat. Atque hoc fortassis mediocre videatur : quanquam ipse Midas, sublato in quo portatus fuerat grabato, discedens rus abiit. Tantum carmen illud valuit et ille lapis de sepulchro :

12. At ille alia quoque patravit vere divina. In prædiom enim quum abiisset, mane, pronuntiatis ex veteri libro

βίβλου παλαιᾶς ὀνόματα ἑπτὰ, θεῶν καὶ θεῶν καθ' ἑκάστην τὸν τόπον περιελθὼν ἐς τρεῖς, ἐξήλασεν ὅσα ἦν ἐρπετὰ ἐντὸς τῶν ὄρων. Ἦκον οὖν ὥσπερ ἐλκόμενοι πρὸς τὴν ἐπιπρόσθην ὄρεϊς πολλοὶ καὶ ἀσπίδες καὶ ἐχλιδναὶ καὶ κεράσται καὶ ἀκοντίαι φρῦνοι τε καὶ φύσαλοι, ἐλείπετο δὲ εἰς δράκων παλαιὸς ὑπὸ γήρωκ, οἶμαι, ἐξερπύσαι μὴ δυνάμενος παρακούσας τοῦ προστάγματος· ὁ δὲ μάγος οὐκ ἔφη παρῆναι ἅπαντας, ἀλλ' ἓνα τινὰ τῶν ὄρων τὸν νεώτατον χειροτονήσας πρεσβευτὴν ἐπεμψεν ἐπὶ τὸν δράκοντα, καὶ μετὰ μικρὸν ἦκε χάκεινος. Ἐπεὶ δὲ συνήλισθησαν, ἐνεφύσησε μὲν αὐτὰ ὁ Βαβυλωνίος, τὰ δὲ αὐτίκα μάλα κατεκαύθη ἅπαντα ὑπὸ τοῦ φουσήματι, ἡμεῖς δὲ ἐθαυμάζομεν.

13. Εἰπέ μοι, ὦ Ἴων, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ ὅρις ὁ πρεσβυτέρης ὁ νέος ἄρα καὶ ἐχειραγωγεί τὸν δράκοντα ἤδη, ὡς φῆς, γεγηρακότα, ἢ σκίπωνα ἔχων ἐκείνος ἐπεστηρίζετο; Σὺ μὲν παίζεις, ἔφη ὁ Κλεόδημος, ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπιστότερος ὢν σου πάσαι τὰ τοιαῦτα — ὥμην γὰρ οὐδενὶ λόγῳ δυνατόν γίνεσθαι ἂν αὐτὰ πιστεῦσαι — ὅμως ὅτε τὸ πρῶτον εἶδον πετόμενον τὸν ξένον τὸν βάρβαρον — ἐξ Ὑπερβορέων δὲ ἦν, ὡς ἔφασκεν — ἐπίστευσα καὶ ἐνικήθην ἐπὶ πολλῷ ἀντισχῶν. Τί γὰρ εἶδει ποιεῖν αὐτὸν ὄρῳνα διὰ τοῦ αἵρος φερόμενον ἡμέρας οὐσης καὶ ἐφ' ὕδατος βαδίζοντα καὶ διὰ πυρὸς διεξιόντα καὶ σχολῇ καὶ βράδην; Σὺ ταῦτα, ἦν δ' ἐγὼ, εἶδες, τὸν Ὑπερβόρεον ἄνδρα πετόμενον ἢ ἐπὶ τοῦ ὕδατος βεβηκότα; Καὶ μάλα, ἦ δ' ὅς, ὑποδεδεμένον γε καρβατίνας, ὅσα μάλιστα ἐκεῖνοι ὑποδοῦνται. Τὰ μὲν γὰρ σμικρὰ ταῦτα τί χρὴ καὶ λέγειν, ὅσα ἐπεδείκνυτο ἔρωτας ἐπιπέμπων καὶ δαίμονας ἀνάγων καὶ νεκροὺς ἐὼλους ἀνακαλῶν καὶ τὴν Ἑκάτην αὐτὴν ἐναργῇ παριστάς καὶ τὴν Σελήνην κατασπῶν;

14. Ἐγὼ γοῦν διηγήσομαι ὑμῖν ἃ εἶδον γεγνημένα ἐπ' αὐτοῦ ἐν Γλαυκίῳ τοῦ Ἀλεξικλέους· ἄρτι γὰρ ὁ Γλαυκίας τοῦ πατρὸς ἀποθανόντος παραλαβὼν τὴν οὐσίαν ἡράσθη Χρυσίδος τῆς Δημαινέτου θυγατρὸς, ἐμοὶ δὲ διδασκάλῳ ἐχρήτο πρὸς τοὺς λόγους, καὶ εἰ γε μὴ ὁ ἔρωκ ἐκείνος ἀπησχόλησεν αὐτὸν, ἅπαντα ἂν ἤδη τὰ τοῦ Περιπάτου ἠπίστατο, ὃς καὶ ὀκτωκαιδεκαέτης ὢν ἀνέλυε καὶ τὴν φυσικὴν ἀκρόασιν μετεληλύθει εἰς τέλος· ἀμυχανῶν δὲ ὅμως τῷ ἔρωτι μνηύει μοι τὸ πᾶν. Ἐγὼ δὲ ὥσπερ εἰκὸς ἦν διδάσκαλον ὄντα, τὸν Ὑπερβόρεον ἐκεῖνον μάγον ἄγω πρὸς αὐτὸν ἐπὶ μναῖς τέτταρσι μὲν τὸ παραυτίκα — εἶδει γὰρ προτελέσαι τι πρὸς τὰς θυσίας — ἐκκαίδεκα δὲ, εἰ τύχοι τῆς Χρυσίδος. Ὁ δὲ αὐξομένην τηρήσας τὴν σελήνην — τότε γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολλὸν τὰ τοιαῦτα τελειουργεῖται — βόθρον τε ὀρυζάμενος ἐν αἰθρῷ τινὶ τῆς οἰκίας περὶ μέσας νύκτας ἀνεκάλεσεν ἡμῖν πρῶτον μὲν τὸν Ἀλεξικλέαν τὸν πατέρα τοῦ Γλαυκίου πρὸ ἑπτὰ μηνῶν τεθνεῖστα· ἡγανάκτει δὲ ὁ γέρων ἐπὶ τῷ ἔρωτι καὶ ὠρίζετο, τὰ τελευταῖα δὲ ὅμως ἐφῆκεν αὐτῷ ἔρᾶν. Μετὰ δὲ τὴν Ἑκάτην τε ἀνήγαγεν ἐπαγομένην τὸν Κέρβερον καὶ τὴν Σελήνην κατέσπασε πολυμορφὸν τι θάμα καὶ ἄλλοτε ἄλλοιόν τι φανταζόμε-

sanctis septem nominibus, loco per sulphur et facem tribus circuitibus lustrato, quotquot intra fines illos fuerant serpentes ejecit. Veniebant igitur velut tracti ad incantationem angues multi et aspidēs, et viperæ, ac cerastæ, et jaculi, et rubetæ ac bufones: remanserat autem draco unus vetulus, qui præ senio, arbitror, non poterat erepere, ac propterea dicto audiens non fuerat. At magus negabat omnes adesse, atque unum serpentium minimum natu electum legatum misit ad draconem. Et venit paullo post iste etiam. Quum vero congregati essent, afflavit illos Babylonius: at illi confestim ab illo ipso flatu, nobis admirantibus, combusti sunt.

13. Dic mihi, Ion, dicebam ego, serpens ille legatus, junior, numquid manu ducebat draconem jam vetulum, ut dicebas, an ille scipione nixus ingrediebatur? Tu quidem ludis, Cleodemus ait: ego vero et ipse magis etiam quam tu incredulus circa talia quum essem (fieri enim nullo modo posse putabam ut ea crederem), tamen, ut primum volantem vidi peregrinum, barbarum illum (erat autem, ut dicebat, ex Hyperboreis), credidi, et diu reluctatus tandem sum evictus. Quid enim facerem, qui viderem illum, sudo die, per aerem ferri, super aqua incedere, per ignem transire otiose et gradatim? Tu hæc, inquam ego, vidisti, Hyperboreum hominem volare, aut super aqua incedere? Ego vero, inquit, calceatum quidem crudo corio, ut plerumque illi calceantur. Nam parva illa quid dicere opus est, quæ ostendit immittendis amoribus, daemonibus ciendis, mortuis veteribus revocandis in vitam, ipsa Hecate manifesto sistenda, ac detrahenda Luna?

14. Quin ego enarrabo vobis quæ vidi ab eo fieri apud Glauciam Alexicliæ. Glaucias enim quum patre vix mortuo adisset hereditatem, amore captus est Chrysidis Demæneti filię: me autem philosophiæ tum magistro utebatur; ac nisi amor illum iste detinuisset, omnia jam Peripateticæ scholæ placita didicisset, qui duodeviginti annorum adolescens jam analysi uteretur, et acroamaticos de natura libros ad finem usque pertractasset. Attamen consilii circa suum amorem inops, omnia mihi indicat. Ego vero, quod magistrum decebat, Hyperboreum illum magum ad eum deduco, quattuor in præsens minarum mercede interposita (oportebat enim statim numerare aliquid ad sacrificia), sedecim vero, si frui daretur Chryside. Ille vero plenam quum servasset lunam (tum enim plerumque talia sacra peraguntur), fossa in subdiali domus depressa, circa mediam noctem evocavit nobis primo quidem Alexiclem, patrem Glauciæ, ante menses septem defunctum. Graviter autem ferebat senex amorem, atque irascebatur; denique vero amare illi permisit tamen. Postea autem Hecaten evocavit, quæ Cerberum secum duceret, et Lunam detraxit, multiforme spectaculum, mutantemque præ se speciem fu-

νον· τὸ μὲν γὰρ πρῶτον γυναικείαν μορφήν ἐπεδείκνυτο, εἴτα βούς ἐγένετο πάγκαλος, εἴτα σκύλαξ ἐφαινετο. Τέλος δ' οὖν ὁ Ὑπερβόρεος ἐκ πολλοῦ ἐρώτιόν τι ἀναπλάσας, Ἄπιθι, ἔφη, καὶ ἄγε Χρυσίδα. Καὶ ὁ μὲν πολλὸς ἐξέπτατο, καὶ μετὰ μικρὸν δὲ ἐπέστη κόπτουσα τὴν θύραν ἐκείνη καὶ εἰσελθοῦσα περιβάλλει τὸν Γλαυκίαν ὡς ἂν ἐμμανέστατα ἐρώσα καὶ συνῆν ἄχρι δὴ ἀλεκτροῶν ἠκούσαμεν ἁδόντων. Τότε δὴ ἡ τε Σελήνη ἀνέπτατο ἐς τὸν οὐρανὸν καὶ ἡ Ἑκάτη ἔδω κατὰ τῆς γῆς καὶ τὰ ἄλλα φάσματα ἠφρανίσθη καὶ τὴν Χρυσίδα ἐξεπέμψαμεν περὶ αὐτὸ ποτὶ σχεδὸν τὸ λυκαυγές.

15. Εἰ ταῦτα εἶδες, ὦ Τυχιάδῃ, οὐκ ἂν εἴ τι ἡπίστησας εἶναι πολλὰ ἐν ταῖς ἐπωδαῖς χρήσιμα. Εὐ λέγεις, ἦν δ' ἐγὼ· ἐπίστευσον γὰρ ἂν, εἰ γε εἶδον αὐτὰ, νῦν δὲ συγγνώμη, οἶμαι, εἰ μὴ τὰ ὅμοια ὑμῖν δευδερκεῖν ἔχω. Πλὴν ἀλλ' οἶδα γὰρ τὴν Χρυσίδα, ἣν λέγεις, ἐραστὴν γυναικα καὶ πρόχειρον· οὐχ ὁρῶ δὲ τίνοσ ἐνεκα ἐδεήθητε ἐπ' αὐτὴν τοῦ πηλίνου πρεσβευτοῦ καὶ μάγου τοῦ ἐξ Ὑπερβορέων καὶ Σελήνης αὐτῆς, ἣν εἰκοσι δραχμῶν ἀγαγεῖν ἐς Ὑπερβορέους δυνατὸν ἦν. Πάνυ γὰρ ἐνδίδωσι πρὸς ταύτην τὴν ἐπωδὴν ἡ γυνὴ καὶ τὸ ἐναντίον τοῖς φάσμασι πέπονθεν· ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἦν φόρον ἀκούση χαλκοῦ ἢ σιδήρου, πέρευγε — καὶ ταῦτα γὰρ ὑμεῖς φατε — αὕτη δὲ, ἂν ἀργυρίουν που φοφῇ, ἔρχεται πρὸς τὸν ἦρον. Ἄλλως τε καὶ θαυμάζω αὐτοῦ τοῦ μάγου, εἰ δυνάμενος αὐτὸς ἐρασθῆναι πρὸς τῶν πλουσιωτάτων γυναικῶν καὶ τάλαντα ὅλα παρ' αὐτῶν λαμβάνειν, ὁ δὲ τεττάρων μνῶν πάνυ μικρολόγος ὢν Γλαυκίαν ἐπέραστον ἐργάζεται. Γελοῖα ποιεῖς, ἔφη ὁ Ἴων, ἀπιστῶν ἅπασιν.

16. Ἐγὼ γοῦν ἡδέως ἂν ἐροίμην σε, τί περὶ τούτων φῆς ὅσοι τοὺς δαιμονῶντας ἀπαλλάττουσι τῶν δαιμάτων οὕτω σαφῶς ἐξάδοντες καὶ τὰ φάσματα. Καὶ ταῦτα οὐκ ἐμὲ χρὴ λέγειν, ἀλλὰ πάντες ἴασι τὸν Σύρον τὸν ἐκ τῆς Παλαιστίνης, τὸν ἐπὶ τούτων σοφιστὴν, ὅσους παραλαβὼν καταπίπτοντας πρὸς τὴν σελήνην καὶ τὸ ὀφθαλμῷ διαστρέφοντας καὶ ἀφροῦ πιμπλαμένους τὸ στόμα ὁμῶς ἀνίστησι καὶ ἀποπέμπει ἀρτίους ἐπὶ μισθῷ μεγάλῳ ἀπαλλάξας τῶν δεινῶν· ἐπειδὴν γὰρ ἐπιστῇ κειμένους καὶ ἔρηται θνεν εἰσεληλύθασιν εἰς τὸ σῶμα, ὁ μὲν νοσῶν αὐτὸς σιωπᾷ, ὁ δαίμων δὲ ἀποκρίνεται ἑλληνίζων ἢ βαρβαρίζων ἢ ὅθεν ἂν αὐτὸς ἦ ὅπως τε καὶ ὅθεν ἐπῆλθεν ἐς τὸν ἄνθρωπον· ὁ δὲ ὄρκους ἐπάγων, εἰ δὲ μὴ πεισθῇ, καὶ ἀπειλῶν ἐξελαύνει τὸν δαίμονα. Ἐγὼ γοῦν καὶ εἶδον ἐξίοντα μέλανα καὶ καπνώδη τὴν χροιάν. Οὐ μέγα, ἦν δ' ἐγὼ, τὰ τοιαῦτά σε ὁρᾶν, ὦ Ἴων, ὅ γε καὶ αἱ ἰδέαι αὐταὶ φαίνονται, ἃς ὁ πατὴρ ὑμῶν Πλάτων δείκνυσιν, ἀμαυρόν τι θέαμα ὡς πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀμβλυώτοντας.

17. Μόνος γὰρ Ἴων, ἔφη ὁ Εὐκράτης, τὰ τοιαῦτα εἶδεν, οὐχὶ δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ δαίμοσιν ἐντετυγῆχασιν οἱ μὲν νύκτωρ, οἱ δὲ μεθ' ἡμέραν; ἐγὼ δὲ οὐχ ἄπαξ, ἀλλὰ μυριάκις ἤδη τὰ τοιαῦτα τεθέαμαι· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐκραττόμην πρὸς αὐτὰ, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ ἔθους οὐδὲν

rens : primo quidem muliebrem formam ostendebat; tum bos fiebat pulcherrima; deinde catella videbatur. Tandem Hyperboreus de luto quum finxisset parvulum Cupidinem, Abi, inquit, et adduc Chrysidem! Avolat lutum, neque ita multo post astitit illa pulsans januam; et ingressa Glauciam amplectitur, ut quæ ad summum furorem usque amaret hominem, fuitque cum illo usque dum gallorum cantum audiremus. Tunc nempe Luna evolavit in cælum, et terram Hecate subiit, et reliqua spectra evanescere, et emisimus, circa ipsum fere diluculum, Chrysidem.

15. Hæc si vidisses, Tychiade, non amplius fidem negares dicentibus esse multa in incantationibus utilia. Recte, inquam, mones : crederem enim, ea si vidisses; nunc autem venia, puto, parata est, si non ita acute ut vos videre talia possum. Verum enim vero (novi enim Chrysidem quam dicis, amatricem mulierem, facilemque et promptam) non video quam ob causam opus habueritis legato ad illam luteo, et mago ex Hyperboreis, ipsaque adeo Luna; quam viginti drachmis ad ipsos abducere licebat Hyperboreos. Nam tali carmini cedit mulier illa, et contrario spectris ingenio est : quæ si strepitum audiant aeris aut ferri, fugiunt (nempe et hæc vos dicitis); verum illa argentum si qua tinniat, venit ad sonum. Alioquin ipsum quoque magum miror, si, quum possit ipse amari a ditissimis mulieribus et solida ab illis talenta accipere, pro quattuor minis sordidus homo Glauciam reddit amabilem. Ridicule facis, inquit Ion, qui fidem neges omnibus.

16. Ego lubens interrogaverim te, de illis quid sentias, qui dæmoniacos liberant terroribus, aperte adeo ipsa quoque spectra excantantes. Et hæc me dicere nihil opus est; sed norunt omnes Syrum illum e Palæstina, talium curationum sophistam, quot ille traditos sibi cadentes ad lunam, distorquentes oculos, spuma os repletum habentes, tamen suscitatur, et sanos dimittit magna mercede liberatos malis. Quando enim astat jacentibus, et interrogat unde intraverint illi in corpus, ipse quidem tacet ægrotus; respondet vero dæmon græce vel barbare, aut undecumque sit ipse, quomodo et unde venerit in hominem : tum iste adjuratione et, si non pareat, minis dæmonem expellit. Atque ego vidi etiam exeuntem unum nigro colore et fumoso. Non erat magum, inquam, talia te videre, Ion, cui ipsæ etiam idem appareant, quas Plato, pater vester, ostendit, evanidum ac tenue spectaculum nobis qui cæcutimus.

17. Nempe solus talia, Eucrates inquit, vidit Ion? nonne etiam alii multi inciderunt in dæmones, noctu partim, partim interdiu? ego vero non semel, sed decies millies jam vidi talia. Ac primo quidem ad ea perterrebar : jam vero ob consuetudinem inusitatum nihil videre mihi videor, et

τι παράλογον ὁρᾶν μοι δοκῶ, καὶ νῦν μάλιστα ἐξ οὗ μοι τὸν δακτύλιον ὁ Ἀραφῆς ἔδωκε σιδήρου τοῦ ἐκ τῶν σταυρῶν πεποιημένον καὶ τὴν ἐπωδὴν ἐδίδαξε τὴν πολυώνυμον, ἐκτὸς εἰ μὴ κάμοι ἀπιστήσεις, ὦ Τυχιάδῃ. Καὶ πῶς ἂν, ἦν δ' ἐγὼ, ἀπιστήσαιμι Εὐκράτει τῷ Δείωνος σοφῷ ἀνδρὶ καὶ μάλιστα ἐλευθερίως τὰ δοκοῦντά οἱ λέγοντι οἴκοι παρ' αὐτῷ ἐπ' ἐξουσίας;

18. Τὸ γοῦν περὶ τοῦ ἀνδριάντος, ἦ δ' ὅς ἐστιν Εὐκράτης, ἅπανσι τοῖς ἐπὶ τῆς οἰκίας ὅσαι νύκτες φαινόμενον καὶ παισὶ καὶ νεανίαις καὶ γέροισι τοῦτο οὐ παρ' ἐμοῦ μόνον ἀκούσεις ἂν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀπάντων. Ποῖον, ἦν δ' ἐγὼ, ἀνδριάντος; Οὐχ ἑόρακας, ἔφη, εἰσὼν ἐν τῇ αὐλῇ ἑστηκότα πάγκαλον ἀνδριάντα, Δημητρίου ἔργον τοῦ ἀνθρωποποιοῦ; Μῶν τὸν διασκεύοντα, ἦν δ' ἐγὼ, φῆς τὸν ἐπικεκυφῶτα κατὰ τὸ σχῆμα τῆς ἀφέσεως, ἀπεστραμμένον εἰς τὴν διασκοφῶρον, ἡρέμα ὀκλάζοντα τῷ ἐτέρῳ, εὐκίᾳ ξυναναστησόμενῳ μετὰ τῆς βολῆς; Οὐχ ἐκείνον, ἦ δ' ὅς, ἐπεὶ τῶν Μύρωνος ἔργων ἐν καὶ τοῦτο ἔστιν ὁ διασκοβόλος, ὃν λέγεις· οὐδὲ τὸν παρ' αὐτὸν φημι, τὸν διαδοῦμενον τὴν κεφαλὴν τῇ ταινίᾳ, τὸν καλὸν, Πολυκλείτου γὰρ τοῦτο ἔργον. Ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐπὶ τὰ δεξιὰ εἰσιόντων ἄφες, ἐν οἷς καὶ τὰ Κριτίου καὶ Νησιῶτου πλάσματα ἔστηκεν, οἱ τυραννοκτόνοι. Σὺ δὲ εἰ τινα παρὰ τὸ ὕδωρ τὸ ἐπιρρέον εἶδες προγαστόρα, φαλαγτίαν, ἡμίγυμνον τὴν ἀναβολὴν, ἡνεμωμένον τοῦ πύργωνος τὰς τρίχας ἐνίας, ἐπίσημον τὰς φλέβας, αὐτοανθρώπων ὁμοῖον, ἐκείνον λέγω, Πέλλιχος ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς εἶναι δοκεῖ.

19. Νῆ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, εἰδὼν τινα ἐπὶ τὰ δεξιὰ τοῦ Κρόνου ταινίας καὶ στεφάνους ἔχοντα, κεχρυσωμένον πετάλοισι τὸ στήθος. Ἐγὼ δὲ, ὁ Εὐκράτης ἔφη, ἐκεῖνα ἐχρυσώσω, ὅποτε μ' ἰάσατο διὰ τρίτης ὑπὸ τοῦ ἡπιάλου ἀπολλύμενον. Ἦν γὰρ καὶ ἱατρός, ἦν δ' ἐγὼ, ὁ βέλτιστος οὗτος Πέλλιχος; Ἔστι, καὶ μὴ σκώπτει, ἦ δ' ὅς ὁ Εὐκράτης, ἡ σε οὐκ εἰς μακρὰν μέτεισιν ὁ ἀνὴρ· οἶδα ἐγὼ ὅσον δύναται οὗτος ὁ ὑπὸ σοῦ γελώμενος ἀνδριάς. Ἦ οὐ νομίζεις τοῦ αὐτοῦ εἶναι καὶ ἐπιπέμπειν ἡπιάλους οἷς ἂν ἐθέλοι, εἰ γε καὶ ἀποπέμπειν δυνατόν αὐτῷ; Ἰλεως, ἦν δ' ἐγὼ, ἔστω ὁ ἀνδριάς καὶ ἡπιος οὕτως ἀνδρείος ὢν. Τί δ' οὖν καὶ ἄλλο ποιοῦντα ὁρᾷτε αὐτὸν ἅπαντες οἱ ἐν τῇ οἰκίᾳ; Ἐπειδὴν τάχιστα, ἔφη, νύξ γένηται, ὁ δὲ καταβὰς ἀπὸ τῆς βάσεως, ἐφ' ἣ ἔστηκε, περιέσιν ἐν κύκλῳ τὴν οἰκίαν καὶ πάντες ἐντυγχάνουσιν αὐτῷ ἐνίοτε καὶ ἄδοντι, καὶ οὐκ ἔστιν ὄντινα ἡδίκησεν· ἐκτρέπεσθαι γὰρ χρὴ μόνον· ὁ δὲ παρέργεται μηδὲν ἐνοχλήσας τοὺς ἰδόντας. Καὶ μὴν καὶ λουεταὶ τὰ πολλὰ καὶ παίζει δι' ὅλης τῆς νυκτὸς, ὥστε ἀκούειν τοῦ ὕδατος φοροῦντος. Ὅρα τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, μὴ οὐχὶ Πέλλιχος ὁ ἀνδριάς, ἀλλὰ Τάλως ὁ Κρής ὁ τοῦ Μίνωος ἦ· καὶ γὰρ ἐκεῖνος χαλκοῦς τις ἦν τῆς Κρήτης περίπολος. Εἰ δὲ μὴ χαλκοῦ, ὦ Εὐκράτης, ἀλλὰ ξύλου ἐπεποίητο, οὐδὲν αὐτὸν ἐκώλυεν οὐ Δημητρίου ἔργον εἶναι, ἀλλὰ τῶν Δαίδαλου τεχνημάτων· δραπετεύει γοῦν, ὡς φῆς, ἀπὸ τῆς βάσεως καὶ οὗτος.

nunc maxime, a quo tempore anulum hunc mihi dedit Arabs, de ferro patibulorum factum, et carmen me multorum nominum docuit; nisi forte nec mihi credis, Tychiade. Et quomodo, inquam, non credam Eucrati Dinonis filio, sapientissimo viro, et libere quæ sibi videantur et cum auctoritate domi suæ dicenti?

18. Illud enim de statua, inquit Eucrates, quod domesticis omnibus quot noctibus apparet, et pueris, et adolescentibus, et senibus, illud igitur non ex me solo audias, sed ex nostris omnibus. De qua, inquam, statua? Non vidisti, inquit, ingrediens, in aula stans signum pulcherrimum, Demetrii opus statuarum humanarum artificis? Num discum jaculantem dicis, inquam, incurvantem se ad habitum emittentis, reflexo vultu ad eam quæ discum attulit, paulum submisso genu altero, ut in ipso statim jactu surrecturus una videatur? Non, inquit, illud, quandoquidem Myronis operum et ipsum est, discobolus quem dicis. Neque illum juxta stantem dico, tenia redimitum caput, pulchrum; istud enim Polycleti opus. Sed omitte quæ sunt ad dextram introeuntium, in quibus Critii et Nesiotæ opera stant, tyrannorum interfectores. Tu vero si quam vidisti statuam ad influentem aquam, ventre prominulo, calvam, seminudam amictu, cujus harbæ pilos aliquot ventus videtur jactare, insignes habentem venas, exquisitissima hominis similitudine, illam dico: Pellichus Corinthiorum dux videtur esse.

19. Per Jovem, inquam, vidi quandam ad dextram Saturni, vittas habentem et corollas aridas, cujus pectus bracteis inauratum est. Ego, inquit Eucrates, inauravi illa, quum me sanasset tertium jam febri querquera pereuntem. Fuit nempe medicus quoque, inquam, optimus ille Pellichus? Est; et noli irridere, inquit Eucrates, aut non ita multo post ille te vir ulciscetur: novi ego quid possit ista derisa abs te statua. Aut non putas ejusdem esse immittere, quibus velit, querqueras, si expellere potest? Propitia, inquam, sit et placata virilis adeo statua! Quid igitur aliud quoque facientem quicumque in domo estis, videtis? Quum primum, inquit, nox oritur, descendens de sua basi, in qua stat, domum orbe quodam circumit, et omnes illi occurrunt, nonnunquam etiam cantanti, neque est quem læserit: modo opus est ut illi decedatur: sic præterit nulla molestia afficiens videntes. Quin etiam lavat plerumque et tota nocte ludit, ut strepitus aquæ exaudiatur. Vide ergo, dicebam, ne non Pellichus sit illa statua, sed Cretensis Talus, Minois famulus? nam ille æneus erat Cretæ circuitor. Si vero non ex ære, sed ex ligno factus esset, Eucrates; nihil prohiberet quominus non Demetrii esset opus, sed unum de Dædali artificibus: nam, ut ais, fugit de sua basi luc quoque.

20. Ὅρα, ἔφη, ὦ Τυχιάδῃ, μή σοι μεταμελήσῃ τοῦ σκώμματος ὑστερον. Οἶδα ἐγὼ οἷα ἔπαθεν ὁ τοῦς ὀβολοὺς ὑφελόμενος, οὐς κατὰ τὴν νομηνίαν ἐκάστην τιθεμεν αὐτῷ. Πάνδεια ἔχρῃν, ὁ Ἴων ἔφη, ἱερόσυλόν γε ὄντα. Πῶς οὖν αὐτὸν ἡμίνατο, ὦ Εὐκράτης; ἐθέλω γὰρ ἀκοῦσαι, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα οὐτοσί Τυχιάδης ἀπιστήσῃ. Πολλοί, ἦ δ' ὅς, ἔκιντο ὀβολοὶ πρὸς τοῖν ποδοῖν αὐτοῦ καὶ ἄλλα νομίσματα ἔνια ἀργυρᾶ πρὸς τὸν μηρὸν κηρῷ κεκολλημένα καὶ πέταλα ἐξ ἀργύρου, εὐχαί τινος ἢ μισθὸς ἐπὶ τῇ λάσει ὁπόσοι δι' αὐτὸν ἐπαύσαντο πυρετῷ ἐχόμενοι. Ἦν δὲ ἡμῖν Αἰδύς τις οἰκέτης, κατάρατος, ἱπποκόμος· οὗτος ἐπεχείρησε νυκτὸς ὑφελῆσθαι πάντα ἐκείνα καὶ ὑφέϊλετο καταβεβηκότα ἤδη τηρήσας τὸν ἀνδριάντα. Ἐπεὶ δὲ ἐπανελθὼν τάχιστα ἔγνω περισσυνλημένος ὁ Πέλλιχος, ὅρα ὅπως ἡμίνατο καὶ κατεφύρασε τὸν Αἰδύς· δι' ὧν γὰρ τῆς νυκτὸς περιήει ἐν κύκλῳ τὴν αὐλὴν ὁ ἄθλιος ἐξελοῖν οὐ δυνάμενος ὥσπερ ἐς λαθύρινον ἐμπεσὼν, ἀχρι δὲ κατελήφθη ἔχων τὰ φώρια γενομένης τῆς ἡμέρας. Καὶ τότε μὲν πληγὰς οὐκ ὀλίγας ἔλαβεν ἄλως, οὐ πολλὴν δὲ ἐπιθιούς χρόνον κακὸς κακῶς ἀπέθανε μαστιγούμενος, ὥς ἔλεγε, κατὰ τὴν νύκτα ἐκάστην, ὥστε καὶ μύλωπας ἐς τὴν ἐπιούσαν φαίνεσθαι αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ σώματος. Πρὸς ταῦτα, ὦ Τυχιάδῃ, καὶ τὸν Πέλλιχον σκώπτει κάμει ὥσπερ τοῦ Μίνως ἡλικιώτην παραπαίειν ἤδη δόκει. Ἄλλ', ὦ Εὐκράτης, ἦν δ' ἐγὼ, ἔστ' ἂν ὁ χαλκὸς μὲν χαλκός, τὸ δὲ ἔργον Δημήτριος ὁ Ἀλωπεκῆθεν εἰργασμένος ἦ. οὐ θεοποιὸς τις, ἀλλ' ἀνθρωποποιὸς ὢν, οὐποτε φοβήσομαι τὸν ἀνδριάντα Πελλίχου, ὃν οὐδὲ ζῶντα πάνυ ἐδεδίειν ἀπειλοῦντά μοι.

21. Ἐπὶ τούτοις Ἀντίγονος ὁ ἱατρὸς εἶπε, Κάμοι, ὦ Εὐκράτης, Ἱπποκράτης ἐστὶ χαλκοῦς ὅσον πηχυαῖος τὸ μέγεθος, ὃς μόνον ἐπειδὴν ἡ θρυαλλίς ἀποσβῆ, περιεῖσι τὴν οἰκίαν ὅλην ἐν κύκλῳ φορῶν καὶ τὰς πυξίδας ἀνατρέπων καὶ τὰ φάρμακα συγχέων καὶ τὴν θύραν περιτρέπων, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν τὴν θυρίαν ὑπερβαλόμεθα, ἦν κατὰ τὸ ἔτος ἕκαστον αὐτῷ θύομεν. Ἀξιότ' γάρ, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ Ἱπποκράτης ἤδη ὁ ἱατρὸς θύεσθαι αὐτῷ καὶ ἀγανακτεῖ, ἦν μὴ κατὰ καιρὸν ἐρ' ἱερῶν τελείων ἐστιαθῇ; ὃν εἶδε ἀγαπᾶν, εἰ τις ἀναγίσσειεν αὐτῷ ἢ μελίκρατον ἐπισπίσειεν ἢ στεφανώσειε τὴν κεφαλὴν.

22. Ἄκουε τοίνυν, ἔφη ὁ Εὐκράτης, τοῦτο μὲν καὶ ἐπὶ μαρτύρων, ὃ πρὸ ἑτῶν πέντε εἶδον· ἐτύγχανε μὲν ἀμφὶ τρυγητὸν τὸ ἔτος ὃν, ἐγὼ δὲ ἀμφὶ τὸν ἀγρὸν μεσούσης τῆς ἡμέρας τρυγῶντας ἀφείς τοὺς ἐργάτας κατ' ἑμαυτὸν εἰς τὴν ὕλην ἀπήειν μεταξὺ φροντίζων τι καὶ ἀνασκοπούμενος. Ἐπεὶ δ' ἐν τῷ συνηρεφεῖ ἦν, τὸ μὲν πρῶτον ὕλα γμῶς ἐγένετο κυνῶν, καὶ γὰρ εἰκαζον Μνάσωντα τὸν υἱὸν, ὥσπερ εἴωθε, παίζειν καὶ κυνηγετεῖν εἰς τὰ λάσιον μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν παρελθόντα. Τὸ δ' οὐκ εἶχεν οὕτως, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον σεισμοῦ τινος γενομένου καὶ βοῆς ὅϊον ἐκ βροντῆς γυναικᾶ βρῶ προσιοῦσαν φοβεράν, ἡμισταδιαίαν σχεδὸν τὸ ὕψος· εἶχε δὲ καὶ δᾶδα ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ ξίφος ἐν τῇ δεξιᾷ ὅσον εἰκοσάπηχον,

20. At tu vide, inquit, Tychiade, ne dicti te postea tui pœniteat. Novi ego quid usu venerit ei qui obolos furatus fuerat, quos singulis noviluniis ipsi offerimus. Gravissima quidem oportuit evenire, inquit Ion, ut sacrilego. Quomodo igitur ultus est illum, Eucrates? volo enim audire, et si fidem vel maxime hic Tychiades sit negaturus. Multi, inquit, oboli ad pedes illius jacebant, et numi aliquot alii argentei ad femur ipsius cera agglutinati, et argenti bracteolæ, votum cujusdam, aut sanationis merces eorum qui per ipsum febri erant liberati. Erat vero nobis servus e Libya, sacer homo, equiso. Hic ausus est noctu suffurari omnia illa, et suffuratus est, observato tempore ubi descenderat statua. Quum primum vero reversus cognovit se spoliatum esse Pellichus, vide quomodo ultus sit Libyn ac deprehenderit. Tota enim nocte in aula circumiit in orbem infelix, qui exire non posset, velut in labyrinthum delapsus, usque dum die exorto deprehenderetur cum rebus furtivis. Ac tum quidem deprehensus plagas accepit non paucas: non diu vero quum supervivisset, malus male p̄iit, qui diceret singulis se noctibus flagellari, adeo ut vibices etiam postridie illius in corpore apparerent. Post hæc, Tychiade, et Pellichum deride, et me, ut Minois æqualem, jam delirare puta. Verum, Eucrates, inquam, quam diu quod æs est, æs erit, et opus illud Demetrius Alopeciensis elaboraverit, non deorum faber, sed hominum statuarius; nunquam ego statuam Pellichi timuero, quem, neque si vivus mihi minaretur, valde metuerem.

21. Post hæc Antigonus medicus ait: Ac mihi, Eucrates, æneus Hippocrates est, cubitali circiter magnitudine, qui modo ubi linum lampadis exstinctum est, totam orbe domum circumit, perstrepit, pyxidas evertit, medicamenta confundit, convertit januam, præsertim ubi rem sacram differimus, quam singulis annis ei facimus. Postulat ergo, inquam, modo etiam Hippocrates sacrificari sibi, et indignatur si non suo tempore opimis epuletur hostiis? quem contentum esse decebat, si quis inferias illi mittat, aut libet mulsum, aut caput coronet.

22. Audi ergo, inquit Eucrates, idque sub testibus gestum, quod ante quinque annos vidi. Erat tempus anni circa vindemiam, ego vero, relictis in agro circa meridiem vindemiatoribus, solus abii in silvam, cogitans interim aliquid et commentans. Jam in opaco eram, quum primo quidem latratus exoritur canum; et ego arbitrabar Mnasonem filium pro more ludere et venari, densum silvæ cum sodalibus ingressum. At illud non ita se habebat: sed post paullo, motu quodam terræ facto et sono qualis est tonitrus, mulierem accedentem video terribilem, dimidii fere stadii altitudine: habebat vero faciem etiam in sinistra, et in dextra gladium, viginti circiter cubitorum; ac quantum ad inferiora

καὶ τὰ μὲν ἐνεργεῖν ὀρίστους ἦν, τὰ δὲ ἄνω Γοργόνι ἐμπερὴς, τὸ βλέμμα φημι καὶ τὸ φρικῶδες τῆς προσόψεως, καὶ ἀντὶ τῆς κόμης τοὺς δράκοντας βοστρυχηδὸν περιέκειτο εἰλουμένους περὶ τὸν αὐχένα καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων ἐνίοις ἐσπειραμένους. Ὅρατε, ἔφη, ὅπως ἐφρίξα, ὦ φίλοι, μεταξὺ διηγούμενος; καὶ ἅμα λέγων ἐδείκνυεν ὁ Εὐκράτης τὰς ἐπὶ τοῦ πήχεως τρίχας πᾶσιν ὀρθὰς ὑπὸ τοῦ φόβου.

23. Οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν Ἰωνα καὶ τὸν Δεινόμαχον καὶ τὸν Κλεόδημον κεχηγότες ἀτενέες προσείχον αὐτῷ γέροντες ἄνδρες, ἐλκόμενοι τῆς βινός, ἡρέμα προσκυνούντες οὕτως ἀπίθανον κολοσσόν, ἡμισταδιαίαν γυναῖκα, γιγάντειον τι μορμολυκεῖον. Ἐγὼ δὲ ἐνενοούην μεταξὺ οἱοὶ ὄντες αὐτοὶ νέοις τε ὀμιλοῦσιν ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ὑπὸ πολλῶν θαυμάζονται μόνῃ τῇ πολιᾷ καὶ τῷ πώγωνι διαφέροντες τῶν βρεφῶν, τὰ δ' ἄλλα καὶ αὐτῶν ἐκείνων εὐαγγυώτεροι πρὸς τὸ ψεύδος.

24. Ὁ γοῦν Δεινόμαχος, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Εὐκράτης, οἱ κύνες δὲ τῆς θεοῦ πληκτοὶ τὸ μέγεθος ἦσαν; Ἐλεφάντων, ἦ δ' ὅς, ὑψηλότεροι τῶν Ἰνδικῶν, μέλανες καὶ αὐτοὶ καὶ λάσιοι πιναρᾶ καὶ αὐχμώσῃ τῇ λάχῃ. Ἐγὼ μὲν οὖν ἰδὼν ἔστην ἀναστρέψας ἅμα τὴν σφραγίδα, ἦν μοι ὁ Ἀραφ' ἔδωκεν, εἰς τὸ εἶσω τοῦ δακτύλου· ἡ Ἐκάτη δὲ πατάξασα τῷ δρακοντείῳ ποδὶ τοῦδαφος ἐποίησε χάσμα παμμέγεθες, ἡλίκον ταρτάρειον τὸ μέγεθος· εἴτα ὥχετο μετ' ὀλίγον ἄλλομένη ἐς αὐτό. Ἐγὼ δὲ θαρσύνσας ἐπέκυφα λαβόμενος δένδρου τινὸς πλησίον πεφυκότος, ὥς μὴ σκοτοδινιάσας ἐμπεσοίμι ἐπὶ κεφαλὴν· εἴτα ἑώρων τὰ ἐν Ἄδου ἅπαντα, τὸν Πυριφλεγέθοντα, τὴν ἑλμυνην, τὸν Κέρβερον, τοὺς νεκρούς, ὥστε γνωρίζειν ἐνίοις αὐτῶν· τὸν γοῦν πατέρα εἶδον ἀκριβῶς αὐτὰ ἐκεῖνα ἔτι ἀμπεχόμενον, ἐν οἷς αὐτὸν κατεθάψαμεν. Τί δὲ ἔπραττον, ὁ Ἴων ἔφη, ὦ Εὐκράτης, αἱ ψυχαί; Τί ἄλλο, ἦ δ' ὅς, ἡ κατὰ φύλα καὶ φρήτρας μετὰ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν διατρίβουσιν ἐπὶ τοῦ ἀσφοδέλου κατακείμενοι. Ἀντιλεγέτωσαν οὖν ἔτι, ἦ δ' ὅς ὁ Ἴων, οἱ ἀμφὶ τὸν Ἐπίκουρον τῷ ἱερῷ Πλάτῳ καὶ τῷ περὶ τῶν ψυχῶν λόγῳ. Σὺ δὲ μὴ καὶ τὸν Σωκράτην αὐτὸν καὶ τὸν Πλάτωνα εἶδες ἐν τοῖς νεκροῖς; Τὸν Σωκράτην ἔγωγε, ἦ δ' ὅς, οὐδὲ τοῦτον σαφῶς, ἀλλὰ εἰκάζων ὅτι φαλακρὸς καὶ προγάστρῳ ἦν· τὸν Πλάτωνα δὲ οὐκ ἐγνώρισαν· χρὴ γάρ, οἶμαι, πρὸς φίλους ἄνδρας τάλῃθ' ἔλγειν. Ἄμα γοῦν ἔγωγε ἅπαντα ἀκριβῶς ἑώρακα, καὶ τὸ χάσμα συνέμυε καὶ τινες τῶν οἰκετῶν ἀναζητοῦντές με, καὶ Πυρρίας οὗτος ἐν αὐτοῖς, ἐπέστησαν οὕτω τέλεον μεμυκότες τοῦ χάσματος. Εἰπέ, Πυρρία, εἰ ἀληθῆ λέγω. Νῆ Δί', ἔφη ὁ Πυρρίας, καὶ ὑλακῆς δὲ ἤκουσα διὰ τοῦ χάσματος καὶ πῦρ τι ὑπολάμπειν ἀπὸ τῆς θαλάσσης· καὶ εἰδοὺς. Καὶ γὰρ ἐγέλασα ἐπιμετρήσαντος τοῦ μάρτυρος τὴν ὑλακὴν καὶ τὸ πῦρ.

25. Ὁ Κλεόδημος δὲ, Οὐ καινὰ, εἶπεν, οὐδὲ ἄλλοις ἀόρατα ταῦτα εἶδες, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς οὐ πρὸ πολλοῦ νοσήσας τοιόδε τι ἐθεασάμην· ἐπεσκόπει δὲ με καὶ ὑπεράπειν Ἀντίγονος οὗτος. Ἐβδόμη μὲν ἦν ἡμέρα, ὁ δὲ

anguipes erat, supra autem Gorgoni similis, vultu inquam et aspectu horribili: et pro coma dracones erant cincinnorum in modum circumjacentes et implexi circa collum, quidam etiam in humeris spirarum in modum se volventes. Hic, Videtin', inquit, amici, quam inter narrandum perhorruerim? et cum his verbis simul ostendebat Eucrates omnibus pilos in brachio horrentes a terrore.

23. Ion igitur et Dinomachus et Cleodemus hiantes atque intenti hominem audiebant, senes viri, qui naso se trahendos praeberent; et tacite adorabant colossum adeo incredibilem, mulierem didimum stadium altam, giganteum quoddam terriculamentum. Ego vero interea cogitabam quales hi homines et versentur sapientiae causa cum adolescentulis, et multis admirationi sint, qui tamen solo capillitio cano et barba distent a puerulis, quibus ipsis ceteroqui facilius mendacio ductari se patiantur.

24. Igitur Dinomachus, Dic mihi, inquit, Eucrates, canes deae quanti erant? Elephantis, inquit ille, Indicis altiores, nigri et ipsi, hirsuti, villis sordidis ac squalidis. Ego itaque quum viderem, constitui, conversa ad interiorem partem digiti pala anuli, quem Arabs mihi dederat. Hecate vero, quum percussisset anguino pede solum, hiatum effecit maximum, tartarea magnitudine: tum paullo post in illum desiliens evanuit. Ego sumto animo, protenso capite introspexi, apprehensa tamen arbore in proximo enata, ne vertigine oborta praecipit inciderem. Tum vidi quae sunt apud inferos omnia, Pyriphlegethontem, lacum, Cerberum, mortuos, adeo ut quosdam illorum agnoscerem: patrem quidem meum accurate noram, iisdem adhuc indutum in quibus eum sepeliveramus. Quid vero agebant, inquit Ion, animae, mi Eucrates? Quid aliud, inquit, quam per gentes et tribus cum amicis et cognatis agunt, accumulantes in asphodelo. Contradicant ergo adhuc, inquit Ion, Epicurei divino Platoni et libro de animis. Tu vero nonne ipsum etiam Socratem et Platonem vidisti inter mortuos? Socratem equidem, inquit, neque hunc dilucide, sed conjecturam inde faciens, quod calvus erat et ventricosus: Platonem vero non agnovi; oportet enim, arbitror, vera dicere apud amicos. Simul ergo ut omnia accurate ego vidi, et hiatus in eo erat ut coiret, quidam servorum requirentes me, et in illis hic ipse Pyrrhias, astitere, nondum plane clauso hiatu. Dic, Pyrrhias, ntrum vera dicam. Per Jovem, ait Pyrrhias, etiam latratum audivi per hiatum, et ignis sublucere de face mihi videbatur. Et ego risi, corollarium addente testis latratum atque ignem.

25. Cleodemus autem, Non nova, inquit, neque non visa aliis haec spectasti, quum ipse quoque non ita pridem aggratans tale quid viderim: visebat me autem et curabat hio Antigonus. Dies erat septimus; febris talis, ut ipsa arden-

πυρετὸς ὅς καὶ σῶνός σφοδρότερος. Ἄπαντες δὲ με ἀπολιπόντες ἐπ' ἐρημίας ἐπικλεισάμενοι τὰς θύρας ἔξω περιέμενον· οὕτω γὰρ ἐκέλευσας, ὦ Ἀντίγονε, εἰ πως δυνήσῃν εἰς ὕπνον τρέπεσθαι. Τότε οὖν ἐφίσταται μοι νεανίας ἐγγρηγόρτι πάγκαλος λευκὸν ἱμάτιον περιβεβλημένος, εἴτα ἀναστήσας ἄγει διὰ τινος χάσματος ἐς τὸν Ἄδην, ὡς αὐτίκα ἐγνώρισα Τάνταλον ἰδὼν καὶ Τιτυὸν καὶ Σίσυφον. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα τί ἂν ὑμῖν λέγοιμι; ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ δικαστήριον ἐγενόμην — παρῆν δὲ καὶ ὁ Αἰακὸς καὶ ὁ Χάρων καὶ αἱ Μοῖραι καὶ αἱ Ἐρινύες — ὁ μὲν τις ὥσπερ βασιλεὺς ὁ Πλούτων μοι δοκεῖν καθῆστο ἐπιλεγόμενος τῶν τεθηνησμένων τὰ ὀνόματα, οὓς ἤδη ὑπερημέρους τῆς ζωῆς συνέβαινε εἶναι. Ὁ δὲ νεανίσκος ἐμὲ φέρων παρέστησεν αὐτῷ· ὁ δὲ Πλούτων ἡγανάκτησε τότε καὶ πρὸς τὸν ἀγαγόντα με, Οὐπὼ πεπλήρωται, φησὶ, τὸ νῆμα αὐτῷ, ὥστε ἀπίτω. Σὺ δὲ δὴ τὸν χαλκέα Δημύλον ἄγε· ὑπὲρ γὰρ τὸν ἄτρακτον ἤδη βιοῖ. Κἀγὼ ἄσμενος ἀναδραμὼν αὐτὸς μὲν ἤδη ἀπύρετος ἦν, ἀπήγγελλον δὲ ἄπασιν ὡς τεθνήσκειται Δημύλος· ἐν γειτόνων δὲ ἡμῖν ὄκει νοσῶν τι καὶ αὐτός, ὡς ἀπηγγέλλετο. Καὶ μετὰ μικρὸν ἠκούομεν οἰμωγῆς ὀδυρομένων ἐπ' αὐτῷ.

26. Τί θαυμαστόν; ἔπεν ὁ Ἀντίγονος· ἐγὼ γὰρ οἶδά τινα μετὰ εἰκοστὴν ἡμέραν ἢ ἢ ἐτάφη ἀναστάντα, θεραπεύσας καὶ πρὸ τοῦ θανάτου καὶ ἐπεὶ ἀνέστη τὸν ἀνθρωπον. Καὶ πῶς, ἦν δ' ἐγὼ, ἐν εἰκοσιν ἡμέραις αὐτὸ ἐμύδησε τὸ σῶμα οὔτε ἄλλως ὑπὸ λιμοῦ διεφθάρη; εἰ μή τίνα γε Ἐπιμενίδην σύ γε ἐθεράπευσας.

27. Ἄμα ταῦτα λαγόντων ἡμῶν ἐπεισῆλθον οἱ τοῦ Εὐκράτους υἱοὶ ἐκ τῆς παλαιστρας, ὁ μὲν ἤδη ἐξ ἐφηβων, ὁ δὲ ἕτερος ἀμφοῖ τὰ πεντεκαίδεκα ἔτη, καὶ ἀσπασάμενοι ἡμᾶς ἐκαθέζοντο ἐπὶ τῆς κλίνης παρὰ τῷ πατρὶ· ἐμοὶ δὲ εἰσεκομίσθη θρόνος. Καὶ ὁ Εὐκράτης ὥσπερ ἀναμνησθεὶς πρὸς τὴν δῆριν τῶν υἱῶν, Οὕτως ὀναίμην, ἔφη, τοῦτων — ἐπιβαλὼν αὐτοῖν τὴν χεῖρα — ὡς ἀληθῆ, ὦ Τυχιάδῃ, πρὸς σε ἐρῶ. Τὴν μακαρίτιν μου γυναῖκα τὴν τοῦτων μητέρα πάντες ἴσασιν ὅπως ἡγάπησα, ἐδήλωσα δὲ οἷς περὶ αὐτὴν ἐπραξα οὐ ζῶσαν μόνον, ἀλλ' ἐπεὶ καὶ ἀπέθανε, τὸν τε κόσμον ἅπαντα συγκατακάσας καὶ τὴν ἐσθῆτα ἣ ζῶσα ἔχαιρεν. Ἐβδόμῃ δὲ μετὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν ἐγὼ μὲν ἐνταῦθα ἐπὶ τῆς κλίνης ὥσπερ νῦν ἐκείμην παραμυθούμενος τὸ γε πένθος· ἀνεγίνωσκον γὰρ τὸ περὶ ψυχῆς τοῦ Πλάτωνος βιβλίον ἐφ' ἡσυχίας· ἐπεισέρχεται δὲ μεταξὺ ἡ Δημαινέτη αὐτῇ ἐκείνῃ καὶ καθίζεται πλησίον ὥσπερ νῦν Εὐκρατίδης οὗτος, δειξας τὸν νεώτερον τῶν υἱῶν· ὁ δὲ αὐτίκα ἐφρίξε μάλα παιδιῶς καὶ παλαι ἤδη ὠχρὸς ἦν πρὸς τὴν διήγησιν. Ἐγὼ δὲ, ἦ δ' ὅς ὁ Εὐκράτης, ὡς εἶδον, περιπλακέας αὐτῇ ἐδάκρυον ἀνακαλύσας· ἡ δὲ οὐκ εἶα βοᾶν, ἀλλ' ἠπιᾶτό με, ὅτι τὰ ἄλλα πάντα χαρισάμενος αὐτῇ θάτερον τοῖν σανδάλων χρυσοῖν ὄντοιν οὐ κατακαύσαιμι, εἶναι δὲ αὐτὸ ἔρασκε παραπεσὼν ὑπὸ τῇ κιβωτῷ, καὶ διὰ τοῦτο ἡμεῖς οὐχ εἰρόντες θάτερον μόνον ἐκάσασμεν. Ἔτι δὲ ἡμῶν διαλεγόμενων κατάρατόν τι κυνίδιον ὑπὸ

tissima esset vehementior. Omnes autem, me solo relicto, clausis foribus extra manebant : ita enim jusseras, Antigone, si qua possem somnum capere. Tunc igitur astat mihi juvenis vigilantique pulcherrimus, veste candida indutus : deinde surgere me jussum deducit per hiatus quendam ad inferos, ut primo conspectu agnovi Tantalum videndo et Tityum et Sisypum. Ac reliqua quid vobis dicam? Quum vero essem apud tribunal (aderat autem Æacus quoque et Charon, et Paræ, et Furie), aliquis velut rex, Pluto ut mihi videtur, assidebat, pronuncians eorum qui jam morituri essent nomina, quos ultra diem ipsis dictum in vita manere contigerat. At juvenis me illi sistebat : sed Pluto indignabundus ad doctorem meum, Nondum, inquit, impletum illius filum est : proinde abeat. Tu vero jam fabrum adduc Demylum : jam enim ultra colum vivit. Et ego quum lætus recurrissem, ipse quidem jam sine febris eram, denunciabam vero omnibus, moriturum mox esse Demylum : in vicinia autem nostra habitabat, ægrotans ipse quoque, ut nunciabatur. Et paulo post audiebamus planctum eorum, qui illum deplorabant.

26. Quid mirabile? ait Antigonus : ego enim novi quendam vicesimo die post, quam sepultus fuerat, reviviscentem, qui et ante mortem et quum redisset in vitam, hominem curaverim. Et quomodo, inquam, viginti diebus neque putruit corpus, neque aliquin fame periit? nisi forte tu Epimenidem quendam curasti.

27. Hæc dum loquimur, superveniunt filii Eucratis redeuntes de palestra, quorum alter jam ex ephebis excessit, alter circa quintum decimum annum est. Hi, quum salutassent nos, assidebant in lecto apud patrem : mihi vero illata est sella. Et Eucrates, quasi admonitus ad conspectum filiorum, Ita, inquit, hisce fruar (injecta utrique manu), ut vera tibi, Tychiade, narrabo. Uxorem meam, nunc felicem, horum matrem, norunt omnes quantum amaverim : declaravi autem iis quæ illius causa feci non viventis modo, sed etiam defunctæ, qui mundum illius omnem una cremaverim, et eam qua viva gaudebat vestem. Septimo autem a morte illius die ego hic in lectulo, uti nunc, jacebam, luctus solatia quærens : silentio enim legebam Platonis de anima librum : inter hæc supervenit Demæneta ipsa illa, et prope assidet, ut nunc Eucratides hic (ostendens filiorum juniorem : qui statim puerili more cohorrui, pallidus jam ante ad hanc narrationem). Ego vero, pergit Eucrates, quum viderem, complexus illam cum ejulatu lacrimabar. Illa non passa me clamare, sed accusavit quod reliquis in rebus omnibus sibi gratificatus, alterum sandaliorum (erant autem aurea) non cremaverim : decidisse vero illud dicebat juxta arcam; ac propter hoc nos quum non invenissemus, alterum modo cremaveramus. Adhuc loquentibus nobis,

τῇ κλίνῃ ὃν Μελιταῖον ὑλάκτησεν, ἥ δὲ ἤφανίσθη πρὸς τὴν ὑλακὴν· τὸ μέντοι σανδάλιον εὗρεθῆ ὑπὸ τῇ κιβωτῷ καὶ κατεκαύθη ὑστερον.

28. Ἐτι ἀπιστεῖν τούτοις, ὦ Τυχιάδῃ, ἄξιον ἐναργέειν οὖσι καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην φαινομένοις; Μὰ Δ', ἦν δ' ἐγὼ· ἐπεὶ σανδάλω γε χρυσῷ ἐς τὰς πυγὰς ὥσπερ τὰ παῖδιά παῖσθαι ἄξιοι ἂν εἴεν οἱ ἀπιστοῦντες καὶ οὕτως ἀναισχυντοῦντες πρὸς τὴν ἀλήθειαν.

29. Ἐπὶ τούτοις ὁ Πυθαγορικὸς Ἀρίγνωτος εἰσῆλθεν, ὁ κομήτης, ὁ σεμνὸς ἀπὸ τοῦ προσώπου, οἶσθα τὸν ἀνιδιμον ἐπὶ τῇ σοφίᾳ, τὸν ἱερὸν ἐπονομαζόμενον. Καὶ γὰρ μὲν ὡς εἶδον αὐτὸν, ἀνέπνευσα, τοῦτ' ἐκεῖνο ἦκειν μοι μοίρας, πέλεκυν τινα κατὰ τῶν ψευσμάτων· ἐπιστομιεῖ γὰρ αὐτούς, ἔλεγον, ὁ σοφὸς ἀνὴρ οὕτω τεράστια διεξιόντας, καὶ τὸ τοῦ λόγου, θεὸν ἀπὸ μηχανῆς ἐπεισχυκλήθηναί μοι τοῦτον ὥμην ὑπὸ τῆς Τύχης. Ὁ δὲ ἐπεὶ ἐκαθέζετο ὑπεκστάντος αὐτῷ τοῦ Κλεοδήμου, πρῶτα μὲν περὶ τῆς νόσου ἤρετο, καὶ ὡς ῥᾶν ἤδη ἔχειν ἤκουσε παρὰ τοῦ Εὐκράτους, Τί δέ, ἔφη, πρὸς αὐτοὺς φιλοσοφεῖτε; μετὰ γὰρ εἰσὼν ἐπήκουσα, καὶ μοι δοκαῖτε εἰς καλὸν διατεθήσεσθαι τὴν διατριβήν. Τί δ' ἄλλο, εἶπεν ὁ Εὐκράτης, ἡ τουτονὶ τὸν ἀδαμάντινον πείθομεν — δειξας ἐμέ — ἡγεῖσθαι δαίμονας τινας εἶναι καὶ φαντάσματα καὶ νεκρῶν ψυχὰς περιπολεῖν ὑπὲρ γῆς καὶ φαίνεσθαι οἷς ἂν ἐθέλωσιν. Ἐγὼ μὲν οὖν ἡρυθρίασα καὶ κάτω ἔνευσα αἰδεσθεῖς τὸν Ἀρίγνωτον. Ὁ δὲ, Ὅρα, ἔφη, ὦ Εὐκράτες, μὴ τοῦτο φησὶ Τυχιάδης, τὰς τῶν βιαίως ἀποθανόντων μόνας ψυχὰς περινοστεῖν, ὅταν εἰ τις ἀπήγχατο ἢ ἀπετμήθη τὴν κεφαλὴν ἢ ἀνεσκολοπίσθη ἢ ἄλλω γέ τω τρόπῳ τοιούτῳ ἀπῆλθεν ἐκ τοῦ βίου, τὰς δὲ τῶν κατὰ μοῖραν ἀποθανόντων οὐκέτι· ἦν γὰρ τοῦτο λέγει, οὐ πάνυ ἀπόδλῃτα φήσει. Μὰ Δ', ἦ δ' ὅς ὁ Δεινόμαχος, ἀλλ' οὐδὲ ὅλως εἶναι τὰ τοιαῦτα οὐδὲ συνεστώτα ὁρᾶσθαι οἶεται.

30. Πῶς λέγεις, ἦ δ' ὅς ὁ Ἀρίγνωτος, ὀριμὸν ἀπιδῶν εἰς ἐμέ, οὐδέν σοι τούτων γίνεσθαι δοκεῖ, καὶ ταῦτα πάντων, ὡς εἰπεῖν, ὁρώντων; Ἀπολελόγησθε, ἦν δ' ἐγὼ, ὑπὲρ ἐμοῦ, εἰ μὴ πιστεύω, διότι μὴδὲ ὁρῶ μόνος τῶν ἄλλων· εἰ δὲ ἑώρων, καὶ ἐπίστευον ἂν δηλαδὴ ὥσπερ ὑμεῖς. Ἀλλὰ, ἦ δ' ὅς, ἦν ποτε ἐς Κόρινθον ἔλθης, ἐροῦ ἔνθα ἐστὶν ἡ Εὐδατίδου οἰκία, καὶ ἐπειδὴν σοι δευθῇ παρὰ τὸ Κράνειον, παρελθὼν ἐς ταύτην λέγε πρὸς τὸν θυρωρὸν Τίθειον, ὡς θέλεις ἰδεῖν θέν τὸν δαίμονα ὁ Πυθαγορικὸς Ἀρίγνωτος ἀνορούς· ἀπήλασε καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν οἰκείσθαι τὴν οἰκίαν ἐποίησε.

31. Τί δὲ τοῦτο ἦν, ὦ Ἀρίγνωτε; ἤρετο ὁ Εὐκράτης. Ἀόκητος ἦν, ἦ δ' ὅς, ἐκ πολλοῦ ὑπὸ δαιμάτων, εἰ δὲ τις οἰκίσειεν, εὐθὺς ἐκπαγεῖς ἐφευγεν ἐκδιωχθεὶς ὑπὸ τινος φοβεροῦ καὶ ταραχώδους φάσματος. Συνέπιπτεν οὖν ἡδὴ καὶ ἡ στέγη κατέρρει, καὶ ὅλως οὐδεὶς ἦν ὁ θαρρήσων παρελθεῖν εἰς αὐτήν. Ἐγὼ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσα, τὰς βίβλους λαβὼν — εἰς δὲ μοι Αἰγύπτιαί μάλα πολλαὶ περὶ τῶν τοιούτων — ἦκον ἐς τὴν οἰκίαν περὶ πρῶτον ὕπνον ἀποτρέποντος τοῦ ξένου

exsecrabilis quædam sub lecto canicula Melitensis latravit; ad quem illa latratum evanuit. Sandalium tamen, sub arca repertum, post crematum est.

28. Adhucne fidem negare talibus, Tychiade, æquum censens, manifestis adeo et quæ singulis diebus appareant? Non per Jovem, inquam, quandoquidem digni fuerint quorum aureo sandalio nates, ut puerulorum, cædantur, si qui recusant credere et impudenter adeo veris repugnant.

29. Inter hæc Pythagoricus Arignotus intravit, comatus, vultu venerabili: nosti illum sapientiæ causa celebrem, divini cognomine insignem. Atque ego illo conspecto respirabam, illud ipsum venire mihi ratus, securim contra mendacia. Os enim, cogitabam, istis hic obturabit vir sapiens, prodigiosa adeo narrantibus: et, quod est in proverbio, e machina deum demissum mihi hunc a Fortuna putabam. At ille quum assedisset, assurgente ei Cleodemo, primo quidem percontari de morbo, et quum mollius jam habere ab Eucrate audisset, Quid vero, inquit, inter vos philosophamini? dum enim intro, audiavi; et videmini mihi bene disputationem collocaturi. Quid vero aliud, inquit Eucrates, quam adamantino huic (me autem ostendebat) persuadere studemus, uti putet dæmones quosdam esse, et spectra, et vita functorum animas vagari in terra, et quibus velint apparere. Igitur erubui equidem, et vultum Arignoti verecundia dejeci. Alque is, Vide, inquit, Eucrates, num hoc dicat Tychiades, solas eorum qui violenta morte perierunt animas oberrare, ut si quis se suspenderit, aut capite truncatus, aut palo fixus, aut alia qua simili ratione de vita egressus sit; fato autem suo mortuorum non item: hoc enim si dicit, non plane rejicienda dixerit. Non ita est, per Jovem, respondebat Dinomachus, sed plane non esse talia, neque consistere ita, ut videri possint, arbitratur.

30. Quid ais? inquit Arignotus, torvum me intuens: nihil tibi horum videtur fieri, idque quum omnes, pæne dixero, videant? Jam causam pro me dixistis, inquam, si non credo, quia solus inter alios non video: si vero vidissem, crederem nimirum, uti vos. Verum, dicebat ille, si quando Corinthum veneris, interroga ubi sit Eubatidæ domus: et quum ostensa tibi fuerit ad Craneum, ingressus in eam dic ad janitorem Tibium, velle te videre unde dæmonem Pythagoricus Arignotus, effosso loco, exegerit, et habitabilem ab eo inde tempore domum præstiterit.

31. Quid vero hoc erat, o Arignote? interrogabat Eucrates. Deserta fuerat, inquit, diu propter terrores: si quis vero immigraret, mox percussus fugiebat, a terribili et tumultuoso spectro ejectus. Ergo jam collabi domus, et defluere tectum; neque omnino quisquam erat qui auderet in illam ingredi. At ego his auditis, sumo mecum libros (sunt autem mihi Ægyptii sat multi de talibus), ingredior domum circa primam quietem, dehortante meo hospite ac tan-

καὶ μόνον οὐκ ἐπιλαμβανομένου, ἐπεὶ ἔμαθεν οἱ βαδίζοιμι, εἰς προύπτον κακὸν, ὡς ἔφειτο. Ἐγὼ δὲ λύχνον λαβὼν μόνος εἰσέρχομαι, καὶ ἐν τῷ μεγίστῳ οἰκήματι καταθείς τὸ φῶς ἀνεγίγνωσκον ἡσυχῇ χαμαὶ καθεζόμενος· ἐφίσταται δὲ ὁ δαίμων ἐπὶ τινὰ τῶν πολλῶν ἥκειν νομίζων καὶ ἐδίδξασθαι καμὲ ἑλπίζων ὥσπερ τοὺς ἀλλοὺς αὐχμηρὸς καὶ κομήτης καὶ μελάντερος τοῦ ζόφου, καὶ ὁ μὲν ἐπιστάς ἐπειρᾶτό μου πανταχόθεν προσβάλλων, εἴ ποθεν κρατήσῃς, καὶ ἄρτι μὲν κύων, ἄρτι δὲ ταῦρος γιγνώμενος ἡ λέων. Ἐγὼ δὲ προχειρισάμενος τὴν φρικωδεστάτην ἐπίρρησιν αἰγυπτιάζων τῇ φωνῇ συνήλασα κατὰδὼν αὐτὸν εἰς τινὰ γωνίαν σκοτεινοῦ οἰκήματος· ἰδὼν δὲ αὐτὸν οἱ κατέδου, τὸ λοιπὸν ἀνεπαύομην. Ἐωθεν δὲ πάντων ἀπεγνωκότων καὶ νεκρὸν εὐρήσῃν με οἰομένων καθάπερ τοὺς ἄλλους προσελθὼν ἀπροσδόκητος ἤπασι πρόσειμι τῷ Εὐθατίδῃ, εὐαγγελιζόμενος αὐτῷ ὅτι καθαρὰν καὶ ἀδείμαντον ἤδη ἔξει τὴν οἰκίαν οἰκεῖν. Καὶ παραλαβὼν αὐτόν τε καὶ τῶν ἄλλων πολλοὺς — εἴποντο γάρ τοῦ παραδόξου ἕνεκα — ἐκέλευον ἀγαγὼν ἐπὶ τὸν τόπον, οὗ καταδεδουκὸτα τὸν δαίμονα ἐόρακειν, σκάπτειν λαβόντας δικέλλας καὶ σκαφεῖα, καὶ ἐπειδὴ ἐποίησαν, εὐρέθη ὡς ἐπ' ὄργυιαν κατορυγμένος τις νεκρὸς ἑωλὸς μόνος τὰ δὲσθ' ἀπὸ γῆμα συγκείμενος. Ἐκείνον μὲν οὖν ἐθάψαμεν ἀνορύξαντες, ἡ οἰκία δὲ τὸ ἀπ' ἐκείνου ἐπαύσατο ἐνοχλομένη ὑπὸ τῶν φασμάτων.

32. Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀρίγνωτος, ἀνὴρ δαιμόνιος τὴν σοφίαν καὶ ἅπασιν αἰδέσιμος, οὐδεὶς ἦν ἐτι τῶν παρόντων δὲ οὐχὶ κατεγίνωσκέ μου πολλὴν τὴν ἄνοιαν τοῖς τοιοῦτοις ἀπιστοῦντος, καὶ ταῦτα Ἀρίγνωτου λέγοντος. Ἐγὼ δὲ θμῶς οὐδὲν τρέσας οὔτε τὴν κόμην οὔτε τὴν δόξαν τὴν περὶ αὐτοῦ, Τί τοῦτ', ἔφη, ὦ Ἀρίγνωτε, καὶ σὺ τοιοῦτος ἦσθα ἡ μόνῃ ἐλπίς τις ἀληθείας, καπνοῦ μεστός καὶ ἰνδαλμάτων; τὸ γοῦν τοῦ λόγου ἐκεῖνο, ἀνθρακες ἡμῖν δ' ὁ θησαυρὸς πέφηνας. Σὺ δὲ, ἡ δ' ὁ δὲ ὁ Ἀρίγνωτος, εἰ μήτε ἐμοὶ πιστεύεις λέγοντι μήτε Δεινομάχῳ ἢ Κλεοδήμῳ τούτῳ ἢ μήτε αὐτῷ Εὐκράτει, φέρε εἰπέ τίνα περὶ τῶν τοιούτων ἀξιοπιστότερον ἡγῇ τὰναντία ἡμῖν λέγοντα; Νῆ Δί', ἦν δ' ἐγὼ, μάλα θαυμαστὸν ἄνδρα τὸν Ἀβδηρόθεν ἐκείνον Δημόκριτον, δὲ οὕτως ἄρα ἐπέπειστο μηδὲν οἷόν τε εἶναι συστῆναι τοιοῦτον, ὥστε, ἐπειδὴ καθεύδων ἐαυτὸν ἐς μνημα ἔξω πύλων ἐνταῦθα διετέλει γράφων καὶ συντάττων καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ τινες τῶν νεανίσκων ἐρῶσχηλεῖν βουλόμενοι αὐτὸν καὶ δειματοῦν στειλάμενοι νεκρικῶς ἐσθῆτι μελαίνῃ καὶ προσωπείοις ἐς τὰ κρανία μεμιμημένοις περιστάντες αὐτὸν περιεχόρευον ὑπὸ πυκνῇ τῇ βάσει ἀναπηδῶντες, ὁ δὲ οὔτε ἔδρασε τὴν προσποθήσιν αὐτῶν οὔτε ὀλως ἀνέβλεψε πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ μεταξὺ γράφων, Παύσασθε, ἔφη, παίζοντες· οὕτω βεβαίως ἐπίστευε μηδὲν εἶναι τὰς ψυχὰς ἐτι ἔξω γενομένας τῶν σωμάτων. Τοῦτο φης, ἡ δ' ὁ δὲ ὁ Εὐκράτης, ἀνόητόν τινα ἄνδρα καὶ τὸν Δημόκριτον γενέσθαι, εἴ γε οὕτως ἐγίγνωσκεν.

tum non manum injiciente, quum qui ireni audisset, in praesentem, ut ipse putabat, perniciem. Ego vero sumta lucerna ingredior solus, et in maximo conclavi deposito lumine, lego tacite, humi sedens. Adest daemon, ad unum se de multis venire putans, et futurum sperans ut me quoque sicut reliquos perterreat, squalidus, comatus, caligine nigrior: atque astans tentabat ab omni parte me invadere, sicunde posset vincere; et nunc quidem canis, nunc laurus fit, aut leo. Ego vero deprompta allocutione maxime horribili, Aegyptiorum sermone utens, incantando illum adegere in angulum quendam tenebricosi conclavis. Animadverso autem quo subierat, reliquum noctis dormivi. Mane, quum desperassent omnes et mortuum me inventum iri putarent, uti reliquos, progressus praeter spem omnium, accedo ad Eubatiden, bonum ipsi nuncium afferens, puram et metus expertem domum habitare illi in posterum licere. Atque assumtis quum ipso tum aliis pluribus (sequebantur enim rei miraculo moti), deductisque ad ipsum locum ubi subire daemone videram, jussi rastris et ligonibus humum fodi. Quo facto inventum est ad passus altitudinem defossum cadaver antiquum, cuius sola ossa sua figura composita jacerent. Hoc igitur effossum sepelivimus: ceterum domus ab eo inde tempore infesta spectris esse desiit.

32. Haec quum dixisset Arignotus, divina vir sapientia et venerabilis omnibus, nemo jam erat praesentium quin magnam me accusaret amentiae, qui fidem talibus non haberem, idque ipso dicente Arignoto. Ego vero nihil trepidans, neque ob comam, neque ob opinionem de viro, Quid istuc, inquam, Arignote? tunc etiam talis eras, sola spes veritatis, idem tamen fumi et spectrorum plenus? tu nobis, qui thesaurus eras, ut est in proverbio, carbonem appares. Tu vero, inquit Arignotus, si neque mihi credis dicenti, neque Dinomacho, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati; age dic, quem fide digniorem putas harum rerum arbitrum contraria nobis dicentem? Per Jovem, inquam, admirabilem virum, Abderitanum illum Democritum, cui nempe adeo persuasum erat nihil horum consistere posse, ut, quum inclusisset se in monumentum extra portas, ibique perpetuo scriberet et commentaretur nocte atque interdiu, adolescentulis quibusdam ludificari illum et perterrere volentibus, qui mortuorum instar nigra veste ornatu et personis ad cranium similitudinem effictis circa illum saltarent, crebris passibus exsultantes: nihil ipse hanc illorum assimulationem melucrit, neque omnino ad illos respexerit, sed inter scribendum illud solum dixerit, Desinite ludere! adeo firmiter credebat nihil amplius esse animas, quum sunt extra corpora. Hoc tu ais, inquit Eucrates, amentem hominem etiam Democritum fuisse, si quidem ita statuit.

33. Ἐγὼ δὲ ὑμῖν καὶ ἄλλο διηγήσομαι αὐτὸς πα-
θὼν, οὐ παρ' ἄλλου ἀκούσας· τάχα γὰρ ἂν καὶ σύ, ὦ
Τυχιᾷδῃ, ἀκούων προσβιβασθείης πρὸς τὴν ἀλήθειαν
τοῦ διηγήματος. Ὅποτε γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ διήγον ἔτι
νέος ὢν, ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ παιδείας προφάσει ἀπο-
σταλὲς, ἐπεθύμησα ἐς Κοπτὸν ἀναπλεύσας ἐκείθεν
ἐπὶ τὸν Μέμνονα ἔλθων ἀκούσαι τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο
ἡχοῦντα πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον. Ἐκείνου μὲν οὖν
ἤκουσα οὐ κατὰ τὸ κοινὸν τοῖς πολλοῖς ἀσχημὸν τινα
φωνήν, ἀλλὰ μοι καὶ ἔγρησεν ὁ Μέμνων αὐτὸς ἀνοίξας
τὸ στόμα ἐν ἔπεσιν ἑπτὰ, καὶ εἰ γε μὴ περιττὸν ἦν,
αὐτὰ ἂν ὑμῖν εἶπον τὰ ἔπη.

34. Κατὰ δὲ τὸν ἀνάπλουον ἔτυχεν ἡμῖν συμπλέων
Μεμφίτης ἀνὴρ τῶν ἱερογραμματέων, θαυμάσιος τὴν
σοφίαν καὶ τὴν παιδείαν πᾶσαν εἰδὼς τὴν Αἰγυπτίων
ἐλέγετο δὲ τρία καὶ εἴκοσιν ἔτη ἐν τοῖς ἀδούτοις ὑπόγειος
φικηκέναι μαγεύειν παιδευόμενος ὑπὸ τῆς Ἰσιδος.
Παγκράτην, ἔφη, λέγει, ὁ Ἀρίγνωτος, ἐμὸν διδάσκα-
λον, ἱερὸν ἄνδρα, ἐξυρμένον, ἐν ὀθονίοις, νοήμονα, οὐ
καθαρῶς ἑλληνίζοντα, ἐπιμήκη, σιμὸν, πρόχειλον, ὑπό-
λεπτον τὰ σκέλη. Αὐτὸν, ἥ δ' ὅς, ἐκείνον τὸν Παγ-
κράτην· καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἡγνόνουν ὅστις ἦν, ἔπει δὲ
ἑώρων αὐτὸν, εἰ ποτε ὀρίσασαιμεν τὸ πλοῖον, ἀλλὰ τε
πολλὰ τεράστια ἐργαζόμενον, καὶ δὴ καὶ ἐπὶ κροχο-
δεῶν ὀχούμενον καὶ συννέοντα τοῖς θηρίοις, τὰ δὲ
ὑποπτήσσοντα καὶ σαίνοντα ταῖς οὐραῖς, ἔγνων ἱερὸν
τινα ἄνθρωπον ὄντα, καὶ κατὰ μικρὸν φιλοφρονούμενος
ἐλαθον ἐταῖρος αὐτῷ καὶ συνήθης γενόμενος, ὥστε
πάντων ἐκοινώνει μοι τῶν ἀπορρήτων· καὶ τέλος περ-
θεῖ με τοὺς μὲν οἰκέτας ἅπαντας ἐν τῇ Μέμφιδι κατα-
λιπεῖν, αὐτὸν δὲ μόνον ἀκολουθεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ γὰρ
ἀπορήσειν ἡμᾶς τῶν διακονησομένων. Καὶ τὸ μετὰ
τοῦτο οὕτω διήγομεν.

35. Ἐπειδὴ δὲ ἔλθοιμεν εἰς τι καταγώγιον, λαβὼν
ἂν ὁ ἀνὴρ τὸν μοχλὸν τῆς θύρας ἢ τὸ κόρηθρον ἢ καὶ
τὸ ὑπερον περιβαλὼν ἱματίοις ἐπειπὼν τινα ἐπωδὴν
ἔποιε βαδίζειν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἄνθρωπον εἶναι δο-
κοῦντα· τὸ δὲ ἀπελθὼν ὕδωρ τε ἀπὸ τῆς πηγῆς καὶ ὠψώνει
καὶ ἐσκεύαζε καὶ ἐς πάντα δεξιῶς ὑπὸ τῆς καὶ διηκο-
νεῖτο ἡμῖν· εἴτα δὲ ἐπειδὴ ἄλις ἔχοι τῆς διακονίας,
αὐθις κόρηθρον τὸ κόρηθρον ἢ ὑπερον τὸ ὑπερον ἄλλην
ἐπωδὴν ἐπειπὼν ἔποιε ἂν. Τοῦτο ἐγὼ πάνυ ἐσπου-
δακῶς οὐκ εἶχον ὅπως ἐμάθοιμι παρ' αὐτοῦ· ἐδάσκαине
γὰρ αὐτοῦ, καίτοι πρὸς τὰ ἄλλα προχειρότατος ὢν.
Μετὰ δὲ ποτε ἡμέρα λαβὼν ἐπήκουσα τῆς ἐπωδῆς, ἣν
δὲ τρισύλλαβος, σχεδὸν ἐν σκοτεινῷ ὑποστάς. Καὶ ὁ
μὲν ἤρχετο ἐς τὴν ἀγορὰν ἐντειλάμενος τῷ ὑπέρῳ ἃ
ἔδει ποιεῖν.

36. Ἐγὼ δὲ ἐς τὴν ὑστεραίαν ἐκείνου τι κατὰ τὴν
ἀγορὰν παραματευομένου λαβὼν τὸ ὑπερον σχηματίσας,
ὁμοίως ἐπειπὼν τὰς συλλαβὰς, ἐκέλευον ὑδροφορεῖν.
Ἐπεὶ δὲ ἐμπλησάμενος τὸν ἀμφορέα ἐκόμισε, Πέ-
παισο, ἔφη, καὶ μηκέτι ὑδροφορεῖ, ἀλλ' ἴσθι αὐθις
ὑπερον· τὸ δὲ οὐκέτι μοι πεῖθεσθαι ἤθελεν, ἀλλ' ὑδρο-

33. Ego autem vobis etiam aliud quid enarrabo, quod
mihi usu venit, non auditum ab alio : fortasse enim tu quo-
que, Tychiade, audiens vi quadam ad narrationis veritatem
adigaris. Quum in Ægypto viverem juvenis adhuc, doctrinæ
causa eo missus a patre, cupido incessit animum, Coptum
inde adverso flumine petere, ad Memnonem audiendum,
mirabiles illos sonos oriente sole edentem. Atque illius
quidem audiui, non, ut vulgus, vocem nullius sensus; sed
oraculum mihi ipse aperto ore Memnon reddidit versibus
septem, ac nisi supervacaneum esset, ipsos vobis recitarem
versus.

34. In reditu autem navigabat forte nobiscum homo
Memphiticus, de sacris scribis unus, sapientia admirabili
et doctrinæ omnis Ægyptiorum consultus : dicebatur autem
tres et viginti annos in adytis sub terra habitasse, magicis
artibus dum instruitur ab Iside. Pancratem dicis, inquit
Arignotus, meum præceptorem, virum divinum, rasum,
linea indutum, cogitabundum, non pure loquentem græce,
procerum, simum, labiosum, extenuatis cruribus. Ipsum
illum, inquit, Pancratem. Ac primo quidem, qui esset,
ignorabam : ubi vero videbam illum, si quando appellere-
mus navigium, quum alia multa prodigiose facere, tum
inequitate crocodilis, et natere inter belluas, has vero illi
se submittere et adulari caudis, divinum quendam hominem
esse agnovi; et quum paulatim in illius me amicitiam insi-
nuarem, opinione celerius sodalis ipsius ac familiaris factus
sum. Itaque omnia mihi impertiebat arcana, et tandem
persuadet mihi, ut, servis omnibus Memphi relictis, solus
ipse se sequar; neque enim defuturos nobis ministros. Ac
postea ita vivebamus.

35. Tum quoties in stabulum quoddam veneramus, sum-
tum ille vir vectem de janua, aut scopas, aut pistillum adeo
vestibus induebat, et carmine quodam pronunciato, ut in-
cederet efficiebat et ut aliis omnibus homo esse videretur :
isque abiens et aquam hauriebat, et obsonabat, parabatque
cibos, omnibusque in rebus dextre operam nobis dabat mi-
nistrabatque. Tum ubi satis ministerio illius usus esset,
rursus scopas scopas, aut pistillum pistillum carmine alio
pronunciato reddidit. Hoc ego maximo studio non potui tamen
impetrare ab eo ut discerem; in hoc enim invidebat, licet
ad alia esset promptissimus. At certo tandem die clanculum
sublegi incantationem (erat vero trium syllabarum), prope
astans in angulo tenebricoso. Atque ille in forum abiit,
quum præcepisset pistillo quid facto opus esset.

36. Ego vero postridie illius diei, ipso aliquid in foro
negotii habente, sumo pistillum, exornatumque, dictis si-
militer syllabis istis, aquam asferre jubeo. Quum vero ple-
nam amphoram attulisset, Desine, inquam, neve amplius
affer aquam, sed rursus esto pistillus. At ille non amplius pa-
rere mihi voluit, verum asferre aquam perrexit, donec aqua

φόρει ἀεὶ, ἄχρι δὲ ἐνέπλησεν ἡμῖν ὕδατος τὴν οἰκίαν ἐπαντλοῦν. Ἐγὼ δὲ ἀμνηχανῶν τῷ πράγματι — ἐδε-
δειν γὰρ μὴ ὁ Παγκράτης ἐπανελθὼν ἀνανακτήσει,
ὅπερ καὶ ἐγένετο — ἀξίην λαβὼν διακόπτω τὸ ὑπερον
εἰς δύο μέρη· τὰ δὲ, ἑκάτερον τὸ μέρος, ἀμφορέας λα-
βόντα ὑδροφόροι καὶ ἀνθ' ἑνὸς δύο μοι ἐγένοντο ὑδρο-
φόροι. Ἐν τούτῳ καὶ ὁ Παγκράτης ἐφίσταται καὶ
συνεῖς τὸ γεγόμενον ἐκεῖνα μὲν αὖθις ἐποίησε ζύλα,
ὥσπερ ἦν πρὸ τῆς ἐπωδῆς, αὐτὸς δὲ ἀπολιπὼν με λα-
θὼν οὐκ οἶδ' ὅποι ἀφανῆς ὤχετο ἀπῶν. Νῦν οὖν,
ἔφη ὁ Δεινόμαχος, οἶσθα καὶ ἐκεῖνο, ἀνθρωπον ποιεῖν
ἐκ τοῦ ὑπέρου; Νῆ Δί', ἦ δ' ὅς, ἐξ ἡμισείας γε· οὐκέτι
γὰρ εἰς τὸ ἀρχαῖον οἶόν τέ μοι ἄγειν αὐτὸ, ἦν ἀπαξ
γένηται ὑδροφόρος, ἀλλὰ δεήσει ἡμῖν ἐπικλυσθῆναι τὴν
οἰκίαν ἐπαντλουμένην.

37. Οὐ παύσεσθε, ἦν δ' ἐγὼ, τὰ τοιαῦτα τερατολο-
γούντες γέροντες ἄνδρες; εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ καὶ τῶν μει-
ρακίων τούτων ἕνεκα εἰς ἄλλον καιρὸν ὑπερβάλλεσθε
τὰς παραδόξους ταύτας καὶ φοβεράς διηγήσεις, μὴ πως
λάβωσιν ἡμῖν ἐμπλησθέντες δειμάτων καὶ ἀλλοκότων
μυθολογημάτων. Φεῖδεσθαι οὖν χρὴ αὐτῶν μηδὲ
τοιαῦτα ἐθίζειν ἀκούειν, ἀ διὰ παντὸς τοῦ βίου ἐνοχλή-
σει συνόντα καὶ φοφοδεῖς ποιήσει ποικίλης τῆς δεισι-
δαιμονίας ἐμπιπλάντα.

38. Εὐ γε ἐπέμνησας, ἦ δ' ὅς ὁ Εὐκράτης, εἰπὼν
τὴν δεισιδαιμονίαν. Τί γάρ σοι, ὦ Τυχιάδῃ, περὶ
τῶν τοιούτων δοκεῖ, λέγω δὲ χρησμῶν καὶ θεσφάτων
καὶ ὅσα θεοφορούμενοί τινες ἀναβοῶσιν ἢ ἐξ ἀδύτων
ἀκούεται ἢ παρθένος ἑμμετρὰ φεγγουμένη προθεσπίζει
τὰ μέλλοντα; ἢ δηλαδὴ καὶ τοῖς τοιούτοις ἀπιστήσεις;
Ἐγὼ δὲ ὅτι μὲν καὶ δακτύλιόν τινα ἱερὸν ἔγωγ' Ἀπόλ-
λωνος τοῦ Πυθίου εἰκόνα ἐκτυπούσης τῆς σφραγίδος
καὶ οὗτος ὁ Ἀπόλλων φθέγγεται πρὸς ἐμέ, οὐ λέγω,
μὴ σοι ἀπίστα δοῶ περὶ ἑμαυτοῦ μεγαλαυχεῖσθαι· ἀ
δὲ ἐν Ἀμφιλόχῳ γε ἤκουσα ἐν Μαλλῶ, τοῦ ἥρωος
ὑπάρ διαλεγθέντος μοι καὶ συμβουλευσαντος ὑπὲρ τῶν
ἐμῶν καὶ ἀ εἶδον αὐτὸς, ἐθέλω ὑμῖν εἰπεῖν, εἴτα ἐξῆς ἀ
ἐν Περγάμῳ εἶδον καὶ ἤκουσα ἐν Πατάροις· ὁπότε γὰρ
ἐξ Αἰγύπτου ἐπανήειν οἰκαδε ἀκούων τὸ ἐν Μαλλῶ
τοῦτο μαντεῖον ἐπιφανέστατόν τε καὶ ἀληθέστατον εἴ-
ναι καὶ χρᾶν ἐναργῶς πρὸς ἔπος ἀποκρινόμενον ὡς ἂν
ἐγγράψας τις εἰς τὸ γραμματεῖον παραδῶ τῷ προφῆτῃ,
καλῶς ἂν ἔχειν ἡγήσάμην ἐν παράπλῳ πειραθῆναι τοῦ
χρηστηρίου καὶ τι περὶ μελλόντων συμβουλευσασθαι
τῷ θεῷ.

39. Ταῦτα ἔτι τοῦ Εὐκράτους λέγοντος ἰδὼν οἷ το
πρᾶγμα προχωρήσειν ἐμελλε καὶ ὥς οὐ περὶ μικρᾶς
ἐνῆρχετο τῆς περὶ τὰ χρηστήρια τραγωδίας, οὐ δοκεῖν
οἰηθεῖς δεῖν μόνος ἀντιλέγειν ἀπαντι, ἀπολιπὼν αὐτὸν
ἔτι διαπλέοντα ἐξ Αἰγύπτου εἰς τὴν Μαλλόν — καὶ γὰρ
συνεῖν ὅτι μοι ἀχθόνται παρόντι καθάπερ ἀντισοφιστῇ
τῶν ψευσμάτων — Ἀλλ' ἐγὼ ἀπειμι, ἔφη, Λεόντιχον
ἐπιζητήσων· δέομαι γὰρ αὐτῷ τι συγγενέσθαι. Ὑμεῖς
δὲ ἐπεὶ οὐχ ἱκανὰ ἡγείσθε τὰ ἀνθρώπινα εἶναι, καὶ

haurienda domum opplevisset. Ego consilii inops (netue-
bam enim ne ægre ferret rediens Pancrates, quod etiam fa-
ctum est), securi arripa bifariam pisillum dissecō. Sed
utraque illa pars, captis amphoris, aquam ferebat, ac pro
uno duo mihi jam erant ministri. Inter hæc adest Pan-
crates, intellectoque quid actum esset, illos iterum ligna
fecit, ut ante incantationem fuerant; ipse vero clam me
relicto, subduxit se nescio quorsum, et conspici desiit.
Nunc igitur, inquit Dinomachus, adhuc illud nosti certe, ho-
minem facere ex pistillo? Per Jovem, inquit, ex dimidia
quidem parte: Neque enim licet mihi in pristinam eum for-
mam reducere, quum semel factus est aquarius: sed elue-
retur nobis illo semper hauriente domus.

37. Non desinitis, inquam, talia portenta loqui senes
viri? sin minus, at certe horum adolescentulorum causa in
aliud tempus differte incredibiles istas horribilesque narra-
tiones, ne sensim impleantur nobis terroribus et absurdis
fabulis. Parcere igitur illis oportet, neque assuefacere talibus
audiendis, quæ per totam vitam turbabunt illos retenta,
animo et ad unumquemque strepitum meticulosos facient,
varique superstitione implebunt.

38. Recte me mones, inquit Eucrates, superstitionem
dum nominas. Quid enim, Tychiade, de talibus tibi vide-
tur, de oraculis dico, et vocibus, et quæ a deo agitati qui-
dam proclamant, aut audiuntur ex adytis, aut virgo versibus
devincta loquens futura significat? nimirum etiam
talibus fidem negabis? Ego vero esse mihi sacrum quendam
anulum, cujus sigillum Pythii Apollonis imaginem exprimat,
eumque Apollinem mihi loqui non dico, ne tibi incredibilia
de me ipse gloriari videar: quæ vero in Amphilocho templo
audivi, Malli, heroe in somnis mecum loquente et de re-
bus mihi meis consulente, quæque ipse vidi, dicere vobis
volo; tum deinceps, quæ Pergami vidi, et audivi Pataris.
Quum enim ex Ægypto domum redirem, auditio illud Malli
oraculum illustrissimum esse verissimumque, et dilucida
fundere oracula, dum ad verbum respondeat his quæ in ta-
bellis scripta prophetæ tradat aliquis, optimum factu puta-
tabam, ut in transitu tentarem oraculum, et de futuris
aliquid deliberarem cum deo.

39. Hæc adhuc dicente Eucrate, quum viderem quorsum
res evasura esset, utque inciperet non parvam illam oracu-
lorum tragediam; ratus non decere me solum contradicere
omnibus, relicto illo navigante adhuc ex Ægypto Mallum
versus (etenim sentiebam illos præsentiam meam gravari,
ut qui contra illorum mendacia disputarem), Ego vero, in-
quam, discedo requisiturus Leontichum: etenim illo mihi
convento opus est. Vos vero, quando quidem satis vobis
non esse humana putatis, ipsos jam vocate deos, fabulo-

αὐτοὺς ἤδη τοὺς θεοὺς καλεῖτε συνεπιληφμένους ὑμῖν τῶν μυθολογούμενων· καὶ ἅμα λέγων ἐξῆεν. Οἱ δὲ ἄσμενοι ἐλευθερίας λαβόμενοι εἰστίων, ὥς τὸ εἰκὸς, αὐτοὺς καὶ ἐνεφοροῦντο τῶν ψευσμάτων.

Τοιαῦτά σοι, ὦ Φιλόκληις, παρὰ Εὐκράτει ἀκούσας ἤκω νῆ τὸν Δία ὥσπερ οἱ τοῦ γλεύκουσι πίνοντες ἐμπερυσμένος τὴν γαστέρα ἐμέτου δέόμενος. Ἡδέως δ' ἂν ποθεν ἐπὶ πολλῷ ἐπριάμην ληθεδανόν τι φάρμακον ὧν ἤκουσα, ὥς μὴ τι κακὸν ἐργάσθαι με ἢ μνήμη αὐτῶν ἐνοικουροῦσα· τέρατα γοῦν καὶ δαίμονας καὶ Ἑκάτας δρᾶν μοι δοκῶ.

40. ΦΙΛ. Καὶ αὐτὸς, ὦ Τυχιάδῃ, τοιοῦτόν τι ἀπέλαυσα τῆς διηγήσεως· φασὶ γέ τοι μὴ μόνον λυτῶν καὶ τὸ ὕδωρ φοβεῖσθαι ὁπόσους ἂν οἱ λυτῶντες κύνας δάκωσιν, ἀλλὰ καὶ τινὰ δὲ δὴ θείας ἀνθρώπου δάκῃ, ἴσα τῷ κυνὶ δύναται τὸ δῆγμα, καὶ τὰ αὐτὰ κακείνους φοβεῖται. Καὶ σὺ τοίνυν εἰοικας αὐτὸς ἐν Εὐκράτους διηγήσει ὑπὸ πολλῶν ψευσμάτων μεταδεδωκέναι κάμοι τοῦ δήματος· οὕτω δαίμωνών μοι τὴν ψυχὴν ἐνέπλησας.

ΤΥΧ. Ἀλλὰ θαρρῶμεν, ὦ φιλότης, μέγα τῶν τοιούτων ἀλεξιφάρμακον ἔχοντες τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸν ἐπὶ πᾶσι λόγον ὁρθόν, ὃ χρωμένους ἡμᾶς οὐδὲν μὴ παραῖξαι τῶν κενῶν καὶ ματαίων τούτων ψευσμάτων.

LIII.

* HIPPIAS H BALANEION.

1. Τῶν σοφῶν ἐκείνους μάλιστα ἐγωγὴ φημι δεῖν ἐπαινεῖν, ὁπόσοι μὴ λόγους μόνον δεξιούς παρέσχοντο ὑπὲρ τῶν πραγμάτων ἐκάστων, ἀλλὰ καὶ ἔργοις ὁμοίοις τὰς τῶν λόγων ὑποσχέσεις ἐπιστάσαντο. Καὶ γὰρ τῶν ἱατρῶν ὃ γε νοῦν ἔχων οὐ τοὺς ἀρίστα ὑπὲρ τῆς τέχνης εἰπεῖν δυναμένους μεταστελεῖται νοσῶν, ἀλλὰ τοὺς πρᾶξαι τι κατ' αὐτὴν μεμελετηκότας. Ἀμείνων δὲ καὶ μουσικός, οἶμαι, τοῦ διακρίναι ρυθμούς καὶ ὁρμονίας ἐπισταμένου ὃ καὶ ψᾶλαι καὶ κιθάραι αὐτὸς δυνάμενος. Τί γὰρ ἂν σοι τῶν στρατηγῶν λέγοιμι τοὺς εἰκότως ἀρίστους κριθέντας, ὅτι οὐ τάττειν μόνον καὶ παραινεῖν ἦσαν ἀγαθοί, ἀλλὰ καὶ προμάχεσθαι τῶν ἄλλων καὶ χειρὸς ἔργα ἐπιδείκνυσθαι; οἷον τῶν πάλαι μὲν Ἀγαμέμνονα καὶ Ἀχιλλέα, τῶν κάτω δὲ τὸν Ἀλέξανδρον καὶ Πύρρον ἴσμεν γεγονότας.

2. Πρὸς δὲ τί ταῦτ' ἔφη; οὐ γὰρ ἄλλως ἱστορίαν ἐπιδείκνυσθαι βουλόμενος ἐπεμνήσθην αὐτῶν, ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν μηχανικῶν ἐκείνους ἄξιον θαυμάζειν, ὁπόσοι ἐν τῇ θεωρίᾳ λαμπροὶ γενόμενοι καὶ μνημόσυνα θμῶς τῆς τέχνης καὶ πράγματα τοῖς μετ' αὐτοὺς κατέλιπον· ἐπεὶ οἱ γε τοῖς λόγοις μόνους ἐγγεγυμνασμένοι σοφίσται ἂν εἰκότως μᾶλλον ἢ σοφοὶ καλοῖντο. Τοιοῦτον ἀκούομεν τὸν Ἀρχιμήδην γενέσθαι καὶ τὸν Κνίδιον Σώστρατον, τὸν μὲν Πτολεμαίῳ χειρωσάμενον τὴν

LUCIANUS. — I.

sarum disputationum vestrarum adjuutores; et cum dicto exivi. Illi vero libertatem eam lubenter arripientes, tanquam epulis, ut credibile est, se tractarunt invicem et ingurgitarunt mendaciis.

Talibus tibi, Philocles, apud Eucratem auditis venio, ut qui mustum biberunt, ventri inflato, vomitorii indigens. Lubens autem alicunde et magno emerim medicamentum oblivionem inducens eorum quæ audiavi, ne quid mali mihi faciat in me residens illorum memoria: portenta enim, et dæmones, et Hecatas videre mihi videor.

40. PHIL. Ipse etiam ego, Tychiade, tale quid de narratione tua abstuli. Dicunt certe, non solum insanire et aquam metuere quos canes rabiosi momorderint; sed etiam, si quem homo morsus mordeat, eandem quam canis vihi habere illum morsum, eademque illum quoque metuere. Et tu igitur morsus in Eucratia domo a multis mendaciis, mihi videris aliquid illius morsus impertiisse; ita dæmonibus mihi mentem opplevisti.

TYCH. Sed bono simus animo, amice, magnum talibus noxis depellendis remedium habentes, veritatem et rectam in omnibus rationem; qua dum utimur, nos de vanis hisce atque inanibus mendaciis nullum turbabit.

LIII.

* HIPPIAS SEU BALNEUM.

1. Eruditorum ex numero illos maxime laudandos aio equidem, quotquot non disputationes modo acutas de negotio unoquoque attulerunt, sed operibus similibus firmanunt promissiones verborum. Etenim de medicis, si quis sapiat ægrotus, non eos arcesset qui optime dicere de arte possunt, sed qui ad præstandum aliquid illa arte sese studiose paraverint. Melior etiam musicus, arbitror, eo qui numeros et harmonias norit discernere, ille fuerit qui cantare etiam et citharam pulsare ipse possit. Quid enim duces tibi narrem qui merito suo optimi iudicati sunt, non in ordinanda modo acie et adhortandis militibus præstantes, sed eo etiam quod in prima acie pugnarent et manu rem gererent? qualem ex antiquis Agamemnonem atque Achillem, sequioris autem ætatis Alexandrum et Pyrrhum fuisse cognovimus.

2. Quorsum vero ista dixi? non enim temere illorum mentionem feci, ut historiæ peritum me ostenderem, sed ut docerem inter mechanicos quoque admiratione dignos esse quotquot scientia et ratione clari, tamen etiam monumenta artis et opera posteris reliquere: quandoquidem sola in disputatione exercitati, sophistæ potius quam sapientes dici meruerint. Talem audimus Archimedem fuisse, et Cnidium Sostratum, quorum hic Ptolemæo subegerit Mem-

Μέμφιν ἀνευ πολιορκίας ἀποστροφῇ καὶ διαιρέσει τοῦ ποταμοῦ, τὸν δὲ τὰς τῶν πολεμίων τριήρεις καταφλέξαντα τῇ τέχνῃ. Καὶ Θαλῆς δὲ ὁ Μιλήσιος πρὸ αὐτῶν ὑποσχόμενος Κροίσῳ ἄβροχον διαβιβάσειν τὸν στρατὸν ἐπινοῖα κατόπιν τοῦ στρατοπέδου μιᾷ νυκτὶ τὸν Ἄλυν περιήγαγεν, οὐ μηχανικὸς οὗτος γενόμενος, σοφὸς δὲ καὶ ἐπινοῆσαι καὶ συνεῖναι πιθανώτατος. Τὸ μὲν γὰρ τοῦ Ἐπειοῦ καὶ πάνυ ἀρχαῖον, δὲ οὐ μόνον τεχνήσασθαι τοῖς Ἀχαιοῖς τὸν ἵππον, ἀλλὰ καὶ συγκαταβῆναι αὐτοῖς ἐς αὐτὸν λέγεται.

3. Ἐν δὲ τούτοις καὶ Ἰππίου τούτου τοῦ καθ' ἡμᾶς μεμνησθαι ἄξιον, ἀνδρὸς λόγους μὲν παρ' ὄντινα βούλει τῶν πρὸ αὐτοῦ γεγυμνασμένου καὶ συνεῖναι τε δξέος καὶ ἐρμηνεύσαι σαφεστάτου, τὰ δὲ ἔργα πολλὰ τῶν λόγων ἀμείνως παρεχομένου καὶ τὴν τῆς τέχνης ὑπόσχουσιν ἀποπληροῦντος, οὐκ ἐν τοιαύταις μὲν ὑποσχέσεσιν ἐν αἷς οἱ πρὸ αὐτοῦ γενέσθαι ὑπὸ τέχνης, κατὰ δὲ τὸν γεωμετρικὸν λόγον ἐπὶ τῆς δοθείσης, φασίν, εὐθείας τὸ τρίγωνον ἀκριβῶς συνασταμένον. Καίτοι τὸν γε ἄλλων ἕκαστος ἐν τῇ ἐπιστήμῃ ἔργον ἀποτερόμενος ἐν ἐκείνῳ εὐδοκιμήσας εἶναι τις ὁμῶς ἔδοξεν, ὁ δὲ μηχανικῶν τε ὧν τὰ πρῶτα καὶ γεωμετρικῶν, ἔτι δὲ ἁρμονικῶν καὶ μουσικῶν φαίνεται, καὶ ὁμῶς ἕκαστον τούτων οὕτως ἐντελῶς δείκνυσιν ὥς ἐν αὐτῷ μόνον ἐπιστάμενος· τὴν μὲν γὰρ περὶ ἀκτίνων καὶ ἀνακλάσεων καὶ κατόπτρων θεωρίαν, ἔτι δὲ ἀστρονομίαν, ἐν ἣ παῖδας τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἀπέφηνεν, οὐκ ὀλίγου χρόνου ἂν εἴη ἐπαίνειν.

4. Ἄ δὲ ἐναγχος ἰδὼν αὐτοῦ τῶν ἔργων κατεπλήγην, οὐκ ὀκνήσω εἰπεῖν· κοινὴ μὲν γὰρ ἡ ὑπόθεσις καὶ τῷ καθ' ἡμᾶς βίῳ πάνυ πολλή, βαλανεῖου κατασκευὴ· περὶνοῖα δὲ καὶ ἐν τῷ κοινῷ τούτῳ σύνεσις θαυμαστῇ. Τόπος μὲν ἦν οὐκ ἐπίπεδος, ἀλλὰ πάνυ προσάντης καὶ ὀρθιος, ὃν παραλαβὼν κατὰ θάτερα εἰς ὑπερβολὴν ταπεινὸν, ἰσόπεδον θατέρῳ ἀπέφηνε, κρητὶδα μὲν βεβαιωτάτην ἅπαντι τῷ ἔργῳ βαλόμενος καὶ θεμελίῳν θέσει τὴν τῶν ἐπιτιθεμένων ἀσφάλειαν ἐμπεδωσάμενος, ὕψει δὲ πάνυ ἀποτόμοις καὶ πρὸς ἀσφάλειαν συνεχόμενοις τὸ ὅλον κρατυνόμενος· τὰ δὲ ἐποικοδομηθέντα τῷ τε τοῦ τόπου μεγέθει σύμμετρα καὶ τῷ εὐλόγῳ τῆς κατασκευῆς ἁρμοδιώτατα καὶ τὸν τῶν φῶτων λόγον φυλάττοντα.

5. Πυλὼν μὲν ὑψηλὸς ἀναβάσεις πλατείας ἔχων, ὑπτίος μᾶλλον ἢ ὀρθιος πρὸς τὴν τῶν ἀνιόντων εὐμαρείαν· εἰσιόντα δὲ τοῦτον ἐκδέχεται κοινὸς οἶκος εὐμεγέθης, ἱκανὴν ἔχων ὑπηρετίας καὶ ἀκολούθους διατριβὴν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῶν εἰς τρυφὴν παρεσκευασμένων οἰκημάτων· βαλανεῖον δ' οὐκ καὶ ταῦτα πρεπωδέστατα, χαρίεσσα καὶ φωτὶ πολλῷ καταλαμπόμενα ὑποχωρήσεις. Εἴτ' ἐχόμενος αὐτῶν οἶκος, περιττός μὲν ὡς πρὸς τὸ λουτρὸν, ἀναγκαῖος δὲ ὡς πρὸς τὴν τῶν εὐδαιμονεστέρων ὑποδοχὴν. Μετὰ δὲ τοῦτον ἑκατέρωθεν διαρχεῖς τοῖς ἀποδομένοις ἀποθέσεις, καὶ μέσος οἶκος ὕψι τε ὑψηλότατος καὶ φωτὶ φαιδρότατος, ψυχροῦ

phin, sine obsidione, aversione sola ac divisione fluvii; ille vero triremes hostium arte sua combusserit. Atque ante hos Milesius Thales, quum promississet Croeso se siccam trajecturum exercitum, commento quodam a tergo castrorum intra unam noctem circumduxit Halyn; non quod ipse machinandi artifex esset, sed homo prudens ad excogitandum, et in sermone vehementer probabilis. Nam illud de Epeo antiquum nimis, qui non tantum machinatus esse Achivis equum, sed etiam cum reliquis descendisse in illum dicitur.

3. In his igitur Hippiae quoque huius, qui nostra aetate fuit, mentionem injicere aequum est, viri literarum exercitatione cuivis antiquorum comparandi, ad intelligendum acuti, disertissimi in explicando, opera autem verbis multo meliora praestantis, et artis suae professionem implentis, non in talibus modo argumentis in quibus bona fortuna superiores jam versati sunt; sed, ex geometrico proverbio, in data quacumque recta triangulum accurate construuntis. Atqui reliquorum unusquisque, si in uno quodam artis opere sibi desumpto bene rem gessit, tamen esse aliquid visus est: hunc vero et mechanicorum principem et geometrarum, praeterea harmonicorum musicorumque esse apparet; et tamen unumquodque horum adeo perfecte praestat, quae illud ipsam unum modo sciret: nam ejus scientiam de radiis et refractionibus et speculis, insuper etiam astronomiam, in qua effecit ut pueri videantur superiores, laudare non parvi temporis fuerit.

4. Quae vero illius opera nuper cum stupore viderim, enarrare non pigrabor. Argumentum quidem commune est et in vita nostra satis frequens, balnei aedificatio, at ingenium et intelligentia in re ita vulgari admirabilis. Locus erat non aequabilis planitiei, sed acclivis admodum et erectus; quem quum accepisset ab una parte vehementer humilem, solo alterius aequavit, subjecta toti operi firmissima crepidine, eorumque quae imponenda erant securitate positae rite fundamentis stabilitae; altitudinibus autem praeeruptis valde et ad securitatem continuas totum opus roboravit. Quae porro inaedificavit, ea quum ad loci magnitudinem congruunt, tum propter observatam in tota structura proportionem maxime sunt concinna, et respondentem sibi fenestrarum rationem servant.

5. Porta alta, gradus ad ascendendum latos habens, supina magis est quam ardua, ad ascendentium commoditatem. Per hanc qui ingressus fuerit, eum excipit aëcis communis, bene magnus, ubi morari commodè pedissequi et ministri possint, situs ad sinistram paratorum ad delicias cubiculorum: nam balneo etiam haec pulchre conveniunt, secessus jucundi et multo lumine collustrati. Tum continens illis aëcis, supervacaneus ille quidem quantum ad balneum, at necessarius, quatenus beatis hominibus recipiendis destinatus est. Post hunc ab utraque parte, quae sufficiant exuere se volentibus, spoliaria; et medius inter ea aëcis altissimus et multa luce latissimus, aquae

ὑδατος ἔχων τρεῖς κολυμβήθρας, Λακαϊνὴ λίθῳ κεκοσμημένος, καὶ εἰκόνας ἐν αὐτῷ λίθου λευκοῦ τῆς ἀρχαίας ἐργασίας, ἥ μὲν Ὑγίειας, ἥ δὲ Ἀσκληπιοῦ.

6. Εἰσελθόντας δὲ ὑποδέχεται ἡρέμα χλιαίνόμενος οἶκος οὐκ ἀπηνεῖ τῇ θερμῇ προπαπαντῶν, ἐπιμήκης, ἀμφιστρόγγυλος, μεθ' ὃν ἐν δεξιᾷ οἶκος εὖ μάλα φαίδρὸς, ἀλείψασθαι προσηνὺς παρεχόμενος, ἐκατέρωθεν εἰσόδους ἔχων Φρυγίῳ λίθῳ κεκαλλωπισμένας, τοὺς ἀπὸ παλαιστρας εἰσιόντας δεγόμενος. Εἴτ' ἐπὶ τούτῳ ἄλλος οἶκος οἰκὼν ἀπάντων κάλλιστος, στήναι τε καὶ ἐγκαθίζεσθαι προσηνέστατος καὶ ἐμβραδύναι ἀβλαβέστατος καὶ ἐγκυλίσασθαι ὠφελιμώτατος, Φρυγίου καὶ αὐτὸς εἰς ὄροφῃν ἀκρὰν ἀποστίλθων. Ἐξῆς δὲ ὁ θερμὸς ὑποδέχεται διάδρομος Νομάδι λίθῳ διακεκολλημένος. Ὁ δὲ ἐνδον οἶκος κάλλιστος, φωτὸς τε πολλοῦ ἀνάμεστος καὶ ὡς πορφύρα διηνησμένος.

7. Τρεῖς καὶ οὗτος θερμὰς πυέλους παρέχεται. Λουσαμένῳ δὲ ἐνεστὶ σοὶ μὴ τὴν διὰ τῶν αὐτῶν οἰκῶν αὖθις ἐπανέναι, ἀλλὰ ταχεῖαν τὴν ἐπὶ τὰ ψυχρὸν δι' ἡρέμα θερμοῦ οἰκήματος, καὶ ταῦτα πάντα ὑπὸ φωτὶ μεγάλῳ καὶ πολλῇ τῇ ἔνδον ἡμέρᾳ. Ὅψη πρὸς τοῦτοις ἀνάλογα καὶ πλάτῃ τοῖς μήκεισι σύμμετρα καὶ πανταχοῦ πολλὴ χάρις καὶ Ἀφροδίτῃ ἐπανθεῖ· κατὰ γὰρ τὸν καλὸν Πίνδαρον, «ἀρχομένον ἔργου πρόσωπον χρὴ θέμεν τηλαυγές.» Τοῦτο δ' ἂν εἴη ἐκ τῆς αὐγῆς μάλιστα καὶ τοῦ φέγγους καὶ τῶν φωταγωγῶν μεμηχανημένον. Ὁ γὰρ σοφὸς ὡς ἀληθῶς Ἰππίας τὸν μὲν ψυχροδόχον οἶκον εἰς βορρᾶν προκεχωρηκότα ἐποίησεν, οὐκ ἄμοιρον οὐδὲ τοῦ μεσημβρινοῦ ἀέρος· τοὺς δὲ πολλοῦ τοῦ θάλλους δεομένους νότῳ καὶ εὐρῳ καὶ ζεφύρῳ ὑπέθηκε.

8. Τί ἂν σοὶ τὸ ἐπὶ τούτῳ λέγοιμι παλαιστρας καὶ τὰς κοινὰς τῶν ἱματιοφυλακούντων κατασκευὰς ταχεῖαν τὴν ἐπὶ τὸ λουτρον καὶ μὴ διὰ μακροῦ τὴν ὁδὸν ἐχούσας τοῦ χρησίου τε καὶ ἀβλαβοῦς ἔνεκα; Καὶ μὴ με ὑπολάβῃ τις μικρὸν ἔργον προθέμενον κοσμεῖν τῷ λόγῳ προαιρεῖσθαι· τὸ γὰρ ἐν τοῖς κοινοῖς καινὰ ἐπισοῆσαι κάλλους δείγματα, οὐ μικρὰς σοφίας ἔγωγε τίθεμαι, οἷον καὶ τόδε τὸ ἔργον ὁ θαυμασιὸς ἡμῖν Ἰππίας ἐπεδείξατο πάσας ἔχον τὰς βλαυνεῖου ἀρετὰς, τὸ χρήσιμον, τὸ εὐκαιρον, τὸ εὐφρεγές, τὸ σύμμετρον, τὸ τῷ τόπῳ ἡρμοσμένον, τὸ τὴν χρεῖαν ἀσφαλῆ παρεχόμενον, καὶ προσέτι τῇ ἄλλῃ περινοῖᾳ κεκοσμημένον, ἀφρόδων μὲν ἀναγκαίων δυσὶν ἀναχωρήσειν ἐξόδοις τε πολλαῖς τεθυρωμένον, ὡρῶν δὲ διττὰς δηλώσεις, τὴν μὲν δι' ὕδατος καὶ μυκήματος, τὴν δὲ δι' ἡλίου ἐπιδεικνύμενον. Ταῦτα ἰδόντα μὴ ἀποδοῦναι τὸν πρέποντα ἔπαινον τῷ ἔργῳ οὐκ ἀνόητος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀχαρίστου, μᾶλλον δὲ βασκανοῦ μοι εἶναι ἔδοξεν. Ἐγὼ μὲν οὖν εἰς δύναιμι καὶ τὸ ἔργον καὶ τὸν τεχνίτην καὶ δημιουργὸν ἡμεψάμην τῇ λόγῳ. Εἰ δὲ θεὸς παράσχοι καὶ λούσασθαι ποτε, πολλοὺς αἶδα ἔξων τοὺς κοινωνήσοντάς μοι τῶν ἐπαίνων.

frigidæ descensiones habens tres, Lacedæmonio lapide exornatus; ac statuae in illo de candido lapide vetusti operis, Hygieæ una, altera Æsculapii.

6. Progressus excipit œcus leniter tepidus, non molesto calore occurrens, longus, utrimque rotundus; post quem in dextra parte hilaris admodum œcus, ungendi facultatem comiter præbens, accessus utrimque habens Phrygio lapide politos, intrantes de palæstra recipiens. Tum post hunc œcus alius, œcorum omnium pulcherrimus, ad stationes ac sessiones jucundissimus, ad commodandum minime noxius, ad volutationes commodissimus, Phrygio lapide et ipse ad summum usque tectum fulgens. Deinde transitus excipit calidus, Numidico lapide incrustatus. Interior deinde œcus pulcherrimus, luce multa plenus, et purpuræ instar floridus.

7. Tria hic quoque labra calida præbet. Quum vero laveris, licet tibi non per eosdem redire œcos, sed celeri via ad frigidam per conclave medicocriter calidum, idque in multa luce et multo intus die. Ad hæc altitudines congruentes, et latitudines longitudinibus pro portione respondentes, et multa ubique Gratia atque Venus enitet: etenim ex præclari Pindari præcepto, « Qui opus incipiunt, faciem ponant e longinquo fulgentem. » Hæc autem contigerit maxime, e splendore et luce et fenestris si quis machinetur. Sapiens enim vere Hippias œcum frigidarium ita fecit, ut in boream procurrat, nec meridiani famen aeris expertem: eos autem qui tepore multo indigent, noto et euro atque zephyro subjecit.

8. Quid deinde tibi dicam palæstras, et communes eorum, qui vestes custodiunt, commoationes, celerem habentes ad lavacra nec per ambages transitum, utilitatis pariter causa et salubritatis? Et ne putet aliquis parvum me opus oratione exornandum suscepisse: in communibus enim excogitare nova pulchritudinis specimina, non parvæ sapientiæ esse arbitror equidem; quale sane hoc quoque opus nobis admirabilis ille Hippias produxit, quod omnes habeat virtutes balnei, utilitatem, opportunitatem, claritatem, proportionem; quod loci ingenio accommodatum sit, quod usum sui securum præbeat: insuper vero etiam reliqua cura instructum, sellarum familiaricarum duobus secessibus, et januis multis apertum; horarum gemina indicia, alterum per aquam et mugitum, alterum per solem exhibens. Hæc si quis viderit, neque dignam operi laudem tribuerit, ille non stupidus modo, sed ingratus etiam, vel invidus potius mihi videatur. Ego proinde pro viribus et opus et artificem atque perfectorem operis oratione remuneratus sum. Si vero deus præbuerit tandem ibi lavandi copiam, multos novi et alios in partem laudum mearum venturos.

LIV.

ΠΡΟΛΟΓΙΑ Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ.

1. "Οτε δ' Διόνυσος ἐπ' Ἰνδοὺς στρατιὰν ἤλασε — κωλύει γὰρ οὐδέν, οἶμαι, καὶ μῦθον ὑμῖν διηγήσασθαι Βακχικόν — φασὶν οὕτω καταφρονῆσαι αὐτοῦ τὰ πρῶτα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐκεῖ ὥστε καταγελᾶν ἐπιόντος, μᾶλλον δὲ ἐλεεῖν τὴν τόλμην αἰτίκα μάλα συμπατηθσομένου ὑπὸ τῶν ἐλεφάντων, εἰ ἀντιτάξαιτο ἤκουον γὰρ, οἶμαι, τῶν σκοπῶν ἀλλόκοτα ὑπὲρ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ ἀγγελλόντων, ὡς ἡ μὲν φάλαγξ αὐτῶ καὶ οἱ λόχοι γυναῖκες εἶεν ἔκφρονες καὶ μεμνηνῦται, κιττῶ ἐστεμμέναι, νεβρίδας ἐνημμέναι, δοράτια μικρὰν ἔχουσαι, ἄσιδ' ἔχοντα, κιττοποίητα καὶ ταῦτα, καὶ τινὰ πελτάρια κοῦφα, βομβοῦντα, εἰ τις μόνον προσάψαιτο — ἀσπίσι γὰρ εἰκάζον καὶ τὰ τύμπανα — ὀλίγους δὲ τινὰς ἀγροίκους νεανίσκους ἐκείναι γυμνοὺς, κόρδακα ὀρχουμένους, οὐράς ἔχοντας, κεράστας, οἷα τοῖς ἀρτιγεννηθεῖσιν ἐρίφοις ὑποφύεται.

2. Καὶ τὸν μὲν στρατηλάτην αὐτὸν ἐφ' ἄρματος ὀχεῖσθαι παρδάλειον ὑπεξευμένων, ἀγένειον ἀκριβῶς, οὐδ' ἐπ' ὀλίγον τὴν παρειὰν χνοῦντα, κερασφόρον, βότρυσιν ἐστεφανωμένον, μίτρα τὴν κόμην ἀναδεδεμένον, ἐν πορφυρίδι καὶ χρυσῇ ἐμβάδι· ὑποστρατηγεῖν δὲ δύο, ἓνα μὲν τινὰ βραχύν, πρεσβύτην, ὑπόπαχυν, προγάστορα, ῥινόσιμον, ὥτα μεγάλα ὄρθια ἔχοντα, ὑπότρομον, νάρθηκι ἐπερειδόμενον, ἐπ' ὄνου τὰ πολλὰ ἱππεύοντα, ἐν κροκωτῶ καὶ τοῦτον, πάνυ πιθανόν τινὰ συνταγματάρχην αὐτοῦ· ἕτερον δὲ τεράστιον ἄνθρωπον, τράγῃ τὰ νέρθεν εἰκότα, κομήτην τὰ σκέλη, κέρατα ἔχοντα, βαθυπύγωνα, ὀργίλον καὶ θυμικόν, θατέρᾳ μὲν σύριγγα φέροντα, τῇ δεξιᾷ δὲ ῥάβδον καμπύλην ἐπηρμένον καὶ περισκιρτῶντα ὅλον τὸ στρατόπεδον, καὶ τὰ γύναια δὲ φοβεῖσθαι αὐτὸν καὶ σείειν ἡνεμωμένας τὰς κόμας, ὁπότε προσίοι, καὶ βοᾷ εὐοῖ· τοῦτο δ' εἰκάζειν καλεῖσθαι αὐτῶν τὸν δεσπότην. Τὰς δ' οὖν ποιμένας διηρπάσθαι ἤδη ὑπὸ τῶν γυναικῶν καὶ διεσπᾶσθαι ἐτιζῶντα τὰ θρέμματα· ὁμοφάγους γὰρ τινὰς αὐτὰς εἶναι.

3. Ταῦτα οἱ Ἰνδοὶ καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἀκούοντες ἐγέλων ὡς τὸ εἶδος, καὶ οὐδ' ἀντεπεξάγειν ἢ παρατάτεσθαι ἤξιον, ἀλλ' εἴπερ ἄρα, τὰς γυναῖκας ἐπαφῆσειν αὐτοῖς, εἰ πλησίον γένοιτο, σφίσι δὲ καὶ νικᾶν αἰσχρὸν ἰδοῦναι καὶ φονεύειν γύναια μεμνηνότα καὶ θηλυμίτην ἄρχοντα καὶ μεθύον συμκρὸν γερόντιον καὶ ἡμιστρατιώτην ἄλλον καὶ γυμνήτας ὀρχηστας, πάντας γελοῖους. Ἐπεὶ δὲ ἤγγελο τοι πυρπολῶν ὁ θεὸς ἡδὴ τὴν χώραν καὶ πόλεις αὐτάνδρους καταφλέγων καὶ ἀνάπτειν τὰς βλάς καὶ ἐν βραχεὶ πᾶσαν τὴν Ἰνδικὴν φλογὸς ἐμπεπληχῆς — ὅπλον γὰρ τοι Διονυσιακὸν τὸ πῦρ, πατρίων αὐτῶν καὶ τοῦ κεραυνοῦ — ἐνταῦθα ἡδὴ σπουδῇ ἀνελάμβανον τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἐπιστάξαντες καὶ ἐγγαλινώσαντες καὶ τοὺς πύργους ἀναθιέμενοι ἐπ' αὐτοὺς ἀν-

LIV.

PRÆFATIO. BACCHUS.

1. Quum exercitum contra Indos duceret Bacchus (nihil enim, opinor, prohibet etiam fabulam vobis enarrare Bacchicam), ita aiunt primo contentum ab illis hominibus esse, ut adventantem deriderent, vel potius ipsius audaciæ misererentur, opinantes statim ab elephantis concubalium iri, si aciem contra auderet instruere. Audierant enim, puto, exploratores absurda quædam de illius exercitu nunciantes, phalangem ipsi et ordines esse mulieres insanas et furentes, hedera coronatas, præcinctas hinnulorum pelibus, hastis parvis instructas, sine ferro, hedera ornatis et ipsis, ac levibus quibusdam parvulis, bombos, si quis modo attingeret, reddentibus; nempe clypeis assimulabant etiam tympana: paucos autem quosdam inter eos versari rusticos juvenes, nudos, saltantes cordacem, qui caudas haberent et corniculis instructi essent, qualia recens uatis hædis subnascuntur.

2. Ac duce[m] quidem ipsum curru vehi junctis pardalibus, plane imberbem ac ne pauxilla quidem lanugine vestitum genas, cornutum, uvis coronatum, mitra revinctum comas, amictum purpura, et auro calcatum: sub ipso autem alios præesse duos, unum brevem, senem, crassiusculum, ventricosum, sinum naribus, auribus longis et erectis, tremulum, innixum baculo, asino vehentem plerumque, crocota et ipsum indutum, denique congruentem plane agminis sub illo ductorem; alterum porro prodigiosum hominem, capro inferioribus partibus similem, cruribus hirsutis, cornutum, barba proluxa, iracundum et vehementem, qui altera manu ferens fistulam, dextra vero baculum incurvum intentans, exercitum totum circumsaltet; terri autem ab illo mulierculas, jactare permissos ventis capillos ad illius adventum, et clamare Eue; suspicari autem, hac voce appellari ab illis dominum. Greges porro jam direptos a mulieribus, et dilaceratas vivas adhuc pecudes; esse enim illas crudivoras.

3. Audientes ista Indi et rex illorum, ridebant, ut consensaneum est, neque contra educere exercitum aut aciem instruere operæ pretium censebant; sed, si modo educendum esset, mulieres iis immittere placuit, si prope venissent; ipsis vero etiam vincere indecorum videbatur, et interficere mulieres furentes et mitratum muliebriter duce[m], et ebrium parvum seniculum, et alium semimilitem, et saltatores nudos, ridiculos omnes. Quum vero nunciaretur jam igne vastare regionem deus, et cum ipsis hominibus cremare urbes, et silvas incendere, et Indiam universam brevi tempore implese incendiis (nam Bacchi arma ignis, patrius illi et de fulmine), hic jam festinanter sumere arma, et instratis elephantis atque frenatis, impositisque in illos turribus, contra

τεπεξήσαν, καταφρονούντες μὲν καὶ τότε, ὀργιζόμενοι δὲ θμῶς καὶ συντριβῆσαι σπειδόντες αὐτῷ στρατοπέδῳ τὸν ἀγένηιον ἐκείνον στρατηλάτην.

4. Ἐπεὶ δὲ πλησίον ἐγένοντο καὶ εἶδον ἀλλήλους, οἱ μὲν Ἴνδοι προτάξαντες τοὺς ἐλέφαντας ἐπήγον τὴν φάλαγγα, ὁ Διόνυσος δὲ τὸ μέσον μὲν αὐτὸς εἶχε, τοῦ κέρως δὲ αὐτῷ τοῦ δεξιῦ μὲν ὁ Σειληνός, τοῦ εὐωνύμου δὲ ὁ Πάν ἡγούντο· λοχαγοὶ δὲ καὶ ταξίμαχοι σάτυροι ἐγκαθειστήκεισαν· καὶ τὸ μὲν σύνθημα ἦν ἅπασιν τὸ εὐοῖ. Εὐθὺς δὲ τὰ τύμπανα ἐπαταγέτο καὶ τὰ κύμβαλα τὸ πολεμικὸν ἐσήμεινε καὶ τῶν σατύρων τις λαβὼν τὸ κέρως ἐπηύλει τὸ ὄρειον καὶ ὁ τοῦ Σειληνοῦ ὄνος ἐνυαλίον τι ὠγκήσατο καὶ αἱ Μαινάδες σὺν ὀλοολυγῇ ἐνεπηδήσαν αὐτοῖς δράκοντας ὑπεκωσμέναι κἄκ τῶν θύρων ἀκρων ἀπογυμνοῦσαι τὸν σίδηρον. Οἱ Ἴνδοι δὲ καὶ ἐλέφαντες αὐτῶν αὐτίκα ἐγκλίναντες σὺν οὐδενὶ κόσμῳ ἔφρευον οὐδ' ἐντὸς βέλους γενέσθαι ὑπομείναντες, καὶ τέλος κατὰ κράτος ἐαλώκεισαν καὶ αἰχμάλωτοι ἀπήγοντο ὑπὸ τῶν τέως καταγελωμένων, ἔργῳ μαθόντες ὡς οὐκ ἐχρῆν ἀπὸ τῆς πρώτης ἀκοῆς καταφρονεῖν ξένων στρατοπέδων.

5. Ἀλλὰ τί πρὸς τὸν Διόνυσον ὁ Διόνυσος οὔτος; εἶποι τις ἀν. Ὅτι μοι δοκοῦσι — καὶ πρὸς Χαρίτων μὴ με κορυβαντιᾶν ἢ τελῶς μεθύειν ὑπολάβῃτε, εἰ τὰμὰ εἰκάζω τοῖς θεοῖς — ὁμοῖον τι πάσχειν οἱ πολλοὶ πρὸς τοὺς καινοὺς τῶν λόγων τοῖς Ἰνδοῖς ἐκείνοις οἷον καὶ πρὸς τοὺς ἑμούς· οἰόμενοι γὰρ σατυρικά καὶ γελοῖα τινα καὶ κομιδῇ κωμικά παρ' ἡμῶν ἀκούσεσθαι τοιαῦτα πεπιστεύκασιν, οὐκ οἶδ' ὅτι τὸ δοῖαν αὐτοῖς ὑπὲρ ἑμοῦ· οἱ μὲν οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἀφικνοῦνται, ὡς οὐδὲν δέον παρέχιν τὰ ὧτα κώμους γυναικείας καὶ σκιερήμασι σατυρικοῖς καταβάντας ἀπὸ τῶν ἐλεφάντων, οἱ δὲ ὡς ἐπὶ τοιοῦτό τι ἥκοντες ἀντὶ τοῦ κιττῷ σίδηρον εὐρόντες οὐδ' οὕτως ἐπαίνειν τολμῶσι τῷ παραδόξῳ τοῦ πράγματος τεθορυβημένοι. Ἀλλὰ θαρρῶν ἐπαγγέλλομαι αὐτοῖς, ὅτι ἦν καὶ νῦν ὡς πρότερόν ποτε τὴν τελετὴν ἐθελήσωσιν ἐπιθεῖν πολλάκις καὶ ἀναμνησθῶσιν οἱ παλαιοὶ συμπόται κώμων κοινῶν τῶν τότε καιρῶν καὶ μὴ καταφρονήσωσι τῶν σατύρων καὶ Σειληνῶν, πῶσι δὲ ἐς κόρον τοῦ κρατήρος τούτου, ἐκβαλχέουσιν καὶ αὐτοὺς καὶ πολλάκις μεθ' ἡμῶν ἐρεῖν τὸ εὐοῖ.

6. Οὗτοι μὲν οὖν — ἐλευθέρων γὰρ ἀκοή — ποιούντων ὅτι καὶ φίλον, ἐγὼ δὲ, ἐπειδὴ περ ἔτι ἐν Ἰνδοῖς ἐσμέν, ἐθέλω καὶ ἄλλο ὑμῖν διηγήσασθαι τι τῶν ἐκεῖθεν, οὐκ ἀπροσδιόνυσον οὐδ' αὐτὸ, οὐδ' ὧν ποιοῦμεν ἄλλοτριον. Ἐν Ἰνδοῖς τοῖς Μαχλαίοις, οἱ τὰ λαῖα τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, εἰ κατὰ ῥοὴν αὐτοῦ βλέπεις, ἐπινεμόμενοι μέχρι πρὸς τὸν Ὀκεανὸν καθήκουσι, παρὰ τούτοις ἄλσος ἐστὶν ἐν περιφράκτῳ, οὐ πάνυ μεγάλῳ χωρίῳ, συνηρεφεῖ δέ· κιττὸς γὰρ πολὺς καὶ ἀμπελοὶ σύσκιον αὐτὸ ἀκριβῶς ποιοῦσιν. Ἐνταῦθα πηγαὶ εἰσι τρεῖς καλλίστου καὶ διειδεδάτου ὕδατος, ἡ μὲν σατύρων, ἡ δὲ Πανός, ἡ δὲ Σειληνοῦ. Καὶ εἰσέρχονται εἰς αὐτὸ οἱ Ἴνδοι ἅπας τοῦ ἔτους ἑορτάζοντες τῷ θεῷ, καὶ πῖ-

illos educere, contemnentes illi quidem tum quoque, sed irati tamen, et conterere festinantes suo cum exercitu imberbem istum imperatorem.

4. Quum vero prope et in conspectum venissent, Indi constitutis in prima acie elephantis, phalangem inducunt : Bacchus mediam ipse tenebat aciem, dextrum illius cornu Silenus ducebat, Pan sinistrum ; ordinum vero et agminum ductores constituti Satyri : tessera erat omnibus illud Evoo. Simul pulsabantur tympana, et classicum cymbala sonabant, ac Satyrorum aliquis cornu sumto incinebat orthium, et Sileni asinus Martium quiddam rudit, et insultare illis cum ululatu Menades, succinctæ draconibus, et de summis thyrsis ferrum nudantes. Atque Indi et illorum elephantis, inclinato statim agmine, sine more et modo fugiebant, nec intra teli jactum venire ausi, ac tandem vi superati captique abducebantur ab his quos modo deriserant, experimento docti, non esse ex prima fama deridendos externos exercitus.

5. Verum enim vero quid ad Bacchum (i. e. ad rem, e proverbio) iste Bacchus? aliquis forte dixerit. Quod mihi videntur (et per ego vos Gratias oro, ne me fanatico furore agi aut plane ebrium esse putetis, si mea cum diis comparem) simili ratione, atque Indi illi, plurimi esse ad novitatem disputationum affecti, velut jam ad mearum quoque. Nam quum opinantur satyrica et ridicula quædam et plane comica a nobis recitata se audituros, talia ea esse sibi plane persuaserunt, nescio qua de me sententia imbuti. Ac partim quidem eorum plane non veniunt, quasi non oporteat descendentes de elephantibus præbere aures comissionibus muliebribus et satyricis saltationibus : alii vero quum tanquam ad tale quid veniant, invento pro hedera ferro, neque sic laudare audent, inopinata re perturbati. Verum audacter illis denuncio, si nunc etiam, ut prius olim, cærimoniam inspicere voluerint sæpius antiqui nostri convivæ, et recordati fuerint comissionum illius temporis communionem, neque contemserint Satyros ac Silenos, biherintque ad satietatem de hoc cratere; futurum ut ipsi quoque occurrant Baccho, et sæpe nobiscum Evoo illud ingeminent.

6. Atque hi quidem (liberum enim audire) faciant quicquid placuerit : ego vero, quoniam adhuc inter Indos versamur, volo etiam aliud vobis de illis rebus enarrare, nec ipsum abhorrens a Baccho, neque ab instituto nostro alienum. Apud Indos Machlaeos, qui sinistra Indi amnis, si secundum flumen respicias, pascentes ad Oceanum usque pertingunt : apud hos igitur nemus est in consepta, non admodum magna regione, sed opaca : hedera enim multa et vites plane illam inumbrant. Hic fontes sunt tres pulcherrimæ et pellucidissimæ aquæ, Satyrorum unus, alter Panis, tertius Sileni. Intranst illud nemus Indi quotannis semel, sacrum facientes deo, bibuntque de fontibus, non omnibus

νοῦσι τῶν πηγῶν, οὐχ ἅπασων ἅπαντες, ἀλλὰ καθ' ἡλικίαν, τὰ μὲν μειράκια τῆς τῶν σατύρων, οἱ ἄνδρες δὲ τῆς Πανικῆς, τῆς δὲ τοῦ Σειληνοῦ οἱ κατ' ἐμέ.

7. Ἄ μὲν οὖν πάσχουσιν οἱ παῖδες ἐπειδὴν πίωσιν, ἢ οἷα οἱ ἄνδρες τολμῶσι κατεχόμενοι τῷ Πανί, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν· ἃ δ' οἱ γέροντες ποιοῦσιν, ὅταν μεθύσῃσι τοῦ ὕδατος, οὐκ ἀλλότριον εἰπεῖν· ἐπειδὴν πῆχ' ὁ γέρον καὶ κατάσχη αὐτὸν ὁ Σειληνός, αὐτίκα ἐπὶ πολὺ ἄφρονός ἐστι καὶ καρθηραροῦντι καὶ βεβαπτισμένῳ ὅμοιος, εἴτα ἄφρον φωνῇ τε λαμπρὰ καὶ φθέγμα τορὸν καὶ πνεῦμα λιγυρὸν ἐγγίγνεται αὐτῷ καὶ λαλίστατος ἐξ ἀφρονωτάτου ἐστίν, οὐδ' ἂν ἐπιστομίσας παύσειας αὐτὸν μὴ οὐχὶ συνεχῇ λαλεῖν καὶ ῥήσεις μακρὰς συνεῖρειν. Συνετὰ μέντοι πάντα καὶ κόσμια καὶ κατὰ τὸν Ὀμήρου ἐκεῖνον ῥήτορα « νηφάδεσσιν ὁμοῖα χεμερίησι » διεξέρχονται· οὐδ' ἀποχρήσει σοι κύκνοις κατὰ τὴν ἡλικίαν εἰκάσαι αὐτοὺς, ἀλλὰ καὶ τεττιγῶδες τι πυκνὸν καὶ ἐπίτροχον συνάπτουσιν ἄχρ' βαθείας ἐσπέρας. Γούν-τεῦθεν δὲ ᾗδ' ἀφειθείης αὐτοῖς τῆς μέθης σιωπῶσι καὶ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἀνατρέχουσι. Τὸ μέντοι παραδοξότατον οὐδέπω εἶπον· ἦν γὰρ ἀτελῆ ὁ γέρον μεταξὺ καταλίπη δὲν διεξῆκε τὸν λόγον, δύντος ἡλίου κωλυθεὶς ἐπὶ πέρας αὐτὸν ἐπεξελεῖν, ἐς νέωτα πῶν αὖθις ἐκεῖνα συνάπτει ἃ πέρυσιν αὐτὸν λέγοντα ἢ μέθη κατέλιπε.

8. Ταῦτά μοι κατὰ τὸν Μῶμον εἰς ἐμαυτὸν ἀπεσκόφω, καὶ μὰ τὸν Δί' οὐκ ἂν ἐτι ἐπαγάγοιμι τὸ ἐπιμύθιον· ὁρᾶτε γὰρ ᾗδ' καθ' ὅτι τῷ μῦθῳ ὅμοια. Ὡστε ἦν μὲν τι παραπαίωμεν, ἢ μέθη αἰτία· εἰ δὲ πινυτὰ δόξειε τὰ λεγόμενα, ὁ Σειληνός ἄρα ἦν ὦλεως.

LV.

ΠΡΟΛΟΓΙΑ Ο ΗΡΑΚΛΗΣ.

1. Τὸν Ἡρακλέα οἱ Κελτοὶ Ὅγμιον ὀνομάζουσι φωνῇ τῇ ἐπιγυρίῳ, τὸ δὲ εἶδος τοῦ θεοῦ πάννυ ἀλλόκοτον γράφουσι. Γέρον ἐστὶν αὐτοῖς ἐς τὸ ἔσχατον, ἀναφαλάντις, πολὺς ἀκριβῶς ὄσαι λοιπαὶ τῶν τριγῶν, βυσσὸς τὸ δέρμα καὶ διακεκαυμένους ἐς τὸ μελάντατον οἷοί εἰσιν οἱ θαλαττουργοὶ γέροντες· μάλλον δὲ Χάρωνα ἢ Ἰαπετόν τινα τῶν ὑποταρταρίων καὶ πάντα μάλλον ἢ Ἡρακλέα εἶναι ἂν εἰκάσειας. Ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος ὢν ἔχει θυμὸς τὴν σκευὴν τὴν Ἡρακλέους, καὶ γὰρ τὴν διφθέραν ἐνήπτει τὴν τοῦ λέοντος καὶ τὸ ῥόπαλον ἔχει ἐν τῇ δεξιᾷ καὶ τὸν γυρωτὸν παρήρηται, καὶ τὸ τόξον ἐντεταμένον ἢ ἀριστερὰ προδείκνυσιν, καὶ ὁλος Ἡρακλῆς ἐστὶ ταῦτά γε.

2. Ὡμην οὖν ἐφ' ὕβρει τῶν Ἑλληνίων θεῶν τοιαῦτα παρανομεῖν τοὺς Κελτοὺς ἐς τὴν μορφήν τὴν Ἡρακλέους ἀμυνομένους αὐτὸν τῇ γραφῇ, ὅτι τὴν χώραν ποτὲ αὐτῶν ἐπῆλθε λείαν ἐλαύνων, ὁπότε τὰς Γηρυόνης ἀγέλας ζητῶν κατέδραμε τὰ πολλὰ τῶν ἐσπερίων γενῶν.

3. Καίτοι τὸ παραδοξότατον οὐδέπω ἔφη τῆς εἰκό-

omnes, sed pro diversa ætate, adolescentes nimirum de Satyrorum fonte, de Panico viri, de Sileni autem mei æquales.

7. Quæ igitur adolescentulis, quum biberunt, eveniant, aut quæ viri audeant occupati à Pane, longum fuerit dicere : sed quæ senes faciant aqua illa ebrii, narrare haud alienum. Quum bibit senex et occupavit illum Silenus, primo aliquamdiu mutus est et crapula laboranti atque bene madido similis : deinde subito vox splendida, et loquela vehemens, et spiritus modulatus illi contingit, et ex plane muto fit loquacissimus, quem nec ore obturando ad quietem redigas, ne perpetuo loquatur et longos sermones continet : prudentia tamen omnia et decencia et, ad Homerici illius oratoris exemplum « nivibus similia hibernis » proferunt ; nequo satis fuerit cynis illos propter ætatem comparare, sed cicadarum more confertum quiddam et volubile ad seram usque vesperam perpetuant. Inde autem, jam dimissa ebrietate, tacent et ad pristinam rationem redeunt. Verum quod maxime admirabile est nondum dixi : si enim senex imperfectam abrumpat, quam explicare cœpit, orationem, occidente sole impeditus illam ad finem suum perducere ; altero anno bibens rursus illa adnectit, quæ superiore anno dicentem destituerat ebrietas.

8. Ista Momi illius exemplo in me ipsum conjecta sunt, neque ego, ita me Jupiter, quorsum pertineat fabula adjunxero : jam enim videtis qua in re similis illi sim. Itaque si quid deliremus, causa ebrietas : si prudentia quæ dicimus videantur, Silenus tum erat propitius.

LV.

PRÆFATIO. HERCULES.

1. Herculem Galli Ogmium sua voce appellant ; sed figuram dei plane monstrosam pingunt. Ultimæ ætatis senex illis est, recalvus, plane canis qui supersunt capillis, rugosa cule, et ad nigerrimum colorem perustus, quales sunt senes qui in mari opus faciunt : potius vero Charontem quendam aut Iapetum de tartareis specubus, et omnia potius quam Herculem esse suspiceris. Verum in tali etiam specie habet tamen paratum Herculis : etenim pellem leonis suspensam gerit, et clavam dextra præfert, et pharetra appensa est, et intentum arcum sinistra ostendit ; atque in his quidem est Hercules planissime.

2. Itaque suspicabar, ut contumelia afficerent Græcorum deos, Italia Gallos in figuram Herculis designasse, quem tali pictura ulcisci vellent, qui suam quondam regionem invaserit, ac prædas ibi egerit, quum greges Geryonis quærens plurimas per occidentem gentes percurreret.

3. Verum quod insolentissimum in illa pictura, nondum

νος· ὁ γὰρ δὴ γέρον Ἡρακλῆς ἐκεῖνος ἀνθρώπων πάμ-
πολύ τι πλῆθος ἔλκει ἐκ τῶν ὧτων ἅπαντος δεδεμέ-
νους. Δεσμά δὲ εἰσὶν οἱ σειραὶ λεπταὶ χρυσοῦ καὶ
ἡλέκτρου εἰργασμένοι ὁμοῖς εἰσὶ καὶ τοῖς καλλίστοις.
Καὶ ὅμως ἀπ' οὕτως ἀσθενῶν ἀγόμενοι οὔτε δρασμὸν
βουλεύουσι, δυνάμενοι ἂν εὐμαρῶς, οὔτε ὁλως ἀντιτεί-
νουσιν ἢ τοῖς ποσὶν ἀντερείδουσι πρὸς τὸ ἐναντίον τῆς
ἀγωγῆς ἐξυπτιάζοντες, ἀλλὰ φαιδρὸι ἔπονται καὶ γε-
γηθότες καὶ τὸν ἀγοντα ἐπαινοῦντες ἐπιγόμενοι ἅπαν-
τες καὶ τῷ φθάνειν ἐθέλιν τὸν δεσμὸν ἐπιγαλῶντες,
εἰκοότες ἀχθεσσομένοις εἰ λυθήσονται. Ὁ δὲ πάντων
ἀτοπώτατον εἶναι μοι ἔδοξεν, οὐκ ἀνήσω εἰπεῖν καὶ
τοῦτο· οὐ γὰρ ἔχων ὁ ζωγράφος θδεν ἐξάψει τὰς τῶν
δεσμῶν ἀρχάς, ἅτε τῆς δεξιᾶς μὲν ἤδη τὸ ῥόπαλον, τῆς
λαῖας δὲ τὸ τόξον ἐχούσης, τρυπήσας τοῦ θεοῦ τὴν
γλῶτταν ἄκραν ἐξ ἐκείνης ἔλκομένους αὐτοὺς ἐποίησε,
καὶ ἐπέστραπται δὲ εἰς τοὺς ἀγομένους μειδίων.

4. Ταῦτ' ἐγὼ μὲν ἐπὶ πολὺ εἰστήκειν ὁρῶν καὶ θαυ-
μάζων καὶ ἀπορῶν καὶ ἀγανακτῶν. Κελτὸς δὲ τις πα-
ρεστὸς οὐκ ἀπαίδευτος τὰ ἡμέτερα, ὡς ἔδειξεν, ἀκριδῶς
Ἑλλάδα φωνὴν ἀφίει, φιλόσοφος, οἶμαι, τὰ ἐπιχώρια,
Ἐγώ σοι, ἔφη, ὦ ξένη, λύσω τῆς γραφῆς τὸ αἰνίγμα·
πάνυ γὰρ ταραττομένη εἰκας πρὸς αὐτήν. Τὸν λόγον
ἡμεῖς οἱ Κελτοὶ οὐχ ὥσπερ ὑμεῖς οἱ Ἕλληνες Ἑρμῆν
οἰόμεθα εἶναι, ἀλλ' Ἡρακλεῖ αὐτὸν εἰκάζομεν, ὅτι παρὰ
πολὺ τοῦ Ἑρμοῦ ἰσχυρότερος οὗτος. Εἰ δὲ γέρον πε-
ποίηται, μὴ θαυμάσης· μόνος γὰρ ὁ λόγος ἐν γήρᾳ
φιλεῖ ἐντελεῖ ἐπιδείκνυσθαι τὴν ἀκμὴν, εἰ γε ἀληθῆ ὑμῶν
οἱ ποιηταὶ λέγουσιν, ὅτι αἱ μὲν τῶν ὀπλοτέρων φρένες
ἡρέθονται· τὸ δὲ γῆρας

ἔχει τι λέγει τῶν νέων σοφώτερον.

Οὕτω γέ τοι καὶ τοῦ Νέστορος ὑμῖν ἀπορρεῖ ἐκ τῆς
γλῶττης τὸ μέλι, καὶ οἱ ἀγορηταὶ τῶν Τρώων τὴν
ὅπα τὴν λειριόεσσαν ἀφίαισιν εὐανθῇ τινα· λείρια γὰρ
καλεῖται, εἰ γε μέμνημαι, τὰ ἀνθη.

5. Ὅσπερ αἱ τῶν ὧτων ἐκδεδεμένους τοὺς ἀνθρώπους
πρὸς τὴν γλῶτταν ὁ γέρον οὗτος Ἡρακλῆς ὁ λόγος
ἔλκει, μὴδὲ τοῦτο θαυμάσης εἰδὼς τὴν ὧτων καὶ γλῶτ-
της συγγένειαν· οὐδ' ὕβρις εἰς αὐτὸν, εἰ ταύτη τετρώ-
πηται· μέμνημαι γοῦν, ἔφη, καὶ κωμικῶν τινῶν ἱαμ-
βείων παρ' ὑμῶν μαθὼν,

Τοῖς γὰρ λάλοισιν ἐξ ἄχρου
ἡ γλῶττα πᾶσιν ἐστὶ τετρωμένη.

6. Τὸ δ' ὅλον καὶ αὐτὸν ἡμεῖς τὸν Ἡρακλέα λόγῳ
τὰ πάντα ἡγοῦμεθα ἐξεργάσασθαι σοφὸν γενόμενον καὶ
πειθοῖ τὰ πλείστα βιάσασθαι. Καὶ τὰ γε βέλη αὐτοῦ
οἱ λόγοι εἰσιν, οἶμαι, δέξις καὶ εὐστοχοὶ καὶ ταχεῖς
καὶ τὰς ψυχὰς τιτρώσκοντες· πετρόντα γοῦν τὰ ἐπη
καὶ ὑμεῖς φατε εἶναι.

7. Τοσαῦτα μὲν ὁ Κελτός. Ἐμοὶ δὲ ἡνίκα περὶ
τῆς δεῦρο παρόδου ταύτης ἐσκοπούμην πρὸς ἑμαυτὸν,
εἰ μοι καλῶς ἔχει τηλικῶδε ὄντι καὶ παλαιοῦ τῶν ἐπι-

dixi : nempe senex ille Hercules hominum magnam multi-
tudinem trahit, auribus omnes revinctos. Vincula autem
illi sunt tenues catenæ, ex auro atque electro elaboratæ,
monilibus pulcherrimis similes. Et tamen ab infirmis adeo
catellis tracti, neque fugam moliantur, quum possint facile,
neque omnino contra tendunt, aut obnituntur pedibus, re-
supinati in contrariam ei qua ducuntur partem : sed se-
quuntur hilares et læti, et ductorem suum laudant atque
urgent omnes, et dum prævenire student, laxant vinculum,
quasi ægre laturi, si solvantur. Quod vero omnium
maxime portentosum mihi visum, non pigrabor ipsum quo-
que dicere : quum non haberet pictor unde principia vin-
culorum suspenderet, quippe dextra jam clavam, arcum
vero sinistra habente, perforaverat dei linguam extremam,
et trahi ex illa fecit, atque ipse deus ad eos, qui ducun-
tur, conversus subridet.

4. Hæc ego diu stabam intuens nec sine admiratione,
dubius simul et indignans : sed Gallus aliquis astans, non
ineruditus etiam nostris literis, quod declaravit, accurate
loquens græce, popularium suorum more, ut arbitror, philo-
sophus, Ego vero, inquit, solvam tibi, hospes, picturæ
hujus ænigma ; videris enim plane in illa perplexus. Vim
dicendi nos Galli non, uti vos Græci, Mercurium putamus
esse, sed Herculi illam assimilamus, quod hic Mercurio
multum est fortior. Si vero senex representatus est, noli
mirari : sola enim eloquentia in senectute solet plenam vim
et maturitatem ostendere, si quidem verum dixere vestri
poetæ,

Suspensa incerto est juvenum sententia motu :

sed

melliora dicit junioribus senex.

Ita quidem etiam de Nestoris apud vos lingua mel defluit ;
et concionatores Trojanorum vocem emittunt liliaceam,
hoc est floridam ; flores enim, si recte memini, sunt lilia.

5. Itaque neque illud mireris, si auribus revinctos senex
hic Hercules eloquentiæ deus trahit, qui noris illam aurium
atque linguæ cognationem. Neque vero contumelia in
ipsum est, si hac parte perforatum cernis : memini enim
etiam quorundam de comœdia iamborum, quos a vobis
didici,

Extrema enim loquacibus

perturna lingua est omnibus foramine.

6. In universum autem putamus, oratione Herculem per-
fecisse omnia, sapientem virum, et eloquentiæ viribus
pleraque expugnasse : et tela ipsius orationes, puto, sunt,
acutæ, collineantes ad scopum, celeres, quibusque vulne-
rentur animi : alata nempe verba vos quoque esse dicitis.

7. Hæc tum Gallus. Mihi vero, quum apud me considera-
rem, deceretne huc me progredi, hoc ætatis hominem,
quique hoc declamandi genus olim desissem, et rursus de-

δειξωον πεπαυμένην αὖθις ὑπὲρ ἑαυτοῦ ψῆφον δίδοναι τοσούτοις δικασταῖς, κατὰ καιρὸν ἐπῆλθεν ἀναμνησθῆναι τῆς εἰκόνας· τέως μὲν γὰρ ἐδεδείην, μὴ τινι ὑμῶν δοῖμαι κομιδῇ μεираκιώδη ταῦτα ποιεῖν καὶ παρ' ἡλικίαν νεανιεῦσθαι, κατὰ τις Ὀμηρικὸς νεανίσκος ἐπιπλήξει μοι εἰπὼν τὸ, « σὴ δὲ βίη λέλυται, » καὶ « χαλεπὸν γῆρας κατελιηφέ σε, »

ἡπεδανὸς δὲ νύ τοι θεράπων, βραδέες δέ τοι ἵπποι,

ἐς τοὺς πόδας τοῦτο ἀποσχωπῶν. Ἄλλ' ὅταν ἀναμνησθῶ τοῦ γέροντος ἐκείνου Ἡρακλέους, πάντα ποιεῖν προάγομαι καὶ οὐκ αἰδοῦμαι τοιαῦτα τολμῶν ἡλικιώτης ὢν τῆς εἰκόνας.

8. Ὡστε ἰσχύς μὲν καὶ τάχος καὶ κάλλος καὶ ὅσα σώματος ἀγαθὰ χαίρω, κατ' ὃ Ἔρως ὁ σὸς ἐσιδὼν με, ὦ Τῆιε ποιητὰ, ὑποπόλιον γένειον χρυσοφαένων ἐβούλεται πτερόγων ἀήταις παραπετέσθω, καὶ ὁ Ἴπποκλειδὴς οὐ φροντιεῖ. Τῷ λόγῳ δὲ νῦν ἂν μάλιστα ἀνθρῶπν καὶ ἀνθεῖν καὶ ἀκμάζειν καθ' ὅραν εἴη καὶ ἔλκειν τῶν ὠτων ὄσους ἂν πλείστους δύνῃται, καὶ τοξεύειν πολλάκις, ὥς οὐδὲν γε δέος μὴ κενωθείς λάθωι ὁ γωρυτὸς αὐτῷ. Ὅρξ ὅπως παραμυθοῦμαι τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ γῆρας τὸ ἑαυτοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο ἐτόλμησα πάλαι νενεωλκῆμένον τὸ ἀκάτιον κατασπάσας καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων ἐπισκευάσας αὖθις ἀφείναι ἐς μέσον τὸ πέλαγος. Εἴη δ', ὦ θεοί, καὶ τὰ παρ' ὑμῶν ἐμπνεῦσαι δεξιὰ, ὥς νῦν γε μάλιστα πλησιεστίου τε καὶ ἐσθλοῦ καὶ ἑταίρου ἀνέμου δεόμεθα, ἵνα, εἰ ἄξιοι φαινόμεθα, καὶ ἡμῖν τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο ἐπιφθέγγηται τις,

Ὅλην ἐκ βακέων ὁ γέρων ἐπιγουνίδα φαίνει.

LVI.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΟΥ ἢ ΤΩΝ ΚΥΚΝΩΝ.

1. Ἠλέκτρον πέρι καὶ ὑμᾶς δηλαδὴ ὁ μῦθος πέπεικεν, αἰγείρους ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ ποταμῷ δακρύειν αὐτὸ θρηγνύσας τὸν Φαέθοντα, καὶ ἀδελφάς γε εἶναι τὰς αἰγείρους ἐκείνας τοῦ Φαέθοντος, εἴτα ὀδυρομένας τὸ μεираκίον ἀλλαγῆναι ἐς τὰ δένδρα, καὶ ἀποστάζειν ἐτι αὐτῶν δάκρυον δῆθεν τὸ ἡλεκτρον. Τοιαῦτα γὰρ ἀμέλει καὶ αὐτὸς ἀκούων τῶν ποιητῶν ἁδόντων ἡλπίζον, εἴ ποτε γενομένην ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ, ὑπελθὼν μίαν τῶν αἰγείρων ἐκπετάσας τὸ προκόλιον ὑποδέξασθαι τῶν δακρύων ὀλίγα, ὥς ἡλεκτρον ἔχοιμι.

2. Καὶ δὴ οὐ πρὸ πολλοῦ κατ' ἄλλο μὲν τι χρέος, ἦκον δὲ ὁμῶς ἐς τὰ χωρία ἐκεῖνα, καὶ — εἶδε γὰρ ἀναπλεῖν κατὰ τὸν Ἡριδανόν — οὐτ' αἰγείρους εἶδον πάνυ περισκοπῶν οὐτε τὸ ἡλεκτρον, ἀλλ' οὐδὲ τούνημα τοῦ Φαέθοντος ἥδεσαν οἱ ἐπιχώριοι. Ἀναζητούντος γοῦν ἐμοῦ καὶ διαπυνθανομένου, πότε δὲ ἐπὶ τὰς αἰγείρους ἐφιζόμεθα τὰς τὸ ἡλεκτρον, ἐγέλων οἱ ναῦται καὶ ἤξιον ἐκφέστερον λέγειν ὅ τι καὶ θέλομαι· κατὰ τὸν μῦθον διη-

me calculum dare tot iudicibus; opportune in mentem venit ejus imaginis memoria. Ante enim metuebam, ne cui vestrum viderer plane adolescentuli more istuc facere, et praeter aetatem juvenari; ac deinde Homericus aliquis juvenis increparet mihi illud,

Jam perlit tua vis, gravis arripuitque senectus,
Invalidusque tibi famulus, tardique caballus,

in pedes hoc ultimum jaciens. Sed ubi recordor senis illius Herculis, ad agenda omnia provehor, nec me pudet talium ausorum, qui imaginis propositae aequalis sim.

8. Itaque robur, et celeritas, et pulchritudo, et quaecumque corporis bona sunt, valeant: ac tuus, Teie poeta, Cupido, intuitus canescens mihi mentum, auro splendentium vectus, si voluerit, alarum flabris praetervolato: ac non curabit Hippoclidēs. At dicendi facultate vel maxime rejuvenescere et florere et vigere tempestivum fuerit, et auribus trahere quam fieri possit plurimos, et sagittas emittere saepius, quum metus non sit ne imprudenti vacua fiat pharetra. Vides quomodo meam ipse aetatem senectutemque consoler. Et hac ipsa causa ausus sum subductum olim navigiolum iterum deducere, et pro copia instructum, in medium mare dimittere. Aspiret modo a vobis, dii, dextra aura! nunc enim vel maxime implente vela et bono et amico vento indigemus, ut, si quidem digni videamur, etiam nobis Homericum illud inclamet aliquis,

Quod femur e pannis senior tam vilibus effert!

LVI.

DE ELECTRO seu CYCNIS.

1. De electro nimirum nobis etiam fabula persuasit, populos ad Eridanum flumen eam stillare lacrimam, quae deplorent Phaethontem, et sorores quidem esse populos illas Phaethontis, deinde dum deflent adolescentulum, mutatas esse in arbores, et stillare adhuc de illis lacrimam, nimirum electrum. Talia nempe ipse quoque quum audissem poetis canentibus, sperabam, si quando essem ad Eridanum, me subiturum populorum unam, et expanso sinu excepturum paucas lacrimas, ut electrum habeam.

2. Et sane non ita diu est quum alius quidem rei causa, veni tamen in loca illa; oportebat autem adverso Eridano navigare: sed nec populos vidi, diligenter licet circumspiciens, neque electrum; quin ne nomen quidem Phaethontis noverant incolae. Requirente enim me atque interrogante, quando veniremus ad populos illas electrum redentes, ridebant nautae, postulabantque uti clarius, quid mihi vellem, dicerem. Hic ego fabulam ipsis enarrabam,

γούμην αὐτοῖς, Φαέθοντα γενέσθαι Ἥλιου παῖδα, καὶ τοῦτον ἐς ἡλικίαν θλόντα αἰτῆσαι παρὰ τοῦ πατρὸς θάλασσι τὸ ἄρμα, ὡς ποιήσειε καὶ αὐτὸς μίαν ἡμέραν· τὸν δὲ δοῦναι, τὸν δὲ ἀπολέσθαι ἐκδιφρευθέντα, καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ πενθοῦσας ἐνταῦθ' αὖ, ἔφην, παρ' ὑμῖν, ἵνα περ καὶ κατέπεσεν ἐπὶ τῷ Ἡριδανῷ, αἰγείρους γενέσθαι καὶ δακρύνειν ἐπὶ αὐτῷ τὸ ἤλεκτρον.

3. Τίς ταῦτά σοι, ἔφασκον, διηγήσατο ἀπατεῶν καὶ ψευδολόγος ἄνθρωπος; ἡμεῖς δὲ οὔτε ἡνίοχόν τινα ἐκπίπτοντα ἰδομεν οὔτε τὰς αἰγείρους ἄς φῆς ἔχομεν. Εἰ δὲ ἦν τι τοιοῦτον, οἷα ἡμᾶς δοῦναι ὁβολοῖν ἕνεκα ἐρέταιν ἂν ἢ λαβεῖν τὰ πλοῖα πρὸς ἐναντίον τὸ ὕδωρ, οἷς ἔξῃν πλουτεῖν ἀναλέγοντας τῶν αἰγείρων τὰ δάκρυα; Τοῦτο λεχθὲν οὐ μετρίως μου καθέκτο, καὶ ἐσιώπησα διαισχυνομένης, ὅτι παιδίον τινὸς ὡς ἀληθῶς ἔργον ἐπεπόνθειν πιστεύσας τοῖς ποιηταῖς ἀπίθανά οὕτω ψευδομένοις, ὡς μηδὲν ὑγιὲς ἀρέσκεσθαι αὐτοῖς. Μῖα μὲν δὴ ταύτης ἐλπίδος οὐ μικρὰς ἐφευσμένους ἡνιώμην καθάπερ ἐκ τῶν χειρῶν τὸ ἤλεκτρον ἀπολωλεκώς, ὅς γε ἤδη ἀνέπλαττον ὅσα καὶ οἷα χρῆσθαι αὐτῷ.

4. Ἐκεῖνο δὲ καὶ πάντῃ ἀληθῶς ὅμην ἐμύρῃσειν παρ' αὐτοῖς, κύκνους πολλοὺς ἄδοντας ἐπὶ ταῖς ὄχθαις τοῦ ποταμοῦ. Καὶ αὖθις ἡρώτων τοὺς ναύτας — ἀνεπλόομεν γὰρ ἐπὶ — Ἄλλ' οἳ γε κύκνοι πηνίκα ὑμῖν τὸ λιγυρὸν ἐκεῖνο ἄδουσιν ἐφεστῶτες τῷ ποταμῷ ἔνθεν καὶ ἔνθεν; φασι γοῦν Ἀπόλλωνος παρῆδρους αὐτοὺς ὄντας ὠδικοὺς ἀνθρώπους ἐνταῦθ' αὖ, οἷς ἐς τὰ ὄρνεα μεταπεσεῖν καὶ διὰ τοῦτο ἄδειν ἐπὶ οὐκ ἐκλαθομένους τῆς μουσικῆς.

5. Οἱ δὲ σὺν γέλῳ, Σὺ, ἔφασαν, ὦ ἄνθρωπε, οὐ παύσῃ τήμερον καταψευδόμενος τῆς χώρας ἡμῶν καὶ τοῦ ποταμοῦ; ἡμεῖς δὲ αἰεὶ πλεόντες καὶ ἐκ παίδων σχεδὸν ἐργαζόμενοι ἐν τῷ Ἡριδανῷ ὀλίγους μὲν κύκνους ἐνίοτε δρώμεν ἐν τοῖς ἐλεσι τοῦ ποταμοῦ, καὶ κρῶζουσιν οὕτω πάντῃ ἄμουςιν καὶ ἀσθενέας, ὡς τοὺς κόρακας ἢ τοὺς κολοιοὺς Σειρήνας εἶναι πρὸς αὐτοὺς, ἄδόντων δὲ καὶ ἡδὺ καὶ οἶον σὺ φῆς οὐδὲ θναρ' ἀκηκόαμεν ὥστε θαυμάζομεν πόθεν ταῦτα εἰς ὑμᾶς ἀφίκετο περὶ ἡμῶν.

6. Πολλὰ τοιαῦτα ἐξαπατηθῆναι ἐστὶ πιστεύοντας τοῖς πρὸς τὸ μείζον ἕκαστα ἐξηγουμένοις. Ὡστε καὶ γὰρ νῦν δέδια ὑπὲρ ἑμαυτοῦ μὴ ὑμεῖς ἄρτι ἀφικόμενοι, καὶ τοῦτο πρῶτον ἀκροασάμενοι ἡμῶν, ἤλεκτρά τινα καὶ κύκνους ἐλπίσαντες εὐρήσειν παρ' ἡμῖν, ἔπειτα μετ' ὀλίγον ἀπέλθῃτε καταγελῶντες τῶν ὑποσχομένων ὑμῖν τοιαῦτα πολλὰ κειμήλια ἐνεῖναι τοῖς λόγοις. Ἀλλὰ μαρτύρομαι, ὡς ἐμοῦ τοιαῦτα μεγαλαυχουμένου περὶ τῶν ἡμῶν οὔτε ὑμεῖς οὔτε ἄλλος πῶ ἀκήκοεν, οὐδ' ἂν ἀκούσειε ποτε. Ἄλλοις μὲν γὰρ οὐκ ὀλίγους ἐντύχοις ἂν Ἡριδανοῖς τισι καὶ οἷς οὐκ ἤλεκτρον, ἀλλὰ χρυσὸς αὐτὸς ἀποστᾶζει τῶν λόγων, πολὺ τῶν κύκνων τῶν ποιητικῶν λιγυρωτέροις· τὸ δὲ ἐμὸν ὁρᾷτε ἤδη ὅποιον ἀπλοῖχον καὶ ἄμυστον, οὐδὲ τις ὧδ' ἐπὶ πρόσσειν. Ὡστε ὅρα μὴ τοιοῦτό τι πάθῃς μέλλω περὶ ἡμῶν ἐλπίσας,

Phaethontem fuisse Solis filium, et hunc, adultus quum esset, petiisse a patre currus ipsius agendi facultatem, ut et ipse diem unum faceret : illum dedisse, hunc excussum curru periisse, et sorores ipsius dum lugerent hic circiter, dicebam, apud vos, ubi etiam cecidit, ad Eridanum, populos factas esse, et lacrimari propter eum succina.

3. Quis hæc tibi, dicebant, narravit impostor et mendax homo? At nos neque aurigam quenquam excidere vidimus, neque habemus, quas ais, populos. Si vero quid esset tale, putasne nos duorum obolorum causa remigaturos, aut tracturos adverso flumine navigia, quum divitibus nobis esse liceret legendis populorum lacrimis? Hic sermo non mediocriter me momordit : et tacui, quum puderet me, cui revera accidisset quod puerulo, ut poetis crederem improbabilia adeo mentientibus, ut sanum nihil illis placeat. Una igitur hac spe non parva falsus, ægre ferebam quasi ex ipsis manibus electrum perdidissem, qui jam apud me imaginarer ad quot res et quomodo illo essem usus.

4. Illud tamen, et quidem certo, putabam me apud illos reperturum, cycnos multos canentes in ripis fluvii : ac rursus interrogabam nautas (nam adhuc adverso flumine navigabamus), Verum cycni certe quando vobis modulatum illud carmen canunt, astantes hinc et hinc fluvio? aiunt enim illos Apollinis comites, homines canendi peritos, hic aliquando in volucres abiisse, et propterea adhuc canere, non oblitos musicæ.

5. At illi cum risu, Tu homo, inquit, non desines hodie mentiri de regione nostra atque fluvio? Nos vero semper navigantes, et a pueris fere opus facientes in Eridano, paucos quidem cycnos interdum videmus in palustribus ripis fluminis, et crocitant hi quiddam plane alienom a Musis et imbecillum, adeo ut corvi vel graculi Sirenes sint ad illos : canentes vero suaviter atque ut tu ais, ne per somnium quidem audivimus. Itaque mirari subit unde ista de nobis ad vos pervenerint.

6. Similiter decipi et sæpe potest si quis credat iis qui in majus extollunt narrando omnia. Itaque ego etiam pro me nunc sum sollicitus, ne qui modo venistis et nunc primum nos auditis, electra quædam et cycnos invenire apud nos quum sperarit, discedatis paullo post irridentes illos qui pretiosa id genus multa inesse nostris in orationibus vobis erant polliciti. At ego testor, talia me de meis rebus gloriantem nec vos nec alium quenquam audivisse vel auditurum unquam. Alios quidem invenias non paucos, Eridanos quosdam et quibus non electrum, sed aurum ipsum ex oratione stillet, multum poeticis illis cycnis modulatiores : ego vero qualis sim jam videtis, simplex, fabularum expers; neque ullus cantus adest. Igitur vide, si quis majora de nobis speras, ne tibi accidat quod his qui

οἷόν τι πάσχουσιν οἱ τὰ ἐν τῷ ὕδατι ὄρνυες· οἴομενοι γὰρ τηλικαῦτα εἶναι αὐτὰ ὅσα διεφαίνετο αὐτοῖς ἄνωθεν, εὐρυνομένης τῆς σκιᾶς πρὸς τὴν αὐγὴν, ἐπειδὴν ἀνασπάσῃσι, πολλῶν μικρότερα εὐρίσκοντες ἀνιῶνται. Ἦδὴ οὖν σοι προλέγω ἐκχέας τὸ ὕδωρ καὶ ἀποκαλύψας τὰ μὲν, μηδὲν μέγα προσδοκῆσαι ἀνιμῆσθαι, ἢ σαυτὸν αἰτιάσῃ τῆς ἐλπίδος.

LVII.

ΜΥΙΑΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

1. Ἡ μυῖα ἐστὶ μὲν οὐ τὰ μικρότατον τῶν ὀρνέων, ὅσον ἐμπῖσι καὶ κώνωψι καὶ τοῖς ἐτι λεπτοτέροις παραβάλλειν, ἀλλὰ τοσοῦτον ἐκείνων μεγέθει προὔχει ὅσον αὐτὴ μελίττης ἀπολείπεται. Ἐπτέρωται δὲ οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις, ὡς τοῖς μὲν ἀπανταχόθεν κομᾶν τοῦ σώματος, τοῖς δὲ ὠκυπτεροῖς χρῆσθαι, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀκρίδας καὶ τέττιγας καὶ μελίττας ἐστὶν ὑμενόπτερος, τοσοῦτον ἀπαλώτερα ἔχουσα τὰ πτερὰ ὅσον τῆς Ἑλληνικῆς ἐσθῆτος ἢ Ἰνδικῆς λεπτοτέρα καὶ μαλακωτέρα· καὶ μὴν διήνηθισται κατὰ τοὺς ταύνας, εἰ τις ἀτενὲς βλέπει ἐς αὐτὴν, ὁπόταν ἐκπετάσασα πρὸς τὸν ἥλιον πετύσσεται.

2. Ἡ δὲ πτῆσις οὔτε κατὰ τὰς νυκτερίδας εἰρεσίᾳ συνεχεῖ τῶν πτερῶν οὔτε κατὰ τὰς ἀκρίδας μετὰ πηδήματος οὐδὲ ὡς οἱ σφήκες μετὰ ροιζήματος, ἀλλ' εὐκαμπῆς πρὸς δ' τι ἂν μέρος δρμήσῃ τοῦ ἀέρος. Καὶ μὴν κακείνῳ πρόσεστιν αὐτῇ, τὸ μὴ καθ' ἡσυχίαν, ἀλλὰ μετ' ὥδης πέτεσθαι οὐκ ἀπηνόως ὅσα κωνώπων καὶ ἐμπίδων, οὐδὲ τὸ βαρύδρομον τῶν μελιττῶν ἢ τῶν σφηκῶν τὸ φοβερόν καὶ ἀπειλητικὸν ἐνδεικνυμένη, ἀλλὰ τοσοῦτόν ἐστι λιγυρωτέρα, ὅσον σάλπιγγος καὶ κυμβάλων αὐλοὶ μελιχρότεροι.

3. Τὸ δὲ ἄλλο σῶμα ἢ μὲν κεφαλὴ λεπτότατα τῷ αὐχένι συνέχεται καὶ ἐστὶν εὐπεριάγωγος, οὐ συμπεφυκυῖα ὡς ἢ τῶν ἀκρίδων· ὀφθαλμοὶ δὲ προπαγεῖς, πολὺ τοῦ κέρατος ἔχοντες· στέρνον εὐπαγές, καὶ ἐκπεφύκασιν αὐτῇ οἱ πόδες οὐ κατὰ τοὺς σφήκας πᾶν ἐσφιγμένοι. Ἡ γαστήρ δὲ ὠχύρωται καὶ αὐτὴ καὶ θώρακι εἴκοι ζώνας πλατείας καὶ φολίδας ἔχουσα. Ἀμύνεται μέντοι οὐ κατὰ τούρροπύγιον ὡς σφήξ καὶ μελίττα, ἀλλὰ τῷ στόματι καὶ τῇ προθροσκίδι, ἣν κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν καὶ αὐτὴ ἔχουσα προνομεύει τε καὶ ἐπιλαμβάνεται καὶ προσφύσα κατέχει κοτυληδόνι κατὰ τὸ ἄκρον εἰκυῖαν. Ἐκ δὲ αὐτῆς ὁδοὺς προκύπτει, ἧς κεντοῦσα πίνει τοῦ αἵματος· πίνει μὲν γὰρ καὶ γάλακτος, ἥδὴ δὲ αὐτῇ καὶ τὸ αἷμα, οὐ μετὰ μεγάλης ὀδύνης τῶν κεντούμενων. Ἐξάπους δὲ οὖσα τοῖς μὲν τέτταρσι βαδίζει μόνους, τοῖς δὲ προσθίοις δυσὶν ὅσα καὶ χερεῖ χρῆται. Ἰδοὺς ἂν οὖν αὐτὴν ἐπὶ τετάρων βεδηκυῖαν ἔχουσάν τι ἐν ταῖν χεροῖν μετέωρον ἐδώδιμον ἀνθρωπίνως πᾶν καὶ καθ' ἡμᾶς.

aquis submersa vident : arbitrati enim tanta esse illa quanta desuper aspicientibus videbantur, dilatata a radiis umbra; quum extracta multo minora deprehendunt, indignantur. Jam igitur tibi prædico, dispersa aqua et detectis meis, ne quid magni te hausturum speres, aut spei vanæ culpam in te ipsum conferas.

LVII.

MUSCÆ ENCOMIUM.

1. Musca non est ea quidem minima volucrum, in quantum culicibus diversi generis et minoribus etiam insectis comparetur : sed tantum istæc magnitudine superat, quantum ipsa ape minor est. Pennata est autem non eadem ratione qua aliæ volucres, ut plumis toto corpore velut comata sit, majores autem pennas habeat in alis; verum instar locustarum, et cicadarum, apiumque, pinnas habet e membrana, tanto quidem molliores alis aliis, quanto Græca veste Indica est tenuior et delicatior. Et sane floreat pavonum instar colores habet, si quis intente illam aspiat, quum expansis ad solem pennis volatum meditatur.

2. Ac volatus illius non qualis vespertilionum in perpetuo alarum remigio, neque locustarum instar cum saltu conjunctus, neque cum perstrepero impetu, ut vesparum, sed flexilis in quamcumque partem aeris tendit. Etiam hoc illi inest, quod non silentio, verum cum cantu quodam volat, non infesto, qualis est culicum, neque graves fremitus apum, aut terribiles minacesque vesparum imitans, sed in tantum est modulatio, quantum tuba atque cymbalis tibie sunt placidiores.

3. Quantum ad reliquum corpus, caput tenuissimo canali continetur cervicibus, et circumactu est facile, non adnatum quale locustarum : oculi autem solide eminentes, multum habentes de cornu : pectus compactum, ex quo enati pedes, non omnino ut in vespis astricti. Alvus munita ipsa quoque est, thoraci similis, zonas latas et squamas habens. Ulciscitur se non circa novissimam alvi partem, uti vespa et apis, sed ore ac proboscide, qua eo modo quo elephantii instructa et ante se pascitur, et comprehendit, et adherescens continet, quum acetabulo extrema parte sit similis. Ex illa vero dens emicat, quo ubi pupugit, potat sanguinem : nam bibit quidem lactem quoque; sed suavis illi etiam sanguis, cum dolore non magno eorum qui punguntur. Sex pedes quum habeat, quattuor solis incedit, anterioribus autem duobus utitur velut manibus. Videas igitur illam quadrupedem ingredi, ferentem manibus sublatum esculentum quiddam humano plane more atque ut nos.

4. Γίνεται δὲ οὐκ εὐθὺς τοιαύτη, ἀλλὰ σκώληξ τὸ πρῶτον ᾗτοι ἐξ ἀνθρώπων ἢ ἄλλων ζώων ἀποθανόντων· εἴτα κατ' ὀλίγον πόδας τε ἐκφέρει καὶ φύει τὰ περὶ αὐτῆς ἐξ ἐρπετοῦ ὄρνεον γίγνεται, καὶ κυοφορεῖ δὲ καὶ ἀποτίκτει σκώληκα μικρὸν τὴν μῦτάν ὑστερον. Σύντροφος δὲ ἀνθρώποις ὑπάρχουσα καὶ δημοδίαιτος καὶ δημοτράπεζος ἀπάντων γεύεται πλὴν ἐλαίου· θάνατος γὰρ αὐτῇ τοῦτο πιεῖν. Καὶ μέντοι ὠκύμορος οὖσα — πᾶν γὰρ ἐς στενὸν ὁ βίος αὐτῆς συμμεμέτρηται — τῷ φωτὶ χαίρει μάλιστα καὶ τούτῳ πολιτεύεται· νυκτὸς δὲ εἰρήνην ἀγεῖ καὶ οὔτε πέτεται οὔτε ᾄδει, ἀλλ' ὑπέπιτχε καὶ ἀτρεμεῖ.

5. Σύνεσιν δὲ οὐ μικρὰν αὐτῆς εἰπεῖν ἔχω, ὅποτ' ἂν τὸν ἐπίβουλον καὶ πολέμιον αὐτῇ τὸν ἀράχην διαδιδράσκη· λοχῶντά τε γὰρ ἐπιτηρεῖ καὶ ἀντίον αὐτῇ ὄρεξ' ἐκκλίνουσα τὴν ὁρμὴν, ὥς μὴ ἀλίσκοιτο σαγηνευθεῖσα καὶ περιπεσοῦσα ταῖς τοῦ θηρίου πλεκτάταις. Τὴν μὲν γὰρ ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀλκὴν αὐτῆς οὐχ ἡμᾶς χρὴ λέγειν, ἀλλ' ὁ μεγαλοζωνότατος τῶν ποιητῶν Ὅμηρος τὸν ἀρίστον τῶν ἡρώων ἐπαινέσαι ζητῶν οὐ λέοντι ἢ πορδάλει ἢ ὑί τὴν ἀλκὴν αὐτοῦ εἰκάζει, ἀλλὰ τῷ θάρσει τῆς μῦτας καὶ τῷ ἀτρέστῳ καὶ λιπαρεῖ τῆς ἐπιχειρήσεως· οὐδὲ γὰρ θράσος ἀλλὰ θάρσος φησὶν αὐτῇ προσεῖναι. Καὶ γὰρ εἰργομένη, φησὶν, ὅμως οὐκ ἀφίσταται, ἀλλ' ἐφέται τοῦ δῆγματος. Οὕτω δὲ πᾶν ἐπαινεῖ καὶ ἀσπάζεται τὴν μῦτάν, ὥστε οὐχ ἅπαξ οὐδ' ἐν ὀλίγοις μέμνηται αὐτῆς, ἀλλὰ πολλάκις· οὕτω κοσμεῖ τὰ ἔπη μνημονευομένη. Ἄρτι μὲν τὴν ἀγελαίαν πτῆσιν αὐτῆς ἐπὶ τὸ γάλα διέρχεται, ἄρτι δὲ τὴν Ἀθηνᾶν, ὅποτε τοῦ Μενέλαου τὸ βέλος ἀποκορούεται, ὥς μὴ ἐπὶ τὰ καιριώτατα ἐμπέσοι, εἰκάδων μητρὶ κηδομένη κοιμημένου αὐτῇ τοῦ βρέφους, τὴν μῦτάν αὐτῆς ἐπεισάγει τῷ παραδείγματι. Καὶ μὴν καὶ ἐπιθέτω καλίστῳ αὐτὰς ἐκόσμησεν « ἀδινὰς » προσειπὼν καὶ τὴν ἀγέλην αὐτῶν « ἔθνη » καλῶν.

6. Οὕτω δὲ ἰσχυρά ἐστιν, ὥσθ' ὅποτ' ἂν τι δάκνη, τιτρώσκειν οὐκ ἀνθρώπου δέρμα μόνον, ἀλλὰ καὶ βοῶς καὶ ἵππου, καὶ ἐλέφαντα λυπεῖ ἐς τὰς ρυτίδας αὐτοῦ παρεισδυομένη καὶ τῇ αὐτῆς προνομαίᾳ κατὰ λόγον τοῦ μεγέθους ἀμύσσουσα. Μίξεως δὲ καὶ ἀφροδισίων καὶ γάμων πολλὰ αὐταῖς ἡλευθερία, καὶ ὁ ἄρρην οὐ κατὰ τοὺς ἀλεκτρούνας ἐπιβάς εὐθὺς ἀπεπηθήσεν, ἀλλ' ἐποχεῖται τῇ θηλείᾳ ἐπὶ πολὺ, κακείνη φέρει τὸν νυμφίον, καὶ συμπέτονται τὴν ἐναέριον ἐκείνην μῆξιν τῇ πτῆσει μὴ διαφθεῖρουσαι. Ἀποτμηθεῖσα δὲ τὴν κεφαλὴν μῦτα ἐπὶ πολὺ ζῇ τῷ ἄλλῳ σώματι καὶ ἔμπνους ἐστίν.

7. Ὅ δὲ μέγιστον ἐν τῇ φύσει αὐτῶν ὑπάρχει, τοῦτο δὲ βούλομαι εἰπεῖν. Καὶ μοι δοκεῖ ὁ Πλάτων μόνον ἀπὸ τοῦ παριδεῖν ἐν τῷ περὶ ψυχῆς καὶ ἀθανασίας αὐτῆς λόγῳ. Ἀποθανοῦσα γὰρ μῦτα εὐφρας ἐπιχυθείσης ἀνίσταται καὶ παλιγγενεσία τις αὐτῇ καὶ βίος ἄλλος ἐξ ὑπαρχῆς γίγνεται, ὥς ἀκριδῶς πεπεισθαι πάντας, ὅτι κακείνων ἀθάνατος ἐστὶν ἡ ψυχὴ, εἴ γε καὶ ἀπελθοῦσα ἐπανέρχεται πάλιν καὶ γνωρίζει καὶ ἐπανίστησι τὸ σῶμα

4. Nascitur non statim talis, sed vermis primum, sive ex hominibus, sive animalibus aliis demortuis : deinde paullatim et pedes profert, et pinnas gignit, et ex repenti fit volucris ; sit etiam gravis et vermiculum parit, muscam paullo post futurum. Quum autem nutriatur cum hominibus, eorumque contubernio et mensa utatur, omnia gustat, præter oleum ; quippe quod bibisse illi mors est. Verum brevis ævi quum sit (omnino enim arctis vita illius terminis circumscripta est), luce gaudet maxime, et in ea agit : noctu autem quietem agit, et neque volat neque canit, sed contrahit se et nusquam movet.

5. Prudentiam ejus non parvam commemorare possum, quando insidiatorem et hostem suum araneum effugit. Insidiantem enim observat, et contra intuetur, declinans impetum, ne reti illius capiatur et in cirros bestiae incidat. Fortitudinem illius et robur nos dicere nihil opus est, quum poetarum magniloquentissimus, Homerus, laudare studens heroum præstantissimum, non leoni, aut pardali, aut apro robur illius comparat, sed fortitudini muscæ, et intrepidus illius improbisque conatibus : neque enim audaciam ait illi inesse, sed fortitudinem. Nam etiam repulsa, ait, tamen non desistit, sed morsum appetit. Ita autem omnino laudat atque amplectitur muscam, ut non semel neque paucis mentionem illius injiciat, sed sæpe : adeo commemoratione illius ornantur versiculi. Nunc enim gregarium illius ad lac volatum enarrat ; nunc Minervam, quum defendit a Menelao telum, ne in vitalia illius incidat, comparans matri dormientem infantem suum custodienti, muscam rursus comparationi inducit. Quin etiam appellatione pulcherrima eas ornavit, dum « densas » dixit, et turbam illarum vocavit « gentes. »

6. Adeo autem robusta est, ut morsu vulneret non hominis modo cutem, sed bovis etiam et equi : quin elephantem dolore afficit, intra rugas illius dum repit et sua proboscide pro portione magnitudinis suæ sauciat. Coitus autem et veneris et nuptiarum multa illis est libertas ; ac mas non, ut in genere gallinaceo, quum inscendit, statim iterum desilit ; sed diu inequitat feminae, atque illa fert sponsum, volantque una, neque illum in aere coitum volatu disturbant. Denique præciso capite musca diu vivit corpore relicto, et spirat.

7. Quod autem maximum in natura illarum est, hoc jam volo dicere. Ac videtur mihi solum illud Plato prætervidisse in suo de anima illiusque immortalitate libro. Mortua enim musca insperso cinere resurgit, et instaurata illi nativitas atque alia de novo vita contingit, adeo ut plane persuasum esse debeat omnibus, illarum quoque immortalium esse animam, siquidem etiam quum discessit, redit iterum et agnoscit et suscitatur corpus, et ut volet musca efficit, et

καὶ πέτεσθαι τὴν μυῖαν ποιῇ, καὶ ἐπαληθεύει τὸν περὶ Ἑρμοτίμου τοῦ Κλαζομένου μῦθον, ὅτι πολλάκις ἀπείσα αὐτὸν ἡ ψυχὴ ἀπεδήμει καθ' ἑαυτὴν, εἴτα ἐπαυελθοῦσα ἐπλήρου αὖθις τὸ σῶμα καὶ ἀνίστα τὸν Ἑρμοτίμον.

8. Ἀργὸς δὲ αὕτη καὶ ἀνετος οὔσα τὰ ὑπὸ τῶν ἄλλων πονοῦμενα καρποῦται καὶ πλήρης αὕτῃ πανταχοῦ τράπεζα· καὶ γὰρ αἶγες αὕτῃ ἀμέλγονται, καὶ ἡ μέλιττα οὐχ ἥκιστα μυῖαις καὶ ἀνθρώποις ἐργάζεται, καὶ οἱ ὀφιοποιοὶ ταύτῃ τὰ ὄψα ἡδύνουσι καὶ βασιλέων αὐτῶν προγεύεται καὶ ταῖς τραπέζαις ἐμπεριπατοῦσα συνεστιᾷται αὐτοῖς καὶ συναπολαύει πάντων.

9. Νεοτίαν δὲ ἡ καλὴν οὐχ ἐν τόπῳ κατεστήσατο, ἀλλὰ πλάνητα τὴν πτῆσιν κατὰ τοὺς Σκύθας ἐπανηρμήνη, ὅπου ἂν τύχῃ ὑπὸ τῆς νυκτὸς καταληφθεῖσα, ἐκεῖ καὶ ἐστὶαν καὶ εὐνὴν ποιεῖται. Ὑπὸ σκότῳ μέντοι, ὡς ἔφη, οὐδὲν ἐργάζεται οὔτε ἀξιοὶ λανθάνειν τι πράττουσα, οὐδὲ ἡγεῖται τι αἰσχροὺν ποιεῖν, ὃ ἐν φωτὶ δρώμενον αἰσχυρεῖ αὐτήν.

10. Φησὶ δὲ ὁ μῦθος καὶ ἀνθρωπὸν τινα Μυῖαν τὸ ἀρχαῖον γενέσθαι πάνυ καλὴν, ἁλόν μέντοι γε καὶ σωμύλην καὶ ὠδικήν, καὶ ἀντερασθῆναι γε τῇ Σελήνῃ κατὰ τὸ αὐτὸ ἀμφοτέρως τοῦ Ἑνδυμῖωνος. Εἴτ' ἐπειδὴ κοιμώμενον τὸ μεῖράκιον συνεχὲς ἐπήγειρεν ἐρεσχλοῦσα καὶ ἄδουσα καὶ κωμάζουσα ἐπ' αὐτὸν, τὸν μὲν ἀγανακτῆσαι, τὴν δὲ Σελήνῃν ὀργισθεῖσαν εἰς τοῦτο τὴν Μυῖαν μεταβαλεῖν· καὶ διὰ τοῦτο πᾶσι νῦν τοῖς κοιμωμένοις αὐτὴν τοῦ ὕπνου φθονεῖν μεμνημένην ἐτι τοῦ Ἑνδυμῖωνος, καὶ μάλιστα τοῖς νέοις καὶ ἀπαλοῖς· καὶ τὸ δῆγμα δὲ αὐτὸ καὶ ἡ τοῦ αἵματος ἐπιθυμία οὐκ ἀγριότητος, ἀλλ' ἐρωτός ἐστι σημεῖον καὶ φιλανθρωπίας· ὡς γὰρ δυνατὸν ἀπολαύει καὶ τοῦ κάλλους τι ἀπανθίζεται.

11. Ἐγένετο κατὰ τοὺς παλαιοὺς καὶ γυνὴ τις δμῶνυμος αὕτῃ, ποιήτρια, πάνυ καλὴ καὶ σοφὴ, καὶ ἄλλη ἑταῖρα τῶν Ἀττικῶν ἐπιφανὴς, περὶ ἧς καὶ ὁ κωμικὸς ποιητὴς ἔφη, « ἡ Μυῖα ἔδακνεν αὐτὸν ἄχρι τῆς καρδίας »· οὕτως οὐδὲ ἡ κωμικὴ χάρις ἀπηξίωσεν οὐδὲ ἀπέκλεισε τῆς σκηνῆς τὸ τῆς μυῖας ὄνομα, οὐδ' οἱ γονεῖς ἡδοῦντο τὰς θυγατέρας οὕτω καλοῦντες. Ἡ μὲν γὰρ τραγωδία καὶ σὺν μεγάλῳ ἐπαίνῳ μέμνηται τῆς μυῖας, ὡς ἐν τούτοις,

Δεινὸν γε τὴν μὲν μυῖαν ἀλκίμῳ σθένει
πῆδ' ἐπ' ἀνδρῶν σώματ', ὡς πλησθὲ φόνου,
ἀνδρας δ' ὀπλίτας πολέμιον ταρβεῖν δόρυ.

Πολλὰ ἀνεῖχον εἰπεῖν καὶ περὶ Μυῖας τῆς Πυθαγορικῆς, εἰ μὴ γνώριμος ἦν ἅπασιν ἡ κατ' αὐτὴν ἱστορία.

12. Γίγνονται δὲ καὶ μέγιστα τινες μυῖαι, ἃς στρατιώτας οἱ πολλοὶ καλοῦσιν, οἱ δὲ κύνας, τραχύταται τὸν βόμβον καὶ τὴν πτῆσιν ὠκύταται, αἱ γὰρ καὶ μακροβιότατοι εἰσι καὶ τοῦ χειμῶνος ὅλου αἰετοὶ διακαρτεροῦσιν ὑπεπτηχῶναι τοῖς ὀρόφοις μάλιστα, ἐφ' ὧν κάκεινο θαυμάζειν ἄξιον, ὅτι ἀμφοτέρω, καὶ τὰ θηλειῶν καὶ τὰ ἀρρένων, δρωσί βαίνοντες ἐν τῷ μέρει κατὰ τὸν Ἑρμοῦ καὶ Ἀφροδίτης παῖδα τὸν μικτὸν τὴν φύσιν

fidem conciliat illi de Clazomenio Hermotimo fabulae, animam illius saepe, ipso relicto, pro se peregrinatam; deinde reducem implevisse corpus iterum et suscitasse Hermotimum.

8. Jam ipsa musca vacua opere solum alieno labore partis fruitur, ac plena illi ubique mensa. Nam et caprae illi mulgentur, et non minus muscis quam hominibus laborat apis; et coqui hule condunt obsonia, et regibus ipsis praegustat, mensisque inambulans cum illis epulatur, et una fruitur omnibus.

6. Pullitiam vero suam aut nidum non uno loco constituit, sed erraticum Scytharum more volatum quum susceperit, ubicumque a nocte deprehenditur, ibi et larem sibi et cubile facit. Verum noctu, uti dixi, nihil operatur, neque occulte cupit agere quicquam; neque putat quicquam se turpe facere, quod in luce factum pudori esse sibi debeat.

10. Fertur etiam fabula, mulierem quandam Muscam olim fuisse, pulcherrimam, loquacem vero eandem atque argutam, et cantus amantem; rivalem autem Lunae in amando Endymione fuisse. Deinde quum dormientem adolescentem subinde ludibriis suis et cantionibus et comisationibus excitaret, aegre tulisse illum; iratam vero Lunam in hoc illam animal mutasse: atque ideo omnibus illam nunc invidere somno, Endymionis nimirum memorem, maxime vero junioribus tenerioribusque. Morsus autem ipse et illa sanguinis cupiditas non feritatis signum, sed amoris est atque humanitatis: quantum enim potest fruitur et de pulchritudine decerpit aliquid.

11. Fuit apud antiquos etiam mulier quaedam illi cognominis, poetria, plane pulchra et docta; et alia nobilis apud Athenienses meretrix, de qua comicus poeta dixit:

Istae momordit Musca ad usque cor viri.

Ita neque comica venustas dedignata est aut scena exclusit nomen muscae, neque puduit parentes ita vocare filias. Quin tragodia multa cum laude muscae memoriam usurpat, ut in illis,

Proh dedecus, si musca forti robore
corpus virorum amore caedis insillit:
armatus hastam sed metuit vir hosticam.

Multa haberem dicere etiam de Musca [Myia] Pythagorica, nisi nota omnibus esset illius historia.

12. Nascuntur etiam maximae quaedam muscae, quas militares vulgo vocant, alii vero canes, bombo asperissimo, velocissimo volatu, quae etiam longevae admodum sunt, et tota hieme sine cibo durant, lacunaribus se insinuant maxime; in quibus illud etiam mirabile est, quod utrumque et marium opus et feminarum peragunt, mutuo se inscendentes, ut Veneris ille et Mercurii Hermaphroditus filius, mixta natura, pulchritudine duplici. At multa quum

καὶ διττὸν τὸ κάλλος. Πολλὰ δ' ἔτι ἔχων εἰπεῖν καταπαύσω τὸν λόγον, μὴ καὶ δοῶ κατὰ τὴν παροιμίαν ἐλέφαντα ἐκ μυίας ποιεῖν.

LVIII.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΠΑΙΔΕΥΤΟΝ ΚΑΙ ΠΟΛΛΑ
ΒΙΒΑΙΑ ΩΝΟΥΜΕΝΟΝ.

1. Καὶ μὴν ἐναντίον ἐστὶν οὗ ἑθέλεις θ' νῦν ποιεῖς· οἷσι μὲν γὰρ ἐν παιδείᾳ καὶ αὐτὸς εἶναι τις δοῖεν σπουδῇ συνωνούμενος τὰ κάλλιστα τῶν βιβλίων· τὸ δέ σοι περὶ τὰ κάτω χωρεῖ καὶ ἐλεγχος γίγνεται τῆς ἀπαιδευσίας πως τοῦτο· μάλιστα δὲ οὐδὲ τὰ κάλλιστα ὦνῃ, ἀλλὰ πιστεύεις τοῖς ὡς ἔτυχεν ἐπαινοῦσι καὶ ἔρμαιον εἶ τῶν τοιαῦτα ἐπιψευδομένων τοῖς βιβλίοις καὶ θησαυρὸς ἔτοιμος τοῖς κατήλοις αὐτῶν. Ἡ πόθεν γάρ σοι διαγινώσκειν δυνατόν τίνα μὲν παλαιὰ καὶ πολλοῦ ἄξια, τίνα δὲ φαῦλα καὶ ἄλλως σαπρὰ, εἰ μὴ τῷ διαβεβῶσθαι καὶ κατακεκόφθαι αὐτὰ τεκμαίροιο καὶ συμβούλου τοὺς σάς ἐπὶ τὴν ἑξέτασιν παραλαμβάνοις; ἐπεὶ τοῦ ἀκριβοῦς ἢ τοῦ ἀσφαλοῦς ἐν αὐτοῖς τίς ἢ ποῖα διάγνωσις;

2. Ἵνα δέ σοι δῶ αὐτὰ ἐκεῖνα χειρικήναι, ὅσα δὲ Καλλίνος ἐς κάλλος ἢ δὲ αἰοιδίμος Ἀττικὸς σὺν ἐπιμελείᾳ τῇ πάσῃ γράψαιεν, σοὶ τί ὄφελος, ὧ θαυμάσιε, τοῦ κτήματος οὔτε εἰδότες τὸ κάλλος αὐτῶν οὔτε χρησομένων ποτε οὐδὲν μάλλον ἢ τυφλὸς ἂν τις ἀπολαύσειε κάλλους παιδικῶν; Σὺ δὲ ἀνεψήμνοις μὲν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρᾷς τὰ βιβλία, καὶ νῆ Δία κατακόρως, καὶ ἀναγινώσκεις ἔνια πάνυ ἐπιτρέχων φθάνοντος τοῦ ὀφθαλμοῦ τὸ στόμα· οὐδέπω δὲ τοῦτό μοι ἱκανόν, ἢν μὴ εἰδῇς τὴν ἀρετὴν καὶ κακίαν ἐκάστου τῶν ἐγγεγραμμένων καὶ συνίης ὅστις μὲν δὲ νοῦς σύμπασι, τίς δὲ ἡ τάξις τῶν ὀνομάτων ὅσα τε πρὸς τὸν ὀρθὸν κανόνα τῷ συγγραφεῖ ἀπηχρίβωται καὶ ὅσα κίβδηλα καὶ νόθα καὶ παρακεκομμένα.

3. Τί οὖν; φῆς καὶ ταῦτα μὴ μαθὼν ἡμῖν εἰδέναι; πόθεν, εἰ μὴ ποτε παρὰ τῶν Μουσῶν κλῶνα δάφνης καθάπερ δὲ ποιμὴν ἐκεῖνος λαβὼν; Ἐλικῶνα μὲν γὰρ, ἵνα διατρίβειν αἱ θεαὶ λέγονται, οὐδὲ ἀχέχοας οἰμαὶ ποτε οὐδὲ τοιαύτας διατρίβας ἡμῖν ἐν παῖσιν ἐποιοῦ· σοὶ καὶ μεμνησθαι Μουσῶν ἀνόσιον. Ἐκεῖναι γὰρ ποίμναι μὲν οὐκ ἂν ὤκνησαν φανῆναι σκληρῷ ἀνδρὶ καὶ δασεῖ καὶ πολλὸν τὸν ἥλιον ἐπὶ τῷ σώματι ἐμφαίνοντι, οἷω δὲ σοὶ — καὶ μοι πρὸς τῆς Λιβανιτίδος ἄφες ἐν τῷ παρόντι τὸ μὴ σύμπαντα σαφῶς εἰπεῖν — οὐδὲ ἔγγις γενέσθαι ποτ' ἂν εὖ οἶδ' ὅτι καττήϊωσαν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς δάφνης μυρίκῃ ἂν ἢ καὶ μαλάχῃς φύλλοις μαστιγοῦσαι ἀπηλλάξαν ἂν τὸν τοιοῦτον, ὡς μὴ μῖαναι μήτε τὸν Ὀλμειὸν μήτε τὴν τοῦ Ἰπποῦ κρήνην, ἅπερ ἢ ποιμῆνις διψῶσιν ἢ ποιμῆνιν στόμασι καθαροῖς πότιμα. Καίτοι οὐδὲ, εἰ καὶ πάνυ ἀναίσχυντος εἶ καὶ

supersint quæ dicam, desinam, ne, quod est in proverbio, elephantem facere ex musca videar.

LVIII.

ADVERSUS INDOCTUM ET LIBROS
MULTOS EMENTEM.

1. Quin contrarium est consilio tuo, quod nunc facis : putas enim in doctrina te ipsum quoque visum iri esse aliquid, si studiosè pulcherrimos quosque libros coemas; at illud nequiter tibi evenit, et ignorantie fere tue documentum fit evidens : inprimis vero, quod neque optimos emis, sed credis temere laudantibus, et munus es a Mercurio oblatum iis qui talia mentiuntur de libris, ac thesaurus paratus eorum mangonibus. Aut unde tu dignoscere posses qui sint veteres et multi pretii, qui autem viles et temere futiles, nisi ex eo, si exesi et pertusi sunt, iudices, et consiliarias ad hanc inquisitionem tineas adhibeas? quandoquidem curæ exquisitæ et certæ in ipsiis fidei quæ aut qualis a te profisciscatur dijudicatio?

2. Ut autem tibi dem ipsa illa te judicasse, quæ Callinus pulchre, aut celeberrime ille Atticus summa cura scripserint : quid tibi prodest, mirabilis homo, eorum possessio, qui nec pulchritudinem illarum noris, neque unquam illis usus sis, non magis quam cæcus forma fruatur amorum suorum? Tu vero apertis quidem oculis inspicis libros, et sane ad satietatem; alios etiam cursim, oculo os præveniente, perlegis : illud vero mihi nondum satis est, nisi virtutem etiam vitiumque uniuscujusque eorum quæ scripta ibi sunt agnoscas, atque intelligas quæ sit sententia universis, quæ compositio verborum, quæ ad rectam regulam scriptor exegerit, quæ sublestæ fidei, parum genuina, adulterata.

3. Quid igitur? ain' te hæc etiam, licet non didiceris, tamen nobis scire? unde, nisi forte a Musis lauri ramum, ut ille pastor, accepisti? nam Heliconem, ubi commorari deæ illæ dicuntur, neque audisti, puto, unquam, neque ibi puerili ætate moratus es : tibi ne meminisse quidem Musarum fas est. Illæ enim pastori apparere non sunt dignatæ, duro homini et hirsuto, et multum in corpore solem præ se ferenti : tali vero qualis tu es homini (et, per ego te Libanitidem, permitte in præsens ne diserte dicam omnia) ne prope quidem venire, bene novi, unquam dignatæ sunt; sed pro lauro myrica fere aut malvæ foliis flagellatum destituiscent hominem talem, ne Olmeum vel Hippocrenen poluat, fontes gregibus sitientibus alioquin et puri oris pastoribus opportunos. Verum, quantumcumque impudens es

ἀνδρεὺς τὰ τοιαῦτα, πολυήσκειας ἂν ποτε εἰπεῖν ὡς ἐπαιδευθῆς ἢ ἐμέλῃσέ σοι πώποτε τῆς ἐν χρῶι πρὸς τὰ βιβλία συνουσίας ἢ ὡς διδάσκαλός σοι ὁ δεῖνα ἢ τῷ δεῖνι ζυνεφοῖτας.

4. Ἄλλ' ἐνὶ τούτῳ μόνῳ πάντα ἐκεῖνα ἀναδραμεῖσθαι νῦν ἐλπίζεις τῷ κτᾶσθαι πολλὰ βιβλία. Κατὰ δὴ ταῦτα ἔχε συλλαβὸν ἐκεῖνα τὰ τοῦ Δημοσθένους, ὅσα τῇ χειρὶ τῇ αὐτοῦ ὁ ῥήτωρ ἔγραψε, καὶ τὰ τοῦ Θουκυδίδου, ὅσα παρὰ τοῦ Δημοσθένους καὶ αὐτὰ ὀκτάκις μεταγεγραμμένα εὐρέθῃ καλῶς, ἅπαντα ἐκεῖνα, ὅσα ὁ Σύλλας Ἀθήνηθεν εἰς Ἰταλίαν ἐξέπεμψε, τί ἂν πλέον ἐκ τούτου εἰς παιδείαν κτήσαιο, καὶν ὑποβαλλόμενος αὐτὰ ἐπικαθεύδης ἢ ζυγκολήσῃς καὶ περιβαλλόμενος περinosτῆς; Πλοῦτος γὰρ ὁ πλοῦτος, ἡ παροιμία φησὶ, καὶν χρύσεια ἔχη σύμβολα. Καὶ σὺ τοῖνυν βιβλίον μὲν ἔχεις ἐν τῇ χειρὶ καὶ ἀναγιγνώσκεις αἰεὶ, τῶν δὲ ἀναγιγνωσκομένων οἶσθα οὐδέν, ἄλλ' ὄνος λύρας ἀκούεις κινῶν τὰ ὦτα. Ὡς εἰ γε τὸ κακῆσθαι τὰ βιβλία καὶ πεπαιδευμένον ἀπέφαινε τὸν ἔχοντα, πολλοὺ ἂν ὡς ἀληθῶς τὸ κτήμα ᾗν ἄξιον καὶ μόνων ὁμῶν τῶν πλουσίων, εἰ ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς ᾗν πρῆσθαι τοὺς πένητας ἡμᾶς υπερβάλλοντας. Τίς δὲ τοῖς ἐμποροῖς καὶ τοῖς βιβλιοκαπηλίοις ἤρισεν ἂν περὶ παιδείας τοσαῦτα βιβλία ἔχουσι καὶ πωλοῦσιν; Ἄλλ' εἰ γε διελέγγειν ἐθέλεις, ὅψι μὴδ' ἐκείνους πολλοὺ σοὺ τὰ ἐς παιδείαν ἀμείνους, ἀλλὰ βαρβάρους μὲν τὴν φωνὴν ὥσπερ σὺ, ἀζυνέτους δὲ τῇ γνῶσει, οἷους εἰκὸς εἶναι τοὺς μὴδὲν τῶν καλῶν καὶ αἰσχυρῶν καθεορακότας. Καίτοι σὺ μὲν δύο ἢ τρία παρ' αὐτῶν ἐκείνων πριάμενος ἔχεις, οἱ δὲ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν διὰ χειρὸς ἔχουσιν αὐτά.

5. Τίνος οὖν ἀγαθοῦ ὦνῃ ταῦτα, εἰ μὴ καὶ τὰς ἀποθήκας αὐτὰς τῶν βιβλίων ἡγῇ πεπαιδευθῆαι τοσαῦτα περιεχούσας παλαιῶν ἀνδρῶν συγγράμματα; Καί μοι, εἰ δοκεῖ, ἀποκρίναι· μᾶλλον δὲ, ἐπεὶ τοῦτό σοι ἀδύνατον, ἐπίνευσον γοῦν ἢ ἀνάνευσον πρὸς τὰ ἐρωτώμενα. Εἰ τις αὐλεῖν μὴ ἐπιστάμενος κτήσαιο τοὺς Τιμοθέου αὐλοὺς ἢ τοὺς Ἰσμηνίου, οὓς ἐπὶ ταλάντων ὁ Ἰσμηνίας ἐν Κορίνθῳ ἐπρίατο, ἄρ' ἂν διὰ τοῦτο καὶ αὐλεῖν δύναιτο; ἢ οὐδὲν ὄρελος αὐτῷ τοῦ κτήματος οὐκ ἐπισταμένῳ χρῆσασθαι κατὰ τὴν τέχνην; Εὖ γε ἀνένευσας· οὐδὲ γὰρ τοὺς Μαρσύου ἢ Ὀλύμπου κτησάμενος αὐλήσειεν ἂν μὴ μαθῶν. Τί δ', εἰ τις τοῦ Ἡρακλείους τὰ τόξα κτήσαιο μὴ Φιλοκτήτης ὢν, ὡς δύνασθαι ἐντείνασθαι τε αὐτὰ καὶ ἐπίσκοπα τοξεύσαι, τί σοι καὶ οὗτος δοκεῖ; ἄρ' ἂν ἐπιδειξασθῇ τι ἔργον τοξότου ἄξιον; Ἀνένευσας καὶ τοῦτο. Κατὰ ταῦτα δὴ καὶ ὁ κυβερνᾶν οὐκ εἰδὼς καὶ ἱππεύειν μὴ μεμελετηκὼς εἰ ὁ μὲν ναῦν καλλίστην παραλάβοι τοῖς πᾶσι καὶ εἰς κάλλος καὶ εἰς ἀσφάλειαν κάλλιστα ἐξεργασμένην, ὁ δὲ ἱππὸν κτήσαιο Μῆδον ἢ κενταυρίδην ἢ κοππαφόρον, ἐλέγχοιτο ἂν, οἶμαι, ἐκάτερος οὐκ εἰδὼς ὃ τι χρῆσται ἐκαστέρῳ. Ἐπινεύεις καὶ τοῦτο; Πείθου δὴ καὶ τοῦτό μοι ἐπίνευσον, εἰ τις ὥσπερ σὺ ἀπαιδεύτος ὢν ὠνοῖτο πολλὰ βιβλία, οὐ σκώμματα οὗτος εἰς ἀπαιδευσίαν καὶ ἑαυ-

et eatenus virilis, non tamen audebis dicere unquam, te eruditum esse, aut unquam curæ tibi fuisse arctiorem cum libris consuetudinem, aut hunc magistrum tuum fuisse, aut illum condiscipulum.

4. Sed uno hoc solo omnia te illa jam assecuturum speras, multis libris comparandis. Hactenus sane habere tibi collecta illa Demosthenis exemplaria, quæ sua manu scripsit orator, et illa Thucydidis, quæ a Demosthene et ipsa octies descripta pulchre inventa sunt; illa denique omnia quæ Sulla Athenis misit in Italiam: quæ tandem ea ex re ad eruditionem tibi fiat accessio, etsi substratis tibi indormias, aut ea tibi agglutinata et vestis instar circumposita circumferas? Simia enim simia est, ait proverbium, etiamsi aurea gestet crepundia. Etiam tu igitur librum quidem habes in manu, et legis semper; eorum vero quæ legis scis nihil, sed asines lyram audis movens auriculas. Nam si eruditum redderet dominum librorum possessio, quantivis certe illa possessio pretii esset, et vestrum solorum qui estis divites; si nempe velut de foro liceret emere atque pauperes nos superare. Quis vero cum mercatoribus ac bibliopolis de eruditione contenderet, tot libros habentibus vendentibusque? Verum si volueris examinare, videbis neque illos multum quam tu es eruditione præstantiores, sed lingua barbaros, velut te, et quantum ad cognitionem nihil intelligentes; quales esse credibile est qui nihil vel turpium vel honestorum perspicunt. Quamquam tu duos forte aut tres libros ab illis ipsis emtos habes; at illi die pariter ac noctu manibus illos tractant.

5. Cujus igitur boni causa illos emis, nisi ipsas quoque librorum capsas eruditas esse putas, quæ tot veterum virorum scripta contineant? Ac mihi responde sodes: vel potius, quum hoc non possis, annue certe aut renue ad ea quæ interrogabo. Si quis tibi arum inflandarum ignarus Timothei tibias emat aut Ismeniae, quas Ismenias septem talentis emit Corinthi; numquid eapropter tibiis etiam poterit canere? an nihil ipsi possessio profuerit, qui ex arte illis uti non possit? Recte tu renuisti: neque enim, si vel Marsyæ aut Olympi tibias quis possideat, canat nisi didicerit. Quid vero si quis Herculis cum arcu sagittas habens, ipse tamen non sit Philoctetes, qui possit contendere et collineare ad metam; quid hic tibi videtur? an perfecturus opus sagittatore dignum? Renuis hoc quoque. Eadem ratione qui gubernare nescit, et equestrem rationem non exercuit, si iste quidem pulcherrimam navem accipiat rebos omnibus ad decus pariter ac firmitatem elaboratam pulcherrime; hic vero equum emat Medicum, aut centauri de stirpe, aut coppa insignem: deprehendatur, puto, uterque neutra re posse uti recte. Annue etiam hoc? Crede ergo, et hoc etiam mihi annue, si quis, qualis tu, indoctus homo, multos emat libros; nonne dictoria hic in ruditatem suam contra se ipsum elicit et publicat? quid annuere hic

τοῦ ἐκφέρει; τί ὄκνεις καὶ τοῦτο ἐπινεύειν; Διεχρος γάρ, οἶμαι, σαφὴς οὗτος καὶ τῶν δρώντων ἕκαστος εὐθὺς τὸ προχειρότατον ἐκεῖνο ἐπιφθέγγεται, τί κοινὴ καὶ βαλανεῖον;

6. Καὶ ἐγένετό τις οὐ πρὸ πολλοῦ ἐν Ἀσίᾳ πλούσιος ἀνὴρ ἐκ συμφορᾶς ἀποτμηθεὶς τοὺς πόδας ἀμφοτέρους ἀπὸ κρύους, οἶμαι, ἀποσαπέντας, ἐπειδὴ ποτε διὰ χιόνος ὁδοπορῆσαι ξυνέβη αὐτῷ· οὗτος τοίνυν τοῦτο μὲν ἐλεεινὸν ἐπεπόνθει καὶ θεραπεύων τὴν δυστυχίαν ξυλίνους πόδας πεποίητο, καὶ τούτους ὑποδοῦμενος ἐβάδιζεν ἐπιστηριζόμενος ἅμα τοῖς οἰκέταις· ἐκεῖνο δὲ γελοῖον ἐποίει, κρηπίδας γὰρ καλλίστας ἑνωεῖτο νεομήτους αἶι, καὶ τὴν πλειστονὴν πραγματείαν περὶ ταύτας εἶχεν, ὥς καλλίστοις ὑποδήμασι κεκοσμημένα εἶη αὐτῷ τὰ ξύλα, οἱ πόδες δὲ. Οὐ ταῦτα οὖν καὶ σὺ ποιεῖς ἡλλήν μὲν ἔχων καὶ συκίνην τὴν γνώμην, ὠνούμενος δὲ χρυσοῦς ἐμβάτας, οἷς μόλις ἂν τις καὶ ἀρτίπους ἐμπεριπατήσῃεν;

7. Ἐπεὶ δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ τὸν Ὅμηρον ἐπρίω πολλάκις, ἀναγνῶτω σοὶ τις αὐτοῦ λαβὼν τὴν δευτέραν τῆς Ἰλιάδος βραχυδίαν, ἧς τὰ μὲν ἄλλα μὴ ἐξετάζειν· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν πρὸς σέ· πεποίηται δὲ τις αὐτῷ δημιουργῶν παγγέλοιος ἀνθρώπος, διάστροφος τὸ σῶμα καὶ λελωθήμενος. Ἐκεῖνος τοίνυν ὁ Θεορσίτης ὁ τοιοῦτος εἰ λάβοι τὴν Ἀχιλλέως πανοπλίαν, οἷε στί αὐτίκα διὰ τοῦτο καὶ καλὸς ἅμα καὶ ἰσχυρὸς ἂν γένοιτο, καὶ ὑπερπηθήσεται μὲν τὸν ποταμὸν, ἐπιβολῶσει δὲ αὐτοῦ τὸ ρεῖθρον τῷ φόνῳ τῶν Φρυγῶν, ἀποκτενεῖ δὲ τὸν Ἑκτορα καὶ πρὸ αὐτοῦ τὸν Λυκάονα καὶ τὸν Ἄστεροπαῖον μηδὲ φέρειν ἐπὶ τῶν ὤμων τὴν μελίαν δυνάμενος; Οὐκ ἂν εἴποις· ἀλλὰ καὶ γέλωτα ἂν ὀφλισκάνοι χυλεῦν ὅπῃ τῇ ἀσπίδι καὶ ἐπὶ στόμα καταπίπτων ὑπὸ τοῦ βάρους καὶ ὑπὸ τῷ κράνει, ὅπότε ἀνανεύσει, δεικνὺς τοὺς παραβλῶπας ἐκείνους αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν θώρακα ἐταίρων τῷ τοῦ μεταφρένου κυρτώματι καὶ τὰς κνημίδας ἐπισυρόμενος καὶ ὅλως αἰσχυρὸν ἀμφοτέρους καὶ τὸν δημιουργὸν αὐτῶν καὶ τὸν δεσπότην. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ σὺ πάσῃ οὐχ ὁρᾷς, ὁπότεαν τὸ μὲν βιβλίον ἐν τῇ χειρὶ ἔχης πάγκαλον, πορφυρεῖν μὲν ἔχον τὴν διφθέραν, χρυσοῦν δὲ τὸν ὀμφαλὸν, ἀναγιγνώσκης δὲ αὐτὸ βαρβαρίζων καὶ καταισχυρὸν καὶ διαστρέφων, ὑπὸ μὲν τῶν πεπαιδευμένων καταγελῶμενος, ὅπῃ δὲ τῶν ξυνόντων σοὶ κολάκων ἐπαινούμενος, οἱ καὶ αὐτοὶ πρὸς ἀλλήλους ἐπιστρεφόμενοι γελῶσι τὰ πολλά;

8. Θέλω γοῦν σοὶ διηγῆσασθαι τι Πυθοῖ γεγόμενον· Ταραντῖνος Εὐάγγελος τοῦνομα τῶν οὐκ ἀφανῶν ἐν τῷ Τάραντι ἐπεθύμησε νικῆσαι Πύθια· τὰ μὲν οὖν τῆς γυμνῆς ἀγωνίας αὐτίκα ἔδοκει αὐτῷ ἀδύνατον εἶναι μήτε πρὸς ἰσὺν μήτε πρὸς ὠκυττητα εὖ πεφυκότε, κιθάρα δὲ καὶ ψῶδὴ βραδίως κρατήσῃεν ἐπείσθη ὑπὸ τῶν καταράτων ἀνθρώπων, οὓς εἶχε περὶ αὐτὸν, ἐπαινούμενων καὶ βωόντων, ὅπότε καὶ τὸ σμικρότατον ἐκείνους ἀνακρούσαιτο. Ἦκεν οὖν εἰς τοὺς Δελφοὺς τὰ τε ἄλλα λαμπρὸς καὶ δὴ καὶ ἐσθῆτα χρυσοπάστον ποιησάμενος καὶ

etiam cunctaris? clarum enim istud est argumentum, videntiumque unusquisque statim illud, quod maxime in promptu esse solet, subjicit, Quid cani cum balneo?

6. Et fuit non ita pridem in Asia aliquis vir dives, calamitate quadam utroque pede truncatus, qui ex frigore, puto, sphacelo essent corrupti, quum per nivem iter ei faciendum fuisset. Huic ergo miserabilis ille casus obvenit: quod infortunium uti consolaretur, ligneos sibi pedes fecerat; iisque subligatis, servis simul innixus, incedebat. At hoc facitabat ridicule, quod crepidas semper pulcherrimas emebat, recenti opere, et multum sibi negotii circa illas habebat, ut quam pulcherrimis semper calceis ornata essent ipsi ligna illa, pedes videlicet. Non igitur eadem et tu facis, mentem qui habeas claudam et ficulneam, aureos vero tibi cothurnos compares, in quibus vix rectis pedibus aliquis incedat?

7. Quandoquidem vero inter alios Homerum etiam emisti saepe, capiat aliquis et legat tibi secundum Iliadis librum, cujus reliqua examinare noli; nihil enim eorum ad te: fingitur autem ab illo concionari ridiculus undique homo, distorto corpore atque debili. Ille ergo Thersites, talis, Achilles arma si capiat, putasne illum propterea statim et pulchrum simul et fortem futurum, et trajecti saltu fluminis aquas Phrygum caede infecturum, occisurumque Hectorem, atque ante illum Lycaonem et Asteropæum, qui neque humeris ferre fraxineam illam Achilles hastam possit? Non sane dixeris: sed risum quoque debeat claudicans sub scuto, et prae gravitate pronus prolapsus, ac sub galea, si quando suspiciat, strabos illos oculos ostendens, et illa dorsi curvitate thoracem elevans, trahensque ocreas, denique pudorem et artificii et domino armorum objiciens. Idem vero tibi quoque usu venire non vides, quum librum in manu habes pulcherrimum, pelle purpurea, aureo umbilico ornatum; legis autem ita ut pronunciatione barbara illum deformes atque distorqueas, deridentibus te eruditiss, laudantibus autem qui tecum sunt adulatoribus, qui tamen et ipsi ad se invicem conversi frequenter rident?

8. Volo tibi etiam narrare aliquid Pythone factum. Tarentinus quidam, Evangelus nomine, domi non ignobilis, animum adjecerat ad victoriam Pythiorum. Ac nudam ad illos exercitationem statim supra se esse videbat, qui neque ad robur neque ad celeritatem natura aptus esset; cithara vero et cantu facile se victurum persuaderi sibi a sacerdotibus hominibus, familiaribus suis, passus fuerat, laudantibus, clamantibus, quoties vel minimum ille chordas attigisset. Venit ergo Delphos, quum cetera splendidus, tum quod intextam auro vestem sibi fecerat, et coronam ex

στέφανον δάφνης χρυσῆς κάλλιστον, ὡς ἀντί καρποῦ τῆς δάφνης σμαράγδους εἶναι ἰσομεγέθεις τῷ καρπῷ· τὴν μὲν γε κιθάραν αὐτὴν, ὑπερφυῖες τι χρῆμα ἐξ ἀλλος καὶ πολυτέλειαν, χρυσοῦ μὲν τοῦ ἀκράτου πᾶσαν, σφραγίδι δὲ καὶ λίθοις ποικίλοις κατακεκοσμημένην, Μουσῶν μεταξὺ καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ὀρφῆως ἐντετορευμένων, θαῦμα μέγα τοῖς ὄρωσιν.

9. Ἐπεὶ δ' οὖν ποτε καὶ ἦκεν ἡ τοῦ ἀγῶνος ἡμέρα, τρεῖς μὲν ἦσαν, ἔλαχε δὲ μέσος αὐτῶν ὁ Εὐάγγελος ἄδειν καὶ μετὰ Θεσπιν τὸν Θηβαῖον οὐ φαύλως ἀγωνισάμενον· ἐσέρχεται οὖν ὅλος περιλαμπόμενος τῇ χρυσῷ καὶ τοῖς σμαράγδοις καὶ βηρύλλοις καὶ ὑακίνθοις, καὶ ἡ πορφύρα δὲ ἐνέπρεπε τῆς ἐσθῆτος, ἡ μεταξὺ τοῦ χρυσοῦ διαφαίνεται. Τοῦτοις ἅπασι προεκπλήξας τὸ θέατρον καὶ θαυμαστῆς ἐλπίδος ἐμπλήσας τοὺς θεατὰς, ἐπειδὴ ποτε καὶ ἄσαι καὶ κιθαρίσαι πάντως ἔδει, ἀνακρούεται μὲν ἀνάρμοστον τι καὶ ἀσύντακτον, ἀπορρήγνυσι δὲ τρεῖς ἅμα χορδὰς σφοδρότερον τοῦ δέοντος ἐμπεσὺν τῇ κιθάρᾳ, ἄδειν δὲ ἄρχεται ἀπόμουσόν τι καὶ λεπτόν, ὥστε γέλωτα μὲν παρὰ πάντων γενέσθαι τῶν θεατῶν, τοὺς ἀθλοθέτας δὲ ἀγανακτήσαντας ἐπὶ τῇ τολμῇ μαστιγοῦσαντας αὐτὸν ἐκβαλεῖν τοῦ θεάτρου· ὅτε περ καὶ γελιοτάτος ὤφθη δακρύων ὁ χρυσοῦς Εὐάγγελος καὶ ὑπὸ τῶν μαστιγοφόρων συρόμενος διὰ μέσης τῆς σκηνῆς καὶ τὰ σκελὴ καθηματωμένος ἐκ τῶν μαστίγων καὶ συλλέγων χαμόθεν τῆς κιθάρας τὰς σφραγίδας· ἐξεπεπτώκεισαν γὰρ κακείνης ξυμμαστιγομένης αὐτοῦ.

10. Μικρὸν δὲ ἐπισχὼν μετ' αὐτὸν Εὐμηλὸς τις Ἥλειος ἐσέρχεται, κιθάραν μὲν παλαιὰν ἔχων, ξυλίνους δὲ κόλλοπας ἐπικειμένην, ἐσθῆτα δὲ μόγις σὺν τῷ στεφάνῳ δέκα δραχμῶν ἀξίαν· ἀλλ' οὗτος γε ἄσας δεξιῶς καὶ κιθαρίσας κατὰ τὸν νόμον τῆς τέχνης ἐκράτει καὶ ἀνεκρηρύττετο καὶ τοῦ Εὐαγγέλου κατεγέλα μάτην ἐμπομπεύσαντος τῇ κιθάρᾳ καὶ ταῖς σφραγίσιν ἐκεῖναις, καὶ εἰπεῖν γε λέγεται πρὸς αὐτόν. ὦ Εὐάγγελε, σὺ μὲν χρυσὴν δάφνην περικίσεις, πλουτεῖς γὰρ, ἐγὼ δὲ ὁ πίνης τὴν Δελφικὴν· πλὴν τοῦτό γε μόνον ὦνησο τῆς σκευῆς, ὅτι μὴδὲ ἐλεύμενος ἐπὶ τῇ ἥττῃ ἀπέρχῃ, ἀλλὰ μισούμενος προσέτι διὰ τὴν ἀτεχνόν σου ταύτην καὶ περιττὴν τρυφήν. Περὶ πόδα δὲ σοὶ καὶ Εὐάγγελος οὖτος, παρ' ὅσον σοὶ γε οὐδ' ὀλίγον μέλει τοῦ γέλωτος τῶν θεατῶν.

11. Οὐκ ἄκαιρον δ' ἂν γένοιτο καὶ Λέσβιον μῦθόν τινα διηγῆσασθαι σοὶ πάλαι γεγόμενον. Ὅτε τὸν Ὀρφέα διεσπάσαντο αἱ Θρᾷται, φασὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ σὺν τῇ λύρᾳ εἰς τὸν Ἑβρον ἐμπεσοῦσαν ἐκβληθῆναι εἰς τὸν μελανα κόλπον, καὶ ἐπιπλεῖν γε τὴν κεφαλὴν τῇ λύρᾳ, τὴν μὲν ἄδουσαν θρῆνόν τινα ἐπὶ τῷ Ὀρφεῖ, ὡς λόγος, τὴν λύραν δὲ αὐτὴν ὑπηχεῖν τῶν ἀνέμων ἐμπιπτόντων ταῖς χορδαῖς, καὶ οὕτω μετ' ὥδης προσενεχθῆναι τῇ Λέσβῳ, κακείνους ἀνελομένους τὴν μὲν κεφαλὴν καταθάψαι, ἵνα περ νῦν τὸ Βακχεῖον αὐ-

aurea lauro pulcherrimam, ut pro fructu lauri smaragdī essent æquali fructus illius magnitudine : citharam autem ipsam, admirandum opus pulchritudine et pretio, ex auro totam solido, sigillisque et gemmis variis ornatam, quibus Musæ inter alia et Apollo et Orpheus insculpti essent : ingens videntibus miraculum.

9. Quum vero tandem aliquando venisset dies certaminis, tres erant, quorum media canendi sors exiit Evangelo, et post Thebanum quidem Thespin, qui non male certaverat. Ingreditur ergo, auro relucens totus, et smaragdīs, et beryllīs, atque hyacinthis : decora quoque vestimenti purpura, inter aurum interlucens. His omnibus quum ante perculisset theatrum et admirabili exspectatione spectatores impleisset, ac tandem canere etiam et citharam pulsare omnino oporteret; pulsare incipit inconcinnum quiddam et incongruum; abrupit autem chordas simul tres, vehementius justo in citharam dum irrui; incipitque cantare adeo alienum quiddam a Musis atque tenue, ut risus spectatorum omnium coiretur, presides autem certaminis indigne ferentes hominis audaciam, flagris cæsum theatro ejicerent : quo quidem tempore maxime ridiculus visus est aureus ille Evangelus, qui ploraret tractus a virgatoribus per mediam scenam, cruenta a flagellis crura habens, humi colligens sigilla citharæ, quæ exciderant scilicet quum vapularet una cum ipso etiam cithara.

10. Parvo autem post illum intervallo Eumelus aliquis intrat ex Elide, citharam habens veterem, cujus lignei essent verticilli, vestem vero vix cum ipsa corona drachmis decem dignam. At hic, qui dextre cantasset et lege artis tractasset citharam, vicit, et præconio ornatus est, et derisit Evangelum, frustra superbientem cithara illa sua et sigillis, ac dixisse illi fertur, Tu quidem, Evangele, aurea lauro cinctus es, quippe dives; ego vero pauperculus Delphica. Ceterum illum solum tui apparatus fructum tibi habes, quod, ne miserante quidem ullo te victum, hinc discedis, sed exosus omnibus propter artis illam expertem atque supervacuam luxuriam. Apprime tibi Evangelus ille congruit, quatenus tu quoque plane non curas risum spectatorum.

11. Neque vero intempestivum fuerit Lesbiam tibi fabulam enarrare antiquam. Quum Orpheum Thressæ mulieres discerpissent, caput illius una cum lyra in Hebrum delapsam in sinum Melana delatum esse aiunt; atque innatasse caput lyræ, canens, ut ferunt, threnum de Orpheo, cui lyra, ventis chordas impellentibus, succinuerit, et sic cum cantu appulsam Lesbō : illosque sublatum caput sepelisse,

τοῖς ἐστί, τὴν λύραν δὲ ἀναθεῖναι ἐς τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ ἱερὸν καὶ ἐπὶ πολὺ γε σώζεσθαι αὐτήν.

12. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Νέανθον τὸν τοῦ Πιττακοῦ τοῦ τυράννου ταῦτα ὑπὲρ τῆς λύρας πυθανόμενον, ὡς ἐκῆλει μὲν καὶ θηρία καὶ φυτὰ καὶ λίθους, ἐμελώδει δὲ καὶ μετὰ τὴν Ὀρφῆως συμφορὰν μηδενὸς ἀποτομένου, πρὸς ἔρωτα τοῦ κτήματος ἐμπεσεῖν καὶ διαφθεύραντα τὸν ἱερέα μεγάλους χρήμασι πείσαι ὑποθέντα ἑτέραν ὁμοίαν λύραν δοῦναι αὐτῷ τὴν τοῦ Ὀρφῆως· λαβόντα δὲ μεθ' ἡμέραν μὲν ἐν τῇ πόλει χρῆσθαι οὐκ ἀσφαλὲς οἶεσθαι εἶναι, νύκτωρ δὲ ὑπὸ κολπον ἔχοντα μόνον προελθεῖν ἐς τὸ προάστειον καὶ προχειρισάμενον κρούειν καὶ συνταράττειν τὰς χορδὰς ἄτεχνον καὶ ἄμουσον νεανίσκον, ἐλπίζοντα μέλη τινὰ θεσπέσια ὑπηγῆσειν τὴν λύραν, ὅν' ὦν πάντας καταθέλξειν καὶ κηλήσειν καὶ μακάριον εἶσεσθαι κληρονομήσαντα τῆς Ὀρφῆως μουσικῆς· ἄχρι δὲ ξυνελθόντας τοὺς κύνας πρὸς τὸν ἦχον — πολλοὶ δὲ ἦσαν αὐτόθι — διασπάσασθαι αὐτὸν, ὡς τοῦτο γοῦν ὁμοῖον τῷ Ὀρφεὶ παθεῖν καὶ μόνους ἐφ' ἑαυτὸν ζηγυχαλέσαι τοὺς κύνας· ὅτεπερ καὶ σαφέστατα ὤφθη ὡς οὐχ ἡ λύρα θέλγουσα ἦν, ἀλλὰ ἡ τέχνη καὶ ἡ ὥδῃ, ἃ μόνᾳ ἐξάιρετα τῷ Ὀρφεὶ παρὰ τῆς μητρὸς ὑπῆρχεν. Ἡ λύρα δὲ ἄλλως κτῆμα ἦν οὐδὲν ἀμεινον τῶν ἄλλων βαρβίτων.

13. Καὶ τί σοι τὸν Ὀρφέα ἢ τὸν Νέανθον λέγω, ὅπου καὶ καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐγένετό τις καὶ ἐτι ἐστίν, οἶμαι, ὅς τὸν Ἐπικτήτου λύχνον τοῦ Στωϊκοῦ κεραμευοῦν ὄντα τρισχιλίων δραχμῶν ἐπρίατο; ἤπιζε γὰρ οἶμαι κάκεινος, εἰ τῶν νυκτῶν ὑπ' ἐκείνῳ τῷ λύχνῳ ἀναγινώσκον, αὐτίκα μάλα καὶ τὴν Ἐπικτήτου σοφίαν ὄναρ ἐπιστήσεσθαι καὶ ὁμοῖος εἶσεσθαι τῷ θαυμαστῷ ἐκείνῳ γέροντι.

14. Χθὲς δὲ καὶ πρῶην ἄλλος τις τὴν Πρωτεύως τοῦ Κυνικοῦ βακτηρίαν, ἣν καταθέμενος ἤλατο ἐς τὸ πῦρ, ταλάντου κάκεινος ἐπρίατο, καὶ ἔχει μὲν τὸ κειμήλιον τοῦτο καὶ δείκνυσιν ὡς Τεγεᾶται τοῦ Καλυδωνίου τοῦ δέρμα καὶ Θηβαῖοι τὰ ὀστέα τοῦ Γηρύνου καὶ Μεμφίται τῆς Ἰσιδος τοὺς πλοκάμους· αὐτὸς δὲ ὁ τοῦ θαυμαστοῦ κτήματος δεσπότης καὶ αὐτὸν σὲ τῇ ἀπαιδευσίᾳ καὶ βδελυρίᾳ ὑπερηκόντισεν. Ὁρᾷς ὅπως κακοδαίμονως διάκεισαι βακτηρίας ἐς τὴν κεφαλὴν ὡς ἀληθῶς δεόμενος;

15. Λέγεται γὰρ καὶ Διονύσιον τραγωδίαν ποιεῖν φαῦλως πάνυ καὶ γελοιῶς, ὥστε τὸν Φιλοξένον πολλὰκις δι' αὐτὴν ἐς τὰς λατομίας ἐμπεσεῖν οὐ δυνάμενον κατέχειν τὸν γέλωτα. Οὗτος τοίνυν πυθόμενος ὡς ἐγγεῖλᾷται, τὸ Αἰσχύλου πυζιον, εἰς δ' ἐκείνος ἔγραφε, σὺν πολλῇ σπουδῇ κτησάμενος καὶ αὐτὸς ἦτο ἐνθεὸς εἶσεσθαι καὶ κάτοχος ἐκ τοῦ πυζίου, ἀλλ' ὁμοῖον ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ μακρῷ γελοιότερα ἔγραψεν, οἷον κάκεινο τὸ,

Δωρίς τέθνηκεν ἡ Διονυσίου γυνή·

καὶ πάλιν,

Οἱμοί, γυναῖκα χρησίμην ἀπώλεσα·

LUCIANUS. I.

ubi nunc Baccheum illis est, lyram vero Apollinis in templo dedicasse, ubi diu servata sit.

12. Interjecto tempore Neanthum Pittaci tyranni filium, qui istaec de lyra audisset, ut animalia et plantas et saxa demulceret, ac post Orphei mortem, nemine illam tractante caneret, in cupiditatem illius habendæ incidisse, corruptoque magna vi pecuniæ sacerdoti persuasisse, ut subjecta alia simili, Orphei sibi lyram daret. Quum vero accepisset, interdiu quidem in urbe ea uti non satis tutum putasse; noctu vero illa sinu condita solum progressum esse in locum suburbanum, eaque depromta, pulsasse et perturbasse fides adolescentem artis et Musarum expertem, qui speraret carmina quædam divina reddituram esse lyram, quibus delinire omnes ac mulcere quum posset, beatum se fore musicæ Orphei heredem; donec convenientes ad sonum canes (multos autem ibi fuisse) istum laniaverint. Hactenus ergo Orphei simile fatum habuisse, sed solos ad se convocasse canes. Ubi illud quidem manifestissime apparuit, non lyram fuisse quæ demulcerit, sed artem et cantum, quæ sola eximia Orpheo a matre contigerant. Ceterum lyra supellex erat non melior barbitis aliis.

13. Et quid Orphea tibi aut Neanthum narro, quum nostra ætate fuerit, et forte adhuc sit, qui Epicteti Stoici lucernam fictilem tribus drachmarum millibus emerit? Sperabat, puto, ille etiam, si noctu ad illam lucernam legeret, continuo sapientiam Epicteti astiluram sibi per quietem, seque similem seni admirabili futurum.

14. Heri vero et nudistertius alius quis Cynici Protei baculum, quem deposuerat quum in ignem desiliret, talento ipse quoque emit, et habet pignus illud atque ostentat, ut Tegeatæ Calydonii apri exuvias, et Geryonis ossa Thebani, et Memphitæ cinninos Isidis: ipse vero admirabilis rei dominus vel ipsum te inscitia atque impuritate vicit. Viden' quam infelicitate te habeas, baculo in caput revera indigens?

15. Dicitur etiam Dionysius tyrannus scripsisse tragicædiam, male sane et ridicule, adeo ut sæpe propter eam in lautumias inciderit Philoxenus, qui risum continere non posset. Hic ergo derideri se audiens, pugillares Æschyli, in quibus ille scribere solitus fuerat, studiose emit, futurum ratus ut et ipse divino quodam ad poeticon studio inde animaretur. Verum enim vero in illis ipsis tabellis longe etiam magis ridicula scribebat, quale illud,

Doris Dionysi conjux suum obiit diem;

et illud,

Hei conjugem ego quam commodam deperidi!

καὶ τοῦτο γὰρ ἐκ τοῦ πυξίου, καὶ τὸ,

Αὐτοῖς γὰρ ἐμπαίζουν οἱ μωροὶ βροτῶν.

Τοῦτο μὲν γε πρὸς σέ μάλα εὐστόχως ἂν εἰρημένον εἴη τῷ Διονυσίῳ, καὶ δι' αὐτὸ χρυσῶσαι αὐτοῦ εἶδει ἐκείνο τὸ πυξίον.

16. Τίνα γὰρ ἐλπίδα καὶ αὐτὸς ἔχων ἐς τὰ βιβλία καὶ ἀνατυλίττεις αἰεὶ καὶ διακολλᾷς καὶ περικόπτεις καὶ ἀλείφεις τῷ χρόνῳ καὶ τῇ κέδρῳ καὶ διφθέρας περιβάλλεις καὶ ὀμφαλοῦς ἐντίθης, ὥς δὴ τί ἀπολαύσων αὐτῶν; Πάνυ γοῦν ἤδη βελτίων γενένησαι διὰ τὴν ὠνὴν, ὃς τοιαῦτα μὲν φλέγγη... μάλλον δὲ καὶ τῶν ἐλθούτων ἀφρονέτερος εἶ. Βιοῖς δὲ ὡς οὐδ' εἰπεῖν καλὸν, μῖσος δὲ ἄγριον, φασί, παρὰ πάντων ἔχεις ἐπὶ τῇ βδελυρίᾳ, ὥς εἰ τοιοῦτους ἀπειργάζετο τὰ βιβλία, φυγῇ φευκτέον ἂν ἦν ὅτι πορρωτάτῳ ἀπ' αὐτῶν.

17. Δυσὶν δὲ ὄντοι, ἅττ' ἂν παρὰ τῶν παλαιῶν τις κτήσαιοτο, λέγειν τε δύνασθαι καὶ πράττειν τὰ δέοντα ζητῶν τῶν ἀρίστων καὶ φυγῇ τῶν χειρόνων, ὅταν μὴτε ἐκείνα μῆτε ταῦτα φαίνηται τις παρ' αὐτῶν ὠφελούμενος, τί ἄλλο ἢ τοῖς μῦσι διατριβὰς ὤνεται καὶ ταῖς τίλφαις οἰκήσεις καὶ πληγὰς ὥς ἀμελοῦσι τοῖς οἰκέταις;

18. Πῶς δὲ οὐ καθεῖνο αἰσχροῖν, εἴ τις ἐν τῇ χειρὶ ἔχοντά τε βιβλίον ἰδῶν — αἰεὶ δέ τι πάντως ἔχεις — ἔροιτο οὐτινος ἢ ῥήτορος ἢ συγγραφέως ἢ ποιητοῦ ἔστι, σὺ δὲ ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς εἰδὼς πρῶτος εἴποις τοῦτό γε· εἶτα, ὥς φιλεῖ τὰ τοιαῦτα ἐν ξυνουσίᾳ προχωρεῖν ἐς μῆκος λόγων, ὁ μὲν ἐπαίνοί τι ἡ αἰτιώτο τῶν ἐγγεγραμμένων, σὺ δὲ ἀποροῖς καὶ μηδὲν ἔχεις εἰπεῖν, οὐκ εὖξῃ τότε χανεῖν σοι τὴν γῆν, κατὰ σεαυτοῦ ὁ Βελλεροφόντης περιφέρει τὸ βιβλίον;

19. Δημήτριος δὲ ὁ Κυνικός ἰδὼν ἐν Κορίνθῳ ἀπαίδευστον τινα βιβλίον κάλλιστον ἀναγινώσκοντα, τὰς Βάκχας οἶμαι τοῦ Εὐριπίδου, κατὰ τὸν ἀγγελὸν δὲ ἦν τὸν διηγούμενον τὰ τοῦ Πενθέως πάθη καὶ τὸ τῆς Ἀγαυῆς ἔργον, ἀρπάσας διέσπασεν αὐτὸ εἰπὼν, ἀμεινὸν ἔστι τῷ Πενθεὶ ἅπαξ σπαρὰθῆναι ὑπ' ἐμοῦ ἢ ὑπὸ σοῦ πολλάκις. Ζητῶν δὲ αἰεὶ πρὸς ἑμαυτὸν οὔπω καὶ τήμερον εὐρίην δεδύνημαι τίνος ἕνεκα τὴν σπουδὴν ταύτην ἐσπούδακας περὶ τὴν ὠνὴν τῶν βιβλίων· ὠφελείας μὲν γὰρ ἡ χρείας τῶν ἀπ' αὐτῶν οὐδ' ἂν οἰηθείη τις τῶν καὶ ἐπ' ἐλάχιστον σε ἰδόντων, οὐ μάλλον ἢ φαλακρὸς ἂν τις πρίαιτο κτένα ἢ κάτοπτρον ὁ τυφλὸς ἢ ὁ κωφὸς αὐλητὴν ἢ παλλακὴν ὁ εὐνοῦχος ἢ ὁ ἡπειρώτης κώπην ἢ ὁ κυβερνήτης ἄροτρον. Ἀλλὰ μὴ ἐπίδειξιν πλούτου σοι τὸ πρᾶγμα ἔχει καὶ βούλει τοῦτο ἐμφάνει ἅπασιν, ὅτι καὶ εἰς τὰ μηδὲν σοι χρήσιμα ὅμως ἐκ πολλῆς τῆς περιουσίας ἀναλίσκεις; Καὶ μὴ ὅσα γε καμὲ Σύρον ὄντα εἰδέναι, εἰ μὴ σαυτὸν φέρων ταῖς τοῦ γέροντος ἐκείνου διαθήκαις παρενέγραψας, ἀπωλώλεις ἂν ὑπὸ λιμοῦ ἢ δὴ καὶ ἀγορὰν προὔτιβεις τῶν βιβλίων.

20. Λοιπὸν οὖν δὴ ἐκείνο πεπεισμένον σε ὑπὸ τῶν

nam istuc etiam de pugillaribus : et illud,

Stulti sibi illudunt enim mortalium.

Atque hoc quidem aptissime dictum in te videri potest a Dionysio, ac propter hoc carmen inaurare decebat illos ipsius pugillares.

16. Qua enim ipse spe de libris concepta, eos evolvis semper, et glutinas, et circumcidis, et croco cedroque inungis, et pelles circumdas, et apponis umbilicos, tanquam fructum aliquem illorum capturus? Nempe melior omnino jam ipsa illa emtione factus es, qui talia dicas — imo potius piscibus magis mutus es. Vivis autem ut neque dicere honestum sit, sed immane, ut in proverbio est, odium omnium sustines propter impuritatem. Itaque si talem libri efficrent, curriculo quam longissime fugiendum ab illis erat.

17. Quum vero duo fere sint quæ a veteribus parare sibi possit aliquis, ut et dicere possit et facere quæ oportet, optimorum æmulatione, et fuga deteriorum : si neque istuc neque hoc utilitatis percepisse aliquem inde appareat ; quid aliud quam exercitationes muribus parabit, aut habitacula blattis, aut servis plagas tanquam istorum negligentibus?

18. Quomodo vero turpe esse illud quoque negabis, si quis te videns in manu librum habere (semper autem omnino habes aliquem), interroget cujus aut oratoris aut historici aut poetæ sit ; tu vero, qui ex titulo noris, placide illud certe respondeas : deinde vero, ut solent talia in consuetudine familiari ad longos sermones procedere, ille laudet aliquid aut vituperet de his quæ ibi scripta sunt ; tu vero consilii inops non habear quod dicas : non tibi tum dehisce tellurem optabis, qui libellum eo modo quo Bellerophontes contra te circumferas?

19. Cynicus Demetrius quum videret Corinthi indoctum quendam, qui librum legeret pulcherrimum, Bacchas puto Euripidis, esset autem in ea parte fabulæ ubi nuncius Penthei factum enarrat et opus Agavæ : raptum librum discerpit, dicens, Melius est Pentheo semel a me lacerari quam a te sapere. Diu autem ac multum apud me querens, nondum etiam hodie reperire valui, cujus rei causa tantum studii in emendis libris colles : utilitatis enim aut usus cujusquam ex illis percipiendi causa te facere nemo putavit, qui vel minimam tui notitiam habeat ; non magis quam calvus pectinem emerit, aut speculum cæcus, aut surdus tibicinem, aut pellicem castratus, aut mediterraneus remum, aut aratrum gubernator. Verum ostentationem forte divitiarum ea res habet, et hoc vis declarare omnibus, te in ea etiam, quæ nullam tibi utilitatem afferant, tamen de multa illa affluentia aliquid impendere? Verum enim vero, quantum ego etiam, Syrus homo, scire potui, nisi te ipse in illas senis istius tabulas per fraudem inscripsisses, jam perisses fame, et auctionem librorum tuorum proposuisses.

20. Relinquitur nempe illud, inductum te ab adulatoribus

κολάκων ὡς οὐ μόνον καλὸς εἶ καὶ ἐράσιμος, ἀλλὰ σοφὸς καὶ ῥήτωρ καὶ συγγραφεὺς οἷος οὐδ' ἕτερος, ὠνεῖσθαι τὰ βιβλία, ὡς ἀληθεύουσιν τοὺς ἐπαίνους αὐτῶν. Φασὶ δὲ σὲ καὶ λόγους ἐπιδείκνυσθαι αὐτοῖς ἐπὶ δαίπνῳ χἀκείνους χειραῖων βατράκων δίκην διψῶντας κεκραγένοι, καὶ μὴ πίνειν, ἣν μὴ διαρραγῶσι βοῶντες. Καὶ γὰρ οὐκ οἶδ' ὅπως ῥᾶστος εἴ τις ῥινὸς ἐλκεσθαι, καὶ πιστεύεις αὐτοῖς ἅπαντα, ὅς ποτε χἀκεῖνο ἐπείσθης, ὡς βασιλεῖ τινι ὠμωμῶθης τὴν ὄψιν καθάπερ ὁ ψευδολέξανδρος καὶ ψευδοφίλιππος ἐκεῖνος κναφεὺς καὶ ὁ κατὰ τοὺς προπάτορας ἡμῶν ψευδονέρων καὶ εἴ τις ἄλλος τῶν ὑπὸ τὸ ψεύδος τεταγμένων.

21. Καὶ τί θαυμαστόν, εἰ τοῦτο ἔπαθες ἀνόητος καὶ ἀπαίδευτος ἄνθρωπος καὶ προήεις ἐξυπτιάζων καὶ μιμούμενος βάδισμα καὶ σχῆμα καὶ βλέμμα ἐκείνου, ὃ σεαυτὸν εἰκάζων ἔχαιρες, ὅπου καὶ Πύρρον φασὶ τὸν Ἡπειρώτην τὰ ἄλλα θαυμαστὸν ἄνδρα οὕτως ὑπὸ κολάκων ἐπὶ τῷ ὁμοίῳ ποτὲ διαφραγῆναι, ὡς πιστεύειν ὅτι ὁμοῖος ἦν Ἀλεξάνδρῳ ἐκείνῳ; καίτοι τὸ τῶν μουσικῶν τοῦτο, δις διὰ πασῶν τὸ πρᾶγμα ἦν· εἶδον γὰρ καὶ τὴν τοῦ Πύρρου εἰκόνα, καὶ ὁμοῖς ἐπέπειστο ἔκμεμάχθαι τοῦ Ἀλεξάνδρου τὴν μορφήν. Ἄλλ' ἔνεκα μὲν δὴ τούτων ὕβρισταί μοι ἐς τὸν Πύρρον, ὅτι σὲ εἰκασα κατὰ τοῦτο αὐτῷ. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου καὶ πάνυ σοι πρέπον ἂν εἴη· ἐπεὶ γὰρ οὕτω διέκειτο ὁ Πύρρος καὶ ταῦτα ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐπέπειστο, οὐδεὶς ὅστις οὐ ζυνετίθετο καὶ ζυνέπασχεν αὐτῷ, ἄχρι δὴ τις ἐν Λαρίσσει πρεσβυτίς ξένη αὐτῷ τάληθὲς εἰποῦσα ἔπαυσεν αὐτὸν τῆς κορυζης. Ὁ μὲν γὰρ Πύρρος ἐπιδείξας αὐτῇ εἰκόνα Φιλίππου καὶ Περδίκκου καὶ Ἀλεξάνδρου καὶ Κασσάνδρου καὶ ἄλλων βασιλέων ἤρετο τίς ὁμοῖος εἴη, πάνυ πεπεισμένος ἐπὶ τὸν Ἀλεξάνδρον ἤξειν αὐτήν, ἣ δὲ πολλὸν χρόνον ἐπισχοῦσα, Βατραχίῳνι, ἔφη, τῷ μαγείρῳ· καὶ γὰρ ἦν τις ἐν τῇ Λαρίσσει Βατραχίῳνι μάγειρος τῷ Πύρρῳ ὁμοῖος.

22. Καὶ σὺ δὴ ὥστιν μὲν τῶν τοῖς ὀρχησταῖς συνόντων κιναιδίων ἔοικας οὐκ ἂν εἴποιμι, ὅτι δὲ μανίαν ἐρρωμένην ἔτι καὶ νῦν μαίνεσθαι δοκεῖς ἅπασιν ἐπ' ἐκείνῃ τῇ εἰκόνι, πάνυ σαφῶς οἶδα. Οὐκ οὖν θαυμαστόν, εἰ ἀπίθανος οὕτω ζωγράφος ὢν καὶ τοῖς πεπαιδευμένοις ἐξομοιοῦσθαι ἐθέλεις πιστεύων τοῖς τὰ τοιαῦτά σε ἐπαινοῦσι. Καίτοι τί ταῦτα ληρῶ; πρόδηλος γὰρ ἡ αἰτία τῆς περὶ τὰ βιβλία σπουδῆς, εἰ καὶ ὑπὸ νωθείας ἐγὼ μὴ πάλαι κατείδον· σοφὸν γὰρ, ὡς γοῦν οἶει, τοῦτ' ἐπινενόηκας καὶ ἐλπίδας οὐ μικρὰς ἔχεις περὶ τοῦ πράγματος, εἰ βασιλεὺς μάθοι ταῦτα σοφὸς ἄνθρωπος καὶ παιδείαν μάλιστα τιμῶν· εἰ δὲ ταῦτα ὑπὲρ σου ἐκεῖνος ἀκούσειεν, ὡς ὠνὴ βιβλία καὶ ζυνάγεις πολλὰ, πάντα ἐν βραχεὶ παρ' αὐτοῦ ἔσσεσθαι σοι νομίζεις.

23. Ἄλλ', ὦ κατὰπυγον, οἶει τοσοῦτον μανδραγόραν κατακεχύσθαι αὐτοῦ ὡς ταῦτα μὲν ἀκούειν, ἐκεῖνα δὲ μὴ εἰδέναι, οἷος μὲν σου ὁ μεθ' ἡμέραν βίος, οἷοι δὲ σοι πότοι, ὅποιοι δὲ νύκτες καὶ οἷοι καὶ ἡλίκιοι συγκαθεύδεις; οὐκ οἶσθι ὡς ὧτα καὶ ὀφθαλμοὶ πολλοὶ βα-

uti credas non modo pulchrum te esse atque amabilem, sed doctum atque oratorem et historicum, qualis nemo alius, libros emere ideo, ut laudes illorum asseras. Aiunt vero te illis recitare in conviviiis, atque illos terrestrium ranarum instar prae siti clamare, nec bibere, nisi dirumpantur clamoribus. Nescio enim quomodo peropportunos es qui naso ducaris, et credas illis omnia; qui aliquando illud etiam persuaderi tibi passus sis, regi te cuidam similem vultu esse, sicut commentitius ille Alexander, et fullo ille Pseudo-Philippus, et qui proavorum nostrorum memoria fuit, simulatus Nero, et si quis alius praefixam suo nomini mendacii notam gerit.

21. Et quid mirum si hoc tibi usu venit, dementi atque indocto homini, si processisti supina cervice, inceasum imitatus et habitum et vultum illius, cui assimilare te gaudebas; quum etiam Pyrrhum narrent Epirotam, admirabilem alioqui virum, adeo quondam ab adulatoribus, quantum ad similitudinis iudicium, corruptum, ut Alexandro se illi similem putaret? quum tamen ea res, ut musici dicunt, summo intervallo distaret: vidi enim Pyrrhi etiam imaginem; et tamen putabat in se expressam Alexandri formam. Sed hactenus in Pyrrhum fui injurius, quod te illi, quantum ad hanc rem, comparavi. Quod autem sequitur, vel maxime tibi convenerit: quum enim ita animum induxisset Pyrrhus, eaque de se ipse crederet; nemo erat quin accederet illius sententiae, et in societatem hujus morbi veniret, donec quaedam Larissae anus peregrina verum dicendo ista ipsum pituita liberavit. Pyrrhus enim postquam ostenderat illi imaginem Philippi, et Perdicae, et Alexandri, et Cassandri, aliorumque regum, interrogabat cui ipse similis esset, persuasum omnino habens venturam ad Alexandrum: at illa diu cunctata, Batrachion, inquit, coquo. Etenim erat aliquis in urbe Larissa Batrachion nomine coquus, Pyrrho similis.

22. Tu sane cui de cinaedis illis, saltatorum libidini servientibus, similis sis, non equidem dixerim: te vero furem robustum nunc adhuc furere videri omnibus ista de imagine, illud plane scio. Itaque mirandum non est, te malum adeo pictorem eruditus videri velle similem, et his fidem habere qui eo te nomine laudant. Verum quid ista nugor? manifesta enim causa tui circa libros studii, licet ego praetarditate non olim perspexerim. Sapiens enim, ut quidem putas, hoc tuum commentum est, et spes non parvas ea de re concepisti, si Imperator ista audiat, vir sapiens, et in honore habens eruditionem maximo: si vero ista de te ille audiat, ut emas libros et conducas multos, brevi te tempore ab ipso impetraturum speras omnia.

23. Sed putasne, impudice, tam copiosa illum mandragora perfusum, ut haec quidem audiat, nesciat vero idem, qualis sit diurna vita tua, quales tuae potationes, quae noctes, cum qualibus et cujus aetatis hominibus cubes? nescin' multas esse aures, oculos regis multos? tua vero

σιλέως; τὰ δὲ σὰ οὕτω περιφανῇ ἔστιν ὡς καὶ τυφλοῖς εἶναι καὶ κωφοῖς γινώριμα· εἰ γὰρ καὶ φθέγγαιο μόνον, εἰ γὰρ καὶ λουόμενος ἀποδύσαιο, μᾶλλον δὲ μὴδ' ἀποδύσῃ, εἰ δοκεῖ, οἱ δ' οἰκείται μόνον ἢ ἀποδύσονται σου, τί οἶε, μὴ αὐτίκα ἔσεσθαι πάντα σου πρόδηλα τὰ τῆς νυκτὸς ἀπόρρητα; Εἰπέ γοῦν μοι καὶ τόδε, εἰ Βάσσος δ' ὑμέτερος ἐκεῖνος σοφιστὴς ἢ Βάταλος δ' αὐλητὴς ἢ δ' αἰναιδὸς Ἡμιθέων δ' Συβαρίτης, ὅς τοὺς θαυμαστοὺς ὑμῖν νόμους συνέγραψεν, ὡς χρὴ λεάινεσθαι καὶ παρατίλλεσθαι καὶ πᾶσχειν καὶ ποιεῖν ἐκεῖνα, εἰ τούτων τις νυνὶ λεοντῇ περιβαλλόμενος καὶ ῥόπαλον ἔχων βαδίζοι, τί οἶε φαίνεσθαι τοῖς ὁρώσιν; Ἰρακλέα εἶναι αὐτόν; οὐκ, εἰ γε μὴ χύτραις λημῶντες τυγχάνοιεν. Μυρία γάρ ἐστι τὰ ἀντιμαρτυροῦντα τῇ σήματι, βάδισμα καὶ βλέμμα καὶ φωνὴ καὶ τράχηλος ἐπικεκλασμένος καὶ ψιμύθιον καὶ μαστίχη καὶ φύκος, οἷς ὑμεῖς κοσμεῖσθε, καὶ ὄλως κατὰ τὴν παροιμίαν, θᾶπτον ἂν πέντε ἐλέφαντας ὑπὸ μάλης κρύψεας ἢ ἓνα χίναιδον. Εἴτα ἡ λεοντῇ μὲν τὸν τοιοῦτον οὐκ ἂν ἔκρυψε, σὺ δ' οἶε λήσειν σκεπόμενος βιβλίῳ; ἀλλ' οὐ δυνατόν· προδώσει γὰρ σε καὶ ἀποκαλύψει τὰ ἄλλα ὑμῶν γνωρίσματα.

24. Ἰὸ δ' ὅλον ἀγνοεῖν μοι δοκεῖς ὅτι τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας οὐ παρὰ τῶν βιβλιοκαπῆλων δεῖ ζητεῖν, ἀλλὰ παρ' αὐτοῦ καὶ τοῦ καθ' ἡμέραν βίου λαμβάνειν. Σὺ δ' οἶε συνήγορον κοινὸν καὶ μάρτυρα ἔσεσθαι σοι τὸν Ἀττικὸν καὶ Καλλῖνον τοὺς βιβλιογράφους; οὐκ, ἀλλ' ὁμῶς τινὰς ἀνθρώπους ἐπιτρίφοντας σε, ἢ οἱ θεοὶ ἐθέλωσι, καὶ πρὸς ἔσχατον πενίας ξυνελάσσοντας· δέον ἔτι νῦν σωφρονήσαντα ἀποδόσθαι μὲν τινι τῶν πεπαιδευμένων τὰ βιβλία ταῦτα καὶ σὺν αὐτοῖς τὴν νεόκτιστον ταύτην οἰκίαν, ἀποδοῦναι δὲ τοῖς ἀνδραποδοκαπήλοις μέρος γοῦν ἀπὸ πολλῶν τῶν ὀφειλομένων.

25. Καὶ γὰρ κακείνα περὶ δύο ταῦτα δεινῶς ἐσπούδακας, βιβλίων τε τῶν πολυτελῶν κτήσιν καὶ μεираκίων τῶν ἐξώρων καὶ ἡδὴ καρτερῶν ὄνῃν, καὶ τὸ πρᾶγμα σοι πάνυ σπουδάζεται καὶ θηρεύεται. Ἀδύνατον δὲ πένητα ὄντα πρὸς ἄμφω διαρκεῖν. Σκόπει τοίνυν, ὡς ἱερὸν χρῆμα συμβουλή. Ἀξιώ γὰρ σε ἀφήμενον τῶν μὴδὲν προσηκόντων τὴν ἑτέραν νόσον θεραπεύειν καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἐκεῖνους ὠνεῖσθαι, ὅπως μὴ ἐπιλειπόντων σε τῶν οἰκοθεν μεταστειλοῖο τινὰς τῶν ἐλευθέρων, οἷς ἀκίνδυνον ἀπελθοῦσιν, ἢ μὴ λάθωσιν ἅπαντα, ἐξαγορεῦσαι τὰ πραχθέντα ὑμῖν μετὰ τὸν πότον, οἷα καὶ πρῶην αἰσχίστα περὶ σοῦ διηγείτο ἐξελθὼν ὁ πόρνος ἔτι καὶ δῆγματα ἐπιδεικνύς. Ἀλλ' ἐγώ γε καὶ μάρτυρας ἂν παρασχοίμην τοὺς τότε παρόντας, ὡς ἡγανάκτησα καὶ ὀλίγου πληγῆς ἐνέτριψα αὐτοῖς χαλεπαίνων ὑπὲρ σοῦ, καὶ μάλισθ' ὅτε καὶ ἄλλον ἐπεκαλέσατο μάρτυρα τῶν ὁμοίων καὶ ἄλλον ταῦτα καὶ λόγοις διηγουμένους. Πρὸς δὴ ταῦτα, ὦγαθέ, ταμείου τὰργύριον καὶ φύλαττε, ὡς οἶκοι καὶ κατὰ πολλὴν ἀσφάλειαν ταῦτα ποιεῖν καὶ πᾶσχειν ἔχῃς. Ὡστε μὲν γὰρ μηκέτι ἐργάζεσθαι τίς ἂν μεταπείσειε σε; οὐδὲ γὰρ κύων ἅπαξ παύσαιτ' ἂν σκυτοτραγεῖν μαθούσα.

facta ita sunt aperta, ut caecis etiam atque surdis innotuerint. Si enim vocem modo mittas, si enim exuaris in balneo; quin, ne exuaris ipse, si videtur, si servi modo tui exuantur, quid putas? nonne statim manifesta futura tuarum secreta noctium? Dic igitur mihi hoc etiam, si vester ille Bassus sophista, aut Batalus tibicen, aut cinædus Sybaritanus Hemitheon, qui nobiles illas leges vobis scripsit, quomodo lavigari, velli, pati et agere ista deceat; si, inquam, illorum aliquis leonina pelle indutus cum fusti ambulat; quid visum iri putas spectantibus? Herculeme illum esse? non, nisi quidem totas lippiant ollas. Sexcenta enim sunt quæ testimonium adversus illum habitum perhibeant, incessus, conjectus oculorum, et vox, et cervix infracta, et cerussa, et mastiche, et fucus, quibus vos ornaminis: et omnino facilius, quod est in proverbio, quinque sub axilla elephantos tegas, quam unum cinædum. Tum leonina talem non tegat; tu vero speras futurum uti libro tectus delitescas? Sed fieri id quidem non potest: prodent enim te ac detegent reliqua indicia vestra.

24. Quod caput est, ignorare mihi videris, bonas spes non a bibliopolis esse petendas, sed a se ipso unicuique atque a quotidiana vita sua sumendas. Tu vero putas advocatum communem testemque futurum tibi Atticum et Callinum librariorum? Non, sed crudeles quosdam homines putate obtrituros, ubi diis visum erit, et ad extremum paupertatis adacturos: qui debebas vel nunc ad sanitatem revocatus vendere eruditorum alicui libros istos, et cum his recens aedificatam illam domum, ac reddere mangonibus partem certe de multis quæ illis debentur.

25. Etenim in duobus istis studiosissime elaborasti, in libris magni pretii exquirendis, et in adolescentulis exoletis jamque robustis coemendis; camque rem calide admodum tractas et venaris: fieri autem non potest ut homo pauper utrique studio par sis. Vide ego quam divina res sit consilium. Censeo enim te, relictis quæ nihil ad te pertinent, alteri tantum morbo vacare, et illius ministros pretio emere, ne deficientibus servis, ex liberis hominibus quosdam accersas, quibus nempe haud periculosum, si non cuncta acceperint, eliminare quæ post computationem a vobis fiunt; qualia nuper turpissima de te scortum illud effutiebatur jam tum, quum exiret, et morsus ostendebat. Ac possum ego testes etiam præbere qui tum aderant, quam indigne tulerim, et tantum non plagis hominem mulcaverim, tuam vicem nimirum iratus, præsertim quum alium quoque testem ille advocaret similiem, et alium, eadem claris verbis enarrantes. Ad hac igitur, vir bone, repone tibi pecuniam et serva, ut domi et secure talia facere et pati possis. Ut enim plane non amplius facias, quis in eam te sententiam traducat? nec enim canis desinat temere, corium semel docta rodere.

26. Τὸ δ' ἕτερον ῥάδιον, τὸ μηκέτι ὄνεισθαι βιβλία. Ἰκανῶς πεπαιδευσαι, αἷς σοι τῆς σοφίας, μόνον οὐ καὶ ἐπ' ἄκρου τοῦ γελίου ἔχεις τὰ παλαιὰ πάντα, πᾶσαν μὲν ἱστορίαν οἶσθα, πάσας δὲ λόγων τέχνας καὶ κάλλη αὐτῶν καὶ κακίας καὶ ὀνομάτων χρῆσιν τῶν Ἀττικῶν· πάνσοφόν τι χρῆμα καὶ ἄκρον ἐν παιδείᾳ γεγένησαι διὰ τὸ πλῆθος τῶν βιβλίων· κωλύει γὰρ οὐδὲν κάμει σοι ἐν διατρίβειν, ἐπειδὴ χαίρεις ἐξαπατώμενος.

27. Ἦδέως δ' ἂν καὶ ἐροίμην σε, τὰ τοσαῦτα βιβλία ἔχων τί μάλιστα ἀναγιγνώσκεις αὐτῶν; τὰ Πλάτωνος; τὰ Ἀντισθένης; τὰ Ἀρχιλόχου; τὰ Ἰππώνακτος; ἢ τούτων μὲν ὑπερφρονεῖς, ῥήτορες δὲ μάλιστα σοι τούτων διὰ χειρός; Εἰπέ μοι, καὶ Αἰσχίνου τὸν κατὰ Τιμάρχου λόγον ἀναγιγνώσκεις; ἢ ἐκεῖνά γε πάντα οἶσθα καὶ γινώσκεις αὐτῶν ἕκαστον; τὸν δὲ Ἀριστοφάνην καὶ τὸν Εὐπολιν ὑποδέδουκας; ἀνέγνως καὶ τοὺς Βάπτας τὸ δρᾶμα θλον; εἴτ' οὐδὲν σου τάκει καθίκετο οὐδ' ἠρυθρίσας γνωρίσας αὐτά; τοῦτο γοῦν καὶ μάλιστα θαυμάσειεν ἂν τις, τίνα ποτὲ ψυχὴν ἔχων ἄπται τῶν βιβλίων, ὅποιας αὐτὰ χερσὶν ἀνελίττει. Ποτὲ δὲ ἀναγιγνώσκεις; μεθ' ἡμέραν; ἀλλ' οὐδεὶς ἑώρακε τοῦτο ποιοῦντα. Ἀλλὰ νύκτωρ; πότερον ἐπιτεταμένος ἤδη ἐκείνοισι πρὸ τῶν λόγων; Ἀλλὰ πρὸ σκότους; μηκέτι τολμήσης τοιοῦτο μηδέν.

28. Ἄρες δὲ τὰ βιβλία καὶ μόνον ἐργάζου τὰ σαυτοῦ. Καίτοι ἔχρην μηκέτι μηδὲ ἐκεῖνα, αἰδεσθῆναι δὲ τὴν τοῦ Εὐριπίδου Φαίδραν καὶ ὑπὲρ τῶν γυναικῶν ἀγανακτοῦσαν καὶ λέγουσαν,

Οὐδὲ σκότον φρίσσουνσι τὸν συνεγάγην
τέμενά τ' οἰκῶν μή ποτε φθογῆν ἄρῃ.

Εἰ δὲ πάντως ἐμμένειν τῇ ὁμοίᾳ νόσῳ διέγνωσται, ἴθι, ὄνῳ μὲν βιβλία καὶ οἴκοι κατακλείσας ἔχε καὶ καρποῦ τὴν δόξαν τῶν κτημάτων. Ἰκανόν σοι καὶ τοῦτο. Προσάψῃ δὲ μηδέποτε μὴδὲ ἀναγνῶς μὴδὲ ὑπαγάγῃς τῇ γλώττῃ παλαιῶν ἀνδρῶν λόγους καὶ ποιήματα μηδὲν δεινόν σε ἐργασμένα. Οἶδα ὡς μάτην ταῦτά μοι λελήρηται καὶ κατὰ τὴν παροιμίαν Αἰθίοπα σμύχειν ἐπιχειρῶ· σὺ γὰρ ὠνήσῃ καὶ χρῆσθαι ἐς οὐδὲν καὶ καταγελασθήσῃ πρὸς τῶν πεπαιδευμένων, οἷς ἀπόχρη ὠφελεῖσθαι οὐκ ἐκ τοῦ κάλλους τῶν βιβλίων οὐδ' ἐκ τῆς πολυτελείας αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς φωνῆς καὶ τῆς γνώμης τῶν γεγραπτότων.

29. Σὺ δὲ οἷε θεραπεύσειν τὴν ἀπαιδευσίαν καὶ ἐπικαλύψειν τῇ δόξῃ ταύτῃ καὶ ἐκπλήξῃεν τῷ πλήθει τῶν βιβλίων, οὐκ εἰδὼς ὅτι καὶ οἱ ἀμαθέστατοι τῶν ἱατρῶν τὸ αὐτὸ σοι ποιοῦσιν ἐλεφαντίνους νάρθηκας καὶ σικύας ἀργυρᾶς ποιοῦμενοι καὶ σμίλας χρυσοκολήτους· ὅπότεν δὲ καὶ χρῆσασθαι τούτοις δέη, οἱ μὲν οὐδὲ ὅπως χρῆ μεταχειρίσασθαι αὐτὰ ἴσασιν· παρελθὼν δὲ τις ἐς τὸ μέσον τῶν μεμαθηκότων φλεβότομον εὔμαλα ἠκονημένον ἔχων ἰοῦ τάλλα μεστὸν ἀπῆλλαξε τῆς ὀδύνης τὸν νοσοῦντα. Ἰνα δὲ καὶ γελοιωτέρῳ τινὶ τὰ σὰ εἰκάσω, τοὺς κουρέας τούτους ἐπίσκειναι, καὶ ὀφεῖ

26. At alterum facile, ut libros non amplius emas. Satis eruditus es, satis tibi sapientiæ: tantum non supremis in labiis habes antiqua omnia: historiam nosti omnem, artes omnes dicendi, et elegantias, et vitia, et Atticorum nominum usum. Omnino sapientissimum quiddam et summum in eruditione librorum ista multitudine factus es: nihil enim prohibet quominus ego quoque tempus in te fallam, quandoquidem imponi tibi gaudes.

27. Lubens autem te interrogaverim, tot libros quum habeas, quem potissimum inter eos legas: Platonisne? an Antisthenis? Archilochi, an Hipponactis? an hos quidem contemois, sed oratores potius quam illi in manibus tibi sunt? Dic mihi, an Æschiniis etiam contra Timarchum orationem legis? an illa quidem nosti omnia, et unumquodque illorum agnoscis? Aristophanem et Eupolin egisti? legisti etiam totam Baplas? tum nihil ea quæ ibi sunt te movere, neque in te agnoscens illa erubuisti? Nam vel maxime illud admiretur aliquis, quo tandem animo libros attingas, quibus illos evolvas manibus. Quando autem illos legis? interdium? at nemo te vidit hoc facere. Sed noctu? utrum quum jam istis intentus es ante studia? Sed ante tenebras? nihil quicquam istiusmodi audeas.

28. Quin tu relinquis libros et tuam solum rem agis? Quamquam neque istuc amplius oportebat, sed Euripidis illam Phædræ revereri, indignantem pro mulieribus ac dicentem:

Tenebras nec horret ulla lecti conscias,
vocemve, ne gravis prorumpat, parietum.

Sin omnino perseverare in eodem morbo tibi decretum est, abi, eme libros et domi conclusos tibi habe, et frue gloria possessionis. Satis tibi hoc quoque. Sed noli unquam illos attingere, neu lege, neu linguæ isti tuæ veterum virorum orationes et poenata subjicito, quæ nihil tibi mali fecerint. Novi equidem frustra me ista nugatum esse, meque Æthiopem, quod est in proverbio, lavare conari: nam tu emes, et nihil uteris, et deridere ab eruditis, quibus utilitatem percipere satis est, non e pulchritudine librorum, neque ex magno illorum pretio, sed a sermone et sententia auctorum.

29. Tu vero putas curari a te posse incitiam tegique ista opinione, percellique posse homines librorum multitudine, ignarus idem, quod tu, facere etiam imperitissimos quosque medicos, qui eburneas medicamentorum capsulas et cucurbitulas argentæ sibi faciunt, et scalpra auro ferruminata: quum vero iis utendum est, illi ne hoc quidem, quomodo tractanda sint, norunt: at progressus in medium aliquis eorum, qui didicere, scalpellum habens probe acutum, de cetero rubigine obsitum, dolore ægrum liberat. Ut vero ridiculæ magis rei tuam rationem comparem, tonsores mihi istos considera, et videbis eos qui sunt in illo genere arti-

τοὺς μὲν τεχνίτας αὐτῶν ξυρὸν καὶ μαχαίριδα καὶ κάτοπτρον σύμμετρον ἔχοντας, τοὺς δὲ ἀμαθεῖς καὶ ἰδιώτας πλῆθος μαχαίριδων προτιθέντας καὶ κάτοπτρα μεγάλα, οὐ μὴν λήσκει γὰρ διὰ ταῦτα οὐδὲν εἰδότες. Ἀλλὰ τὸ γελοϊότατον ἐκείνο πάσχουσιν, ὅτι κείρονται μὲν οἱ πολλοὶ παρὰ τοῖς γείτοσιν αὐτῶν, πρὸς δὲ τὰ ἐκείνων κάτοπτρα προσελθόντες τὰς κόμας εὐθετίζουσι.

30. Καὶ σὺ τοίνυν ἄλλω μὲν δεηθέντι χρήσεως ἂν τὰ βιβλία, χρήσασθαι δὲ αὐτὸς οὐκ ἂν δύναιο. Καίτοι οὐδ' ἔχρησάς τινα βιβλίον πώποτε, ἀλλὰ τὸ τῆς κυνὸς ποιεῖς τῆς ἐν τῇ φάνῃ κατακειμένης, ἢ οὔτε αὐτῇ τῶν χριθῶν ἐσθίει οὔτε τῷ ἵππῳ δυναμένῳ φαγεῖν ἐπιτρέπει. Ταῦτα τὸ γὰρ νῦν εἶναι ὑπὲρ μόνων τῶν βιβλίων παραρησιάζομαι πρὸς σέ, περὶ δὲ τῶν ἄλλων ὅσα κατάπτυστα καὶ ἐπονείδιστα ποιεῖς, αὖθις ἀκοῇ πολλάκις.

LIX.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΡΑΔΙΩΣ ΠΙΣΤΕΥΕΙΝ
ΔΙΑΒΟΛΗ.

1. Δεινὸν γὰρ ἡ ἀγνοία καὶ πολλῶν κακῶν ἀνθρώποις αἰτία, ὥσπερ ἀγλὺν τινα καταχέουσα τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἀλήθειαν ἀμαυροῦσα καὶ τὸν ἐκάστου βίον ἐπηλυγάζουσα. Ἐν σκοτῷ γοῦν πλανωμένοις πάντες εἰκόαμεν, μᾶλλον δὲ τυφλοῖς ὅμοια πεπόνθαμεν, τῷ μὲν προσπταίνοντες ἀλόγως, τὸ δὲ υπερβαίνοντες, οὐδὲν δέον, καὶ τὸ μὲν πλησίον καὶ παρὰ πόδας οὐχ ὁρῶντες, τὸ δὲ πόρρω καὶ πάμπλου διεστηκὸς ὡς ἐνοχλοῦν δεδιότες· καὶ ὅλως ἐφ' ἐκάστου τῶν πραττομένων οὐ διαλείπομεν τὰ πολλὰ ὀλισθάνοντες. Τοιγάρτοι μυρίας ἤδη τοῖς τραγωδοδιδασκαλοῖς ἀφορμὰς εἰς τὰ δράματα τοιοῦτο παρέσχηται, τοὺς Λαβδακίδας καὶ τοὺς Πελοπίδας καὶ τὰ τοῦτοις παραπλήσια· σχεδὸν γὰρ τὰ πλείστα τῶν ἐν τῇ σκηνῇ ἀναβαινόντων κακῶν εὖροι τις ἂν ὑπὸ τῆς ἀγνοίας καθάπερ ὑπὸ τραγικοῦ τινος δαίμονος κερχρηγμένα· λέγω δὲ καὶ ἐς τὰ ἄλλα μὲν ἀποδλέπων, μάλιστα δὲ ἐς τὰς οὐκ ἀληθεῖς κατὰ τῶν συνήθων καὶ φίλων διαβολὰς, ἐφ' ὧν ἤδη καὶ οἴκοι ἀνάστατοι γεγόνασιν καὶ πόλεις ἄρδην ἀπολώλασιν πατέρες τε κατὰ παίδων ἐξεμάνησαν καὶ ἀδελφοὶ κατὰ τῶν ὁμογενῶν καὶ παῖδες κατὰ τῶν γειναμένων καὶ ἐρασταὶ κατὰ τῶν ἐρωμένων· πολλὰ δὲ καὶ φιλαὶ συνεκόπησαν καὶ οἴκοι συνεγύθησαν ὑπὸ τῆς κατὰ τὰς διαβολὰς πιθανότητος.

2. Ἴν' οὖν ὡς ἥκιστα περιπίπτωμεν αὐταῖς, ὑποδείξαι βούλομαι τῷ λόγῳ καθάπερ ἐπὶ τινος γραφῆς ὁποῖόν τί ἐστιν ἡ διαβολὴ καὶ πῶθεν ἀρχεται καὶ ὁποῖα ἐργάζεται. Μᾶλλον δὲ Ἀπελλῆς ὁ Ἐφέσιος πάλαι ταύτην προὔλαβεν τὴν εἰκόνα· καὶ γὰρ αὐτὸς καὶ οὗτος διαβληθεὶς πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ὡς ματεσχηκὸς Θεοδότα τῆς συνουσίας ἐν Τύρῳ, ὃ δὲ Ἀπελλῆς οὐχ ἐοράκει ποτὲ τὴν Τύρον οὐδὲ τὸν Θεοδόταν, ὅστις ἦν, ἐγγίνωσκεν, ἢ καὶ ὅσον ἤκουε Πτολεμαίου τινὰ ὑπαρχόν εἶναι τὰ κατὰ

fices novaculam et cultellum et speculum modicum uanere; imperitos autem atque indoctos multitudinem cultellorum exponere, et specula magna: nec tamen propterea obscurum esse illos nihil scire. Sed illud ipsis usu venit, quod oppido ridiculum est, ut vulgo quidem homines apud vicinos illorum tondendos se curent, ad illorum vero specula accedentes disponant comas.

30. Quare tu quoque alii roganti commodare possis libros ipse uti illis nequeas. Quanquam librum nemini unquam commodasti, sed facis quod canis incumbens præsepio; quæ neque ipsa edit de hordeo, neque equum edere, qui potest, patitur. Hæc in præsens de solis libris libere apud te disputo: de reliquis quæ despuenda et flagitiosa facis, sæpe in posterum audies.

LIX.

NON TEMERE CREDENDUM ESSE
DELATIONI.

1. Grave sane malum ignorantia, et multorum malorum causa hominibus, quæ velut caliginem quandam rebus offundat, et obscurat verum, et umbram vitæ uniuscujusque objiciat. Per tenebras enim oberrantibus similes sumus omnes; potius autem cæcorum more affecti, ad alia offendimus præter rationem, alia, quæ minime debebant, præterimus, non videntes quod prope et ante pedes est, quod vero procul est et longe distat, tanquam molestum quiddam meluentes: atque in universum, in unoquoque negotio labi multum non intermittimus. Quin infinita jam tragædiarum scriptoribus scribendarum fabularum argumenta hæc res præbuit, Labdaci Pelopisque progeniem, et horum similia. Pleraque enim fere eorum, quæ in scena aguntur, malorum inveniat aliquis ab ignorantia, velut a tragico quodam dæmone, subministrata: dico autem istuc quum ad alia respiciens, tum maxime ad alienas a vero contra familiares atque amicos delationes: quarum opera jam et eversa domus sunt, et urbes vastatæ funditus, patresque in furorem acti contra liberos, et contra fratres germani, et liberi adversus parentes, et contra amatores suos amasii: multæ vero etiam amicitiae rescissæ, et confusæ domus sunt ab illa calumniarum probabili specie.

2. Ut igitur quam minime in illas incidamus, hoc libello quasi in tabula quadam ostendere volo, quale quid sit delatio, unde incipiat, quid efficiat. Quin Apelles Ephesius olim imaginem illam occupavit: nam ipse quoque delatus fuerat apud Ptolemæum, ut qui conjurationis illius, quam Tyri conflaverat Theodotas, socius fuisset; at neque Tyrium unquam viderat Apelles, neque, quis esset Theodotas, noverat, nisi quatenus audierat Ptolemæi quendam Legatum

τὴν Φοινίκην ἐπιτετραμμένον. Ἄλλ' ὁμως τῶν ἀντιτέγων τις Ἀντίφιλος τοῦνομα ὑπὸ φθόνου τῆς παρὰ βασιλεῖ τιμῆς καὶ τῆς κατὰ τὴν τέχνην ζηλοτυπίας κατεῖπεν αὐτοῦ πρὸς τὸν Πτολεμαῖον ὡς εἶη κεκοινωνηκῶς τῶν ὧλων καὶ ὡς θάσαιοτό τις αὐτὸν ἐν Φοινίκῃ συνεσιώμενον Θεοδότῃ καὶ παρ' ὧλων τὸ δεῖπνον πρὸς τὸ οὗς αὐτῷ κοινολογοῦμενον, καὶ τέλος ἀπέφηνε τὴν Τύρου ἀπόστασιν καὶ Πηλουσίου κατάληψιν ἐκ τῆς Ἀπελλοῦ συμβουλῆς γεγενῆσθαι.

3. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος ὡς ἂν κάρτα οὐ φρενήρης τις ὢν, ἀλλ' ἐν χολακείᾳ δεσποτικῇ τεθραμμένος, οὕτως ἐξεκαύθη καὶ συνεταράχθη πρὸς τῆς παραδόξου ταύτης διαβολῆς ὥστε μηδὲν τῶν εἰκότων λογισάμενος, μηδ' ὅτι ἀντίτεχνος ἦν ὁ διαβάλλων μηδ' ὅτι μικρότερος ἢ κατὰ τῆλικαὺτην προσδοκίαν ζωγράφος, καὶ ταῦτα εὐπεπονδῶς ὑπ' αὐτοῦ καὶ παρ' ὄντινον τῶν ὁμοτέγων τετμημένος, ἀλλ' οὐδὲ τὸ παράπαν εἰ ἐξέπλευσεν Ἀπελλῆς ἐς Τύρον ἐξετάσας, εὐθὺς ἑαδε μνηίνει καὶ βοῆς ἐνεπιμπλα τὰ βασιλεία τὸν ἀχάριστον κεκραγῶς καὶ τὸν ἐπίβουλον καὶ συνωμότην. Καὶ εἰ γε μὴ τῶν συνειλημμένων τις ἀναγκάστῃς ἐπὶ τῇ τοῦ Ἀντιφίλου ἀναισχυντίᾳ καὶ τὸν ἄθλιον Ἀπελλῆν κατελεήσας ἔφη μηδεὶνος αὐτοῖς κεκοινωνηκέναι τὸν ἄνθρωπον, ἀπετέμνητο ἂν τὴν κεφαλὴν καὶ παραπολελεύκει τῶν ἐν Τύρῳ κακῶν οὐδὲν αὐτὸς αἴτιος γεγενημένος.

4. Ὁ μὲν οὖν Πτολεμαῖος οὕτω λέγεται αἰσχυνοῦσθαι ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν, ὥστε τὸν μὲν Ἀπελλῆν ἑκατὸν τάλαντοις ἐδώρησάτο, τὸν δὲ Ἀντίφιλον δουλεύειν αὐτῷ παραδεδώκεν. Ὁ δὲ Ἀπελλῆς ὢν παρεκινδύνευσε μεμνημένος τοιᾶδε τινὶ εἰκόνι ἡμύνατο τὴν διαβολήν.

5. Ἐν δεξιᾷ τις ἀνὴρ κάθηται τὰ ὅσα παμμεγέθη ἔχων μικροῦ δεῖν τοῖς τοῦ Μίδου προσεικότα, τὴν χεῖρα προτείων πόρρωθεν ἐτι προσιούσῃ τῇ Διαβολῇ. Περὶ δὲ αὐτὸν ἐστᾶσι δύο γυναῖκες, Ἄγνοιά μοι δοκεῖν καὶ Ὑπολήψις· ἐτέρωθεν δὲ προσέρχεται ἡ Διαβολή, γύναιον ἐς ὑπερβολὴν πάγκαλον, ὑπόθερμον δὲ καὶ παρακεκινημένον, ὅσον δὴ τὴν λύτταν καὶ τὴν ὀργὴν δεικνύουσα, τῇ μὲν ἀριστερᾷ δᾶδα καομένην ἔχουσα, τῇ ἐτέρᾳ δὲ νεανίαν τινὰ τῶν τριχῶν σύρουσα τὰς χεῖρας ὀρέγοντα εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ μαρτυρόμενον τοὺς θεοὺς. Ἠγεῖται δὲ ἀνὴρ ὠχρὸς καὶ ἄμορφος ὄζυ δεδορκῶς καὶ εἰκῶς τοῖς ἐκ νόσου μακρᾶς κατεσκληκόσι. Τοῦτον οὖν εἶναι τὸν Φθόνον ἂν τις εἰκάσειε. Καὶ μὴν καὶ ἄλλαι τινὲς δύο παρομαρτοῦσι προτρέπουσαι καὶ περιστέλλουσαι καὶ κατακοσμοῦσαι τὴν Διαβολήν. Ὡς δὲ μοι καὶ ταύτας ἐμήνυσεν ὁ περιγηγῆς τῆς εἰκόνης, ἡ μὲν Ἐπιβουλὴ τις ἦν, ἡ δὲ Ἀπάτη. Κατόπιν δὲ ἠκολούθει πάνυ πενθικῶς τις ἐσκενασμένη, μελανέμων καὶ κατεσπαργμένη· Μετάνοια, οἶμαι, αὕτῃ ἐλέγετο· ἐπεστρέφετο γοῦν εἰς τοῦπίσω δακρύουσα καὶ μετ' αἰδοῦς πάνυ τὴν Ἀλήθειαν προσιοῦσαν ὑπέβλεπεν. Οὕτω μὲν Ἀπελλῆς τὸν ἑαυτοῦ κίνδυνον ἐπὶ τῆς γραφῆς ἐμιμήσατο.

6. Φέρε δὲ καὶ ἡμεῖς, εἰ δοκεῖ, κατὰ τὴν τοῦ Ἐφε-

esse, cui Phœnice commissæ esset. Interim tamen armulorum aliquis, Antiphilus nomine, qui invideret illi honorem quo apud regem erat, et artis obtrectatione, illum Ptolemæo detulerat, quasi omnium esset conscius, et esse qui illum viderit in Phœnice cœnantem cum Theodota, et quam diu duraret convivium, caput cum ipso conferentem: breviter, defecisse Tyrum et Pelusium captam de Apellis consilio indicavit.

2. Ptolemæus, vir alioquin etiam non admodum prudens, sed adulationi innutritus tyrannicæ, absurda hæc calumnia adeo exarsit et perturbatus est, ut nihil eorum quæ in mentem venire debebant reputans, neque, armulum esse delatorem, neque, minorem esse pictorem quam qui tantam proditionem sustinere posset, eum præsertim qui beneficiis illius affectus et omnibus artis ejusdem hominibus prælatus esset; quin neque explorato ante, navigassetne omnino Tyrum Apelles, furere statim vellet, et clamore impleret regiam, ingratum clamans, et insidiatorem, et conjuratum. Et nisi comprehensorum aliquis, indigne ferens illam Antiphili impudentiam et miseri Apellis misericordia motus, dixisset nihil quicquam causæ ipsi secum fuisse, capite plexus Tyriorum mala ipse quoque luisse, prorsus innocens.

4. Ptolemæum itaque adeo dicitur actorum puduisse, ut centum talentis donaret Apellem, et in servitutem illi Antiphilum traderet. Apelles autem, periculi sui memor, tali pictura delationem illam ultus est.

5. Ad dextram vir sedet, ingentes aures habens, parum abest quin Midæ auribus similes, protendens manum e longinquo adhuc accedenti Delationi. Circa illum vero stant mulieres duæ, Ignorantia, ut mihi videtur, et Suspicio: sed ab altera parte accedit Delatio, pulcherrima ultra fidem muliercula, sed calidiuscula et emota, ut quæ furorem atque iram ostendat, sinistra manu accensam facem gestans, altera juvenem quandam trahens capillis, manus cælo tendentem testantemque deos. Præcedit vir pallidus et deformis, acutum cernens, similis eis qui a magno morbo exaruerunt. Hunc Livorem esse facile aliquis conjecerit. Verum aliæ quoque duæ sequuntur, instigantes et componentes ornantesque Delationem. Ut vero mihi illas quoque indicavit interpretes imaginis, altera quidem Insidiarum quædam erat, altera Fallacia. A tergo sequebatur quædam habitu admodum lugubri, pullata, lacera: Pœnitentia, opinor, hæc dicebatur: respiciebat enim retrorsum lacrimans, et cum pudore omnino intuebatur accedentem Veritatem. Atque ita suum periculum pictura expressit Apelles.

6. Age vero nos etiam, si videtur, secundum Ephesi

οίου ζωγράφου τέχνην διέλωμεν τὰ προσόντα τῇ διαβολῇ, πρότερόν γε ὅρω τινὲ περιγράφαντες αὐτὴν οὕτω γὰρ ἂν ἤμιν ἡ εἰκὼν γένοιτο φανερωτέρα. Ἔστι τοίνυν διαβολὴ κατηγορία τις ἐξ ἐρημίας γιγνομένη, τὸν κατηγορούμενον λεληθῆα, ἐκ τοῦ μονομεροῦς ἀναντιλέκτως πεπιστευμένη. Τοιαύτη μὲν ἡ ὑπόθεσις τοῦ λόγου. Τριῶν δ' ὄντων προσώπων, καθάπερ ἐν ταῖς κωμωδίαις, τοῦ διαβάλλοντος καὶ τοῦ διαβαλλομένου καὶ τοῦ πρὸς δὲ ἡ διαβολὴ γίγνεται, καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἐπισκοπήσωμεν οἷα εἶκος εἶναι τὰ γιγνόμενα.

7. Πρῶτον μὲν δὴ, εἰ δοκεῖ, παραγάγωμεν τὸν πρωταγωνιστὴν τοῦ δράματος, λέγω δὲ τὸν ποιητὴν τῆς διαβολῆς. Οὗτος δὲ δὴ ὥς μὲν οὐκ ἀγαθὸς ἀνθρώπος ἐστὶ, πᾶσιν ὁμαι γινώσκον· οὐδεὶς γὰρ ἂν ἀγαθὸς κακῶν αἰτίος γένοιτο τῷ πλησίον, ἀλλ' ἐστὶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀπ' ὧν εὖ ποιῶσιν αὐτοὶ τοὺς φίλους, οὐκ ἀπ' ὧν τοὺς ἄλλους ἀδικοῦντες αἰτιῶνται καὶ μισεῖσθαι παρασκεύουσιν, εὐδοχοῦμεν δόξαν εὐνοίας προσλαβόντας.

8. Ἐπειτα δὲ ὥς ἀδικὸς ὁ τοιοῦτος καὶ παράνομος ἐστὶ καὶ ἀσεβὴς καὶ τοῖς χρωμένοις ἐπιζήμιος, βῆδον καταμαθεῖν. Τίς γὰρ οὐκ ἂν ὁμολογήσειε τὴν μὲν ἰσότητά ἐν ἅπαντι καὶ τὸ μηδὲν πλέον δικαιοσύνης ἔργα εἶναι, τὸ δὲ ἀνίσον τε καὶ πλεονεκτικὸν ἀδικίας; ὁ δὲ τῇ διαβολῇ κατὰ τῶν ἀπόντων λάθρα χρώμενος πῶς οὐ πλεονέκτης ἐστὶν ὅλον τὸν ἀκροατὴν σφετεριζόμενος καὶ προκαταλαμβάνων αὐτοῦ τὰ ὅσα καὶ ἀποφράττων καὶ τῷ δευτέρῳ λόγῳ παντελῶς ἄβαστα κατασκευάζων αὐτὰ ὑπὸ τῆς διαβολῆς προεμπλησμένα; Ἐσχάτης ἀδικίας τὸ τοιοῦτον, ὥς φαῖεν ἂν καὶ οἱ ἄριστοι τῶν νομοθετῶν, ὅλον ὁ Σόλων καὶ ὁ Δράκων, ἔνορκον ποιησάμενοι τοῖς δικασταῖς τὸ δημοῖος ἀμφοῖν ἀκροᾶσθαι καὶ τὸ τὴν εὐνοίαν ἴσην τοῖς κρινομένοις ἀπονέμειν, ἄχρι ἂν ὁ τοῦ δευτέρου λόγος παρατεθεῖς θατέρου χεῖρων ἡ ἀμείνων φανῇ· πρὶν δέ γε ἀντεξετάσαι τὴν ἀπολογίαν τῇ κατηγορίᾳ, παντελῶς ἀσεβῆ καὶ ἀνόσιον ἡγήσαντο ἔσεσθαι τὴν κρίσιν. Καὶ γὰρ ἂν καὶ αὐτοὺς ἀγανακτήσαι τοὺς θεοὺς εἴποιμεν, εἰ τῷ κατηγορῶν μετ' ἀδείας ἢ ὀφείλει λέγειν ἐπιτρέπομεν, ἀποφράξαντες δὲ τῷ κατηγορουμένῳ τὰ ὅσα ἡ τῷ στόματι σωπῶντες καταψηφίζοιμεθα τῷ προτέρῳ λόγῳ χειρῶν. Ὡστε οὐ κατὰ τὸ δίκαιον καὶ τὸ νόμιμον καὶ τὸν ὅρκον τὸν δικαστικὸν φαίη τις ἂν γίνεσθαι τὰς διαβολάς. Εἰ δέ τις μὴ ἐξιόπιστοι δοκοῦσιν οἱ νομοθέται παραινοῦντες οὕτω δικαίαις καὶ ἀμερεῖς ποιείσθαι τὰς κρίσεις, ποιητὴν μοι δοκῶ τὸν ἄριστον ἐπάγειν τῷ λόγῳ εὖ μάλα περὶ τούτων ἀπορηνάμενον, μᾶλλον δὲ νομοθετήσαντα. Φησὶ δὲ,

Μήτε δίκην δικάσῃς, πρὶν ἂν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς.

Ἡπίστατο γὰρ, ὁμαι, καὶ οὗτος ὥς πολλῶν ὄντων ἐν τῷ βίῳ ἀδικημάτων οὐδὲν ἂν τις εὖροι χεῖρον οὐδὲ ἀδικώτερον ἢ ἀκρίτους τινὰς καὶ ἀμοίρους λόγων καταδικάζεσθαι· ὅπερ ἐξ ἅπαντος ὁ διαβάλλων ἐπιχειρεῖ ποιεῖν ἄκριτον ὑπάγων τὸν διαβαλλόμενον τῇ τοῦ ἀκούον-

pictoris artem ea quæ insunt delationi persequamur, quando sine quodam illam ante descripserimus; sic enim imago nobis fuerit clarior. Est ergo delatio accusatio quædam absente altera parte facta, ignota accusato, uni parti, nemine contradicente, credita. Hoc argumentum erit nostræ disputationis. Quum vero tres sint, velut in comædiis, personæ, delatoris, ejus quem defert, et illius apud quem delatio instituitur; singulatim eas inspiciamus, qualia ab iis fieri verisimile sit.

7. Ac primo quidem, si videtur, inducamus primarum partium actorem, ipsum dico auctorem calumniæ. Hunc sane virum bonum non esse, omnibus, puto, manifestum est: neque enim bonus quisquam malorum auctor alteri fuerit. At est honorum virorum, suis in amicos benefactis, non accusandis injuria ceteris hominibus conciliandaque illis invidia bene audire et benevolentiae sibi parare opinionem.

8. Tum vero quam injustus sit talis homo, et iniquus, et impius, et noxius illis qui se utuntur, discere facile est. Quis enim eat infitias, æqualitatem in unaquaque re et nihil plus sibi arrogandi moderationem justitiæ munera esse; sed inæqualitatem, et plus sibi sumendi audaciam injustitiæ? At qui delatione clanculum utitur contra absentes, quomodo non plus justo, totum nempe auditorem, sibi vindicat? cujus aures occupet prior atque obturet, et alteri orationi plane reddat impervias, quippe ante jam a delatione oppletas. Extremæ id quidem injuriæ, ut optimi etiam legislatorum dixerint, tanquam Solon et Dracon, qui jurisjurandi religione obstrinxerint iudices ad similiter utrosque audientes, æqualemque his qui judicantur tribuendam benevolentiam, donec comparata alterius causa, vel deterior altera vel melior appareat: ante vero quam comparata esset crimini defensio, inipium plane et profanum fore judicium arbitrati sunt. Etenim ipsos quoque indignari deos dixerimus, si accusatori sine metu dicere permittamus quæ velit, obturatis vero defendenti se auribus, vel os ipsi obstruentes, calculum contra eum, priore oratione subacti, feramus. Igitur non ex justo, neque ex lege, neque ex judicialis jurisjurandi religione delationes fieri aliquis dixerit. Si cui vero non satis digni fide videantur legislatores, quum jubent sic justa et in neutram partem propensa judicia facere; poetam mihi videor optimum inducere orationi, qui præclare de his pronuntiavit, vel legem tulit potius. Ait autem,

Judicium cave ferre, priusquam audiveris ambos.

Noverat enim, puto, ille etiam, quam multa sint injusta in vita facinoræ, nullum inveniri posse deterius neque injusius, quam si sine judicio et indicta causa aliqui damnantur: quod omni studio delator conatur efficere, injudicatum objiciens eum, quem petit calumnia, iræ audientis, et

τος ὀργῇ καὶ τὴν ἀπολογίαν τῇ λαθραίῳ τῆς κατηγορίας παραιρούμενος.

9. Καὶ γὰρ ἀπαρρησίαστος καὶ δειλὸς ἅπας ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος οὐδὲν ἐξ τοῦμηναν ἄγων, ἀλλ' ὥσπερ οἱ λαχύνοντες ἐξ ἀφανοῦς ποθεν τοξεύουν, ὡς μὴδὲ ἀντιτάξασθαι δυνατόν εἶναι μὴδὲ ἀνταγωνίσασθαι, ἀλλ' ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀγνοίᾳ τοῦ πολέμου διαφθείρεσθαι, ὃ μέγιστόν ἐστι σημεῖον τοῦ μὴδὲν ὑγιὲς τοὺς διαβάλλοντας λέγειν. Ἐπεὶ εἰ τίς γε τάληθ' κατηγοροῦντι ἑαυτῷ συνεπίσταται, οὗτος, οἶμαι, καὶ εἰς τὸ φανερόν ἐλέγχει καὶ διευθύνει καὶ ἀντεξετάζει τῷ λόγῳ, ὥσπερ οὐδεὶς ἂν ἐκ τοῦ προφανοῦς νικᾷν δυνάμενος ἐνέδρα ποτὲ καὶ ἀπάτῃ χρῆσταιτο κατὰ τῶν πολεμίων.

10. Ἴδοι δ' ἂν τις τοὺς τοιοῦτους μάλιστα ἐν τε βασιλέων αὐλαῖς καὶ περὶ τὰς τῶν ἀρχόντων καὶ δυναστευόντων φιλίας εὐδοκιμοῦντας, ἐνθα πολλὸς μὲν ὁ φθόνος, μυρία δὲ ὑπόνοιαι, πάμπολλαι δὲ κολακειῶν καὶ διαβολῶν ὑποθέσεις· σπου γὰρ αἰετὶ μείζους ἐλπίδες, ἐνταῦθα καὶ οἱ φθόνοι χαλεπώτεροι καὶ τὰ μίσση ἐπισφαλέστερα καὶ ζηλοτυπία κακοτεχνέστεραι. Πάντες οὖν ἀλλήλους δεῦν δεδόρκασι καὶ ὥσπερ οἱ μονομαχοῦντες ἐπιτηροῦσιν εἰ ποῦ τι γυμνωθὲν μέρος θεάσαιντο τοῦ σώματος· καὶ πρῶτος αὐτὸς ἕκαστος εἶναι βουλόμενος παρωθεῖται καὶ παραγωνίζεται τὸν πλησίον καὶ τὸν πρὸ αὐτοῦ, εἰ δύναται, ὑποσπᾷ καὶ ὑποσκελίζει. Ἐνθα ὁ μὲν χρηστὸς ἀτεχνῶς εὐθὺς ἀνατέτραπται καὶ παρασέσσυρται καὶ τὸ τελευταῖον ἀτίμως ἐξέωσται, ὁ δὲ κολακευτικώτερος καὶ πρὸς τὰς τοιαύτας κακοηθείας πιθανώτερος εὐδοκιμεῖ, καὶ δλωκὴ φθάσας κρατεῖ· τὰ γὰρ τοῦ Ὀμήρου πάνυ ἐπαληθεύουσιν, ὅτι τοι

ξυνὸς Ἐνυάλιος καὶ τὸν κτανόντα κατέκτα.

Τοιγαροῦν ὅς οὐ περὶ μικρῶν τοῦ ἀγῶνος ὄντος ποικίλας κατ' ἀλλήλων ὁδοὺς ἐπινοοῦσιν, ὧν ταχίστη καὶ ἐπισφαλεστάτη ἐστὶν ἡ τῆς διαβολῆς, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ φθόνου ἢ μίσους εὐέλπιδος λαμβάνουσα, οἰκτρότερα δὲ καὶ τραγικὰ ἐπάγουσα τὰ τέλη καὶ πολλῶν συμφορῶν ἀνάπλεα.

11. Οὐ μέντοι μικρὸν οὐδὲ ἀπλοῦν ἐστὶ τοῦτο, ὡς ἂν τις ὑπολάβοι, ἀλλὰ πολλῆς μὲν τέχνης, οὐκ ὀλίγης δὲ ἀγχινοίας, ἀκριβοῦς δὲ τινος ἐπιμελείας δεόμενον· οὐ γὰρ ἂν τοσαῦτα ἔβλαπτεν ἡ διαβολή, εἰ μὴ πιθανόν τινα τρόπον ἐγίγνετο· οὐδ' ἂν κατίσχυε τὴν πάντων ἰσχυροτέραν ἀλήθειαν, εἰ μὴ πολὺ τὸ ἐπαγωγὸν καὶ πιθανὸν καὶ μυρία ἄλλα παρεσκεύαστο κατὰ τῶν ἀκούοντων.

12. Διαβάλλεται μὲν οὖν ὡς τὸ πολὺ μάλιστα ὁ τιμώμενος καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ὑπολειπομένοις αὐτοῦ ἐπιφθόνος ἅπαντες γὰρ τῷδ' ἐπιτοξάζονται καθάπερ τι κώλυμα καὶ ἐμπόδιον προορώμενοι, καὶ ἕκαστος οἰεται πρῶτος αὐτὸς ἔσεσθαι τὸν κορυφαῖον ἐκείνων ἐκπολιορκήσας καὶ τῆς φιλίας ἀποσκευασάμενος. Οἷόν τι καὶ ἐπὶ τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν ἐπὶ τῶν δρομέων γίγνεται· κακεῖ γὰρ ὁ μὲν ἀγαθὸς δρομέας τῆς ὑπὸ πληγῆς εὐθὺς καταπεσοῦσθαι μόνον τοῦ πρόσω ἐφίεμενος καὶ τὴν διά-

clandestina accusatione causae dicendae facultatem illi intercepti.

9. Etenim libertatis in dicendo expers et meticulosus unusquisque huiusmodi homo, nihil in apertum producit, sed, velut qui collocati in insidiis sunt, ex obscuro alicunde jaculatur, ut neque contra consistendi in acie facultas sit, neque repugnandi; sed inopia consilii et belli ignorantia pereundum: quod quidem maximo est indicio, sani nihil a delatoribus proferri. Si quis enim vera a se accusari conscius sibi sit, ille, puto, etiam aperte convincit, et ad rationem dicendam vocat, et oratione contra contendit: quem admodum nemo qui aperto Marte se vincere posse speret, insidiis unquam et fraude contra hostes utatur.

10. Videas vero tales maxime in regum aulis, et principum atque potentium hominum amicitii florere, ubi invidia multa, suspiciones sexcentae, adulationumque et delationum argumenta quamplurima. Ubi enim spes semper majores, ibi etiam graviore invidia, et odia periculosiora, et maleficientiores obtractationes. Quare intentis se invicem speculantur oculis omnes, et tanquam gladiatores observant si quam nudam corporis partem conspiciant; dumque unusquisque primus ipse esse cupit, detrudit et cubito dimovet alterum, eumque qui ante se est, si possit, detrahit et supplantat. Hic vir bonus statim videlicet eversus trahitur, expelliturque tandem cum ignominia: floret contra ea qui plus adulando valet et ad malas id genus artes est probabilior; denique praevertit et vincit: atque ita illi Homerici hujus dicti veritatem confirmant,

Mars communis enim caedentem caedit et ipsum.

Ignitur quum de rebus non parvis certamen sit, varia comminiscuntur contra se invicem compendia, quorum celerimum et periculosissimum est delatio, initium sumens ab invidia quidem aut odio spei pleno, sed miserioris et plane tragicos exitus multisque refertos calamitatibus inferens.

11. Verum enim vero non parvum neque simplex quiddam hoc est, ut suspicetur aliquis, sed arte multa, nec paucio ingenio, exquisitaque cura indigens. Neque enim tantum noceret delatio, nisi probabili quadam ratione fieret: neque valeret contra valentior omnibus veritatem, nisi allectamenti plurimum et probabilitatis et sexcenta alia ad audientes machinaretur.

12. Defertur ergo ut plurimum ille, qui magno in honore est, atque ob id ipsum eorum, quos post se reliquit, invidiae expositus. In hunc enim tela omnes dirigunt tanquam obstaculum quoddam atque impedimentum ipsum intuentes, ac putat unusquisque primum sese futurum, expugnato illo principe et de amicitia regis amoto. Quale quid in gymnico etiam certamine sit in cursoribus: nam ibi quoque bonus cursor, ubi primum decidit repagulum, solum anteriora petens et ad metam intendens animum,

νοϊαν ἀποτεινας πρὸς τὸ τέρμα κἀν τοῖς ποσὶ τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἔχων τῷ πλησίον οὐδὲν κακουργεῖ οὐδέ τι τοῦ κατὰ τοὺς ἀγωνιστὰς πολυπραγμονεῖ, ὁ δὲ κακὸς ἐκεῖνος καὶ ἀναθλος ἀνταγωνιστῆς ἀπογνοὺς τὴν ἐκ τοῦ τάχους ἐλπίδα ἐπὶ τὴν κακοτεχνίαν ἐτράπετο, καὶ τοῦτο μόνον ἐξ ἀπαντος σκοπεῖ, ὅπως τὸν τρέχοντα ἐπισχῶν ἢ ἐμποδίσας ἐπιστομειῖ, ὥς, εἰ τούτου διαμάρτοι, οὐκ ἂν ποτε νικῆσαι δυνάμενος. Ὅμοίως δὲ τούτοις κἀν ταῖς φιλίαις τῶν εὐδαιμόνων τούτων γίγνεται· ὁ γὰρ προέχων αὐτίκα ἐπιθουλεύεται καὶ ἀφύλακτος ἐν μέσῳ ληφθεὶς τῶν δυσμενῶν ἀνηρπάσθη, οἱ δὲ ἀγαπῶνται καὶ φίλοι δοκοῦσιν ἐξ ὧν ἄλλους βλάπτειν ἔδοξαν.

13. Τό τε ἀξιώπιστον τῆς διαβολῆς οὐχ ὥς ἔτυχεν ἐπινοοῦσιν, ἀλλ' ἐν τούτῳ τὸ πᾶν αὐτοῖς ἔστιν ἔργον δεδοικόσι τι προσάψαι ἀπωδῶν ἢ καὶ ἀλλότριον. Ὡς γοῦν ἐπὶ πολλὰ τὰ προσόντα τῷ διαβαλλομένῳ πρὸς τὸ χεῖρον μεταβάλλοντες οὐκ ἀπιθάνους ποιοῦνται τὰς κατηγορίας, ὅσων τὸν μὲν ἱατρὸν διαβάλλουσιν ὥς φαρμακέα, τὸν πλούσιον δὲ ὥς τύραννον, τὸν τυραννικὸν δὲ ὥς προδοτικόν.

14. Ἐνίοτε μέντοι καὶ ὁ ἀκρωόμενος αὐτὸς ὑποβάλλει τῆς διαβολῆς τὰς ἀφορμάς, καὶ πρὸς τὸν ἐκείνου τρόπον οἱ κακοήθεις αὐτοὶ ἀρμοζόμενοι εὐστοχοῦσιν. Ἦν μὲν γὰρ ζηλότυπον αὐτὸν ὄντα ἴδωσι, Διένευσε, φασί, τῇ γυναικί σου παρὰ τὸ δεῖπνον καὶ ἀπιδῶν ἐς αὐτὴν ἐστέναιξε, καὶ ἡ Στρατονίκη πρὸς αὐτὸν οὐ μάλ' ἀγῶος· καὶ ὅλως ἐρωτικά τινες καὶ μοιχικά πρὸς αὐτὸν αἱ διαβολαί. Ἦν δὲ ποιητικὸς ἢ καὶ ἐπὶ τούτῳ μέγα φρονῇ, Νῆ Δί' ἐγχεύασέ σου Φιλόξενος τὰ ἔπη καὶ διέσυρε καὶ ἄμετρα εἶπεν αὐτὰ καὶ κακοσύνθετα. Πρὸς δὲ τὸν εὐσεβῆ καὶ φιλόθεον ἄθεος καὶ ἀνόσιος ὁ φίλος διαβάλλεται καὶ ὥς τὸ θεῖον παρωθούμενος καὶ τὴν πρόνοιαν ἀρνούμενος· ὁ δὲ ἀκούσας εὐθὺς μύωπι διὰ τοῦ ὠτὸς τυπεὶς διακέχαιται ὥς τὸ εἶκος καὶ ἀπέστραπται τὸν φίλον οὐ περιμενῶν τὸν ἀκριβῆ ἐλεγχον.

15. Ὅλος γὰρ τὰ τοιαῦτα ἐπινοοῦσι καὶ λέγουσιν, ἃ μάλιστα Ἰσσαν ἐς ὀργὴν δυνάμενα προκαλέσασθαι τὸν ἀκρωόμενον, καὶ ἐνθα τρωτὸς ἔστιν ἕκαστος ἐπιστάμενος, ἐπ' ἐκεῖνο τοξεύουσι καὶ ἀκοντίζουσιν ἐς αὐτὸ, ὥστε τῇ παραυτίκα ὀργῇ τετραραγμένον μηκέτι σχολὴν ἄγειν τῇ ἐξετάσει τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ κἀν θέλῃ τις ἀπολογεῖσθαι, μὴ προσέσθαι τῷ παραδόξῳ τῆς ἀκρόασεως ὥς ἀληθεῖ προκατελημμένον.

16. Ἀνυσιμώτατον γὰρ τὸ εἶδος τῆς διαβολῆς τὸ ὑπεναντίον τῆς τοῦ ἀκούοντος ἐπιθυμίας, ὁπότε καὶ παρὰ Πτολεμαῖον τῷ Διονύσῳ ἐπικληθέντι ἐγένετό τις δὲ διέβαλλε τὸν Πλατωνικὸν Δημήτριον, ὅτι ὕδωρ τε πίνει καὶ μόνος τῶν ἄλλων γυναικεῖα οὐκ ἐνεδύσατο ἐν τοῖς Διονυσίοις· καὶ εἴ γε μὴ κληθεὶς ἔωθεν ἐπὶ τε πάντων ὀρώντων καὶ λαβὼν ταραντινίδιον ἐκυμβάλισε καὶ προσωρχήσατο, ἀπολώλει ἂν ὥς οὐχ ἡζόμενος τῷ βίῳ τοῦ βασιλέως, ἀλλ' ἀντισοφιστῆς ὢν καὶ ἀντίτεργος τῆς Πτολεμαίου τρυφῆς.

suisque in pedibus spem victoriae reponens, nihil mali infert propinque neque quicquam ad certatores pertinens curat; at ille malus et ad certandum ineptus adversarius, abjecta spe celeritatis ad malas artes conversus, illud omnino solum spectat, quomodo retentum impeditumve illum cursorem sufflammet, ut qui, si hoc non succedat, vincere nunquam possit. Simile quid hisce etiam in amicitis beatorum solet evenire. Qui enim primas tenet, insidiantibus statim expositus est, et, si incautus deprehenditur inter medios inimicos, cito abripitur: at isti amantur et videntur amici ob id ipsum, quod laedere visi sunt alios.

13. Fidem autem delationi non temere excogitant, sed in eo omni elaborant studio, veriti ne quid absonum affingant aut alienum. Quare plerumque iis quæ insunt huic, quem calumniari volunt, in pejorem partem detortis, crimina faciunt non improbabilia; medicum, ut hoc utar, calumniatur tanquam veneficum, divitem vero tanquam dominationis appetentem; ministrum denique dominationis suspectum proditionis faciunt.

14. Interdum vero ipse qui audit, calumniae ansam porrigit, adeo ut maligni, ad ipsius se mores dum componunt, scopum feriant. Si enim zelotypum esse videant, in cæna, inquit, innuit uxori tuæ, et intuitus eam ingemuit: vicissim ad illum Stratonice respexit non sane injucunde: quid multa? præsto sunt amatoriae quædam et ad adulterium spectantes calumniae, quibus ad illum utantur. Si vero poesi studeat eaque in re sibi placeat, Per Jovem, ait, risit versus tuos Philoxenus et traduxit, et immodulatos esse dixit et male compositos. Apud religiosum autem atque pium pro atheo et profano amicus defertur, tanquam qui numen respuat et neget providentiam: alter vero, his auditis, æstro statim in aure percussus, incenditur, ut facile est ad intelligendum, et aversatur amicum, non exspectata accurata convictione.

15. Talia denique excogitant et dicunt, quibus maxime norunt ad iram posse provocari audientem: quumque sciant ubi quisque vulnere maxime sit opportunus, eo collineant et feriunt; adeo ut præsentī ira turbatus non jam veritati inquirendæ vacet, sed etiamsi causam dicere velit aliquis, non admittat ille, qui necopinata auditione, tanquam vera, ante sit occupatus.

16. Efficacissimum enim profecto genus calumniae, quod contrarium est audientis cupiditati: quum etiam apud Ptolemæum illum qui Dionysus appellatus est, fuerit qui deferret Platonium Demetrium, quod aquam biberet et solus muliebrem vestem non indueret Dionysiis: et nisi ille vocatus mane bibisset in conspectu omnium et Tarentinula indutus saltasset cum cymbalis, perierat homo, ut qui non delectaretur vita regis, sed contraria Ptolemæi sententiis, instituto, luxuriæ prosteretur.

17. Παρὰ δὲ Ἀλεξάνδρῳ μεγίστη ποτὶ πασῶν ἀν διαβολὴ λέγοιτο, εἰ ἔλοιτό τις μὴ σέβειν μηδὲ προσκυνεῖν τὸν Ἡρασιτίωνα· ἐπεὶ γὰρ ἀπέθανεν Ἡρασιτίων, ὑπὸ τοῦ ἔρωτος Ἀλέξανδρος ἐβουλήθη προσθεῖναι καὶ τοῦτο τῇ λοιπῇ μεγαλουργίᾳ καὶ θεὸν χειροτονῆσαι τὸν τετελευτηκότα. Εὐθύς οὖν νεῶς τε ἀνέστησαν αἱ πόλεις καὶ τεμένη καθιδρύετο καὶ βωμοὶ καὶ θυσαίαι καὶ ἐορταὶ τῷ καινῷ τούτῳ θεῷ ἐπετελοῦντο, καὶ ὁ μέγιστος ὄρκος ἦν ἅπασιν Ἡρασιτίων. Εἰ δὲ τις ἡ μειδιάσει πρὸς τὰ γινόμενα ἢ μὴ φαίνεται πάνυ εὐσεβῶν, θάνατος ἐπέκειτο ἡ ζημία. Ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ κολακῆς τὴν μειρακιώδῃ ταύτην τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐπιθυμίαν προσεζέκαον εὐθύς καὶ ἀνεξωπύρουν ὀνείρατα διηγούμενοι τοῦ Ἡρασιτίωνος, ἐπιφανείας τινὰς, καὶ λάματα προσάπτοντες αὐτῷ καὶ μαντείας ἐπιφοιτίζοντες· καὶ τέλος ἔθουν παρέδωκε καὶ ἀλεξικάκῳ θεῷ. Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἤδετο τὴν ἀκούων καὶ τὰ τελευταῖα ἐπίστευε καὶ μέγα ἐφρόνει ὥσπερ οὐ θεοῦ παῖς ὢν μόνον, ἀλλὰ καὶ θεοῦ ποιεῖν δυνάμενος. Πόσους τοίνυν οἰώμεθα τῶν Ἀλεξάνδρου φίλων παρὰ τὸν καιρὸν ἔχεινον ἀπολαῦσαι τῆς Ἡρασιτίωνος θειότητος διαβληθέντας ὥς οὐ τιμῶσι τὸν κοινὸν ἅπαντων θεόν, καὶ διὰ τοῦτο ἐξελαθόντας καὶ τῆς τοῦ βασιλέως εὐνοίας ἐκπεσόντας;

18. Τότε καὶ Ἀγαθοκλῆς ὁ Σάμιος ταξιαρχῶν παρ' Ἀλεξάνδρῳ καὶ τιμώμενος παρ' αὐτοῦ μικροῦ δεῖν συγκαθεύρηθη λέοντι διαβληθείς ὅτι δακρύσειε παριὼν τὸν Ἡρασιτίωνος τάφον. Ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν βοήθησαι λέγεται Περδίκκας ἐπομοσάμενος κατὰ πάντων θεῶν καὶ κατὰ Ἡρασιτίωνος, ὅτι δὴ κυνηγετοῦντι οἱ φανέντα ἐναργῆ τὸν θεὸν ἐπισκῆψαι εἰπεῖν Ἀλεξάνδρῳ φείσασθαι Ἀγαθοκλέους· οὐ γὰρ ὡς ἀπιστοῦντα οὐδὲ ὡς ἐπὶ νεκρῷ δακρύσαι, ἀλλὰ τῆς πάλαι συνθηλαίας μνημονεύσαντα.

19. Ἡ γοῦν κολακεία καὶ ἡ διαβολὴ τότε μάλιστα χώραν ἔσχε πρὸς τὸ Ἀλέξανδρου πάθος συντιθεμένη· καθάπερ γὰρ ἐν πολιορκίᾳ οὐκ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ καὶ ἀποκρημνὰ καὶ ἀσφαλῆ τοῦ τείχους προσίστασιν οἱ πολέμιοι, ἀλλ' ἐν ᾗ ἀν ἀφύλακτόν τι μέρος ἡ σαθρὸν αἰσθύνεται ἡ ταπεινὸν, ἐπὶ τοῦτο πάσῃ δυνάμει χωροῦσιν ὡς βῆστα παρεισδύναι καὶ ἐλεῖν δυνάμενοι, οὕτω καὶ οἱ διαβάλλοντες ὅ τι ἀν ἀσθενὲς ἴδωσι τῆς ψυχῆς καὶ ὑπόσαθρον καὶ εὐεπίβατον, τούτῳ προσβάλλουσι καὶ προσάγουσι τὰς μηχανὰς, καὶ τέλος ἐκπολιορκοῦσι μηδενὸς ἀντιταττομένου μηδὲ τὴν ἐφοδὸν αἰσθόμενου. Εἴτε' ἐπειδὴν ἐντὸς ἅπαξ τῶν τειχῶν γένωνται, πυρπολοῦσι πάντα καὶ κάουσι καὶ σφάττουσι καὶ ἐξελαύνουσιν, οἷα εἰκὸς ἀλίσκομένης ψυχῆς καὶ ἐξηνδραποδισμένης ἔργα εἶναι.

20. Μηχανήματα δὲ αὐτοῖς κατὰ τοῦ ἀκούοντος ἡ τε ἀπάτη καὶ τὸ ψεύδος καὶ ἡ ἐπιτορκία καὶ προσλιπαρήσεις καὶ ἀναισχυντία καὶ ἄλλα μυρία βραδουργήματα· ἡ δὲ ὅλη μεγίστη πασῶν ἡ κολακεία ἐστὶ, συγγενῆς, μᾶλλον δὲ ἀδελφῆς τῆς οὐσα τῆς διαβολῆς. Οὐδεὶς γοῦν οὕτω γεννάδας ἐστὶ καὶ ἀδαμάντινον τεῖχος τῆς ψυχῆς προβεβλημένος, ὃς οὐκ ἂν ἐνδοίῃ πρὸς τὰς τῆς κολα-

17. Apud Alexandrum vero maximum fere omnium crimen dictum esset, si quis colendum sibi aut adorandum non sumsisset Hephæstionem : quum enim decessisset Hephæstion, præ amore illius Alexander reliquæ suæ hoc etiam astruere magnificentiae voluit, ut deum suo suffragio faceret defunctum. Statim ergo et templa excitare urbes, et loca consecrari et aræ, atque sacrificia festique dies novo deo parari, sanctissimumque omnibus iurandum esse Hephæstion. Si quis vero subrideret ad ista aut non prorsus religiosus esse videretur, mortis illi poena erat proposita. Excipientes porro puerilem hanc Alexandri cupiditatem adulatores magis statim eam incendunt excitantque, qui immissa sibi ab Hephæstione insomnia narrarent, præsentiamque sibi illius oblatam, et sanationes quasdam illi tribuerent, vulgarentque edita ab illo oracula : tandem sacrificarunt velut assessori depulsoisque malorum deo. His audiendis delectari Alexander, ac tandem credere, et vehementer placere sibi, qui non dei modo filius esset, sed facere etiam posset deos. Quot ergo amicis Alexandri putemus eo tempore male expetisse Hephæstionis divinitatem, delatis ut qui non cohererent communem omnium deum, eiectionis ea causa atque benevolentia regis excidentibus?

18. Tum etiam Agathocles Samius, qui ordines ducebat apud Alexandrum et in honore habebatur ab ipso, parum absuit quin cum leone concluderetur, delatus nempe ut qui sepulcrum Hephæstionis præteriens flevisset. Verum succurrisse illi dicitur Perdicas, dejerans per omnes deos ipsumque adeo Hephæstionem, venanti sibi apparuisse manifestum deum, ac jussisse dicere Alexandro, parceret Agathocli; neque enim quod fidem non haberet, vel tanquam de mortuo, sed veteris consuetudinis memoria flevisse.

19. Adulatio igitur atque calumnia tum maxime locum invenerunt apud Alexandrum, quum ad illius se affectionem animi componerent. Quemadmodum enim in obsidione non ad excelsa et prærupata et tuta murorum accedunt hostes, verum si qua incustoditam partem aliquam corruptamve animadvertunt aut humilem, hanc viribus omnibus invadunt, qua quidem facillime subire et capere urbem possint : sic delatores quancumque imbecillam viderint animi vitiosamque partem, et superata facilem, hanc oppugnant, huic machinas adhibent, et expugnant denique, quum objiciat se nemo, neque sentiat oppugnationem. Deinde quum semel sunt intra mœnia, igne vastant omnia, urunt, cæduntque et abigunt, qualia nempe victo animo et in servitutem redacto fieri probabile est.

20. Machinæ autem illis contra audientem fraus, et mendacium, et perjurium, et improba assiduitas, et impudentia, et sexcenta alia maleficia : maxima autem omnium adulatio est, cognata, vel soror potius delationis. Nemo enim tam generosus est et adamantino muro sic munitum pectus habet,

κείας προσβολάς, καὶ ταῦτα ὑπορυττούσης καὶ τοὺς θεμελίους ὑφαιρούσης τῆς διαβολῆς.

21. Καὶ τὰ μὲν ἐκτὸς ταῦτα. Ἐνδοθεν δὲ πολλὰ προδοσίαι συναγωνίζονται τὰς χεῖρας ὀρέγουσαι καὶ τὰς πύλας ἀναπετώσαι καὶ πάντα τρόπον τῇ ἀλώσει τοῦ ἀκούοντος συμπροθυμούμεναι. Πρῶτον μὲν τὸ φιλόκαινον, ὃ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει, καὶ τὸ ἀψίκορον, ἔπειτα δὲ τὸ πρὸς τὰ παράδοξα τῶν ἀκουσμάτων ἐπόμενον· οὐ γὰρ οἷδ' ὅπως ἡδόμεθα πάντες πρὸς τὰς λαθρηδὰ λεγομένας καὶ μεστὰς ὑπονοίας ἀκοάς· οἶδα γοῦν τινὰς οὕτως ἡδέως γαργαλιζομένους τὰ ὅσα ὑπὸ τῶν διαβολῶν ὥσπερ τοὺς πτεροῖς κλυμένους.

22. Ἐπειδὴν τοῖνον ὑπὸ τούτων ἀπάντων συμμαχοῦμενοι προσέσωσι, κατὰ κράτος αἰρούσιν, οἶμαι, καὶ οὐδὲ δυσχερὲς ἡ νίκη γένοιτ' ἂν μηδενὸς ἀντιπαταττομένου μὴδὲ ἀμυνομένου τὰς προσβολάς, ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀκούοντος ἐκόντος ἑαυτὸν ἐνδιδόντος, τοῦ διαβαλλομένου δὲ τὴν ἐπιβουλὴν ἀγνοοῦντος· ὥσπερ γὰρ ἐν νυκτὶ πόλεως ἀλούσης καθεύδοντες οἱ διαβαλλόμενοι φονεύονται.

23. Καὶ τὸ πάντων οἰκτιστον, ὃ μὲν οὐκ εἰδὼς τὰ γεγενημένα προσέρχεται τῷ φίλῳ φαιδρὸς ἅτε μὴδὲν ἑαυτῷ φαῖλον συνεπιστάμενος καὶ τὰ συνήθη λέγει καὶ ποιεῖ, παντὶ τρόπῳ δ' ἄθλιος ἐνηδρευμένος· ὃ δὲ ἦν μὲν ἔχῃ τι γενναῖον καὶ ἐλεύθερον καὶ παρρησιαστικόν, εὐθὺς ἐξέρρηξε τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἐξέχεε, καὶ τέλος τὴν ἀπολογίαν προσείμενος ἔγνω μάτην κατὰ τοῦ φίλου παρωζυμένους.

24. ἦν δὲ ἀγεννέστερος καὶ ταπεινότερος, προσίεται μὲν καὶ προσμειδιᾷ τοῖς χεῖλεσιν ἄκροις, μισεῖ δὲ καὶ λάθρα τοὺς ὀδόντας διαπρίει καὶ, ὥς ὃ ποιητὴς φησι, βυσσοδομεύει τὴν ὀργήν. Οὐδ' ἐγὼ οὐδὲν οἶμαι ἀδικώτερον οὐδὲ δουλοπρεπέστερον, ἐνδοκόντα τὸ χεῖλος ὑποτρέψει τὴν γλῶττην καὶ τὸ μῖτος ἐν αὐτῷ κατακλείστον αὖτις ἔτερα μὲν κεύθοντα ἐνὶ φρεσίν, ἀλλὰ δὲ λέγοντα καὶ ὑποκρινόμενον ἱλαρῷ καὶ κωμικῷ τῷ προσώπῳ μάλα περιπαθῇ τινα καὶ ἰοῦ γέμουσαν τραγωδίαν. Μάλιστα δὲ τοῦτο πάσχουσιν, ἐπειδὴν πάλαι φίλος ὃ ἐνδιαβάλλων δοκῶν εἶναι τῷ ἐνδιαβαλλομένῳ ποιῆται ὅμως· τότε γὰρ οὐδὲ φωνὴν ἀκούειν ἔτι θέλουσι τῶν διαβαλλομένων ἢ τῶν ἀπολογουμένων, τὸ ἀξιώπιστον τῆς κατηγορίας ἐκ τῆς πάλαι δοκούσης φιλίας προειληφότες, οὐδὲ τοῦτο λογιζόμενοι, ὅτι πολλαὶ πολλάκις ἐν τοῖς φιλάτοις μίσους παραπίπτουσιν αἰτίαι τοὺς ἄλλους λανθάνουσαι, καὶ ἐνίοτε οἷς αὐτὸς τις ἐνοχὸς ἐστί, ταυτὶ φθάσας κατηγορήσῃ τοῦ πλησίον ἐκφυγεῖν οὕτω πειρώμενος τὴν διαβολήν. Καὶ ὅλως ἐχθρὸν μὲν οὐδεὶς ἂν τολμήσειε διαβαλεῖν· ἀπιστος γὰρ αὐτόθι ἡ κατηγορία πρόδηλον ἔχουσα τὴν αἰτίαν· τοῖς δοκοῦσι δὲ μάλιστα φίλοις ἐπιχειροῦσι τὴν πρὸς τοὺς ἀκούοντας εὐνοίαν ἐμψῆναι προσιρούμενοι, ὅτι ἐπὶ τῷ ἐκείνων συμφέροντι οὐδὲ τῶν οἰκειοτάτων ἀπέσχοντο.

25. Εἰσὶ δὲ τινες οἱ καὶ μάθωσιν ὕστερον ἀδίκως διαβεβλημένους παρ' αὐτοῖς τοὺς φίλους, ὅμως ὑπ' αἰσχύνης

quin concedat in petui et dulationis multiplici, quum praesertim velut cuniculis quibusdam fundamenta subruat delatio.

21. Et extra quidem sunt ista. Intus vero proditioes multae adjuvant, quae manum praebent, et portas aperiant, et omni modo expugnationi audientis favent. Primo quidem novitatis amor, qui natura inest omnibus hominibus; et illud celere eorum, quae vix attingimus, fastidium; tum quod mirabiles auditiones sectamur: gaudemus enim, nescio quomodo, universi iis quae clanculum atque ad aurem dicuntur, et plena sunt suspitionum. Novi enim quosdam, quorum aures non minus suaviter titillantur a calumniis, quam si plumis tangerentur.

22. Quum igitur tantis undique auxiliis nixi ingruunt, vi vincunt, puto, nec difficilis victoria fuerit, quum nemo stet in contraria acie, neque repellat impetum; sed ille qui audit sua se sponte dedat, qui vero petitur, ignoret insidias: nam velut capta noctu urbe, dormientes caeduntur quos petit delatio.

23. Et quod omnium miserrimum est, hic quidem, rerum omnium ignarus, accedit ad amicum hilaris, ut qui nullius mali sibi sit conscius, et consueta loquiturque ac facit, undique insidiis circumventus miser. Aliter vero, si quid generosi pectoris habeat ac liberalitatis libertatisque, statim erumpit iram, et impetum animi effundit, tandemque admissa defensione intelligit se frustra contra amicum incitatum fuisse.

24. Si vero minus generosus sit atque humilior, admittit ille quidem et summis labris arridet; sed idem odit, et clanculum frendit dentibus, et, ut ait poeta, iram tenet alta mente repostant. Qua sane re nihil equidem injustius esse arbitror aut servilius, commoroso labio clanculum alere bilem, et conclusum intra se augere odium, aliud sub pectore lectum habere, aliud vero dicere, atque agere sub hilari et comica persona ærumnosam plenamque veneni tragœdiam. Maxime vero ita afficiuntur, quando delator olim amicus videtur fuisse ei quem defert, ac tamen hoc facit. Tum enim nec vocem audire amplius volunt eorum quos calumnia petit, neque causae dictionem; quod fide dignam accusationem ex illa, quae olim ferebatur, amicitia praesumunt, neque hoc cogitant, multas saepe inter amicissimos causas odii incidere, quae fugiant alios: nonnunquam etiam, quorum aliquis ipse reus est, eorum accusare occupat alium, effugere ita criminationem tentans. Atque in universum, inimicum criminari nemo ausit: fidem enim statim amittit delatio, quae causam manifestam habeat. Sed illos aggrediuntur, qui maxime videntur amici; qua re suam adversus audientes benevolentiam ostentatum eunt, qui ipsorum utilitatis causa ne familiarissimis quidem parcant.

25. Sunt vero qui etiam quum deinde didicerunt iniuria delatos apud se amicos, tamen praereverecundia fidei temere

ὧν ἐπίστευσαν οὐδ' ἔτι προσέσθαι οὐδὲ προσθλέπειν
τολμῶσιν αὐτοῖς ὥσπερ ἡδικομένοι, ὅτι μὴδὲν ἀδικούν-
τας ἐπέγνωσαν.

26. Ῥοιγαροῦν πολλῶν κακῶν ὁ βίος ἐπλήσθη ὑπὸ
τῶν οὕτω βραδύως καὶ ἀνεξετάστως πεπιστευμένων δια-
βολῶν. Ἡ μὲν γὰρ Ἀντεία,

Τεθναίης (φησὶν), ὡ Προῖτ', ἡ κάκτανε Βελλεροφόντην,
ὅς μ' ἔθελεν φιλότῃ μιγήμεναι οὐκ ἐβελούση·

αὐτὴ προτέρᾳ ἐπιχειρήσασα καὶ ὑπεροφθεῖσα. Καὶ
μικροῦ ὁ νεανίας ἐν τῇ πρὸς τὴν Χίμαιραν συμπλοκῇ
διεφθάρη ἐπιτίμιον σωφροσύνης ὑποσχόμεν καὶ τῆς πρὸς
τὸν ξένον αἰδοῦς ὑπὸ μάχλου γυναικὸς ἐπιβεβουλευμέ-
νος. Ἡ δὲ Φαίδρα, κάκείνη τὰ ὅμοια κατειποῦσα τοῦ
προγόνου, ἐπάρατον ἐποίησε τὸν Ἰππόλυτον γενέσθαι
ὑπὸ τοῦ πατρὸς οὐδὲν, ὡ θεοί, οὐδὲν ἀνόσιον εἰργα-
σμένον.

27. Ναί, φησὶ τις· ἀλλ' ἀξιόπιστός ἐστιν ἐνίοτε ὁ
διαβάλλων ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα δίκαιος καὶ συνετὸς εἶναι
δοκῶν, καὶ ἐχρῆν προσέγειν αὐτῷ ἅτε μὴδὲν ἂν τοιοῦτο
κακοურγήσαντι. Ἄρ' οὖν τοῦ Ἀριστείδου ἔστι τις δι-
καιότερος; ἀλλ' ὅμως κάκεινος συνέστη ἐπὶ τὸν Θεμιστο-
κλέα καὶ συμπάρῳζε τὸν δῆμον, ἧς, φασίν, ἐκεῖνος εἶχε
πολιτικῆς φιλοτιμίας ὑπο κεκνισμένους. Δίκαιος μὲν
γὰρ ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους Ἀριστείδης, ἀνθρώπος δὲ καὶ
αὐτὸς ἦν καὶ χολῆν εἶχε, καὶ ἡγάπα τινὰ καὶ ἐμίσει.

28. Καὶ εἰ γε ἀληθὴς ἐστὶν ὁ περὶ τοῦ Παλαμήδους
λόγος, ὁ συνετώτατος τῶν Ἀχαιῶν κἀν τοῖς ἄλλοις Ἀρι-
στος τῇ ἐπιβουλῇ καὶ ἐνέδραν ὑπὸ φρόνου φαίνεται
συντεθεικὸς κατὰ ἀνδρὸς διαίμου καὶ φίλου καὶ ἐπὶ τὸν
αὐτὸν κίνδυνον ἐκπεπλευχότος· οὕτως ἐμψυτον ἅπασιν
ἀνθρώποις ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα ἁμαρτία.

29. Τί γὰρ ἂν τις ἢ τὸν Σωκράτην λέγοι τὸν ἀδίκως
πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διαβεβλημένον ὡς ἀσεβῆ καὶ ἐπί-
βουλον; ἢ τὸν Θεμιστοκλέα ἢ τὸν Μιλτιάδην, τοὺς μετὰ
τῆς νίκης ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς Ἑλλάδος ὑπόπτους
γενομένους; μυρία γὰρ τὰ παραδείγματα καὶ σχεδὸν τὰ
πλεῖστα ἤδη γινώριμα.

30. Τί οὖν χρὴ καὶ ποιεῖν τὸν γε νοῦν ἔχοντα ἢ ἀρετῆς
ἢ ἀληθείας ἀμφισθετοῦντα; Ὅπερ, οἶμαι, καὶ Ὅμη-
ρος ἐν τῇ περὶ Σειρήνων μύθῳ ἠνείκατο παραπλεῖν κε-
λεύσας τὰς ὀλεθρίους ταύτας τῶν ἀκουσμάτων ἡδονὰς καὶ
ἀποφράττειν τὰ ὅσα καὶ μὴ ἀνέδῃν αὐτὰ ἀναπεταννύειν
τοῖς πάθει προειλημμένοις, ἀλλ' ἐπιστήσαντα ἀκριβοῦς
θυρωρὸν τὸν λογισμὸν ἅπασιν τοῖς λεγομένοις τὰ μὲν
ἄξια προσέσθαι καὶ παραβάλλεσθαι, τὰ φανῶν δὲ ἀπο-
κλείειν καὶ ἀπωθεῖν· καὶ γὰρ ἂν εἴη γελοῖον τῆς μὲν
οἰκίας θυρωροῦς καθιστάναι, τὰ ὅσα δὲ καὶ τὴν διά-
νοιαν ἀνεωγμένα εἶναι.

31. Ἐπειδὴν τοίνυν τοιαῦτα προσή τις λέγων, αὐτὸ
ἐφ' ἑαυτοῦ χρὴ τὸ πρᾶγμα ἐξετάζειν, μήτε ἡλικίαν τοῦ
λέγοντος ὁρῶντα μήτε τὸν ἄλλον βίον μήτε τὴν ἐν τοῖς
λόγοις ἀγχίνουσαν· ὅσω γὰρ τις πιθανώτερος, τοσούτω
ἐπιμελεστέρας δεῖται τῆς ἐξετάσεως. Οὐδεὶς τοίνυν πι-

habita neque jam admittere neque aspicere illos audent,
tanquam injuria affecti eo ipso quod nihil injuste egisse
illos deprehenderunt.

26. Itaque malis multis impleta est vita a creditis ita
temere et sine examine delationibus. Antea enim,

Aut morere (inquit), o Præte, aut interfice Bellerophontem,
qui nostrum invitæ voluit conscendere lectum :

quum tamen ipsa prius pudore illius tentato repulsam tu-
lisset. Et parum abfuit quin in certamine cum Chimæra
periret juvenis, hanc mercedem referens suæ temperantiæ
et pudoris adversus hospitem, libidinose mulieris insidiis
petitus. Phædra autem, ipsa quoque similia quum detu-
lisset contra suum privignum, effecit ut execrabilis fieret
patri, nihil, dii boni! nihil nefandum quum patrasset.

27. Sane quam! dicet aliquis; sed fide dignus nonnun-
quam est delator, qui justus cetera et prudens esse videat-
ur : et oportebat rationem illius habere, qui nunquam tale
maleficio commiserit. Numquid ergo est aliquis Aristide
justior? sed tamen ille etiam coivit contra Themistoclem,
et concitavit una populum, eodem, aiunt, quem iste ha-
buit, civilis ambitionis pruritu sollicitatus. Scilicet justus,
si cum aliis comparetur, Aristides : at homo erat ipse quo-
que, et bilem habebat, et amabat quendam atque oderat.

28. Et, si vera est illa de Palamède narratio, Græcorum
ille prudentissimus et in ceteris rebus optimus machinationem
eam atque insidias ob invidiam composuisse deprehendit
contra virum consanguineum et amicum, et qui ad
ejusdem societatem periculi una navigaverat : adeo insi-
tum est hominibus omnibus in tali re peccare.

29. Quid enim vel de Socrate dicamus, injuste delato
apud Athenienses pro impio atque insidiatore? vel de The-
mistocle aut Miltiade, post tantas victorias prodicionis Græ-
ciæ suspectos? infinita enim numero sunt exempla, et ple-
raque fere jam cognita.

30. Quid ergo facere par est prudentem, quum aut de
virtute aut de veritate ambigit? Quod, puto, Homerus
etiam illa fabula de Sirenibus obscure significavit, præter-
navigare jubens perniciosas illas auditionum voluptates, et
obturare aures, neque ita effuse illas pandere iis qui per-
turbatione quadam sunt occupati; sed apponere curiosi jan-
itoris instar rectam rationem his quæ dicuntur omnibus,
quæ admittat digna admissione atque recipiat, mala autem
excludat repellatque. Ridiculum enim fuerit, domus qui-
dem janitores constituere, aures autem ac mentem apertas
sinere.

31. Quum igitur dicens talia aliquis accesserit, ipsum per
se explorare negotium oportet, neque ætate considerata
dicentis, neque vita alia, neque ea quæ in sermonibus illius
forte inest sollertia : quo enim quis probabilior est, eo cu-
riosiore exploratione opus habet. Non oportet igitur cre-

στεύειν ἄλλοτρίᾳ κρίσει, μᾶλλον δὲ μίσει τοῦ κατηγοροῦντος, ἀλλ' ἑαυτῷ τὴν ἐξέτασιν φυλακτέον τῆς ἀληθείας, ἀποδόντα καὶ τῷ διαβάλλοντι τὸν φόβον καὶ ἐν φανερῷ ποιησάμενον τὸν ἔλεγχον τῆς ἐκατέρου διανοίας, καὶ μισεῖν οὕτω καὶ ἀγαπᾶν τὸν δεδοχμασμένον. Πρὶν δὲ τοῦτο ποιῆσαι ἐκ τῆς πρώτης διαβολῆς κεκινημένον, Ἡράκλεις, ὡς μειρακιώδης καὶ ταπεινὸν καὶ πάντων οὐχ ἥκιστα ἀδίκον.

32. Ἀλλὰ τούτων ἀπάντων αἴτιον. ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔφημεν, ἡ ἀγνοία καὶ τὸ ἐν σκότῳ ποιεῖν τὸν ἐκάστου τρόπον ὡς εἴ γε θεῶν τις ἀποκαλύψειεν ἡμῶν τοὺς βίους, οἷχοιτο ἂν φεύγουσα ἐς τὸ βάραθρον ἡ διαβολὴ / ὥραν οὐκ ἔχουσα, ὡς ἂν πεφωτισμένων τῶν πραγμάτων ὑπὸ τῆς ἀληθείας.

LX.

ΨΕΥΔΟΛΟΓΙΣΤΗΣ ἢ ΠΕΡΙ ΤΗΣ
ΑΠΟΦΡΑΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΙΜΑΡΧΟΥ.

1. Ἀλλ' ὅτι μὲν ἠγνόεις τοῦνομα τὴν ἀποφράδα παντί που ὄλον. Πῶς γὰρ ἂν ἤτιώ βάρβαρον εἶναι με τὴν φωνὴν ἐπ' αὐτῷ, εἰπόντα ὑπὲρ σοῦ ὡς ἀποφράδι ὁμοιος εἴης — τὸν γὰρ τρόπον σου νῆ Δία μέμνημαι εἰκάσας τῇ τοιαύτῃ ἡμέρᾳ — εἰ μὴ καὶ παντάπασιν ἀνῆκους ἦσθα τοῦ ὀνόματος; Ἐγὼ δὲ τὴν μὲν ἀποφράδα ὅτι καὶ βούλεται εἶναι διδάξω σε μικρὸν ὕστερον· τὸ δὲ τοῦ Ἀρχιλόχου ἐκεῖνο ἤδη σοι λέγω, ὅτι τέττιγα τοῦ πτεροῦ συνεῖληφας· εἴπερ τινὰ ποιητὴν ἰάμβων ἀκούεις Ἀρχιλόχον, Πάριον τὸ γένος, ἄνδρα κομιδῇ ἐλευθερὸν καὶ παρρησίᾳ συνόντα, μηδὲν ὀκνοῦντα ὀνειδίξειν, εἰ καὶ δτι μάλιστα λυπῆσειν ἐμελλε τοὺς περιπετεῖς ἰσομένους τῇ χολῇ τῶν ἰάμβων αὐτοῦ. Ἐκεῖνος τοίνυν πρὸς τινος τῶν τοιούτων ἀκούσας κακῶς τέττιγα ἔφη τὸν ἄνδρα εἰληφέναι τοῦ πτεροῦ, εἰκάζων ἑαυτὸν τῷ τέττιγι ὃ Ἀρχιλόχος φύσει μὲν λάλῳ ὄντι καὶ ἄνευ τινὸς ἀνάγκης, ὁπόταν δὲ καὶ τοῦ πτεροῦ ληφθῇ, γεγωνότερον βοῶντι. Καὶ σὺ δὲ, ἔφη, ὦ κακὸδαίμων ἄνθρωπε, τί βουλόμενος ποιητὴν λάλον παροξύνεις ἐπὶ σεαυτὸν αἰτίας ζητοῦντα καὶ ὑποθέσεις τοῖς ἰάμβοις;

2. Ταῦτά σοι καὶ αὐτὸς ἀπειλῶ οὐ μὰ τὸν Δία τῷ Ἀρχιλόχῳ εἰκάζων ἑμαυτὸν — πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δέω — σοὶ δὲ μυρία συνειδῶς ἰάμβων ἄξια βεβωμένα, πρὸς ἃ μοι δοκεῖ οὐδ' ἂν ὃ Ἀρχιλόχος αὐτὸς διακρίσσαι προσπαρκαλέσας καὶ τὸν Σιμωνίδην καὶ τὸν Ἱππώνακτα συμποιεῖν μετ' αὐτοῦ κἂν ἐν τι τῶν προσόντων σοι κακῶν· οὕτω σὺ γε παῖδας ἀπέφηνας ἐν πάσῃ βδελυρίᾳ τὸν Ὀροδοικίδην καὶ τὸν Λυκάμειδην καὶ τὸν Βούπλον, τοὺς ἐκείνων ἰάμβους. Καὶ εἰκοιθεῖν τις ἐπὶ χεῖλος ἀγαγεῖν σοι τότε τὸν γέλων ἐπὶ τῇ ἀποφράδι λεχθείσῃ, ὡς αὐτὸς μὲν Σκυλῶν καταφανέστερος γένοιο κομιδῇ ἀπαίδευτος ὢν καὶ τὰ κοινὰ ταῦτα καὶ τὰ ἐν

dere alieno iudicio, vel odio potius accusantis, sed examen veritatis sibi servare, suamque sibi invidiam delatori reddere, et qua quisque mente sit in claram lucem protrahere, ac sic demum vel amare vel odisse, postquam quemque probaveris. Prius autem hoc facere prima permotum delatione, quam puerile est, bone Hercules! et humile, et non minime inter omnia injustum.

32. At harum rerum omnium causa, quam principio dicebamus, ignorantia, et quod mores uniuscujusque in obscuro sunt. Nam si deorum aliquis vitas nostras aperiat, iverit sane fuga præceps in barathrum delatio, locum nempe, rebus a veritate collustratis, non jam habitura.

LX.

PSEUDOLOGISTA SIVE DE DIE NEFASTO
CONTRA TIMARCHUM.

1. Verum enim vero ignotum tibi fuisse nomen Apophras, unicuique manifestum. Qui enim accusares me hoc ipso nomine barbarismi circa linguam, qui dixerim esse te Apophradi (nefasto diei) similem (memini enim profecto tuos me mores tali diei assimilare), nisi omnino tibi nomen illud esset incognitum? Ego vero, Apophras quid sibi velit, paullo post te docebo: jam vero illud tibi Archilochi dicam, Cicadam alis prehendiisti! si quidem iamborum quendam poetam nosti Archilochum, Parium genere, virum omnino liberum, et libertate uti solitum, nec cunctantem maledicere, si vel maxime læsurus videretur eos qui in bilem iamborum suorum incidissent. Hic igitur, quum male ipsi a quodam ex illo genere dictum esset, dicebat alis prehensam ab eo esse cicadam, ipsum se cicadæ comparans Archilochus, strepero natura sua, etiam nemine cogente, animali; si vero etiam ala prehendatur, clamanti sonantius. Sic tu, inquiebat, homo infelix, quid tibi vis, quum loquacem in te poetam concitas, occasiones et argumenta iambis quærentem?

2. Hæc ipse quoque tibi comminor, non profecto, quasi Archilochi me comparem (unde enim? multum sane ab eo absum), sed quod novi sexcenta tua facinora iambis digna, quibus ne ipse quidem sufficere Archilochus videtur, etiam si Simonidem et Hipponactem advocet, ut secum vel unum eorum, quæ tibi insunt, malorum carmine describant: adeo tu pueri in omni impuritate ut videantur effecti Orodéciden, et Lycamben, et Bupalum, iamborum illorum argumenta. Ac videtur deorum aliquis in labia tum adduxisse tibi risum de dicta a me Apophrade, ut ipse quidem manifestius quam Scythæ ruditatis omnium rerum convinceris, qui communia ista et quæ ante pedes sunt ignores; occa-

ποσὶν ἀγνοῶν, ἀρχὴν δὲ εὐλογον παράσχοις τῶν κατὰ σοῦ λόγων ἀνὸρ ἐλευθέρῳ καὶ οἰκοθὲν σε ἀκριβῶς εἰδοτὶ καὶ μὴδὲν ὑποστελλομένῳ τὸ μὴ οὐχὶ πάντα ἐξεῖπεν, μᾶλλον δὲ κηρύττει αἱ πράττεις νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ἔτι καὶ νῦν ἐπὶ πολλοῖς τοῖς πρὶν ἐκείνοις.

3. Καίτοι μάταιον ἴσως καὶ περιττὸν ἐν παιδείας νόμῳ παρρησιάζεσθαι πρὸς σέ· οὔτε γὰρ ἂν αὐτός ποτε βελτίων γένοιο πρὸς τὴν ἐπιτίμησιν, οὐ μᾶλλον ἢ κἀνθαρος μεταπεισθεῖν ἂν μηκέτι τοιαῦτα κυλινδεῖν ἀπαξ αὐτοῖς συνήθης γενόμενος, οὔτ' εἶναι τινα νομίζω τὸν ἀγνοοῦντα ἔτι τὰ ὑπὸ σοῦ τολμώμενα καὶ αἱ γέρων ἀνθρωπος ἐς σεαυτὸν παρανομεῖς. Οὐχ οὕτως ἀσφαλὴς οὐδὲ ἀφανὴς βδελυρὸς εἶ· οὐδὲ δέ τινας τοῦ ἀποδύσσοντος τὴν λεοντῆν, ὥς φανερός γένοιο κανθῆλιος ὦν, εἰ μὴ τις ἄρα ἐξ Ὑπερβορέων ἄρτι ἐς ἡμᾶς ἤκοι ἢ ἐς τοσοῦτον Κυμαῖος εἴη, ὥς μὴ ἰδὼν εὐθὺς εἰδέναι θῶν ἀπάντων ὑβριστότατόν σε ὄντα μὴ περιμείνας ὀγκωμένου προσέτι ἀκούειν. Οὕτω πάλαι καὶ πρὸ ἐμοῦ καὶ παρὰ πᾶσι καὶ πολλὰκις κεκήρυκται τὰ σὰ καὶ δόξαν οὐ μικρὰν ἔχεις ἐπ' αὐτοῖς ὑπὲρ τὸν Ἀριφράδην, ὑπὲρ τὸν Συβαρίτην Ἡμιθέονα, ὑπὲρ τὸν Χῖον ἐκείνον Βάσταν τὸν ἐπὶ τοῖς δημοῖς σοφόν. Ῥητέον δὲ ὅμως, εἰ καὶ ἔωλα δόξω λέγειν, ὥς μὴ αἰτίαν ἔχοιμι μόνος αὐτὰ ἀγνοεῖν.

4. Μᾶλλον δὲ παρακλητέος ἡμῖν τῶν Μενάνδρου προλόγων εἷς ὁ Ἐλεγχος, φίλος Ἀληθείᾳ καὶ Παρρησίᾳ, θεὸς οὐχ ὁ ἀσημότατος τῶν ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἀναβαινόντων, μόνους ὑμῖν ἐγθρὸς τοῖς δεδιόσι τὴν γλῶτταν αὐτοῦ, πάντα καὶ εἰδότες αἱ σαφῶς διεξιόντος ὁπόσα ὑμῖν συνοῖδε. Χάριεν γοῦν τοῦτο γένοιτ' ἂν, εἰ ἐβέλθειεν ὑμῖν προεισελθὼν οὗτος διηγήσασθαι τοῖς θεαταῖς σύμπαντα τοῦ δράματος τὸν λόγον. Ἄγε τοίνυν, ὦ προλόγων καὶ δαιμόνων ἄριστε Ἐλεγγε, ὅρα ὅπως σαφῶς προδιδάξης τοὺς ἀκούοντας, ὥς οὐ μάτην οὐδὲ φιλαπεχθιμόνως οὐδ' ἀνίπτοις ποσὶ κατὰ τὴν παροιμίαν ἐπὶ τόνδε τὸν λόγον ἀπηγνῆχαμεν, ἀλλὰ καὶ ἰδίῳ τι ἀμυνόμενοι καὶ τὰ κοινὰ μισοῦντες τὸν ἀνθρωπον ἐπὶ τῇ βδελυρίᾳ. Ταῦτα μόνον εἰπὼν καὶ σαφῶς προδιηγησάμενος ἱλεως ἀπιθὶ ἐκποδῶν, τὰ δὲ ἄλλα ἡμῖν κατὰλειπε· μιμησόμεθα γάρ σε καὶ διελέγμεν τὰ πολλὰ, ὥς παρρησίας γε καὶ ἀληθείας ἔνεκα μὴδὲν αἰτιάσασθαι σε. Μῆτε δὲ ἐμὲ πρὸς αὐτοὺς ἐπαινέσης, ὦ φίλτατε Ἐλεγγε, μῆτε τὰ ἐκείνῳ προσόντα προεχρήξῃς αὐτως· οὐ γὰρ ἄξιον θεῷ ὄντι ἐπὶ στόμα σοι ἔλθεῖν τοὺς περὶ τῶν οὕτω καταπτύστων λόγους.

5. Ὁ γὰρ σοφιστὴς οὗτος εἶναι λέγων, ὁ πρόλογος ἤδη φησὶ ταῦτα, ἐς Ὀλυμπίαν ποτὲ ἤκε λόγον τινὰ πρὸ πολλοῦ συγγεγραμμένον ἐπιδειζόμενος τοῖς πανηγυρισταῖς. Ἦν δὲ ὑπόθεσις τῆς συγγράμματος ὁ Πυθαγόρας κωλυόμενος ὑπὸ τίνος Ἀθηναίων, οἶμαι, μετέχειν τῆς Ἐλευσίνι τελετῆς ὥς βάρβαρος, ὅτι ἔλεγεν αὐτὸς ὁ Πυθαγόρας πρὸ τούτου ποτὲ καὶ Εὐφορβος γεγονέναι. Εὐφύγανε δὲ ὁ λόγος αὐτῇ κατὰ τὸν Αἰσώπου κολοῦν συμφορητὸς ὦν ἐκ ποικίλων ἀλλοτρῶν πτερῶν. Βου-

sionemque et principium justum præberes contra te scribendi viro libero, quique te domo inde accurate noverit, neque metuat quicquam, quominus omnia proferat, vel præconio vulget potius, quæcumque, præter multa illa antiqua, nunc etiam noctu atque interdiu perpetrās.

3. Quanquam vanum fortasse et supervacuum fuerit, libertate illa, quæ eruditos decet, apud te uti : neque enim ipse unquam a reprehensione fias melior, non magis quam scarabæus dediscat volvere talia, quum semel iis assueverit ; neque puto quenquam esse qui adhuc ignoret quæ audeas quæque senex homo in te ipsum designes. Non ita securus, non ita obscure impurus es : neque opus est qui leoninam tibi detrahat, ut appareat te asinum esse, nisi quis forte ab Hyperboreis inde modo ad nos venerit, aut adeo sit Cumanus, ut non ad primum statim conspectum cognoscat asinorum te omnium esse insolentissimum, neque expectet dum rudentem etiam audiat : adeo olim et ante me, et apud omnes, et sæpe tua vita præconio vulgata est, et famam eo nomine non parvam habes supra Ariphraden, supra Sybaritam Hemitheonem, supra Chium illum Bastam, illum similibus in rebus doctum. Dicendum tamen, licet obsoleta dicere videar, ne reprehendar, qui solus ea ignorem.

4. Vel potius advocandus erit nobis Menandri prologorum unus, Elenchus [*Arguens*], amicus Veritati et Libertati in dicendo, deus minime obscurissimus eorum qui in scenam prodeunt, solis vobis inimicus qui linguam ipsius timetis, qui et noverit omnia, et diserte quæ de vobis novit eloquatur. Lepidum sane hoc fuerit, si velit ille ante ad vos procedere, et enarrare spectatoribus totam fabulæ rationem. Age igitur, prologorum atque Geniorum optime, Elenche, vide ut diserte auditores ante edoceas, quam non temere neque animo ad inimicitias pronò, neque illotis, quod aiunt, pedibus ad hoc argumentum devenimus, sed tum propriam injuriam ulciscentes, tum communi odio hominem impuritatis causa persequentes. Hæc sola ubi dixeris et aperte exposueris ante fabulam, propitiuss vestigio hinc discedito, et reliqua nobis permittito : te enim imitabimur, et convincemus eum in plerisque, ut, quantum ad libertatem veritatemque, minime nos accusaveris. Ne vero rursus me laudaveris apud illos, Elenche carissime, neve isti quæ insunt, temere effundas ante me : neque enim dignum fuerit tibi, qui deus es, in os venire sermones de rebus adeo desuendis.

5. Nimirum iste qui sophistam se esse ait (hæc jam loquitur prologus), Olympiam venit aliquando, orationem olim conscriptam habiturus in panegyri. Erat autem argumentum libelli, Pythagoras prohibitus ab aliquo, Atheniensium puto, sacris Eleusiniis interesse, tanquam barbarus, quod ipse dicebat Pythagoras se quondam Euphorbum fuisse. Erat porro oratio illi ad Æsopicæ corniculæ instar consarcinata ex multis pennis alienis. Quum

λόμενος δὴ μὴ βῶλα δοῦναι λέγειν, ἀλλ' αὐτοσχεδιάζειν τὰ ἐκ τοῦ βιβλίου, δέεται τῶν συνήθων τινός — ἦν δὲ ἐκ Πατρῶν ἐκεῖνος, ἀμφὶ δίκας ἔχων τὰ πολλά — ἐπειδὴν αἰτήσῃ τινὰς ὑποθέσεις τοῖς λόγοις, τὸν Πυθαγόραν αὐτῷ προσελθεῖναι. Καὶ οὕτως ἀνὴρ ἐποίησε καὶ συνέπεισε τὸ θέατρον ἀκούειν τῶν ὑπὲρ τοῦ Πυθαγόρου ἐκείνων λόγων.

6. Ἦν δὴ τὸ ἐπὶ τούτῳ δ μὲν πάνυ ἀπίθανος ἐν τῇ ὑποκρίσει συνεῖρων ὅσον εἰκὸς ἐκ πολλοῦ ἔσκεμμένα καὶ μεμελετημένα, εἰ καὶ οἱ μάλιστα ἡ ἀναισχυντία οὕσα ἐπήμυνε καὶ χεῖρα ὥρεγε καὶ συνηγωνίζετο αὐτῷ. Γέλως δὲ πολὺς παρὰ τῶν ἀκουόντων· καὶ οἱ μὲν ἐς τὸν Πατέρα ἐκείνον μεταξὺ ἀποβλέποντες ὑπεδῆλουν ὥς οὐ λήλθε συμπράξας αὐτῷ τὴν βραδιουργίαν, οἱ δὲ καὶ αὐτὰ γνωρίζοντες τὰ λεγόμενα παρ' ὅλην τὴν ἀκρόασιν διετελέσαν ἐν τούτῳ μόνον ἔργον ἔχοντες, ἀλλήλων πειρώμενοι ὅπως μνήμης ἔχουσι πρὸς τὸ διαγιγνώσκειν ὅτου ἕκαστον ἦν τῶν ὀλίγων πρὸ ἡμῶν εὐδοκιμησάντων ἐπὶ ταῖς καλουμέναις μελέταις σοφιστῶν.

7. Ἐν δὲ τούτοις ἅπασι καὶ ὁ τὸν λόγον τόνδε συγγράφας ἦν ἐν τοῖς γελῶσι καὶ αὐτός. 'Τί δ' οὐκ ἔμελλε γελᾶν ἐφ' οὕτω περιφανείᾳ καὶ ἀπιθάνῳ καὶ ἀναισχυντῷ τολμήματι; καὶ πως — ἔστι δὲ ἀκρατὴς γέλωτος — δ μὲν τὴν φωνὴν ἐντρέψας εἰς μέλος, ὥς ᾤετο θρῆνόν τινα ἐπηύλει τῷ Πυθαγῶρᾳ, δ δὲ τούτῳ δὴ τὸ τοῦ λόγου, ὅνον κιθαρίζειν πειρώμενον ὁρῶν ἀνεκάχασε μάλα ἡδὺ δ ποιητὴς οὗτος δ ἐμός· δ δὲ εἶδεν ἐπιστραφεῖς. Τούτῳ ἐξεπολέμωσεν αὐτοὺς τότε ἑναγχοῦς.

8. Ἐνθὲν δὲ ἦν μὲν ἡ τοῦ ἔτους ἀρχή, μάλλον δὲ ἡ ἀπὸ τῆς μεγάλης νομμηνίας τρίτη, ἐν ᾗ οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ τι ἀρχαῖον εὐχονταί τε αὐτοὶ ὑπὲρ ἅπαντος τοῦ ἔτους εὐχάς τινας καὶ θύουσι, Νουμᾶ τοῦ βασιλέως καταστησαμένου τὰς ἱερουργίας αὐτοῖς, καὶ πεπιστεύχασιν τοὺς θεοὺς ἐν ἐκείνῃ μάλιστα τῇ ἡμέρᾳ χρηματίζειν τοῖς εὐχομένοις. Ἐν τῇ αὐτῇ τοίνυν ἑορτῇ καὶ ἱερομηνίᾳ δ τότε γελᾶσας ἐν Ὀλυμπίᾳ ἐκεῖνος ἐπὶ τῷ ὑποβολιμαίῳ Πυθαγῶρᾳ ἰδὼν προσίοντα τὸν κατὰπτυστον καὶ ἀλαζόνα, τὸν τῶν ἀλλοτρίων λόγων ὑποκριτὴν — ἐτύγχανε δὲ καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ ἀκριβῶς εἰδὼς καὶ τὴν ἄλλην ἀσέλγειαν καὶ μιαιφάναν τοῦ βίου καὶ ἃ ποιεῖν ἐλέγγοτο καὶ ἃ ποῶν κατεβλήπτο — Ὁρα ἡμῖν, ἔφη πρὸς τινα τῶν ἐταίρων, ἐκτρέπεσθαι τὸ δυσάντητον τούτῳ θέαμα, ὃς φανεῖς εἴοικε τὴν ἡδίστην ἡμέραν ἀποφράδα ποιῆσειν ἡμῖν. Τοῦτ' ἀκούσας δ σοφιστὴς τὴν ἀποφράδα ὥς τι ξένον καὶ ἀλλότριον ὄνομα τῶν Ἑλλήνων ἐγέλα εὐθὺς καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ πάλαι ἐκείνου γέλωτος ἡμύνετο, ὥς γοῦν ᾤετο, καὶ πρὸς ἅπαντας ἔλεγεν, Ἀποφράς, τί δὲ τούτῳ ἐστι; καρπὸς τις ἢ βοτάνη τις ἢ σκεῦος; ἄρα τῶν ἐσθιομένων ἢ πινόμενων τί ἐστιν ἀποφράς; ἐγὼ μὲν οὔτε ἤκουσα πώποτε οὐτ' ἂν συνίην ποτὲ δ τι καὶ λέγει.

9. Ταῦθ' δ μὲν ᾤετο κατὰ τούτου διεξίναί καὶ πολλὸν ἐπῆγε τῇ ἀποφράδι τὸν γέλων· ἐλελήθει δὲ καθ' αὐτοῦ τὸ ὕστατον τεκμήριον ἀπαιδευσίς ἐκφέρων. Ἐπὶ

autem vellet non antiqua videri dicere, sed velut ex tempore proponere quae de libro edidicerat, rogat sodalium aliquem (erat ille Patrensis, in causis multum versatus homo), quum argumenta posceret dicendi, Pythagoram ut ipse deligeret. Idque fecit homo, ac persuasit theatro ut audire vellent homines illam pro Pythagora orationem.

6. Hinc jam iste in actione erat valde improbabilis, qui connecteret, ut consentaneum erat, orationem ab longo inde tempore commentatam et meditatam, etsi quammaxime praesens homini impudentia pro ipso pugnaret et manum ei porrigeret et certamen ejus adjuvaret. Risus interim multus apud auditores; quum alii in Patrensem illum intuentes, subindicarent auxilium istius impostorae ab illo praestitum non latere; alii vero qui agnoscerent quae dicebantur, toto quo audiebant tempore illud unum agebant, ut alter alterius memoriam tentaret in agnoscendo cujus esset unumquodque eorum sophistarum, qui paullo ante nostram aetatem in declamationibus floruerunt.

7. Inter hos autem omnes qui riderent, is ipse quoque fuit qui hunc libellum scripsit. Qui enim non rideret auso tam manifesto et improbabili atque impudenti? Ac fere (est autem aliqui risus impotens) ille quidem inflexa ad modulationem voce, threnum quendam, uti putabat, accinebat Pythagorae: at hic, poeta meus, in suaves cachinnos solvi, asinum, quod in proverbio est, videns citharam tractare conantem. Verum iste conversus hoc observat. Hoc illos tum nuper inimicos reddidit.

8. Deinde incidit principium anni, vel potius dies a magnis illis kalendis tertius, quo Romani de prisco more vota quaedam pro toto anno et sacra faciunt, ritu a Numa rege ipsis praescripto, creduntque deos illo maxime die operam dare precantibus. Hoc igitur festo die atque sacro is qui tum riserat Olympiae subdititium illum Pythagoram, quum videret accedere conspuendum istum ac nebulonem, alienae orationis histrionem, cujus etiam mores accurate nosset, et reliquam vitae istius libidinem atque impuritatem, quaeque facere diceretur, et in quibus agendis deprehensus fuerat, Suadeo, inquit ad sodalium quendam, devitemus infelicitis occursus hoc ostentum, qui sua praesentia jucundissimum nobis diem Apophrada [nefastum, atrum] videtur factorus. Hoc ipsum nomen Apophrada audiens sophista, tanquam peregrinum et alienum a Graecis nomen statim risit, et prioris illius risus nomine virum ultus est, ut quidem sibi videbatur, et apud omnes usurpabat hoc, Apophras! quid vero id rei est? fructusne aliquis? an verba quaedam? an vas? an esculentorum quiddam vel poculentorum est Apophras? equidem nec audivi unquam, neque unquam scivi quid id sibi velit.

9. Talia iste contra hunc meum se disputare opinabatur, multumque Apophradi risum confabatur, ignarus nempe, ultimum se hoc ruditis contra se indicium proferre. Su-

τούτω τὸν λόγον τόνδε συνέγραψεν ὁ ἐμὲ προεισπέμφας ὑμῖν, ὡς δεῖξει τὸν ἀοιδίμον σοφιστὴν τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων ἀγνοοῦντα καὶ ὅποσα κἂν οἱ ἐπὶ τῶν ἐργαστηρίων καὶ τῶν καπηλείων εἶδειεν. Ταῦτα μὲν ὁ Ἑλεγχος.

10. Ἐγὼ δὲ — ἤδη γὰρ αὐτὸς παρελιψα τοῦ δράματος τὰ λοιπὰ — δίκαιος ἂν εἴην τὰ ἐκ τοῦ Δελφικοῦ τρίποδος ἣδη λέγειν, οἷά μὲν σου τὰ ἐν τῇ πατρίδι, οἷα δὲ τὰ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, οἷα δὲ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ, οἷα δὲ τὰ ἐν Φοινίκῃ καὶ Συρίᾳ, εἴτα ἐξῆς τὰ ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἰταλίᾳ καὶ ἐπὶ πᾶσι τὰ ἐν Ἐφέσῳ νῦν, ἅπερ κεφαλαιοδέστατα τῆς ἀπονοίας τῆς σῆς καὶ κορυφή καὶ κορωνίς τοῦ τρόπου· ἐπεὶ γὰρ κατὰ τὴν παροιμίαν Ἰλιεύς ὦν τραγωδοῦς ἔμισθώσω, καιρὸς ἤδη σοι ἀκούειν τὰ σαυτοῦ κακά.

11. Μᾶλλον δὲ ταῦτα μὲν μηδέπω, περὶ δὲ τῆς ἀποφράδος πρότερον. Εἰπέ γάρ μοι πρὸς πανδήμου καὶ Γενετυλλίδων καὶ Κυθήνης, πῇ σοι μεμπτόν καὶ γέλωτος ἄξιον τούνομα εἶναι ἐδοξεν ἢ ἀποφράς; Νῆ Δί', οὐ γὰρ ἦν τῶν Ἑλλήνων ἴδιον, ἀλλὰ ποθεν ἐπεισχωμάσαν αὐτοῖς ἀπὸ τῆς πρὸς Κελτοὺς ἢ Θράκας ἢ Σκύθας ἐπιμειξίας. Σὺ δὲ — ἅπαντα γὰρ οἴσθα τὰ τῶν Ἀθηναίων — ἐξέκλεισας τοῦτο εὐθὺς καὶ ἐξεκήρυξας τοῦ Ἑλληνικοῦ. Καὶ ὁ γέλως ἐπὶ τούτῳ, ὅτι βαρβαρίζω καὶ ξενίζω καὶ υπερδαίνω τοὺς δρους τοὺς Ἀττικούς. Καὶ μὴν τί ἄλλο Ἀθηναίους οὕτως ἐπιχώριον ὥς τοῦτ' τούνομα, φαῖεν ἂν ὅλ' γε σοῦ μᾶλλον τὰ τοιαῦτα εἰδότες· ὥστε ὁ ἄνθρωπος ἂν τὸν Ἐρεχθέα καὶ τὸν Κέκροπα ξένους ἀποφρήναι καὶ ἐπὶ λυδοῖς εἶναι τῶν Ἀθηνῶν, ἢ τὴν ἀποφράδα δεῖξειαι οὐκ οἰκεῖαν καὶ αὐτόχθονα τῆς Ἀττικῆς.

12. Πολλὰ μὲν γάρ ἐστιν ἃ καὶ αὐτοὶ κατὰ ταῦτα τοῖς πᾶσιν ἀνθρώποις ὀνομάζουσιν, ἀποφράδα δὲ μόνον ἐκεῖνοι τὴν μιανὴν καὶ ἀνευκτὴν καὶ ἀπαίσιον καὶ ἀπρακτον καὶ σοὶ ὁμοίαν ἡμέραν. Ἰδοὺ, μεμᾶθηκας ἤδη ὁδοῦ πάρεργον, τί βούλεται αὐτοῖς ἢ ἀποφράς ἡμέρα, ὅταν μῆτε αἱ ἀρχαὶ χρηματίζωσι μῆτε εἰσαγωγῆμοι αἱ δίκαι ὥσι μῆτε τὰ ἱερὰ ἱερουργῇται μῆθ' ὅλως τι τῶν αἰσίων τελῇται, αὕτη ἀποφράς ἡμέρα.

13. Ἐνομίσθη δὲ τοῦτο ἄλλοις ἐπ' ἄλλαις αἰτίαις· ἢ γὰρ ἡττηθέντες μάχαις μεγάλαις ἔπειτα ἔταξαν ἐκείνας τὰς ἡμέρας, ἐν αἷς τὰ τοιαῦτα ἐπεπόνθεισαν, ἀπράκτους καὶ ἀκύρους τῶν ἐννόμων πράξεων εἶναι, ἢ καὶ νῆ Δία . . . καίτοι ἄκαιρον ἰσως καὶ ἔξωρόν γε ἤδη γέροντα ἄνδρα μεταπαιδεύειν καὶ ἀναδιδάσκειν τὰ τοιαῦτα μηδὲ τὰ πρὸ τούτων εἰδότες· πάνυ γοῦν τοῦτ' ἐστὶ τὸ λοιπόν, κἂν ἐκμάθῃς αὐτὸ, πᾶν ἡμῖν εἰδὼς ἔση. Πρόθεν γὰρ, ὦ οὗτος; τὰ μὲν γὰρ ἄλλα καὶ ἀγνοῆσαι συγγνώμη ὅποσα ἐξω τοῦ πολλοῦ πάτου καὶ ἀδηλα τοῖς ἰδιώταις, τὴν ἀποφράδα δὲ οὐδὲ βουλευθεὶς ἂν ἄλλως εἴποιεν· ἐν γὰρ τούτῳ καὶ μόνον ἅπαντων τούνομα.

14. Ἔστω, φησὶ τις· ἀλλὰ καὶ τῶν παλαιῶν ὀνομάτων τὰ μὲν λεκτέα, τὰ δ' οὐ, ὅποσα αὐτῶν μὴ συνήθη τοῖς πολλοῖς, ὡς μὴ ταράττοιμεν τὰς ἀκοὰς καὶ τιτρώ-

per hoc libellum hunc conscripsit ille qui me ad vos prae-misit, ut ostendat nobilem sophistam communia Graecorum ignorare, quæque de officinis etiam et cauponis homines norunt. Ista quidem Elenchus.

10. Ego vero (jam enim ipse suscepi quod reliquum est fabulae) jure meo jam possim ista velut e Delphico tripode dicere, quæ tu in patria egeris, quæ in Palestina, quæ in Ægypto, quæ in Phœnice et Syria, quæ deinde in Græcia et Italia; ac super omnia, quæ nunc Ephesi, quæ quidem maxime capitalia et fastigium amentiae tuæ, et imposita moribus tuis coronis: quum enim, quod est in proverbio, Iliensis ipse tragædos conduxeris, jam docet tua te mala audire.

11. Sed potius ista nondum; de Apophrade vero prius. Nam dic mihi, per ego te Vulgivagam et Genetyllidas et Cybeben oro, qui tibi reprehensione aut risu dignum Apophradis nomen visum est? Ita sane: neque enim erat Graecorum proprium; sed alicunde quasi commissatum venit illis a Celtarum aut Thracum aut Scytharum colluvie. Tu vero (nosti enim Atheniensium omnia) statim hoc exclusisti, et praconio ejecisti de Graeco solo. Hinc ille risus, quod barbare loquor et peregrinum in morem, et terminos Atticos egredior. Verum enim vero, Quod aliud ita Atheniensibus patrium est atque hoc nomen? dixerint qui magis quam tu norunt talia: adeo ut citius Erechtheum et Cecropem peregrinos atque advenas esse Athenis ostendas, quam Apophrada demonstres non domesticam esse indigenamque Atticæ.

12. Multa enim sunt quæ ipsi eodem modo, ac reliqui homines, appellant: Apophrada autem soli isti atrum et abominandum et infaustum et inauspicatum et similem tibi diem. Ecce jam obiter didicisti quid sibi velit apud illos dies Apophras: quum neque magistratus sui copiam faciunt, neque causæ judicari possunt, neque sacra peraguntur, neque omnino earum rerum, quas faustas esse volumus, quicquam peragitur; illa dies Apophras est.

13. Illud vero apud alios aliis de causis receptum est: aut enim magnis superati præliis, deinde dies hosce, quibus talia illis eveniant, nefastos esse constituerunt, quibus nihil legitimæ actionis, ita quidem ut ratum deinde esset, posset suscipi: aut etiam per Jovem . . . quanquam intempestivum forte et serum jam nimis, aliter instituere senem hominem ac de novo docere talia, qui neque ea quæ praecedunt noverit: Nimirum (dicas forte) hoc solum est reliquum: quod ei didiceris, futurum ut omnium nobis sis sciens. Unde enim, mi homo? reliqua enim si ignores, condonandum fuerit, quæ extra communem sint viam et plebeiis incognita; sed apophrada aliter, ne si velis quidem, dixeris: unum nempe hoc et solum omnium hujus rei nomen est.

14. Esto, dixerit forte aliquis: sed de veteribus quoque nominibus alia dicenda sunt, alia non: quæ quidem illorum non usitata vulgo, ne perturbemus audientes auresque

σκοιμεν τῶν συνόντων τὰ ἴσα. Ἐγὼ δὲ, ὃ βέλτιστε, πρὸς μὲν σὲ ἰσως ταῦτα περὶ σοῦ εἰπὼν ἤμαρτον· ἐχρῆν γὰρ ἐχρῆν ἢ κατὰ τὰ Παφλαγόνων ἢ Καππαδοκῶν ἢ Βακτριῶν πάτρια διαλέγεσθαι σοι, ὥς ἐκμάθῃς τὰ λεγόμενα καὶ σοὶ ἀκούειν ἢ ἡδέα, τοῖς δ' ἄλλοις Ἑλλησιν οἶμαι καθ' Ἑλλάδα γλωτταν συνεῖναι χρῆ. Εἴτα καὶ τῶν Ἀττικῶν κατὰ χρόνους τινὰς πολλὰ ἐντρεψάντων τῆς αὐτῶν φωνῆς, τοῦτο ἐν τοῖς μάλιστα τοῦνομα διετέλεσεν οὕτως αἰεὶ καὶ πρὸς ἀπάντων αὐτῶν λεγόμενον.

15. Εἶπον θν καὶ τοὺς πρὸ ἡμῶν κεχρημένους τῷ ὀνόματι, εἰ μὴ καὶ ταύτη σε διαταράξειν ἐμελλον ξένα σοι καὶ ἀγνωστα ποιητῶν καὶ ῥητόρων καὶ συγγραφέων ὀνόματα διεξιῶν. Μᾶλλον δὲ οὐδ' ἐγὼ σοι τοὺς εἰπόντας ἐρῶ· πάντες γὰρ ἴσασιν. Ἄλλὰ σύ μοι ἓνα τῶν παλαιῶν δεξας οὐ κεχρημένον τῷ ὀνόματι, χρυσοῦς, φασιν, ἐν Ὀλυμπίᾳ στάθῃ. Καίτοι ὅστις γέρων ὦν καὶ ἀφῆλιξ τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖ, δοκεῖ μοι ὅτι καὶ Ἀθῆναι πόλις ἐστὶν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Κόρινθος ἐπὶ τῇ Ἰσθμῷ καὶ Σπάρτη ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μὴ εἰδέναι.

16. Λοιπὸν ἴσως ἐκείνῳ σοι λέγειν, ὥς τὸ μὲν ὄνομα ἤξεις, τὴν δὲ χρῆσιν αὐτοῦ ἀκαιρον ζητιάσω. Φέρε δὲ καὶ ὑπὲρ τούτου πρὸς σὲ ἀπολογησέσθαι τὰ εἰκότα, οὐ δὲ προσέγειν τὸν νοῦν, εἰ μὴ πάνυ ὀλίγον σοι μέλει τοῦ μηδὲν εἰδέναι. Οἱ παλαιοὶ πολλὰ τοιαῦτα πρὸ ἡμῶν ἀπέριψαν ἐς τοὺς σοὶ ὁμοίους ἕκαστοι τοὺς τότε — ἦσαν γὰρ καὶ τότε, ὥς τὸ εἶκος, βδελυροὶ τινες ἐς τὰ ῥῆθαι καὶ μιαιοὶ καὶ κακοήθεις τὸν τρόπον — καὶ ὁ μὲν κόθορνόν τινα εἶπεν εἰκάσας αὐτοῦ τὸν βίον ἀμφίβολον ὄντα τοῖς τοιοῦτοις ὑποδήμασιν, ὁ δὲ λυπάην, ὅτι τὰς ἐκκλησίας θορυβώδεις ὦν ῥήτωρ ἐπετάραττεν, ὁ δὲ ἐβδόμην, ὅτι ὥσπερ οἱ παῖδες ἐν ταῖς ἐβδόμαις κάκεϊνος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπαῖζε καὶ διεγέλα καὶ παιδιᾶν ἐποιεῖτο τὴν σπουδὴν τοῦ δήμου· μὴ δὲ οὖν κάμοι, πρὸς Ἀδωνίδος, εἰκάσαι παμπόνηρον ἄνθρωπον, ἀπάσῃ κακίᾳ σύντροπον, ἡμέρᾳ δυσφήμῳ καὶ ἀπαισίῳ;

17. Ἡμεῖς δὲ καὶ τοὺς χωλοὺς τῷ δεξιῷ ἐκτρεπόμεθα, καὶ μάλιστα εἰ ἐβθεν ἴδοιμεν αὐτούς· κἂν εἴ τις βάρηλον ἢ εὐνοῦχον ἴδοι ἢ πύθηκον εὐθύς ἐξῶν τῆς οἰκίας, ἐπὶ πόδα ἀναστρέφει καὶ ἐπανεργεταὶ οὐκ ἀγαθὰς μαντευόμενος τὰς ἐφημέρους ἐκεῖνας πράξεις ἐσεσθαι αὐτῷ ὑπὸ πονηρῷ τῷ πρῶτῳ καὶ δυσφήμῳ κληδονίσματι. Ἐν ἀρχῇ δὲ καὶ ἐν θύραις ἐπὶ τῇ πρώτῃ ἐξόδῳ καὶ ἐβθεν τοῦ ἀπαντος ἔτους εἴ τις ἴδοι κίναιδον καὶ ἀπόρρητα ποιῶντα καὶ πάσχοντα, ἐπίσημον ἐπὶ τούτῳ καὶ ἀπερρωγόντα καὶ μονονοχὶ τοῦνομα τῶν ἔργων αὐτῶν ὀνομαζόμενον, ἀπατεῦνα γόντα ἐπιόρχον ὀλεθρον κύφωνα βάραθρον, μὴ φύγι, μὴδ' εἰκάσῃ τοῦτον ἀποφράδι ἡμέρᾳ;

18. Ἄλλ' οὐχὶ σὺ τοιοῦτος; οὐκ ἂν ἔαρνος γένοιτο, εἰ ἐγὼ τὴν ἀνδρείαν οἶδα τὴν σὴν, ὅς γε καὶ μέγα φρονεῖν ἐπὶ τούτῳ μοι δοκεῖς, ὅτι μὴ ἀπολλυταί σοι ἡ δόξα τῶν ἔργων, ἀλλὰ πᾶσι δῆλος εἰ καὶ περιβόητος. Εἰ δὲ καὶ ὁμοίᾳ χωρήσεις καὶ ἀρνήσαιο μὴ τοιοῦτος εἶναι,

eorum, quibuscum versamur, vulneremus. Ego vero, bone vir, peccaveram fortasse ad te ista de te dicens: oportebat enim, oportebat aut Paphlagonum, aut Cappadocum, aut Bactrianorum vernacula tecum agi, ut perciperes quæ dicerentur, et auditu tibi essent iucunda; sed apud Græcos reliquos Græca, opinor, lingua utendum est. Deinde quum Attici etiam diversis temporibus multa in lingua sua mutaverint, hoc inter præcipua nomen remansit, quod eodem modo semper et ab illis universis proferretur.

15. Dicerem etiam eos qui ante nos hoc nomine sunt usi, nisi et hac ratione te perturbaturus essem, peregrina tibi et incognita poetarum ac rhetorum et historicorum nomina recensendo. Potius nec ego tibi, qui dixerint, nominabo: omnes enim norunt. At tu mihi unum si ostenderis antiquorum non usum eo nomine, aureus, aiunt, stabis Olympiæ. Verum, quisquis senex et devexa ætate hæc talia ignorat, idem mihi videtur ignorare Athenas urbem esse in Attica, et in Isthmo Corinthum, et Spartam in Peloponneso.

16. Reliquum illud forte tibi fuerit, uti dicas nomen quidem te scivisse, sed usum intempestivum abs te esse reprehensum. Age igitur, pro hoc etiam, ut par est, causam apud te dicam, tu vero animum adverte, si non nimis parum tua referre putas nihil scire. Antiqui multa id genus ante nos jecerunt in tui similes suæ quisque ætatis (fuerunt enim tum quoque, ut vero simile est, abominandi quidam moribus, et impuri, et malefica vita): hic Cothurnum quendam appellavit, vitam illius ambiguam depingens, quæ talibus calceamentis comparari posset; alius Lypaen, quod conciones tumultuosos orator perturbaret; alius Septimum, quod ut pueri septimis cujusque mensis diebus, sic ille in concionibus luderet rideretque, ac ludibrio sibi seriam rem populi haberet: non dederis igitur, per Adonidem, mihi quoque, uti comparem hominem undique malum, flagitio omni innutritum, inauspicato diei atque infausto?

17. Nos vero etiam claudos dextro pede aversamur, maxime si mane illos videamus: et si quis aut exsectum videat aut castratum aut simiam ad primum domo egressum, in sua vestigia reversus redit, auguratus non bonas sibi futuras illius diei actiones, post malum illud atque obscœnum primum omen. In principio vero atque in foribus, in primo egressu, summo velut mane totius anni, si quis videat cinædum, facientem infanda patientemque, notabilem hac ipsa re, ruptumque et vietum, et tantum non nomine suorum operum appellatum, impostorem, præstigiatores, perjurum, perniciem, carcerem, barathrum, ille non fugiat? non atro hunc diei comparet?

18. Verum nunc talis es tu? non negaveris, si fortitudinem tuam novi, qui etiam multum tibi ea in re placere videaris, quod non perit tibi fama operum, sed manifestus es omnibus et famosus. Si vero manum conserere velis ac negare te talem esse: quibus fidem dictorum facies? civi-

τίσι πιστά ἔρῃς; τοῖς πολιταῖς τοῖς σοῖς; — ἐκεῖθεν γὰρ ἀργεσθαὶ δίκαιον — ἀλλ' ἴσασιν ἐκεῖνοι τὰς πρώτας σου τροφὰς καὶ ὡς παραδόξως σεαυτὸν τῷ ὀλέθρῳ ἐκείνῳ στρατιώτῃ συμπεριφερθεῖρου πάντα ὑπηρετῶν, ἄχρι δὴ σε τὸ τοῦ λόγου τοῦτο βράκος πολυσχιδὲς ἐργασάμενος ἐξέωσε.

19. Κάκεινα μέμνηται, ὡς τὸ εἶκος, ἃ πρὸς τὸ θέατρον ἐνεανειῶν τοῖς ὀρχησταῖς ὑποχρινόμενος καὶ συνταγματάρχης ἀξίων εἶναι. Οὐδεὶς γοῦν πρὸ σοῦ ἂν εἰσῆλθεν εἰς τὸ θέατρον οὐδ' ἂν ἐμήνυσεν ὃ τι τοῦνομα τῷ δράματι· ἀλλὰ σὺ κοσμίως πάνυ χρυσᾶς ἐμβάδας ἔχων καὶ ἐσθῆτα τυραννικὴν προεισεπέμπτου εὐμένειαν αἰτήσων παρὰ τοῦ θεάτρου στεφάνους κομίζων καὶ χρότῳ ἀπίων, ἤδη τιμώμενος πρὸς αὐτῶν. Ἀλλὰ νῦν ῥήτωρ εἶ καὶ σοφιστής, καὶ διὰ τοῦτο ἦν πύθωνται ποτε τὰ τοιαῦτα ὑπὲρ σοῦ ἐκεῖνοι, τοῦτο δὴ τὸ ἐκ τῆς τραγωδίας, « δύο μὲν ἡλίους ὄραν » δοκοῦσι, « δισάς δὲ Θήβαις » καὶ πρόχειρον ἅπανιν εὐθὺς τὸ, Ἐκείνος ὁ τότε καὶ μετ' ἐκεῖνας; Τοιγάρτοι καὶ αὐτὸς εὖ ποιῶν οὐκ ἐπιβαίνεις τὸ παράπαν οὐδ' ἐπιχωράζεις αὐτοῖς, ἀλλὰ φεύγεις ἐκὼν πατρίδα οὔτε χεῖμα κακὴν οὔτε θέρει ἀργαλέαν, ἀλλὰ καλλίστην καὶ μεγίστην τῶν ἐν Φοινίκῃ ἀπασῶν· τὸ γὰρ ἐλέγεσθαι καὶ τοῖς εἰδόσι καὶ μεμνημένοις τῶν πάλα ἐκείνων συνεῖναι βρόχος ὡς ἀληθὺς ἔστι σοι. Κάιτοι τί ταῦτα ληρῶ; τίνα γὰρ ἂν αἰδестείης σὺ; τί δ' ἂν αἰσχροὺν ἡγήσαιο τῶν ὑστάτων; Πυνθάνομαι δὲ καὶ κτήματα εἶναι σοι μεγάλα παρ' αὐτοῖς, τὸ δύστηνον ἐκεῖνο πυργίον, ὡς τὸν τοῦ Σινωπέως πίθον τὴν Διὸς αὐλὴν εἶναι πρὸς αὐτό. Τοὺς μὲν δὴ πολίτας οὐδαμῇ οὐδαμῶς μεταπέσειας ἂν μὴ οὐχὶ τῶν ἀπάντων βδελυρώτατόν σε ἡγεῖσθαι, ὄνειδος κοινὸν ἀπάσῃ τῇ πόλει.

20. Τάχα δ' ἂν τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν Συρίᾳ προσλήθους δημοφίλους, εἰ λέγοις μὴδὲν πονηρὸν μὴδὲ ἐπαίτιον βεβιωσθαι σοι. Ἡράκλεις, ἡ μὲν Ἀντιόχεια καὶ τοῦργον αὐτὸ εἶδεν, ὅτε τὸν Ταρσόθεν ἥκοντα ἐκεῖνον νεανίσκον ἀπαγαγὼν . . . ἀλλὰ καὶ ἀναδέρειν αὐτὰ αἰσχρὸν ἴσως ἐμοί. Πλὴν ἀλλὰ ἴσασί γε καὶ μέμνηται οἱ τότε μῦθιν ἐπιστάντες καὶ σὲ μὲν ἐς γόνυ συκαθήμενον ἰδόντες, ἐκείνον δὲ οἶσθα ὃ τι καὶ ποιοῦντα, εἰ μὴ παντάπασιν ἐπιλήσιμον τις εἴ, τὸ στόμα.

21. Ἀλλ' οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ἴσως ἀγνοήσουσι σε οἱ μετὰ τοὺς ἐν Συρίᾳ θαυμαστοὺς ἄθλους ἐκείνους ὑποδεξάμενοι φεύγοντα ἐφ' οἷς εἶπον, ὑπὸ τῶν ἱματιοκαπῆλων διωκόμενον, παρ' ὧν ἐσθῆτας πολυτελεῖς πριάμενος ἐφόδια εἶχες. Ἀλλ' οὐκ ἐλάττω σοι ἡ Ἀλεξάνδρεια σύνοιδεν, οὐδὲ μὰ Δί' ἐχρῆν δευτέραν τῆς Ἀντιοχείας κεκρίσθαι αὐτήν· ἀλλ' ἥ τε ἀκολασία γυμνοτέρα καὶ ἡ αἰσχρογία σοι ἐκεῖ ἐπιμανεστέρα καὶ τοῦνομα ἐπὶ τοῦτοις μείζων καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἀκαλυπτὸς ἡ κεφαλὴ. Εἷς μόνος ἂν ἐπίστευσέ σοι ἐξάρκῳ γιγνομένῳ μὴδὲν τοιοῦτον εἰργάσθαι καὶ βοηθὸς ἂν κατέστη ὁ τελευταῖος μισθοδότης, ἀνὴρ ἐν τοῖς ἀρίστοις Ῥωμαίων. Τοῦνομα δὲ αὐτὸ δώσεις ἀποσιωπήσῃ μοι, καὶ ταῦτα πρὸς πάντας εἰδὸ-

busne tuis? (inde enim incipere æquum est :) sed norunt illi prima tua alimenta, et quomodo deditus tua voluntate perditō illi militi cum illo nequiter sis vagatus, in omnibus ei subserviens, donec te lacerum, quod aiunt, pannum quum effecisset, exegit.

19. Etiam illa meminerunt, ut probabile est, quomodo in acena adolescentem te validum ostenderis, quum saltatoribus commodares operam tuam, et dux gregis esse postulares. Nemo enim te prius in theatrum prodibat, neque quod nomen esset fabulæ indicabat : sed tu decenti habitu, aureis indutus calceis vesteque tyrannica præmittere, benevolentiam petiturus a theatro, coronas ferens, discedens cum plausu, jam tum honoratus ab illis. At modo orator es ac sophista. Itaque quum audient quondam talia de te illi, illud sane quod est in tragœdia, duo sibi soles videre videbuntur ac Thebas duplices : atque in promptu statim erit omnibus, « Istene? qui tum? post ista? » Verum enim ipse, prudenti sane consilio, omnino non accedis ad illos, neque in ista regione versaris, sed sponte exulas e patria, nec mala per hiemem, neque gravi per aestatem, sed pulcherrima et maxima earum quæ in Phœnice sunt omnium. Nempe redargui et versari cum scientibus et recordantibus antiquorum illorum, vere tibi suspendium est. Verum quid ita deliro? quem enim tu verearis? quid ultimorum turpe putes? Audio vero etiam possessiones apud illos magnas tibi esse, miseram illam turriculam, adeo ut Sinopensis dolium cum illa comparatum Jovis aula esse videatur. Civibus ergo tuis nulla unquam ratione persuadeas, quominus omnium te putent inpurissimum, commune totius civitatis opprobrium.

20. Fortasse autem reliquorum in Syria suffragia feras, si dicas nihil tibi malum neque culpæ affine patratum esse. At, Hercule, ipsum opus vidit Antiochia, quum venientem illum Tarso adolescentem abduxisti .... verum etiam detegere ista turpe forte mihi fuerit. Interim norunt et meminere qui tum vobis astiterunt, ac te conquiniscentem viderunt, illum autem facientem quod nosti, nisi omnino obliviosus es, ore tuo.

21. Sed Ægyptii forsitan te ignorabunt, qui post præclara illa in Syria certamina fugientem ob ea quæ dixi te receperunt, quum vestiarii te mercatores persequerentur, a quibus emtas vestes pretiosas habebas pro viatico. Sed nec minorum tibi Alexandria conscia est, neque oportebat, ita me Jupiter, illam Antiochia inferiorem judicari : verum ibi et libido magis nuda, et turpitudine flagitiorum furiosior et major propter ista celebritas, et super omnia caput apertum. Unus solus neganti tibi credidisset nihil te tale fecisse; et auxilio tibi fuisset, ultimus qui te conduxit, vir inter principes Romanorum. Nomen ipsum tacere mihi permittes, idque quum sciant omnes quem designem. Ille igitur quot

τας δὲ λέγω. Ἐκεῖνος τοίνυν τὰ μὲν ἄλλα ὅποσα ἔτλη ἐν τῇ συνουσίᾳ τολμηθέντα ὑπὸ σοῦ, τί γὰρ λέγειν; ἀλλ' ἦνίκα σε κατέλαβε τοῦ μεираκίου τοῦ οἰνογούου τοῦ Οἰνοπίωνος ἐν γόνασι κείμενον, τί οἶε; ἐπίστευσεν ἄν σοι μὴ εἶναι τοιοῦτον αὐτὸ δρῶν τὸ ἔργον; οὐκ, εἰ γε μὴ παντάπασι τυφλὸς ἦν. Ἀλλ' ἐδήλωσε τὴν γνώμην αὐτίκα ἐξελάσας τῆς οἰκίας καὶ καθάρσιόν γε, ὥς φασί, περιενεγκὼν ἐπὶ τῇ σῇ ἐξόδῳ.

22. Ἀχαΐα μὲν γὰρ καὶ Ἰταλία πᾶσα ἐμπέπλησται τῶν σῶν ἔργων καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς δόξης· καὶ ὀναίῳ γε τῆς εὐκλείας. Ὡστε πρὸς τοὺς θαυμάζοντας ἔγωγε τὰ ἐν Ἑρέσῳ νῦν πραττόμενα ὑπὸ σοῦ ἐκεῖνο λέγω, ὅπερ ἀληθέστατον, ὅς οὐκ ἂν ἐθαύμαζον, εἰ τὰ πρῶτά σου ᾔδεισαν. Καίτοι καὶ νῦν ἐνταῦθα καὶ τὸ πρὸς τὰς γυναῖκας προσέμαθες.

23. Οὐ περὶ πόδα οὖν τῷ τοιούτῳ, εἰπέ μοι, ἀποφράδα ὀνομάζεσθαι; Ἀλλὰ τί, πρὸς Διὸς, καὶ φιλήσαι τῷ στόματι προσέτι ἀξιώσεις ἡμᾶς ἐπ' ἐκείνοις τοῖς ἔργοις; τοῦτο γοῦν τὸ ὑβριστότατον ποιεῖς, καὶ μάλιστα πρὸς οὓς ἥμισυ ἐχρῆν καὶ τοὺς διμηλῆτας, οἷς ἱκανὰ ἦν ἐκεῖνα μόνα τὰ κακὰ τοῦ σοῦ στόματος ἀπολαύειν, τὸ βάρβαρον τῶν ὀνομάτων, τὸ τραγὺ τῆς φωνῆς, τὸ ἀκριτον, τὸ ἄτακτον, τὸ πάντῃ ἄμουςον καὶ τὰ τοιαῦτα· φιλήσαι δὲ σε ἐπὶ τούτοις μὴ γένοιτο, ὦ ἀλεξίκακε. Ἀσπίδα μᾶλλον ἢ ἔχιδναν φιλήσαι ἄμεινον· δῆγμα ἔχει τὸ κινδύνευμα καὶ ἄλγος, καὶ ὁ ἱατρὸς εἰσκληθεὶς ἐπήμυνεν· ἀπὸ δὲ τοῦ σοῦ φιλήματος καὶ τοῦ ἰοῦ ἐκείνου τίς ἂν ἢ ἱερεὺς ἢ βωμῶϊς προσέλθοι; τίς δ' ἂν θεὸς ἐπακούσειεν ἐτι εὐχόμενου; πόσων περιρραντηρίων, πόσων ποταμῶν δεῖ;

24. Καὶ τοιοῦτος αὐτὸς ὢν κατεγέλας τῶν ἄλλων ἐπ' ὀνόμασι καὶ ῥήμασιν ἔργα τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἐργαζόμενος. Καίτοι ἐγὼ μὲν ἀποφράδα μὴ εἰδὼς ἡττυνομένην ἂν μᾶλλον, οὐκ ὅπως εἰπὼν ἀρνηθεῖν ἂν· σὶ δὲ οὐδεὶς ἡτιάσατο ἡμῶν βρωμολόγους λέγοντας καὶ τροπομάσθητας καὶ ῥησιμετρῆιν καὶ ἀθηνῶν καὶ ἀνθοκρατεῖν καὶ σφενδικίζειν καὶ χειροβλημᾶσθαι. Κακὸν κακῶς σε ὁ λόγιος Ἑρμῆς ἐπιτρέψειεν αὐτοῖς λόγοις. Ποῦ γὰρ ταῦτα τῶν βιβλίων εὐρίσκει; ἐν γωνίᾳ που τάχα τῶν ἱαλέμων τινὸς ποιητῶν κατορυγμένα, εὐρῶτος καὶ ἀραγνίων μεστὰ, ἢ που ἐκ τῶν Φιλαινίδος δέλτων, ἃς διὰ χειρὸς ἔχεις· σοῦ μέντοι καὶ τοῦ σοῦ στόματος ἄξια.

25. Ἐπεὶ δὲ τοῦ στόματος ἐμνήσθην, τί φαίης ἂν, εἰ σε ἡ γλῶττα ἐς δικαστήριον προκαλεσαμένη — ὁῶμεν γὰρ οὕτως — ἀδικήματος ἢ τὸ μετριώτατον ὕβρεως διώκει λέγουσα, Ἐγὼ σε, ὦ ἀχάριστε, πένητα καὶ ἄπορον παραλαβούσα καὶ βίου δεόμενον τὰ μὲν πρῶτα ἐν τοῖς θεάτροις εὐδοκίμειν ἐποίησα, νῦν μὲν Νίνον, νῦν δὲ Μητίον, εἴτα μετὰ μικρόν Ἀγίλλέα τιθεῖσα· μετὰ ταῦτα δὲ παῖδας συλλαβίζεις διδάσκοντα μακρῶ χρόνῳ ἔβωσκον· ἤθῃ δὲ καὶ τοὺς ἀλλοτρίους τούτους λόγους ὑποκρινόμενον σοφιστὴν εἶναι δοκεῖν ἐποίησα καὶ τὴν μηδὲν προσήκουσαν δόξαν περιῆξα. Τί τοίνυν τηλικού-

alias res sustinuerit in tua consuetudine a te perpetratas, quid attinet dicere? sed quum deprehendisset te pueri pocillatoris CEnopionis in genibus jacentem, quid putas? credidissetne tibi, te non esse talem, ipsum opus quum videret? Non; nisi cæcus omnino fuit. Verum indicavit nempe sententiam suam, qui statim domo te ejiceret, et purgamina quædam, ut aiunt, post excessum tuum circumferret.

22. Ergo Achaia quidem et omnis Italia tuorum plena est facinorum et partæ inde famæ. Ac fruaris, opto, ista gloria. Itaque ad eos qui mirantur quæ nunc abs te fiunt Ephesi, illud equidem dico, quod est verissimum, admiraturos non fuisse, si priora tua nossent. Verum etiam novum quiddam hic, illud circa mulieres, addidicisti.

23. Nonne ergo tali homini examussim convenit, dic mihi, Apophrada vocari? Sed quid, per Jovem, etiam osculum nobis post istæc facinora postulabis offerre? hoc enim facis contumeliosissime, et illis maxime quibus minime oportebat, tuis sodalibus, quos satis erat illa sola oris tui mala exhaurire, nomina barbara, vocem asperam, nihil discretum, nihil ordinatum, a Musis aliena omnia, et quæ his similia sunt: osculum autem te ferre insuper, absit, Depulsor malorum! Natricem aut viperam osculari potius est. Morsus hic periculum, et dolor, quem advocatus depellit medicus: a tuo vero osculo et isto veneno quis ad templæ accedat vel altaria? quis deus amplius precantem exaudiat? quot aspersionibus, quot fluminibus opus erit?

24. Ac talis ipse quum esses, ridebas alios de nominibus ac verbis, facinora talia ac tanta perpetrans. Verum ego si nescissem Apophrada, pudore afficerer potius; tantum abest ut me usum eo nonne negem: at te nemo nostrum adhuc accusavit, quum fetidiloquos diceret, et morefuitiles, et vocimetiri, et Athenurio, et floripotentem esse, et σφενδικίζειν, et χειροβλημᾶσθαι. Male te malum hominem dicendi arbiter Mercurius ipsis tuis cum verbis conterat! Ubi enim librorum ista invenis? in angulo forte miserrimorum poetarum cujusdam defossa, situs et aranearum plena, aut forte de Philænidis tabulis, quas præ manu habes; te tamen ac tuo ore dignissima.

25. Quum vero in mentionem oris incidi, quid dicas, si tecum in jus vocato lingua (ita enim ponamus) injuriæ, aut minimum contumeliæ agat, dicens: Ego te, ingrate, pauperem et inopem omnium quum accepiissem, et victus indigum, primo in theatris ut floreret effeci, quæ modo Ninum te, modo Metiochum, et paullo deinde post Achillem constituerim: postea syllabas colligere docentem pueros diu alui. Jam vero, alienas illas agentem orationes, sophistam videri effeci, gloriamque tibi, quæ nihil ad te pertineat, conciliavi. Quid igitur tantum habes quod mihi objicias, quod

τον ἔχων ἐγκαλεῖν τοιαῦτά με διατίθης καὶ ἐπιτάττεις ἐπιτάγματα αἰσχίστα καὶ ὑπουργίας καταπτύστους; οὐχ ἱκανά μοι τὰ ἐπὶ τῆς ἡμέρας ἔργα, ψεύδεσθαι καὶ ἐπι-
ορκεῖν καὶ τοὺς τοσοῦτους ὕθλους καὶ λήρους διαντλεῖν, μᾶλλον δὲ τὸν βόρβορον τῶν λόγων ἐκείνων ἔμειν; ἀλλ' οὐδὲ νυκτὸς τὴν κακοδαίμονα σχολὴν ἄγειν ἔξω, ἀλλὰ μόνῃ σοι πάντα ποιῶ καὶ πατούμαι καὶ μαινομαι, καὶ ἀντὶ γλώττης δσα καὶ χειρὶ χρῆσθαι διέγνωκας καὶ ὡς-
περ ἄλλοτρίαν ὑβρίζεις καὶ ἐπικλύζεις τοσοῦτοις κακοῖς. Λαλεῖν μοι ἔργον ἐστὶ μόνον, τὰ δὲ τοιαῦτα ποιεῖν καὶ πάσχειν ἄλλοις μέρεσι προστέτακται. Ὡς ὥφελε κάμει-
τις ὡςπερ τὴν τῆς Φιλομήλας ἐκτεμεῖν. Μακαριώτε-
ραι γοῦν μου αἱ γλώτται τῶν τὰ τέκνα κατεδὴροκό-
των.

26. Πρὸς θεῶν, ἦν λέγῃ ταῦτα ἡ γλῶττα ἰδίαν αὐτῇ φωνὴν λαβοῦσα καὶ τὸν πῶγωνα συνήγορον ἐπι-
καλεσαμένην, τί ἂν ἀποκρίναιτο αὐτῇ; ἐκείνα δὴλον ὅτι ἂ καὶ πρὸς τὸν Γλαύκον ἐναγχοῦς εἰρηται σοι ἐπὶ πεπρα-
γμένῳ ἤδη τῷ ἔργῳ αἰτιώμενον, ὡς ἐπὶ τοῦτῳ ἐνδοξος ἐν βραχεὶ καὶ γνώριμος ἅπασι γεγένηται, πόθεν ἂν οὕτω περιδότης ἐπὶ τοῖς λόγοις γεγόμενος; ἀγαπητὸν δὲ δπωσοῦν κλεινὸν καὶ ὀνομαστὸν εἶναι. Εἴτα κατα-
ριθμήσεις αὐτῇ τὰς πολλὰς σου προσηγορίας, ὅσας κατὰ ἔθνη προσεληφας. Ὁ καὶ θαυμάζω, ὅτι τὴν μὲν ἀποφοράδα ἐδυσχέρανας ἀκούσας, ἐπ' ἐκείνοις δὲ τοῖς ὀνόμασιν οὐκ ἠγανάκτεις,

27. ἐν Συρίᾳ μὲν ροδόδαφνῃ κληθεὶς, ἐφ' ᾧ δὲ, νῆ-
τὴν Ἀθηνᾶν, αἰσχύνομαι διηγείσθαι· ὥστε τό γ' ἐπ' ἐμοὶ ἀσαφὲς ἐστὶ ἔστω· ἐν Παλαιστίνῃ δὲ φραγμὸς ἐς τὰς ἀκάνθας τοῦ πῶγωνος, οἶμαι, ὅτι ἐνυττε μεταξὺ· ἐστὶ γὰρ ἔξυρες αὐτόν· ἐν Αἰγύπτῳ δὲ συνάγῃ, πρὸς-
τὸν τοῦτο· μικροῦ γοῦν φασιν ἀποκινῆναι σε ναυτή-
τινι τῶν τριαρμένων ἐντυχόντα, ὃς ἐμπροσθεν ἀπέφραξε σοι τὸ στόμα. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ βέλτιστοι αἰνιγμα-
τῶδες οὐδὲν, ἀλλὰ γράμματος ἐνὸς προσθήκη τιμήσαν-
τές σε Ἀτίμαρχον ὀνόμαζον· εἶδε γὰρ κάκείνου τι πε-
ριττότερον προσεῖναι σοι. Ἐν Ἰταλίᾳ δὲ, βαβαί, ἡρώϊκον ἐκεῖνο ἐπεκλήθη δὲ Κύκλωψ, ἐπειδὴ ποτε καὶ πρὸς ἀρχαίαν διασκευὴν παρ' αὐτὰ τὰ τοῦ Ὀμήρου βραφωδῆσαι καὶ σὺ τὴν αἰσχυρογλίαν ἐπεθύμησας. Καὶ αὐτὸς μὲν ἔχεισο μεθύων ἤδη χισσύβιον ἔχων ἐν τῇ χειρὶ βινητῶν Πολύφημος, νεανίας δὲ ὑπόμισθος ὁρὸν ἔχων τὸν μοχλὸν εὖ μάλα ἠκανημένον ἐπὶ σὲ Ὀδυσσεύς τις ἐπῆει ὡς ἐκκόψων τὸν ὀφθαλμόν·

κάκείνου μὲν ἄμαρτε, παρὰ δὲ οἱ ἐτρέπετ' ἔγχος,
αἰχμὴ δ' ἐξέσθη παρὰ νεῖατον ἀνδρεῶνα.

Καὶ γὰρ οὐδὲν ἄσπον ὑπὲρ σοῦ λέγοντα ψυχρολογεῖν. Σὺ δὲ ὁ Κύκλωψ ἀναπετάσας τὸ στόμα καὶ ὡς ἐνὶ πλατύτατον κελητῶς ἡνεύχου τυφλοῦμένου ὑπ' αὐτοῦ τὴν γνάθον, μᾶλλον δὲ ὡςπερ-ἡ Χάρυβδις αὐτοῖς ναύ-
ταις καὶ πηδαλίοις καὶ ἱστίοις δλον ζητῶν καταπιεῖν τὸν Οὐτίν. Καὶ ταῦτα ἐῶρων καὶ ἄλλοι παρόντες. Εἴτα σοι ἐς τὴν ὑστεραίαν μία ἦν ἀπολογία ἡ μέθη καὶ ἐς τὸν ἄκρατον ἐνέφρευες.

ita mecum agis, et imperia mihi imperas spurcissima, ac despuenda ministeria? nonne satis mihi erant diurna illa opera, mentiri, pejerare, tot nugas et deliramenta exhaurire, vel potius cœnum orationum illarum vomere? At tu neque noctibus infelicem me otiosam esse pateris: sed sola tibi facio omnia, et conculcor, et polluo. Et pro eo quod ut lingua debebas, ut manu uti me decrevisti; meque tanquam alienam contumeliose tractas, et tot malis obruis. Loqui meum opus unicum est: ista vero talia et facere ac pati aliis membris a natura injunctum est. Itaque utinam me quoque aliquis, ut illam Philomelæ, exsecet! Beatiores enim me sunt linguæ eorum qui suos ipsi pueros devorant.

26. Per deos! ista si dicat suum sibi sermonem nacta lingua, et advocatam sibi asciscat barbam tuam, quid illi respondeas? Illa nempe, quæ etiam ad Glaucum nuper a te dicta sunt, de perpetrato jam facinore expostulantem, te hac ipsa re nobilem brevi tempore et conspicuum omnibus factum: unde enim tantum celebritatis dicendo consecutus esses? optabile est autem quacumque demum ratione celebrem esse atque nobilem. Tum enumerabis illi multas illas tuas appellationes, quas per gentes accepisti. Qua in re miror, te Apophrade audita indignatum esse, illis autem nominibus non fuisse offensum:

27. in Syria Rhododaphne vocatus; qua vero causa, ita me Pallas amet! enarrare pudet; itaque, quantum ad me, obscurum porro sit: in Palæstina vero Sepes, propter barbæ spinas arbitror, quæ interea pungeret; tum enim adhuc eam radebas: in Ægypto Angina, quod manifestum est; parum enim abfuisse aiunt quin suffocare, quum in nautam quendam, de iis qui trium velorum naves habent, incidisses, qui irruens ipsum tibi os obturaverit. Athenienses quidem, viri optimi, nulla circuitione usi, sed unius te literæ additione honorantes, Atimarchum [*principem infamium*] appellabant: oportebat enim illo etiam amplius quiddam tibi accedere. In Italia autem vah! heroicum illud cognomen adeptus es, Cyclops, quum supra veterem illum apparatus, ad Homericæ tu fabulæ imitationem peragere impuritatem velles. Atque ipse quidem jacebas ebrius jam, poculum manu tenens, libidinans Polyphemus: adolescens vero mercede conductus, rectum gestans vectem probe acutum, te velut Ulysses aliquis invasit, ut exterebraturus oculum:

Hinc at aberravit: aliorum vertitur hasta,
cuspiisque extremas ad menti elabitur oras.

Neque enim absurdum est, de te qui dicat, frigide dicere. Tu vero Cyclops, aperto ore et quam poteras latissimè hians, buccas tibi ab illo excæcari patiebaris, vel potius ut Charybdis, ipsis cum nantis et gubernaculis ac velis totum glutire Utin cupiens. Atque hæc alii quoque videbant præsentibus. Deinde postridie illius diei sola tibi pro defensione erat ebrietas, confugiebasque ad merum.

28. Τοιούτοις δὲ καὶ τοσούτοις ὀνόμασι πλουτῶν αἰσχυρὴν τὴν ἀποφράδα; Πρὸς θεῶν εἰπέ μοι, τί πάσχεις, ἐπειδὴν χάκεῖνα λέγωσιν οἱ πολλοί, λεσβιάζειν σε καὶ φοινικίζειν; ἄρα καὶ ταῦτα ὥσπερ τὴν ἀποφράδα ἀγνοεῖς καὶ οἶει τάχα που ἐπαινέσθαι πρὸς αὐτῶν; ἢ ταῦτα μὲν διὰ τὸ σύντροφον ὄσθα, τὴν ἀποφράδα δὲ ὡς ἀγνώτα μόνην ἀτιμάξεις καὶ ἀποκλείεις τοῦ καταλόγου τῶν ὀνομάτων; Τοιγαροῦν οὐ μεμπτὰς ἡμῖν τί νεις τὰς δίκας, ἀλλὰ μέχρι καὶ τῆς γυναικωνίτιδος περιβόητος εἶ. Πρῶν γοῦν ἐπειδὴ τινὰ γάμον ἐν Κυζίκῳ μῶσθαι ἐτόλμησας, εὖ μάλα ἐκπεπυσμένη πάντα ἡ βελτίστη ἐκείνη γυνή, οὐκ ἂν προσείμην, ἔφη, ἀνδρα καὶ αὐτὸν ἀνδρὸς δεόμενον.

29. Εἵτα ἐν τοιούτοις ὄντι σοι ὀνομάτων μέλει καὶ γελᾷς καὶ τῶν ἄλλων καταπτύεις; εἰκότως· οὐ γὰρ ἂν ἄπαντες ὁμοῖά σοι λέγειν δυναίμεθα. Πόθεν; τίς οὕτως ἐν λόγοις μεγαλότολμος, ὥς ἐπὶ μὲν τοὺς τρεῖς μοιχοὺς ἀντὶ ξίφους τρίαῖναν αἰτεῖν; τὸν δὲ Θεόπομπον ἐπὶ τῷ Τρικάρανῳ κρίνοντα φάναί τριγλώχινι λόγῳ καθηρηκέναι αὐτὸν τὰς προϋλούσας πόλεις; καὶ πάλιν, ἐκτρίανῳσαι αὐτὸν τὴν Ἑλλάδα καὶ εἶναι Κέρβερον ἐν τοῖς λόγοις; πρῶν γὰρ καὶ λύχνον ἄψας ἐζήτηεις ἀδελφόν τινα, οἶμαι, ἀπολωλότα· καὶ ἄλλα μυρία, ὧν οὐδὲ μεμνησθαι ἄξιον, ἢ μόνου ἐκείνου, ὅπερ οἱ ἀκούσαντες ἀπεμνημόνεον. Πλούσιός τις, οἶμαι, καὶ δύο πένητες ἦσαν ἐχθροί· εἵτα μεταξὺ περὶ τοῦ πλουσίου λέγων, Ἀπέκτεινεν, ἔφη, θάτερον τῶν πενήτων. Γελασάντων δὲ, ὡς τὸ εἶκος, τῶν παρόντων, ἐπανορθούμενος δὴ σὺ καὶ ἀνατιθέμενος τὸ διημαρτημένον, οὐ μὲν οὖν, ἔφη, ἀλλὰ ἄτερον αὐτῶν ἀπέκτεινεν. Ἐὼ τὰ ἀρχαῖα, τὸ τριῶν μηνῶν καὶ τὸ ἀνηνεμία καὶ τὸ πέταμαι καὶ τὸ ἐκχύνειν καὶ ὅσα ἄλλα καλὰ τοῖς σοῖς λόγοις ἐπανθεῖ.

30. Ἄ μὲν γὰρ ὑπὸ τῆς πενίας ἐλαυνόμενος ποιεῖς, Ἄδράστεια φίλη, οὐκ ἂν τινι ὀνειδίσαιμι. Συγγνωστὰ γοῦν, εἴ τις λιμῷ πιεζόμενος παρακαταθήκας παρ' ἀνδρὸς πολίτου λαβὼν εἵτα ἐπιώρχησεν ἢ μὴν μὴ παρειληφέναι, ἢ εἴ τις ἀναισχύντως αἰτεῖ, μᾶλλον δὲ προσαιτεῖ καὶ λωποδυτεῖ καὶ τελωνεῖ. Οὐ δὲ λέγω ταῦτα· φθόνος γὰρ οὐδεὶς ἐξ ἄπαντος ἀμύνεσθαι τὴν ἀπορίαν. Ἐκεῖνο δὲ οὐκέτι φορητὸν, πένητά σε ὄντα ἐς μόνας τὰς τοιαύτας ἡδονὰς ἐκχεῖν τὰ ἐκ τῆς ἀναισχυντίας περιγιγνόμενα. Πλὴν εἴ γέ τι καὶ ἐπαινέσαι μοι δώσεις, πᾶν ἀστείως ὑπὸ σοῦ πεπραγμένον, ὅποτε τοῦ Τισίου τὴν τέχνην ὄσθα, ὡς τὸ διακόραχος ἔργον αὐτὸς ἐποίησας ἐξαρκάσας τοῦ ἀνόητου ἐκείνου πρεσβύτου χρυσοῦς τριάκοντα, ὃ δὲ διὰ τὸν Τισίαν ἀντὶ τοῦ βιβλίου πενήτηντα καὶ ἐπακοσίαν ἐξέτισε κατασοφισθεῖς.

31. Πολλὰ ἐτι ἔχων εἰπεῖν τὰ μὲν ἄλλα ἐκὼν ἀφήμι σοι, ἐκεῖνο δὲ μόνον προσλέγω, πρᾶττε μὲν ταῦτα ὅπως σοι φίλον καὶ μὴ παύσαιο τὰ τοιαῦτα ἐς ἑαυτὸν παροινῶν, ἐκεῖνο δὲ μηκέτι, ἀπαγε· οὐ γὰρ ὅσιον ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἐστίαν τοὺς ταῦτα διτιθεύοντας καλεῖν καὶ φιλοτησίαις προπίνειν καὶ ὄψων τῶν αὐτῶν ἀπτεσθαι. Ἄλλὰ μᾶρδὲ ἐκεῖνο ἔστω τὸ ἐπὶ τοῖς λόγοις, φιλήμματα, καὶ

28. His ergo talibus ac tantis quum nominibus abundes, Apophradis te pudet? Per deos dic mihi, quid tibi est animi, quum etiam illa vulgus ait, Lesbio te et Phoenicio morbo laborare? numquid ista quoque, ut Apophrada, ignoras, et putas forte illis te laudari? an ista quidem, ut familiaria tibi, nosti, Apophrada autem solum ut ignotam respuis et tuorum catalogo nominum excludis? Nimirum non leves nobis pœnas luis, sed ad gynæconitidem usque celebraris. Nuper enim quum nuptias quasdam Cyzici ambire auderes, bene edocta de omnibus optima illa mulier, Non admiserim, inquit, virum qui virum ipse quaerat.

29. Deinde quum hic loci sint res tuæ, nomina curas, et rides, et despuis alios? Merito sane: neque enim, qualia tu, dicere omnes possumus. Unde? quis ita audax in verbis, ut contra tres mœchos pro gladio tridentem poscat? aut ut Theopompum de Tricarano iudicans dicat tricuspede eum oratione destruxisse eminentissimas urbes? et rursus, extridentasse illum Græciam, et esse in dicendo Cerberum? nuper quidem etiam accensa lucerna quærebas fratrem quendam, puto, perditum: et sexcenta alia, quorum neque meminisse operæ pretium est, præterquam istius solius, quod auditores referebant. Dives aliquis, puto, et duo pauperes inimici erant. Deinde, quum de divite diceres, Interfecit, niebas, θάτερον [alterum: *debebat τὸν ἑτερον*] pauperum. Ridentibus autem, ut facile est ad credendum, qui aderant, emendaturus peccatum tuum et repositurus in quo peccatum erat, Non ita volebam, dicebas, sed eorum interfecit ἄτερον. Omitto antiqua illa τριῶν μηνῶν [trium duorum-mensium] et ἀνηνεμία [*pro νηνεμία*, tranquillitas a ventis] et illud πέταμαι [*pro πέτομαι*, *ἵταμαι* volo] et ἐκχύνειν [*pro ἐκχεῖν*, effundere], et quæ alia pulchra tuis in orationibus efflorescunt.

30. Quæ enim paupertate stimulante facis, illa ego, o fave Adrastea! nemini exprobraverim. Ignoscendum certe, si quis fame subactus depositum a cive acceptum, deinde perjurio interposito abneget; aut si quis impudenter roget, vel mendicet potius, et spoliaret alios vestibus, et telonium humile exerceat. Non dico sane talia: nam nulla est invidia paupertatem omni ope depellere. At illud jam ferri non potest, pauperem te hominem in solas id genus libidines effundere impudente tuæ lucra. Verum si quid etiam laudare mihi permittes, illud urbane admodum a te factum est, quod, Tisias artem quum noris, bis-Coracis [*corvi*] opus ipse fecisti, triginta aureis illum imprudentem senem emungens: at ille propter Tisiam pro libello quinquaginta et septingentas drachmas astu circumventus exsolvit.

31. Multa quum dicenda adhuc habeam, reliqua tibi remitto lubens; illud vero solum adjicio: age istæc ut lubitum fuerit, neu desine ebrios in te ipsum furores exercere: at istud ne amplius, apage: neque enim fas est ad eandem mensam vocare qui ita se instituunt, et amicitias illis poculum propinare, et eosdem attingere cibos. Verum neque illud fiat quod post sermones solet, oscula: eaque apud

ταῦτα πρὸς τοὺς οὐ πρὸ πολλοῦ ἀποφράδα σοι ἐργασα-
μένους τὸ στομα. Καίπειοίηπερ ἅπας φιλικῆς παραι-
νέσεως ἡρξάμην, κάκεινα, εἰ δοκεῖ, ἀφελε, τὸ μύρω
χρίεσθαι τὰς πολιὰς καὶ τὸ πιττοῦσθαι μόνα ἐκεῖνα.
Εἰ μὲν γὰρ νόσος τις ἐπέγχει, ἅπαν τὸ σῶμα θεραπευ-
τέον, εἰ δὲ μηδὲν νοσεῖς τοιοῦτον, τί σοι βούλεται καθαρὰ
καὶ λεῖα καὶ ὀλισθηρὰ ἐργάζεσθαι ἢ μηδὲ δρᾶσθαι θέ-
μις; Ἐκεῖνό σοι μόνον σοφὸν αἱ πολιὰ καὶ τὸ μηκέ-
τι μελαίνεσθαι, ὡς προκαλύμμα εἰν τῆς βδελυρίας.
Φεῖδου δὲ αὐτῶν πρὸς Διὸς κᾶν τούτῳ, καὶ μάλιστα
τοῦ πώγωνος αὐτοῦ, μηδὲ μιάνης ἔτι μηδὲ ὕβρισης· εἰ
δὲ μὴ, ἐν νυκτί γε καὶ σὺν σκότῳ, τὸ δὲ μεθ' ἡμέραν,
ἀπαγε, κομιδῇ ἄγριον καὶ θηριῶδες.

32. Ὅρᾳς ὡς ἄμεινον ἦν σοι ἀκίνητον τὴν Καμάρι-
ναν ἔαν, μηδὲ καταγελᾶν τῆς ἀποφράδος, ἣ σοι ἀπο-
φράδα τὸν βίον δλον ἐργάσεται; ἣ ἔτι προσδεῖ τινος;
ὡς τὸ γε ἐμὸν οὐ ποτε ἐλλείψει. Οὐδέπω γοῦν οἶσθα
ὡς ὀλην τὴν ἁμαξαν ἐπεσπᾶσω, δέον, ὧ παιπάλημα
καὶ κίναδος, ὑποπτήσσειν, εἰ τις ἀνὴρ δασύς καὶ τοῦτο
δὴ τὸ ἀρχαῖον, μελάμπυγος δρυμὺ μόνον εἰς σὲ ἀπο-
βλέψειεν. Ἰσως ἤδη καὶ ταῦτα γελάσῃ τὸ παιπάλημα
καὶ τὸ κίναδος ὥσπερ τινὰ αἰνίγματα καὶ γρίφους ἀκού-
σας· ἄγνωστα γάρ σοι τῶν σῶν ἔργων τὰ ὀνόματα. Ὡστε
ὥρα ἤδη καὶ ταῦτα συκοφαντεῖν, εἰ μὴ τριπλῇ καὶ τε-
τραπλῇ σοι ἡ ἀποφράς ἐκτέικειν. Αἰτιῶ δ' οὖν σεαυ-
τὸν ἐπὶ πᾶσιν ὡς γὰρ δ καλὸς Εὐριπίδης λέγειν εἴθωεν,
ἀχαλίνων στομάτων καὶ ἀπροσούνης καὶ ἀνομίας τὸ τέ-
λος δυστυχία γίνεταί.

LXI.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ.

1. Εἴτα Ἀλέξανδρος μὲν ἐπεθύμησεν ἐν τῷ Κύδνω
λούσασθαι καλὸν τε καὶ διαυγῇ τὸν ποταμὸν ἰδὼν καὶ
ἀσφαλῶς βαθύν καὶ προσηγῶς ὀξύν καὶ νήξασθαι ἡδὺν
καὶ θέρους ὥρα ψυχρὸν, ὥστε καὶ ἐπὶ προδήλῳ τῇ
νόσῳ, ἣν ἐνόησεν ἀπ' αὐτοῦ, δοκεῖ μοι οὐκ ἂν τοῦ
λουτροῦ ἀποσχέσθαι, οἶκον δὲ τις ἰδὼν μεγέθει μέγιστον
καὶ κάλλει κάλλιστον καὶ φωτὶ φαῖδρότατον καὶ χρυσῷ
στειλνότερον καὶ γραφαῖς ἀνθηρότατον οὐκ ἂν ἐπιθυ-
μήσειε λόγους ἐν αὐτῷ διαθέσθαι, εἰ τύχοι περὶ τού-
τους διατρίβων, καὶ ἐνευδοκιμῆσαι καὶ ἑλλαμπρύνασθαι
καὶ βοῆς ἐμπλήσσαι καὶ ὡς ἐνὶ μάλιστα καὶ αὐτὸς μέρος
τοῦ κάλλους αὐτοῦ γενέσθαι, ἀλλὰ περισκοπήσας ἀκρι-
βῶς καὶ θαυμάσας μόνον ἀπεισι κωφὸν αὐτὸν καὶ ἄλο-
γον καταλιπὼν μήτε προσεῖπὼν μήτε προσομιλήσας
ὥσπερ τις ἄναυδος ἢ φόνῳ σιωπᾶν ἐγνώκως;

2. Ἡράκλεις, ὡς οὐ φιλοκάλου τινὸς οὐδὲ περὶ τὰ
εὐμορφότατα ἐρωτικῷ τὸ ἔργον, ἀγροικία δὲ πολλῇ
καὶ ἀπειροκαλία καὶ προσέτι γε ἀμουσία τῶν ἡδίστων
αὐτὸν ἀπαξιοῦν καὶ τῶν καλλίστων ἀποξιοῦν καὶ μὴ
συνέναι ὡς οὐχ ὁ αὐτὸς περὶ τὰ θεάματα νόμος ἰδιώ-

illos, qui paullo ante ipsum tibi os ut Apophras [*obscenum*]
fieret effecere. Et quando semel amice te cohortari cœpi,
etiam illa, si videtur, aufer, ut unguento ungas capos, ac
vellas ista sola. Si quis enim morbus urget, totum corpus
curandum est; sin tale nihil ægrotas, quid sibi vult quod
pura et lævia et lubrica facis, quæ nec videri fas est? Illud
solum in te sapiens, cani, et quod non amplius niger es:
itaque velum illi sint patere tuæ impuritatis. Parce sane
illis, per Jovem, vel hactenus, et inprimis barbæ ipsi, neu
amplius illam pollue, vel contumeliose tracta: sin minus,
noctu certe et in tenebris fac quæ facis; interdiu enim,
apage; nimis ferum et belluinum est.

32. Vides quanto melius tibi fuisset non movisse Cama-
rinam, nec derisisse Apophrada, quæ tibi apophrada de-
testabilemque totam vitam reddet? aut deest forte adhuc ad
eam rem aliquid? quantum in me est, nunquam deficiet.
Nondum enim scis quam totum in te plaustrum attraxeris,
qui debebas, o pollen, o vulpes, metu trepidare, si quis
vir hirsutus, et, ut veteres dicebant, nigro podice, vel tor-
vum te intueretur. Forte jam hæc etiam ridebis, quum
illud pollen et illud vulpes tanquam ænigmata quædam et
griphos audieris: incognita enim tibi sunt operum tuorum
nomina. Itaque hæc etiam opportunum est calumnieris,
nisi jam tripli aut quadrupli pœnas tibi dedit Apophras.
Tibi nimirum imputabis omnia: ut enim pulcher Euripides
dicere solebat, effrenis oris et stuporis et legum contentus
solet esse finis infortunium.

LXI.

DE ŒCO.

1. Ergo Alexander lavare in Cydno cupivit, quum pul-
chrum videret et pellucidum amnem, et sine periculo pro-
fundum, et blande celerem, et natatui jucundum, et æstatis
tempore frigidum; adeo ut videatur mihi ne præsentī qui-
dem morbi, quem inde nactus est, periculo a lavandi
voluptate revocari potuisse: œcum autem aliquis conspi-
catus magnitudine ingentem, et specie pulcherrimum, et
luce multa hilarem, et fulgentem ab auro, et picturis flori-
dum ut qui maxime, non concupiscat orationem (si hæc
forte illius sit professio) in eo habere, et in illo probari, et
claritatem sibi in eo parare, et clamoribus eum implere, et
quantum licet ipse quoque pars illius pulchritudinis fieri? sed
perspectis cum cura omnibus, et admiratus modo, abeat,
surdum relinquens et orationis suæ expertem, neque allocu-
tus eum, nec sermone cum illo habito, ut mutus aliquis, aut
qui per invidiam tacere decreverit?

2. Quam non elegantis istuc, Hercules, neque amore pul-
cherrimorum capti fuerit, sed rusticitas multa, et stupor
quidam circa pulchra ipsasque insuper Musas, rebus jucun-
dissimis se indignum judicare, et alienum ostendere a rebus
pulcherrimis, neque intelligere, non eandem circa specta-

ταις τε καὶ πεπαιδευμένοις ἀνδράσιν, ἀλλὰ τοῖς μὲν ἀπόχρη τὸ κοινὸν τοῦτο ἰδεῖν μόνον καὶ περιβλέψαι καὶ τῷ ὀφθαλμῷ περιενεγκεῖν καὶ πρὸς τὴν ὁροφὴν ἀνακῦψαι καὶ τὴν χεῖρα ἐπιστεῖσαι καὶ καθ' ἡσυχίαν ἡσθῆναι δέει τοῦ μὴ ἂν δυνηθῆναι ἀξίον τι τῶν βλέπομένων εἰπεῖν, ὅστις δὲ μετὰ παιδείας ὁρᾷ τὰ καλὰ, οὐκ ἂν, οἶμαι, ἀγαπήσειεν ὅψει μόνῃ καρπωσάμενος τὸ τερπνὸν οὐδ' ἂν ὑπομείναι ἀφωνος θεατῆς τοῦ κάλλους γενέσθαι, πειράσεται δὲ ὡς οἶόν τε καὶ ἐνδιατρίψαι καὶ λόγῳ ἀμείψασθαι τὴν θέαν.

3. Ἡ δὲ ἀμοιβὴ οὐκ ἔπαινος τοῦ οἴκου μόνον — τοῦτο μὲν γὰρ ἴσως ἐκείνῳ τῷ νησιώτῃ μειρακίῳ ἔπρεπε, τὴν Μενελάου οἰκίαν ὑπερεκπεπληγῆναι καὶ πρὸς τὰ ἐν οὐρανῷ καλὰ τὸν ἐλέφαντα καὶ τὸν χρυσὸν αὐτῆς ἀπεικάζειν, ἅτε μηδὲν ἐν γῇ καλὸν τι ἄλλο ἑορακότε — ἀλλὰ καὶ τὸ εἰπεῖν ἐν αὐτῷ καὶ τοὺς βελτίστους συγκαλέσαντα λόγων ἐπιδείξιν ποιήσασθαι μέρος τοῦ ἔπαινου καὶ τοῦτο γένοιτο ἂν. Καὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερήδιστον, οἶμαι, οἰκῶν ὁ κάλλιστος ἐς ὑποδοχὴν λόγων ἀναπεπταμένος καὶ ἔπαινου καὶ εὐφημίας μεστός ὢν, ἡρέμα καὶ αὐτὸς ὥσπερ τὰ ἄντρα συνεπηχύνει καὶ τοῖς λεγομένοις παρακολουθεῖν καὶ παρατείνων τὰ τελευταῖα τῆς φωνῆς καὶ τοῖς ὑστάτοις τῶν λόγων ἐμβραδύνων, μᾶλλον δὲ ὡς ἂν τις εὐμαθὲς ἀκροατὴς διαμνημονεύων τὰ εἰρημένα καὶ τὸν λέγοντα ἔπαινων καὶ ἀντίδοσιν οὐκ ἄμουςον ποιοῦμενος πρὸς αὐτά· οἶόν τι πάσχουσι πρὸς τὰ αὐλήματα τῶν ποιμένων αἱ σκοπιαὶ ἐπαυλοῦσαι τῆς φωνῆς ἐπανιούσης κατὰ τὸ ἀντίτυπον καὶ πρὸς αὐτὴν ἀναστρεφούσης, οἱ δὲ ἰδιῶται νομίζουσι παρθένον τινὰ εἶναι τὴν ἀμειβομένην τοὺς ἄδοντας ἢ βοῶντας ἐν μέσοις που τοῖς κρημνοῖς κατοικοῦσαν καὶ λαλοῦσαν ἐκ τῶν πετρῶν ἐνδοθεν.

4. Ἔμοιγ' οὖν δοκεῖ καὶ συνεξαίρεσθαι οἴκου πολυτελείᾳ ἢ τοῦ λέγοντος γνώμῃ καὶ πρὸς τοὺς λόγους ἐπεγείρεσθαι, καθάπερ τι καὶ ὑποβαλλούσης τῆς θέας· σχεδὸν γὰρ εἰσρεῖ τι διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν καλὸν, εἴτα πρὸς αὐτὸ κοσμήσασα ἐκπέμπει τοὺς λόγους. Ἡ τῷ μὲν Ἀχιλλεῖ πιστεύομεν, τὴν ὕψιν τῶν θπλων ἐπιτείνει κατὰ τῶν Φρυγῶν τὴν ὁργὴν, καὶ ἐπεὶ ἐνέδῳ αὐτὰ περιώμενος, ἐπαρθῆναι καὶ περρωθῆναι πρὸς τὴν τοῦ πολέμου ἐπιθυμίαν, λόγῳ δὲ σπουδὴν μὴ ἐπιτείνεσθαι πρὸς κάλλη χωρίων; καίτοι Σωκράτει μὲν ἀπέχρησε πλατάνου εὐφύια καὶ πόα εὐθαλῆς καὶ πηγὴ διαυγῆς μικρὸν ἀπὸ τοῦ Ἰλισσοῦ, κἀνταῦθα καθεζόμενος Φαίδρου τε τοῦ Μυρρινουσίου κατερωτεύετο καὶ τὸν Λυσίου τοῦ Κεφάλου λόγον διηλεγγε καὶ τὰς Μούσας ἐκάλει καὶ ἐπίστευεν ἤξειν αὐτὰς ἐπὶ τὴν ἐρημίαν συνεπιληψομένας τῶν περὶ τοῦ ἔρωτος λόγων, καὶ οὐκ ἡσχύνετο γέρον ἀνθρώπος παρακαλῶν παρθένους συνεισομένας τὰ παιδεραιστικά. Ἔς δὲ οὕτω καλὸν χωρίον οὐκ ἂν οἴωμεθα καὶ ἀκλήτους αὐτὰς ἐλθεῖν;

5. Καὶ μὴν οὐ κατὰ γε σχιὰν μόνῃν οὐδὲ κατὰ πλατάνου κάλλος ἢ ὑποδοχὴν, οὐδ' ἂν τὴν ἐπὶ τῷ

cula legem esse imperitis literarum, atque eruditis hominibus : quum illis sufficiat commune illud, videre solum et circumspicere et circumferre oculos et ad lacunar suspicere, et movere ab admiratione manum, et tacite oblectari, praemetu ne dignum quicquam iis quae spectantur proferre non valeant : qui vero eruditus pulchrarum rerum spectator est, non, puto, satis habeat oculis tantum fructum illius iucunditatis percipere, neque sustineat mutus pulchri spectator esse ; sed tentabit quantum potest immorari spectaculo et oratione illud remunerari.

3. Remuneratio vero illa non laus modo conclavis : nam hoc forte insulanum illum adolescentulum decuerit, ut admiratione domus Menelai percellatur, et cum caelestium rerum pulchritudine ebur atque aurum illius comparet, ut qui nihil in terra pulchrum aliud viderit : sed ipsum illud, dicere in eo, et convocatis praestantissimis hominibus orationis facultatem ostendere, id ipsum, inquam, pars forte laudis fuerit. Ac res meo iudicio supra quam dici potest iucundissima, pulcherrimus aëcis ad accipiendam orationem apertus, laude et faventium vocibus plenus, placide et ipse antrorum instar resonans, et subsequens quae dicuntur, et ultima vocis protendens, extremisque orationis immorans, vel potius ut docilis auditor memorans quae dicta sunt, laudansque dicentem, et aliquid non alienum a Musis ad illa reddens : quale quiddam excelsis rupibus accidit, quae tibiarnum pastoricarum cantum resonant, redeunte per repercussionem voce et in se ipsam revertente ; imperiti autem putant virginem quandam esse, quae canentibus respondeat clamantibusve, in mediis alicubi praeruptis habitantem, et intus loquentem e rupibus.

4. Mihi quidem efferri etiam cum pretioso conclavi videtur animus dicentis et ad orandum excitari, quasi subiciente aliquid spectaculo : fere enim per oculos pulchrum quiddam in ipsum etiam animum influit, quae exornatam ad illud exemplum orationem deinde emittit. Nisi credimus Achilli quidem ab ipso conspectu armorum auctam esse iram contra Phryges, et quum tentandi causa illa induisset, elatum esse et quasi alatum ad belli cupiditatem ; dicendi autem studium non intendi ad pulchritudines locorum. Verum Socrati satis ad hoc erat platanus bene nata, et herba florida, et fons pellucidus parum distans ab Ilisso . atque ibi assidens Phaedrum Myrrhineus dissimulatae sermonibus sapientiae lusit, et Lysiae Cephalii filii orationem redarguit, et Musas vocavit, ratus in illud desertum venturas, adjuturasque illam de amore disputationem ; nec puduit hominem senem vocare virgines, conscias sermonum futuras de puerorum amore. In tam pulchrum vero locum non putemus etiam invocatas illas venire?

5. Aitui non umbram modo habet aut platani pulchritudinem hoc deversorium, etiam si relicta ista ad Ilis-

Ἰλισσῷ καταλιπὼν τὴν βασιλέως λέγης τὴν χρυσὴν ἐκείνης μὲν γὰρ ἐν τῇ πολυτελείᾳ μόνῃ τὸ θαῦμα, τέχνη δὲ ἢ κάλλος ἢ τέφσις ἢ τὸ σύμμετρον ἢ τὸ εὐρυθμον οὐ συνείργαστο οὐδὲ κατεμέμικτο τῷ χρυσῷ, ἀλλ' ἦν βαρβαρικὸν τὸ θέαμα, πλοῦτος μόνον καὶ φθόνος τῶν ἰδόντων καὶ εὐδαιμονισμὸς τῶν ἐχόντων· ἐπαῖνος δὲ οὐδαμῶς προσῆν· οὐδὲ γὰρ ἔμελε τοῖς Ἀρσακίδαις τῶν καλῶν οὐδὲ πρὸς τὸ τερπνὸν ἐποιοῦντο τὰς ἐπιδείξεις οὐδ' ἐφρόντιζον εἰ ἐπαίνεσσονται οἱ θεαταί, ἀλλ' ὅπως ἐκπλαγῆσονται· οὐ φιλόκαλοι γάρ, ἀλλὰ φιλόπλουτοί εἰσιν οἱ βάρβαροι.

6. Τούτου δὲ τοῦ οἴκου τὸ κάλλος οὐ κατὰ βαρβαρικούς τινας ὀφθαλμούς οὐδὲ κατὰ Περσικὴν ἀλαζονείαν ἢ βασιλικὴν μεγαλαυχίαν οὐδὲ πένυχτος μόνον, ἀλλὰ εὐφροῦς θεατοῦ δεόμενον καὶ ὅτι μὴ ἐν τῇ ὀψει ἢ κρίσις, ἀλλὰ τις καὶ λογισμὸς ἐπακολουθεῖ τοῖς βλεπομένοις. Τὸ γὰρ τῆς τε ἡμέρας πρὸς τὸ κάλλιστον ἀποβλέπειν — κάλλιστον δὲ αὐτῆς καὶ ποθεινότατον ἢ ἀρχή — καὶ τὸν ἥλιον ὑπερκύψαντα εὐθὺς ὑποδέχεσθαι καὶ τοῦ φωτὸς ἐμπύπασθαι ἐς κόρον ἀναπεπταμένων τῶν θυρῶν, καθ' ὃ καὶ τὰ ἱερὰ βλέποντα ἐποιοῦν οἱ παλαιοί, καὶ τὸ τοῦ μήκου πρὸς τὸ πλάτος καὶ ἀμφοῖν πρὸς τὸ ὕψος εὐρυθμον καὶ τῶν φωταγωγῶν τὸ ἐλεύθερον καὶ πρὸς ὥραν ἐκάστην εὐ ἔχον πῶς οὐχ ἡδέα ταῦτα πάντα καὶ ἐπαῖνον ἄξια;

7. Ἐτι δὲ θαυμάσειεν ἂν τις καὶ τῆς ὀροφῆς ἐν τῷ εὐμόρφῳ τὸ ἀπείριστον καὶ τῷ εὐκόσμῳ τὸ ἀνεπίληπτον καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ ἐς τὸ εὐπρεπὲς σύμμετρον, ἀλλὰ μὴ περὶ τὰς χρεῖας ἐπίφθονον, ἀλλ' ὅπόσον ἂν καὶ γυναικὶ σώφρονι καὶ καλῇ ἀρχέσῃ ἐπισημότερον ἐργάσασθαι τὸ κάλλος ἢ περὶ τῇ δειρῇ λεπτός τις ὄρμος ἢ περὶ τῷ δακτύλῳ σφενδόνη εὐφορος, ἢ ἐν τοῖν ὧτοιι ἑλλόβια ἢ πόρπη τις ἢ ταινία τὸ ἀφετον τῆς κόμης συνδέουσα, τοσοῦτον τῇ εὐμορφίᾳ προστιθεῖσα ὅσον τῇ ἐσθῆτι ἢ πορφύρᾳ· αἱ δὲ γε ἑταῖραι, καὶ μάλιστα αἱ ἀμορφότεραι αὐτῶν, καὶ τὴν ἐσθῆτα ὀλην πορφυρᾶν καὶ τὴν δειρὴν χρυσὴν πεποιήνται τῷ πολυτελεῖ ὀηρώμεναι τὸ ἐπαγωγὸν καὶ τὸ ἐνδέον τῷ καλῷ προσθέσει τοῦ ἐξωθεν τερπνοῦ παραμυθούμεναι· ἡγοῦνται γὰρ καὶ τὴν ὠλένην αὐταῖς στιλπνοτέραν φανεῖσθαι συναπολάμπουσιν τῷ χρυσῷ καὶ τοῦ ποδὸς τὸ μὴ εὐπερίγραφον λήσειν ὑπὸ χρυσῷ σανδάλῳ καὶ τὸ πρόσωπον αὐτὸ ἐρασμιώτερον γενήσεσθαι τῷ φαινοτάτῳ συνορώμενον. Ἀλλ' ἐκεῖναι μὲν οὕτως· ἡ δὲ γε σώφρων οἰκία χρυσῷ μὲν τὰ ἀρκοῦντα καὶ μόνον τὰ ἀναγκαῖα προσχρῆται, τὸ δ' αὐτῆς κάλλος οὐκ ἂν αἰσχύνοιτο, οἴμει, καὶ γυμνὸν δεικνύουσα.

8. Καὶ τοίνυν ἡ τοῦδε τοῦ οἴκου ὀροφή, μᾶλλον δὲ κεφαλὴ εὐπρόσωπος μὲν καὶ καθ' ἑαυτὴν, τῷ χρυσῷ δὲ ἐς τοσοῦτον κεκόσμηται, ἐς ὅσον καὶ οὐρανὸς ἐν νυκτὶ ὑπὸ τῶν ἀστέρων ἐκ διαστήματος περιλαμπόμενος καὶ ἐκ διαλείμματος ἀνθῶν τῷ πυρί. Εἰ δέ γε πῦρ ἦν τὸ πᾶν, οὐ καλὸς ἂν, ἀλλὰ φοβερός ἡμῖν ἔδοξεν. Ἴδοι δ' ἂν τις οὐδ' ἄργον ἐνταῦθα τὸν χρυσὸν οὐδὲ μόνου τοῦ

sum, illam Regis auream dicas : istius enim in solo pretio inerat miraculum ; ars vero, aut pulchritudo, aut delectatio, aut commensurata proportio, non una elaborata aut permixta auro erat, sed barbaricum erat spectaculum, divitiarum solum, quibus inviderent spectantes, beati possidentes judicarentur : laus autem inerat nusquam. Neque enim pulchra curabant Arsacidæ, neque ad delectationem hominum visui exponere sua solebant, neque curabant laudaturine essent spectatores, sed id solum, ut percellerentur : neque enim elegantiarum, sed divitiarum studiosi sunt barbari.

6. Hujus autem pulchritudo cæci non ad barbaricos oculos exacta est, neque ad Persicam superbiam, aut jactationem regiam; neque pauperem solum, sed ingeniosum spectatorem postulat, cui non in solis oculis sit judicium, sed ratiocinatio etiam aliqua consequatur visum. Quod enim diei partem pulcherrimam spectat (est autem pulcherrima et amabilissima pars ejus principium), et tollentem statim caput solem excipit; quod valvis apertis luce ad satietatem repletur, quo positu templa etiam faciebant antiqui; quod longitudine latitudini et ambabus altitudo decora proportionem respondet; quod fenestræ sunt liberæ et ad unamquamque partem anni recte dispositæ: qui non jucunda hæc omnia et digna laudibus?

7. Insuper admiretur aliquis, quod in formoso lacunari nihil superfluum, in ornato nihil quod reprehendi possit, illa auri decora et commensurata distinctio, nihil habens in usu invidiosum; sed quantum etiam in muliere pudica et pulchra ad formam insigniorem reddendam sufficiat, aut tenue circa collum monile, aut in digito anulus habilis, aut inaures in auribus, aut fibula quædam, aut cohibens comam fluctuantem tænia, quæ tantum addat formæ quantum vesti purpura : at meretrices, præsertim si qua est deformior, et vestem totam purpuream, et collum sibi faciunt aureum, ipso pretio venantes illecebras, et quod pulchritudini deest, extra apponendis quæ aliquam suavitatem habeant solantes. Putant enim et brachium sibi candidius visum iri, aurum si una refulgeat; et pes quod minus circumscripte formosus est, illud occultatum iri sub aureo sandalio; ipsam denique faciem visum iri amabiliorem, si una cum eo, quod splendidissimum est, aspiatur. Atque istæ quidem hoc modo : verum modesta domus auro, quantum satis est, et ad necessaria tantum utitur; suam vero pulchritudinem non erubescat, puto, etiam nudam ostendere.

8. Igitur lacunar cæci hujus, vel caput potius, formosum quidem per se quoque, auro eatenus ornatum est, quatenus etiam cælum noctu a stellis per intervalia collustratum, et ignibus per interstitia quædam a se remotis floret. Si vero totum esset ignis, non pulchrum nobis, sed terribile videretur. Videat autem hic aliquis neque otiosum aurum, neque solius delectationis causa reliquo ornatui aspersum;

τέρποντος ἔνεκα τῷ λοιπῷ κόσμῳ συνεσπαρμένον, ἀλλὰ καὶ αὐγὴν τινα ἡδεῖαν ἀπολαμβάνει καὶ τὸν οἶκον διον ἐπιχρῶννυσι τῷ ἐρυθρήματι· ὁπότεν γὰρ τὸ φῶς προσπεσὼν ἐφάπθεται καὶ ἀναμιχθῇ τῷ χρυσοῦ, κοινόν τι ἀπαστράπτουσι καὶ διπλασίαν τοῦ ἐρυθρήματος ἐκφαίνουσι τὴν αἰθρίαν.

9. Τὰ μὲν δὲ ὑψηλὰ καὶ κορυφαῖα τοῦ οἴκου τοιάδε, Ὁμήρου τινὸς δεόμενα ἐπαινέτου, ἵνα αὐτὸν ἢ ὑψόροφον ὡς τὸν Ἑλένης θάλαμον ἢ αἰγλήεντα ὡς τὸν Ὀλύμπου εἴποι· τὸν δὲ ἄλλον κόσμον καὶ τὰ τῶν τοίχων γράμματα καὶ τῶν χρωμάτων τὰ κάλλη καὶ τὸ ἐναργές ἐκάστου καὶ τὸ ἀκριβές καὶ τὸ ἀληθές ἔαρος ὄψει καὶ λειμῶνι δὲ εὐανθεὶ καλῶς ἂν ἔχοι παραβαλεῖν· πλὴν παρ' ὅσον μὲν ἐκεῖνα ἀπανθεὶ καὶ μαραίνεται καὶ ἀλλάττεται καὶ ἀποβάλλει τὸ κάλλος, τοῦτι δὲ τὸ ἔαρ αἰθρῶν καὶ λειμῶν ἀμάραντος καὶ τὸ ἄνθος ἀθάνατον ἔσται μόνης τῆς ὄψεως ἐφαπτομένης καὶ δρεπομένης τὸ ἡδὺ τῶν βλεπομένων.

10. Τὰ δὲ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα τίς οὐκ ἂν ἡσθεῖη βλέπων ἢ τίς οὐκ ἂν προθυμηθεῖ καὶ παρὰ τὴν δύναμιν ἐν αὐτοῖς λέγειν εἰδώς αἰσχιστον δὲ ἀπολειφθῆναι τῶν δρωμένων· ἐπαγωγότατον γάρ τι ἡ ὄψις τῶν καλῶν, οὐκ ἐπ' ἀνθρώπων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἵππος ἥδιον ἂν ὀμαι δράμει κατὰ πρανοῦς πεδίου καὶ μαλακοῦ, προσηνῶς δεχομένου τὴν βάσιν καὶ ἡρέμα ὑπείκοντος τῷ ποδὶ καὶ μὴ ἀντιτυπούντος τῇ ὀπλῇ· ἀπαντι γοῦν τότε χρῆται τῷ δρόμῳ καὶ διον ἐπιδούς ἑαυτὸν τῷ τάχει ἀμιλλᾶται καὶ πρὸς τοῦ πεδίου τὸ κάλλος.

11. Ὁ δὲ ταύος ἥρος ἀρχομένου πρὸς λειμῶνά τινα ἔλθων, ὁπότε καὶ τὰ ἄνθη πρόεισιν οὐ ποθεινότερα μᾶλλον, ἀλλὰ καὶ ὡς ἂν εἴποι τις ἀνθρώπότερα καὶ τὰς βαφὰς καθαρώτερα, τότε καὶ οὗτος ἐκπετάσας τὰ πτερά καὶ ἀναδείξας τῷ ἡλίῳ καὶ τὴν οὐρὰν ἐπάρας καὶ πάντοθεν αὐτῷ περιστήσας ἐπιδείκνυται τὰ ἄνθη τὰ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔαρ τῶν πτερῶν ὥσπερ αὐτοῦ προκχλοῦντος τοῦ λειμῶνος ἐς τὴν ἀμιλλαν· ἐπιστρέφει γοῦν ἑαυτὸν καὶ περιάγει καὶ ἐμπομπεῖ τῷ κάλλει· ὅτε δὲ καὶ θαυμασιώτερος φαίνεται πρὸς τὴν αὐγὴν ἀλλαττομένων αὐτῷ τῶν χρωμάτων καὶ μεταβαίνοντων ἡρέμα καὶ πρὸς ἕτερον εὐμορφίας εἶδος τρεπομένων. Πάσχει δὲ αὐτὸ μάλιστα ἐπὶ τῶν κύκλων, οὓς ἐπ' ἄκροις ἔχει τοῖς πτεροῖς, ἱριδὸς τινος ἑκαστον περιθεούσης· ὃ γὰρ τέως χαλκὸς ἦν, τοῦτο ἐγκλίνας ὀλίγον χρυσοῦς ὤφθη, καὶ τὸ ὑπὸ τῷ ἡλίῳ κυαναυγές, εἰ σκιασθεῖη, χλοαυγές ἐστίν· οὕτω μετακοσμεῖται πρὸς τὸ φῶς ἡ πτέρωσις.

12. Ὅτι μὲν γὰρ καὶ ἡ θάλαττα ἱκάνη προκαλέσασθαι καὶ εἰς ἐπιθυμίαν ἐπισπάσθαι ἐν γαλήνῃ φανεῖσα, ἴσται, καὶ μὴ εἶπω· ὅτε, εἰ καὶ παντάσιν ἡπειρώτης καὶ ἀπειρόπλους τις εἴη, πάντως ἂν ἐβελήσει καὶ αὐτὸς ἐμβῆναι καὶ περιπλεῦσαι καὶ πολλὸ ἀπὸ τῆς γῆς ἀποσπάσαι, καὶ μάλιστα εἰ βλέποι τὴν μὲν αὔραν κούρως ἐπουριάζουσαν τὴν θόνην, τὴν δὲ ναῦν προσηνῶς τε καὶ λείως ἐπ' ἄκρων ἡρέμα διολισθάνουσαν τῶν κυμά-

verum splendore etiam jucundo quodam relucet, totique caeco rutilum colorem adjicit : quum enim incidens lumen attingit aurum, permistumque illi est, commune quiddam refulgent, ac duplicem ruboris serenitatem reddunt.

9. Excelsa ergo cœci et fastigio proxima talia sunt, Homero quodam landatore indigentia, qui illum aut « alte fastigiatum », ut Helenæ thalamum, aut « splendidum, » ut Olympum, dicturus esset : ornatum vero reliquum, et picturas parietum, et colorum pulchritudines, et evidentiam uniuscujusque, accuratoremque, et veritatem, aspectui veris et prato florido comparare rectum fuerit : nisi quod ista deflorent, marcescuntque, et mutantur, ac pulchritudinem amittunt ; hoc vero perpetuum ver, et nunquam marcescens pratum, et flos æternus, quem solus attingat visus et spectaculi illam suavitatem carpat.

10. Hæc igitur tanta ac talia quis non cum voluptate videat? aut quis non cupiat, etiam præter vires, inter hæc verba facere? qui sciat turpissimum esse non paria facere his quæ videmus. Est enim res illecebrarum plena pulchrarum rerum aspectus, non hominibus modo, sed equis etiam lubentius, puto, decurrat per pronum campum ac mollem, placide accipientem gressus, et mollior pedicentem, nec repellentem ungulas : omnibus enim tum utitur viribus ad currendum, totumque se celeritati impendit, eaque cum campi pulchritudine certat.

11. Ac pavo sub veris initia in pratum veniens, quum et flores prodeunt non desiderabiliores tantum, verum etiam, ut dicat aliquis, floridiores coloribusque purioribus ; tunc ipse quoque passis pennis ac soli ostensis, elata cauda et in orbem circa se erecta, suos iidem flores exponit, suarumque ver pennarum, prato ipso velut ad certamen eum provocante. Convertit se itaque et circumagit, et pulchritudinis suæ quandam velut pompam agit : ubi sane admirabilior etiam videtur, mutantibus subinde ad lucem coloribus ipsius et sensim in alios transeuntibus, atque in aliam æ pulchritudinis speciem vertentibus. Maxime autem hoc ei accidit in illis orbibus, quos in extremis habet pennis, quorum unumquemque velut iris quædam circuit : quod enim modo æs erat, hoc, modice illo inclinante, aurum videtur ; atque ille cæruleus ad solem splendor, si inumbretur, viridem lucem spargit : sic alium ornatum pennæ illius ad lucem induunt.

12. Quin ipsum etiam mare habere quo nos provocet et cupidine quadam, quum tranquillum cernitur, ad se trahat, vel me tacente nostis ; quando, etiam si aliquis plane mediterraneus sit et navigandi imperitus, tamen et ipse conscendere navim velit, et circumnavigare, et multum discedere de terra, idque inprimis si videat ab aura secunda leniter inflari vela, navim autem placido lenique motu per summos quiete labi fluctus.

13. Καὶ τοίνυν καὶ τοῦδε τοῦ οἴκου τὸ κάλλος ἰκάνων καὶ παρορμησαί ἐς λόγους καὶ λέγοντα ἐπεγεῖραι καὶ πάντα τρόπον εὐδοκίμησαι παρασκευάσαι. Ἐγὼ μὲν δὴ τοῦτοις πείθομαι καὶ ἡδὴ λέγειν ἔρχομαι καὶ ἐς τὸν οἶκον ἐπὶ λόγοις παρελήλυθα ὥσπερ ἀπὸ ἱγγος ἢ Σειρήνος τῷ κάλλει ἐλκόμενος, ἐλπίδα οὐ μικράν ἔχων, εἰ καὶ τέως ἡμῖν ἀμορφοὶ ἦσαν οἱ λόγοι, καλοὺς αὐτοὺς φανείσθαι καθάπερ ἐσθῆτι καλῇ κεκοσμημένους.

14. Ἄλλος δὲ τις οὐκ ἀγεννὴς λόγος, ἀλλὰ καὶ πάνυ γενναῖος, ὥς φησι, καὶ μεταξὺ μου λέγοντος ὑπέκρουε καὶ διακόπτειν ἔπειρᾶτο τὴν βῆσιν καὶ ἐπειδὴ πέπαυμαι, οὐκ ἀληθεῖ ταῦτα λέγειν φησὶ με, ἀλλὰ θαυμάζειν, εἰ φάσκειμι ἐπιτηδεότερον εἶναι πρὸς λόγων ἐπίδειξιν οἴκου κάλλος γραφῇ καὶ χρυσοῦ κεκοσμημένον αὐτὸ γάρ που τοῦναντίον ἀποβαίνειν. Μᾶλλον δὲ, εἰ δοκεῖ, αὐτὸς παρελθὼν ὁ λόγος ὑπὲρ ἑαυτοῦ καθάπερ ἐν δικάσαις ὑμῖν εἰπάτω, ὅτι λυσιτελέστερον ἡγεῖται τῷ λέγοντι εὐτέλειαν οἴκου καὶ ἀμορφίαν. Ἐμοῦ μὲν ἀκρόατε ἡδὴ λέγοντος, ὥστε οὐδὲν δέομαι δις περὶ τὸν αὐτὸν εἰπεῖν, ὁ δὲ παρελθὼν ἡδὴ λεγέτω, κάγω τὴν σιωπήσομαι καὶ πρὸς ὀλίγον αὐτῷ μεταστήσομαι.

15. Ἄνδρες τοίνυν δικασταί, φησὶν ὁ λόγος, ὁ μὲν προσιπὼν ῥήτωρ πολλὰ καὶ μεγάλα τόνδε τὸν οἶκον ἐπῆνεσε καὶ τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ ἐκόσμησεν, ἐγὼ δὲ τοσούτου δέου φόγον αὐτοῦ διεξελεύσεσθαι, ὥστε καὶ τὰ ὑπ' ἐκείνου παραλελειμμένα προσθήσειν μοι δοκῶ. ὅσω γὰρ ἂν ὑμῖν καλλίων φαίνεται, τοσῶδε ὑπεναντίος τῇ τοῦ λέγοντος χρεία δειχθήσεται. Καὶ πρῶτον γε ἐπειδὴ γυναικῶν καὶ κόσμου καὶ χρυσοῦ ἐκείνους ἐμνημόνευσε, καὶ μοι ἐπιτρέψατε χρῆσασθαι τῷ παραδείγματι. φημί γὰρ οὐκ ἂν γυναιξὶ καλαῖς οὐχ ὅπως συλλαμβάνειν ἐς τὸ εὐμορφότερον, ἀλλὰ καὶ ἐναντιοῦσθαι τὸν κόσμον τὸν πολὺν, ὅποτε τῶν ἐντυγχανόντων ἕκαστος ὑπὸ τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν λίθων τῶν πολυτελεῶν ἐκπλαγεῖς ἀντὶ τοῦ ἐπαινεῖν ἢ χρῶν ἢ βλέμμα ἢ δειρήν ἢ πῆχυν ἢ δάκτυλον, ὁ δὲ ταῦτ' ἀφελὼς ἐς τὴν σαρόν ἢ τὸν σμάραγδον ἢ τὸν ὄρυον ἢ τὸ ψάλλον ἀποβλέπη, ὥστε ἀχόητο ἂν εἰκότως παρορωμένη διὰ τὸν κόσμον, οὐκ ἀγόντων σχολὴν ἐπαινεῖν αὐτὴν τῶν θεατῶν, ἀλλὰ πάρεργον αὐτῆς ποιουμένων τὴν θέαν.

16. Ὅπερ ἀνάγκη, οἶμαι, παθεῖν καὶ τὸν ἐν οὗτοις καλοῖς ἔργοις λόγους δεικνύοντα. λανθάνει γὰρ ἐν τῷ μεγέθει τῶν καλῶν τὸ λεχθὲν καὶ ἀμαυροῦται καὶ συναρπάζεται, καθάπερ εἰ λύχνον τις εἰς πυρκαϊάν μεγάλην φέρον ἐμβάλλοι ἢ μύρμηκα ἐπ' ἐλέφαντος ἢ καμήλου δεικνύοι. Τοῦτο γοῦν φυλακτέον τῷ λέγοντι. Καὶ προσέτι μὴν καὶ τὴν φωνὴν αὐτὴν ἐπιταράττεται ἐν οὕτως εὐφώνῳ καὶ ἡχῇ ἐν οἴκῳ λέγων ἀντιφθέγγεται γὰρ καὶ ἀντιφωνεῖ καὶ ἀντιλέγει, μᾶλλον δὲ ἐπικαλύπτει τὴν βοήν, οἷόν τι καὶ σάλπιγξ ὁρᾷ τὸν αὐλόν, εἰ συναυλοῖεν, ἢ τοὺς κελευστὰς ἢ θάλαττα, ὅποτε πρὸς κύματος ἤχον ἐπάδων τῇ εἰρεσίᾳ θέλωσιν ἐπιπρατῆ γὰρ ἢ μεγαλοφρονία καὶ κατασιωπᾷ τὸ ἥττον.

17. Καὶ μὴν κάκεῖνο, ὅπερ ἔφη ὁ ἀντίδικος, ὥς ἄρα

13. Itaque hujus etiam pulchritudo cœci apta est quæ impellat ad dicendum, et dicentem excitet, et plausum illi omni ratione paret. Equidem his ipsis moveor, imo jam sum motus, et in cœcum dicendi causa deveni, tanquam ab Iynge quadam aut Sirene tractus a pulchritudine, spe non parva fretus, etiamsi ad hunc diem informis nostra fuit oratio, pulchram visum iri, velut veste honesta ornatam.

14. Verum enim vero alia quædam non ignava oratio, sed generosa, ut videri vult, quum inter dicendum me interpellavit et ahumpere dictionem conata est, tum postquam desii, non vera ait me dixisse, sed mirari se, si aptiorem esse ad edenda eloquentiæ specimina dicam pulchritudinem cœci pictura et auro ornatam : fere enim contrarium plane evenire. Quin, si videtur, ipsa in medium progressa oratio pro se apud vos, tanquam judices, dicat, quare commodiorem esse putet dicenti vilitatem cœci atque deformitatem. Me quidem orantem jam audistis; ergo non opus est bis me de eadem re verba facere : ista vero jam progressa in medium dicat, ac tacebo interim ego et paullum illi decedam.

15. Sic igitur oratio : Qui modo dixit rhetor, judices, multis et magno opere laudavit hunc cœcum, suaque illum oratione ornavit; ego vero tantum abest ut reprehensionem illius velim dicere, ut etiam prætermissa ab illo additurus mihi videar : quo enim ille vobis pulchrior videbitur, tanto magis contrarius dicentis usui ostendetur. Ac primum, quandoquidem mulierum et mundi et auri mentionem iste fecit, etiam mihi, ut ea similitudine utar, permittite. Aio enim ego mulieribus quoque pulchris non modo nihil ad hoc, ut formosiores videantur, conferre, sed contrarium etiam esse mundum copiosum, quum videntium unusquisque auro illo et lapidibus pretiosis percussus, pro eo quod laudare debebat aut colorem, aut oculorum conjectum, aut collum, aut brachium, aut digitum; relictis hisce ad Sardam aut smaragdum, aut monile, aut armillam respicit; adeo ut illa habeat quod indigne ferat, se propter mundum prætervideri, non habentibus otium ad ipsam laudandam spectatoribus, sed obiter tantum se respicientibus.

16. Quod quidem necessario accidere arbitror etiam illi, qui inter opera adeo pulchra dicendi facultatem velit ostendere. Delitescit enim quicquid dicitur in magna vi rerum pulchrarum, et obscuratur, atque una abripitur, ac si quis lucernam magnum in incendium injiciat, aut formicam in elephantum vel camelum ostendat. Hoc ergo cavendum dicenti. Ad hæc vox etiam ipsa confunditur in vocali adeo et sonoro cœco dicentis : resonat enim, et reclamationem, et contra dicit, aut potius occultat clamorem, quale quid etiam tuba facit tibie, si una canant, aut celestia canentibus mare, si inter fluctuum sonos accinere remigio velint. Vincit nimirum sonus magnus, et ad silentium illum qui minor est redigit.

17. Quin illud ipsum, quod dicebat adversarius, exci-

ἐπεγείρει ὁ καλὸς οἶκος τὸν λέγοντα καὶ προθυμότερον παρασκευάζει, ἔμοι δοκεῖ τὸ ἐναντίον ποιεῖν· ἐκπλήττει γὰρ καὶ φοβεῖ καὶ τὸν λογιζομένον διαταράττει καὶ δειλότερον ἐργάζεται ἐνθυμούμενον ὡς ἀπάντων ἐστὶν αἰσχιστον ἐν εὐμόρφῳ χωρίῳ μὴ ὁμοίους φαίνεσθαι τοὺς λόγους. Ἐλέγχων γὰρ οὗτός γε ὁ φανερώτατος, ὥσπερ ἂν εἴ τις πανοπλίαν καλὴν ἐνδὺς ἔπειτα φεύγοι πρὸ τῶν ἄλλων, ἐπισημότερος ὢν δειλὸς ἀπὸ τῶν δ' ἄλλων. Τοῦτο δέ μοι δοκεῖ λογιζάμενος καὶ ὁ τοῦ Ὀμήρου ῥήτωρ ἐκείνος εὐμορφίας ἐλάχιστον φροντίζει, μάλλον δὲ καὶ παντελῶς αἰδρεῖ φῶτι ἑαυτὸν ἀπεικάζει, ἵνα αὐτῷ παραδοξότερον φαίνεται τῶν λόγων τὸ κάλλος ἐκ τῆς πρὸς τὸ ἀμορφότερον ἐξετάσεως. Ἄλλως τε ἀνάγκη πᾶσα καὶ τὴν τοῦ λέγοντος αὐτοῦ διάνοιαν ἀσχολεῖσθαι περὶ τὴν θέαν καὶ τῆς φροντίδος τὸ ἀκριβὲς ἐκλύειν τῆς διφews ἐπικρατούσης καὶ πρὸς αὐτὴν καλούσης καὶ τῷ λόγῳ προσέχειν οὐκ ἑώσης. Ὡστε τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντως ἔλαττον ἔρειν αὐτὸν τῆς ψυχῆς διατριβούσης περὶ τὸν τῶν δρωμένων ἔπαινον;

18. Ἐὼ γὰρ λέγειν ὅτι καὶ οἱ παρόντες αὐτοὶ καὶ πρὸς τὴν ἀκρόασιν παρειλημμένοι ἐπειδὴν εἰς τοιοῦτον οἶκον παρέλθωσιν, ἀντὶ ἀκροατῶν θεαταὶ καθίστανται, καὶ οὐχ οὕτω Δημόδοκος ἢ Φημίος ἢ Θάμυρις ἢ Ἀμφίων ἢ Ὀρφεύς τις λέγων ἐστὶν ὥστε ἀποσπᾶσαι τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἀπὸ τῆς θέας· ἀλλ' οὐν ἕκαστος, ἐπειδὴν μόνον ὑπερβῇ τὸν ὁδόν, ἀθρόω τῷ κάλλει περιχυθεὶς λόγων μὲν ἐκείνων ἢ ἀκροάσεως ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν « αἰοντι ἔοικεν, » ὅλος δὲ πρὸς τοῖς δρωμένοις ἐστὶν, εἰ μὴ τύχοι τις παντελῶς τυφλὸς ὢν ἢ ἐν νυκτὶ ὥσπερ ἢ ἐξ Ἀρείου πάγου βουλή ποιῶτο τὴν ἀκρόασιν.

19. Ὅτι γὰρ οὐκ ἀξιόμαχον λόγων ἰσχύς διφει ἀνταγωνίσασθαι καὶ ὁ Σειρήνων μῦθος παρατεθεὶς τῷ περὶ τῶν Γοργόνων διδάξειεν ἂν· ἐκείναι μὲν γὰρ ἐκλήθον τοὺς παραπλέοντας μελωδοῦσαι καὶ χολακεύουσαι τοῖς ἄσμασι καὶ καταπλεύσαντας ἐπὶ πολὺ κατεῖχον, καὶ ὅλως τὸ ἔργον αὐτῶν ἰδεῖτό τις διατριβῆς, καὶ πού τις αὐτάς καὶ παρέπλευσε καὶ τοῦ μέλους παρήκουσε· τὸ δὲ τῶν Γοργόνων κάλλος ἅτε βιαιότατόν τε ὃν καὶ τοῖς καιριωτάτοις τῆς ψυχῆς ὁμιλοῦν εὐθὺς ἐξίστη τοὺς ἰδόντας καὶ ἀφώνους ἐποίησε, ὡς δὲ ὁ μῦθος βούλεται καὶ λέγεται, λίθινοι ἐγίνοντο ἀπὸ θαύματος. Ὡστε καὶ ὃν ὑπὲρ τοῦ ταῶ λόγον εἶπε πρὸς ὕμῳ μικρὸν ἐμπροσθεν, ὑπὲρ ἑμαυτοῦ εἰρησθαι νομίζω καὶ γὰρ ἐκείνου ἐν τῇ διφει, οὐκ ἐν τῇ φωνῇ τὸ τερπνόν. Καὶ εἰ γέ τις παραστησάμενος τὴν ἀηδονὰ ἢ τὸν κύκνον ἄδειν κελεύοι, μεταξὺ δὲ ἄδόντων παραδείξειε τὸν ταῶ σιωπῶντα, εὖ οἶδ' ὅτι ἐπ' ἐκείνον μεταθήσεται ἡ ψυχὴ μακρὰ χαίρειν φράσασα τοῖς ἐκείνων ἄσμασιν. Οὕτως ἀμαχόν τι ἔοικεν εἶναι ἢ δι' ὁφews ἡδονή.

20. Καὶ ἔγωγε, εἰ βούλεσθε, μάρτυρα ὑμῖν παραστήσομαι σοφὸν ἄνδρα, ὃς αὐτίκα μοι μαρτυρήσει ὡς πολὺ ἐπικρατέστερά ἐστι τῶν ἀκουομένων τὰ δρώμενα. Καὶ μοι σὺ ᾗδῃ ὁ κῆρυξ προσκάλει αὐτὸν Ἡρόδοτον Ἀλῆον Ἀλικαρνασθέν· κατέπειθ' ὡς καλῶς ποιεῖν ὑπῆκουσε,

tari a pulchro oeco dicentem et alacriorem reddi, illius, mea quidem sententia, sit contrarium : percellit enim ac terret, et cogitationem perturbat, facitque timidiorem, dum cogitat omnium turpissimum esse, si in loco formoso habitata non similis ei videatur oratio. Sic enim manifestissime aliquis deprehendatur; velut si quis armis indutus pulcherrimis deinde fugiat ante alios, cujus nempe ignavia ipsi ab armis fiat apertior. Hoc ipsum perpendens Homericus ille orator mihi videtur minimam curam habuisse pulchritudinis; imo potius imperito omnium homini se assimillasse, ut ipsius pulchritudo orationis tanto admirabilior ex ipsa ad illam deformitatem comparatione appareret. Alioqui necessario plane dicentis ipsius animus occupatur in spectaculo, et exquisitam illam curam remittit, quum vincat ipsa species et ad se vocet, atque attendere ad orationem non sinat. Quomodo ergo fieri potest ut non omnino dicat deterius, occupato circalaudem eorum, quae videntur, animo?

18. Omitto dicere quod ipsi etiam praesentes et ad audiendum assumti, quum intrant in talem oecum, spectatores fiunt pro auditoribus; neque quisquam ita vel Demodocus est, vel Phemius in dicendo, vel Thamyris, vel Amphion, vel Orpheus adeo, qui abstrahere mentem illorum a spectaculo possit: verum unusquisque, superato solum limine, conferta illa pulchritudine circumfusus, orationem illam, sive auditionem, nec omnino audire videtur; sed totus est in his quae videntur, ni quis forte plane caecus sit, aut noctu, ut illud Areopagitarum consilium, auscultet.

19. Neque enim satis valere vim verborum, quoties cum visu pugnandum est, Sirenum etiam fabula cum altera Gorgonum composita docuerit. Nam illae quidem praeternavigantes mulcebant canendo et adulando carminibus, detinebantque appulsos, et mora omnino quadam opus illarum indigebat: et aliquando aliquis praeternavigavit, et inaudita praetermisit illorum carmina. At Gorgonum pulchritudo, quae esset violentissima et principibus animae partibus se insinuaret, statim videntes extra se rapiebat, faciebatque mutos; ut vero vult fabula ac fertur vulgo, lapidei praee admiratione fiebant. Igitur quae de pavone paullo ante ad vos iste dixit, ea quoque pro me dicta esse arbitror: etenim illius etiam quod delectat in specie inest, non in voce. Et si quis juxta collocatos hinc lusciniam et cygnum canere jubeat, hinc inter ipsum cantum tacentem ostendat pavonem; bene novi ego transituram ad hunc mentem, longum valere jussis illorum cantibus. Adeo invictum quid esse videtur ea quae per visum voluptas contingit.

20. Atque ego, si vultis, testem ad vos allegabo virum sapientem, qui statim testimonium mihi perhibebit, multo, quae videntur, his quae auditu percipiuntur esse validiora. Et mihi tu jam, praeco, huc voca ipsum Herodotum Lyxi filium Halicarnasso. Et quando, praecclare ille quidem,

μαρτυρεῖτω παρελθόν. Ἀναδέξασθε δὲ αὐτὸν Ἰαστὶ πρὸς ὑμᾶς λέγοντα ὥσπερ αὐτῷ ἔθος. « Ἀληθέα τάδε ὁ λόγος ὑμῖν, ἄνδρες δικασταί, μυθεῖται καὶ οἱ πείσεσθαι ἂν λέγη τουτέων πέρι ὅβιν ἀχόως προτιμῶν ὧτα γὰρ τυγχάνει ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν. » Ἀκούετε τοῦ μάρτυρος ἃ φησιν, ὡς τὰ πρῶτα τῇ ὀψει ἀποδεδώκεν; εἰκότως. Τὰ μὲν γὰρ ἔπεα πτερόεντα ἔστι καὶ οἴχεται ἅμα τῷ προσελθῆν ἀποπτάμενα, ἣ δὲ τῶν δρωμένων τέρψις αἰεὶ παρестῶσα καὶ παραμένουσα πάντως τὸν θεατὴν ὑπάγεται.

21. Πῶς οὖν οὐ χαλεπὸς τῷ λέγοντι ἀνταγωνιστὴς οἶκος οὕτω καλὸς καὶ περιβλεπτός ὢν; μᾶλλον δὲ τὸ μέγιστον οὐδέπω φημί· ὑμεῖς γὰρ αὐτοὶ οἱ δικασταὶ καὶ μεταξὺ λεγόντων ἡμῶν ἐς τὴν ὁρορὴν ἀπεβλέπετε καὶ τοὺς τοίχους θαυμάζετε καὶ τὰς γραφὰς ἐξητάζετε πρὸς ἐκάστην ἀποστρεφόμενοι. Καὶ μηδὲν αἰσχυνήτε· συγγνώμη γὰρ, εἴ τι ἀνθρώπινον πεπόνθατε, ἄλλως τε καὶ πρὸς οὕτω καλὰς καὶ ποικίλας τὰς ὑποθέσεις. Τῆς γὰρ τέχνης τὸ ἀκριθὲς καὶ τῆς ἱστορίας μετὰ τοῦ ἀρχαίου τὸ ὠφέλιμον ἐπαγωγὸν ὡς ἀληθὺς καὶ πεπαιδευμένων θεατῶν δέουσαν. Καὶ ἵνα μὴ πάντα ἐκείσε ἀποβλέπῃτε ἡμᾶς ἀπολιπόντες, φέρε ὡς ὅν τε γράψωμαι αὐτὰ ὑμῖν τῷ λόγῳ· ἡσθήσεσθε γὰρ, οἶμαι, ἀκούοντες ἃ καὶ ὁρῶντες θαυμάζετε. Καὶ ἴσως ἂν με καὶ δι' αὐτὸ ἐπαινέσαιτε καὶ τοῦ ἀντιδίκου προτιμήσαιτε, ὡς μὴ καὶ αὐτοῦ ἐπιδείξαντος καὶ διπλασιάσαντος ὑμῖν τὴν ἡδονήν. Τὸ χαλεπὸν δὲ τοῦ τοιμῆματος ὁρᾷτε, ἄνευ χρωμάτων καὶ σχημάτων καὶ τόπου συστήσασθαι τσαυτάς εἰκόνας· ψιλὴ γάρ τις ἡ γραφὴ τῶν λόγων.

22. Ἐν δεξιᾷ μὲν οὖν εἰσιόντι Ἀργολικῷ μύθῳ ἀναμύμικται πάθος Αἰθιοπικόν, ὁ Περσεὺς τὸ κῆτος φονεὺς καὶ τὴν Ἀνδρομέδαν καθαιρεῖ, καὶ μετὰ μικρὸν γαμήσει καὶ ἀπεισιν αὐτὴν ἄγων· πάρεργον τοῦτο τῆς ἐπὶ Γοργόνας πτήσεως. Ἐν βραχεὶ δὲ πολλὰ ὁ τεχνίτης ἐμμήσατο, αἰδῶ παρβένου καὶ φόβον· ἐπισκοπεῖ γὰρ μάχην ἄνωθεν ἐκ τῆς πέτρας καὶ νεανίου τόλμαν ἐρωτικὴν καὶ θηρίου ὅβιν ἀπρόσμαχον· καὶ τὸ μὲν ἐπεισὶ πεφρικὸς ταῖς ἀκάνθαις καὶ δεδιττόμενον τῷ χάσματι, ὁ Περσεὺς δὲ τῇ λαίᾳ μὲν προδείκνυσσι τὴν Γοργόνα, τῇ δεξιᾷ δὲ καθικνεῖται τῷ ξίφει· καὶ τὸ μὲν ὅσον τοῦ κήτους εἶδε τὴν Μέδουσαν, ἥδη λίθος ἔστί, τὸ δ' ὅσον ἐμψυχον μένει, τῇ ἄρπῃ κόπτεται.

23. Ἐξῆς δὲ μετὰ τήνδε τὴν εἰκόνα ἕτερον δρᾶμα γέγραπται δικαιοτάτον, οὗ τὸ ἀρχέτυπον ὁ γραφεὺς παρ' Εὐριπίδου ἢ Σοφοκλέους δοκεῖ μοι λαβεῖν· ἐκεῖνοι γὰρ ὁμοίαν ἐγραψάτην εἰκόνα. Τῷ νεανίᾳ τὸ ἐταίρω Πυλάδῃς τε ὁ Φωκεὺς καὶ Ὀρέστης δοκῶν ἥδη τεθνάναι παρελθόντες τὰ βασίλεια καὶ λαθόντες φονεύουσιν ἅμφω τὸν Αἰγίσθον· ἣ δὲ Κλυταίμνηστρα ἥδη ἀνήρῃται καὶ ἐπ' εὐνῆς τινας ἡμίγυμνος πρόκειται καὶ θεραπείᾳ πᾶσα ἐκπεπληγμένη τὸ ἔργον οἱ μὲν ὥσπερ βοῶσιν, οἱ δὲ τινες δπη φύγῃσι περιβλέπουσι. Σεμνὸν δὲ τι ὁ γραφεὺς ἐπενόησε τὸ μὲν ἀσεβὲς τῆς ἐπιχειρήσεως δειξας μόνον καὶ ὡς ἥδη πεπραγμένον παραδραμὼν,

jam obsecutus est, in medium progressus dicat testimonium. Patiemiini autem illum Ionice vobiscum pro more suo loqui. « Vera ista haec oratio apud vos, iudices, loquitur, et credite illi quae in hanc sententiam dixerit, visum esse praefendum auditui: aures enim oculis fere sunt infideliores. » Auditum testem quae dicat, ut primas tribuat visui? Merito sane. Verba enim alata sunt, et abeunt et simul dum prodeunt avolant: verum delectatio ex his quae videntur, astant semper ac manens, subijcit omnino spectatorem.

21. Qui igitur non validus dicenti adversarius sit oecus adeo pulcher, adeo spectabilis? Quin quod maximum est nondum dico. Vos enim ipsi, iudices, dum nos dicimus, lacunar respiciebatis, muros admirabamini, picturas examinabatis conversi ad singulas. Nec est quod vos pudeat: ignoscendum enim si quid humani vobis acciderit; praesertim in argumentis ita pulchris, ita variis. Ars enim exquisita, et historiae cum antiquitate utilitas, illecebras habent vere, et eruditissimos spectatorem indigent. Et ne omnino relictis nobis eo respiciatis, age, quantum ejus fieri potest, verbis illa vobis depingam. Delectabimini enim, puto, iis audiendis quae spectantibus quoque admirationi sunt. Ac forte illo ipso nomine me laudabitis, et adversario praeponeis, ut qui intermiserit ostendere oecum et voluptatem vobis geminare. Difficultatem autem incepti mei videte, qui audeam sine coloribus, et figuris, et loco, tot imagines constituere: tenuis nempe est verborum pictura.

22. Igitur ad dextram intranti Argolicae fabulae Aethiopicus affectus permixtus est: Perseus cetum interficit, et liberat Andromedam, uxorem paullo post sibi habiturus, abiturusque illam ducens: agit hoc obiter in suo ad Gorgonas volatu. In brevi autem tabella multa expressit artifex: pudorem virginis ac metum: inspicit enim haec pugnam desuper e scopulo, et ausum juvenis amatorium, et difficilem oppugnatu speciem belluae. Atque haec quidem irrui spinis horrens ac terribilis rictu; Perseus autem laeva Gorgonem objicit, dextra ferit gladio; et qua parte vidit Medusam cecus, jam lapis est; qua adhuc vivit, falce caeditur.

23. Deinde post hanc imaginem alia tabula picta est plena justitiae, cujus animale exemplum ab Euripide vel Sophocle sumsisse mihi pistor videtur, qui similem et ipsi pinxerunt imaginem: juvenes duo sodales Pylades Phocensis atque Orestes, qui jam putabatur esse mortuus, latentes in regiam intrant, interficiuntque ambo Aegisthum: Clytaemnestra vero jam occisa in cubili quodam seminuda jacet, ac ministerium omne circumstat, consternati facinore, alii tanquam clamant, alii quorsum fugiant circumspeciant. Sapienter vero illud commentus est pistor, quum impium quod fuit in hoc facinore ostendit modo et tanquam perpetratum

ἐμβοαδύνοντας δὲ τοὺς νεανίσκους ἐργασάμενος τῇ τοῦ μοινοῦ ὥνῳ.

24. Μετὰ δὲ τοῦτο θεὸς ἐστὶν εὐμορφος καὶ μειράκιον ὠραίον, ἐρωτικὴ τις παιδιὰ· ὁ Βράγχος ἐπὶ πέτρας καθεζόμενος ἀνέχει λαγῶν καὶ προσπαίζει τὸν κύνα, ὁ δὲ πηδησομένην εἰσεν ἐπ' αὐτὸν ἐς τὸ ὕψος, καὶ Ἀπόλλων παρεστὼς μειδιᾷ τερπόμενος ἀμφοῖν, καὶ τῷ παιδί παίζοντι καὶ πειρωμένῳ τῷ κυνί.

25. Ἐπὶ δὲ τούτοις ὁ Περσεὺς πάλιν τὰ πρὸ τοῦ κήτους ἐκεῖνα τολμῶν καὶ ἡ Μέδουσα τεμνομένη τὴν κεφαλὴν καὶ Ἀθηνᾶ σκέπουσα τὸν Περσεῖ· ὁ δὲ τὴν μὲν τόλμαν εἰργασται, τὸ δὲ ἔργον οὐχ ἐόρακέ πω, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀσπίδος τῆς Γοργόνης τὴν εἰκόνα· οἶδε γὰρ τὸ πρόστιμον τῆς ἀληθοῦς ὄψεως.

26. Κατὰ δὲ τὸν μέσον τοίχον ἄνω τις ἀντίθυρος Ἀθηνᾶς ναὸς πεποιήται, ἡ θεὸς λίθου λευκοῦ, τὸ σχῆμα οὐ πολεμιστήριον, ἀλλ' οἷον ἂν γένοιτο εἰρήνην ἀγούσης θεοῦ πολεμικῆς.

27. Εἴτα μετὰ ταύτην ἄλλη Ἀθηνᾶ, οὐ λίθος αὕτη γε, ἀλλὰ γραφὴ πάλιν· Ἡφαίστος αὐτὴν διώκει ἐρῶν, ἡ δὲ φεύγει, καὶ τῆς διώξεως Ἐριχθόνιος γίνεταί.

28. Ταύτη ἔπεται παλαιὰ τις ἄλλη γραφή· Ὀρίων φέρει τὸν Κηδάλωνα τυφλὸς ὢν, ὁ δ' αὐτῷ σημαίνει τὴν πρὸς τὸ φῶς ὁδὸν ἐποχοῦμενος,

29. καὶ ὁ Ἥλιος φανείσθαι τὴν πῆρῳσιν, καὶ ὁ Ἡφαίστος Ἀημιόθεν ἐπισκοπεῖ τὸ ἔργον.

30. Ὀδυσσεὺς τὸ μετὰ τοῦτο δῆθεν μεμνηνὼς, ὅτε συστρατεύει τοῖς Ἀτρεΐδαϊς μὴ θέλων· πάρεσι δὲ οἱ πρῆβει ἤδη καλοῦντες. Καὶ τὰ μὲν τῆς ὑποκρίσεως πῖθάνᾳ πάντα, ἡ ἀπήνη, τὸ τῶν ὑπεξευγμένων ἀσύμφωνον, ἀγνοία τῶν ὁρωμένων· ἐλέγχεται δὲ ὁμῶς τῷ βρέφει· Παλαμήδης γὰρ ὁ τοῦ Ναυπλίου συνείς τὸ γινώσκον, ἀρτάσας τὸν Τηλέμαχον ἀπειλεῖ φονεύειν πρόκωπον ἔχων τὸ ξίφος, καὶ πρὸς τὴν τῆς μανίας ὑπόκρισιν ὀργὴν καὶ οὕτως ἀνθυποκρίνεται. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς πρὸς τὸν φόβον τοῦτον σωφρονεῖ καὶ πατὴρ γίνεταί καὶ λύει τὴν ὑπόκρισιν.

31. Ὑστάτῃ δὲ ἡ Μήδεια γέγραπται τῷ ζήλῳ διακαῆς, τῷ παιδὶ ὑποδλέπουσα καὶ τι δεινὸν ἐννοοῦσα· ἔχει γοῦν ἤδη τὸ ξίφος, τὸ δ' ἀθλίῳ καθήσθον γελῶντε μὴδὲν τῶν μελλόντων εἰδότε, καὶ ταῦτα ὁρῶντε τὸ ξίφος ἐν ταῖν χερσίν.

32. Ταῦτα πάντα, ὧ ἄνδρες δικασταί, οὐχ ὁρᾶτε ὅπως ἀπάγει μὲν τὸν ἀκροατὴν καὶ πρὸς τὴν θέαν ἀποστρέφει, μόνον δὲ καταλείπει τὸν λέγοντα; Καὶ ἔγωγε διεξῆλθον αὐτὰ, οὐχ ἵνα τὸν ἀντίδικον τολμηρὸν ὑπολαβόντες καὶ θρασὺν, εἰ τοῖς οὕτω δυσκόλοις ἑαυτὸν ἐκὼν φέρων ἐπέβαλε, καταγνώτε καὶ μισήσητε καὶ ἐπὶ τῶν λόγων ἐγκαταλίπητε, ἀλλ' ἵνα μάλλον αὐτῷ συναγωνίσθητε καὶ ὥς οἷόν τε καταμύοντες ἀκούητε τῶν λεγομένων λογίζόμενοι τοῦ πράγματος τὴν δυσχέρειαν· μόλις γὰρ ἂν οὕτω δυνηθείη οὐ δικασταῖς, ἀλλὰ συναγωνισταῖς ὑμῖν χρῆσάμενος μὴ παντάπασιν ἀνάξιος τῆς τοῦ οἴκου πολυτελείας νομισθῆναι. Εἰ δὲ ὑπὲρ ἀντι-

jam prætercucurrit; sed immorantes pluxit juvenes in caede adulteri.

24. Post hæc vero formosus deus est, et adolescentulus pulcher, lusus quidam amatorius : Branchus in petra sedens, leporem retinet, et alludit cani; hic vero sussulturi ad illum speciem habet : atque astans Apollo subridet delectatus utroque, et puero ludente, et tentante capturam cane.

25. Post ista iterum Perseus, audens illa quæ ante cetum gesta sunt, et Medusa cui caput præciditur, tegensque Perseum Minerva. At ille peregit facinus, ipse vero suum opus non vidit, sed Gorgonis in clypeo suo imaginem : noverat nimirum quanti constaret directo visu illam aspexisse.

26. In medio autem pariete superne, e regione januæ, acicula Minervæ facta est : dea e candido marmore; habitus non bellicus, sed qualis fuerit pacem agente dea bellica.

27. Tum post hanc Minerva alia, non marmor illa quidem, sed pictura rursus : persequitur eam Vulcanus amator, illa se subducit, atque ex ea persecutione nascitur Erichthonius.

28. Hanc sequitur vetus quædam alia pictura : cæcus Orion fert Cedalionem, hic vero insidens illi viam ad lucem significat :

29. oriensque Sol cæcitati illius medetur : ac Vulcanus e Lemno rem inspicit.

30. Ulysses post ista, nempe furens, ut qui expeditionem suscipere cum Atridis nolit : adsunt autem legati jam vocantes. Et simulatio ipsius satis illa quidem probabilis : currus, discrepantia jumentorum, eorum quæ agerentur ignoratio; at deprehenditur tamen in puero. Palamedes enim Nauplii filius intelligens quid ageretur, raptum Telemachum interfecturum se minatur, alricto jam gladio, et adversus furoris simulationem iram et ipse vicissim simulat. At Ulysses ab hoc metu resipiscit, et fit pater, et simulationem solvit.

31. Ultima Medea picta est, zelotypia inflammata, pueros duos torvum aspiciens, et dirum quiddam animo agitans : jam enim habet gladium; at miselli sedent ridentes, futurorum ignari, idque quum in manu videant gladium.

32. Hæc omnia, judices, nonne ut abducant auditorem videtis et ad spectaculum avertant, solumque eum qui dicit relinquunt? Atque ego ista persecutus sum, non ut adversarium meum, audacem rati ac temerarium, qui difficilibus adeo rebus volens ipse se ingesserit, damnatum habeatis odio, atque in ipsa oratione destituitis : sed uti potius adjuvetis ipsi certamen, et conniventes, quantum ejus fieri potest, verba illius audiat, perpensa nimirum operis difficultate. Vix enim vel sic poterit, etiam si non iudicibus vobis, sed sociis utatur, non usquequaque indignus magnifico isto arce putari. Denique si pro adversario ista peto,

δίκου ταῦτα δέομαι, μὴ θαυμάσῃτε· ὑπὸ γὰρ τοῦ τὸν ὄλκον φιλεῖν καὶ τὸν ἐν αὐτῷ λέγοντα, ὅστις ἂν ᾗ, βουλομένην ἂν εὐδοκιμεῖν.

LXII.

* ΜΑΚΡΟΒΙΟΙ.

1. Ὅναρ τι τοῦτο, λαμπρότατε Κύντιλλε, κελευσθεὶς προσφέρω σοι δῶρον τοὺς μακροβίους, πάλαι μὲν τὸ ὄναρ ἰδὼν καὶ ἱστορήσας τοῖς φίλοις, ὅτε ἐτίθεσο τῷ δευτέρῳ σου παιδί τούνομα· συμβαλεῖν δὲ οὐκ ἔχων τίνας ὁ θεὸς κελεύει μοι προσφέρειν σοι τοὺς μακροβίους, τότε μὲν ἡδυσάμην τοῖς θεοῖς ἐπὶ μήκιστον ὑμᾶς βιώναι σέ τε αὐτὸν καὶ παῖδας τοὺς σοῦς, τοῦτο συμφέρειν νομίζων καὶ σύμπαντι μὲν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει, πρὸ δὲ τῶν ἀπάντων αὐτῷ τε ἔμοι καὶ πᾶσι τοῖς ἔμοις· καὶ γὰρ κάμοι τι ἀγαθὸν ἐδόκει προσημαίνειν ὁ θεός.

2. Σκεπτόμενος δὲ κατ' ἑμαυτὸν εἰς σύννοιαν ἦλθον, εἰκὸς εἶναι τοὺς θεοὺς ἀνδρὶ περὶ παιδείαν ἔχοντι ταῦτα προστάττοντας κελεύειν τι προσφέρειν σοι τῶν ἀπὸ τῆς τέχνης. Ταύτην οὖν αἰσιωτάτην νομίζων τήν γε τῶν σῶν γενεθλίων ἡμέραν δίδωμί σοι τοὺς ἱστορημένους εἰς μακρὸν γῆρας ἀφικέσθαι ἐν ὑγιαίνουσῃ τῇ ψυχῇ καὶ ὁλοκλήρῳ τῷ σώματι. Καὶ γὰρ ἂν καὶ ὄφελος γένοιτό τί σοι ἐκ τοῦ συγγράμματος διπλοῦν· τὸ μὲν εὐθυμία τις καὶ ἐλπίς ἀγαθῇ καὶ αὐτὸν ἐπὶ μήκιστον δύνασθαι βιώναι, τὸ δὲ διδασκαλία τις ἐκ παραδειγμάτων, εἰ ἐπιγνοῖς ὅτι οἱ μάλιστα ἑαυτῶν ἐπιμελῆσαν ποιησάμενοι κατὰ τε σῶμα καὶ κατὰ ψυχὴν, οὗτοι εἰς μακρότατον γῆρας ἦλθον σὺν ὑγιείᾳ παντελεῖ.

3. Νέστορα μὲν οὖν τὸν σοφώτατον τῶν Ἀχαιῶν ἐπὶ τρεῖς παρατεῖναι γενεάς Ὅμηρος λέγει, ὃν συνίστησιν ἡμῖν γεγυμνασμένον ἀριστα καὶ ψυχῇ καὶ σώματι. Καὶ Τειρεσίαν δὲ τὸν μάντιν ἢ τραγωδία μέχρι ἑξ γενεῶν παρατεῖναι λέγει. Πιθανὸν δ' ἂν εἴη ἀνδρα θεοῖς ἀνακείμενον καὶ καθαρωτέρα διαίτη χρώμενον τὸν Τειρεσίαν ἐπὶ μήκιστον βιώναι.

4. Καὶ γένη δὲ ὅλα μακρόβια ἱσθόρηται διὰ τὴν δαίταν, ὥσπερ Αἰγυπτίῳ οἱ καλούμενοι ἱερογραμματεῖς, Ἀσσυρίων δὲ καὶ Ἀράβων οἱ ἐξηγηταὶ τῶν μύθων, Ἰνδοῶν δὲ οἱ καλούμενοι Βραχμᾶνες, ἀνδρες ἀκριβῶς φιλοσοφία σχολάζοντες, καὶ οἱ καλούμενοι δὲ μάγοι, γένος τοῦτο μαντικὸν καὶ θεοῖς ἀνακείμενον παρὰ τε Πέρσαις καὶ Πάρθοις καὶ Βάκτροις καὶ Χορασμοῖς καὶ Ἀρείοις καὶ Σάκαις καὶ Μήδοις καὶ παρὰ πολλοῖς ἄλλοις βαρβάρους ἔρρωμένοι τέ εἰσι καὶ πολυχρόνιοι διὰ τὸ μαγεύειν διατρώμενοι καὶ αὐτοὶ ἀκριβέστερον.

5. Ἦδη δὲ καὶ ἔθνη ὅλα μακροβιώτατα, ὥσπερ Σῆρας μὲν ἱστοροῦσι μέχρι τριακοσίων ζῆν ἐτῶν, οἱ μὲν τῷ ἀέρι, οἱ δὲ τῇ γῇ τὴν αἰτίαν τοῦ μακροῦ γήρως προστιθέντες, οἱ δὲ καὶ τῇ διαίτη· ὕδροποτεν γάρ φασι

nolite mirari; ob amorem enim hujus æci, quisquis est qui in eo dicit, velim probari.

LXII.

* LONGÆVI.

1. Somnio quodam monitus hoc facere, Quintille clarissime, munus ad te defero Longævos; somnio, inquam, quod olim vidi, quum nomen poneress filio tuo secundo, ac narravi amicis: sed quod conjicere non possem, quosnam longævos tibi offerri deus juberet, tum quidem vota diis nuncupavi, ut quam longissime vivatis et tu et tui filii; utile id esse ratus quum universo hominum generi, tum præter ceteros et ipsi mihi et meis omnibus: etenim mihi quoque bonum quiddam præsignificare videbatur deus.

2. Re autem mecum considerata, in cogitationem veni, vero esse simile deos, quum viro doctrinæ studiis operato hæc imperent, jubere de arte tibi mea aliquid ut offeram. Hunc igitur auspicatissimum ratus natalitiorum tuorum diem, dono tibi eos qui ad longam senectutem pervenisse, cum sana mente et corpore integro, memorantur. Etenim duplex quædam tibi utilitas ex hoc libello nascatur: hinc animus alacris, et bona spes fieri posse ut ipse quoque vivas quam diutissime; hinc quædam petita ab exemplis disciplina, si cognoscas, ut quique maxime et corporis sui et animi curam gesserint, ita ad longissimam senectutem, cum valetudine integerrima, pervenisse.

3. Itaque Nestorem, Achivorum sapientissimum, ad tria sæcula extendisse ætatem Homerus narrat, quem proponit nobis corpore pariter atque animo exercitatum optime. Tiresiam vero vatem ad sex usque sæcula produxisse vitam ait tragœdia. Probabile autem fuerit, virum diis dicatum et puriore usum victu, qualis Tiresias, vixisse longissime.

4. Commemorantur autem genera quoque hominum universa fuisse longæva propter victus rationem, ut Ægyptiorum ii qui sacri scribæ vocantur; Assyriorum autem et Arabum qui interpretes fabularum; Indorumque qui vocantur Brachmanes, viri solide vacantes philosophiæ; et qui dicuntur magi, genus hominum fatidicum et dicatum diis apud Persas et Parthos et Bactros, Choramosque et Arios, atque Sacas et Medos, barbaros denique multos alios, valentes sunt ac longævi, quum ob magiæ exercitium accuratius vivendi ratione ipsi quoque utantur.

5. Jam vero gentes etiam totæ diutissime vivant, ut Seras referunt ad trecentos usque annos vitam proferre, cujus longæ senectutis causam alii aeri, terræ alii imputant, alii vero etiam rationi victus; aquam enim bibere univer-

τὸ ἔθνος τοῦτο σύμπαν. Καὶ Ἀθώτας δὲ μέχρι τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτων βιοῦν ἱστόρηται, καὶ τοὺς Χαλδαίους ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη βιοῦν λόγος, τοὺτους μὲν καὶ κριθίνῳ ἄρτῳ χρωμένους, ὡς ὀξυδορκίας τοῦτο φάρμακον· οἷς γέ φασι διὰ τὴν τοιαύτην διαίταν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐρρωμένους εἶναι.

6. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν περὶ τῶν μακροβίων γενῶν καὶ τῶν ἐθνῶν, ἅτινά φασιν ὡς ἐπὶ πλείστον διαγίνεσθαι χρόνον, οἱ μὲν διὰ τὴν γῆν καὶ τὸν ἀέρα, οἱ δὲ διὰ τὴν διαίταν, οἱ δὲ καὶ δι' ἄμφω. Ἐγὼ δ' ἂν σοι δικαίως τὴν ἐλπίδα βραδίως παράσχοιμι ἱστορήσας ὅτι καὶ κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν καὶ κατὰ πάντα ἀέρα μακρόβιοι γεγόνασιν ἄνδρες οἱ γυμνασίοις τοῖς προσήκουσι καὶ διαίτῃ τῇ ἐπιτηδευστάτῃ πρὸς ὑγίαν χρῶμενοι.

7. Διαίρεισιν δὲ τοῦ λόγου ποιήσομαι τὴν πρώτην κατὰ γὰρ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνδρῶν, καὶ πρώτους γέ σοι τοὺς βασιλικούς καὶ στρατηγικούς ἄνδρας ἱστορήσω, ὧν ἓνα καὶ εὐσεβεστάτῃ μεγάλῳ θεοτάτῳ αὐτοκράτορος τύγῃ εἰς τὴν τελευτάτῃν ἀγαθοῦσα τάξιν εὐηργέτηκε τὰ μέγιστα τὴν οἰκουμένην τὴν ἑαυτοῦ· οὕτω γὰρ ἂν ἀπιδῶν καὶ σὺ τῶν μακροβίων ἀνδρῶν πρὸς τὸ ὅμοιον τῆς ἕξεως καὶ τῆς τύχης ἐτοιμώτερον ἐλπίσεις γῆρας ὑγεινὸν καὶ μακρὸν καὶ ἅμα ζηλώσας ἐργάσαιο σαυτῷ τῇ διαίτῃ μέγιστόν τε ἅμα καὶ ὑγεινότατον βίον.

8. Πομπήλιος Νοῦμας δ' εὐδαιμονέστατος τῶν Ῥωμαίων βασιλέων καὶ μάλιστα περὶ τὴν θεραπείαν τῶν θεῶν ἀσχοληθεὶς ὑπὲρ ὀγδοήκοντα ἔτη βεβιωκέναι ἱσθόρηται. Σέρβιος δὲ Τούλλιος Ῥωμαίων καὶ οὗτος βασιλεὺς ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη καὶ αὐτὸς βιώσαι ἱσθόρηται. Ταρκύνιος δὲ δὲ τελευταῖος Ῥωμαίων βασιλεὺς φυγαδευθεὶς καὶ ἐπὶ Κύμῃς διατρίβων ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἔτη λέγεται στερρότατα βιώσαι.

9. Οὗτοι μὲν οὖν Ῥωμαίων βασιλεῖς, οἷς συνάψω καὶ τοὺς λοιποὺς βασιλεῖς τοὺς εἰς μακρὸν γῆρας ἀφικομένους καὶ μετ' αὐτοὺς καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ἑκάστου. Ἐπὶ τέλει δὲ σοι καὶ τοὺς λοιποὺς Ῥωμαίων τοὺς εἰς μήκιστον γῆρας ἀφικομένους προσαναγράψω προσθεὶς ἅμα καὶ τοὺς κατὰ τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν ἐπὶ πλείστον βιώσαντας· ἀξιόλογος γὰρ ἔλεγχος ἡ ἱστορία τῶν διαβέβηκεν πειρωμένων τὸν ἐνταῦθα ἀέρα, ὥστε καὶ ἡμᾶς χρηστοτέρας ἔχειν τὰς ἐλπίδας, τελείους ἡμῖν τὰς εὐχὰς ἔσεσθαι πρὸς τὸ εἰς μήκιστόν τε καὶ λιπαρὸν τὸν πάσης γῆς καὶ θαλάττης δεσπότην γῆρας ἀφικέσθαι τῇ ἑαυτοῦ οἰκουμένῃ βασιλεύοντα ἦδη καὶ γέροντα.

10. Ἀργανθώνιος μὲν οὖν Ταρτησιῶν βασιλεὺς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη βιώσαι λέγεται, ὡς Ἡρόδοτος δ' λογοποιὸς καὶ δ' μελοποιὸς Ἀνακρέων· ἀλλὰ τοῦτο μὲν μῦθος τις δοκεῖ. Ἀγαθοκλῆς δὲ δὲ Σικελίας τύραννος ἔτων ἐνενήκονταπέντε τελευτᾷ, καθάπερ Δημοσχάρης καὶ Τίμαιος ἱστοροῦσιν. Ἰέρων τε δὲ Συρακοσίων τύραννος δύο καὶ ἐνενήκοντα ἔτων γενόμενος ἐτελεύτα νοσῶν, βασιλεύσας ἐβδομήκοντα ἔτη, ὥσπερ

sam hanc gentem aiunt. Athotas etiam ad triginta et centum annos vivere literis proditum est; et Chaldaeos supra centum annos vivere fama est, hos etiam pane hordeaceo utentes ut acuti visus remedio: quibus nempe dicant ob talem victum reliquos etiam sensus supra reliquos homines vigere.

6. Sed hæc de longævis et generibus hominum et gentibus, quos longissimo durare tempore aiunt, partim propter terram et aerem, partim propter rationem victus, partim propter utrumque. Æquum est autem ut ego facilem tibi spem injiciam, narrando, in omni solo, in aere omni longævos fuisse eos qui exercitationibus convenientibus et aptissima ad sanitatem victus ratione uterentur.

7. Distribuam vero orationem primo pro vitæ generibus virorum, et initio quidem regii fastigii viros et exercituum duces commemorabo; quorum uno etiam pia magni augustique Imperatoris nostri *Fortuna* in supremum ordinem evecto, maximum beneficium suo terrarum orbi tribuit. Sic enim respiciens tu quoque ad longævorum similes habitudines ac fortunas, senectutem sanam longamque speraveris facilius; simulque æmulatus eos, longissimam pariter atque saluberrimam tibi vitam hac victus ratione paraveris.

8. *Pompilius Numa*, felicissimus Romanorum regum, et maxime circa deorum cultum occupatus, supra octoginta annos vixisse memoratur. *Servius Tullius*, rex et ipse Romanorum, supra octoginta annos itidem vixisse refertur. *Tarquinius* vero, ultimus Romanorum rex, exul *Cumis* agens, ultra nonagesimum annum in firmissima validudine dicitur pervenisse.

9. Hi Romanorum reges, quibus adjungam reliquos etiam reges longam senectutem adeptos, et post ipsos etiam studia et vivendi rationem uniuscujusque. In fine autem Romanorum ascribam reliquos quoque, qui ad longissimam senectutem pervenere, additis etiam qui in reliqua Italia diutissime vixere. Non parvi enim momenti refutatio eorum qui istum aerem criminari conantur, est historia: quo meliorem nos quoque spem habemus, rata futura vota nostra, ut in longissimamque et pinguem senectutem perveniat terræ totius atque maris dominus, qui jam senex suum terrarum orbem regit.

10. *Arganthonius* ergo, *Tartessorum* rex, quinquaginta et centum annos vixisse dicitur, ut volunt *Herodotus* historicus, et poeta *Anacreon*: verum ista quibusdam videtur fabula. *Agathocles* autem, *Siciliæ* tyrannus, quum esset annorum quinque et nonaginta, mortuus est, sicut *Demochares* ac *Timæus* tradunt. Et *Hiero*, *Syracusarum* tyrannus, duo et nonaginta annos natus morbo finit vitam, quum septuaginta annos regnasset, ut *Calatianus* *Demetrius*

Δημήτριος τε ὁ Καλλατιανὸς καὶ ἄλλοι λέγουσιν. Ἀτέας δὲ Σκυθῶν βασιλεὺς μαχόμενος πρὸς Φίλιππον περὶ τὸν Ἰστρον ποταμὸν ἔπασεν ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἔτη γεγωνῶς. Βάρδουλις δὲ ὁ Ἰλλυριῶν βασιλεὺς ἀφ' ἵππου λέγεται μάχεσθαι ἐν τῇ πρὸς Φίλιππον πολέμῳ εἰς ἐνενήκοντα τετλῶν ἔτη. Τήρης δὲ Ὀδρυσῶν βασιλεὺς, καθά φησι Θεόπομπος, δύο καὶ ἐνενήκοντα ἐτῶν ἐτελεύτησεν.

11. Ἀντίγονος δὲ ὁ Φιλίππου ὁ μονόφθαλμος βασιλεύων Μακεδόνων περὶ Φρυγίαν μαχόμενος Σελεύκῳ καὶ Λυσισμάχῳ τραύμασι πολλοῖς περιπεσὼν ἐτελεύτησεν ἐτῶν ἑνὸς καὶ ὀγδοήκοντα, ὥσπερ ὁ συστρατευόμενος αὐτῷ Ἱερώνυμος ἱστορεῖ. Καὶ Λυσισμάχος δὲ Μακεδόνων βασιλεὺς ἐν τῇ πρὸς Σέλευκον ἀπώλετο μάχῃ ἔτος ὀγδοήκοντα τετλῶν, ὡς δ' αὐτὸς φησιν Ἱερώνυμος. Ἀντίγονος δὲ υἱὸς μὲν ἦν Δημήτρίου, υἱανὸς δὲ Ἀντιγόνου τοῦ μονοφθάλμου, οὗτος τέτταρα καὶ τετταράκοντα Μακεδόνων ἐβασίλευσεν ἔτη, ἐβίωσε δὲ ὀγδοήκοντα, ὡς Μήδιος τε ἱστορεῖ καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς. Ὁμοίως δὲ καὶ Ἀντίπατρος ὁ Ἰολαίου μέγιστον δυναθεὶς καὶ ἐπιτροπεύσας πολλοὺς Μακεδόνων βασιλείας ὑπὲρ ὀγδοήκοντα οὗτος ἔτη ζήσας ἐτελεύτα τὸν βίον.

12. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Λάγου ὁ τῶν καθ' αὐτὸν εὐδαιμονέστατος βασιλεὺς Αἰγύπτου μὲν ἐβασίλευσε τέτταρα καὶ ὀγδοήκοντα βιώσας ἔτη, ζῶν δὲ παρέδωκε τὴν ἀρχὴν πρὸ δύο ἐτοῖν τῆς τελευτῆς Πτολεμαίῳ τῷ υἱῷ, Φιλαδέλφῳ δὲ ἐπικλησιν, ὅστις διεδέξατο τὴν πατρῴαν βασιλείαν ἀδελφῶν. Φιλέταιρος δὲ πρῶτος μὲν ἐκτίσαστο τὴν περὶ Πέργαμον ἀρχὴν καὶ κατέσχευεν εὐνοῦχος ὢν, κατέστρεψε δὲ τὸν βίον ὀγδοήκοντα ἐτῶν γεγόμενος. Ἀτταλὸς δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Φιλαδέλφος, τῶν Περγαμηνῶν καὶ οὗτος βασιλεύων, πρὸς δὲ καὶ Σκιπίων ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς ἀφίκετο, δύο καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἐξέλιπε τὸν βίον.

13. Μιθριδάτης δὲ ὁ Πόντου βασιλεὺς ὁ προσαγορευθεὶς κτίστης Ἀντίγονον τὸν μονόφθαλμον φεύγων ἐπὶ Πόντου ἐτελεύτησε βιώσας ἔτη τέτταρα καὶ ὀγδοήκοντα, ὥσπερ Ἱερώνυμος ἱστορεῖ καὶ ἄλλοι συγγραφεῖς. Ἀριαράθης δὲ ὁ Καππαδοκῶν βασιλεὺς δύο μὲν καὶ ὀγδοήκοντα ἔζησεν ἔτη, ὡς Ἱερώνυμος ἱστορεῖ· ἐδυνήθη δὲ ἰσως καὶ ἐπὶ πλεόν διαγενέσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ πρὸς Περδικκάν μάχῃ ζωγρηθεὶς ἀνεσκολοπίσθη.

14. Κύρος δὲ ὁ Περσῶν βασιλεὺς ὁ παλαιός, ὡς δηλοῦσιν οἱ Περσῶν καὶ Ἀσσυρίων ὧροι, οἷς καὶ Ὀνησίκριτος ὁ τὰ περὶ Ἀλεξάνδρου συγγράψας συμφωνεῖν δοκεῖ, ἑκατοντούτης γεγόμενος ἐζήτει μὲν ἕνα ἑκάστον τῶν φίλων, μαθὼν δὲ τοὺς πλείστους διεφθαρμένους ὑπὸ Καμβύσου τοῦ υἱέος, καὶ φάσκοντος Καμβύσου κατὰ πρόσταγμα τὸ ἐκείνου ταῦτα πεποιχέναι, τὸ μὲν τι πρὸς τὴν ὁμότητα τοῦ υἱοῦ διαβληθεὶς, τὸ δὲ τι ὡς παρανομοῦντα αὐτὸν αἰτιασάμενος ἀθυμήσας ἐτελεύτα τὸν βίον.

15. Ἀρταξέρξης ὁ Μνήμων ἐπικληθεὶς, ἐφ' ὃν Κῦρος ὁ ἀδελφὸς ἐστρατεύσατο, βασιλεύων ἐν Πέρσας

et alli perhibent. Ateas autem, Scytharum rex, pugnans contra Philipum circa Istrum flumen cecidit supra nonaginta annos natus. Etiam Bardylis, rex Illyriorum, ex equo dicitur pugnasse in bello contra Philipum, annos natus nonaginta. Teres, Odrysarum rex, ut refert Theopompus, duorum et nonaginta annorum quum esset, obiit.

11. Antigonus, Philippi filius, cocles, rex Macedonum, in Phrygia pugnans cum Seleuco et Lysimacho, vulneribus multis confectus cecidit, annorum quum esset unius et octoginta, ut narrat qui expeditionis illius socius ipsi fuit Hieronymus. Etiam Lysimachus, Macedonum rex, in praelio contra Seleucum periit annum agens octogesimum, ut idem ait Hieronymus. Antigonus autem filius erat Demetrii, Antigoni coclitis nepos; is quattuor et quadraginta annos imperavit Macedonibus, vixit autem octoginta, ut Medius refert et scriptores alii. Sic etiam Antipater, Iolai filius, potentissimus vir, aliquot Macedoniæ regum tutor, quum supra octoginta annos vixisset, vitam finiit.

12. Ptolemæus Lagi, regum suæ ætatis felicissimus, Ægypti regnum tenuit ad quartum et octogesimum vitæ annum; idque duobus ante mortem annis tradidit Ptolemæo filio, Philadelphi cognomen habenti, qui ex fratribus in paterno regno successit. Philæterus primus Pergami imperium peperit pariter ac tenuit, eunuchus licet, natus autem annos octoginta vitam cum morte commutavit. Post eum Attalus is, qui Philadelphi cognomen habuit, Pergamenorum et ipse rex, ad quem etiam Scipio ille dux Romanus venit, annorum octoginta duorum quum esset, e vita discessit.

13. Mithridates, Ponti rex, cognomine Conditor, Antigoni coclitem fugiens in Pontum mortuus est, quum vixisset quattuor et octoginta annos, ut refert Hieronymus et scriptores alii. Ariarathes, Cappadocum rex, duo et octoginta vixit annos, ut narrat Hieronymus: poterat autem forte diutius superstes esse; sed captus in praelio contra Perdiccam, in crucem actus est.

14. Cyrus, Persarum rex, antiquus ille, ut indicant Persarum et Assyriorum annales quibus etiam Onesicritus, vitæ Alexandri scriptor, consentire videtur, centum annorum quum esset, amicorum unumquemque requisivit: comperto autem plerosque interfectos a Cambyse filio suo, qui ipsius se imperio hoc fecisse diceret, contristatus partim quod male audiret propter crudelitatem filii, partim quod facinora ipsius coarguisset, vitam finiit.

15. Artaxerxes, Memorios cognomine notus, contra quem Cyrus frater expeditionem moverat, regnans in Persis,

ἔτελεύτησε νόσω ἐξ καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν γενόμενος, ὡς δὲ Δεῖνων ἱστορεῖ, τεττάρων καὶ ἐνενήκοντα. Ἄρταξέρξης ἕτερος Περσῶν βασιλεὺς, ὃν φασιν ἐπὶ τῶν πατέρων τῶν ἑαυτοῦ Ἰσίδωρος ὁ Χαρακηνὸς συγγραφεὺς βασιλεύειν, ἔτη τρία καὶ ἐνενήκοντα βιούς ἐπιβουλῇ τᾶδελοφῷ Γωσιθρῷ ἐδόλορονήθη. Σινatroκλῆς δὲ ὁ Παρθυαῖον βασιλεὺς ἔτος ὀγδοηχοστὸν ἡδὴ γεγονώς ἀπὸ Σακαυράκιον Σκυθῶν καταγχεῖς βασιλεύειν ἤρξατο καὶ ἐβασίλευσεν ἔτη ἑπτὰ. Τυγράνης δὲ ὁ Ἀρμενίων βασιλεὺς, πρὸς ὃν Λεύκουλλος ἐπολέμησε, πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἔτελευτα νόσω.

16. Ὑσπασίνης δὲ ὁ Χάρακος καὶ τῶν κατ' ἐρυθρὰν τόπων βασιλεὺς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν νοσήσας ἔτελεύτησε. Τίραιος δὲ ὁ μεθ' Ὑσπασίνην τρίτος βασιλεύσας δύο καὶ ἐνενήκοντα βιούς ἔτελευτα νόσω. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ μετὰ Τίραιον ἑβδόμος βασιλεύσας ἐξ καὶ ὀγδοήκοντα ἐτῶν καταγχεῖς ἀπὸ Πάρθων ἐβασίλευσε. Καὶ Μνασκήρης δὲ βασιλεὺς Παρθυαίων ἐξ καὶ ἐνενήκοντα ἔζησεν ἔτη.

17. Μασσινισσᾶς δὲ Μαυρουσίων βασιλεὺς ἐνενήκοντα ἐβίωσεν ἔτη. Ἀσανδρος δὲ ὁ ὑπὸ τοῦ θεοῦ σεβαστοῦ ἀντὶ ἐθνάρχου βασιλεὺς ἀναγορευθεὶς Βοσπόρου περὶ ἔτη ὧν ἐνενήκοντα ἱππομάχων καὶ πεζομάχων οὐδενὸς ἦστων ἐφάνη· ὡς δὲ εἴωρα τοὺς ὑπὸ τῇ μάχῃ Σκριδιωνίῳ προστιθεμένους ἀποσχόμενος σιτίων ἔτελεύτησε βιούς ἔτη τρία καὶ ἐνενήκοντα· Γόαισος δὲ, ὡς φασιν Ἰσίδωρος ὁ Χαρακηνός, ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ ἡλικίας Ὀμανῶν τῆς ἀρωματοφόρου βασιλεύσας πεντακαίδεκα καὶ ἑκατὸν γεγονώς ἐτῶν ἔτελεύτησε νόσω. Βασιλέας μὲν οὖν τοσούτους ἱστορήκασιν μακροβίους οἱ πρὸ ἡμῶν.

18. Ἐπεὶ δὲ καὶ φιλόσοφοι καὶ πάντες οἱ περὶ παιδείαν ἔχοντες, ἐπιμελειάν πως καὶ οὗτοι ποιούμενοι ἑαυτῶν, εἰς μακρὸν γῆρας ἦλθον, ἀναγράφωμεν καὶ τούτων τοὺς ἱστορημένους, καὶ πρῶτους γε φιλοσόφους. Δημόκριτος μὲν ὁ Ἀδελφίτης ἐτῶν γεγονώς τεττάρων καὶ ἑκατὸν ἀποσχόμενος τροφῆς ἔτελευτα. Ξενοφίλος δὲ ὁ μουσικός, ὥς φασιν Ἀριστόξενος, προσσχὼν τῇ Πυθαγόρου φιλοσοφίᾳ ὑπὲρ τὰ πέντε καὶ ἑκατὸν ἔτη Ἀθήνησιν ἐβίωσε. Σόλων δὲ καὶ Θαλῆς καὶ Πιττακός, οἵτινες τῶν κληθέντων ἑπτὰ σοφῶν ἐγένοντο, ἑκατὸν ἑκαστός ἔζησεν ἔτη.

19. Ζήνων δὲ ὁ τῆς Στωικῆς φιλοσοφίας ἀρχηγός, ὅκτῳ καὶ ἐνενήκοντα, ὃν φασιν εἰσερχόμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ προσπταίσαντα ἀναφθέγγεσθαι, Τί με βοᾷ; καὶ ὑποστρέψαντα οἶκαδε καὶ ἀποσχόμενον τροφῆς τελευτῆσαι τὸν βίον. Κλεάνθης δὲ ὁ Ζήνωνος μαθητὴς καὶ διάδοχος ἑνέα καὶ ἐνενήκοντα οὔτος γεγονώς ἔτη φῦμα ἔσχεν ἐπὶ τοῦ χειλούς καὶ ἀποκαρτερῶν ἐπελθόντων αὐτῷ παρ' ἐταίρων τινῶν γραμμάτων προσεγεγνάμενος τροφήν καὶ πράξας περὶ ὧν ἤξιον οἱ φίλοι, ἀποσχόμενος αὐθις τροφῆς ἐξέλιπε τὸν βίον.

20. Ξενοφάνης δὲ ὁ Δελφίνου μὲν υἱός, Ἀρχελαίου δὲ τοῦ φυσικοῦ μαθητῆς ἐβίωσεν ἔτη ἑνὶ καὶ ἐνενήκοντα· Ξεινοκράτης δὲ Πλάτωνος μαθητὴς γενόμενος τέτταρα

morbo obiit annos natus sex et octoginta; ut vero Dino prodidit, quattuor et nonaginta. Artaxerxes, Persarum rex alius, quem patrum suorum aetate regnasse dicit Isidorus Characenus historicus, tres et nonaginta annos quum vixisset, insidiis fratris sui Gosithris periit. Sinatrocles, Parthorum rex, annum jam agens octogesimum, ab Sacauracibus Scythiis in patriam reductus, regnare cepit, regnavitque annos septem. Tigranes, Armeniorum rex, quicum Lucullus bellum gessit, quinque et octoginta annos natus fuit, quum morbo decederet.

16. Hyspasiae, Characis et locorum Erythraeo mari vicinorum rex, quinto et octogesimo anno ex morbo decessit. Tiras, tertius ab Hyspasiae rex, duos et nonaginta annos quum vixisset, morbo finiit. Artabazus, a Tirao septimus qui regnavit, sexto et octogesimo anno deductus a Parthis, regnum tenuit. Et Mnascires, rex Parthorum, sex et nonaginta annis vixit.

17. Massinissa, Maurorum rex, nonaginta annos implevit. Asander ille, qui a divo Augusto pro ethnarcha rex Bospori renunciatus fuerat, circa annum nonagesimum nullo neque equite neque milite deterior visus est: quum vero videret suos cives in praelio ad Scribonii se partes conferre, inedia de vita exiit, quam ad tres et nonaginta annos produxerat. Goasus, ut narrat Isidorus Characenus, sua aetate Omanorum in thurifera regione rex, quindecim supra centum annos quum haberet, e morbo obiit. Tot reges longaevis nobis tradiderunt qui ante nos scripsere.

18. Quando vero etiam philosophi, et omnino literarum cultores, curam et ipsi sui ipsorum habentes ad longam senectutem pervenere; perscribamus etiam de his quotquot in literarum monumenta relati sunt, et primos quidem philosophos. Democritus Abderitanus, annos natus quattuor supra centum, abstinens a cibo vitam finiit. Xenophilus autem musicus, ut ait Aristoxenus, Pythagoricae philosophiae deditus, supra quinque et centum annos Athenis vixit. Solon, Thales, et Pittacus, qui de septem illis qui sapientes vocantur fuere, centum quisque annos vixerunt.

19. Zeno, Stoicae philosophiae princeps, octo et nonaginta; quem aiunt, quum in concionem prodiret et lapsus offendisset, exclamasse, Quid me vocas? (o terra!) reversumque domum, inedia vitam finisse. Cleantes autem, discipulus Zenonis et successor, novem et nonaginta annos natus, tuber in labio nactus est, jam suscepto moriendi consilio, quum supervenirent ipsi a sodalibus quibusdam literae, cibo assumpto perfecit quae rogaverant amici, tum denuo a cibis se abstinens de vita exiit.

20. Xenophanes, Dexini filius, Archelai physici discipulus, annos vixit nonaginta unum: Xenocrates, Platonis auditor, quattuor et octoginta: Carneades, junioris Academiae

καὶ ὀγδοήκοντα· Καρνεάδης δὲ ὁ τῆς νεωτέρας Ἀκαδημείας ἀρχηγὸς ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα· Χρύσιππος ἐν καὶ ὀγδοήκοντα· Διογένης δὲ ὁ Σελευκεὺς ἀπὸ Τίγριος Στωϊκὸς φιλόσοφος ὀκτώ καὶ ὀγδοήκοντα· Ποσειδώνιος δ' Ἀπαμεύς τῆς Συρίας, νόμῳ δὲ Ῥώδιος, φιλόσοφος τε ἄμα καὶ ἱστορίας συγγραφεὺς τέτταρα καὶ ὀγδοήκοντα· Κριτόλαος ὁ Περιπατητικὸς ὑπὲρ δύο καὶ ὀγδοήκοντα· Πλάτων δὲ ὁ ἱερώτατος ἐν καὶ ὀγδοήκοντα.

21. Ἀθηνόδωρος Σάνδωνος Ταρσεὺς Στωϊκὸς, δς καὶ διδάσκαλος ἐγένετο Καίσαρος σεβαστοῦ θεοῦ, ὑφ' οὗ ἡ Ταρσεὺς πόλις καὶ φόρῳ ἐκουφίσθη, δύο καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη βίῳς ἐτελεύτησεν ἐν τῇ πατρίδι καὶ τιμὰς δὲ Ταρσεῶν δῆμος αὐτῷ κατ' ἔτος ἕκαστον ἀπονέμει ὡς ἡρώϊ. Νέστωρ δὲ Στωϊκὸς ἀπὸ Ταρσοῦ διδάσκαλος Καίσαρος Τιβερίου ἔτη δύο καὶ ἐνενήκοντα· Ξενοφῶν δὲ ὁ Γρύλλου ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἐβίωσεν ἔτη.

22. Οὗτοι μὲν φιλοσόφων οἱ ἔνδοξοι, συγγραφῶν δὲ Κτησίβιος μὲν ἑκατὸν εἰκοσιτέτταρον ἔτῳ ἐν περιπατῶν ἐτελεύτησεν, ὡς Ἀπολλόδωρος ἐν τοῖς χρονικοῖς ἱστορεῖ. Ἱερώνυμος δὲ ἐν πολέμοις γενόμενος καὶ πολλοὺς καμὰτους ὑπομείνας καὶ τραύματα ἔζησεν ἔτη τέτταρα καὶ ἑκατὸν, ὡς Ἀγαθαρχίδης ἐν τῇ ἐνάτῃ τῶν περὶ τῆς Ἀσίας ἱστοριῶν λέγει, καὶ θαυμάζει γὰρ τὸν ἄνδρα ὡς μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας ἄρτιον ὄντα ἐν ταῖς συνουσίαις καὶ πᾶσι τοῖς αἰσθητηρίοις, μηδενὸς γενόμενον τῶν πρὸς ὑγιεινὴν ἑλλειπῇ. Ἑλλάνικος δὲ Λέσβιος ὀγδοήκοντα καὶ πέντε, καὶ Φερεκύδης ὁ Σύριος ὁμοίως ὀγδοήκοντα καὶ πέντε. Τίμαιος ὁ Ταυρομενίτης ἔξ καὶ ἐνενήκοντα. Ἀριστόβουλος δὲ ὁ Κασανδρεὺς ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα ἔτη λέγεται βεβιωκέναι, τὴν ἱστορίαν δὲ τέταρτον καὶ ὀγδοήκοντον ἔτος γεγονὸς ἤρξατο συγγράφειν, ὡς αὐτὸς ἐν ἀρχῇ τῆς πραγματείας λέγει. Πολύβιος δὲ ὁ Λυκόρτα Μεγαλοπολίτης ἀγρόθεν ἀνελθὼν ἀφ' ἵππου κατέπεσε καὶ ἐκ τούτου νοσήσας ἀπέθανεν ἔτῳ δύο καὶ ὀγδοήκοντα. Ὑψικράτης δὲ ὁ Ἀμισσηνὸς συγγραφεὺς διὰ πολλῶν μαθημάτων γενόμενος ἔτη δύο καὶ ἐνενήκοντα.

23. Ῥητόρων δὲ Γοργίας, ὃν τινες σοφιστὴν καλοῦσιν, ἔτη ἑκατὸν ὀκτώ· τροφῆς δὲ ἀποσχόμενος ἐτελεύτησεν· ὃν φασιν ἐρωτηθέντα τὴν αἰτίαν τοῦ μακροῦ γήρως καὶ ὑγιεινοῦ ἐν πάσις ταῖς αἰσθήσεσιν εἰπεῖν, διὰ τὸ μηδέποτε συμπεριεγεσθῆναι ταῖς ἄλλων εὐχαίαις. Ἰσοκράτης ἔξ καὶ ἐνενήκοντα ἔτη γεγονὼς τὸν πανηγυρικὸν ἔγραψε λόγον, περὶ ἔτη δὲ ἐνὸς ἀποδεδόντα ἑκατὸν γεγονὸς ὡς ἤσθετο Ἀθηναίους ὑπὸ Φιλίππου ἐν τῇ περὶ Χαιρώνειας μάχῃ νενικημένους, ποτινῶμενος τὸν Εὐριπίδειον στίχον προσηνέγκατο εἰς ἑαυτὸν ἀναφέρον,

Σιδωνίον ποτ' ἄστυ Κάδμος ἐκλιπών·

καὶ ἐπειπὼν ὡς δουλεύσει ἡ Ἑλλάς, ἐξέλιπε τὸν βίον. Ἀπολλόδωρος δὲ ὁ Περγαμηνὸς ῥήτωρ θεοῦ Καίσαρος σεβαστοῦ διδάσκαλος γενόμενος καὶ σὺν Ἀθηνόδωρῳ τῷ Ταρσεὶ φιλοσόφῳ παιδεύσας αὐτὸν ἔζησε ταῦτα τῷ Ἀθηνόδωρῳ, ἔτη ὀγδοήκοντα δύο. Ποτάμων δὲ οὐκ ἀόριτος ῥήτωρ ἔτη ἐνενήκοντα.

princeps, annos quinque et octoginta : Chrysippus, unum et octoginta : Diogenes Seleuciensis ad Tigrim, Stoicus philosophus, octo et octoginta : Posidonius Apameensis Syriae, lege autem Rhodius, philosophus idem et historicus, quattuor et octoginta : Critolaus Peripateticus, supra duos et octoginta : Plato divinus, unum et octoginta.

21. Athenodorus Sandonis, Tarsensis, Stoicus, qui divi quoque Caesaris Augusti præceptor fuit, a quo etiam trilitis levata est Tarsensium civitas, duo et octoginta annos natus in patria mortuus est; cui honorem etiam quotannis habet Tarsensium populus, tanquam heroi. Nestor Stoicus e Tarso, Caesaris Tiberii præceptor, annos duo et nonaginta : Xenophon, Grylli filius, supra nonaginta vixit annos.

22. Hi philosophorum nobiliores. Inter historicos Ctesibius centum viginti quattuor annos natus in peripato obiit, ut auctor est in Chronicis Apollodorus. Hieronymus vero, in bellis versatus, multos labores perpessus et vulnera, annos vixit quattuor supra centum, ut ait Agatharchides nona Historiarum Asiae, atque admiratur virum, qui ad ultimum vitæ diem aptus fuerit consuetudini hominum, nec in ullius sensus usu aut sanitate quicquam desideraverit. Hellenicus Lesbios, octoginta et quinque; et Pherecydes Syrius similiter octoginta et quinque. Timæus Tauromenites, sex et nonaginta. Aristobulus Cassandrens super nonaginta annos vixisse dicitur; historiam autem quattuor et octoginta annos natus cepit scribere, ut ipse refert in principio operis. Polybius, Lycortæ filius, Megalopolitanus, rure rediens ex equo cecidit, unde morbum nactus diem obiit, annorum quum esset duorum et octoginta. Hypsicrates Amisenus, scriptor, multiplicitate doctrina eruditus, vixit annos duo et nonaginta.

23. Inter oratores Gorgias, quem sophistam quidam nominant, annos octo et centum : abstinentia vero cibi finit; quem aiunt interrogatum de causa tam longæ senectutis et omnibus sensibus sanæ, respondisse, quod nunquam aliorum se conviviis passus sit auferri. Isocrates sex et nonaginta annorum quum esset, Panegyricam orationem scripsit; circa annum vero undecentesimum, audito Athenienses a Philippo pugna ad Chæroneam victos, lamentabili voce Euripidis versiculum protulit, quem ad se referebat,

Quondam Sidonis urbe Cadmus excitus .

quumque subiecisset servitutum esse Græciam, e vita discessit. Apollodorus Pergamenus, rhetor, Augusti Caesaris præceptor, qui cum Athenodoro Tarsensi philosopho illum instituerat, sicut Athenodorus annos vixit octoginta duos : Potamo, rhetor non ignobilis, annos nonaginta.

24. Σοφοκλῆς δὲ τραγῳδοποιὸς ῥᾶγα σταφυλῆς καταπῶν ἀπεπνίγη πέντε καὶ ἐνενήκοντα ζήσας ἔτη. Οὗτος ὑπὸ Ἰοφῶντος τοῦ υἱέος ἐπὶ τέλει τοῦ βίου παρανοίας κρινόμενος ἀνέγνω τοῖς δικασταῖς Οἰδίπουν τὸν ἐπὶ Κολωνῷ, ἐπιδεικνύμενος διὰ τοῦ δράματος ὅπως τὸν νοῦν ὑγιαίνει, ὡς τοὺς δικαστὰς τὸν μὲν ὑπερβαumasai, καταψήφισσασθαι δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μανίαν.

25. Κρατίνος δὲ ὁ τῆς κωμωδίας ποιητῆς ἑπτὰ πρὸς τοῖς ἐνενήκοντα ἔτεσιν ἐβίωσε, καὶ πρὸς τῷ τέλει τοῦ βίου διδάξας τὴν Πυτινὴν καὶ νικήσας μετ' οὐ πολὺ ἐτελεύτα. Καὶ Φιλήμων δὲ ὁ κωμικὸς ὁμοίως τῷ Κρατίνῳ ἑπτὰ καὶ ἐνενήκοντα ἔτη βιῶν κατέκειτο μὲν ἐπὶ κλίνης ἡρεμῶν, θεασάμενος δὲ ὄνον τὰ παρεσκευασμένα αὐτῷ σῦκα κατεσθίοντα ὥρμησε μὲν εἰς γέλωτα, καλέσας δὲ τὸν οἰκέτην καὶ σὺν πολλῷ καὶ ἀθρόῳ γέλῳτι εἰπὼν προσδοῦναι τῷ ὄνῳ ἀκράτου βοφεῖν ἀποπνιγείν ὑπὸ τοῦ γέλωτος ἀπέθανε. Καὶ Ἐπίχαρμος δὲ ὁ τῆς κωμωδίας ποιητῆς καὶ αὐτὸς ἐνενήκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτη λέγεται βιώσας.

26. Ἀνακρέων δὲ ὁ τῶν μελῶν ποιητῆς ἔζησεν ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ Στρεσίχορος δὲ ὁ μελοποιὸς ταῦτά. Σιμωνίδης δὲ ὁ Κεῖος ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα.

27. Γραμματικῶν δὲ Ἐρατοσθένης μὲν ὁ Ἀγλαοῦ Κυρηναῖος, ὃν οὐ μόνον γραμματικὸν, ἀλλὰ καὶ ποιητὴν ἂν τις ὀνομάσειε καὶ φιλόσοφον καὶ γεωμέτρην, δύο καὶ ὀγδοήκοντα ὅστος ἔζησεν ἔτη.

28. Καὶ Λυκούργος δὲ ὁ νομοθέτης τῶν Λακεδαιμονίων πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη ζῆσαι ἱστορεῖται.

29. Τοσούτους ἐδυνήθημεν βασιλέας καὶ πεπαιδευμένους ἀθροῖσαι· ἐπεὶ δὲ ἐπεσχόμεν καὶ Ῥωμαίων τινὰς καὶ τῶν τὴν Ἰταλίαν οἰκησάντων μακροβίων ἀναγράφαι, τούτους σοι, θεῶν βουλομένων, ἱερώτατε Κύντιλλε, ἐν ἄλλῳ δηλώσομεν λόγῳ.

LXIII.

ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

1. Ὅτι μὲν οὐδὲν γλύκιον ἢ πατρίδος φθάνει προτεθρυλημένον. Ἄρ' οὖν ἥδιον μὲν οὐδὲν, σεμνότερον δὲ τι καὶ θεϊτέρον ἄλλο; καὶ μὴν ὅσα σεμνὰ καὶ θεῖα νομίζουσιν ἄνθρωποι, τούτων πατρίς αἰτία καὶ διδάσκαλος, γεννησαμένη καὶ ἀναθρεψαμένη καὶ παιδευσαμένη. Πόλεων μὲν οὖν μεγέθη καὶ λαμπρότητας καὶ πολυτελείας κατασκευῶν θαυμάζουσι πολλοί, πατρίδας δὲ στέργουσι πάντες· καὶ τοσούτον οὐδεὶς ἐξηπατήθη τῶν καὶ πάνυ κεκρατημένων ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν θέαν ἡδονῆς, ὡς ὑπὸ τῆς υπερβολῆς τῶν παρ' ἄλλοις θαυμάτων λήθην ποιήσασθαι τῆς πατρίδος.

2. Ὅστις μὲν οὖν σεμνύνεται πολίτης ὢν εὐδαίμονος πόλεως, ἀγνοεῖν μοι δοκεῖ τίνα χρὴ τιμὴν ἀπονέμειν τῇ πατρίδι, καὶ ὁ τοιοῦτος δηλὸς ἐστὶν ἀχθόμενος ἂν,

24. Sophocles, poeta tragicus, gluttito uvæ acino suffocatus est, quinque et nonaginta annos quum vixisset. Hic ab Iophonte filio sub finem vitæ accusatus dementiæ, recitavit iudicibus Œdipum in Colono, ostendens illa fabula, quam sibi mente constaret, adeo ut iudices ipsum quidem vehementer admirarentur, filium vero ut furiosum damnarent.

25. Cratinus, comicus poeta, septem supra nonaginta annis vixit, quumque versus finem vitæ Pytinen fabulam docuisset, vicissetque, non ita multo post obiit. Etiam Philemo comicus, sicut Cratinus septem et nonaginta annos natus, decumbebat quiescens in lectulo: quum vero videret asinum paratas sibi ficus devorantem, in cachinnos effunditur; vocatoque servo, cum multo itidem confertoque risu imperat ut merum etiam sorbendum asino addat: atque ipsum per risum intercluso spiritu moritur. Etiam Epicharmus poeta comicus septem et nonaginta annos dicitur vixisse.

26. Anacreon, canticorum poeta, vixit annos quinque et octoginta; et Stesichorus melicus totidem: Simonides autem Ceus, supra nonaginta.

27. Inter grammaticos Eratosthenes, Aglai filius, Cyrenæus, quem non grammaticum solum, sed etiam poetam aliquis nominaverit, et philosophum, et geometram; duo et octoginta hic vixit annos.

28. Lycurgus, Lacedæmoniorum legislator, quinque et octoginta annos vixisse narratur.

29. Tot potuimus reges et eruditos homines colligere: quum vero promiserim etiam Romanorum quosdam et Italicorum longævorum referre, eos tibi, diis volentibus, Quintille sanctissime, alio libello indicabimus.

LXIII.

PATRIÆ ENCOMIUM.

1. Sua cuique patria nihil esse dulcius, olim illud quidem tritum est. Numquid autem dulcius quidem nihil, sed tamen augustius aliud quid est ac divinius? Atqui quæcumque augusta et divina putant homines, eorum causa et et magistra patria est, quæ genuerit, nutriverit, instituerit. Itaque magnitudines urbium et claritates, et sumtuositatem ædificiorum, multi admirantur, patrias vero amant universi. Atque in tantum se deludi nemo passus est eorum etiam qui valde spectaculorum voluptatibus delinuntur, et propter excellentiam rerum apud alios admirandarum suæ ipsam patriæ oblivio caperet.

2. Si quis igitur beatæ se civitatis civem esse gloriatur, ille, quis honor habendus sit patriæ, ignorare mihi videtur, manifestumque est tali mente hominem ægre fuisse latu-

εἰ μετριωτέρας ἔλαχε τῆς πατρίδος. Ἐμοὶ δὲ ἥδιον αὐτὸ τιμᾶν τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα. Πόλεις μὲν γὰρ παραβαλεῖν πειρωμένῳ προσήκει μέγεθος ἐξετάζειν καὶ κάλλος καὶ τὴν τῶν ὀνίων ἀφθονίαν· ὅπου δ' αἰρεσίς ἐστι πόλεων, οὐδεὶς ἂν ἔλοιτο τὴν λαμπροτέραν ἑάσας τὴν πατρίδα, ἀλλ' εὖζαιτο μὲν ἂν εἶναι καὶ τὴν πατρίδα ταῖς εὐδαίμοσι παραπλησίαν, ἔλοιτο δ' ἂν τὴν ὅποιαν-οῦν.

3. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ οἱ δίκαιοι τῶν παίδων πράττουσι καὶ οἱ χρηστοὶ τῶν πατέρων· οὔτε γὰρ νέος καλὸς καγαθὸς ἄλλων ἂν προτιμῆσαι τοῦ πατρὸς οὔτε πατὴρ καταμελήσας τοῦ παιδὸς ἕτερον ἂν στερῆται νέον, ἀλλὰ τοσοῦτον γε οἱ πατέρες νικώμενοι προσνέμουσιν τοῖς παισιν, ὥστε καὶ κάλλιστοι καὶ μέγιστοι καὶ τοῖς πᾶσιν ἄριστα φαίνονται κεκοσμημένοι οἱ παῖδες αὐτοῖς. Ὅστις δὲ μὴ τοιοῦτός ἐστι δικαστὴς πρὸς τὸν υἱόν, οὐ δοκεῖ μοι πατὴρ ὀφθαλμοῦς ἔχειν.

4. Πατρίδος τοίνυν τὸ ὄνομα πρῶτον καὶ οἰκειότατον πάντων· οὐδὲν γὰρ ὅτι τοῦ πατρὸς οἰκειότερον. Εἰ δὲ τις ἀπονέμει τῷ πατρὶ τὴν δικαίαν τιμὴν, ὥσπερ καὶ ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις κελεύει, προσηκόντως ἂν τὴν πατρίδα προτιμῆσαι· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ αὐτὸς τῆς πατρίδος κτῆμα καὶ ὁ τοῦ πατρὸς πατήρ καὶ οἱ ἐκ τούτων οἰκεῖοι πάντες ἀνωτέρω, καὶ μέχρι θεῶν πατρῶν πρόεσιν ἀναβιβαζόμενον τὸ ὄνομα.

5. Χαίρουσι καὶ θεοὶ πατρίσι καὶ πάντα μὲν, ὡς ἐκὸς, ἐφορῶσι τὰ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἡγούμενοι κτήματα πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν, ἐφ' ἧς δὲ ἕκαστος αὐτῶν ἐγένετο, προτιμᾷ τῶν ἄλλων ἀπασῶν πόλεων. Καὶ πόλεις σεμνότεραι θεῶν πατρίδες καὶ νῆσοι θεϊότεραι, παρ' αἷς ὑμνεῖται γένεσις θεῶν. Ἰερὰ γοῦν κεχαρισμένα ταῦτα νομίζεται τοῖς θεοῖς, ἐπειδὴν εἰς τοὺς οἰκεῖους ἕκαστος ἀφικόμενος ἱερουργῇ τόπους. Εἰ δὲ θεοὶ τίμιον τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα, πῶς οὐκ ἀνθρώποις γε πολλῶν μᾶλλον;

6. Καὶ γὰρ εἶδε τὸν ἥλιον πρῶτον ἕκαστος ἀπὸ τῆς πατρίδος, ὡς καὶ τοῦτον τὸν θεόν, εἰ καὶ κοινός ἐστιν, ἀλλ' οὖν ἕκαστῳ νομίζεσθαι πατρῶν διὰ τὴν πρώτην ἀπὸ τοῦ τόπου θεᾶν· καὶ φωνῆς ἐνταῦθα ἤρξατο ἐπιχώρια πρῶτα λαλεῖν μανθάνων καὶ θεοὺς ἐγνώρισεν. Εἰ δὲ τις τοιαύτης ἔλαχε πατρίδος, ὡς ἐτέρας δεσθῆναι πρὸς τὴν τῶν μειζόνων παιδείαν, ἀλλ' οὖν ἔχέτω καὶ τούτων τῶν παιδευμάτων τῇ πατρίδι τὴν χάριν· οὐ γὰρ ἂν ἐγνώριεν οὐδὲ πόλεως ὄνομα μὴ διὰ τὴν πατρίδα πόλιν εἶναι μαθὼν.

7. Πάντα δὲ, οἷμαι, παιδεύματα καὶ μαθήματα συλλέγουσιν ἄνθρωποι χρησιμωτέρους αὐτοὺς ἀπὸ τούτων ταῖς πατρίσι παρασκευάζοντες· κτῶνται δὲ καὶ χρήματα φιλοτιμίας ἕνεκα τῆς εἰς τὰ κοινὰ τῆς πατρίδος δαπανήματα. Καὶ εἰκότως, οἷμαι· δεῖ γὰρ οὐκ ἀχαρίστους εἶναι τοὺς τῶν μεγίστων τυχεύοντας εὐεργεσιῶν. Ἄλλ' εἰ καὶ τοῖς καθ' ἕνα τις ἀπονέμει χάριν, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, ἐπειδὴν εὖ πάθῃ πρὸς τινος, πολλὸν μᾶλλον προσήκει τὴν πατρίδα τοῖς καθήκουσιν ἀμεί-

rum, si mediocrem magis patriam sortitus esset. At nulli ipsum nomen honorare patriæ dulcius est. Urbes enim inter se comparare si quis velit, conveniens est ut magnitudinem exigit, et pulchritudinem, et rerum venalium abundantiam : at de optione urbium ubi agitur, nemo sane, relicta sua patria, splendidiorē elegerit ; sed optaverit ille quidem esse suam patriam beatis illis proximam, ceterum ipsam qualiscumque demum sit, prætulit.

3. Idem nempe hoc liberi quoque faciunt, si sunt justī, et parentes, si sunt boni : nec enim honestus bonusque juvenis alium quemcumque patri prætulit ; nec suo neglecto filio pater juvenem alium complectatur : sed tantum amore victi patres ex se natis tribuunt, ut et pulcherrimi, et maximi, et rebus omnibus ornatissimi, sui illis liberi videantur. Si quis vero talis non est filii sui judex, ille non patris sibi oculos videtur habere.

4. Ergo nomen patriæ primum omnium et familiarissimum ; neque enim patre quicquam familiarius. Si quis vero justum suo patri honorem habet, quod lex pariter ac natura præcipit, convenienter ille patriam prætulit, quando ipse quoque pater res patriæ est, et patris pater, et qui inde ab hisce ad nos pertinent sursum omnes ; atque ad patrios usque deos retro ascendens illud nomen progreditur.

5. Gaudent ipsi quoque suis dii patriis, et quum omnia inspiciant humana, ut credere fas est, qui suæ ditionis et terram et mare esse arbitrentur ; tum in qua quisque illorum natus est, eam urbibus præfert aliis omnibus. Itaque et urbes augustiores, quæ deorum patriæ sunt, et diviniore insulæ, in quibus natales celebrantur deorum. Sacra quippe ea demum grata diis putantur, quæ in domestica illis loca delatus quisque peregerit. Si vero diis carum est nomen patriæ ; quidni multo magis hominibus ?

6. Etenim vidit solem primum e sua quisque patria : ut hic quoque deus, licet communis sit, patrius ille tamen unicuique videatur ideo, quod primum ex illo sibi loco conspectus sit. Et vocem mittere ibi auspicatus est, patria loqui lingua quum disceret ; et deos agnovit. Talem vero si quis patriam sortitus est, ut alia quoque ad majorem rerum institutionem opus habuerit ; habeat ille sane hujus etiam institutionis gratiam patriæ : neque enim vel nomen illius alterius urbis scivisset, nisi patriæ beneficio urbem ejusmodi esse didicisset.

7. Ceterum eruditionem, puto, doctrinamque omnem colligunt homines, ut ea se utiliores præstent suis quique patriis. Atque opes sibi parant iidem ambitione quadam ad publicas patriæ impensas. Idque merito, arbitror : oportet enim non ingratos esse qui maximis affecti sunt beneficiis. Verum si singulis quoque gratiam, prout justum est, refert aliquis obligatus beneficio, multo magis patriæ rependere justa convenit. Etenim malæ tractationis parentum leges

24. Σοφοκλῆς ὁ τραγωδοποιὸς ῥᾶγα σταφυλῆς καταπιὼν ἀπεπνίγη πέντε καὶ ἐνενήκοντα ζήσας ἔτη. Οὗτος ὑπὸ Ἰοφῶντος τοῦ υἱοῦ ἐπὶ τέλει τοῦ βίου παρανοίας κρινόμενος ἀνέγνω τοῖς δικασταῖς Οἰδίπουν τὸν ἐπὶ Κολωνῷ, ἐπιδεικνύμενος διὰ τοῦ δράματος ὅπως τὸν νοῦν υἱαίνει, ὥς τοὺς δικαστὰς τὸν μὲν ὑπερθαυμάσαι, καταψήφισθαι δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μανίαν.

25. Κρατῖνος δὲ ὁ τῆς κωμωδίας ποιητῆς ἑπτὰ πρὸς τοῖς ἐνενήκοντα ἔτεσιν ἐβίωσε, καὶ πρὸς τῷ τέλει τοῦ βίου διδάξας τὴν Πυτίνην καὶ νικήσας μετ' οὐ πολλὴν ἐτελεύτα. Καὶ Φιλίημων δὲ ὁ κωμικὸς ὁμοίως τῷ Κρατῖνῳ ἑπτὰ καὶ ἐνενήκοντα ἔτη βίου κατέκειτο μὲν ἐπὶ κλίνης ἡρεμῶν, θεασάμενος δὲ ὅνόν τὰ παρσκευασμένα αὐτῷ σῦκα κατεσθίοντα ὥρμησε μὲν εἰς γέλωτα, καλέσας δὲ τὸν οἰκέτην καὶ σὺν πολλῷ καὶ ἄθρῳ γέλῳτι εἰπὼν προσδοῦναι τῷ ὄνῳ ἀκράτους βορεῖν ἀποπνίγειν ὑπὸ τοῦ γέλωτος ἀπέθανε. Καὶ Ἐπίχαρμος δὲ ὁ τῆς κωμωδίας ποιητῆς καὶ αὐτὸς ἐνενήκοντα καὶ ἑπτὰ ἔτη λέγεται βῶναι.

26. Ἀνακρέων δὲ ὁ τῶν μελῶν ποιητῆς ἔζησεν ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ Σησίχορος δὲ ὁ μελοποιὸς ταῦτά. Σιμωνίδης δὲ ὁ Κεῖος ὑπὲρ τὰ ἐνενήκοντα.

27. Γραμματικῶν δὲ Ἐρατοσθένης μὲν ὁ Ἄγλαοῦ Κυρηναῖος, ὃν οὐ μόνον γραμματικόν, ἀλλὰ καὶ ποιητὴν ἂν τις ὀνομάσειε καὶ φιλόσοφον καὶ γεωμέτρην, δύο καὶ ὀγδοήκοντα οὗτος ἔζησεν ἔτη.

28. Καὶ Λυκούργος δὲ ὁ νομοθέτης τῶν Λακεδαιμονίων πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη ζῆσαι ἱστορεῖται.

29. Τοσούτους ἐδυνήθημεν βασιλέας καὶ πεπαιδευμένους ἀθροῖσαι· ἐπεὶ δὲ ὑπεσχόμην καὶ Ῥωμαίων τινὰς καὶ τῶν τῇ Ἰταλίᾳ οἰκισάντων μακροβίων ἀναγράψαι, τούτους σοι, θεῶν βουλομένων, ἱερώτατε Κύντιλλε, ἐν ἄλλῳ δηλώσωμεν λόγῳ.

LXIII.

ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ.

1. Ὅτι μὲν οὐδὲν γλύκιον ἢς πατρίδος φθάνει προτεθρυλημένον. Ἄρ' οὐκ ἦδιον μὲν οὐδὲν, σεμνότερον δὲ τι καὶ θεϊότερον ἄλλο; καὶ μὴν ὅσα σεμνὰ καὶ θεῖα νομίζουσιν ἄνθρωποι, τούτων πατρὶς αἰτία καὶ διδάσκαλος, γεννησαμένη καὶ ἀναθρεψαμένη καὶ παιδευσαμένη. Πόλεων μὲν οὖν μεγέθη καὶ λαμπρότητας καὶ πολυτελείας κατασκευῶν θαυμάζουσι πολλοί, πατρίδας δὲ στέργουσι πάντες· καὶ τοσούτον οὐδεὶς ἐξηπατήθη τῶν καὶ πάνυ κεκρατημένων ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν θέαν ἡδονῆς, ὥς ὑπὸ τῆς ὑπερβολῆς τῶν παρ' ἄλλοις θαυμάτων λήθην ποιήσασθαι τῆς πατρίδος.

2. Ὅστις μὲν οὖν σεμνύνεται πολίτης ὧν εὐδαίμονος πόλεως, ἀγνοεῖν μοι δοκεῖ τίνα χρὴ τιμὴν ἀπονέμειν τῇ πατρίδι, καὶ ὁ τοιοῦτος δηλὸς ἐστὶν ἀχθόμενος ἂν,

24. Sophocles, poeta tragicus, gluttito uvæ acino suffocatus est, quinque et nonaginta annos quum vixisset. Hic ab Iophonte filio sub finem vitæ accusatus dementiae, recitavit iudicibus Œdipum in Colono, ostendens illa fabula, quam sibi mente constaret, adeo ut iudices ipsum quidem vehementer admirarentur, filium vero ut furiosum damnarent.

25. Cratinus, comicus poeta, septem supra nonaginta annis vixit, quamque versus finem vitæ Pytinen fabulam docuisset, vicissetque, non ita multo post obiit. Etiam Philemo comicus, sicut Cratinus septem et nonaginta annos natus, decumbebat quiescens in lectulo: quum vero videret asinum paratas sibi ficus devorantem, in cachinnos effunditur; vocatoque servo, cum multo itidem confortuque risu imperat ut merum etiam sorbendum asino addat: atque ipsum per risum intercluso spiritu moritur. Etiam Epicharmus poeta comicus septem et nonaginta annos dicitur vixisse.

26. Anacreon, canticorum poeta, vixit annos quinque et octoginta; et Stesichorus melicus totidem: Simonides autem Ceus, supra nonaginta.

27. Inter grammaticos Eratosthenes, Aglai filius, Cyrenæus, quem non grammaticum solum, sed etiam poetam aliquis nominaverit, et philosophum, et geometram; duo et octoginta hic vixit annos.

28. Lycurgus, Lacedæmoniorum legislator, quinque et octoginta annos vixisse narratur.

29. Tot potuimus reges et eruditos homines colligere: quum vero promiserim etiam Romanorum quosdam et Italicorum longævorum referre, eos tibi, diis volentibus, Quintille sanctissime, alio libello indicabimus.

LXIII.

PATRIÆ ENCOMIUM.

1. Sua cuique patria nihil esse dulcius, olim illud quidem tritum est. Numquid autem dulcius quidem nihil, sed tamen augustius aliud quid est ac divinius? Atqui quæcumque angusta et divina putant homines, eorum causa et et magistra patria est, quæ genuerit, nutriverit, instituerit. Itaque magnitudines urbium et claritates, et sumtuositate ædificiorum, multi admirantur, patrias vero amant universi. Atque in tantum se deludi nemo passus est eorum etiam qui valde spectaculorum voluptatibus delinuntur, ut propter excellentiam rerum apud alios admirandarum suæ ipsum patriæ oblivio caperet.

2. Si quis igitur beatæ se civitatis civem esse gloriatur, ille, quis honor habendus sit patriæ, ignorare mihi videtur, manifestumque est tali mente hominem ægre fuisse latu-

εἰ μετριωτέρας ἔλαχε τῆς πατρίδος. Ἐμοὶ δὲ ἴδιον αὐτὸ τιμᾶν τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα. Πόλεις μὲν γὰρ παραβαλεῖν πειρωμένῳ προσήκει μέγεθος ἐξετάζειν καὶ κάλλος καὶ τὴν τῶν ὠνίων ἀφθονίαν· ὅπου δ' αἵρεσις ἐστὶ πόλεων, οὐδεὶς ἂν ἔλοιτο τὴν λαμπροτέραν ἑάσας τὴν πατρίδα, ἀλλ' εὖζαιτο μὲν ἂν εἶναι καὶ τὴν πατρίδα ταῖς εὐδαίμοσι παραπλησίαν, ἔλοιτο δ' ἂν τὴν ὁποιανοὺν.

3. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ οἱ δίκαιοι τῶν παίδων πράττουσι καὶ οἱ χρηστοὶ τῶν πατέρων· οὔτε γὰρ νέος καλὸς καγαθὸς ἄλλον ἂν προτιμήσῃ τοῦ πατρὸς οὔτε πατὴρ καταμελήσας τοῦ παιδὸς ἕτερον ἂν στέρξαι νέον, ἀλλὰ τοσοῦτον γε οἱ πατέρες νικώμενοι προσνέμουςι τοῖς παισίν, ὥστε καὶ κάλλιστοι καὶ μέγιστοι καὶ τοῖς πᾶσιν ἄριστα φαίνονται κεκοσμημένοι οἱ παῖδες αὐτοῖς. Ὅστις δὲ μὴ τοιοῦτός ἐστι δικαστὴς πρὸς τὸν υἱόν, οὐ δοκεῖ μοι πατὴρ ὀφθαλμοῦς ἔχειν.

4. Πατρίδος τοίνυν τὸ ὄνομα πρῶτον καὶ οἰκειότατον πάντων· οὐδὲν γὰρ ὅ τι τοῦ πατρὸς οἰκειότερον. Εἰ δέ τις ἀπονέμει τῷ πατρὶ τὴν δικαίαν τιμὴν, ὥσπερ καὶ ὁ νόμος καὶ ἡ φύσις κελεύει, προσηκόντως ἂν τὴν πατρίδα προτιμήσῃ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ αὐτὸς τῆς πατρίδος κτῆμα καὶ ὁ τοῦ πατρὸς πατὴρ καὶ οἱ ἐκ τούτων οἰκεῖοι πάντες ἀνωτέρω, καὶ μέχρι θεῶν πατρῶν πρόεσιν ἀναβιβαζόμενον τὸ ὄνομα.

5. Χαίρουσι καὶ θεοὶ πατρίσι καὶ πάντα μὲν, ὡς εἰκὸς, ἐφορῶσι τὰ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ἡγούμενοι κτήματα πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν, ἐφ' ἧς δὲ ἕκαστος αὐτῶν ἐγένετο, προτιμᾷ τῶν ἄλλων ἀπασῶν πόλεων. Καὶ πόλεις σεμνότεραι θεῶν πατρίδες καὶ νῆσοι θεϊότεραι, παρ' αἷς ὑμνεῖται γένεσις θεῶν. Ἱερὰ γοῦν κεχαρισμένα ταῦτα νομίζεται τοῖς θεοῖς, ἐπειδὴν εἰς τοὺς οἰκεῖους ἕκαστος ἀφικόμενος ἱερουργῇ τόπους. Εἰ δὲ θεοῖς τίμιον τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα, πῶς οὐκ ἀνθρώποις γε πολλῷ μᾶλλον;

6. Καὶ γὰρ εἶδε τὸν ἥλιον πρῶτον ἕκαστος ἀπὸ τῆς πατρίδος, ὡς καὶ τοῦτον τὸν θεόν, εἰ καὶ κοινός ἐστιν, ἀλλ' οὖν ἕκαστω νομίζεσθαι πατρῶν διὰ τὴν πρώτην ἀπὸ τοῦ τόπου θεάν· καὶ φωνῆς ἐνταῦθα ἤρξατο ἐπιχώρια πρῶτα λαλεῖν μανθάνων καὶ θεοὺς ἐγνώρισεν. Εἰ δὲ τις τοιαύτης ἔλαχε πατρίδος, ὡς ἑτέρας δεσθῆναι πρὸς τὴν τῶν μειζόνων παιδείαν, ἀλλ' οὖν ἐχέτω καὶ τούτων τῶν παιδευμάτων τῇ πατρίδι τὴν χάριν· οὐ γὰρ ἂν ἐγνώρισεν οὐδὲ πόλεως ὄνομα μὴ διὰ τὴν πατρίδα πολὺν εἶναι μαθὼν.

7. Πάντα δὲ, οἶμαι, παιδεύματα καὶ μαθήματα συλλέγουσιν ἄνθρωποι χρησιμωτέρους αὐτοὺς ἀπὸ τούτων ταῖς πατρίσι παρασκευάζοντες· κτῶνται δὲ καὶ χρήματα φιλοτιμίας ἕνεκα τῆς εἰς τὰ κοινὰ τῆς πατρίδος δαπάνῃματα. Καὶ εἰκότως, οἶμαι· δεῖ γὰρ οὐκ ἀχαρίστους εἶναι τοὺς τῶν μεγίστων τυχόντας εὐεργεσιῶν. Ἄλλ' εἰ καὶ τοῖς καθ' ἓνα τις ἀπονέμει χάριν, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, ἐπειδὴν εὖ πάθῃ πρὸς τινος, πολλὸ μᾶλλον προσήκει τὴν πατρίδα τοῖς καθήκουσιν ἀμεί-

rum, si mediocrem magis patriam sortitus esset. At mihi ipsum nomen honorare patriæ dulcius est. Urbes enim inter se comparare si quis velit, conveniens est ut magnitudinem exigat, et pulchritudinem, et rerum venalium abundantiam : at de optione urbium ubi agitur, nemo sane, relicta sua patria, splendidiorē elegerit; sed optaverit ille quidem esse suam patriam beatis illis proximam, ceterum ipsam qualiscumque demum sit, prætulit.

3. Idem nempe hoc liberi quoque faciunt, si sunt justī, et parentes, si sunt boni : nec enim honestus bonusque juvenis alium quemcumque patri prætulit; nec suo neglecto filio pater juvenem alium complectatur : sed tantum amore victi patres ex se natis tribuunt, ut et pulcherrimi, et maximi, et rebus omnibus ornatissimi, sui illis liberi videantur. Si quis vero talis non est filii sui iudex, ille non patris mihi oculos videtur habere.

4. Ergo nomen patriæ primum omnium et familiarissimum; neque enim patre quicquam familiarius. Si quis vero justum suo patri honorem habet, quod lex pariter ac natura præcipit, convenienter ille patriam prætulit, quando ipse quoque pater res patriæ est, et patris pater, et qui inde ab hisce ad nos pertinent sursum omnes; atque ad patrios usque deos retro ascendens illud nomen progreditur.

5. Gaudēt ipsi quoque suis dii patriis, et quum omnia inspiciant humana, ut credere fas est, qui suæ ditionis et terram et mare esse arbitrentur; tum in qua quisque illorum natus est, eam urbibus præfert aliis omnibus. Itaque et urbes augustiores, quæ deorum patriæ sunt, et diviniore insulæ, in quibus natales celebrantur deorum. Sacra quippe ea demum grata diis putantur, quæ in domestica illis loca delatus quisque peregerit. Si vero diis carum est nomen patriæ; quidni multo magis hominibus?

6. Etenim vidit solem primum e sua quisque patria : ut hic quoque deus, licet communis sit, patrius ille tamen unicuique videatur ideo, quod primum ex illo sibi loco conspectus sit. Et vocem mittere ibi auspicatus est, patria loqui lingua quum disceret; et deos agnovit. Talem vero si quis patriam sortitus est, ut alia quoque ad maiorem rerum institutionem opus habuerit; habeat ille sane hujus etiam institutionis gratiam patriæ : neque enim vel nomen illius alterius urbis scivisset, nisi patriæ beneficio urbem ejusmodi esse didicisset.

7. Ceterum eruditionem, puto, doctrinamque omnem colligunt homines, ut ea se utiliores præstent suis quique patriis. Atque opes sibi parant iidem ambitione quadam ad publicas patriæ impensas. Idque merito, arbitror : oportet enim non ingratos esse qui maximis affecti sunt beneficiis. Verum si singulis quoque gratiam, prout justum est, refert aliquis obligatus beneficio, multo magis patriæ rependere justa convenit. Etenim malæ tractationis parentum leges

θεσθαι· κακώσεως μὲν γὰρ γονέων εἰσὶ νόμοι παρὰ ταῖς πόλεσι, κοινὴν δὲ προσήκει πάντων μητέρα τὴν πατρίδα νομίζειν καὶ χαριστήρια τροφῶν ἀποδιδόναι καὶ τῆς τῶν νόμων αὐτῶν γνώσεως.

8. Ὡφθῇ δὲ οὐδεὶς οὕτως ἀμνήμων τῆς πατρίδος, ὥς ἐν ἄλλῃ πόλει γενόμενος ἀμελεῖν, ἀλλ' οἱ τε κακοπραγοῦντες ἐν ταῖς ἀποδημίαις συνεγῶς ἀνακαλοῦσιν ὥς μέγιστον τῶν ἀγαθῶν ἡ πατρίς, οἱ τε εὐδαιμονοῦντες, ἂν καὶ τὰ ἄλλα εὖ πράττωσι, τοῦτο γοῦν αὐτοῖς μέγιστον ἐνδεῖν νομίζουσι τὸ μὴ τὴν πατρίδα οἰκεῖν, ἀλλὰ ξενιτεύειν· ὄνειδος γὰρ τὸ τῆς ξενιτείας. Καὶ τοὺς κατὰ τὸν τῆς ἀποδημίας χρόνον λαμπροὺς γενομένους ἡ διὰ χρημάτων κτῆσιν ἡ διὰ τιμῆς δόξαν ἡ διὰ παιδείας μαρτυρίαν ἡ δι' ἀνδρείας ἔπαινον ἔστιν ἰδεῖν εἰς τὴν πατρίδα πάντας ἐπειγομένους, ὥς οὐκ ἂν ἐν ἄλλοις βελτίστοις ἐπιδεικνόμενους τὰ αὐτῶν καλὰ· καὶ τοσοῦτω γε μᾶλλον ἕκαστος σπεύδει λαβέσθαι τῆς πατρίδος, ὥσπερ ἂν φαίνεται μεζόνων παρ' ἄλλοις ἡξιωμένους.

9. Ποθεῖναι μὲν οὖν καὶ νέοις πατρίς τοῖς δὲ ἡδὴ γεγηρακόσιν ὅσω πλείον τοῦ φρονεῖν ἢ τοῖς νέοις μέτεστι, τοσοῦτω καὶ πλείων ἐγγίγνεται πόθος ὁ τῆς πατρίδος· ἕκαστος γοῦν τῶν γεγηρακῶτων καὶ σπεύδει καὶ εὐχεται καταλῦσαι τὸν βίον ἐπὶ τῆς πατρίδος, ἔν' ὅθεν ἤρξατο βιοῦν, ἐνταῦθα πάλιν καὶ τὸ σῶμα παρακατάθηται τῇ γῇ τῇ ὑρεψαμένη καὶ τῶν πατρώων κοινωνήσας τάφων· δεινὸν γὰρ ἑκάστῳ δοκεῖ ξενίας ἀλίσκεσθαι καὶ μετὰ θάνατον ἐν ἄλλοτρίᾳ κειμένῳ γῇ.

10. Ὅσον δὲ τῆς εὐνοίας τῆς πρὸς τὰς πατρίδας μέτεστι τοῖς ὥς ἀληθῶς γνησίοις πολίταις μάθοι τις ἂν ἐκ τῶν αὐτοχθόνων· οἱ μὲν γὰρ ἐπιηλυδὲς καθάπερ νόθοι βραδίας ποιοῦνται τὰς μεταναστάσεις τὸ μὲν τῆς πατρίδος ὄνομα μήτε εἰδότες μήτε στέργοντες, ἡγούμενοι δ' ἀπανταχοῦ τῶν ἐπιτηδείων εὐπορήσειν, μέτρον εὐδαιμονίας τὰς τῆς γαστροῦ ἡδονὰς τιθέμενοι. Οἷς δὲ καὶ μήτηρ ἡ πατρίς, ἀγαπῶσι τὴν γῆν ἐφ' ἧς ἐγένοντο καὶ ἐτράφησαν, καὶ ὀλίγην ἔχουσι, καὶ τρυχεῖαν καὶ λεπτόγουν· καὶ ἀπορώσι τῆς γῆς ἐπαινέσαι τὴν ἀρετὴν, τῶν γε ὑπὲρ τῆς πατρίδος οὐκ ἀπορήσουσιν ἐγκωμίων. Ἀλλὰ καὶ ἰδῶσιν ἑτέρους σεμνυνομένους πεδίοις ἀναιμένους καὶ λειμῶσι φυτοῖς παντοδαποῖς διεληγμένους, καὶ αὐτοὶ τῶν τῆς πατρίδος ἐγκωμίων οὐκ ἐπιλανθάνονται, τὴν δὲ ἱεποτρόφον ὑπερορῶντες τὴν κουροτρόφον ἐπαινοῦσι.

11. Καὶ σπεύδει τις εἰς τὴν πατρίδα, καὶ νησιώτης ἢ· καὶ παρ' ἄλλοις εὐδαιμονεῖν δύνηται, καὶ δεδομένην ἀθανασίαν οὐ προσήσεται, προτιμῶν τὸν ἐπὶ τῆς πατρίδος τάφον· καὶ ὁ τῆς πατρίδος αὐτῷ καπνὸς λαμπρότερος ὀφθῆσεται τοῦ παρ' ἄλλοις πυρός.

12. Οὕτω δὲ ἅρα τίμιον εἶναι δοκεῖ παρὰ πᾶσιν ἡ πατρίς ὥστε καὶ τοὺς πανταχοῦ νομοθέτας ἰδοὶ τις ἂν ἐπὶ τοῖς μέγιστοις ἀδικήμασιν ὥς χαλεπωτάτην ἐπιβεβληκῶτα τὴν φυγὴν τιμωρίαν. Καὶ οὐχ οἱ νομοθέται μὲν οὕτως ἔχουσιν, οἱ δὲ πιστευόμενοι τὰς στρατηγίας ἐτέρως, ἀλλ' ἐν ταῖς μάχαις τὸ μέγιστόν ἐστι τῶν πα-

sunt in civitatibus : communem autem parentem putare patriam convenit, et præmia pro alimentis, ipsaque adeo legum cognitione, rependere.

8. Visus autem nemo est adeo immemor patriæ, qui in alia civitate constitutus illius curam abiciat : sed quum ii quibus adversa in peregrinationibus obveniunt, perpetuo in animum revocant maximum bonorum esse patriam ; tum quibus secunda sunt omnia, quantumvis reliquis rebus felices, tamen hoc sibi maximum putant deesse, quod patriam non inhabitant, sed peregrinantur. Ipsa enim crimen habet peregrinitas. Ac videre licet ipsos qui peregrinationis sue tempore vel bonorum possessione, vel honorum gloria, vel eruditionis testimonio, vel laude fortitudinis illustrati sunt, in patriam tamen festinare omnes ; ut qui inter meliores alios sua ostendere bona non possint. Ac tanto magis festinat unusquisque ad suam complectendam patriam, quo majoribus rebus dignati ipsum sunt alii.

9. Igitur junioribus etiam amabilis est patria : his vero qui jam pervenere ad senectutem, quanto major quam juvenibus prudentiæ portio obtigit, tanto etiam vehementius inest patriæ desiderium. Senum enim unusquisque in patria finire vitam et studet et optat, ut unde cœpit vivere, ibi rursus et altrici terræ corpus commendet, et majorum suorum monumentis inferatur. Durum enim unicuique videtur peregrinitatis damnum etiam post mortem, in terra aliena jaculi.

10. Quantum porro benevolentiæ in patriam germanis vere civibus insit, ex indigenis aliquis intelligat. Nam advenæ, velut spurii, migrationes facile suscipiunt, qui neque intelligant nomen patriæ, neque ament, sed necessariorum rerum copiam præsto sibi ubique futuram rati, mensuram felicitatis in ventris voluptatibus collocant. Quibus vero parens etiam est patria, hi amant in qua nati sunt et aliti terram, licet parvam habeant, licet asperam et tenuem : et licet non habeant quam telluris virtutem commendat, laudes certe non desunt illis, quibus ornent patriam. Verum et si videant gloriantes alios campis laxis, pratisque vario plantarum genere distinctis ; etiam ipsi patriæ laudum non obliviscuntur, despectaque equorum altrice terra, laudant juvenum nutriculum bonam.

11. Ac festinat in patriam aliquis insulanus etiam : adeo, quum felicem apud alios vitam liceat agere, nec oblatam sibi immortalitatem admittet, sepeliri præoptans in patria ; fumusque patriæ igne apud alios ei splendidior videbitur.

12. Adeo autem carum apud omnes videtur patria, ut qui ubique fuere legum latores, eos videas maximis quibusque criminibus tanquam gravissimam imposuisse penam exilium. Nec vero legum modo latores in ea sunt sententia, aliter animatis exercituum ducibus : quin sub ipsa prælia ad eos, qui stant jam in acie, maximum illud

παγγελμάτων τοῖς παραταττομένοις, ὡς ὑπὲρ πατρίδος ὁ πόλεμος· καὶ οὐδεὶς ὅστις ἂν ἀκούσας τούτου καχὸς εἶναι θέλῃ· ποιεῖ γὰρ καὶ τὸν δειλὸν ἀνδρεῖον τὸ τῆς πατρίδος ὄνομα.

LXIV.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΔΙΨΑΔΩΝ.

1. Τῆς Λιβύης τὰ νότια ψάμμος ἐστὶ βαθεῖα καὶ γῆ διακεκαυμένη, ἔρημος ἐπὶ πολλῷ, ἀκριδῶς ἀκαρπος, πεδινὴ ἅπασα, οὐ χλόην οὐ πόναν οὐ φυτὸν οὐχ ὕδωρ ἔχουσα, ἢ εἰ ποὺ ἀρα ἐν κοίλοις συνεστηκὸς ὑετοῦ ὀλίγου λείψανον, παχὺ καὶ τοῦτο καὶ δυσωδὲς, οὐδὲ πάνυ διψῶντι ἀνθρώπων πότιμον. Ἀόικητος γοῦν ἐστὶ διὰ ταῦτα· ἢ πῶς γὰρ ἂν οἰκοῖτο ἀνήμερος οὕτω καὶ ξηρὰ καὶ ἀφορος οὕσα καὶ πολλῷ τῷ αὐχμῷ πιεζομένη; καὶ τὸ θάλπος δὲ αὐτὸ καὶ ὁ ἀήρ κομιδῇ πυρῶδης καὶ φλογερὸς ὢν καὶ ἡ ψάμμος ὑπερζέουσα παντελῶς ἀβάτον τὴν χώραν τίθησι.

2. Γαράμαντες μόνοι πρόσοικοι ὄντες, εὐσταλὲς καὶ κοῦφον ἔθνος, ἀνθρώποι σκηνίζται, ἀπὸ θήρας τὰ πολλὰ ζῶντες, ἐνίοτε οὗτοι ἐσβάλλουσι θηράσοντες ἀμφὶ τροπὰς τὰς χειμερινὰς μάλιστα, ὕοντα τὸν θεὸν τηρήσαντες, ὅποτε τὸ πολλὸν τοῦ καύματος σβεσθεῖη καὶ ἡ ψάμμος νοτισθεῖη καὶ ἀμηγέτη βατὴ γένοιτο. Ἡ θήρα δὲ ἐστὶν ὧν τε τῶν ἀγρίων καὶ στρουθίων τῶν μεγάλων χαμαιπετῶν καὶ πιθήκων μάλιστα καὶ ἐλεφάντων ἐνίοτε· ταῦτα γὰρ μόνᾳ διαρκεῖ πρὸς τὸ δίψος καὶ ἀνέχεται ἐπὶ πολλὴν ταλαιπωρούμενα ὑπὸ πολλῷ καὶ ὀρεῖ τῷ ἡλίῳ. Καὶ ὅμως οἱ Γαράμαντες ἐπειδὴν τὰ στίβια καταναλώσασιν ἅπτερ ἔχοντες ἀφίκοντο, ἀπελαύνουσιν ὀπίσω εὐθὺς δεδιότες μὴ σφίσιν ἡ ψάμμος ἀναφλεγέῃσα δύσβατος καὶ ἀπορος γένηται, εἴτα ὥσπερ ἐντὸς ἀρχύων ληφθέντες καὶ αὐτοὶ ἀπόλωνται μετὰ τῆς ἄγρας· ἀφικτα γὰρ ἐστίν, ἣν ὁ ἥλιος ἀνασπᾶσας τὴν ἱκμάδα καὶ τὰ χύστα ξηράνας τὴν χώραν ὑπερζέσῃ, ἀκαμιοτέραν τὴν ἀκτῖνα προσβαλὼν ἅτε πρὸς τὴν νοτίδα παρατεθηγμένην τροφὴ γὰρ αὕτη τῷ πυρί.

3. Καίτοι ταῦτα πάντα ὁπόσα εἶπον, τὸ θάλπος, τὸ δίψος, ἡ ἔρημία, τὸ μηδὲν ἔχειν ἐκ τῆς γῆς λαβεῖν, ἥττον ὑμῖν δυσχερὲς εἶναι δοῖε τοῦ λεχθησομένου, καὶ δι' ὃ φευκτέα πάντως ἡ χώρα ἐκείνη· ἐρπετὰ γὰρ ποικίλα μεγέθει τε μέγιστα καὶ πληθεὶ πάμπολλα καὶ τὰς μορφὰς ἀλλόκοτα καὶ τὸν ἰὸν ἀμαχα ἐπινέμεται τὴν γῆν, τὰ μὲν ὑποδρύχια, φωλεύοντα ἐν μυχῷ τῆς ψάμμου, τὰ δὲ ἀνω ἐπιπολάζοντα, φύσαλοι καὶ ἀσπίδες καὶ ἐχιδναὶ καὶ κεράσαι καὶ βουπρήστες καὶ ἀκοντίαι καὶ ἀμφίσβαιναι καὶ δράκοντες καὶ σκορπίων γένος διττὸν, τὸ μὲν ἕτερον ἐπίγειόν τε καὶ πεζὸν, ὑπέρμεγα καὶ πολυσφόνδυλον, θάτερον δὲ ἐναέριον καὶ πτηνόν, ὑμενόπτερον δὲ ὅσα ταῖς ἀκρίσι καὶ τέττιξι καὶ νυκτερίσι τὰ πτερά. Τοιαῦτα ὄρνεα πολλὰ ἐπιπετόμενα οὐκ εὐπρόσιτον ἀπεργάζεται τὴν Λιβύην ἐκείνην.

adhortamentum est, bellum ipsis esse pro patria : neque quisquam est qui hoc audito ignavus esse velit ; fortitudinem enim timido etiam addit nomen patriæ.

LXIV.

DE DIPsADIBUS.

1. Quæ ad austrum spectant Libyæ, arena sunt profunda, adusta tellus, deserta maiorem partem, penitus infecunda, universa campestris, quæ non herbam, non gramen, non aquam habeat, aut si quæ etiam consistentes locis cavis pluviarum tenuium reliquæ, hæ quoque crassæ et odoris mali, nec valde licet sitiendi homini potabiles. Ergo propter ista inhabitabilis est : aut quomodo habitetur, quæ inculta adeo atque arida sit et sterilis, multoque squalore obsita ? quum vapor ipse et aer igneus plane atque æstuosus sit, et arena fervidissima inviam omnino regionem reddat.

2. Garamantes soli accolæ, gens succincta et levis, in tabernaculis vivere soliti homines, venatu viventes plerumque ; hi igitur venaturi interdum Irruunt, circa ipsam brumam potissimum, observato tempore pluvio, quum ardoris major pars exstincta est et, conspersa arena, itineris copia utcumque contingit. Venatus autem est asinorum agrestium et marinorum passerum, ingentium illorum, qui humo tollere se non possunt, et simiorum maxime, et interdum elephantorum : hæc enim sola durant ad sitim, et vexationem a multo acutiusque sole diu sustinent. Et tamen Garamantes, consumtis cibariis, quibuscum venerant, celeriter revertuntur, veriti ne sibi accensa rursus arena transitum vel difficilem reddat, vel plane neget, ac deinde velut intra retia deprehensi cum captura ipsi sua pereant : neque enim ulla superest effugiendi ratio, ubi sol sursum tracto humore, exsiccataque celeriter regione, vehementer exarsit, radios jaculatus fortiores, quippe ab ipso humore acutos, qui alimentum igni præstat.

3. Quanquam ista quæ adhuc commemoravi omnia, vapor, sitis, solitudo, inopia copiarum terrestrium, minus vobis difficilia videbuntur eo quod sum dicturus, et propter quod fugienda omnino ista regio est. Serpentes nempe varii, magnitudine ingentes, plurimi numero, formis peregrini, veneno armati invicto, terram pascantur ; partim submersi, nido in arenæ recessibus defosso ; alii in summo versantur, bufones, et aspidæ, et viperæ, et cerastæ, et buprestes, et jaculi, et amphibænae, et dracones, et scorpionum genus duplex, terrestre alterum, pedestre, ingens, vertebra habens multas ; aerium alterum et volucre, membranaceis alis instructum, quales sunt locustis et cicadis et vesperilionibus alæ. Id genus volucres oberrantes multæ difficilem accessu reddunt illam Libyam.

4. Τὸ δὲ δὴ πάντων ἑρπετῶν δεινότερον ὢν ἡ ψάμμος τρέφει, ἡ διψάς ἐστιν, ὅρις οὐ πᾶν μέγας, ἐχίδνη δμοιος, τὸ δῆγμα βίαιος, τὸν ἰὼν ταχὺς, δδύνας μὲν ἀλῆκτους ἐπάγων εὐθύς· ἐκκαίει τε γὰρ καὶ σήπει καὶ πίμπρασθαι ποιεῖ, καὶ βῶσιν ὥσπερ οἱ ἐν πυρὶ κείμενοι. Τὸ δὲ μάλιστα καταπονοῦν καὶ κατατρυῶν αὐτοὺς ἐκεῖνός ἐστιν, δμῶνυμον πάθος τῷ ἑρπετῷ· διψῶσι γὰρ εἰς ὑπερβολὴν, καὶ τὸ παραδόξοτατον, ὥσπερ ἂν πίνωσι, τοσούτῳ μᾶλλον δρέγονται τοῦ ποτοῦ, καὶ ἡ ἐπιθυμία πολλὴ πλέον ἐπιτείνεται αὐτοῖς· οὐδ' ἂν σβέσειάς ποτε τὸ δίψος, οὐδ' ἦν τὸν Νεῖλον αὐτὸν ἡ τὸν Ἰστρον ὅλον ἐκπιεῖν παράσχεις, ἀλλὰ προσεκκαύσεις ἐπάρδων τὴν νόσον, ὥσπερ ἂν εἰ τις ἐλαίῳ πῦρ κατασβεννύοι.

5. Λέγουσιν ἱατρῶν παῖδες ἐκείνην τὴν αἰτίαν εἶναι, παχύν τὸν ἰὼν ὄντα ἐπειτα δευόμενον τῷ ποτῷ δρυκίνητον γίνεσθαι, ὑγρότερον, ὡς τὸ εἶδος, καθιστάμενον καὶ ἐπὶ πλείστον διαχεόμενον.

6. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐδένα τοῦτο πεπονθότα εἶδον, μηδὲ, ὡς θεοί, ἴδοιμι οὕτω κολαζόμενον ἄνθρωπον, ἀλλ' οὐδὲ ἐπέβην τῆς Λιβύης τὸ παράπαν εὖ ποιῶν· ἐπίγραμμα δέ τι ἤκουσα, ὃ μοι τῶν ἑταίρων τις ἔλεγεν αὐτὸς ἐπὶ στήλης ἀνεγνωκέναι ἀνδρὸς οὕτως ἀποθανόντος· ἐκ Λιβύης ἔφη ἀπὼν ἐς Αἴγυπτον παρὰ τὴν μεγάλην Σύρτιν ποιεῖσθαι τὴν πορείαν· οὐ γὰρ εἶναι ἄλλως· ἔνθα δὴ τάρῳ ἐντυχεῖν παρὰ τὴν ἡὸνα ἐπ' αὐτῷ τῷ κλύσματι καὶ στῆλην ἐφεστάναι δηλοῦσαν τοῦ ὀλέθρου τὸν τρόπον· κεκολλάσθαι γὰρ ἐπ' αὐτῇ ἄνθρωπον μὲν τινα οἷον τὸν Τάνταλον γράφουσιν ἐν λίμνῃ ἐστῶτα καὶ ἀρούμενον τοῦ ὕδατος, ὡς πίοι δὴ, τὸ θηρίον δὲ τὴν διψάδα ἐμπεφυκὸς αὐτῷ περιεσπειρᾶσθαι τῷ ποδὶ, καὶ τινὰς γυναῖκας ὑδροφορούσας ἅμα πολλὰς καταχεῖν τὸ ὕδωρ αὐτοῦ· πλησίον δὲ ὡς κείσθαι ὅλα τῶν στρουθῶν ἐκείνων, οὓς ἔφην θηρᾶν τοὺς Γαράμαντας· γεγράφθαι δὲ πρὸς τοῦπιγράμματος, οὐ χεῖρον δὲ καὶ αὐτὸ εἰπεῖν,

Τοῖα παθόντ', οἶμαι, καὶ Τάνταλον αἰδοπος τοῦ
μηδαμὰ καιμῆσαι διψαλένῃ δάυνῃ.
Καὶ Δαναοῖο κόρας τοῖον πῖθον οὐκ ἀναπλήσαι
αἰὲν ἐπαντλούσας ὑδροφόρῳ καμᾶτι.

Ἔτι καὶ ἄλλα ἔπη τέτταρά ἐστι περὶ τῶν ὧν, καὶ ὡς ἀναίρουμένος αὐτὰ ἐδήχθη· ἀλλ' οὐκέτι μέμνημαι ἐκείνων.

7. Συλλέγουσι δὲ ἄρα τὰ ὡὰ καὶ ἐσπουδάκασιν περὶ αὐτὰ οἱ περίοικοι, οὐχ ὡς φαγεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ σκεύεσι χρῶνται κενύσαντες καὶ ἐκπώματα ποιοῦνται ἀπ' αὐτῶν· οὐ γὰρ ἔχουσι κεραμεύειν διὰ τὸ ψάμμον εἶναι τὴν γῆν. Εἰ δὲ καὶ μεγάλα εὐρεθείη, καὶ πῖλοι γίνονται δύο ἐκ τοῦ ὧοῦ ἐκάστου· τὸ γὰρ ἡμίτομον ἐκάτερον ἀποχρῶν τῇ κεφαλῇ πῖλός ἐστιν.

8. Ἐκεῖ τοίνυν λοχῶσιν αἱ διψάδες παρὰ τὰ ὡὰ, καὶ ἐπειδὴν προσέλθῃ δ' ἄνθρωπος, ἐκ τῆς ψάμμου ἐξερπύσασαι δάκνουσι τὸν κακοδαίμονα· ὃ δὲ πάσχει ἐκεῖνα τὰ μικρὸν ἐμπροσθεν εἰρημένα πίνων ἀεὶ καὶ μᾶλλον διψῶν καὶ πιμπλάμενος οὐδέποτε.

4. Bestiarum vero quaecumque ea nutrit arena, saevissima est dipsas, serpens non ita magnus, viperæ similis, morsu violento, veneno celeri, immedicabiles statim dolores afferens : nam exurit, et putredinem inducit, et ut ardeant morsi efficit ; qui clamant, velut qui in igne jaceant. Quæ autem maxime illos conficit atque atterit, illa est affectio, a qua nomen accepit ille serpens : nam sitiunt supra modum ; quodque maxime mirum est, quo plus biberunt, tanto magis potum appetunt, multoque acrius intenditur eorum bibendi cupiditas : neque unquam exstinxeris sitim, nec si Nilum ipsum, totumve Istrum ebibendum his præbeas, sed ipsa illa irrigatione morbum accendas, velut si quis oleo exstinguere ignem tentet.

5. Aiunt medicorum filii istam esse causam, venenum illud natura crassum, potu deinde dilui et moveri celerius, quippe quod liquidius sic fiat, ut probabile est, et diffundatur maxime.

6. Equidem neminem vidi cui hoc acciderit, neque, dii boni ! videam hominem qui talibus crucietur suppliciis : sed, bono consilio, pedem nunquam omnino intuli in Libyam ; verum epigramma audivi, quod in cippo se legisse viri hoc modo defuncti sodalium aliquis mihi dixit, qui e Libya, sic narrabat, dum in Ægyptum transit, iterque facit ad Syrtim majorem (neque enim posse aliter) ; ibi in tumultum incidit, ad oram maris, in ipso litore : huic impositam ait columellam, quæ rationem interitus declaret. Insculptum enim in illa hominem, qualem pingunt Tantulum, stantem in palude, haurientemque de aqua, bibendi nempe gratia : bestiam vero dipsada adhærescentem ipsi ac pedi implexam, et mulieres quasdam, aquam afferentes simul multas, ea hominem perfundere. In proximo autem ova jacere, qualia illorum struthiocamelorum, quos venantur, ut dixi, Garamantes. Scriptum autem esse in epigrammate : imo nihil prohibet recitare ipsum :

Fallor, an hæc talis de nigro accensa veneno,
Tantale, vexavit te sine fine sitis ?
Tale olim, proles Danaï numerosa, reple
frustrato te haustu vas voluisse, reor.

Adhuc alii versiculi quattuor sunt de ovis, et ut, dum tollit illa, morsus sit ; sed eorum non amplius memini.

7. Colligunt nimirum ova illa accolæ studiose non in cibum modo, sed evacuatis etiam utuntur in supellectile, et pocula sibi inde faciunt, quum fingere de luto non possint, quoniam mera arena illorum solum est. Si vero satis magna inveniantur, etiam pilei ex unoquoque ovo bini parantur : dimidium enim ovum unumquodque capiti quum sufficiat, pileus est.

8. Ibi ergo insidiantur apud ova dipsades : et quum accedit homo, prorepentes de arena mordent miserum : at illi eveniunt ea quæ paullo ante dicta sunt, ut bibat semper, et magis inde sitiat, et satietur nunquam.

9. Ταυτὶ οὐ μὰ Δία πρὸς Νικάνδρον τὴν ποιητὴν φιλοτιμούμενος διεξῆλθον, οὐδ' ὅπως ὑμεῖς μάθοιτε ὡς οὐκ ἀμελὲς γεγέννηται μοι φύσεις τῶν Λιθυκῶν ἐρπετῶν εἰδέναι· ἱατρῶν γὰρ ἂν μάλλον ὁ ἔπαινος εἴη, ὅς ἀνάγκη εἰδέναι ταῦτα, ὡς καὶ ἀμύνασθαι αὐτὰ μετὰ τῆς τέχνης ἔχοιεν· ἀλλὰ μοι δοκῶ — καὶ πρὸς φίλου μὴ δυσχεράνητε τὴν εἰκόνα θηριώδη οὖσαν — ὁμοίόν τι καὶ αὐτὸς παθεῖν πρὸς ὑμᾶς ὅλον ἐκείνοι πάσχουσι πρὸς τὸ ποτὸν οἱ δηχθέντες ὑπὸ τῆς διψάδος· ὅσω γὰρ ἂν ἐπὶ πλέον παρίω ἐς ὑμᾶς, τοσούτῳ μάλλον ὀρέγομαι τοῦ πράγματος καὶ τὸ δῖψος ἄσχετον ὑπεκκάζεται μοι καὶ ἔοικα οὐδ' ἐμπλησθῆσθαι ποτε τοῦ τοιούτου ποτοῦ. Καὶ μάλᾳ εἰκότως. Ποῦ γὰρ ἂν οὕτω διειδέι τε καὶ καθαρῶ ὕδατι ἐντύχοιμι; ὥστε σύγγνωτε, εἰ δηχθεὶς καὶ αὐτὸς τὴν ψυχὴν ἡδίστῳ τούτῳ καὶ ὑγιεινοτάτῳ τῷ δῆγματι ἐμφοροῦμαι χανδὸν ὑποθεὶς τῷ κρουνοῦ τὴν κεφαλὴν· εἴη μόνον μὴ ἐπιλυπεῖν τὰ παρ' ὁμῶν ἐπιρρέοντα μὴδὲ χυθῆσαι τὴν σπουδὴν τῆς ἀκρόασεως κεχρηνὸτα ἔτι καὶ διψῶντα καταλιπεῖν· ὡς δῖψος γε ἔνεκα τοῦμοῦ πρὸς ὑμᾶς οὐδὲν ἂν ἐκώλυε πίνειν ἀεὶ· κατὰ γὰρ τὸν σοφὸν Πλάτωνα κόρος οὐδεὶς τῶν καλῶν.

LXV.

ΔΙΑΛΕΞΙΣ ΠΡΟΣ ΗΣΙΟΔΟΝ.

1. ΑΥΚΙΝΟΣ. Ἄλλὰ ποιητὴν μὲν ἄριστον εἶναι σε, ὦ Ἡσίοδε, καὶ τοῦτο παρὰ Μουσῶν λαβεῖν μετὰ τῆς δάφνης αὐτὸς τε δεικνύεις ἐν οἷς ποιεῖς — ἔνθεα γὰρ καὶ σεμνὰ πάντα — καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν οὕτως ἔχειν· ἐκείνο δὲ ἀπορῆσαι ἄξιον, τί δήποτε προειπὼν ὑπὲρ σαυτοῦ, ὡς διὰ τοῦτο λάβοις τὴν θεσπέσιον ἐκείνην ὥδην παρὰ τῶν θεῶν, ὅπως κλειοῖς καὶ ὁμολοῖς τὰ παρελλυθότα καὶ θεσπίζεις τὰ ἐσόμενα, θάτερον μὲν καὶ πάνυ ἐντελῶς ἐξηγήνοχας θεῶν τε γενέσεις διηγούμενος ἄχρι καὶ τῶν πρώτων ἐκείνων, χάους καὶ γῆς καὶ οὐρανοῦ καὶ ἔρωτος, ἔτι δὲ γυναικῶν ἀρετὰς καὶ παραινέσεις γεωργικὰς, καὶ ὅσα περὶ Πλειάδων καὶ ὅσα περὶ καιρῶν ἀρότου καὶ ἀμῆτου καὶ πλοῦ καὶ ὅλων τῶν ἄλλων ἀπάντων· θάτερον δὲ καὶ ὁ χρησιμώτερον ἦν τῷ βίῳ παρὰ πολὺ καὶ θεῶν δωρεαῖς μᾶλλον ἔοικος, λέγω δὲ τὴν τῶν μελλόντων προαγόρευσιν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐξαπέφηνας, ἀλλὰ τὸ μέρος τοῦτο πᾶν λήθη παραδέδωκας οὐδαμοῦ τῆς ποιήσεως ἢ τὸν Κάλχαντα ἢ τὸν Τηλέμονα ἢ τὸν Πολύτιδον ἢ καὶ Φινέα μιμησάμενος, οἱ μὴδὲ παρὰ Μουσῶν τούτου τυχόντες ὁμῶς προεθέσπιζον καὶ οὐκ ὠκνοῦν χρᾶν τοῖς δεομένοις.

2. Ὡστε ἀνάγκη σοι τῶν τριῶν τούτων αἰτιῶν μιᾷ γε πάντως ἐνέγεσθαι· ἢ γὰρ ἐψεύσω, εἰ καὶ πικρὸν εἰπεῖν, ὡς ὑποσχομένῳ σοι τῶν Μουσῶν καὶ τὰ μέλλοντα προλέγειν δύνασθαι· ἢ αἱ μὲν ἔδοσαν ὥσπερ ὑπέσχοντο, σὺ δὲ ὑπὸ φθόνου ἀποκρύπτεις καὶ ὑπὸ κόλπου φυλάτεις τὴν δωρεάν οὐ μεταδιδοὺς αὐτῆς τοῖς δεομένοις· ἢ

9. Hæc, ita me Jupiter, non contendendi quodam adversus Nicandrum poetam studio a me dicta sunt, neque uti vos cognosceretis nonnihil me curæ in discendis serpentium Libycorum ingeniis posuisse; ista enim medicorum magis laus fuerit, quibus scire talia necesse est, ut etiam depellere illa ex arte possint: verum ego mihi videor (ac, per ego vos amicitiae præsidem Jovem rogo, nolite offendi transumpta a bestiis imagine) similiter erga vos affectus et ipse, atque illi a dipsade morsi ad potum affecti sunt: quo frequentius enim prodeo in conspectum vestrum, tanto magis ejus rei sum cupidus, sitisque me urit, quæ reprimi nullo modo potest, neque unquam illo satiari posse potu mihi videor. Neque hoc injuria. Ubi enim in aquam pellucidam adeo et puram incidam? Itaque ignoscite, si morsus et ipse in aniino meo morsum istum suavissimum saluberrimumque, pleno me haustu, caput salienti supponens, ingurgitem. Modo illud mihi contingat, ne, quæ a vobis affluunt, deficiant, neque exhaustum vestrum audiendi studium hiantem me et sitientem adhuc destituat. Quantum quidem ad meam vestri sitim attinet, nihil obstat quominus semper bibam: Platonem enim auctore sapientissimo, pulchrorum nulla satietas.

LXV.

DISPUTATIO CUM HESIOΔO.

1. LUCINUS. Verum enim vero poetam quidem optimum esse te, Hesiode, idque a Musis una cum lauro accepisse, et ipse tuis in carminibus ostendis (divina enim omnia atque augusta), et nos, ita rem se habere, credimus: de illo vero disceptare fas fuerit, quid tandem sit quod, quum de te ipso prædixisses, hanc te ob causam divinum illum a diis cantum accepisse, uti celebrares cantaresque præterita, ac divinales futura; alterum quidem, idque perfecte omnino sis exsecutus, deorum generationibus enarrandis usque ad prima illa, Chaos, Tellurem, Cælum et Amorem; insuper etiam mulierum commemorandis virtutibus, et præceptis agriculturæ, et quæ de Pleiadibus, ac de temporibus arandi, messis, navigationis, reliquarumque rerum omnium dicti posunt: alterum vero, quod multo utilius futurum erat vitæ et deorum muneribus magis simile, dico autem futurarum rerum prædictionem, plane non ostenderis, sed parte illa simpliciter oblivioni tradita, nusquam tua in poesi vel Calchanthem, vel Telemum, vel Polyidum, vel Phineum adeo sis imitatus, qui non consecuti illud a Musis, tamen divinarunt, neque oracula reddere consulentibus dedignati sunt.

2. Itaque trium horum criminum in uno hæreas omnino necesse est: aut enim, quantumvis id dictu amarum fuerit, mentitus es Musas promississe tibi futura prædicendi facultatem; aut illæ dederunt, sicut fuere pollicitæ, at tu præ invidia occultas, in sinuque absconditum servas munus, non impertiens illud indigentibus; aut scripta quidem tibi

γέγραπται μὲν σοι καὶ τοιαῦτα πολλὰ, οὐδέπω δὲ αὐτὰ τῷ βίῳ παραδεδωκας οὐκ οἶδα εἰς θν καιρὸν τινα ἄλλον ταμεισόμενος τὴν χρῆσιν αὐτῶν. Ἐκεῖνο μὲν γὰρ οὐδὲ τολμήσαιμ' ἂν εἰπεῖν, ὥς αἱ Μοῦσαι δύο σοι παρέξουσιν ὑποσχόμεναι τὸ μὲν ἔδωσαν, ἐξ ἡμισείας δὲ ἀνεκαλέσαντο τὴν ὑπόσχεσιν, λέγω δὲ τὴν τῶν μελλόντων γνῶσιν, καὶ ταῦτα προτέραν αὐτὴν ἐν τῷ ἔπει ὑπεσχόμεναι.

3. Ταῦτα οὖν παρὰ τίνος ἄλλου, Ἡσίοδε, ἢ παρ' αὐτοῦ σοῦ μάθοι τις ἄν; πρέποι γάρ ἂν, ὥσπερ οἱ θεοὶ «δοιῆρες ἑώνων» εἰσιν, οὕτω δὲ καὶ ὑμῖν τοῖς φίλοις καὶ μαθηταῖς αὐτῶν μετὰ πάσης ἀληθείας ἐξηγεῖσθαι περὶ ὧν ἴστε καὶ λύνει ἡμῖν τὰς ἀπορίας.

4. ΗΣΙΟΔΟΣ. Ἐνῆν μὲν μοι, ὦ βέλτιστε, ῥαδίαν ἀπόκρισιν ἀποκρίνασθαι σοι περὶ πάντων, ὅτι μηδὲν ἔστι τῶν ἐρραψωδημένων ὑπ' ἐμοῦ ἴδιον ἔμῳν, ἀλλὰ τῶν Μουσῶν, καὶ ἔχρην σε παρ' ἐκείνων τοὺς λογισμοὺς τῶν τε εἰρημένων καὶ τῶν παραλελειμένων ἀπαιτεῖν· ἐγὼ δὲ ὑπὲρ μὲν ὧν ἰδίᾳ ἡπιστάμην, λέγω δὲ τοῦ νέμειν καὶ ποιμαίνειν καὶ ἐξελαύνειν καὶ βδάλλειν καὶ τῶν ἄλλων ὅσα ποιμένων ἔργα καὶ μαθήματα, δίκαιος ἂν εἴην ἀπολογεῖσθαι, αἱ θεαὶ δὲ τὰς αὐτῶν δωρεὰς οἷς τε ἂν ἐθέλωσι καὶ ἐφ' ὅσον ἂν οἴωνται καλῶς ἔχειν, μεταδιδόασιν.

5. Ὅμως δὲ οὐκ ἀπορήσω πρὸς σέ καὶ ποιητικῆς ἀπολογίας· οὐ γὰρ, οἶμαι, χρὴ παρὰ τῶν ποιητῶν ἐς τὸ λεπτότατον ἀκριβολογουμένους ἀπαιτεῖν κατὰ συλλαβὴν ἐκάστην ἐντελὴ πάντως τὰ εἰρημένα, καὶ εἴ τι ἐν τῷ τῆς ποιήσεως δρόμῳ παραρρύνει λάθῃ, πικρῶς τοῦτο ἐξετάζειν, ἀλλ' εἰδέναι ὅτι πολλὰ ἡμεῖς καὶ τῶν μέτρων ἕνεκα καὶ τῆς εὐφωνίας ἐπεμβάλλομεν· τὰ δὲ καὶ τὸ ἔπος αὐτὸ πολλάκις λεῖα ὄντα οὐκ οἶδ' ὅπως παρεδέξατο. Σὺ δὲ τὸ μέγιστον ὧν ἔχομεν ἀγαθῶν ἀφαιρῇ ἡμᾶς, λέγω δὲ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐν τῷ ποιεῖν ἐξουσίαν, καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐχ ὁρᾷς ὅσα τῆς ποιήσεως καλὰ, σκινδαλάμους δὲ καὶ ἀκάνθας τινὰς ἐκλέγεις καὶ λαβὰς τῇ συκοφαντίᾳ ζητεῖς. Ἄλλ' οὐ μόνος ταῦτα σὺ οὐδὲ κατ' ἐμοῦ μόνου, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ ἄλλοι τὰ τοῦ ὁμοτέχνου τοῦ ἐμοῦ Ὀμήρου κατακνίζουσι λεπτὰ οὕτω κομιδῇ καὶ μάλιστα μικρὰ ἄττα διεξιόντες.

6. Εἰ δὲ καὶ χρὴ ὁμῶς χωρήσαντα τῇ αἰτίᾳ τὴν ὀρθοτάτην ἀπολογίαν ἀπολογῆσθαι, ἀνάγκη, ὧ οὗτος, τὰ Ἔργα μου καὶ τὰς Ἡμέρας εἶση γὰρ ὅσα ἐν τῷ ποιήματι τούτῳ μαντικῶς ἅμα καὶ προφητικῶς προτεθέσπισται μοι τὰς ἀποδόσεις προδηλοῦντα τῶν τε ὀρθῶς καὶ κατὰ καιρὸν πραττομένων καὶ τῶν παραλελειμένων τὰς ζημίας. Καὶ τὸ

Οἷσις δ' ἐν φόρῳ, παῦροι δέ σε θήσονται,

καὶ πάλιν ὅσα ἀγαθὰ περιέσται τοῖς ὀρθῶς γεωργοῦσι, χρησιμωτάτῃ ἂν τῷ βίῳ μαντικῇ νομίζοιτο.

7. ΛΥΚ. Τοῦτο μὲν οὖν, ὦ θαυμαστά, Ἡσίοδε, καὶ πᾶν ποιμενικὸν εἰρηταῖ σοι καὶ ἐπαληθεύειν ἔοικας τὴν τῶν Μουσῶν ἐπίπνοιαν αὐτὸς οὐδ' ἀπολογεῖσθαι ὑπὲρ τῶν ἐπῶν δυνάμενος, ἡμεῖς δὲ οὐ ταύτην τὴν

sunt etiam in hoc genere multa, tu vero nondum ea saeculo tradidisti, quum usum eorum ad nescio quod aliud tempus repouas. Illud enim neque ausim dicere, Musas, duo tibi quum praestituras se promiserint, alterum quidem dedisse, ex dimidia vero parte promissionem suam, de futurorum cognitione loquor, revocasse, quum tamen priorem illam in versu pollicitae essent.

3. Ista ergo a quonam allo, Hesiodo, quam ab ipso te, aliquis possit discere? Decuerit enim, quemadmodum Ipei dii bonorum sunt auctores; ita etiam vos illorum amicos atque discipulos cum veritate omni quae vobis enarrare, et si qua nobis videntur dubia, ea risolvere.

4. HESIODUS. Licebat mihi, vir optime, facili responsione defungi super omnibus, nihil esse eorum carminum, quae a me consultata sunt, mihi proprium, sed Musarum; ab his proinde rationem dictorum pariter et praetermissorum tibi esse poscendam; me vero de his, quae per me sciebam, de pascendo, inquam, curandoque grege, et exigendo, et mulgendo, reliquisque quae pastorum opera sunt ac disciplina, causam dicere merito: deae tamen sua munera, quibuscumque volunt, et in quantum decere putant, imperiuntur.

5. Interim tamen neque poetica mihi apud te defensio defuerit. Neque enim, puto, decet a poetis tenuiter nimis et minuto studio reposcere, syllaharum tenus omnium, perfecta omnino quae dixere, et si quid in ipso poeseos cursu non animadversum effluxerit, acerbè illud exigere; verum scire multa nos et modulorum causa et soni inculcare: quaedam autem versus ipse saepe, utpote laevia ac polita, nescio quomodo assumit. At tu maximo nos nostro bono is privatum, libertatem dico et in fingendo potestatem; et cetera quidem in poesi quae sunt pulchra non vides; sedamenta quaedam et spinas eligis, ansasque quaeris calumniarum. Neque vero solus tu talia, neque contra me solum, sed multi etiam alii sunt qui Homeri, eandem mecum artem professi, carmina vellicent, huiusmodi tenuia prorsus et minuta quaedam praeter ceteris disputantes.

6. Si vero opus est cominus etiam congredi cum crimine, et eam dicere causam quae verissima est, lege, tu homo, Opera mea ac Dies. Intelliges enim quot res in illo carmine divinae et tanquam a vate praedictae a me sint, quae exitus praesignificant tum eorum quae recte et suo tempore peraguntur, tum illorum quae praetermissa sunt noxae. Jam illud,

Corbe feres raro, rarus tibi et accola plaudet;

et rursus quae bona recte colentibus agrum superflutura sint, utilissima vitae divinationi jure habeatur.

7. LYC. Istud quidem, vir admirabilis Hesiodo, plane pro pastore a te dictum est, viderisque confirmare illum Musarum afflatum, qui neque causam dicere pro versibus possis: at non istam nos quidem divinationem a te ac Mu-

μαντικὴν παρὰ σοῦ καὶ τῶν Μουσῶν περιεμένον· ἔπει τὰ γε τοιαῦτα πολλὸν μαντικώτεροι ὑμῶν οἱ γεωργοί, καὶ ἄριστα μαντεύουσιν· ἂν ἡμῖν περὶ αὐτῶν, ὅτι ὕσαντος μὲν τοῦ θεοῦ εὐδαλῇ ἔσται τὰ δράγματα, ἣν δὲ αὐχμὸς ἐπιλάβῃ καὶ διηήσωνται αἱ ἀρουραὶ, οὐδεμία μηχανὴ μὴ οὐχὶ λιμὸν ἐπακολουθήσῃ τῷ δίψει αὐτῶν, καὶ ὅτι οὐ μεσοῦντος θέρους χρὴ ἀροῦν, ἢ οὐκ ἂν τι ὄφελος γένοιτο εἰκῇ ἐκχυθέντων τῶν σπερμάτων, οὐδὲ ἀμῶν ἔτι χλωρόν τὸν στάχυν, ἢ κενὸν εὐρεθήσεσθαι τὸν καρπὸν. Οὐ μὲν οὐδ' ἐκεῖνο μαντείας δεῖται, ὥς ἦν μὴ καλύψῃς τὰ σπέρματα καὶ θεράπων μακέλλην ἔχων ἐπιφορῇ τῆς γῆς αὐτοῖς, καταπτήσεται τὰ ὄρνεα καὶ προκατεδέεται τὴν ἅπασαν τοῦ θέρους ἐλπίδα.

8. Τὰ γὰρ τοιαῦτα παραινήσεις μὲν καὶ ὑποθήκας λέγων οὐκ ἂν τις ἁμαρτάνοι, μαντικῆς δὲ πάμπολυ ἀποδὲν μοι δοκεῖ, ἥς τὸ ἔργον τὰ ἀόηλα καὶ οὐδαμῇ οὐδαμῶς φανερά προγιγνώσκειν, ὥσπερ τὸ τῷ Μίνωι προεῖπεν ὅτι ἐν τῷ τοῦ μελίτος πύθῳ ὁ παῖς ἔσται αὐτῷ ἀποπεπνιγμένος, καὶ τὸ τοῖς Ἀχαιοῖς προμηνῦσαι τῆς Ἀπολλωνος ὀργῆς τὴν αἰτίαν καὶ τῷ δεκάτῳ ἔτει ἀλώσεσθαι τὸ Ἴλιον· ταῦτα γὰρ ἡ μαντικὴ. Ἐπεὶ καὶ τὰ τοιαῦτα εἰ τις αὐτῇ ἀνατιθεῖη, οὐκ ἂν φράνοι καμὲ μάντιν λέγων· προερῶ γὰρ καὶ προθεσπιῶ καὶ ἀνευ Κασταλίας καὶ δάφνης καὶ τρίποδος Δελφικοῦ, ὅτι ἂν γυμνὸς τοῦ κρύους περινοστῇ τις ὕντος προσέτι ἡ χαλαζῶντος τοῦ θεοῦ, ἠπάλας οὐ μικρὸς ἐπιπεσεῖται τῷ τοιούτῳ, καὶ τὸ ἔτι γε τούτου μαντικώτερον, ὅτι καὶ θέρημ μετὰ ταῦτα, ὥς τὸ εἰκὸς, ἐπιγενήσεται, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα, ὧν γελοῖον ἂν εἴη μεμνήσθαι.

9. Ὡστε τὰς μὲν τοιαύτας ἀπολογίας καὶ μαντείας ἄφες· ἐκεῖνο δὲ δ' εἰρηκας ἐν ἀρχῇ ἰσως παραδείξασθαι ἄξιον, ὥς οὐδὲν ἤδυσθα τῶν λεγομένων, ἀλλὰ τις ἐμπνοια δαιμονίως ἐνεποιεῖ σοι τὰ μέτρα, οὐ πάνυ οὐδὲ ἐκεῖνη βέβαιος οὐσα· οὐ γὰρ ἂν τὰ μὲν ἐπετέλει τῶν ὑπερχειμένων, τὰ δ' ἀτελῇ ἀπελείμανεν.

LXVI.

ΠΛΟΙΟΝ Η ΕΥΧΑΙ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Οὐκ ἐγὼ ἔλεγον ὅτι θάπτον τοὺς γῦπας ἔωλος νεκρὸς ἐν φανερῷ κείμενος ἢ θέαμά τι τῶν παραδόξων Τιμόλαον διαλάβοι, καὶ εἰς Κόρινθον δέη ἀπνευστὶ θέοντα ἀπέναι διὰ τοῦτο; οὕτω φιλοθεάμων σύ γε καὶ ἄοκνος τὰ τοιαῦτα.

ΤΙΜΟΛΑΟΣ. Τί γὰρ ἔδει καὶ ποιεῖν, ὦ Λυκῖνε, σχολὴν ἄγοντα πυθόμενον οὕτως ὑπερμεγέθη ναῦν καὶ πέρα τοῦ μέτρου ἐς τὸν Πειραιᾶ καταπεπλευκέναι μίαν τῶν ἀπ' Αἰγύπτου εἰς Ἱταλίαν σιταγωγῶν; Οἶμαι δὲ καὶ σφῶ, σέ τε καὶ Σάμιππον τοῦτον, μὴ κατ' ἄλλο τι ἐξ ἄστεως ἔχειν ἢ ὀφιομένους τὸ πλοῖον.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, καὶ Ἀδείμαντος ὁ Μυρρινούσιος εἶπετο μεθ' ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπου νῦν ἐκεῖνός ἐστιν

sis exspectabamus; quum ad talia multo vobis diviniore sint rustici, et optime nobis de illis rebus vaticinentur, velut, si pluat deus, copia florentes fore manipulos; si vero aestus invadat, sitiantque arva, fieri non posse quin fames sitim illorum consequatur; neque oportere media aestate arare, alioquin nihil inde utilitatis exoriturum, fuis frustra seminibus; neque metendum spicam adhuc viridem, alioquin vanum inventum iri fructum. Neque etiam divinatione ad illud opus est, nisi obruas semina et ligone armatus servus terram iis inducat, devoluturas aves, omnemque spem aestatis interceptam devoraturas.

8. Talia enim si quis praecepta dicat aut monita, non pecaverit; a divinatione autem plurimum abesse haec mihi videntur, cujus sit obscura et nullo usquam modo manifesta ante cognoscere: quale est illud quum Minoi praedictum est, in dolio mellis suffocatum iri illius filium, et quum praesignificata Achivis causa irarum Apollinis, itemque anno decimo captum iri Ilium. Haec enim sunt divinatio. Alioqui si ista quoque superiora ad divinationem aliquis referat, ocyus me quoque vatem dicat: praedicam enim ac divinabo, idque sine Castalia et lauro et tripode Delphico, si quis nudus in frigore obambulet, pluvias insuper aut grandines fundente deo, hunc talem rigor cum tremore non parvus invadet: et quod magis adhuc divinum est, etiam calor postea, ut probabile est, superveniet, et multa in hoc genere, quorum meminisse ridiculum fuerit.

9. Itaque hoc genus defensionis et divinationum omitte. Illud vero, quod initio dicebas, forte dignum fuerit quod recipiatur, nihil te scivisse eorum quae diceres, sed afflatu quodam divino subjecta tibi esse carmina, quanquam ne illud quidem satis firmum est: neque enim ille alia quidem promissorum impleturus erat, alia vero imperfecta relicturus.

LXVI.

NAVIGIUM seu VOTA.

1. LYCINUS. Nonne dicebam ego, facilius posse fieri ut vultures effugiat jacens in propatulo antiquum cadaver, quam Timolaum mirabilis spectaculi aliquid, etsi uno spiritu Corinthum abire curriculo propter illud oporteat? adeo tu spectaculorum avidus et impiger ad talia.

TIMOLAUS. Quid enim agendum erat, Lycine, homini otioso, qui audisset ingentem adeo et immensam plane navem in Piraeo appulsam, de illarum numero unam, quae annonam ex Aegypto in Italiam advehunt? Puto autem vos quoque, te, inquam, et Samippum hunc, non alia quam spectandae hujus navis causa ex urbe venisse.

LYC. Sic est, per Jovem; atque Adimantus etiam sequabatur nos Myrrhinusius: verum ubi ille nunc sit, nescio,

ἀποπλανηθεὶς ἐν τῇ πλήθει τῶν θεατῶν· ἄχρι μὲν γὰρ τῆς νεῶς ἅμα ἤλθομεν καὶ ἀνιόντες ἐς αὐτὴν σὺ μὲν, οἶμαι, Σάμιππε, προήεις, μετὰ σὲ δὲ ὁ Ἀδείμαντος ἦν, εἴτ' ἐγὼ μετ' ἐκείνον ἐρχόμενος αὐτοῦ ἀμφοτέραις, καί με διὰ τῆς ἀποβάθρας ὅλης παρέπεμψε χειραγωγῶν ὑποδεδεμένον ἀνυπόδητος αὐτὸς ὢν, τὸ ἀπὸ τούτου δὲ οὐκέτι αὐτὸν εἶδον οὔτε ἔνδον οὔτε ἐπεὶ κατεληλύθαμεν.

2. ΣΑΜΙΠΠΟΣ. Οἶσθα, ὦ Λυκίνε, ὅπου ἡμᾶς ἀπέλιπεν; ὁπότε, οἶμαι, τὸ ὥραιον ἐκεῖνο μειράκιον ἐκ τῆς θαλάμης προῆλθε τὴν καθαρὰν ὁδὸν ἔνδε-
δυκὸς, ἀναδεδεμένον εἰς τοῦπίσω τὴν κόμην ἐπ' ἀμφο-
τέρα τοῦ μετώπου ἀπηγμένῃ. Εἰ τοίνυν ἐγὼ Ἀδεί-
μαντον οἶδα, οἶμαι, γλαφυρὸν οὕτω θέαμα ἐκεῖνος ἰδὼν
μακρὰ χαίρειν φράσας τῷ Αἰγυπτίῳ ναυπηγῷ περιη-
γούμενῳ τὸ πλοῖον παρίστανε δακρύων, ὥσπερ εἴωθε
ταχύδακρυς γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐς τὰ ἐρωτικά.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν οὐ πάνυ καλὸς, ὦ Σάμιππε, ὁ
μεираκίσκος ἐδοξέ μοι, ὡς ἂν καὶ Ἀδείμαντον ἐκπλήξαι,
ὅτ' τοσοῦτοι Ἀθηνησὶ καλοὶ ἔπονται, πάντες ἐλεύθεροι,
στρωμύλοι τὸ φθέγμα, παλαιστράς ἀποπνέοντες, οἷς καὶ
παραδακρῦσαι οὐκ ἀγενέες· οὗτος δὲ πρὸς τῷ μελάγ-
χρους εἶναι καὶ πρόχειλός ἐστι καὶ λεπτός ἄγαν τοῖν
σκελοῖν, καὶ ἐρθέγγετο ἐπίσεσσυμένον τι καὶ συνεχές
καὶ ἐπίτροχον, Ἑλληνησὶ μὲν, ἐς τὸ πάτριον δὲ τῷ
φύφῳ καὶ τῷ τῆς φωνῆς τόνῳ, ἡ κόμην δὲ καὶ ἐς τοῦπίσω
ὁ πλόκαμος συνεσπειραμένος οὐκ ἐλεύθερον αὐτὸν φησὶν
εἶναι.

3. TIM. Τοῦτο μὲν εὐγενείας, ὦ Λυκίνε, σημεῖον
ἐστὶν Αἰγυπτίας ἡ κόμη· ἅπαντες γὰρ αὐτὴν οἱ ἐλεύ-
θεροι παῖδες ἀναπλέκονται ἔσπε πρὸς τὸ ἐφηβικόν,
ἐμπαιὶν ἢ οἱ πρόγονοι ἡμῶν, οἷς ἐδόκει καλὸν εἶναι κο-
μᾶν τοὺς γέροντας ἀναδουμένους κρωδύλον ὑπὸ τέττιγι
χρυσῷ ἀνείλημμένον.

ΣΑΜ. Εὖ γε, ὦ Τιμόλας, ὅτι ἡμᾶς ἀναμνησθεὶς
τῶν Θουκυδίδου συγγραμμάτων, ἂν ἐν τῷ προοίμῳ περὶ
τῆς ἀρχαίας ἡμῶν τρυφῆς εἴπῃ ἐν τοῖς Ἴωσιν, ὁπότε
οἱ τότε συναπρωκίσθησαν.

4. TIM. Ἀτὰρ, ὦ Σάμιππε, νῦν ἀνεμνήσθην, ὁπό-
θεν ἡμῶν ἀπελείφθη Ἀδείμαντος, ὅτε παρὰ τὸν ἱστὸν
ἐπὶ πολὺ ἔστημεν ἀναβλέποντες, ἀριθμοῦντες τῶν βυρ-
σῶν τὰς ἐπιβολὰς καὶ θαυμάζοντες ἀνιόντα τὸν ναύτην
διὰ τῶν καλῶν, εἴτα ἐπὶ τῆς κεραίας ἄνω ἀσφαλῶς
διαθέοντα τῶν κεροιάκων ἐπειλημμένον.

ΣΑΜ. Εὖ λέγεις. Τί δ' οὖν χρὴ ποιεῖν ἡμᾶς ἐν-
ταῦθα; καταδοκεῖν αὐτὸν, ἢ ἐθέλεις ἐγὼ αὖθις ἐπάνειμι
ἐς τὸ πλοῖον;

TIM. Μηδαμῶς, ἀλλὰ προΐωμεν· εἰκὸς γὰρ ᾗδῃ
παρεληλυθέναι ἐκεῖνον ἀποσοδοῦντα ἐς τὸ ἄστυ, ἐπεὶ
μηκέθ' ἡμᾶς εὐρεῖν ἐδύνατο· εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' οἶδε τὴν
ὁδὸν Ἀδείμαντος, καὶ δέος οὐδὲν μὴ ἀπολειφθεὶς ἡμῶν
ἀποβουλοῦσθῃ.

ΛΥΚ. Ὅρατε, μὴ σκαῖον ἢ φίλον ἀπολιπόντας
αὐτοὺς ἀπείναι. Βαδίζωμεν δ' ὁμῶς, εἰ καὶ Σάμιππον
τοῦτο δοκεῖ.

in spectatorum turba errore quodam a nobis distractus : ad
navim quidem usque una venimus ; quumque in illam ascen-
deremus, tu quidem, puto, Samippe, praecedebas ; post te
autem erat Adimantus, tum ego post illum utraque illum
manu tenens, quippe ille me per totum ponticulum manu
prehensum ducebat calceatum discalceatus ipse : abhinc
vero illum non vidi amplius, neque intus, neque postquam
descenderamus.

2. SAMIPPUS. Scin', Lycine, ubi nos reliquerit? puto
ego, ubi formosus ille puer de dieta progrediebatur, ille
puro linteo indutus, retro comam revinctus utrimque a
fronte abductam. Si ergo Adimantum ego novi, puto nomi-
nem, eleganti adeo spectaculo viso, longum valere jusso
naupego Aegyptio, qui monstrabat navim, astitisse lacri-
mantem, ut solet : facilis enim vir est, ubi amat, ad la-
crimas.

LYC. Quin non admodum pulcher mihi, Samippe, puer
ille visus est, ut Adimantum etiam percelleret, quem tot
Athenis formosi sectantur, liberi omnes, jucundi sermonis,
olentes palaestram, apud quos forte lacrimari etiam non
ignavum fuerit. At iste, praeterquam quod niger, labiosus
etiam est, et tenui nimis crure, et tractum quiddam de imo
guttore, continuatumque nimis et volubile loquebatur, Graece
ille quidem, sed ita ut patrium quiddam sibilo atque ac-
centu vocis proderet ; coma vero et actus ille retro tortusque
in spiram cincinnus non ingenuum esse ipsum indicat.

3. TIM. Quin illud nobilitatis Aegyptiae signum est, coma,
Lycine : omnes quippe apud illos ingenui eas implectunt,
usque dum pubertatem attigerint. Contra ea majores no-
stri : quibus pulchrum visum est comam alere seniores,
revinctam in cincinnum aurea cicada comprehensum.

SAM. Bene facis, Timolae, quod Thucydidis nos scripto-
rum admones, quae in prooemio dixit de veteri luxu nostro
inter Ionas, quando, qui tum erant, una hinc deducti sunt.

4. LYC. Verum, Samippe, jam recordor ex quo relictus
nobis sit Adimantus, quum ad malum diu staremus suspi-
cientes numerantesque coriorum commissuras, atque ad-
mirantes ascendentem per rudentes nautam, deinde per
antennam in alto prehensis ceruchis secure transcurrentem.

SAM. Recte istuc dicis. Quid ergo hic nobis faciendum
est? exspectandusne est, an vis in navem ego redeam?

TIM. Nequaquam : sed pergamus : credibile est enim
illum praeteriisse jam nos et festinasse in urbem, quum non
amplius invenire nos posset. Sin minus ; at novit certe
viam Adimantus, nec metus est ne relictus a nobis in de-
vium errorem incidat.

LYC. Videte ne sinistrum sit, nos relicto amico abire
solos. Abeamus tamen, si idem etiam Samippo videtur.

ΣΑΜ. Καὶ μάλα δοκεῖ, ἥν πως ἀνεωγυῖαν ἔτι τὴν παλαιστραν καταλάβωμεν.

5. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων, ἡλίχη ναῦς, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν πῆχυν ἔλεγε τὸ μήκος ὁ ναυπηγός, εὖρος δὲ ὑπὲρ τὸ τέταρτον μάλιστα τούτου, καὶ ἀπὸ τοῦ καταστρώματος ἐς τὸν πυθμένα, ἥ βαθύτατον κατὰ τὸν ἄντλον, ἐννέα πρὸς τοῖς εἴκοσι. Τὰ δ' ἄλλα ἡλίχος μὲν ὁ ἱστός, ὅσῃν δὲ ἀνέχει τὴν κεραίαν, οἷον καὶ πρὸ τῶν κέρηται καὶ συνέχεται, ὥς δὲ ἡ πρύμνα μὲν ἐπανεστῆκεν ἡρέμα καμπύλη χρυσῶν χηνίσκον ἐπικειμένη, καταντικρὺ δὲ ἀνάλογον ἡ πῶρρα ὑπερβέθηκεν ἐς τὸ πρόσω ἀπομικνυμένη, τὴν ἐπάνωμον τῆς νεῶς θεὸν ἔχουσα τὴν Ἰσιν ἑκατέρωθεν· ὁ μὲν γὰρ ἄλλος κόσμος, αἱ γραφαὶ καὶ τοῦ ἱστίου τὸ παράσιον πυραυγῆς, πρὸ τούτων αἱ ἀγκυραὶ καὶ στροφεῖα καὶ περιαγωγεῖς καὶ αἱ κατὰ τὴν πρύμναν οἰκῆσεις θαυμάσια πάντα μοι ἔδοξε.

6. Καὶ τὸ τῶν ναυτῶν πλῆθος στρατοπέδῳ ἄν τις εἰκασίειν. Ἐλέγετο δὲ καὶ τοσοῦτον ἄγειν αἶτον, ὥς ἱκανὸν εἶναι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ἀττικῇ ἐνιαύσιον πρὸς τροφήν. Κάκεινα πάντα μικρὸς τις ἀνθρωπίσκος γέρον ἤδη ἔσωζεν ὑπὸ λεπτῇ κάμακι τὰ τηλικαῦτα πηδάλια περιστρέφων· ἐδείχθη γάρ μοι ἀναγαλάντιας τις, οὗλος, Ἡρων, οἶμαι, τούνομα.

TIM. Θαυμάσιος τὴν τέχνην, ὥς ἔφασκον οἱ ἐμπλέοντες, καὶ τὰ θαλάττια σοφὸς ὑπὲρ τὸν Πρωτέα.

7. Ἦκούσατε δὲ ὅπως δεῦρο κατήγαγε τὸ πλοῖον, ὅσα ἔπαθον πλείοντες ἢ ὥς ὁ ἀστὴρ αὐτοὺς ἔσωσεν;

ΛΥΚ. Οὐκ, ὦ Τιμόλαε, ἀλλὰ νῦν ἡδέως ἂν ἀκούσαιμεν.

TIM. Ὁ ναύκληρος αὐτὸς διηγείτό μοι, χρηστὸς ἀνὴρ καὶ προσομιλῆσαι δεξιός. Ἐφη δὲ ἀπὸ τῆς Φάρου ἀπάραντας οὐ πάνυ βιαίῳ πνεύματι ἑβδομαίους ἰδεῖν τὸν Ἀκάμαντα, εἴτα ζεφύρου ἀντιπνεύσαντος ἀπενεχθῆναι πλαγίους ἄχρι Σιδωνός, ἔκειθεν δὲ χειμῶνι μεγάλῳ περιπεσόντας δεκάτῃ ἐπὶ Χελιδονέας διὰ τοῦ Αὐλώϊνος ἔλθειν, ἐνθα δὲ παρὰ μικρὸν ὑποβρυχίους δύναι ἀπαντας.

8. Οἶδα δὲ ποτε καὶ αὐτὸς παραπλεύσας Χελιδονέας ἡλίκον ἐν τῷ τόπῳ ἀνίσταται τὸ κύμα, καὶ μάλιστα περὶ τὸν λίβα, ὅπότεν ἐπιλάβῃ καὶ τοῦ νότου· κατ' ἐκεῖνο γὰρ δὴ συμβαίνει μερίζεσθαι τὸ Παμφύλιον ἀπὸ τῆς Λυκιακῆς θαλάττης, καὶ ὁ κλύδων ἅτε ἀπὸ πολλῶν βρυμάτων περὶ τῷ ἀκρωτηρίῳ σχιζόμενος — ἀπόξυροι δὲ εἰσι πέτραι καὶ δεῖται παραθιγόμεναι τῷ κλύσματι — καὶ φοβερωτάτην ποιεῖ τὴν κυματῶν καὶ τὸν ἥχον μέγαν, καὶ τὸ κύμα πολλὰκις αὐτῷ ἰσομέγεθες τῷ σκοπέλῳ.

9. Τοιαῦτα καὶ σφᾶς καταλαβεῖν ἔφασκεν ὁ ναύκληρος ἔτι καὶ νυκτὸς οὖσης καὶ ζόφου ἀκριβοῦς· ἀλλὰ πρὸς τὴν οἰμωγὴν αὐτῶν ἐπικλασθέντας τοὺς θεοὺς πῦρ τε ἀναδείξει ἀπὸ τῆς Λυκίας, ὥς γνωρίσαι τὸν τόπον ἐκεῖνον, καὶ τίνα λαμπρὸν ἀστέρα Διοσκούρων τὸν ἑταῖρον ἐπικαθίσει τῷ καρχησίῳ καὶ κατεσθῆναι τὴν ναῦν

SAM. Omnino ita videtur, si qua apertam adhuc palæstram inveniamus.

5. Verum interea dum sermones cædimus, quanta hæc navis! centum et viginti cubitorum in longitudinem esse dicebat naupagus, latitudinem autem supra quartam hujus partem; ac de constrato navis in fundum, ubi profundissima est, ad sentinam, undetriginta. Ceterum quantus est malus! quantam vero sustinet antennam, quanto nititur atque continetur protono! Ut vero puppis assurgit sensim incurva, cui chenisus inpositus est aureus! ab altera parte justa proportionem prora extollitur in adversum porrecta, habens ab utraque parte quæ navi nomen dedit deam Isidem. Nam reliquos ornatus, picturæ, et supparum veli colore flammeo, et ante istæ ancoræ, et versoria, et circumactoria, et illæ ad puppim habitationes, admirabilia mihi videbantur omnia.

6. Ac nautarum multitudinem exercitui aliquis comparaverit. Dicebatur vero tantam etiam frumenti vim vehere, quæ omnibus Atticæ incolis ad annua alimenta sufficeret. Atque hæc omnia parvus aliquis homuncio, jam senex, servabat, parva pertica tantæ molis gubernacula torquens. Ostensus enim mihi est recalvaster aliquis, cetera crispus, Heron homine, arbitror.

TIM. Admirabilis ille arte sua, ut vectores dicebant, et doctus circa maritima supra Proteum.

7. Audistisne autem quomodo huc deduxerit navem, quæ illis inter navigandum acciderint, aut quomodo stella ipsos servarit?

LYC. Non, Timolæe, verum jam libenter ex te audiverimus.

TIM. Nauclerus ipse mihi narrabat, vir bonus et consuetudini aptus. Dicebat autem, quum solvissent e Pharo vento non valde vehementi, septimo die vidisse Acamantem; tum reflante Zephyro obliquos Sidonem usque esse delatos: inde autem magna tempestate die decimo per Aulonem venisse ad Chelidoneas: hic vero parum abfuisse quin submersi omnes perirent.

8. Novi autem, quum ipse aliquando Chelidoneas circumnavigaverim, quantus ibi locorum fluctus surgat, et maxime spirante Africo, quum Notum etiam assumit. Tali enim tempore evenire solet ut a Lycio mari dividatur Pamphylium; fluctusque, utpote ab undis plurimis circa ipsum scissus promontorium (sunt autem petræ abruptæ et ab alludentibus aquis exacutæ) terribili cum sonitu frangitur: atque ipsi sæpe scopulo magnitudine æqualis est.

9. Ab his se etiam deprehensus nauclerus dicebat, quum nox adhuc esset et meræ tenebræ: sed ad ipsorum ploratum fractos misericordia deos, et ignem ostendisse de Lycia, ut oram illam agnoscerent, et lucidam stellam quandam, Dioscurorum alterum, insedissee carchesio, ac direxissee navim sinistrorsum in mare, quum jamjam ferretur ad

ἐπὶ τὰ λαῖα ἐς τὸ πέλαιος ἤδη τῷ κρημνῷ προσφερομένην· τούντεῦθεν δὲ ἀπαξ τῆς ὁρῆς ἐκπεσόντας διὰ τοῦ Αἰγαίου πλεύσαντας ἑβδομηκοστῇ ἀπ' Αἰγύπτου ἡμέρᾳ πρὸς ἀντίους τοὺς ἐτησίας πλαγιάζοντας ἐς Πειραιᾶ χθὲς καθορμίσασθαι τοσοῦτον ἀποσυρέντας ἐς τὸ κάτω, οὓς ἔδει τὴν Κρήτην δεξιὰν λαβόντας ὑπὲρ τὸν Μαλέαν πλεύσαντας ἤδη εἶναι ἐν Ἰταλίᾳ.

ΛΥΚ. Νῆ Δία, θαυμάσιόν τινα φῆς κυβερνήτην τὸν Ἡρώνα ἢ τοῦ Νηρέως ἡλικιώτην, ὃς τοσοῦτον ἀπεσφάλῃ τῆς ὁδοῦ.

10. Ἀλλὰ τί τοῦτο; οὐκ Ἀδείμαντος ἐκεῖνός ἐστι;

ΤΙΜ. Πάνυ μὲν οὖν, Ἀδείμαντος αὐτός. Ἐμδοήσωμεν οὖν. Ἀδείμαντε, σέ φημι τὸν Μυρρινούσιον τὸν Στρομβίχου. Δυσὶν θάτερον, ἢ δυσχεραίνει καθ' ἡμῶν ἢ ἐκκεκῶνται. Ἀδείμαντος γάρ, οὐκ ἄλλος τίς ἐστι.

ΛΥΚ. Πάνυ ἤδη σαφῶς ὁρῶ, καὶ θοιμάτιον αὐτοῦ καὶ τὸ βάδισμα ἐκείνου, καὶ ἐν χρῶϊ ἢ κουρά. Ἐπιτείνωμεν δὲ ὁμῶς τὸν περίπατον, ὥς καταλάβωμεν αὐτόν.

11. Ἦν μὴ τοῦ ἱματίου σε λαμβόμενοι ἐπιστρέψωμεν, ὃ Ἀδείμαντε, οὐχ ὑπακούσει ἡμῖν βοῶσιν, ἀλλὰ καὶ φροντίζοντι ἰοικας ἐπὶ συννοίας τινὸς οὐ μικρὸν οὐδὲ εὐκαταφρόνητον πρᾶγμα, ὥς δοκεῖς, ἀνακυκλῶν.

ΑΔΕΙΜΑΝΤΟΣ. Οὐδὲν, ὦ Λυκίνα, χαλεπὸν, ἀλλὰ με κενὴ τις ἐννοία μεταξὺ βαδίζοντα ὑπελθοῦσα παρακοῦσαι ὑμῶν ἐποίησεν ἀτενὲς πρὸς αὐτὴν ἅπαντι τῷ λογισμῷ ἀποβλέποντα.

ΛΥΚ. Τίς αὕτη; μὴ γὰρ ὀκνήσης εἰπεῖν, εἰ μή τίς ἐστι τῶν πάνυ ἀπορρήτων. Καίτοι τετέλεσθημεν, ὥς οἴσθα, καὶ στέγειν μεμαθήκαμεν.

ΑΔΕΙΜ. Ἀλλ' αἰσχύνομαι ἐγωγε εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς· οὕτω γὰρ μεираκῶδες ὑμῖν δοῖε τὸ φρόντισμα.

ΛΥΚ. Μῶν ἐρωτικὸν τί ἐστιν; οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἀμνηστὸς ἡμῖν ἐξαγορεύσεις, ἀλλὰ ὑπὸ λαμπρᾷ τῇ ὁρᾷ καὶ αὐτοῖς τετελεσμένοις.

12. ΑΔΕΙΜ. Οὐδὲν, ὦ θαυμάσιε, τοιοῦτον, ἀλλὰ τινα πλοῦτον ἐμαυτῷ ἀνεπλαττόμην, ἣν κενὴν μακαρίαν οἱ παλαιοὶ καλοῦσι, καὶ μοι ἐν ἀκμῇ τῆς περιουσίας καὶ τρυφῆς ἐπέστητε.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν τὸ προχειρότατον τοῦτο, κοινὸς Ἑρμᾶς φασι, καὶ ἐς μέσον κατατίθει φέρων τὸν πλοῦτον· ἄξιον γὰρ ἀπολαῦσαι τὸ μέρος φίλους ὄντας τῆς Ἀδείμαντος τρυφῆς.

ΑΔΕΙΜ. Ἀπελείφθην μὲν ὑμῶν εὐθὺς ἐν τῇ πρώτῃ ἐς τὴν ναῦν ἐπιβάσει, ἐπεὶ σέ, ὦ Λυκίνα, κατέστησα ἐς τὸ ἀσφαλές· περιμετροῦντος γάρ μου τῆς ἀγχύρας τὸ πάχος οὐκ οἶδα ὅπου ὑμεῖς ἀπέστητε.

13. Ἰδὼν δὲ ὁμῶς τὰ πάντα ἡρόμην τινὰ τῶν ναυτῶν ὁπόσῃ ἀποφέρει ἢ ναῦς τῷ δεσπότη ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ κατ' ἔτος ἕκαστον τὴν μισθορορίαν. Ὁ δέ μοι, Δώδεκα, ἔφη, Ἀττικά τάλαντα, εἰ πρὸς τοῦλάχιστόν τις λογίζοιτο. Τούντεῦθεν οὖν ἐπανιών ἐλογιζόμεν, εἰ τις θεῶν τὴν ναῦν ἀφ' ἡμῶν ποιήσειεν εἶναι, οἷον ἂν, ὥς

scopulum. Inde, quum recta via semel excidissent, transnavigato Ægæo, septuagesimo, postquam Ægypto solverant, die, obliquo ad tenentes sibi adversum Etesias cursu, in Piræum heri appulisse, tantum ad inferiora detractos, quos oportuerit dextram legentes Cretam, Malea superato, jam esse in Italia.

LYC. Admirabilem, ita me Jupiter, mihi gubernatorem narras Heronem, aut æqualem Nerei, qui tantum de via aberraverit!

10. Sed quid istuc? nonne iste Adimantus est?

TIM. Omnino ipse est Adimantus. Inclamemus igitur. Adimante, te volo, Myrrhinusium, Strombichi filium. Alterutrum horum, aut iratus nobis est, aut aurium usum amisit. Adimantus enim est, nemo alius.

LYC. Satis jam clare video: et vestimentum ipsius est, et incensus, et brevis ad ipsam cutem tonsura. Acceleremus tamen gradum, ut ipsum assequamur.

11. Nisi veste te prehensum advertamus, Adimante, non exaudies nos inclamantes; sed videris etiam profundæ cui-dam cogitationi immersus, non parvum neque contemtilibile negotium animo agitare ac revolvere.

ADIMANTUS. Nihil, Lycine, grave; sed inanis me inter eundum cogitatio subierat, quæ ut inauditam prætermittentem vestram vocem effecit, qui defixum totum in illa animum haberem.

LYC. Quænam est illa? ne cuncteris enim dicere, nisi est de valde secretis. Quamquam initiati, ut nosti, sumus, ac celare commissa didicimus.

ADIM. Sed pudet me nimirum apud vos dicere; adeo puerilis vobis videbitur cogitatio.

LYC. Numquid amatorum quid est? neque enim hoc etiam profanis nobis enarraveris, sed hominibus ad claram faciem ipsis quoque initiatis.

12. ADIM. Nihil tale, o noster: sed divitias mihi quasdam ipse fingebam animo, quam fictitiam beatam insulam vocant veteres; vosque in ipso mihi divitiarum et voluptatis fastigio supervenistis.

LYC. Itaque illud hic valeat expeditissimum, cunctumnis esto Mercurius! aiant: atque in medium allatas depone divitias: æquum enim est in partem venire nos, qui amici simus, voluptatum Adimanti.

ADIM. A vobis quidem relictus sum in primo statim in navim ingressus, quum te, Lycine, in tuto collocassem: dimetiente enim me magnitudinem ancoræ, vos necio quo discesseratis.

13. Tamen visis omnibus, quærebam ex nautarum aliquo, quantum plerumque mercedis domino singulis annis ea navis referat. At ille, Duodecim, inquit, talenta Attica, si quis quod minimum est computet. Hinc ergo rediens ita cogitabam, Si quis deorum hanc navem subito, ut mea sit, faciat; quam ego, quam felicem vitam exinde agam! bene

εὐδαίμονα βίον ἐπεβίωσα εὖ ποιῶν τοὺς φίλους καὶ ἐπιπλέων ἐνίοτε μὲν αὐτοῖς, ἐνίοτε δὲ οἰκέτας ἐκπέμπων· εἴτα ἐκ τῶν ὀδώδεκα ἐκείνων ταλάντων οἰκίαν τε ἤδη ὠκοδομησάμην ἐν ἐπικαίρῳ μικρὸν ὑπὲρ τὴν Ποικίλῃν, τὴν παρὰ τὸν Ἰλισσὸν ἐκείνην τὴν πατρῴαν ἀφείς, καὶ οἰκέτας ὀνούμην καὶ ἐσθῆτας καὶ ζεύγη καὶ ἵππους· νυνὶ δὲ καὶ ἐπλεον ὑφ' ἀπάντων εὐδαιμονιζόμενος τῶν ἐπιβατῶν φοβερὸς τοῖς ναύταις καὶ μονονοῦχί βασιλεὺς νομιζόμενος. Ἐτι δέ μοι τὰ κατὰ τὴν ναῦν εὐθετίζοντι καὶ ἐς λιμένα πόρρωθεν ἀποβλέποντι ἐπιστάς, ὦ Λυκίνε, κατέδυσας τὸν πλοῦτον καὶ ἀνέτρεψας εὖ φερόμενον τὸ σκάφος οὐρίῳ τῆς εὐχῆς πνεύματι.

14. ΛΥΚ. Οὐκοῦν, ὦ γενναίε, λαθόμενός μου ἀπαγε πρὸς τὸν στρατηγὸν ὥς τινα πειρατὴν ἢ καταποτιστὴν, ὃς τηλικούτων ναυάγιον εἰργασμαι, καὶ ταῦτα ἐν γῇ κατὰ τὴν ἐκ Πειραιῶς ἐς τὸ ἄστυ. Ἄλλ' ὅρα ὅπως παραμυθῆσμαι σοι τὸ πταῖσμα· πέντε γάρ, εἰ βούλει, καλλίω καὶ μείζω τοῦ Αἰγυπτίου πλοίου ἤδη ἔχε, καὶ τὸ μέγιστον οὐδὲ καταδύναι δυνάμενα, καὶ τάχα σοι πεντάκις ἐξ Αἰγύπτου κατ' ἔτος ἕκαστον σιταγωγέτωσαν σιταγωγίαν, εἰ καὶ, ὦ ναυκλήρων ἄριστε, ὄλλος εἴ ἀφόρητος ἡμῖν τότε γενεσόμενος· ὃς γὰρ ἔτι ἐνὸς πλοίου τούτου δασπότης ὢν παρήκουες βωόντων, εἰ πάντε κτήσαιο πρὸς τούτῳ τριάμενα πάντα καὶ ἀνώλεθρα, οὐδὲ ὄψει ὀηλαδὴ τοὺς φίλους. Σὺ μὲν οὖν εὐπλόει, ὦ βέλτιστε, ἡμεῖς δὲ ἐν Πειραιεὶ καθεδόμεθα τοὺς ἐξ Αἰγύπτου ἢ Ἰταλίας καταπλέοντας ἀνακρίνοντες, εἰ που τὸ μέγα Ἀδεμάντου πλοῖον τὴν Ἰσίιν τις εἶδεν.

15. ΑΔΕΙΜ. Ὅρῃς; διὰ τοῦτο ὄκνουν εἰπεῖν ἃ ἐνενόουν, εἰδὼς ὅτι ἐν γέλωτι καὶ σχῶματι ποιήσεσθέ μοι τὴν εὐχήν. Ὡστε ἐπιστάς μικρὸν, ἔστ' ἂν ὑμεῖς προχωρήσητε, ἀποπλευσοῦμαι πάλιν ἐπὶ τῆς νεῦς· πολλὸν γὰρ ἄμεινον τοῖς ναύταις προσλαλεῖν ἢ ὑφ' ὑμῶν καταγελασθαι.

ΛΥΚ. Μηδαμῶς, ἐπεὶ συνεμβησόμεθά σοι καὶ αὐτοὶ ὑποστάντες.

ΑΔΕΙΜ. Ἀλλὰ ὑφαιρήσω τὴν ἀποβάθραν προεισελθὼν.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν ἡμεῖς γε προσνηξόμεθα ὑμῖν· μὴ γὰρ σίου σοὶ μὲν εἶναι ῥάδιον τηλικαῦτα πλοῖα κτᾶσθαι μῆτε πριαμένῳ μῆτε ναυπηγησαμένῳ, ἡμεῖς δὲ οὐκ αἰτήσομεν παρὰ τῶν θεῶν ἐπὶ πολλοὺς σταδίους ἀκμήτες δύνασθαι νεῖν; καίτοι πρῶτην καὶ ἐς Αἴγιναν ἐπὶ τὴν τῆς Ἐνοδίας τελετὴν οἶσθα ἐν ἡλικῳ σκαφιδίῳ πάντες ἅμα οἱ φίλοι τεττάρων ἕκαστος ὀβολῶν διεπλευσάμεν, καὶ οὐδὲν ἐδυσχεραίνεις ἡμᾶς συμπλέοντας, νῦν δὲ ἀγανακτεῖς, εἰ συνεμβησόμεθά σοι, καὶ τὴν ἀποβάθραν προεισελθὼν ἀφαιρεῖς; ὑπερμαζῆς γάρ, ὦ Ἀδείμαντε, καὶ ἐς τὸν κόλπον οὐ πτύεις, οὐδὲ οἶσθα ὅστις ὢν ναυκληρεῖς. Οὕτως ἐπῆρέ σε καὶ ἡ οἰκία ἐν καλῷ τῆς πόλεως οἰκοδομηθεῖσα καὶ τῶν ἀκολουθῶν τὸ πλῆθος. Ἄλλ' ὦγαθέ, πρὸς τῆς Ἰσιδος κἂν τὰ Νειλῶα

faciens amicis, interdum ipse innavigans, emittens nonnullam servos. Deinde de duodecim illis talentis domum jam aedificabam loco opportuno, paullo supra Pædlen, relicta illa ad Ilissum paterna; et servos emebam, et vestes, currusque, et equos. Jamque modo navigabam etiam felixque practicabar a vectoribus omnibus, metuendus nautis, ac tantum non rex ab illis habitus. Verum adhuc componenti mihi rem navalem, et in portum prospectanti e longinquo, Ilio, Lycine, adventu demersisti divitias, evertisti dum bene et secundo votorum flatu fertur navigium.

14. LYC. Igitur, vir fortis, prehensum me ad prætorem abducito, ut piratam aliquem, aut mersorem navium, qui tanti tibi naufragii causa fuerim, idque in terra, ipsaque a Piræo in urbem via. Sed vide quomodo casum tuum sim solaturus. Habe enim tibi, ecce, quinque, si volueris, pulchriora majoraque Ægyptio illo navigia, et quod maximum est, quæ mergi non possint: ac ferme tibi quinques singulis annis frumentorum sarcinam unumquodque ex Ægypto advehat; etsi te, nauclerorum præstantissime, intolerabilem nobis tum futurum apparet. Qui enim modo unius huiusce navigii dominus quum esses, inclamantes non audieris, si quinque possideas præter hanc, trium omnes malorum et quæ perire non possint, nec respicies nimirum amicos. Itaque feliciter, amice, naviga; nos vero in Piræo sedebimus rogantes qui ex Ægypto aut Italia appellent, num forte magnum Adimanti navigium, Isidem, aliquis viderit.

15. ADIM. Viden? propterea dicere quæ cogitabam cumctabar, qui scirem risui vos et ludibrio votum meum habituros. Itaque resistam paullulum, dum vos processeritis, ac navim deinde rursus solvam et avehar: præstat enim cum nautis agere, quam a vobis derideri.

LYC. Nequaquam, sed resistemus et ipsi, et conscendimus tecum.

ADIM. At ego prægressus tollam ponticulum.

LYC. Nos itaque ad vos adnatabimus. Numquid enim putas facile tibi esse tot ac tantas possidere naves, quas nec emeris neque aedificaveris; nos vero votis non impetraturos a diis, ut multa stadia nihil fatigati natere possimus? Quanquam nuper etiam Æginam ad Hecates cerimonias, nosti, quam parva in scaphula omnes simul amici quaternis quisque obolis trajecerimus, nec molestum tibi tum erat nobiscum navigare: nunc autem fers graviter, si tecum inscendamus, et prægressus auferes ponticulum? nimis enim intumescis, Adimante, et in sinum tuum non despuis, neque, quis homo sis, tantus jam nauclerus cogitas. Ita te elatum fecit etiam domus in pulcherrimo urbis loco aedificata, et multitudo pedisequorum. Sed per Isidem, amice, certe

ταῦτα ταρχίη τὰ λεπτά μέννησο ἡμῖν ἀγειν ἀπ' Αἰγύπτου ἢ μύρον ἀπὸ τοῦ Κανώπου ἢ Ἰβιν ἐκ Μέμφιδος, εἰ δὲ ἡ ναὺς δέδυναιτο, καὶ τῶν πυραμίδων μίαν.

16. TIM. Ἄλις παιδιᾶς, ὦ Λυκῖνε. Ὁρᾶς, ὡς ἐρυθριᾷν Ἀδείμαντον ἐποίησας πολλῶι τῷ γέλῳτι ἐπιχλύσας τὸ πλοῖον, ὡς ὑπέραντλον εἶναι καὶ μηκέτι ἀντέχειν πρὸς τὸ ἐπιπρεῖον; καὶ ἐπειπερ ἔτι πολὺ ἡμῖν τὸ λοιπὸν ἔστι πρὸς τὸ ἄστυ, διελόμενοι τετραχῇ τὴν ὁδὸν κατὰ τοὺς ἐπιβάλλοντας ἕκαστος σταδίου αἰτῶμεν ἅπερ ἂν δοκῇ παρὰ τῶν θεῶν· οὗτω γὰρ ἂν ἡμᾶς ὁ τε χάματος λάθοι καὶ ἄμα εὐφρανοῦμεθα ὥσπερ ἡδίστῳ δνείρατι ἐκουσίῳ περιπεσόντες, ἐφ' ὅσον βουλόμεθα, εὖ ποιήσονται ἡμᾶς παρ' αὐτῶν γὰρ ἐκάστῳ τὸ μέτρον τῆς εὐχῆς, καὶ οἱ θεοὶ πάντα ὑποκεισθώσαν παρέχοντες, εἰ καὶ τῇ φύσει ἀπίθανα ἔσται. Τὸ δὲ μέγιστον, ἐπίδειξις ἔσται τὸ πρᾶγμα ὅστις ἂν ἄριστα χρήσαιτο τῷ πλοῦτι καὶ τῇ εὐχῇ· δηλώσει γὰρ οἷος ἂν καὶ πλουτήσας ἐγένετο.

17. SAM. Καλῶς, ὦ Τιμόλαε, καὶ πείθομαι σοι καὶ ὅταν ὁ καιρὸς καλῇ, εὐξομαι ἅπερ ἂν δοκῇ. Εἰ μὲν γὰρ Ἀδείμαντος βούλεται, οὐδὲ ἐρωτᾶν οἶμαι, ὅς γε δὴ ἐν τῇ νηὶ τὸν ἕτερον πόδα ἔχει. Χρὴ δὲ καὶ Λυκῖνῳ δοκεῖν.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ πλουτῶμεν, εἰ τοῦτο ἄμεινον, μὴ καὶ βασκαίνειν ἐν ταῖς κοιναῖς εὐτυχίαις δοκῶ.

ΑΔΕΙΜ. Τίς γοῦν πρῶτος ἀρξεται;

ΛΥΚ. Σὺ, ὦ Ἀδείμαντε, εἴτα μετὰ σὲ οὐτοσί Σάμιππος, εἴτα Τιμόλαος, ἐγὼ δὲ ὀλίγον ὅσον ἡμιστάδιον τὸ πρὸ τοῦ Διπύλου ἐπιλήψομαι τῇ εὐχῇ, καὶ τοῦτο ὡς οἶόν τε παραδραμῶν.

18. ΑΔΕΙΜ. Οὐκοῦν ἐγὼ μὲν οὐδὲ νῦν ἀποστήσομαι τῆς νεώς, ἀλλ' ἐπειπερ ἔξεστιν, ἐπιμετρήσω τῇ εὐχῇ· ὁ δὲ Ἑρμῆς δ' κεραδῶρος ἐπινευσάτω ἅπασιν. Ἔστω γὰρ τὸ πλοῖον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα ἐμὰ καὶ ὁ φόρτος οἱ ἔμποροι αἱ γυναῖκες οἱ ναῦται καὶ ἄλλο εἰ τι ἡδίστον κτημάτων ἀπάντων.

SAM. Λέληθας σεαυτὸν ἔχων ἐν τῇ νηϊ.

ΑΔΕΙΜ. Τὸν παῖδα φῆς, ὦ Σάμιππε, τὸν κομήτην. Κάκεῖνος οὖν ἔστω ἐμός. Ὅπόσος δὲ ὁ πυρὸς ἔνδον ἔστιν, οὗτος ὁ ἀριθμὸς ἅπας χρυσίον ἐπίστημον γενέσθω, τοσοῦτοι δαρεῖκοί.

19. ΛΥΚ. Τί τοῦτο, ὦ Ἀδείμαντε; καταδύσεται σοι τὸ πλοῖον, οὐ γὰρ ἴσον βάρος πυροῦ καὶ ἰσαριθμοῦ χρυσοῦ.

ΑΔΕΙΜ. Μὴ φθόνηι, ὦ Λυκῖνε, ἀλλ' ἐπειδὴν εἰς σὲ παρέλθῃ ἡ εὐχῇ, τὴν Πάρνηθα ἐκείνην, εἰ θέλεις, δλιν χρυσὴν ποιήσας ἔχει, καὶ ὡς σιωπήσομαι σοι.

ΛΥΚ. Ἀλλ' ὑπὲρ ἀσφαλείας τοῦτο ἔγωγε τῆς σῆς ἐποίησάμην, ὡς μὴ ἀπολέσθαι ἅπαντας μετὰ τοῦ χρυσοῦ· καὶ τὰ μὲν ἡμέτερα μέτρια, τὸ μεῖράκιον δὲ τὸ ὥραϊον ἀποπινυγῆσθαι δθλιον νεῖν οὐκ ἐπιστάμενον.

TIM. Θάρρει, ὦ Λυκῖνε· οἱ δελφῖνες γὰρ αὐτὸ ὑποδύντες ἐξοίσουσιν ἐπὶ τὴν γῆν. Ἡ νομίζεις κιθαρωδὸν μὲν τινα σωθῆναι παρ' αὐτῶν καὶ ἀπολαβεῖν τὸν

Nilotica illa salsamenta, illa tenuia afferre nobis ex Aegypto memineris, aut unguentum de Canopo, aut ex Memphide Ibin; si vero navis possit, unam etiam pyramidum.

16. TIM. Satis joci, Lycine. Vides ut ruborem Adimanto injeceris, tam multo risu perfundens navigium, ut exhauriri jam non possit, neque undarum vim sustinere? Et quando adhuc multum nobis viae ad urbem superest, divisa in quattuor partes via, per stadia quisque sibi assignata, quod cuique visum fuerit, a diis optemus: sic enim et laborem fefellerimus, et oblectaverimus animum, tanquam in suavissimum voluntate nostra somnium delapsi, quod, quam diu voluerimus, voluptatem nobis afferat. Penes unumquemque enim votorum erit mensura, ponemusque praebituros omnia deos, licet natura sua ab omni veri similitudine abhorreant. Quod vero maximum est, documento ipsum hoc fuerit, quisnam optime sit usus divitiis atque voto: ostendet enim qualis homo esset, si easset dives.

17. SAM. Praeclare istuc, Timolae; equidem tibi obtempero, et quum tempus me vocaverit, quae videbuntur optabo. Utrum enim velit Adimantus, ne quaerendum quidem puto, qui jam alterum in navi pedem habeat. Oportet vero Lycino etiam idem videri.

LYC. Imo simus divites, si hoc videtur melius, ne invidere etiam in communi felicitate videar.

ADIM. Quis ergo primus incipiet?

LYC. Tu, Adimante, deinde post te hic Samippus, deinde Timolaeus; ego vero parvi semistadii spatio ante Dipylum (portam geminam) votum aggrediar, vel illud quantum potero percursurus.

18. ADIM. Proinde ego ne nunc quidem a nave discedam; verum, quandoquidem licet, corollarium voto meo adjiciam: Mercurius autem lucrificus ille omnibus annuat. Sit ergo navis et quicquid in illa est, mea omnia, sarcinae, vectores, mulieres, nautae, et si qua ibi alia possessionum omnium suavissima.

SAM. Inscius ipse illam jam habes in navi.

ADIM. De puero, Samippe, loqueris, comato illo. Et ille ergo meus esto. Quantum vero in navi est tritici, universus ille numerus, aurum signatum fiat, Darici totidem.

19. LYC. Quid hoc, Adimante? mergetur tibi navigium; neque enim idem pondus tritici et pari numero auri.

ADIM. Noli invidere mihi, Lycine; sed quum ad te optandi sors delata fuerit, Parnetha illum, si vis, totum aureum factum tibi habe, et ego tibi praestabo silentium.

LYC. Verum pro tua ego hoc securitate feci, ne cum auro pereamus omnes: ac quantum ad nos attinet, mediocre illud periculum fuerit; at formosus ille adolescentulus periret, qui nare miser nescit.

TIM. Bono es animo, Lycine: delphini enim subeuntes illum in terram deportabunt. Aut putas citharædum quendam ab iis servatum cantus sui mercedem percepisse;

μισθὸν ἀντὶ τῆς ψῶδης καὶ νεκρὸν τι ἄλλο παιδίον ἐς τὸν Ἴσθμόν ἐπὶ δελφίνος ὁμοίως προκομισθῆναι, τὸν δὲ Ἀδειαμέντου οἰκίτην τὴν νεώνητον ἀπορήσειν δελφίνος ἐρωτικοῦ;

ΑΔΕΙΜ. Καὶ σὺ γάρ, Τιμόλαε, μιμῆ Λυκῖνον καὶ ἐπιμετρεῖς τῶν σκωμμάτων, καὶ ταῦτα εἰσηγητὴς αὐτὸς γενόμενος;

20. ΤΙΜ. Ἀμεινον ἦν πιθανώτερον αὐτὸ ποιεῖν καὶ τινα θησαυρὸν ὑπὸ τῇ κλίνῃ ἀνευρεῖν, ὥς μὴ πράγματα ἔχῃς ἐκ τοῦ πλοίου μετατιθεῖς χρυσίον ἐς τὸ ἄστυ.

ΑΔΕΙΜ. Εὖ λέγεις, καὶ ἀνορωρύχθω θησαυρὸς ὑπὸ τὸν Ἑρμῆν τὸν λίθινον, ὅς ἐστιν ἡμῖν ἐν τῇ αὐλῇ, μέδιμνοι χλίοι χρυσαίου ἐπιστήμου. Εὐθύς οὖν κατὰ τὸν Ἡσιόδου οἶκος τὸ πρῶτον, ὥς ἂν ἐπισημότατα οἰκοῖν, καὶ τὰ περὶ τὸ ἄστυ πάντα ὠνησάμην ἤδη πλὴν ὅσα Ἴσθμοὶ καὶ Πυθοῖ, καὶ ἐν Ἑλευσίνι ὅσα ἐπὶ Θαλάττῃ καὶ περὶ τὸν Ἴσθμόν ὀλίγα τῶν ἀγώνων ἕνεκα, εἴ ποτε δὴ τὰ Ἴσθμια ἐπιδημήσαιμι, καὶ τὸ Σικυωνίων πεδίον, καὶ ὅλως εἴ πού τι συνηρεφές ἢ ἐνδορον ἢ εὐκαρπον ἐν τῇ Ἑλλάδι, πάντα ἐν ὀλίγῳ Ἀδειαμέντου ἔστω. Ὁ χρυσὸς δὲ κοῖλος ἡμῖν ἐμφαγεῖν, τὰ δὲ ἐκπώματα οὐ κοῦφα ὥς τὰ Ἐχεκράτους, ἀλλὰ διτάλαντον ἕκαστον τὴν ὀλκὴν.

21. ΛΥΚ. Εἴτα πῶς δ' οἰνογῶος ὀρέξει πληρὲς οὗτω βαρὺ ἐκπωμα; ἢ σὺ δέξῃ παρ' αὐτοῦ ἀμογητὴ οὐ σκύφον, ἀλλὰ Σισύφειόν τι βάρος ἀναδιδόντας;

ΑΔΕΙΜ. Ἀνθρῶπε, μὴ μ' ἀνάλυσαι τὴν εὐχὴν. Ἐγὼ δὲ καὶ τραπέζας ὅλας χρυσᾶς ποιήσομαι καὶ τὰς κλίνας χρυσᾶς, εἴ δὲ μὴ σιωπήσῃ, καὶ τοὺς διακόνους αὐτοῦς.

ΛΥΚ. Ὅρα μόνον μὴ ὥσπερ τῷ Μῖδᾳ καὶ ὁ ἄρτος σοι καὶ τὸ ποτὸν χρυσὸς γένηται καὶ πλουτῶν ἄλλως ἀπόλη λιμῶ διαφθαρεῖς πολυτελεῖ.

ΑΔΕΙΜ. Τὰ σὰ ρυθμιεῖς πιθανώτερον, ὦ Λυκῖνε, μετ' ὀλίγον, ἐπειδὴ αὐτὸς αἰτῆς.

22. Ἐσθὴς ἐπὶ τούτοις ἀλουργὶς καὶ ὁ βλος οἶος ἀθρότατος, ὕπνος ἐφ' ὅσον ἡδίστος, φίλων πρόσδοι καὶ δεήσεις καὶ τὸ ἀπαντὰς ὑποπτήσσειν καὶ προσκυνεῖν καὶ οἱ μὲν ἔωθεν πρὸς ταῖς θύραις ἄνω καὶ κάτω περιπατήσουσιν, ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ Κλεαίνετος καὶ Δημόκριτος οἱ πάνυ, καὶ προσελθοῦσιν γε αὐτοῖς καὶ πρὸ τῶν ἄλλων εἰσδεχθῆναι ἀξιοῦσι θυρωροὶ ἐπὶ τὰ ἐφεστῶτες, εὐμεγέθεις βάρβαροι, προσαραξάτωσαν ἐς τὸ μέτωπον εὐθὺ τὴν θύραν, ὅα νῦν αὐτοὶ ποιοῦσιν. Ἐγὼ δὲ, ὅποταν δόξῃ, προκύψας ὥσπερ ὁ ἥλιος ἐκείνων μὲν οὐδ' ἐπιδελύφομαι ἐνίους, εἴ δέ τις πένης, οἶος ἦν ἐγὼ πρὸ τοῦ θησαυροῦ, φιλοφρονήσομαι τοῦτον καὶ λουσάμενον ἤκειν κελεύσω τὴν ὥραν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Οἱ δὲ ἀποπνιγίσονται οἱ πλούσιοι ὀρῶντες ὀχήματα, ἵππους καὶ παῖδας ὠραίους ὅσον δισχιλίους, εἰς ἀπάσης ἡλικίας δὲ τι περ τὸ ἀνθηρότατον.

23. Εἴτα δεῖπνα ἐπὶ χρυσοῦ — εὐτελής γάρ ὁ ἄργυρος καὶ οὐ κατ' ἐμέ — τάρχιος μὲν ἐξ Ἰβηρίας, οἶνος

LUCIANUS. I.

et mortuum adolescentulum alium in Isthmum delphini tergo similiter exportatum, Adimanti autem servulo recens emto amatorium delphinum esse defuturum?

ADIM. Tu etiam, Timolae, Lycinum imitaris, et adjicis ludibria, ipse auctor hujus sermonis quum fueris?

20. TIM. Nempe melius erat, majori cum probabilitate hoc facere, ac thesaurum quendam invenire sub lecto, ne tantum negotii tibi facessat transferendus e navi in urbem thesaurus.

ADIM. Recte mones: effossus esto thesaurus sub Mercurio lapideo, quem in aula habemus, medimni mille auri signati. Statim ergo de sententia Hesiodi, « Prima domus, » ut splendidissime habitem: jam quæ circa urbem sunt emi omnia, præter ea quæ Isthmi et Pythonæ, et Eleusinis maritima, et pauca circa Isthmum, ludorum causa, si quando ad Isthmia spectanda ibi commorer; et campum Sicyonium, et in univrsum, si quid usquam aut opacum aut irriguum, aut sæcundum in Græcia, brevi tempore Adimanti sunt omnia. Aurum nobis esto factum in quo edamus; pocula non levia, qualia Echecratis, sed talentorum duorum unumquodque pondere.

21. LYC. Tum quomodo pincerna tibi præbebit plenum grave adeo poculum? aut tu quomodo ab illo capies sine molestia non scyphum, sed Sisyphium quoddam onus tibi præbente?

ADIM. Heus tu! noli turbare votum meum. Ego vero mensas etiam ex auro solidas mihi faciam, et lectos aureos, ac, nisi tacueris, ipsos quoque famulos.

LYC. Vide modo ne velut Midæ etiam panis tibi et polus aurum fiant, atque inter divitias pereas miser, fame sumtuosa enectus.

ADIM. Tua paullo post probabilius ordinare, Lycine, licebit, quum optabis ipse.

22. Vestis post hæc mihi erit purpurea, et victus quam mollissimus, somnus quam diu erit jucundissimus; salutationes amicorum et preces, atque illud, ut revercantur omnes et adorent. Atque alii a summo mane ad januas inambulabunt sursum deorsum, inter illosque Cleænetus et Democritus, summi viri; et accedentibus illis intromittique ante alios volentibus, astantes janitores septem bene magni barbari, in ipsam frontem ilico impingant januam, ut nunc ipsi faciunt. Ego vero, ubi visum fuerit, solis instar exortiens quosdam illorum neque aspiciam: si quis vero pauper astet, qualis ego ante thesaurum fueram, hunc tractabo humaniter, et post balneum justo tempore venire ad cœnam jubebo. Isti vero rumpentur divites, quum videbunt currus, equos, pueros formosos bis mille circiter, quicquid ex omni ætate erit florentissimum.

23. Tum cœnæ in auro; vile enim nimis argentum, nec me dignum: salgama ex Iberia; ex Italia vinum;

ἐξ ἑξ Ἰταλίας, ἔλαιον δὲ ἐξ Ἰβηρίας καὶ τοῦτο, μέλι δὲ ἡμέτερον τὸ ἄπυρον, καὶ ὅσα πανταχόθεν καὶ σύες καὶ λαγῶς, καὶ ὅσα πτηνὰ, ὄρνις ἐκ Φάσιδος καὶ ταῦς ἐξ Ἰνδίας καὶ ἀλεκτρυόν ὁ Νομαδικός· οἱ δὲ σκευάζοντες ἕκαστα σορισταὶ τινες περὶ πέμματα καὶ χυμοὺς ἔχοντες. Εἰ δὲ τινι προπιοίμῃ σκύφον ἢ φιάλην αἰτήσας, ὁ ἐκπιὼν ἀποφερέτω καὶ τὸ ἐκπιωμα.

24. Οἱ δὲ νῦν πλούσιοι πρὸς ἐμὲ Ἴριοι δηλαδὴ ἄπαντες, καὶ οὐκέτι τὸ ἀργυροῦν πινάκιον ἢ τὸν σκύφον ἐπιδείξεται Διώνικος ἐν τῇ πομπῇ, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν ὄρᾳ τοὺς οἰκέτας τοὺς ἐμοὺς ἀργύρῳ τοσοῦτον χρωμένους· τῇ πόλει δὲ ταῦτα ἐξάιρετα παρ' ἐμοῦ ὑπῆρξεν ἂν, αἱ μὲν διανομαὶ κατὰ μῆνα ἕκαστον δραχμαὶ τῷ μὲν ἀστῶ ἑκατὸν, τῷ δὲ μετοίκῳ ἡμισυ τούτων, δημοσία δὲ ἐς κάλλος θέατρα καὶ βαλανεῖα, καὶ τὴν θάλατταν ἄχρι πρὸς τὸ Δίπυλον ἦκειν ἀνταυθά που λιμένα εἶναι ἐπαχθέντος ὀρύγματι μεγάλῳ τοῦ ὕδατος, ὥς τὸ πλοῖόν μου πλησίον ὁρμεῖν καταφανὲς ὃν ἐκ τοῦ Κεραμεικοῦ.

25. Τοῖς φίλοις δὲ ὑμῖν, Σαμίππῳ μὲν εἰκοσι μεδίμνους ἐπιστήμου χρυσίου παραμετρήσαι τὸν οἰκονόμον ἐκέλευσα ἂν, Τιμολάῳ δὲ πέντε χοίνικας, Λυκίνῳ δὲ χοίνικα, ἀπομεμαγμένην καὶ ταύτην, ὅτι λάλος ἐστὶ καὶ ἐπισκώπτει μου τὴν εὐχὴν. Τοῦτον ἐβουλόμην βῶναι τὸν βίον πλουτῶν ἐς ὑπερβολὴν καὶ τρυφῶν καὶ πάσαις ἡδοναῖς ἀφθόνως χρώμενος. Εἴρηκα, καὶ μοι δ' Ἑρμῆς τελεσιουργήσειεν αὐτά.

26. ΛΥΚ. Οἶσθα οὖν, ὦ Ἀδείμαντε, ὡς πάνυ σοι ἀπὸ λεπτῆς χρόνης ὁ πᾶς οὐτοσί πλοῦτος ἀπῆρτηται, καὶ ἦν ἐκείνη ἀπορραγῇ, πάντα οἴχεται καὶ ἀνθρακὲς σοι ὁ θησαυρὸς ἔσται;

ΑΔΕΙΜ. Πῶς λέγεις, ὦ Λυκίνε;

ΛΥΚ. Ὅτι, ὦ ἄριστε, ἄδῃλον ὅπόσον χρόνον βιώσει πλουτῶν. Τίς γὰρ οἶδεν εἰ ἔτι σοι παρακειμένης τῆς χρυσῆς τραπέζης, πρὶν ἐπιβαλεῖν τὴν χεῖρα καὶ ἀπογεύσασθαι τοῦ ταῦ ἢ τοῦ Νομάδος ἀλεκτρυόνος, ἀποφυσήσας τὸ ψυχίδιον ἅπει γυψὶ καὶ κόραξι πάντα ἐκείνα καταλιπών; ἢ ἐθέλεις καταριθμήσωμαί σοι τοὺς μὲν αὐτίκα τοῦ πλούτου πρὶν ἀπολαῦσαι ἀποθανόντας, ἐνίους δὲ καὶ ζῶντας ἀποστερηθέντας ὧν εἶχον ὑπό τινας βασκάνους πρὸς τὰ τοιαῦτα δαίμονες; ἀκούεις γάρ που τὸν Κροῖσον καὶ τὸν Πολυχράτην πολὺ σου πλουσιωτέρους γενομένους ἐκπεσόντας ἐν βραχεῖ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων.

27. Ἴνα δέ σοι καὶ τούτους ἀφῶ, τό γε ὑγιαίνειν ἐγγύγων οἷε σοι γενήσεσθαι καὶ βέβαιον; ἢ οὐχ ὄρᾳ πολλοὺς τῶν πλουσίων κακοδαίμονους διάγοντας ὑπὸ τῶν ἀληθόνων, τοὺς μὲν οὐδὲ βαδίζειν δυναμένους, ἐνίους δὲ τυφλοὺς ἢ τῶν ἐντοσθιδίων τι ἀλγοῦντας; Ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἔλοιτο πλουτῶν δις τοσοῦτον πλοῦτον ὅμοια πάσχειν Φανομάχῳ τῷ πλουσίῳ καὶ θηλύνεσθαι ὥς ἐκείνος εὖ οἶδα, κἂν μὴ εἴπῃς. Ἐγὼ λέγειν ὅσας ἐπιβουλὰς μετὰ τοῦ πλούτου καὶ ληστὰς καὶ φρόνον καὶ μῖσος παρὰ τῶν πολλῶν. Ὅρᾳ ὅσον σοι πραγμάτων αἰτίος ὁ θησαυρὸς γίγνεται;

oleum ipsum quoque ex Iberia; mel autem nostras illud sine igne depuratum; et obsonia undique, et apri, et lopores; et quod ad volucris, gallina e Phaside, ex India pavo, gallus autem Numidicus: qui vero parent singula, sophistae quidam sunt in coquendo et succis parandis exercitati. Si cui vero propinem scypho postulado aut phiala, qui ebibit, poculum quoque ipsum auferat.

24. Qui vero jam sunt divites, Iri ad me et mendici mirum sunt omnes: neque amplius parvulam illam lancem argenteam, aut poculum, in pompa ostentabit Dionicus; praesertim ubi viderit servos meos tanto uti argento. Civitati vero haec a me insignia munera contigerint: divisiones menstruae, drachmae civi unicuique centum; inquilino harum dimidium; publica ad pulchritudinem exulta theatra, et balineae, et ut mare ad Dipylum usque perveniat, atque hic circiter portus sit, adducta per magnam fossam aqua, ut prope appellere navis mea possit, ab ipso inde Ceramico jam conspicua.

25. Amicis autem vobis, Samippo quidem viginti medimnos auri signati dispensatorem meum admetiri juberem; Timolao choenices quinque; Lycino autem choenice, atque adeo abrasam, quod garrulus est, meumque votum irridet. Hanc ego vellem vitam vivere, divitiis supra modum affluens, et deliciis voluptatibusque omnibus fruens liberrime. Dixi: ac perficiat ista mihi Mercurius.

26. LYC. Nosti ergo, Adimante, quam a tenui tibi filo universae istae divitiae suspensae sint? quo rupto, perierint omnia, et carbonibus tibi pro thesauro relinquantur?

ADIM. Quid ita, Lycine?

LYC. Quod obscurum est, vir bone, quam diu sis in istis divitiis victurus. Quis enim novit annon apposita adhuc mensa illa aurea, ante etiam quam manum injicias ac gustes de pavone illo vel de gallo Numidico, efflata anima hinc abeas, vulturibus et corvis relinquens ista omnia? aut vis ut eos tibi recenseam, qui statim, antequam fruerentur divitiis, mortui sunt; quosdam vero etiam dum viverent, iis quae habebant ab invidio quodam ad talia daemone privatos? audisti enim forte Cræsum et Polycratem, multum te ditiores, bonis omnibus brevi tempore excidisse.

27. Ut autem hos etiam tibi remittam, an valetudinem tibi tanquam sponsore quodam certam firmamque futuram arbitraris? aut non vides multos divitum misere a doloribus habere, quosdam ne incedere quidem valentes, aliquos caecos, aut intestino quodam dolore laborantes? Te enim ne cum altero quidem tanto divitiarum optaturum esse ea pati, quae dives ille Phanomachus, atque ita, ut iste, effeminari, etiam te tacente bene novi. Mitto dicere quot insidiarum esse soleant cum divitiis, et latrones, et invidia, et odium multitudinis. Vides quot tibi negotia facessat thesaurus?

ΑΔΕΙΜ. Ἀεὶ σύ μοι, ὦ Λυκίνη, ὑπεναντίας· ὥστε οὐδὲ τὴν χοίρικα ἐτι λήψῃ ἐς τέλος μου τῆς εὐχῆς ἐπηραΐζων.

ΛΥΚ. Τούτο μὲν ἤδη κατὰ τοὺς πολλοὺς τῶν πλουσίων ἀναδύη καὶ ἀνακαλεῖς τὴν ὑπόσχῃσιν. Ἀλλὰ σὺ ἤδη ὁ Σάμιππος εὐχών.

28. ΣΑΜ. Ἐγὼ δὲ — ἡπειρώτης γάρ εἰμι, Ἀρκὰς ἐκ Μαντινείας, ὥς ἴστε — ναῦν μὲν οὐκ αἰτήσομαι μοι γενέσθαι, ἣν γε τοῖς πολίταις ἐπιδείξασθαι ἀδύνατον, οὐδὲ μικρολογησέσθαι πρὸς τοὺς θεοὺς θησαυρὸν αἰτῶν καὶ μεμετρημένον χρυσίον· ἀλλὰ δύνανται γὰρ πάντα οἱ θεοί, καὶ τὰ μέγιστα εἶναι δοκοῦντα, καὶ ὁ νόμος τῆς εὐχῆς ὃν Τιμόλαος ἔθηκε φήσας μηδὲν ὀκνεῖν αἰτεῖν, ὥς ἐκείνων πρὸς οὐδὲν ἀνανεούντων· αἰτῶ δὲ βασιλεὺς γενέσθαι οὐχ ὅς ᾽Αλέξανδρος ὁ Φιλίππου ἢ Πτολεμαῖος ἢ Μιθριδάτης ἢ εἰ τις ἄλλος ἐκδεχόμενος τὴν βασιλείαν παρὰ πατρός ἤρξεν, ἀλλὰ μοι τὸ πρῶτον ἀπὸ ληστείας ἀρξαμένῳ ἑταίροι καὶ συνωμόται ὅσον τριάκοντα, πιστοὶ μᾶλα καὶ πρόθυμοι, γενέσθωσαν, εἴτα κατ' ὀλίγον τριακόσιοι προσιόντες ἡμῖν ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ, εἴτα χίλιοι καὶ μετ' οὗ πολὺ μύρισι, καὶ τὸ πᾶν εἰς πέντε μυριάδας τὸ ὀπλιτικόν, ἱππεῖς δὲ ἀμφὶ τοὺς πεντακισχιλίους.

29. Ἐγὼ δὲ χειροτονητὸς ὑφ' ἀπάντων προκρίθεις ἄρχων, ἄριστος εἶναι δοξας ἀνθρώπων ἡγεῖσθαι καὶ πράγμασι χρῆσθαι· ὥς τοῦτο γε αὐτὸ ἤδη μείζονα εἶναι τῶν ἄλλων βασιλέων ἅτε ἀρετῇ προχειρισθέντα ὑπὸ τῆς στρατιᾶς ἄρχειν, οὐ κληρονόμον γενόμενον ἄλλου πονηρῶς σπυγὸς ἐς τὴν βασιλείαν· ἐπεὶ τῷ Ἀδειμάντου θησαυρῷ παραπλήσιον τὸ τοιοῦτο, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐχ ὅμοιον ἡδὺ, ὥσπερ ὅταν ἴδῃ τις αὐτὸς δι' αὐτοῦ κτησάμενος τὴν δυναστείαν.

ΛΥΚ. Παπαί, ὦ Σάμιππε, οὐδὲν μικρὸν, ἀλλὰ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τῶν ἀγαθῶν ἀπάντων σὺ γε ἤτησας, ἄρχειν ἀσιτίδος τοσαύτης ἄριστος δὴ προκρίθεις ὑπὸ τῶν πεντακισμυρίων. Τοιοῦτον ἡμῖν ἡ Μαντινεία θαυμαστὸν βασιλεία καὶ στρατηγὸν ἐλελήθει· ἀνατρέφουσα. Πλὴν ἄλλὰ βασιλεὺς καὶ ἡγοῦ τῶν στρατιωτῶν καὶ διακόσμει τό τε ἱππικὸν καὶ τοὺς ἀνέρας τοὺς ἀσπιδιώτας· ἐθέλω γὰρ εἰδέναι οἱ βαδισέσθε τοσοῦτοι ὄντες ἐξ Ἀρκαδίας ἢ ἐπὶ τίνας ἀθλίους πρῶτους ἀφίξεσθε.

30. ΣΑΜ. Ἀκουε, ὦ Λυκίνη, μᾶλλον δὲ, εἰ σοι φίλον, ἀκολούθει μεθ' ἡμῶν· ἱππαρχον γάρ σε τῶν πεντακισχιλίων ἀποφανῶ.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ τῆς μεν τιμῆς, ὦ βασιλεῦ, χάριν οἶδά σοι καὶ ὑποκύψας εἰς τὸ Περσικὸν προσκυνῶ σε περιγαγὼν εἰς τοῦπίσω τὰ χεῖρε τιμῶν τὴν τιάραν ὀρθὴν οὔσαν καὶ τὸ διάδημα· σὺ δὲ τῶν ἐρρωμένων τούτων τινὰ ποιήσον ἱππαρχον· ἐγὼ γάρ σοι δεινῶς ἀφιππός εἰμι καὶ οὐδὲ ὅλως ἐπέβην ἵππου ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ. Δέδια τούινυν μὴ τοῦ σαλπικτοῦ ἐποτρύνοντος καταπεσὼν ἐγὼ γε συμπατηθῶ ἐν τῇ τύρβῃ ὑπὸ τοσαύταις ὀπλαῖς, ἢ καὶ θυμοειδὲς ὢν ὁ ἵππος ἐξενέγκῃ με τὸν χαλινὸν ἐνδοκῶν ἐς μέσους τοὺς πολεμίους, ἢ δεήσει

ADIM. Semper tu mihi, Lycine, adversaris. Itaque nec chœnicem jam accipies, usque ad finem voti mei molestus.

LYC. Istuc jam pro more vulgi divitum facis, quod retractas et revocas promissum. Sed tu jam, Samippe, opta.

28. SAM. Ego autem (quippe mediterraneus homo, Arcas, ut nostis, ex Mantinea) navem mihi obtingere non optabo, quippe quam ostendere civibus meis nequeam : neque ita avaræ cum diis agam, uti thesaurum optem ac dimensum aurum. Verum enim, quum possint omnia dii, etiam quæ maxima videntur, et lex optandi hæc sit, quam Timolæus posuit, quum dixit, ne quid verecundemur optare, tanquam nihil illis renuentibus : opto jam rex fieri, non qualis Alexander Philippi, aut Ptolemæus, aut Mithridates, aut si quis alius acceptum a patre regnum tenuit ; sed mihi primum a latrocinii auspicanti sodales contingant et conjurati circiter triginta, fideles maxime atque alacres : tum accedentes paullatim nobis trecenti, alius post alium ; tum mille, et non ita multo post, decies mille : et universum esto ad quinquaginta millia armatorum, equites vero circiter quinquies mille.

29. Ego vero suffragiis omnium prælatus imperator, qui optime videar hominibus præesse et tractare negotia : ut eo ipso jam major sim regibus ceteris, tanquam per virtutem promotus ab exercitu ad regendum, non heres factus alius qui in regno parando elaborarit : quando hoc thesauro Adimanti valde simile est, neque res æque jucunda, quam si quis per se sibi partum imperium videat.

LYC. Papæ, Samippe, nihil parvum, sed ipsum caput bonorum tu quidem petisti, tantæ multitudini armatorum imperare, præstantissimum judicatum a quinquaginta milibus. Talem nobis, tam admirabilem regem ducemque, insciis nobis, Mantinea enutriebat. Verum regna jam, et duc milites, adorna equitatum et viros scutatos. Volo enim scire quo ituri sitis tot homines ex Arcadia, aut ad quos miseros primum accessuri.

30. SAM. Audi, Lycine, vel potius nos, si volueris, comitare : præfectum enim illis te equitum quinque millibus constituam.

LYC. Verum ego honoris hujus tibi, rex, gratiam facio, inclinatusque Persarum in morem te adoro, reductis in tergum manibus, tiaram illam tuam erectam venerans ac diadema : at tu de robustis hisce unum fac præfectum equitum. Ego enim vehementer ab re equestri abhorreo, neque omnino equum superiori tempore conscendi. Metuo igitur ne, classicum canente tubicine, delapsus ego in turba concalcer tot sub ungulis, aut etiam ne acer equus frena mordens in medios me hostes inferat, aut ne ad ephippium

καταδεῖσθαι με πρὸς τὸ ἐφιππῖον, εἰ μέλλω μενεῖν τε ἄνω καὶ ἔξεσθαι τοῦ χαλινῷ.

31. ΑΔΕΙΜ. Ἐγὼ σοι, ὦ Σάμιππε, ἡγήσομαι τῶν ἱππέων, Λυκῖνος δὲ τὸ δεξιὸν χέρας ἐχέτω. Δίκακος δ' ἂν εἴην τυχεῖν παρὰ σοῦ τῶν μεγίστων τοσούτοις σε μεδόμενοις δωρησάμενος ἐπιστήμου χρυσίου.

ΣΑΜ. Καὶ αὐτοὺς ἐρώμεθα, ὦ Ἀδείμαντε, τοὺς ἱππέας, εἰ δέξονται σε ἄρχοντα σφῶν γενέσθαι. Ὅτω δοκεῖ, ὦ ἱππεῖς, Ἀδείμαντον ἱππαρχεῖν, ἀναιτενάτω τὴν χεῖρα.

ΑΔΕΙΜ. Πάντες, ὡς ὁρᾷς, ὦ Σάμιππε, ἐχειροτόνησαν.

ΣΑΜ. Ἀλλὰ σὺ μὲν ἄρχε τῆς ἱππου, Λυκῖνος δὲ ἐχέτω τὸ δεξιόν· οὗτοσι δὲ Τιμόλαος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τετάζεται· ἐγὼ δὲ κατὰ μέσον, ὡς νόμος βασιλεῦσι τῶν Περσῶν, ἐπειδὴν αὐτοὶ συμπαρῶσι.

32. Προΐωμεν δὲ ἤδη τὴν ἐπὶ Κορίνθου διὰ τῆς ὁρεινῆς ἐπευξάμενοι τῷ βασιλεῖω Διὶ· κατὰ δὲ τὴν ἑλλάδι πάντα ἤδη χειρωσόμεθα — οὐδεὶς γάρ ὁ ἐναντιωθησόμενος ἡμῖν τὰ ὅπλα τοσούτοις οὖσιν, ἀλλ' ἀκονιτὶ κρατήσομεν — ἐπιθάντες ἐπὶ τὰς τριήρεις καὶ τοὺς ἵππους ἐς τὰς ἱππαγωγὰς ἐμβιδάσαντες — πρесеύασται δ' ἐν Κεγχρεαῖς καὶ σίτος ἱκανὸς καὶ τὰ πλοῖα διαρκῆ καὶ τὰλλα πάντα — διαβάλλωμεν τὸν Αἰγαῖον εἰς τὴν Ἰωνίαν, εἴτα ἐκεῖ τῇ Ἀρτεμίδι θύσαντες καὶ τὰς πόλεις ἀτειχίστους λαβόντες βραδίως ἄρχοντας ἀπολιπόντες προχωρῶμεν ἐπὶ Συρίας διὰ Καρίας εἴτα Λυκίας καὶ Παμφυλίας καὶ Πισιδῶν καὶ τῆς παραλίου καὶ ὁρεινῆς Κιλικίας, ἄχρι ἂν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ἀφικώμεθα.

33. ΛΥΚ. Ἐμὲ, ὦ βασιλεῦ, εἰ δοκεῖ, σατράπην τῆς Ἑλλάδος καταλίπε· δειλὸς γάρ εἰμι καὶ τῶν οἴκοι πολλὸ ἀπελθεῖν οὐκ ἂν ἀδελῶς ὑπομείναιμι· σὺ δὲ ἔοικας ἐπὶ Ἀρμενίους καὶ Παρθυαίους ἐλάσειν μάχιμα φῦλα καὶ τὴν τοξικὴν εὐστοχα. Ὡστε ἄλλω παραδοῦς τὸ δεξιόν, ἐμὲ Ἀντίπατρον τινα εἰς τῆς Ἑλλάδος ἔασον, μή με καὶ διαπεῖρῃ τις οἰστῶ δθλιὸν βαλὼν ἐς τὰ γυμνά περὶ Σοῦσα ἢ Βάκτρα ἡγούμενόν σοι τῆς φάλαγγος.

ΣΑΜ. Ἀποδιδράσκει, ὦ Λυκῖνε, τὸν κατάλογον δειλὸς ὢν. Ὁ δὲ νόμος ἀπετατμῆσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰ τις λιπὼν φαίνοιτο τὴν τάξιν. Ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ τὸν Εὐφράτην ἤδη ἔσμεν καὶ ὁ ποταμὸς ἔξευκται καὶ κατόπιν ὑπόσα διελθλύθαμεν ἀσφαλῶς ἔχει καὶ πάντα ὑπαρχοὶ κατέχουσιν ὑπ' ἐμοῦ ἑκάστῳ ἔθνεϊ ἐπεισαχθέντες, οἱ δὲ καὶ ἀπείσων τὴν Φοινίκην ἡμῖν ἐν τοσούτῳ καὶ τὴν Παλαιστίνην εἴτα καὶ τὴν Αἴγυπτον προσαζόμενοι, σὺ πρῶτος, ὦ Λυκῖνε, διάβαινε τὸ δεξιὸν ἄγων, εἴτα ἐγὼ καὶ μετ' ἐμὲ ὁ Τιμόλαος· ἐπὶ πᾶσι δὲ τὸ ἱππικὸν ἄγε σὺ, ὦ Ἀδείμαντε.

34. Καὶ διὰ μὲν τῆς Μεσοποταμίας οὐδεὶς ἀπήντηκεν ἡμῖν πολέμιος, ἀλλὰ ἐχόντες αὐτοὺς τε καὶ τὰς ἀκροπόλεις ἀνθρώποι ἐνεχείρισαν, καὶ ἐπὶ Βαβυλῶνα ὀθόντες ἀπροσδόκητοι παρήλθομεν εἰς τὸ εἶσω τῶν τευχῶν καὶ ἔχομεν τὴν πόλιν· ὁ βασιλεὺς δὲ περὶ Κτη-

sim deligandus, quo supra manere ac retinere frena possim.

31. ADIM. Ego tibi, o Samippe, equitatum ducam, dextrum vero cornu Lycinus teneat; dignus autem esse videor qui maxima a te consequar, tot tibi auri signati largitus modios.

SAM. Ipsos etiam interrogemus, Adimante, equites, utrum te recipiant suum praefectum futurum. Qui censetis, equites, Adimantum equitatu praefici, manum tollitote.

ADIM. Omnes, ut vides, Samippe, sustulerunt.

SAM. En praesto tu equitatu: Lycinus vero dextrum cornu habeat; at hic Timolaus sinistro praeficietur: ego ero in media acie, ut mos est Persarum regibus, quando ipsi adsunt in praelio.

32. Jam vero progrediamur Corinthum versus per montana, votis antea Jovi regum custodi nuncupatis: et quando jam Graciam omnem subegerimus (neque enim quisquam nobis armatus, qui tanto numero simus, occurret, sed citra pulveris jactum superabimus), consensu triremibus, impositisque in hippagines equis (paratum est autem Cenchreis frumenti quod satis est et navium copia sufficiens et reliqua omnia), per Aegaeum navigemus in Ioniam. Deinde ibi sacro Dianae facto, captisque facile urbibus non munitis, relictisque earum praefectis, in Syriam tendemus per Cariam, tum Lyciam, et Pamphyliam, et Pisidas, et maritimam montanamque Ciliciam, donec perveniamus ad Euphraten.

33. LYC. Me, rex, si videtur, Satrapam relinque Graeciae: meticulosus enim sum, et longe discedere domo non sustinuerim secure, quum tu videaris ducturus in Armenios atque Parthos, gentes pugnaces et sagittis bene collineantes. Igitur dextrum cornu trade alii, me Antipatrum quandam retinque in Graecia, ne me, dum phalangem tibi duco circa Susa aut Bactra, sagitta aliquis miserum, qua parte intectus sum, trajiciat.

SAM. Fugis delectum, Lycine, metu. At lex est capite plecti, si quis ordines deseruisse deprehendatur. Sed quando jam sumus ad Euphraten, et junctus est ponte fluvius, et a tergo quae pertransivimus tuta sunt omnia, atque omnia tenent praefecti, unicuique populo a me impositi; alii vero discesserunt qui Phoenicem nobis interea et Palaestinam, deinde etiam Aegyptum subigant: tu primus, Lycine, dextro cornu inducto, trajice; tum ego; et post me hic Timolaus: post omnes autem tu equitatum, Adimante, ducito.

34. Atque per Mesopotamiam nullus nobis obviam venit hostis, sed sponte se cum arcibus viri nobis dederunt; progressique ad Babylonem, ex improvise intra muros delati urbem habemus. Rex autem qui circa Ctesiphontem

σιφῶντα διατρίβων ἤκουσε τὴν ἔφοδον, εἴτα εἰς Σελεύκειαν παρελθὼν παρασκευάζεται ἱππέας τε ὅτι πλείστους μεταπεμπόμενος καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας. Ἀπαγγέλλουσι δ' οὖν οἱ σκοποὶ ἀμφὶ τὰς ἐκτὸν ἡδὴ μυριάδας τοῦ μαχίμου συνειλέχθαι καὶ τούτων εἶκοσιν ἱπποτοξότας, καίτοι οὐπω ὁ Ἀρμένιος πάρεστιν οὔτε οἱ κατὰ τὴν Κασπίαν θάλατταν οἰκοῦντες οὔτε οἱ ἀπὸ Βάκτρων, ἀλλ' ἐκ τῶν πλησίον καὶ προσαστείων τῆς ἀρχῆς· οὕτω βραδίως τοσαύτας μυριάδας κατέλεξε. Καίρος οὖν ἡδὴ σκοπεῖν ἡμᾶς ὅ τι χρὴ ποιεῖν.

35. ΑΔΕΙΜ. Ἄλλ' ἐγὼ μὲν φημι δεῖν ὑμᾶς τὸ πεζὸν ἀπίνειν τὴν ἐπὶ Κτησιφῶντος, ἡμᾶς δὲ τὸ ἱππικὸν αὐτοῦ μένειν τὴν Βαβυλῶνα διαφυλάσσοντας.

ΣΑΜ. Ἀποδειλιᾷς καὶ σὺ, ὦ Ἀδείμαντε, πλησίον τοῦ κινδύνου γενόμενος; Σοὶ δὲ τί δοκεῖ, ὦ Τιμόλαε;

TIM. Ἀπάσῃ τῇ στρατιᾷ βαδίζειν ἐπὶ τοὺς πολέμους, μηδὲ περιμένειν ἔστ' ἂν ἀμείνων παρασκευάσωνται πανταχόθεν τῶν συμμάχων προσγενομένων, ἀλλ' ἕως ἔτι καθ' ὁδὸν εἰσιν οἱ πολέμιοι, ἐπιχειροῦμεν αὐτοῖς.

ΣΑΜ. Εὖ λέγεις. Σὺ δὲ τί, ὦ Λυκίνε, δοκίμαζεις;

ΛΥΚ. Ἐγὼ σοι φράσω· ἐπειδὴ κεκμήκαμεν συντόμως ὁδεύοντες, ὅποτε κατήκειμεν ἔωθεν ἐς τὸν Πειραιᾶ, καὶ νῦν ἡδὴ τριάκοντά που σταδίου προκεχωρήκαμεν καὶ ὁ ἥλιος πολὺς, κατὰ μεσημβρίαν γὰρ ἤδη μάλιστα, ἐνταῦθα που ἐπὶ τὰς εἰλαίας ἐπὶ τῆς ἀνατετραμμένης στήλης καθίσαντας ἀναπαύσασθαι, εἴτα οὕτως ἀναστάντας ἀνύειν τὸ λοιπὸν ἐς τὸ ἄστυ.

ΣΑΜ. Ἔτι γὰρ Ἀθήνησιν, ὦ μακάριε, εἶναι δοκεῖς, ὃς ἀμφὶ Βαβυλῶνα ἐν τῷ πεδίῳ πρὸ τῶν τειγῶν ἐν τοσοῦτοις στρατιώταις κάθησαι περὶ τοῦ πολέμου διασκοπούμενος;

ΛΥΚ. Εὖ γε ὑπέμνησας. Ἐγὼ δὲ νῆφειν ὥμην καὶ οὐ παραποφαιεῖσθαι τὴν γνώμην.

36. ΣΑΜ. Πρόσιμεν δὴ, εἴ σοι δοκεῖ. Καὶ ὅπως ἄνδρες ἀγαθοὶ ἐν τοῖς κινδύνοις ἔσεσθε μηδὲ προδώσετε τὸ πάτριον φρόνημα· ἡδὴ γάρ που καὶ οἱ πολέμιοι ἐπιλαμβάνουσιν. Ὡστε τὸ μὲν σύνθημα ἔστω Ἐνυάλιος· ὑμεῖς δὲ ἐπειδὴν σημάην ὁ σαλπικτῆς, ἀλαλάζαντες καὶ τὰ δόρατα χρούσαντες πρὸς τὰς ἀσπίδας ἐπείγεσθε συμμίζειν τοῖς ἐναντίοις καὶ ἐντὸς γενέσθαι τῶν τοξευμάτων, ὥς μηδὲ πληγὰς λαμβάνωμεν ἀκροβολίζεσθαι αὐτοῖς δίδόντες· καὶ ἐπειδὴ ἐς χεῖρας ἡδὴ συνεληλύθαμεν, τὸ μὲν εὐώνυμον καὶ ὁ Τιμόλαος ἐτρέφαντο τοὺς καθ' αὐτοὺς Μήδους ὄντας, τὸ δὲ κατ' ἐμὲ ἰσόπαλον ἔτι, Πέρσαι γάρ εἰσι καὶ ὁ βασιλεὺς ἐν αὐτοῖς· ἡ δὲ ἵππος ἅπασα τῶν βαρβάρων ἐπὶ τὸ δεξιὸν ἡμῶν ἐλαύνουσιν, ὥστε, ὦ Λυκίνε, αὐτὸς τε ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνου καὶ τοῖς μετὰ σαυτοῦ παρακαλεούῳ δέχεσθαι τὴν ἐπέλασιν.

37. ΛΥΚ. Ὡ τῆς τύχης· ἐπ' ἐμὲ γὰρ οἱ ἱππεῖς ἅπαντες καὶ μόνος ἐπιτήδειος αὐτοῖς ἔδοξα ἐπελαύνεσθαι.

haeret, audita impressione, progressus ad Seleuciam parat se, equitatumque arcessens quamplurimum, et sagittarios et funditores. Renunciant ergo exploratores, circa millies mille jam viros pugnae aptos collectos esse, in his ducenta millia jaculantium ex equis, quanquam Armenius nondum adest, neque qui Caspium mare accolunt, neque Bactriani, sed de partibus modo vicinis et suburbanis quasi imperii : adeo facile tot millia coegit. Itaque tempus est ut nos etiam, quid nobis agendum sit, circumspeciamus.

35. ADIM. Nimirum ego aio oportere vos pedites Ctesiphontem petere; nos autem, equitatum, hic manere ad Babylonem tuendam.

SAM. Etiam tu, Adimante, metuis constitutus prope periculum? Tibi vero, Timolae, quid videtur?

TIM. Omni cum exercitu hostes aggredi, neque exspectare donec parent se melius et affluant undique auxilia : sed dum adhuc in via sunt hostes, illos aggrediamur.

SAM. Bene mones. Tu vero, Lycine, quid censes?

LYC. Ego tibi dicam : quandoquidem a contentione itineris fatigati sumus, qui hodie mane descenderimus in Piraeum, nunc vero jam triginta circiter stadia progressi sumus, et sol multus (jam enim circa meridiem est), ut hic alicubi sub oleis, in eversa illa columella assidentes, requiescamus, ac deinde surgentes, studiose redeamus in urbem.

SAM. Etiamnum Athenis tibi esse, bone vir, videris, qui circa Babylonem in campo ante muros sedes tot inter milites, dispiciens de bello?

LYC. Bene vero reposuisti me in memoriam. At ego sobrium me esse putabam nec sententiam perverse prolaturum.

36. SAM. Aggredimur sane, si tibi videtur. Et mementote ut viri fortes sitis in periculis, ne prodatis animum illum patrium : jam enim invadere videntur hostes. Itaque tessera esto Mars! vos vero quum classicum cecinerit tubicen, clamore sublato, incussis in clypeos hastis, urgete manus conserere cum hostibus, et intra teli jactum venire, ut nec excipiamus ictus jaculandi facultate illis data : et quando ad manus jam venimus, sinistrum cornu et Timolaeus jam in fugam verterunt sibi oppositos Medos, sed meum agmen aequo adhuc Marte pugnat : sunt enim Persae et rex inter ipsos : equitatus autem barbarorum universus in dextram aciem nostram invehitur : itaque, Lycine et ipse vir fortis esto, et tuis, ut impetum excipiant, impera.

37. LYC. Vah fortunam! in me enim equites universi, et solus ipsis idoneus sum visus in quem irruant. Videor

Καί μοι δοκῶ, ἣν βιάζονται, αὐτομολήσῃν προσδραμῶν ἐς τὴν παλαίστραν ἐτι πολεμοῦντας ὑμᾶς καταλιπῶν.

ΣΑΜ. Μηδαμῶς· κρατεῖς γὰρ αὐτῶν καὶ σὺ ἤδη τὸ μέρος. Ἐγὼ δέ, ὡς ὁρᾷς, καὶ μονομαχήσω πρὸς τὸν βασιλέα· προκαλεῖται γάρ με καὶ ἀναδύναι πάντας αἰσχρόν.

ΛΥΚ. Νῆ Δία καὶ τετρώσῃ αὐτίκα μάλα πρὸς αὐτοῦ· βασιλικὸν γὰρ καὶ τὸ τρωθῆναι περὶ τῆς ἀρχῆς μαχόμενον.

ΣΑΜ. Εὖ λέγεις. Ἐπιπόλαιον μὲν μοι τὸ τραῦμα καὶ οὐκ εἰς τὰ φανερά τοῦ σώματος, ὡς μὴδὲν τὴν οὐλήν ὑστερον ἀμορφοῦν γενέσθαι. Πλὴν ἀλλὰ ὁρᾷς ὅπως ἐπελάσας μὲν πληγῇ αὐτόν τε καὶ τὸν ἵππον διέπειρα τὴν λόγχην ἀφείς, εἴτα τὴν κεφαλὴν ἀποτεμὼν καὶ ἀφελὼν τὸ διάδημα βασιλεὺς ἤδη γέγονα προσκυνούμενος ὑπ' ἀπάντων;

38. Οἱ βάρβαροι προσκυνείτωσαν· ὑμῶν κατὰ τὸν Ἑλλήνων νόμον ἀρξῶ εἰς στρατηγὸς ὀνομαζόμενος. Ἐπὶ τούτοις ἄρα ἐννοεῖτε ὅσας μὲν πόλεις ἐπινύμους ἐπ' ἐμαυτοῦ οἰκῶ, ὅσας δὲ καὶ καθαιρήσω ἔλων κατὰ κράτος, αἱ ἂν ὑβρίσωσι τι ἐς τὴν ἀρχήν. Ἀπάντων δὲ μάλιστα Κυδῖαν τὸν πλούσιον ματελεύσομαι, ὅς μοι ὁμορος ἤδη ὢν μοι ἐξέωσε τοῦ ἀγροῦ ἐπιθαίνων κατ' ὄλγον ἐς τὸ εἶσω τῶν ὄρων.

39. ΛΥΚ. Πέπαυσε ἤδη, ὦ Σάμιππε· καιρὸς γὰρ σὲ ἤδη μὲν νενικηκότα τηλικαύτην μάχην ἐν Βαβυλῶνι εὐωχεῖσθαι τα ἐπινίκια — ἐκστάδιος γὰρ οἴμαί σοι ἡ ἀρχή — Τιμολαον δὲ ἐν τῷ μέρει εὐχεσθαι ὅπερ ἂν ἐβέλῃ.

ΣΑΜ. Τί δ' οὖν, ὦ Λυκίνε; οἶά σοι ἡτῆσθαι δοκῶ;

ΛΥΚ. Παρὰ πολὺ, ὦ θαυμασιώτατε βασιλεῶν, ἐπιπονώτερα καὶ βιαιότερα τῶν Ἀδειμάντου, παρ' ὅσον ἐκεῖνος μὲν ἐτρώφα διτάλанта χρύσεια ἐκπώματα προτεινόμενος τοῖς συμπόταις, σὺ δὲ καὶ ἐτιτρώσκου μονομαχῶν καὶ ἐδεδίσαι καὶ ἐφρόντιζες νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν· οὐ μόνον γάρ σοι τὰ παρὰ τῶν πολεμίων φοβερὰ ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐπιβουλαὶ μυρία καὶ φθόνος παρὰ τῶν συνόντων καὶ μῖσος καὶ χολακεία, φίλος δὲ οὐδεὶς ἀληθής, ἀλλὰ πρὸς τὸ δέος θπαντες ἢ πρὸς τὴν ἐλπίδα εὖνοι δοκοῦντες εἶναι. Ἀπολαύσεις μὲν γε οὐδὲ ὄναρ τῶν ἡδέων, ἀλλὰ δόξα μόνη καὶ πορφυρὶς χρυσῶ ποιητὴ καὶ ταινία λευκὴ περὶ τῷ μετώπῳ καὶ δορυφόροι προϊόντες, τὰ δ' ἄλλα χάματος ἀφόρητος καὶ ἀηδία πολλή, καὶ ἡ χρηματίζειν δεῖ τοῖς παρὰ τῶν πολεμίων ἡκουσιν ἢ δικάζειν ἢ καταπέμπειν τοῖς ὑπηκόοις ἐπιτάγματα, καὶ ἦτοι ἀφῆστηκέ τι ἔθνος ἢ ἐπελαύνουσι τινες τῶν ἔξω τῆς ἀρχῆς. Δεδιέναι οὖν δεῖ πάντα καὶ ὑπορᾶσθαι, καὶ ὅλως ὑπὸ πάντων μᾶλλον ἢ ὑπὸ σεαυτοῦ εὐδαιμονίζεσθαι.

40. Καὶ γὰρ οὖν καὶ τότε πῶς οὐ ταπεινὸν, ὅτι καὶ νοσεῖς τὰ ὅμοια τοῖς ἰδιώταις καὶ ὁ πυρετὸς οὐ διαγιγνώσκει σε βασιλέα ὄντα οὐδ' ὁ θάνατος δέδωκε τοὺς δορυφόρους, ἀλλ' ἐπιστάς, ὅπῃ αὐτῷ δοκῇ, ἄγει οἰμῶ-

mihi, si vim faciant, fugere curriculo in palæstram, et alii luc pugnantes vos deserturus.

SAM. Nequaquam : vincis enim jam tu quoque tua in parte. Ego autem, ut vides, jam solitariam cum rege pugnam pugnabo : etenim me provocat, et retrocedere omnino turpe est.

LYC. Per Jovem, etiam ocyus ab illo vulneraberis ; regium enim hoc etiam, vulnerari in pugna pro imperio.

SAM. Bene mones : leve quidem mihi vulnus, minimeque in aperto corporis loco, adeo ut neque cicatrix in posterum deformis futura sit. Verum viden' ut invectus ego ictu uno ipsum cum equo emissam hasta trajeci, ac deinde capite abscisso, ablatoque diademate, rex jam sim factus et adorer ab omnibus?

38. Ac barbari quidem nos adorent : vobis vero Græco more, Prætoris unici nomine, imperabo. Post hæc igitur cogitate quot urbes de meo nomine appellatas conditurus sim, quot contra vi captas sim vastaturus, si qua injuria imperium meum affecerint. Omnium vero maxime Cydiam divitem mulcabo, qui, vicinus meus quum esset, agro me, ingressus paullatim intra fines, expulit.

39. LYC. Desine jam, Samippe : tempus est enim te jam, qui talem pugnam viceris, Babylone epulari victoriæ causa (extra stadium enim puto tibi esse imperium), ac Timolaum jam suo loco optare quicquid voluerit.

SAM. Quid ergo, Lycine? qualia optasse tibi videor?

LYC. Multum, o maxime admirabilis regum, laboriosiora et valentiora votis Adimanti, quatenus ille quidem luxuriose vivebat, aurea hinarum talentorum pocula propinans convivis; ac tu et vulneraberis in pugna singulari, et metuebas, et sollicitus eras noctes diesque. Neque enim ab hoste tibi solo timendum erat, sed insidiæ etiam sexcentæ, et invidia a familiaribus, et odium, et adulatio : amicus autem verus nemo, sed ad metum omnes aut ad spem benevoli qui esse videantur. Fructus rerum suavium ne per somnum quidem, sed gloria sola, et distincta auro purpura, et tænia circa frontem alba, et præcedentes satellites : ceterum labor intolerabilis et multum injucunditatis; quum aut opera danda sit his qui ab hostibus venire, aut jus dicendum, aut mittenda populis subjectis imperia : et aut defecti gens aliqua, aut externi quidam imperium invadunt. Metuere ergo oportet omnia et suspicari, atque in universum omnibus potius, quam tibi ipsi, videri beatum.

40. Etenim illud etiam qui non humile, quod ægrotabis non minus quam privati, nec febris te regem esse interno-scit, neque metuit mors satellites; sed quum ipsi visum fuerit superveniens, plorantem, nihil reverita diadema,

ζοντα οὐκ αἰδούμενος τὸ διάδημα· σὺ δὲ δ' οὕτως ὑψηλὸς καταπεσὼν ἀνασπαστὸς ἐκ τοῦ βασιλείου θρόνου τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀπὲι τοῖς πολλοῖς, ἰσότημος ἐλαυνόμενος ἐν τῇ ἀγέλῃ τῶν νεκρῶν, ἡδύμα ὑψηλὸν ὑπὲρ γῆς καὶ στηλὴν μακρὰν ἢ πυραμίδα εὐγραμμὸν τὰς γωνίας ἀπολιπὼν, ἐκπρόθεσμα καὶ ἀνεπαίσθητα φιλοτιμήματα· εἰκόνες δὲ ἐκεῖναι καὶ νεφ, οὐδ' ἀνιστάσιν αἱ πόλεις θεραπεύουσαι, καὶ τὸ μέγα ὄνομα πάντα κατ' ὀλίγον ἀπορρεῖ καὶ ἀπεισιν ἀμελούμενα. Ἦν δὲ καὶ ὅτι μάλιστα ἐπὶ πλεῖστον παραμείνῃ, τίς ἐτι ἀπόλαυσις ἀναισθήτω αὐτῷ γενομένη; Ὅρῃς οἷα μὲν ἐτι ζῶν ἕξεις πράγματα δεδωῖς καὶ φροντίζων καὶ κάμνων, οἷα δὲ καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἔσται;

41. Ἀλλ' ἤδη σὸν αἰτεῖν, ὦ Τιμόλαε, καὶ ὅπως ὑπερβάλῃ τούτους, ὥσπερ εἰκὸς ἄνδρα συνετὸν καὶ πράγμασι χρῆσθαι εἰδότα.

TIM. Σχότει γοῦν, ὦ Λυκῖνε, εἴ τι ἐπιλήψιμον εὐδομαί καὶ ὅτι ἂν εὐθύναι τις δυνηθείη. Χρυσὸν μὲν οὖν καὶ θησαυροὺς καὶ μεδίμνους νομίσματος ἢ βασιλείας καὶ πολέμους καὶ δαίματα ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς, ἃ εἰκότως διέβαλες, οὐκ αἰτήσομαι· ἀδεῖα γὰρ ταῦτά γε καὶ πολλὰς τὰς ἐπιβουλὰς ἔχοντα καὶ πλέον τοῦ ἡδέος τὸ ἀνιάρων ἐν αὐτοῖς ἦν.

42. Ἐγὼ δὲ βούλομαι τὸν Ἑρμῆν ἐντυχόντα μοι δοῦναι δακτυλίου τινὰ καὶ τοιούτους τὴν δύναμιν, ἕνα μὲν ὥστε αἰεὶ ἐρρῶσθαι καὶ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα καὶ ἄτρωτον εἶναι καὶ ἀπαθῆ, ἕτερον δὲ ὥς μὴ ῥᾶσθαι τὸν περιθέμενον, ὅς ἦν δ' οὗτο Γύγου, τὸν δὲ τίνα ὥς ἰσχύειν ὑπὲρ ἀνδρας μυρίους καὶ ὅτι ἂν ἄχθος ἅμα μυρίοι κινήσαι μόλις δύναιντο, τοῦτο ἐμὲ ῥαδίως μόνον ἀνατίθεσθαι, ἐτι δὲ καὶ πέτεσθαι πολὺ ἀπὸ τῆς γῆς ἀρθέντα, καὶ πρὸς τοῦτο εἶναι μοι δακτυλίων τινὰ καὶ μὴν καὶ ἐς ὕπνον κατασπᾶν δόσους ἂν ἐθέλω καὶ ἀπάσαν θύραν προσιόντι μοι ἀνοίγεσθαι χαλωμένον τοῦ κλειθροῦ καὶ τοῦ μοχλοῦ ἀφαιρουμένον, ταῦτα ἀμφοτέρω εἰς δακτύλιος δυνάσθω.

43. Τὸ δὲ μέγιστον ἄλλος τις ἔστω ἐπὶ πᾶσιν ὁ ἥδιστος, ὃς ἐράσμιον εἶναι με περιθέμενον παισὶ τοῖς ὁρατοῖς καὶ γυναῖξιν καὶ δήμοις ὅλοις καὶ μηδένα εἶναι ἀνέραστον καὶ θῆρ μὴ ποθεινότετος ἐγὼ καὶ ἀνὰ στόμα, ὥστε πολλὰς γυναῖκας οὐ φεροῦσας τὸν ἔρωτα καὶ ἀναρτᾶν ἑαυτὰς καὶ τὰ μεираκία ἐπιμεμενέναι μοι καὶ εὐδαίμονα εἶναι δοκεῖν, εἴ τίνα καὶ μόνον προσβλέψαιμι αὐτῶν, εἰ δ' ὑπερορώην, χάκεῖνα ὑπὸ λύπης ἀπολλύσθω, καὶ ὅλοις ὑπὲρ τὸν Ἰάκινθον ἢ Ὑλαν ἢ Φάωνα τὸν Χῖον εἶναι με.

44. Καὶ ταῦτα πάντα ἔχειν μὴ ὀλιγοχρόνιον ὄντα μηδὲ κατὰ μέτρον ζῶντα τῆς ἀνθρωπίνης βιοτῆς, ἀλλ' ἔτη χίλια νέον ἐκ νέου γιγνόμενον διαβιώναι ἀμφὶ τὰ ἑπτακαίδεκα ἔτη αἰεὶ ἀποδιδόμενον τὸ γῆρας ὥσπερ οἱ ὄφεις, οὐδὲν γὰρ δεήσει με ταῦτα ἔχοντα· πάντα γὰρ ἐμὰ ἦν ἂν τὰ τῶν ἄλλων, ἐς ὅσον ἀνοίγειν τε τὰς θύρας ἐδυνάμην καὶ κοιμίζειν τοὺς φύλκας καὶ ἀθέατος εἶναι εἰσιών. Εἰ δὲ τι ἐν Ἰνδοῖς ἢ Ὑπερβορείς θέαμα πα-

abducit? Tu vero de loco ita excelso delapsus detractusque de throno regio, eandem abibis viam quam vulgus, æquali cum cetero grege mortuorum honore abactus, tumulum in terra relinquens excelsum, et columnam longam, aut accurate descriptam angulis pyramidem, in quibus sero reges, quum nihil jam inde ad sensum ipsorum perveniat, superbiunt. Statuæ autem illæ et templa, quæ excitant colendi causa civitates, et magnificum illud nomen, paulatim deluunt omnia, et neglecta abeunt. Si vero vel maxime ad longissimum tempus permaneant, quis adhuc fructus ad eum pervenire potest, qui nihil sentiat? Viden' quas molestias vivus adhuc sis habiturus, metuens, sollicitus, laborans; et quis post mortem status futurus sit?

41. Sed jam optare tuum est, Timolæe, et ut illos superiores, ut facturum probabile est virum prudentem et uti rebus scientem.

TIM. Vide igitur, Lycine, si quid reprehensione dignum optaturus sim, et quod corrigere aliquis possit. Aurum proinde ac thesauros et modios nummum, aut regna et bella et metus pro imperio, quæ merito reprehendisti, non poscam: nam ista quidem infirma et insidiis exposita multis, et plus, quam suavitatis, in iis molestiarum inest.

42. Ego autem optem ab occurrente mihi Mercurio anulos dari quosdam, qui virtutem habeant huiusmodi: unum, ut valeat semper corpus et salubre sit, et vulnere nulli aut morbo penetrabile; alterum, cujus auxilio non videatur qui induit, qualis erat ille Gygis: alium rursus, ut plus decies mille hominum robur habeam, et quod onus vix decies mille homines moliri simul queant, hoc ut facile solus transferre valeam; insuper volare ut possim, multum elatus de terra, ad hoc quoque sit mihi anulus. Præterea somno sopire ut queam quoscumque volero, et janua mihi unaquæque accedenti sua sponte ut aperiat, laxato clastro pessuloque remoto; ad hoc utrumque unus idemque valeat anulus.

43. Quod vero caput est, sit etiam alius omnium ille jucundissimus, quo induto amabilis sim formosis pueris, et mulieribus, et totis populis, ut nemo sit quin me amet, desideret vehementer et in ore habeat; adeo ut multæ mulieres præ amoris impatientia se suspendant, et in me insaniant adolescentuli, beatusque videatur, si quem illorum aspiciam modo; si vero negligentius tractem, hi quoque præ dolore pereant: atque in universum supra Hyacinthum, aut Hylan, aut Chium Phæonem ego sim.

44. Et omnia hæc habeam, non brevis ævi homo, neque ad mensuram vitæ humanæ vivens; sed per annos mille juventutem unam post alteram vivam, interjectis septendecim quibusque annis exuens senectutem instar serpentium. Hæc igitur si habeam, nihil mihi defuerit. Mea enim fuerint quæ aliorum sunt omnia, in quantum aperire possim januas, et custodes sopire, et oculos omnium effugere dum intro. Si quod vero apud Indos aut Hyperboreos

ράδοξον ἢ κτῆμα τίμιον ἢ ὅσα ἐμπαγεῖν ἢ πιεῖν ἡδέα, οὐ μεταστειλόμενος, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιτετόμενος ἀπελαυνὼν ἀπάντων ἐς κόρον· καὶ ἐπεὶ γρυψὺ ὑπόπτερον θηρίον ἢ φωνιῇ ὄρνειον ἐν Ἰνδοῖς ἀθέατον τοῖς ἄλλοις, ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο ἐύρων ἂν, καὶ τὰς πηγὰς δὲ τὰς Νείλου μόνος ἂν ἠπιστάμην καὶ ὅσον τῆς γῆς ἀόικητον, καὶ εἴ τινες ἀντίποδες ἡμῖν οἰκοῦσι τὸ νότιον τῆς γῆς ἡμίτομον ἔχοντες. Ἔτι δὲ καὶ ἀστέρων φύσιν καὶ σελήνης καὶ αὐτοῦ ἡλίου βῆδῶς ἔγνω ἂν ἀπαθὴς ὢν τῷ πυρὶ, καὶ τὸ πάντων ἡδίστον, αὐθημερὸν ἀγγεῖλαι ἐς Βαβυλῶνα, τίς ἐνίκησεν Ὀλύμπια, καὶ ἀριστήσαντα, εἰ τύχοι, ἐν Συρίᾳ δεῖπνῆσαι ἐν Ἰταλίᾳ. Εἰ δὲ τις ἐγθρόος εἴη, ἀμύνασθαι καὶ τοῦτον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς πέτρον ἐμβαλόντα τῇ κεφαλῇ, ὥς ἐπιτερίφθαι τὸ κρανίον, τοὺς τε αὖ φίλους εὖ ποιεῖν ἐπιγέαντα κοιμωμένοις αὐτοῖς τὸ χρυσίον· καὶ μὴν εἴ τις ὑπερόπτης εἴη ἢ τύραννος πλούσιος ὕβριστής, ἀράμενος αὐτὸν ὅσον ἐπὶ σταδίους εἰκοσιν ἀρῆκα φέρεσθαι κατὰ τῶν κρημνῶν. Τοῖς παιδικῶς δὲ ἀκωλύτως δμῖλιν ἂν ἐξῆν εἰσιόντα ἀθέατον κοιμάντα ἀπαντας ἀνευ ἐκείνων μόνων. Οἷον δὲ καὶ ἐκείνο ἦν, τοὺς πολεμοῦντας ἐπισκοπεῖν ἐξω βέλους ὑπεραιωρούμενον· καὶ εἰ ὀξείῃ μοι, προσθέμενος ἂν τοῖς ἡττημένοις κοιμίσας τοὺς κρατοῦντας νικᾶν παρῆχον τοῖς φεύγουσιν ἀναστρέψασιν ἀπὸ τῆς τροπῆς. Καὶ τὸ δλον, παιδιᾶν ἐποιοῦμην ἂν τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον καὶ πάντα ἐμὰ ἦν καὶ θεὸς ἐδόκουν τοῖς ἄλλοις. Τοῦτο ἡ ἄκρα εὐδαιμονία ἐστὶ μῆτε ἀπολέσθαι μῆτε ἐπιβουλεύθῃναι δυνάμενη, καὶ μάλιστα μεθ' ὑγείας ἐν μακρῷ τῷ βίῳ. Τί ἂν αἰτιάσαιτο, ὦ Λυκῖνε, τῆς εὐχῆς;

45. ΛΥΚ. Οὐδὲν, ὦ Τιμόλαε· οὐδὲ γὰρ ἀσφαλὲς ἐναντιοῦσθαι ἀνδρὶ πτηνῷ καὶ ὑπὲρ μυρίους τὴν ἰσχύν, πλὴν ἄλλὰ ἐκεῖνο ἐρήσομαι σε, εἴ τινα ἄλλον εἶδες ἐν τοσοῦτοις ἔθνεσιν, ὅσα ὑπερέπτης, γέροντα ἤδη ἀνδρὰ οὕτω παρακκινηχότα τὴν γνώμην, ἐπὶ δακτυλίου μικροῦ ὀρούμενον, ὅρη δλα κινεῖν ἄκρῳ τῷ δακτύλῳ δυνάμενον, ἐπέραστον πᾶσι, καὶ ταῦτα φαλακρὸν ὄντα καὶ τὴν βίνα σιμόν; Ἀτὰρ εἰπέ μοι τόδε, τί δὴ ποτε οὐχ εἷς δακτύλιος ἀπαντα ταῦτα δύναται σοι, ἀλλὰ τοσοῦτους περιημμένους βαδιῇ τὴν ἀριστερὰν περφορτισμένος κατὰ δάκτυλον ἕνα; μᾶλλον δὲ ὑπερπαίει ὁ ἀριθμὸς, καὶ δεήσει καὶ τὴν δεξιὰν συνεπιλαβεῖν. Καί τοι ἐνὸς τοῦ ἀναγκαιοτάτου προσδεῖ, ὅς περιθιμένον σε παύσει μωραίνοντα τὴν πολλὴν ταύτην κόρυζαν ἀποξύσας. Ἡ τοῦτο μὲν καὶ ὁ ἐλλέβορος ἱκανὸς ποιῆσαι ζωρότερος ποθείς;

46. ΤΙΜ. Ἀλλὰ πάντως, ὦ Λυκῖνε, καὶ αὐτὸς εὖξῃ τι ἤδη ποτὲ, ὥς ἂν μάθωμεν ὅα αἰτήσεις ἀνεπιλήπτα καὶ ἀνέγχελητα ὁ συκοφαντῶν τοὺς ἄλλους.

ΛΥΚ. Ἀλλ' οὐ δέομαι εὐχῆς ἐγὼ· ἔχομεν γὰρ δὴ πρὸς τὸ Δίπυλον, καὶ ὁ βέλτιστος οὗτος Σάμιππος ἀμφὶ Βαβυλῶνα μονομαχῶν, καὶ σὺ, ὦ Τιμόλαε, ἀριστῶν μὲν ἐν Συρίᾳ, δεῖπνῶν δὲ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ τοῖς ἱμοῖ ἐπιβάλλουσι σταδίοις κατεχρήσασθε καλῶς ποιοῦντες ἄλλως τε οὐκ ἂν δεξιὰμην πλουτήσας ἐπ' ὀλίγον

spectaculum ultra fidem, aut pretiosa possessio, aut quaecumque in cibo vel potu jucunda sunt, ea non afferri demum curarem, sed advolans ipse ad satietatem illis fruerer. Et quando gryps alata bellua, aut phoenix avis apud Indos spectata nemini; ego tamen ista viderem: et fontes Nili novissem solus, et quantum telluris inhabitabile est, et si qui conversis ad nos vestigiis australe telluris hemisphaerium habitant. Insuper vero stellarum naturam et lunæ, ipsiusque adeo solis facile cognoscerem, utpote in quem nihil ignis valeat: quodque omnium suavissimum, eodem die nunciare possem Babylonem, Olympia quis vicerit; et pransus forte in Syria, in Italia cenare. Si quis vero inimicus sit, etiam ulcisci eum ex occulto liceret, impacto in caput illius saxo, quo contritum rumpatur ipsi cranium; contra benefacere amicis, affuso dormientibus auro. Præterea si quis contemtor sit, aut tyrannus, dives, contumeliosus, sublatum hunc ad viginti stadia, demitterem casurum per præceps. Amoribus autem meis frui nemine prohibente liceret: ingressus quippe nemine vidente sopirem omnes, præter illos solos. Quale autem illud quoque fuerit, inspectare præliantes ultra jactum teli sublatum, et, si videretur mihi, accedens ad victos, sopitis victoribus, victoriam fugientibus tribuerem de fuga reversis. Atque in universum, lusum mihi haberem vitam hominum, mea essent omnia, et deus reliquis viderer. Hæc summa est felicitas, quæ perire, quæ insidiis peti nequeat, cum valetudine præsertim in vita adeo longa. Quid habes, Lycine, in quo votum hoc reprehendas?

45. LYC. Nihil quicquam, Timolæ: neque enim tutum fuerit adversari volucris viro et supra decies mille alios robusto. Verum illud tamen ex te quaeram, num quem videris alium in tot quas supervolasti gentibus, senem hominem adeo mente non constantem, qui veleretur in parvo anulo, tolos qui montes extremo movere digito posset, amabilem omnibus, idque calvus quum sit et simo naso? Verum hoc quoque mihi dicas, quare tandem non unus anulus hæc tibi possit omnia, sed tot indutus ambulaturus sis onerato sinistra: unoquoque digito; quin excedit eam numerus, ut dextram subvenire oporteat. Quanquam unus deest maxime necessarius, quo induto ineptire, detera illa multa coryza, desinas. Aut potius hoc idem præstare valet potius meracior hellebori?

46. TIM. Sed omnino, Lycine, ipse quoque jam tandem optabis aliquid, ut videamus quam tu irreprehensibilis et crimine omni vacantis sis petiturus, calumniator reliquorum.

LYC. Quin nihil voto mihi opus est: venimus enim jam ad Dipylum: et optimus hic Samippus, dum circa Babylonem depugnat, et tu, Timolæ, dum pransus in Syria, in Italia cenas, his etiam quæ mihi assignata erant stadiis, bonum factum! abusi estis. Alioqui nolin ego post brevem fructum irritarum inanumque divitiarum moleste

ὕπνέμιόν τινα πλοῦτον ἀνιῶσθαι μετ' ὀλίγον φιλῆν τὴν μᾶζαν ἐσθίων, οἷα ὑμεῖς πείσεσθε μετ' ὀλίγον, ἐπειδὴν ἡ εὐδαιμονία μὲν ὑμῖν καὶ ὁ πολὺς πλοῦτος οἴχηται ἀποπτάμενος, αὐτοὶ δὲ καταθάντες ἀπὸ τῶν θησαυρῶν τε καὶ διαδημάτων ὥσπερ ἐξ ἡδίστου δνείρατος ἀνεγρόμενοι ἀνόμοια τὰ ἐπὶ τῆς οἰκίας εὐρίσκητε ὥσπερ οἱ τοὺς βασιλεῖς ὑποκρινόμενοι τραγῶδοι ἐξεληθόντες ἀπὸ τοῦ θεάτρου λιμώττοντες οἱ πολλοί, καὶ ταῦτα πρὸ ὀλίγου Ἀγαμέμνονες ὄντες ἢ Κρέοντες. Λυπήσεσθε οὖν, ὡς τὸ εἶκος, καὶ δυσάρεστοι ἔσεσθε τὰ ἐπὶ τῆς οἰκίας, καὶ μάλιστα σὺ, ὦ Τιμόλαι, ὅπταν δέξῃ σε τὸ αὐτὸ παθεῖν τῷ Ἰκάρῳ τῆς πτερώσεως διαλυθείσης καταπεσόντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ χαμαὶ βαδίζειν ἀπολέσαντα τοὺς δακτυλίους ἐκείνους ἅπαντας ἀπορρυέντας τῶν δακτύλων. Ἔμοι δὲ καὶ τοῦτο ἱκανὸν ἀντὶ πάντων θησαυρῶν καὶ Βαβυλῶνος αὐτῆς τὸ γελάσαι μάλα ἡδέως ἐφ' οἷς ὑμεῖς ἡτήσατε τοιούτοις οὔσι, καὶ ταῦτα φιλοσοφίαν ἐπαινούντες.

LXVII.

ΕΤΑΙΡΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ.

1.

ΓΑΥΚΕΡΑ ΚΑΙ ΘΑΪΣ.

1. ΓΑΥΚ. Τὸν στρατιώτην ἐκείνον, Θαῖ, τὸν Ἀκαρ-
νᾶνα, ὃς πάλαι μὲν Ἀβρότονον εἶχε, μετὰ ταῦτα δὲ
ἡράσθη ἐμοῦ, τὸν εὐπάρυφον λέγω, τὸν ἐν τῇ χλαμύδι,
οἶσθα αὐτόν, ἢ ἐπιτέλῃσαι τὸν ἄνθρωπον;

ΘΑΪΣ. Οὐκ, ἀλλὰ οἶδα, ὦ Γλυκέριον, καὶ συνέπιε
μετ' ἡμῶν πέρυσιν ἐν τοῖς Ἀλώοις. Τί δὲ τοῦτο; ἐφ-
καις γάρ τι περὶ αὐτοῦ διηγῆσθαι.

ΓΑΥΚ. Γοργόνα αὐτόν ἢ παμπόνηρος, φίλη δο-
κούσα εἶναι, ἀπέσπασεν ἀπ' ἐμοῦ ὑπελθοῦσα.

ΘΑΪΣ. Καὶ νῦν σοὶ μὲν ἐκείνος οὐ πρόσεστι, Γορ-
γόναν δὲ ἑταίραν πεποιήται;

ΓΑΥΚ. Ναί, ὦ Θαῖ, καὶ τὸ πρᾶγμα οὐ μετρίως
μου ἤψατο.

ΘΑΪΣ. Πονηρὸν μὲν, ὦ Γλυκέριον, οὐκ ἀδόκητον
δὲ, ἀλλ' εἰωθὸς γίνεσθαι ὑφ' ἡμῶν τῶν ἑταιρῶν. Οὐκ-
ουν χρὴ οὔτε ἀνιῶσθαι ἄγαν οὔτε μέμψεσθαι τῇ Γορ-
γόνῃ· οὐδὲ γὰρ σὲ Ἀβρότονον ἐπ' αὐτῷ πρότερον
ἐμέμψατο, καίτοι φίλαι ἦτε.

2. Ἀτὰρ ἐκεῖνο θαυμάζω, τί καὶ ἐπήνεσεν αὐτῆς ὁ
στρατιώτης οὗτος, ἐκτός εἰ μὴ παντάπασι τυφλὸς
ἔστιν, ὃς οὐχ ἑοράκει τὰς μὲν τρίχας αὐτῆν ἀραιὰς
ἔχουσας καὶ ἐπὶ πολὺ τοῦ μετώπου ἀπηγμένους· τὰ
χεῖλη δὲ πελιδνὰ καὶ νεκρικὰ καὶ τράχηλος λεπτός καὶ
ἐπίσημοι ἐν αὐτῷ αἱ φλέβες καὶ ῥίς μακρά. Ὁ μόνον,
εὐμήκης ἔστι καὶ ὀρθὴ καὶ μειδιᾷ πᾶν ἐπαγωγόν.

ΓΑΥΚ. Οἶει γάρ, ὦ Θαῖ, τῷ κάλλει ἡρῆσθαι τὸν

ferre paullo post, quum misera puls devoranda est : quale
quid vobis paullo post eveniet, quando illa vobis felicitas
et multae divitiarum avolaverint, ipsi autem a thesauris illis
diadematisque delapsi, et tanquam e suavissimo somnio
excitati, dissimilia omnia domi inveniritis, ut illi qui reges
egerant tragœdi, egressi de theatro plerumque esuriunt,
idque quum Agamemnonnes paullo ante aut Creontes fue-
rint. Dolebitis ergo, ut credibile est, et displicebunt vobis
domestica, tibi praesertim, Timolae, quum idem tibi quod
Icaro eventurum sit, ut solutis alis de caelo delapsus humi
incedas, perditis illis omnibus, qui de digitis defluerint, anulis.
Mihī vero hoc etiam pro thesauris omnibus, ipsa-
que Babylone, satis est, quod suaviter ridere possum quae
vos petiistis, quum sint talia! eaque homines qui philoso-
phiam laudelis.

LXVII.

DIALOGI MERETRICII.

1.

GLYCERA ET THAIS.

1. GLYC. Militemne istum, Thais, Acarnanem, qui
Abrotonum quondam habuit, postea autem me amavit,
purpuratum illum dico, cum chlamyde, illum ergo nostin',
an oblita es hominis?

THAIS. Quin novi, Glycerium, et potavit nobiscum
superiore anno, sacris Arealibus. Quorsum autem hoc?
videbaris enim aliquid de illo narratura.

GLYC. Gorgona illum scelestissima, quae amica tum vi-
debatur esse, dolo subductum a me abstraxit.

THAIS. Nunc igitur tecum ille non est, sed amicam sibi
ascivit Gorgonam?

GLYC. Ita sane, Thais; nec mediocriter ea me res pu-
pugit.

THAIS. Malum istuc quidem, Glycerium, at nihil praeter
opinionem; sed quod fieri a nobis meretricibus soleat. Quare
neque aegre nimis ferre par est, neque accusanda Gorgona;
quippe nec te Abrotonum illius causa accusavit olim, quam-
vis essetis amicae.

2. Verum illud miror, quodnam probaverit in illa hic
miles, nisi plane caecus est : qui non viderit capillos illam
raros habere, et multum a fronte abductos; labia autem
livida ei sunt atque cadaverosa, cervix tenuis, eminentibus
in ea venis, et nasus longus. Unum modo habet, quod
procera est, et recta, et valde illecebrosum ridet.

GLYC. Nempe putas, Thais, forma captum Acarnanem?

Ἀκαρῶνα; οὐκ οἶσθα ὡς φαρμακίς ἡ Χρυσάριον ἡ μήτηρ αὐτῆς, Θετταλὰς τινὰς ὥδ' ἐπισταμένη καὶ τὴν σελήνην κατὰγουσα; φασὶ δὲ αὐτὴν καὶ πέτεσθαι τῆς νυκτός· ἐκείνη ἐξέμνηε τὸν ἄνθρωπον πιεῖν τῶν φαρμάκων ἐγγέασα, καὶ νῦν τρυγῶσιν αὐτόν.

ΘΑΙΣ. Καὶ σὺ, ὦ Γλυκέριον, ἄλλον τρυγῆσεις, τοῦτον δὲ χαίρειν ἔα.

2.

MYRTION ΚΑΙ ΠΑΜΦΙΛΟΣ ΚΑΙ ΔΩΡΙΣ.

1. MYRT. Γαμεῖς, ὦ Πάμφιλε, τὴν Φεῖδωνος τοῦ ναυκλήρου θυγατέρα καὶ ἤδη σε γεγαμηκέναι φασίν· οἱ τοσοῦτοι δὲ ὄρκοι οὐς ὥμοσας καὶ τὰ δάκρυα ἐν ἀκαρεῖ πάντα οἴχεται, καὶ ἐπιλέλῃσαι Μυρτίου νῦν, καὶ ταῦτα, ὦ Πάμφιλε, ὅποτε κύω μῆνα ὄγδοον ἤδη. Τοῦτο γοῦν καὶ μόνον ἐπριάμην τοῦ σοῦ ἔρωτος, ὅτι μου τηλικαύτην πεποίηκας τὴν γαστέρα καὶ μετὰ μικρὸν παιδοτροφεῖν δεήσει, πρᾶγμα ἑταῖρα βαρύτατον· οὐ γὰρ ἐκθήσω τὸ τεχθὲν, καὶ μάλιστα εἰ ἄρρεν γένοιτο, ἀλλὰ Πάμφιλον ὀνομάσασα ἐγὼ μὲν ἔξω παραμύθιον τοῦ ἔρωτος, σοὶ δὲ ὀνειδιεῖ ποτε προσελθὼν ἐκεῖνος, ὡς ἀπιστος γεγένῃσαι περὶ τὴν ἀθλίαν αὐτοῦ μητέρα. Ἰαμεῖς δ' οὐ καλὴν παρβένον· εἶδον γὰρ αὐτὴν ἑναγγος ἐν τοῖς Θεσμοφορίοις μετὰ τῆς μητρός, οὐδέπω εἰδυῖα ὅτι δι' αὐτὴν οὐκέτι ὀφθαίμαι Πάμφιλον. Καὶ σὺ δ' οὐκ ἔπρεπον ἰδοῦ αὐτὴν καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἰδὲ, μὴ σε ἀνιάτω, εἰ πάννυ γλαυκοὺς ἔχει αὐτοὺς μηδὲ ὅτι διάστροφοὶ εἰσι καὶ ἐς ἀλλήλους δρῶσι· μᾶλλον δὲ τὸν Φεῖδωνα ἐόρακας τὸν πατέρα τῆς νύμφης, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ οἶσθα, ὥστε οὐδὲν ἔτι δεήσει τὴν θυγατέρα ἰδεῖν.

2. ΠΑΜΦ. Ἐτι σοῦ ληρούσης, ὦ Μύρτιον, ἀκούεμαι παρβένους καὶ γάμους ναυκληρικοὺς διεξιούσης; ἐγὼ δὲ ἡ σιμῆν τινὰ ἢ καλὴν νύμφην οἶδα; ἢ ὅτι Φεῖδων ὁ Ἀλωπεκῆθεν — οἶμαι γὰρ ἐκεῖνον λέγειν σε — θυγατέρα ὄλωκ' εἶχεν ὥραϊαν ἤδη γάμου; Ἀλλ' οὐδὲ φίλος ἐστὶν οὗτος τῷ πατρί· μέμνημαι γὰρ ὡς πρῶην ἐδικάσατο περὶ συμβολαίου ναυτικοῦ· τάλαντον, οἶμαι, ὀφείλων γὰρ τῷ πατρί οὐκ ἤθελεν ἐκτίνειν, ὁ δὲ παρὰ τοὺς ναυτοδίκας ἀπήγαγεν αὐτόν, καὶ μόλις ἐξέτισεν αὐτόν, οὐδ' ὄλον, ὡς ὁ πατὴρ ἔφρασκεν. Εἰ δὲ καὶ γαμεῖν ἐδέδοκτό μοι, τὴν Δημέου θυγατέρα τὴν τοῦ πέρυσιν ἐστρατηγηκότος ἀφελίς, καὶ ταῦτα πρὸς μητρός ἀνεψιὰν οὖσαν, τὴν Φεῖδωνος ἐγάμου ἄν; Σὺ δὲ πόθεν ταῦτα ἤκουσας; ἢ τινὰς σεαυτῇ, ὦ Μύρτιον, κενὰς ζηλοτυπίας σκιαμαχοῦσα ἐξεῦρες;

3. MYRT. Οὐκ οὐκ γαμεῖς, ὦ Πάμφιλε;

ΠΑΜΦ. Μέμνηνας, ὦ Μύρτιον, ἢ κραίπαλ᾽; καίτοι χθὲς οὐ πάννυ ἐμεθύστημεν.

MYRT. Ἡ Δωρίς αὐτὴ ἐλύπησέ με· πεμθρεῖσα γὰρ ὡς ἔρια ὠνῆσαιτό μοι ἐπὶ τὴν γαστέρα καὶ εὐζαίτο τῇ

non nosti veneficam esse Chrysarium illius matrem; Thessalas quasdam incantationes quæ sciat ac deducat lunam? alunt vero illam etiam volare noctu. Ista in furorem vertit hominem temperatis quæ biberet venenis: et nunc ipsum sibi habent vindemiam.

THAIS. Nempe tu, Glycerium, ipsa quoque alium vindemiabis: hunc vero jube valere.

2.

MYRTIUM, PAMPHILUS ET DORIS.

1. MYRT. Ducis, Pamphile, Phidonis naucleri filiam; et jam duxisse te alunt: repetitum autem toties jusjurandum, et lacrimæ, momento temporis abierunt omnia, et Myrtii nunc oblitus es, Pamphile, idque eo tempore, quum octavum jam mensem fero uterum. Hoc nempe solum amoris tui pretium habeo, quod tantum mihi ventrem conciliasti, et paullo post alendus erit infans, negotium meretrici molestissimum. Neque enim quod natum erit exponam, inprimis si virile secus erit; sed Pamphilum nominabo, habitura illum amoris mei solatium: tibi vero aliquando ad te accedens objiciet, quam perfidus in miseram ipsius matrem fueris. Ducis autem non pulchram tu quidem virginem: vidi enim illam nuper Thesmophoriis cum matre, quum nondum scirem illius me opera non amplius visuram Pamphilum. Igitur tu quoque prius illam contemplare, et faciem et oculos aspice; neu ægre ferto, si plane cæsius habet, neque quod strabi sunt et se invicem respiciunt. Atqui Phidonem vidisti, patrem sponsæ; faciem illius nosti: itaque nihil opus erit videre filiam.

2. PAMPH. Adhuc te delirantem, mea Myrtium, audiam, virginis mihi et nauclericas nuptias narrantem? Ego vero simamne an pulchram sponsam novi? aut Phidoni Alopecia (illum enim puto te dicere) filiam esse maturam nuptiis scio? Sed neque amicus hic est patri: memini enim nuper illum de nautico negotio litem cum ipso habere. Quum enim talentum, credo, deberet patri,olvere volebat: at ille ad eos qui nautis jus dicunt, traxit hominem, qui vix tandem solvit; ac ne sic quidem totum, ut pater dicebat. Si vero uxorem ducere mihi decretum esset, egon' relicta Demææ filia, ejus qui superiore anno prætor erat exercitus, eaque consobrina mea, Phidonis puellam ducerem? Tu vero unde ista audisti? an ipsa tibi, Myrtium, finxisti novas, quibuscum zelotypia tua deinde pugnet, larvas?

3. MYRT. Igitur uxorem non ducis, Pamphile?

PAMPH. Furisne, Myrtium, an ebria es? certe heri minime fuimus ebrii.

MYRT. Doris me ista in dolorem conjecit. Missa enim ut lanas mihi emeret ad ventrem, et votum meo nomine

Λοχία ὡς ὑπὲρ ἐμοῦ, Λεσβίαν ἔφη ἐντυχοῦσαν αὐτῇ....
μῆλλον δὲ σὺ αὐτῇ, ὦ Δωρί, λέγε ἅπερ ἀκήκοας, εἴ
γε μὴ ἐπλάσω ταῦτα.

ΔΩΡ. Ἄλλ' ἐπιτριβείην, ὦ ὀδοποινα, εἴ τι ἐψεύσα-
μην· ἐπεὶ γὰρ κατὰ τὸ πρυτανεῖον ἐγενόμην, ἐνέτυχέ
μοι ἡ Λεσβία μειδιῶσα καὶ φησίν, Ὁ ἔραστής ὑμῶν δ
Πάμφιλος γαμῆι τὴν Φεΐδωνος θυγατέρα· εἰ δὲ ἀπι-
στοίην, ἤξιόν με παρακύψασαν ἐς τὸν στενωπὸν ὑμῶν
ἰδεῖν πάντα κατεσπεφανωμένα καὶ αὐλητρίδας καὶ θό-
ρυβον καὶ ὑμέναιον ἄδοντάς τινας.

ΠΑΜΦ. Τί οὖν; παρέκυσας, ὦ Δωρί;

ΔΩΡ. Καὶ μάλα, καὶ εἶδον ἅπαντα ὡς ἔφη.

4. ΠΑΜΦ. Μανθάνω τὴν ἀπάτην· οὔτε πάντα ἡ
Λεσβία, Δωρί, πρὸς σέ ἐψεύσατο καὶ σὺ τάληθ' ἀπήγ-
γελχας Μυρτίῳ. Πλὴν μάτην γε ἐταράχθητε· οὐδὲ γὰρ
παρ' ἡμῖν οἱ γάμοι, ἀλλὰ νῦν ἀνεμνήσθη ἄκούσας τῆς
μητρὸς, ὅποτε χθὲς ἀνέστρεψα παρ' ὑμῶν· ἔφη γάρ,
ὦ Πάμφιλε, δὲ μὲν ἡλικιώτης σοι Χαρμίδης τοῦ γείτο-
νος Ἀρισταίνετου υἱὸς γαμῆι ἤδη καὶ σωφρονεῖ, σὺ δὲ
μέχρι τίνος ἐταῖρα σύνοι; Τοιαῦτα παρακούων αὐτῆς ἐς
ὑπνον κατηνέχθη· εἰτα ἔωθεν προήλθεν ἀπὸ τῆς οἰ-
κίας, ὥστε οὐδὲν εἶδον ὧν ἡ Δωρίς ὕστερον εἶδεν. Εἰ
δὲ ἀπιστεῖς, αὐθις ἀπελθοῦσα, ὦ Δωρί, ἀκριβῶς ἰδὲ μὴ
τὸν στενωπὸν, ἀλλὰ τὴν οὐραν, ποτέρα ἐστὶν ἡ κατε-
σπεφανωμένη· εὐρήσεις γὰρ τὴν τῶν γειτόνων.

ΜΥΡΤ. Ἀπέσπασας, ὦ Πάμφιλε· ἀπηγξάμην γὰρ
ἂν, εἴ τι τοιοῦτο ἐγένετο.

ΠΑΜΦ. Ἄλλ' οὐκ ἂν ἐγένετο, μὴδ' οὕτω μανεῖν,
ὡς ἐλαθέσθαι Μυρτίου, καὶ ταῦτα ἤδη μοι κυούσης
παιδίον.

3.

ΜΗΤΗΡ ΚΑΙ ΦΙΛΙΝΝΑ.

1. ΜΗΤ. Ἐμάνης, ὦ Φιλίνα, ἡ τί ἐπαθες ἐν τῷ
ξυμποσίῳ χθές; ἤκε γὰρ παρ' ἐμὲ Δίφιλος ἔωθεν δα-
κρύων καὶ διηγῆσάτ' μοι ἃ ἐπαθεν ὑπὸ σοῦ· μεμεθύ-
σθαι γάρ σε καὶ ἐς τὸ μέσον ἀναστᾶσαν ὀργήσασθαι
αὐτοῦ διακωλύοντος καὶ μετὰ ταῦτα φιλῆσαι Λαμπρίαν
τὸν ἐταῖρον αὐτοῦ, καὶ ἐπεὶ ἐχάλεπνέ σοι, καταλιποῦ-
σαν αὐτὸν ἀπελθεῖν πρὸς τὸν Λαμπρίαν καὶ περιβαλεῖν
ἐκεῖνον, ἑαυτὸν δὲ ἀποπνίγεσθαι τούτων γιγνομένων.
Ἄλλ' οὐδὲ τῆς νυκτὸς, οἴμαι, συνεκάθευδες μετ' αὐτοῦ,
καταλιποῦσα δὲ δακρύοντα μόνῃ ἐπὶ τοῦ πλησίον σκίμ-
ποδος κατέκεισο ἄδουσα καὶ λυποῦσα ἐκεῖνον.

2. ΦΙΛ. Τὰ γὰρ αὐτοῦ σοι, ὦ μήτερ, οὐ διηγῆσατο·
αὐ γὰρ ἂν συνηγόρευες αὐτῷ ὕδριστῇ γε ὄντι, δὲ ἐμοῦ
ἀφ' ἑμοῦ ἐκοινολογεῖτο· Θασίδη τῇ Λαμπρίου ἐταίρα,
μηδέπω ἐκεῖνον παρόντος· ἐπεὶ δὲ χαλεπαίνουσιν εἰδὲ
με καὶ διένευσαν αὐτῷ οἷα ποιεῖ, τοῦ ὧτὸς ἄχρου ἐφα-
ψάμενος ἀνακλάσας τὸν αὐχένα τῆς Θασίδος ἐφίλησεν
οὕτω προσκυῖς, ὥστε μόλις ἀπέσπασε τὰ χεῖλη, εἴτ'

Lucinæ nuncuparet, Lesbiam ait sibi obviam factam ... quin
tute huic, Doris, quæ audiisti dicito, nisi ea confinxisti.

DOR. At ego dispeream, hera, si quid mentita sum.
Quum enim prope Prytaneum essem, obviam mihi fuit
Lesbia, quæ subridens dicebat, Amator vester Pamphilus
Phidonis ducit filiam. Si vero non crederem, jubebat
me vestrum in angiportum inspicere, ac videre sertis exor-
nata omnia, et tibicinas, ac tumultum, et hymenæum can-
nentes aliquos.

PAMPH. Quid ergo? num inspexisti, Doris?

DOR. Omnino, et vidi omnia ut prædixerat.

4. PAMPH. Disco quid erraveritis : non omnia apud te,
Doris, mentita est Lesbia : et tu vera narrasti Myrtio. Ve-
rum turbatæ frustra estis : neque enim apud nos nuptiæ,
sed jam recordor quod heri e matre audivi, quum a vo-
bis domum redissem. Dicebat enim, Tuus, Pamphile,
æqualis, Charmides, vicini nostri Aristænети filius, uxorem
jam ducit, et frugi est : tu vero quam diu eris cum mere-
trice? Hæc aure parum attenta quum ex illa audissem, ob-
dormivi; deinde mane domo egressus sum : itaque nihil
eorum vidi quæ Doris deinde vidit. Si vero fidem mihi
non habes, rursus, Doris, et accurate inspicere, non angipor-
tum, sed januam, ultra coronata sit : invenies enim esse
vicinorum.

MYRT. Servasti me, Pamphile : suspendissem enim me,
si quid tale factum esset.

PAMPH. Sed minime factum esset ; neque ita ego insa-
niam, ut obliviscar Myrtii, idque ferentis ex me uterum.

3.

MATER ET PHILINNA.

1. MAT. Furebasne, Philinna, aut quid tibi erat heri in
convivio? venit enim ad me Diphilus mane ploraus, et quæ
perpessus a te esset, narravit : ebriam te fuisse, progres-
samque in medium, se licet prohibente, saltasse; ac deinde
osculum dedisse sodali ipsius Lampriæ : quumque graviter
id ferret, se relicto, abiisse ad Lampriam eumque amplexa-
tam; sese vero, dum hæc fierent, enecari. Verum nequo
noctu, puto, cum ipso cubuisti, sed plorante relicto, sola
jaciisti in proximo lectulo, canens et molestia illum affi-
ciens.

2. PHIL. Nimirum quæ ipse fecerit, mater, non enarra-
vit tibi : nec enim causam illius, contumeliosi hominis, nunc
ageres : qui me relicta sermones misceret cum Thaidæ,
amica Lampriæ, quum ille nondum adesset. Quum vero
ægre me ferre videret, nutu, quid ageret, significantem;
extrema Thaidis aure prehensa, reflexaque cervice, ita
arcte illam osculatus est, vix ut labia retraheret. Tum

ἐγὼ μὲν ἐδάκρυον, ὁ δὲ ἐγέλα καὶ πρὸς τὴν Θαιίδα πολλὰ πρὸς τὸ οὗς ἔλεγε κατ' ἐμοῦ δηλαδὴ, καὶ ἡ Θαιὶς ἐμειδία βλέπουσα πρὸς ἐμέ. Ὡς δὲ προσιόντα ῥέοντο τὸν Λαμπρίαν καὶ ἐκορέσθησάν ποτε φιλοῦντες ἀλλήλους, ἐγὼ μὲν ὁμῶς παρ' αὐτὸν κατεκλίθη, ὡς μὴ καὶ τοῦτο προφασίζοιτο ὕστερον, ἡ Θαιὶς δὲ ἀναστὰς ὠρχήσατο πρώτη ἀπογυμνοῦσα ἐπὶ πολὺ τὰ σφυρὰ ὡς μόνῃ καλὰ ἔχουσα, καὶ ἐπειδὴ ἐπαύσατο, ὁ Λαμπρίας μὲν ἑστίῃα καὶ εἶπεν οὐδέν, Δίφιλος δὲ ὑπερεπήνει τὸ εὐρυθμον καὶ τὸ κεχορηγημένον, καὶ ὅτι εὖ πρὸς τὴν λιθάραν ὁ πούς καὶ τὸ σφυρὸν ὡς καλὸν καὶ ἄλλα μυρία, καθάπερ τὴν Καλάμιδος Σωσάνδραν ἐπαινῶν, ἀλλ' οὐχὶ Θαιίδα, ἣν καὶ σὺ οἶσθα συλλουομένην ἡμῖν ὅσα ἐστί. Θαιὶς δὲ ὅσα καὶ ἔσκυψεν εὐθὺς ἐς ἐμέ. Εἰ γάρ τις, ἔφη, μὴ αἰσχύνεται λεπτὰ ἔχουσα τὰ σκέλη, ὀρχήσεται καὶ αὐτὴ ἐξαναστὰσα. Τί ἂν λέγοιμι, ὦ μῆτερ; ἀνέστην γάρ καὶ ὠρχησάμην. Τί γάρ ἔδει ποιεῖν; ἀνασχέσθαι καὶ ἐπαληθεῦσαι τὸ σκῶμμα καὶ τὴν Θαιίδα εἰς τυραννεῖν τοῦ συμποσίου;

3. ΜΗΤ. Φιλοτιμώτερον μὲν, ὦ θυγάτερ, οὐδὲ φροντίζειν γὰρ ἔχρην· λέγε δ' ὁμῶς τὰ μετὰ ταῦτα.

ΦΙΛ. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἐπῆνουν, ὁ Δίφιλος δὲ μόνος ὑπτιον καταβαλὼν ἑαυτὸν ἐς τὴν ὀροφὴν ἀνέβλεπεν, ἄχρι δὴ καμοῦσα ἐπαυσάμην.

ΜΗΤ. Τὸ φιλεῖσαι δὲ τὸν Λαμπρίαν ἀληθὲς ἦν καὶ τὸ μεταβάσαν περιπλέκεσθαι αὐτῷ; Τί σιγᾷς; οὐκέτι γὰρ ταῦτα συγγνώμης ἄξια.

ΦΙΛ. Ἀντιλυπεῖν ἐβουλόμην αὐτόν.

ΜΗΤ. Εἴτα οὐδὲ συνεχάθευδες, ἀλλὰ καὶ ἥδες ἐκείνου διακρύοντος; Οὐκ αἰσθάνῃ, ὦ θυγάτερ, ὅτι πτωχαί ἐσμεν, οὐδὲ μέμνησαι ὅσα παρ' αὐτοῦ ἐλάβομεν ἃ ὅσον δὴ τὸν πέρυσσι χειμῶνα διηγώμεν ἂν, εἰ μὴ τοῦτον ἡμῖν ἡ Ἀφροδίτῃ ἐπέμψε;

ΦΙΛ. Τί οὖν; ἀνέχωμαι διὰ τοῦτο ὑβριζομένη ὑπ' αὐτοῦ;

ΜΗΤ. Ὅργιζου μὲν, μὴ ἀνθύβριζε δέ. Οὐκ οἶσθα ὅτι ὑβριζόμενοι παύονται οἱ ἐρῶντες καὶ ἐπιτιμῶσιν ἑαυτοῖς; Σὺ δὲ πάνυ χαλεπὴ αἰεὶ τῷ ἀνθρώπῳ γεγέννησαι, καὶ ὅρα μὴ κατὰ τὴν παροιμίαν ἀπορρήξωμεν πάνυ τείνουσαι τὸ καλῶδιον.

4.

ΜΕΛΙΤΤΑ ΚΑΙ ΒΑΚΧΙΣ.

1. ΜΕΛ. Εἰ τινα οἶσθα, Βακχι, γραῦν, οἷαι πολλὰι Θετταλαὶ λέγονται ἐπαῖδουσαι καὶ ἐρασμίους ποιοῦσαι, εἰ καὶ πάνυ μισομένην γυνὴ τυγχάνοι, οὕτως ὄναι, παραλαβοῦσα ἡκέ μοι θαϊμάτια γὰρ καὶ τὰ χρυσία ταῦτα προεῖμην ἡδέως, εἰ μόνον ἴδοιμι ἐπ' ἐμέ αὖθις ἀναστρέψαντα Χαρίνον μισήσαντα τὴν Σιμίχην ὡς νῦν ἐμέ.

ΒΑΚΧ. Τί φής; οὐκέτι σύνεστιν — ἀλλὰ παρὰ τὴν

plorare ego; at iste ridere, et multa in aurem dicere Thaidi, contra me scilicet. Ac subridebat Thais, ad me respiciens. Quum vero advenientem sentirent Lampriam et satiati tandem essent oculis mutuis, ego tamen apud ipsum accubui, ne hoc si repudiarem, deinde haberet obtentui. Surgens vero Thais saltabat prima nudatis multum talis, quasi pulchros sola haberet; quumque desisset, tacente Lampria et nihil dicente, Diphilus dilaudare numerosam saltationem et accommodatam choro, et quam bene ad citharam pes congrueret, quam pulcher talus, et sexcenta alia, quasi qui Sosandram laudaret Calamidis, non Thaida, quam tu quoque qualis sit nosti, quum lavet nobiscum. Thais vero qualia statim in me jecit! Si quam, inquit, non pudet crurum exilitatis; saltatum et ipsa surgat! Quid dicerem, mater? surrexi nimirum et saltavi. Quid enim facerem? ferrem et confirmarem illius dictum, ac Thaida regnum obtinere convivii paterer?

3. MAT. Ambitiosius quidem istuc, filia: neque enim curare oportebat: sed dic tamen quid postea factum sit.

PHIL. Ceteri laudabant: solus vero Diphilus supinum se abjecerat lacunar respiciens, dum fatigata desinerem.

MAT. Illud autem an verum erat, quod Lampriam osculata es et transiens ad eum amplexa? Quid taces? hæc jam indigna sunt venia.

PHIL. Vicissim quod illum morderet volebam facere.

MAT. Deinde neque cubuisti cum illo, sed illo plorante etiam cecinisti? Nonne cogitas, filia, nos esse pauperes; neque, quantum ab illo acceperimus, meministi, aut quomodo hiemem superiorem acturæ fueramus, nisi hunc nobis Venus misisset?

PHIL. Quid ergo, patiarne propter hoc me contumeliose ab illo tractari?

MAT. Irascere, sed noli contra contumeliosa esse. An ignoras, qui amant, eos mox desistere a contumelia, ac se ipsos reprehendere? Tu vero aspera nimis semper in hominem fuisti: et vide, ne, quod est in proverbio, nimum contendendo funem rumpamus.

4.

MELISSA ET BACCHIS.

1. MEL. Si quam nosti, mea Bacchis, anum, quales esse in Thessalia multæ dicuntur quæ incantent et amabiles præsent, si qua etiam valde exosa sit mulier; illa assumpta, ita beata sis! ad me venito. Vestes enim et hoc aurum lubens abjiciam, modo videam redeuntem ad me Charinum odio Simichen, uti nunc me, habere.

BACCH. Quid ais? non amplius tecum est, sed ad Si-

Σιμίχην, ὦ Μελίττα, οἶχεται Χαρίνος — δι' ἣν τοσαύτας ὀργὰς τῶν γονέων ἡνέσχετο οὐ βουληθεὶς τὴν πλουσίαν ἐκείνην γῆμαι πέντε προκοὸς τάλαττα, ὡς ἔλεγον, ἐπιφερομένην; μέμνημαι γὰρ ταῦτά σου ἀκούσασα.

ΜΕΛ. Ἀπαντα ἐκεῖνα οἴγεται, ὦ Βαχχί, καὶ πέμπτην ταύτην ἡμέραν οὐδ' ἑώρακα θλῶς αὐτὸν, ἀλλὰ πίνουσι παρὰ τῷ συνεφθῶ Παμμένει αὐτός τε καὶ Σιμίχη.

2. ΒΑΚΧ. Δεινὰ, ὦ Μελίττα, πέπονθας. Ἀλλὰ τί καὶ ὑμᾶς διέστησεν; εἴοικε γὰρ οὐ μικρὸν τοῦτ' εἶναι.

ΜΕΛ. Τὸ μὲν θλον οὐδὲ εἰπεῖν ἔχω· πρῶην δὲ ἀνελθὼν ἐκ Πειραιῶς — κατεληλύθει γὰρ, οἶμαι, χρέος τί ἀπαιτήσων πέμψαντος τοῦ πατρός — οὔτε με προσέδλεψεν ἐσελθὼν οὔτε προσήκατο ὡς ἔθος προσδραμοῦσαν, ἀποσεισάμενος δὲ περιπλακῆναι θέλουσαν, Ἄπιθι, φησί, πρὸς τὸν ναύκληρον Ἑρμότιμον ἢ τὰ ἐπὶ τῶν τοίχων γεγραμμένα ἐν τῷ Κεραμεικῷ ἀνάγνωθι, ὅπου κατεστήλινται ὑμῶν τὰ ὀνόματα. Τίνα Ἑρμότιμον, τίνα, ἔφη, ἢ ποίαν στήλην λέγεις; Ὁ δὲ οὐδὲν ἀποκρινάμενος οὐδὲ δειπνήσας ἐκάθευδεν ἀποστραφεὶς. Πόσα οἶε ἐπὶ τούτῳ μεμνηανῆσθαι με περιλαβάνουσαν ἐπιστρέφουσαν φιλοῦσαν ἀπεστραμμένον τὸ μετὰ φρενον; ὁ δ' οὐδ' ὅπωςτιοῦν ὑπεμαλάχθη, Ἀλλ' εἴ μοι, φησὶν, ἐπὶ πλέον ἐνοχλήσεις, ἀπειμι ᾗδῃ, εἰ καὶ μέσαι νύκτες εἰσὶν.

3. ΒΑΚΧ. Ὅμως ᾗδεῖς τὸν Ἑρμότιμον;

ΜΕΛ. Ἀλλὰ με ἴδοις, ὦ Βαχχί, ἀθλιώτερον διάγουσαν ἢ νῦν ἔγω, εἴ τινα ἐγὼ ναύκληρον Ἑρμότιμον οἶδα. Πλὴν ἄλλ' ὁ μὲν ἔωθεν ἀπεληλύθει τοῦ ἀλεκτρονός εὐθὺς ἄσαντος ἀνεγρόμενος, ἐγὼ δὲ ἐμεμνημένην ὅτι κατὰ τοίχου τινὸς ἔλεγε καταγεγράφθαι τοῦνομα ἐν Κεραμεικῷ ἐπεμψα οὖν Ἀκίδα κατασκευομένην· ἢ δ' ἄλλο μὲν οὐδὲν εὔρε, τοῦτο δὲ μόνον ἐπιγεγραμμένον ἐσιόντων ἐπὶ τὰ δεξιὰ πρὸς τῷ Διπύλῳ, Μελίττα φιλεῖ Ἑρμότιμον, καὶ μικρὸν αὐδὺς ὑποκάτω, Ὁ ναύκληρος Ἑρμότιμος φιλεῖ Μελίτταν.

ΒΑΚΧ. Ὡ τῶν περιέργων νεανίσκων. Σύνιμι γάρ. Αὐπῆσαι τις θέλων τὸν Χαρίνον ἐπέγραψε ζηλότυπον ὄντα εἰδώς· ὁ δὲ αὐτίκα ἐπίστευσεν. Εἰ δέ που ἴδοιμι αὐτὸν, διαλέξομαι. Ἀπειρός ἐστὶ καὶ παῖς ἔτι.

ΜΕΛ. Ποῦ δ' ἂν ἴδοις ἐκεῖνον, ὅς ἐγκλεισάμενος ἑαυτὸν σύνησι τῇ Σιμίχῃ; οἱ γονεῖς δὲ ἔτι παρ' ἐμοὶ ζητοῦσιν αὐτόν. Ἀλλ' εἴ τινα εὔροιμι, ὦ Βαχχί, γραῦν, ὡς ἔφη· ἀποσώσσει γὰρ ἂν φανείσα.

4. ΒΑΚΧ. Ἔστιν, ὦ φιλάτνη, ὅτι χρησίμη φαρμακίς, Σύρα τὸ γένος, ὡμὴ ἔτι καὶ συμπεπηγυῖα, ἣ μοι ποτε Φανίαν χαλεπαίνοντα κἀκείνον εἰκῇ, ὥσπερ Χαρίνος, διήλλαξε μετὰ μῆγας θλῶς τέτταρας, ὅτε ἐγὼ μὲν ᾗδῃ ἀπεγνώσκην, ὁ δὲ ὑπὸ τῶν ἐπωδῶν ἤκεν αὐτὸς ἐπ' ἐμέ.

ΜΕΛ. Τί δὲ ἔπραξεν ἡ γραῦς, εἴπερ ἔτι μέμνησαι;

ΒΑΚΧ. Λαμβάνει μὲν οὐδὲ πολὺν, ὦ Μελίττα, τὸν μισθόν, ἀλλὰ δραχμὴν καὶ ἄρτον· καὶ ἐπικεῖσθαι δὲ δεῖ μετὰ τῶν ἁλῶν καὶ ὀβολοὺς ἑπτὰ καὶ θεῖον καὶ δῆδα.

michen, mea Melissa, transiit Charinus? relicta te, propter quam tantas parentum iras sustinuit, divitem illam recusans ducere, quinque dotis talenta, uti dicebant, asserentem? ista enim ex te audire memini.

MEL. Abierunt ista, Bacchis, omnia: et quintus hic dies est, quod omnino illum non vidi; sed apud sodalem ipsius Pammenem bibunt ipse pariter ac Simiche.

2. BACCH. Indigna perpeteris, Melissa. Sed quid vos disjuncti? videtur enim non parvum quiddam illud esse.

MEL. Totum nec ipsa habeo dicere: sed nuper reversus ex Piræo (descenderat enim missu patris, debiti puto cujusdam exigendi causa) neque asperxit me intrans, neque admisit meo more accurrentem, sed amplecti volentem repellens, Abi, inquit, ad nauclerum Hermotimum, aut scripta in parietibus in Ceramicō lege, ubi nomina vestra palam in pila exarata sunt. Quem tu mihi, inquam, quem Hermotimum, aut quam pilam narras? At ille nihil respondens, nec cœnatus, aversus jacuit. Quas tu me putas admovisse illi machinas? amplexa sum illum, convertere ad me studui, dorsum aversi osculata sum. Ille vero ne qualitercumque quidem emolliri se passus, At si mihi, inquit, diutius molesta fueris, jam statim, media licet nocte, abeo.

3. BACCH. Tamen noveras Hermotimum?

MEL. At miserius me viventem, quam nunc habeo, videas, Bacchis, si quem ego nauclerum novi Hermotimum. Verum ille sub galli cantum surgens mane abiit: ego vero memineram illum dicere in pariete quodam scriptum meum nomen in Ceramicō. Misi ergo visuram Acidem. At illa nihil invenit aliud, præterquam hoc solum scriptum ad dextram introeuntium versus Dipylum, « Melissa amat Hermotimum, » et paullo inferius iterum, « Nauclerus Hermotimus amat Melissam. »

BACCH. Male sedulos istos adolescentulos! Intellego enim. Ægre aliquis volens Charino facere, inscripsit, qui zelotypia ipsum laborare sciret. Atque ille statim credidit. Sicubi vero illum videro, alloquar. Puer adhuc est atque imperitus.

MEL. Ubi autem illum tu videas, qui se cum Simiche concluserit? parentes vero illum apud me adhuc quærunt. Sed utinam, Bacchis, anum aliquam inveniam, uti dixi. Illa enim sua me præsentia servaret.

4. BACCH. Est, carissima, præstantissima venefica, Syra genus, cruda adhuc et compacta, quæ mihi Phanium, quum asperum se et ipse, ut nunc tibi Charinus, temere mihi præberet, reconciliavit post quattuor integros menses, ubi jam omnem ego spem deposueram: et ille incantationum beneficio ad me rursus rediit.

MEL. Quid vero poposcit anus, si adhuc meministi?

BACCH. Caput mercedem non multam, Melissa, sed drachmam et panem: et appositos esse oportet cum salibus etiam septem obolos, et sulphur, et facem. Hæc quo-

Ταῦτα δὲ ἡ γραῦς λαμβάνει, καὶ κρατῆρα κεκερᾶσθαι δεῖ καὶ πίνειν ἐκείνην μόνην. Δεήσει δὲ τι αὐτοῦ τοῦ ἀνδρὸς εἶναι, ὅσον ἱμάτια ἢ κρηπίδας ἢ ὀλίγας τῶν τριχῶν ἢ τι τῶν τοιούτων.

ΜΕΛ. Ἐχὼ τὰς κρηπίδας αὐτοῦ.

5. ΒΑΚΧ. Ταῦτας κρεμάσασα ἐκ παττάλου ὑπομιμῶ τῷ θεῷ, πάττουσα καὶ τῶν ἁλῶν ἐπὶ τὸ πῦρ· ἐπιλέγει δὲ ἀμφοῖν τὰ ὀνόματα καὶ τὸ ἐκείνου καὶ τὸ σόν. Εἴτα ἐκ τοῦ κόλπου προκομίσασα ῥόμβον ἐπιστρέφει ἐπωδὴν τινα λέγουσα ἐπιτρόχῳ τῇ γλώττῃ, βαρβαρικὰ καὶ φρικώδη ὀνόματα. Ταῦτα ἐποίησε τότε. Καὶ μετ' οὐ πολὺ Φανίας, ἄμα καὶ τῶν συνεστήδων ἐπιτιμησάντων αὐτῷ καὶ τῆς Φοιβίδος, ἣ συνῆν, πολλὰ αἰτούσης, ἥκέ μοι τὸ πλεόν ὑπὸ τῆς ἐπωδῆς ἀγόμενος. Ἔτι δὲ καὶ τοῦτό με σφόδρα κατὰ τῆς Φοιβίδος τὸ μίσθηρον ἐδιδάξατο, τηρήσασαν τὸ ἔχνος, ἐπὶ ἀπολίπη, ἀμαυρώσασαν ἐπίδησαι μὲν τῷ ἀριστερῷ ἐκείνης τὸν ἐμὸν δεξιόν, τῷ δεξιῷ δὲ τὸν ἀριστερόν ἐμπαλιν καὶ λέγειν, Ἐπιβέβηκά σοι καὶ ὑπεράνω εἰμὶ· καὶ ἐποίησα ὡς προσέταξε.

ΜΕΛ. Μὴ μέλλε, μὴ μέλλε, ὦ Βακχι, κάλει ἥδη τὴν Σύραν. Σὺ δὲ, ὦ Ἄχι, τὸν ἄρτον καὶ τὸ θεῖον καὶ πὰ ἄλλα πάντα πρὸς τὴν ἐπωδὴν εὐτρέπτεις.

5.

ΚΛΩΝΑΡΙΟΝ ΚΑΙ ΛΕΑΙΝΑ.

1. ΚΛΩΝ. Καινὰ περὶ σοῦ ἀκούομεν, ὦ Λεαίνα, τὴν Λεοβίαν Μέγιλαν τὴν πλουσίαν ἐρᾶν σου ὥσπερ ἄνδρα καὶ συνεῖναι ὑμᾶς οὐκ οἶδ' ὅ τι ποιοῦσας μετ' ἀλλήλων. Τί τοῦτο; ἡρυθρίασας; ἀλλ' εἰπέ εἰ ἀληθῆς ταῦτά ἐστιν.

ΛΕΑΙ. Ἀληθῆ, ὦ Κλωνάριον· αἰσχύνομαι δὲ, ἀλόκοτον γάρ τί ἐστι.

ΚΛΩΝ. Πρὸς τῆς κουροτρόφου τί τὸ πρᾶγμα, ἢ τί βούλεται ἡ γυνή; τί δὲ καὶ πράττετε, ὅταν συνῆτε; Ὅρξ; οὐ φιλεῖς με· οὐ γὰρ ἂν ἀπεκρύπτου τὰ τοιαῦτα.

ΛΕΑΙ. Φιλῶ μὲν σε, εἰ καὶ τινα ἄλλην. Ἡ γυνὴ δὲ δεινῶς ἀνδρική ἐστιν.

2. ΚΛΩΝ. Οὐ μανθάνω ὅ τι καὶ λέγεις, εἰ μὴ τις ἐταιρίστρια τυγχάνει οὔσα· τοιαύτας γὰρ ἐν Λέσβῳ λέγουσι γυναῖκας ἀρρενωπούς, ὑπ' ἀνδρῶν μὲν οὐκ ἐθελούσας αὐτὸ πάσχειν, γυναῖξιν δὲ αὐτὰς πλησιαζούσας ὥσπερ ἄνδρας.

ΛΕΑΙ. Τοιοῦτόν τι.

ΚΛΩΝ. Οὐκοῦν, ὦ Λεαίνα, τοῦτο αὐτὸ καὶ διήγησαι, ὅπως μὲν ἐπεῖρα τὸ πρῶτον, ὅπως δὲ καὶ συνεπέσσης καὶ τὰ μετὰ ταῦτα.

ΛΕΑΙ. Πότον τινὰ συγκροτοῦσαι αὐτῇ τε καὶ Δημῶνισσα ἡ Κορινθία, πλουτοῦσα δὲ καὶ αὐτὴ καὶ ὁμοτέχνος οὔσα τῇ Μεγίλλῃ, παρέλαβον καμὲ κιθαρίζειν ἀεταῖς· ἐπεὶ δὲ ἐκιδάρισα· καὶ ἄωρὶ ἦν καὶ ἔδει καθεύ-

que anus sibi aufert : et poculum temperatum esse oportet, eamque solam illud cibere. Oportebit autem ipsius viri praesto esse aliquid, velut vestes, aut soles, aut pilos paucos, aut quid ex eo genere.

MEL. Habeo illius soles.

5. BACCH. Has de clavo suspensas suffitu ex sulphure facto imbuo, de sale etiam aliquid in ignem conjicit, pronuncians simul nomina utriusque, et ipsius, et tuum. Tum prolatum de sinu rhombum intorquet, carmen simul volubili lingua dicens, barbarica horribiliaque nomina. Haec tum fecerat. Ac non ita multo post Phantias, solalibus licet illum reprehendentibus, et multum rogante, quicum adhuc fuerat, Phœbide, ad me venit ab illo maxime incantamento adductus. Insuper vero illud mihi odii contra Phœbidem potissimum excitandi remedium docuit, ut observatum illius vestigium, quum primum illud reliquisset, ipsa delerem, ita ut sinistro illius meus dexter pes, sinister autem contra dextro vestigio insisteret, diceremque, Calco te, et superior sum! ac feci quod praeceperat.

MEL. Noli, noli cunctari, Bacchis : voca mihi jam Syram. Tu vero, Acis, panem et sulphur et reliqua omnia ad incantationem compara.

5.

CLONARIUM ET LEÆNA.

1. CLON. Nova de te, Leæna, audimus, Lesbiam Megillam, illam divitem, tui ut virum amore incensam, et coire vos, nescio quid inter vos peragentes. Quid hoc? erubuisti? verum dic an vera sint ista.

LEÆ. Vera, Clonarium, sed pudet me : est enim absurdum quiddam.

CLON. Per matrem Liberæ, quid negotii est, aut quid sibi vult mulier? quid vero facitis, quum una estis? Vides? non amas me : neque enim talia celares.

LEÆ. Amo te equidem, si quam aliam. Illa vero mulier vehementer mascula est.

2. CLON. Nondum quid dicas intelligo, nisi forte quædam mascula amica est : tales enim Lesbi esse aiunt mulieres facie virili, quæ a viris quidem pati illa recusent, ipsæ vero mulieribus fruantur ut viri.

LEÆ. Tale quid est.

CLON. Ergo, mea Leæna, illud ipsum quoque narra, quomodo tentaverit primum, quomodo tibi persuasum sit, et quæ sequuntur.

LEÆ. Convivium instituerat cum Corinthia Demonassa, divite et ipsa, atque eandem artem quam Megilla exercente : assumerant autem me, quæ cithara ipsas oblectarem. Quum autem cecinissem, et serum esset, atque tempus

δαιν, αἱ δὲ ἐμέθουσιν, Ἄγε δὴ, ἔφη, ὦ Λαίνα, ἡ Μήγίλλα, κοιμᾶσθαι γὰρ ἤδη καλόν, ἐνταῦθα κάθευδε μεθ' ἡμῶν μέσση ἀμφοτέρων.

ΚΛΩΝ. Ἐκάθευδες; τὸ μετὰ ταῦτα τί ἐγένετο;

3. ΛΕΑΙ. Κατεφίλου με τὸ πρῶτον ὥσπερ οἱ ἄνδρες, οὐκ αὐτὸ μόνον προσαρμόζουσαι τὰ χεῖλη, ἀλλ' ὑπανοίγουσαι τὸ στόμα, καὶ περιέβαλλον καὶ τοὺς μαστους ἀπέθλιβον· ἡ Δημώνασσα δὲ καὶ ἔδρακε μεταξὺ καταφιλοῦσα· ἐγὼ δὲ οὐκ εἶχον εἰκάσαι ὅ τι τὸ πρᾶγμα εἶη. Χρόνῳ δὲ ἡ Μήγίλλα ὑπόθερμος ἤδη οὖσα τὴν μὲν κνηνὴν ἀφελετο τῆς κεφαλῆς, ἐπέκειτο δὲ πᾶν ὁμοίαν καὶ προσφυῆς, καὶ ἐν ῥῶϊ ὥφθη αὐτὴ καθάπερ οἱ σφόδρα ἀνδρώδεις τῶν ἀθλητῶν ἀποκεκαρμένη· καὶ γὰρ ἐταράχθη ἐν ἰδοῦσα. Ἡ δὲ, ὦ Λαίνα, φησὶν, ἔδρακα ἤδη οὕτω καλὸν νεανίσκον; Ἀλλ' οὐχ ὁρῶ γε, ἔφη ἐγὼ, νεανίσκον ἐνταῦθα, ὦ Μήγίλλα. Μὴ με καταθῆλυνε, ἔφη, Μήγίλλος γὰρ ἐγὼ λέγομαι καὶ γεγάμηκα πρόπαλαι ταύτην τὴν Δημώνασσαν, καὶ ἔστιν ἐμὴ γυνή. Ἐγέλασα, ὦ Κλωνάριον, ἐπὶ τούτῳ καὶ ἔφη, Οὐκοῦν σὺ, ὦ Μήγίλλε, ἀνὴρ τις ὢν ἐλελήθεις ἡμᾶς, καθάπερ τὸν Ἀχιλλέα φασὶν ἐν ταῖς παρθέναις κρυπτόμενον ταῖς ἀλουργαῖς; καὶ τὸ ἀνδρεῖον δὲ ἐκεῖν ἔχεις καὶ ποιεῖς τὴν Δημώνασσαν ὅπερ οἱ ἄνδρες; Ἐκεῖνο μὲν, ἔφη, ὦ Λαίνα, οὐκ ἔχω· δέομαι δὲ οὐδὲ πᾶν αὐτοῦ· ἴδιον δὲ τινα τρόπον ἡδῶν παρὰ πολλὴν ὁμιλοῦντα ὄφει με. Ἀλλὰ μὴ Ἑρμαφρόδιτος εἶ, ἔφη, οἷοι πολλοὶ εἶναι λέγονται ἀμφοτέρωθεν ἔχοντες; Ἐπεὶ γὰρ ἡγνούουν, ὦ Κλωνάριον, τὸ πρᾶγμα. Οὐ, φησὶν, ἀλλὰ τὸ πᾶν ἀνὴρ εἰμι.

4. Ἦκουσα, ἔφη ἐγὼ, τῆς Βουωτίας αὐλητρίδος Ἰσμηνοδώρας διηγουμένης τὰ ἐφέστια παρ' αὐτοῖς, ὡς γένοιτό τις ἐν Θήβαις ἐκ γυναίκος ἀνὴρ, ὃ δ' αὐτὸς καὶ μάντις ἄριστος, οἶμαι, Τειρεσίας τοῦνομα. Μὴ οὖν τι καὶ σὺ τοιοῦτο πέπονθας; Οὐκοῦν, ὦ Λαίνα, ἔφη, ἀλλὰ ἐγεννήθη μὲν ὁμοίαν ταῖς ἄλλαις ὑμῖν, ἡ γνώμη δὲ καὶ ἡ ἐπιθυμία καὶ ἅλλα πάντα ἀνδρός ἐστὶ μοι. Καὶ ἱκανὴ γοῦν σοι, ἔφη, ἐπιθυμία; Πάρεχε γοῦν, ὦ Λαίνα, εἰ ἀπιστεῖς, ἔφη, καὶ γνώση οὐδὲν ἐνδέουσάν με τῶν ἀνδρῶν· ἔχω γὰρ τι ἀντὶ τοῦ ἀνδρείου. Ἀλλὰ πάρεχε, ὦ ψε γάρ. Πάρεσχον, ὦ Κλωνάριον, ἱκετευούσης πολλὰ καὶ ὅρμον τινά μοι δούσης τῶν πολυτελῶν καὶ ὀθόνας τῶν λεπτῶν. Εἴτε· ἐγὼ μὲν ὥσπερ ἄνδρα περιελάμβανον, ἡ δὲ ἐφίλει τε καὶ ἐποίηε καὶ ἡσθμαίνε καὶ ἐδόκει μοι ἐς ὑπερβολὴν ἡδεσθαι.

ΚΛΩΝ. Τί ἐποίηε, ὦ Λαίνα, ἡ τίναν τρόπον; τοῦτο γὰρ μάλιστα εἰπέ.

ΛΕΑΙ. Μὴ ἀνάκρινε ἀκριβῶς, αἰσχρὰ γάρ· ὥστε μὰ τὴν Οὐρανίαν οὐκ ἂν εἴποιμι.

6.

ΚΡΩΒΥΛΗ ΚΑΙ ΚΟΡΙΝΝΑ.

1. ΚΡΩΒ. ὦ Κόριννα, ὡς μὲν οὐ πᾶν δεινὴν ἦν, δ' ἐνόμιζες, τὸ γυναικῆ γενέσθαι ἐκ παρθένου, μεμάθηκας

eundi cubitum, essentque bene potae, Age sane, mea Leæna, inquit Megilla, dormiendi jam tempus est : hic apud nos cuba media inter ambas.

CLON. Cubuisti ergo? deinde quid actum est?

3. LEÆ. Osculabantur me primum ut viri, non illud modo, applicantes labia, sed os etiam aliquantum aperientes : atque amplexabantur, opprimebant papillas; Demonassa autem interosculandum etiam mordere. Ego vero, quid res sibi vellet, nondum poteram conjicere. Tandem Megilla, quæ jam incaluisset, fictitiam de capite comam abstulit : impositam autem habebat valde similem et bene applicatam : atque apparuit accurate ad ipsamque cutem, ut viriliores athletæ, detonsa, ut ego ipso aspectu perturbarer. At illa, Mea Leæna, inquit, vidistine jam pulchrum adeo juvenem? Ego vero, inquam, non video hic juvenem, Megilla. Noli me, inquit, facere feminam : Megillus enim vocor, et olim duxi hanc Demonassam, et mea uxor est. Risi ego hoc, Clonarium, et, Tu igitur, Megille, inquam, imprudentibus nobis vir fueras, sicut Achillem dicunt inter virgines delituisse in vestibus purpureis? et illud habes quo viri censentur, et Demonassæ facis quod viri? Illud quidem, inquit, Leæna, non habeo; sed neque omnino illo indigeo : verum proprio quodam modo et multum jucundiore coeuntem me videbis. Ego, Numquid ergo, inquam, Hermaphroditus es, quales multi esse dicuntur, habens utraque? Nempe adhuc, mea Clonarium, quid rei esset, ignorabam. Non, inquit, sed omnino vir sum.

4. Hic ego, Audi, inquam, Bæotiam tibichnam, Ismenodoram, res patriæ suæ narrantem, quum diceret fuisse quendam Thebis ex femina virum, eundem etiam vatem optimum; Tiresiam, puto, nomine. Numquid ergo tibi simile quid usu venit? Neutiquam, ait, mea Leæna : sed ita nata sum ut vos reliquæ : verum animus, et libido, et reliqua omnia in me viri sunt. Igitur satis tibi est, inquam, libido? Quin tu præbe, inquit, Leæna, si fidem mihi non habes, et nihil me inferiorem esse viris intelliges : habeo enim pro illo virili aliquid. Sed præbe : videbis enim. Præbui, Clonarium, multum supplicanti, et monile mihi donanti pretiosum, atque lintea tenuissima. Tum ego illam uti virum complexa sum : illa basiare, patrare, anhelare, ac visa est mihi supra modum delectari.

CLON. Quid ergo patrabat, aut quomodo? hoc enim dic maxime.

LEÆ. Noli curiose exquirere : turpicula enim. Quare, ita me Cœlestis Venus, non dixerim.

6.

CROBYLE ET CORINNA.

1. CROB. Igitur, mea Corinna, quam non valde fuerit formidandam, id quod putabas, mulierem fieri ex virgine,

ἤδη, μετὰ μεираκίου μὲν ὥραίου γενομένη, μνᾶν δὲ τὸ πρῶτον μίσθωμα κομισαμένη, ἐξ ἧς ὄρμον αὐτίκα ὠνήσῃ σοι.

KOP. Ναί, μαννάριον. Ἐχέτω δὲ καὶ ψήφους τινὰς πυραυγεῖς οἷος ὁ Φιλαινίδος ἐστίν.

KPQB. Ἔσται τοιοῦτος. Ἄκουε δὲ καὶ τᾶλλα παρ' ἐμοῦ ἃ σε χρὴ ποιεῖν καὶ ὅπως προσφέρεσθαι τοῖς ἀνδράσιν· ἄλλη μὲν γὰρ ἡμῖν ἀποστροφή τοῦ βίου οὐκ ἐστίν, ὧ θύγατερ, ἀλλὰ δύο ἐστὶ ταῦτα ἐξ οὗ τέθνηκεν ὁ μακαρίτης σου πατήρ, οὐκ οἶσθα ὅπως ἀπεζήσαμεν; ὅτε δὲ ἐκεῖνος ἐζῆ, πάντα ἦν ἡμῖν ἱκανά· ἐχάλκευε γὰρ καὶ μέγα ἦν ὄνομα αὐτοῦ ἐν Πειραιεῖ, καὶ πάντων ἐστὶν ἀκοῦσαι διομνυμένων ἢ μὴν μετὰ Φιλίνον μνηκέτι ἐσεσθαι ἄλλον χαλκία. Μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν τὸ μὲν πρῶτον ἀποδομένη τὰς πυράγρας καὶ τὸν ἀχιμονα καὶ σφύραν δύο μνῶν, ἀπὸ τούτων διετράφημεν· εἴτα νῦν μὲν ὑφαίνουσα, νῦν δὲ κρόκην κατὰγουσα ἡ στήμονα κλώθουσα ἐποριζόμενη τὰ σιτία μόλις· ἔδοσκον δὲ σέ, ὧ θύγατερ, τὴν ἐλπίδα περιμένουσα.

2. **KOP.** Τὴν μνᾶν λέγεις;

KPQB. Οὐκ, ἀλλὰ ἐλογιζόμενη ὡς τηλικαύτη γενομένη θρέψεις μὲν ἐμέ, σεαυτὴν δὲ κατακοσμήσεις βράδιως καὶ πλουτήσεις καὶ ἐσθῆτας ἔξεις ἀλουργεῖς καὶ θεραπαίνας.

KOP. Πῶς ἔφης, μήτηρ, ἡ τί λέγεις;

KPQB. Συννοῦσα μὲν τοῖς νεανίσκοις καὶ συμπίνοῦσα μετ' αὐτῶν καὶ συγκαθεύδουσα ἐπὶ μισθῷ.

KOP. Καθάπερ ἡ Δαφνίδος θυγάτηρ Λύρα;

KPQB. Ναί.

KOP. Ἄλλ' ἐκεῖνη ἑταῖρα ἐστίν.

KPQB. Οὐδὲν τοῦτο δεινόν· καὶ σὺ γὰρ πλουτήσεις ὡς ἐκεῖνη καὶ πολλοὺς ἐραστὰς ἔξεις. Τί ἐδάκρυσας, ὧ Κόριννα; οὐχ ὁρᾷς ὅποσαι καὶ ὡς περισπούδαστοί εἰσιν αἱ ἑταῖραι καὶ ὅσα χρήματα λαμβάνουσι; τὴν Δαφνίδα γοῦν ἐγὼ οἶδα, ὧ φίλη Ἀδράστεια, βράκη, πρὶν αὐτὴν ἀκμάσαι τὴν ὥραν, περιβεβλημένην· ἀλλὰ νῦν ὁρᾷς ὅσα πρόεισι, χρυσὸς καὶ ἐσθῆτες εὐανθεῖς καὶ θεράπαιναι τέτταρες.

3. **KOP.** Πῶς δὲ ταῦτα ἐκτήσατο ἡ Λύρα;

KPQB. Τὸ μὲν πρῶτον κατακοσμοῦσα ἑαυτὴν εὐπρεπῶς καὶ εὐσταλῆς οὖσα καὶ φαειδρὰ πρὸς ἅπαντας, οὐκ ἄχρι τοῦ καχάζειν βράδιως καθάπερ σὺ εἰώθας, ἀλλὰ μειδιῶσα ἡδὺ καὶ ἐπαγωγόν, εἴτα προσομιλοῦσα δεξιῶς καὶ μήτε φενακίζουσα, εἰ τις προσέλθοι ἢ προπέμψει, μήτε αὐτὴ ἐπιλαμβανόμενη τῶν ἀνδρῶν. Ἦν δέ ποτε καὶ ἀπέλθῃ ἐπὶ δειπνον λαβοῦσα μίσθωμα, οὔτε μεθύσκειται — καταγέλαστον γὰρ καὶ μισοῦσιν οἱ ἄνδρες τὰς τοιαύτας — οὔτε ὑπερεμφορεῖται τοῦ ὄψου ἀπειροκάλως, ἀλλὰ προσάπτεται μὲν ἄκροις τοῖς δακτύλοις, σιωπῇ δὲ τὰς ἐνθέσεις οὐκ ἐπ' ἀμφοτέρας παρὰβύεται τὰς γνάθους, πίνει δὲ ἡρέμα, οὐ χανδόν, ἀλλ' ἀναπαυομένη.

KOP. Κἂν εἰ διψῶσα, ὧ μήτηρ, τύχοι;

KPQB. Τότε μάλιστα, ὧ Κόριννα. Καὶ οὔτε

jam didicisti; quæ cum pulchro adolescentulo fueris, et minam mercedem primam abstuleris, de qua mouile jam statim tibi emam.

COR. Ita sane, mea matercula. Habeat vero etiam lapillos aliquot ignei coloris, quale est Philænidis.

CROB. Erit tale. Audi vero ex me quæ facienda tibi sunt reliqua, et quomodo cum viris sit consuescendum. Neque alia enim nobis est, filia, vitæ tolerandæ ratio. Sed hos jam duos annos, ex quo pater tuus, jam felix, obiit, non nosti quam tenuiter ac misere vixerimus? quum autem ille viveret, omnium rerum nobis erat copia: ærariam enim officinam exercebat, magnumque ipsius erat in Piræeo nomen: estque audire dejerantes omnes, non futurum post Philinum fabrum alium. At post mortem illius, primo quidem forcipes et incudem et malleum duabus minis vendidi, de quibus viximus: deinde nunc texendo, nunc deducendo subtemen, aut stamen nendo, agre paravi nobis cibaria: te autem, filia mea, alui, spem exspectans.

2. **COR.** De mina dicis?

CROB. Non: sed ita rationes subducebam, te, ubi ad hanc ætatum pervenisses, me quidem alituram esse, te ipsam vero exornaturam facile, et futuram divitem, et vestimenta habituram purpurea, atque ancillas.

COR. Quomodo dicebas, mater? aut quid tibi vis?

CROB. Si cum adolescentulis una sis, et bibas cum illis, et mercede concumbas.

COR. Ut Lyra illa, filia Daphnidis?

CROB. Ita sane.

COR. At illa meretrix est.

CROB. Nihil istoc mali. Nam tu quoque dives eris ut ista, et multos amatores habebis. Quid ploras, Corinna? non vides quot et quanto in honore sint meretrices, et quas opes accipiant? ac Daphnidem ego novi, o bona Adrastea! pannis ante vestitam, quam ad maturam viris ætatem pervenisset. Sed nunc vides qualis prodeat; aurum, vestis florida, ancillæ quattuor.

3. **COR.** Quomodo vero illa sibi Lyra paravit?

CROB. Primo quidem decenter se ornavit, bene composita erat et jucunda ad omnes, non eo usque ut in cachinnos facile solveretur, quod tu soles, sed suave quiddam et illecebrosus subridens: deinde dextre versata est cum viris, ut neque illuderet plane, si quis adiret ipsam vel deduceret, nec vero ipsa viros invaderet. Si quando autem mercede conductæ eat in convivium, nec inebriatur (derisui enim illud opportunum, et oderunt viri si qua talis sit), neque cibis indecenter se ingurgilat; sed extremis modo digitis attingit, ac silentio sumit buccas, non in utramque malam infercit: bibit autem placide, non uno haustu, sed interquiescens.

COR. Etiam si forte sitiât, mater?

CROB. Tum vel maxime, mea Corinna. Neque plus

πλέον τοῦ δέοντος φθέγγεται οὔτε ἀποσκώπτει ἐξ τινὰ τῶν παρόντων, ἐς μόνον δὲ τὸν μισθωσάμενον βλέπει· καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖνοι φιλοῦσιν αὐτήν. Καὶ ἐπειδὴν κοιμᾶσθαι δέη, ἀσελγὲς οὐδὲν οὐδὲ ἀμελὲς ἐκείνη ἂν τι ἐργάσαιοτο, ἀλλὰ ἐξ ἅπαντος ἐν τοῦτο θηρᾶται, ὡς ὑπαγάγοιτο καὶ ἐραστὴν ποιήσειεν ἐκείνον· ταῦτα γὰρ αὐτὴν ἅπαντες ἐπαινοῦσιν. Εἰ δὴ καὶ σὺ ταῦτα ἐκμάθοις, μακάριαι καὶ ἡμεῖς ἐσόμεθα· ἐπεὶ τά γε ἄλλα παρὰ πολὺ αὐτῆς. . . . ἀλλ' οὐδὲν, ὦ φίλη Ἀδράστεια, φημί, ζώοις μόνον.

4. KOP. Εἰπέ μοι, ὦ μήτερ, οἱ μισθοῦμενοι πάντες τοιοῦτοί εἰσιν ὅσος ὁ Εὐκρίτος, μεθ' οὗ χθὲς ἐκάθευδον;

KPΩB. Οὐ πάντες, ἀλλ' ἔνιοι μὲν ἀμείνους, οἱ δὲ καὶ ᾗδ' ἀνδρώδεις, οἱ δὲ καὶ οὐ πάνυ μορφῆς εὐφυῶς ἔχοντες.

KOP. Καὶ τούτοις συγκαθεύδειν δεήσει;

KPΩB. Μάλιστα, ὦ θυγατερ· οὗτοι μὲν τοι καὶ πλείονα διδόσιν· οἱ καλοὶ δὲ αὐτὸ μόνον καλοὶ θέλουσιν εἶναι. Καὶ σοὶ δὲ μελέτω αἰεὶ τοῦ πλείονος, εἰ θέλεις ἐν βραγεὶ λέγειν ἅσας ἐνδείξας σε τῷ δακτύλῳ, οὐχ ὅρας τὴν Κόρινναν τὴν τῆς Κρωδύλης θυγατέρα ὡς ὑπερπλουτεῖ καὶ τρισευδαίμονα πεποίηκε τὴν μητέρα; Τί φῆς; ποιήσεις ταῦτα; ποιήσεις, οἶδα ἐγώ, καὶ πρόξεις ἅπασων ῥαδίως. Νῦν δ' ἀπιθὶ λουσομένη, εἰ ἀφίκοιτο καὶ τήμερον τὸ μεираκίον ὁ Εὐκρίτος· ὑπισχνεῖτο γάρ.

7.

MHTHP KAI MOYΣAPION.

1. MHT. Ἄν δ' ἔτι τοιοῦτον ἐραστὴν εὖρωμεν, ὃ Μουσαρίον, ὅσος ὁ Χαίρεας ἐστὶ, ὅσαι μὲν τῇ πανδήμῳ δεήσει λευκὴν μηκάδα, τῇ οὐρανίᾳ δὲ τῇ ἐν κήποις δάμαλιν, στεφανῶσαι δὲ καὶ τὴν πλουτοδότειραν, καὶ ὅλως μακάριαι καὶ τρισευδαίμονες ἐσόμεθα. Νῦν ὅρας παρὰ τοῦ νεανίσκου ἡλικία λαμβάνομεν, ὃς ὅλον μὲν οὐδεπώποτε σοὶ δέδωκεν, οὐκ ἐσθῆτα, οὐχ ὑποδήματα, οὐ μύρον, ἀλλὰ προφάσεις αἰεὶ καὶ ὑποσχέσεις καὶ μακρὰ ἐλπίδες καὶ πολὺ τὸ, ἔαν ὁ πατήρ. . καὶ κύριος γένωμαι τῶν πατρίων, καὶ πάντα σά. Σὺ δὲ καὶ ὁμωμοκέναι αὐτὸν φῆς ὅτι νόμῳ σε γαμετὴν ποιήσεται.

MOYΣ. Ὡμοσε γὰρ, ὦ μήτερ, κατὰ ταῖν θεαῖν καὶ τῆς Πολιάδος.

MHT. Καὶ πιστεύεις δηλαδὴ καὶ διὰ τοῦτο πρῶην οὐκ ἔχοντι αὐτῷ καταθεῖναι συμβολὴν τὸν δακτύλιον δέδωκας ἀγνούσης ἐμοῦ, ὃ δὲ ἀποδόμενος κατέπιε, καὶ πάλιν τὰ δύο περιδέραια τὰ Ἰωνικὰ, ἔλκοντα ἑκάτερον δύο δαρεϊκούς, ἃ σοὶ ὁ Χίος Πραξίας ὁ ναύκληρος ἐκόμισε ποιησάμενος ἐν Ἐρέσῳ· ἐδεῖτο γὰρ Χαίρεας ἱρανὸν συνεφθόρις ἀπενεγκεῖν. Ὅθόνας γὰρ καὶ χιτωνίσκους τί ἂν λέγοιμι; Καὶ ὅλως ἑρμαῖόν τι ἡμῖν καὶ μέγα ὄφελος συμπέπτωκεν οὗτος.

quam opus est loquitur, neque in praesentium quendam dicta jactat, sed solum illum qui se conduxit aspicit. Et ob haec illi amant ipsam. Et quum cubitum eundum est, nihil illa lascivum, nihil indecens egerit, sed unum illud venatur undique, ut in potestatem illum redigat et suum faciat amatorem. Propter haec enim omnes illam laudant. Si ergo tu etiam ista discas, beatæ nos quoque erimus : quandoquidem quod ad reliqua, multum tu ista . . . verum nihil, cara Adrastea ! dico : vivas solum !

4. COR. Dic mihi, mater, qui nos conducunt, omnesne tales sunt, qualis Eucritus, quicum heri cubui?

CROB. Non omnes, sed alii quidem meliores, alii vero jam viriles ; alii forma non satis a natura felici.

COR. Etiam cum his cubare oportebit?

CROB. Ac maxime, filia ; hi quidem plura etiam largiuntur. Formosi vero solum illud, formosi volunt esse. Tibi vero semper sit cura majoris lucri, si vis brevi tempore mulieres omnes dicere, digito te monstrata, Nonne vides Crobyles Coriunnam filiam, quam supra fidem dives est? ut ter beatam matrem praestitit ! Quid ais? facies ista? facies, novi ego; et facile principatum tenebis omnium. Nunc vero lotum abi, si forte hodie quoque veniat adolescentulus, Eucritus : certe promisit.

7.

MATER ET MUSARIUM.

1. MAT. Si talem adhuc unum amatorem inveniamus, Musarium, qualis est Chæreas, immolare oportebit Populari Veneri albam capellam, Cœlesti vero, quæ in Hortis est, buculam, et coronare divitiarum donatricem Cererem; atque in universum beatæ ac ter felices erimus. Nunc enim vides quantum accipiamus ab hoc juvene, qui obolum nondum unum tibi dederit, non vestem, non calceos, non unguentum, sed apud illum excusationes semper, et promissiones, et spes longæ et multum illud, Si pater . . . et dominus paternorum fuero, omnia erunt tua. Tu vero etiam jurasse illum tibi dicis, se legitimam sibi uxorem te ducturum.

MUS. Juravit enim, mater, per Liberas et Custodem urbis deam.

MAT. Et tu credis nimirum ! Et propterea etiam nuper symbolum quam daret non habenti anulum, imprudente me, dedisti; quem ille venditum abligurrit; et rursus duo illa monilia Ionica, Daricos unumquodque duos pendencia, quæ tibi Chius ille Praxias naclerus attulerat, quum fieri ea Ephesi curasset : oportebat enim Chæream erant conferre sodalibus. Vela enim et tunicas quid dicam? Sane missus a Mercurio thesaurus et magnum lucrum hic nobis homo oblatum est.

2. ΜΟΥΣ. Ἀλλὰ καλὸς καὶ ἀγένειος, καὶ φησὶν ἔρῃ καὶ δακρύει καὶ Δεινομάχης καὶ Λάχης οὐός ἐστι τοῦ Ἀρεοπαγίτου καὶ φησὶν ἡμᾶς γαμήσειν καὶ μεγάλας ἐλπίδας ἔχομεν παρ' αὐτοῦ, ἣν ὁ γέρον μόνον καταμύσῃ.

ΜΗΤ. Οὐκοῦν, ὦ Μουσάριον, ἐὰν ὑποδήσασθαι δέῃ, καὶ ὁ σκυτοτόμος αἰτῇ τὸ διδραχμον, ἐροῦμεν πρὸς αὐτὸν, Ἀργύριον μὲν οὐκ ἔχομεν, σὺ δὲ τῶν ἐλπίδων ὀλίγας παρ' ἡμῶν λαβέ· καὶ πρὸς τὸν ἀλφιτοπώλην τὰ αὐτά· καὶ ἦν τὸ ἐνοίκιον αἰτώμεθα, Περύμεινον, φήσομεν, ἐστ' ἂν Λάχης ὁ Κολλυτεύς ἀποθάνῃ· ἀποδώσομεν γάρ σοι μετὰ τοὺς γάμους. Οὐκ αἰσχύνῃ μόνῃ τῶν ἐταιριῶν οὐκ ἐλλόβιον οὐχ ὄρμον οὐ ταραντινίδιον ἔχουσα;

3. ΜΟΥΣ. Τί οὖν, ὦ μήτηρ; ἐκεῖναι εὐτυχέστεραί μου καὶ καλλίους εἰσίν;

ΜΗΤ. Οὐκ, ἀλλὰ συνετώτρεται καὶ ἴσασιν ἐταιρίζειν, οὐδὲ πιστεύουσι βῆματις καὶ νεανίσκοις ἐπ' ἄκρου τοῦ χεῖλους τοὺς ὄρκους ἔχουσι· σὺ δὲ εἴ πιστῇ καὶ φιλάνδρῳ οὐδὲ προσῇ ἄλλον τινὰ ὅτι μὴ μόνον Χαιρέαν· καὶ πρῶτον μὲν ὅτε ὁ γεωργὸς ὁ Ἀχαρνέυς ἦκε δύο μνᾶς κομίζων, ἀγένειος καὶ αὐτός — οἶνον δὲ τιμὴν ἀπειλήφει τοῦ πατρὸς πέμψαντος — σὺ δὲ ἐκεῖνον μὲν ἀπεμύκτισας, καθεύδεις δὲ μετὰ τοῦ Ἀδωνίδος Χαιρέου.

ΜΟΥΣ. Τί οὖν; ἔρχῃν Χαιρέαν καταλείψασαν παραδέξασθαι τὸν ἐργάτην ἐκεῖνον κινάβρας ἀπόζοντα; λεῖδός μοι, φασί, Χαιρέας καὶ χοιρίσκος Ἀχαρνικός.

ΜΗΤ. Ἔστω· ἐκεῖνος ἀργοῖκος καὶ πονηρὸν ἀποπνεῖ. Τί δαὶ Ἀντιφῶντα τὸν Μενεγράτους μνᾶν ὑπισχνόμενον οὐδὲ τοῦτον ἐδέξω; οὐ καλὸς ἦν καὶ ἀστεῖος καὶ ἡλικιώτης Χαιρέου;

4. ΜΟΥΣ. Ἀλλ' ἠπειλήσε Χαιρέας ἀποσφάζειν ἀμφοτέρους, εἰ λάβοι μέ ποτε μετ' αὐτοῦ.

ΜΗΤ. Πόσοι δὲ καὶ ἄλλοι ταῦτα ἀπειλοῦσιν; Οὐκοῦν ἀνέραστος σὺ μενεῖς διὰ τοῦτο καὶ σωφρονήσεις καθάπερ οὐχ ἑταῖρα, τῆς δὲ Θεσμοπόρου ἱερεῖά τις οὔσα; ἰὼ τάλλα. Τήμερον Ἀλώα ἐστι· τί δέ σοι δέδωκεν ἐς τὴν ἐορτήν;

ΜΟΥΣ. Οὐκ ἔχει, ὦ μαννάριον.

ΜΗΤ. Μόνος οὗτος οὐ τέγγην εὕρηκεν ἐπὶ τὸν πατέρα, οὐκ οἰκέτην καθήκεν ἐξαπατήσοντα, οὐκ ἀπὸ τῆς μητρὸς ἤτησεν ἀπειλήσας ἀποπλευσεῖσθαι στρατευσόμενος, εἰ μὴ λάβοι, ἀλλὰ κάθηται ἡμᾶς ἐπιτρέβων μήτε αὐτὸς διδοὺς μήτε παρὰ τῶν διδόντων ἔων λαμβάνειν; Σὺ δὲ οἶει, ὦ Μουσάριον, ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν αἰεῖ ἴσασθαι; ἢ τὰ αὐτὰ φρονήσειν Χαιρέαν, ὅταν πλουτῇ μὲν αὐτός, ἢ δὲ μήτηρ γάμον πολυτάλαντον ἐξεύρῃ αὐτῷ; μνησθήσεται ἔτι, οἶει, τότε τῶν δακρύων ἢ τῶν φιλημάτων ἢ τῶν ὀρκῶν πέντε ἰσως τάλαντα προικὸς βλέπων;

ΜΟΥΣ. Μνησθήσεται ἐκεῖνος· δεῖγμα δὲ, ὡς οὐδὲ νῦν γεγάμηκεν, ἀλλὰ καταναγκάζόμενος καὶ βιζζόμενος ἡρνήσατο.

2. MUS. Sed pulcher est, et imberbis, et amare se dicit, et lacrimatur, et Dinomaches Lachetisque Areopagitæ filius est; et se ducturum nos promittit, et magnas ab eo spes habemus, modo senex oculos condat.

MAT. Ergo, Musarium, quum opus erit soleis, et postulat sutor didrachmum, dicemus illi, Pecuniam quidem non habemus, tu vero aliquantum spei a nobis accipe: et ad pistorem eadem: et quum mercedem habitationis exigemus, Expecta, dicemus, dum Laches Collytensis moriatur: solvemus enim tibi post nuptias. Nonne te pudet, quæ sola meretricum neque inaurem, nec monile, nec Tarentinulam habeas?

3. MUS. Quid ergo, mater? num illæ feliciores me aut pulchriores sunt?

MAT. Non; sed prudentiores, et norunt artem meretriciam: neque dulcibus verbis credunt, et adolescentulis in extremis labris jusjurandum habentibus. Tu vero fidelis es, et viri amans, neque admittis quenquam, solum præter Chæream: et nuper ille ex Acarnania rusticus quum veniret, imberbis et ipse, minas ferens duas (vini enim pretium patris missu acceperat), tu illum quidem superbe rejectisti, cubas autem cum tuo Adonide Chærea.

MUS. Quid ergo? oportebat Chærea relicto recipere operarium istum, hircum oleutem? Lævis mihi, aiunt, Chæreas et porcellus Acharnicus.

MAT. Esto: agrestis iste, et male olet. Cur etiam Antiphontem Menecratis filium, qui minam pollicebatur, neque hunc recepisti? non pulcher erat, et urbanus, et aqualis Chærea?

4. MUS. At minatus erat Chæreas se interfectorum ambobus, si quando me cum illo deprehendisset.

MAT. Quot vero etiam alii minantur eadem? Num igitur tu amatorum expers manebis propterea, et pudica eris, quasi non meretrix esses, sed legifera? Cereris sacerdos? mitto reliqua. Sunt Arcalia hodie: quid vero dedit tibi diei festi causa?

MUS. Non habet quot det, matercula.

MAT. Solus ille non invenit aliquam ad patrem machinam? non servum immisit deceptorem? non a matre petit, minatus se militatum enavigaturum, nisi accipiat? sed desidet, nos atterit, neque dans ipse quicquam, neque accipere ab his, qui offerunt, patiens. Tu vero putas, Musarium, duodeviginti annorum te semper futuram? aut eundem animum fore Chærea, quum dives ipse erit, mater autem multorum illi talentorum nuptias inveniet? memor erit tum, putas, lacrimarum, aut basiorum, aut frequentis jurisjurandi, quinque forte dotis talenta ubi viderit?

MUS. Memor sane erit. Argumentum autem ejus rei hoc est, quod nondum duxit uxorem, sed urgentibus, vim quasi parantibus, negavit.

ΜΗΤ. Γένοιτο μὴ ψεύδεσθαι. Ἀναμνήσω δέ σε, ὦ Μουσάριον, τότε.

8.

ΑΜΠΕΛΙΣ ΚΑΙ ΧΡΥΣΙΣ.

1. ΑΜΠ. Ὅστις δέ, ὦ Χρυσί, μήτε ζηλοτυπεῖ μήτε ὀργίζεται μήτε ἐρράπισέ ποτε ἢ περιέκειρεν ἢ τὰ ἱμάτια περιέσχισεν, ἔτι ἐραστής ἐκεῖνός ἐστιν;

ΧΡΥΣ. Οὐκοῦν ταῦτα μόνα ἐρωήντος, ὦ Ἀμπελί, δείγματα;

ΑΜΠ. Ναί, ταῦτ' ἀνδρὸς θερμοῦ· ἐπεὶ τάλλα, φιλήματα καὶ δάκρυα καὶ ὄρκοι καὶ τὸ πολλάκις ἤκειν ἀρχομένου ἔρωτος σημεῖον καὶ φουμένου ἔτι· τὸ δὲ πῦρ ὅλον ἐκ τῆς ζηλοτυπίας ἐστίν. Ὅποτε εἰ καὶ σέ, ὡς φῆς, ὁ Γοργίας βαπτίζει καὶ ζηλοτυπεῖ, χρηστά ἔλπιζε καὶ εὗχου ἀεὶ τὰ αὐτὰ ποιεῖν.

ΧΡΥΣ. Τὰ αὐτά; τί λέγεις; αἰεὶ βαπτίζειν με;

ΑΜΠ. Οὐχί, ἀλλ' ἀνιάσθαι, εἰ μὴ πρὸς μόνον αὐτὸν βλέποις. Ἐπεὶ εἰ μὴ ἐρᾷ γε, τί ἂν ἔτι ὀργίζοιτο, εἰ σύ τινα ἕτερον ἐραστήν ἔχεις;

ΧΡΥΣ. Ἀλλ' οὐδὲ ἔχω ἔγωγε· ὁ δὲ μάτην ὑπέλαβε τὸν πλουσίον μου ἐρᾶν, διότι ἄλλως ἐμνημόνευσά ποτε αὐτοῦ.

2. ΑΜΠ. Καὶ τοῦτο ἡδὺ τὸ ὑπὸ πλουσίων οἰεσθαι σπουδάζεσθαι σε· οὕτω γὰρ ἀνιάσεται μάλλον καὶ φιλοτιμῆσεται, ὥς μὴ υπερβάλοιντο αὐτὸν οἱ ἀντερασταί.

ΧΡΥΣ. Καὶ μὴ οὕτως γε μόνον ὀργίζεται καὶ βαπτίζει, δίδωσι δὲ οὐδέν.

ΑΜΠ. Ἀλλὰ δώσει· ζηλότυποι γὰρ καὶ μάλιστα λυπηθήσονται.

ΧΡΥΣ. Οὐκ οἶδ' ὅπως βαπίσματα λαμβάνειν βούλει με, ὦ Ἀμπελίδιον.

ΑΜΠ. Οὐκ, ἀλλ' ὥς οἶμαι, μεγάλοι ἔρωτες γίνονται καὶ εἰ πύθοιτο ἀμελεῖσθαι, εἰ δὲ πιστεύσαι μόνος ἔχειν, ἀπομαραίνεται πῶς ἢ ἐπιθυμία. Ταῦτα λέγω πρὸς σέ· εἰκόσιν ὅλοις ἔτεσιν ἑταιρήσασα, σὺ δὲ ὀκτωκαίδεκάετις, οἶμαι, ἢ ἑλαττον οὕσα τυγχάνεις. Ἐὶ βούλει δέ, καὶ διηγῆσομαι ἃ ἔπαθόν ποτε οὐ πᾶν πρὸ πολλῶν ἔτων· ἦρα μου Δημόφαντος ὁ δανειστής ὁ κατόπιν οἰκῶν τῆς Ποικίλης. Οὗτος οὐδεπώποτε πλέον τι πέντε δραχμῶν δέδωκε καὶ ἡξίου δεσπότης εἶναι. Ἦρα δέ, ὦ Χρυσί, ἐπιπολαῖον τινα ἔρωτα οὔτε ὑποστένων οὔτε δακρύων οὔτε ἁυρὶ παραγιγνώμενος ἐπὶ τὰς θύρας, ἀλλ' αὐτὸ μόνον συνεχάθευδ' μοι ἐνίστε, καὶ τοῦτο διὰ μακροῦ.

3. Ἐπειδὴ δὲ ἐλθόντα ποτὲ ἀπέκλεισα — Καλλίδης γὰρ ὁ γραφεὺς ἔνδον ἦν δέκα δραχμὰς πεπομφώς — τὸ μὲν πρῶτον ἀπῆλθέ μοι λοιδορησάμενος· ἐπεὶ δὲ πολλὰ μὲν διῆλθον ἡμέραι, ἐγὼ δὲ οὐ προσέπεμπον, ὁ Καλλίδης δὲ ἔνδον ἦν αὖθις, ὑποθερμαινόμενος ἤδη τότε ὁ Δημόφαντος καὶ αὐτὸς ἀναφλέγεται ἐς τὸ πρᾶ-

MAT. Utinam non mentiatur! Sed tum te, Musarium, admonebo.

8.

AMPELIS ET CHRYSIS.

1. AMP. Si quis vero, mea Chrysis, neque zelotypus est, neque irascitur, neque alapam infligit unquam, aut comani abscidit, aut discidit vestem; illene adhuc amator est?

CHRY. Numquid ergo, Ampelis, hæc sola amantis argumenta?

AMP. Sanequam calidi viri hæc sunt: nam reliqua, oscula, et lacrimæ, et jusjurandum frequens, et adventus creber, incipientis amoris signum et adhuc nascentis: at ignis totus a zelotypia est. Itaque si te, ut ais, etiam alapis mulcat Gorgias, et zelotypus est, bona spera, et semper eadem facere illum opta.

CHRY. Eadem? quid ais? semper eum mihi dare alapas?

AMP. Non istuc; sed indigne eum ferre, nisi ad ipsum solum respicias. Quandoquidem si non amaret, quid tandem, alium te amatorem habente, irasceretur?

CHRY. Sed neque habeo equidem alium. At ille temere suspicatus est amari me a divite, eo quod casu quodam illius aliquando mentionem injeci.

2. AMP. Etiam hoc jucundum, si a divitibus coli te suspicatur: ita enim magis etiam ægre feret, et honorem suum in eo putabit agi, ne rivales ipsum superent.

CHRY. Verum enim hic irascitur modo, et infligit alapas, ceterum dat nihil.

AMP. At dabit: zelotypis enim vel maxime dolebit.

CHRY. Nescio cur alapas accipere me velis, mea Ampelidium.

AMP. Non: sed, ut arbitror, magni amores sic fiunt, etiam si se putet negligi: si vero solus potiri se credat, marcescit quodammodo cupiditas. Hæc ad te dico, quæ viginti totos annos meretriciam vitam colui; tu vero duodeviginti, puto, annos, aut minus etiam vixisti. Sed si vis, narrabo tibi quæ quondam et mihi ante annos non ita multos acciderunt. Amabat me Demophantus danista, qui post Pœcilen habitat. Hic non unquam plus quinque drachmis dederat, et herus esse postulabat. Amabat autem, Chrysis, amorem quendam in summo tantum innatantem, neque ingemiscens, nec lacrimans, neque intempesta nocte veniens ad fores; sed solum hoc agebat, ut interdum mecum cubaret, idque sat longis intervallis.

3. Quum vero advenientem aliquando exclusissem (Callides enim pictor intus erat, qui drachmas decem miserat), primo quidem conviciatus mihi abiit: ubi vero multis interjectis diebus non mittebam ego, dum Callides intus esset rursus, tum demum incallescens Demophantus et ipse ad eam rem inflammatur: et quum astans aliquando apertam

γμα καὶ ἐπιστάς ποτε ἀνείργμενὴν τηρήσας τὴν θύραν ἔκλειαν, ἔτυπτεν, ἤπειλαι φονεύσειν, περιερρήγνυε τὴν ἐσθῆτα, ἅπαντα ἐποίει, καὶ τέλος τάλαντον δοῦς μόνος εἶχεν ὀκτὼ δλους μῆνας. Ἡ γυνὴ δὲ αὐτοῦ πρὸς ἅπαντας ἔλεγεν ὡς ὑπὸ φαρμάκων ἐκμήναιμι αὐτόν. Τὸ δὲ ἦν ἄρα ζηλοτυπία τὸ φάρμακον. Ὡστε, ὦ Χρυσί, καὶ σὺ χρῶ ἐπὶ τὸν Γοργίαν τῷ αὐτῷ φαρμάκῳ· πλούσιος δὲ ὁ νεανίσκος ἔσται, ἦν τι ὁ πατήρ αὐτοῦ πάθη.

9.

ΔΟΡΚΑΣ, ΠΑΝΝΥΧΙΣ, ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣ,
ΠΟΛΕΜΩΝ.

1. ΔΟΡΚ. Ἀπολώλαμεν, ὦ κεκτημένη, ἀπολώλαμεν, ὁ Πολέμων ἀπὸ τῆς στρατείας ἀνέστρεψε πλουτῶν, ὡς φασιν ἑώρακα δὲ καὶ γὰρ αὐτὸν ἐφρεστίδα περιπόρφυρον ἐμπεπορημένον καὶ ἀκολούθους ἅμα πολλούς. Καὶ οἱ φίλοι ὡς εἶδον, συνέθεον ἐπ' αὐτὸν ἀσπασόμενοι· ἐν τοσούτῳ δὲ τὸν θεράποντα ἰδοῦσα κατόπιν ἐπόμενον, ὃς συναποδεδημήκει μετ' αὐτοῦ, ἡρόμην καὶ, Εἰπέ μοι, ἔρην, ὦ Παρμένων, ἀσπασαμένη πρότερον αὐτόν, πῶς ἡμῖν ἐπράξατε καὶ εἰ τι ἄξιον τῶν πολέμων ἔχοντες ἐπαυελήλυθατε;

ΠΑΝ. Οὐκ ἔδει τοῦτο εὐθύς, ἀλλ' ἐκεῖνα, ὅτι μὲν ἐσώθητε, πολλὰ χάρις τοῖς θεοῖς, καὶ μάλιστα τῷ ξενίῳ Διὶ καὶ Ἀθηνᾷ στρατίᾳ· ἡ δέσποινα δὲ ἐπυνθάνετο ἀεὶ τί πράττειτε καὶ ἐνθα εἴητε· εἰ δὲ καὶ τοῦτο προσέθηκας, ὡς καὶ ἐδάκρυε καὶ ἀεὶ ἐμέμνητο Πολέμωνος, ἀμεινον ἦν παρὰ πολὺ.

2. ΔΟΡΚ. Προεῖπον εὐθύς ἐν ἀρχῇ ἅπαντα· πρὸς δὲ σὲ οὐκ ἂν εἶπον, ἀλλὰ ἃ ἤκουσα ἐβουλόμην εἰπεῖν. Ἐπεὶ πρὸς γε Παρμένοντα οὕτως ἡρξάμην· Ἦ που, ὦ Παρμένων, ἐδόμβει τὰ ὅτα ὑμῖν; ἀεὶ γὰρ ἐμέμνητο ἡ κεκτημένη μετὰ δακρύων, καὶ μάλιστα εἰ τις ἐληλύθει ἐκ τῆς μάχης καὶ πολλοὶ τεθνάναι ἐλέγοντο, ἐσπάραττε τότε τὰς κόμας καὶ τὰ στέρνα ἐτύπτετο καὶ ἐπένθει πρὸς τὴν ἀγγελίαν ἐκάστην.

ΠΑΝ. Εὖ γε, ὦ Δορκάς, οὕτως ἔχρη.

ΔΟΡΚ. Εἴτα ἐξῆς μετ' οὐ πολὺ ἡρόμην ἐκεῖνα. Ὁ δὲ, Πάνυ λαμπρῶς, φησὶν, ἀνεστρέψαμεν.

ΠΑΝ. Οὕτω κακείνός οὐδὲν προειπὼν, ὡς ἐμέμνητό μου ὁ Πολέμων ἡ ἐπὶ τοῖς ἡμέτερο ζῶσαν καταλαβεῖν;

ΔΟΡΚ. Καὶ μάλα πολλὰ τοιαῦτα ἔλεγε. Τὸ γοῦν κεφάλαιον ἐξηγγείλει, πλοῦτον πολλὸν, χρυσὸν, ἐσθῆτα, ἀκολούθους, ἐλέφαντα· τὸ μὲν γὰρ ἀργύριον μὴδὲ ἀριθμῶ ἀγειν αὐτόν, ἀλλὰ μεδίμνω ἀπομεμετρημένον πολλοὺς μεδίμνους. Εἶχε δὲ καὶ αὐτὸς Παρμένων δακτύλιον ἐν τῷ μικρῷ δακτύλῳ, μέγιστον, πολύγωνον, καὶ ψῆφος ἐνεβέβλητο τῶν τριγώνων, ἐρυθρά τε ἦν ἐπιπολῆς. Εἶτα οὖν αὐτὸν ἐθέλοντά μοι διηγέειν ὡς τὸν Ἄλυν διέβησαν καὶ ὡς ἀπέκτειναν Τιριδά-

observasset januam, plorabat, pulsabat, interfecturum me minabatur, vestem discidit, faciebat omnia : ac tandem talento dato, solus me habebat menses octo integros. Uxor autem ipsius dictitabat omnibus, me venenis in furorem illum egisse : nempe venenum illud zelotypia fuit. Itaque tu etiam, Chrysis, utere eodem in Gorgiam veneno; dives enim erit adolescentulus, si quid patri illius acciderit.

9.

DORCAS, PANNYCHIS, PHILOSTRATUS,
POLEMO.

1. DORC. Perimus, hera, perimus! ex bello rediit Polemo, dives, ut aiunt : vidi autem illum ipsa quoque; sagum purpura prætextum, fibula confixum habet, et pedissequos simul multos. Et amici, ut viderunt, salutandi causa ad ipsum concurrere : interea famulum conspicata a tergo sequentem, qui cum illo peregre abfuerat, interrogavi, et quum salutassem prius, Dic mihi, inquam, Parmeno, ut egistis nobis? dignamne quippiam bellis habebatis reversi estis?

PAN. Non oportebat hoc statim : sed ista, Quum salvi rediistis, multas gratias agimus diis, et hospitali præsertim Jovi, et Minervæ bellicæ. Hera autem semper interrogabat, ut ageretis? et ubi essetis? Si vero illud etiam addidisses, Lacrimavit etiam et semper memoriam usurpavit Polemonis, multo fuerat melius.

2. DORC. Prædixi initio statim hæc omnia : apud te vero noleham dicere hæc, sed ea solum quæ audiavi. Nempe apud Parmenonem sic inceperam, Numquid, Parmeno, tinniebat vobis auris? semper enim cum lacrimis hera mea meminerat, et maxime si quis rediisset e prælio et cæsi esse multi dicerentur, tum illa comas lacerare, et pectus plangere, et ad unumquemque nuncium lugere.

PAN. Euge, Dorcas, ita oportebat.

DOR. Tum deinde non ita multo post ista rogavi. At ille, Magnifice omnino, inquit, rediimus.

PAN. Itane ille quoque sine proœmio, quam meminisset mei Polemo, aut desideraret, aut vivam invenire optaret?

DOR. Omnino multa id genus dixit. Verum caput rei hoc mihi renunciavit, divitias multas, aurum, vestem, pedissequos, ebur; argentum enim nec numero illum advehere, sed dimensum modio, modios multos. Habebat autem ipse quoque Parmeno anulum parvo in digito maximum, multiangulum, et gemma in eo erat de tricoloribus illis, suprema quidem facie rubicunda. Sivi ergo volentem mihi enarrare ut Halys trajecto Tiridatem quandam interfecissent,

ταν τινὰ καὶ ὡς διέπρεψεν ὁ Πολέμων ἐν τῇ πρὸς Πισίδας μάχῃ· ἀπέδραμον δέ σοι ταῦτα προσαγγελοῦσα, ὅς περὶ τῶν παρόντων σκέψαιο. Εἰ γὰρ ἐλθὼν ὁ Πολέμων — ἤξει δὲ πάντως ἀποσεισάμενος τοὺς γνωρίμους — ἀναπυθόμενος εὖροι τὸν Φιλόστρατον ἐνδόν τὰρ ἡμῖν, τί οἶε ποιήσειεν αὐτόν;

3. ΠΑΝ. Ἐξευρίσκειμεν, ὦ Δορκάς, ἐκ τῶν παρόντων σωτήριον· οὔτε γὰρ τοῦτον ἀποπέμψαι καλὸν τάλαντον ἐναγχος δεδωκότα καὶ τᾶλλα ἔμπορον ὄντα καὶ πολλὰ ὑπισχνούμενον, οὔτε Πολέμωνα τοιοῦτον ἐπανάχοντα χρήσιμον μὴ παραδέχασθαι· προσέτι γὰρ καὶ ζηλοτύπος ἐστίν, ὃς καὶ πενόμενος ἐτι πολλὸ ἀφόρητος ἦν· νῦν δὲ τί οὐκ ἂν ἐκείνος ποιήσειεν;

ΔΟΡΚ. Ἀλλὰ καὶ προσέρχεται.

ΠΑΝ. Ἐκλύομαι, ὦ Δορκάς, ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τρέμω.

ΔΟΡΚ. Ἀλλὰ καὶ Φιλόστρατος προσέρχεται.

ΠΑΝ. Τίς γένωμαι; πῶς ἂν με ἡ γῆ καταπίῃ;

4. ΦΙΛ. Τί οὐ πίνομεν, ὦ Παννυχί;

ΠΑΝ. Ἀνθρῶπε, ἀπολώλεκάς με. Σὺ δὲ χαῖρε, Πολέμων, χρόνιος φανεῖς.

ΠΟΛ. Οὗτος οὖν τίς ἐστίν ὁ προσῶν ὑμῖν; Σιωπᾶς; εὖ γε, ὦ Παννυχί. Ἐγὼ δὲ πεμπταῖος ἐκ Πυλῶν διέπτην ἐπειγόμενος ἐπὶ τοιαύτῃ γυναικί. Καὶ δίκαια μέντοι πέπονθα, καὶ σοι χάριν ἔχω· οὐκέτι γὰρ ἀρπασθήσομαι ὑπὸ σοῦ.

ΦΙΛ. Σὺ δὲ τίς εἶ, ὦ βέλτιστε;

ΠΟΛ. Ὅτι Πολέμων ὁ Στειριεύς Πανδιονίδος φυλῆς, ἀκούεις; χιλιαρχίσας τὸ πρῶτον, νῦν δὲ ἐξαναστήσας πενταχιλιάν ἀσπίδα, ἑραστής Παννυχίδος, ὅτε ὤμην ἐτι ἀνθρώπινα φρονεῖν αὐτήν.

ΦΙΛ. Ἀλλὰ τὰ νῦν σοι, ὦ ξεναγέ, Παννυχίς ἐμὴ ἐστί, καὶ τάλαντον εἴληφε, λήψεται δὲ ἕδῃ καὶ ἕτερον, ἐπειδὴν τὰ φορτία διαλῶμεθα. Καὶ νῦν ἀκολουθεῖ μοι, ὦ Παννυχί, τοῦτον δὲ παρ' Ὀδρύσας χιλιαρχεῖν ἔα.

ΔΟΡΚ. Ἐλευθέρα μὲν ἐστί καὶ ἀκολουθήσει, ἣν ἐθέλῃ.

ΠΑΝ. Τί ποιῶ, Δορκάς;

ΔΟΡΚ. Εἰσιέναι ἄμεινον, ὀργιζομένῳ οὐχ οἷόν τε παρῆναι Πολέμῳ, καὶ μᾶλλον ἐπιταθήσεται ζηλοτυπῶν.

ΠΑΝ. Εἰ θέλεις, εἰσίσωμεν.

5. ΠΟΛ. Ἀλλὰ προλέγω ὑμῖν ὅτι τὸ ὕστατον πείσθε τήμερον, ἢ μάτην ἐγὼ τοσοῦτοις φόνοις ἐγγεγυμνασμένος πάρεμι. Τοὺς Θρακᾶς, ὦ Παρμενῶν· ὠπλισμένοι ἡκόντων ἐμφράξαντες τὸν στενωπὸν τῇ φάλαγγι· ἐπὶ μετώπου μὲν τὸ ὀπλιτικόν, παρ' ἑκάτερα δὲ οἱ σπενδονῆται καὶ τοξόται, οἱ δὲ ἄλλοι κατόπιν.

ΦΙΛ. Ὡς βρεφυλλίος ταῦτα, ὦ μισθοφόρε, ἡμῖν λέγεις καὶ μορμολύτῃ. Σὺ γὰρ ἀλεκτρυόνα πώποτε ἀπέκτεινας ἢ πόλεμον εἶδες; ἐρυμάτιον ἐγρῶρεις τάχα δημορίτης ὢν, ἵνα καὶ τοῦτο προσχαρίσωμαί σοι.

ΠΟΛ. Καὶ μὴ εἰς μετ' ὀλίγον, ἐπειδὴν προσιόντας ἡμᾶς ἐπὶ δόρυ θεάσθαι στίλβοντας τοῖς ὀπλοῖς.

et ut in praelio contra Pisidas eminuere Polemo : avolavi autem hæc tibi nunciatura, uti de re præsentī deliberares. Nam si adveniens Polemo (omnino equidem dimotis familiaribus veniet) resciverit et intus apud nos Philostratum invenerit; quid facturum esse existimas?

3. PAN. Inveniamus, Dorcas, e re præsentī auxilium : neque enim dimittere hunc honestum est, qui nuper admodum talentum dederit, mercatorem alioquin et multa pollicentem; neque utile non recipere redeuntem cum ea copia Polemonem. Insuper zelotypus est, qui quum egeret adhuc, plane erat intolerabilis : jam vero quid non iste audeat?

DOR. Sed ecce accedit.

PAN. Deficio animi, Dorcas, præ consilii inopia et tremo.

DOR. Verum etiam accedit Philostratus.

PAN. Quid me fiet? utinam terra mihi dehiscat!

4. PHIL. Cur non potamus, mea Pannychis?

PAN. Perdidisti me, homo. Tu vero salve, Polemo. Tarde advenis!

POL. Iste ergo quis est qui ad vos accessit? Taces? Euge, Pannychis! At ego quinto die e Pylis huc advolavi ad talem festinans mulierem. Verum merito hoc mihi accidit, et gratiam tibi habeo : neque enim amplius a te dispoliabor.

PHIL. Tu vero quis es, mi homo?

POL. Polemo Stiriensis, tribu Pandionia, audis? qui primum mille armatos duxi, jam quinquies mille hominum agmen ago, amator Pannychidis, quum putarem illam adhuc humanum sapere.

PHIL. Sed ut nunc habet, o dux mercenariorum, mea est Pannychis, et talentum accepit; accipiet autem jam etiam alterum, quum sarcinas disposuerimus. Et jam sequere me, Pannychis : hunc vero mille hominibus præesse apud Odrysas jube.

DOR. Libera quidem est, et sequetur, si voluerit.

PAN. Quid agam, Dorcas?

DOR. Intrasse melius erit : irato enim adesse Polemoni non convenit : et magis ipsa zelotypia intendetur.

PAN. Si vis, intremus.

5. POL. Sed prædico vobis, vos ultimum hodie potaturis, aut frustra ego tot cædibus exercitatus adsum. Heus Parmeno, Thraces adduc! Armati veniant, phalange obsepto angiporū : in fronte gravis armatura, in utroque cornu funditores et sagittarii, reliqui in ultima acie.

PHIL. Tanquam parvis infantibus ista, mercenarie, dicis nobis et larva quasi terrere nos postulas. Tun' gallum gallinaceum interfecisti unquam, aut vidisti bellum? castellum forte insedisti, dimidii dux manipuli, ut etiam hoc tibi largiar.

POL. Quin scies paullo post; ubi accedentes nos potentis hastis videbis, armis fulgentibus.

ΦΙΛ. Ἦκτε μόνον συσκευασάμενοι. Ἐγὼ δὲ καὶ Τίβιος οὗτος — μόνος γὰρ οὗτος ἐπεταί μοι — βάλλοντες ὑμᾶς λίθοις τε καὶ ὀστράκοις οὕτω διασκορδάσσωμεν ὥς μηδὲ ὅποι οἰχοισθε ἔχοιτε εἰδέναι.

10

ΧΕΛΙΔΟΝΙΟΝ ΚΑΙ ΔΡΟΣΗ.

1. ΧΕΛ. Οὐκέτι φοιτᾷ πρὸς σέ, ὦ Δροσῇ, τὸ μειρακίον ὁ Κλεινίας; οὐ γὰρ ἐόρακα, πολλὸς ἤδη χρόνος, αὐτὸν παρ' ὑμῖν.

ΔΡΟΣ. Οὐκέτι, ὦ Χελιδόνιον· ὁ γὰρ διδάσκαλος αὐτὸν εἴρξε μηκέτι μοι προσιέναι.

ΧΕΛ. Τίς οὗτος; μὴ τι τὸν παιδοτρέβην Διότιμον λέγεις; ἐπεὶ ἐκείνος γε φίλος ἐστίν.

ΔΡΟΣ. Οὐκ, ἀλλ' ὁ κάκιστα φιλοσόφων ἀπολούμενος Ἀρισταίνετος.

ΧΕΛ. Τὸν σκυθρωπὸν λέγεις, τὸν δασύν, τὸν βαθυπώγωνα, ὃς εἴωθε μετὰ τῶν μειρακίων περιπατεῖν ἐν τῇ Ποικίλῃ;

ΔΡΟΣ. Ἐκεῖνον φημι τὸν ἀλαζόνα, ὃν κάκιστα ἐπίδοιμι ἀπολούμενον, ἐλκόμενον τοῦ πώγωνος ὑπὸ δημίου.

2. ΧΕΛ. Τί παθὼν δὲ ἐκείνος τοιαῦτα ἐπείσει τὸν Κλεινίαν;

ΔΡΟΣ. Οὐκ οἶδα, ὦ Χελιδόνιον. Ἀλλὰ μηδέποτε ἀποκίνοίς μου γενόμενος ἀπ' οὗ γυναικὶ ὀμιλεῖν ἤρξατο — πρῶτον δὲ ὀμιλήσέ μοι — τριῶν τούτων ἑξῆς ἡμερῶν οὐδὲ προσῆλθε τῷ στενωπῷ· ἐπεὶ δὲ ἡνιώμην — οὐκ οἶδα δὲ θῆταις τι ἐπαθὼν ἐπ' αὐτῷ — ἐπέμψα τὴν Νεβρίδα περισκευομένην αὐτὸν ἢ ἐν ἀγορᾷ διατρέβοντα ἢ ἐν Ποικίλῃ· ἢ δὲ περιπατοῦντα ἐφ' ἰδοῦσα μετὰ τοῦ Ἀρισταίνετου νεῦσαι πόρρω, ἐκείνον δὲ ἐρυθρίασαντα κάτω ὄρῃν καὶ μηκέτι παρενεγκεῖν τὸν ὀρθαλμόν. Ἐξ' ἐβάδιζον ἅμα ἐς τὴν πόλιν· ἢ δὲ ἄχρι τοῦ Διπύλου ἀκολούθησα, ἐπεὶ μηδ' ὅλως ἐπεστράφη, ἐπανῆκεν οὐδὲν σαφὲς ἀπαγγεῖλαι ἔχουσα. Πῶς με οἶε διαγίνει τὸ μετὰ ταῦτα οὐκ ἔχουσαν εἰκάσαι ὃ τι μοι πέπονθεν ὁ μειρακίσκος; ἀλλὰ μὴ ἐλύπησέ τι αὐτὸν, ἔλεγον, ἢ τινος ἄλλης ἡράσθη μισήσας ἐμέ; ἀλλ' ὁ πατὴρ διεκώλυσεν αὐτόν; πολλὰ τοιαῦτα ἔστρεφον. Ἦδη δὲ περὶ δεξιὴν ὄψιν ἦκεν ὁ Δρόμων τὸ γραμματίον τουτὶ παρ' αὐτοῦ κομιζών. Ἀνάγνωθι λαβοῦσα, ὦ Χελιδόνιον· οἶσα γὰρ δὴ πού γραμμάτα.

3. ΧΕΛ. Φέρ' ἰδωμεν· τὰ γράμματα οὐ πάνυ σαφεῖς ἀλλὰ ἐπισυρμένα δηλοῦντα ἐπιεῖν τινα τοῦ γεγραμμένου. Λέγει δὲ « πῶς μὲν ἐφίλησά σε, ὦ Δροσῇ, τοὺς θεοὺς ποιῶμαι μάρτυρας. »

ΔΡΟΣ. Αἰαί τάλα, οὐδὲ τὸ χαίρειν προσέγραψε.

ΧΕΛ. « Καὶ νῦν δὲ οὐ κατὰ μῖσος, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην ἀφίσταμαι σου· ὁ πατὴρ γὰρ Ἀρισταίνετῳ παρέδωκέ με φιλοσοφεῖν αὐτῷ, κακείνος — ἔμαθε γὰρ τὰ κατ' »

PHIL. Venite modo instructi. Ego autem et Tibius iste (solus enim hic me sequitur) lapidibus vos ac testis immisisis ita dispergemus, ut neque quorsum effugiendum sit reperiat.

10.

CHELIDONIUM ET DROSE.

1. CHEL. Non amplius ad te ventitat, mea Drose, adolescentulus ille Clinias? diu enim est quum illum apud vos non vidi.

DROS. Non amplius, mea Chelidonium: magister enim interdixit ne amplius ad me accedat.

CHEL. Quis est iste? Diotimune dicis ludi gymnici magistrum? nam ille quidem mihi amicus.

DROS. Non; sed est perditissimus ille philosophorum Aristænetus.

CHEL. Tristem illum dicis, hirsutum, barba prolixa, qui cum adolescentibus inambulare solet in Pæcile?

DROS. Illum dico impostorem, quem utinam videam pessime perire, barba tractum a carnifice.

2. CHEL. Sed quid in mentem illi venit, quod istuc persuasit Cliniae?

DROS. Nescio, Chelidonium. Sed qui nondum a me abnoctaverit a quo tempore usum habere mulieris coepit (mecum autem fuit prima), tribus hisce deinceps diebus neque ad angiportum accessit. Quum vero ægre ferrem (nam nescio quid mali de eo mihi præsagibat ananus), misi Nebridem quæ circumspiceret illum in foro versantem, vel in Pæcile. Atque illa inambulante ait se vidisse cum Aristaneto, et innuisse ei e longinquo: ipsum vero cum rubore deiecisse vultum, neque amplius eo oculum adiecisse. Tum vadebant simul urbem versus: illa ad Dipylum usque prosecuta, quum nec omnino se converteret, rediit nihil certi habens quod renunciaret. Quid animi mihi putas ab eo inde tempore fuisse, quæ conjectare non possem quid factum esset adolescentulo? Sed numquid offendit ipsum? dicebam: an alius cuiusdam amore captus me odit? At pater forsitan prohibuit? Multa talia versabam in animo. Jam vero sero vespere venit Dromio, hoc ab illo epistolium ferens. Sume, lege, Chelidonium: nosti enim, credo, literas.

3. CHEL. Age videamus: literæ non valde disertæ, sed implicitæ sibi, festinationem quandam scribentis indicantes. Dicunt autem, « Quam te amaverim, mea Drose, deos facio testes. »

DROS. Hei hei miserum, ne salutem quidem ascripsit.

CHEL. « Et nunc non odio, sed necessitate discidium a te facio. Pater enim Aristaneto me commendavit, apud quem philosophiæ dem operam: et ille (comperit enim no-

ἡμᾶς ἅπαντα — πάνυ πολλὰ ἐπετίμησέ μοι ἀπρεπές εἶναι λέγων ἑταῖρα συνεῖναι Ἀρχιτέλους καὶ Ἑρασι-
κλείας υἱὸν ὄντα· πολλὸν γὰρ ἄμεινον εἶναι τὴν ἀρετὴν
προτιμᾶν τῆς ἡδονῆς. »

ΔΡΟΣ. Μὴ ὤρασιν ἱκοίτο δ' λῆρος ἐκεῖνος τοιαῦτα
παιδεύων τὸ μεῖράκιον.

ΧΕΛ. « Ὅστε ἀνάγκη πείθεσθαι αὐτῷ· παρακο-
λουθεῖ γὰρ ἀκριβοῦς παραφυλάττων, καὶ διως οὐδὲ
προσδράπειν ἄλλω οὐδενὶ ἔξεστιν ὅτι μὴ ἐκείνῳ· εἰ δὲ
σωφρονοῖμι καὶ πάντα πεισθεῖην αὐτῷ, ὑποσχεῖται
πάνυ εὐδαίμονα ἔσεσθαι με καὶ ἐνάρετον καταστήσεσθαι
τοῖς πόνοις προγεγυμνασμένον. Ταῦτά σοι μόλις
ἔγραψα ὑποκλέψας ἑμαυτόν. Σὺ δέ μοι εὐτύχει καὶ
μείνησσι Κλεινίου. »

4. ΔΡΟΣ. Τί σοι δοκεῖ ἡ ἐπιστολὴ, ὦ Χελιδόνιον;

ΧΕΛ. Τὰ μὲν ἄλλα ἢ ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσις, τὸ δὲ
« μέμνησσι Κλεινίου » ἔχει τινὰ ὑπόλοιπον ἐλπίδα.

ΔΡΟΣ. Κάμω οὕτως ἔδοξεν· ἀπολλυμαι δ' οὖν ὑπὸ
τοῦ ἔρωτος. Ὁ μέντοι Δρόμων ἔφασκε παιδεραστήν
τινα εἶναι τὸν Ἀριστάνετον καὶ ἐπὶ προφάσει τῶν μα-
θημάτων συνεῖναι τοῖς ὡραιότατοις τῶν νέων καὶ ἰδίᾳ
λογοποιεῖσθαι πρὸς τὸν Κλεινίαν ὑποσχέσεις τινὰς ὑπι-
σχνόμενον ὥς ἰσθῆεν ἀποφανεῖ αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ
ἀναγινώσκει μετ' αὐτοῦ ἑρωτικούς τινες λόγους τῶν
παλαιῶν φιλοσόφων πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ διως περὶ
τὸ μεῖράκιόν ἐστιν. Ἡπεῖλει δὲ καὶ τῷ πατρὶ τοῦ
Κλεινίου κατερεῖν ταῦτα.

ΧΕΛ. Ἐχρῆν, ὦ Δροσῇ, γαστρίσαι τὸν Δρόμωνα.

ΔΡΟΣ. Ἐγᾶστρίσα, καὶ ἄνευ δὲ τούτου ἐμός ἐστι·
κέννισται γὰρ καὶ ἐκεῖνος τῆς Νεβρίδος.

ΧΕΛ. Θάρρει, πάντα ἔσται καλῶς. Ἐγὼ δὲ καὶ
ἐπιγράψω μοι δοκῶ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐν Κεραμεικῷ, ἔνθα
δ' Ἀρχιτέλης εἴωθε περιπατεῖν, Ἀριστάνετος διαφθείρει
Κλεινίαν, ὥστε καὶ ἐκ τούτου συνδραμεῖν τῇ παρὰ τοῦ
Δρόμωνος διαβολῇ.

ΔΡΟΣ. Πῶς δ' ἂν λάθοις ἐπιγράψασα;

ΧΕΛ. Τῆς νυκτός, ὦ Δροσῇ, ἀνθρακὰ ποθεν λα-
βοῦσα.

ΔΡΟΣ. Εὖ γε, συστράτευε μόνον, ὦ Χελιδόνιον,
κατὰ τοῦ ἀλαζόνος Ἀρισταίνετου.

11.

ΤΡΥΦΑΙΝΑ ΚΑΙ ΧΑΡΜΙΔΗΣ.

1. ΤΡΥΦ. Ἐταῖραν δέ τις παραλαβὼν πέντε δρα-
χμὰς τὸ μίσθωμα δοῦς καθεύδει ἀποστραφεὶς δακρύων
καὶ στένων; ἀλλ' οὔτε πέπυκας ἡδέως, οἶμαι, οὔτε
δειπνήσαι μόνος ἠθέλησας· ἐκλαες γὰρ καὶ παρὰ τὸ
δεῖπνον, ἐύρων γάρ· καὶ νῦν δὲ οὐ διαλέλοιπας ἀνολού-
ζων ὥσπερ βρέφος. Ταῦτα οὖν, ὦ Χαρμίδη, τίνας
ἐνεκα ποιεῖς; Μὴ ἀποκρύψῃ με, ὥς ἂν καὶ τοῦτο ἀπο-
λαύσω τῆς νυκτός ἀγρυπνήσασα μετὰ σοῦ.

stra omnia) multum sane me increpuit, indignum esse dicen-
cum meretrice me vivere Architelis et Erasicleæ filium :
multo enim melius esse virtutem præferre voluptati. »

DROS. Male pereat nugator ille, qui talia doceat adole-
scentulum.

CHEL. « Itaque necesse est illi parere : accurate enim
me sequitur et custodit; neque aspicere licet quicquam,
præter ipsum. Si vero modestus sim et per omnia sibi
obsequar, pollicetur beatissimum me futurum, et virtutis
compotem, laboribus ante exercitum. Hæc ægre tibi scri-
psi me occultans. Tu vero felix mihi esto, ac memento
Cliniæ. »

4. DROS. Quid tibi videtur hæc epistola, Chelidonium?

CHEL. Cetera velut Scytharum dictio; at illud, « Me-
mento Cliniæ ! » habet spei aliquid reliquum.

DROS. Etiam mihi ita videbatur. Pereo igitur præ
amore. Verum dixit mihi Dromo pædiconem esse Ari-
stænetum, et disciplinæ obtentu rem habere cum formo-
sissimis adolescentulis, et privatim sermones habere cum
Clinia, promissa quædam illi pollicentem, quasi diis parem
sit factururus. Verum etiam legit cum illo amatorios quos-
dam antiquorum philosophorum suis cum discipulis ser-
mones, et totus est in hoc adolescentulo. Minatus est au-
tem Dromo se patri Clinicæ denunciaturum ista.

CHEL. Oportebat, Drose, Dromonem saburrare.

DROS. Feci : et præterea meus est; prurit enim et ille
in Nebridem.

CHEL. Bono animo esto : bene succedent omnia. Ego
vero etiam inscribere cogito in pariete in Ceramicō, ubi
inambulare solet Architeles, « Aristænetus corrumpit Cli-
niam » : ut etiam ex hac parte adjuvem Dromonis dela-
tionem.

DROS. Quomodo vero satis occulte poteris scribere?

CHEL. Noctu, Drose, sumto alicunde carbone.

DROS. Euge, iuva modo, Chelidonium, pugnam adver-
sus impostorem Aristænetum.

11.

TRYPHÆNA ET CHARMIDES.

1. TRYPH. Meretricem vero aliquis quinque drachma-
rum mercede conductam ubi habet, aversus deinde jacet
lacrimans et ingemiscens? Sed neque bibisti, puto, jucunde,
neque cenare solus voluisti. Plorasti autem in cæna etiam;
vidi enim : et nunc non desinis pueruli instar ejulare. Ista
ergo, Charmides, cur facis? Noli apud me celare, ut hunc
certe fructum vigilatæ tecum noctis capiam.

ΧΑΡΜ. Ἐρωῶ με ἀπόλλυσιν, ὦ Τρύφαινα, καὶ οὐκέτ' ἀντέχω πρὸς τὸ δεινόν.

ΤΡΥΦ. Ἀλλ' ὅτι μὲν οὐκ ἐμοῦ ἔρῃς, δῆλον· οὐ γὰρ ἂν ἔχον με ἡμέλεις καὶ ἀπωθοῦ περιπλέκεσθαι θέλουσαν καὶ τέλος διετείχιζες τὸ μεταξὺ ἡμῶν τῷ ἱματίῳ δεδιώς μὴ ψεύσαιμί σου. Τίς δὲ δμοῖς ἐκείνη ἐστίν, εἰπέ· τάχα γὰρ ἂν τι καὶ συντελέσαιμι πρὸς τὸν ἔρωτα, οἷδα γὰρ ὡς χρὴ τὰ τοιαῦτα διακονεῖσθαι.

ΧΑΡΜ. Καὶ μὴν οἶσθα καὶ πάνυ ἀκριβῶς αὐτὴν κακείνην σέ· οὐ γὰρ ἀφανὴς ἐταῖρα ἐστίν.

2. ΤΡΥΦ. Εἰπέ τοῦνομα, ὦ Χαρμίδη.

ΧΑΡΜ. Φιλημάτιον, ὦ Τρύφαινα.

ΤΡΥΦ. Ποτέραν λέγεις; δύο γάρ εἰσι· τὴν ἐκ Πειρωσιῶς, τὴν ἄρτι διακεκορευμένην, ἥς ἔρῃ Δάμυλλος δ τοῦ νῦν στρατηγούντος υἱός, ἢ τὴν ἑτέραν, ἣν Παγίδα ἐπικαλοῦσιν;

ΧΑΡΜ. Ἐκείνην, καὶ ἐάλωκα δ κακοδαίμων καὶ συνελημμαι πρὸς αὐτῆς.

ΤΡΥΦ. Οὐκοῦν δι' ἐκείνην ἔχλαες;

ΧΑΡΜ. Καὶ μάλα.

ΤΡΥΦ. Πολὺς δὲ χρόνος ἐστί σοι ἐρῶντι ἢ νεοτελῆς τις εἶ;

ΧΑΡΜ. Οὐ νεοτελής, ἀλλὰ μῆνες ἐπτά σχεδὸν ἀπὸ Διονυσίων, ὅτε πρῶτον εἶδον αὐτήν.

ΤΡΥΦ. Εἶδες δὲ ὅλην ἀκριβῶς, ἢ τὸ πρόσωπον μόνον καὶ ὅσα τοῦ σώματος φανερά, καὶ ὡς χρὴ γυναῖκα πάντες καὶ τετταράκοντα ἔτη γεγонуῖαν ἡδῇ;

ΧΑΡΜ. Καὶ μὴν ἐπόμνυται δύο καὶ εἴκοσιν εἰς τὸν ἐσόμενον Ἑλαφροβόλῳ τελέσειν.

3. ΤΡΥΦ. Σὺ δὲ ποτέροις πιστεύσεις ἂν, τοῖς ἐκείνης ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς σεαυτοῦ ὀφθαλμοῖς; ἐπίσκεψαι γὰρ ἀκριβῶς ὑποβλέψας ποτὲ τοὺς κροτάφους αὐτῆς, ἐνθα μόνον τὰς αὐτῆς τρίχας ἔχει· τὰ δὲ ἄλλα φανάκη βαθεῖα. Περὶ δὲ τοὺς κροτάφους ὁπόταν ἀσθενήσῃ τὸ φάρμακον ὃ βάπτεται, ὑπολευκαίνεται τὰ πολλὰ. Καίτοι τί τοῦτο; βίασαί ποτε καὶ γυμνὴν ἰδεῖν.

ΧΑΡΜ. Οὐδεπώποτε μοι πρὸς τοῦτο ἐνέδωκεν.

ΤΡΥΦ. Εἰκότως· ἡπίστατο γὰρ μυσσασθαισόμενον σε τὰς αὐτῆς λεύκας. Ὅλη δὲ ἀπὸ τοῦ αὐγένος ἐς τὰ γόνατα παρδάλει ἔοικεν. Ἀλλὰ σὺ ἐδάκρυες τοιαύτης μὴ συνών; Ἦ που τάχα καὶ ἐλύπει σε καὶ ὑπερεώρα;

ΧΑΡΜ. Ναί, ὦ Τρύφαινα, καίτοι τοσαῦτα παρ' ἐμοῦ λαμβάνουσα. Καὶ νῦν ἐπειδὴ χιλίας αἰτούσῃ οὐκ εἶχον διδόναι βραδίως ἅτε ὑπὸ πατρὶ φειδομένῳ τρεφόμενος, Μοσχίωνα ἐσδεξαμένη ἀπέκλεισέ με, ἀνὴρ ὢν λυπῆσαι καὶ αὐτὸς θέλων αὐτὴν σὲ παρεῖληφα.

ΤΡΥΦ. Μὰ τὴν Ἀφροδίτην οὐκ ἂν ἤκον, εἴ μοι προεῖπέ τις ὡς ἐπὶ τοῖς παραλαμβανοίμην, λυπῆσαι ἄλλην, καὶ ταῦτα Φιλημάτιον τὴν σορόν. Ἀλλ' ἀπειμι, καὶ γὰρ ἡδὲ τρίτον ἤσεν ἀλεκτροῦν.

4. ΧΑΡΜ. Μὴ σύ γε οὕτω ταχέως, ὦ Τρύφαινα· εἰ γὰρ ἀληθὴ ἐστίν ἡ φῆς περὶ Φιληματίου, τὴν πηνύκην καὶ ὅτι βάπτεται καὶ τὸ τῶν ἄλλων ἄλγῶν, οὐδὲ προσέλεπειν ἂν ἔτι δυναίμην αὐτῇ.

CHARM. Perdit me; Tryphæna, amor, neque amplius durare ad vim illius possum.

TRYPH. Sed me non esse quam amas, illud quidem satis apparet: neque enim quam habes negligeres, et amplexari te volentem repelleres, et tandem quasi murum inter nos quendam veste interposita fecisses, metu, ne forte te attingam. Quæ tamen sit illa, dic mihi. Fortasse enim et adjuvero aliquantum tibi amorem illum: nam novi ut ministranda sint talia.

CHARM. Quin nosti illam, et accurate quidem, et illa te: nec enim obscura est meretrix.

2. TRYPH. Dic nomen, Charmides.

CHARM. Philematium est, mea Tryphæna.

TRYPH. Utam dicis? duæ sunt enim: illam ex Piræeo, quæ nuper demum devirginata est, quam Damyllus amat, ejus qui nunc prætor est filius: an illam alteram, cui Pagidis [*Laquei*] nomen est?

CHARM. Hanc ipsam: et captus sum miser atque irretitus ab illa.

TRYPH. Propter hanc ergo plorasti?

CHARM. Omnino.

TRYPH. Multumne tempus est ex quo amas, an nuper demum initiatus es?

CHARM. Non nuper initiatus, sed menses fere septem sunt a Dionysiis inde, quum primum illam vidi.

TRYPH. Verum vidistine totam accurate, an faciem solam et partes corporis apertas, denique ut conveniebat videre mulierem quinque et quadraginta annos jam natam?

CHARM. At illa dejerat duo et viginti se Elaphebolione proximo annos impleturam.

3. TRYPH. Tu vero utri credendum putas, illine dejeranti, an tuis oculis? Accurate enim adverte oculos considerandis illius temporibus, ubi solum suos ipsius capillos habet, reliqua omnis coma proluxa ascititia. Circa tempora autem ubi medicamentum defecit quo tingitur, multum cana est. Quanquam quid hoc? urge aliquando ut nudam videas.

CHARM. Nunquam eo usque mihi indulsit.

TRYPH. Merito illa quidem: sciebat enim nauseaturum te illius vitiligines. Tota autem a cervice inde ad genua pardali similis est. At tu lacrimabaris quod cum hac tibi esse non licuit? Numquid forte etiam male te tractavit et contemtim habuit?

CHARM. Ita sane, mea Tryphæna, licet tantum a me accipiat. Et nunc, quando drachmas mille poscenti non facile unde darem inveniebam, quem parvus pater alat; Moschione recepto me exclusit; pro quo dolorem ipsi ut regeram, te assumisi!

TRYPH. Ita me Venus, non venissem, si quis mihi prædixisset ideo me arcessi, uti ægre alii fieret, idque Philematio illi capulari. Sed discedo: jam enim tertium hoc gallus cecinit.

4. CHARM. Ne tu ita celeriter, mea Tryphæna. Si vera sunt enim quæ narras de Philematio, de coma ascita, et quod tingitur, et illud de cetera vitilagine; nec aspicere illam possim amplius.

ΤΡΥΦ. Ἐροῦ τὴν μητέρα, εἴ ποτε λέλονται μετ' αὐτῆς· περὶ γὰρ τῶν ἐτῶν κὰν ὁ πάππος διηγῆσεται σοι, εἴ γε ζῇ ἐτι.

ΧΑΡΜ. Οὐκοῦν ἐπειδὴ τοιαύτη ἐκείνη, ἀφηρήσθω μὲν ἥδη τὸ διατείχισμα, περιβάλλωμεν δὲ ἀλλήλους καὶ φιλῶμεν καὶ ἀληθῶς συνῶμεν· Φιλημάτων δὲ πολλὰ χαιρέτω.

12.

IOESSA ΚΑΙ ΠΥΘΙΑΣ ΚΑΙ ΛΥΣΙΑΣ.

1. IOES. Θρύπτῃ, ὦ Λυσία, πρὸς ἐμέ; καὶ καλῶς, ὅτι μήτε ἀργύριον πώποτε ἤτησά σε μήτ' ἀπέκλεισα ἐλθόντα, ἔνδον ἕτερος, εἰπούσα, μήτε παραλογισάμενον τὸν πατέρα ἢ ὑφελόμενον τῆς μητρὸς ἠγάγκασα ἐμοί τι κομίσαι, ὅποια αἱ ἄλλαι ποιοῦσιν, ἀλλ' εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀμισθον, ἀξίμβολον εἰσεδεξάμην. Οἶσθα ὅσους ἐραστὰς παρεπεμφάμην, Ἡθοκλέα τὸν πρυτανεύοντα νῦν καὶ Πασίωνα τὸν ναύκληρον καὶ τὸν συνερήθον σου Μελισσον, καίτοι ἐναγχος ἀποθανόντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς καὶ κύριον αὐτὸν ὄντα τῆς οὔσιας· ἐγὼ δὲ σὲ τὸν Φάωνα μόνον εἶχον οὔτε τινὰ προσβλέπουσα ἕτερον οὔτε προσειμένη ὅτι μὴ σέ· ὦμην γὰρ ἡ ἀνότητος ἀληθῆ εἶναι ἃ ὦμνες, καὶ διὰ τούτῳ σοι προσέχουσα ὥσπερ ἡ Πηνελόπη ἐσυφρόνουν, ἐπιδοῦμένης τῆς μητρὸς καὶ πρὸς τὰς φίλας ἐγκαλοῦσης. Σὺ δὲ ἐγχείπερ ἔμαθες ὑποχέριον ἔχων με τετηκυῖαν ἐπὶ σοί, ἄρτι μὲν Λυκαίνῃ προσέπαιζες ἐμοῦ ὁρώσης, ὡς λυκοῖός ἐμέ, ἄρτι δὲ σὺν ἐμοὶ κατακείμενος ἐπήνεις Μαγίδιον τὴν ψάλτριαν· ἐγὼ δ' ἐπὶ τούτοις δακρύω καὶ συνίημι ὑβριζομένη. Πρῶν δὲ ὁπότε συνεπίνετε Θράσων καὶ σὺ καὶ Δίφιλος, παρῆσαν καὶ ἡ αὐλητρίς Κυμβάλιον καὶ Πυραλλίς ἐχθρὰ οὖσα ἐμοί. Σὺ δὲ τούτ' εἰδὼς τὴν Κυμβάλιον μὲν οὐ μοι πάνυ ἐμέλησεν ὅτι πεντάκις ἐφίλησας· σεαυτὸν γὰρ ὑβρίζες τοιαύτην φιλῶν· Πυραλλίδα δὲ ὅσον ἐνένεες, καὶ πῶν ἂν ἐκείνῃ μὲν ὑπέδειξας τὸ ποτήριον, ἀποδιδούς δὲ τῷ παιδί πρὸς τὸ οὖς ἐκέλευες, εἴ μὴ Πυραλλίς αἰτήσῃ, μὴ ἂν ἄλλω ἐγγέαι· τέλος δὲ τοῦ μήλου ἀποδακὼν, ὁπότε τὸν Δίφιλον εἶδες ἀσχολούμενον — ἐλάλει γὰρ Θράσωνι — προκύψας πως εὐστόχως προσηκόντισας ἐς τὸν κόλπον αὐτῆς, οὐδὲ λαθεῖν γε περῶμενος ἐμέ· ἡ δὲ φίλησασα μεταξὺ τῶν μαστῶν ὑπὸ τῷ ἀποδέσμῳ παρεβύσατο.

2. Ταῦτα οὖν τίνος ἕνεκα ποιεῖς; τί σε ἡ μέγα ἡ μικρὸν ἡδίκησα, ἡ ἐλύπησα ἐγώ; τίνα ἕτερον εἶδον; οὐ πρὸς μόνον σέ ζῶ; οὐ μέγα, ὦ Λυσία, τοῦτο ποιεῖς γύναιον ἀθλιον λυτῶν μεμνηνὸς ἐπὶ σοί; Ἔστι τις θεὸς ἡ Ἀδράστεια καὶ τὰ τοιαῦτα δρᾷ· σὺ δὲ ποτε λυπητὴ τάχα, ἂν ἀκούσης τι περὶ ἐμοῦ, κειμένην με ἤτοι βρόγχῳ ἐμαυτὴν ἀποπνιξάσαν ἢ ἐς τὸ φρέαρ ἐπὶ κεφαλῇ ἐμπεσοῦσαν, ἢ ἕνα γέ τίνα τρόπον εὐρήσῃ θανάτου, ὡς μικρὴτ' ἐνοχλοῖν βλεπομένη. Πομπεύσεις τότε ὡς μέγα καὶ λαμ-

TRYPH. Matrem interroga, si quando cum illa laverit : de annis enim vel tuus tibi avus narrabit, si adhuc vivit.

CHARM. Quum igitur talis sit illa, auferatur jam murus, complectamur nos invicem, et amemus et bona fide una simus : longum vero valeat Philematium!

12.

IOESSA, PYTHIAS ET LYSIAS.

1. IOES. Deliciaris, Lysia, adversus me? et jure quidem, quæ neque argentum unquam te poposcerim, neque excluderim venientem dicens, Intus jam alius! neque te subegerim, quod faciunt aliæ, ut patre circumscripto, aut spoliata clanculum matre, mihi ferres aliquid; sed statim ab initio sine mercede te, sine symbola receperim. Nosti quot amatores rejecerim, Ethoclem, qui nunc in magistratu est, et Pasionem nauclerum, et æqualem tuum Melissum, licet mortuo ipsius nuper patre, suarum rerum potestatem ipse adeptus sit. At ego te mihi Phaonem solum habui, nec aspiciens alium quenquam, neque admittens præter te : putabam enim, demens ego, vera esse quæ jurabas, atque ideo tibi dedita, velut Penelope frugi eram, increpante matre et apud amicas me accusante. Tu vero ubi sensisti me tibi obnoxiam, tibi intabescere; modo Lycænæ alludebas, me vidente, ut ægre mihi faceres; modo apud me jacens laudabas psaltriam Magidium : ego vero ob ista ploro, et contumelia me affici intelligo. Nuper autem quum una biberetis, Thraso, tu et Diphilus, aderant Cymbalium quoque tibicina, et Pyralis mihi inimica. Tu vero hæc quum scires, Cymbalium quidem quod quinque osculatus es, non vehementer curavi : tibi enim ipsi fecisti hac osculanda contumeliam : Pyralidi vero quoties innuebas! et quum biberes, illi occulte monstrabas poculum, tradens autem servulo, ad aurem illi imperabas, nisi Pyralis postularet, alii ne infunderet. Tandem vero pomum a te demorsum, observato Diphilum aliud agere, qui cum Thrasone loqueretur, antrorsum inclinatus accuratè collineans in ipsius sinum conjiciebas, ita ut ne studeret quidem meum conspectum fallere; quod illa osculata intra papillas sub strophio abscondidit.

2. Hæc igitur qua causa facis? qua vel parva ego te vel magna injuria affeci? quem tibi objeci dolorem? quem aspexi alium? nonne soli tibi vivo? nonne magnum est quod facis, Lysia, miseram mulierculam dolore quum afficias, insano tui amore flagrantem? Est aliqua ultrix dea, Adrastea, quæ talia videt. Tu vero forsitan dolebis aliquando, quum audies de me aliquid, jacere me vel laqueo gula elisa, aut præcipientem desiliisse in puteum; aut unam certe mortis viam invenero, ne conspectu tibi meo amplius molesta sim. Triumphabis nempe tum tanquam magno claroquo

πρὸν ἔργον ἐργασάμενος. Τί με υποβλέπεις καὶ πρὶν τοὺς δδόντας; εἰ γάρ τι ἐγκαλεῖς, εἰπὲ, Πυθιάς ἡμῖν αὕτη δικασάτω. Τί τοῦτο; οὐδὲ ἀποκρινάμενος ἀπέρχῃ καταλιπὼν με; Ὅρᾳς, ὦ Πυθιάς, οἷα πάσχω ὑπὸ Λυσίου;

ΠΥΘ. Ὡς τῆς ἀγριότητος, τὸ μὴδὲ ἐπικλασθῆναι δακρυούσης· λίθος, οὐκ ἀνθρωπός ἐστι. Πλὴν ἄλλ' εἴ γε χρὴ τάληθές εἰπεῖν, σὺ, ὦ Ἰόεσσα, διέφθειρας αὐτὸν ὑπεραγαπῶσα καὶ τοῦτο ἐμψάινουσα. Ἐχρῆν δὲ μὴ πάνυ αὐτὸν ζηλοῦν· ὑπερόπται γὰρ αἰσθανόμενοι γίνονται. Παῦ, ὦ τάλαινα, δακρύουσα, καὶ ἦν μοι πείθῃ, ἄπαξ ἡ δὲς ἀπόκλεισον ἐλθόντα· ὄψει γὰρ ἀνακασόμενον αὐτὸν πάνυ καὶ ἀντιμεμνηνὸτα ἀληθῶς.

ΙΟΕΣ. Ἀλλὰ μὴδ' εἴπῃς, ἄπαγε. Ἀποκλείσω Λυσίαν; εἴθε μὴ αὐτὸς ἀποσταίῃ φθάσας.

ΠΥΘ. Ἀλλ' ἐπανέρχεται αὖθις.

ΙΟΕΣ. Ἀπολύεκάς ἡμᾶς, ὦ Πυθιάς· ἡκρόαταί σοι ἴσως « ἀπόκλεισον » λεγούσης.

3. ΛΥΣ. Οὐχὶ ταύτης ἔνεκεν, ὦ Πυθιάς, ἐπανεληλυθα, ἣν οὐδ' ἂν προσβλέψαιμι ἐτι τοιαύτην οὔσαν, ἀλλὰ διὰ σέ, ὡς μὴ καταγινώσκῃς ἐμοῦ καὶ λέγῃς, ἀτεγκτος δ' Λυσίας ἐστίν.

ΠΥΘ. Ἀμέλει καὶ ἔλεγον, ὦ Λυσία.

ΛΥΣ. Φέρειν οὖν ἐθέλεις, ὦ Πυθιάς, Ἰόεσσαν ταύτην τὴν νῦν δακρύουσαν αὐτὸν ἐπιστάνατα αὐτῇ ποτε μετὰ νεανίου καθευδούσῃ ἐμοῦ ἀποστάσῃ;

ΠΥΘ. Λυσία, τὸ μὲν ὅλον ἑταίρα ἐστί. Πότε δ' οὖν κατέλαβες αὐτοὺς συγκαθεύδοντας;

ΛΥΣ. Ἐκτὴν σχεδὸν ταύτην ἡμέραν, νῆ Δί', ἔκτῃν γε, δευτέρᾳ ἰσταμένου· τὸ τήμερον δὲ ἐβδόμη ἐστίν. Ὁ πατὴρ εἰδὼς ὡς πάλαι ἐρώων ταυτησί τῆς χρηστῆς, ἐνέκλεισέ με παραγγείλας τῷ θυρωρῷ μὴ ἀνοίγειν· ἐγὼ δὲ, οὐ γὰρ ἔφερον μὴ οὐχὶ συνεῖναι αὐτῇ, τὸν Δρόμωνα ἐκέλευσα παρακύψαντα παρὰ τὸν θριγκὸν τῆς αὐλῆς, ἧ ταπεινότητον ἦν, ἀναβέξασθαι με ἐπὶ τῶν νώτων· ῥᾶον γὰρ οὕτως ἀναβήσεσθαι ἐμελλον. Τί ἂν μακρὰ λέγοιμι; ὑπερέβην, ἦκον, τὴν αὐλειον εὗρον ἀποκεκλεισμένην ἐπιμελῶς μέσαι γὰρ νύκτες ἦσαν. Οὐκ ἔκοψα δ' οὖν, ἀλλ' ἐπάρας ἡρέμα τὴν θύραν, ἥδη δὲ καὶ ἄλλοτ' ἐπεποιήκειν αὐτὸ, παραγαγὼν τὸν στροφέα παρειαστῆλον ἀφορητί. Ἐκάθευδον δὲ πάντες, εἴτα ἐπαφώμενος τοῦ τοίχου ἐρίσταμαι τῇ κλίνῃ.

4. ΙΟΕΣ. Τί ἐρέεις, ὦ Δάματερ; ἀγωνιῶ γάρ.

ΛΥΣ. Ἐπειδὴ δὲ οὐχ ἐώρων τὸ ἄσθμα ἐν, τὸ μὲν πρῶτον ὤμην τὴν Λυδίην αὐτῇ συγκαθεύδειν· τὸ δ' οὐκ ἦν, ὦ Πυθιάς, ἀλλ' ἐψάψαμενος εὗρον ἀγένοιόν τινα πάνυ ἀπαλόν, ἐν χροῷ κεκαρμένον, μύρων καὶ αὐτὸν ἀποπνέοντα. Τοῦτο ἰδὼν εἰ μὲν καὶ ξίφος ἔχων ἦλθον, οὐκ ἂν ὤκνησα, εὖ ἴσται. Τί γελᾷτε, ὦ Πυθιάς; γέλως ἀξία δοκῶ διηγέσθαι;

ΙΟΕΣ. Τοῦτό σε, ὦ Λυσία, λελύπηκεν; ἡ Πυθιάς αὕτη μοι συνεκάθευδε.

ΠΥΘ. Μὴ λέγε, ὦ Ἰόεσσα, πρὸς αὐτόν.

ΙΟΕΣ. Τί μὴ λέγω; Πυθιάς ἦν, φίλτατε, μετακλι-

patrato facinore. Quid furtim ad me respicis et dentibus infrendes? si quid enim me accusas, dicito: Pythias hæc nobis litem judicabit. Quid hoc? ne respondens quidem me relicta discedis? Vides, Pythias, quomodo tractet me Lysias?

PYTH. Hem feritatem! ne lacrimis quidem illum fractum esse! Lapis, non homo est. Verum, si quod res est dicendum est, tute ipsum, Ioessa, corrupisti, quæ nimium in modum amaris illum, idque ipsum ostenderis. Oportebat vero non nimis illum studiose colere: superbi enim eo animadverso fiunt. Desine plorare, misella, et si me audis, semel aut bis venientem exclude; videbis enim illum rursus vehementer accendi et mutatis vicibus in te furere.

IOES. Tu vero ne quid tale dicas: apage. Egon' Lysiam excludam? utinam ne ille prior discessionem faciat.

PYTH. Sed redit iterum.

IOES. Perdidisti nos, Pythias: audivit forte, « Exclude » quum diceres.

3. LYS. Non propter istam redii, Pythias, quam ne aspicere quidem amplius, talem mulierem, digner: sed propter te, ne me condemnes, aut dicas, Inexorabilis homo est Lysias.

PYTH. Quin hoc ipsum modo dicebam, Lysia.

LYS. Ferre igitur me jubes, Pythias, istam plorantem modo Ioessam, qui juxta astiterim aliquando ipsi dormienti cum adolescentulo, me deserenti?

PYTH. Lysia, ut in summa dicam, meretrix est. Quando vero illos una cubantes deprehendisti?

LYS. Sextus fere hic dies est: recte, sextus ipse, secundo mensis die: hodie autem est septimus. Pater quum sciret me olim amore bonæ istius captum, me incluserat, et ne aperiret, janitori interdixerat. Ego vero, qui ferre non possem, nisi cum illa essem, Dromonem jussi ad conseptum aule, qua parte humillimum est, acclinatum astare, meque recipere tergo, qua ratione facile transcendere mihi licebat. Quid multa dicam? Transcendi, veni; januam atrii cum cura clausam reperi: media enim nox erat. Non pulsavi igitur, sed sublata silentio janua, quod alias jam feceram, ultra cardinem, intravi sine strepitu. Dormiebant omnes: tum palpando murum ad lectum asto.

4. IOES. Quid dices, sancta Ceres? vehementer enim laboro!

LYS. Quum autem non duci simplicem spiritum sensissem, primo putabam equidem, dormire cum ista Lyden. At hoc non erat, Pythias: sed palpando deprehendi imberbem quendam, molliculum, ad cutem detonsum, unguenta redolentem et ipsum. Hoc videns, si quidem cum gladio venissem, non cunctatus essem, bene scitote. Quid ridetis, Pythias? ridiculane videor narrare?

IOES. Hoc igitur te, Lysia, male habuit? hæc ipsa mecum dormiebat Pythias.

PYTH. Noli hoc illi, Ioessa, dicere.

IOES. Quidni dicam? Pythias erat, carissime, advocata

θεῖσα ὑπ' ἐμοῦ, ὡς ἅμα καθυδούμεν· ἐλυπούμην γὰρ σὲ μὴ ἔχουσα.

5. ΛΥΣ. Πυθιάς ὁ ἐν χρῶν κεκαρμένος; εἴτα δι' ἑκτῆς ἡμέρας ἀνεκόμεσε τοσαύτην κόμην;

ΙΟΕΣ. Ἀπὸ τῆς νόσου ἐξυρῆσατο, ὦ Λυσία· ὑπέρρεον γὰρ αὐτῇ αἱ τρίχες. Νῦν δὲ καὶ τὴν πηνήκην ἐπέθετο. Δεῖξον, ὦ Πυθιάς, δεῖξον οὕτως ὄν, πείσον αὐτόν. Ἴδου τὸ μειράκιον ὁ μοιχὸς ὃν ἐζηλοτύπεις.

ΛΥΣ. Οὐκ ἔχρην οὖν, ὦ Ἰόεσσα, καὶ ταῦτα ἐρῶντα ἐφαψάμενον αὐτόν;

ΙΟΕΣ. Οὐκοῦν σὺ μὲν ἤδη πέπεισαι· βούλει δὲ ἀντιλυπῆσθαι σε καὶ αὐτή; ὀργίζομαι γὰρ δικαίως ἐν τῇ μέρει.

ΛΥΣ. Μηδαμῶς, ἀλλὰ πίνωμεν ἤδη, καὶ Πυθιάς μεθ' ἡμῶν· ἄξιον γὰρ αὐτὴν παρεῖναι ταῖς σπονδαῖς.

ΙΟΕΣ. Παρέσται. Οἷα πέπονθα διὰ σέ, ὦ γενναϊότητα νεανίσκων Πυθιάς.

ΠΥΘ. Ἀλλὰ καὶ διηλλάξα ὑμᾶς ὁ αὐτὸς, ὥστε μὴ μοι χαλέπαινε. Πλὴν τὸ δεῖνα, ὅρα, ὦ Λυσία, μὴ τινι εἴπῃς τὸ περὶ τῆς κόμης.

13.

ΛΕΟΝΤΙΧΟΣ, ΧΗΝΙΔΑΣ ΚΑΙ ΥΜΝΙΣ.

1. ΛΕΟΝΤ. Ἐν δὲ τῇ πρὸς τοὺς Γαλάτας μάχῃ εἶπε, ὦ Χηνίδα, ὅπως μὲν προεξήλασα τῶν ἄλλων ἵππων ἐπὶ τοῦ ἵππου τοῦ λευκοῦ, ὅπως δὲ οἱ Γαλάται καίτοι ἄλκιμοι ὄντες ἔτρεσαν εὐθὺς ὡς εἶδόν με καὶ οὐδεις ἔτι ὑπέστη. Τότε τοῖνον ἐγὼ τὴν μὲν λόγχην ἀκοντίσας διέπειρα τὸν ἵππαρχον αὐτῶν καὶ τὸν ἵππον, ἐπὶ δὲ τὸ συνεστηκὸς ἔτι αὐτῶν — ἦσαν γάρ τινες οἱ ἔμμενον διαλύσαντες μὲν τὴν φάλαγγα, ἐς πλαίσιον δὲ συναγαγόντες αὐτούς — ἐπὶ τούτους ἐγὼ σπασάμενος τὴν σπάθην ἀπαντὶ τῷ θυμῷ ἐπελάσας ἀνατρέπω μὲν ὅσον ἑπτὰ τοὺς προεστῶτας αὐτῶν τῇ ἐμβολῇ τοῦ ἵππου· τῷ ξίφει δὲ κατενεγκὼν διέτεμον τῶν λοχαγῶν ἑνὸς ἐς δύο τὴν κεφαλὴν αὐτῷ κράνει. Ὑμεῖς δὲ, ὦ Χηνίδα, μετ' ὀλίγον ἐπέστητε ἤδη φευγόντων.

2. ΧΗΝ. Ὅτε γάρ, ὦ Λεόντιχε, περὶ Παφλαγονίαν ἔμονομάχηςας τῷ σατράπῃ, οὐ μεγάλα ἐπεδείξω καὶ τότε;

ΛΕΟΝΤ. Καλῶς ὑπέμνησας οὐκ ἀγενοῦς οὐδ' ἐκείνης τῆς πράξεως· ὁ γὰρ σατράπης μέγιστος ὢν, ὀπλομάχων ἄριστος δοκῶν εἶναι, καταφρονήσας τοῦ Ἑλληνικοῦ, προπηθήσας ἐς τὸ μέσον προὔκαλεῖτο εἰ τις ἐθέλοι αὐτῷ μονομαχεῖσθαι. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι κατεπεπλήγεσαν οἱ λοχαγοὶ καὶ οἱ ταξίρχοι καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτὸς καίτοι οὐκ ἀγενηὴς ἀνθρώπος ὢν. Ἀρίσταρχμος γὰρ ἡμῶν ἡγεῖτο Αἰτωλὸς ἀκοντιστὴς ἄριστος, ἐγὼ δὲ ἐχιδιάρχουν ἔτι. Τολμήσας δ' ὅμοις καὶ τοὺς ἐταίρους ἐπιλαμβανόμενους ἀποσεισάμενος, ἐδεδοίκεσαν γὰρ ὑπὲρ ἡμοῦ δρῶντες ἀποστιβόντα μὲν τὸν βάρβαρον ἐπιγρύ-

a me, ut una dormiremus : tristis enim eram, quæ te non haberem.

5. LYS. Pythias ille ad cutem detonsus? tum deinde intra sex dies tanta illi coma renata est?

IOES. Ob morbum radi se curaverat, mi Lysia : defluabant enim illi comæ. Jam vero etiam capillamentum imposuit. Ostende, Pythias, ostende rem ita se habere : fidem fac viro. En tibi adolescentulum, mœchum illum, propter quem eras zelotypus!

LYS. Nonne vero oportebat, Ioessa, idque amantem, qui suis ipse manibus illum palpasset?

IOES. Ergo tibi quidem jam satisfactum est. Visne autem, ut vicissim et ego tibi dolorem obijciam? juste enim mutuo tibi irascor.

LYS. Minime vero; sed bibamus jam, et nobiscum Pythias; æquum est enim illam nostro fœderi interesse.

IOES. Aderit. Quid ego propter te perpessa sum, generosissime juvenum Pythias!

PYTH. Verum etiam idem ego vos conciliavi : itaque noli mihi irata esse. Verum illud, vide, Lysia, ne cui dicas illud de coma!

13.

LEONTICHUS, CHENIDAS ET HYMNIS.

1. LEONT. In pugna vero contra Gallogræcos dic, Chenida, quomodo ante reliquos equites eruperim in equo albo, et quomodo Gallogræci, fortes licet, statim ad meum conspectum pertinuerint, et nemo amplius restiterit. Tum igitur ego emissa hasta ducem equitatus illorum ipso cum equo trajeci : in reliquos autem qui constiterant adhuc (erant enim quidam qui manerent, soluta quidem phalange, sed contracti in quadratum oblongum), in hos ego stricto ense animose invadens, ipsa equi impressione ad septem duces ipsorum everti; tum gladio impacto unius decurionis cum ipsa galea caput in duas partes dissecuri : vos autem, Chenida, paullo post aderatis, illis jam fugientibus.

2. CHEN. Quum autem, Leontiche, apud Paphlagoniam solitaria pugna depugnares cum satrapa, nonne magnifica tum quoque opera edidisti?

LEONT. Bene admones illius me actionis et ipsius non ignavæ. Satrapa enim, vir maximus, qui in gravi armatura videretur esse præstantissimus, Græci nominis contemtor, in medium progressus provocabat si quis pugnare secum vellet solus. Reliqui ergo perculsi erant, decuriones, et ductores ordinum, et ipse adeo imperator, quanquam vir minime ignavus : Aristæchmus enim ducebat nos Ætolus, jaculator optimus; ego tum tribunatu adhucungebar : audacia tamen sumta, dimotis qui me retinere vellent sodalibus : timebant mihi nimirum, videntes fulgentem anratis in

σοις τοῖς ὅπλοις μέγαν τε καὶ φοδερὸν ὄντα τὸν λόφον καὶ κραδαίνοντα τὴν λόγχην...

XHN. Κάγῳ εἶδισα τότε, ὦ Λεόντιγε, καὶ ὄσθα ὡς εἰχόμεν σου δεόμενος μὴ προκινδυνεύειν ἀβίωτα γάρ ἦν μοι σοῦ ἀποθανόντος.

3. AEONT. Ἄλλ' ἐγὼ τολμήσας παρῆλθον ἐς τὸ μέσον οὐ χεῖρον τοῦ Παφλαγόνος ὀπλισμένος, ἀλλὰ πάγχρυσος καὶ αὐτὸς, ὥστε βοή εὐθύς ἐγένετο καὶ παρ' ἡμῶν καὶ παρὰ τῶν βαρβάρων· ἐγνώρισαν γάρ με καὶ κείνοι ἰδόντες ἀπὸ τῆς πέλτης μάλιστα καὶ τῶν φαλάρων καὶ τοῦ λόφου. Εἰπέ, ὦ Χηνίδα, τί με τότε πάντες εἰκαζον;

XHN. Τίτι δὲ ἄλλω ἢ Ἀχιλλεὶ νῆ Δία τῷ Θέτιδος καὶ Πηλέως; οὕτως ἐπρέπε μέν σοι ἡ κόρυς, ἡ φοινίκις δὲ ἐπήνθει καὶ ἡ πέλτη ἐμάρμαιρεν.

AEONT. Ἐπεὶ δὲ συνέστημεν, ὁ βάρβαρος πρότερος τιτρώσκει με ὀλίγον ὅσον ἐπιψάσας τῷ δόρατι μικρὸν ὑπὲρ τὸ γόνυ, ἐγὼ δὲ διελάσας τὴν ἀσπίδα τῇ σαρίσσῃ παῖω διαμπερὲς ἐς τὸ στέρνον, εἴτ' ἐπιδραμὼν ἀπεδειροτόμησα τῇ σπάθῃ ῥαδίως καὶ τὰ ὅπλα ἔχων ἐπανῆλθον ἅμα καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς σαρίσσης πεπηγυῖαν κομίζων λελουμένος τῷ ζῶντι.

4. HYN. Ἀπαγε, ὦ Λεόντιγε, μισὰρὰ ταῦτα καὶ φοδερὰ περὶ σαυτοῦ διηγῇ, καὶ οὐκ ἂν ἔτι σε οὐδὲ προσθλέψείε τις οὕτω χαίροντα τῷ λύτρῳ, οὐχ ὅπως συμπίοι ἢ συγκοιμηθεῖ. Ἐγὼ οὖν ἀπειμι.

AEONT. Διπλάσιον ἀπολαβὴς τὸ μίσθωμα.

HYN. Οὐκ ἂν ὑπομείναιμι ἀνδροφόνῳ συγκαθεύδειν.

AEONT. Μὴ δέδιθι, ὦ Ὑμνί· ἐν Παφλαγόνιν ἐκεῖνα πέπρακται, νῦν δὲ εἰρήνην ἄγω.

HYN. Ἄλλ' ἐναγῆς ἄνθρωπος εἶ, καὶ τὸ αἷμα κατέσταζε σου ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ βαρβάρου, ἦν ἔφερες ἐπὶ τῇ σαρίσῃ. Ἢ τί' ἐγὼ τοιοῦτον ἄνδρα περιβαλῶ καὶ φιλήσω; Μὴ, ὦ Χάριτες, γένοιτο· οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀμείνων τοῦ δημίου.

AEONT. Καὶ μὴν εἰ με εἶδες ἐν τοῖς ὅπλοις, εὖ οἶδα, ἡράσθης ἂν.

HYN. Ἀκούουσα μόνον, ὦ Λεόντιγε, ναυτιῶ καὶ φρίττω καὶ τὰς σκιάς μοι δοκῶ ὄραν καὶ τὰ εἶδωλα τῶν πεφονευμένων καὶ μάλιστα τοῦ ἀθλίου λοχαγοῦ ἐς δύο τὴν κεφαλὴν διηρημένου· τί οἶει, τὸ ἔργον αὐτὸ καὶ τὸ αἷμα εἰ θεασαίμην καὶ κειμένους τοὺς νεκρούς; ἐκθανεῖν γάρ μοι δοκῶ, ἢ οὐδ' ἀλεκτρούνα πώποτε φονευόμενον εἶδον.

AEONT. Οὕτως ἀγεννῆς, ὦ Ὑμνί, καὶ μικρόψυχος εἶ; ἐγὼ δὲ ὥμην ἡσθήσεσθαι σε ἀκούουσαν.

HYN. Ἀλλὰ τέρπε τοῖς διηγῆμασι τούτοις εἰ τινας Λημνιαδάς ἢ Δαναίδας εὖροις· ἐγὼ δ' ἀποτρέψω παρὰ τὴν μητέρα, ἕως ἔτι ἡμέρα ἐστί. Ἐῖπου καὶ σὺ, ὦ Γραιμί· σὺ δὲ ἔρρωσο, χιλιάρχων ἄριστε καὶ φονεῦ δπότων ἂν ἐθέλῃς.

5. AEONT. Μείνον, ὦ Ὑμνί, μείνον — ἀπελῆλυθε.

armis barbarum, magnum et crista vibrataque hasta terribilem ...

CHEN. Ego quoque tum, Leontiche, timebam, et nosti quam retinuerim te, rogans ne periculum pro aliis subires: neque enim, te mortuo, vivendum mihi putabam.

3. LEONT. Sed ego audaciter in medium progredior, non deterius Paphlagonē armatus, sed totus ipse etiam aureus. Itaque clamor statim elatus a nostris pariter atque a barbaris: nam hi quoque ad primum me conspectum noverant a pelta maxime et phaleris et a crista. Dic, Chenida, cui me omnes tum assimilabant?

CHEN. Cui vero alii quam Achilli, per Jovem, Thetidis illi atque Pelei filio? adeo decebat te galea, adeo floridum colorem spargebat paludamentum, adeo pelta splendebat.

LEONT. Quum vero congressi essemus, primo vulnerat me barbarus, aliquantulum hasta perstringens paulum supra genu: ego vero clypeo illius sarissa mea perfosso, mediam pectoris compagem trajeci, tum accurrens facile caput gladio amputavi: sic cum armis viri redeo, caput simul sarissa fixum gerens, caede illius madidus.

4. HYMN. Apage, Leontiche, feda istaec et terribilia de te narras, nec te ulla amplius vel aspicere sustineat, adeo gaudentem cruore, nedum ut bibat una aut cubet. Equidem hinc discedo.

LEONT. Duplam tibi mercedem habe.

HYMN. Non sustinuerim ego jacere cum homicida.

LEONT. Noli, mea Hymnis, metuere: inter Paphlagonēs ista acta sunt; jam vero pacem ago.

HYMN. At impiatus tamen homo es, stillavitque in te sanguis de capite barbari, quod ferebas in sarissa. Deinde talem ego hominem complectar et osculer? Absit hoc, o Gratia! nihil enim hic homo carnifice melior.

LEONT. Atqui in armis si me vidisses, bene novi, amares me.

HYMN. Quum audierim modo, Leontiche, nauseo, et horreo, et umbras mihi videre videor ac spectra interfectorum, et miseri praesertim decurionis, cui in duas partes caput a te dissectum est: quid putas, ipsum opus et sanguinem si vidissem, et jacentes mortuos? moritura enim mihi videor, quae neque gallum gallinaceum necari viderim.

LEONT. Adeo ignava, Hymnis, et pusilli es animi? ego vero te delectatum iri sperabam auditu.

HYMN. At tu oblecta illis tuis narrationibus, si quas Lemniadas inveneris aut Danaidas: ego autem ad matrem decurro, dum adhuc dies est. Sequere tu quoque, Grammis. Tu vero vale, tribunorum fortissime, et interfector quocumque hominum volueris.

5. LEONT. Mane, Hymnis, mane! Discessit.

CHN. Σὺ γάρ, ὦ Λεόντιχε, ἀφελῇ παιδίσκην κατεφόδησας ἐπισείων λόφους καὶ ἀπιθάνους ἀριστείας διεξιὼν· ἐγὼ δὲ ἐώρων εὐθὺς σπῶς χλωρὰ ἐγένετο ἔτι σου τὰ κατὰ τὸν λοχαγὸν ἐκεῖνα διηγουμένου καὶ συνέστειλε τὸ πρόσωπον καὶ ὑπέρριξεν, ἐπεὶ καὶ διακόψαι τὴν κεφαλὴν ἔφης.

ΛΕΟΝΤ. Ὁμην ἐρασμιώτερος αὐτῇ φανέσθαι. Ἀλλὰ καὶ σύ με προσαπολώλεκας, ὦ Χηνίδα, τὸ μονομάχιον ὑποβαλὼν.

CHN. Οὐκ ἔδει γὰρ συνεπιψεύδεσθαι σοι δρῶντα τὴν αἰτίαν τῆς ἀλαζονείας; σὺ δὲ πολὺ φοβερώτερον αὐτὸ ἐποίησας. Ἔστω γάρ, ἀπέτεμες τοῦ κακοδαίμονος Παφλαγόνος τὴν κεφαλὴν, τί καὶ κατέπηξας αὐτὴν ἐπὶ τῆς σαρίσης, ὥστε σου καταρρεῖν τὸ αἷμα;

6. ΛΕΟΝΤ. Τοῦτο μισαρὸν ὡς ἀληθῶς, ὦ Χηνίδα, ἐπεὶ τὰ γε ἄλλα οὐ κακῶς συνεπέπλαστο. Ἀπιθι δ' οὖν καὶ πείσον αὐτὴν συγκαθευδήσουσαν.

CHN. Λέγω οὖν ὡς ἐψεύσω ἅπαντα γενναῖος αὐτῇ δοῦσαι βουλόμενος;

ΛΕΟΝΤ. Αἰσχρὸν, ὦ Χηνίδα.

CHN. Καὶ μὴν οὐκ ἂν ἄλλως ἀφίκοιτο. Ἐλοῦ τοῖνυν θάτερον, ἢ μισεῖσθαι ἀριστεύς εἶναι δοκῶν ἢ καθεύδειν μετὰ Ὑμνίδος ἐψεύσθαι ὁμολογῶν.

ΛΕΟΝΤ. Χαλεπὰ μὲν ἄμφω αἰρούμαι δ' ὅμως τὴν Ὑμνίδα. Ἀπιθι οὖν καὶ λέγε, ὦ Χηνίδα, ἐψεύσθαι μὲν, μὴ πάντα δέ.

14.

ΔΩΡΙΩΝ ΚΑΙ ΜΥΡΤΑΛΗ.

1. ΔΩΡ. Νῦν με ἀποκλείεις, ὦ Μυρτάλη, νῦν, ὅτε πένης ἐγενόμην διὰ σέ, ὅτε δέ σοι τὰ τοσαῦτα ἐκόμιζον, ἐρώμενος, ἀνὴρ, δεσπότης, πάντ' ἦν ἐγώ. Ἐπεὶ δ' ἐγὼ μὲν αὖτος ἤδη ἀκριβῶς, σὺ δὲ τὸν Βιθυνὸν ἐμπορον εὐρηκας ἐραστήν, ἀποκλείομαι μὲν ἐγὼ καὶ πρὸ τῶν θυρῶν ἔστηκα δακρύων, ὃ δὲ τῶν νυκτῶν φιλεῖται καὶ μόνος ἐνδον ἐστὶ καὶ παννυχίζεται, καὶ κυεῖν φῆς ἀπ' αὐτοῦ.

ΜΥΡΤ. Ταῦτά με ἀποπνίγει, Δωρίων, καὶ μάλιστα δόπταν λέγης ὡς πολλὰ ἐδωκας καὶ πένης γεγένησαι δι' ἐμέ. Λόγισαι γοῦν ἅπαντα ἐξ ἀρχῆς ὅποσα μοι ἐκόμισας.

2. ΔΩΡ. Εὖ γε, ὦ Μυρτάλη, λογισώμεθα. Ὑποδήματα ἐκ Σικυῶνος τὸ πρῶτον δύο δραχμῶν· τίθει δύο δραχμάς.

ΜΥΡΤ. Ἀλλ' ἐκοιμήθης νύκτας δύο.

ΔΩΡ. Καὶ ὅποτε ἤχον ἐκ Συρίας, ἀλάσαστρον μύρου ἐκ Φοινίκης, δύο καὶ τοῦτο δραχμῶν νῆ τὸν Ποσειδῶ.

ΜΥΡΤ. Ἐγὼ δέ σοι ἐκπλέοντι τὸ μικρὸν ἐκεῖνο χιτῶνιον τὸ μέχρι τῶν μηρῶν, ὡς ἔχους ἐρέττων, Ἐπιούρου τοῦ πρῶτως ἐκλαθομένου αὐτὸ παρ' ἡμῖν, ὅποτε ἐκάθευδε παρ' ἐμοί.

CHN. Tu enim, Leontiche, puellam simplicem perteruisti quatienda crista et incredibilibus facinoribus enarrandis. Ego vero statim videbam quomodo expallescere, te adhuc illa de decurione narrante, et vultum mutaret, et perhorresceret, quum diffidis te caput diceres.

LEONT. Putabam me amabiliorem illi visum iri. At tu insuper me, Chenida, perdidisti, subjicienda mihi illa pugna solitaria.

CHN. Nonne igitur oportebat tua adjuvare mendacia, quum tuæ illius gloriationis causam viderem? tu vero multo etiam terribilius illud fecisti. Esto enim, abscederis caput misero Paphlagoni; quid etiam opus fuit hasta illud figere, ut sanguis in te deflueret?

6. LEONT. Hoc revera fœdum, Chenida, dum reliqua non male essent conficta. Abi ergo, et illi persuade, necum ut cubet.

CHN. Dicam ergo te mentitum esse omnia, quum fortis ipsi velles videri?

LEONT. Turpe hoc, Chenida.

CHN. Verum aliter non venerit. Elige ergo alterutrum, ut aut odio illi sis cum viri fortis opinione, aut cum Hymnide cubes, mentitum te fassus.

LEONT. Ambo quidem difficilia: præopto tamen Hymnidem. Abi ergo, et me mentitum esse, Chenida, dicito, non tamen omnia.

14.

DORIO ET MYRTALE.

1. DOR. Nunc me excludis, Myrtale, nunc, postquam pauper per te factus sum: quum vero tot tibi res afferrem, amasius, vir, dominus, omnia ego fui. Postquam vero ego jam plane sum exhaustus, tu vero amatorem Bithynum illum mercatorem invenisti; ego excludor, et ad fores sto lacrimans: at ille noctibus amatur, et solus intus est, et pervigilia agit, et ex illo ferre te dicis uterum.

MYRT. Ista me, Dorio, enecant, et maxime quum multa te dedisse dicis et pauperem propter me factum esse. Computa enim ab initio inde omnia, quæcumque mihi attulisti.

2. DOR. Recte, Myrtale, computemus. Calceos e Sicyone primum duarum drachmarum. Pone drachmas duas.

MYRT. Sed cubuisti apud me noctes duas.

DOR. Et quum venirem ex Syria, unguenti alabastrum e Phœnice duarum et hunc, ita me Neptunus, drachmarum.

MYRT. At ego tibi naviganti parvum illud amiculum ad femora modo pertinens, ut dum remigas haberes, quod oblitus fuerat apud me Epiurus proreta, quum mecum cubisset.

ΔΩΡ. Ἀπέλαθεν αὐτὸ γνωρίσας δ' Ἐπίουρος πρῶην ἐν Σάμῳ μετὰ πολλῆς γε, ὧ θεοί, τῆς μάχης. Κρόμ-
μια δὲ ἐκ Κύπρου καὶ σαπέρδας πέντε καὶ πέρκας
τέτταρας, ὁπότε κατεπλεύσαμεν ἐκ Βοσπόρου, ἐκό-
μισά σοι. Τί οὖν; καὶ ἄρτους ὀκτὼ ναυτικούς ἐν γυρ-
γαθῷ ξηρὸς καὶ ἰσχνάδων βίκον ἐκ Καρίας καὶ ὕστερον
ἐκ Ποτάρων σανδάλια ἐπίγρυσσα, ὧ ἀχάριστε· καὶ τυ-
ρόν ποτε μέμνημαι τὸν μέγαν ἐκ Γυθίου.

ΜΥΡΤ. Πέντε ἰσως δραχμῶν, ὧ Δωρίων, πάντα
ταῦτα.

3. **ΔΩΡ.** ὦ Μυρτάλη, ὅσα ναύτης ἄνθρωπος ἔδυ-
νάμην μισθοῦ ἐπιπλέων. Νῦν γὰρ ἤδη τοίγου ἄρχου
τοῦ δεξιοῦ καὶ σὺ ἡμῶν ὑπερορᾷς, πρῶην δὲ ὁπότε τὰ
Ἀφροδίσια ἦν, οὐχὶ δραχμὴν ἔθηκα πρὸς τοῖν ποδοῖν τῆς
Ἀφροδίτης σοῦ ἔνεκεν ἀργυρᾶν; καὶ πάλιν τῇ μητρὶ εἰς
ὑποδήματα δύο δραχμὰς καὶ Λυδῇ ταύτῃ πολλάκις εἰς
τὴν χεῖρα νῦν μὲν δύο, νῦν δὲ τέτταρας ὀβολούς. Ταῦτα
πάντα συντεθέντα οὐσία ναύτου ἀνδρὸς ἦν.

ΜΥΡΤ. Τὰ κρόμμια καὶ οἱ σαπέρδαι, ὧ Δωρίων;

ΔΩΡ. Ναί· οὐ γὰρ εἶχον πλείω κομίζειν· οὐ γὰρ
ἂν ἤρεττον, εἰ γε πλουτῶν ἐτύγχανον. Τῇ μητρὶ δὲ
οὐδὲ κεφαλίδι μίαν σκοροῦδο ἐκόμισα πώποτε. Ἰδέως
δ' ἂν ἔμαθον ἄντιά σοι παρὰ τοῦ Βιθυνοῦ τὰ δῶρα.

ΜΥΡΤ. Τοῦτ' ἄντων ὁρᾷς τὸ χιτῶνιον; ἐκεῖνος
ἐπρίατο, καὶ τὸν ὄρμον τὸν παχύτερον.

ΔΩΡ. Ἐκεῖνος; ἤδειν γὰρ σε πάλαι ἔχουσιν.

ΜΥΡΤ. Ἄλλ' ὃν ἤδεις, πολὺ λεπτότερος ἦν καὶ σμα-
ράγδους οὐκ εἶχε. Καὶ ἑλλόθια ταυτὶ καὶ δάπιδι, καὶ
πρῶην δύο μνᾶς, καὶ τὸ ἐνοίκιον κατέβαλεν ὑπὲρ ἡμῶν,
οὐ σάνδαλα Παταρικά καὶ τυρὸν Γυθιακὸν καὶ φληνά-
φους.

4. **ΔΩΡ.** Ἀλλὰ ἐκεῖνο οὐ λέγεις, οἷον ὄντι συγκα-
θεύδεις αὐτῶν; ἔτη μὲν ὑπὲρ τὰ πεντήκοντα πάντως,
ἀναφαλαντίας καὶ τὴν χοροῖαν οἷος κάρατος. Οὐδὲ τοὺς
ὀδόντας αὐτοῦ ὄρα; αἱ μὲν γὰρ χάριτες, ὧ Διοσκόρω,
πολλαί, καὶ μάλιστα ὁπότεν ἄδη καὶ ἄδρὸς εἶναι θέλη,
ὄνος αὐτολυρίζων, φασίν. Ἀλλὰ ὄναιο αὐτοῦ ἀξία γε
οὔσα καὶ γένοιτο ὑμῖν παιδίον ὅμοιον τῷ πατρὶ, ἐγὼ
δὲ καὶ αὐτὸς εὐρήσω Δελφίδα ἢ Κυμβάλιον τινα τῶν
κατ' ἐμὲ ἢ τὴν γείτονα ὑμῶν τὴν αὐλητρίδα ἢ πάντως
νινά. Δάπιδας δὲ καὶ ὄρμους καὶ διμναῖα μισθώματα
οὐ πάντες ἔχομεν.

ΜΥΡΤ. ὦ μακαρία ἐκεῖνη, ἥτις ἐραστὴν σέ, ὧ
Δωρίων, ἔξει· κρόμμια γὰρ αὐτῇ οἶσεις ἐκ Κύπρου καὶ
τυρὸν, ὅταν ἐκ Γυθίου καταπλήξῃ.

DOR. Abstulit illud agnitus Epiurus nuper in Samo, post
multam, o dii, rixam. Cepas autem ex Cypro et saperdas
quinque, et percas quattuor, quum ex Bosporo appellere-
mus, tibi attuli. Quid ergo? et panes octo nauticos, in re-
ticulo siccos, et ficuum oream e Caria, et nuper e Pataris
inaurata sandalia, ingrata mulier. Casei tandem reoordor
magni illius e Gythio.

MYRT. Quinque forte drachmarum ista, Dorio, omnia.

3. **DOR.** Quantum nempe, Myrtale, homo nauta potui,
mercede conductus navigans. Nunc enim demum lateri
remigum dextro praefectus sum: et tu nos contemnis? nuper
vero Aphrodisiis, nonne drachmam posui tua causa ad pe-
des Veneris argenteam? et iterum matri tuae ad calceos dra-
chmas duas; et huic Lydæ saepe in manum nunc duo, nunc
autem quattuor obolos. Haec omnia in summam collecta
substantia hominis nautæ erat.

MYRT. Cepæ et saperdæ, Dorio?

DOR. Omnino: neque enim plura quæ afferrem habui:
nempe nec navigarem, si dives essem. Matri vero meæ
neque caput allii unquam attuli. Lubenter autem sciverim
quænam tibi a Bithyno munera venerint.

MYRT. Hanc primum vides tunicam? ille emit, et mo-
nile hoc crassius.

DOR. Ille? quin olim id te habuisse novi.

MYRT. Quin quod tu vidisti, multo erat tenuius, et sma-
ragdos non habebat. Tum emit inares basce, et tapetem;
et nuper minas duas, et domus mercedem solvit pro nobis;
non sandalla de Pataris, et caseum Gythiacum, et nugas.

4. **DOR.** Sed illud non dicis, quali cum homine cubes?
annos supra quinquaginta omnino natus est, recalcavster, et
colore instar scarabei. Neque dentes illius vides? Nam
gratiæ, boni Dioscuri! illius multæ, præsertim quum cant
et bellus esse vult, asinus ad lyram, aiunt. Sed fruaris
illo; digna quidem es: et nascatur vobis puer patri similis.
Ego vero ipse quoque inveniam Delphidem aut Cymbalium,
quandam mei ordinis mulierculam, aut vicinam vestram
tibicinam, aut aliquam omnino. Tapetes vero, et moni-
lia, et binarum minarum mercedes, non omnes habemus.

MYRT. Beatam illam, quæ amatorem te habebit, Dorio!
cepas enim illi afferres ex Cypro, et caseum, quando redibis
e Gythio.

15.

ΚΟΧΛΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΘΕΝΙΣ.

1. **ΚΟΧΛ.** Τί δαχρύεις, ὦ Παρθενί, ἢ πόθεν κα-
τεαγότας τοὺς αὐλοὺς φέρεις;

ΠΑΡΘ. Ὁ στρατιώτης δ' Αἰτωλὸς δ' μέγας δ' Κρο-

15.

COCHLIS ET PARTHENIS.

1. **COCHL.** Quid ploras, Parthenis, aut unde fractas
fers tibias?

PARTH. Miles Aetolus, ille magnus amator Crocalæ

κάλης ἐρῶν ἐρράπισέ με αὐλοῦσαν εὐρὼν παρὰ τῇ Κροκάλῃ ὑπὸ τοῦ ἀντεραστοῦ αὐτοῦ Γόργου μεμισθωμένην καὶ τοὺς τε αὐλοὺς μου συνέτριψε καὶ τὴν τράπεζαν μεταξὺ δειπνούντων ἀνέτρεψε καὶ τὸν κρατῆρα ἐξέχεεν ἐπεισπάσας· καὶ τὸν μὲν ἀγροίκον ἐκείνον τὸν Γόργον ἀπὸ τοῦ συμποσίου κατασπάσας τῶν τριχῶν ἔπαιον περιστάντες αὐτός τε ὁ στρατιώτης — Δεινόμαχος, οἶμαι, καλεῖται — καὶ ὁ συστρατιωτής αὐτοῦ· ὥστε οὐκ οἶδα εἰ βιώσεται ὁ ἀνθρωπος, ὦ Κοχλί· αἶμά τε γὰρ ἐρρύνῃ πολὺ ἀπὸ τῶν ῥινῶν καὶ τὸ πρόσωπον ὄλον ἐξώδηκεν αὐτοῦ καὶ πελιδνὸν ἐστιν.

2. ΚΟΧΛ. Ἐμάνη ὁ ἀνθρωπος ἢ μέθη τις ἦν καὶ παροινία τὸ πρᾶγμα;

ΠΑΡΘ. Ζηλοτυπία τις, ὦ Κοχλί, καὶ ἔρως ἔκτοπος· ἡ Κροκάλη δὲ, οἶμαι, δύο τάλαντα αἰτήσασα, εἰ βούλεται μόνος ἔχειν αὐτήν, ἐπεὶ μὴ εἰδίδου ὁ Δεινόμαχος, ἐκείνον μὲν ἀπέκλεισεν ἤκοντα προσαράξασά γε αὐτῇ τὰς θύρας, ὡς ἐλέγετο, τὸν Γόργον δὲ Οἰνοέα τινὰ γεωργὸν εὐπορον ἐκ πολλοῦ ἐρῶντα καὶ χρηστὸν ἀνθρώπον προσειμένη ἔπινε μετ' αὐτοῦ καὶ μετὰ παρῆλθεν αὐλήσουσαν παρ' αὐτοῖς. Ἦδη δὲ προχωροῦντος τοῦ πότου ἐγὼ μὲν ὑπέχεκόν τι τῶν Λυδίων, ὁ γεωργὸς δὲ ἤδη ἀνίστατο ὀρχησόμενος, ἡ Κροκάλη δὲ ἐκρότει, καὶ πάντα ἦν ἡδέα· ἐν τοσούτῳ δὲ κτύπος ἤκουετο καὶ βοή καὶ ἡ αὐλῆος ἠράσσετο, καὶ μετὰ μικρὸν ἐπείσεπαισαν ὅσον ὀκτὼ νεανίσκοι μάλᾳ καρτεροὶ καὶ ὁ Μεγαρεὺς ἐν αὐτοῖς. Εὐθὺς οὖν ἀνετέτραπτο πάντα καὶ ὁ Γόργος, ὥσπερ ἔφην, ἔπαίετο καὶ ἔπατεῖτο χαμαὶ κείμενος· ἡ Κροκάλη δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως ἔφθη ὑπεκφυγοῦσα παρὰ τὴν γείτονα Θεσπιάδα· ἐμὲ δὲ ράπισας ὁ Δεινόμαχος, Ἐλφθεῖρου, φησὶ, κατεαγότας μοι τοὺς αὐλοὺς προσρίψας. Καὶ νῦν ἀποτρέγω φράσσουσα ταῦτα τῷ δεσπότη· ἀπέρχεται δὲ καὶ ὁ γεωργὸς ὀψόμενός τινας φίλους τῶν ἀστικῶν, οἱ παραδώσουσι τοῖς πρυτανεῦσι τὸν Μεγαρέα.

3. ΚΟΧΛ. Ταῦτ' ἐστὶν ἀπολαῦσαι τῶν στρατιωτικῶν τούτων ἐρώτων, πληγὰς καὶ οἰκας· τὰ δὲ ἄλλα ἡγεμόνες εἶναι καὶ χιλιάρχοι λέγοντες, ἦν τι δοῦναι δέη, Περιέμινον, φασὶ, τὴν σύνταξιν, ὅποτεν ἀπολάβω τὴν μισθοφορὰν, καὶ ποιήσω πάντα. Ἐπιτρίβειν δ' οὖν ἀλαζόνες ὄντες· ἐγὼγ' οὖν εὖ ποιῶ μὴ προσειμένη αὐτοὺς τὸ παράπαν. Ἀλιεύς τις ἐμοὶ γένοιτο ἢ ναύτης ἢ γεωργὸς ἰσότημος κολακεύειν εἰδὼς μικρὰ καὶ κομίζων πολλὰ, οἱ δὲ τοὺς λόφους ἐπισείοντες οὗτοι καὶ μάχας διηγούμενοι, ψόφοι, ὦ Παρθενί.

pulsavit me, quum deprehendisset tibiis canentem apud Crocalen, conductam a rivali ipsius Gorgo, et tibias mihi confregit, et mensam inter cœnandum evertit, et craterem irruens effudit. Et rusticum illum Gorgum de convivio deductum crinibus, pulsarunt circumstantes tum ipse miles (Dinomachus, puto, vocatur), tum illius commilito : ut nesciam viverene homo possit, mea Cochlis; nam copiosus de naribus profluxit sanguis, et facies illius tota intumuerat et livida est.

2. COCHL. Furuitne homo, an ebrietas erat et vinolenta insania?

PARTH. Zelotypia quædam, Cochlis, et amor immoderatus. Crocale autem duo, puto, talenta quum postulasset, si solus habere ipsam vellet, non dante Dinomacho, illum exclusit venientem, impacta, uti dicebatur, illi janua; Gorgum vero, Cœnoensem quendam rusticum divitem, suum olim amatorem, et bonum hominem, admisit quicum biberet, me quoque ad canendum ipsis adhibita. Jam vero processerat compotatio; ego Lydium quoddam sonabam; saltandi causa jam surgere parabat, plaudente Crocale, rusticus; læta erant omnia : quum ibi subito exauditur tumultus et clamor, et aulæ porta effringitur. Et paulo post irruerunt octo juvenes valde robusti, et inter illos iste Megarensis. Statim ergo everti omnia, Gorgus ipse, uti dicebam, pulsari, et humi jacens conculcari. Crocale ipsa, nescio quomodo, fuga se ad vicinam Thespiadem subduxerat : me vero colaphis cæsam Dinomachus jubet in malam rem abire, et cum dicto impingit mihi fractas tibias : et nunc aufugio nunciatura hæc meo hero. Abit vero etiam rusticus, urbanos quosdam amicos visurus, qui tradant Megarenses illum magistratibus.

3. COCHL. Hi sunt fructus amorum istorum militarium, plagæ et lites : ceterum duces se ac tribunos quum dicant, si quid dandum sit, Exspecta, aiunt, collectionem tributû militaris quando stipendium percipiam, et faciam omnia. Male pereant igitur superbi impostores isti! Recte sane ego eos omnino non admitto. Piscator mihi aliquis obtingat, aut nauta, aut rusticus, æquus homo, parum adulandi gnarus, et multum afferens : at isti qui cristas suas quatiant et enarrant pugnas, inanis sunt, Parthenis mea, strepitus.

LXVIII.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΠΕΡΕΓΡΙΝΟΥ ΤΕΛΕΥΤΗΣ.

1. ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ ΚΡΟΝΙΩ ΕΥ ΠΡΑΤΤΕΙΝ. Ὁ κακοδαίμων Περεγρίνος ἡ ὡς αὐτὸς ἔχαιρεν ὀνομάζων ἑαυτὸν Πρωτεύς αὐτὸ δὴ ἐκεῖνο τὸ τοῦ Ὀμηρικοῦ Πρωτεύς ἔπαθεν· ἅπαντα γὰρ δόξης ἔνεκα γεγόμενος καὶ μυρίας τροπὰς τραπόμενος τὰ τελευταῖα ταῦτα καὶ πῦρ ἐγένετο· τοσοῦτῳ ἄρα τῷ ἔρωτι τῆς δόξης εἴχετο. Καὶ νῦν ἐκεῖνος ἀπηνθράκωται σοὶ δὲ βέλτιστος κατὰ τὸν Ἐμπεδοκλέα, παρ' ὅσον δὲ μὲν κἂν διαλαθεῖν ἐπειράθῃ ἐμβαλὼν ἑαυτὸν εἰς τοὺς κρατῆρας, ὃ δὲ γεννάδας οὗτος τὴν πολυανθρωποτάτην τῶν Ἑλληνικῶν πανηγύρεων τηρήσας πυρὰν ὅτι μεγίστην νήσας ἐνεπήδησεν ἐπὶ τοσοῦτων μαρτύρων καὶ λόγους τινὰς ὑπὲρ τούτου εἰπὼν πρὸς τοὺς Ἑλληνας οὐ πρὸ πολλῶν ἡμερῶν τοῦ τολμήματος.

2. Πολλὰ τοῖνυν δοκῶ μοι δρᾶν σε γελῶντα ἐπὶ τῇ κορύζῃ τοῦ γέροντος, μᾶλλον δὲ καὶ ἀκούω βοῶντος οἷά σε εἰκὸς βοᾶν, ὃ τῆς ἀβελτερίας, ὃ τῆς δοξοκοπίας, ὃ τῶν ἄλλων ἂν λέγειν εἰσώθαμεν περὶ αὐτῶν. Σὺ μὲν οὖν πόρρω ταῦτα καὶ μακρῷ ἀσφαλέστερον, ἐγὼ δὲ παρὰ τὸ πῦρ αὐτὸ, καὶ ἔτι πρότερον ἐν πολλῷ πλήθει τῶν ἀκροατῶν εἰπον αὐτὰ, ἐνίων μὲν ἀγρομένων, ὅσοι ἐθαύμαζον τὴν ἀπόνοιαν τοῦ γέροντος· ἦσαν δὲ τινες οἱ καὶ αὐτοὶ ἐγέλων ἐπ' αὐτῷ. Ἄλλ' ὀλίγου δεῖν ὑπὸ τῶν Κυνικῶν ἐγὼ σοὶ διεσπάσθην ὥσπερ ὁ Ἀκταίων ὑπὸ τῶν κυνῶν ἢ ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ ὁ Πενθεὺς ὑπὸ τῶν Μαϊνάδων.

3. Ἡ δὲ πᾶσα τοῦ δράματος διασκευὴ τοιάδε ἦν· τὸν μὲν ποιητὴν οἶσθα οἷός τε ἦν καὶ ἡλικία τραγῳδοῦ παρ' ὅλον τὸν βίον ὑπὲρ τὸν Σοφοκλέα καὶ τὸν Αἰσχύλον. Ἐγὼ δ' ἐπεὶ τάχιστα εἰς τὴν Ἥλιν ἀφικόμην διὰ τοῦ γυμνασίου ἀλῶων, ἐπήκουσεν ἅμα Κυνικοῦ τινος μεγάλης καὶ τραχείας τῇ φωνῇ τὰ συνήθη ταῦτα καὶ ἐκ τριόδου τὴν ἀρετὴν ἐπιδοωμένου καὶ ἅπασιν ἀπαξ-πλῶς λοιδορουμένου, εἴτα κατελήξεν αὐτῷ ἡ βῆσις ἐς τὸν Πρωτέα· καὶ ὡς ἂν οἷός τε ὦ, πειράσομαι σοὶ αὐτὰ ἐκείνα ἀπομνημονεύσαι ὡς ἐλέγετο. Σὺ δὲ γνωριεῖς δηλαδὴ πολλάκις αὐτοῖς παραστάς βοῶσι.

4. Πρωτέα γάρ τις, ἔφη, κενόδοξον τολμᾷ λέγειν, ὃ γῆ καὶ ἡλιε καὶ ποταμοὶ καὶ θάλαττα καὶ πατρῷε Ἡράκλεις, Πρωτέα τὸν ἐν Συρίᾳ δεθέντα, τὸν τῇ πατρίδι ἀνέντα πεντακισχίλια τάλαντα, τὸν ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων πόλεως ἐκδηθέντα, τὸν τοῦ Ἥλιου ἐπισημότερον, τὸν ἀνταγωνισάσθαι καὶ αὐτῷ τῷ Ὀλυμπίῳ δυνάμενον; Ἄλλ' ὅτι διὰ πυρὸς ἐξάγειν τοῦ βίου διέγνωκεν ἑαυτὸν, εἰς κενοδοξίαν τινὲς τοῦτο ἀναφέρουσιν. Οὐ γὰρ Ἡρακλῆς οὕτως; οὐ γὰρ Ἀσκληπίος καὶ Διόνυσος κεραυνῷ; οὐ γὰρ τὰ τελευταῖα Ἐμπεδοκλῆς εἰς τοὺς κρατῆρας;

5. Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν ὁ Θεαγένης — τοῦτο γὰρ ὁ κεκραγὼς ἐκείνος ἐκαλεῖτο — ἡρόμην τινὰ τῶν παρε-

LXVIII.

DE MORTE PEREGRINI.

1. LUCIANUS CRONIO SALUTEM. Infelix ille Peregrinus, aut ut ipse nominare se gaudebat, Proteus, ipsum illud Homericum Protei factum subiit: gloriæ enim causa quum fuisset omnia, et in mille se formas vertisset, denique etiam in ignem abiit: tanto nempe gloriæ amore tenebatur. Jamque in carbonibus tibi vir optimus versus est Empedoclis exemplo, nisi quod ille effugere hominum oculos tentavit, quum in crateras ipse se injiceret; at hic generosus homo, observata celebritatum Græcarum frequentissima, rogo exstructo quam maximo, tot testibus insilit, quum verba de consilio suo non multis ante ipsum facinus diebus ad Græcos fecisset.

2. Quare te videre mihi videor multum ridentem obesas illius senis nares; vel potius audio clamanter, quæ probabile est te exclamaturum, vah ineptias! vah ærumnosam gloriæ cupiditatem! vah reliqua quæ dicere de talibus solemus. Ac tu quidem e longinquo ista et multo securius: at ego apud ipsum ignem, et prius adhuc in magna audientium multitudine ista dixi, graviter ferentibus quibusdam, quotquot amentiam senis admirarentur. Erant autem qui et ipsi illum riderent. Sed parum abfuit quin discerptus tibi fuisset a Cynicis, ut a canibus Actæon, aut ipseus Pentheus consobrinus a canibus.

3. Totus autem actionis apparatus hic fuit. Ipsum auctorem fabulæ nosti qualis fuerit, quasque tota vita dederit tragœdias, supra Sophoclem et Æschylum. Ego vero quum primum veni in Elidem, per gymnasium oberrans, simul auscultavi Cynicum quendam magna atque aspera voce consueta illa et e trivio petita de virtute inclamantem, maleque dicentem simpliciter omnibus: tum exibat illi clamor in Proteum: et quantum potero, studebo ipsa tibi illa, uti prolata sunt, referre. Tu vero agnosces nimirum, qui sæpe clamantibus illis astiteris.

4. « Proteum ergo, inquit, vanæ cupidum gloriæ dicere quisquam audet? o terra, et sol, et flumina, et mare, et familiaris Hercules! Proteum illum vinctum in Syria, illum condonantem patriæ suæ quinquies mille talenta? illum Romanorum urbe ejectum, Sole illum insigniorem, illum qui cum ipso certare possit Olympio? Sed quod per ignem educere se de vita decrevit, ad vanam gloriam nonnulli hoc referunt. Nonne enim sic Hercules? non enim Æsculapius ac Bacchus fulmine? non enim ultima ætate in crateras Empedocles? »

5. Quum vero dixisset ista Theagenes (hoc enim clamoso illi nomen erat), interrogavi astantium aliquem, quid vellet

στῶτων, τί βούλεται τὸ περὶ τοῦ πυρὸς ἢ τί Ἑρακλῆς καὶ Ἑμπεδοκλῆς πρὸς τὸν Πρωτέα. Ὁ δὲ, Οὐκ εἰς μακρὰν, ἔφη, καύσει ἑαυτὸν ὁ Πρωτεύς Ὀλυμπίαισι. Ἡὼς, ἔφη, ἢ τίνας ἔνεκα; Εἶτα ὁ μὲν ἐπειρᾶτο λέγειν, ἰδὼς δὲ ὁ Κυνικός, ὥστε ἀμήχανον ἦν ἄλλου ἀκούειν. Ἐπήκουον οὖν τὰ λοιπὰ ἐπαντλοῦντος αὐτοῦ καὶ θαυμαστάς τινας ὑπερβολὰς διεξιόντος κατὰ τοῦ Πρωτέως· τὸν μὲν γὰρ Σινωπέα ἢ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Ἀντισθένη οὐδὲ παραβάλλειν ἤξiou αὐτῷ, ἀλλ' οὐδὲ τὸν Σωκράτη αὐτὸν, ἐκάλει δὲ τὸν Δία ἐπὶ τὴν ἀμιλλαν. Εἶτα μέντοι ἔδοξεν αὐτῷ ἰσους πως φυλάξαι αὐτοὺς καὶ οὕτω κατέπαυσε τὸν λόγον.

6. Δύο γὰρ ταῦτα, ἔφη, ὁ βίος ἀριστα δημιουργήματα θεάσατο, τὸν Δία τὸν Ὀλύμπιον καὶ Πρωτέα, πλάσσαι δὲ καὶ τεχνίται τοῦ μὲν Φειδίας, τοῦ δὲ ἡ φύσις. Ἀλλὰ νῦν ἐξ ἀνθρώπων εἰς θεοὺς τὸ ἀγαλμα τοῦτο οἰχίσεται ὀρούμενον ἐπὶ τοῦ πυρὸς ὄρφανός ἡμᾶς καταλιπόν. Ταῦτα ζῶν πολλῶ ἰδρωτὶ διεξελθὼν ἐδάκρυε μάλα γελοῖος καὶ τὰς τρίχας ἐτίλλετο ὑποφειδόμενος μὴ πάνυ ἔλκειν, καὶ τέλος ἀπῆγον αὐτὸν λύζοντα μεταξὺ τῶν Κυνικῶν τινες παραμυθούμενοι.

7. Μετὰ δὲ τοῦτον ἄλλος εὐθύς ἀναβαίνει οὐ περιμείνας διαλυθῆναι τὸ πλῆθος, ἀλλὰ ἐπ' αἰθομένους τοῖς προτέροις ἱερεῖοις ἐπέχει τῶν σπονδῶν· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ πολὺ ἐγέλα καὶ δῆλος ἦν νεώθεον αὐτὸ δρῶν, εἶτα ἤρξατο ὡδέ πως· Ἐπεὶ ὁ κατάρτος Θεαγένης τέλος τῶν μαρωτάτων αὐτοῦ λόγων τὰ Ἑρακλείτου δάκρυα ἐποίησατο, ἐγὼ κατὰ τὸ ἐναντίον ἀπὸ τοῦ Δημοκρίτου γέλωτος ἄρξομαι. Καὶ αὖθις ἐγέλα ἐπὶ πολὺ, ὥστε καὶ ἡμῶν τοὺς πολλοὺς ἐπὶ τὸ ὅμοιον ἐπεσπάσατο.

8. Εἶτα ἐπιστρέψας ἑαυτὸν, ἦ τί γὰρ ἄλλο, ἔφη, ὦ ἄνδρες, χρὴ ποιεῖν ἀκούοντα μὲν οὕτω γελοίων ῥήσεων, δρῶντα δὲ ἄνδρας γέροντας δοξαρίου καταπτύστος ἔνεκα μονονοχί κυδιστῶντας ἐν τῷ μέσῳ; Ὡς δὲ εἰδείητε ὅτι τὸ ἀγαλμά ἐστι τὸ καυθησόμενον, ἀκούσατέ μου ἐξ ἀρχῆς παραφυλάξαντος τὴν γνώμην αὐτοῦ καὶ τὸν βίον ἐπιτηρήσαντος· ἐνία δὲ παρὰ τῶν πολιτῶν αὐτοῦ ἐπυνθανόμεν καὶ οἷς ἀνάγκη ἦν ἀκριβῶς εἰδέναι αὐτόν.

9. Τὸ γὰρ τῆς φύσεως τοῦτο πλάσμα καὶ δημιούργημα, ὁ τοῦ Πολυκλείτου κανὼν, ἐπεὶ εἰς ἄνδρας τελεῖν ἤρξατο, ἐν Ἀρμενίᾳ μοιγεύων ἄλους μάλα πολλὰς πληγὰς ἔλαβε καὶ τέλος κατὰ τοῦ τέγους ἀλόμενος διέφυγε βρατανίδι τὴν πυγὴν βεβυσμένος· εἶτα μεिरάκιόν τι ὠραῖον διαφθείρας τρισχιλίων ἐξωνήσατο παρὰ τῶν γονέων τοῦ παιδὸς πενήτων ὄντων μὴ ἐπὶ τὸν ἀρμωστὴν ἀπαγῶθῃναι τῆς Ἀσίας.

10. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἑάσειν μοι δοκῶ· πηλὸς γὰρ ἐτι ἀπλαστός ἦν καὶ οὐδέπω ἐντελὲς ἀγαλμα ἡμῖν ἔδεδημιούργητο. Ἄ δὲ τὸν πατέρα ἔδρασε καὶ πάνυ ἀκοῦσαι ἄξιον· καίτοι πάντες ἴστε καὶ ἀκηκόατε ὡς ἀπέπνιξε τὸν γέροντα οὐκ ἀνασχόμενος αὐτὸν ὑπὲρ ἐξήκοντα ἔτη ἤδη γηρῶντα. Εἶτα ἐπειδὴ τὸ πρᾶγμα

sibi illud de igne, aut quid ad Proteum Hercules atque Empedocles. Ille, Non ita multo post, inquit, cremabit se ipse Proteus Olympiae. Quomodo, inquam, aut qua de causa? Tum ille respondere parabat; clamabat autem Cynicus, ut alium exaudire non posses. Audiivi igitur profundentem reliqua, et admirabiles quosdam dicendi excessus de Proteo persequentem. Nam Sinopensem illum, aut illius magistrum Antisthenem, ne comparare quidem illi dignabatur, sed nec ipsum Socratem: Jovem potius ad certamen illud provocabat. Deinde tamen visum illi est aequo aliquatenus fastigio utrumque servare, atque ita orationem finit:

6. « Hæc nempe duo, inquit, opera præstantissima spectavit sæculum, Olympium Jovem et Proteum: fectores autem et artifices alterius Phidias, alterius vero natura. At nunc de hominibus ad deos hoc simulacrum abibit, in vectum igni, nobis relictis orphanis. » Ista multo cum sudore ubi pronuntiavit, plorabat perridicule, et crines sibi vellebat, aliquantum tamen parcens, ne nimis traheret. Tandem gannientem adhuc Cynicorum quidam velut consolantes abducebant.

7. Post hunc vero alius statim escendit, dilahi multitudinem non passus, sed ardentibus adhuc prioribus extis infundens libamina. Ac primo quidem multum risit, quod ex imis illum præcordiis facere apparebat: tum ita fere exorsus est: « Quandoquidem execrabilis iste Theagenes finem impurissimæ orationis suæ Heracliti fecit lacrimas; ego e contrario a Democriti risu incipiam. » Et denuo risit tantum, ut etiam nostrum plures ad risus societatem pertraheret.

8. Dein se convertens, « Aut quidnam aliud, inquit, viri, faciendum est, ubi audimus dictiones adeo ridiculas, videmus autem viros senes despuendæ cujusdam gloriolæ causa tantum non saltare in caput in publico? Ut scialis vero quale simulacrum sit jam conburendum, me audite, qui diligenter observavi illius animum, et vitam exploravi: quædam autem de civibus istius exquirendo cognovi, iisque qui necessitate quadam recte istum nosse debebant.

9. Hoc enim fictum naturæ manibus simulacrum, hic Polycleti canon, quum ad virilem ætatem pervenisset, in Armenia deprehensus in adulterio plagas accepit sane multas ac tandem saltu de tegulis effugit, obturatum raphano podicem auferens. Deinde adolescentulum formosum quum corruptisset, tribus millibus redemit se a parentibus puer pauperculus, ne ad Præsidentem Asiæ deduceretur.

10. Hæc et quæ sunt in hoc genere, placet omittere: argilla enim adhuc erat informis, nondum inde perfectum nobis simulacrum effictum fuerat. Quæ autem patri fecerit, audire omnino operæ pretium est: quanquam nostis omnes et audistis ut senem suffocaverit, non passus illum ultra sexaginta annos jam senescere. Deinde quum pervulgatam

διεβεβόητο, φυγὴν ἑαυτοῦ καταδικάσας ἐπλανᾶτο ἀλλήν ἄλλοτε ἀμείβων.

11. Ὅτεπερ καὶ τὴν θαυμαστὴν σοφίαν τῶν Χριστιανῶν ἐξέμαθε περὶ τὴν Παλαιστίνην τοῖς ἱερεῦσι καὶ γραμματεῦσιν αὐτῶν συγγενόμενος. Καὶ τί γάρ; ἐν βραχεὶ παῖδας αὐτοὺς ἀπέφηνε προφήτης καὶ θιασάρχης καὶ ξυναγωγεὺς καὶ πάντα μόνος αὐτὸς ὦν καὶ τῶν βίβλων τὰς μὲν ἐξηγεῖτο καὶ διεσάφει, πολλὰς δὲ αὐτὸς καὶ ξυνέγραφε, καὶ ὡς θεὸν αὐτὸν ἐκείνοι ἠγοῦντο καὶ νομοθέτῃ ἐχρῶντο καὶ προστάτῃ ἐπέγραφον· τὸν μέγαν γοῦν ἐκείνον ἐτι σέβουσι τὸν ἀνθρώπον τὸν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἀνασκοπισθέντα, ὅτι καινὴν ταύτην τελετὴν εἰσήγαγεν ἐς τὸν βίον.

12. Τότε δὴ καὶ συλληφθεὶς ἐπὶ τούτῳ ὁ Πρωτεύς ἐνέπεσεν εἰς τὸ δεσμωτήριον, ὅπερ καὶ αὐτὸ οὐ μικρὸν αὐτῷ ἀξίωμα περιποίησε πρὸς τὸν ἐξῆς βίον καὶ τὴν τερατείαν καὶ δοξοκοπίαν, ὧν ἐρῶν ἐτύγχανεν. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐδέδετο, οἱ Χριστιανοὶ συμφορὰν ποιούμενοι τὸ πρᾶγμα πάντα ἐκίνουν ἐξαρκάσαι πειρώμενοι αὐτόν. Ἔτι' ἐπεὶ τοῦτο ἦν ἀδύνατον, ἥ γε ἄλλη θεραπεία πᾶσα οὐ παρέργως, ἀλλὰ σὺν σπουδῇ ἐγίγνετο· καὶ ἔωθεν μὲν εὐθύς ἦν ὄρᾳν παρὰ τῷ δεσμωτηρίῳ περιμένοντα γράδια χήρας τινὰς καὶ παῖδια ὀρφανὰ, οἱ δὲ ἐν τέλει αὐτῶν καὶ συνεκάθευδον ἔνδον μετ' αὐτοῦ διαφθείροντες τοὺς δεσμοφύλακας· εἶτα δειπνα ποικίλα εἰσεκομίζετο καὶ λόγοι ἱεροὶ αὐτῶν ἐλέγοντο καὶ ὁ βέλτιστος Περεγρίνος — ἐτι γὰρ τοῦτο ἐκαλεῖτο — καινὸς Σωκράτης ὑπ' αὐτῶν ὠνομάζετο.

13. Καὶ μὴν καὶ τῶν ἐν Ἀσίᾳ πόλεων ἐστὶν ὧν ἤκοντινες, τῶν Χριστιανῶν στελλόντων ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, βοηθήσοντες καὶ ξυναγορεύοντες καὶ παραμυθησόμενοι τὸν ἄνδρα. Ἀμήχανον δέ τι τὸ τάχος ἐπιδείκνυνται, ἐπειδὴν τι τοιοῦτον γένεται δημόσιον· ἐν βραχεὶ γάρ, ἀφειδοῦσι πάντων. Καὶ δὴ καὶ τῷ Περεγρίνῳ πολλὰ τότε ἦκε χρήματα παρ' αὐτῶν ἐπὶ προφάσει τῶν δεσμῶν καὶ πρόσδοτον οὐ μικρὰν ταύτην ἐποίησατο· πεπεύκασιν γὰρ αὐτοὺς οἱ κακοδαίμονες τὸ μὲν ὅλον ἀθάνατοι ἐσεσθαι καὶ βιώσεσθαι τὸν αἰετὸν χρόνον, παρ' ὃ καὶ κατατρονοῦσι τοῦ θανάτου καὶ ἐκόντες αὐτοὺς ἐπιδιδόασιν οἱ πολλοί· ἔπειτα δὲ ὁ νομοθέτης δὲ πρῶτος ἔπεισεν αὐτοὺς ὡς ἀδελφοὶ πάντες εἰεν ἀλλήλων, ἐπειδὴν ἅπαρ παραδάντες θεοὺς μὲν τοὺς Ἑλληνικοὺς ἀπαρνήσωνται, τὸν δὲ ἀνέσκολοπισμένον ἐκείνον σοφιστὴν αὐτῶν προσκυνῶσι καὶ κατὰ τοὺς ἐκείνου νόμους βιώσι. Καταφρονοῦσιν οὖν ἀπάντων ἐξ ἴσης καὶ κοινὰ ἠγοῦνται ἀνευ τινὸς ἀκριβοῦς πίστεως τὰ τοιαῦτα παραδεξάμενοι. Ἦν τοίνυν παρέλθῃ τις εἰς αὐτοὺς γόης καὶ τεχνίτης ἄνθρωπος καὶ πράγμασι χρῆσθαι δυνάμενος, αὐτίκα μάλα πλούσιος ἐν βραχεὶ ἐγένετο ἰδιώταις ἀνθρώποις ἐγγανών.

14. Πλὴν ἀλλ' ὁ Περεγρίνος ἀφείθῃ ὑπὸ τοῦ τότε τῆς Συρίας ἀρχοντος, ἀνδρὸς φιλοσοφίᾳ χαίροντος, δὲ συνείς τὴν ἀπόνειαν αὐτοῦ καὶ ὅτι δέξαιτ' ἂν ἀποθανεῖν, ὡς δόξαν ἐπὶ τούτῳ ἀπολίποι, ἀφῆκεν αὐτὸν οὐδὲ τῆς κολάσεως ὑπολαβὼν ἄξιον. Ὅ δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἐπα-

esset facinus, exilio a se damnatus oberravit aliam alia terra permutans.

11. Quo quidem tempore etiam admirabilem Christianorum sapientiam edidicit, in Palæstina cum sacerdotibus illorum et scribis versatus. Et, quid multa? brevi tempore, ut pueri iuxta se viderentur omnes, effecit, propheta ipse, et chori illorum præsul, et synagoge princeps, et solus omnia. Ac librorum alios interpretabatur ac declarabat, multos autem ipse conscribebat: itaque dei instar ipsum habebant illi, et utebantur legislatore, et suum nominabant antistitem. Nempe magnum illum adhuc venerantur hominem, illum cruci in Palæstina, ob introducta in vitam nova hæc mysteria, affixum.

12. Tum vero deprehensus eo in crimine Proteus in vincula conjectus est: quæ ipsa res non parvam illi dignitatem conciliavit, ad vitam deinceps agendam, et ad præstigiæ gloriæque studium, quæ amabat. Quum igitur in vinculis esset, communem eam calamitatem rati Christiani, nihil intentatum relinquebant, ut illum eriperent. Deinde ubi hoc fieri non poterat, ministerium omne reliquum non obiter, sed cum magno studio peragebatur. Et mane quidem statim videres præsto esse ad carcerem vetulas viduas quasdam et infantes orphanos: qui vero honoratiores illorum, ii etiam corruptis carceris custodibus intra apud istum pernoctabant. Deinde cænæ inferebantur variae, et sacri ex illorum doctrina sermones habebantur, et præclarus ille Peregrinus (hoc enim adhuc tum nomine censebatur) novus ab illis dicebatur Socrates.

13. Quin etiam ex Asiaticis urbibus, Christianorum missu publico, venere quidam, adjutori virum, et advocati ejus futuri, consolaturique. Incredibile enim alacritatem ostendunt, si quid tale fiat publice: ut enim breviter dicam, nulli rei parcant. Itaque etiam Peregrino tum multæ ab illis venere vinculorum causa pecuniæ, eumque reditum habuit sibi non mediocrem. Persuaserunt enim sibi miseri illi, in universum quidem se futuros esse immortales et perpetuo tempore victuros; unde etiam contemnunt mortem vulgo, suæque se sponte occidendos præbent: deinde vero primus illis legislator persuasit, omnes esse invicem fratres, postquam semel transgressi, Græcos deos abnegaverint, adoraverint autem affixum illum cruci suum sophistam, atque ex ipsius legibus vivant. Quare bona cuncta pariter contemnunt, et arbitrantur communia, de idoneo nullo et exacto argumento recepta hac doctrina. Si quis ergo ad illos venit impostor et callidus homo, et uti rebus qui sciat, illicet brevi statim tempore dives factus homines imperitos albis dentibus deridet.

14. Verum Peregrinus ab eo, qui tum præsidebat Syriæ, dimisus est, viro qui philosophiam amaret, quique intellecto istius amentia, eumque optare mortem, uti famam eo nomine relinqueret, hominem, ne dignum quidem poenâ ratus, dimisit. At ille in patriam reversus deprehendit

νελθὼν καταλαμβάνει τὸ περὶ τοῦ πατρφου φόνου ἔτι φλεγμαίνον καὶ πολλοὺς τοὺς ἐπανατεινόμενους τὴν κατηγορίαν. Διήρπαστο δὲ τὰ πλείστα τῶν κτημάτων παρὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτοῦ καὶ μόνοι ὑπελείποντο οἱ ἀγροὶ ὅσον εἰς πεντεκαίδεκα τάλαντα· ἦν γὰρ ἡ πᾶσα οὐσία τριάκοντά που τάλαντων ἀξία, ἣν ὁ γέρον κατέλιπεν, οὐχ ὥσπερ ὁ παγγέλοιος Θεαγένης ἔλεγε πεντακισχιλίων τοσούτου γὰρ οὐδὲ ἡ πᾶσα τῶν Παριανῶν πόλις πέντε σὺν αὐτῇ τὰς γειννιώσας παραλαβοῦσα πραθείη ἂν αὐτοῖς ἀνθρώποις καὶ βοσκήμασι καὶ τῇ λοιπῇ παρασκευῇ.

15. Ἄλλ' ἔτι γε ἡ κατηγορία καὶ τὸ ἔγκλημα θερμὸν ἦν, καὶ ἐμκεῖ οὐκ εἰς μακρὰν ἐπαναστήσεσθαι τις αὐτῷ, καὶ μάλιστα ὁ δῆμος αὐτὸς ἠγανάκτει χρηστὸν, ὡς ἔφασαν οἱ ἰδόντες, γέροντα πενθοῦντες οὕτως ἀσεβῶς ἀπολωλὸτα. Ὁ δὲ σοφὸς οὗτος Πρωτεύς πρὸς ἅπαντα ταῦτα σκέψασθε ὁδὸν τι ἐξεύρε καὶ ὅπως τὸν κίνδυνον διέφυγε· παρελθὼν γὰρ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Παριανῶν — ἐκόμα δὲ ἤδη καὶ τρίβωνα πιναρὸν ἡμπεύχετο καὶ πήραν παρήρητο καὶ τὸ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἦν καὶ ὀλως μάλα τραγικῶς ἐσκέυαστο — τοιοῦτος οὖν ἐπιφανεῖς αὐτοῖς ἀφῆναι ἔφη τὴν οὐσίαν, ἣν ὁ μακαρίτης πατὴρ αὐτῷ κατέλιπε, δημοσίαν εἶναι πᾶσαν. Τοῦτο ὡς ἤκουσεν ὁ δῆμος πένητες ἀνθρώποι καὶ πρὸς διανομὰς κεχρηστές, ἀνέκραγον εὐθὺς ἕνα φιλόσοφον, ἕνα φιλόπατριν, ἕνα Διογένην καὶ Κράτητον ζηλωτὴν. Οἱ δὲ ἐχθροὶ ἐπεφίμωντο, κὰν εἰ τις ἐπιχειρήσειε μνησθῆναι τοῦ φόνου, λίθοις εὐθὺς ἐβάλλετο.

16. Ἐκείναι οὖν τὸ δεύτερον πλανησόμενος, ἱκανὰ ἐφόδια τοὺς Χριστιανούς ἔχων, ὑφ' ὧν δορυφορούμενος ἐν ἅπασιν ἀφόνους ἦν. Καὶ χρόνον μὲν τινα οὕτως ἐδόσχετο· εἴτα παρανομήσας τι καὶ ἐς ἐκείνους — ὥφθη γὰρ τι, ὡς οἶμαι, ἐσθλὴν τῶν ἀπορρήτων αὐτοῖς — οὐκέτι προσειμένων αὐτῶν ἀπορούμενος ἐκ παλινωδίας ὥρετο δεῖν ἀπαιτεῖν παρὰ τῆς πόλεως τὰ κτήματα, καὶ γραμματεῖον ἐπιδοὺς ἡξίου ταῦτα κομίσασθαι καλεῦσantos βασιλέως. Εἴτα τῆς πόλεως ἀντιπροσθευσαμένης οὐδὲν ἐπράχθη, ἀλλ' ἐμμένειν ἐκελεύεσθαι οἷς ἅπαξ διέγνω μηδενὸς καταναγκάσαντος.

17. Τρίτῃ ἐπὶ τούτοις ἀποδημία εἰς Αἴγυπτον παρὰ τὸν Ἀγαθόβουλον, ἵνα περ τὴν θαυμαστὴν ἀσκησιν διήσκητο, ξυρόμενος μὲν τῆς κεφαλῆς τὸ ἡμισυ, χριόμενος δὲ πηλῷ τὸ πρόσωπον, ἐν πολλῷ δὲ τῶν περιεστώτων δῆμῳ ἀναφλῶν τὸ αἰδοῖον καὶ τὸ ἀδιάφορον δὴ τοῦτο καλούμενον ἐπιδεικνύμενος, εἴτα παίων καὶ παιόμενος νάρθηκι εἰς τὰς πυγὰς καὶ ἄλλα πολλὰ νεανικώτερα θαυμαστοποιῶν.

18. Ἐκείθεν δὲ οὗτω παρεσκευασμένος ἐπὶ Ἰταλίαν ἔπλευσε καὶ ἀποβὰς τῆς νεῶς εὐθὺς εἰσοδορεῖτο πᾶσι καὶ μάλιστα τῷ βασιλεῖ πρῶτατον αὐτὸν καὶ ἡμερώτατον εἶδος, ὥστε ἀσφαλῶς ἐτόλμα· ἐκείνῳ γὰρ, ὡς εἶκός, ὀλίγον ἔμελε τῶν βλασφημιῶν καὶ οὐκ ἡξίου φιλοσοφίαν ὑποδυόμενόν τινα κολάζειν ἐπὶ βήμασι καὶ μάλιστα τέχνην τὸ λοιδορεῖσθαι πεποιημένον. Τούτω

flagrantem adhuc illam de patre interfecto famam, et multos accusationem intentantes. Verum etiam pleraque ipsius opes per illam peregrinationem direptas fuerant, solis relictis agris quindecim circiter talentorum : tota enim, quam reliquerat senex, substantia triginta forte talentorum fuerit ; non quinque mille, ut ridiculus iste dixit Theagenes : tanti enim nec universa Parianorum urbs, si vicinas sibi quinque alias assumat, forte vendatur, ipsis cum hominibus et pecudibus et apparatu reliquo.

15. Verumtamen accusatio illa et crimen adhuc calebat, videbaturque futurum ut non ita multo post aliquis contra illum consurgeret : et maxime ipse indigne ferebat populus, bonum senem, uti dicebant qui viderant, impie adeo periisse lugentes. At sapiens iste Proteus ad haec omnia videte quid invenerit, et qua ratione effugerit periculum. Progressus enim in Parianorum concionem : jam autem comam alebat, et pallium induerat sordidum, et suspenderat peram, et in manu fustis erat, et tragicum omnino habitum sumserat : sic ergo in conspectum illorum prodicens, permittere se ait ut universa patris sui felicitis memoriae substantia sit publica. Hoc ut populus audivit, homines pauperes et inhiantes largitionibus, statim exclamant, Unus sapientiae, unus patriae amator ! unus Diogenis et Cratetis aemulus ! Inimicis autem os jam obturatum erat, et si quis caedis injicere mentionem conaretur, lapidibus statim petebatur.

16. Iterum ergo in aliud exilium egressus est, satis loculenti viatici instar habens Christianos, quorum satellitio instructus copiis omnibus abundabat. Atque aliquamdiu ita alebatur : deinde migratis etiam illorum legibus (visus enim, puto, fuerat prohibito illis cibo quodam uti), quum non amplius eum admitterent, ad indigentiam redactus, aequum censebat, retractata donatione, a civitate repetere bona sua ; datoque libello, recipere illa imperatoris jussu postulabat. Deinde, missis contra ipsam a civitate legatis, frustra fuit, jussusque in his, quae nemine cogente constituisset, manere.

17. Post haec tertia ab illo suscepta in Aegyptum peregrinatio ad Agathobulum, ubi admirabilem illam exercitationem suscepit, ut rasa dimidia capitis parte, oblita luto facie, in multo circumstantium populo, fricando pudendo, illud quod indifferens ab istis vocatur, in se ostenderet ; deinde vel pulsaret ipse, vel pulsandas ferula nates aliis praeberet, aliaque multa vehementiora etiam spectacula ederet.

18. Hinc autem sic instructus navigavit in Italiam, et egressus navi maledicere statim coepit omnibus, imperatori maxime, quem mitissimum sciret mansuetissimumque : quo majori confidentia ausus est. Parum enim ille, ut par erat, curabat maledicta, neque dignum se censebat, hominem philosophiae larvam indutum propter verba punire, eum praesertim, qui sibi artem ipsum illud maledicere se-

δὲ καὶ ἀπὸ τούτων τὰ τῆς δόξης ᾗδ' ἔξανετο· παρὰ γοῦν τοῖς ἰδιώταις καὶ περίβλεπτος ἦν ἐπὶ τῇ ἀπονοίᾳ, μέχρι δὲ τὴν πόλιν ἐπιτετραμμένος ἀνὴρ σοφὸς ἀπέπεμψεν αὐτὸν ἀμέτρως ἐντρυφῶντα τῷ πράγματι, εἰπὼν μὴ δεῖσθαι τὴν πόλιν τοιούτου φιλοσόφου. Πλὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο κλεινὸν αὐτοῦ καὶ διὰ στόματος ἦν ἅπασιν, ὁ φιλόσοφος διὰ τὴν παρρησίαν καὶ τὴν ἄγαν ἐλευθερίαν ἐξελαθεῖς· καὶ προσήλαυε κατὰ τοῦτο τῷ Μουσωνίῳ καὶ Δίωνι καὶ Ἐπικτήτῳ καὶ εἰ τις ἄλλος ἐν περιστάσει τοιαύτῃ ἐγένετο.

19. Οὕτω δὲ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐλθὼν ἄρτι μὲν Ἥλείοις ἐλοιδορεῖτο, ἄρτι δὲ τοὺς Ἑλληνας ἐπειθεν ἀντάρασθαι ὅπλα Ῥωμαίοις, ἄρτι δὲ ἀνδρα παιδεία καὶ ἀξιώματι προύχοντα, διότι καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις εὖ ἐποίησε τὴν Ἑλλάδα καὶ ὕδωρ ἐπήγαγε τῇ Ὀλυμπίᾳ καὶ ἔπαυσε διψεῖ ἀπολλυμένους τοὺς πανηγυριστὰς, κακῶς ἡγόρευεν ὡς καταδηλύναντα τοὺς Ἑλληνας, δέον τοὺς θεατὰς τῶν Ὀλυμπίων διακαρτερεῖν διψῶντας καὶ νῆ Δία γε καὶ ἀποθνήσκειν πολλοὺς αὐτῶν ὑπὸ σφοδρῶν τῶν νόσων, αἱ τῶς διὰ τὸ ξηρὸν τοῦ χωρίου ἐν πολλῷ τῷ πληθεὶ ἐπεπόλαζον· καὶ ταῦτα ἔλεγε πίνων τοῦ αὐτοῦ ὕδατος. Ὡς δὲ μικροῦ κατέλευσαν αὐτὸν ἐπιδραμόντες ἅπαντες, τότε μὲν ἐπὶ τὸν Δία καταφυγὼν ὁ γενναῖος εὗρε τὸ μὴ ἀποθανεῖν.

20. Ἐς δὲ τὴν ἐξῆς Ὀλυμπιάδα λόγον τινὰ διὰ τεττάρων ἐτῶν συνθεὶς τῶν διὰ μέσου ἐξήνεγκε πρὸς τοὺς Ἑλληνας ἔπαινον ὑπὲρ τοῦ τὸ ὕδωρ ἐπαγαγόντος καὶ ἀπολογίαν ὑπὲρ τῆς τότε φυγῆς. Ἡδὴ δὲ ἀμελούμενος ὅψ' ἀπάντων καὶ μηκέθ' ὁμοίως περίβλεπτος ὦν — ἔωλα γὰρ ἦν ἅπαντα καὶ οὐδὲν ἔτι καινουργεῖν ἐδύνατο, ἐφ' ὅτῳ ἐκπλήξει τοὺς ἐντυγχάνοντας καὶ θαυμάζειν καὶ πρὸς αὐτὸν ἀποβλέπειν ποιήσει, ὅσπερ ἐξ ἀρχῆς δριμύν τινα ἔρωτα ἐρῶν ἐτύγχανε — τὸ τελευταῖον τοῦτο τολμημα ἐβουλεύσατο περὶ τῆς πυρᾶς, καὶ διέδωκε λόγον ἐς τοὺς Ἑλληνας εὐθύς ἀπ' Ὀλυμπίων τῶν ἔμπροσθεν ὡς ἐς τοῦπιδὸν καύσων ἑαυτόν.

21. Καὶ νῦν αὐτὰ ταῦτα θαυματοποιεῖ, ὥς φασί, βόθρον ὀρύττων καὶ ξύλα συγκομιζῶν καὶ δεινὴν τινα τὴν καρτερίαν ὑπισχνούμενος. Ἐχρῆν δὲ, ὅτῳ μαι, μάλιστα μὲν περιμένειν τὸν θάνατον καὶ μὴ δραπέτευσιν ἐκ τοῦ βίου· εἰ δὲ καὶ πάντως διεγνώστό οἱ ἀπαλλάττεσθαι, μὴ πυρὶ μὴδὲ τοῖς ἀπὸ τῆς τραγωδίας τούτοις χρῆσθαι, ἀλλ' ἑτερόν τινα θανάτου τρόπον, μυρίων ὄντων, ἐλόμενον ἀπελθεῖν. Εἰ δὲ καὶ τὸ πῦρ ὡς Ἡράκλειόν τι ἀσπάζεται, τί δὴ ποτε οὐχὶ κατὰ σιγὴν ἐλόμενος ὁρος εὐδεδρόν ἐν ἐκείνῳ ἑαυτὸν ἐνέπρησε μόνος ἕνα τινὰ οἷον Θεαγένη τούτον Φιλοκτήτην παραλαβὼν; ὁ δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ τῆς πανηγύρεως πληθούσης μόνον οὐκ ἐπὶ σκηπῆς ὀπτήσει ἑαυτὸν, οὐκ ἀνάξιος ὦν μὰ τὸν Ἡρακλέα, εἰ γε χρὴ καὶ τοὺς πατραλοίας καὶ τοὺς ἀθέους δίκας διδόναι τῶν τολμημάτων· καὶ κατὰ τοῦτο πάνυ ὀφείδ' ὄρναι αὐτὸν εἶκεν, ὅν ἐχρῆν πάλας ἐς τὸν τοῦ Φαλάριδος ταύρον ἐμπεσόντα τὴν ἀξίαν ἀποτετικέναι, ἀλλὰ μὴ ἅπαξ χανόντα πρὸς τὴν

cisset. Isti vero etiam inde fama crevit. Apud imperitos enim propter ipsam hanc amentiam erat conspicuus, donec praefectus urbis, vir sapiens, petulanter nimis huic rei indulgentem eiecit, praefatus non indigere urbem tali philosopho. Verum enim hoc quoque celebriorem reddidit ipsum et in ore erat omnium philosophus propter dicendi fiduciam et nimiam libertatem urbe exactus: idque ipsum admovit hominem ad Musonium, et Dionem, et Epictetum, et si quis alius simili conditione fuit.

19. Ita igitur in Græciam quum venisset, jam Eleis maledicebat; jam suadebat Græciæ uti arma contra Romanos caperent, jam virum doctrina pariter et dignitate eminentem, quod praeter cetera hoc beneficium Græciæ praestiterat, ut aquam perduceret Olympiam, et prohiberet ne porro siti perirent spectatores, maledictis incessebat, velut qui effeminaret Græcos; quum deceret sitim ferre spectatores Olympiorum, quin, ita me Jupiter, perire multos illorum a morbis vehementibus, qui tum propter regionis siccitatem in magna multitudine frequentes erant. Et hæc dicebat bibens ipse de eadem aqua. Quum vero parum abesset quin lapidibus illum, concursu omnium facto, obruerent, tum ad Jovem confugiens vir fortis, mortem evitavit.

20. Olympiade proxima orationem quattuor interjectis annis a se compositam ad Græcos attulit, laudem ejus qui aquam perduxit, et fugæ superioris excusationem. Sed quum jam negligetur ab omnibus, neque amplius ita conspicuus esset (obsoleta quippe erant omnia, nec novum quicquam poterat proferre, quo percelleret audientes atque admirandum se conspiciendumque redderet, cujus rei ab initio inde vehementer cupidus fuerat), ultimum hoc de rogo facinus meditari cepit: sparsitque famam inter Græcos a superiori-bus statim Olympiis, proximis se ludis crematurum se ipsum.

21. Et nunc hæc ipsa portenta agitat, fodienda, ut aiunt, fossa, comportandis lignis, et mirifica quadam fortitudine pollicenda. Oportebat autem, arbitror, primum quidem exspectare mortem, neque aufugere de vita: sin vero omnino mori illi decretum sit, non igne uti, neque tragico illo apparatu, sed alio mortis genere, quum sint sexcenta, delecto discedere. Si vero ignem etiam ut Herculeum quidam amat, quid tandem non silentio eligens silvovosum montem, in illo se cremat solus, uno quodam, velut hoc Theagene, assumpto sibi Philocteta? At ille Olympie, plena celebritate, tantum non in scena se assabit, non indignus mehercule! siquidem parricidas atque atheos pœnas dare facinorum fas est: et hoc quidem respectu satis illud tarde facere videtur, quem jam olim oportebat Phalaridis tauro inclusum digna dedisse supplicia, sed non, semel hausta ore

φλόγα ἐν ἀκαρεῖ τεθνάναι. Καὶ γὰρ αὖ καὶ τότε οἱ πολλοὶ μοι λέγουσιν, ὡς οὐδὲς δεύτερος ἄλλος θανάτου τρόπος τοῦ διὰ πυρός· ἀνοῖξαι γὰρ δεῖ μόνον τὸ στόμα καὶ αὐτίκα τεθνάναι.

22. Τὸ μέντοι θέαμα ἐπινοεῖται, οἶμαι, ὡς σεμνὸν, ἐν ἱερῷ χωρίῳ καόμενος ἄνθρωπος, ἐνθα μὴδὲ θάπτειν ὁσιν τοὺς ἄλλους ἀποθνήσκοντας. Ἀκούετε δὲ, οἶμαι, ὡς καὶ πάλαι θέλων τις ἐνδοξος γενέσθαι, ἐπεὶ κατ' ἄλλον τρόπον οὐκ εἶχεν ἐπιτυχεῖν τούτου, ἐνέπρησε τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος τὸν νεῶν. Τοιοῦτόν τι καὶ αὐτὸς ἐπινοεῖ, τοσοῦτος ἔρωι τῆς δόξης ἐντέτληκεν αὐτῷ.

23. Καίτοι φησὶν ὅτι ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων αὐτὸ δρᾷ, ὡς διδάξειεν αὐτοὺς θανάτου καταφρονεῖν καὶ ἐγκαρτερεῖν τοῖς δεινοῖς. Ἐγὼ δὲ ἡδέως ἂν ἐροίμην οὐκ ἔχειν ἄλλ' ὑμᾶς, εἰ καὶ τοὺς κακούργους βούλοισθε ἂν μαθητὰς αὐτοῦ γενέσθαι τῆς καρτερίας ταύτης καὶ καταφρονεῖν θανάτου καὶ καύσεως καὶ τῶν τοιούτων δειμάτων. Ἄλλ' οὐκ ἂν εὖ οἶδ' ὅτι βουλευθείητε. Πῶς οὖν ὁ Πρωτεὺς τοῦτο διακρινεῖ καὶ τοὺς μὲν χρηστοὺς ὠφελήσῃ, τοὺς δὲ πονηροὺς οὐ φιλοκινδυνότερους καὶ τολμηροτέρους ἀποφανεῖ;

24. Καίτοι δυνατόν ἐστω ἐς τοῦτο μόνους ἀπαντήσασθαι τοὺς πρὸς τὸ ὠφέλιμον ὀφιομένους τὸ πρᾶγμα. Ὑμᾶς δ' οὖν αὖθις ἐρήσονται, δεῖξαισθ' ἂν τοὺς παῖδας ὑμῶν ζηλωτὰς τοῦ τοιούτου γενέσθαι; οὐκ ἂν εἴποιτε. Καίτοι τί τοῦτο ἡρόμην, ὅπου μὴδ' αὐτῶν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ζηλοῦσιν ἂν; τὸν οὖν Θεαγένη τοῦτο μάλιστα αἰτιάσται ὅτι τις, ὅτι τὰλλα ζηλῶν τάνδρὸς οὐχ ἔπεται τῷ διδασκάλῳ καὶ συνοδεύει παρὰ τὸν Ἡρακλέα, ὡς φησιν, ἀπίοντι, δυνάμενος ἐν βραχεῖ πανευδαίμων γενέσθαι συνεμπσῶν ἐπὶ κεφαλῇ ἐς τὸ πῦρ· οὐ γὰρ ἐν πήρᾳ καὶ βάκτρῳ καὶ τρίβωνι ὁ ζῆλος, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀσφαλῇ καὶ ῥάδια καὶ παντὸς ἂν εἴη, τὸ τέλος δὲ καὶ τὸ κεφάλαιον χρὴ ζηλοῦν καὶ πυρὴν συνθέντα κορμῶν συγκίμων ὡς ἐνὶ μάλιστα χλωρῶν ἐναποτινιγῆναι τῷ καπνῷ· τὸ πῦρ γὰρ αὐτὸ οὐ μόνον Ἡρακλέους καὶ Ἀσκληπιοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱεροσύλων καὶ ἀνδροφόνων, οὓς δρᾶν ἐστὶν ἐκ καταδίκης αὐτὸ πάσχοντας. Ὡστε ἀμεινον τὸ διὰ τοῦ καπνοῦ· ἴδιον γὰρ καὶ ὑμῶν μόνων ἂν γένοιτο.

25. Ἄλλως τε ὁ μὲν Ἡρακλῆς, εἴπερ ἄρα καὶ ἐτόλμησε τι τοιοῦτον, ὑπὸ νόσου αὐτὸ ἐδρασεν ὑπὸ τοῦ Κενταυρείου αἵματος, ὡς φησιν ἡ τραγωδία, κατεσιδίμενος. Οὗτος δὲ τίνας αἰτίας ἔνεκεν ἐμβάλλει φέρων ἑαυτὸν εἰς τὸ πῦρ; νῆ Δ', ὅπως τὴν καρτερίαν ἐπιδείξεται καθάπερ οἱ Βραχμαῖνες· ἐκείνοις γὰρ αὐτὸν ἡξίου Θεαγένης εἰκάξειν, ὥσπερ οὐκ ἐνὸν εἶναι τινας καὶ ἐν Ἰνδοῖς μωροὺς καὶ κενοδόξους ἀνθρώπους. Ὅμως δ' οὖν καὶ ἐκείνους μισέσθω· ἐκείνοι γὰρ οὐκ ἐμπηδῶσιν εἰς τὸ πῦρ, ὡς Ὀνησίκριτος ὁ Ἀλεξάνδρου κυβερνήτης ἰδὼν Κάλανον καόμενον φησιν, ἀλλ' ἐπειδὰν νήσωσι, πλησίον παραστάντες ἀκίνητοι ἀνέχονται παροπτύμενοι, εἴτ' ἐπιδάντες κατὰ σῆμα κáονται οὐδ' ὅσον ὀλίγον ἐκτρέ-

flamma, momento uno mori. Nam rursus hoc quoque multi mihi dicunt, non esse aliud celerius igni genus mortis : os enim modo aperiendum, ut statim moriaris.

22. Verum ideo, puto, hoc excogitat spectaculum, quasi magnificum sit homo in loco sacro combustus, ubi ne condere quidem alios mortuos per religionem licet. Sed audistis, puto, etiam olim aliquem, qui nobilis cuperet fieri, quum aliam ejus rei consequendae rationem non haberet, Ephesiæ Dianæ ædem incendisse. Tale quid et iste excogitat : tantus illum famæ amor insedit.

23. Quanquam dicit se hominum gratia hoc facere, ut mortem contemnere illos doceat et terribilia sustinere. Ego vero lubens interrogaverim non illum, sed vos, num maleficos etiam velitis imitatores illius fortitudinis fieri, et mortis contemnendæ, et vivicomburii, et terrorum similium. Verum minime, bene novi, vos hoc velitis. Quomodo ergo discernet illud Proteus, ut juvet quidem bonos, malos vero non amantiores periculorum et audaciores faciat?

24. Quanquam ponamus fieri posse, huc ut soli veniant, qui cum publica utilitate rem visuri sint. At ego vos rursus interrogabo, Velitane vestros liberos imitatores hujusmodi actionis fieri? Non sane dixeritis. Quanquam quid hoc interrogavi, quum neque discipulorum ipsius quisquam hoc sit imitaturus? Ac Theagenem istud potissimum accuset aliquis, quod cetera viri imitatus, non sequatur hac parte magistrum, et ad Herculem, ut ait, abeunti se adjungat comitem, quum possit brevi tempore beatus undique fieri, modo præceps in ignem se dejiciat. Neque enim in pera et baculo et pallio æmulatio inest; secunda ista, facilia, et uniuscujusque fuerint : at finem et caput æmulari oportet, et rogo e ficulneis codicibus quantum potest viridibus composito, suffocandum se fumo præbere : nam ignis ipse non Herculis modo est et Æsculapii, sed sacrilegorum etiam et homicidarum, quos videre licet judicio damnatos istuc pati. Quare fumo melius est : proprium enim hoc et vestrum unice fuerit.

25. Alioquin ipse Hercules, si quidem tale quiddam ausus est, morbo impulsus fecit, quum a Centauri sanguine, ut ait tragedia, exederetur. At hic cujus rei causa in ignem se conjicit? Per Jovem! ut patientiam suam ostendat, sicuti Brachmanes : nam illis eum Theagenes comparandum judicavit, quasi non possent in India quoque esse stulti quidam et inanis gloriæ cupidi homines. Attamen esto, vel hosce æmuletur : illi enim non insiliunt in ignem, ut Onesicritus narrat Alexandri gubernator, qui ardentem vidit Calanum, sed rogo exstructo prope astantes immoti ustulari se patiuntur; tum consenzo rogo, servato eodem habitu cremantur,

φαντες τῆς κατακλίσεως. Οὗτος δὲ τί μέγα, εἰ ἐμπεσὼν τεθνήσκειται συναρπασθεὶς ὑπὸ τοῦ πυρός; οὐκ ἀπ' ἐλπίδος μὴ ἀναπαυθῆσθαι αὐτὸν καὶ ἡμίφλεκτον, εἰ μὴ, ὅπερ φασὶ, μηχανήσεται βαθεῖαν γενέσθαι καὶ ἐν βόθρῳ τὴν πυρὰν.

26. Εἰσὶ δ' οἱ καὶ μεταβάλλεσθαι φασιν αὐτὸν καὶ τινα ονειράτα διηγείσθαι, ὡς τοῦ Διὸς οὐκ ἔδωτος μαιίνειν ἱερὸν χωρίον. Ἀλλὰ θαρρείτω τούτου γε ἕνεκα· ἐγὼ γάρ διομοσαίμην ἂν ἢ μὴν μηδὲνα τῶν θεῶν ἀνανακτήσειν, εἰ Περεγρίνος κακὸς κακῶς ἀποθάνοι. Οὐ μὴν οὐδὲ βράδιον αὐτῷ ἔτ' ἀναδύναι· οἱ γὰρ συνόντες κύνες παρορμῶσι καὶ συνωθοῦσιν ἐς τὸ πῦρ καὶ ὑπεκκᾶουσι τὴν γνώμην οὐκ ἔδωτες ἀποδειλῆν, ὧν εἰ δύο συγκατασπᾶσας ἐμπέσοι εἰς τὴν πυρὰν, τοῦτο μόνον χάριεν ἂν ἐργάσαιτο.

27. Ἦκουον δὲ ὡς οὐδὲ Πρωτεύς ἔτι καλεῖσθαι ἀΐσιοι, ἀλλὰ Φοίνικα μετωνόμασεν ἑαυτὸν, ὅτι καὶ φοῖνιξ τὸ Ἰνδικὸν ὄρεον ἐπιβαίνειν πυρᾶς λέγεται πορρωτάτῳ γήρῳ προδεδηκώς. Ἀλλὰ καὶ λογαποῖ καὶ χρησμούς τινας διέξεισι παλαιούς δὴ, ὡς χρεῶν εἶναι δαίμονα νυκτοφύλακα γενέσθαι αὐτὸν, καὶ δῆλός ἐστι βωμῶν ἡδὴ ἐπιθυμῶν καὶ χρυσοῦς ἀναστήσεσθαι ἐλπίζων.

28. Καὶ μὰ Δία οὐδὲν ἀπεικὸς ἐν τοῖς πολλοῖς τοῖς ἀνοήτοις εὐρεθῆσθαι τινας τοὺς καὶ τεταρταίων ἀπηλλάχθαι δι' αὐτοῦ φήσοντας καὶ νύκτωρ ἐντετυχηκέναι τῷ δαίμονι τῷ νυκτοφύλακι. Οἱ κατάρτοι δὲ οὗτοι μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ χρηστήριον, ὅμαι, καὶ αὐτὸν ἐπὶ τῇ πυρᾷ μηχανήσονται, διότι καὶ Πρωτεύς ἐκεῖνος ὁ Διὸς, ὁ προσπᾶτωρ τοῦ ὀνόματος, μαντικὸς ἦν. Μαρτύρομαι δὲ ἢ μὴν καὶ ἱερέας αὐτοῦ ἀποδειγθῆσεσθαι μαστίγων ἢ καυτηρίων ἢ τινος τοιαύτης τερατουργίας, ἢ καὶ νῆ Δία τελετὴν τινα ἐπ' αὐτῷ στήσεσθαι νυκτέριον καὶ δαδουχίαν ἐπὶ τῇ πυρᾷ.

29. Θεαγένης δὲ ἑναγχος, ὡς μοί τις τῶν ἐταίρων ἀπήγγειλε, καὶ Σιδύλλαν ἔφη προειρηκέναι περὶ τούτων· καὶ τὰ ἔπη γὰρ ἀπεμνημόνευεν·

Ἄλλ' ὅπταν Κυνικῶν δχ' ἄριστος ἀπάντων
Ζηνὸς ἐριγδοῦπου τέμενος κάτω πῦρ ἀνακάσας
ἐς φλόγα πηδῆσας Ὀθη ἐς μακρὸν Ὀλυμπον,
δὴ τότε πάντας ὁμῶς, οἱ ἀρούρης καρπὸν ἔδουσι,
νυκτιπόλον τιμᾶν κέλομαι ἦρωα μέγιστον
σύνθρονον Ἡφαίστιον καὶ Ἡρακλῆϊ ἄνακτι.

Ταῦτα μὲν Θεαγένης Σιδύλλης ἀκροῦσθαι φησίν.

30. Ἐγὼ δὲ Βάκιδος αὐτῷ χρησμὸν ὑπὲρ τούτων ἔρω· φησὶ δὲ ὁ Βάκις οὕτω σφόδρα εὐ ἐπειπῶν,

Ἄλλ' ὅπταν Κυνικὸς πολυνύκμος ἐς φλόγα πολλὴν
πηδῆσῃ δόξης ὑπ' ἐρινυῖ θυμὸν ὀρινύειν,
δὴ τότε τοὺς ἄλλους κυναλώπεκας, οἱ οἱ ἔπονται,
μιμῆσθαι χρὴ πότμον ἀποικομένοιο λύκοιο.
Ὅς δέ κε δειλὸς ἔων φεύγῃ μένος Ἡφαίστιοιο,
λάεσσιν βαλέειν τοῦτον τάχα πάντας Ἀχαιοὺς,
ὡς μὴ ψυχρὸς ἔων θερμηγορέειν ἐπιχειρῇ
χρυσῷ σαξάμενος πῆρην μάλα πολλὰ δανείζων,
ἐν καλαῖς Πάτραισιν ἔγων τρίς πέντε τάλαντα.

ne paullum quidem immutantes de suo decubitu. Iste vero quid magnum, si injectus statim morietur, ubi correptus ab igne fuerit? Neque illud non licet sperare, futurum ut resiliat semiustulatus, nisi illud machinetur, quod facere illum aiunt, ut profundus fiat atque in fossa rogos.

26. Sunt autem qui dicant illum mutare velle sententiam, et somnia enarrare quædam, quasi non sinat Jupiter locum sacrum pollui. Sed bono potest esse animo, ad hoc quidem quod attinet: ego enim iusjurandum dare paratus sum, deorum indignaturum esse neminem, si Peregrinus malus mala morte pereat. Quin jam nec facile est illi refugere: nam qui cum illo sunt canes, incitant hominem, et una in ignem contrudunt, et animum illius subinde incendunt, nec metu resilire illum patiuntur: quorum si duobus secum detractis in ignem incidat, hoc solum lepidum opus fecerit.

27. Audio vero illum nec Proteum vocari velle amplius, sed Phœnicis nomen pro suo sibi ascivisse, quod etiam phœnix, Indica avis, ingredi rogom dicitur, ubi ad extremam senectutem procveta est. Verum etiam rumores spargit, et oracula quædam narrat, vetusta scilicet, in fatis esse ut noctis custos genius ipse fiat; ac manifestum est jam altaria illum concupiscere, et futurum sperare uti stet aureus.

28. Neque vero, per Jovem, abhorret in magna demen-tium multitudine inventum iri qui quartana se per ipsum liberatos dicant, et noctu sibi occurrisset noctis illum custodem genium. Exsecrabiles autem isti illius discipuli etiam oraculum, puto, et adytum in rogo illius machinabuntur, propterea quod Proteus etiam, Jovis ille filius, primus hujus nominis auctor, vates fuit. Testor autem sacerdotes quoque illius constitutum iri flagrorum, aut ustulationum, aut prodigiosarum id genus actionum: vel, per Jovem, mysteria quædam in illius honorem institutum iri nocturna, et facum gestationem circa rogom.

29. Theagenes autem nuper, ut renunciavit mihi aliquis sodalium, etiam Sibyllam dixit de hisce rebus aliquid prædixisse: nempe versus etiam recitabat:

Ast ubi jam Proteus, Cynicorum maximus unus
ad Jovis altisoni succensilis ignitibus ædem
in flammam insillens, altum conscendet Olympum,
tunc una quotquot vescuntur munere terræ,
noctivagum jureo venerari heroa, potentem,
Herculeoque, tuoque throno, Vulcane, sedentem.

Hæc igitur a Sibylla se accepisse ait Theagenes.

30. At ego Bacidis illi de hisce rebus oraculum dicam. Ait autem Bacis ita præclare adjiciens istis:

Ast ubi jam vario Cynicus cum nomine flammam
insillet, furilis agitatus pectore famæ
tunc tunc vulpicanes, turba hunc imitata magistram,
fata lupi, edlco, jam discedentis obibunt.
Sed quicumque metu Vulcani fugerit æstus,
jactis confestim hunc saxis petat omnis Achivus
dicere ne calidum conetur frigidus ipse,
distendens auro peram de fœnore capto,
Patris condita habens pulchris ter quinque talenta

Τί ὑμῖν δοκεῖ, ἄνδρες; ἄρα φαυλότερος χρησιμολόγος ὁ Βάκις τῆς Σιβύλλης εἶναι; ὥστε ὥρα τοῖς θαυμαστοῖς τούτοις ὁμιληταῖς τοῦ Πρωτεύως περισκοπεῖν ἐνθα ἑαυτοὺς ἐξαερῶσουσι· τούτο γὰρ τὴν καῦσιν καλοῦσι.

31. Ταῦτ' εἰπόντος ἀνεδύθησαν οἱ περιεστώτες ἅπαντες, Ἡδὴ καίσθωσαν ἀξιοὶ τοῦ πυρός. Καὶ ὁ μὲν κατέβη γελῶν, « Νέστορα δ' οὐκ ἔλαθεν ἰαχὴ, » τὸν Θεαγένη, ἀλλ' ὥς ἤκουσε τῆς βοῆς, ἤκεν εὐθύς καὶ ἀναβὰς ἐκεκράγει καὶ μυρία κακὰ διεξήκει περὶ τοῦ καταβεδνηκότος· οὐ γὰρ οἶδα ὅστις ὁ βέλτιστος ἐκείνους ἐκαλεῖτο. Ἐγὼ δὲ ἀφείς αὐτὸν διαρρηγνύμενον ἀπῆειν ὁφύμενος τοὺς ἀθλητάς· ἥδη γὰρ οἱ Ἑλλανοδίκαί ἐλέγοντο εἶναι ἐν τῷ πλεθρῷ. Ταῦτα μὲν σοι τὰ ἐν Ἡλίδι.

32. Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Ὀλυμπίαν ἀφικόμεθα, μεστὸς ἦν ὁ ὀπισθοδρόμος τῶν κατηγορούντων Πρωτεύως ἡ ἐπαινούτων τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ, ὥστε καὶ εἰς χεῖρας αὐτῶν ἦλθον οἱ πολλοὶ, ἄχρι δὴ παρελθὼν αὐτὸς ὁ Πρωτεύως μυρίῳ τῶν πλήθους παραπεμπόμενος κατόπιν τοῦ τῶν κηρύκων ἀγώνως λόγους τινὰς διεξῆλθε περὶ αὐτοῦ τὸν βίον τε ὡς εἶδω καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ἐκινδύνευσεν διηγούμενος καὶ ὅσα πράγματα φιλοσοφίας ἐνεκα ὑπέμεινε. Τὰ μὲν οὖν εἰρημένα πολλὰ ἦν· ἐγὼ δὲ ολίγων ἤκουσα ὑπὸ πλήθους τῶν περιεστώτων. Εἶτα φρονηθεὶς μὴ συντριβεῖν ἐν τῷ τῶν τῶν ἐπὶ καὶ πολλοὺς τοῦτο πάσχοντας ἐώρων, ἀπῆλθον μακρὰ χαίρειν φράσας θανατιῶντι σοφιστῇ τὸν ἐπιτάφιον ἑαυτοῦ πρὸ τελευτῆς διεξιόντι.

33. Πλὴν τό γε τοσούτον ἐπήκουσα· ἔφη γὰρ βούλεσθαι χρυσῷ βίῳ χρυσὴν κορώνην ἐπιθεῖναι· χρῆναι γὰρ τὸν Ἡρακλείῳ βεδωχότῃ Ἡρακλείῳ ἀποθανεῖν καὶ ἀναμυχθῆναι τῷ αἰθέρι. Καὶ ὠφελησθαι, ἔφη, βούλομαι τοὺς ἀνθρώπους δεῖξας αὐτοῖς ὅν χρὴ τρόπον θανάτου καταφρονεῖν· πάντας οὖν δεῖ μοι τοὺς ἀνθρώπους Φιλοκτῆτας γενέσθαι. Οἱ μὲν οὖν ἀνοητότεροι τῶν ἀνθρώπων ἐδάκρυον καὶ ἐβδων Σώζου τοῖς Ἑλλήσιν, οἱ δὲ ἀνδρωδέστεροι ἐκεκράγευσαν Τέλει τὰ δεδογμένα, ὑφ' ὧν ὁ πρεσβύτερος οὐ μετρίως ἐθορυβήθη ἐλπίζων πάντας ἔξεσθαι αὐτοῦ καὶ μὴ προσέσεσθαι τῷ πυρὶ, ἀλλὰ ἄκοντα δὴ καθέξειν ἐν τῷ βίῳ. Τὸ δὲ τελεῖν τὰ δεδογμένα πᾶν ἀδόκητον αὐτῷ προσπεσὼν ὥχρισεν ἔτι μᾶλλον ἐποίησε, καίτοι ἥδη νεκρικῶς τὴν χορὴν ἔχοντι, καὶ νῆ Δία καὶ ὑποτρέμειν, ὥστε κατέπαυσε τὸν λόγον.

34. Ἐγὼ δὲ, εἰκάξεις, οἶμαι, πῶς ἐγέλων· οὐδὲ γὰρ ἔλειν ἀξίον ἦν οὕτω δυσέρωτα τῆς δόξης ἀνθρωπὸν ὑπὲρ ἅπαντας, ὅσοι τῇ αὐτῇ ποιῇ ἐλαύνονται. Παραπέμπετο δὲ ὁμοῦ ὑπὸ πολλῶν καὶ ἐνεφορεῖτο τῆς δόξης ἀποδιδέπων ἐς τὸ πλῆθος τῶν θαυμαζόντων, οὐκ εἰδώς ὁ ἀθλίος ὅτι καὶ τοῖς ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἀπαγομένοις ἢ ὑπὸ τοῦ δημίου ἔχομένοις πολλῶν πλείους ἔπονται.

35. Καὶ δὴ τὰ μὲν Ὀλύμπια τέλος εἶχε, κάλλιστα Ὀλυμπίων γενόμενα ὧν ἐγὼ εἶδον, τετράκις ἥδη ὄρων. Ἐγὼ δὲ — οὐ γὰρ ἦν εὐπορήσαι ὀχλήματος ἅμα πολ-

Quid videtur vobis, viri? numquid deterior Sibylla vates esse Bacis? Itaque auctor aim admirabilibus illis Protei so dalibus, ut locum circumspiciant ubi in aera se dissolvant; hoc enim verbo combustionem vocant. »

31. Hæc illo dicente exclamabant qui circumstabant omnes, Jam comburantur digni igne! Atque hic quidem cum risu descendit: « sed non fugerunt Nestora voces, » Theagenem puta: verum audito clamore venit statim, escendensque clamavit, et sexcenta mala protulit contra eum qui descenderat; neque enim novi quomodo vir ille optimus vocatus sit. Ego vero relinquens hominem dirumpentem se, abii visurus athletas: jam enim esse dicebantur in Plethrio iudices certaminum. Hæc tibi Elide.

32. Ipsam vero Olympiam quum venissemus, plenum erat posticum templi vel accusantium Protea, vel propositum illius laudantium: adeo ut etiam ad manus multi illorum venirent, donec ipse progressus innumerabili comitante multitudo Proteus, post præconum agonem verba fecit de se, quam vitam vixerit, pericula quæ subierit enarrans, et quas philosophiæ causa sustinuerit molestias. Multa quidem fuere quæ dixit: ego vero, præ circumstantium multitudinem, pauca audiui. Deinde ne tanta in turba eliderer metuens, quod accidere videbam multis, abii, longum valere jussu affectante mortem sophista, ipso sibi ante mortem parentante.

33. Tantum tamen audiui, quum diceret velle se auream vitæ aureas coronidem imponere: oportere enim, qui Herculeo more vixerit, eum mori quoque more Herculeo, et remisceri ætheri. Ac prodesse, inquit, volo hominibus, ostendendo illis quemadmodum mortem oporteat contemnere. Itaque Philoctetas mihi fieri omnes homines æquum est. Qui ergo stupidiores erant hominum, lacrimari et clamare, Serva te Græcis! qui autem fortiores, ii clamant, Perage decreta! a quibus non mediocriter perturbatus est senex, qui sperasset futurum uti omnes retinerent se, neque igni permitterent, sed invitum in vita manere cogerent. Quum ergo plane præter opinionem illi accideret clamor decreta perficienda esse, ea res magis etiam expallescere illum fecit, quanquam cadaveroso jam ante colore erat, et tremere etiam, medius fidius! Itaque orationem finit.

34. Ego vero quam riserim, puto, conjicis: neque enim misericordia dignus erat homo, ita invenustus supra omnes, qui iisdem furis aguntur, amator gloriæ. Deducebatur tamen a multis, et ingurgitabat se gloria, dum ad multitudinem eorum, qui se admirarentur, respiceret, ignarus miser, etiam hos, qui ad crucem ducuntur, aut trahuntur a carnifice, multo plures sequi.

35. Interim Olympia finem habuere, pulcherrima quæ ego vidi Olympiorum, qui quater jam viderim. Ego vero (neque enim vehiculi copia erat multis simul discedentibus)

λῶν ἐξιόντων — ἄκων ὑπελειπόμην. Ὁ δὲ δεῖ ἀναβαλλόμενος νύκτα τὸ τελευταῖον προειρήκει ἐπιδείξασθαι τὴν καῦσιν· καί με τῶν ἐταίρων τινὸς παραλαβόντος περὶ μέσας νύκτας ἐξαναστὰς ἀπῆλιν εὐθὺ τῆς Ἀρπίνης, ἐνθα ἦν ἡ πυρά. Στάδιοι πάντες οὗτοι εἰκοσιν ἀπὸ τῆς Ὀλυμπίας κατὰ τὸν ἵπποδρομον ἀπιόντων πρὸς ἐμὴν. Καὶ ἐπεὶ τάχιστα ἀφικόμεθα, καταλαμβάνομεν πυρὰν νενησμένην ἐν βάθει ὅσον ἐς ὀργυῖαν τὸ βάθος. Δῆδες ἦσαν τὰ πολλὰ καὶ παρεβέβυστο τῶν φρυγάνων, ὡς ἀναφθελὴ τάχιστα.

36. Καὶ ἐπειδὴ ἡ σελήνη ἀνέτελλεν — ἔδει γὰρ κακέινον θεάσασθαι τὸ κάλλιστον τοῦτο ἔργον — πρόεισιν ἐκεῖνος ἐσκευασμένος ἐς τὸν αἰεὶ τρόπον καὶ ζῆν αὐτῷ τὰ τέλη τῶν κυνῶν, καὶ μάλιστα ὁ γεννάδας ὁ ἐκ Πατρῶν δᾶδα ἔχων, οὐ φαῦλος δευτεραγωνιστής· ἐδαδοφόρει δὲ καὶ ὁ Πρωτεύς. Καὶ προσελθόντες ἄλλος ἀλλὰ γόθεν ἀνῆψαν τὸ πῦρ μέγιστον ἅτε ἀπὸ δάδων καὶ φρυγάνων ὁ δὲ, καί μοι πάνυ ἥδη πρόσεχε τὸν νοῦν, ἀποθέμενος τὴν πῆραν καὶ τὸν τριβῶνιον καὶ τὸ Ἡράκλειον ἐκεῖνο ῥόπαλον ἔστη ἐν δόθῳ ῥυτώσῃ ἀκριδῶς. Εἴτα ἤτει λιθαινωτὸν, ὡς ἐπιβάλοι ἐπὶ τὸ πῦρ, καὶ ἀναδόντος τινὸς ἐπέβαλέ τε καὶ εἶπεν ἐς τὴν μεσημβρίαν ἀποβλέπων — καὶ γὰρ καὶ τοῦτο πρὸς τὴν τραγῳδίαν ἦν ἡ μεσημβρία — Δαίμονες μητρῶσι καὶ πατρῷσι δέξασθε με εὐμενεῖς. Ταῦτα εἰπὼν ἐπήδησεν ἐς τὸ πῦρ, οὐ μὴν ἑωρῶτό γε, ἀλλὰ περιεσχέθη ὑπὸ τῆς φλογὸς πολλῆς ἡρμένης.

37. Αὐθις ὁρῶ γελῶντά σε, ὦ καλὲ Κρόνιε, τὴν καταστροφὴν τοῦ δράματος. Ἐγὼ δὲ τοὺς μητρῶους μὲν δαίμονας ἐπιδοῦν μὲν τὸν Δι' οὐ σφόδρα ἡτιώμην, ὅτε δὲ καὶ τοὺς πατρῶους ἐπεκαλέσατο, ἀναμνησθεὶς τῶν περὶ τοῦ φόνου εἰρημένων οὐδὲ κατέχειν ἡδυνάμην τὸν γέλωτα. Οἱ Κυνικοὶ δὲ περιστάντες τὴν πυρὰν οὐκ ἐδάχνον μὲν, σιωπῇ δὲ ἐνεδείκνυντο λύπην τινὰ εἰς τὸ πῦρ ὀρῶντες, ἄχρι δὲ ἀποπνιγείς ἐπ' αὐτοῖς, Ἀπίωμεν, φημί, ὦ μάταιοι· οὐ γὰρ ἡδὺ τὸ θέαμα ὠπτημένον γερόντιον ὁρᾶν κνίσσης ἀναπιμπλαμένους πονηρᾶς. Ἡ περιμένετε ἔστ' ἂν γραφεὺς τις ἐπέλθων ἀπεικάζῃ ὑμᾶς οἷους τοὺς ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ἐταίρους τῷ Σωκράτει παραγράφουσιν; Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἡγανάκτουν καὶ ἐλοιδοροῦντό μοι, ἐνιοὶ δὲ καὶ ἐπὶ τὰς βακτηρίας ἤξαν. Εἴτα ἐπειδὴ ἠπειλήσα ξυναρπάσας τινὰς ἐμβάλεῖν εἰς τὸ πῦρ, ὡς ἂν ἐποινο τῷ διδασκάλῳ, ἐπαύσαντο καὶ εἰρήνην ἤγον.

38. Ἐγὼ δὲ ἐπανῶν ποικίλα, ὦ ἐταῖρε, πρὸς ἑμαυτὸν ἐνεύουν, τὸ φιλόδοξον οἷον τί ἐστὶν ἀναλογιζόμενος, ὡς μόνος οὗτος ὁ ἔρως ἀφυκτος καὶ τοῖς πάνυ θαυμαστοῖς εἶναι δοκοῦσιν, οὐχ ἔπος ἐκείνῳ τάνδρῳ καὶ θάλλα ἐμπλήκτως καὶ ἀπονενοημένως βεβιωκότῃ καὶ οὐκ ἀναξίῳ τοῦ πυρός.

39. Εἴτα ἐνετύγγανον πολλοῖς ἀπιοῦσιν ὡς θεάσαντο καὶ αὐτοὶ ὥντο γὰρ ἐτι καταλήψεσθαι ζῶντα αὐτόν· καὶ γὰρ καὶ τότε τῇ προτεραίᾳ διεδόδοτο, ὡς πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον ἀσπασάμενος — ὥσπερ ἀμέλει καὶ

invitus ibi relictus sum. At iste subinde differens, tandem promulgat nocte spectaculum sui cremandi se editurum. Ac me quum sodalium aliquis assumisisset, circa mediam noctem surrexi et Harpinam petii, ubi rogus erat. Stadia hæc sunt in totum viginū Olympia juxta Hippodromum orientem versus euntibus. Quum primum eo venissemus, rogum deprehendimus in fossa ad quattuor cubitorum profunditatem structum. Facies erant maximam partem et sarmenta ipsis interposita, ignem celerrime uti conciperet.

36. Deinde exoriente luna (oportebat enim hanc quoque spectare pulcherrimum facinus), procedit iste quotidiano more indutus, et cum illo Cynicorum principes, præsertim generosus ille Patrensis, facem gestans, non malus secundarum partium certator. Facem gestabat etiam Proteus. Accedentes autem alter ab altera parte ignem incenderunt maximum, quippe a facibus ac sarmentis: iste vero (et jam mihi diligenter attende), deposita pera, pallio et Hercule illa clava, astabat in linteo plane sordido. Tum thus petiit, quod in ignem injiceret; datumque ab aliquo injecit, dixitque conversus ad meridiem (nam hoc quoque ad tragœdiam pertinebat, meridies), Materni paternique dæmones, volentes propitii me recipite! Hæc ubi dixisset, in ignem insiliit: verum non videbatur, circumfusus a multa, quæ surrexerat, flamma.

37. Iterum video te ridentem, pulcher Cronie, fabulæ explicationem. Equidem maternos dæmonas invocantem non valde, ita me Jupiter, reprehendebam: sed quum paternos etiam advocaret, recordatus eorum quæ cæde illius dicta sunt, neque risum tenere tum poteram. Cypici autem rogum circumstantes non illi quidem flebant, sed silentio ignem aspicientes mœstitiam quandam præ se ferebant: donec ego, quem ea res pæne enecaret, Abeamus, dicerem, vani homines! neque enim jucundum spectaculum, senium assatum videre, et malo nidore oppleri. Au exspectatis dum pictor aliquis superveniens depingat vos, uti sodales in carcere appingunt Socrati? Illi ergo indignari et male mihi dicere; quidam vero ruere etiam ad baculos. Deinde quum interminatus essem, me quosdam illorum correptos in ignem esse detrusurum magistrum uti sequerentur, quietem pacemque egere.

38. In reditu autem varia mecum, mi sodalis, cogitabam de cupiditate gloriæ, vim illius perpendens, ut solam hanc cupiditatem effugere nequeant illi etiam, qui alioquin admiratione videantur dignissimi, nedum ut ille vir, qui etiam alias furiose dementerque, et ut igne esset dignus, vixisset.

39. Tum incidi in multos ad spectaculum abeuntes ipsos quoque, qui putarent nempe se vivum adhuc deprehensuros: nimirum illud quoque pridie ejus diei divulgatum fuerat, illum ita ut exorientem solem salutaret (quod scilicet

τοὺς Βραχμᾶνάς φασὶ ποιεῖν — ἐπιθήσεσθαι τῆς πυρᾶς. Ἀπέστρεφον δ' οὖν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν λέγων ἤδη τελέσθαι τὸ ἔργον, οἷς μὴ καὶ τοῦτ' αὐτὸ περισπούδαστον ἦν, κἂν αὐτὸν ἰδεῖν τὸν τόπον καὶ τι λείψανον καταλαμβάνειν τοῦ πυρός. Ἐνθα δὲ, ὃ ἑταῖρε, μυρία πράγματα εἶχον ἅπασι διηγούμενος καὶ ἀνακρίνουσι καὶ ἀκριβῶς ἐκπυνθανομένοις. Εἰ μὲν οὖν ἴδοιμι τινα χαριέντα, ψυλὰ ἂν ὥσπερ σοὶ τὰ πραχθέντα διηγούμεην, πρὸς δὲ τοὺς βλάκας καὶ πρὸς τὴν ἀχρόασιν κεχρηγμένους ἐτραγῶδουν τὴν παρ' ἐμαυτοῦ, ὡς ἐπειδὴ ἀνήρθη μὲν ἡ πυρὰ, ἐνέβαλε δὲ φέρων ἑαυτὸν ὁ Πρωτεύς, σεισμοῦ πρότερον μεγάλου γενομένου σὺν μυκηθμῷ τῆς γῆς, γῆς ἀναπτάμενος ἐκ μέσης τῆς φλογὸς οἴχοιτο ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνθρωπίνῃ μεγάλῃ τῇ φωνῇ λέγων « ἔλιπον γὰρ, βαίνω δ' ἐς Ὀλυμπον. » Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἐτεθήπεσαν καὶ προσεκύνουν ὑποφρίττοντες καὶ ἀνέκρινόν με λέγοντες πότερον πρὸς ἑὸν ἢ πρὸς δυσμάς ἐνεχθεῖ ὁ γῆς· ἐγὼ δὲ τὸ ἐπελθὼν ἀπεκρινάμην αὐτοῖς.

40. Ἀπελθὼν δὲ ἐς τὴν πανήγυριν ἐπέστην τινὶ πολιῷ ἀνδρὶ καὶ νῆ τὸν Δ' Ἀἰσιπώστῳ τὸ πρόσωπον ἐπὶ τῷ πώγωνι καὶ τῇ λοιπῇ σεμνότητι, τὰ τε ἄλλα διηγούμενῳ περὶ τοῦ Πρωτεύως καὶ ὡς μετὰ τὸ καυθῆναι θεάσασατο αὐτὸν ἐν λευκῇ ἰσθμῇ μικρὸν ἔμπροσθεν καὶ νῦν ἀπολλίποι περιπατοῦντα φαίδρον ἐν τῇ ἐπταφώνῳ στοᾷ κοτίνῳ τε ἐστειμένον· εἴτ' ἐπὶ πᾶσι προσέθηκε τὸν γῆτα, διομνύμενος ἡ μὴν αὐτὸς ἑοραχέναι ἀναπτάμενον ἐκ τῆς πυρᾶς, ὃν ἐγὼ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφῆκα πέτεσθαι καταγελῶντα τῶν ἀνοήτων καὶ βλακυῶν τὸν τρόπον.

41. Ἐννόει τὸ λοιπὸν οἷα εἰκὸς ἐπ' αὐτῷ γενήσεσθαι, ποίας μὲν οὐ μελίττας ἐπιστήσεσθαι ἐπὶ τὸν τόπον, τίνας δὲ τέττιγας οὐκ ἐπάσεσθαι, τίνας δὲ κορώνας οὐκ ἐπιπτήσεσθαι καθάπερ ἐπὶ τὸν Ἡσιόδου τάφον, καὶ τὰ τοιαῦτα. Εἰκόνας μὲν γὰρ παρὰ τε Ἥλειον αὐτὸν παρὰ τε τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οἷς καὶ ἐπεσταλκέναι ἔλεγον, αὐτίκα μάλα οἶδα πολλὰς ἀναστησομένας. Φασὶ δὲ πάσαις σχεδὸν ταῖς ἐνδοξοῖς πόλεσιν ἐπιστολὰς διαπέμψαι αὐτὸν διαθήκας τινὰς καὶ παραινέσεις καὶ νόμους· καὶ τίνας ἐπὶ τοῦτ' πρεσβευτάς τῶν ἑταίρων ἐχειροτόνησε νεκραγγέλους καὶ νερτεροδρόμους προσαγορεύσας.

42. Τοῦτο τέλος τοῦ κακοδαίμονος Πρωτεύως ἐγένετο, ἀνδρὸς, ὡς βραχεῖ λόγῳ περιλαβεῖν, πρὸς ἀλήθειαν μὲν οὐδεπώποτε ἀποβλέψαντος, ἐπὶ δόξῃ δὲ καὶ τῷ παρὰ τῶν πολλῶν ἐπαίνῳ ἅπαντα εἰπόντος αἰεὶ καὶ πράξαντος, ὡς καὶ εἰς πῦρ ἄλλεσθαι, ὅτε μὴδ' ἀπολαύειν τῶν ἐπαίνων ἔμελλεν ἀνάσθητος αὐτῶν γενομένος.

43. Ἐν ἔτι σοὶ προσδιηγησάμενος παύσομαι, ὡς ἔχης ἐπὶ πολλῷ γελᾶν· ἐκεῖνα μὲν γὰρ πάλαι οἶσθα εὐθὺς ἀκούσας μου ὅτε ἦκον ἀπὸ Συρίας διηγούμενου ὡς ἀπὸ Ἑρωάδος συμπλεύσαιμι αὐτῷ καὶ τὴν τε ἄλλην τὴν ἐν τῷ πλῶι τρυφήν καὶ τὸ μεῖράκιον τὸ ὥραϊον, ὃ ἔπεισε κυνίζειν, ὡς ἔχει καὶ αὐτὸς τινα Ἀλκιβιάδην, καὶ ὡς ἐπιταρχθεὶς μὲν τῆς νυκτὸς ἐν μέσῳ τῷ Αἰγαίῳ γνόφου καταβάντος καὶ χῦμα παμμέγεθες ἐγείραντος ἐκώκυε

cet Brachmanas facere dictitant), rogi consensurum esse. Plerosque igitur illorum averti, quum jam perfectum esse opus dicerem, quibus quidem non id ipsum curae esset, etiam locum ut inspicerent et aliquid de igni reliquum secum auferrent. Hic sane, mi sodalis, sexcenta negotia habui, dum omnibus enarro interrogantibus et accurate singula exquirentibus. Si quem igitur viderem politum doctrina hominem, nuda illi acta, velut tibi modo, enarrabam : apud stipites vero et inhiantes narrationi, tragicæ quiddam gravitatis de meo adjiciebam, ut hoc, quum accensus esset rogi, et jam injecisset se Proteus, motu telluris magno cum mugitu ante facto, evolantem media de flamma vulturem caelum versus abiisse, humana magna voce clamantem : Reliqui terram, abeo in Olympum ! Hi ergo obstupescerent cum horrore quodam adorare, et ex me quaerere utrum orientem versus an ad occidentem volasset vultur. quibus ego, quicquid in buccam veniret, respondi.

40. Tum in concionem delatus astiti cano cuidam viro, et fide digno, medius fidius, si vultum spectares cum barba et gravitate reliqua, qui praeter cetera hoc etiam narraret de Proteo, ut vidisset ipsum paullo ante, post combustionem, in veste candida, et modo inambulantiem laetum atque hilarem in septem vocum porticu reliquisset, coronatum olea : deinde post omnia etiam vulturem illum adjecit, dejerans ipsum se vidiisse de rogo evolantem, quem ego paullo ante dimiseram, ut derideret amentes homines et moribus stupidos.

41. Ceterum cogita, quæ in illo postea futura esse credibile sit : quas non apes in illo loco conventuras ! quas non canturas ihi cicadas ! quas non cornices involaturas, ut in sepulcrum Hesiodi ! et id genus alia. Statuas quidem quum ab ipsis Eleis, tum ab reliquis Græcis, quibus etiam scripsisse dicebant eum, statim multas staturas novi. Aiunt vero nobilibus oppidis fere omnibus missas ab eo epistolas cum præceptionibus, et adhortationibus, atque legibus : etiam sodalium nonnullos ejus rei causa legatos constituerat, quos mortis nuncios et inferorum cursores appellabat.

42. Hic finis fuit infelicis Protei, viri qui, ut brevi sermone complectar, ad verum quidem respexerat nunquam, gloriæ autem et laudis popularis causa dixerat semper feceratque omnia, adeo ut in ignem etiam insiliret, quum neque frui jam posset laudibus, quippe quarum sensus pervenire ad ipsum non posset.

43. Desinam, quum unum adhuc tibi narravero, ut ridere possis amplius. Illa enim olim nosti, quæ statim ex me, quum e Syria venirem, audieris narrante, ut a Troade cum ipso navigaverim, et quum reliquum hominis in illa navigatione luxum, tum formosum illum adolescentulum, quem ad caninam illam vitam traduxerat, ut haberet nimirum ipse quoque aliquem Alcibiadem, et ut perturbatus fuerit noctu, medio in Ægæo descendente turbine et fluctum ex-

μετὰ τῶν γυναικῶν ὁ θαυμαστὸς καὶ θανάτου κρείττων εἶναι δοκῶν.

44. Ἀλλὰ μικρὸν πρὸ τῆς τελευτῆς, πρὸ ἐννέα σχεδὸν πού ἡμερῶν, πλεῖον, οἶμαι, τοῦ ἱκανοῦ ἐμφαγῶν ἡμεσὶ τε τῆς νυκτὸς καὶ ἐάλω πυρετῷ μάλα σφοδρῷ. Ταῦτα δέ μοι ὁ Ἀλέξανδρος ὁ ἰατρὸς διηγήσατο μετακληθεὶς ὡς ἐπισκοπήσειεν αὐτόν· ἔφη οὖν καταλαβεῖν αὐτὸν χαμαὶ κυλιόμενον καὶ τὸν φλογμὸν οὐ φέροντα καὶ ψυχρὸν αἰτοῦντα πᾶν ἐρωτικῶς, ἑαυτὸν δὲ μὴ δοῦναι, καίτοι εἰπεῖν ἔφη πρὸς αὐτὸν ὡς εἰ πάντως θανάτου δέοιτο, ἥκειν αὐτὸν ἐπὶ τὰς θύρας αὐτόματον, ὥστε καλῶς ἔχειν ἐπεσθαι μηδὲν τοῦ πυρὸς δεόμενον· τὸν δ' αὖ φάναι, Ἄλλ' οὐχ ὁμοίως ἐνδοξος ὁ τρόπος γένοιτ' ἂν πᾶσι κοινὸς ὢν.

45. Ταῦτα μὲν ὁ Ἀλέξανδρος. Ἐγὼ δὲ οὐδ' αὐτὸς πρὸ πολλῶν ἡμερῶν εἶδον αὐτὸν ἐγκεχρισμένον, ὡς ἀποδακρῦσαι τῷ ὀριμῇ φαρμάκῳ. Ὅρᾳς; οὐ πᾶν τοὺς ἀμβλυωποῦντας ὁ Αἰακὸς παραδέχεται. Ὅμοιον ὡς εἰ τις ἐπὶ σταυρὸν ἀναβήσεσθαι μέλλων τὸ ἐν τῷ δακτύλῳ πρόσπταισμα θεραπεύοι. Τί σοι δοκεῖ ὁ Δημόκριτος, εἰ ταῦτα εἶδε; κατ' ἄξιαν γέλασαι ἂν ἐπὶ τῷ ἀνδρί. Καίτοι πόθεν εἶχεν ἐκεῖνος τοσοῦτον γέλωτα; Σὺ δ' οὖν, ὦ φιλότις, γέλα καὶ αὐτὸς, καὶ μάλιστα ὑπόταν τῶν ἄλλων ἀκούσης θαυμαζόντων αὐτόν.

LXIX.

ΔΡΑΠΕΤΑΙ.

1. ΑΠΟΛΛΩΝ. Ἀληθῆ ταῦτ' αἶσι, πάτερ, ὡς ἐμβάλοι τις φέρων αὐτὸν εἰς τὸ πῦρ κατέναντι Ὀλυμπίων, ἤδη πρεσβύτης ἄνθρωπος, οὐκ ἀγεννὲς θαυμαστοποιὸς τὰ τοιαῦτα; ἡ Σελήνη γάρ ἡμῖν διηγείτο αὐτῇ ἱορακῆναι καόμενον λέγουσα.

ΖΕΥΣ. Καὶ πᾶν ἀληθῆ, ὦ Ἀπολλών· ὡς μὴ ποτε γενέσθαι ὥφελεν.

ΑΠΟΑ. Οὕτω χρηστὸς ὁ γέρον ἦν καὶ ἀνάξιος ἐν πυρὶ ἀπολωλέναι;

ΖΕΥΣ. Καὶ τοῦτο μὲν ἴσως· ἀλλ' ἐγὼ πολλὴν τὴν ἀηδίαν μέμνημαι ἀνασχόμενος τότε ὑπὸ κνίσσης πονηρᾶς, ὅταν εἰκὸς ἀποφέρεσθαι ὀπτιωμένων ἀνθρωπείων σωμάτων. Εἰ γοῦν μὴ εἰς τὴν Ἀραβίαν ὡς εἶχον εὐθύς ἀπὼν ὀρχόμεν, ἀπολώλειν ἂν, εὖ ἴσθι, ἀτοπία τοῦ καπνοῦ· καὶ ὁμοίως ἐν τοσαύτῃ εὐωδίᾳ καὶ ἀφρονίᾳ τῶν ἀρωμάτων καὶ ἐν λιθανωτῷ παμπόλλῳ μόλις αἱ ῥινεὶς ἐπιλαθέσθαι μοι καὶ ἀπομαθεῖν ἤθελον τὴν κηλῖδα ἐκείνην τῆς ὁσμῆς, ἀλλὰ καὶ νῦν ὀλίγου δέω ναυτιᾶν ὑπομνησθεὶς αὐτῆς.

2. ΑΠΟΑ. Τί δαὶ βουλόμενος, ὦ Ζεῦ, τοιαῦτα εἶργασται ἑαυτόν; ἢ τί τὸ ἀγαθόν, ἀπαυθαρχωθῆναι ἐμπεσόντα εἰς τὴν πυράν;

ΖΕΥΣ. Τοῦτο μὲν οὐκ ἂν, ὦ παῖ, φθάνοις καὶ

citante maximum, ploraveritque cum mulierculis vir admirabilis, et qui superior mortis metu esse videretur.

44. Verum paullo ante mortem, novem circiter diebus ante, quum plus quam oportebat, puto, ingurgitasset, et vomuit noctu, et febris correptus est satis vehementi. Haec vero Alexander mihi medicus narravit, qui vocatus erat ut illum inviseret. Aiebat ergo ille se invenisse hominem humi se volutantem, impatientemque æstus, et amatoris velut blanditiis petentem frigidam; se autem non dedisse: verum illud dixisse, Si omnino morte opus haberet, ipsam sponte jam venire ad januam; itaque bene facere, si illam sequeretur, neque ignem expeteret. Istum contra dixisse: At non æque gloriosum fuerit mortis genus, ut quod omnibus sit commune.

45. Haec Alexander. Ego vero et ipse non multis ante diebus inunctum vidi, ut lacrimis motis oculos purgaret acerbò medicamento. Vides? non sane recipit, qui hebetes oculos habent, Æacus. Simile hoc est, ut si quis in crucem mox agendus digiti offensionem curet. Quid tibi videtur facturus fuisse, si vidisset ista, Democritus? Rississet, prout dignum est, virum. Quanquam unde tantum illi risus suppetiisset? Tu ergo, amice, ride ipse quoque, et maxime quando alios admirari istum audieris.

LXIX.

FUGITIVI.

1. APOLLO. Verane narrant ista, pater, fuisse qui in ignem se conjiceret e regione celebritatis Olympiorum, jam senem hominem, nec ignavum ad talia portentorum artificem? Luna enim nobis narravit, quæ vidisse se diceret ardentem.

JUPITER. Vera omnino sunt, Apollo: quæ utinam facta nunquam essent!

APOL. Adeone bonus erat senex, atque indignus qui igni periret?

JUP. Potest ut fuerit ita: at ego multam me tum perferre injucunditatem memini a malo illo nidore, qualem sursum ferri naturale est ab assatis corporibus humanis. Nisi enim in Arabiam statim, ut habebam, abiissem, perieram, bene noris, a fumo teterrimo. Et tamen in tanta suaveolentia et copia aromatum, in thure adeo multo, vix meæ oblivisci nares ac dediscere voluerunt illam odoris labem: sed nunc etiam parum abest quin nauseam ad illius memoriam.

2. APOL. Quid vero voluit, Jupiter, quod hæc in se designavit, aut quid boni in eo inest, si quis in rogum desiliens mutetur in carbones?

JUP. Hac in re evitare non potes quin ante ipsum Em-

Ἐμπεδοκλεῖ πρὸ αὐτοῦ ἐγκαλῶν, δς ἐς τοὺς κρατῆρας ἤλατο καὶ αὐτὸς ἐν Σικελίᾳ.

ΑΠΟΛ. Μελαγχολίαν τινὰ δεινὴν λέγεις. Ἀτὰρ οὗτός γε τίνα ποτὲ ἄρα τὴν αἰτίαν ἔσχε τῆς ἐπιθυμίας;

ΖΕΥΣ. Αὐτοῦ σοι λόγον ἔρω, δν ἔλεξε πρὸς τὴν πανήγυριν ἀπολογούμενος πρὸς αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς τελευτῆς. Ἐφη γάρ, εἰ γε μέμνημαι....

3. Ἀλλὰ τίς αὕτη σπουδῇ πρόσσεισι τεταραγμένη καὶ δακρύνουσα, πάνυ ἀδικουμένη εἰκυῖα; μᾶλλον δὲ Φιλοσοφία ἐστὶ καὶ τοῦνομά γε τοῦμὸν ἐπιβοᾶται σχετλιάζουσα. Τί, ὦ θύγατερ, δακρύεις; ἢ τί ἀπολιπούσα τὸν βίον ἀήλυθας; ἄρα μὴ οἱ ἰδιῶται αὐθις ἐπιθεβουλεύκασι σοι ὡς τὸ πρόσθεν, ὅτε τὸν Σωκράτην ἀπέκτειναν ὑπὸ Ἀντύου κατηγορηθέντα, εἴτα φεύγεις διὰ τοῦτο αὐτούς;

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ. Οὐδὲν τοιοῦτον, ὦ πάτερ, ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν δ πολλὸς λῶς ἐπὶφνον καὶ διὰ τιμῆς ἦγον αἰδούμενοι καὶ θαυμάζοντές με καὶ μονονοῦχί προσκυνοῦντες, εἰ καὶ μὴ σφόδρα ξυνίσαν ὧν λέγοιμι. Οἱ δὲ, πῶς ἂν εἰποίμι, οἱ ξυνήθεις καὶ φίλοι φάσκοντες εἶναι καὶ τοῦνομα τοῦμὸν ὑποδύμενοι ἐκεῖνοί με τὰ δεινότερα εἰργάσαντο.

4. ΖΕΥΣ. Οἱ φιλόσοφοι ἐπιβουλὴν τινὰ ἐπιθεβουλεύκασι σοι;

ΦΙΛ. Οὐδαμῶς, ὦ πάτερ, οἱ γε ξυνήδικηνταί μοι καὶ αὐτοί.

ΖΕΥΣ. Πρὸς τίνων ὧν ἡδίκησαι, εἰ μήτε τοὺς ἰδιώτας μήτε τοὺς φιλοσόφους αἰτιᾷ;

ΦΙΛ. Εἰσὶ τινες, ὦ Ζεῦ, ἐν μεταχειμῶν τῶν τε πολλῶν καὶ τῶν φιλοσοφούντων τὸ μὲν σχῆμα καὶ βλέμμα καὶ βάδισμα ἡμῖν ὅμοιοι καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἑσταλμένοι· εἰς οὓσι γοῦν ὑπ' ἐμοὶ τάττεσθαι καὶ τοῦνομα τὸ ἡμέτερον ἐπιγράφονται, μαθηταὶ καὶ ὁμιληταὶ καὶ θιασῶται ἡμῶν εἶναι λέγοντες· ὁ βίος δὲ παμμύαρος αὐτῶν, ἀμαθίας καὶ θράσους καὶ ἀσελγείας ἀνάπλεως, ὕβρις οὐ μικρὰ καθ' ἡμῶν ὑπὸ τούτων, ὦ πάτερ, ἡδίκημένη πέφευγα.

5. ΖΕΥΣ. Δεινὰ ταῦτα, ὦ θύγατερ. Ἀλλὰ τί μάλιστα ἡδίκηκασί σε;

ΦΙΛ. Σκόπει, ὦ πάτερ, εἰ μικρά. Σὺ γὰρ κατιδὼν τὸν βίον ἀδικίας καὶ παρανομίας μεστὸν, ὅτε ἀμαθία καὶ ὕβρις ξυνόντα, καὶ ταραττόμενον ὑπ' αὐτῶν κατελέσας τὸ ἀνθρώπινον ὑπὸ τῇ ἀγνοίᾳ ἐλαυνόμενον ἐμὲ κατέπεμψας ἐντειλάμενος ἐπιμεληθῆναι ὡς παύσαιντο μὲν ἀδικοῦντες ἀλλήλους καὶ βιάζόμενοι καὶ ὅμοια τοῖς θηρίοις βιοῦντες, ἀναδλέψαντες δὲ πρὸς τὴν ἀλήθειαν εἰρηνικώτερον συμπολιτεύουσιν· ἔφης γοῦν πρὸς με καταπέμψων, Ἄ μὲν πράττουσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ ὡς διακείνται ὑπὸ τῆς ἀμαθίας, ὦ θύγατερ, καὶ αὕτη ὁρᾷς, ἐγὼ δὲ, ἔλεῶ γὰρ αὐτοὺς, σὲ ἣν μόνην ἰσασθαι ἂν τὰ γινόμενα οἶμαι, προκρίνας ἐξ ἀπάντων ἡμῶν πέμπω ἰασομένην.

6. ΖΕΥΣ. Οἶδα πολλὰ καὶ ταῦτα εἰπὼν τότε. Σὺ δὲ τὰ μετὰ ταῦτα ἤδη λέγε, ὅπως μὲν ὑπεδέξαντό σε

pedocli quoque intentes crimen, qui in crateras et ipse in Sicilia desiliit.

APOL. Vehementem mihi melancholiam narras. Verum hic quam tandem illius cupiditatis causam habuit?

JUP. Ipsius tibi orationem referam, quam in conventu habuit, quum causam apud illos mortis suae diceret. Dixit enim, si bene memini ....

3. Sed quænam ista contente ad nos accedit perturbata et lacrimans, injuriam magnam passæ similis? Quin Philosophia est, et nomen meum miserabili voce inclamat. Quid, mea filia, ploras? aut quid relicto sæculo huc venisti? numquid denuo contra te machinati aliquid sunt imperiti, ut olim, quum accusatum ab Anyto Socratem interfecere? tum tu propterea illos fugis?

PHILOSOPHIA. Nihil tale, pater: quin illi quidem, vulgus promiscuum, laudarunt et in honore me cum veneratione atque admiratione habuerunt, ac tantum non adorant, etsi non valde quæ dicerem intelligebant. Verum isti, quomodo illos vocem? qui se familiares meos et amicos esse aiunt, et nominis mei larvam induunt, illi ergo pessime me tractarunt.

4. JUP. Philosophi ipsi contra te aliquid machinati sunt?

PHIL. Non, pater: hi enim et ipsi injuria mecum affecti sunt.

JUP. A quibus ergo injuriam accepisti, si neque indoctos accusas, neque philosophos?

PHIL. Sunt quidam, Jupiter, interjecti velut inter utramque aciem, vulgus inter et philosophos, habitu, oculorum conjectu, incessu nobis similes, et eadem ratione compositi: postulant enim meis in castris militare, et nostrum sibi nomen inscribunt, discipulos se et familiares et sodales nostros dicunt; at vita illorum impurissima, inscitia, audacia, libidine plena, quæ non parva sit in nos contumelia. Ab hisce, pater, læsa profugi.

5. JUP. Dura hæc sane, filia. Sed qua in re maxime te læserunt?

PHIL. Vide, pater, an sint parva. Tu enim quum videres sæculum injustitia et iniquitate plenum, quod cum inscitia et contumelia versaretur, et ab iis perturbaretur; miseratus humanum genus ab ignorantia agitaturn, me demisisti cui præceperas uti curam agerem, quo desinerent mutuis se injuriis afficere et vim facere, et similem feris bestiis vitam agere; sed oculis ad verum conversis, magis pacatam inter se civitatem haberent. Dicebas enim, quum demitteres, Quæ agant homines, et quomodo ab inscitia affecti sint, ipsa vides, mea filia: ego autem, qui illorum misericordia tangar, te, quam solam mederi posse his quæ sunt arbitror, ex omni nostro numero delectam demitto ut sanes.

6. JUP. Scio multa me et talia tum dixisse. Tu vero

καταπατημένην τὸ πρῶτον, ἅτινα δὲ νῦν ὑπ' αὐτῶν πέπονθας.

ΦΙΛ. Ἦξα μὲν, ὦ πάτερ, οὐκ ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας εὐθύς, ἀλλ' ὅπερ ἐδόκει μοι χαλεπώτερον τοῦ ἔργου εἶναι τὸ βαρβάρους παιδεύειν καὶ διδάσκειν, τοῦτο πρῶτον ἡξίου ἐργάσασθαι, τὸ Ἑλληνικὸν δὲ εἶω ὡς ῥᾶστον ὑποβαλέσθαι καὶ τάχιστα, ὥς γε ἤμην, ἐνδεξόμενον τὸν χαλινὸν καὶ ὑπαχθισόμενον τῷ ζυγῷ, ὁρμήσασα δὲ εἰς Ἰνδοὺς τὸ πρῶτον, ἔθνος μέγιστον τῶν ἐν τῷ βίῳ, οὐ χαλεπῶς ἔπεισα καταβάντας ἀπὸ τῶν ἐλεφάντων ἔμοι συνεῖναι ὅσπερ καὶ γένος ὅλον οἱ Βραχμᾶνες τοῖς Νεχραίοις καὶ Ὀξυδράκαις ἴσχυον οὗτοι πάντες ὑπ' ἡμῶν τάττονται καὶ βιοῦσιν γε κατὰ τὰ ἡμῖν δοκούντα τιμώμενοι πρὸς τῶν περιόικων ἀπάντων καὶ ἀποθνήσκουσι παράδοξόν τινα τοῦ θανάτου τρόπον.

7. ΖΕΥΣ. Τοὺς γυμνοσφοιστὰς λέγεις. Ἀκούω γοῦν τὰ τε ἄλλα περὶ αὐτῶν καὶ ὅτι ἐπὶ πυρὰν μεγίστην ἀναβάντες ἀνέχονται καύμενοι οὐδὲν τοῦ σχήματος ἢ τῆς καθέδρας ἀνέκροντες. Ἄλλ' οὐ μέγα τοῦτο ἔναγχος γοῦν καὶ Ὀλυμπίᾳσι τὸ θυμὸν ἐγὼ εἶδον γενόμενον· εἰκὸς δὲ καὶ σὲ παρεῖναι καομένου τότε τοῦ γέροντος.

ΦΙΛ. Οὐδὲ ἀνῆλθον, ὦ πάτερ, εἰς Ὀλυμπίαν δέει τῶν καταράτων ἐκείνων, οὓς ἔφη, ὅτι πολλοὺς αὐτῶν εἰρων ἀπιόντας, ὡς λοιδορησάιντο τοῖς ξυνηλυθόσι καὶ βοῆς τὸν ὀπισθόδομον ἐμπλήσωσιν ὑλακτοῦντες, ὥστε οὐδὲ εἶδον ἐκείνων θναίαν ἀπέθανεν.

8. Μετὰ γοῦν τοὺς Βραχμᾶνας εἰς Αἰθιοπίαν εὐθύς, εἴτα εἰς Αἴγυπτον κατέβην, καὶ συγγενομένη τοῖς ἱερεῦσι καὶ προφήταις αὐτῶν καὶ τὰ θεῖα παιδεύσασα ἐς Βαβυλῶνα ἀπῆρα Χαλδαίους καὶ μάγους μύησους, εἴτα ἐς Σκυθίαν ἐκείθεν, εἴτα ἐς Θράκην, ἔνθα μοι Εὐμόλπος καὶ Ὀρφεὺς συνεγενέσθην, οὓς καὶ προαποστείλασα ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν μὲν, ὡς τελέσειεν αὐτοὺς, τὸν Εὐμόλπον — ἐμεμαθήκει γὰρ τὰ θεῖα παρ' ἡμῶν ἅπαντα — τὸν δὲ, ὡς ἐπάδων προσβιάζοι τῇ μουσικῇ, κατὰ πόδας εὐθύς εἰσέομην.

9. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον εὐθύς ἔλθοῦσαν οὔτε πάνυ ἡσπάζαντο οἱ Ἕλληνες οὔτε ὅπως ἀπέκλεισαν κατ' ὀλίγον δὲ προσομιλοῦσα ἐπτά ἐκ τῶν ἀπάντων ἑταίρους καὶ μαθητὰς προσηγάγομην καὶ ἄλλον ἐκ Σάμου καὶ ἄλλον ἐξ Ἐφέσου καὶ Ἀβδηρόθεν ἄλλον, ὀλίγους πάντας.

10. Μεθ' οὗς τὸ σοφιστῶν φύλον οὐκ οἶδ' ὅπως μοι παρενεφύετο οὔτε ζηλοῦν τὰμὰ ἐς βάθος οὔτε κοιμῶν ἀπαῖον, ἀλλ' ὅσον τὸ Ἰπποκентаύρων γένος, σύνθετόν τι καὶ μικτόν ἐν μέσῳ ἀλαζονείας καὶ φιλοσοφίας πλαζόμενον, οὔτε τῇ ἀγνοίᾳ τέλει προσεχόμενον οὔτε ἡμᾶς ἀτενέει τοῖς ὀφθαλμοῖς καθορᾶν δυνάμενον, ἀλλ' ὅσον λημῶντες ὑπὸ τοῦ ἀμβλυώτερον ἀσαφές τι καὶ ἀμυδρὸν ἡμῶν εἰδῶλον ἢ σκιὰν ἐνίοτε ἰδόντες ἂν, οἱ δὲ φοντο ἀκριβῶς πάντα κατανενοημένοι. Ὅθεν παρ' αὐτοῖς ἢ ἀχρεῖος ἐκείνη καὶ περιττὴ σοφία καὶ, ὡς αὐτοὶ φοντο, ἀπρόσμαχος ἀνεφλέγετο, αἱ κομψαὶ καὶ

jam dic quæ insecuta sint, quomodo illi receperint te primum advolantem, et quæ sis nunc ab ipsis passa.

PHIL. Properabam, pater, non statim ad Græcos, sed, quæ videbatur mihi difficilior operis pars esse, instituere ac docere barbaros, illam primum volebam perficere. Omissis ergo interim Græcis, quos faciles admodum subactu putabam, et celerrime recepturos frena et jugo iri submisum; ad Indos primum excucurri, maximam orbis gentem, nec difficulter iis persuasi, ut descendentes suis ab elephantis mecum versarentur: adeo ut etiam una gens tota, Brachmanes, qui in Nechæorum et Oxydracarum confiniis colunt, hi jam omnes militent mihi, et nostris ex præceptis vivant; qua de causa magno in honore sunt apud omnes vicinos, ac miro quodam mortis genere moriuntur.

7. JUP. Gymnosophistas dicis. Audio enim inter reliqua de illis hoc quoque, maximo illos rogo consensu urendos se præbere, neque quicquam de habitu aut positu membrorum mutare. Sed nihil hoc magnum: nuper enim Olympiæ simile quid fieri ego vidi: credibile autem te quoque adfuisse tum, quum senex arderet.

PHIL. Neque accessi, pater, Olympiam, metu sacerdotum hominum quos dixi, quod multos illorum viderem eo abire, ut maledicerent ibi congregatis, clamorque suo latratu posticum templi implerent: igitur neque vidi illum, quomodo sit mortuus.

8. Post Brachmanas ergo statim in Æthiopiam, ac deinde in Ægyptum descendi, et versata ibi cum sacerdotibus illorum ac prophetis, quum divina eos docuissem, Babylonem perrexi, ut Chaldaeos et magos initiarem: tum inde in Scythiam; deinde in Thraciam, ubi Eumolpus et Orpheus mecum fuere. Quos etiam præmissos in Græciam, alterum ut illos initiaret, Eumolpum (didicerat enim a nobis divina omnia), alterum ut canendo musicæ ipsos assuefaceret, e vestigio statim consecuta sum.

9. Ac primum quidem advenientem neque vehementer amplexi sunt Græci, neque plane excluserunt. Paullatim vero alloquio meo septem ex omnibus sodales ac discipulos mihi conciliavi, et ex Samio alium, et alium Epheso, et Abdera alium, paucos omnino.

10. Post quos Sophistarum mihi gens nescio quomodo adhæsit, neque æmulans profunde mea placita, neque omnino ab iis abhorrens; sed, velut Hippocentaurogenus, compositum quiddam et mistum, inter imposturam et philosophiam medium oberrans, neque ignorantiae plane adhærens, neque in nos desigere intentos oculos valens; sed velut lippientes, præ hebetudine visus obscurum quoddam et evanidum nostri simulacrum aut umbram forte nonnunquam videntes, dum accurate omnia se nosse arbitrantur. Unde apud illos inutilis ista ac superflua sapientia, et, ut ipsi putabant, invicta, accendebatur, contulæ illæ et du-

ἄποροι καὶ ἄτοποι ἀποκρίσεις καὶ δυσέξοδοι καὶ λαθυρινθώδεις ἐρωτήσεις.

11. Εἴτα κωλυόμενοι καὶ ἐλεγχόμενοι πρὸς τῶν ἐταίρων τῶν ἐμῶν ἡγανάκτουν καὶ συνίσταντο ἐπ' αὐτοὺς, καὶ τέλος δικαστηρίους ὑπῆγον καὶ παραδίδοσαν πιομένους τοῦ κωνείου. Ἐρχρῆν μὲν οὖν ἴσως τότε φυγεῖν εὐθὺς καὶ μηκέτι ἀνέχεσθαι τὴν συνουσίαν αὐτῶν, νῦν δὲ Ἀντισθένης με καὶ Διογένης καὶ μετὰ μικρὸν Κράτης καὶ Μένιππος οὗτος ἐπεισαν ὀλίγον ὅσον ἐπιμετρηῆσαι τῆς μονῆς. Ὡς μήποτε ὤφελον· οὐ γὰρ ἂν τοσαῦτα ἐπεπόνθειν ὕστερον.

12. ΖΕΥΣ. Οὐδέπω μοι λέγεις, ὦ Φιλοσοφία, τίνα ἡδίκησαι, ἀλλ' ἀγανακτεῖς μόνον.

ΦΙΛΑ. Καὶ μὴν ἄκουε, ὦ Ζεῦ, ἡλίκα ἐστὶ· μικρὸν γάρ τι φύλον ἀνθρώπων καὶ ὡς τὸ πολὺ δουλικὸν καὶ θητικόν, οὐ ξυγγενόμενον ἡμῖν ἐκ παίδων ὑπ' ἀσχολίας· ἐδούλευε γὰρ ἡ ἐθήτευεν ἡ ἄλλας τέχνας οἷας εἰκὸς τοὺς τοιοῦτους ἐμάνθανε, σκυτεύειν ἢ τεκταίνειν ἢ περὶ πλυνοὺς ἔχειν ἢ ξρία ξαίνειν, ὡς εὐεργὰ εἴη ταῖς γυναιξὶ καὶ εὐμήρητα καὶ κατὰγοιτο εὐμαρῶς, ὅποτε ἡ κόρη καὶ ἐκείναι στρέφωιν ἡ μίτον κλώθοιεν. Τοιαῦτα τοῖνυν ἐν παισὶ μελετῶντες οὐδὲ ὄνομα τὸ ἡμέτερον ἤδεσαν. Ἐπεὶ δὲ εἰς ἀνδρας τελεῖν ἤρξαντο καὶ κατεῖδον τὴν αἰδῶ, ὅση παρὰ τῶν πολλῶν ἐστὶ τοῖς ἐταίροις τοῖς ἐμοῖς, καὶ ὡς ἀνέχονται οἱ ἀνθρώποι τὴν παρρησίαν τὴν αὐτῶν καὶ χεῖρους θεραπευόμενοι καὶ συμβουλεύουσι πείθονται καὶ ἐπιτιμῶντων ὑποπτήσσουσι, ταῦτα πάντα τυραννίδα οὐ μικρὰν ἡγοῦντο εἶναι.

13. Τὸ μὲν δὲ μανθάνειν ὅσα τῇ τοιαύτῃ προαιρέσει πρόσφορα, μακρὸν ἦν, μᾶλλον δὲ κομιδῇ ἀδύνατον. Αἱ τέχναι δὲ γλίσχραι καὶ σὺν πόνῳ καὶ μόγις ἱκανὰ παρέχειν εὐδύναντο. Ἐνίοις δὲ καὶ ἡ δουλεία βαρὺ καὶ ὥσπερ οὖν ἐστίν, ἀφόρητον ἐφαίνετο. Ἐδοξε δὲ σκοποῦμένους τὴν ὑστάτην ἀγκυραν, ἣν ἱερὰν οἱ ναυτιλλόμενοι φασὶ καθιέναι, καὶ ἐπὶ τὴν βελτίστην ἀπόνοϊαν ὁρμίσαντες, ἔτι τε καὶ τόλμαν καὶ ἀμαθίαν καὶ ἀναισχυντίαν προσπαρακαλέσαντες, αἴπερ αὐτοῖς μάλιστα συναγωνίζονται, καὶ λοιδορίας καὶ ἀνὰς ἐκμελετήσαντες, ὡς πρόχειροι εἶεν καὶ ἀνὰ στόμα, ταύτας μόνως ἐμβολὰς ἔχοντες — ὁρᾷς ὅποια πρὸς φιλοσοφίαν ἐφόδια; — σχηματίζουσι καὶ μετακοσμοῦσιν αὐτοὺς εὐ μάλα εἰκότως καὶ πρὸς ἐμὲ, ὅν τι ἀμείλει ὁ Αἴσωπός φησι ποιῆσαι τὸν ἐν τῇ Κύμῃ θνόν, ὃς λεοντὴν περιβαλόμενος καὶ τραχὺ ὀγκώμενος ἤξιον λέων καὶ αὐτὸς εἶναι· καὶ πού τινες καὶ ἦσαν ἴσως οἱ πιστεύοντες αὐτῷ.

14. Τὰ δ' ἡμέτερα πάντα ῥᾶστα, ὡς οἶσθα, καὶ ἐς μίμησιν πρόχειρα — τὰ προφανῆ λέγω — καὶ οὐ πολλῆς τῆς πραγματείας δεῖ τριβώνιον περιβαλέσθαι καὶ πῆραν ἐξαρτήσασθαι καὶ ξύλον ἐν τῇ χειρὶ ἔχειν καὶ βοᾶν, μᾶλλον δὲ ὀγκᾶσθαι ἢ ὑλακτεῖν καὶ λοιδορεῖσθαι ἅπασιν τὴν ἀσφάλειαν γὰρ αὐτοῖς τοῦ μηδὲν ἐπὶ τούτῳ παθεῖν ἢ πρὸς τὸ σχῆμα αἰδῶς παρέξειν ἐμελλεν. Ἡ ἐλευθερία δὲ πρόχειρος, ἀκοντος τοῦ δε-

bitabiles et inexpectatas responsiones, et exitum non habentes labyrinthisque similes interrogationes.

11. Deinde prohibiti ac reprehensi a meis sodalibus, indigne ferre et adversus illos coire, ac tandem in jus cogere, et eo dare ubi citatam hiberent. Oportebat forte tum statim fugere, neque amplius illorum ferre consuetudinem: jam vero Antisthenes et Diogenes, et paulo post Crates, et Menippus hic persuasere mihi ut paulum adhuc moræ quasi corollarium adjicerem: quod utinam non fecissem! neque enim tot deinde mala subiissem.

12. JUP. Nondum mihi dicis, Philosophia, quamnam injuriam sis passa, sed indignaris tantum.

PHIL. Quin tu audi, Jupiter, quanta sint. Impurum enim quoddam genus hominum, et plerumque servile atque mercenarium, non versatum nobiscum a pueritia ob negotia: servitutem enim servit, aut mercede opus fecit, aut artes alias, quales cadunt in tales, didicit, cerdoniam, fabrillem, fulloniam, eam quæ in lanis carpendis versatur, ut facilius deinde ex tractentur a feminis, sicutque ad nendum et deducendum commodiores, quoties vel tramam illæ torquere vel nere licium volunt. Hæc ergo isti puerili ætate exercentes, ne nomen quidem nostrum noverant. Quum vero ad virilem ætatem pervenissent, animadversa quæ meis sodalibus a multitudine habetur reverentia, et ut sustinent homines illorum in dicendo libertatem, et curari se gaudent, et consulentibus obsequuntur, et reprehendentibus timide concedunt, regnum non parvum arbitrabantur esse hæc omnia.

13. Ac discere quæcumque huic instituto vitæ conveniunt, longum erat, aut potius plane illis negatum. Artes vero parvæ, et cum labore, et vix tamen vel sic præstare quod satis esset poterant. Quibusdam etiam grave servitutis onus, et, ut est, intolerabile videbatur. Considerantibus ergo placuit ultimam ancoram, quam sacram appellant nautæ, demittere; firmantesque navim in præclara illa amentia, advocatis insuper audacia, inscitia atque impudentia, quæ maxime hoc illis certamen adjuvant; novisque excogitatis conviciis, ut præsto statim et in ore sint: has ergo symbolas solas quum habeant (viden' qualia ad philosophiam viatica?) figuram sumunt ornatumque sane decentem, mihi quæ quam simillimum: nimirum quale quid fecisse ait Æsopus illum Cumis asinum, qui leonina circumposita asperum rudens, leo et ipse esse postulabat. Ac forte erant alicubi qui fidem illi haberent.

14. Nostra vero facillima omnino, ut nosti, et ad imitandum expedita (externa illa dico), nec multum negotii est palliolo amiciri, et peram gestare suspensam, et clavam in manu habere, et clamare, vel rudere potius aut latrare, et maledicere omnibus: quippe securitatem illis nihil ob eam rem patiendi ipsa habitus præstitura erat reverentia: porro in promptu erat invito etiam domino libertas, qui si asserere auderet, futurum erat ut fusti percuteretur. Cibis autem

σπότου, καὶ εἰ βούλοιτο ἀπάγειν, παταχθισμένου τῷ ξύλῳ. Καὶ τὰ ἀλφίτα οὐκέτ' ἄλγιστα οὐδὲ ὡς πρὸ τοῦ μᾶζα ψιλῇ, τὸ δὲ ὄφρον οὐ τάριχος ἢ θυμον, ἀλλὰ κρέα παντοδαπά καὶ οἶνος οἶος ἡδιστος, καὶ χρυσίον παρ' ὅτου ἂν ἐθέλωσι· δασμολογοῦσι γὰρ ἐπιφοιτῶντες ἢ, ὡς αὐτοὶ φασιν, ἀποκείρουσι τὰ πρόβατα δώσειν τε πολλοὺς οἶον τε ἢ αἰδοῖ τοῦ σχήματος ἢ δεῖ τοῦ μὴ ἀκοῦσαι κακῶς.

15. Καὶ γὰρ αὖ κακείνῳ ἐώρων, οἶμαι, ὡς ἐξ Ἰσου καταστήσονται τοῖς ὀρθῶς φιλοσοφοῦσιν. Οὐδέ τις ὁ δικάσιων καὶ διακριτῶν τὰ τοιαῦτα ἔσται, ἢν μόνον τὰ ἔξω ἢ ὁμοία ἀρχὴν γὰρ οὐδὲ τὸν ἔλεγχον δέχονται, ἢν ἔρηται τις οὕτως κοσμίως καὶ κατὰ βραχὺ, ἀλλ' εὐθὺς βοῶσι καὶ ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν τὴν ἑαυτῶν ἀναφεύγουσι τὴν λοιδορίαν καὶ πρόχειρον τὸ ξύλον. Καὶ ἢν μὲν τὰ ἔργα ζητῆς, οἱ λόγοι πολλοί, ἢν δὲ ἀπὸ τῶν λόγων κρίνεις ἐθέλης, τὸν βίον ἀξιόσπου σκοπεῖν.

16. Τοιγαροῦν ἐμπέπλησται πᾶσα ἡ πόλις τῆς τοιαύτης βραδουρίας, καὶ μάλιστα τῶν Διογένην καὶ Ἀντισθένην καὶ Κράττητα ἐπιγραφόμενων καὶ ὑπὸ τῷ κυνὶ ταττομένων, οἱ τὸ μὲν χρήσιμον ὅσον ἐνεστι τῇ φύσει τῶν κυνῶν, οἷον τὸ φυλακτικὸν ἢ οἰκουρικὸν ἢ φιλοδέσποτον ἢ μνημονικόν, οὐδαμῶς ἐξηλώκασιν, ὑλακὴν δὲ καὶ λιχνείαν καὶ ἀρπαγὴν καὶ ἀφροδίσια συχρὰ καὶ κολακείαν καὶ τὸ σαίνειν τὸν διδόντα καὶ περὶ τραπέζας ἔχειν, ταῦτα ἀκριβῶς ἐκπεπονηκασιν.

17. Ὅψει τοίνυν μετὰ μικρὸν οἷα ἔσται· οἱ γὰρ ἐκ τῶν ἐργαστηρίων ἅπαντες ἀναπηδήσαντες ἐρήμους τὰς τέχνας ἑάσουσιν, θῶαν δρῶσι σφᾶς μὲν πονοῦντας καὶ κάμνοντας ἔθωβεν ἐς ἐσπέραν ἐπικεχυφότες τοῖς ἔργοις μάστιγι ἀποζῶντας ἐκ τῆς τοιαύτης μισαρνίας, ἀργοὺς δὲ καὶ γόητας ἀνθρώπους ἐν ἅπασιν ἀφθόνοις βιοῦντας, αἰτοῦντας μὲν τυραννικῶς, λαμβάνοντας δὲ προχείρως, ἀγανακτοῦντας δὲ, εἰ μὴ λάβοιεν, οὐκ ἐπαινοῦντας δὲ, οὐδ' εἰ λάβοιεν. Ταῦτα ὁ ἐπὶ Κρόνου βίος δοκεῖ αὐτοῖς καὶ ἀτεχνῶς τὸ μέλι αὐτὸ ἐς τὰ στόματα ἐσρεῖν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

18. Καὶ ἤττον ἂν δεινὸν τὸ πρᾶγμα ἦν, εἰ τοιοῦτοι ὄντες μηδὲν ἐς ἡμᾶς ἄλλο ἐξύβριζον· οἱ δὲ μάλα σεμνοὶ καὶ σκυθρωποὶ τὰ ἔξω καὶ τὰ δημόσια φαίνόμενοι ἢν παιδὸς ὥραίου ἢ γυναικὸς λάθωνται καλῆς ἢ ἑλπίσιν, σωπᾶν ἄξιον οἷα ποιοῦσιν. Ἐνιοὶ δὲ καὶ ξένων τῶν σφετέρων γυναίκας ἀπάγουσι μοιχεύοντες κατὰ τὸν Ἰλίου ἐκείνον νεανίσκον, ὡς φιλοσοφοῖεν δὴ καὶ αὐταί· εἴτα κοινὰς αὐτὰς ἅπασιν τοῖς ξυνοῦσι προθέμενοι Πλάτωνός τι δόγμα οἰοῦνται ποιεῖν οὐκ εἰδότες ὅπως ὁ ἱερὸς κείνοιο ἡλίου κοινὰς ἡγείσθαι τὰς γυναίκας.

19. Ἄ μὲν γὰρ ἐν τοῖς συμποσίοις δρῶσι καὶ ἀ μεθύσκονται, μακρὸν ἂν εἴη λέγειν. Καὶ ταῦτα ποιοῦσι, πῶς οἵσι· κατηγοροῦντες αὐτοὶ μέθης καὶ μοιχείας καὶ λαγνείας καὶ φιλαργυρίας· οὐδὲν γοῦν οὕτως εὖροις ἂν ἄλλο ἄλλῳ ἐναντίον ὡς τοὺς λόγους αὐτῶν καὶ τὰ ἔργα· ὅσον κολακείαν μισεῖν φασὶ κολακείας ἕνεκα τὸν Γναθωνίδην ἢ τὸν Στρουθίαν ὑπερβαλέσθαι δυνάμενοι, ἀλ-

non jam tenuis, neque ut ante nuda puls; obsonium non salsamentum aut thymus; sed carnes omnis generis, et vinum quodque suavissimum; et aurum a quocumque voluerint. Nempe tributum quoddam crebro accessu suo colligunt; vel, ut ipsi loquuntur, tondent oviculas; et daturi sunt multi vel habitus pudore, vel metu ne male audiant.

15. Nam illud quoque observarunt, opinor, se aequo fastigio staturos cum his qui recte philosophantur. Neque enim quisquam erit qui iudicet ista vel discernat, modo externa sint similia. Neque enim omnino illam ex argumentis probationem admittunt, si quis illos sic placide et breviter interroget; sed clamant statim et ad arcem suam, convicia, confugiunt, et expediunt sustem: ac, si opera illorum requiras, multa in ore est doctrina; sin ex doctrina illos iudicare velis, vitam te considerare postulant.

16. Itaque plena fraudibus istis civitas tota, illorum praesertim qui Diogenem et Antisthenem et Cratetem sibi inscribunt et sub Canis signis militat: qui quod utile inest in natura canum, ut cautionem illam, illam domus custodiam, dominorum illum amorem, memoriam, nullo modo imitantur; latratum vero, et ligurritonem, et rapacitatem, et venerem crebram, et adulationem, et illa ad dantes blandimenta, et mensurarum asseccationem, haec omnia ad unguem exprimunt.

17. Videbis ergo paullo post quid futurum sit. Exsiliens enim de officinis universi desertas relinquent artes, ubi videbunt se quidem, opus quum faciant et laborent a mane inde ad vespem, operibus intenti suis, vix tamen sibi victum ex illa mercenaria ratione parare; otiosos vero homines atque impostores in omnium rerum affluentia vivere, quum petant quasi tyranni essent, accipiant promte; indigentur, si nihil ferant; non laudent, etiamsi acceperint. Haec vita, qualis illa sub Saturno fuit, videtur ipsis, et tantum non mel merum in ora influere coelitus.

18. Ac minus in ea re mali esset, si tales quum sint, nulla nos alia contumelia afficerent. At isti, vehementer graves et tristes quantum ad externa et publica qui videantur, si puerum formosum aut mulierem pulchram vel nanciscantur vel sperent, quid faciant, silere melius est. Quidam etiam suorum hospitum mulieres abducunt corrumpendas adulterio, ut Trojanus ille juvenis, nimirum ut ipsæ etiam philosophentur: tum communes illas omnibus suis familiaribus prostituunt, Platonis quoddam se placitum perficere rati, ignari quod sensu divinus ille communes esse mulieres voluerit.

19. Quæ quidem faciant in conviviis, et quomodo per ebrietatem se gerant, commemorare longum fuerit. Et hæc faciunt, quid putas? accusantes ipsi ebrietatem, et adulterium, et lasciviam, et avaritiam. Nihil enim ita adversum alteri alterum invenies, ut sunt sermones illorum et facta: verbi gratia adulationi se inimicos aiunt, quum adulationis causa Gnathonidem aut Struthiam superare

θεύειν τοὺς ἄλλους προτρέποντες οὐκ ἂν οὐδὲ κινήσαι τὴν γλῶτταν μὴ μετὰ τοῦ καὶ ψεύσασθαι δύναιντο. Ἡδονὴ πᾶσιν ἐχθρὸν τῷ λόγῳ καὶ δ' Ἐπικούρου πολέμιος, ἔργῳ δὲ διὰ ταύτην ἅπαντα πράττουσι. Τὸ δ' ὀξύχολον καὶ μικραίτιον καὶ πρὸς ὀργὴν βῆδιον ὑπὲρ τὰ βρεφύλλια τὰ νεογνά· γέλωτα γοῦν οὐ μικρὸν παρέχουσι τοῖς θεωμένοις, ὅπταν ὑπὸ τῆς τυχούσης αἰτίας ἐπιζέσῃ μὲν αὐτοῖς ἡ χολή, πελιδνοὶ δὲ τὴν χροιάν βλέπονται ἰταμόν τι καὶ παράφορον δεδορκότες καὶ ἀφροῦ, μᾶλλον δὲ ἰοῦ μεστὸν αὐτοῖς ἢ τὸ στόμα.

20. Μὴ σύ γε κεῖθι τύχοις, ὅτε ὁ μιαιρὸς ἐκείνος ἐκχεῖται βόρβορος, Χρυσίον μὲν ἢ ἀργύριον, Ἡράκλεις, οὐδὲ κεκτῆσθαι ἀξίῳ, ὀβολὸς ἱκανὸς, ὡς θερμούς πριαίμην· ποτὸν γὰρ ἢ κρήνην ἢ ποταμὸς παρέξει· καὶ μετ' ὀλίγον αἰτούσιν οὐκ ὀβολοὺς οὐδὲ δραχμάς ὀλίγας, ἀλλὰ πλούτους δλους. Ὡστε τίς ἐμπορος τοσούτων ἀπὸ τοῦ φόρτου ἐμπολήσειεν ἂν ὅσον τούτοις φιλοσοφία ἐς χρηματισμὸν συντελεῖ; Εἴτ' ἐπειδὴν ἱκανῶς συλλέξωνται καὶ ἐπισιτισῶνται, ἀπορρίψαντες ἐκείνο τὸ δύστηνον τριβώνιον ἀγροὺς ἐνίοτε καὶ ἐσθῆτας τῶν μαλθακῶν ἐπρίαντο καὶ παῖδας κομήτας καὶ συνοικίας θλας μακρὰ χαίρειν φράσαντες τῇ πῆρᾳ τῇ Κράττητος καὶ τῷ τρίβωνι τῷ Ἀντισθένης καὶ τῷ πύθῳ τῷ Διογένης.

21. Οἱ ἰδιώται δὲ ταῦτα ὁρῶντες καταπτύουσιν ἤδη φιλοσοφίας καὶ ἅπαντας εἶναι τοιούτους οἰοῦνται καὶ μετ' ἐκείνης διδασκαλίας αἰτιῶνται. Ὡστε πολλοὺ ἤδη χρόνον ἀδύνατόν μοι γεγνήσθαι κἂν ἓνα τινὰ προσαγαγέσθαι αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ τῆς Πηνελόπης ἐκείνο πάσχω· ὅπόσον γὰρ δὴ ἐγὼ ἐξυφῶν, τοῦτο ἐν ἀκαρεῖ αὔθις ἀναλύεται· ἡ Ἀμαθία δὲ καὶ ἡ Ἀδικία ἐπιγελοῦσιν ὁρῶσαι ἀνεξέρ- γαστον ἡμῖν τὸ ἔργον καὶ ἀνήνυτον πόνον.

22. ΖΕΥΣ. Οἶα, ὦ θεοί, πέπονθεν ἡμῖν ἡ Φιλοσοφία πρὸς τῶν καταράτων ἐκείνων. Ὡστε ὥρα σκοπεῖν δ τι καὶ πρακτέον ἢ ὅπως αὐτοὺς μετελευστέον. Ὁ μὲν γὰρ κεραυνὸς ἀπάγει μῖᾱ πλῆγῃ καὶ ὁ θάνατος ταχύς.

ΑΠΟΛ. Ἐγὼ σοι, ὦ πάτερ, ὑποθήσομαι· μισῶ γὰρ καὶ αὐτοὺς ἤδη τοὺς ἀλαζόνας ἀμούσους ὄντας ὑπὲρ τῶν Μουσῶν ἀγανακτῶν· κεραυνοῦ μὲν γὰρ ἢ τῆς σῆς δεξιᾶς οὐδαμῶς ἐκείνοι ἀξιοί, τὸν Ἑρμῆν δὲ αὐτοκράτορα, εἰ δοκεῖ, τῆς κολάσεως κατὰπεμψον ἐπ' αὐτοὺς, ὅς ἂν δὴ περὶ λόγους ἔχων καὶ αὐτὸς τάχιστα εἴσεται τοὺς τε ὀρθῶς φιλοσοφούντας καὶ τοὺς μή· εἴτα τοὺς μὲν ἐπαινέσεται, ὡς τὸ εἶδος, οἱ δὲ κολασθήσονται, ὅπως ἂν ἐκείνῳ πρὸς τὸν καιρὸν δοκῇ.

23. ΖΕΥΣ. Εὖ λέγεις, ὦ Ἀπολλών. Ἀλλὰ καὶ σὺ, ὦ Ἡράκλεις, ἅμα καὶ τὴν Φιλοσοφίαν αὐτὴν ἔχοντες ἅπτε ὡς τάχιστα εἰς τὸν βίον· τρισκαιδέκατον γοῦν ἄθλον οἴου τοῦτον οὐ σμικρὸν ἐκτελέσειν, ἣν ἐκ κόπης μιαιρὰ οὕτω καὶ ἀναίσχυντα θηρία.

ΗΡΑΚΛΗΣ. Καὶ μὴν ἀμεινον ἦν, ὦ πάτερ, τὴν κόπρον ἐκκαθῆραι αὔθις τὴν Αὐγείου ἢ τούτοις συμ- πλέκεσθαι. Ἀπίωμεν δ' ὁμιλίας.

possint; veracitatem commendantes aliis, nec movere linguam queant ipsi sine mendacio. Voluptas inimica omnibus in sermone, hostis Epicurus: re vera autem faciunt propter illam omnia. Acuta bilis, querelæ de rebus minutis, proclivitas ad irascendum supra parvulos infantes. Quare risum præbent non mediocrem spectantibus, quum quacumque de causa illis exarsit bilis, luridus pallor apparet in facie, quum torvum quiddam et furiosum spectant, et spuma, vel veneno potius plenum os habent.

20. Nolis tu ibi esse, quum impurum illud cænum effunditur: Aurum aut argentum, mehercules, nec possidere digner; obolus mihi sufficit, unde lupinos emam; potum enim fons præbebit aut fluvius. Paulo post non obolos petunt, aut drachmas paucas, sed divitias totas. Quis ergo mercator tantum a navium commeatu emolumenti ceperit, quantum hisce ad quæstum philosophia confert? Deinde ubi quantum satis est collegerint, et viaticum sibi pararint, abjecto illo infelici palliolo, agros interdum et vestimenta mollia emunt, et pueros comatos, et totos vicos, longum valere iussa Cratetis pera et Antisthenis pallio, dolioque Diogenis.

21. Vulgus vero ista quum videt, despuunt jam philosophiam, et omnes ex eo genere esse arbitrantur, et me disciplinæ istius nomine accusant. Igitur diu jam est quum ne unum quidem istorum potui allicere, sed illud mihi Penelope usu venit: quantumcumque ego texero, illud momento temporis rursus resolvitur, ridentibus Inscitia atque Iniquitate, quum videant opus nostrum non procedere, nihil proficere laborem.

22. JUP. Quantum, o dii, malorum perpessa nobis est a sacerrimis illis mortalibus Philosophia! Itaque videndum quid facto sit opus, aut quomodo isti sint puniendi. Fulmen enim uno ictu educit; mors ista celeris.

ΑΠΟΛ. Ego tibi, pater, subjiciam: odi enim et ipse jam impostores, Musarum vicem indignatus, a quibus aversi sunt. Fulmine enim aut tua dextra minime sunt digni. Sed Mercurium, si placet, arbitrum ipsum pœnæ in illos demitte, qui, ut in doctrinæ studiis ipse quoque versatus, celerrime tum recte philosophantes agnoscet, tum minus: deinde illos quidem, prout merentur, laudabit; hi vero, ut aptum illi videbitur, punientur.

23. JUP. Bene mones, Apollo. Sed tu quoque, Hercules, assumpta ipsa Philosophia, quam celerrime ad homines abite: tertium enim decimum te puta hunc laborem perfecturum, non sane contemnendum, si extirpaveris impuras adeo atque impudentes bestias.

HERCULES. Sane malim ego, pater, Augiæ fimum expurgare denuo, quam hisce implicari. Abeamus tamen.

ΦΙΑ. Ἀκουσα μὲν, ἀκολουθητέον δὲ κατὰ τὰ δόξαντα τῷ πατρί.

24. ΕΡΜΗΣ. Κατίωμεν, ὡς καὶ ὀλίγους αὐτῶν ἐπιτρίβωμεν τήμερον. Ποίαν δὲ χρὴ τραπέσθαι, ὦ Φιλοσοφία; σὺ γὰρ οἶσθα ὅπου εἰσίν. Ἡ πρόδηλον ὅτι ἐν τῇ Ἑλλάδι;

ΦΙΑ. Οὐδαμῶς, ἢ πάνυ ὀλίγοι, ὅσοι ὀρθῶς φιλοσοφοῦσιν, ὦ Ἑρμῆ. Οὗτοι δὲ οὐδὲν Ἀττικῆς πενίας δέονται, ἀλλ' ἐνθα πολὺς χρυσὸς ἢ ἀργυρὸς ὀρύσσεται, ἐκεῖ που ζητητέοι εἰσίν ἡμῖν.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν εὐθὺς τῆς Θράκης ἀπιτέον.

ΗΡΑΚ. Εὖ λέγεις, καὶ ἡγήσομαι γε ὑμῖν τῆς ὁδοῦ· οἶδα γὰρ τὰ Θρακῶν ἀπαντα συχναίως ἐπελθών. Καί μοι τήνδε ἤδη τραπώμεθα.

ΕΡΜ. Ποίαν λέγεις;

25. ΗΡΑΚ. Ὅρατε, ὦ Ἑρμῆ καὶ Φιλοσοφία, δύο μὲν ὄρη μέγιστα καὶ κάλλιστα ὁρῶν ἀπάντων; Αἰμός ἐστι τὸ μείζον, ἡ καταντικρὺ δὲ Ῥοδόπη, πεδίον δὲ ὑποπεπταμένον πάμπορον ἀπὸ τῶν προπόδων ἐκατέρων εὐθὺς ἀρξάμενον· καὶ τινες λόφους τρεῖς πάνυ καλοὺς ἀνεστηκότας, οὐκ ἀμόρφους τὴν τραχύτητα, οἷον ἀκροπόλεις πολλὰς τῆς ὑποκειμένης πόλεως· καὶ ἡ πόλις γὰρ ἤδη φαίνεται.

ΕΡΜ. Νῆ Δί', ὦ Ἡράκλεις, μεγίστη καὶ καλλίστη ἀπασῶν· πόρρωθεν γοῦν ἀπολάμπει τὸ κάλλος. Καί τις καὶ ποταμὸς μέγιστος παραμείβεται πάνυ ἐν χρῶν ψαύων αὐτῆς.

ΗΡΑΚ. Ἐβρος μὲν οὗτος, ἡ δὲ πόλις ἔργον Φιλίππου ἐκείνου. Καὶ ἡμεῖς ἤδη πρόσγειοι καὶ ὑπὸ νύμφῃ· ὥστε ἐπιθαίνωμεν ἀγαθῇ τύχῃ.

26. ΕΡΜ. Οὕτω γιγνέσθω. Τί δ' οὖν χρὴ ποιεῖν; πῶς τὰ θηρία ἐξιχνευτέον;

ΗΡΑΚ. Τοῦτο μὲν σὸν ἤδη ἔργον, ὦ Ἑρμῆ· κῆρυξ γὰρ εἶ, ὥστε οὐκ ἂν φθάνοις κηρύττων.

ΕΡΜ. Οὐδὲν τοῦτο χαλεπόν. Ἀλλὰ τὰ γε ὀνόματα οὐκ ἐπίσταμαι αὐτῶν. Σὺ οὖν, Φιλοσοφία, λέγε, ὅστινας ὀνομαστέον, καὶ τὰ σημεῖα προσέτι.

ΦΙΑ. Οὐδὲ αὐτὴ μὲν οἶδα τὸ σαφές, ὅτινες ὀνομάζονται, διὰ τὸ μὴ συγγενῆσθαι ποτε αὐτοῖς· ἀπὸ δ' οὖν τῆς ἐπιθυμίας ἢν ἔχουσι περὶ τὰ κτήματα, οὐκ ἂν ἀμάρτοις προσκαλῶν Κτήσωνας ἢ Κτησίππους ἢ Κτησικλέας ἢ Εὐκτημόνας ἢ Πολυκτητούς.

27. ΕΡΜ. Εὖ λέγεις. Ἀλλὰ τίνες οὗτοί εἰσιν ἢ τί περισκοποῦσι καὶ αὐτοί; μᾶλλον δὲ καὶ προσίαι καὶ τι καὶ ἐρέσθαι θέλουσιν.

ΑΝΔΡΕΣ. Ἄρ' ἂν ἔχοιτε ἡμῖν, ὦ ἄνδρες, εἰπεῖν ἢ σὺ, ὦ βελτίστη, εἰ τινες τρεῖς γόντας ἅμα εἶδετε καὶ τινα γυναῖκα ἐν χρῶν κεκαρμένην εἰς τὸ Λακωνικόν, ἀρρενωπὴν καὶ κομιδῇ ἀνδρικήν;

ΦΙΑ. Παπαῖ, τὰ ἡμέτερα οὗτοι ζητοῦσι.

ΑΝΔ. Πῶς τὰ ἡμέτερα; δραπεταὶ γὰρ ἐκείνοι ἀπαντες. Ἡμεῖς δὲ τὴν γυναῖκα μάλιστα μέτιμεν ἡνδραποδισμένην πρὸς αὐτῶν.

ΕΡΜ. Εἴσεσθε δὲ καθ' ὃ τι καὶ ζητοῦμεν αὐτούς.

LUCIANUS. — 1.

PHIL. Invita equidem eo : sequendum tamen, quoniam parenti nostro visum est.

24. MERC. Descendamus, ut paucos certe ipsorum obtineamus hodie. Quonam vero eundum est, Philosophia? tu enim ubi sint nosti. Aut manifestum potius in Græcia illos esse?

PHIL. Nequaquam; aut oppido paucos, qui recte philosophantur, Mercuri. Isti vero nihil Attica paupertate opus habent, sed ubi auri multum et argenti effoditur, ibi nobis quaerendi sunt.

MERC. Recta igitur pergendum in Thraciam.

HERC. Bene mones, et viæ ego dux vobis ero. Novi enim Thracum omnia, qui sæpe eam regionem obierim. Et hac jam ingrediamur.

MERC. Qua dicis?

25. HERC. Videtis, Mercuri et Philosophia, duos montes maximos omnium montium et pulcherrimos? Hæmus est major, alter ex adverso est Rhodope : campi autem infra patentes fertilissimi sunt, ab ipsis radicibus utriusque incipientes : et colles aliquot videtis, tres quidem pulcherrimos, assurgentes, non deformes asperitate, tanquam plures subjectæ urbis arces. Et jam ipsa urbs apparet.

MERC. Maxima, per Jovem, mi Hercules, et pulcherrima omnium : e longinquo jam pulchritudo illius exsplendescit. Et fluvius aliquis præterfluit maximus, quasi radens ipsam.

HERC. Hebrus hic est : urbs autem Philippi illius opus. Et nos jam terræ vicini, atque infra nubes : inscendamus ergo, quod felix faustumque sit.

26. MERC. Sic fiat ! Quid vero jam faciendum? quomodo vestigandæ sunt illæ bestię?

HERC. Illæ tuæ jam, Mercuri, partes sunt : nam præcones; præconium igitur facito ocyus.

MERC. Hic nihil difficultatis. Verum nomina illorum non novi. Tu igitur, Philosophia, dic qui nominandi sint, et signa insuper.

PHIL. Neque ego satis certo, quomodo nominentur, scio, quippe minime cum illis versata. Sed ob habendi eorum libidinem non peccaveris, si Ctesones (*Habeones*), et Ctesippos (*Habiequos*), aut Ctesicles (*Habiglorios*), aut Euctemonas (*Bonihabios*), aut Polycetos (*Multihabios*) advoces.

27. MERC. Bene mones. Verum qui sunt isti? aut quid ipsi quoque circumspeciant? Quin accedunt etiam, et interrogare aliquid volunt.

VIRI. Numquid nobis, viri, dicere potestis, aut tu, optima, si quos præstigiatores tres una vidistis, et mulierem ad cutem Laconico more detonsam, virili vultu et plane viraginem?

PHIL. Hem! eadem quæ nos isti quaerunt.

VIRI. Quomodo eadem quæ vos? fugitivi enim isti omnes. Nos vero mulierem maxime persequimur, plagio ab istis abductam.

MERC. Scietis quo nomine illos quaeramus : jam vero

Τὸ νῦν δὲ ἅμα κηρύττωμεν. Εἴ τις ἀνδράποδον Πα-
πλαγονικὸν τῶν ἀπὸ Σινώπης βαρβάρων, ὄνομα τοιοῦτον
οἷον ἀπὸ κτημάτων, ὑπαχρον, ἐν γρῶν κουρίαν, ἐν γε-
νείῳ βαθεῖ, πῆραν ἐξημμένον καὶ τριβώνιον ἀμπεγόμε-
νον, ὀργλίον, ἀμουσον, τραχύφωνον, λοιδορον, μηνύειν
ἐπὶ ῥητῶν αὐτονόμῳ.

28. ΔΕΣΠΟΤΗΣ. Οὐ νοῦ, οὗτος, ὁ κηρύττεις ὡς
ἐκείνῳ γε ὄνομα ἦν παρ' ἐμοὶ Κάνθαρος, καὶ ἐκόμα δὲ
καὶ τὸ γένειον ἐτίλλετο καὶ τέχνην τὴν ἐμὴν ἡπίστατο·
ἀπέκειρε γὰρ ἐν τῷ γναφείῳ καθήμενος ὁπόσον περι-
τὸν τοῖς ἱματίοις τῶν κροκῦδων ἐπανθεῖ.

ΦΙΑ. Ἐκεῖνος αὐτός ἐστιν, ὁ οἰκέτης ὁ σὺς, ἀλλὰ
νῦν φιλοσόφῳ ἔοικεν ἀκριβῶς ἑαυτὸν ἐπιγνάψας.

ΔΕΣΠ. Ὡς τῆς τολμῆς, ὁ Κάνθαρος φιλοσοφεῖ,
φησίν, ἡμῶν δὲ οὐδεὶς λόγος.

ΑΝΔ. Ἀμείλει ἅπαντας ἀνευρήσομεν· ξυνήσῃ γὰρ,
ὡς φησιν, αὕτη.

29. ΦΙΑ. Τίς δ' οὗτος ἄλλος ὁ προσιών ἐστιν, ὃ
Ἡράκλεις, ὁ καλὸς, δὲ τὴν κιθάραν;

ΗΡΑΚ. Ὀρφεὺς ἐστί, σύμπλους ἐπὶ τῆς Ἀργοῦς
ἐμὸς, ῥηιστος κελευστῶν ἀπάντων· πρὸς γούν τὴν ὥδην
αὐτοῦ ῥηιστα ἐκάμνομεν ἐρέττοντες. Χαῖρε, ὦ ἄριστε
καὶ μουσικώτατε Ὀρφεῦ· οὐκ ἐπιλέλησαι γὰρ που Ἡρα-
κλέους.

ΟΡΦΕΥΣ. Νηδὶ καὶ ὑμεῖς γε, ὦ Φιλοσοφία καὶ
Ἡράκλεις καὶ Ἑρμῇ. Ἀλλὰ καιρὸς ἀποδιδόναί τὰ
μήνυτρα· ὡς ἔγωγε πάνυ σαφῶς ὅν ζητεῖτε οἶδα.

ΕΡΜ. Οὐκοῦν δεῖξον, ὦ παῖ Καλλιόπης, ἐνθα ἐστὶ·
χρυσίου γὰρ οὐδὲν, οἶμαι, δέη σφοδρῶν.

ΟΡΦ. Εὖ φης. Ἐγὼ δὲ τὴν μὲν οἰκίαν δεῖξαίμ·
ἀν ὑμῖν ἐνθα οἰκεῖ, αὐτὸν δὲ οὐκ ἂν, ὡς μὴ κακῶς
ἀκούοιμι πρὸς αὐτοῦ· μιαρὸς γὰρ ἐς ὑπερβολὴν καὶ
τοῦτο μόνον ἐκμεμελέτηκε.

ΕΡΜ. Δεῖξον μόνον.

ΟΡΦ. Αὕτη πλησίον. Ἐγὼ δὲ ἄπειμι ὑμῖν ἐκπο-
δῶν, ὡς μὴδ' ἴδοιμι αὐτόν.

30. ΕΡΜ. Ἐπίσχες. Οὐ γυναικὸς φωνὴ ῥαψω-
δούσης τι τῶν Ὀμήρου;

ΦΙΑ. Νῆ Δρ'· ἀλλ' ἀκούσωμεν ὅ τι καὶ λέγει.

ΔΡΑΠΕΤΗΣ. Ἐχθρὸς γάρ μοι κείνος ὁμῶς Ἀἰδᾶο πύλη-
ος χρυσὸν φιλεῖ μὲν ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἶπη. [σιν,

ΕΡΜ. Οὐκοῦν τὸν Κάνθαρόν σοι μισητέον, ὅς

ξενόδοκον κακὰ ῥέξεν, ὁ κεν φιλότῃ παρὰ σῃ.

ΥΠΟΔΟΧΕΥΣ. Περὶ ἐμοῦ τοῦτο τὸ ἔπος, οὗ τῇν
γυναῖκα ὥχετο ἀπάγων, διότι αὐτὸν ὑπεδεξάμην.

ΔΡΑΠ. Οἰνοβαρὲς, κυνὸς ὀμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφω,
οὔτε ποτ' ἐν πολέμῳ ἐναρίθμιος οὔτ' ἐν βουλῇ,
θεροῖτ' ἀκριτόμυθε, κακῶν πανάριστε κολοιῶν
μάψ, ἀτὰρ οὐ κατὰ κόσμον, ἐριζέμεναι βασιλεῦσιν.

ΔΕΣΠ. Εἰκότως τοῦ καταράτου τὰ ἔπη.

ΔΡΑΠ. Πρόσθε κύων, ἐπιθεν δὲ λέων, μέσση δὲ χίμαιρα
ζεινὸν ἀποκνέουσα τρίτου κυνὸς ἀγρίου ὀμῆν.

simul faciamus praeconium : Si quis mancipium Papilag-
nicum, de Sinopensibus barbaris, nomine tali quod ab ha-
bendo ductum est, suppalidum, ad cutem detonsum, barba
prolixa, peram suspensam gerens, et palliolo indutum,
iracundum, indoctum, aspera voce, maledicum, indicare
conditione quam ipse dixerit, voluerit ; accedat !

28. DOMINUS. Non intelligo equidem, mi homo, quid
sibi velit tuum praeconium : nam isti nomen apud me fuit
Cantharo, et comam alebat, et vellebat mentum, meamque
artem sciebat, qui desidens in fullonia officina detonderet
quicquid superfluum floccorum eminet in vestibus.

PHIL. Ille ipse tuus est servus : at nunc philosopho est
similis, quum ipse fullonia se arte concinnaverit.

DOM. Vah audaciam ! Cantharus philosophatur, ait haec,
nostri autem nulla ratio !

VIR. Noli curare, inveniemus omnes : intelligit enim ista,
quantum dicit.

29. PHIL. Sed quis est, Hercules, ille alter accedens,
pulcher ille cum lyra ?

HERC. Orpheus est, qui mecum navigavit in Argo, bor-
tator omnium suavissimus ; ad cujus cantum minime fatiga-
bamur remigio. Salve, Orpheu optime et cantus peritissime ;
nempe non oblitus es Herculis.

ORPHEUS. Sane vos quoque, Philosophia, et Hercules,
et Mercuri. Sed debetis mihi indicium ; quippe praeciare
ego, quem quaeritis, novi.

MERC. Ergo ostende nobis, fili Calliopes, ubi sit : auro
enim, puto, nihil opus habes, qui sis vir sapiens.

ORPH. Recte istuc dicis. At ego domum quidem vobis
ubi habitat, ostendero ; non ipsum, ne male ab illo audiam :
impurus enim ultra modum est et in hoc solum se exercuit.

MERC. Ostende modo.

ORPH. Haec proxima ! Verum ego e vestigio abeo, ut
illum nec videam.

30. MERC. Attende ! nonne mulieris haec vox est, Ho-
meri versiculos recitantis ?

PHIL. Sic est, per Jovem. Sed audiamus quid dicat.

FUGITIVA. Hostis enim ille mihi velut atri limina Ditis
pectore quisquis amat nummos, sed idem negat ora.

MERC. Ergo Cantharum odisse debes,

Cui laesu' est hospes, qui se praestabat amicum.

HOSPES. De me hic versus, cujus muliere abducta fugit
quod ipsum domi meae receperam.

FUG. Vah vinose, canisque oculos, et pectora cerve,
expers consilli, numeri nullius in armis,
Thersites nugax, in pravis optima pica,
regibus infestus temere sine more modoque.

DOM. Merito in execrandum hominem illi versus !

FUG. Prima canis, capra est media, atque in fine laena
exhalans rabiem catulli, qui tertia pars est.

31. ΥΠΟΔ. Οἱμοι, γύναι, ὅσα πέπονθας ὑπὸ κυνῶν τοσούτων. Φασὶ δ' αὐτὴν καὶ κυεῖν ἀπ' αὐτῶν.

ΕΡΜ. Θάρρει, Κέρβερόν τινα τέξεται σοι ἡ Γηρυόνην, ὡς ἔχει ὁ Ἡρακλῆς οὗτος αὖθις πόνον. Ἀλλὰ καὶ προΐασιν, ὥστε οὐδὲν δεῖ κόπτειν τὴν θύραν.

ΔΕΣΠ. Ἐχω σε, ὦ Κάνθαρε. Νῦν σιωπᾷς; Φέρ' ἴδωμεν ἄτινα σοι ἡ πῆρα ἔχει, θέρμους ἴσως ἢ ἄρτου τρύφος.

ΕΡΜ. Οὐ μὰ Δί', ἀλλὰ ζώνην χρυσοῦ.

ΗΡΑΚ. Μὴ θαυμάσης· Κυνικὸς γὰρ ἔφασκεν εἶναι τὸ πρόσθεν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, ἐνταῦθα δὲ Χρυσίππειος ἀκριβῶς ἐστί. Τοιγαροῦν Κλεάνθην οὐκ εἰς μακρὰν αὐτὸν ὄψει· κρεμῆσεται γὰρ ἀπὸ τοῦ πώγωνος οὕτω μιαρὸς ὢν.

32. ΔΕΣΠ. Σὺ δὲ, ὦ κακὲ, οὐ Ληκυθίων οὐμὸς δραπετῆς τυγχάνεις ὢν; οὐ μὲν οὖν ἄλλος. ὦ τοῦ γέλωτος. Εἶτα τί οὐκ ἂν γένοιτο; καὶ Ληκυθίων φιλοσοφεῖ;

ΕΡΜ. Ὁ τρίτος δὲ οὗτος ἀδέσποτος ἡμῖν ἐστιν;

ΔΕΣΠ. Οὐδαμῶς, ἀλλ' ὁ δεσπότης ἐγὼ ἐκὼν ἀφίημι αὐτὸν ἀπολωλέναι.

ΕΡΜ. Ὅτι τί;

ΔΕΣΠ. Ὅτι δεινῶς τῶν ὑποσάθρων ἐστί. Τὸ δ' ὄνομα Μυρόπνου αὐτὸν ἐκαλοῦμεν.

ΕΡΜ. Ἡράκλεις ἀλεξίκακε, ἀκούεις; ἔπειτα πῆρα καὶ βάκτρον. Καὶ αὐτὸς ἀπολαβε τὴν γυναῖκα σύ.

ΥΠΟΔ. Μηδαμῶς, οὐκ ἂν ἀπολάβοιμι βιδλίον μοι τῶν παλαιῶν κυούσαν.

ΕΡΜ. Πῶς βιδλίον;

ΥΠΟΔ. Ἔστι τι, ὦγαθέ, Τρικάρανος βιδλίον.

ΕΡΜ. Οὐδὲν ἄτοπον, ἐπεὶ καὶ Τριφάλης ὁ τῶν κυμικῶν εἷς.

33. ΔΕΣΠ. Σὺν, ὦ Ἑρμῇ, δικάζειν τὸ μετὰ τοῦτο.

ΕΡΜ. Οὕτω μοι δοκεῖ, ταύτην μὲν, ἵνα μηδὲν τέρας μηδὲ πολυκέφαλον τέκη, οἷχεσθαι παρὰ τὸν ἄνδρα ὀπίσω ἐς τὴν Ἑλλάδα, τῶ δύο δὲ τούτω δραπετίσκω παραδοθέντε τοῖν δεσπότην μανθάνειν ἃ πρὸ τοῦ, τὸν μὲν ἀποπλύνειν τὰς ρυτίδας τῶν ὀθνῶν τὸν Ληκυθίωνα, τὸν Μυρόπνου δὲ αὖθις ἀκεῖσθαι τῶν ἱματίων τὰ διεργωγῶτα, μαλάχῃ γε πρότερον μαστιγωθέντα, ἔπειτα καὶ τοῦτον παραδοθῆναι τοῖς πιττωταῖς, ὡς ἀπόλοιτο παρατιλλόμενος τὰ πρῶτα, ρυτίσῃ προσέτι καὶ γυναικεῖα τῇ πίστῃ, εἶτα ἐς τὸν Αἴμον ἀναχθέντα γυμνὸν ἐπὶ τῆς χιόνης μένειν συμπεποδισμένον τῷ πόδε.

ΔΡΑΠ. Φεῦ τῶν κακῶν, φεῦ τῶν κακῶν, ὅτοιοί, παπαῖ παπαιᾶξ.

ΔΕΣΠ. Τί τοῦτο παρεντίθης τῶν τραγικῶν σὺ διαλόγων; ἀλλ' ἀκολούθει παρὰ τοὺς πιττωτὰς ἡδῇ, ἀποδυσάμενός γε πρότερον τὴν λεοντῆν, ὡς γνωσθῆς ὄνος ὢν.

31. HOSP. Hei mihi, mulier, quantum a tot canibus perpressa es! Aiunt illam etiam uterum ab istis ferre.

MERC. Bono animo esto: Cerberum tibi quendam pariet vel Geryonem, novum ut laborem rursus habeat hic Hercules. Verum prodeunt etiam; itaque nihil opus est ut pulsetur janua.

DOM. Teneo te, Canthare! Nunc taces? Age videamus quid habeat tibi pera; lupinos forte aut panis frustum.

MERC. Non, ita me Jupiter: sed zonam auri.

HERC. Noli admirari: Cynicum enim ante se ferebat in Græcia, hic vero Chrysippeus [*aurum vehens*] ex asse est. Itaque Cleanthen non ita multo post videbis: pendebit enim a barba homo ita impurus.

32. DOM. Tu vero, pessime, nonne Lecythio es, meus fugitivus? Non sane alius. Hem risum! Quid postea non fiet? etiam philosophatur Lecythio?

MERC. At tertius ille vobis sine domino est?

DOM. Minime vero: sed ego dominus lubens illum manu, ut pereat, emitto.

MERC. Qui sic?

DOM. Quia de genere plane suppurato est. Nomen autem ipsi dixeramus Myropnun [*Unguentolentem*].

MERC. Depulsor malorum Hercules, audia? deinde pera et baculus! Tu quoque tuam tibi uxorem recipe.

HOSP. Minime vero! non sane receperim quæ librum mihi de antiquis unum ferre utero videatur.

MERC. Quomodo librum?

HOSP. Est liber aliquis, o bone, Tricaranus [*Triceps*].

MERC. Non est mirum, quum etiam Triphales sit comicorum libellorum unus.

33. DOM. Tuum exinde est, Mercuri, judicare.

MERC. Sic mihi placet, istam, ne quod prodigium aut multiceps pariat, abire retro ad virum in Græciam: duos autem hosce amabiles fugitivos dominis suis redditos, discere quæ olim, alterum sordida lintea eluere, Lecythionem; Myropnun vero, malva prius verberatum, sarcire rursus vestes laceras; deinde istum quoque tradi depilatoribus, ut pereat primum vellendus, insuper vero pice sordida ac ferinea: tum nudus abducatur in Hæmum, ibique constrictis pedibus maneat in nive.

FUG. Hei malorum, hei malorum! vae vae, hei hei, oh oh!

DOM. Quid hoc interponis de tragicis tu sermonibus? Imo sequere jam ad depilatores, leonina prius pelle detracta, ut asinus agnoscaris.

LXX.

1.

ΤΑ ΠΡΟΣ ΚΡΟΝΟΝ.

1. **ΙΕΡΕΥΣ.** ὦ Κρόνε, σὺ γὰρ ἔοικας ἄρχειν τό γε νῦν εἶναι καὶ σοὶ τέθυται καὶ κεκαλλιέρεται παρ' ἡμῶν, τί ἂν μάλιστα ἐπὶ τῶν ἱερῶν αἰτήσας λάβοιμι παρὰ σοῦ;

ΚΡΟΝΟΣ. Τοῦτο μὲν αὐτόν σε καλῶς ἔχει ἐσκέφθαι ὅ τι σοι εὐκαταῖον, εἰ μὴ καὶ μάντιν ἅμα ἐθέλεις εἶναι τὸν ἄρχοντα, εἰδέναι τί σοι ἥδιον αἰτεῖν ἐγὼ δὲ τά γε δυνατόν οὐκ ἀνανεύσω πρὸς τὴν εὐχὴν.

ΙΕΡ. Ἀλλὰ πάσαι ἐσκεμμαι ἐρῶ γὰρ τὰ κοινὰ ταυτὶ καὶ πρόχειρα, πλοῦτον καὶ χρυσὸν πολλὸν καὶ ἀγρῶν δεσπότης εἶναι καὶ ἀνδράποδα πολλὰ κεκτήσθαι καὶ ἐσθλῆτας εὐανθεῖς καὶ μαλακὰς καὶ ἄργυρον καὶ ἐλέφαντα καὶ τάλλα ὅποσα τίμινα. Τούτων οὖν, ὦ ἄριστε Κρόνε, δίδου μοι, ὥς τι καὶ αὐτὸν ἀπολαῦσαι τῆς σῆς ἀρχῆς μὴδὲ ἄμοιρον εἶναι μόνον αὐτὸν διὰ παντός τοῦ βίου.

2. **ΚΡΟΝ.** Ὅρξ; οὐ κατ' ἐμὲ τοῦτο ἤτησας οὐ γὰρ ἐμὸν διανέμειν τὰ τοιαῦτα. Ὡστε μὴ ἄχθου, εἰ ἀτυχήσεις αὐτῶν, ἀλλ' αἶτε παρὰ τοῦ Διὸς, ὅπότεν εἰς ἐκεῖνον ἡ ἀρχὴ περιέλθῃ μετ' ὀλίγον. Ἐγὼ δ' ἐπὶ ῥητοῖς παραλαμβάνω τὴν δυναστείαν ἑπτὰ μὲν ἡμερῶν ἡ πᾶσα βασιλεία, καὶ ἣν ἐκπρόθεσμος τούτων γένομαι, ἰδιώτης εὐθύς εἰμι καὶ τοῦ πολλοῦ δήμου εἰς ἐν αὐταῖς δὲ ταῖς ἑπτὰ σπουδαῖον μὲν οὐδὲν οὐδὲ ἀγοραῖον διοικήσασθαι μοι συγκεχώρηται, πίνειν δὲ καὶ μεθύειν καὶ βοᾶν καὶ παίζειν καὶ κυβεύειν καὶ ἄρχοντας καθίστασθαι καὶ τοὺς οἰκέτας ἐνώγειν καὶ γυμνὸν ἄδειν καὶ κροτεῖν ὑποτρέμοντα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐς ὕδωρ ψυχρὸν ἐπὶ κεφαλὴν ὠθεῖσθαι ἀσθὼρ χειρισμένον τὸ πρόσωπον, ταῦτα ἐφείτα μοι ποιεῖν. Τὰ μεγάλα δὲ ἐκεῖνα, τὸν πλοῦτον καὶ τὸ χρυσίον, ὁ Ζεὺς διαδίδουσιν ὅς ἂν ἐθέλῃ.

3. **ΙΕΡ.** Ἀλλ' οὐδ' ἐκεῖνος, ὦ Κρόνε, ῥαδίως καὶ προχείρως. Ἐγὼ γοῦν ἤδη ἀπηγόρευκα αἰτῶν μεγάλη τῇ φωνῇ, ὁ δ' οὐκ ἐπαίει τὸ παράπαν, ἀλλὰ τὴν αἰγίδα ἐπισείων καὶ τὸν κεραυνὸν ἐπανατεινόμενος δριμύ ἐνορῶν ἐκπλήττει τοὺς ἐνοχλοῦντας ἣν δὲ ποτε καὶ ἐπινεύσῃ τινὶ καὶ πλούσιον ποιῇ, πολὺ τὸ ἄκριτον ἐνταῦθα, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἐνίοτε καὶ συνετοὺς ἀφεί, ὁ δὲ παμπονήροις τε καὶ ἀνοήτοις ἀνδράσι περιχεῖ τὸν πλοῦτον, μαστιγίαις ἢ ἀνδρογούνοις τοῖς πλείστοις αὐτῶν. Πλὴν τά γε σοὶ δυνατόν ἐθέλω εἰδέναι τίνα ταῦτά ἐστιν.

4. **ΚΡΟΝ.** Οὐ μικρὰ θλῶς οὐδὲ παντάπασιν εὐκαταφρόνητα ὥς πρὸς τὴν δύναμιν ἐξετάζεσθαι τῆς συμπαθῆς ἀρχῆς, εἰ μὴ σοὶ γε μικρὸν δοκεῖ τὸ νικᾶν κυβεύοντα καὶ τοῖς ἄλλοις ἐς τὴν μονάδα κυλιόμενου τοῦ κύβου σοὶ τὴν ἐξάδα ὑπεράνω ἀεὶ φαίνεσθαι πολλοὶ γοῦν ἐς κόρον ἀπὸ τοῦ τοιούτου ἐπισκιάσαντο, ὅς ἴσως καὶ φορὸς ὁ κύβος ἐπινεύσει· οἱ δὲ ἐμπαλιν γυμνοῖ

LXX.

1.

SATURNALIA.

1. **SACERDOS.** Saturne (nam tu imperium tenere nunc quidem videris, sacrificatumque tibi a nobis ac litatum est), quidnam potissimum inter sacra petatum abs te possim consequi?

SATURNUS. Illud quidem te ipsum decet, probe deliberatum habere quid optandum tibi sit, nisi simul divinatorem esse vis eum qui imperat, ut sciat quid petere tibi collibeat. Ego vero, quæ quidem possunt fieri, tuo voto non negabo.

SAC. Quin olim deliberavi : rogo enim communia ista et prompta, divitias, et aurum multum, et agrorum esse dominum, et mancipia habere multa, et vestem floridam atque mollem, et argentum, et ebur, et reliqua quacumque pretiosa sunt. Horum ergo, Saturne optime, fac mihi copiam, ut ipse quoque fructum aliquem tui imperii consequar, nec solus per totam vitam rerum illarum expers maneam.

2. **SAT.** Viden'? non petiisti quod in mea potestate sit; neque enim tribuere talia meum est. Itaque noli graviter ferre, si ea non consequaris : verum ab Jove pete, quando ad illum paullo post transierit imperium. Ego vero conditionibus quibusdam capio potestatem : septem enim diebus totum mihi regnum finitur; hunc terminum egressus, continuo sum privatus et de promiscua multitudine unus. Illis ipsis vero septem diebus serium quidem nihil, neque publicum negotium agere mihi concessum est; sed bibere, et inebriari, et clamare, et jocari, et alea ludere, et reges vini constituere, et servos excipere convivio, et nudum canere, et tremulos plausus edere; interdum etiam in aquam frigidam præcipientem detrudi, fuligine picto vultu : hæc, inquam, facere mihi permissum est; verum magna illa, divitias et aurum, Jupiter quibus visum est distribuit.

3. **SAC.** Sed neque ille, Saturne, facile et prompte. Equidem certe jam fatigatus sum magna voce petendo : at ille omnino non audit, sed ægidem quassans, intentans fulmen, torum inspectans, qui sibi molesti sunt perterret. Si quando vero etiam annuat alicui, divitemque illum reddat; hic jam indiscreti multum, relictisque bonis ac prudentibus viris, pessimos ille ac sensu pæne communi carentes circumfundit divitiis, verberones plerosque et effeminatos homines. Sed quæ tu potes, scire velim ea qualia sint.

4. **SAT.** Non omnino parva illa quidem, neque plane contemnenda, si ad vim exigantur totius imperii : nisi forte parvum tibi videtur vincere alea, et provoluta reliquis in unionem tessera, senionem in summo tibi semper apparere. Multi enim ad satietatem usque inde sibi pararunt viaticum, quibus propitia secundaque tessera annuent : alii contra

ἐξενήξαντο συντριβέντος αὐτοῖς τοῦ σκάφους περὶ οὕτω μικρῷ ἔρματι τῷ κύβῳ. Καὶ μὴν καὶ πίνειν ἐς τὸ ἥδιστον καὶ ὑδρικώτερον ἄλλου δοῖται ἅσαι ἐν τῷ συμποσίῳ καὶ διακονουμένων τοὺς μὲν ἄλλους ἐς τὸ ὕδωρ ἐμπεσεῖν — τοῦτο γὰρ τοὔπιτίμιον τῆς ἀδεΐου διακονίας — σὲ δὲ ἀνακρυθῆναι καλλίνικον καὶ τὰ ἄθλα φέρεσθαι τὸν ἀλλᾶντα ὁρᾷς ἡλίκον τὸ ἀγαθόν; ἔτι καὶ βασιλέα μόνον ἐφ' ἀπάντων γενέσθαι τῷ ἀστραγάλῳ κρατήσαντα, ὥς μήτε ἐπιταχθείης γελοῖα ἐπιτάγματα καὶ αὐτὸς ἐπιτάττειν ἔχῃς, τῷ μὲν αἰσχρὸν τι περὶ αὐτοῦ ἀναβοῆσαι, τῷ δὲ γυμνὸν ὀρχήσασθαι καὶ ἀράμενον τὴν αὐλητρίδα τρίς τὴν οἰκίαν περιελθεῖν, πῶς οὐχὶ καὶ ταῦτα δείγματα μεγαλοδορίας τῆς ἐμῆς; Εἰ δὲ τὸ μὴ ἀληθὴ μὴδὲ βέβαιον γίνεσθαι τὴν τοιαύτην βασιλείαν αἰτίας, ἀγνωμον ποιήσεις ὁρῶν αὐτὸν ἐμὲ τὸν ταῦτα διανεμόντα ὀλιγοχρόνιον τὴν ἀρχὴν ἔχοντα. Τούτων δ' οὐκ ἔμοι δυνατόν δούναι, τῶν πεττῶν, τοῦ ἀρχεῖν, τοῦ ἄδειν καὶ τῶν ἁ κατηριθμησάμεν, θαρρῶν αἰτεῖ, ὥς ἐμοῦ πρὸς οὐδὲν δεδιζομένου σε τῇ αἰγίδι καὶ τῷ κεραιῶν.

5. IEP. Ἄλλ', ὦ Τιτάνων ἀριστε, τῶν μὲν τοιούτων οὐ δέομαι, σὺ δὲ ἄλλ' ἐκείνῳ μοι ἀποκρίναι, ὃ μάλιστα ἐπύθου ἐιδέναι, καὶ μοι ἦν εἴπης αὐτὸ, ἱκανὴν ἔσθι τὴν ἀμοιβὴν ἀποδεδικώς ἀντὶ τῆς θυσίας, καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν ἀφῆμί σοι τὰ χρᾶ.

KPON. Ἐρώτα μόνον ἀποκρινοῦμαι γάρ, ἦν εἰδὼς τύχῳ.

IEP. Τὸ μὲν πρῶτον ἐκείνο, εἰ ἀληθὴ ταῦτά ἐστιν ὃ περὶ σοῦ ἀκούομεν, ὥς καθήσθεις τὰ γεννώμενα ὑπὸ τῆς Ῥέας, ἐκείνη δὲ ὑφελομένη τὸν Δία λίθον ὑποβαλλομένη ἀντὶ τοῦ βρέφους ἔδοκε σοὶ καταπιεῖν, ὃ δὲ εἰς ἡλικίαν ἀφικόμενος ἐξήλασέ σε τῆς ἀρχῆς πολέμῳ κρατήσας, ἔττα ἐς τὸν Τάρταρον φέρων ἐνέβαλε πεδῆσας αὐτόν τε καὶ τὸ συμμαχικὸν ἅπαν, ὅπόσον μετὰ σοῦ παρετάττετο.

KPON. Εἰ μὴ ἑορτὴν, ὦ οὗτος, ἡγομεν καὶ μεθύειν ἐφείτο καὶ λοιδορεῖσθαι τοῖς δεσπόταις ἐπ' ἐξουσίας, ἔγνωσ' ἂν ὥς ὀργίζεσθαι γούν ἐφείταί μοι, τοιαῦτα ἐρωτήσας, οὐκ αἰδεσθεῖς πολλῶν οὕτω καὶ πρεσβύτην θεόν.

IEP. Κἀγὼ ταῦτα, ὦ Κρόνε, οὐ παρ' ἐμαυτοῦ φημι, ἀλλ' Ἡσίοδος καὶ Ὅμηρος, ὁκνῶ γὰρ λέγειν ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες ἀνθρώποι σχεδὸν ταῦτα πεπιστεύκασιν περὶ σοῦ.

6. KPON. Οἶμαι γὰρ τὸν ποιμένα ἐκείνον, τὸν ἀλαζόνα, ὑγιές τι περὶ ἐμοῦ εἰδέναι; Σκόπει δὲ οὕτως. Ἐσθ' ὅστις ἀνθρώπος — οὐ γὰρ θεὸν ἐρῶ — ὑπομείνειν ἂν ἔκων αὐτὸς καταφαγεῖν τὰ τέκνα, εἰ μὴ τις Θυέστης ἦν καὶ ἀσεβεῖ ἀδελφεῷ περιπεσὼν ἦσθι; καὶ εἰ τοῦτο μανείη, πῶς ἀγνοήσεις λίθον ἀντὶ βρέφους ἐσθίων, εἰ μὴ ἀνάληγτος εἴη τοὺς ὁδόντας; Ἄλλ' οὐτε ἐπολεμήσαμεν οὐτε ὁ Ζεὺς βία τὴν ἀρχὴν ἀφείλετο, ἐκόντος δέ μου παραδόντος αὐτῷ καὶ ὑπεκστάντος ἀρχεῖν· ὅτι μὲν γὰρ οὐτε πεπεδῆμαι οὐτε ἐν τῷ Ταρτάρῳ

enatarunt nudi, fracto ipsis ad exiguum adeo scopulum, tesseram, navigio. Verum etiam bibere jucundissime, et simul aliis canendi peritiorum videri in convivio, et ministrantium reliquos quidem incidere in aquam (hoc enim ministerii parum dextri præmium est), te vero et honestum victorem prædicari, et præmia referre farcimina, vides quantum sit bonum? Porro regem solum fieri omnium per talorum victoriam, ut neque ridicula tibi injungantur imperia, et imperare ipse possis, huic quidem, ut turpe quiddam de se ipse proclamet; alii, ut uduus saltet, et succollata tibicina ter domum circumeat; qui non hæc etiam magnificentiae specimina meæ? Si vero causeris non verum esse neque firmum ejusmodi regnum, insolenter feceris, qui videas meipsum, qui tribuo talia, parvi temporis habere imperium. De his igitur quæ dare in potestate mea est, de talis, de regno, de cantu, et quæcumque enumeravi, audacter pete ex me, utpote ad nullum ejusmodi votum ægide te et fulmine perterrituro.

5. SAC. Sed talibus mihi, Titanum optime, nihil opus est. Quin tu illud mihi responde, quod scire maxime volebam; idque mihi si dixeris, satis magnum pro sacrificio prætium retuleris, et quod ad reliqua attinet, remittam tibi debita.

SAT. Interroga modo: respondebo enim, si sciam.

SAC. Primo illud, verane sint ista quæ de te audimus, devorare te solitum quæ nascerentur ex Rhea, illam vero, subducto furtim Jove, lapidem subjectum pro puero devorandum tibi dedisse; atque istum, adultum quum esset, bello te victum regno expulisse, tum vinctum te eaque auxilia, quæ tibi se adjunxerant, omnia dejecisse in Tartarum.

SAT. Heus tu, nisi festum diem ageremus, et inebriari licitum esset, atque maledicere prout libitum dominiis, disceres sane irasci saltem mihi esse permissum, talia qui rogaris nihil reveritus canum adeo et senem deum.

SAC. Atqui ego ista, Saturne, non mea sponte interrogo; sed Hesiodus et Homerus — nolo enim dicere quod reliqui homines prope universi hæc de te credunt.

6. SAT. Putas enim pastorem illum, jactabundum impostorem, sani quicquam de me scire? Considera autem hoc modo. Estne ut quisquam homo (neque enim dicam deum) sustinuerit sua sponte suos ipse devorare liberos, nisi forte Thyestes quidam erat et in fratrem impium quum incidisset, vescebatur filio? et hoc si forte insaniat, quomodo imprudens lapidem edere pro puero possit, nisi forte sensus omnis expertes dentes habeat? Sed neque bellum gessimus, neque vi imperium mihi ademitt Jupiter, sed accepit mea quum sponte ego traderem illi, et imperio cederem. Deni-

εἶμι, καὶ αὐτὸς ὄρεξ, οἶμαι, εἰ μὴ τυφλὸς ὥσπερ Ὀμη-
ρος εἶ.

7. IEP. Τί παθὼν δέ, ὦ Κρόνε, ἀφῆκας τὴν ἀρ-
χὴν;

KPON. Ἐγὼ σοι φράσω· τὸ μὲν θλον, γέρων ἦδη
καὶ ποδαγρὸς ὑπὸ τοῦ χρόνου ὢν — διὸ καὶ πεπεδη-
σθαί με οἱ πολλοὶ εἶκασαν — οὐ γὰρ ἡδυνάμην διαρ-
κεῖν πρὸς οὕτω πολλὴν τὴν ἀδικίαν τῶν νῦν, ἀλλ' αἰ
ἀναθεὶν ἔδει ἄνω καὶ κάτω τὸν κεραυνὸν διηρμένον
τοὺς ἐπιόρκους ἢ ἱεροσύλους ἢ βιαίους καταπλέγοντα,
καὶ τὸ πρᾶγμα πάνυ ἐργῶδες ἦν καὶ νεανικόν· ἐξέστην
οὖν εὐ ποιῶν τῷ Δίῳ. Καὶ ἄλλως δὲ καλῶς ἔχειν ἐδό-
κει μοι διανεύμαντα τοῖς παισὶν οὕσι τὴν ἀρχὴν αὐτὸν
εὐωχεῖσθαι τὰ πολλὰ ἐπ' ἡσυχίας οὔτε τοῖς εὐχομένοις
χρηματίζοντα οὔτε ὑπὸ τῶν τάναντία αἰτούντων ἐνο-
χλούμενον οὔτε βροντῶντα ἢ ἀστράπτοντα ἢ χάλαζαν
ἐνίοτε βάλλειν ἀναγκαζόμενον· ἀλλὰ πρεσβυτικόν τινα
τοῦτον ἥδιστον βίον διάγω· ζωρότερον πίνων τὸ νέκταρ,
τῷ Ἰαπετῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡλικιώταις προσμυθολογῶν·
δὲ δὲ ἀρχει μυρία ἔχων πράγματα. Πλὴν ὀλίγας ταύ-
τας ἡμέρας ἐφ' οἷς εἰπον ὑπεξελέσθαι μοι ἔδοξε καὶ ἀνα-
λαμβάνων τὴν ἀρχὴν, ὥς ὑπομνήσασαι τοὺς ἀνθρώπους
ὅτος ἦν ὁ ἐπ' ἐμοῦ βίος, ἥποτε ἀσπορα καὶ ἀνήροτα
πάντα ἐφύετο αὐτοῖς, οὐ στάχυες, ἀλλ' ἔτοιμος ἄρτος
καὶ κρέα ἐσκευασμένα, καὶ ὁ οἶνος ἔρρει ποταμῶδον καὶ
πηγαὶ μέλιτος καὶ γάλακτος· ἀγαθοὶ γὰρ ᾤσαν καὶ χρυ-
σοὶ ἅπαντες. Αὕτη μοι ἡ αἰτία τῆς ὀλιγοχρονίου ταύ-
της δυναστείας, καὶ διὰ τοῦτο ἅπανταρχοῦ κρότος καὶ
ῥῆθρ' αἱ παιδιὰ καὶ ἰσοτιμία πᾶσι καὶ δοῦλοι; καὶ ἐλευ-
θέρους· οὐδεὶς γὰρ ἐπ' ἐμοῦ δοῦλος ἦν.

8. IEP. Ἐγὼ δέ, ὦ Κρόνε, καὶ τοῦτο εἶκαζον τὸ
εἰς τοὺς δούλους καὶ πεδότηδας φιλόανθρωπον ἐκ τοῦ
μύθου ἐκείνου ποιεῖν σε τιμῶντα τοὺς τὰ θεοῖα πάσχον-
τας, ἅτε καὶ αὐτὸν δουλεύοντα, μεμνημένον τῆς πέδης.

KPO. Οὐ παύσῃ γὰρ τοιαῦτα ληρῶν;

IEP. Εὖ λέγεις, καὶ παύσομαι· πλὴν ἔτι μοι καὶ
τοῦτο ἀπόκριναι. Ἐὶ πεττεύειν σύνθετες ἦν καὶ ἐπὶ σοῦ
τοῖς ἀνθρώποις;

KPON. Καὶ μάλα, οὐ μὴν περὶ ταλάντων γε καὶ
μυριάδων ὥσπερ ὑμῖν, ἀλλὰ περὶ καρῶν τὸ μέγιστον,
ὥς μὴ ἀνίσθαι ἡττηθέντα μηδὲ δακρύειν αἰεὶ ἄσιτον
ὄντα μόνον τῶν ἄλλων.

IEP. Εὖ γε ἐκείνοι ποιοῦντες ὑπὲρ τίνος γὰρ ἂν
καὶ ἐπέττενον αὐτοὶ δλόχρσοι ὄντες; Ὡς ἔγωγε καὶ
μεταξὺ λέγοντός σου τοῖνόνδε τι ἐνενόησα· εἰ τις ἓνα
τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν χρυσηλάτων ἐς τὸν ἡμέτερον
τοῦτον βίον ἀγαθῶν ἔδειξε τοῖς πολλοῖς, οἷα ἔπαθεν ἂν
ὁ ἀθλιος ἐπ' αὐτῶν; διεσπᾶσαντο γὰρ ἂν αὐτὸν εὐ οἶδ'
ὅτι ἐπιδραμόντες ὥσπερ τὸν Πενθέα αἱ Μαινάδες ἢ αἱ
Θρητταὶ τὸν Ὀρέα ἢ τὸν Ἀκταίωνα αἱ κύνες, περὶ
τοῦ μεῖζον ἀπενέγκασθαι τὸ μέρος πρὸς ἀλλήλους ἔκα-
στος ἀμιλλώμενοι, οἳ γε οὐδὲ ἑορτάζοντες ἔξω τοῦ φι-
λοκεροῦς εἰσιν, ἀλλὰ πρόσδοον οἱ πολλοὶ πεποήνται
τὴν ἑορτήν. Εἴτα οἱ μὲν ἀπέρχονται ληστεύοντες ἐν

que neque compeditum me esse, neque in Tartaro, ipse
quoque vides, arbitror, nisi cæcus es ut Homerus.

7. SAC. Qua vero causa, Saturne, motus reliquisti im-
perium?

SAT. Ego tibi dicam. In universum senex quum jam
essem, et ipsa ætate podager (nude etiam compeditum me
coniciebat vulgus); neque enim sufficere poteram ad mul-
tam adeo hominum, qui nunc sunt, injustitiam; sed cur-
rendum semper erat sursum deorsum, fulmine intentato,
quo perjuros, aut sacrilegos, aut violentos comburerem;
eratque res valde laboriosa et juvenis vires poscens: itaque
Jovi, cujus me rei minime permitet, cessi imperium. Et
alioquin decens mihi videbatur, diviso meis filiis imperio,
ipsum me per quietem plerumque epulari, dum neque opo-
ram darem precantibus, neque molestias ab his, qui con-
traria peterent, perferrem, neque tonarem, aut fulgurarem,
aut grandinem dejicere interdum cogerer: sed vitam hanc
ago senilem jucundissimam, meracius nectar bibens, fabu-
lans cum Iapeto et ceteris æqualibus: at ille imperat inter
mille molestias: nisi quod paucos hosce dies, ea qua dixi
lege, excipere mihi visum est, quibus resomam imperium,
ut admoneam homines qualis fuerit me imperante vita,
quum serente nullo aut arante nascebantur illis omnia, nec
spicæ, sed paratus jam panis, et carnes curatæ, ac stuebat
amnum instar vinum, et fontes mellis atque lactis: boni
enim erant tum omnes atque auri. Hæc mihi causa bre-
vis hujus potestatis: et ob id ipsum plausus ubique, et
cantus, et lusus, et æqualitas inter omnes, servos pariter
ac liberos: neque enim me rerum potiente servus quisquam
erat.

8. SAC. Ego vero, Saturne, coniciebam hoc quoque,
illam te in servos et compedium tritores humanitatem ex ista
fabula exercere, qui honorem habeas sortis tue hominibus,
tanquam ipse quoque æerviens et memor compedis.

SAT. Non desines nempe nugari talia?

SAC. Bene mones, et desinam. Verum hoc adhuc mihi
responde. Alca ludere an consuetum erat etiam illis qui
sub te vivebant hominibus?

SAT. Omnino: verum non de talentis et denis drachma-
rum millibus, ut apud vos; sed summum de nucibus; ne
doleret victo, neu ploraret et solus inter ceteros cibo se
semper abstineret.

SAC. Bene illi quidem: de qua enim re luderent, qui
toti ipsi essent auri? Itaque ego etiam, dum tu dicis, tale
quiddam cogitavi: si quis unum de istis ex solido auro viris
in nostram hanc vitam productum vulgo ostenderet, quid
miser ab illis esset passurus? incursione facta illum, novi
ego, discernerent, ut Penitheim Menades, aut Thressæ
Orpheum, aut Actæonem canes, certamen inter se consti-
tuentes quis majorem inde partem auferret; qui quidem
ne in festis quidem diebus celebrandis extra lucri cupidita-
tem sint, sed in quaestu sibi illos habeant plerique. Sic
igitur alii quidem latrocinatum eunt in convivio ab amicis;

τῷ συμποσίῳ τοὺς φίλους, οἱ δὲ σοὶ τε λοιδοροῦνται, οὐδὲν δέον, καὶ τοὺς κύδους συντρίβουσιν ἀναιτίους ὄντας αὐτοῖς ὧν ἐκόντες ποιοῦσιν.

9. Ἄταο εἰπέ μοι καὶ τόδε, τί δὴ ποτε ἀδρὸς οὗτω θεὸς ὧν καὶ γέρων ἐπιλεξάμενος τὸ ἀτερπέστατον, ὅποτε ἡ χιών ἐπέχει τὰ πάντα καὶ ὁ βορρᾶς πολλὺς καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐ πέπηγεν ὑπὸ τοῦ κρύους καὶ τὰ δένδρα ξηρὰ καὶ γυμνὰ καὶ ἀφυλλὰ καὶ οἱ λειμῶνες ἄμωργοι καὶ ἀπηνθηκότες καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐπικυκρόφτες ὥσπερ οἱ πᾶν γειτρακότες, ἀμφὶ τὴν κάμινον οἱ πολλοὶ, τήν-καῦτα ἑορτάζεις; οὐ γὰρ πρεσβυτικὸς γε ὁ καιρὸς οὐδὲ ἐπιτήδειος τοῖς τρυφῶσι.

ΚΡΟΝ. Πολλὰ με ἀνακρίνεις, ὦ οὗτος, ἥδη πίνειν δέον παρήρησαι γοῦν μου χρόνον τῆς ἑορτῆς οὐκ ὀλίγον οὐ πᾶν ἀναγκαῖά μοι ταῦτα προσφιλοσοφῶν. Ὡστε νῦν μὲν ἄφες αὐτὰ, εὐωχόμεθα δὲ ἥδη καὶ κροτῶμεν καὶ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ ἐλευθεριάζομεν, εἴτα πεττεύομεν ἐς τὸ ἀρχαῖον ἐπὶ καρύων καὶ βασιλέας χειροτονῶμεν καὶ πειθορχῶμεν αὐτοῖς· οὗτω γὰρ ἂν τὴν παροιμίαν ἐπαληθεύσαιμι, ἥ φησι, παλίμπαιδας τοὺς γέροντας γίγνεσθαι.

ΙΕΡ. Ἄλλὰ μὴ δύναιτο διψῶν πίνειν, ὦ Κρόνε, στῶ μὴ ταῦτα ἀ λέγεις ἡδέα. Ὡστε πίνωμεν ἱκανὰ γὰρ ἀποκέκρισαι καὶ τὰ πρῶτα. Καὶ μοι δοκῶ γραψάμενος εἰς βιβλίον ταύτην ἡμῶν τὴν συνουσίαν ἀ τε αὐτὸς ἡρώτησα καὶ σὺ πρὸς ταῦτα ὡς ἀπεκρίνω παρῆξιν ἀναγνῶναι τῶν φίλων, ὅσοι γ' ἐπακοῦσαι τῶν σῶν λόγων ἄξιοι.

2.

ΚΡΟΝΟΣΟΛΩΝ.

10. Τάδε λέγει Κρονοςόλων ἱερεὺς καὶ προφήτης τοῦ Κρόνου καὶ νομοθέτης τῶν ἀμφὶ τὴν ἑορτήν· ἀ μὲν τοὺς πένητας χρὴ ποιεῖν, αὐτοῖς ἐκείνοις ἐπεμψά ἄλλο βιβλίον, ἐγγράφας, καὶ εὐ οἷδ' ὅτι ἐμμενοῦσι ἀκαεῖνοι τοῖς νόμοις, ἡ αὐτίκα ἔνοχοι ἔσονται τοῖς ἐπιτιμίοις, ἀ κατὰ τῶν ἀπειθούντων μεγάλα ὄρισται. Ὑμεῖς δὲ, ὦ πλούσιοι, ὁρᾶτε ὅπως μὴ παρανομήσητε μηδὲ παρακούσητε τῶνδε τῶν προσταγμάτων· ὥς ὅστις ἂν οὕτω μὴ ποιήσῃ, ἴστω οὗτος οὐκ ἐμοῦ νομοθέτου ἀμελήσων, ἀλλ' εἰς τὸν Κρόνον αὐτὸν, ὃς με προεῖλετο νομοθετῆσαι ἐς τὴν ἑορτήν οὐκ ὄναρ ἐπιστάς, ἀλλὰ πρῶτην ἐργηγορσί ἐναργῆς συγγενόμενος. Ἦν δὲ οὐ πεδῆτης οὐδὲ αὐχμοῦ πλέως, ὅσον αὐτὸν οἱ ζωγράφοι παρὰ τῶν λήρων ποιητῶν παραδεξάμενοι ἐπιδείκνυνται, ἀλλὰ τὴν μὲν ἀρπὴν εἶχε πᾶν τεθηγμένῃν· τὰ δ' ἄλλα φαιδρὸς τε ἦν καὶ καρτερός καὶ βασιλικῶς ἐνεσκεύαστο. Μορφήν μὲν τοιόσδε ὤφθη μοι, ἀ δὲ εἶπε, πᾶν θεσπέσια καὶ ταῦτα, προεῖρησθαι ὑμῖν ἄξια.

11. Ἰδὼν γάρ με σκυθρωπὸν, ἐπὶ συννοίας βαδίζοντα, ὥσπερ εἰκὸς ἦν θεὸν, ἔγνω αὐτίκα τὴν αἰτίαν τῆς

alii vero et maledicunt tibi praeter fas, et lesseras conterunt, innoxias illorum quae sponte ipsi sua faciunt.

9. Verum etiam illud mihi dicito, quid tandem, deus adeo delicatus quum sis et senex, electa injuocundissima anni parte, quum nix tenet omnia, et boreas multus, et nihil non concrevit glacie, et arbores siccae ac nudae, destitutaeque foliis, et prata informia ac sine floribus, et contracti homines instar valde senum, ad focum plerique sunt, tum festos dies agis? neque enim vel senibus illud tempus vel delicate viventibus commodum.

SAT. Multa, mi homo, me interrogas, quum jam bibendum esset: exemisti enim mihi tempus festi hujus diei non parvum, ista non valde necessaria mecum philosophando. Itaque ista jam omitte: epulemur nunc et plaudamus, et festa libertate fruamur, deinde ludamus alea de nucibus more veteri, et reges constituamus, illisque obsequamur: sic enim fidem firmavero proverbii, quod bis pueros senes ait fieri.

SAC. Sed utinam sitiens bibere non possit, Saturne, si cui jucunda non sunt quae dicis! Bibamus ergo: sufficiunt enim primae illae responsiones. Et placet mihi descriptum in libro hunc nostrum sermonem, quum quae interrogavi ego, tum quae tu propitius respondisti, legendum offerre quotquot amicorum nostrorum percipere tuos sermones merentur.

2.

CRONOSOLON (LEGISLATOR SATURNALIUM).

10. Haec edicit Cronosolon, sacerdos Saturni et propheta, atque legum, quae ad festos ipsius dies pertinent, legislator. Quae pauperibus facienda sint, ea in alio descripta libro ad illos jam misi: ac praeclare novi, illos quoque meis obtemperaturos legibus, aut statim futuros poenis obnoxios iis, quae contra inobsequentes magnae sane statutae sunt. Vos autem, divites, videte ne legem violetis, neve negligentem haec imperia audialis. Nam quicumque ita non fecerit, ille norit non me legislatorem a se spretum iri, sed Saturnum ipsum, qui me ad leges celebritati suae ferendas dolegit, non ille in somnis astans, sed nuperrime videnti vigilantique praesens oblatas. Erat autem non compeditus, neque squalore oppletus, qualem pictores a nugacibus poetis acceptum ostendunt; sed falcem habebat acutissimam, reliqua hilaris erat et validus, et paratu regio. Talis igitur ad formam mihi visus est: quae vero dixit, plane divina et ipsa, ea proferri apud vos justum est.

11. Nam videns me tristi vultu et cogitandum inambulare, cognovit statim, quod decebat deum, tristitiae meae

λύπης τίς ἐστί μοι, καί ὡς τὴν πενίαν δυσχεραίνωμι οὐ κατὰ τὴν ὥραν μονοχίτων· καὶ γὰρ χρύς καὶ βορρᾶς πολλὰ καὶ κρύσταλλοι καὶ χιών· ἐγὼ δὲ ἥκιστα ἐπεφράγμην πρὸς αὐτά. Ἄλλ' ὅτι καὶ τῆς ἐορτῆς πᾶν πλησιαζούσης ἐώρων τοὺς μὲν ἄλλους παρασκευαζομένους ὅπως θύσῃσι καὶ εὐωχῶνται, ἐμαυτῷ δὲ οὐ πᾶν ἐορτάσιμα ὄντα. Καὶ δὴ προσελθὼν ὅπισθεν καὶ τοῦ ὠτός μου λαβόμενος καὶ διασεισάς, ὥσπερ μοι προσπελάζειν εἶωθε, τί ταῦτα, ἔφη, ὦ Κρονόσολων, ἀνωμένῳ εἰ-
κας; Οὐ γὰρ ἄξιον, ἔφη, ὦ δέσποτα, ὅταν καταράτους μὲν καὶ μιαιρούς ἀνθρώπους υπερπλουτοῦντας καὶ μό-
νους τρυφώντας ὁρῶ, αὐτοὺς δὲ καὶ ἄλλοι συχνοὶ τῶν πεπαιδευμένων ἀπορία καὶ ἀμηχανία σύνεσμεν; Ἄλλ' οὐδὲ σὺ, ὦ δέσποτα, θέλεις παῦσαι ταῦτα καὶ μετακο-
σῆσαι πρὸς τὸ ἰσμοῖρον. Τὰ μὲν ἄλλα, ἔφη, οὐ βῆθιον ἀλλάττειν ὅσῃς ἐκ Κλωθῶς καὶ τῶν ἄλλων Μοιρῶν πᾶσχετε, ἀ δέ ἐστι τῆς ἐορτῆς, ἐπανορθώσομαι ὑμῖν τὴν πενίαν, ἥ δὲ ἐπανορθώσις ἥδε ἔστω· ἴθι, ὦ Κρονόσολων, καὶ γράψον μοι νόμους τινάς, ἀ χρὴ πράττειν ἐν τῇ ἐορτῇ, ὡς μὴ καθ' αὐτοὺς οἱ πλούσιοι ἐορτάζουσιν, κοινωνοῖεν δὲ ὑμῖν τῶν ἀγαθῶν. Ἄλλ' οὐκ οἶδα, ἔφη.

12. Ἐγὼ, ἥ δ' ὅς, διδάξομαι σε· κἄτα ἀρξάμενος ἐδίδασκεν. Εἵτα ἐπειδὴ πάντα ἡπιστάμην, καὶ εἰπὲ αὐ-
τοῖς, ἔφη, ὅτι ἂν μὴ τοῦτο ποιῶσι, μὴ μάτην ἐγὼ τὴν ἀρπὴν ταύτην ὀξείαν περιφέρω, ἥ γελοῖος ἂν εἴην τὸν μὲν πατέρα ἐκτομίαν πεποικηκώς τὸν Οὐρανὸν, τοὺς δὲ πλουσίους μὴ εὐνουχίζων, ὅσοσι ἂν παρανομήσωσιν, ὡς ἀγέλοισιν τῇ μητρὶ σὺν αὐλοῖς καὶ τυμπάνοις βάκη-
λοι γενόμενοι. Ταῦτα ἠπειλήσεν. Ὡστε καλῶς ἔχει ὑμῖν μὴ παραβαίνειν τοὺς θεσμούς.

ΝΟΜΟΙ ΠΡΩΤΟΙ.

13. Μηδὲνα μηδὲν μήτε ἀγοραῖον μήτε ἴδιον πράττειν ἐντὸς τῆς ἐορτῆς ἢ ὅσα ἐς παιδιάν καὶ τρυφήν καὶ θυμηδίαν, ὀψιμοὶοὶ μόνον καὶ πεμματοργοὶ ἐνεργοὶ ἔστωσαν. Ἰστοῖα πᾶσιν ἔστω καὶ δούλοις καὶ ἐλευ-
θέροις καὶ πένησι καὶ πλουσίοις. Ὅργιζεσθαι ἢ ἀγανακτεῖν ἢ ἀπειλεῖν μηδενὶ ἐξέστω. Λογισμοὺς παρὰ τῶν ἐπιμελουμένων Κρονίοις λαμβάνειν μηδὲ τοῦτο ἐξέστω. Μηδεὶς τὸν ἄργυρον ἢ τὴν ἐσθῆτα ἐξεταζέτω μηδὲ ἀνα-
γραφέτω ἐν τῇ ἐορτῇ μηδὲ γυμναζέσθω Κρονίοις μηδὲ λόγους ἀσκεῖν ἢ ἐπιδείκνυσθαι, πλὴν εἰ τινες ἀστείτοι καὶ φαιδρὸι σκώμμα καὶ παιδιὰν ἐμφαίνοντες.

ΝΟΜΟΙ ΔΕΥΤΕΡΟΙ.

14. Πρὸ πολλοῦ τῆς ἐορτῆς οἱ πλούσιοι γραφόντων μὲν ἐς πινάκιον ἐκάστου τῶν φίλων τούνομα, ἐχόντων δὲ καὶ ἀργύριον ἔτοιμον ὅσον τῶν κατ' ἔτος προσιόντων τὸ δέκατον καὶ ἐσθῆτα τῆς οὐσῃς τὴν περιττὴν καὶ ὅση παχυτέρα ἢ κατ' αὐτοὺς κατασκευῇ, καὶ τῶν ἀργυρῶν οὐκ ὀλίγα. Ταῦτα μὲν πρόχειρα ἔστω. Τῇ δὲ πρὸ τῆς ἐορτῆς καθάρσιον μὲν τι περιφερέσθω καὶ ὑπ' αὐ-
τῶν ἐξελαυνέσθω ἐκ τῆς οὐκίας μικρολογία καὶ φιλαρ-

causam quæ esset, et graviter a me paupertatem ferri, qui præter tempestatis rationem una tantum tunica uter: erat quippe frigus et boreas multus, et glacies atque nix; ego vero minime ad ista munitus. Sed ideo etiam quod instante jam celebritate videbam alios comparare se uti sacrificarent atque epularentur, mihi autem rem non valde festivam esse. Accedens igitur a tergo, et aure prehensum concutiens, ut apparere mihi solet, Quid ita, inquit, Cronosolon, afflicti videris? Non enim merito, inquam, quum sacerrimos et impuros homines abundare divitiis, et solos delicate vivere videam; ego vero, et alii eruditiorum multi, in penuria et rerum omnium desperatione versemur? Sed neque tu, domine, finem vis istis imponere, et reducere ea ad æqualitatem. Reliqua, inquit, mutare non est facile, quæ a Clothone et Parcisi ceteris vobis eveniunt; quod vero ad festos dies attinet, paupertati vestræ medebor. Medicina autem erit ista. Abi, Cronosolon, inquit, et leges mihi quasdam scribe, quæ facienda sint per solemnitatem, ut ne pro se tantum festos dies agant divites, sed bona vobis sua impertiant. Sed non novi, inquam ego.

12. Ego vero, inquit, te docebo; deinde initio statim facto docuit. Deinde quum omnia jam circum, Ac dicito, inquit, illis, si hoc non fecerint, viderint ne non frustra ego falcem hanc acutam circumferam; aut ridiculus fuero, qui patrem Cælum exsecuerim, at hosce divites quotquot leges violaverint non castrem, ut Galli facti stipem Magnæ Matri colligant cum tibiis et tympanis! Hæc ille minatus est. Itaque optimum vobis fuerit leges non violare.

LEGUM CAPUT PRIMUM.

13. Ne quis neque forense quicquam neque privatum negotium intra festos dies agito, nisi quæ ad ludum et delicias et voluptatem pertinent: coqui soli et dulciarii opo-
rosi sunt. Æquali jure omnes sunt et servi et liberi, et pauperes et divites. Irasci, aut indignari, aut comminari nemini liceat. Rationes rerum curæ alicujus creditarum exigere Saturnalibus, neque hoc liceat. Nemo argentum aut vestem dinumerato, neu descripto per dies festos: neu quis exerceto se Saturnalibus, aut orationem meditator vel habeat, nisi urbanam forte et hilarem, quæ ludum et jocum præ se ferat.

LEGUM CAPUT ALTERUM.

14. Dlu ante solemne in tabella scribant nomen uniuscuiusque amicorum divites: habeant vero etiam pecuniam in promptu, decimam circiter annui redditus partem; et quod superest ipsa vestimentorum; et quicquid est in reliquo apparatu pinguius quam pro fortunis illorum, sordidiusve; de argenteis quoque non pauca. Ista quidem in promptu sunt. Pridie vero sacri, circumlatis quibusdam purgaminibus, domo ab illis ejiciuntur sordes, et avaritia, et

γυρία καὶ φιλοκερδία καὶ ὅσα τοιαῦτα ἄλλα σύνοικα τοῖς πλείστοις αὐτῶν. Ἐπειδὴν δὲ καθαρὰν τὴν οἰκίαν ἐξεργάσωνται, θυόντων Διὶ πλουτοδότῃ καὶ Ἑρμῇ δώτορι καὶ Ἀπολλωνί μεγαλοδῶρω. Εἴτα περὶ δαίτην ὅψιαν ἀναγιγνωσκέσθω μὲν σφίσι τὸ φιλικὸν ἐκείνο πινάκιον.

15. Κατανείμαντες δὲ αὐτοὶ κατ' ἀξίαν ἐκάστῳ πρὶν ἥλιον δῦναι πεμπόντων τοῖς φίλοις. Οἱ δὲ ἀποκομίζοντες μὴ πλείους τριῶν ἢ τεττάρων, οἱ πιστότατοι τῶν οἰκετῶν, ἤδη προσβῦται. Ἐγγραψάσθω δὲ ἐς γραμμάτιον ὅ τι τὸ πεμπόμενον καὶ ὅσον, ὥς μὴ ἀμφοτέροι ὑποπτεύουσιν τοὺς διακομίζοντας. Αὐτοὶ δὲ οἱ οἰκέται μίαν κύλικα ἕκαστος πίνοντας ἀποτρεχόντων, ἀπαιτούντων δὲ μηδὲν πλέον. Τοῖς πεπαιδευμένοις διπλάσια πάντα πεμπέσθω ἀξίον γὰρ διμοιρίτας εἶναι. Τὰ δὲ ἐπὶ τοῖς δώροις λεγόμενα ὥς μετριώτατα καὶ ὀλίγιστα ἔστω· ἐπαχθὲς δὲ μηδεὶς μηδὲν συνεπιστελλέτω μηδὲ ἐπαινεῖτω τὰ πεμπόμενα. Πλούσιος πλουσίῳ μηδὲν πεμπέτω μηδὲ ἐστιάτω Κρονίος δὲ πλούσιος τὸν ἰσότημον. Τῶν εἰς τὸ πεμφθῆναι προχειρισθέντων φυλατέσθω μηδὲν μηδὲ μετάνοια εἰσῆται ἐπὶ τῇ δωρεᾷ. Εἴ τις πέρυσιν ἀποδημῶν δι' αὐτὸ ἄμοιρος κατέστη, ἀπολαμβανέτω χάκεινα. Διαλυόντων δὲ οἱ πλούσιοι καὶ χρέα ὑπὲρ τῶν φίλων τῶν πενήτων καὶ τὸ ἐνοίκιον, οἵτινες ἂν καὶ τοῦτο ὀφείλοντες καταβαλεῖν μὴ ἔχωσι καὶ ὅλως, πρὸ πολλοῦ μελέτω αὐτοῖς εἰδέναι ὅτου μάλιστα δέονται.

16. Ἀπέστω δὲ καὶ τῶν λαμβανόντων μεμψιμοιρία, καὶ τὸ πεμφθὲν ὅποιον ἂν ᾖ, μέγα δοκεῖτω. Οἶνον ἀμφορεὺς ἢ λαγῶς ἢ ὄρνις παχεῖα Κρονίων δῶρον μὴ δοκεῖτω· μηδὲ τὰς Κρονικάς δωρεάς εἰς γέλωτα φερέτωσαν. Ἀντιπεμπέτω δὲ ὁ πένης τῷ πλουσίῳ ὁ μὲν πεπαιδευμένος βιβλίον τῶν παλαιῶν, εἴ τι εὐφημον καὶ συμποτικόν, ἢ αὐτοῦ σύγγραμμα ὅποιον ἂν δύνηται, καὶ τοῦτο λαμβανέτω ὁ πλούσιος πᾶν φαιδρῶ τῷ προσώπῳ καὶ λαβὼν ἀναγιγνωσκέτω εὐθὺς, ἢν δὲ ἀποσθῇται ἢ ἀπορρίψῃ, ἴστω τῇ τῆς ἀρτης ἀπειλῇ ἐνοχος ὢν, κὰν πέμψῃ ὅσα ἔχρῃ· οἱ δὲ ἄλλοι οἱ μὲν στεφάνους, οἱ δὲ λιβανωτοῦ χόνδρους πεμπόντων. Ἦν δὲ πένης ἐσθῆτα ἢ ἄργυρον ἢ χρυσὸν παρὰ τὴν δύναμιν πέμψῃ πλουσίῳ, τὸ μὲν πεμφθὲν ἔστω δημόσιον καὶ καταπραθὲν ἐμβαλλέσθω εἰς τὸν θησαυρὸν τοῦ Κρόνου, ὁ δὲ πένης ἐς τὴν ὑστεραίαν πληγὰς παρὰ τοῦ πλουσίου λαμβανέτω τῷ νάρθηκι εἰς τὰς χεῖρας οὐκ ἐλάττους διακοσίων καὶ πεντήκοντα.

ΝΟΜΟΙ ΣΥΜΠΟΤΙΚΟΙ.

17. Λούεσθαι μὲν ὁπόταν τὸ στοιχεῖον ἐξάπουν ᾖ, τὰ δὲ πρὸ τοῦ λουτροῦ κάρυα καὶ πεττοὶ ἔστωσαν. Κατακείσθω σπου ἂν τύχῃ ἕκαστος· ἀξίωμα ἢ γένος ἢ πλοῦτος ὀλίγον συντελεῖτω ἐς προνομίην. Οἶνου τοῦ αὐτοῦ πίνειν ἅπαντας· μηδ' ἔστω πρόφασις τῷ πλουσίῳ ἢ στομάχου ἢ κεφαλῆς ὀδύνη, ὥς μόνον δι' αὐτὴν πίνειν τοῦ κρείττονος. Μοῖρα κρεῶν κατ' ἴσον ἅπασιν·

luori cupiditas, et quæ sunt reliqua plerisque illorum familiaria. Quum vero mundam reddiderint domum, sacrificanto divitiarum datori Jovi, et largitori Mercurio, et magnifico Apollini. Deinde sero vespere legatur ipsis amicorum illud brevium.

15. Distributione autem ex dignitate cujusque instituta, ante solem occasum amicis mittant. Qui vero deferunt, ne plures sint tribus aut quattuor, et quidem fidissimi servorum, jam senes. Inscrubatur autem in tabellam, quid sit quod mittatur, et quantum, ne utrique suspectos habeant eos qui perferunt. Servi porro, uno quisque calice epoto, recurrant: plus ne postulent. Eruditis dupla mittuntur omnia: æquum est enim hos esse duplicarios. Quæ simul cum donis nunciantur, quam moderatissima sunt et paucissima: odiosum autem nemo quicquam eadem mittito, neu quæ mittuntur laudato. Diviti dives ne quid mittito, neu convivio sui ordinis hominem dives excipito Saturnalibus. Quæ ad mittendum deprompta fuerint, eorum nihil servator; neu poenitentia muneris subeat. Si quis superiore anno absens ea re expers liberalitatis fuerit, etiam ista accipito. Æs etiam alienum divites pro amicis pauperibus solvunto, atque habitationis mercedem, si qui eorum hanc etiam debitam solvere non possint. Atque in universum diu ante hoc ipsis curæ sit, uti sciant qua maxime re indigeant.

16. Abesto autem ab accipientibus etiam ingrata querela, et quicquid fuerit quod missum erit, magnum videatur. Vini amphora, aut lepus, aut gallina pinguis, Saturnalicium munus ne habetor: neu Saturnalia munera in risum vertunto. Diviti vicissim mittito pauper eruditus librum antiquum, si quis sit boni ominis, aut convivio aptus; aut suum ipsius scriptum, qualecunque potuerit: idque accipito dives hilari omnino vultu, et acceptum statim legito; quodsi reposuerit aut abjecerit, scito falsis se minis obnoxium, etiamsi quantum oportebat miserit. Alii vero corollas, aut thuris micas mittunto. Si vero pauper vestem, aut argentum, aut aurum ultra facultates miserit diviti, quod missum erit publicum esto, venditumque thesauro Saturni infertor: pauper vero postridie ejus diei plagas a divite accipito ferula in manus impacta, non pauciores quam quinquaginta supra ducentas.

LEGES CONVIVALES.

17. Lavandi tempus, quum sex pedum umbra fuerit. Ante balneum nuces sunt et tali. Quo quisque forte delatus fuerit, ibi accumbito. Dignitas vel genus vel divitiarum parum ad jus prius capiendi cibi conferunt. De vino eodem omnes bibunto: neu obtentui esto diviti vel vetriculi vel capitis dolor, ut solus ea causa de meliori bibat. Carnium distributio æqualiter fiat per omnes: ministri ad

οἱ διάκονοι πρὸς χάριν μηδενὶ μηδὲν, ἀλλὰ μηδὲ βραδυνέτωσαν μηδὲ παραπεμπέσθωσαν ἔστ' ἂν αὐτοῖς δοκῇ, ὅπως χρῆ ἀποφέρειν. Μηδὲ τῷ μὲν μεγάλη, τῷ δὲ κομιδῇ μικρὰ παρατιθέσθω, μηδὲ τῷ μὲν ὁ μῆρς, τῷ δὲ ἡ γνάθος σὺς, ἀλλ' ἰσότης ἐπὶ πᾶσιν.

18. Ὁ οἰνοχόος ὅζῳ δεδορκέτω ἐκ περιωπῆς ἐς ἑκαστον, καὶ ἑλαττον ἐς τὸν δεσπότην, καὶ ἐπ' ὀξύτερον ἀκουέτω. Καὶ κύλικες παντοῖαι. Καὶ ἐξέστω παρέχειν, ἣν τις θέλῃ, φιλοτησίαν. Πάντες πᾶσι προπινέτωσαν, ἣν ἐθέλωσι, προπινόντος τοῦ πλουσίου. Μὴ ἐπάναγκες ἔστω πίνειν, ἣν τις μὴ δύνηται. Εἰς τὸ συμπόσιον μήτε ὀχρηστὴν μήτε κιθαριστὴν αὐτοὺς ἀγειν ἄρτι μανθάνοντα ἐξέστω, ἣν τις ἐθέλῃ. Σχώματος μέτρον ἔστω τὸ ἄλυπον ἐπὶ πᾶσιν. Πεττεύωσαν ἐπὶ καρύων· ἣν τις ἐπ' ἀργυρίῳ πεττεύσῃ, αἷτος ἐς τὴν ὑστεραίαν ἔστω. Καὶ μενέτω καὶ ἀπίτω ἑκαστος, ὅπου βούληται. Ἐπὶ δὲ τοὺς οἰκέτας ὁ πλούσιος εὖωχῇ, διακονούντων καὶ οἱ φίλοι σὺν αὐτῷ. Τοὺς νόμους τούτους ἑκαστον τῶν πλουσίων ἐγγράψαντα ἐς χαλαῇν στήλην ἔχειν ἐν μεσαιτάτῳ τῆς αἰλῆς, καὶ ἀναγιγνωσκέτω. Δεῖ δὲ εἰδέναι ὅτι ἔστ' ἂν αὕτη ἡ στήλη μένη, οὔτε λιμὸς οὔτε λοιμὸς οὔτε πυρκαϊὰ οὔτε ἄλλο χαλεπὸν οὐδὲν εἰσεῖσιν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῖς. Ἦν δέ ποτε — ὅπερ μὴ γένοιτο — καθαιρεθῇ, ἀποτρόπαιον οἶα πείσονται.

3.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΡΟΝΙΚΑΙ.

1.

19. ΕΓΩ ΚΡΟΝΩ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ἐγεγράφειν μὲν ἤδη σοι καὶ πρότερον δηλῶν ἐν οἷς εἶην καὶ ὡς ὑπὸ πενίας κινδυνεύοιμι μόνος ἄμοιρος εἶναι τῆς ἐορτῆς, ἣν ἐπήγγελκας, εἶτι καὶ τοῦτο προσθείς — μέμνημαι γάρ — ἀλογώτατον εἶναι τοὺς μὲν ἡμῶν ὑπερπλουτεῖν καὶ τρυφᾶν οὐ κοινωνούντας ὧν ἔχουσι τοῖς πενεστέροις, τοὺς δὲ λιμῷ διαφθεῖσθαι, καὶ ταῦτα Κρονίων ἐνεστῶτων· ἐπεὶ δέ μοι τότε οὐδὲν ἀντεπίστευλας, ἡγησάμην δεῖν αὖτις ἀναμνησάσθαι σε τῶν αὐτῶν. Ἐχρῆν γάρ σε, ὦ ἀρίστε Κρόνε, τὸ ἀνίστον τοῦτο ἀφελόντα καὶ τὰ ἀγαθὰ ἐς τὸ μέσον ἅπασι καταθέντα ἔπειτα κελεύειν ἐορτάζειν. Ὡς δὲ νῦν ἔχομεν, μύρμηξ ἢ κάμηλος, ὡς ἡ παροιμία φησί. Μᾶλλον δὲ τραγικὸν ὑποκριτὴν ἐν νόσῳ θάτερον μὲν τοῖν ποδοῖν ἐπ' ὑψηλοῦ βεβηκότα, οἳ οἱ εἰσι τραγικοὶ ἐμβάται, ὁ δ' ἕτερος ἀνυπόδοτος ἔστω. Εἰ τοίνυν βαδίζει οὕτως ἔχων, ὁρᾷς ὅτι ἀναγκαῖον αὐτῷ ἄρτι μὲν ὑψηλῷ, ἄρτι δὲ ταπεινῷ γενέσθαι, καθ' ὅπετον ἂν πόδα προβαίνειν. Τσοῦτον καὶ τῷ βίῳ ἡμῶν τὸ ἀνίστον· καὶ οἱ μὲν ὑποδησάμενοι ἐμβάτας τῆς τύχης χορηγούσης ἐντραγωδοῦσιν ἡμῖν, οἱ πολλοὶ δὲ πεζῇ καὶ χαμαὶ βαδίζομεν δυνάμενοι ἂν, εὖ ἴσθι, μὴ χεῖρον αὐτῶν ὑποκρίνεσθαι καὶ διαβαίνειν, εἴ τις καὶ ἡμᾶς ἐνεσεύχετο παραπλησίως ἐκείνοις.

gratiam nihil cuiquam faciunt; sed neque cunctantur, neque, quoad ipsis convivis videatur, *demant* quae auferenda sunt. Neve huic quidem magna, alii vero oppido parva apponuntur, neve uni femur, alteri vero maxilla suis; sed aequalitas esto in omnibus.

18. *Pincerna acutum cernito velut de specula in unumquemque, et minus in dominum : et acutius etiam audito.* Sunt varii generis calices. Jus esto propinare, si quis velit, amicitiae poculum. Propinanto omnes omnibus, si voluerint, postquam dives propinaverit. Neque necesse sit bibere, si quis non possit. Saltatorem aut citharistam tironem in convivium ne adducunt, si quis velit. Dicti jocosus modus esto omnibus, quod nemini doleat. Alea ludendo de nucibus : si quis pecuniam luserit, postridie esurito. Maneat unusquisque et abeat, quando lubitum ei fuerit. Si vero servos convivio excipiet dominus dives, etiam amici cum illo ministrant. Hasce leges unusquisque dives inscriptas in pila aerea, in media aula habeto, atque legito. Sciendum est, quam diu ea pila manserit, neque famem, neque pestilentiam, neque incendium, neque aliud quicquam mali in eam domum illis ingressurum. Sed si quando (quod quidem absit) destruat, quid illis evenitum sit, abominamur.

3.

EPISTOLAE SATURNALIS.

1.

19. EGO SATURNO SALUTEM. Equidem jam prius tibi literis demonstravi quo loco essem, et ut per paupertatem in periculo versarer, ne solus sim expers ejus quam denunciasti solemnitate : adjeceram praeterea (nam commemini) vehementer esse rationi adversum, alios nostrum opibus deliciis que affluere, neque quicquam de his quae habent impertiri tenuioribus; alios autem enecari fame, idque instantibus Saturnalibus. Quoniam vero nihil mihi tum rescripsisti, faciendum putavi ut iterum de iisdem rebus te admonerem. Decebat enim te, Saturne optime, sublata prius illa inaequalitate, bonis in medio omnium positis, deinde imperare dies festos. Ut vero nunc habemus, formica (aliquis est) aut camelus, ait proverbium. Quia tu tragicum mihi actorem cogita, altero quidem pede alto calceatum, quales sunt cothurni tragici; alter vero ejus pedis discalceatus sit. Eo igitur habitu si ingrediatur, vides necesse illi esse, ut modo excelsus sit, modo humilis, prout hoc vel illo pede procedat. Tanta est etiam in vita nostra inaequalitas : alii quidem induti cothurnis a fortuna suppeditalis, tragico nos fastu conculant; vulgus vero nos pedibus et humi ingredimur, quos possemus, bene noris, non deterius illis agere, et gradum grandire, si quis nos etiam similiter atque illos instruxisset.

20. Καίτοι ἀκούω τῶν ποιητῶν λεγόντων ὡς τὸ παλαιὸν οὐ τοιαῦτα ἦν τοῖς ἀνθρώποις τὰ πράγματα σοῦ ἔτι μοναρχοῦντος, ἀλλ' ἡ μὲν γῆ ἄσπορος καὶ ἀνήροτος ἔφυνε αὐτοῖς τὰ ἀγαθὰ, δεῖπνον ἔτοιμον ἑκάστῳ ἐς κόρον, ποταμοὶ δὲ οἱ μὲν οἶνον, οἱ δὲ γάλα, εἰσὶ δὲ οἱ καὶ μέλι ἔρρεον· τὸ δὲ μέγιστον, αὐτοὺς ἐκείνους φασὶ τοὺς ἀνθρώπους ἄρυστους εἶναι, πενίαν δὲ μὴδὲ τὸ παράπαν αὐτοῖς πλησιάζειν. Ἡμεῖς δὲ αὐτοὶ μὲν οὐδὲ μόλυβδος ἂν εἰκότως δοκοίμεν, ἀλλ' εἴ τι καὶ τούτου ἀτιμώτερον, ἡ τροφή δὲ μετὰ πόνων τοῖς πλείστοις, ἡ πενία δὲ καὶ ἀπορία καὶ ἀμνηχανία καὶ τὸ οἶμοι καὶ τὸ πόθεν ἂν μοι γένοιτο καὶ ὧ τῆς τύχης πολλὰ τοιαῦτα παρὰ γούν ἡμῖν τοῖς πένησι. Καὶ ἦττον ἂν, εὖ ἴσθι, ἠνιώμεθα ἂν ἐπ' αὐτοῖς, εἰ μὴ τοὺς πλουσίους ἐωρώμεν τοσαύτῃ εὐδαιμονίᾳ συνόντας, οἱ τοσοῦτον μὲν χρυσόν, τοσοῦτον δὲ ἄργυρον ἐγκλεισάμενοι, ἐσθλῆτας δὲ ὄσας ἔχοντες, ἀνδράποδα δὲ καὶ ζεύγη καὶ συνοικίας καὶ ἄγρους, πᾶμπολλα δὲ ταῦτα ἕκαστα κεκτημένοι οὐχ ὅπως μετέδωσαν ἡμῖν ποτε αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ προσβλέπειν τοὺς πολλοὺς ἀξιοῦσι.

21. Ταῦτα ἡμᾶς μάλιστα ἀποπνίγει, ὦ Κρόνε, καὶ ἀφόρητον ἡγούμεθα τὸ πρᾶγμα, τὸν μὲν ἐφ' αἰουρίδων κατακείμενον τοσοῦτοις ἀγαθοῖς ἐντροφᾶν ἐρυγγάνοντα καὶ ὑπὸ τῶν συνόντων εὐδαιμονιζόμενον αἰεὶ ἐορτάζοντα, ἐμὲ δὲ καὶ τοὺς ὁμοίους ὄνειροπολεῖν, εἰ ποθεν ὀβολοὶ τέτταρες γένοιτο, ὡς ἔχοιμεν ἄρτων γούν ἢ ἀλφίτων ἐμπεπλησμένοι καθεύδειν κάρδαμον ἢ θύμον ἢ κρόμμυον ἐπιτρώγοντες. Ἡ τοίνυν ταῦτα, ὦ Κρόνε, ἀλλάττειν καὶ μεταποιεῖν ἐς τὸ ἰσοδίατον, ἢ τὸ ὕστατον, αὐτοὺς γε ἐκείνους κελεύειν τοὺς πλουσίους μὴ μόνους ἀπολαύειν τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ ἀπὸ μεδίμων τοσοῦτων χρυσοῦ χοίνικα γε ἡμῶν πάντων κατασκαδάσαι, ἀπὸ δὲ ἱματίων ὅσα ἂν ὑπὸ σιτῶν διαβρωθέντα οὐκ ἂν αὐτοὺς ἀνιάσειε, ταῦτα γούν πάντως ἀπολλύμενα καὶ ὑπὸ τοῦ χρόνου διαφθαρσάμενα ἡμῖν δοῦναι περιβάλλεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ταῖς κοίταις καὶ κίσταις εὐρύτῃ πολλῷ κατασαπῆναι.

22. Καὶ μὴν καὶ δειπνίζειν ἕκαστον ἄρτι μὲν τέταρας, ἄρτι δὲ πέντε τῶν πενήτων παραλαμβάνοντας, μὴ μέντοι ἐς τὸν νῦν τρόπον τῶν δεῖπνων, ἀλλ' ἐς τὸ δημοτικώτερον, ὡς ἐπ' ἴσης μετέχειν ἅπαντας καὶ μὴ τὸν μὲν ἐμφορεῖσθαι τῶν ὄψων καὶ τὸν οἰκέτην περιμένειν ἐστώτα, ἐστ' ἂν ἀπαγορεύσῃ ἐσθίων, ἐφ' ἡμᾶς δὲ ἐλθόντα, ἔτι παρσκευαζομένων ὡς ἐπιθάλοισιν τὴν χεῖρα, παραμειβεσθαι δεῖξαντα μόνον τὴν λοπάδα ἢ ὅσον ἐστὶ τοῦ πλακοῦντος τὸ λοιπόν· μὴδὲ ἐσκομισθέντος ὡς διανέμοντα, τῷ μὲν δεσπότην παρατιθέναι τὸ ἡμίτομον ὅλον σὺν τῇ κεφαλῇ, τοῖς δὲ ἄλλοις ὅσα φέρειν ἐγκεκαλυμμένα. Προσιπεῖν δὲ καὶ τοῖς οἰνοχόοις μὴ περιμένειν, ἐστ' ἂν ἐπάκις αἰτήσῃ πιεῖν ἡμῶν ἕκαστος, ἀλλὰ ἦν ἀπαξ κελεύσῃ, αὐτίκα ἐγγεῖαι καὶ ἀναδοῦναι μεγάλῃν κύλικα ἐμπλησμένους ὥσπερ τῷ δεσπότην· καὶ τὸν οἶνον δὲ αὐτὸν πᾶσι τοῖς συμποσίταις ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν εἶναι. Ἡ ποῦ γὰρ γεγράφθαι τοῦτον τὸν νόμον,

20. Quanquam audio poetas dicere, olim non ejusmodi fuisse res hominum, te adhuc rerum potiente; sed tellurem sine semine atque aratro genuisse ipsis bona, paratas unicuique ad satietatem usque epulas: fluvios autem vino partim, partim lacte fluxisse; fuisse etiam qui melle. Quod vero maximum, illos ipsos homines aiunt fuisse aureos, paupertatem vero nec omnino ad illos accessisse. At nos contra ea ipsi ne plumbum quidem videamur merito, sed si quid illo vilius: victus autem cum labore plerisque contingit: ceterum paupertas, et consilii inopia, et desperatio, et illud Hei mihi! et, Unde nanciscar? et Heu fortunam! talia apud nos quidem pauperes plurima. Ac minus ea indigne, bene noris, ferremus, nisi divites in tanta esse felicitate videremus: qui tantum quum aurum atque argentum penes se incluserint, vestes autem quot habeant, manciplaque et currus, et vicos totos, et agros, et magnam quidem vim singulorum possideant; tantum abest ut eorum quicquam nobis impertiant unquam, ut ne aspicere quidem de plebo homines dignentur.

21. Hæc nos maxime Saturne, angunt, et rein esse intolerabilem arbitramur; istam quidem jacentem in purpura tot in bonis delicias agere, ructantem, et beatum prædicari a familiaribus, perpetuos dies festos agentem: me vero ac mei similes hoc ipsum per quietem etiam et in somnis curare, sicunde quattuor confieri possint oboli, ut pane certe aut pulte oppleti, adhibito nasturtii aut porri aut cepæ obsonio, ire cubitum queamus. Aut igitur hæc immuta, Saturne, et reduc ad æqualitatem, aut, quod extremum est, ipsis illis divitibus impera, ne soli fruantur bonis illis, sed de tot modis auri chonicem certe in nos omnes spargant; de vestibus autem tantum, quantum a tineis si corrodat, ægre non ferant; hæc ergo omnino peritura, et quæ futurum sit ut corrumpantur a tempore, nobis uti dent induenda potius, quam in arcis ac cistis multo situ computrescant.

22. Verum etiam cœna excipere illos jube assumptos modo quattuor, modo quinque ex pauperibus, non tamen præsentim modo cœnarum, sed populari magis ratione, ut ex æquo omnium participes sint universi; neque alter obsoniis se ingurgitet, manente servo atque astante, donec ille edere non amplius possit; ad nos vero quum venerit idem servus, adhuc parantibus nobis manum injicere, prætereat, ostensa modo patina, aut quantum est placentæ reliquum; neque ut illato porco carptor hero quidem apponat dimidium ipsum cum capite, reliquis vero involuta ossa offerat. Præcipere porro illos jube pocillatoribus, ne exspectent dum septies bibere unusquisque nostrum postulaverit; sed quum semel jusserit, infundere statim, et tradere, non minus quam hero, magnum plenumque calicem. Vinum vero ipsum convivis omnibus unum idemque esse; ubi enim scriptam

τὸν μὲν ἀνθροπίου μεθύσκειν, ἐμοὶ δὲ ὑπὸ τοῦ γλεῦ-
κούς διαρρήγνυσθαι τὴν γαστέρα;

23. Ἦν ταῦτα ἐπανορθώσης καὶ μετακοσμήσης, ὦ
Κρόνε, βίον μὲν τὸν βίον, ἑορτὴν δὲ τὴν ἑορτὴν ἔση πε-
ποιηκώς, εἰ δὲ μὴ, ἐκείνοι μὲν ἑορταζόντων, ἡμεῖς δὲ
καθεδόμεθα εὐχόμενοι, ἐπειδὴν λουσάμενοι ἤκωσι, τὸν
παῖδα μὲν αὐτοῖς ἀνατρέψαντα τὸν ἀμφορέα καταῖσαι,
τὸν μάγειρον δὲ τὸν ζωμὸν κνισῶσαι καὶ ἐπιλαθόμενον
τὸ τάρχος μὲν ἐς τὴν φακὴν ἐμβαλεῖν τῶν ἰχθύων·
τὴν κύναν δὲ παρεισπεσοῦσαν τὸν τε ἀλλᾶντα ὄλον κατα-
φαγεῖν, περὶ ἄλλα τῶν ὀροποιῶν ἐχόντων, καὶ τοῦ
πλακούντος τὸ ἥμισυ· τὸν δὲ ὕν καὶ τὸν ἐλαφον καὶ
τὰ δελφάκια μεταξὺ ὀπύμενα τὸ ὅμοιον ποιεῖν, ὅπερ
Ὅμηρος περὶ τῶν Ἥλιου βοῶν φησι· μᾶλλον δὲ μὴ
ἔρπειν μόνον, ἀλλ' ἀναπηδήσαντα φεύγειν εἰς τὸ ὄρος
αὐτοῖς ὀβελοῖς· καὶ τὰς ὄρνεις δὲ τὰς παχείας, καίτοι
ἀπτέρους ἤδη οὐσας καὶ ἐσκευασμένας, ἀναπταμένας
οἴχεσθαι καὶ ταύτας, ὥς μὴ μόνοι ἀπολαύοιεν αὐτῶν.

24. Ὁ δὲ δὴ μάλιστα ἂν αὐτοὺς ἀνιάσειε, τὸ μὲν
χρυσίον μύρμηκας τινὰς οἶους τοὺς Ἰνδικούς ἀνορύττον-
τας ἐκ τῶν θησαυρῶν ἐκφέρειν νύκτωρ ἐς τὸ δημόσιον·
τὴν ἐσθῆτα δὲ ὀλιγωρίᾳ τῶν ἐπιμελητῶν κοσκινηδὸν
διατετρυπῆσθαι ὑπὸ τῶν βελτίστων μυῶν, ὥς σαγήνης
θυνευτικῆς μηδὲν διαφέρειν· παιδας δὲ αὐτῶν τοὺς
ὠραίους καὶ κομῆτας, οὓς Ἰακίνθους ἢ Ἀχιλλέας ἢ
Ναρκίσσους ὀνομάζουσι, μεταξὺ ὀρέγοντας σφίσι τὸ
ἐκπωμα φαλακροὺς γίγνεσθαι ὑπορρεούσης τῆς κόμης
καὶ πύγωνα φύειν ὀξύν, οἷοί εἰσιν ἐν ταῖς κωμωδίαις
οἱ σφρηνοπῶνες, καὶ τὸ παρὰ τοῖς κροτάφοις πᾶν
λάσιον καὶ κάρτα ἐκκεντῶν, τὸ μεταξὺ δὲ λεῖον καὶ
γυμνὸν εἶναι. Ταῦτα καὶ πλείω τούτων εὐξαίμεθ' ἂν,
ἣν μὴ θέλωσι τὸ ἄγαν φιλαυτον τοῦτ' ἀφέντες ἐς τὸ
κοινὸν πλουτεῖν καὶ μεταδιδόναι ἡμῖν τῶν μετρίων.

2.

25. ΚΡΟΝΟΣ ΕΜΟΙ ΤΩ ΤΙΜΙΩΤΑΤΩ ΧΑΙΡΕΙΝ.
Τί ταῦτα ληρεῖς, ὦ οὗτος, ἐμοὶ περὶ τῶν παρόντων ἐπι-
στέλλων καὶ ἀναδασμὸν τῶν ἀγαθῶν ποιεῖν κελεύων;
τὸ δὲ ἐτέρου ἂν εἴη, τοῦ νῦν ἄρχοντος. Θαυμάζω γάρ
σε εἰ μόνος τῶν ἀπάντων ἀγνώσσεις ὥς ἐγὼ μὲν πάλαι
βασιλεὺς ὦν πέπαυμαι εἰς ὦν, τοῖς παισὶ διανείμας τὴν
ἀρχὴν, ὃ δὲ Ζεὺς μάλιστα τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖται·
τὰ δὲ ἡμέτερα ταῦτα μέχρι πεττῶν καὶ κρότου καὶ
ὥδης καὶ μέθης, καὶ τοῦτο οὐ πλέον ἡμερῶν ἐπτά.
Ὡς περὶ τῶν μειζόνων ἂ φῆς, ἀφελεῖν τὸ ἄνισον καὶ
ἐκ τῆς ὁμοίας ἢ πένεσθαι ἢ πλουτεῖν ἅπαντας, ὃ Ζεὺς
ἂν χρηματίζειεν ὑμῖν. Εἰ δέ τι τῶν ἐκ τῆς ἑορτῆς
ἀδικοῖτό τις ἢ πλεονεκτοῖτο, ἐμὸν ἂν εἴη δικάζειν· καὶ
ἐπιστέλλω δὲ τοῖς πλουσίοις περὶ τῶν δειπνῶν καὶ τοῦ
χοίνικος τοῦ χρυσίου καὶ τῶν ἐσθῆτων, ὥς καὶ ὑμῖν
πέμποιεν ἐς τὴν ἑορτὴν· δίκαια γὰρ ταῦτα καὶ ἄξια
αὐτοὺς ποιεῖν, ὥς πατέ, ἣν μὴ τι εὐλογον ἐκείνοι πρὸς
ταῦτα λέγειν ἔγωσι.

26. Τὸ δὲ ὄλον, ἵστε οἱ πένητες ὑμεῖς ἐξηπατημέ-

esse illam legem, ut alter vino odorato inebrietur, mihi au-
tem a musto rumpatur venter?

23. Hæc si correxeris, Saturne, tum demum ut vita vita
sit, et festi dies sint festi, effeceris : sin minus, festos illi
dies obeant; nos vero sedebimus vota facientes, ut, quum
e balneo redeant, puer eversam illis frangat amphoram, co-
quus autem nidore jus corrumpat, et aliud agens pisculen-
tam muriam infundat lenticulæ; ut irrepens canis totum
farcimen, occupatis alia in re coquis, dimidiamque placen-
tam devoret : aper vero atque cervus, et porcelli, dum
assantur, simile uti faciant ei, quod de Solis bubus narrat
Homerus : quin non repant modo, sed exsiliientes in montem
ipsis cum verubus aufugiant; gallinæ autem saginatæ, licet
vulsis jam pennis apparatus, evolantes ipsæ quoque disce-
dant, quo ne soli illis fruantur.

24. Quod vero inprimis molestum iis fuerit, ut formicæ,
quales sunt illæ Indicæ, effossos thesauros noctu in publi-
cum efferant; atque ut vestis ob negligentiam curatorum
cribri instar perforata sit ab optimis muribus, ne quid a reti
thunnis capiendis differant; atque ut pueri illorum pulchri
et comati, quos Hyacinthos vel Achilles vel Narcissos ap-
pellant, dum poculum illis porrigunt, coma defluente cal-
vescant, et barba crescat iis acuta, quales sunt in comædiis
illi cuneobarbi, atque in ipsis temporibus pili oboriantur
hirsuti vehementerque pungentes, interjectis partibus læ-
vibus atque nudis. Hæc et plura his vota faciemus, si no-
luerint, relicto illo nimio sui ipsorum amore, in commune
esse divites, et mediocritia nobis impertiri.

2.

25. SATURNUS MIHI SUO CARISSIMO SAL. Quid ita deliras,
o noster, qui de præsentibus rebus ad me scribas, et bono-
rum divisionem me jubeas instituere? At illud alterius opus
fuerit, ejus qui nunc rerum potitur. Miror enim si solus
omnium ignoras me qui olim rex fui, distributo filiis im-
perio, unum esse desisse; ad Jovis autem curam maxime
pertinere talia : hoc autem nostrum regnum intra talos, et
plausus, cantumque et ebrietatem fere esse, idque septem
non amplius diebus. Itaque de majoribus illis quæ dicis,
de auferenda inæqualitate, ut ex æquo aut pauperes sint
omnes aut divites, Jupiter vobis respondeat. Si quis vero
in iis, quæ ad solemnitatem pertinent, per injuriam aut ava-
ritiam aliquid designet, hoc meum fuerit judicium. Ac
scribo ad divites epistolam de cœnis, de chœnice auri, et de
vestibus, ut vobis etiam sollemnis causa aliquid mittant;
justa enim ista et digna quæ faciant, uti dicitis, nisi quid
habent illi quod cum ratione contra dicant.

26. In universum autem scitote, pauperes, falli vos, ne-

νοι καὶ οὐκ ὀρθῶς δοξάζοντες περὶ τῶν πλουσίων, οἳ γε πανευδαίμονας αὐτοὺς οἴσθε εἶναι καὶ μόνους ἡδύν τινα βιοῦν τὸν βίον, ὅτι δειπνεῖν τε πολυτελῶς ἔστιν αὐτοῖς καὶ μεθύσκεισθαι οἶνον ἡδέος καὶ παισὶν ὠραίοις καὶ γυναῖξιν ὁμιλεῖν καὶ ἐσθῆσι μαλακαῖς χρῆσθαι· τὸ δὲ πᾶν ἀγνοεῖτε ποιοῦν ἔστιν. Αἶ τε γὰρ φροντίδες αἱ περὶ τούτων οὐ μικραὶ, ἀλλ' ἀνάγκη ἐπαγρυπνεῖν ἐκάστοις, μὴ τι ὁ οἰκονόμος βλακεύσας ἢ ὑφελόμενος λάθῃ, μὴ ὁ οἶνος ὀξυνῇ, μὴ ὁ σῖτος φθειρὶ ζέσῃ, ἢ ὁ ληστὴς ὑφέλῃται τὰ ἐκπώματα, μὴ πιστεύσῃ τοῖς συκοφάνταις ὁ δῆμος λέγουσι τυραννεῖν αὐτὸν ἐθέλειν. Ταῦτα δὲ πάντα οὐδὲ τὸ πολλοστὸν ἂν εἴη μέρος τῶν ἀνιώντων αὐτοὺς· εἰ γοῦν ἠπίστασθε τοὺς φόβους καὶ τὰς μερίμνας ἃς ἔχουσι, πᾶν ἂν ὑμῖν φευκτέον ὁ πλοῦτος ἐδοξεν.

27. Ἐπεὶ τοι οἶμι με αὐτὸν οὕτως ἂν ποτε κορυβαντιᾶσαι, ὥς εἰ καλὸν ἦν τὸ πλουτεῖν καὶ βασιλεύειν, ἀρέντα ἂν αὐτὰ καὶ παραχωρήσαντα ἄλλοις καθῆσθαι ἰδιωτεύοντα καὶ ἀνέχεσθαι ὑπ' ἄλλω ταττόμενον; ἀλλὰ τὰ πολλὰ ταῦτα εἰδὼς, ἃ τοῖς πλουσίοις καὶ ἄρχουσι προσεῖναι ἀνάγκη, ἀρῆκα τὴν ἀρχὴν εὔποιων.

28. Καὶ γὰρ ἃ νῦν ἐποτινῶ πρὸς με, ὥς τοὺς μὲν ὄντα καὶ πλακουδιῶν ἐμφορουμένους, ὑμᾶς δὲ κάρδαμον ἢ θύμον ἢ χρόμμου ἐπιτρώγοντας ἐν τῇ ἐορτῇ, σκέψαι ὁποῖά ἐστι· πρὸς μὲν γὰρ τὸ παρὸν ἡδὺ καὶ οὐκ ἀνιάρων ἴσως ἐκάτερον αὐτῶν, ὥς δὲ μετὰ ταῦτα ἐμπαλιν ἀναστρέφεται τὸ πρᾶγμα. Εἴτα ὑμεῖς μὲν οὔτε καρηβαροῦντες ἀνασταίητε ἂν ἐς τὴν ὑστεραίαν ὥσπερ ἐκεῖνοι ὑπὸ τῆς μέθης οὔτε ὑπὸ τῆς ἀγαν πλυσμονῆς δυσωδῆς τι καὶ καπνωδέστερον ἐρυγγάνοντες· οἱ δὲ τούτων τε ἀπολαύουσι καὶ τὸ πολὺ τῆς νυκτὸς ἢ παισὶν ἢ γυναῖξιν ἢ δπως ἂν ὁ τράγος κελεύῃ συναναφυρέντες ἢ φθόην ἢ περιπνευμονίαν ἢ ὕδερν οὐ χαλεπῶς συνελέξαντο ἐκ τῆς πολλῆς τρυφῆς. Ἡ τίνα ἂν αὐτῶν βαδίως δεῖξαι δύναιο μὴ πάντως ὥχρον ὄντα πολὺ τὸ νεκρῶδες ἐμφαίνοντα; τίνα δὲ ἐς γῆρας ἀφικόμενον τοῖς αὐτοῦ ποσίν, ἀλλὰ μὴ φορᾶδην ἐπὶ τεττάρων ὀχούμενον, δλόχρυσον μὲν τὰ ἔξω, κατάρραφον δὲ τὰ ἐνδον, ὥσπερ αἱ τραγικαὶ ἐσθῆτες ἐκ βρακίων πᾶν εὐτελῶν συγκεκατμμένοι; Ὑμεῖς δὲ ἰχθύων μὲν ἀγευστοὶ καὶ ἀσιτοὶ, ποδάγρας δὲ ἢ περιπνευμονίας οὐχ ὀρθῶς ὅτι καὶ τούτων ἀπειροὶ ἐστέ, ἢ εἴ τι κατ' ἄλλην τινὰ αἰτίαν συμβαίνει; Καίτοι οὐδ' αὐτοῖς ἐκεῖνοις ἡδὺ ἔστιν αὐτὸ καθ' ἡμέραν καὶ πέρα τοῦ κόρου ἐσθίειν τούτων, ἀλλ' ἴδοις ἂν αὐτοὺς οὕτω λαγάνων καὶ θύμου ὀρεγομένους ἐνίοτε ὥσπερ οὐδὲ σὺ τῶν λαγῶν καὶ ὄν.

29. Ἐγὼ λέγειν ὅσα ἄλλα λυπεῖ αὐτοὺς, οὐδὲς ἀκόλαστος ἢ γυνὴ τοῦ οἴκετου ἐρώσα ἢ ἐρώμενος πρὸς ἀνάγκην μᾶλλον ἢ πρὸς ἡδονὴν συνών· καὶ ὅπως πολλὰ ἔστιν ἅπερ ὑμεῖς ἀγνοοῦντες τὸν χρυσὸν δρᾶτε αὐτῶν μόνον καὶ τὴν πορφύραν, καὶ ἦν ἰδητέ ποτε ἐξελαύνοντας ἐπὶ λευκοῦ ζεύγους, κεχίγηναι καὶ προσκυνεῖτε. Εἰ δὲ ὑπερεωρᾶτε αὐτῶν καὶ κατεφρονεῖτε καὶ μήτε ἐπιστρέψετε πρὸς τὴν ἀργυρᾶν ἀρμάμαξαν μήτε

que recte de divitibus sentire, si undique beatos illos putatis, et suavam vitam vivere solos, quod sumtuose cernere illis licet, et dulci vino inebriari, et cum pueris formosis atque mulieribus esse, et vestimentis uti mollibus. Omnino autem, quale id sit, nescitis. Curæ etenim de hisce non parvæ: sed opus est invigilare singulis, ne quid ipsis imprudentibus dispensator vel stupore perdat, vel fraude subducatur, ne accescat vinum, ne curculionibus scateat frumentum, aut pocula latro auferat, ne delatoribus credat populus, tyrannidem ab ipso affectari dicentibus. Hæc vero omnia vix una de multis particula molestiarum, quæ illos premunt, fuerit. Quod si timores sciretis quos habent, et curas, fugiendæ omnino vobis viderentur divitiæ.

27. Alioqui putas ipsum me ita insanire unquam, ut, si quid præclarum adeo essent divitiæ et imperium, relicta illa concedam aliis, desideam ipse privatus, et sub alterius imperio vivam? Sed quum scirem multa illa quæ adesse divitibus atque imperantibus necesse est, dimisi, nec ponit, imperium.

28. Nam quæ modo apud me conquestus es, illos apris ingurgitare se et placentis, vos nasturtium, aut porrum, aut cepam per dies festos arrodere; quale sit, inspicere: in præsens enim suave utrumque, et minime forte molestum: postea vero ut in contrariam partem ea res vertatur. Tum vos neque gravato, ut isti, per ebrietatem capite postridie surgatis, neque de ventre nimis referto tetrum nescio quem vaporem eructetis. At illi istum divitiarum fructum habent, et noctis partem majorem cum pueris aut mulieribus, aut prout mala libido imperaverit, volutati, tabem, vel pulmonis inflammationem, vel aquam intercutem non difficulter ex multa illa luxuria colligunt. Aut quem illorum ostendere facile possis, qui non plane sit pallidus, non multum cadaveri similis? quem vero, si ad senectutem pervenit, suis ipsum utentem pedibus, non quattuor hominum humeris invectum? aureum quidem totum quod ad externa, intus vero consultilem, quales sunt tragicæ vestes, de pannis plane vilibus consarcinatae? Vos autem pisces quidem non gustatis, nedum ut iis vescamini; podagræ vero et pulmonum morbi, nonne videtis horum etiam vos expertes esse, aut si quid tale alia causa illis accidat? Quanquam ne ipsis quidem suave est ipsum illud quotidie et ultra quam satis est de his edere: verum videas illos adeo oleris ac porri nonnunquam cupidos, ut ne tu quidem ita leporum et aprorum.

29. Mitto dicere quæ illos alia exerceant, filius corruptus, aut uxor amans servum, aut puer necessitate potius præbens quam amore. Ac multa sunt in universon, quorum vos ignari aurum modo illorum spectatis et purpuram: et si quando videtis illos albis equis vehentes, hiatibus atque adoratis. Si vero despiceretis ea et contemneretis, nec adverteret vos argenteum carpentum, nec inter ageudum

μεταξὺ διαλεγομένων εἰς τὸν ἐν τῷ δακτυλίῳ σμάραγδον ἀφωρᾶτε καὶ τῶν ἱματίων παραπτόμενοι τὸ μαλακὸν θαυμάζετε, ἀλλ' εἴθε καθ' ἑαυτοὺς πλουτεῖν, εὖ ἴστε, αὐτοὶ ἐφ' ὑμᾶς ἰόντες ἐδέοντο συνδειπνεῖν, ὡς ἐπιδείξαιτο ὑμῖν τὰς κλῖνας καὶ τὰς τραπέζας καὶ τὰ ἐκπώματα, ὧν οὐδὲν ὄφελος, εἰ ἀμάρτυρος ἡ κτῆσις εἴη.

30. Τὰ γέ τοι πλεῖστα εὖροιτε ἂν αὐτοὺς ὑμῶν ἐνεκα κτωμένους, οὐχ ὅπως αὐτοὶ χρήσονται, ἀλλ' ὅπως ὑμεῖς θαυμάζετε. Ταῦτα ὑμᾶς παραμυθεῖν αἰδῶς τὸν βίον ἐκάτερον, καὶ ἀξίον ἑορτάζειν ἐνθυμουμένων ὅτι μετ' ὀλίγον ἅπαντας δεήσει ἀπείναι ἐκ τοῦ βίου χάκείνους τὸν πλοῦτον καὶ ὑμᾶς τὴν πενίαν ἀφέντας. Πλὴν ἐπιστελῶ γε αὐτοὺς ὥσπερ ὑπεσχόμεν, καὶ οἶδ' ὅτι οὐκ ὀλιγορήσουσι τῶν ἐμῶν γραμμάτων.

3.

31. ΚΡΟΝΟΣ ΤΟΙΣ ΠΛΟΥΣΙΟΙΣ ΧΑΙΡΕΙΝ. Οἱ πένητες ἐναγχος ἐπεστάλασά μοι αἰτιώμενοι ὑμᾶς μὴ μεταδίδουσι σφίσι τὸν ὧν ἔχετε, καὶ τὸ μὲν δλον ἡξίου με κοινὰ πᾶσι ποιεῖν τάγαθὰ καὶ τὸ μέρος ἕκαστον αὐτῶν ἔχειν· δίκαιον γὰρ εἶναι ἰσοτιμίαν καθεστηκέναι καὶ μὴ τῷ μὲν πλεόν, τῷ δὲ μῇδ' ὅλως μετεῖναι τῶν ῥέδων. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων ἔφην ἄμεινον σκέψασθαι τὸν Δία, περὶ δὲ τῶν παρόντων καὶ ὧν ἀδικεῖσθαι ὦντο κατὰ τὴν ἑορτὴν ἐώρων ἐπ' ἐμὲ καθήκουσαν τὴν κρίσιν, καὶ ὑπεσχόμεν γράψειν πρὸς ὑμᾶς. Ἔστι δὲ ἅπερ ἀξιοῦσι ταῦτα μέτρια, ὡς ἐμοὶ ἔδοξε. Πῶς γὰρ, φασί, ῥιγούντες τοσούτῳ κρύει καὶ λιμῷ ἐχόμενοι προσέτι ἑορτάζομεν ἂν; Εἰ τοίνυν ἐθέλωμι χάκείνους μετέχειν τῆς ἑορτῆς, ἐκέλευσέν με ἀναγκάσαι ὑμᾶς ἐσθῆτων τε ὧν ἔχετε μεταδοῦναι αὐτοῖς, εἰ τινες περιτταὶ καὶ παχύτεροι ἢ καθ' ὑμᾶς, καὶ τοῦ χρυσοῦ ὀλίγον ἐπιστάξαι αὐτοῖς· εἰ γὰρ ταῦτα, φασί, ποιήσετε, μῇδ' ἀμφισβητεῖν ὑμῖν ἐτι τῶν ἀγαθῶν ἐπὶ τοῦ Διός, εἰ δὲ μὴ, ἀπειλοῦσι προκαλέσασθαι ἐπὶ τὸν ἀναδασμὸν ἐπειδὴν τὸ πρῶτον δίκας ὁ Ζεὺς προῆλθ. Ταῦτά ἐστιν οὐ πάνυ χαλεπὰ ὑμῖν ἀπὸ τοσούτων ἃ καλῶς ποιοῦντες ἔχετε.

32. Νῆ Δία καὶ τῶν δείπνων πέρι, ὡς συνδειπνοῖεν ὑμῖν, καὶ τοῦτο προσθῆναι ἡξίον τῇ ἐπιστολῇ, ὡς νῦν γε μόνους ὑμᾶς τρυφᾶν ἐπικλεισαμένους τὰς θύρας· εἰ δέ ποτε χάκείνων τινὰς ἐστῆν διὰ μακροῦ ἐθελήσατε, πλεόν τοῦ εὐφραίνοντος ἐνεῖναι τὸ ἀνιαρὸν τῷ δείπνῳ, καὶ τὰ πολλὰ ἐφ' ὕβρει αὐτῶν γίνεσθαι, ὅσον ἐκείνο τὸ μὴ τοῦ αὐτοῦ οἴνου συμπίνειν, Ἡράκλεις, ὡς ἀνελεύθερον· καὶ καταγιγνώσκειν αὐτῶν ἐκείνων ἀξίον, ὅτι μὴ μεταξὺ ἀναστάντες οἰχόνται δλον ὑμῖν τὸ συμπόσιον καταλιπόντες. Ἄλλ' οὐδὲ ἐς κόρον ὁμῶς φασί πίνειν· τοὺς γὰρ οἰνοχόους ὑμῶν ὥσπερ τοὺς Ὀδυσσεύς ἐταίρους κηρῶ βεβύσθαι τὰ ὅσα. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα οὕτως αἰσιγρά ἐστιν ὥστε ὀκνῶ λέγειν, ἃ περὶ τῆς νομῆς τῶν κρεῶν αἰτῶνται καὶ τῶν διακόνων ὑμῖν μὲν παρεστώτων, ἐστ' ἂν ὑπερεμφορηθῆτε, ἐκείνους δὲ παραθεόντων, καὶ ἄλλα πολλὰ τοιαῦτα μικροπρεπῆ καὶ ἥκιστα ἐλευ-

cum illis ad smaragdum in anulo respiceretis, et cum stupore quodam mollitiem vestium admiraremini, sed pro se divites illos esse pateremini; ipsi ad vos, bene noritis, venirent, ut secum cœnaretis rogarent, uti suos vobis lectos et mensas et pocula possent ostendere, quorum usus nullus est, si testibus careat possessio.

30. Certe pleraque vestra illos causa possidere videatis, non quo utantur ipsi, verum vos ut admiremini. Hæc consolandi vos causa scribo, qui utrumque vitæ genus norim. Et operæ pretium est solemne hoc a vobis celebrari cogitantibus abeundum esse paulo post de vita cunctis, relicta illis honorum copia, vobis paupertate. Verum etiam illis scribam, ut promisi, et novi meas ab illis literas non neglectum iri.

3.

31. SATURNUS DIVITIBUS SALUTEM. Literas mihi nuper misere pauperes, quibus vos accusant, qui de vestris opibus nihil sibi impertitis: atque in universum illud petiere, ut communia omnibus bona facerem, quorum æquam unusquisque partem haberet: par enim esse ut institutur æqualitas, nec plus alius quam opus est, alius vero plane nihil suavitatis habeat. Respondi ego, de his Jovis potius inspectionem esse: de præsentibus autem et iis injuriis, quibus se per festos hosce dies affici a vobis putabant, ad me pertinere videbam iudicium, et scripturum me vobis recepi. Sunt autem ea quæ a vobis postulant, ut mihi quidem videbatur, moderata. Quomodo enim, aiunt, rigentes tanto gelu, et fame pressi festos inopes dies agamus? Si vellem igitur ipsos quoque in partem celebrationis venire, voluerunt uti vos cogerem, quum de vestimentis, quæ habetis, sibi impertiri aliquid, si qua essent superflua, aut, quam vos deceat, crassiora; tum aliquantum auri ipsis instillare. Hæc si faciatis, negant se de bonis litem vobis apud Jovem moturos amplius: sin minus, ad divisionem se provocaturos minantur, ubi primum Jupiter iudicium proposuerit. Hæc sunt non admodum difficilia vobis, de tantis, quas me non invidente habetis, opibus.

32. Sane etiam de cœnis, ut illas vobiscum capiant, etiam hoc epistolæ addi postularunt, nimirum vos nunc solos, clausis januis, delicate vivere: si vero quandoque etiam illorum quosdam convivio excipere post longum intervallum velletis, plus molestiarum quam hilaritatis cœnæ inesse, et pleraque ibi contumeliose in se fieri, ut illud, quod non de eodem vino bibant: Hercules! quam est hoc illiberale! atque reprehensione ipsi digni, qui non inter hæc surgant et discedentes vestrum vobis vos convivium habere jubeant. Sed ne vel sic quidem ad saturitatem se hibere aiunt: vestros enim pocillatores, ut illos Ulyssis socios, cera obturatas habere aures. Reliqua adeo sunt turpia, uti dicere ea dubitem, quæ de carniū divisione accusantet ministris, qui vobis quidem astent, dum ultra modum vos ingurgitetis, illos autem prætercurrant; atque alia de hoc genere multa, jejuna illa quidem, et minime

οἱροίς πρόποντα. Τὸ γοῦν ἥδιον καὶ συμποτικώτερον ἢ ἰσοτιμία ἐστὶ, καὶ ὁ ἰσοδαίτης τούτου ἕνεκα ἡγείται ὑμῖν τῶν συμποσίων, ὥς τὸ ἴσον ἅπαντες ἔχοιεν.

33. Ὅρατε οὖν ὅπως μὴκέτι ὑμᾶς αἰτιάσωνται, ἀλλὰ τιμήσωσι καὶ φιλήσωσι τῶν ὀλίγων τούτων μεταλαμβάνοντες, ὧν ὑμῖν μὲν ἡ δαπάνη ἀνεπαίσθητος, ἐκείνοις δὲ ἐν καιρῷ τῆς χρείας ἡ δόσις ἀέμνηστος. Ἄλλως τε οὐδ' ἂν οἰκεῖν δύνασθε τὰς πόλεις μὴ οὐχὶ καὶ πενήτων συμπολιτευομένων καὶ μυρία πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν ὑμῖν συντελούντων, οὐδ' ἂν ἔχοιτε τοὺς θαυμάζοντας ὑμῶν τὸν πλοῦτον, ἦν μόνοι καὶ ἰδίᾳ καὶ ὑπὸ σκότῳ πλουτῆτε. Ἰδέτωσαν οὖν πολλοὶ καὶ θαυμασάτωσαν ὑμῶν τὸν ἀργυρον καὶ τὰς τραπέζας καὶ προπινόντων φιλοσησίας, μεταξὺ πίνοντες περισκοπεῖτωσαν τὸ ἔκπωμα καὶ τὸ βάρος ἰσάτωσαν αὐτοὶ διαβαστάσαντες καὶ τῆς ἱστορίας τὸ ἀκριβές καὶ τὸν χρυσὸν ὅσος, ὃς ἐπανθεῖ τῇ τέχνῃ. Πρὸς γὰρ τῷ χρηστοῦς καὶ φιλανθρώπους ἀκούειν καὶ τοῦ φθονεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν ἔξω γενήσεσθε. Τίς γὰρ ἂν φθονῇσι τῷ κοινωνοῦντι καὶ διδόντι τῶν μετρίων; τίς δ' οὐκ ἂν εὐξάιτο εἰς τὸ μῆκιστον διαβῶναι αὐτὸν ἀπολαύοντα τῶν ἀγαθῶν; Ὡς δὲ νῦν ἔχετε, ἀμάρτυρος μὲν ἡ εὐδαιμονία, ἐπίφθονος δὲ ὁ πλοῦτος, ἀγῆδης δὲ ὁ βίος.

34. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ὁμοίως ἡδὺ, οἶμαι, μόνον ἐμπέπασθαι, ὥσπερ τοὺς λέοντάς φασι καὶ τοὺς μονιούς τῶν λύκων, καὶ συνόντας δεξιόις ἀνδράσι καὶ πάντα χαρίζεσθαι πειρωμένοις, οἱ πρῶτα μὲν οὐ κωφὸν καὶ ἄφωνον ἑάσωσι τὸ συμπόσιον εἶναι, ἀλλ' ἐν μύθοις συμποτικοῖς καὶ σκώμμασιν ἀνεπαχθέει καὶ φιλοφροσύναις ποικιλίας συνέσονται, οἷα ἥδιστα διατριβαί, φίλαι μὲν Διονύσῳ καὶ Ἀφροδίτῃ, φίλαι δὲ Χάρισιν· ἔπειτα δὲ πρὸς ἅπαντας ἐς τὴν ὑστεραίαν διηγούμενοι ὑμῶν τὴν δεξιότητα φιλεῖσθαι παρασκευάσωσι. Ταῦτα πολλοῦ πρίασθαι καλῶς εἶχεν.

35. Ἐπεὶ ἐρήσομαι ὑμᾶς, εἰ μόνους οἱ πένητες βαδίζοιεν — ὑποθώμεθα γὰρ οὕτως — οὐκ ἂν ὑμᾶς ἠνίασεν οὐκ ἔχοντας οἷς ἐπιδείξασθε τὰς ἀλουργεῖς ἐσθῆτας καὶ τῶν ἀκολουθούντων τὸ πλῆθος ἢ τῶν δακτυλίων τὸ μέγεθος; Ἐῷ λέγειν ὥς καὶ ἐπιβουλὰς καὶ μίσην παρὰ τῶν πενήτων ἀναγκαῖον ἐγγίγνεσθαι πρὸς ὑμᾶς, ἦν μόνοι τρυφᾶν ἐθέλητε· ἀ μὲν γὰρ εὐξασθαι καθ' ὑμῶν ἀπειλοῦσιν, ἀποτρόπαια, μὴδὲ γένοιτο εἰς ἀνάγκην αὐτοὺς καταστῆναι τῆς εὐχῆς· ἐπεὶ οὔτε ἀλλάντων γεύσεσθε οὔτε πλακούντος ἢ εἴ τι λείψανον τῆς κυνὸς, ἢ φακῆ δὲ ὑμῖν σαπέδρην ἐντετηκότα ἔξει, ὥς δὲ καὶ ἑλαφος ὁπώμενοι μεταξὺ δρασμῶν βουλεύουσιν ἐκ τοῦ ὀπαναίου ἐς τὸ ὄρος, καὶ ὄρνεις ψύττα κατατείνασαι ἄπτεροι καὶ αὐταὶ παρ' αὐτοὺς τοὺς πένητας ἐκπετήσονται· τὸ δὲ μέγιστον, οἱ ὥραιότατοι τῶν οἰνοχῶν φαλακροὶ ἐν ἀκαρεῖ τοῦ χρόνου ὑμῖν γενήσονται, ἐπὶ κατεαγότι καὶ ταῦτα τῷ ἀμφορεῖ. Πρὸς τὰδε βουλεύεσθε ἀ καὶ τῇ ἐορτῇ πρόποντα γένοιτ' ἂν καὶ ὑμῖν ἀσφαλίστατα, καὶ ἐπικουφίζετε πολλὴν τὴν πέναν αὐτοῖς ἀπ' ὀλίγου τελέσματος φίλους οὐ μεμπτοὺς ἔξοντας.

digna liberalibus. Suavissimum enim et maxime convivale est illa aequalitas : et praest hanc ob causam convivii vestris aequus ille dapium divisor (Bacchus), ut aequum omnes habeant.

33. Curate igitur ut non amplius vos accusent, sed honorent potius amenique, minutorum istorum participes, quorum quidem vos sumtum non sentiat; quæ tamen, ut munus opportuno adeo ad usum tempore datum, perpetua ipsi memoria prosequantur. Et alioquin ne habitare quidem urbes possitis, nisi et pauperes habeatis in civitate, qui innumerabilia vobis ad felicitatem conferant; neque habeatis qui divitias admirentur vestras, si soli et privatim et in tenebris sitis divites. Videant igitur multi et admirentur argentum vestrum et mensas, et amicitiae poculum sibi invicem propinent; atque inter bibendum considerent poculum, cujus pondus ipsi manu librando explorent, et argumentum quam accurate expressum sit, et quantum auri in illo artificio niteat. Præterquam enim, quod mansueti et humani audietis, etiam extra invidiam illorum eritis positi. Quis enim invideat ei qui impertiat quod æquum est, atque donet? quis vero non optet quam longissime illum extendere ævum et bonis suis frui? Ut vero nunc habetis, teste caret vestra felicitas, invidiæ opportuna sunt vestrae divitiæ, suavitatis vita vestra expers.

34. Neque enim æque jucundum, puto, est impleri solum, quod de leonibus alunt et de genere luporum solivago, atque in convictu hominum dextrorum et gratiam inire omnibus in rebus studentium : qui primo non patientur convivium esse mutum et vocis expers, sed in fabulis convivalibus, et jocis non molestis, et vario genere comitatis una versabuntur; quod genus suavissimæ consuetudinis Baccho amicum et Veneri, amicum Gratias. Tum vero postridie narranda apud omnes dexteritate vestra amorem vobis conciliabunt. Hæc vel magno redimere bonum fuerit.

35. Namque interrogabo vos, si clausis oculis incederent pauperes (ponamus enim hoc), nonne vobis id molestum esset? non habentibus nempe quibus ostenderetis vestes purpureas, et pedisequorum turbam, aut magnitudinem anulorum. Omitto dicere, fieri non posse quin insidiæ et odia contra vos concipiant pauperes, si vivere in deliciis soli velitis. Quæ enim se vota contra vos facturos minantur, abominanda sunt; et absit ut in necessitatem vocendi talia deveniant : nam neque farcimen tum gustabitis, neque placentia, nisi si quid forte canis reliquerit; lenticula vobis saperdæ tabem habebit; aper et cervus interea dum assantur, fugam de culina meditabuntur in saltum; et gallinæ, illicet! contentis alis etiam implumes ad ipsos pauperes avolabunt : quod vero maximum, pincernarum formosissimi, calvi vobis uno momento fient, idque fracta insuper amphora. Ad hæc statuite quæ tum dies festos decetia, tum vobis sint tutissimæ; et multam illis paupertatem levate, quos parva pensione interposita amicum habebitis minime contemnendos.

36. ΟΙ ΠΛΟΥΣΙΟΙ ΤΩ ΚΡΟΝΩ ΧΑΙΡΕΙΝ. Πρὸς γὰρ σὲ οἶε μόνον ὑπὸ τῶν πενήτων ταῦτα γεγράφθαι, ὡς Κρόνε, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ Ζεὺς ἤδη ἐκκεκώφηται πρὸς αὐτῶν ἀναβῶντων καὶ αὐτὰ δὴ ταῦτα τὸν ἀναδασμὸν ἀξιούντων γενέσθαι καὶ αἰτιωμένων τὴν τε εἰμαρμένην ὡς ἄνισον τὴν νομὴν πεποιημένην καὶ ἡμᾶς ὅτι μηδενὸς αὐτοῖς μεταδίδοναι ἀξιούμεν; Ἄλλ' οἶδεν ἐκεῖνος, ἅτε Ζεὺς ὢν, παρ' οἷσιν ἡ αἰτία, καὶ διὰ τοῦτο παρακoυεῖ αὐτῶν τὰ πολλὰ. Σοὶ δὲ δημοὺς ἀπολογισόμεθα, ἐπεὶ περ ἄρχεις γε νῦν ἡμῶν. Ἡμεῖς μὲν γὰρ ἅπαντα πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντες ἃ γέγραφας, ὡς καλὸν ἐπικουρεῖν ἀπὸ πολλῶν τοῖς δεομένοις καὶ ὡς ἥδιον συνεῖναι καὶ συνευχαῖσθαι τοῖς πένησιν, αἰεὶ διετελοῦμεν οὕτω ποιοῦντες ἰσοδίατοι καθεστῶτες, ὡς ἂν μηδὲ τὸν συνδαιτην αὐτὸν αἰτιάσασθαι τι.

37. Οἱ δὲ ὀλίγων ἐν ἀρχῇ δεῖσθαι φάσκοντες, ἐπειδήπερ ἅπασι αὐτοῖς ἀνεπετάσαμεν τὰς θύρας, οὐκ ἀνέεσαν ἄλλα ἐπ' ἄλλοις αἰτοῦντες· εἰ δὲ μὴ πάντα εὐθὺς μηδὲ πρὸς ἔπος λαμβάνοιεν, ὀργὴ καὶ μῖσος καὶ πρόχειροι αἱ βλασφημίαι· κἂν εἴ τι ἐπιψεύδοιντο ἡμῖν, ἀλλ' οἳ γε ἀκούοντες ἐπίστευον ἂν ὡς ἀκριβῶς εἰδόσιν ἐκ τοῦ συγγεγονέναι. Ὡστε δυοῖν θάτερον, ἢ μὴ δίδόντα ἐχθρὸν εἶναι πάντως ἔδει ἢ πάντα προϊέμενον αὐτίκα μάλα πένεσθαι καὶ τῶν αἰτούντων καὶ αὐτὸν εἶναι.

38. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα μέτρια· ἐν δὲ τοῖς δεῖπνοις αὐτοῖς ἀμελήσαντες τοῦ ἐμπίπλασθαι καὶ γαστριζέσθαι καὶ αὐτοὶ, ἐπειδὴν πλεῖον τοῦ ἱκανοῦ ἐμπίωσιν, ἢ παιδὸς ὠραίου μεταξὺ ἀναδόντος τὸ ἐκπωμα ἐνυξαν τὴν χεῖρα ἢ παλλακῇ ἢ γαμετῇ γυναικὶ ἐπεχειρήσαν· εἴτα κατεμέσαντες τοῦ συμποσίου ἐς τὴν ὑστεραίαν λοιδοροῦνται ἡμῖν κατελθόντες, ὡς ἐδίψησαν καὶ ὡς λιμῶ συνῆσαν διηγούμενοι. Καὶ εἰ σοὶ ταῦτα καταψεύδεσθαι αὐτῶν δοκοῦμεν, τὸν ὑμέτερον παράσιτον ἀναμνήσθητι τὸν Ἰξίονα, ὃς ἀξιώθεις κοινῆς τραπέζης, ἀξίωμα ἴσον ἔχων ὑμῖν, τῇ Ἥρᾳ μεθυσθεὶς ἐπεχειρεῖ δὲ γενναῖος.

39. Ταῦτ' ἐστὶ καὶ τὰ τοιαῦτα, ὅφ' ὧν ἡμεῖς ἐβουλεύσαμεθα πρὸς τὸ λοιπὸν ἀσφαλείας τῆς ἡμετέρας ἐνεκα μηκέτι ἐπιβατὸν αὐτοῖς ποιεῖν τὴν οἰκίαν. Εἰ δὲ ἐπὶ σοῦ συνδοῖτο μετρίων δεήσεσθαι, ὥσπερ νῦν φασι, μηδὲν δὲ ὑβριστικὸν ἐν τοῖς συμποσίοις ἐργάσεσθαι, κοινωνούντων ἡμῖν καὶ συνδειπνούντων τύχη τῇ ἀγαθῇ. Καὶ τῶν ἱματιῶν, ὡς σὺ κελεύεις, πέμψομεν καὶ τοῦ χρυσίου ὅποσον οἶόν τε καὶ προσδαπανήσομεν, καὶ ὅπως οὐδὲν ἐλλείφομεν καὶ αὐτοὶ δὲ ἀφέμενοι τοῦ κατὰ τέχνην διμολεῖν ἡμῖν φίλοι ἀντὶ κολάκων καὶ παρασίτων ἔστωσαν. Ὡς ἡμᾶς γε οὐδὲν ἂν αἰτιάσαιτο κἀκείνων τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθελόντων.

36. DIVITES SATURNO SALUTEM. Nimirum ad te solum scripta esse a pauperibus ista, Saturne, existimas? nonne etiam Jupiter diu est quum ab istis obtunditur clamantibus eadem omnia, novam divisionem fieri postulantibus, et fatum accusantibus, quod inaequalem divisionem fecerit, et nos, qui nihil impertiri illis dignemur? Verum novit ille, ut qui sit Jupiter, penes utros culpa sit, et ob id ipsum preces illorum surda fere aure transmittit. Interim tamen causam apud te, qui nunc quidem nobis imperes, dicemus. Nos enim, quibus quæ scripsisti ante oculos versarentur omnia, quam pulchrum esset auxilium ferre de sua copia indigentibus; esseque suavius, versari cum pauperibus atque una epulari: semper faciebamus ita, æquo ipsi victu utentes, adeo ut quod accusaret, ne ipse quidem haberet convictor.

37. At isti, qui paucis initio opus se habere dixerant, quum semel fores iis aperuissemus, alia super alia petere non desierunt: si vero non omnia statim neque in ipso verbo acciperent, ira, et odium, et maledicta in promptu. Adeo si quid per mendacium nobis affingerent, credebant tamen qui audirent, velut accurate ipso ex convictu scientibus. Itaque alterum de duobus, aut, si nihil dares, inimicum omnino esse oportebat; aut, si omnia illis diripienda permitteres, ipsum fieri statim pauperem, et unum eorum qui ab aliis peterent.

38. Ac reliqua tolerabilia: in ipsis vero cœnis, non satis habentes impleri et ingurgitare se nobiscum, ubi plus quam satis esset bibissent, vel formosi pueri, dum poculum præbet, manum strinxerunt, vel pellicem aut conjugem tentare sunt ausi. Deinde ubi vomitu opplevire triclinium, postridie maledictis nos perstringunt, quam sitierint, quam famis convictores fuerint, enarrantes. Et si hæc tibi mentiri contra eos videmur, vestri illius parasiiti recordare, Ixionis, qui communi dignatus mensa, dignationem æqualem vobis habens, ebrius quum esset, Junonis pudorem tentavit vir fortis.

39. Hæc sunt et talia, quibus inducti decrevimus in posterum, nostræ securitatis causa, non amplius accessum illis in nostras domus præbere. Si vero te arbitro ac vindice spondeant moderata se, uti nunc aiunt, petituross, neque contumeliosum quicquam admissuros in conviviiis, in communionem veniunt, et, quod bene vertat, nobiscum epulantor. Etiam de vestibus, ut imperas, mittemus, ac de auro etiam, quantum æquum fuerit, insuper impendemus: atque in universum, nulla in parte deficiemus. Verum ipsi ex arte nobiscum agere desinunt, pro adulatoribus et parasitis sunt amici. Itaque nos, si et isti facere officium voluerint, nulla in re accusabis.

LXXI.

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ Η ΛΑΠΙΘΑΙ.

ΦΙΛΩΝ ΚΑΙ ΛΥΚΙΝΟΣ.

1. ΦΙΑ. Ποικίλην, ὦ Λυκίνε, διατριβὴν φασὶ γενῆσθαι ὑμῖν χθές ἐν Ἀρισταίνετου παρὰ τὸ δεῖπνον καὶ τινὰς λόγους φιλοσόφους εἰρῆσθαι καὶ ἔριν οὐ σμιχρὰν συστήναι ἐπ' αὐτοῖς, εἰ δὲ μὴ ἐψεύδετο Χαρίνος, καὶ ἄχρι τραυμάτων προχωρῆσαι τὸ πρᾶγμα καὶ τέλος αἵματι διαλυθῆναι τὴν συνουσίαν.

ΛΥΚ. Καὶ πόθεν, ὦ Φίλων, ἡπίστατο Χαρίνος ταῦτα; οὐ γὰρ συνεδείπνει μεθ' ἡμῶν.

ΦΙΑ. Διονίκου ἔφη τοῦ ἱατροῦ ἀκοῦσαι. Διόνικος δὲ καὶ αὐτὸς, οἶμαι, τῶν συνδείπνων ἦν.

ΛΥΚ. Καὶ μάλα· οὐ μὴν ἐξ ἀρχῆς γε οὐδ' αὐτὸς ἅπασι παρεγένετο, ἀλλὰ ὅψε μεσοῦσης σχεδὸν ἥδη τῆς μάχης ἐπείτῃ ὀλίγον πρὸ τῶν τραυμάτων. Ὡστε θαυμάζω εἶ τι σαφὲς εἰπὲν ἐδύνατο μὴ παρακολουθήσας ἐκείνοις ἀφ' ὧν ἀρξαμένη ἐς τὸ αἷμα ἐτελεύτησεν αὐτοῖς ἡ φιλονεικία.

2. ΦΙΑ. Τοιγαροῦν, ὦ Λυκίνε, καὶ ὁ Χαρίνος αὐτὸς, εἰ βουλοίμεθα τάληθῃ ἀκοῦσαι καὶ ὅπως ἐπράχθη ἕκαστα, παρὰ σέ ἡμᾶς ἔχειν ἐκέλευσε. Καὶ τὸν Διόνικον γὰρ αὐτὸν εἰπὲν ὡς αὐτὸς μὲν οὐ παραγένοιτο ἅπασι, σὲ δὲ ἀκριβῶς εἰδέναι τὰ γεγενημένα καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἀπομνημονεῦσαι ἅτε μὴ παρέργως τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἐν σπουδῇ ἀκροώμενον. Ὡστε οὐκ ἂν φθάνοις ἐστῶν ἡμᾶς ἡδίστην ταύτην ἐστίασιν, ἥς οὐκ οἶδ' ἂν τίς ἡδίων ἔμοιγε, καὶ μάλιστα ὅση νήζοντες ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀναιμωτῇ ἔξω βέλους ἐστιασόμεθα, εἴτε γέροντες ἐπαρώνησάν τι παρὰ τὸ δεῖπνον, εἴτε νέοι εἰπὲν τε ὅσα ἥκιστα ἐχρῆν ὑπὸ τοῦ ἀκράτου προαχθέντες καὶ πρᾶξαι.

3. ΛΥΚ. Νεανικώτερα ἡμᾶς, ὦ Φίλων, ἀξιότις ἐκφέρειν ταῦτα πρὸς τοὺς πολλοὺς καὶ ἐπεξιέναι διηγουμένους πράγματα ἐν οἶνῳ καὶ μέθῃ γεγόμενα, δέον λήθην ποιήσασθαι αὐτῶν καὶ νομίζειν ἐκεῖνα πάντα θεοῦ ἔργα τοῦ Διονύσου εἶναι, ὅς οὐκ οἶδα εἰ τίνα τῶν αὐτοῦ ὀργίων ἀτελεστον καὶ ἀβάχκευτον περιεῖδεν. Ὅρα οὖν μὴ κακοῦθων τινῶν ἀνθρώπων ἢ τὸ ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα ἐξετάζειν, ἀ καλῶς ἔχει ἐν τῷ συμποσίῳ καταλιπόντας ἀπαλλάττεσθαι. « Μισῶ » γάρ, φησί καὶ ὁ ποιητικὸς λόγος, « μνάμονα συμπότην. » Καὶ οὐδὲ ὁ Διόνικος ὁρθῶς ἐποίησε πρὸς τὸν Χαρίνον ταῦτα ἐξαγορεύσας καὶ πολλὴν τὴν ἐμλοχρασίαν κατασκεδάσας ἀνδρῶν φιλοσόφων. Ἐγὼ δὲ, ἅπαγε, οὐκ ἂν τι τοιοῦτον εἴποιμι.

4. ΦΙΑ. Θρύπη ταῦτα, ὦ Λυκίνε. Ἄλλ' οὐτὶ γε πρὸς ἐμέ οὕτω ποιεῖν ἐχρῆν, ὅς ἀκριβῶς πολλὸ πλεόν ἐπιθυμοῦντά σε εἰπὲν οἶδα ἢ ἐμέ ἀκοῦσαι, καὶ μοι δοκεῖς, εἰ ἀπορήσειας τῶν ἀκουσομένων, καὶ πρὸς κίονά τινα ἢ πρὸς ἀνδριάντα ἡδέως ἂν προσελθὼν ἐκχέαι

LUCIANUS. 1.

LXXI.

CONVIVIVM SEU LAPITHÆ.

PHILON ET LYCINUS.

1. PHIL. Varia vos ratione tempus fefellisse aiunt, Lycine, heri in cœna apud Aristænetum, et philosophos quosdam sermones habitos, et contentionem non parvam super iis ortam, ac, si non mentitus est Charinus, ad vulnera usque rem processisse, ac tandem sanguine dissolutam disputationem.

LYC. Et unde, mi Philo, sciebat ista Charinus? neque enim nobiscum cœnavit.

PHIL. E Dionico se dicebat audisse medico. Fuit autem, puto, ipse inter convivas Dionicus.

LYC. Omnino; neque tamen ab initio inde omnibus ipse quoque interfuit; sed sero, media fere jam pugna, paullo ante vulnera supervenit. Itaque miror si quid satis certum dicere potuit, qui non interfuerit iis, a quibus cœpta contentio in sanguinem illis exiit.

2. PHIL. Itaque, Lycine, ipse quoque Charinus, si vera audire et ut acta sint singula vellemus, ad te nos ire jussit: Dionicum enim dixisse ipsum, se non interfuisse omnibus; te vero, quicquid actum sit, accurate scire, et ipsos sermones memoria complexum, quippe qui non obiter talia, sed studiose audire soleas. Itaque haud effugies quin epulo hoc nos jucundissimo excipias, quo equidem certe nullum novi jucundius: idque eo magis, quod sobrii in pace et sine sanguine, extra teli jactum epulabimur, sive senes vinolento furore turbarint convivium, sive juvenes, inducti nempe a mero et dicere quæ minime opus erat, et facere.

3. LYC. Nimis tu, Philo, acriter a nobis petis, ut in vulgus efferamus ista et persequamur, narrandis quæ per vinum atque ebrietatem facta sunt, quum oblivioni mandanda potius et dei Bacchi opera putanda sint omnia; qui nescio an quenquam suis orgiis non initiatum, neque operatum Bacchicis sacris prætermittat. Vide igitur ne malignorum sit hominum accurate exquirere talia, quibus in ipso convivio relictis decet discedere. Namque « Odi, » ut habet etiam poeticum verbum, « convivam memorem. » Nec recte Dionicus fecit, quod apud Charinum ista elocutus est, et hesternæ cœnæ reliquiis multis perfudit viros philosophos. Ego vero absit ne quid dicam ejusmodi.

4. PHIL. En delicias facis, Lycine. Sed apud me certe hoc agere non conveniebat, qui certo sciam te multo malle narrare hoc mihi, quam me audire: ac videris mihi, si non habeas qui audire velint, vel ad columnam statuamve cupide accessurus effususque uno spiritu conserens

46

πάντα συνείρων ἀμυστί. Εἰ γοῦν ἐθελήσω ἀπαλλάττεσθαι νῦν, οὐκ ἔασεις με ἀνήκοον ἀπελθεῖν, ἀλλ' ἔξει καὶ παρακολουθήσεις καὶ δεήσει. Κἀγὼ θρύψομαι πρὸς σὲ ἐν τῷ μέρει· καὶ εἴ γε δοκεῖ, ἀπίωμεν ἀλλοῦ αὐτὰ πεισόμενοι, σὺ δὲ μὴ λέγε.

ΛΥΚ. Μὴδὲν πρὸς ὀργήν· διηγῆσομαι γὰρ, ἐπεὶ περ οὕτω προθυμῇ, ἀλλ' ὅπως μὴ πρὸς πολλοὺς ἐρεῖς.

ΦΙΛ. Εἰ μὴ παντάπασιν ἐγὼ ἐπιλέλησμαι Λυκίου, αὐτὰς σὺ ἄμεινον ποιήσεις αὐτὸ καὶ φθάσεις εἰπὼν ἅπασιν, ὥστε οὐδὲν ἐμοῦ δεήσει.

5. Ἄλλ' ἐκείνῳ μοι πρῶτον εἰπέ, τῷ παιδί τῷ Ζήνωνι ὁ Ἀρισταίνετος ἀγόμενος γυναῖκα εἰστία ὑμᾶς;

ΛΥΚ. Οὐκ, ἀλλὰ τὴν θυγατέρα ἐξεδίδου αὐτὸς τὴν Κλεανθίδα τῷ Εὐκρίτου τοῦ δανειστικοῦ τῷ φιλοσοφοῦντι.

ΦΙΛ. Παγκάλῳ νῆ Δία μεираκίῳ, ἀπαλῷ γε μὴν ἔτι καὶ οὐ πάνυ καθ' ὥραν γάμων.

ΛΥΚ. Ἄλλ' οὐκ εἶχεν ἄλλον ἐπιτηδείστερον, οἶμαι. Τοῦτον οὖν κόσμιόν τε εἶναι δοκοῦντα καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ὀρμημένον, ἔτι δὲ μόνον ὄντα πλουσίῳ τῷ Εὐκρίτῳ, προείλετο νυμφίον ἐξ ἁπάντων.

ΦΙΛ. Οὐ μικρὰν λέγεις αἰτίαν τὸ πλουτεῖν τὸν Εὐκρίτον. Ἀτὰρ οὖν, ὦ Λυκίне, τίνες οἱ δεῖπνοῦντες ἦσαν;

6. ΛΥΚ. Τοὺς μὲν ἄλλους τί ἂν σοι λέγοιμι; οἱ δὲ ἀπὸ φιλοσοφίας καὶ λόγων, οὐσπερ ἐθέλεις, οἶμαι, ἀκοῦσαι μάλιστα, Ζηνοθέμεις ἦν ὁ πρεσβύτερος ὁ ἀπὸ τῆς στοᾶς καὶ ξὺν αὐτῷ Δίφιλος ὁ λαβύρινθος ἐπίκλην, διδάσκαλος οὗτος ὢν τοῦ Ἀρισταίνετου υἱὸς τοῦ Ζήνωνος· τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ περιπάτου Κλεόδημος, οἶσθα τὸν στομύλον, τὸν ἐλεγκτικόν, ξίφος αὐτὸν οἱ μαθηταὶ καὶ κοπίδα καλοῦσιν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἐπικούρειος Ἑρμῶν παρῆν, καὶ εἰσελθόντα γε αὐτὸν εὐθὺς ὑπεβλέποντο οἱ Στωϊκοὶ καὶ ἀπεστρέφοντο καὶ δῆλοι ἦσαν ὡς τινα παραλοῖαν καὶ ἐναγῇ μυστατομένους. Οὗτοι μὲν αὐτοῦ Ἀρισταίνετου φίλοι καὶ συνῆθεις ὄντες παρεκέκληντο ἐπὶ δεῖπνον καὶ ξὺν αὐτοῖς ὁ γραμματικὸς Ἰστιάσις καὶ ὁ ῥήτωρ Διονυσόδωρος.

7. Διὰ δὲ τὸν νυμφίον τὸν Χαίρεαν Ἴων ὁ Πλατωνικὸς συνεισιτῆτο διδάσκαλος αὐτοῦ ὢν, σεμνὸς τις ἰδεῖν καὶ θεοπρεπὴς καὶ πολλὸ τὸ κόσμιον ἐπιφαίνων τῷ προσώπῳ· κανόνα γοῦν οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσιν αὐτὸν εἰς τὴν ὀρθότητα τῆς γνώμης ἀποβλέποντες. Καὶ ἐπεὶ παρῆλθεν, ὑπεξάνισταντο πάντες αὐτῷ καὶ ἐδεξιοῦντο ὡς τινα τῶν κρείττωνων, καὶ δῶκε θεοῦ ἐπιδημία τὸ πρᾶγμα ἦν Ἴων ὁ θαυμαστός συμπαρών.

8. Δέον δὲ ᾗδ' ἀκατακλίνεσθαι ἁπάντων σχεδὸν παρόντων, ἐν δεξιᾷ μὲν εἰσιόντων αἱ γυναῖκες δῖον τὸν κλινέσσαν ἐκείνον ἐπέλαβον, οὐκ ὀλίγαι οὔσαι, καὶ ἐν αὐταῖς ἡ νύμφη πάνυ ἀκριβῶς ἐγκεκαλυμμένη, ὑπὸ τῶν γυναικῶν περιεχομένη· ἐς δὲ τὸ ἀντίθρονον ἡ ἄλλη πληθὺς, ὡς ἑκάστος ἀξίας εἶχε.

9. Κατ' ἀντικρὺ δὲ τῶν γυναικῶν πρῶτος ὁ Εὐκρίτης, εἶτα Ἀρισταίνετος. Εἶτα ἐνεδοιάζετο πότερον

omnia. Si proinde nunc velim discedere, tu minime sinas me nondum auditis illis abire; sed retineas, persequaris, roges. Hic ego vicissim faciam me delicatum apud te: et, si videtur, abeamus percontatum ista ex aliis; at tu noli dicere.

LYC. Nihil tu irate: narraſto enim, quandoquidem ita cupidus es; sed ne multis dicas.

PHIL. Nisi plane ego Lycini ingenium oblitus sum, ipse tu hoc melius feceris, et occupabis dicere omnibus, ut mea opera jam non sit opus.

5. Sed illud mihi dicito prius, filione suo Zenoni Aristænetus uxorem quum daret, convivio vos excepit?

LYC. Non; sed filiam ipse Cleanthidem Eucriti fœneratoris filio collocavit, philosophanti.

PHIL. Pulcherrimo, ita me Jupiter! adolescentulo, sed tenero adhuc et nondum nuptiis maturo.

LYC. Sed non habuit, puto, alium magis idoneum. Hunc igitur, qui et honestus esse videretur, et animum applicuisse ad philosophiam, insuper vero unicum in domo Eucriti divitis, sponsum præoptavit ex omnibus.

PHIL. Non parvam mihi narras causam, Eucriti divitias. Sed convivæ quinam erant, Lycine?

6. LYC. Reliquos quid tibi dicam? de philosophis autem atque eruditiss, quos, puto, audire cupis maxime, erat Zenobemis ille senex de Porticu, et cum illo Diphilus cognomine Labyrinthus, Zenonis hic, Aristæneti filii, magister; de Peripateticis autem Cleodemus, nosti argutum illum et redarguendi peritum: Gladium et Falcem appellant discipuli. Verum Epicureus quoque Hermon aderat: quem statim quum ingrederetur, torum intuebantur Stoici atque aversabantur, manifeste velut parricidam et impiatum hominem abominati. Hi tanquam Aristæneti ipsius amici et familiares invitati ad cenam fuerant, et cum illis grammaticus Histæus et Dionysodorus rhetor.

7. Propter sponsum vero Chæream Platonicus Ion una cenabat, illius magister, venerabilis aspectu et augustus, ipso qui vultu multum præ se ferret honestatis: quare Canonem illum vocant vulgo, ad mentem viri semper rectam respicientes. Advenienti igitur assurgere omnes, et illum, tanquam ex superis aliquem, salutare: et omnino dei aliquis inter homines peregrinatio videbatur admirabilis illius Ionis præsentia.

8. Quum vero jam accumbendum esset, præsentibus fere omnibus, ad dextram intrantium totum illum lectum mulieres occupabant, quæ non paucae aderant; et inter eas sponsa, accurate velata, circumdata mulieribus: in lecto vero januæ opposito cetera multitudo, pro sua quicquid dignitate, accubuit.

9. E regione denique mulierum primus Eucritus, deinde Aristænetus. Deinde dubium erat, utrum priorem esse

χρη πρότερον Ζηνόθεμιν τὸν Στωϊκὸν ἄτε γέροντα ἢ Ἑρμῶνα τὸν Ἐπικούρειον, ἱερεὺς γὰρ ἦν τῶν ἀνάκοιν καὶ γένους τοῦ πρώτου ἐν τῇ πόλει. Ἀλλὰ ὁ Ζηνόθεμις ἔλυσε τὴν ἀπορίαν· Εἰ γὰρ με, φησὶν, ὦ Ἀρισταίνε, δεύτερον ἀξίεις τοιτοῦ τοῦ ἀνδρός, ἵνα μὴδὲν ἄλλο κακὸν εἴπω, Ἐπικούρειου, ἀπειμι ὅλον σοι τὸ συμπόσιον καταλιπὼν καὶ ἅμα τὸν παῖδα ἐκάλει καὶ ἐξιόντι ἐώκει. Καὶ ὁ Ἑρμῶν, Ἐγε μὲν, ὦ Ζηνόθεμι, τὰ πρῶτα, ἔφη· ἀτὰρ εἰ καὶ μὴδὲν τι ἕτερον, ἱερεὶ γε ὄντι ὑπεξίστασθαι καλῶς εἴχεν, εἰ καὶ τοῦ Ἐπικούρου πᾶν καταπεφρόνηκας. Ἐγέλασα, ἢ δ' ὅς ὁ Ζηνόθεμις, Ἐπικούρειον ἱερέα, καὶ ἅμα λέγων κατεκλίνετο καὶ μετ' αὐτὸν θύμας ὁ Ἑρμῶν, εἴτα Κλεόδημος ὁ Περιπατητικὸς, εἴτα ὁ Ἴων καὶ ὑπ' ἐκείνων δ' νυμφίος, εἴτ' ἐγὼ καὶ παρ' ἐμὲ ὁ Δίφιλος καὶ ὑπ' αὐτῷ Ζήνων ὁ μαθητὴς, εἴτα ὁ ῥήτωρ Διονυσόδωρος καὶ ὁ γραμματικὸς Ἰστιάιος.

10. ΦΙΑ. Βαβαί, ὦ Λυκίνε, μουσεῖόν τι τὸ συμπόσιον διηγῇ σοφῶν ἀνδρῶν τῶν πλείστων, καὶ ἔγωγε τὸν Ἀρισταίνετον ἐπαίνω, ὅτι τὴν εὐκταίστατην ἑορτὴν ἄγων τοὺς σοφωτάτους ἐπιτῆσθαι πρὸ τῶν ἄλλων ἤξιωσεν, ὅτι περ τὸ κεφάλαιον ἐξ ἐκάστης αἰρέσεως ἀπανθισάμενος, οὐχὶ τοὺς μὲν, τοὺς δ' οὐ, ἀλλ' ἀναμῖξ' ἅπαντας.

ΛΥΚ. Ἔστι γὰρ, ὦ ἑταῖρε, οὐχὶ τῶν πολλῶν τούτων πλουσιῶν, ἀλλὰ καὶ παιδείας μέλει αὐτῷ καὶ τὸ πλείστον τοῦ βίου τούτοις ζύνεστιν.

11. Εἰσιτώμεθα οὖν ἐν ἡσυχίᾳ τὸ πρῶτον, καὶ παρσκεύαστο ποικίλα. Πλὴν οὐδὲν οἶμαι χρὴ καὶ ταῦτα καταριθμεῖσθαι, χυμοὺς καὶ πέμματα καὶ χαρυκείας· ἅπαντα γὰρ ἄφθονα. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Κλεόδημος ἐπικύψας ἐς τὸν Ἴωνα, Ὁρᾷς, ἔφη, τὸν γέροντα — Ζηνόθεμιν λέγων, ἐπήκουον γάρ — ὅπως ἐμφορεῖται τῶν ὄψων καὶ ἀναπέπλησται ζωμοῦ τὸ ἱμάτιον καὶ ὅσα τῷ παιδὶ κατόπιν ἐστῶτι δρέγει λανθάνειν οἰόμενος τοὺς ἄλλους, οὐ μεμνημένος τῶν μεθ' αὐτόν· δεῖξον οὖν καὶ Λυκίῳ ταῦτα, ὥς μάρτυς εἴη. Ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἐδεόμην δεῖξοντός μοι τοῦ Ἴωνος πολὺ πρότερον αὐτὰ ἐκ περὶ πῆς ἑορακῶς.

12. Ἄμα δὲ ταῦτα ὁ Κλεόδημος εἰρήκει καὶ ἐπεισέπεισεν ὁ Κυνικὸς Ἀλκιδάμας ἄκλῆτος, ἐκεῖνο τὸ κοινὸν ἐπιχαριεντισάμενος « τὸν Μενέλαον αὐτόματον ἔχοντα. » Τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς ἀναίσχυντα ἐδόκει πεποιημένα καὶ ὑπέκρουον τὰ προχειρότατα, ὁ μὲν τὸ, « ἀφραίνεις, Μενέλαε, » ὁ δ'·

Ἄλλ' οὐκ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἦνδαν θυμῷ,

καὶ ἄλλα πρὸς τὸν καιρὸν εὐστοχα καὶ χαρίεντα ὑποτονθούζοντες· ἐς μέντοι τὸ φανερόν οὐδεὶς ἐτόλμα λέγειν· ἐδεδοίκεσαν γὰρ τὸν Ἀλκιδάμαντα, βοὴν ἀγαθὸν ἀτεχνῶς ὄντα καὶ κρακτικώτατον κυνῶν ἀπάντων, παρ' ὃ καὶ ἀμείνων ἐδόκει καὶ φοβερώτατος ἦν ἅπασιν.

13. Ὁ δὲ Ἀρισταίνετος ἐπαίνεσας αὐτὸν ἐκέλευε θρόνον τινα λαβόντα καθίεσθαι παρ' Ἰστιάϊδον τε καὶ Διονυσόδωρον. Ὁ δὲ, Ἀπαγε, φησὶ, γυναικεῖον λέ-

deceret, Zenothemin Stoicum, quippe senem, an Hermonem Epicureum : sacerdos enim hic erat Castorum, et primi in civitate generis. Sed solvit dubitationem Zenothemis : etenim, Si me, inquit, post Hermonem duces, virum istum, ne quid aliud sinistri dicam, Epicureum, discedo, solidum tibi relinquo convivium : et cum dicto puerum vocabat et exiturus videbatur. Hic Hermon, Habe tibi, inquit, locum primum, Zenothemi : verum, si nihil aliud, sacerdoti certe decebat concedere, licet Epicurum omnino contemneres. Ridere lubet, inquit Zenothemis, sacerdotem Epicureum ! et cum dicto accumbebat, et post ipsum tamen Hermon ; tum Cleodemus Peripateticus, deinde Ion, et sub illo sponsus ; tum ego, et juxta me Diphilus, et sub illo Zeno discipulus ; postea Dionysodorus rhetor, et Histiaeus grammaticus.

10. PHIL. Vah, Lycine, Museum quoddam mihi pro convivio narras sapientium plerorumque virorum. Ac laudo equidem Aristanetum, qui in celebritate omnium exoptatissima, sapientissimos accipere prae reliquis voluerit, delectis qui uniuscujusque sectae flos sunt, non hinc quibusdam, reliquis non item, sed indiscretim omnibus.

LYC. Est enim, sodalis, non de vulgo divitum, sed eruditionis amans, et majorem vitae partem versatur cum talibus.

11. Epulabamur ergo primum placide : ac parata fuerant varia ; sed non opus est, arbitror, ea quoque recenseri, jussula et panificia et condimenta : copiosa enim omnia. Inter hæc vero Cleodemus ad Ionem se inclinans, Viden', inquit, senem (Zenothemin designabat ; audiebam enim), ut ingurgitat se pulmentariis, quam oppleta jure illius vestis, et quanta stanti post se puero porrigat, dum non videri se putat ab reliquis, immemor illorum qui post se sunt ? Ostende ergo ista etiam Lycino, ut sit testis. Ego vero nihil opus habebam ostensuro mihi Ione, qui multo prius illa tanquam e specula vidissem.

12. Adhuc dicebat ista Cleodemus, quum invocatus irruit Cynicus Alcidas, communi illo venuste usus proverbio, « sponte venire Menelaum. » Plerisque ergo impudenter videbatur fecisse ; itaque quæ in promptu erant maxime mussitantes subjiciebant, alius illud, « Heus Menelae, furis ! » alius,

Verum Agamemnoniæ menti non ista placebant,

et alia tempori illi opportuna et venusta immurmurantes. Verum aperte dicere nemo audebat : timebant enim Alcidas mantem, clamosum plane hominem et Cynicorum omnium vocalissimum ; quam ob causam etiam videbatur superior ceteris et maxime formidabilis omnibus.

13. At collaudatum Aristanetus jussit sella capta assidere ad Histiaeum atque Dionysodorum. Ille vero, Apage, inquit, muliebree quiddam jubes ac molle, in sella assidere,

γεις καὶ μαλ' ἁκὸν ἐπὶ ὀρόνου καθίζεσθαι ἢ σκίμποδος, ὥσπερ ὑμεῖς ἐπὶ μαλακῆς ταύτης εὐνῆς μικροῦ δεῖν ὑπτιοὶ κατακείμενοι ἐσιτῆσθε πορφυρίδας ὑποβεβλημένοι· ἐγὼ δὲ κἂν ὀρθοστάδην δειτνήσαιμι ἐμπεριπατῶν ἅμα τῷ συμποσίῳ· εἰ δὲ καὶ χῆμοιμι, χαμαὶ τὸν τρίβωνα ὑποβαλλόμενος κείσομαι ἐπ' ἀγκῶνος οἶον τὸν Ἡρακλέα γράφουσιν. Οὕτως, ἔφη, γιγνέσθω, δ' Ἀρισταίνετος, εἰ σοι ἥδιον. Καὶ τὸ ἀπὸ τούτου περιῶν ἐν κύκλῳ δ' Ἀλκιδάμας ἐδείπνει ὥσπερ οἱ Σκύθαι πρὸς τὴν ἀφρονωτέραν νομὴν μετεξανιστάμενος καὶ τοῖς περιέρουσι τὰ ὅσα συμπερινοστῶν.

14. Καὶ μέντοι καὶ σιταῦμενος ἐνεργὸς ἦν ἀρετῆς περὶ καὶ κακίας μεταξὺ διεξιῶν καὶ ἐς τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον ἀποσκώπτων· ἡρώτα γοῦν τὸν Ἀρισταίνετον, τί βούλονται αὐτῷ αἱ τοσαῦται καὶ τηλικαῦται κύλικες τῶν κεραμεῶν ἴσον δυναμένων. Ἄλλ' ἐκείνων μὲν ἤδη διανοχλῶντα ἔπαυσεν ἐς τὸ παρὸν Ἀρισταίνετος τῷ παιδί νύσας εὐμεγέθη σκύφον ἀναδοῦναι αὐτῷ ζωρότερον ἐγγέαντα· καὶ ἐδόκει ἀρίστα ἐπινοηθέναι οὐκ εἰδώς ὅσων κακῶν ἀρχὴν δ' σκύφος ἐκείνος ἐνεδεδώκει. Λαβὼν δὲ ἅμα δ' Ἀλκιδάμας ἐσίγησε μικρὸν καὶ ἐς τοῦδαφος καταβαλὼν ἑαυτὸν ἔκειτο ἡμίγυμνος, ὥσπερ ἠπειλήκει, πῆξας τὸν ἀγκῶνα ὀρθόν, ἔχων ἅμα τὸν σκύφον ἐν τῇ δεξιᾷ, οἷος δ' παρὰ τῷ Φόλῳ Ἡρακλῆς ὑπὸ τῶν γραφῶν δείκνυται.

15. Ἦδη δὲ καὶ ἐς τοὺς ἄλλους συνεχῶς περιεσοθεῖτο ἡ κύλιξ καὶ φιλοτησίαι καὶ ὀμιλίαι καὶ φῶτα εἰσεκκόμιστο. Ἐν τοσούτῳ δ' ἐγὼ τὸν παρεστῶτα τῷ Κλεοδήμῳ παῖδα οἰνοχόον ὄντα ὥραϊον ἰδὼν ὑπομειδιῶντα — χρὴ γὰρ, οἶμαι, καὶ ὅσα πάρεργα τῆς ἐσιτιάσεως εἰπεῖν, καὶ μάλιστα εἰ τι πρὸς τὸ γλαφυρότερον ἐπράχθη — μάλα ἤδη παρεφύλαττον ὃ τι καὶ μειδιάσειε. Καὶ μετὰ μικρὸν δ' ἐμὲ προσῆλθεν ὡς ἀποληψόμενος παρὰ τοῦ Κλεοδήμου τὴν φιάλην, δ' δὲ τὸν τε δάκτυλον ἀπέβληψεν αὐτοῦ καὶ δραχμὰς δύο, οἶμαι, συνανέδωκε μετὰ τῆς φιάλης· ὁ παῖς δὲ πρὸς μὲν τὸν δάκτυλον θλιβόμενον αὐθὺς ἐμειδιάσεν, οὐ μὴν συνείδεν, οἶμαι τὸ νόμισμα, ὥστε μὴ δεξαμένου ψόφον αἱ δύο δραχμαὶ παρέσχον ἐκπεσοῦσαι καὶ ῥυθρίασαν ἀμῶν μάλα σαφῶς. Ἰππόρουν δὲ οἱ πλεσιόν οὔτινος εἶη τὰ νομίσματα, τοῦ μὲν παιδὸς ἀρνούμενου μὴ ἀποβεβληθέναι, τοῦ δὲ Κλεοδήμου, καθ' ὃν ὁ ψόφος ἐγένετο, μὴ προσποιουμένου τὴν ἀπόρρηψιν. Ἡμελήθη οὖν καὶ παρώφθη τοῦτο οὐ πάνυ πολλῶν ἰδόντων πλὴν μόνου, ὡς ἐμοὶ ἔδοξε, τοῦ Ἀρισταίνετου· μετέστησε γὰρ τὸν παῖδα μικρὸν ὕστερον ἀφανῶς ὑπεξαγαγὼν καὶ τῷ Κλεοδήμῳ τινὰ παραστήναι διένευσε τῶν ἐξώρων ἤδη καὶ καρτερῶν, ὀρεωκόμον τινὰ ἢ ἱπποκόμον. Καὶ τοῦτο μὲν ὥδὲ πως ἐκχωρήκει, μεγάλης αἰσχύνης αἰτιον ἂν τῷ Κλεοδήμῳ γενόμενον, εἰ ἔφθη διαφοιτήσαν εἰς ἄπαντας, ἀλλὰ μὴ κατέσθη αὐτίκα, δεξιῶς πάνυ τοῦ Ἀρισταίνετου τὴν παροινίαν ἐνέγκαντος.

16. Ὁ Κυνικός δὲ Ἀλκιδάμας, ἐπεπύκει γὰρ ἤδη, πυθόμενος ἥτις ἡ γαμουμένη παῖς ἐκαλεῖτο, σιωπῇ

aut lecto, ut vos qui in molli isto cubili tantum non supini accumbentes epulamini, subjecta veste purpurea. At ego vel erecto corpore cœnaverim, inambulans simul in cœnatione; sessus autem, humi subjecto palliolo, cubito nixus jacebo, qualem pingunt Herculem. Sic fiat, inquit Aristænetus, si mavis ita. Ab eo tempore per orbem circumiens Alcidas cœnabat, castra subinde, ut Scythæ solent, ad copiosiorum pastum transferens, et circumferentes obsonia ministros prosequens.

14. Verum dum pascitur, operosus tamen erat, qui de virtute et vitio interim disputaret, et aurum atque argentum haberet derisui. Interrogabat enim Aristænetum, quid sibi vellent ipsius tot ac tanti pretii calices, quum figlinorum idem esset usus. Sed illum, quum jam molestus esse inciperet, ad quietem in præsentia redegit Aristænetus, quod innueret puero uti scyphum illi daret bene magnum, infunderetque meracius. Ac videbatur sibi pulchrum quiddam excogitasse, nesciens quantum scyphus iste malorum initium dedisset. Ceterum sumto illo tacuit paullulum Alcidas, atque humi abjectus jacuit seminudus, ut minatus fuerat, erecto nixus cubito, tenens dextra scyphum, qualis ille apud Pholum Hercules a pictoribus ostenditur.

15. Jam vero ad ceteros etiam frequenter commeare calix, jam amicitiae pocula, et confabulationes; jam inferri lumina. Inter hæc ego astantem Cleodemo puerum, pocilatorem formosum, subridere videns (oportet enim, puto, etiam si qua præter ipsam quasi substantiam convivii acciderunt, ea dicere, imprimis si quid actum est venustius), diligenter jam observabam quid demum rideret. Neque ita multo post ille quidem accessit velut recepturus a Cleodemo phialam: hic vero et digitum illius strinxit, et drachmas puto duas dedit una cum phiala. Puer ad digitum quidem strictum ridere denuo, sed pecuniam, puto, non observavit: illo itaque non sumente, strepitum cadentes duæ drachmæ dederunt, utrisque, quod aperte observares, erubescitibus. Dubitabant proximi, utrius essent nummi, negante puero sibi excidisse, Cleodemo autem, apud quem fuerat strepitus, a se abjectos dissimulante. Neglectum itaque hoc et prætermissum, quod non multi vidissent, præter solum, ut mihi videbatur, Aristænetum: nam alio concedere puerum paullo post, et nemine sentiente jussit exire; Cleodemo autem astare nutu imperavit aliquem de exoletis jam et robustis, mulionem quendam aut equisonem. Et hoc quidem sic abiit, magnæ sane ignominie Cleodemo futurum, si prius inter omnes percrebuisset, neque exstinctum statim fuisset, dextre Aristæneto vinolentam libidinem accipiente.

16. Cynicus autem Alcidas, qui jam abbibisset, percunctatus quomodo sponsa vocaretur, imperatoque silentio.

παραγγείλας μεγάλη τῇ φωνῇ ἀποθλέψας ἐς τὰς γυναῖκας, Προπίνω σοι, ἔφη, ὦ Κλεανθί, Ἡρακλέους ἀρχηγέτου. Ὡς δ' ἐγέλασαν ἐπὶ τούτῳ ἅπαντες, Ἐγέλασατε, εἶπεν, ὦ καθάρματα, εἰ τῇ νύμφῃ προὔπιον ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου θεοῦ τοῦ Ἡρακλέους; καὶ μὴν εὖ εἰδέναι χρὴ ὡς ἦν μὴ λάθῃ παρ' ἐμοῦ τὸν σκύφον, οὐποτε τοιοῦτος ἂν υἱὸς αὐτῇ γένοιτο οἷος ἐγὼ, ἄτρεπτος μὲν ἄλκην, ἐλεύθερος δὲ τὴν γνώμην, τὸ σῶμα δὲ οὕτω καρτερός· καὶ ἅμα παρεγύμνου ἑαυτὸν μᾶλλον ἄχρι πρὸς τὸ αἰσχιστον. Αὐθις ἐπὶ τούτοις ἐγέλασαν οἱ συμπόται, καὶ ὅς ἀγανακτῆσας ἐπανίστατο δριμύ καὶ παράφορον βλέπων καὶ δῆλος ἦν οὐκέτι εἰρήνην ἄξων. Τάχα δ' ἂν τινος καθέκετο τῇ βακτηρίᾳ, εἰ μὴ κατὰ καιρὸν εἰσεκεχόμιστο πλακοῦς εὐμεγέθης, πρὸς δὲ ἀποθλέψας ἡμερώτερος ἐγένετο καὶ ἔληξε τοῦ θυμοῦ καὶ ἐνεπορεῖτο συμπεριών.

17. Καὶ οἱ πλείστοι ἐμέθουσιν ἦδη καὶ βοῆς μεστὸν ἦν τὸ συμπόσιον· ὁ μὲν γὰρ Διονυσόδωρος ὁ ῥήτωρ αὐτοῦ ῥήσεις τινὰς ἐν μέρει διεξήκει καὶ ἐπηγεῖτο ὑπὸ τῶν κατόπιν ἐφεστῶτων οἰκετῶν, ὁ δὲ Ἰστιαῖος ὁ γραμματικὸς ἐρραψύδῃ ὑστερος κατακείμενος καὶ συνέφερεν ἐς τὸ αὐτὸ τὰ Πινδάρου καὶ Ἡσιόδου καὶ Ἀνακρέοντος, ὡς ἐξ ἀπάντων μίαν ὥδην παγγέλοιον ἀποτελεῖσθαι, μάλιστα δ' ἐκεῖνα ὥστερ προμαντευόμενος τὰ μέλλοντα,

Σὺν δ' ἔβαλον ρίνους·

καί,

Ἐνθα δ' ἄρ' οἰμωγὴ τε καὶ εὐχολὴ πέλεν ἀνδρῶν.

Ὁ Ζηνόθεμις δ' ἀνεγίνωσκε παρὰ τοῦ παιδὸς λαβὼν λεπτόγραμμα μὸν τι βιβλίον.

18. Διαλιπόντων δὲ ὀλίγον, ὥστερ εἰώθασι, τῶν παρακοιμούντων τὰ ὄψα μηχανώμενος Ἀρισταίνετος μὴδ' ἐκεῖνον ἀτερπῇ τὸν καιρὸν εἶναι μὴδὲ κενὸν ἐκέλευσε τὸν γελωτοποιὸν εἰσελθόντα εἰπεῖν τι ἢ πρᾶξαι γελόιον, ὡς ἐτι μᾶλλον οἱ συμπόται διαχυθεῖεν. Καὶ παρῆλθεν ἄμορφος τις ἐξυρηνόμενος τὴν κεφαλὴν, ὀλίγας ἐπὶ τῇ κορυφῇ τρίχας ὀρθὰς ἔχων· οὗτος ὠρχήσατό τε κατακλῶν ἑαυτὸν καὶ διαστρέφων, ὡς γελιοτέρος φανείη, καὶ ἀνάπαιστα συγχροτῶν διεξῆλθεν αἰγυπτιάζων τῇ φωνῇ, καὶ τέλος ἐπέσκηπτεν ἐς τοὺς παρόντας.

19. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ἐγέλων ὁπότε σκωφεῖεν, ἐπεὶ δὲ καὶ εἰς τὸν Ἀλκιδάμαντα ὁμοῖόν τι ἀπερρίψε Μελιταῖον κυνίδιον προσειπὼν αὐτὸν, ἀγανακτῆσας ἐκεῖνος· καὶ πάλαι δὲ ὄηλος ἦν φθονῶν αὐτῷ εὐδοχιμούντι καὶ κατέχοντι τὸ συμπόσιον — ἀπορρίψας τὸν τρίβωνα προὔκαλετό οἱ παγκρατιάειν, εἰ δὲ μὴ, κατοίσειν αὐτοῦ ἔφη τὴν βακτηρίαν. Οὕτω δὲ ὁ καχοδαίμων Σατυρίων — τοῦτο γὰρ ὁ γελωτοποιὸς ἐκαλεῖτο — συστάς ἐπαγκρατίαζε. Καὶ τὸ πρᾶγμα ὑπερῆδιστον ἦν, φιλόσοφος ἀνὴρ γελωτοποιῷ ἀνταιρόμενος καὶ παίων καὶ παϊόμενος ἐν τῷ μέρει. Οἱ παρόντες δὲ οἱ μὲν ἡδούντο, οἱ δὲ ἐγέλων, ἄχρι ἀπηγόρευσε παϊόμενος ὁ Ἀλκιδάμας ὑπὸ συγκεκορωμένου ἀνθρωπίσκου καταγωνισθεῖς. Ἦέλωις οὖν πολὺς ἐξεχύθη ἐπ' αὐτοῖς.

20. Ἐνταῦθα Διονίκος ἐπειστλήθεν ὁ ἰατρός οὐ πολὺ

magna voce, directis in mulieres oculis, Propino tibi, inquit, Cleanthi, Herculis ducis atque principis poculum! Ridentibus autem ea de causa omnibus, Risisitis, inquit, purgamenta, quod sponsæ propinavi advocato deo nostro Hercule? Quin bene noritis, nisi capiat a me scyphum, nunquam illi talem natum iri filium, qualis ego, invictum viribus, animo liberum, corpore autem ita robustum! Hic magis se, ad summam usque turpitudinem, denudabat. Rursus propter hæc risere convivæ, et ille indignabundus surrexit, atrox quiddam et furiosum cernens, ut manifestum esset illum quietem non amplius acturum. Forte autem cui impacturus erat clavam, nisi tempestive illata esset placenta bene magna, in quam coniectis oculis, siebat mansuetior, ac, dimissa ira, prosequens illam se ingurgitabat.

17. Et jam plerique esse ebrii, jam clamore plenum convivium. Dionysodorus enim rhetor suas quasdam dictiones per vices recitabat, laudantibus ipsum qui a tergo astabant servis: at qui post ipsum accumbebat Histæus grammaticus, consuebat versiculos, collatis in unum Pindari et Hesiodi et Anacreontis quibusdam, ut unum ex omnibus illis carmen oppido ridiculum conficeretur; inprimis autem illa, quibus quasi prædiceret futura:

Contulerunt clipeos:

et,

Hic vero gemitusque fuit clamorque virorum.

Zenothemis vero legebat captum a puero libellum, minutissimis scriptum literis.

18. Intermittentibus vero paulum pro more qui obsonia inferebant, curaverat Aristænetus, ne vel illud delectationis expers tempus esset, aut vacuum, jussum introire ridicularium scurræ dicere aut facere quiddam ridiculum, ut magis etiam convivæ exhilararentur. Ac prodiit deformis homuncio raso capite, paucis in vertice relictis erectisque pilis. Hic saltavit fracto distortoque corpore, ut magis videatur ridiculus, et anapestos complodens voce Ægyptium quid sonante pronunciavit. Tandem etiam quædam dicta jaciebat in præsentibus.

19. Atque alii, quum peterent, ridebant: quum vero in Alcідamantem etiam simile quid jactasset, Melitensem vocans catellum: indignatus ille (et olim apparebat illum invidere scurræ, quod probaretur atque teneret convivium), pallio abjecto istum ad pancratii certamen provocat, si negaret, clavam se illi impacturum minatus. Ita ergo miser Satyrion (id enim scurræ nominis erat) consistit et certat pancratio. Erat res jucundissima, philosophus vir compositus cum ridiculario, feriens, verbera vicissim accipiens. Qui vero præsentibus erant, partim pudere, partim ridere, donec plagis fatigatus cederet Alcідamas, a compacto atque exercitato homuncione victus. In risum ergo multum illo rum causa omnes effusi.

20. Hic Dionicus supervenit medicus, paulo post illor

κατόπιν τοῦ ἀγῶνος ἔδεβραδύκει δὲ, ὡς ἔφασκε, φρενίτιδι ἐαλωκότα θεραπεύων Πολυπρέποντα τὸν αὐλητήν. Καί τι καὶ γελοῖον διηγήσατο· ἔφη μὲν γὰρ εἰσελθεῖν παρ' αὐτὸν οὐκ εἰδὼς ἐχόμενον ἤδη τῷ πάθει, τὸν δὲ ταχέως ἀναστάντα ἐπικλείσαι τε τὴν θύραν καὶ ξιφίδιον σπασάμενον ἀναδόντα αὐτῇ τοὺς αὐλοὺς κελεύειν αὐλεῖν· εἴτα ἐπεὶ μὴ δύναίτο, παῖσιν σχῦτος ἔχοντα ἐς ὑπτίας τὰς χεῖρας. Τέλος οὖν ἐν τοσούτῳ κινδύνῳ ἐπινοῆσαι τοιόνδε· ἐς ἀγῶνα γὰρ προκαλέσασθαι αὐτὸν ἐπὶ ῥητῇ πληγῶν ἀριθμῷ, καὶ πρῶτον μὲν αὐτὸς αὐληῖσαι πονήρως, μετὰ δὲ παραδόντα τοὺς αὐλοὺς ἐκείνῳ δέξασθαι παρ' αὐτοῦ τὸ σχῦτος καὶ τὸ ξιφίδιον καὶ ἀπορριῖναι τάχιστα διὰ τῆς φωταγωγοῦ ἐς τὸ ὑπαιθρον τῆς αἰλλῆς, καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἀσφαλέστερος ἤδη προσπαλαίων αὐτῇ ἐπικαλεῖσθαι τοὺς γειτνιώντας, ὅψ' ὢν ἀνασπασάντων τὸ θύριον σωθῆναι αὐτόν. Ἐδεῖκνυ δὲ καὶ σημεῖα τῶν πληγῶν καὶ ἀμυχὰς τινὰς ἐπὶ τοῦ προσώπου. Καὶ ὁ μὲν Διονίκιος οὐ μείον εὐδοκιμήσας τοῦ γελωτοποιοῦ ἐπὶ τῇ διηγῆσει πλησίον τοῦ Ἰστιάου παραβύσας ἑαυτὸν ἰδεῖν πνευ δσα λοιπὰ, οὐκ ἄνευ θεοῦ τινος ἡμῖν ἐπιπαρῶν, ἀλλὰ καὶ πάνυ χρήσιμος τοῖς μετὰ ταῦτα γεγενημένους.

21. Παρελθὼν γὰρ εἰς τὸ μέσον οἰκέτης παρ' Ἑτοιμοκλέους τοῦ Στωϊκοῦ ἦκεν λέγων γραμματίδιον ἔχον κελεύσαι οἱ ἔφη τὸν δεσπότην ἐν τῷ κοινῷ ἀναγνόντα εἰς ἐπήκοον ἅπασιν ὁπίσω αὐτὸς ἀπαλλάττεσθαι. Ἐφέντος οὖν τοῦ Ἀρισταινέτου προσελθὼν πρὸς τὸν λύχρον ἐνεγίνωσκεν.

ΦΙΛ. Ἦ που, ὦ Λυκίне, τῆς νύμφης ἐγκώμιον ἢ ἐπιθαλάμιον, οἷα πολλὰ ποιούσιν;

ΛΥΚ. Ἀμείν καὶ ἡμεῖς τοιούτων ψήθημεν, ἀλλ' οὐδ' ἐγγὺς ἦν τούτου· ἐνεγέγραπτο γάρ·

22. ΕΤΟΙΜΟΚΛΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΑΡΙΣΤΑΙΝΕΤΩ. Ὅπως μὲν ἔχω πρὸς δέιπνα ὁ παρεληλυθὼς μοι βίος ἅπας μαρτύριον ἂν γένοιτο, ὅς γε δσημέραι πολλῶν ἐνοχλοῦντων παρὰ πολὺ σοῦ πλουσιωτέρων ὅμως οὐδὲ πύποτε φέρων ἑμαυτὸν ἐπέδωκα, εἰδὼς τοὺς ἐπὶ τοῖς συμποσίοις θορύβους καὶ παροινίας. Ἐπὶ σοῦ δὲ μόνου εἰκότως ἀγανακτῆσαι μοι δοκῶ, ὅς τοσούτον χρόνον ὑπ' ἐμοῦ λιπαρῶς τεθεραπευμένος οὐκ ἠξίωσας ἐναριθμῆσαι καμὲ τοῖς ἄλλοις φίλοις, ἀλλὰ μόνος ἐγὼ σοι ἄμοιρος, καὶ ταῦτα ἐν γειτόνων οἰκῶν. Ἀνιῶμαι οὖν ἐπὶ σοὶ τὸ πλεόν οὕτως ἀχάριστω φανέντι· ἐμοὶ γὰρ ἡ εὐδαιμονία οὐκ ἐν ὑδὲ ἀγρίου μοίρᾳ ἢ λαγωῦ ἢ πλακοῦντος, ἀ παρ' ἄλλοις ἀφόνως ἀπολαύω τὰ καθήκοντα εἰδόν, ἐπεὶ καὶ τήμερον παρὰ τῷ μαθητῇ Παμμένει δειπνῆσαι πολυτελες, ὥς φασι, δειπνον δυνάμενος οὐκ ἐπένευσα ἱκετεύοντι, σοὶ δ' ἀνόητος ἑμαυτὸν φυλάττων.

23. Σὺ δὲ ἡμᾶς παραλιπῶν ἄλλους εὖωχεῖς, εἰκότως· οὕτω γὰρ δύνασαι διακρίνειν τὸ βέλτιον οὐδὲ τὴν καταληπτικὴν φαντασίαν ἔχεις. Ἀλλὰ οἶδα ὅθεν μοι ταῦτα, πρὸς τῶν θαυμαστῶν σου φιλοσόφων, Ζηνοθέμιδος καὶ Λαθυρίνιου, ὧν — ἀπείη δὲ ἡ Ἄδράστεια — συλλογισμῶ ἐνὶ ἀποφράξει ἂν μοι τάχιστα δοκῶ τὰ

certamen : retardatus fuerat, quod ipse dicebat, dum curat correplum phrenitide Polyprepontem tibicinem. Ac ridiculum quiddam de eo narrabat : ingressum se nempe ad illum, quum nesciret jam morbo eum teneri; hunc vero surrexisse statim, et clausa janua strictoque pugione, tibias sibi porrexisset, canere jubentem. Deinde quum non posset, pulsasse scutica manus sibi supinas. Denique in tanto se periculo tale quid excogitasse : ad certamen se illum, constituto plagarum numero, provocasse; ac primo quidem ipsum se male cecinisse; tum vero traditis illi tibiis, corium ab illo accepisse pugionemque, eaque quam celerrime per fenestram dejecisse in impluvium; et ab hoc inde tempore jam tutius cum illo colluctatum vicinos advocasse, a quibus effracta janua ipse sit servatus. Ostendebat etiam vestigia quaedam plagarum et unguium in facie. Ac Dionicus, qui non minorem de narratione sua plausum, quam scurra, tulerat, juxta Histiaeum se inferciens, coenabat de reliquiis, non sine divino ille nutu nobis adveniens, sed opportunus plane his quae postea facta sunt.

21. Ingressus enim aliquis in medium servus, ab Hetaemocle se Stoico venire dicens, cum libello, imperatum sibi ait, illum palam, unde exaudiri ab omnibus posset, recitare, eoque facto rursus discedere. Quum permisisset Aristaeus, accedens ad candelabrum recitavit.

PHIL. Numquid, Lycine, sponsae laudationem, aut nuptiale carmen, qualia multi faciunt?

LYC. Scilicet nos etiam tale quid putaveramus : sed ne affine quidem horum fuit. Scriptum enim erat ita :

22. « HETAEOMOCLES PHILOSOPHUS ARISTAEETO. De cornis quomodo sim affectus, superior omnis vita mea perhibuerit testimonium, qui multis quotidie flagitantibus multum te ditioribus, nunquam tamen illis me dederim, qui norim tu multus ejusmodi conviviorum et vinolentos furores. De solo autem te indigne merito ferre mihi videor, qui tanto tempore assiduo a me cultus, in ceteris me amicis tuis connumerare non sis dignatus : sed solus ego apud te exsors, idque habitans in vicinia. Magis igitur tua causa aegre fero, qui ingratum adeo te demonstres : mihi enim non in apri portione, aut leporis, aut placenta inest felicitas, quibus copiosissime fruor ab aliis officii non ignaris : alioqui vel hodie apud Pammenem discipulum coenare quum liceret carnem, ut aiunt, sumtuosam, non annui, supplicanti licet, tibi me servans homo inconsideratus.

23. At tu relictis nobis, alios accipis : neque id mirum; nondum enim satis tibi animus valet ad discernenda meliora et ad comprehendendas veras rerum imagines. Verum unde haec mihi veniant, intelligo; ab admirabilibus illis tuis philosophis Zenothemide ac Labyrintho : quorum ego (absit dicto Adrastea) syllogismo uno ora obturare quam celerrime

στόματα. Ἡ εἰπάτω τις αὐτῶν, τί ἐστὶ φιλοσοφία; ἢ τὰ πρῶτα ταῦτα, τί διαφέρει σχέσις ἕξεως; ἵνα μὴ τῶν ἀπόρων εἶπω τι, κερατίναν ἢ σωρείτην ἢ θερίζοντα λόγον. Ἀλλὰ σὺ μὲν ὄναιο αὐτῶν. Ἐγὼ δὲ ὡς ἂν μόνον τὸ καλὸν ἀγαθὸν ἡγούμενος εἶναι ὁσω βραδίως τὴν ἀτιμίαν.

24. Καίτοι ὅπως μὴ ἐς ἐκείνην ἔγης καταφεύγειν τὴν ἀπολογίαν ὕστερον, ἐπιλαθέσθαι λέγων ἐν τοσούτῳ θορύβῳ καὶ πράγματι, δις σε τήμερον προσηγόρευσα καὶ ἔωθεν ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐν τῇ ἀνακείῳ θύοντα ὕστερον. Ταῦτα ἐγὼ τοῖς παροῦσιν ἀπολελόγημαι.

25. Εἰ δὲ δείπνου ἔνεκα ὀργίζεσθαι σοι δοκῶ, τὸ κατὰ τὸν Οἰνέα ἐννόησον· ὅψει γὰρ καὶ τὴν Ἀρτεμιν ἀγανακτοῦσαν, ὅτι μόνην αὐτὴν οὐ παρέλαβεν ἐκεῖνος ἐπὶ τὴν θυσίαν τοὺς ἄλλους θεοὺς ἐστιῶν. Φησὶ δὲ περὶ αὐτῶν Ὅμηρος ὧδέ πως,

Ἡ λάβει· ἢ οὐκ ἐνόησεν, ἀάσατο δὲ μέγα θυμῷ·

καὶ Εὐριπίδης,

Καλυδὼν μὲν ἦδε γαῖα, Πελοπίας· χθονὸς
ἐν ἀντιπόροισι, πεδὶ' ἔχουσι· εὐδαίμονα.

καὶ Σοφοκλῆς,

Συὸς μέγιστον χρεμ' ἐπ' Οἰνέως γύαις
ἀνῆκε Λητοῦς παῖς ἐκηβόλος θεά.

26. Ταῦτά σοι ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα παρεθέμην, ὅπως μάθης ὅσον ἀνδρὰ παραλιπὼν Δίφιλον ἐστιᾶς καὶ τὸν υἱὸν αὐτῷ παραδεδώκας, εἰκότως· ἡδὺς γάρ ἐστι τῷ μειρακίῳ καὶ πρὸς χάριν αὐτῷ συνέστιν. Εἰ δὲ μὴ αἰσχρὸν ἦν ἐμὲ λέγειν τὰ τοιαῦτα, καὶ ἂν τι προσέθηκα, ὅπερ σὺ, εἰ θέλεις, παρὰ Ζωπύρου τοῦ παιδαγωγοῦ ἂν μάθοις ἀληθές ὄν. Ἀλλ' οὐ χρὴ ταράττειν ἐν γάμοις οὐδὲ διαβάλλειν ἄλλους, καὶ μάλιστα ἐπ' οὕτως αἰσχυραῖς αἰτίαις· καὶ γὰρ εἰ Δίφιλος ἄξιος δύο ἡδὴ μαθητὰς μου περιστάσας, ἀλλ' ἔγωγε φιλοσοφίας αὐτῆς ἔνεκα σιωπήσομαι.

27. Προσέταξα δὲ τῷ οἰκέτῃ τούτῳ, ἣν διδῶς αὐτῷ μοῖραν τινα ἢ συὸς ἢ ἐλάφου ἢ σησαμοῦντος, ὡς ἐμοὶ διαχομίσειε καὶ ἀντὶ τοῦ δείπνου ἀπολογία γένοιτο, μὴ λαβεῖν, μὴ καὶ ὀξῶμεν ἐπὶ τούτῳ πεπομφέναι.

28. Τούτων, ὦ ἑταῖρε, ἀναγιγνωσκομένων μεταξὺ ἰδρώς τέ μοι περιεχεῖτο ὑπ' αἰδοῦς, καὶ τοῦτο δὴ τὸ τοῦ λόγου, γανεῖν μοι τὴν γῆν ἡνυχόμην ὁρῶν τοὺς παρόντας γελῶντας ἐφ' ἐκάστῳ καὶ μάλιστα ὅσοι ἡδέσαν τὸν Ἑτοιμοκλέα, πολὺν ἀνθρώπον καὶ σεμνὸν εἶναι δοκούντα. Ἐθαύμαζον οὖν ὅς ὢν διαλάβοι αὐτοὺς ἐξαπατωμένους τῷ πώγωνι καὶ τῇ τοῦ προσώπου ἐντάσει. Ὁ γὰρ Ἀρισταίνετος ἐδόκει μοι οὐκ ἀμελείᾳ περιιδεῖν αὐτόν, ἀλλ' οὐποτ' ἂν ἐλπίσας κληθέντα ἐπινεύσαι οὐδ' ἂν ἐμπαρασχεῖν ἑαυτὸν τοιοῦτῳ τινί· ὥστε οὐδὲ τὴν ἀρχὴν πειρᾶσθαι ἡξίου.

29. Ἐπεὶ δ' οὖν ἐπαύσατό ποτε ὁ οἰκέτης ἀναγιγνώσκων, τὸ μὲν συμπίσιον ἅπαν εἰς τοὺς ἀμφὶ τὸν Ζήνωνα καὶ Δίφιλον ἀπέβλεπε δεδουκότας καὶ ὠχρῶντας

posse mihi videor. Aut dicat illorum aliquis, quid est philosophia? aut prima ista, quid differt habitudo ab habitu? ne quid de inexplicabilibus illis dicam, cornutam, aut illam de acervo, aut metentem ratiocinationem. Sed tu illis fruaris licet. Ego, qui solum quod honestum est bonum ducam, facile feram ignominiam.

24. Tamen ne deinde ad illam confugere excusationem possis, uti dicas in tanto te tumultu et occupatione oblitum esse; bis te hodie salutavi, et mane domi, et deinde in Castorum, quum rem sacram faceres. Hanc ego apud praesentes causam dixi.

25. Si vero ob cenam iratus tibi videar, illud de Ceneo cogita: videbis enim Dianam quoque iratam, quod solam se non invitasset ille ad sacrificium, quum reliquos deos epulis acciperet. Dicit autem sic fere de illis Homerus:

Immemor, imprudens: multum sibi mente nocebat.

Et Euripides,

Calydonis ista terra, Pelopli soli
fretis objecta, et arva habens felicia.

Et Sophocles,

Apri per agros Oenei vim maximam
Immisit arcu dea potens Latonia.

26. Hæc tibi pauca de multis apposui, uti discas quo viro neglecto Diphilum accipias, et tradideris illi filium: recto illud quidem; suavis est enim adolescentulo et gratiam illius sua consuetudine aucupatur. Quibus, si turpe non esset me dicere talia, aliquid præterea adjicerem, quod verum esse e Zopyro paedagogo illius poteris, si vis, cognoscere. Verum nuptias turbare non decet, neque accusare alios, præsertim de turpibus adeo causis. Etsi enim Diphilus dignus est, qui duos jam a me discipulos per blanditias abduxerit; at ego ipsius philosophiæ causa tacebo.

27. Imperavi autem huic puero, si dare ei velis aut apri partem, aut cervi, aut e sesamo placentæ mihi afferendam, ut ea sit cenæ excusatio; ne accipiat, ne nos videamur hac illum causa misisse.

28. Hæc dum legerentur, amice, et sudore diffluebam præ pudore, et, quod est in proverbio, hiscere optabam mihi terram, quum viderem ridentes ad unumquodque verbum qui aderant, præsertim quotquot eorum norant Hætemoclem, canum hominem, quique vir gravis videretur. Mirabantur ergo qualem virum adhuc parum cognovissent, barba ista atque vultus contentione decepti. Itaque mihi videbatur non negligentia illum quadam prætermisisse Aristænetus, sed, quod non speraret futurum ut vocatus sibi condiceret, non voluisse in eum se casum committere: atque adeo ne tentare quidem sustinuit.

29. Quum ergo legere tandem servus desiisset, convivium totum in Zenonem atque Diphilum conjiciebat oculos, metuentes illos et pallentes, denique vultus inconstantia fidem

καὶ τῇ ἀπορίᾳ τῶν προσώπων ἐπαληθεύοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Ἑτοιμοκλέους κατηγορηθέντα· ὁ Ἀρισταίνετος δὲ ἐτετάρακτο καὶ θυρόδου μεστός ἦν, ἐκέλευε δ' ὁμοῦ πίνειν ἡμᾶς καὶ ἐπειράτο εὖ διατίθεσθαι τὸ γεγονός· ὑπομειδῶν ἅμα καὶ τὸν οἰκῆτον ἀπέπεμψεν εἰπὼν ὅτι ἐπιμελήσεται τούτων. Μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ Ζήνων ὑπεξάνεστη ἀφανῶς, τοῦ παιδαγωγοῦ νεύσαντος ἀπαλλάττεσθαι ὡς κελεύσαντος τοῦ πατρός.

30. Ὁ Κλεόδημος δὲ καὶ πάλαι τινὸς ἀφορμῆς δεόμενος — ἐβούλετο γὰρ συμπληκῆναι τοῖς Στωϊκοῖς καὶ διερρήγνυτο οὐκ ἔχων ἀρχὴν εὐλογον — τότε οὖν τὸ ἐνδόσιμον παρὰσχούσης τῆς ἐπιστολῆς, τοιαῦτα, ἔφη, ἐξεργάζεται ὁ καλὸς Χρύσιππος καὶ Ζήνων ὁ θαυμαστός καὶ Κλεάνθης, βημάτια δύστηνα καὶ ἐρωτήσεις μόνον καὶ σχήματα φιλοσόφων, τὰ δ' ἄλλα Ἑτοιμοκλεῖς οἱ πλεῖστοι· καὶ αἱ ἐπιστολαὶ ὁρᾷτε ὅπως πρεσβυτικάι, καὶ τὸ τελευταῖον Οἰνεὺς μὲν Ἀρισταίνετος, Ἑτοιμοκλῆς δὲ Ἀρτεμῖς. Ἡράκλεις, εὐψῆμα πάντα καὶ ἐορτῇ πρέποντα.

31. Νῆ Δί', εἶπεν ὁ Ἑρμῶν ὑπερκατακείμενος· ἡχηκῶς γὰρ οἶμαι, ὅν τινα ἐσκευάσθαι Ἀρισταίνετον ἐς τὸ δεῖπνον, ὥστε οὐκ ἄκαιρον ἐδόκει μεμνησθαι τοῦ Καλυδωνίου. Ἀλλὰ πρὸς τῆς Ἑστίας, ὦ Ἀρισταίνετες, πέμπε ὡς τάχιστα τῶν ἀπαρχῶν, μὴ καὶ φθᾶσῃ ὁ πρεσβύτης ὑπὸ λιμοῦ ὥσπερ ὁ Μελέαγρος ἀπομαρανθεῖς. Καίτοι οὐδὲν ἂν πάθοι δεινόν· ἀδιάφορα γὰρ ὁ Χρύσιππος τὰ τοιαῦτα ἡγεῖτο.

32. Χρύσιππου γὰρ μέμνησθε ὑμεῖς, ἔφη ὁ Ζηνοθέμης ἐπεγεύρας ἑαυτὸν καὶ φθελγόμενος παμμέγεθες, ἢ ἂν ἐνὸς ἀνδρός οὐκ ἐνόμως φιλοσοφούντος Ἑτοιμοκλέους τοῦ γόητος μετρεῖτε τὸν Κλεάνθην καὶ Ζήνωνα σοφούς ἀνδρας; οἵτινες δὲ καὶ ὄντες ὑμεῖς ἐρεῖτε ταῦτα; οὐ σὺ μὲν τῶν Διοσκούρων ἤδη, ὦ Ἑρμῶν, τοὺς πλοκάμους περικέκαρκας χυρσοῦς ὄντας; καὶ ὧς οἱ δίκην παραδοθεῖς τῇ δημίῳ. Σὺ δὲ τὴν Σωστράτου γυναικα τοῦ μαθητοῦ ἐμοίχευες, ὦ Κλεόδημε, καὶ καταληφθεῖς τὰ αἰσχίστα ἔπαθες. Οὐ σιωπήσεσθε οὖν τοιαῦτα συνεπιστάμενοι ἑαυτοῖς; Ἀλλ' οὐ μαστροπὸς ἐγὼ τῆς ἑμαυτοῦ γυναικός, ἢ δ' ὅς ὁ Κλεόδημος, ὥσπερ σὺ, οὐδὲ τοῦ ξένου μαθητοῦ λαβὼν τοῦφρόδιον παρακαταθήκας ἐπειτα ὥμοσα κατὰ τῆς Πολιάδος μὴ εἰληφέναι, οὐδ' ἐπὶ τέτταρσι δραχμαῖς δανείζω, οὐδὲ ἄλλω τοὺς μαθητάς, ἢν μὴ κατὰ καιρὸν ἀποδώσι τοὺς μισθοὺς. Ἀλλ' ἐκεῖνο, ἔφη ὁ Ζηνοθέμης, οὐκ ἂν ἔαρκος γένοιο μὴ οὐχὶ φάρμακον ἀποδόσθαι Κρίτῳ ἐπὶ τὸν πατέρα.

33. Καὶ ἅμα, ἔτυχε γὰρ πίνων, ὅποσον ἔτι λοιπὸν ἐν τῇ κύλικι, περὶ ἡμῶν σχεδὸν, κατεσκέδασεν αὐτοῖν. Ἀπελαυσε δὲ καὶ ὁ Ἴων τῆς γειτονήσεως, οὐκ ἀνάξιος ὢν. Ὁ μὲν οὖν Ἑρμῶν ἀπέβητο ἐκ τῆς κεφαλῆς τὸν ἄκρατον προνευκῶς καὶ τοὺς παρόντας ἐμαρτύρετο, οἷα ἐπεπόνθει. Ὁ Κλεόδημος δὲ — οὐ γὰρ εἶχε κύλικα — ἐπιστραφεὶς προσέπτυσέ τε τὸν Ζηνοθέμην καὶ τῇ ἀριστερᾷ τοῦ πώγωνος λαβόμενος ἐμελλε παῖσιν κατὰ κόρρης, καὶ ἀπέκτεινεν ἂν τὸν γέροντα, εἰ μὴ

criminibus Hetæmoclis ipsi facientes. Aristænetus vero plane perturbatus erat et animo commotus, jubebat tamen nos bibere, et subridens bene interea vertere quæ facta erant studebat; servumque remisit, his verbis usus, sibi curæ fore. Paulo post vero Zeno etiam surrexit clanculum, discedere ipsum, quasi patris imperio, jubente pædagogō.

30. At Cleodemus, qui olim requireret occasionem quandam (volebat enim manus conserere cum Stoicis, et rumpebatur, quod rationabile exordium ejus rei non haberet), præbente tum initium epistola, Talia, inquit, præclarus ille Chrysippus efficit, et Zeno admirabilis, et Cleanthes, vocolas quasdam jejunas, et interrogationes solum, atque habitus philosophorum: ceterum plerique sunt Hetæmocles; et epistolæ videte quam seniles! ac tandem Ceneus est Aristænetus, Hetæmocles autem Diana. Quam boni ominis omnia, Hercules! et solemnī decora!

31. Sic per Jovem, ait qui super illum cubabat Hermon; audierat enim, puto, aprum paratum Aristæneto ad cœnam: itaque non intempestivum ratus est Calydonii illius meminisse. Sed per Vestam, Aristænete, mitte quam celerrime de primitiis, ne ocys nobis fame senex ille pereat, Meleagri instar contabescens. Quanquam nihil ipsi vehementer malum sic accidat: indifferentia enim talia esse putabat Chrysippus.

32. Nempe Chrysippi mentionem vos audetis facere, inquit Zenothemis, erectus et magna voce usus, et ab uno viro non legitime philosophante Hetæmocle, impostore illo, Cleanthem metimini et Zenonem, viros sapientes? Quales vero viri estis ipsi, ista qui dicitis? nonne tu quidem Castorum capillos, Hermon, jam detondisti aureos, penas daturus tradendusque carnifici? Tu vero Sostrati uxorem auditoris tui adulterio, Cleodeme, corrupisti, ac deprehensus panam subiisti foedissimam. Non ergo tacebitis, talium vobis conscii? Verum non meæ ipse uxoris leno sum, Cleodemus inquit, quemadmodum tu: neque peregrini auditoris viaticum apud me depositum, interposito per Urbis custodem deam perjurio, accepisse me negavi; neque quaternarum (in mensem) drachmarum fornus exerceo, neque collum obtorqueo discipulis, si ad tempus non solvant mercedem. Verum illud non negabis, ait Zenothemis, venenum patri propinandum Critoni te vendidisse.

33. Commodum bibeat: ergo quod reliquum erat in poculo, dimidium fere, duobus illis offundit: cujus rei aliquis fructus etiam ad Ionem ob viciniam pervenit, non sane indignum. Hermon igitur detergebat de capite proclinato merum, præsentēs testificatus, quam accepisset injuriam. Cleodemus autem, qui poculum non haberet, conversus conspuat Zenothemin, et prehensa sinistra manu illius harba, pugnum malæ illius incussurus erat: atque interimebat senem, nisi retinisset manum Aristænetus, et

Ἀρισταίνετος ἐπέσχε τὴν χεῖρα καὶ ὑπερβῆς τὸν Ζηνόθεμιν ἐς τὸ μέσον αὐτοῖν κατεκλίθη, ὡς διασταῖεν ὑπὸ διατεχνίσματι αὐτῷ εἰρήνην ἄγοντες.

34. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτ' ἐγένετο, ποικίλα, ὦ Φίλων, ἐγὼ πρὸς ἐμαυτὸν ἐνεόονα, τὸ πρόχειρον ἐκείνο, ὡς οὐδὲν ὄφελος ἦν ἄρα ἐπίστασθαι τὰ μαθήματα, εἰ μή τις καὶ τὸν βίον ρυθμίζοι πρὸς τὸ βέλτιον· ἐκείνους γοῦν περιττοὺς ὄντας ἐν τοῖς λόγοις ἐούρων γέλωτα ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὀφλισκάνοντας. Ἐπειτα εἰσήει με, μὴ ἄρα τὸ ὑπὸ τῶν πολλῶν λεγόμενον ἀληθές ἦ καὶ τὸ παιδεῦσθαι ἀπάγῃ τῶν ὀρθῶν λογισμῶν τοὺς ἐς μὴν τὰ βιβλία καὶ τὰς ἐν ἐκείνοις φροντίδας ἀτενὲς ἀφορῶντας· τοσούτων γοῦν φιλοσόφων παρόντων οὐδὲ κατὰ τύχην ἓνα τινὰ ἐξ ἁμαρτήματος ἦν ἰδεῖν, ἀλλ' οἱ μὲν ἐποιοῦν αἰσχρὰ, οἱ δ' ἔλεγον αἰσχίῳ· οὐδὲ γὰρ ἐς τὸν οἶνον ἔτι ἀναφέρειν εἶχον τὰ γινόμενα λογιζόμενος οἷα δ' Ἑτοιμοκλῆς ἄσιτος ἐτι καὶ ἄποτος ἐγεγράφει.

35. Ἀνέστραπτο δ' οὖν τὸ πρᾶγμα, καὶ οἱ μὲν ἰδιῶται κοσμίως πάνυ ἐστιώμενοι οὔτε παροινούντες οὔτε ἀσχημονούντες ἐφαίνοντο, ἀλλ' ἐγέλων μόνον καὶ κατεγίνωσκον αὐτῶν, οἷμαι, οὓς γε ἐθαύμαζον οἰόμενοι τινὰς εἶναι ἀπὸ τῶν σχημάτων, οἱ σοφοὶ δὲ ἡσέλγαινον καὶ ἐλοιδοροῦντο καὶ ὑπερνεπέμπταντο καὶ ἐκεκράγεσαν καὶ εἰς χεῖρας ἤσαν. Ὁ θαυμασίος δὲ Ἀλκιδάμας καὶ εὐρεῖ ἐν τῷ μέσῳ οὐκ αἰδούμενος τὰς γυναῖκας. Καὶ ἐμοὶ ἐδόκει, ὡς ἂν ἀρισταί τις εἰκάσειεν, ὁμοιότατα εἶναι τὰ ἐν τῷ συμποσίῳ οἷς περὶ τῆς Ἐρίδος οἱ ποιητὰι λέγουσιν· οὐ γὰρ κληθεῖσαν αὐτὴν ἐς τοῦ Πηλέως τὸν γάμον ῥίψαι τὸ μῆλον εἰς τὸ σύνδειπνον, ἀφ' οὗ τοσούτον πόλεμον ἐπ' Ἰλίῳ γεγενῆσθαι. Καὶ δ' Ἑτοιμοκλῆς τοῖνον ἐδόκει μοι τὴν ἐπιστολὴν ἐμβαλὼν εἰς τὸ μέσον ὥσπερ τι μῆλον οὐ μείω τῆς Ἰλιάδος κακὰ ἐξεργάσασθαι.

36. Οὐ γὰρ ἐπαύσαντο οἱ ἄμφι τὸν Ζηνόθεμιν καὶ Κλεόδημον φιλονεικούντες, ἐπεὶ μέσος αὐτῶν δ' Ἀρισταίνετος ἐγένετο· ἀλλὰ, Νῦν μὲν, ἔφη δ' Κλεόδημος, ἱκανὸν, εἰ ἐλεγχθεῖτε ἀμαθείς ὄντες, αὐριοι δὲ ἀμυνοῦμαι ὑμᾶς ὄντινα καὶ χρῆι τρόπον· ἀπόκριναι μοι οὖν, ὦ Ζηνόθεμι, ἢ σὺ ἢ δ' κοσμιωτάτος Δίφιλος, καθ' ὃ τι ἀδιόφορον εἶναι λέγοντες τῶν χρημάτων τὴν κτῆσιν οὐδὲν ἄλλ' ἢ τοῦτο ἐξ ἀπάντων σκοπεῖτε, ὡς πλείω κτήσεσθε καὶ διὰ τοῦτο ἄμφι τοὺς πλουσίους αἰεὶ ἔχετε καὶ δανείζετε καὶ τοκογλυφεῖτε καὶ ἐπὶ μισθῷ παιδεύετε, πάλιν τε αὖ τὴν ἡδονὴν μισοῦντες καὶ τῶν Ἑπικουρείων κατηγοροῦντες αὐτοὶ τὰ αἰσχίστα ἡδονῆς ἔνεκα ποιεῖτε καὶ πάσχετε, ἀγανακτοῦντες εἰ τις μὴ καλέσειεν ἐπὶ δεῖπνον· εἰ δὲ καὶ κληθεῖτε, τοσαῦτα μὲν ἐσθίωντες, τοσαῦτα δὲ τοῖς οἰκέταις ἐπιδοδόντες . . . καὶ ἅμα λέγων τὴν ὀδόνην περισπᾶν ἐπιχειρεῖ, ἣν δ' παῖς εἶχε τοῦ Ζηνοθέμιδος, μεστήν οὖσαν παντοδαπῶν χρυῶν, καὶ ἐμελλε λύσας ἀπορρίπτειν αὐτὰ εἰς τὸ ἔδαφος, ἀλλ' ὁ παῖς οὐκ ἄνῃκε καρτερῶς ἀντεγρόμενος.

37. Καὶ δ' Ἑρμῶν, Εὐ γε, ἔφη, ὦ Κλεόδημε, εἰπάτωσαν οὗτινος ἔνεκα ἡδονῆς κατηγοροῦσιν αὐτοὶ ἡδε-

transgressus super Zenothemin, medium se inter illos collocasset, ut separarentur et se tanquam muro interposito quietem agerent.

34. Hæc dum fierent, multa, mi Philo, ego apud animum meum cogitabam, illud præsertim, quod cuivis in mentem venire necesse est, quam parum prosit scire literas, nisi quis etiam vitam componat in melius. Illos enim principes in literis videbam risum debere in ipsis actionibus. Deinde in mentem venit, verumne esset quod vulgo dicitur, a recta ratione doctrinam abducere homines eos, qui ad solos libros et quæ illis continentur curas perpetuo respiciunt. Tot enim præsentibus philosophis, ne forte quidem fortuna vacantem culpa unum erat videre, aliis facientibus turpiter, aliis turpius etiam dicentibus. Neque enim vino jam, quæ fiebant, imputare poteram, cogitans quæ Hætemocles impransus impotusque scripserit.

35. Conversa igitur res omnis erat : indoctos homines plane decenter epulari videres, neque per ebrietatem quicquam, neque quod alioqui parum decorum esset, designantes; sed ridebant modo, et damnaabant illos, puto, quos admirati ante fuerant, quum ex habitu aliquid illos esse putarent : sapientes vero lasciviebant, conviciabantur, supra modum se implebant, clamabant, ad manus veniebant. Admirabilis ille Alcidas etiam mingebat, in medio convivio nihil mulieres reveritus. Ac mihi videbatur optime ille assimilare, si quis diceret simillima esse istius acta convivii iis quæ de Eride poetæ narrant : nempe non vocatam illam ad Pelei nuptias pomum istud in convivium projecisse, ex quo tantum ad Ilium bellum exortum sit. Et videbatur sane mihi Hætemocles epistola illa, tanquam pomo quodam, in medium projecta non minorum Iliade malorum auctor exstitisse.

36. Neque enim desinebant rixari Zenothemis ac Cleodemus, quum medius inter illos esset Aristænetus : sed, Modo, inquit Cleodemus, satis fuerit, si ruditis convincimini; cras vero vos, uti par est, ulciscar. Igitur responde mihi, Zenothemi, aut tu aut ornatissimus Diphilus, qua ratione, quum indifferentem esse dicatis pecuniarum possessionem, nihil aliud quam hoc unum spectetis ex omnibus, uti quam plurima possideatis, et hanc ob causam circa divites semper versemini, et senori detis pecuniam, et usurarum exsculpatis usuras, et mercede doceatis : rursus odio quum habeatis voluptatem, et Epicureos hoc nomine damnetis, ipsi voluptatis causa turpissima quæque faciatis ac patiamini, indigne ferentes si quis ad conam vos non invitaverit : si vero vocemini, tantum edatis, tantum insuper servis detis . . . Hæc quum diceret, eripere mappulam tentabat, quam habebat puer Zenothemidis, plenam omnis generis carniū, soluta illa projecturus in solum omnia : sed non dimisit puer, firmiter eam retinens.

37. Atque Hermon, Euge, inquit, Cleodeme! dicant cuius rei causa voluptatem accusent, in voluptate esse ipsi

σθαι ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀξιοῦντες. Οὐκ, ἀλλὰ σὺ, ἦ δ' ὅς ὁ Ζηνοθέμεις, εἰπέ, ὦ Κλεόδημε, καθ' ὅτι οὐκ ἀδιάφορον ἦγ' ἔστι τὸν πλοῦτον. Οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σύ. Καὶ ἐπὶ πολὺ τοῦτο ἦν, ἄχρι δὲ ὁ Ἴων προκύψας ἐς τὸ ἐμφανέστερον, Παῦσασθε, ἔφη· ἐγὼ δέ, εἰ δοκεῖ, λόγων ἀφορμὰς ὑμῖν ἀξίων τῆς παρουσίας ἑορτῆς καταθήσω ἐς τὸ μέσον· ὑμεῖς δὲ ἀφιλονεικῶς ἐρεῖτε καὶ ἀκούσεσθε ὥσπερ ἀμέλει καὶ παρὰ τῷ ἡμετέρῳ Πλάτῳνι ἢ πλείστῃ διατριβῇ ἐγένετο ἐν λόγοις. Πάντες ἐπήνεσαν οἱ παρόντες, καὶ μάλιστα οἱ ἀμφὶ τὸν Ἀρισταίνετον τε καὶ Εὐκρίτον, ἀπαλλάξεσθαι τῆς ἀηδίας οὕτω γούν ἐλπίσαντες. Καὶ μετῴθη τε ὁ Ἀρισταίνετος ἐπὶ τὸν αὐτοῦ τόπον εἰρήνην γεγενῆσθαι ἐλπίσας.

38. Καὶ ἅμα εἰσεκεχόμιστο ἡμῖν τὸ ἐντελὲς ὀνομαζόμενον δεῖπνον, μία ὄνις ἐκάστῳ καὶ κρέας ὕος καὶ λαγῶα καὶ ἰχθὺς ἐκ ταγῆνου καὶ σησαμούντες καὶ ὅσα ἐντραγεῖν, καὶ ἐξῆν ἀποφέρεισθαι ταῦτα. Προῦκειτο δὲ οὐχ ἓν ἐκάστῳ πινάκιον, ἀλλ' Ἀρισταίνετῳ μὲν καὶ Εὐκρίτῳ ἐπὶ μιᾷς τραπέζης κοινόν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἐκάτερον ἐχρῆν λαβεῖν· Ζηνοθέμει δὲ τῷ Στωϊκῷ καὶ Ἑρμῳ τῷ Ἐπικουρεῖω ὁμοίως κοινόν καὶ τοῦτοις· εἴτα ἐξῆς Κλεοδήμῳ καὶ Ἰωνί, μεθ' οὓς τῷ νυμφίῳ καὶ ἐμοί, τῷ Διφίλῳ δὲ τὰ ἀμφοῖν, ὃ γὰρ Ζήνων ἀπεληλύθει. Καὶ μέμνησά μοι τούτων, ὦ Φίλων, διότι δὴ ἐστὶ τι καὶ ἐν αὐτοῖς χρήσιμον ἐς τὸν λόγον.

ΦΙΛ. Μενήσομαι δὴ.

39. ΛΥΚ. Ὁ τοίνυν Ἴων, Πρῶτος οὖν ἄρχομαι, ἔφη, εἰ δοκεῖ. Καὶ μικρὸν ἐπισχὼν, Ἐχρῆν μὲν ἴσως, ἔφη, τοιούτων ἀνδρῶν παρόντων περὶ ἰδεῶν τε καὶ ἀσωμάτων εἰπεῖν καὶ ψυχῆς ἀθανασίας· ἵνα δὲ μὴ ἀντιλέγωσί μοι ὅποσοι μὴ κατὰ ταῦτα φιλοσοφοῦσι, περὶ γάμων ἐρῶ τὰ εἰκότα. Ἐὖ μὲν οὖν ἀριστον ἦν μὴ δεῖσθαι γάμων, ἀλλὰ περὶ τοιούτων Πλάτῳνι καὶ Σωκράτει παιδαρστέειν· μόνοι γούν οἱ τοιοῦτοι ἀποτελεσεῖεν ἂν πρὸς ἀρετὴν· εἰ δ' ἔδει καὶ γυναικείου γάμου, κατὰ τὰ Πλάτῳνι δοκοῦντα κοινὰς εἶναι ἔδει τὰς γυναῖκας, ὡς ἔω ζήλου εἴημεν.

40. Γέλως ἐπὶ τούτοις ἐγένετο ὡς οὐκ ἐν καιρῷ λεγομένοις· Διονυσόδωρος δὲ, Παῦσαι, ἔφη, βαρβαρικά ἡμῖν ἄδων, ποῦ γὰρ ἂν εὐρίσκοιμεν τὸν ζῆλον ἐπὶ τούτου καὶ παρὰ τίνι; Καὶ σὺ γὰρ φθέγγῃ, κάθαρμα; εἶπεν. Οἶμαι, καὶ Διονυσόδωρος ἀντελοιδορεῖτο τὰ εἰκότα· ἀλλ' ὁ γραμματικὸς Ἰστιάσις ὁ βέλτιστος, Παῦσασθε, ἔφη· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν ἐπιθαλάμιον ἀναγνώσομαι. Καὶ ἀρξάμενος ἀνεγίνωσκεν.

41. Ἦν γὰρ ταῦτα, εἴ γε μέμνημαι, τὰ ἐλεγεία·

Ἦ οἴη πότ' ἄρ' Ἀρισταίνετον ἐν μεγάροις
διὰ Κλεανθὸς ἀνασσ' ἐτρέφετ' ἐνδοκίως,
πρόχουσα' ἄλλων πασάντων παρθενικάων,
κρέσσων τῆς Ἑλένης ἢδ' ἑρατῆς Κυθήρης.
Νυμφίε, καὶ σὺ δὲ χαῖρε, κράτιστε τεῶν συνεφθών,
κρέσσων Νιρῆος καὶ Θέτιδος παιδός.
Ἄμμες δ' αὖθ' ὑμῖν τοῦτον θαλαμήϊον ὕμνον
ἔνυν ἐπ' ἀμφοτέροις πολλάκις ἄσόμεθα.

42. Γέλως οὖν ἐπὶ τούτοις, ὡς τὸ εἶδος, γενομένου

supra reliquos quum postulent. Non, inquit Zenothemis, sed tu dic, Cleodeme, qua ratione non indifferentes esse ducas divitias. Non sane, sed tu. Et diu talia jaciebantur, donec Ion proferens se manifestius, Desinite, ait; ego enim, si videtur, materiem vobis in medioponam disputationis hac solemnitate dignæ: vos vero sine contentione dicetis audietisque invicem, ut nimirum apud Platonem nostrum major pars otii in disputatione consumpta est. Laudare qui aderant omnes hoc consilium, Aristenetus præsertim atque Eucritus, qui sic certe liberari ab illa se injucunditate posse sperarent: transiitque in locum suum Aristenetus, pacem ita factam arbitratus.

38. Et simul infertur nobis ea quæ absoluta cœna vocatur, gallina unicuique una, et ossa aprugna, et leporina; et piscis de sartagine, et placentæ e sesamo, et bellaria, licebatque ea domum ferre. Neque vero una cuique lanx proponebatur, sed Aristeneto et Eucrito in mensa una communiter, oportebatque utrumque, quod sibi proximum esset, sumere: Zenothemidi autem Stoico, et Epicureo Hermoui similiter in commune ipsis quoque offerebatur; tum deinde Cleodemo et Ioni; post quos sponso et mihi; Dipphilo autem, quia Zeno discesserat, utriusque portio. Et memento mihi horum, Philo; est enim in his quoque aliquid narrationi nostræ utile.

PHIL. Meminero sane.

39. LYC. Ion igitur, Primus ergo, inquit, si videtur, incipio. Et paulum moratus, «Oportebat forte, ait, in talium præsentia virorum de ideis et incorporeis dicere, ac de immortalitate animæ: ne vero contra me dicant qui non eadem in philosophia sequuntur, de nuptiis ea, quæ conveaire videntur, dicam. Atque optimum quidem erat plane non esse nuptiis opus, sed Platoni obsequentes et Socrati, amare pueros: soli enim qui hoc fecerint, perfectam virtutem adipiscantur: si vero etiam muliebribus erat nuptiis opus, ex Platonis placito, uxores esse debebant communes, quo extra zelum simus.»

40. Super his risus exortus est, ut quæ minime opportune dicerentur. Dionysodorus autem, Quin desinis, inquit, barbarica nobis nomina cantare? ubi enim inveniamus zelum de hac re, et apud quem? Nempe tu quoque vocem mittis, purgamentum? ille ait. Et, puto, Dionysodorus quoque vicissim, quæ solent, maledicturus erat: sed Histieus grammaticus, bellus homo, Desinite, inquit; ego enim epithalamium vobis recitabo. Et recitare incepit.

41. Erant vero elegiaca, si quidem memini, ista:

Aut qualis tandem Aristeneti in ædibus altis
educta assidue diva Cleanthis erat,
relicuis præstantior omnibus ipsa puellis,
pulchrior illa Helena, vel Cytherelade.
Tuque, tuos, salve, præcellens sponse sodales,
pulchrior et Nireo et Thetidis sobole.
Nos vero hæc rursus thalameia carmina vobis,
de ambobus pariter, sæpe canemus abhinc.

42. Risu super his, qualem credere par est, exorto, au-

αἶρεσθαι ἤδη τὰ παρακείμενα εἶδε, καὶ ἀνείλοντο οἱ περὶ τὸν Ἀρισταίνετον καὶ Εὐκρίτον τὴν πρὸ αὐτοῦ ἐκάτερος καὶ τὰ μὲν καὶ ὁ Χαιρέας ὅσα ἐκείνῳ ἔκειτο καὶ Ἴων ὁμοίως καὶ ὁ Κλεόδημος. Ὁ δὲ Δίφιλος ἤξιον καὶ τὰ τῷ Ζήνωνι δὴ ἀπίνοντι παραδοθέντα φέρεσθαι καὶ εἶλεγε μὲν παρατεθῆναι οἱ αὐτὰ καὶ πρὸς τοὺς διακόνους ἐμάχετο, καὶ ἀντίσπων τῆς ὀρνίθος ἐπειλημμένοι ὥσπερ τὸν Πατρόκλου νεκρὸν ἀνθέλκοντες, καὶ τέλος ἐνικήθη καὶ ἀφῆκε πολλὴν γέλωτα παρασχὼν τοῖς συμπόταις, καὶ μάλιστα ἐπεὶ ἡγανάκτει μετὰ τοῦτο ὡς ἂν τὰ μέγιστα ἡδικομένους.

43. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἑρμῶνα καὶ Ζηνοθέμιν ἀμα κατέκειντο, ὥσπερ εἰρηται, ὁ μὲν ὑπεράνω ὁ Ζηνοθέμης, ὁ δ' ὑπ' αὐτόν· παρέκειτο δ' αὐτοῖς τὰ μὲν ἄλλα πάντα ἴσα, καὶ ἀνείλοντο εἰρηναίως· ἡ δὲ ὄρνις ἡ πρὸ τοῦ Ἑρμῶνος πιμελεστέρα, οὕτως, οἶμαι, τυχόν. Ἐδεῖ δὲ καὶ ταύτας ἀναρῆσθαι τὴν ἑαυτοῦ ἐκάτερον. Ἐν τούτῳ τοίνυν ὁ Ζηνοθέμης — καὶ μοι, ὦ Φίλοι, πάνυ πρόσγε· τὸν νοῦν, ὁμοῦ γὰρ ἐσμεν ἤδη τῷ κεφαλῷ τῶν πραχθέντων — ὁ δὲ Ζηνοθέμης, φημί, τὴν παρ' αὐτῷ ἀφείλε τὴν πρὸ τοῦ Ἑρμῶνος ἀνείλετο πιότεραν, ὡς ἔφην, οὐσαν· ὁ δ' ἀντεπελάβετο καὶ οὐκ εἶα πλεονεκτεῖν. Βοή τὸ ἐπὶ τούτοις, καὶ συμπεσόντες ἔπαιον ἀλλήλους ταῖς ὀρνίσιν αὐταῖς ἐς τὰ πρόσωπα, καὶ τῶν πωγῶνων ἐπειλημμένοι ἐπεκαλοῦντο βοθηεῖν, ὁ μὲν τὸν Κλεόδημον ὁ Ἑρμῶν, ὁ δὲ Ζηνοθέμης Ἀλκιδάμαντα καὶ Δίφιλον, καὶ συνέστιναντο οἱ μὲν ὡς τοῦτον, οἱ δ' ὡς ἐκείνον πλὴν μόνου τοῦ Ἴωνος· ἐκείνος δὲ μέσον ἐκὺτον ἐφύλαττεν.

44. Οἱ δ' ἐμάχοντο συμπλακέντες, καὶ ὁ μὲν Ζηνοθέμης σκύφον ἀράμενος ἀπὸ τῆς τραπέζης κείμενον πρὸ τοῦ Ἀρισταίνετου ῥίπτει ἐπὶ τὸν Ἑρμῶνα,

κάκεινον μὲν ἄμαρτε, παρὰ δὲ οἱ ἐτρέπετ' ἄλλη,

διεῖλε δὲ τοῦ νυμφίου τὸ κρανίον ἐς δύο χρηστῶν μάλα καὶ βαθεῖ τῷ τραύματι. Βοή οὖν παρὰ τῶν γυναικῶν ἐγένετο καὶ κατεπήδησαν ἐς τὸ μεταίχμιον αἱ πολλαί, καὶ μάλιστα ἡ μήτηρ τοῦ μεираίου, ἐπεὶ τὸ αἷμα εἶδε· καὶ ἡ νύμφη δὲ ἀνεπήδησε φοβηθεῖσα περὶ αὐτοῦ. Ἐν τοσούτῳ δὲ ὁ Ἀλκιδάμας ἡρίστευσε τῷ Ζηνοθέμειδι συμμαχῶν, καὶ πατάξας τῇ βακτηρίᾳ τοῦ Κλεοδήμου μὲν τὸ κρανίον, τοῦ Ἑρμῶνος δὲ τὴν σιαγόνα ἐπέτριψε καὶ τῶν οἰκετῶν ἐνίους βοθηεῖν αὐτοῖς ἐπιχειροῦντας κατέτριψεν· οὐ μὴν ἀπετράποντο ἐκείνοι, ἀλλ' ὁ μὲν Κλεόδημος ὀρθῶ τῷ δακτύλῳ τὸν ὀφθαλμὸν τοῦ Ζηνοθέμιδος ἐξώρυττε καὶ τὴν δῖνα προσφύς ἀπέτραγεν, ὁ δὲ Ἑρμῶν τὸν Δίφιλον ἐπὶ συμμαχίαν ἔχοντα τοῦ Ζηνοθέμιδος ἀφῆκεν ἐπὶ κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ κλιντήρος.

45. Ἐτρέθη δὲ καὶ Ἰστιαῖος ὁ γραμματικὸς διαλύειν αὐτοὺς ἐπιχειροῦν λάξ, οἶμαι, εἰς τοὺς δδόντας ὑπὸ τοῦ Κλεοδήμου Δίφιλον εἶναι οἰηθέντος. Ἐκείτο οὖν ὁ ἅγιος κατὰ τὸν αὐτοῦ Ὅμηρον « αἶψ' ἐμέων. » Πλὴν ταραχῆς γε καὶ δακρύων μεστὰ ἦν πάντα. Καὶ αἱ μὲν γυναῖκες ἐκώκουν τῷ Χαιρέᾳ περιχυθεῖσαι, οἱ

ferendi apposita jam tempus erat; auferuntque Aristænetus et Eucritus uterque quod ante se erat; et ego mea, et Chæreas quæ ipsi erant posita, atque Ion similiter et Cleodemus. At Diphilus ea quoque auferre postulabat, quæ egresso jam Zenoni fuerant posita, ac soli sibi posita esse dicebat, pugnabatque cum ministris; tendebantque adeo in diversa, gallina utrimque comprehensa et huc illuc, ut Patrocli illius cadaver, tracta. Ac victus tandem dimisit, risu multo convivis præbito, præsertim quum post ista indignaretur, velut injuria maxima affectus esset.

43. Hermon et Zenothemis juxta, ut supra dictum est, accumbebant; supra Zenothemis, alter infra. Apposita illis erant reliqua omnia æqualia, auferebantque ista pacate: sed gallina quæ ante Hermonem, pinguior erat, forte id quidem fortuna, arbitror. Oportebat autem has etiam, suam quemque tollere. Hic Zenothemis (et adverte mihi, Philo, animum; jam enim in ipso capite quasi rei gestæ versamur): Zenothemis ergo, sua relicta, illam pinguiorem, ut modo dicebam, quæ ante Hermonem erat, aufert: at hic ab altera parte prehendit, nec patitur istum plus justo sibi arrogare. Hinc clamor, et irruentes in se invicem, ipsas sibi gallinas in faciem impingunt, prehensisque invicem barbis auxiliaturos advocant, Cleodemum Hermon, Zenothemis autem Alcідamantem et Diphilum; coeuntque adeo hi ad hunc, ad alterum alteri, solo excepto Ione; hic enim se servabat medium.

44. At illi consertis manibus pugnant: et Zenothemis sublatus de mensa scyphum qui ante Aristænetum stabat, in Hermonem conjicit,

Ille sed inde alio temere conversus aberrat,

sponsisque frontem luculento sane ac profundo vulnere diffundit. Clamor igitur oritur a mulieribus, et prosiliunt inter utramque aciem pleræque, mater præsertim sponsi, quum videret sanguinem; exsilit etiam, quod illi metueret, sponsa. Interim præclare rem gerit Alcідamas, auxiliator Zenothemidis, et clavæ ictu Cleodemi cranium et malam Hermonis obterit, servorumque quosdam, qui auxilii ferendi causa accurrerant, vulnerat. Nondum tamen illi cedunt, sed Cleodemus erecto digito oculum Zenothemidi effodit, et morsu nasum aufert: Hermon vero auxilio venientem Zenothemidi Diphilum in caput de lecto dat præcipitem.

45. Vulneratur etiam Histiaens grammaticus, dum conatur illos dirimere, calcibus, ut arbitror, dentes illius petente Cleodemo, quod putaret esse Diphilum. Jacuit ergo miser, « vomuitque, » Homeri sui verbo, « cruorem. » Ceterum tumultus et lacrimarum plena erant omnia. Plorant circumfusæ circa Chæream mulieres, reliqui sedare tumultum

δὲ ἄλλοι κατέπαυον. Μάλιστα δὲ ἦν ἀπάντων κακῶν ὁ Ἀλκιδάμας, ἔπει ἅπαζ τὸ καθ' αὐτὸν ἐτρέψατο, παίων τὸν προστυχόντα· καὶ πολλοὶ ἂν, εὖ ἴσθι, ἔπесον, εἰ μὴ κατέαξε τὴν βακτηρίαν. Ἐγὼ δὲ παρὰ τὸν τοῖχον ὀρθὸς ἐφιστὼς ἔωρων ἕκαστα οὐκ ἀναμειγνύς ἑμαυτὸν ὑπὸ τοῦ Ἰστιάου διδαγθεὶς, ὥς ἐστιν ἐπισφαλὲς διαλύειν τὰ τοιαῦτα. Λαπίθας οὖν καὶ Κενταύρους εἶδες ἂν, τραπέζας ἀνατρεπομένας καὶ αἷμα ἐκχεχυμένον καὶ σκύφους ῥιπτομένους.

46. Τέλος δὲ ὁ Ἀλκιδάμας ἀνατρέψας τὸ λυχνίον σκότος μέγα ἐποίησε, καὶ τὸ πρᾶγμα, ὥς τὸ εἶδος, μακρῇ χαλεπώτερον ἐγεγένητο· καὶ γὰρ οὐ βραδίως εὐπόρησαν φωτὸς ἄλλου, ἀλλὰ πολλὰ ἐπράχθη καὶ δεινὰ ἐν τῷ σκότῳ. Καὶ ἔπει παρῆν τις λύχνον ποτὲ κομίζων, κατελήφθη Ἀλκιδάμας μὲν τὴν αὐλητρίδα ἀπογυμνῶν καὶ πρὸς βίαν συνενεχθῆναι αὐτῇ σπουδάζων, Διονυσόδωρος δὲ ἄλλο τι γελοῖον ἐφωράθη πεποιηκώς· σκύφος γὰρ ἐξέπесεν ἐκ τοῦ κόλπου ἐξαναστάντος αὐτοῦ. Ἔτ' ἀπολογούμενος Ἴωνα ἔφη ἀνελόμενον ἐν τῇ παραγῇ δοῦναι αὐτῷ, ὅπως μὴ ἀπόλοιτο, καὶ ὁ Ἴων κηδεμονικῶς ἔλεγε τοῦτο πεποιθέναι.

47. Ἐπὶ τούτοις διελύθη τὸ συμπόσιον τελευτήσαν ἐκ τῶν δακρύων αὐθις εἰς γέλωτα ἐπὶ τῷ Ἀλκιδάμαντι καὶ Διονυσόδωρῳ καὶ Ἴωνι. Καὶ οἱ τε τραυματῖαι φοράδην ἐξεκομίζοντο πονήρως ἔχοντες, καὶ μάλιστα ὁ πρεσβύτερος ὁ Ζηνόθεμις ἀμφοτέραις τῇ μὲν τῆς ρινὸς, τῇ δὲ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐπιειληγμένος, βῶν ἀπόλλυσθαι ὑπ' ἀλγηδόνων, ὥστε καὶ τὸν Ἑρμῶνα καίπερ ἐν κακοῖς ὄντα — δύο γὰρ ὁδόντας ἐξεκέκοπτο — ἀντιμαρτύρεσθαι λέγοντα, Μέμνησο μέντοι, ὦ Ζηνόθεμι, ὥς οὐκ ἀδιάφορον ἡγῇ τὸν πόνον· καὶ ὁ νυμφίος δὲ ἀκεσαμένου τὸ τραῦμα τοῦ Διονίου ἀπήγετο ἐς τὴν οἰκίαν ταινίαις κατεπιληγμένος τὴν κεφαλὴν, ἐπὶ τὸ ζεύγος ἀνατεθεὶς ἐφ' οὗ τὴν νύμφην ἀπάξειν ἔμελλε, πικροὺς δ' ἄθλιος τοὺς γάμους ἑορτάσας· καὶ τῶν ἄλλων δὲ ὁ Διονικός ἐπεμελεῖτο δὴ τὰ δυνάτα, καὶ καθευδήσοντες ἀπύγοντο ἐμοῦντες οἱ πολλοὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς. Ὁ μὲντοι Ἀλκιδάμας αὐτοῦ ἔμεινεν· οὐ γὰρ ἡδυνήθησαν ἐκβαλεῖν τὸν ἄνδρα, ἔπει ἅπαζ καταβαλὼν ἑαυτὸν ἐπὶ τῆς κλίνης πλαγίως ἐκάθευδε.

48. Τοῦτό σοι τέλος, ὦ καλὲ Φίλων, ἐγένετο τοῦ συμποσίου, ἣ ἄμεινον τὸ τραγικὸν ἐκείνο ἐπειπεῖν,

Πολλὰ μορφαὶ τῶν δαιμονίων,
πολλὰ δ' ἀέλπτως κραινοῦσαι θεοί,
καὶ τὰ δοκηθέντ' οὐκ ἐτελέσθη·

ἀπροσδόκητα γὰρ ὡς ἀληθῶς ἀπέβη καὶ ταῦτα. Ἐχεῖνο μεμάθηκα ἤδη, ὥς οὐκ ἀσφαλὲς ἀπρακτὸν ὄντα συνεστιᾶσθαι τοιούτοις σοφοῖς.

student. Maximum malorum omnium fuit Alcidas, qui quum semel oppositam sibi aciem fugasset, pulsabat in quemcumque incidit : et multi, bene noris, perierant, nisi ille fregisset clavam. Ego vero ad parietem stans erectus, videbam singula, non immiscens me, doctus nempe Histiae exemplo, quam periculosum esset talia dirimere. Denique Lapillas videres Centaurosque, everti mensas, sanguinem effundi, volare scyphos.

46. Tandem Alcidas candelabro everso tenebras fecit magnas : ac res, quod facile est existimatu, in multo jam periculosiorem adducta locum erat : neque enim cito luminis alius copia erat ; sed in hisce tenebris multa, eaque turpia, perpetrata sunt. Quum adesset tandem qui lumen inferret, deprehensus est Alcidas tibicinae sublata veste vim inferre studens ; Dionysodorus autem in ridiculo alio facinore oppressus : scyphus enim de sinu surgentis excidit. Deinde excusandi causa Ionem dixit in turba sibi, ne periret, dedisse, et Ion providentia quadam hoc a se factum confirmavit.

47. Sic dissolutum convivium, quod post lacrimas in risum rursus exiit de Alcidamante et Dionysodoro atque Ione. Vulnerati jacentes exportabantur, ita male se habebant ; inprimis senex Zenothemis, utraque manu, altera nasum tenens, altera oculum, perire se doloribus clamitans ; adeo ut etiam Hermon, licet ipse quoque in malis versans, duobus quippe excussis dentibus, antestaretur dicens, Memento certe, Zenothemi, te indifferentem jam non putare dolorem ! Sponsus vero, alligato Dionici opera vulnere, domum abductus est, tæniis obvoluto capite, in currum impositus eum, quo sponsam avecturi fuerant, acerbis miser celebratis nuptiis. Reliquos etiam curabat, quantum ejus fieri poterat, Diocles. Denique somnum cupientes abducebantur, vomentes plerique in via. Verum mansit ibi Alcidas : neque enim valebant ejicere virum, quum semel in lecto, in quem obliquo se corpore abjecerat, dormirence cepisset.

48. Hic tibi finis, pulcher Philo, fuit convivii ; nisi melius est tragicum illud subjicere,

Fortuna vices versat multas ;
multaque peragunt inopina dei ;
quæ fore speras, haud eveniunt :

præter opinionem enim revera ista etiam evenere. Equidem illud jam didici, minime tutum esse, qui negotiis implicari nolit, cum ejusmodi philosophis agitare convivium.

LXXII.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΣΥΡΙΑΣ ΘΕΟΥ.

1. Ἔστι ἐν Συρίῃ πόλις οὐ πολλὸν ἀπὸ τοῦ Εὐφράτης ποταμοῦ, καλεῖται δὲ Ἰρῆ καὶ ἔστι Ἰρῆ τῆς Ἥρης τῆς Ἀσσυρίας. Δοκεῖ δέ μοι, τότε τὸ οὐνομα οὐκ ἔμα τῇ πόλει οἰκομένη ἐγένετο, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀρχαῖον ἄλλο ἦν· μετὰ δὲ σφίσι τῶν ἱρῶν μεγάλων γιγνομένων ἐς τότε ἡ ἐπωνυμία ἀπίκετο. Περὶ ταύτης ὡν τῆς πόλιος ἔρχομαι ἐρέων ὁκόσα ἐν αὐτῇ ἔστι· ἐρέω δὲ καὶ νόμους τοῖσι ἐς τὰ ἱρὰ χρέονται, καὶ πανηγύριαι τὰς ἀγούσι, καὶ θυσίαι τὰς ἐπιτελέουσι. Ἐρέω δὲ ὁκόσα καὶ περὶ τῶν τὸ ἱρὸν εἰσαμένων μυθολογέουσι, καὶ τὸν νηὸν ὅπως ἐγένετο. Γράφω δὲ Ἀσσύριος ἔων, καὶ τῶν ἀπηγέομαι τὰ μὲν αὐτοψίῃ ἔμαθον, τὰ δὲ παρὰ τῶν ἱρέων ἐδάην, ὁκόσα ἔοντα ἐμεῦ πρεσβύτερα ἐγὼ ἱστορέω.

2. Πρῶτοι μὲν ὡν ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Αἰγύπτιοι λέγονται θεῶν τε ἐννοίῃν λαβεῖν καὶ ἱρὰ εἰσθαι καὶ τεμένεα καὶ πανηγύριαι ἀποδέξαι. Πρῶτοι δὲ καὶ οὐνόματα ἱρὰ ἐγνώσαν καὶ λόγους ἱεροῦ ἔλεξαν. Μετὰ δὲ οὐ πολλοσὶ χρόνῳ παρ' Αἰγυπτίων λόγον Ἀσσύριοι ἐς θεοὺς ἤκουσαν καὶ ἱρὰ καὶ νηοὺς ἤγειραν, ἐν τοῖσι καὶ ἀγάλματα ἔθεντο καὶ ἑόανα ἐστήσαντο.

3. Τὸ δὲ παλαιὸν καὶ παρ' Αἰγυπτίοις ἀξόανσι νηοὶ ἔσαν. Καὶ ἔστι ἱρὰ καὶ ἐν Συρίῃ οὐ παρὰ πολὺ τοῖς Αἰγυπτίοις ἰσοχρονέοντα, τῶν ἐνὼν πλείστα ὅπως· τό γε τοῦ Ἡρακλέος τὸ ἐν Τύρῳ, οὐ τούτου τοῦ Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες αἰδούσιν, ἀλλὰ τὸν ἐγὼ λέγω, πολλὸν ἀρχαιότερος, καὶ Τύριοις ἥρος ἐστὶ.

4. Ἐνὶ δὲ καὶ ἄλλο ἱρὸν ἐν Φοινίκῃ μέγα, τὸ Σιδώνιοι ἔχουσι, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, Ἀστάρτης ἐστὶ· Ἀστάρτην δ' ἐγὼ δοκέω Σεληναῖν ἐμμεναι· ὡς δέ μοι τις τῶν ἱρέων ἀπηγέετο, Εὐρώπης ἐστὶ τῆς Κάδμου ἀδελφῆς. Ταύτην δ' εὗσαν Ἀγνήνορος τοῦ βασιλῆος θυγατέρα, ἐπειδὴ τε ἀφανὴς ἐγεγόνει, οἱ Φοίνικες τῇ νηὶ ἐτιμήσαντο καὶ λόγον ἱρὸν ἐπ' αὐτῇ ἔλεξαν, ὅτι εὗσαν καλὴν Ζεὺς ἐπόθει καὶ τὸ εἶδος εἰς ταῦρον ἀμειψάμενος ἤρπασε, καὶ μιν ἐς Κρήτην φέρων ἀπίκετο. Τὰδε μὲν καὶ τῶν ἄλλων Φοινίκων ἤκουον, καὶ τὸ νόμισμα, τῷ Σιδώνιοι χρέονται, τὴν Εὐρώπην ἐφεζομένην ἔχει τῷ ταύρῳ τῷ Διὶ· τὸν δὲ νηὸν οὐκ ὁμολογεῖται Εὐρώπης ἐμμεναι.

5. Ἐχουσι δὲ καὶ ἄλλο Φοίνικες ἱρὸν, οὐκ Ἀσσύριον, ἀλλ' Αἰγύπτιον, τὸ ἐξ Ἠλίου πόλιος ἐς τὴν Φοινίκην ἀπίκετο. Ἐγὼ μὲν μιν οὐκ ὅπως, μέγα δὲ καὶ τότε καὶ ἀρχαῖον ἐστὶ.

6. Εἶδον δὲ καὶ ἐν Βύβλῳ μέγα ἱρὸν Ἀφροδίτης Βυβλῆς, ἐν τῷ καὶ τὰ ὄργια ἐς Ἀδωνιν ἐπιτελέουσι· ἐδάην δὲ καὶ τὰ ὄργια. Λέγουσι γὰρ δὴ ὧν τὸ ἔργον τὸ ἐς Ἀδωνιν ὑπὸ τοῦ σὺός ἐν τῇ χωρῇ τῇ σφετέρῃ γενέσθαι καὶ μνήμην τοῦ πάθεος τύπτονται· ἐκάστου ἔτεος καὶ ὀρνήουσι καὶ τὰ ὄργια ἐπιτελέουσι καὶ σφίσι μεγάλα πένθια ἀνὰ τὴν χώραν ἵσταται. Ἐπεὶ δὲ ἀποτύπων

LXXII.

DE SYRIA DEA.

1. Est in Syria urbs non procul ab Euphrate fluvio : vocatur ea Hiera (*sacra*, Hierapolis), et est sacra Junoni Assyriæ. Videtur autem mihi nomen illud non statim fuisse urbi, ex quo primum habitari cœpit; sed antiquum fuisse aliud : postea vero quum magna ibi sacra fierent, nomen loci in hoc abiit. De hac igitur urbe jam dicam, quæ in ea sint : dicam vero leges etiam, quibus in sacris suis utuntur, et celebritates quas agunt, et sacrificia quæ faciunt. Dicam ea quoque omnia quæ de conditoribus sacri illius fabulantur, et templum quomodo sit exstructum. Scribo autem Assyrius ipse, qui ea, quæ narro, partim meis viderim oculis; partim vero a sacerdotibus sim edoctus, quæ quicquam ætatem meam antecedentia hic refero.

2. Jam primi hominum, quos nos novimus, Ægyptii dicuntur deorum cognitionem cepisse, et condidisse templa atque delubra, et cœtus sacrorum causa instituisse. Primi etiam nomina novere sacra, et narrationes sacras tradiderunt. Non ita multo post autem ab Ægyptiis Assyrii illam de diis doctrinam audierunt, et templa atque ædes excitarunt, in quibus simulacra quoque ponebant, et signa statuebant.

3. Antiquitus vero apud Ægyptios etiam sine sculpta imagine erant templa. Et sunt in Syria quoque templa Ægyptiis illis non multum ætate inferiora, quorum ego plurima vidi : ut Herculis Tyri, non illius, quem Græci canunt, Herculis, sed quem ego dico, qui multum antiquior, et Tyrius heros est.

4. Est vero aliud quoque in Phœnice templum magnum, quod habent Sidonii : prout ipsi dicunt, Astartæ est : Astarten autem puto ego Lunam esse : ut vero sacerdotum mihi aliquis narravit, Europæ est, sororis Cadmi. Hanc autem Agenoris regis filiam, quum discessisset ex oculis, Phœnices honorarunt templo, et historiam de ea sacram tradidere, eam, pulchra quum esset, a Jove amatam, qui mutatus in tauri speciem eam rapuerit, et in Cretam detulerit. Hæc etiam ex Phœnicibus aliis audiui, et numus, quo utuntur Sidonii, Europam habet tauro insidentem, Jovi. Templum autem Europæ esse, non consentiunt.

5. Habent autem aliud etiam sacrum Phœnices, non Assyrium illud, sed Ægyptium, quod Heliopoli in Phœnicen venit. Ego quidem illud non vidi; magnum vero ipsum quoque et antiquum est.

6. Sed vidi ego Bybli magnum templum Veneris Bybliæ, in quo etiam Adonidis orgia peragunt : ac didici illa orgia. Dicunt nempe illud de Adonide et de apro in sua regione factum, et in memoriam illius calamitatis plangunt singulis annis et plorant, et peragunt orgia, et magnum sibi per illam regionem luctum imponunt. Quum vero satis planctus

ταί τε καὶ ἀποκλαύσονται, πρῶτα μὲν καταγίζουσι τῷ Ἀδωνίδι δῶκες ἐόντι νέκυι, μετὰ δὲ τῇ ἐτέρῃ ἡμέρῃ ζῶειν τέ μιν μυθολογέουσι καὶ ἐς τὸν ἡέρα πέμπουσι καὶ τὰς κεφαλὰς ξυρέονται δῶκες Αἰγύπτιοι ἀποθανόντος Ἄπιος. Γυναικῶν δὲ δόσαι οὐκ ἐθέλουσι ξυρέεσθαι, τοιγύνη ζῆμῃν ἐκτελέουσι· ἐν μὲν ἡμέρῃ ἐπὶ πρῆσι τῆς ὕρης ἴστανται, ἡ δὲ ἀγορὴ μόνουσι ξεῖνοισι παρακίεσθαι καὶ ὁ μισθὸς ἐς τὴν Ἀφροδίτην θυσίῃ γίγνεται.

7. Εἰσὶ δὲ ἔνιοι Βυβλίων, οἱ λέγουσι παρὰ σφίσι τεθάφθαι τὸν Ὅσιριν τὸν Αἰγύπτιον, καὶ τὰ πένθεα καὶ τὰ ὄργια οὐκ ἐς τὸν Ἀδωνιν, ἀλλ' ἐς τὸν Ὅσιριν πάντα πρήσσεσθαι. Ἐρέω δὲ δόθεν καὶ τάδε πιστὰ δοκέουσι. Κεφαλὴ ἐκάστου ἔτεος ἐξ Αἰγύπτου ἐς τὴν Βύβλον ἀπικνέεται πλώουσα τὸν μεταξὺ πλόν ἐπτά ἡμερῶν, καὶ μιν οἱ ἀνεμοὶ φορέουσι θεῇ ναυτιλίῃ· τρέπεται δὲ οὐδαμὰ, ἀλλ' ἐς μόνην τὴν Βύβλον ἀπικνέεται. Καὶ ἔστι τὸ σύμπαν θωῦμα. Καὶ τοῦτο ἐκάστου ἔτεος γίγνεται, τὸ καὶ ἐμῷ παρόντος ἐν Βύβλῳ ἐγένετο· καὶ τὴν κεφαλὴν ἐθεσάμην Βυβλίην.

8. Ἐνὶ δὲ καὶ ἄλλο θωῦμα ἐν τῇ χώρῃ τῇ Βυβλίῃ, ποταμὸς ἐκ τοῦ Λιβάνου τοῦ οὐρεος ἐς τὴν ἅλα ἐκδιδοί· οὐνομα τῷ ποταμῷ Ἀδωνίς ἐπικέεται. Ὁ δὲ ποταμὸς ἐκάστου ἔτεος αἰμάσσεται καὶ τὴν χροίην ὀλέσας ἐσπίπτει ἐς τὴν θάλασσαν καὶ φοινίσσει τὸ πολλὸν τοῦ πελάγεος καὶ σημαίνει τοῖς Βυβλίοις τὰ πένθεα. Μυθέονται δὲ ὅτι ταύτῃσι τῇσι ἡμέρῃσι ὁ Ἀδωνίς ἀνὰ τὸν Λιβανὸν τιτρώσκεται καὶ τὸ αἶμα ἐς τὸ ὕδωρ ἐρχόμενον ἀλλάσσει τὸν ποταμὸν καὶ τῷ ῥόῳ τὴν ἐπωνυμίην διδοί. Ταῦτα μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι. Ἐμοὶ δὲ τις ἀνὴρ Βύβλιος ἀληθέα δοκῶν λέγειν ἐτέρην ἀπηγέετο τοῦ πάθος αἰτίην. Ἐλεγε δὲ ὧδε· Ὁ Ἀδωνίς ὁ ποταμὸς, ὃ ζεῖνε, διὰ τοῦ Λιβάνου ἔρχεται· ὁ δὲ Λιβανὸς κάρτα ξανθόγῶς ἐστίν· ἀνεμοὶ ὧν τρηχέες ἐκείνησι τῇσι ἡμέρῃσι ἰστάμενοι τὴν γῆν τῷ ποταμῷ ἐπιφέρουσι εὐῶσαν ἐς τὰ μάλιστα μιλιώδεα, ἡ δὲ γῆ μιν αἰμώδεα τίθησι· καὶ τοῦδε τοῦ πάθος οὐ τὸ αἶμα, τὸ λέγουσι, ἀλλ' ἡ χώρα αἰτίη. Ὁ μὲν μοι Βύβλιος τοσαῦτα ἀπηγέετο· εἰ δὲ ἀτρεκέως ταῦτα ἔλεγε, ἐμοὶ μὲν δοκεῖ κάρτα θεῇ καὶ τοῦ ἀνέμου ἡ συντυχίη.

9. Ἀνέβην δὲ καὶ ἐς τὸν Λιβανὸν ἐκ Βύβλου, ὁδὸν ἡμέρης, πυθόμενος αὐτόθι ἀρχαῖον ἱρὸν Ἀφροδίτης ἔμμεναι, τὸ Κινύρης εἶπας, καὶ εἶδον τὸ ἱρὸν καὶ ἀρχαῖον ἦν. Τάδε μὲν ἐστὶ τὰ ἐν τῇ Συρίῃ ἀρχαῖα καὶ μεγάλα ἱερά.

10. Τοσούτων δὲ ἐόντων ἐμοὶ δοκεῖ οὐδὲν τῶν ἐν τῇ ἱρῇ πολει μῖζον ἔμμεναι οὐδὲ νηὸς ἄλλος ἀγιώτερος οὐδὲ χώρα ἄλλη ἰσχυρότερη. Ἐνὶ δὲ καὶ ἔργα ἐν αὐτῇ πολυτελέα καὶ ἀρχαῖα ἀναθήματα καὶ πολλὰ θωύματα καὶ ξόανα θεοπρεπῆ, καὶ θεοὶ δὲ κάρτα αὐτοῖσι ἐμφανέες· ἰδρώει γὰρ δὴ ὧν παρὰ σφίσι τὰ ξόανα καὶ κινέεται καὶ χρησιμογροεῖ· καὶ βοῇ δὲ πολλάκις ἐγένετο ἐν τῷ νηὶ κλεισθέντος τοῦ ἱεροῦ, καὶ πολλοὶ ἤκουσαν. Ναὶ μὴν καὶ ὀλοὸν περὶ ἐν τοῖσι ἐγὼ οἶδα πρῶτόν ἐστι· πολλὰ γὰρ αὐτοῖσι ἀπικνέεται γρήματα ἐκ τε Ἀραβίης

et lacrimarum est, primo inferias Adonidi, tanquam mortuo, mittunt; post vero, insequenti die, vivereque illum narrant, et caelo illum exponunt: etiam capita tondent, sicut Aegyptii, quando mortuus his est suus Apis. Mulierum vero quotquot tonderi nolunt, multam solvunt ejusmodi: uno die venales stant, forma quaestum faciturae; forum autem solis patet peregrinis, et merces illarum sacrificium fit Veneri.

7. Sunt autem Byblierum quidam, qui sepultum apud ae dicunt Osirin Aegyptium, et luctus illos et orgia non in Adonin, sed in Osirin peragi omnia. Dicam vero unde ista quoque fide digna videantur. Caput singulis annis ex Aegypto Byblum venit, natans per interjectum spatium quod septem diebus navigatur: ac ferunt illud divina quadam navigatione venti; declinat autem nusquam, sed solam Byblum pervenit. Estque universum hoc miraculum: idque annis singulis contingit, quod me etiam praesente Bybli factum est; ac vidi caput illud Byblum.

8. Est vero aliud quoque in Byblierum regione miraculum: flumen e Libano monte ortum exoneratur in mare: impositum nomen flumini Adonis. Illud flumen singulis annis cruentatur, suoque amisso colore in mare effunditur, et magnam maris partem inficiens, suos Bybliis luctus indicit. Fabulantur autem hisce ipsis diebus in Libano vulnerari Adonin, delatoque in aquam illius sanguine immutari flumen, atque cognomen fluente illud dari. Haec vulgus dicit: mihi vero Byblius homo, qui vera videbatur dicere, aliam narravit mutationis illius causam. Dicebat autem ita: Adonis flumen, mi hospes, venit per Libanum: at Libanus multum rubicundae terrae habet; venti ergo vehementes, qui statos illis diebus flatus habent, terram flumini inferunt minio valde similem: haec illud terra reddit sanguineum: hujusque mutationis non sanguis, quem dicunt, sed regio ipsa in causa est. Haec mihi narrabat Byblius: si autem vera haec dixit, mihi tamen divina valde illa ipsa venti opportunitas videtur.

9. Ascendi vero etiam Byblo in Libanum, diei unius itinere, quum audissem antiquum ibi esse Veneris fanum, quod constituerit Cinyras. Ac vidi templum, quod sane antiquum erat. Atque haec illa vetera sunt et magna per Syriam templa.

10. Tot autem quum sint, nullum mihi videtur illis, quae sunt Hierapoli, majus esse, nec aedes alia augustior, neque, sanctior regio alia. Sunt autem etiam opera in eo sumtuosa, et donaria antiqua, et spectanda multa, et signa augusta, praesentesque valde iis dii. Sudant enim apud illos simulacra, et moventur, atque edunt oracula. Clamor etiam saepe in aede coortus, quum clausum esset templum. et multi exaudiverunt. Verum etiam divitiarum causa eorum, quae ego novi, primum est. Multae enim ad illos opes ve-

καὶ Φοινίκων καὶ Βαβυλωνίων καὶ ἄλλα ἐκ Καππαδοκίης, τὰ δὲ καὶ Κίλικες φέρουσι, τὰ δὲ Ἀσσύριοι. Ἐξ ὧν δὲ ἐγὼ καὶ τὰ ἐν τῷ νηῷ λάθρῃ ἀποκείται, ἐσθῆτα πολλὴν καὶ ἄλλα ὀκτὸς ἐς ἄργυρον ἢ ἐς χρυσὸν ἀποκείριται. Ὅρται μὲν γὰρ καὶ πανηγύριες οὐδαμοῖσι ἀλλοιοῖσι ἀνθρώπων τοσαύτης ἀποδεδέχεται.

11. Ἰστοροῦντι δέ μοι ἐτέων περὶ, ὀκτὸς τῷ ἱρῷ ἐστὶ, καὶ τὴν θεὸν αὐτοὶ ἤντινα δοκέουσι, πολλοὶ λόγοι ἐλέγοντο, τῶν οἱ μὲν ἱροί, οἱ δὲ ἐμφανέες, οἱ δὲ κάρτα μυθώδεις, καὶ ἄλλοι βάρβαροι, οἱ μὲν τοῖσι Ἑλληνισι δημολογέοντες, τοὺς ἐγὼ πάντας μὲν ἔρῳ, δέχομαι δὲ οὐδαμὰ.

12. Οἱ μὲν ὦν πολλοὶ Δευκαλίωνα τὸν Σισύθεα τὸν ἱρὸν εἶσασθαι λέγουσι, τοῦτον Δευκαλίωνα, ἐπὶ τοῦ τοῦ πολλὸν ὕδωρ ἐγένετο. Δευκαλίωνος δὲ περὶ λόγον ἐν Ἑλλήσιν ἤκουσα, τὸν Ἑλληνες ἐπ' αὐτῷ λέγουσι. Ὁ δὲ μῦθος ὧδε ἔχει· ἦδε ἡ γενεὴ οἱ νῦν ἀνθρώποι οὐ πρῶτοι ἐγένοντο, ἀλλ' ἐκείνη μὲν ἡ γενεὴ πάντες ὤλοντο. Οὗτοι δὲ γένεος τοῦ δευτέρου εἰσὶ, τὸ αὐτὶς ἐκ Δευκαλίωνος ἐς πληθὺν ἀπῆκετο. Ἐκείνων δὲ περὶ τῶν ἀνθρώπων τὰδε μυθέονται· ὁρίσται κάρτα ἐόντες ἀθέμιστα ἔργα ἐπῆρσαν, οὔτε γὰρ ὄρνια ἐφύλασσον οὔτε ξείνους ἐδέκοντο οὔτε ἱκετῶν ἠνέχοντο, ἀντ' ὧν σφίσι ἡ μεγάλη συμφορὴ ἀπῆκετο. Αὐτίκα ἡ γῆ πολλὸν ὕδωρ ἐκδιδοῖ καὶ ὄμβροι μεγάλοι ἐγένοντο καὶ οἱ ποταμοὶ κατέβησαν μέζονες καὶ ἡ θάλασσα ἐπὶ πολλὸν ἀνέβη, ἐς δὲ πάντα ὕδωρ ἐγένοντο καὶ πάντες ὤλοντο, Δευκαλίων δὲ μόνος ἀνθρώπων ἐλίπετο ἐς γενεὴν δευτέραν εὐθουλῆς τε καὶ τοῦ εὐσεβέος εἵνεκα. Ἡ δὲ οἱ σωτηρίῃ ἦδε ἐγένετο· λάρνακα μεγάλην, τὴν αὐτὸς εἶχε, ἐς ταύτην ἐσθιδάσας παῖδας τε καὶ γυναῖκας ἐσωτοῦ ἐσέθη· ἐσθίζοντι δὲ οἱ ἀπῆκοντο σῦες καὶ ἵπποι καὶ λεόντων γένεα καὶ ὄφεις καὶ ἄλλα ὀκτὸς ἐν γῇ νέμονται, πάντα ἐς ζεύγεα. Ὁ δὲ πάντα ἐδέκετο, καὶ μιν οὐκ ἐσίνοντο, ἀλλὰ σφίσι μεγάλῃ διόθεν φιλή ἐγένετο. Καὶ ἐν μὲν λάρνακι πάντες ἐπλευσαν, ὅτε τὸ ὕδωρ ἐπεκράταε. Τὰ μὲν Δευκαλίωνος περὶ Ἑλληνες ἱστοροῦσι.

13. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου λέγεται λόγος ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἱρῇ πόλει μεγάλως ἄξιος θωυμάσαι, ὅτι ἐν τῇ σφετέρῃ χώρῃ χάσμα μέγα ἐγένετο καὶ τὸ σῦμπαν ὕδωρ κατέδεξάτο· Δευκαλίων δὲ, ἐπεὶ τὰδε ἐγένετο, βωμούς τε ἔθετο καὶ νηὸν ἐπὶ τῷ χάσματι Ἦρης ἅγιον ἐστήσατο. Ἐγὼ δὲ καὶ τὸ χάσμα εἶδον, καὶ ἐστὶ ὑπὸ τῷ νηῷ κάρτα μικρόν. Εἰ μὲν ὦν πάλαι καὶ μέγα ἐὼν νῦν τοιόνδε ἐγένετο, οὐκ οἶδα· τὸ δὲ ἐγὼ εἶδον, μικρόν ἐστι. Σῆμα δὲ τῆς ἱστορίας τόδε πρήσσουσι· δις ἐκάστου ἔτεος ἐκ θαλάσσης ὕδωρ ἐς τὸν νηὸν ἀπικνέεται. Φέρουσι δὲ οὐκ ἱέεις μῦθον, ἀλλὰ πᾶσα Συρίη καὶ Ἀραβίη, καὶ πέρηνθεν τοῦ Εὐφράτης πολλοὶ ἀνθρώποι ἐς θάλασσαν ἔρχονται καὶ πάντες ὕδωρ φέρουσι, τὸ πρῶτα μὲν ἐν τῷ νηῷ ἐκχεοῦσι, μετὰ δὲ ἐς τὸ χάσμα κατέρχεται, καὶ δέκεται τὸ χάσμα μικρὸν ἐὼν ὕδατος χρῆμα πολλόν. Τὰ δὲ ποιοῦντες Δευκαλίωνα ἐν τῷ ἱρῷ τόνδε νόμον θέσθαι λέγουσι· συμφορῆς τε καὶ εὐεργεσίας μνῆμα ἔμμεναι.

niunt ex Arabia, et a Phœnicibus, et Babylonis, et aliæ e Cappadocia; quædam vero etiam Cilices asserunt, quædam Assyrii. Vidi ego ea quoque quæ in templo occultis locis reposita sunt, vestem multam, et alia quæ in argentum vel in aurum discreta sunt. Festorum quidem celebrationes dierum et conventus nullis aliis mortalium tot ac tanti instituti sunt.

11. Percontanti autem mihi de annis, quot essent illi sacro, et quam ipsi deam illam putarent, multæ narrationes dicebantur quarum sacræ aliæ, aliæ publicæ; quædam opipido fabulosæ; et aliæ barbaræ, aliæ Græcis consentientes, quas ego dicam quidem omnes, neutiquam vero recipio.

12. Vulgus igitur Deucalionem esse, Sisynthen, aiunt, qui templum condiderit; eum, inquam, Deucalionem, sub quo multa illa aqua fuit. Jam de Deucalione narrationem inter Græcos audiui, quam Græci de eo referunt. Fabula autem ita habet. Hoc sæculum, qui nunc sunt homines, non illi primi fuere; sed illud sæculum periire omnes. At hi alterius sunt generis, quod rursus a Deucalione inde in multitudinem auctum est. De istis vero prioribus hominibus hæc narrant: contumeliosi valde quum essent, nefaria facinora patrabant: neque enim jurisjurandi religionem servabant, neque recipiebant hospites, neque supplicibus parcebant: pro quibus rebus magna illa venit ipsis calamitas. Statim multum aquæ terra effundere, et pluviae fieri magnæ, et amnes descendere majores, mare autem multum ascendere: quare aqua fiebant omnia, peribantque universi; Deucalion solus alteri sæculo reservatus est prudentiæ et pietatis causa. Servatio autem ipsius hoc modo contigit. Arcam quam habebat magnam, in hanc liberos suos et uxores imposuit, et ipse quoque ingressus est. Quum autem ingrederetur, venerunt ad eum apri, et equi, et leonum genera, et serpentes, et reliqua quæ in terra pascuntur, bina omnia. Recipit ille omnia: neque illi nocent; sed magna inter ipsos amicitia, a Jove immissa, intercedit. Atque in una omnes arca navigarunt, quam diu aqua obtinebat. Hæc de Deucalione narrant Græci.

13. Hinc vero narratio ab iis, qui Hierapoli sunt, fertur admiratione maxime digna: in ipsorum regione hiatum factum esse magnum, qui aquam omnem receperit. Deucalionem vero, aiunt, quum hæc facta essent, altariaque constituit, et sacram Junoni ædem super hiatum col locavit. Ego etiam hiatum vidi; et est sub templo valde parvus. An vero magnus fuerit olim, et nunc tantillus factus, non novi: quem vero ego vidi, ille parvus est. Signum hujus narrationis esse statuunt hoc quod fit: his unoquoque anno de mari aqua in templum venit. Ferunt eam non sacerdotes solum, sed Syria omnis et Arabia, et Transeuphratani multi homines ad mare accedunt, et aquam ferunt omnes, quam primum quidem in templo effundunt; deinde vero in hiatum ea descendit, capitque ille hiatum, parvus licet, aquæ vim maximam. Hæc faciunt, et a Deucalione hanc in eo templo legem latam esse dicunt, ut illud

Ὁ μὲν ὢν ἀρχαῖος αὐτοῖσι λόγος ἀμὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῖσδε ἐστὶ.

14. Ἄλλοι δὲ Σεμίραμιν τὴν Βαβυλωνίην, τῆς δὲ πολλὰ ἔργα ἐν τῇ Ἀσίῃ ἐστὶ, ταύτην καὶ τότε τὸ ἔδος εἶσασθαι νομίζουσι, οὐκ Ἥρῃ δὲ εἶσασθαι, ἀλλὰ μητρὶ ἑωυτῆς, τῆς Δερκετῶ οὐνομα. Δερκετοῦς δὲ εἶδος ἐν Φοινίκῃ ἐθεσάμην, θέημα ξένον· ἡμισέη μὲν γυνή, τὸ δὲ δόσον ἐκ μηρῶν ἐς ἄκρους πόδας ἰχθύος οὐρὴ ἀποτείνεται. Ἡ δὲ ἐν τῇ ἱρῇ πόλει πᾶσα γυνή ἐστὶ. Πίστιες δὲ τοῦ λόγου αὐτοῖσι κάρτα ἐμφανέες ἰχθύας χρῆμα ἱρὸν νομίζουσι καὶ οὐκοτε ἰχθύων ψαύουσι, καὶ ὀρνίθας τοὺς μὲν ἄλλους σιτέονται, περιστερὴν δὲ μούνην οὐ σιτέονται, ἀλλὰ σφίσι ἥδε ἱρῇ. Τὰ δὲ γινώμενα δοκεῖ αὐτοῖσι ποιεῖσθαι Δερκετοῦς καὶ Σεμιράμιος εἵνεκα, τὸ μὲν, ὅτι Δερκετῶ μορφήν ἰχθύος ἔχει, τὸ δὲ, ὅτι τὸ Σεμιράμιος τέλος ἐς περιστερὴν ἀπὶκετο. Ἄλλ' ἐγὼ τὸν μὲν νῆδον ὅτι Σεμιράμιος ἔργον ἐστὶ, τάχα κου δέξομαι Δερκετοῦς δὲ τὸ ἱρὸν ἔμμεναι οὐδαμὰ πείθομαι, ἐπεὶ καὶ παρ' Αἰγυπτίων ἐνίοισι ἰχθύας οὐ σιτέονται, καὶ τότε οὐ Δερκετῶ χαρίζονται.

15. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἱερὸς, τὸν ἐγὼ σοφοῦ ἀνδρὸς ἤκουσα, ὅτι ἡ μὲν θεὸς Ῥή ἐστὶ, τὸ δὲ ἱρὸν Ἄττει ποίημα· Ἄττης δὲ γένος μὲν Λυδὸς ἦν, πρῶτος δὲ τὰ ὄργια τὰ ἐς Ῥήν ἐδιδάξατο. Καὶ τὰ Φρύγες καὶ Λυδοὶ καὶ Σαμοθράκες ἐπιτελοῦσι, Ἄττει πάντα ἐμαθόν· ὡς γὰρ μιν ἡ Ῥή ἔτεμε, βίου μὲν ἀνδρὸς ἀπεπαύσατο, μορφήν δὲ θηλέην ἡμεῖψατο καὶ ἐσθῆτα γυναικίην ἐνεδύσατο καὶ ἐς πᾶσαν γῆν φοιτῶν ὄργια τε ἐπετέλεε καὶ τὰ ἔπαθε ἀπηγγέτο καὶ Ῥήν ἥειδε. Ἐν τοῖσι καὶ ἐς Συρίην ἀπὶκετο. Ὡς δὲ οἱ πέρην Εὐφρήτεω ἀνθρώποι οὔτε αὐτὸν οὔτε ὄργια ἐδέκοντο, ἐν τῷδε τῷ χώρῳ τὸ ἱρὸν ἐποίησατο. Σημῆα δὲ ἡ θεὸς τὰ πολλὰ ἐς Ῥήν ἐπικνέεται. Λέοντες γὰρ μιν φέρουσι καὶ τύμπανον ἔχει καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τυρογοφορεῖ, δοκίην Ῥήν Λυδοὶ ποιοῦσι. Ἐλεγε δὲ καὶ Γάλλων πέρι, οἳ εἰσιν ἐν τῷ ἱρῷ, ὅτι Γάλλοι Ἥρῃ μὲν οὐδαμὰ, Ῥή δὲ τέμνονται καὶ Ἄττει μιμνέονται. Τὰ δὲ μοι εὐπρεπέα μὲν δοκεῖ ἐμμεναι, ἀληθέα δὲ οὐ· ἐπεὶ καὶ τῆς τομῆς ἄλλην αἰτίην ἤκουσα πολλὸν πιστοτέρην.

16. Ἀνδάνει δὲ μοι τὰ λέγουσι τοῦ ἱεροῦ περὶ τοῖσι Ἑλλήσι τὰ πολλὰ ὁμολογούντες, τὴν μὲν θεὸν Ἥρην δοκέοντες, τὸ δ' ἔργον Διονύσου τοῦ Σεμέλης ποίημα· καὶ γὰρ δὴ Διονύσος ἐς Συρίην ἀπὶκετο κείνην ὁδὸν τὴν ἦλθεν ἐπ' Αἰθιοπίην. Καὶ ἐστὶ πολλὰ ἐν τῷ ἱρῷ Διονύσου ποιητέω σήματα, ἐν τοῖσι καὶ ἐσθῆτες βάμβαροι καὶ λίθοι Ἰνδοὶ καὶ ἐλεφάντων κέρα, τὰ Διονύσος ἐξ Αἰθιοπῶν ἤνευκε, καὶ φαλλοὶ δὲ ἐστᾶσι ἐν τοῖσι προπυλαίοισι δύο κάρτα μεγάλοι, ἐπὶ τῶν ἐπίγραμμα τοιόνδε ἐπιγέγραπται, « τούσδε φαλλοὺς Διονύσος Ἥρῃ μητρὶ τῇ ἀνέθηκα. » Ἐμοὶ μὲν νυν καὶ τότε ἀρκεῖ. Ἐρέω δὲ καὶ ἄλλ' ὅτι ἐστὶ ἐν τῷ νηῷ Διονύσου ὄργιον. Φαλλοὺς Ἑλληνες Διονύσῳ ἐγείρουσι, ἐπὶ τῶν καὶ τοιόνδε τι φέρουσι, ἀνδρας μικροὺς ἐκ ξύλου πεποιημένους, μεγάλα αἰδοῖα ἔχοντας· καλέονται δὲ τότε νεύ-

esset calamitatis pariter ac beneficii monumentum. Antiqua ergo de templo illis narratio est huiusmodi.

14. Alii vero Babyloniam Semiramidem, cuius quidem multa per Asiam opera exstant, hanc ergo constituisse arbitrantur illam quoque sedem; nec vero Junoni constituisse, sed suae matri, cuius nomen Derceto. Dercetus porro speciem vidi in Phoenice, mirum spectaculum: dimidia est mulier; quod est autem a feminibus inde ad extremos pedes, piscis cauda extenditur. Ea vero quae Hierapoli est, tota est mulier. Argumenta illis huius relationis sunt valde aperta: pisces rem sacram arbitrantur, et nunquam pisces attingunt; atque aves reliquas quidem in cibo habent, columba vero sola non vescuntur, sed est ea illis sacra. Haec quae ita fiunt, videntur iis fieri Dercetus et Semiramidis causa: alterum, quod piscis formam habet Derceto; alterum, quod Semiramidis finis in columbam exit. At ego aedem quidem illam Semiramidis opus esse, forte receperim; Dercetus autem esse delubrum, nequaquam mihi persuadetur, quandoquidem etiam apud Aegyptios sunt qui piscibus in cibo non utantur, neque illud Dercetus gratia faciunt.

15. Est vero alia etiam sacra narratio, quam a sapientii viro accepi, deam illam esse Rheam, delubrum vero opus Attis. Attes porro genere Lydus fuit, primusque Rheae orgia docuit. Ac quae Phryges et Lydi et Samothracae peragunt, ea ab Atte didicerunt omnia: ubi enim illum Rheae castravit, virilem victum desiit, speciemque pro eo assumpsit femineam, et vestem induit muliebrem, et terras omnes peragrans, orgiaque peragebat, et enarrabat quae passus esset, et Rheam canebat. Inter haec pervenit etiam in Syriam. Quum autem Transeuphratani homines neque ipsum reciperent, neque orgia, illo ipso in loco hoc sibi delubrum fecit. Signa vero huius rei sunt: in multis haec dea ad Rheam accedit. Leones enim illam vehunt, et tympanum habet, et turrim gerit in capite, qualem Rheam Lydi faciunt. Dicebat idem de Gallis, qui in templo sunt, Gallos Junoni nusquam, at Rheae castrari, et imitari Atten. Haec speciosa quidem mihi videntur esse, vera non item: quandoquidem etiam castrationis illius aliam causam audivi, multum fide digniorem.

16. Placent vero mihi quae de templo dicunt ii qui Graecis maiorem partem consentiunt, deam Junonem esse putantes, opus vero a Baccho Semeles filio factum: nempe Bacchus in Syriam venit ea via, qua profectus est in Aethiopiam. Ac sunt multa in templo Bacchi auctoris indicia; in his et vestes barbarae, et gemmae Indicae, et elephantorum cornua, quae ex Aethiopibus Bacchus attulit; et stant phalli in vestibulo duo maximi, in quibus talis est inscriptio, nosce phallos Bacchus Junoni Novercae posui. Mihi quidem etiam haec sufficiunt. Dicam vero quoque aliud quod est in templo, Bacchi sacrum. Phallos Graeci Baccho erigunt, in quibus etiam tale quid ferunt, virunculos parvos et ligno factos, pudenda magna habentes; vocantur autem haec uen-

ρόσπαστα. Ἔστι δὲ καὶ τότε ἐν τῷ ἱρῷ, ἐν δεξιῇ τοῦ νηοῦ κάθηται σμικρὸς ἀνὴρ χάλκεος ἔχων αἰδοῖον μέγα.

17. Τοσάδε μὲν ἀμφὶ τῶν οἰκιστῶν τοῦ ἱεροῦ μυθολογέουσι. Ἦδη δὲ ἐρέω καὶ τοῦ νηοῦ περί θεοσύς τε θῶκος ἐγένετο καὶ ὅστις μιν ἐποίησατο. Λέγουσι τὸν νηὸν τὸν νῦν ὄντα μὴ ἐμμεναι τὸν τὴν ἀρχὴν γεγενημένον, ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν κατενεχθῆναι χρόνῳ ὑστερον, τὸν δὲ νῦν ὄντα Στρατονίκης ἐμμεναι ποίημα, γυναικὸς τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως. Δοκέει δέ μοι ἡ Στρατονίκη ἐκεῖνη ἐμμεναι, τῆς δὲ πρόγονος ἤρῃσατο, τὸν ἤλεγξε τοῦ ἱεροῦ ἐπινοίῃ· ὥς γάρ μιν ἡ συμφορὰ κατέλαθεν, ἀμηχανέων τῷ κακῷ αἰσχυρῷ δοκούντι κατ' ἡσυχίην ἐνόησε. Ἐκεῖτο δὲ ἀλγύνων οὐδὲν, καὶ οἱ ἡ τε χροίη πᾶμπαν ἐτρέπετο καὶ τὸ σῶμα δι' ἡμέρης ἐμαραίνετο. Ὁ δὲ ἱετὴρς ὡς εἶδε μιν ἐς οὐδὲν ἐμφανὲς ἀρρωστέοντα, ἔγνω τὴν νοῦσον ἔρωτα ἐμμεναι. Ἐρωτος δὲ ἀφανέος πολλὰ σημεῖα, ὀφθαλμοὶ τε ἀσθενέες καὶ φωνὴ καὶ χροίη καὶ δάκρυα. Μαθὼν δὲ ταῦτα ἐποίησε· χειρὶ μὲν τῇ δεξιῇ ἔχε τοῦ νεηνίσκου τὴν καρδίην, ἐκάλεσε δὲ τοὺς ἀνὰ τὴν οἰκίην πάντας· ὁ δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἐσιόντων πάντων ἐν ἡρεμίῃ μεγάλῃ ἦν, ὡς δὲ ἡ μητρὸς ἀπύκετο, τὴν τε χροίην ἠλλάττετο καὶ ἰδρώειν ἄρξατο καὶ τρώμῳ ἔχετο καὶ ἡ καρδίη ἀνεπάλλετο· τὰ δὲ γιγνόμενα ἐμφανέα τῷ ἱεροῦ τὸν ἔρωτα ἐποίησε.

18. Καὶ μιν ὥδε ἱῆσατο· καλέσας τοῦ νεηνίσκου τὸν πατέρα κάρτα ὀρρωδόντα, Ὁδὲ ἡ νοῦσος, ἔφη, τὴν ὁ παῖς ὅδε ἀρρωστέει, οὐ νοῦσός ἐστι, ἀλλὰ ἀδικίη· ὅδε γάρ τοι ἀλγύει μὲν οὐδὲν, ἔρωτος δέ μιν καὶ φρενοδολαβείη ἔχει. Ἐπιθυμείει δὲ τῶν οὐδαμὰ τεύξεσθαι, φιλέων γυναῖκα ἐμὴν, τὴν ἐγὼ οὕτι μετήσομαι. Ὁ μὲν ὧν τοιαῦτα σοφίῃ ἐψεύδετο. Ὁ δὲ αὐτίκα ἐλίσσετο, Πρὸς τε σοφίης καὶ ἱερικῆς μὴ μοι παῖδα ὀλέσης· οὐ γὰρ ἐθέλων ταύτη συμφορῇ ἔσγετο, ἀλλὰ οἱ ἡ νοῦσος ἀκούσῃ. Τῷ σὺ μηδαμὰ ζηλοτυπέων πένθος ἐγείρει πάσῃ βασιλείῃ· μακρὲ ἱετὴρς ἐὼν φθόνον προξενέειν ἱερικῇ. Ὁ μὲν ὥδε ἀγνοῖς ἐὼν ἐδέετο. Ὁ δὲ μιν αὐτὸς ἀμείβετο, Ἀνόσια σπεύδεις γάμον ἐμὸν ἀπαιρούμενος ἢ δὲ ἱετὸν ἀνδρα βιώμενος. Σὺ δὲ κῶς ἂν αὐτὸς ἐπρηξας, εἴ τοι σὴν γυναῖκα ἐπόθεις, ἐμεῦ τὰδε δεόμενος; Ὁ δὲ πρὸς τὰδε ἔλεγε ὡς οὐδ' αὐτὸς ἂν κοτε γυναικὸς ἐφείσατο οὐδὲ παιδὶ σωτηρίης ἐφθόνηε, εἰ καὶ οἱ μητρικῆς ἐπεθύμει· οὐ γὰρ ὁμοίην συμφορὴν ἐμμεναι γαμετὴν ἢ παῖδα ὀλέσαι. Ὡς δὲ τὰδε ὁ ἱετὴρς ἤκουσε, Τί τοι, ἔφη, ἐμεῖ λίσσεαι; καὶ γάρ τοι σὴν γυναῖκα ποθέει· τὰ δὲ ἔλεγον ἐγὼ, πάντα ἐν ψεύδεσσι. Πείθεται μὲν τουτέοις, καὶ τῷ μὲν παιδὶ λείπει καὶ γυναῖκα καὶ βασιλείην, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώραν ἀπύκετο καὶ πόλιν ἐπὶ τῇ Εὐφράτῃ ἐπώνυμον ἐωυτοῦ ἐποίησατο, ἐνθα οἱ καὶ ἡ τελευτὴ ἐγένετο. Ὡς δὲ μὲν ὁ ἱετὴρς ἔρωτα ἔγνω τε καὶ ἱῆσατο.

19. Ἦδε δὲ ὧν ἡ Στρατονίκη ἐτι τῷ προτέρῳ ἀνδρὶ συνοικέουσα ὄντα τοιόνδε ἐθεήσατο, ὡς μιν ἡ Ἥρη ἐκέλευε ἐγείρει· οἱ τὸν ἐν τῇ ἱερῇ πόλει νηὸν, εἰ δὲ ἀπειθεοί, πολλὰ οἱ καὶ κακὰ ἀπειλεε. Ἡ δὲ τὰ μὲν πρῶτα

rospasta [*nervis tracta*]. Est autem hoc etiam in delubro: in dextra templi sedet vir parvus æneus cum magno pudendo.

17. Tantum de conditoribus sacri narrat. Jam vero de ipsa æde dicam, et illius positione, quomodo sit facta, et quis eam condiderit. Aiunt ædem quæ nunc est, non esse illam ab initio statim structam, sed istam ipso tempore collapsam denique; quæ vero nunc est, eam Stratonices esse opus, quæ uxor Assyriorum regis fuerit. Videtur autem mihi illa fuisse Stratonice, quam privignus suus amavit, quem medici deprehendit sollertia: quum enim ille ipsum morbus invasisset, consilii expertus in malo quod turpe videretur, ægrotabat silentio. Jacebat autem parte dolente nulla: atque ipsi et color plane mutabatur, et corpus in dies marcescebat. At medicus, quum videret illum manifesto nullo morbo laborare, amorem esse ipsius morbum cognovit. Amoris autem occultati signa multa, oculi languidi, et vox, et color, et lacrimæ. Quo cognito, hæc faciebat: dextra manu cordi adolescentis admota, domesticos vocabat omnes. Ille ceteris omnibus intransibus tranquillius admodum erat: at noverca ubi advenit, et colorem mutavit, et incepit sudare, et tremore corripiebatur, et cor ei palpitabat. Ista quum fierent, manifestum medico amorem prodidere.

18. Atque ita illum sanavit: vocato patre adolescentis vehementer anxio, Iste morbus, inquit, quo juvenis hic ægrotat, non morbus est, sed injuria: nihil enim ipsi dolet; sed amor illum tenet atque amentia. Concupiscit enim quæ nunquam consequetur: meam quippe uxorem amat, quam ego neutiquam dimittam. Hæc ille astute commentus est. At pater statim supplicare, Per, inquit, tuam sapientiam et medicinæ peritiam, ne patiaris perire mihi filium: neque enim volens hoc correptus est malo, sed involuntarius ei morbus. Noli ergo tua zelotypia luctum excitare regno universo; neu, medicus quum sis, invidiam conciliare medicinæ. Sic ille imprudens orabat. At respondit ei medicus: Nefarium est quod studiose adeo petis, matrimonium mihi meum auferens et vim adhibere parans viro medico. Tu vero quid ipse faceres, si tuæ uxoris desiderio teneretur, qui me ista deprecetur? Ad hæc ille, neque se uxori unquam parsurum, neque invisurum filio salutem. etiamsi suam is novercam anaret; non enim æqualem esse calamitatem, conjugem amittere, et filium. Hæc ubi audierat medicus, Quid ergo, inquit, mihi supplicas? tuam nempe uxorem amat: quæ vero modo dicebam, conficta erant omnia. His ille obsecutus, et uxorem et regnum concessit filio, ipse autem in Babylonis regionem abiit, et urbem sibi cognominem ad Euphraten condidit: ubi etiam mortuus est. Sic ille medicus et deprehendit amorem et sanavit.

19. Hæc ergo Stratonice, quum in prioris adhuc viri matrimonio esset, somnium vidit ejusmodi, quasi imperaret sibi Jumo, uti templum Hierapoli sibi excitaret; quod si non pareret, multa illi et mala interminabatur. Illa initio

οὐδεμίαν ὥρην ἐποίεετο, μετὰ δὲ ὡς μιν μεγάλη νοῦσος ἔλαθε, τῷ τε ἀνδρὶ τὴν ὄψιν ἀπηγγέσατο καὶ τὴν Ἰέρην ἰλάσχετο καὶ στήσιν τὸν νῆον ὑπεδέξατο. Καὶ αὐτίκα ὑγίεια γενομένην ὁ ἀνὴρ ἐς τὴν Ἰρὴν πόλιν ἔπειπε, σὺν δὲ οἱ καὶ χρήματα καὶ στρατιὴν πολλήν, τοὺς μὲν οἰκοδομέειν, τοὺς δὲ καὶ τοῦ ἀσφαλῆος εἵνεκα καλέσας δὲ τινα τῶν ἐωυτοῦ φίλων, νεηνὴν κάρτα καλὸν, τῷ οὐνομα ἦν Κομβάθος, Ἐγὼ τοι, ἔφη, ὦ Κομβάθε, ἐσθλὸν ἐόντα φίλῳ τε μάλιστα φίλων ἐμῶν καὶ πάνμω ἐπαινεῖω σοφίῃς τε καὶ εὐνοίῃς τῆς ἐς ἡμέας, τὴν δὴ ἐπέδεξαι σὺν δέ μοι χρειῶ μεγάλης πίστιος, τῷ σε θελῶ γυναικὶ ἐμῇ ἐσπόμενον ἔργον τέ μοι ἐπιτελέσαι καὶ ἱρὰ τελέσαι καὶ στρατιῆς ἐπικρατέειν σοὶ δὲ ἀπικομένῳ ἐξ ἡμέων τιμὴ μεγάλη ἐσσεταί. Πρὸς δὲ τὰδε ὁ Κομβάθος αὐτίκα λίσσεται πολλὰ λιπαρέων μὴ μιν ἐκπέμπειν μηδὲ πιστεύειν οἱ τὰ πολλὸν ἐωυτοῦ μέζονα χρήματα καὶ γυναῖκα καὶ ἔργον ἱρὸν τὰ δὲ ὀρῶδε μὴ κοτὲ οἱ ζηλοτυπίῃ χρόνῳ ὑστέρῳ ἐς τὴν Στρατονίκην γένοιτο, τὴν μούσος ἀπάξειν ἐμελλε.

20. Ὡς δὲ οὐδαμὰ ἐπέθετο, ὁ δὲ ἱκεσίης δευτέρης ἀπτεταὶ δοῦναί οἱ χρόνον ἐπὶ τὰς ἡμερέων, μετὰ δὲ ἀποστείλαί μιν τελέσαντά τι τῶν μάλιστα ἐδέετο. Τυχὼν δὲ ῥηιδίως ἐς τὸν ἐωυτοῦ οἶκον ἀπικνέεται καὶ πεσὼν χαμᾶζε τοιάδε ὠδύρετο· ὦ δελαιος, τί μοι ταύτης τῆς πίστιος; τί δέ μοι ὁδοῦ, τῆς τέλους ἤδη δέρομαι; Νέος μὲν ἐγὼ καὶ γυναικὶ καλῇ ἔφομαι. Τὸ δέ μοι μεγάλη συμφορὰ ἐσσεταί, εἰ μὴ ἔγωγε πᾶσαν αἰτίην κακοῦ ἀποθήσομαι. Τῷ με ρῆσιν μέγα ἔργον ἀποτελέσαι, τό μοι πάντα φόβον ἵησεται. Τὰδε εἰπὼν ἀτελέα ἐωυτὸν ἐποίει, καὶ ταμῶν τὰ αἰδοῖα ἐς ἀγγήιον μικρὸν κατέθετο σμύρνην τε ἄμα καὶ μέλιτι καὶ ἄλλοις θυώμασι καὶ ἔπειτα σφρηγίδι τὴν ἐφόρει σημηνάμενος τὸ τῷμα ἵητο. Μετὰ δὲ ὡς μιν ὁδοιπορίην ἐδόκει, ἀπικόμενος ἐς τὸν βασιλῆα πολλῶν παρεόντων διδοῖ τε ἄμα τὸ ἀγγήιον καὶ λέγει ὧδε· ὦ δέσποτα, τόδε μοι μέγα κειμήλιον ἐν τοῖσι οἰκητοῖσι ἀπεκέετο, τὸ ἐγὼ κάρτα ἐπόθεον νῦν δὲ ἐπεὶ μεγάλην ὁδὸν ἔρχομαι, παρὰ σοὶ τόδε θήσομαι. Σὺ δέ μοι ἀσφαλῶς ἔχειν· τόδε γάρ μοι χρυσοῦ βέλτερον, τόδε μοι ψυχῆς ἐμῆς ἀντάξιον. Εὖτ' ἂν δὲ ἀπίκωμαι, σῶον αὐτὶς ἀποίσομαι. Ὁ δὲ δεξάμενος ἐτέρη σφρηγίδι ἐσημαίνειτο καὶ τοῖσι ταμίῃσι φρουρεῖν ἐνετείλατο.

21. Κομβάθος μὲν νυν τὸ ἀπὸ τοῦδε ἀσφαλῆα ὁδὸν ἔχων· ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὴν Ἰρὴν πόλιν σπουδῇ τὸν νῆον οἰκοδόμειον καὶ σφίσι τρία ἔτεα ἐν τῷ ἔργῳ ἐξεγένετο, ἐν τοῖσι ἀπέβαινε τάπερ ὁ Κομβάθος ὀρῶδε· ἡ Στρατονίκη γὰρ χρόνον ἐπὶ πολλὸν συνόντα μιν ποθέειν ἀρχετο, μετὰ δὲ οἱ καὶ κάρτα ἐπεμνήνατο. Καὶ λέγουσι οἱ ἐν τῇ Ἰρῇ πόλει τὴν Ἰέρην ταυτέων αἰτίην ἐθέλουσαν γενέσθαι, Κομβάθου ἐσθλὸν μὲν ἐόντα λαθεῖν μηδὲ μὰ Στρατονίκην δὲ τίσασθαι, ὅτι οὐ ῥηιδίως τὸν νῆον ὑπέσχετο.

22. Ἡ δὲ τὰ μὲν πρῶτα ἐσωφρόνεις καὶ τὴν νοῦσον ἐκρυπτε· ὡς δὲ οἱ τὸ κακὸν μέζον ἡσυχίης ἐγένετο, ἐς

quidem nullam ejus rationem habebat : at postea, quum magnus illam morbus invaderet, et viro enarravit visum, et Junonem placavit, et statuere aedem recepit. Et statim inde quum convalesceret, misit eam vir suus Hierapolin, et cum illa pecuniam multam, et magnum exercitum, partim qui aedificarent, partim etiam securitatis causa. Atque vocato quodam amicorum suorum, juvene pulcherrimo, cui Combabo nomen erat, Ego, inquit, Combabe, te utpote bonum virum, et amicorum meorum amo maxime, et vehementer te laudo sapientiae pariter et benevolentiae in nos causa, quam ostendisti : jam vero magna mihi fide opus est : ideoque volo te, uxorem comitatum meam, et opus mihi perficere, et sacra facere, et exercitui cum imperio praesse. Ceterum tibi reduci magnus a nobis honor habebitur. Ad haec Combabus statim supplicare et multum rogare ne se mitteret, neu commendaret sibi res multum se majores, pecunias, uxorem, opus sacrum : praeterea vero metuebat ne quando illi postea zelotypia de Stratonice cretetur, quam solus abducturus erat.

20. Quum vero persuaderi sibi rex non pateretur, ad alteram ille supplicationem conversus, septem sibi dierum tempus dari petit : post ea se mitteret, ubi perfecisset quo maxime facto esset opus. Hoc facile quum impetrasset, domum suam abiit, et humi procumbens, ita suam sortem deplorabat : Miserum me, quorsum ista mihi fides? quo mihi iter, cujus jam finem prospicio? Juvenis ego, et pulchram comitabor mulierem. Hoc vero magnae mihi erit calamitati, nisi omnem ego mali causam atque obtentum removero. Itaque magnum mihi perficiendum opus est, quod omnem mihi metum sanabit. Haec ubi dixit, ipse se rutilabat, et resecta pudenda in vasculo parvo recondidit una cum myrrha et melle et aromatibus aliis, ac deinde suo quem gestabat anulo obsignavit : postremo curavit vulnus. Deinde quum iter facere posse sibi videretur, accedens ad regem, multis praesentibus quum vasculum porrigit, tum ita loquitur : Hic mihi, domine, pretiosissimus thesaurus domi fuerat repositus, quem ego valde carum habebam : jam vero quum magnam viam ingredior, apud te illum deponam. Tu vero tutum mihi praesta : est enim illud auro mihi carius, et non minus quam vita pretiosum. Quum rediero, salvum rursus recipiam. Ille acceptum alio obsignavit anulo, et quaestoribus suis asservandum tradidit.

21. Combabus igitur ab eo inde tempore securum iter peragebat. Delati Hierapolin diligenter aedem aedificant, tresque ipsis anni in hoc negotio effluxere. Interea acciderunt quae Combabus metuerat. Stratonice enim illum, qui longo tempore secum versaretur, amare cepit; qui amor ipsi postea in furorem, et magnum quidem exiit. Dicunt autem Hierapolitani, Junonem harum rerum causam volentem fuisse; non fugisse illam, virum bonum esse Combabum; Stratonicen autem ulcisci voluisse, quod non facile templum aedificandum suscepisset.

22. Ac primo quidem illa modesta erat et occultabat morbum. Quum autem quietem non amplius illi malum

ἐμφανὲς ἐτύρχετο κλαίεισκέ τε δι' ἡμέρης καὶ Κομβάβον ἀνεκαλέετο καὶ οἱ πάντα Κομβάβος ἦν. Τέλος δὲ ἀμχανέουσα τῇ συμφορῇ εὐπρεπέα ἱκεσίην ἐδίζητο. Ἄλλω μὲν ὦν τὸν ἔρωτα δμολογέειν ἐφυλάσσετο, αὐτὴ δὲ ἐπιχειρῆειν αἰδέετο. Ἐπινοεῖ ὦν τοιαύδε, οἶνω ἑωυτὴν μεθύσασα ἐς λόγους οἱ ἐλθεῖν· ἅμα δὲ οἶνω εἰσόντι παρρησίῃ τε ἐσέρχεται καὶ ἡ ἀποτυχίῃ οὐ κάρτα αἰσχρῇ, ἀλλὰ τῶν πρῆστομένων ἕκαστα ἐς ἀγνοίην ἀναχωρεῖ. Ὡς δὲ οἱ ἐδόκεε, καὶ ἐποίηε ταῦτα. Καὶ ἐπεὶ ἐκ δείπνου ἐγένοντο, ἀπικομένη ἐς τὰ οἰκία, ἐν τοῖσι Κομβάβος αὐλίζετο, λίσσετό τε καὶ γούνων ἄπτετο καὶ τὸν ἔρωτα ὁμολόγει· ὁ δὲ τὸν τε λόγον ἀπηνέως ἀπεδέκετο καὶ τὸ ἔργον ἀναινέτο καὶ οἱ τὴν μέθην ἐνεκάλεε. Ἀπειλούσης δὲ μέγα τι κακὸν ἑωυτὴν ἐργάσασθαι, δεισὰς πάντα οἱ λόγον ἔφηνε καὶ πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην ἀπηγήσατο καὶ τὸ ἔργον ἐς ἐμφανὲς ἤνεικε. Ἰδοῦσα δὲ ἡ Στρατονίκη τὰ οὐκοτε ἔλπετο, μανίης μὲν ἐκίνης ἔχετο, ἔρωτος δὲ οὐδαμὰ ἐλθέτο, ἀλλὰ πάντα οἱ συνεοῦσα ταύτην παραμυθίην ἐποίεετο ἔρωτος ἀπρήκτοιο. Ἔστιν ὁ ἔρωκ οὗτος ἐν τῇ ἱρῇ πόλει καὶ ἔτι νῦν γίνεταί· γυναῖκες Γάλλων ἐπιθυμῶνσι καὶ γυναῖξι Γάλλοι ἐπιμαίνονται, ζηλοτυπεί δὲ οὐδεὶς, ἀλλὰ σφίσι τὸ χρέμα κάρτα ἱρὸν νομίζεται.

23. Τὰ δ' ὦν ἐν τῇ ἱρῇ πόλει ἀμφὶ τὴν Στρατονίκην οὐδαμὰ τὸν βασιλέα λελήθε, ἀλλὰ πολλοὶ ἀπικνεόμενοι κατηγόρεον καὶ τὰ γινόμενα ἀπηγόντο. Ἐπὶ τοῖσι περιαλγέων ἐξ ἀτελέως τοῦ ἔργου Κομβάβον μετεκάλεε. Ἄλλοι δὲ λέγουσι λόγον οὐτὶ ἀληθέα, τὴν Στρατονίκην, ἐπειδὴ ἀπέτυχε τῶν ἐθέετο, αὐτὴν γράψασαν ἐς τὸν ἄνδρα τοῦ Κομβάβου κατηγορεύειν πείρην οἱ ἐπικαλέουσαν, καὶ τὸ Ἑλληνες Σθενεβοίης πέρι λέγουσι καὶ Φαίδρης τῆς Κνωσσίνης, ταυτὶ καὶ Ἀσσύριοι ἐς Στρατονίκην μυθολογέουσι. Ἐγὼ μὲν νῦν οὐτε Σθενεβοίην πείθομαι οὐτε Φαίδρην τοιαύδε ἐπιτελέσαι, εἰ τὸν Ἱππολύτου ἀτρεκέως ἐπόθει Φαίδρη. Ἀλλὰ τὰ μὲν ἔγχετο οὕτως καὶ ἐγένετο.

24. Ὡς δὲ ἡ ἀγγελίη ἐς τὴν ἱρὴν πόλιν ἀπίκετο ἔγνω τε ὁ Κομβάβος τὴν αἰτίην, θαρσύνων τε ἦεν, ὅτι οἱ ἡ ἀπολογία οἴκοι ἐλείπετο, καὶ μιν ἐλθόντα ὁ βασιλεὺς αὐτίκα μὲν ἔδυσέ τε καὶ ἐν φρουρῇ ἔχε. Μετὰ δὲ παρεόντων οἱ τῶν φίλων, οἱ καὶ τότε πεμπομένῳ τῷ Κομβάβῳ παρεγένοντο, παραγαγὼν ἐς μέσον κατηγορεύειν ἄρχετο καὶ οἱ μοιχήν τε καὶ ἀκολασίην προὔφερε· κάρτα δὲ δεινοπαθῶν πίστιν τε καὶ φιλήν ἀνεκαλέετο λέγων τρισσὰ Κομβάβον ἀδικεῖν μοιχόν τε ἑόντα καὶ ἐς πίστιν ὑβρίσαντα καὶ ἐς θεὸν ἀσεβέοντα, τῆς ἐν τῷ ἔργῳ τοιαύδε ἐπῆρξε· πολλοὶ δὲ παρεστῶτες ἡλεγχον, ὅτι ἀναφανδὸν σφέας ἀλλήλοισι συνεόντας εἶδον. Πᾶσι δὲ τέλος ἐδόκει αὐτίκα θνήσκειν Κομβάβον θανάτου ἀξία ἐργασμένον.

25. Ὁ δὲ τῶς μὲν ἔσθηκε λέγων οὐδέν· ἐπεὶ δὲ ἤδη ἐς τὸν φόνον ἤγετο, φθέγγατό τε καὶ τὸ κειμήλιον αἶψα λέγων, ὥς ἀναίρει μιν οὐκ ὕβρις οὐδὲ γάμων εἶνεκα,

hoc concederet, manifeste afflictabat se et toto die plorabat, et Combabum identidem vocabat, denique omnia illi Combabum esse. Tandem impotens illius mali, decentem supplicandi occasionem quaerit. Atque alii quidem fateri amorem cavebat, ipsa autem rem aggredi pudore prohibebatur. Excogitat ergo illud, ut vino se quum inebriasset, cum illo ageret: quippe una cum vino audacia etiam ingreditur, neque admodum turpis repulsa; sed quicquid egeris, in ignorantiam confertur. Ut vero visum ipsi erat, sic illa etiam agebat. Ac post cenam veniens in cubiculum, in quo commorabatur Combabum, supplicabat illi, genua contingebat, et fatebatur amorem. Ille averso animo hunc sermonem accepit et rem recusavit, ebrietatem illi obiciens. Quum vero minaretur illa magnum se sibi malum illaturam, pertimuit, et totam illi rationem suam indicavit, et quod in se consciverat enarravit, denique rem ipsam aperte demonstravit. Ubi conspexit quae nunquam speraverat Stratonice, furor ille quidem constitit; amoris autem neutiquam obliviscebatur, sed semper cum illo versans hoc habebat irriti amoris solatium. Viget ejusmodi amor Hierapoli, et nunc adhuc ita fit: amant feminae Gallos, et furunt Galli in feminas; at zelotypus nemo est, sed res ea valde sancta apud illos putatur.

23. Quae igitur Hierapoli agebantur de Stratonice, ea neutiquam fugiebant regem, sed multi qui inde venere, deferebant, et quid fieret narrabant. His vehementer commotus rex, imperfecto adhuc opere, Combabum accersivit. Alii hic narrant rem minime veram; Stratonice, quum repulsae essent illius preces, ipsam scripsisse marito et Combabum tentatae ab illo pudicitiae suae reum fecisse: et quod de Sthenoboea sua Graeci dicunt, et de Phaedra Cnossia, idem de Stratonice fabulantur Assyrii. Equidem neque Sthenobeam credo, neque Phaedram fecisse talia, si vere amavit Phaedra Hippolytum. Verum ea ita se, uti facta sunt, habeant.

24. Ubi vero Hierapolin nuncius venit, causam cognovit Combabum, et cum fiducia abiit, quod domi relicta sibi esset defensio. Ac venientem rex statim in vincula conjectum tradit custodibus. Deinde praesentibus amicis, qui etiam tum, quum dimitteretur Combabum, adfuerant, productum in medium accusare cepit, et adulterium illi atque malam libidinem objiciebat: gravissimeque commotus fidem et amicitiam memorabat, triplici se scelere obstringere Combabum dicens, qui et adulter esset, et in fidem sibi habitam contumeliosus, et in deam impius, cujus in opere commisisset talia. Multi autem astantes eum convincebant, quod aperte amplexantes se mutuo vidissent. Tandem placebat omnibus mori statim Combabum, qui morte digna perpetrasset.

25. At ille hinc usque steterat nihil dicens: quum vero ad supplicium jam duceretur, locutus est et pignus suum reposit, interfici se dicens non contumeliae regi illatae aut

ἀλλ' ἐκείνων ἐπιθυμῶν, τὰ οἱ ἀπῶν παρεθήκατο. Πρὸς τὰδε ὁ βασιλεὺς καλέσας τὸν ταμίην ἐκέλευε ἐνεῖναι τὰ οἱ φρουρέειν ἔδωκε· ὡς δὲ ἤνεικε, λύσας τὴν σφρηγίδα ὁ Κομβάβος τὰ τε ἐνεόντα ἐπέδειξε καὶ ἐνωτὸν ὅποια ἐπεπόνθει, ἔλεξέ τε, Ὡ βασιλεῦ, τὰδε τοι ἐγὼ ὀρωδέων, εὐτέ με ταύτην ὁδὸν ἐπεμπες, ἀέκων ἦιον, καὶ ἐπεὶ με ἀναγκαίη μεγάλη ἐκ σέο κατέλαβε, τοιαῦδε ἐπετέλεσα, ἐσθλὰ μὲν ἐς δεσποτέα, ἐμοὶ δὲ οὐκ εὐτυχέα· τοιόσδε μέντοι ἐὼν ἀνδρὸς ἐπ' ἀδίκην ἐγκαλέομαι. Ὁ δὲ πρὸς τὰδε ἀμβύσας περιέβαλε τέ μιν καὶ θακρύνων, ἅμα ἔλεγε, Ὡ Κομβάβε, τί μέγα κακὸν εἰργάσας; τί δὲ σεωυτὸν οὕτω ἀεικέλιον ἔργον μούνος ἀνδρῶν ἐπρηξας; τὰ οὐ πάμπαν ἐπαινέω, οἷ σφέλιε, ὅς τοιαῦδε ἔτλης, οἷα μήτε σὲ παθεῖν μήτε ἐμὲ ἰδέσθαι ὠφελε· οὐ γάρ μοι ταύτης ἀπολογίης ἔδεε. Ἀλλ' ἐπεὶ δαίμων τοιαῦδε ἤθελε, πρῶτα μὲν σοι τίσις ἐξ ἡμέων ἔσσεται, αὐτέων συκοφαντέων ὁ θάνατος, μετὰ δὲ μεγάλη δωρεὴ ἀπίζεται χρυσός τε πολλὸς καὶ ἀργυρὸς ἀπλετος καὶ ἐσθῆτες Ἀσσυρίαι καὶ ἵπποι βασιλῆιοι. Ἀπίζειαι δὲ παρ' ἡμέας ἀνευ ἐσαγγελέος οὐδέ τις ἀπέρξει σε ἡμετέρης ὄψιος, οὐδ' ἦν γυναικὶ ἅμα εὐνάζωμαι. Ἰάδε εἶπέ τε ἅμα καὶ ἐποίησε· καὶ οἱ μὲν αὐτίκα ἐς φόνον ἤγοντο, τῷ δὲ τὰ δῶρα ἐδίδοτο καὶ ἡ φιλίη μέζων ἐγεγόνεε. Ἐδόκεε δὲ οὐδεὶς ἔτι Ἀσσυρίων Κομβάβῳ σοφίην καὶ εὐδαιμονίην ἔχειν.

26. Μετὰ δὲ αἰτησάμενος ἐκτελέσαι τὰ λείποντα τῷ νηῷ — ἀτελέα γάρ μιν ἀπολελοίπεε — αὐτὶς ἐπέμπετο, καὶ τὸν τε νηὸν ἐξετέλεσε καὶ τὸ λοιπὸν αὐτοῦ ἔμενε. Ἐδῶκε δὲ ὁ βασιλεὺς ἀρετῆς τε καὶ εὐεργεσίας εἵνεκα ἐν τῷ ἱρῷ ἐστάναι χάλκεον καὶ ἔτι ἐς τιμὴν ἐν τῷ ἱρῷ Κομβάβος χάλκεος Ἑρμοκλέους τοῦ Ῥοδίου ποίημα μορφὴν μὲν ὁκοίη γυνή, ἐσθῆτα δὲ ἀνδρῆσιν ἔχει. Λέγεται δὲ τῶν φίλων τοὺς μάλιστα οἱ εὐνοέοντας ἐς παραμυθίην τοῦ πάθεος κοινωνίην ἐλέσθαι τῆς συμφορῆς· ἔτεμον γὰρ εὐνοτοὺς καὶ δίαιταν τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ διαιτέοντο. Ἄλλοι δὲ ἱερολόγοι ἐπὶ τῷ πρῆγματι λέγοντες ὡς ἡ Ἥρη φιλέουσα Κομβάβον πολλοῖσι τὴν τομὴν ἐπὶ νόον ἔβαλε, ὅπως μὴ μούνος ἐπὶ τῇ ἀνανδρήϊ λυπέοιτο.

27. Τὸ δὲ ἔθος τοῦτο ἐπειδὴ ἅπαξ ἐγένετο, ἔτι νῦν μένει καὶ πολλοὶ ἐκάστου ἔτους ἐν τῷ ἱρῷ τάμνονται καὶ θηλύνονται εἴτε Κομβάβον παραμυθεόμενοι εἴτε καὶ Ἥρη χαριζόμενοι τάμνονται· δ' ὧν, ἐσθῆτα δὲ οἷδε οὐκέτι ἀνδρῆσιν ἔχουσι, ἀλλὰ εἰματὰ τε γυναικῆα φορέουσι καὶ ἔργα γυναικῶν ἐπιτελέουσι. Ὡς δὲ ἐγὼ ἤκουον, ἀνακρίεαι καὶ τούτων ἐς Κομβάβον ἡ αἰτίη συνενεχθήσῃ γὰρ οἱ καὶ τὰδε. Ξεῖνῃ γυνὴ ἐς πανήγυριν ἀπικομένη ἰδοῦσα καλὸν τε ὄντα καὶ ἐσθῆτα ἔτι ἀνδρῆσιν ἔχοντα ἔρωτι μεγάλῳ ἔσχετο, μετὰ δὲ μαθοῦσα ἀτελέα ἐόντα ἐνωτὴν διειργάσατο. Ἐπὶ τοῖσι Κομβάβος ἀθυμῶν, ὅτι οἱ ἀτυχῶς τὰ ἐς Ἀφροδίτην ἔχει, ἐσθῆτα γυναικῆσιν ἐνεδύσατο, ὅπως μηκέτι ἐτέρῃ γυνὴ ἴσα ἐξαπατέοιτο. Ὡδε αἰτίη Γάλλοις στολῆς θηλέης. Κομβάβον μὲν μοι περὶ τσαῦδε εἰρήσθω· ἱππῶν δὲ αὐτὶς ἐγὼ λόγῳ ὑστέρῳ μεμνήσομαι τομῆς

matrimonii illius violati causa, sed quod illorum cupiditate rex teneretur, quæ discedens ipsi commendasset. Ad hæc vocato rex quæstore afferri jubet quæ custodienda illi tradiderat. Quum attulisset, detracto Combabus signo quæ inerant demonstravit, seque ipsum adeo quomodo affectus esset, dixitque, Hæc ipsa, rex, ego metuens, quum hoc mihi iter mandares, et ivi invitus, et quum magna abs te mihi necessitas imposita esset, hoc feci, probum illud quidem erga dominum, mihi vero minime secundum. Talis tamen quum sim, facinoris, quod non nisi vir committere potest, reus sum. At ille exclamans ad hæc, complexusque illum est et cum lacrimis dixit, Quid magnum adeo, Combabe, malum perpetrasti? quid in te tam immane facinus solus virorum designasti? Minime laudo ista, o male audax, qui ea sustinueris, quæ utinam neque tu passus esses, neque ego vidissem! hac enim defensione mihi opus non erat. Sed quandoquidem talia voluit fortuna, primo quidem hoc tibi a me ultionis causa dabitur, mors delatorum: postea donum veniet magnum, aurumque multum et argentum immensum, et vestimenta Assyria, et equi regii. Intrabis autem ad nos nemine intro nunciante; neque quisquam a nostro te conspectu arcebit, neque si cum uxore jaceam. Hæc dixit simul et fecit: atque illi statim ducebantur ad supplicium; huic munera tribuebantur, et in majus aucta est amicitia. Nemo autem Assyriorum quisquam videbatur sapientia par Combabo et felicitate.

26. Postea quum petiisset ut liceret sibi quæ deerant templo perficere (imperfectum enim reliquerat), denuo dimittebatur, et perfecit templum, et reliquo tempore ibi mansit. Tribuit vero ipsi hoc etiam rex virtutis et bene factorum causa, uti æneus in templo staret. Et etiamnum honoris causa in templo est Combabus æneus, Hermoclis Rhodii opus, forma qualis mulier, vestitum autem virilem. Dicitur porro amicorum benevolentissimos, consolandi illius casus gratia, in communionem jacturæ illius venisse: exsecuerunt enim se ipsi, et eandem quam ille vivendi rationem elegerunt. Alii deos admiscunt negotio, ac dicunt adamatum a Junone Combabum; atque hanc multis illam castrandi se mentem injecisse, ut ne solus ille ademtum sibi virilitatem graviter ferret.

27. Interim ille mos, postquam semel susceptus est, etiam nunc manet, multique singulis annis in templo exsecant se et effeminant, sive Combabi consolandi causa, sive gratum Junoni ut faciant: exsecant certe; vestitumque hi non amplius virilem habent, sed et vestimenta gestant muliebria, et opera mulierum faciunt. Quantum vero audivi, etiam horum origo ad Combabum refertur: nam usu illi venerunt et ista. Peregrina mulier in conventum sacrum quæ venisset, conspecto homine ita pulchro et vestito viriliter, magno illius amore exarsit: post quum comperisset mutilum esse, ipsa se interemit. Ob hæc graviter ferens Combabus, sibi infelicitur adeo succedere Venerem, muliebrem vestem sumsit, ne alia amplius mulier ea ratione deciperetur. Hæc causa Gallis vestitus feminei. Ac de Combabo ista mihi dicta sunt: Gallorum autem deinde procedente sermone mentionem faciam, et

τε αὐτέων, ὅπως τάμνονται, καὶ ταφῆς δοκοῖν θάπτονται, καὶ ὅτε εἵνεκα ἐς τὸ ἱερὸν οὐκ ἐσέρχονται· πρότερον δέ μοι θυμὸς εἰπεῖν θέσιός τε περὶ τοῦ νηοῦ καὶ μεγάρου, καὶ ὅτ' αὖ ἐρέω.

28. Ὁ μὲν γῶρος αὐτὸς, ἐν τῷ τὸ ἱερὸν ἱδρύεται, λόφος ἐστὶ, κέεται δὲ κατὰ μέσον τῆς πόλεως μάλιστα, καὶ οἱ τεῖχεα δοῖα περικέεται. Τῶν δὲ τεχνῶν τὸ μὲν ἀρχαῖον, τὸ δὲ οὐ πολλὸν ἡμῶν πρεσβύτερον. Τὰ δὲ προσύλαια τοῦ ἱεροῦ ἐς ἀνεμὸν βορέην ἀποκέκλιται μέγας ὅσον τε ἑκατὸν ὀργυίων· ἐν τούτοις τοῖσι προσυλαίοις καὶ οἱ φαλλοὶ ἐστᾶσι, τοὺς Διόνυσος ἐστήσατο, ἡλικίην καὶ οἶδε τριήκοντα ὀργυίων. Ἐς τούτων τὸν ἕνα φαλλὸν ἀνὴρ ἐκάστου ἔτεος δις ἀνέρχεται οἰκέει τε ἐν ἄκρῳ τῷ φαλλῷ χρόνον ἑπτὰ ἡμερέων. Αἰτιή δέ οἱ τῆς ἀνόδου ἥδε λέγεται· οἱ μὲν πολλοὶ νομίζουσι ὅτι ὑψοῦ τοῖσι θεοῖσι ὁμιλεῖ καὶ ἀγαθὰ πάσῃ Συρίῃ αἰτέει, οἱ δὲ τῶν εὐχολῶν ἀγγέλλον ἐπαύουσι. Ἄλλοις δὲ δοκεῖ καὶ τὰδε Δευκαλίωνος εἵνεκα ποιέεσθαι ἐκείνης συμφορῆς μνήματα, ὅσοτε οἱ ἀνθρωποὶ ἐς τὰ σῶρα καὶ ἐς τὰ περιμήκεια τῶν δενδρέων ἤρισαν τὸ πολλὸν ὕδωρ ὀρρωδέοντες. Ἐμοὶ μὲν νῦν καὶ τὰδε ἀπιθάναι. Δοκέω γὰρ μὲν Διονύσῳ σφέας καὶ τὰδε ποιέειν, συμβάλλομαι δὲ τούτοις· φαλλοὺς ὅσοι Διονύσῳ ἐγείρουσι, ἐν τοῖσι φαλλοῖσι καὶ ἀνδρας ξυλίνους κατίζουσιν, ὅτε μὲν εἵνεκα ἐγὼ οὐκ ἐρέω· δοκεῖ δ' ὅτι μοι, καὶ ὅδε ἐς ἐκείνου μίμησιν τοῦ ξυλίνου ἀνδρὸς ἀνέρχεται.

29. Ἡ δὲ οἱ ἀνόδος τοιήδε· σιρῇ μικρῇ ἐνωτὸν τε ἅμα καὶ τὸν φαλλὸν περιβάλλει, μετὰ δὲ ἐπιβαίνει ξύλων προσφυῶν τῷ φαλλῷ ὁκόσον ἐς χώρην ἄκρου ποδός· ἀνίων δὲ ἅμα ἀναβάλλει τὴν σιρῇν ἀμφοτέρωθεν ὡς περ ἡνιοχῶν. Εἰ δέ τις τὸδε μὲν οὐκ ὀπωπεν, ὅπως δὲ φοινικοβατέοντας ἢ ἐν Ἀραβίῃ ἢ ἐν Αἰγύπτῳ ἢ ἄλλοις, οἶδε τὸ λέγω. Ἐπεὶ δὲ ἐς τέλος ἵκηται τῆς ὁδοῦ, σιρῇν ἐτέρην ἀφίει τὴν αὐτὸς ἔχει μακρὴν ταύτην, ἀνέλκει τῶν οἱ θυμὸς, ξύλα καὶ εἴματα καὶ σκεύεα, ἀπὸ τῶν ἔδρῳν συνδέων δοκοῖν καλὴν ἱζάνει, μέμνει τε χρόνον τῶν εἴπων ἡμερέων. Πολλοὶ δὲ ἀπικνεύμενοι χρυσὸν τε καὶ ἀργυρὸν, οἱ δὲ χαλκὸν κομίζουσι, εἴτ' ἀφέντες ἐκείνου πρόσθε κείμενα ἅπανσι λέγοντες τὰ οὐνόματα ἕκαστος. Παρεστειὼς δὲ ἄλλος ὄψω ἀγγέλλει, ὃ δὲ δεξιόμενος τούνομα εὐχολῶν ἐς ἕκαστον ποιέεται, ἅμα δὲ εὐχόμενος κροτέει ποίημα χάλκεον, τὸ αἰδεῖ μέγα καὶ τρηχὺ κινεόμενον· εὐδαίμων ἦν γὰρ μιν ὕπνος ἔλη ποτὲ, σκορπίος ἀνίων ἀνεγείρει τε καὶ αἰεκέα ἐργάζεται, καὶ οἱ ἥδε ἡ ζημὴ τοῦ ὕπνου ἐπικέεται. Τὰ μὲν ὧν ἐς τὸν σκορπίον μνησθένται, ἱρά τε καὶ θεοπρεπεία, εἰ δὲ ἀτρεκέα ἐστίν, οὐκ ἔχω ἐρεῖν. Δοκεῖ δέ μοι, μέγα ἐς ἀγρυπνίην συμβάλλεται καὶ τῆς πτώσεως ἡ ὀρρωδία. Φαλλοβάτων μὲν δὲ περὶ τοσάδε ἀρχαίαι. Ὁ δὲ νηὸς ὁρεῖ μὲν ἐς ἡέλιον ἀνιόντα.

30. Εἶδος δὲ καὶ ἐργασίην ἐστὶν δοκοῖν νηοῦς ἐν Ἰωνίῃ ποιέουσι. Ἐδρῇ μεγάλῃ ἀνέχει ἐκ γῆς μέγας

castrationis illorum, quomodo castrcutur, et sepulture qua sepeliantur, et cujus rei causa non ingrediantur in templum : prius vero mihi animus est de positione templi et magnitudine dicere ; et jam dico.

28. Locus ipse, in quo sacrum constitutum, collis est : situs est autem in media fere urbe, et duplici muro est circumdatus. Murorum alter antiquus est, alter non multum ætate nostra superior. Vestibulum templi in Boream ventum porrectum est, magnitudine ad quadringentos cubitos. In hoc vestibulo etiam phalli stant, quos Bacchus statuit, iique altitudine centum et viginti cubitorum. In horum unum phallum vir singulis annis bis ascendit, moraturque in summo phallo tempus septem dierum. Causa autem illi esse ejus ascensionis hæc memoratur : vulgus putat in alto illum versari cum diis, et bona petere toti Syriæ, eosque sic e propinquo audire preces. Alii hæc etiam Deucalionis causa fieri autumant, in memoriam illius calamitatis, quum homines in montes et arborum altissimas aquarum multarum metu ascenderunt. Mihi quidem ista quoque parum probabilia ; ac puto illos hæc etiam Baccho facere : conjicio autem inde : phallos quotquot Baccho erigunt, iidem ligneos in phallis viros collocant ; cujus rei causa, non dixerim equidem : videtur ergo mihi illius lingue viri imitatione etiam hic ascendere.

29. Porro ascensus est ejusmodi : parva catena se pariter ac phallum circumdat ; postea inscendit per ligna phallo affixa, ea mensura quæ extremum pedem recipiat. Quantum vero ascendit, tantum simul, aurigantis gestu, catenam utrumque in altum rejicit. Si quis vero hoc non vidit, vidit autem illos qui palmas conscendunt in Arabia, aut in Ægypto, aut alio quocumque loco, idem quod dico intelligit. Quum autem ad finem viæ pervenit, catena demissa alia quam secum habet, longa illa quidem, sursum trahit quæ vult, ligna et vestes et vasa ; e quibus sede colligata, quasi nido quodam, ibi desidet, manetque tempore dierum quos dixi. Advenientes autem multi aurum et argentum, quidam vero æs afferunt ; deinde in conspectu illius posita relinquunt, indicato suo quisque nomine. Astans vero alius sursum nunciat ; atque ille accepto nomine preces pro unoquoque nuncupat : inter precandum sonum edit instrumento æneo, quod, ubi movetur, magnum quiddam canit et asperum. Dormit neutiquam : si enim somnus illi aliquando obrepit, scorpius ascendens et excitat illum, et magno malo afficit : hæc ei pœna somni proposita est. Quæ igitur de scorpio narrant, ea sacra sunt et religiosa ; an sint vera, dicere non habeo. Ut mihi autem videtur, multum etiam ad vigilandum confert illi metus cadendi. De illis phallorum consensoribus hæc sufficiant. Templum quidem spectat in solem orientem.

30. Specie est atque opere illo, qualia in Ionia templa ædificant. Eminet e solo crepido magna, octo cubitorum

ὀργυίων δυοῖν, ἐπὶ τῆς ὁ νῆδος ἐπικέεται. Ἄνοδος ἐς αὐτὸν λίθου πεποιήται, οὐ κάρτα μακρῇ. Ἀνελθόντι δὲ θαῦμα μὲν καὶ ὁ πρόνῃος μέγα παρέχεται θύρησί τε ἡσκηται χρυσέῃσι· ἐνδοθεν δὲ ὁ νῆδος χρυσοῦ τε πολλοῦ ἀπολάμπεται καὶ ἡ ὀροφὴ πᾶσα χρυσή. Ἀπόζει δὲ αὐτοῦ ὁδμὴ ἀμβροσίῃ ὁκοίη λέγεται τῆς χιῶρης τῆς Ἀραβίης, καὶ σοι τηλόθεν ἀνιόντι προσβάλλει πνοὴν κάρτα ἀγαθὴν, καὶ ἦν αὐτὶς ἀπίης, οὐδαμὰ λείπεται, ἀλλὰ σὺ τὰ τε εἴματα ἐς πολλὸν ἔχει τὴν πνοὴν καὶ οὐ ἐς ἀμύπαν αὐτῆς μεμνήσσαι.

31. Ἐνδοθεν δὲ ὁ νῆδος οὐκ ἀπλὸς ἐστὶ, ἀλλὰ ἐν αὐτῷ θάλαμος ἄλλος πεποιήται. Ἄνοδος καὶ ἐς τοῦτον ὀλίγη· θύρησι δὲ οὐκ ἡσκηται, ἀλλ' ἐς ἀντίον ἅπας ἀναπέπταται. Ἐς μὲν ὧν τὸν μέγαν νῆον πάντες ἐσ- ἐρχονται, ἐς δὲ τὸν θάλαμον οἱ ἱερεῖς μόνον, οὐ μέντοι πάντες οἱ ἱερεῖς, ἀλλὰ οἱ μάλιστα ἀγγίθεοι τέ εἰσι καὶ οἷσι πᾶσα ἐς τὸ ἱρὸν μέλεται θεραπνῇ. Ἐν δὲ τῷδε εἵλται τὰ ἔδεα, ἥ τε Ἥρη καὶ τὸν αὐτὸς Δία ἐόντα ἐτέρω οὐνόματι κληίζουσι. Ἀμφω δὲ χρύσειοι τέ εἰσι καὶ ἄμφω ἔχονται· ἀλλὰ τὴν μὲν Ἥρην λέοντες φέρουσι, ὁ δὲ ταύροις ἐφέζεται. Καὶ δῆτα τὸ μὲν τοῦ Διὸς ἀγαλμα ἐς Δία πάντα ὀρῇ καὶ κεφαλὴν καὶ εἴματα καὶ ἔδρην, καὶ μιν οὐδὲ ἐθέλων ἄλλως εἰκάσεις.

32. Ἡ δὲ Ἥρη σκοπέοντί σοι πολυεῖδέα μορφὴν ἐκφανέει. Καὶ τὰ μὲν ξύμπαντα ἀτρεκέϊ λόγῳ Ἥρη ἐστὶ· ἔχει δὲ τι καὶ Ἀθηναίης καὶ Ἀφροδίτης καὶ Σελή- ναιης καὶ Ῥέης καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Νεμέσιος καὶ Μοι- ρέων. Χεῖρὶ δὲ τῇ μὲν ἐτέρῃ σκῆπτρον ἔχει, τῇ ἐτέρῃ δὲ ἀτρακτον, καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἀκτῖνὰς τε φο- ρεῖ καὶ πύργον καὶ κροστὸν, τῷ μούνῃ τὴν Οὐρανίην κοσμέουσι. Ἐκτοσθε δὲ οἱ χρυσοῖ τε ἄλλος περιέεται καὶ λίθοι κάρτα πολυτελεῖς, τῶν οἱ μὲν λευκοί, οἱ δὲ ὑδατώδεις, πολλοὶ δὲ οἰνώδεις, πολλοὶ δὲ πυρώδεις. Ἐπὶ δὲ ὄνυχες οἱ Σαρδῶνι πολλοὶ καὶ ὑάκινθοι καὶ σμάραγδοι, τὰ φέρουσι Αἰγύπτιοι καὶ Ἰνδοὶ καὶ Αἰθίο- πες καὶ Μῆδοι καὶ Ἀρμένιοι καὶ Βαβυλώνιοι. Τὸ δὲ δὴ μέζονος λόγου ἄξιον, τοῦτο ἀπηγήσομαι· λίθον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ φορεῖ, λυχνὶς καλέεται, οὐνομα δὲ οἱ τοῦ ἔργου ἡ συντυχίη. Ἀπὸ τούτου ἐν νυκτὶ σέλας πολλὸν ἀπολάμ- πεται, ὑπὸ δὲ οἱ καὶ ὁ νῆδος ἅπας οἶον ὑπὸ λύχνῳ φαίνεται· ἐν ἡμέρῃ δὲ τὸ μὲν φέγγος ἀσθενέει. Ἰδέην δὲ ἔχει κάρτα πυρώδεα. Καὶ ἄλλο θωυμαστόν ἐστι ἐν τῷ ξοάνῳ· ἦν ἐσπεῖος ἀντίος ἐσορέης, ἐς σὲ ὀρῇ καὶ μεταβαίνοντι τὸ βλέμμα ἀκολουθεῖ, καὶ ἦν ἄλλος ἐτέ- ρωθεν ἐσορέη, ἴσα καὶ ἐς ἐκεῖνον ἐκτελεῖ.

33. Ἐν μέσῳ δὲ ἀμφοτέρων ἔστηκε ξοάνον ἄλλο χρυσεον οὐδαμὰ τοῖσι ἄλλοις ξοάνοις ἔκλον. Τὸ δὲ μορφὴν μὲν ἰδίην οὐκ ἔχει, φορεῖ δὲ τῶν ἄλλων θεῶν εἶδεα. Καλέεται δὲ σημήιον καὶ ὑπ' αὐτῶν Ἀσσυρίων, οὐδὲ τι οὐνομα ἴδιον αὐτῷ ἔθεντο, ἀλλ' οὐδὲ γενέσιος αὐτοῦ καὶ εἶδος λέγουσι· καὶ μιν οἱ μὲν ἐς Διόνυσον, ἄλλοι δὲ ἐς Δευκαλίωνα, οἱ δὲ ἐς Σεμίραμιν ἄγουσι· καὶ γὰρ δὴ ὧν ἐπὶ τῇ κορυφῇ αὐτοῦ περιστερὴ χρυσή· ἐπέστηκε. Τούνεκα δὴ μυθεύονται Σεμίράμιος ἐμμεναί

altitudine, in qua aedes imposita est. Ascensus in illam e lapide factus, non sane latus. Ascendenti spectaculum magnum etiam atrium templi praebet; et valvis aureis excultum est. Intus autem aedes auroque multo relucet, et lacunar totum est aureum. Sentitur autem ibi divinus odor, qualis dicitur regionis Arabiae, qui e longinquo ascen- dentem spiritu te inhalat optimo; et si inde discesseris, non deserit; quin et vestimenta tua diu servant odorem; et ipsi tibi semper observabitur.

31. Intus vero aedes non simplex est, sed thalamus in ea factus alius. Ascensus etiam in hunc parvus: nec valvis est ornatus, sed totus ex adverso venientibus apertus. In magnum ergo templum ingrediuntur omnes, in thalamum vero soli sacerdotes, ac ne sacerdotes quidem omnes, sed ii, qui proximi censentur diis, et quibus omnis administra- tio sacrorum curae est. In hoc collocata sunt signa, tum Juno, tum quem, Jupiter quum sit, alio ipsi nomine ap- pellant. Ambo aurei, ambo sedent: verum Junonem leo- nes ferunt; alter tauris insidet. Nempe Jovis simulacrum Jovem refert per omnia, capite, vestibis, throno, neque etiamsi velis alii ipsum assimiles.

32. Verum Juno multiplicem consideranti formam offert. Universim, ut vere dicam, Juno est: sed habet aliquid etiam Minervae, et Veneris, et Lunae, et Rhae, et Dianae, et Nemesis, et Parcarum. Manu altera sceptrum tenet, ceterum altera; et in capite gerit radios et turrin; et cestum habet, quo solam Coelestem Venerem ornant. Extra vero illi et aurum circumpositum est, et gemmae valde pre- tiosae, quarum aliae albae, aquae coloris aliae, multae vinei, multae etiam ignei. Insuper vero Sardae onyches multae, et hyacinthi, et smaragdi, quas Aegyptii ferunt, et Indi, et Aethiopes, et Medi, et Armenii, et Babylonii. Quod autem magis commemoratu dignum est, illud enarrabo. Gemmam in capite fert, quae lychnis vocatur: nomen illi res ipsa de- dit. Ab hac noctu splendor multus refulget, ut ab ea tan- quam a lucernis aedes tota relucent; at interdum splendor ille languet. Ceterum speciem habet valde igneam. Etiam aliud est in illo simulacro admirabile: si stans contra in- tueare, te respicit, transeuntemque obtutus ille persequit- ur; et si ab alia parte alius hoc aspiciat, idem in illum perficit.

33. Inter utrumque stat alia imago ex auro, nulla parte ceteris imaginibus similis. Suam hoc formam non habet, gerit autem aliorum deorum species: signum vocatur ab ipsis etiam Assyrinis, nec nomen illi proprium ullum posuere: sed nec de ortu illius aut forma dicunt: atque alii ad Bacchum, alii ad Deucalionem, ad Semiramidem alii referunt: etenim in vertice illius stat columba aurea; quam ab causam Semi-

τόδε σημήιον. Ἀποδημέει δὲ δις ἐκάστου ἔτους ἐς θάλασσαν ἐς χομιδὴν τοῦ εἶπον ὕδατος.

34. Ἐν αὐτῷ δὲ τῷ νηῷ θεσιόντων ἐν ἀριστερῇ κέεται πρῶτα μὲν θρόνος Ἡελίου, αὐτοῦ δὲ ἔδος οὐκ ἐνι μούνου δὲ Ἡελίου καὶ Σεληνῆς ξόανα οὐ δεικνύουσι. Ὅτε δὲ εἵνεκα ὧδε νομίζουσι, ἐγὼ καὶ τόδε ἔμαθον. Λέγουσι τοῖσι μὲν ἄλλοισι θεοῖσι δσιον ἔμμεναι ξόανα ποιέεσθαι, οὐ γὰρ σφένον ἐμμενῆα πάντεσι τὰ εἶδεα. Ἡέλιος δὲ καὶ Σεληνῆν πάμπαν ἐναργέας καὶ σφέας πάντες δρέουσι. Κοίτη ὦν αἰτὶν ξανουργίης τοῖσι ἐν τῷ ἡέρι φαινόμενοι;

35. Μετὰ δὲ τὸν θρόνον τοῦτον κέεται ξόανον Ἀπολλωνος, οὐκ οἶον εἰς ποιέεσθαι· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες Ἀπολλωνα νέον τε ἤγηται καὶ πρωθήτην ποιέουσι, μούνοι δὲ οὗτοι Ἀπολλωνος γενεήτῳ ξόανον δεικνύουσι, καὶ τὰδε ποιόντες ἐωυτοῦς μὲν ἐπαινέουσι, Ἑλλήνων δὲ κατηγοροῦσι καὶ ἄλλων, δόσοι Ἀπολλωνα παῖδα θέμενοι ἰλάσκονται. Αἰτὶν δὲ ἥδε· δοκέει αὐτέοισι ἀσφίη μεγάλη ἔμμεναι ἀτελέα ποιέεσθαι τοῖσι θεοῖσι τὰ εἶδεα· τὸ δὲ νέον ἀτελὲς ἐτι νομίζουσι. Ἐν δὲ καὶ ἄλλο τῷ σφετέρῳ Ἀπολλωνι καινουργέουσι· μούνοι Ἀπολλωνα εἵμασι κοσμέουσι.

36. Ἔργων δὲ αὐτοῦ περὶ πολλὰ μὲν ἔχω εἰπεῖν, ἐρέω δὲ τὸ μάλιστα θαυμάζειν ἄξιον. Πρῶτα δὲ τοῦ μαντηίου ἐπιμνήσομαι. Μαντήια πολλὰ μὲν παρ' Ἑλλήσι, πολλὰ δὲ καὶ παρ' Αἰγυπτίοις, τὰ δὲ καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ, καὶ ἐν τῇ δὲ Ἀσίῃ πολλὰ ἐστίν. Ἀλλὰ τὰ μὲν οὔτε ἱρέων ἄνευ οὔτε προφητέων φθέγγονται, ὅδε δὲ αὐτὸς τε κινέεται καὶ τὴν μαντήϊν ἐς τέλος αὐτουργεῖ· Τρόπος δὲ αὐτῆς τοιοῦδος· εὖτ' ἂν ἐθέλῃ χρησηγορέειν, ἐν τῇ ἔδρῃ πρῶτα κινέεται· οἱ δὲ μιν ἱρέες αὐτίκα αἰέρουσι. Ἦν δὲ μὴ αἰέρωσι, ὁ δὲ ἰδρώει καὶ ἐς μέζον ἐτι κινέεται. Εὖτ' ἂν δὲ ὑποδύντες φέρωσι, ἅγει σφέας πάντῃ περιδινέων καὶ ἐς ἄλλον ἐξ ἑτέρου μεταπηδέων. Ἐλὸς δ' ἀρχιρεὺς ἀντιάσας ἐπερέεται μιν περὶ ἀπάντων πρηγμάτων· ὁ δὲ ἦν τι μὴ ἐθέλῃ ποιέεσθαι, ὅπισθ' ἀναχωρεῖ, ἦν δὲ τι ἐπαινή, ἅγει ἐς τὸ πρόσω τοὺς προφρόντας ὁκωσπερ ἡνιοχέων. Οὕτω μὲν συναγείρουσι τὰ θέσφατα καὶ οὔτε ἱρὸν πρῆγμα οὐδὲν οὔτε ἴδιον τούτου ἄνευ ποιέουσι. Λέγει δὲ καὶ τοῦ ἔτεος περὶ καὶ τῶν ὥρων αὐτοῦ πασέων, καὶ δόκοτε οὐκ ἔρονται. Λέγει δὲ καὶ τοῦ σημήιου περὶ, κότε χρὴ μιν ἀποδημέειν τὴν εἶπον ἀποδημήϊν.

37. Ἐρέω δὲ καὶ ἄλλο, τὸ ἐμεῦ παρεόντος ἐπρῆξεν. Οἱ μὲν μιν ἱρέες αἰέροντες ἔφερον, ὁ δὲ τοὺς μὲν ἐν γῇ κάτω ἔλιπεν, αὐτὸς δὲ ἐν τῷ ἡέρι μούνος ἐφορέετο.

38. Μετὰ δὲ τὸν Ἀπολλωνα ξόανόν ἐστιν Ἀτλαντος, μετὰ δὲ Ἐρμῆος καὶ Εἰλειθυῆς.

39. Τὰ μὲν ὦν ἐντὸς τοῦ νηοῦ ὧδε κεκοσμέεται· ἔχω δὲ βωμός τις κέεται μέγας χάλκεος. Ἐν δὲ καὶ ἄλλα ξόανα μυρία χάλκεα βασιλέων τε καὶ ἱρέων καταλέξω δὲ τῶν μάλιστα ἄξιον μνησασθαι. Ἐν ἀριστερῇ τοῦ νεῷ Σμιράμιος ξόανον ἔστηκε ἐν δεξιῇ τὸν νηὸν ἐπιδεικνύουσα. Ἀνέστη δὲ δι' αἰτὶν τούτων· ἀνθρώποις,

ramidis esse simulacrum illud fabulantur. Defertur vero bis quotannis mare versus ad asserendam quam dixi aquam.

34. In ipsa porro aede ad sinistram intrantium Solis primum thronus positus est, ipsius vero simulacrum non inest : solius enim Solis ac Lunæ simulacra non ostendunt. Cujus autem rei causa hoc instituerint, id ipsum quoque didici. Aiunt reliquis diis simulacra facere fas esse; illorum enim species non esse notas omnibus : at Sol et Luna plane conspiciui, et vident illos universi. Quae igitur causa simulacrorum illis faciendorum, qui in aethere se conspiciendos præbeant?

35. Post illum thronum Apollinis signum positum est, non quale fieri consuevit : nam reliqui omnes juvenem putant Apollinem, et prima florentem pubertate faciunt; hi soli vero barbati Apollinis signum ostendunt. Atque hæc dum faciunt, sibi placent, reprehendunt Græcos aliosque, quicumque Apollinem puerum ponunt et placent. Causa hæc est : videtur illis magna esse insipientia, imperfectas diis formas tribuere; adolescentiam vero adhuc imperfectam existimant. Verum aliud etiam in illo suo Apolline novant : soli vestibis ornant Apollinem.

36. De operibus autem ipsius multa habeo dicere, ac dicam quod maxime admiratione dignum est. Primo quidem oraculi mentionem faciam. Oracula apud Græcos multa, multa apud Ægyptios, etiam in Libya et in Asia multa sunt. Sed hæc non sine sacerdotibus et prophetis respondent : at ille tum movetur ipse, tum divinationem ad finem usque solus perducit. Cujus modus hic est : quum vult reddere oraculum, in sede primum sua movetur : sacerdotes vero ipsum continuo tollunt. Si vero non tollant, ille sudat, et multo etiam magis movetur. Quum vero subeuntes ipsum ferunt, agit illos usquequaque in orbem, et in alium ex alio transilit. Tandem obsistens sacerdotum princeps interrogat illum de rebus omnibus. Isque, si quid nolit fieri retrocedit; si vero probet, antrorsum agit suos bajulos, tanquam qui aurigetur. Ita colligunt oracula, et neque sacram rem ullam neque privatam sine hoc faciunt. Prædicat autem de anno quoque et omnibus illius tempestatibus, etiam quando non interrogant. Item prædicat de Signo, quando eam, quam dicebam modo, protectionem debeat suscipere.

37. Narrabo etiam aliud, quod me presente egit. Sacerdotes sublatum ferebant : at ipse illos humi reliquit, et sublimis ipse solus ferebatur.

38. Post Apollinem Atlantis signum est; post, Mercurii et Ithiyæ.

39. Interiora igitur ædis sic ornata sunt : extra vero altare positum est magnum ex ære. Insunt autem et alia signa sexcenta ænea regumque et sacerdotum : recensebo autem quæ memoratu præ ceteris digna sunt. Ad sinistram ædis signum stat Semiramidis, dextra ædem ostendit. Erectum est per causam ejusmodi : hominibus qui

δκόσοι Συρίην οἰκέουσι, νόμον ἐποιέετο ἐωυτὴν μὲν ὅκως θεὸν ἱάσκεισθαι, θεῶν δὲ τῶν ἄλλων καὶ αὐτῆς Ἥρης ἀλογέειν. Καὶ ᾧδε ἐποίεον. Μετὰ δὲ ὡς οἱ θεοὶ ἐπὶκοντο νοῦσοι τε καὶ συμφορὰ καὶ ἄλγεα, μανίης μὲν ἐκείνης ἀπεπαύσατο καὶ θνητὴν ἐωυτὴν ὁμολόγει καὶ τοῖσι ὑπηκόοις αὐτὴς ἐκέλευε εἰς Ἥρην τρέπεσθαι. Τούνεκα δὴ ἐπὶ τοιῇδε ἀνέστηκε τοῖσι ἀπικνεύμενοις τὴν Ἥρην ἱάσκεισθαι δεικνύουσα καὶ θεὸν οὐκέτι ἐωυτὴν, ἀλλ' ἐκείνην ὁμολογέουσα.

40. Εἶδον δὲ καὶ αὐτόθι Ἑλένης ἀγάλμα καὶ Ἑκάβης καὶ Ἀνδρομάχης καὶ Πάριδος καὶ Ἑκτορος καὶ Ἀχιλλεύς. Εἶδον δὲ καὶ Νιρέως ἔδος τοῦ Ἀγλαΐης καὶ Φιλομήλην καὶ Πρόκνην ἐπὶ γυναῖκας, καὶ αὐτὸν Τηρέα ὀρνίθα, καὶ ἄλλο ἀγαλμα Σεμιράμιος καὶ Κομβάβου τὸ κατέλεξα, καὶ Στρατονίκης κάρτα καλὸν καὶ Ἀλεξάνδρου αὐτῷ ἐκείνῳ ἴκελον. Παρὰ δὲ οἱ Σαρδανάπαλλος ἔστηκε ἄλλη μορφή καὶ ἄλλη στολῇ.

41. Ἐν δὲ τῇ αὐτῇ ἀφεται νέμονται βόες μεγάλοι καὶ ἵπποι καὶ αἰετοὶ καὶ ἄρκτοι καὶ λέοντες, καὶ ἀνθρώπους οὐδαμὰ σίνονται, ἀλλὰ πάντες ἱροὶ τέ εἰσι καὶ χειροσῆες.

42. Ἰρέες δὲ αὐτοῖσι πολλοὶ ἀποδεδέχεται, τῶν οἱ μὲν τὰ ἱρήια σφάζουσι, οἱ δὲ σπονδηφορέουσι, ἄλλοι δὲ πυρφόροι καλέονται καὶ ἄλλοι παραβώμιοι· ἐπ' ἐμεῦ δὲ πλέονες καὶ τριηκοσίων εἰς τὴν θυσίην ἀπικνεύοντο. Ἑσθῆς δὲ αὐτοῖσι πᾶσα λευκή, καὶ πῖλον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσι. Ἀρχιρεὺς δὲ ἄλλος ἐκάστου ἔτεος ἐπιγίγνεται, πορφυρέην τε μεῦνος οὗτος φορέει καὶ τιάρη χρυσῇ ἀναδέεται.

43. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλο πλῆθος ἀνθρώπων ἱρῶν αὐλητῶν τε καὶ συριστῶν καὶ ἄλλων, καὶ γυναῖκες ἐπιμανέες τε καὶ φρενοβλαβέες.

44. Θυσίη δὲ δις ἐκάστης ἡμέρης ἐπιτελέεται, εἰς τὴν πάντες ἀπικνεύονται. Αἱ μὲν οὖν κατ' ἡσυχίην θύουσι οὔτε ἀεῖδοντες οὔτε αὐλέοντες. Εὖτ' ἂν δὲ τῇ Ἥρῃ κατάρχωνται, ἀεῖδουσὶ τε καὶ αὐλέουσι καὶ χροτάλα ἐπιχροτέουσι. Καί μοι τούτου περὶ σαφὲς οὐδὲν εἰπεῖν ἐδύνατο.

45. Ἔστι δὲ καὶ λίμνη αὐτόθι, οὐ πολλὸν ἐκὰς τοῦ ἱροῦ, ἐν τῇ ἰχθύες ἱροὶ τρέφονται πολλοὶ καὶ πολυεῖδεις. Γίγνονται δὲ αὐτῶν ἔνιοι κάρτα μεγάλοι· οὗτοι δὲ καὶ οὐνόματα ἔχουσι καὶ ἔρχονται καλεόμενοι. Ἐπ' ἐμεῦ δὲ τις ἦν ἐν αὐτοῖσι χρυσοφορέων, ἐν τῇ πτέρυγι δὲ ποίημα χρύσειον αὐτῷ ἀνακέστο. Καί μιν ἐγὼ πολυλάκις ἐθεησάμην, καὶ εἶχε τὸ ποίημα.

46. Βάθος δὲ τῆς λίμνης πολλόν. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπειρήθην, λέγουσι δ' οὖν καὶ διηκοσίων ὀργυείων πλεόν ἔμμεναι. Κατὰ μέσον δὲ αὐτῆς βωμὸς λίθου ἀνέστηκε. Δοκέοις ἂν ἀφ' ὧν ἰδὼν πλῶειν τέ μιν καὶ τῷ ὕδατι ἐποχέεσθαι, καὶ πολλοὶ ᾧδε νομίζουσι. Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ στυλὸς ὑπεστεῶς μέγας ἀνέχειν τὸν βωμόν. Ἔσπεται δὲ αἰεὶ καὶ θυώματα ἔχει. Πολλοὶ δὲ καὶ ἐκάστης ἡμέρης κατ' εὐχὴν εἰς αὐτὸν νηρόμενοι στεφανηφόροι.

Syriam habitant, legem tulerat, se pro dea placarent, deos autem reliquos, ipsamque adeo Junonem, negligerent : idque illi fecere. Postea vero quum divinitus illi immitterentur morbi et calamitas et doiores, a furore illo resipuit, et mortalem se confitebatur, et subjectis sibi, ut ad Junonem iterum se converterent, imperabat. Hanc ob causam hoc adhuc habitu astat, advenientibus placandam Junonem demonstrans, et deam non jam se, sed illam confitens.

40. Vidi etiam Helenæ ibi signum, et Hecubæ, et Andromachæ, et Paridis, et Hectoris, et Achillis. Vidi etiam Nirei statuam, Aglaïæ filii, et Philomelam et Procnen adhuc mulieres, et ipsum Tereum volucrum; et aliud signum Semiramidis, et Combabi illud quod memoravi, et Stratonicæ valde pulchrum, et Alexandri ipsi illi simile. Astat illi Sardanapalus, forma alia et vestitu alio.

41. In aula vero soluti pascuntur boves magni, et equi, et aquilæ, et ursi, et leones, qui nequaquam nocent hominibus, sed sacri sunt omnes et mansueti.

42. Sacerdotes autem illis multi recepti sunt, quorum alii mactant hostias, alii ferunt libamina, igniferi vocantur alii, et alii altarium assecræ. Me quidem præsentem vel trecentis plures ad sacrificandum accedebant. Vestimenta illis omnia candida; pileum gestant in capite. Sacerdos summius singulis annis novus succedit : purpura hic solus induitur et tiara redimitur aurea.

43. Est autem alia quoque multitudo sanctorum hominum, tibicinum, fistulatorum, Gallorum; et mulieres furiosæ ac fanaticæ.

44. Sacrificium bis unoquoque die peragitur, ad quod omnes veniant. Jovi quidem silentio sacrificant, neque sua voce canentes, neque tibiis. Quum vero Junoni immolant, cantant, tibiis canunt, crotalis crepitant. Ac de isto nihil mihi certi dicere poterant.

45. Est etiam lacus ibidem, non procul a templo, in quo pisces sacri nutriuntur multi, et varia specie. Fiant quidam illorum oppido magni : hi et nomina habent, et vocati accedunt. Me spectante erat inter eos etiam aliquis ornatus auro, in cuius pinna aureum opus dedicatum erat. Illum ego sæpe vidi, et habebat illud opus.

46. Profunditas lacus magna. Equidem non sum expertus; dicunt vero octingentorum amplius cubitorum esse. In medio stat altare lapideum. Putes ad primum conspectum natum illud et in aqua fluitare; ac multi ita esse arbitrantur. Mihi vero videtur columna subjecta ingens sustinere illud altare. Vittis autem semper ornatum est, et suffitum habet : ac multi quotidie precandi causa eo natant coronas gestantes.

47. Γίνονται δὲ αὐτοῖσι καὶ πανηγυρίαι τε μέγισται, καλεῖνται δὲ ἐς τὴν λίμνην καταβάσεις, ὅτι ἐν αὐτῇσι ἐς τὴν λίμνην τὰ ἱρὰ πάντα κατέρχεται, ἐν τοῖσι ἡ Ἥρῃ πρώτη ἀπικνέεται τῶν ἰχθύων εἵνεκα, μὴ σφέας ὁ Ζεὺς πρῶτος ἴσῃται· ἣν γὰρ τότε γέννεται, λέγουσι ὅτι πάντες ἀπόλλυνται. Καὶ δῆτα ὁ μὲν ἔρχεται ὀφύμενος, ἡ δὲ πρόσω ἰσταμένη ἀπέρχει τέ μιν καὶ πολλὰ λιπαρέουσα ἀποπέμπει.

48. Μέγισται δὲ αὐτοῖσι πανηγυρίαι, αἱ ἐς θάλασσαν νομίζονται. Ἄλλ' ἐγὼ τουτέων περὶ σαφές οὐδὲν ἔχω εἰπεῖν· οὐ γὰρ ἦλθον αὐτὸς οὐδὲ ἐπειρήθην ταύτης τῆς ὁδοιπορίας. Τὰ δὲ ἐλθόντες ποίεουσι, εἶδον καὶ ἀπηγγέσμαι. Ἀγγήιον ἕκαστος ὕδατι σεσαγμένον φέρουσι, κηρῷ δὲ τάδε σεσθήμανται καὶ μιν οὐκ αὐτοὶ ἰυσάμενοι χέονται, ἀλλ' ἐστὶ ἀλεκτρυῶν ἱρὸς, οἰκίει δ' ἐπὶ τῇ λίμνῃ, ὃς ἐπεὰν σφένον δέξῃται τὰ ἀγγήια τὴν τε σφρηγίδα ὀρῇ, μισθὸν ἀρνύμενος ἀνά τε λύει τὸν δεσμὸν καὶ τὸν κηρὸν ἀπαιρέεται, καὶ πολλὰ μνείαι ἐκ τούτου τοῦ ἔργου τῷ ἀλεκτρυόνι ἀγείρονται. Ἐνθεν δὲ ἐς τὸν νηὸν αὐτοὶ ἐνείκαντες σπένδουσιν τε καὶ οὐσαντες ὀπίσω ἀπονοστέουσι.

49. Ὅρτέων δὲ πασέων τῶν οἶδα μεγίστην τοῦ εἰσ-
ρος ἀρχομένου ἐπιτελεῖουσι, καὶ μιν οἱ μὲν πυρῆν, οἱ δὲ λαμπάδα καλέουσι. Θυσίην δὲ ἐν αὐτῇ τοιγύδε ποίεουσι· δένδρεα μεγάλα ἐκκόψαντες ἐν τῇ αὐλῇ ἐστᾶσι, μετὰ δὲ ἀγινόντες αἰγᾶς τε καὶ διας καὶ ἄλλα κτήνεα ζωᾷ ἐκ τῶν δανόρων ἀπαρτέουσι· ἐν δὲ καὶ ὀρνίθας καὶ εἰ-
ματα καὶ χρύσεια καὶ ἀργύρεα ποιήματα. Ἐπεὰν δὲ ἐντελέα πάντα ποιήσωνται, περινεύσαντες τὰ ἱρὰ περὶ τὰ δένδρεα πυρῆν ἐνίσσιν, τὰ δὲ αὐτίκα πάντα καίον-
ται. Ἐς ταύτην τὴν ὁρτήν πολλοὶ ἄνθρωποι ἀπικνέον-
ται ἐκ τε Συρίας καὶ τῶν περὶ χωρέων πασέων, φέ-
ρουσι τε τὰ ἐσωτῶν ἱρὰ ἕκαστοι καὶ τὰ σημεῖα ἕκαστοι ἔχουσι ἐς τὰδε μεμνημένα.

50. Ἐν ῥητῇσι δὲ ἡμέρησι τὸ μὲν πλῆθος ἐς τὸ ἱρὸν ἀγείρονται, Γάλλοι δὲ πολλοὶ καὶ τοὺς ἐλεῖα ἱροὶ ἄνθρωποι τελέουσι τὰ ὄργια, τάμνονταί τε τοὺς πῆχεας καὶ τοῖσι νώτοις πρὸς ἀλλήλους τύπτονται. Πολλοὶ δὲ σφίσι παρεστῶτες ἐπαυλεύουσι, πολλοὶ δὲ τύμπανα παταγέουσι, ἄλλοι δὲ αἰδουσι ἔνθεα καὶ ἱρὰ ἄσματα. Τὸ δὲ ἔργον ἐκτὸς τοῦ νηοῦ τότε γίνεται, οὐδὲ ἐσέρχον-
ται ἐς τὸν νηὸν ὁκόσοι τότε ποίεουσι.

51. Ἐν ταύτῃσι τῇσι ἡμέρησι καὶ Γάλλοι γίνονται· ἱπεὰν γὰρ οἱ Γάλλοι αὐλέωσι τε καὶ ὄργια ποιέωνται, ἐς πολλοὺς ἡδὴ ἡ μανία ἀπικνέεται, καὶ πολλοὶ οἱ ἐς θῆην ἀπικόμενοι, μετὰ δὲ τοιαύδε ἐπρηξαν. Καταλέξω δὲ καὶ τὰ ποίεουσι· ὁ νεηνίης, ὅσω τάδε ἀποκείαται, ῥύσας τὰ εἴματα μεγάλη βοή ἐς μέσον ἔρχεται καὶ ξίφος ἀναιρέεται· τὰ δὲ πολλὰ ἔτια, ἐμοὶ δοκεῖ, διὰ τοῦτο ἔστηκε. Λαβὼν δὲ αὐτίκα τάμνει ἐσωτὸν θέει τε διὰ τῆς πόλεως καὶ τῇσι χερσὶ φέρει τὰ ἔσμεν. Ἐς ὁκοίην δὲ οἰκίην τάδε ἀπορρίβῃ, ἐκ ταύτης ἐσθῆτά τε θηλέην καὶ κόσμον τὸν γυναικῆιον λαμβάνει. Ταύτη μὲν ἐν τῇσι τομῇσι ποίεουσι.

47. Fiunt ibi conventus maximi, vocanturque descension-
es in lacum, quoniam illis numina omnia ad lacum descen-
dunt, inter quæ Juno prima advenit piscium causa, ne
primus illos Jupiter conspiciat: hoc enim si fiat, perire
aiunt universos. Ac venit ille quidem visurus; at illa ad-
versum consistens arceatque illum et multum supplicans
remittit.

48. Sed maximæ illis celebritates habentur, quæ insti-
tuuntur ad mare. Verum de his nihil certi quod dicam
habeo: neque enim ipse accessi, neque illam protectionem
expertus sum. Quæ autem in reditu faciunt, ea vidi, et
jam enarrabo. Vas aqua plenum pro se quisque afferunt;
illa obsignata sunt cera: nec vero ipsi eam solvunt, et
aquam deinde effundunt; sed est sacer quidam gallus, qui
ad lacum habitat: hic ubi vasa ab illis recepit, sigillumque
inspicit, et recepta ejus rei mercede solvit vinculum et ce-
ram aufert, ac minæ multæ hoc ex opere ad gallum redeunt.
Hinc in templum ipsi illatam aquam fundunt, et sacrificio
facto retro abeunt.

49. Festorum vero dierum quos novi omnium maximum
ineunte vere celebrant: eumque pyram vocant alii; alii
lampadem. Sacrificium eo peragunt ejusmodi: arbores
excisas ingentes in aula statuunt; tum adductas capras, et
oves, et pecora alia, viventia ex arboribus suspendunt; ad-
dunt aves, vestes, aurea et argentea opera. Perfectis jam
omnibus, circumlatis circa arbores diis, ignem subjiciunt:
illa vero subito ardent omnia. Ad hoc solemne multi ho-
mines conveniunt e Syria et regionibus circa omnibus, fe-
runtque suos quique deos, et quæ signa habent singuli ab
illis expressa.

50. Statis diebus in templum confluit multitudo: ac
Galli multi et sacri, quos dixi, homines carminibus obeunt,
et vulnerant sibi brachia, et terga invicem cædenda præ-
bent. Multi astantes tibiis acciunt, multi perstrepunt
tympanis, canunt alii divina et sacra cantica. Hoc vero
opus extra ædem peragitur, neque illam intrant quicumque
faciunt talia.

51. Per hosce dies fiunt etiam Galli. Nam dum tibiis
concinunt Galli et celebrant orgia, ad plures jam pervadit
furor, multique qui spectatum modo venerant, postea per-
petrarunt talia. Sed enarrabo etiam quid agant. Qui ista
de se statuit juvenis, vestibus abjectis, magno clamore in
medium prodit, tollit gladium, quales a multis inde annis
ob id ipsum, puto, præsto sunt. Hoc igitur accepto statim
se castrat, ac per urbem currit, manibus ferens quæ absce-
dit. In quamcumque vero domum ista abjecerit, ex ea
vestem muliebrem et mundum accipit. Hæc in castratio-
nibus agunt.

52. Ἀποθανόντες δὲ Γάλλοι οὐκ ὁμοίην ταφὴν τοῖσι ἄλλοιςι θάπτονται, ἀλλ' ἐὰν ἀποθάνῃ Γάλλος, οἱ ἑταῖροί μιν ἀείραντες ἐς τὰ προάστεια φέρουσι, θέμενοι δὲ αὐτὸν καὶ τὸ φέρετρον, τῷ ἐκόμισαν, ὑπερθε λίθους βάλλουσι, καὶ τὰδε πρήξαντες ὅπισω ἀπονοστέουσι. Φυλάξαντες δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ἀριθμὸν οὕτως ἐς τὸ ἱερὸν ἐσέρχονται· πρὸ δὲ τούτων ἦν ἐσέλθωσιν, οὐκ ὅσα ποίεουσι.

53. Νόμοιςι δὲ ἐς ταῦτα χρέωνται τούτοιςιν· ἦν μὲν τις αὐτέων νέκυν ἴδῃται, ἐκείνην τὴν ἡμέρην ἐς τὸ ἱερὸν οὐκ ἀπικνέεται, τῇ ἐτέρῃ δὲ καθήρας ἑωυτὸν ἐσέρχεται. Αὐτέων δὲ τῶν οἰκῆων τοῦ νέκυος ἑκαστοὶ φυλάξαντες ἀριθμὸν ἡμερέων τριήκοντα καὶ τὰς κεφαλὰς ξυράμενοι ἐσέρχονται, πρὶν δὲ τὰδε ποιῆσαι, οὐ σφίσι ἐσιέναι ὅσιον.

54. Θύουσι δὲ βόας ἀρσενάς τε καὶ θήλας καὶ αἶγας καὶ δίας· σῦας δὲ μόνους ἐναγέας νομίζοντες οὔτε θύουσι οὔτε σιτέονται. Ἄλλοι δ' οὐ σφέας ἐναγέας, ἀλλὰ ἱρὸς νομίζουσι. Ὅρνιθων τε αὐτέοιςι περιστερὴ χρῆμα ἱρότατον καὶ οὐδὲ ψαύειν αὐτέων δικαιοῦσι· καὶ ἦν ἀέκοντες ἀφωινται, ἐναγέας ἐκείνην τὴν ἡμέρην εἰσὶ. Τοῦνεκα δὲ αὐτέοιςι σύννομοι τέ εἰσι καὶ ἐς τὰ οἰκήια ἐσέρχονται καὶ τὰ πολλὰ ἐν γῇ νέμονται.

55. Λέξω δὲ καὶ τῶν πανηγυριστέων τὰ ἑκαστοὶ ποίεουσι· ἀνὴρ εὖτ' ἂν ἐς τὴν ἱερὴν πόλιν πρῶτον ἀπικνέηται, κεφαλὴν μὲν ὁδε καὶ ὀφρύας ἐξύρατο, μετὰ δὲ ἱρεύσας δὴν τὰ μὲν ἄλλα κρεουργεῖ τε καὶ εὐωχέεται, τὸ δὲ νάκος χαμαὶ θέμενος ἐπὶ τούτου ἐς γόνυ ἔζεται, πόδας δὲ καὶ κεφαλὴν τοῦ κτήνεος ἐπὶ τὴν ἑωυτοῦ κεφαλὴν ἀναλαμβάνει, ἅμα δὲ εὐχόμενος αἰτέει τὴν μὲν παρεούσαν θυσίην δέκεσθαι, μέζω δὲ ἐσαῦτις ὑπισχνέεται. Τελέσας δὲ ταῦτα καὶ τὴν κεφαλὴν ἑωυτοῦ στέφεται καὶ τῶν ἄλλων, ὁκόσοι τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀπικνεύονται. Ἄρας δὲ ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ὁδοιπορεῖ ὕδασι τε ψυχροῖςι χρεόμενος λουτρῶν τε καὶ πόσιος εἵνεκα καὶ ἐς πάμπαν χαμαικοιτέων· οὐ γάρ οἱ εὐνῆς ἐπιθεῖναι ὅσιον, πρὶν τὴν τε ὁδὸν ἐκτελέσαι καὶ ἐς τὴν ἑωυτοῦ αὐτὶς ἀπικέσθαι.

56. Ἐν δὲ τῇ ἱερῇ πόλει ἐκδέχεται μιν ἀνὴρ ξεινοδόκος ἀγνοῶντα· ῥητοὶ γὰρ δὴ ὢν ἐκάστης πόλιος αὐτόθι ξεινοδόκοι εἰσὶ, καὶ τὸδε πατρόθεν οἶκοι δέκονται. Καλέονται δὲ ὑπὸ Ἀσσυρίων ὁδε διδάσκαλοι, ὅτι σφίσι πάντα ὑπηγέονται.

57. Θύουσι δὲ οὐκ ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ, ἀλλ' ἐπεὶ παρὰ στήσιν τῷ βοιωτῷ τὸ ἱερίον, ἐπισπεύσας αὐτὶς ἄγει ζῶν ἐς τὰ οἰκήια, ἐλθὼν δὲ κατ' ἑωυτὸν οὔει τε καὶ εὐχεται.

58. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλης θυσίης τρόπος τοιόσδε· στέφαντες τὰ ἱερίια, ζωὰ ἐκ τῶν προφυλαίων ἀπιάσι, τὰ δὲ κατενιχθέντα θνήσκουσι. Ἐνιοὶ δὲ καὶ παῖδας ἑωυτῶν ἐντεῦθεν ἀπιάσι, οὐκ ὁμοίως τοῖς κτήνεσι, ἀλλ' ἐς πύρην ἐνθήμενοι χειρὶ κατὰ γουσι, ἅμα δὲ αὐτέοιςι ἐπιχερτομέοντες λέγουσι ὅτι οὐ παῖδες, ἀλλὰ βόες εἰσὶ.

59. Σπίζονται δὲ πάντες οἱ μὲν ἐς καρπούς, οἱ δὲ ἐς

52. Mortui vero Galli non simili reliquis hominibus sepultura sepeliuntur : sed ubi mortuus est Gallus, sodales illum sublatum ferunt in suburbia ; ac depositum una cum feretro quo portaverant, obruunt lapidibus, eoque facto domum retro abeunt. Servato deinde septem dierum numero, sic in templum intrant : ante hos si intrant, piaculum committunt.

53. Legibus ad hæc utuntur hisce. Si quis illorum mortuum viderit, illo die non venit in templum ; postridie autem, ubi lustravit se, intrat. Sed qui domestici ipsis fuere mortui, triginta dierum observato numero singuli et raris capitibus, intrant : ante vero quam istuc fecerint, intrare illis nefas.

54. Sacrificant boves mares pariter ac feminas, et capras, et oves : porcos solos, quos abominantur, neque immolant, neque iis vescuntur. Alii non abominabiles putant, sed sacros. Inter aves columba res illis sanctissima videtur, neque attingere eas fas putant : et si inviti attigerint, impiati sunt illo die. Itaque cum illis habitant, cubacula ingrediuntur, et plerumque pascuntur humi.

55. Dicam autem de his etiam qui ad conventus hosce veniunt, quæ quique agant. Vir ubi Hierapolin primum venit, caput radit ac supercilia : post sacrificata ove, reliquas carnes concisas epulatur ; pelle autem humi strata, genu in ea ponit, pedes vero et caput pecudis suo capite auscipit ; ac simul precibus petit, præsentem victimam recipiant, maioremque pollicetur in posterum. His perfectis, et suum caput coronat et reliquorum, qui eandem professionem susceperunt. Profectus autem domo sua, in viam se dat, usus ad balnea pariter et potum aqua frigida, humi semper decumbens : neque enim lectum ante conscendere illi fas est, quam ubi perfecto itinere domum rursus rediit.

56. In ipsa Hierapoli excipit illum publicus hospes ignarum ; certi enim uniuscujusque civitatis ibi sunt hospites, et pro patria quemque sua domi recipiunt. Vocantur hi ab Assyriis Doctores, quod omnia illos solemnia docent.

57. Mactant vero non in ipso templo ; sed quum statuit ad altare victimam, ac libavit, viventem reducit domum, reversusque apud se mactat ac preces fundit.

58. Est autem alius quoque sacrificii modus hic : vittatas hostias vivas de vestibulo præcipient, quæ dejectæ ipso casu moriuntur. Quidam suos ipsorum liberos inde deiciunt, non similiter ut pecudes, sed intrusos in culeum manu deturbant, simul maledicta in eos ingerunt, quum dicant non suos esse liberos, sed boves.

59. Puncturis se notant omnes, alii in manibus, in cer-

αὐχένας, καὶ ἀπὸ τοῦδε ἅπαντες Ἀσσύριοι στιγματη-
φορέουσι.

60. Ποίεοις δὲ καὶ ἄλλοι μούνουσι Ἑλλήνων Τροι-
ζηνίοις ὁμολογέοντες. Λέξω δὲ καὶ τὰ κείνοι ποίεοις.
Τροιζηνίοι τῆσι παρβένοισι καὶ τοῖσι ἡιθέοισι νόμον
ἐποίησαντο μὴ σφιν ἄλλως γάμον εἶναι, πρὶν Ἰππολύτῳ
κόμας κείρασθαι· καὶ ὧδε ποίεοις. Τοῦτο καὶ ἐν τῇ
ἱρῇ πόλει γίνεται. Οἱ μὲν νεηνίαί τῶν γενεῶν ἀπάρ-
χονται, τῆσι δὲ παρβένοισι πλοκάμους ἱρούς ἐκ γενετῆς
ἀπιᾶσι, τοὺς ἐπεὶ ἐν τῇ ἱρῇ γένωνται, τάμνουσί τε
καὶ ἐς ἄγγεα καταθέντες οἱ μὲν ἀργύρεα, πολλοὶ δὲ
χρύσεια ἐν τῇ νηῷ προσηλώσαντες ἀπίασι ἐπιγράψαντες
ἐκαστοὶ τὰ οὐνόματα. Τοῦτο καὶ ἐγὼ νέος ἔτι ὦν
ἐπέτελεσα, καὶ ἔτι μεν ἐν τῇ ἱρῇ καὶ ὁ πλόκαμος καὶ
τὸ οὐνομα.

LXXIII.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Εἰκῶμιον.

1. Βαδίζοντί μοι κατὰ τὴν στοὰν τὴν ἐντεῦθεν ἐξιόν-
των ἐν ἀριστερᾷ, τῆς ἑκτῆς ἐπὶ δέκα σμικρὸν πρὸ με-
σημβρίας, Θερσαγόρας περιτυγχάνει. Ἰάχα τιμὴς
ὑμῶν αὐτὸν ἐπίστανται. Σμικρὸς τίς ἐστι γρυπὸς
ὑπόλευκος ἀνδρικός τὴν φύσιν. Ἰδὼν οὖν αὐτὸν ἔτι
προσιόντα, Θερσαγόρας, ἔφη, ὁ ποιητὴς ποῖ δὴ καὶ
πόθεν; Οἴκοθεν, ἦ δ' ὅς, ἐνταῦθα. Πότερον, ἦν δ' ἐγὼ,
διαβαδίων; Ἀμέλει μὲν οὖν, ἔφη, καὶ τούτου δεόμενος·
ἄωρ γάρ τοι τῶν νυκτῶν ἐξαναστὰς ἔδοξέ μοι χρῆναι
τοῖς Ὀμήρου γενεθλοῖς τῆς ποιητικῆς ἀπάρξασθαι.
Καλῶς γε σὺ ποιῶν, ἔφη, καὶ τὰ τροφεῖα τῆς παιδεύ-
σεως ἐκείνῳ τίνων. Ἐκείθεν οὖν ἀρξάμενος, ἦ δ' ὅς,
ἐλαθον ἑμαυτὸν εἰς τοῦτο τῆς μεσημβρίας ἐκπεσών.
Ὅπερ οὖν ἔφη, δεῖ μὲν μοι καὶ τοῦ περιπάτου.

2. Πολλὸ μὲντοι πρότερον, ἔφη, προσειπὼνι τούτον
δεόμενος ἦκα — τῇ χειρὶ τὸν Ὀμηρον ἐπιδείξας· ἴστε
δὴ ποῦ τὸν ἐν δεξιᾷ τοῦ τῶν Πτολεμαίων νεῶ, τὸν κα-
θειμένον τὰς κόμας — προσερῶν τε οὖν αὐτὸν ἀφικόμην,
ἔφη, καὶ προσευζόμενος ἀφθόνων διδόναι τῶν ἐπῶν.
Εἰ γάρ, ἔφη, ἐν εὐχαίς τὰ πράγματα εἶη· πάλαί γάρ
τοι καὶ αὐτὸς ἐνοχλεῖν μοι δοκῶ τὸν Δημοσθένην ἐπικου-
ρῆσαι τι πρὸς τὴν αὐτοῦ γενέθλιον. Εἰ οὖν ἡμῖν ἐπαρ-
κέσειε τὸ εὐχεσθαι, συμβουλοίμην ἄν σοι· κοινὸν γάρ
ἡμῖν τὸ ἔρκαλον. Ἐγὼ μὲν, ἔφη, καὶ τῶν νύκτωρ τε
καὶ τήμερον πεποιημένων δοκῶ μοι τῆς εὐροίας τὸν
Ὀμηρον ἐπιγράψασθαι· θεῖως γάρ πως καὶ μαντικῶς
εἰς τὴν ποίησιν ἐξεβαχεύθην. Κρινεῖς δ' αὐτός· ἐπί-
τηδες γάρ τοι τοῦτ' ἐν γραμματεῖον περιηγόμεν, εἰ ἄρα
τῷ σχολῇ ἄγοντι τῶν ἐταίρων περιτύχοιμι. Δοκεῖς
οὖν ἐν καλῷ μοι σὺ τῆς σχολῆς εἶναι.

3. Μακάριος γάρ εἰ, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ πέπονθας τὸ τοῦ
τὸν δόλιχον νενικηκότος, δὲ ὅδ' ἡ λελουμένος τὴν κόνιν
καὶ τὸ λοιπὸν τῆς θέας ψυχῶν γούμενος μυθολογεῖν

vicibus alii; atque hinc est quod Assyrii omnes ferunt sti-
gmata.

60. Faciunt etiam aliud quiddam, solis inter Græcos
consentientes hac parte Troezeniis. Explicabo etiam quid
illi faciant. Troezenii virginibus et adolescentibus legem
statuere, ne aliter contrahant nuptias, quam ubi comas
Hippolyto posuerint: idque ita faciunt. Hoc etiam fit
Hierapoli. Juvenes enim mentorum ibi primitias ponunt;
virginibus vero sacros a nativitate inde cincinnos submittunt:
quos in templo ipso desectos in vasculis deponunt, alii qui-
dem argenteis, multi vero aureis, hisque in templo fixis,
inscripto suo quisque nomine, discedunt. Hoc ego etiam
adolescens feci, estque adhuc in templo cincinnus pariter
meus atque nomen.

LXXIII.

DEMOSTHENIS ENCOMIUM.

1. Inambulanti mihi in porticu, in sinistro exeuntium
inde latere, sexto decimo mensis, paullo ante meridiem,
obviam fit Thersagoras. Fortasse quidam vestrum homi-
nem noverint. Parvus est, vulturino naso, subalbidus,
habitu virili. Igitur accedentem adhuc conspicatus, Heus,
inquam, Thersagora poeta, quorsum tu, et unde? Domo,
inquit, huc. Utrum, inquam, ambulaturus? Scilicet,
inquit, et illo opus habeo: quum enim intempesta nocte
surrexissem, visum est natalem Homeri poetices quibusdam
primitiis honorare. Præclare tu quidem, inquam, qui ista
nutritionis educationisque illi præmia solvas. Inde igitur,
inquit, quum incepissem, imprudens ad hoc meridiei usque
delapsus sum. Quod ergo dixi, opus mihi est ambula-
tione.

2. Verum multo prius, ait, salutaturus istum venio
(manu autem monstrabat Homerum: nempe nostis illum
ad dextram ædis Ptolemæorum, illum demissis comis).
Hunc ergo adoraturus veni, inquit, et rogaturus ut copiosa
mihi carmina ministret. Si quidem, inquam, in precibus
ipsæ res inessent! olim sane et ipse Demostheni negotium
facessiturus mihi videor, ut ad suum mihi natalem obeun-
dum opis aliquid conferat. Quare nobis si precari satis
esset, socium me tibi adjungerem: nam commune nobis
munus obtingeret. Equidem, inquit ille, eorum quæ nocte-
que et interdium feci, affluentem facile ubertatem ad Home-
rum auctorem jure referre mihi videor: divinitus enim quo-
dammmodo et ut vates velut bacchico instinctu ad carmen
incitatus sum. Judicabis autem ipse: consulto enim hunc
libellum mecum detuli, si forte in sodalium aliquem otiosum
inciderem. Videris ergo mihi in pulchro otio constitutus esse.

3. Nempe tu beatus es, inquam, idemque tibi usu venit,
quod ei qui curriculo vicerat, qui jam pulvere abluto, et
reliquo spectaculi tempore se oblectans, fabellas habere

πρὸς τὸν παλαιστὴν διενεοίτο, ἐπιδόξου κληθήσεσθαι τῆς πάλης οὐσης· ὁ δ', Ἄλλ' ἐπὶ τῆς βαλβίδος οὐκ ἂν ἐμυθολόγεις, ἔφη. Καὶ σὺ δὲ μοι δοκεῖς νενικηκώς τὸν δολιχὸν τῶν ἐπῶν ἐντρύφῃν ἀνδρὶ μάλα δὴ κατορρωδῶντι τὴν τοῦ σταδίου τύχην. Καὶ δὲ γελάσας, Ὡς δὲ σοι τί τῶν ἀπόρων, εἶπεν, ἐργασόμενος;

4. Ἴσως γάρ, ἔφη, ὁ Δημοσθένης ἐλάττονος ἢ καὶ Ὅμηρον εἶναι σοι λόγου καταφαίνεται. Καὶ σὺ μὲν μέγα φρονεῖς Ὅμηρον ἐπαινέσας, ἐμοὶ δὲ ὁ Δημοσθένης σμικρόν καὶ τὸ μηδέν; Συκοφαντεῖς, ἔφη. Διαστασιάζομαι δ' οὐκ ἂν τοὺς ἥρωας, εἰ καὶ πλείων εἰμι τὴν γνώμην πρὸς Ὅμηρου τετάχθαι. Εὖ γε, εἶπον· ἐμὲ δ' οὐκ ἂν νομίζεις πρὸς τοῦ Δημοσθένους;

5. Ἄλλ' ἐπεὶ γε μὴ ταύτην τὸν λόγον ἀτιμάζεις κατὰ τὴν ὑπόθεσιν, δῆλον ὡς τὴν ποιητικὴν ἔργον ἡγῇ μόνον, τοὺς δὲ ῥητορικοὺς λόγους καταφρονεῖς ἀτεχνῶς ὡς ἰππεὺς παρὰ πεζοῦς ἐλαύνων. Μὴ μανείην, ἔφη, ταῦτά γε, κἂν εἰ πολλῆς δεῖ τῆς μανίας ἐπὶ τὰς ποιητικὰς ἰούσι θύρας. Δεῖ γάρ τοι καὶ τοὺς καταλογάδην, ἔφη, ἐνθέου τινὸς ἐπιπνοίας, εἰ μέλλουσι μὴ ταπεινοὶ φανεῖσθαι καὶ φαύλης φροντίδος. Οἶδά τοι, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, καὶ χαίρω πολλάκις ἄλλων τε δὴ λογοποιῶν καὶ τὰ Δημοσθένους ἐγγὺς τῶν Ὁμήρου τιθεῖς, ὅσον λέγω τὴν σφοδρότητα καὶ πικρίαν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν, καὶ τὸ μὲν « οἰνοβαρεῖς » πρὸς τὰς Φιλίππου μέθας καὶ κορδακισμοὺς καὶ τὴν ἀσέλγειαν, τὸ δ' « εἰς οἰωνὸς ἀριστος » πρὸς τὸ « δεῖ γάρ τοὺς ἀγαθούς ἀνδρας τὰς ἀγαθὰς ὑποθεμένους ἐλπίδας, » καὶ τὸ,

Ἦ κε μέγ' οἰμώξεις γέρον ἱππηλάτα Πηλεὺς,
πρὸς τὸ « πηλίκον ποτὲ ἂν στεναῖξαι οἱ ἄνδρες ἔχειν οἱ ὑπὲρ δόξης καὶ ἐλευθερίας τελευτήσαντες. » Παραβάλλω δὲ καὶ τὸν « ῥέοντα Πύθωνα » πρὸς τὰς Ὀδυσσεὺς « νιράδας » τῶν λόγων, καὶ τὸ,

Εἰ μὲν μέλλομεν ἀγῆρω τ' ἀθανάτω τε
ἔσσεσθαι

πρὸς τὸ « πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτὸν καθέρξας τηρῇ. » Καὶ μυρίαι γεγόνασιν αὐτοῖς ἐπὶ ταῦτόν τῆς διανοίας ἐπιδρομαί.

6. Ἦδομαι δὲ καὶ πάθη καὶ διαθέσεις καὶ τροπὰς λέξεις καταμανθάνων καὶ τὰς ἀφαιρούσας τὸν χόρον μεταβολὰς καὶ τὰς ἐκ τῶν παρατροπῶν ἐπανόδους καὶ τὰς τῶν παραβολῶν σὺν τῷ καιρῷ γλαφυρότητας καὶ τὸ τοῦ τρόπου μισοδόρβαρον πανταχοῦ.

7. Καὶ μοι πολλάκις ἔδοξεν — οὐ γὰρ ἂν τάληθες ἀποκρινῆμαι — εὐπρεπέστερον μὲν ῥαθυμίας Ἀττικῆς καθάπτεσθαι Δημοσθένους, δὲ τὴν παρρησίαν, ὡς φαίν, ἀνεμείνος, τοῦ τοὺς Ἀχαιοὺς Ἀχαιῖδας προσειπόντος, διαρκεστέρω δὲ τῷ πνεύματι τὰς Ἑλληνικὰς ἀποπληροῦν τραγωδίας τοῦ μεταξὺ τῆς ἀκμαιοτάτης μάχης διαλόγους ἀναπλάττοντος καὶ μύθοις τὴν φορὰν σκεδανύντος.

8. Πολλάκις δὲ μετὰ τοῦ Δημοσθένους καὶ μέτρα κώλων καὶ ῥυθμοὶ καὶ βάσεις οὐκ ἔξω τῆς ποιητικῆς

cum palaestrita cogitabat, quum jamjam vocandi ad certamen luctatores videbantur : at ille, Verum, inquit, in carceribus non haberes fabulas. Sic tu mihi videris, poetici curriculi victor, illudere homini fortunam arenae vehementer extimescenti. Atque iste ridens, In quamnam vero, inquit, te consilii inopiam conjecturus?

4. Forte enim, inquam, minoris tibi Demosthenes, quam ut comparari cum Homero possit, esse orationis argumentum videtur. Itaque multum tibi places Homero laudato; mihi vero Demosthenes parvum quiddam est et nihil? Calumniaris, inquit. Nolim ego in contentionem vocare heroas, etsi magis fert animus ab Homero stare. Euge, inquam : me vero non putas stare malle a Demosthene?

5. Sed quando non hac parte orationem nostram spernis, ob argumentum; apparet nimirum solam te poeticon opus putare, oratorias vero sercriptiones contemnere simpliciter, equitis instar pedites praetervehentis. Absit ut eo usque, inquit, insaniam, licet multo sane furore opus est ad poeticas fores accedentibus. Quippe solutae etiam orationis scriptoribus, inquam, divino quodam afflatu opus est, si velint non humiles videri, et cura exili. Novi sane, inquit, amice, et saepe juvat quum scriptorum solutae orationis aliorum, tum Demosthenis, vehementiam verbi causa, amaritudinem et divinum illum instinctum, cum Homero contendere; et illud « Victo mero » conferre cum ebrietatibus Philippi et saltationibus impudicis et lascivia : istud vero « Auspicium felix unum, » cum illo, « Oportet enim bonos viros spe bona subnixos, » et illud,

Plorabit multum Peleus, agitator equorum,

cum isto, « Quantos tandem gemitus edent illi viri, qui pro gloria et libertate mortem oppetivero! » Confero autem etiam « profluentem Pythouem illum, » cum Ulyssis verborum « nivibus; » atque illud,

Si liceat, senio procul, immortalibus esse,

ad illud, « Extremum enim omnibus hominibus vitae mors est, etiamsi in cavea quis conclusum se servet; » et sexcentis illis contigit, ut in eadem cogitata incurrerent.

6. Detector vero etiam quum affectus, et picturas, et immutationes dictionis observo, et illas satietati medentes variationes, et illos et diverticulis reditus, et suavitates illas comperationum opportunarum, et illud in moribus ubique elucens barbariei odium.

7. Et mihi saepe visus est (neque enim verum dissimulaverim) decentius reprehendere socordiam Atticam Demosthenes ille, qui frena, ut aiunt, dicendi libertati laxaverat, quam is qui Achaidum nomine Achaeos compellavit; ac pleniore intentioreque spiritu Graecas explere tragœdias eo qui in summo discrimine pugnae colloquia fingit, fabulisque dispergit pugnantium impetum.

8. Saepe vero cum Demosthene etiam dimensiones membrorum et numeri ac pedes non extra poeticam suavitatem

ἔδοντες ἐκδιδάζουσιν, ὥσπερ οὐδ' Ὅμηρος ἑλλιπὲς ἀντιθέσεων ἡ περισύσεων ἡ σχημάτων τραχύτητος ἡ κα-
θαρότης. Ἄλλ' εἴκοι φῦσαι πως ὑπάρχειν, ταῖς δυ-
νάμεσι τὰς ἀρετὰς ἐπιτεπλέχειν. Πόθεν γὰρ δι-
περιφρονοῖν ἂν τὴν σὴν Καλλιόπην, τοιαύτην γε γι-
γνώσκων;

9. Ἄλλ' οὐδὲν ἤττον τοῦμὸν ἀγώνισμα τῶν εἰς Ὀμη-
ρον ἐγκωμίων διπλάσιον ἔργον ἢ τοὺς σοὺς εἰς Δημο-
σθένην ἐπαίνους τίθῃμι, οὐ τοῖς μέτροις, ἀλλὰ τῇ
ὑποθέσει φημι, τῷ τοῦμὸν μὲν οὐκ ἔχειν ἐδραῖαν
τινὰ κρηπίδα τῶν ἐπαίνων ὑποβάλλεσθαι πλὴν γε τῆς
ποιητικῆς αὐτῆς· τὰ δ' ἄλλα τῷ μὲν ἀσαφεῖ, πατρὶς
καὶ γένος καὶ χρόνος· εἰ γοῦν τι σαφές αὐτῶν ᾗν,

οὐκ ᾗν ἂν ἀμφίλεκτος ἀνθρώποις ἔρις,

πατρίδα μὲν αὐτῷ διδόντων Ἴον ἢ Κολοφῶνα ἢ Κύμην
ἢ Χίον ἢ Σμύρναν ἢ Θήβας τὰς Αἰγυπτίας ἢ μυρίας
ἄλλας, πατέρα δὲ Μαίονα τὸν Λυδὸν ἢ ποταμὸν καὶ
μητέρα Μελανώπην φασὶν ἢ νύμφην τῶν Δρυάδων
ἀνθρωπίνου γένους ἀπορία, χρόνον δὲ τὸν ἡρωϊκὸν ἢ τὸν
Ἴωνικόν. Καὶ μὴδ' ὅπως πρὸς τὸν Ἡσίοδον εἶχεν
ἡλικίας σαφῶς εἰδέναι, ὅπου γε καὶ τοῦνομα πρὸ τοῦ
γνωρίμου τὸ Μελησιγενεῖ προκρίνουσι· τύχην δὲ πενίαν
ἢ πάθος ὁμμάτων. Ἀλλὰ μὴν βέλτιον ἂν εἴη καὶ
ταῦτα εἶναι ἐν ἀσαφεῖ κείμενα. Περὶ στενὸν δὴ μοι
κομιδῇ τὸ ἐγκώμιον, ποίησιν ἀπρακτὸν ἐπαινέσαι καὶ
σοφίαν ἐκ τῶν ἐπῶν εἰκαζομένην συλλέγειν.

10. Τὸ δὲ σὸν, ἔφη, κατὰ χειρὸς ἐπιδρομὸν τε καὶ
λεῖτον ἐφ' ὧρισμένοις τε καὶ γνωρίμοις μόνον ὀνομάτῃν,
ὅσων ὄψον ἔτοιμον ἡδυσμάτων παρὰ σοῦ δεόμενον. Τί
γὰρ οὐ μέγα τῷ Δημοσθένει καὶ λαμπρὸν ἡ τύχη προσ-
ῆψε; τί δ' οὐ γνώριμον; οὐκ Ἀθῆναι μὲν αὐτῷ πατρίς
αἱ λιπαραὶ καὶ αἰοίδιμοι καὶ τῆς Ἑλλάδος ἔρσημα;
Καίτοι λαβόμενος ἂν ἐγὼ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῆς ποιητι-
κῆς ἐξουσίας ἐπεισῆγον ἂν ἔρωτας ὁσῶν καὶ κρίσεις καὶ
κατοικησείας καὶ ὠρεὰς καὶ τὴν Ἑλευσίνα. Νόμων
δὲ καὶ δικαστηρίων καὶ πανηγύρεων καὶ Πειραιῶς καὶ
ἀποικιῶν καὶ τροπαίων θαλαττίων τε καὶ χερσαίων
ἐπεισηγμένων οὐδ' ἂν εἰς ἐπ' Ἰσῆς ἀξίως ἐφικέσθαι δύ-
ναιτο τῷ λόγῳ, φησὶν ὁ Δημοσθένης. Ἀφρονία μὲν οὖν ᾗν
ἂν μοι περιττὴ πάντως, τὸ δ' ἐγκώμιον οὐκ ἂν ἀπαρ-
τᾶν ἐνομιζόμεν, ἐν νόμῳ τοῖς ἐπαίνουσι ὃν ἐκ τῶν πα-
τρίδων ἐπικοσμεῖν τοὺς ἐπαινουμένους. Ἰσοκράτης δὲ
παρεμπόρευμα τῆς Ἑλένης φέρων ἐνέθηκε τὸν Θησέα.
Τὸ μὲν δὴ ποιητικὸν φύλον ἐλεύθερον· σοὶ δ' Ἰσὺς εὐ-
λάβεια τὸ τῆς παροιμίας σκῶμμα ἐπὶ τῇ ἀσυμμετρίᾳ
ἐπαγαγέσθαι, μή σοι μεῖζον προσκείτο τοῦπίγραμμα
τοῦ θυλάκου.

11. Παρέντι δὲ τὰς Ἀθήνας ἐκδέχεται τὸν λόγον
πατὴρ τριηράρχος, χρυσέα κρηπίς κατὰ Πίνδαρον· οὐ
γὰρ ᾗν Ἀθήνησι λαμπρότερον τιμήματος τριηραρχικοῦ.
Εἰ δὲ τὸν Δημοσθένους ἔτι κομιδῇ παιδὸς ὄντος ἐτε-
λεύτα, τὴν ὀρφανίαν οὐ συμφορὰν ὑποληπτέον, ἀλλὰ
ὀζύτης ὑπόθεσιν τὸ τῆς φύσεως γενναῖον ἀποκαλυπτοῦσης.

abripunt, quemadmodum neque Homero sua desunt anti-
theta, aut exaequationes, aut asperitas figurarum, aut mun-
dities. Sed videtur natura quodammodo ita comparatum,
ut magnis ingeniis virtutes omnes implexæ sint. Unde
igitur tuam ego Calliopen contemnā, talem qui norim?

9. Sed nihilo secius illud opus, in quo mihi decertandum
est, laudum Homeri, altero tanto majus tuis in Demosthe-
nem præconiis pono, non quod carmina sunt, sed ob argu-
mentum, aio : quoniam meum opus non habet firmam,
quæ subjici laudibus possit, crepidinē, extra ipsam poe-
tici; reliqua universa in Homero obscura, ut patria, gen-
us, tempus. Quodsi enim certum quicquam horum esset,

certainem anceps laud foret mortalibus,

patriam assignantibus illi Ium aut Colophonem, aut Cu-
mas, aut Chium, aut Smyrnam, aut Ægyptias Thebas, aut
sexcentas alias; patrem vero Mæonem Lydum, aut fluvium
adeo, et matrem Melanopen aiunt, aut nympham ex Drya-
dum genere, humanæ generationis defectu scilicet : tempus
porro vel heroicum ei assignant, vel Ionicum. Ac tantum
abest uti clare sciant qua, si comparetur ad Hesiodum,
ætate fuerit, ut etiam nomen aliud noto illi præferant, Me-
lesigenem. Fortunam denique ei tribuunt paupertatis aut
cæcitatē. Quin melius etiam fuerit hæc pati in obscuro
jacere. Ergo in angusto sane mihi versatur prædicatio, in
laudanda poesi sine actu rerum ullo, et in sapientia, quam
e versibus colligas, cogenda.

10. Tuum autem opus, inquit, ad manum, percursum fa-
cile, et læve, intra definita modo et cognita nomina, tan-
quam paratum quoddam pulmentarium, condimentis modo
a te adjiciendis indigens. Quid enim non magnum et clarum
adjunxit fortuna Demostheni? quid non celebre? non Athe-
næ illi patria, nitidæ illæ et celebratæ omnibus, columnen
illud Græciæ? Ego sane Athenas aggressus laudandas pro
poetica illa licentia inducerem amores deorum et judicia
et inhabitationes et munera, et Eleusinem. Si vero insuper
leges, judicia, conventus solemnes, Piræus, colonie, et
victoriarum terra marique tropæa inducantur; ne unus qui-
dem pro dignitate assequi oratione possit, ut ait Demosthe-
nes Maxima igitur omnino mihi esset dicendorum copia :
neque ab ea seponere laudationem mihi viderer, quum le-
gitimum illud insit encomiis, a patriis ut ornentur quos præ-
dicandos sumimus. Isocrates autem corollarium laudum
Helenæ non dubitavit inserere Theseum. Verum enim
poetarum quidem natio libera : sed tu fortasse metuis ne
illum e proverbio jocos contra proportionem violatam tibi
arcessas, majoremque ipso sacco tabellam atque inscriptio-
nem dicaris apposuisse.

11. Dimissis igitur Athenis orationem excipit trierarchus
pater, aurea, ut Pindari verbo utar, crepido : neque enim
ordo ac census major tum Athenis trierarchico. Si vero
is Demosthenes adhuc puero admodum satis functus est, non
calamitas putanda est orbitas illa, sed gloriæ argumentum,
quum generosam illam naturam aperiret.

52. Ἀποθανόντες δὲ Γάλλοι οὐκ ὁμοίην ταφὴν τοῖσι ἄλλοις θάπτονται, ἀλλ' ἐὰν ἀποθάνῃ Γάλλος, οἱ ἐταῖροί μιν ἀείραντες ἐς τὰ προάστεια φέρουσι, θέμενοι δὲ αὐτὸν καὶ τὸ φέρετρον, τῷ ἐκόμισαν, ὑπερθε λίθους βάλλουσι, καὶ τὰδε πρῆξαντες ὀπίσω ἀπονοστέουσι. Φυλάξαντες δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ἀριθμὸν οὕτως ἐς τὸ ἱερὸν ἐσέρχονται· πρὸ δὲ τουτέων ἦν ἐσέλθωσιν, οὐκ ὅσια ποιεύουσι.

53. Νόμοις δὲ ἐς ταῦτα χρέωνται τουτέοισιν· ἦν μὲν τις αὐτέων νέκυν ἴδῃται, ἐκείνην τὴν ἡμέρην ἐς τὸ ἱερὸν οὐκ ἀπικνέεται, τῇ ἐτέρῃ δὲ καθήρας ἑωυτὸν ἐσέρχεται. Αὐτέων δὲ τῶν οἰκίῳ τοῦ νέκυος ἑκαστοὶ φυλάξαντες ἀριθμὸν ἡμερέων τριήκοντα καὶ τὰς κεφαλὰς ἑυράμενοι ἐσέρχονται, πρὶν δὲ τὰδε ποιῆσαι, οὐ σφίσι ἐστέναι δοιοι.

54. Θύουσι δὲ βόας ἄρσενάς τε καὶ θήλεας καὶ αἶγας καὶ δίας· σῆας δὲ μούνας ἐναγέας νομίζοντες οὔτε θύουσι οὔτε σιτέονται. Ἄλλοι δ' οὐ σφέας ἐναγέας, ἀλλὰ ἱεροὺς νομίζουσι. Ὅρνιθων τε αὐτέοις περιστέρῃ χρῆμα ἱρότατον καὶ οὐδὲ ψαύειν αὐτέων δικαιοῦσι· καὶ ἦν ἀέκοντες ἀφῶνται, ἐναγέας ἐκείνην τὴν ἡμέρην εἰσι. Τοῦνεκα δὴ αὐτέοις σύννομοί τέ εἰσι καὶ ἐς τὰ οἰκίῳ ἐσέρχονται καὶ τὰ πολλὰ ἐν γῇ νέμονται.

55. Λέξω δὲ καὶ τῶν πανηγυριστέων τὰ ἑκαστοὶ ποιεῦσι· ἀνὴρ εὖτ' ἂν ἐς τὴν ἱερὴν πόλιν πρῶτον ἀπικνέται, κεφαλὴν μὲν ὅδε καὶ ὀφρύας ἐξύρατο, μετὰ δὲ ἱρεύσας δὴν τὰ μὲν ἄλλα κρεουργεῖ τε καὶ εὐχέεται, τὸ δὲ νάκος χαμαὶ θέμενος ἐπὶ τούτου ἐς γόνυ ἔζεται, πόδας δὲ καὶ κεφαλὴν τοῦ κτήneos ἐπὶ τὴν ἑωυτοῦ κεφαλὴν ἀναλαμβάνει, ἅμα δὲ εὐχόμενος αἰτέει τὴν μὲν παρεῦσαν θυσίην δέκεσθαι, μέζω δὲ ἐσαῦτις ὑπισχνέεται. Τελέσας δὲ ταῦτα καὶ τὴν κεφαλὴν ἑωυτοῦ στέφεται καὶ τῶν ἄλλων, ὁκόσοι τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἀπικνέονται. Ἄρας δὲ ἀπὸ τῆς ἑωυτοῦ ὁδοιορέει ὕδασι τε ψυχροῖσι χρεόμενος λουτρῶν τε καὶ πόσιος εἵνεκα καὶ ἐς πᾶμπαν χαμαικοιτέων· οὐ γὰρ οἱ εὐνήs ἐπιβῆναι δοιοι, πρὶν τὴν τε ὁδὸν ἐκτελέσαι καὶ ἐς τὴν ἑωυτοῦ αὐτὶς ἀπικέσθαι.

56. Ἐν δὲ τῇ ἱερῇ πόλει ἐκδέκεται μιν ἀνὴρ ξεινοδόκος ἀγνοέοντα· ῥητοὶ γὰρ δὴ ὢν ἐκάστης πόλιος αὐτόθι ξεινοδόκοι εἰσι, καὶ τὸδε πατρόθεν οἶκοι δέκονται. Καλέονται δὲ ὑπὸ Ἀσσυρίων οἷδε διδάσκαλοι, ὅτι σφίσι πάντα ὑπηγέονται.

57. Θύουσι δὲ οὐκ ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ, ἀλλ' ἐπεὶ ἂν παραστήσῃ τῷ βωμῷ τὸ ἱρήιον, ἐπισπείσας αὐτὶς ἄγει ζῶν ἐς τὰ οἰκίῳ, ἔλθων δὲ κατ' ἑωυτὸν θύει τε καὶ εὐχεται.

58. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλης θυσίης τρόπος τοιοῦδος· στέφαντες τὰ ἱρήια, ζωὰ ἐκ τῶν προφυλαίων ἀπιᾶσι, τὰ δὲ κατενιχθέντα θνήσκουσι. Ἐνιοὶ δὲ καὶ παῖδας ἑωυτῶν ἐντεῦθεν ἀπιᾶσι, οὐκ ὁμοίως τοῖς κτήνεσι, ἀλλ' ἐς πῆρην ἐνθήμενοι χειρὶ κατάγουσι, ἅμα δὲ αὐτέοις ἐπιεκροτούμενοι λέγουσι ὅτι οὐ παῖδες, ἀλλὰ βόες εἰσι.

59. Στίζονται δὲ πάντες οἱ μὲν ἐς καρπούς, οἱ δὲ ἐς

52. Mortui vero Galli non simili reliquis hominibus sepultura sepeliuntur : sed ubi mortuus est Gallus, sodales illum sublatum ferunt in suburbia ; ac depositum una cum feretro quo portaverant, obruunt lapidibus, eoque facto domum retro abeunt. Servato deinde septem dierum numero, sic in templum intrant : ante hos si intrant, piaculum committunt.

53. Legibus ad hæc utuntur hisce. Si quis illorum mortuum viderit, illo die non venit in templum ; postridie autem, ubi lustravit se, intrat. Sed qui domestici ipsis fuere mortui, triginta dierum observato numero singuli et rasis capitibus, intrant : ante vero quam istuc fecerint, intrare illis nefas.

54. Sacrificant boves mares pariter ac feminas, et capras, et oves : porcos solos, quos abominantur, neque immolant, neque iis vescuntur. Alii non abominabiles putant, sed sacros. Inter aves columba res illis sanctissima videtur, neque attingere eas fas putant : et si inviti attigerint, impiati sunt illo die. Itaque cum illis habitant, cubacula ingrediuntur, et plerumque pascuntur humi.

55. Dicam autem de his etiam qui ad conventus hosce veniunt, quæ quique agant. Vir ubi Hierapolin primum venit, caput radit ac supercilia : post sacrificata ove, reliquas carnes concisas epulatur ; pelle autem humi strata, genu in ea ponit, pedes vero et caput pecudis suo capite suscipit ; ac simul precibus petit, præsentem victimam recipiant, maioremque pollicetur in posterum. His perfectis, et suum caput coronat et reliquorum, qui eandem profectionem susceperunt. Profectus autem domo sua, in viam se dat, usus ad balnea pariter et potum aqua frigida, humi semper decubens : neque enim lectum ante conscendere illi fas est, quam ubi perfecto itinere domum rursus rediit.

56. In ipsa Hierapoli excipit illum publicus hospes ignarum ; certi enim uniuscujusque civitatis ibi sunt hospites, et pro patria quemque sua domi recipiunt. Vocantur hi ab Assyriis Doctores, quod omnia illos solemnia docent.

57. Mactant vero non in ipso templo ; sed quum statuit ad altare victimam, ac libavit, viventem reducit domum, reversusque apud se mactat ac preces fundit.

58. Est autem alius quoque sacrificii modus hic : vittatas hostias vivas de vestibulo præcipitant, quæ dejectæ ipso casu moriuntur. Quidam suos ipsorum liberos inde deiciunt, non similiter ut pecudes, sed intrusos in culeum manu deturbant, simul maledicta in eos ingerunt, quum dicant non suos esse liberos, sed boves.

59. Puncturis se notant omnes, alii in manibus, in cer-

αὐχένας, καὶ ἀπὸ τοῦδε ἅπαντες Ἀσσύριοι στιγματη-
φορέουσι.

60. Ποιέουσι δὲ καὶ ἄλλο μούνοισι Ἑλλήνων Τροι-
ζηνίοισι ὁμολογέοντες. Λέξω δὲ καὶ τὰ κεῖνοι ποιέουσι.
Τροιζηνίοι τῇσι παρθένοισι καὶ τοῖσι ἡιθέοισι νόμον
ἐποίησαντο μὴ σφιν ἄλλως γάμον εἶναι, πρὶν Ἰππολύτῳ
κόμας κείρασθαι· καὶ ὧδε ποιέουσι. Τοῦτο καὶ ἐν τῇ
ἱρῇ πόλει γίνεται. Οἱ μὲν νεηνίαί τῶν γενεῶν ἀπά-
ρχονται, τῇσι δὲ παρθένοισι πλοκάμους ἱρούς ἐκ γενετῆς
ἀπιᾶσι, τοὺς ἐπὶ ἐν τῷ ἱρῷ γένωνται, τάμνουσι τε
καὶ ἐς ἄγγεα καταθέντες οἱ μὲν ἀργύρεα, πολλοὶ δὲ
χρύσεια ἐν τῷ νηῷ προσηλώσαντες ἀπίασι ἐπιγράψαντες
ἕκαστοι τὰ οὐνόματα. Τοῦτο καὶ ἐγὼ νέος ἔτι ὦν
ἐπέτελεσα, καὶ ἔτι μευ ἐν τῷ ἱρῷ καὶ ὁ πλόκαμος καὶ
τὸ οὐνομα.

LXXIII.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ Εἰκόνιον.

1. Βαδίζοντί μοι κατὰ τὴν στοὰν τὴν ἐντεῦθεν ἐξιόν-
των ἐν ἀριστερᾷ, τῆς ἑκτῆς ἐπὶ δέκα σμικρὸν πρὸ με-
σημβρίας, Θερσαγόρας περιτυγχάνει. Τάχα τιμὴς
ὑμῶν αὐτὸν ἐπίστανται. Σμικρὸς τίς ἐστι γρυπὸς
ὑπολευκος ἀνδρικός τὴν φύσιν. Ἰδὼν οὖν αὐτὸν ἔτι
προσιόντα, Θερσαγόρας, ἔφην, ὁ ποιητὴς ποῖ δὴ καὶ
πόθεν; Οἶκοθεν, ἦ δ' ὅς, ἐνταῦθα. Πότερον, ἦν δ' ἐγὼ,
διαβαδιῶν; Ἀμέλει μὲν οὖν, ἔφη, καὶ τούτου δεόμενος·
ἄωρὶ γάρ τοι τῶν νυκτῶν ἐξαναστάς ἔδοξέ μοι χρῆναι
τοῖς Ὀμηροῦ γενεθλοῖς τῆς ποιητικῆς ἀπαρξάσθαι.
Καλῶς γε σὺ ποιῶν, ἔφην, καὶ τὰ τροφεῖα τῆς παιδεύ-
σεως ἐκείνῳ τίνων. Ἐκείθεν οὖν ἀρξάμενος, ἦ δ' ὅς,
ἔλαθον ἑμαυτὸν εἰς τοῦτο τῆς μεσημβρίας ἐκπεσών.
Ὅπερ οὖν ἔφην, δεῖ μὲν μοι καὶ τοῦ περιπάτου.

2. Πολὺ μὲντοι πρότερον, ἔφη, προσεπιεῖνι τούτον
δεόμενος ἦκω — τῇ χειρὶ τὸν Ὀμηρον ἐπιδείξας· ἴστε
δὴ ποῦ τὸν ἐν δεξιᾷ τοῦ τῶν Πτολεμαίων νεῶ, τὸν κα-
θειμένον τὰς κόμας — προσερῶν τε οὖν αὐτὸν ἀφικόμεν,
ἔφη, καὶ προσευζόμενος ἀφθόνων διδόναι τῶν ἐπῶν.
Εἰ γάρ, ἔφην, ἐν εὐχαῖς τὰ πράγματα εἶη· πάλαι γάρ
τοι καὶ αὐτὸς ἐνοχλεῖν μοι δοκῶ τὸν Δημοσθένην ἐπικου-
ρῆσαί τι πρὸς τὴν αὐτοῦ γενεθλίον. Εἰ οὖν ἡμῖν ἐπαρ-
χέςσειε τὸ εὐχεσθαι, συμβουλοῖμην ἄν σοι· κοινὸν γάρ
ἡμῖν τὸ ἔρμαιον. Ἐγὼ μὲν, ἔφη, καὶ τῶν νύκτωρ τε
καὶ τήμερον πεπονημένων δοκῶ μοι τῆς εὐροίας τὸν
Ὀμηρον ἐπιγράψασθαι· θεῖως γάρ πως καὶ μαντικῶς
εἰς τὴν ποίησιν ἐξεδακχυῆθην. Κρινεῖς δ' αὐτός· ἐπι-
τηδες γάρ τοι τοῦτ' ὁ γραμματεῖον περιηγόμην, εἰ ἄρα
τω σχολῇ ἄγοντι τῶν ἐταίρων περιτύχοιμι. Δοκεῖς
οὖν ἐν καλῷ μοι σὺ τῆς σχολῆς εἶναι.

3. Μαχαρίος γάρ εἰ, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ πέπονθας τὸ τοῦ
τὸν δόλιχον νενικηκότος, ὅς ῥῳ λελουμένος τὴν κόριν
καὶ τὸ λοιπὸν τῆς θέας ψυχῶν γούμενος μυθολογεῖν

vicibus alii; atque hinc est quod Assyrii omnes ferunt sti-
gmata.

60. Faciunt etiam aliud quiddam, solis inter Græcos
consentientes hac parte Troezeniis. Explicabo etiam quid
illi faciant. Troezenii virginibus et adolescentibus legem
statuere, ne aliter contrahant nuptias, quam ubi comas
Hippolyto posuerint: idque ita faciunt. Hoc etiam fit
Hierapoli. Juvenes enim mentorum ibi primitias ponunt;
virginibus vero sacros a nativitate inde cincinnos submittunt:
quos in templo ipso desectos in vasculis deponunt, alii qui-
dem argenteis, multi vero aureis, iisque in templo fixis,
inscripto suo quisque nomine, discedunt. Hoc ego etiam
adolescens feci, estque adhuc in templo cincinnus pariter
meus atque nomen.

LXXIII.

DEMOSTHENIS ENCOMIUM.

1. Inambulanti mihi in porticu, in sinistro exeuntium
inde latere, sexto decimo mensis, paullo ante meridiem,
obviam fit Thersagoras. Fortasse quidam vestrum homi-
nem noverint. Parvus est, vulturino naso, subalbidus,
habitu virili. Igitur accedentem adhuc conspicatus, Heus,
inquam, Thersagora poeta, quorsum tu, et unde? Domo,
inquit, huc. Utrum, inquam, ambulaturus? Scilicet,
inquit, et illo opus habeo: quum enim intempesta nocte
surrexissem, visum est natalem Homeri poetices quibusdam
primitiis honorare. Præclare tu quidem, inquam, qui ista
nutritionis educationisque illi præmia solvas. Inde igitur,
inquit, quum incepissem, imprudens ad hoc meridiei usque
delapsus sum. Quod ergo dixi, opus mihi est ambula-
tione.

2. Verum multo prius, ait, salutaturus istum venio
(manu autem monstrabat Homerum: nempe nostis illum
ad dextram avlis Ptolemæorum, illum demissis comis).
Hunc ergo adoraturus veni, inquit, et rogaturus ut copiosa
mihi carmina ministret. Si quidem, inquam, in precibus
ipsæ res inessent! olim sane et ipse Demostheni negotium
facessiturus mihi videor, ut ad suum mihi natalem obeun-
dum opis aliquid conferat. Quare nobis si precari satis
esset, socium me tibi adjungerem: nam cominune nobis
munus obtingeret. Equidem, inquit ille, eorum quæ nocte-
que et interdium feci, affluentem facile ubertatem ad Home-
rum auctorem jure referre mihi videor: divinitus enim quo-
dāmodo et ut vates velut bacchico instinctu ad carmen
incitatus sum. Judicabis autem ipse: consulto enim hunc
libellum mecum detuli, si forte in sodalium aliquem otiosum
inciderem. Videris ergo mihi in pulchro otio constitutus esse.

3. Nempe tu beatus es, inquam, idemque tibi usu venit,
quod ei qui curriculo vicerat, qui jam pulvere abluto, et
reliquo spectaculi tempore se oblectans, falcellas habero

πρὸς τὸν παλαιστὴν διενεῖτο, ἐπιδόξου κληθήσεσθαι τῆς πάλης οὐσης· ὁ δ', Ἄλλ' ἐπὶ τῆς βαλβίδος οὐκ ἂν ἐμυθολόγεις, ἔφη. Καὶ σὺ δὲ μοι δοκεῖς νενικηκώς τὸν δολιχὸν τῶν ἐπῶν ἐντροφῆν ἀνδρὶ μάλα δὴ κατορρωδούντι τὴν τοῦ σταδίου τύχην. Καὶ δὲ γελάσας, ὧς δὴ σοι τί τῶν ἀπόρων, εἶπεν, ἐργασόμενος;

4. Ἴσως γὰρ, ἔφη, ὁ Δημοσθένης ἐλάττονος ἢ καὶ Ὅμηρον εἶναι σοι λόγου καταφαίνεται. Καὶ σὺ μὲν μέγα φρονεῖς Ὅμηρον ἐπαινέσας, ἐμοὶ δὲ ὁ Δημοσθένης σμικρὸν καὶ τὸ μῆδέν; Συκοφαντεῖς, ἔφη. Διαστασιάζομαι δ' οὐκ ἂν τοὺς ἥρωας, εἰ καὶ πλείων εἰμὶ τὴν γνώμην πρὸς Ὅμηρου τετάχθαι. Εὖ γε, εἶπον· ἐμὲ δ' οὐκ ἂν νομίζοις πρὸς τοῦ Δημοσθένους;

5. Ἄλλ' ἐπεὶ γε μὴ ταύτη τὸν λόγον ἀτιμάζεις κατὰ τὴν ὑπόθεσιν, δῆλον ὡς τὴν ποιητικὴν ἔργον ἡγῇ μόνον, τοὺς δὲ ῥητορικοὺς λόγους καταφρονεῖς ἀτεχνῶς ὅσον ἱππεὺς παρὰ πεζοὺς ἐλαύνων. Μὴ μανείην, ἔφη, ταῦτά γε, κἂν εἰ πολλῆς δεῖ τῆς μανίας ἐπὶ τὰς ποιητικὰς ἰοῦσι θύρας. Δεῖ γάρ τοι καὶ τοὺς καταλογάδην, ἔφη, ἐνθέου τινὸς ἐπιπνοίας, εἰ μέλλουσι μὴ ταπεινοὶ φανεῖσθαι καὶ φαύλης φροντίδος. Οἶδά τοι, ἔφη, ὦ ἑταῖρε, καὶ χαίρω πολλὰκις ἄλλων τε δὴ λογοποιῶν καὶ τὰ Δημοσθένους ἔργους τῶν Ὅμηρου τιθεῖς, ὅσον λέγω τὴν σφοδρότητα καὶ πικρίαν καὶ τὸν ἐνθουσιασμόν, καὶ τὸ μὲν « οἰνοβαρές » πρὸς τὰς Φιλίππου μέθας καὶ κορδακισμοὺς καὶ τὴν ἀσέλγειαν, τὸ δ' « εἷς οἰωνὸς ἀριστος » πρὸς τὸ « οἷ γὰρ τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας τὰς ἀγαθὰς ὑποθεμένους ἐλπίδας, » καὶ τὸ,

Ἦ κε μέγ' οἰμώξει γέρον ἱππηλάτα Πηλεὺς,
πρὸς τὸ « πηλίκον ποτὲ ἂν στεναῖξιαν οἱ ἄνδρες ἐκείνοι οἱ ὑπὲρ δόξης καὶ ἐλευθερίας τελευτήσαντες. » Πραχβάλλω δὲ καὶ τὸν « ῥέοντα Πύθωνα » πρὸς τὰς Ὀδυσσεύς « νιφάδας » τῶν λόγων, καὶ τὸ,

Εἰ μὲν μέλλοιμεν ἀγῆρω τ' ἀθανάτω τε
ἔσσεσθαι
πρὸς τὸ « πέρας μὲν γὰρ ἄπασιν ἀνθρώποις τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὐτῷ καθείρξας τηρῇ. » Καὶ μυρία γεγόνασιν αὐτοῖς ἐπὶ ταῦτόν τῆς διανοίας ἐπιδρομαί.

6. Ἦδομαι δὲ καὶ πάθη καὶ διαθέσεις καὶ τροπὰς λέξεως καταμανθάνων καὶ τὰς ἀφαιρούσας τὸν κόρον μεταβολὰς καὶ τὰς ἐκ τῶν παρατροπῶν ἐπανόδους καὶ τὰς τῶν παραβολῶν σὺν τῷ καιρῷ γλαφυρότητας καὶ τὸ τοῦ τρόπου μισοθάρβαραν πανταχοῦ.

7. Καί μοι πολλὰκις ἔδοξεν — οὐ γὰρ ἂν τὰ ληθὲς ἀποκρινύμην — εὐπρεπέστερον μὲν ῥαθυμίας Ἀττικῆς καθάπτεσθαι Δημοσθένους, ὃ τὴν παρρησίαν, ὡς φασὶν, ἀνειμένος, τοῦ τοὺς Ἀχαιοὺς Ἀχαιίδας προσηπόντος, διαρκεστέρω δὲ τόνῳ πνεύματος τὰς Ἑλληνικὰς ἀποπληροῦν τραγωδίας τοῦ μεταξὺ τῆς ἀκμαιοτάτης μάχης διαλόγους ἀναπλάττοντος καὶ μῦθοις τὴν φορὰν σκεδανύνοντος.

8. Πολλὰκις δὲ μετὰ τοῦ Δημοσθένους καὶ μέτρα κώλων καὶ ρυθμοὶ καὶ βάρσεις οὐκ ἔξω τῆς ποιητικῆς

cum palæstrita cogitabat, quum jamjam vocandi ad certamen luctatores videbantur : at ille, Verum, inquit, in carceribus non haberes fabulas. Sic tu mihi videris, poetici curricula victor, illudere homini fortunam arenæ vehementer extimescenti. Atque iste ridens, In quamnam vero, inquit, te consilii inopiam conjecturus?

4. Forte enim, inquam, minoris tibi Demosthenes, quæm ut comparari cum Homero possit, esse orationis argumentum videtur. Itaque multum tibi places Homero laudato; mihi vero Demosthenes parvum quiddam est et nihil? Calumniaris, inquit. Nolim ego in contentionem vocare heroas, etsi magis fert animus ab Homero stare. Euge, inquam : me vero non putas stare malle a Demosthene?

5. Sed quando non hac parte orationem nostram spernis, ob argumentum; apparet nimirum solam te poeticen opus putare, oratorias vero sercriptiones contemnere simpliciter, equitis instar pedites prætervehentis. Absit ut eo usque, inquit, insaniam, licet multo sane furore opus est ad poeticas fores accedentibus. Quippe solutæ etiam orationis scriptoribus, inquam, divino quodam afflatu opus est, si velint non humiles videri, et cura exili. Novi sane, inquit, amice, et sæpe juvat quum scriptorum solutæ orationis aliorum, tum Demosthenis, vehementiam verbi causa, amaritudinem et divinum illum instinctum, cum Homero contendere; et illud « Victæ mero » conferre cum ebrietatibus Philippi et saltationibus impudicis et lascivia : istud vero « Auspiciū felix unum, » cum illo, « Oportet enim bonos viros spe bona subnixos, » et illud,

Plorabit multum Peleus, agitalor equorum,

cum isto, « Quantos tandem gemitus edent illi viri, qui pro gloria et libertate mortem oppetivere! » Confero autem etiam « profluentem Pythonem illum, » cum Ulyssis verborum « nivibus; » atque illud,

Si liceat, senio procul, immortalibus esse,

ad illud, « Extremum enim omnibus hominibus vitæ mors est, etiamsi in cavea quis conclusum se servet; » et sexcenties illis contigit, ut in eadem cogitata incurrerent.

6. Delector vero etiam quum affectus, et picturas, et immutationes dictionis observo, et illas satietati medentes variationes, et illos e diverticulis reditus, et suavitates illas comparisonum opportunarum, et illud in moribus ubique elucens barbariei odium.

7. Et mihi sæpe visus est (neque enim verum dissimulaverim) decentius reprehendere socordiam Atticam Demosthenes ille, qui frena, ut aiunt, dicendi libertati laxaverat, quam is qui Achaidum nomine Achæos compellavit; ac pleniore intentioresque spiritu Græcas explere tragœdias eo qui in summo discrimine pugnæ colloquia fingit, fabulisque dispergit pugnantium impetum.

8. Sæpe vero cum Demosthene etiam dimensiones membrorum et numeri ac pedes non extra poeticam suavitatem

ἔδοντες ἐκβιβάξουσιν, ὥσπερ οὐδ' Ὅμηρος ἐλλιπὲς ἀντιθέσεων ἢ παρισώσεων ἢ σημάτων τραχύτης ἢ κα-
θορότητας. Ἄλλ' ἔοικε φύσει πως ὑπάργειν, ταῖς δυ-
νάμεσι τὰς ἀρετὰς ἐπιτεπέλγθαι. Πόθεν γὰρ δὴ
περιφροσύνην ἂν τὴν σὴν Καλλιόπην, τοιαύτην γε γι-
γνώσκων;

9. Ἄλλ' οὐδὲν ἦτον τοῦμὸν ἀγώνισμα τῶν εἰς Ὅμη-
ρον ἐγκωμίων διπλάσιον ἔργον ἢ τοὺς σοὺς εἰς Δημο-
σθένην ἐπαίνους τίθημι, οὐ τοῖς μέτροις, ἀλλὰ τῇ
ὑποθέσει φημι, τῷ τοῦμὸν μὲν οὐκ ἔχειν ἐδραῖαν
τινὰ κρηπίδα τῶν ἐπαίνων υποβάλλεσθαι πλὴν γε τῆς
ποιητικῆς αὐτῆς· τὰ δ' ἄλλα τῷ μὲν ἀσαφῆ, πατρὶς
καὶ γένος καὶ χρόνος· εἰ γοῦν τι σαφές αὐτῶν ἦν,

οὐκ ἦν ἂν ἀμφίλεκτος ἀνθρώποις ἔρις,

πατρίδα μὲν αὐτῷ διδόντων Ἴον ἢ Κολοφῶνα ἢ Κύμην
ἢ Χίον ἢ Σμύρναν ἢ Θήβας τὰς Αἰγυπτίας ἢ μυρίας
ἄλλας, πατέρα δὲ Μαίονα τὸν Λυδὸν ἢ ποταμὸν καὶ
μητέρα Μελανώπην φασὶν ἢ νύμφην τῶν Δρυάδων
ἀνθρώπινου γένους ἀπορίᾳ· χρόνον δὲ τὸν ἡρωϊκὸν ἢ τὸν
Ἴωνικόν. Καὶ μὴδ' ὅπως πρὸς τὸν Ἡσίοδον εἶχεν
ἡλικίας σαφῶς εἰδέναι, ὅπου γε καὶ τούνομα πρὸ τοῦ
γνωρίμου τὸ Μελησιγενῆ προκρίνουσι· τύχην δὲ πενίαν
ἢ πάθος ὁμμάτων. Ἀλλὰ μὴν βέλτιον ἂν εἴη καὶ
ταῦτα ἔνν' ἐν ἀσαφεὶ κείμενα. Περὶ στενὸν δὴ μοι
κομιδῇ τὸ ἐγκώμιον, ποιήσιν ἀπρακτὸν ἐπαινέσαι καὶ
σοφίαν ἐκ τῶν ἐπῶν εἰκαζομένην συλλέγειν.

10. Τὸ δὲ σὸν, ἔφη, κατὰ χειρὸς ἐπιδρομὸν τε καὶ
λείον ἐφ' ὀρισμένους τε καὶ γνωρίμους μόνον ὀνομάτων,
οἷον ὅσων ἔτοιμον ἡδυσμάτων παρὰ σοῦ δεόμενον. Τί
γὰρ οὐ μέγα τῷ Δημοσθένει καὶ λαμπρὸν ἢ τύχῃ προ-
σῆψε; τί δ' οὐ γνώριμον; οὐκ Ἀθῆναι μὲν αὐτῷ πατρίς
αἱ λιπαραὶ καὶ αἰσιδαὶ καὶ τῆς Ἑλλάδος ἔρεισμα;
καίτοι λαβόμενος ἂν ἐγὼ τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ τῆς ποιητι-
κῆς ἐξουσίας ἐπεισῆγον ἂν ἔρωτας θεῶν καὶ κρίσεις καὶ
κατοικήσεις καὶ θωρεὰς καὶ τὴν Ἑλευσίνα. Νόμων
δὲ καὶ δικαστηρίων καὶ πανηγύρεων καὶ Πειραιῶς καὶ
ἀποικιῶν καὶ τροπαίων θαλαττίων τε καὶ χερσαίων
ἐπεισηγμένων οὐδ' ἂν εἰς ἐπ' ἴσης ἀξίως ἐφικέσθαι δύ-
ναιτο τῷ λόγῳ, φησὶν δὲ Δημοσθένης. Ἀφθονία μὲν οὖν ἦν
ἂν μοι περιττὴ πάντως, τὸ δ' ἐγκώμιον οὐκ ἂν ἀπαρ-
τῶν ἐνομιζόμεν, ἐν νόμῳ τοῖς ἐπαίνους ὃν ἐκ τῶν πα-
τρίδων ἐπιχοσμεῖν τοὺς ἐπαινουμένους. Ἰσοκράτης δὲ
παρεμπόρευμα τῆς Ἑλένης φέρων ἐνέθηκε τὸν Θησέα.
Τὸ μὲν δὴ ποιητικὸν φύλον ἐλεύθερον· σοὶ δ' ἴσως εὐ-
λάβεια τὸ τῆς παροιμίας σκῶμμα ἐπὶ τῇ ἀσυμμετρίᾳ
ἐπαγαγέσθαι, μή σοι μεῖζον προσκείτο τοῦτίγραμμα
τοῦ θυλάκου.

11. Παρέντι δὴ τὰς Ἀθῆνας ἐκδέχεται τὸν λόγον
πατὴρ τριηραρχος, χρυσέα κρηπίς κατὰ Πίνδαρον· οὐ
γὰρ ἦν Ἀθῆνησι λαμπρότερον τιμήματος τριηραρχικοῦ.
Εἰ δὲ τὸν Δημοσθένους ἔτι κομιδῇ παιδὸς ὄντος ἐτε-
λεύτα, τὴν ὀφφάνειαν οὐ συμφορὰν ὑποληπτέον, ἀλλὰ
δῶξης ὑπόλειπεν τὸ τῆς φύσεως γενναῖον ἀποκαλυπτούσης.

abripiunt, quemadmodum neque Homero sua desunt anti-
theta, aut exaequationes, aut asperitas figurarum, aut mun-
dities. Sed videtur natura quodammodo ita comparatum,
ut magnis ingeniis virtutes omnes implexæ sint. Unde
igitur tuam ego Calliopen contemnā, talem qui uorim?

9. Sed nihilo secius illud opus, in quo mihi decertandum
est, laudum Homeri, altero tanto majus tuis in Demosthe-
nem præconiis pono, non quod carmina sunt, sed ob argu-
mentum, aio: quoniam meum opus non habet firmam,
quæ subjeci laudibus possit, crepidinem, extra ipsam poe-
tice; reliqua universa in Homero obscura, ut patria, gen-
tus, tempus. Quodsi enim certum quicquam horum esset,

certainem anceps laud foret mortalibus,

patriam assignantibus illi Ium aut Colophonem, aut Cu-
mas, aut Chium, aut Smyrnam, aut Ægyptias Thebas, aut
sexcentas alias; patrem vero Maëonem Lydum, aut fluvium
adeo, et matrem Melanopen aiunt, aut nymphen ex Drya-
dum genere, humanæ generationis defectu scilicet: tempus
porro vel heroicum ei assignant, vel Ionicum. Ac tantum
abest uti clare sciant qua, si comparetur ad Hesiodum,
ætate fuerit, ut etiam nomen aliud noto illi præferant, Me-
lesigenem. Fortunam denique ei tribuunt paupertatis aut
cæcitat. Quin melius etiam fuerit hæc pati in obscuro
jacere. Ergo in angusto sane mihi versatur prædicatio, in
laudanda poesi sine actu rerum ullo, et in sapientia, quam
e versibus colligas, cogenda.

10. Tuum autem opus, inquit, ad manum, percursum fa-
cile, et læve, intra definita modo et cognita nomina, tan-
quam paratum quoddam pulmentarium, condimentis modo
a te adjiciendis indigens. Quid enim non magnum et clarum
adjunxit fortuna Demostheni? quid non celebre? non Athe-
næ illi patria, nitidæ illæ et celebratæ omnibus, columen
illud Græciæ? Ego sane Athenas aggressus laudandas pro
poetica illa licentia inducerem amores deorum et judicia
et inhabitationes et munera, et Eleusinem. Si vero insuper
leges, judicia, conventus solemnes, Piræeus, coloniæ, et
victoriarum terra marique tropæa inducantur; ne unus qui-
dem pro dignitate assequi oratione possit, ut ait Demosthe-
nes Maxima igitur omnino mihi esset dicendorum copia:
neque ab ea seponere laudationem mihi videretur, quum le-
gitimum illud insit encomiis, a patriis ut ornentur quos præ-
dicandos sumimus. Isocrates autem corollarium laudum
Helenæ non dubitavit inserere Theseum. Verum enim
poetarum quidem natio libera: sed tu fortasse metuis ne
illum e proverbio jocos contra proportionem violatam tibi
arcessas, majoremque ipso sacco tabellam atque inscriptio-
nem dicaris apposuisse.

11. Dimissis igitur Athenis orationem excipit trierarchus
pater, aurea, ut Pindari verbo utar, crepido: neque enim
ordo ac census major tum Athenis trierarchico. Si vero
is Demosthenes adhuc puero admodum fati functus est, non
calamitas putanda est orbitas illa, sed gloriæ argumentum,
quum generosam illam naturam aperiret.

12. Ὀμήρου μὲν οὐτε παίδευσιν οὔτ' ἀσκησιν μνήμη καθ' ἱστορίαν παρειλήφαμεν, ἀλλ' εὐθὺς ἀνάγκη τῶν ἐπαίνων ἀπτεσθαι τῶν ὑπ' αὐτοῦ δεδημιουργημένων, ὕλην ἐκ τροφῆς καὶ μελέτης καὶ διδασκαλίας οὐκ ἔχοντα, μηδ' οὐν ἐπὶ τὴν Ἡσιόδου δάφνην καταφυγόντα τὴν ραθύμως καὶ τοῖς ποιμέσι τῶν ἐπῶν ἐπιπνεύσαν. Σοὶ δὲ ἐνταῦθα δὴ που πολλὸς μὲν ὁ Καλλίστρατος, λαμπρὸς δ' ὁ κατάλογος, Ἀλκιδάμας, Ἰσοκράτης, Ἰσαῖος, Εὐβουλίδης. Μυρίων μὲν ἐφελκομένων Ἀθηνησι τῶν ἡδονῶν καὶ τοὺς πατρονομίας ἀνάγκαις ὑποκειμένους, ταχεῖας δ' οὐσης τοῖς μεираλίοις τῆς ἡλικίας εἰς τὰς θρύφεις ὑπολισθάνειν, παρὸν δ' αὐτῷ κατ' ἐξουσίαν κομᾶν ἐκ τῆς τῶν ἐπιτρόπων ὀλιγωρίας, ὁ τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς κατεῖχε πόθος, δὲ αὐτὸν ἦγεν οὐκ ἐπὶ τὰς Φρύνης, ἀλλ' ἐπὶ τὰς Ἀριστοτέλους καὶ Θεοφράστου καὶ Ξενοκράτους καὶ Πλάτωνος θύρας.

13. Κἀνταῦθα, ὦ βέλτιστε, φιλοσοφεῖς τῷ λόγῳ διττὰς ἐπ' ἀνθρώποις ἐρώτων ἀγωγὰς, τὴν μὲν θαλαττοῦ τινὸς ἐρωτος παράφορον τε καὶ ἀγρίαν καὶ κυμαίνουσαν ἐν ψυχῇ, Ἀφροδίτης πανδήμου κλύδωνα φλεγμαινούσας νέων ὁρμαῖς αὐτόχρομα θαλάττιον, τὴν δὲ οὐρανίου χρυσοῦς τινος σειρᾶς ἔλξιν, οὐ πυρὶ καὶ τόξοις ἐντιθεῖσαν δυσάλειθες νόσους τραυμάτων, ἀλλ' ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τοῦ κάλλους ἀχραντὸν τε καὶ καθαρὰν ἰδέαν ἐξομῶσαν μανίᾳ σῶφρονι τῶν ψυχῶν, « ὅσαι Ζηνὸς ἐγγὺς καὶ θεῶν ἀγγέιστοροι, » φησὶν ὁ τραγικός.

14. Ἐρωτι δὴ πάντα πόριμα, κοῦρὰ σπῆλαιον ἀτοπτρον ἕξις, γλῶτταν διαρβύσαι, μετελθεῖν ὅψε τῆς ἡλικίας ὑπόκρισιν, μνήμην ἀκριβῶσαι, θορύβου καταφρονῆσαι, συνάψαι νύκτας ἐπιπόνους ἡμέραις. Ἐξ ὧν τίς οὐκ οἶδεν ὅποιος ὁ Δημοσθένης, ἔφη, σοὶ τὴν ρητορικὴν ἐγένετο ταῖς μὲν ἐνοαῖαις καὶ τοῖς ὀνόμασι καταπικνύν τον λόγον, ταῖς δὲ διαθέσεσιν ἐξακριβῶν τὰς πιθανότητας, λαμπρὸς μὲν τῷ μεγέθει, σφοδρὸς δὲ τῷ πνεύματι, σωφρονέστατος δὲ τῶν ὀνομάτων καὶ τῶν νοημάτων τὴν ἐγκράτειαν, ποικιλωτάτος δ' ἐναλλαγαῖς σχημάτων· μόνος γέ τοι τῶν ρητόρων, ὡς ὁ Λεωσθένης ἐτόλμησεν εἰπεῖν, ἐμψυχον καὶ σφυρήλατον παρεῖχε τὸν λόγον.

15. Οὐ γὰρ ὡς τὸν Αἰσχύλον ὁ Καλλισθένης ἔφη που λέγων τὰς τραγωδίας ἐν οἴνῳ γράφειν ἐξομῶντα καὶ ἀναθερμαίνοντα τὴν ψυχὴν, οὐχ οὕτως ὁ Δημοσθένης συνετίθει πρὸς μέθην τοὺς λόγους, ἀλλ' ὕδωρ πίνων· ἥ καὶ τὸν Δημάδην παῖζαι φασιν εἰς ταύτην αὐτοῦ τὴν ὑδροποσίαν, ὡς οἱ μὲν ἄλλοι πρὸς ὕδωρ λέγοιεν, τὸν Δημοσθένην δὲ πρὸς ὕδωρ γράφειν. Πυθέα δὲ ὁ χρώτος τῶν Δημοσθενικῶν λόγων ἀπόζειν ἐφαίνετο τοῦ νυκτερινοῦ λύχνου. Καὶ τοῦτ' ἐμὲν, ἔφη, σοὶ τὸ χωρίον τοῦ λόγου κοινὸν πρὸς τὴν ἐμὴν ὑπόθεσιν· οὐ γὰρ τοι μείων ὁ περὶ τὴν Ὀμήρου ποίησιν ὑπῆρχε καὶ μοι λόγος.

16. Ἄλλ' εἰ μετίεις ἐπὶ τὰς φιλανθρωπίας καὶ τὴν ἐν τοῖς χρήμασι φιλοτιμίαν καὶ τῆς πολιτείας τὴν δλὴν ἀμπερότητα..... Καὶ ὁ μὲν ἦει συνεῖρων ὡς τὰ λοιπὰ προσθήσω, ἐγὼ δὲ γελάσας, Ἦ πού γε, ἔφη, διανοῇ

12. At Homeri neque institutionem neque exercitationem historiarum monumentis accepimus : sed statim necesse est illas aggredi laudes, quas ipse sibi architectatus est, quum ex educatione et exercitatione atque disciplina materiae nihil habeas, neque ad illam Hesiodi laurum liceat confugere, quae nulla opera pastoribus etiam carmina aspiret. Tibi vero, quando ad hunc locum ventum est, multus est Callistratus, et splendorum nominum catalogus, Alcidas, Isocrates, Isaeus, Eubulides. Quum vero sexcentae in Athenarum urbe voluptates illos etiam alliciant, qui patriae potestatis necessitati subjecti sunt, facilisque sit illi adolescentulorum aetati ad delicias prolapsio; liceret autem illi per tutorum negligentiam suo arbitrio luxuriari : philosophiae tamen civilisque virtutis amor praevaleuit, qui illum non ad Phrynae, sed ad Aristotelis et Theophrasti et Xenocratis et Platonis fores agebat.

13. In hac orationis parte philosophari quoque, vir optime, possis, duplices esse amorem in hominibus agendi rationes, alteram marini cujusdam amoris, vagam, feram et fluctus in mente excitantem, popularis Veneris procellam, aestuante adolescentium impetu revera marinam; alteram autem coelestis, aureae cujusdam catenae tractionem, quae non igne aut sagittis insanabiles vulnerum morbos infligit, sed ad non marcescentem ipsius pulchritudinis puramque formam contendat, sano quodam illarum mentium furore, quae « Jovis propinqua, et proxima soboles dedim » Tragici verbo dicuntur.

14. Amori nempe pervia sunt omnia, tonsura, specus, speculum, gladius, articulare linguam, jam provecta aetate actioni dare operam, memoriam acuere, contemnere tumultum, noctes continuare diebus laboriosis. Ex quibus omnibus quis ignorat, inquit, qualis tibi Demosthenes in dicendi facultate extiterit, sententis et verbis quum densaret orationem, tum moribus atque affectionibus animorum recte exprimendis probabilitatem pararet, magnitudine splendidus, contentione ac spiritu vehemens, idemque verborum pariter ac sententiarum moderatione sapientissimus, et maxime varius in permutatione figurarum. Solus ille quidem oratorum, ut dicere ausus est Leosthenes, spirantem et velut malleoductam orationem protulit.

15. Non enim, ut de Aeschyllo Callisthenes narrat, alicubi memorans tragedias ab illo in vino scriptas, quo instigaret incendereque animum; non eodem modo per ebrietatem composuit orationes Demosthenes, sed aquam interim potans : unde etiam lussisse dicitur in hanc ipsius aquae bibendae consuetudinem Demades, alios dicere ad aquam, Demosthenem vero ad aquam scribere. Pythae autem lucernam nocturnam olere videbatur illa Demosthenicarum orationum concinnitas. Et iste quidem locus, inquit, cum meo tibi argumento communis est : neque enim minor de Homeri poesi mihi quoque oratio suppeditat.

16. Sed si ad humanissima illius opera venias, et honestissimum pecuniarum usum, et universum illum in republica administranda splendorem... Atque ille sic continuans orationem procedebat tanquam additurus reliqua : ego vero ridens,

καταχεῖν μου τῶν ὧτων ὥσπερ βαλανεύς καταντήσας τὸν λοιπὸν λόγον; ἢ Δία γε, εἶπε, ... δημοθονίας τε καὶ χορηγίας ἐθελουσίους καὶ τριηραρχίας καὶ τεῖχος καὶ τάφρον καὶ λύσεις αἰχμαλώτων καὶ παρθένων ἐξδόσεις, ἀρίστην πολιτείαν, καὶ πρέσβεις καὶ νομοθεσίας καὶ μέγεθος πολιτευμάτων ἐμπεσόν, γελᾶν ἔπεισέ μοι τοῦ τὰς ὀφρῶς συνάγοντος καὶ δεδιότος μὴ λόγοι τῶν Δημοσθένους αὐτὸν ἔργων ἐπιλίποιν.

17. Ἴσως γάρ, ἔφην, ὦγαθέ, νομίζεις ἐμὲ δὴ μόνον τῶν ἐν ῥητορικῇ βεβιωκότων μὴ διατεθρυλῆσθαι τὰ ὧτα ταῖς Δημοσθένους πράξεσιν; Εἰ γε, ἔφη, περὶ τὸν λόγον ἐπικουρίας τινός, ὡς σὺ φῆς, δεόμεθα· πλὴν εἰ μὴ σε τοῖναντίον κατέχει πάθος, οἷον αὐγῆς περιλαμπύσης οὐκ ἔχοις πρὸς λαμπρὰν τὴν Δημοσθένους ὄξαν τὴν ὄψιν ἀπερεῖσαι· καὶ γὰρ αὐτός τι τοιοῦτον ἐφ' Ὀμήρῳ κατὰ τὰς ἀρχὰς πέπονθα. Κατέβαλον γοῦν μικροῦ δαῖν, ὡς οὐκ ἀντιβλεπτόον ὃν μοι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. Εἴτ' ἐγὼ μὲν, οὐκ οἶδ' ὅπως, ἀνήνεγκα, καὶ δοκῶ μοι κατὰ μικρὸν προσεθιζόμενος ἀντίον ὄραν, μὴδ' ἀποτρέπων ὥσπερ ἥλιος τὰς ὄψεις νόθος τοῦ τῶν Ὀμηριδῶν γένους ἐλέγχεσθαι.

18. Σὸν δέ μοι φαίνεται καὶ τοῦτο, ἔφη, πολὺ ῥᾶον ἢ τὸ κατ' ἐμὲ εἶναι· τῆς μὲν γὰρ Ὀμήρου δόξης οἷον ἐπὶ μιᾷς ὁρμούσης τῆς ποιητικῆς δυνάμειος ἀθρώως ἐξ ἀνάγκης ἦν ἀπάσης λαβεῖσθαι· σὺ δ' εἰ μὲν ἐπὶ τὸν Δημοσθένην βλον ἐφάπαξ τῇ γνώμῃ τράποιο, καὶ μάλα ἀν ἀποροῖς περὶ τὸν λόγον ἄττων οὐδ' ἔχων δτου πρῶτου τῇ γνώμῃ λάβοιο, καθάπερ οἱ λίγνοι πάσχουσι περὶ τὰς Συρακοσίας τραπέζας ἢ οἱ φιλήχοι καὶ φιλοθεάμονες εἰς μυρίας ἀκουσμάτων καὶ θεαμάτων ἐμπεσόντες ἡδονὰς οὐκ ἔχουσιν ἐφ' ἣν ἔλθουσιν αἰεὶ τὴν ἐπιθυμίαν μετατιθέντες. Οἶμαι δὲ καὶ σὲ μεταπηδᾶν οὐκ ἔχοντα ἐφ' ὃ τι σταῖς, ἐν κύκλῳ σε περιελκόντων φύσεως μεγαλοπρεποῦς, ὁρμῆς διαπύρου, βίου σῶφρονος, λόγου δεινότητος, τῆς ἐν ταῖς πράξεσιν ἀνδρείας, λημμάτων πολλῶν καὶ μεγάλων ὑπεροφίας, δικαιουσύνης φιανθρωπίας πίστεως φρονήματος συνέσεως, ἐκάστου τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων πολιτευμάτων. Ἴσως οὖν ὄρων ἔνθεν μὲν ψηφίσματα πρέσβεις δημηγορίας νόμους, ἐκεῖθεν ἀποστόλους Εὐβοίαν Μέγαρον τὴν Βουοτίαν Χίον Ῥόδον τὸν Ἑλλησπόντον Βυζάντιον, οὐκ ἔχεις ὅποι τὴν γνώμην ἀποκλίνης συμπεριφερόμενος τοῖς πλεονεκτήμασιν.

19. Ὅσπερ οὖν ὁ Πίνδαρος ἐπὶ πολλὰ τῷ νῶ τραποόμενος οὕτω πως ἠγόρηκεν,

Ἴσμενον ἢ χρυσαλάκατον Μελίαν,
ἢ Κᾶδμον ἢ σπαρτῶν ἱερὸν γένος ἀνδρῶν,
ἢ τὰν κυανάμπυκα Θήβαν,
ἢ τὸ πάντολμον σθένος Ἡρακλέους,
ἢ τὰν Διωνίσσου πολυγαθὰ τιμᾶν,
ἢ γάμον λευκωλένου Ἀρμονίας ὑμνήσομεν;

οὕτως δὲ καὶ σὺ ταῦτον ἔοικας ἀπορεῖν, λόγον ἢ βίον ἢ ῥητορικὴν ἢ φιλοσοφίαν ἢ δημαγωγίαν ἢ τὸν θάνατον τάνδρὸς ὑμνητέον.

Numquid, inquam, perfundere aures meas cogitas, ut balnearor aliquis, exhaustiens orationem reliquam? Sic est per Jovem, inquit... Epulas illas publicas, et voluntarias in ludos erogationes, et trierarchias, et murum, et fossam, et captivorum liberationes, et elocationes virginum, quæ optima gerendæ reipublicæ ratio est; et obitas legationes, et leges perlatas: ac quoties illa rerum publice gestarum magnitudo in mentem venit, ridere subito hominem contrahentem supercilia et metuentem ne oratio se de factis Demosthenis deficiat.

17. Namque tu forte putas, inquam, solum me eorum qui in oratoria arte ætatem contriverunt, non habere anres frequentatas Demosthenis actionibus? Si quidem, inquit, auxilio quodam ad illam orationem, ut tu ais, opus habemus: nisi forte contra ea illud tibi accidit, ut veluti splendore quodam circumfulgente, defigere obtutum in claro adeo Demosthenis fulgore nequeas. Etenim ipsi mihi simile quiddam in Homero ab initio usu venit. Parum enim absuit quin abjicerem, quod rectis oculis inspicere illud argumentum mihi non posse viderer. Deinde nescio quomodo me recepi, ac videor mihi paulatim ad contra intuendum assuefieri, neque amplius avertendis velut a sole oculis, notus et insititius Homeridarum generis deprehendi.

18. Tuum vero etiam eo multo esse facilius mihi videtur, quam meum mihi negotium: etenim Homeri gloria, in una quippe poetica facultate reposita, confertim necessario tota arripienda fuit: tu vero si ad totum simul Demosthenem advertas animum, omnino dubites trepidans circa orationem, neque habens quid primum cogitatione arripias; quale quid gulosis accidit ad Syracusanas mensas, aut cupidis audiendi videndique hominibus, si in sexcentas auditionum spectaculorumque voluptates incidant, tum quo se vertant non habent, transferentes perpetuo cupiditatem. Puto autem te quoque huc illuc salire, qua insistas non habentem, orbe quodam te huc illuc trahentibus ingenio magnifico, inflammato impetu, vita temperanti, vi dicendi, fortitudine in rebus gerendis, multorum magnorumque quæstuum contemptu, justitia, humanitate, fide, sensu, prudentia, unoquoque de multis illis et magnis facinoribus reipublicæ causa susceptis. Fortasse igitur videns hinc decreta, legationes, conciones, leges, illinc classes, Eubœam, Megara, Bœotiam, Chium, Rhodum, Hellespontum, Byzantium, non habes quo mentem deflectas, quem tot præclaræ possessiones secum differant.

19. Quemadmodum ergo Pindarus, ad multa animum circumferens, ita fere dubitavit,

ismenon, an fuso aureolo Melian,
an Tyrium Cadmum, an sata sacra virorum,
an cœrula flamma Thebes,
vimine conantem omnia Herculeam,
Bacchine patris lætos celebremus honores,
candidæ aut dicam Harmonies ego connubia?

ita tu quoque simili ratione videris ambigere, orationemne an vitam, oratoriam an philosophiam, populi regendi artem an mortem viri celebrare oporteat.

20. Ἔστι δ' οὐδὲν ἔργον ἐκφυγεῖν, ἔφη, τὴν πλάνην, ἀλλ' ἐνὸς σπουδῆς λαβόμενος ἢ τῆς βρητορείας καθ' αὐτὴν εἰς ταύτην καταθῶν τοῦτον τὸν λόγον. Ἰκάνη γ' ἂν σοι οὐδ' ἡ Περικλέους· ἐκείνου μὲν γε τὰς ἀστραπὰς καὶ βροντὰς καὶ πειθοῦς τι κέντρον δόξῃ παραλαβόντες, ἀλλ' αὐτὴν γε οὐχ ὁρῶμεν, ὅτλον ὡς ὑπὲρ τὴν φαντασίαν οὐδὲν ἔμμενον ἔχουσιν οὐδ' ὅσον ἐξαρκέσαι πρὸς τὴν τοῦ χρόνου βάσανον καὶ κρίσιν· τὰ δὲ τοῦ Δημοσθένους .... ἀλλὰ σοὶ καταλελείφθω λέγειν, εἰ ταύτην τράποιο.

21. Πρὸς γε μὴν τὰς τῆς ψυχῆς ἀρετὰς ἢ τὰς πολιτείας αὐτοῦ τραπομένην καλὸν μίαν ἡντινοῦν ἀποτεμεῖσθαι τὴν διατριβήν, εἰ δὲ βούλοιο διαφυλῆς, δύο καὶ συντρεῖς ἐλόμενον ἔχειν ἀποκρῶσαν λόγων ὑποβολήν· πολλὰ γὰρ ἐν ἅπασιν ἡ λαμπρότης. Εἰ δ' οὐκ ἐκ τοῦ παντός, ἀλλ' ἐκ μέρους ἐπαινέσόμεθα, νόμος μὲν Ὀμηρικὸς, ἡρώων ἐπαινέσας ἐκ μερῶν διατίθεσθαι, ποδῶν ἢ κεφαλῆς ἢ κόμης, ἥδη δὲ καὶ τῶν φορημάτων ἢ ἀσπίδων, μεμπτὸν δ' οὐδὲ τοῖς θεοῖς ἐγένετο ὑμνεῖσθαι πρὸς τῶν ποιητῶν ἐξ ἡλακτῆς ἢ τῆς αἰγίδος, μήτι γε δὲ μέρους σώματος ἢ τῆς ψυχῆς, τῶν εὐεργεσιῶν δὲ οὐδὲ δυνατόν ἐφ' ἁπάσας ἐλθεῖν. Οὐκοῦν οὐδ' ὁ Δημοσθένης αἰτιάσεται καθ' ἐν τῶν αὐτοῦ καλῶν ἐπαινούμενος, ἐπεὶ τό γε σύμπαν οὐδ' αὐτὸς ἂν αὐτὸν ἐξαρκέσειεν ἐπαινέσαι.

22. Ταῦτα τοῦ Θεραγόρα διεξελθόντος, Οἰμαί σε, ἔφην, ἐν ἐπιδοδείχθαι μοι βουλόμενον, τὸ μὴ μόνον ποιητὴν ἀγαθὸν εἶναι, τῶν λόγων παρεμπόρευμα πεποιθῆσθαι τὸν Δημοσθένην τὰ περὶ τοῖς ἐμμέτροις προστιθέντα. Σοὶ μὲν οὖν, ἔφη, τὴν βρασιάνην ὑποτιθεὶς προήχθην ἐπιδραμεῖν τὸν λόγον, εἰ τι τῆς φροντίδος ἀνείς ἀκρατῆς ἡμῖν γένοιτο. Προὔργου τοίνυν, ἔφην, σοὶ γέγονεν οὐδὲν, εὖ ἴσθι. Σκόπει δὲ καὶ μὴ πλέον ἢ γεγονός θάτερον. Καλὸν ἂν λέγοις, ἔφη, τὸ ἴμα. Σὺ γάρ, ἔφην, ἀγνοεῖς, οἶμαι, τὸ παρὸν ἄπορον, εἴτα ἱατροῦ δίκην τὸ τοῦ νοσοῦντος σαθερὸν ἀγνοήσαντος ἄλλο θεραπεύεις. Ὅτι τί δή; Σὺ μὲν δὲ ταραξέειν ἂν τὸν πρῶτον ἰόντα πρὸς τὸν λόγον, ἐπεχειρήσας ἰάσασθαι, τὰ δ' ἡδὴ καταναλῶται πολλαῖς ἐτῶν περιόδοις· ὥστε ταύτης τῆς ἀπορίας ἑωλά σοι τὰ ἴματα. Τοῦτ' οὖν, ἔφη, σοὶ τό γε ἴμα· χρὴ μέντοι καθάπερ ὁδοῦ θαρραλεωτάτην εἶναι τὴν συνηθεστάτην.

23. Τὴν ἐναντίαν γάρ, εἶπον, προὔθεμην ἢ φασιν Ἀννίκεριν τὸν Κυρηναῖον φιλοτιμηθῆναι πρὸς Πλάτωνα τε καὶ τοὺς ἐπαίρους· τὸν μὲν γε Κυρηναῖον ἀρματηλασίαν ἐπιδεικνύοντα πολλοὺς περὶ τὴν Ἀκαδημειαν ἐξελαύνειν δρόμους ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρματοτροχίας ἅπαντας μηδὲν παραδάντας, ὥσθ' ἐνὸς δρόμου σημεία κατὰ τῆς γῆς ὑπολείπεσθαι· τοῦ μὲν δὲ γε τὴν ἐναντίαν σπεύδει, τὰς ἀρματοτροχίας ἀλεεῖν. Οὐ μάλα βράδιον δ', οἶμαι, καίνουρην ὁδοῦς τὴν τετριμμένην ἐκτρεπόμενον. Ἀλλὰ τοι τὸ Παύσωνος, ἔφη, σοφόν. Ποῖον; ἔφην· οὐ γὰρ ἀκήκοα.

24. Παύσωνι τῷ ζωγράφῳ φασὶν ἐκδοθῆναι γράφει ἵππον ἀλινδούμενον· τὸν δὲ γε γράφει τρέχοντα καὶ

20. Nullo vero labore, inquit, oberrationem effugeris; sed quacumque tandem parte arrepta, vel eloquentia per se sola, in eam hanc orationem conferto. Tibi autem nec Periclis eloquentia sufficiat; illius enim nos fulgura quidem ac tonitrua ac Suadae illum aculeum fama accepimus, sed ipsam non videmus; scilicet praeter formam qualemcumque animo conceptam stabile et solidum nihil habentem, neque quod temporis illud examen iudiciumque possit sustinere: at vero Demosthenis . . . sed huc si te verteris, tibi relinquantur dicenda ista.

21. Ad animi autem virtutes aut praeclare in republica facta converso decens fuerit, unum quodcumque inde decerpere dicendi argumentum, aut si largiter facere volueris, duobus, summum tribus simul delectis, habere satis materiae ad dicendum subjectae: nam plurimum est claritatis in singulis omnibus. Si vero non in universum, sed ex parte laudare velimus, praesto quidem Homericæ lex est, heroum laudes instituere e partibus, pedibus, aut capite, aut coma; jam vero etiam ex gestaminibus, aut scutis, quum vel diis non fuerit indignum cantari a poetis ob colum, aut sagittas, aut ægidem, nedum ob corporis partem aut mentis adeo; per beneficia autem ire singula omnia nemini sit datum. Ergo nec Demosthenes ægre feret se ab uno eorum quæ pulchra in ipso sunt laudari; quandoquidem universitati suarum laudum ne ipse quidem par esse videatur.

22. Hæc ita percurrente Thersagora, Puto ego, inquam, te, quum illud unum demonstratum mihi cuperes, non solum poetam te bonum esse, illud quasi corollarium fecisse Demosthenem, soluta oratione adjuncta carminibus. Imo tibi facilitatem, inquit, negotii tui ob oculos positurus eo proventus sum, orationem ut percurrerem, si quid forte de cura tua remittens operam dare mihi recitanti velles. Noris, inquam, nihil te quicquam profecisse. Ac vide ne illud alterum, difficultas, etiam auctum sit. Præclaram, inquit, mihi medicinam narras. Nempe tu, inquam, difficultatem præsentem ignoras, deinde medici instar laborantem partem ignorantis, curas aliam. Quid ita? inquit. Tu quidem, inquam, iis quæ turbare forte eum queant, qui primum ad ejusmodi orationem aggrediatur, conatus es mederi: at illa dudum consumpta sunt antiquis annorum anfractibus. Quare difficultatis hujus obsoletæ sunt tuæ medicinæ. Hæc ipsa ergo, inquit, medicina tibi suppeditat: nempe velut viam, tutissimam oportet esse eam quæ est tritissima.

23. Imo vero contrariam, inquam, ego mihi proposui illi, in qua gloriam appetiisse dicitur Cyrenæus Anniceris apud Platonem ejusque sodales. Cyrenæum enim aiunt, quum aurigandi peritiam ostentaret, multa circum Academiam egisse curricula per eandem omnia orbitam, quam nusquam egredierentur, ita ut curricula nonnisi unius in solo relinquerentur vestigia: mea vero contraria scilicet est ratio, qui evitare orbitam studeam. Non nimis autem facile est, arbitror, novas comminisci vias, declinatis his quæ tritæ sunt. Verum enim vero sapiens, inquit, Pausonis commentum est. Quodnam? inquam: non enim audiui.

24. Pausoni pictori pingendum locatum aiunt equum volutantem se: at illum pinxisse currentem, multumque

πολλὸν χονιορτὸν περὶ τὸν ἵππον ὥς δ' ἔτι γράφοντος ἐπιστῆναι τὸν ἐκδόντα, μέμφεσθαι, μὴ γὰρ τοῦτο προστάξει. Τὸν οὖν Παύσωνα τοῦ πίνακος τὰ μετέωρα κάτω περιαγαγόντα τῷ παιδί τὴν γραφὴν ἐπιδειξάμενος καλεῖσθαι, καὶ τὸν ἵππον ἐμπαλιν κείμενον ὀφθῆναι ἀλινδόμενον. Ἡδὺς εἶ, ἔφη, Θερσαγόρα, ἂν μίαν οἷς με στροφὴν μεμηχανῆσθαι τοσούτων ἐτῶν, ἀλλ' οὐχὶ πάσας στροφὰς καὶ περιαγωγὰς ἐναλλάττοντα καὶ μετατιθέντα δοθέντα μὴ τὴν τελευταίων πάθοιμι τὸ τοῦ Πρωτέως. Ποῖον, ἔφη, πάθος; Τὸ γενόμενον, ὃ φασιν αὐτὸν γενέσθαι δρασμὸν ἐξευρίσκοντα τῆς ἀνθρωπίνης ὀφείας, ἐπεὶ καταναλῶκει πάσας ἰδέας θηρίων καὶ φυτῶν καὶ στοιχείων, αὐθὺς αὖ πενίᾳ μορφῆς ἐπεισάκτου Πρωτέα γενέσθαι.

25. Σὺ μὲν, εἶπεν, ὑπὲρ τὸν Πρωτέα μηχανᾷ τὴν ἐμὴν ἀκρόασιν ἀποδιδράσκειν. Οὐκ, ὦγαθέ, ἔφη, τοῦτο· παρέξω γοῦν ἑμαυτὸν ἀκροᾶσθαι παρείς τὴν ἐπηρητημένην φροντίδα. Τάχ' ἂν τι περὶ τοῦ σοῦ κυήματος ἀφροντίς γενόμενος καὶ τῆς ἐμῆς ὠδίνος συμφροντίσαις.

Ὡς οὖν ἐδόκει ταῦτα αὐτῷ, καθίσαντες ἐπὶ τῆς πλησίον κρητῖδος ἐγὼ μὲν ἠκροώμην, ὃ δ' ἀνελέγετο μάλα γενναῖα ποιήματα. Μεταξὺ δ' ὥσπερ ἐνθους γενόμενος ἐπιπυξίας τὸ γραμματεῖον, Κομίζου τὸν ἀκροατικὸν, ἔφη, μισθὸν· καθάπερ Ἀθηναῖον ἐκκλησιαστικὸν ἢ δικαστικόν. Ἀλλ' ὅπως εἴσῃ μοι χάριν. Χάριν μὲν, ἔφη, εἶσομαι καὶ πρὶν ὃ τι καὶ λέγεις εἰδέναι.

26. Τί δέ ἐστιν ὃ τι καὶ λέγεις; Μακεδονικοῖς, εἶπεν, ἐντυχὼν τῆς βασιλικῆς οἰκίας ὑπομνήμασι καὶ τότε ὑπερησθεὶς τὸ βιβλίον οὐ κατὰ πάρεργον ἐκτῆσάμην· καὶ νῦν ὑπεμνήσθην ἔχων οἶκαδε. Γέγραπται δ' ἄλλα τε τῶν Ἀντιπάτρων πραχθέντων ἐπὶ τῆς οἰκίας καὶ περὶ Δημοσθένους, ἃ μοι δοκεῖ οὐκ ἂν παρέργως ἀκούσαι. Καὶ μὴν, εἶπον, ἤδη γέ σοι τῶν εὐαγγελίων χάρις, καὶ λέγε τὰ λοιπὰ τῶν ἐπῶν. Ἐγὼ μὲν οὖν οὐκ ἀπολείψομαι σου πρὶν ἢ τὴν ὑπόσχῃσιν ἔργον σοι γενέσθαι. Σὺ δ' ἐστίακάς με λαμπρῶς τὴν Ὀμήρου γενέθλιον, εἰκοιὰς δ' ἐστίασεν αὐτὸς καὶ τὴν Δημοσθένους.

27. Ὡς οὖν ἀνέγνω τὰ λοιπὰ τοῦ γραμματείου, διατρίψαντες ὀλίγον ὅσον ἀποδοῦναι τῷ ποιήματι τοὺς δικαίους ἐπαίνους ἤκειμεν εἰς τὰ Θερσαγόρου· καὶ μόλις μὲν, ἐπιτυχᾶνε δὲ τῷ βιβλίῳ. Κἀγὼ λαβὼν τότε μὲν ἀπῆλλατόμην. Ἐντυχὼν δὲ οὕτω τὴν γνώμην διέτεθην, ὥς οὐδὲν τι περιτρέψας, ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν ὀνομάτων τε καὶ ῥημάτων ἡμῖν ἀναλέξομαι. Οὐδὲ γὰρ τὰ σκληρῶν μείον τι γίνεταί τῆς τιμῆς, εἰ, μὴ τῶν προσίωντων αὐτῶν ποιησάντων ἄσματα, ὃ παῖδ' Ἀλυσσοδῆμου τοῦ Τροϊζηνίου ἄδεται, καὶ τῷ Διονύσιῳ τὸ μὲν ποιῆσαι κωμωδίας ἢ τραγωδίας, *** καὶ Σοφοκλέους, ἐκλείεπται, τὰ δ' ἑτέροις συντεθέντα τοῖς νῦν εἰς μέσον ἐν καιρῷ κομίζουσι χάριν οὐκ ἐλάττω φέρεται τῷ τὸν θεὸν δοκεῖν τετιμηχέναι.

28. Τὸ μὲν οὖν βιβλίον τοῦτο — ἔστι δὲ τῶν ὑπομνημάτων τὸ προσήκον ἡμῖν μέρος τὸδε ὄραμα — τὸ

circa equum sublatum pulverem. Pingenti supervenisse qui locaverat, questumque : neque enim hoc se jussisse. Pausonem itaque imperasse puero, ut summis tabulae in ima conversis picturam ostenderet, sicque equum inversum volutari visum esse. Suavis homo es, inquam, Thersagora, si putas unam me tot annorum spatio conversionem esse machinatum, nec potius conversiones omnes et circumductiones subinde mutare ac transponere, ac sic quoque metuere, ne idem mihi denique quod Proteo usu veniat. Quid illud est, inquit? Ne fiam, inquam, quod ille factus est, quum humanam speciem invenisset quomodo effugeret; quando consumtis formis omnibus animantium, plantarum, elementorum, rursus denique ascititiae formae inopia Proteus factus est.

25. Tu quidem supra illum Proteum, inquit, meae recitationis effugiendae rationes comminisceris. Non hoc, inquam, vir optime : dabo enim tibi hanc audiendi operam ommissa quae incumbit mihi cura. Forte enim curarum de tuo fœtu parte liberatus, etiam meae parturitionis curam una suscipies.

Quum igitur ita illi quoque videretur, in proximo aggere assidentes, audiebam ego, ipse recitabat generosa sane carmina. Inter recitandum vero fanatico velut impetu correptus, complicatis tabellis suis, Cape tibi, inquit, auditionis tuae mercedem, ut Athenis concionis obitae aut iudicii. Sed ut gratiam mihi, inquit, habeas. Habebo equidem, inquam, prius etiam, quam, quid sit quod dicis, norim.

26. Sed quid est, de quo dicis? In Macedonicos, inquit, regiae domus commentarios incidi, ac tum mirifice delectatus, non obiter id egi ut libellum emerem. Et modo domi me habere recordatus sum. Scripta ibi sunt quum alia de rebus ab Antipatro domi gestis, tum de Demosthene, quae mihi non obiter esse auditurus videris. Quin jam nunc, inquam, pro istoc nuncio eam tibi gratiam persolvo, ut reliquos etiam versus tuos jubeam te recitare : neque te relinquam ante, quam fides promissis tuis constiterit. Magnificis vero tu me epulis Homeri natalitiis accepisti, ac Demosthenis quoque similibus videris accepturus.

27. Quum igitur reliqua ex tabellis recitasset, commorati paullum, dum dignae poemati laudes tribuerentur, Thersagorae domum ivimus; et vix quidem, sed invenit tamen libellum. Quo ego accepto tum discedebam. Lecto autem in eam veni sententiam, ut nihil immutatum, sed ipsis totidem nominibus et verbis illum vobis praelegam. Neque enim minus honoris habetur Æsculapio, si, quum nemo salutantium cantica fecit ipse, Alisodemi Troezenii prae canitur; neque Baccho comœdias tragœdiasve doceri, [mortuo Æschylo] et Sophocle, desitum est; sed quae ab aliis composita sunt, ea nostros qui in medium opportune proferunt, non minus commendant, quia sic quoque honorem habuisse deo illi videntur.

28. Liber itaque hic (est autem commentariorum illorum pars ea, quae ad nostram rem pertinet, colloquium) : libe-

βιβλίον φησίν, Ἀντιπάτρω μεμνηῦσθαι παρόντα τὸν Ἀρχίαν. Ὁ δ' Ἀρχίας, εἰ τις ἄρα τῶν νεωτέρων ἀγνοεῖ, τοὺς φυγάδας ἐπέτακτο συλλαμβάνειν. Ἐπέσταλτο δ' αὐτῷ καὶ Δημοσθένην ἀπὸ τῆς Καλαυρίας πεῖσαι μᾶλλον ἢ βιάσασθαι πρὸς τὸν Ἀντίπατρον ἔχειν. Καὶ δὴ καὶ μετέωρος ἐπὶ ταύτης δ' Ἀντίπατρος ἦν τῆς ἐλπίδος τὸν Δημοσθένην αἰεὶ προσδοκῶν. Ὡς οὖν ἤκουσεν ἀπὸ τῆς Καλαυρίας ἔχοντα τὸν Ἀρχίαν, εὐθὺς ὡς ἔβην ἐκέλευσεν εἰσω καλεῖν.

29. Ἐπει δ' εἰσῆλθεν. . . αὐτὸ φράσει τὰ λοιπὰ τὸ βιβλίον.

APX. Χαῖρε, ὦ Ἀντίπατρε.

ANT. Τί δ' οὐ μάλω χαίρειν, εἰ Δημοσθένην ἤγαγες;

APX. Ἦγαγον, ὡς ἐδυνάμην· ὑδρίαν γὰρ κομίζω τῶν Δημοσθένους λειψάνων.

ANT. Ἀπ' ἐλπίδος γε μὴν ἐσφηλας, ὦ Ἀρχία. Τί γὰρ τῶν δοτῶν καὶ τῆς ὑδρίας Δημοσθένην οὐκ ἔχοντι;

APX. Τὴν γὰρ φυγὴν, ὦ βασιλεῦ, πρὸς βίαν αὐτοῦ κατέχειν ἀδύνατον.

ANT. Τί δ' οὐ ζῶντα κατειλήφατε;

APX. Κατειλήφαμεν.

ANT. Κατὰ τὴν ὁδὸν οὖν τέθνηκεν;

APX. Οὐκ, ἀλλ' οὐπερ ἦν, ἐν Καλαυρίᾳ.

ANT. Τάχα τῆς ὑμετέρας γέγονεν ἔργον ὀλιγωρίας οὐδὲ θεραπευόντων τὸν ἄνθρωπον.

APX. Ἀλλ' οὐδ' ὑφ' ἡμῖν ἐγένετο.

ANT. Τί φῆς; αἰνίγματα λέγεις, ὦ Ἀρχία, ζῶντας λαβόντες οὐκ ἔχετε.

30. APX. Οὐ γὰρ ἐκέλευς τὴν γε πρώτην μὴ βιάζεσθαι; καίτοι πλέον ἂν οὐδὲ βιασαμένοις οὐδὲν ἦν· καὶ γὰρ οὖν ἐμελλήσαμεν.

ANT. Οὐκ εὖ γε ὑμεῖς οὐδὲ μελλήσαντες. Ἴσως οὖν ἐκ τῆς ὑμετέρας τέθνηκε βίας.

APX. Ἡμεῖς μὲν αὐτὸν οὐκ ἀπεκτείναμεν, βιάζεσθαι δὲ μὴ παύσασθαι ἀναγκαῖον ἦν. Σοὶ δ', ὦ βασιλεῦ, τί τὸ πλέον, εἰ ζῶν ἀφίκετο; πάντως οὐδὲν ἂν αὐτὸν ἡ ἀπέκτεινας.

31. ANT. Εὐφύμει, ὦ Ἀρχία! δοκεῖς μοι μὴ συνεννοηκέναι μὴθ' ὅστις ὁ Δημοσθένης μήτε τὴν ἐμὴν γνώμην, ἀλλὰ νομίζειν ὅμοιον εἶναι Δημοσθένην εὐρεῖν καὶ τοιούτους ζητεῖν τοὺς κακῶς ἀπολωλότας, Ἱμεραῖον τὸν Φαληρέα καὶ τὸν Μαραθῶνιον Ἀριστόνικον καὶ τὸν ἐκ Πειραιῶς Εὐκράτην, τῶν βαγδαίων ρευμάτων οὐδὲν διαφέροντας, ἀνθρώπους ταπεινοὺς, ἀφορμῇ προσκαίρων θορύβῳ ἐπιπολάσαντας καὶ πρὸς μικρὰν ταραχῆς ἐλπίδα θρασέως ἐξαναστάνας, εἰτα πτήξαντας οὐκ εἰς μακρὰν δίκην τῶν δειλινῶν πνευματῶν, καὶ τὸν ἀπιστον Ὑπερίδην, τὸν ἀφίλον δημοκόλακα, τὸν οὐδὲν αἰσχρὸν νομίσαντα κολακείᾳ τοῦ πλήθους συκοφαντῆσαι Δημοσθένην οὐδ' αὐτὸν εἰς ταῦτα παρασχεῖν διάκονον ἐφ' οἷς αὐτοὶ μετενόησαν οἷς ἐχαρίετο· μετ' οὐ πολὺ γοῦν τῆς συκοφαντίας λαμπροτέραν ἢ κατ' Ἀλκιβιάδην αὐτῷ τὴν κάθοδον ἀκηκόαμεν γενέσθαι. Τῷ δ' οὐκ ἔμελεν οὐδ'

ergo refert, Antipatro indicatum esse, adesse Archiam. Porro hic Archias, si quis forte juniorum ignorat, comprehendendis exsulis fuerat praefectus. Mandatum autem acceperat Demosthenem quoque persuasionibus potius quam vi eo adducendi, ut a Calauria veniret ad Antipatrum. Atque erat spe ista suspensus Antipater, in dies expectans Demosthenem. Quum igitur audisset e Calauria venisse Archiam, statim, ut erat, intro eum jussit vocari.

29. Ingressus ille, ... sed ipse libellus dicit reliqua.

ARCH. Salve, Antipater.

ANT. Quidni salvus sim, si adduxisti Demosthenem?

ARCH. Adduxi, ut potui: urnam enim affero Demosthenis reliquiarum.

ANT. A spe dejecisti me, Archia. Quo enim mihi ossa et urna, Demosthenem ipsum non habenti?

ARCH. Nempe per vim, o rex, retineri anima viri non poterat.

ANT. Cur vero vivum non comprehendistis?

ARCH. Comprehendimus.

ANT. Ergo in via perit?

ARCH. Non, sed ubi erat, Calauriae.

ANT. Forte vestrae negligentiae culpa fuit, qui non satis hominem curaveritis.

ARCH. Sed neque in potestate nostra hoc fuit.

ANT. Quid ais? aenigmata loqueris, Archia: vivum cepistis, et non habetis.

30. ARCH. Nonne enim jusseras, primo vim illi non adhiberi? quanquam neque profecturi quicquam eramus vi admota; etenim jam parabamus.

ANT. Neque illud vos bene, quod parabatis: forte enim a vestra injuria mortuus est.

ARCH. Nos quidem non interfecimus illum, sed vim admove, quum persuadere non possemus, necesse erat. Tibi vero, rex, quid lucri accessisset, si advenisset vivus? neque enim sane aliud quam interfectorum illum eras.

31. ANT. Bona verba, Archia! Videris mihi non cogitare, neque quis fuerit Demosthenes, neque meum consilium, sed putare simile et ejusdem felicitatis esse, invenisse Demosthenem, et illos conquirere homines male perditos, Himeræum Phalereum, et Marathonium Aristonicum, et illum ex Piræeo Eucraten, torrentibus rivis nihil dissimiles, homines humiles, tumultuum temporarium occasionibus velut innatantes, et ad parvam spem turbarum ferociter exsurgentes, deinde paulo post ventorum vespertinorum more residentes; et infidelem illum Hyperidem, alienum ab amicitia adulatorum populi, qui turpe non duxerit per adulationem plebis calumniari Demosthenem, seque ad ea præbere ministrum, quorum mox illos ipsos, quibus gratificatus fuerat, poenituit: quandoquidem non multo post illam calumniam splendidiorem viro, quam olim Alcibiadi, reditum ab exilio contigisse accepimus. Verum iste pensi nihil

ἐπισηχύνετο κατὰ τῶν ποτε φιλάτων τῇ γλώσῃ χρώμενος, ἣν ἐχρῆν δῆπου τῆς ἀγνωμοσύνης ἐκτεμεῖν.

32. APX. Τί δ'; οὐκ ἐχθρῶν ἡμῖν ἐχθιστος ὁ Δημοσθένης;

ANT. Οὐχ ὅτω μελεῖ τρόπου πίστews, φίλον πᾶν ἄδολον καὶ βέβαιον ἦθος ἡγουμένω· τὰ γάρ τοι καλὰ καὶ παρ' ἐχθροῖς καλὰ καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς πανταχοῦ τίμιον. Οὐδὲ κακίων ἐγὼ Ξέρξου τοῦ Βούλιν καὶ Σπέρχιν τοὺς Λακεδαιμονίους θαυμάσαντος καὶ, κτεῖναι παρόν, ἀφέντος. Ἄλλ' εἰ δὴ τίνα πάντων καὶ Δημοσθένην αὐτὸς τε δις Ἀθήνησιν, εἰ καὶ μὴ κατὰ πολλὴν σχολήν, συγγενόμενος καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἀναπυνθανόμενος ἐκ τε τῶν πολιτευμάτων αὐτῶν εἶχον θαυμάσας, οὐχ ὡς ἂν νομισέ τις, τῆς τῶν λόγων δεινότητος, εἰ καὶ μηδὲν μὲν ὁ Πύθων πρὸς αὐτὸν, οἱ δ' Ἀττικοὶ ῥήτορες παιδιὰ παραβάλλειν τῷ τούτου κρότῳ καὶ τόνῳ καὶ λέξεων εὐρυθμίᾳ καὶ ταῖς τῶν διανοῶν περιγραφαῖς καὶ συνεχεῖς ἀποδείξεων καὶ τῇ συνερτικῇ τε καὶ χρυστικῇ μετενοοῦμεν γοῦν ὅτε τοὺς Ἑλληνας Ἀθήναζε συνηγάγομεν ὡς ἐλέγζοντες Ἀθηναίους, Πύθωνι καὶ τοῖς Πύθωνος ἐπαγγέλλασαι πεπιστευκότες, ἔλτα Δημοσθένει καὶ τοῖς Δημοσθένους ἐλέγχους περιπεσόντες. Ἄλλ' ἡμῖν ἀπρόσσιτος ἡ δύναμις αὐτῷ τοῦ λόγου.

33. Ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν δευτέραν ἔταττον ἐν χώρᾳ τιθείς ὄργανον, Δημοσθένην δὲ αὐτὸν ὑπερηγάμην τοῦ τε φρονήματος καὶ τῆς συνέσεως, ἀκλήν τὴν ψυχὴν ἐπ' ὀρθῆς ἐν ἀπάσαις φυλάττοντα τριχυμαῖς τῆς τύχης καὶ πρὸς μηδὲν τῶν δεινῶν ἐνδιδόντα. Καὶ Φίλιππον δὲ τὴν ἐμὴν γνώμην ἔχοντα περὶ τάνδρὸς ἠπιστάμην· τούτῳ μὲν γε δημηγορίας ἐξαγγελθείσης Ἀθήνησιν ποτε καθαπτομένης τοῦ Φιλίππου καὶ Παρμενίωνος ἡγανακτικότες καὶ τι καὶ σκωπτικὸν εἰς τὸν Δημοσθένην ἐπειπόντες, Ὁ Παρμενίων, ἔφη, δίκαιος ὁ Δημοσθένης παρρησίας τυγχάνειν· μόνος γέ τοι τῶν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος δημαγωγῶν οὐδαμοῦ τοῖς ἀπολογισμοῖς ἐγγέγραπται τῶν ἐμῶν ἀναλωμάτων, καίτοι μάλλον ἡσυχάζοντι ἢ γραμματεῦσι καὶ τριηρίταις ἑμαυτὸν πεπιστευμένοι. Νῦν δ' ἐκείνων μὲν ἕκαστος ἀπογράφεται χρυσίον ξύλα πόρους θρέμματα γῆν οὐ Βοιωτίας οὐδ' ἐνθα τι μὴ παρ' ἐμοῦ λαβόντες. Ἡμεῖς δὲ θάττον ἂν τῶν Βυζαντίων τὸ τεῖχος ἔλοιμεν μηχαναῖς ἢ Δημοσθένην χρυσίῳ.

34. Ἐγὼ δὲ, ὦ Παρμενίων, ἔφη, εἰ μὲν τις Ἀθηναῖος ὢν ἐν Ἀθήναις λέγων ἐμὲ τῆς πατρίδος προτιμᾷ, τοῦτοίς ἀργυρίον μὲν προέμην ἂν, φίλῳ δ' οὐκ ἂν· εἰ δὲ τις ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἐμὲ μισεῖ, τούτῳ προσπολεμῶ μὲν ὡς ἀκροπόλει καὶ τείχει καὶ νευρίοις καὶ τάφρῳ, θαυμάζω δὲ τῆς ἀρετῆς καὶ μακαρίζω γε τοῦ κτήματος τὴν πόλιν. Καὶ τοὺς μὲν ἔξω τῆς χρείας γενόμενος ἥδιστ' ἂν προσαπολέσμαι, τὸν δὲ βουλομένην ἂν ἐνταυθοῖ παρ' ἡμῖν τυχεῖν γενόμενον μάλλον ἢ τὴν Ἰλλυρίων ἵππον καὶ Τριβαλλῶν καὶ πᾶν τὸ μισθοφορικόν, τῆς ὅπλων βίας τὴν τοῦ λόγου πειθὴ καὶ τὸ τῆς γνώμης ἐμβριθὲς οὐδαμῇ τιθείς δευτέρον.

habuit, neque pudit ipsum contra eos, qui olim fuerant amicissimi, lingua uti, quam oportebat nempe improbitatis illius causa excindi.

32. ARCH. Quid vero? nonne inter inimicos nostros inimicissimus Demosthenes?

ANT. Non sane, si quis fidelitatis in vita rationem habeat, amicumque sibi quicquid est in moribus incorruptum ac stabile iudicet: honesta namque apud hostes etiam honesta sunt, et virtus, ubicumque fuerit, pretiosa est. Neque Xerxe deterior ego, qui Bulin Sperchinque Lacedaemonios admiratus, quum interficiendorum potestas esset, dimisit. Verum si quem unquam omnium, etiam Demosthenem, quem bis Athenis, quanquam non satis otiose, convenirem, et ab aliis requiringdo pariter atque ex ipsis in republica factis cognoverim, in admiratione habui, non, ut existimare aliquis posset, ob dicendi vires; etsi nihil ad illum Pythone, Attici autem oratores ludus sunt, comparati ad huius clamores, et contentionem, et verborum aptam compositionem, et circumscriptam sententiarum concinnitatem, et continuitatem demonstrationum, dicendorum implicationem et nexum, denique vehementiam. Itaque poenituit nos convocasse Græcos Athenas, quum refutare Athenienses vellemus, a Pythone et promissis Pythonis inducti, ac deinde in Demosthenem et argumenta Demosthenis incurreremus. Sed quæ in illo erat vis dicendi, nullum nobis aditum præbebat.

33. Verum hanc ipsam secundam numerabam, quam in instrumenti loco ponerem: at Demosthenem ipsum admirabar super omnia sensus illius causa et prudentiæ, qua animam recto velut clavo in decumanis quibusque fortunæ fluctibus nusquam declinantem servaret, et malo nulli cederet. Ac Philippo eandem quam mihi de viro sententiam fuisse noram. Ille quidem nunciata aliquando Athenis concione qua iste in Philippum invecus fuerat, et indignante Parmenione, atque joci etiam aliquid in Demosthenem adjiciente, « Jure suo, inquit, o Parmenio, libertatem dicendi sibi sumit Demosthenes: solus enim ille oratorum Græciæ nusquam expensarum mearum rationibus inscriptus est, quum tamen mallet ipsi, quam scribis et classiariis, me committere. Nunc illorum unusquisque scriptus est aurum, ligna, redditus annuos, armenta, prædia accepisse, non in Bæotia neque usquam habentes quin a me acceperint. At celerius machinis capiamus Byzantium mœnia quam auro Demosthenem.

34. Atque ego, inquit, Parmenio, si quis Atheniensis Athenis dicens patriæ me suæ præfert, huic argentum quidem obicerem, non autem amicum: si quis vero patriæ causa odio me habeat, hunc ego oppugno non secus atque arcem et mœnia et navalia et fossam; sed virtutem ejus admiror et beatam civitatem tali possessione prædico. Atque istos quidem extra usum eorum constitutus lubens una cum ipsis hostibus perdidit; hunc vero malim hic apud nos esse multo quam Illyriorum equitatum et Tribalorum, et quicquid est militis mercenarii; qui armorum viribus vim oratione persuadendi et consilii gravitatem postponam minime. »

35. Πρὸς Παρμενίωνα μὲν ταῦτα. Τοιούτους δὲ τινὰς καὶ πρὸς ἑμὰ λόγους ἐποίησατο· τῶν γὰρ μετὰ Διοπίθους Ἀθήνηθεν ἀπεσταλμένων, ἐγὼ μὲν εἶχον διὰ φροντίδος, ὁ δ' εὖ μάλα γελάσας ἔφη, Σὺ δ' ἀστικὸν στρατηγὸν ἢ στρατιώτην δέδοικας ἡμῖν; Αἱ μὲν τριήρεις καὶ ὁ Πειραιεύς καὶ τὰ νεύρια λήρος ἔμοιγε καὶ φληναφος· τί δ' ἂν ἄνθρωποι πράττειεν διονυσιάζοντες, ἐν κρεανομαίαις καταζῶντες καὶ χοροῖς; εἰ δὲ μὴ Δημοσθένης εἰς ἐν Ἀθηναίους ἐγένετο, ῥῶον ἂν εἶχομεν τὴν πόλιν ἢ Θεβαίους καὶ Θετταλοὺς ἀπατῶντες, βιαζόμενοι, φθάνοντες, ὠνούμενοι· νῦν δὲ εἰς ἐκεῖνος ἐγρήγορε καὶ πᾶσι τοῖς καιροῖς ἐρέστηκε καὶ ταῖς ἡμετέραις δρμαῖς ἐπακολουθεῖ καὶ τοῖς στρατηγήμασιν ἀντιπαράτατται. Λαυθάνομεν δὲ αὐτὸν οὐ τεχνάζοντες, οὐκ ἐπιχειροῦντες, οὐ βουλευσόμενοι, καθάπαξ κώλυμά τι καὶ πρόβολος ἡμῖν ἀνθρωπός ἐστι, μὴ πάντ' ἔχειν ἐξ ἐπιδρομῆς. Τό γέ τοι κατ' αὐτὸν οὐκ Ἀμφίπολιν εἴλομεν, οὐκ Ὀλυθον, οὐ Φωκέας καὶ Πύλας ἐσχομεν, οὐ Χερρονήσου καὶ τῶν περὶ τὸν Ἑλλήσποντον κεκρατῆκαμεν.

36. Ἄλλ' ἀνίστησι μὲν ἄκοντας οἷον ἐκ μανδραγόρου καθυδόντας τοὺς αὐτοῦ πολίτας, ὥσπερ τομῇ τινι καὶ καύσει τῆς βραθυμίας τῇ παρρησίᾳ χρώμενος, ὀλίγον τοῦ πρὸς ἥδονην φροντίσας. Μετατίθησι δὲ τῶν χρημάτων τοὺς πόρους ἀπὸ τῶν θεσπῶν ἐπὶ τὰ στρατόπεδα, συντίθησι δὲ τὸ ναυτικὸν νόμοις τριηραρχικοῖς ὑπὸ τῆς ἀταξίας μόνον οὐ τελῶς διεφθαρμένον, ἐγείρει δ' ἐρριμμένον ἦδη διὰ χρόνου πρὸς τὴν δραχμὴν καὶ τὸ τριώβολον τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα, πάλαι τούτους κατακεκλιμένους εἰς τοὺς προγόνους ἐπανάγων καὶ τὸν ζῆλον τῶν Μαραθῶνι καὶ Σαλαμῖνι κατειργασμένων, συνίστησι δ' ἐπὶ συμμαχίας καὶ συντάξεις Ἑλληνικάς. Τοῦτον οὐ λαθεῖν ἐστίν, οὐ φενακίσαι, οὐ πρίσθαι οὐ μᾶλλον ἢ τὸν Ἀριστείδην ἐκεῖνον ὁ Περσῶν βασιλεὺς ἐπρίατο.

37. Τοῦτον οὖν, ὦ Ἀντίπατρε, χρὴ δεδιέναι μᾶλλον ἢ πάσας τριήρεις καὶ πάντας ἀποστόλους· ὁ γὰρ Ἀθηναίοις τοῖς πάλαι Θεμιστοκλῆς καὶ Περικλῆς ἐγένετο, τοῦτο τοῖς νῦν ὁ Δημοσθένης, ἐφάμιλλος Θεμιστοκλεῖ μὲν τὴν σύνεσιν, Περικλεῖ δὲ τὸ φρόνημα. Ἐκτίσαστο γοῦν αὐτοῖς ἀκούειν Εὐβοίαν, Μέγαρα, τὰ περὶ τὸν Ἑλλήσποντον, τὴν Βοιωτίαν. Καὶ καλῶς γε, ἔφη, ποιοῦσιν Ἀθηναῖοι Χάρητα μὲν καὶ Διοπίτην καὶ Πρόξενον καὶ τοιούτους τινὰς ἀποδεικνύοντες στρατηγεῖν, Δημοσθένην δὲ εἰσὼ κατέχοντες ἐπὶ τοῦ βήματος. Ὡς εἰ τοῦτον τὸν ἄνθρωπον ὅπλων ἀπέφηναν καὶ νεῶν καὶ στρατοπέδων καὶ καιρῶν καὶ χρημάτων κύριον, ὁκνῶ μὴ περὶ τῆς Μακεδονίας ἂν κατέστησέ μοι τὸν λόγον, ὅς καὶ νῦν ἀπὸ ψηφισμάτων ἀνταγωνιζόμενος ἡμῖν πανταχοῦ συμπεριτρέχει, καταλαμβάνει, πόρους εὐρίσκει, δύναμιν συλλέγει, ἐπιμήκεις στόλους ἀποπέμπει, συντάττει δυνάμεις, ἀντιμεθίσταται.

38. Τοιαῦτα καὶ τότε καὶ πολλάκις πρὸς με Φίλιππος περὶ τὰνδρὸς ἔλεγεν, ἐν τῶν παρὰ τῆς τύχης χρη-

35. Hæc ad Parmenionem. Tales vero etiam apud me sermones habuit. Misso enim Athenis Diopithe cum suis, sollicitudinem ea mihi res afferebat : ille vero in risum solutus dicebat, « Tun' duces ex urbe aut militem nobis metuis? Triremes et Piræeus, et navalia, nugæ mihi et ludibria : quid enim homines faciant bacchanalia celebrantes, in viscerationibus vitam terentes et choris? at si unus Demosthenes Athenis non esset, facilius urbem haberemus quam Thebanos et Thessalos fraude, vi, occupando, emendo : nunc vero unus ille vigilat, temporibus omnibus imminet, et nostros impetus subsequitur, ad nostra se imperatoria consilia velut in acie opponit. Illum non fugimus quum machinamur aliquid, quum conamur, quum deliberamus : uno verbo, ille nobis homo impedimentum est et propugnaculum quominus una omnia impressione habeamus. Certe per illum si stetisset, non Amphipolim cepissemus, non Olynthum, non Phocenses haberemus et Pylas, nec Chersonesio et Hellesponti regione politi essemus.

36. Sed ille invitos etiam cives suos, et velut a mandragora dormientes excitat, libertate dicendi velut urens et secans illorum discordiam, parum quid jucundum illis sit sollicitus. Transfert idem pecuniarum redditus a theatris ad exercitus ; trierarchicis legibus constituit rem nauticam per turbatione rerum tantum non plane perditam ; abjectam satis longo jam tempore ad drachmam et triobolum civitatis dignitatem excitat, hosce dudum inclinatos ad majores suos revocando atque ad æmulationem eorum quæ Marathonis ac Salaminis gesta sunt ; mutique auxilii fœdera, et conventiones inter Græcos constituit. Hunc latere non est, non decipere, non emere, non magis quam Aristidem illum Persarum rex emere potuit.

37. Hunc ergo, Antipater, magis est quod timeamus, quam triremes omnes et classes immissas. Quod enim antiquis illis Atheniensibus Themistocles fuerunt et Pericles, his nunc Demosthenes est, prudentiæ nomine comparandus cum Themistocle, cum Pericle autem ob sensum in republica. Nam dicto audientes illis præstitit Eubœam, Megara, quæ circa Hellespontum sunt, Bœotiam. Et præclare sane, inquit, faciunt Athenienses, quum Chareta et Diopitthen et Proxenum et horum similes quosdam imperatores constituunt, Demosthenem vero domi in suggestu retinent. Quodsi hunc hominem armorum faciant et navium et exercituum et opportunitatum et pecuniarum dominum, vereor ne de ipsa me Macedonia in disceptationem vocet ; qui vel sic suis me decretis oppugnet, circumquaque concurrat, deprehendat, redditus inveniat, copias contrahat, classes latas dimittat, copias in aciem cogat, huc illuc transiens obsistat. »

38. Talia et tum et sæpe alias ad me Philippus de viro illo dicebat, inter fortunæ munera illud referens, quod

στῶν τιθέμενος τὸ μὴ στρατηγεῖν τὸν Δημοσθένην, οὐ γὰρ καὶ τοὺς λόγους ὥσπερ κριοὺς ἢ καταπέλτας Ἀθήνηθεν ὀρμωμένους διασεῖεν αὐτοῦ καὶ ταραττεῖν τὰ βουλευόμενα· περὶ μὲν γὰρ Χαιρωνείας οὐδὲ μετὰ τὴν νίκην ἐπαύετο πρὸς ἡμᾶς λέγων εἰς ὅσον ἄνθρωπος ἡμᾶς κινδύνου κατέστησε. Καὶ γὰρ εἰ παρ' ἐλπίδα καὶ κακίᾳ στρατηγῶν καὶ στρατιωτῶν ἀταξία καὶ τῇ παραδόξῳ ῥοπῇ τῆς τύχης τῇ πολλὰ πολλάκις ἡμῖν συνειργασμένη κεκρατήκαμεν, ἀλλ' ἐπὶ μῖσος γε ταύτης ἡμέρας τὸν περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ψυχῆς κινδύνον ἐπέστησέ μοι, τὰς ἀρίστας πόλεις εἰς ἐν συναγαγὼν καὶ πᾶσαν τὴν Ἑλληνικὴν δύναμιν ἀθροίσας, Ἀθηναίους ἅμα καὶ Θεβαίους Βοιωτοὺς τε τοὺς ἄλλους καὶ Κορινθίους Εὐβοέας τε καὶ Μεγαρέας καὶ τὰ κράτιστα τῆς Ἑλλάδος διακινδυνεύειν συναναγκάσας καὶ μὴδ' εἰσω με τῆς Ἀττικῆς ἐπιτρέψας παρελθεῖν.

39. Τοιοῦτοί τινες ἦσαν αὐτῷ συνεχεῖς περὶ Δημοσθένους οἱ λόγοι· καὶ πρὸς γε τοὺς λέγοντας ὡς μέγαν ἔχει τὸν Ἀθηναίων δῆμον ἀνταγωνιστὴν, Ἐμοὶ Δημοσθένης μόνος, εἶπεν, ἀνταγωνιστής, Ἀθηναῖοι δὲ Δημοσθένην οὐκ ἔχοντες Αἰνιᾶνες εἰσι καὶ Θετταλοί. Καὶ πρέσβεις ὅποτε πρὸς τὰς πόλεις πέμποι, τῶν μὲν ἄλλων ῥητόρων εἰ τινας ἦ τὸν Ἀθηναίων πόλις ἀνταποτέλλοι, τῇ πρεσβείᾳ ῥᾶτα ἦν κεκρατηκώς, τοῦ Δημοσθένους δ' ἐπιστάντος, Μάτην, εἶπεν, ἂν ἐπρεσβεύσαμεν· οὐ γάρ ἐστι κατὰ τῶν Δημοσθένους λόγων ἐγείραι τρόπαιον.

40. Ταῦτα δὲ Φίλιππος. Καὶ μέντοι καὶ πάντως ἔλαττον ἂν ἔχοντες εἰ λάβοιμεν τοιοῦτον ἄνδρα, πρὸς Διὸς, Ἀρχία, τί ποτε νομίζεις; βοῦν ἂν ἐπὶ σφαγῇ ἤγομεν ἢ πολλὸν μᾶλλον ἂν σύμβουλον περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων καὶ τῆς ἀρχῆς πάσης ἐποιούμεθα; Φύσει μὲν γὰρ αὐτῷ καὶ κατ' ἀρχὰς προσεπεπόνθειν ἐξ αὐτῶν τῶν πολιτευμάτων, ἔτι δὲ μᾶλλον Ἀριστοτέλει μάρτυρι· πρὸς γοῦν τὸν Ἀλέξανδρον καὶ πρὸς ἡμᾶς γε λέγων οὐδὲν ἐπαύετο, τοσούτων ὄντων τῶν αὐτῷ προσπεποιηκότων, μηδένα οὕτω πώποτε θαυμάσαι μεγέθους τε φύσεως καὶ τῆς περὶ τὴν ἀσκήσιν ἐγκρατείας καὶ βάρους καὶ τάχους καὶ παρρησίας καὶ καρτερίας.

41. Ὑμεῖς δὲ, ἔφη, διανοεῖσθε ὡς ὑπὲρ Εὐβούλου καὶ Φρύνωνος καὶ Φιλοκράτους, καὶ περᾶσθε δώροις καὶ τοῦτον ἀναπείθειν, ἄνθρωπον καὶ τὴν πατρῴαν οὐσίαν εἰς Ἀθηναίους ἰδίᾳ τε τοῖς δεθηεῖσι καὶ δημοσίᾳ τῇ πόλει καταναλωκότα, διαμαρτάνοντες δὲ φοβήσιν οἴεσθε πάλοι βεβουλευμένον τὴν ψυχὴν ὑποθεῖναι ταῖς τῆς πατρίδος ἀδήλοις τύχαις, καὶ καταπτομένου τῶν πραττομένων ὑμῖν ἀγανακτεῖτε; ὃ δ' οὐδὲ τὸν Ἀθηναίων δῆμον ὑποστέλλεται. Λέληθεν ὑμᾶς, ἔφη, τῇ μὲν τῆς πατρίδος εὐνοίᾳ πολιτευόμενος, αὐτῷ δὲ τὴν πολιτεῖαν γυμνάσιον φιλοσοφίας προθέμενος.

42. Ταῦτά τοι, ὦ Ἀρχία, ὑπερεπεθύμουν αὐτῷ συγγενόμενος τὴν τε γνώμην, ἣν ἔχει περὶ τῶν παρόντων, ἀκοῦσαι λέγοντος καὶ τῶν αἰεὶ παραπεπτωκότων ἡμῖν κολάκων, εἰ ἐδεόμην, ἀποστάς ἀπ' αὐτοῦ τινος ἐξ ἐλευ-

exercitum non duceret Demosthenes; cuius quidem etiam conciones, tanquam arietes quidam et catapultæ ab Athenis inde ruentes, sua convellerent disturbarentque consilia. Nam de Chæroneæ neque post victoriam commemorare apud nos desiit, in quantum nos periculum vir ille adduxisset. « Etsi enim præter spem et vitio ducum, et militum inmodestia, et inclinatione necopinata fortunæ, quæ in multis sæpe perficiendis nos adjuvit, vicimus; tamen uno illo die et imperii et vitæ adeo in periculo me constituit, conductis in unum præstantissimis civitatibus, Græcis copiis omnibus collectis, Atheniensibus simul et Thebanis Bæotisque reliquis, et Corinthiis Euboensibusque et Megarensibus, denique potentissimis Græciæ in periculi societatem coactis, neque in interiora Atticæ penetrare prohibito. »

39. Tales habebat ille perpetuo de Demosthene sermones; et his qui dicerent, gravem ipsi esse adversarium populum Atheniensem, respondebat, Mihi adversarius solus Demosthenes; Athenienses vero, Demosthene destituti, Ænians sunt et Thessali. Et si quando legatos ad civitates mitteret, atque aliorum oratorum quosdam contra ipsum civitas Atheniensium ablegaret, legatione ipse vicerat facillime: quoties vero instaret Demosthenes, Sine dubio frustra, inquit, legationem misimus: neque enim contra Demosthenis orationes tropæum licet erigere.

40. Hæc Philippus. Et profecto omnibus modis inferiores nos Philippo, talem virum si cepissemus, per Jovem, Archia, quid tandem putas? bovenne ad macellum acturi eramus, an consiliarium potius de rebus Græcis totoque imperio nostro adhibitori? Natura enim illi me etiam ab initio conciliari sentiebam ex ipsis in republica gestis, magis vero testimonio Aristotelis: is enim quum apud Alexandrum et nos etiam ageret, ac tot haberet qui suam domum audiendi causa frequentaverant, profiteri nunquam desiit, præter omnes se hunc admirari ob magnitudinem ingenii, et illam in exercitationibus exhibitam continentiam, et gravitatem, et celeritatem, et libertatem dicendi, et animi constantiam.

41. Vos autem, inquit, de illo cogitatis ut de Eubulo quodam, et Phrynone, et Philocrate, et ipsum quoque donis conamini in partes traducere, hominem qui patrimonium adeo in Athenienses, privatim in egentes, publice in civitatem impenderit; et ubi hac spe excidistis, terrere illum vos posse arbitramini, cui olim deliberatum sit animam subijcere incertis patriæ fortunis? et in facta illo vestra invehente, indignamini? qui nec populo Atheniensium se submittat. Fugit vos, inquit, patriæ illum amore tractare rem publicam, sibi autem eam philosophiæ gymnasium constituisse.

42. Talia, Archia, supra modum cupiebam consuetudine illius utens ex illo audire, et quæ ipsius de rebus presentibus esset sententia: atque, quoties opus esset, relictis qui semper in nos irruunt adulatoribus, simplicem e libera

οέρας γνώμης ἀκοῦσαι λόγου καὶ φιλαλήθους συμβουλῆς μεταλαβεῖν. Καί τι καὶ νουθετῆσαι δίκαιον, ὑπὲρ οἷον ὄντων τῶν Ἀθηναίων τὴν ἀχαριστίαν πάντα παραβά-
λοιο τοὺν αὐτοῦ βίον, ἐξὸν εὐγνωμονεστέροις καὶ βεβαί-
ότεροις κεχρηῆσθαι φίλοις.

APX. Ὡ βασιλεῦ, τῶν μὲν ἄλλων ἴσως ἂν ἔτυχες, ταυτὶ δὲ μάτην ἂν ἔλεγες· οὕτω μανικῶς φιλαθήναιος ἦν.

ANT. Ἦν ταῦτα, ὦ Ἀρχία· τί γὰρ ἂν καὶ λέγοι-
μεν; Ἀλλὰ πῶς ἀπέθανεν;

43. APX. Ἔοικας ἐτι μᾶλλον, ὦ βασιλεῦ, θαύμα-
σιν· καὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ θεθαμένον διαφέρομεν οὐδὲν ἐκπλήξει τε καὶ ἀπιστίᾳ τῶν δρώντων. Ἔοικε γὰρ δὴ πάλαι ἴδε βεβουλευμένῳ περὶ τῆς ὑστάτης ἡμέρας·
δηλοῖ δὲ ἡ παρασκευή. Καθῆστο μὲν γὰρ ἔνδον ἐν τῷ
νεῷ, μάτην δὲ τῶν πρόσθεν ἡμερῶν λόγους ἤμεν κατα-
ναλωκότες.

ANT. Τίνες γὰρ ἦσαν οἱ παρ' ὑμῶν λόγοι;

APX. Πολλὰ καὶ φιλάνθρωπα προϋτεινόμενῃ ἑλεόν-
τινα παρὰ σοῦ καθυπισχυνόμενος, οὐ μᾶλα μὲν προσδο-
κῶν — οὐ γὰρ ἡπιστάμεν, ἀλλὰ σὲ ὧμην δι' ὀργῆς ἔχειν
τὸν ἄνθρωπον — χρησίμων δ' οὖν πρὸς τὸ πείθειν νο-
μίζων.

ANT. Ὁ δὲ πῶς προσέειπε τοὺς λόγους; καὶ με-
μῆδεν ἀποκρύψῃ· μάλιστα μὲν γὰρ αὐτήκοος ἂν ἐβου-
λόμην παρὼν εἶναι νῦν. Ἀλλὰ σύ γε μὴ παραλίπης
μῆδεν· οὐ γὰρ τοι σμικρὸν ἔργον, ἦθος ἀνδρὸς γενναίου
πρὸς αὐτῷ τῷ τέλει τοῦ βίου καταμαθεῖν, πότερον ἄτο-
νος καὶ νωθρὸς ἦν ἡ παντάπασιν ἀκλινὲς τὸ τῆς ψυχῆς
ὄρθιον ἐφύλαττεν.

44. APX. Οὐδὲν ὑπέστελλεν ἐκεῖνός γε. Πῶς
γὰρ; ὅς τ' ἰδὼ γελᾶσας καμέ δὴ σκώπτων εἰς τὸν πρότερον
βίον, ἀπίθανον ἔφη με ὑποκριτὴν εἶναι τῶν σῶν ψευ-
σμάτων.

ANT. Ἀπιστήσας ἄρα τοῖς ἐπαγγέλμασι προεῖτο
τὴν ψυχὴν;

APX. Οὐκ· εἰ γε τῶν λοιπῶν ἀκούσαις, οὐ δόξει
σοι μόνον ἀπιστεῖν. Ἀλλ' ἐπεὶ κελεύεις, ὦ βασιλεῦ,
λέγειν, Μακεδόσι μὲν, εἶπεν, οὐδὲν ἀπώμοτον, οὐδὲ
παράδοξον, εἰ Δημοσθένην οὕτω λαμβάνουσιν ὡς Ἀμ-
φίπολιν, ὡς Ὀλυθον, ὡς Ὠρωπόν. Τοιαῦτα πολλὰ
ἔλεγε· καὶ γὰρ οὖν ὑπογραφέας παρεστησάμην, ἵνα σοὶ
τὰ λεχθέντα σώζοιτο. Ἐγὼ μὲν τοι, ἔφη, ὦ Ἀρχία,
βασάνων ἢ θανάτου φόβῳ κατ' ὄψιν οὐκ ἂν Ἀντιπάτρῳ
γενοίμην, ἀλλ' εἰ ταῦτ' ἀληθεύετε, πολὺ μοι μᾶλλον ἐτι
φυλακτέον μὴ τὴν ψυχὴν αὐτὴν παρ' Ἀντιπάτρου δεδω-
ροδοκῆναι δόξω μὴδ' ἦν ἐμαυτὸν ἑταῖρα τάξιν λιπῶν
τὴν Ἑλληνικὴν εἰς τὴν Μακεδονικὴν μεταβάλλεσθαι.

45. Καλὸν γὰρ, Ἀρχία, εἰ τὸ τῇ ἐμοὶ Πειραιεὺς
αὐτὸς παρέχοι καὶ τριήρης ἦν ἐπιδεδωκα, καὶ τεῖχος
καὶ τάρφος τοῖς ἐμοῖς τέλεσιν ἐξειργασμένα καὶ φυλὴ
Πανδονίς, ἣ ἐθελοντὶς ἐχορήγουν ἐγὼ, καὶ Σόλων καὶ
Δράκων καὶ παρρησία βήματος καὶ δῆμος ἐλεύθερος καὶ
ψηφίσματα στρατιωτικὰ καὶ νόμοι τριηραρχικοὶ καὶ

mente orationem percipere et veracia consilii copiam nan-
cisci. Etiam fas putaveram illum admonere, pro quam
ingratis Atheniensibus vitam omnem in discrimen dedisset,
quum liceret gratos magis et firmiores habuisse amicos.

ARCH. Reliqua, rex, forte consecutus es; sed ista
frustra fuisses dicturus, adeo ad furorem usque ille amabat
Athenas.

ANT. Ita res habebat, Archia; quid enim aliud dicamus?
Sed quomodo mortuus est?

43. ARCH. Videris magis etiam, rex, admiraturus esse.
Etenim nos qui vidimus, non minus nunc obstupescimus
et fidem negamus oculis, quam ubi conspiciebamus. Vide-
batur enim olim ita deliberatum de ultimo die habuisse, id
quod apparatus indicat. Consederat nimirum intus in tem-
plo: ac frustra superiorum dierum sermones consumsera-
mus.

ANT. Quinam erant vestri sermones?

ARCH. Multam humanitatem illi ostendebam, et mise-
ricordiam abs te pollicabar, non valde quidem ipse exspe-
ctans (neque eam sciebam, sed irasci te viro putabam):
verum quod putarem id ipsum utile esse ad persuaden-
dum.

ANT. Ille vero quomodo accipiebat istos sermones? et
noli me celare quicquam: vellem enim nunc vel maxime af-
fuisse et meis auribus accepisse singula. Sed tu ne quid
praetermiseris: non parva enim res est, ingenium viri gene-
rosi sub ipsum vitae finem cognoscere, utrum languidus
fuerit et ignavus, an nusquam inclinatum illam mentis al-
titudinem servavit.

44. ARCH. Nihil ille sane remisit. Qui enim? qui sua-
viter ridens, et in superiorem vitam meam ludens, impro-
babilem me mendaciorum tuorum histriionem diceret.

ANT. Ergo quod diffideret promissis, vitam abiecit?

ARCH. Non: si quidem audire reliqua vulneris, non vi-
debitur tibi solum diffusus esse. Sed, quando jubes, rex,
dicere, « De Macedonibus, inquit, nihil quidem est quod
abjures: neque mirum fuerit, si Demosthenem ita capiunt,
ut Amphipolin, ut Olynthum, ut Oropum. » Talia dixit
multa: etenim notarios constitui, ut dicta tibi servarentur:
« Tametsi ego, inquit, Archia, tormentorum aut mortis
metu in conspectum venire Antipatri nolo: sed si vere ista
prædicatis, multo magis etiam mihi cavendum est, ne vita
ipsa ab Antipatro mihi donata corruptus esse, et relicta
acie, in qua ipse me locavi, Græcica, in Macedonicam
me conjecisse videar.

45. Præclarum enim esset, Archia, si vitam mihi Piræeus
ipse præstaret, et triremis quam dedi, et murus et fossa
meis impensis effecta, et Pandionis tribus, in qua mea
sponte sumtus in pomipam sacrorum feci, et Solon, et Dra-
con, et illa in tribunali libertas, et populus liber, et militaria
decreta, et leges trierarchicæ, et majorum virtutes, et

προσόνων ἀρεταὶ καὶ τρόπαια καὶ πολιτῶν εὐνοια τῶν ἐμὲ πολλὰκις ἐστεφανώκων καὶ δύναιμι Ἑλλήνων τῶν ἐπ' ἐμοῦ μέχρι νῦν τετηρημένων· εἰ δὲ καὶ βιωτὸν ἔληθέν τι, ταπεινὸν μὲν, ἀνεκτὸς δ' οὐδ' ὁ ἔλεος παρὰ τοῖς οἰκείοις, ὧν ἔλυσά μιν αἰχμαλώτους, ἢ τοῖς πατράσιν ὧν συνεξέδωκα τὰς θυγατέρας ἢ οἷς τοὺς ἐράνους συνδιελυσάμην.

46. Εἰ δέ με μὴ σώζει νήσων ἀρχὴ καὶ θάλαττα, παρὰ γε τούτου Ποσειδῶνος αἰτῶ τὸ σώζεσθαι καὶ τοῦδε τοῦ βωμοῦ καὶ τῶν ἱερῶν νόμων. Εἰ δὲ Ποσειδῶν, ἔφη, μὴ δύναιται φυλάττειν τὴν ἀσυλίαν τοῦ νεῶς μὴδ' ἐπαισχύνεται προσδοῦναι Δημοσθένην Ἀρχίαν, τεθναῖν, οὐδὲν Ἀντίπατρος ἡμῖν ἀντὶ τοῦ θεοῦ κολακευτέος. Ἐξῆν μοι φιλέτους ἔχειν Ἀθηναίων Μακεδόνας καὶ νῦν μετέχειν τῆς ὑμετέρας τύχης, εἰ μετὰ Καλλιμέδοντος καὶ Πυθέου καὶ Δημάδου συνεταττόμεν· ἐξῆν καὶν ὅψε τῆς τύχης μεθαρμόσασθαι, εἰ μὴ τὰς Ἐρεχθίδας θυγατέρας καὶ τὸν Κόδρον ἐπησχυνόμεν. Οὐκ οὐν ἡρώϊμην αὐτομολοῦντι τῷ δαίμονι συμμετάβαλλεσθαι· καλὸν γὰρ κρησφύγετον θάνατος ἐν ἀκινδύνῳ παντὸς αἰσχροῦ γενέσθαι. Καὶ νῦν, Ἀρχία, τὸ κατ' ἐμαυτὸν οὐ καταισχυνῶ τὰς Ἀθήνας δουλείαν ἐκὼν ἐλόμενος, ἐντάφιον δὲ τὸ κάλλιστον τὴν ἐλευθερίαν προέμενος.

47. Ἀλλὰ δίκαιον γὰρ, ἔφη, σοὶ τῶν τραγυδιῶν μνημονεύειν, οὗ σεμνὸν τὸ λεχθὲν

Ἡ δὲ καὶ θνήσκουσ' ὅμως
πολλὴν πρόνοιαν εἶχεν εὐσχήμων πεσεῖν·

κάρη καὶ ταῦτα· Δημοσθένης δὲ εὐσχήμωνος θανάτου βίον προκρινεῖ ἀσχήμονα τῶν Ξενοκράτους καὶ Πλάτωνος ὑπὲρ ἀθανασίας λόγων ἐκλαθόμενος; Καὶ τίνα καὶ πικρότερον ἔλεγε προαχθεὶς εἰς τοὺς ταῖς τύχαις ἐξυδρίζοντας. Ἀλλὰ τί δέ τι νῦν λέγειν ἐμέ; τέλος δ' ἐμοῦ τὰ μὲν δεομένου, τὰ δ' ἀπειλούμενος, ἀπαλὴν μούσαν στερεῖα κεραυνόντος, Ἐπεισθὲν ἄν, ἔφη, τούτοις Ἀρχίας ὦν, ἐπεὶ δὲ Δημοσθένης εἰμὶ, συγγίγνωσκέ μοι, ὦ δαιμόνιε, μὴ πεφυκότι κακῷ γενέσθαι.

48. Τότε δὴ τότε πρὸς βίαν αὐτὸν ἀποσπᾶν διανομήν· ὁ δ' ὡς ἤσθετο, δῆλος ἦν καταγελῶν καὶ τὸν θεὸν προσελέψας, Ἔοικεν Ἀρχίας, εἶπεν, ὅπλα μόνον καὶ τριήρεις καὶ τεῖχη καὶ στρατόπεδα δυνάμεις εἶναι καὶ κρησφύγετα ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὑπολαμβάνειν, τῆς δ' ἐμῆς παρασκευῆς καταφρονεῖν, ἣν οὐκ ἂν ἐλέγξιαν Ἰλλυριοὶ καὶ Τριβαλλοὶ καὶ Μακεδόνες ἐχυρωτέραν ἢ ξυλινὸν ποτε τεῖχος ἡμῖν, ὁ θεὸς ἀνέειλεν ἀπόρθητον εἶναι· μεθ' ἧς ἂν τῆς προνοίας ἀδελῶς μὲν ἐπολιτευσάμην, ἀδελῶς δέ μοι τὸ κατὰ Μακεδόνων θάρσος, ἐμέλυσεν δ' οὐδὲν οὐκ Εὐκτῆμονος, οὐκ Ἀριστογείτονος, οὐ Πυθέου καὶ Καλλιμέδοντος, οὐ Φιλίππου τότε, οὐ τὰ νῦν Ἀρχίου.

49. Ταῦτα εἰπὼν, Μὴ πρόσαγέ μοι τὴν χεῖρα, ἔφη· τὸ κατ' ἐμέ γὰρ οὐδὲν παράνομον ὁ νεὸς πείσεται, τὸν δὲ θεὸν προσεῖπὼν ἐκὼν ἔφομαι. Κἀγὼ μὲν ἦν ἐπὶ

tropaea, et benevolentia civium, qui saepe me coronarunt, et potentia Graecorum, qui huc usque a me sunt servati. Si vero etiam misericordia aliena licet vivi, humile id quidem est, sed tolerabilis tamen misericordia a necessariis, quorum redemi captivos, aut patribus, quorum una elocavi filias, aut quos in dissolvendis eranis adjuvi.

46. Si vero servare me non potest insularum imperium et mare, at certe ab hoc Neptuno salutem peto, et ab hoc altari, et a sanctis legibus. Si vero nec Neptunus, inquit, praestare potest templo suo sanctitatem, neque pudet illum Archiae prodere Demosthenem, moriar potius, : minime Antipatro nobis pro deo adulandum est. Licebat mihi amiciores Atheniensibus habere Macedonas, et nunc in fortunae vestrae partem venire, si cum Callimedonte, et Pythea, et Demade conjungere me voluissem : licebat vel sero instaurare fortunam, nisi Erechthei filias verecundarer et Codrum. Non igitur optarim cum Fortuna transfuga et ipse mutare castra : honestum enim perfugium mors est, ut ab omni turpitudinis periculo simus liberi. Et nunc, Archia, quantum in me est, non afficiam turpitudine Athenas, servitute ultro eligenda, abjiciendaque libertate, pulcherrimo ferali amiculo.

47. Verum enim fas est, inquit, tragœdiarum apud te meminisse, in quibus praeclearum illud dictum,

At illa dum moritur tamen
providit, ut decenter caderet, sedulo.

Hæc puella : et Demosthenes honesta morte vitam turpem potiorē habebit, Xenocratis et Platonis de immortalitate librorum oblitus? » Et proventus ultra amarius quaedam dixit in eos qui a fortuna insolescunt. Sed quid ea nunc dicere opus est! Tandem vero me preces partim, partim minas adhibente, et mollem musam cum rigida miscente, Moverer, inquit, hisce, Archias si eassem : quandoquidem vero sum Demosthenes, ignosce mihi, o noster, quem natura non finxit ad ignaviam.

48. Tum sane tum vi illum detrabere ab altari cogitabam. At ille quum sentiret, aperte irridebat, et deum aspiiciens, Videtur, inquit, putare Archias, arma sola et triremes, et moenia, et exercitus, copias esse, et refugia humanis animis; meum autem apparatus contemnere, quem tamen non redarguerint Illyrii, et Triballi, et Macedones, nobis ipso illo muro ligneo firmiorem, quem respondit quondam deus vastari non posse; qua quidem providentia sine metu versatus sum in republica, metusque omnis expertus mihi fuit contra Macedonas audacia; neque movit me Euctemon, neque Aristogiton, nec Pytheas et Callimedon, nec Philip-pus tum, neque nunc Archias.

49. Hæc ubi dixerat, Noli, inquit, manum mihi injicere; quantum enim in me est, nulla fiet huic sacro injuria, sed deo adorato sponte sequar. Atque ego in spe hac eram, illo-

τῆς ἐλπίδος τῆς τῆς, καὶ τὴν χεῖρα τῷ στόματι προπα-
γόντος, οὐδὲν ἀλλ' ἢ προσκυνεῖν ὑπελάμβανον.

ANT. Τὸ δὲ τί δὴ ποτε ᾔην;

APX. Ὑστερον βασιάνης θεραπαίνης ἐφώρᾳσαμεν
πάλα φάρμακον αὐτὸν τεταμειῦσθαι λύσει ψυχῆς ἀπὸ
σώματος ἐλευθερίαν κτῶμενον. Οὐ γὰρ οὖν ἐφθασεν
ὑπερβᾶς τὸν ὁδὸν τοῦ νεῶ, καὶ πρὸς ἐμὲ βλέψας, Ἄγε
δὴ τοῦτον, ἔφη, πρὸς Ἀντίπατρον, Δημοσθένην δὲ οὐκ
ἄξεις, οὐ μὰ τοὺς .... Κάμοι μὲν ἐφαίνετο προσθήσειν
τοὺς ἐν Μαραθῶνι πεπτωκότας.

50. Ὁ δὲ χαίρειν εἰπὼν ἀπέπτη. Τοῦτό σοι τὸ
τέλος, ὦ βασιλεῦ, τῆς Δημοσθένους πολιουρκίας κομίζεις
ἐγώ.

ANT. Δημοσθένους γε καὶ ταῦτα, ὦ Ἀρχία. Βα-
βαί τῆς ἀηττήτου ψυχῆς καὶ μακαρίας, ὡς ἀνδρεῖον μὲν
αὐτῷ τὸ λῆμα, πολιτικῇ δὲ πρόνοια μετὰ χεῖρα τὸ πι-
στὸν τῆς ἐλευθερίας ἔχειν. Ἀλλ' ὁ μὲν οἴχεται βίον
ἔξων τὸν ἐν μακάρων νήσιος ἡρώων λεγόμενον ἢ τὰς εἰς
οὐρανὸν ψυχαῖς νομιζομένας ὁδοὺς, ὅπαδός τις δαίμων
ἐσόμενος ἐλευθερίου Διὸς, τὸ σῶμα δ' ἡμεῖς εἰς Ἀθήνας
ἀποπέμφομεν, κάλλιον ἀνάθημα τῇ γῇ τῶν ἐν Μαρα-
θῶνι πεπτωκότων.

LXXIV.

ΘΕΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ.

1. ZEYΣ. Μηκέτι τονθορίζετε, ὦ θεοί, μηδὲ κατὰ
γωνίας συστροφόμενοι πρὸς τὸ οὐς ἀλλήλοις κοινολο-
γεῖσθε, ἀγανακτοῦντες εἰ πολλοὶ ἀνάξιοι μετέχουσιν
ἡμῖν τοῦ συμποσίου, ἀλλ' ἐπειπερ ἀποδέδοται περὶ τού-
των ἐκκλησία, λεγέτω ἕκαστος ἐς τὸ φανερόν τὰ δοκοῦντά
οἱ καὶ κατηγορεῖτω. Σὺ δὲ κήρυττε, ὦ Ἑρμῆ, τὸ
κήρυγμα τὸ ἐκ τοῦ νόμου.

ΕΡΜΗΣ. Ἄκουε, σίγα. Τίς ἀγορεύειν βούλεται
τῶν τελείων θεῶν οἷς ἔξεστιν; ἡ δὲ σκέψις περὶ τῶν
μετοίκων καὶ ξένων.

ΜΩΜΟΣ. Ἐγὼ ὁ Μῶμος, ὦ Ζεῦ, εἰ μοι ἐπιτρέψῃς
εἰπεῖν.

ZEYΣ. Τὸ κήρυγμα ἤδη ἐφίησιν· ὥστε οὐδὲν ἐμοῦ
δεήσει.

2. ΜΩΜ. Φημὶ τοίνυν δεῖνὰ ποιεῖν ἐνίοις ἡμῶν,
οἷς οὐκ ἀπόχρη θεοὺς ἐξ ἀνθρώπων αὐτοῖς γεγενῆσθαι,
ἀλλ', εἰ μὴ καὶ τοὺς ἀκολούθους καὶ θεράποντας αὐτῶν
ἱστίμους ἡμῖν ἀποφانوῦσιν, οὐδὲν μέγα οὐδὲ νεανικὸν
οἶονται εἰργάσθαι. Ἀξίω δὲ, ὦ Ζεῦ, μετὰ παρρησίας
μοι δοῦναι εἰπεῖν· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλως δυναίμην, ἀλλὰ
πάντες με ἴσασιν ὡς ἐλευθερός εἰμι τὴν γλῶτταν καὶ
οὐδὲν ἂν κατασυνωπῆσαιμι τῶν οὐ καλῶς γιγνομένων·
διελέγω γὰρ ἅπαντα καὶ λέγω τὰ δοκοῦντά μοι ἐς τὸ
φανερόν οὔτε δεδιώς τινα οὔτε ὑπ' αἰδοῦς ἐπικαλύπτων
τὴν γνώμην· διστε καὶ ἐπαχθὲς δοκῶ τοῖς πολλοῖς καὶ
συκοφαντικὸς τὴν φύσιν, δημόσιός τις κατήγορος ὑπ'

que manum ori admovente, nihil aliud quam adorare virum
putabam.

ANT. Quid ergo illud erat?

ARCH. Postea tormentis ab ancilla expressimus, olim
repositum illi fuisse venenum, quod absolvenda a corpore
anima libertatem ipsi pararet. Vix enim limen templi
egressus fuerat, quum, Duc sane hoc, inquit, ad Antipa-
trum; Demosthenem vero non duces, non, per ego illos....
Et videbatur mihi adjecturus, Qui Marathone ceciderunt.

50. At, vale! quum dixisset, evolavit. Hunc tibi, rex,
exitum obsessi expugnatique Demosthenis possum referre.

ANT. Demosthenis et ista, Archia. Hem invictam ani-
mam et beatam! quam forte viri propositum, quam civilis
providentia, in manu semper pignus certissimum libertatis
habere! At ille quidem discessit, vitam habiturus in Bea-
torum insulis, quæ heroum dicitur, vel vias quæ putantur
animarum in cælum, sectator dæmon futurus Liberantis
Jovis; corpus vero nos Athenas mittemus, donarium regioni
illi iis ipsis qui ad Marathonem cecidere præstantius.

LXXIV.

DEORUM CONCILIUM.

1. JUPITER. Nollite amplius mussare, dii, neque collecti
in angulos ad aurem alter alterius miscere sermones, et
ægre ferre si indigni multi convivio nostro intersunt; sed
quandoquidem concio de his data est, aperte dicat unus-
quisque quid sibi videatur, et accuset. Tu vero, Mercuri,
legitimum præconium peragito.

MERCURIUS. Audi: tace. Quis vult concionari classi-
corum deorum, quibus jus est? Quæstio de inquilinis et
peregrinis.

MOMUS. Ego, Momus, si mihi pèrmiseris, Jupiter, ut
dicam.

JUP. Præconium tibi hoc jam permittit; itaque me per-
mittente nihil opus habebis.

2. MOM. Aio igitur intolerabiliter se gerere quosdam
nostrum, quibus non satis est deos ex hominibus ipsos esse
factos; sed, nisi suos etiam pedissequos atque famulos in
æquo nobiscum fastigio constituerint, nihil sibi magnifice,
nihil fortiter fecisse videntur. Peto autem abs te, Jupiter,
ut libere mihi dicere per te liceat: neque enim alia lege pos-
sim, quum sciant omnes quam liber sim lingua, quam nihil
eorum, quæ contra quam decet fiunt, reticere soleam. Re-
darguo enim omnia, et quæ mihi videntur aperte profero,
neque metuens quenquam, neque meam præ pudore sen-
tentiam occultans, adeo quidem, ut etiam molestus pleris-
que videar et calumniatorio ingenio, publicus quidam accu-

αὐτῶν ἐπονομαζόμενος. Πλὴν ἀλλ' ἐπεὶ περ ἔξεσι καὶ κεκήρυκται καὶ σὺ, ὦ Ζεῦ, δίδως μετ' ἐξουσίας εἰπεῖν, οὐδὲν ὑποστυλάμενος ἐρῶ.

3. Πολλοὶ γάρ, φημί, οὐκ ἀγαπῶντες ὅτι αὐτοὶ μετέχουσι τῶν αὐτῶν ἡμῖν ξυνηδρίων καὶ εὐωχούνται ἐπ' Ἰσῆς, καὶ ταῦτα θνητοὶ ἐξ ἡμισείας ὄντες, ἔτι καὶ τοὺς ὑπηρέτας καὶ θιασώτας τοὺς αὐτῶν ἀνήγαγον ἐς τὸν οὐρανὸν καὶ παρενέγραψαν, καὶ νῦν ἐπ' Ἰσῆς διανομάς τε νέμονται καὶ θυσῶν μετέχουσιν, οὐδὲ καταβαλόντες ἡμῖν τὸ μετοίκιον.

ΖΕΥΣ. Μηδὲν αἰνιγματωδῶς, ὦ Μῶμε, ἀλλὰ σαφῶς καὶ διαρρήδην λέγε προστιθείς καὶ τοῦνομα· νῦν γὰρ ἐς τὸ μέσον ἀπέριππται σοὶ ὁ λόγος, ὥς πολλοὺς εἰκάσειν καὶ ἐφαρμύζειν ἄλλοτε ἄλλον τοῖς λεγομένοις. Χρὴ δὲ παρρησιασθῆναι ὅσα μηδὲν ὀκνεῖν λέγειν.

4. ΜΩΜ. Εὖ γε, ὦ Ζεῦ, ὅτι καὶ παροτρύνεις με πρὸς τὴν παρρησίαν· ποιεῖς γὰρ τοῦτο βασιλικὸν ὡς ἀληθῶς καὶ μεγαλόφρον, ὥστε ἐρῶ καὶ τοῦνομα. Ὁ γάρ τοι γενναϊότατος οὗτος Διόνυσος ἡμιάνθρωπος ὢν, οὐδὲ Ἕλληνα μητροθέν, ἀλλὰ Συροφαινικός τινας ἐμποροῦ τοῦ Κάδμου θυγατρίδος, ἐπεὶ περ ἡξιώθη τῆς ἀθανασίας, ὅς μὲν αὐτὸς ἐστὶν οὐ λέγων, οὕτε τὴν μητέρα οὕτε τὴν μέθην οὕτε τὸ βάδισμα, πάντες γὰρ, οἷμαι, δρᾶτε ὡς θῆλυς καὶ γυναικεῖος τὴν φύσιν, ἡμιμανῆς, ἀκράτου ἔωθεν ἀποπνέων· ὁ δὲ καὶ ὀλην φρατρίαν ἐσεποίησεν ἡμῖν καὶ τὸν χορὸν ἐπαγόμενος πάρεσι καὶ θεοὺς ἀπέφηνε τὸν Πᾶνα καὶ τὸν Σειληνὸν καὶ σατύρους, ἀγροίκους τινὰς καὶ αἰπόλους τοὺς πολλοὺς, σχιρτητικούς ἀνθρώπους καὶ τὰς μορφὰς ἄλλοκότους, ὧν ὁ μὲν κέρατα ἔχων καὶ ὄσον ἐξ ἡμισείας ἐς τὸ κάτω αἰγὶ εἰκῶς καὶ γένειον βαθύ κατειμένος ὀλίγον τράγου διαφέρων ἐστίν, ὁ δὲ φαλακρὸς γέρων, σιμὸς τὴν ῥίνα, ἐπὶ ὄνου τὰ πολλὰ ὀχούμενος, Λυδὸς οὗτος, οἱ δὲ σάτυροι ὀξεῖς τὰ ὦτα, καὶ αὐτοὶ φαλακροὶ, κεράσται, ὅλα τοῖς ἄρτι γεννηθεῖσιν ἐρίφοις τὰ κέρατα ὑποφύεται, Φρύγες τινὲς ὄντες· ἔχουσι δὲ καὶ οὐράς ἅπαντες. Ὅρατε ὅλους ἡμῖν θεοὺς ποιεῖ ὁ γεννάδας;

5. Εἴτα θαυμάζομεν εἰ κατὰ φρονούσιν ἡμῶν οἱ ἄνθρωποι δρῶντες οὕτω γελοῖους θεοὺς καὶ τεραστίους; εἰ γὰρ λέγειν ὅτι καὶ δύο γυναῖκας ἀνήγαγε, τὴν μὲν ἐρωμένην οὖσαν αὐτοῦ τὴν Ἀριάδην, ἧς καὶ τὸν στέφανον ἐγκατέλεξε τῇ τῶν ἀστρων χορῷ, τὴν δὲ Ἰκαρίου τοῦ γεωργοῦ θυγατέρα. Καὶ ὁ πάντων γελοιότατος, ὦ θεοί, καὶ τὸν κύνα τῆς Ἥριγνης, καὶ τοῦτον ἀνήγαγεν, ὡς μὴ ἀνῴτω ἢ παῖς, εἰ μὴ ἔξει ἐν τῷ οὐρανῷ τὸ ξύνθεος ἐκεῖνο καὶ ἕπερ ἡγάπα κυνέδιον. Ταῦτα οὐχ ὕβρις ἡμῖν δοκεῖ καὶ παροινία καὶ γέλως; Ἀκούσατε δ' οὖν καὶ ἄλλους.

6. ΖΕΥΣ. Μηδὲν, ὦ Μῶμε, εἰπὴς μήτε περὶ Ἀσκληπιοῦ μήτε περὶ Ἡρακλεῖος· ὁρῶ γὰρ ὅτι φέρῃ τῇ λόγῳ. Οὗτοι γὰρ ὁ μὲν αὐτῶν ἱσταὶ καὶ ἀνίστησιν ἐκ τῶν νόσων καὶ ἐστὶ « πολλῶν ἀνταξίος ἄλλων, » ὁ δὲ Ἡρακλῆς υἱὸς ὢν ἐμὸς οὐκ ὀλίγων πόνων ἐπρίετο τὴν ἀθανασίαν· ὥστε μὴ κατηγόρει αὐτῶν.

sator ab iis propterea dictus. Verumtamen, quandoquidem licet et præconio edictum est, et tu das, Jupiter, orandi cum auctoritate facultatem, sine metu dicam.

3. Multi nimirum, inquam, non contenti, nostri se concessus factos esse participes et æquo nobiscum jure epulari, idque quum ex altera parte mortales sint, suos insuper ministros et sui chori sodales eduxere in cælum, et furtim in album retulerunt, qui nunc æqualiter et de viscerationibus partem et de sacrificiis accipiunt, ne tributum quidem incolatus nobis solventes.

JUP. Noli quicquam obscura significatione, Mome, dicere; sed diserite, et verbis propriis eloquere, adjecto etiam nomine. Nunc enim in medium tibi projecta oratio est, ut multos quis conjiciat, et alias alium tuis dictis accommodet. Oportet autem te, qui libertatem in dicendo profitearis, nihil dubitare dicere.

4. MOM. Præclare sane, Jupiter, quod ad dicendi me libertatem incitas etiam: regie istuc profecto facis et magno animo. Itaque nomen etiam dicam. Nempe præclarus ille Bacchus, semihomo, ne Græcus quidem materno genere, sed vectoris cujusdam Syrophœnicis, Cadmi, ex filia nepos, postquam immortalitate dignus habitus est, qualis ipse quidem sit, non dico, neque mitra, neque ebrietate, neque incessu: omnes enim, puto, videtis quam muliebris sit et effeminatus natura, semifuriosus, merum a summo inde mane redolens. At ille tota nos tribu auxit, et suo secum choro adducto adest, deosque fecit Pana, et Silenum, et Satyros, rusticos et caprarios plerosque, lascivos et aliena figura homines: quorum unus corniger, ex dimidia inferiori parte capræ similis, barbam demittens longam, parum a capro differt; alter calvus senex, simis naribus, asino plerumque invehens; Lydus hic est: Satyri autem acutis auribus, calvi ipsi quoque, cornibus præditi, qualia hædis recens natis suboascuntur; et sunt Phryges. Caudas vero habent universi. Videte quales nobis præclarus iste deos faciat?

5. Deinde admiramur si contemnunt nos homines, quum videant ridiculos adeo deos ac portentosos? mitto enim dicere quod duas etiam mulieres huc eduxit, anasiam alteram suam Ariaduen, cujus etiam coronam siderum choro inseruit, alteram Icarii rustici filiam: et quod omnium maxime, dii, ridiculum est, etiam canem hujus Erigones ipsum huc eduxit, ne desiderio maceretur puella, si non habeat in cælo familiarem sibi illam dilectamque caniculam. Hæc nonne contumelia vobis videtur, et ebriosa insania, et risus? Audite vero etiam alios.

6. JUP. Ne quid dixeris, Mome, neque de Æsculapio, neque de Hercule; video enim quorsum ferat te orationis impetus. Hi etenim, alter ipsorum sanat et ex morbis excitat, compluresque unus dignitate æquat: hic vero meus filius Hercules laboribus non paucis immortalitatem sibi paravit. Hos igitur accusare noli.

ΜΟΜ. Σιωπήσομαι, ὦ Ζεῦ, διὰ σέ πολλά εἰπεῖν ἔχουν. Καίτοι εἰ μηδὲν ἄλλο, ἔτι τὰ σημεῖα ἔχουσι τοῦ πυρός. Εἰ δὲ ἐξῆν καὶ πρὸς αὐτὸν σέ τῇ παρρησίᾳ χρῆσθαι, πολλὰ ἂν εἶχον εἰπεῖν.

ΖΕΥΣ. Καὶ μὴ πρὸς ἐμέ εἴεστι μάλιστα. Μῶν δ' οὐ καμὲ ξενίας διώκεις;

ΜΟΜ. Ἐν Κρήτῃ μὲν οὐ μόνον τοῦτο ἀκούσαι ἔστιν, ἀλλὰ καὶ ἄλλο τι περὶ σοῦ λέγουσι καὶ τάφον ἐπιδεικνύουσιν· ἐγὼ δὲ οὔτε ἐκείνους πείθομαι οὔτε Ἀχαιῶν Αἰγυῖουσιν ὑποβολιμαίον σε εἶναι φάσκουσιν.

7. Ἄ δὲ μάλιστα ἐλεγχθῆναι δεῖν ἡγοῦμαι, ταῦτα ἐρῶ· τὴν γάρ τοι ἀρχὴν τῶν τοιούτων παρανομημάτων καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ νοθευθῆναι ἡμῶν τὸ ξυνέδριον σὺ, ὦ Ζεῦ, παρέσχες θνηταῖς ἐπιμειγνύμενος καὶ κατιῶν παρ' αὐτὰς ἐν ἄλλοτε ἄλλω σχήματι, ὥστε ἡμᾶς δεδιέναι μή σε καταθύση τις ξυλλαβὼν, ὅπότεν ταῦρος ἦς, ἢ τῶν χρυσοχόων τις κατεργάσθεται χρυσὸν ὄντα, καὶ ἀντὶ Διὸς ἢ Ἑρμοῦ ἢ Φεῖλιον ἢ ἑλλόβιον ἡμῖν γένῃ. Πλὴν ἀλλὰ ἐμπέπληκάς γε τὸν οὐρανὸν τῶν ἡμιθέων τούτων· οὐ γὰρ ἂν ἄλλους εἴποιμι. Καὶ τὸ πρῶγμα γελοϊότατόν ἐστιν, ὅπότεν τις ἀφνω ἀκούσῃ ὅτι ὁ Ἡρακλῆς μὲν θεὸς ἀπεδείχθη, ὁ δὲ Εὐρύσθευς, δς ἐπέταττεν αὐτῷ, τέθνηκε καὶ πλησίον Ἡρακλέους νεὸς οἰκέτοιο ὄντος καὶ Εὐρύσθεως τάφος τοῦ δισπότου αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἐν Θήβαις Διόνυσος μὲν θεὸς, οἱ δ' ἀνεψιοὶ αὐτοῦ ὁ Πενθεὺς καὶ ὁ Ἀκταίων καὶ ὁ Λεάρχως ἀνθρώπων ἐπάντων κακοδαίμονέστατοι.

8. Ἀγ' οὐ δὲ ἀπαξ σὺ, ὦ Ζεῦ, ἀνέωξας τοῖς τοιούτοις τὰς θύρας καὶ ἐπὶ τὰς θνητὰς ἐτράπου, ἀπαντες μεμῖμηνται σε, καὶ οὐχ οἱ ἄρρενες μόνον, ἀλλ', ὅπερ αἰσχιστον, καὶ αἱ θεαί. Τίς γὰρ οὐκ οἶδε τὸν Ἀγχίστην καὶ τὸν Τιθωνὸν καὶ τὸν Ἐνδυμῖωνα καὶ τὸν Ἰασίωνα καὶ τοὺς ἄλλους; ὥστε ταῦτα μὲν ἑάσειν μοι δοκῶ· μακρὸν γὰρ ἂν τὸ διαλέγχειν γένοιτο.

ΖΕΥΣ. Μηδὲν περὶ τοῦ Γανυμήδους, ὦ Μῶμε, εἴη; χαλεπαῖν γάρ, εἰ λυπήσεις τὸ μαιράκιον οὐνεδίσας ἐς τὸ γένος.

ΜΟΜ. Οὐκοῦν μηδὲ περὶ τοῦ αἵτου εἴπω, ὅτι καὶ οὗτος ἐν τῷ οὐρανῷ ἔστιν, ἐπὶ τοῦ βασιλείου σκήπτρου καθεζόμενος καὶ μονονοχὶ ἐπὶ κεφαλῇν σοι νεοστεύων θεὸς εἶναι δοκῶν; ἢ καὶ τοῦτον τοῦ Γανυμήδους ἕνεκα ἑάσομεν;

9. Ἄλλ' ὁ Ἄττις γε, ὦ Ζεῦ, καὶ ὁ Κορύβας καὶ ὁ Σαβάτιος πόθεν ἡμῖν ἐπεισεκυκλήθησαν οὗτοι ἢ ὁ Μίθρης ἐκείνος ὁ Μῆδος ὁ τὸν κἀνδυν καὶ τὴν τιάραν, οὐδὲ ἑλληνίζων τῇ φωνῇ, ὥστε οὐδ', ἢν προπῆτι τις, ξυνίησι; Τοιγαροῦν οἱ Σκυθαὶ καὶ οἱ Γέται ταῦτα ὀρῶντες αὐτῶν μακρὰ ἡμῖν χαίρειν εἰπόντες αὐτοὶ ἀπαθανατίζουσι καὶ θεοὺς χειροτονοῦσιν οὓς ἂν ἐβλήσωσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ καὶ Ζάμολξις δοῦλος ὢν παρενεγράφη οὐκ οἶδ' ἔπος διαλαθῶν.

10. Καίτοι πάντα ταῦτα, ὦ θεοί, μέτρια. Σὺ δὲ, ὦ κυνοπρόσωπε καὶ σινδόσιν ἐσταλμένε Αἰγύπτιε, τίς εἶ, ὦ βέλτιστε, ἢ πῶς ἀξιοῖς θεὸς εἶναι ὀλακτῶν; τί δὲ

ΜΟΜ. Tua, Jupiter, causa tacebo, multa dicere quum habeam. Certe si nihil aliud, ignis adhuc habent vestigia. Si vero liceat adversus ipsum te libere loqui, multa sunt quæ habeo dicere.

JUP. Quin adversus me vel maxime licet. Num igitur me quoque peregrinitatis postulas?

ΜΟΜ. In Creta quidem non hoc solum audire est, sed aliud etiam quiddam de te dicunt, et sepulcrum ostendunt, ego vero neque illis fidem habeo, neque Achivis Aegiensibus, supposititium qui te dicunt.

7. Ceterum quæ maxime arguenda arbitror, ea dicam. Etenim principium violatarum hoc modo legum, et causam, quod tot spuriis hic noster consessus habet, tute, Jupiter, præbui, mortalibus te feminis miscens, atque ad illas nunc hac nunc alia forma descendens, adeo ut metueremus ne quis te comprehensum, taurus quum esses, mactaret, aut auri flatorum aliquis, quum esses aurum, elaboraret, et pro Jove aut monile nobis, aut armilla aut inauris fieres. Interim cælum nobis semideis istis tu opplevisti: neque enim aliter possum dicere. Et ridicula res est, si quis subito audiat, Herculem deum esse factum; Eurystheum vero, qui sub imperio illum habuit, esse mortuum; et propinqua sibi esse aedem Herculis, qui servus fuerat, et Eurysthei sepulcrum, qui fuerat illius dominus. Et rursus Thebis Bacchus deus est; at consobrini illius Pentheus, et Actæon, et Learchus, hominum omnium infelicissimi.

8. Ex quo vero tempore semel tu, Jupiter, fores aperuisti talibus, conversus ad mortales feminas, imitati te sunt universi, idque non mares solum, sed, quod turpissimum est, etiam deæ feminæ. Quis enim ignorat Anchisen, et Tithonum, et Endymionem, et Iasionem, et reliquos? Itaque hæc missurus mihi videor; longum enim fuerit ista omnia reprehendere.

JUP. Ne quid de Ganymede dicas, Mome; irate enim feram, si dolore adolescentulum affeceris in genus illius illudens.

ΜΟΜ. Ergo neque de aquila dicam, quod et ipsa in cœlo est, in regio sceptro sedens et tantum non tuo in capite nidum sibi faciens, et deus esse videtur? an hunc etiam Ganymedis gratia missum faciemus.

9. Verum Attis sane, Jupiter, et Corybas, et Sabazius unde hi nobis immissi sunt, aut Medus ille Mithres cum candye et tiara, qui nec loqui Græce sciat, neque si vel propinet illi aliquis, intelligat? Proinde Scythæ ac Getæ hæc illorum videntes, longum nobis valere jussis, immortalitate ipsi donant, et deos quoscumque voluerint suis suffragiis constituunt, eodem modo quo Zamolxis etiam, servus quum esset, in album nescio quomodo delitescens irrepsit.

10. Quanquam, dii, modica sunt ista omnia. Tu vero iste cum canino rostro, involute sindonibus Aegyptie, quis es, vir bone, aut quomodo, latrator, deus esse postulas?

βουλόμενος καὶ ὁ ποικίλος οὗτος ταῦρος ὁ Μεμφίτης προσκυνεῖται καὶ χρᾶ καὶ προφήτας ἔχει; αἰσχύνομαι δὲ ἰδίδας καὶ πιθήκους εἰπεῖν καὶ τράγους καὶ ἄλλα πολλῶ γελοιότερα οὐκ οἶδ' ὅπως ἐξ Αἰγύπτου παραδυσθέντα ἐς τὸν οὐρανὸν, ἃ ὑμεῖς, ὦ θεοί, πῶς ἀνέχασθε δρῶντες ἐπ' Ἰσῆς ἢ καὶ μᾶλλον ὑμῶν προσκυνούμενα; ἢ σὺ, ὦ Ζεῦ, πῶς φέρεις, ἐπειδὰν κριοῦ κέρατα φύσῃ σοι;

11. ΖΕΥΣ. Αἰσχρὰ ὡς ἀληθῶς ταῦτα φῆς τὰ περὶ τῶν Αἰγυπτίων· ὅμως δ' οὖν, ὦ Μῶμε, τὰ πολλὰ αὐτῶν αἰνίγματ' ἐστί καὶ οὐ πάνυ χρὴ καταγελαῖν ἀμύητον ὄντα.

ΜΟΜ. Πάνυ γοῦν μυστηρίων, ὦ Ζεῦ, δεῖ ἡμῖν, ὡς εἰδέναι θεοὺς μὲν τοὺς θεοὺς, κυνοκεφάλους δὲ τοὺς κυνοκεφάλους.

ΖΕΥΣ. Ἐα, φημί, τὰ περὶ τῶν Αἰγυπτίων· ἄλλοτε γὰρ περὶ τούτων ἐπισκεψόμεθα ἐπὶ σχολῆς. Σὺ δὲ τοὺς ἄλλους λέγε.

12. ΜΟΜ. Τὸν Τροφώνιον, ὦ Ζεῦ, καὶ ὁ μάλιστα με ἀποπνίγει, τὸν Ἀμφιλοχόν, ὃς ἐναγούς ἀνθρώπου καὶ μητραλοῦ υἱὸς ὢν θεσπιωθεὶς ὁ γενναῖος ἐν Κιλικίᾳ, ψευδόμενος τὰ πολλὰ καὶ γοητεύων τοῖν δυοῖν ὁβολοῖν ἕνεκα. Τοιγαροῦν οὐκέτι σὺ, ὦ Ἀπολλών, εὐδοκιμεῖς, ἀλλὰ ἤδη πᾶς λίθος καὶ πᾶς βωμὸς χρησμοδεῖ, ὃς ἂν ἐλαίῳ περιχυθῇ καὶ στεφάνους ἔχῃ καὶ γόητος ἀνδρὸς εὐπορήσῃ, οἷοι πολλοὶ εἰσιν. Ἡδὴ καὶ ὁ Πολυδάμαντος τοῦ ἀθλητοῦ ἀνδριάς ἰᾶται τοὺς πυρέττοντας ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ ὁ Θεαγένης ἐν Θάσῳ, καὶ Ἐκτορί θυούσιν ἐν Ἰλίῳ καὶ Πρωτεσίλαῳ καταντικρὺ ἐν Χερρονήσῳ. Ἀφ' οὗ δ' οὖν τοσοῦτοι γεγόναμεν, ἐπιδεδόκε μᾶλλον ἢ ἐπιτορκία καὶ ἱεροσυλία, καὶ δῖος καταπεφρονήκασιν ἡμῶν εὖ ποιοῦντες.

13. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν νόθων καὶ παρεγγράπτων. Ἐγὼ δὲ καὶ ξένα ὀνόματα πολλὰ ἤδη ἀκούων οὔτε ὄντων τινῶν παρ' ἡμῖν οὔτε συστήναι δῖος δυναμένην, πάνυ, ὦ Ζεῦ, καὶ ἐπὶ τούτοις γελαῖ. Ἡ ποῦ γάρ ἐστιν ἡ πολυθρύλητος ἀρετὴ καὶ φύσις καὶ εἰμαρμένη καὶ τύχη, ἀνυπόστατα καὶ κενὰ πραγμάτων ὀνόματα ὑπὸ βλακῶν ἀνθρώπων τῶν φιλοσόφων ἐπινοηθέντα; καὶ ὅμως αὐτοσχέδια ὄντα οὕτω τοὺς ἀνοήτους πέπεικεν, ὥστε οὐδεὶς ἡμῖν οὐδὲ θύειν βούλεται, εἰδῶς, οἶμαι, καὶ μυρίας ἐκατόμβας παραστήσῃ, ὅμως τὴν τύχην πράξουσιν τὰ μεμοιραμένα καὶ ἃ ἐξ ἀρχῆς ἐκάστῳ ἐπεκλώσθη. Ἡδέως ἂν οὖν ἐροίμην σε, ὦ Ζεῦ, εἰ ποὺ εἶδες ἡ ἀρετὴν ἢ φύσιν ἢ εἰμαρμένην; ὅτι μὲν γὰρ αἰεὶ καὶ σὺ ἀκούεις ἐν ταῖς τῶν φιλοσόφων διατριβαῖς, οἶδα, εἰ μὴ καὶ κωφός τις εἴ, ὡς βωόντων αὐτῶν μὴ ἐπαεῖν. Πολλὰ ἐτι ἔχον εἰπεῖν καταπαύσω τὸν λόγον· ὁρῶ γοῦν πολλοὺς ἀχθομένους μοι λέγοντι καὶ συρίττοντας, ἐκαίνους μάλιστα, ὃν καθήφατο ἡ παρρησία τῶν λόγων.

14. Πέρας γοῦν εἰ ἐθέλεις, ὦ Ζεῦ, ψήφισμά τι περὶ τούτων ἀναγνώσομαι ἤδη συγγεγραμμένον.

ΖΕΥΣ. Ἀνάγνωθι· οὐ πάντα γὰρ ἀλόγως ἡτιάσῃ.

quid vero sibi vult Memphiticus iste taurus, ille maculosus, quod adoratur, et oracula fundit, et habet prophetas? Pudet vero ibides et simias dicere, et capros, et alia multo etiam magis ridicula, in cœlum nescio quomodo intrusa ex Ægypto, quæ quomodo, dii, sustinetis, quum æqualiter, vel magis etiam quam vos coli videatis? aut tu, Jupiter, quemadmodum fers, quum arietis tibi cornua producant?

11. JUP. Turpia sane ista nobis narras de Ægyptiis: attamen pleraque illorum, Mome, sunt ænigmata, neque omnino deridenda ab non initio.

MOM. Omnino ergo mysteriis nobis, Jupiter, opus est, ut sciamus deos esse qui dii sunt, qui autem canicipites sunt, illos esse canicipites.

JUP. Mitte, inquam, ista de Ægyptiis; alias enim de his considerabimus otiose. Tu vero dic reliquos.

12. MOM. Trophonium, Jupiter, et quod maxime angit me, Amphilochem, qui, sacerrimi hominis et matricidæ filius, oracula fundit beatus ille in Cilicia, mentiens plerumque et præstigiis duorum obolorum causa fallens. Itaque non amplius tu celebraris, Apollo, sed lapis omnis et altare quodque oracula edit, quæcumque oleo perfusa fuerint, et coronas habeant, et præstigiatores hominem, quod genus multi sunt, nacta fuerint. Jam etiam Polydamantis athletæ statua febricitantes sanat Olympiæ, et Theagenis in Thaso; et Hectori sacrificant in Illo, et Protesilao e regione in Chersoneso. Ex quo igitur tot numero facti sumus, magis perjuria invaluere et sacrilegia, et plane nos contemunt: nec injuria.

13. Atque hæc de spuris et fraude relatis in tabulas deorum. Ego vero etiam nova nomina jam multa audiens rerum quæ neque sunt inter nos, neque omnino possunt consistere, hæc etiam, Jupiter, vehementer rideo. Aut ubinam est illa omnium ore trita Virtus, et Natura, et Fatum, et Fortuna, pugnantia sibi et cassa rerum nomina, a stupidis hominibus philosophis excogitata? Et tamen, licet temere ficta, sic imprudentes ceperunt, ut nemo nobis sacrificare jam velit, opinor, quum norit, si vel decies mille hecatombas offerat, perfecturam tamen esse Fortunam quæ in falsis sunt et quæ ab initio inde unicuique Parcarum filiis sunt destinata. Lubens ergo ex te quæram, Jupiter, viderisne unquam Virtutem, aut Naturam, aut Fatum? nam te quoque semper audire ista nomina in philosophorum disputationibus, novi, nisi adeo surdus es, ut neque clamantes illos exaudias. Quum habeam multa adhuc quæ dicam, desinam orationem: video enim gravari plerosque dictis meis, et exsibilare illa, eos præsertim, quos tetigit mea in dicendo libertas.

14. Finem ergo horum si vis, Jupiter, decretum aliquod de his, recitabo, quod scriptum jam habeo.

JUP. Recita; non omnia enim absurde reprehendisti.

καὶ δεῖ τὰ πολλὰ αὐτῶν ἐπισχεῖν, ὥς μὴ ἐπὶ πλεῖον ἀν-
γίγνηται.

ΥΠΟΨΙΣΜΑ.

Ἀγαθὴ τύχη. Ἐκκλησίας ἐννόμου ἀγομένης ἐβδόμη
ἱσταμένου ὁ Ζεὺς ἐπυράνευε καὶ προήδρευε Ποσειδῶν,
ἐπεστάται Ἀπόλλων, ἐγραμμάτευε Μῶμος Νυκτὸς καὶ
ὁ Ὑπνος τὴν γνώμην εἶπεν. Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν ξέ-
νων, οὐ μόνον Ἕλληνες, ἀλλὰ καὶ βάρβαροι, οὐδαμῶς
ἀξιοὶ ὄντες κοινωνεῖν ἡμῖν τῆς πολιτείας, παρεγγραφέν-
τες οὐκ οἶδα ὅπως καὶ θεοὶ δόξαντες ἐμπεπλήκασιν μὲν
τὸν οὐρανόν, ὥς μεστὸν εἶναι τὸ συμπόσιον ὄγλου παρα-
χύδους, πολυγλώττων τινῶν καὶ ξυγκλύδων ἀνθρώπων,
ἐπιλείοιπε δὲ ἡ ἀμβροσία καὶ τὸ νέκταρ, ὥστε μνᾶς
ἤδη τὴν κοτύλην εἶναι διὰ τὸ πληθὺς τῶν πινόντων, οἱ
δὲ ὑπὸ αὐθαδείας παρωσάμενοι τοὺς παλαιούς τε καὶ
ἀληθεῖς θεοὺς προεδρίας ἡξιώχασιν αὐτοὺς παρὰ πάντα
τὰ πάτρια καὶ ἐν τῇ γῇ προτιμαῖσθαι θέλουσι.

15. δεδόχθω τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ ξυλλεγῆναι
μὲν ἐκκλησίαν ἐν τῷ Ὀλύμπῳ περὶ τροπὰς χειμερι-
νὰς, ἐλέσθαι δὲ ἐπιγνώμονας τελείους θεοὺς ἑπτὰ, τρεῖς
μὲν ἐκ τῆς παλαιᾶς βουλῆς τῆς ἐπὶ Κρόνου, τέτταρας
δὲ ἐκ τῶν δωδεκά, καὶ ἐν αὐτοῖς τὸν Δία· τοὺτους δὲ
τοὺς ἐπιγνώμονας αὐτοὺς μὲν καθέζεσθαι ὁμόσαντας
τὸν νόμιμον ὄρκον τὴν Στύγα, τὸν Ἑρμῆν δὲ κηρύξαντα
ξυναγαγεῖν ἅπαντας, ὅσοι ἀξιοῦσι συντελεῖν ἐς τὸ συνέ-
δριον, τοὺς δὲ ἔχειν μάρτυρας ἐπαγομένους ἐνωμότους
καὶ ἀποδείξεις τοῦ γένους. Τούνηνθεν δὲ οἱ μὲν παρί-
τωσαν καθ' ἓνα, οἱ δὲ ἐπιγνώμονες ἐξετάζοντες ἡ θεοὺς
εἶναι ἀπορνοῦνται ἡ καταπέμψουσιν ἐπὶ τὰ σφέτερα
ἥρῃα καὶ τὰς θήκας τὰς προγονικάς. Ἦν δὲ τις ἄλλῳ
τῶν ἀδοκίμων καὶ ἀπαξ ὑπὸ τῶν ἐπιγνώμων ἐκκρι-
θέντων ἐπιβαίνειν τοῦ οὐρανοῦ, ἐς τὸν Τάρταρον ἐμπε-
σεῖν τοῦτον.

16. Ἐργάζεσθαι δὲ τὰ αὐτοῦ ἕκαστον, καὶ μήτε
τὴν Ἀθηνᾶν ἰᾶσθαι μήτε τὸν Ἀσκληπιὸν χρησιμῶδεῖν
μήτε τὸν Ἀπόλλων τοσαῦτα μόνον ποιεῖν, ἀλλ' ἐν τι
ἐπιλεξάμενον ἡ μάντιν ἡ κιθαρωδὸν ἡ ἱατρὸν εἶναι.

17. Τοῖς δὲ φιλοσόφοις προειπεῖν μὴ ἀναπλάττειν
κενὰ ὀνόματα μηδὲ ληρεῖν περὶ ὧν οὐκ ἴσασιν.

18. Ὅποσοι δὲ ἤδη νῶϊν ἡ θυσίων ἡξιώθησαν, ἐκεί-
νων μὲν καθαιρεῖσθαι τὰ ἀγάλματα, ἐντεθῆναι δὲ ἡ
Διὸς ἡ Ἥρας ἡ Ἀπόλλωνος ἡ τῶν ἄλλων τινός, ἐκεί-
νοις δὲ τάφοι χῶσαι τὴν πόλιν καὶ στήλην ἐπιστήσαι
ἀντὶ βωμοῦ. Ἦν δὲ τις παρακούσῃ τοῦ κηρύγματος
καὶ μὴ ἐβελήσῃ ἐπὶ τοὺς ἐπιγνώμονας εἰλεῖν, ἐρήμην
αὐτοῦ καταδαιτησάτωσαν. Τοῦτο μὲν ἡμῖν τὸ ψή-
φισμα.

19. ΖΕΥΣ. Δικαιότατον, ὦ Μῶμε, καὶ ὅπως δοκεῖ,
ἀνατενίστω τὴν χεῖρα· μάλλον δὲ οὕτω γιγνέσθω.
Πλείους γὰρ οἶδ' ὅτι ἔσονται οἱ μὴ χειροτονήσαντες.
Ἀλλὰ νῦν μὲν ἄπιτε· ὁπόταν δὲ κηρύξῃ ὁ Ἑρμῆς,
ἔχετε χομίζοντες ἕκαστος ἑναργῆ τὰ γνωρίσματα καὶ
σαφεῖς τὰ ἀποδείξεις, πατρὸς ὄνομα καὶ μητρὸς, καὶ

Atque oportet multa illorum inhiberi, ne nimium quantum
excrecant.

DECRETUM.

Quod felix faustumque sit! Comitii legitime habitis,
septimo die ineuntis mensis, faciebat Jupiter, praesidebat
Neptunus, in suffragia mittebat Apollo, scribae munere
fungebatur Momus Noctis filius, sententiam Somnus dixit.
Quandoquidem peregrinorum multi, non Graeci modo, sed
etiam barbari, nequaquam digni qui civitate nostra nobis-
cum fruantur, in censuales tabulas nescio quomodo clam
relati, et deorum opinionem adepti, caelum impleverunt,
adeo ut plenum turbulenta multitudo sit convivium, di-
versarum linguarum et colluviei cujusdam hominum, defi-
ciatque ambrosia et nectar, ita ut mina jam illius hemina
constet propter bibentium multitudinem; ipsique con-
tumaci quadam superbia depulsis veteribus et veris diis,
priorem sibi accubitus praeter patrium morem arrogant, et
in terra quoque honore praeferrī illis velint:

15. earum rerum causa placeat senatui et populo, ha-
beri comitia in Olympo circa brumam, et eligi quaesitores
de classicorum deorum numero septem, tres de majorum
gentium senatu sub Saturno, quattuor vero de duodecim,
et in his Jovem: quaesitores autem illos sedere, juratos
prius legitimum iusjurandum, Stygem; Mercurium vero
cogere praekonio omnes, qui concilio deorum interesse po-
stulant: hos porro venire adductis juratis testibus, et gene-
ris sui argumentis. Deinceps hi singulatim prodeant in
medium; quaesitores vero re explorata, vel deos esse pro-
nunciabunt, vel ad sua sepulcra et monumenta majorum
illos demittent. Si quis vero reprobatorum et semel eje-
ctorum a quaesitoribus deprehendatur caelum ingressus,
hic praecipitur in Tartarum.

16. Porro placeat suum quemque deorum opus facere, et
neque morbos curare Minervam, neque Aesculapium ora-
cula edere, neque tot res unum agere Apollinem, sed ele-
cto uno, aut vatem, aut citharædum esse, aut medicum.

17. Philosophis porro edicendum, ne nova fingere no-
mina velint, neque nugas agere de his quae ignorant.

18. Quotquot autem reprobatorum jam templis aut alta-
ribus sunt culti, illorum sublatis simulacris, imponi placeat
aut Jovis signum, aut Junonis, aut Apollinis, aut cetero-
rum alicujus; istis vero tumultum strui a civitate, et cip-
pum poni pro altari. Si quis vero praekonio non obediat,
et ad quaesitores adire recuset, eum deserta lite damnanto.
Hoc nobis decretum est.

19. JUP. Aequissimum, o Momē, et cui ita videtur,
manum protendat: vel potius, sic fiat! Plures enim, novi,
erunt qui manum non protendant. Sed nunc discedite:
quando autem praekonium faciet Mercurius, venite, mani-
festa quisque argumenta afferentes et claras probationes,
patris nomen, et matris, et unde sit, et quomodo deus sit

θῶν καὶ θῶς θεὸς ἐγένετο, καὶ φυλὴν καὶ φράτορας. Ὡς ὅστις ἂν μὴ ταῦτα παρὰσχῇται, οὐδὲν μελήσει τοῖς ἐπιγνώμοσιν, εἰ νεὼν τις μέγαν ἐν τῇ γῇ ἔχει καὶ εἰ οἱ ἀνθρώποι θεὸν αὐτὸν εἶναι νομίζουσιν.

LXXV.

ΚΥΝΙΚΟΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Τί ποτε σὺ, οὗτος, πύγωνα μὲν ἔχεις καὶ κόμην, χιτῶνα δὲ οὐκ ἔχεις καὶ γυμνοδερχῇ καὶ ἀνυποδητεῖς τὸν ἀλήτην καὶ ἀπάνθρωπον βίον καὶ θηριώδη ἐπιτεξάμενος καὶ αἰ τοῖς ἐναντίοις τὸ ἴδιον δέμας οὐχ ὡς οἱ πολλοὶ διαχρησάμενος περινοστεῖς ἄλλοτε ἀλλαχοῦ καὶ εὐνάζῃ μόνος ἐπὶ ξηροῦ δαπέδου, ὡς ἄσπην πᾶμπολλον τοῦτ' τὸ τριβώνιον φέρειν, οὐ μέντοι καὶ τοῦτο λεπτὸν οὐδὲ μαλακὸν οὐδὲ ἀνθρώπινον;

ΚΥΝΙΚΟΣ. Οὐδὲ γὰρ δέομαι τοιοῦτον δὲ ὁποῖον ἂν πορισθεῖη ῥᾶστα καὶ τῷ κτησαμένῳ πράγματα ὡς ἐλάχιστα παρέχον τοιοῦτον γὰρ ἀρκεῖ μοι.

2. Σὺ δὲ πρὸς θεῶν εἰπέ μοι, τῇ πολυτελείᾳ οὐ νομίζεις κακίαν προσεῖναι;

ΛΥΚ. Καὶ μάλα.

ΚΥΝ. Τῇ δ' εὐτελείᾳ ἀρετήν;

ΛΥΚ. Καὶ μάλα.

ΚΥΝ. Τί ποτ' οὖν ὄρων ἐμὲ τῶν πολλῶν εὐτελέστερον διαιτώμενον, τοὺς δὲ πολυτελέστερον, ἐμὲ αἰτιᾶ καὶ οὐκ ἐκαίνους;

ΛΥΚ. Ὅτι οὐκ εὐτελέστερόν μοι, μὰ Δία, τῶν πολλῶν διαιτᾶσθαι δοκεῖς, ἀλλ' ἐνδεέστερον, μᾶλλον δὲ τελέως ἐνδεῶς καὶ ἀπόρων διαφέρεις γὰρ οὐδὲν σὺ τῶν πτωχῶν, οἳ τὴν ἐφήμερον τροφήν μεταιτοῦσιν.

3. ΚΥΝ. Βούλει οὖν ἰδῶμεν, ἐπεὶ προελήλυθεν ἐνταῦθα ὁ λόγος, τί τὸ ἐνδεές καὶ τί τὸ ἱκανὸν ἐστίν;

ΛΥΚ. Εἴ σοι δοκεῖ.

ΚΥΝ. Ἄρ' οὖν ἱκανὸν μὲν ἐκάστω ὅπερ ἂν ἐξικνηται πρὸς τὴν ἐκαίνου χρεῖαν, ἢ ἄλλο τι λέγεις;

ΛΥΚ. Ἔστω τοῦτο.

ΚΥΝ. Ἐνδεές δὲ ὅπερ ἂν ἐνδεέστερον ᾖ τῆς χρεῖας καὶ μὴ ἐξικνηται πρὸς τὸ δέον;

ΛΥΚ. Ναί.

ΚΥΝ. Οὐδὲν ἄρα τῶν ἐμῶν ἐνδεές ἐστίν· οὐδὲν γὰρ αὐτῶν ὅ τι οὐ τὴν χρεῖαν ἐκτελεῖ τὴν ἐμὴν.

4. ΛΥΚ. Πῶς τοῦτο λέγεις;

ΚΥΝ. Ἐὰν σκοπῇς πρὸς ὅ τι γέγονεν ἕκαστον ὧν δεόμεθα, ὅσον οἰκία ἄρ' οὐχὶ σκέπης;

ΛΥΚ. Ναί.

ΚΥΝ. Τί δὲ ἐσθῆς τοῦ χάριν; ἄρα οὐχὶ καὶ αὐτὴ τῆς σκέπης;

ΛΥΚ. Ναί.

ΚΥΝ. Τῆς δὲ σκέπης αὐτῆς πρὸς θεῶν τίνας ἐδεήθημεν ἕνεκα; οὐχ ὥστε ἀμεινον ἔχειν τὸν σκεπόμενον;

ΛΥΚ. Δοκεῖ μοι.

factus, et tribum, et curiales. Quisquis enim hac non exhibebit, non curabunt quæsitores si magnum quis in terra templum habeat et homines deum illum esse arbitrentur.

LXXV.

CYNICUS.

1. LYCINUS. Heus tu, quid tandem barbam alis et comam, tunicam vero non habes, et nudus ** et sine soleis incedis, vagam et immanem vitam atque belluinam eecutus, et contrariis semper rebus tuum corpus, non ut plerique, conficiens, huc illuc oberras et in dura humo cubas solus, ut multum inde sordium habeat istud palliolum, nec ipsum tenue, neque molle, neque floridum?

CYNICUS. Neque enim opus habeo: tale autem gesto, quod et facillime paretur, et possessori quam minimum facessat molestiæ, tale enim mihi satis est.

2. Tu vero, per deos, mihi dic, sumptuosæ vitæ nonne vitium inesse arbitraris?

LYC. Omnino.

CYN. Parsimonix autem virtutem?

LYC. Ita sane est.

CYN. Quare ergo quum vides me villiori quam plerosque victu et cultu utentem, illos vero sumptuoso magis; me accusas, non illos?

LYC. Quod non villiori, per Jovem, cultu victuque quam plerique videris uti, sed indigentiori, aut potius in summa vivere indigentia atque inopia. Neque enim quicquid differs a mendicis cibum in diem rogantibus.

3. CYN. Visne ergo dispiciamus, quando huc sermo nobis progressus est, quid sit quod deficiat, quid sit satis?

LYC. Si ita tibi videtur.

CYN. Numquid igitur satis unicuique id esse dicis, quod sufficiat usui illius; an aliud quid dicis?

LYC. Sit istud.

CYN. Deficere autem illud, quod in usu deficiat, neque sufficiat necessitati

LYC. Nempe.

CYN. Nihil ergo meorum deficit: nihil enim est mearum rerum quod non usum meum expleat.

4. LYC. Quomodo hoc intelligis?

CYN. Si consideres ad quid factum sit unumquodque illorum quibus opus habemus, verbi causa, domus, novæ ut tecti simus?

LYC. Sane.

CYN. Quid vero vestis? cujus rei gratia? nonne etiam hac ut tecti simus?

LYC. Nempe.

CYN. Ipsum vero illud, ut tecti essemus, per deos, cujus rei causa opus fuit? nonne ut melius habeat is qui tegitur?

LYC. Mihi ita videtur.

KYN. Πότερ' οὖν τὸ πόδε κάκιον ἔχειν δοκῶ σοι;

LYK. Οὐκ οἶδα.

KYN. Ἄλλ' οὕτως ἂν μάθοις· τί ποδῶν ἔστ' ἔργον;

LYK. Πορεύεσθαι.

KYN. Κάκιον οὖν πορεύεσθαι σοι δοκοῦσιν οἱ ἔμοι πόδες ἢ οἱ τῶν πολλῶν;

LYK. Τοῦτο μὲν οὐκ ἴσως.

KYN. Οὐ τοίνυν οὐδὲ χειρὸν ἔχουσιν, εἰ μὴ χειρὸν τὸ ἐαυτῶν ἔργον ἀποδιδόασιν.

LYK. Ἴσως.

KYN. Τοὺς μὲν δὴ πόδας οὐδὲν φαίνομαι χειρὸν διακαίμενος τῶν πολλῶν ἔχειν.

LYK. Οὐκ ἔοικας.

KYN. Τί δέ; τοῦμὲν σῶμα τὸ λοιπὸν ἄρα κάκιον; εἰ γὰρ κάκιον, καὶ ἀσθενέστερον, ἀρετὴ γὰρ σώματος ἰσχύς. Ἄρ' οὖν τὸ ἐμὸν ἀσθενέστερον;

LYK. Οὐ φαίνεται.

KYN. Οὐ τοίνυν οὐθ' οἱ πόδες φαίνονται μοι σέπης ἐνδεῶς ἔχειν οὔτε τὸ λοιπὸν σῶμα· εἰ γὰρ ἐνδεῶς εἶχον, κακῶς ἂν εἶχον. Ἡ γὰρ ἐνδεῖα πανταχοῦ κακὸν καὶ χειρὸν ἔχειν ποιεῖ ταῦτα οἷς ἂν προσῇ. Ἄλλὰ μὴν οὐδὲ τρέφεσθαι γε φαίνεται χειρὸν τὸ σῶμα τοῦμὲν, ὅτι ἀπὸ τῶν τυχόντων τρέφεται.

LYK. Δῆλον γάρ.

KYN. Οὐδὲ εὐρωστον, εἰ κακῶς ἐτρέφετο· λυμαίνονται γὰρ αἱ πονηραὶ τροφαὶ τὰ σώματα.

LYK. Ἔστι ταῦτα.

5. KYN. Πῶς οὖν, εἰπέ μοι, τούτων οὕτως ἐχόντων αἰτιαῖ μοι καὶ φαυλίζει τὸν βίον καὶ φῆς ἀθλίον;

LYK. Ὅτι, νῆ Δία, τῆς φύσεως, ἣν σὺ τιμᾷς, καὶ τῶν θεῶν γῆν ἐν μέσῳ κατατεθεικότων, ἐκ δὲ αὐτῆς ἀναδεδωκότων πολλὰ κάγαθα, ὥστ' ἔχειν ἡμᾶς πάντα ἀφθονα μὴ πρὸς τὴν χρεῖαν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἡδονὴν, σὺ πάντων τούτων ἢ τῶν γε πλείστων ἀμοιρος εἶ καὶ οὐδενὸς μετέχεις αὐτῶν οὐδὲν μᾶλλον ἢ τὰ θηρία· πίνεις μὲν γὰρ ὕδωρ ὅπερ καὶ τὰ θηρία, σιτῇ δὲ ὅπερ ἂν εὐρίσκης, ὥσπερ οἱ κύνες, εὐνήν δὲ οὐδὲν κρείττω τῶν κυνῶν ἔχεις· χόρτος γὰρ ἀρκεῖ σοι καθάπερ ἐκείνοις. Ἐτι δὲ ἱμάτιον φορεῖς οὐδὲν ἐπιεικέστερον ἀκλήρου. Καίτοι εἰ σὺ τούτοις ἀρκούμενος ὀρθῶς φρονήσεις, ὁ θεὸς οὐκ ὀρθῶς ἐποίησε τοῦτο μὲν πρόβδαι ποιήσας ἑμμάλλα, τοῦτο δ' ἀμπελούς ἡδυσίνους, τοῦτο δὲ τὴν ἄλλην παρασκευὴν θαυμαστικῶς ποικιλὴν καὶ ἑλαίον καὶ μέλι καὶ τὰ ἄλλα, ὥς ἔχειν μὲν ἡμᾶς σιτία παντοδαπά, ἔχειν δὲ ποτὸν ἡδύ, ἔχειν δὲ χρήματα, ἔχειν δὲ εὐνήν μαλακῆν, ἔχειν δὲ οἰκίαν καλὰς καὶ τὰ ἄλλα πάντα θαυμαστικῶς κατεσκευασμένα· καὶ γὰρ αὖ τὰ τῶν τεχνῶν ἔργα ὁῦρα τῶν θεῶν ἐστί. Τὸ δὲ πάντων τούτων ζῆν ἀπεστερημένον ἀθλίον μὲν, εἰ καὶ ὑπὸ ἀλλοῦ τινὸς ἀπεστερήτο καθάπερ οἱ ἐν τοῖς δεσμωτηρίοις· πολλὸ δὲ ἀθλιώτερον, εἰ τις αὐτὸς ἐαυτὸν ἀποστεροίη πάντων τῶν καλῶν, μανία τε ἥδη τοῦτο γε σαφές.

6. KYN. Ἄλλ' ἴσως ὀρθῶς λέγεις. Ἐκείνο δέ μοι εἰπέ, εἰ τις ἀνδρὸς πλουσίῳ προθύμως καὶ φιλαν-

CYN. Utrum igitur hi mei pedes pejus habere tibi videntur calceatis?

LYC. Non novi.

CYN. Sed ita discas. Quod opus est pedum?

LYC. Incedere.

CYN. Pejus ergo tibi incedere mei pedes videntur, quam ceterorum?

LYC. Hoc fortasse non ita est.

CYN. Neque ergo pejus habent, si non deterius opus suum peragunt.

LYC. Fortasse.

CYN. Ergo pedes quidem quod attinet, non videor deteriore quam plerique conditione esse.

LYC. Non videris.

CYN. Quid vero? meum corpus reliquum an aliis deterius est? si enim deterius, etiam infirmius: virtus enim corporis robur est. Numquid ergo meum infirmius?

LYC. Non apparet.

CYN. Ergo neque pedes meos, neque reliquum corpus defici tegumento apparet: si enim deficerentur, male haberent. Defectus enim et indigentia semper malum, et facit ut deteriore conditione sint ea quibus adest. Sed neque deterius ali corpus meum apparet, quia vulgaribus cibis alitur.

LYC. Nempe manifestum est.

CYN. Neque validum esset, si male aleretur: vitiantur enim malis alimoniis corpora.

LYC. Sunt ista.

5. CYN. Quomodo igitur, dic mihi, hæc quom ita se habeant, reprehendis me, et vitæ meæ rationem nimis contemnis, et miseram esse confirmas?

LYC. Ideo hercle, quod, quum natura, quam tu magni facis, et dii tellurem hanc in medio posuerint, et ex illa bona existere jusserint multa, quo hos omnium rerum habeamus beatam copiam, non ad necessitatem modo, sed etiam ad voluptatem; tu horum omnium aut plerorumque certe expertus es, neque ullo illorum frueris, non magis quam bestię: aquam enim bibis, quam etiam bestię; edis quicquid inveneris, uti canes; neque cubile canibus habes melius, sœnum quum tibi sicut illis sufficiat. Porro pallium gestas nihilo tolerabilius quam plane inops. Atqui si tu his rebus contentus recte sapis, non recte deus fecit, qui hinc oves illis velleribus instruxerit, hinc suavi vino vites; reliquumque apparatus admirabiliter varium produxerit, et oleum, et mel, et reliqua; quo cibum nos habeamus omnigenum, et potum suavem habeamus, habeamusque pecunias, et cubile habeamus molle, et habeamus domus pulchras, et instructa admirabiliter reliqua omnia. Etenim opera artium quoque deorum munera sunt. Hisce autem omnibus privatum vivere miserum est, etiam ab alio si quis privetur, ut ii qui tenentur in vinculis; multo autem miserius, si quis ipse bonis se omnibus abjiciat; hic professus jam furor est.

6. CYN. At tu fortasse recte dicis istoc. Verum illud mihi dic, si quis, viro divite prolixè et humaniter et deni-

θρώπους ἐτι τε φιλοφρόνως ἐστιῶντος καὶ ξενίζοντος πολλοὺς ἅμα καὶ παντοδαπούς, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς, τοὺς δὲ ἔρρωμένους, κάπνεται παραθέντος πολλά, καὶ παντοδαπὰ, πάντα ἀρπάζει καὶ πάντα ἐσθίοι, μὴ τὰ πλησίον μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ πόρρω τὰ τοῖς ἀσθενούσι παρεσκευασμένα ὑγιαίνων αὐτὸς, καὶ ταῦτα μίαν μὲν κοιλίαν ἔχων, ὁλίγων δὲ ὥστε τραφῆναι δεόμενος, ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐπιτριβήσεσθαι μέλλων, οὗτος δ' ἀνὴρ ποῖός τις δοκεῖ σοι εἶναι; ἀρά γε φρόνιμος;

ΛΥΚ. Οὐκ ἔμοιγε.

ΚΥΝ. Τί δέ; σώφρων;

ΛΥΚ. Οὐδὲ τοῦτο.

7. ΚΥΝ. Τί δέ, εἰ τις μετέχων τῆς αὐτῆς ταύτης τραπέζης τῶν μὲν πολλῶν καὶ ποικίλων ἀμελεῖ, ἐν δὲ τῶν ἔγγιστα κειμένων ἐπιλεξάμενος, ἱκανῶς ἔχων πρὸς τὴν ἑαυτοῦ χρείαν, τοῦτο ἐσθίοι κοσμίως καὶ τούτῳ μόνῳ χρεῶτο, τοῖς δὲ ἄλλοις οὐδὲ προσδλέποι, τοῦτον οὐχ ἡγῆ σωφρονέστερον καὶ ἀμείνω ἄνδρα ἐκείνου;

ΛΥΚ. Ἐγώ γε.

ΚΥΝ. Πότερον οὖν συνίης, ἢ ἐμὲ δεῖ λέγειν;

ΛΥΚ. Τὸ ποῖον;

ΚΥΝ. Ὅτι ὁ μὲν θεὸς τῷ ξενίζοντι καλῶς ἐκείνω εἶκοι παρατιθεῖς πολλά καὶ ποικίλα καὶ παντοδαπὰ, ὅπως ἔχουσιν ἀρμόζοντα, τὰ μὲν ὑγιαίνουσι, τὰ δὲ νοσοῦσι, καὶ τὰ μὲν ἰσχυροῖς, τὰ δὲ ἀσθενούσιν, οὐχ ἵνα χρώμεθα ἅπασι πάντες, ἀλλ' ἵνα τοῖς καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος καὶ τῶν καθ' ἑαυτὸν θουπερ ἂν τύχῃ μάλιστα δεόμενος.

8. Ὑμεῖς δὲ τῷ δι' ἀπληστίας τε καὶ ἀκρασίας ἀρπαζόντι πάντα τοῦτ' ἄλλοις εἰκόμην πᾶσι χρῆσθαι ἀξιούντες καὶ τοῖς ἀπανταχοῦ, μὴ τοῖς παρ' ὑμῖν μόνον, οὐ γῆν οὐ θάλατταν τὴν καθ' αὐτοὺς αὐτάρκη νομίζοντες, ἀλλ' ἀπὸ περσίων γῆς ἐμπορευόμενοι τὰς ἡδονὰς καὶ τὰ ξενικὰ τῶν ἐπιχωρίων αἰετὶ προτιμῶντες καὶ τὰ πολυτελῆ τῶν εὐτελῶν καὶ τὰ δυσπόριστα τῶν εὐπορίστων, καθόλου δὲ πράγματα καὶ κακὰ ἔχειν μᾶλλον ἐθέλοντες ἢ ἀνευ πραγμάτων ζῆν· τὰ γὰρ δὴ πολλὰ καὶ τίμια καὶ εὐδαιμονικὰ παρασκευάσματα, ἐφ' οἷς ἀγάλλεσθε, διὰ πολλῆς ὑμῖν ταῦτα κακοδαιμονίας καὶ τλαιπωρίας παραγίνεται. Σκόπει γάρ, εἰ βούλει, τὸν πολυεὐκτον χρυσὸν, σκόπει τὸν ἀργυρον, σκόπει τὰς οἰκίας τὰς πολυτελεῖς, σκόπει τὰς ἐσθῆτας τὰς ἐσπουδασμένας, σκόπει τὰ τούτοις ἀκόλουθα πάντα, πόσων πραγμάτων ἐστὶν ὦνα, πόσων πόνων, πόσων κινδύνων, μᾶλλον δὲ αἵματος καὶ θανάτου καὶ διαφθορᾶς ἀνθρώπων πόσης, οὐ μόνον οὐκ κλέοντες ἀπολλύνται διὰ ταῦτα πολλοὶ καὶ ζητοῦντες καὶ δημιουργοῦντες δεινὰ πάσχουσιν, ἀλλ' ὅτι καὶ πολυμάχητ' ἐστὶ καὶ ἐπιβουλεύετε ἀλλήλοις διὰ ταῦτα καὶ φίλοις φίλοι καὶ πατράσι παῖδες καὶ γυναῖκες ἀνδράσιν. [Οὕτως οἶμαι καὶ τὴν Ἐριφύλην διὰ τὸν χρυσὸν προδοῦναι τὸν ἄνδρα.]

9. Καὶ ταῦτα μέντοι πάντα γίγνεται, τῶν τε ποικίλων ἱματίων οὐδὲν τι μᾶλλον θάλλειν δυναμένων, τῶν δὲ χρυσοφόρων οἰκῶν οὐδὲν τι μᾶλλον σκεπουσῶν,

gne adeo accipiente epulis et hospitio multos simul et omni ex genere homines, infirmos partim, partim robustos, ac multa deinde omnigenaque apponente; omnia ipse rapiat, voret omnia, non quæ prope sint solum, sed etiam remota, parata infirmis ipse robustus, idque unam ipse alvum qui habeat, paucisque quibus alatur indigeat, atque adeo a multis illis pereundi periculum incurrens: ille vir qualis tibi videatur? numquid prudens?

LYC. Non ille mihi.

CYN. Quid vero? numquid sanus?

LYC. Neque hoc.

7. CYN. Quid vero, si quis eidem huic mensæ adhibitus, multa illa atque varia negligat, unum vero eorum, quæ proxime apposita sunt, sibi delectam, idque suæ necessitati sufficiens, hoc decenter edat, et eo utatur solo, reliqua ne aspiciat quidem; hunc nonne judicas saniores et meliores isto virum?

LYC. Equidem.

CYN. Utrum ergo intelligis, an me oportet dicere?

LYC. Quidnam?

CYN. Deus illi præclaro hospitio excipienti similis est, apponens multa et varia et omnigena, ut quod cuique convenit habeant, quædam valentibus, alia ægrotantibus, et quædam robustis, imbecillis alia, non ut omnes utamur omnibus, sed ut iis quisque, quæ sibi proxima sunt, et inter hæc, quo ipse tum maxime indigeat.

8. Vos vero illi per inexplebilem intemperantiam rapienti omnia maxime similes estis, uti postulantes omnibus, et quæ usquam sunt, non iis modo quæ prope vos sunt; non terram, non mare vestrum sufficere vobis arbitrati, sed ab extremis inde terrarum oris mercati voluptates, et peregrina semper præferentes domesticis, et pretiosa vilibus, et quæ difficillime parantur iis quorum facilis copia est; qui in universum molestias et mala habere, quam sine iis ætatem agere malitis. Multi enim illi et pretiosi et ad beatitudinem spectantes apparatus, quibus gaudetis, per multam demum vobis miseriam ærurnamque contingunt. Considera enim, si placet, optatissimum illud aurum, argentum, domus sumptuosas considera, vestes considera summa industria factas, considera quæ istæ consequuntur omnia, quot sint venalia negotiis, quot laboribus, quot periculis, quin sanguine potius, et morte, et quanta strage mortalium! non modo quod navigantes propter ista multi pereunt, et dum quarunt, dum ædificant, mala multa patiuntur; sed etiam quod toties de illis pugnatur, quod insidias vobis mutuo propter ista struitis, amicis amici, et liberi parentibus, et maritis suis conjuges. [Ita puto auri causa proditum ab Eriphyle virum.]

9. Atque ista fiunt omnia, quum tamen pictæ vestes nihilo magis fovere possint, et fastigii aurei domus nihilo tegant magis, et potum nihil juvent nec argentea pocula

* τῶν δὲ ἐκπωμαίων τῶν ἀργυρῶν οὐκ ὠφελούντων τὸν ποτον οὐδὲ τῶν χρυσῶν, οὐδ' αὖ τῶν ἐλεφαντίνων κλινῶν τὸν ὕπνον ἡδῶ παρεχομένων, ἀλλ' ὅψει πολ-
λάκις ἐπὶ τῆς ἐλεφαντίνης κλίνης καὶ τῶν πολυτελεῶν στρωμάτων τοὺς εὐδαίμονας ὕπνου λαχεῖν οὐ δυναμέ-
νους. Ὅτι μὲν γὰρ αἱ παντοδαπαὶ περὶ τὰ βρώ-
ματα πραγματεῖαι τρέφουσι μὲν οὐδὲν μᾶλλον, λυ-
μαίνονται δὲ τὰ σώματα καὶ τοῖς σώμασι νόσους ἐμ-
ποιοῦσι, τί δεῖ λέγειν;

10. Τί δὲ καὶ λέγειν, ὅσα τῶν ἀφροδισίων ἔνεκα ποιοῦσι τε καὶ πάσχουσιν οἱ ἄνθρωποι; καίτοι βῆδιον θεραπεύειν ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν, εἰ μὴ τις ἐθέλοι τρυφᾶν. Καὶ οὐδ' εἰς ταύτην ἡ μανία καὶ διαφθορὰ φαίνεται τοῖς ἀνθρώποις ἀρκεῖν, ἀλλ' ἡδὴ καὶ τῶν ὄν-
των τὴν χρῆσιν ἀναστρέφουσιν ἐκάστῳ χρώμενοι πρὸς δὲ μὴ πέφυκεν, ὥσπερ εἰ τις ἀνθ' ἀμάξης ἐθέλοι τῇ κλίνῃ καθάπερ ἀμάξῃ χρῆσασθαι.

ΛΥΚ. Καὶ τίς οὗτος;

ΚΥΝ. Ὑμεῖς, οἱ τοῖς ἀνθρώποις ὅτε ὑποζυγίους χρῆσθε, κελεύετε δὲ αὐτοὺς ὥσπερ ἀμάξας τὰς κλίνας τοῖς τραχήλοις ἄγειν, αὐτοὶ δ' ἄνω κατὰχεισθε τρυφῶ-
ντες καὶ ἐκείθεν ὥσπερ ὄνους ἡνιοχεῖτε τοὺς ἀνθρώπους ταύτην, ἀλλὰ μὴ ταύτην τρέπεσθαι κελεύοντες· καὶ οἱ ταῦτα μάλιστα ποιοῦντες μάλιστα μακαρίζεσθε.

11. Οἱ δὲ τοῖς κρέαςι μὴ τροφῇ χρώμενοι μόνον, ἀλλὰ καὶ βαφὰς μηχανώμενοι δι' αὐτῶν, οἳ γέ εἰσιν οἱ τὴν πορφύραν βάπτοντες, οὐχὶ καὶ αὐτοὶ παρὰ φύ-
σιν χρώνται τοῖς τοῦ θεοῦ κατασκευάσμασι;

ΛΥΚ. Μὰ Δία, δύναται γὰρ βάπτειν, οὐκ ἐσθίε-
σθαι μόνον τὸ τῆς πορφύρας κρέας.

ΚΥΝ. Ἄλλ' οὐ πρὸς τοῦτο γέγονεν ἐπεὶ καὶ τῷ κρατῆρι δύναται ἂν τις βιαζόμενος ὥσπερ χύτρα χρῆ-
σασθαι, πλὴν οὐ πρὸς τοῦτο γέγονεν. Ἄλλὰ γὰρ πῶς ἅπασαν τὴν τούτων τις κακοδαιμονίαν διελθεῖν δύναται ἂν; τοσαύτῃ τίς ἐστί. Σὺ δέ μοι, διότι μὴ βούλομαι ταύτης μετέχειν, ἐγκαλεῖς; ζῶ δὲ καθάπερ ὁ κόσμιος ἐκείνος, εὐωχοῦμένους τοῖς κατ' ἐμαυτὸν καὶ τοῖς εὐτε-
λεστάτοις χρώμενος, τῶν δὲ ποικίλων καὶ παντοδαπῶν οὐκ ἐφίμενος.

12. Κάπειτα εἰ θηρίου βίον βραχέων δεόμενος καὶ ὀλίγοις χρώμενος δοκῶ σοι τῇν, κινδυνεύουσιν οἱ θεοὶ καὶ τῶν θηρίων εἶναι χείρονες κατὰ γε τὸν σὸν λόγον· οὐδενὸς γὰρ δέονται. Ἵνα δὲ καταμάθῃς ἀκριβέστερον τὸ τε ὀλίγων καὶ τὸ πολλῶν δεῖσθαι ποῖόν τι ἐκάτερόν ἐστιν, ἐννόησον ὅτι δέονται πλείονων οἱ μὲν παῖδες τῶν τελείων, αἱ δὲ γυναῖκες τῶν ἀνδρῶν, οἱ δὲ νοσοῦν-
τες τῶν υγιαινόντων, καθόλου δὲ πανταχοῦ τὸ χεῖρον τοῦ χρεῖττονος πλείονων δεῖται. Διὰ τοῦτο θεοὶ μὲν οὐδενὸς, οἱ δὲ ἔγγιστα θεοῖς ἐλαχίστων δέονται.

13. Ἡ νομίζεις τὸν Ἡρακλέα τὸν πάντων ἀνθρώπων ἀριστον, θεῖον δὲ ἄνδρα καὶ θεὸν ὀρθῶς νομισθέντα, διὰ κακοδαιμονίαν περινοστῆν γυμνὸν δέρμα μόνον ἔχοντα καὶ μηδενὸς τῶν αὐτῶν ὑμῖν δεόμενον; ἀλλ' οὐ κακο-
δαίμων ἦν ἐκείνος, ὃς καὶ τῶν ἄλλων ἀπήμυνε τὰ

neque aurea, neque somnum suaviorem eburnei lecti præbeant: sed sæpe videas eburneo super lecto et pretiosis in stragulis beatos illos somnum capere non posse. Porro omnigenos illos circa cibum labores nibilo magis illos quidem alere, sed corrumpere corpora, et morbos illis inferre, quid opus est dictu?

10. Quid porro opus, quanta veneris causa homines et committant et sustineant? quum ita facile sit illam curare cupiditatem, nisi quis delicatus nimis esse velit. Neque in illam ipsam furor suus et corruptela sufficere hominibus videtur; sed jam etiam usum rerum pervertunt, utentes unaquaque ad quod natura sua apta non est, ut si quis plaustrī loco uti tanquam plaustro velit lectulo.

LYC. Et quis est ille?

CYN. Vos, qui hominibus utimini pro jumentis, jubetisque illos velut plaustra sic lecticas agere cervicibus: ipsi vero supra jacetis delicati, et inde velut asinos habentis regitis homines, hac, non illac ut se vertant imperantes: quique hæc maxime facitis, ii maxime felices prædicamini.

11. Tum illi, qui carnibus non tantum in cibo utuntur, sed tincturas machinantur per illas, quales sunt qui purpuram inficiunt; nonne hi quoque præter naturam his, quæ paravit deus, utuntur?

LYC. Minime vero: potest enim inficere, non edi modo caro purpuræ.

CYN. Sed non ad hoc nata est: alioqui etiam crateres possit aliquis per vim pro olla uti; sed ad hoc factus non est. Verum enim vero quomodo possit aliquis omnem horum enarrare miseriam? tanta est. Tu vero me, quod in partem illius venire nolim, eo nomine accusas: ceterum vivo ut ille meus modestus, epulor illa quæ ante me posita sunt, et, quæ minime parari possunt, illis utor, varia illa et omni-
gena non desiderans.

12. Deinde bestiarum vitam, qui minutis rebus indigeam et paucis utar, si vivere tibi videor, fuerint bestiis etiam deteriores dii ipsi, secundum tuam quidem rationem: nulla enim re indigent. Ut vero accuratius comprehendas quale utrumque sit, tum paucis indigere, tum multis, cogita pluribus indigere pueros quam adultos, mulieres quam viros, ægrotos quam sanos: in universum vero quod ubique deterius est, illud pluribus indigere eo quod est præstantius. Propterea dii quidem re nulla, qui autem proxime ad deos accedunt, indigent paucissimis.

13. Aut putasne Herculem, illum hominum omnium fortissimum, divinum virum et pro deo recte habitum, propter infelicitatem oberrasse nudum, pelle sola instructum, nullaue earum rerum, quibus vos, indigentem? Verum infelix ille non fuit, qui et aliorum defenderet mala; neque

κακὰ, οὐδ' αὖ πένης, δς γῆς καὶ θαλάττης ἦρχεν· ἐφ' ὃ τι γὰρ ὀρμήσειεν, ἀπανταχοῦ πάντων ἐκράτει καὶ οὐδενὶ τῶν τότε ἐνέτυχεν ὁμοίῳ οὐδὲ κρείττονι ἑαυτοῦ, μέγριπερ ἐξ ἀνθρώπων ἀπῆλθεν. Ἡ σὺ δοκεῖς στρωμάτων καὶ ὑποδημάτων ἀπόρων ἔχειν καὶ διὰ τοῦτο περιεῖναι τοιοῦτον; οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ἀλλ' ἐγκρατὴς καὶ καρτερικὸς ἦν καὶ κρατεῖν ἤθελε καὶ τρυφᾶν οὐκ ἐβούλετο. Ὁ δὲ Θησεύς δ' τούτου μαθητὴς οὐ βασιλεὺς μὲν ἦν πάντων Ἀθηναίων, υἱὸς δὲ Ποσειδῶνος, ὥς φασιν, ἀριστος δὲ τῶν κατ' αὐτόν;

14. Ἄλλ' ὅμως κάκεῖνος ἤθελεν ἀνυπόδητος εἶναι καὶ γυμνὸς βαδίζειν καὶ πώγωνα καὶ κόμην ἔχειν ἤρεσκεν αὐτῷ, καὶ οὐκ ἐκείνῳ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς παλαιοῖς ἤρεσκεν· ἀμείνους γὰρ ἦσαν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἂν ὑπέμειναν οὐδὲ εἰς αὐτῶν οὐδὲν μᾶλλον ἢ τῶν λεόντων τις ξυρώμενος· ὑγρότητα γὰρ καὶ λειότητα σαρκὸς γυναιξὶ πρόπειν ἡγοῦντο, αὐτοὶ δ' ὥσπερ ἦσαν, καὶ φαίνεσθαι ἄνδρες ἤθελον καὶ τὸν πώγωνα κόσμον ἄνδρὸς ἐνόμιζον ὥσπερ καὶ ἵππων χαίτην καὶ λεόντων γένεια, οἷς ὁ θεὸς ἀγλαΐας καὶ κόσμου χάριν προσέθηκε· τινα οὕτως δὲ καὶ τοῖς ἀνδράσι τὸν πώγωνα προσέθηκεν. Ἐκεῖνους οὖν ἐγὼ ζηλῶ τοὺς παλαιούς καὶ ἐκεῖνους μιμεῖσθαι βούλομαι, τοὺς δὲ νῦν οὐ ζηλῶ τῆς θαυμαστῆς ταύτης εὐδαιμονίας ἧς ἔχουσι περὶ τραπέζας καὶ ἐσθίτας καὶ λεαίνοντες καὶ ψιλούμενοι πᾶν τοῦ σώματος μέρος καὶ μὴδὲ τῶν ἀπορρήτων μηδὲν, ἧ πέφυκεν, ἔχειν ἰῶντες.

15. Εὐχόμεαι δέ μοι τοὺς μὲν πόδας ὀπλῶν ἱππέων οὐδὲν διαφέρειν, ὥσπερ φασὶ τοὺς Χείρωνος, αὐτοὺς δὲ μὴ δεῖσθαι στρωμάτων ὥσπερ οἱ λέοντες, οὐδὲ τροφῆς δεῖσθαι πολυτελοῦς μᾶλλον ἢ οἱ κύνες· εἰ δέ μοι γῆν μὲν ἄπασαν εὐνὴν αὐτάρχη ἔχειν, οἶκον δὲ τὸν κόσμον νομίζειν, τροφὴν δὲ αἰρεῖσθαι τὴν βράστην πορισθῆναι. Χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου μὴ δεηθεῖν μήτ' οὖν ἐγὼ μήτε τῶν ἐμῶν φίλων μηδέ· πάντα γάρ τὰ κακὰ τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τῆς τούτων ἐπιθυμίας γόνονται, καὶ στάσεις καὶ πολέμοι καὶ ἐπιβουλαι καὶ σφαγαί. Ταῦτ' πάντα πηγὴν ἔχει τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλείονος· ἀλλ' ἡμῶν αὕτη ἀπείη, καὶ πλεονεξίας μήποτε ὀρεχθεῖν, μειονεκτῶν δ' ἀνέχεσθαι δυναίμεν.

16. Τοιαῦτά σοι τά γε ἡμέτερα, πολλὴ δὴπου διάφωνα τοῖς τῶν πολλῶν βουλήμασι· καὶ θαυμαστὸν οὐδὲν, εἰ τῷ σχήματι διαφέρομεν αὐτῶν, ὁπότε καὶ τῇ προαιρέσει τοσοῦτον διαφέρομεν. Θαυμάζω δέ σου πῶς ποτε κιθαρῳδοῦ μὲν τινα νομίζεις στολὴν καὶ σχῆμα καὶ αὐλητοῦ νῆ Δία γε σχῆμα καὶ στολὴν τραγῳδοῦ, ἄνδρὸς δ' ἀγαθοῦ σχῆμα καὶ στολὴν οὐκέτι νομίζεις, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν αὐτὸν οἶει δεῖν ἔχειν τοῖς πολλοῖς, καὶ ταῦτα τῶν πολλῶν κακῶν ὄντων. Εἰ μὲν δεῖ ἐνὸς ἰδίου σχήματος τοῖς ἀγαθοῖς, τί πρόπει ἂν μᾶλλον ἢ τοῦθ' ὅπερ ἀναιδέστατον τοῖς ἀκολάστοις ἐστὶ καὶ ὅπερ ἀπέψαιντ' ἂν οὗτοι μάλιστα ἔχειν;

17. Οἷχοῦν τό γε ἐμὸν σχῆμα τοιοῦτόν ἐστιν, αὐχμηρὸν εἶναι, λάσιον εἶναι, τρίβωνα ἔχειν, κομᾶν,

russum pauper, qui terrae et maris haberet imperium : quocumque enim illum raperet impetus, ubique vincebat omnes, et in neminem illius ætatis vel similem sibi vel se meliorem incidit, donec ab hominibus discessit. Aut putas tu stragula illum veste et calceis indiguisse, et propterea sic oberasse? Non est quod illud dicamus : sed continens erat et tolerans; et volebat vincere, et deliciis frangi volebat. Illius vero Theseus discipulus nonne rex erat Atheniensium omnium, filius vero Neptuni, ut aiunt, vir sure ætatis omnium fortissimus?

14. Sed tamen is quoque voluit sine calceis esse, et incedere nudus, et barbam et comam alere ipsi placuit; et non illi solum, sed omnibus placuit antiquis. Nempe vobis meliores erant : nec magis illorum quisquam tonderi se passus esset, quam leonum. Mollitiem enim et levitatem carnis feminis putabant decoram : at ipsi, ut erant viri, ita etiam volebant videri; et decus viri barbam putabant, ut equorum jubam, et barbam leonum, quibus animantibus pulchritudinis et ornatus causa deus quædam addidit : ita vero etiam barbam apposuit viris. Illos ego antiquos æmulor, illos imitari cupio : qui vero nunc sunt, illis non equidem invideo admirabilem hanc felicitatem, qua fruuntur circa mensas et vestimenta, levigantes, depilantes unamquamque partem corporis, neque occultorum quodquam membrorum ita uti natum est relinquentes.

15. At ego opto pedes mihi equinis ungulis nihil differre, ut Chironis aiunt; ipsum autem stragulis non indigere, velut leones; nec cibo magis pretioso opus habere, quam canes. Contingat vero mihi terram quidem pro cubili habere sufficiente, domum autem putare hoc universum, et cibum capere qui facillime suppeditari mihi possit. Auro autem atque argento opus habeam neque ego, neque amicorum meorum quisquam : quandoquidem mala omnia hominibus ex horum cupiditate nascuntur, et seditiones, et bella, et insidiæ, et cædes. Hæc omnia fontem habent plus habendi cupidinem. At a nobis illa absit, et plus habere nunquam ego concupiscam, minus contra me habere possim tolerare!

16. Habes rationem nostram, multum sane diversam a vulgi voluntatibus : nec mirum si habitu ab illis differimus, qui tam diverso utamur instituto. Te porro miror, quomodo tandem citharædi quendam vestitum putes et habitum esse, et hercle tibicinis etiam habitum, et longam vestem tragædi; viri autem boni habitum et vestem propriam non jam putes, sed eundem illum habere arbitreris oportere, quem vulgus, idque quum vulgus malum sit. Si quidem unus et suus habitus bonis convenit, quis magis deceat, quam ille, qui impudentissimus esse videatur hominibus luxuriosus, quemque habere hi maxime detestantur?

17. Jam vero is est meus habitus, quod squalidus sum, quod hirsutus, quod detritam gesto penulam, quod coma-

ἀνυποδητεῖν, τὸ δ' ὑμέτερον ὁμοιον τῷ τῶν κιναιδῶν, καὶ διακρίνειν οὐδὲ εἰς ἂν ἔχοι, οὐ τῇ χροιᾷ τῶν ἱματίων, οὐ τῇ μαλακότητι, οὐ τῷ πλήθει τῶν χιτωνίσκων, οὐ τοῖς ἀμφιβάσμασιν, οὐχ ὑπόδημασιν, οὐ κατὰσκευῇ τριγῶν, οὐκ ὁδμῇ· καὶ γὰρ ἀπόζετε ἥδη παρὰπλήσιον ἐκείνοις οἱ εὐδαιμονέστατοι οὗτοι μάλιστα. Καίτοι τί ἂν δοίη τις ἀνδρὸς τὴν αὐτὴν τοῖς κιναιδοῖς ὁδμὴν ἔχοντας; Τοιγαροῦν τοὺς μὲν πόρους οὐδὲν ἐκείνων μᾶλλον ἀνέχεσθε, τὰς δὲ ἡδονὰς οὐδὲν ἐκείνων ἤττον· καὶ τρέφεσθε τοῖς αὐτοῖς καὶ κοιμάσθε ὁμοίως καὶ βαδίζετε, μᾶλλον δὲ βαδίζετε οὐκ ἐθέλετε, φέρεσθαι δὲ ὥσπερ τὰ φορτία οἱ μὲν ὑπ' ἀνθρώπων, οἱ δὲ ὑπὸ κτηνῶν· ἐμὲ δὲ οἱ πόδες φέρουσιν ὅποιπερ ἂν δέωμαι. Ἐγὼ μὲν ἱκανὸς καὶ ῥίγους ἀνέχεσθαι καὶ θάλαπος φέρειν καὶ τοῖς τῶν θεῶν ἔργοις μὴ δυσχεραίνειν, διότι ἀθλιός εἰμι, ὑμεῖς δὲ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν οὐδενὶ τῶν γιγνομένων ἀρέσκεσθε καὶ πάντα μέμφεσθε καὶ τὰ μὲν παρόντα φέρειν οὐκ ἐθέλετε, τῶν δὲ ἀπόντων ἐφίεσθε, χειμῶνος μὲν εὐχόμενοι θέρος, θέρους δὲ χειμῶνα, καὶ καύματος μὲν ῥίγους, ῥίγους δὲ καῦμα καθάπερ οἱ νοσοῦντες δυσάρεστοι καὶ μεμφίμοιροι ὄντες· αἰτία δὲ ἐκείνοις μὲν ἡ νόσος, ὑμῖν δὲ ὁ τρόπος.

18. Κάπεια δὲ ἡμᾶς μετατίθεσθαι καὶ ἐπανορθοῦν τὰ ἡμέτερα ἀξιοῦτε, κακῶς βουλευομένων πολλὰκις περὶ ὧν πράττομεν, αὐτοὶ ἀσκεπτοὶ ὄντες περὶ τῶν ἰδίων καὶ μηδὲν αὐτῶν κρίσει καὶ λογισμῷ ποιοῦντες, ἀλλ' ἔθει καὶ ἐπιθυμίᾳ. Τοιγαροῦν οὐδὲν ὑμεῖς διαφέρετε τῶν ὑπὸ χαιμάρρου φερομένων· ἐκείνοι τε γὰρ, ὅπου ἂν ἴη τὸ βέμμα, ἐκεῖ φέρονται, καὶ ὑμεῖς ὅπου ἂν αἱ ἐπιθυμίαι. Πάσχετε δὲ παραπλήσιον τι ὅφασί τινα παθεῖν ἐφ' ἵππον ἀναθάντα μαινομένον· ἀρπάσας γὰρ αὐτὸν ἔφερον ἄρα ὁ ἵππος· ὁ δὲ οὐκέτι καταβῆναι τοῦ ἵππου θέοντος ἐδύνατο. Καὶ τις ἀπαντήσας ἡρώτησεν αὐτὸν ποῖν ἀπεισιν· ὁ δὲ εἶπεν, Ὅπου ἂν τούτῳ δοκῇ, δεικνὺς τὸν ἵππον. Καὶ ὑμᾶς ἂν τις ἐρωτᾷ, ποῖ φέρεσθε; τάλῃθις ἐθέλοντες λέγειν ἐρεῖτε ἀπλῶς μὲν ὅποιπερ ἂν ταῖς ἐπιθυμίαις δοκῇ, κατὰ μέρος δὲ, ὅποιπερ ἂν τῇ ἡδονῇ δοκῇ, ποτὲ δὲ, ὅπου τῇ δόξῃ, ποτὲ δὲ αὖ, τῇ φιλοκερδίᾳ· ποτὲ δὲ ὁ θυμὸς, ποτὲ δὲ ὁ φόβος, ποτὲ δὲ ἄλλο τι τοιοῦτον ὑμᾶς ἐκφέρειν δύναται· οὐ γὰρ ἐφ' ἑνός, ἀλλ' ἐπὶ πολλῶν ὑμεῖς γε ἵππων βεβηχότες ἄλλοτε ἄλλων, καὶ μαινομένων πάντων, φέρεσθε. Τοιγαροῦν ἐκφέρουσιν ὑμᾶς εἰς βάραθρα καὶ χρημνοῦς. Ἴστε δ' οὐδαμῶς πρὶν πεσεῖν ὅτι πεσεῖσθαι μέλλετε.

19. Ὁ δὲ τρίβων οὗτος, οὗ καταγελάτε, καὶ ἡ κόμη καὶ τὸ σχῆμα τοῦ μὲν τηλικαύτην ἔχει δύναμιν, ὥστε παρέχειν μοι ζῆν ἐφ' ἡσυχίας καὶ πράττοντι ὃ τι βούλομαι καὶ συνόντι οἷς βούλομαι· τῶν γὰρ ἀμαθῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπαιδεύτων οὐδεὶς ἂν ἐθέλοι μοι προσεῖναι διὰ τὸ σχῆμα, οἱ δὲ μαλακοὶ καὶ πάνυ πόρρωθεν ἐκτρέπονται· προσίσαι δὲ οἱ κομψότατοι καὶ ἐπιεικέστατοι καὶ ἀρετῆς ἐπιθυμοῦντες. Οὗτοι μάλιστα μοι προσίσαι· τοῖς γὰρ τοιοῦτοις ἐγὼ χαίρω ζυνών. Θύρας δὲ τῶν εὐδαιμόνων καλουμένων ἀνθρώπων οὐ θε-

tus, quod sine calceis : vester autem ille cinædico similis est, quem discernere nemo possit, nec colore vestimento- rum, neque molitie, neque tunicarum multitudine, neque amiculis, neque calceis, neque capillorum paratu, neque odore : etenim idem quoque jam oletis quod isti, vos, qui beatissimi estis, maxime. Quanti vero quis emat virum idem quod cinædi olentem? Itaque labores non magis quam isti sustinetis, voluptatibus vero servitis istis non minus : et iisdem rebus alimini, et somnum similiter capitis, et inceditis; potius vero incedere non vultis, sed onerum instar gestari ab hominibus partim, partim a jumentis : at me pedes ferunt, quocumque mihi opus est. Idem ego et frigus ferre possum et sustinere æstum, et eorum his operibus non offendi, quia ærumnosus sum : vos vero vestram propter felicitatem nulla re earum quæ sunt contenti estis, et reprehenditis omnia, et præsentia ferre recusatis, absentia autem concupiscitis, hieme optantes æstatem, æstate hiemem, in æstu frigus, in frigore æstum, ægrorum instar nauseabundi et vestra de sorte queruli : causa vero istis morbus est, vobis vestri mores.

18. Ac deinde nos retractare et corrigere nostram rationem postulatis, ut qui male sapius de actionibus nostris consulamus; quum ipsi vestris in rebus inconsiderati sitis, neque quicquam illarum iudicio et ratione administretis, sed consuetudine omnia et cupiditate. Itaque nihil diversi estis ab his qui a torrente auferuntur : nam quum illi, quocumque fluctus ierit, eo ferantur, tum vos, quo cupiditates. Idem autem vobis accidit, quod evenisse aiunt cuidam, quum equum conscendisset furem : nempe raptum auferebat equus; et ille non jam descendere ab equo currente poterat. Hic interrogante aliquo, qui obviam forte fuerat, quorsum abiret; respondit, Quorsum huic (equum monstrabat) visum fuerit. Sic vos interroganti, Quorsum ferimini? si quidem verum respondere velitis, dicatis simpliciter quidem, Quorsumcumque lubebit cupiditatibus : per partes autem, Quocumque lubuerit voluptati; interdum, Quo gloriæ studio; interdum, Quo lucri cupiditati : interdum vero iracundia, interdum metus, interdum aliud quiddam ex eo genere auferre vos potest. Non enim uno vos, verum pluribus consensu equis, alias aliis, furentibus quidem universis, abripimini. Igitur in barathra vos et præcipitia auferunt : adeo ante casum, vos esse ca- suros nequaquam scitis.

19. At istæc detrita, quam ridetis, penula, et coma, et habitus ille meus, eam vim habet, ut quiete vivendi copiam mihi præstet, et faciendi quod volo, et cum his versandi quibuscum volo. Inscitorum enim hominum indoctorumque nemo quisquam accedere ad me ob istum habitum voluerit; molles autem vel e longinquo devitant : accedunt commodissimi homines, et humanissimi, et virtutis cupidi. Hi maxime ad me accedunt; cum his enim versari maxime ego gaudeo. Januas vero illorum hominum, qui beati vo-

ραπεύω, τοὺς δὲ χρυσοὺς στεφάνους καὶ τὴν πορφύραν τῦφον νομίζω καὶ τῶν ἀνθρώπων καταγελῶ.

20. Ὅτι δὲ μάθης περὶ τοῦ σχήματος, ὥς οὐκ ἀνδράσι μόνον ἀγαθοῖς, ἀλλὰ καὶ θεοῖς πρέποντος ἐπειτα καταγελᾷς αὐτοῦ, σκέψαι τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν, πότερά σοι δοκοῦσιν ἔχειν ὁμοίως ὑμῖν ἢ ἐμοί; καὶ μὴ μόνον γε τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ τῶν βαρβάρων τοὺς ναοὺς ἐπισκόπει περιιών, πότερον αὐτοὶ οἱ θεοὶ κομῶσι καὶ γενεῖωσιν ὥς ἐγὼ ἢ καθάπερ ὑμεῖς ἐξυρημένοι πλάττονται καὶ γράφονται. Καὶ μέντοι καὶ ἀγίτυνας ὄψει τοὺς πολλοὺς ὥσπερ ἐμέ. Τί ἂν οὖν ἔτι τολμῶς περὶ τούτου τοῦ σχήματος λέγειν ὥς φαύλου, ὅποτε καὶ θεοῖς φαίνεται πρέπον;

LXXVI.

ΨΕΥΔΟΣΟΦΙΣΤΗΣ ἢ ΣΟΛΟΙΚΙΣΤΗΣ.

1. ΛΥΚΙΝΟΣ. Ἄρα γε ὁ γνῶναι τὸν σολοικίζοντα δεινὸς οὗτος καὶ φυλάττειν μὴ σολοικίσει δύνατός; ΣΟΛΟΙΚΙΣΤΗΣ. Ἐμοὶ μὲν δοκεῖ.

ΛΥΚ. Ὅ δέ γε μὴ φυλάττειν, οὐδὲ γνῶναι τὸν οὕτως ἔχοντα;

ΣΟΛ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΛΥΚ. Σὺ δὲ αὐτὸς φῆς οὐ σολοικίζεις, ἢ πῶς λέγομεν περὶ σοῦ;

ΣΟΛ. Ἀπαίδευτος γὰρ ἂν εἴην, εἰ σολοικίζοιμι τηλικούτου ὄν.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν καὶ ἕτερον φωρᾶσαι δυνήσῃ τοῦτο δρῶντα καὶ ἐλέγξει τὸν ἀρνούμενον;

ΣΟΛ. Παντάπασι γε.

ΛΥΚ. Ἴθι νῦν ἐμοῦ λαβοῦ σολοικίζοντος, ἄρτι δὲ σολοικίω.

ΣΟΛ. Οὐκοῦν εἰπέ.

ΛΥΚ. Ἀλλ' ἔγωγε ἤδη τὸ δεινὸν εἰργασμαι, σὺ δὲ οὐκ ἐπέγνως.

ΣΟΛ. Παίξεις ἔχων;

ΛΥΚ. Μὰ τοὺς θεοὺς· ἐπεὶ σολοικίσας ἔλαθόν σε ὥς οὐκ ἐπιστάμενον. Αὖθις δὲ σκόπει· οὐ γὰρ σέ φημι δύνασθαι κατανοῆσαι, ἐπεὶ ἂ μὲν οἶσθ', ἂ δ' οὐκ οἶσθα.

ΣΟΛ. Εἰπέ μόνον.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ καὶ νῦν σε σολοικίσται μοι, σὺ δ' οὐκ ἔγνως.

ΣΟΛ. Πῶς γὰρ, σοῦ μηδὲν λέγοντος;

ΛΥΚ. Ἐγὼ μὲν λέγω καὶ σολοικίζω, σὺ δ' οὐχ ἔτι τοῦτο δρῶντι· ἐπεὶ ὄφελον καὶ νῦν ἀκολουθεῖσαι δυνήσῃ.

2. ΣΟΛ. Θαυμαστὰ λέγεις, εἰ μὴ δυνήσομαι καταμαθεῖν σολοικισμόν.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς ἂν δύναίτο τὸν ἓνα μαθεῖν τοὺς τρεῖς ἀγνοήσας;

ΣΟΛ. Τίνας τρεῖς;

ΛΥΚ. Ὅλους ἀρτιγενεῖους.

cantur, non colo equidem : aureas autem coronas, et purpuram fumum arbitror, hominesque illis utentes derideo.

20. Ut autem de habitu discas, quam illum non viros modo bonos, sed ipsos etiam deos decentem tu deinde derideas, simulacra deorum aspice, utris similia videntur, vobisne, an mihi? neque Græcorum modo, sed barbarorum etiam templa circumiens inspicere, utrum capitati sint dii et barbati velut ego, an sicut vos tonsi fingantur pinganturque. Verum etiam sine tunicis plerosque, uti me, videbis. Quid igitur adhuc de hoc habitu, tanquam contemibili, dicere audeas, quum ipsos illum deos decere appareat?

LXXVI.

PSEUDOSOPHISTA SEU SOLOECISTA.

1. LYCINUS. Numquid, si quis deprehendere perverse jungentem voces possit, idem etiam sibi cavere, ne male jungat, potest?

SOLOECISTA. Mihi quidem videtur.

LYC. Et qui cavere nequeat, ille neque deprehendere sic habentem?

SOL. Vera dicis.

LYC. Tu vero ipse striblignine te labi negas, aut quid de te dicimus?

SOL. Nempe indoctus valde fuerim, si stribligninem hoc ætatis admittam.

LYC. Igitur alium quoque deprehendere hoc agentem possis, et negantem convincere?

SOL. Omnino equidem.

LYC. Age ergo me deprehendito striblignine utentem : commodum autem utar.

SOL. Dic ergo.

LYC. Quin jam terribile illud opus, te non observante, peregi.

SOL. Ludin' tu homo?

LYC. Non, ita me dii ament : quandoquidem striblignine jam usus te effugi, qui illam non intelligeres. Rursus vero considera : nego enim te posse intelligere ; quandoquidem quæpiam scis, quæpiam nescis.

SOL. Dic modo.

LYC. Sed nunc quoque solæce locutus sum, tu vero non agnovisti.

SOL. Quid vero hoc, te nihil dicente?

LYC. At ego dico et solæcismos facio : tu autem facientem non persequeris. Quare faxit dii ut nunc certe ad illos comprehendendos sis valiturus.

2. SOL. Mira narras, si solæcismum ego observare non valebo.

LYC. Et qui valeas unum observare, qui tres ipsos ignoraveris?

SOPH. Quosnam tres?

LYC. Universos prima lanugine florentes.

ΣΟΑ. Ἐγὼ μὲν σε παίζειν δοκῶ.

ΛΥΚ. Ἐγὼ δέ σε ἀγνοεῖν τὸν ἀμαρτάνοντα ἐν τοῖς λόγοις.

ΣΟΑ. Καὶ πῶς ἂν τις μάθοι μηδενὸς εἰρημένου;

ΛΥΚ. Λέλεκται καὶ σεσολοικίσταται τετραπλῇ, σὺ δ' οὐκ ἔγνων. Μέγα οὖν ἄθλον κατέπραξας ἂν, εἴπερ ἔγνων.

ΣΟΑ. Οὐ μέγα μὲν, ἀναγκαῖον δὲ τῷ ὁμολογῆσαντι.

ΛΥΚ. Ἄλλ' οὐδὲ νῦν ἔγνων.

ΣΟΓ. Πότε νῦν;

ΛΥΚ. Ὅτε τὸ ἄθλον ἔφην σε καταπραῖσαι.

ΣΟΑ. Οὐκ οἶδα ὅ τι λέγεις.

ΛΥΚ. Ὅρθως ἔφης· οὐ γὰρ οἶσθα. Καὶ προῖθι γε ἐς τὸ ἐμπροσθεν· οὐ γὰρ ἐθέλεις ἐπεσθαι, συνήσων ἂν, εἴπερ ἐθέλησεις.

3. ΣΟΑ. Ἄλλ' ἐγὼ βούλομαι· σὺ δ' οὐδὲν εἶπας ὅν ἄνθρωποι σολοικίζοντες λέγουσι.

ΛΥΚ. Τὸ γὰρ νῦν βῆθην μικρόν τί σοι φαίνεται κακὸν εἶναι; ὁμῶς δὲ ἀκολουθήσον αὐθις, ἐπεὶ οὐκ ἔμαθες ἐκδραμόντα.

ΣΟΑ. Μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἔγωγε.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ μὴν μεθῆκα θεῖν λαγῶ ταχέως. Ἄρα παρῆξεν; ἀλλὰ καὶ νῦν ἔξεστιν ἰδεῖν τὸν λαγῶ· εἰ δὲ μὴ, πολλοὶ γενόμενοι λαγῶ λήσουσι σε ἐν σολοικισμῷ πεσόντες.

ΣΟΑ. Οὐ λήσουσι.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν ἐλαθὼν γε.

ΣΟΑ. Θαυμαστά λέγεις.

ΛΥΚ. Σὺ δὲ ὑπὸ τῆς ἄγαν παιδείας διέφθορας, ὅστε μὴδ' αὐτὸ τοῦτο σολοικίζοντας κατανοῆσαι· οὐ γὰρ πρόσεστιν αὐτῷ τὸ τίνα.

4. ΣΟΑ. Ταῦτα μὲν οὐκ οἶδα πῶς λέγεις· ἐγὼ δὲ πολλοὺς ἤδη σολοικίζοντας κατενόησα.

ΛΥΚ. Κἀμὲ τοίνυν εἰσή τότε, ὅταν τι τῶν παιδίων γένη τῶν τὰς τιτθὰς θηλαζόντων. Ἦ εἰ οὐ νῦν ἔγνων σολοικίζοντά με, οὐδὲ αὐξάνοντα παιδία σολοικισμὸν ποιήσει τῷ μηδὲν εἰδότε.

ΣΟΑ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΛΥΚ. Καὶ μὴν εἰ ταῦτα ἀγνοήσομεν, οὐδὲν γνωσόμεθα τῶν ἑαυτῶν, ἐπεὶ καὶ τόδε σολοικισθὲν ἀπέφυγε σε. Μὴ τοίνυν ἔτι λέγειν, ὥς ἱκανὸς εἶ κατιδεῖν τὸν σολοικίζοντα, καὶ αὐτὸς μὴ σολοικίζειν.

5. Κἀγὼ μὲν οὕτω. Σωκράτης δὲ ἀπὸ Μόψου, ὃ συνεγενόμην ἐν Αἰγύπτῳ, τὰ τοιαῦτα ἔλεγεν ἀνεπαχθῶς καὶ οὐκ ἡλεγχε τὸν ἀμαρτάνοντα. Πρὸς μέντοι γε τὸν ἐρωτήσαντα πηνίκα ἔξεις; Τίς γὰρ ἂν, ἔφη, ἀποκριθεῖη σοι περὶ τῆς τήμερον ὥς ἐξῶν; Ἐτέρου δὲ φήσαντος, Ἰκανὰ ἔχω τὰ πατρώα, Πῶς φῆς; εἶπε· τέθνηκε γὰρ ὁ πατήρ σοι; Ἄλλου δὲ αὐθις λέγοντος, Πατριώτης ἐστί μοι· Ἐλάνθανες ἄρα ἡμᾶς, ἔφη, βάρβαρος ὢν. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, ὁ δεινὰ ἐστί μεθύσας, Μητρός, εἶπεν, ἢ πῶς λέγεις; Ἐτέρου δὲ ἐκλελογχότας, Διπλασιάσεις, ἔφη, τοὺς ἐξελιγχότας. Εἰπόντος δὲ τινος, Ἀἷμμα πάρεστιν

SOL. Ludere te puto equidem.

LYC. At ego te ignorare si quis peccet in dicendo.

SOL. Et quomodo quis percipiat, si nihil ejusmodi dictum sit?

LYC. Dictum est et stribligine peccatum quadruplici; tu vero non intellexisti. Magnam ergo victoriam ceperas, si intellexisses.

SOL. Non magnam quidem illam, sed mihi jam profersso necessariam.

LYC. Sed ne nunc quidem intellexisti.

SOL. Quando nunc?

LYC. Quum victoriam te dicebam cepisse.

SOL. Quid dicas nescio.

LYC. Recte istuc dicis: nescis enim. Et praecede saltem ad anteriora: neque enim sequi vis, intellecturus, si quidem voluisses.

3. SOL. Sed volo ego: at tu nihil eorum dixisti quae dicere homines solere loquentes solent.

LYC. Nempe quod modo dictum est, minutum tibi malum videtur? Verumtamen sequere rursus, quia excurrentem non observasti.

SOL. Per omnes deos nihil equidem.

LYC. Verum dimisi volare avim celeriter. Numquid praetervolavit? sed nunc etiam videre licet avim. Si vero minus, multiplicatae aves clam te in stribligine jacebunt.

SOL. Non clam me.

LYC. Quin latuerunt te.

SOL. Mira narras.

LYC. Tu vero praee nimia eruditione in malam rem movisti, adeo ut neque in hoc ipso verbo solace loquentes deprehendas: non enim adjectum est ei quemnam.

4. SOL. Haec quomodo dicas, non intelligo equidem: verum multos ego jam solace loquentes deprehendi.

LYC. Igitur me quoque tunc deprehendes, quum puerulorum aliquis fies eorum, qui nutricibus subduntur lactantes. Aut si ne nunc quidem me stribligine uti intelligis, neque augentes pueri solaecismum facient apud non intelligentem.

SOL. Verum dicis

LYC. Atqui haec si ignorabimus, nihil intelligemus nostrorum, quando etiam hoc solace dictum te effugit. Ne dixis ergo amplius, te aptum esse deprehendis solaecismis, a quibus ipse sis liber.

5. Atque ego ita tibi consulo. Socrates autem ille a Mopso, quicum fui in Aegypto, talia dicebat sine asperitate et molestia, nec redarguebat peccantem: verum interroganti qua hora [pro quando] exiret? Quis enim, inquit, respondeat tibi de hodierno die, quasi exiturus? Alio autem dicente, Luculentum habeo patrimonium [volebat opes paternas]: Quid ais? inquit; pater ergo tuus mortuus est? Alio rursus dicente, πατριώτης [barbaris i. q. Atticis πολίτης, civis] meus est: Nesciebamus ergo, inquit, te barbarum esse. Alio dicente, Iste est ebriose, Ebriosae matris, inquit, aut quomodo intelligis? Alio ἐκλελογχότας dicente, Duplicas, inquit, ἐκλελογχότας. Dicente quodam, Ἀἷμμα [acceptio] in

αὐτῶ, διὰ τῶν δύο μ, Οὐκοῦν, ἔφη, λήψεται, εἰ λήμμα αὐτῶ πάρεστιν. Ἐτέρου δὲ εἰπόντος, Πρόσεισιν ὁ μείραξ οὐ μὲν φίλος, Ἐπειτα, ἔφη, λοιδορεῖς φίλον ὄντα; Πρὸς δὲ τὸν εἰπόντα, Δεδίττομαι τὸν ἄνδρα καὶ φεύγω, Σὺ, ἔφη, καὶ ὅταν τινὰ εὐλαθεθῇς, διώξῃ. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, Τῶν φίλων ὁ κορυφαϊώτατος, Χάριεν γε, ἔφη, τὸ τῆς κορυφῆς ποιεῖν τι ἐπάνω. Καὶ ἐξομῶ δὲ τινος εἰπόντος, Καὶ τίς ἐστιν, εἶπεν, ὃν ἐξομᾷς; Ἐξ ἐπιπολῆς δὲ τινος εἰπόντος, Ἐκ τῆς ἐπιπολῆς εἶπεν, ὡς ἐκ τῆς πιθάνης. Λέγοντος δὲ τινος Συνετάξατό μοι, Καὶ λόγον δὲ, ἔφη, Ξενοφῶν εἶπε συνετάξατο. Ἄλλου δὲ εἰπόντος, Περιέστην αὐτὸν ὥστε λαθεῖν, Θαυμαστὸν, ἔφη, εἰ εἰς ὧν περιέστης τὸν ἕνα. Ἐτέρου δὲ λέγοντος, Συνεκρίνεται αὐτῶ, Καὶ διεκρίνεται πάντως, εἶπεν.

6. Εἰώθει δὲ καὶ πρὸς τοὺς σολοικίζοντας Ἀττικῶς παίζειν ἀνεπαχθῶς· πρὸς γοῦν τὸν εἰπόντα, Νῶϊ τοῦτο δοκεῖ, Σὺ, ἔφη, καὶ νῶϊν ἐρεῖς ὡς ἀμαρτάνομεν. Ἐτέρου δὲ σπουδῇ διηγούμενου τι τῶν ἐπιχωρίων καὶ εἰπόντος, Ἡ δὲ τῷ Ἡρακλεῖ μίχθησα, Οὐκ ἄρα, ἔφη, ὁ Ἡρακλῆς ἐμίχθη αὐτῇ; Καρῆναι δὲ τινος εἰπόντος ὡς δέοιτο, Τί γάρ, ἔφη, σοὶ δεινὸν εἰργασταὶ καὶ ἀξίων ἀτιμίας; Καὶ ζυγομαχεῖν δὲ τινος εἰπόντος, Πρὸς τὸν ἐχθρὸν, εἶπε, ζυγομαχεῖς; Ἐτέρου δὲ εἰπόντος βασανίζεσθαι τὸν παῖδα αὐτῶ νοσοῦντα, Ἐπὶ τῷ, ἔφη, ἢ τί βουλομένου τοῦ βασανίζοντος; Προκόπτει δὲ τινος εἰπόντος ἐν τοῖς μαθήμασιν, Ὁ δὲ Πλάτων, ἔφη, τοῦτο ἐπιδιδόναί καλεῖ. Ἐρομένου δὲ τινος εἰ μελετήσῃ ὁ δέικνα, Πῶς οὖν, ἔφη, ἐμὲ ἐρωτῶν εἰ μελετήσομαι, λέγεις ὅτι ὁ δέικνα;

7. Ἀττικίζοντας δὲ τινος καὶ τεθνῆξει εἰπόντος ἐπὶ τοῦ τρίτου, Βέλτιον, ἔφη, καὶ ἐνταῦθα μὴ ἀττικίζειν καταρῶμενον. Καὶ πρὸς τὸν εἰπόντα δὲ στοχάζομαι αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ φεῖδομαι αὐτοῦ, Μὴ τι, ἔφη, διήμαρτες βαλῶν; Ἀφιστᾶν δὲ τινος εἰπόντος καὶ ἑτέρου ἀφιστάνειν, Ἀμφοὶ μὲν, ἔφη, οὐκ οἶδα. Πρὸς δὲ τὸν λέγοντα πλὴν εἰ μὴ, Ταῦτα, ἔφη, διπλᾶ χαρίζῃ. Καὶ χρᾶσθαι δὲ τινος εἰπόντος, Ψευδαττικὸν, ἔφη, τὸ ῥῆμα. Τῷ δὲ λέγοντι ἔκτοτε, Καλὸν, ἔφη, τὸ εἰπεῖν ἐκπέρυσαι, ὁ γὰρ Πλάτων ἐς τότε λέγει. Τῷ δὲ ἰδοῦ ἐπὶ τοῦ ἰδέ χρωμένου τινος, Ἔτερα ἀνθ' ἑτέρων, ἔφη, σημαίνεις. Ἀντιλαμβάνομαι δὲ ἐπὶ τοῦ συνήμι λέγοντός τινος, θαυμάζειν ἔφη πῶς ἀντιποιοῦμενος τοῦ λέγοντος φησὶ μὴ ἀντιποιεῖσθαι. Βράδιον δὲ τινος εἰπόντος, Οὐκ ἐστιν, ἔφη, ὅμοιον τῷ τάχιον. Βαρεῖν δὲ τινος εἰπόντος, Οὐκ ἐστιν, ἔφη, τὸ βαρύνειν, ὡς νενομικαίς. Λέλογχα δὲ τὸ εἰληχα λέγοντος, Ὀλίγον, ἔφη, καὶ παρ' οἷς ἀμαρτάνεται. Ἰπτασθαι δὲ ἐπὶ τοῦ πέτεσθαι πολλῶν λεγόντων, Ὅτι μὲν ἀπὸ τῆς πτήσεως τὸ ὄνομα, σαφῶς ἴσμεν. Περιστερόν δὲ τινος εἰπόντος ὡς δὴ Ἀττικόν, Καὶ τὸν φάττον ἐροῦμεν, ἔφη. Φαχὸν δὲ τινος εἰπόντος ἐδηδοκέναι, Καὶ πῶς ἂν, ἔφη, φαχὸν τις φάγοι; Ταῦτα μὲν τὰ Σωκράτεια.

8. Ἐπανάμιεν δὲ, εἰ δοκεῖ, ἐπὶ τὴν ἀμιλλαν τῶν

illo est (per geminum μ [quum vellet λῆμα, generosus impetus]) : Ergo, inquit, accipiet, si λῆμα in illo est. Alio dicente, Accedit ille pusio amicus meus; Tum tu, inquit, maledicis amico? Ad eum qui dixerat, Terreo [volebat Horreo] virum et fugio; Tu, inquit, etiam quum horrebis aliquem, illum persequeris. Alio dicente, Amicorum meorum summissimus; Lepidum, inquit, summo facere aliquid altius. Dicente quodam, Expello [volebat Exire volo], Quem, inquit, expellis? Dicente quodam, Exsuperne; Ex superne, inquit, tanquam ex dolio. Dicente quodam, Dimisit me instructum [volebat cum mandatis]; Etiam manipulos, inquit, Xenophon dixit instructos. Alio dicente, Circumstisti [pro subterfugi] illum ut delitescerem; Mirum, inquit, si unus ipse unum circumstististi. Alio dicente, Commiscebatur illi [volebat Comparabatur cum illo]; Omnino etiam separabatur, inquit.

6. Solebat vero etiam illis, qui Attico modo loquerentur solæce, lepidè illudere. Ad dicentem enim, Nos hoc videtur; Tum tu dices, inquit, nobis peccare. Alio serio narrante rerum patriarum quiddam, ac dicente, Illa vero Herculi mista; Non igitur, inquit, mistus illi Hercules? Quodam dicente se « tendendum » esse; Quid enim, inquit, malum fecisti et dignum ignominia? Et « decertare » quodam dicente (de amica disputatione), Cum hoste, inquit, decertas? Alio dicente « torqueri » filium suum ægrotantem; Quam ob rem, inquit, aut quid quærit qui torquet? Quum diceret aliquis, Proficit in disciplinis; ille, Plato, inquit, hoc vocat progressionem facere. Interrogante aliquo, Nun declamabis [μελετήσῃ, quum deberet μελετήσεται, declamabit] iste? Quomodo igitur, inquit, me interrogans declamaturusne sim, dicis iste?

7. Atticorum imitatione dicente quodam τεθνῆξει [moriens, quum deberet τεθνῆξεται, morietur], Melius, inquit, erat etiam hic non affectare sermonem Atticum et male omniari. Ad eum qui dixerat, Στοχάζομαι αὐτοῦ (collineo in illum), pro, Parco illi; Numquid, ait, jaculando aberrasti? Quum ἀφιστᾶν aliquis diceret, et alter ἀφιστάνειν [pro ἀφιστάναι, sollicitare ad defectionem]. Ambo quidem, inquit, non novi. Ad eum qui dixerat, Πρατέρquam nisi, Hæc geminata, inquit, nobis largiris. Et χρᾶσθαι [pro χρῆσθαι, uti] dicente quodam, Verbum, inquit, Pseudatticum. Dicenti, Ex tunc, Pulchrum, inquit, dicere Ex anno; Plato enim In tunc (ἐς τότε) ait. Ei qui voce Ecce pro Vide utebatur, Alia, inquit, pro aliis significas. Dicente quodam Recipro pro Intellego, mirari se dicebat, quomodo qui vindicet sibi dicendi partes, dicat se non vindicare. Βράδιον [pro βραδύτερον, a βραδύς] dicente aliquo; Non est, inquit, hoc simile alteri, τάχιον [α ταχύς]. Βαρεῖν (Gravare) quum dixisset aliquis; Non est, inquit, ut tu quidem statuisti, verbum βαρύνειν. Quum ἐλόγχα aliquis quod est εἰληχα (sortitus sum) dixisset, Parum, inquit, etiam apud quos peccatur. Quum multi Ἰπτασθαι pro πέτεσθαι (volare) dicerent, Verbum hoc, inquit, esse a πτήσις (volatus) plane scimus. Columbum [pro columbia] dicente quodam, tanquam Atticum, Etiam hunc anatem vocabimus, inquit. Quum diceret aliquis lentiginem [pro lente] se edisse : Quomodo tandem, inquit, lentiginem quis edat? Hæc igitur Socratea sunt.

8. Redeanus jam, si videtur, ad certamen priorum ser-

πρωτέρων λόγων. Κάγώ μὲν καλῶ τοὺς βελτίστους εἶ-
ναι ἄλους, σὺ δὲ γνῶρισον· οἶμαι γάρ σε καὶ νῦν δυνή-
σεσθαι τοσούτων γε ἐπακούσαντα τῶν ἐξῆς λεγόμενων.

ΣΟΑ. Ἰσως μὲν οὐδὲ νῦν δυνήσομαι σου λέγοντος·
δμως εἰπέ.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς φῆς οὐ δυνήσεσθαι; ἡ γὰρ θύρα σχε-
δὸν ἀνέωγέ σοι τῆς γνωρίσεως αὐτῶν.

ΣΟΑ. Εἰπέ τοίνυν.

ΛΥΚ. Ἀλλὰ εἶπον.

ΣΟΑ. Οὐδὲν γε, ὥστε ἐμὲ μαθεῖν.

ΛΥΚ. Οὐ γὰρ ἐμαυτοὺς τὸ ἀνέωγεν;

ΣΟΑ. Οὐκ ἐμαυτοὺς.

ΛΥΚ. Τί οὖν πεισόμεθα, εἰ μὴδὲ νῦν ἀκολουθήσεις
τοῖς λεγόμενοις; Καίτοι πρὸς γε τὰ κατ' ἀρχὰς ῥηθέντα
ὑπὸ σοῦ ἐγὼ μὲν ὤμην ἵππεις ἐς πεδῖον καλεῖν. Σὺ
δὲ τοὺς ἵππεις κατενόησας; Ἀλλὰ ἔοικας οὐ φροντίζειν
τῶν λόγων, μάλιστα οὐκ νῦν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς διήλο-
μεν.

ΣΟΑ. Ἐγὼ μὲν φροντίζω, σὺ δὲ ἀδήλως αὐτοὺς
διεξέρχῃ.

9. ΛΥΚ. Πάνυ γοῦν ἀδελόν ἐστι τὸ κατὰ σφᾶς αὐ-
τοὺς ἐφ' ἡμῶν λεγόμενον. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν δῆλον· σὲ
δὲ οὐδεὶς ἂν θεῶν ἀγνοοῦντα παύσειε πλὴν γε ὁ Ἀπόλ-
λων. Μαντεύεται γοῦν ἐκεῖνος πᾶσι τοῖς ἐρωτῶσι, σὺ
δὲ οὐδὲ τὸν μαντευόμενον κατενόησας.

ΣΟΑ. Μὰ τοὺς θεοὺς, οὐ γὰρ ἐμαυτοὺς.

ΛΥΚ. Εἰ ἄρα κατ' εἰς λανθάνει σε περιῶν;

ΣΟΑ. Ἐοίκασι γε.

ΛΥΚ. Ὁ δὲ καθ' εἰς πῶς παρήλθεν;

ΣΟΑ. Οὐδὲ τοῦτο ἐμαυτοὺς.

ΛΥΚ. Οἶσθα δὲ τίνα μνηστευόμενον αὐτῷ γάμον;

ΣΟΑ. Τί οὖν τοῦτο;

ΛΥΚ. Ὅτι σολοικίζειν ἀνάγκη τὸν μνηστευόμενον
αὐτῷ.

ΣΟΑ. Τί οὖν πρὸς τοῦμὸν πρᾶγμα, εἰ σολοικίζει τις
μνηστευόμενος;

ΛΥΚ. Ὅτι ἀγνοεῖ ὁ φάσκων εἰδέναι. Καὶ τὸ μὲν
οὕτως ἔχει. Εἰ δὲ τις λέγοι σοι παρελθὼν ὥς ἀπολίποι
τὴν γυναῖκα, ἄρ' ἂν ἐπιτρέποις αὐτῷ;

ΣΟΑ. Τί γὰρ οὐκ ἂν ἐπιτρέποιμι, εἰ φαίνοιτο ἀδι-
κούμενος;

ΛΥΚ. Εἰ δὲ σολοικίζων φαίνοιτο, ἐπιτρέποις ἂν
αὐτῷ τοῦτο;

ΣΟΑ. Οὐκ ἔγωγε.

ΛΥΚ. Ὅρθως γὰρ λέγεις· οὐ γὰρ ἐπιτρεπτόν σο-
λοικίζοντι τῷ φίλῳ, ἀλλὰ διδάκτεον ὅπως τοῦτο μὴ
πίσεται. Καὶ εἰ τίς γε νῦν ψοφοῖ τὴν θύραν ἐσωὶν
ἢ ἐξωὶν κόπτοι, τί φησομένον σε πεπονθέναι;

ΣΟΑ. Ἐμὲ μὲν οὐδὲν, ἐκεῖνον δὲ ἐπεσελθεῖν βούλε-
σθαι ἢ ἐξέναι.

ΛΥΚ. Σὲ δὲ ἀγνοοῦντα τὸν κόπτοντα ἢ ψοφοῦντα
οὐδὲν ὅπως πεπονθέναι δοξῶμεν ἀπαίδευτον ὄντα;

ΣΟΑ. Ὑβριστής εἰ.

ΛΥΚ. Τί λέγεις; ὕβριστής ἐγώ; Νῦν δὲ γενήσομαι

monum. Et ego quidem citabo optimos quosque universos :
tu autem qui sint agnoscito. Puto enim futurum ut nunc
certe illud possis, qui tot deinceps proferri audieris.

SOL. Forte ne nunc quidem, te dicente, potero. Sed
dic tamen.

LYC. Et quomodo te posse negas? janua enim prope tibi
se cognoscendorum illorum aperuit.

SOL. Ergo dic.

LYC. Dixi equidem.

SOL. Nihil certe, quod ego assequer.

LYC. Non ergo illud « aperuit se » assecutus es?

SOL. Non.

LYC. Quid igitur nobis fiet, si ne nunc quidem quae di-
cuntur assequeris? Atqui respiciens ad ea quae initio abs
te dicta sunt, putabam ἵππεις [pro ἱππέας, equites] me in
campum vocare. Tu vero illos ἵππεις agnovistin? Sed vi-
deris non curare sermones, maxime quos modo inter ipsos
agitabamus.

SOL. Equidem hoc ago; tu vero eos obscure nimis tra-
ctas.

9. LYC. Nempe valde obscurum est illud « inter ipsos »,
de nobis dictum. Sed hoc quidem apertum : at te deorum
nemo ab ignorantia illa liberaverit, praeterquam Apollo.
Sciscitat enim ille consulentibus universis : tu vero neque
illum « sciscitantem » intellexisti.

SOL. Non, per omnes deos : neque enim percepi.

LYC. An ergo singulus fugit te oberrans solœcismus?

SOL. Videntur certe.

LYC. Sed illud « singulus » quomodo te praeteriit?

SOL. Neque hoc percepi.

LYC. Sed nostine aliquem sibi conciliantem nuptias?

SOL. Quid ergo istuc?

LYC. Solœcismum committat necesse est, qui sibi con-
ciliet nuptias.

SOL. Quid ergo ad meam rem, si quis nuptias quaerens so-
lœcismum faciat?

LYC. Illud, quod ignorat is qui se scire dixerat. Et hoc
quidem ita se habet. Sed si quis in transitu tibi dicat, se
discedere ab uxore; num illi permittas?

SOL. Quidni vero permittam, si appareat injuria eum
affici?

LYC. Si vero appareat solœcismum ab illo committi, num
hoc ei permittas?

SOL. Non equidem.

LYC. Recte sane dicis : non enim indulgendum amico
sribligine peccanti; sed docendus est qua ratione hoc illi
ne accidat. Et si quis nunc crepare faciat ostium intrans,
aut extens pullet, quid tibi animi esse dicemus?

SOL. Mihi quidem nihil : sed illum intrare velle aut
exire.

LYC. Te vero, qui vel pulantem vel crepitum excitantem
ignores, plane nihil sensisse putabimus, inductum adeo hominem?

SOL. Contumeliosus es.

LYC. Quid ais? egon? contumeliosus? Modo ego fiam.

σοι διαλεγόμενος. Ἔοικε δὲ σολοικίσαι τὸ νῦν δὴ γενήσασθαι, σὺ δ' οὐκ ἔγνων.

10. ΣΟΑ. Παῦσαι πρὸς τῆς Ἀθηνᾶς. Ἄλλ' εἰπέ τι τοιοῦτον, ὥστε καμὲ μαθεῖν.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς ἂν μάθοις;

ΣΟΑ. Εἰ μοι πάντα ἐπέλθοις, ὅσα φῆς σολοικίσας ἐμὲ λαθεῖν καὶ παρ' ὃ τι ἕκαστον σεσολοικίζεται.

ΛΥΚ. Μηδαμῶς, ὦ ἄριστε· μακρὸν γὰρ ἂν ποιήσαιμεν τὸν διάλογον. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἔξεστί σοι καθ' ἕκαστον αὐτῶν πυνθάνεσθαι· νῦν δ' ἕτερ' ἄττα ἐπέλθωμεν, εἰ δοκεῖ, καὶ πρῶτόν γε αὐτὸ τοῦτο ἄττα μὴ δασέως, ἀλλὰ ψιλῶς ἐξενεγκεῖν· [ὀρθῶς φαίνεται ῥηθέν μετὰ τοῦ ἑτέρα συντιθέμενον]· μὴ γὰρ οὕτως ἄλογον ἦν ἂν. Ἐπειτα δὲ τῆς ὕβρεως, ἣν με φῆς ὑβρίσαι σε, εἰ μὴ οὕτω λέγομαι, ἀλλ' εἰς σέ, φαίην ἴδιον.

ΣΟΑ. Ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω εἰπεῖν.

ΛΥΚ. Ὅτι τὸ μὲν σὲ ὑβρίζειν τὸ σῶμά ἐστι τὸ σὺν ἧτοι πληγαῖς ἢ δεσμοῖς ἢ καὶ ἄλλῳ τρόπῳ, τὸ δὲ ἐς σέ, θῆαν εἰς τι τῶν σῶν γίνγηται ἢ ὕβρις· καὶ γὰρ ὅστις γυναῖκα ὑβρίζει τὴν σὴν, εἰς σέ ὑβρίζει, καὶ ὅστις παῖδα καὶ φίλον καὶ ὅστις γε οἰκέτην. Πλὴν γὰρ περὶ πραγμάτων οὕτως ἔχει σοι· ἐπεὶ τὸ ἐς πρᾶγμα ὑβρίζειν ἐλέκται, οἷον ἐς τὴν παροιμίαν, ὡς δὲ Πλάτων φησὶν ἐν τῷ Συμποσίῳ.

ΣΟΑ. Κατανοῶ τὸ διάφορον.

ΛΥΚ. Ἄρ' οὖν καὶ τοῦτο κατανοεῖς, ὅτι τὸ ταῦτα ὑπαλλάττειν σολοικίζειν καλοῦσιν;

ΣΟΑ. Ἀλλὰ νῦν εἰσομαι.

ΛΥΚ. Αὐτὸ δὲ τὸ ὑπαλλάττειν εἰ τις ἐναλλάττειν λέγει, τί σοι δοκεῖ λέγειν;

ΣΟΑ. Ἐμοὶ μὲν ταῦτόν λέγειν δοκεῖ.

ΛΥΚ. Καὶ πῶς ἂν εἴη ταῦτόν τῳ ὑπαλλάττειν τὸ ἐναλλάττειν, εἴπερ τὸ μὲν ἑτέρου πρὸς ἕτερον γίνγεται, τοῦ μὴ ὁρθοῦ πρὸς τὸ ὀρθόν, τὸ δὲ τοῦ μὴ ὄντος πρὸς τὸ ὄν;

ΣΟΑ. Κατέμαθον ὅτι τὸ μὲν ὑπαλλάττειν τὸ μὴ κύριον ἀντὶ τοῦ κυρίου λέγειν ἐστὶ, τὸ δ' ἐναλλάττειν ποτὲ μὲν τῷ κυρίῳ, ποτὲ δὲ τῷ μὴ κυρίῳ χρῆσθαι.

ΛΥΚ. Ἐχει τινὰ καὶ ταῦτα κατανόησιν οὐκ ἄχαριν, τὸ δὲ σπουδάζειν πρὸς τινὰ τὴν οἰκείαν ὠφέλειαν τοῦ σπουδάζοντος ἐμφαίνει, τὸ δὲ περὶ τινὰ τὴν ἐκείνου περὶ ὃν σπουδάζει. Καὶ ταῦτα ἴσως μὲν ὑποσυγχεύονται, ἴσως δὲ καὶ ἀκριβοῦνται παρὰ τισι· βέλτιον δὲ τὸ ἀκριβοῦν ἐκάστω.

ΣΟΑ. Ὅρθως γὰρ λέγεις.

11. ΛΥΚ. Τό γε μὴν καθίζεισθαι τοῦ καθίζεσθαι καὶ τὸ κάθισον τοῦ κάθησο ἄρ' οἶσθ' ὅτι διενήνοχεν;

ΣΟΑ. Οὐκ οἶδα. Τὸ καθέσθαι ἡκούον σου λέγοντος ὡς ἐστιν ἐκφυλον.

ΛΥΚ. Καὶ ὀρθῶς γε ἤκουσας. Ἀλλὰ τὸ κάθισον τοῦ κάθησο διαφέρειν φημί.

ΣΟΑ. Καὶ τῷ ποτ' ἂν εἴη διαφέρον;

ΛΥΚ. Τῷ τὸ μὲν πρὸς τὸν ἐστῶτα λέγεσθαι τὸ κάθισον, τὸ δὲ πρὸς τὸν καθεζόμενον.

dum tecum disputo. Videtur autem male junctum illud « modo fiam », quod tu non agnovisti.

10. SOL. Desine, per Minervam : sed dic ejusmodi quiddam, quod ego quoque possim assequi.

LYC. Et quomodo assequaris?

SOL. Si percurras omnia in quibus stribligine sermonis me non observante te ais ultro peccasse, et quam quidque ob causam peccatum sit.

LYC. Nequaquam, bone vir ; sic enim longum nimis faceremus hoc colloquium. Sed de his singulis me interrogare si velis, integrum tibi facio. Jam vero alia quædam (ἄττα), si videtur, percurramus ; ac primo ipsam illud ἄττα non deuso spiritu, sed tenui efferre oportet : [recte dictum apparet cum nomine ἑτερα compositum :] sic enim minus absurdum fuerit. Deinde illud de contumelia videamus, qua te affectum a me dicis : quod si non ita dicerem, sed in te contumeliosus fuisse, proprie loquerer.

SOL. Ego non habeo dicere.

LYC. Nam te contumeliose tractare significat corpus tuum aut plagis, aut vinculis, aut alio modo male mulcare : sed in te contumeliosum esse dicitur, quum in tuorum aliquid exercetur contumelia : etenim qui uxorem tuam contumeliose tractat, ille in te contumeliosus est ; et qui filium tuum, et amicum, et qui servum ; quin etiam de rebus ita tibi res habet. Nam etiam in rem contumeliosus aliquis esse dictus est, verbi gratia in proverbium, ut Plato ait in Convivio.

SOL. Comprehendo differentiam.

LYC. Numquid ergo hoc etiam comprehendis, qui permutet ista, illi stribliginem orationis objici?

SOL. Certe nunc sciam.

LYC. Sed ipsum illud « permutare » si quis dicat « immutare », quid tibi videbitur dicere?

SOL. Idem mihi dicere videbitur.

LYC. Sed quomodo idem sit permutare et immutare, quum hoc sit positio unius pro altero, vitiosi pro recto ; illud vero ejus quod plane non est pro eo quod est (falsi pro vero).

SOL. Jam sum assecutus : permutare est improprium dicere pro proprio ; immutare, interdum proprio uti, interdum improprio.

LYC. Habent ista quoque contemplationem non injucundam : Consulere aliquem, propriam appetentis utilitatem significat : Consulere alicui, utilitatem ejus cui consulimus. Et hæc fortasse aliquantum miscentur, fortasse autem accurate quibusdam observantur : melior autem unicuique accurata observatio.

SOL. Nempe.

11. LYC. Verum Stare et Sistere, itemque Asside et Sede, numquid nosti quid differant?

SOL. Non novi ; sed hoc dicere te audiui, Conseditor esse peregrinum.

LYC. Recte tu quidem audisti : sed ego Asside et Sede differre aio.

SOL. Et qui tandem differant?

LYC. Quod ad stantem dicitur Asside ! alterum autem ad sedentem, ut

Ἦσ', ὦ ξεῖν', ἡμεῖς δὲ καὶ ἄλλοι δόχον ἐδρην,
ἀντὶ τοῦ μένε καθεζόμενος. Πάλιν οὖν εἰρήσθω ὅτι
τὸ ταῦτα παραλλάττειν ἀμαρτάνειν ἐστί. Τὸ δὲ κα-
θίζω τοῦ καθίζομαι ἄρα σοι δοκεῖ μικρῷ τινι διαφέ-
ρειν; εἴπερ τὸ μὲν καὶ ἕτερον δρῶμεν, τὸ καθίζειν λέ-
γω, τὸ δὲ μόνους ἡμᾶς αὐτοὺς τὸ καθίζεσθαι.

12. ΣΟΛ. Καὶ ταῦτα ἱκανῶς διελέλυθας, καὶ δὴ
λέγε· οὗτω γὰρ σε δεῖ προδιδάσκειν.

ΛΥΚ. Ἐτέρως γὰρ λέγοντος οὐ κατανοεῖς; Οὐκ
οἶσθα οἷόν ἐστι συγγραφεὺς ἀνὴρ;

ΣΟΛ. Πάνυ οἶδα νῦν γέ σου ἀκούσας ταῦτα λέ-
γοντος.

ΛΥΚ. Ἐπεὶ καὶ τὸ καταδουλοῦν σὺ μὲν ἴσως ταυ-
τὸν τῷ καταδουλοῦσθαι ἐνόμικας, ἐγὼ δὲ οἶδα διαφο-
ρὰν οὐκ ὀλίγην ἔχον.

ΣΟΛ. Τίνα ταύτην;

ΛΥΚ. Ὅτι τὸ μὲν ἐτέρῳ τὸ καταδουλοῦν, τὸ δ'
ἐαυτῷ γίγνεται.

ΣΟΛ. Καλῶς λέγεις.

ΛΥΚ. Καὶ ἄλλα δέ σοι πολλὰ ὑπάρχει μανθάνειν,
εἴπερ μὴ αὐτὸς εἰδέναι οὐκ εἰδῶς δόξεις.

ΣΟΛ. Ἄλλ' οὐκ ἂν δόξαιμι.

ΛΥΚ. Οὐκοῦν τὰ λοιπὰ ἐσαυθὶς ἀναβαλόμεθα, νῦν
δὲ διαλύσωμεν τὸν διάλογον.

LXXVII.

* ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ ἢ ΔΙΔΑΣΚΟΜΕΝΟΣ.

ΤΡΙΕΦΩΝ, ΚΡΙΤΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΕΟΛΑΟΣ.

1. ΤΡΙΕΦ. Τί τοῦτο, ὦ Κριτία; ὅλον σεαυτὸν
ἡλλοίωσας καὶ τὰς ὀφρῦς κάτω συνένευκας, μύχιον δὲ
βυσσοδομεῖς ἄνω καὶ κάτω περιπολῶν κερδαιόφρονι
εἰκῶς κατὰ τὸν ποιητὴν « ὥχρος τέ σευ εἶλε παρείας. »
Μή που τρικάρηνον θεάσασαι ἡ Ἐκάτην ἐξ Ἄδου ἔλη-
λυθῆναι, ἡ καὶ τινι θεῶν ἐκ προνοίας συνήντηκας; οὐ-
δέπω γὰρ σε τοιαῦτα εἰκὸς παθεῖν, εἰ καὶ αὐτὸν ἡκη-
χόεις, οἶμαι, τὸν κόσμον κλυσθῆναι ὥσπερ ἐπὶ τοῦ
Δευκαλίωνος. Σοὶ λέγω, ὦ καλὲ Κριτία, οὐκ αἰεὶς
ἐμοῦ ἐπιβουλιμένου τὰ πολλὰ καὶ ἐς βραχὺ γειτνιασαν-
τος; δυσχεραίνεις καθ' ἡμῶν ἢ ἐκκεκώφωσαι ἢ καὶ
τῆς χειρὸς παλαιστήσονται ἐπιμένεις;

ΚΡΙΤ. ὦ Τριεφών, μέγαν τινὰ καὶ ἡπορημένον
λόγον ἀκήχοα καὶ πολλὰς ὁδοὺς διενειλημένον καὶ ἔτι
ἀναπεμπάζω τοὺς ὕλους καὶ τὰς ἀκοὰς ἀποφράττω,
μὴ που ἔτι ἀκούσασαι ταῦτα καὶ ἀποψύξω ἐκμανεῖς καὶ
μῦθος τοῖς ποιηταῖς γενήσονται ὥς καὶ Νιόβη τὸ πρῖν.
Ἄλλα κατὰ κρημνὸν ὠθούμην ἂν ἐπὶ κεφαλῆς σκοτο-
δινήσας, εἰ μὴ ἐπέκραζάς μοι, ὦ τᾶν, καὶ τὸ τοῦ Κλε-
ομβρότου πῆδημα τοῦ Ἀμβρακίωτου ἐμυεύθη ἐπ'
ἐμοί.

2. ΤΡΙΕΦ. Ἠράκλεις, τῶν θαυμασιῶν ἐκείνων

Quin, peregrine, sedes? sedem invenimus et ipsi:

sedes, pro manes sedens. Quare iterum dictum sit, mutare
talia, peccare est. Sisto autem a Sto numquid parvo tibi
discrimine abesse videtur? quum alterum faciamus in aliis
sistere dico, alterum vero in nobis solis, stare.

12. SOL. Hæc etiam satis enarrasti: et dic sane ultra:
ita enim oportet te docendo præire.

LYC. Num aliter dicente me, non intelligis? Non nosti
quid sit vir Scriptor? [Desunt quædam.]

SOL. Omnino novi nunc quidem, postquam te ista di-
centem audivi.

LYC. Quandoquidem etiam καταδουλοῦν tu forte idem
quod καταδουλοῦσθαι putasti: ego vero differentiam ea non
parvam habere novi.

SOL. Quamnam?

LYC. Quod alterum significat alterius potestati subjicere;
καταδουλοῦσθαι vero sibi.

SOL. Recte dicis.

LYC. Supersunt alia quoque multa tibi discenda; nisi
tamen ipse scire tibi videris, quum nescias.

SOL. Non possum videri.

LYC. Ergo in aliam occasionem differamus reliqua; nunc
autem solvamus colloquium.

LXXVII.

PHILOPATRIS SEU QUI DOCETUR.

ΤΡΙΕΦΩΝ, ΚΡΙΤΙΑΣ ΕΤ ΚΛΕΟΛΑΟΣ.

1. TRIEPH. Quid hoc rei est, Critia? totum te mutasti,
et superciliis deorsum contractis profundas « volvis sub
pectore curas, » sursumque et deorsum vagans « animos
sub vulpe latentes, » ut est in poeta, videris circumferre,
« oraque pallor occupat. » Numquid canem tricripitem
vidisti, aut Hecaten ex inferis ascendentem, an consulto
cum deorum aliquo una fuisti? Neque enim tali te modo
affici par erat, puto, si vel mundum, ut quondam sub
Deucalione, eluvie totum perire audivisses. Tecum loquor,
o pulcher Critia; non me audis multum tibi inclamantem
et prope jam te consistentem? irasne aliquas adversum nos
geris? an obmutuisti? an exspectas denique dum injecta te
manu impellam?

CRIT. O mi Triephon, magnam quandam audivi oratio-
nem ac difficilem, multis involutam ambagibus; et etiam-
num retracto mecum logos illos, et aures obturo, ne si
forte iterum illi audiendi sint, dirigeam præ furore et fabula
poetis fiam, ut illa olim Niobe. Sed profecto, nisi tu mihi jam
inclamasses, amice, de præcipiti loco in caput vertigo me
impulisset, et Cleombroti saltus Ambraciotæ illius jam de
me narraretur.

2. TRIEPH. Mirabilia, Hercules, visa vel audita, quæ

φασμάτων ἢ ἀκουσμάτων, ἅπερ Κριτίαν ἐξέπληξαν. Πόσοι γὰρ ἐμβρόντητοι ποιηταὶ καὶ τερατολόγοι φιλοσόφων οὐκ ἐξέπληξαν σου τὴν διάνοιαν, ἀλλὰ λῆρος πάντα γέγονεν ἐπὶ σοί.

KRIT. Πέπαυσο ἐς μικρὸν καὶ μηκέτι παρενοχλήσης, ὦ Τριεφῶν· οὐ γὰρ παροπτέος ἢ ἀμελετήτος γενήσῃ παρ' ἐμοῦ.

TRIEPH. Οἷδ' ὅτι οὐ μικρὸν οὐδὲ εὐκαταφρόνητον πρᾶγμα ἀνακυκλεῖς, ἀλλὰ καὶ λίαν τῶν ἀπορορτήτων· ὁ γὰρ χρῶς καὶ τὸ ταυρηδὸν ἐπιβλέπειν καὶ τὸ ἀστατον τῆς βάσεως τὸ ἄνω τε καὶ κάτω περιπολεῖν ἀρίγνωτόν σε καθίστησιν. Ἄλλ' ἄμπνευσον τοῦ δεινοῦ, ἐξέμεσον τοὺς ὕλους, « μὴ τι κακὸν παθῆς. »

KRIT. Σὺ μὲν, ὦ Τριεφῶν, ὅσον πέλεθρον ἀνὰ δρᾶμε ἀπ' ἐμοῦ, ἵνα μὴ τὸ πνεῦμα ἐξάρῃ σε καὶ πεδάρσιος τοῖς πολλοῖς ἀναφανῆς καὶ πού καταπεσὼν Τριεφῶντειον πέλαγος κατονομάσης, ὡς καὶ Ἰκαρος τὸ πρίν· ἃ γὰρ ἀκήχοα τήμερον παρὰ τῶν τρισκαταράτων ἐκείνων σοφιστῶν, μεγάλως ἐξώγκωσέ μου τὴν νηδύν.

TRIEPH. Ἐγὼ μὲν ἀναδραμοῦμαι ὅσῳ καὶ βούλει, σὺ δὲ ἄμπνευσον τοῦ δεινοῦ.

KRIT. Φῦ φῦ φῦ τῶν ὕλων ἐκείνων, ἰοῦ ἰοῦ ἰοῦ ἰοῦ τῶν δεινῶν βουλευμάτων, αἱ αἱ αἱ αἱ τῶν κενῶν ἐλπίδων.

3. **TRIEPH.** Βαθαὶ τοῦ ἀναφυσήματος, ὡς τὰς νεφέλας διέστρεψε· ζεφύρου γὰρ ἐπιπνέοντος λάβρου καὶ τοῖς κύμασιν ἐπωθίζοντος βορέην ἄρτι ἀνὰ τὴν Προποντίδα κεκίνηκας, ὡς διὰ κάλων αἱ ὀλκάδες τὸν Εὐξείνιον πόντον οἰχίζονται, τῶν κυμάτων ἐπικυλινδούντων ἐκ τοῦ φυσήματος, ὅσον οἶδημα τοῖς ἐγκάτοις ἐνέκειτο· πόσος κορκορυμὸς καὶ κλόνος τῆς γαστέρας σου συνετάρασσε. Πολύωτον σεαυτὸν ἀναπέφηνας τοσαῦτα ἀκηχοῦς· ὡς καὶ, κατὰ τὸ τερατῶδες, καὶ διὰ τῶν δυνάων ἡχηχοῦς.

KRIT. Οὐ παράδοξόν τι, ὦ Τριεφῶν, ἀκηχοῦναι καὶ ἐξ δυνάων· καὶ γὰρ κνήμην γαστέρα τεθέασαι καὶ κεφαλὴν κύουσαν καὶ ἀνδρείαν φύσιν ἐς γυναικείαν ἐνεργοθετοῦσαν καὶ ἐκ γυναικῶν ὄρνεα μεταβαλλόμενα· καὶ ὅλος τερατώδης ὁ βίος, εἰ βούλει πιστεύειν τοῖς ποιηταῖς. Ἄλλ' « ἐπεὶ σε πρῶτον κιχάνω τῷδ' ἐνὶ χώρῳ, » ἀπίωμεν ἔνθα αἱ πλάτανοι τὸν ἥλιον εἰργουσιν, ἀηδόνες δὲ καὶ χελιδόνες εὐχῆα κελαδοῦσιν, ἢ ἡ μελωδία τῶν ὀρνέων τὰς ἀκοὰς ἐνηδύνουσα τό τε ὕδωρ ἡρέμα κελαρῦζον τὰς ψυχὰς καταθέλξει.

4. **TRIEPH.** Ἰωμεν, ὦ Κριτία· ἀλλὰ δέδια μὴ πού ἐπωδῇ τὸ ἡκουσμένον ἐστὶ καὶ με ὑπερον ἢ οὕρετρον ἢ ἄλλο τι τῶν ἀψύχων ἀπεργάσεται ἢ θαυμασία σου αὔτη κατάπληξις.

KRIT. Νῆ τὸν Δία τὸν αἰθέριον οὐ τοῦτο γενήσεται ἐπὶ σοί.

TRIEPH. Ἔτι με ἐξφόρησας τὸν Δία ἐπομοσάμενος. Τί γὰρ ἂν δυνήσεται ἀμυνόμεναί σε, εἰ παραβαῖς τὸν ὄρνον; οἷδα γὰρ καὶ σὲ μὴ ἀγνοεῖν περὶ τοῦ Διὸς σου.

quidem Critiam adeo potuere percellere. Quot enim attoniti poetae, quot philosophorum portentosi sermones, tantum abest ut tuam dimovere mentem potuerint, ut meræ omnes nugæ fuerint tibi.

CRIT. Quiesce paulum, Triephton, et noli molestus esse amplius: neque enim a me insuper habendus eris, aut negligendus.

TRIEPH. Novi te haud parvam rem, neque spernendam facile, quin valde etiam abstrusam, volutare animo: color enim ille tuus, illa in vultu torvitas, in ingressu illa inconstantia, illa sursum deorsumque conversio, valde te conspiciendum atque notabilem faciunt. Sed respira ab illo malo, et logos evome, « ne quo corripere malo. »

CRIT. Sed heus tu, Triephton, quantum est unum jugum, curriculo te hinc aufer, ne spiritu in sublime sublatus, spectaculum multitudini fias, et delapsus alicubi, ut quondam Icarus, Triephonteum pelagus nomine tuo signes. Insigniter enim, quæ hodie ex sacerrimis sophistis audiui, ventrem mihi inflarunt.

TRIEPH. Ego vero, quantum voles, retro curram: at tu respira a malo.

CRIT. Phy, phy, phy, phy, logos illos! hem, hem, hem, hem, nefanda consilia! heu, heu, heu, heu, spes vanissimas!

3. **TRIEPH.** Vah, quantus erat ille flatus, quam nubes ipsas convertit! Dum enim vehementi Zephyrus flatu in undas impingit, Boream jam super Propontide excitasti, adeo ut funibus naves tractæ Euxinum ingredi Pontum cogantur, fluctibus ex tuo spiritu magna se vi volventibus: tantus tumor tuis inerat intestinis. Hem quantus strepitus, quæ conquassatio ventrem tibi conturbabat! Auritissimum te esse demonstrasti, qui tot ac tanta audieris, adeo ut (tam portentosa res est) unguibus etiam audisse videaris.

CRIT. Sed non debebat tibi incredibile videri, Triephton, si quis etiam unguibus audiat; siquidem femur uterum vidisti, et caput prægnans, maris vero naturam in femineam transeuntem et muliebria operantem, mutatasque in aves feminas. Denique portentorum plena est omnis vita, si credas poetis. Sed « quum te primum his possum complectier oris », age abeamus eo, ubi solem platani arcent, lusciniæque et hirundines dulcisonis æthera cantibus implent, ut avium aures permulcens cantus, et aqua leni decurrens susurro, animas nostras tranqillet.

4. **TRIEPH.** Eamus sane, Critia; sed timeo ne forte incantatio sit quod tu audivisti, et pistillum aut januam ex me aut inanimatarum rerum aliam faciat mirabilis illa tua percussio.

CRIT. Per ego ætherium tibi Jovem juro, non ita de te futurum.

TRIEPH. Amplius etiam terras, quum Jovem dejerasti. Quam enim ille jurisjurandi religionem violanti poenam infligere possit? novi enim te non ignorare, ut tui Jovis res se habeant.

KRIT. Τί λέγεις; οὐ δυνήσεται ὁ Ζεὺς ἐς Τάρταρον ἀποπέμψαι; ἢ ἀγνοεῖς ὡς τοὺς θεοὺς πάντας ἀτέρριμψεν ἀπὸ τοῦ θεσπεσίου βηλοῦ καὶ τὸν Σαλμωνέα ἀντιβροντῶντα πρῶην κατεκεραύνωσε καὶ τοὺς ἀσελγεστάτους ἐτι καὶ νῦν, παρὰ δὲ τῶν ποιητῶν Τιτανοκράτωρ καὶ Γίγαντολέτης ἀνυμνεῖται ὡς καὶ παρ' Ὀμήρῳ;

TRIEPH. Σὺ μὲν, ὦ Κριτία, πάντα παρέδραμες τὰ τοῦ Διὸς, ἀλλ', εἰ σοι φίλον, ἄκουε. Οὐχὶ χύκνους οὗτος ἐγένετο καὶ σάτυρος δι' ἀσελγείαν, ἀλλὰ καὶ ταῦρος; καὶ εἰ μὴ τὸ πορνίδιον ἐκείνου ταχέως ἐπωμίσατο καὶ διέφυγε διὰ τοῦ πελάγους, τάχ' ἂν ἡροτρία ἐντυχὼν γεηπῶν ὁ βροντοποῖς καὶ κεραυνοβόλος σου Ζεὺς καὶ ἀντὶ τοῦ κεραυνοβολεῖν τῇ βουπλῆγι κατεκεντάννυτο. Τὸ δὲ καὶ Αἰθίοφι συνευωχεῖσθαι ἀνδράσι μελαντέροις καὶ τὴν ὄψιν ἐξοφωμένους καὶ ἐς ὁδὸν ἥλιους μὴ ἀφίστασθαι, ἀλλ' ὑποβεδρεγμένους καθεδεῖσθαι παρ' αὐτοῖς πύγωνα τηλικούτων ἔχων, οὐκ αἰσχύνης ἀξία; τὰ δὲ τοῦ αἵτου καὶ τῆς Ἰδης καὶ τὸ κυφορεῖν καθ' ὅλου τοῦ σώματος αἰσχύνονται καὶ λέγεις.

5. **KRIT.** Μῶν τὸν Ἀπόλλωνα γ' ἐπομοσόμεθα, ὁς προφήτης ἀριστος καὶ ἱητὴρ, ὤγαθέ;

TRIEPH. Τὸν ψευδόμαντιν λέγεις, τὸν Κροῖσον πρῶην διολωλέκοτα καὶ μετ' αὐτὸν Σαλαμίνιους καὶ ἑτέρους μυρίους, ἀμφιλοῖα πᾶσι μαντευόμενον;

6. **KRIT.** Τὸν Ποσειδῶνα δὲ τί; ὁς τρίαῖναν ἐν ταῖν χερσὶν κρατῶν καὶ διάφορον τι καὶ καταπληκτικὸν βοᾷ ἐν τῷ πολέμῳ ὅσον ἐννεάχιλοι ἄνδρες ἢ δεκάχιλοι, ἀλλὰ καὶ σεισίζων, ὦ Τριεφῶν, ἐπονομάζεται;

TRIEPH. Τὸν μοιχὸν λέγεις ὁς τὴν τοῦ Σαλμωνέως παῖδα τὴν Τυρὸν πρῶην διέφθειρε καὶ ἐτι ἐπιμοιχεύει καὶ ῥύστης καὶ δημαγωγὸς τῶν τοιούτων ἐστί; τὸν γὰρ Ἄρην ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ πιεζόμενον καὶ δεσμοῖς ἀλύτοις μετὰ τῆς Ἀφροδίτης στενούμενον, πάντων τῶν θεῶν διὰ τὴν μοιχείαν ὑπ' αἰσχύνῃς σιωπῶντων, ὁ ἱππεῖος Ποσειδῶν ἐκλαυσε δακρυρροῶν ὥσπερ τὰ βρεφύλλια τοὺς διδασκάλους δεδιότα εἰ ὥσπερ αἱ γρᾶες κόρας ἐξάπατῶσαι· ἐπέκειτο δὲ τῷ Ἡφαίστῳ λῦσαι τὸν Ἄρεα, τὸ δὲ ἀμφίχωλον τοῦτο δαιμόνιον, οἰκτεῖραν τὸν πρεσβύτην θεόν, τὸν Ἄρην ἀπληυθέρωσεν. Ὡστε καὶ μοιχὸς ἐστὶν ὡς μοιχοὺς διασώζων.

7. **KRIT.** Ἐρμείαν δὲ τί;

TRIEPH. Μὴ μοι τὸν κακόδουλον τοῦ ἀσελγεστάτου Διὸς καὶ τὸν ἀσελγομανῶντα ἐπὶ τοῖς μοιχικοῖς.

8. **KRIT.** Ἄρεα δὲ καὶ Ἀφροδίτην οἶδα μὴ παραδέχεσθαι σε διὰ τὸ προδιαβληθῆναι πρῶην παρὰ σοῦ. Ὡστε ἐάσωμεν τούτους. Τῆς Ἀθηνᾶς ἐτι ἐπιμνησθήσομαι, τῆς παρθένου, τῆς ἐνόπλου καὶ καταπληκτικῆς θεᾶς, ἣ καὶ τὴν τῆς Γοργόνος κεφαλὴν ἐν τῷ στήθει περιάπτεται, τὴν γίγαντολέτιν θεόν. Οὐ γὰρ ἔχεις τι λέγειν περὶ αὐτῆς.

TRIEPH. Ἐρῶ σοι καὶ περὶ ταύτης, ἣν μοι ἀποκρίνη.

KRIT. Λέγε δ τι γε βούλει.

CRIT. Ain' tu? non posse Jovem in Tartarum aliquem mittere? aut nescis tu homo ut deos omnes de caelesti illo limine deiecerit, ut Salmonea contra tonantem fulmine olim prostraverit, et hodiernum prout quisque est petulantissimus prosternat; atque inde esse quod apud poetas « Titanum victor, debellatorque Gigantum, » velut apud Homerum, decantetur?

TRIEPH. Omnia tu quidem, Critia, Jovis percurristi; sed, si placet, invicem audi. Nonne idem cygnus factus est satyrusque libidinis causa, quin taurus etiam? et nisi celeriter suscepto in humeros isto scortillo per pelagus aufugisset, forte jam, ab agricola aliquo interceptus, araret tuus ille tonitruum effector fulminumque jaculator Jupiter, et pro eo, quod fulmina dicitur jacere, stimulos sentiret et scuticam. Illud vero non rubore dignum censes, egregie barbatum senem cum Aethiopibus epulas celebrare, praenigra viris facie et vultibus obtenebratis, et duodecim totis solibus apud eos vino madentem desiderare? illa enim de aquila et de Ida, et quod per totum corpus factum ferat, dicere etiam pudor est.

5. **CRIT.** Numquid igitur, o bone, per Apollinem jurbimus, medicum pariter atque vatem optimum?

TRIEPH. Mendacem illum prophetam dicis, qui Cræsum olim, et post illum Salaminios, aliosque sexcentos, vaticiniorum ambiguitate pessumdedit?

6. **CRIT.** Quid si per Neptunum, qui trifidum in manibus sceptrum tenens, penetrabili voce terribilique tantum in bello clamat quantum vix « novemve decemve virorum millia? » qui praeterea terrae quassator, o Triephton, appellatur?

TRIEPH. Scilicet per mœchum illum, qui Tyro, Salmonei filiam, olim corruptit, et insuper adulteria committit, taliumque et sibi similibus liberator ac concitator est? Martem enim reti captum et vinculis cum Venere sua indissolubilibus constrictum, omnibus diis ob adulterium tacentibus praepudore, equestris ille Neptunus lacrimis, quales puerorum sunt magistros timentium, aut vetularum puellas decipientium, effusus deslevit: instabat autem Vulcano, ut Martem solveret; claudumque illud daemonium misericordia senis dei Martem dimisit. Mœchus itaque ipse est, ut qui salus sit mœchorum.

7. **CRIT.** Quid si per Mercurium?

TRIEPH. Apage vero pessimum illum libidinosissimū Jovis administrum, ipsumque stuprorum cupiditate ac adulteriorum pruritu insanientem.

8. **CRIT.** At Martem Veneremque te non accepturum jam praevideo, quum modo eos contumelia affeceris. Igitur mittamus hos. Sed Minervae adhuc mentionem faciam, virginis, armatae terribilisque deae, quae Gorgonis caput pectori praefixum gerit, Gigantum perditricem deam. Contra hanc enim dicere nihil habes.

TRIEPH. Quin contra hanc etiam dixero, si respondere voles.

CRIT. Cedo quicquid placuerit.

ΤΡΙΕΦ. Εἰπέ μοι, ὦ Κριτία, τί τὸ χρήσιμον τῆς Γοργόνας καὶ τί τῷ στήθει τοῦτο ἡ θεὰ ἐπιφέρειται;

ΚΡΙΤ. Ὡς φοβερὸν τι θέαμα καὶ ἀποτρεπτικὸν τῶν δεινῶν. Ἀλλὰ καὶ καταπλήσσει τοὺς πολεμίους καὶ ἑτεραλξία τὴν νίκην ποιεῖ, ὅπου γε βούλεται.

ΤΡΙΕΦ. Μῶν καὶ διὰ τοῦτο ἡ Γλαυκῶπις ἀκαταμάχῃτος;

ΚΡΙΤ. Καὶ μάλα.

ΤΡΙΕΦ. Καὶ διὰ τί οὐ τοῖς σώζειν δυναμένοις, ἀλλὰ τοῖς σωζομένοις μῆρια καίομεν ταύρων ἢ δ' αἰγῶν, ὥς ἡμῶς ἀκαταμάχῃτος ἐργάζονται ὥσπερ τὴν Ἀθηνᾶν;

ΚΡΙΤ. Ἄλλ' οὐ οἱ δύνάμεις γε πόρρωθεν ἐπιδοθεῖν ὥσπερ τοῖς θεοῖς, ἀλλ' εἰ τις αὐτὴν ἐπιφέρειται.

9. ΤΡΙΕΦ. Καὶ τί τὸδ' ἔστιν, ἐθέλω γὰρ παρὰ σοῦ εἰδέναι ὥς ἐξευρημένου τὰ τοιαῦτα καὶ ἐς μάλιστα κατωρθώκτος. Ἄγνοῦ γὰρ πάντα τὰ κατ' αὐτὴν πλὴν γε τοῦ ὀνόματος.

ΚΡΙΤ. Αὕτη κόρη ἐγένετο εὐπρεπὴς καὶ ἐπέραστος· Περσεύς δὲ ταύτην δολῶ ἀποδειροτομήσαντος, ἀνδρὸς γενναίου καὶ ἐς μαγικὴν εὐφημουμένου, ἐπαοιδίαις ταύτην περιωδήσαντος, ἀλκαρ οἱ θεοὶ ταύτην ἐσχήκασιν.

ΤΡΙΕΦ. Τουτί μ' ἐλάνθανέ ποτε τὸ καλὸν, ὥς ἀνθρώπων θεοὶ ἐνδεεῖς εἰσι. Ζώσης δὲ τί τὸ χρήσιμον; προσηταιρίζετο ἐς πανδοχεῖον ἢ κρυφίως συνεφείρετο καὶ κόρην αὐτὴν ἐπυνόμαζε;

ΚΡΙΤ. Νῆ τὸν Ἄγνωστον ἐν Ἀθήναις παρθένος διέμεινε μέχρι τῆς ἀποτομῆς.

ΤΡΙΕΦ. Καὶ εἰ τις παρθένον χατατομήσειε, ταῦτ' ἔνοστον φόβητρον τοῖς πολλοῖς; οἶδα γὰρ μυρίας διαμελείσθαι τμηθείσας « νήσω ἐν ἀμφιρύτῃ, Κρήτην δὲ τέ μιν καλέουσι. » Καὶ εἰ τοῦτο ἐγίνωσκον, ὦ καλὲ Κριτία, πόσας Γοργόνας σοὶ ἀνήγαγον ἐκ Κρήτης; καὶ σε στρατηγέτην ἀκαταμάχῃτον ἀποκατέστησα, ποιηταὶ δὲ καὶ ῥήτορες κατὰ πολὺ με Περσεύς διέκριναν ὥς πλείονας Γοργόνας ἐφευρηκότα.

10. Ἄλλ' ἔτι ἀνεμνήσθην τὰ τῶν Κρητῶν, οἱ τὰ φον ἐπεδείκνυντό μοι τοῦ Διὸς σου καὶ τὰ τὴν μητέρα θρέψαντα λόγμια, ὥς αἰθαλεῖς αἱ λόγμια αὗται διαμένουσι.

ΚΡΙΤ. Ἄλλ' οὐκ ἐγίνωσκας τὴν ἐπωδὴν καὶ τὰ ὄργια.

ΤΡΙΕΦ. Εἰ ταῦτα, ὦ Κριτία, ἐξ ἐπωδῆς ἐγίνετο, τάχ' ἂν καὶ ἐκ νεκάδων ἐξήνεγκεν ἂν καὶ ἐς τὸ γλυκύτατον φάος ἀνήγαγεν. Ἀλλὰ λῆρος παίγνιά τε καὶ μῦθοι παρὰ τῶν ποιητῶν τερατολογούμενα. Ὡστε ἴασον καὶ ταύτην.

11. ΚΡΙΤ. Ἦραν δὲ τὴν Διὸς γαμετὴν καὶ κασίγνητον οὐ παραδέχῃ;

ΤΡΙΕΦ. Σίγα τῆς ἀσελγεστάτης ἔνεκα μίξεως καὶ τὴν ἐκ ποδῶν καὶ χερσῶν ἐκτεταμένην παράδραμε.

12. ΚΡΙΤ. Καὶ τίνα ἐπομόσωμαί γε;

ΤΡΙΕΦ. Dic mihi igitur, Critia, quæ est Gorgonis utilitas, et cui bono pectus ea munit Pallas?

CRIT. Ut terribili quodam spectaculo malisque averuncandis apto. Quin terret etiam hostes, victoriamque ut lubitum fuerit ab una parte inclinat ad alteram.

ΤΡΙΕΦ. Num hac etiam causa invicta est Cæsia illa dea?

CRIT. Utique.

ΤΡΙΕΦ. Cur autem non iis quæ servare possunt potius, quam qui ipsi servantur, taurorum cremamus aut caprarum femora, ut nos etiam invictos, quemadmodum Minervam, præsentent?

CRIT. Sed non habet Gorgo vim illam eminus adjuvandi, quam habent dii, sed si quis eam præferat, predest.

9. ΤΡΙΕΦ. Sed quid tandem rei est Gorgo? velim enim ex te audire, qui inventus talia et exquisitissime pertractasse: nam ignoro equidem, præter nudum nomen, ejus omnia.

CRIT. Virgo igitur erat decenti forma et amabilis; sed postquam Perseus, vir fortis et ob magicæ artis peritiam celebris, incantationibus victæ caput dolo abstulerat, præsidii causa dii eam habuere.

ΤΡΙΕΦ. Fugit me res tam egregia, quod hominibus dii opus habent. Sed quum viveret, quam utilitatem præstitit? numquid in stabulis meretriciam faciebat, an vero clam imminui se patiebatur ac virginem tamen sese nominabat?

CRIT. Per ignotum qui colitur Athenis deum, virgo usque ad capitis percussione permansit.

ΤΡΙΕΦ. Et si quis caput virginis abscindat, fietne tum terculamentum ejusmodi etiam vulgo cuilibet? novi enim vel decies mille virgines membratim omnes dissectas in insula, « quam Cretam dixere, ambit circumfluvius humor. » Hoc ego si novissem, quot tibi Gorgonas attulissem ex Creta? atque invictum te imperatorem constituissem; poetæ autem et rhetores me, tanquam plurimarum inventorem Gorgonum, longe Perseo superiorem judicassent.

10. Sed quoniam in Cretenses incidimus, memini adhuc illos mihi ostendere sepulcrum tui illius Jovis, et quæ ipsius matrem sustentarunt virgulta, et quam hæc sint perennia vireta.

CRIT. Sed ignorabas tu quidem incantationem et cærimonias.

ΤΡΙΕΦ. Si hæc possent, mi Critia, incantationibus peragi, possent illæ forte etiam ex inferis ereptos in dulcissimam hanc lucem reducere. Sed nugæ sunt scilicet naxiæque et fabulæ a poetis portentose confictæ. Itaque et hanc omitte.

11. CRIT. Junonem autem, Jovis uxorem pariter ac sororem, non accipies.

ΤΡΙΕΦ. Tace ob lascivissimum illum concubitus, et manibus ac pedibus extensam ocyus prætercurre.

12. CRIT. Per quem igitur deum tibi vis ut jurem?

ΤΡΙΕΦ. Ὑψιμέδοντα θεόν, μέγαν, ἀμβροτον, οὐρανίωνα,
 υἱὸν πατρὸς, πνεῦμα ἐκ πατρὸς ἐκπορευόμενον,
 ἐν ἐκ τριῶν καὶ ἐξ ἑνὸς τρία,
 ταῦτα νόμιζε Ζήνα, τόνδ' ἡτοῦ θεόν.

ΚΡΙΤ. Ἀριθμέειν με διδάσκεις, καὶ ὄρκος ἡ ἀριθμητική· καὶ γὰρ ἀριθμέεις ὡς Νικόμαχος ὁ Γερασηνός. Οὐκ οἶδα γὰρ τί λέγεις, ἐν τρία, τρία ἐν. Μὴ τὴν τετρακτὺν φῆς τὴν Πυθαγόρου ἢ τὴν ὀγδοάδα καὶ τριακάδα;

ΤΡΙΕΦ. Σίγη τί νέρθε καὶ τὰ σιγῆς ἄξια.

Οὐκ ἔσθ' οἶδε μετρεῖν τὰ ψυλλῶν ἔχνη. Ἐγὼ γάρ σε διδάξω τί τὸ πᾶν καὶ τίς ὁ πρῶην πάντων καὶ τί τὸ σύστημα τοῦ παντός· καὶ γὰρ πρῶην καὶ γὰρ ταῦτα ἔπασχον ἄπερ σὺ, ἡνίκα δέ μοι Γαλιλαῖος ἐνέτυχεν, ἀναπαλάντίας, ἐπίρρινος, ἐς τρίτον οὐρανὸν ἀεροβατήσας καὶ τὰ κάλλιστα ἐκμεμαθηκώς, δι' ὕδατος ἡμᾶς ἀνεκαίνισεν, ἐς τὰ τῶν μακάρων ἔχνη παρεισώδευσε καὶ τῶν ἀσέβων χώρων ἡμᾶς ἐλυτρώσατο. Καὶ σέ ποιήσω, ἦν μου ἀκούης, ἐπ' ἀληθείας ἄνθρωπον.

13. ΚΡΙΤ. Λέγε, ὦ πολυμαθέστατε Τριεφῶν· διὰ φόβου γὰρ ἔρχομαι.

ΤΡΙΕΦ. Ἀνέγνωκας ποτε τὰ τοῦ Ἀριστοφάνους τοῦ δραματοποιοῦ Ὅρνιθας ποιημάτια;

ΚΡΙΤ. Καὶ μάλα.

ΤΡΙΕΦ. Ἐγκεχάρακται παρ' αὐτοῦ τοιόνδε·

Χάος ἦν καὶ Νύξ Ἐρεβός τε μέλαν πρῶτον καὶ Τάρταρος εὐρύς·
 γῆ δ' οὐδ' ἀήρ οὐδ' οὐρανὸς ἦν.

ΚΡΙΤ. Εὖ λέγεις. Εἴτα τί ἦν;

ΤΡΙΕΦ. Ἦν φῶς ἄφθιτον ἀόρατον ἀκατανόητον, δ' λύει τὸ σκότος καὶ τὴν ἀκοσμίαν ταύτην ἀπῆλασε, λόγῳ μόνῳ βῆθέντι ὑπ' αὐτοῦ, ὡς ὁ βραδύγλωσσος ἀπεγράφατο, γῆν ἐπηξεν ἐφ' ὕδασι, οὐρανὸν ἐτάνυσεν, ἀστέρας ἐμόρφωσεν ἀπλανεῖς, δρόμον διετάξατο, οὗς σὺ σέβῃ θεοὺς, γῆν δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἐκαλλώπισεν, ἄνθρωπον ἐκ μὴ ὄντων ἐς τὸ εἶναι παρήγαγε, καὶ ἔστιν ἐν οὐρανῷ βλέπων δικαίους τε καὶ δίκους καὶ ἐν βίβλοις τὰς πράξεις ἀπογραφόμενος· ἀνταποδώσει δὲ πᾶσιν ἣν ἡμέραν αὐτὸς ἐνετείλατο.

14. ΚΡΙΤ. Τὰ δὲ τῶν Μοιρῶν ἐπινηνησμένα ἐς ἅπαντας ἐγχαράττουσί γε καὶ ταῦτα;

ΤΡΙΕΦ. Τὰ ποῖα;

ΚΡΙΤ. Τὰ τῆς εἰμαρμένης.

ΤΡΙΕΦ. Λέγε, ὦ καλὲ Κριτία, περὶ τῶν Μοιρῶν, ἐγὼ δὲ μαθητιῶν ἀκούσασίμι παρὰ σοῦ.

ΚΡΙΤ. Οὐχ Ὅμηρος ὁ σοφίστιμος ποιητὴς εἴρηκε, Μοῖραν δ' οὐ πνὰ φημι πεφυγμένον ἔμμεναι ἀνδρῶν· ἐπὶ δὲ τοῦ μεγάλου Ἡρακλέους,

Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ βίη Ἡρακλείῃ φύγε κῆρυ,
 ὅσπερ φίλτατος ἔσκε Διὶ Κρονίῳ ἀνακτι,
 ἀλλὰ ἔμοιρ' ἐδάμασσε καὶ ἀργαλέος χόλος Ἥρης.

Ἀλλὰ καὶ θλον τὸν βίον καθειμάρθαι καὶ τὰς ἐν τούτῳ μεταβολάς·

Ἐνθα δ' ἔπειτα

ΤΡΙΕΦ. Per magnum, æternum, per collicolam altiposillum patris, spiritum ex patre procedentem, [tentem, unum ex tribus et ex uno tria,
 Hæc tu Jovem putato, hunc censeto deum.

CRIT. Computare tu quidem me doces, et iusjurandum tibi est arithmetica : computas enim ut Nicomachus Gerasenus. Nescio enim quid tibi velis, unum tria, tria unum. Numquid de quaternario dicis Pythagoræ, aut octonario aut tricenario?

ΤΡΙΕΦ. Quin tu terrena, digna silentio, taces?

Non hic agitur de dimetiendis pulicum vestigiis. Ego enim te docebo quid sit hoc universum, et quis sit ante omnia, et quæ universi sit combinatio atque constructio. Antea enim etiam mihi quæ jam tibi usu venerunt : sed postquam in Galilæum incidi, recalvastrum, nasorem, qui per aera incedens in tertium usque cælum se penetraverat, resque omnium pulcherrimas ibi didicerat ; is per aquam nos renovavit, impiorumque ereptos regionibus in beatarum animarum vestigiis collocavit. Etiam ex te faciam, si auscultare mihi velis, vere hominem.

13. CRIT. Dic, peritissime Triephton : horror enim me incessit.

ΤΡΙΕΦ. Legistine unquam Aristophanis comici poematia quæ ille Aves inscripsit?

CRIT. Legi utique.

ΤΡΙΕΦ. In illis ita ab eo scriptum est :

Chaos olim et Nox Erebusque fuit nigrum, tum Tartarus in-
 gens :

CRIT. Præclare ista. Sed quid tum?

ΤΡΙΕΦ. Lux erat incorrupta, invisæ, incomprehensa, quæ solvit tenebras et indigestam tum molem dispulit ; verbo tantum a se prolato, ut tardilinguis ille scriptum reliquit, terram super aquis condensavit, cælum expandit, stellas formavit fixas, cursumque illis constituit, quas tu pro diis venerare : terram autem floribus exornavit, hominem ex illis quæ plane non erant, ut esset produxit. Jamque observat de cælo justos pariter atque injustos, in librisque singulorum actiones describit ; omnibus autem, quæ præfinivit die, justa retribuet.

14. CRIT. Quæ vero Parcæ glomerarunt omnibus, num ea quoque illi describunt?

ΤΡΙΕΦ. Quænam.

CRIT. Fati decreta.

ΤΡΙΕΦ. Tu dicito, o pulcher Critia, de Parcis ; ego vero discendi abs te cupidus auscultabo.

CRIT. Nonne Homerus, celeberrimus poeta, dixit,

Fatum equidem nullum dico effugisse virorum :
 de magno autem Hercule ita :

Nec potuit fugisse Atropon vis Herculis atram,
 qui regi divum Jovi erat carissimus unus,
 sed Sors dira virum Junonisque ira subegit.

Quin vitam omnem, omnesque in illa mutationes fato esse constitutas atque ordinatas, idem docet,

Hinc ordine euncia

πείσεται ἅσα οἱ Αἴσα Κατακλῶδες τε βαρεῖται
γινόμενῳ νῆσαντο λίνῳ, ὅτε μιν τέεε μήτηρ.

Καὶ τὰς ἐν ξένῃ ἐποχὰς ἀπ' ἐκείνης γίγνεσθαι·

Ἥδ' ὡς Αἰολὸν ἰκόμεθ', ὃς με πρόφρων ὑπέδεκτο,
καὶ πέμπ' οὐδέπω αἴσα φίλῃν ἐς πατρίδ' ἰκέσθαι.

Ὡστε πάντα ὑπὸ τῶν Μοιρῶν γίγνεσθαι ὁ ποιητὴς με-
μαρτύρηκε. Τὸν δὲ Δία μὴ θελήσει τὸν υἱὸν

θανάτοιο δυσχεὶος ἐξαναλῦσαι,

ἀλλὰ μᾶλλον

αἱματοέσας δὲ ψιάδας κατέχευεν ἔραζε
παῖδα φίλον τιμῶν, τὸν οἱ Πάτροκλος ἐμελλε
φθίσειν ἐν Τροίῃ.

Ὡστε, ὦ Τριεφῶν, διὰ τοῦτο μὴδὲν προσθεῖναι περὶ
τῶν Μοιρῶν ἐθελήσης, εἰ καὶ τάχα πεδάρσιος ἐγεγόνεις
μετὰ τοῦ διδασκάλου καὶ τὰ ἀπόρρητα ἐμυήθης.

15. **TRIEPH.** Καὶ πῶς ὁ αὐτὸς ποιητὴς, ὦ καλὲ
Κριτία, διττὴν ἐπιλέγει τὴν εἰμαρμένην καὶ ἀμφιβολον,
ὥς τόδε μὲν τι πράτξαντι, τοιῷδε τέλει συγκυῖσαι, τοῖον
δὲ ποιήσαντι, ἐτέρῳ τέλει ἐντυχεῖν; ὥς ἐπ' Ἀχιλλέως,

Διχθαδίας Κῆρας φερέμεν θανάτοιο τέλοςδε·
εἰ μὲν κ' αὐτὴ μένων Τρώων πόλιν ἀμιμάχωμαι,
ὦλετο μὲν μοι νόστος, ἀτὰρ κλέος ἄφθιτον ἔσται.
Εἰ δέ κεν οἶκαδ' ἴκωμαι,
ὦλετό μοι κλέος ἐσθλόν, ἐπὶ δὴρὸν δέ μοι αἰὼν
ἴσεται.

Ἄλλὰ καὶ ἐπὶ Εὐχύνωρος,

Ὅς ῥ' εὐ εἰδὼς κῆρ' ὅλοην ἐπὶ νηὶς ἔβαινε·
πολλὰκι γάρ οἱ ἔειπε γέρον ἀγαθὸς Πολύιδος,
νόσφω ὑπ' ἀργαλέῃ φθίσθαι οἷς ἐν μεγάροισιν
ἦ μετ' Ἀχαιῶν νηυσὶν ὑπὸ Τρώεσσι δαμῆναι.

16. Οὐχὶ παρ' Ὀμήρῳ ταῦτα γέγραπται; ἢ ἀμφί-
βολος αὐτῇ καὶ ἀμφίκριμνος ἀπάτη; εἰ δὲ βούλει, καὶ
τοῦ Διὸς ἐπιθήσω σοὶ τὸν λόγον. Οὐχὶ τῷ Αἰγίσθῳ
εἶρηκεν ὡς ἀποσχομένῳ μὲν τῆς μοιχείας καὶ τῆς
Ἀγαμέμνονος ἐπιβουλῆς ζῆν καθεύδεται πολλὴν χρό-
νον, ἐπιβαλλομένῳ δὲ ταῦτα πράττειν οὐ καθυστε-
ρεῖν θανάτου; τοῦτο καὶ γὰρ πολλὰκις προὔμαντευσάμην,
ἐὰν κτάνης τὸν πλησίον, θανατωθήσῃ παρὰ τῆς δίκης,
εἰ δέ γε μὴ τοῦτο πράξης, βίωσῃ καλῶς,

Οὐδέ κέ σ' ὦκα τέλος θανάτοιο κιχείη.

Οὐχ ὁρᾷς ὡς ἀδιόρθωτα τὰ τῶν ποιητῶν καὶ ἀμφίλοζα
καὶ μηδέπω ἡδραυμένα; ὥστε ἔασον ἅπαντα, ὡς καὶ
σὲ ἐν ταῖς ἐπουρανίοις βίβλοις τῶν ἀγαθῶν ἀπογράφ-
ωσανται.

17. **KRIT.** Εὖ πάντα ἀνακυκλεῖς, ὦ Τριεφῶν· ἀλλὰ
μοὶ τόδε εἰπέ, εἰ καὶ τὰ τῶν Σκυθῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ἐγ-
χαράττουσι;

TRIEPH. Πάντα, εἰ τύχῃ γε χρηστός καὶ ἐν ἔθνει.

KRIT. Πολλοὺς γε γραφέας φῆς ἐν τῷ οὐρανῷ, ὡς
ἅπαντα ἀπογράφεσθαι.

TRIEPH. Εὐστόμει καὶ μὴδὲν εἴπης φλαῦρον θεοῦ
δεξιῷ, ἀλλὰ κατηγούμενος πείθου παρ' ἐμοῦ, εἴπερ

susciptet, quæ vis Fati Paræque verendæ
nascenti nevère, utero quum prodiit infans

Moras etiam quæ in peregrino solo sunt sufferendæ, a Fato
constitui;

Æolus et placide venientem excepit, euntemque
in patriam juvat : sed nondum Fata sinebant.

Ut adeo omnia a Parcis fieri poetæ testimonio constet. Jo-
vem ipsum non velle a gnato

diram defendere mortem,

quin potius

sanguinis in terram guttas demisit Olympo
deplorans gnatum, qui mox mucrone Patrocli
ad Trojam periturus erat.

Quæ quum ita sint, Triephton, verbum de Parcis addere
unum non voles, quamvis forte eum illo magistro tuo
sublimis in cælum raptus arcanisque initiatus esses.

15. **TRIEPH.** Sed quid illud sibi vult, quod idem poeta
duplex nobis comminiscitur ancepsque fatum? ita ut istud
quidem facientem certus rerum exitus maneat; sed si aliud
agat, alium etiam finem res nanciscatur; ut de Achille, qui
de se dicit :

Bina Thetis mihi fata tulit, mortemque biforem :
si maneam Teucrumque adversus mœnia pugnem,
interit reditus, sed erit mihi fama superstes.
Sin patriam viso rursus,
fama perit, sed longa mihi sine laude senectus
futura.

Sed et de Euchenore ita :

Qui fati gnarus, naves classemque petebat :
sæpe etenim, Polyide senex, hæc fata canebas,
aut morbo in patria periturum, aut inter Achivum
nigras Trojano casurum vulnere naves.

16. Negabisne hæc apud Homerum scripta? aut ambiguum
potius et utrumque præruptam fraudem agnosces? Sed Jovis
etiam, si vis, orationem adjiciam. Nonne Ægistho dixit,
si vellet se abstinere ab adulterio insidiisque Agamemnoni
struendis, ut diu viveret, esse in fati; sin ista facere ag-
grederetur, acceleratam mortem non effugiturum? Ad eum
modum et ego vaticinatus sæpe sum : si occideris alium, ab
judiciis mortem exspecta; si hoc non feceris, bene vives,

Nec tibi fas subito fatum finemque venire.

Non vides quam sint minime castigata quæ poetæ fingunt
quam ambigua nullisque subnixæ fundamentis? Omnis
igitur, si sapis, omitte, ut te etiam in cœlestibus bono-
rum libris inscribant.

17. **CRIT.** Bene revolveris ad id unde discesseramus, Trie-
phon. Sed illud mihi dic, Scytharumne etiam res illi in
cœlo describunt?

TRIEPH. Et omnes quidem, si modo bonum aliquem esse
vel inter gentes contingat.

CRIT. Multos in cœlo scribas esse dicis qui quidem de-
scribant omnia.

TRIEPH. Bona verba, ne quid in sapientem deum dicas
petulantius : sed tanquam unus catechumenus mihi au-

ζῆν χρήσεις εἰς τὸν αἰῶνα. Εἰ οὐρανὸν ὡς δέρριν ἐξή-
πλωσε, γῆν δὲ ἐφ' ὕδατος ἐπηξεν, ἀστέρας ἐμόρφωσεν,
ἄνθρωπον ἐκ μὴ ὄντος παρήγαγε, τί παράδοξον καὶ τὰς
πράξεις πάντων ἐναπογράφεσθαι; καὶ γὰρ σοὶ οἰκίδιον
κατασκευάσαντι, οἰκέτιδας δὲ καὶ οἰκέτας ἐν αὐτῷ συν-
αγαγόντι, οὐδέποτε σε διέλαθε τούτων πράξις ἀπόβλη-
τος· πόσω μᾶλλον τὸν πάντα πεποιηκότα θεὸν οὐχ
ἅπαντα ἐν εὐκολίᾳ διαδραμεῖν ἐκάστου πράξιν καὶ ἔν-
νοιαν; οἱ γὰρ σου θεοὶ κότταβος τοῖς εὖ φρονούσιν ἐγέ-
νοντο.

18. ΚΡΙΤ. Πάνυ εὖ λέγεις, καὶ με ἀντιστρόφως τῆς
Νιόβης παθεῖν ἐκ στήλης γὰρ ἄνθρωπος ἀναπέφνηα.
Ὡστε τοῦτον τὸν θεὸν προστιῶ σοι, μὴ κακὸν τι παθεῖν
παρ' ἐμοῦ.

ΤΡΙΕΦ. Εἴπερ ἐκ καρδίας μ' ὄντως φιλεῖς, μὴ
ἐτεροῖόν τι ποιήσης ἐν ἐμοὶ « καὶ ἕτερον μὲν κεύσης ἐνὶ
« φρεσίν, ἄλλο δὲ εἴπης. » Ἄλλ' ἄγε δὴ τὸ θαυμάσιον
ἐκεῖνο ἀκουσμάτιον ἄεισον, ὅπως καὶ γὰρ κατωχρίσσω καὶ
δῶκας ἀλλοιωθῶ, καὶ οὐχ ὡς ἡ Νιόβη ἀπαυδήσω, ἀλλ'
ὡς ἀηδὼν ὄρνειον γενήσομαι καὶ τὴν θαυμασίαν σου
ἐκπλήξιν κατ' ἀνθρὸν λειμῶνα ἐκτραγῶδήσω.

ΚΡΙΤ. Νῆ τὸν υἱὸν τὸν ἐκ πατρὸς οὐ τοῦτο γενή-
σεται.

ΤΡΙΕΦ. Λέγε παρὰ τοῦ πνεύματος δύναμιν τοῦ
λόγου λαβὼν, ἐγὼ δὲ καθεδούμαι

δέγμενος· Αἰακίδην ὅποτε λήξειεν ἄειδων.

19. ΚΡΙΤ. Ἀπῆεν ἐπὶ τὴν λεωφόρον ὠνησόμενός
γε τὰ χρεωδέστατα, καὶ δὴ δρῶ πλῆθος πάμπλου ἐς τὸ
οὐς ψιθυρίζοντας, ἐπὶ δὲ τῇ ἀκοῇ ἐφῦντο τοῖς χειλεσιν·
ἐγὼ δὲ παπτήνας ἐς ἅπαντας καὶ τὴν χεῖρα τοῖς βλεφά-
ροις περικάμψας ἐσκοπίζον ὀδυρεχέστατα, εἰ ποῦ γε
τινὰ τῶν φίλων θεάσωμαι. Ὅρῳ δὲ Κράτωνα τὸν πο-
λιτικὸν, παιδόθεν φίλον ὄντα καὶ συμποτικόν.

ΤΡΙΕΦ. Αἰσθάνομαι· τοῦτον τὸν ἐξισωτὴν γὰρ εἴ-
ρηκας. Εἴτα τί;

ΚΡ. Καὶ δὴ πολλοὺς παραγωνισάμενος ἦκον ἐς τὰ
πρόσω καὶ τὸ ἐωθινὸν χαῖρε εἰπὼν ἐγώρουν ὡς αὐτόν.

20. Ἀνθρωπίσκος δὲ τις τοῦνομα Χαρίκενος, σεσημ-
μένον γερόντιον βέγγον τῇ ρινί, ὑπέβητε μύχιον, ἐχρέμ-
πετο ἐπισεσυρμένον, ὃ δὲ πτύλος κυανώτερος θανάτου·
εἴτα ἥρξατο ἐπιφθέγγεσθαι κατισχυνημένον· Οὗτος, ὡς
πραῖπον, τοὺς τῶν ἐξισωτῶν καταλείπει λοιπασμοὺς
καὶ τὰ γρέα τοῖς δανεισταῖς ἀποδώσει καὶ τὰ τε ἐνοίκια
πάντα καὶ τὰ δημόσια, καὶ τὰς εἰραμάγγας δέξεται μὴ
ἐξετάζων τῆς τέχνης. Καὶ κατεπλευραίει ἐτι πικρότερα.
Οἱ περὶ αὐτὸν δὲ ἤδοντο τοῖς λόγοις καὶ τῷ καινῷ τῶν
ἀκουσμάτων προσέκειντο.

21. Ἄλλος δὲ τοῦνομα Χλεούχαρμος τριδώνιον ἔχων
πολύσαθρον ἀνυπόδετός τε καὶ ἀσκαπὸς μετέειπε τοῖς
δοῦσιν ἐπικροτούν, ὡς ἐπεδείξατό μοι τις κακοεῖμων, ἐξ
ὁρέων παραγενόμενος, κεκαρμένους τὴν κόμην, ἐν τῷ
θεάτρῳ ἀνταγεγραμμένον ὄνομα ἱερογλυφικοῖς γράμμα-
σιν, ὡς οὗτος τῷ χρυσῷ ἐπικλύσει τὴν λεωφόρον. Ἦν

sculta, si modo vivere aeternum desideras. Si enim ut pellem
explicavit caelum, terramque super aquis constabiliuit,
et stellas formavit, tum hominem, quum nihil ejus ante
esset, produxit; quid adeo mirum est, omnium etiam de-
scribi actiones? Te vero, quum domuncula exstructa, ser-
vulos ancillasque eo tibi conduxisses, non unquam latuit
actio illorum vel vilissima: deum vero, qui cuncta fecit, non
multo magis omnia cum facilitate percurrere, uniuscujus-
que et actiones et cogitationes? tui enim dii cottabus illis
qui rectum sapiunt, olim facti sunt.

18. CRIT. Rectissime dicis, facisque ut quemadmodum
ex homine lapis Niobe, ita conversa ratione ego ex cippo
homo jam factus sim. Hunc igitur deum jurijurando adjicio,
te nihil a me mali accepturum.

TRIEPH. Si quidem ex animo atque vere me diligia,
cave committas in me fraudem aliquam, « atque aliud di-
cas, aliudque in pectore celes. » Sed agedum mirabilem
illam auditiunculam mihi occine, ut et ego pallescam, im-
muterque penitus: nolim tamen ut quondam Niobe prorsus
obmutescere; sed luscina fiam avicula et per viridantia prata
tuam illam obstupescendam consternationem tristi vocola
referam.

CRIT. Ita me filius qui ex patre est amet, ut istuc non
fiet.

TRIEPH. Dic igitur, accepta a spiritu sermonis virtute:
ego vero hic considebo,

cantare exspectans donec cessarit Achilles.

19. CRIT. In publicam viam quae necessaria maxime
sunt emturus prodieram: tum video ibi ingentem multitu-
dinem, qui in aures alter alteri insurrabant, adeo quidem
ut labia haerent auribus. Ibi ego omnes circumspiciens,
manuque incurva superciliis circumposita, quam possum
acutissime cernens exploro, sicubi amicorum aliquem vi-
dere possim. Video autem Cratonem magistratum geren-
tem, a pueris amicum atque comptorem.

TRIEPH. Sentio: nempe peraequatorem illum dicis.
Sed quid inde?

CRIT. Multis igitur cubito dimotis ad anteriora perveni,
et Ave matutino illo dicto, ad hominem accessi.

20. Homuncio autem aliquis Charicenus nomine, putridus
seniculus, inter ronchos narium tussimque imis ductam
pulmonibus, longum screabat: erat vero sputum ipsa morte
lividius. Tum exili voce ita infit: Hic, quemadmodum
ante dicebam, peraequatorum indulget omnia, debitaque
reddet creditoribus, privatasque impensas aequae ac publicas
solvet: recipiet etiam vanos futuri conjectores, non aesti-
mans illos ex arte. Quin amariora etiam homo nugabatur.
Qui autem circa erant, delectabantur sermonibus, et audi-
tionum illi novitati attendebant.

21. Alius vero, Chleuocharmo nomen erat, lacinia, quam
caries consumserat, indutus, excalceatus praeterea et aperto
capite, dentibus simul concrepans ita interlocutus est:
Ostendit mihi male vestitus aliquis, e montibus huc adve-
niens, comam detonsus, insculptum in theatro hiero-
glyphicis literis nomen; hunc auro viam inundaturum.

δ' ἐγὼ κατὰ μὲν τὰ Ἀριστάνδρου καὶ Ἀρτεμιδώρου, Οὐ καλῶς ἀποδύονται ταῦτά γε τὰ ἐνύπνια ἐν ὑμῖν, ἀλλὰ σοὶ μὲν τὰ χρέα πληθυνθήσεται ἀναλόγως τῆς ἀποδόσεως· οὗτος δὲ ἐπὶ πολὺ τοῦ ὀβολοῦ γε στερηθήσεται ὡς πολλοὺ χρυσίου εὐπορηκώς. Καὶ ἔμοιγε δοκεῖτε ἐπὶ λευκάδα πέτρην καὶ δῆμον ὄνειρων καταδαρβέντες τσαῦτα ὄνειροπολεῖν ἐν ἀκαρεὶ τῆς νυκτὸς οὔσης.

22. Οἱ δὲ ἀνεκάγχασαν ἅπαντες ὡς ἀποπνιγέστες ὑπὸ τοῦ γελωτος καὶ τῆς ἀμαθίας μου κατεγίγνωσκον. Ἦν δ' ἐγὼ πρὸς Κράτωνα, Μῶν κακῶς πάντα ἐξεργίσιζα, ἵν' εἴπω τι κομικευσάμενος, καὶ οὐ κατὰ Ἀριστάνδρον τὸν Τελμισέα καὶ Ἀρτεμιδώρον τὸν Ἐφέσιον ἐξίχνευσα τοῖς ὄνειρασιν; Ἦ δ' ὅς, Σίγα, ὦ Κριτία, εἰ ἐχεμυθεῖς, μυσταγωγῆσω σε τὰ κάλλιστα καὶ τὰ νῦν γενησόμενα· οὐ γὰρ ὄνειροι τὰδ' εἰσὶν, ἀλλ' ἀληθῆ, ἐκλύθησονται δὲ εἰς μῆνα Μεσορί. Ταῦτα ἀκηκῶς παρὰ τοῦ Κράτωνος καὶ τὸ ὀλισθηρὸν τῆς διανοίας αὐτῶν κατεγνωκῶς ἡρυθρίασα καὶ σκυθρωπάων ἐπορευόμεν πολλὰ τὸν Κράτωνα ἐπιμεμφομένους. Εἰς δὲ δριυλ καὶ τιτανῶδες ἐνιδὼν δραξαμένους μου τοῦ λώπους ἐσπάρασσε ῥήττην ποιήσασθαι πειθόμενός τε καὶ παρανυττόμενος παρὰ τοῦ πεπαλαιωμένου ἐκείνου δαιμονίου.

23. Εἰς λόγους δὲ ταῦτα παρεκτείναντες πείθει με τὸν καχοδαίμονα εἰς γόητας ἀνθρώπους παραγενέσθαι καὶ ἀπορράδι τὸ δὴ λεγόμενον ἡμέρα συγκυρῆσαι· ἔφασκε γὰρ πάντα ἐξ αὐτῶν μυσταγωγηθῆναι. Καὶ δὴ διηλθόμεν σιδηρέας τε πύλας καὶ χαλκοῦς οὐδούς. Ἀναβάθρας δὲ πλείστας περικυκλωσάμενοι ἐς χρυσόροφον οἶκον ἀνήλθομεν, ὃν Ὀμηρος τὸν Μενελάου φησὶ. Καὶ δὴ ἅπαντα ἐσκοπίζον ὅσα ὁ νησιώτης ἐκείνος νεανίσκος. Ὅρῳ δὲ οὐχ' Ἑλένην, μὰ Δί', ἀλλ' ἄνδρας ἐπιχεχυφότας καὶ κατωχρωμένους· οἱ δὲ ἰδόντες γήθησαν καὶ ἐξ ἐναντίας παρεγένοντο· ἔφασκον γὰρ ὡς εἴ τινα λυγρὰν ἀγγελίαν ἀγάγοιμεν, ἐφαίνοντο γὰρ οὗτοι ὡς τὰ κακίστα εὐχόμενοι καὶ ἔχαιρον ἐπὶ τοῖς λυγροῖς ὥσπερ αἱ ποινοποιοὶ ἐπὶ θέατρα, τὰς κεφαλὰς δ' ἄγχι· σγόντες ἐψιθύριζον. Μετὰ δὲ τὰ ἡρόντο με,

Τίς πόθεν εἰς ἀνδρῶν, πόθι τοι πόλις ἤδὲ τοκῆς;

χρηστὸς γὰρ ἂν εἴης ἀπὸ γε τοῦ σχήματος. Ἦν δ' ἐγὼ, Ὀλίγοι γε χρηστοί, ὥσπερ βλέπω πανταχοῦ· Κριτίας δὲ τοῦνομα, πόλις δέ μοι ἔνθεν ἔθεν καὶ ὑμῖν.

24. Ὡς δ' ἀεροβατοῦντες ἐπυθάνοντο, πῶς τὰ τῆς πόλεως καὶ τὰ τοῦ κόσμου; Ἦν δ' ἐγὼ, Χαίρουσι γε πάντες καὶ ἐτι γε χαρήσονται· οἱ δὲ ἀνένευον ταῖς ὀφρύσιν, Οὐχ' οὕτω· δυστοκεῖ γὰρ ἡ πόλις. Ἦν δ' ἐγὼ κατὰ τὴν αὐτῶν γνώμην· Ὑμεῖς πεδάρσιοι ὄντες καὶ ὡς ἀπὸ ὑψηλοῦ ἅπαντα καθορῶντες ὀξυδερκέστατα καὶ τάδε νενοήκατε. Πῶς δὲ τὰ τοῦ αἰθέρος; μῶν ἐκλείψει ὁ ἥλιος, ἡ δὲ σελήνη κατὰ κάθετον γενήσεται; ὁ Ἄρης εἰ τετραγωνήσῃ τὸν Δία καὶ ὁ Κρόνος διαμετρήσῃ τὸν ἥλιον; ἡ Ἄφροδίτη εἰ μετὰ τοῦ Ἑρμοῦ συνοδεύσει καὶ Ἑρμαφροδίτους ἀποκυήσουσιν, ἐφ' οἷς ὑμεῖς ἤδεσθε; εἰ

Tum ego secundum Aristandri Artemidorique praeceptiones, Non bene, inquam, haec vestra vobis somnia evenient : sed tibi quidem augebantur debita, pro portione qua solutionem somniasti ; hic vero vel obolo, quem habet, privabitur, prout multo abundavit auro. Videmini autem mihi super alba rupe et apud somniorum gentem obdormiisse, quum tantum contractissimis hisce noctibus somnietis.

22. Hi vero immanibus cachinnis, adeo ut praefocari illos prae nimio risu metus esset, imperitiam meam condemnabant. Tum ad Cratonem, Malene omnia offeci, inquam, ut ex comedia loquar, neque secundum Aristandrum Telmisseum Ephesiumque Artemidorum probe investigavi ista somnia? Ille vero, Tace, inquit, Critia; nam si potis es ut sileas, pulcherrima te mysteria edocebo atque jamjam evenitura. Cave enim somnia illa putes; verissima sunt, et intra Mesori mensem habitura exitum. Haec quum ex Cratone audissem, de damnata a me ipsorum animi levitate erubui, vultuque tristitiam praefereus et multis Cratonem increpans abii. Sed me aliquis torve et Titanico modo intuens, lacinia prehensum retraxit, a vetusto illo daemonio hominis, ut audientem sibi concionem praeretur, inductus instigatusque.

23. Sermone autem longius producto, persuadet tandem misero mihi, ut ad praestigiatos homines accederem, et in infaustum, quod aiunt, diem inciderem : dixerat enim omnia se mysteria ab illis esse edoctum. Transivimus igitur portas ferratas, pavementaque aenea. Tandem plurimis per orbem superatis scalis, in aurea tecta ascendimus, qualia Menelai quondam fuisse Homerus dicit. Ibi ego oculis lustrabam omnia, quae ille ex insula juvenis; video autem non Helenam hercle equidem, sed homines vultibus in terram pronis pallidosque. Illi vero, quum nos viderent, gaudere, obvianque procedere : dicebant enim num quid forte tristis nuncii ferremus : quippe qui manifesto pessima quaeque optarent, atque, ut in theatris solent Furiae, luctuosus rebus gauderent. Tum capita invicem conferentes in aures quaedam insusurrabant. Deinde me interrogarunt,

Tu quis es, unde venis, quaeque urbs tibi, quique parentes?

Videris enim, quantum quidem habitus tuus indicat, homo minime malus. At ego, Pauci quidem, inquam, ubique gentium, quantum video, boni sunt : nomen mihi est Critiae : urbs eadem quae vestra.

24. Ut vero inaniter elati homines interrogarunt, Quid rerum in urbe et in mundo agitur? egoque, Gaudent cuncti, gaudebuntque amplius, respondi : illi, superciliorum gestu abnuentes, Minime vero ita est, inquirunt; clades enim perniciemque civitas paritur. Tunc ego ex ipsorum sententia, Nimirum vos, inquam, quum supra humum sublatis, tanquam de specula omnia prospiciatis, etiam ista quam acutissime olim perspexistis. Sed in aethere quid agitur? num eclipsin sol patietur, et luna ad perpendicularum sub ipso stabit? num Mars ex quadrante Jovem respiciet, et Saturnus ex diametro opponetur soli? Venusne cum Mercurio congredietur, novosque adeo edolabunt nobis Hermaephroditos, quibus vos delectamini? numquid impetuosos

βαγδαίους θετούς εκπέμψουσιν; εἰ νιφετὸν πολλὸν ἐπιστρωννύσουσι τῇ γῇ, χάλαζαν δὲ καὶ ἐρυσίδην εἰ κατὰ ξοῦσι, λοιμὸν καὶ λιμὸν εἰ ἐπιπέμψουσιν, εἰ τὸ κεραυνόβολον ἀγγεῖον ἀπεγμίσθη καὶ τὸ βροντοποιὸν δοχεῖον ἀνεμεισώθη;

25. Οἱ δὲ ὡς ἅπαντα κατωρθώκοτες κατεφλύδρουν τὰ αὐτῶν ἐράσματα, ὡς μεταλλαγῶσι τὰ πράγματα, ἀταξίαι δὲ καὶ ταραχαὶ τὴν πόλιν καταλήφονται, τὰ στρατόπεδα ἤττονα τῶν ἐναντίων γενήσονται. Τοῦτο ἐκταραχθεὶς καὶ ὥσπερ πρῖνος καόμενος οἰδηθεὶς διάτορον ἀνεβόησα, Ὡ δαίμονιοι ἄνδρων, μὴ μεγάλα λίαν λέγετε « θήγοντες δδόντας κατ' ἄνδρων θυμολέοντων πνειόντων δόρυκαὶ λόγχας καὶ λευκολόφους τριφαλείας. » Ἀλλὰ ταῦθ' ὑμῖν ἐπὶ κεφαλῇ καταβήσεται, ὡς τὴν πατρίδα ὑμῶν κατατρύχετε· οὐ γὰρ αἰθεροβατοῦντες ταῦτα ἠκηκόητε, οὐ τὴν πολυάσχολον μαθηματικὴν κατωρθώκατε. Εἰ δέ γε μαντεῖαι καὶ γοητεῖαι ὑμᾶς παρέπεισαν, διπλοῦν τὸ τῆς ἀμαθείας· γυναικῶν γὰρ εὐρέματα ταῦτα γραίδων καὶ παίγνια· ἐπὶ πολλὴ γὰρ τὰ τοιαῦτα αἱ τῶν γυναικῶν ἐπίνουαι μετέρχονται.

26. ΤΡΙΕΦ. Τί δὲ πρὸς ταῦτα ἔφησαν, ὦ καλὲ Κριτία, οἱ κεκαρμένοι τὴν γνώμην καὶ τὴν διάνοιαν;

ΚΡΙΤ. Ἄπαντα ταῦτα παρέδραμον εἰς ἐπίνουαν τετεχνασμένην καταπεφυγότες· ἔλεγον γὰρ, Ἡλίου δέκα ἄστικοι διαμενοῦμεν καὶ ἐπὶ παννύχους ὑμνωδίας ἐπαγρυπνοῦντες ὄνειρώττομεν τὰ τοιαῦτα.

ΤΡΙΕΦ. Σὺ δὲ τί πρὸς αὐτοὺς εἰρηκας; μέγα γὰρ ἔφησαν καὶ διηπορημένον.

ΚΡΙΤ. Θάρσει, οὐκ ἀγεννές· ἀντεῖπον γὰρ τὰ κάλλιστα. Τὰ γὰρ παρὰ τῶν ἀστικῶν θρυλλούμενα, ἔφην, περὶ ὑμῶν, ὅποταν ὄνειροπολῆτε, τὰ τοιαῦτα που παρεισάγονται. Οἱ δὲ σεσηρὸς ὑπομειδῶντες, Ἐξω που παρέρχονται τοῦ κλινιδίου. Ἦν δ' ἐγὼ, Εἰ ἀληθῆ εἰσι ταῦτα, ὦ αἰθέριοι, οὐκ ἂν ποτε ἀσφαλῶς τὰ μέλλοντα ἐξηγέυσσете, ἀλλὰ καταπεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ληρήσετε τὰ μὴ ὄντα μὴδὲ γενήσόμενα. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ οἷδ' ὅπως ληρεῖτε ὄνειροις πιστεύοντες, καὶ τὰ κάλλιστα βδελύττεσθε, τοῖς δὲ πονηροῖς ἤδεσθε, μὴδὲν ὀνούμενοι τοῦ βδελύγματος. Ὡστε ἔασετε τὰς ἀλλοκότους ταύτας φαντασίας καὶ τὰ πονηρὰ βουλευματα καὶ μαντεύματα, μὴ που θεὸς ὑμᾶς ἐς κόρακας βάλοι διὰ τὸ τῇ πατρίδι ἐπαρᾶσθαι καὶ λόγους κιβδηλοῦς ἐπιφημίζειν.

27. Οὗτοι δὲ ἅπαντες ἓνα θυμὸν ἔχοντες ἐμοὶ πολλὰ κατεμύνοντο. Καὶ εἰ βούλει, καὶ τᾷδε προστιθῶ σοι, ἅτινα με καὶ ὡς στήλην ἀναυδὸν ἔθηκαν, μέχρις ἂν ἡ χρηστή σου λαλιὰ λιθούμενον ἀνέλυσε καὶ ἀνθρώπων ἀπεκατέστησε.

ΤΡΙΕΦ. Σίγα, ὦ Κριτία, καὶ μὴ ὑπερεκτείνης τοὺς ὕλους· ὁρᾷς γὰρ ὡς ἐξώγκωταί μου ἡ νηδὺς καὶ ὥσπερ κυοφορῶ· ἐδήχθη γὰρ τοῖς παρὰ σοῦ λόγοις ὡς ὑπὸ κυνὸς λυτῶντος. Καὶ εἰ μὴ φάρμακον ληθεδανὸν ἐμπικῶν ἡρεμήσου, αὕτη ἡ μνήμη οἰκουροῦσα ἐν ἐμοὶ μέγα κακὸν ἐργάζεται. Ὡστε ἔασον τούτους τὴν εὐ-

imbres demittent super? an copiosa nive terram conster-nent, grandinemque aut rubiginem devolvant, pestemne ac famem immittent? an fulminatrix cistula plena est, tonitruumque conceptaculum oneratum?

25. Illi vero, quasi re præclare gesta, de suis illis nugabantur deliciis, fore scilicet ut rerum facies mutetur, atque turbæ colluviesque civitatem invadant, tum exercitus ab hostibus vincantur. Hic ego vehementer commotus, atque ardentis instar ilicis intumescens, contentissime exclamavi: Nolite, beati homines, nimis loqui magnifice, « qui dentes stringitis in heroas corde leones spicula spirantes, hastas, galeas alba triplicique nitentes crista. » Verum ista in vos ipsos vestraque capita expellent, quod patriæ vestræ male adeo ominamini. Neque enim æthere consensio ista audivistis, nec male sedulam mathematicorum artem edidicistis. Si autem vaticinia et præstigii in hanc vos fraudem impulerunt, duplo major vestra est stupiditas: quandoquidem vetularum ista mulierum sunt commenta atque ludibria: nam muliebria fere ingenia ejusmodi consecrari solent nœnias.

26. TRIEPH. Quid vero dixere ad ista, o pulcher Critia, detonsis mentibus animisque homines?

CRIT. Nimirum his omnibus prætermisissis, ad commentum elegans confugere; dixerunt enim, Per decem dies jejuni manebimus, et dum pervigiles cantibus noctes ducimus, talia somniamus.

TRIEPH. Sed tu quid illis respondisti? magnum enim quiddam dixerunt, multæque questionis.

CRIT. Bono es animo: nihil ignavum, sed pulcherrime equidem respondi. Etenim vera, dixi, sunt quæ urbani homines sæpe de vobis dicunt, Somniantibus vobis talia obrepunt. Illi vero camino rectu subridentes, Extra tamen lectulum, inquit, nobis obveniunt. Tum ego, Sint vera, inquam, ista, o sublimis animæ, nunquam tamen tuto quæ futura sunt investigaveritis, sed vestris ipsi somniis inducti, quæ neque sunt, neque futura unquam sunt, nugabimini. Nescio vero quomodo somniis fidem habentes ista deblatetis, et honestissima quæ sunt aversentini, malis contra ea delectemini, idque quum nullum ex tam detestabili facinore bonum consequamini. Quare omittite absurda illa emotæ mentis ludibria, malaque consilia ac prædictiones, ne quando deus, eo quod pessime patriæ precamini, fallacesque vestros sermones ad ipsum referitis auctorem, in malam rem vos projiciat.

27. Hic vero uno omnes animo multis me objurgare, et, si vis, jam ea adjiciam, quæ quasi columnam elinguem me fecere, donec salutaris illa tua allocutio jam saxeæ membra resolvit, hominique me restituit.

TRIEPH. Quin tace, Critia, neve nugas extende amplius: vides enim ut mihi venter intumuerit, et tanquam uterum gestem. Tuis quippe sermonibus ut a rabido cane morsus sum. Atque nisi summa procurandæ oblivioni medicina conquiescam, harum rerum recordatio in me perma-neas metuo ne magnum mihi malum conciliet. Hos igitur

λὴν ἀπὸ πατρὸς ἀρξάμενος καὶ τὴν πολυώνυμον ὥρῃν ἐς τέλος ἐπιθείς.

28. Ἀλλὰ τί τοῦτο; οὐχὶ Κλεόλαος οὗτός ἐστιν, ὁ τοῖς ποσὶ μακρὰ βιβὰς, σπουδῇ δὲ ἤκει καὶ κατέρχεται; μῶν ἐπιφωνήσομεν αὐτῷ;

CRIT. Καὶ μάλα.

TRIEPH. Κλεόλαε, μή τι παραδράμῃς γε ποσὶ μὴδὲ παρελθῇς, ἀλλ' ἐλθὲ χάριον, εἴ γέ που μῦθον φέρεις.

ΚΛΕΟΛΑΟΣ. Χαίρετ' ἄμφω, ὦ καλῇ ξυνορίῃ.

TRIEPH. Τίς ἡ σπουδῇ; ἀσθμαίνεις γὰρ ἐπὶ πολὺ. Μῶν τι καινὸν πέπραχται;

ΚΛΕΟΛ. Πέπτωκεν ὄρνυς ἡ πάλας βοιωμένη

Περσῶν,

καὶ Σούσα κλεινὸν ἄστυ.

Πεσεῖ δ' ἐτι γε πάσα χθὼν Ἀραβία;
χειρὶ κρατοῦντος εὐσθενωτάτῃ κράτει.

29. CRIT. Τοῦτ' ἐκεῖνο, ὡς αἰεὶ τὸ θεῖον οὐκ ἀμειλεῖ τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' αὖξει ἄγον ἐπὶ τὰ κρείττονα. Ἡμεῖς δὲ, ὦ Τριεφῶν, τὰ κάλλιστα εὐρηκότες ἐσμέν. Ἐδυσχέρανιν γὰρ ἐν τῇ ἀποβιώσει τί τοῖς τέχναις καταλιπεῖν ἐπὶ ταῖς διαθήκαις· οἶδας γὰρ τὴν ἐμὴν πενίαν ὡς ἐγὼ τὰ σά. Τοῦτο ἀρκεῖ τοῖς παισίν, αἱ ἡμέραι τοῦ αὐτοκράτορος· πλοῦτος γὰρ ἡμᾶς οὐκ ἐκλείψει καὶ ἔθνος ἡμᾶς οὐ καταπτοήσει.

TRIEPH. Κἀγὼ, ὦ Κριτίε, ταῦτα καταλείπω τοῖς τέχναις, ὡς ἴδωσι Βαβυλῶνα ὀλλυμένην, Αἴγυπτον δουλουμενὴν, τὰ τῶν Περσῶν τέκνα δούλειον ἡμᾶρ ἄγοντα, τὰς ἐκδρομὰς τῶν Σκυθῶν παυομένας, εἴθ' οὖν καὶ ἀνακοπτομένας. Ἡμεῖς δὲ τὸν ἐν Ἀθῆναις Ἄγνωστον ἐφευρόντες καὶ προσκυνήσαντες χεῖρας εἰς οὐρανὸν ἐκτείναντες τοῦτω εὐχαριστήσομεν ὡς καταξιωθέντες τοιοῦτου κράτους ὑπήκοοι γενέσθαι, τοὺς δὲ λοιποὺς ληρεῖν ἐάσωμεν ἀρκεσθέντες ὑπὲρ αὐτῶν εἰπεῖν τὸ οὐ φροντίς Ἱπποκλείδῃ κατὰ τὴν παροιμίαν.

LXXVIII.

* ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ ἢ ΠΕΡΙ ΚΑΛΟΥΣ.

1. HERMIPPUS. Περιπάτους ἔτυχον χθές, ὦ Χαρίδημε, ποιούμενος ἐν τῷ προαστείῳ ἅμα μὲν καὶ τῆς παρὰ τῶν ἀγρῶν χάριν βραστώνης, ἅμα δὲ — ἔτυχον γὰρ τι μελετῶν — καὶ δεόμενος ἡσυχίας. Ἐντυγάνω δὴ Προξένῳ τῷ Ἐπικράτῳ· προσεπιπὼν δὲ ὥσπερ εἰώθειν, ἡρώτων ὅθεν τε πορεύοιτο καὶ ὅποι βαδίξει. Ὁ δὲ ἤκειν μὲν ἔφη καὶ αὐτὸς ἐκεῖ παραμυθίας χάριν, ἥπερ εἰώθει πρὸς τὴν ὄψιν γίνεσθαι τῶν ἀγρῶν, ἀπολαύσων δὲ καὶ τῆς τούτους ἐπιπνεούσης εὐχράτου καὶ κούρης αὔρας, ἀπὸ συμποσίου μέντοι καλλίστου γεγονότος ἐν Πειραιεῖ ἐν Ἀνδροκλέους τοῦ Ἐπιγάρου τὰ ἐπινίκια παυχότος Ἑρμῆ, ὅτι δὴ βιβλὸν ἀναγνοὺς ἐνίκησεν ἐν Διασίοις.

LUCIANUS. 1.

omite, precationem a patre incipiens, multisque refertum nominibus carmen ad finem superaddens.

28. Sed quid istuc? non iste Cleolaus est, qui magnis adeo citatisque gressibus huc descendit? Inclamabimusne hominem?

CRIT. Omnino.

TRIEPH. Cleolae, « ne praetercurras pedibus nos, praetereas: Accede, salve, si quid apportas novi. »

CLEOLAUS. Vos vero salvete ambo, nobile amicorum par.

TRIEPH. Quanam est ista tua festinatio? multum enim anhelas. Ecquid forte novi factum est?

CLEOL. Cecidit Persarum istud supercilium grave olim celebratum,

et Susa, urbs inclyta:

Arabum subinde tellus tota mox cadet
valida manu victoris atque robore.

29. CRIT. Hoc est illud, nunquam bonos piosque negligit numen sed auge, et in meliorem usque conditionem adducit. Nos vero, Triepheon, in optima incidimus tempora. Angebar enim quid, quum moriendum esset, liberis meis testamento relinquerem; nosti enim mendicitatem meam, ut ego res tuas. Jam vero hoc satis est liberis, vita imperatoris: ita enim nec divitiarum nobis deerunt, neque gens ulla ad terrorem nobis incutiendum valebit.

TRIEPH. Et ego, Critia, haec relinquo liberis, ut videant Babylona perditam, Aegyptum sub jugum redactam, Persarum gnatos servitutem servientes, Scytharum excursiones repressas, utinam omnino praecisas. Nos vero ignotum qui est Athenis deum a nobis conventum adorantes, manibus in coelum sublatis eidem gratias agemus, quum tam excellenti potestati ut subjecti essemus, digni sinus ab ipso habiti: reliquos autem nugari sinamus, satisque habeamus illud de iis dicere, quod est in proverbio, Non curat Hippoclidus.

LXXVIII.

* CHARIDEMUS sive DE PULCHRITUDINE.

1. HERMIPPUS. Forte evenit heri, Charideme, ut inambularem in suburbano, partim animi in agro reficiendi causa, partim quod quietis (commentabar enim aliquid) indigerem. Incido autem in Proxenum Epicratis filium; eumque pro more salutatum interrogo unde veniat et quorsum eat. Ille venire se ait ipsum quoque voluptatis causa, quae ad agrorum conspectum solet existere, fruique velle temperata illa levique, quae illis aspiret, aura, venire autem e convivio pulcherrimo, quod celebratum dicebat in Piræeo, apud Androcleum Epicharis filium, qui rem sacram fecerit Mercurio victoriae causa, quam scriptione recitanda Jovialibus ludis retulerit.

60

2. Ἐφασκε δὴ ἄλλα τε πολλὰ γεγενῆσθαι ἀστεῖα καὶ χαρίεντα, καὶ δὴ καὶ κάλλους ἐγκώμια εἰρῆσθαι τοῖς ἀνδράσιν, ἃ ἐκείνων μὲν μὴ δύνασθαι εἰπεῖν ὑπὸ τε γήρως ἐπιλελησμένον ἄλλως τε δὲ καὶ οὐκ ἐπὶ πολλῷ λόγων μετεσχηκότα, σὲ δ' ἂν βράδιως εἰπεῖν ἄτε καὶ αὐτὸν ἐγκεκωμιακότα καὶ τοῖς ἄλλοις παρ' ὅλον τὸ συμπόσιον προσεσχηκότα τὸν νοῦν.

ΧΑΡΙΔΗΜΟΣ. Γέγονε ταῦτα, ὦ Ἑρμιππε. Οὐ μέντοι γε οὐδ' ἐμοὶ βράδιον ἐπ' ἀκριβεῖας ἅπαντα διεξιέναι· οὐ γὰρ ὅσον τε ἦν πάντων ἀκούειν θορύβου πολλοῦ γιγνομένου τῶν τε διακονουμένων τῶν τε ἐστιωμένων, ἄλλως τε καὶ τῶν δυσχερεστέρων ὃν μεμνησθαι λόγους ἐν συμποσίῳ γενομένους· οἷσα γὰρ ὡς ἐπιλήσμονας ποιεῖ καὶ τοὺς λίαν μνημονικωτάτους. Πλὴν ἄλλὰ σὴν χάριν ὡς ἂν οἶδες τε ὦ τὴν διήγησιν πειράσσομαι ποιῆσθαι, μηδὲν παραλείπων ὃν ἂν ἐνθυμηθῶ.

3. ΕΡΜ. Τούτων μὲν δὴ ἕνεκα οἷδά σοι χάριν. Ἄλλ' εἴ μοι τὸν πάντα λόγον ἐξ ἀρχῆς ἀποδοῖης, ὃ τι τε ἦν ὑπερ ἀνέγνω βιβλίον Ἀνδροκλέους τίνα τε νενίκηκε καὶ τίνας ἡμᾶς εἰς τὸ συμπόσιον κέκληκεν, οὕτως ἂν ἱκανὴν καταθεῖο τὴν χάριν.

ΧΑΡ. Τὸ μὲν δὴ βιβλίον ἦν ἐγκώμιον Ἡρακλέους ἐκ τινος ὀνειρατός, ὡς ἔλεγε, πεποιημένον αὐτῷ· νενίκηκε δὲ Διότιμον τὸν Μεγαρόθεν ἀνταγωνισάμενον αὐτῷ περὶ τῶν ἀσταχῶν, μᾶλλον δὲ περὶ τῆς δόξης.

ΕΡΜ. Τί δ' ἦν δ ἐκείνος ἀνέγνω βιβλίον;

ΧΑΡ. Ἐγκώμιον τοῖν Διοσκουρίν. Ἐφασκε δὲ καὶ αὐτὸς ἐκ μεγάλων κινδύνων ὑπ' ἐκείνων σεσωσμένος ταύτην αὐτοῖς καταθεῖναι τὴν χάριν, ἄλλως τε καὶ ὑπ' ἐκείνων παρακεκλημένος ἐπ' ἀκριβοῖς ἱστοῖς ἐν τοῖς ἐσχάτοις κινδύνοις φανέντων.

4. Παρήσαν μὲντοι τῷ συμποσίῳ καὶ ἄλλοι πολλοὶ οἱ μὲν συγγενεῖς αὐτῷ, οἱ δὲ καὶ ἄλλως συνήθεις, οἱ δὲ λόγου τε ἄξιον τὸ τε συμπόσιον ὅλον κεκοσμηκότες καὶ κάλλους ἐγκώμια διελθόντες Φίλων τε ἦν δ Δεινίου καὶ Ἀριστίππου δ' Ἀγασθένους καὶ τρίτος αὐτός· συγκατέλεκτο δὲ ἡμῖν καὶ Κλεώνυμος ὁ καλὸς ὁ τοῦ Ἀνδροκλέους ἀδελφιδόου, μειράκιον ἁπαλόν τε καὶ τεθρυμμένον· νοῦν μὲντοι γε ἐδόκει ἔχειν, πάνυ γὰρ προθύμως ἤκροατο τῶν λόγων. Πρῶτος δὲ ὁ Φίλων περὶ τοῦ κάλλους ἤρξατο λέγειν προσημασάμενος οὕτω.

ΕΡΜ. Μηδαμῶς, ὦ ἑταῖρε, μὴ πρὶν τῶν ἐγκωμίων ἄρξῃ, πρὶν ἂν μοι καὶ τὴν αἰτίαν ἀποδῷς, ὅπως ἦς εἰς τούτους προήχθητε τοὺς λόγους.

ΧΑΡ. Εἰκὴ διατριβὴς ἡμᾶς, ὦγαθέ, πάλαι δυναμένων τὸν ἅπαντα λόγον διελθόντα ἀπαλλαγῆναι. Πλὴν ἄλλὰ τί τις ἂν χρήσαιτο, ὅποτε φίλος τις ὢν βιάζοιτο; ἀνάγκη γὰρ ὑφίστασθαι πᾶν ὅτι οὖν.

5. Ὅτι δὲ ζητεῖς αἰτίαν τῶν λόγων, αὐτὸς ἦν Κλεώνυμος ὁ καλός· καθημένου γὰρ αὐτοῦ μεταξὺ ἐμοῦ τε καὶ Ἀνδροκλέους τοῦ θεῖου, πολλὸς ἐγένετο λόγος τοῖς ἰδιώταις περὶ αὐτοῦ ἀποδελήπουσι τε εἰς αὐτὸν καὶ ὑπερεκπεπληγμένοις τὸ κάλλος. Σχεδὸν οὖν πάντων ὀλιγωρήσαντες κἀληγὸν διεξιόντες ἐγκώμια τοῦ μειρακίου.

2. Hic dicebat tum alia multa urbane facta esse et venuste, tum illud quod pulchritudinis laudes a viris dictae sint : eas se quidem non posse referre, quum senectutis vitio oblitus esset, qui praesertim non diu sermonibus illis interfuerit, te vero relaturum facile, qui laudes et ipse dixisset et toto convivio animum ceteris attendisses.

CHARIDEMUS. Facta sunt ista, Hermippe. Verum nec mihi facile est persequi accurate omnia : non enim licebat audire omnia, quod strepitus ingens erat a ministris pariter atque a convivis ; quum alioquin inter res sit difficillimas meminisse sermonum in convivio habitorum : scis enim quam obliuosos ea res faciat illos etiam qui praestantissima memoria sunt praediti. Verumtamen tua causa, ut potero, narrare conabor, nihil omissurus eorum quae in mentem mihi venerint.

3. HERM. Equidem jam horum causa gratiam tibi habeo : sed si omnium mihi ab initio inde rerum rationem reddas, quis liber fuerit quem recitavit Androcles, quem vicerit, qui fueritis quos ad cenam vocavit ; sic demum solidam a me gratiam inieris.

CHAR. Liber fuit laudatio Herculis, insomnii monitu, ut dicebat, ab illo scripta : vicit autem Diotimum Megarenses, qui cum illo de adorea vel de gloria potius contendit.

HERM. Quodnam vero ille opus recitavit?

CHAR. Castorum laudationem : dicebat autem se quoque beneficio ipsorum magnis periculis liberatum, hanc ipsis gratiam referre, invitatum praesertim ab ipsis, quum in fastigio malorum extremi periculi tempore apparuerint.

4. Verum aderant in cena alii quoque multi, vel cognati ejus vel alioquin familiares : commemoratione vero digni, quique totum exornarent convivium, atque laudes dicerent pulchritudinis, hi erant, Philo Diniae filius, et Aristippus Agasthenis, et tertius ego : accubuerat autem nobiscum Cleonymus ille pulcher Androcles fratris filius, adolescentulus tener ac delicatus, sed qui mentem habere videretur, quippe qui cupide admodum orationes audiret. Primus vero agere de pulchritudine cepit Philo, hoc proemio usus.

HERM. Noli, sodalis, noli laudes prius incipere, quam et causam mihi indicaveris, a qua ad hos sermones provecti estis.

CHAR. Frustra nos, vir bone, moraris, qui jam toto sermone enarrato poteramus discedere. Verum quid agas, si quis amicus vim tibi faciat ? scilicet quicquid subeundum est.

5. Quam vero requiris sermonum occasionem, ipse fuit formosus Cleonymus. Qui quum inter me et Androclem patrum assideret, multus de illo sermo ortus inter indoctos homines aspicientes adolescentulum et forma ipsius supra modum percultos. Igitur obliti fere reliquorum omnium assidebant laudes illius enarrantes : quorum nos

Ἰαγαθέντες δὲ ἡμεῖς τῶν ἀνδρῶν τὴν φιλοκαλίαν καὶ ἅμα ἐπαινέσαντες αὐτοὺς ἀργίας τε πολλῆς εἶναι ὑπολαβόντες λόγοις ἀπολείπεσθαι τῶν ἰδιωτῶν περὶ τῶν καλλίστων, ᾧ μόνῳ τούτων οἰόμεθα προέχειν, καὶ δὴ ἡπτόμεθα τῶν περὶ κάλλους λόγων. Ἐδοξεν οὖν ἡμῖν οὐκ ὀνομαστὶ λέγειν τὸν ἐπαινὸν τοῦ παιδός — οὐ γὰρ ἂν ἔχειν καλῶς, ἐμβαλεῖν γὰρ ἂν αὐτὸν εἰς πλείω τρυφῇ — ἀλλ' οὐδὲ μὴν ὥσπερ ἐκείνους οὕτως ἀτάκτως, ὅπερ ἕκαστος τύχοι, λέγειν, ἀλλ' ἕκαστον εἰπεῖν ἰδίᾳ ὅς' ἂν ἀπομνημονεύοι περὶ τοῦ προκειμένου.

6. Καὶ δὴ ἀρχάμενος ὁ Φίλων πρῶτος οὕτως τὸν λόγον ἐποιεῖτο· Ὡς ἔστι δεινὸν, εἰ πάντῳ ὅσα πράττομεν ἐκάστης ἡμέρας, ὡς περὶ καλῶν ποιούμεθα τὴν σπουδῇ, αὐτοῦ δὲ τοῦ κάλλους οὐδένα ποιησόμεθα λόγον, ἀλλ' οὕτω καθεδοῦμεθα σιγῇ ὥσπερ δεδοικότες μὴ λάθωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ὑπὲρ οὗ σπουδάζομεν τὸν ἅπαντα χρόνον εἰπόντες. Καίτοι πού τις ἂν χρήσαιτο πρεπόντως τοῖς λόγοις, εἰ περὶ τῶν μηδενὸς ἀξίων σπουδάζων περὶ τοῦ καλλίστου σιγῇ τῶν ὄντων; ἢ πῶς ἂν τὸ ἐν λόγοις καλὸν σώζοιτο κάλλιον μάλλον ἢ τῷ πάντα τὰλλα παρέντας περὶ αὐτοῦ λέγειν τοῦ τέλους ἡμᾶς τῶν ἐκάστοτε πραττομένων; Ἄλλ' ἵνα μὴ δόξω λέγειν μὲν ὡς χρὴ περὶ τούτου διακεῖσθαι εἰδέναι, εἰπεῖν δὲ μηδὲν ἐπίστασθαι περὶ αὐτοῦ, ὡς οἶόν τε βραχέα περὶ τούτου πειράσκειαι διελθεῖν. Κάλλους γὰρ δὴ πάντες μὲν ἐπεθύμησαν τυχεῖν, πάντῳ δ' ἡζιώθησαν ὀλίγοι τινές· οἱ δὲ ταύτης ἔτυχον τῆς δωρεᾶς, εὐδαιμονέστατοι πάντων ἔδοξαν γεγενῆσθαι καὶ πρὸς θεῶν καὶ πρὸς ἀνθρώπων τὰ εἰκότα τετιμημένοι. Τεκμήριον δέ· τῶν γούν θεῶν ἐξ ἡρώων γενομένων Ἡρακλῆς τέ ἐστιν ὁ Διὸς καὶ Διόσκουροι καὶ Ἑλένη, ὧν ὁ μὲν ἀνδρείας ἔνεκα ταύτης λέγεται τυχεῖν τῆς τιμῆς, Ἑλένη δὲ τοῦ κάλλους χάριν αὐτὴν τε μεταβαλεῖν εἰς θεὸν καὶ τοῖς Διοσκούροις αἰτία γενέσθαι πρὶν αὐτὴν εἰς οὐρανὸν ἀνελθεῖν τοῖς ὑπὸ γῆν συνεξετασμένοις.

7. Ἀλλὰ μὴν ὅστις ἀνθρώπων ἡζιώθη τοῖς θεοῖς διμλεῖν, οὐκ ἔστιν εὐρεῖν, πλὴν ὅσοι μετεσχέκασιν κάλλους· Πέλοψ τε γὰρ τούτου χάριν τοῖς θεοῖς ἀμβροσίας μετέσχε, καὶ Γανυμήδης ὁ τοῦ Δαρδάνου οὕτω κεκρατηκέναι λέγεται τοῦ πάντων ὑπάτου θεῶν, ὥστ' αὐτὸν οὐκ ἀνασχέσθαι συμμετασχεῖν αὐτῇ τινα τῶν ἄλλων θεῶν τῆς θήρας τῶν παιδικῶν, ἀλλ' αὐτῷ μόνῳ πρόεπουσαν ἡγούμενον εἶναι εἰς Γάργαρον καταπτάντα τῆς ἰδῆς ἀναγαγεῖν ἐκέισε τὰ παιδικὰ, ὅπου συνέσεσθαι τὸν ἅπαντα ἐμίλλε χρόνον. Τσαύτην δ' ἐπιμέλειαν αἰετποιήται τῶν καλῶν, ὥστ' οὐ μόνον αὐτοὺς ἡζιώσε τῶν οὐρανίων ἀναγαγὼν ἐκέισε, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐπὶ γῆς ὅτι τύχοι γιγνόμενος συνῆν ἐκάστοτε τοῖς ἐρωμένοις, καὶ τοῦτο μὲν γενόμενος κύκνος συνεγένετο Ἀθήα, τοῦτο δ' ἐν εἰδὲι ταύρου τὴν Εὐρώπην ἀρπάξει, εἰκασθεὶς δ' Ἀμφιτρυῶνι γεννᾷ τὸν Ἡρακλέα. Καὶ πολλὰ τις ἂν ἔχοι λέγειν τεχνάσματα τοῦ Διὸς ὅπως ἂν οἷς ἐπεθύμει συγγένοιτο μηχανωμένου.

8. Τὸ δὲ δὴ μέγιστον καὶ οἷον ἂν τις θαυμάσαι,

amorem pulchri quam probaremus simul et laudaremus ipsos, ignaviae multae esse rati, si de pulcherrimis rebus indocti homines dicendo nos superarent, quo solo illis nos praestare putaremus, hinc nos dicere de pulchritudine aggressi sumus. Decrevimus ergo non nominatim laudes dicere pueri (quippe quod parum consultum sit, quum majores animo illius injiciat delicias); sed neque ita sine ordine, ut isti, quicquid in buccam cuique venerit proferre; verum singulatim dicere unumquemque, quae de argumento proposito memoria subjiceret.

6. Atque primas sibi dicendi partes sumens Philo sic verba fecit: « Quam indignum est, si, quicquid agimus quotidie, in eo sic tanquam de rebus pulchris laboremus; pulchritudinis autem ipsius nullam habeamus rationem, sed ita silentio desideamus, quasi vereamur ne forte imprudentes dicamus illud, pro quo omni tempore laboramus. Atqui ubi tandem prout decet oratione utatur aliquis, si in tanto circa res nihili studio de eo, quod omnium rerum pulcherrimum est, taceat? aut quomodo, quod in oratione pulchrum est, pulchrius servetur, quam si relictis aliis omnibus, de ipso illo fine eorum quae agimus omnium dicatur? Verum ne videar dicere quidem posse, quomodo affecti circa illam esse debeamus, de re ipsa autem dicere nescire; quam potest pauca ea de re conabor exponere. Pulchritudinis nimirum participes fieri omnes concupiscunt, digni autem illa habiti sunt omnino pauci. Quicumque autem munus hocce sunt consecuti, beatissimi omnium facti videntur, honore quo par est a diis pariter atque hominibus affecti. Argumentum ejus rei hoc esto: in numero eorum qui ex heroibus facti sunt deorum Hercules est Jovis filius, et Castores, et Helena; quorum iste virtutis ergo illum dicitur honorem esse consecutus; Helena autem pulchritudinis gratia, quum ipsa se in deam mutasse, tum fratribus suis ejus rei causa fuisse, qui ante illius in caelum ascensum mortuis annumerati fuerant.

7. Verum qui homo dignus sit consuetudine deorum habitus, non est invenire, praeterquam qui pulchri essent. nam Pelops hujus gratia ambrosiae deorum particeps factus est; et Ganymedes Dardani filius sic vicisse summum deorum dicitur, ut is pati non posset reliquorum quenquam deorum secum ad venandum amasium venire, sed sibi soli decorum esse duceret, devolare in Gargarum Idae verticem, et eo puerum amatum educere, ubi toto deinde tempore secum esset futurus. Tanti vero semper fecit pulchros, ut non modo caelesti illos vita, eo deductos, dignatus sit, sed ipse quoque in terra, qualicumque assumta forma, suis semper cum amoribus sit versatus, et nunc in cycnum versus cum Leda luserit, nunc tauri specie rapuerit Europam; nunc Amphitryonis indutus forma Herculem genuerit. Ac multa commemorare aliquis possit Jovis commenta, ut quibuscum cuperet una esset machinantis.

8. Qua in re illud maximum est et quod merito miretur

ἐμὶλῶν γὰρ τοῖς θεοῖς — οὐ γὰρ ἀνθρώπων γε οὐδέσι πλὴν εἰ μὴ τοῖς καλοῖς — ἐν δ' οὖν τούτοις δημηγορῶν οὕτω πεποιῆται σοβαρὸς τῷ κοινῷ τῶν Ἑλλήνων ποιητῇ καὶ θρασὺς καὶ καταπληκτικὸς, ὥστ' ἐν μὲν τῇ προτέρᾳ δημηγορίᾳ τὴν Ἥραν, καίτοι πρότερον πάντ' εἰλωυῖαν ἐπιτιμᾶν αὐτῇ, ὅμως δ' αὐτὴν οὕτως ἐφόβησεν, ὥστ' ἤρκεσεν αὐτῇ τὸ μηδὲν παθεῖν, ἀλλὰ μέγρι λόγων στήναι τὴν ὀργὴν τῷ Διί· τοὺς δ' ἅπαντας θεοὺς ἐν τῇ ὑστέρᾳ πάλιν οὐχ ἤττον κατέστησε φοβηθῆναι γῆν ἀνασπάσειν αὐτοῖς ἀνδράσι καὶ θάλατταν ἀπειλήσας. Μέλλων δὲ συνέσεσθαι καλοῖς οὕτω γίγνεται πρὸς καὶ ἡμερος καὶ τοῖς πᾶσιν ἱππεικῇ, ὥστε πρὸς ἅπασιν τοῖς ἄλλοις καὶ αὐτὸ τὸ Ζεὺς εἶναι καταλιπὼν, ὅπως μὴ φαίνοιτο τοῖς παιδικαῖς ἀνδρῶν, ἐτέρου τινὸς ὑποκρίνεται σῆμα, καὶ τούτου καλλίστου καὶ οἷου τὸν ὀρῶντα προσαγαγέσθαι. Τοσοῦτον αἰδοῦς καὶ τιμῆς παρέχεται τῷ κάλλει.

9. Καὶ οὐχ ὁ μὲν Ζεὺς οὕτω μόνος ἐάλω τοῦ κάλλους, τῶν δ' ἄλλων οὐδεὶς θεῶν, ἵνα μᾶλλον ἔχειν δοκῇ ταῦτα κατηγορίαν Διὸς, οὐχ ὑπὲρ τοῦ κάλλους εἰρήσθαι· ἀλλ' εἰ τις ἀκριβῶς ἐθελήσει σκοπεῖν, πάντας ἂν εὗροι θεοὺς ταῦτά πεπονθότας Διί, ὅσον τὸν μὲν Ποσειδῶν τοῦ Πέλοπος ἡττημένον, Ὑακίνθου δὲ τὸν Ἀπόλλω, τὸν Ἑρμῆν δὲ τοῦ Κάδμου.

10. Καὶ θεαὶ δ' ἐλάττους οὐκ αἰσχύνονται φαίνεσθαι τούτου, ἀλλ' ὥσπερ φιλοτιμίαν αὐταῖς ἔχειν δοκεῖ τὸ τῷ δεῖνι συγγενομένην καλῶ διηγέσθαι παρεσχησθαι τοῖς ἀνθρώποις. Ἐτι δὲ τῶν μὲν ἄλλων ἁπάντων ἐκάστη προστάτις οὔσα οὐχ ἑτέρᾳ ἀμφισβητεῖ ἐτέρᾳ περὶ ὧν ἄρχει, ἀλλ' Ἀθηνᾶ μὲν τοῖς ἀνθρώποις ἡγουμένη τὰ ἐς πολέμους πρὸς Ἀρτεμιν οὐ διαμάχεται περὶ θήρας, ὥς δ' αὐτῶς Ἀθηνᾶ κακείνῃ παραχωρεῖ τῶν πολεμικῶν, τῶν δὲ γάμων Ἥρα Ἀφροδίτῃ, οὐδ' αὐτὴ πρὸς αὐτῆς ἐνοχλουμένη περὶ ὧν ἐφορεύει. Ἐκάστη δ' ἐπὶ κάλλει τοσοῦτον φρονεῖ καὶ πάσας ὑπερβάλλεσθαι δοκεῖ, ὥστε καὶ ἡ Ἐρίς αὐτὰς ἀλλήλαις ἐκπολεμῶσαι βουλομένη οὐδὲν ἄλλο προὔβαλεν αὐταῖς ἢ κάλλος, οὕτως οἰομένη ραδίως ὅπερ ἤθελε καταστήσειν, ὀρθῶς καὶ φρονίμως τοῦτο λογιζομένη. Σκέψαιτο δ' ἂν τις ἐντεῦθεν τὴν τοῦ κάλλους περιουσίαν· ὥς γὰρ ἐλάθοντο τοῦ μῆλous καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἀνελέξαντο, ἐκάστης αὐτῆς ὑπολαβούσης εἶναι τὸ μῆλον, μηδεμιᾶς δὲ τολμῶσης τὴν ψῆφον καθ' αὐτῆς ἐνεγκεῖν, ὥς ἄρ' αἰσχροτέρᾳ τῆς ἐτέρας εἶη τὴν ὄψιν, ἀνέρχονται παρὰ τὸν τῶν μὲν πατέρα, τῆς δ' ἀδελφόν τε καὶ σύνοικον Δία ἐπιτρέψουσαι τὴν οἶκον αὐτῶν. Ἐγὼν δὲ καὶ αὐτὸς ἥτις ἐστὶν ἀπορῆνασθαι καλλίστη καὶ πολλῶν ἀνδρείων ὄντων καὶ σοφῶν καὶ φρονίμων ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ τῇ βραβάρῳ, ὃ δ' ἐπιτρέπει τὴν κρίσιν Πάριδι τῷ Πριάμου ψῆφον ἐναργῆ καὶ καρὴν ἐξενεγκῶν, ὅτι καὶ φρονήσεως καὶ σοφίας καὶ βώμης ὑπερέχει τὸ κάλλος.

11. Τοσαύτην δ' ἐπιμέλειαν αἱ πεποιθῆναι καὶ σπουδῇ ἀκούειν εἶναι καλὰ, ὥστε καὶ τὸν ἡρώων τε κοσμήτορα καὶ θεῶν παιτητὴν οὐκ ἄλλοθεν ποθεν ἢ παρὰ

aliquis, quod agens inter deos (neque enim ad alios se homines præterquam ad pulchros applicare solet), inter deos igitur dum concionatur, adeo turbidus a communi Græcorum poeta et audax terribilisque inducitur, ut in prima concione Junonem, quæ quidem olim exprobrare illi sole-ret omnia, ipsam tamen adeo perterrituerit, ut satis haberet nihil aliud sibi evenire, sed intra verba Jovis iram consi-tere: in posteriori autem concione in non minore deos omnes terrore constituerit, terram se ipsis cum hominibus sus-pensurum et mare minatus. Quum vero ad pulchros acce-dit, ita fit mitis, et mansuetus, et æquus omnibus, ut su-per reliqua omnia, ipsa Jovis persona deposita, ne insuavis amoribus suis videatur, formam simulat alius cujusdam, quod quidem pulcherrimum sit et illicere aspicientem possit: tantum reverentiæ et honoris habet pulchritudini!

9. Neque vero solus ita Jupiter pulchritudine captus est, reliquorum autem deorum nullus, ut potius ista crimino-se in Jovem, quam pro pulchritudine dicta videri possint: sed si quis curate rem velit considerare, deos omnes eodem quo Jupiter modo affectos invenerit, Neptunum verbi causa Pelopis forma victum, Hyacinthi Apollinem, Mercurium Cadmi.

10. Neque deas aperte illi succubuisse pudet, sed velut honoris amulatione de se prædicare amant, cum hoc vel illo se fuisse formoso hominibusque præbuisse. Ad hæc quum aliarum rerum omnium unaquæque præsidium suscepit, non movet altera controversiam alteri de his quibus imperet; sed Minerva, quæ res bellicas in hominibus moderatur, non contendit cum Diana de venatu, similiterque Minervæ hæc concedit de belliciis, de nuptiis autem Juno Veneri, neque ipsa turbatur ab illa in his quorum curam gerit. De pulchritudine vero sua tam magnifice sentiunt et superare illa universas sibi videntur singulæ, ut Eris dea, quæ mutuis illas inimicitias implicare vellet, nihil iis aliud quam pulchritudinem objiceret, sic nempe rata facillime se quod vellet effecturam: recte illa quidem et prudenter sub-ductis rationibus. Ceterum excellentiam pulchritudinis inde militi aliquis perspicat: accepto enim pomo lectoque illius titulo, quum unaquæque suum illud esse putaret, sustineret autem nulla contra se ipsam ferre suffragium, quasi deteriori quam altera esset facie, accedunt ad patrem duarum, unius autem fratrem eundemque maritum Jovem, arbitrium illi permittentes. Qui quum potestatem ipse quidem haberet pronuntiandi, quænam esset formosissima, essentque fortes multi et sapientes prudentesque viri in Græcia pariter et apud barbaros: arbitrium tamen ille Pa-ridi permittit Priami filio, eaque re luculentum tulit liqui-dumque suffragium, et prudentia et sapientia et fortitudine majorem esse pulchritudinem.

11. Tantam porro curam, studium adhibuere tantum, ut pulchræ audirent, ut illi heroum laudatori deorumque poetæ persuaserint, ne aliunde se quam a pulchritudine nomina-

τοῦ κάλλους πεπελασμένον ὀνομάζειν. Ἦδιον ἂν οὖν ἀκούσαι λευκώλενος ἢ Ἥρα ἢ « πρέσβη θεὰ θυγάτηρ μεγάλου Κρόνου, » Ἀθηνᾶ δ' οὐκ ἂν βουληθεῖν Τριτογένεια πρὸ τοῦ Γλαυκώπιος καλεῖσθαι, Ἀφροδίτη τε τιμῆσαι ἂν τοῦ παντὸς καλεῖσθαι χρυσῇ. Ἀπερ' ἅπαντ' εἰς κάλλος τείνει.

12. Καίτοι ταῦτ' οὐ μόνον ἀπόδειξιν ἔχει πῶς οἱ χρεῖτους ἔχουσι περὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μαρτύριον ἔστιν ἀφ' αὐτῶν τοῦ χρεῖττον εἶναι πάντων τῶν ἄλλων. Οὐκοῦν Ἀθηνᾶ μὲν ἀνδρείας ἅμα καὶ φρονήσεως προέχει ἐπιψήφισαι· ἀμφοτέρων γὰρ προῖστατο τούτων· Ἥρα δ' ἀπάσης ἀρχῆς καὶ δυναστείας αἰρετώτερον ἀποφαίνει συνηγορῶντ' αὐτῇ καὶ τὸν Δία παραλαβοῦσα. Εἰ τοίνυν οὕτω μὲν θεῖον καὶ σεμνὸν τὸ κάλλος ἔστιν, οὕτω δὲ περισπούδαστον τοῖς θεοῖς, πῶς ἂν ἡμῖν ἔχοι καλῶς μὴ καὶ αὐτοὺς μιμουμένους τοὺς θεοὺς ἔργῳ τε καὶ λόγῳ πᾶν δὲ τι ἔχομεν συναίρεσθαι τῇ κάλλει;

13. Ταῦτα μὲν ὁ Φίλων περὶ τοῦ κάλλους εἶπεν, ἐπιθείς τοῦτο τῇ τελευτῇ, ὥς καὶ πλείω ἂν τούτων εἰρήκει, εἰ μὴ τὸ μακρολογεῖν ἡπίστατο τῶν ἀδοκίμων ἐν συμποσίῳ. Μετ' ἐκείνων δ' εὐθὺς Ἀριστίππος ἤπτετο τῶν λόγων πολλὰ πρότερον παρακληθεὶς ὑπ' Ἀνδροκλέους· οὐ γὰρ ἐβούλετο λέγειν τὸ μετὰ Φίλωνα εὐλαβοῦμενος ἔχειν. Ἡρῆατο δὲ ἐντεῦθεν·

14. Πολλοὶ πολλάκις ἄνθρωποι τὸ περὶ τῶν βελτίστων καὶ ἡμῖν συμφερόντων ἀφέντες λέγειν ἐρ' ἑτέρας τινας ὥρμησαν ὑποθέσεις, ἀπ' ὧν αὐτοῖς μὲν δοκοῦσι δοῦσαν προσάγειν, τοῖς δ' ἀκροαταῖς τοὺς λόγους οὐδὲν λυσiteloῦντας ποιοῦνται, καὶ διεληλύθασιν οἱ μὲν περὶ τῶν αὐτῶν ἐρίζοντες ἀλλήλοις, οἱ δὲ διηγούμενοι τὰ οὐκ ὄντα, ἕτεροι δὲ περὶ τῶν οὐδαμῶς ἀναγκαίων λογοποιῶντες, οὓς ἔχρην ταῦτα πάντα καταλιπόντας, ὅπως τι βέλτιον τύγῳσιν εἰπόντες, σκοπεῖν· οὓς νῦν ἐγὼ περὶ τῶν ὄντων οὐδὲν ὑγιὲς ἐγνωκέναι νομίζων ἀλλως τε καὶ τὸ τινὸν ἀγνοίας τῶν βελτίστων κατηγοροῦντα τοῖς αὐτοῖς περιπίπτειν τῶν εὐηθεστέρων οἰόμενος εἶναι πάντη, τὴν αὐτὴν λυσiteloσtάτην καὶ καλλίστην τοῖς ἀκούουσιν ὑπόθεσιν ποιήσομαι τῶν λόγων καὶ ἣν πᾶς ὁστισοῦν ἂν φαίη κάλλιστ' ἂν ἔχειν ἀκούειν καλλίστην.

15. Εἰ μὲν οὖν περὶ τίνος ἑτέρου τοὺς λόγους ἐποιούμεθα νῦν, ἀλλὰ μὴ περὶ κάλλους, ἔρκεσεν ἂν ἡμῖν ἀκούσασιν ἐνὸς εἰπόντος ἀπηλλάχθαι περὶ αὐτοῦ· τοῦτο δ' ἄρα τοσαύτην ἀφρονίαν παρέχεται τοῖς βουλομένοις ἀπτεσθαι τῶν περὶ τούτου λόγων, ὅσῳτ' οὐκ, εἰ μὴ κατ' ἀξίαν τις ἐρίκοιτο τῇ λόγῳ, νομίζειν δυστυχεῖν, ἀλλ' ἣν πρὸς πολλοῖς ἄλλοις κάκεινός τι δυνήθῃ συμβαλέσθαι πρὸς τοὺς ἐπαίνους, τῆς ἀμείνωνος οἰεσθαι πειρᾶσθαι τύχης. Τὸ γὰρ οὕτω μὲν περιφανῶς ὑπὸ τῶν χρεῖττόνων τετιμημένον, οὕτω δὲ τοῖς ἀνθρώποις θεῖον καὶ περισπούδαστον, πᾶσι δὲ τοῖς οὖσιν οἰκειότατον κόσμον, καὶ οἷς μὲν ἂν παρῇ παρὰ πάντων σπουδαζομένων, ὧν δ' ἀρίσταται μισουμένων καὶ οὐδὲ προσβλέπειν ἀξιουμένων, τίς ἀνείη τοσούτων λόγων μετεσχηχὼς

ret. Jucundius ergo audiat Juno candida brachia sua celebrari, quam dici « Veneranda dea, aut ingentis nata Saturni; » Minerva nolit Tritogenia potius quam Caesia vocari, et Venus quantivis aestimet appellari aurea : quæ quidem ad pulchritudinem tendunt omnia.

12. Atque hæc non illud modo ostendunt, quid dii de illa sentiant, sed testimonium sunt minime fallax, reliquis illam rebus omnibus esse præstantiorem. Igitur Pallas fortitudine simul et prudentia potior esse decernit, cujus utriusque rei præses est : Juno autem imperio omni et potestati præferendam pronunciat, suffragatorem sibi nacta ipsum Jovem. Si vero ita divinum, ita augustum quiddam pulchritudo est, de quo tanto studio ipsi dii laborent, quomodo nos deceat non ipsos quoque decorum imitatione, opere pariter et verbis, quicquid habemus, pulchritudini patrocinari ?

13. Hæc Philo dixit de pulchritudine, in fine illud adjiciens, se plura hisce fuisse dicturum, nisi sciret convivio non convenire orationem longam. Post illum statim dicere cœpit Aristippus, multum incitatus ante ab Androcle : noluerat enim dicere, dicere post Philonem veritus. Ita vero exorsus est :

14. « Multi sæpe mortales, dimissa de rebus optimis nobisque utilibus dicendi materia, ad alia se contulere argumenta, quibus sibi quidem conciliare gloriam videntur, sed verba interim faciunt nihil profutura auditoribus, atque ita recitare solent ut partim eadem de iisdem rebus dicentes inter se contendant, partim quæ nusquam sunt, ea enarrant; partim de rebus minime necessariis verba faciant : quos oportebat his relictis omnibus, ut melius quicquam dicere possint, videre. Quos jam ego de rebus nihil sani statuere ratus, et alioqui stupidiorum omnino esse putans, post accusatas quorundam optimarum rerum ignorantias in eadem vitia incidere; eandem utilissimam auditoribus et pulcherrimam dicendi materiem mihi sumam, quamque unusquisque optime se habere dicat vocari pulcherrimam.

15. Si quidem igitur de alia quacumque re verba nunc faceremus, non de pulchritudine, sufficeret nobis, uno qui diceret de illa audito, discedere : hæc vero tantam copiam subministrat attingere volentibus quæ de ea dicenda sunt, ut minime, si quis non pro dignitate oratione assequatur, putandus sit ausis excidisse, verum si post multa alia ipse quoque conferre quicquam ad laudes illius possit, optima fortuna uti sit existimandus. Quæ enim res manifeste adeo a diis honorata est, ita vero apud homines divina et studio omni digna; omnibus porro, quæ ubique sunt, familiarissimum decus est, adeo ut quibus ea adsit, illi colantur ab omnibus, a quibus vero absit, illi exosi et ne aspectu quidem digni censeantur : quis fuerit ita disertus, ut eam rem

ὅστ' ἐπαινέσαι πρὸς ἀξίαν ἀρκέσαι; Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπειδὴ περ οὕτω πολλῶν αὐτῷ δεῖ τῶν ἐπαινεσόντων, ὥστε μάλιστα ἂν τῆς ἀξίας τυχεῖν, οὐδὲν ἀπεικὸς καὶ ἡμᾶς ἐγγεῖρειν τι λέγειν περὶ αὐτοῦ, μέλλοντάς γε μετὰ Φίλωνα ποιεῖσθαι τοὺς λόγους. Οὕτω δὲ σεμνότερον καὶ θεϊότερον τῶν ὄντων ἐστίν, ὥστε... ἐν ὅσα θεοὶ καλοὺς τετιμῆκασιν, παραλείπω.

16. Ἄλλ' οὖν ἐν τοῖς ἀνω χρόνοις ἐκ Διὸς Ἑλένη γενομένη οὕτως ἐθαυμάσθη παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὥστ' ἐτι τῆς ἡλικίας οὖσαν ἐντός κατὰ τινα χρεῖαν ἐν Πελοποννήσῳ γενόμενος ὁ Θησεὺς οὕτω τῆς ὥρας ἰδὼν ἡγάσθη, ὥστ' οὕσης αὐτῷ καὶ βασιλείας ἀσφαλεστάτης καὶ δόξης οὐ τῆς τυχοῦσης ὅμως οὐκ ὥρετο βιωτὸν αὐτῷ ταύτης ἐστερημένῳ, παρελθεῖν δὲ πάντας εὐδαιμονίᾳ, εἰ ταύτην αὐτῷ γένοιτο συνοικεῖν. Οὕτω δὲ διανοηθεὶς τὸ μὲν παρὰ τοῦ πατρὸς λαβεῖν ἀπεικὼν, μὴ γὰρ ἂν αὐτὸν αὐτὸν ἐκδοῦναι μὴπω ἡλικίας ἡμμένην, τὴν δ' ἀρχὴν ὑπερφρονήσας ἐκείνου καὶ παριδῶν, ὀλιγορήσας δὲ καὶ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ πάντων δεινῶν, κοινωνοῦντ' αὐτῷ τῆς ἀρπαγῆς καὶ Πειρίδου παραλαβὼν, βίᾳ λαβὼν αὐτὴν τοῦ πατρὸς εἰς Ἀφιδναν ἐκόμισε τῆς Ἀττικῆς, καὶ τοσαύτην ἔσχε χάριν αὐτῷ τῆς συμμαχίας ταυτησί, ὥστ' οὕτως ἐφίλησε τὸν ἅπαντα χρόνον, ὥστε καὶ τοῖς ἐπιγενομένοις παράδειγμα γενέσθαι τὴν Θησεύς καὶ Πειρίδου φιλίαν. Ἐπειδὴ δὲ ἔδει ἀκακίῳ ἐν Ἄδῳ γενέσθαι τὴν Δήμητρος μνηστευσόμενον κόρην, ἐπειδὴ πολλὰ παραινῶν οὐκ ἡδυνήθη ταύτης αὐτὸν τῆς πείρας ἀποσχέσθαι καταπεῖσαι, συνηκολούθησεν αὐτῷ ταύτην πρέπουσαν οἴομενος αὐτῷ καταθῆσιν τὴν χάριν περὶ τῆς ψυχῆς ὑπὲρ αὐτοῦ κινδυνεύσαι.

17. Ἐπανελθοῦσαν δ' εἰς Ἄργος, αὖθις ἀποδημοῦντος αὐτοῦ, ἐπειδὴ καθ' ὥραν ἦν γάμων, καίτοι γε ἔχοντες καλὰς τε καὶ εὐγεγονυῖας ἐκ τῆς Ἑλλάδος σφίσιν αὐτοῖς ἀγεσθαι γυναῖκας οἱ τῆς Ἑλλάδος βασιλεῖς, οἱ δὲ συνελθόντες ἐμνηστεύοντο ταύτην τὰς ἄλλας ἀπάσας ὑπεριδόντες ὡς φαυλοτέρας. Γινόντες δ' ὅτι περιμάχῃος ἔσται, καὶ δεισαντες μὴ πόλεμος γένηται τῇ Ἑλλάδι, μαχομένων πρὸς ἀλλήλους, ὁμομύχασιν ὄρκον τουτοῖν ψήφῳ κοινῇ, ἥ μὴν ἐπικουρήσειν τῷ ταύτης ἀξιοθέντι μὴδ' ἐπιτρέψειν ἢν τις ἀδικεῖν ἐγγεῖρῃ, ἕκαστος οἴομενος ταύτην αὐτῷ τὴν συμμαχίαν παρασκευάζειν. Τῆς μὲν οὖν ἰδίας γνώμης ἀπέτυχον πάντες πλην Μενελάου, τῆς κοινῆς δ' ἐπειράθησαν αὐτίκα· οὐ πολλῷ γὰρ ὕστερον ἐρίδος γενομένης ταῖς θεαῖς περὶ κάλλους, ἐπιτρέπουσι τὴν κρίσιν Πάριδι τῷ Πριάμου, ὁ δὲ τῶν μὲν σωματῶν τῶν θεῶν ἡττηθεὶς, τῶν δωρεῶν δ' ἀναγκασθεὶς γενέσθαι κριτής, καὶ διδούσης Ἥρας μὲν τὴν τῆς Ἀσίας ἀρχὴν, τὸ δ' ἐν πολέμοις Ἀθηνᾶς κράτος, Ἀφροδίτης δὲ τὸν τῆς Ἑλένης γάμον, καὶ φαύλους μὲν ἀνθρώπους γενέσθαι ἂν ποτε νομίστας οὐκ ἐλάττω βασιλείαν, Ἑλένης δ' οὐδένα τῶν ἐπιγιγνομένων ἀξιοθῆναι, προέειπε τὸν ταύτης γάμον.

18. Γενομένης δὲ τῆς ὑμνουμένης ἐκείνης στρατείας κατὰ τῶν Τρώων καὶ τῆς Εὐρώπης τότε πρῶτον κατὰ

laudare pro dignitate possit? Verum enim vero cum multis adeo ei rei laudatoribus opus sit, ut vel sic suam vix dignitatem consequatur, non absurdum fuerit etiam nos conari aliquid de ea dicere, licet post Philonem verba sint facienda. Adeo vero augustissima et maxime divina rerum est, ut... prætermitto enim quibus modis pulchros dii honoraverint.

16. Verum superioribus temporibus nata Jove Helena tantæ apud omnes homines admirationi fuit, ut intra maturæ ætatis tempus constitutam, negotii alicujus causa agens in Peloponneso Theseus, ita ad conspectum formæ illius exarserit, ut in regno firmissimo et gloria non vulgari, tamen non vivendum sibi putaret, hac si cendum esset; felicitate autem præterire se universos, si hæc sibi uxor contingeret. Quæ quum animo agitare, nec spem haberet illius a patre impetrandæ (neque enim elocaturum esse quæ justam ætatem nondum attigisset), contempto illius imperio ac neglecto, parvi faciens quicquid in Peloponneso formidandum erat, assumpto rapinæ adjutore Pirithoo, vi a patre abductam Aphidnam Atticæ oppidum asportavit: tantamque illi habuit hujus auxilii nomine gratiam, ut ita eum reliquo tempore amaverit, exemplum posteris uti esset Thesei et Pirithoi amicitia. Quum autem ille cogeretur ad inferos descendere, ad nuptias ambiendas Liberæ Cereris, postquam multa hortatus non potuit illi persuadere ut ab eo se conatu abstineret; illum comitatus est, hanc decentem ab illo gratiam initurus, ut vitæ pro illo periculum subiret.

17. Reversam vero Argos, rursus peregre absente Theseo, quum jam matura esset nuptiis, licet haberent pulchras et generosas mulieres, quas e Græcia sibi ducerent, reges Græciæ; at illi convenientes hanc sibi expetebant, contemptis tanquam deterioribus reliquis omnibus. Quum autem viderent de ipsa certatum iri, metuentes ne bellum Græciæ exoriretur illis inter se depugnantibus, communi suffragio jusjurandum dedere ejusmodi, se adjutores fore ei qui ipsa dignus esset habitus, neque permissuros si quis injuriam vellet facere, quum nempe putaret unusquisque sibi se hoc parare auxilium. Ac privata quidem illa uniuscujusque sententia fefellit omnes præter Menelaum: communem autem illam rebus statim experti sunt. Quum enim non ita multo post his inter deas de forma exorta esset, arbitrium permittunt Paridi Priami filio. Hic corporibus dearum et forma victus, munerumque esse coactus arbiter, offerente Junone imperium Asiæ, bellicam victoriam Pallade, Veneræ autem Helenæ nuptias; etiam virilibus hominibus contingere interdum putans non minus imperium, Helena autem potiri posse posterorum nuntinem, hujus nuptias præoptavit.

18. Quum autem decantata illa contra Trojam expeditio fieret, et Europa tunc primum veniret contra Asiam.

τῆς Ἀσίας ἐλθοῦσης, ἔχοντες οἱ τε Τρῶες ἀποδόντες τὴν Ἑλένην ἀδελφῶς οἰκεῖν τὴν αὐτῶν, οἱ δ' Ἑλληνες ταύτην αὐτοὺς ἐάσαντες ἔχειν ἀπαλλάττεσθαι τῶν ἐκ πολέμου καὶ στρατείας δυσχερῶν, οἱ δ' οὐκ ἠβουλήθησαν ἀμφοτέροι, οὐκ ἂν ποτε νομίσαντες εὐρεῖν ἀφορμὴν καλλίῳ πολέμου, περὶ ἧς ἀποθανοῦνται. Καὶ θεοὶ δὲ τοὺς αὐτῶν παῖδας σαφῶς εἰδότες ἀπολουμένους ἐν τῷ πολέμῳ οὐκ ἀπέτρεψαν μᾶλλον, ἀλλ' ἐνήγαγον εἰς τοῦτο οὐκ ἐλάττω δόξαν αὐτοῖς οἰόμενοι φέρειν τοῦ θείου παιδὸς γενέσθαι τὸ μαχομένους ὑπὲρ Ἑλένης ἀποθανεῖν. Καὶ τί λέγω τοὺς αὐτῶν παῖδας; αὐτοὶ πρὸς αὐτοὺς μεῖζω καὶ δεινότερον ἐνεστήσαντο τοῦ πρὸς Γίγαντας αὐτοῖς γενομένου πολέμου· ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ μετ' ἀλλήλων, ἐνταῦθα δὲ ἐμάχοντο πρὸς ἀλλήλους. Οὐ τί γένοιτ' ἂν ἐναργέστερον δεῖγμα, ὅσω τῶν ἀνθρωπίνων ἀπάντων ὑπερέχει τὸ κάλλος παρ' ἀθανάτοις κριταῖς; Ὅταν γὰρ ὑπὲρ μὲν τῶν ἄλλων οὐδενὸς ἀπάντων οὐδαμῶς τὸ παράπαν φαίνονται δινευχόντες, ὑπὲρ δὲ κάλλους οὐ μόνον τοὺς υἱοὺς ἐπιδεδωκότες, ἀλλ' ἤδη καὶ ἀλλήλοις ἐναντία πεπολεμηκότες, ἔνιοι δὲ καὶ τρωθέντες, πῶς οὐχ ἀπάσαις ψήφοις προτιμῶσιν ἀπάντων τὸ κάλλος;

19. Ἄλλ' ἵνα μὴ δόξωμεν ἀπορίαν τῶν περὶ κάλλους λόγων περὶ ταῦτα διατρίβειν αἰεὶ, ἐφ' ἑτέρον βούλομαι μεταβῆναι οὐδαμῶς ἔλαττον ὄν, ὥστε δεῖξαι τὴν τοῦ κάλλους ἀξίαν, τῶν πρότερον εἰρημένων, τὴν Ἀρχάδος Ἰπποδάμειαν Οἰνομάου, ὅσους τοῦ ταύτης κάλλους ἀλόντας μᾶλλον αἰρουμένους ἀπέφηνεν ἀποθνήσκειν ἢ ταύτης διωκισμένους τὸν ἥλιον προσορᾶν. Ὡς γὰρ ἐλάβετο τῆς ἡλικίας ἡ παῖς καὶ τὰς ἄλλας ὁ πατήρ οὐκ ὀλίγῳ τῷ μέσῳ παρενεγκοῦσαν ἑώρα, τῆς μὲν ὥρας αὐτῆς ἀλούς — τοσοῦτον γὰρ αὐτῇ περιῖν, ὥστε καὶ τὸν γεγεννηκόθ' ὑπεργάγετο παρὰ φύσιν — καὶ διὰ τοῦτ' ἀζῶν αὐτὴν ἔχειν παρ' ἑαυτῷ, βούλεσθαι δ' ἐκδιδόναι πλαττόμενος αὐτὴν τῷ ταύτης ἀζῶν, τὰς παρ' ἀνθρώπων φεύγων αἰτίας, μηχανὴν τινα μηχανᾶται τῆς ἐπιθυμίας ἀδικωτέραν καὶ ἢν ᾤετο βραδίως ὅπερ ἐβούλετο καταστήσειν· ὑπὸ γὰρ ἄρματι, ὡς οἶόν τε μάλιστα ἦν, εἰς τάχος ὑπὸ τῆς τέχνης ἐξειργασμένῳ τοὺς ἐν Ἀρχαδίᾳ ζεύξας ἐν τῷ τότε ταχίστους ἵππους ἡμιλᾶτο πρὸς τοὺς μνηστῆρας τῆς κόρης ἄθλον τῆς νίκης παρελθοῦσιν αὐτοῖς αὐτὴν προτιθεῖς ἢ στέρεσθαι τῆς κεφαλῆς ἡττηθέντας. Καὶ ἡξίου δ' αὐτὴν αὐτοῖς συναναθαίνειν τὸ ἄρμα, ὅπως ἀποσφολοούμενοι περὶ ταύτην ἀμελοῖεν τῆς ἱππικῆς. Οἱ δ' ἀποτυγχόντος τοῦ πρώτους ἀψιχμένου τοῦ δρόμου καὶ τῆς κόρης ἐκπεσόντος μετὰ τοῦ ζῆν, τὸ μὲν ἀποκνησθαι πρὸς τὸν ἀγῶνα ἢ μεταβεῖναι τι τῶν βεβουλευμένων μειρακιδῶδες εἶναι ὑπολαβόντες, τὴν δ' ὁμότητα μισήσαντες Οἰνομάου ἄλλος ἄλλον ἐφωρᾶν ἀποθνήσκειν ὥσπερ δεδωκὼς μὴ τοῦ τεθνάναι περὶ τῆς κόρης ἀμάρτη. Καὶ προῆλθέ γε μέχρι τρισκαίδεκα νέων ὁ φόνος· θεοὶ δ' ἐκείνων τῆς πονηρίας μισήσαντες ταυτησὶ τοὺς τε τελευτῶτας ἄμα καὶ τὴν κόρην ἐλεοῦντες, τοὺς μὲν δτι κτήματος ἀπε-

liceretque Trojanis reddita Helena sine metu suam incolere patriam, Græcis vero hac illis permessa, difficultatibus belli atque expeditionis liberari: neutri tamen voluere, qui putarent nunquam se belli causam, pro qua morerentur, habituros pulchriorem: ipsisque dii suos filios, quos aperte scirent in illo bello perituros, non potius prohibere, sed eo induxerunt, non minori ipsis gloriæ futurum arbitrati, pugnando mori pro Helena, quam quod deorum filii essent. Et quid dico filios suos? ipsi inter se majus et terribilius iniere bellum eo, quod adversus Gigantas ab illis gestum est: etenim in illo conjuncti pugnabant, hic vero contra se invicem. Quo majus quodnam esse potest documentum, quantum humanis rebus omnibus præstet immortalium deorum judiciis pulchritudo? Quando enim de aliarum in universum rerum nulla unquam omnino dissedis illos constat, pro pulchritudine autem non filios tantum suos dedidisse, sed jam contra se invicem pugnasse, quosdam etiam vulneratos esse: quomodo non sententiis omnibus pulchritudinem præponunt rebus omnibus?

19. Ne vero videamur inopia eorum, quæ de ipsa pulchritudine dici possunt, circa ista semper morari, ad aliud volo transire nullo modo inferius ad demonstrandam pulchritudinis dignitatem his quæ prius dicta sunt, ad Hippodamiam Arcadis CEnomai filiam, quot juvenes illa ostenderit ipsius forma captos mori præceptare quam ab ipsa disclusos hanc lucem intueri! Quum enim maturitatem attigisset puella, videretque illam pater non mediocri intervallo ceteras post se relinquere, forma illius captus (cujus nimirum tantam illa vim haberet, ipsum ut parentem præter naturam subigere!), eamque ob causam secum illam habere cupiens, fingens interim, suspitionum vitandarum causa, elocare se ipsam velle ei qui dignus ipsa esset, commentum commiscitur ipsa cupiditate injustius, quo putabat facile sibi quod vellet confecturum. Curru enim quanta maxima arte poterat ad celeritatem elaborato, equos quum junxisset qui tum erant in Arcadia velocissimos, certabat cum procis puellæ, prætereuntibus se proposito præmio ipsa puella, devictis pæna capitis: postulabatque ipsam currum cum illis conscendere, ut in illa occupati et defixi, equestris rei curam omitterent. Illi, quum fortuna adversa usus fuisset qui primus cursum ingressus fuerat, et virgine una cum vita excidisset, detrectare certamen, aut mutare consilium puerile arbitrati, crudelitatemque CEnomai exosi, alius alium morte prævenierunt, quasi metuentes ne morte pro puella exciderent. Ac progressa est cædes ad adolescentes tredecim. Dii autem pravitatem hanc istius exosi, mortuosque simul et virginem miserati, illos, qui tali possessione privati essent;

στέρηνται τοιούτου, τὴν κόρην δ' ὅτι τῆς ὄρας οὐ κατὰ καιρὸν ἀπολαύει, κηρόμενοί τε τοῦ νέου, ὅστις ἐμελλε — Πέλοψ δ' ἦν οὗτος — ἀγωνιεῖσθαι, ἄρμα τε χαρίζονται τούτῳ κάλλιον τέχνης πεπονημένον ἵππους τε ἀθανάτους, δι' ὧν ἐμελλε τῆς κόρης κύριος εἶναι, καὶ γέγονέ γε τὸν κηδεστήν ἐπὶ τέμασι τῆς νίκης ἀπεκτονοῖς.

20. Οὕτω τὸ τοῦ κάλλους χρῆμα ἀνθρώποις τε θεῶν εἶναι δοκεῖ καὶ τιμώμενον ὑπὸ πάντων καὶ θεοῖς ἐσπούδασται πολλαχόσε. Διὸ δὴ καὶ ἡμῖν οὐκ ἂν ἔχοι τις μέμψεσθαι δικαίως προὔργου λογιζαμένοις τὸ ταῦτα περὶ κάλλους διεξελεῖν. Οὕτω μὲν δὴ καὶ Ἀρίστιππος διήλθε τὸν λόγον.

21. EPM. Σὺ δὲ λοιπὸς εἰ, Χαρίδημε. Ὅπως δ' ὥσπερ κορωνίδα τῶν τοῦ κάλλους καλῶν ἐπιθήσῃ τὸν λόγον.

XAP. Μηδαμῶς, ὦ πρὸς θεῶν, περαιτέρω προελθεῖν με βιάσῃ· ἱκανὰ γὰρ δηλώσαι τὴν συνουσίαν καὶ τὰ νῦν εἰρημένα, ἄλλως τ' οὐδ' ὅσα περ εἶπον ἀπομνημονεύοντα. Ῥᾶν γὰρ ἂν τις μνημονεύει τῶν ἐτέρους εἰρημένων ἢ τῶν αὐτῶν.

ERM. Ταῦτα μὲν δὴ ἐστίν, ὧν ἐξ ἀρχῆς ἐπεθυμοῦμεν ἐπιτυχεῖν· οὐ γὰρ δὴ τοσοῦτον ἡμῖν τῶν λόγων ἐκείνων ὅσον ἐμελήσε τῶν σῶν ἀκοῦσαι. Ὡστ', ἦν τούτων ἀποστερήσεως, κακείνα μάτην ἔση πεπονηκώς. Ἀλλὰ πρὸς Ἑρμοῦ τὸν ἅπαντα λόγον, ὥσπερ ὑπέστης ἐξ ἀρχῆς, ἀπόδος.

XAP. Βέλτιον μὲν ἦν τούτοις ἀπαλλάττειν με τῶν δυσχερῶν ἀγαπῶντα· ἐπεὶ δ' οὕτω προθυμῇ καὶ τῶν ἡμετέρων ἀκοῦσαι λόγων, καὶ τοῦτ' ὑπηρετεῖν ἀνάγκη. Ὡδὲ τοίνυν καὶ αὐτὸς ἐποίησάμην τὸν λόγον·

22. Εἰ μὲν πρῶτος αὐτὸς ἦρχον περὶ τοῦ κάλλους λέγειν, προοιμίων ἂν ἐδεόμην συγχῶν, ἐπεὶ δ' ἐπὶ πολλοῖς ἔρχομαι τοῖς πρότερον εἰρηκῶσιν ἔρῳν, οὐδὲν ἀπεικὸς τοῖς ἐκείνων κεχρημένον ὡς προοιμίοις ἐπιφέρειν ἐξῆς τὸν λόγον, ἄλλως τ' οὐδ' ἐτέρωσε τῶν λόγων γιγνομένων, ἀλλ' ἐνταῦθα καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, ὥστ' ἐνεῖναι καὶ τοὺς παρόντας λαθεῖν, ὡς ἄρ' οὐχ ἕκαστος ἰδίᾳ λογοποιῶσιν, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ἕκαστος ἐπὶ μέρους διεξέρχονται λόγον. Ἐτέρω μὲν οὖν ἔρχει γ' ἂν εἰς εὐφημίαν ἅπερ ὑμῶν ἕκαστος ἔτυγεν εἰπὼν περὶ τοῦ κάλλους ἰδίᾳ, τούτῳ δὲ τοσοῦτον περίεστιν, ὥστε καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἐξω τῶν νῦν εἰρημένων οὐ δεῖν ἐπαίνων τῶν εἰς αὐτό· πλεῖστα γὰρ πολλαχόθεν, αὐτὰ πρῶτα δεῖν λέγειν ἕκαστα, ὁδῶν παρίστησιν, ὥσπερ ἀνθρώπων εὐτυχοῦντι λειμῶνι, αἰετῶν φαινομένων ἄρτι προσαγομένων τούς δρεπομένους. Ἐγὼ δ' ἐκ πάντων ἐκλέξας ὅσα μοι δοκῶ μὴ βέλτιον εἶναι παραλιπεῖν, λέξω διὰ βραχείων, ὅπως τῷ τε κάλλει τὰ γιγνόμενα ἀποδῶσω ὑμῖν τε τὸ μακρολογεῖν παραλιπῶν δράσω κεχαρισμένα.

23. Τοῖς μὲν οὖν ἢ δι' ἀνδρείαν ἢ καθ' ἑτέραν τινα τῶν ἀρετῶν ἡμῶν προείγειν δοκοῦσιν, ἢ μὴ τῷ καθ'

hanc, quod forma illa atque ætate non ut decebat frueretur, cura adolescentis suscepta, qui erat decertaturus (hic Pelops fuit) et currum illi donant pulchrius ab arte elaboratum, equosque immortales, quorum opera futurum erat ut virgine potiretur. Ac politus est, interfecto in metis victoriae socero.

20. Adeo pulchritudo divina res hominibus videtur et honoratur ab omnibus, et diis est multis modis expetita. Propterea neque nobis est quod quis jure succenseat, qui operæ pretium putaverimus ista de pulchritudine enarrare. Sic et Aristippus orationem suam absolvit.

21. HERM. Tu vero superes, Charideme: atque jam velut coronidem eorum, quæ in pulchritudine pulchra sunt, imponas tuam orationem.

CHAR. Ne, per ego te deos rogo, ultra progredi me coge: satis enim fuerint ad declarandam disputationem etiam quæ modo dicta sunt, qui præsertim non quæcumque dixi depromere ex memoria possim. Quippe facilius aliquis retineat dicta ab aliis, quam sua.

HERM. Quin hæc ipsa sunt quorum ab initio cupiebamur fieri compotes: neque enim tantum illas audire orationes curabamus, quam tuam. Itaque hæc si nos privaveris, scito etiam in illis frustra te elaborasse. Verum per Mercurium, universam orationem, quemadmodum ab initio promiseras, nobis redde.

CHAR. Melius fuerat te istis contentum difficultatem mihi remittere. Quandoquidem vero ita cupidus es meæ audiendæ orationis, ea etiam in re tibi obsequi necesse est. Hunc in modum ergo ipse quoque verba feci:

22. « Si primus ego de pulchritudine dicere inciperem, multis opus haberem exordiis; quando autem post plures, qui ante me dixerunt, oraturus venio, haud absurdum fuerit illorum me orationibus pro exordiis usum, ipsam statim meam orationem adjungere: quum præsertim non alias habite sint illæ orationes, sed hic et eodem die, ut possit etiam præsentibus fucus fieri, quasi non suam sibi quisque orationem habeat, sed unam eandemque pro parte quisque sua exsequatur. Atque alii rei satis essent ad colligendam famam quæ unusquisque vestræ singulatim pro pulchritudine dixit: huic vero tantum superest, ut etiam his qui post futuri sunt, præter ea quæ jam sunt dicta, non defuturæ sint ejusdem laudes. Plurima enim pluribus ex locis, atque omnia ejusmodi, ut prima dici mereantur, gloriam ei parant, velut felici florum prato, semper his qui jam conspiciuntur, decerpentes allicientibus. Ego vero diligens ex omnibus quæcumque non recte omitti putabo, paucis dicam, ut et pulchritudini justa tribuam, et vobis, omissa longiori oratione, gratificer.

23. Igitor qui vel fortitudine, vel quacumque virtute alia præcellere nobis videntur, illis, nisi per quotidiana benefi-

ἡμέραν ποιεῖν εὖ ἀναγκάζωσιν ἡμᾶς εὖ αὐτοῖς διακείσθαι, βασκαίνωμεν μᾶλλον, ἐξ ὧν ἂν οὐ καλῶς αὐτοῖς τὰ πράγματα πραττόμενα σχοίη· καλοῦς δ' οὐ μόνον οὐ φθονοῦμεν τῆς ὥρας, ἀλλ' εὐθὺς τε ἰδόντες ἄλισκόμεθα ὑπεραγαπῶμεν τε οὐδ' ἀποκνοῦμεν ὥσπερ κρείττοσιν, ὅσον ἂν ἡμῖν ἐξῇ, δουλεύοντες αὐτοῖς. Ἦδιον ἂν οὖν ὑπακούσαι τις ὥρας εὐτυχηκότες ἢ προστάζειν τῷ τοιούτῳ, καὶ πλείω χάριν ἂν εἰδείη τῷ πολλὰ προστάττοντι μᾶλλον ἢ τῷ μῇδ' ὅτι οὖν ἐπαγγέλλονται.

24. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων ἀγαθῶν, ὧν ἂν ἐνδεεῖς ὦμεν, οὐ περαιτέρω σπουδάζομεν τοῦ τυχεῖν, κάλλους δ' ἡμῖν οὐδεὶς οὐδεπώποτε γέγονε κόρος, ἀλλ' ἐάν τε τὸν Ἀγλαΐης, τὸν εἰς Ἰλίον ποτε συναναβάντα τοῖς Ἀχαιοῖς, ἐάν θ' Ἰάκινθον τὸν καλὸν ἢ τὸν Λακεδαιμόνιον Νάρκισσον κάλλει νικῶμεν, οὐκ ἀρκεῖν ἡμῖν δοκοῦμεν, ἀλλὰ δεδοίκαμεν μὴ λάθωμεν τοῖς ἐπιγιγνομένοις ἂν καταλιπόντες ὑπερβολήν.

25. Σχεδὸν δ' ὡς εἰπεῖν πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγμάτων ὥσπερ κοινὸν παράδειγμα τὸ κάλλος ἐστί, καὶ οὔτε στρατηγὸς εἰς κάλλος ἡμέλῃται τὰ στρατεύματα συντάττειν οὔτε ῥήτορι τοὺς λόγους συντιθέναι οὔτε μὴν γραφεῦσι τὰς εἰκόνας γεγραφεῖναι. Ἀλλὰ τί ταῦτα λέγω, ὧν τὸ κάλλος τέλος ἐστί; ὧν γὰρ εἰς χρείαν ἤκομεν ἀναγκαίως, οὐκ ἐλλείπομεν οὐδὲν σπουδῆς εἰς ὅσον ἕξεσσι κάλλιστα κατασκευάζειν· τῷ τε γὰρ Μενέλεω οὐ τοσούτον ἐμέλησε τῆς χρείας τῶν οἰκῶν, ἢ ὅσον τοὺς εἰσερχομένους ἐκπλήττειν, καὶ διὰ τοῦθ' οὕτω πολυτελεστάτους ἅμα κατεσκεύασε καὶ καλλίστους, καὶ τῆς γνώμης οὐχ ἡμαρτεν· ὁ γὰρ Ὀδυσσεὺς οὕτως ἀγασθῆναι λέγεται τούτους, κατὰ φύσιν τοῦ πατρὸς εἰς αὐτὸν ἀριγμένους, ὥστ' εἰπεῖν Πεισιστράτῳ τῷ Νεστορίδῃ,

Ζηνὸς που τοιγάρ γ' Ὀλυμπίου ἐνδοθεν αὐλή.

Αὐτός θ' ὁ τοῦ μεираκίου πατὴρ οὐκ ἄλλου τοῦ χάριν μιλτοπαρήους ἦγε τὰς ναῦς συστρατεύομενος τοῖς Ἑλλησιν ἐπὶ Τροίαν ἢ ὅπως τοὺς δρῶντας ἐκπλήττειν ἐχῇ. Καὶ σχεδὸν εἰ τις ἐκάστην ἐξετάζειν βούλεται τῶν τεχνῶν, εὐρήσει πάσας ἐς τὸ κάλλος δρώσας καὶ τούτου τυγχάνειν τοῦ παντὸς τιθεμένας.

26. Τοσούτον δὲ τὸ κάλλος τῶν ἄλλων ἀπάντων ὑπερέχεν δοκεῖ, ὥστε τῶν μὲν ἢ δικαιοσύνης ἢ σοφίας ἢ ἀνδρείας μετεχόντων πολλὰ τις ἂν εὖροι τιμωμένα μᾶλλον, τῶν δὲ ταύτης τῆς ἰδέας κεκοινωνηκότων βελτιόν ἐστιν εὐρεῖν οὐδὲν, ὥσπερ δὴ καὶ τῶν μὴ μετεσχηκότων ἀτιμότερον οὐδέν· μόνους γοῦν τοὺς μὴ καλοὺς ὀνομάζομεν αἰσχροὺς, ὡς οὐδὲν ὄν, εἰ τί τις ἔχων τύχοι πλεονέκτημα τῶν ἄλλων κάλλους ἐστερημένος.

27. Τοὺς μὲν οὖν ἢ δημοκρατούμενοις τὰ κοινὰ διοικοῦντας, ἢ τυράννοις ὑποτεταγμένους τοὺς μὲν δημαγωγούς, τοὺς δὲ κόλακας καλοῦμεν, μόνους δὲ τοὺς ὑπὸ ταύτῃ τῇ δυνάμει γενομένους θαυμάζομεν τε φιλοπόνοους τε καὶ φιλοκάλους ὀνομάζομεν καὶ κοινούς νομίζομεν εὐεργέτας τοὺς τῶν καλῶν ἐπιμελητάς. Ὅτε τῶν

cia nos, ut bene erga illos affecti simus, veluti cogant, potius invidemus, unde non bene illis res successerit: pulchris vero non tantum non invidemus formam, sed ad primum conspectum capimur, supra modum illos amamus, neque fatigamur illis tanquam diis quibusdam, quantum nobis licuerit, serviendo. Ergo jucundius aliquis paruerit formae felicitis homini, quam non tali imperaverit, et gratiam habuerit majorem injungenti multa, quam nihil quicquam praecipienti.

24. Et reliqua bona, quorum indigemus, non ultra appetimus, quum sumus consecuti; pulchritudinis autem nulla unquam est satietas: verum si et illum Aglaiae filium, qui cum Achivis venit contra Ilium, si Hyacinthum illum pulchrum, aut Lacedaemonium Narcissum vincamus pulchritudine, non putamus satis esse, sed metuimus ne ignari a posteris forte superemur.

25. Fere omnibus autem, ut ita dicam, rebus humanis commune quasi, ad quod componantur, exemplum pulchritudo est: et neque imperatores non curant ad pulchritudinem struere aciem; neque oratores componere orationem; neque pictores imagines suas pinxisse. Sed quid haec dico, quorum pulchritudo finis est? vel in his quorum ad usum necessitate quadam venimus, studii nihil intermittimus, quo ea, quam potest, paremus pulcherrima. Neque enim Menelaus tam curabat usum aedium, quam ut ingredientes admiratione percelleret; atque ea causa et sumtuosissimas simul paravit et pulcherrimas: neque aberravit ab suo consilio; Ulyssis enim filius ita illas admiratus esse dicitur, requirendi patris causa ad ipsum quum pervenisset, ut Pisi-strato diceret Nestoris filio,

Talis nempe fuit Jovis aula introrsus Olympi.

Ipse autem pater adolescentuli non alia causa splendentes minio naves Graecorum expeditionem juvans adversus Trojam duxit, quam ut haberet quo videntes percelleret. Et artes fere singulas si examinare aliquis velit, inveniet ad pulchritudinem collineare omnes, et in illa consequenda ponere omnia.

26. Tantum vero eminere in reliquis omnibus pulchritudo [moralis, honestas] videtur, ut multa observare liceat iis quae vel justitiam vel sapientiam vel fortitudinem sibi adjunctam habent, honoratiora; his vero, quae hujus qualitatibus partem habent, melius invenire nihil est; quemadmodum nimirum istis, qui nihil ejus habent, nihil contentius. Quippe solos, qui pulchri [honesti] non sunt, turpes vocamus; quasi nihil sit, si quis aliquam ceterarum praerogativarum habeat, pulchritudine [honestate] idem privatus.

27. Atque illos, qui vel in populari imperio rem publicam administrant, vel tyrannis subjecti sunt, demagogos illos, hos adulatores vocamus: solos qui sub hac pulchri [honesti] potestate sunt, admiramur, laborisque et pulchritudinis [honestatis] amantes vocamus, et communes benefactores habemus illos, qui pulchrorum [honestorum] curam susci-

οὕτω μὲν σεμνὸν τὸ κάλλος ἐστίν, οὕτω δὲ τοῖς πᾶσιν ἐν εὐχῇς μέρει τυχεῖν κέρδος τε νομίζουσι τὸ τούτῳ τι διακονῆσαι δυνήθηναι, πῶς ἡμᾶς εἰκότως οὐκ ἂν τις ἐμέμψατο, εἰ τοσούτον ἔχοντες κέρδος κερδαίνειν ἔπειθ' ἔχοντι προίεμεθα, μὴδ' αὐτὸ τοῦτο αἰσθῆσθαι δυνήθεντες, ὅτι ζημιούμεθα;

28. Τοσούτον μὲν δὴ καὶ γὰρ τὸν λόγον ἐποίησάμην, πολλὰ τῶν ἐνόντων μοι περὶ κάλλους εἰπεῖν ἀφελὼν, ἔπειδὴ τὴν συνουσίαν ἐπὶ πολὺ παρατεινομένην ἔωρων.

ΕΡΜ. Εὐδαίμονές γε, οἱ τοιαύτης ἀπολελαύκατε τῆς συνουσίας. Σχεδὸν δ' ἤδη καὶ γὰρ οὐδὲν ἔλαττον ὑμῶν ἔσχηκα διὰ σέ.

plunt. Quando igitur adeo augustum quiddam est pulchritudo, adeoque in parte votorum est omnibus illam consequi, ut in lucro ponant, illi si qua servire possint; quomodo non merito nos vituperaverit aliquis, si tantum quum liceat lucrum facere, ultro deinde illud abjiciamus, ac ne hoc ipsum quidem sentire queamus, damnum nos facere? »

28. Tantum et ego verborum feci, multis quæ in promptu mihi erat de pulchritudine dicere, abscissis, quoniam longius extrahi colloquium animadverti.

HERM. Felices vos quidem, qui tali colloquio frui sitis. Sed tuo beneficio fere non deteriori ego quoque conditione fui.

LXXIX.

* ΝΕΡΩΝ ἢ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΡΥΧΗΣ ΤΟΥ ΙΣΘΜΟΥ.

1. ΜΕΝΕΚΡΑΤΗΣ. Ἡ ὀρυχὴ τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ σά, Μουσώνιε, διὰ χειρὸς, ὥς φασι, γεγονυῖα, τῷ τυράννῳ νοῦν εἴχεν Ἑλληνα;

ΜΟΥΣΩΝΙΟΣ. Ἰσθί, ὦ Μενέκρατες, καὶ βελτίῳ ἐντεθυμησθαι Νέρωνα· τὰς γὰρ περιβολὰς τῆς Πελοποννήσου τὰς ὑπὲρ Μαλέαν ξυνήρει τοῖς θαλαττομένοις εἰκοσι σταδίων τοῦ Ἰσθμοῦ ῥήγματι. Τοῦτο δ' ἂν καὶ τὰς ἐμπορίας ὥνησε καὶ τὰς ἐπὶ θαλάττῃ πόλεις καὶ τὰς ἐν τῇ μεσογείᾳ· καὶ γὰρ δὴ κακείναις ἀποχρῶν οἱ οἶκοι καρπὸς, ἦν τὰ ἐπιθαλάττια εὖ πράττει.

ΜΕΝ. Ταῦτα δὴ διέειπες, Μουσώνιε, βουλομένοις ἡμῖν ἀχροάσασθαι πᾶσιν, εἰ μὴ τι σπουδάσαι διανοῇ ἔτερον.

ΜΟΥΣ. Δίειμι βουλομένοις· οὐ γὰρ οἷδ' ὅ τι χαριζοίμην ἂν μᾶλλον τοῖς γε ἀφιγμένοις ἐς ἀηδὲς οὕτω φροντιστήριον ἐπὶ τῷ σπουδάζειν.

2. Νέρωνα τοῖνον ἐς Ἀχαιᾶν ὥδαί ῥγον καὶ τὸ σφόδρα αὐτὸν πεπεικέναι μὴδ' ἂν τὰς Μούσας ἀναβάλλεσθαι ἤδιον. Ἐβούλετο δὲ καὶ τὰ Ὀλύμπια, τὸν γυμνικώτατον τῶν ἀγώνων, στεφανοῦσθαι ἄδων· τὰ γὰρ Πύθια, τοῦτων μὲν ἑαυτῷ μετεῖναι μᾶλλον ἢ τῷ Ἀπόλλωνι· μὴδὲ γὰρ ἂν μὴδ' ἐκείνον ἐναντίαν αὐτῷ κιοῦσαν τε καὶ ὥδην θέσθαι. Ὁ δὲ Ἰσθμὸς οὐ τῶν ἀποθεν αὐτῷ βεβουλευμένων, ἀλλ' ἐντυχὼν τῇ φύσει τοῦ τόπου μεγαλοουργίας ἠράσθη, τὸν τε βασιλέα τῶν ἐπὶ τὴν Τροίαν ποτὲ Ἀχαιῶν ἐνθυμηθεὶς, ὥς τὴν Εὐβοίαν τῆς Βοιωτίας ἀπέτεμεν Εὐρύπῳ τῷ περὶ τὴν Χαλκίδα, ἐτι γε μὴν καὶ τὸν Δαρεῖον, ὥς ὁ Βόσπορος ἐγεφυρώθη αὐτῷ ἐπὶ τοὺς Σκύθας· τὰ δὲ Ξέρξου καὶ πρὸ τούτων ἰσως ἐνενόησε, μέγιστα τῶν μεγαλοουργιῶν ὄντα, καὶ πρὸς τοῦτους ὥς τῷ δι' ὀλίγου ἀλλήλοις ἐπιμιῖται πάντας εἰσοίτο τὴν Ἑλλάδα λαμπρῶς ἐστῆσθαι τοῖς ἐξωθεν· αἱ γὰρ τύραννοι φύσεις μεθύουσι μὲν, διψῶσι δὲ πῃ καὶ ἀκούσαι τοιοῦτο φέγμα.

3. Προσελθὼν δὲ τῆς σκηνῆς ὕμνον μὲν Ἀμφιτρίτης

LXXIX.

* ΝΕΡΟ SIVE DE ISTHMO PERFODIENDO.

1. ΜΕΝΕΚΡΑΤΗΣ. Isthmus perfodiendus, quod opus tibi quoque, Musoni, præ manu, ut aiunt, fuit, tyranno Gracine res consilii erat?

ΜΥΣΩΝΙΟΣ. Scito, Menecrates, etiam meliora in animo habuisse Neronem: circuitus enim illos Peloponnesi supra Maleam navigantibus compendifaciebat, perrumpendis viginti stadiis Isthmi. Hoc vero et commercii utile fuisset, et maritimis urbibus pariter atque mediterraneis: nam his quoque fructus domestici sufficiant, si res maritima bene habeat.

ΜΕΝ. Hæc ergo, Musoni, enarra nobis audire cupientibus universis, nisi quid aliud serius agere cogitas.

ΜΥΣ. Narrabo sic volentibus: neque enim scio in quo potius gratum facere vobis possim, qui studendi causa insuave adeo auditorium ingressi sitis.

2. Neronem igitur in Achaiam egerunt carmina, et quod firmiter sibi persuaserat nec Musas canere suavius. Volebat autem etiam Olympia, certaminum omnium maxime gymnium, ob cantum coronari: quantum enim ad Pythia, hæc magis ad se pertinere quam ad Apollinem, qui ne ipse quidem citharam cantumque opponere sibi audeat. Verum Isthmus non inter ea quæ e longinquo cogitaverat, sed quum in naturam loci incidisset, magnificentia quodam amore correptus, et regem illum Achivorum quondam ad Trojam profectorum cogitans, ut is Euboram a Boetia absciderit illo circa Chalcida Euripo; atque insuper Darium, ut Bosporo pons contra Scythas ab illo impositus sit; Xerxis autem opera forte ante hæc ipsa cogitavit, se permiscendis tam parvo intervallo omnibus, splendido Graciam munere et velut epulis excipere. Ingenia enim tyrannorum, ebria illa quidem, tamen interdum etiam ejusmodi auditio nem sitiunt.

3. Progressus autem de tentorio, hymnum canebat Am-

τε καὶ Ποσειδῶνος ἦσε καὶ ἄσμα οὐ μέγα Μελικέρτη τε καὶ Λευκοθέα. Ὁρέξαντος δ' αὐτῷ χρυσὴν δίκελ-
λαν τοῦ τῆν Ἑλλάδα ἐπιτροπεύσαντος ἐπὶ τὴν ὀρυχὴν
ἦξε κροτούμενος τε καὶ ἄδόμενος, καὶ καθιχόμενος τῆς
γῆς τρίς, οἶμαι, τοῖς τε τὴν ὀρυχὴν πεπιστευμένοις
παρὰ κλευσάμενος ζυντόνως ἄπτεσθαι τοῦ ἔργου ἀνῆι
εἰς τὴν Κόρινθον τὰ Ἡρακλέους δοκῶν ὑπερβεβλήσθαι
πάντα. Οἱ μὲν δὴ ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου τὰ πετρώδη
τε καὶ δύσεργα ἐξεπώνουν, ἡ στρατιὰ δὲ τὰ γειώδη τε
καὶ ἐπίπεδα.

4. Ἐβδόμην δὲ που καὶ πέμπτην ἡμέραν προσ-
ζευγμένον ἡμῶν τῷ Ἰσθμῷ κατέβη τις ἐκ Κορίνθου λό-
γος οὕτω σαφὴς ὥς δὴ τοῦ Νέρωνος μετεγνωκός τὴν
τομήν. Ἐφασαν δὲ τοὺς Αἰγυπτίους γεωμετροῦντας
τῆς ἐκατέρας θαλάττης τὰς φύσεις οὐκ ἰσοπέδοις αὐταῖς
συντυχεῖν, ἀλλ' ὑψηλοτέραν ἡγουμένους τὴν ἐκ τοῦ
Λεγαίου περὶ τῇ Αἰγίνῃ δεδοικέναι· πελάγους γὰρ το-
σοῦτου νήσω ἐπιχυθέντος καὶ ὑποδρύχιον ἀπενεχθῆναι
τὴν Αἰγίναν. Νέρωνα δὲ τῆς μὲν τοῦ Ἰσθμοῦ τομῆς
οὐδ' ἂν Θάλῃς μετέστησεν ὁ σοφώτατος τε καὶ φυσι-
κώτατος· τοῦ γὰρ τεμεῖν αὐτὸν ἦρα μᾶλλον ἢ τοῦ δη-
μοσίᾳ ἄδειν.

5. Ἡ δὲ τῶν Ἑσπερίων ἔθνων κίνησις καὶ οὐζύτατος
ὥς τῶν ἐκείνης νῦν ἀπτόμενος, ὄνομα δὲ αὐτῷ Βίνδαξ,
ἀπήγαγεν Ἑλλάδος τε καὶ Ἰσθμοῦ Νέρωνα ψυχρῶς
γεωμετρήσαντα· τὰς γὰρ θαλάττας ἰσογαίους τε καὶ
ἰσοπέδους οἶδα. Φασὶ δ' αὐτῷ καὶ τὰ ἐπὶ τῆς Ῥώ-
μης ὀλισθάνειν ἦδη καὶ ὑποδιδόναι. Τοῦτ' αὖτε καὶ αὐτοὶ
χθὲς ἠκούσατε τοῦ προπαλάσαντος χιλιάρχου.

6. MEN. Ἡ φωνὴ δὲ, Μουσῶνις, δι' ἣν μουσο-
μανεῖ καὶ τῶν Ὀλυμπιάδων τε καὶ Πυθιάδων ἐρᾷ, πῶς
ἔχει τῷ τυράννῳ; τῶν γὰρ Αἰγυπτίων προσπλέοντων οἱ
μὲν ἐθαύμαζον, οἱ δὲ κατεγέλων.

ΜΟΥΣ. Ἄλλ' ἐκεῖνος γε, ὦ Μενέκρατες, οὔτε θαυ-
μασίως ἔχει τοῦ φθέγματος οὔτ' αὖ γελώως· ἡ γὰρ φύ-
σις αὐτὸν ἀμέμπτως τε καὶ μέσως ἤρμωκε. Φθέγγεται
δὲ κοῖλον μὲν φύσει καὶ βαρὺ, ἐγκειμένης αὐτῷ τῆς
φάρυγγος· μέλη δ' οὕτω κατεσκευασμένης βομβεῖ
πῶς. Οἱ δὲ γε τόνοι τῶν φθόγγων ἐπιλαεῖν οὖσι τοῦ-
τον, ἐπεὶ μὴ θαρρεῖ αὐτῷ, χρωμάτων δὲ φιλανθρωπία
καὶ μελοποιία εὐαγῶν μὲν δὴ καὶ κίθαρωδία εὐσταλεῖ
καὶ τῷ οὐ καιρὸς βαδίσαι καὶ στήναι καὶ μεταστῆναι
καὶ τὸ νεῦμα ἐξομοιωῖσαι τοῖς μέλεσιν, αἰσχύνῃν ἔχον-
τος μόνου τοῦ βασιλέα δοκεῖν ἀκριβοῦν ταῦτα.

7. Εἰ δὲ μιμοῖτο τοὺς κρείττονας, φεῦ γέλως, ὥς
πολὺς τῶν θεωμένων ἐκπίπτει, καίτοι μυρίων φόβων
ἐπηρτημένον, εἴ τις ἐπ' αὐτῷ γελῶν εἴη· νεύει μὲν γὰρ
τοῦ μετρίου πλέον ξυνάγων τὸ πνεῦμα, ἐπ' ἄκρων δ'
ἵσταται τῶν ποδῶν ἀνακλῶμενος ὥσπερ οἱ ἐπὶ τοῦ
τροχοῦ. Φύσει δ' ἐρυθρὸς ὢν ἐρεύθει μᾶλλον, ἐπι-
πραμένον αὐτῷ τοῦ προσώπου· τὸ δὲ πνεῦμα ὀλίγον
καὶ οὐκ ἀποχρῶν που δῆ.

8. MEN. Οἱ δ' ἐν ἀγῶνι πρὸς αὐτὸν πῶς ὑφίστανται,
ὦ Μουσῶνις; τέχνη γὰρ που χαρίζονται.

phitrites ac Neptuni, et carmen non magnum Melicertæ et
Leucotheæ. Quum vero rastellum illi aureum porrexisset
præces Græciæ, ad fossam se propere contulit inter plausus
atque cantus, humoque ter, puto, percussa, hortatusque
eos quibus cura fossæ permissa erat, ut studiose opus illud
aggredirentur, Corinthum rediit, omnes a se Herculis su-
peratos labores existimans. Atque ergastulorum vincti
saxosa et difficilia elaborabant, terrena autem ac plana
exercitus.

4. Sed per septimanam fere et quinque dies quintu Isthmo
nos velut affixi hæsissemus, ingruit aliquis e Corintho non-
dum tamen certus rumor de mutato a Nerone abscindendi
consilio. Dicebant autem Ægyptios, dimenso utriusque
maris fastigio, non ejusdem illa libramenti deprehendisse,
sed altius arbitrari illud quod ex Lechæo sinu allabitur,
atque Æginæ proinde metuere, ne tanto mari ad insulam
illam appellente, plane submersa Ægina auferatur. Verum
Neronem quidem a secundo Isthmo neque Thales ille sapien-
tissimus et consultissimus naturæ demonstrasset: magis enim
secare illum jam cupiebat, quam ipsum publice canere.

5. At occidentis populorum motus et acerrimus ille vir,
qui rempublicam ibi jam capessivit, nomen ei Vindex, a
Græcia et Isthmo abduxit Neronem frigida quadam de
geometria causantem: maria enim pari undique fastigio li-
brata novi. Aiunt autem illi etiam ipsas Romæ suburbanas
regiones jam labare et cedere. Hoc ipsi quoque heri au-
distis e tribuno, qui huc appulit.

6. MEN. Sed vox, o Musoni, propter quam ita furiose
musicus est et Olympiadum Pythiadumque amore flagrat,
quomodo habet tyranno? eorum enim qui Lemnum appu-
lerunt admirabantur quidam, alii deridebant.

MUS. Verum iste, Menecrates, neque admirabilis est
quantum ad vocem, neque ridiculus: natura enim illum
sine reprehensione et mediocriter instruxit. Cavum autem
quiddam et grave per naturam sonat, depresso ad interiora
guttur: ex quo ita parato cantica quodammodo bombum
edunt. Interim toni vocum musicarum mitigant illum,
quum non sibi confidat, sed colorum musicorum humani-
tati et modulationi flexibili sane, et bene composito ad
citharam cantui, et quod ubi tempus est ingreditur, et stat,
et transfert se, et quod nutum accommodat cantibus: qua
in re illud solum turpitudinem habet, quod imperator vide-
tur studiose ac subtiliter ista tractare.

7. Quoties vero imitatur superos, vah risum! quam
multus excidit spectatoribus, licet sexcenti terrores impen-
deant, si quis illum derideat. Notat enim supra modum
collecto spiritu, summis pedum digitis insistit, retrorsum
inflexus, ut qui rotæ alligati sunt: quumque natura sit
rubicundus, tum magis etiam incensa illi facie rubescit:
spiritus autem illi exilis, neque usquam sane sufficiens.

8. MEN. Qui vero contra illum certant, quomodo se
submitunt, Musoni? nempe arti hoc forte gratificantur.

ΜΟΥΣ. Τέχνη μὲν, ὥσπερ οἱ ὑποπαλαίνοντες. Ἄλλ' ἐνθυμήθητι, ὦ Μενέκρατες, τὸν τῆς τραγωδίας ὑποκριτὴν, ὡς Ἴσθμοὶ ἀπέθανεν· εἰσὶ γὰρ κίνδυνοι καὶ περὶ τὰς τέχνας, ἣν ἐπιτείνουσιν οἱ τεχνάζοντες.

ΜΕΝ. Καὶ τί τοῦτο, Μουσώνιε; σφόδρα γὰρ ἀνήκοος τοῦ λόγου.

ΜΟΥΣ. Ἄκουε δὴ λόγου ἀτόπου μὲν, ἐν ὀφθαλμοῖς δὲ Ἑλλήνων πεπραγμένου.

9. Ἴσθμοὶ γὰρ νόμου κειμένου μήτε κωμῳδίαν ἀγωνίεσθαι μήτε τραγωδίαν, ἐδόκει Νέρωνι τραγωδοῦς νικᾶν. Καὶ παρῆλθον εἰς τὴν ἀγωνίαν ταύτην πλείους μὲν, ὁ δ' Ἡπειρώτης ἀρίστα φωνῆς ἔχων, εὐδοκίμων δ' ἐπ' αὐτῇ καὶ θαυμαζόμενος λαμπροτέρᾳ τοῦ εἰωθότος ἐπλάττετο καὶ τοῦ στεφάνου ἐρᾶν καὶ μὴδ' ἀνήσειν πρότερον ἢ δέκα τάλαντα δοῦναι οἱ Νέρωνα ὑπὲρ τῆς νίκης. Ὁ δ' ἡγρίανει τε καὶ μανικῶς εἶχε· καὶ γὰρ δὴ καὶ ἡκροῦτο ὑπὸ τῇ σκηνῇ ἐπ' αὐτῷ δὴ τᾶγωνι. Βωόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Ἡπειρώτῃ, πέμπει τὸν γραμματέα κελεύων ὑφείναι αὐτῷ τοῦτον. Αὐτοῦ δὲ ὑπεραίροντος τὸ φθέγμα καὶ δημοτικῶς ἐρίζοντος εἰσπέμπει Νέρων ἐπ' ὀκριθάντων τοὺς ἑαυτοῦ ὑποκριτὰς οἷον προσήκοντάς τι τῷ πράγματι· καὶ γὰρ δὴ καὶ δέλτους ἐλεφαντίνους καὶ δούρους προβεβλημένοι αὐτὰς ὥσπερ ἐγχειρίδια καὶ τὸν Ἡπειρώτην ἀναστήσαντες πρὸς τὸν ἀγχοῦ κίονα κατέαξαν αὐτοῦ τὴν φάρυγγα παίοντες ὀρθαῖς ταῖς δέλτοις.

10. **ΜΕΝ.** Τραγωδίαν δὲ ἐνίκᾳ, Μουσώνιε, μιὰρὸν ὀβτω πάθος ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν Ἑλλήνων ἐργασάμενος;

ΜΟΥΣ. Παιδιὰ ταῦτα νεανίᾳ τῷ μητροκτονήσαντι. Εἰ δὲ τραγωδίας ὑποκριτὴν ἀπέκτεινεν ἐκτεμὼν αὐτοῦ τὸ φθέγμα, τί χρὴ θαυμάζειν; καὶ γὰρ δὴ καὶ τὸ Πυθικὸν στόμιον, παρ' οὗ αἱ ὁμφαὶ ἀνέπνεον, ἀπορράττειν ὥρμησεν, ὡς μὴδὲ τῷ Ἀπόλλωνι φωνὴ εἶη, καίτοι τοῦ Πυθίου καταλέξαντος αὐτὸν εἰς τοὺς Ὀρέστας τε καὶ Ἀλκμαίωνα, οἷς τὸ μητροκτονῆσαι καὶ λόγον τινὰ εὐκλείας ἔδωκεν, ἐπειδὴ πατράσιν ἐτιμώρησαν. Ὁ δὲ μηδαμῶς εἰπεῖν ἔχων ὅτῃ ἐτιμώρησεν ὑδρίσθαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ ὥστε πρῶτον τῶν ἀληθῶν ἀκούων.

11. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων, τίς ἡ προσιοῦσα ναῦς; ὡς ἐπάγειν τι ἀγαθὸν εἴκειν· ἐστεφάνωνται γὰρ τὰς κεφαλὰς ὥσπερ χορὸς εὐφρημος, καὶ τις ἐκ τῆς πρώρας προτείνει τὴν χεῖρα παρακελευόμενος ἡμῖν θαρρεῖν τε καὶ χαίρειν, βοᾷ τε, εἰ μὴ παρακούω, Νέρωνα οἴχεσθαι.

ΜΕΝ. Βοᾷ γὰρ, Μουσώνιε, καὶ σαφέστερόν γε, ὅσῳ τῆς γῆς ἄπτεται. Εὖ γε, ὦ θεοί.

ΜΟΥΣ. Ἀλλὰ μὴ ἐπευχώμεθα· ἐπὶ γὰρ τοῖς κείνοις οὐ φασι δεῖν.

MUS. Arti illi quidem, ut qui in lucta concedunt. Sed tu cogita, Menecrates, tragicum actorem, qui in Isthmo perit: sunt enim pericula etiam circa artes, si intendant eas artifices.

MEN. Et quid hoc, Musoni? plane enim nihil ea de re audiui.

MUS. Audi igitur rem incredibilem illam quidem, sed in oculis Græciæ factam.

9. Quancumque lex est ludis Isthmiis, ne comœdia certetur neu tragœdia, visum est Neroni tragœdos vincere. Ac venere ad illud certamen quum plures alii, tum Epirotes, voce optima præditus, qui eo nomine in fama esset atque admirationi omnibus de splendore vocis insolito: is fingebat se et coronæ amore captum, neque concessurum prius, quam decem sibi talenta Nero pro victoria dedisset. At hic exasperari et furere: etenim in tabernaculo etiam audiebatur sub ipsum tempus certaminis. Clamore autem laudantibus Epirotæ Græcis, scribam mitti, submittere hunc sibi vocem iubens. Illo vero magis etiam tollente vocem, et populariter contendente, immittit Nero in pulpita suos histriones, tanquam quorum partes aliquæ essent in illo negotio. Hi ergo qui pugillares eburneos bipatentes pugionum instar protendebant, erecti ad proximam columnam Epirotæ guttur directis illis tabellis ferientes elidunt.

10. **MEN.** Tragœdiam vero vicit, Musoni, tam impuro facinore in oculis Græciæ perpetrando?

MUS. Lusus iste juveni interfectori suæ matris. Si vero tragicum histrionem exstirpanda illius voce interemit, quid mirandum est? qui etiam Pythicum illud ostium, ex quo divina aspirabantur oracula, obturandi impetum cepit, ut neque sua Apollini vox porro esset; Pythio licet annuerante illum inter Orestas et Alcæonas, quibus matrum peracta ab ipsis cædes etiam famam peperit non inhonestam, quum patres sic ulciscerentur. At hic quum dicere non posset quem esset ultus, contumelia se affectum a deo putabat, quum mitiora tamen veris audiret.

11. Sed dum loquimur, quænam hæc navis accedit? ut bonum quiddam videtur advehere! coronati enim sunt capitibus, tanquam chorus boni ominis, atque de prora aliquis protendit manum, bono nos animo esse iubens et paudere: clamat autem, nisi quid me fallunt aures, periisse Neronem.

MEN. Enimvero sic clamat, Musoni, et disertius quo propius terræ accedit. Bonum factum, o dii!

MUS. Sed ne quid imprecemur: negant enim hoc decere in defunctis.

LXXX.

ΤΡΑΓΩΔΟΠΟΔΑΓΡΑ.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ, ΧΟΡΟΣ, ΠΟΔΑΓΡΑ.
ΑΓΓΕΛΟΣ, ΙΑΤΡΟΙ ΚΑΙ ΒΑΣΑΝΟΙ.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

ὦ στυγνὸν οὖνομ', ὦ θεοῖς στυγούμενον,
Ποδάγρα, πολυστένακτε, Κωκυτοῦ τέκνον,
ἤν Ταρτάρου κευθμῶσιν ἐν βαθυσκόις,
Μέγαίρ' Ἐρινὺς γαστρός ἐξεγείνατο,
5 μαζοῖσί τ' ἐξέθρεψε, καὶ πικρῷ βρέρει
εἰς χεῖλος ἐστάλαξεν Ἀλληκτῶ γάλα,
τίς τὴν δυσώνυμόν σε δαιμόνων ἄρα
εἰς φῶς ἀνήκεν; ἥλθες ἀνθρώποις βλάβος.
Εἰ γὰρ τεθνώσιν ἀμπλακημάτων τίσις
10 βροτοῖς ὀπηδεῖ, τῶν ἔδρασαν ἐν φάει,
οὐ Τάνταλον ποτοῖσιν, οὐδ' Ἰξίωνα
τροχῷ στροβητὸν, οὐδὲ Σίσυρον πέτρῃ
ἔδει κολάζειν ἐν δόμοισι Πλουτέως,
ἀπλῶς δὲ πάντας τοὺς κακῶς δεδρακότας
15 τοῖς σοῖς προσάπτειν ἀρθροκηδέσιν πόνους·
ὥς μου τὸ λυπρὸν καὶ ταλαίπωρον δέμας,
χειρῶν ἀπ' ἄκρων εἰς ἄκρας ποδῶν βάσεις,
ἐγὼρι φάυλῳ καὶ πικρῷ γυμῷ χολῆς
πνευματι βιαίῳ τὸδε διασφίγγον πόρους
20 ἔστηκε καὶ μεμυκὸς ἐπιτείνει πόνους.
Σπλαγγχῶν δ' ἀπ' αὐτῶν διάπυρον τρέχει κακὸν,
δίναισι φλογμῶν σάρκα πυρπολούμενον,
ὅποια κρατὴρ μεστὸς Λίτναίου πυρός,
ἢ Σικελὸς αὐλὸν ἀλιπόρου διασφάγος,
25 ὅπου δυσεξελικτα κυματούμενος
σῆραξι πετρῶν σκολιὸς εἰλεῖται κλύδων.
ὦ δυστέμαρτον πᾶσιν ἀνθρώποις τέλος,
ὥς εἰς μάτην σε πάντες ἀμφιθάλλομεν,
ἐλπίδι ματαία μωρὰ βουκολούμενοι.

ΧΟΡΟΣ.

30 Ἄνὰ Δίνδυμον Κυθήβης
Φρύγες ἐνθουν ὀλολυγὴν
ἀπαλῶ τελοῦσιν Ἄττει,
καὶ πρὸς μέλος κεραύλου
Φρυγίου κατ' ὄρεα Τμώλου,
35 κῶμον βοῶσι Λυδοί.
Παραπλήγες δ' ἀμφὶ ρόπτροις
κελποδοῦσι Κρητὶ ρυθμῷ
νόμον εὐὰν Κορύβαντες.
Κλάζει δὲ βριθὺ σάλπιγξ
40 Ἄρει χρέκουσα θούρῳ
πολεμικήν αὐτήν.

LXXX.

TRAGODOPODAGRA.

PODAGRICUS, CHORUS, PODAGRA,
NUNCIUS, MEDICI, TORTORES.

PODAGRICUS.

Heu triste nomen, invisum nomen diis,
Podagra lacrimosa, Cocyti genus,
quam Tartari recessibus in abditis
Megæra Erinny's utero fudit suo,
et ubere aluit, et amaræ parvulæ
stillavit in labella Alecto lac malum.
Quis ergo te, male ominatam dæmonum
emisit in lucem, labem mortalibus?
Si namque pœna peccatorum mortuos
homines manet, quæ vivi perpetrant :
non unda Tantalum fugiente, aut Ixionem
rota torquendum erat, neque saxo Sisyplum
punire oportuit domo in Plutonia,
omnes ad unum sed maleficii reos
tuis aptare membrifragis cruciatibus :
ut aridum atque ærumnabile corpus meum
manibus a summis ad pedum vestigia
sanie mala atque amaro succo felleo
violento spiritu clausis meatibus
constitit! ut clausum dolores exacuit!
Quin viscera per ipsa ignitum currit malum
vorticibus flammæ carnem populans meam,
qualis crater Ætnæis plenus ignibus,
Siculusve canalis fossæ ponto perviæ,
ubi inexplicabilibus modis exastuans
cava per petrarum tortus fluctus volvitur.
Heu finis (curatio mali) nullius conjecturæ patens!
ut frustra omnes tibi fomenta apponimus,
spe vana stultis lactati misere modis!

CHORUS.

Per Dindymum Cybebes
sacrum Phryges ululatum
molli frequentant Atti :
et ad cantum cæraulæ
Phrygiæ per ardua Tmoli
comum Lydi celebrant.
Insani circum clavis
numeris Creticis modulantur
nonion Evan Corybantes.
Clangit pleno tuba ore
Marti sonans Gradivo
bellisonum fragorem.

* De interpretatione mea hoc solum prædico, me non præstare bonos versus, sed qui singuli singulis Lucianicis respondeant, et sententiam eorum, quantum potuit a nobis fieri, exprimant. In choris præsertim et metrum et sententiam singulorum versuum assequi nobis datum non fuit. Sed neque diu torquere ingenium tanti putabamus. Claudicare igitur in podagra versus quam sententiam malebamus. GESNERUS.

Ἡμεῖς δὲ σοὶ, Ποδάγρα,
 πρώταις ἔαρος ἐν ὥραις
 45 μύσται τελευτῶμεν οἴκτους,
 ὅτε πᾶς γλοητόκοισι
 ποταῖς τέθηλε λειμῶν,
 Ζεφύρου δὲ δένδρα πνοιαῖς
 ἀπαλοῖς κομᾷ πετήλοις,
 50 ἃ δύσαμος κατ' οἴκους
 μερόπων θροεῖ χειλιδῶν,
 καὶ νυκτέροις καὶ ὕλαν
 τὸν Ἴτυν στένει δακρύουσα
 Ἀθίς γόοις ἀηδῶν.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

Ὡμοὶ πόνων ἀρωγὸν, ὃ τρίτου ποδὸς
 55 μοῖραν λελογχὸς βάκτρον, ἐξέριδέ μου
 βάσιν τρέμουσαν καὶ κατιθύνον τρίβον,
 ἔγχεος βέβαιον ὡς ἐπιστήσω πέδῳ.
 Ἐγειρε, τλήμων, γυῖα δεμνίων ἀπο
 καὶ λίπε μελᾶθρον τὴν ὑπώροφον στέγην.
 60 Σκέδασον δ' ἀπ' ὅσων νύχτιον αἴρος βάθος
 μολῶν θύραζε καὶ πρὸς ἡλίου φάος
 ἀθλόωτον αὔραν πνεύματος φαιδροῦ σπᾶσον.
 Δέκατον γὰρ ἤδη τοῦτο πρὸς πέμπτῃ φάει,
 ἐξ οὗ ζόφῳ σύγκλειστος ἡλίου δίχα
 65 εὐναῖς ἐν ἀστρώτοις τεύρομαι δέμας.
 Ψυχὴ μὲν οὖν μοι καὶ προθυμία πάρα,
 βάσεις ἀμείβειν ἐπὶ θύρας ὠρμημένῳ,
 δέμας δὲ νυθρὸν οὐχ ὑπηρετεῖ πόθοις.
 Ὅμως δ' ἐπείγου, θυμὲ, γιγνώσκων ὅτι
 70 πτωχὸς ποδαγρῶν, περιπατεῖν μὲν ἂν θέλῃ
 καὶ μὴ δύνηται, τοῦτον ἐν νεκροῖς τίθει.
 Ἄλλ' εἴα.

Τίνες γὰρ οἶδε βάκτρα νωμῶντες χεροῖν,
 κάρηνα φύλλοις ἀκτέας καταστερεῖς;
 75 τίς δαιμόνων ἄγουσι κωμαστὴν χορόν;
 μῶν, Φοῖβε Παιὰν, σὸν γεραίρουσιν σέβας;
 ἀλλ' οὐ στέφονται Δελφίδος φύλλῳ δάφνης.
 Ἡ μὴ τις ὕμνος Βακχίῳ κωμάζεται;
 ἀλλ' οὐκ ἔπεστι χισσίνη σφραγὶς κόμαις.
 80 Τίνες ποθ' ἡμῖν, ὦ ξένοι, βεβήκατε;
 Αὐδᾶτε καὶ πρόεσθε νημερτῇ λόγον.
 Τίς δ' ἐστίν, ἦν ὑμνεῖτε, λέξαιτ', ὦ φίλοι.

ΧΟΡΟΣ.

Σὺ δ' ὦν τίς ἡμᾶς καὶ τίνων προσεννέπεις;
 ὡς γὰρ σε βάκτρον καὶ βάσις μηνύετον,
 85 μύστην δρῶμεν τῆς ἀνικητοῦ θεᾶς.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

Εἰς εἰμι καὶ γὰρ τῆς θεᾶς ἐπάξιός;

ΧΟΡΟΣ.

Τὴν μὲν Κυπρίαν Ἀγροδίταν
 σταγόνων προπιεσούσαν ἀπ' αἰθέρος,
 ἀνευρέψατο κόσμιον ἀρμολάν
 90 ἀλίοις ἐνὶ κύμασι Νηρείς.
 Τὴν δ' Ὀκεανοῦ παρὰ παγαῖς

At nos tibi, Podagra,
 primas veris per horas
 agimus mystæ querelas,
 quando omne graminosis
 effloruit pratium herbis,
 Zephyrique a flatibus arbor
 molli folio frondescit :
 ac per domos male conjux
 nostras hirundo stridit,
 nocturnaue per silvam
 Ityn lacrimis frequentat
 Atthis lugens aedon.

PODAGRICUS.

Adjutor o laborum, o tertii pedis
 vicem sortile, scipio, mihi fulcias
 gradum tremementi, semitamque dirigas,
 vestigium tenax ut infigam solo.
 Hem membra suscita, miser, de stragulis
 latebrasque linque, nigri tecta culminis.
 Oculis deterge nocturnam aeris caliginem,
 foras egressus ad blandum solis jubar
 intemeratam auram spiritus lati trahe.
 Nam decima hæc supra quintam lux, *ni fallor*, est,
 ex quo tenebris conclusus et Phæbo carens,
 cubilibus non stratis corpus macero.
 Animus mihi quidem et voluntas præsto adest
 conanti gressus alternare ad januas :
 sed corpus ignavum haud servit cupidini.
 Tamen urge animum, probe qui noveris,
 podager mendicus ambulare si velit,
 nec possit, esse eum ponendum in mortuis.

Verum eia!

Etenim qui sunt isti baculis fulti manum,
 sambuci frondibus revincti tempora?
 cuinam deorum agunt comissantem chorum?
 num, Phœbe Pæan, numen hi colunt tuum?
 sed non cinguntur lauri folio Delphicæ.
 Hymnusne bacchantum comissatum venit?
 at non inest insigne hederaceum comis.
 Qui tandem nobis accessistis hospites?
 Profamini, et veracem vocem emitte.
 Quænam est, quam canitis, amici, dicite.

CHORUS.

Tu vero quis quorumve, qui nos alloqueris?
 Ut enim te baculus atque incessus indicant,
 mystam videmus insuperabilis deæ.

PODAGRICUS.

Egone et ipse dignus unus sum dea?

CHORUS.

Cypriam Venerem
 guttis delapsam ab ætheris
 enutriti compage decentem
 marinos inter fluctus Nereus.
 Oceani ad fontes

Ζανὸς παρὰ κοιτὴν Ὀλυμπίου,
 λευκώλενον, εὐρέσι κόλποις
 Ἦραν ἐτιθήνατο Τηθύς.
 95 Κορυφαῖσι δὲ κρατὸς ἐν ἀφθίτου
 ἐλόχευσε κόρας ἄτρομον φῶν
 Κρονίδας, μέγ' ἄριστος Ὀλυμπίων,
 τὰν ἐγρεκύδοιμον Ἀθάναν.
 Τὰν δ' ἁμετέραν θεὸν ὀλβίαν
 100 δ γέρων λιπαραῖσιν ἐν ἀγκάλαις
 πρῶταν ἐλόχευσεν Ὀφίων.
 Ὅτ' ἐπαύσατο μὲν σκότιον χάος,
 ἀντείλει τε λαμπέτις ἄως,
 καὶ παμφαῆς ἀελίου σέλας,
 105 τότε καὶ Ποδάγρας ἐφάνη κράτος.
 Ὅτε γὰρ λαγόνων σε τεκοῦσα
 Μοῖρα Κλωθὴ τότε ἔλουσεν,
 ἐγέλασεν ἅπαν σέλας οὐρανοῦ,
 μέγα δ' ἔκτυπεν εὐδίας αἰθήρ,
 110 τὰν δ' εὐγλαγέτοις ἐνὶ μαζοῖς
 εὐολβος ἐθρέψατο Πλούτων.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

Τίσιν δὲ τελεταῖς ὀργιάζει προσπολους;

ΧΟΡΟΣ.

Οὐχ αἶμα λάβρον προχέομεν ἀποτομαῖς σιδάρου,
 οὐ τριχὸς ἀφέτου λυγίζεται στοφαῖσιν αὐχλὴν,
 115 οὐδὲ πολυκρότοις ἀστραγάλους πέπληγες νῦν τε,
 οὐδ' ὠμὰ λακιστὰ κρέα σιτούμεθα ταύρων
 ὅτε δὲ πετέλας ἔαρι βρούει τὸ λεπτὸν ἄνθος,
 καὶ πολυκέλαδος κόσσυφος ἐπὶ χλάδοισιν ᾄδει,
 τότε διὰ μελέων δῆξυ βέλος πέπληγε μύσταις,
 120 ἀφανὲς, κρύφιον, δεδουκὸς ὑπὸ μυχοῖσι γυνών,
 πόδα, γόνυ, κοτύλην, ἀστραγάλους, ἰσχία, μηρούς,
 χεῖρας, ὠμοπλάτας, βραχίονας, κόρωνα, καρπούς,
 ἔσθει, νέμεται, φλέγει, κρατεῖ, πυροῖ, μαλάσσει,
 μέχρις ἂν ἡ θεὸς τὸν πόνον ἀποφυγεῖν κελεύσῃ.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

125 Εἷς ἄρα καὶ γὰρ τῶν κατοργιασμένων
 ἔλαθον ὑπάρχων; τοιγὰρ ἦκε πρευμαμένης
 δαίμων φανείσα, σὺν δ' ἐγὼ μύσταις ὁμοῦ
 ὕμνων κατάρξω, τὸ ποδαγρῶν ἄδων μέλος.

ΧΟΡΟΣ.

Σίγα μὲν αἰθήρ νήμεος ἔστω,
 130 καὶ πᾶς ποδαγρῶν εὐφημείτω.
 Ἴδε, πρὸς θυμέλας ἡ κλινοχαρὴς
 βαίνει δαίμων, σκίπωνι βᾶσιν
 στηριζομένη· χαίροις μακάρων
 πολλὴ πραοτάτη, καὶ σοῖς προπόλοις
 135 Ὀϊας ἔλθοις, δμματι φαιδρῶ,
 δοίης δὲ πόνοις λύσιν ὠκείαν
 ταῖσδ' εἰαριναῖσιν ἐν ὥραις.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Τίς τὴν ἀνίκητόν με δεσπότην πόνων
 οὐκ οἶδε Ποδάγραν τῶν ἐπὶ χθονὸς βροτῶν;
 140 ἦν οὔτε λιθάνων ἀτμὶς ἐξιλίσσεται,

Jovis uxorem Olympii
 illam ulnis candidis, lato sinu,
 Junonem lactavit Tethys.
 De vertice capitis alterni
 peperit virginis imperterritam naturam
 Saturnius, supremus cœlitum,
 excitatricem belli Minervam.
 Nostram vero deam beatam
 senex in mollibus ulnis
 primam generavit Ophion.
 Quum desineret tenebrosum Chaos,
 orereturque fulgida Aurora,
 et lucidum Solis jubar,
 tunc Podagra vis apparuit.
 Quum enim ilibus te enixa
 Parca Clotho deinde abluit,
 risit omne jubar cœli,
 valdeque insonuit serenus æther:
 eam vero de lactescentibus uberibus
 dives nutritiv Plato.

PODAGRICUS.

Quibus at suos sacris socios inaugurat?

CHORUS.

Non sanguinem impetuosum affundimus de acie ferri:
 non crinis liberi nodis implectitur cervix:
 nec sonantibus terga talis concrepant:
 neque crudis, laceris taurorum carnibus vescimur:
 sed quando ulmi vere tener flos abundat,
 et arguta cantat in ramis merula,
 tunc per membra acutum telum hæret mystis,
 obscurum, latens, subiens recessus artuum,
 pedem, genu, acetabulum, talos, coxendices, femora,
 manus, scapulas, brachia, rostra, carpos
 adedit, depascitur, urit, tenet, inflammat, coquit,
 donec dea facessere dolorem jusserit.

PODAGRICUS.

Unum ergo initiatorum ego memet quoque
 esse ignorabam. Igitur venito propitia
 dea apparens: tuis ego cum mystis simul
 hymnos incipiam, podagrorum carmen canens.

CHORUS.

Taceto cœlum, et tranquillum esto,
 omnis podager linguis faveto.
 En ad altaria lecto gaudens
 vadit diva, scipione gradum
 sibi fulciens. Salve divam
 mitissima tu, famulisque tuis
 placida adesto lumine blando;
 tribuasque dolori finem celerem
 his temporibus vernis.

PODAGRA.

Quis insuperabilem dolorum me dominam
 Podagram non novit in terra mortalium?
 quam nec vapor thuris placare acrem potest,

- οὔτε θυθὲν αἶμα βωμίους παρ' ἐμπύροις,
οὐ ναὸς δλοῦ περιχρεμῆς ἀγάλμασιν,
ἦν οὔτε Παιῖν φαρμάκοις νικᾶν σθένει,
πάντων ἱατρὸς τῶν ἐν οὐρανῷ θεῶν,
146 οὐ παῖς δ Φοίβου πολυμαθῆς Ἀσκληπιδός.
Ἐξ οὗ γὰρ ἐφύη πρῶτων ἀνθρώποις γένος,
τολμῶσι πάντες τοῦμὸν ἐκβαλεῖν σθένος,
κυκῶντες αἰε φαρμάκων τεχνήματα.
Ἄλλος γὰρ ἄλλην ἐπ' ἐμέ πειράζει τέχνην·
150 τρίβουσιν ἀρνόγλωσσα καὶ σελινά μοι
καὶ φύλλα θριδάκων καὶ νομαίαν ἀνδράχνην,
ἄλλοι δὲ πράσιον, οἱ δὲ ποταμογεῖτονα,
ἄλλοι κνίδας τρίβουσιν, ἄλλοι σύμφυτον,
ἄλλοι φακοὺς φέρουσι τοὺς ἐκ τελμάτων,
155 σταφυλίνον ἐφθόν, οἱ δὲ φύλλα Περσιῶν,
δοσκούμον, μήκωνα, βολβούς, σίβια,
ψύλλιον, λίβανον, ῥίζαν ἑλλεβόρου, νίτρον,
τῆλιν μετ' οἴνου, γυρίνην, κολλάμαρκαον,
κυπαρισσίνην κηκίδα, γύριν κριθίνην,
160 κράμβης ἀπέρθου φύλλα, γύφον ἐκ γάρου,
σπυράθους ὀρεῖας αἰγὸς, ἀνθρώπου κόπρον,
ἄλευρα κυάμων, ἄνθος Ἀσίου λίθου.
Ἐῖψουσι φρύονους, μυγαλᾶς, σαύρας, γαλᾶς,
βατράχους, ὑτίνας, τραγελάφους, ἄλώπεκας.
165 Ποῖον μέταλλον οὐ πεπειράται βροτοῖς;
τίς οὐχὶ χυμός; ποῖον οὐ δένδρου δάκρυ;
ζῶων ἀπάντων ὅστ' αὖ, νεῦρα, δέρματα,
στάειρα, αἶμα, μυελὸς, οὖρον, ἀπόπατος, γάλα.
Πίνουσιν οἱ μὲν τὸ διὰ τεσσάρων ἄκος,
170 οἱ δὲ τὸ δι' ὀκτώ, τὸ δὲ δι' ἑπτὰ πλείονες.
Ἄλλος δὲ πίνων τὴν ἱερὰν καθαίρεται·
ἄλλος ἐπασιδαῖς ἐπιθετῶν ἐμπαίζεται,
Ἰουδαῖος ἕτερον μωρὸν ἐξάδει λαθῶν.
Ὅ δὲ θεραπεῖαν ἔλαβε παρὰ τῆς κοιράνου.
175 Ἐγὼ δὲ τούτοις πᾶσιν οἰμώζειν λέγω,
καὶ τοῖς ποιῶσι ταῦτα καὶ πειρῶσιν με
εἰωθ' ἀπαντᾶν μάλλον ὀργιλωτέρη.
Τοῖσι δὲ φρονῶσι μηδὲν ἀντίζου ἐμοὶ
ἥπιον ἔχω νοῦν εὐμενῆς τε γίγνομαι.
180 Ὅ γὰρ μεταλαβὼν τῶν ἐμῶν μυστηρίων
πρῶτον μὲν εὐθὺς εὐστομῶν διδάσκεται,
τέρπων ἅπαντας εὐτραπέλους λέγων λόγους·
πᾶσιν δ' ὁρᾶται μετὰ γέλωτος, καὶ κρότου,
ὅτ' ἐπὶ τὰ λουτρά φερόμενος βαστάζεται.
185 Ἀτὴ γὰρ, ἣν Ὀμηρὸς εἶπεν, εἴμ' ἐγὼ,
βαίνουσ' ἐπ' ἀνδρῶν κρᾶτα καὶ βάσεις ποδῶν
ἀπαλάς ἔχουσα, παρὰ δὲ τοῖς πολλοῖς βροτῶν
Ποδάγρα καλωῦμαι, γιγνομένη ποδῶν ἄγρα.
Ἄλλ' εἰα μύσται πάντες ὀργίων ἐμῶν,
190 γεραίρεθ' ὕμνοις τὴν ἀνίκητον θεάν.

ΧΟΡΟΣ.

Ἀδαμάντινον ἦθος ἔχουσα κόρα,
πολυσθενὲς, ὀβριμόθυμε θεά,
κλύε σῶν ἱερῶν μερόπων ἑνοπάς.

nec affusus fociis ardentibus cruor,
non aedes signa divitum suspensa habens :
quam nec Pæan medicamentis superare valet,
cunctorum cœlitum medicus dædum licet :
non filius Phœbi peritus Æsculapius.
Etenim qua primum ætate hominum genus exstiti
meam volunt omnes ejicere potentiam,
miscentes semper pharmacorum artificia.
Alius enim aliam contra me tentat viam :
terunt plantaginem, atque apia mihi *terunt*,
et folia lactucarum, et portulacæ feram :
hi marrubium, sed aquaticam hi plantaginem,
alii urticas, alii consolidam conterunt :
alii lentes ferunt natas paludibus,
pastinacæ coctam, folia isti Persici,
hyoscyamum, papaver, bulbos, malicorium,
pulicariam, thus, radicem hellebori, nitrum,
siliquæ cum vino, rana: sperma, collamphacon,
cupressi pilam, pollinem hordeaceum,
crambæ decoctæ folia, garum e liquamine,
globulos capræ montanæ, hominis stercus, *terunt*,
farinam fabarum, lapidis florem Asii.
Coquunt rubefas, mustelas, lacertas et catos,
rauas, hyænas, hircocervos et vulpeculas.
Metallum quod non tentatum est mortalibus?
quis non succus? quæ non est lacrima arboris?
animalium omnium ossa, nervi, coria,
pingue, cruor, stercus, medulla, urina, lac.
Bibunt alii quatuor de rebus pharmacum,
sed octuplex alii, septenplex plurimi.
Alius sacro epoto purgatur pharmaco;
carminibus alius impostorum luditur,
Judæus nactus stultum excautat alterum.
Alius medicinam cepit implorans heram.
Ego vero dico plorare his omnibus,
facientibusque talia et me tentantibus
consuevi tanto occurrere iracundior.
Sed qui nihil sapiunt mihi contrarium,
animam gero mitem et fio placabilis.
Mysteriorum namque factus particeps
primo statim linguæ moderari instituitur,
omnes oblectans, et lepidos dicens jocos,
ab omnibus cum risu et plausu cernitur,
dum deferitur gestatione ad balneas.
Aten etenim quam dixit Homerus, ipsa sum :
per capita iens virum, pedum vestigia
habens tenera : verum vulgo mortalium
Podagra vocor, quasi pedum captura sim.
Verum eia mystæ cuncti nostrorum orgiûm,
honorate hymnis insuperabilem deam.

CHORUS.

Adamantina pectora habens puera,
fortis, graviterque animosa dea,
audi sauctorum tibi voces hominum.

196 Μέγα σὸν κράτος, ὀλιγόφρον Ποδάγρα·
τὰν καὶ Διὸς ὠκὺ πέφριξε βέλος,
τρομέει δέ σε κύμαθ' ἄλδς βαθέης,
τρομέει βασιλεὺς ἐνέρων Ἀΐδας,
ἐπιδесμοχαρὲς, κατακλινοβατὲς,
κωλυσιδρόμα, βασαναστραγάλα,
200 σφυροπρησιπύρα, μογισαψεδάφα,
δοιδυκοφόβα, γονυκαυσαγρύπνα,
περικονδυλοπωροφίλα,
γονυκαμψεπύκνυρτε Ποδάγρα.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Δέσποινα, καιρίῳ γὰρ ἤντησας ποδὶ,
206 ἄκου', ἔπος γὰρ οὐκ ἐτώσιον φέρω.
'Ἄλλ' ἔστι πρᾶξις τῶν λόγων συνέμπορος.
'Εγὼ γὰρ, ὡς ἔταζας, ἡρέμῳ ποδὶ
πόλεις ἱγνεύων πάντας ἡρένουν δόμους,
μαθεῖν ποτῶν εἴ τις σὸν οὐ τιμᾷ κράτος·
210 καὶ τῶν μὲν ἄλλων εἶδον ἥσυχον φρένα,
νικωμένων, ἄνασσα, σαῖν βίᾳ χερσίν.
Δύω δὲ τῷδε φῶτε τολμηρῷ θράσει
ἐφραζέτην λαοῖσι καὶ κατομνύτην
ὥς οὐκ ἔτ' ἔστί σὸν κράτος σεβάσιμον,
215 ἄλλ' ἐκβολὸν βροτῶν σε θήσουσιν βίου.
Διόπερ κραταιῷ συνογμάσας δεσμῷ πόδα
πεμπταῖος ἦκω, στάδια διανύσας δύο.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Ὡς κρατινὸς ἔπτης, ἀγγέλων ὠκιστέ μοι.
Τίνος δὲ καὶ γῆς ὄρια δυσβάτου λιπὼν
220 ἦκει; σαφῶς μένυσον, ὥς εἰδῶ τάχος.

ΑΓΓΕΛΟΣ.

Πρῶτον μὲν ἔλιπον πέντε βασιμῶν κλίμακα,
ξύλων τρέμουσαν διαλύτοις ἀρμογαῖς,
ὅθεν με δέχεται κορδυθαλλῶδες πέδον,
σκληροῖσι ταρσοῖς ἀντερεῖδον χρούμασιν.
226 Ὅπερ διανύσας ἱγνεῖν ἄλγεων εἰς ἐγὼ
ἐστρωμένην χάλιζιν εἰσέβην ὁδὸν
καὶ δυσπάτητον ὀξέσιν κέντροις λίθων.
Μεθ' ἣν ὀλίσθω περιπεσὼν λείας ὁδοῦ
ἔσπευδον εἰς τὸ πρόσθε, διάλυτος δέ μου
230 ἔστυρεν ὀπίσω πηλὸς ἀσθενῇ σφυρᾷ,
δι' ἧς περῶντι νότιος ἐκ μελῶν ἰδρῶς
ἔρρει, βάσιν σαθρὰν ἀνείλυσπωμένῳ.
'Ὅθεν με δέχεται πᾶν δέμας κεκμηκότα
πλατεῖα μὲν κέλευθος, ἀλλ' οὐκ ἀσφαλής.
235 Τὰ μὲν γὰρ ἐνθεν, τὰ δέ μ' ἐκεῖθ' ὀχήματα
ἤπειγεν, ἡνάγκαζεν, ἔσπερχεν τρέχειν.
'Εγὼ δὲ νυθρὸν ἐλαφρὰ κουφίζων πόδα
δόγματις ἐβαινον εἰς ὁδοῦ πέζαν στενὴν,
ἕως ἀπήνη παραδράμη τροχίλατος.
240 Μύστης γὰρ ὦν σὸς ταχὺ τρέχειν οὐκ ἔσθενον.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Οὐκ εἰς μάτην, βέλτιστε, πρᾶξις ἦδε σοι
ὀρθῶς πέπρακται, τῇ δὲ σῇ προθυμίᾳ
ἴσαισι τιμαῖς ἀντιστηνῶς χάριν.

Tua magna vis est, opum amans Podagra,
quam tela Jovis quoque torta tinent:
tremuntque te fluctus profundi maris,
tremittque tyrannus Pluto inferum;
gaudens ligamentis, lectos obiens,
cursum prohibes, talos crucias,
malleolos uris, vix tangis humum:
pistilli timens, genu urens pernix,
callum articulis inducere amans,
genua inflectens incurva Podagra.

NUNCIUS.

Domina, opportuno enim venis obviam pede,
audi; sermonem namque non vanum affero.
Sed res æquo passu cum verbis ambulat.
Ego nimirum, uti jusseras, placido pede,
urbes vestigans, omnes scrutabar domos,
videre volens, si quis tuam vim negligat:
et reliquorum tranquilla vidi pectora,
superatorum, regina, tui vi roboris.
Verum duo viri isti, freti audacia,
populis dicebant, addito perjurio,
non esse vim tuam venerabilem amplius,
hominum de vita te facturos exsulem.
Astrictis ergo fortiter vinculis pedum
quinto venio die duum stadiūm via.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Agilis volasti, nunciorum mi celerrime.
Cujus sed terræ linquens fines asperos
venis? dilucide indica, quo mox sciam.

NUNCIUS.

Primo reliqui quorum scalas graduum,
trabium trementes luxatis compagibus:
hinc accepit me fustibus stratum solum,
pulsu talis renitens ægris aspero.
Quod emensus dolentibus vestigiis
stratam silicibus intravi viam,
stimulisque lapidum acutis incalcabilem.
Post in labem delapsus lubrica viæ,
nitebar antrorsus, solutum sed mihi
talos retro trahebat infirmos lutum:
hac transeunti sudor membris humidus
fluit, per incessum soluto putridum.
Toto fatigatum me corpore excipit
satis lata illa, sed non tuta nimis via.
Hæc hinc, at illinc ista nam vehicula
Urgenteque, coguntque, imperantque currere.
Ego vero tardos levans cito pedes
obliquus arctam semitam viæ peto,
dum plaustrum prætereat suis actum rotis.
Mystes enim tuus nequibam currere.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Non frustra, amice noster, illa res tibi
bene administrata est. Verum studio tuo
dignis honoribus rependam gratiam.

Ἔστω δέ σοι δώρημα θυμῆρες τόδε,
 215 ἔξῃς τριετίας πειράσῃ κούφων πόνων.
 Ὑμεῖς δὲ μισαροὶ καὶ θεοῖς ἐχθίστατοι,
 τίνας ποτ' ὄντες καὶ τίνων πεφυκότες,
 τολμᾶτε Ποδάγρας ἀνταμιλλᾶσθαι κράτει,
 τῆς οὐδ' ὁ Κρονίδας οἶδε νικῆσαι βίαν;
 220 Λέγετ', ὦ κάκιστοι, καὶ γὰρ ἥρώων ἐγὼ
 ἐδάμασα πλείστους, ὥς γ' ἐπίστανται σοφοί.
 Πρίαμος Ποδάρκης ποδαγρὸς ὦν ἐκλήζετο·
 ἔθανε δ' Ἀχιλλεύς ποδαγρὸς ὦν ὁ Πηλέως·
 ὁ Βελλεροφόντης ποδαγρὸς ὦν ἐκαρτέρει·
 225 Θηβῶν δυνάστης Οἰδίπους ποδαγρὸς ἦν
 ἐκ τῶν Πελοπιδῶν ποδαγρὸς ἦν ὁ Πλίσθενης·
 Ποϊάντος υἱὸς ποδαγρὸς ὦν ἦρχε στόλου·
 ἄλλος Ποδάρκης Θεσσαλῶν ἦν ἡγεμῶν,
 δς, ἐπεὶ περ ἔπεσε Πρωτεσίλαος ἐν μάχῃ,
 230 ὁμοῖς ποδαγρὸς ὦν καὶ πονῶν ἦρχε στόλου·
 Ἰθάκης ἀνακτα Λαρτιάδῃν Ὀδυσσεύς
 ἐγὼ κατέπεφνον, οὐκ ἀκανθα τραγόνος.
 Ὡς οὐτι χαίρησοντες, ὦ δυσδαίμονες,
 ἴσῃν πάθησθε κολασιν οἷς δεδράκατε.

ΙΑΤΡΟΙ.

235 Σύροι μὲν ἔσμεν, ἐκ Δαμασκού τῷ γένει,
 λιμῷ δὲ πολλῷ καὶ πένιᾳ κρατούμενοι
 γῆν καὶ θάλασσαν ἐρέπομεν πλανώμενοι.
 Ἔχομεν δὲ χρῖσμα πατροδύωρτον τόδε,
 ἐν ᾧ παρηγορούμεν ἀλγούντων πόνους.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

270 Τί δὴ τὸ χρῖσμα καὶ τίς ἡ σκευή; φράσον.

ΙΑΤΡΟΣ.

Μύστης μὲς σιγᾶν ὄρκος οὐκ ἔξ φράσαι
 καὶ λοισθία θνήσκοντος ἐντολὴ πατρὸς,
 δς ἔταξε κεῖθιν φαρμάκου μέγα σθένος
 δ καὶ σὲ παύειν οἶδεν ἡγριωμένην.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Ἔϊτ', ὦ κατάρατοι καὶ κακῶς ὀλούμενοι,
 275 ἔστιν τις ἐν γῇ φαρμάκου δρᾶσις τόση,
 δ χρυσθὲν οἶδε τὴν ἐμὴν παῦσαι βίαν;
 Ἄλλ' εἴα, τήνδε σύμβασιν συνθώμεθα,
 καὶ πειράσωμεν εἴτε φαρμάκου σθένος
 280 ὑπέρτερον πέφυκεν εἴτ' ἐμαὶ φλόγες.
 Δεῦτ', ὦ σκυθρωπαί, πάντοθεν ποτῶμεναι
 βάσανοι, πάρεδροι τῶν ἐμῶν βακχευμάτων,
 πελάζετε ἄσπον. Καὶ σὺ μὲν ποδῶν ἄκρους
 φλέγμαινε ταρσοὺς δακτύλων ποδῶν ἄχρι,
 285 σὺ δὲ σφυροῖς ἐμβαινε, σὺ δὲ μηρῶν ἄπο
 ἐς γόνατα λείθε πικρὸν ἰχθύων βᾶθος,
 ὑμεῖς δὲ χειρῶν δακτύλους λυγίζετε.

ΗΟΝΟΙ.

Ἴδ', ὡς ἔταξας πάντα σοι δεδράκαμεν,
 κεῖνται βοῶντες οἱ ταλαίπυροι μέγα,
 290 ἅπαντα γυῖα προσβολῇ στρεβλούμενοι.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Φέρετ', ὦ ξένοι, μάθωμεν ἀτρεκέστερον,

Istuc animo placens habere munus tibi :
 abhinc triennio leves dolores senties.
 At vos impuri, vos dis invisissimi,
 quinam? quibus nati parentibus,
 audetis obniti Podagræ viribus
 cujus vicisse vim nescit Saturnius?
 Quin dicitis, execrables! Heroum namque ego
 subegi plurimos: docti vates sciunt.
 Priamus Podarces dictus a vitio pedum.
 Periit pede captus Achilles Peleo satus.
 Bellerophontes pedum dolores pertulit.
 Thebanus Œdipus captus pedibus fuit.
 Pelopidas inter Plisthenes podagricus.
 Podager classem duxit Pœantis filius.
 Alius Podarces Thessalorum dux erat,
 qui, quum cecidisset Protesilaus prælio,
 pede captus et laborans classi præfuit.
 Ithacæ tyrannum Ulyssem Iartium
 peremi ego, non *marini* spina turturis.
 Nihil ergo gavisuri, infelicissimi,
 æquam subite pœnam vestris actibus.

MEDICI.

Syri sumus, Damasco ducimus genus
 fame subacti, multa victi inopia,
 terram pererramus totam vagi, et mare :
 habemus hoc unguentum acceptum a patribus,
 solamur hoc pœnas dolentium *pedes*.

PODAGRA.

Quod istud est unguentum? quæ paratio?

MEDICUS.

Jurata fides tacere, non loqui sinit
 et ultimum morientis præceptum patris
 qui jussit occultare nos vim pharmaci,
 quod sævientem te quoque scit compescere.

PODAGRA.

Ergo, execrables, maleque perdit
 superest in orbe tanta pharmaci potentia,
 quod possit inunctum vim meam compescere?
 Sed eia paciscamur pactum ejusmodi,
 tentemus, utrum pharmaci potentia
 natura sit valentior, an meæ faces.
 Huc, o severæ, huc convolantes undique
 pœnæ, comites meorum bacchanalium,
 propius venite. Tu quidem pedum extimas
 soleas adurito digitos ad usque pedum.
 Tu malleolos invade. Tuque a femoribus
 ad genua stilla amaram in intima saniem.
 Sed vos manuum digitos, *agite*, constringite.

PŒNÆ.

En omnia, ut jussisti, tibi peregrimus.
 Jacent, voces edunt miseri miserabiles,
 per membra torti cuncta nostro ab impetu.

PODAGRA.

Agite, hospites, discamus jam verissime,

εἰ χρισθὲν ὁμᾶς φάρμακον τόδ' ὤφελει.
Εἰ γὰρ σαφὺς τόδ' ἐστὶν ἀντίξουν ἐμοί,
λιπούσα γαῖαν εἰς μυχοὺς εἰμι χθονός,
295 ἄστος, ἀφανής, πύματα Ταρτάρου βάθη.

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἴδού, κέχρισται, κοῦ χαλὰ φλογμὸς πόνων.

ΠΟΔΑΓΡΟΣ.

Οἱμοι, παπαῖ γε, τείρομαι, διόλλυμαι,
ἅπαν πέπαρμαι γυῖον ἀσκόπω κακῷ·
οὐ Ζεὺς κερανοῦ τοῖον αἰωρεῖ βέλους,
300 οὐδεὶς θαλάσσης τοῖα μαίνεται κλύδων,
οὐδὲ στροβιλή λαίλαπος τόση βία.
Μὴ κάρχαρον πορθεῖ με δῆγμα Κερβέρου;
μή τις μ' ἐχιδνὴς ἰὸς ἀμφιβόσκειται,
ἢ διαβρεχῆς ἰχθὺρι Κενταύρου πέπλος;
305 Ἑλέαιρ', ἀνάσσα, φάρμακον γὰρ οὐτ' ἐμὸν
οὐτ' ἄλλο δύναιται σὸν ἀναχαιτίζει δρόμον,
ψήφοις δὲ πάσαις πᾶν ἔθνος νικᾷς βροτῶν.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Παύσασθε, βάσανοι, καὶ πόνους μειώσατε
τῶν μετανοούντων εἰς ἐμὴν ἔριν μολεῖν·
310 γιγνωσκέτω δὲ πᾶς τις ὡς μόνῃ θεῶν
ἄτεγκτος οὔσα φαρμάκοις οὐ πειθόμαι.

ΧΟΡΟΣ.

Οὔτε Διὸς βρονταῖς Σαλμωνέας ἤρισε βία,
ἀλλ' ἔθανε ψολόεντι δαμῆϊσα θεοῦ φρένα βέλει.
Οὐκ ἐρίσας ἐγάρη Φοῖβῳ Σάτυρος Μαρσύας,
316 ἄλλ' ἄλλὰ λιγὺ ψαίρει κείνου περὶ δέρμ' ἃ πίτυς.
Πένθος αἰέμνηστον δι' ἔριν τοκάς ἔσχε Νιόβη,
ἀλλ' ἔτι μυρομένη προχέει πολλὸν δάχρυ Σιπύλῳ.
Μαιονία δ' Ἀράχνη Τριτωνίδος ἦλθεν εἰς ἔριν·
ἀλλ' ὀλέσασα τύπον καὶ νῦν ἔτι νήματα πλέκει·
320 οὐ γὰρ ἴσον μακάρων ὀργαῖς θράσος ἐστὶ μερόπων,
ὡς Διὸς, ὡς Λητοῦς, ὡς Παλλάδος, ὡς Πυθίου.
Ἦπιον, ὦ πάνδημε, φέροις ἀλγῆμα Ποδάγρα,
κοῦφον, ἐλαφρὸν, ἄδριμν, βραχυδλαβές, εὐώδυνον,
εὐφορον, εὐλήκτον, ὀλιγοδρανές, εὐπερίπαιτον.

325 Πολλαὶ μορφαὶ τῶν ἀτυχούντων,
μελέται δὲ πόνων καὶ τὸ σύνθηες
τοὺς ποδαγρῶντας παραμυθείσθω.
Ὅθεν εὐθύμως, ὦ σύγκληροι,
λήσεσθε πόνων,
εἰ τὰ δοκηθέντ' οὐκ ἐτελέσθη,
330 τοῖς δ' ἀδοκήτοις πόρον εὖρε θεός.
Πᾶς δ' ἀνεχέσθω τῶν πασχόντων
ἐμπαιζόμενος καὶ σκωπτόμενος.
Τοῖον γὰρ ἔφυ τόδε πρᾶγμα.

innunctum vos vestrum juvetne pharmacum.
Nam si liquido illud est mihi contrarium,
terra relicta abeo telluris in sinus,
ignota, invisā, profunda in ima Tartari.

MEDICUS.

En est innunctum : nec pœnæ minuit faces.

PODAGRICUS.

Hei, hei! Papæ! perii, consumor, occidi!
cæco per omnia membra fixus sum malo.
Fulminis haud tale telum vibrat Jupiter,
maris nec ullus tantundem fluctus furit :
nec torta tanta est turbinis vehementia.
Asperne me populatur morsus Cerberi?
num viperæ venenum me depascitur?
saniene Centauri madet mihi pallium?
Miserere, diva! pharmacum nam nec meum,
nec ullum, inhibere tuum cursum potest,
punctisque cunctis omne hominum superas genus.

PODAGRA.

Cessate, Pœnæ, et his dolores minuite,
quos contendisse rixa mecum pœnitet.
Cognoscat unusquisque, me solam deum
non deliniri pharmacis, non obsequi.

CHORUS.

Nec Jovis Salmonei contendit vis tonitruī,
sed periit fumante dei cor fixa jaculo.
Nec rixa gaudet Phœbi Satyrus Marsyas,
sed cutis ad pinum suspensa arguta resonat.
Luctum habet æternum ob lites fœcunda Niobe,
lamentatur adhuc, lacrimas funditque Sipylo.
Mæonis ausa Aracine contendere Tritonidi,
perdidit at formam, sua nunc quoque stamina plicat :
impar est iris superiorum audacia hominum,
ut Jovis, ut Latonæ, ut Palladis, ut Pythii.
Mitem ferto crucem, popularis diva, Podagra,
atque levemque brevemque ; acrique dolore careat :
pauca nocens cesset, tolerabilis, ireque sinat.

Multæ formæ infortunatorum :
meditatio pœnæ et consuetudo
podagros miseris consolentur.

Unde alacriter, o consortes,
deponetis

dolores, si sperata non peragantur,
insperatisque det esse deus.

Sufferat unusquisque ægrorum
illudi se et derideri.

Hæc est natura negotii.

LXXXI.

* ΩΚΥΠΟΥΣ

Ὁκύπους Ποδαλειρίου καὶ Ἀστασίας υἱὸς ἐγένετο, κάλλι
καὶ δυνάμει διαφέρων, γυμνασίων τε καὶ κυνηγείων μὴ ἀμε-
λῶν. Πολλάκις δὲ θεωρῶν τοὺς ἐχομένους ὑπὸ τῆς ἀτέγκτου
Ποδάγρας, κατεγέλα, φάσκων μηδὲν ὄλως εἶναι τὸ πάθος.
Ἡ θεὸς τοίνυν ἀγανακτεῖ καὶ διὰ ποδῶν εἰστρέχει. Τοῦ δ'
εὐτόνως φέροντος καὶ ἀρνούμενου, ὕπτιον ὄλως τίθησιν ἡ θεός.
Ἡ μὲν σκηνὴ τοῦ δράματος ὑπόκειται ἐν Θήβαις· ὁ δὲ χορὸς
συνέστηκεν ἐξ ἐπιχωρίων ποδαγρῶν, συνελεγχόντων τὸν Ὀκύ-
πουν. Τὸ δὲ δράμα τῶν πάντων ἀστέειων. Τὰ τοῦ δράματος
πρόσωπα, Ποδάγρα, Ὁκύπους, Τροφεύς, Ἰατρός, Πόνος,
Ἄγγελος. Προλογίζει δὲ ἡ Ποδάγρα.

ΠΟΔΑΓΡΑ, ΩΚΥΠΟΥΣ, ΤΡΟΦΕΥΣ,
ΙΑΤΡΟΣ, ΠΟΝΟΣ, ΚΑΙ ΑΓΓΕΛΟΣ.

ΠΟΔΑΓΡΑ.

Δεινὴ μὲν ἐν βροτοῖσι καὶ δυσώνυμος
Ποδάγρα κέκλημαι, δεινὸν ἀνθρώποις πάθος·
δεσμῷ δὲ νευρίνοισι τοὺς πόδας βρόχοις,
ἄρθροισιν εἰσδραμοῦσα μὴ νοουμένη.
5 Γελῶ δὲ τοὺς πληγέντας ὑπ' ἐμοῦ προ **
καὶ μὴ λέγοντας τάτρεχ' τῆς συμφορᾶς,
ἀλλ' εἰς ματαιὰν πρόφρασιν ἐξησκημένους.
Ἄπας γὰρ αὐτὸν βουκολεῖ ψευδοστομῶν,
ὡς ἐνσεσεικὸς ἢ προκόψας ποι βάσιν,
10 λέγει φίλοισι, μὴ φράσας τὴν αἰτίαν·
ὃ μὴ λέγει γάρ, ὡς δοκῶν λαθεῖν τινας,
χρόνος δὲ γ' ἔρπων μὴνύει, καὶ μὴ θέλῃ.
Καὶ τότε δαμασθεῖς, ὀνομάσας μου τοῦνομα
πᾶσιν ὀριάμβος ἐμβεβάστακται φίλοις.
15 Πόνος δέ μοι συνεργὸς ἐστί τῶν κακῶν·
ἐγὼ γὰρ οὐδὲν εἰμι τούτου ὄλγα μόνῃ.
Τοῦτ' οὖν δάκνει με καὶ φρενῶν καθάπτεται,
ὅτι τὸν ἄπασιν αἴτιον πόνον κακῶν
οὐδεὶς κακούργος λοιδορεῖ βλασφημίαις,
20 ἀλλὰ κατ' ἐμοῦ πέμπουσι δυσφήμευς ἀράς,
ὡς δεσμὸν ἐλπίζοντες ἐκφυγεῖν ἐμόν.
Τί ταῦτα φλυαρῶ καὶ λέγω τίνας χάριν
πάρεμι, μὴ φέρουσα τὴν ἐμὴν χολήν;
ὃ γὰρ ὄδον γενναῖος, ὃ θρασὺς Ὀκύπους,
• 25 φρονεῖ καθ' ἡμῶν, μηδὲν εἶναι μ' ἐτι λέγων.
Ἐγὼ δ' ὑπ' ὀργῆς ὡς γυνὴ δεδηγμένη,
ἀντέδρακα τοῦτον ἀθεράπευτον εὐστόχως,
ὡς ἦν ἔθος μοι κονδύλου ποδὸς τυχεῖν.
Ἡδὲ δ' ὃ δεινὸς πόνος ἔχει λεπτόν τόπον
30 καὶ τὴν βάσιν νυμοῖσι τρυπᾷ τὴν κάτω·
ὃ δ' ὡς ὁρόμοισιν ἢ πάλῃ πλήξας ἔχνος,
πλανᾷ γέροντα παιδαγωγῶν ἀθλίον,
καὶ κλειψέγων πόδα τιθεὶς ἰχθυεμένον
δύστηνος αὐτὸς ἐκ δόμων προσέρχεται.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

35 Πόθεν δ' ὃ δεινὸς κατὰ ποδῶν οὗτος παρ' ἡν
ἀτραυματίστος, ἄβρατος, ἀστατος πόνος;

LXXXI.

* OCYPUS (CELERIPES).

Ocypus Podalirii et Astasiae filius fuit pulchritudine et vi-
rihus praestans, qui gymnasia et venatus non negligeret.
Saepe quum videretes qui ab implacabili podagra tenerentur,
deridebat, dicens plane nihil esse illum morbum. Indignatur
ergo dea et per pedes in eum irruit. Illo vero fortiter ferente ac
negante, supinum omnino dea abjicit. Scena dramatis poni-
tur esse Thebis. Chorus constat podagris ejus regionis Ocy-
podem convinentibus. Est autem drama valde lepidorum
unum. Personae dramatis: Podagra, Ocypus, Educator, Me-
dicus, Dolor, Nuncius. Prologum agit Podagra.

PODAGRA, OCYPUS, EDUCATOR,
MEDICUS, DOLOR, ET NUNCIUS.

PODAGRA.

Dira hominibus et inauspicati nominis
Podagra vocor; saevum mortalibus malum,
pedesque nerveis constringo restibus,
animadvertente nullo incurrens artubus.
Ultra mea percussos plaga rideo,
nec vera de suo fateri ausos malo,
sed vana causari nonnulla exercitos.
Ipsam nam quisque se lactat mendaciis·
quasi convellerit aut offenderit pedem,
loquitur amicis, veram causam reticet.
Quod enim non dicit, ut latere se ratus,
etiamsi nolit ipse, tempus indicat.
Ac tum subactus, et fatus nomen meum,
ab amicis omnibus in triumpho ducitur.
Verum dolor mihi malorum adjutor est:
nihil ego namque sum, si ab hoc relicta sum.
Hoc ergo mordet, hoc animum subigit meum,
dolorem quod malorum originem omnium
maleficis maledictis haud quisquam sauciat
sed contra me laxant vocem execrabilem,
mea sperantes evitare vincula.
Quid ista nugor, nec dico qua gratia
adsim, ferendae non par iracundiae?
Dolo generosus iste, fortis Ocypus,
contra me sentit, esse me nihil ferens.
Ego, quam mordet ira, (quidni, feminam?)
morsu hunc remordi certo et insanabili,
ut est solenne mihi ferire artum pedis.
Et jam dolor dirus parvum tenet locum,
soleamque terebrat imam punctonibus:
at ille ut cursu vel lucta laeso pede,
imponit educatori misero seni.
Furtim claudum pedem, visco captum meo,
infelix efferens, huc accedit, domo.

OCYPUS.

At unde dirus in pedes hic ingruit
sine vulnere, stare, incedere impediens dolor?

τείνει δὲ νεῦρον οἷα τοξότης ἀνὴρ
βέλος προπέμπων καὶ στένειν βιάζεται,
τὸ τῶν πονούντων ἔσχατον στοιχεῖ χρόνῳ.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

- 40 Ἐπαίρει σαυτὸν, ὦ τέκνον, καὶ κοῦφισον,
μή πως με πίπτων καταβάλης σὺ χυλὸς ὢν.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

- Ἴδου, κρατῶ σε δίχα βάρους καὶ πείθομαι,
καὶ τὸν πονοῦντα πόδα τιθῶ καὶ καρτερῶ.
Νεωτέρῳ γὰρ αἷσχος ἐν παισὶν ἀεί,
45 ὑπηρέτης ἀδύνατος γογγύζων γέρων.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

- Μὴ μὴ σὺ ταῦτα, μωρὲ, μὴ με κερτόμει,
μή μ' ὡς νέον κόμπαζε, τοῦτ' εἰδὼς ὅτι
ἐν ταῖς ἀνάγκαις πᾶς γέρων ἐστὶν νέος.
Πείθου λέγοντι· τὸ πέραν ἂν ὑποσπάσω,
50 ἐστὴν ὁ πρέσβυς, σὺ δ' ὁ νέος πίπτεις χαμαί.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Σὺ δ' ἂν σφαλῆς, πέπτωκας ἀπονός ὢν γέρων.
Προθυμία γὰρ ἐν γέρονσι παρέπεται,
πρᾶξις δὲ τούτοις οὐκέτ' ἐστὶν εὐτονος.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

- Τί μοι σοφίῃ καὶ λέγεις οἷω τρόπῳ
56 πόνος προῆλθε σοῦ ποδὸς κολληὴν βᾶσιν;

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Δρόμοισιν ἀσκήων, κοῦφον ὡς τιθῶ πόδα,
τρέχων ἔτιλα, καὶ συννήχθην πόνον.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Πάλιν τρέχ', ὥς τις εἶπεν, ἡ καθήμενος,
πάγωνά τιλλε κουριῶν ὑπ' ὠλένας.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

- 60 Οὐκοῦν παλαιῶν ὡς θέλων παρεμβολὴν
βαλεῖν ἐπλήγην. Τοῦτο δὴ πίστευέ μοι.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

- Ποῖος στρατιώτης γέγονας, ἡ παρεμβολὴν
βαλὼν σὺ πληγῆς; περικυκλεῖς ψευδῇ λέγων.
Ἐν αὐτὸν ἡμεῖς εἶχομεν λόγον ποτὲ·
65 μηδενὶ λέγοντες τὴν ἀλήθειαν φίλων.
Νῦν δ' εἰσορᾷς ἅπαντας ἐξ. . . .
Ὁ πόνος δ' ἑλίξας ἐμμελῶς διαστρέφει.

ΙΑΤΡΟΣ.

- Ποῖ ποῖ καθεύρω κλεινὸν Ὀκύπου, φίλοι,
τὸν πόδα πονοῦντα καὶ βᾶσιν παρειμένον;
70 Ἰατρὸς ὢν γὰρ ἔκλυον ὑπὸ φίλου τινὸς
πάσχοντα δεινὰ τοῦτον ἀσάτῳ πάθει.
Ἄλλ' αὐτὸς οὗτος ἐγγὺς ὀμμάτων ἐμῶν
κεῖται κατ' εὐνῆς ὑπτιος βεβλημένος.
Ἀσπάζομαι σε πρὸς θεῶν, καὶ σὸν πάθος
75 τί τοῦτο λέξον, Ὀκύπου, τάχ' ὡς μάθω·
εἰ γὰρ μάθοιμι, τυχὸν ἴσως ἰάσομαι
τὸ δεινὸν ἄλγος, τοῦ πάθους τὴν συμφορὰν.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Ὅρξας με, Σωτήρ, καὶ πάλιν Σωτήριχε,
σάλπιγγος αὐτῆς ὄνομ' ἔχων Σωτήριχε,

nervumque tendit, vir sagittator velut
telum emissurus, et subigit me plangere :
quæ sunt dolentum extrema, accedunt tempore.

EDUCATOR.

Ipsam te sustine, mi fili, et alleva,
ne qua, dum claudicas, cadens me proruas.

OCYPUS.

En teneo te sine pondere, et tibi obsequor,
laborantemque pedem pono, et sustento me.
Nam juniore turpe, æquales inter, est
minister invalidus, querculus semper senex.

EDUCATOR.

Ne, ne quid horum, stulte! aufer convicia.
Ne gloriare ætate : at illud noveris,
Necessitatibus juvenis quisque est senex.
Audi monentem. Denique, si me subtraham,
stabo senex ego, juvenis jacebis humi.

OCYPUS.

Tu si cadas, dolore carens, senex cades.
Etenim voluntas prompta senes sequitur viros ;
nervis sed illorum caret omnis actio.

EDUCATOR.

Quid argutare, nec dicis mihi, quomodo
dolor intrarit solem pedis cavam tui?

OCYPUS.

Dum cursu exerceor, levem ut ponam pedem
currens contraxi, et in dolores incidi.

EDUCATOR.

Iterum curre, ut non nemo dixit, aut sedens
barbam tu vellas, ille sub alis hispidus.

OCYPUS.

Luctatus ergo, dum volo inserto pede
ferire, sum percussus : illud crede mi.

EDUCATOR.

Qualis fuisti athleta, ut inserto pede
feriens ferireris? Vagus es mendaciis.
Eosdem nos quondam sermones habuimus,
amicorum dicentes vera nemini.
Nunc vero cunctos vides . . .
Verum volutans ad numeros torquet dolor.

MEDICUS.

Ubi nobilem invenio, sodales, Ocypum
laborantem pede, et solutis gressibus ?
Etenim medico mihi sodalis rettulit,
hunc dira morbo non constante perpeti.
Quin ipse nostros ante oculos in proximo
jacet, supinus abjectus in lectulo.
Jubeo salvere per deos te. Sed mali
quid illud? Ocypu, dic ocus ut sciam.
Si scire contingat, forsan curavero
dirum dolorem, et illud, quidquid est, mali.

OCYPUS.

Vides me, Soter, et rursus Soteriche,
cognominis Salpingis, ο Soteriche :

30 δεινὸς πόνος με τοῦ ποδὸς δάκνει κακῶς,
δειλὸν δὲ βῆμα κοῦχ ἀπλοῦν τιθῶ ποδί.

ΙΑΤΡΟΣ.

Πόθεν; τί παθὼν; μήνυσον, ἢ ποῖω τρόπῳ;
μαθὼν ἀλήθειαν γὰρ ἱατρὸς ἀσφαλῶς
κρεῖττον πρόσεισι, σφάλεται δὲ μὴ μαθὼν.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

85 Δρόμον τιν' ἀσκῶν καὶ τέγνην γυμναστικὴν
ζεινῶς ἐπλήγην ὑπὸ φίλων δημηλίκων.

ΙΑΤΡΟΣ.

Πῶς οὖν ἀηδὴς οὐ πάρεστι φλεγμονὴ
τόπου κατ' αὐτοῦ κοῦχ ἔχεις τιν' ἐμβροχὴν;

ΩΚΥΠΟΥΣ.

Οὐ γὰρ στέγω τὰ δεσμὰ τῶν ἐριδίων,
90 εὐμορφίαν ἀχρηστον εἰς πολλοὺς καλὴν.

ΙΑΤΡΟΣ.

Τί οὖν δοκεῖ σοι; κατακλίνω σου τὸν πόδα;
ἂν γὰρ παράσχῃς, τοῦτο γιγνώσκεις σε χρὴ,
ὥς ταῖς τομαῖσι πλείστον αἱμὰ σου κενῶ.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

Ποίησον εἴ τι καινὸν ἐξευρεῖν ἔχεις,
95 ἔν' εὐθὺ δεινὸν ἐκ ποδῶν παύσης πόνον.

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἴδού, σιδηρόχαλκον ἐπιφέρω τομῆν,
ῥεῖαν, αἰμόδιψον, ἡμιστρόγγυλον.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

Ἔα, ἔα.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Σῶτερ, τί ποιεῖς; μὴ τύχοις σωτηρίας.
100 Τολμᾷς σιδηρόσπαρτον ἐπιβαλεῖν πόνον;
μηδὲν κατειδὼς προσφέρεις κακὸν ποσί.
Ψευδεῖς γὰρ ἐκλυες ὧν ἀκήκοας λόγων·
οὐ γὰρ πάλαισιν ἢ δρόμοισιν, ὥς λέγει,
ἀσκῶν ἐπλήγῃ. Τοῦτο γοῦν ἀκούέ μου.
105 Ἦλθεν μὲν οὖν τὸ πρῶτον ὑγίης ἐν δόμοις,
φαγὼν δὲ πολλὰ καὶ πῖων δ' δυστυχῆς
κλίνης ὑπερθε καταπεσὼν ὑπνοῖ μόνος·
ἔπειτα νυκτὸς διυπνίσας ἐκραύγασεν,
ὥς δαίμονι πληγείς, πάντας ὥς φόβον λαβεῖν.
110 ἔλεξε δ', Οἶμοι, πόθεν ἔχω κακὴν τύχην;
δαίμων τάχα κρατῶν τις ἐξωθεῖ ποδός.
Πρὸς ταῦτα νυκτὸς ἀνακαθήμενος μόνος
δοῦα κῆρυξ ἐξεθρήνει τὸν πόδα.
Ἐπεὶ δ' ἀλέκτωρ ἡμέραν ἐσάλπισεν,
115 οὗτος προσῆλθε, χεῖρα θεῖς ἐμοὶ πικράν,
θρηγῶν, πυρέσσων,* ἐπ' ἐμοὶ βα**
Ἄ πριν δέ σοι κατεῖπε, πάντ' ἐψεύσατο,
τὰ δεινὰ κρύπτου τῆς νόσου μυστήρια.

ΩΚΥΠΟΥΣ.

Γέρων μὲν αἰεὶ τοῖς λόγοις δπλίζεται,
120 καυχώμενος τὰ πάντα, μηδὲ ἐν σθένων.
Ὁ γὰρ πονῶν τι καὶ φίλοις ψευδῇ λέγων,
πεινῶντ' εἴκει μαστίγην μασωμένῳ.

dirus dolor pedis me mordet pessime,
timidum pede, non simplex, pono vestigium.

MEDICUS.

Unde? ecquid passus? indica, vel quomodo?
nam vera si medico per omnia dixeris,
salubrior venit: non doctus labitur.

OCYPUS.

Cursum meditatus et quandam artem gymnicaam,
ab amicis graviter vulpavi aequalibus.

MEDICUS.

Cur non adest ergo gravis inflammatio
ipso in loco, nec humidum fomentum habes?

OCYPUS.

Nec enim fero facile lanarum vincula,
inutile ornamentum, quod multis placet.

MEDICUS.

Quid ergo tibi placet? scariphabo pedem?
nam si mihi praebeas, illud bene noveris,
secando exhausturum multum me sanguinis.

OCYPUS.

Fac ergo, si quid invenire novi potes,
quo mox dolores diros e pede exigas.

MEDICUS.

En jam parata ferri et aeris sectio,
sitiens cruoris, acuta, et semiteres.

OCYPUS.

Omitte, omitte!

EDUCATOR.

Soter, quid occipis? Sic te fugiat salus!
Audes quæsisat ferro pœnas addere?
Ignarus omnium, malum admoves pedi.
Mendacia tibi dicta, quæque dicta sunt.
Nec enim luctamve seu cursum, quod indicat,
exercens ictus est: at hoc mi credito:
probe quidem valens primo venit domum,
bene tum saturatus, affatim potus, miser
in lectulo jacens somnum solus capit;
tum nocte somno excussus exclamat cito
divinitus velut ictus: et cuncti timent:
dixitque, Væ mihi! unde tanta vis malis?
deusne quis pedem tenens extra rapit?
Ad hæc, quam longa est, nocte solus residens
velut præconis voce deplorat pedem.
Quum vix diem tuba gallus signaverat,
ad me venit, tristem manum mihi injicit
plorans, febriensque, meque nixus ambulans.
Sed quæ modo dicebat finxit omnia,
dum dira morbi dissimulat mysteria.

OCYPUS.

Verbis quidem semper senex armatus est,
et gloriatur, quum possit nihil, omnia.
Morbo laborans, mentiens sodalibus,
famelico similis mandenti mastichen.

ΙΑΤΡΟΣ.

Πλανῆς ἅπαντας, ἄλλα δ' ἐξ ἄλλων λέγεις,
λέγων πονεῖν μὲν, δὲ πονεῖς οὕτω λέγεις.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

125 Πῶς οὖν φράσω σοι τοῦ πάθους τὴν συμφορὰν;
πάσχων γὰρ οὐδὲν οἶδα, πλὴν πονῶ μόνον.

ΙΑΤΡΟΣ.

Ὅταν ἀφορμῆς δίχα πονῇ τις τὸν πόδα,
πλάσσει τὸ λοιπὸν οὓς θέλει κενοὺς λόγους,
εἰδὼς τὸ δεινὸν ὃ συνέξυκται κακῶ
130 καὶ νῦν μὲν ἀκμὴν εἰς * * *
ἐπὰν δὲ καὶ τὸν ἕτερον ἀλγήσης πόδα,
στένων δακρύσεις, ἐν δὲ σοι φράσαι θέλω
τοῦτ' ἐστ' ἐκεῖνο, Κὰν θέλης, κὰν μὴ θέλης.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Τί δ' ἐστ' ἐκεῖνό γ', εἰπέ, καὶ τί κληῖται;
ΤΡΟΦΕΥΣ.

135 Ἐχει μὲν ὄνομα συμφορᾶς γέμον διπλῆς.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Οἶμοι. Τί τοῦτο; λέξον, ὦ, δέομαι, γέρον.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Ἐκ τοῦ τόπου μὲν οὐ πονεῖς ἀρχὴν ἔχει.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Ποδὸς μὲν ἀρχὴν ὄνομ' ἔχει, καθὼς λέγεις;

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Τούτῳ σὺ πρόσθε ἐπὶ τέλει δεινὴν ἄγραν.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

140 Καὶ πῶς με τὸν δύστηνον ἔτι * * *;

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Δεινὴ περ οὔσα, φεῖδεται γὰρ οὐδενός.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Σωτήρ, τί λέγεις; τί δέ με * * *;

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἄφες με μικρὸν, ἡλόγημαι σοῦ χάριν.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Τί δ' ἐστὶ δεινὸν, ἢ τί συμβέβηκέ μοι;

ΙΑΤΡΟΣ.

145 Εἰς δεινὸν ἦλθες πόνον ἀχώριστον ποδός.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Οὐκοῦν με δεῖ πρόχωλον ἐξαντλεῖν βίον;

ΙΑΤΡΟΣ.

Χωλὸς μὲν ἂν ᾦς, οὐδὲν ἐστὶ, μὴ φοβοῦ.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Τί δ' ἐστὶ χεῖρον; * * * *

ΙΑΤΡΟΣ.

Ἄμφοῖν ποδοῖν σε συμποδισθῆναι μένει.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

150 Οἶμοι. Πόθεν μοι καινὸς εἰσῆλθεν πόνος
ποδὸς δι' ἄλλου, καί με συμπάσχει κακῶς;

Ἡ πῶς ὁλος πέπηγα, μεταβῆναι θέλων;
δειλαίνομαι δὲ πολλὰ μεταστῆσαι πόδα,
νήπιος, ὅποια βρέφος ἄφνω φοδούμενος.

155 Ἄλλ' ἄντομαί σε πρὸς θεῶν, Σωτήριγε,
εἴπερ τέχνη σὴ τι δύναται, μηδὲν φθονοῦν

MEDICUS.

Imponis omnibus diversa adeo loquens:
ægrotus esse dicis, quo labores, nondum ais.

OCYPUS.

Et quomodo rationes explicem mali?

Male quum sit, nil scio, nisi hoc, male esse mi.

MEDICUS.

Occasionem præter si cui pes dolet,
is quælibet tum vana comminiscitur,
haud inscius diri, cui junctus est, mali.
Ut nunc modo unus est * * *

At quum pedem dein dolebis alterum,
gemes cum lacrimis. Unum edico tibi:
hoc illud est ipsum, Sen nolis, seu velis.

OCYPUS.

Quid illud ipsum? dic, quo nomine cluit?

EDUCATOR.

Habet malo repletum nomen duplici.

OCYPUS.

Eheu! Quid istuc? dic, o obsecro, senex.

EDUCATOR.

Ex quo doles loco, caput habet nominis.

OCYPUS.

Ut dicis, a pede principium nomen trahit?

EDUCATOR.

Huic tu dirum Agræ nomen in fine adjice.

OCYPUS.

Et qui miserum sat insuper ludos facis?

EDUCATOR.

Est sane dira, namque parcat nemini.

OCYPUS.

Soter, quid ais? quid me...

MEDICUS.

Sine me parum: tua peregrinor gratia.

OCYPUS.

Quid est igitur mali? aut mihi quid accidit?

MEDICUS.

Pedis es nactus dolorem dirum, inseparabilem.

OCYPUS.

Sic ergo claudicanti est exantlandum malum?

MEDICUS.

Modo claudus esses! Hoc nihil: hunc aufer metum.

OCYPUS.

Quid ergo pejus?...

MEDICUS.

Superest utroque te pede impediri.

OCYPUS.

Heu, heu mihi! novus unde morbus ingruit
pedem per alterum, qui me vexat male?
Quam fixus hæreo, discedere quum velim!
metuoque valde, pes quum transferendus est,
incautus, ut puer subito perterritus.
Sed obsecro te per deos, Soteriche,
ars si potest quidquam tua, ne mihi invidens

θεράπευσον ἡμᾶς, εἰ δὲ μὴ, διοίχομαι.
Πάσχω γὰρ ἀφανῶς, κατὰ ποδῶν τοξεύομαι.

ΙΑΤΡΟΣ.

Τοὺς μὲν πλανήτας περιελὼν λόγους ἐγὼ,
160 τοὺς τῶν ἱατρῶν τῶν ὁμιλούντων μόνον,
ἔργῳ δὲ μὴδὲν εἰδότεων σωτήριον,
τὰ πάντα σοι πάσχοντι συντόμως φράσω.
Ἄφευκτον ἤλθες πρῶτον ἐς βάθος κακῶν.
Οὐ γὰρ σιδηόπλαστον ὑπεδύσω βάσιν,
165 ὃ τοῖς κακούργοις εὐρέθη τεκμήριον·
δεινὴν δὲ καὶ κρυφαῖον εἰς πάντας κάκην
ἥς οὐκ ἂν ἄραιτ' ἄχθος ἀνθρώπου φύσις.

ΟΚΥΠΟΥΣ.

Αἰαῖ, αἰαῖ, οἴμοι, οἴμοι.
Πόθεν με τρυπᾷ τὸν πόδ' αὐτὸν κρυπτός πόνος;
170 Δέξασθε χεῖρας τὰς ἐμὰς πρὸ τοῦ πεσεῖν,
ὅποια σάτυροι Βαχχίου ἐπ' ὠλένας.

ΤΡΟΦΕΥΣ.

Γέριον μὲν εἰμι, πλὴν ἰδοὺ σοι πείθομαι,
καὶ τὸν νέον σε χειραγωγῶ πρέσβυς ὢν.

LXXXII.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

1

(*Anthol. Palat. Append. 49.*)

Εἰς τὴν αὐτοῦ βίβλον.

Λουκιανὸς τάδ' ἔγραψε, παλαιὰ τε μωρὰ τε εἰδὼς,
μωρὰ γὰρ ἀνθρώποις καὶ τὰ δοκοῦντα σοφά.
Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι διακριδὸν ἐστὶ νόημα,
ἀλλ' ὃ σὺ θαυμάζεις, τοῦθ' ἑτέροις γέλως.

2.

(*Anthol. Palat. 9, 367.*)

Εἰς ἀσώτους.

Τὸν πατρικὸν πλοῦτον νέος ὦν Θήρων δὲ Μενίππου
αἰσχροῦς εἰς ἀκρατεῖς ἐξέχεεν δαπάνας.
Ἀλλὰ μιν Εὐκτήμων, πατρικὸς φίλος, ὡς ἐνόησεν
ἤδη καρφαλέη τειρόμενον πενίη,
5 καὶ μιν δακρυχέων ἀνελάμβανε, καὶ πόσιν αὐτὸν
θῆκε θυγατρὸς ἑῆς, πολλ' ἐπὶ μεῖλια δούς.
Αὐτὰρ ἐπεὶ Θήρωνα περὶ φρένας ἤλυθε πλοῦτος,
αὐτίκα ταῖς αὐταῖς ἐτρέφετ' ἐν δαπάναις,
γαστρὶ χαριζόμενος πᾶσαν χάριν, οὐ κατὰ κόσμον,
10 τῇ θ' ὑπὸ τὴν μιανὰν γαστέρα μαργοσύνη.
Οὗτω μὲν Θήρωνα τὸ δεύτερον ἀμφοτεράλυσεν
οὐλομένης πενίης κῆμα παλιρρόθιον.
Εὐκτήμων δ' ἐδάκρυε τὸ δεύτερον, οὐκ ἔτι κείνων,
ἀλλὰ θυγατρὸς ἑῆς προίκα τε καὶ θάλαμον.
15 Ἐγὼ δ' ὥς οὐκ ἐστὶ κακῶς κεχηρμένον ἄνδρα
τοῖς ἰδίοις εἶναι πιστὸν ἐν ἀλλοτρίοις.

sanato me : quod si minus, plane occidi.
Occulta enim patior, telis pedes petor.

MEDICUS.

Verba equidem facienda fraudis amputans
medicorum, qui nihil nisi alloqui solent,
reapse sed salubre nil quidquam sciunt,
aegro tibi compendio dicam omnia.
Primo in malum incidisti inevitabil
Nec murices enim induisti ferreos,
inventam maleficis capiendis decipulam :
sed diram et abditam crucem omnibus malam,
cujus natura hominum non sustulerit onus.

ΟΚΥΠΟΣ.

Hei hei! hei hei! vae vae! vae vae!
Hei unde mi terebrat pedem abditus dolor?
Prehendite, antequam cadam, meas manus!
Satyri ut solent Bacchum fulcire brachiis.

EDUCATOR.

Senex licet, tamen tibi en! obtempero :
profectus annis te juvenem duco manu.

LXXXII.

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑΤΑ.

1.

In suum librum.

Lucianus scripsi hæc, antiquaque stultaque doctus
id quoque enim stultum est, quod tibi forte sapit.
Nil homini certum est, nec voto vivitur uno :
sed ridens eadem hic elevat, ille probat.

2

In prodigos.

Luxuria marcens juvenili more Menippi
Theron quum patrias dilaniasset opes,
Euctemon doluit, quondam genitoris amicus
in misera juvenem vivere pauperie.
Quin dedit et lacrimas : atque in sua tecta recepto,
Noster eris, dixit, non sine dote gener.
Ille sed, ut mentem dotalis gaza subivit,
ad veteres sumtus notaque damna redit :
dilapidat census, concedens omnia ventri
et quæ sub ventrem deteriora latent.
Atque ita Theronem miserum mala rursus egestas
absorpsit refluui gurgitis illuvie :
jamque flet Euctemon, non hunc quem sleverat ante
sed dotem et natae flebile conjugium :
doctus ab exemplo, quam, qui sua perdidit, illi
non sit in alterius rebus habenda fides.

3.

(Anthol. Palat. 10, 26.)

Εἰς αὐτάρκειαν.

Ὡς τεθνηζόμενος τῶν σῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυε,
ὥς δὲ βιωσόμενος φείδω σῶν κτεάνων.
Ἔστι δ' ἀνὴρ σοφὸς οὗτος, δὲ ἀμφω ταῦτα νοήσας
φειδοῖ καὶ δαπάνη μέτρον ἐφηρμόσατο.

4.

(Anth. Pal. 10, 31.)

Εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον.

Θνητὰ τὰ τῶν θνητῶν, καὶ πάντα παρέρχεται ἡμᾶς·
ἦν δὲ μὴ, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτὰ παρερχόμεθα.

5.

(Anth. Pal. 10, 28.)

Εἰς μικρὸν βίον.

Τοῖσι μὲν εὖ πράττουσιν ἅπας ὁ βίος βραχύς ἐστι·
τοῖς δὲ κακῶς μία νύξ ἀπλετός ἐστι χρόνος.

6.

(Anth. Pal. 10, 29.)

Εἰς ἔρωτα.

Οὐχ ὁ ἔρως ἀδικεῖ μερόπων γένος, ἀλλ' ἀκολάστοις
ψυχαῖς ἀνθρώπων ἔσθ' ὁ ἔρως πρόφασις.

7.

(Anth. Pal. 9, 120.)

Εἰς ἀχαρίστους.

Φαῦλος ἀνὴρ πίθος ἐστὶ τετρημένος, εἰς δὲν ἀπάσας
ἀντλῶν τὰς χάριτας εἰς κενὸν ἐξέχεας.

8.

(Anth. Pal. 10, 27.)

Εἰς θεούς.

Ἀνθρώπους μὲν ἴσως λήσεις ἄτοπὸν τι ποιήσας·
οὐ λήσεις δὲ θεούς, οὐδὲ λογιζόμενος.

9.

(Anth. Pal. 10, 36.)

Εἰς κόλακας.

Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι φύσις χαλεπώτερον εὔρεν
ἀνθρώπου καθαρὰν ψευδομένου φιλίην· [πῶντες
οὐ γὰρ ἔθ' ὥς ἐχθρὸν προφυλασσόμεθ'· ἀλλ' ἀγα-
ῶς φίλον, ἐν τούτῳ πλείονα βλαπτόμεθα.

10.

(Anth. Pal. 10, 42.)

Εἰς μυστήριον.

Ἀρρήτων ἐπέων γλώσση σφραγὶς ἐπικεῖσθαι·
κρείσων γὰρ μῦθον ἢ κτεάνων φυλακή.

11.

(Anth. Pal. 10, 41.)

Εἰς πλούτον.

Πλούτος ὁ τῆς ψυχῆς πλούτος μόνος ἐστὶν ἀληθής,

3.

In sufficientiam.

Mors quasi sit vicina tibi, sic utere rebus :
et quasi mors longe sit tibi, parce tuis.
Ille vir est sapiens, hæc qui duo cogitat, et sic
sumens et retinens servat utrimque modum.

4.

In vitam humanam.

Omnia mortali mortalia : prætereunt res,
aut homo : res vita prætereunte fugit.

5.

In breve ævum.

Quantum vita patet, brevis est felicibus : una
nox miseris ingens temporis est spatium.

6.

In amorem.

Non Veneris puer est, lædit qui corda, sed illum
præscribit vitiiis mens male sana suis.

7.

In ingratos.

Pertusus cadus est homo non probus : omnis in illum
quæ collata fuit gratia, vana perit.

8.

In deos.

Turpe aliquid faciens homines fortasse latebis :
sed fallunt nec quæ mente putata, deos.

9.

In adulatores.

Rebus in humanis nihil est crudelius illo,
qui sub persona fallit amicitiae.
Nam quia securi nos non ut ab hoste tuemur,
bis nocet, atque habitam vertit in arma fidem.

10.

In mysterium.

His quæ dicta nocent linguam tibi pone sigillum :
plus voces, minus est res retinere suas.

11.

In divitias.

Divitias animi solas hoc nomine dignas

τᾶλλα δ' ἔχει λύπην πλείονα τῶν κτεάνων.
Τὸν δὲ πολυκτέανον καὶ πολούσιόν ἐστι δίκαιον
κληΐζειν, ὃς χρῆσθαι τοῖς ἀγαθοῖς δύναται.

- 6 Εἰ δέ τις ἐν ψήφοις κατατήκεται, ἄλλον ἐπ' ἄλλω
σωρεύειν αἰεὶ πλοῦτον ἐπειγόμενος,
οὗτος ὅποια μέλισσα πολυτρήτοις ἐνὶ σίμβλοις
μοχθήσει, ἐτέρων δρεπτομένων τὸ μέλι.

12.

(Anth. Pal. 10, 35.)

Εἰς εὐτυχεῖς.

Εὖ πράττων φίλος εἴ θνητοῖς, φίλος εἴ μακάρεςσι,
καί σευ βηϊδίως ἔκλυον εὐζήμενον·
ἦν πταισῆς γ', οὐδεὶς ἔτι σοι φίλος, ἀλλ' ἅμα πάντα
ἐχθρὰ, τύχης βίπαις συμμεταβαλλόμενα.

13.

(Anth. Pal. 10, 37.)

Εἰς φρόνησιν.

Ἡ βραδύπους βουλή μέγ' ἀμείνων· ἡ δὲ ταχέϊα
αἰὲν ἐφέλκομένην τὴν μετάνοιαν ἔχει.

14.

(Anth. Pal. 11, 431.)

Εἰς βορόν.

Εἰ ταχὺς ἐς τὸ φαγεῖν καὶ πρὸς δρόμον ἀμβλὺς
ὑπάρχεις,
τοῖς ποσὶ σου τρῶγε, καὶ τρέχε τῷ στόματι.

15.

(Anth. Pal. 11, 428.)

Εἰς ἀδύνατον.

Εἰ τί μάτην νίπτεις δέμας Ἰνδικόν; Ἰσχεο τέχνης,
οὐ δύνασαι δνοφερὴν νύκτα καθηλιάσαι.

16.

(Anth. Pal. 11, 400.)

Εἰς γραμματικούς.

Ἰλαθι Γραμματικὴ φυσίῳ, Ἰλαθι λιμοῦ
φάρμακον εὐρομένη « μῆνιν, αἶδε θεά. »
Νῆον ἔχρῃν καὶ σοὶ περικαλλέα δομήσασθαι,
καὶ βωμὸν θυέων μήποτε δευόμενον.
Καὶ γάρ σου μεστὰι μὲν ὀδοί, μεστὴ δὲ θάλασσα,
καὶ λιμένες, πάντων δέκτρια Γραμματικὴ.

17.

(Anth. Pal. 11, 427.)

Εἰς δυσώδεις.

Δαίμονα πολλὰ λαλῶν ὀξόστομος ἐξορκιστὴς
ἐξέβαλ', οὐχ ὀρκων, ἀλλὰ κόπρων δυνάμει.

18.

(Anth. Pal. 11, 274.)

Εἰπέ μοι εἰρομένω, Κυλλήνιε, πῶς κατέδυε
Λολλιανοῦ ψυχὴ δῶμα τὸ Φερσεφόνης;
Θαῦμα μὲν, εἰ σιγῶσα· τυχὸν δέ τι καὶ σὲ διδάσκειν
ἤθελε· φεῦ, κείνου καὶ νέχουν ἀντιάσαι.

esse puta : luctus cetera plena bona.

Ille mihi demum locuples divesque vocetur
qui superum norit commoditate frui.
At qui perpetuo numerando pallet in ære,
atque alias aliis semper acervat opes,
talis erit, quales per cerea castra laborant,
sic ut non ipsæ melle fruantur, apes.

12.

In felices.

Donec eris felix, homines tibi semper amicos,
et precibus faciles experire deos :
si secus acciderit, jam nullus amicus, et hostes
undique : fortunæ motus et ista trahit.

13.

In prudentiam.

Consilium melius, tarde quod sumitur : illud
quod properat, post se penituisse trahit.

14.

In edacem.

Manducare celer quum sis, et currere tardus,
manduca pedibus, curre sed ore tuo.

15.

In impossibile.

Quid lavis Æthiopem? perituro parce labori;
noctis enim tenebras irradiare nequis.

16.

In grammaticos.

Grammatica o salve, donatrix Musa salutis :
« Iram, diva, refer; » hæc medicina famis
Et tibi debuerunt poni fulgentia templa,
araque perpetuo thuris honore calens.
Nam lora plena tui, plenæ sunt æquoris undæ,
et portus, altrix optima Grammatica.

17.

In fatidos.

Exorcista olidus fugilat dum dæmona, verbis
ejicit haud illum, sed feritate gula.

18.

Dic mihi quærenti, Maja sate, ductus ad orcum
Lollianus tecum quomodo fecit iter?
Mirum si tacuit : quin te quid, credo, docere
gestiit; o comitem post quoque fata malum!

19.

(Anth. Pal. 7, 308.)

Εἰς βρέφη.

Παῖδά με πενταέτηρον, ἀκηδέα θυμὸν ἔχοντα,
νηλεῖς Ἀΐδης ἥρπασε, Καλλίμαχον.
Ἄλλὰ με μὴ κλαίοις· καὶ γὰρ βίοτοιο μετέσχον
παύρου, καὶ παύρων τῶν βίοτοιο κακῶν.

20.

(Anth. Plan. 4, 163.)

Εἰς ἄγαλμα Ἀφροδίτης τῆς ἐν Κνίδῳ.

Τὴν Παφίην γυμνὴν οὐδεὶς ἶδεν· εἰ δέ τις εἶδεν,
οὗτος ὁ τὴν γυμνὴν στησάμενος Παφίην.

21.

(Anth. Plan. 4, 164.)

Εἰς τὸ αὐτό.

Σοὶ μορφῆς ἀνέθηκα τεῆς περικαλλῆς ἄγαλμα,
Κύπρι, τεῆς μορφῆς φέρτερον οὐδὲν ἔχων.

22.

(Anth. Plan. 4, 238.)

Εἰς ἕτερον Πρίαπον.

Εἰς τὸ κενὸν με τέθεικε, νόμου χάριν, ὧδε Πρίηπον
Εὐτυχίδης, ξηρῶν κληματίδων φύλακα· [ἐπέλθῃ,
καὶ περιβέβλημαι κρημνὸν βαθύν. Ὅς δ' ἂν
οὐδὲν ἔχοι κλέψαι πλὴν ἐμέ τὸν φύλακα.

23.

(Anth. Pal. 6, 164.)

Ἀπὸ ναυηγῶν.

Γλαύκῳ καὶ Νηρεῖ καὶ Ἴνοϊ καὶ Μελικέρτῃ,
καὶ βυθίῳ Κρονίδῃ καὶ Σαμὸθρηξὶ θεοῖς,
σωθεὶς ἐκ πελάγους Λουκίλλιος ὧδε κέχαρμαι
τάς τρίχας ἐκ κεφαλῆς· ἄλλο γὰρ οὐδὲν ἔχω.

24.

(Anth. Pal. 11, 429.)

Ἐν πᾶσιν μεθύουσιν Ἀκίνδυνος ἤθελε νήφειν,
τοῦνεκα καὶ μεθύειν αὐτὸς ἔδοξε μόνος.

25.

(Anth. Pal. 11, 432.)

Ἔσθεσε τὸν λύχνον μῶρος, φυλλῶν ὑπὸ πολλῶν
δακνόμενος, λέξας· Οὐκ ἔτι με βλέπετε.

26.

(Anth. Pal. 11, 434.)

*Ὦν ἐσιδὼς κεφαλὴν μαδαρὰν καὶ στέρνα καὶ ὤμους,
μηδὲν ἐρωτήσης, μῶρον ὄρας φαλακρόν.

27.

(Anth. Pal. 11, 408.)

Τὴν κεφαλὴν βάπτεις, γῆρας δὲ σὸν οὐποτε βάψεις,

19.

In infantes.

Me puerum nullis oneratum pectora curis
quinquennem rapuit mors fera Callimachum.
Ne me flete tamen : fluxit mihi tempore parvo
vita; sed et vitæ sunt mala parva meæ.

20.

In statuam Veneris quæ est in Cnido.

Nulli nuda Venus visa est, puto : si tamen ulli,
visa viro nudam qui dedit hanc Venerem.

21.

In eandem.

Alma Venus, tibi sacro tuam sub imagine formam :
pulchrius hac potui nil tibi, diva, dare.

22.

In alium Priapum.

Arida me posuit propter sarmenta Priapum,
Ut mori morem sic gerat Eutychides.
Ambior et fossa; si quis tamen adveniat fur,
nil sit, custodem me nisi, quod rapiat.

23.

A naufragis.

Glauce, tibi, et Nereu, Matutæque et Melicertæ,
Saturnoque, Sami Threiciæque deis,
sospes ab insano Lucillius æquore, crines
tondeor hic : aliud quippe ego nil habeo.

24.

Sobrius in potis dum quærit Acindynus esse,
solus ab his potus cur habeatur, habet.

25.

Lumen ut exstinxit vexatus pulice multo
morio, Jam me non invenietis, ait.

26.

Si caput absque pilis, humerosque et pectora cernas,
dicere ne dubites, Calvus hic et fatuus.

27.

Tinge comas, si vis : tingi negat ipsa senectus;

οὐδὲ παρειάων ἐκτανύσεις ρυτίδας.
 Μὴ τοῖνον τὸ πρόσωπον ἅπαν ψιμύθῳ κατάπλαττε,
 ὥστε προσωπεῖον, κοῦχι πρόσωπον ἔχειν.
 Οὐδὲν γὰρ πλέον ἐστί. Τί μαίνεται; οὔποτε φῦκος
 καὶ ψιμυθος τεύξει τὴν Ἑκάβην Ἑλένην.

28.

(Anth. Pal. 11, 404.)

Οὐδέποτε' εἰς πορθμεῖον ὁ κηλήτης Διόφαντος
 ἐμβαίνει μέλλων εἰς τὸ πέραν ἀπίναι.
 Τῆς κήλης δ' ἐπάνωθι τὰ φορτία πάντα θετικῶς,
 καὶ τὸν ὄνον, διαπλεῖ σινδόν' ἐπαράμενος.
 Ὡστε μάτην Τρίτωνες ἐν ὕδασι δόξαν ἔχουσιν,
 εἰ καὶ κηλήτης ταῦτο ποιεῖν δύναται.

29.

(Anth. Pal. 11, 405.)

Ὁ γρυπὸς Νίκων ὀσφραίνεται οἶνον ἀριστα,
 οὐ δύναται δ' εἰπεῖν ὅσος ἂν ᾖ ταχέως.
 Ἐν τρισὶν ὥραις γὰρ θερναιῆς μόλις αἰσθάνετ' αὐτὸς,
 ὥς ἂν ἔχων πηχῶν ῥίνα διακοσίων.
 Ὡ μεγάλου μυκτῆρος, δὲ ἂν ποταμὸν διαβαίνει,
 θηρεύει τούτῳ πολλὰκις ἰχθυΐδια.

30.

(Anth. Pal. 11, 433.)

Ζωγράφε, τὰς μορφὰς κλέπτεις μόνον· οὐ δύνασαι δὲ
 φωνὴν συλῆσαι χρώματι πειθομένην.

31.

(Anth. Pal. 11, 435.)

Θαυμάζειν μοι ἔπεισιν, ὅπως Βύτος ἐστὶ σοφιστής,
 μήτε λόγον κοινὸν μήτε λογισμὸν ἔχων.

32.

(Anth. Pal. 11, 436.)

Θᾶττον ἔην λευκοὺς κόρακας πτηνάς τε χελώνας
 εὐρεῖν ἢ δόκιμον ῥήτορα Καππαδόχην.

33.

(Anth. Pal. 11, 430.)

Εἰ τὸ τρέφειν πώγωνα δοκεῖ σοφίαν περιποιεῖν,
 καὶ τράγος εὐπώγων εὐστολός ἐστι Πλάτων.

34.

(Anth. Pal. 11, 410.)

Τοῦ πωγωνοφόρου Κυνικοῦ, τοῦ βακτροπροσαίτου,
 εἶδομεν ἐν δαίτῳ τὴν μεγάλην σοφίαν.
 Θέρμῳ μὲν γὰρ πρῶτον ἀπέσχετο καὶ ραφανίδων,
 μὴ δεῖν δουλεύειν γαστρὶ λέγων ἀρετὴν.
 Εὗτε δ' ἐν ὀφθαλμοῖσιν ἰδὲν χιονόδεα βόλβαν
 στρυφνὴν, ἢ πιτυτὸν ᾗδην ἐκλεπτε νόον.
 ᾗτησεν παρὰ προσδοκίαν, καὶ ἔτρωγεν ἀληθῶς,
 κοῦδὲν ἔφη βόλβαν τὴν ἀρετὴν ἀδικεῖν.

nec dabitur rugas explicuisse gens.

Parce, precor, vetulum cerussa pingere vultum :
 personam videor cernere, non faciem.

Stulta, labor totus perit hic tibi : fucus et omne
 hoc genus ex Hecuba non facient Helenam.

28.

Navi nil opus est Diophanto, ut transeat amnem :
 implet enim turgens hernia navis opus.

Huic nam sarcinulas ipsumque imponit asellum,
 et sinuosa levans lintea transit aquas.

Frustra se jactant igitur Tritones in undis,
 quum Diophas magno ramice praestet idem.

29.

Olfacit egregie nasatus pocula Nicon,
 sed cito sit vinum dicere quale nequit.

Nam tribus aestivis vix ipse id percipit horis,
 bis centum quoniam nasus it in cubitos.

Egregius nasus, qui si quem forte per amnem
 ducat iter, pisces non semel ipse capit.

30.

Surripis, o pictor, formam : at vox sola recusat
 artificis dextram victa colore sequi.

31.

Miramur rhetor qui factus sit Bytus, is quem
 communis sensus deficit et ratio.

32.

Albus erit corvus prius, et testudo volabit,
 quam doctum videas rhetora Cappadocem.

33.

Si promissa potest sapientem reddere barba,
 barbatus poterit jam caper esse Plato.

34.

Mendici quae sit Cynici sapientia (barba
 quid facit aut baculus!) cerna videre dedit.

Caulibus abstinuit primo tenuique lupino :
 nam virtus ventri non famulatur, ait.

At postquam vulvam vidit niveamque bonainque,
 en anini vires abstulit illa cati.

Nam necopinato petiit, vereque comedit,
 virtuti vulvam posse nocere negans.

35.

(Anth. Pal. 11, 403.)

Εἰς ποδάγραν.

Μισόπτωχε θεὰ, μούνη πλούτου δαμάτειρα,
 ἢ τὸ καλῶς ζῆσαι πάντοτ' ἐπισταμένη.
 Εἰ δὲ καὶ ἄλλοτρίοις ἐπιζομένη ποσὶ χαίρεις,
 δπλοφορεῖν τ' οἶδας, καὶ μύρα σοι μέλεται·
 τέρπει καὶ στέφανός σε καὶ Αὔσονίου πόμα Βάχχου.
 Ταῦτα παρὰ πτωχοῖς γίγνεται οὐδέποτε.
 Τούνεκά νυν φεύγεις πενήτης τὸν γάλκεον οὐδὸν,
 τέρπη δ' εἰς πλούτου πρὸς πόδας ἐρχομένη.

36.

(Anth. Pal. 6, 17.)

Αἱ τρισαὶ τοι ταῦτα τὰ παίγνια θῆκαν ἑταῖραι,
 Κύπρι μάκαιρ', ἄλλης ἄλλῃ ἀπ' ἐργασίας.
 Ὡς ἀπὸ μὲν πυγῆς Εὐφρώ τὰδε ταῦτα δὲ Κλειῶ,
 ὡς θέμις· ἢ τριτάτῃ δ' Ἀτθίς ἀπ' οὐρανίων.
 Ἀνὸ δ' ὦν τῇ μὲν πέμπε τὰ παιδικὰ, δεσπότι, κέρδη·
 τῇ δὲ τὰ θηλείης· τῇ δὲ τὰ μηδετέρης.

37.

(Anth. Pal. 11, 402.)

Μηδεῖς μοι ταύτην, Ἐρασίστратε, τὴν σπατάλην
 ποιήσεις θεῶν, ἢ σὺ κατασπαταλᾷς, [σου
 ἔσθων ἐκτραπέλως στομάχων κκκὰ, χεῖρονα λιμοῦ,
 οἷα φάγοιεν ἐμῶν ἀντιδίκων τεχνία.
 Πεινάσσαιμι γὰρ αὖτις ἔτι πλέον ἢ πρὶν, ἐκείνης
 εἰ χορτασθεῖην τῆς παρὰ σοι σπατάλης.

38.

(Anth. Pal. 11, 401.)

Ἰητήρ τις ἐμοὶ τὸν ἐὸν φίλον υἱὸν ἐπεμψεν,
 ὥστε μαθεῖν παρ' ἐμοὶ ταῦτα τὰ γραμματικά.
 Ὡς δὲ τὸ «Μῆνιν αἰεῖδε» καὶ «ἄλγεα μυρὶ ἔθηκεν»
 ἔγνων, καὶ τὸ τρίτον τοῖσδ' ἀκολούθουν ἔπος,
 «πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς αἶδι προΐαψεν,
 οὐκέτι μιν πέμπει πρὸς με μαθησόμενον.
 Ἀλλὰ μ' ἰδὼν ὁ πατήρ, Σοὶ μὲν χάρις, εἶπεν, ἑταῖρε·
 αὐτὰρ ὁ παῖς παρ' ἐμοὶ ταῦτα μαθεῖν δύναται.
 Καὶ γὰρ ἐγὼ πολλὰς ψυχὰς Ἀΐδι προΐάπτω,
 καὶ πρὸς τοῦτ' οὐδὲν γραμματικὸν δέομαι.

39.

(Anth. Pal. 11, 397.)

Πολλὰς μυριάδας ψηφίζων Ἀρτεμίδωρος
 καὶ μηδὲν δαπανῶν, ζῇ βίον ἡμίονον,
 πολλάκις αἶ γρυσοῦ τιμαλφέα φάρτον ἔχρουσαι
 πολλὸν ὑπὲρ νώτου, χόρτον ἔδουσι μόνον.

40.

(Anth. Plan. 154 : A., οἱ δὲ Ἀρχίου.)

Εἰς ἀγαλμζ Ἥχου.

Ἠχὼ πετρήεσσαν δρᾶς, φίλε, Πανὸς ἑταίρην,

35.

In podagram.

Mendicos fugiens, domitrix dea divitiarum,
 exemplum vitæ quæ potes esse bonæ.
 Alterius pedibus nam quamquam incedere gaudes,
 sunt unguenta tuis crinibus, arma manu :
 sarta nec, Ausonii nec deficit copia Bacchi,
 mendici præbet qualia nulla domus.
 Unde et egestatis furiosum limen abhorres,
 ad dominique venis in lare dite pedes.

36.

Tres tibi miserunt hæc, maxima Cypris, amicæ
 ludicra, diversam quodque notans operam.
 Dedicat hæc ab clune Euphro; illa altera Clio
 inde ubi fas; Atthis tertia ab ætheriis.
 Quls contra mittas, primæ puerilia lucra;
 feminea Clio, tertia neutra ferat.

37.

Delicias a me faciant, Erasistrate, longe
 illas dico tuas, quæso rogoque deos;
 namque horrenda voras stomachi mala, quod fame pejus.
 has cupiam nostris hostibus esse dapes.
 Quin optem tolerare famem quæ maxima, dum ne
 cogar deliciis me satiare tuis.

38.

Natus erat medico carus, qui mittitur ad me
 totum grammaticæ discat ut artis opus.
 «Iram musa refer, » jam noverat, atque «dolores
 mille dedit; » sed et hoc quod solet inde sequi,
 «Multasque illustres animas demisit ad Orcum : »
 mittere discipulum desiit ille mihi,
 meque videns genitor, Tibi gratia, dixit, amico, est,
 discere sed de me filius ista potest.
 Multæ quippe animæ per me mittuntur ad Orcum;
 grammaticum nec ob id quero magisterium.

39.

Artemidorus habet decies quod computet, et nil
 eroget : haud aliter vivere mula solet
 hajula, quæ multo quum sudet pressa sub auro,
 tam pretiosa gerens pondera, gramen edit.

40.

In imaginem Echis.

Saxa colens Echo datur hic tibi, Panos amica,

ἀντίτυπον φθογγὴν ἔμπαλιν ἀδομένην,
παντοίων στομάτων λάλον εἰκόνα, ποιμέσιν ἡδὺ
παίγιον. Ὅσσα λέγεις, ταῦτα κλύων ἀπιθι.

41.

(Anth. Pal. 11, 398.)

Πολλάκις οἶνον ἐπεψας [ἐμοί], καὶ πολλάκις ἔγνω
σοὶ χάριν, ἡδυπότῳ νέκταρι τερπόμενος·
νῦν δ' εἴπερ με φιλεῖς, μὴ πέμψης· οὐδέομαι γὰρ
οἶνου τοιούτου, μηκέτ' ἔχων θρίδακας.

42.

(Anth. Pal. 11, 212.)

* * * * *

ἀλλὰ σύ μοι προφέρεις τέκνιον ἀλλότριον,
τὴν προτομήν αὐτῷ περιθεῖς κυνός· ὥστε με κάμνειν
πῶς μοι Ζωπυρίων ἐξ Ἑκάβης γέγονεν.
Καὶ πέρας ἐξ δραχμῶν Ἐρασίστρατος ὁ κρεσπώλης
ἐκ τῶν Ἰσικίων υἱὸν Ἄνουβιν ἔχω.

illa repercussos docta referre sonos,
gaudia pastorum, cujuslibet oris imago.
Audito quantum voce sonabis, abi.

41.

Sæpe merum mihi misisti, gratesque peregrī
sparsus nectarei pectora rore meri :
at mihi ne mittas posthac, rogo. Quo mihi acetum?
lactucis et qui caulibus abstineam.

42.

[Pollicitus fuit te facturum simulacrum,]
en mihi tu puerum fers alienigenum,
indutum facie tetri canis : ut male vexer,
qui mihi sit genitus Zopyrio ex Hecuba.
Denique sex drachmis Erasistratus in laniena
stans ex Isiciis filium Anubin amo.

INDEX

NOMINUM ET RERUM.

A.

Abauchas, ejus cum Gyndane amicitia, XLI, 61.
 Abderitarum morbus, sequentesque illum animi affectiones, XXV, 1.
 Abdicare adoptatum non licet, XXIX, 9, 10, 12.
 Abdicationis causæ, XXIX, 21.
 Aboni castrum, in Ponto, XXXII, 9, *et sqq.*
 Abradatæ conjux, XXXIX, 20.
 Abrora, XLII, 4.
 Abrotonum meretrix, LXVII, 1.
 Absyrtus laceratus, XXXIII, 53.
 Abundantia propugnatur et impugnatur, LXXV, 5. *sqq.*
 Academia Athenis, XV, 13. Academia patrona justitiæ, XLVII, 8; in utramque partem disputat, XLVII, 15.
 Academicus philosophi, XXVII, 18; XV, 43; XLVI, 25.
 Acamas homo, XXXIII, 40; mons, LXVI, 7.
 Acanthus, XXX, 19.
 Acarnanius porcellus, proverb. LXVII, 7, 3.
 Achæus, poeta tragicus, XIX, 6.
 Acharnæ, V, 50; XLVI, 18.
 Acherusius campus, XI, 65. Acherusia palus, L, 3.
 Achilles, X, 20, 1; Pelei filius, X, 15, 1; ejus molities, *ibid.*; ejus pulcritudo, X, 18, 1; præceptor ejus Chiron, X, 15, 1; et Phoenix, *ibid.* De eo multa fabulose scripsit Homerus, XXV, 40; ejus clypeus, XX, 33; XXXIII, 13; XXXVI, 22; cur in Scyro moratus sit, XXXIII, 46; ubi inter virgines delituit, LXVII, 5, 3; conspectus armis ad bellum incitatur, LXI, 4; occidit Phrygas, IX, 11; ejus et Patrocli amicitia, XXXVIII, 54; XLI, 10; ejus parasitus, Patroclus, XLVIII, 45; ejus sepulcrum, X, 23; est in insula Beatorum, XXVII, 22 et 23; filii gaudet saltatione, XXXIII, 9. Podagricus, LXXX, 253.
 Achivi telis Apollinis petiti, XIII, 3; causa irarum Apollinis in ipsos præsignificata, LXV, 8.
 Acinaces et Zamolxis Scytharum dii, XXIV, 4; Acinacæ sacrificant Scythæ, Zamolxidi Thraces, XLIV, 42; per Acinacen et ventum jurant Scythæ, XLI, 38.
 Acrisius Danaen cistæ includit, IX, 12, 1; conf. XLV, 23.
 Actæoni cur et a quo immissi canes, VIII, 16, 2; conf. LXVIII, 2; LXX, 8; XXXIII, 41. Actæon infelicissimus homo, LXXIV, 7.
 Adimantus, *persona dialogi*, LXVI, 1.
 Admetus, malus poeta, XXXVII, 44.
 Admetus Thessalus; herus Apollinis, XIII, 4. Conf. XLIII, 8.
 Admirantis hypotyposis, III, 35.
 Adolescentiæ durior educatio, III, 27; IX, 6, 1; disciplina eam reddit excitatorem, LXIX, 20; instruitur apud Græcos arithmetica, musica, poesi, morum scientia, XLIX, 21; institutio ejus debet æqualis esse viribus, III, 28. *Vide Exercitia, Disciplina, Educatio.*
 Adonis, VIII, 11. Adonis flumen quotannis cruentatur, LXXII, 8. Adonidis orgia, LXXII, 6.
 Adrastea, XVIII, 6; LXVII, 6, 2; 12, 2; LXXI, 23; LX, 30; LI, 24.

Adrastus filium Cræsi interfecit aberrante hasta, XLIII, 12.
 Adrastus Argivus, XXXIII, 43.
 Adymachus, princeps Machlyenæ, XLI, 44.
 Adulatores, iis quibus adulantur peiores et causa fastus divitum, III, 23. Adulatorum vivendi ratio, *ibid.*, 22. Philosophi adulatores adulatoribus aliis intolerabiliores, *ibid.*, 24; adulatores decepti spe hereditatis, X, 6, 3; X, 7, 8; mercede ac familiaritate potentiorum digni, XVII, 4. Adulatio quid sit, XL, 2; conf. XVIII, 9. Aulicis necessaria, XVII, 28; non convenit historico, XXV, 7, 8; a magnis animis rejicitur, XXV, 12. Adulatoris ingenium, XL, 20; hoste pejor, LXXXII, 9; a laudatore quomodo differat, *ibid.* Adulatione multi gaudent, XL, 2. *Vide Parasitus. Adulatorum exempla præbent voces* Gnathonides, Philicides, Demeas, Thrasycles, Blepsias, Laches, Gniphon, Chariop, Damon, Tersipon, Charæades, Phidon, Melanthus, Zenophantes, Aristobulus, Onesicritus, Polemon, Aristippus, Aristogiton, Idomeneus, Aristoxenus, Cynæthus, etc., quos suo *vide loco*.
 Adulteri puniuntur raphanismo, LXVIII, 9; pilorum evulsionem, LXIX, 33. Adulteria deorum taxantur, VII, 17; LXXVII, 4 *sqq.* *Vide Dii.* Legem tulit Salæthus de adulterio, ipse postea in eo deprehensus, XVIII, 4. Bagoas adulter, XXXV, 10 *sqq.* Adulterii pœna se eripit Combabus, demonstrando se castratum, LXXII, 25.
 Æacus attentissimus, X, 13, 4; X, 16, 2; portæ Inferni custos, X, 20, 1; XI, 8; XVI, 4; mortuis ad decumbendum locum tribuit, XI, 17; XII, 24. Prope eum jam esse, XVIII, 1; Tesseram ab Atropo recipit, XVI, 4.
 Æacus, publicanus, XII, 2; Æacus quis genere? L, 4.
 Aedon, X, 28, 3; aedonum (Luscinarum) fabula, III, 3.
 Æetes, XXXIII, 53.
 Ægæum Ioniumve (mare) crate trajicere, XX, 28; IX, 8; 10.
 Ægeus, Thesei pater, L, 5; XXXIII, 40.
 Ægiali, XXXII, 57.
 Ægidem quatit iratus Jupiter, LXX, 3.
 Æginam trajicienti Athenis quantum nauli esset solvendum, LXVI, 15. Ibi Enodiæ festum, *ibid.*
 Æginetici modii, V, 57; oboli, IV, 10.
 Ægisthus a quibus occisus, XXXVIII, 47; LXI, 23. Ægistho duo fata Jupiter proponit, LXXVII, 16.
 Ægrotis alia, alia valentibus alimenta dedit deus, LXXV, 7.
 Ægyptii: sacra eorum intus fœda, extra ornata, XXXIX, 11. Ægyptiorum mortui insolubiles, XI, 15. Ægyptii ad cameli aspectum perterriti, II, 4; sacrificant aquæ, XLIV, 42; dea eorum Isis, VIII, 3, 1; X, 13, 3; superstitiones eorum, XIII, 14; circa sacrificia ritus, *ibid. sqq.*; neque piscibus vescuntur neque capros macant, XXXVI, 7; conf. LXXII, 14; varia eorum sacra, *ibid.*; Ægyptii supersticiosissimi homines, XL, 27; ab Æthiopibus didicere astrologiam, XXXVI, 5; eorum ritus sepulcrales, L, 21; Apis apud eos sanctus, XIII, 15; XXXVI, 7; deos primi cognovere, LXXII, 2. Ægyptiorum dii ridentur, XIII, 15; XLIV, 42; LXXIV, 10; eorum templa olium siue imaginibus, LXXII, 3; eorum

- sacri scribæ sunt longævi, LXII, 4; eorum scribendi ratio, XX, 44. Apud Ægyptios signum nobilitatis coma erat, LXVI, 3; comam quando totonderint, LXXII, 6. Ægyptii agros colunt, XLVI, 16.
- Ægyptios aliquis simios saltare docet, XV, 36.
- Ægyptius Danaus, IX, 6, 1.
- Ægyptus regio, Idus perfugium, IX, 7, 3. *Vide* Ægyptii.
- Ægyptus, Danaï frater, IX, 6, 3. *Conf.* XXXIII, 44.
- Æneas, XXXIII, 46; XXXVI, 20.
- Ænians imbelles, LXXIII, 39.
- Æolocentaurus, XXVI, 42.
- Æolus, Hellenis filius, VI, 1; *conf.* XXXIII, 46.
- Aeroconopes, XXVI, 16.
- Aerocordaces, XXVI, 16.
- Aerope, XXV, 8; XXXIII, 43 et 67.
- Æschines tympanistræ filius, a Philippo ob eruditionem æstimatur, 1, 12; accusato Timarcho patitur similia, XVIII, 7; ejus Oratio in Timarchum citatur, LVIII, 27; Atrometus dicitur, LI, 10; patriæ proditor, XLIII, 42; ejus apologia, *ib.* 56.
- Æschyli pugillares cur emerit Dionysius tyrannus, LVIII, 15. Æschylus in vino tragædias scripsit, LXXIII, 15.
- Æsculapius Apollinis filius, XLIV, 26; XXXII, 10; coronam gerit, XXXII, 58; sanandi officinam Pergami constituit, XLVI, 24; medetur, VIII, 26, 2; quomodo sanarit, LII, 10; molestiæ inde ortæ, XLVII, 1; nascens in orgiis Alexandrimagi, XXXII, 38; Æsculapii et Herculis rixa, VIII, 13; posthabetur ei Hercules, *ibid.*, 1; ei iratus est Jupiter, XXXIII, 45; fulmine percussus, VIII, 13, 1; LXVIII, 4; LX, 10; gallum a Socrate non accepit, XLVII, 5; Pæan Alisodemi in Æsculapio, LXXIII, 27; Æsculapio et Herculi parcit Momus, LXXIV, 6.
- Æsopus, XXVII, 18; XLVI, 10; ejus cornicula, LX, 5; ejus fabula de homine, qui fluctus numeravit, XX, 84. Æsopi asinus, LXIX, 13.
- Æthiopes deos excipiunt convivio, XIII, 2; *conf.* VII, 17; XLIV, 38; Jupiter ad eos commissatum abijt, LXXVII, 4; saltando depræliantur, XXXIII, 18; astrologiæ inventores, XXXVI, 3; ceteris gentibus sapientiores, *ibid.*; quam re adjuti astrologiam melius tractare possint aliis, *ibid.*; planetis dedere nomina, XXXVI, 4; sacrificant Diei, XLIV, 42. Quid ab Æthiopibus Bacchus attulerit, LXXII, 16. Æthiopem lavare, LVIII, 28; LXXXII, 15.
- Æthiopia, IX, 14, 3; eam invadit Cambyzes, XII, 13; Aetion, pictor, XVII, 42; XXI, 4; XXXIX, 7.
- Ætna mons, IX, 1, 2, 11; domicilium Cyclopum, V, 19; in eum se præcipitat Empedocles, X, 20, 4.
- Ætolicus casus, XIII, 1.
- Afri a Scipione victi, X, 12, 7.
- Agamemnonis imago apud Homerum, XXV, 8; XI, 25; ejus filia Electra, XIV, 22; somnio deceptus, XLIV, 40; Agamemnonis persona in scena, III, 11; XI, 16; sub Agamemnone respondere, XLI, 26; *de eo*, X, 20, 1; XI, 15; XXXIII, 43; XLVIII, 44; filiam sacrificat ut fauste Ilium perveniat, XIII, 2. Cum Chryse, XIII, 3.
- Agatharchides laudatur, LXII, 22.
- Agathobulus, XXXVII, 3; LXVIII, 17.
- Agathocles medicus, XVI, 6.
- Agathocles peripateticus: ejus confutatur gloriatio, XXXVII, 29; de mercede cum discipulis litigat, XLVI, 16; ejus et Dinæ amicitia, XLI, 12; ejus ætas, LXII, 10.
- Agathocles Samius apud Alexandrum delatus, LIX, 18.
- Agathon qualis poeta, LI, 11.
- Agave Baccha, LVIII, 19.
- Agendi bene tempus haud prorogandum, III, 27.
- Agenor Europæ pater, IX, 15, 1; LXXII, 4.
- Aglaïæ filius Nireus, X, 25, 2; LXXXVIII, 24.
- Agricolæ circa plantas cura, XLIX, 20.
- Agrigentini Dorienses, XXX, 14.
- Ajax, X, 20, 1; Telamonius, XXVII, 7; Ulysses odit, X, 29, 2; *conf.* XXXIII, 83; ejus pugna cum Hectore, XLVIII, 44, 46, 46; furiosus, XXXIII, 46; X, 29; XXXIII, 1; ejus sepulcrum, XII, 23. Non erat talis, qualis describitur, XLV, 17.
- Ajax Locrus, XXVII, 17; Ajax alter, XXXIII, 46.
- Alabastrum unguenti, LXVII, 14, 2.
- Alani quo distent a Scythiis, XLI, 51.
- Alata verba, LV, 6; XLI, 20.
- Alcæus Milesius, XXV, 9.
- Alcamenes, XX, 19; XXV, 51; XXXIX, 4; XLIV, 7.
- Alcestis, X, 23, 3; XXXIII, 52; L, 5.
- Alcibiades deliciæ Atheniensium, XXIV, 11; ejus prima spes in expeditione Sicula, XXV, 38; amasius Socratis, XXXVIII, 49; ejus reditus, LXXIII, 31. Est corruptus, divitiis abundat, XLIII, 16; Hermas amputat, XXXVIII, 24.
- Alcidas Cynicus, LXXI, 12; formidabilis, clamorosus et impudicus; pugnat cum scurra, *ibid.*, 18 *sqq.*
- Alcidamas orator, LXXIII, 13.
- Alcinous, XXVI, 3.
- Alcmaeon, XXXIII, 50.
- Alcmenæ filius in cælo curarum expers, VIII, 24; Alcmenæ cum Jove concubitus, VIII, 10. *Conf.* X, 16, 4.
- Alcyon. *Vide* Halcyon.
- Alca ludere denucibus, LXX, 8 et 9; aleam jacere, XXIII, 3; XL, 16.
- Alecto Erinnyis, LXXX, 6.
- Alexander magnus, filius Philippi, falso dictus Ammonis, X, 13, 1; X, 14, 1; ab Aristotele doctus, X, 12, 4; Homericos ediscit versus, *ibid.*; ejus res gestæ, X, 12, 3; in Cydno lavare cupit, LXI, 1; rejicit consilium brevioris viæ ad Egyptum, LI, 5; divino cultu afficitur, X, 13, 2; nomen Dei quid ei protuerit, *ib.*; ejus abstinencia ab uxore Darii, X, 14, 4; Aornum petram expugnavit, X, 14, 6; XX, 4; Clitum interfecit, X, 14, 3; *conf.* XXV, 38. Venera in Hephæstionem propensio, X, 14, 4; Hephæstionem inter deos refert, LIX, 17; Aristobuli indignatur adulatione, XXV, 12, et cujusdam architecti, *ibid.* Onesicritum historicum, adulatorem reprehendit, XXV, 40; portentosum architecti promissum de monte ei assimilando cur non admisit, XI, 9. Agathoclem Samium cum leone concludere vult, LIX, 18. Adulationi et calumniæ faciles aures præbet, *ibid.*; valere jussus loco gaudere, XIX, 8. Ejus depictæ nuptiæ, XXI, 4; eo agroto Macedones quid fecerint, XXXII, 16; ejus sepulcrum ubi? X, 13, 3; ejus fortitudo, X, 14, 5; ejus virtus laudatur, XXXII, 1; cum Baccho et Hercule comparatur, X, 14, 6; ejus fastus, X, 12, 3; supra Hannibalem ponitur, X, 12, 7; XXVII, 9.
- Alexander magnus qualis corpore, XXXII, 3; qualis animo, XXXII, 4; oraculi de eo effatum, XXXII, 11; ejus fraudes et scelera, *ib.* *sq.*; comburit Epicuri Sententias, XXXII, 45; odit Lucianum, XXXII, 45; miserrimo modo perijt, XXXII, 59.
- Alexander medicus, LXVIII, 44.
- Alexander Thessalus ab uxore interfectus, XLVI, 15.
- Alexis comicus, XIX, 6.
- Alisodemus Troæzium poeta, LXXIII, 27.
- Aloei filiorum factum, XII, 3.
- Alpei et Arethusæ amor, IX, 3, 1; *conf.* XXXIII, 48.
- Altare in lacu medio, LXXII, 46.
- Althæa, XXXIII, 50.

- Amabilitas et Cupido, Himerus et Eros, liberi Veneris, VIII, 19, 15.
- Amalthææ habere cornu, XVII, 13; LI, 6.
- Amastris, urbs Pontica, XXXII, 25 et 56; XLI, 57.
- Amatorum iurjurandum vanum, LXVII, 7; eorum quædam proprietates, III, 7; sunt in iram proclives, VIII, 24, 2.
- Amazon Hippolyta, XXVII, 8; XLIX, 34. Amazonis effigies, Phidias opus, XXXIX, 5.
- Ambraciotes Cleombrotus, LXXVII, 1.
- Amicitia, optima hominum possessio, XLI, 62; *conf.* XXXVII, 10. Ea inter plures, quam tres ad summum, iniri nequit, XLI, 37. Amicitia quomodo colatur apud Scythas, XLI, 7; aliter atque apud hosce ea colitur apud Græcos, XLI, 9. Sors mala probat amicitiam, XLI, 36. *Amicitia exempla præbent voces* Patroclus et Achilles, Orestes et Pylades, Gydanis et Abauchas, Toxaris et Mnesippus, Theseus ac Pirithous, Aretæus et Eudamidas, Zenothemis et Menecrates, Agathocles et Dinias, Damon et Euthydicus, Amizocas et Dandamis, Antiphilus et Demetrius Suniensis, Belitta et Basilis, Macens Lonchata et Arsacomas, Toxaris et Sisinnis, etc., quos v. suis locis.
- Amicum invenire est difficile, XLI, 61; quanto tempore sint felices amici, LXXXII, 12; si amici pro beneficio sibi invicem agant gratias, quid istud significet, XLI, 53.
- Amictus: num ex eo ingenium hominis cognosci possit, XX, 19.
- Amizocæ et Dandamidis amicitia, XLI, 38 *seqq.*
- Ammon impostor, X, 13, 1. Ejus filius non videri vult Annibal, X, 12, 2. Num Alexander sit ejus filius, X, 14, 1. Arietis specie colitur, XXXVI, 8.
- Amoris definitio, XXXVIII, 37; Amoris utriusque vis, XXXIII, 38. Amor marinus, i. e. inconstans, LXXIII, 13. Eisunt pervia omnia, *ibid.*, 14; ejus violentia, VIII, 6, 3; X, 19, 1; XXXVIII, 19; XXXVIII, 32; ejus scala, XXXVIII, 53. Erat causa Trojani belli, X, 19, 2; est vitiorum fons, LXXXII, 6; ejus argumenta, LXVII, 8, 1; occulti signa, LXXII, 17; amorum militarium fructus plagæ et lites, LXVII, 15, 3. Amor privigni in novercam a medico detectus, LXXII, 17. Amores Jovis, LXXIV, 7; amores aliorum deorum, LXXIV, 8.
- Amphiaræus, XXXII, 19.
- Amphilochus, Amphiarai filius, XXXII, 19; LII, 3; oracula fundens, LXXIV, 12; X, 3; qualis vates templo sit honoratus, X, 3, 1; oracula edit in Cilicia, XXXII, 19; XXXII, 29.
- Amphion, XXXIII, 41; Amphion cantibus suis inanitata quoque allexit, XXXIX, 14.
- Amphitrite et Neptunus, IX, 5; IX, 15, 3.
- Amphitryon, VIII, 9, 1; X, 16, 3; ejus formam Jupiter assumit, LXXVIII, 7.
- Amyclæ, VIII, 14.
- Amycus, Bebryx, vulnerat Pollucem, VIII, 26.
- Amymone a Neptuno raptâ, IX, 6, 3.
- Amyntæ filius, X, 14, 1.
- Anacharsis, XXVII, 17; cur in Græciam venerit, XLIX, 14; Græcæ linguæ causa Athenas migrat, XXIV, 1; ejus historia, *ibid.* sq.
- Anacreon, XXVII, 15; ejus ætas, LXII, 26.
- Anaxagoras sophista, V, 10.
- Anaxarchus, parasitus Alexandri, XLVIII, 35.
- Anaximenes, XXI, 3.
- Anchisæ et Veneris amor, VIII, 11; sæpe ad eum descendit Venus, VIII, 20, 5; LXXIV, 8.
- Androcles, Epicharis fil., LXXVIII, 1; prælegit librum suum, laudationem Herculis, vincitque Diotimum, LXXVIII, 3.
- Androgeos, XXXIII, 49.
- Andromeda, XXXIII, 44; LXI, 22; XXV, 1; petra affixa, IX, 14, 3; ejus amore est captus Perseus, IX, 12, 3.
- Anemodromi, XXVI, 13.
- Angina quid? LX, 27.
- Anguis aut anguilla in morem inter digitos elabi, V, 29.
- Animæ præstantissimæ imago, XXXIX, 13 *seqq.* De ejus immortalitate Platonis libellus, LXXVII, 1; LVII, 7.
- Animalia naturæ servant leges in coeundo, XXXVIII, 22; quando cum hominibus in communione vixerint, XXXVIII, 36.
- Animus hominis scopo similis, III, 36 et 37; ad perpetuum contentionem infirmus, XXXVIII, 1. Animo malorum perpetratorem notæ impressæ, XVI, 24.
- Annibalis res gestæ, X, 12, 2. Erat expertus Græcæ disciplinæ, X, 12, 3; latro, X, 12, 4; voluptati deditus, X, 12, 6; ubi sit mortuus, X, 12, 6; Scipioni et Alexandro posthabetur, X, 12, 7; XXVII, 9.
- Anniceris Cyrenæus, mirifice aurigandi peritus, LXXIII, 23.
- Annus a quibus in menses sit descriptus, XXXVI, 5. Ejus principio vota et sacra faciebant, LX, 8.
- Antea calumniatur Bellerophonem, LIX, 26.
- Antigone, XXXIII, 43.
- Antigoni coclitis ætas et exitus, LXII, 11; ejus nepos Antigonus Demetrii fil., *ibid.*
- Antigonus medicus, LII, 6.
- Antigonus stuprat socrum, XLVI, 15.
- Antiochus Nestoris filius, X, 15, 2.
- Antimachus poeta, XXVII, 42.
- Antiochia, urbs ingeniosa, XXXIII, 76; operam dat arti saltandi, *ib.*
- Antiochus, Seleuci filius, Stratonices deperit amore, XXV, 35; XLVI, 15; Antiochus Soter, XIX, 9; ejus factum contra Gallogræcos, XXII, 8.
- Antiope, XLIV, 5; VIII, 24.
- Antipater, XIX, 8; XXXIII, 58; Antipatri Iolai filii ætas, LXII, 11; rex Antipater Demosthenem vivum ad se adduci cupit, LXXIII, 28.
- Antiphili cum Demetrio Suniensi amicitia, XLI, 27 *seqq.*
- Antiphilus Apellem falso crimine defert, LIX, 2; in servitute Apelli traditur, *ib.*, 4.
- Antiphon, somniorum interpres, XXVII, 33.
- Antipodes, XLI, 22; *conf.* XXVII, 27.
- Antisthenes, XLVIII, 43; in dicendo vehemens, XV, 23. Ejus baculus, X, 11, 3; X, 27; et lacerna, LXIX, 20. Gemitibus mortuorum delectatur, X, 27, 6.
- Anubis, X, 13, 3; XLI, 28; totus aureus, XLIV, 8; canis Ægyptiorum deus, XIV, 16; LXXXII, 42.
- Anubideum factum, XLVI, 24.
- Anytus, XLVII, 6; delator Socratis, XV, 10; LXIX, 3.
- Aornus, petra Indica Macedonibus adscensu difficilis visa, LI, 7; ab Alexandro subacta, X, 14, 6; XX, 4.
- Apelles, XVII, 42; XXXIX, 7. Apelles Ephesus falso crimine delatus, LIX, 2; absolutus et muneribus affectus a Ptolemæo, *ib.* 4; depingit calumniam, *ib.* 5.
- Aphidnæ, XLV, 17; urbs Atticæ, LXXVIII, 16.
- Aphrodisia, Veneris sacra, LXVII, 14, 3.
- Apis rerum multarum opifex quomodo formetur in favo, VI, 7.
- Apis deus, XIII, 15; interfectus a Cambyse, XII, 13; Ægyptiis sanctus, XXXVI, 7; XIII, 15; mortuum lugent tonsis capitibus, LXXII, 6.
- Apollo, Lycius, XLIX, 7; Deli natus, IX, 10; pater Æsculapii, XXXII, 10; describitur, VIII, 15, 1; adolescens fingitur, XIII, 11; *conf.* XLIV, 26. Barbatum eum

- faciunt Assyrii, LXXII, 35; Solisque vestibus ornant, *ib.* Citharam pulsant, IX, 5; ejus comites, LVI, 4; arcu et sagittis spoliatus, VIII, 7, 1; frequenter a Cupidine vulneratus, VIII, 19; a Brancho et Hyacintho amatus, VIII, 2, 2, LXI, 24; a Daphne spreus, VIII, 2, 2 et 15, 2; XIII, 4; XXVI, 7; Hyacinthum disci jactu interficit, VIII, 14 et 15; XIII, 4; XXXIII, 45; eum aepellit, VIII, 14 et 15; et in florem vertit, *ib.*; cur cælo sit ejectus, XIII, 4; servili fungitur apud Admætum ministerio, *ib.*; *conf.* XLIII, 8; item cum Neptuno apud Laomedontem, XIII, 14; citharædus, jacular, medicus, vates, VIII, 16, 1; VIII, 23; variis artibus ditatur, *ib.*; ejus negotia, XLVII, 1; XXXI, 16; artem musicam et divinandi ejus esse, negat Juno, VIII, 16, 1; ubi colatur, XIII, 10; ejus templum Chalcedone est antiquissimum, XXXII, 10; ab Ægyptiis sacra eum accipere, LXXII, *initio*. In gratiam Chrysis pestem immittit Achivis, XIII, 3; ira ejus prædicta Achivis, LXV, 8. Delphis officinam divinaudi constituit, XLVI, 24; nihil auro tribuit, XIII, 12; a Cræso lateres aureos accipit, XII, 11; *conf.* XLIV, 38; ejus oraculum traducitur, XLII, 13 et 14; XLIV, 6; LXXVII, 5; nomen ejus Pythagoræ datur, X, 20, 3; nascitur in orgiis Alexandri magi, XXXII, 38.
- Apollodori Chronica citantur, LXII, 22.
 Apollodorus Pergamensis, LXII, 23.
 Apollonius Tyaneus, XXXII, 5.
 Apollonius philosophus, XXXVII, 31.
 Apophras (dies) quid? LX, 12.
 Aquam congerere in dolium Danaïdum, V, 18; X, 11, 4; XX, 61. Aquæ sacrificant Ægyptiis, XLIV, 42; laudatur a Pindaro, XLV, 7. In aqua scribere, XVI, 21; aquam in mortario tundere, XX, 79; ex aqua sacra multum mercedis capit Gallus, LXXII, 48; aquam potans Demosthenes orationes scribit, LXXIII, 15; jocus de ea re, *ib.* Renovatio per aquam, LXXVII, 12.
- Aquila Jovis ridetur, LXXIV, 8.
 Aquileia, XXXII, 48.
 Arabiæ odor, LXXII, 30; ejus aura qualis secundum Herodotum, XXVII, 5.
 Arabum interpretes fabularum, LXII, 4.
 Araxes, X, 27, 3.
 Arbaces interficit Arsacem, XLVI, 15.
 Arbela, X, 12, 3; LI, 5.
 Arcas Alpheus, IX, 3, 2. Arcades astrologiam contem-
 nunt, XXXVI, 26.
 Archaismi, LX, 29.
 Archelaus tragædus, XXV, 1.
 Archelaus rex; ejus parasitus Euripides, XLVIII, 35.
 Archemorus, XXXIII, 44.
 Archias e Calania veniens, LXXIII, 28.
 Archibius medicus, XLV, 10.
 Archiloehi patria et ingenium, LX, 1.
 Archimedis laus, LIII, 2.
 Architelis uxor Dimænete, XXIV, 2.
 Archytas familiaris Pythagoræ, XIX, 5.
 Arealia, festum Cereris, LXVII, 1; LXVII, 7, 4.
 Areopagitæ in tenebris judicant, cur, XX, 64; *conf.* LXI, 18. Litigantium utrique alternatim dicendi concedunt facultatem, XLIX, 19; quando eis silentium imponant, *ibid.*
 Areopagus jus dicit, V, 46; XIV, 7. Areopagi judicium primum, XXXIII, 39.
 Aretæi et Eudamidæ amicitia, LXI, 22.
 Arete, XL, 7; XXXIX, 19.
 Areas Ægyptius, XXVII, 22.
- Arethusæ Siculæ et Alpei amor, IX, 3; *conf.* XXXIII, 48.
 Arganthonii Tartessorum regis ætas, LXII, 10.
 Argivorum contra Lacedæmonios de agro bellum, XII, 24. Argivi Junonem colunt, XIII, 10. Regno admo-
 vent astrologum, XXXVI, 12.
 Argo navis, XXXIII, 52; XLI, 3; XLV, 2.
 Argos siticulosum, IX, 6, 2; ejus mulieres pulchræ, VIII, 20, 13. Ibi Inachi alveus evanuit, XII, 23.
 Argus toto corpore videns, VIII, 20, 8. Acutius eo vi-
 dere, XXV, 10. Custos Iûs, VIII, 3, 1; XXXIII, 43.
 Ariadne; stellis illata, LXXIV, 5. Ejus filo labyrintho
 exit Theseus, XX, 47; de ea XXVII, 8; XXXIII, 13 et 49.
 Ariarathis Cappadocum regis ætas et exitus, LXII, 13.
 Aries colitur ab Ægyptiis, XXXVI, 7.
 Arignotus Pythagoricus dæmonem expulit, LII, 29 sqq.
 Arion Lesbios, XXVII, 15; natus Methymnæ, citharæ-
 dus, a delphinibus servatur, IX, 8, 1. Ob artem musi-
 cam Periandro acceptus, *ibid.*
 Ariphrades, LX, 3.
 Aristænetus philosophus, LXXI, 10, 1. Incusatur prædi-
 catus, *ib.* Filio Zenoni uxorem dat, LXXI, 5; aliaque
 in eundem, *ib.*
 Aristarchus Phalereus imperator, IV, 1, 6.
 Aristarchi cum Zenodoto disputatio de Homero, XXVII, 20.
 Aristander, LXXVII, 21.
 Aristæas, X, 11, 1.
 Aristides Themistoclem odit, LIX, 27. Ejus inopia, V, 24; ejus justitia, XXVII, 10; eum Persarum rex
 emere non potuit, LXXIII, 36. Quibusnam delectatus
 sermonibus, XXXVII, 1. Pauper mortuus, XLIII, 16.
 Aristippus, XXVII, 17; Agasthenis filius, LXXVIII, 4;
 unguenta spirat, X, 20, 5. Ejus vita et doctrina per-
 stringitur, XIV, 12; virtutis et vitiorum sectator,
 XLVII, 23. Erat parasitus, XLVIII, 33. Dionysium
 Siculum liberat, XI, 13.
 Aristobulus Cassandrinus, LXII, 22. Aristobuli adula-
 toris librum in flumen projicit Alexander, XXV, 12.
 Aristodemus, XXXII, 4; XVIII, 5; XLIV, 3; XLIV, 41.
 Aristogiton parasitus Harmodii, XLVIII, 48.
 Aristogiton Demostenem non movit, LXXIII, 48.
 Arstonicus Marathonius, orator, LXXIII, 31.
 Aristophanes, XXVI, 29; Socratem in scenam producit,
 XV, 25. Aristophanis Aves; LXXVII, 13; poeta mor-
 dax, XLVII, 33.
 Aristoteles Peripateticus, XIV, 25; amicus libertatis,
 osor servitii, XVII, 24; boni multum effecit, XV, 25;
 erat parasitus, XLVIII, 36 et 43; adulator et præsti-
 giator, X, 13, 5. Docuit Alexandrum, X, 12, 3; ejus
 quædam præcepta, XIV, 25; categoriæ, XXXVII, 56;
 placitum quoddam de pulchritudine, XXXIII, 70;
 ejus testimonium de Demosthene, LXXIII, 40. Cita-
 tur XXXV, 9.
 Aristoxenus musicus, parasitus, XLVIII, 35; LXII, 18.
 Arithmetica, prima adolescentiæ Græcæ disciplina,
 XLIX, 21; una atque eadem est apud omnes populos,
 XLVIII, 27. Arithmetica jusjurandum, LXXVII, 12.
 Arma gestare erat vetitum in Græcia, XLIX, 34.
 Armenii in prælio aufugientes, X, 12, 2.
 Arrianus, Epicteti discipulus, XXXII, 2.
 Ars quid sit, XLVIII, 4; XXXVI, 2; ars Tislar, LX, 30. Ars longa, vita brevis, XX, 1 et 63. Arte et disci-
 plina in quavis re opus esse, XXV, 36. Quænam mer-
 cede accepta discatur, XLVIII, 18. Ars mechanica,
 statuaria, saltatoria, dicendi, *quæ v. in his vocc.*

- Arsacidae pulchra non curabant, LXI, 5.
 Arsacis, Medorum praefecti, mors, X, 27, 2 sq.; XLVI, 15.
 Arsacoma: Lonchatae et Macentis amicitio, XLI, 44.
 Artabazi regis aetas, LXII, 16.
 Artaxerxis memoriosi aetas, LXII, 15; Ctesias, ejus medicus, XXV, 39.
 Artaxerxis Persarum regis aetas et exitus, *ib.*
 Artemidorus Ephesius, LXXVII, 22. Alius, LXXXII, 39.
 Artemisia, uxor Mausoli, X, 24, 3.
 Asander Bospori rex, LXII, 17. Ejus exitus, *ib.*
 Ascalaphus, Martis filius, XXXVI, 20.
 Ascendo. Cur et quomodo altissimos phallos ligneos ascendant in Syria, LXXII, 28, 29.
 Ascetarum habitus miser, LXXVII, 21.
 Asiam invadit Alexander, X, 12, 3.
 Asinus Cumanus leoninam pellem induit, XV, 32. *Conf.* LX, 3; LXIX, 13. Comparantur cum eo philosophi, *ibid.* Quid asino cum lyra? LVII, 25. Asinus ad lyram, LXVII, 11, 14; asinus citharam tractare conans, prov. LX, 7. De prospectu asini, prov., unde ortum sit, XLII, 45. Ex asini redire podice, XLII, 56; ejus calamitates, *ib.*
 Aspasia meretrix, XXXIII, 25; philosophatur, XXXV, 7; *conf.* XXXIX, 17. A Pericle causa ejus est acta, XXXVIII, 30. In eam transformatus est Pythagoras, XLV, 19.
 Assentator, *vide* voces Adulator, Parasitus.
 Assyrius adolescentulus amator a Venere, VIII, 11.
 Assyrii a Cyro devicti, XII, 9; eorum leges, XIII, 5.
 Ab Aegyptiis cultum divinum didicere, LXXII, 2; aeque atque Graeci sacrificant, XIII, 14; sacrificant columbae, XLIV, 42; *conf.* LXXII, 14 et 54; et dea Syriae, LXXII, 2. Cur Lunae et Soli imagines non faciant et Apollinem barbatus exhibeant, LXXII, 35; gerunt stigmata, LXXII, 59; eorum interpretes fabularum, LXII, 4.
 Astarte luna, LXXII, 4.
 Astrologiae inventores, XXXVI, 3; quando Babylonii eam didicerint, XXXVI, 9; Graeci unde eam hauserint, *ib.*; est scientia antiqua, XXXVI, 2; mendax creditur, *ibid.*; astrologicae divinationes quid prosint, XXXVI, 29; cur ab Arcadibus contemnantur, XXXVI, 26; astrologum regno admovent Argivi, XXXVI, 10; astrorum inter se choreae, XXXIII, 7; *Vide* voces Stella, Planeta, Sidus.
 Astyanax de turri praecipitatus, XIII, 6.
 Atalanta, XXXIII, 50.
 Ateas rex Scytharum, LXII, 10.
 Athamas, IX, 9; XXXIII, 42.
 Athei, XXXII, 25 et 38; XLVI, 9.
 Athenarum encomium, III, 12 sqq.; LXXIII, 10. Athenae quomodo pestilentia sint liberatae, XXIV, 2; Athenis sub arce est spelunca Panis, VIII, 22, 3.
 Athenienses irrident dissimulando, XLIX, 18; sunt bellicosi, X, 14, 2; litigant, XLVI, 16; magistratus fabarum suffragiis eligunt, XIV, 6. Vincunt Spartanos, XIX, 3. Minervam colunt, XIII, 10; eorum ignotus deus, LXXVII, 9; quid mentiti sint, LII, 3. Eorum philosophi post mortem Socratis, X, 20, 5.
 Athenodorus Tarsensis, Augusti Caesaris praceptor, LXII, 21; a Tarsensibus post mortem colitur, *ibid.*
 Athletarum ad certamen praeparatio, XX, 33; XX, 40. Quando otium capiant, XXVI, 1. Athletas, Damasiam, Milonem Crotoniatem, Glaucum, Nicostratum, *vide* sub his vocibus.
 Athos, XXV, 12; XL, 9; Atho navigare, LI, 18.
 Athotes sunt longaevi, LXII, 5.
 Atimarchus, LX, 27.
 Atlas, pater Rhæ, VIII, 24; polum sustinet, XII, 4. Ejus labor, XXXIII, 56.
 Atreus astrologus, XXXVI, 12.
 Atropos, una Parcarum, XXV, 38; XLIII, 2 et 11; tesserae Aeaco mittit, XVI, 4.
 Atrometus, LI, 10.
 Attalus, XLVI, 15; rex Pergami, LXII, 13.
 Attes deus, XLIV, 8; XLVI, 27; Attas a Rhea Amatus, VIII, 12, 1. Orgia Rhæ docet, LXXII, 15; eum castravit Rhæ, *ibid.* Ridetur, LXXIV, 3.
 Atthis, meretrix, LXXXII, 36.
 Attica subsannatio, II, 1. Attica paupertas, LXIX, 24. Attica crepida, LI, 15.
 Attici multa in sua lingua mutaverunt, LX, 14.
 Avari, Tantalos similes, V, 18; describuntur, V, 13; vitam miseram agunt, XLV, 29-33; *exempla eorum praebent* voces Gniphon, Micyllus, Agathocles, Hipparchus, Mnesitheus, quos suo loco *vide*.
 Audire aliquid ut asinus lyram, LVIII, 4; audire unguibus, LXXVII, 3.
 Avern descendens, X, 27.
 Aves sacrae, XIII, 10; concurrere ad aliquid, ut ad noctuam aves, XXIII, 1.
 Augie repurgare stabulum, XXXII, 1; LXIX, 23.
 Augusti praepceptores, LXII, 21. Augustus tributis levat Tarsenses, LXII, 21; ejus clementia, XIX, 18; Asandrum renuntiat regem, LXII, 17; arti saltandi incrementum dat, XXXIII, 34.
 Aulicorum calamitates, XVII, 1, *cujus usque ad finem dialogi exponitur quomodo iis sit necessaria adulatio*. Aulicus senex equo vetulo similis, XVII, 40; aulicae vitae cum vestibulo comparatio, XVII, 42. Vita haec defenditur, XVIII.
 Aureum femur, XXXII, 40; aurea tecta, LXXVII, 23; aureum lacunar, LXXII, 30; aurea Venus, X, 9, 3; LXXVIII, 11; aurei homines, LXX, 7 et 8, 20; capilli Castorum aurei, LXXI, 32; aureum pomum, IX, 5, 1.
 Aurigandi mirifica peritia, LXXXIII, 21.
 Auris scalpdae non habere otium, XLVII, 1. Auribus sunt fideliores oculi, XXXIII, 78. *Conf.* XXV, 29; LXI, 20.
 Aurum et purpuram esse fumum, LXXV, 19; aurum multarum rerum est causa, XLV, 14; mutat mores, *ib.* *Vide* voces Divitiæ, Honores, Nummus, Pecunia, Felicitas. Creat multa mala, XII, 11; LXXV, 15; et multa pericula, LXXV, 8; spernendum est uti litorum calculi, V, 36; LV, 35; ejus contemtor Solon, XII, 11; ejus admirator Pindarus, XLV, 7. Conferitur cum ferro, XII, 12; arti est praefereendum, XLIV, 7; ad ornandum quid faciat, LXI, 7 et 8; ejus causa Eriphyle maritum prodidit, LXXV, 8. Sistit sanguinem, V, 46; aurum spernere se aiunt sophistae, sed valde appetunt, LXIX, 20.
 Ansonius Bacchus, LXXXII, 35.
 Autolycus, fur, XXXVI, 20.

B.

- Babylon, X, 13, 4; XI, 6; XII, 23; Babylonem cepisse, XVII, 13; Babylonem perditam videre, in votis est, LXXVII, 29; a Cyro in potestatem redacta, XII, 9; Babylone est sepulcrum Alexandri, X, 13, 3; Babylonii incantationibus noti, XI, 6; *conf.* LII, 11; quando astrologiam didicerint, XXXVI, 9.
 Bacchica saltatio est satyrica, XXXIII, 79; *conf. ibid.* 22; ubi ei detur opera, *ibid.* 79.
 Bacchus Jovis et Semeles filius, VIII, 18, 1; quomodo a Jove sit genitus, VIII, 9, 10; XIII, 5; in Nysa educandus, VIII, 9, 2; ejus nutrix, IX, 9, 1. Ob vinum inventum oblectatur, VIII, 18, 2; Delphinum formam mutat, IX,

- 8; Lydiam, Thracas, Trmolumque incolentes subitici, VIII, 18; ex Æthiopia rediens venit in Syriam, LXXII, 16; templum condit, *ibid.*; Junoni novercæ inscriptionem dedicat, *ibid.*; Bacchi contra Indos profectio, VIII, 18; LIV, 1-4; ejus nomen columnæ inscriptum, XXVI, 5 et 7; ejus duces, LIV, 2; ratio belli gerendi, VIII, 18; ejusque mores, ornatus, comitatus, *ib.*; risus amans, XV, 25; ejus comites Pan, Silenus, Mænades, Satyri, VIII, 22, 2 et 4; LIV, 2 *sqq.*; fulmine perit, LXVIII, 4; in cœlo curarum expers, VIII, 24; dapis divisor, LXX, 32; ejus divinitas ridetur, LXXIV, 4; ejus genus et comites, *ibid.*; Baccho comœdia se totam tradit, II, 6; Bacchus iste, quid ad Bacchum? *ex proverb.*, LIV, 5. Bacchus Ausonius, LXXXII, 35.
- Bacis vates, LXVIII, 30; ejus oraculum et carmen, *ib.*
- Bactra, X, 13, 4.
- Bactriana camelus, II, 4.
- Bagoas adulterii incusatur, XXXV, 10.
- Balneum ab Hippia adornatum, LIII, 4 *sqq.*; Quæ in balneis fieri solita, III, 34; canis in balneo, prov., XLVIII, 51; quid cani commune et balneo, prov., LVIII, 5.
- Baptismus Christianorum, LXVIII, 12.
- Barba cuneiformis, LXX, 21. Barbam alebant veteres viri fortes, LXXV, 14.
- Barbari divitiarum, non elegantiae studiosi, LXI, 5.
- Barbarismi, LX, 24 et 29.
- Barbati apud barbaros dii, LXXV, 20; barbatus Jupiter, LXXVII, 4; *conf.* XIII, 11.
- Barcetis, XLI, 50.
- Bardylis, rex Illyriorum, LXII, 10.
- Basta Chius, LX, 3.
- Basthis et Belittæ amicitia, XLI, 43.
- Batrachion Pyrrho Epirotæ similis, LVIII, 21.
- Beati pro divitibus, LXXV, 9; *conf.* XX, 71. Beatorum insulæ, X, 30, 1; XVI, 24; XX, 71; XXVII, 7; XLIII, 7; LXXXIII, 50; urbs Beatorum, XXVII, 11 *sq.*
- Bebryx Amycus vulnerat Pollucem, VIII, 26.
- Belittæ et Basthis amicitia, XLI, 43.
- Bellerophon, XVIII, 3; XXXIII, 42; LVIII, 18; ejus alatus equus, XXXVI, 13; Antiæ insidiis petitur, LIX, 26.
- Bellis factis gloriari, non conciliat gratiam apud mulieres, LXVII, 13.
- Bendideum fanum, XLVI, 24.
- Bene agendi tempus haud prorogandum, III, 27.
- Beneficentiæ imago, XXXIX, 21.
- Benevolentiae imago, XXXIX, 20.
- Benignitatis imago, XXXIX, 19.
- Berrhœa, urbs Macedonica, XLII, 34.
- Bestiæ in templo nocentes nemini, LXXII, 41.
- Bibliopolæ: bonæ spes ab his non petendæ, LVIII, 24.
- Bicolor homo, II, 4.
- Bithynicum mancipium, XVII, 23.
- Bithyna fabula, XXXIII, 21.
- Biton et Cleobis, felicissimi hominum, XII, 10.
- Blepsias Pisæus, X, 27, 7; adulator, V, 58; fame periit, X, 27, 7.
- Broti bellicosi, X, 14, 2; iis Delphica donaria prædæ sunt, XII, 12.
- Boni quorsum veniant post hanc vitam, X, 30, 1; XXXVIII, 49; L, 7; eorum post hanc vitam præmia, XLIII, 17, 18; *conf.* XXXVIII, 49.
- Bonorum possessio temporaria, III, 26; X, 13, 4; XXXVII, 8; LXX, 30. Bonum nullum sine teste acceptum, VII, 15; *conf.* LXX, 29; vulgaria bona sordent philosophiæ, III, 4.
- Boreæ habitus, V, 54; Boreas rapit Erithyiam, LII, 3.
- Bos æneus, pœnæ genus, XXX, 11; *conf.* LXVIII, 21; in eum fabricator ipse injicitur, XXX, 12; bos deus Memphi colitur, XLIV, 42; Boves ex Erythæa abacti, XXXIII, 56; boves Solis assati exsiliunt, LXX, 23.
- Bosporus, XLI, 4 et 44; LXXIX, 2.
- Bosporani, XLI, 44; mos procorum apud eos, *ibid.*
- Brachmani, XLI, 34; longævi sunt, LXII, 4; et igne lento se solent necare, LXVIII, 25 *Conf.* LXIX, 6 et 7.
- Branchidarum divitiæ unde ortæ sint, XXXII, 8; eorum adyta, XXXII, 29. *Conf.* XLVII, 1.
- Branchus Apollinem amat, VIII, 2, 2; depictus, LXI, 24.
- Briareus, Jovis auxiliator, VIII, 21, 2. *Conf.* XLIV, 40.
- Briseis, aureæ Veneri similis, XL, 24.
- Bruttia pix, XXXII, 21.
- Bucephali, XXXVII, 44.
- Bulin Sperchinque, Lacedæmonios, Xerxes non occidit, LXXXIII, 32.
- Bupalus, LX, 2.
- Busiris insulam Beatorum invadere fingitur, XXVII, 23; justitiæ contentor, XLVII, 8.
- Byblus urbs, ubi Byblia Venus colitur, LXXII, 6. Caput eo adnatans, *ib.* 7.
- Byrria nomen servi, V, 22.
- Bytus, ineptus rhetor, LXXXII, 31.

C.

- Cabbalusa insula, XXVII, 46.
- Cadmus inventor literarum, IV, 5, 12; ejus transformatio, XXXIII, 41; ejus filia Semele, VIII, 9; VIII, 24.
- Cæneus, XXXIII, 57; XLVIII, 45; Elati filius, XLV, 19.
- Calamis, XXXIX, 6.
- Calanus ardens, LXVIII, 25.
- Calatianus Demetrius, LXII, 10.
- Calauria, LXXXIII, 28.
- Calchas Homericus, XXXIII, 36; vates, LXV, 1.
- Callias, V, 24; XLIII, 16.
- Callicratidas, XXXVIII, 9.
- Callidemides veneno, alteri parato, exstinguitur, X, 7, 2.
- Callimachus, XXV, 57; ejus versus, XXXVIII, 49.
- Callimædon, LXXXIII, 46.
- Callinus, LVIII, 2.
- Callisthenes, X, 13, 6; LXXXIII, 15.
- Callisto in feram mutata, XXXIII, 48.
- Callistratus orator, LXXXIII, 12.
- Calumnia multorum malorum causa, LIX, 1; depicta ab Apelle, LIX, 5; ampla ejus expositio, LIX, 6 *sqq.*; maxime floret in potentum aulis, LIX, 10; plerumque vexat honoratos, LIX, 12.
- Calumniator quomodo sit audiendus, LIX, 30.
- Calvus quidam et fatuus, LXXXII, 26.
- Calydoniorum calamitates, XIII, 1. Calydonii apri exuvias ostentant Tegeatæ, LVIII, 14.
- Calypso, Atlantidis filia, XLVIII, 10; ejus insula, XXVII, 27.
- Cambyses, II, 4. Cyri filius, mente captus, XII, 13; ejus crudelitas, LXII, 14.
- Camelus in Ægypto, prov., unde sit ortum, II, 5; camelus aut formica, prov., LXX, 19.
- Campus Acherusius, XI, 15; campi Elysii, XXVII, 14; L, 7.
- Candaules, XLII, 28.
- Candor sine rubore ad formam facit nihil, IX, 1, 3.
- Candys Persica, X, 14, 7.
- Canis rabiosi morsus rabie inficit, III, 38; *conf.* LII, 40. Proverbia: canis in balneo, XLVIII, 51; quid cani commune et balneo? LVIII, 5; canis in præsepio, LVIII, 30; V, 14; canis redire podice, XLII, 56. Canis leonum domitor, XL, 19; canis Crates, LXIX, 16; canis in sidera receptus ridetur, LXXXIV, 5; caniculæ Melitenses, XVII, 34; LII, 27; canicipites dii, LXXXIV, 11.

- Canon ob honestatem cognominatur Ion Platonicus, LXXI, 7.
 Cantharus nomen servi, LXIX, 28.
 Cantus saltatorii, XXXIII, 11.
 Caper non mactatur apud Ægyptios, XXXVI, 7.
 Capilli aurei Castorum, LXXI, 32.
 Cappadocem non videas rhetorem doctum, LXXXII, 32.
 Capua Hannibali perniciosa, X, 12, 5.
 Capulus: alterum jam in eo habere pedem, XX, 78.
 Caput quotannis adnatat Byblio, LXXII, 7.
 Carambis urbs, XLI, 57.
 Carcinochires, XXVI, 35.
 Cardianus Eumenes, XIX, 8.
 Caria, patria Herodoti, XLI, 1; ejus rex Mausolus, X, 24, 1.
 Carlo, famulus Megapenthis, XVI, 12.
 Carmina grammatici recitant in convivio, LXXI, 17; carmen nuptiale frigidum, LXXI, 41.
 Carneadis ætas, LXII, 20.
 Caro ad cibum, non ad purpura inficiendum creata, LXXV, 11.
 Carthago a Scipione fracta, X, 12, 7.
 Caryæ, pagus Læconicus, XXXIII, 10.
 Caryatica, saltandi genus, XXXIII, 10.
 Caryonautæ, XXVII, 37.
 Caspiæ portæ in Caucaso, VII, 4.
 Cassandra a Polygnoto picta, XXXIX, 7.
 Cassiepeia laudes admittit, XL, 7; de ea XXXIII, 44.
 Castalius fons, XII, 6; XLIV, 30.
 Castor saltator, XXXIII, 10.
 Castor et Pollux, Leda filii, similes, VIII, 26, 1; quomodo discernantur, *ibid.* 2; fraternus illorum amor, *ibid.*; alternis moriuntur, *ibid.*; cur, *ibid.*; eorum capilli aurei, LXXI, 32; dii facti, LXXVIII, 6; in malo navis apparent, VIII, 26, 2; XVII, 1; LXVI, 9; LXXVIII, 3; eorum ædes fulmine tacta, V, 10; eorum sacerdos, LXXI, 9. *Vide* Dioscri.
 Castro. Castrat se ipsum Combabus, LXXII, 20; unde ad alios transit idem mos, *ibid.* 26. *Vide* Gallus. Ritus castrandii, LXXII, 51.
 Catechumeni, LXXVII, 17.
 Catena Jovis. *Vide* Jupiter.
 Caucasus mons, II, 1; VII, 1; XIII, 5.
 Cavea. Prov., Mors invadet, etsi cavea te includas, LXXIII, 5.
 Caulomycetes, XXVI, 16.
 Causidici quæ inesse debeant, XV, 29.
 Cebes, XVII, 42; LI, 6.
 Cecrope nobilior, V, 23; de eo LX, 11; XI, 16.
 Cedalion depictus, LXI, 28.
 Celedones Homeri, III, 3.
 Celeus, XXXIII, 40.
 Celsus, amicus Luciani, sapiens, veri amans, XXXII, 61; ejus contra magos libri quid contineant, XXXII, 21.
 Celtæ, XXV, 5.
 Celtiberi in potestatem Annibalis redacti, L, 12, 2.
 Celtica a Sabino peragrata, XVIII, 15.
 Cenchreæ. Non Cenchreæ usque discessisse, XXV, 29.
 Cenchroboli, XXVI, 13.
 Centaurus femina a Zeuxide pingitur, XXII, 3. Centaurorum furor, XXXIII, 48; *conf.* XLIV, 21.
 Cepa deus Pelusiotis, XLIV, 42. Cepa cibus pauperum, LXVII, 14, 2; LXX, 28.
 Cepheus pater Andromedæ, IX, 14. *Conf.* XXXIII, 44.
 Ceramicus, locus Athenis, XV, 13; XXIV, 5; XLIV, 15; LXVII, 10.
 Cerberus, X, 13, 3; XI, 2; canis deus, XIV, 15; latrans, XI, 10; cantu sopitus, *ibid.*; ejus officium, X, 20 *et* 21; L, 4; damnatus dilaniat, XI, 14; XVI, 28. Cerberum vidisse dicuntur attoniti, LXXVII, 1.
 Cercopes, malitiosissimi homines, XXXII, 4.
 Cercyon a Theseo occisus, XLIV, 21.
 Ceres, V, 17; ejus filia, X, 23, 1; et errores, XXXIII, 40.
 Cereris legifera sacerdos, i. e. casta, LXVII, 7, 4.
 Certamina Thanatusia, XXVII, 22. *Vide* Exercitia.
 Ceryces, XXXII, 39.
 Cestus Veneris, LXXVII, 32; VIII, 20, 10. *Vide* Mercurius.
 Cethegus, consularis, ridicula committit multa, XXXVII, 30.
 Cetus a Perseo interfectus, IX, 14; LXI, 22.
 Ceus poeta, XXIV, 11.
 Ceyx Trachinius, VI, 1.
 Chæreas, XXXIV, 9; LXXI, 7 *seqq.*; LXVII, 7.
 Chærephon quomodo impulsus ad philosophiam Stoicam, XX, 15; quid oraculum ei responderit, LI, 13.
 Chalcedon urbs, XXXII, 9; ibi est templum Apollinis antiquissimum, XXXII, 10.
 Chaldæi, LII, 11; LXIX, 8; sunt vates, X, 11, 1; et sapientes, XI, 6; auro nitentes et molles, X, 14, 2; longævi, LXII, 5.
 Chares imperator, LXXIII, 37.
 Chariades adulator, X, 6, 5.
 Charicenus, putidus senex, LXXVII, 20.
 Chariclea, Demonactis uxor, meretrix, XLI, 13.
 Charicles, XXXVIII, 9.
 Charidemus, LXXVIII, 4.
 Charinus adulator, X, 5, 1; LXXI, 1.
 Charis, VIII, 15, 2.
 Charixenus testamento amici jubetur ejus filiam collocare dote, XLI, 22.
 Charmides, X, 20, 6.
 Charmolaus Megarensis, X, 10, 3.
 Charades adulator, X, 6, 5.
 Charon litterarum expers, XII, 4; aurique ignarus, XII, 11. Ei non licet in regiam Jovis intrare, XII, 3. Charonem ipsum æquare annis, X, 17. Altercatur cum Menippo, X, 22; versibus Homeri visum recipit, XII, 7; ad superos cur migravit, XII, 1. Alterum jam pedem in illius habere cymba, XVIII, 1.
 Charops, cinædus, XLIII, 16.
 Charopus, pater Nirei, X, 25, 1.
 Charybdis, XII, 7.
 Chelidoneæ quam sint periculosæ, XXXVIII, 7.
 Chelidonius cinædus, XVII, 33.
 Chelidonii, LXVI, 7.
 Chersonesus, IX, 9.
 Chimæra, X, 30, 1; XX, 72; LIX, 26; apud inferos, XI, 14.
 Chiron præceptor Achillis, X, 15, 1; ejus pedes, LXXV, 15; in perpetua rerum mutatione ponit voluptatem, X, 26; libenter mortuus, cur, *ibid.*
 Chleuocharmus, LXXVII, 21.
 Choaspes, XI, 7.
 Chorda: bis per omnes chordas, II, 6.
 Christiani, in captivos beneficii, LXVIII, 11; continent mortem spe immortalitatis, *ib.*, 13; se vocant fratres, *ibid.* omniaque arbitrantur communia, *ibid.*; Christiani in Ponto, XXXII, 25; ad Orgia Alexandri magi non admissi, XXXII, 38. *Eos oblique tangit Lucianus aliquoties in dialogo de morte Peregrini* (LXVIII); Christus cruci affixus, *ibid.* 11.
 Chrysippus, XXVII, 18; ejus ætas, LXII, 20; amicus libertatis, osce servitii, XVII, 24; in dicendo vehemens, XV, 23; varia de Chrysippi doctrina, XIV, 21-25; est omnia simul XIV, 20; ejus trica, LXXI, 30;

- et syllogismi frigidi, XLVI, 24; indifferentia vocat mala, LXXI, 31.
- Chrysis, Demæneti filia, LII, 14.
- Ciborum varietas laudatur, LXXV, 5; ab adversario improbat, LXXV, 6; morbos eadem infert, *ibid.* 9; cibi peregrini appetuntur ab intemperantibus, *ibid.* 8.
- Cicadam alis prehendere, quid sit, LX, 1.
- Cilices latrones, XLVI, 16.
- Cilicia colit Amphiaræum oracula edentem, XXXII, 19.
- Cinædus latere non potest, LVIII, 23.
- Cinyras, LI, 11; LXXII, 9.
- Cinyras, Spinthari filius, Helenam rapit, XXVII, 25 et 31.
- Cippi qua de causa sint exstructi, XII, 22; eos esse inutiles, L, 22. Cippus ponendus pro altari, LXXIV, 18. Cippus viri morsu dipsadis extincti, LXIV, 6.
- Circe, adiutrix Ulyssis, XXXVI, 24; ejus filius, XXVII, 35.
- Cithæron, IX, 9; X, 27, 2.
- Civitas quid sit, XLIX, 20; circa eam bene instituendam Græcorum cura, *ibid.* et seqq. Civitatis cujusdam beatæ descriptio, XX, 22.
- Clamor causas dicentibus utilis, V, 11. Clamare voce Stentorea, L, 15; Zirin clamare apud Scythas quid sit, LXI, 40.
- Clarissimi vaticinandi arte celebres, XXXII, 29; *conf.* VIII, 16. Unde divites facti sint, XXXII, 8.
- Clava tribuitur philosophis, XV, 24; XVI, 24; XLVIII, 55; LXIX, 14; LXXI, 44.
- Clavo clavum ejicere, XVIII, 9; XIX, 7; LII, 9.
- Cleænetus, LXXVI, 22.
- Cleanthis actas et mors, LXII, 19; sapiens prædicatur, LXXI, 32.
- Clearchus, X, 14, 2; XLV, 25.
- Cleobis et Biton, felicissimi hominum, XII, 10.
- Cleocritus occisus, XVI, 9.
- Cleodemus Peripateticus, LII, 6; gladius et falx cognominatur, LXXI, 6; puerum corrumpere tentat, sed proditor argento humi cadente, LXXI, 15.
- Cleolaus, LXXVII, 28.
- Cleombrotus lecto libello de animæ immortalitate se præcipiat, LXXVII, 1.
- Cleon, orator Atheniensium, II, 2; XIX, 3; XXV, 38; In Cleonem aut Hyperbolum aliquem incidere, V, 30.
- Cleonæ, XII, 23.
- Cleonymus pulcher, LXXVIII, 4.
- Cleopatra illustris, XVIII, 5; Ægyptia, XXXIII, 37.
- Clinias, rhetor sacrilegus, XLVI, 16; ejus filius, X, 20, 6; XXIV, 11.
- Clitus, X, 13, 6; X, 14, 3; XXV, 38.
- Clotho, una Parcarum, X, 30, 2; XII, 13; XVI, 3 et 5; XXV, 38; XLIII, 2.
- Clymene, VIII, 12, 1; mater Phaëthontis, VIII, 25.
- Clysmæ, XXXII, 44.
- Clytæmnestra, XXXIII, 43; a quibus sit interfecta, XXXVIII, 47. Occisæ pictura, LXI, 23.
- Cnemon tecti ruina oppressus, X, 8.
- Cnidus, urbs Veneris, XXXVIII, 11.
- Cocconas, XXXII, 6.
- Cocytus fluvius, XII, 6; L, 3.
- Codrus laudatur, LXXIII, 46; LXX, 12. Codro nobilior, V, 23; X, 9, 4.
- Cœlus et Terra Gigantum parentes, VII, 16; Cœli castratio, XXXIII, 37; *conf.* LII, 2; XIII, 5. Cœlum quale sit, XIII, 8. In tertium cœlum penetrans Galilæus, LXXVII, 12. Cœlum ut pellem explicavit Deus, LXXVII, 17. Cœlum terræ miscere, VII, 9.
- Cenarum apparatus nimis curiosi, III, 33. Cœna absoluta (ἐντελὲς δεῖπνον) domum fertur, LXXI, 38.
- Coitus. De coitu cum mulieribus sententia Euripidis, XXXVIII, 38; femineam in eo voluptatem præfert virili Tiresias, XXXVIII, 27. Naturæ servant leges in coeundo animalia, XXXVIII, 22.
- Colchis, XLI, 3.
- Collyrium, XXXII, 21.
- Colocynthopiræ, XXVII, 37.
- Colossus Rhodius artificiose et magnis impensis factus, XLIV, 11; ejus magnitudo, XLVI, 12. Colossi Rhodii caput imponere inani corpore, XXV, 23; Colossi extra ornati, intus fœdi, XLV, 24; eis comparantur reges, *ibid.*
- Columba non vascuntur Ægyptii, LXXII, 14. Res sacra est Assyrii, LXXII, 14 et 54; qui ei sacrificant, XLIV, 42.
- Coma signum nobilitatis apud Ægyptios, LXVI, 3; quomodo eam ornant veteres Græci, *ibid.* 3. Coma fictitia meretricum, LXVII, 5 et 11; *conf.* XXXVIII, 40; comas ponunt nubentes, LXXII, 60. Comati pueri in deliciis, LXIX, 20; LXX, 24; vocantur Hyacinthi Achilles et Narcissi, *ibid.*
- Combabus castrat se, ut suspicionem amoris vitet, LXXII, 20; amatus a regina, LXXII, 21; liberat se a supplicio demonstrata castratione, LXXII, 25. *Vide* Castro.
- Comici poetæ ob fabulam male descriptam spernuntur, III, 8.
- Comissatores, quinam sint apud Græcos, XXXVIII, 54.
- Comitia Jovis, LXXIV, 14; comitia deorum in Olympo, LXXIV, 15.
- Comœdia quale spectaculum sit, XXXIII, 29; cum dialogo conjuncta, II, 6; ejus liceat Dionysiis, XV, 14; ei suum incest saltationis genus, XXXIII, 26; comedias scribi quando desitum, LXXIII, 27; comediorum apud Græcos licentia, XLIX, 22; perstringit eos Anacharsis, XLIX, 23. Ornatum personarum multi actionibus dehonstant, III, 11; XV, 31 et 33; XVIII, 5.
- Comparatio. In laudando comparare, scitum, XL, 19. Parvum cum magno adulatorie comparare, quid sit, XL, 13; quomodo justa sit instituenda comparatio, XL, 19.
- Composita verba faceta, LXXX, vv. 191-202.
- Concurrere ad aliquid, ut ad noctuam aves, XXIII, 1.
- Conjugium inæquale, formosi viri et deformis feminae, XLI, 24.
- Conon. Ex Conone efficere Titormum, XXV, 34.
- Consilio emendare difficilius, quam reprehendere, XLIV, 23. Consilium mutare, Epimethei, non Promethei est, II, *sub fin.*
- Contentum meminere esse sua sorte, XLVI, 25; philosophum oportet esse contentum. *Vide* Philosophus.
- Contradicere utile, XX, 13; XLIX, 17. *Vide* Opponere.
- Contumelia te ipsum afficit, qui servos filiumque tuum, LXXVI, 10.
- Convictio, Elenchus, XV, 17.
- Convitio nihil sit deterius, XV, 14.
- Convivium lepidum, LXXVIII, 1. In convivio gestus non decet vulgaris, LXXI, 3; convivam memorem odi, *prov.*, *ibid.*; in eo carmina canuntur, LXXI, 17. Scurræ inter moras obsoniorum inducti, LXXI, 18. Sermone in convivio habitum meminisse, difficile esse, LXXVIII, 2. Convivales fraudes, VII, 8.
- Coraci, quinam genii apud Scythas, XLI, 7.
- Cordax, saltandi genus, XXXIII, 22 et 26; XLVI, 27.
- Corinthios aggreditur Philippus, XXV, 3; Corinthiæ mulieres pulchræ, VIII, 20, 13; Corinthia fabula, XVIII, 3; Corinthi Craneum, X, 1, 1; XXV, 3. Corintho non protulisse unquam alterum pedem, XXV, 22.
- Cornices in Hesiodi sepulchro, LXVIII, 41.

- Cornua elphantorum, LXXII, 16.
 Cornutus syllogismus, LXXI, 23. Cornutus Juppiter ridetur, LXXIV, 10.
 Corcebum aut Melitiden putare aliquem, XXXVIII, 53.
 Corcebi esse aut Margitæ, id est stolidi aut absurdi, LII, 3.
 Coronæ sub naribus potius, quam in capite gestandæ, III, 32. Coronæ victricis varia genera, XLIX, 9. Coronati nautæ, LXXIX, 11.
 Coronidis nuptiæ, XXXII, 38.
 Corpora virorum et mulierum quomodo differant, XXIX, 28; corpus aeri, cuiusque assuefaciendum tempestati, XLIV, 24; corpus cur ungant Græci, in palæstram abituri, *ibid.*; laboribus subactum, sudoris expert, *ibid.*. In eodem corpore non semper forma et virtus una habitant, XXXIX, 11; comparatur ista exterioris et interioris diversitas, *ibid.*
 Corybantes, VIII, 12, 1; XLVI, 27; a quo saltare sint jussi, XXXIII, 8. Corybanticus morbus, XXXIV, 16.
 Corybas, LXXIV, 9.
 Cothurnus homo, LX, 16.
 Cottabus quid sit, LXXVII, 17.
 Coturnicum contra gallos apud Græcos pugna, XLIX, 37.
 Cous medicus, XX, 1.
 Craneum Corinthi, X, 1, 1; XXV, 3.
 Crates, X, 11; X, 27; XLVIII, 43; in dicendo vehemens, XV, 23; ejus æmulus, LXVIII, 15.
 Cratini comici ætas, LXII, 25.
 Crato, Cynicus; saltationem odit, XXXIII, 1; quam mente mutata laudat, XXXIII, 85; cui vitæ generi sit assuetus, XXXIII, 1; ejus in aliquem laxare canem, XXXIII, 4. Cratonis alicujus exsequiæ oratione Diophanti colonestata, X, 10, 12.
 Creon, XXXIII, 42; ejus persona, III, 11; XI, 16.
 Crepereius Calpurnianus, XXV, 15.
 Creta cum Dictæo antro, IX, 15, 4.
 Cretenses laude saltationis nobiles, XXXIII, 8; ostendunt Jovis sepulcrum, V, 6; XIII, 10; XLIV, 45; LII, 3; *conf.* LXXIV, 6; LXXVIII, 10.
 Cribrum. Alter mulget hircum, alter supponit cribrum, *prov.*, XXXVII, 28. Cribro vaticinari, XXXII, 9.
 Cristas quatunt milites, LXVII, 15, 3.
 Critius. Statuarii celebres Critius (*legebatur Critias*) et Nesiotes, LII, 18; LI, 9.
 Critolai Peripatetici ætas, LXII, 20.
 Cræsus, X, 20, 2; dives, V, 23, 42; XVII, 20; veritati parum amicus, XII, 13; Lydorum pessimus dicitur, X, 2, 1; cum Solone colloquitur, XII, 10; ejus filiorum alter erat surdus, XL, 20; alter periit aberrante Adrastihasta, XLIII, 2; de eo oraculum Delphis datum, XXXII, 48; XLIII, 14; Apollini lateres consecrat aureos, XII, 11; divitiis brevi tempore excidit, LXVI, 26; in servitutem datur, XI, 16; rogo impositus, XII, 13; XLV, 23; ejus mors, XII, 13.
 Crocodilus deus, XLIV, 42.
 Croton, XIV, 6; Crotoniatæ, XVIII, 4; XLV, 18.
 Cruces, ad imitationem literæ T, IV, 12. Ille cruci affixus in Palestina, LXVIII, 11.
 Ctesias, scriptor fabulosus, XXVI, 3; *conf.* XXVII, 31; LII, 2; Artaxerxis Mnemonis medicus, XXV, 39.
 Ctesibii ætas, LXII, 22.
 Cubito amovere adstantes, LXXVII, 19.
 Cumanus asinus, XV, 32; LX, 3.
 Cupiditas habendi fons malorum, LXXV, 15; cupidi homines similes iis, qui torrente auferuntur, *ibid.* 18.
 Cupido, Iapeto antiquior, VIII, 2, 1; frater Hermaphroditum et Priapi, VIII, 23; ejus potentia, *ibid.*, et indoles, VIII, 2, 1; mulierem amare cogit, VIII, 20, 15; cur Minervam, Musas, Dianam revereatur, VII, 19; victus a Mercurio, VIII, 7, 3; a matre peccata enumerante vituperatus, VIII, 12, 1; et castigatus, VIII, 11; cum Ganymede lusurus, VIII, 4, 3. Cupido Thespiis, XXXVIII, 11; Cupidines in tabulis ab Actione pictis, XXI, 5.
 Curare. Proverb., Non curat Hippoclidus, XVIII, 15; LXXVII, 28.
 Curetes sagittas tingunt succo, III, 37; a quo saltare sint jussi, XXXIII, 8.
 Currendi exercitium apud Græcos, XLIX, 27.
 Currus bovem sæpe effert, X, 6, 2; currum regendi mira peritia, LXXIII, 23.
 Cybelus, colonia Atheniensium, IV, 7.
 Cycladum insulæ, LXI, 17.
 Cyclopes, IX, 1, 5; IX, 2, 4; XII, 7; XVI, 14; eorum domicilium, V, 19; ab Apolline occisi, XIII, 4. Cyclops pro homine impuro, LX, 27.
 Cydimache, Menecratis filia; deformis mulier, LXI, 25.
 Cyllarabis, XVIII, 11.
 Cyllenii sacrificant Phaneti, XLIV, 42.
 Cymbalum, VIII, 12, 1, VIII, 18.
 Cynæthus, Demetrii adulator, XL, 20.
 Cynicus philosophus gannire dicitur, LXVIII, 6; sobrius, LXXXII, 34; Alcidas Cynicus irruit non vocatus in convivium, stans vult edere, vel humi jacens, LXXI, 12, 13; de virtute et vitio disputat, LXXI, 14; alia ridicula de Cynicis, *ibid.* et *seqq.*; eorum mores, LXXV; eorum habitus ac vita dura, LXXV, 1; satis est, quod ad necessitatem, *ibid.* 3; argumenta eorum pro paupertate, *ibid.* 4 et 5; sunt comati et hirsuti, *ibid.* 17; eorum vita quieta et libertas, *ibid.* 19; aureæ coronæ et purpura ab iis fumus habetur, *ibid.*
 Cyniscus philosophus, XVI, 7; XLV, 20; Eleusiniis initiatus, XVI, 22.
 Cynobalani, XXVI, 16.
 Cynocephalus, XLIV, 42, *sqq.*
 Cyrus major, II, 4; X, 20, 2; rex Persarum, XXVII, 9; a cane nutritus, XIII, 5. Res ab eo gestæ, XII, 9. Ejus mors, *ibid.* 13. Cyrus uterque, XXVII, 17. Cyri majoris ætas et mortis causa LXII, 14. Contra fratrem Artaxerxem Cyrus minor expeditionem movit, *ibid.* 15.
 Cytimides, quale unguentum, XXXII, 22.

D.

- Dadis dies, XXXII, 39.
 Dædalus, XXXIII, 49; quomodo volarit, XXXVI, 14; XXXIX, 21; XLV, 23. Astrorum scrutator, XXXVI, 14. Chorum ducit, XXXIII, 13.
 Dæmones: de iis plaustra mendaciorum, LII, 11 *sqq.*
 Damasias, athleta, X, 10, 5-et 10, 12; XXXIV, 11.
 Damis, Epicureus, XLIV, 4. Ejus cum Timocle de diis disputatio, XLIV, 4 et 16 *sqq.* Alius, dives Corinthius, veneno periit filii, X, 27, 7.
 Damon, adulator, X, 5, 1.
 Damonis et Euthydici amicitia, LXI, 19 *sq.*
 Damoxenus luctator, X, 1, 3.
 Danae, V, 13; VIII, 24; XI, 2; XXXIII, 44; XLV, 13; ab Acrisio in cistam conjecta, IX, 12, 1, et in mare cum filio projecta servatur, *ibid.* et IX, 14, 1.
 Danaides. Aquam congerere in dolium Danaidum, V, 18; X, 11, 4; XX, 61.
 Danaus, X, 11, 4; XXXIII, 44; durius educat liberos, IX, 6, 1.
 Dandamidis et Amizocæ amicitia, LXI, 38 *sqq.*
 Daphne, VIII, 14; fugitiva Veneris, XXXVIII, 12; fugit

- Apollonem, VIII, 2, 2 et 15; XIII, 4; *conf.* XXXIII, 48; in arborem versa, VIII, 15, 2; X, 28, 3; quomodo sit picta, XXVI, 8.
- Darius, rex Persarum, II, 4, 1; victus, X, 12, 3; LI, 5; ejus uxor, Parysatis, XXV, 23; formosa, X, 14, 4; ejus pons, LXXXIX, 2.
- Datis, Darii praefectus, XLVII, 9.
- Decrianus, sophista, XLII, 2.
- Dejanira, zelotypa, XXXIII, 50.
- Delatio. *Vide* Calumnia.
- Deliciarum et lautitiae reprehensio, III, 35.
- Delphi, officina artis divinandi, VIII, 16; XLVI, 24; Delphis et Deli Apollo colitur, XIII, 10; Delphorum unde ortae sint divitiae, XXXII, 8; Delphici templi donaria, V, 42; Delphica donaria qui sibi vindicent, XII, 12; Delphica divinatrici, XXXVI, 23; Delphica antistita deo plena, XX, 60; Delphicum oraculum Cræso datum quomodo defensum sit, XXXII, 48.
- Delphines ante formam suam mutatam homines, IX, 8; amantes hominum, IX, 8, 1.
- Delphin velut Neptunum, IX, 6; velunt Nereides, IX, 15, 3.
- Delus, avulsa pars Siciliae, IX, 10; a Neptuno in lucem prolata, *ibid.*; ejus errores, XXXIII, 38; locus natalis Apollinis et Dianae, IX, 10; in eo quomodo peragantur sacrificia, XXXIII, 16; ejus divitiae unde sint ortae, XXXII, 8.
- Demades, ad bellum timidus, XLVIII, 42; orator ex nauta garulus, LXXXIII, 16; ludit in consuetudinem quandam Demosthenis, LXXXIII, 15; ab eodemque accusatur, LXXXIII, 46.
- Demea, rhetor, V, 49.
- Demetrius, vexatus tussi, modulate screare dicitur ab adulatore, XL, 20.
- Demetrius, Cynicus, saltatoriam accusat artem, XXXIII, 63; brevi post vituperia mutat in laudes, *ibid.*; ejus jocus adversus indoctum, LVIII, 19.
- Demetrius, Platonicus, apud Ptolemæum accusatus, LIX, 16.
- Demetrii, Suniensis, cum Antiphilo amicitia, XLI, 27 *sqq.*
- Demetrius, statuarius, LII, 18.
- Demochares, LXII, 10.
- Democrates, LXVI, 22.
- Democritus Abderitanus, LII, 32; erat magno ingenio, XXXII, 17 et 48; deridet Ægyptios, XIII, 15; cur omnia derideat, XIV, 13; *conf.* LXVIII, 7; spectrorum oppugnat, LII, 32; ejus ætas, LXII, 18.
- Demodocus, LXI, 18.
- Demonax cujus fuerit, XXXVII, 3; quo libello vitam ejus scripsit Lucianus. Luciani erat familiaris, XXXVII, 1; eclecticus philosophus, *ibid.* 5; aliis imitandus proponitur, *ibid.* 2; a natura ad vitam rectiorem excitatur, *ibid.* 3; ejus præceptores, *ibid.*; mitis, mansuetus, hilaris, *ibid.* 7, 9 et 10; quam scite vitia aliorum correxerit, *ibid.* 7; eloquentia populum sedat, *ibid.* 9; seditionem sola præsentia restinguit, *ibid.* 64; cur accusatus sit, *ibid.* 11, et quomodo adversarios sibi reddiderit propitios, *ibid.*; ejus quædam acute et urbane dicta, *ibid.* 12—62; quomodo Cynicum quendam philosophum appellaret, *ibid.* 19; ab Epicteto monitus ut uxorem duceret, quomodo eum redarguerit, *ibid.* 55; magno semper in honore habitus, *ibid.* 63; cur de vita sponte abierit, *ibid.* 4; quot annos vixerit, *ibid.* 63; de sepultura sua quid jussisset, *ibid.* 66; magnifice est sepultus, *ibid.* 67.
- Demosthenes: de ejus captivitate in Sicula clade, XXV, 38.
- Demosthenes, rhetor Pæaniensis, XLVII, 31; ejus patria, Athenæ, LXXXIII, 10; patriæ sollicitator, XLVIII, 42; per eruditionem magnus, I, 12; octies descripsit historiam Thucydidis, LVIII, 4; aquam potans scribebat, LXXXIII, 15; cum Homero comparatur, *ibid.* 4, 5, 8; laudatur propter poeticam suavitatem, *ibid.* 8; solus vivam et spirantem orationem effecit, *ibid.* 14; Antipater eum ad se adduci cupit, *ibid.* 28; ejus libertas in dicendo, LXXXIII, 36; vis et argumenta valida, LXXXIII, 32, et gravitas, XVII, 25. Procerum orationis ab eo in Philippum habitæ, XLIV, 14; citatur, *ibid.*; 23; auro inexpugnabilis, LXXXIII, 33; solus vigilat, hostium consilia impedit, propugnaculum patriæ est, *ibid.* 35; sine eo Athenienses sunt Ænians et Thesali, *ibid.* 39; Aristotelis de eo testimonium, *ibid.* 40; ejus laudes, *ibid.* ante, et deinceps. Magis timendus, quam classes et triremes, *ibid.* 38; ejus sermo ante mortem, *ibid.* 43 *sqq.*; ejus mors, veneno sumto, *ibid.* 49.
- Demostratus, XXXII, 45.
- Dendrite, XXVI, 22.
- Derceto, dea semimulier, semipiscis, LXXXII, 14.
- Derisor humanæ stultitiæ, X, 1; derisores probantur vulgo, XV, 25.
- Detonsus mentem, LXXXVII, 26.
- Deucalion, V, 13; XXXIII, 39; LI, 20; ejus tempore diluvium, V, 3; XXXIII, 39; Hierapoli vulgus Deucalionem aiunt esse Sisylthen, LXXXII, 12; in arcam ingressus diluvii causa, *ibid.*; post diluvium aram construit, LXXXII, 13; ædem Junoni condit, *ibid.*; num in ejus diluvii memoriam lignei phalli altissimi quotannis in Syria ascendunt, LXXXII, 28, 29.
- Deus nospitio excipienti similis, LXXV, 7; ejus sapientia ac potentia, VI, 6; Adde v. Dii. Deus ignotus Atheniensium, LXXXVII, 9; deus unus statuitur, LXXXVII, 12; ac triunus, *ibid.*; omnia videt, etiam cogitationes, LXXXVII, 17; ut hominem ex nihilo, quod ante fuit, formarit, cælum explicarit, ceteraque creavit, LXXXVII, 13, 17.
- Dextræ præcisio, pæne apud Scythas genus, XLI, 10.
- Dialogus Philosophiæ filius, XLVII, 28; quot deformetur modis, XLVII, 33; a Syro (Luciano) ejus emendatur forma, XLVII, 34; dialogus et comordia junguntur, II, 5; XLVII, 34; quomodo differant, II, 6.
- Diana Deli nata, IX, 10; obstetrix VIII, 16, 2; VIII, 26; ob formam laudatur, VIII, 16, 2; ab Actæone visa, *ib.*; cur a Cupidine capi nequeat, VIII, 19, 2; ad Endymionem descendit, XIII, 7; irata Cæneo, quod sola non invitata sit ad sacrificium, XLIV, 40; LXXI, 25; hanc ob causam ei erat varia mala, XIII, 1. Mactat hospites, VIII, 16, 2; VIII, 23; *conf.* XLIV, 44; eam Scythæ humana placant carne, XIII, 13; Tauricam desertura fingitur, VIII, 23; e Scythia ablata, XLI, 2; ejus templum incendit quidam, ut famam consequeretur, LXVIII, 22.
- Dianeum, XLVI, 24.
- Diasia, V, 7; XLVI, 24; LXXXVIII, 1 et 3.
- Dicendi facultas. *Vide voces* Rhetorica, Eloquentia.
- Dictæum antrum, IX, 15, 4.
- Didactrum. De eo præceptorum cum discipulis expostulationes, XX, 80, 81; XLVI, 16.
- Dido, XXXIII, 46.
- Didymæi vaticinandi arte celebres, XXXII, 29.
- Didymæum oraculum, VIII, 16, 1; XXXVI, 23.
- Diei sacrificant Æthiopes, XLIV, 42; in diem infaustum incidere, LXXXVII, 23.
- Digito extremo attingere aliquid, XXXVII, 4. Digito monstrari, XXI, 2; LXIX, 36; LXVII, 6.
- Dii: eorum varia genera, XLIV, 42; quarundam gentium dii, XIII, 10; eorum multitudo ac monstra ridetur, LXXIV, 3 *sqq.*; LXXXVII, 4 et 11; et recensentur agitur,

- LXXIV, 15 *sqq.*; dii perfecti, classici, LXXIV, 1 *et* 15; spurii, LXXIV, 7 *et* 13; barbati, LXXV, 2; rusticorum forma, LXXIV, 4; de primatu contendunt, XLIV, 9, *sqq.*; perstringuntur, VII, 18 *sqq.*; XLIII, 8; falli necii, XXX, 1; LXXXII, 9; ambigua eorum responsa, XLIII, 14; variae de iis opiniones, XLVI, 8 *sqq.*; providentia a quibus negata sit, XLIII, 6; *conf.* V, 10; XLIV, 16; XLVI, 35; *et* cur de ea sit dubitandum, XLIV, 19 *sqq.* *et* 36 *sqq.*; *conf.* XLIII, 12 *sqq.*; ea negatur, XLIV, 4, 16 *et* 36; *conf.* XLIII, 14. De diis sententia Euripidis, XLIV, 41. Metu gigantum in Ægyptum transfugiunt, XIII, 14; ubi bestiarum formas induunt, *ibid.*; patriam suam amant, LXIII, 5; qualis eorum vita, XIII, 5-9; eorum taxantur adulteria, VII, 17; LXXXVII, 4 *sqq.*; eorum domus ubi sit posita, XIII, 8; eorum nutrimenta, XIII, 9; saltandi studio delectantur, XXXIII, 23; eorum molestiae, XLVII, 1 *et* 2; hominum in eos indignatio, XLVII, 3; eis cur sacrificetur, quum boni nihil per eos contingat hominibus, XLIII, 5; hominibus vendunt bona, XIII, 2; ab Æthiophibus excipiuntur convivio, VII, 17; *conf.* XLIV, 38; XLIII, 2; eis ponuntur templa, XIII, 11; *conf.* LXXXII, 2; signa quaedam assimilantur, *ibid.*; *et* ponuntur altaria, *ibid.*; olim etiam homines adhibere ad convivia, XIII, 8; cur eam deinde sustulerint consuetudinem, *ibid.*; deum ex machina advocare, XVII, 1; LII, 29; dei esse, corrigere peccata, XXXVII, 7.
- Diluvium tempore Deucalionis, V, 3; XXXIII, 39; diluvii universalis causa hominum malitia, LXXII, 12; animalia cum Deucalione arcam ingressa, *ibid.*
- Dimænete, XXIV, 2.
- Diniae et Agathoclis amicitia, XLI, 12; Dinias, a meretrice vexatus, ab amico liberatur, *ibid.* 16.
- Dinias admittit parasitum Zenophantem, X, 7, 1.
- Dino historicus, LXII, 15. Alius, pater Eucratis, LII, 17.
- Dinomachus, Stoicus, LII, 6.
- Dio, XLV, 25; LXVIII, 18.
- Dio Syracusanus, discipulus Demetrii et Aristippi, XIV, 19; gulæ amicus, *ibid.*
- Diocles philosophus contentiosus, XXXV, 4; latro, XXXII, 52.
- Diogenes, XLVIII, 43; Sinopensis, X, 16, 5; X, 24, 1; ejus dolium, LXIX, 20; cur hoc volverit, XXV, 3; erat squalidus, vultu tristis, XIV, 7; sectator Hercules, XIV, 8; ejus doctrina, *ibid.*; omnibus conviciandum esse docet, XIV, 10; quomodo quis gloriam possit consequi, monstrat, XL, 17; ejus in Lucianum oratio ficta, XV, 25-27; in dicendo vehemens, XV, 23; ejus mors bona, X, 20, 3; quam alacriter obierit, X, 21, 2; ejus hereditas, X, 20, 3; ejulatus Sardanapali, Midæ, aliorumque deridet, XI, 18; Hercules divinitatem deridet, X, 16; insectatur Mausolum, X, 24, 3; amator Laidis in insula Beatorum esse fingitur, XXVII, 18; commemorationem sui sapientissimis viris relinquit, X, 24, 3.
- Diogenis, Seleuciensis, ætas, LXII, 20.
- Diomedes, X, 20, 1; XLIV, 40. XLVIII, 44.
- Dion Heracleensis, XX, 9.
- Dion, accusator Dionysii, XI, 13.
- Dionicius medicus, LXXI, 1 *et* 20.
- Dionysiaca libertas, II, 6; XV, 14 *et* 25; saltatio, XXXIII, 22. Dionysiaca agere, XVII, 16.
- Dionysius Sic. prior, pœna a Minoe exsolutus, XI, 13; eruditus juvenit pecunia, *ibid.*
- Dionysius junior, natus poeta tragicus, LVIII, 15; ejus hymnus in Apollinem, XIX, 4. Ejus parasiti philosophi, XLVIII, 32 *seqq.* E tyranno pædagogus, XLV, 23.
- Dionysius Stoicus, deinde Epicureus, XLVII, 13 *et* 20 *sqq.*
- Dionysodorus rhetor, LXXI, 6 *et* 39. Alius vetustior collegit epistolas Ptolemæi Lagi, XIX, 10.
- Diophantus rhetor, X, 10, 1. LXXXII, 28.
- Diopithes imperator, LXXXIII, 37.
- Dioscurorum expeditio, XXXIII, 40; alter navem servat, LXVI, 9; *conf.* VIII, 26; XVII, 1; in malis navis apparent, XVII, 1; LXXVIII, 3; eorum templum, XV, 42. *Vide* Castor *et* Pollux.
- Diotima, XXXV, 7; XXXIX, 18.
- Diotimus, Megarensis, LXXXVIII, 3.
- Diphilus, cognomine Labyrinthus, LXXI, 6, 20, 36.
- Dipsadis descriptio ac nominis ratio, LXIV, 4; ejus venenum quomodo moveatur, *ibid.* *sqq.*; quando dipsades hominibus potissimum insidentur, *ib.* 8.
- Dipylum, Athenis, XXIV, 2; LXVI, 17 *et* 24.
- Disciplina adolescentiam reddit incitatioem, XLIX, 20; quid in ea potissimum observandum, I, 27; statim sub initio, I, 3; *conf.* XLIX, 20; viribus adolescentiæ debet esse æqualis, III, 28. Disciplina Græcorum, XLIX, 20 *sqq.* *Vide* voces Græci, Adolescentia, Educatio. Quenam Scythicæ adolescentiæ sit prima, XLI, 6; durior quædam, III, 27.
- Disputationes philosophorum ad vulnera procedunt, LXXI, 1; frivola, XLVII, 34. *Vide* voces Logomachia. Philosophi. Longæ quædam *et* acerba, XX, 11. Ad novas disputationes quomodo affecti quidam, LIV, 5; *conf.* XXII, 1.
- Distractio mentis per opiniones, LVI, 10.
- Divinationibus veteres cur dediti fuerint, XXXVI, 23; divinator quidam a Demonacle quomodo reprehensus, XXXVII, 37; divinatio vera ac falsa, XXXVI, 27; LXV, 7 *sqq.*
- Divites *et* divitiæ. Divites admonentur, X, 1, 3; divitum fastus perstringitur, III, 21; divitiæ reconditæ, V, 13; rejiciuntur, V, 38; earum fugacitas, V, 29; LXVI, 26; quænam eas vitia comitentur, V, 28; quænam veræ, LXXXII, 11; iisdem elatis quisnam superveniat casus, XXXIX, 21; iis moderate utentes sunt securi, *ibid.*; quomodo divites vitent invidiam, LXX, 33; divitum querelæ de pauperibus, LXX, 37 *et* 38; pauperum status melior, quam divitum, XLV, 15, 21; divites non sunt beati, LXX, 26; *conf.* XLVIII, 12; vanæ opes sine testibus, LXX, 29; *conf.* VII, 15; dives quid sit sine parasito, XLVIII, 58; quid illi licet proposit, XLVIII, 59. Divitum misera vita, XLV, 15, 29, 31; LXXV, 17 *et* 18; LXX, 26-30; divitiarum pericula, LXXV, 8; *conf.* LXVI, 27; quidam divitiarum causa pericula subeunt gravissima, V, 26; divitum multi adversa valetudine utuntur, LXVI, 27; *conf.* LXX, 28; XJ.V, 23; mortem ægre ferunt, XVI, 14; divitiæ malis hominibus obvenire solent, V, 25; LXX, 3 *et* 11; ad indifferentia referuntur, LXXI 36 *et* 37; *conf.* V, 56; XV, 35; contra divites promulgatur apud inferos plebiscitum, XI, 19, 20. *Vide* voces Numi, Pecunia, Avarus.
- Doctus. *Vide* Eruditi.
- Dodonæa fagus, XXXVIII, 31; Dodonæa nemus loquens, XLV, 2.
- Dolium volvere in Craneo, XXV, 63. Dolium Danaidum, *vide* Danaides.
- Dolor non est indifferens, LXXI, 47.
- Domini quid *et* honeste *et* turpiter egerint, sciunt servi, XLII, 5.
- Domus a Minerva excogitata, XX, 20.
- Doris ob Polyphemum deridet Galatheam, IX, 1, 1.
- Dormire sub mandragoris, V, 2; dormire a mandragora, LXXXIII, 36.
- Dosiadæ Ara, XXXIV, 25.
- Drachma oratori soluta, LXXXIII, 36.

Draco sidus, XXXVI, 23; Latonæ infestus, IX, 10; custos auri, XXXIII, 56; signum numeri apud Parthos, XXV, 29. Dracones a mulieribus aluntur, XXXII, 7; unde probabile est exiisse fabulam de Olympiade tali cum angue cubante, *ibid.* Draco deus, quam arte sit adhibitus ab Alexandro mago, *ibid.* et 13; quodnam cuiusdam nomen impositum sit, 18 et 38.

Dracon legislator, LIX, 8.

Drimylus, XLV, 14.

Dronio nomen servi, V, 22; Dromonis labores, XVII, 25.

Duces præclari, qui tam fortiter pugnant, quam sapienter ordinant aciem, LIII, 1.

E.

Ebrius describitur, V, 54; *conf.* XLVII, 16.

Echecrates, XX, 80.

Echinades, XXXIII, 50.

Echo garrula, IX, 1, 4; a Pane amatur, VIII, 22, 4; LXXXII, 40.

Eclecticis philosophis qua lege quis fieri queat, XX, 49 et 52; electionis philosophicæ requisita, XX, 44 *sqq.*, 64.

Edax: in Edacem, LXXXII, 14.

Educationis durioris exempla, III, 27; IX, 6, 1. *Vide* Disciplina, Adolescentia, Græci.

Elatis fortuna sua qui superveniat casus, XXXIX, 21.

Electra fratrem non noscens, XIV, 22.

Elegia ridicula, LXXI, 41.

Elenchus, convictio, XV, 17; Menandri, LX, 4.

Eleorum jaculatores, X, 14, 2.

Elephanti Indorum a Baccho domiti, VIII, 18; elephantii Antiochii, XXII, 9 et 10; elephantorum cornua, LXXII, 16; elephantum facere ex musca, *prov.*, LVII, 12.

Eloquentia nobilissimos efficit viros, LI, 2; in senectute demum matura, LV, 4; eloquentiam Græcam quomodo comparare deceat, XXXIV, 22; tribuunt eam Græci Mercurio, LV, 4; Galli Herculi, *ibid.*

Elysii campi, X, 30, 1; XLIII, 17; XXVII, 14.

Emmella, saltationis genus, XXXIII, 22 et 26.

Empedocles, X, 20, 4; XXVII, 21; *conf.* XLVI, 13; LXVIII, 1; LXIX, 2; assatus, X, 20, 4; cur se ipse in Ætnam injecerit, *ibid.*

Empusa, saltatrix, XXXIII, 19.

Endymion quid ordinari in astrologia, XXXVI, 18; rex bellum gerit contra Solem, XXVI, 12; amatur a Luna, VIII, 11, 1; XIII, 7; LXXIV, 8.

Enipeo neglectam puellam præcipit Neptunus, IX, 13.

Enneacrunus fons, V, 56.

Epaphus, XXXIII, 59.

Epeus, LIII, 2; XXVII, 22.

Ephialtes, XLVI, 23; LI, 13.

Epicharmi comici ætas, LXII, 25.

Epictetus a Demonacte, quem adinonunt, ut uxorem duceret, quomodo redargutus, XXXVII, 55; confidens in dicendo, LXVIII, 18; ejus discipulus Arrianus, XXXII, 2; ejus laterna, LVIII, 13.

Epicurus, XXXII, 17, XXXIII, 6; ejus atomi laudantur, XLVI, 18; voluptatem omnibus rebus præfert, XIX, 6; multa, quæ ad ejus doctrinam pertinent, XLVIII, 11; odio est Alexandro mago, XXXII, 47; a quo libri ejus comburuntur, *ibid.*; Luciani sententia de hisce libris, *ibid.*; quid agat apud inferos, XXXII, 25; est in insula Beatorum, XXVII, 17. Epicureorum doctrina, XIV, 19; XX, 36; deos esse negant, XLVI, 35; ad orgia Alexandri magi non admissi, XXXII, 38; quales sint, XX, 16. Epicureos damnant ac tamen voluptatem sectantur quidam, XLVII, 21; LXXI, 36.

Epigramma in virum dipsadis morsu extinctum, XLV, 6.

Epimenides, V, 6; LII, 26.

Epimetheus, II, 7.

Epipolæ, XXV, 38.

Epirotæ cantor eximius, LXXIX, 9.

Epithalamium ridiculum, LXXI, 40.

Epitheta sunt poetis ad versum replendum usitata, V, 1.

Equites in campum vocare, LXXVI, 8.

Equus. Equum in campum, *prov.*, XV, 9; equorum cupido exprobratur Romanis, III, 29; equus in prono campo lubentius currit, LXI, 10; equum se volutantem ut pinxerit Pauson, LXXIII, 24. Quorsum abis? Quorsum equo visum fuerit, LXXV, 18. Equæ Thessalæ, XXII, 6. Equiformicæ, XXVI, 12 et 16. Equivultures, XXVI, 11.

Eranus, corna collactia, LXVII, 7.

Erasistratus, homo delicatus, LXXXII, 37. Alius, Ianius, *ibid.* 42.

Eratosthenes, Cyrenæi, ætas, LXII, 27.

Erechtheis tribus, V, 49.

Erechtheus, XI, 16; XXXIII, 40; ejus filia, LXXXIII, 46.

Erichthonius unde sit natus, LXI, 27; *conf.* XXXIII, 39; de terra existens, LII, 3.

Eridanus: ad eum populi arbores, unde stillare dicebatur electrum, LVI, 1; *conf.* VIII, 25.

Erigone, XXXIII, 40.

Erigones canis, sidus, LXXIV, 5.

Erinnyes, X, 20, 1; LXXX; Erinnys, Tisiphone, XVI, 22.

Eriphyle, auri causa prodidit maritum, LXXV, 8.

Eris malum projicit aureum, IX, 5; LXXI, 35; *conf.* LXXVIII, 10.

Eros, Veneris filius, VIII, 20, 15.

Eruditio pulchrarum rerum princeps, XXXIX, 16; *conf.* I, 9; XV, 16; ejus imago, XXXIX, *ibid.* *Vide* Studia litterarum. Eruditio litterarum non prodest, ni vita respondet, LXXI, 34; eruditio magni æstimatur: *vide voces* Æschines, Demosthenes, Salaria, Præmia. Eruditio dupla portio debetur, LXX, 15. Eruditio Saturnalibus mittere libros divitiis jubentur, LXX, 16; eruditio esse turpe se dare in servitium, mercede proposita, XVII, 4; eruditorum morbus, XXV, 2.

Erythrai lapilli, XXXVIII, 41.

Evandridas Eleus, XX, 39.

Evangelus, musicus rudis, certare audet Delphis, sed exhibilatur, LVIII, 9.

Eubatiadæ domus spectris vexata, tanta redditur, LII, 31.

Eubiotus, rex Machlyenæ, XLI, 53.

Eubulides orator, LXXIII, 12.

Eubulus, LXXIII, 41.

Euchenor, LXXVII, 15.

Eucides, XX, 76.

Eucrates Sicyonius, dives senex, X, 5, 1. Alius dives avarus, XLV, 9 et 32. Eucrates nobilis, XX, 11.

Eucritus fenerator, LXXI, 5 et 37 *sqq.*

Euctemon, LXXIII, 48.

Eudamidæ et Aretæi amicitia, XLI, 22.

Eumelus musicus pauper, sed peritissimus, LVIII, 10.

Eumolpidæ et Paphlagonia, XXXII, 39.

Eumolpus, XXXVII, 34; XLIX, 34; LXIX, 8.

Eunomius, X, 11, 2.

Eunomus Locrus, XXVII, 15.

Eunuchus quale sit animal, XXXV, 8; omnibus muneribus excludendus, XXXV, 6.

Eupator rex, XXXII, 57.

Euphranor artifex, XVII, 42; XXXIX, 7; XLIV, 7.

Euphorbus interfectus a Menelao, XLV, 17; ejus nomen Pythagoræ datur, X, 20, 3; ejus coma, XL, 26; *conf.* XLV, 13.

Euphoriion, XXV, 57.
 Eupolis, poeta mordax, XV, 25; XLVII, 33.
 Euripides erat parasitus Archelai, XLVIII, 35; ejus de congressu cum mulieribus sententia, XXXVIII, 38; item de puerperio, XLV, 19; item de diis, XLIV, 41; citatur XIV, 9; XXV, 1; LX, 32; ejus Bacchæ citantur, LVIII, 19; ejus Medea, X, 28, 2; ejus versus quidam, XI, 1; XV, 3; XVIII, 10; XIX, 2; XLVIII, 4; LVIII, 28; LXII, 23; LXXI, 25. Euripidem convenit Menippus, XI, 1.
 Euripus, LXXIX, 2.
 Europa, soror Cadmi, a Jove rapitur, IX, 15, 2; *conf.* LXXVIII, 7; LXXII, 4.
 Europa in bello Trojano primum collisa est Astæ, LXXVIII, 18.
 Euporus, colonia Edessorum, XXV, 24. *Ibid.* 20, 28.
 Eurybatus, malitiosissimus homo, XXXII, 4.
 Eurydice, uxor Orphei, X, 23, 3.
 Eurystheus, XLIV, 21; LXXIV, 7.
 Eurytus, XV, 6.
 Euthydemus, Peripateticus, XX, 11.
 Euthydici et Damonis amicitia, XLI, 19 *sqq.*
 Excludere amantes amorem incendit, LXVII, 12.
 Exempla excitant mentes, XLIX, 37; multitudini eorum non inest robur, sed præstantiæ, XLI, 11.
 Exercitium luctæ quid? XLIX, 8; optimos illa effici cives honorisque amantes, *ibid.* 14; cur in Græcia instituta, *ibid.* 15 et 30. Lacedæmoniorum exercitia, *ibid.* 38. Juvenes exercitia reddunt animosos et robustos, 24; varia istorum genera, 8; XXXVIII, 45; traducit illa Anacharsis, XLIX, 9 *sqq.*; Exercitium utilissimum et jucundissimum, XXXII, 71.
 Exsecrare se. *Vide* Castrare, Gallus.
 Exsiliium pœnarum gravissima est, LXIII, 12.
 Exspectare aliquem ut hirundinem advolantem pulli, V, 21.
 Exterior cum interiori non semper convenit, XXXIX, 11; exempla istius diversitatis, *ibid.*; num ab exteriori ad interioris valeat consequentia XX, 18 et 19. *Vide* Amictus.

F.

Faba. Cur eas aversetur Pythagoras, XIV, 6. Athenienses earum suffragiis creant magistratus, *ibid.*
 Fabulæ Græcorum unde ortæ sint, XXXVI, 20; in historiis minus jucundæ, XXV, 8 *sqq.*
 Fabulantes in tonstrinis audivisse, XXV, 24.
 Falx et Gladius cognominatur Cleodemus, LXXI, 6.
 Famæ bonæ amor nequaquam e vita expellendus, XLIX, 36.
 Fati vis, X, 19, 2; *conf.* XXXVIII, 38; XLIII, 1 et 3; *vide* Parcæ. Fatum divinatione non immutatur, XXXVI, 28; ejus arbitrio regi homines, XVIII, 8; et ex Heracliti sententia omnes res, XIV, 14; si sit inevitabile non puniendos esse homines, XLIII, 18 et 19. Ad fatum referunt quod patrarunt malitiosi, exemplo Sostrati, X, 30; ridetur, LXXIV, 13; est duplex, LXXVII, 15. Fatum, nomen vanum, LXXIV, 13.
 Fabricitantes sanare creditur Polydamantis et Theagenis statua, LXXIV, 12.
 Felix et Felicitas. Felix quis? XXXVII, 20. *Vide* Cleobis. Felicitas ab aliis in alia re ponitur, XX, 66; XI, 4; ea virtute est paranda, XX, 1-6; vera divitiarum experts, gloriæ et voluptatis, XX, 7; felicitas mutat mores, V, 22. *Vide* Divitiæ, Nomen, Honor, Fortuna.
 Fenina. *Vide* Mulier.
 Ferrum cum auro confertur, XII, 12.

Ferula plagæ ducentæ et quinquaginta infligendæ pauperi qui diviti donâ miserit, LXX, 16.
 Festa nusquam frequentiora, quam in Syria, LXXII, 10.
 Ficulneum lignum fumo molestum, LXXIII, 24.
 Figuli dicuntur Promethei, II, 1.
 Filius patris uxorem deperit, LXXII, 17. Filius divinus ex patre, *de Christo* LXXVII, 12 et 18.
 Flumina retro eunt, prov., XVIII, 1.
 Fœnerari soli convenit sapienti, XIV, 23.
 Fœnus et ratiocinium, V, 13; Fœnus quatuor drachmarum per mensem, LXXI, 32.
 Fœtidus (in), LXXXII, 17.
 Fons Enneacrunus, V, 56.
 Formæ corporis præstantissimæ imago, XXXIX, 6 *sqq.*; ea una cum pulchritudine mentis non semper in eodem homine, *ibid.* 11; exempla istius diversitatis, *ibid.*
 Formica aut camelus, proverb., LXX, 19. Formicæ varia negotia, XLVI, 19; earum civitati humana comparatur vita, *ibid.*; ex iis orti sunt homines Myrmidones, 19. Formicæ Indicæ, XLV, 16; LXX, 24.
 Fortuna. Ea atque fato nihil potentius, XLII, 3; vitam humanam moderatur, XI, 16; *conf.* XVIII, 8; fortunæ inconstantia, III, 20; ejus fuga relinquit tristes, XI, 16; quinam fortunæ bonis digni, XXXIX, 21; ea immoderate utentes quis casus superveniat, dum moderate ea utentes vivant securi, *ibid.* Fortuna nomen cassum, LXXIV, 13. *Vide* Plutus, Divitiæ, Felicitas.
 Fraternalis Castoris et Pollucis amor, VIII, 26, 2. Fratres se vocant Christiani, LXVIII, 13.
 Fraus, exempla istius, XLI, 47.
 Frugalis victus, V, 56.
 Fumus. Victimis sine fumo non delectatur Hercules, XXXVIII, 4. E fumo se conferre in ignem, XI, 4. Fumus Cynicis habentur auræ coronæ et purpura, LXXV, 19.
 Funis. Omnem movere funem, XXXII, 57; XXIV, 11; funem nimium contendendo rumpere, LXVII, 4, 3.
 Funus. *Vide* Sepultura, Parentatio. Funerum vanitas, III, 30; *conf.* L, 19; XII, 22. Funebres sermones perstringuntur, L, 20 et 23.
 Furie adstant solio Minois, XI, 11; ministræ Plutonis, L, 6; in incantationibus invocatæ, XI, 9.
 Furiosos curare esse difficile, XXIX, 17. Furor juvenum, senum, mulierum, unde oritur, 30.

G.

Gades, X, 12, 6.
 Galatæ amator, Polyphemus, IX, 1.
 Galea orci, XLVII, 21; triplex, LXXVII, 25.
 Galene, Nereis, IX, 5.
 Galilæus in tertium cælum penetrans, LXXVII, 12.
 Galli, sacerdotes Cybeles, castrati, LXX, 12; stipem colligunt, *ibid.*; deam Syriam in asino circumducunt mendicantes, XLII, 35; et frequenter, *ibid.*; LXXII, 15. Gallos amant feminæ, *ibid.* 22; origo moris sese castrandi, *ibid.*, 26 et 27; cur vestes muliebres gestent, *ibid.*; vulnerant brachia, *ibid.* 50; ritus se castrandi, *ibid.* Quomodo sepeliantur, *ibid.* 52.
 Gallina Numidica, XVII, 17; LXVI, 23. Gallinarum lac mulgere, XVII, 13. Gallinam pinguorem petit conviva philosophus, LXXI, 43.
 Gallogræci, XXXII, 9; XIX, 9; Gallogræcorum fortium virorum acies, XXII, 8.
 Gallorum gallinaceorum contra coturnices pugna apud Græcos, XLIX, 37. Gallus Mercurii comes, XLV, 2; amicus Martis, 3.
 Gallus quidam non ineruditus, LV, 4. Alius quidam Eunuclus, XXXV, 7. Galli ab Annibale victi, X, 12, 2. Vim dicendi tribuunt Herculi, LV, 4.

Ganymedes, cognatus Paridis, VIII, 20, 1; qualis sit, XXXVIII, 14; cur a Jove raptus, VIII, 4, 3; LXXVIII, 7; et quomodo sit raptus, VIII, 20, 6; pincerua illius, VIII, 5, 2; a Jove ad osculum invitatus, VIII, 4, 4.
 Garamantum vivendi ratio, LXIV, 2.
 Gargarus, Idæ cacumen, VIII, 4, 2; VIII, 20, 1; LXXVIII, 7.
 Garruli taciturnitatem simulant, sed rogari cupiunt, LXXI, 4.
 Gaude (χαίρε), salutandi formula, quid significet, ejusque usus, XIX, 2.
 Geloi: Lampichus eorum tyrannus, X, 10, 4.
 Gelonis tyranni graveolentia oris, XX, 34.
 Gemini celeste signum, XXXVI, 23.
 Gemmæ albæ, aquæ, igneæ, LXXII, 32; gemmæ Indicæ, XXXVIII, 41; LXXII, 16; gemma Lychnis, LXXII, 32; lucem noctu præbens, *ibid.*
 Gentium quarundam dii, XIII, 10; *conf.* XLIV, 42; LXXIV, 9; gentium (*gentilium*) quidam honesti, LXXVII, 17.
 Geræstus, XLIV, 25.
 Germanicum bellum, XXXII, 48.
 Geryon, XXXIII, 56; qualis corpore, XLI, 62; ejus ossa ostentant Thebani, LVIII, 14; ejus greges, LV, 2.
 Getæ, XXV, 5; XLVI, 16.
 Gigantes diis bellum inferentes, VIII, 13; eorum seditio, XXXIII, 38; contra eos bellum, LXXVIII, 18.
 Gladius et falx cognominatus Cleodemus, LXXI, 6.
 Glaucæ, XXXIII, 42; XXXIII, 80.
 Glaucias Alexidis filius, LII, 14.
 Glaucus, deus, XXXII, 49; LXXXII, 23.
 Gloria pretiosior præmiis, XLIX, 10; eam consequi laboriosum, *ibid.*; ejus amor nequaquam ex vita expellendus, 36. *Vide* Laus, Honor, Fama.
 Glycerium, pellex Megapenthis, XVI, 12.
 Glycon, draco Alexandri magi ita appellatus, XXXII, 18 et 38 *sq.*; in honorem ejus cuditur nummus, 58; *conf.* 43.
 Gnathonides, assentator, V, 45; LXIX, 19.
 Gniphon, dives avarus, XLV, 31; sœnerator, XVI, 17 parasitus, V, 58.
 Goæsi, Omanorum regis, ætas, LXII, 17.
 Gobares, XVI, 6.
 Gorgias, sophista, XV, 22; ejus ætas, LXII, 23.
 Gorgones sorores, IX, 14, 2; XXXIII, 44. Gorgonis virginis historia, IX, 14, 2; LXXVII, 9; Gorgonis in pectore Palladis utilitas, LXXVII, 8. Gorgonem metuit Cupido, VIII, 19; Gorgonem videntibus quid acciderit, XXXIX, *conf.* LXI, 19. Gorgones esse somnia, XX, 72.
 Græcia Alexandrum ducem eligit, X, 13, 2; male moratos ad vitam honestam reducit, III, 12; ejus mulieres pulchræ, VIII, 20, 13. Græci bellicosi, X, 14, 2; perculsi, X, 12, 3; ad Charoneam victi, LXII, 23; eorum cura civitatis bene instituendæ, XLIX, 20, et disciplina, *ibid.* Cur exercitia Græci instituerint, *ibid.* 15; præmia dant victoribus, *ibid.* 36; ad virtutem excitant adolescentiam exemplis animalium, *ibid.* 37; instruunt eam arithmetica, musica, poesi, morum scientia, *ibid.* 21. Græci veteres quomodo comam ornare fuerint soliti, LXVI, 3; cur non adhibeant pileum, XLIX, 16. Græcorum jusjurandum, XLI, 12; quomodo solem adorent, XXXIII, 17; mortuos cremant, L, 21. Comædorum apud eos licentia, XLIX, 22; Græcorum fabulæ unde ortæ, XXXVI, 20; unde astrologiam hauserint, *ibid.* 10; verbis Græci amiciores quam re, XLI, 9; verborum sectantur elegantiam, *ibid.* 42; vim dicendi attribuunt Mercurio, LV, 4.
 Grammatica alitrix, Grammatici, LXXXII, 16.

Grammis, nomen mulieris, LXVII, 13.
 Granicus mons, X, 12, 3.
 Gratia uxor Vulcani, VIII, 15, 1. Gratiae laudantur, XX, 72; Gratiae comites Veneris et Paridis, VIII, 20, 15; Gratiis in dicendo operam esse dandam, XXXIV, 23.
 Gruem saltare quid? XXXIII, 34.
 Gryphes, IX, 15, 4.
 Gustare. In gustando vino non opus est ebibere dolium, XX, 58.
 Guttur quatuor digitos longum, III, 33.
 Gyarus, insula, XII, 18.
 Gygis anulus, XLVII, 21; LXVI, 42. Gygis habere aurum, XLVIII, 58.
 Gylippus, XXV, 38.
 Gymnasium qualis locus sit, XLIX, 7; Scythis ignotum, XLIX, 6. *Vide* Exercitium, Græcia.
 Gymnopædia, saltationis Lacedæmonicæ genus, XXXIII, 12.
 Gymnosophistæ, LXIX, 7.
 Gydanis et Abauchæ amicitia, XLI, 61.

H.

Hæmus, XXXIII, 51; LXIX, 25.
 Halcyonis fabula, VI, 1; *conf.* XXVII, 40; dies halcyonii, VI, 2.
 Halicarnassus Mausoli monumento ornata, X, 24, 1.
 Halirrhothius, XXXIII, 39.
 Halys, XLIII, 14.
 Hannibal. *Vide* Annibal.
 Harmodii parasitus, Aristogiton, XLVIII, 48.
 Harmonides inter canendum exspirat, XXIII, 2.
 Harpina urbs, LXVIII, 35.
 Harpyiæ Phineum privant cibo, V, 18.
 Hebe, VIII, 5, 2; X, 16, 1; XXXVIII, 14.
 Hebræorum voces obscuræ, XXXII, 10.
 Hebrus fluvius maximus, LXIX, 25.
 Hecatæ carimonia, LXVI, 15; in incantationibus invocata, XI, 9; ejus cœna, X, 1, 1; X, 22, 3; XIV, 7.
 Hector a Jove subductus, III, 18; quid moriens locutus sit, XLVIII, 26; Hectori sacrificatur, LXXIV, 12.
 Hegesias, statuarius, LI, 9.
 Hecubæ similis mulier, XLV, 17; Hecuba Minervæ donat duos boves et pepulum, XIII, 2; Helenæ similis nulla arte reddenda, LXXXII, 42.
 Helene Leda filia, VIII, 20, 14; ejus pulchritudo, XXXIX, 22; non erat qualis describitur, XLV, 17; ejus forma despicitur, X, 18, 2; anatoriae nequitiae perita, VIII, 20, 13; ab Achivorum principibus expetita, VIII, 20, 14; *conf.* LXXXVIII, 17; ejus prior raptus, XXXIII, 40; Amatur a Theseo, LXXVIII, 16; *conf.* XXVII, 8; ab eoque rapitur, VIII, 20, 14; XLV, 17; idcirco magnū exoritur bellum, VIII, 20, 14; erat causa Trojani belli, X, 19, et magnæ interecionis, X, 18, 2; pulchritudinis gratia se in deam mutat, fratribusque divinitatem comparat, LXXXVIII, 6; raptā a Cinyra in insula Beatorum fingitur, XXVII, 25 et 27; ejus laudibus Theseus insertus, LXXXIII, 10; De ea recantare in pejus, XVIII, 1. In Helenam nulla arte vertas Hecubam, LXXXII, 42. *Conf.* XXVII, 8.
 Helicon, XLIV, 26; Heliconem non audisse unquam, LVIII, 31.
 Heliopolis, LXXII, 5.
 Hellanicus Lesbii, LXII, 22.
 Hellanodice, XX, 39; XL, 11.
 Helle filia Nepheles, IX, 9, 2; cur ab ariete deciderit, *ib.*; nomen dedit Hellesponto, *ibid.* 1; ubinam sepulta, *ibid.*
 Helleboro indigere, X, 17, 2.

- Hellen**, pater Æoli, VI, 1.
Hellespontus unde dicatur, IX, 9, 1; junctus a Xerxe, X, 20, 2; eum transire pedibus, LI, 18.
Hemithoon, LX, 3.
Hephaestion ductor sponsi Alexandri XXI, 5; quomodo Alexandrum salutaverit ante pugnam ad Issum, XIX, 8; ab Alexandro inter deos refertur, LIX, 17.
Heraclides Carnus, XXVII, 22, 1; Ephesi natus, XIV, 13.
Heraclitus omnia deplorat, XIII, 15; XIV, 14; ejus doctrina, *ibid.*; *conf.* LXVIII, 7.
Heramithres, XVI, 21.
Hercules dicitur trinocialis, I, 17; rusticus, XLIV, 32; Sostratus, XXXVII, 1; Ogmios, LV, 1. Hercules Tyrrius antiquior Græco, LXII, 3; malorum depulsor, LXIX, 32. *Conf.* XXXII, 4; XLV, 2. Erat Jovis filius, VIII, 13, 1; X, 16, 1; Jovis et Amphitryonis filius esse fingitur, X, 16, 3; admirandus vir, X, 15, 3; quibus rebus armatus sit, X, 16, 1; ejus robor laudatur, XXXIII, 73; Hercules apud Pholom pingitur cubans cum calice, LXXI, 14; quomodo pictus sit, XXV, 10; monstrose apud Gallos pingitur, LV, 1; homines trahit auribus vinctos, *ibid.* 3; in Venerem acer, XXXVIII, 1; certaminis præses, XX, 40; quid perfecterit, XLIV, 21; *conf.* VIII, 13, 1; in Argo navigavit, LXIX, 20; Herculis columnæ, XX, 4; ejus nomen iisdem inscriptum, XXVI, 7; pro Atlante fert cælum, XII, 14; ejus cum flumine lucta, XXXIII, 50; ab Omphale captus lanæ carminavit, VIII, 13, 2; XXV, 10; LXVIII, 2; liberos et uxorem occidit, VIII, 13, 2; XXXIII, 44; Centauri sanguine exeditur, VIII, 13, 2; in Ceta conflagravit, VIII, 13, 1; XX, 7; XXXIII, 50; XXXVIII, 54; LXVIII, 4, 21, 25; ob virtutem deus est factus, LXXVIII, 6 Hercules in cælo curarum expers, VIII, 24; ei gratificantur dii inferi, X, 22, 3; Æsculapio posthabetur, VIII, 13, 2; Herculis irridetur divinitas, X, 16; LXXIV, 7; se dicit simulacrum dei, X, 16, 1; ei decimus tertius labor injungendus, LXIX, 23; adscribunt ei Galli vim dicendi, LV, 4. *Vide* Eloquencia. Non infelix, quod nudus est, LXXV, 13; Herculis certaminibus saltatio comparatur, XXXIII, 78; Herculis cum arcu sagittas habere, LVIII, 5.
Heredipetæ, X, 11, 1; X, 5, 1; X, 3, *sqq.*; X, 7; X, 8; *Hereditalis* spe decepti, *vide in* Adulator.
Hereditas liberis debita, X, 8; X, 6, 3.
Hermagoras, XLIV, 33.
Hermaphroditus qualis sit, LXVII, 5, 3; *conf.* VIII, 15; frater Cupidinis semivir, VIII, 23, 1.
Hermias, eunuchus, philosophus, XXXV, 9.
Hermimus Aristotelicus, XXXVII, 56.
Hermippi persona, passim in dialogo, LXXVIII.
Hermocles, Rhodius, statuarius, LXXII, 26.
Hermocrates, XXV, 38.
Hermodori perjurium, XLVI, 16; XLVI, 26.
Hermolaus, X, 8.
Hermon Epicureus, LXXI, 6 et 9.
Hermotimus, cur philosophiæ stoicæ se dederit, XX, 16; ejus fabula, LVII, 7.
Hernia, ejus ope Diophantes navis opus implet, LXXXII, 28.
Herodes, XXXVII, 24, 33.
Herodicus, XXV, 35.
Herodotus, ejus laudes, XXI, 1; prælegit historias, *ibid.*; ejus libri dicuntur musæ, *ibid.*; digito monstratur, *ibid.* 2; citatur, XXVII, 5; vera non scripsit, XXVII, 31; mendacia tradidisse dicitur, LII, 2; oculos fideiiores auribus putavit, XXXIII, 78. *Conf.* XXV, 42.
Heron, LXVI, 6 et 9.
Herophilus Cynicus, XLVI, 16.
Hesiodus futura divinandi facultatem a diis accepit, LXV, 1; crimina ei objecta, *ibid.* 2; quæ divinaverit, *ibid.* 5; omnia divino afflatu dixit, *ibid.* 9; poetica licentia in cælum evehitur, XIII, 8; quas res narraverit, XI, 3; ejus de virtute carmina, *ibid.* 4; ejus de virtute sententia, XX, 2; carmina ejus de civitate deorum a Musis canuntur, XLVI, 27; num sit posterior Homero, LXXIII, 9; XXVII, 22. Hesiodus et Homerus multa imitatione digna cecinere, XLIX, 21; multa fabulosa narravunt, L, 2; ridetur ob fabulam de Saturno, LXX, 6. Hesiodus laudatur, XXXIII, 24; XXXVIII, 3; ejus laurus, LXXIII, 12. Saltandi studium laudat, XXXIII, 23; cornices in ejus sepulcro, LXVIII, 41.
Hesperides, XXXIII, 56.
Hetomocles philosophus queritur, se non vocatum ad convivium, LXXI, 22.
Hierapolis urbs, LXXII, 1; LXXII, 13 *sqq.*
Hiero Syracusanorum tyrannus, LXII, 10.
Hieronymus laudatur, LXII, 11 et 13; ejus senectus, *ibid.* 22.
Himeræus poeta, XL, 15.
Himeræus Phalereus, orator, LXXIII, 31.
Himerus, Veneris filius, VIII, 20, 15; hominem amabilem reddit, *ibid.*
Hinnulus leonem, prov., X, 8, 1.
Hipparchus, avarus dives, XLII, 1-4; ejus uxor maga lasciva, *ibid.* 4; avis specie illa evolat ad amasium, *ibid.* 12.
Hippias sophista, XXI, 3.
Hippias, XV, 22; vir eruditus, mechanicus, LIII, 3; ejus pulcherrime ornatum balneum, 4 *sqq.*
Hippoclidēs non curat, prov. XVIII, 15; LXXVII, 29; de eo, LV, 8.
Hippocentaurus, II, 5; X, 16, 2; Hippocentauri quid sint, XX, 72; comparatur cum dialogo, XLVII, 33; Hippocentauris comparantur sophistæ, LXIX, 10.
Hippocratis, medici Coi, dictum, XX, 1. *Conf. de eo*, XXVII, 7.
Hippocrēne, LVIII, 3.
Hippodamia: ejus proci necantur a patre Cœnomao, currus certamine victi, LXXVIII, 19.
Hippogērani, XXVI, 13.
Hippogypi, XXVI, 11.
Hippolyta, Amazon, XLIX, 34.
Hippolytea rusticitas, XXXVIII, 2.
Hippolytus, XXXIII, 40; a Phædra delatus, LIX, 26; LXXII, 23. Hippolyto comas ponunt nubentes, *ibid.* 60.
Hippomyrmeces, XXVI, 12 et 26.
Hipponax, poeta, LVIII, 27; LX, 2.
Hipponicus, V, 24.
Hircocervi, II, 7.
Hircum mulget alter, alter supponit cribrum, XXXVII, 28; hircum olet rusticus, LXVII, 7.
Hispania, terra tirocinii Annibalis, X, 12.
Histiaeus, grammaticus, LXXI, 6.
Historia: eam quis vult scribere, XXV, 2; eam contexere difficile, *ibid.* 5. Historicorum vitia, *ibid.* 6. Historiam ab encomio esse distinguendam, *ibid.* 7; historicus non debet esse adulator, *ibid.*; historia adulationibus repleta improbat, *ibid.* 8; in ea quando et quomodo laudandum, *ibid.* 9; ejus principium esse veritatem, *ibid.*; historicus quidam malus ridicule contextit historiam, *ibid.* 14; ineptorum historicorum exempla, *ibid.* 15-27, 29, 30; minutiis immorantes, ad res magnas inepti, cui similes,

- ibid.* 20, 27, *et* 28; post procerium speciosum pusillum quoddam tractantes, *ibid.* 23; in tractatione historica omnia sibi debent esse similia, *ibid.*; historicus quidam malus geographus, *ibid.* 14; boni requisita, *ibid.* 34-37; prudentia civilis et eloquendo vis historico necessaria, *ibid.* 34; ad historiam scribendam non quis idoneus, *ibid.* 35; veritatis debet esse amans, intrepidus, *ibid.* 38 *et* 41; quando is esse non possit, *ibid.* 39; dilucide explicet, *ibid.* 44; dicendis exaequari debet dictio, *ibid.* 45; bene res disponat historicus, *ibid.* 47; cuiusnam similem esse oporteat, *ibid.* 51; quomodo forinandum procerium, *ibid.* 53; quomodo ad narrationem inde transeundum, *ibid.* 35; multa debet omittere, cuius instar, *ibid.* 56; vel verbo eloqui, *ibid.*; moderate laudet, *ibid.* 59; neque calumniatur, *ibid.*; de fabulis, quas profert, suspendat iudicium, *ibid.* 60; pro omni aetate scribere debet, *ibid.* 61; hoc faciens, cui sit similis, *ibid.* 62.
- Historicorum longevorum exempla, LXII, 22.
- Histriones, personis, quas referunt, tribuentes actiones inconvenientes, XV, 31 *et* 33; III, 8-11; XVIII, 5. *Vide* Comædia, Tragedia.
- Holmeus fons, LVIII, 3.
- Homerus. Ejus patria, XXVII, 20; tempusque, LXXXIII, 9; cujas sit, oraculum Alexandri magi a Luciano interrogat, XXXII, 53; patriæ suæ nusquam facit mentionem, XXV, 14; num cæcus fuerit, XXVII, 20, cæcus dicitur, LXX, 6; X, 25, 1; somniorum imperitus, cæcus, XLV, 5; ejus sapientia, XVII, 25; num versus ab eo scripti sunt, XXVII, 20; ejus quidam versus perire, XXVII, 24; est magniloquus, XII, 23; poetica licentia in cælum evehitur, XIII, 8; bonis versus auditum in cælum conficit, XII, 4; versibus suis tempestatem excitat, XII, 7; reddit Charonti visum, *ibid.* 24; quam egregie laudet, XL, 24, *sqq.*; laudator, non adulator, *conf.* XXV, 40; ejus Sirenes, Cædones, etc., III, 3; Thersiten taxavit carmine, XXVII, 20; heroas a pedibus, capite et coma laudat, LXXXIII, 21; Nireum formosissimum hominem laudat, *ibid.*; Menelaum quomodo depingat, XXXIX, 8; saltandi studium laudat, XXXIII, 23; e spectaculo redit doctior, XXXIII, 4; quas res narret, XI, 3; omnes res in duas classes divisisse videtur, XXXIII, 23; quid bello opposuerit, *ibid.*; non necessaria in historiis omisit, XXV, 37; de Achille multa fabulose scripsit, *ibid.* 40; ejus versus multa continent ad astrologiam pertinentia, XXXVI, 22; culpatur ob ficta pugnantium colloquia, LXXXIII, 7; non verum esse, quod de diis canat, XLVII, 1; mendacia cecinisse dicitur, LII, 2; ei fidem non habendam esse, XLIV, 40; cum Hesiodo fabulosa de inferis narravit, I, 2. Homerus et Hesiodus ridentur ob fabulam de Saturno, LXX, 6; *conf.* I, 2; iidem multa imitatione digna cecinerunt, XLIX, 21; cum Demosthene contenditur, LXXXIII, 5; modo ei præfertur modo postponitur, *ibidem et per totum dialogum sapius.* Ejus carminum decora abjecta jacent, X, 20, 2; ejus carmina ubi canantur, XXVIII, 15; ejus versus recitando decantantur, X, 12, 3; urbis somniorum mentionem fecit, XXVII, 32 *et* 33; Homericæ plagæ, XVII, 8. Homerum adit Menippus, XI, 1; Homerus adoratur, LXXXIII, 2; citatur, I, 5; XIII, 19; XIII, 2; XXVII, 36; XXXIII, 13; XLV, 2; XLVI, 11; XLVIII, 44; LVII, 5; LIX, 30; LXX, 23; LXXXVIII, 4. Versus ejus citantur, III, 6; III, 17, 18, 37; X, 11, 1; XI, 9; XI, 15; XII, 4; XII, 8; XII, 9; XII, 14; XII, 22; XIII, 14; XV, 3; XXXII, 5; XV, 41 *et* 42, XVII, 11, 16; XVIII, 8 *et* 14; XIX, 2; XXII, 10; XXXIII, 4, 8 *et* 23 *et* 85; XXXIV, 22; XXXVII, 60; XXXVIII, 23; XL, 20, 24, 25; XXXIX, 22; XXVIII, 31, 54; XLIII, 24; XLIV, 6 *et* 14 *et* 40; XLV, 13; XLVI, 10; XLVII, 13 *et* 19, 22, 23, 24, 25, 34; XLVIII, 10; L, 24; LV, 7; LIX, 10; LXIX, 30; LXXI, 25, 44; LXXXVII, 14 *sqq.* 23.
- Homo a Vulcano compositus, XX, 26; homines formati, XXXIII, 38; homo fit ex pistillo, LII, 35 *et* 36. *Vide* Vita. Homo bicolor in Ægyptum a Ptolemæo adductus, II, 4. Homo infans, VI, 3; homines a se invicem diversi, VI, 5; homines principio vitæ pellibus animalium induti, XXXVIII, 34; a rudi principio artibus et scientiis pedetentim statum suum effecere meliorem, *ib.*; hominis esse peccare, XXXVII, 7. Res humanæ neque spe, neque metu dignæ, XXXVII, 20; nulla hominum vita tranquilla, XLV, 27, sed est ridicula, XLVI, 4; comparatur cum civitate formicarum, *ibid.* 19; cum saltatorio spectaculo, *ibid.* 17; homines designantur deos, XIII, 10; eorum in deos indignatio, XLVII, 3; homo nequam variis nominibus appellatus, LX, 27; hominibus uti pro jumentis ridentur, LXXV, 10.
- Honoris amor nequaquam e vita expellendus, XLIX, 36. Honores mutant mores, XLV, 14; V, 22. *Vide* voces Nomen, Divitiæ, Aurum, Felicitas. Ex eruditione profisciscitur honor, I, 11. *Vide* Laus, Notitia, Eruditio, Æschines, Demosthenes.
- Horæ, XIII, 8; XXXVI, 5.
- Hori libros et Isidis ediscit Pythagoras, XLV, 18.
- Hormus, saltandi genus, XXXIII, 12.
- Hortari ultro festinantem, III, 6.
- Hospitali Jovi sacrificant redeuntes peregre, LXVII, 9.
- Hospites doctores, LXXXII, 36.
- Hostiæ quales diis præbeantur, XIII, 12; ritus circa eas, *ibid.* *Vide* Sacrificium.
- Humanitatis imago, XXXIX, 19.
- Hyacinthus Laconis Cebali filius, VIII, 14; ejus pulchritudo, X, 18, 1; LXXXVIII, 24; *conf.* XXXVII, 17; Apollinem amat, VIII, 2, 2; disci jactu ab Apolline interfectus, VIII, 14 *et* 15; XIII, 4; XXXIII, 45; ab eodem sepelitur, VIII, 15; in florem vertitur, *ibid.*
- Hydramardia, urbs, XXVII, 46.
- Hydra, XXX, 8; XLIV, 21; comparantur cum ea amores, XXXVIII, 2, et vires humanæ, XLIX, 35.
- Hylas, XXVII, 17; LXVI, 43.
- Hymenæus, VIII, 20, 16.
- Hymettus, V, 7. Hymetti plenus sermo, XVII, 35.
- Hypata urbs, XLII, 1.
- Hyperbole enormis, LXXXVII, 3.
- Hyperbolus. Incidere in Cleonem aut Hyperbolum aliquem, V, 30.
- Hyperides, patriæ sollicitator, miles trepidus, XVIII, 42; infidus, adulator, LXXXIII, 31.
- Hyporchemata qualia carmina sint, XXXIII, 16.
- Hypsipyle, XXXIII, 44.
- Hypsicratis, Amiseni, ætas, LXII, 22.
- Hyspasis regis Characis ætas, LXII, 16.
- I.
- Iacchus laceratus, XXXIII, 39.
- Jacere aleam, XXIII, 3; XI, 16.
- Jambulus, scriptor fabulosus, XXVI, 3.
- Japeto antiquior, VIII, 2, 1; VIII, 7, 1.
- Japex, X, 11, 2.
- Iason, LXXXIV, 8.
- Iason, XX, 73; XXXIII, 52.
- Icarius, inter pocula occisus, VIII, 18, 2; vinere cultor, XXXIII, 40.

Icarii filia, Penelope, VIII, 21; in cœlum recepta, LXXIV, 5.
 Icarus, XXXIII, 49; XXXIX, 21; XLV, 23; temerarius astrorum scrutator, XXXVI, 15.
 Iccus, XXV, 35.
 Ida mons, VIII, 4, 2; VIII, 11; VIII, 12, 1; VIII, 20.
 Idæus puer (Ganymedes), VIII, 6, 2.
 Idiotarum optima vita, XI, 21 et 4.
 Idomeneus præstantissimus Græcorum, X, 21, 1; erat parasitus, XLVIII, 44.
 Ignis furto subductus, XXXIII, 38; ignis non exstinguitur igni, XXXVIII, 2; igni sacrificant Persæ, XLIV, 42; in ignem se conferre ex fumo, XI, 4; ignis necessitas, VII, 19; communicatus non decrescit, VII, 18; solis ignis flagrantior, VII, 19; ignis celere mortis genus, LXVIII, 21; sacrilegorum et homicidarum pœna, *ibid.* 24.
 Ignorantia plurium malorum causa, LIX, 1; *conf.* XII, 21.
 Ignotus deus Atheniensium, LXXVII, 9.
 Ilias malorum, LXXI, 35.
 Iliensis tragredus ipse conduxit, prov., LX, 11.
 Ilion, XII, 23.
 Illissus, LXI, 4; LXVI, 13.
 Illyrii fortes, X, 14, 2. Illyriorum equitatus, LXXIII, 31.
 Imago formæ corporis præstantissimæ, XXXIX, 6 *seqq.*; eruditionis, *ibid.* 16; benignitatis, *ibid.* 19; beneficentiæ, *ibid.*; benevolentiæ, *ibid.*; animæ præstantissimæ, *ibid.* 13 *seqq.*; sapientiæ et prudentiæ, *ibid.* 17.
 Imaginum quarundam miracula. *Vide* Simulacrum, Statua.
 Imitator Thucydidis, XXV, 16.
 Impossibile, LXXXII, 15.
 Inachus, pater Iûs, VIII, 3, 1. Inachi filia, juvenca, IX, 7, 1; *conf.* XXXIII, 43. Inachi alveus Argis, XII, 23.
 Incantationes, remedia morborum, LII, 8 *seqq.* Incantationis descriptio, XI, 7 et 9; LII, 14; LXVII, 4.
 India a Noto perlata, IX, 15, 1.
 Indi, maxima orbis terrarum gens, LXIX, 6; a Baccho victi, VIII, 18; LIV, 4; arte saltandi domiti, XXXIII, 22; ab Alexandro victi, X, 12, 5; adorant solem saltando, XXXIII, 17; vino dediti, III, 5; vitro oblinunt mortuos, I, 21. Indorum elephantii, X, 14, 3; Indicum ebur, XIII, 11; Indica testudo, XLII, 53; Indica vestis, LVII, 1; Indicæ gemmæ, LXXII, 16.
 Indifferentia dicebant mala Stoici, LXXI, 31; et divitias, LXXI, 36 et 37; redarguuntur suo exemplo, *ibid.*; dolorem non esse indifferens, quid? *ibid.* 47.
 Indigeo. Paucis indigere est proximum diis esse, LXXV, 12.
 Indopatres, XVI, 21.
 Infernales pœnæ, XI, 14; *conf.* L, 8. Leges per quas fiant ratae, XI, 20.
 Infernus. *Vide* Orcus.
 Ingrati, in eos epigr., LXXXII, 7.
 Initiati dicuntur podagrici, LXXX, 125, 179, 239.
 Injusti. *Vide* Mali.
 Ino, Bacchi nutrix, IX, 9, 1; cum filio in mare præcipitata, IX, 8 et 9; a delphinibus recipitur, *ibid.*
 Insania, dea, XLVIII, 2.
 Institutio. *Vide* Educatio, Disciplina, Adolescentia.
 Insula Beatorum, XVI, 24; XXVII, 7; XX, 71. Insulæ variae, XXVII, 27.
 Interius cum exteriori non semper convenit, XXXIX, 11; exempla ejus diversitatis, *ibid.* Num ad interius hominis ab exteriori valeat conclusio, *ibid.* *Vide* Amictus.
 Interpres. Interprete opus est Pythio, XLIV, 23. Themistocle nihil opus erat interprete, XLIV, 31.

Interrogando et dubia opponendo facilius discitur, XX, 13.
 Invidia. Invidemus virtuti alterius; pulchris non invidemus, LXXVIII, 23.
 Io, filia Inachi, VIII, 3, 1; XXXIII, 43; in Isin vertitur, VIII, 3, 1; item in juvencam, *ibid.*, et IX, 7; dea facta præerit navigantibus et domina erit ventorum, *ibid.*
 Iolaus, XXX, 8; XXXVIII, 2; repubescens, X, 5, 2.
 Ion Platonius, LXXI, 7; vocatur Canon, *ibid.*; *conf.* LII, 6.
 Ionia capta, X, 12, 4; a Mausolo debellata, X, 24, 1.
 Ionius sinus, XXXVIII, 6. Ionium Ægæumve mare crate trajicere, XX, 28.
 Ionopolis, XXXII, 58.
 Iophon patrem Sophoclem dementiae accusat, LXII, 24.
 Iphicli filius, X, 23, 1.
 Iphigenia, XLI, 6.
 Iris, ministra Jovis, XIII, 8.
 Irus, XI, 15.
 Isarus orator, LXXIII, 12.
 Isiacis (de), LXXXII, 42.
 Isidis libros et Hori ediscit Pythagoras, XLV, 18.
 Isis Ægyptiorum dea, VIII, 3, 1; X, 13, 3; LVII, 14.
 Isidorus Characenus, historicus, LXII, 15 et 17.
 Ismenia tibiæ celebres, LVIII, 5.
 Ismenodorus in itinere occisus, X, 27, 2.
 Isocrates ad bellum timidus, XLVIII, 42; Thesca inseruit laudibus Helenæ, LXXIII, 10; citatur, *ibid.* 12; ejus ætas et exitus, LXII, 23.
 Issus, X, 12, 3, 4.
 Ister fluvius, XII, 4; XXXII, 48.
 Isthmus habuit viginti stadia, LXXIX, 1; eum perfodere cur aggressus sit Nero, *ibid.* 2; quinam ante cum hoc tentarint, *ibid.*; desistit a consilio metu inundationis, *ibid.* 4; verius metu vindicis, *ibid.*
 Italiæ aer, LXII, 9. Italia subjecta ab Annibale, X, 12, 2.

J.

Judæi medici, LXXX, 264.
 Judex ad quid attendere debeat, XXXV, 5; utramque debet audire partem, XX, 30; *conf.* LIX, 8. Judicium merces triobolus, XLVII, 12; LXXXIII, 36. Judicium nullum putat esse verum Pyrrho, XIV, 27. Judicium meliorum distat a vulgi judicio, XXIII, 2.
 Juno uxor et soror Jovis, XIII, 5; mater Vulcani, *ibid.* 6; ejus oculi comparantur, XL, 26; ejus coma picta, XXXIX, 7; formam suam laudat, VIII, 20, 10; sihi vindicat pomum, IX, 5, 2; in judicio pulchritudinis Paridi Asiæ imperium promittit, LXXVIII, 17; a Polycleto efficta, I, 8. Juno Syria, LXXII, 1; leonibus insidens, *ibid.* 31; eadem multas simul deas referens, *ibid.* Exprobrat Jovi amores, XLIV, 2; VIII, 5, 2; zelotypa ob Semelen, VIII, 9, 2; item ob Ganymedem, VIII, 5, 2; VIII, 3, 1; Inachi filiam facit juvencam, IX, 7, 1; Latonæ parturienti infesta, IX, 10; ejus dolus, XXXIII, 39; insidias struit Jovi, VIII, 21; ab Ixione tentatur, XV, 12; LXX, 38; Tiresiam visu privat, X, 28, 3. Opum donatrix, LXVII, 7; ubi colatur, XIII, 10; ejus templum, LXXII, 13. Juno traducitur, LXXVII, 11.
 Jupiter. Ejus epitheta, V, 1; Saturni et Rheæ filius, V, 6; ejus nativitas, XXXIII, 37; ejus natales saltantur, *ibid.* 80; per saltationem servatur, *ibid.* 8; a capra nutritur in Creta expositus, XIII, 5; expulso patre, imperium ad se rapit, *ibid.*; harbatus fingitur, XIII, 11; arietina apud Ægyptios facie fingitur, XIII, 14. Tauris insidet, LXXII, 31. A Phidia representatus, I, 8; XL,

- ibid.* 20, 27, et 28; post proœmium speciosum pusillum quoddam tractantes, *ibid.* 23; in tractatione historica omnia sibi debent esse similia, *ibid.*; historicus quidam malus geographus, *ibid.* 14; boni requisita, *ibid.* 34-37; prudentia civilis et eloquendo vis historico necessaria, *ibid.* 34; ad historiam scribendam non quivis idoneus, *ibid.* 35; veritatis debet esse amans, intrepidus, *ibid.* 38 et 41; quando is esse non possit, *ibid.* 39; dilucide explicet, *ibid.* 44; dicendis exæquari debet dictio, *ibid.* 45; bene res disponat historicus, *ibid.* 47; cuiusmodi similem esse oporteat, *ibid.* 51; quomodo formandum proœmium, *ibid.* 53; quomodo ad narrationem inde transeundum, *ibid.* 55; multa debet omittere, cuius instar, *ibid.* 56; vel verbo eloqui, *ibid.*; moderate laudet, *ibid.* 59; neque calumnietur, *ibid.*; de fabulis, quas profert, suspendat iudicium, *ibid.* 60; pro omni ætate scribere debet, *ibid.* 61; hoc faciens, cui sit similis, *ibid.* 62.
- Historicorum longævorum exempla, LXII, 22.
- Histriones, personis, quas referunt, tribuentes actiones inconvenientes, XV, 31 et 33; III, 8-11; XVIII, 5. *Vide Comœdia, Tragedia.*
- Holmeus fons, LVIII, 3.
- Homerus. Ejus patria, XXVII, 20; tempusque, LXXIII, 9; cujas sit, oraculum Alexandri magi a Luciano interrogatur, XXXII, 53; patriæ suæ nusquam facit mentionem, XXV, 14; num cæcus fuerit, XXVII, 20, cæcus dicitur, LXX, 6; X, 25, 1; somniorum imperitus, cæcus, XLV, 5; ejus sapientia, XVII, 25; num versus ab eo scripti sunt, XXVII, 20; ejus quidam versus perire, XXVII, 24; est magniloquus, XII, 23; poetica licentia in carum evehitur, XIII, 8; bonis versibus aditum in carum conficit, XII, 4; versibus suis tempestatem excitat, XII, 7; reddit Charonti visum, *ibid.* 24; quam egregie laudet, XL, 24, *sqq.*; laudator, non adulator, *conf.* XXV, 40; ejus Sirenes, Caledones, æt., III, 3; Thersites taxavit carmine, XXVII, 20; heros a pedibus, capite et coma laudat, LXXIII, 21; Nireum formosissimum hominem laudat, *ibid.*; Menelaum quomodo depingat, XXXIX, 8; saltandi studium laudat, XXXIII, 23; e spectaculo redit doctior, XXXIII, 4; quas res narret, XI, 3; omnes res in duas classes divisisse videtur, XXXIII, 23; quid bello opposuerit, *ibid.*; non necessaria in historiis omisit, XXV, 57; de Achille multa fabulose scripsit, *ibid.* 40; ejus versus multa continent ad astrologiam pertinentia, XXXVI, 22; culpatur ob ficta pugnantium colloquia, LXXIII, 7; non verum esse, quod de diis canat, XLVII, 1; mendacia cecinisse dicitur, LII, 2; ei fidem non habendam esse, XLIV, 40; cum Hesiodo fabulosa de inferis narravit, L, 2. Homerus et Hesiodus ridentur ob fabulam de Saturno, LXX, 6; *conf.* LII, 2; iidem multa imitatione digna cecinerunt, XLIX, 21; cum Demosthene contenditur, LXXIII, 5; modo ei præfertur modo postponitur, *ibidem et per totum dialogum sapius.* Ejus carminum decora abjecta jacent, X, 20, 2; ejus carmina ubi canantur, XXVIII, 15; ejus versus recitando decantantur, X, 12, 3; urbis somniorum mentionem fecit, XXVII, 32 et 33; Homericæ plagæ, XVII, 8. Homerum adit Menippus, XI, 1; Homerus adoratur, LXXIII, 2; citatur, I, 5; XIII, 19; XIII, 2; XXVII, 36; XXXIII, 13; XLV, 2; XLVI, 11; XLVIII, 44; LVII, 5; LIX, 30; LXX, 23; LXXVIII, 4. Versus ejus citantur, III, 6; III, 17, 18, 37; X, 11, 1; XI, 9; XI, 15; XII, 4; XII, 8; XII, 9; XII, 14; XII, 22; XIII, 14; XV, 3; XXXII, 5; XV, 41 et 42, XVII, 11, 16; XVIII, 8 et 14; XIX, 2; XXII, 10; XXXIII, 4, 8 et 23 et 85; XXXIV, 22; XXXVII, 60; XXXVIII, 23; XL, 20, 24, 25; XXXIX, 22; XXVIII, 31, 54; XLIII, 24; XLIV, 6 et 14 et 40; XLV, 13; XLVI, 10; XLVII, 13 et 19, 22, 23, 24, 25, 34; XLVIII, 10; L, 24; LV, 7; LIX, 10; LXIX, 30; LXXI, 25, 44; LXXVII, 14 *sqq.* 23.
- Homo a Vulcano compositus, XX, 26; homines formati, XXXIII, 38; homo fit ex pistillo, LII, 35 et 36. *Vide Vita.* Homo bicolor in Ægyptum a Ptolemæo adductus, II, 4. Homo infans, VI, 3; homines a se invicem diversi, VI, 5; homines principio vitæ pelli-bus animalium induti, XXXVIII, 34; a rudi principio artibus et scientiis pedetentim statum suum effecere meliorem, *ib.*; hominis esse peccare, XXXVII, 7. Res humanæ neque spe, neque metu dignæ, XXXVII, 20; nulla hominum vita tranquilla, XLV, 27, sed est ridicula, XLVI, 4; comparatur cum civitate formicarum, *ibid.* 19; cum saltatorio spectaculo, *ibid.* 17; homines designantur deos, XIII, 10; eorum in deos indignatio, XLVII, 3; homo nequam variis nominibus appellatus, LX, 27; hominibus uti pro jumentis ridetur, LXXV, 10.
- Honoris amor nequaquam e vita expellendus, XLIX, 36. Honores mutant mores, XLV, 14; V, 22. *Vide voces* Nomen, Divitiæ, Aurum, Felicitas. Ex eruditione proficiscitur honor, I, 11. *Vide Laus, Notitia, Eruditio, Æschines, Demosthenes.*
- Horæ, XIII, 8; XXXVI, 5.
- Hori libros et Isidis ediscit Pythagoras, XLV, 18.
- Hormus, saltandi genus, XXXIII, 12.
- Hortari ultro festinantem, III, 6.
- Hospitali Jovi sacrificant redeuntes peregre, LXVII, 9.
- Hospites doctores, LXXII, 56.
- Hostiæ quales diis præbeantur, XIII, 12; ritus circa eas, *ibid.* *Vide Sacrificium.*
- Humanitatis imago, XXXIX, 19.
- Hyacinthus Laconis Cebali filius, VIII, 14; ejus pulchritudo, X, 18, 1; LXXVIII, 24; *conf.* XXVII, 17; Apollinem amat, VIII, 2, 2; disci jactu ab Apolline interfectus, VIII, 14 et 15; XIII, 4; XXXIII, 45; ab eodem sepelitur, VIII, 15; in florem vertitur, *ibid.*
- Hydramardia, urbs, XXVII, 46.
- Hydra, XXX, 8; XLIV, 21; comparantur cum ea amores, XXXVIII, 2, et vires humanæ, XLIX, 35.
- Hylas, XXVII, 17; LXVI, 43.
- Hymenæus, VIII, 20, 16.
- Hymettus, V, 7. Hymetti plenus sermo, XVII, 35.
- Hypata urbs, XLII, 1.
- Hyperbole enormis, LXXVII, 3.
- Hyperbolus. Incidere in Cleonem aut Hyperbolum aliquem, V, 30.
- Hyperides, patriæ sollicitator, miles trepidus, XVIII, 42; infidus, adulator, LXXIII, 31.
- Hyporchemata qualia carmina sint, XXXIII, 16.
- Hypsipyle, XXXIII, 44.
- Ilpsicratis, Amiseni, ætas, LXII, 22.
- Hypasini regis Characis ætas, LXII, 16.
- I.
- Iacchus laceratus, XXXIII, 39.
- Jacere aleam, XXIII, 3; XI, 16.
- Iambulus, scriptor fabulosus, XXVI, 3.
- Iapeto antiquior, VIII, 2, 1; VIII, 7, 1.
- Iapix, X, 11, 2.
- Iason, LXXIV, 8.
- Iason, XX, 73; XXXIII, 52.
- Icarius, inter pocula occisus, VIII, 18, 2; vinere cultor, XXXIII, 40.

- Icarii filia, Penelope, VIII, 21; in cœlum recepta, LXXIV, 5.
- Icarus, XXXIII, 49; XXXIX, 21; XLV, 23; temerarius astrorum scrutator, XXXVI, 15.
- Iccus, XXV, 35.
- Ida mons, VIII, 4, 2; VIII, 11; VIII, 12, 1; VIII, 20.
- Idæus puer (Ganymedes), VIII, 6, 2.
- Idiotarum optima vita, XI, 21 et 4.
- Idomeneus præstantissimus Græcorum, X, 21, 1; erat parasitus, XLVIII, 44.
- Ignis furto subductus, XXXIII, 38; ignis non exstinguitur igni, XXXVIII, 2; igni sacrificant Persæ, XLIV, 42; in ignem se conferre ex fumo, XI, 4; ignis necessitas, VII, 19; communicatus non decrescit, VII, 18; solis ignis flagrantior, VII, 19; ignis celere mortis genus, LXVIII, 21; sacrilegorum et homicidarum poena, *ibid.* 24.
- Ignorantia plurium malorum causa, LIX, 1; *conf.* XII, 21.
- Ignotus deus Atheniensium, LXXVII, 9.
- Ilias malorum, LXXI, 35.
- Iliensis tragædos ipse conduxit, prov., LX, 11.
- Ilion, XII, 23.
- Ilissus, LXI, 4; LXVI, 13.
- Illyrii fortes, X, 14, 2. Illyriorum equitatus, LXXIII, 34.
- Imago formæ corporis præstantissimæ, XXXIX, 6 *seqq.*; eruditionis, *ibid.* 16; benignitatis, *ibid.* 19; beneficentiæ, *ibid.*; benevolentia, *ibid.*; animæ præstantissimæ, *ibid.* 13 *seqq.*; sapientiæ et prudentiæ, *ibid.* 17.
- Imaginum quarundam miracula. *Vide* Simulacrum, Statua.
- Imitator Thucydidis, XXV, 16.
- Impossibile, LXXXII, 15.
- Inachus, pater Ios, VIII, 3, 1. Inachi filia, juvenca, IX, 7, 1; *conf.* XXXIII, 43. Inachi alveus Argis, XII, 23.
- Incantationes, remedia morborum, LII, 8 *seqq.* Incantationis descriptio, XI, 7 et 9; LII, 14; LXVII, 4.
- India a Noto perflata, IX, 15, 1.
- Indi, maxima orbis terrarum gens, LXIX, 6; a Baccho victi, VIII, 18; LIV, 4; arte saltandi domiti, XXXIII, 22; ab Alexandro victi, X, 12, 5; adorant solem saltando, XXXIII, 17; vino dediti, III, 5; vitro oblinunt mortuos, L, 21. Indorum elephantii, X, 14, 3; Indicum ebur, XIII, 11; Indica testudo, XLII, 53; Indica vestis, LVII, 1; Indica gemmæ, LXXII, 16.
- Indifferentia dicebant mala Stoici, LXXI, 31; et divitias, LXXI, 36 et 37; redarguuntur suo exemplo, *ibid.*; dolorem non esse indifferens, quid? *ibid.* 47.
- Indigeo. Paucis indigere est proximum diis esse, LXXV, 12.
- Indopatres, XVI, 21.
- Infernales pœnæ, XI, 14; *conf.* L, 8. Leges per quas fiant rata, XI, 20.
- Infernus. *Vide* Orcus.
- Ingrati, in eos epigr., LXXXII, 7.
- Initiati dicuntur podagrici, LXXX, 125, 179, 239.
- Injusti. *Vide* Mali.
- Ino, Bacchi nutrix, IX, 9, 1; cum filio in mare præcipitata, IX, 8 et 9; a delphinibus recipitur, *ibid.*
- Inania, dea, XLVIII, 2.
- Institutio. *Vide* Educatio, Disciplina, Adolescentia.
- Insula Beatorum, XVI, 24; XXVII, 7; XX, 71. Insulae variae, XXVII, 27.
- Interius cum exteriori non semper convenit, XXXIX, 11: exempla ejus diversitatis, *ibid.* Num ad interius hominis ab exteriori valeat conclusio, *ibid.* *Vide* Amictus.
- Interpres. Interprete opus est Pythio, XLIV, 23. Themistocle nihil opus erat interprete, XLIV, 31.
- Interrogando et dubia opponendo facilius discitur, XX, 13.
- Invidia. Invidemus virtuti alterius; pulchris non invidemus, LXXXVIII, 23.
- Io, filia Inachi, VIII, 3, 1; XXXIII, 43; in Isin vertitur, VIII, 3, 1; item in juvencam, *ibid.*, et IX, 7; dea facta præerit navigantibus et domina erit ventorum, *ibid.*
- Iolaus, XXX, 8; XXXVIII, 2; repubescens, X, 5, 2.
- Ion Platonius, LXXI, 7; vocatur Canon, *ibid.*; *conf.* LII, 6.
- Ionica capta, X, 12, 4; a Mausolo debellata, X, 24, 1.
- Ionius sinus, XXXVIII, 6. Ionium Ægæumve mare crate trajicere, XX, 28.
- Ionopolis, XXXII, 58.
- Iophon patrem Sophoclem dementiae accusat, LXII, 24.
- Iphicli filius, X, 23, 1.
- Iphigenia, XLI, 6.
- Iris, ministra Jovis, XIII, 8.
- Irus, XI, 15.
- Isarus orator, LXXIII, 12.
- Isiacis (de), LXXXII, 42.
- Isidis libros et Hori ediscit Pythagoras, XLV, 18.
- Isis Ægyptiorum dea, VIII, 3, 1; X, 13, 3; LVIII, 14.
- Isidorus Characenus, historicus, LXII, 15 et 17.
- Ismenia tibiæ celebres, LVIII, 5.
- Ismenodorus in itinere occisus, X, 27, 2.
- Isocrates ad bellum timidus, XLVIII, 42; Thesca inseruit laudibus Helenæ, LXXXII, 10; citatur, *ibid.* 12; ejus ætas et exitus, LXII, 23.
- Issus, X, 12, 3, 4.
- Ister fluvius, XII, 4; XXXII, 48.
- Isthmus habuit viginti stadia, LXXIX, 1; eum perfodere cur aggressus sit Nero, *ibid.* 2; quinam ante eum hoc tentarint, *ibid.*; desistit a consilio metu inundationis, *ibid.* 4; verius metu vindicis, *ibid.*
- Italiae aer, LXII, 9. Italia subjecta ab Annibale, X, 12, 2.

J.

- Judæi medici, LXXX, 264.
- Judex ad quid attendere debeat, XXXV, 5; utramque debet audire partem, XX, 30; *conf.* LIX, 8. Judicium merces triobolus, XLVII, 12; LXXXIII, 36. Judicium nullum putat esse verum Pyrrho, XIV, 27. Judicium meliorum distat a vulgi judicio, XXIII, 2.
- Juno uxor et soror Jovis, XIII, 5; mater Vulcani, *ibid.* 6; ejus oculi comparantur, XL, 26; ejus coma picta, XXXIX, 7; formam suam laudat, VIII, 20, 10; sibi vindicat pomum, IX, 5, 2; in judicio pulchritudinis Paridi Asiæ imperium promittit, LXXVIII, 17; a Polycleto efficta, I, 8. Juno Syria, LXXII, 1; leonibus insidens, *ibid.* 31; eadem multas simul deas referens, *ibid.* Exprobrat Jovi amores, XLIV, 2; VIII, 5, 2; zelotypa ob Semelen, VIII, 9, 2; item ob Ganymedem, VIII, 5, 2; VIII, 3, 1; Inachi filiam facit juvencam, IX, 7, 1; Latonæ parturienti infesta, IX, 10; ejus dolus, XXXIII, 39; insidias struit Jovi, VIII, 21; ab Ixione tentatur, XV, 12; LXX, 38; Tiresiam visu privat, X, 28, 3. Opum donatrix, LXVII, 7; ubi colatur, XIII, 10; ejus templum, LXXII, 13. Juno traducitur, LXXVII, 11.
- Juppiter. Ejus epitheta, V, 1; Saturni et Rheæ filius, V, 6; ejus nativitas, XXXIII, 37; ejus natales saltantur, *ibid.* 80; per saltationem servatur, *ibid.* 8; a capra nutritur in Creta expositus, XIII, 5; expulso patre, imperium ad se rapit, *ibid.*; barbatus fingitur, XIII, 11; arietina apud Ægyptios facie fingitur, XIII, 14. Tauris insidet, LXXII, 31. A Phidia representatus, I, 8; XL,

- 14; iracundiæ a Prometheo iucosatus, VII, 8, 9; indignatus, quod hominibus fictis dei deteriore essent conditione, VII, 13; benignus et clemens a Mercurio prædicatus, *ibid.* 6; in cælo magnus, currum agens, XV, 22; Proteo mutabilior, XIII, 5; pulchritudine captus et mansuetus redditus, LXXVIII, 7; ridetur, *ibid.*; ejus curæ et negotia, XLVII, 2; XLVI, 25 et 26; peregrinorum præses, XXIV, 6; divitiarum dator, LXX, 2. *Conf.* V, 24 et 41; LXX, 14. Ejus uxores, VIII, 24; XIII, 5; parit Minervam, VIII, 8; XIII, 5; Dionysum in femore ad maturitatem perducit, VIII, 9; XIII, 5; mandat, ut nox producat, VIII, 10; possessio ludusque amoris, VIII, 6, 3; amores ei exprobrantur, VIII, 5, 2; XLIV, 2; in amorem effusus, XIII, 5; quomodo amabilis fieri possit, VIII, 2, 2; in varias transformatur species, VIII, 2, 1; VIII, 5, 2; VIII, 12, 1; VIII, 16, 2; XIII, 5; in cygnum mutatus, VIII, 20, 14; in aurum mutatus, XLV, 13; V, 41; IX, 12; amat juveneam, IX, 7, 1; Ixionis uxorem adulteratur, VIII, 6, 3; Ganymedem rapit, VIII, 20, 6; ab eo, osculo in omnium conspectu dato, calycem accipit, VIII, 5, 2; perfugium Latonæ parturienti parat, IX, 10; rapit Europam, IX, 15; *conf.* LXXII, 4; victor Gigantum et Titanum, V, 4; Saturnum non vinxit, XXXVI, 21; Salmoneum prostermit, LXXVII, 4; Prometheus Caucasum affixit, XIII, 6; ei insidiæ parantur, VIII, 21; XLIV, 40; quid facturus aurea catena, XX, 3; XLIII, 4; *conf.* de hac catena, VIII, 21; XXV, 8, XXXVI, 22; Æsculapium fulmine percutit, VIII, 13; fulmine occidit Phaethontem, VIII, 25; *conf.* XXXVI, 19; ejus fulmen Cupido non formidat, VIII, 19; judicium pulchritudinis recusat, VIII, 20; sceptro spoliatus, VIII, 7, 3; minatur diis, VIII, 21; Vulcanum e cælo ejicit, XII, 2; XIII, 6; cum sole expostulat, cur, VIII, 25, 1; commissatum ad Æthiopes abiit, XIII, 2; redarguitur a Momo, LXXIV, 6 et 7, et per totum dial. LXXIV; ejus ad ceteros deos oratio, XLIV, 14 *sqq.*; Tiresiæ artem divinandi donat, X, 28, 3; ejus ministri, XIII, 8; ejus regia, XIII, 8; sanguine pluit, XXVI, 17; ubi colatur, XIII, 10; rarius ei quam ceteris deis sacrificatur, XLVI, 24; ejus ara in Gargaro, VIII, 4, 2; aries ei mactatur, VIII, 4, 2; sepultus quomodo tonare possit, XLIV, 45; ejus sepulcrum, V, 6; XIII, 10; XLIV, 45; LII, 3; LXXVII, 10.
- Jusjurandum amatorum vanum, LXVII, 7; in extremis labiis, LXVII, 7, 3. Jurare falso non verentur per numen, quod impotentes credunt, LXXVII, 4. Jurare per quem deum deceat deliberatur, *ibid.* et *sqq.* *Conf.* XLI, 11 et 38. Jusjurandum Pythagoræ, Græcorum, Scytharum. *Vide in his vocibus.*
- Justi. *Vide Boni.*
- Justitia laudatur, XV, 18; XLVII, 5; veræ philosophiæ comes, XV, 16; ejus inimici, XLVII, 7 et 8.
- Juventus. *Vide Adolescentia.* Juvenum excusationes in donando, LXVII, 7; eorum vanum jusjurandum, *ibid.*
- Ixion, VIII, 6, 1; XI, 14; XXV, 57; LXXX, 10; ejus uxor Jovi Pirithoum peperit, VIII, 6, 4; tentator deæ, XIII, 8; LXX, 38; sollicitata Junone, a Jove absolvitur, VIII, 6, 1-4; nebula ei loco Junonis objicitur, VIII, 6, 4; speciem vanam amplectitur, XV, 12.
- K.
- Kalendæ Romanæ, LXXVI, 7.
- L.
- Labores Dromonis vel Tibii, XVII, 25. Labores sustinere quid prosit, XLIX, 24, 27; XLV, 23. *Vide Corpus,*
- Vires. Ex illis nascuntur bona, XLIX, 30; LI, 8. Post multum laborem ut ante habemus, XX, 69.
- Labra rigare, siccum linquere palatum, XVII, 30; XVIII, 6.
- Labyrinthus, XXXIII, 49.
- Lac gallinæ mulgere, XVII, 13.
- Lacedæmonii cum Argivis manus conserentes, XII, 24; eorum reges quot habuerint calculos, XXIII, 3. Lacedæmoniorum exercitia, XLIX, 38; de pila decertatio, *ibid.*; saltationis amici, XXXIII, 10; flagellis se cadunt, XLVI, 16; pristinos exuunt mores, X, 1, 4; eorum mulieres tonsæ, LXIX, 27.
- Lachanopteri, XXVI, 13.
- Laches, parasitus, V, 58.
- Lachesis, una Parcarum, XLIII, 2.
- Laerimæ Neptuni ridetur, LXXVII, 6.
- Lacunar templi aureum, LXXXII, 30.
- Laius, XLIII, 13.
- Lampas vocatur pyra, LXXXII, 49.
- Lampichus, tyrannus, X, 10, 4.
- Lampis amore meretricis perit, X, 27, 7.
- Lampsacus, sedes Priapi, VIII, 23.
- Laodamia, XXXIII, 53.
- Laomedon Apollinem et Neptunum mercede fraudat, XIII, 4; XLII, 8.
- Lapilli ignei coloris, LXVII, 6; XXXVIII, 41.
- Lari in morem devorare totam escam, LXVII, 3.
- Larissa, XLII, 3.
- Larvam Lamiamque metuere, LII, 2.
- Latona, VIII, 16, 1; parit Deli, IX, 10; ejus puerperium agebatur, XXXII, 38; saltabatur ejus partus, XXXIII, 38.
- Latona mulier Evagoræ regis Cypriorum, XL, 27.
- Latrator deus (Anubis) ridetur, LXXIV, 10.
- Laus et Laudator. Laus est liberum quiddam, XL, 18; non habet quantitatis legem, *ibid.*; in laudando comparare scitum est, *ibid.* 19; laudem quomodo quis possit consequi, *ibid.* 17; *conf.* XXIII, 2. *Vide Notitia.* Invidiæ non debet laus esse obnoxia, XL, 23; laudator quomodo distet ab adulatore, *ibid.* 20; veri laudatoris ingenium, *ibid.* Laudes suas cur quis facile admittat, *ibid.* 3; laude sua capti quibus similes, *ibid.*; ea delectantur feminae, licet sibi falso saepe attributa, *ibid.* 4; sub nimia laude quid lateat, *ibid.* 1; quando laudes sint tolerabiles, *ibid.* 2; *conf.* XXV, 9; cui laus jucunda, vel gravis, XXV, 11 et 13.
- Lazi, ad Bosporum populi, XLI, 44.
- Leagoras, XXX, 9.
- Learchus, homo infelicissimus, LXXIV, 7.
- Lebadia, X, 3; XI, 22.
- Lechæus sinus, LXXIX, 4.
- Lectica uti effeminatum, LXXV, 10.
- Lecythio, fugitivus, LXIX, 32.
- Leda, VIII, 20, 14; Ledæ liberi, VIII, 24; VIII, 26; perpulchra, X, 18, 1; cum ea propter pulchritudinem lusit Jupiter, LXXXVIII, 7.
- Lemnos, VIII, 15; Lemnii Vulcanum excipiunt, XIII, 5; Lemniades mulieres, XXXVIII, 2; LXVII, 13.
- Leo devinctus licio, XVII, 30. Leonina pelle tegere simium, XV, 32; LII, 5. Leonem hinnulus, X, 8, 1. Leones solivagi, LXX, 34.
- Leontichus, LII, 6.
- Leosthenes, LXXXIII, 14.
- Leotrophis. Milonem ex Leotrophide efficere, XXV, 34.
- Lepidus, XXXII, 25 et 42.
- Lepus. Leporem dimisi, LX, 3.
- Lerna, IX, 6; XXV, 29.
- Lernæa capita, XXXVIII, 2.

Lebonax quomodo appellat saltatores, XXX III, 69.
Lethes aqua, X, 13, 6; X, 23, 2; XVI, 1; XVIII, 3; L, 5; quid efficiat, *ibid.*; eam qui non gustarint, XVI, 28; Lethes comparatur cum ignorantia hominum, XII, 21.
Leucanor, Bosphoranorum regulus, XLI, 44.
Leucothea, XXVII, 35; LXXIX, 3.
Lex. Leges Saturnalium inscribantur pilæ æneæ, LXX, 18. Leges cur sint inutiles, XXXVII, 58; aliquid peregrini habentes reveretur vulgus, XLV, 18.
Libanitis, LVIII, 3.
Libanus, VIII, 11; LXXII, 8; arena rubra inficit flumen Adonin, ut sanguine videatur, *ibid.*; plus quam diei iter altus, *ibid.* 9.
Liberos suos immolant et devovent Syri, LXXII, 58.
Libertas, socia veritatis, XV, 17; Dionysiaca libertas, *vide* Dionysiaca. Libertas Demosthenis in dicendo, LXXIII, 33, 36, 40; libertatem dicendi concedere, magnanimum est, LXXIV, 4.
Libri cœlestes, LXXVII, 16.
Librorum lectio quando non sufficiat, LVIII, 2; eorum emtores ignari et rudes cui similes, LVIII, 4, 5 et 6 *sqq.*; eorum titulos solos nosse, LVIII, 18; libro inscribuntur hominum actiones, LXXVII, 13.
Liburnorum populus, quis? XXXVIII, 6.
Libya, IX, 14, 2; Libyæ australes partes inhabitabiles sunt, LXIV, 1; serpentum, quos alit, genera, LXIV, 3.
Libyæ Ammonem colunt, XXXVI, 8.
Linguae Græcæ studium quomodo tractandum sit, XXXIV, 22; in ea aliqua nimis accurate taxantur, XXV, 21.
Literas invenit Cadmus, IV, 5, 12, et ordine collocavit Simonides, *ibid.*; literas scire nil prodest, nisi vitam componas in melius, LXXI, 34; literarum studia. *Vide* Eruditio, Studia.
Logomachia duorum indoctorum philosophorum, XXVII, 28. *Vide* Disputatio, Philosophia.
Lollianus, docendi studio cuique gravis, LXXXII, 18.
Lonchatæ, Macentis et Arsacemæ amicitia, XLI, 44.
Longæva hominum genera, LXII, 3; longævæ gentes, *ib.*; longævitatis causæ, *ibid.* 2 et 6; exempla longævorum regum, *ibid.* 8—17; philosophorum, *ibid.* 18—21; historicorum, *ibid.* 22.
Loquendi fiducia, socia veritatis, XV, 17.
Lotophagi, XXXIII, 4.
Lotum Ulyssis gustarunt socii, XVII, 8. Lotus Homeri, III, 3; eum obscurare, *ibid.*
Loxias ænigmatice loquens, XIV, 14.
Lucernam olent Demosthenis scripta, LXXIII, 15.
Lucianus. Ejus patria, XXV, 24; XLII, 55; ejus frater, XLII, 54; de ejus institutione pater deliberat, I, 1; avunculo, statuario, committitur, I, 2; felici natura erat præditus, *ibid.*; ob fractam tabulam ab avunculo verberatur, *ibid.* 3; domum se ab eo proripit, *ibid.*; commendat se ei ars statuaria, *ibid.* 7; item eruditio, *ibid.* 9; quæ ei artes mechanicas dissuadet, I, 10; sprete arte statuaria, ad eruditionem se confert, *ibid.* 14; a curru Pegaseo omnem contemplatur mundum, *ibid.* 15; cur hoc somnium exposuerit, *ibid.* 18; ad philosophiam excitatur, III, 5; philosophorum appellatur hostis, XV, 1; philosophorum admirator, *ibid.* 5 et 46; non invenit cui se tradere possit philosophum, *ibid.* 11; sub specie mulieris philosophiam perstringit falsam, *ibid.* 12; non philosophiam, sed impostores illius traducit, *ibid.* 15 et 29; idcirco Sophistas formidandus, *ibid.* 22. Luciani nomen adoptivum, *ibid.* 29; osor superbiæ, mendaciorum, amicus probitatis, *ibid.* 20; ad orationem Diogenis respondet, *ibid.* 29; relictis curiæ negotiis, philosophiæ se mancipat, *ibid.* 29—37; criminibus im-

putatis absolvitur, *ibid.* 39; Epicuri sapientiam vehementer probat, XXXII, 25, 47 et 61. Peregrinatur in Thessaliam, XLII, 1; ejus cum Palæstra ancilla consuetudo, *ibid.* 8 *seqq.*; in asinum transformatur, *ibid.* 13 *seqq.*; ad humanam redit formam, *ibid.* 54. In Macedoniam peregrinatur, XXI, 7. Habetur odio ab Alexandro mago, XXXII, 55; ejus periculum, *ibid.* 55 et 56; cum Xenophonte se peregrinatum dicit, *ibid.* 56. Familiaritas cum potentiore, solius istius causa, parum arridet Luciano, XVII, 1—4 *seqq.*; lapsum inter salutandum ad deos refert, XIX, 15; cur se jam senex adhuc in servitium dederit, XVIII, 10 *seqq.*; in Ægypto officium gubernatoris nactus, *ibid.* 12; pharmacopolæ se comparat, *ibid.* 7; item Salætho, *ibid.* 4; item actoribus tragicis, *ibid.* 6; laus ejus orationis, XXII, 1; cur fictas conscripserit historias, XXVI, 4; ficta ejus peregrinatio, XXVI, 5 *seqq.*; cur, *ibid.*; scripta sua extenuat, II, 1; ejus scripta ex dialogo et comœdia composita, II, 5. Ab inepto homine deridetur ob vocem Apophras, LX, 7.
Lucifer, genitor Ceycis, VI, 1; XXVI, 12.
Lucillius naufragus, quid deis offerat, LXXXII, 23.
Lucina obstetrix, VIII, 8.
Luctæ exercitium quid? XLIX, 8. *Vide* Exercitium.
Luctus de mortuo ridiculus, L, 1, 12, 21. Luctus expers est nemo, XXXVII, 25.
Lucullus bellum gerit cum Tigrane, LXII, 15.
Lucus semper virens, LXXVII, 10.
Ludis Jovialibus prælegitur liber, LXXVIII, 1.
Lumen quo consilio a fatuo quodam exstinguatur, LXXXII, 25.
Luna Astarte, LXXII, 4. Luna loquens inducitur, XLVI, 20. Eam cœlo deducit Cupido, VIII, 12, 1. Lunæ et Endymionis amor, VIII, 11, 1; XIII, 7; ejus et Alexandri magi amores ficti, XXXII, 35 et 39; ejus molestiæ, XLVII, 1. Lunæ et Soli simulacra facere nefas esse dicunt Assyrii, LXXII, 34; eam sub nomine Menæ colunt Phryges, XLIV, 42. Lunæ natura admirabilis, XLVI, 4; ejus inquirendæ nimis curiosi reprehenduntur, XLVI, 20 et 21. Ejus influxus, XXXVI, 25. Lunam lente ire jussurus Mercurius, VIII, 10. Cur in aliam alias formam vertatur, XXXVI, 3; a Sole mutatur lucem, XXXVI, 3; eclipsis lunæ, XXVI, 19; lunæ solisque oppositio et quadratura, LXXVII, 24.
Lupi solivagi, LXX, 34.
Lupinos in pera gestant philosophi, X, 1, 1; et *serpius* LXIX, 31.
Lusciniarum fabula, III, 3.
Lutum et pulvis cur subjiciantur in gymnasiis, XLIX, 28 et 29.
Lux æterna, LXXVII, 13. Lucem noctu emittunt gemmæ, LXXII, 32.
Luxuria naturæ leges violat, XXXVIII, 20.
Luxus cujusdam Athenas venientis, III, 13.
Lycambes, LX, 2.
Lycambæ filia, blanda voce prædita, XXXVIII, 3.
Lycaonis filia, X, 28, 3.
Lyceum Corinthi, X, 1, 1.
Lyclinis gemma, LXXII, 32.
Lychopolis, XXVI, 29.
Lycinus, saltator. quomodo se gerat, XXXIII, 2. Lycini peregrinatio, XXXVIII, 6.
Lycophronis Alexandra, XXXIV, 25.
Lycoreus mons, V, 3.
Lycurgus, XXVII, 17; legislator Lacedæmoniorum, jam senex leges tulit, XLIX, 39; instituit exercitia, XLIX, 38; patriæ sollicitator, miles trepidus, XLVIII, 42; astrologus, XXXVI, 25; quando in bellum proficisci

jusserit, *ibid.*; ejus ætas, LXII, 28.
 Lycurgi supplicium (per Bacchas) saltatur, XXXIII, 57.
 Lydia, a Bacco subacta, VIII, 18; ab Alexandro capta, X, 12, 4. Lydi arte saltandi domiti, XXXIII, 22; æque atque Græci sacrificant, XIII, 14; orgia Rheæ ab Atte didicerunt, LXXII, 15; Lydus senex, Silenus, LXXIV, 4.
 Lynceus, V, 25; X, 28, 1; XLVI, 12. Eo cernere acutius, XX, 20; XL, 20.
 Lypæes, LX, 16.
 Lysias, Phædri amasius, XXXVIII, 24; LXI, 4.
 Lysimachus, poeta comicus, IV, 7.
 Lysimachus, rex, XXV, 1; XLVI, 15; ejus ætas, LXII, 11.
 Lysippus statuarius, XLIV, 9.

M.

Macedonicorum regum commentarii, LXXIII, 26. Macedones caput diademate revinctum reverentur, X, 12, 3.
 Macedonica chlamys, X, 14, 4.
 Macentis, Lonchatæ et Arsacomæ amicitia, XLI, 44.
 Machbei Indi, LIV, 6.
 Machlyes et Machlyene, XLI, 44 sqq.
 Mæandrius succedit Polycrati, XI, 16; prodidit Polycratem, XII, 14.
 Mænades Bacchi, VIII, 2, 2; earum descriptio, LIV, 1; a Pane amantur, VIII, 22, 4; Pentheum discerpunt, LXX, 8.
 Mæon num sit pater Homeri, LXXIII, 9.
 Magi longævi sunt, LXII, 4.
 Magnificientia in ædibus, supellectile et vestibus nihil prodest, LXXV, 8 et 9.
 Maja, Atlantis filia, VIII, 24; *conf.* VIII, 7, 1.
 Mala demorsa tradere, amoris signum, LXVII, 12; *conf.* XLI, 13; LXVIII, 2.
 Mali quo abeant post mortem, L, 8. Exempla malorum, XXXVII, 8; eorum post hanc vitam pænæ, XLIII, 17; L, 8. Malitiæ signa occultæ ex dicto Euripidis, XLVIII, 4. Mala omnibus communia, XXXVIII, 27; XLIII, 18.
 Mallenses vaticinandi arte celebres, XXXII, 29.
 Malli oraculum, LII, 38.
 Malva verberari, XXVII, 26; LVIII, 3; LXIX, 33.
 Mandragora. Ex mandragoræ potu dormire, V, 2; LXXIII, 36.
 Mandrobuli more, XVII, 21.
 Mantineensium cetrati milites, X, 14, 2.
 Manum protendunt suffragia ferentes, LXXIV, 19.
 Marathon, VIII, 22, 3; XIX, 3.
 Marcomanni, XXXII, 48.
 Marcus imperator, *ib.*
 Mare tranquillum homines allicit, LXI, 12.
 Margites, XX, 17. Margitæ aut Corebi esse, LII, 3.
 Maritorum zelotypia, XVII, 29; XXXVIII, 42.
 Mars de minis Jovis parum sollicitus, VIII, 21; a Mercurio spoliatus, VIII, 7, 1; Cupidinem invitat, VIII, 19.
 Martis et Veneris amor, VIII, 12, 2; *ibid.* 15, 2; 20, 2; quid eorumdem adulterium significet, XXXVI, 22, 27; a Vulcano una cum illa in vincula datur, VIII, 17; XXXIII, 63; XLV, 3; LXXVII, 6. Mars a Diomede vulneratus, a Minerva dejectus, XLIV, 40; saltare doctus, XXXIII, 21; Argis in seminarum numinibus numeratur, XXXVIII, 30.
 Marsyas, VIII, 16, 2; ejus tibicæ, LVIII, 5; *conf.* XXIII, 1.
 Massagetis Tomyris, XII, 13.
 Massilienses quid et quomodo puniant, XLI, 24.
 Massinissæ regis ætas, LXII, 17.
 Matribus primogeniti acceptiores, XLVIII, 61.
 Matrimonium. *Vide* Conjugium.
 Matula. Immingere in matulam, XVII, 4.

Mausacas, XXV, 28.
 Mausoli res gestæ, X, 24, 1; monumentum, *ib.*; deridet eum Diogenes, *ib.*; et Menippus, XI, 17.
 Mazæa, filia Leucanoris, XLI, 44.
 Mechanici nobiles, LIII, 2. Mechanicas artes dissuadet Luciano Eruditio. *Vide* Lucianus.
 Medæe verba apud Euripidem, XVIII, 10; ejus somnium, XXXIII, 53; *conf.* XX, 73; ejus receptio et fuga, XXXIII, 40. Muliebrem deplorat sexum, X, 28, 2; zelotypia inflammata pingitur, LXI, 31.
 Medi imperio spoliati, XII, 9; aufugientes, X, 12, 2; imbelles, X, 14, 2; quum ab equis descenderint, stare non possunt, X, 27, 5. Medorum vivendi ratio, X, 12, 3.
 Medicamenta qualia sint multa, LX, 5; medicamenta in omnibus non eandem habent vim, XXIX, 27; sæpe fallunt artem, *ibid.* 17; medico ante adhuc multa circumspicienda quam accedat ad curationem, *ib.*; natura hominis ante exploranda est, quam adhibeantur medicamenta, *ib.* 29.
 Medicus practicus theoretico melior, LIII, 1. Prærogativa medicorum, XXIX, 23. Medicus amorem privigni ægri in novercam detegit, LXXII, 16; medici Syri, LXXX, 264; Judæi, *ibid.*
 Medicus, arte grammatica non egens, LXXXII, 38.
 Medius, scriptor, LXII, 11.
 Medusa, IX, 14, 2.
 Megabyzus, V, 22.
 Megacles, V, 22; XVI, 8.
 Megapenthes tyrannus, XVI, 8; Cydimachi cepit bona, *ibid.*; interfecit Cleocritum, *ibid.* 9.
 Megillus Corinthius, X, 1, 3; XVI, 22.
 Melampode audire acutius, XL, 20.
 Melanoepe num sit mater Homeri, LXXIII, 9.
 Melanthus, assentator, X, 6, 5.
 Meleagri tabes, XIII, 1; LXXI, 31. Meleager, admirandus vir, X, 15, 3; XXXIII, 50.
 Melicerta, XXXIII, 42; LXXIX, 3.
 Melitensis catellus, prov., LXXI, 19; Melitenses caniculæ, XVII, 34.
 Melitiden aut Corœbum putare aliquem, XXXVIII, 53.
 Melitus, XV, 10; XLII, 16; XLVII, 6.
 Memnon ad orientem solem exclamat, XLI, 27; LII, 33. Memor. Odi convivam memorem, prov., LXXI, 3.
 Memphi colitur bos, XLIV, 42. Memphiticus laurus deus ridetur, LXXIV, 10.
 Menam, i. e. Lunam, colunt Phryges, XLIV, 42.
 Menandri locus, XXXVIII, 43; ejus prologus Elenchus, LX, 4.
 Mendacia, qualia licita, LII, 1; non necessaria proficisci ex audentia, *ibid.* 2; totarum mendacia nationum, *ibid.* 3; poetarum tolerabilia, *ibid.* Historiam mendacia non tolerare, XXV, 7.
 Menecles, XLII, 49.
 Menecrates, pater Hermotimi, XX, 50; e divite pauper, XLI, 24; ejus cum Zenothemi amicitia, *ibid.*; amici opera honori adempto restituitur, *ibid.* *Vide totum dial.* LXXIX.
 Menelaus, ex Pelopidis oriundus, VIII, 20, 14; cum Helena desponsatur, *ibid.*; ab ea electus, LXXVIII, 17; uxore spoliatus, X, 19, 1; XXVII, 25, 26; interficit Euphorbum, XLV, 17. Ejus ædes, LXXVIII, 25; a Rhadamantho ei adjudicatur Helena, XXVII, 8. Sponte venire Menelaum, prov., LXXI, 12.
 Menippus mordax, XLVII, 33; cavillator, X, 2, 1; canis dicitur, in Craneo versans, X, 1, 1; describitur, *ibid.* 2; inferis creat molestias, X, 2, 1; vitiorum inimicus, *ibid.*; ejus ad astra peregrinatio, XLVI, 1 et 10; perstringit philosophos, X, 1, 2; X, 10, 11; X, 20; XI, 4;

- XLVI, 5 *sqq.*; item poetas, XI, 4; pileo, leonina pelle et lyra, cur et a quo, instructus, XI, 8; cur ad orcum migrarit, XI, 6 *et* 21; Homerum et Euripidem adit, XI, 1; ad superos regreditur, XI, 1; ad mortem se præparat, X, 10, 11; ridens moritur, X, 21, 2; X, 22; ejus cum Charonte expositio, X, 22.
- Meneceus, XXXIII, 43.
- Mens. *Vide* Animus. Mentes excitat exemplum, XLIX, 37; distractio mentis per opiniones, XLVI, 10; mentis et corporis non semper eadem forma, XXXIX, 11; mentis præstantissimæ imago, XXXIX, 13 *seqq.*; mente aliud celare, aliud promere verbis, XVIII, 6.
- Mensæ Siculis deliciores, X, 9, 2; Syracusanæ, i. e. splendide, LXXIII, 18.
- Mensis Ægyptius Mesori, LXXVII, 22; mensium ordinatus ab Ægyptiis numerus, XXXVI, 5.
- Mercatorum navigationes, XLI, 4.
- Merces. *Vide* Didactrum. Mercede conductorum calamitates, XVII, 1; eorum vita defenditur, XVIII, 10; *vide* Aulici. Sine mercede nemo facit quidquam, XVIII, 13; nec potentes istius expertes, *ibid.*
- Mercurius, Majæ filius, VII, 5; VIII, 7, 1; XII, 1; Majæ et Jovis filius, VIII, 21, 2; Cyllenius, VIII, 22, 1; XII, 1; Argiphontes, V, 31; Mercurius lapideus, LXVI, 20; primæ lanuginis juvenis, XIII, 11; ejus virga et alæ, VIII, 7, 4; X, 22, 3; ejus comes, XLV, 2; canina fingitur ab Ægyptiis facie, XIII, 14; Iapeto senior, quantum ad astutiam, VIII, 7, 1; ei vim dicendi attribuant Græci, LV, 4; in doctrinæ studiis versatus, LXIX, 22; fur, XLV, 28; ei furtum exprobratur, VII, 5; rhetor magnus, *ibid.*; furatur Neptuni tridentem, Martis gladium, arma Apollinis, VIII, 7, 1; *conf.* XXXVI, 20; forcipem Vulcano, VIII, 7, 2; cestum Veneri, sceptrum Jovi surripit, VIII, 7, 3; adest in raptu Ganymedis, VIII, 20, 6; Cupidinem vicit, VIII, 7, 3; ex testudine instrumentum fecit musicum, *ib.* Luctandi artem docet, VIII, 26; divitiarum dator, LXX, 14; *conf.* III, 24 *et* 41; XX, 52; stuprorum cupidus, LXXVII, 7; Vulcano ob amores invidens, VIII, 15; puellam amat Arcadicam, VIII, 22; in hircum se transformat, VIII, 22; varia ejus negotia, VIII, 24, 1; et artes, XVI, 1; *conf.* XXXIX, 16; minister Jovis, XIII, 8; ad Parin mittitur, VIII, 20, 1; viæ dux, *ib.*; præco, XLVII, 8; LXXIV, 15; convocat deos, XLIV, 6; juvenem in Ægyptum ducit, IX, 7, 1; dicitur inferus, XVIII, 3; cur in cælo diutius quam in orco versetur, XVI, 2; commune mancipium, *ibid.*; vim inferi mortuis descendere nolentibus in orcum, X, 27, 1; Orætem ad Charontis cymbam portat, X, 27, 5; sterlit in cymba Charontis, XII, 1; cum Charonte computat, X, 4. Ei ob victoriam res sacra fit, LXXVIII, 1. Mercurii virgæ comparatur saltatio, XXXIII, 85.
- Meretrix versutior, XLI, 13; deformis cur se exornet, LXI, 7; meretricum artes ad viros alliciendos, LXVII, 6, 3, *et passim*. Modestiam simulat, *ib.* Earum nomina, Ampelis, Corinna, Clonarium, Chrysis, Musarium, Philinna, etc., *ibid.*
- Meriores, XLVIII, 47; saltator, XXXIII, 8; Græci et Trojani ab eo didicere saltandi artem, *ibid.*; quid hæc ei profuerit, *ibid.*
- Mesori mensis Ægyptius, LXXVII, 22.
- Metapontini, XLV, 18.
- Methymna, urbs natalis Arionis, IX, 8.
- Metrodorus, XXXII, 17; XLIV, 22.
- Miccio, discipulus Zeuxis, XXII, 7.
- Micyllus antea quis fuerit, XLV, 16; ejus dilescenti cupido, XLV, 13 *et* 28; ejus cum Pythagora in gallum transformato colloquium, XLV.
- Midas, V, 42; X, 20, 2; XVII, 20; auri reminiscitur, X, 2, 1; XI, 18; Phrygum pessimus, X, 2, 2; XVI, 11. Midas servus, XX, 11; LII, 11.
- Midias, XLIII, 16.
- Milo, XXI, 8; Crotoniates athleta, XII, 8; XL, 19; taurum portat, XII, 8. Milonem ex Leotrophide efficere, XXV, 34.
- Miltiades proditoris suspectus, LIX, 29; ejus vita scripta ab Æschine, XLVIII, 32.
- Minerva e cerebro Jovis nata, VIII, 8 *et* XIII, 5; de artis præstantia cum Neptuno et Vulcano contendit, XX, 20; armata, VIII, 8; qualis facie, *ibid.*; glaucis oculis fingitur, XIII, 11; *conf.* VIII, 20, 10; armata terribilis, Gorgonis caput in pectore gerens, LXXVII, 8; *conf.* VIII, 19; Gigantum interfecit, LXXVII, 8; Gorgonis utilitas, *ibid.*; virgo perpetua, VIII, 8; admodum pudica, VIII, 20, 2; cur ad arcum Cupidinis immobilis, VIII, 19; depicta tanquam pacem agens, LXI, 25; fugit amorem Vulcani, *ibid.*; adjuvat Perseum, LXI, 25; *conf.* IX, 13, 2. Jovi parat insidias, VIII, 21; XLIV, 40; adjuvat Prometheus, VII, 13; II, 3; pomum sibi vindicat, IX, 5, 1; in judicio pulchritudinis Paridi victoriam bellicam promittit, LXXVIII, 17; Ulysses servat, X, 29, 2. Immolatur ei ob victoriam, LXXVII, 11; *conf.* XIII, 21; ubi colatur, XIII, 10. Statua ejus a Phidia efficta, opus pulcherrimum, XXXIX, 4; in arce, V, 51. Minervæ calculus adjicere, XXIII, 3.
- Mingo. Mingit in convivio Alcidas, LXXI, 35.
- Minos, Jovis filius, XXXVI, 20; et Cretensium legislator, XLIX, 39; ingratus, XXXIII, 41; ei datum est vaticinium de morte filii, LXV, 8; ejus officium, L, 7; judex apud inferos, X, 12, 1; X, 30, 1; XLIII, 18; ejus tribunal, XI, 11; unum tulit in gratiam judicium, XI, 13.
- Minotaurus, XXVII, 44.
- Misthon, Sybarita, LX, 3.
- Mithres, deus Medorum, LXXIV, 9; XLIV, 8.
- Mithridatis ætas et exitus, LXII, 13.
- Mithrobarzanes, magnus incautator, XI, 6.
- Mitræorum montes, XLI, 52.
- Mnasciris, Parthorum regis, ætas, LXII, 16.
- Mnemosyne, XXXIII, 36.
- Mnesarchus, XLV, 16.
- Mnesippus, XLI, 24; amicitiam init cum Toxari, XLI, 62.
- Mnesitheus naucerus avarus, XLIV, 15.
- Modestia quomodo se exserat, XXXIX, 21; ejus imago, XXXIX, 20.
- Modi musici, XXIII, 1.
- Modii Æginetici, V, 57.
- Mœchorum pœna raphanismus, LXVIII, 9; LXIX, 33. *Vide* Adulter.
- Morichus, dives Corinthius, cujus singulare fatum narratur, X, 11, 1.
- Mollia divitum vestimenta, LXX, 26.
- Momus ad reprehendendum proclivis, XLIV, 23; *conf.* VIII, 20, 2; vel dei reprehensor, III, 32; arbiter constituitur, XX, 20; hominis reprehendit architectum, *ibid.* Ejus persona, *toto dialogo* LXXIV; reprehendit Bacchi comites inter deos referri, LXXIV, 4; Herculem et Æsculapium intactos relinquit, jubente Jove, *ibid.* 6; Jovi exprobrat peregrinitatem, *ibid.*; aliaquo crimina objicit, *ibid.*; multos immerito in deos receptos esse queritur, *ibid.* 7, 8, 9 *sqq.*; Anubin aliaquo monstra honore divino coli indignatur, *ibid.* 10; oraculorum præstigia objicit, *ibid.* 12; *conf.* XLIV, 20 *et* 28; cum decorum turba aucta perjuriam crevisse, *ibid.* 12; philosophorum pugnantia nomina, fatum,

- fortunam, virtutem et naturam ridet, *ibid.*; decretum ad lucē prohibenda recitat, *ibid.* 14 et 15; in quo dicitur scriba, *ibid.* Cornua sub oculis ponenda esse censet, XXVII, 3.
- Mons Lycoreus, V, 3.
- Morbus Corybanticus, XXXIV, 16, Lesbius et Phœnicus, LX, 28. Abderitarum morbus, XXV, 1; morbus ex amore, LXXII, 17. Morborum natura in omnibus non est eadem hominibus, XXIX, 27.
- Mores mali divitum, LXXV, 17.
- Mors adversariorum invictissimus, XII, 8; moriendum omnibus, X, 15, 3 et 24, 1; mors rapit omnes, XXXVII, 16; invadit, etsi cavea te includas, LXXIII, 5; omnes facit aequales, X, 1, 4; X, 10; X, 15, 2; XII, 22; neque ullum admittit personæ discrimen, XI, 15 et 17; *conf.* XVI, 15. Variæ vulgi de morte opiniones, L, 2. Post mortem quæ consequantur, ignoramus, X, 1, 1. Mors iudex felicitatis, XII, 10; ejus nuntii ac ministri, XII, 17; homines medias inter spes exstinguit, *ibid.*; ejus cogitatio quare prosit, *ibid.*; mortuorum negotia ac viventium longissime discreta, *ibid.*; de morte semper cogitandum, XII, 20; est sufficientiæ documentum, LXXXII, 3.
- Morsus canis rabiosi rabie inficit, III, 38; *conf.* LII, 40.
- Mortui abluuntur, unguntur, floribus coronantur splendideque vestiuntur, L, 11 *sqq.*; variæ eorum sepulture generæ, L, 21; vulgus eis obolum in os imponit, *ibid.* 10; mortuos cur honorare deceat, XLI, 1. *Conf.* Mors.
- Moses tardilinguis, LXXVII, 13.
- Mulgere lac gallinæ, XVII, 13.
- Mulieris corpore præstantissimæ imago, XXXIX, 6; et ejusdem merite præstantissimæ, XXXIX, 16—23; earum mollia corpora, XXXIX, 28; XLIX, 25; LXXV, 14; virtus in iis haud perfecta, XXXVIII, 51; mulieres ad laudes sibi falso sæpe attributas gestiunt, XL, 2 *sqq.*; quomodo pingi velint, XXV, 13; formam infucant, XXXVIII, 39; lapillos in auriculis suspendunt, *ibid.* 41; amentia earum in adornandis capillis, ceteraque cultus luxuriosi generæ, *ibid.* 40 *sqq.*; post magnum apparatus quænam numina salutatum eant, *ibid.* 42; domestica earum luxuria, *ibid.*; mulier pudica et formosa cur se exornet, LXI, 7; mulierum formositatem obscurant ornamenta, *ibid.* 15; earum voluptatem præfert virili Tiresias, XXXVIII, 27; conjunctio cum iis est delectabilis, *ibid.*; de congressu cum iis sententia Euripidis, XXXVIII, 38; mulieribus mulieres congressæ, LXVIII, 5, 2; trifolium libidinosarum Phædra, Parthenope, Rhodope, XXXIII, 2; mulier fœda, luuarique afflicta morbo, XLI, 24. Tonderi nolentes prostituuntur, Venerique ex mercede sacrificatur, LXXII, 6. Pugnam dirimunt, LXXI, 45. Hecubæ æqualis mulier, XLV, 17; mulieres philosophantes, XXXV, 7; mulierum quarundam in aves, arbores, et feras conversio, VI, 2; *conf.* X, 28, 3; LXXVII, 3.
- Mundus. De eo variæ philosophorum opiniones, LXVI, 8.
- Musæ invocantur a poetis, XIII, 5; cur eas refugiat Cupido, VIII, 19, 2; earum certamen, XV, 6; earum bonum, XXXIII, 7; canunt in convivio, IX, 5; iudices, VIII, 16, 2; saltantes, XXXIII, 24; pastoribus apparent, LVIII, 3; quibuscumque et quantum voluerint, impertiuntur, LXV, 4; laudantur, XXXIX, 14, 16.
- Museus, saltator, XXXIII, 15.
- Musca femina. Ejus fabula, LVII, 10.
- Musica, prima adolescentiæ Græcæ disciplina, XLIX, 21; musicæ harmonicæ descriptio, XXXIX, 14; adhibetur ad sacrificia, XXXIII, 16; eam amat Socrates, XXXIII, 25.
- Musicus practicus melior theoretico, LIII, 1. Modi musici, XXIII, 1. Musicus quidam inter canendum expirat, XXIII, 2; musici cujusdam rudis audacia, LVIII, 8 et 9; musicorum prov., Bis per omnes chordas, II, 6.
- Musonius, LXVIII, 18; LXXIX, 1.
- Mustum bibere ventrem inflat, LII, 39.
- Muziris, urbs apud Indos, XXV, 31.
- Mycenæ, XII, 23; XXXVIII, 47.
- Myconus, X, 1, 1.
- Mygdonii Rheam colunt, XIII, 10.
- Myrmidones, homines e formicis orti, XLVI, 19.
- Myron, celeber statuarius, I, 8; XX, 19; XLIV, 7; LII, 18.
- Myroponus fugitivus, LXIX, 32.
- Myrrha, XXXIII, 58.
- Myrrhina canis, XVII, 34.
- Myrtilus, XXXIII, 47.
- Myrtium, meretrix, X, 27, 7.
- Myrto, VII, 8.
- Mysta deæ Podagræ, LXXX, 85 et 239.
- Mysterium, res magni momenti, LXXXII, 10.
- Mytræorum montes, LXI, 52.

N.

- Narcissi pulchritudo, X, 18, 1; XXVII, 17; LXXVIII, 24.
- Naso trahi, VIII, 8, 5; XX, 73; de naso immodice longo, LXXXII, 29. Nasum morsu auferre, XX, 9 et 71; LXXI, 44.
- Nasturtium cibus pauperum, LXX, 28.
- Nationum quarundam notæ, XLVI, 16; ex natione bonus non judicandus vir, XLI, 5.
- Nato. Natæ visum altare in lacu, LXXII, 46.
- Natura hominum diversa, VI, 7; XXIX, 27, 28.
- Naufragi, XVII, 1 et 2. *Vide* Lucillius.
- Navigare Atho, LI, 18.
- Navis descriptio, LXVI, 5; *conf.* XLIV, 47 et 48; eam Dioscurorum alter servat, LXVI, 9; *conf.* VIII, 26; XVII, 1; navis Ægyptia quantum lucri afferat domino, LXVI, 13.
- Nauplius portitor, XXVII, 29; ejus iræ, XXXIII, 46.
- Nausicaa, filia Aretæ, XXXIX, 19; XLVIII, 24.
- Nautæ coronati, LXXIX *sub fine*.
- Neanthus, Pittaci tyranni filius, LVIII, 12.
- Nechræi, gens Brachmanibus vicina, LXIX, 6.
- Nectar et ambrosia magno veneunt, LXXIV, 12.
- Nefasti dies, LX, 13.
- Nelei parasitus Aristoteles, XLVIII, 37.
- Nemea pascua Argi, VIII, 3, 1.
- Neoptolemus, Achillis filius, saltator egregius, XXXIII, 9.
- Nephele, mater Helles, IX, 2; XXXIII, 42.
- Nephelocentauri, XXVI, 16.
- Neptunus terræ quassator, XLIV, 9; juvenis cæruleo capillo fingitur, XIII, 11; Neptunus et Amphitrite, IX, 5, 1; cum Amphitrite in curru vectus Nereidibus et Tritonibus comitantibus, IX, 15, 3; Delphino vehitur, IX, 6, 2; Delum in lucem profert, IX, 10, 2; terribilis ejus vox; morchus est; lacrimatur ob Martem deprehensum, LXXVII, 6; ejus ministri, VIII, 26; mare turbat, procellas concitat, XII, 7; mare tranquillum sœrvare jubet, IX, 5, 1; percussa petra, fontem projicit, IX, 13, 3; tridente spoliatus, VIII, 7, 1; XLIV, 25; et a Cupidine victus, VIII, 19; insidias struit Jovi, VIII, 21, 2; ejus et Solis pugna, XXXIII, 42; ejus de artis præstantia cum Minerva et Vulcanò contentio, XX, 20; ejus mercenaria apud Laomedontem opera, XIII, 4; XLIII, 8; Enipeum et amicam ejus Tyronem decipit, IX, 13, 1; rapit Amymonem, IX, 6; ejus filius Polyphemus, IX,

1, 1; consilium filii ulciscendi capit, IX, 2, 1; ejus statua aerea Corinthi, XLIV, 9.
 Nereis (Thetis) Jovi periculosa, VIII, 2; Nereides in convivio deorum, IX, 5; Delphinis vectæ, IX, 15, 3.
 Nero Isthmum perfodere tentat, LXXIX, 1; ejus canendi studium, *ib.* 2; Apollinis æmulus, *ib.*; desistit a conatu, *ibid.* 4 et 5; quæ ejus vox sit in cantando, *ibid.* 6; quis gestus, *ibid.* 7; Epirotæ æmulum interficit, *ib.* 9; oraculi Pythii ostium vult obstruere, *ib.* 10; oraculi dictum in eum, *ibid.* Ejus mors nunciatur, *ib.* 11.
 Nesiotæ, statuarii, LI, 9; LII, 18.
 Nessus, XXXIII, 50.
 Nestor sapiens, V, 48; X, 20, 4; erat parasitus, XLVIII, 44; mellita ejus lingua, *ib.*; *conf.* X, 20, 4; LV, 4; ejus longevitas, LXII, 3; cum Socrate confabulari fingitur, XXVII, 17; ejus umbra garrula, XI, 18; emit reditum suum, XIII, 2. Nestoreus scyphus, XX, 11.
 Nestoris Stoici ætas, LXII, 21.
 Neurospasta, virunculi lignei, LXXII, 16.
 Nicander poeta, LXIV, 9.
 Nicias, dux Athen. in Sicilia, XIX, 3; ejus mors, XXV, 38.
 Nicomachus Gerasenus, LXXVII, 12.
 Nicostratus, athleta, XXV, 9.
 Nigrinus, amicus Luciani, III, 1; Platonici philosophus, *ibid.* 2.
 Nilus pictura exhibitus, LI, 6.
 Ninus insignis, XII, 23.
 Niobe in lapidem mutata, LXXVII, 18; XL, 27; XIV, 25; XI, 14; magniloquens, XXXIII, 44; prolis laude præstat, VIII, 16, 1.
 Nireus, Aglaïæ filius pulcherrimus, X, 18, 1; X, 25; XL, 2; LXXVIII, 24; Ulysses magis Nireo laudatus, XXXVIII, 23; Nireo formosior, V, 23; X, 9, 4; cum Thersita de pulchritudine rixatur, X, 25; ejus ossa cum Thersitæ ossibus comparantur, XI, 15.
 Nisi cirrus, XIII, 15.
 Nives verborum, LXXIII, 5.
 Noctua. Concurre ad aliquid, ut ad noctuam aves, XXIII, 1.
 Nominis mutatio ob divitias, V, 22; XLV, 14; nomen alterius, filio impositum, honoris signum, V, 52. Nomina philosophis afflicta a vitiis, LXIX, 26.
 Nosce te ipsum, X, 2, 2; XXXIII, 81.
 Notitia. In hominum notitiam quomodo quis venire possit, XXIII, 2.
 Notus quas terras percurrat, IX, 15, 1.
 Novacula. Res consistit in novacula, XLIV, 3.
 Novercarum commune in privignos odium, XXIX, 31; novercæ a privignis amatæ, XXV, 35.
 Novæ res sunt gratæ, XXII, 1 *sq.*; novæ pulchritudinis excogitare specimina, non parvæ est sapientiæ, LIII, 8; ad novas disputationes quomodo affecti quidam, LIV, 5; *conf.* XXII, 1.
 Numæ Pompilii ætas, LXII, 8; ritus quidam ab eo institutus, LX, 8; est in insula Beatorum, XXVII, 17.
 Numidica gallina, XVII, 17.
 Nummus in honorem Glyconis cusus, XXXII, 58; nummorum vis, XXXVII, 23. *Vide* Aurum, Pecunia.
 Nuptiæ cur inventæ sint, XXXVIII, 33; nuptias inituri comas ponunt, LXXII, 60. Nuptias sibi conciliare, sollecissimus, LXXVI, 9.
 Nux. Nucibus ludere alea, LXX, 8, 9, 18.
 Nycterion, XXVI, 15.
 Nysa, ubi Nymphæ Dionysum educarunt, VIII, 8.

O.

Obolus vulgus in os imponit mortuis, L, 10.
 Ocellus Lucanus, familiaris Pythagoræ, XIX, 5.

Octipedes apud Scythas, XXIV, 1.
 Oculi quando cernant accuratius, XL, 12; multi plus vident uno, VL, 14; oculi fidiore aures, XXV, 29; LXI, 20, XXXIII, 78.
 Ocypus, LXXXI.
 Odium non recondendum in crastinum, VII, 8; immane odium sustinere, prov., LVIII, 16.
 Odorati capilli ridentur, LXXV, 17.
 Œcus pulcher ineitat oratorem ad dicendum, LXI, 1; est jucundus ad perorandum, *ib.* 3 et 13; ejus partes descriptæ, *ibid.* 6; lacunar ejus auro distinctum, *ib.* 8; Œcus pulcher cui similis, *ibid.* 7; Œcus sonorus confundit vocem, *ib.* 16; ejus splendor turbat oratorem, *ibid.*; auditores ab audiendo avertit, *ibid.* 18.
 Œdipus, XXXIII, 41; cum matre concumbit, XVII, 41.
 Œneus Dianam non adhibet ad sacrificium, XIII, 1; XLIV, 40; *conf.* LXXI, 25.
 Œnomaus, XXXIII, 47; procos filia currus certamine victos interficit, LXXVIII, 19.
 Œta, XII, 4; XX, 7.
 Œleo perfusi lapides et altaria, LXXIV, 12.
 Olmeus fons, LVIII, 3.
 Olympia, V, 4; in Olympiis Herodotus historias suas recitat, XXI, 1; ibi Aetion etiam pictor victoriam refert, XXI, 4; Olympiam, ne spectatores siti perirent, aqua perducta, LXVIII, 19. Olympiæ victoribus quales ponere liceat statuas, XL, 11; Olympiæ victori stadia minus formidabilia, XXIII, 4; Olympiorum corollarium, V, 4; Olympiis coronatum esse, XVII, 13.
 Olympias, mater Alexandri. Quale ejus puerperium fuerit, X, 13, 1; unde cum dracone concubuisse dicatur, XXXII, 7.
 Olympus; ejus tibiæ, LVIII, 5; *conf.* XXIII, 1.
 Olympus mons; ejus radices, XII, 5; ei superimponitur ossa, *ibid.* 3.
 Olynthus, XXV, 38, LXXIII; 35 et 44.
 Omina quædam infausta, LX, 17.
 Omphale, VIII, 13, 2; decipit Herculem, XXV, 10.
 Onesicritus, XXV, 40; LXII, 14; LXVIII, 25.
 Onosceleæ, mulieres, XXVII, 46.
 Opponere est utile, XLIX, 17; opponendo et interrogando facilius proficitur, XX, 13.
 Oraculorum ambiguitas, XLIII, 14; XLIV, 20 et 28, 43; quæ præcedant oraculum, XLIV, 30; ejus quædam effata, XXXII, 11, 22, 24, 25, 27, 28, 29, 33, 34, 35, 36, 40, 43, 47, 48, 50, 51, 53; XLIII, 13; XLIV, 20, 31; refutatur, XXXII, 44; se defendit, *ibid.* 48; ejus de Luciano effatum, *ibid.* 55; oraculorum post eventum contrarium mutatio, *ibid.* 27; oracula vocalia, *ibid.* 26; oraculum falsum defenditur, *ibid.* 33; ad ea probabiliter edenda quid pertineat, *ib.* 22; oracula multa in Græcia, Ægypto, Libya, Asia, LXXII, 36; *conf.* LII, 38; XXXII, 23; XLVII, 1; ridiculus mos oracula edendi, LII, 38; LXXII, 36; eorum præstigiæ ridentur, LXXIV, 12. Oraculum Pythicum obstruere vult Nero, LXXIX, 10; oraculi versus in eum, *ibid.*
 Oratio nimis ornata offæ quomodo similis sit, XXV, 44; ejus effectus, III, 35.
 Oratores Callistratus, Alcidas, Isocrates, Isæus, Eubulides, LXXIII, 12; Demades ex nauta orator, LXXIII, 16; Pericles, LXXIII, 20; oratores vulgares, LXXIII, 31; eorum merces drachma, LXXIII, 36.
 Orcus. Nullus ex eo ad superos reditus, X, 13, 3. *Vide* Infernus. In eo omnes æquo jure sunt, X, 25, 2; qualem sibi orcum imaginatur vulgus, L, 2; incantationibus aperitur, XI, 6.
 Orestæ et Pyladis anicitia, XXXVIII, 47; *conf.* XXXIII, 46; interficiunt Ægistum et Clytæmnestram,

XXXVIII, 47; LXI, 23; cur apud Scythas eis sacrificetur, LXI, 5 *sqq.*; eorum columna adolescentiæ Scythicæ disciplina prima, LXI, 6.
 Orgia Adonidis, LXXII, 6; Alexandri magi, XXXII, 38. Rheæ; *vide* Atlas.
 Orion, XL, 9; Cedalionem ferens depingitur, LXI, 28; usum oculorum recipit, *ibid.* 29.
 Orithyia, rapta a Borea, LII, 3; *conf.* XXXIII, 40.
 Ornamenta obscurant mulierum formositatem, LXI, 15.
 Ororeides, LX, 2.
 Orætes Armenius, X, 27, 2; satrapa, XII, 14.
 Orphani reliquantur discipuli, LVIII, 7.
 Orpheus, Œagri et Calliopes filius, XXXVI, 10; ejus uxor erat Euridice, X, 23, 3; navigavit cum Hercule, LXIX, 29; cantibus suis inanimata quoque allexit, XXXIX, 14; a mulieribus Thressis discerpitur, XXXIII, 51; LVIII, 11; LXX, 8; cur inter divos relatus sit, XXXVI, 10; e Thracia a Philosophia in Græciam missus fingitur, LXIX, 8; saltator, XXXIII, 15; ejus lyra stellarum ostendit harmoniam, XXXVI, 10; quomodo astrologias proposuerit scientias, *ibid.*; loquens ejus caput, XXXIII, 50; XV, 2; quod lyra innat, LVIII, 11.
 Osiris, XXXIII, 59; X, 13, 3; sepultus Bybli, LXXII, 7.
 Osroes, XXV, 18 *sqq.*
 Ossa apponere pinguedine obducta, II, 7.
 Ossa imponere volunt Aloei filii Olympo, XII, 3.
 Ostentare aliquid, ut Tegeatæ Calydonii apri exuvias, etc., LVIII, 14.
 Othryades, Spartanus, ejus litteræ sanguineæ, XII, 24; LI, 18.
 Otium non habere scalpendæ auris, XLVII, 1. Athletæ quando capiant otium, XXVI, 1. Otium eruditus convenit, *ibid.*; quale esse debeat, *ibid.*, 2.
 Otus, XLVI, 23; LI, 13.
 Oviculas (*discipulos*) tondent philosophi, LXIX, 14.
 Ovorum usus in Libya, LXIV, 7.
 Oxydracæ, X, 14, 5; XXV, 31; LXIX, 6.

P.

Pacata, picta ab Apelle, XXXIX, 7.
 Padi viciniam depopulatur Hannibal, X, 12, 2.
 Pæan, VIII, 13, 2; LXXX, 142.
 Pæones fortes, X, 14, 2.
 Pætus, medicus, XXXII, 60.
 Paguridæ, XXVI, 35.
 Palestra, ancilla, XLII, 3; amoris magistra, *ib.* 6-9.
 Palamedes, Nauplii filius, inter literarum inventores erat, IV, 5; Ulyssis insidiis circumventus, LIX, 28; *conf.* XXXIII, 46; deiecit simulatum Ulyssis furorem, LXI, 30; sapiens, X, 20, 4; ejus umbra garrula, XI, 18; cum Socrate confabulari fingitur, XXVI, 17.
 Palinodiam canit poeta Himerensis, Stesichorus, XL, 15.
 Pallas. *Vide* Minerva.
 Palmas quomodo scandant Arabes et Ægyptii, LXXII, 29.
 Panmenes, LXXI, 22; LXVII, 4, 1.
 Pamphilius sinus, XXXVIII, 7; LXVI, 8.
 Pan, Mercurii et Penelopes Spartanæ se dicit filium, VIII, 22, 1; cur hirco similis sit, *ibid.*; musicus, opilio, VIII, 22, 3; Bacchi sodalis, *ibid.*; quas res gesserit, *ibid.*; speluncam accipit virtutis præmium, *ibid.*; lascivus, *ibid.*; inquilinus et anceps deus, XLVI, 27; famulus Bacchi, inter Satyros canendi et saltandi peritissimus, XVII, 9; caprina fingitur apud Ægyptios facie, XIII, 14; qualis, VIII, 4, 1; XLVII, 9; ejus descriptio, LIV, 2; ejus forma ridetur, LXXIV, 4; VIII, 21; ei ligo et rheno consecrantur, V, 42; ubi habitat, VIII, 4, 1, XLVII, 9; in Marathonem venit, XLVII, 10; LII, 3.

Panathenæici ludii, III, 14; XLIX, 9.
 Pancrates, magus, LII, 35.
 Pancratio certare quid sit, XLIX, 8; pancratiæ præmia, XXVII, 22.
 Pandion, XXXIII, 40; Pandionis tribus, LXXII, 45.
 Panope Nereis, IX, 5.
 Panthus, XLV, 13.
 Paphii Venerem colunt, XIII, 10.
 Paphlagones, homines stupidi, XXXII, 9 *et* 17.
 Parætonia, XXV, 62.
 Parasitus. *Vide* Adulator. Ars parasitica quid sit, XLVIII, 3-9; ejus requisita, *ibid.* 4 *sqq.*; parasitari beatum, XLVIII, 10; parasitus, animal felicissimum, *ibid.* 11; præ divite ac paupere felix, XLVIII, 12; artem parasiticam esse optimam, XLVIII, 13; discitur mercede accepta, non data, XLVIII, 18; eam oriri ex amicitia, XLVIII, 22; eam excoluere multi philosophi, XLVIII, 31-38; parasitus bello ac paci idoneus, XLVIII, 39 *sqq.*; ejus nomen unde ducatur, XLVIII, 60; Ulyssis de iis sententia, XLVIII, 10.
 Parcæ quot sint, XLIII, 2; stamina fuso deducunt, XII, 16; secus ac natura de vitæ tempore constituunt, X, 6, 1. Earum decreta evitari non posse, XLIII, 1; *conf.* XVIII, 8; XLIV, 25; illis nihil esse potentius, XLIII, 3; earum nentium vis in deos hominesque, X, 19, 2; XLIII, 4; LXXVII, 14. *Conf.* Fatum.
 Parentationes in mortuos traduntur, XII, 22; L, 20 *et* 23. Parentales epulæ, *vide* Funus, Sepulcrum.
 Parentibus neminem præferunt liberi, liberis neminem parentes, LXIII, 3.
 Parianorum urbs, Peregrini patria, LXVIII, 14.
 Paris, Priami filius, bubulcus, VIII, 20, 1; cognatus Gany-medis, *ibidem*; amori deditus, formosus, *ibid.*; judex pulchritudinis constituitur, *ibid.* *et* IX, 5, 2; ejus cum muliere Idæa commercium, VIII, 20, 4; munus recusat arbitri, *ibid.* 7; ad promissiones Junonis et Minervæ immobilis, *ibid.*; ejus iudicium rursus, LXXVIII, 17; magnæ causa interfectionis, X, 19, 1.
 Parmenio, XLV, 25; LXXIII, 33 *sqq.*
 Parnassus cum fonte Castalio, XII, 6.
 Parrhasius, XVII, 42.
 Parrhesia, socia Veritatis, XV, 17.
 Parthenium, VIII, 22, 3.
 Parthenius, XXV, 57.
 Parthenope, femina libidinosa, XXXIII, 2.
 Parysatis, XXV, 23.
 Pasiphae, XXXIII, 49; XLII, 52; astrologa, XXXVI, 16.
 Patara, LII, 38.
 Pater filio amanti uxorem suam cedit, LXXII, 18. Pater noster vocatur precatio a patre, LXXVII, 27.
 Patria nihil dulcius, augustius ac divinius, LXIII, 1; eam quisque suam ceteris urbibus præfert, *ibid.* 2; cur sit honoranda, *ibid.* 4-6; patriæ nomen diis carum est, *ibid.*; ut patriæ utilis sit, unicuique opera danda est, *ibid.*; patriæ obliviscitur nemo in peregrinatione, *ibid.* 8; in ea quisque vitam finire studet, *ibid.* 9; indigenis non desunt ejus laudes, *ibid.* 10; in ea sepeliri quisque gaudet, *ibid.*; nemo pro eadem pugnare detrectat, *ibid.* 12.
 Patroclus Achillis dicitur parasitus, XLVIII, 46; amicitia ejus et Achillis, XXXVIII, 54; XLI, 18; mortui corpus distractum, LXXI, 42.
 Pavo pulchritudine florum conspecta pennas exponit, LXI, 11.
 Pauperes beatiores divitibus, XLV, 15; LXX, 26; eorum status melior quam divitum, XLV, 21 *sqq.*; eorum querelæ, LXX, 20, 31; vestes eorum cribro et reti similes, *ibid.* 24; cibis vero est nasturtium, porrum, cepa, *ibid.*

- 21 et 28; eos despiciere decet apparatus divitum, *ibid.* 26—30. Eorum solatium, X, 1, 4; solatium paupertatis, quod divites mortui nil secum ferant, LXX, 38. Divisionem opum a Jove petunt, *ibid.* 31; pauperes liberime moriuntur, XVI, 15; sine pauperibus urbes habitari non possunt, LXX, 33; sunt importuni in petendo, LXX, 37; eorumque ceteri mali mores, *ibid.* 39.
- Paupertas defenditur, XLV, 21—23; LXXV, 4 et 5; ejus causa, V, 5; in eam incidere esse facile, *ibid.* 29; quoniam eam virtutes comitentur, *ibid.* 31. Est nonnunquam servitii voluntarii praetextus, XVII, 5; et perpetua comes mercede conductorum, *ibid.* Paupertas malesuada, XVIII, 10.
- Pauson pictor, LXXIII, 23 et 24.
- Peccare esse hominis, XXXVII, 7.
- Pecuniae vis, XXXVII, 23. Vide Aurum, Divitiæ.
- Pegasus, equus alatus, I, 15.
- Pelei et Thetidis connubium, IX, 5, 1; ejus nuptiæ, LXXI, 35. Pelei filium esse promptissimum heroem, X, 15, 1.
- Pelias, XXXIII, 52; quid sperarit, XL, 2.
- Pelion Olympo superimponitur, XII, 3.
- Pella, oppidum Macedoniæ, XXXII, 6.
- Pellem humi stratam insidere quid significet apud Scythas, XL, 48.
- Pelopidarum gens, VIII, 20, 14; XXXIII, 43.
- Pelops Hippodamia potitur, interfecto socero, LXXVIII, 19; mactatus, XXXIII, 54; ejus humerus, *ibid.*; quam ob rem inter deos receptus sit, LXXVIII, 7; ejus persona in scena, XI, 16.
- Pelusiotæ colunt cepam, XLIV, 42.
- Penelope, mater Panos, Icarii filia, VIII, 22, 1; quomodo sit picta, XXXIX, 20; num sit casta, XXVII, 36; ejus tela, LXIX, 21.
- Penthelicus lapis, XLIV, 10.
- Pentheus, XV, 2; XXXIII, 44; LVIII, 19; LXVIII, 2; LXX, 8; LXXIV, 7.
- Pera suspensa philosophorum gestamen, XV, 45; XVI, 19; LXIX, 14, et aliis locis. Pera duos Ægineticos modos capiens, V, 57.
- Peræquator Craton, LXXVII, 19.
- Perdiccas, XLV, 25; annulum accipit Alexandri, X, 13, 2. Conf. XLV, 25; LXII, 13. Ejus commentum, LIX, 18.
- Peregrini. In eis quoque laudanda est virtus, XLI, 5; peregrinantium erga patriam pietas, LXIII, 8.
- Peregrini vita, LXVIII, 9 *sqq.*; ejus mors, in ignem dum insilit, *ibid.* 36; patrem interficit, *ibid.* 10; Christianorum sapientiam didicit, *ibid.*; Proteus alter, *ibid.* 1. Proteus Cynicus, *ib.* 14; patriæ donat quinque talentorum millia, *ib.* 4.
- Pergami Æsculapius officinam sanandi constituit, XLVI, 24.
- Periander Arionem citharædum ditat, IX, 8. XXVII, 17.
- Pericles, defensor Anaxagoræ, V, 10; Aspasiæ egit causam, XXXVIII, 30; conf. XLV, 19; Periclis Olympii encomium, LXXIII, 20; XXXIX, 17; de eo LXXIII, 37; ejus laus saltatoris, XXXIII, 36. Periclea Suada, XXXVIII, 30.
- Perilaus, fabricator bovis ænei in quem ipse injectus est, XXX, 11 et 12; XLIV, 28.
- Peripatetici, quales sint, XIV, 26; XV, 50; XX, 16; XXXV, 3; divitias non valde contemnunt, *ibid.* et XXXV, 3.
- Perjurius Hermodori, XLVI, 16; XLVI, 26; perjuriū committere per numen impotens ulciscendi, LXXVII, 4.
- Persæ ignavi, X, 14, 2; eorum reges ubi stent in acie, LXVI, 31; eorum ratio sagittandi, XX, 33; eorum leges, XIII, 5; demisso vultu accumbunt, XVII, 29; quomodo reges adorient, LXVI, 30; sacrificant igni, XLIV, 42; mortuos humant, L, 21.
- Perseus cum matre in mare precipitatus servatur, *ibid.* et IX, 12, 1; Medusæ amputat caput, IX, 14, 2; conf. XXXIII, 44; LXXVII, 9; adversus Gorgonas in certamen exit, IX, 14, 2; alatus venit in Libyam, *ibid.*; Andromedes incenditur amore, IX, 14, 3; intericit cetum, IX, 14, 3; LXI, 22; quomodo pingatur cum falce, XXXII, 11 et 58; LX, 11; conf. LXI, 25; homines lapides reddens, XIV, 25.
- Persica candys, X, 14, 4.
- Perspicuitati sermonis danda opera, XXXIV, 23.
- Pes. Non alterum unquam pedem protulisse Corintho, XXV, 29; quocumque pedes tulerint, eo ibimus, XX, 28; pedibus illotis aggredi aliquid, LI, 14; LX, 4; equinos pedes optat Cynicus, LXXV, 15; pedibus incedere quam gestari præstat, LXXV, 17.
- Pestilentia, Athenis grassans, quando desitura fuerit, XXIV, 2.
- Phæaces, oratione permulsi, III, 35; saltatione gaudent, XXXIII, 13; eorum rex, XI, 15.
- Phædra, XXXII, 49; femina libidinosa, XXXIII, 2; defert Hippolytum, LIX, 26.
- Phædrus, X, 20, 6; XXXVIII, 24 et 31; LXI, 4.
- Phaethon cur ceciderit, VIII, 25, 2; ad Eridanum sepelitur, *ibid.*; sorores ejus mutantur in populos, *ibid.*; electri lacrimas plorantes, XXXIII, 55; LVI, 1; ejus fabula, *ibid.* 1 et XXXVI, 19. Quid ordinarit in astrologia, XXXVI, 19; est rex incolarum solis, *ibid.* 12. Phaethontæe conflagrationes, V, 4.
- Phalaris quis, quomodo sit educatus, XXX, 2; justitiæ contemtor, XLVII, 8; insulam Beatorum invadere fingitor, XXVII, 23; mittit Delphos taurum, XXX, 1; crudelitatis calumnia se purgat, *ibid.*; cur sibi vindicavit imperium, *ibid.* 2; rempublicam in meliorem redegit statum, *ibid.* 3.
- Phalli cum inscriptionibus, LXXII, 16; erant alti trecentos passus, *ibid.* 28.
- Phaneti sacrificant Cyllenii, XLIV, 42.
- Phanomachus dives, LXVI, 27.
- Phaon, X, 9, 2; XL, 2; LXVI, 42.
- Pharmacopola, aliis dato remedio tussis, ea ipse laborat, XVIII, 1.
- Pharos, XXV, 62; XLVI, 12.
- Phasiana gallina, XVII, 17.
- Phavorinus a Demonacte illusum, XXXVII, 12. XXXV, 7.
- Phello, XXVII, 25.
- Phellopodes, XXVII, 4.
- Phemius, LXI, 18.
- Pherecydes Syrius, LXII, 22.
- Phidias Jovem exhibet, I, 8; cujus imaginem elaboratam prætereuntium exponit judicio, XL, 14; ejus opus præstantissimum, XXXIX, 4; LXVIII, 6; ejus in fingendo leone solertia, XX, 54. Memoratur I, 9; XIII, 11; XX, 19; XXV, 51; XL, 23.
- Phidon assenator, X, 6, 5.
- Philebus, XLII, 36.
- Philemo, poeta comicus, XIX, 6; ejus ætas et mortis genus, LXII, 25.
- Philetæri Pergamenorum regis ætas, LXII, 12.
- Philiades adulator, V, 47.
- Philippides, cursor, primus dicitur usurpasse salutandi formulam χαίρετε, Gaudete, XIX, 3; in ipso gaudendi verbo pronunciando expirat, *ibid.*
- Philippus, filius Amyntæ, X, 14, 1; num sit pater Alexandri, *ibid.*; sua facta enumerat, *ibid.* 2; exprobratur ei proditio, perfidia, *ibid.* 3; contra quos pugnaverit, LXII, 10; Græcos ad Charoneam vicit, LXII, 23; con-

- tra Corinthios arma sumit, XXV, 3; oculo privatus, XXV, 38; Æschinem colit ob eruditionem, I, 12; deceptus, X, 13, 1; ejus testimonium de Demosthene, LXXIII, 33; qualis Macedonibus, XLVIII, 42; ejus ebrietates et saltationes impudicæ in orationibus Demosthenis, LXXIII, 5; qualis apud inferos, XI, 17.
- Philo, Diniae filius, LXXVIII, 4.
- Philocrates, proditor patriæ, XLVIII, 42; LXXIII, 41.
- Philoctetes, XXXIII, 46; celeber sagittarius, LVIII, 5; socius Hercules, LXVIII, 21; e Lemno ab Ulysse reductus, XLVIII, 10; podagricus, LXXX, 257.
- Philolaus, XIX, 5.
- Philomelæ statua, LXXII, 40.
- Philopatris, LXXVII.
- Philosophia et Philosophi. Philosophia profugiens ab semidoctis, LXIX, 4; ab Jove demissa, ut sanet homines, *ibid.* 5; primum ad barbaros proficiscitur, dein ad Græcos, *ibid.* 6; est inventrix veri, XV, 15; ejus comites, *ibid.* 16; est ingenio mansueto et miti, *ibid.* 24; philosophi veri vitæ beatæ sunt legislatores, *ibid.* 30; philosophia homines beatos reddit, XX, 1; quæ ejus materia sit, *ibid.* 38; cur eam amplecti oporteat, *ibid.* 20; est rerum humanarum contentrix, *ibid.* 7; ad sobrietatem reducit ebrios, XLVII, 17; philosophia falsa sub specie mulierculæ perstringitur, XV, 13; a comœdia telis petitur, XV, 14; mercenarium genus hominum ad eam transit, LXIX, 12; philosophis addita nomina a vitis, *ibid.* 26; philosophiæ amore pauci, gloria illius præmiis quæ perique ducuntur, XV, 31; comparantur philosophi cum lustrionibus, *ibid.*; cum asino Cumano, XV, 32; cum similibus, *ib.* 36; auditores philosophiæ non ex æquo omnes evadunt philosophi, III, 37; philosophia inimica bonis vulgaribus, III, 4; ejus auditores cum insanientibus comparantur, III, 37. Philosophorum multitudo, XLVII, 6; mento tenus sunt Pani similes, *ibid.* 11; eorum quædam signa externa, XLVI, 5; peram et baculum gestant, XLVII, 6; XV, 1; philosophi barbati, palliolo amicti, XV, 11; si illi a barba judicandi, quid sequatur, XXXV, 9; *conf.* XX, 18; LXXXIII, 33; in eis considerandus animus, *ibid.*; philosophus qualis corpore esse debeat, XXXV, 8; philosophi quomodo sint explorandi, XV, 42; sectæ eorum varæ, XX, 14 *sqq.*; XLVI, 29. *Vide dial.* XIV. Vendunt doctrinam et adulterant, XX, 59; diversæ eorum de natura rerum sententiæ, XLVI, 5; eorum acerbe litigationes, XLVII, 11; temeritas in disputando, XLVI, 8; inscitia et dubitatio, XI, 4; *conf.* XV, 11; diversa alterius ab altero dogmata, *ibid.*; tricæ disceptationesque frigidæ, *ibid.*; sunt logomachi, XXXV, 1; ab ira alieni, XV, 8; iis indignari non convenit, *ibid.* 14; præceptis eorum adversatur vita, V, 54; X, 10 *et* 11; XI, 5; XV, 34; XLVI, 21; LXIX, 16 *sqq.*; multi parasitantur, XLVIII, 31—38; *conf.* III, 25; sunt tumidi et avari, XLVII, 52; soplistica eorum vitæ ratio, XLVI, 24; hominum se præbent contemtores, eorum illusores, *ibid.* 30. Philosophis constituuntur salaria, XXXV, 3; altercantium judex ad quid attendere debeat, *ibid.* 5; eos oportet esse paucis contentos, V, 57; admonentur, X, 1, 2; quidam disputantes ad vulnera procedunt, LXXI, 1; immodestos et impudicos se gerunt in conviviis, *ibid.*; primum accubitus postulant, *ibid.* 9; manus conserunt, *ibid.* 33 *et* 43; miungunt in convivio, *ibid.* 35; candelabrum evertunt, *ibid.* 46; philosophi quidam factus deterior, XX, 80; philosophi cujusdam detestanda avaritia, XX, 9; cujusdam cum voracitate conjuncta vinositas, XX, 11; quidam sceptici, XIV, 27; quidam durius educant adolescentiam, III, 27; quorundam mors misera, XLVIII, 57. Philosophorum longæavorum exempla, LXII, 18—21. Philosophos varia excogitasse nomina Fati, Fortunæ, Virtutis et Naturæ, LXXIV, 13.
- Philoxenus deridet Dionysium, LVIII, 15; *conf.* LIX, 14.
- Phineus cæcus, X, 28, 1; XI, 20; vates, LXV, 1; cibus ab Harpyiis privatus, V, 18.
- Phocenes bellicosos, X, 14, 2; iis donaria Delphica præda fiunt, XII, 12.
- Phocion in summa paupertate mortuus, XLIII, 16.
- Phœnices mercatores, XLVI, 16; XLI, 4; stellarum scientiæ dediti, XLVI, 1; eorum voces obscuræ, XXXII, 10.
- Phœnicia, IX, 15, 4.
- Phœnix, præceptor Achillis, X, 15, 1.
- Phœnix, Indica avis, LXVIII, 27.
- Phrygia capta, X, 12, 4. Phryges ignavi, X, 15, 1; occisi ab Achille, IX, 11; orgia Rheæ ab Atte didicerunt, LXXII, 15; sacrificant deo Luno, XLIV, 42; æque atque Græci sacrificant, XIII, 14; eorum saltandi genus, XXXIII, 34. Phrygum tibia, III, 37. Phrygius puer (Ganymedes), VIII, 5, 1; VIII, 20, 6. Phrygius adolescentulus a Rheæ appetitus, VIII, 12, 1.
- Phryne, XVI, 22; LXXIII, 12.
- Phryno, LXXIII, 41.
- Phrynonidas, XXXII, 4.
- Phryxus, frater Helles, IX, 9; filius Nepheles, *ibid.*; ex Athamante, XXXVI, 14; cur in ariete vectus esse dicatur, *ibid.*, *et* IX, 9, 2.
- Phthiotis, X, 15, 1.
- Phyllis, XXXIII, 40.
- Pictores atque poetas non vocari ad dicendam causam, XL, 18. Pingi volunt multi ita ut ab his exhibeantur formosiores, XL, 6. Somnia pictorum, XX, 72.
- Pictura, voci exprimendæ impar, LXXXII, 30.
- Pila. De illa apud Lacedæmonios decertatio, XLIX, 38.
- Pileo cur non indigeant Græci, XLIX, 26.
- Pincerna acutum videat et audiat, LXX, 18.
- Pindarus, poeta Thebanus, XXXIX, 8; aquæ, deinde auri laudator, XLV, 7; ejus versus recitati *ibid.* *et* LXXIII, 19; ejus hymni a Musis canuntur, XLVI, 27; laudatur, LIII, 7.
- Pinguedine obducta apponere ossa. *Vide* Prometheus.
- Piræus, XV, 47; LXXVIII, 1, *et passim.*
- Pirithous ex uxore Ixionis a Jove genitus, VIII, 6, 3; ejus atque Thesei amicitia, XXXIII, 60; XLI, 10; LXXVIII, 16.
- Piscatores quomodo rete queat decipere, XX, 65.
- Piscis sacer. Piscibus vescuntur nec Syri nec Ægyptii, XXXVI, 7; LXXII, 14; pisces sacri aluntur in templo, LXXII, 45; nomina habent et vocati accedunt, *ibid.*
- Pisistratus, Nestoris filius, LXXVIII, 25.
- Pistillum: ex eo fit homo, LII, 35 *et* 36.
- Pittacus sapiens, X, 20, 4; ejus ætas, LXII, 18.
- Pituita plenæ naris homo, X, 6, 2; LX, 20.
- Pityocampes, II, 7; XXVII, 23; XLIV, 21; XLVII, 8.
- Pitys a Pane amata, VIII, 22, 4.
- Planetis nomina ab Æthiopicis tributa, XXXVI, 4; eorum choreæ, XXXIII, 7; atque oppositiones et quadraturæ, LXXVII, 24.
- Plato Siculos tyrannos colit, X, 20, 5; scribit ad Dionysium, XIX, 4; erat parasitus minus idoneus, XLVIII, 34; sed amicus libertatis, osor servitii, XVII, 24; fide dignus legislator de usu verborum *χαλκρον*, *εὖ* *παράττειν*, XIX, 4; ejus eloquentia et prudentia, XV, 22; ironia et lepidæ interrogationes, *ibid.*; ejus magnificentia, XVII, 25; boni multum effecit, XV, 25; accusatur pæderastias, LXXI, 39; est communitatis uxorum auctor, *ibid.*; communes vult mulieres, sed alio sensu ac vulgus credit, LXIX, 18; quid statuerit, XX, 36; animam in tres partes (iram, cupiditatem, rationem) dividit, XXXIII, 70. Citantur ejus Civitas et Leges,

- XXVII, 17; ejus liber de Anima ejusque immortalitate, LVII, 7; *conf.* XXVII, 19; laudatur de Pulchro, LXIV, 9. Quaedam saltationis genera laudat, quaedam rejicit, XXXIII, 34; quomodo salutandum duxerit, XIX, 4. Ejus aetas, LXII, 20. Platonici quales sint, XX, 16. Hircus par Platoni, si e barba philosophum aestimes, LXXXII, 33.
- Plethrium, locus in gymnasio, LXVIII, 31.
- Pluto: unde hoc nomen ei sit, L, 2; in quos ejus Imperium, *ibid.*; rex manium, XI, 10; ejus regia, *ibid.*; amore captus, X, 23, 2; nutritor dicitur podagrae, LXXX, 110.
- Plutus, quando claudus, quando alatus, V, 20; ejus quaedam epitheta, V, 29; caecus, *ibid.* 20; largitor opum, V, 21. Plutus splendida et aurea specie in vestibulo sedens, XVII, 42.
- Podagra in scenam producit, LXXX et LXXXI. Adversus eam plerumque irrita medicamenta, LXXX, 145, 295; origo ejus ex tartaro, et causa physica, *ibid.* 100; ejus nutritor Pluto, *ibid.* 110; tempus invasionis, *ibid.* 115; locus dolorque intentissimus, 120 et 300. Podagrici jocosos et derisui obnoxii, *ibid.* 180 et 331. Initio nolunt lateri se podagra laborare, LXXXI, 6 et *alibi*. Etymon podagrae, LXXXI, 187. In podagram, LXXXII, 35.
- Podagrosi heroes, LXXX, 250—264.
- Podalirii et matris Alexandri magi nuptiae, XXXII, 11 et 39.
- Pecile, XV, 13; XLIV, 16; LXVI, 13.
- Pœnae infernales, X, 10, 13; L, 8. *Vide* Infernus. Pœnae post hanc vitam, XI, 14; XLIII, 17 *sqq.* Pœnae solio Minois adstant, XI, 11; Pœnae in incantationibus invocatae, XI, 9. Dextrae præcisio, pœnae genus apud Scythas, XLI, 10. Mœchorum pœna, *vide* Rapanismus. Punire homini mox difficilius quam puniri, XXX, 8.
- Poesis, Poetae. Quomodo poesis adolescentiae Graecae tradatur, XLIX, 21; poesis an oratoria praestet, LXXIII, 6; poesis imaginibus exornata, XL, 26. Poetae invocant Musas, XIII, 5; eorum castrus, XXV, 8; iis magna licentia est, LXV, 5; equitibus comparantur, LXXXIII, 5; furere iis opus est, *ibid.*; eorum audacia, XX, 74; dicuntur attoniti, LXXVII, 2; eorum portenta, *ibid.*, et *potissimum* LXXVII, 10, 16; eorum proprium nihil sani et veri proloqui, XLIV, 39; LVI, 3; quando vera canant, XLIII, 2; eos jucunditatem solum spectare, XLIV, 39; eorum somnia, XX, 72; fumus poeticus, V, 1; XI, 3; eorum mendacia esse tolerabilia, XXV, 8; LII, 3; nimis obscuri in reprehensionem incurrunt, XXXIV, 25; vitiorum scenarum non sunt participes, III, 8 et 9; eosdem ac pictores non vocari ad dicendam causam, XL, 18; quidam assentator, XL, 4; certant in laudanda coma Stratonices, XL, 5.
- Polemon commissator, XLVII, 16.
- Pollux vulneratus, XIII, 26, 1; Castori similis, *ibid.*; quomodo discernantur, *ibid.*; alternatim moriuntur, *ibid.*; cur? *ibid.* Fraternalis eorum amor, *ibid.*; ad superiores reddit Pollux, X, 1, 1. Pollux saltator, XXXIII, 10; praeses athletarum, XL, 19; ejus certamina, XXXIII, 78.
- Polus, Chariclis filius, Suniensis, actor tragicus, XI, 66; XV, 22; XVIII, 5; XLIV, 3; LXIV, 42.
- Polus, Agrigentinus, XXI, 3.
- Polybii Megalopolitani aetas et mortis genus, LXII, 22.
- Polybium quidam inductos, XXXVII, 40.
- Polydectus effinxit Junonem, I, 8; ejus canon, XXXIII, 75; LXVIII, 9. Memoratur, I, 9; XIII, 11; LII, 18.
- Polycrates, Samiorum tyrannus, XI, 16; XXXIII, 54; LXVI, 26; miser ejus finis, XII, 14; LXVI, 26.
- Polydamas Scotussaenus, XXV, 35. Polydamas luctator, XXI, 8; XL, 19. Polydamantis athletae statua febricitantes sanat, LXXIV, 12.
- Polygnotus, pictor, XXXIX, 7.
- Polydus, XXXIII, 49; LXV, 1.
- Polymnia, XXXIII, 36; XXXIX, 16.
- Polynices apud Euripidem, XIX, 2.
- Polyphemus Neptuni filius, Sciculus, IX, 1, 1; ejus facies, *ibid.* Musicus, *ibid.* 3; a Galatea amatus, *ibid.* 2; crudivorus Cyclops hospites mactat iisque vescitur, *ibid.* 5; ab Ulysse excæcatus, IX, 2, 1; cujus devorarat socios, *ibid.* 2. Polyphemus pro homine impuro, LX, 27.
- Polypi piscis versutia, IX, 4, 3.
- Polypepon tibicen, LXXI, 20.
- Polystratus, X, 9; *conf.* XL.
- Polyxenae persona in scena, III, 11.
- Pomum Eridis, LXXI, 35; LXXXVIII, 10; projicitur, IX, 5, 1; pulcherrimae præmium, *ibid.*; VIII, 20. Poma demorsa amoris signum, LXVII, 12.
- Pontus Euxinus dicitur inhospitalis, XLI, 3. Pontus Christianus plenus, XXXII, 25.
- Pontici, rudes homines, XXXII, 17.
- Populi ad Eridanum flumen, VIII, 25; LVI, 1.
- Populus Somniorum, LXXVII, 21.
- Porcellus Acarnanius, amator adolescens, LXVII, 7, 4.
- Porcos non immolant Syri, LXXII, 54.
- Porta ferrea, LXXVII, 23. Portae somniorum, XLV, 6.
- Porticus, patrona justitiae, XLVII, 8.
- Porus, X, 12, 5; XXV, 12.
- Posidonii Apameensis aetas, LXII, 20.
- Potamo, rhetor, LXII, 23.
- Potentes improbi cum libris quibusdam comparantur, XVII, 44.
- Pothus, Veneris comes, frater Hymenæi, VIII, 20, 16.
- Praemia victorum quæ, XLIX, 9; post hanc vitam præmia, XLIII, 17 *sqq.*; philosophici certaminis præmia, XXXV, 3.
- Praesules quinam sint Thessalis, XXXIII, 14.
- Praxiteles in admiratione fuit, I, 8; ejus opus admirabile, XXXVIII, 11. Memoratur XIII, 11; XXV, 51; XLIV, 10.
- Precaturi in Syria conscendunt altissimos phallos, LXXII, 29.
- Priami persona in scena, XI, 16; podagricus, LXXX, 252.
- Priapus saltare doctus, XXXIII, 21; erat frater Cupidinis et Hermaphroditii, VIII, 23, 1; ridiculum quoddam committit, *ibid.* 2. In Priapi effigiem, LXXXII, 22.
- Procnès statua, LXXII, 40.
- Procorum apud Bosphoranos mos, XLI, 44.
- Prodicus, XV, 22; XXI, 3.
- Proetus, LIX, 26.
- Prometheus Titanum peritissimus, II, 1; qualis fingatur, II, 8; a Minerva adjutus, II, 3; format homines, VII, 13; ejus opus, XXXVIII, 43; quod consilium in hominibus fingendis secutus sit, VII, 12; a Jove damnatus, VII, 4; cruci affigitur, VII, 2, et XLII, 8; ad objecta a Mercurio crimina respondet, *ibid.* 7; ejus palo affixi calamitas, XIII, 6; ejus pœna, XXXIII, 38. Ejus partem ferre, XVII, 26. In libertatem restituitur, VIII, 1. Ejus nomine insigniuntur figuli, II, 2. Feminini sexus fictor Prometheus, XXXVIII, 9.
- Propugnaculum patriae Demosthenes, LXXXIII, 35.
- Proserpina Cereris filia, X, 23, 1; ejus amor, VIII, 11, 1; inventa, XXXIII, 40; apud inferos dominatur, L, 6; in incantationibus invocata, XI, 9.
- Protarchus, V, 22.
- Protesilaus, X, 19 et 23; XXXIII, 53; L, 5; XLVIII, 46; Iphicli filius, Phylacius, X, 23, 1; Hectoris cecidit manu, *ibid.*; in vitam redire cupit, *ibid.*; unius diei ei conceditur ad superiores reditus, X, 23, 1; ei sacrificatur, LXXIV, 12.

- Proteus mutabilis, XIII, 5; saltator, XXXIII, 19; variae ejus formae, IX, 4, 1; LXXIII, 24. Proteus alter Peregrinus, LXVIII, 1; *vide* Peregrinus.
- Providentia deorum a quibus negetur, XLIII, 6; negatur, XLIII, 14; XLIV, 4, 16, 17, 35; cur de ea dubitandum, XLIII, 12 *sqq.*; XLIV, 38 *sqq.* Providentia ultrix, XLII, 35.
- Proxenas, Aetionis socer, XXI, 4.
- Proxenus, dux Atheniensis, LXXIII, 37.
- Prudens praesentibus est contentus nihilque eorum tale existimat, quod tolerari nequeat, X, 26, 2.
- Prudentiae imago, XXXIX, 17. In prudentiam, LXXXII, 13.
- Prusias Bithynus, X, 12, 6.
- Prytaneum, XV, 46, 1; in eo victus praebetur, VII, 4.
- Psittopodes, XXVI, 35.
- Psyllotoxotae, XXVI, 13.
- Ptoeodorus senex, X, 7, 1.
- Ptolemæus Lagi filius, XLV, 25; bicolorem hominem et camelum Aegypti spectandum exhibet, II, 4; The-spin, tibicinem, ob artis peritiam dono afficit, *ibid.*; ejus epistola ad Seleucum, XIX, 10; quid perfecit ope Archimedis et Sosstrati, LIII, 2. Dicitur satelles Alexandri, X, 13, 3; quamdiu vixerit, LXII, 11.—Philadelphus sororis maritus, XLVI, 15; ejus aetas, LXII, 12.—Philopator qualis erga Apellem apud se delatum et in Antiphilum delatorem, LIX, 2 *sqq.*
- Ptolemæus Dionysus, LIX, 16.
- Pudor variaeque ejus a variis epitheta et synonyma, XVII, 11; pudore ob laudes suffundi moderati est animi, XL, 17.
- Pueri comati in pretio, LXIX, 20; LXX, 24; vocantur Hyacinthi, Achilles, Narcissi, *ibid.*
- Pugna philosophorum in convivio, LXXI, 33, 34, 43.
- Pulcher homo, de bonorum morum vel elegantiarum studioso, LXXVII, 1. Pulchros semper diis gratos fuisse, LXXVIII, 6 *sqq.*; pulchri coluntur ab omnibus; deformes odio habentur, *ibid.* 15.
- Pulchritudo mentis et corporis non semper in eodem invenitur homine, XXXIX, 11; pulchritudinis corporis praestantissima imago, *ibid.* 6 *sqq.*; item mentis, *ibid.* 13 *sqq.*; pulchritudinis novae excogitare specimina, non parvae est sapientiae, LIII, 8; pulchrarum rerum spectator, LXI, 2; earumdem adspectus pellicit animos, *ibid.* 10; res pulchrae, quae videntur, quam quae audiuntur, multo magis percellunt animum, *ibid.* 20. De pulchritudine dissertatio, LXXVIII. Omnes ejus participes esse cupiunt, sed paucis contigit, *ibid.* 6; pulchritudo Jovem reddit mansuetum, *ibid.* 7 et 8; de sua deae magnifice sentiunt, *ibid.* 10; ei non invidetur, *ibid.* 23; ei studetur in omnibus operibus, *ibid.* 25. De pulchritudine placita Aristotelis et Platonis, XXXIII, 70; LXIV, 9.
- Pulicisagittarii, XXVI, 13.
- Pulicum vestigia metiri, LXXVII, 12.
- Pulvis et lutum cur in gymnasiis subiciantur, XLIX, 28 et 29.
- Punire. *Vide* Poena.
- Purpuram gestat summus sacerdos, LXXII, 42. Purpure cochlea proprie ad cibum destinata, LXXV, 11.
- Pyaneption, IV, 1.
- Pygmaei, XX, 5.
- Pygmalion deperit statuam Veneris, XXXVIII, 15.
- Pyladis et Orestae amicitia, XXXVIII, 47; perpetrata caede evadunt ambo, *ibid.* *Conf.* LXI, 23. Cur divino cultu digni: *vide* Orestes.
- Pylus senex, XXXIX, 13.
- Pyramides quam ob causam extractae, XII, 22; earum supervacuitas, I, 22; quamvis altae, non praebent umbram, XLI, 27.
- Pyriphlegethon, X, 20, 1; X, 30, 1; XI, 10; XII, 6; XVI, 28; L, 3.
- Pyrrha, uxor Deucalionis, LI, 19.
- Pyrrhias coquus, XI, 15; servus, XVII, 23.
- Pyrrhicha, saltationis genus, XV, 36; unde nomen hoc ortum sit, XXXIII, 9.
- Pyrrho nullum verum putat esse judicium, XIV, 27; XLVII, 25; scepticus, bilanx, ejus doctrina, XIV, 27.
- Pyrrhus varias fortunae vices subiit, XIX, 11; quid a diis potissimum petierit, *ibid.*; Epirota ab adulatoribus circumscriptus, LVIII, 21; cui ore et habitu similis, *ibid.* *Vide* de eo XLVI, 25.
- Pythagoras, Mnesarchi filius, Samius, XLV, 4; cujas, ubi institutus, XIV, 3; peregrinatur in Aegyptum, XLV, 18; Hori libros et Isidis ediscit, *ibid.*; sectatores ejus, *ibid.*; in Aspasiam mutatus, *ibid.* 19; ex meretrice iterum factus philosophus, *ibid.* 20; quomodo ex Euphorbo factus sit Pythagoras, XXXII, 33; XLV, 15, 17; in galum mutatus, XLV, 4; erat quondam athleta, XLV, 8; septies mutatus et dextro femore aureus, XXVII, 21; ei nomen Euphorbi aut Apollinis inditur, X, 20, 3; aureum ejus femur, *ibid.* et XXXII, 40; XLV, 18. Transmigrationem animae statuit, XIV, 5; *de qua vide* XXVII, 21; XLV, 17, 20. Erat fabarum osor, XXVII, 24; cur aversetur fabas, XIV, 6; XLV, 18; de iis non edendis legem tulit, *ibid.* et XLV, 4; ejus scientiae, XIV, 2 *sqq.*; ejus jusjurandum, *ibid.*; ejus quaternarius, LXXVIII, 12; ejus quoddam dogma, XXXIII, 70; ejus sapientia et divina mens laudatur, XXXII, 4, nihil scripti reliquit, XIX, 5; quomodo sanitatem significavit, *ibid.*; silendum esse discipulis quinque annos, XX, 48; boni multum effecit, XV, 25; *conf.* X, 20, 3; erat modo pauper, modo dives, XLV, 15; auri amans, XLV, 13; contra Achivos in bellum proficiscitur, *ibid.* 13. Erat superbus, *ibid.* 4; hospes tyranni Phalaridis, XXX, 10; de eo multa injuriose dicuntur, *ibid.*; quomodo salutare consuevit, XIX, 4; dicitur sophista, XLV, 18. Fabula de Pythagora sacris Eleusiniis interesse prohibito, LX, 5.
- Pytheas accusatur a Demosthene, LXXIII, 46; ejus judicium de orationibus Demosthenis, *ibid.* 15.
- Pythia Delphica, XX, 60. *Vide* Oraculum.
- Pythius, X, 11, 2; XIX, 4; lateres aureos accepit, XII, 11; non curat aurum, XII, 12; ad quam philosophiae sectam homines impellat, XX, 15. Alio Pythio ad interpretandum opus habere, XLIV, 28.
- Pythonis vana promissa, LXXIII, 32.
- Pytho subitatus saltatur, XXXIII, 38.
- Pythiae, Cratini fabula, LXII, 25.

Q.

- Quadi, et divi Marci bellum in eos, XXXII, 48.
- Quaestiones frivolae, XLVII, 34.
- Quaternio, maximum jusjurandum, numerique perfectio Pythagorica, XIX, 5; XIV, 4.
- Quinquatribus munera mittuntur, XVII, 37.

R.

- Radi ad cutem, XIV, 20. *Vide* Tondere.
- Raphanismus, moechorum poena, LXVIII, 9.
- Ratiocinium et fœnus, V, 13.
- Regum coeditio misera, XLV, 24; colossis quomodo si miles sint, *ibid.*; quando tragicis actoribus, XLV, 26. Iis sunt multa mala cum privatis commensia, XII, 18.

regum longævorum exempla, LXII, 8-17. Rex compositionis talorum victoria creatus, LXX, 4.
 Reprehendere facile est, consilia dare et emendare difficilium, XLIV, 23.
 Requiem quando capiant athletæ, XXVI, 1. Eruditorum requies qualis esse debeat, *ibid.* 2; convenit ipsis, *ibid.* 1.
 Responsa, quæ neque cælum neque terram tangunt, XXXII, 54.
 Retrocurrere melius, quam male currere, XLII, 18.
 Rhadamanthus : ejus officium, XVI, 13, 18, 22; XI, 2; L. 7. Metuens ad vivorum aspectum, XI, 10; in insula Beatorum imperitans, XXXVII, 7. Ejus interdictum, XI, 21; XI, 21.
 Rhea mater Jovis, V, 6; eundem servat, XIII, 5; ejus fraus, XXXII, 37; *de hac re conf.* LXX, 6; maritum constantem habet, VIII, 10; arte saltandi delectatur, XXXIII, 8; a Cupidine percussa, VIII, 19; anus Attin pusionem amat, VIII, 12, 1; zelotypa, XIII, 7; castrat Attin, LXXII, 15; ejus insignia, *ibid.*; corripit Phryges, III, 37; in Ida cum Corybantibus circumvagatur, VIII, 12, 1; ubi colatur, XIII, 10.
 Rhetorica fucata, XLVII, 31; eam esse infra poesin, *ibid.*; ejus imago, *ibid.* 6; quæ ejus amatores bona consequantur, *ibid.*; duæ sunt ad eam viæ, *ibid.* 7. Rhetores quidam novi perstringuntur laudando, *ibid.* 11; tumidi et avari, *ib.* 48, 52. Rhetor malus quidam, XXXVII, 36; quorundam gestus actionesque ridiculæ, LI, 19; extemporales quidam, *ibid.* 20.
 Rhodius quidam sophista, XLI, 27.
 Rhodochares, XVI, 17.
 Rhododaphne quid? LX, 27.
 Rhodope mons, LXIX, 25; XXXIII, 51.
 Rhodope, femina libidinosus, XXXIII, 2.
 Rhodus, soli sacra, XXXVIII, 7; ejus laus, *ibid.* 8.
 Rhœteum cum tumulo Ajacis, XII, 23.
 Riusus. Cum Sardonio risu dicere aliquid, XLII, 24; XLIV, 16. Quoad vivimus, risus est in ambiguo, X, 1, 1.
 Rivalet Bosporani in nuptiis petendis, XLI, 44 *seqq.*
 Roma, nutrix vitiorum, III, 16. Exprobratur Romanis insana equorum cupido, *ibid.* 29.
 Roxane: ejus nuptiæ cum Alexandro depictæ ab Aetione, XXI, 4; a quo pulcherrime expressa erant labia, XXXIX, 7.
 Rubrum mare a Noto perflatum, IX, 15, 1.
 Rufinus, Cyprius, XXXVII, 54.
 Rupes. Super alba rupe dormire, LXXVII, 21.
 Rusticitas Hippolytea, XXXVIII, 2.
 Rutilianus, XXXII, 4; superstitiosus, alioquin bonus, *ibid.* 30 *seqq.*

S.

Sabazius deus, LXXIV, 9; *conf.* XLVI, 27.
 Sabinus. Luciani ad eum mercede conductorum inscripta defensio, XVIII.
 Sacauraci Scythæ, LXII, 15.
 Sacco major tabella, prov. LXXIII, 10.
 Sacerdotum circa hostias negotia, XIII, 13; plures trecentis in templo deæ Syriæ, LXXII, 42; eorum vestis est candida; summus sacerdos purpuram gestat, aliaque de iis, *ibid.* et *seqq.*; vulnerant brachia, XLII, 37; LXXII, 50.
 Sacrificia variarum nationum, XLVI, 24; XLIV, 42; cur fiant, XIII, 2; XLIII, 7. Ea esse supervacanea, XLIII, 5; adhibentur ad ea saltatio, musica, mimi, XXXIII, 16. Sacrificii ritus, pecoribus ex arbore suspensis, LXXII, 49; alius sacrificandi ritus, *ibid.* 55, *seqq.*; 44.
 Sacrilegus quidam, XLI, 23.

Sagittarius, XX, 28; eorum apud Scythas atque Persas ratio, XX, 33. Curetes opio inficiunt sagittas, veneno Scythæ, III, 37. Sagittarii scopum haud ferientes, *ibid.* 36. Sagittarius Thebanus (Hercules), VII, 21.
 Salmæthus, lata lege contra adulterium, ipse in eo deprehensus, XVIII, 4. Salmætho similia facere, *ibid.*
 Salaria eruditibus constituuntur, XXXV, 3. *Vide Philosophi.*
 Saliorum saltatio, XXXIII, 20.
 Salmoeneus Jovis fulmina imitatus, ab eo dejectus, V, 2; LXXVII, 4.
 Salpinx num cognomen Soterichis sit, dubium, LXXXI, 79.
 Saltare in tenebris, XX, 49.
 Saltatio, quale negotium sit, XXXIII, 1; delectat æque ac prodest, *ibid.* 6; laudator saltationis furiosi similis, *ibid.*; ejus studium non recens, quando et unde sit ortum, *ibid.* 7; saltatio armata, *ibid.* 8; Lacedæmonii certant in hoc exercitio, *ibid.* 10; Græci et Trojani a quo didicerint, *ibid.* 8; Cretenses saltationis laude nobiles, *ibid.*; Phæaces ea gaudent, *ibid.* 13; in caput saltantes, *ibid.*; ponuntur ea excellentibus statuæ, *ibid.* 14. Adhibetur ad sacrificia saltatio, *ibid.* 16; apud Indos, et qui saltando depreliantur, Æthiopes, *ibid.* 17; Romanorum saltatio, *ibid.* 20; Saliorum saltatio, *ibid.*; ope hujus artis gentes domitæ, *ibid.* 22; studium divinum est saltatio, *ibid.* 23; ab Homero et Hesiodo laudatur, *ibid.* Saltantes Musæ, *ibid.* 24. Certaminibus additur, *ibid.* 32; est scientia minime levis, *ibid.* 35 et 36; comparatur, *ibid.*; qualis sit, *ibid.* et *seqq.* Saltator quid scire debeat, *ibid.* 36 et 37 *seqq.*; saltator est imitator, *ibid.* 62; insignis quidam, *ibid.* 63 et 64; saltatio quemdam barbarum afficit, *ibid.* 66; ejus jucunditas, *ibid.* 71; exercitium illius omnium est optimum, *ibid.*; saltator dicitur Pantomimus, *ibid.* 67; laudem meritorum, qualis esse debeat animo, *ibid.* 74; qualis corpore, *ibid.* 75-77; ejus gestus comparantur, *ibid.* 78; in hac arte magnum pontis studium urbs Antiochiæ, *ibid.* 76. Solæcismi saltationis, *ibid.* 80; imperitia quorundam saltatorum non ipsi arti derogat, *ibid.*; saltationis caecozelia, *ibid.* 82; amens aliquis saltator, *ibid.* 83. Ea ars comparatur cum aurea Mercurii virga, *ibid.* 85. Varia ejus genera sunt Pyrrhicha, Gymnopædia, Emmelia, Hormus, Sicinnia, Cordax, Bacchica, Carriatica, Gruem et Thymastra saltare, Phrygia saltatio, quæ vide suis locis.
 Salve, salutationis formula, quid significet, ejusque usus, XIX, 2.
 Samosata, XXV, 24.
 Samothracæ orgia Rhæ ab Atte didicerunt, LXXII, 15.
 Sandalia inaurata e Patariis, LXVII, 14, 2.
 Sanguinea aqua ab arena rubra, LXXII, 8.
 Saperda piscis, LXVII, 14, 2.
 Sapientia imago, XXXIX, 17; sapientia patrona justitiæ, XLVII, 8; sapientis a sophista differentia, LIII, 2.
 Sapphica carmina, XVII, 36.
 Sappho Lesbica, XXXIX, 18; est gloria Lesbiorum, XXXVIII, 30; ejus vita elegans, XXXIX, 18.
 Sardanapalus, Assyriorum pessimus, X, 2, 1; apud inferos luxuriæ reminiscitur, XI, 18; LI, 11; erat mollis, X, 20, 2; et effeminatus, XLIII, 16.
 Sardes, sedes Cresi, XII, 10. Sardium arcem expugnasse, XVII, 13.
 Sardonio cum risu dicere aliquid, XLII, 24; XLIV, 16.
 Sarpedo, XLVIII, 46; XXVI, 17.
 Saturnalia festum septem dierum, LXX, 2; eorum leges, *ibid.* 13 *seqq.*; otium hoc festo imperatur omnibus,

- exceptis coquis et dulciariis, *ibid.* 13; omnesque homines sunt aequales, *ibid.* Divites munera mittunt pauperibus, *ibid.* 14. *Conf.* XVII, 37.
- Saturnus Caelum patrem suum castrat, LXX, 12; et devorat filios, XLII, 5; XXXIII, 80; erat pater Jovis, V, 6. Ejus avo omnia sponte nascebantur, vinum fluebat, *etc.*, LXX, 7 et 20; *conf.* LI, 8; LXIX, 17; ejus aetas, VIII, 10, 2; nunquam a Rhea secubabat, *ibid.*; honore spoliatur, V, 4; cur vinctus dicatur, XXXVI, 21; *conf.* XXXIII, 37; erat in Tartaro, XLIII, 8; septem diebus tantum regnat Saturnus, LXX, 2; liberos se devorasse negat, *ibid.* 6; Imperium ei non ademit Juppiter, *ibid.*; sed senex et podager sponte id ei tradidit, *ibid.* 7; falcem gerit, *ibid.* 10 et 11; ejus sacerdos et sacrificium, *ibid.* 1. Saturnum olere, proverb. LI, 10.
- Satyrion scurra, LXXI, 19.
- Satyrorum descriptio, LIV, 1; LXXIV, 4.
- Satyrus Theogitonis Marathonii, XI, 16; XLIV, 41.
- Sauromatae invadunt Scythas bello, XLI, 39.
- Scapha viminea trajicere mare, XX, 28. Scapham dicere scapham, XLIV, 32; XXV, 41.
- Scarificatio pedis ad minuendum dolorem podagrae, LXXXI, 91.
- Scenarum in tragœdiis mutatio, XI, 16; eis similes esse res vitae humanae, *ibid.*
- Scepticus quidam, XIV, 27.
- Scinthus, XXVI, 36.
- Scipio quas res gesserit, X, 12, 7; Alexandro postponitur, Annibali praenitur, *ibid.*
- Sciron, justitiae contemtor, XLVII, 8; XXVII, 23; XLIV, 21.
- Scironia saxa, IX, 8.
- Scommate nihil fit deterius, XV, 14.
- Scorodomachi, XXVI, 13.
- Scylla, XII, 7.
- Scyphis se impetunt convivae, XX, 12; LXXI, 44.
- Scythae Caucasi incolae, VII, 4; in quo distent ab Alanis, XLI, 51; Scythae Sacauraci, LXII, 15; sunt fortes, X, 14, 3; quales sint, XLIX, 34; XLVI, 15; sagittis fortes, XLI, 8; amicitia nihil putant majus, *ibid.* 7; in qua sunt fideles, *ibid.* 9; cur sacrificent Orestae atque Pyladi, *ibid.* 5 *seqq.*; sunt inhospitales et agrestes, *ibid.* 8; *conf.* VIII, 16, 1. Cur dicatur Scythia inhospitatis, XLI, 3; ab Alexandro sunt devicti, X, 12, 5; eorum bella perpetua, XLI, 36; contra Sauromatas bellum, *ibid.* 38 *seqq.*; contra Machlyes eorum bellum, *ibid.* 54; Zirin clamare, quid significet apud eos, *ibid.* 40; pellem humi stratam insidere quid sibi velit apud eos, *ibid.* 48; supplicandi eorum ratio, *ibid.* 48; quomodo colligant copias, *ibid.*; sagittas tingunt veneno, III, 37; sagittariorum mos apud eos, XX, 33; eorum in delicta severitas, XLIX, 11; edunt mortuos, L, 21; poena eorum, XLI, 10; castra ad copiosiores pastum transferunt, LXXI, 13; in plaustis veluntur, XLVI, 16; pellices pulcherrimas eligere dicuntur, XLI, 26; non effundunt vinum, XLI, 44. Eorum dii, XXIV, 1 et 3; XLI, 38; Acinacae sacrificant, XLIV, 42; Dianae mactant homines, XIII, 13; *conf.* VIII, 16; jusjurandum Scythae, XLI, 37. Scythas non spectare verborum elegantiam, *ibid.* 35; num sit inter eos vir bonus, LXXVII, 17. Scytharum dictio proverb., *ibid.* 4 et 10; Scytharum incursiones reprimi, in votis est, *ibid.* 29. *Vide* Deucalion.
- Scetae uni non adeo adharendum esse, ut ceterae sine examine spernantur, XX, 30 — 35; cui sint similes, qui uni se plane mactant, ceteris valere jussis, XX, 32 et 33. Sectis inter se dissident philosophi, XV, 23. *Vide* Philosophia.
- Seleucus, XIX, 9; XXXIII, 58; XLV, 25; XLVI, 15; LXII, 11; uxorem filio cedit, LXXII, 17 et 18.
- Semele, Cadmi filia, Dionysi mater, *etc.*, VIII, 9; VIII, 18; combusta, XXXIII, 39 et 80; ejus filius in caelo curarum expers, VIII, 24.
- Semidei ridentur, LXXIV, 7.
- Semiramis Junoni templum condidisse conjicitur, LXXII, 14; simulacrum ejus in templo Junonem, non se esse colendam ostendit, *ibid.* 39.
- Semivocalibus secundus inter literas locus convenit, IV, 5.
- Sepes pro homine barbato, LX, 27.
- Septem diebus a templo deae Syriae abstinent, qui mortuum sepeliere, LXXII, 52.
- Septimus aliquis dictus, LX, 16.
- Sepulcrum Jovis, XLIV, 45; XIII, 10; LII, 3; LXXIV, 6.
- Sepulturae varia genera, L, 21. *Vide* voces Funus et Parentationes. Sepulcrorum vanitas, L, 22; XII, 22.
- Sepultura Gallorum Cybeles, LXXII, 52.
- Seres, XVI, 21; longævi sunt, LXII, 5.
- Seriphii piscatores, IX, 12, 2.
- Serpens, deus, XXXII, 2. Serpentes Libyci, LXIV, 3.
- Sertum. *Vide* Corona.
- Servi sciunt dominorum res et honeste et turpiter gestas, XLII, 5.
- Serviisse ultra Xoin et Thmuim, LI, 24.
- Servius Tullius, LXII, 8.
- Severiani quodnam fuerit mortis genus, XXV, 21; ei datur ab oraculo responsum, XXXII, 27.
- Sibyllae fragmentum fictum, XXXII, 11; LXVIII, 29.
- Siciliae pars avulsa, IX, 10. Siculae clades, XXV, 38.
- Siculorum tyrannorum servus quidam, XIV, 12. Siculae mensae, X, 9, 2. Siculus pastor Polyphemus, IX, 1, 1.
- Sicinnis, saltationis genus, XXXIII, 22 et 26.
- Sicyonius calceus, LI, 15.
- Sidonius Agenor, IX, 15, 1. Sidonius nummus, LXXII, 4. Sidonium vitrum, XXXVIII, 26. Sidoniorum templum magnum, LXXII, 14.
- Sidonius, sophista, XXXVII, 14; ejus quoddam inventum rejicitur utpote spem prætergredi visum, LI, 5.
- Sidus. *Vide* Astra.
- Sigeum Troicum, XII, 23.
- Sigilla solvendi genera, XXXII, 20.
- Signum. *Vide* Statua, Simulacrum, Imago.
- Silenus, Lydus senex, LXXIV, 4; saltans, XLVI, 27; ejus descriptio, LIV, 2.
- Simia est simia, quamvis aurea gestet crepundia, LVIII, 4. Simii saltare docti, XVIII, 5 et XV, 36. Simium leonina pelle tegere, XV, 22; LII, 5.
- Simicha, nomen servile, XVI, 22; LXVII, 4, 1.
- Simo mutat nomen in Simonidem, XLV, 14.
- Simonides, LX, 2; inter inventores literarum, IV, 5. Simonidis Cei aetas, LXII, 26.
- Simulacrum spectatores ubique respiciens, LXXII, 32; incertum quoddam, *ibid.*; simulacrum bis quotannis ambulans, *ibid.* 33; Semiramidis, aliaque permulta in templo deae Syriae, *ibid.* 39 et 40.
- Simylus, nauclerus, XLI, 19. Alius, X, 9.
- Sindiani, a Scythia dissidentes, XLI, 55.
- Sindonibus involutus Anubis, LXXIV, 10.
- Sinus Ionicus, XXXVIII, 6; et Pamphylius, *ibid.* 7.
- Sipylum loco movere, XXXIX, 2. LXXX, 317.
- Sirenes Homeri, III, 3; earum natales, XXXIII, 50, earum fabula, XXXIX, 14; audientibus eas quid contingat, XXXIII, 3 et 4; XXXIX, 14. *De* iis XII, 21. Sirenum natales, XXXIII, 50.

- Sirius, XIV, 16.
 Sisinnidis et Toxaris amicitia, XLI, 57 *sqq.*
 Sisyphus, XI, 14; LXXX, 12; XLVI, 2'.
 Smarthoclis, Parthorum regis, ætas, LXII, 15.
 In Sobrium inter bene potos, LXXXII, 24.
 Socialis communio delectabilis, XXXVIII, 27.
 Socrates, Sophronisci filius, XXVII, 17; erat justitiæ patronus, XLVII, 5; artifex peritissimus, XXXIX, 17; deserta statuaria, transfugit ad eruditionem, I, 12; fugit e pugna, XLVIII, 43; voluptatem bello prætulit, *ibid.*; ex oraculi iudicio quis fuerit, XXXVIII, 48; *conf.* XXXIII, 25; Alcibiadem amat, *ibid.*; dissimulatio, XXXVII, 8; puerorum amator erat, XIV, 15; X, 20, 6. Saltatione gaudet, XXXIII, 25; musicam amat, *ibid.*; ejus doctrina, XIV, 17 *et* 18; hoc se scire dicit, quod nihil sciat, X, 20, 6; XX, 48; ejus cum Chærophonte colloquium, *dial.* VI; quis locus ad dicendi studium ei placuerit, XXXVIII, 31, LXI, 4; in scenam ab Aristophane productus, XV, 25; injuste delatus, XV, 10; LIX, 29; XLIII, 16; LXIX, 3; quasi corrumpat juvenes, XXXV, 9. *De eo* LXXI, 39; XXVII, 23. Quomodo ad mortem fuerit paratus, X, 21, 1; num revera illam contemserit, *ibid.* Ejus apud inferos congerones, XI, 18; ejus discipuli Plato et Aristippus, XXVII, 17. Socratici accusantur, XXXVIII, 23.
 Sol unicuique patrius videtur, LXIII, 6; apud Clymenen a Cupidine retinetur, VIII, 12; Orionis cæcitati medetur, LXI, 29; adulterium Veneris defert, VIII, 17; XXXIII, 63; XLV, 3; ejus et Neptuni pugna, XXXIII, 42; filio currum suum committit, VIII, 25; *conf.* XXXVI, 19; ejus molestiæ, XLVII, 1; ejus boves assati exsiliunt, LXX, 23; quid hi significant, XXXVI, 22; adoratur ab Indis saltando, XXXIII, 17; ei ac Lunæ imagines cur non faciant Syri, LXXII, 34; ejus thronus, *ibid.*; ejus splendori comparatur oratio Demosthenis, LXXIII, 17.
 Solatium ex societate mali, X, 15, 3.
 Solæcismus in voluptate, comedia, saltatione. *Vide sub hisce vocibus.* Solæcista, *dial.* LXXV; varique solæcismi, *ibid.*; unde hoc nomen ortum sit, *ibid.*
 Solon, Excestidæ filius, sapiens, X, 20, 4; ejus cum Creso de felicitate confabulatio, XII, 10; auri contemptor fuisse videtur, *ibid.* 12; utramque partem in judiciis similiter audiendam docet, LIX, 8; legislator erat; ejus encomium, XXIV, 5; XLIX, 14; LIX, 8; quæ antiquissima ejus cura fuerit, XXIV, 18; ejus tabulæ, XXXV, 10; ejus ætas, LXII, 18. Solone viso, omnia vidisse, XXIV, 6.
 Somnia vento concepta, XXIII, 4; pictorum atque poetarum, *vide in his vocibus.* Somniorum insulæ et urbs, XXVII, 32 *et* 33. Somnio jubetur Stratonice templum condere, LXXII, 19. Somnia a contrario interpretanda, LXXVII, 21.
 Somnus, VIII, 10, 2; sententiam dicit, LXXIV, 14; ejus labores, XLVII, 1.
 Sophistæ celebratum nomen, LI, 1; ejus a sapiente delictum, LIII, 2; mali sophistæ non sunt imitandi, XXXIV, 23; sophistæ sermo labyrinthi similis, XXXIV, 17; *conf.* LXIX, 10; sophista Hippocentauri speciem refert, LXIX, 10; sophistæ sunt lascivi, avari, adulatores et iracundi, *ibid.* 19; nova convicia excogitant, *ibid.* 13; sunt clamosi, *ibid.* 14.
 Sophoclis Tragici ætas et mortis genus, LXII, 24; a filio dementiæ accusatus, a judicibus absolvitur, *ibid.*; citatur XLIII, 13; LXI, 23; LXXXII, 25.
 Sopolis, medicus, XXXIV, 18.
 Sosandra, statua Calamidis, XXXIX, 4.
 Sostratus Cnidius, Pharo exstructa, ubi nomen inscripserit, XXV, 62; ejus porticus, XXXVIII, 11; ejus mechanici laus, LIII, 2.
 Sostratus Boeotus, Hercules dict. ejus vitæ ratio, XXXVII, 1.
 Sostratus, latro, homicida, X, 30, 1; homo malitiosissimus, XXXII, 4.
 Sosylus, equiso, XLV, 29.
 Spartani ab Atheniensibus victi, XIX, 3.
 Sparti. *Vide* Thebani.
 Spatinus Medus, XLVI, 15.
 Spectra. De eis plaustra mendaciorum, LXXXVII, 11 *sqq.*
 Spectra interfectorum, LXVII, 13; *conf.* LII, 29.
 Sperchin ac Bulin non occidit Xerxes, LXXIII, 32.
 Spes: Quod præter spem promittitur, incredibile, exemplo Sidonii, LI, 5. Spei imago, XVII, 42.
 Sphacteria, XIX, 3.
 Sphæra arundinea, III, 2.
 Spicæ præmium certaminis eloquentiæ, LXXVIII, 3.
 Sponsa velata, LXXI, 8.
 Statuæ ponuntur saltatoribus, XXXIII, 14; quædam sudant, LXXII, 10; aliæ sine nomine dei, LXXII, 31 *sqq.*; statua bis quotannis ambulans, *ibid.* 33; statuat Veneris deperit Pygmalion, XXXVIII, 13, 16; XXXIX, 4; ejus statua, XXXVIII, 12.
 Stellarum in res humanas vis, XXXVI, 29. Stellarum choreæ, XXXIII, 7. *Vide* Astra.
 Stentorea inclamare voce, L, 15.
 Stesichorus, XXVII, 15; poeta Himerensis palinodiam scribit, XL, 15; ejus ætas, LXII, 26.
 Sthenobæa, XXXIII, 42; LXXII, 23.
 Stigmata gerunt Assyrii, LXXII, 59.
 Stoici quales, XX, 16; eorum victus, atque vitæ ratio, XX, 18; eorum placita quædam, XX, 36; eorum virtutis collis, XXVII, 18.
 Stratonices ridiculum a poetis postulatum, XL, 5; amatur a privigno, XXV, 35; XLVI, 15; LXXII, 17; *de ea* XXXIII, 58; somnio jubetur templum condere, LXXII, 19; Combabum amat, *ibid.* 21; ubi castrum sensit, sponte eum accusasse apud maritum creditur, *ibid.* 23.
 Stribligo verborum, LXXVI, 12.
 Struthias adulator, LXIX, 19.
 Struthobalani, XXVI, 13.
 Studia literarum partim utilia. partim jucunda, XXXIII, 71. *Vide* Eruditio.
 Stympalus: in eo volucres, XLIV, 21.
 Styx: per Stygem jurant dii, LXXIV, 15.
 Sudant simulacra, LXXII, 10. Sudare præ pudore, LXXI, 28.
 Suffragia ferentes manum protendunt, LXXIV, 19.
 Sulla, XXII, 3; LVIII, 4.
 Supplicandi ratio apud Scythas, XLI, 40.
 Suræ nomen, XXVI, 22.
 Susa urbs cadet, LXXVII, 29.
 Syllogismi variae formæ, XIV, 22; syllogismus cornutus, LXXI, 23; syllogismi per quæstiones, LXXV, 4 *et* 5.
 Symbola, LXXVII, 7.
 Syracusanæ mensæ splendidiæ, LXXIII, 18.
 Syria Dea, XLII, 35 *sqq.*; Rhæe in multis rebus similis, *ibid.* 15.
 Syrus (Lucianus) mittit Rhetoricen, XLVII, 28 *et* 31; dialogi formam reddit emendatiorem, *ibid.* 34. *Adde* 14.
 Syrus sophista e Palæstina, LII, 16.
 Syrus, servus sacrilegus, XLI, 28.
 T.
 Tabella geometrica, III, 2. Tabella major sacco, *prov.*, LXXIII, 10.

- Tænarum promontorium, IX, 8.
 Talorum ludus, XXXVIII, 16; LXX, 4 et 8.
 Talus, erro, XXXIII, 49; Cretensis Minois famulus, LII, 19. Atheus Tali herois sepulcrum, XV, 42.
 Tanais, X, 12, 5; XLI, 39.
 Tantalus Phryx, XI, 14; XVI, 28; XXV, 57; siti conficitur ad lacum astans, L, 8; *conf.* X, 17, 1; LIII, 17; LXXX, 11; comparantur cum eo avari, V, 18.
Vide Avarus. Tantaleas sustinere pœnas, XXXVIII, 53. Tanti lingua incontinens, XIII, 9; XXXIII, 54; XII, 15; XI, 14.
 Tarentinula, vestis muliebris, LIX, 16; LXIX, 7; *conf.* LI, 15.
 Tarentum, XIV, 6.
 Tarichanes, XXVI, 35.
 Tarquinii Superbi ætas, LXII, 8.
 Tarsenses honorem quotannis habent Athenodoro, LXII, 21; eos tributis levat Augustus, *ibid.*
 Tartarus, VIII, 19.
 Taurica, XXXVIII, 47; sedes Dianæ, VIII, 23.
 Taurus ab Ægyptiis colitur, XXXVI, 7. Æneus, *vide* Bos. Taurus a Neptuno effictus, XX, 20.
 Taygetus mons, VIII, 14.
 Tegea, sedes Panis, VIII, 22, 4.
 Telegonus, Circes et Ulyssis filius, XXVII, 35; XXXIII, 46.
 Telephus, LXV, 1; a cerva nutritus, XIII, 5; ejus factum ad medelam sui, III, 38.
 Telesilla, XXXVII, 30.
 Telluris medius locus, XXXIII, 38.
 Tellus, XXVII, 17; Atheniensis, pro patria mortuus, XII, 10.
 Tempa quo posito fecerint antiqui, LXI, 6; Ægyptiorum templa antiquitus sine imaginibus, LXXII, 3; varia per Syriam, *ibid.* Templi deæ Syriæ descriptio, LXXII, 30 *seqq.*; *conf.* XXXVIII, 12 *seqq.*
 Terei, regis Characis, ætas, LXII, 16.
 Teres, Odrysarum rex, LXII, 10.
 Tereus duas sorores subigit, XVII, 41. Tereus volucris, LXXII, 40.
 Terpsichore, XXXIX, 14.
 Tersipon, adulator, X, 6.
 Terra et Cœlus, Gigantum parentes, VII, 16. Terra multo minor, quam luna, XLVI, 12. Terræ cœlum miscere, VII, 9. Terra mihi hiscat, formula, LXXI, 28. Terrestre aliquid cum cœlesti comparare quid sit, XL, 13.
 Terrores, ministri Plutonis, L, 6.
 Tesserarum jactus, LXX, 4.
 Testamentorum qui participes sint, V, 21; eorum vanitas, III, 30.
 Testudinis musicæ inventor, VIII, 7, 4.
 Teucer, XX, 28; bonus jaculator, III, 37; XLVIII, 46.
 Thalamus in templo, LXXII, 31.
 Thalassopotes, XXVI, 42.
 Thales sapiens, X, 20, 4; LXXIX, 4; Milesius laudatur LIII, 2; ejus ætas, LXII, 18.
 Thamyris, Musis occidit, XV, 6; LXI, 18.
 Thanatusia certamina, XXVII, 22.
 Thargelia philosopha, XXXV, 7.
 Thasium vinum, XXXVIII, 27.
 Theagenes se ipse propter meretricem interficit, XVI, 6.
 — Alius, Peregrini socius, LXVIII, 24, et *passim*, *ibid.*; lacrimis finit orationem, *ibid.* 6 et 7.
 Theagenes Thasius, olympionices, XXV, 35; ejus statua febricitantes sanat, LXXIV, 12.
 Theano, XL, 7; XXXIX, 18; XXXVIII, 30. Antenoris uxor, XXXIX, 19.
 Thebæ, urbs natalis Bacchi, VIII, 10; excisæ, X, 12, 4.
 Thebani unde sint orti, LII, 3; quomodo sint subjecti, LXXIII, 35. Thebanus sagittator (*Hercules*) Prometheus liberaturus, VII, 21.
 Themistocle nihil opus, sc. interprete, XLIV, 31. Enim calumniatur Aristides, LIX, 27; suspectus est proditiōis, *ibid.* 29. Cum eo comparatur Demosthenes, LXXIII, 37.
 Theodotas Rhodius, XXII, 9; conjurationis contra Ptolemæum auctor, LIX, 2.
 Theognis se in mare præcipitat, XVII, 5; XVIII, 10.
 Theomnestus, magnus amator, XXXVIII, 2.
 Theon, XXV, 35.
 Theophrastus, LXXIII, 12.
 Theopompus taxatur, XXV, 69; qualis ejus Tricaranus, LX, 29.
 Theoxenus, XXIV, 8.
 Thermaystrida saltare, XXXIII, 34.
 Thersagoras poeta, ejusque forma, LXXIII, 1.
 Thersites, taxatus carmine ab Homero, XXVII, 20; LVIII, 7; ejus cum Nireo contentio, X, 25; ejus et Nirei ossa discerni non possunt, XI, 15.
 Thesaurum in carbonibus redigere, XX, 71; XXII, 2; LII, 32.
 Theseus, filo Ariadnes exit Labyrintho, XX, 47; qualis futurus, si obediisset voluptati, XLVII, 20; ejus cum Pirithoo amicitia, XLI, 10; XXXIII, 60; LXXVIII, 16; maleficos interficit, XLIV, 21; ex Orco redit, L, 5; erat nudus et vitæ durioris, LXXV, 13, 14; Helenam cupit, LXXVIII, 16; XXVI, 8; eamque rapit, VIII, 20, 14; XLV, 17; Helenæ laudibus insertus, LXXIII, 10.
De eo XXVII, 22 et 23.
 Thesmopolis, XLV, 10; Stoicus, XVII, 33.
 Thespis, Thebanus, LVIII, 9. Tibicen, munus accipit a Ptolemæo, II, 4.
 Thessali imbelles, LXXIII, 39; quomodo sint subjecti, LXXIII, 35; eorum equitatus bellicosus, X, 14, 2.
 Thessalæ equæ pulcherrimæ, XXII, 6. Thessalorum præsules, XXXIII, 14. Eorum fabulæ, XLVI, 19.
 Thessalus juvenis in lucem escendens, XII, 1.
 Thessalia, IX, 5; veneficas multas habet, LXVII, 41.
 Thessalonice, XLII, 46.
 Thetis Jovi periculosa, VIII, 2; miseretur Jovis, VIII, 21, 2; XLIV, 40; cum Peleo in thalamum abit, IX, 5, 1; ejus filius, IX, 11; arma filii in medium profert, X, 29, 2.
 Thymis. Serviisse ultra Thymis et Xoin, LI, 24.
 Thoas, XLI, 6.
 Thonis Ægyptii uxor, XXXII, 5.
 Thraces a Baccho subjecti, VIII, 18; XLVI, 15; sunt bellicosi, X, 14, 2; eorum expeditio, XLIX, 34; itant Zamolxidi, XLIV, 42. Equi Thracii, XLIV, 21; Thrax quidam uno ictu Arsacem et equum ejus conficit, X, 27, 3.
 Thracia: in Thracia querendi sunt philosophi, LXIX, 24.
 Thraciæ metalla, XIII, 11.
 Thrasyclus assentator, V, 54; X, 11, 2.
 Thronus Solis, sine imagine, LXXII, 34.
 Thucritus, senex, X, 6, 1.
 Thucydides et pro σῆμα utitur, IV, 9; veritatem est secutus, XXV, 39 et 42; in rebus non necessariis brevis et celer, XXV, 57; ejus historia a Demosthene octies descripta, LVIII, 8; ejus quidam imitator, XXV, 15; ejus quidam locus, III, *initio*; citatur XXXII, 8; XXV, 5 et 42; XXXIII, 36; LXVI, 3.
 Thyestes liberos suos epulatur, XIII, 5; XVII, 41; XXXIII, 80; LXX, 6; de regno contendit cum Atreo, XXXVI, 12.

- Thynnocephali, XXVI, 35.
 Tiberii Caesaris præceptor, LXII, 21.
 Tibia. Ad numeros tibiæ incedere, II, 6; *conf.* XXXIII, 10. Tibiæ Iamenæ et Timothei celebres, LVIII, 5; *conf.* XXIII, 1; tibiæ Marsyæ aut Olympi, LVIII, 5.
 Tibicen furiosus, LXXI, 20. Tibicines in templis, LXXII, 43.
 Tibius, *nomen servile*, V, 22; XXXIII, 29; XLV, 29; LI, 30; XVII, 25.
 Tigranes, Armeniorum rex, LXII, 15.
 Tigrapates, Lazorum regulus, XLI, 44.
 Tilliborus latro, XXXII, 2.
 Timeus, LXII, 10; Tauromenites, LXII, 22.
 Timarchus, XVIII, 7.
 Timocles, XVII, 2; Stoicus, XLIV, 4. Ejus laus, XLIV, 27; reprehenditur, *ibid.* Ejus cum Damide de diis disputatio, XLIV, 4, 16, 35 *seqq.*
 Timocrates saltatione afficitur, XXXIII, 69.
 Timocrates Heracleota: ejus encomium, XXXVII, 3; *conf.* XXXII, 57.
 Timon, Collytensis, Echecratidæ filius, V, 7, 44, 50; in solitudinem cur se transferat, *ibid.* 5; divitias spernit, *ibid.* 12; aspectu auri pondere, mutat mentem, *ibid.* 41; Misanthropi nomen sibi eligit, *ibid.* 44. Janitor, XXVII, 31.
 Timotheus, tibicen, XXIII, 1; ejus tibiæ celebres, LVIII, 5.
 Tires rex, *vide* Tereus.
 Tiresias divinator, XXXVI, 11; ejus cæcitas arte vaticinandi compensata, X, 28, 3. Erat mendax, *ibid.* Vates et sapiens, XI, 6; ex muliere in virum abit, XXXIII, 57; XLV, 19; cur duplicis naturæ fuisse dicatur, XXXVI, 11; *conf.* LXVII, 5, 4; decernit, utrum majorem cepit voluptatem mas, an femina, X, 28, 1; voluptatem feminae præfert virili, XXXVIII, 27. *De eo* XXXIII, 57. Ejus longævitas, LXII, 3; cum eo loquendi cupidus Ulysses, X, 29, 1; XXXVI, 24; causa itineris a Menippo in Orcum facti, LI, 1 *et* 21.
 Tisæ ars, LX, 30.
 Tisiphonæ mortui a Mercurio traditi, XVI, 22.
 Titanum peritissimus, Prometheus, II, 1; pessimus Sol, VIII, 25. Titanes in vinculis, XLIV, 3. Eorum pugna, XXXIII, 37. Titanum optimus, Saturnus, LXX, 5.
 Tithonus annosus, XX, 50. Eum ipsum annis excedere, X, 7, 1. A dea quadam amatus, LXXIV, 8.
 Titormum ex Conone efficere, XXV, 34.
 Tityus, X, 30, 1; XI, 14; XXV, 57, XXXIII, 38; XLIII, 17; LI, 13.
 Tomyris, interfectorix Cyri, XII, 13.
 Tondent oviculas philosophi, LXIX, 14. Tonderi ad cutem, XIV, 19; XLVII, 20; LXVII, 12, 3; LXIX, 27; plerique philosophi ad cutem rasi, XX, 18; tonderi erat probrosum antiquis, LXXV, 14.
 Toni mollioris descriptio, XXXIX, 13.
 Toxaris, Græcæ disciplinæ causa peregrinatur, XLI, 57; contrahit cum Mnesippo amicitiam, 52; ejus cum Sisimide amicitia, *ibid.* 57 *seqq.*; literaturæ causa Athenas profectus, XXIV, 1; cur pro heroe habitus sit, *ibid.*
 Trachon, XLI, 49.
 Tragicæ vestes intus pannosæ, LXX, 28.
 Tragediam Anacharsis ignorat, XLIX, 23. Habet tragedia suum saltandi genus, XXXIII, 26; quale spectaculum sit, *ibid.* 27; in ea solreicimus quid sit, XXXIII, 27, male ordinata, quoad fabulas, spernitur, III, 8. Tragedi personarum ornatum actionibus debonestan-
- tes, XV, 31 *et* 33; III, 14. Tragedias scribendi studium cassavit, LXXIII, 27.
 Tragopodopagra, LXXX.
 Triangulum triplex quid significet, XIX, 5. Prov., In data recta triangulum accurate construere, LIII, 3.
 Triballorum equitatus, LXXIII, 34.
 Tricaranus Theopompi qualis, LX, 29.
 Tricaranus Cerberus, LXIX, 32.
 Tricolor gemma, LXVII, 9.
 Triefontis persona, LXXVII, 2.
 Trierarchus, LXXIII, 11.
 Triobolus, merces judicum, XLVII, 12; LXXIII, 36.
 Triphales comœdia, LXIX, 32.
 Triptolemus, per aera vectus, I, 15; *conf.* LI, 3; agrum colit, XXXIII, 40.
 Tritonis habitus, V, 54. Triton, minister Neptuno, IX, 6, 2; Tritones choreas ducunt, IX, 15, 3; in concha Venerem ferunt, *ibid.*
 Tritonomendatæ, XXVI, 35 *et* 38.
 Triunus Deus, LXXVII, 12.
 Troas, IX, 9.
 Troezenii quam legem nuptias inituris statuerint, LXXII, 60.
 Trojani in certamine Ajacis et Ulyssis iudices, X, 29, 2; eorum concionatores, LV, 4.
 Trophonii fanum, X, 3; XI, 22.
 Trophonius, qualis vates et heros fuerit, templo honoratus, X, 3, 1. *Conf.* *de eo* LXXIV, 12.
 Tyaneus, XXXII, 4.
 Tympana Corybantum, VIII, 12, 1; Mænadam, VIII, 18; in templis, LXXII, 50.
 Tyndarus, XXXIII, 45.
 Tyrannus, quem ita appellet populus, XXX, 7. *Vide* Rex. Quidam conspecta filii cæde, se quoque interficit, XXVIII, 1. Tyrannicidam oportet esse generosum, amantemque patriæ, *ibid.* 14. Tyrannorum vita, mores, exitus sub persona Megapenthis, XVI, 8—16.
 Tyro, amica Enipei, IX, 13; erat pulchra, X, 18, 1; XXVII, 3; corrupta est a Neptuno, LXXVII, 6.
 Tyroessa, XXVII, 25.
 Tyrrheni, arte saltandi domiti, XXXIII, 22.
 Tyrus capta, X, 12, 5. *De ea*, LIX, 2; LXXII, 3.

V.

- Valere, τὸ ὑπαίνασθαι. Quando adhibita sit hæc vox, XIX, 5, 6 *seqq.*
 Vanitas hominum, XXXIV, 21.
 Varietas cibi potusque laudatur, et rursus impugnatur, LXX, 5 *seqq.*
 Vates solent nihil sani et veri proloqui, X, 28, 3.
 Venefica, LXVII, 1, 4.
 Ventrem inflant dicta, LII, 39; LXXVII, 2 *et* 27.
 Venus cælestis, XX, 73; XL, 23; LXXII, 32; ad puram pulchritudinis formam ducit, LXXIII, 13. Venus Cnidia, XXXVIII, 11; XLIV, 10; LXXXII, 20; Byblia, LXXII, 6. Dicitur aurea, X, 9, 3; XL, 24; XLIV, 10; LXXXVIII, 11; ejus natales, XXXIII, 37; ejus tres filii, VIII, 23; ejus liberi Himerus et Eros (s. amabilis et cupidus), VIII, 20, 15; minatur filio et castigat eum, VIII, 11; erat uxor Vulcani, VIII, 15. Ejus et Anchisæ amor, VIII, 11; ad quem sæpe descendit, VIII, 20, 1. Ejus et Assyrii adolescentuli amor, VIII, 11. Ejusdem et Martis amor, VIII, 12, 2 *et* 15, 2; cum Marte constricta, VIII, 17; XXXIII, 63; XLV, 3; LXXVII, 6; quid significet ejus et Martis adulterium, XXXVI, 22; ei ob adulteria non succensendum, XIII, 7. Pomum sibi vindicat, IX, 5, 2; ejus pulchritudo laudatur, *ibid.*; quid pulcherrium ei dari possit, LXXXII, 21. Helenam Paridi

- judicii præmium promittit, LXXVIII, 17. A Diomede vulneratur, XLIV, 40. Ejus cæstus, VIII, 20, 10; quem Mercurius ei surripuit, VIII, 7, 1. In concha decumbens fertur, IX, 15, 3; ejus motus delicati, XXXIII, 72; ejus ira, XXXVIII, 2; ejus invitatio ad saltandum, XXXIII, 11; Charitem non æmulator, VIII, 15, 2. Veneris statuum deperit adolescens temerarius, XXXVIII, 15 et 16; XXXIX, 4. Ubi colatur, XIII, 10; ex corporis quæstu ei fit sacrificium, LXXII, 6. Veneri dona tribus a meretricibus oblata, LXXXII, 36.
- Verba alata, LXI, 20; LV, 6; eorum flores vitandi, XXXIV, 23; sicut eorum tumor, *ibid.* Affectatio antiquorum verborum, XXXVII, 26; veterum libri quid utilitatis afferant, LVIII, 17. Verbo uno omnia creata esse, LXVII, 13.
- Veritatem pauci amant, XII, 21; a Cræso veritas contenta, *ibid.* 11. Quædam ejus epitheta, XV, 16; et sociæ ejus, *ibid.* 17. Ad adulationem immobilis est, *ibid.* et XXV, 39; est comes veræ philosophiæ, XV, 16. Difficultas veritatis inveniendæ, XX, 49.
- Vesta: per eam jurandi formula, LXXI, 31.
- Vestis. Vide Amictus. Vestes quidam superbiens scite admonetur, XXXVII, 41; vestes divitum molles, LXX, 26; pauperum cribro ac reti similes, *ibid.* 24; splendidiæ nihil prosunt, LXXV, 8 et 9; longa Tragicorum est, *ibid.* 16.
- in Vetulam tincturis et fuco utentem, LXXXII, 27.
- Via tutissima, quæ tritissima, LXXXIII, 22.
- Victimia sine fumo non delectari deos, XXXVIII, 4.
- Videre. Duos soles videre, duplices Thebas, prov., LX, 19.
- Vincere, quum solus curras, XL, 15.
- Vindex Occidentis populum sollicitat in Neronem, LXXIX, 5.
- Vinum. In gustando eo non est opus ehibere dolium, XX, 58. Vini effectus in India, III, 5; ejus inventum Baccho tribuitur, VIII, 18, 2; laus moderate sumti, *ibid.* Vinum odoratum, LXX, 22. Vinum bibens Æschylus tragedias scripsit, LXXXIII, 15.
- Vires quando minuantur, XLIV, 35; non deficiunt, sed crescent laboribus, *ibid.* 27; qua re comparantur Hydræ, *ibid.* 35.
- Virgo. Ad XI millium virginum fabulam alluditur LXXVII, 9.
- Virtus qualis res sit, XX, 22 et 37; comes philosophiæ, XV, 16; aspera et longa ad illam via, *ibid.* 2; e media ad istam via multi retro trahunt pedem, *ibid.* 5; ad finem in illa perseverandum, *ibid.*; eam semel amplexus est cupiditatum et affectuum expers, *ibid.* 7 et 8; viæ ad eam diversæ, *ibid.* 24 *seqq.*; unica ad eam vera, *ibid.* 27; in qua reperienda haud parva est opus deliberatione, *ibid.* 26 et 27; virtutis studium in quo non consistat, III, 27; in peregrinis quoque est laudanda, XLI, 5; et in hoste, LXXXIII, 32; ad eam Græci excitant adolescentiam exemplis animalium, XLIX, 32; ea et forma corporis non semper una habitant, *ibid.* 11; in mulieribus virtus est imperfecta, XXXVIII, 51; virtus Cynicorum, clamor de triviis, LXXVIII, 3.
- Virum bonum constantem esse oportet, XVIII, 14.
- Vita humana est ridicula, XLVI, 4; non est tranquilla, XLV, 27; neque spe neque metu digna, XXXVII, 20; vitæ tyranni spes et metus, XXXII, 8; vitæ fragilitas, LXVI, 26; eam concedunt brevem hominibus Parcæ, XII, 13; etiam a miseris amatur, XI, 2; pompæ scenicæ est similis, XI, 16; vita idiotarum optima, XI, 21; similis spectaculo saltatorio, XLVI, 17; comparatur cum civitate formicarum, XLVI, 19; item cum bulla, XII, 19; item cum foliis, *ibid.* Vitæ inæqualitas comparatur histrioni uno pede cothurnato, LXX, 19; ejus durities commendatur, LXXV; ejus spectandus est finis, XII, 10; XX, 4. Vita brevis, ars longa, XX, 1 et 63; vita fugax, LXXXII, 4; quibusdam brevis, quibusdam longa, *ibid.* 5. Vitæ mediæ homines, ubi post mortem degant, L, 9; utra sit jucundior, viri an feminae, X, 28, 1.
- Ulysses, X, 20, 1; XXVII, 15; XXXIII, 46; ejus furor simulatus, XXXIII, 46; LXI, 30; ad Achillem missus, XIX, 2; sæpe servatus ab Ajace, X, 29; arma Achillis sibi vindicat, *ibid.*; Palamedi insidiatur, XXXIII, 46; LIX, 28; viginti annos oberrat, XX, 59; ejus socii lotum gustant, XVII, 8; a quo ipse abstrahitur, XXXIII, 3; cur ad inferos descenderit, XXXVI, 24; Circe ejus adjutrix, *ibid.*; ex Orco redux, L, 5; aures sociorum cera obstruit, XII, 21; excæcat Polyphemum, IX, 2; sub ariete evadit, *ibid.*; Phæacibus multa prodigiosa narrat, XXVI, 3; cur mentitus sit, probandum esse, LII, 1; interfectus a filio Telegono, XXVII, 35; ejus exemplo omnes cupiditates vincendas esse, III, 19. Ulysse versutior, V, 23; X, 9, 4; ejus sententia de parasitorum vita et res quædam ab eo gestæ, XLVIII, 10; magis Nireo laudatur, XXXVIII, 23; ejus umbra garrula, XI, 18; scribit Calypsoni, XXVII, 29 et 35.
- Umbra captare relicto corpore, XX, 79. Umbra sex pedum, LXX, 18. Umbrae ad solem projectæ post mortem accusant, XI, 11.
- Undecim millia virginum respiciuntur LXXVII, 9.
- Unguibus audire, LXXVII, 3.
- Vocalibus primus inter literas locus competit, IV, 5.
- Vociferatio causas dicentibus utilis, V, 11.
- Volatum facere terræ vicinum, XL, 8.
- Vologesus, XXV, 14.
- Voluptatis scala, XXXVIII, 53. Ejus causa multi ex liberis fiunt servi, XVII, 7; voluptatum servi sunt divites, LXXV, 17. Earum genus quoddam Solæcismus vocatur, III, 31; alique genera vana, *ibid.* 32—34.
- Vota hominum diversa, XLVI, 25; Votum, dea, XX, 71. Votorum stoliditas, XIII, 1; LXXI *toto*.
- Urania, Venus, LXVII, 5 et 7; alba capra ei immolatur, *ibid.*
- Vulcanus quasi aura a Junone conceptus, XIII, 6; qualis sit, *ibid.*; e cælo ejicitur, *ibid.* XII, 1; unde claudus, XLIII, 8; ejus habitus describitur, VIII, 5, 3; VIII, 15, 1; Minervam persequens depingitur, LXI, 27; summus artifex, cæli adornator, VIII, 16, 1; pincerna fuit Jovis, VIII, 5, 2; Veneris et Gratia maritus, VIII, 15, 1; minatur Veneri, VIII, 15, 2; Venerem et Martem constrinxit, XXXIII, 63; XLV, 3; VIII, 17; icto Jovis cerebro producit Minervam, VIII, 8; urit Xanthum, IX, 11; de artis præstantia cum Minerva et Neptuno contendit, XX, 20; ejus officina, XIII, 8; regiam Jovis fabricavit, XII, 8; quid in clypeo Achillis elaboraverit, XXXIII, 13.
- Vulgus gaudet irrisoribus, XV, 25.
- Vulpina mens, LXXVII, 1.
- Vultur e rogo Protei evolat, LXVIII, 39.

X.

- Xanthippe, uxor Socratis, VII, 8.
- Xanthus fluvius flamma correptus, IX, 11, 1.
- Xanthus, Achillis equus, XLV, 2.
- Xenocratis Platonici ætas, LXII, 20; ejus fores, LXXXIII, 12; ejus locus de immortalitate, *ib.* 47.
- Xenophanis, Dexini filii, ætas, LXII, 20.

Xenophilus musicus, LXII, 18.

Xenophon modestam quandam et pulchram laudat feminam, XXXIX, 10; veritatem in historiis suis sequitur, XXV, 29; commemorat somnium, I, 17. Grylli filius ejus ætas, LXII, 21.

Xenophon, Luciani æqualis, cum eo iter facit, XXXII, 56.

Xerxes: eum insectatur Menippus, X, 20, 2; ejus opera magnifica, LXXIX, 2; quos dimiserit impunitos, LXXIII, 32.

Z.

Zois. Serviisse ultra Xoin et Thmuin, LI, 24.

Zacynthus nauclerus, XLI, 19.

Zamolxis, deus Scytharum, XXIV, 1 et 3. Memoratur etiam et Zanolxides, deus Thracum, XLIV, 42; idem qui Zamolxis, XXVII, 17; LXXIV, 9.

Zelotypia, LIX, 14; LXVII, 8 et 9.

Zelotypia maritorum, XVII, 29; XXXVIII, 42; exempla seminarum zelotyparum sunt Dejanira, Juno, Rhea, quas vide suis locis.

Zeno, Stoicus nunquam miles, XLVIII, 43; sapiens prædicatur, LXXI, 32; ejus ætas, LXII, 19.

Zenodoti et Aristarchi de Homero disputatio, XXVII, 20.

Zenophanta parasitus, ejus mors, X, 7.

Zenothemidis et Menecratis amicitia, XLI, 24.

Zenothemis Stoicus senex, idem et sacerdos Castorum, LXXI, 6, 9 et 32.

Zephyrus, amator Hyacinthi, VIII, 14; conf. XXXIII, 45; causa interfecti illius, *ibid.* Ideo ab Apolline punitus, *ibid.*

Zeuxis pictor, in fingendis novitatibus artem ostendit, XXII, 3; Centaurum feminam pingit, *ibid.* Boream pinxit et Tritonem, IV, 54.

Zirin clamare, quid significet apud Scythas, XLI, 40.

Zodiaci sagittarius, XXVI, 18.

Zopyrion, servile nomen, XVII, 23.

Zopyrus, XLIV, 53.

Zopyrus pædagogus, LXXI, 26.

Zoroaster, XI, 6.

SUPPLEMENTUM INDICIS.

Acindynus, LXXXII, 24.

Acis, LXVII, 4, 3.

Acrocorinthus, XLVI, 11.

Æschines Socraticus, XXXIX, 17; nunquam miles, XLVIII, 43; cur parasitus, *ib.* 32.

Afranius Silon, XXV, 26.

Agnostus (deus) Athenis, LXXVII, 9 et 29.

Agrirentum, XXX, 2.

Alectryon juvenis in gallum gallinaceum mutatus, XLV, 3.

Alexandria Ægypti, XXXII, 44; LX, 21.

Alexandrini Romæ, XVII, 27.

Alytarcha in certamine Olympiaco, XX, 40.

Amphipolis, LXXXIII, 35 et 44.

Anactoron, V, 23.

Antiochianus, historiæ belli Parthici scriptor, XXV, 30.

Autiphan, Menecratis filius, LXVII, 7, 3.

Arachne, LXXX, 318.

Arcadia, VIII, 22, 1 et 2. Arcadium hopliticon celebre, X, 14, 2. Fabulæ Arcadicæ, XXXIII, 48.

Archelaus physicus, LXII, 20.

Arctus, XXVI, 13.

Argiphontes (Mercurius), V, 32.

Arii, LXII, 4.

Aristæchmus, LXVII, 13, 2.

Ariston, pater Platonis, XXXIV, 1.

Armenia, XXV, 2 et 15 et 26; XXXII, 27.

Artemisium, LI, 18.

Asius lapis, LXXX, 162.

Aster Philippum regem vulnerat ad Olynthum, XXV, 38.

Asteropæus, LVIII, 7.

Atarneus, XXXV, 9.

Atthis, historia Atticæ, XXV, 32.

Aulon, locus, LXVI, 7.

Baccheum, locus Lesbii, LVIII, 11.

Bassus, sophista, LVIII, 23.

Batalus, tibicen, LVIII, 23.

Bendis, dea Thracica, XLIV, 8.

Bœotia, LXXIII, 37.

Borysthenitæ, XLI, 61.

Brasidas, XXV, 49.

Brimo, apud inferos, XI, 20.

Bubalus, XXXII, 52.

Cæsarea Mauretaniæ, XXV, 28.

Caius Patrensis poeta, XLII, 55.

Callides pictor, LXVII, 8, 3.

Calliope, Musa, XXXIX, 14 et 16.

Calpurnianus Crepereius, XXV, 15.

Calypso, serva, XXII, 30.

Camarina lacus, LX, 32.

Canopus, LXVI, 15.

Capaneus, XXXIII, 76.

Caphareus, promontorium Eubœæ, XLIV, 15.

Careotis fons, XXVII, 33.

Carimantes, XXXIV, 4.

Carus Heracles, luctator, XXVII, 22.

Cassius Avidius, XXV, 31.

Celer, XXXII, 52.

Charonea; pugna ibi, LXXIII, 38; LXII, 23.

Chalcidici generis urbs in Italia, XXXIII, 32.

Chalcis, LXXIX, 2.

Charax, urbs et regnum, LXII, 16.

Chius, X, 9, 2; XXVII, 40.

Chleuocharmus, christianus, LXXVII, 21.

Chorasmii, LXII, 4.

Chryses sacerdos Apollinis, XIII, 3.

Cirrha, Delphorum portus, X, 11, 2; XXXI, 4.

Clio, musa, XXXIX, 16.

Clio, meretrix, LXXXII, 36.

Clonarium, meretrix, LXV, 5.

Colophon XLIV, 30; XLVII, 1.

Corinthus, X, 1, 1 et 11; XLIV, 9; LXXIX, 3 et 4.

Coronus, Coltyphonis filius, XXVI, 29.

Crato, dives Sicyonius, X, 10, 6 et 12.

Crato ἐξωστῆς, LXXVII, 19.

Crito, LXXI, 32.

Crocale, meretrix, LXVII, 15, 1.

Crocodilus, syllogismus Stoicorum, XIV, 32; XX, 81.

Cronios, pro Saturninus, XXV, 21.

Ctesiphon, urbs, LXVI, 34.

Cybebe, LX, 11; LXXX, 30. Vide Rhea.

Cydias, homo dives, LXVI, 38.

Cydinachus, tyrannus, XVI, 8.

- Cydnus, fluvius, LXI, 1.
 Cynægirus, XXXVII, 53; LI, 18; in Pœcile, XLIV, 32.
 Cynosuria, XLVI, 18.
 Dactyli Idæi, XXXIII, 21.
 Damnippus, X, 8.
 Damyllus, LXVII, 10, 2.
 Danae (non mythica), XXXVII, 47.
 Decelia, XXXVIII, 24.
 Demænete, LII, 27.
 Demetrius Callatianus, LXII, 10.
 Demetrius Sagalassensis historiam Parthici belli scripsit, XXV, 32.
 Demiurgi, magistratus Delphorum, XXXI, 2.
 Demonassa, LXVII, 5, 2.
 Demonax, clarissimus Ephesiorum, XLI, 13 et 17.
 Demophantus, fenerator, LXVII, 8, 2.
 Demylus, faber, LII, 25.
 Dindymus, LXXX, 30.
 Dinomache, LXVII, 7, 2.
 Dinomachus, miles, LXVII, 15, 1.
 Diomedes Thrax, XXVII, 23.
 Dionicus, LXVI, 24.
 Diotimus, LXVII, 10, 1.
 Diphilus, LXVII, 12, 1.
 Dirce, XLII, 23.
 Dominans (κυριεύων), syllogismus Stoicorum, XIV, 22.
 Dorius modus, XXIII, 1.
 Edessa, XXV, 22 et 24.
 Elatus. Elati filius Cæneus, XLV, 19.
 Electrum; de ejus ortu fabula, LXVI; VIII, 25, 3.
 Eleusinia, XVI, 22; XXXVII, 11 et 34.
 Elis: ibi gymnasium, LXVIII, 3. Eliacæ fabulæ, XXXIII, 47.
 Enodiæ festum Æginæ, LXVI, 15.
 Epiurus, LXVII, 14, 2.
 Erasiclea, LXVII, 10, 3.
 Erchius, XXXVIII, 49.
 Erythea, XXXIII, 56.
 Ethocles, LXVII, 12, 1.
 Evagoras, rex Cypri, XL, 27.
 Eubœa, LXXIII, 37; a Bœotia per fossam abscissa, LXXIX, 2.
 Eucrates ex Piræo, orator vulgaris, LXXIII, 31.
 Eucrates, Dinonis filius, philosophus mendax, LII, 5 *sqq.*
 Encritus, LXVII, 6, 4.
 Euctemon, LXXXII, 2, 3.
 Eumenes Cardianus; ejus epistola ad Antipatrum, XIX, 8.
 Eunomus, X, 11, 2.
 Exadius, XLVIII, 45.
 Genetyllides, LX, 11.
 Geranea, XLVI, 11.
 Glaucus, LX, 26.
 Glaucus, athleta Carystius, XL, 19; XXI, 8.
 Glycera, LI, 12.
 Gosthres, Artaxerxis frater, LXII, 15.
 Gythium, urbs, LXVII, 14, 2.
 Haloa, festum Athenis, LXVII, 1, 1; 7, 4.
 Heliadæ (Sole geniti): in eos ira Veneris, XXXVIII, 2.
 Heliæa Athenis, V, 51; XXXVIII, 18.
 Heraclidarum reditus, XXXIII, 40.
 Hercules dictus Bœotius Sostratus, XXXVII, 1.
 Hermæ, duplici vultu, XLIV, 43.
 Heros quid sit, X, 3, 2. Heroes podagrosi, LXXX, 250 *sqq.*
 Hispanica salsamenta et oleum, LXVI, 23.
 Homeridæ, LXXIII, 17.
 Honoratus, Cynicus, XXXVII, 19.
 Hyades, XXVI, 29.
 Hydaspes fluvius, XXV, 12.
 Hyperboreus homo, præstigiator, LII, 13.
 Hypnus, portus somniorum, XXVII, 32.
 Iberia Asiæ, XXV, 29 et 50.
 Ibis, XLIV, 42.
 Ilation Thessalus, XXXIII, 14.
 Ilithyia, VIII, 8; LXXII, 38.
 Iphianassa Nereis, IX, 14.
 Ismenodora, tibicina Bœotia, LXVII, 5, 4.
 Itys, LXXX, 52.
 Labdacidæ, XXXIII, 41.
 Labyrinthus, cognomen Diphili Stoici, LXXI, 6.
 Laïs cum Diogene, XXVII, 18.
 Lautumiæ Syracusanæ, XVII, 35; XXV, 38.
 Leæna, meretrix, LXVII, 5.
 Leonidas, LI, 18.
 Lesbus, ubi Orphei caput et lyra, LVIII, 11 *sqq.* Lesbium libido, LXVII, 5.
 Libys sive Africanus quidam præstigiator, LII, 7.
 Lycæna, LXVII, 12, 1.
 Lycia; ejus urbes, XXXVIII, 7.
 Lycurgus Atheniensis orator, patriæ sollicitator, miles trepidus, XLVIII, 42. (*Quæ dele p. 833, l. penult.*)
 Lyra a Mercurio inventa, VIII, 7, 4.
 Lyra, meretrix, LXVII, 6, 2.
 Lyxus, pater Herodoti, LXI, 20.
 Macetis mulier Pellæa, XXXII, 6.
 Mæotis palus, XLI, 4.
 Magidion, LXVII, 12, 1.
 Magnes lapis, XXXIX, 1.
 Magnus, XXXII, 52.
 Malchion Syrus, XXV, 28.
 Malea promontorium, LXXIX, 1.
 Malthace, LI, 12.
 Mastira, Leucanoris uxor, XLI, 57.
 Mauri apud Romanos stipendia merentur, XXV, 31.
 Maurusia, XXV, 28.
 Megapola, mulier, XLII, 28.
 Megara, uxor Herculis, VIII, 13.
 Megara, regio, LXXIII, 37. Fabulæ Megaricæ, XXXIII, 41.
 Megilla, LXVII, 5.
 Melas sinus, LVIII, 11.
 Melesigenes, id est Homerus, LXXIII, 9.
 Melissus, LXVII, 12, 1.
 Melpomene, XXXIX, 14.
 Mentor artifex, XXXIV, 7.
 Metens, syllogismus Stoicorum, XIV, 22.
 Metiochus, LX, 25.
 Milesiæ narrationes, XXXVIII, 1.
 Misericordiæ ara, V, 42; XLVII, 21.
 Mysia regio, XXXII, 2.
 Mnason, LII, 22.
 Mopsus, LXXVI, 7.
 Myiæ femina, LVII, 10 et 11: 1) rivalis Lunæ in amando Eudymione; 2) antiqua poetria; 3) clara meretrix Athenis; 4) Pythagorea.
 Nobris, LXVII, 10, 2.
 Negretos, fons, XXVII, 33.
 Nemei ludi, XXXIII, 44; XLIX, 9.
 Nephelococcygia, XXVI, 29.
 Nereus nutrit Venerem, LXXX, 90.
 Nico, LXXXII, 29.
 Nili fontes, LXVI, 44. Nilotica salsamenta, *ib.* 15.
 Nisæi equi, XXV, 39.
 Nisibenorum pestis, XXV, 15.
 Nyctiporos, fluvius, XXVII, 33.

- Nyctōon, Noctis templum, *ibid.*
 Oceanus, XII, 6; XXVI, 5.
 Œnoe, XLVI, 18.
 Œnopion, LX, 21.
 Ogmīus Hercules apud Gallos, LV, 1 *sqq.*
 Ogygia, Calypsus insula, XXVII, 29 *et* 36.
 Olympium, templum Jovis Athenis, XLVI, 24. Olympius, de Pericle, XXXIX, 17.
 Omanorum thurifera regio, LXII, 17.
 Opertus, syllogismus Stoicorum, XIV, 22.
 Ophion, LXXX, 101.
 Orci galea, XLVII, 21.
 Oropus, LXXXIII, 44.
 Orus, XLV, 18.
 Othryades, dux Parthicus, Severianum vicit in Armenia, XXXII, 27.
 Oxyartes, XVI, 6.
 Oxyroes, *pro* Osroes, *quod* v.
 Pæaniensis orator, Demosthenes, XLVII, 31; LI, 21.
 Pagis, cognomen meretricis, LXVII, 10, 2.
 Pangæus mons, XLVI, 18.
 Pannychia, fons, XXVII, 33.
 Panthea, Abradatae uxor, XXXIX, 10 *et* 20; *qui libellus est de* Panthea (Lucii Veri sive Marci Antonini) uxore pulcherrima.
 Parnes, mons Atticæ, XLVII, 8; XLVI, 11; XLVIII, 43.
 Parthi, LXII, 4; fortes, LXVI, 33; ab Juliano victi, LXXVII, 28. Parthicum bellum, XXV, 2 *sqq.*, 30. Parthorum dracones, *i. e.* signa militaria, *ib.* 29. Parthis, Parthonica, *ib.* 32.
 Pasion, nauclerus, LXVII, 12, 1.
 Patarsia sandalia, LXVII, 14, 2.
 Patræ, urbs Achæiæ, XLII, 55. Patrensis quidam, LX, 5 *sq.*
 Pelamus, XXVI, 38.
 Pelasgium in arce Athenarum, XV, 42 *et* 47; XLVII, 9.
 Pelichi Corinthii statua, LIII, 18 *sqq.*
 Pelusium, LIX, 2.
 Perdiccas quidam, novercæ amore captus, XXV, 35.
 Phædra Cnossia, libidinosa, LXXII, 23.
 Phalericus, VI, 8.
 Phantias, LXVII, 4, 4.
 Phidon, LXVII, 2.
 Philænis, mulier obscæna, XXXVIII, 28. Philænidis tabellæ, LX, 24. Meretrix, LXVII, 6, 1.
 Philinus, faber, LXVII, 6, 1.
 Philippopolis, LXIX, 25.
 Philo, XXV, 1 *et* 22.
 Phocæa pocula, XXXIV, 7.
 Pholoe, mons, XLVI, 11.
 Pisa; urbs Elidis, XIII, 11; XXI, 8.
 Platææ, LI, 14.
 Pleiades, XXVI, 29.
 Plisthenes Pelopida, podagricus, LXXX, 256.
 Plutocles, XXVII, 33.
 Pnyx, Athenis, XLIV, 11; XLVII, 9.
 Pœas, pater Philoctetæ, LXXX, 257.
 Pœnitentiæ imago, XVII, 42.
 Polias Minerva, XV, 21.
 Pollux quidam, dilectus ab Herode Attico, XXXVII, 24 *et* 33.
 Pothinus, LI, 24.
 Praxias Chius, nauclerus, LXVII, 7, 1.
 Priscus, dux contra Parthos, XXV, 20.
 Promantis Delphica, XX, 60.
 Propontis, LXXXVII, 3.
 Proxenus, Epicratis filius, LXXVIII, 1.
 Pseudo-Alexander, LVIII, 20.
 Pseudo-Nero, *ibid.*
 Pseudo-Philippus, *ibid.*
 Pseudophilosophi, XV, 31, 34 *sqq.*, 41 *sqq.*
 Pyralis, LXVII, 12, 1.
 Pytho, juvenis Macedo, XXXVIII, 15.
 Quintilius, LXII, 1.
 Regilla, XXXVIII, 33.
 Rutilia, mulier formosa, XXXII, 39.
 Sacæ, LXII, 4.
 Salamis, LI, 18. Salaminii per Apollinem perdit, LXXVII, 5.
 Scheria, XLVIII, 11.
 Scribonius, LXII, 17.
 Seleucia, urbs, LXVI, 34.
 Serica vestis, XXXIII, 63.
 Sicyon, XLVI, 18; X, 10, 12; 11, 2. Ejus campus fertilis LXVI, 20.
 Sidon, VIII, 24, 2.
 Sinatrocles, Parthiæorum rex, LXII, 15.
 Smyrna, IV, 9.
 Socrates ὁ ἀπὸ Μόφου, LXXVI, 7.
 Sophroniscus, Socratis pater, XLVII, 5.
 Sosandra, LXVII, 3, 2.
 Sostratus, LXXI, 32.
 Strombichus, XLVI, 10.
 Struthiocameli; eorum ova, LXIV, 7.
 Sunium, XLVII, 8 *et* 9.
 Sura, locus Asiæ, XXV, 29.
 Syracusæ, XXV, 38; IX, 3, 2.
 Syrtis major, LXIV, 6.
 Syra maga, LXVII, 4, 4.
 Tanagræi galli, XLV, 4.
 Taraxion, XXVI, 35.
 Tarentini, Pythagoræ discipuli, XLV, 18; XIV, 6.
 Taureæ palæstra Athenis, XLVIII, 43.
 Telemachus, LXI, 30.
 Telemus, LXV, 1.
 Tethys lactavit Junonem, LXXX, 94.
 Themis, XLIV, 19.
 Theramenes, cur Cothurnus vocatus, XXXVIII, 50.
 Thericles, figulus, XXXIV, 7.
 Thero, Menippi filius, LXXXII, 2, 1.
 Thesmophoria, XXXVIII, 10; LXVII, 2, 1; 7, 4.
 Thraso, LXVII, 12, 1.
 Timarchus, homo nequissimus, ad quem scriptum LX.
 Timocrates Agrigentinus, XXX, 9.
 Tiridates, LXVII, 9, 2.
 Titanius, *pro* Titianus, XXV, 21.
 Tmolus, VIII, 18; LXXX, 34.
 Tricca, urbs Thessaliæ, XXXII, 11.
 Tyro insula, XXVII, 25.
 Vesta θεσποπόρος, cujus sacerdotes virgines, V, 17; LII, 5.
 Zeno, filius Aristæneti, LXXII, 5.